Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

AMSTELAEDAMI
LUGD. BAT.
ULTRAJECTI
} Apud {
R. & G. WETSTENIOS.
SAM. LUCHTMANS.
JACOBUM BROEDELET.

M. D. CC. XXVI.

Phil. a. Gunst. sculps.

FLAVII JOSEPHI

QUAE REPERIRI POTUERUNT,

OPERA OMNIA

GRAECE ET LATINE,

Cum Notis & Nova verſione

JOANNIS HUDSONI, S.T.P.

Aulae B. Mariae Virginis Principalis, & Bibliothecarii Bodlejani.

Accedunt nunc primum Notae integrae, ad Graeca JOSEPHI *& varios ejusdem Libros,*

D. EDUARDI BERNARDI, JACOBI GRONOVII, FRANCISCI COMBEFISII, JO. SIBRANDAE, HENDR. ALDRICHII,

Ut & ineditae

In Univerſa FL. JOSEPHI Opera,

JOANNIS COCCEI, EZECHIELIS SPANHEMII, HADRIANI RELANDI, & ſelectae ALIORUM.

ADJICIUNTUR IN FINE

CAROLI DAUBUZ Libri duo pro Teſtimonio FL. JOSEPHI de Jeſu Chriſto;

Et ejusdem Argumenti EPISTOLAE XXX. virorum Doctorum, ut REINESII, SNELLII, JO. FR. GRONOVII aliorumque, Philologicae & Hiſtoricae; ut &

PETRI BRINCH Examen Chronologiae & Hiſtoriae Joſephicae; JO. BAPTIST. OTTII Animadverſiones ad JOSEPHUM & ſpecimen LEXICI FLAVIANI; CHRIST. NOLDII Hiſtoria Idumaea, ſeu de Vita & Geſtis Herodum &c. &c.

Quorum Syllabus exſtat ante initium Libri Primi Antiquitatum.

Omnia collegit, diſpoſuit, & poſt JO. HUDSONUM *ad Codices fere omnes, cum impreſſos, tum Manuſcriptos, praecipue* LUGDUNO-BATAVOS, *diligenter recenſuit, Notasque paſſim ſuas, & quinque in fine Indices adjecit*

SIGEBERTUS HAVERCAMPUS;

Linguae Graecae, Hiſtoriarum & Eloquentiae Profeſſor, in Academia, quae Lugduni eſt, Batava.

TOMIS DUOBUS.

AMSTELAEDAMI
LUGD. BAT.
ULTRAJECTI
} Apud {
R. & G. WETSTENIOS.
SAM. LUCHTMANS.
JACOBUM BROEDELET.

M. D. CC. XXVI.

S.S. SAINTE CENEVIEVE

ILLUSTRIBUS ET AMPLISSIMIS

ACADEMIAE LUGDUNO-BATAVAE CURATORIBUS,

ALBRECHTO NICOLAO,

BARONI DE SCHAGEN, TOPARCHAE IN GAUDRIAAN, EQUESTRI ORDINI NOBILIUM HOLLANDIAE ADLECTO, MAGISTRORUM RATIONUM COMITATUS HOLLANDIAE PRIMO, JUDICII VENATICI ADSESSORI, AGRI RHENOLANDICI CURATORIBUS ADSCRIPTO, SOCIETATIS INDICAE ORIENTALIS RECTORI &c. &c. &c.

HERMANNO VAN DEN HONERT, J.U.D.

DORDRACENAE URBIS SENATORI AC CONSULARI, AGGERUM ALBLASSERWERDENSIUM COMITI &c. &c.

CORNELIO VAN VALKENBURG, J.U.D.

HARLEMENSIS URBIS SENATORI ET CONSULARI, EJUSDEM URBIS PRAETORI, AGGERUM RHENOLANDICAE PRAEFECTURAE ADSESSORI &c. &c.

ET

EORUMQUE COLLEGIS

AMPLISSIMIS ET GRAVISSIMIS,

URBIS LUGDUNO BATAVAE CONSULIBUS,

CONRADO RUISCH J.U.D.
NICOLAO VAN BANCHEM J.U.D.
AEGIDIO VAN DER MARK.
THEODORO VAN GROENEVELD J.U.D.

ET

VIRO AMPLISSIMO

DAVIDI VAN ROYEN J.U.D.

ILLUSTRI CURATORUM ET CONSULUM CONSESSUI A SECRETIS,

NOVAM HANC JOSEPHI EDITIONEM

D. D. D.

SIGEBERTUS HAVERCAMPUS.

*

ILLUSTRES ACADEMIAE PATRES,

SCRIPTOR ISTE, VOBIS QUEM OFFERO,

QUIS, ET QUALIS SIT, SI QUAERITIS;

JUDAEUS EST FLAVIUS JOSEPHUS,

NOTUS OMNIBUS.

ANNALES QUI NOBILIS CONDIDIT GENTIS,

CUJUS DUCTOR COLONIAE DEUS;

FAMAMQUE, FALSIS TEMERATAM CRIMINIBUS,

VICTURIS CONTRA APIONEM DEFENDIT CHARTIS.

SACERDOTALI ORTUS GENERE,

PONTIFICES PROAVOS ET REGES VIDIT.

HINC AD HISTORIAM ATTULIT

SANCTAM MENTEM, FIDUM CALAMUM, CELSUM SPIRITUM,

TANTI VIRI MIRABILES NE LATERENT CASUS

MIRANDA MAXIME ORBI QUI PATEFECIT,

LEGI VOLUIT

VITAE SCRIPTOR IPSE SUAE:

NE VIDERETUR VIXISSE MALE, QUI SCRIPSIT BENE.

IRATI DEI JUDICIUM TREMENDUM

SENSERE SOLYMAE, DEVOTA CIVITAS;

HORRUIT HERODUM STIRPS EXCISA RADICITUS;

SUBIIT EXSTINCTUM MOSIS IMPERIUM.

FILIUM

FILIUM DEI, VITAE DUCEM, JESUM CHRISTUM,

JUSTUM, VERACEM, SACERDOTEM SUMMUM,

PATRIA ADORANT MOENIA, SED PROSTRATA;

SANCTA DESIGNANT ALTARIA, SED EVERSA;

UT DOMINUM AGNOSCIT TEMPLUM, SED DESTRUCTUM;

AB HOSTE, A SUIS, A COELO.

FLAMMIS IN PORTICIBUS, IN ADYTIS CREPITANTIBUS,

CLARA LUX ORITUR EVANGELIO.

PRAECO JOSEPHUS.

JUDAEUS, UT SCRIBENS, AN CHRISTIANUS,

PARUM DIFFERT.

VERITATI SUA FAMA VEL AB HOSTE CONSTAT.

AUCTOREM HUNC MAGNUM,

NOBILEM, DOCTUM, DISERTUM, UTILEM,

SAEPIUS AD PRELUM REVOCARANT TYPI,

NON PRO SUO NITENTEM MERITO.

PLURES TENTARANT PER ORBEM ERUDITI,

INFAUSTO OMNES ADFLICTI SIDERE.

QUORUM FLEBILES AUXIT RUINAS,

SEPELIIT QUEM NUPER HEROUM ALTRIX,

UBI NOVAE FLORENT ATHENAE,

GENS ANGLICANA, MAGNUS HUDSON,

QUI LATIO QUOQUE PURIOREM DEDIT.

 HUJUS

HUJUS EGO SOLLICITA PREMENS VESTIGIA,
CONRADENS UNDIQUE FLAVIO QUAE PROSINT,
LABORIOSA HAEC EDIDI VOLUMINA,
ORBI BENE UT FACEREM ERUDITO,
VOBIS NON MINUS UT PLACEREM;
DECUSQUE BATAVO CONSTARET LYCAEO,
LUGDUNIQUE INCLYTUM VIGERET NOMEN;
CUJUS EX MEMBRANIS, SENIO VERENDIS,
JUVENTAS JOSEPHO, CEU PELIAE, DATUR.

JUDAEUM SCRIPTOREM TITUS IMPERATOR
BIBLIOTHECAE INSERUIT FLAVIAE,
IN ICONE SUSPEXIT ROMA.
VOS ME AD ALTA EVECTUM MUNERA
CONSPICUUM FLORI REDDITIS JUVENTUTIS,
ORNATIS TITULIS, INVITATIS PROEMIIS,
QUOD SPIRO, QUOD SPERO, VESTRUM EST.

L E

LECTORI BENEVOLO

S. D.

SIGEBERTUS HAVERCAMPUS.

RESPONDIT tandem votis noſtris eventus, neque conatus ille, viſus quibuſdam audax & periculoſæ opus aleæ, irritus fuit. Quaſi vero, aut equum *Sejanum* agitaret is, qui *Flavii* Operibus edendis incumberet; aut *Fulviam*, fatalem maritis ſuis uxorem, domum duceret; ſic omnes *Joſephum* edere cogitantes idem manere fatum, notiſſima inter Eruditos vagabatur fabula. Meticuloſus merito, imo ſtultus a cordatis viris vocari meruiſſem, ſi animum infringi hiſce plus quam anilibus nugis ſiviſſem. Ita videlicet mecum reputabam: omnes illos, qui tam longo atque difficili labori ſeſe adplicuiſſent, vel duodecima diei hora cœpiſſe ædificare, vel in longum laborum ſuorum procraſtinaſſe uſum; quin nec hoc mirum videbatur, vegeto corpore & virentibus annis abreptos quoſdam, qui in ea deſudarant palæſtra, quum miſceri quotidie funera ſenum juvenumque videamus. Imo tanto magis ſtimulum indies admoveri mihi ſentiebam, ut perficerem opus perfectoque gauderem, quod plures ante me vel ad primam lineam prolapſos, vel in medio curſu deſtitutos, vel denique, ad ipſam metam impacto vitæ curriculo, effuſos, in vanum exercuiſſet. Dederant in hunc Agonem olim & proximis quoque temporibus nomina *Bertrami*, *Scaligeri*, *Caſauboni*, *Cunæi*, *Petiti*, *Bigotii*, *Bœcleri*, *Noldii*, *Voſſii*, *Cocceji*, *Scotani*, *Boſii*, *Monachii*, *Bernardi*, *Spanhemii*, *Olearii*, *Gronovii*, *Relandi*; & quis non, qui vel inter principes Eruditi Orbis gradiebatur, vel inſeri principiis illuſtri aliquo edito facinore ambiebat? Quorundam intra verba ſtetit fides; Plurimos in ipſo labore mors oppreſſit; Huic indignatio præreptæ laureæ, illi obortæ ſimultates, aliis alia obfuerunt.

Tandem (neque enim diſſimulanda ſunt merita aliorum, ſed ſua cuique jura reddenda) omnium omnem ſuperavit jactum *Joannes Hudſon*, vir Græce doctiſſimus, & cujus plurima in Helladem exſtant merita. Hic enim eſt, qui *Joſephi* nobis dedit Opera, non tantum ad perfectiſſimam, multorum annorum ſudore, limam revocata; verum, abdicata illa Veteri, & non uno nomine culpanda, quæ *Epiphanii Ruſinique* nomine fulgebat, Verſione; ad ipſa Græca prorſus Novam laborioſa concinnavit induſtria. Sed ipſe dum *Joſepho* ſuos indulget annos, laborem cepit multum, fructum laboris percepit nullum. Diſceſſit enim ad plures, dum ſuprema manus operi inponitur, & in Indice verſantur typi, præfandi quoque vice aliis derelicta. Avide hanc Editionem Batavi Germanique exſpectabant Bibliopolæ, ut addita nova quadam acceſſione hederam placentem ſuæ merci apponerent. Ea cauſſa *Gronovium*, *Olearium*, *Relandum* continuit, ne vel ante ſua publicarent, vel acrius etiam Scriptori huic incumberent, quam multum ſperata illa Editione frui liceret. Sic nulla præter Anglicanam illam Cl. *Hudſoni* præ manibus erat Editio, elegans certe, ſed pro more gentis pretioſa, nec facile omnibus comparanda. Quare, quum præclaro inſtituto laudatiſſima hæc Bibliopolarum Triga, qui jam ante magno ære *Jo. Cocceji* notatum emendatumque manu exemplar ſuum fecerant, atque de aliis ad novam locupletationem ſibi proſpexerant, mihi ſuum aperuiſſet conſilium revocandi *Joſephi* ad typos Batavos, quam maxime fieri poſſet luculenter. &

ope-

operoſe; & ſtudii mei & officii eſſe exiſtimavi hunc amplecti laborem, atque in id incumbere, quo majore, quam hactenus, cum uſu fructuque haberetur atque legeretur ab omnibus nobiliſſimus Hiſtoriarum Auctor, & proximo poſt Sacros Scriptores loco *Flavius Joſephus.*

Prima inde mihi cura fuit, in omnes oras circumſpicere, atque Doctos ubicunque Viros ſollicitare de juvando hoc inſigni molimine meo, deque plurimorum Eruditorum votis bene mereri. Angliam tantum non expilaverat Cl. *Hudſonus*, omnibuſque ibi perluſtratis Bibliothecis, reſiduum inde nihil fecerat; miſſa & ipſi aliunde plurima erant ſubſidia. Et tamen poſteriorum curæ atque diligentiæ quædam reliquiſſe teſtari hæc Editio poterit, quæ novis Collationibus atque Acceſſionibus haud pœnitendis locupletata, dignitatem ſuam facile tuebitur. Principem certe merentur locum Codices duo *Lugd. Bat.* quos olim poſſedit *Iſaacus Voſſius*, quorumque excerpta quædam habuit Cl. *Hudſonus*, & copia itidem facta fuiſſe *Jo. Coccejo* notata manu ejus ad oram libri teſtantur. Hos diligenti cura inſpeximus, paſſimque varietatem illorum, ubi a *Voſſianis* excerptis diſcrepabant, per literas L. B. nonnunquam lineolis (L. B.) incluſas, ubi *Hudſonianis* Lectionibus interſeri neceſſe erat, adnotavimus. Uterque Codex in charta ſcriptus eſt, ſed notæ valde bonæ & antiquæ; Prior, qui olim pertinuit ad *Wilhelmum Nooms*, ut appoſitum nomen teſtatur, poſteriores Antiquitatum libros novem integros continet, non vero decem, uti perperam inpreſſum exſtat in Bibliothecæ Lugd. Bat. Catalogo Pag. 392. Num. 26. incipit enim ab initio libri duodecimi; & quoniam hi maxime libri corruptiſſimi olim erant, hinc *Boſii* editionem retardavit, quod integrum horum Codicem nanciſci nondum potuerit, hujus MS. excerpta interim plurimum deſiderans, ut ſcribit *Grævius* in Epiſtola ad *Heinſium*, quæ in noviſſima Collectione Cl. *Burmanni* occurrit Num. CLI. Eoſdem libros, ſed addito undecimo, exſtare accepi in *Mediolanenſi* Bibliotheca *Ambroſiana*, verum ita cum editis congruentes, ut vix inde diſcedere animadvertas. Placuit tamen ejus Codicis dare notitiam eam, qualis ad nos pervenit ex literis Clariſſimi Italiæ ſui luminis *Ludovici Antonii Muratorii. Vetuſtior* (inquit) *Flavii Joſephi MS. Codex pergamenus Ambroſianæ Bibliothecæ ſignatus Lit. F. n.* 128. *fol. minori, qui fuit olim Archiepiſcopi Philadelphiæ, mancus eſt, ac initium habet a libro* XI. *Hiſt. Judaicarum. Præſtantiſſimæ ceterum notæ, ac venerandæ antiquitatis. Prima pagella in ſuperiori externo angulo lacera: aliæ omnes integræ, nullaque temporis injuria vitiatæ, ita ut perſpicue legi poſſint ab homine vetuſtiorum characterum perito, vel in ejus codicis lectione parumper exercitato; nam litera* β *in eo ſemper hac forma ſcribitur u.* κ *vero u, ita ut ab* η, *quam frequentiſſime in eodem codice idem character repræſentet, nec minimum differat. Rari admodum nexus, at is in errorem facile inducit, qui* λ. *&* ι. *complectitur, ea forma perpetuo expreſſus, quæ pro litera* μ *in adjacenti verbo ſit accipienda. Subſcriptam præterea literam jota recentiorum more nullam habet, ſed vocali ſuæ adhærentem.*

Poſt eam partem hiſtoriarum ſequuntur libri Antiquitatum, ac demum vita Joſephi græce ſcripta, & typis vulgata.

Primæ pagellæ faciem alteram a prima integra linea fideliter exſcripſi, atque ita ſe habet; & præter τὸ ὕστερον πρότερον *duobus in locis, nil aliud varium notavi ab impreſſo, quo utor, Aureliæ Allobrogum typis Petri de la Roviere* 1611.

Καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομήσει, καὶ τὰ ἀρχαίας ἀποκαταστήσει εὐδαιμονίας, ταῦτ' αὐτῆς παρέσχε. παρορμήσας γὰρ τὸν κύριον ψυχλὼ, ἐπέπεισεν αὐτὸν γράψαι καθ' πᾶσαν τὴν οὐσίαν. Ὅτι κύριος ὁ βασιλεὺς λέγει. ἐπεί με ὁ θεὸς ὁ μέγας τὰ οἰκουμένης ἀπέδειξε βασιλέα. πείθομαι τοῖνυν εἶναι ὂν τὸ τῶν ἰουδαϊκῶν ἔθνος προσκυνεῖ καὶ χαίρ τοὐμὸν πρέπειν ὄνομα ἀλλὰ τῶν προφητῶν. Καὶ ὅτι τὸν ναὸν οἰκοδομήσω αὐτῷ ἐν ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἰουδαίᾳ χώρᾳ. ταῦτα δ' ἐγὼ κύριος ἀναγινώσκων τὸ βιβλίον, ὃ, τὰ αὐτῷ προφητείας ὁ ἡσαΐας καὶ πάλι-

πλιπε ωεϑ ἐτῶν ϗαχοσίων καὶ δέκα. ἔτϑ γὰρ ἐν ὑποῤῥήτοι εἶπε ταῦτα λέγειν τ̃ ϑεὸν. Οπ βέλομαι κῦρον ἐγὼ πολλῶν ἐθνῶν καὶ μεγάλων ὑποδείξας βασιλεία. πίμψαί μϗ τ̃ λαὸν εἰς τὴν ἰδίαν γῆν, καὶ οἰκοδομῆσαί μϗ τ̃ ναὸν.

Ταῦτα ἡσαΐας ωεοεφήτδοεν ἔμωεσϑεν, ἢ καϑαεκαφῆναι τ̃ ναὸν ἔτεσιν ἑκατὸν καὶ πεντηκονϗα. Ταῦτ' ἄν ἀναγνόνϗα τ̃ κῦρον. Καὶ ϑαυμάσανϗα τὸ ϑεῖον ὁρμή τις ελα--βεν.

Addiderat Cl. idem *Muratorius* in ſuis ad me literis, miſiſſe ſeſe olim ad *Hudſonum* ipſum nonnulla adnotamenta ſua in antiquiſſimam *Joſephi* Verſionem Latinam, quam Ambroſianæ Bibliothecæ MS. Codex ex Ægyptia papiro conflatus, ac propterea venerandæ antiquitatis, complectitur, ſed nunquam certiorem ſeſe fuiſſe factum, an ad *Hudſonum* pervenerint. Ego vero perveniſſe quidem exiſtimo, verum uſui non fuiſſe, quod ille plane novam adornaverit verſionem. Quare ego quoque recipere non potui conditionem oblatam mihi ab Eruditiſſimo atque amiciſſimo viro *Petro Piovene* S. I. qui a Re Antiquaria eſt Sereniſſimo Duci Parmæ atque Placentiæ, unico in Italis oris literatorum Mecænati; Scripſit enim in Sereniſſimi Principis ſui Bibliotheca exſtare Exemplar Joſephi Latinum curioſiſſimum in pergameno XIII. circiter ſeculo elaboratum, & mirum quantum ab exemplaribus adhuc evulgatis diſcrepans; ordine primum deinde verbis.

Poſterior Codex MS. Bibliothecæ *Lugd. Bat.* Pag. 395. Num. 72. in charta ſerica conſcriptus, libros VII. de Bello Judaico omnes complectitur, in initio tantum & fine paullum mutilus; deëſt enim Prologus, & incipit Σπίσως τοῖς δυνατοῖς Ἰϗδαίων &c. finit vero aliquanto ab extremis poſtremi libri, in verbis Ἀνπόχῳ δὲ &c. Exſtat præterea in eadem Bibliotheca pag. 402. Num. 7. Fragmentum *Joſephi* ex Libro Antiquit. XIV. quod in Græcis ante defuit, excerptum videlicet ex Codice illo inſigni Antiquit. L. B. de quo modo egimus. Comprehendit Decreta illa Romana & Aſiatica, quæ primus vulgavit, ingenti ex hoc MS. ſuppleta lacuna, *Jacobus Gronovius*, una cum Emendationibus quibuſdam in Suidæ Lexicon. Unde & hiantem illum locum in Editione ſua ſupplevit *Hudſonus*, paucula tantum in Notis ſuis ex *Gronovianis* Animadverſionibus excerpens, quæ ſuis locis a pag. 706. & ſequent. inſertæ integræ in hac Editione comparent. Inter alia collectanea reperta mihi etiam fuit Oratio *Agrippæ* & *Berenices* ad Judæos tumultuantes, quæ exſtat Lib. II. de Bello Cap. XVI. pag. 186. cujuſque Collatio exſtat inter Addenda pag. 181. Ipſe vero Codex reperitur in Catalogo Bibliothecæ *Lugd. Bat.* pag. 396. Num. 13. ut taceam Editionem unam atque alteram *Joſephi* ab *Iſaaco Voſſio* multis in locis cum MSS. ſuis, & ab aliis collatam, uti Editio Baſ. 1544. cujus mentio pag. 391. Num. 5. & Genevenſis, pag. 391. Num. 6. qui apparatus univerſus in præſtantiſſima illa Bibliotheca ſervatus, uſui noſtro inſerviit. Credideram & amplius quid ibi me inventurum, quum legerem pag. 403. Num. 34. memorari Lectiones *Flavianas* deſcriptas ex libris *Hermolai Barbari* & *Scipionis Catoromachi*; ſed animadverti nihil cum Flavio noſtro illis commune eſſe. Atque hæc quidem propius ad manum fuerunt; petita vero longius atque accepta ſunt ea quæ ſequuntur. Poſſedit *Fred. Roſtgardus* Nobiliſſ. Danus, exemplar MS. *Joſephi* de Bello Judaico præſtantiſſimum, quod itidem in Catalogo librorum ejus, menſe Januario hujus anni Hafniæ ſub haſta venditorum, pag. 459. Num. 151. ſic deſcribitur: *Joſephus de Bello Judaico, Græce. Codex MS. chartaceus, optimæ notæ, quadringentorum circiter annorum. Spiſſum volumen in* 4to *minori.* Integer vero iſte Codex eſt, atque nullo modo interruptus a principio uſque ad finem pergit; inque ejus calce adſcriptum erat notum illud de *Jeſu Chriſto* teſtimonium. In tempore collationem ejus inſtituerat vir doctiſſimus, & cum alias, tum hoc facto optime de me & eruditis meritus *Joannes Grammius*, Linguæ Græcæ in Academia

Hafnienſi Profeſſor; cujus liberalitate ex ſuis quoque MSS. tranſmiſſus ad me eſt accuratiſſima pariter Collatio librorum contra *Apionem*, ipſius, uti & ſuperior de Bello, manu inſtituta & ſcripta. Citatur ultima hæc nomine Codicis *Hafnienſis*, quoniam ita appellaverat quoque *Hudſonus*, qui non niſi pauca ejuſdem excerpta nactus fuerat. Numerum jam MSS. ſi quærimus denſitatemque Variantium Lectionem, immanem ſylvam ex Regiis Codicibus *Gallia* ad nos tranſmiſit; fuitque ibi fautor hujus Operis, atque indagator talium Theſaurorum *Jacobus Philippus D'Orville*, tum peregre ibidem Studiorum cauſſa agens; nunc vero poſt viſam quoque Britanniam, Italicis fruens opibus, & antiquum viſens Latium; cujus inde avide reditum exſpectamus, ut collectam undique eruditionem pleno ſinu in patriæ ſuæ gloriam effundat. Hæ vero Collationes & aliæ plures propter infinitum V. L. numerum, & quod ſerius veniſſent, in Addendis collocantur pag. 1. & ſeqq. Complectuntur autem libros de Bello Judaico ad ſex vel ſeptem MSS. collatos; inter quos Regius ſeculi undecimi, & inſigne Exemplar Bibliothecæ *Coiſlinianæ.* Liber deinde *Joſephi* de *Maccabæis* cum quinque Codd. Pariſienſibus miræ diſcrepantiæ collatus cernitur ibid. pag. 157. uſque 171. Vita dein *Joſephi* cum MS. Regio pag. 171. uſque 175. Ordo tum ſequitur & lectio capitum atque fragmenta quædam ex Regiis item Codd. pag. 176. uſque 180. Denique Variæ Lectiones excerptæ ex MSS. Codd. Regiis quinque in Antiquitates Judaicas, quarum magna parte uſus *Bigotius* fuit, & quæ paſſim in *Hudſonianis* titulo *Bigotianarum* citantur (ſicuti excerpta *Bigotiana*, nullo certo adſcripto Codice in plurimorum Doctorum Virorum manus atque Bibliothecas pervenerunt) ſed ſine auctoritate ulla ex quibus Codd. depromtæ eſſent; quare conſpectum earum accuratiſſimum invidere Curioſo Lectori nolui, præſertim quum plurima quoque occurrant in iiſdem quæ fruſtra in *Bigotianis* quæras; miſit hanc ultimam farraginem Pariſiis D. *Sallierus*, atque invenies pag. 424. uſque 481. quæ ultimæ Librum itidem de Vita, & alios contra *Apionem* cum MSS. collatos exhibent. Et hæc quidem de Codd. MSS. qui vel in tempore vel ſerius ad nos pervenerunt, quibuſque vel in Notis uſi ſumus, vel prout citius tardiusve ad nos venerunt, inter Addenda collocavimus.

Progredior jam ad Doctorum Virorum Curas quibus auctior hæc Editio quam *Hudſoniana* procedit, quæque vel editas Notas vel ineditas complectuntur. Editæ ſparſim fuerant Notæ *Edw. Bernardi* & *Henrici Aldrichii* ad aliquot Antiquit. & de Bello libros; item *Franciſc. Combefiſii* ad Librum de Maccabæis; *Jacobi Gronovii* ad Decreta Romana & Aſiatica: Ineditæ autem, & quas nunc primum damus, *Joannis Cocceji*, *Ezechielis Spanhemii*, & *Hadriani Relandi*, quibus noſtras ſubinde animadverſiones correctioneſque adſperſimus. De ſingulis horum aliquid dicendum eſt, ut & inſuper de illis, in quas fruſtra inquiſivi.

Norunt omnes, magno impetu atque maximo labore ad *Joſephi* ſcripta provolaſſe virum undecunque doctiſſimum, & ab orientali præſertim literatura inſtructiſſimum, *Edwardum Bernardum.* Tota hiſtoria *Joſephi Bernardini* & abortivi veluti fœtus, expreſſe admodum continetur in Vita ejuſdem, quæ a *Thoma Smitho* edita eſt Londini MDCCIV. una cum *Roberti Huntingtoni*, Epiſcopi *Raphoenſis*, Vita & Epiſtolis. At quoniam iſtius libelli pauca admodum impreſſa ſunt exemplaria, & ob id in paucorum verſetur manibus, ipſa ejus verba apponam, prouti leguntur pag. 29. & ſeqq. *Jam ſibi redditus Bernardus, ad anteactos labores, iſto itinere per annum & ultra intermiſſos, alacriori animo reverſus eſt. Habuit vero, ſi quiſquam alius, vaſtum omniumque diſciplinarum capax ingenium, quod induſtriam, laxamentis debili infirmoque corpori ſuſtentando neceſſariis ægre cedentem, multo minus turpi*

otio

otio & ignavia obſoleſcentem, nunquam deſtituit. Veruntamen licet ſcientias Mathematicas ex inſtituto Profeſſionis diligenter quidem excoluerit, uti poſtea videbimus, tamen longe fortiori animi propenſione & genio ductus, amœnioris literaturæ, puta Hiſtoriæ, tum ſacræ tum prophanæ, omnium gentium omniumque ſeculorum, Chronologiæ & Antiquitatum ſtudium magis deperibat, habebatque in deliciis. Nec diu pulcherrima & maxime optanda ingenii vires hac ex parte late explicandi defuit occaſio. Ante plures annos D. Fellus, illius opera uſurus, Joſephi, *præſtantiſſimi Hiſtoricorum, & poſt Scriptores ſacros maxime æſtimandi, novam, eamque cæteris omnibus emendatiorem, editionem typis Sheldonianis adornare conſtituerat: ſed ab iſto propoſito, neſcio an ſubſidiis ad id opus complendum deſtitutus, an ex fama de V. Cl. Andrea Boſio fere ubique ſparſa, quod ille nimirum eundem quoque edendum deſtinaſſet, collectis undique e codicibus MSS. Viennenſibus, Lipſienſibus, Schluſingenſibus, quos ipſe,* * *Vir maxime induſtrius ſagaxque, & in Græcis literis excellens contulit, variantibus lectionibus, & etiam e Pariſienſibus & Florentinis, quorum nimirum lectiones amicorum ſuorum curæ ac humanitati debuit, aut aliorſum impeditus, tunc ſibi deſiſtendum eſſe pro prudentia ſua voluit, præſtolaturus, donec foetum iſtum nobilem, quem omnes pulcherrimum ſuiſque partibus abſolutum fore & ominabantur & optabant, prelum Lipſienſe, obſtetricante doctiſſimo Boſio, parturiiſſet. Ille iſta bona ſpe per multos annos concepta, & quæ luctuoſa Boſii, de re literaria ſcriptis ſuis hactenus præclare meriti, & opere deſtinato longe præclarius merituri, morte plane decollaverat, fruſtratus, metam, ſine læſa cujuſpiam æmuli curſoris in iſthoc ſtadio ambitioſe certaturi fama, jam attingi poſſe ſatis gnarus, iſtius incepti, auſpiciis ſuis, qui omnia in Academia potuit, maturandi ſive gloriam ſive onus in Bernardum curavit transferendum. Bernardus autem inſtar ſapientis Architecti de omni idonea re materiaria, inſtrumentis, reliquoque neceſſario apparatu, ante jacta ædium condendarum fundamenta, ſumme ſolliciti, quantum eſſet exemplarium manuſcriptorum, tum Græci textus, tum verſionis Epiphanianæ in noſtris Bibliothecis latentium, primo in uſus ſuos comparavit, ſchedis Boſianis, jam illo inſtigante, ab hæredibus ingenti pretio redemptis, & magni ſane faciendis: cum ex Samuelis Petiti largis commentariis longe antea in Bibliothecæ Bodleianæ gazophylacium ex Gallia tranſvectis, vix quippiam ſubſidii ad illuſtrandum textum colligi potuerit, (demptis excceptiſque quibuſdam e membranis Peireſcianis, ab illo Viro ingenioſiſſimo olim excerptis)* † *quos nimirum ſpiſſa Rabbinicarum obſervationum farragine ad nauſeam uſque oppleviſſet. Deinde, Bernardus, ſpecimine operis Joſephici edito, doctiſſimos Amicos ſuos per Galliam, Belgium, & Germaniam, alibique ſparſos, crebris literis ſolicitavit, ut ſuppetias in hac re omnibus profutura laboranti ferre vellent. Vix quicquam nuncii aut faventiori aure exceptum aut ſonantiori plauſu. Omnes bona dicere de opere & Editore certatim geſtiebant: & inter ipſos quoque D. Iſaacus Voſſius, acerrimus ingeniorum cenſor, imo laudum, quas aliqui jure vendicaverint, ſive ex exquiſitiſſimo judicandi acumine, ſive ex moroſitate indolis, ſæpe nimium quam parcus. Hiſce ſubſidiis inſtructiſſimus Bernardus grande hoc opus jam aggreſſus eſt; fruſtra querelas ſuas de hac palma ſibi prærepta interponente D. Monachio Leidenſi, inque illo, craſi licet labore continenti vigiliiſque pene exhauſta, ac viribus debilitatis, alacer & ſibi conſtans, neglecta bonæ valetudinis cura, diu perſeveravit. Unde vero contigerit, quod opus iſtud deſideratiſſimum & tanto molimine elaboratum, quaſi in medio abruptum, pro deplorato relinqueretur, ſalva & integra manente D. Bernardi fama, heic paucis indicabo. Multi verſionem Epiphanii, tanquam imper-*

** *fe-*

* Ad D. Boſium ſcripſit Bernardus A. M.DC.LXXIII. de hac, quam dudum aggreſſus eſt, editione, epiſtolam inter cæteras de eodem argumento ad illum datas editum, pag. 137. Vide epiſtolam Schelhammeri ad eundem, p. 462. Vide quoque D. Lionelli Jenkinſii epiſtolam ad eundem, p. 425. De literis vero hiſce D. Jenkinſii v. epiſtolam D. Ezechielis Spanhemii ad Boſium, p. 465.

† Vide epiſtolam Bredelii ad Boſium, p. 350.

fectam, indoctam, & Græco textui in quamplurimis parum respondentem, redarguentes, novam, vel saltem Gelenii interpretationem recognitam & emendatam, ubi iste Vir doctissimus præ festinatione aut oscitantia sensum Authoris non rite fuisset assecutus, importune & pene ingestis convitiis desiderarunt, & de variantium lectionum in molem vix tolerandam excrescentium copia acriter questi sunt. Quod & ipse primo inspectis perlectisque, D. Bernardi rogatu, antequam typis excluderentur, schedis, objectum iri facile præsentiebam, amice monens, in his tanto cum labore, ne dicam curiositate, annotandis, inque censum referendis, omnem operam inutiliter collocari: paucis tantummodo, quarum ope vera Græci, ubi aut luxatus aut corruptus jacebat, textus lectio erui & restitui potest, exceptis, & cum cura seligendis: exemplo Viri præstantissimi, & in hisce literis tractandis summo cum judicio exercitatissimi, Henrici Valesii, quod imitandum proposui: versionibus Rufini Aquilejensis & Epiphanii Scholastici sæpenumero ab illo consultis, inque novum examen, ubi opus erat, revocatis. Librarii autem, alii ex aliis transcribentes, voces sæpe aut mutarunt aut addiderunt, prout ipsis lubebat: unde pro numero exemplarium, si plura suppetiissent, feracior ejusmodi lectionum seges, non cujuspiam bonæ frugis, & plane resecandæ, continuo excresceret. Quod de quamplurimis quoque Græcis lectionibus, quarum tamen diversa ratio laborioſa exploratione melius indigeret, pariter dicendum est: sæpe enim pompæ quasi causa & ad ostentandam diligentiam ab Editoribus recentioris ævi accumulari solent. Maxime vero displicuit Commentariorum prolixitas, in quibus integræ Dissertationes, ad calcem operis meliori jure rejiciendæ, aut justo volumine seorsim edendæ, extra omnem, ut hi putabant Censores, necessitatem inferuntur. Hinc inter Curatores & D. Bernardum primo ortæ simultates, deinde mutua displicentia, & apertæ lites, utrisque, pro diversa, quam secuti sunt, sententia, argumentis ultro citroque agitatis tenacissime inhærentibus. Hoc usſit animum Bernardi, ægerrime ferentis, aliam methodum, contra quam ipse statuisset, sibi juberi ineundam. Cessant operæ Typographicæ, nec amplius jam, Democraticis Schismaticisque rempublicam literariam, pariter ac civilem & ecclesiasticam, turbantibus, præsertim post D. Felli, præcipui hujus editionis fundi, animam in cœlis receptam, de edendo integro Josepho sumptibus Universitatis erat cogitatum. Post sex septemve annos, D. Bernardus importunis trium bibliopolarum Oxoniensium precibus victus, opus illud denuo in manus sumpsit, jam contractiori forma ad modulum novi speciminis publicandum: cum vero flagrante bello tanto oneri ferendo vix essent, paucis schedis impressis, jam suæ temeritatis satis convicti, & ipsi quoque destiterunt. Ita de Josepho ejusque Chronologia restituta conclamatum est: cujus tristi fato comites & assecłæ, Aristeas, Josephus Gorionides, & Hegesippus de excidio urbis Hierosolymorum, *prostrati, tantisque sub ruinis sepulti jacent. Quantum vero in omni literarum genere excelluerit Bernardus, qualem Polyhistora & Criticum, quanta subtilitate ingenii, quam solerti pollentem judicio, quam in intricatissimis temporum supputationibus accuratum, quam in Scriptoribus omnium generum, Latinis, Græcis, Chaldaicis, Syriacis, Arabicis, Armeniacis, Copticis, legendis familiarem, quam antiquitatum sacrarum prophanarumque probe callentem, in Scholiis, annotationibus, & dissertationibus in quatuor libros Archæologiæ Judaïcæ Flavii Josephi, & partem quinti, (in his enim solis illius sudavit industria, nec ultra in alienam provinciam extenditur) se præstiterit, supervacanei erit laboris hic pluribus ostendere: cum id jam omnes, distractis exemplaribus, norint, & ubivis sit testatissimum. Dolebunt mecum harum literarum studiosi & amantes, hisce, sive æquis sive iniquis, interpellationibus, grave istud damnum, quod vix seculum reparaverit, Reipublicæ literariæ contigisse.*

Hujus *Bernardi* Curas integras, prout ad Græca ipse edidit, suis locis adposuimus, excerpserat enim modo pauca quædam, quæ ad Varietatem Le-

Lectionis facerent, *Hudſonus*; quum *Græca* dico, intelligo Notas ejus in *Joſephum* inchoatas & editas, quæ *Græcam* ejus dictionem aut hiſtoriam illuſtrant; plura enim in ejus Editione *Latinam* Veteris Interpretis verſionem ſpectant, quæ nullum hic locum merebantur, quod aliam atque novam Cl. *Hudſoni* interpretationem ſecuti ſumus. Inter illos libros, quos de Bello edidit, in Primo atque parte Secundi crebro in Notis *Aldrichii* nomen legitur. Fuit autem *Henricus Aldrichius* Rector in Ædibus Eccleſiæ Chriſti; eratque omnibus humanioribus ſtudiis egregie excultus; muſices gnarus & Muſarum amicus, Poëta quoque haud mediocris; Indulgentia ſumma exſtitit erga Alumnos, præſertim Nobiles, qui ſub ejus auſpiciis vivebant, diſciplinæ alias Eccleſiaſticæ exactor rigidus, Presbyterianarum partium inimicus atrox, Regiæ vero auctoritatis propugnator acerrimus. Diu vixit in Academia ſumma cum gratia & virtutum omnium laude; perpauca ſcripſit, exque ſuis ipſe ſcriptis nihil fere edidit, factis vero ſuaviſſimam ſui memoriam amicis & poſteris reliquit.

Franciſci deinde *Combefiſii* Commentarium ad libellum de *Maccabæis* inter reliquorum Notas inſeruimus. Opuſculum hoc cum Notis ejus & nova contra *Eraſmum* Verſione editum erat in Auctario noviſſimo Bibl. Patrum, atque inde in *Joſephi* ſui Appendicem receperant *Lipſienſes* anno MDCXCI. Denique, & Præceptoris quondam noſtri honoratiſſimi, *Jacobi Gronovii*, doctiſſimis ad ingentem iſtam Lacunam, ab iſto primum expletam, Notis meritum locum adſignavimus.

Apparent autem nunc primum *Jo. Cocceji*, *Ezechielis Spanhemii*, atque *Hadriani Relandi* ad *Joſephi* Opera Omnia Notæ. Exemplar *Cocceji* ubique ad oras adſperſas habebat MSS. collationes, *Bigotianas* videlicet ex duobus Codicibus optimæ notæ ad Libros X. priores. Antiq. *Voſſianas* vero ad reliquos, ut & Libros de Bello. *Bigotianæ* quidem in plurimorum venerunt poſſeſſionem, nam & *Bernardus* habuit, & *Hudſonus*, & ipſe reperi in *Joſephi* Editione Baſileënſi ad marginem diligenter adſcriptas, habuique ex humanitate plurimum reverendi *Myſtæ* Harlemenſis Eccleſiæ *Abrah. Allardini*, qui inſuper alterum exemplar *Joſephi* poſſidet, in quo omnia illa, quæ ſua manu in meo *Jo. Coccejus* perſcripſit, alia nitidiore deſcripta exſtabant. Quorum librorum etſi propter Originales, aliosque a priore manu, non magnus mihi uſus eſſe potuit; volui tamen publice exſtare commendationem hanc honeſtiſſimam ſuaviſſimi quondam in literarum rudimentis, altioribuſque deinde diſciplinis, mei ſodalis. Multas conjecturas libro ſuo adſcripſerat *Coccejus*, quas fideliter ſub ejus immortali nomine publicavimus. *Relandi* vero meritum haud exiguum quoque erga *Joſephum* exſtitit; inſerta enim charta pura, ubique Notas ſuas & Animadverſiones ſeminaverat, in numerum molemque majorem excreturas, ſi per acerba, heu! tanti viri fata licuiſſet. Sunt tamen illæ tales, ut adfirmare auſim, plurimam Auctori Maximo lucem affundere, atque ingenium ſcribentis doctrinamque mirifice commendare. Debemus illas hæredum laudatiſſimæ benevolentiæ. Magna apud omnes Eruditos fama eſt *Ezechielis* illius *Spanhemii*, qui non modo ſuis præluxit majoribus, ſed inexpletam omnifariæ eruditionis videtur habuiſſe copiam. Notum erat nobis exſtare Codicem manu ejus notatum in Bibliotheca Potentiſſimi Boruſſiæ Regis, ſed ardua via adipiſcendi; tandem eluctatus moleſtias, ipſum Exemplar manu ejus ubique conſcriptum nactus ſum, mittente Cl. viro *Maturino Veyſſiére la Croze*, Regiæ Majeſtati a Bibliotheca, idque ex ſingulari humanitate Baronis *de Printz*, qui ipſe addita Latiniſſima Epiſtola, verbis quoque honorificentiſſimis munus illud exornavit. Et utinam immortalitate dignus ille Heros adhuc inter vivos verſaretur; quo omnes commendata illa tot virtutibus adſpicientes ora, ut *Joſephi* quoque *Spanhemiani* Servato-

rem ſuſpicerent! In recenſendo autem *Joſepho* duo intendit Ill. *Spanhemius*, primum ut *Joſephi* dictiones & narrationem ubique inter ſe conferret, dein ut rariora verba atque ſignificantiores dictiones, quales multæ in nobili hoc Auctore occurrunt, ex *Homero*, *Æſchylo*, *Euripide*, *Sophocle*, *Heſychio* & aliis, illuſtraret; quæ quidem omnia plurimum ad Scriptoris hujus intellectum facere, nemo inficias iverit. Breves plerumque ejus Notæ ſunt, neque mirum, quum in ora Editionis *Geleniane Genevenſis* omnia illa ſcripſerit, manu difficili, per citationes locorum ad paginas, quæ ut Novæ huic Editioni per Capita & Paragraphos aptarentur, multo labore conſtiterunt. Haſce notas adepti ſumus, ubi typi perveniſſent jam ad finem Lib. Quinti. Uſi itaque mox ſumus illis ab initio Libri VI. & quæ notata erant ad Libros V. priores, inter Addenda ſeu Appendicem locavimus pag. 416. Exemplari *Spanhemiano* complures chartæ ſolutæ adjectæ erant, manu ejus deſcriptæ, quæ præter alia multa Indicem quoque Geographicum pulcherrimum, atque alios continebant Indices; unde apparet omnino animum ad *Joſephi* Editionem applicuiſſe inſignem illum Virum. Comprehendebant pagellæ iſtæ ſolutæ Chronologica *Joſephi*; Æras apud *Joſephum* in Hiſtoria Sacra & Externa obſervatas; Rectores *Syriæ* & *Judææ*; *Judææ* Præſides & Procuratores, nomina item aliorum Præſidum in *Joſephi* ſcriptis occurrentia; Obſervationes de *Joſepho* ipſo; Loca & Verba in *Joſepho* ſuſpecta & notanda; verba denique *Joſephi* apud *Heſychium* obſervata; Quæ omnia collocata ſunt in extremo Tom. II. pag. 402. & ſeqq.

Omnibus hiſce Variorum Doctorum Notis inter *Hudſonianas* locum dedimus, ſed ita, ut ſemper illorum nomen adpingatur, ubi vero nullum additum nomen eſt, eas ſciat L. B. *Hudſonianas* eſſe. Crebro autem in illis, ut & in Addendis (jam loco ſuo inſertis) & Addendis *Hudſonianis* nomina leguntur Eruditorum Virorum *Ibbetſoni* & *Lauthii*, quorum conjecturæ ibidem laudantur; in hoſce ante mihi ignotos inquiſitione facta, *Ibbetſono* prænomen *Richardo* dari agnovi, virumque ipſum privatam vitam & paucis notam egiſſe; *Lauthios* vero eſſe duos ejus nominis, in pagis prope Londinum degentes, quorum ulteriorem notitiam dare nequeo.

Jam tandem aliquid quoque adferam de iis, quæ feruntur in ſermonibus, Doctorum Virorum lucubrationibus, quæ vel interciderunt, vel in occulto ſervantur. Præter hoſce ſcilicet quos modo memoravi, notum eſt *Petrum Cunæum*, *Stephanum Le Moyne*, ſive *Monachium*, *Gottfridum Olearium*, & *Jacobum Gronovium* ſerio omnes de edendo *Joſepho* cogitaſſe. *Petri Cunæi* laborioſa commentatio, repetita ſæpius lucerna evigilata, voracibus flammis, ipſo quidem volente & coram jubente domino, abſumta eſt. Quum etenim Clariſſimum illud Academiæ noſtræ Lumen, quæ ultima ipſi fuit gravaretur ægritudine, ſentiretque ſibi vitæ lucem, ſe cito ſuis defuturum; captata occaſione quum juxta focum forte decumberet, neptem ſuam juſſit certum chartarum faſciculum (quo videlicet omnia quæ ad *Joſephum* adnotaverat comprehendebantur) ex Muſeo ſuo adferre, atque allatum coram oculis ſuis igni injicere; quod ita factum ex Ampliſſimis doctiſſimi iſtius Viri nepotibus intellexi. Incerta magis de *Monachii* laboribus fama eſt; volunt, denſum fuiſſe ipſi Volumen, in quod omnia (ut erat diffuſæ admodum eruditionis) quæ ad *Joſephum* aliquo modo trahi poſſent, conjiciebat; certum vero illud, ipſum dolore percitum, quod *Bernardus* novam hujus Auctoris Editionem occupaſſet, abjeciſſe per tempus conſilium ſuum de edendo *Joſepho*, atque plurima ex illo Obſervationum Oceano in Libros, quos ſub titulo Variorum Sacrorum edidit, derivaſſe. Dicitur tamen poſtea ad antiquum reverſus laborem; ſed intervenit ſuprema dies, atque ita imperfectum relictum non modo illud opus eſt, verum nuſquam quoque denſum illud

illud Volumen, multis ante (ut ferunt) viſum & oſtenſum, apparuit, licet etiam nomine Magiſtratus inquiſitio per Domeſticos eſſet habita, quod mihi etiamnum quædam ex illis ſuperſtes ita ſe habuiſſe adfirmavit. *Olearium* quod attinet, adfirmare nequeo, an aliquid ad prelum paratum habuerit, amici ex Germania nunciarunt mihi nihil ex lucubrationibus ejus in hunc Auctorem inveniri. *Jacobi Gronovii* denique ipſe aliquid vidi penes filium *Abrahamum*, inchoatum non perfectum, Notulas videlicet, quæ non ultra primum Antiquitatum librum pergerent, atque adeo vix ad vigeſimam nonam integri *Joſephi* partem pertinerent; ſcriptas in ſchedis tumultuariis; neque tamen illas neglectui habuiſſemus, ſi noſtri arbitrii ea res fuiſſet; famam vero Viri & Eruditionem multo melius tuebuntur doctiſſimæ illæ ad Decreta Romana & Aſiatica Obſervationes, quas ſuo loco inſeri curavimus. Nihil etenim, quod prece vel pretio acquiri potuit, a nobis fuiſſe prætermiſſum patere poteſt ex Notulis poſtumis *Joannis Sibrandæ* Franequerani, atque in patria ibidem Academia Prælectoris quondam Græcarum Literarum; quæ & ipſæ non ultra primum iſtum Librum progrediuntur, & tamen legi poſſunt poſt eundem pag. 60. & nobiſcum ultro communicatæ fuerunt a praeſtantiſſimo *Joanne Doitſma*, Hornanæ Scholæ prudentiſſimo Moderatore.

Et hæc quidem ſunt, quæ ad *Flavii Joſephi* contextum illuſtrandum ſumma cum cura a nobis requiſita, vel ultro a Viris Doctis, quorum nominibus publice a nobis honos (ut par eſt) habetur, ſuppeditata fuerunt. Quoniam vero Tomus Poſterior mole ſua Priorem minime æquaret, in illum conjecimus quæcunque vel ſerius accepimus, vel integros inplebant libellos, ad Joſephicam tamen ſcriptionem facientes. Unde præter illas, quas memoravimus, Collationes, invenies ibi Doctiſſimi Viri *J. Waſſe* Specimen Examinis V. L. *Hudſonianarum* pag. 51-56. *Jo. Alberti Fabricii*, Germanorum longe clariſſimi, Excerptum ex Bibliotheca Græca de *Flavio Joſepho*, ſed plurimum ab auctore, qui pro ſua humanitate id ad nos tranſmiſit, locupletatum, pag. 57-71. Sequuntur dein Præfatio *Arnoldi Peraxyli Arlenii*, longe pulcherrima ad *Diegum Hurtadum de Mendoza*, quæ præfixa Editioni *Baſileënſi* immerito ab aliis Editoribus fuit neglecta, pag. 72-75. aliarumque ſimul ſubſequentium Editionum Præfationes, ut & *Thomæ Ittigii* laudatiſſima Prolegomena, pag. 76-95. Appendix dein ad *Flavii Joſephi* Opera, quæ una cum *Ittigii* Prolegomenis in poſtrema Editione *Joſephi* Germanica exſtat, olim a *Jo. Alberto Fabricio*, ut ipſe teſtatur, tunc adhuc admodum juvene (vide ibidem paullo ſuperius pag. 76.) congeſta; qua continentur *Ariſteas* de LXX. Interpretibus, Fragmentum *Joſepho* tributum περὶ πανὸς, & alia quædam, quæ inveniri ibidem poſſunt uſque pag. 156. interpoſitis dein quibuſdam V. L. habes Excerptum de *Joſepho* ex *M. Andreæ Frankenbergeri* Inſtitutionibus Antiq. & Hiſtor. pag. 182-185. quod excipiunt *Caroli Daubuz* Libri duo, quibus aſſeritur *Joſepho* ut legitimum Teſtimonium illud vexatiſſimum de *Jeſu Chriſto*, uſque pag. 232. quibus ob argumenti ſimilitudinem adjunximus xxx. *Epiſtolas Philologicas & Hiſtoricas* plurium eorumque celebriorum in literis Virorum, quæ minori olim forma editæ Noribergæ anno 1661. cura *Chriſtophori Arnoldi*, Eruditorum uſui minus patebant, & procedunt uſque pag. 285. Teſtimonium illud de Jeſu exſtat in Editione noſtra Antiqu. Lib. XVIII. Cap. III. §. 3. pag. 876. atque ibi cum verſaremur, de peculiari Diſſertatiuncula ſuper illud cogitatio animum ſubiit, cum alia, quæ Numiſmata, *Joſepho* illuſtrando ſculpta, explicaret (quæque hanc Præfationem meam ſequitur) ad finem Tomi II. adjicienda; Sed, ut verum fatear, quæ dici poſſunt, dicta ſunt omnia, & quantumvis clamitent Faber, & qui illum ſequuntur, omnino *Joſepho*, ita

ut legitur, tribuendum exiſtimo, quæcunque Scriptorem nobilem cauſſa ſtimulaverit, ut nobiliſſimum hoc emblema purpuræ ſuæ aſſueret.

Poſt hæc omnia occurrit *Petri Brinch*, apud *Danos* Collegii Medicei Inſpectoris Chronologiæ & Hiſtoriæ *Fl. Joſephi* Examen, quod editum *Hafniæ* A. MDCCI. rariſſime in hiſce terris viſum, ab amicis *Hafnienſibus* ad me transmiſſum eſt. Scriptum vero illud, in quo ab origine Mundi uſque ad mortem Herodis Magni Chronologiam Joſephicam examinat; & præterea ex Antiquitatibus ejuſdem Judaicis notat & examinat ea, quæ Scriptoribus Sacris V. T. parum conſentanea, vel certe illis non ſunt memorata, invenitur pag. 290-304. Et quoniam hic mentio incidit diſcrepantiæ cujuſdam *Joſephicæ* cum S. S. commodum inſerere heic lubet ſtricturas quaſdam, quas adſcripſerat in fronte libri ſui Reverend. *Albertus Alberthoma*, Eccleſiæ Lugd. Bat. quondam paſtor fideliſſimus, quique in literis plurimum ſibi vixit, miraque cura atque diligentia omnes Bibliothecæ ſuæ libros a capite ad calcem maxima cum attentione legerat. Joſephum inter illos avidiſſime pervolutaverat, ut adſcripta ubique loca ex aliis ſcriptoribus, inter legendum obſervata, abunde teſtabantur. Is itaque hiſce ipſis verbis ad hæc Capita ſeu Numeros retulit crimina quædam, ſeu aſtutias *Joſephi* noſtri.

I. *Plerumque Auctor* COPIOSIUS COMMEMORAT, *quæ a Moſe & Sequentium temporum Hiſtoricis Sacris compendio tradita ſunt, & narratione ſua quamplurimis Scripturæ locis lucem affundit: quod inprimis obſervare licet l. 4. c. 8. Antiq. ubi ſæpiſſime legum Moſaïcarum rationes & cauſas exponit.*

II. *Nonnunquam tamen (neſcio quo conſilio)* OMITTIT, *quæ tradiderant Scriptores Sacri: ita pauciſſimis mentionem facit raptus Eliæ: nihil quoque refert de Naamanis lepra ope Eliſæi curata.*

III. *Rurſus varia Hiſtoriæ Sacræ* ADTEXUIT, *quorum ſola fides penes noſtrum Auctorem eſt. Vide quæ ſcribit de Moſis rebus geſtis in Ægypto. ſic Plurima Hiſtoriæ Salomonis admiſcuit, de quibus altum in S. Litt. ſilentium.*

IV. ORATIONES *a ſummis viris publice habitas totidem quaſi verbis repræſentat, & velut integras exhibet, quorum fragmenta ſolummodo in S. Libris ſuperſunt, prout mos quoque eſt Hiſtoricis præſtantiſſimis Livio & aliis. Confer Voſſ. de Arte Hiſtor. c. 20. 21. & Juſtin. l. 38. c. 3. in f.*

V. *Ad eundem modum Epiſtolas, velut ex autographo recitat; e. g. literas Hirami & Salomonis.*

VI. *Inprimis notandum eſt*, AUCTOREM NOSTRUM SOLLICITE CAVISSE, NE NARRATIONES DE REBUS SACRIS MINUS PLACEANT GENTILIBUS:

1. *Hinc* MIRACULA *a Deo olim edita, ad captum Ethnicorum vulgo exponit. Exempla videri paſſim poſſunt.*

2. *Eo ſpectat formula, ſæpe ab Auctore uſurpata ut in fine Lib.* 11. *&c.* SED DE HIS UT CUIQUE LIBET, ITA SENTIAT.

VII. *Sæpiſſime profert* TESTIMONIA AUCTORUM GENTILIUM, *ad confirmationem Hiſtoriæ Sacræ.*

VIII. *Plurimum quoque utitur* LOCUTIONIBUS, *Græcis & Romanis Scriptoribus uſitatis.*

1. *Eo quoque referendum eſt, quod Hebræorum menſes vulgo interpretatur mox adjecta appellatione Macedonum, aliquando etiam Ægyptiorum.*

2. SUPPUTAT *quoque* TEMPORA *per Olympiades & per annos Coſſ. Rom.*

IX. SOMNIA, *quæ viris quibuſdam Sanctis divinitus contigerunt, interpretatur fere (ut videtur) ex regulis Oneirocriticis Veterum. Erat autem Joſephus ipſe interpretandorum ſomniorum peritus, uti de ſe teſtatur.*

X. DIVINA ORACULA (*quæ Romanum Imperium ſpectant*) *ita vulgo exponit, ne ingrata queant eſſe Romanis. e. g. illa quæ notat de ſomnio Nabuchodon. & paſſim.*

XI.

XI. Ut Judæorum Gentem *Ethnicis commendet*,

1. *Eorum hoſpitalitatem & benignitatem erga alias gentes maxime laudat.*

2. *Principum extraneorum munificentiam erga Judæos ſtudioſius etiam commemorat.*

XII. *Adde quod in Græcorum & Rom. gratiam cenſeat Joſephus ſacram Poëſin fere contineri metris earum gentium. Clerici Ep. Hieron. p.* 311. Hæc ille.

Similis fere argumenti ſunt Diſſertatiunculæ quædam, ſtudioſe conſcriptæ ab *J. B. Ottio*, atque ad nos tranſmiſſæ ab eodem Eruditiſſimo Viro, curante plurimum Reverendo *F. A. Lampe*, S. Th. celeberrimo in Ultrajectina Academia Profeſſore. Continent *Omiſſa Varia a Flavio Joſepho*, & inſuper *Centuriam Locorum N. T. cum Flavianis vel Phraſibus vel Hiſtoriis aliquid commune habentium &c.* quæ quidem ultima pars ſpecimen continet laboris utiliſſimi, ſi quis eum ſubire vellet, ut ad Raphelii morem, ſicut ille ex Polybio, Xenophonte atque Arriano collegit, quæ ad N. T. illuſtrationem faciant, *Joſephum* quoque accurata induſtria perlegeret; quem plurimum in phraſi ſua atque verbis cum S. S. N. T. convenire inter legendum ſæpiſſime deprehendimus. Miſit vero haſce Obſervationes inprimendas Auctor, ut ſalivam literatis moveat Lexici in *Joſephum* Operoſioris commemoratio atque promiſſio, in quo ſecundum literarum ordinem pag. 320. in fine, congeſta dicit quidquid vel *Joſepho* vel ex *Joſepho* S. S. lucem credidit adferre poſſe, & ſic quaſi *Concordantiam* fore *Joſephicam*. Verba ejus hæc ſunt: *Hanc Centuriam ſpeciminis ſaltem loco damus; poſſent enim in ſexcenta alia Scripturæ etiam Novi Teſtamenti loca pura ſiſti, quibus aliquid vel ex Joſepho lucis affunditur vel ex Scriptura ipſi. Majores noſtri labores ex quibus hæc excerpſimus, in modum Lexici conſcripti juſtum & magnum Volumen in Folio habent & quaſi Concordantiam, infinitis Obſervationibus refertam, cumprimis in iis quæ ad Geographiam pertinent, quibus parum aut nihil deſit, dein quæ rem Numismaticam veterem illuſtrant, conſignata enim ſunt non paullo minus quam mille Hebræa, Græca, Romana Numiſmata, quæ omnia vel abſolute vel quodammodo ad hunc Authorem referri poſſunt.* Ipſius Lexici Specimen habes pag. 319. ex quo conſilium & modus Viri Præſtantiſſimi omnibus patere poteſt. Sed in ejus Libri editione obſervandum erit, prius omnia *Joſephi* loca, quæ ex Veteribus ante *Hudſonum* Editionibus expreſſa ſunt, conferri ad noviſſimam debere, ut non ſolum Libri, Capita, Paginæ, ſed verba quoque reſpondeant; dein ut Numiſmata non alia adferantur, niſi quæ *Joſepho* illuſtrando faciant, eaque, ſi fieri poſſit, multa hactenus inedita oſtendant, Nummi ipſi juſta magnitudine, non veluti æquales picturæ ſculpantur, neque archetypis deteriores, in quo tantum propter inſcitiam artificum ex Typographorum avaritia peccari video, ut pluries, imo nonnunquam prima vice repetiti, vix umbram ſimilitudinis oſtendant. *Ottiana* iſta comparent pag. 305-323.

Sequitur dein pag. 324-329. Diſſertatio *Chriſtophori Cellarii* contra iſtum celeberrimum Novatorem *Joannem Harduinum*, qua contra illum *Flavii Joſephi* de *Herodibus* hiſtoriam a Νοθείας ſuſpicione vindicat. Agmen denique claudit Opuſculum Doctiſſimum, *Chriſtiani Noldii* Hiſtoria *Idumæa*, ſeu Diatribe de Vita & Geſtis *Herodum*. pag. 333-401. Quæ enim ſuperſunt ſuperius memoravimus, *Spanhemiana* videlicet & Collationes quaſdam MSS.

Univerſum Opus Indices claudunt; Auctorum videlicet, qui a *Joſepho* citantur; Vocum Græcarum, quæ obſervatu digniores apud *Joſephum* occurrunt; Chorographicus Regionum, Urbium, Locorum &c. multum ex ſchedis *Spanhemianis* ſuppletus atque emendatus, ſicuti in illo quoque Rerum, qui ſequitur plurimum Incomparabilis ejus viri nobis profuit induſtria. Index Quintus atque ultimus nomina habet Scriptorum quibus in Notis aliqua lux affunditur.

Et tantum erat, *Candide Lector*, quod præfari neceſſe erat, ut & ſuſcepti Operis atque Benigniſſimi Numinis auxilio abſoluti, ratio conſtaret; ſuuſque honos haberetur tot Viris Clariſſimis, de *Joſepho* & Re Literaria optime meritis, a quibus maximum huic Editioni momentum acceſſiſſe fateor.

Tria reſtant verba. Sæpius in Notis ad Tabulas Numiſmaticas (præſertim ab Ill. *Spanhemio*) provocari videas; eratque animus ad finem Tomi Secundi illas ponere, ſed mutavimus poſtea conſilium, & melius duximus poſt hanc Præfationem eaſdem collocare. Adjunximus iiſdem brevem interpretationem, qualis ſcilicet pro *Joſepho* illuſtrando ſufficiebat, & paſſim quoque ſignificavimus ad quæ loca in Auctore noſtro pertinerent, & ubinam a *Spanhemio* vel Nobis in Notis mentio eorum injecta eſſet. Nummi vero inter eos haud vulgares occurrunt, & nonnulli qui nunc primum ex Muſæo noſtro, vel incogniti antea, vel integriores prodeunt; quod ſupereſt, labore Noſtro fruere, & Literarum Felicitati bene precare.

ADDENDA ET EMENDANDA.

De Bello Jud. Lib. II. *Cap.* VIII. §. 9. inter τὶς & ἀκόντων intercidiſſe δ'. exiſtimat *Petitus* in Var. Lect. p. 204. ſc. *invitis ſex è novem qui adſunt* Cap. XIV. §. 1. in initio pro ἐπιτροπὴν legit ἐπιστοπὴν *Caſaub.* Cap. XVI. §. 4. pag. 188. in Notis Hudſoni pro *cis Iſtrum.* repone *trans Iſtrum.* Ibid. pag. 189. in f. ad illa *Octo menſibus* conferri meretur *Lipſius* de Magnitudine Rom. II. 10. pag. 190. lin. 18. pro *pendit* lege *pendet.* Cap. XVIII. §. 1. pag. 197. ad primam notam addiderat in Add. *Hudſ.* Lectionem Γεβανῖτιν ex Bod. rectam forſitan eſſe, & conſuli debere *Relandum* in Palæſtina pag. 199. Ibid. §. 3. p. 198. in verſione ad *diſſimulantes illorum fidem*, notaverat in Add. *Hudſon.* Fortè, *ineſcantè illorum fidem.* ut & §. 5. *audaciores—è medio--formidandos autem carcere detinebant* ſeſe malle. dubitatque an non Κίστιον Γάλλον ſcripſerit *Joſephus* ibid. §. 11. in init. pro eo quod legitur Κίστιον Γάλλον. Cap. XIX. §. 5. Vide *Savilii* Notas ad *Tacitum* p. 115. Ed. *Arg.* §. 8. in f. pro *Beteron* repone *Bethora.*

1. Æ.s.

2. Æ.s.

3. Æ.

4. Æ.s.

5. Æ.s.

6. Æ.s.

7. Æ.s.

8. Æ.

9. Æ.

10. Æ.s.

11. Æ.s.

12. Æ.s.

13. Æ.

14. Æ.s.

15. Æ.

16. Æ.

17. Æ.

18. Æ.

19. Æ.s.

20. Æ.s.

SIGEBERTI HAVERCAMPI NOTÆ IN TABULAS DUAS NUMISMATICAS,

QUÆ CONTINENT NUMISMATA XLI. PRO ILLUSTRANDIS VARIIS JOSEPHI LOCIS.

Nummi, quibus Aſteriſcus apponitur, ex Muſæo Noſtro vulgantur.

TAB. I.

Num. 1. ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΑΔΡΙΑΝΟC ΚΑΙCΑΡ. *Caput* Hadriani, *corona laurea, radiis inde erumpentibus, quaſi alter* Apollo, *decori. Ab altera parte dimidia ratis eſt, cum literis quibuſdam lectu difficilibus, ſed ex quarum reliquiis apparet pertinere Numiſma ad* Dorenſes, *qui ob beneficium aliquod ab* Hadriano *acceptum ſeſe* Sebaſtenos, *i. e. Cæſareënſes vocant.*

Doram, Phœniciæ *civitatem plus ſemel commemorat Antiq. Lib.* XIII. *Cap.* VII. *pag.* 655. *&* 656. Joſephus. *Ubi enim prælium deſcribit inter* Antiochum *atque* Tryphonem, *& quomodo hic ex ſuperiore* Syria *ejectus fuerit in* Phœniciam, *addit inſecutum ad* Doram *uſque* Tryphonem, *qui eo ſe receperat, fuiſſe* Antiochum; *fuiſſe autem dicit locum munitum & expugnatu difficilem. Sita fuit hæc civitas in* Phœnicia *ad montem* Carmelum, *uti teſtatur* Flavius *Lib.* II. *Contra* Apionem §. 9. *pag.* 478. *ubi paullo ante lepidam fabellam ejuſdem* Apionis *commemorat, videlicet* dum bellum Judæi contra Idumæos haberent longo quodam tempore, ex aliqua civitate Idumæorum, qui in ea Apollinem colebat veniſſe ad Judæos, cujus hominis nomen dicitur Zabidus, deinde eis promiſiſſe traditurum ſe eis Apollinem Deum Dorenſium: venturumque illum ad noſtrum templum, ſi omnes aſcenderent, & adducerent omnem multitudinem Judæorum. Zabidum vero feciſſe quoddam machinamentum ligneum, & circumpoſuiſſe ſibi, & in eo tres ordines finxiſſe lucernarum, & ita ambulaſſe, ut procul ſtantibus appareret, quaſi ſtella per terram iter agens. Judæos quidem, inexſpectata viſione obſtupefactos, cum procul quidem abeſſent, quieſcere: Zabidum vero multa quiete ad templum veniſſe, & aureum detraxiſſe cantherii caput (ita enim ſcripſit, facetus videri volens) & rurſus Doram velociter ſe contuliſſe. Igitur & nos dicere poſſumus, quod aſinum, hoc eſt ſemetipſum, gravat Apion, facitque ſtultitia ſimul & mendaciis oneratum. nam & loca ponit, quæ nuſquam terrarum exſtant, & civitates earum ignarus transfert. Nam Idumæa quidem regioni noſtræ confinis eſt, poſita juxta Gazam, & nulla in ea eſt urbs Dora: in Phœnicia vero juxta montem Carmelum civitas Dora appellatur, quæ nihil commune habet cum Apionis nugis. quatuor enim dierum itinere diſtat à Judæa. Cur itaque nos præterea accuſat, quod non habeamus communes cum aliis Deos, ſi ſic facile credidere patres noſtri ad ſe venturum Apollinem, & cum ſtellis ſuper terram eum ambulantem intueri putaverunt? Scilicet enim manifeſtum quod lucernam nunquam prius conſpexerunt, qui tot & tanta lucernarum accenſionis feſta celebrarunt.

Integrum adduxi locum, quod ex eo appareat urbi Doræ (*licet perperam* Idumææ, *a qua, uti in Notis docemur, quatuor dierum itinere diſtabat, tributæ*) *adſcribi cultum* Apollinis, *ita ut* Apollo *Deus* Dorenſium *appelletur. Quod* Doræ *tamen* Phœniciæ *convenire ſingularis hic docet nummus, quem ſub* Hadriano *cuderunt* Dorenſes, *in quo ab altera parte* Apollinis *inſignia, radios præter laurum, Imperatorio addunt capiti; & ab altera parte navalem ſuam potentiam, per navis figuram exprimunt. Fuit enim hæc urbs eo nomine inclita, quare etiam* ΝΑΥΑΟΧΟC *ſeu* Navale *dicta fuit; uti obſervat* Spanhemius *ad Lib.* V. *Antiqu. Cap.* I. *pag.* 422. *in* Addendis. *Ipſum vero Nummum ſecum ex itinere* Græco *atque* Aſiatico *muſice redux adduxit Nobiliſſ. & Generoſiſſ.* Jo. Ægidius ab Egmont, de Nieuburg, *ipſumque inter reliqua omnis generis inedita Numiſmata, ex indulgentia ejus, in uſum meum, & aliquando forſan publicum, delineari juſſi.*

Num. 2. ΗΡΩC ΕΥΡΥΠΥΛΟC. *Caput Herois* Eurypyli; *ab altera parte* Paphiæ Veneris *templum, cum inſcriptione,* ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ ΕΠΙ CΤΡΑ. ΠΩΛΙΩΝΟC. Pergamenis *cur* Eurypylus *in Nummis decori ſit, erudite (ut ſolet) explicat* Spanhemius *de Uſu & Præſtantia Numiſm. pag. minoris Edit.* 479. *Adducimus vero Nummum hunc, ut oſtendamus, id quod dicimus in Notis ad Antiq. Lib.* XIV. *Cap.* XIV. *pag.* 722. *ſemper nomen id efferri per duplex* Lamda, *&* ΠΩΛΛΙΩΝΑ *æque ab Antiquis ac* ΠΟΛΛΙΩΝΑ *ſcribi, quod & idem docet Nummus qui numero inferius* 32. *occurrit, & qui obſervatur Num.* 11.

Num. 3. *Caput biceps, virile atque muliebre; ab altera parte laureæ incluſa cernitur bipennis inter monogramma quoddam, botrum, atque pharetram, cum literis* ΤΕΝΕΔΙΩΝ. *Similes huic nummo (qui nunc primum ex Muſæo Nobiliſſimi* Markii *prodit) innuit Ill.* Spanhemius *in Notis ſuis ad Antiqu. Lib.* XI. *Cap.* VI. *pag.* 568. *ubi ad illa de Rege* Perſarum, *cujus thronum cum ſecuribus circumſtabant Satellites,* Θεσήκεζαν ὃ τ Θρόνον αὐτῦ πελέκεις ἔχονλες ἄνθρωποι, *notat, ſic quoque ſecurigeros circa ſolium* Teni *aut* Tenedi *fuiſſe, quo ſecuri continuo plecterentur rei.*

Num. 4. ΜΟΚΑ ΙΕΡ. ΑCΥ. ΑΤΤΟ. *quæ epitheta declarant fuiſſe urbem* Mocam *Sacram, jure Aſyli gaviſam, & ſuis legibus uſam. Nummus vero ipſe, delineatus apud* Patinum *pag.* 184. Antonini Pii eſt, *atque Deam* Fortunam *in templo tetraſtylo exhibet. In alio ejuſdem urbis nummo (quem in* Severo *memorat Vaillantius pag.* 84. *nuſquam vero adhuc depictum offendi) eadem epitheta occurrunt; & muliebris deprehenditur figura, dextra præferens ſpicas & papaver, læva vero cornucopiæ tenens, ad indicandam regionis ejus ſummam fertilitatem. Fuit vero* Moca *civitas* Arabiæ, Maacha *aliis dicta, de qua Nota conſuli poteſt* Spanhemii, *qui hoſce citavit nummos ad Antiqu. Lib.* VII. *Cap.* VI. *pag.* 378.

Num. 5. ΣΕΡ. ΓΑΛΒΑ ΙΜΡ. CAES. AUG. *Caput* Galbæ *laureatum. Ab altera parte laureæ incluſa hæc legitur inſcriptio.* ΕΠΙ ΜΟΥΚΙΑΝΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΕΤ. ΙΖΥ. *qua innuitur cujus fuiſſe anno æræ*

*****

An-

Antiochenſis CXVII., *de qua, uti & de Nummo hoc videndus* Noriſius *in celeberrimo de Epochis* Syro-Macedonum *libro pag.* 165. *Hujus* Muciani, Syriæ *Præſidis, ſæpius cum laude mentionem facit* Joſephus, *ipſumque hunc nummum citavit* Spanhemius *ad Lib.* IV. *de Bello. Cap.* I. *pag.* 266.

Num. 6. ΝΕΡΩΝ. *Caput* Neronis *laureatum, & ab altera parte, pro fertilitate terræ deſignanda, Cornucopiæ gemina figura, cum inſcriptione* ΓΑΔΑΡΕΩΝ ΑΑΡ. Gadara, Cœle-Syriæ *urbs, cujus epocham docet Eminentiſſ.* Noriſius *pag.* 297. *& ſeq. crebro a* Flavio *commemoratur; narrat enim Lib.* I. *Cap.* VII. *de Bello, pag.* 69. *& Antiquit. Lib.* XIV. *Cap.* IV. *pag.* 690. *inſtaurata fuiſſe* Gadara (Judæi *enim paullo ante everterant*) *a* Pompejo, *poſt devictum* Ariſtobulum, *in gratiam liberti ſui* Demetrii Gadarenſis. *Eandem urbem antea* Alexander Jannæus, Judæorum *rex, poſt decem menſium obſidionem expugnaverat, teſte eodem Antiqu. Lib.* XIII. *Cap.* XIII. *pag.* 669. *poſtea vero* Herodes Magnus *minus civiliter* Gadarenſes *tractavit; unde acris Legatorum ad Cæſarem* Auguſtum *in* Syria *agentem expoſtulatio cum* Herode, *quem imperioſum, acerbum, atque tyrannum nuncupabant; quemque de vi, rapinis, & templorum everſionibus, ſed infelici ſucceſſu, accuſabant, teſte* Joſepho *Antiqu. Lib.* XV. *Cap.* X. *pag.* 775.

Num. 7. *Spectat & hic nummus ad* Gadara, *de quibus modo egimus; eumque deſcripſit* Noriſius *pag.* 300. *non autem depinxit, communicatam modo ſcripturam ejus a* Nicolao Toinardo *memorans; depinxerat vero jam olim* Æneas Vicus *inter* Neronis *Numiſmata, verum alteram tantum partem, quam itaque ſolam dare poſſumus. Legitur ibi præter inſcriptionem* ΓΑΔΑΡΑ *æra eadem, quæ in ſuperiori,* L. ΑΑΡ. *addita priori litera quæ nota anni apud* Græcos *eſſe ſolet; innuitur autem annus* CXXXI. *Male enim connectuntur apud Vicum literæ* ΑΑ. *quaſi* ΑΜ. *eſſent. Figura vero muliebris turrito capite, dextra lauream tenens, læva cornucopiæ, palmamque ad pedes, ad caput ſtellam habens, urbis* Gadaræ *Genium deſignat, quæ Neroni, tanquam Apollini alteri, victoras ſuas muſicas gratulari videtur. Capitis epigraphe apud Noriſium eſt* ΝΕΡΩΝ ΚΑΙCΑΡ.

Num. 8. & 9. *Sufficit delineationem aureorum horum numiſmatum proponere, quæ paſſim apud Antiquarios,* Vaillantium, Begerum & Spanhemium (*ex quo pag.* 404 *&* 406. *deſumta ſunt*) *celebrantur & explicantur. Occurrunt in illis capita jugata* Ptolemæorum Ægypti *regum, quorum amorem & munificentiam in literas & literatos, & alii omnes paſſim, tum quoque* Joſephus *celebrat, ubi ſtudium Philadelphi pro conquirendis libris* Judæorum *Sacris, atque magnifica ejuſdem donaria,* Hieroſolymas *miſſa, commemorat Antiq. Lib.* XII. *Cap.* II. *pag.* 590. *ubi ipſos hoſce Nummos, in Notis, citat Spanhemius, cum inſcriptione* ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ. *in quibus a parte illa, quæ* ΑΔΕΛΦΩΝ *inſcribitur,* Ptolemæi Philadelphi, *ejuſque conjugis ſimul ac ſororis,* Arſinoës *jugata occurrunt capita; ab altera vero parte illa Ptolemæi Lagi atque* Berenices *pariter jugata ſpectantur. Putat vero male verti Ill.* Spanhemius *pag.* 406. *ab* Leone Allatio *in Monumento* Adulitano ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ *per* Deorum Fratrum, *atque ipſe mallet,* Deorum Fratris Sororiſque; *ſed fruſtra; quum pariter jam olim* fratres *inter Deos dixerit* Saturnum & Opem Tertullianus *Lib. Ad Nationes* II. *Cap.* XIII. Inceſto jam junctos Opem & Saturnum Fratres recepiſtis.

Num. 10. *Caput muliebre, ſine inſcriptione; ab altera vero parte eſt Aquila fulmini inſiſtens inter cornucopiæ & literam* Π. *cum inſcriptione* ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ. *Protulit nummum hunc* Begerus *Tom.* III. *Theſ.* Brandenburgici *pag.* 33. *quod autem in hac pictura, capitis ornatum & ipſam aliquo modo faciem differre vides a* Begeriano *nummo, inde eſt, quod partem priorem juxta nummum, quem ipſi hujus Reginæ poſſidemus, pingi ſculpique curavimus, haud ingratam hanc varietatem rati fore Antiquitatum ſtudioſis in Nummo plane memorabili.*

Exiſtimat Cl. Begerus *faciem hanc muliebrem referri debere ad* Cleopatram, Ptolemæi Euergetæ, *tertii Ægyptiorum regis, ante* Berenices *ſcilicet,* Magæ, Cyrenarum *regis filiæ cum eodem nuptias, uxorem. Totum Viri Cl. argumentum ſola litera* Π. *nititur, quam ipſe pro numerali capit, atque ad annum æræ* Alexandrinæ LXXX. *refert, regnique adeo* Euergetæ XV. *ut ipſe computat. Verum ut alia taceam, ſublato fundamento hujus conjecturæ, & ipſa tota corruit, quum inſuper contra Hiſtoriarum nitatur fidem. Literæ ſimiles in Nummis* Ægyptiorum *non ſunt numerales, niſi litera inſuper* L. *quæ* Ανκαβάντ@ *denotat addatur, uti apud Vaillantium pag.* 124. *& alibi videre eſt, verum ſemper initiales ſunt alicujus urbis, quæ nummum iſtum cuderit; ſic ibidem apud* Vaillantium *& pag.* 111. 115. *&c. literæ* ΠΑ. *denotant a* Paphiis *cuſos nummos; uti pag.* 70. *litera* ΗΡ. *docent ab* Heracleopolitis *profectum nummum ibidem* Philopatoris; *& pag.* 84. ΣΑ. Salaminem *deſignare creduntur; atque pag.* 50. ΘΕ. Thebæos, *& ſic in cæteris. unde literam* Π. Peluſium, *vel aliam* Ægypti *urbem denotare exiſtimo; faciem vero illam ad aliam Reginam referendam eſſe, vel uno hoc argumento. Quum* Magæ *filiam* Berenicen *uxorem caperet* Ptolemæus, Euergetes *poſtea dictus, vivebat adhuc pater ejus* Philadelphus, *atque aliquot poſt annis vixit. Unde nequaquam uxori* Euergetis, *quæ ſtatuatur ei etiam ante* Berenicem *nupta fuiſſe,* ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ, *qui in hoc nummo legitur, titulus convenit. Quæ ut jam omnia mittam, ipſe meam ſententiam in medium adferam. Puto videlicet pertinere ad* Cleopatram, *filiam* Antiochi Magni, Syriæ *regis, quæ nupta fuit* Ptolemæo Epiphani, *quinto* Ægypti *regi, & cui in dotem pater dedit* Cœlen-Syriam, Phœnicen, Judæam & Samariam; *Supervixit ipſa marito, & magno in honore habita a filio, cui ob id* Philometori *cognomen fuit; majore multo* Ægyptiorum *deſiderio, ætate florente deceſſit; uti docet* Vaillantius *pag.* 88. *in præclariſſima ſua* Ptolemæorum *Hiſtoria. Eſt itaque ipſa hæc* Cleopatra *illa, cujus mentionem fecit Joſephus Lib. Antiqu.* XII. *Cap.* IV. *pag.* 600. Poſtea autem (*inquit*) amicitiam & fœdus cum Ptolemæo fecit Antiochus: eique filiam ſuam Cleopatram nuptum collocavit, & Cœlen-Syriam, & Samariam, & Judæam, & Phœnicen dotis nomine tribuit. *Jam etenim bellum contra* Romanos *decreverat* Antiochus Magnus, *& ob id validas affinitates potenteſque ſocios quærebat. Eſt & denique ejuſdem hujus* Cleopatræ *alter nihi nummus, æreus quoque, & alio tempore publicandus, hoc paullo minor, cum ſimili typo, ſed litera urbis initiali* M. *qui ſimiliter Cl,* Begeri *penitus convellit ſententiam de æra hoc modo expreſſa.*

Num. 11. *Caput inberbe, nudum, quod ex falſa inſcriptione* ΟΥΗΔΙΟΣ ΝΑΣΩΝ Ovidio (*qui hinc in Editionibus Poëmatum ſuorum faciei filum ſortiri nunc ſolet*) *tribuitur ab Ill.* Spanhemio *pag.* 43. *Operis Minoris, ſeu* 54. *Majoris. Ab altera parte facies eſt barbata, quam* Jovi *tribuo, cum inſcriptione* ΜΕΝ... ΑΣΙΟΥ.

Diximus ad Num. 2. *in antiquo ære &* ΠΩΛΛΙΩΝΑ *ſcribi, &* ΠΟΛΛΙΩΝΑ. *Plures vero nummos, hujus explicandi gratia, adducit Spanhemius, in quibus per* O. *non vero per* Ω. *prior pars nominis iſtius ſcribi ſolet, quem conſulat Lector eruditi cupiens. Certum quidem eſt, cuſum hunc nummulum ſub* Auguſto, *quod ex adſcriptis nominibus* Vedii, *&* Menandri *qui* Parrhaſii *filium ſe ſcribit, apparere poteſt. Depingit enim inter* Auguſti *nummos Goltzius tab.* LXXV. *Num.* 24. *unum, in cujus altera parte legitur* ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ ΠΑΡΑΣΙΟΣ. *Templum eſt octo columnis ſuffultum, ad cujus latera caduceus eſt cum quatuor ſpi-*

ſpicis; ad Cæſaream *vero* Palæſtinæ *pertinere docet inſcriptio Num. ibidem* 23. *ubi legitur* ΟΥΗΔΙΟΣ ΠΩΛΛΙΩΝ ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ. *juxta caput* Auguſti *ad cujus collum pharetra eſt. Idemque Templum in altero* Cæſarenſium *cernitur, citante* Vaillantio *in* Auguſto *pag.* 4. *cum eodem nomine; adſcribitur enim* ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ ΠΑΡΡΑΣΙΟΥ. *& ad caput, quod* Auguſti *eſt, & nudum ſine laurea,* ΠΟΛΛΙΩΝ ΚΟΥΠΕΔΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ. *Denique ipſe* Spanhemius *in poſtrema atque majore Editione pag.* 54. *&* 55. Auguſti *pariter nummum citat, in quo Cæſaris ejus ab altera parte caput cum literis* ΠΟΛΛΙΩΝ ΚΟΥΠΕΔΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ. *ab altera ſimile caput barbatum ut in hoc (quem explicamus) numinulo, & literis* ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ ΠΑΡΑΣΙΟΥ. *qui nummi omnes, ſicuti nimis aperte ad* Auguſtum *ipſum pertinent; ita nulla ratio eſt quare hunc* Auguſto *abjudicaremus, &* Ovidio *largiremur, niſi literæ* ΝΑΣΩΝ. *quas quidem ego quovis pignore auſim contendere non ita in numino exſtare, vel recenti fabrica, in nummo cætera antiquo, artificio, ſordidis hominibus nimis familiari, exſculptos fuiſſe; ita ut ex literis* ΠΟΛΛΙΩΝ *remanſerint antiquæ poſteriores duæ, reliquæ vero* ΠΟΛΛΙ *ita mutatæ fuerint, ut litera* Ι. *in* Σ. *mutata fuerit, proxima* Λ. *lineolam in medio, ut* Α. *fieret, acceperit, deletis dein primis* ΠΟ. *tertia* Λ. *manſerit, verum virgulam ad latus, ut* Ν. *fieret acceperit; & ſic novus in nummis hoſpes* Ovidius Naſo *pro* Vedio Pollione *emerſerit. Uterque vero &* Menander *ille* Parrhaſii *filius, &* Vedius Pollio, Cupedii *filius, cum magiſtratus fuerint* Cæſarenſium *uno atque eodem tempore, Cæſari* Auguſto *nummos cuderunt; neque privato* Ovidio *id facere, florenti licet amicitia* Cæſaris *conſueverunt; vel, fulmine ejus offlato poëta, auſi fuerunt; vel denique poſt mortem, ad revocandam* Muſarum *Venerumque omnium Sacerdotis memoriam potuerunt; ut qui vivente adhuc* Auguſto *magiſtratu* Cæſareënſi *perfuncti fuerunt.*

Num. 12. *Rariſſimus hic nummulus nunc primum ex noſtro Muſæo prodit; neque enim ante quis unquam* Aretæ *Regis faciem in tanta Antiquitatis felicitate exhibuit. Reſervare eum conſtitueram, ut una cum aliis pretioſis antiquæ Monetæ reliquiis quæ in Muſæo noſtro aliorumque Belgarum ſervantur, aliquando operoſius prodiret in publicum; ſed in Flavii Joſephi gratiam exprimere eundem hic placuit; magnam enim ibi, ut ex Indice videre eſt, hiſtoriæ partem Aretas facit. Habet a priore parte caput Regis diademate cinctum; a poſteriore figuram muliebrem, ſtantem, dextra tenentem pateram, læva haſtam, cum inſcriptione* ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΡΕΤΟΥ. *Nummulus hic ex ære eſt, rariſſimus, & optime conſervatus.*

Num. 13. M. SCAVR. AED. CVR. *in imo* REX ARETAS. *per tranſverſum* EX S. C. *Camelus, ad cujus pedes Rex genuflexus ramum profert. Ab altera parte* P. HYPSAE AED. CVR. *& in imo* C. HYPSAEVS COS. PREIVER. CAPTV. Jupiter *in quadrigis currentibus, dextra fulmen tenens, ſiniſtra habemas, in imo ſcorpio viſitur.*

Quæ ad hujus denarii explicationem pertinent, peti poſſunt ex Commentatoribus ad Familias Romanas, Urſino & Vaillantio; *quantum vero* Joſephicæ *hiſtoriæ illuſtrandæ huc iſte refertur denarius, inſpici meretur Lib. Antiq.* XIV. *Cap.* V. *pag.* 691. *ubi legimus redemiſſe* Aretam *Regem* Arabiæ *bellum trecentis talentis a* Scauro *& ipſo pacis ſatis cupido. Eadem fere leguntur de Bello Lib.* I. *Cap.* VIII *pag.* 69. *ubi hunc quoque nummum in partes advocat* Aldrichius.

Cum autem Scaurus (*inquit*) in Petram Arabiæ *regiam* expeditionem feciſſet, & propter difficillimum ad eam aditum agrum in circuitu depopularetur, & exercitus fame laboraret, Antipater Hyrcani juſſu frumentum ex Judæa, & alia quibus opus erat *ei* præbebat: miſſuſque ad Aretam legatus à Scauro, quoniam ejus hoſpes eſſet, perſuaſit ei ut pecunia vaſtationem agri redimeret. & ipſe trecentorum talentorum ſponſor fit. Atque his conditionibus Scaurus bellum finivit: non minus quod ipſe hoc voluerit, quam quod Aretas idem concupiverit. *Alibi vero ſic ſcribit:*

Interea Scaurus, in Arabiam ingreſſus, Petram quidem ne accederet locorum difficultate prohibetur: quæ vero circa Pellam erant omnia depopulabatur; hoc tamen facto malis conflictatur. Nam exercitus fame laborabat: atque ad eam levandam conferebat Hyrcanus, per Antipatrum mittens victui neceſſaria; quem etiam ad Aretam, quaſi ei familiarem, delegat Scaurus, ut pecunia ille pacem ab ipſo redimeret. Atque perſuaſum eſt Arabi, ut trecenta daret talenta: & his conditionibus Scaurus ex Arabia exercitum educebat.

Num. 14. Judæam *a* Veſpaſiano Titoque *captam complures referunt nummi, cum pluribus typis atque inſcriptionibus a* Græcis *pariter &* Romanis *in horum, ut & in* Domitiani *honorem cuſis. Sola itaque raritas & inſignis inſcriptio nummum hunc, quem ineditum hactenus ex Muſæo noſtro damus, commendant. Cernitur in illo caput* Domitiani *laureatum, cum literis* ΔΟ..... ΚΑΙΣΑΡ. *ab altera parte Victoria, pedem globo imprimens, clypeo, palmæ arbori appenſo, inſcribit: in circuitu* Judæa *capta hiſce ipſis* Græcis *literis deſignatur.* ΙΟΥΔΑΙΑΣ ΕΑΛΟΣΙΑΣ.

Num. 15. *Neque hunc addidiſſem, quamvis non inter vulgares, numinulum, niſi eximia ars atque pulchritudo in integerrimo elucens denario plurimam illi gratiam adderent. Capita habet* M. Antonii *Triumviri fratriſque ejus Conſulis* L. Antonii, *cum inſcriptionibus* L. ANTONI COS. *&* M. ANT. IMP. AVG. III VIR. R. P. C. M. NERVA PROQ. P.

M. Antonii *amicitia Magnus factus eſt* Herodes, *qui illi ad extremum uſque fidus manſit, & turrim,* Antoniam *dictam, in ejus honorem ædificavit.* M. *vero* Antonii *plures in Familia* Antonia *apud* Vaillantium *exſtant nummi, qui cum rebus* Judaïcis, *Hiſtoria Joſephica & devicto* Ariſtobulo *communionem aliquam habent; ſed nolumus numero gravari.* M. *&* L. Antoniorum *facies repræſentaſſe contenti, quoniam utriuſque merita erga Judæos egregia fuerunt, ſicuti Decreta P. R. oſtendunt; in quibus* Marci *&* Lucii Antonii *nomina laudantur Antiqu. Lib.* XIV. *Cap.* X. §. 13. *&* §. 17. *pag.* 708. *&* 709.

Num. 16. *Magnum* Pompeji *nomen in Oriente fuit, ubi maximas res armis geſſit, plurimoſque partibus ſuis faventes Bello Civili invenit. Hujus* Pompeji *cum alias virtutes, tum continentiam, ut qui a ſacris pecuniis ornamentiſque Templi* Hieroſolymitani *nihil abſtulerit, merito laudat* Flavius *Antiqu. Lib* XIV. *Cap.* IV. *pag.* 690. Non mediocriter autem læſa eſt templi religio, inacceſſi prius & pedibus & oculis. Nam Pompejus & ejus comitum non pauci in penetrale ingreſſi ſunt, & ea viderunt quæ nemini alii mortalium, niſi pontificibus ſolis, videre fas erat. Cum autem intus eſſent & menſa aurea, & ſacrum candelabrum, & pateræ quibus libatur, & magna vis aromatum, prætereaque in theſauris ſacræ pecuniæ ad duo talentorum millia, nihil horum præ pietate attigit: ſed hac in re convenienter ſuæ virtuti ſe geſſit. Sequenti vero die, juſſis æditimis ut fanum purgarent, utque Deo libarentur quæ lex juberet, pontificatum reſtituit Hyrcano (tum propter alia ejus erga ſe Officia, tum quia Judæos incolas Ariſtobulo auxiliari prohibuerat) bellique auctores ſecuri percuſſit. *Quæ eadem fere repetuntur Lib.* I. *de Bello Cap.* VII. *pag.* 68. *Quare non injucundum exiſtimavi vultum ejus, qualem proxime ad veram venerandi ejus oris ſimilitudinem accedere puto, ex integerrimo, qui penes me eſt, denario depingere. In eo* Q. Naſidius, *cujus nomen legitur priſco more* Q NASIDIV. *ſcriptum, infra navem cum velo expanſo & remigantibus, dum claſſi* Sexti

Pompeji *præfuit, ejus enim partibus, patris judicium in* Cneo *contra* Cæſarem *ſequendo ſecutus, adhæſit,* Cnei Pompeji Magni *expreſſit vultum, in quo juxta* Lucanum *Lib.* VIII. ℣. 679. *agnoſcitur*

—— —— —— illa verenda
Regibus hirta coma, & generoſa fronte decora
Cæſaries.

Sive κόμης ἀναξολὴ, ut Græci vocabant. Tridens vero ante vultum, & delphinus in imo, maris denotant imperium, adeoque Neptuno *Regi* Cneum Pompejum *adæquant.*

Num. 17. & 18. *Græciæ Veteris, ſeu* Italiæ, *celebris admodum erat civitas* Tarentum, *ubi* Joſephus *notat* Antipatrum, Herodis Magni *filium, accepiſſe ex* Judæa *literas, quæ* Pheroræ *obitum, malum ipſi omen, annunciaverint. Lib. Antiqu.* XVII. *Cap.* V. §. 1. *pag.* 836. *Plura hujus nobilis urbis, & Lacedæmoniorum olim coloniæ exſtant Numiſmata; in quibus fere omnibus conditores ejus atque inſtauratores* Taras & Phalanthus *exhibentur; cujus generis & hæc duo ſunt Numiſmata ex Muſæo noſtro, quæ in quibuſdam minutiis ab hactenus editis diſcrepant, ſed de quibus nunc quidem agere ſuperſedemus.*

Regni Commagenes *crebra mentio occurrit apud* Joſephum, *ſed præcipue memorabilis eſt everſio regii ibidem nominis, quod immerito* Romani, *fiſco ſuo ſtudentes, ſub ampliatore ejus* Veſpaſiano, *abſtulerunt* Antiocho *ultimo, qui, ſi quis alius, una cum ſobole ſua, optime de iſtis Orbis domitoribus, atque de ipſo Imperatore, fuerat meritus. Fatum miſerandi iſtius Regis, qui ex ſummis opibus, ſenili ætate, nullo ſuo merito, ad privatam recidit fortunam, copioſe deſcripſit Hiſtoricus Lib.* VII. *de Bello Cap.* XXVII. *pag.* 420. *Hujus* Antiochi, *filiorum itidem ejus, aliorumque* Commagenes *Regum quum reſidua Numiſmata ſculpta invenerim Volumine* I. *Theſauri* Britannici *pag.* 108. *& ſeq. non ingratum Lectori meo fore ſpectaculum judicavi, ſi ſingula apponerem, ſunt autem decem numero.*

Num. 19. ΒΑΣΙ. ΜΕΓ. ΑΝΤΙΟΧΟΣ. ΕΠΙ. *Caput regis* Antiochi *diadematum. Ab altera parte Laureæ includitur Capricornus, ſub quo* Seleucidarum *nota, Anchora, conſpicitur, cum inſcriptione* ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ. *Nummum hunc ad* Antiochum I. *pertinere credunt.*

Num. 20. ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΕΓ. ΑΝΤΙΟΧΟΣ ΕΠΙΦΑ. *Caput regis* Antiochi *diadematum, ita ut extrema pars alterius nodi per collum diffluat. Ab altera parte Scorpio cum ſolita inſcriptione* ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ *laureæ incluſus cernitur. Nummus hic paullum differt ab* Haimiano, *quoniam ex meo dedi Muſæo, tam pulchrum integrumque, ut vix unquam ſimilem viderim. Putat autem* Jo. Maſſonus Antiocho III. *qui ſub* Tiberio *deceſſit, eſſe aſſignandum.*

Num. 21. ΒΑΣΙ. ΑΝΤΙΟΧΟΣ. *Caput regis diadematum. Ab altera parte duæ cornucopiæ decuſſatim poſitæ, & inſcriptio* ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ.

Num. 22. ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΕΓΑΣ ΑΝΤΙΟΧΟΣ. *Caput diadematum* Antiochi *Regis; ab altera parte Scorpio Laureæ incluſus cum inſcriptione* ΛΑΚΑΝΑΤΩΝ.

Num. 23. ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΕΓΑΣ ΑΝΤΙΟΧΟΣ. *Caput Regis diademate revinctum; ab altera parte Laureæ incluſus Scorpio, cum literis* ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ.

Num. 24. ΒΑCΙΛΕΥC. ΜΕΓ. ΑΝΤΙΟΧΟC. *Miſeri regis* Antiochi *ultimi ſenile caput, ultima diadematis parte in collum diffluente. Ab altera parte Scorpionis typus & ſolita inſcriptio.*

Num. 25. *Caput* Caji Cæſaris, *cum inſcriptione* ΓΑΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚ. ..... *Ab altera parte Regis cujuſdam caput eſt, quem non male arbitratur* Haimius *pag.* 242. Antiochi *cujuſdam* Commagenes *eſſe, & quidem ejus qui Caligulæ vixerit temporibus. Notas idem illas, quæ ſub mento regii capitis viſuntur ſe non capere aſſerit. Dolendum certe eſt circa oras non integriorem eſſe nummum, quæ videntur literas habuiſſe nomen & dignitatem depicti capitis indicantes. Sicuti vero teſtantur Scriptores,* Antiochum *quendam a* Cajo *donatum fuiſſe non tantum* Commagenes *regno verum etiam maritimis* Ciliciæ *oris, hic vero nummus in rei teſtimonium & gratitudinis ergo ab* Antiocho *cum ſua non tantum, ſed & Imperatoris* Romani *effigie percuſſus ſit, ita in eodem vocare ſe* Commagenes & Ciliciæ *Regem potuit; ut literæ* IA. *quæ adhuc ſuperſunt, reliquæ ſint ex* KIA. *quæ* Ciliciam *deſignaverint.*

Num. 26. ΑΝΤΙΟΧΟ.. ΒΑΣΙΑ... *Caput Regis diadematum, quod impreſſas ad collum & mentum duas habet notas ſeu marcas (quales creberrimæ in Græcorum nummis) quibus inpreſſum eſt Cornucopiæ ducuſſatum, quod ad Num.* 21. *in* Commagenorum *quoque nummo vidimus, &* Seleucidarum *inſigne Anchora. Ab altera parte Scorpio Laureæ includitur cum inſcriptione* ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ. *Pertinet vero nummus ad eundem, de quo modo,* Antiochum, IV. *videlicet, a* Cajo *atque Claudio ad honores evectum.*

Num. 27. ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΙΟΤΑΠΗ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΣ. *Caput elegans* Jotapes *Reginæ diademate cinctum. Altera pars cum inſcriptione* ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ *ſolitum Scorpionis & Laureæ habet ſymbolum.*

Num. 28. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΥΙΟΙ. *Regii juvenes equis inſidentes. Ab altera parte Capricornus in Laurea, ſubtus Anchora eſt, deſuper vero Stella, cum inſcriptione* ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ. *Juvenes illi duo filii ſunt infeliciſſimi iſtius* Antiochi *ultimi* Commagenes *Regis,* Epiphanes & Callinicus, *quorum iras animumque ob ereptas Regni ſpes deſcribit* Joſephus *de Bello Lib.* VII. *Cap.* VII. *pag.* 420. *ſicuti & mirabilem audaciam majoris, ſive* Epiphanis, *dum cum* Macedonica *ſua phalange vaſtiſſima* Hieroſolymæ *mœnia vi ſuperare conatur Lib.* V. *de Bello Cap.* XI. *pag.* 354.

Num. 29. ΙΟΤΑΠΗ..... *Caput muliebre. Ab altera parte caput juvenile eſt cum literis non ſatis cognitis.*

Longiorem vero de hiſce omnibus ſermonem inſtituerem, niſi doctiſſimi viri Jo. Maſſoni *diligentia, iſto me onere levaſſet. Exſtat enim ejus Diſſertatiuncula ſuper hoſce Nummos ipſoſque Commagenes Reges,* Antiochos *omnes dictos, Tomo Primo Theſauri ſui* Britannici *pag.* 113. *a* Nicolao Franciſco Haymio *inſertus. At quoniam is liber rarior in hiſce terris eſt, & non niſi magno parari poteſt, ipſa Clariſſimi viri verba prout exſtant ſubjiciam. Ita vero ſe habent:*

Cum plurium ANTIOCHORUM, in *Commagene* regnantium meminerint Scriptores antiqui; non erit inutile explicandis ſuperioribus aliiſque Nummis, qui diverſos etiam vultus ferre videntur; ſi brevem & accuratiorem præmiſerimus notitiam Principum, qui Regionem illam ſub imperio tenuerunt, ex quo ampliſſimum *Seleucidarum* regnum ad anguſtos hoſce terminos redactum eſt, donec Romanorum Provinciæ formam, imperante Veſpaſiano, ſubiit.

I. Qui primus in hac ſerie occurrit, *Antiochus* nomine & *Commagenæ* Rex *Dioni* diſerte dicitur, in anni U. C. 685. actis (a), ut qui tum, & quidem poſt *Luculli* de Tigrane victoriam (b), ac Urbis, quæ *Tigranocerta* ab hoc Armeniæ Rege nominata fuerat, expugnationem, *in fidem receptus* eſt. *Appianus* vero, qui in *Luculli* rebus hunc *Commagenæ* regem non memorat, poſtea *Pompeji* contra *Mithridatem* geſta narrans, ſcribit, (c) Pompejum, *ſuperato Tauro* (d), *bellum Antiocho Commageno intuliſſe, donec & ille in amicitiam receptus eſt.* Deinde conſtitutiones Regnorum & Provinciarum à *Pompejo* factas tradens, addit, eum *Antiocho*

(a) Lib. 35. fragmentorum initio.
(b) Reportatam *pridie nonas Octobr.* ſi Plutarcho fides in *Lucullo.*
(c) De Bellis Mithr. p. 244. vid. & p. 251.
(d) Anno ſcil. U. C. 690.

tiocho Commageno commisisse Seleuciam, & quidquid ex incursu in Mesopotamia ceperat. Id *Strabo* antiquior Auctor confirmat quo ad *Seleuciam*, quam dicit *Castellum fuisse Mesopotamiæ ad Euphratis Pontem situm, in quo Tigranes Cleopatram, Selenem vocatam, interemit aliquandiu inclusam, cum Syriâ excidisset* (a).

Utrum vero hic *Antiochus Commagenus* idem fuerit cum *Antiocho* XIII. & ultimo Syriæ Rege, qui *Antiochi Pii* filius erat, disputant doctissimi viri. *Vaillantius* quidem unum eundemque fuisse affirmat; at fatebor, mihi rem obscurissimam videri, licet omnia Scriptorum antiquorum loca ad accuratum revocaverim examen, quod hîc prolixius discutiendum non puto.

Utut sit, recte videntur eruditi viri de primo *Commagenes* Rege *Antiocho* intelligere, quæ *Cicero*, dum *Ciliciæ* Proconsul erat, anno *U. C.* 703. scribit de *Rege Antiocho Commageno*, lib. 15. famil. Epist. 1, 3, & 4. Nullo saltem testimonio probari potest, hunc *Antiochum* esse diversum ab illo, qui paucis ante annis eam regionem, *Luculli & Pompeji* gratia, moderabatur.

Idem quoque omnino videtur, cujus *Julius Cæsar* meminit in descriptione Copiarum, quas *Pompejus* comparaverat ante *Pharsalicam* pugnam, anno U. C. 706. circiter medio commissam. *Ducenti* Equites, ait Cæsar (b), *ex Syriâ à* COMMAGENO ANTIOCHO, *cui magna præmia Pompejus tribuit, missi erant.* Hæc certe *præmia* manifeste indicant, eundem esse *Antiochum*, cui Pompejus, præter Commagenem, & alia in Mesopotamiâ dederat, *uti supra* vidimus.

An ille vero postea in Cæsaris amicitiam receptus, ac sic in regno confirmatus fuerit cum Cæsar in Syriam ex Ægypto sub Æstatis initium An. U. C. 707. venisset, expressis quidem verbis Historia non tradit. Id tamen ex *Hirtii* (c) narratione, de rebus à Cæsare in Syria constitutis, colligere fas est. *Commoratus*, inquit, Cæsar, *fere in omnibus Civitatibus*, [*Syriæ*] *quæ majore sunt dignitate, præmia bene meritis & viritim & publice tribuit; de controversiis veteribus cognoscit, ac statuit. Reges, Tyrannos, Dynastas Provinciæ*, [*Syriæ*] *finitimosque, qui omnes ad eum concurrerant, receptos in fidem, conditionibus impositis Provinciæ tuendæ ac defendendæ, dimittit & sibi & Populo R. amicissimos.*

Igitur exinde credere licet, *Antiochum* illum haud alium ab eo fuisse, quem *Dio* ad annum *U. C.* 716. *lib.* 49. scribit oppugnatum & *Samosatis* obsessum à *Ventidio M. Antonii* legato ac ab ipso *Antonio*, in hujus amicitiam, ante urbis expugnationem, receptum esse. Quibus consona profert *Plutarchus* in Antonio.

II. Verum brevi post tempore Rex ille successorem habuerit MITHRIDATEM (d); quandoquidem *Plutarchus* ibidem inter Reges, qui cum copiis M. Antonio ante *Actiacam* pugnam, anno U. C. 723. adfuerunt, numerat *Mithridatem Commagenæ Regem.* Hunc autem locum haud satis attente doctissimus *Norisius* legerat, autumans (e) Plutarchum *recensere Mithridatis auxiliares copias bello Actiaco, in Castris Antonii;* quasi vero ipsemet Rex non interfuisset. Quid illi tum acciderit incompertum; novimus solummodo, alium continuo regnum occupasse.

III. Alter enim ANTIOCHUS *Commagenus à Dione*, sub fin. lib. 52. ad annum U. C. 725. memoratur, quem Augustus tum *ad se excivit, quod fratris sui, cum quo litem habebat, missum Romam legatum dolo occidisset. Eum*, subjungit Dio, *Antiochum in Senatum adductum, damnatumque interfecit.*

Quis vero fuerit iste *frater* hujus *Antiochi*, non aperit Dio, nec utrum tunc temporis adhuc in vivis successerit *Antiocho* fratri, seu potius *Commagenem* Augustus Romano subjecerit Imperio.

IV. At alius MITHRIDATES, decem circiter post annis, scilicet U. C. 734. Rex creatus fuit ab Augusto, in Syria degente ac Orientis Provincias ordinante, uti *Dio* ad eum annum lib. 54. testatur. *Mithridati cuidam*, ait, *Commagenem, quod ejus Rex patrem hujus Mithridatis occidisset, puero etiamnum attribuit.* Verum neque hinc patet, quis fuerit *Rex* ille, qui *Mithridatis patrem* occiderat; an jam ante defunctus, vel tunc demum Regno motus.

Igitur haud recte Ill. *Norisius* (f), tanquam ex utroque *Dionis* loco, asserit, 1°. *Antiochum* anno U. C. 725. condemnatum *fratrem* fuisse prioris *Mithridatis*; 2do. hunc ab illo fratre occisum, atque 3°. eundem esse patrem *Mithridatis* secundi, qui *puer* Antiocho successerit patruo. Nihil horum certe scribit *Dio*, nec ullo modo innuit; ut primo intuitu liquet. Imo potius contraria, præsertim quo ad duo postrema puncta, docet. Etenim diserte illo scribente, *Antiochum* esse ab Augusto neci datum, *quod fratris legatum occidisset*; manifestum est, eum simul non fuisse necis fraternæ reum; alias hanc certe graviorem mortis *Antiochi* causam multo-satius dedisset Historicus sapiens. Deinde *Dio* clare satis indicat, *patrem* posterioris *Mithridatis* regem non fuisse, sed potius hominem privatum; siquidem tradit, eum à *Rege Commagenes* occisum esse.

V. Proximus porro successor, quem Historia nobis monstrat, ANTIOCHUS est ille, cujus tantum mortem *Tacitus* ad An. U. C. 770. narrat (g). *Per id*, inquit, *tempus Antiocho Commagenorum, Philopatore Cilicum, Regibus defunctis, turbabantur Nationes, plerisque Romanum, aliis Regium imperium cupientibus.* Verum tunc Commagene facta est ab Imp. *Tiberio* Provincia Romana, remque anno sequente *Germanicus* in Orientem missus, perfecit. *Commagenis*, addit idem Auctor (h) *Q. Servæus præponitur, tum primum ad jus Prætoris translatis.* Quam mutationem *Strabo* (i) quoque, tunc libris Geographicis coronidem imponens, adnotavit, in Commagenes descriptione: Nunc, subdit, *Provincia facta est.*

IV. Iterum tamen ad jus Regium, mortuo *Tiberio*, rediit, anno U. C. 790. seu Æræ Christianæ vulgaris 37. Ad hunc enim Dio lib. 59. scribit, *Cajum* Caligulam ANTIOCHO, *Antiochi filio; Commagenem, paternum regnum, adjectis Ciliciæ maritimis, dedisse.* Hoc quidem regnum idem Imperator postea abstulit, licet ei *Antiochus* assentator & tyrannidis magister esset, teste eodem Historico ad An. U. C. 793. At ipsum statim reddidit *Claudius* primo imperii anno, prout *Dio* ad annum U. C. 794. narrat. *Antiocho*, ait, *Commagenen, quam idem Cajus ei dederat ademeratque, restituit.* Quod confirmat Josephus (k), scribens, *Antiochum Commagene, & parte quadam Ciliciæ donatum* à Claudio fuisse.

(a) *Strabo* lib. 16. pag. 749. ubi quidem MSS. pro τῷ Κομμαγηνῷ uti *Casaubonus* legit, habent τῇ Κομμαγηνῇ; sed prior lectio confirmatur illo *Appiani* loco.

(b) De Bello Civ. lib. 3. c. 5.

(c) De Bell. Alex.

(d) Eum forsan spectat Nummus Aleppo ad D. *Carol. Hodges* missus, ac à posticâ parte cum *Pallade* sic inscriptus: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΜΙΘΡΑΔΑΤΟΥ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ. ab anticâ vero cernitur caput imberbe cum tiara, quæ Cassidi similis, uti repræsentatur apud Cl. *Spanhemium* T. 1. f. 482. qui ad Ponti Regem refert suum.

(e) De Epoch. Syrom. Diss. II. c. IV. p. 127.

Ad

(f) Ibid. p. 127. (g) Annal. lib. II. c. 42. (h) Ibid. c. 56.

(i) Lib. XVI. p. 749. sic & *Joseph.* Antiq. lib. XVIII. c. 3.

(k) Antiq. lib. 19. c. 4. ubi tamen vocem ex isto Dionis loco emendandam esse, recte jam notavit *Tillemontius* hist. T. 1. p. 1012.

Ad hanc autem *Ciliciæ* partem, *Antiocho* datam, pertinuiſſe *Clitas*, ejus oræ accolas, uti & Civitatem *Anemurienſem*, docet Tacitus ad annum U.C. 805. Annal. XII. c. 55. ubi narrat, *agreſtium Cilicum nationes, quibus Clitarum cognomentum*, tunc tumultuantes, & eam Civitatem obſidentes, ad officium reductos eſſe *à Rege ejus oræ Antiocho*, uti vocat. Eidem *& Armeniæ* partem tribuit *Nero*, ejus operâ in bello contra Parthos uſus, ex *Tacito* Annal. lib. XIV. c. 26. collat. cum lib. XIII. c. 7, & 37. Nec minus utilis fuit Romanis contra Judæos (a), quin & *Veſpaſianum*, ad Imperium nitentem potentiſſime juvit, cum eſſet *vetuſtis opibus ingens, & inſervientium Regum ditiſſimus*, uti habet *Tacitus*, Hiſt. lib. II. c. 81.

At tandem in ſenectute, cum ante felix & potens vixiſſet, *Antiochus* à Pæto Syriæ Proconſule accuſatus, quod cum Parthis contra Romanos conſpiraſſet, regno fuit ſubmotus, *anno*, inquit Joſephus (b), *Veſpaſiani quarto*, ſeu U. C. 825. atque tranſlatus eſt, primum *Lacedæmonem*, deinde *Romam*, ubi honorifice habitus reliquam tranſegit vitam, cum duobus filiis, EPIPHANE & CALLINICO, de quibus plura inferius notabimus.

Sic demum *Antiochi* regnum in Provinciam Romanam à *Veſpaſiano* redactum eſt. Quod *Suetonius* his, in *Veſpaſiani* vita, verbis tradit c. 4. *Item Tracheam Ciliciam, & Commagenem, ditionis Regiæ uſque ad id tempus, in Provinciarum formam redegit.*

His præmiſſis ad ipſos tandem Nummos, ſupra exhibitos accedendum; & primum quidem ut melius diſtinguantur de poſtremis dicemus, quos certo ſcimus ad ultimum *Antiochum*, ejuſque familiam ſpectare.

Id genus autem ſunt tertius (in Tab. noſtra Num. 19. uſque 29.) & reliqui ad nonum uſque. Etenim, quod ad ipſum *Antiochum* attinet, tertius Nummus eandem prorſus faciem repræſentat, licet juveniliorem, ac quæ cernitur in IV. V. VI. (VIII. quoque) & VII. Jam vero ex IV. certiſſime novimus *Antiochum, eo ſignatum, in Cilicia* regnaſſe, quod de nullo alio, præterquam de poſtremo Commagenes Rege *Antiocho*, affirmari poteſt, uti ſuperius ex Hiſtoricis antiquis oſtendimus. *Lacanatas* enim *Ciliciæ* populum fuiſſe demonſtrat *Ptolemæus*, qui Geographiæ lib. V. Civitates *Ciliciæ* mediterraneas recenſens, primum ſingulis *Tracheæ*, ſeu *Aſperæ* regionibus ſuas adſcribit urbes, ſuoque ordine venit Λακανίτιδ@ regio, cujus Civitas apponitur Εἰρηνόπολις. Hæc autem apud ſcriptores ſequioris ævi in *Cilicia ſecunda* ponitur, ut fuſius videre eſt in Cl. *Cellarii* Geographia antiqua lib. III. c. VI. p. 144, 145.

Corrigendi vero ex hoc Nummo vulgares *Ptolemæi* codices, atque pro ΛΑΚΑΝΙΤΙΔΟΣ, legendum ΛΑΚΑΝΑΤΙΔΟΣ.

Cæterum parem huic Nummum habuit Cl. *Vaillant*, ut ipſemet indicat, hæc de *Auguſta*, Ciliciæ urbe ſcribens (c): *Hæc autem erat, cum* Lacanatide, *ditionis Antiochi Regis Commagenæ, ut confirmat noſter ejus Principis Nummus cum epigraphe* ΛΑΚΑΝΑΤΩΝ.

At errat celeberrimus ille vir addens (d), *utramque regionem, ut & regnum Commagenæ, Romanis acceſſiſſe anno U. C. 771. poſt mortem illius Principis*, Antiochi ſcil. anno antecedente defuncti. Etenim hicce *Antiochus* nullam *Ciliciæ* partem ſub ſua ditione unquam habuit; ut quæ demum *Antiocho* ejus filio data fuerit.

(a) *Joſeph.* de B. J. III. c. 2. & VI. c. 12. *Tacit.* Hiſt. L. II. c. 81. & L. V. c. 1. &c.
(b) De B. Jud. lib. VII. c. 27.
(c) Num. Impp. Gr. p. 261.
(d) Sic & p. 149. V. ΑΥΓΟΥCΤΑΝΩΝ.

Nec minus hallucinatur, dum *Auguſtanorum* Ciliciæ Populorum Epocham ab eodem anno U. C. 771. deducit; ſiquidem alibi demonſtrabo, eam haud ante annum 773. iniiſſe potuiſſe, præſertim *ex Elagabali* Numiſmate in eadem Gaza Nobiliſſimi Ducis Devoniæ inſcripto: ΑΥΓΟΥCΤΑΝΩΝ. ΕΤΟΥC. ΗQΡ. anno 198.

Sed ut ad *Antiochi* Regis nummos revertamus, tertius, hic exhibitus, faciem juvenilem repræſentans, ſub initium ejus regni cuſus nobis videtur, uti contra ſub finem ejuſdem ſcalptus eſt ſextus, vultum ſenilem ferens. Adde quod & forma litteræ *Sigma* (e) Veſpaſiani potius temporibus convenit.

Deinde quo ad Nummum Num. 27. hic poſitum, non eſt dubitandum, quin ad uxorem ejuſdem *Antiochi* poſtremi pertineat; quandoquidem ex alio Nummo, in *Cilicia* maritima cuſo, conſtat, huic Regi *Jotapen* fuiſſe conjugem. Scilicet celeberrimi Antiquarii (f) jamdudum vulgarunt numiſma, à *Sebaſtenis* cuſum, in cujus antica parte idem *Antiochi* caput cernitur hac cum epigraphe: ΒΑΣΙΛ. ΜΕΓ. ΑΝΤΙΟΧΟΣ. ΕΠΙ. in Poſtica vero legitur circa muliebr. figuram ſedentem, *&c.* ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ. ΙΩΤΑΠΗ. ΣΕΒΑΣΤΗΝΩΝ. Quem nummum ad alium Regem referri non poſſe, pluribus demonſtravit Ill. *Noriſius* adverſus *Seguinum & Harduinum*, qui eum *Antiocho* III. tribuunt.

Quibus addendum, Nummos hujuſce *Jotapæ*, quales plurimos in *Britannicis* (g) & aliis Muſæis tractavi, ejuſdem eſſe metalli, ſcalpturæ, ac formæ, cum aliis *Antiochi* IV. Nummis; atque in uno etiam, penes eruditiſſ. ac Reverend. Covel, idem occurrere ſigma, ſinuatæ ſcil. in rotundum figuræ, quam in VI. *Antiochi* Nummo cernimus. Caput enim Reginæ diadémate redimitum & huic N. 27. geminum, ſic inſcribitur in *Covelliano* Nummo: ΒΑCΙΛΙCΑ (h) ΙΩΤΑΠΗ. ΦΙΛΑΔΕΛ. In aliis hæc ultima vox integre legitur, ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΣ, non vero ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ, uti male *Seguinus* habet.

Num. 28. porro Nummus, hucuſque Antiquariis ignotus, ambos certe filios, *Antiochi* IV. *& Jotapes*, nobis exhibet, prout me docuerunt id genus nummi cæteris integriores. Talem & elegantiſſimum poſſidet ampliſſima & aliis rariſſimis undique congeſtis Cimeliis referta D. *Hans Sloane* Baroneti Gaza, in quo manifeſtiſſime ſub ipſis Principibus Equitantibus legitur ΒΑCΙΛΕΩC. ΥΙΟΙ. REGIS. FILII; quæ verba ſatis clare in aliis etiam cernuntur Nummis Gazarum Illuſtriſſimorum D. D. Ducis *Devoniæ*, ac Comitis *Pembrochiæ*, *&c.*

Itaque hic habemus EPIPHANEM & CALLINICUM, quos ſupra diximus *Antiochi* IV. filios fuiſſe, & quos *Joſephus* à fortitudine in Romanos, & pietate in patrem laudat; de *Bello Jud. lib.* VII. *c.* 27. Ubi *Pæti* impetum narrans: *Antiochus*, inquit, *decrevit, toto regno, in quo erat ſtatu, relicto, cum conjuge ac liberis egredi.* —— *Pætus autem in Samoſatam, qui eam capeſſerent, mittit, & per eos civitatem tenebat* —— —— *Haud tamen Rex vel ipſa neceſſitate adductus eſt adverſus Romanos aliquid bellicum gerere.* —— *Adoleſcentibus autem bellique peritis, vique corporis præſtantibus*, FILIIS *ejus, non erat facile in calamitate ſine pugnâ durare.* —— *Vehementi autem pugnâ per totam diem habitâ, inſignem demonſtrarunt fortitudinem, &c.* deinde narrat ſu-

(e) Cujuſmodi occurrit in alio ejuſdem Regis Nummo, penes D. Car. Hedges, ſic: ΑΝΤΙΟΧΟC. ΕΠΙ. ΒΑCΙΛΕVC. ΜΕΓ.
(f) Vid. *Seguin.* Sel. Num. p. 402. ed. 2. *Harduin* de Popp. & urb. p. 587. Ed. 1. *Noris* de Epoch. p. 129. ſeqq.
(g) D. *Caroli Hedges* Equitis aurati, D. *Gulielmi Lloyd* filii Epiſcopi Vigor. D. *Falkner*, &c.
(h) Sic cum ſimplici C. tantum.

fugam *Antiochi* Patris, cum *Conjuge ac filiabus*, *in Ciliciam*, atque *Epiphanis* cum decem Equitibus ad *Vologesem* Parthorum regem, cujus postea litteras ad *Vespasianum* commendatitias tulerunt, Romam, cum audivissent Patrem *Antiochum* regie *Lacedæmone* vivere. *Patre autem ad eos* [filios] *Lacedæmone statim advecto, cum omnis honor eis haberetur, ibi* [scil. Romæ] *mansere.*

Nequaquam vero hîc omittendum est, *Epiphani*, de quo ceu majore natu loquitur ubique Josephus, desponsatam fuisse *Drusillam*, à Patre *Agrippa* majore, qui eam *sexennem* reliquit, cum *anno* Æræ nostræ XLIV. obiret; ex *Josepho*, Antiq. XIX. c. 7. Cujus loci interpretationem latinam, à *Gelenio* factam, Cl. *Norisius* tantum ob oculos habebat, cum scriberet (a), *Josephum* L. C. *auctorem esse*, *Antiochum* IV. *curasse*, *ut filio suo majori natu* Epiphani MARIAMNE *Agrippæ Judæorum regis filia decennis desponderetur*; quamvis ipsemet Eminentiss. vir, aliquot ante paginis, rectius dixisset, Agrippam despondisse *Drusillam filiam nondum* (b) *sexennem Epiphani majori filio regis Antiochi.*

Epiphanes tamen Uxorem non duxit *Drusillam*, quæ deinceps AZIZO regi *Emesenorum* data est à fratre *Agrippa* juniore: *Epiphanes enim*, narrat Josephus (c), *Antiochi regis filius recusavit ejus nuptias, nolens Judaicos mores amplecti, ut erat* Drusillæ *patri pollicitus.*

Cæterum & Princeps ille, *Antiochus Epiphanes* vocabatur, non secus ac pater, si *Josepho* fides, de B. J. Lib. V. c. 29. Gr. at Lat. L. VI. c. 12. Ut nullum sit dubium, quin *Epiphanes* fuerit cognomen huic familiæ fere proprium; quæque sit alias prima hujus tituli causa, origo, & significatio, de qua prolixe satis jam alii (d) tractarunt.

Ita & *Callinicus* aliud erat cognomen, quo alter *Antiochi* IV. filius à fratre majore distinguebatur; quemadmodum & aliis datum est, eâdem distinctionis causâ, variis Principibus, atque præsertim inter Seleucidas *Demetrio* III. ac *Antiocho* XIII. ultimoque Syriæ Regi, qui simul *Epiphanes & Philopator* cognominabatur; si quidem ejus sint, ut Antiquariis hucusque visum, Nummi (e) his signati titulis.

Unde, uti & ex *Anchorâ* in plurimis *Commagenorum* Nummis cusâ, non male colligere possumus, *Antiochos* hosce *Commagenos* revera ex *Seleucidarum* Gente suam originem duxisse. Videtur enim hæc *Anchora*, quæ & in aliis Seleucidarum Numismatibus scalpta, ad illam alludere, quam scriptores antiqui (f), tradunt in *Seleuci* prioris femore signatam, cum nasceretur, atque sculptam in annulo, quem *Laodice* mater recepit ab Apolline, & filio dedit in futuri regni auspicium & augurium. Imo, si *Justino* credimus, *Originis ejus argumentum etiam in posteris mansit: siquidem filii, nepotesque ejus* ANCHORAM *in femore, veluti notam generis naturalem, habuere.*

Ad eandem quoque *Antiochi* IV. Commageni familiam forte spectat illa JOTAPE, cujus nomen & caput in Nummulo meo, supra N°. 29. conspicitur. Eadem certe non est facies, ac illa *Jotapæ* prioris, quam *Antiochi* IV. uxorem diximus; nec etiam ejusdem metalli, aut scalpturæ videtur nummus.

(a) De Epoch. p. 136. coll. p. 128.
(b) Hac voce non utitur *Josephus*, cui *Drusilla* dicitur omnino ἐξετὴς.
(c) Joseph. Ant. L. XX. c. 5.
(d) *Joan Marsham* Can. Ægypt. p. 54. *Henr. Noris* de Epoch. p. 129. - 131. &c.
(e) Qualem possidet Nobiliss. D. *Dux Devoniæ*; cum in alio, Gazæ Ampliss. D. Comitis Pembrochiæ ΔΙΟΝΥΣΟΥ insuper legatur cognomen; scil integre: ΒΑΣΙΛΕΩΣ. ΑΝΤΙΟΧΟΥ. ΔΙΟΝΥΣΟΥ. ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ. ΦΙΛΟΠΑΤΟΡΟΣ. ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ.
(f) *Appianus* in Syriac. p. 123. *Justin.* l. XV. c. 4.

Jam vero novimus ex *Josepho*, non modo *Antiocho* IV. FILIAS fuisse, quibuscum uti & *uxore* in *Ciliciam* fugit (g); sed & unam ex illis filiabus, JOTAPEM quoque dictam, *Alexandro*, Judæo ex *Herodis* stirpe Principi, nuptam fuisse, *Antiq.* XVIII. *c.* 7. Hunc locum *Alexandri* genealogiam simul dilucide pingentem hîc dabimus integrum, ut continuo pateat hac de re Cll. virorum error. *Cæterum*, teste Josepho, *Alexander Herodis regis filius, qui à patre necatus est, Alexandrum & Tigranem filios suscepit, è Glaphyrâ Archelai Cappadocum regis filiâ. Ex his Tigranes apud Armenios regnans, cum apud Romanos delatus esset, sine liberis obiit. Alexander autem Tigranem fratri cognominem filium habuit, qui Armeniis Rex à Nerone fuit datus, filiumque genuit Alexandrum. Hic Antiochi Commagenorum Regis filiam* JOTAPEN *duxit*, & Lesidis, Ἡσιόδῳ, *in Cilicia rex à Vespasiano constitutus est.*

Inde, inquam, facile retegitur Recentiorum hallucinatio, qui scripserunt, *Alexandrum Jotapes* maritum, *pronepotem* Herodis magni fuisse Sic præ cæteris hîc mihi nominandus Purpuratus *Norisius*, (contra *Seguinum & Harduinum* disputans, de Nummis, à *Sebastenis & Commagenis*, cum *Jotapes* nomine, cusis, quos illi tribuebant *Jotapæ* Alexandri conjugi,) eundem sequutus errorem hæc habet (h): *At nullus dubito utrumque nummum pertinere ad Jotapem uxorem Antiochi* IV. *regis Commagenes, ac matrem Jotapes, quæ Alexandro*, TIGRANIS, *regis Armeniæ*, FILIO, *ac Herodis Magni* PRONEPOTI, *nupta fuit.* Quibus gemina, sex post paginis, repetit: *Alexander erat filius Tigranis, qui Tacito* lib. 14. *dicitur* Cappadocum ex nobilitate regis Archelai nepos; *siquidem Tigranes patrem habuerat Alexandrum Herodis regis filium, ac matrem Glaphyram, filiam Archelai regis Cappadociæ. Hinc Vespasianus donavit Alexandro ac Jotapi insulam & Urbem Sebastem, quam ejusdem Alexandri laudatus proavus septem fere lustris possederat.*

At vero manifestum ex superioribus Josephi verbis fit, 1°. huncce *Alexandrum* fuisse Herodis M. *abnepotem*, non *pronepotem*, atque 2°. *Tigranem* ejus patrem, Armeniæ regem, fuisse Archelai *pronepotem*, non vero *nepotem*, ut male *Tacitus* scripsit. Hunc autem gravissimi alias Historici Romani errorem jam dudum doctiss. *Noldius* (i) sic recte confutaverat: "Nam eum Tigranem, *pronepotem* Ar"chelai fuisse, præter Josephum, *Ant.* XIIX. *c.* 7. "ipsa rerum series ostendit. Quo pacto enim *Ti*"*granes*, *nepos*, circa medium *Augusti* natus (Pa"ter (k) non multo post *victoriam ad Actium* ab "*Herode* interfectus) sub *Nerone* (l) agere aut pati "potuit? quo profecto tempore natura eum aut "morte aut senio ita multaverat, ut rebus geren"dis aptus tum haud esse potuerit.

Quo ad regionem, cujus rex *Alexander*, conjux *Jotapes*, creatus à *Vespasiano* fuit partem *Ciliciæ* fuisse ex Josepho liquet; verum ejus nomen, librariorum culpâ, obscurum adhuc remanere mihi videtur. Etsi enim vox Ἡσιόδῳ, quæ in libris vulgatis, ac in Codice MS. Florentino legitur (m) mutetur ab *Harduino* in Νησιάδῳ, hancque emendationem suo calculo probet Cl. *Norisius*, qui nomen illud cum Jesuita intelligit de *Insula*, & *urbe*,

(g) De B. J. lib. VIII. c. 27.
(h) De Epoch. p. 132, & 137.
(i) Histor. Idum p. 367.
(k) *Alexander* nempe, qui ab *Herode M.* suo patre necatus, quique filium habuit *Tigranem*, primum in Herodis familiâ regem *Armeniæ*, atque adeo *nepotem* ejusdem Herodis M. simul & *Archelai* Cappadocis ex ejus filia *Glaphyra.*
(l) A quo *Tigranes* alter, de quo loquitur *Tacitus*, Rex Armeniæ datus est.
(m) Sic *Norisius* de *Epoch.* p. 135. testatur, atque in nonnullis Codd latinis legi, *Isiados*, ac in aliis *Ysiados*, cum in Editione Gryphiana An. 1539. habeatur *Lesidi.*

be, primum *Eleuſa*, dein *Sebaſte* dicta; Attamen mihi perſuadere nequeo, eam emendationem facile poſſe ex linguæ Græcæ genio, aut ex Geographia probari.

Quidquid ſit, haud integrum dare poſſumus aſſenſum interpretationi, quam Cl. *Wildius* ſuo aſſignavit nummo (a), qui noſtro ſimilis, licet haud ita ſit integer. Affirmat enim, ut de re certâ, *Jotapam*, eo nummo inſculptam, Antiochi Commagenorum tertii reguli, filiam eſſe, Alexandro, Herodis M. pronepoti nuptam *&c.* ſcilicet haud ſatis caute ſuo Nummo eandem adaptat deſcriptionem, quam *Harduinus* de Nummo dederat à *Sebaſtenis* cuſo, quam vero pluribus *Noriſius*, toties *laudatus* (b), confutaverat.

Duo priores ſuperſunt nummi hîc exponendi; verum id paucis abſolvemus; ſiquidem nihil certi de his affirmare valemus, niſi eos æque inter ſe differre, in Regum imaginibus, ac ab aliis Nummis quos *Antiocho* IV. aſſignavimus. Addam tantum forte priore repræſentari *Antiochum* I. qui, cum per plures regnaverit annos, non niſi *ſenex* obire potuit, qualis in eo nummo facies cernitur. Ita & alter in 2°, ſenilis itidem, vultus forſan fuerit *Antiochi* III. ſub *Tiberio* defuncti, qui & prioris filius potuit eſſe. Sed de his conjecturas ulterius proſequi non placet; judicent eruditi lectores pro ut lubebit, atque candide noſtras excipiant ſtricturas, quas auctiores & forſan emendatiores aliquando dabimus, ſi quod jam ab aliquot annis molimur, opus, de *Syriæ Antiquitatibus*, edere liceat. Tum & alios, cum CLEOPATRÆ nomine, Nummos à *Commagenis* cuſos exhibere poterimus, ſi nos ſupremum Numen juverit.

Num. 30. *Numiſma eximium, metallo, pondere, pulchritudine, arte, raritate & integritate conſpicuum; ex puriſſimo autem eſt auro, pendetque unciam & monadas* 74. *Exſtat quidem apud Vaillantium & Haimium depictus, verum hic ex Muſæo noſtro neſcio quid plus vigoris animi ex viſu ſpirat; præterea id quod* Apollo *ſedens dextra tenet, nullo modo ſagitta in meo eſt, ut in reliquis, ſed bacillus potius, niſi regium ſit ſceptrum; neque enim retro pinnas habet, & in media parte craſſeſcit. Pertinet vero inſigne hoc numiſma ad* Syriæ *Regem*, Antiochum III. *cognomento* Magnum; *eundem illum, cujus expeditionem contra Judæam, & clementiam meritaque in victos & dedititios, epiſtolas itidem in illorum gratiam ſcriptas, luculenter commemorat* Joſephus *Antiq. Jud. Lib.* XII. *Cap.* III. *pag.* 597. *& ſeqq.*

Num. 31. Raphanæas, Syriæ *urbem, duobus in locis commemorat* Flavius *Lib.* VII. *de Bello Cap.* I. *in fine, ſeu pag.* 405. *ubi dicit duodecimam* Romanorum *legionem olim apud* Raphanæas *fuiſſe; atque iterum ibidem Cap.* V. *pag.* 411. *ubi Fluvium Sabbaticum labi ait medium inter* Arcæam, *regni* Agrippæ *urbem, atque* Raphanæas. *Hujus urbis eximium poſſideo Numiſma, primariæ magnitudinis, qualia Medallionum nomine vocant; non modo propter urbem ubi cuſum eſt, verum multo magis propter Auguſtæ cujus vultum refert, ſuſpiciendum. Exhibet enim ab altera parte caput* Anniæ Aureliæ Fauſtinæ, *quam* Elagabalus *olim inter alias conjugem ſibi adſcivit, cujuſque mulieris nummos rariſſimos eſſe norunt harum rerum periti. Adſcribitur* ANNIA ΑΥΡΗΛΙΑ ΦΑΥCΤΕΙΝΑ. *ad humeros, pro more iſtorum temporum luna creſcens conſpicitur; quaſi ut inter nymphas Diana, ſic inter* Romanas *nurus Auguſta pulchritudine maxime emineret. Ab altera parte Dianæ multimammiæ eſt ſymbolum, verubus ſuis innixæ, ante quam habitu muliebri ſtans figura cernitur, dextra haſtam tenens, læva veſtem ad latus convolutam ſuſtinens. Legitur in circuitu* ΕΠΙ CTP. ΚΥΡΙΝΟΥ ΡΑΦΑΝΕΩΤΩΝ *& inferius æra* ΑΟC. *ſub Stratego* Quirino *a populo* Raphanæarum *urbis. Eſt vero pulcherrimum & integerrimum Numiſma, quod omnino ab omni ſuſpicione longiſſime abeſſe a quovis inſpiciente deprehendi poteſt; fallituraque idcirco* Virginius Valſechus, *qui in Diſſertatione Hiſtorico-Chronologica de* M. Aurelii Antonini Elagabali *Tribunitia Poteſtate quinta, pag.* 68. *& 74. dubitat de fide hujus nummi atque typi, eo quod æra* ΑΟC. *quæ, juxta* Antiochenſem, *annum* CCLXXI. *deſignat, minus ætati* Elagabali *per omnia conveniat, atque ipſe ſimilem aliquem arte confectum noverit; quæ quidem argumenta contra eruditos oculos, veritatis teſtes, nihil valent.*

Num. 32. ΔΡΟΥCΟC ΓΕΡΜΑΝΙΚΟC ΚΑΙCΑΡΕC ΝΕΟΙ ΘΕΟΙ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΙ. Druſus & Germanicus Cæſaris Novi Dii, Fratrum amantes. *Sedet uterque Princeps; alter ſimpulum, alter lituum manu geſtat. Ab altera parte in corona quercea legitur* ΚΟΙΝΟΥ ΑCΙΑC. Communitatis Aſiæ, *& in circuitu* ΕΠΙ ΓΑΙΟΥ ΑCΙΝΙΟΥ ΠΟΛΛΙΩΝΟC ΑΝΘΥΠΑΤΟΥ. ſub Cajo Aſinio Pollione Proconſule. *Vide ad Num.* 2. *Hic vero deſumtus eſt ex Morellii ſpecimine Ed. Secundæ Tab.* XV. *Num.* 4.

Num. 33. Jovis Hellenii *meminit* Joſephus *Lib.* XII. *Antiq. Cap.* V. *pag.* 610. *ubi* Samaritæ *omnem cognationem cum* Judæis *abnegantes, ab* Antiocho Syriæ *rege petunt, ut Templum* Garizitanum, *quod nullo adhuc alicujus Dei nomine fuiſſet decoratum, conſecrari vellet* Jovi Hellenio, *quod ipſis, ut qui Græcos mores amplecti viderentur,* Syriæ *quoque rex conceſſit, ut in fine capitis legitur. Cultus autem hujus* Jovis Hellenii, *ſeu* ΔΙΟC ΕΛΛΑΝΙΟΥ. *ut ex Dorica dialecto Nummi appellant, admodum inſignis inter* Græcos Græcorum*que fuit colonos; uti abunde docuimus ad* Philippi Parutæ Siciliam *Numiſmaticam pag.* 343. *Paſſim juvenili facie, lauru & nonnunquam ſpicis coronata, depingitur, & ab altera parte Aquila fulmini inſiſtens cernitur, cui ad latus Aſtrum adeſt. Ratio picturæ ejus eſt, quod a* Jove *& benigno ejus fidere fertilitatem terræ procedere Græci agnoſcebant.*

Num. 34. Rhodi *inſulæ* Rhodiorum*que plus ſemel mentionem apud* Joſephum *fieri invenias, fuitque ſemper multum apud veteres nobilitata, & eo quoque nomine felix, quod terræ motu aliiſve caſibus afflicta maximos Reges certatim beneficos ſibi experta fuerit. Ex eo itaque amore gloriæ, quo inpatienter ardebat* Herodes, *atque animi magnitudine ſingulari,* Ægyptiis *regibus aliiſque* Rhodi *cultoribus æquiparari ſeſe voluit, dum urbem* Rhodum, Caſſiano *bello afflictam, quamvis inops, & per tempeſtatem, facta quoque oneris jactura, illuc appuliſſet, fovit tamen atque ultra vires etiam ſuas recreavit; uti docemus Lib. Antiq.* XIV. *Cap.* XIV. *pag.* 727. *Pro ſua opulentia Græcarumque artium fama, ſemper urbs hæc pulcherrimos, frequenteſque adhuc in omnium cimeliis nummos, cudit. In iis paſſim Solis cernas radiatum caput, ad mirabilis iſtius coloſſi effigiem adumbratum, atque florem, unde urbi pariter atque inſulæ nomen. Singularem itaque* Rhodi *nummum produxit* Haymius *in Theſ.* Brit. *Tomo* I. *pag.* 138. *in quo a priori parte conſpicitur caput virile diadematum, a poſteriori Floris ſolita cum calyce adnato figura, caduceo præterea, litera* P. *quæ Rhodi eſt initialis, atque nomine* ΑΡΙCΤΑΚΟC. *Docet ibidem literas* ΑΚΟC *recenti manu refectos fuiſſe, priores vero* ΑΡΙCΤ. *vetuſtas eſſe & a prima manu, remanere præterea in reliqua nummi ora lituras aliarum, quæ olim exſtiterint literarum. Unde ipſe ſuſpicatur legi debere* ΑΡΙCΤΟΚΡΑΤΗC. *Caput itaque refert ad* Ariſtocratem, Rhodiorum *ducem, cujus meminerit* Suidas, *quemque idem ait ob magnam virtutis exſpectationem ad principatum a civibus fuiſſe evectum, ſed opinioni de ſe conceptæ minime reſpondiſſe. Plura contra hanc ſententiam proferre poſſem, ſed meam ſimpliciter proponere malo. Literæ* ΑΡΙCΤ. *ſive* Ariſtacum, *ſive* Ariſtocra-

(a) Select. Num. T. V. pag. 41, 42.
(b) De Epoch. p. 132. ſeqq.

cratem, *ſive etiam* Ariſtotelem, Ariſtarchum, Ariſtomachum, *aliudve nomen expreſſerint, ad magiſtratum urbis* Rhodi *referendæ ſunt, prouti paſſim in eorundem* Rhodiorum *nummis magiſtratus nomen, nunquam vero caput, exprimitur. Et ſic apud* Choulium, *ubi de* Apolline *agit in libro de Religione* Romanorum, Ariſtocriti *nomen agnoſcitur, apud* Begerum *Theſ.* Brand. *Tom.* I. *pag.* 412. Ariſtedæ; *apud* Goltzium *Tab.* XXIII. *Num.* X. Ariſtei. *Imo idem* Choulius *alteram nummi cujuſdam* Rhodii *partem profert (nam caput, quod Solis, ob præcedentes nummos fuiſſe videtur, non adeſt) in quo* ΑΡΙΣΤΑΚΟΣ *expreſſe legitur; eſt vero nummi typus ſimillimus noſtro, prout &* Ariſtei *ille* Goltzianus. *Eoſdem autem nummos cum hoc* Haymii *non eſſe, patet ex capite Solis, & quod ex argento ſint; hic vero ſit æreus & caput diadematum exprimat. Quoniam vero in omnibus idem Floris & Caducei typus obſervatur, credo eodem tempore & pari occaſione cuſos hoſce nummos fuiſſe. Caput vero ex diademate, non Principis vel Imperatoris exercitus, ſed Regis eſſe agnoſcitur; atque vel* Apollinis *Regis eſt, vel potuit eſſe* Hieronis Primi, *Syracuſanorum Regis; apparebit enim quædam ſimilitudo, ſi velis* Parutianam *meam inſpicere* Siciliam, *ibique Tab.* CXLVIII. *&* CXLIX. *quærere Num.* 18. 19. 20. *&* 24. *At quid* Hieroni Siculo *cum urbe & inſula* Rhodo? *Dicam. Ex* Rhodo *inſula per majores ſuos* Lindios *ortus fuit hic Hiero, uti demonſtravi in Commentariis* Parutianis *pag.* 344. 354. *&* 1026. *unde & ſymbola urbis* Rhodi *plus ſemel in nummis* Syracuſanis, *ſub eo rege cuſis, apparent, uti docui ibidem. Hinc* Rhodiis *impenſius ſtudens, plurima illis contulit beneficia. Memorabilis hiſtoria exſtat apud* Polybium; *narrat enim is Lib.* V. *pag.* 598. *quomodo poſt terræ motum iſtum, quo miſere afflicta fuerat civitas, & admirabilis ille Coloſſus Solis conciderat, ad omnes Reges Civitateſque legatos* Rhodii *miſerint, tanto cum ſucceſſu, ut ditiſſimi inde evaſerint. Munificentiſſimos inter enumerat* Gelonem *&* Hieronem *fratres, qui præter argenti talenta ſeptuaginta quinque, lebetes argenteos & alia tanta dederint dona, ut illa quoque inſuper ad centum aſſurgerent talenta; & poſt hæc & majora beneficia, quaſi dando beneficium tam præclaræ civitati, ipſi accepiſſent, ſtatuas in eorum Digmate poſuiſſe, Populum videlicet* Rhodiorum *a Populo* Syracuſano *coronatum. Neque miror ſane, ſi & aliis Regibus publice honorem aliquem* Rhodii, *ſapientes ſane viri, & ob prudentiam a* Polybio *laudati habuerint, &* Gelonem Hieronem*que præcipue, in poſterum etiam demereri ſibi ſtuduerint, ejuſque faciem ut Benefici alicujus Numinis (non tamen addito nomine, ne regem liber populus videretur agnoſcere) in ære ſignato publico nomine exſtare voluerint. Hos enim vel ſimiles honores intelligere videtur* Polybius, *dum pag.* 600. *concludit, immerito famam magnanimitatis & ſplendoris ſui temporis Reges captare ex minutis donis, quæ quandoque afflictis dare ſoleant, ob quæ tamen parem benevolentiam atque honorem a* Græcis *ſibi haberi poſtulent, atque antiquis Regibus ab iiſdem haberi eſt ſolitus. Adſpiravit itaque* Herodes *ad antiquam illam* Gelonis, Hieronis, Antiochi, Ptolemæi*que in liberalitate* Rhodiis *præſtita gloriam; notatque inſuper Joſephus de Bello Lib.* I. *Cap.* XXI. *eundem Rhodiis ad claſſem parandam inſtruendamque pecunias ſæpe multiſque in locis præbuiſſe.*

Num. 35. *Caput muliebre velatum & turritum. Ab altera parte* Minerva *gradiens dextra Victoriolam ſuſtentat, læva clypeo nititur, cum hac inſcriptione* ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΦΙΛΟΠΑΤΟΡΟΣ. *Exhibet nummum hunc* Haymius *Tom.* I. *pag* 146. *ad Philopatorem autem, ex ſtirpe Regis* Tarcondimoti, *regnantem in Ciliciæ maritimæ parte refert ibidem* Maſſonus. Ciliciæ *vero maritimæ ſæpius mentionem facit Joſephus, præſertim Antiq. Lib.* XIII *Cap.* XIII. *pag.* 671 *ubi quoque regionis ejus urbem Mopſueſtiam (cujus inferius nummum proferemus) nominat. Omnis vero oræ ejus olim* Pompeji *temporibus Rex erat* Tarcondimotus *quidam,* Romanis *fideliſſimus trans* Taurum *ſocius, uti eum laudat* Cicero *ad Famil. Lib.* XV. *Ep.* I. *cujus filium ejuſdem nominis* Auguſtus *in regno confirmavit, quemque ſucceſſionem ſuæ poſteritati tradidiſſe aſſerit* Strabo *Lib.* IV. *pag.* 676.

Num. 36 *Caput muliebre velatum; ab altera parte eſt dimidia navis, cum inſcriptione* ΑΓΡΙΠΠΕΩΝ. *Urbs* Agrippias *ſæpius* Joſepho *memoratur, dicta ita ab* Herode, *quum antea Anthedon vocaretur, teſte eodem Lib. de Bello Lib.* I. *Cap.* IV. *pag.* 60. *&* *Cap.* XXI. *pag.* 108. *ubi cum* Raphia *&* Gaza *conjungit; erat enim ſita ad mare viginti circiter ſtadiis a Gaza diſſita. Nomen in* Agrippæ, *qui gener Auguſti fuit, memoriam accepit; ſicuti Sebaſte ab ipſo* Auguſto *vocata fuerat; teſte eodem ibid. Cap.* V. *pag.* 64. *Numeratur inter reſtitutas & frequentatas a* Gabinio, *una cum* Jamnia, Raphia, *aliiſque paulo poſt Cap.* VIII. *pag.* 70. *Eadem fere exſtant Lib. Antiqu.* XIII. *Cap.* XIII. *pag.* 670. *Cap.* XV. *pag* 674. *Lib.* XIV. *Cap.* V. *pag.* 691. *&* *denique Lib.* XV. *Cap.* VII. *pag.* 761.

Num. 37. *Caput virile barbatum, cum inſcriptione* ΠΕΡΓΑΜΟC. *Ab altera parte Clavæ cernitur involutus Serpens; ad latus eſt Cornucopiæ; in circuitu legitur* ΕΠΙ CTPA. ΚΛ. ΚΕΦΑΛΙΩΝΟC. *Herois* Pergami *illud caput eſt, nobiliſſimæ in Myſia civitatis* Pergami *conditoris, cujus urbis incolæ, ob Æſculapii gloriam ſymbolum ejuſdem Dei Serpentem baculo involutum, ſeu clavæ, in monetis ſuis referre ſolent. In hac etiam Græca urbe,* Græcorum *amantiſſimus* Herodes *benevolentiæ & ſplendoris ſui monumenta exſtare voluit.* Nonne, *inquit Flavius, de Bello Lib.* I. *Cap.* XXI. *pag.* 109. etiam Athenienſes & Lacedæmonii, Nicopolitani, & in Myſia Pergamus Herodis ſunt plena donariis? *Exſtat vero* Pergami *hic nummulus apud* Haymium *Tomo* I. *pag.* 129.

Num. 38. Herculis *caput ſacra ſibi fronde coronatum; ab altera parte inter duos ſtellatos* Dioſcurorum *pileos ſacra Hydria ſive cantharus ſerpente circumvolutus cernitur, cum inſcriptione* ΜΑΣΑΝΙΣΣΑ... *quod magiſtratus ibidem nomen eſſe videtur. De typo hoc conſuli poteſt* Haymius *Tomo* I. *pag.* 129. Lacedæmonios *autem & alibi ſæpius laudat* Joſephus, *& de cognatione cum* Abramidis *gloriari ſcribit Antiqu. Lib.* XII. *Cap.* IV. *pag.* 606. *ubi* Arii Lacedæmoniorum *Regis Epiſtolam ea de re profert, cujus literas dicit fuiſſe quadratas, ſigillum vero Aquilam Draconem tenentem. Reſponſorias vero Jonathæ, Senatus Judæorum & Communis recitat idem Lib.* XIII. *Cap.* V. *ubi itidem de iſta cognatione agitur. Sed & alii* Lacedæmoniorum *nummi apud eundem* Haymium *& alibi inveniuntur.*

Num. 39. Tarſi, *nobiliſſimæ* Ciliciæ *urbis, meminit* Joſephus *Antiq. Lib.* IX. *Cap.* X. *pag.* 497. *ubi de* Jonæ *Prophetæ fuga agit; ſed & præterea Lib.* I. *Cap.* VI. *pag.* 21. *primos gentium conditores enumerans,* Tharſum *quoque, ex* Japheti, *per* Jovanum *poſteritate,* Cilicibus *originem dediſſe aſſerit, qui ſcilicet olim* Tharſenſes *dicti fuerint ex conditoris nomine; unde metropoli quoque nomen* Tarſo, theta *in ſermone familiari in* tau *mutato. Antiquitatemque hanc ex Hiſtorico noſtro adnotavit* Stephanus Byzantinus *in ſuo de Urbibus libro; quare etiam ad d. l. dubitat Cl.* Relandus *an non* naves Tarſis *in SS. ad* Cilicias *referri poſſint. Non multa hujus urbis ante* Romanorum *Imperatorum tempora cuſa numiſmata exſtant. Elegans tamen hoc eſt, quod damus ex* Begero *Tom.* III. *Theſ.* Brand. *pag.* 66. *in quo videlicet* Jovis *atque* Herculis *ibidem cultus exprimitur; unde ab altera parte ſedentis* Jovis *eſt effigies, dextra victoriolam, læva haſtam tenentis; ab altera parte* Herculis *ſymbolum Clava in populea cernitur corona. Addi debuerant literæ numerales* ΗΝΡ. *ſed cum non docuerit* Begerus, *quem ſitum in nummi area obtineant, ſufficere*

*** *** *mi-*

mihi visum est, id solum monere. Referri possunt ad æram Seleucidarum, *& designare annum ejus* CLXXXVIII. *& victorias* Alexandri *Regis* Syriæ *ab ejusque ducibus reportatas.*

Num. 40. Seleuci *Sexti, vigesimi ex* Seleucidis Syriæ *Regis, interitum describens* Josephus *Lib.* XIII. *Antiq. Cap.* XIII. *ait illum a* Mopsuestiensibus, *a quibus pecunias exigere vellet; una cum regia & amicis fuisse crematum. Erat* Mopsuestia Ciliciæ *urbs, unicumque hujus nummum inveni apud* Begerum *Tom.* III. *Thes.* Brand. *pag.* 67. *in quo ratio etiam nominis ejusdem ipso typo exprimitur. A priori enim parte* Jovis *caput est; posteriore* Mopsi *focus, unde & appellatam ita fuisse civitatem* Stephanus *& alii docuerunt; inscriptio vero* ΜΟΨΕΑΤΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΝΟΜΟΥ. *docet liberam fuisse & suis legibus usam; quali titulo plures* Antiochensium *nummi, aliorumque superbiunt. Plura docta ad hunc typum congessit* Begerus; *illas vero notas, quæ in parte inferiori cernuntur, non attigit, quarum alteram monogramma (ut plura talia occurrunt) esse existimo; alteram æram indicare, & quidem* HΓ. *seu* ΡΓ. *ut innuatur cujus nummus anno centesimo tertio æræ* Seleucidarum.

Num. 41. *Caput diadematum* Mithradatis, Pontici *istius regis celeberrimi, illam animo insitam ferociam etiamnum sublimi ore spirans. Ab altera parte typus ei Regi solitus est, cerva pascens, cum inscriptione* ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΜΙΘΡΑΔΑΤΟΥ ΕΥΠΑΤΟΡΟΣ. *Singulare hoc numisma binis de caussis profero; eo quod doceat nomen hujus Regis* Mithradates, *cujus interitum refert Josephus Antiq. Lib.* III. *Cap.* III. *p.* 688. *& de Bello Lib.* I. *Cap.* VI. *pag.* 66. *non vero* Mithridates *scribi debere; tum, quod unicum hoc, visum quondam a me penes Nobiliss.* H. A. Marckium, *Dom. in* Leure, *sit toto orbe notum, ex auro purissimo atque indubitatæ fidei. Atque hæc in præsenti pro Josepho illustrando Numismata sufficiant.*

21. Æ.s.

22. Æ.s.

23. Æ.s.

24. Æ.s.

25. Æ.s.

26. Æ.s.

27. Æ.s.

28. Æ.s.

29. Æ.s.

30. Æ.

31. Æ.s.

32. Æ.

33. Æ.

34. Æ.

35. Æ.

36. Æ.s.

37. Æ.s.

38. Æ.

39. Æ.s.

40. Æ.s.

41. Æ.

†JACOBI GRONOVII
PRÆFATIO
AD
DECRETA ROMANA ET ASIATICA.

SI particula hæc debuit eruditiſſimo Joſepho, ſed luxato ſatis, ex hujus Academiæ bibliotheca reſtitui, habeo quod gratuler mihi, qui ad eam potui metari iter & apprehendere. Antiquos ejus ſcriptoris codices neſcio quo fato lacunis refertos eſſe apparuit ſatis ex ipſa Arlenii conqueſtione atque etiam ratione qua is in edendo fuit uſus, ut duos codices compoſuerit, quorum uterque alterius lacunas explere poterat. Ab eo tempore paulatim hîc illic aliquid erutum & productum eſt, ut docta ejus opera exſtarent integriora. Lectus ille mihi primum fuit accuratiſſime, ſed & jucundiſſime, quum Polybio puer admoverer, & in Suidæ fragmentis animadverterem per viros doctos aliqua iſti ſcriptori attribui, quæ erant Joſephi, prout mirabiliter & ſtyli modus & mentis placita in Joſepho & Polybio conveniunt, quæ tamen diſcerni oportet. In eo quiſquis legit libri XIV caput XVII, facile ille deprehendit circa finem aut quædam ibi excidiſſe, aut aliquid male poſitum eſſe, quum ſcribat pag. 485. παραθήσομαι δὲ καὶ τὰ γενόμενα ὑπό τε τῆς συγκλήτου δόγματα καὶ Ἰουλίου Καίσαρος, *apponam etiam facta ſenatuſconſulta & decreta Julii Cæſaris.* Attamen omnia vicina quæ ſequuntur, ſunt Julii Cæſaris; & mox eo occiſo M. Antonius & P. Dolabella præponuntur SCto, cui nec caput nec pes adeſt; mox adnectitur L. Lentulus quaſi ille poſt Dolabellam fuerit. Et ſic tum jactat multa etiam eſſe alia talia ab ſenatu aut Imperatoribus δόγματα aut ab urbibus ψηφίσματα & γεγράμματα, quorum nulla oſtendit in illis quæ vel antecedunt vel ſubjiciuntur; nempe quia forſan bene doctus librarius, ſed operæ fugiens, aut horrens ad turbam nominum, corripuit ſeriem narrantis late & exſpatiantis in hoc capite Joſephi; & quum per mentionem decreti ab Lentulo facti de Judæis in urbe Epheſo eſſet data auctori occaſio adnectendi alia decreta de Judæis apud Delios, Sardianos, Coos, Laodicenſes, Mileſios, Pergamenos, univerſa iſta immerito & inique ſunt faſtidita.

Hæc quum ægre ferrem & magno omnium ſilentio dolerem ita putidam & hiantem offenſam in tanto ſcriptore non commovere viros doctos ad remedium quacunque concurſatione petendum, denique etiam potui in ſermonibus cum fortuna de tanto flagitio queri, quoniam res non erat amplius obſcura aut ignorata. Quippe deploraverat jam palam Iſaacus Voſſius anno præcedentis ſæculi LXXII in ſcripto de Sibyllinis oraculis cap. 8. in hæc verba, quæ recognoſcas licet. [*Judæos autem magno iſtoc tempore numero habitaſſe in pleriſque fere Aſiæ urbibus, patet ex beneficiis a Populo Romano collatis, quorum exempla ex Joſepho alias dabimus. Neſcio enim qua ratione factum ſit, ut pleraque illa decreta abſint ab editis Joſephi exemplaribus, cum & in ſcriptis libris & in verſione exſtent antiqua, licet admodum mutila.*] Immo mox anno LXXXIV in Obſervationibus ad Catullum pag. 313 prolaturus decretum, quod exſtat pag. 21, hæc præmittit: [*Verum ut liquidius innoteſcat, quantopere olim Judæis familiares fuerint orationes in maris litore, adſcribam decretum Halicarnaſſeorum, quo Judæis licentia a Romanis conceditur, ut ritu patrio preces fundant litorales.*] Quo adſcripto dein pag. 314 addit: [*Integrum adſcripſi ψήφισμα, quoniam & hoc æque ac reliqua decreta, quorum mentionem facit Joſephus, abſunt a vulgatis hujus ſcriptoris exemplaribus.*] Quæ tam patulæ & conſpicuæ & publice utiles viri docti ejulationes non ſunt certe ejus generis, ut ſperni mereantur aut inter notitias Joſephi non recenſeri, quas tot cernimus ſane inanes & nihil utiles colligi. Joſephus utique præ debilitate hac mancus pergit hærere in eodem luto, etſi poſt id tempus de eo ſæpe ſit itum in conſilium. Sed etiam ſummopere ſtupeo, cur ipſe Voſſius, qui etiam adſcripſit in margine *hæc abſunt ab editis*, hoc ſtudiorum Græcorum & eorum hiſtoriæ ſupplementum, hoc nobile ſolennitatis in talibus decretorum formulis ſpecimen, hoc peculiare facti perquam memorabilis documentum & per quos & qua via id impetrari potuerit, indicium, evulgandi non obiverit ipſe decus, præſertim quum per tot annos bene ſyngrapha velut ſua ſe adſtrinxerit ac ſciverit ſe pollicitationi ſuæ inhærere. Sed obſtitit credo illi eadem cauſa, quam remoratam opinor fuiſſe etiam priores exemplaris illius poſſeſſores, quorum unus adſcribitur Wilhelm Nooms: quod etiam exemplar cujus chirographi ſit, ſane non probatiſſimi, patet ex varietate vel magis pravitate lectionum, quam ideo partim contextui ſubjeci, partim in notis memoravi. Nec aliud obſtitiſſe crediderim aliis editoribus ab producendo, ſicut forſan & librarios ſcribas deterrere potuit, quo minus ea ſuis locis collocarent ac bene depingerent, ut nunc forſan in multis etiam vetuſtis codicibus

† Quoniam inter reliquas Præfationes hæc neglecta fuerat, hoc in loco apponi curavimus.

cibus fruſtra quærantur. Erat magna hallucinatio in auctoritate præfixa vel ſenatus conſulto ſub Dolabella & Antonio, vel Lentuli decreto ſic repetito, ut pateat ſcribam invitum illa exaraviſſe. Ignorata norma fuit præfationum in SCtis & edictis, unde illa ſunt in editionibus ita jejune contracta, & hîc tantopere involuta, ut bene vix queant expediri & purgari. Præſertim magna erat confuſio nominum propriorum, quum minus attenderetur in his Romana conſuetudo. His quum Romani adſueverint immiſcere tribum, ſed perpetua apoſiopeſi indicatam, os Græcum poſterioris temporis nequivit id recte percipere & hinc quoque in hac parte non vitioſe agere. In quo tamen omnem iram adverſus ſcribas deprecatur immenſa abſurditas Jo. Harduini, qui quum in Nummis Illuſtratis pag. 164 citaviſſet inſcriptionem ab Jac. Sponio publicatam, in qua occurrit *C. Sextilius P. F. Vot.* quam citavi pag. 35, velut rem inauditam & maximi momenti agens poſteriores literas explicat *Voturia*, & hinc tum tribum Voturiam, tum acumen ſuum in Plinii *Galeria* libro VII. ſect. L. reſtituta & Romana conſuetudine illuſtrata ex Aſconio Pediano jactans claudit [Vide in Plinianis notis & emendationibus ad lib. VII num. CXXXIX] ubi tamen nihil niſi hoc ipſum quoque reperies & rixam cum imperitis editoribus, qui eam vocem maſculino more ac ſono deformarint, ignari ſcilicet tribuum nomina ſolita ſic efferri. At, o bone, præſtitiſſet attuliſſe notam Pauli Manucii ad Ciceronem lib. VIII. famil. epiſt. 8. hanc, ubi agit de tribubus. [Galeria. Liv. lib. 27. Plinius lib. 7. cap. 49. etſi pro Galeria legitur Galerius. Sed corrigendus locus eſt ex antiquo libro avunculi mei Franciſci Aſulani.] Neque iſta verba latent in magno notarum corpore vix animadvertenda: immo illa ipſa ſolent adnecti Antiquitatibus Romanis Roſini, ut quibuſcunque adoleſcentibus exhibeantur. Cur igitur chartam ſic maculat & ſibi placere conatur? Sed vides hinc, quam poſſit conturbare homines nominum ratio. Non ideo tamen ſic contineri manum oportebat, aut adeo præclaram nitentis clavi purpuram ex veſte Judaica aboleri. Niſi fallor, unum hoc eſt monumentum, unde diſcimus, quomodo ab Imperatoribus SCta in provinciis ſolerent exſecutioni mandari, nempe ut in urbes, quas proponebant, ea mitterent addito mandato ſuo quod tacitas continebat minas, ni parerent. Itaque rurſus inſuere tentavi; fortunam præſtabit tempus. Vale, qui legis, & quod pag. 110 verſ. 29 excidit poſt vocem *omittente*, *ſed Dione apud Xiphilinum illic productum uſurpante*, appone.

DE

598

DEDICATIO EDITIONIS HUDSONIANÆ.

VIRO LONGE NOBILISSIMO
JACOBO BRUGES
DUCI de CHANDOS
MARCHIONI & COMITI
DE CARNARVON,
ET
BARONI CHANDOS
DE SUDELEY.

CUM poſt multorum annorum laborem improbum, & magnos ſumptus Joſepho impenſos, pæne languerem, Tu ſolus, Vir illuſtriſſime, benignitate Tua me labantem excitaſti, & munificentia Tua effeciſti, ut Operi tam difficili & laborioſo par eſſem perficiundo. quapropter ſi quid fructus aut emolumenti ex meis Vigiliis capiat Reſpublica Literaria (capiet autem, uti ſpero, nonnihil) id omne Tibi acceptum referri debere palam aperteque profiteor. Joſephum igitur meum Patrocinio Tuo demiſſe & humiliter commendo, quem accipias rogo, ut grati animi & obſervantiæ in Te meæ Teſtem perpetuum & monumentum futurum. Quod ſupereſt, Deum Optimum Maximum enixe precor, ut Te, Vir Nobiliſſime, Literis & Literatis præſidium certiſſimum, diutiſſime ſervet incolumem.

Tui

&

Dignitatis

Tuæ

Studioſiſſimus.

JOANNES HUDSON.

PRÆFATIO EDITIONIS HUDSONIANÆ.

LECTORI BENEVOLO

S. P. D.

ANTONIUS HALLIUS.

COGITANTI mihi ſæpenumero de Fatis Veterum Scriptorum, mirum omnino videri ſolet, neminem inter Eruditos extitiſſe, qui id Joſepho præſtaret, quod aliquammulti Auctoribus Joſepho multo vilioribus jamdudum præſtiterunt. Et neſcio ſane an rei difficultas quoſdam ab hoc opere aggrediundo abſterruerit; [1] *nonnullis certe mors ipſa impedimento fuerit, quo minus opus aggreſſum laudabiliter conficerent. Utcunque autem hæc ſe res habeat, id felicitatis uni demum contigit Hudſono, viro in Litteris peritiſſimo, ut rem diutiſſime deſideratam fortunate abſolveret. Et dolendum equidem eſt, virum doctiſſimum prius mortem obiiſſe, quam merita ſua in Joſephum Ipſe Lectoribus ſuis commonſtraſſet. Hoc tamen poſſum pro certo affirmare, Me ſæpius ex ipſo audiviſſe, illi non animum fuiſſe, ut Prolegomena longa ad Joſephum conderet, ſed Præfatiunculam duntaxat, quid ab eo in ſua Joſephi Editione præſtitum fuerat expoſituram. illud alterum pridem factum fuiſſe optime cognoverat a nobili Eruditorum Pari, Thoma Ittigio in Prolegomenis Joſepho Lipſienſi præmiſſis, & Joanne Alberto Fabricio in* [2] *Bibliotheca Græca, Opere in ſuo genere eximio.*

Ad quartum uſque Indicem, qui eſt Scriptorum a Joſepho laudatorum, Operæ proceſſerant Typographicæ, cum Hudſonus noſter, paulo poſt moriturus, me accerſens, Joſephum ſuum mihi in manus tradidit: rogavitque, ut ſi quæ reſtarent peragenda ipſe perficerem. annui libentiſſime, ne aut juſto ejus deſiderio, aut neceſſitudini, quæ per plures annos inter nos interceſſerat, deeſſe aliquatenus viderer.

Hudſono ad manus erant omnes Veterum Joſephi Interpretum & Textus Græci Editiones. Codices MSS. itidem fere omnes vel ipſe oculis luſtraverat, vel Lectiones ex iis ab aliis collectas poſſidebat. Criticorum etiam ſcrinia poſt Litteras inſtauratas præſtantiſſimorum diligenter excuſſerat, & ſi quod lucis inde ad Joſephum ſuum illuſtrandum hauriri potuerat id omne in Notas ſuas tranſtulerat. quas qui ſtudioſe perlegerit, facile judicabit quanti Joſephus Hudſono noſtro conſtitit: nihil eſſe litterarum deprehendet ſive veteris ſive recentioris ævi, nihil Librorum ſive ſacri ſive profani argumenti, ad quod ille animum oculoſque non converterat.

Ex Libris Scriptis, quorum Lectiones ob oculos habuit, Busbequianus videtur eſſe reliquis brevior, & non omnino abſimilis illi Epitome Antiquitatum, quam adhibuiſſe ſe teſtatur Arnoldus Peraxylus in procuranda Editione Baſileenſi; aut Epitome MS. Librorum de Bello, qua, a L. Capello mutuo accepta, in condendis Annalibus ſuis Jacobus [3] *Uſſerius ſe uſum fuiſſe profitetur. Eſt autem Codex A. Busbequii, qui in Bibliotheca Cæſarea ſervatur; optimæ notæ; ut & alius etiam J. Sambuci, in eadem Bibliotheca repoſitus.*

Inter Schedas J. A. * *Boſii cæteris præſtare videntur Lectiones e Codicibus Tho. Reineſii, viri ſummi, exſcriptæ; & Caſparis Barthii, celeberrimi Polyhiſtoris, ad* [4] *veterem Joſephi In-*

1 Inter quos eminent J. A. Boſius, Stephanus Monachius, Edvardus Bernhardus, Jacobus Gronovius, Godefridus Olearius, & Hadrianus Relandus.

2 Lib. IV. c. 6. quod quidem caput, in gratiam Lectorum, poſt *Teſtimonia* dedimus recuſum.

3 Vide ejus Epiſt. ad Arn. Boot.

* Quem limam Joſephi appellare ſolebat doctiſſ. Bernardus.

4 Colon. 1524. Fol.

Interpretem [1] *Notulæ. S. Petiti Conjecturæ, in Bibliotheca Bodleiana reconditæ, minus faciendæ; utpote nimium plus tribuentis Rabbinis, Magistellis istis, qui Antiquitates Judaicas primi omnium corruperunt. Sed Syllabum Codicum, per quos profecerit Hudsonus, ab ipso profectum, infra excusum exhibebimus.*

*Textum Josephi diligentissime recognovit, & ad Codices correxit; Errores Typographicos, qui in priores Editiones irrepserant, studiose sustulit; nonnullos tamen aut ipse reliquit, aut fortasse etiam admisit, quos nihilominus omnes, quanta fieri potuit cura, * ad finem Operis emendatos reperies.*

Josephus Scaliger, recentiorum doctissimus, veterem Flavii Interpretem imperitissimum appellat; neque Sigismundus Gelenius, vir alioquin laude sua minime fraudandus, qui emendare & ad Græca Josephi refingere veterem illam Versionem conatus est, hac in parte, Eruditis satisfecit. Hinc novus Hudsono labor surgebat; nova Versione ab ipso donandus erat Josephus; quam tam pure tamque Latine elaboratam nobis dedit, ut cum Scriptis hujus generis præstantissimis merito conferri posse videatur.

Neque dubium esse potest, quin multi amicorum multa illi subsidia ad Josephum illustrandum subministrarent. Copiam Editionis Basileensis, manu Is. Casauboni passim notatæ, Principi debuit Criticorum Richardo Bentleio; Varietatem Lectionis è Codice quodam Regis Galliarum Michaeli Lequienio, Dominicanorum doctissimo; Observationes quasdam egregias viro eruditissimo Richardo Ibbetsono, discipulo olim suo, cujus conjecturas semper exosculatus est; Annotata illustris E. Spanhemii Cl. Jablonskio. neque prætereundus est Guilielmus Lowthius, Præbendarius Wintonienſis dignissimus, cui tantum debuit quantum familiarium nemini. Alia fortasse aliis.

De Josepho sic fere censuit Hudsonus: Scriptorem fuisse eloquentissimum, & veri studiosissimum; sectatorem in nonnullis Dogmatum S. Joannis Baptistæ., ac proinde Testimonia de Iesu Christo *& Jacobo Justo genuina esse; errores quos illi nonnulli eruditorum impingunt Librariorum potius esse quam ipsius Josephi; non esse Auctorem Maccabaici, ut neque Tractatus de Universo, qui sub ejus nomine etiamnum alicubi exstat.*

Quid autem censendum sit de ipso Hudsono, Ego quam potero brevissime expediam. Natus erat [2] *Widopiæ prope Cockermutham in Agro Cumbrensi paulo post instauratam apud Britannos Monarchiam. Grammaticen in vicinia didicit ab Hieronymo* [3] *Hechstettero. Juvenis admodum Oxonium* [4] *missus, in Collegio Reginensi sub Tutela Thomæ Crosthwaitii, viri varia doctrina & humanitate in exteros ea tempestate celebris, Philosophiæ operam dedit; quam ita coluit, ut Litteras interim Humaniores nunquam neglexerit. illas enim per totum vitæ spatium mirifice dilexit, & tantos in iis progressus fecit, quantos nemo fere suorum æqualium, etsi vixerat in Collegio Litteratorum semper feracissimo. Non multo post quam gradum in Artibus Magistralem* [5] *susceperat, ad Collegium Universitatis commigravit. ubi electus in Socium, per multos annos officio Tutoris functus, Adolescentes ad Philosophiam & bonas litteras instituebat. Dum hæc solita diligentia curaret, Thomæ Hydeo, Linguarum pene omnium perito, in Præfectura Bibliothecæ Bodleianæ ab Academia* [6] *sufficitur. quem quidem provinciam ad mortem usque summa cum laude administravit. Principalitatem postea Aulæ Beatæ Mariæ Virginis ab honoratissimo Academiæ Cancellario* [7] *obtinuit, rogatu Viri maxime famigerati Joannis Radcliffii, Medicorum omnium sui sæculi facile Principis. Edidit* [8] *Vellejum Paterculum,* [9] *Thucydidem,* [10] *Dionysium Halicarnassæum, Geographiæ veteris* [11] *Scriptores Græcos minores,* [12] *Longinum,* [13] *Mœridem Atticistam, &* [14] *Æsopum. Lactantium prelo paratum habuit; sed quid de eo factum sit, juxta cum ignarissimis scio. Alia minutiora sciens prætereo. Tandem anno* MDCCXIX. *die* [15] *27. Novembris, post diutinum languorem, magno litterarum damno, hydrope extinctus est. Uxorem duxit Margaretam, filiam D. Roberti Har-*

1 Ex manu Christiani Daumii.
* Suo loco ubique in Nova hac Editione sublatos aut correctos invenies.
2 Vulgo Wedehop.
3 Coll. Regin. Oxon. quondam Socio.
4 Anno 1676.
5 1684.
6 Anno 1701. mense Julio.
7 Anno 1712.
8 Oxon. 1693. 8°. & postea 1711.
9 Ibid. 1696. G. L. cum Scholiis, Fol.
10. G. L. cum Notis 2 Voll. Fol.
11. Quattuor Voll. in 8°. 1698, 1703, 1712.
12. Oxon. 1708. & 1718. 8°.
13. Ibid. 1711.
14. Oxon. 1718. 8°. cum nova Versione, & magna Fabularum accessione.
15. Hora 6 A. M. Ætatis circiter 57.

Harriſon Equitis Aurati; ex qua progenuit filiolam unicam, nomine itidem Margaretam, puellulam novem annorum, forma atque indole eximiam.

Viris eruditis ſuæ ætatis omnibus innotuit. hinc ipſi natæ doctorum amicitiæ, & cum multis litterarum etiam commercia. Tales erant in Italia Ludovicus Antonius Muratorius, Joannes Maria Salvinius, & vir illuſtris Franciſcus Blanchinius; In Gallia Joannes Boivinius, Ludolphus Kuſterus, & cujus amicitiam magni ſemper fecit Michael [1] Lequienius; In Germania Godefridus Olearius, Joannes Burchardus Menckenius, Joannes Chriſtophorus Wolfius, Henricus Ludovicus Schurtzfleiſchius, Joannes Georgius Eccardus, & quem præ cæteris coluit Joannes Albertus Fabricius; In Suecia Ericus Benzelius, a quo Philonem Judæum propediem exſpectamus; In Dania vir nobiliſſimus Friderieus Roſtgardus; In Belgio Jacobus Perizonius, Hadrianus Relandus, &, paulo ante obitum, Joannes Clericus. Notiores ſunt Angli, quam ut mea egeant nomenclatione.

Erat probitate antiqua, facie decora, ſtatura mediocri, valetudine firmiſſima, quam tamen ſtudiis & vigiliis nunquam intermiſſis penitus tandem labefactavit. Hæc habui inpræſentiarum dicenda de Joanne Hudſono, viro doctiſſimo, & mei, dum viveret, amantiſſimo.

1 Damaſceni Editor.

Scribebam in Coll. *Regin.* OXON.
VI. Non. Maji MDCCXX.

VE-

VETERUM TESTIMONIA DE JOSEPHO, EJUSQUE SCRIPTIS.

SÆCULO II. à CHR. N.

I. *Suetonius Tranquillus in Veſpaſiano, c. 5.*

APUD Judæam Carmeli Dei oraculum conſulentem, ita confirmavere ſortes, ut quicquid cogitaret, volveretque animo quamlibet magnum, id eſſe proventurum, pollicerentur. Et unus ex nobilibus captivis *Joſephus*, cum conjiceretur in vincula, conſtantiſſime aſſeveravit fore, ut ab eodem brevi ſolveretur, verum jam Imperatore.

II. *Juſtinus Martyr in Orat. Cohort. ad Græcos, p. 10. Edit. Pariſ.*

Επὶ δὲ καὶ σοφώτατοι, φίλων τε καὶ Ιώσηπος, οἱ τὰ καθ' Ιουδαίους ἱστορήσαντες, ὡς σφόδρα δοκοῦσιν καὶ παλαιοῦ τῶν Ιουδαίων ἄρχοντος Μωϋσέως μεμνῆσθαι. ὁ μὲν γοῦν Ιώσηπος, τὸ δοκοῦν καὶ τὸ παλαιὸν τῆς ἱστορίας καὶ ἀπὸ τῆς ἐπιγραφῆς τῶν βιβλίων σημαίνειν βουλόμενος, ἀρχόμενος τῆς ἱστορίας ἔτω γέγραφε· ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ· τὸ παλαιὸν τῆς ἱστορίας Αρχαιολογίαν ὀνομάζων.

Quin & ſapientiſſimi illi Philo & *Joſephus*, qui res Judaïcas ſcripſerunt, ut admodum vetuſti & antiqui Judæorum principis Moyſis faciunt mentionem. Ipſe certe *Joſephus*, vetuſtatem rerum per ipſorum librorum inſcriptionem ſignificare volens, hiſtoriam exorſus ita ſcripſit; FLAVII JOSEPHI ANTIQUITATUM JUDAICARUM LIBRI: vetuſtatem hiſtoriæ Antiquitatum nomine deſignans.

III. *Idem iterum, pag. 11.*

Ταῦτα, ὦ ἄνδρες Ελληνες, οἱ ἔξωθεν τῆς ἡμετέρας θεοσεβείας καὶ τῆς ἀρχαιότητος Μωϋσέως ἱστοροῦντες γεγράφασι· καὶ ταῦτα πάντα παρὰ Αἰγυπτίων ἱερέων μεμαθηκέναι φήσαντες, παρ' οἷς σὺν ἐτύχθη Μωϋσῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ πάσης τῆς Αἰγυπτίων παιδεύσεως μετασχεῖν ἠξιώθη, διὰ τὸ ὑπὸ θυγατρὸς βασιλέως εἰς παῖδος ὠκειῶσθαι χώραν· καὶ διὰ τὴν περιεργοτέραν σπουδὴν πολλῆς ἠξιῶσθαι ἀποδοχῆς, ὡς ἱστοροῦσιν οἱ σοφώτατοι τῶν ἱστοριογράφων, οἱ καὶ τὸν βίον αὐτοῦ καὶ τὰς πράξεις καὶ τὸ τοῦ ἤθους ἀξίωμα ἀναγράψασθαι περιελόμενοι, φίλων τε καὶ Ιώσηπος. ἔτοι γε, τὰς Ιουδαίων ἱστοροῦντες πράξεις, ὑπὸ μὲν τῶν Χαλδαίων ἤθους τὸν Μωϋσέα γεγονέναι φασί· τὸν δὲ πολλῶν αὐτοῦ διὰ λιμοῦ πρόφασιν ὑπὸ τῶν Φοινίκης ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον μεταναστάντων, ἐκεῖ τὸν ἄνδρα πτύχθαι φασίν· ὃν δι' ὑπερβάλλουσαν ἀρετὴν ὁ Θεὸς τιμῆσαι οὔθετο, καὶ πρόαρχον καὶ στρατηγὸν καὶ νομοθέτην γενέσθαι τῶν ἑαυτοῦ λόγων ἠξίωσεν, ὁπλίσας ὑπὸ τῆς Αἰγύπτου τὸ τῶν Εβραίων πλῆθος ἐπὶ τὴν οἰκείαν χώραν ἐπανελθεῖν ἐδικαίωσε.

Hæc ſunt, viri Græci, quæ de Moſis vetuſtate externi & à religione noſtra alieni homines, hiſtorias ſcribentes, tradiderunt: omnia iſta ſe ab Ægyptiis ſacerdotibus accepiſſe profeſſi; apud quos non natus ſolum, ſed etiam qui omni Ægyptiorum diſciplina imbueretur, dignus habitus eſt, propterea quod a Regis filia in filii locum fuerit adoptatus. Propter quam itidem cauſam magno eſt eductus ſtudio, quemadmodum in literas retulerunt ſapientiſſimi hiſtoriographi, qui de vita ejus & rebus geſtis generiſque ſplendore ſcribendi provinciam ſibi ſumpſere, Philon & *Joſephus*. Hi ſiquidem, Judæorum res geſtas memoriæ mandantes, à Chaldæis Moſen originem traxiſſe ſcribunt. Majores quippe ejus per famis cauſam è Phœnicia in Ægyptum tranſiiſſe, atque ibi virum eum genitum memorant: quem Deus ob præſtantem ipſius virtutem honore auctum, Principem, Imperatorem, & Legislatorem genti ſuæ præpoſuit, cum ex Ægypto Hebræorum multitudinem in regionem ſuam reverti, juſtum & æquum eſſe duxit.

IV. *Idem rurſus, pag. 14.*

Ταῦτα οὐ μῦθον ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ελληνες, οὐδὲ μεταπλασμένας ἱστορίας ἀπαγγέλλομεν· ἀλλ' αὐτοὶ, ἐν τῇ Αλεξανδρείᾳ γενόμενοι, καὶ τὰ ἴχνη τῶν οἰκήσεων ἐν τῇ Φάρῳ ἰωρακότες ἔτι σωζόμενα, καὶ παρὰ τῶν ἐκεῖ οἰκούντων τὰ πάτρια παρειληφότων, ἀκηκόότες, ταῦτα ἀπαγγέλλομεν· ἃ καὶ παρ' ἑτέρων ἔξεστιν ὑμῖν μανθάνειν, καὶ μάλιστα παρ' αὐτῶν τῶν περὶ τούτων ἱστορησάντων, σοφῶν καὶ δοκίμων ἀνδρῶν, φίλωνός τε καὶ Ιωσήπου, καὶ ἑτέρων πολλῶν.

Hæc vobis, viri Græci, non ut fabulam, neque ut confictam hiſtoriam, renunciamus: ſed qui ipſi Alexandriæ fuerimus, & veſtigia domuncularum apud Pharum adhuc reliqua viderimus; & ab incolis, qui res patrias à majoribus per manus ſibi traditas acceperunt, audierimus, commemoramus: quæ ex aliis quoque (aliqua ex parte) intelligere poteſtis, & potiſſimum ex eis qui iſta ſcriptis ſuis inſeruerunt, ſapientibus & ſpectatis viris, Philone & *Joſepho*, & pluribus aliis.

V. *Idem*

V. *Idem (vel Auctor incertus) in Quæst. & Respons. ad Orthodox. p. 462.*

Si ignorantia, quæ præter voluntatem provenit, veniam secum affert, sicuti nos Scriptura docet, quomodo qui olim exstitere Judæi, & Christum per ignorantiam supplicio crucis affecere, plurimis & intolerandis affecti sunt calamitatibus, sicut in libris *de Excidio* eorum docet *Josephus*?

Εἰ συγγνώμην ἡ ἀκούσιος ἐφέλκεται ἄγνοια, καθὼς ἀπὸ τῆς γραφῆς διδασκόμεθα, πῶς οἱ μὲν πάλαι Ἰουδαῖοι, τὸν Χριστὸν ἐξ ἀγνοίας σταυρώσαντες, πολιτῶν καὶ ἀνυποιστῶν δεινῶν ἐπεκράτησαν, ὡς ἐν τοῖς περὶ τῆς Ἁλώσεως λόγοις μαρτυρεῖ ὁ Ἰώσηπος;

VI. *Irenæus, in Fragmento è Cod. Bibliothecæ Vindobonensis, p. 472. Edit. Oxon.*

Josephus ait, quod, quando in regali aula educabatur Moses, dux exercitus contra Æthiopes electus, & victor evadens, filiam Regis ejus uxorem duxerit: siquidem ex amore, quo ipsum prosequuta est, civitatem ei tradiderat.

Ἰώσηπός φησιν, ὅτι, Μωϋσῆς ἐν βασιλείοις ἐτρέφετο Μωϋσῆς, στρατηγὸς χειροτονηθεὶς τῶν Αἰθιόπων, καὶ νικήσας, ἠγάγετο τὴν τοῦ βασιλέως ἐκείνου θυγατέρα· ἐπεὶπερ πόθῳ τῷ πρὸς αὐτὸν παρεδίδουν αὐτῷ τὴν πόλιν.

VII. *Theophilus ad Autolycum, lib. 3. p. 257. Edit. Oxon.*

Quod autem attinet ad Phœnicum & Ægyptiorum testimonium, sicuti scripsere de temporibus quæ ad nos spectant, Manetho quidem Ægyptius, & Menander Ephesius, necnon *Josippus*, qui contexuit *Historiam Belli Judaïci* cum Romanis gesti, ita & ista nobis sufficere in præsentiarum reor.

Τῆς μὲν οὖν Φοινίκων καὶ Αἰγυπτίων μαρτυρίας, ὡς ἱστόρησαν περὶ τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων οἱ συγγράψαντες [a] Μανεθὼν ὁ Αἰγύπτιος, καὶ ὁ Μίναανδρος ὁ Ἐφέσιος, ἔτι δὲ καὶ Ἰώσιππος, ὁ ἀναγεγράφας τὸν Ἰουδαϊκὸν πόλεμον, τὰ γιγόμενον αὐτοῖς ὑπὸ Ῥωμαίων, ἀρκετὸς ἔτω ἡμῖν τὰ εἰρημένα.

VIII. [b] *Clemens Alexandrinus in Stromatum lib. 1. p. 341. Edit. Paris.*

Flavius autem *Josephus* Judæus, qui Judaïcas composuit historias, colligens tempora, ait, à Mose usque ad David esse annos DLXXXV. à David usque ad secundum annum Vespasiani MCLXXIX. deinde ab eo usque ad decimum annum Antonini annos LXXVII. ita ut à Mose usque ad decimum annum Antonini sint omnes anni MDCCCCXXXIII.

Φλαούιος δὲ Ἰώσηπος, ὁ Ἰουδαῖος, ὁ τὰς Ἰουδαϊκὰς συντάξας ἱστορίας, καταλογὰν τοὺς χρόνους, φησὶν, ἀπὸ Μωσέως ἕως Δαβὶδ ἔτη γίγνεσθαι φησί· ἀπὸ δὲ Δαβὶδ ἕως Οὐεσπασιανοῦ δὶς πέντε ἔτους, [ἔτη] ἑξακόσια. εἶτα ἀπὸ τούτου μέχρι Ἀντωνίνου δεκάτου ἔτους, ἔτη ογ'. ὡς εἶναι ἀπὸ Μωσέως ἕως τοῦ δεκάτου ἔτους Ἀντωνίνου πάντα ἔτη ,ωλγ'.

IX. *Tertullianus in Apologetico adversus Gentes, p. 19. Edit. Paris.*

Judæus *Josephus* Antiquitatum Judaïcarum vernaculus vindex.

SÆCULO III.

X. *Dion Cassius Histor. Rom. lib. 66. p. 745. Edit. Hanov. Vide infra in Joannes Xiphilinus.*

XI. *Minucius Felix, p. 36. Edit. Oxon.*

Scripta eorum relege, vel si Romanis magis gaudeas, ut transeamus veteres, *Flavii Josephi*, vel Antonii Juliani, de Judæis require.

XII. *Origines in Commentariis ad Matthæum, p. 223. Edit. Rothom.*

Usque adeo autem Jacobus hic Justitia sua apud populum celeber fuit, ut *Flavius Josephus*, qui XX. libris *Judaïcam Antiquitatem* conscripsit, rationem reddere volens, quare talia perpessus fuerit populus, ut Templum etiam dirutum fuerit, dicat hæc illis ira Dei contigisse, propter ea quæ adversus Jacobum, fratrem Iesu, qui Christus dicitur, perpetraverunt. Ac mirabile quidem illud est, cum Iesum verum esse Christum non crediderit, eum tamen tantam Jacobo justitiam testimonio suo tribuisse; dicit autem existimasse etiam populum, se hæc Jacobi causa sustinuisse.

Ἐπὶ ποσοῦτον δὲ διέλαμψεν ἐτ[ῶ]ς ὁ Ἰάκωβος ἐν τῷ λαῷ ὅτι δικαιοσύνῃ, ὡς Φλάβιον Ἰώσηπον, ἀναγράψαντα ἐν εἴκοσι βιβλίοις τῆς Ἰουδαϊκῆς Ἀρχαιολογίας, τὴν αἰτίαν ἀποδοῦναι βουλόμενον διὰ τὸ πιαθῆναι τὸν λαὸν, εἰς δὲ τὸν ναὸν κατασκαφῆναι, εἰρηκέναι, διὰ μῆνιν θεοῦ τοῦτο αὐτοῖς ἀπηντηκέναι, [c] λέγοντα περὶ εἰς Ἰάκωβον, τὸν ἀδελφὸν Ἰησοῦ, τὸν λεγομένου Χριστοῦ, ὑπ' αὐτῶν πεπολημένα. καὶ τὸ θαυμαζόν ἐστιν, ὅτι, τὸν Ἰησοῦν ἡμῶν [d] μὴ καταδεξάμενον εἶναι Χριστὸν, [e] ὅμως ἔτι περὶ Ἰακώβου δικαιοσύνῃ ἐμαρτύρησε τοσαύτῃ· λέγει δὲ ὅτι καὶ ὁ λαὸς τοῦτο [f] ἐνόμιζε διὰ τὸν Ἰάκωβον πεπονθέναι.

XIII. *Idem contra Celsum, l. 1. p. 14. Edit. Cant.*

Licet enim volentibus legere duos libros *Flavii Josephi* de *Judæorum Antiquitate*, ubi longam Scriptorum seriem citat in gentis ejus antiquitatis testimonium.

Δυνατὸν δὲ τὸν βουλόμενον ἀναγνῶναι τὰ γεγραμμένα Φλαβίου Ἰωσήπου περὶ τῆς Ἰουδαίων ἀρχαιότητος ἐν δυσὶν· ὅπου καὶ πολλὴν συναγωγὴν συγγραφέων φέρει μαρτυρούντων τῇ Ἰουδαίων ἀρχαιότητι.

XIV. *Idem*

a In *Suida Codd. Μάνεθως.* al. *Μανεθών.*
b Idem *Clemens* Strom. 5. meminit τῆς συντάξεως τῶν τῆς Μακκαβαϊκῶν ἱστοριῶν. Vide *Huet.* D. E. p. 464. Edit. 8.
c Vide *Euseb.* Hist. Eccles. lib. 2. c. 23. p. 65. & *Syncellum* p. 339.
d Vide *Martini* Dissert. de Loco *Josephi*, p. 249.
e Vide doctiss. *Huet.* D. E. p. 32.
f Hac de re plura mox infra.

XIV. *Idem iterum, p. 35.*

Εν γὰ τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ τ Ιυδαϊκῆς Αρχαιολογίας ὁ Ιώσηπος μαρτυρεῖ τῷ Ιωάννῃ ὡς Βαπτιςῇ γεγωημένῳ, κ καθάρσιον τοῖς βαπτιζομένοις ἐπαγγελλομένῳ. ὁ δ' αὐτὸς, [g] καίτοιγε ἀπιςῶν τῷ Ιησ ὡς Χριςῷ, ζητῶν τ αἰτίαν τ τ Ιεροσολύμων πλώσεως, κ τ γ ναῦ καθαιρέσεως· δέον αὐτὸν εἰπεῖν, ὅτι ἡ κ γ Ιησ ὀπιβυλὴ τότων αἰτία γέγονε τῷ λαῷ, ἐπεὶ ἐπέκλειναν τ προφητευόμενον Χριςόν· ὁ δ, κ ὥσπερ ἄκων ὑ μακρὰν τ ἀληθείας γιόμενος, φησὶ ταῦτα συμβεβηκέναι τοῖς Ιυδαίοις [h] κατ' ἐκδίκησιν Ιακώβ γ δικαίυ· ὃς ἦ ἀδελφὸς Ιησ γ λεγομένυ Χριςῦ, ἐπειδήπερ δικαιότατον [i] αὐτὸν ὄντα ἀπέκλειναν.

Nam *Josephus* in XVIII. *Antiquitatum* teſtatur Joannem exſtitiſſe Baptiſtam, expiationemque baptizatis eſſe pollicitum. Idem, quamvis Ieſum parum cognoſcens pro Chriſto, dum quærit cauſam Hieroſolymorum excidii, Templique demolitionis (cum debuiſſet dicere id accidiſſe propter ejus populi contra Ieſum inſidias, quia Chriſtum à prophetis promiſſum interemiſſent) quaſi invitus haud procul à veritate diſcedens, ait hæc contigiſſe Judæis in ultionem Jacobi cognomento Juſti, fratris Ieſu qui dicitur Chriſtus, quia juſtiſſimum hominem occiderant.

XV. *Idem Lib. 2. p. 69.*

Τῦτο γὰ ἤρξατο μὲν ἐπὶ Νέρωνος βασιλεύοντος, παρέτεινε δ ἕως τ Οὐεσπασιανῦ ἡγεμονίας, ὃ ὁ ὑὸς Τίτος καθεῖλε τ Ιερυσαλήμ· ὡς μὲν Ιώσηπος γράφει Δι' Ιάκωβον τ δίκαιον, τ ἀδελφὸν Ιησ τ λεγομένυ Χριςῦ, ὡς δ ἀληθῶς παρίςησι Δι' Ιησοῦν τ Χριςὸν γ Θεῦ.

Hoc enim fieri cœptum eſt ſub Neronis imperio, duravitque uſque ad Veſpaſiani tempora, cujus filius Titus ſolo æquavit Hieruſalem; ut *Joſepho* videtur propter Jacobum juſtum, qui vocabatur frater Ieſu Chriſti, ut vero res ipſa clamat, propter Ieſum Chriſtum Dei filium.

XVI. *Idem rurſus, p. 167.*

Καὶ ὁ βυλόμενός γε [k] ἀναγνώτω τὰ γ Φλαβίυ Ιωσήπυ περὶ τ Ιυδαίων ἀρχαιότητος δύο βιβλία, ἵνα γνῷ πόσον πρόσθον ἀρχαιότερος ὢν Μωϋσῆς τ κ χρόνων μακρὰς περιόδυς κατακλυσμὺς κ ἐκπυρώσεις φησάντων γίγεσθαι ἐν τῷ κόσμῳ.

Si quis certiora cupit cognoſcere, legat *Flavii Joſephi* libros duos de *Judæorum Antiquitate*, ut ſciat Moſem longe ætate ſuperiorem fuiſſe iſtis, qui juxta temporum viciſſitudines diluvia in mundo fieri & exuſtiones tradiderunt.

XVII. *Porphyrius de Abſtinentia, lib. 4.*

Οἱ μὲν τρίτοι [Εσσαῖοι] τοιοῦτοι ἐπιοῦσι τὸ πολίτευμα, ὡς πολλαχοῦ Ιώσηπος τ πεπραγματευκέναι ἀνέγραψεν. κ γὰ ἐν τῷ δευτέρῳ τ Ιυδαϊκῆς ἱςορίας, ἣν δ' ἑπτὰ βιβλίων συνεπλήρωσε, κ ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ τ Αρχαιολογίας, ἣν Δι' εἴκοσι βιβλίων ἐπεραγματεύσατο, κ ἐν τῷ δευτέρῳ τῷ πρὸς τοὺς Ελληνας, εἰσὶ δ δύο τὰ βιβλία. "Εἰσὶ τοί- "γυν οἱ Εσσαῖοι, Ιυδαῖοι μὲν τὸ γένος. ——

Tertius igitur iſte ordo hujuſmodi inſtitutis vivebat, ut ſæpius *Joſephus* in ſcriptis ſuis teſtatum reliquit: in ſecundo nempe libro *Judaïcæ Hiſtoriæ*, quam ſeptem libris abſolvit, & in decimo octavo *Antiquitatum*, quas viginti libris compoſuit; & in ſecundo *ad Græcos*, quod quidem duos libellos complectitur opus. "Eſſæi, "Judæi quidem natione ſunt, *&c.*

XVIII. *Euſebius Cæſarienſis lib. 8. Præparat. Evangel. c. 10. Edit. Pariſ.*

Τῶν δ' οἰκείων οἱ περιφανέςατοι κὴ μνήμης ἀλήθειαν τύτυς ἠξίωσαν, Ιώσηπός τε κὴ Φίλων, κὴ ἕτεροι παλαίους.

At Gentilium ſuorum clariſſimi, *Joſephus* & Philo, aliique complures, eoſdem memoriæ poſteritatis ſempiternæ, ſuis etiam operibus, commendare voluerunt.

XIX. *Euſeb. Demonſtr. Evangel. l. 3. p. 124. Edit. Pariſ.*

—— αὐτάρκης μὲν οὖν κ ἡ τῶνδε τυγχάνειν περὶ γ Σωτῆρος ἡμῶν μαρτυρία. οὐδὲν ἂν οἷον τε περιεῖναι κ πρὸς ἐξ Εβραίων Ιωσήπῳ μάρτυρι χρήσαθαι, ὃς ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ τῆς Ιουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας, τὰ κατὰ τοὺς Πιλάτου χρόνους ἱςορῶν, μέμνηται τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐν τούτοις.

"Γίνεται δ κατ' ἐκεῖνον τ χρόνον Ιησοῦς σοφὸς "ἀνὴρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή. ἦν γὰ παρα- "δόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλος ἀνθρώπων "τἀληθῆ σεβομένων. κ πολλοὺς μὲν τοῦ [l] Ιυδαϊκοῦ· "πολλοὺς δ κ Ελληνικοῦ ἐπηγάγετο. ὁ Χριςὸς οὗ- "τος ἦν. κ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν παρ' ἡμῖν ἀρχόν- "των σταυρῷ ἐπιτιμήσαντος Πιλάτου, οὐκ ἐπαύ- "σαντο οἱ τὸ πρῶτον ἀγαπήσαντες. ἐφάνη γὰ αὐ- "τοῖς τρίτην ἡμέραν πάλιν ζῶν, τῶν θείων προφη-

—— ego licet talium hominum de Salvatore noſtro teſtimonium nobis abunde ſatisfacere debeat, tamen nihil me præter propoſitum facturum arbitror, ſi quaſi ex abundantia quadam, Hebræi quoque *Joſephi* teſtimonio utar: qui in XVIII. Judaïcæ Antiquitatis libro, Pilati tempora in hiſtoriam ſuam referens, de Salvatore noſtro mentionem facit, his verbis:

"Exiſtit per idem tempus Ieſus ſapiens vir, ſi "modo virum eum dicere oportet, quippe qui "earum rerum auctor fuerit, quæ humanam fi- "dem ſuperant. Docebat porro hic homines, "ſi quos veritatis ſtudioſos reperiebat: ergo mul- "tos ſibi Judaicæ, multos etiam Græcæ factio- "nis adjunxit. Chriſtus plane hic fuit: ſiquidem "cum magiſtratibus noſtris accuſantibus, illum "crucis ſupplicio affeciſſet Pilatus, non deſtite- "runt, qui ab initio complexi fuerant: apparuit "enim illis tertio die iterum vivens, quemadmo- "dum

g Vide Cl. *Spenceri* Annott. in *Orig.* p. 30. & *Huet.* ubi ſupra.
h Eadem fere habet *Euſebius*, paulo infra; & *Cedrenus* vol. 1. p. 206. *Edit. Pariſ.* Vide Epiſt. Cl. *Picquii* in *Bibl. Crit.* R. P. *Simonii*, Vol. II. p. 34.
i Legendum potius, ἄνδρωπον.
k Al. ἀναγιώσκω.
l Deeſſe videtur πρόσωπον, aut ſimile.

"dum divini prophetæ & hæc, & alia innumera-
"bilia de illo prædixerant, ex quo ad hunc uſ-
"que diem Chriſtianorum non defecit genus.

"τῶν ταῦτά τε καὶ ἄλλα μυρία περὶ αὐτοῦ εἰρηκό-
"των. ὅθεν εἰσέτι νῦν ἀπὸ τοῦδε τῶν Χριστιανῶν οὐκ
"ἐπέλιπε τὸ φύλον.

XX. *Idem l.* 6. *c.* 11. *p.* 291.

At *Joſephus vice eorum*, quæ in ſacris libris ſcripta ſunt, *Judaicas traditiones* ſumma diligentia perſequutus eſt, utpote qui Hebræus ab Hebræis exiſteret.

Ὁ δέ γε Ἰώσηπος καὶ τὰς ἔξωθεν Ἰουδαϊκὰς [m] δόσεις ἀκριβέστατα, ἅτε Ἑβραῖος ἐξ Ἑβραίων τοῦ-
χάνων.

XXI. *Idem l.* 8. *p.* 397.

Atque optimus hujus rei teſtis eſt Hebraicus auctor *Joſephus*, qui in XVIII. Judaicæ Antiquitatis libro, quæ ad illa tempora pertinent, exponit: "Herodes, &c.

Μάρτυς δ' ἀξιόχρεως τούτων ὁ ἐξ αὐτῶν Ἑβραίων Ἰώ-
σηπος, ὧδέ πως ἱστορῶν τὰ κατὰ τοὺς χρόνους ἐν [n] ὀκτω-
καιδεκάτῳ Ἀρχαιολογίας. "πλὴν ἦν βασιλείαν, κ. ε.

XXII. *Idem in Hiſt. Eccleſiaſt. l.* 1. *c.* 4. *p.* 17. *Edit. Valeſii.* 1659.

Hujus porro deſcriptionis ſub Quirinio celeberrimus apud Judæos Hiſtoriarum ſcriptor *Flavius Joſephus* mentionem facit: aliam quoque narrationem de Galilæorum ſecta, qui iiſdem temporibus emerſit, ſtatim ſubnectens.

Ταυτῆς ἦν τὴν κατὰ Κυρήνιον ἀποχραφῆς καὶ ὁ παρ' Ἑ-
βραίοις ἐπισημότατος ἱστορικῶν Φλαύιος Ἰώσηπος μνη-
μονεύει, καὶ ἄλλην ἐπισυνάπτων ἱστορίαν περὶ τὴν Γαλι-
λαίων καλουμένην τὰς αὐτὰς ἐπιφυείσης χρόνους αἱρέσεως.

XXIII. *Idem iterum, l. eod. c.* 6. *p.* 20.

Hujus rei locupletiſſimum teſtem habes *Joſephum.*

Ἔχεις καὶ τούτων ἀξιόχρεων τὸν Ἰώσηπον μάρ-
τυρα.

XXIV. *Idem rurſus, l. eod. c.* 11. *p.* 29, 30.

—— Joannem Baptiſtam ab Herode juniore capite truncatum fuiſſe ſacra Euangelii ſcriptura commemorat. Cui adſtipulatur etiam *Joſephus*, qui & Herodiadis ipſius nominatim meminit, & diſerte narrat, quomodo Herodes priore & legitima conjuge repudiata, quæ Arethæ regis Arabum filia erat, hanc fratris ſui uxorem à viro ſuo per vim adductam ſibi conjugem adſcivit: inque ejus gratiam necato Joanne Baptiſta, cum Aretha ob filiæ contumeliam infeſto bellum geſſit. Quo quidem in bello victum acie Herodem, & univerſum ejus exercitum deletum refert; hæcque omnia ob ſcelus adverſus Joannem Baptiſtam perpetratum ei contigiſſe. Idem *Joſephus* Joannem juſtiſſimum virum fuiſſe, & lavacri cujuſdam inſtitutorem affirmans, cum iis quæ in ſacris Euangeliorum voluminibus de eodem Joanne prodita ſunt, mirifice conſentit. Refert etiam Herodem Herodiadis culpâ principatu excidiſſe, & in urbem Galliæ Viennam ſimul cum ea eſſe relegatum. Et hæc quidem in octavo decimo Antiquitatum libro ab eo commemorantur, in quo etiam de Joanne ſcribit his verbis: "Arbi-
"trabantur quidam Judæorum divina ultione per-
"iiſſe Herodis exercitum, Deo cædem Joannis
"qui Baptiſta cognominatus eſt, vindicante.
"Quippe hunc Herodes obtruncaverat, cum eſ-
"ſet vir bonus, Judæoſque ad virtutis ſtudium
"excitaret, præcipiens ut juſte quidem inter ſe,
"erga Deum autem pie agentes, ad lavacrum
"accederent. Tunc enim demum acceptum
"Deo fore lavacrum ajebat, cum eo non ad ex-
"piationem criminum uterentur, ſed ad corpo-
"ris munditiem, ut mentibus jam ante per juſti-
"tiam expurgatis, corporis quoque adderent pu-
"ritatem. Cumque multi ad eum undique con-
"fluerent (hujuſmodi enim ſermonibus mirifice
"delectabantur) Herodes veritus ne tanta homi-
"nis auctoritas ſubditos ad defectionem impelle-
"ret, quippe qui nihil non acturi ex ejus conſilio
"viderentur; ſatius eſſe duxit priuſquam novi
"aliquid oriretur, illum è medio tollere, quam
"mutatione rerum facta, ipſe in maximum diſ-
"crimen adductus, ſeram pœnitentiam agere.
"Vinctus igitur ob hanc Herodis ſuſpicionem,
"& ad caſtellum Machæruntem, cujus ſupra me-
"minimus perductus, ibidem cæſus eſt.

—— Τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου ὑπὸ τοῦ νέου Ἡρώδου τὴν κεφα-
λὴν ἀποτμηθέντος, μνημονεύει μὲν ἡ θεία τῶν εὐαγγε-
λίων γραφή. συνιστορεῖ γε μὴν καὶ ὁ Ἰώσηπος ὀνόμασί τε τῆς
Ἡρωδιάδος μνήμην πεποιημένος, καὶ ὡς ἀδελφοῦ γυναῖ-
κα ἔσαν αὐτὴν ἠγάγετο πρὸς γάμον Ἡρώδης, ἀφετήσας
μὲν τὴν προτέραν αὐτοῦ καὶ νόμιμον γεγαμημένην γυναῖκα·
Ἀρέτα δὲ ἦν αὕτη τοῦ Πετραίων βασιλέως θυγάτηρ· τὴν δὲ
Ἡρωδιάδα ζῶντος ἔτι τοῦ ἀνδρός· δι' ἣν καὶ τὸν Ἰωάν-
νην ἀνεῖλεν, πόλεμον αἴρει πρὸς τὸν Ἀρέταν. ὡς ἂν ἠτι-
μασμένης αὐτοῦ τῆς θυγατρός. ἐν ᾧ πολέμῳ μάχης γρο-
μένης, πάντα φησὶν ὁ Ἡρώδου στρατὸν διαφθαρῆναι· καὶ
ταῦτα πεπονθέναι τοῦ Θεοῦ ἕνεκεν τοῦ κατὰ Ἰωάννου γε-
γονημένης. ὁ δὲ αὐτὸς Ἰώσηπος ἐν τοῖς μάλιστα δικαιό-
τατον καὶ βαπτιστὴν ὁμολογῶν γεγονέναι τὸν Ἰωάννην, τοῖς
περὶ αὐτοῦ καὶ τὴν τοῦ εὐαγγελίων γραφὴν ἀναγεγραμ-
μένοις συμμαρτυρεῖ. ἱστορεῖ δὴ καὶ τὸν Ἡρώδην τῆς βασιλείας
ἀποπεπτωκέναι διὰ τὴν αὐτὴν Ἡρωδιάδα, μεθ' ἧς
αὐτὸν καὶ εἰς τὴν ὑστεροβουλίαν ἀπελαύνεσθαι, Βιέννας τῆς
Γαλλίας πόλιν οἰκεῖν καταδικασθέντα. καὶ ταῦτά γε αὐτοῦ
ἐν ὀκτωκαιδεκάτῳ τῆς ἀρχαιολογίας δεδήλωται, ἔνθα
συλλαβαῖς αὐτοῖς περὶ τοῦ Ἰωάννου ταῦτα γράφει. "πισὶ
"δὴ τῶν Ἰουδαίων ἐδόκει ὀλωλέναι τὸν Ἡρώδην στρατὸν ὑπὸ
"τοῦ Θεοῦ, καὶ μάλα δικαίως τιννυμένου κατὰ τιμὴν
"Ἰωάννου τοῦ καλουμένου βαπτιστοῦ. κτείνει γὰρ τοῦτον
"Ἡρώδης, ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ τοῖς Ἰουδαίοις κελεύον-
"τα ἀρετὴν ἐπασκήσαντας, καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους δικαιο-
"σύνῃ καὶ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβείᾳ χρωμένους, βα-
"πτισμῷ συνιέναι. οὕτω γὰρ δὴ καὶ τὸν βάπτισιν ἀπο-
"δεκτὸν αὐτοῦ φανεῖσθαι, μὴ ἐπὶ τινῶν ἁμαρτάδων
"παραιτήσει χρωμένων, ἀλλ' ἐφ' ἁγνείᾳ τοῦ σώ-
"ματος, ἅτε δὴ καὶ τῆς ψυχῆς δικαιοσύνῃ προεκ-
"κεκαθαρμένης. καὶ τῶν ἄλλων συστρεφομένων, καὶ γὰρ
"ἥδιστα ἐπὶ πλεῖστον τῇ ἀκροάσει τῶν λόγων, δεί-
"σας Ἡρώδης τὸ ἐπὶ τοσόνδε πειθανὸν αὐτοῦ τοῖς
"ἀνθρώποις, μὴ ἐπὶ ἀποστάσει φέροιτο· πάντα γὰρ
"ἐώκεσαν συμβουλῇ τῇ ἐκείνου πράξοντες· πολὺ κρεῖτ-
"τον ἡγεῖται πρίν τι νεώτερον ἐπ' αὐτοῦ γένεσθαι, πρὸ-
"λαβὼν ἀναιρεῖν, ἢ μεταβολῆς γενομένης εἰς πράγμα-
"τα ἔμπεσὼν μεταγνοεῖν. καὶ ὁ μὲν ὑποψίᾳ τῇ Ἡρώ-
"δου δέσμιος εἰς τὸ Μαχαιροῦντα πεμφθεὶς τὸ πρότε-
"ρον μένον φρούριον, πρότερον κτίννυται.

XXV.

[m] Indicare voluit Euſebius, *Joſephum* non uti promiſerat, exacte ſemper ſequutum Textum Sacrum, ſed ejus loco attuliſſe majorum ſuorum δόσεις, ſive traditiones.

[n] Exſtat l. XX. c. 8.

TESTIMONIA.

XXV. *Idem ibid.*

Ταῦτα περὶ τοῦ Ἰωάννου διελθών, καὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν καὶ τῶν αὐτῶν τοῦτο συγγράμματος ἱστορίαν ὧδέ πως μέμνηται. "γίνεται δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον Ἰησοῦς τις "σοφὸς ἀνὴρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή. ἦν γὰρ "παραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλος ἀνθρώπων "τῶν σὺν ἡδονῇ τἀληθῆ δεχομένων. καὶ πολλοὺς μὲν τῶν "Ἰουδαίων, πολλοὺς δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ° Ἑλληνικοῦ ἐπηγάγετο. "ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων "ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν σταυρῷ ἐπιτιμήσαντος Πιλάτου, "οὐκ ἐξεπαύσαντο, οἱ τὸ πρῶτον αὐτὸν ἀγαπήσαντες. "ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, "τῶν θείων προφητῶν ταῦτά τε καὶ ἄλλα μυρία περὶ "αὐτοῦ θαυμάσια εἰρηκότων. εἰσέτι τε νῦν τῶν Χρι- "στιανῶν ἀπὸ τοῦδε ὠνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦ- "λον." ταῦτα τοῦ ἐξ αὐτῶν Ἑβραίων συγγραφέως ἀνέκαθεν τῇ ἑαυτοῦ γραφῇ, περί τε τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάν- νου καὶ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἱστορήσαντος, τίς ἂν ἔτι λείποιτο ἀποφυγή, τοῖς μὴ ἀναισχύντως ἀπελέγχεσθαι τοὺς κατ' αὐτῶν τολμήσαντας ὑπομνήματα; ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐχέτω πούτῳ.

Hæc *Josephus* de Joanne. Qui etiam in eodem libro ſervatoris noſtri mentionem facit, his verbis: "Iiſdem temporibus Ieſus quidam fuit "vir ſapiens, ſi tamen virum eum appellare fas "eſt. Erat quippe admirabilium operum effector, "doctorque eorum qui veritatem libenti animo "complectebantur. Multos ille partim ex Judæis, "partim ex Gentilibus ſectatores ſibi adjunxit. "Hic erat Chriſtus. Quem à gentis noſtræ pri- "moribus delatum, cum Pilatus crucis ſuppli- "cio addixiſſet, hi tamen qui illum dilexerant, "eum deinceps colere non deſtiterunt. Tertio "enim die vivus ac ſpirans eis apparuit; prout "divini prophetæ hæc & alia quam plurima de "illo mirifica prædixerant. Abhinc porro Chri- "ſtianorum genus, qui ab eo nomen ſumpſere, "ad noſtram uſque ætatem continuatum manet." Hæc igitur cum ſcriptor ille ex Hebræis oriundus de Joanne Baptiſta & de ſervatore noſtro in libris ſuis commemoraverit, quod jam effugium relinquitur his qui adverſus eos acta illa confinxerunt, quo minus impudentiſſimi eſſe convincantur? ſed de his ſatis.

XXVI. *Idem lib. 2. c. 10. p. 47.*

Θαυμάσαι δ' ἄξιον τὴν περὶ τὴν θείαν γραφὴν καὶ ἐν τῷδε τῷ παραδόξῳ συμφωνίας, πρὸς τὰ Ἰωσήπου ἱστορούμενα· καθ' ὃν ὑπομαρτυρῶν τῇ ἀληθείᾳ δῆλός ἐστιν ἐν τόμῳ τῆς Ἀρχαιολογίας ἐνδεκάτῳ καὶ εἰκοστῷ, ἔνθα αὐτοῖς γράμμασιν ὧδέ πως τὸ θαῦμα διηγεῖται. "τέλος δ' ἔτους, κ. τ. λ.

Cæterum mirari ſubit *Joſephi* Hiſtoriam, quippe quæ in hujus miraculi narratione cum divina Scriptura plane conſentiat. in ea enim veritatem teſtimonio ſuo ac ſuffragio perſpicue comprobat, cum rem geſtam in XIX. *Antiquitatum* libro exponit his verbis, &c.

XXVII. *Idem paulo infra, p. 49.*

Ταῦτα τὸν Ἰώσηπον μετὰ τῶν ἄλλων τῶν θείας σωτηρίου γραφὰς ἀποθαυμάζω.

In his *Joſephum*, perinde ac in cæteris, magnopere admiror, qui cum Sacris literis in veritate adeo conſentiat.

XXVIII. *Idem rurſus, c. 23. p. 65.*

Οὕτω δὴ ἄρα θαυμάσιός τις ἦν, καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ὑπὸ δικαιοσύνης βεβαίᾳ ὁ Ἰάκωβος, ὡς καὶ τοὺς Ἰουδαίων ἐμφρονας δοξάζειν ταύτην εἶναι τὴν αἰτίαν τοῦ παθήματος τὸ μαρτύριον αὐτοῦ πολιορκίας τοῦ Ἱερουσαλήμ· ἦν δι' ὃδεν ἕτερον αὐτοῖς συμβῆναι, ἢ θεὸν τὸ κατ' αὐτοῦ τολμηθὲν ἄγος. ὁ γοῦν Ἰώσηπος οὐκ ἀπωκνησε καὶ τοῦτ' ἐγγράφως ὑπομαρτύρασθαι, δι' ὧν φησι λέξεων P "Ταῦτα δὴ συμβέβηκεν Ἰουδαίοις, κατ' ἐκδίκησιν Ια- "κώβου τοῦ δικαίου, ὃς ἦν ἀδελφὸς Ἰησοῦ τοῦ λεγομένου "Χριστοῦ, ἐπειδήπερ δικαιότατον αὐτὸν ὄντα οἱ Ἰουδαῖοι "ἀπέκτειναν.

Porro Jacobus ob ſingularem juſtitiam adeo celebris apud omnes & admirabilis fuit, ut Judæorum prudentiſſimi hanc fuiſſe cauſam exiſtimaverint ſecutæ mox obſidionis Hieroſolymorum: quam quidem non ob aliud ſibi contigiſſe, quam propter ſcelus in Jacobum admiſſum, ipſe etiam *Joſephus* ſcripto teſtari minime dubitavit, cum ait. "Hæc omnia contigerunt Judæis pro- "pter Jacobum cognomento Juſtum, fratrem "Ieſu qui dicitur Chriſtus; qui cum eſſet o- "mnium conſenſu juſtiſſimus, nihilo minus à "Judæis necatus fuerat.

XXIX. *Idem lib. 3. c. 7. p. 82.*

q Περὶ μὲν οὖν τοῦ, τὸ σωτήριον πάθος καὶ τὰς φωνὰς ἐκείνας, ἐν αἷς ἡ τῶν Ἰουδαίων πληθὺς τὸν μὲν λῃστὴν καὶ φονέα δωρεᾶτο παρήτηται, τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἐξ αὐτῶν ἐκέλευσεν ἀφῆναι, τῷ παντὶ συμβεβηκότων ἔθνει, ὅθεν ἂν δέοι τῆς ἱστορίας ὑπολέγειν.

Ac de iis quæ univerſæ Judæorum genti poſt paſſionem Domini contigerunt, & poſt voces illas quibus latronem & homicidam morte liberari, ipſum vero auctorem vitæ à medio tolli populus omnis ſuccamaverat, *Joſephi* narrationi quicquam addere minime neceſſe eſt.

XXX. *Idem iterum capp. 9. & 10. p. 84.*

Ἐπὶ τούτοις πᾶσιν, ἄξιον μὴ δι' αὐτὸν Ἰώσηπον, τοσοῦτα τῇ περὶ χείρας συμβεβληκότι ἱστορίᾳ, ὁπόθεν τε καὶ ἀφ' οἵας ὕλης ὡρμᾶτο, ἀγνοεῖν. δηλοῖ δὲ πάλιν αὐτὸς καὶ τοῦτο λέγων ὧδε· "Ἰώσηπος Ματθα- "θίου παῖς, ἐξ Ἱεροσολύμων ἱερεύς· αὐτός τε Ῥωμαίοις "πολεμήσας τὰ πρῶτα, καὶ τοῖς ὕστερον ξυμπεσὼν "ἐξ ἀνάγκης." μάλιστα δὲ τὸ κατ' ἐκεῖνο καιρὸς Ἰουδαίων, ὃ οὐδὲ μόνοις τοῖς ὁμοεθνέσιν, ἀλλὰ

Porro his rebus, tandem ad exitum perductis, rationi conſentaneum videtur de *Joſepho* ipſo, qui hiſtoriæ, quam præ manibus habemus, tantum adjumentum contulit, quis, & unde, quove genere prognatus fuerit, exponere. id vero etiam ipſe declarat de ſe loquens his verbis: "Joſe- "phus Mattathiæ filius, natione Hebræus, do- "mo Hieroſolymitanus, ex numero Sacerdotum; "qui & initio adverſus Romanos pugnavi, & re- "bus poſtea geſtis neceſſitate coactus interfui". Hic

o Φύλαν ſc. niſi legendum Ἑλληνικοῦ. Vide n. XIX.

p Vide Cl. *Spencerum* in *Annott.* ad *Origenem* contra *Celſum*, p. 30. 31. & Celeberr. *Huetium* in *Demonſt. Evangel.* prop. III.

q Vide *Euſeb.* l. 3. c. 7.

r In *Prologo* ad *Bellum Judaicum*.

Hic vir omnium tunc temporis Judæorum præstantissimus fuit, non modo popularium suorum, sed etiam Romanorum judicio; adeo ut ipse quidem in urbe Roma statua donatus sit: libri vero ab eo conscripti in Bibliotheca publica fuerint collocati. Scripsit *Antiquitates Judaïcas* libris xx. *Historiam* vero *Belli Judaïci*, quod à Romanis sua ætate gestum est, complexus est voluminibus VII. quam non solum Græco, sed etiam Patrio sermone, ab se editam esse testatur. dignus omnino cui & hîc & in cæteris fides habeatur. Exstant autem duo ejusdem libri de *Judæorum vetustate* lectu dignissimi. In quibus & *Apioni Grammatico* respondet, qui ea ætate volumen adversus Judæos composuerat, & aliis nonnullis qui Judæorum origines perinde calumniari tentaverunt. In priore horum autem librorum, numerum Sacrorum voluminum, quibus vetus Testamentum constat, quænam sint apud Hebræos extra omnem controversiam posita, utpote à majoribus tradita, declarat. ——— Apud nos est & aliud non ignobile opusculum ab eodem elaboratum *de Ratione summo imperio prædita*: quod quidem à nonnullis *Maccabaïcum* inscriptum est, eo quod certamina contineat Hebræorum quorundam, qui, ut in *Maccabæorum* libris proditum est, pro Divini numinis cultu fortiter propugnarunt. Sed & sub finem *Antiquitatum Judaïcarum* libri xx, propositum sibi esse significat, quatuor libros conscribere *de Deo atque ejus natura*, ex opinione Judæorum, quam ipsi à majoribus acceperunt; item *de Legibus*, *cur earum præcepto quædam permissa sunt*, *quædam vetita*. Alia præterea ab se elucubrata esse, ipse in suis libris commemorat.

ὁ δὴ Ῥωμαίοις γέγονεν ἀνὴρ ἐπιδοξότατος· ὡς αὐτὸν μὲν ἀναθέσθαι ἀνδριάντος ἐπὶ τῇ Ῥωμαίων τιμηθῆναι πόλεως. τὰς δὲ ἀρχαιολογίας αὐτῷ λόγους βιβλιοθήκης ἀξιωθῆναι. ἔστι δὲ πᾶσαν τὴν Ἰουδαϊκὴν ἀρχαιολογίαν ἐν ὅλοις εἴκοσι καταβέβληται συγγράμμασι. τὸν δὲ ἱστορίαν τὸν κατ' αὐτὸν Ἰουδαϊκὸν πόλεμον, ἐν ἑπτὰ λόγοις· ἃ καὶ οὐ μόνον τῇ Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ τῇ πατρίῳ φωνῇ ἐξενήνεκται. αὐτὸς ἑαυτῷ μαρτυρεῖ, ἄξιός γε ὢν καὶ τὰ λοιπὰ πιστεύεσθαι. καὶ ἕτερα δὲ αὐτοῦ φέρεται συγγράμματα ἄξια δύο, τά τε περὶ τῆς Ἰουδαίων ἀρχαιότητος· ἐν οἷς καὶ ἀντιῤῥήσεις πρὸς Ἀπίωνα τὸν γραμματικὸν καὶ Ἰουδαίων τινικάδε συντάξαντα λόγον πεποίηται, καὶ πρὸς ἄλλους, οἳ ἀφεδάλλειν καὶ αὐτοὶ τὰ πάτρια τῶν Ἰουδαίων ἔθνους ἐπεφέροντο. τούτων ἐν τῷ πρώτῳ τὸν ἀρξάμενον τῆς παλαιᾶς τῶν ἐνδιαθήκων γραφῶν τίθησι, τίνα παρ' Ἑβραίοις ἀναντίῤῥητα, ὡς ἂν ἐξ ἀρχαίας παραδόσεως, διδάσκων. ——— Πεπόνηται δὲ καὶ ἄλλο σὺν ἀληθείᾳ ἀπόδειγμα τῷ ἀνδρὶ, περὶ Αὐτοκράτορος λογισμοῦ· ὃ τινες Μακκαβαϊκὸν ἐπεγράψαν, τῷ τοὺς ἀγῶνας τῶν ἐν τοῖς ἔτεσι καλουμένοις Μακκαβαϊκοῖς συγγράμμασιν ὑπὲρ τοῦ εἰς τὸ θεῖον εὐσεβείας ἀνδρισαμένων Ἑβραίων περιέχειν. καὶ πρὸς τῷ τέλει δὲ τοῦ εἰκοσῆς Ἀρχαιολογίας ὑπομιμνήσκεται ὁ αὐτὸς, ὡς ἂν προημένος ἐν τέτρασι συγγράψαι βιβλίοις κατὰ τὰς πατρίους δόξας τῶν Ἰουδαίων, περὶ Θεοῦ καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ· καὶ περὶ τῶν νόμων, ἀφ' ὧν κατ' αὐτοὺς τὰ μὲν ἔξεστι πράττειν, τὰ δὲ κεκώλυται. καὶ ἄλλα δὲ αὐτῷ συγγράμματα, ὁ αὐτὸς ἐν τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ μνημονεύει λόγοις.

XXXI. *Idem in Chronico Græco, p. 64. Edit. Amst.*

Τὰ δὲ μετὰ ταῦτα συμβάντα, ἢ πραχθέντα, ἕως τῆς θείας σαρκώσεως, τοῖς Ἰουδαίοις, Ἰώσηπος ἐν τοῖς Μακκαβαϊκοῖς ἱστορεῖ, καὶ Ἀφρικανὸς μετ' αὐτὸν ἐν Ἐπιτόμῳ.

XXXII.[s] *Idem ibid. p. 79.*

Συμφωνεῖ ὁ Ἰώσηπος ἐν τούτῳ τῇ πράξει τῶν Ἀποστόλων, ἔνθα τῷ θείῳ Παύλῳ ὑπὸ τοῦ Χιλιάρχου λέλεκται. σὺ ἄρα οὐκ εἶ ὁ Αἰγύπτιος ——.

XXXIII. *Idem in Commentariis in Psalmos, p. 137. Edit. Paris.*

Quis porro Historias *Flavii Josephi* percurrens, eorumque narratu comperiens, qua ratione obsidione conclusi fame & seditionibus interibant, non præsens dictum admiretur, "Et conclude "adversus eos qui persequuntur me."

Τὶς δὲ διελθὼν τὰς Φλαυΐου Ἰωσήπου ἱστορίας, μαθών τι ἐξ αὐτῶν ὅπως ἐν συγκλεισμῷ ἀπολιφθέντες λιμῷ καὶ σίτου διεφθείροντο, ἂν θαυμάσοι τὸν ἐντεῦθεν λέγοντα φωνὴν, "καὶ συγκλεισον ἐξ ἐναντίας τῶν καταδιωκόντων με.

XXXIV. *Eustathius in Hexaëmeron, p. 1.*

Clemens & Africanus, & præter hos Tatianus, & ex Judæis *Josephus* & Justus, proprio quisque modo, ab antiquis historiis ad id probandum præbitis, divinum Moysem temporibus Inachi floruisse literis prodidere.

Κλήμης μὲν οὖν καὶ Ἀφρικανὸς καὶ πρὸς τούτοις Ταπιανὸς, τῶν δὲ ἐκ περιτομῆς Ἰώσηπος καὶ Ἰοῦστος καὶ Ἕνα ἀκμάσαι τῶν θεσπίσιον Μωϋσέα ἱστόρησαν, ἰδίως ἕκαστος ἐκ παλαιᾶς ἱστορίας ἐπισχὼν τὴν ἀπόδειξιν.

XXXV.[t] *Auctor Chronici Paschalis, p. 127, 128. Ed. Par.*

Festum quod Pascha appellarunt filii Israël, Diabateria & Hyperbasia alii nuncuparunt, quod colligere licet ex iis qui apud Hebræos doctrinæ laude claruerunt, Philone, inquam, & *Josepho*.

Ἑορτὴν, ἣν Πάσχα προσηγόρευον οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, Διαβατήρια καὶ Ὑπερβάσια ἑκάλουν ἄλλοι, ὡς ἔστι γνῶναι ἔκ τε τῶν παρ' Ἑβραίοις σοφῶν, Φίλωνος λέγω καὶ Ἰωσήπου.

XXXVI. *Idem ibid. p. 247.*

Anno xxxix. Christi in cœlos assumptionis, Titus Vespasiani filius Judæam urbemque Hierusalem recepit, peragrata universa Palæstina, ipsoque Judæorum everso templo. Agebatur tum Paschatis dies, cum urbem Hierosolymitanam expugnavit, & undecies centena Judæorum millia, iis gladio interemptis, delevit, aliaque centum

Τεσσαρακοστῷ ἐνάτῳ ἔτει τῆς εἰς οὐρανὰς ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου, Τίτος ὁ τοῦ Οὐεσπασιανοῦ τὴν Ἰουδαίαν παρέλαβεν, [v] καὶ τὴν Ἱερουσαλὴμ, προελθὼν εἰς πᾶσαν τὴν Παλαιστίνην, καὶ ἱερὸν τῶν Ἰουδαίων κατέσρεψεν. ἐν ᾗ ἡμέρᾳ τῆς ἑορτῆς τὸ Πάσχα, ὅτε παρέλαβε τὴν πόλιν Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἀπώλεσε ψυχῶν μυριάδας ρί. ξίφεσιν αὐτοὺς καταπέψας,

[s] Vide etiam *pp.* 52, 53, 78.

[t] De ætate ejus vide *Du-Fresne* in Præfat.

[v] Vertendum, *Judæam recepit, & Hierusalem, peragrata universa Palæstina, Judæorumque templum evertit.*

κόψας, καὶ ἄλλας ἢ μυριάδας ιϐ'. Ἀπέσφαξεν αἰχμαλώτων, νεανίσκων καὶ παιδίων ἀρρενικῶν καὶ παρθένων χαριτίων, καθὼς Ἰώσηπος ὁ σοφώτατος χρονογράφος συνεγράψεν.

quinquaginta millia captivorum ex adoleſcentibus & pueris, & virginibus & puellis, ſub corona vendidit, ut tradit *Joſephus* doctiſſimus Chronographus.

XXXVII. *Baſilius Cæſarienſis in Homilia in Famem & Siccitatem, p. 358. Edit. Pariſ.*

Τὸ τῶν λιμῶν πάθος κατωάσαζε πολλὰς πολλάκις καὶ τὰς ὁρμὰς κινῆσαι τῆς φύσεως, ἅψασθαι μὲν ἀνθρώπων τῶν ὁμοφύλων σωμάτων· μητέρα δὲ παῖδα, ὃν ἐκ τῆς γαστρὸς προήγαγε, πάλιν τῇ γαστρὶ κακῶς ἐναποδέξασθαι. καὶ τοῦτο τὸ δρᾶμα Ἰουδαϊκὴ ἐτραγῴδησεν ἱστορία, ἣν Ἰώσηπος ἡμῖν ὁ ταῦτα συνεγράψατο, ὅτι τὰ δεινὰ τὰς Ἱεροσολυμίτας κατέλαβε, τῇ εἰς τὸν Κύριον δυσσεβείᾳ ἐνδίκως τιμωρίας τυγχάνοντας.

Quid fames non cogit? naturæ leges ſæpe pervertere ac tranſgredi multis ſuadet, & hominum corporibus vel propinquorum veſci: matrem etiam quem peperit natum impulit in ventrem male recondere. Quam tragœdiam Judaïca commemorat hiſtoria, à *Joſepho* gravi Auctore conſcripta, quando videlicet diræ calamitates Hieroſolymitanos, pœnas juſtas propter impietatem in Dominum dantes, apprehenderunt.

XXXVIII. *Gregorius Nazianzenus in Orat. XXII. p. 398. Edit. Pariſ.*

Οὗτοι τίνες μὲν ὄντες, καὶ ὅθεν, καὶ ἐξ οἵας ὁρμώμενοι τὸ ἀπαρχῆς καὶ παιδεύσεως, εἰς τοσοῦτον ἀρετῆς καὶ δόξης προεληλύθασιν, ὥστε καὶ τοῖς ἐτησίοις πομπαῖς τε καὶ πανηγύρεσι, καὶ μείζονα τῶν ὁρωμένων τὴν περὶ αὐτῶν δόξαν ἐναπκεῖσθαι τῶν ἁπάντων ψυχαῖς, ἡ περὶ αὐτῶν βίβλος δηλώσει τοῖς φιλομαθέσι καὶ φιλοπόνοις, ἡ περὶ τοῦ Αὐτοκράτορος εἶναι τὸν παθῶν τὸν λογισμὸν φιλοσοφοῦσα, καὶ κύριον τῆς ἐπ' ἄμφω ῥοπῆς, ἀρετήν τε φημὶ καὶ κακίαν. ἄλλοις τε δὴ οὐκ ὀλίγοις ἐχρήσατο μαρτυρίοις, καὶ δὴ καὶ τοῖς τούτων ἀθλήμασιν. ἐμοὶ δὲ τοσοῦτον εἰπεῖν ἐξαρκέσει.

Quinam hi fuerint, & unde, & ex qua primum inſtitutione atque doctrina in eam virtutis & gloriæ magnitudinem evaſerint, ut tum annuis his Feſtis ornentur, tum multo major, quam quæ oculis cernitur, eorum gloria in omnium animis condita ſit, ſtudioſis ac diligentibus viris perſpicue liber ille declarabit, qui *Rationem animi perturbationibus imperare* docet, in ejuſque arbitrio eſſe, ut in utramque partem, hoc eſt vel ad virtutem vel ad vitium, propendeamus. Nam cum pleraque alia teſtimonia, tum horum quoque dimicationes ad hujus argumenti confirmationem attulit. Mihi vere hæc tantum dicere ſufficiet.

XXXIX. *Hegeſippus (ſeu potius Ambroſius) de Excidio Urbis Hieroſol. lib. 2. p. 200. Edit. Cadom.*

De quo (ſc. *Jeſu*) ipſi Judæi quoque teſtantur, dicente *Joſepho* hiſtoriarum Scriptore, quod fuerit illo in tempore vir ſapiens, ſi tamen oportet (inquit) virum dici; mirabilium &c. —— hoc dixit *Joſephus*, quem ipſi maximum putant: & tamen ita in eo quod verum loquutus eſt, [x] mente devius fuit, ut nec ſermonibus ſuis crederet, ſed loquutus eſt propter hiſtoriæ ſuæ fidem, quia fallere nefas putabat. non credidit propter duritiam cordis & perfidiæ intentionem: non tamen veritati præjudicabat, quod non credidit; ſed plus addidit teſtimonio, quod nec incredulus & invitus negavit.

XL. *Hieronymus in Epiſtola Paulæ & Eutocii ad Marcellum ab ipſo dictata, Tom. 1. p. 126. Edit. Froben. A. 1526.*

Denique etiam *Joſephum*, qui vernaculus Scriptor eſt Judæorum, [y] aſſerere, illo tempore quo crucifixus eſt Dominus, ex adytis Templi virtutum cœleſtium erupiſſe voces, dicentium, *Tranſmigremus ex his ſedibus.*

XLI. *Idem in Epiſtola ad Euſtochium, Tom. 1. p. 149.*

Talès Philo Platonici ſermonis imitator, tales *Joſephus* Græcus Livius in ſecunda *Judaïcæ Captivitatis* hiſtoria Eſſenos refert.

XLII. *Idem in Epiſtola ad Lucinium, Tom. 1. p. 197.*

Porro *Joſephi* libros, & Sanctorum Papiæ & Polycarpi volumina, falſus ad te rumor pertulit à me eſſe tranſlata: quia nec otii mei nec virium eſt, tantas res eadem in alteram linguam exprimere venuſtate,

XLIII. *Idem in Catalogo Scriptorum Eccleſiaſticorum, Tom. 1. p. 275.*

Ex Verſione Sophronii.

Ἰώσηπος Ματθαίου υἱός, Ἱεροσολύμων ἱερεύς, ὃς καὶ Οὐεσπασιανοῦ μὲν Τίτου δὲ υἱοῦ αὐτοῦ κατελείφθη. ὃς, εἰς Ῥώμην ἐλθών, ἐπὶ λόγου τῆς Ἰουδαϊκῆς ἁλώσεως τοῖς δύο βασιλεῦσι, τῷ τε πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ, προσήνεγκεν, οἵ τινες καὶ τῇ δημοσίᾳ Βιβλιοθήκῃ παρεδόθησαν· καὶ ἀπὸ τοῦδε δόξαν τῆς εὐφυΐας, ἀνδριάντος ἠξιώθη. ἔγραψε δὲ τῆς Ἀρχαιολογίας λόγους ἑπτὰ, ἀπὸ τῆς κατὰ κόσμον ἀρχῆς ἕως πεντεσκαιδεκάτου ἔτους Δομετιανοῦ Καίσαρος, καὶ δύο Ἀρχαιότητος κατὰ Ἀπίωνος Γραμματικοῦ Ἀλεξανδρέως, ὅς ἀπὸ

Joſephus, Mattathiæ filius, ex Hieroſolymis Sacerdos, à Veſpaſiano captus, cum Tito filio ejus relictus eſt. Hic, Romam veniens, ſeptem libros *Judaïcæ Captivitatis* Imperatoribus patri filioque obtulit, qui [z] Bibliothecæ publicæ traditi ſunt: & ob ingenii gloriam Statuam quoque meruit Romæ. Scripſit autem & alios viginti *Antiquitatum* libros, ab [a] exordio Mundi uſque ad decimum quartum annum Domitiani Cæſaris, & duos Ἀρχαιότητος adverſum Apionem Grammaticum Alexandrinum, qui, ſub Caligula

x Vide Edit. *Colon.* 8° p. 260.

y Vide Cl. *Pirquii* Epiſt. in *Bibl. Crit.* R. P. *Simonii.* vol. 2. p. 35.

z Ἰώσηπος lib. de Vita ſua, dicit, δημοσιεύσας προέταξεν. quæ verba haud ſatis commode reddidit, *Bibliothecæ publicæ traditi ſunt.*

a Περιοχὴ τῆς Ἀρχαιολογίας, tantum ab exordio mundi uſque ad annum XII. Neronis, ut conſtat ex fine *Antiquitatum. Antiquitates* vero Joſephus abſolvit & edidit anno decimo vertente Domitiani, ut conſtat ex earundem *Antiquitatum* fine.

la legatus missus ex parte Gentilium, *contra Philonem* etiam librum, vituperationem gentis Judaïcæ continentem, scripserat. Alius quoque liber ejus, qui inscribitur [b] περὶ Αὐτοκράτορος λογισμῦ, valde elegans habetur, in quo & Maccabæorum sunt digesta Martyria. Hic in decimo octavo *Antiquitatum* libro manifestissime confitetur, propter magnitudinem signorum, Christum à Pharisæis interfectum, & Joannem Baptistam vere Prophetam fuisse, & propter interfectionem Jacobi Apostoli, dirutam Hierosolymam. Scripsit autem de Domino in hunc modum, "Eodem tempore fuit Iesus vir sa-"piens, si tamen virum oportet eum dicere. "Erat enim mirabilium patrator operum, do-"ctor eorum, qui libenter vera suscipiunt: plu-"rimos quoque tam de Judæis, quam de gen-"tibus, sui habuit sectatores, & [c] credebatur es-"se Christus. Cumque invidia nostrorum prin-"cipum, cruci eum Pilatus addixisset, nihilo-"minus qui eum primum dilexerant perseverave-"runt: apparuit enim eis tertia die vivens: mul-"ta & hæc & alia mirabilia carminibus Prophe-"tarum de eo vaticinantibus, & usque hodie "Christianorum gens, ab hoc sortita vocabu-"lum, non defecit.

Καλιγύλα πρεσβύτης ἀπεστάλη ὑφ' τοῦ μέρους τῶν ἐθνικῶν, καὶ κατὰ Φίλωνα λόγον, ὠβιέχοντα κατηγορίαν τῶν Ιουδαίων, ἔγραψεν. ἔστι καὶ ἄλλος αὐτοῦ λόγος περὶ Αὐτοκράτορος λογισμῦ ἐξαίρετος πάνυ, ἐν ᾧ καὶ ἅ πάθος τῶν Μακκαβαίων ἐμνήσθη. ἔτος ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ λόγῳ Φανερῶς ὁμολογεῖ, διὰ τὸν ὄγκον τῶν σημείων τὸν Χριστὸν ἐσφάχθαι ὑφ' Φαρισαίων, καὶ. Ιωάννην τὸν Βαπτιστὴν ἀληθῶς γεγῆσθαι προφήτην. καὶ διὰ τὸν σφαγὴν Ιακώβου τοῦ ἀποστόλου τὰ Ιεροσόλυμα πεπορθῆσθαι. ἔγραψε δὲ καὶ περὶ τοῦ Κυρίου ἔτως, "Γίνεται δὲ κατὰ τοῦτον τὸν "χρόνον Ιησοῦς σοφὸς ἀνὴρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν "χρή. ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκα-"λος ἀνθρώπων τῶν ἡδονῇ ἀληθῇ δεχομένων, καὶ "πολλοὺς μὲν Ιουδαίους, πολλοὺς δὲ καὶ τοῦ ἑλληνισμοῦ "ἐπηγάγετο, ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν "πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν, σταυρῷ ἐπιτιμήσαντος "Πιλάτου, οὐκ ἐπαύσαντο οἱ τὸ πρῶτον αὐτὸν ἀγα-"πήσαντες· ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἔχων ἡμέραν "πάλιν ζῶν, τῶν θείων προφητῶν ταῦτα καὶ ἄλ-"λα μυρία περὶ αὐτοῦ εἰρηκότων, εἴς τε νῦν Χρι-"στιανῶν ἀπὸ τοῦδε ὠνομασμένων, οὐκ ἔλιπε τὸ φύ-"λον.

XLIV. *Idem ibid. cap.* 14.

Justus Tiberiensis, de provincia Galilæa, conatus est & ipse Judaïcarum rerum Historiam texere, & quosdam Commentariolos de Scripturis componere, sed hunc *Josephus* arguit mendacii. Constat autem illum eo tempore scripsisse, quo & *Josephus*.

Ἰοῦστος Τιβεριάδος, ἐπαρχίας Γαλιλαίας, ἐπιχείρησε μὲν καὶ αὐτὸς Ιουδαϊκὰν ἱστορίαν συντάξαι, καί τινα ὑπομνήματα περὶ γραφῶν· ἀλλὰ τοῦτον Ιώσηπος ἐλέγχει ψευσάμενον. καὶ γὰρ ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ συνέγραφεν, ὅτε καὶ Ιώσηπος.

XLV. *Idem libro secundo adversus Jovinianum, Tom.* 2. *p.* 79.

Josephus in secunda *Judaïcæ Captivitatis* historia, & in decimo octavo *Antiquitatum* libro, & [d] *contra Apionem* duobus voluminibus, tria describit dogmata Judæorum, Sadducæos, Pharisæos, & Essenos; quorum novissimos miris effert laudibus: quod & uxoribus, vino, & carnibus semper abstinuerint; & quotidianum jejunium verterint in naturam. Super quorum vita & Philo vir doctissimus proprium volumen edidit.

XLVI. *Idem libro secundo adversus Pelagianos, Tom.* 2. *p.* 287.

Unde & *Josephus*, Maccabæorum Scriptor historiæ, frangi & regi posse dixit perturbationes animi, non eradicari.

XLVII. *Idem in Epistola ad Magnum Oratorem Romanum, Tom.* 2. *p.* 332.

Josephus, Antiquitatem approbans Judaïci populi, duos libros scribit *contra Apionem Alexandrinum Grammaticum*; & talia sæcularium profert Testimonia, ut mihi miraculum subeat, quomodo *vir Hebræus*, & ab infantia Sacris literis eruditus, cunctam Græcorum Bibliothecam evolverit.

XLVIII. *Idem in Epistola ad Marcellam, Tom.* 3. *p.* 44.

Quam vellem nunc tibi omnem habitum sacerdotalem exponere, & per singulas vestium species divina ostendere sacramenta. Verum quia in hoc ipso brevitatem epistolæ excessimus, & *Josephus* & Philo, doctissimi Judæorum, multique de nostris id latissime persequuti sunt, quorum, ut ajunt, voce audies me, quæ de cætero velis, præsens percontator præsentem.

XLIX. *Idem in Commentariis in Isaiam, cap.* 54. *Tom.* 5. *p.* 293.

Ad tempus Romanæ victoriæ universa referimus, quæ *Josephus* Judaïcæ Scriptor historiæ [e] septem explicat voluminibus, quibus imposuit titulum *Captivitatis Judaïcæ*, id est περὶ Αλώσεως.

L. *Idem in Comment. in Ezechiel. c.* 38. *Tom.* 5. *p.* 628.

Et revera nec in Genesi, nec in alio Scripturæ loco, nec in *Josepho* quidem, qui omnia Hebraïcarum gentium in primo *Antiquitatis* libro exponit nomina, hanc gentem potuimus invenire.

LI. *Idem in* [f] *Comment. in Danielem, c.* 5. *Tom.* 5. *p.* 709.

Sed juxta Berosum, qui Chaldæam scripsit historiam, & *Josephum*, qui Berosum sequitur, post Nebuchodonosor, qui regnavit, *&c.*

LII. *Idem*

b Vide *Petit.* Tom. 3. p. 342.
c Vide *Vossii* Chronol. Sac. p. 183. & *Martin.* p. 219.
d Nec disputans adversus Apionem *Josephus* mentionem facit Sectarum Judaicarum, nec ullibi tradit Essenos vino & carnibus abstinuisse, aut quotidie jejunasse; immo contrarium edocet lib. 2. *de Bello.* Sed qui *Esseni* perpetuo jejunabant, nec unquam carne & vino utebantur, sunt illi à *Philone* Judæo literis commendati. *Coteler.* in Notis ad Constit. Apost. l. 6. c. 6. p. 270.
e Ita etiam in *Comment.* in *Joëlem*, c 1. *Tom.* 6. p. 66.
f Vide eundem in Prœmio ad Daniel.

g Vide

TESTIMONIA.

LII. *Idem in* [g] *Chronico Euſebiano, lib. 2.*

[h] *Joſephus* etiam vernaculus Judæorum ſcriptor teſtatur (tempore Paſſionis Chriſti) auditam fuiſſe vocem dicentium, *Migremus ex his ſedibus.*

LIII. *Auguſtinus in* [i] *Epiſtola ad Heſychium, p. 750. Tom. 2. Edit. Benedict.*

Nam *Joſephus*, qui Judaïcam ſcripſit hiſtoriam, talia mala dicit illi populo tunc accidiſſe, ut vix credibilia videantur.

LIV. *Chryſoſtomus in Homil. XXXVI. adv. Judæos III. Tom. 4. p. 481. Edit. Frontonis Ducæi.*

Φέρε καὶ ἕτερον τῶν εἰρημένων ἀναγάγωμεν μάρτυρα, ὃν μάλιστα ἀξιόπιστον εἶναι νομίζουσιν· Ἰώσηπον λέγω, τὸν καὶ συμφορὰς αὐτῶν τραγῳδήσαντα, καὶ τὴν παλαιὰν Δαβὶδ ἀκολουθίαν διαφεύσαντα πᾶσαν· ὃς, μετὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν γενόμενος, καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τὴν ὑπ' αὐτοῦ προρρηθεῖσαν εἰπών, καὶ περὶ ταύτης διελέχθη τῆς αἰχμαλωσίας τῆς γενομένης, τοῦ προφήτου ἐρμηνεύων ὅραμα. ----

Age proferamus & alium teſtem eorum quæ dicta ſunt, quem illi (Judæi) graviſſimum habent Auctorem: *Joſephum* loquor, qui calamitates illorum Tragicas deſcripſit, ac vetus Teſtamentum omne velut paraphraſi fuſius explicavit. qui fuit poſt Chriſti adventum, & captivitatem ab ipſo prædictam commemorans, de hac quoque diſſeruit, Danielis viſionem enarrans, *&c.*

LV. *Idem mox infra, p. 486.*

Σὺ δέ μοι σκόπει, ὡς εἰ καὶ Ἰουδαῖος ἦν ὁ ἀνὴρ ὁ ταῦτα γεγράψας, ἀλλ' οὖν οὐκ ἠνέσχετο τὴν ὑμετέραν ζηλῶσαι φιλονεικίαν.

Tu vero illud mihi conſidera, quod tametſi Judæus eſſet ille, qui hæc ſcripſit, *Joſephus*, tamen veritus eſt veſtram imitari pervicaciam.

LVI. *Idem in libro adverſus Vituperatores vitæ Monaſticæ, Tom. 4. p. 414.*

Ἐρῶ δὲ οὐκ ἐμὸν λόγον, ἀλλ' ἀνδρὸς Ἰουδαίου, τοῦ τὰ ἐκείνων ἱστορήσαντος ἀκριβῶς.

Verbis autem utor non meis, ſed *Judæi*, qui eam hiſtoriam conſcripſit diligenter.

LVII. *Idem in Homil. in Acta Apoſt. Tom. 8. p. 488.*

Εἰ μὲν Χριστιανὸς ὁ ταῦτα γεγράφων ἦν, κἂν ὕποπτος ὁ λόγος ἦν· εἰ δὲ Ἰουδαῖος, καὶ Ἰουδαίου ζηλωτὴς, μετὰ τὸ εὐαγγέλιον ἐλθών, πῶς ἂν πᾶσι καταδηλα τὰ γενόμενα.

Si quidem Chriſtianus exſtitiſſet horum Scriptor, ſuſpecta forſan eſſet oratio. At cum Judæus ſit, idque æmulator, qui poſt Euangelium floruit, quomodo non omnibus manifeſta quæ geſta ſunt?

LVIII. [k] *Ruffinus in Hiſtoria Eccleſ. Euſeb. l. 3. c. 9. p. 55. Edit. Baſ.*

Operæ pretium ſane eſt poſt iſta noſcere quis fuerit hic *Joſephus*, & unde, vel ex quo genere originem ducens, qui tantam nobis materiam rerum geſtarum cognitionemque præſtiterit. Exponit ergo etiam hæc ipſe de ſe, hoc modo ſcribens: "*Joſephus* Matathiæ filius, Hebræus genere, ex Hieroſoly-"mis ſacerdos, qui & ipſe primo bello Romanos oppugnaverim, & poſterioribus nihilominus interfue-"rim prœliis, neceſſitate conſtrictus." Conſtat igitur hunc virum per idem tempus non ſolum apud Judæos proprios cives, verum etiam apud Romanos habitum eſſe nobiliſſimum, ita ut literarum merito in urbe Roma etiam ſtatua donaretur, & libri ejus Bibliothecæ traderentur. Conſcripſit namque *Antiquitatem* Hiſtoriam in viginti libris. Belli vero *Judaïci*, cum Romanis habiti, Hiſtoriam ſeptem voluminibus comprehendit; quam non ſolum Græca facundia, verum & patrio, id eſt, Hebræo ſermone ſuis etiam civibus ſe edidiſſe confirmat. dignus cui præ cæteris omnibus debeat credi. Sed & alia ejuſdem viri exſtant de *Judæorum vetuſtate* duo Volumina, in quibus contradicere Apioni cuidam Grammatico videtur, qui illis temporibus adverſum Judæos ſcripſerat; & ad alios quoſdam, qui morem gentis Judæorum atque inſtituta laceraverunt.

SÆCULO V.

LIX. *Iſidorus Peluſiota, lib. 3. Epiſt. 19.*

Εἰ μηδὲν πλέον τὸ γράμμα νομίζει τὸν νομοθέτην εἰρηκέναι ὁ πρὸς σὲ, ὡς ἔφης, διενεχθεὶς Ἰουδαῖος· εἰπὲ πρὸς αὐτὸν, ὅτι ἐλέγχουσιν ὑμῶν τὴν ἀπαιδευσίαν οἱ δύο ἄνδρες οἱ μετὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν συγγραφεῖς παρ' ὑμῖν γεγονότες, Φίλων ὁ θεωρητικώτατος καὶ Ἰώσηπος ὁ ἱστορικώτατος. ὁ μὲν πᾶσαν σχεδὸν τὴν παλαιὰν [Δαβὶδ ἠκολούθησε] εἰς ἀλληγορίαν τρέπων, ὁ δὲ Δαβὶδ γράφων· "τὰ μὲν αἰνιττομένου τοῦ νομοθέτου δεξιῶς, τὰ δὲ ἀλληγορεῖσθαι μὴ σημαίνοντος, ὅπου δὲ ἐξ εὐθείας λέγεσθαι συμφέρει ταῦτα ῥητῶς ἐμφαίζοντος.

Si Legiſlatorem nihil aliud præter literam dixiſſe Judæus is exiſtimat, qui tecum rixatus eſt, his ad eum verbis utere: Inſcitiam veſtram duo viri refutant, qui poſt Chriſti adventum apud vos literarum monumenta condiderunt; nimirum Philo contemplator egregius, & *Joſephus* inſignis hiſtoricus. Ille quidem dum univerſum pæne vetus Teſtamentum ad allegoriam trahit: hic dum ad hunc modum loquitur; "Legiſlatore alia com-"mode ac ſcite innuente, alia cum gravitate alle-"gorico ſenſu exponente, eademque omnia quæ "recte ac plane dici utile erat ad literam indicante.

LX. *dem lib. 4. Epiſt. 75.*

Εἰ τὰ ὑπόμνημα τῶν αἰτιατῶν Ἰουδαίων, τῶν καὶ τὸν Χρι-

Si vis cognoſcere quibus pœnis ſcelerati Judæi, con-

[g] Vide etiam p. 78.

[h] Iſta verba Euſebii Græce profert Syncellus. Idem habet Hieronymus in *Mat.* 27. & alibi. Verum in Commentariis in Iſaiam dicit, hanc vocem auditam fuiſſe ante excidium Hieroſolymitanum. Nonnulla etiam de Archelao manifeſte falſa affert Euſebius; adeo ut vel Euſebius inciderit in vitioſos *Joſephi* Codices, vel verba iſta non legerit in *Joſepho*, ſed ex alio fortaſſe auctore addiderit.

[i] Vide Epiſt. ad Lucinium, Tom. IV. part. 2. p. 578.

[k] Vide eundem, p. 48. & alibi paſſim.

[l] In *Præmio Antiquitatum.*

contra Chriſtum inſanientes, affecti ſint, ſume *Joſephi*, Judæi quidem, ſed veritatis ſtudioſi viri, hiſtoriam *de Excidio*, ut videas divinitus actam hiſtoriam, qualem nec tota ſeries temporum vidit, ex quo & quamdiu homines exſtiterunt. Nam ne quis denegaret fidem ipſorum calamitatibus, fidem omnem & exemplum ſuperantibus, non extraneum aliquem (forſan enim, vel potius neceſſario, non inveniſſet fidem) ſed hominem ex eadem gente & eorum obſervantiſſimum inſtruxit veritas, ut ſtupenda illa, quæ Judæis evenerunt, tragice deſcriberet.

τοῦ Φιλοτίμητάντων, γνῶναι βέλῃ, ἔντυχε τῇ Ιωσήπῳ, ἀνδρὸς Ιουδαίου μὲν, φιλαλήθους ὄ, ὡς τὰ ἀλώσεως ἱστορία, ἵνα ἴδῃς θειότατον ἱστορίαν, οἵαν οὐδὲ ὁ σύμπας εἶδε χρόνος, ἀφ' οὗ δὴ καὶ ἐφ' ὅσον ἄνθρωποι, ἵνα γὰρ μηδεὶς τοῖς ἀπίστοις αὐτῶν καὶ ψευδαλόγοις ἀπιστήσῃ συμφοραῖς, οὐκ ἀλλόφυλόν τινα· ἢ γὰρ ἂν ἴσως, μᾶλλον ὃ ἀναγκαίως ἠπιστήθη· ἀλλ' ὁμόφυλον αὐτῶν καὶ ζηλωτὴν παρεσκεύασεν ἡ ἀλήθεια τὰ ἀλλόκοτα ἐκεῖνα ἐκτραγῳδῆσαι πάθη.

LXI. *Idem lib. 4. Epiſt. 225.*

Quoniam & Græcis & Barbaris & omnibus omnino hominibus videtur, & jure quidem, hoſtium teſtimonium fide dignum; Judæi vero, omnem excedentes improbitatem, non ſolum Prophetis fidem non habuerunt, ſed ne quidem ipſi Deo; exſtitit autem *Joſephus* quidam, Judæus ſummus, & acer Legis propugnator, quique vetus Teſtamentum ex fide veri paraphraſtice expoſuit, & pro Judæis ſtrenuiſſime ſe geſſit, ac per omnia ipſorum res meliores, quam dici poſſit, oſtendit, rerum autem veritati cedere dignatus eſt, (non enim impiorum ſententiam ſecutus eſt) neceſſarium eſſe arbitratus ſum, ipſius verba apponere. Quid igitur ait? "Eodem tempore fuit Ieſus, vir ſapiens, "ſi tamen virum &c. —— Ego vero cum multis aliis in rebus valde miror hominis veracitatem, tum vero vel maxime in illis verbis, cum ait, "doctor "hominum, qui libenter veritatem ſuſcipiunt &c.

Επειδὴ καὶ Ελλησι καὶ βαρβάροις καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἡ τῶν ἐχθρῶν μαρτυρία εἰκότως δοκεῖ ἀξιόχρεως εἶναι, Ιουδαῖοι δὲ, πᾶσαν ὑπερβαλλόμενοι κακίαν, οὐ μόνον τοῖς προφήταις οὐκ ἐπίστευσαν, ἀλλ' οὐδὲ αὐτῷ τῷ Θεῷ· ἐγένετο δέ τις Ιώσηπος, Ιουδαῖος ἀκρος καὶ τὸν νόμον ζηλωτὴς, καὶ τὴν παλαιὰν ἀληθείας ἐξηγήσατο, καὶ ὑπὲρ Ιουδαίων ἄριστα ἀνδριζάμενος, καὶ πάντα τὰ τούτων κρείττονα λόγου ἀποφαίνων, τῇ τῶν πραγμάτων ἀληθείᾳ ἐξαφωρῆσαι ἀξιώσας· οὐ γὰρ ἐζήλωσε τὸν ἀσεβῶν τινὰ γνώμην· ἀναγκαῖον οἶμαι τὰς ἐκείνου ἐξηγήσεις ῥῆσαι. τί οὖν φησί; "Γίνεται δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον Ιησοῦς, σοφὸς ἀνὴρ, "εἴγε αὐτὸν ἄνδρα λέγειν χρή ------. Εγὼ δὲ λίαν θαυμάζω τοῦ ἀνδρὸς ἐν πολλοῖς μὲν τὸ φιλάληθες· μάλιστα δὲ, ἐν οἷς εἶπε, "διδάσκαλος ἀνθρώπων τὸν ἡδονῇ παλη-"θῆ δεχομένων -----.

LXII. *Cyrillus* [m] *Alexandrinus, lib. 5. Comment. in Joann. Evang. p. 517. Edit. Pariſ.*

Tanta quippe mala Judæos ex bello manent, ut illorum experimento genus omne mortis jucundius ſit atque optabilius. Cæterum Judæorum everſionem, & incolarum captivitates, cædemque crudeliſſimam, civitatum famem, ac liberorum in iis comeſtionem in hiſtoriis ſuis *Joſephus* commemorat.

Εἰς τοῦτο γὰρ Ιουδαίοις τὰ ἐκ τοῦ πολέμου συμπέπτωκε πάθη, ὡς τὸ ἐκείνων πεῖραν πᾶν εἶδος θανάτου γλυκύτερόν τε καὶ αἱρετώτερον. τοῦ δὲ χώρας αὐτῶν ἐξανάστασιν, καὶ τὸν ἐνοικισμὸν αὐτοῦ τοὺς τε ἐξανδραποδισμοὺς, καὶ τοῦ ὠμοτάτου σφαγὴν, καὶ τοὺς ἐν ἑκάστῃ πόλει λιμοὺς, τάς τε ἐν αὐταῖς πεινοφαγίας ἱστορεῖ καὶ Ιώσηπος ἐν οἰκείοις συγγράμμασι.

LXIII. *Theodoritus Epiſc. Cyrenſ. in Quæſtionibus in Exodum, p. 110. Edit. Pariſ.*

Joſepho autem credendum eſt in his rebus, ut qui gentis *ſuæ* menſuras probe norat.

Πιστὸν δ' ἐν τούτοις Ιωσήπῳ, ἀκριβῶς τὸ ἔθνος τὰ μέτρα ἐπισταμένῳ.

LXIV. *Idem in Comment. in Daniel. p. 616. Edit. Par.*

Neque enim quæ à *Joſepho* dicuntur cum Græcis Hiſtoricis conſentanea ſunt. Nec enim in illis facile licet invenire, Cyaxarem Aſtyagis filium, eundem *eſſe* Darium, quem iſte narrat una cum Cyro contra Babylonem cum exercitu profectum: ita ut omnino *Joſephi* oratio à fide abhorreat.

Οὐδὲ τοῖς Ελληνικαῖς ἱστορίαις τὰ παρὰ τοῦ Ιωσήπου εἰρημένα συμβαίνει, οὐδὲ γὰρ ἐν ἐκείναις ἔστιν εὑρεῖν Κυαξάρην τὸν τοῦ Ασυάγους υἱὸν, αὐτὸν εἶναι τὸν Δαρεῖον, ὃν φησὶν ἕπεσθαι σὺν τῷ Κύρῳ τὴν στρατιὰν καὶ τῆς Βαβυλῶνος πειρασάμενον· ὥστε παντάπασιν ἀπίθανα εἶναι τοῦ Ιωσήπου λόγον.

LXV. *Idem ibid.*

Hæc nos apertius edocent primus & ſecundus Maccabæorum libri; quæ & Joſephus hiſtoriographus accurate conſcripſit. ------

Ταῦτα σαφέστερον ἡμᾶς ἡ τῶν Μακκαβαίων βίβλος ἥτε πρώτη καὶ ἡ δευτέρα διδάσκει, καὶ Ιώσηπος ὁ ἱστοριογράφος ἀκριβῶς ταῦτα συνέγραψε -------.

LXVI. *Idem ibid. p. 697.*

Antiquos vero Judæos beatum Danielem maximum Prophetam vocaſſe, teſtis locuples eſt *Joſephus* Hebræus, qui Chriſtianam quidem prædicationem non admiſit, veritatem tamen occultare non ſuſtinuit.

Οτι δὴ οἱ πάλαι Ιουδαῖοι τὸν μακάριον Δανιὴλ μέγιστον ἀπεκάλεσαν Προφήτων, μάρτυς ἀξιόχρεως Ιώσηπος ὁ Εβραῖος, τὸ μὲν Χριστιανὸν οὐ δεξάμενος κήρυγμα, τὴν δὲ ἀλήθειαν κρύπτειν οὐκ ἀνεχόμενος.

LXVII. *Philoſtorgius in Compend. Hiſt. Eccleſ. lib. 1. p. 468. Edit. Valeſ.*

Quarum denique librum à *Joſepho* ſcriptum & ipſe (aliis conſentiens) ait; atque non tam hi-

Τὸ μέντοιγε τέταρτον [τῶν Μακκαβαϊκῶν] τοῦ Ιωσήπου γεγράφθαι καὶ αὐτὸς συνομολογῶν, οὐχ ἱστορίαν μᾶλλον

m Idem *Cyrillus* meminit *Joſephi* Sanchoniatonis Interpretis. vide l. 6. *contra Julianum*, p. 205. ed. *Lipſ.* & *Dodwellum* de Sanchoniathone §. v, vi.

n Vide

λον ἢ ἐγκώμιον εἶναι φησὶ, τὸ περὶ τ. Ελεάζαρον καὶ τοὺς ἑπτὰ παῖδας τοὺς Μακκαβαίους διηγούμενον.

storiam quam encomium esse, occupatum circa Eleazarum & Maccabæos ejus septem filios.

LXVIII. *Hermias*[n] *Sozomenus in Hist. Ecclesiast. lib.* 1. *c.* 1. *p.* 8.

Καὶ Ἰώσηπος ὁ Ματθίου ὁ ἱερεὺς, ἀνὴρ οὐδενός τι Ἰουδαίοις καὶ Ρωμαίοις ἀποδοξότατος γνώμενος, ἀξιόχρεως ἂν εἴη μάρτυς τ περὶ Χριστοῦ ἀληθείας. ἄνδρα μὲν γὰρ αὐτὸν ἀποκαλεῖν οκνεῖ, ὡς θαυμάσιον ἔργων ποιητὴν, καὶ διδάσκαλον λόγων ἀληθῶν· Χριστὸν δὲ περιφανῶς ὀνομάζει, καὶ τῷ σταυρῷ παραδικασθῆναι, καὶ τριταῖον ζῶντα φανῆναι. καὶ ἄλλα μυρία θαυμάσια περὶ αὐτοῦ προφηθῆναι τοῖς θείοις προφήταις οκ ἀγνοεῖ. πολλοὺς γὰρ ὄντας ἐκ ἐπηγάγετο Ελληνάς τε καὶ Ιουδαίους ἀπιμεῖναι ἀγαπῶντας αὐτὸν μαρτυρεῖ, καὶ τὸ ἀπ' αὐτοῦ ὠνομασμένον μὴ ἀπολεῖψαι φῦλον. καί μοι δοκεῖ ταῦτα ἰσορρῶν μονονουχὶ βοᾶν ἀναλόγως τοῖς ἔργοις Θεὸν εἶναι τ Χριστόν. ἐπεὶ δὲ θαυμαστοῦ πράγματος καταπλαγεὶς, ὠδίνως μέσως παρέδραμε, μηδὲν τοῖς εἰς αὐτὸν πεπιστευκόσιν ἀπεικήσας, μᾶλλον δὲ καὶ συνηδόμενος. ταῦτά μοι λογιζομένῳ θαυμαστὸν εἰκότως καταφαίνεται, μὴ τοὺς Εβραίους φθάσαι, καὶ περὶ τ ἄλλων ἀνθρώπων εἰς Χριστιανισμὸν μεταβαλεῖν. εἰ γὰρ καὶ Σίβυλλα καὶ χρησμοί τινες τῶν ἀπὶ τῷ Χριστῷ συμβεβηκότων, τὸ μέλλον προεμήνυσαν, ἀ θαῤῥῶ τοῦτο δήπου πᾶσιν Ελλησιν εἰς δυσπιστίαν ἐγκαλεῖν ἐστίν. ὀλίγοι γὰρ οἱ παιδείᾳ διαφέρειν ἐδόκουν, τὰς τοιαύτας ὑδέσαν προφητείας, ἐμμέτρους τε ὡς ἀπὶ τὸ πολὺ ὔσας, καὶ σεμνοτέραις πρὸς δῆμον λέξεσι πεφασμένας. διὸ δὴ ἄρα, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τ ἄνωθεν προμηθίας, ἀπὶ συμφωνίᾳ τῶν ἑπομένων, μὴ μόνον ἰδίοις προφήταις ἐνεχῆσαι τὸ μέλλον, ἀλλὰ καὶ ἀθνείοις ἐκ μέρους· ὥσπερ εἴ τις μελοποιὸς διὰ χρείαν προσδεξένου μέλους, τὰς πρώτας τῶν χορδῶν ἀπιδερμοι τῷ πλήκτρῳ, ἢ τοῖς ὕσαις ἐπίεργες προσθείη.

Sed & *Josephus* Matthiæ filius sacerdos, vir cum apud Judæos, tum apud Romanos celeberrimus, veritatis de Christo testis est locupletissimus. Eum enim hominem quidem appellare detrectat, utpote mirabilium operum effectorem, veræque doctrinæ magistrum: Christum vero diserte nominat, & supplicio crucis addictum, tertia die vivum apparuisse, & alia plurima miracula à divinis vatibus de illo prædicta esse testatur. Multos præterea quos ille ad se pertraxerat, tam Judæos, quam Græcos, in illius amore perseveraſſe affirmat; gentemque ejus nomine appellatam neutiquam defeciſſe. Ac mihi quidem videtur, dum ista scribit, propemodum clamare Christum Deum esse, operibus ipsius id evincentibus; verum rei novitate perterritus, media quadam via prætergressus est, eos qui in Christum crediderant minime infectatus, immo potius cum illis consentiens. Hæc igitur mihi cogitanti non immerito mirari subit, cur Hebræi ante reliquos mortales ad fidem Christi non accesserint. Etsi enim à Sibylla & à quibusdam oraculis, ea quæ Christo acciderunt, ante significata sint, non idcirco tamen Græci omnes incredulitatis accusandi sunt. Pauci quippe qui reliquos doctrina anteibant, hujusmodi vaticinia noverant, utpote versibus maxima ex parte conscripta, & verbis gravioribus prodita quam quæ à vulgo capi possent. Fuit autem opus hoc divinæ providentiæ, meo quidem judicio, ut ad consensionem posterorum, res futuras non propriorum tantummodo vatum, verum etiam externorum auribus aliqua ex parte insinuaret. Perinde ac si quispiam musicus ob peregrini cujusdam cantici necessitatem, superfluas chordas plectro percurrat, aut alias prioribus adjiciat.

SECULO VI.

LXIX. *M. Aurel. Cassiodorus in Hist. Eccles. Tripartita, lib.* 1. *c.* 2.

Josephus Mattathiæ filius atque sacerdos, vir apud Judæos nobilissimus, necnon & apud Romanos dignissimus, testis erat de veritate Christi. Vocare namque eum virum non audet &c.

LXX. *Idem in lib. de Institutione Divinarum Literarum.*

Josephus, pæne secundus Livius, in libris *Antiquitatum Judaïcarum* late diffusus, quem Pater Hieronymus propter magnitudinem prolixi operis à se perhibet non potuisse transferri. Hunc tamen ab amicis nostris, quoniam est subtilis nimis & multiplex, magno labore in libris [o] xxii. converti fecimus in Latinum. Qui etiam & alios vii. libros *Captivitatis Judaïcæ* mirabili nitore conscripsit. quorum translationem alii Hieronymo, alii Ambrosio, alii deputant Rufino. quæ dum talibus adscribitur, omnino dictionis eximiæ merita declarantur.

LXXI. *Cosmas Indicopleustes, lib.* 3. *p.* 174. *Edit. Paris.*

Πρῶτος συγγραφεὺς ἐν κόσμῳ Μωϋσῆς, καὶ Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου ἀποδείκνυσιν, καὶ Ἰώσηπος ἐν τοῖς ἑαυτῶν συντάγμασιν.

Primus scriptor in orbe Moyses, ut Eusebius Pamphili, & *Josephus* in scriptis suis testificaverunt.

LXXII. *Evagrius Hist. Ecclesiast. lib.* 5. *c.* 24.

Πολλὰ δὲ καὶ Ἰώσηπος ἔγραψεν ἱστορίαν, χρειώδη εἰς ἅπαντα τυγχάνουσαν.

Sed & *Josephus* copiosam nobis reliquit historiam, eamque utilem prorsus ac fructuosam.

SÆCULO VII.

LXXIII. *Joannes Philoponus lib.* 3. *de Mundi Creatione, cap.* 18.

Τὸ δὲ, "γενηθήτω στερέωμα ἐν μέσῳ τοῦ ὕδατος", ἀ μεταξὺ λέγει τοῦ κάτω ὕδατος τοῦ τε στερεώματος γνώσθαι φύσιν, ὡς Ἰώσηπος ὁ Εβραῖος ἐν τῷ περὶ

Illud igitur, Fiat firmamentum in medio aquæ, "non arguit naturam Firmamenti existere in medio aquæ hujus inferioris, ut *Josephus* Hebræus

[n] Vide etiam p. 399.
[o] Sc. *Antiqq.* xx. (nam vita *Josephi* pro parte habetur libri vigesimi) & *contra Apionem* ii.

bræus vult in libro quem conscripsit *de causa Universi*: dicens, "aquam tripartitam esse, & u-"nam quidem tertiam ejus in Firmamenti gene-"rationem coaluisse; alteram vero tertiam infe-"rius remansisse: denique residuam aliam tertiam "per rarefactionem in sublime una cum firma-"mento elevatam esse.

τὸ δ' Παντὸς αἰτίας συγγράμματι βάλεται· P "εἰς "τρία, λέγων, διηρῆθαι τὸ ὕδωρ, καὶ τὸ μὲν τρί-"τον αὐτοῦ εἰς γένεζιν συμπαγῆναι δ' στερεώματος· τὸ "δὲ τρίτον ἀναπομεῖναι κάτω, τὸ δὲ λοιπὸν τρίτον ἐν "τοῖς ἄνω εἰς ὕψος σωανακφιθῆναι δ' στερέωμα-"τος.

LXXIV. *Joannes Malela in lib.* 10. *Chronographiæ*, p. 319. *Edit. Oxon.*

Hinc fatalia Judæorum tempora initium habuerunt, uti scriptis suis testatus est *Josephus*, Hebræorum philosophus, qui & ista insuper tradidit: Judæos nunquam à calamitatibus suis respirasse quidem, ex quo cruci Iesum fixerunt, hominem illum bonum ac justum, si modo hominem (inquit) illum fas sit dicere, & non Deum potius, qui talis fuerit. Hæc *Josephus* ille Judæus in libris suis de Judæorum Antiquitatibus scripta reliquit.

Καὶ ἐξ ἐκείνου ἔλαθεν ἤρξαν τοῖς Ιουδαίοις, καθὼς Ιώσηπος ὁ Εβραίων φιλόσοφος ταῦτα συνεγράψατο, εἰρηκὼς καὶ τοῦτο· ὅτι ἐξότε Ιουδαῖοι ἐσταύρωσαν Ιησοῦν, ὃς ἦν ἄνθρωπος ἀγαθὸς καὶ δίκαιος (εἴπερ ἄρα τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον δεῖ λέγειν καὶ μὴ Θεὸν) οὐκ ἐξέλειψεν ὀδυνὴ ἐκ τῆς Ιουδαίας χώρας. ταῦτα ἐν τοῖς Ιουδαικοῖς συγγράμμασιν αὐτοῦ ἐξέθετο ὁ αὐτὸς Ιώσηπος Ιουδαῖος.

LXXV. *Idem ibid. p.* 337.

Titus —— Hierosolymas totamque adeo Palæstinam vastavit, urbeque ipso Festi die capta, Judæorum Templum evertit: undecies autem centena millia Judæorum gladio interfecit; centum vero & quinquaginta millia juniorum & puerorum & virginum hastæ subjecit. Id quod *Josephus* sapientissimus scriptis consignavit; qui & ipse Hebræus erat, & bello interfuit.

Ο δὲ Τίτος ---- ἐπόρθησε τὴν Ιερουσαλὴμ, καὶ πᾶσαν τὴν Παλαιστίνην, καὶ τὸ ἱερὸν τῶν Ιουδαίων κατέσρεψεν, ἐν τῇ αὐτῇ τῶν ἑορτῆς ἡμέρᾳ, ὅτε παρέλαβε τὴν πόλιν· καὶ ἀπώλεσε ψυχῶν μυριάδας ρί. ξίφεσιν αὐτὸς κατακόψας. ἄλλας δὲ μυριάδας ιε'. ἀφέπεμψεν αἰχμαλώτων, νεανίσκων, καὶ παίδων ἀρρένικῶν, καὶ παρθένων κορασίων. καθὼς καὶ Ιώσηπος ὁ σοφώτατος σωεγράψατο· Εβραῖος γὰρ ὑπῆρχε, καὶ παρῆν ἐν τῷ πολέμῳ.

SÆCULO VIII.

LXXVI. *Beda Presbyter in Epistola Apologetica*, p. 245. *Edit. Lond.*

Audiat *Josephum*, historiographum Judæorum; qui, in libro primo Ἀρχαιότητος adversus Apionem Grammaticum scribens, aperte & lucide monstravit, & minorem annorum numerum esse veracem, & nequaquam Scripturam sanctam à Judæorum gente esse falsatam, &c.

LXXVII. *Idem iterum*, p. 250.

Agnoscas etiam qua opinione vulgus in sex vel septem millium venerit annorum, & qua ipse auctoritate assertionem meæ computationis astruam; Hebraïca videlicet veritate, per Origenem prodita, per Hieronymum edita, per Augustinum laudata, & per *Josephum* confirmata: quibus ego nullos invenio doctiores, &c.

LXXVIII. *Idem de Tabernaculo, &c. lib.* 1. *c.* 4.

Nequaquam putandum est, *Josephum*, hominem Judæum, genere Sacerdotalem, ingenio excellentissimum, & in Scripturis divinis simul & sæcularibus doctissimum ullatenus hoc potuisse latere, &c.

LXXIX. *Anastasius Abbas in libro contra Judæos, ex versione Fr. Turriani, in Tomo tertio Antiquarum Lectionum Canisii*, p. 142.

Idem *Josephus* auctor & scriptor vester de Christo ait; fuisse virum justum & bonum, divina gratia ostensum ac declaratum, qui plurimos signis & miraculis juvaret.

LXXX. *Georgius Syncellus in Chronographia*, p. 226. *Edit. Paris.*

Hoc Chaldaïcarum rerum Scriptores Alexander & Abydenus testantur: quos etiam assentiente divina Scriptura cum aliis sequitur *Josephus*.

Καὶ τοῦτο μαρτυροῦσιν οἱ τὰ Χαλδαϊκὰ συγγραψάμενοι, Αλέξανδρος καὶ Αβυδηνός· οἷς καὶ Ιώσηπος, καὶ πάντες ἐν τούτῳ ἕπονται, συμφωνούσης καὶ τῆς θείας γραφῆς.

LXXXI. *Idem p.* 334.

Et in hoc Apostolorum actibus concors est *Josephus*.

Καὶ συμφωνεῖ Ιώσηπος ἐν τούτῳ ταῖς πράξεσι τῶν Αποστόλων.

SÆCULO IX.

LXXXII. *Georgius Hamartolus in Cod. Barocc. n.* 194. *fol.* 63. *b.*

Josephus, qui in Judaïsmo mansit cæcutiens, Clemensque & Africanus & Tatianus. ex circumcisis vero *Josephus* & Justus narrant, Mosem divinum Inachi tempore floruisse, utroque ex historia antiqua hujusce rei testimonia exhibente.

Ιώσηπος ἐν τῷ Ιουδαϊσμῷ μείνας τυφλώτερος, Κλήμης τε καὶ Αφρικανὸς καὶ Ταπιανός. τῶν δὲ ἐκ περιτομῆς Ιώσηπος καὶ Ἰοῦστος κατὰ Ιναχον ἀκμάσαι τὸν θεοπέσιον Μωσέα ἱστόρησαν, ἰδίως ἕκαστος ἐκ παλαιᾶς ἱστορίας ἀφορμὰς τῇ ἀποδείξει.

LXXXIII.

p Hæc verba non habentur in istius libri *Fragmento* quod hodie supereſt, & *Josepho* adscribitur.

TESTIMONIA.

LXXXIII. *Photius Patriarcha CP. in Bibliotheca, Cod. XLVII.*

Ανεγνώσθη Ιωσήπου Ιουδαίου τὰ κατ' Ιουδαίους πάθη. ἔστι δὲ αὐτοῦ τὸ συντάγμα ἐν λόγοις ἑπτά. καθαρὸν καὶ φράσιν, καὶ ἀξίωμα λόγου μετ' ἀκριβείας καὶ ἡδονῆς δεινὸς ἐκφῆναι. πιθανός τε τῇ διηγορίᾳ, καὶ ἐπίχαρις, κἂν ἐπὶ ταναντία ὁ καιρὸς καλῇ χρήσασθαι τῷ λόγῳ· δεξιός τε καὶ γόνιμος ἐνθυμημάτων ἑφ' ἑκάτερα. καὶ γνωμολογικὸς ὢν, ὡς εἴ τις ἄλλος· καὶ πάθη τῷ λόγῳ παρασῆσαι ἱκανώτατος, καὶ ἐγεῖραι πάντως καὶ παῦσαι δοκιμώτατος.

Legi *Josephum* Judæum de Judaïcæ gentis calamitate atque interitu. sunt autem hujus operis libri VII. Candidus illi sermo, atque rationum pondus & momentum cum puritate ac jucunditate exprimit: in concionibus persuadendi vi præditus est, ac gratiosus, tum etiam cum suadet opportunitas orationem in contrariam partem flectere: dextre quoque & copiose enthymematis in utramque partem utitur: sententiasque, si quis alius, adhibet: orationi insuper affectum imprimendi, & concitandi motus leniendique est peritissimus.

LXXXIV. *Idem Cod. XLVIII.*

Ανεγνώσθη Ιωσήπου περὶ τοῦ Παντός· ὃ ἐν ἄλλοις ἀνέγνων ἐπιγραφόμενον, περὶ τῆς τοῦ Παντὸς αἰτίας· ἐν ἄλλοις δὲ, περὶ τῆς τοῦ Παντὸς οὐσίας. ἔστι δὲ ἐν δυσὶ λογιδίοις. —— διέξεισι περὶ τῆς κοσμογονίας κεφαλαιωδῶς· περὶ μέντοι Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ· ἡμῶν ὡς ἔπος εἰπεῖν θεολογεῖ, κλῆσίν τε αὐτῷ ἀναφέρεγκόμενος Χριστόν, καὶ τῷ ἐκ πατρὸς ἄφραστον γέννησιν ἀμέμπτως ἀναγράφων. ὅ τινας ἴσως καὶ ἀμφιδοξεῖν, ὡς [q] Ιωσήπου εἴη τὸ πραγμάτιον, ἀναπείσειν. ἔοικε δὲ τὸ τῆς φράσεως αὐτῷ πρὸς τὰ ὑπόλοιπα τοῦ ἀνδρὸς ἀποδεῖν. εὗρον δὲ ἐν ᾠδογραφαῖς, ὅτι οὐκ ἔστιν ὁ λόγος Ιωσήπου, ἀλλὰ Γαΐου τινὸς πρεσβυτέρου ——.

Lectus est *Josephi* liber *de Universo*: qui etiam inscriptus legitur, *de Universi causa*; atque alibi *de Universi natura*. duos quidem sermunculos complectitur. —— De mundi generatione per compendium differit: de Christo autem vero Deo in nostrum ferme modum loquitur, & ipsam Christi appellationem explicat, atque quidem inenarrabilem ex Patre generationem citra reprehensionem describit. Quæ res ambigendi fortasse cuipiam causam præbeat, sitne hoc ipsius *Josephi* opusculum: etsi nihil dicendi genere à reliquis ejusdem scriptis discedit. Comperi autem annotatum, non esse *Josephi* opus, sed Caji cujusdam presbyteri, &c.

LXXXV. *Idem Cod. LXXVI.*

Ανεγνώσθη Φλαβίου Ιωσήπου Ιουδαϊκῆς Αρχαιολογίας ἐν λόγοις κ'. ἄρχεται δὲ ἀπὸ τῆς Μωσέως κοσμογονίας, τὰ πολλὰ συναδων. ἔστι δὲ ἔνθα ἀλλοιότερον συγγραφόμενος. κάτεισι δὲ μέχρι τῆς δ' [πολιορκίας] πρὸς Ρωμαίους Ιουδαίων πολέμου ——. ἔστι δὲ Ιωσήππος, γένος μὲν Ιουδαῖος, ἱερεὺς, καὶ ἐξ ἱερέων τὰ πρὸς πατρὸς ἄνωθεν καταγόμενος, καὶ ἐκ βασιλείας φυλῆς ἀπὸ τῆς μητρὸς, τὰ γὰρ Ασαμωναίου παίδων, οἱ δὴ μακρότατον τῶν ὁμοφύλων ἱερατεύσαν τε ἐβασίλευσαν, ἡ γεννησαμένη ἀπόγονος. γίνεται δὴ οὖν ἐξ αὐτῆς καὶ Ματθίου τοῦ πρῶτον ἔτος τοῦ Γαΐου Ρωμαίων ἡγεμονίας Ιώσηπος. ἐκ νέας μὲν φιλολογῶν· πρὸς δὲ ἐκκαιδέκατον ἔτος γεγονὼς ἐπέβαλε καὶ τοῖς Ιουδαίοις αἱρέσεσι· τρεῖς δέ εἰσι· καὶ πάσας εὐτόνως μετῆλθε, ὑπὲρ δὲ πασῶν πεῖραν εἰληφέναι ἐλέσθαι τὴν ἀμείνω. εἰσὶ δὲ αἱ αἱρέσεις, Φαρισαῖοι, Σαδδουκαῖοι, καὶ Εσσηνοί. ἃς διελθὼν ἔξεισιν ἐπὶ τὴν ἔρημον, καὶ κεῖ σωφρονιστῇ ἀνθρώπῳ τινὶ, τὰ ἐρημικὰ ἀσκοῦντι βίον, ἐπὶ ἔτη τρία· ᾧ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐσθὴς μὲν δένδρων, καὶ τροφὴ τὰ αὐτοφυῶν αἱ βοτάναι, καὶ ψυχροῦ ὕδατος λουτρὸν πολλάκις, καὶ τὰ ἡμέρας καὶ τὰ νυκτὸς, πρὸς ἁγνείαν. ἐκεῖθεν δὲ τὸ συνεπικαιδέκατον ἔτος ἐπάνεισι πρὸς τὴν πόλιν, τοῖς Φαρισαίων αἱρέσεως ἔργων, ᾧ καὶ τῇ παρ' Ελλησι Φασὶν εἰκέναι ἐπιλεγομένῃ Στωϊκῇ. εἶτα περὶ τὸ λ'. ἔτος πέμπεται πρὸς τῶν Ιεροσολυμιτῶν, τῶν ἐν Γαλιλαίᾳ πρυτανευόντων. ἀρχὴ γὰρ παρεχῆς ἐδέχετο τὰ Ιουδαίων, πολλαῖς ἀταξίαις ἤδη συναλλοιουμένων. εἶτα καὶ στρατηγὸς τῶν περὶ τὴν Γαλιλαίαν χειροτονηθεὶς, εὖτε πρότερον ἔθνος, καὶ μυρίας καὶ ποικιλωτάτας ὑπὸ τῶν ἀντιπολιτευομένων ἐπιβουλὰς ὑποστὰς, πάσας ἐξέφυγε· καὶ μετρίως τοῖς ἐχθροῖς ἔχων, ὑπεξουσίοις πολλάκις ἐχρήσατο. καὶ τὰ πρὸς Ρωμαίους πόλεμον ἄκων ἀναδεξάμενος, καὶ ἀνδρείως διενεγκὼν ἐν Ιωταπάτοις, ὅμως ζωγρίας Οὐεσπασιανῷ, Ρωμαίων τότε στρατηγοῦντι, ἁλίσκεται· εἶτα τυχάνῃ λίαν εὐμενοῦς, αὐτῷ τε τότε καὶ ἐπιπολαίου Ρωμαίων ἄρξαντος. οὐκ αὐτοῦ δὲ μόνου,

Legimus *Flavii Josephi* libros XX. *Judaïcæ Antiquitatis*. A mundi creatione juxta Mosem initium ducit, magna ex parte cum eo concinens. Est vero ubi & ab eo diversus abit. Pergit autem ad bellum ultimum Judæorum cum Romanis ——. Est quidem *Josephus* genere Judæus, sacerdos ipse, patrisque stirpem à sacerdotibus ducens: mater enim ejus regii sanguinis fuit ex Asamonæorum illa sobole, quæ diutissime inter contribules sacerdotio potita summo & regno. Natus ergo *Josephus* ex illa matre & Matthia, anno primo Caji Romanorum Imperatoris. Jam inde à teneris unguiculis Philosophiæ studiis sese dedidit: annum deinde attingens sextum decimum, animum quoque ad Judæorum sectas appulit (tres autem numerantur) omnesque magno animi studio persecutus est; ut, omnium capto experimento, optimam tandem amplecteretur. Atque hæ fere sectæ illæ; Pharisæi, Sadducæi, & Essæni. Quas cum percurrisset, in solitudinem secedit, ibique viro tres annos utitur, qui solitariam erat vitam austere pridem complexus; cui vestimentum arborum folia, alimentum vero herbæ sponte natæ præbebant; & frigida insuper sæpius interdiu noctuque lavabat, puritatis continentiæque gratia. Hinc ad undevicesimum ætatis annum urbem repetiit, Pharisæorum potissimum hæresim secutus, quam ei fere similem faciunt, quæ apud gentes Stoïca est appellata. Annum agens postea tricesimum, ab Hierosolymitanis ad Galilæam procurandam mittitur. Jam enim turbari res cœperant Judæorum, multisque ipsi agitari tumultibus. Dein, Galilæorum ductor creatus, Rempublicam bene gessit, & multas variasque æmulorum in Republica administranda insidias evitavit: cum inimicis etiam moderatius agendo, non raro eos in suam redegit potestatem. Bellum item, quod adversus Romanos invitus suscepit, fortiter Iotapatis sustinuit; vivus tamen in Vespasiani, Romanorum copiis præfecti, potestatem venit: quem in se humanum sensit, ac perbenignum jam tum, & vero amplius postquam Ro-

[q] Vide Varia Sacra *Stephani Le Moine*, & Cl. *Cavei* Histor. Literar. Vol. p. 169.

Romanum obtinuit imperium. Neque ſolum illum talem expertus eſt, ſed etiam liberos ejus Titum ac Domitianum, qui parentis imperium ordine exceperunt, ut & Romana ſit civitate donatus, multiſque opibus auctus. Abſoluta ab eo hiſtoria LVI. ætatis anno, imperii vero Domitiani XIII.

ἀλλὰ καὶ τὸν παῖδων, Τίτου καὶ Δομιτιανοῦ, καὶ ἀμφοτέρων βεβασιλευκότων· ὡς καὶ τὸ Ρωμαϊκῆς τυχεῖν πολιτείας, καὶ πάντων ἐν ἀφθονίᾳ καταζῆναι. ἀπηρτίσθη δὲ ἡ ἱστορία νϛ'. ἄγοντι ἐνιαυτὸν, Ρωμαίων Δομητιανοῦ ἔτους τὸ δεκάτης ἔχοντος τρισκαιδέκατον.

LXXXVI. *Idem in Epiſt. 247. Edit. Lond.*

Vides hîc Philippenſes titulo ſe Romanos venditantes. Et poſt ea tempora *Joſephus*, à Judaïca propagine genuina genitus, & patriam ſortitus Hieruſalem, è ſacerdotum ſtirpe ſacerdos ipſe, tamen more Romano *Flavius* dicebatur. Quem illi honoris titulum Veſpaſiani prænomen dedit, cum illis communem, qui conſanguinitate cum Romanis efferebantur. Nec tamen *Joſepho*, qui Romanum & Flavium ſemet indigitabat, dicam aliqui ξενίας inſcripſere; quamvis ex invidia illi plures adverſarentur: nec quidem rapiebatur κατ' ἔνδειξιν ad judicii tribunal.

Ορᾶς ὅτως οἱ Φιλιππήσιοι τῇ Ρωμαίων ἑαυτὸς ὀνησεμνώσι κλήσει· ὥσπερ δὲ πάλιν, τούτων ὕστερον, Ιώσηπος Εβραίων τε γνησίας ἀπορρᾶς ἀνελαμψας, καὶ αὐτὸ πατρίδα τὰ Ιεροσόλυμα κεκληρωμένος, ἐξ ἱερέων τε καὶ ἱερεὺς, αὐτὸ τοῦτο χρηματίσας, πολλῷ πρὸς τῇ Ρωμαίων κλήσει, καὶ τῷ Φλάβιος ἐπεγράφετο προσηγορίαν. ὁ γέρας ἡ τοῦ Οὐεσπασιανοῦ ἐπωνυμία τοῖς Ρωμαικῷ αὐχοῦσιν τῷ συγγένειαν ἐδίδου· καὶ μόνον Ρωμαῖον αὐτὸν καὶ Φλάβιον ἀναγεγράφων ἐθάμου ξενίας ὁ Ιώσηπος ἐάλω, καίτοι πολλῶν τῷ φθόνῳ κατ' αὐτοῦ βαλλόντων, ἀλλ' οὐδ' ἔνδειξιν εἰσήχθη.

SÆCULO X.

LXXXVII. *Simeon Metaphraſtes in Commentario rerum Sancti Jacobi, ex Auctario Noviſſ. Bibl. Gr. Patrum per Combefiſium, parte prima, p. 520. & p. 526.*

Quinam non eos ſolum luiſſe pœnas, qui Juſto necem intulerunt, ſed & civitatem, in qua ſcelus iſtud perpetratum eſt,[r] magnam accepiſſe cladem affirmarunt: ejuſque rei teſtis locupletiſſimus *Joſephus*, libro XX. *Antiquitatum* viri geſta, referens ——. Cæterum, poſt Jacobi necem, mala extrema Judæis obvenerunt: eorumque teſtis *Joſephus* Judæus, qui nihil veritatis celavit.

Καὶ ἐνίους μὴ μόνον δίκας ἐκτίσαι φάναι τοὺς ἀνελόντας τὸν δίκαιον, ἀλλὰ καὶ πολλῇ τὴν πόλιν χρήσασθαι συμφορᾷ, καθ' ἣν τὸ μῦσος ἐκεῖνο συμβέβηκε· μαρτυρεῖ τε τῷ λόγῳ Ιώσηπος, ἔν γε τῷ εἰκοστῷ τῆς Αρχαιολογίας συγγράμματι τὰ κατ' τὸν ἄνδρα διεξιών ---- τὰ μέντοι κακῶν ἔσχατα μετὰ τὸν Ιακώβου πάθος τοῖς Ιουδαίοις κατέλαβε· καὶ μάρτυς τούτων Ιώσηπος, μηδὲν τῆς ἀληθείας ὑποκρυψάμενος.

LXXXVIII. *Suidas in Lexico voce* Ιώσηπος.

Joſephus, Judæus, veritatis amans, de Præcurſore, & de Domino noſtro & Deo & Servatore Ieſu Chriſto loquitur. Fuit autem Matthæi ſacerdotis Hieroſolymitani filius; & *Antiquitates Judaïcas* libris XX. deſcripſit &c. Hic à Veſpaſiano & Tito ejus filio captus, uſque ad Hieroſolymorum expugnationem apud ipſos manſit; & cum ipſis Romam profectus, Libros ſeptem de Excidio Hieroſolymitano Imperatoribus obtulit, qui in Bibliotheca Publica ſunt repoſiti; & ob illius ſcripti celebritatem ſtatua donatus eſt. Scripſit etiam *Antiquitatum Judaïcarum* libros XX, ab exordio mundi uſque ad XIV annum Domitiani Cæſaris. Item duos alios Antiquitatum libros contra Apionem, Grammaticum Alexandrinum, qui ſub Caligula à parte Gentilium legatus miſſus eſt, ut oratione quadam Philonem accuſaret, quæ Gentis Judaïcæ criminationem continet. Eſt & alius ejus Liber, omnino præclarus, *de Principatu Rationis*, in quo martyrii Maccabæorum meminit. Hic Libro decimo octavo *Antiquitatum* aperte fatetur, propter multitudinem miraculorum Chriſtum à Judæis interfectum fuiſſe; & Joannem Baptiſtam vere fuiſſe Prophetam; & propter cædem Jacobi Apoſtoli Hieroſolyma vaſtata fuiſſe. Sic autem de Domino noſtro Ieſu Chriſto ſcribit: "Eo"dem tempore exſtitit Ieſus", &c. Hæc *Joſephus* lib. XVIII. de Chriſto dicit.

Ιώσηπος, Ιουδαῖος, φιλαλήθης, λέγων περὶ τοῦ Προδρόμου, καὶ περὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος Ιησοῦ Χριστοῦ. Ματθαίου πρώην ἱερέως ἐξ Ιεροσολύμων· γεγράφας τὴν Ιουδαϊκὴν Αρχαιολογίαν ἐν βιβλίοις κ'. ἕως αἰχμὰς πρὸς Οὐεσπασιανοῦ, καὶ Τίτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ἐπὶ τῆς τῶν Ιεροσολύμων ἁλώσεως καταλείφθη, καὶ σὺν αὐτοῖς εἰς Ρώμην ἐλθών, ἐπὶ λόγοις τῆς Ιεροσολύμων ἁλώσεως τοῖς βασιλεῦσι προσηνέγκεν, οἵ τινες τῇ δημοσίᾳ βιβλιοθήκῃ παρεδόθησαν, καὶ διὰ τὴν δόξαν τῆς συγγραφῆς ἀνδριάντος ἠξιώθη, ἔγραφε δὲ καὶ τῆς Ιουδαϊκῆς Αρχαιολογίας λόγους κ'. ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου ἀρχῆς, ἕως πεντεσκαιδεκάτου ἔτους Δομητιανοῦ Καίσαρος· καὶ β'. βίβλους ἐπὶ πρὸς ἀρχαιότητος, καὶ Απίωνος Γραμματικοῦ Αλεξανδρέως, ὃς ἐπὶ Καλιγούλα πρεσβεύσας ἀπεστάλη πρὸς τοῦ μέρους τῶν Ελλήνων κατηγορήσων Φίλωνος διὰ λόγου τινὸς, κατάγνωσιν περιέχοντος τοῦ Ιουδαίων ἔθνους. ἔστι καὶ ἄλλος αὐτοῦ λόγος, περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ, ἐναρέτου πάνυ, ἐν ᾧ καὶ τοῦ πάθους τῶν Μακκαβαίων ἐμνήσθη. ὅτος ἐν τῇ ὀκτωκαιδεκάτῃ τῆς Αρχαιολογίας βίβλῳ φανερῶς ὁμολογεῖ, διὰ τὸ ὄγκον τῶν σημείων τὸν Χριστὸν ἐσφάχθαι πρὸς Ιουδαίων, καὶ Ιωάννου τὸν Βαπτιστὴν ἀληθῶς γεγονέναι προφήτην, καὶ διὰ τοῦτο σφαγὴν Ιακώβου τοῦ Αποστόλου τὰ Ιεροσόλυμα πεπορθῆσθαι. χράφει δὲ περὶ τοῦ κυρίου Ιησοῦ Χριστοῦ ἡμῶν ὅτως· "Γίνεται δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον" ——. τοσαῦτα Ιώσηπος περὶ Χριστοῦ ἐν τῷ ιή. λόγῳ φησὶν.

LXXXIX. *Idem iterum voce* Ιώσηπος.

Joſephus, Judæus, hiſtoriographus. Hunc Veſpaſianus cuſtodiri juſſit, ut cum Neroni mitteret. *Joſephus*, hoc audito, dixit, ſe cum ipſo ſolo velle

Ιώσηπος, Ιουδαίοις, ἱστοριογράφος. τοῦτον φρουρεῖσθαι κελεύει Οὐεσπασιανὸς, ὡς ἀναπέμψων αὐτὸν Νέρωνι. τοῦτο ἀκούσας Ιώσηπος, μόνῳ τι λαλεχθῆναι θέλειν

[r] Hic locus, quo nullus eſt in toto *Joſepho* illuſtrior & celebrior, doctorum virorum ingenia non parum exercuit, aliis eum παρεμπεσόληφον & ſpurium, aliis vero ab ipſo *Joſepho* ſcriptum eſſe contendentibus. De hoc argumento plures diſſertationes in utramque partem editæ ſunt, & in omnium manibus verſantur; quæ ratio eſt, quare plura hîc non addam. *Kuſterus.*

[s] Re-

λειν ἔλεγλν αὐτῷ. μεταςησαμένυ ἢ ἐκείνυ πάντας, πλὴν ἓ παιδὸς Τίτυ καὶ δυεῖν φίλων, "Σὺ μὲν, "ἔφη, Οὐεσπασιανὲ, νομίζεις [s] ——. ὁ ἢ Οὐεσπασιανὸς πρόφασιν μὲν ἀπιςεῖν ἐδόκει, καὶ τὸν Ἰώσηπον ἐδόκει πανουργεῖν· ἀτρεκῆ δὲ τὸν Ἰώσηπον εὑρηκὼς, ἐδωρεῖτο ἐσθῆτι καὶ τοῖς ἄλλοις κειμηλίοις.

aliqua de re agere. Cum igitur ille omnes, præter filium Titum & duos amicos, summoviſſet, "Tu quidem, inquit, Veſpaſiane, putas &c. —— Veſpaſianus autem principio quidem nullam fidem his verbis adhibere videbatur, quod *Joſephum* aſtute hæc comminiſci putaret: ſed cum poſtea, quæ dixiſſet, vera eſſe cognoviſſet, veſtimentis & aliis pretioſis muneribus eum donavit.

XC. *Idem voce* φλέγων.

Τἐναντίον μὲν οὖν ὁ Ἰώσηπος καὶ δεδοικὼτι ἔοικε καὶ εὐλαβεμένῳ, ὡς μὴ προσκρούσθειεν Ἕλλησι.

Contra vero *Joſephum* videri & timere & cavere, ne Græcos offendat.

SÆCULO XI.

XCI. *Georgius Cedrenus in Hiſtoriarum Compendio, p. 225. Edit. Pariſ.*

Ἰώσηπος Ἰουδαῖος, φιλαλήθης ὢν, ἱςορεῖ πρὸ τύτυ, τῶτε πολέμῳ καὶ τῇ ἁλώσει ἐκεῖσε ἐντυχών.

Joſephus Judæus, veritatis obſervantiſſimus, qui & bello & excidio urbis interfuit, hiſtoriam ejus rei deſcripſit.

XCII. *Idem paulo infrà, p. 231.*

Αὐτὸν παρέξομεν τὸν Ἰώσηπον μάρτυρα, τὰ τὰ ἐκείνων φρονοιῶτα. —— [t] σὺ δέ μοι σκόπει τὸ φιλάληθες καὶ ἀνδρὸς, ὃς, εἰ καὶ Ἰουδαῖος ἦν, ὅμως οὐκ ἠθέλησε ζηλῶσαι τὴν Ἰουδαϊκὴν φιλονεικίαν τε καὶ ψευδηγορίαν.

Joſephum ipſum, hominem ab ipſorum partibus, citare licet. —— Ac mihi veritatis ſtudium in eo viro conſidera, qui, Judæus quamvis erat, Judaïcam tamen contendendi & mentiendi libidinem imitari noluit.

XCIII. *Joannes Xiphilinus in Epitome Dionis, in Veſpaſiano, p. 317. Edit. Francof.*

Ἰώσηπος ἢ ἀνὴρ Ἰουδαῖος, ἁλόθεις τε ὑπ' αὐτοῦ πρότερον καὶ δεθεὶς, ἐγέλασε καὶ ἔφη· "νῦν μέν με "δήσεις, μετ' ἐνιαυτὸν δὲ λύσεις αὐτοκράτωρ γενό"μενος.

At *Joſephus* natione Judæus, ante ab eo captus conſtrictuſque vinculis, ridens ait; "Nunc quidem me vincies: poſt annum autem ſolves, cum "fueris Imperator factus.

XCIV. *Theophylactus Archiepiſc. Bulgariæ in Comment. in Matthæum, cap. 22. p. 219. Edit. Pariſ.*

Ἀπέςειλε ἢ ὁ βασιλεὺς τὰ ςρατεύματα αὐτοῦ, τυτέςι τὰ Ῥωμαϊκὰ, καὶ τὲς ἀπειθεῖς Ἰουδαίους ἀπώλεσε, καὶ τὴν πολιν αὐτῶν ἐνέπρησε τῷ Ἱερουσαλὴμ, ὡς καὶ ὁ Φιλαλήθης Ἰώσηπος λέγει.

Miſit autem rex exercitus ſuos, hoc eſt Romanos, qui inobedientes Judæos perdiderunt, & civitatem illorum Hieruſalem ſuccenderunt, ut teſtatur etiam *Joſephus* [v] veritatis ſtudioſus.

XCV. *Idem in Comment. in Joannem, p. 762.*

Ἡ πόλις αὐτῶν ἑάλω, καὶ ἡ θεήλατος ὀργὴ κατ' αὐτῶν ἐφέρετο· ὡς καὶ Ἰώσηπος μαρτυρεῖ, διὰ τὸ θάνατον τὸ [x] Ἰησοῦ τότε αὐτοῖς γενέσθαι.

Civitas ipſorum capta eſt, & ira divinitus immiſſa undique in eos venit, ſicut & *Joſephus* teſtatur, propter mortem Ieſu hæc eis eveniſſe.

XCVI. *Nicetas in Comment. in Gregor. Nazianz. Orat. de Macc.*

Τίνες οὖν ἦσι, καὶ διὰ τί ἅτω τετίμωται, δηλώσει σαφῶς ἡ βίβλος Ἰωσήπου· ἥτις φιλοσόφως ἐπιδείκνυσιν, ὅτι αὐτοκράτωρ τῶν παθῶν ὁ λογισμὸς, καὶ κυβερνήτης τὸ ῥέπειν εἰς ἀμφότερα, ποτὲ μὲν εἰς ἀρετὴν, ποτὲ δὲ εἰς κακίαν. αὕτη γὰρ ἡ βίβλος, τὸ αὐτεξούσιον κατασκευάζουσα, πολλαῖς μαρτυρίαις ἐχρήσατο, ἔκ τε τῶν ἄλλων καὶ τῆς τῶν Μακκαβαίων ἀθλήσεως.

Hi igitur quinam ſint, & qua de cauſa tanto ſint in honore, *Joſephi* liber perſpicue docebit: qui philoſophice demonſtrat rationem perturbationum eſſe magiſtram, dominamque propenſionis ad alterutram partem, modo ſcilicet ad virtutem, modo ad vitium. Nam liber iſte libertatem voluntatis aſtruens, multis eam ad rem confirmandam teſtimoniis adhibitis, Maccabæorum quoque inter alia profert in medium certamina.

SÆCULO XII.

XCVII. *Baldricus Archiepiſc. Dolenſis in Hiſtoria Hieroſolym. l. 1. p. 85. Edit. Hanov.*

Quod (ſc. excidium) quomodo acciderit, legenti geſta Titi & Veſpaſiani patebit; quam lectionem vir eloquentiſſimus *Joſephus* ſtilo celebri conſecravit.

XCVIII.

[s] Reliqua videſis in lib. 3. de *Bello Jud.*

[t] Certe hæc habuit ex *Chryſoſtomo*, cujus verba pagina abhinc ſexta attulimus.

[v] Ita verſionem ſupplevi: in qua deerat quod voci φιλαλήθης reſpondeat. Si è *Societate Jeſu* fuerit Interpres, non miror. Nam *Loiolæ* diſcipuli *Joſephi* noſtri auctoritatem plerumque elevant.

[x] Forſan legendum Ἰακώβου. Hæc enim mala eis accidiſſe propter mortem *Jacobi*, alii *Joſephi* teſtimonio nixi aſſerunt.

TESTIMONIA.

XCVIII. *Joannes Zonaras in Præfatione ad Annales.*

Quia & hic perſtringantur quæ de Servatore noſtro Ieſu Chriſto, deque Joanne Baptiſta ſcripſerit *Joſephus*.

Αλλὰ καὶ ἐνταῦθα σωτέτμηται ὅσα περὶ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ ὁ Ιώσηπος συνεγράψατο, καὶ τοῦ Βαπτιστοῦ Ιωάννου.

XCIX. *Idem in Annalibus, p. 267. Edit. Pariſ.*

Hoc tempore Dominus quoque noſter & Deus Ieſus Chriſtus in Judæa viſus eſt: de quo hæc verba habemus in *Joſephi Antiquitatum* libro decimo octavo: "Fuit hoc tempore Ieſus vir ſa-"piens &c. —— In oratione vero ſua *ad Græ-cos*, quæ & contra Platonem inſcribitur, *de cauſa Univerſitatis*, cujus etiam S. Joannes Damaſcenus in Parallelis ſuis meminit, hæc dicit: "Omnes juſti & injuſti ad Dei Verbum ad-"ducentur; illi enim pater omne judicium de-"dit, &c.

Κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ Θεὸς Ιησοῦς Χριστὸς ἐν Ιουδαίᾳ ἐφάνη· περὶ οὗ ταῦτα καὶ λέγειν φησὶν ὁ Ιώσηπος ἐν τῷ ιη λόγῳ τῆς Αρχαιολογίας· "γίνεται "δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον Ιησοῦς, σοφὸς ἀνὴρ ------. ἐν δὲ τῷ πρὸς Ελληνας αὐτοῦ λόγῳ ὃς καὶ Πλάτωνος ἐπιγράφεται περὶ τῆς τοῦ Παντὸς αἰτίας, ἣν καὶ ὁ ἅγιος Ιωάννης Δαμασκηνὸς μνήμην πεποίηται ἐν τῇ πεπονημένῃ αὐτοῦ βίβλῳ τῇ καλουμένῃ Παραλληλα, ταῦτα φησί· y "πάντες γὰρ δίκαιοί τε καὶ ἄδικοι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ λόγου "ἀχθήσονται --------.

C. *Michael Glycas in Annalium parte ſecunda, p. 158. Edit. Pariſ.*

Sic rem geſtam *Joſephus* recenſet, qui ſane nonnunquam fabulis conſentanea literis mandaſſe videtur.

Καί ὁ μὲν Ιώσηπός ἐστιν, ὅ τε μυθολογῶν ἔτω φαίνεται.

CI. *Idem parte tertia, p. 234.*

Hoc tempore ſapiens ille Philo & *Joſephus* claruerunt. *Joſephus* veritatis amans exſtitit. Nam & Baptiſtam Domini laudat, & Chriſtum conſimiliter virum ſapientem, & magnorum prodigiorum effectorem appellat; ac, poſteaquam crucifixus fuiſſet, die tertio vivum conſpectum eſſe tradit.

Τότε δὲ ὅ, τε Φίλων ὁ σοφὸς καὶ Ιώσηπος ἤκμαζον. ἔτος δὲ φιλαλήθης ἑλέγετο· λέγει τὸν τὸν Βαπτιστὴν τοῦ Κυρίου ἐπαινεῖν, καὶ λέγει τὸν τὸν Χριστὸν ὁμοίως ἄνδρα σοφὸν μαρτυρεῖν, καὶ μεγάλων σημείων ἐργάτην, σταυρωθέντα τε ζῶντα φανῆναι μετὰ τρίτην ἡμέραν.

CII. *Idem ibid. p. 238.*

Nam hæc omnia ſic prorſus evenerunt, id quod hiſtoria *Joſephi* teſtatur. Quippe ne Judæorum quiſpiam Hiſtoriæ fidem derogaret, non aliquem extraneum, ſed eadem natione prognatum & æmulatorem veritas excitavit, qui Judæorum calamitates inexplicabiles deſcriberet.

Πάντα γὰρ πεπλήρωται κατὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ιωσήπου· ἵνα γὰρ μηδεὶς Ιουδαῖος ἀπιστήσειεν, οὐκ ἀλλόφυλόν τινα, ἀλλ' ὁμόφυλον καὶ ζηλωτὴν παρεσκεύασεν ἡ ἀλήθεια τὰ δυσεξήγητα ἐκτραγῳδῆσαι πάθη αὐτῶν.

CIII. *Fulcherius Carnotenſis in Geſtis peregrinantium Francorum, p. 437. Edit. Hanov.*

Rex Aſſyriorum pugnans contra Syriam & Phœnicem expugnavit eam, cum in ea regnaret Elyſæus rex. Nolebant enim regi Aſſyriorum Tyrii eſſe ſubjecti. Hoc per quinquennium actum eſt. De hoc Menander ſcribit, *Joſephus* quoque latius.

CIV. *Joannes Tzetzes Hiſtoriarum Variarum Chil. V. p. 347.*

In libro *Captivitatis* ſacrorum Solymorum
Admirandus *Joſephus* hiſtoricus Hebræus
Fatum injuſtum dicit magnifice, &c.

Εν βίβλῳ τῆς Αλώσεως τῶν ἱερῶν Σολύμων
Ο θαυμασὸς Ιώσηπος ἱστορικὸς Εβραῖος
Τὸν εἱμαρμένον ἄδικον λέγει μεγαλοφώνως ----.

CV. *Joannes Sarisburienſis in Polycratico, lib. 2. c. 9.*

Unde *Joſephus*: "Fuit autem iiſdem temporibus Ieſus ſapiens vir, ſi tamen virum eum appellare fas eſt, &c.

CVI. *Willermus Tyrenſis Archiepiſc. Hiſtoriæ lib. VIII. p. 746. Edit. Hanov.*

Hanc vero, ut referunt egregii Scriptores & illuſtres Hiſtoriographi, Hegeſippus & *Joſephus* Judæorum id exigentibus meritis, XLII°. poſt paſſionem Domini anno, Titus Veſpaſiani filius, Romanorum princeps, obſedit, obſeſſam expugnavit, & expugnatam dejecit funditus, &c.

CVII. *Idem in Præfat. ad lib. XXIII.*

—— orant inſtantius ut regni Hieroſolymorum ſtatus omnis, tam proſper quam adverſus, poſteritati noſtrâ ſignificetur operâ, ſtimulos addunt, proponentes Hiſtoriographorum diſertiſſimos, Titum Livium videlicet, Romanorum non ſolum proſpera ſed etiam adverſa mandaſſe literis; *Joſephum* quoque non ſolum quæ à Judæis egregie geſta ſunt, verum & quæ eis ignominioſa ſunt illata, longis tractatibus publicaſſe.

CVIII. *Gotfridus Viterbienſis in Chronico, p. 359. & p. 366. Edit. Francof.*

Bellum maximum inter Aretam regem Arabum & Herodem accidiſſe [z] refert *Joſephus*, propter peccatum

y Verba hæc reperiuntur in *Fragmento iſto*, quod edidit Cl. *Le Moine*, & *Joſepho* Editioni Lipſienſi ſubjungitur.

z *Antiquitatum* lib. 18. c. 7.

tum quod in Joannem Herodes perpetraverat. De Chriſto etiam idem *Joſephus* ſic ſcribit: "Fuit his temporibus Ieſus, ſapiens vir, ſi tamen virum nominari fas eſt &c. *Joſephum* etiam, Judæorum prudentiſſimum & ſapientiſſimum Sacerdotem, in vinculis tenebat Veſpaſianus. Iſte autem *Joſephus*, non ſolum inter Judæos, ſed etiam apud Romanos, poſtmodum tantæ auctoritatis fuit, ut ſtatua ei in Urbe donata, libri quoque ejus Bibliothecæ traderentur. Ejus autem [a] opera ſunt in Hiſtoria viginti librorum *Antiquitatum*. Liber etiam [b] *Maccabæorum* ſecundus ab eo dicitur compoſitus.

SÆCULO XIV.

CIX. *Theodorus Metochita in Hiſt. Rom. p. 84. Edit. Lugd. Bat.*

[c] Πάντα γὰρ πεπλήρωται τὰ [τοῦτο] κατὰ τὴν ἱστορίαν Ἰωσήπου. [c] ἵνα γὰρ μηδεὶς Ἰουδαίῳ ἀπιστήσειεν. οὐκ ἀλλόφυλόν τινα, ἀλλ' ὁμόφυλον καὶ ζηλωτὴν παρεσκεύασεν ἡ ἀλήθεια τὰ δυσεξήγητα ἐκτραγῳδῆσαι πάθη αὐτῶν.

Omnia enim hæc impleta abunde nobis *Joſephi* hiſtoria atteſtatur. Et nequis Judæus fidem non haberet, veritas non extraneum aliquem, ſed è gente eadem virum æmulatoremque inſignem excitavit, qui, quæ illi nefanda paſſi, tragica gravitate exponeret.

CX. *Nicephorus* [d] *Calliſtus Hiſt. Eccleſiaſt. l. 1. c. 10. Edit. Pariſ.*

Τῆς δ' ἀπογραφῆς ταύτης, βαρείας τῷ Ἰουδαίων ἔθνει γεγενημένης, καὶ ὁ Φιλαλήθης Ἰώσηπος ἐν τῇ ἐκτωκαιδεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν ἐμνημόνευσεν, ὧδε διεξιών· Κυρήνιος ὁ ------.

Cenſus & deſcriptionis hujus, quæ gravis admodum Judæorum genti fuit, & ipſe veritatis conſectator *Joſephus* in XVIII° Hiſtoriarum ſuarum libro meminit, hiſce verbis: "Cyrenius, &c.

CXI. *Idem lib. 1. c. 15.*

Ας μὲν δυσπραγίας λαμπρῶς ὁ Φιλαλήθης Ἰώσηπος ἐν τῇ κατ' αὐτὸν Ἰουδαϊκῇ διελήλυθεν ἱστορίᾳ.

Quas quidem calamitates luculenter veritatis amator *Joſephus* in Judaïca temporum ſuorum hiſtoria commemoravit.

CXII. *Idem lib. 1. c. 39.*

Ἀκόλουθον δ' οἶμαι καὶ τὸν Φιλαλήθη παρ' Ἑβραίοις ἱστορικὸν Ἰώσηπον εἰς μέσον προθέμενον, οἷα περὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διέξεισιν ἐν τῷ ιή τῆς Ἀρχαιολογίας, ὥσπερ τινα κορωνίδα τῇ πρώτῃ μοι τῶν ἱστορικῶν ὑπηθεῖναι· περὶ γὰρ τοῦ προόμου Ἰωάννου διεξελθὼν ὅσα μικρὸν ἄνωθεν διελάβομεν, εἶτα καὶ περὶ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῖς λέξεσιν ὧδε φησί· "γίνεται "δὲ κατὰ τοῦτον Ἰησοῦς -------.

Reliquum nunc eſſe puto, *Joſephum* quoque veritatis amantem apud Hebræos hiſtoricum in medium producere, & quæ is in XVIII° *Antiquitatum* libro de Servatore noſtro Ieſu Chriſto ſcripta reliquerit, primo huic Hiſtoriarum libro tanquam coronidem apponere. Quum enim de præcurſore Joanne, ea quæ paulo ante recenſuimus, expoſuiſſet, deinde de Chriſto verbis hiſce ita ſcribit; "Exſtitit eo tempore Ieſus," &c.

CXIII. *Idem lib. 2. c. 13.*

Θαύματος οὖν ἄξιος ὁ Ἰώσηπος, ὅτι τοῖς θείοις συμφώνοις γεγράφοις.

Dignus certe quidem eſt *Joſephus* iſte admiratione, qui ſic divinis conſona literis ſcribit.

CXIV. *Idem paulo infra.*

Καὶ δὲ σὺν ἄλλοις καὶ τοῦτο θαυμάζειν μοι ἔπεισιν, ὅπως ὁ παρ' Ἑβραίοις Ἰώσηπος καθάπαν συμφώνειν ἔοικε τῇ θείᾳ γραφῇ περὶ τῆς πλάνης Ἡρῴδου.

Enimvero præter alia & illud quoque mihi in mentem venit, quod Hebræorum hiſtoricus *Joſephus* in univerſum divinæ Scripturæ conſona ſcribere videtur de morte Herodis.

CXV. *Idem lib. 2. c. 18.*

Κατὰ δὴ τοὺς αὐτοὺς χρόνους μικρὸν ὕστερον καὶ Ἰώσηπος ἐγνωρίζετο, ἀνὴρ καὶ ἔτος Ἑβραῖος μὲν γένος, καὶ ἐξ ἱερέων ὤν· ποσῶς δὴ ἀμφοτέρωθεν ἐν τοῖς μαθήμασιν, ὡς καὶ τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν καὶ πάτριον εἰς ἄκρον ἀσκῆσαι, καὶ πολλὰ μὲν καὶ ἕτερα συγγράμματα καταλέλοιπεν· ἃ φασὶ καὶ τὰ Μακκαβαϊκὰ συγγράμματα εἶναι, καὶ μάλιστα τῶν περὶ αὐτοκράτορος λογισμῶν. ἐν εἴκοσι μὲν οὖν λόγοις τὰ τῆς Ἀρχαιολογίας ἅπαντα διεξέρχεται· ἑπτὰ δὴ αὖτις εἰς τὴν Ἱεροσολύμων συντάττοντα ἅλωσιν, ὃς λόγος ἔχει καὶ τὸν Καίσαρα Τίτον, ἰδίαις [e] γραφόντα χερσὶ, δημοσιεύειν πανταχῇ προστάξαι, καὶ τῇ ἐν Ῥώμῃ τῶν βιβλίων ἀναθεσιν καταλογῆναι. συντάττονται δὴ αὖτις καὶ ἕτεροι δύο λόγοι περὶ Ἀρχαιότητος· ἐν οἷς Ἑβραίους πρώτους εἶναι πάντων φησὶ, καὶ τὰς παρ' αὐτοῖς ἀρχαιοτέρας γραφάς. ἔτι δὴ καὶ ἀντιῤῥήσεις πρὸς Ἀπίωνα τὸν Γραμ-

Eodem porro ſæculo paulo poſt & *Joſephus* floruit, & ipſe vir Judæus genere, & ex Sacerdotibus ortus: tantum autem diſciplinarum doctrina excelluit, ut ſummam & patriæ & Græcæ linguæ peritiam ſit conſequutus. Multa is quoque volumina reliquit: Maccabæorum certe libros ejus eſſe ferunt: potiſſimumque eum qui inſcriptus eſt *de Imperio Rationis*. Viginti quidem libris *Antiquitates Judaïcas* eſt complexus: ſeptem autem de *Bello Judaïco* Hieroſolymorumque everſione compoſuit; quos fama fert, Titum Cæſarem manus ſuæ ſubſcriptione publicari ubique, atque etiam in Romana bibliotheca reponi juſſiſſe. Edidit etiam alios duos *de Vetuſtate Judæorum* libros, in quibus Hebræos primos hominum omnium exſtitiſſe, ſcriptaque eorum cæteris vetuſtiora eſſe ait: præterea *contra Apio-*

[a] Videtur duntaxat *Antiqq.* Verſionem inſpexiſſe ab *Epiphanio Scholaſtico* adornatam, & parum admodum de aliis *Joſephi* operibus reſciviſſe.

[b] Certe *quartus* legendum.

[c] Iiſdem verbis *Glycas* paulo ſupra.

[d] Vide ejuſdem *Nicephori* l. 1. c. 20. & l. 3. c. 11.

[e] *Joſephi* verba ſunt iſta, ὥστε χαράξας τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ τὰ βιβλία δημοσιεύειν πανταχοῦ προστάξαι. Significant, Titum Imperatorem *Joſephi* libris adſcripſiſſe ſua ipſius manu verba aliquot, quibus conſtaret *Joſephum* vera de hoc bello in his prodidiſſe libris, indeque petendam eſſe rerum geſtarum cognitionem. Verba priora non exprimit Hieronymus, pagina abhinc undecima; ut nec illa δημοσιεύειν προστάξαι, *ut invulgarentur, præcepit.*

Apionem Grammaticum, qui tum orationes adversus Judæos invectivas scripserat, & contra alios itidem, qui patria Judæorum gentis instituta & mores calumniari ausi fuerunt, refutationes composuit ——. Ad finem autem *Antiquitatum* libri vigesimi indicat, quatuor se scripsisse libros *de Deo* quæ Judæorum sint patriæ opiniones, de natura ejus, & de legibus, quare apud eos quædam licet facere, quædam vero sint prohibita. Alia insuper à se edita esse idem ipse in operibus suis asseverat ——. Tantopere autem historico, rebus gestis ad imitationem Thucydidis scribendis, stylo enitet, ut neminem in ea laude primas ferre patiatur: siquidem novis subinde gaudens argumentis, cum facilitate multa, nihil de artis vigore remittens, suavis admodum & lætus incedit: & cum mirifica ejus est eloquutio, tum in concionibus gloriam & laudem meruit singularem. nam Philo certe philosophiæ plurimum operæ navasse; at *Josephus* oratorum sacra magis coluisse videtur: & ille quidem, ad Platonem, hic vero, ad Thucydidem respexit.

μαϊκὸν, κ᾽ Ιουδαίων πωικάδε συντάξαντα λόγους, πεπίλωται, κ᾽ πρὸς ἄλλους, οἳ βλασφήμειν τὰ πάτρια τ᾽ Ιουδαίων ἐπεχείρησαν ἔθνους ---------. πρὸς δ᾽ τῷ πέμπτῳ τ᾽ κ᾽ Αρχαιολογίας, ἐμφαίνει ἐν τέσσαρσι συγγράψαι βιβλίοις περὶ Θεοῦ ὅσαι πάτριαι δόξαι, κ᾽ περὶ τ᾽ φύσιος αὐτοῦ, κ᾽ περὶ τ᾽ νόμων, δι᾽ ἃ τί κατ᾽ αὐτοὺς τὰ μὲν ἔξεστι πράττειν, τὰ δ᾽ κεκώλυται. κ᾽ ἄλλα δ᾽ αὖ περὶ ἀπορρήτων, ὁ αὐτὸς ἐν τοῖς αὐτοῦ καταλέγει συγγράμμασιν ---------. τέσσαρσιν δ᾽ τοῖς συγγραφικοῖς χαρακτῆρι ἀνῆκεν, τ᾽ Θουκυδίδου μιμούμενος, ὡς μηδένα τὸ ἐξ ἐκείνου ἐᾶσαι τὸ πρωτεῖον κληρώσασθαι. δ᾽ καινοῖς ἀεὶ χαίρων τ᾽ ὑποθέσιον, κ᾽ μετ᾽ εὐκολίας πάσης, μὴ κ᾽ τ᾽ τέχνης τόνου χαλῶν, ἁπλοῦς μάλα κ᾽ ἱλαρῶς διέρχεται· ὑπερφυῶς ἐκφέρων, κ᾽ ἐν τῷ δημηγορεῖν ἀγρυπνούμενος. ὁ μὲν οὖν Φίλων, τῇ φιλοσοφίᾳ φαίνεται τὸ πλέον ἐσχολακώς· Ιώσηπος δ᾽ τ᾽ τ᾽ ῥητορείας ὀργίων ἔοικε πλεῖον μετεσχηκέναι· κἀκεῖνος μὲν, πρὸς τ᾽ Πλάτωνα ἀφορᾶν· ὅτος δ᾽, πρὸς τ᾽ Θουκυδίδου.

CXVI. *Nicephorus Gregoras Historiæ Rom. lib. VII. p. 146. Edit. Paris.*

Accedebant & alii viri clari & spectati, ut reverentiæ & honoris causa in civitatem ascriberentur, & illustri aliquo nomine Romano ornarentur: quemadmodum *Josephus* Hebræus, ex Palæstina oriundus; & Ptolemæus, qui de rebus Astronomicis omnium optime scripsit. Illinc quippe uterque cognomen accepit, Flavii quidem *Josephus*, Claudii vero Ptolemæus.

Οὐ μόνον δ᾽ ἀλλὰ κ᾽ τ᾽ ἄλλως ἐνδόξων κ᾽ ἐλλογίμων πρείασιν, ἵνα τῷ τ᾽ Ρώμης δήμῳ αἰδοῦς ἕνεκα κ᾽ τιμῆς κ᾽ αὐτοὶ πολιτογραφῶνται, κ᾽ ὀνόμασος ἀξιῶνται τ᾽ ἐπισήμων τ᾽ Ρώμης· ὥσπερ δ᾽ ὁ ἐκ τ᾽ Παλαιστίνης Εβραῖος Ιώσηπος, δ᾽ Πτολεμαῖος ὁ κράτιστα πάντων τὰς Αστρονομικὰς συγγραψάμενος ὑπογραφάς. ὁ μὲν γὰρ Φλάβιος ἐκεῖθεν ἐπωνόμασται, ὁ Ιώσηπος· ὁ δ᾽ Κλαύδιος, ὁ Πτολεμαῖος.

CXVII. *Matthæus Monachus sive Blastares in Syntagmate Canonum, p. 201. Edit. Bevereg.*

Hebræorum doctissimi, illique præsertim qui Judæam incoluere, ut *Josephus* atque Philo, summi uterque philosophi, legale Pascha ante æquinoctium nequaquam celebrandum esse judicabant.

Οἱ μὲν οὖν λογιώτατοι τ᾽ Εβραίων, δ᾽ μάλιστα οἱ τὴν Ιουδαίαν οἰκοῦντες, οἷος ἦν Ιώσηπος δ᾽ Φίλων, ἄνδρες φιλοσοφίας ἁπάσης ἐπ᾽ ἄκρον ἐληλακότε, οὐκ ᾤοντο δεῖν πρὸ τ᾽ ἰσημερίας τὸ νομικὸν ἄγειν πάσχα.

SÆCULO XV.

CXVIII. *Wernerus Rolewink in Fasciculo temporum, p. 39. b. Edit. Francof.*

Josephus, Historiographorum nominatissimus, clarus habetur, natione Judæus. Verum [f] libri ejus in multis locis vitio Scriptorum ac longitudine temporis corrupti sunt.

CXIX. *Hartmannus Schedelius in Chronico, p. 110. Edit. Norimberg.*

Josephus Judæus, dictus Flavius, Sacerdos, & Mattathiæ ejus gentis Sacerdotis filius, Historicus quidem celeberrimus, multarumque rerum peritissimus: vir sane bonus & egregius, qui de Christo optime sensit. Is, cum singularis eruditionis esset, de *Judaica Captivitate* scripsit libros VII. de *Antiquitatibus Judæorum* XX. & duos *adversus Apionem Grammaticum*. atque alia post se reliquit Scripta: quæ omnia à Rufino Aquilegiensi postea in Latinam linguam translata fuêre.

SÆCULO INCERTO.

CXX. *Theodorus Meleteniota in proœmio in Astronomiam, Edit. Paris.*

A Sethi quidem, Adami liberorum unius, posteris hæc est omni veneratione major inventa disciplina; quod quidem veterum patrum monumenta veritati consona docent: idque *Josephus*, veritatis studiosus profecto & amans, Antiquitatum Judaïcarum libro primo scripsit.

Εὕρηται γε μὲν τὸ τοιοῦτον ὑπερσεμνον ὄντως μάθημα παρὰ τ᾽ τοῦ Σὴθ, ἐνὸς τ᾽ ἡμῶν Αδὰμ ἀπογόνων· ὡς ὅ τε πάλαιος ἐκ πατέρων λόγος ἔχει, κ᾽ μέντοι κ᾽ Ιώσηπος φιλαλήθης ἀνὴρ ἐν τῇ πρώτῃ τ᾽ ἰουδαίων Αρχαιολογίᾳ συγγράφεται.

CXXI. *Anonymus è Cod. Reg. 721. apud Cotelerium in notis ad PP. Apostol. p. 339.*

Quartus denique liber, illud *Rationem imperare affectibus*, & martyrium obitumque pro lege divina susceptum à Sanctis septem fratribus una cum matre & præceptore tradens diserte, Judæum *Josephum* habere conscriptorem opinionem præbet.

Η δ᾽ τετάρτη, τὸ περὶ τοῦ Αὐτοκρατορα τῶν παθῶν εἶναι τ᾽ λογισμὸν, δ᾽ τῷ ὑπὲρ τοῦ θείου νόμου μαρτυρίαν δ᾽ πλοῦτῳ τῶν ἁγίων ἑπτὰ ἀδελφῶν σύν τε μητρὶ δ᾽ τῷ διδασκάλῳ τραυσότερον ἀπαγορεύσαι, Ιώσηπον εἶναι συγγραφέα τ᾽ Ιουδαίου ὑπόνοιαν παρέχει.

CXXII.

[f] De *Græcis* an de *Latinis* nostri *Josephi* loquitur, non constat. Ea ætate *Versiones* omnium fere in manibus erant.

TESTIMONIA.

CXXII. *Anonymi Commentarius Rerum Jacobi Dei fratris, in Auctario noviſſimo Bibl. Gr. Patrum per Combefiſium, p. 526.*

Τὰ μέντοι κακῶν ἔχατα μετὰ τὸν Ιακώβου τελευτὴν Ιουδαίοις κατείληφε. Ὁ μάρτυς αὐτῶν ὁ Ἰώσηπος, μηδὲν τῆς ἀληθείας ἀποκρυψάμενος.

Cæterum poſt Jacobi necem mala extrema Judæis obvenerunt: eorumque teſtis *Joſephus* Judæus, qui nihil veritatis celavit.

CXXIII. *Eucherius Epiſcopus in Epiſtola ad Fauſtinum Presbyterum de Locis Sanctis, in Bibl. Nov. MSS. P. Labbei, Tom. I. p. 666.*

Sed etiam *Joſephus*, nobilis Hiſtoricus Judæorum, ſitum totius regionis refert: cujus relationem huic epiſtolæ inſerendam putavi, ut veritatem ſtudioſe inquirentibus majorem Judæus relator de Judææ ſitu fidem faceret.

CXXIV. *Computiſta quidam inter MSS. Digbæana in Bibl. Bodl.*

Joſephus edidit *Antiquitatum* libros XX. Ab initio Mundi uſque ad Domitiani annum XIV. annos V. DCV. ſupputat.

Freculpho Lexovienſi., Vincentio Bellovacenſi, aliiſque nonnullis locum inter Teſtimonia non dedimus, quod fere ad verbum exſcribant Hieronymum.

Ne vacua eſſet hæc pagina virorum poſt Litteras renatas doctiſſimorum judicia de *Joſepho* ſubjiciemus.

Joſephus Scaliger in Prolegomenis ad Opus de Emendatione Temporum, p. 17.

DE *Joſepho* nos hoc audacter dicimus, non ſolum in rebus Judaicis, ſed etiam in externis tutius illi credi, quam omnibus Græcis & Latinis.

Quod judicium adeo verum eſt, ut ne ipſi quidem ſucceſſerit Scaligero *reprehendiſſe aliquot in locis* Joſephum. *Iſ. Voſſius in Chronol. Sacra, c. 10. p. 137.*

Idem ibid. p. 24.

Joſephum reprehendit [Baronius] omnium Scriptorum veraciſſimum & religioſiſſimum.

Idem in Notis ad Fragmenta Græc. p. 45.

Adeundus eſt *Joſephus*, fidiſſimus, diligentiſſimus & eruditiſſimus Scriptor.

Idem in Elencho Trihæreſium Nicolai Serarii, c. 25.

Certe Bellarminus ſatis oſtendit nullum guſtum ſe habere Scriptorum *Joſephi*, ut neque conditor Annalium, qui in rebus Herodis & Belli Judaici maluit credere —— Euſebio, quam *Joſepho*, ſcriptori vernaculo, ex fide oculata aut ex Actis Herodis omnia ſcribenti.

Iſaacus Caſaubonus in Exercitationibus ad Baronium, Exercit. I. n. 3.

Joſephi amor veri notiſſimus, fides conſtantiſſima, niſi quid illi fortaſſe humanitus contigerit. —— cui ad penitus cognoſcenda illa, de quibus ſcribebat, omnia præſidia abunde ſuppetebant.

Daniel Heinſius in Ariſtarcho Sacro, p. 768.

Quod à *Joſepho*, maximo ſcriptore, libro Antiquitatum ſecundo, de barbaris dicitur, —— de antiquis quoque Patriarchis verum eſt.

Hugo Grotius ad Daniel. V. 31.

Joſepho magna fides haberi debet in rebus Herodis Magni, & deinceps. Item ubi externos auctores, non ubi Judæos, multa in Hiſtoria contra verum ſomniantes, ſequitur.

Idem ad Mat. V. 21.

Joſephus, quem patrii moris nihil latuit, ——.

Idem ibid. XIV. 3.

Joſephi ſumma fides & diligentia, & quæ paſſim in eo apparet intima cognitio rerum familiæ iſtius [Herodis] meretur, ne quid temere contra eum pronuntiemus.

Idem ad Luc. II. 2.

Qui *Joſephum* tam diligentem rerum Judaicarum inquiſitorem, & cui Romana quoque Archiva patuerunt, deceptum putant, eos ipſos valde decipi arbitror.

Richardus Montacutius in Analect. Diſſertationum Eccleſiaſticarum, Diſſert. II. §. 2. p. 45, 46.

Fatentur omnes, Cardinali [Baronio] excepto, poſtquam receſſerimus ab Hiſtoria Sacra; ἀξιοπιστότατον ſemper habitum [*Joſephum*] rerum ſuæ gentis enarratorem.

Claudius Salmaſius de Trapezitico Fœnore, p. 103.

Rabbini omnes in alia ſunt ſententia & *Joſephus* ipſe, cujus auctoritatem pluris facio quam omnium Rabbinorum.

Dionyſius Petavius de Doctrina Temporum, X. 65.

Nobis facem præfert *Joſephi* præſtantiſſimi Scriptoris hiſtoria, qui unus Herodis initia reſque geſtas fideliſſime perſcripſit.

Samuel Bochartus in Geographia Sacra, II. 26. col. 137.

Fatendum eſt nos [*Joſepho*] plurimum eo nomine debere, quod * ſuæ gentis Hiſtoriam ſumma fide & ſedulitate ſcripſit.

Iſaa-

* In exoticis tamen illi non temere eſſe credendum cenſuit.

Iſaacus Voſſius ſub finem Reſponſionis ad Schotanum, p. 428.

Ad *Joſephum* dein calamum transfers, & ſcriptorum omnium accuratiſſimo & veritatis amantiſſimo dicam intendis.

Antonius Pagius in Apparatu Chron. ad Baronii Annales, p. 25.

Sed quis melius ſcire potuit quam *Joſephus?* Erat natione Judæus, Hiſtoriæ Judaicæ peritiſſimus, & ipſius Herodis tempori valde proximus, atque in geſtis ejus ſtudioſius perquirendis ac deſcribendis omnium diligentiſſimus.

Idem ibid. p. 32.

Joſephus rerum Judaicarum teſtis omnium optimus.

Idem ibid. p. 36.

Sed nunc inter eruditos fere convenit, *Joſephum* fuiſſe Hiſtoricum diligentiſſimum, magnamque fidem & eruditionem in iis quæ narrat elucere.

Idem in Critica Hiſtorico-Chronologica in Annales Baronii, Vol. I. p. 13.

Joſephus accurate Herodis Hiſtoriam ex Romanis Auguſteæ ætatis ſcriptoribus, qui injuria temporis intercidere, exſcripſit.

Henricus Noriſius de Anno & Epocha Syro-Macedonum, p. 55.

Joſephus omnium accuratiſſime tempus imperii Galbæ, Othonis, ac denique Vitellii adnotavit.

Notæ Librorum ex quibus profecimus.

1. *Baſ.* Editio princeps Baſileenſis.
2. *Big.* Lectiones, quas vir Illuſtris Emericus Bigotius è codicibus perantiquis deſcripſit.
3. *Bod.* Codex Pembrochianus in Bibliotheca Bodlejana
4. *Busb.* Exemplar Busbequianum in Bibliotheca Cæſarea.
5. *Cæſ.* notat codicem in Bibliotheca Cæſarea, cujus Lectiones aliquot notavit Lambecius in Comm. l. 8. p. 37.
6. *Caji* Codex D. Caji apud Cantabrigienſes, cujus lectiones Hudſono dono miſit *J. Dawſon* de Haſlingfield in agro Cantab.
7. CA. in lib. de Macc. notat Cod. Cantuarienſem.
8. *Car.* Joſephi Μαχαβαϊκὸν è MS. vetuſtiſſimo Caroli I. Regis Angliæ, quod Alexandrinum etiam vocatur.
9. *Caſ.* Lectiones veteris Codicis Regis Galliæ, quas manus carpſerat Iſ. Caſauboni.
10. *El.* Liber *MS.* è Bibliotheca Viri venerabilis J. Mori Elienſis Epiſcopi.
11. *G.* Genevenſis Editio, excuſa A. D. 1611.
12. *Gall.* Cod. al. in Bibliotheca Regis Galliæ.
13. *Hafn.* Varietates Codicis Hafnienſis, quas olim huc tranſmiſit D. Wandalinus.
14. *Hen.* Codex Hennebergenſis, aut Schleuſingenſis.
15. *Lipſ.* Membranæ Lipſienſes.
16. *L. B.* Codices Lugduno-Batavi, præſtantiſſimi, quondam Iſ. Voſſii.
17. *Med.* Lectiones Mediceæ, à Bigotianis diverſæ.
18. *NC.* Bonæ notæ Exemplar in Collegio Novo apud *Oxonienſes.*
19. *Pet.* Variantes Lectiones Schedarum Peireſcianarum, quas Sam. Petitus notaverat in Comentariis MSS. in Bibliotheca Bodlejana adſervatis.
20. *Rhed.* Liber Rhedigerianus apud Vratiſlaviam.
21. *Roſt.* Lectiones Cod. Roſtgardienſis Dani V. C.
22. *Ruald.* Lectiones quædam Vaticanæ operæ Rualdi Harlemenſis.
23. *Samb.* Sambuci Exemplar, quod nunc ſervat Bibliotheca Cæſarea.
24. *Vat.* Lectiones aliæ Vaticanæ ab Hudſono ære ſuo comparatæ.
25. *Voſſ.* Lectiones Codicum Iſ. Voſſii.

Exemplaria Latina, Rufino & Epiphanio Interpretibus: ut & Notæ Boſii, Reineſii, Petiti, & aliorum, ita exprimuntur, ut nulla egeant explicatione.

FLA-

FLAVII JOSEPHI OPERUM
TOMO I. II. & III.

Hæc continentur.

TOMO I.

Flavii Josephi Antiqu. Jud. Libri XX. Pag. 1 -- 982

TOMO II.

Flavii Josephi Liber de Vita sua 1 --- 40
—— —— *Libri VII. de Bello Judaico.* 41 --- 436
—— —— *Libri II. Contra Apionem.* 436 --- 496
—— —— *Liber de Maccabæis* 497 --- 520

SEQUUNTUR DEINDE IN EODEM

TOMO II.

Variæ Lectiones in Fl. Josephi Libr. VII. de Bello Judaico, ex Codicibus Gallicanis. 1 --- 56
Jo. Albert. Fabricii curæ auctiores de Fl. Josepho. 56 --- 71
Præfationes Editt. Antiqu. 72 --- 77
Thomæ Ittigii Prolegomena & alia, ab eodem Josephi sui Editioni addita. 78 --- 156
Collatio Fl. Jos. Lib. de Maccabæis, de Vita sua &c. cum Cod. Parisiensibus &c. 157 --- 181
Excerptum ex Institution. Hist. Frankenbergii. 182 --- 185
Caroli Daubuz Libri II. pro testimonio Flavii Josephi, de Jesu Christo. 186 --- 232
Epistolæ XXX. Philologicæ & Historicæ de Flavii Josephi Testimonio, quod Iesu Christo tribuit. 233 --- 286
Petri Brinck Chronologiæ & Historiæ Fl. Josephi Examen. 287 --- 304
I. B. Ottii Animadversiones in Fl. Josephum & Specimen Lexici Flaviani. 305 --- 323
Chr. Cellarii Dissertatio de Historia Herodum contra Harduinum. 324 --- 330
Chr. Noldii Historia Idumæa, sive de Vita & Gestis Herodum. 331 --- 401
Ezech. Spanhemii Stemma & Prosapia Herodis Magni; Chronologica Josephi; suspecta in eodem & notanda verba; Notæ ad priores Fl. Josephi Libros, &c. &c. 402 --- 423
Collationes MSS. Reg. Paris. &c. ad Fl. Josephi Libros XX. Antiq. & ejusdem Vitam. 424 --- 481
Index I. Auctorum, quorum testimonio utitur Josephus. 482
Index II. vocum Græcarum, quæ apud Josephum occurrunt. Index III. Geographicus, Regionum, Urbium &c. &c. Index IV. Rerum amplissimus; & denique V. Auctorum, qui in Notis illustrantur, notantur, emendantur. 483. usque ad finem.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ [a]ΤΗι ΠΡΩΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO PRIMO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

1. *Proœmium, operis universi rationem reddens,*
2. *Mundi constitutio, & Elementorum dispositio.*
3. *De posteritate Adami, & decem ab eo ætatibus usque ad diluvium.*
4. *De diluvio; & quomodo Noë, in arca cum familia servatus, habitavit in campo Sennaar.*
5. *Quomodo turris, quam filii ejus in contumeliam Dei exstruxerunt, corruit; ut linguas suas mutarunt; atque ut locus, ubi hoc evenit, Babylon appellatus est.*
6. *Quomodo Noë posteri per totum terrarum orbem sedes sibi occupaverunt.*
7. *Quod gentes singulæ à suis auctoribus nomina traxerint.*
8. *Quomodo Abrahamus generis nostri auctor, è Chaldæorum terra profectus, habitavit regionem quondam Chananæam, quæ nunc Judæa dicitur.*
9. *Quod, fame Chananæam premente, Abrahamus in Ægyptum est profectus: & ibi aliquantisper commoratus, retro unde venerat est reversus.*
10. *Sodomitarum clades ab Assyriis accepta.*
11. *Quomodo Abrahamus, Assyrios aggressus, tam captivos quam reliquam prædam victor reduxit.*
12. *Quomodo Deus gentem Sodomitarum excidit flagitiis eorum offensus.*
13. *De Ismaële Abrahami filio, ejusque posteris Arabibus.*
14. *De Isaco Abrahami filio legitimo.*
15. *De Sara Abrahami conjuge, ejusque obitu.*
16. *Quomodo è Chetura, Abrahamo nupta, Troglodytarum gens nata est.*
17. *De obitu Abrahami.*
18. *De Isaci filiis, Esavo & Jacobo; & nativitate eorum.*
19. *De Jacobo, metu fratris, in Mesopotamiam profugo: & ut uxorem illic duxit, & duodecim procreatis filiis, rursum in Chananæam revertitur.*
20. *Mors Isaci atque sepultura ejus in Hebrone.*

α'. Προοίμιον [b] περὶ τ ὅλης πραγματείας.

β'. [c] Η τῦ κόσμυ σύστασις, [d] καὶ διάταξις τ στοιχείων.

γ'. Περὶ [e] τῦ γήρως Αδάμυ, & [f] τῶν ἀπ' αὐτ δέκα γενεῶν τῶν μέχρι τῦ καταkλυσμῦ.

δ'. Ως ὁ καταkλυσμὸς ἐγένετο · & ὃν τρόπον [g] Νώε, σωθεὶς [h] ἐν λάρνακι μετ τ συγγενῶν, κατώκησεν ἐν τῷ [i] Σινάρ πεδίῳ.

ε'. [k] Ως πύργος, ὃν & παῖδες αὐτ ἐφ' ὕβρει τ θεοῦ ᾠκοδόμυν, κατέπεσεν · & ὡς τὰς φωνὰς αὐτῶν μετέβαλλον · & ὡς ὁ τόπος, ἐν ᾧ τῦτο γέγονε, Βαβυλὼν ἐκλήθη.

ς'. Ως οἱ Νώε ἔκγονοι πᾶσαν τὴν οἰκυμένην [l] ἐπώκησαν.

ζ'. [m] Οτι τῶν ἐθνῶν ἕκαστον ἀπὸ τῶν οἰκησάντων προσηγορεύθη.

η'. [n] Πῶς [o] Αβραμος ὁ πρόγονος ἡμῶν, ἐξελθὼν ἐκ τῆς Χαλδαίων γῆς κατῴκησε τὴν τότε μὲν Χαναναίαν, νῦν δὲ Ιουδαίων λεγομένην.

θ'. Οτι, λιμῦ τὴν Χαναναίων καταλαβόντος, εἰς Αἴγυπτον ἀπῆρεν [Αβραμος] καὶ διατρίψας ἐν αὐτῇ τινα χρόνον, ὑπέστρεψεν ὀπίσω.

ι'. [p] Ητλα Σοδομιτῶν, Ασυρίων ὑπερατυσάντων αὐτοῖς.

ια'. Ως Αβραμος ὑπὲρ τῶν Ασυρίων ὑπερατύσας ἐνίκησεν. καὶ τῶν τε αἰχμαλώτων τῶν Σοδομιτῶν ἔσωσε, καὶ τὴν λείαν, ἣν ἔλαβον, ἀφείλετο.

ιβ'. Πῶς τὸ Σοδομιτῶν ἔθνος ὁ Θεὸς κατερείψατο, χολωθεὶς αὐτοῖς οἷς ἡμάρτανον.

ιγ'. Περὶ Ισμαήλου τ Αβραμου, καὶ τῶν ἐκγόνων αὐτ Αραβων.

ιδ'. Περὶ Ισάκου, ὃς ἦν γνήσιος Αβραμου παῖς.

ιε'. Περὶ Σάρρας τ τ τοῦ Αβραμου γυναικὸς, & πῶς τ βίον κατέτριψεν.

ις'. Ως ἐκ [q] Χετούρας, Αβράμῳ γαμηθείσης, [r] τὸ τῶν Τρωγλοδυτῶν Αβράμου ἔθνος ἐγένετο.

ιζ'. Περὶ τ Αβραμου τελευτῆς.

ιη'. Περὶ τῶν Ισάκου υἱῶν, Ησαῦ & Ιακώβου, & γενέσεως αὐτῶν & διαφορᾶς.

ιθ'. Ιακὼβ φυγὴ εἰς τὴν Μεσοποταμίαν, διὰ [s] τ ἐκ παιδελφῦ φόβον · [t] & ὡς γήμας ἐκεῖ, & δώδεκα γενήσας παῖδας, πάλιν εἰς τὴν Χαναναίαν ἐπανῆλθεν.

κ'. Ως Ισακος τελευτήσας ἐτάφη ἐν Χέβρωνι.

---

a Ita *Samb.* τῷ πρώτῳ λόγῳ *Vat. Bas. G.*

b Ita *Samb.* nulla hisce litera numerali affixa, sed sequentibus ad hunc modum, α'. Η τ κόσμυ ——. β'. Περὶ γήρως ——. & sic deinceps, ut proœmio non numerato capita sint duntaxat XIX. In *Edit. Bas. & G.* τὴν αὐτὴν τ συγγραφῆς καὶ τ σκοπὸν αὐτῆς ἐφείχον.

c Ita *Samb.* Τίς ἡ *Vat. Bas. G.*

d Sic in *Samb.* & *Vat.* in *aliis* ἡ διάτ.

e Ita *Samb.* τ non agnoscunt *alii.*

f Ita *Samb.* & *Vat.* τ αὐτῦ *alii.*

g Νῶε *Samb. Vat.* & LXX. Νῶχος *Bas. G.*

h Ita *Samb.* & *Vat.* σὺν deest in *aliis.*

i Ex *Samb.* & *Vat.* Σιναὲ B. G. & LXX.

k Ita *Samb.* & *Bas.* ὡσὲι τ πύργυ Βαβυλῶνος, καὶ ἀποφωνίας τ ἀνθρώπων *Vat. G.*

l Κατῴκησαν *Vat.*

m Ως τ ἐθνῶν *Vat.*

n Ita *Samb.* Πῶς Αβραμ *Vat.* Ως Αβράμος *alii.*

o Aspirate in *Cod. Samb.* & in LXX. *Interpretum* Editione *Grabiana.*

p Ita *Samb.* & *Vat.* Η τ Σοδομιτῶν διαφθορὰ, Ασυρίων αὐτοῖς ἐπιστρατευσάντων *Bas. G.*

q Sic *Samb.* Χαιτούρας *alii.* Χετθούρας juxta LXX. *Interpr.*

r Ex *Samb.* refinxi. τὸ Τρωγλοδυτῶν γένος ἐγένετο *alii.*

s Ita *Samb.* τ ταδιλφῦ *Vat. Bas. G.*

t Sequentia adjeci ex *Samb.* & *Vat.*

[a]Φ Λ. [b]Ι Ω Σ Η Π Ο Υ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
[c]ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον [d]ἐτῶν ,γωλγ'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER PRIMUS:

Qui continet tempus annorum MMM. DCCC. XXXIII.

---

[c]ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

ΤΟΙΣ πὰς ἱστορίας συγγράφειν βιβλομένοις ἀ μίαν, ἀδὲ τὴν αὐτὴν ὁρῶ τ ἀπαδῆς γινομένην αἰτίαν· ἀλλὰ πολλὰς, κ ὡλείστην ἀλλήλων διαφερούσας. τινες μὲν γὰ, ἐπιδεικνύμενοι λόγων δεινότητα, κ τὴν ἀπ' αὐτῆς ζηρώμενοι δόξαν, ὑπὲ τοῦτο τ παιδείας τὸ μέρ ὁρμῶσιν· ἄλλοι ἢ, χάριν ἐκείνοις φέροντες ὦν τὴν ἀναγραφὴν εἶναι συμβέβηκε, τ[e]εἰς αὐτὴν πόνον ἐ πᾶσαν δύναμιν ὑπέστησαν· εἰσὶ ἢ οἵτινες ἐκινήθησαν ὑπ' [g]αὐτῆς τ πραγμάτων τ ἀνάγκης, οἷς πραττομένοις παρέτυχον, ταῦτα γραφῇ δηλώσῃ ὠφελιμωτέρα· πολλὰς ἢ ἐ χρησίμων μεγέθ πραγμάτων, ἐν ἀγνοίᾳ κρυπτομένων, πέπεικε τὴν ὠφέλειαν εἰς κοινὴν ὠφέλειαν ἐξενεγκεῖν. τούτων δὴ τ προκειμένων αἰτιῶν αἱ πλεονεξίαι δύο καιροὶ συμβεβήκασι. τ μὲν γὰ πρὸς τοὺς Ρωμαίους πόλεμον ἡμῖν τοῖς Ιουδαίοις γενόμενον, ἐ τὰς ἐν αὐτῷ πράξεις, κ τὸ τέλ οἷον ἀπόβη, πεῖρα μαθὼν, ἐδιάθλιψε διηγήσασθ, διὸ τοὺς ἐν τῷ γράφειν [h]λυμαινομένους τὴν ἀλήθειαν.

β'. Ταύτην ἢ τὴν ἐνεστῶσαν [i]ἐγχείρησιν πραγματείαν, νομίζων ἅπασι [k]φανεῖσθ τοῖς [l]Ελλησιν ἀξίαν ἀπαδῆς. μέλλ γὰ πρόξειν ἅπασαν τὴν παρ' ἡμῖν ἀρχαιολογίαν, κ τὴν διάταξιν ἔ πολιτεύματ ἐκ τ Εβραϊκῶν [m]μεθηρμηνευμένων γραμμάτων. ἤδη μὲν ὖν ἐ πρότερον [n]διενοήθην, ὅτε τ πόλεμον συνέγραφον, δηλῶσαι· τινες ὄντες [o]ἐξ ἀρχῆς οἱ Ιουδαῖοι, κ πρὸς χρησάμενοι τύχαις, ὑφ' οἵῳ τε παιδευθέντες νομοθέτῃ τὰ πρὸς [p]θεοσέβειαν ἐ τὴν ἄλλην ἄσκησιν ἀρετῆς· πόσοις τε πο-

PROOEMIUM.

AD ſcribendas hiſtorias qui ſe conferunt, eos non unam nec eandem ſtudii ſui cauſam rationemque habere video: ſed plures, eaſque plurimum inter ſe differentes. Quidam enim, ut eloquentiam oſtentent, gloriamque ex ea captent, ad hoc diſciplinæ genus feruntur: alii vero, ut illis gratificentur, de quibus ſcriptionem inſtitutam eſſe contigit, plus in ea laboris, quam vel ferre valuere, ſuſceperunt: ſunt quos ipſa rerum neceſſitas adduxit, ut quibus gerendis interfuerant, eas ſcripto complectentes memoriæ proderent: multos etiam magnitudo rerum utilium, in obſcuro latentium, perpulit, ut narrationem earum in communem utilitatem proferrent. Ex his jam dictis cauſis poſtremæ duæ mihi obtigerunt. Bellum enim, quod nos Judæi cum Romanis habuimus, ac res geſtas, ac quem eventum nactæ ſunt, experientia cognoſcens, ediſſerere coactus ſum, ut eos revincerem, qui ſcriptis ſuis veritatem depravarunt. *Hiſtoricorum ſcopus non unus.*

2. Præſens vero opus aggreſſus ſum, ratus Græcis omnibus viſum iri induſtria dignum. Comprehendet enim univerſam noſtram Antiquitatem, & reipublicæ conſtitutionem, ex Hebraïcis literis tranſlatam. Cogitaveram equidem & ante, jam tum quum *Hiſtoriam Belli* ſcriberem, docere; qui à prima origine Judæi, quam varia fortuna uſi, & ſub quali Legiſlatore ad cultum Dei cæteraſque virtutes inſtituti, quibuſque bellis per tot ſæcula geſtis, inviti ad po- *Antea Bellum, nunc Origines patrias ſcribit Joſephus.*

---

a Φλ.] *Nonnullis* Φλαβίου, *aliis* Φλαυίου dicitur. prænomine hoc accepto, quod aliis quoque ſolenne fuit, à *Flavio Veſpaſiano*, qui civitatem ei conceſſerat. Vide *Teſtimonia*. p. 10. & 14.

b Ιωσήπου] Ιωσήππου ſcribitur, ut & Ιώσιππος & Ιώσιπος &c.

c Βίβλιον Πρῶτον.] Ita *Big. Samb.* & *Caſ.* λόγος πρῶτος *Baſ.* & *G.*

d Ετῶν ,γωλγ'.] Sic *Big.* & *Gall.* 1. aliis ,αωλγ'. ,ωλγ & ,γμ. Reponit *Iſ. Voſſ.* ,ψλγ'. *E. Bernardus* ,χλγ'. In *Codd. latinis* verſionis *Epiphanii*, MMMCCXLVI. MMMCCLVI. MMDCCCCLXII. & MMXXXII. Tanta in *numeris*, ex ſcribarum incuria, reperitur diverſitas. in Editione *E. Bernardi* numerus nihil ab *Hudſ.* abit, ſed in Notis inſuper adnotatur *Hen.* & *Busb.* locum efferre Chiliadibus eraſis.

e Περιέχει.] Περιείμενον ἀεὶ τ ὅλης πραγματείας *Samb.* ad Marg. Περιείμενον τὴν αἰτίαν τ συγγραφῆς, κ σκοπὸν αὐτῆς ἀεὶχον. Κεφ. α' *Baſ. G.* Abſunt illa codd, *Hen* & *Big.* Bern.

f Εἰς αὐτὴν.] Εἰς ταὐτὸν *Caſ.* εἰς τ' αὐτὸν *Samb.* Bern.

g Αὐτῆς τ πραγμάτων τ ἀνάγκης,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* τ τ πρ. ἀνάγκης *Baſ.* & *G.* αὐτῶν τ πρ. ἀνάγκης *Hen.*

h Λυμαινομένους τὴν ἀλήθειαν.] Λυμ. τῇ ἀληθείᾳ *Big.* (*Vat.*) & *Hen.* phraſi proba atque Attica. *Bern.* ut conſtat ex *Suida*, v. λυμαντόμβρου.

i Εγχείρησιν] Ita *Big.* (*Vat.*) & *Hen.* πραγγείρησιν *Samb. Vat.* & *Caſ.* (addit *Bern.* & Cod. quidam *Ital.* haud male) ἐπεχείρησιν *Baſ.* & *G.*

k Φανεῖσθ] Φανέντων *Vat.*

l Ελλησιν] Forſan voce Ελλησι Ethnici omnes, non Græci ſoli ſunt intelligendi.

m Μεθηρμηνευμένων] *Al.* μεθερμηνευομένων. ſcil. *Big. Samb.* & *Caſ.* ut notavit *Bern.* prout editum eſt, aliter vero ut in N. *Hen. Baſ. G.*

n Διενοήθην] Διενόουν *Hen. Vat.* διενόουν.

o Εξ ἀρχῆς] Abeſt à *Vat.*

p Θεοσέβειαν] Ita *Big.* (*Vat.*) & *Hen. Samb. Baſ. G.* Bern. Ibid. κ ἄλλ τ ἀρετῆς ἄσκησιν *Hen.*

postremum contra Romanos bellum sint pertracti. Sed quoniam prolixius erat hoc argumentum, seorsim illud in opere ei proprie dicato exorsus usque ad finem suum perduxi. Procedente dein tempore, sicut usu venit iis qui res arduas aggrediuntur, cunctatio quædam ac segnities mihi incessit, tantam materiam in alienam & peregrinam linguam traducturo. sed fuerunt qui historiæ desiderio ad opus me adhortabantur, & præ cunctis Epaphroditus, vir cum omnis generis disciplinarum, tum vero rerum gestarum notitiæ in primis avidus; ut qui ipse, in maximis negotiis & variis fortunæ casibus versatus, in omnibus eximiam naturæ indolem, studiumque veritatis inconcussum præ se tulisset. Huic igitur morem gerens, assiduo cunctorum utile aliquid & honestum molientium fautori, pudefactusque videri ignaviam specioſissimo labori anteponere, vires animumque recepi. Accedit quod & illud mecum etiam atque etiam reputaveram, quod majores olim nostri exteris sua benigne communicare voluerint, & Græcorum nonnulli res nostras cognoscendi studio flagrarint.

Epaphroditus Neronis libertus, & herus Epicteti.

Legis Moysaicæ versio Græca Ptolemæo exposcente.

Eleazarus P. M. & justi illius Simonis fil.

3. Comperiebam utique quod Ptolemæorum secundus, rex maxime disciplinis libriſque colligendis deditus, magnopere contenderit Legem nostram reique publicæ ex ea constitutionem in Græcum sermonem transferri; quodque Eleazarus, qui virtute non inferior erat quam quisquam nostrorum Pontificum, hanc Regi isti non inviderit utilitatem: reclamaturus omnino, nisi mos patrius nobis exstitisset, res bonas & honestas celare neminem. Proinde & mihimet convenire putavi, ut & Pontificis nostri imitarer magnanimitatem, & hodie quoque permultos discendi cupiditate Regis illius similes esse existimarem. Neque enim totam Scripturam accipere illi contigit, sed Legem solam ei tradiderunt, qui ad eam interpretandam missi fuerant Alexandriam. Sunt autem innumera Sacris literis prodita, ut quæ quinque millium annorum historiam in se complectantur; & diversi quidem in his inopinati casus, varia belli fortuna, multa Imperatorum præclara facinora, multæque Rerumpublicarum mutationes. In universum autem ex hac potissimum historia legentibus licet cognoscere, quod his qui Dei

An. 5000. historiam amplectuntur Biblia Hebraïca.

λέμους ἐν μακροῖς πολεμήσαντες χρόνοις, [q] εἰς τ πολλῶν ἄκοντες τοὺς Ρωμαίους κατεστησαν. [r] ἀλλ' ἐπεὶ μείζων ὧν ἡ τῆδε σ λόγου βοηθολὴ, καθ' αὐτὸν ἐκεῖνον [s] χωρίσας τῆς ἰδίας ἀρχαῖς αὐτὸ ἐ τῷ πόλῃ τὴν γραφὴν συνεμέτρησα. χρόνου δ' ὄντος, ὅπερ φιλεῖ τοῖς μεγάλων ἅπτεσθαι διανοουμένοις, ὄκνος μοι καὶ μέλλησις [t] εἰγένετο πολυκαιρίαν μετενεγκεῖν ὑποθέσιν εἰς ἀλλοδαπὴν ἡμῖν καὶ [v] ξένης διαλέκτου συνήθειαν. ἦσαν δέ τινες οἱ πολλά τ ἰσορίας ἐπ' αὐτῷ με [x] πρότρεπον· καὶ μάλιστα δὴ πάντων [y] Επαφρόδιτος, ἀνὴρ ἅπασαν μὲν ἰδέαν παιδείας ἠγαπηκὼς, [z] διαφερόντως δ' χαίρων ἐμπειρίαις πραγμάτων· ἅτε δὴ μεγάλοις μὲν αὐτὸς ὁμιλήσας πράγμασι καὶ τύχαις πολυτρόποις, ἐν ἅπασι δ' θαυμασὶν [a] ὑπιδειξάμενος φύσεως ἀγαθῆς ἰσχύν, καὶ προαίρεσιν ἀρετῆς [b] ἀμεταπίνητον. τούτῳ δὴ πειθόμενος, [c] ἀεὶ τοῖς χρήσιμον ἢ καλόν τι πράξειν δυναμένοις συμφιλοκαλεῖν, καὶ ἐμαυτὸν αἰσχυνόμενος, εἰ δόξαιμι ῥαθυμίᾳ πλέον [d] ἢ τῷ βοὶ [e] τὰ κάλλιστα χαίρειν πόνῳ, προθυμότερον ἐπερρώσθην. ἔτι [f] κἀκεῖνο πρὸς τοῖς εἰρημένοις λογισάμενος [g] ὡς παρέργως, βοῖ τε τ ἡμετέρων προγόνων, [h] οἱ μεταδιδόναι τ τοιούτων ἤθελον, καὶ βοῖ τ Ελλήνων, εἴ τινες αὐτῶν γνῶναι τὰ παρ' ἡμῖν ἐσπούδασαν.

γ'. Εὗρον τοίνυν, [i] ὅτι Πτολεμαίων μὲν ὁ δεύτερος, μάλιστα δὴ βασιλεὺς βοῖ παιδείαν καὶ [k] βιβλίων συναγωγὴν σπουδάσας, ἐξαιρέτως ἐφιλοτιμήθη τ ἡμέτερον νόμον, καὶ τὴν κατ' αὐτὸν διάταξιν τ πολιτείας, [l] εἰς τὴν Ελλάδα φωνὴν μεταβαλεῖν· ὁ δ' τ παρ' ἡμῖν ἀρχιερέων ἕνδεκος [m] ἀρετῇ δεύτερος Ελεάζαρος, τῷ βοηθειρημένῳ βασιλεῖ ταύτης ἀπολαῦσαι τ ὠφελείας οὐκ ἐφθόνησε· πάντως ἀνταπὼν ἂν εἰ μὴ πάτριον ἦν ἡμῖν, τὸ μηδὲν [n] ἔχειν τ καλῶν ἀπόῤῥητον. καὶ ἐμαυτῷ δὴ πρέπειν ἐνόμισα, ἃ μὲν ἀρχιερέως μιμήσασθαι τὸ μεγαλόψυχον· τῷ βασιλεῖ δ' πολλὰς ὁμοίως ὑπολαβεῖν καὶ νῦν εἶναι φιλομαθεῖς· ἤδη γὰρ πᾶσαν ἐκεῖνος ἐφθη λαβεῖν τὴν ἀναγραφὴν, ἀλλ' αὐτὰ μόνα [o] τὰ δ νόμιμα παρέδοσαν οἱ πεμφθέντες δηλ τὴν ἐξήγησιν [p] εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν. μυρία δέ ἐστι [q] τὰ δηλούμενα διὰ τ ἱερῶν γραμμάτων, ἅτε δὴ [r] πενταχισχιλίων ἐτῶν ἱστορίας ἐν αὐτοῖς [s] βοηθειλημμένης· καὶ παντοῖαι μέν εἰσι βοηθολογοι βοηπέτειαι, πολλαὶ δ' τύχαι πολέμων, καὶ στρατηγῶν ἀνδραγαθίαι, καὶ πολιτευμάτων μεταβολαί. τὸ συνόλου [t] δ' μάλιστά τις ἂν ἐκ ταύτης μάθοι τ ἱστορίας, ἐθελήσειε αὐτὴν διελθεῖν, [v] ὅτι μὲν τοῖς Θεῷ γνώμη καταχαλκθῶ-

σι 2

q Εἰς τ'] Εἰς τὸ *Hen.*

r Αλλ' ἐπεὶ μείζων] *Al.* ἐπειδὴ μείζων ὧν ἡ δ λόγου τῆδε βοηθολὴ, κατ' αὐτόν. Sed ita ut editum *Big.*

s Χωρίσας τοῖς ἰδίαις ἀρχαῖς αὐτῦ] Ita *Big.* & *Samb.* χωρήσας ταῖς ἰδίαις αὐτῷ ἀρχαῖς *Baſ.* & *G.* χωρίσας ταῖς ἰδίαις τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ καὶ τῷ *Vat.*

t Εγίνετο] Εγίνετο *Baſ* & *G.*

v Ξένης] *Al.* ξένου *Hen. Baſ.* G. Si itaque Græca lingua ipſi ξένη fuit Διάλεκτος, quæ lingua patria ipſi & domeſtica eſſe potuit niſi Hebræorum ſermo, qualis tunc erat. Unde accedere illis non poſſumus, qui Joſephum linguæ Hebrææ imperitum fuiſſe exiſtimant, quoniam videlicet in vocibus Hebræis convertendis in Græcum ſermonem errare nonnunquam dicitur. Ceterum ξένης invenitur in codd. quibuſdam MSS. ut ad Διαλέκτου referatur. *Rel.*

x Πρόῤῥητον] Ita MSS. omnes πρόπεμπον in *Editis.*

y Επαφρόδιτος,] De eo videſis quæ congeſſit Cl. *Car. Daubuz* in parte tertia Lib. 1. *pro Teſtimonio Fl. Joſephi de J. Chr.*

z Διαφερόντως δ' χαίρων ἐμπειρίαις] *Vat.* Διαφερόντως δ' Διαφόρων ἐμπειρίας.

a Επιδειξάμενος φύσεως ἀγαθῆς ἰσχύν,] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* θαυμασὶν φύσεως ἐπιδεικνύμενος ἰσχὺν *Baſ.* & *G.* φύσεως ἐπιδειξάμενος. *Hen.*

b Αμεταπίνητον.] Αμεταπιάτου. *Big.*

c Ἀεὶ τοῖς χρήσιμον ἢ καλόν τι πράξειν] Sic MSS. ὡς ἀεὶ τοῖς εἰς χρήσιμον ἢ καλόν τι ἄγειν in *Editis.*

d Η τῷ βοῒ,] Η τὸ τῷ π. *Vat.*

e Τὰ κάλλιστα] Τὰ καλὰ *Hen.* ex invidiola. *Bern.* imo & *Vat.*

f Κἀκεῖνο] Ita *Samb. Vat. Caſ.* κἀκεῖνα *ceteri.*

g Ου παρέργως,] Sic *Samb. B. G.* & *Caſ.* οὐκ ἀλόγως *Big. Vat.* & *Hen.*

h Οἱ] Ita *Samb.* & mox εἴτινες. *Hen.*

i Οτι Πτολεμαίων μὲν ὁ δεύτερος, μάλιστα δὴ βασιλεὺς] Ita fere omnes *MSS.* Πτολεμαῖος μὲν ὁ δεύτερος βασιλεύς. *Baſ.* & *G.* Πτολεμαῖος μὲν ὁ δεύτερος μάλιστα δὴ βασ. *Vat.*

k Βιβλίων] Sic *Big. Samb. Hen. Vat.* βίβλων *Baſ.* & *G.*

l Εἰς τὴν Ελλάδα φωνὴν μεταβαλεῖν] Ita in pleriſque *MSS.* εἰς τὴν Ελλάδα μετ. *Vat. B.* & *G.*

m Αρετῇ] Επ' ἀρετῇ. *Hen.* & *Big.* & *Vat.*

n Εχειν] Ita *MSS.* χρῆν in *Editis* ut & mox κοινωνῶ & μιμῆσαι.

o Τὰ δ νόμιμα] Hac de re videſis Annott. *H. Valeſii* ad *Euſebii Hiſt. Eccleſiaſtic.* L. V. c. VIII. *Ejuſque* Epiſtolam ad *Jac. Uſſerium* de Verſione LXX. ut & *R. P. Simonii Hiſt. Crit.* in *V. Teſt.* l. 2. c. 2. Id etiam Talmudici tradunt. Male ergo illi, qui univerſum Codicem ſacrum ab τοῖς ὁ verſum putant. *Rel.*

p Εἰς] Ita MSS. omnes, editi ἀπὸς.

q Τὰ] Delet *Gen.* vocem τὰ. & pro δ habet οἱ.

r Πενταχισχιλίων ἐτῶν] Chronologia Joſephi multum a vera differt: quare ubicunque characteres temporum notat, ad illos attendemus, ut ex omnibus ſimul errores, qui in numeros facile irrepunt, corrigantur, & computus Joſephi manifeſtus fiat. *Rel.* Chronologiam *Relandi* vide pag. ſeq. 3.

s Περιειλημμένης] Ita plerique *MSS.* ἐμπεριειλημμένης *alii* cum *Baſ.* & *G.*

t Δὲ μάλιστα] Sic *Samb. Vat. Caſ.* συὸ μάλ. & οἱ' ἐμοὶ μάλ. *alii* ut *editi Big.* οἱ' ἐ μάλιστα. in *Cocc.* exempl. inferius ſcriptum ἀν.

v Οὐ μὲν τοῖς] *Al.* ὅτι τοῖς μέν. ſc. *Baſ.* & *Gen.* fruſtra autem hinc νόμοις ſuggerit *Hen.* imo & *Vat.* pro γνώμῃ. *Bern.*

x Τὰ

CONSPECTUS CHRONOLOGIÆ FLAVIANÆ.

Chilias annor. I.	*Chilias* II.	*Chilias* III.	*Chilias* IV.	*Chilias* V.	*Chilias* VI.
1.	1000.	2000.	3000.	4000. a Davide ad urbem captam a Babyloniis anni 515. Ant. x. 11. Ant. 7. ult. 1300. anni a Davide ad Hyrcanum.	
			3023. egred. Abrah. ex Chaldæa annos 75 natus. Antiq. 1. 8.		
			3100.	4102. templum a Salomone conditum. Antiq. VIII. 2. & ſtetit 470. annos. Ant. x. 11. Ita legendum videtur pro 3102. nam a diluvio ad templum ſunt anni 1444. (ut ibidem ait) & Ant. 1. 4. conſtituit annos ad diluvium a mundo condito 2656 1444 4100. & ut illi duo in fine locum inveniant, ſcribe 1446, tunc reſultant 4102.	
			3197. Jacob migrat in Ægyptum.		
			3200. nam 215. annis poſt ex Ægypto migrat. Ant. II. 6. 3197 215 3412.		
			3412. exitus ex Ægypto, nam templ. Salomonis conditum a. 592. poſt exitum.	uſque ad Salomonem ab Minæo. 1312. ann. Ant. VIII. 2. & 3.	
			3466. ab hoc anno, quo terra diviſa a Joſua, uſque ad	4359. annis 947. poſt exitum ex Ægypto 10. tribus in Aſſyriam migrarunt. lib. IX. 14. 800. a Joſua 240. a Jeroboam. ibid.	
			3500. captas Hierosolymas, anni 515. Joſ. Ant. VII. 3.		
		2556. 100 annis ante diluvium nati filii Noachi. Ant. 1. 5.	3513. ab Adamo ad templum exuſtum Ant. x. 11. hic alia chronologia utitur.		
		2656. diluvium 2656 anno diluvium contigiſſe ait. Ant. 1. 4.	3600.	a captivitate Aſſyriaca 10. trib. ad Babylonicam 130. anni. Ant. x. 11.	3412 947 4359 130 4489. captiv. Babylon.
				a tempore Eliſæi, ad Joſephum 1100. anni. lib. IX. 2. — a Jeſaia ad Cyrum a. 210. Ant. XI. 1.	
		2700.	3700.		
		2800.	3800.	a Jeroboam ad Joſiam 361. anni. lib. x. 5.	
		2900.	3900.		
		2948. Abraham naſcitur annis 292. poſt diluv. Ant. 1. 7. 2656 292 2948. Abrahami egreſſus, nam templum conditum 1020. annis poſt Abrahami egreſſ. lib. II. Antiq. VI. confirmat inter hunc egreſſum & exitum ex Ægypto eſſe annos 430. 2982 430 3412.		5000. annor. hiſtoriam ſe complexum ſcribit initio lib. 1. contra Apionem.	

voluntati obsequuntur, & leges bene latas transgredi verentur, omnia prospere succedunt supra quam credi possit, eosque felicitatis manet à Deo præmium: in quantum vero ab illarum diligenti observatione discedant, inextricabilia evadunt quæ alias facilia; & quicquid unquam, justum licet, agere instituerunt, in insanabiles desinit calamitates. Jam itaque lecturos hæc volumina adhortor, ut Deo mentem adhibeant, & Legislatorem nostrum probent, an naturam ejus, ut par est, consideraverit, & virtuti ejus convenientes semper operationes assignarit, narrationem de eo puram ab omni, qualis apud alios est, fabularum vanitate conservans: tametsi, quantum ad longitudinem temporis rerumque vetustatem attinet, impune poterat quælibet mendacia confingere. Natus enim est ante annos bis mille, cum ad tot retro sæcula etiam poëtæ ne Deorum quidem suorum natales, nedum mortalium res gestas, aut leges referre ausi fuerint. Sed hæc omnia procedens oratio accúrate suo quæque ordine docebit: ita enim nos hac in re facturos esse polliciti sumus, neque subtrahendo quicquam, neque adjiciendo.

Moyses supra annos bis mille antiquior Josepho historico.

4. Cæterum quoniam ferme omnia pendent à Moysis Legislatoris sapientia, necesse habeo paucis de illo præfari, ne quem forte legentium cogitatio subeat, quî factum sit, ut, quum operis inscriptio leges latas & res gestas polliceatur, tam multa ad naturæ cognitionem spectantia ei inseruerimus. Sciri igitur oportet, quod vir ille ante omnia necessarium duxerit, vel vitam suam recte instituturo, vel aliis leges posituro, ut in primis Dei naturam consideraret, atque ita, postquam opera ejus animo contemplatus est, exemplar omnium optimum pro sua virili imitari & sectari conaretur. Nam absque hac speculatione, nec Legislator ipse erit bona unquam mente præditus, neque scripta ejus aliquid apud accipientium animos ad virtutem momenti habebunt; nisi ante omnia edocti sint, quod Deus, cum sit parens omnium ac dominus, & universa intueatur, sibimet obedientes vita donat beata, à virtute autem digredientes maximis circundat calamitatibus. Moyses itaque, hac doctrina cives suos volens instituere, non à pactis aut conventis & mutuo circa hæc jure leges auspicatus est, similiter atque alii: sed mentes eorum ad Deum mundique fabricam *contemplandam* attollens, fidemque faciens quod in terris pulcherrimum Dei opus simus homines; cum jam ad pietatem haberet obsequentes, de cæteris omnibus eis facillime persuasit. Alii namque Legislatores, fabulas sequuti, pudenda hominum peccata ad Deos verbis transtulerunt, multamque dede-

Methodus & ratio Pentateuchi Moysaici.

σι, καὶ [x] τὰ καλῶς νομοθετηθέντα μὴ τολμῶσι παραβαίνειν, πάντα [y] καταρθῶται [z] πέρα πίστεως, καὶ γέρας εὐδαιμονίας προκεῖται παρὰ Θεοῦ· καθ' ὅσον δ' ἂν ἀποστῶσι τούτων ἀκριβοῦς ἐπιμελείας, [a] ἄπορα μὲν γίνεται τὰ πρᾶγμα, τρέπεται δ' εἰς συμφορὰς ἀνηκέστους, ὅ, τι ποτ' ἂν, ὡς ἀγαθὸν, ὁρῶν ἀσυδάσωζιν. ἤδη τοίνυν τὸς ἐντυγχάνοντας [b] τοῖς βιβλίοις παρακαλῶ τὴν γνώμην Θεῷ προσανέχειν, καὶ δοκιμάζειν τὸ ἡμέτερον νομοθέτην, [c] εἰ τὴν τε φύσιν αὐτοῦ ἀξίως [d] καπενόησε, καὶ τῇ δυνάμει πεπεισμένος ἀεὶ τὰς πράξεις [e] ἀντίθηκε, πάσης καθαρὸν τὸ περὶ αὐτοῦ φυλάξας λόγον τὸ παρ' ἄλλοις ἀσχήμονος μυθολογίας· καίτοιγε, ὅσον ἐπὶ μηκεῖ χρόνῳ καὶ [f] παλαιότητι, πολλοὺς ἔχων ἀθέους ψευδῶν [g] πλασμάτων. γέγονεν γὰρ πρὸ ἐτῶν δισχιλίων, ἐφ' ὅσον πολῆθος αἰῶνος ἐσθ' αὐτῶν οἱ ποιηταὶ τὰς γενέσεις τῶν Θεῶν, μήτηρ [h] τὰς τῶν ἀνθρώπων πράξεις, ἢ τοὺς νόμους ἀνενεγκεῖν ἐτόλμησαν. τὰ μὲν οὖν ἀκριβῆ τῶν ἐν τῇ ἀναγραφαῖς προϊόν ὁ λόγος τῇ τοῦ οἰκείαν τάξιν σημανεῖ· τοῦτο γὰρ ἀφ' ταύτης [i] ποιήσθαι τὴν πραγματείας ἐπηγγειλάμην, ἀθέν προσθεὶς, ἀσθ' αὖ παραλιπών.

δ'. Ἐπεὶ [k] δ' τὰ πάντα ἀρχὸν ἐκ τοῦ νομοθέτου σοφίας ἡμῖν ἀνήρτηται Μωϋσέως, ἀνάγκη μοὶ βραχέα περὶ ἐκείνου προειπεῖν, [l] ὅπως ἂν μή τινες τῶν ἀναγνωσομένων ἀπορῶσιν, πόθεν ἡμῖν ὁ λόγος, περὶ [m] νόμων καὶ πράξεων ἔχων τὴν ἀναγραφὴν, ὑπὲρ τοσοῦτον φυσιολογίας κεχωρίνηκεν. ἰστέον δ' ὅτι πάντων ἐκεῖνος ἀναγκαιότατον ἡγήσατο, [n] τῷ καὶ τὸν ἑαυτοῦ μέλλοντα βίον οἰκονομήσειν καλῶς, καὶ τοῖς ἄλλοις νομοθετεῖν, [o] πρῶτον Θεοῦ φύσιν καταγνῶναι, καὶ τὰ ἔργων τὰ ἐκείνου θεασάμενον τῷ νῷ γνώμενον, [p] ὅτω παράδειγμα τὸ πάντων ἄριστον μιμεῖται, [q] καθ' ὅσον οἷόν τε, καὶ πρὸς αὐτὸν κατακολουθεῖν. ὅτε γὰρ αὐτῷ ποτ' ἂν γένοιτο ἀγαθὸν τῷ νομοθέτῃ τούτῳ ὑπολειπομένῳ τὰ [r] θεία, ὅτε τὰ γραφησομένων εἰς ἀρετῆς λόγον ἔθεν ὑποδήσεται τοῖς λαοῖσιν, εἰ μὴ πρὸ παντὸς ἑτέρου διδαχθείη, ὅτι πάντων πατήρ τε καὶ δεσπότης ὁ Θεὸς ὢν, καὶ πάντα ὑπιβλέπων, τοῖς μὲν ἑπομένοις αὐτῷ δίδωσιν εὐδαίμονα βίον, τοὺς [s] ἔξω δ' βαίνοντας ἀρετῆς [t] μεγάλαις περιβάλλει συμφοραῖς. τοῦτο δὴ παιδεῦσαι [v] Μωϋσῆς βουληθεὶς τὸ παίδευμα τοὺς ἑαυτοῦ πολίτας, τὰ τῶν νόμων θέσεως ὡς ἀπὸ συμβολαίων καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους δικαίων ἤρξατο τοῖς ἄλλοις παραπλησίως· ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ κόσμου κατασκευὴν τοὺς γνώμους αὐτῶν ἀναγαγὼν, καὶ πείσας ὅτι τὰ ὑπὲρ γῆς ἔργων τοῦ Θεοῦ τὸ κάλλιστόν ἐσμεν ἄνθρωποι, [x] ὅτε πρὸς τοῦ εὐσέβειαν ἔχειν ἱκανῶς, ῥᾳδίως ἤδη περὶ πάντων ἔπεισεν. [y] οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι νομοθέται τοῖς μύθοις [z] ἐξακολουθήσαντες, τὰ ἀνθρωπίνων ἁμαρτημάτων εἰς τοὺς Θεοὺς τῷ λόγῳ τοῦ αἰσχροῦ [a] μετέθησαν, καὶ πολλοῦ [b] ὑπο-

---

x Τὰ καλῶς νομοθετηθέντα] Τῶν καλῶς νομοθετηθέντων. *Vat.*

y Κατορθῶται] *Samb. Caſ.* κατορθῶσαι reliqui. *Bern.*

z Πέρα πίστεως.] Ita *Samb. Caſ. Big.* παρὰ πίστιν &c. *Vat.* In *Editis* & *Hen.* MS. πέρα τῆς πίστεως, καὶ γέρας εὐδαιμονίας πρ.

a Ἄπορα μὲν γίνεται τὰ πρᾶγμα.] Ex locutione Proverbiali, Θεοῦ παρόντος πᾶν ἄπορον πρᾶγμα, cujus, præter alios, meminit *Synesius* in *Epiſt.* CXXXVIII.

b Τοῖς βιβλίοις παρακαλῶ] *Big. Hen.* & *Samb.* παρακαλῶ τοῖς βιβλίοις. *Gen. Baſ.* Bern.

c Εἰ τὴν τε φύσιν αὐτοῦ ἀξίως] Ita *Big.* & *Samb.* εἰ [εἴτε *Vat.*] τὴν φύσιν ἀξίως αὐτοῦ *Baſ.* & G.

d Κατενόησε.] Κατενόησα *Big.* & *Samb. Bern.*

e Ἀντίθηκε.] Sic *Big.* & *Hen.* ἀνατίθηκε *ceteri.* potius lege ἀνατίθησι. *Hudſ. in Add.*

f Παλαιότητι.] Τὸς παλαιοὺς ποιητὰς ἔχειν. *Hen.* mala manu. *Bern.*

g Πλασμάτων.] *Al.* πραγμάτων. minus recte. Περισμάτων *Big.* & *Samb.* ſed in margine hujus comparet πλασμάτων, quod & *Epiphanius* expreſſit, *Bern.*

h Τὰς τῶν ἀνθρώπων] *Big. Samb. Caſ.* τὰς ἀνθρώπων *ceteri. Bern.*

i Ποιήσθαι] Ita *MSS.* ποιήσασθαι in *Impreſſis.*

k Δὲ τὰ πάντα] *Big. Samb. Hen.* δὴ πάντα *Baſ. G. Bern.* (Imo *Big.* δέ τοι πάντα) An fidem liberaverit, aliorum esto judicium.

l Ὅπως ἂν μή τινες] Ὅπως μὴ τινες *Big.* & *Hen.*

m Νόμων καὶ πράξεων] Ita *Big. Samb. Vat. Caſ.* περὶ λόγων καὶ πράξεων *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.*

n Τῷ καὶ τὸν ἑαυτοῦ μέλλοντα βίον οἰκονομήσειν] Sic ex *Big. Samb. Vat. Hen.* in *Editis* τῷ τὸν & dein οἰκονομήσειν. *Hen.* etiam μέλλοντα. ut & *Vat.*

o Πρῶτον Θεοῦ φύσιν] Ex *Big.* nam editi transponunt Θεοῦ πρῶτον φύσιν.

p Οὕτω] Ita impreſſi, ſed *Big. Samb.* & *Hen.* ὅτως. Bern. qui & illud recepit in Contextum. Sed in *Coll.* noſtra *Big.* non apparet.

q Καθ' ὅσον.] *Big.* καθόσον.

r Θείας.] Impreſſi θειᾶς. *Bern.*

s Ἔξω δ'] *Al.* Ἐξωθεν δ' *B.*

t Μεγάλαις περιβάλλει] *Big.* & *Hen.* ἐπιβάλλει· ſed Iſocraticum περιβάλλει cæteri ſcriptorum, impreſſorumque. *Bern. Big.* μεγάλης ἐπιβάλλει. at *Vat.* μεγάλης μεγάλαις ἐπιβ. Adſcriptum erat Collationi, forte μεγαλομεγάλαις.

v Μωϋσῆς βουληθεὶς] Ita in *MSS.* vox Μωϋσῆς deeſt in *Editis.*

x Ὅτε] *Samb. Hen. Al.* ὅτι.

y Οἱ μὲν γὰρ] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* οἱ μὲν οὖν *Baſ.* & G.

z Ἐξακολουθήσαντες.] Ita *Big. Vat.* & *Caſ.* παρακολουθήσαντες *Samb.* ἐπακολ. *Hen. Baſ.* & *G.*

a Μετέθησαν] Ita *Hen.* reliqui μετέθεσαν. *Bern.*

b Ὑπο-

[b] ὑποτίμησιν τοῖς πονηροῖς ἔδωκαν. ὁ δ' ἡμέτερος νομοθέτης [c] ἀκραιφνῆ τὴν ἀρετὴν ἔχοντα τὸν Θεὸν ἀποφήνας, ᾠήθη δεῖν τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνης [d] πειρᾶσθαι μεταλαμβάνειν· καὶ τοὺς μὴ ταῦτα φρονοῦντας [e] μηδὲ πιστεύοντας ἀπαραιτήτως ἐκόλασε. πρὸς ταύτην οὖν τὴν ὑπόθεσιν ποιεῖσθαι τὴν ἐξέτασιν, τοὺς ἀναγνωσομένους παρακαλῶ. φανεῖται γὰρ σκοπουμένοις οὕτως, [f] οὐδὲν οὔτ' ἄλογον αὐτοῖς, οὔτε πρὸς τὴν μεγαλειότητα τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν φιλανθρωπίαν ἀνάρμοστον. πάντα γὰρ τῇ τῶν ὅλων φύσει σύμφωνον ἔχει τὴν διάθεσιν· τὰ μὲν αἰνιττομένου τοῦ νομοθέτου [g] δεξιῶς, τὰ δὲ ἀλληγοροῦντος μετὰ σεμνότητος, ὅσα δ' [h] ἐξ εὐθείας λέγεσθαι συνέφερε, ταῦτα ῥητῶς ἐμφανίζοντος. τοῖς μέντοι βουλομένοις καὶ τὰς αἰτίας [i] ἑκάστων σκοπεῖν, πολλὴ γένοιτ' ἂν ἡ θεωρία καὶ λίαν φιλόσοφος· ἣν ἐγὼ νῦν [k] μὲν ὑπερβαλοῦμαι, Θεοῦ δὲ διδόντος ἡμῖν χρόνον, πειράσομαι μετὰ ταύτην γράψαι τὴν πραγματείαν. τρέψομαι δὲ [l] ἐπὶ τὴν ἀφήγησιν ἤδη τῶν πραγμάτων, μνησθεὶς πρότερον ὧν περὶ τῆς τοῦ κόσμου κατασκευῆς εἶπε Μωϋσῆς. ταῦτα δ' ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις εὗρον [m] ἀναγεγραμμένα· ἔχει δ' οὕτως.

runt improbis semet excusandi materiam. at noster Legislator, ostenso Deum virtutem habere puram & defæcatam, homines summa ope niti oportere censuit, ut de ea participent: in eosque, qui neque sapiunt hæc neque credunt, severe admodum animadvertit. Ad hoc igitur præscriptum lectores obsecro ut hæc nostra examinare velint. Sic enim considerantibus nihil vel absurdum, vel Dei majestati, ejusque erga homines amori parum congruum esse videbitur. Nam omnia summa concinnitate juxta universi naturam sunt disposita: nonnulla scite quidem innuente Legislatore, alia autem exprimente allegorice cum dignitate; quæcunque vero directe proponere utile erat, ea plane & disertim explicante. Horum causas si cui in animo est sigillatim perpendere, ei multa suborietur contemplatio & valde philosophica: quam in aliud tempus differre mecum statuo. Quod si Deus longiorem ætatem concesserit, opere hoc absoluto ad illa quoque perscribenda aggrediar. Nunc vero memet ad rerum narrationem convertam, ubi paucula de mundi fabrica ex verbis Moysaïcis prælibavero. Hæc autem in Sacris literis scripta reperiebam: atque ita se habent. *Opus à Josepho promissum de legis allegoriis.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ α'.

[n] Η τοῦ κόσμου σύστασις, καὶ διάστασις τῶν στοιχείων.

ΕΝ ἀρχῇ ἔκτισεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. [o] ταύτης δ' ὑπ' ὄψιν οὐκ ἐρχομένης, ἀλλὰ βαθεῖ μὲν [p] κρυπτομένης σκότει, [q] πνεύματος δ' αὐτὴν ἄνωθεν ἐπιθέοντος, γενέσθαι φῶς ἐκέλευσεν ὁ Θεός. καὶ γενομένου τούτου, κατανοήσας τὴν ὅλην ὕλην, [r] διεχώρισε τό τε φῶς καὶ τὸ σκότος. καὶ τῷ μὲν, ὄνομα ἔθετο [s] νύκτα, τῷ δὲ, ἡμέραν ἐκάλεσεν· ἑσπέραν τε καὶ ὄρθρον, τὴν ἀρχὴν [t] τοῦ φωτὸς καὶ τὴν ἀνάπαυσιν προσαγορεύσας. [v] καὶ αὕτη μὲν ἂν εἴη ἡ πρώτη ἡμέρα· Μωϋσῆς δ' αὐτὴν [x] μίαν εἶπε. [y] τὴν δ' αἰτίαν ἱκανὸς μέν εἰμι ἀποδοῦναι καὶ νῦν· ἐπεὶ [z] δ' ὑπέσχημαι τὴν αἰτιολογίαν ἁπάντων ἰδίᾳ συγγραψάμενος παραδώσειν, εἰς τότε καὶ τὴν περὶ [a] αὐτῆς ἑρμηνείαν [b] ἀναβαλοῦμαι. μετὰ δὴ τοῦτο, τῇ δευτέρᾳ τῶν ἡμερῶν τὸν οὐρανὸν τοῖς ὅλοις ἐπιτίθησιν· [c] ὅτ' αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἄλλων διακρίνας, καθ' αὑτὸν ἠξίωσε τετάχθαι· κρύσταλλόν τε περιπήξας αὐτῷ, καὶ [d] νότιον αὐτὸν καὶ ὑετώδη, πρὸς τὴν ἀπὸ τῶν δρόσων ὠφέλειαν, [e] ἁρμοδίως τῇ γῇ μηχανησάμενος. τῇ δὲ τρίτῃ ἵστησι τὴν γῆν, ἀναχέας

CAPUT I. II.

Constitutio mundi, & dispositio Elementorum.

PRINCIPIO creavit Deus cœlum & terram. Hæc cum sub conspectum non veniret, alta quippe caligine occultata, spiritu autem eam superne permeante, lucem Deus fieri jussit. Quæ cum effulsisset, tota mole considerata, lucem à tenebris secrevit. & tenebras quidem Noctem, lucem vero Diem appellavit: & exordium lucis & quietis initium vesperam & mane nominavit. Atque hæc quidem prima dies exstitit: Moyses autem unam eam dixit. Cujus rei causam possem equidem & nunc reddere: sed quoniam pollicitus sum me omnium causas proprio volumine conscriptas editurum, in illud tempus & hujusce explicationem differam. Post hæc secunda die cœlum universitati rerum superimposuit, quòd ipsum à cæteris discretum *in sublimi* per se collocatum esse voluerit; crystallumque ei circundans, terræque convenienter humidum ipsum faciens & pluvium, ut imbres essent ad *soli* fœcunditatem. Tertia vero die terram statuit, mari un-

Opus Dei hexaëmeron, ex Gen. cap. 1. — Dies prima. — Secunda. — Tertia.

b Ὑποτίμησιν τοῖς πονηροῖς ἔδωκαν.] Ita Codd. *MSS.* præter *Hen.* Iste enim & Typographi præferunt ἐπίτασιν εἰς κακίαν τοῖς π. Sic etiam dudum legerat *Vet. Interpr.*

c Ἀκραιφνῆ τὴν ἀρετὴν] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀκραιφνῆ καὶ καθαρὰν in *Editis.*

d Πειρᾶσθαι μεταλαμβάνειν.] Μεταλαμβάνειν πειρᾶσθαι *Hen. Bern.*

e Μηδὲ πιστεύοντας] Μὴ πιστεύοντας. *Samb.* & *Hen. Bern.*

f. Οὐδὲν] Abest a *Vat.*

g Δεξιῶς] Ita in *MSS. Vet. Interpr.* & apud *Isidorum Pelusiot.* lib. 3. Epist. 19. ἀξίως in *Editis.*

h Ἐξ εὐθείας] Δι' εὐθείας *Samb. Hen. Bern. Big.* vero *Collatio* mea habet ἐξ εὐθείας, sicut est editum.

i Ἑκάστων] Sic *Big.* & *Hen.* ἑκάστου *reliqui.*

k Μὲν ὑπερβαλοῦμαι] Illud μὲν ex *MSS.* Legitur & ὑπερβάλλομαι. In *Coll. Bigot.* scilicet & *Vat.*

l Ἐπὶ τὴν ἀφήγησιν ἤδη.] *Al.* ἤδη ἐπὶ τ. ἀφ. τ. sed ut editum *Big.*

m Ἀναγεγραμμένα.] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* γεγραμμένα *alii.*

n Η τοῦ κόσμου σύστασις, καὶ διάστασις τῶν στοιχείων.] Hoc quidem & cætera scias capitula omnia melioribus libris abesse. *Sambuci* vero codex ad marg. offert, Η τοῦ κόσμου σύστασις, καὶ διάταξις τῶν στοιχείων. Tum *Hen.* huc repetit, Φλ. Ἰωσήπου Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας λόγος πρῶτος. *Bern.*

o Ταύτης δ' ὑπ' ὄψιν] Ità in *MSS.* ταύτης ὑπ' ὄψιν in *Editis.* Legitur tamen in *Vat.* δι' ὑπόψει.

p Κρυπτομένης σκότει.] Σκότει καλυπτομένης *Hen. Bern. Vat.* etiam duplicans βάθει σκότει καλυπτομένης.

q Πνεύματος δ' αὐτὴν ἄνωθεν ἐπιθέοντος.] Non dubitandum est quin Josephus per *spiritum* non *spiritum Sanctum* cum Ecclesia veteri, sed *aërium* quendam *spiritum* intellexerit; quod etiam alios fecisse testantur *Basilius* & *Ambrosius* in Hexaëmeron & *Eustathius Antiochenus.*

r Διεχώρισε τό τε φῶς] Ita fere *MSS.* διεχώρησε in *Editis.* τὴν ὕλην, διεχώρησε τὸ φῶς *Vat.* τὸ φῶς καὶ τὸ σκ. *Hen. Bern.*

s Νύκτα.] Vide *Glycæ* Annales, p. 5. *Edit. Paris.*

t Τοῦ φωτὸς] Male editis exciderat τοῦ φωτός. Ferunt enim istud membranæ omnes. *Bern.*

v Καὶ αὕτη μὲν ἂν εἴη ἡ πρώτη] Ita *Big. Samb. Vat. Cas.* καὶ αὕτη μὲν ἡ πρώτη *Bas.* & *G.* αὕτη μὲν. (f. μὲν οὖν) ἡ πρώτη *Hen. Bern.* accedit pariter *Vat.* in quo καὶ αὕτη μὲν ἡ πρώτη ἡμέρα οὖν.

x Μίαν εἶπε.] Idem Philo notat de κόσμου. Sic μία Σαββάτων pro πρώτη in N. T. videntur Græci μία pro πρώτη aliquando dixisse; quod πρώτη etiam pro προτέρα usurparetur, vitandi ambigui causa. Solebant Ægyptii & Chaldæi primum diem hebdomadis μίαν appellare, uti Parrhasius observat de septenario dierum numero. Inde reor & Interpretes Alexandrini μίαν habent hoc loco & alibi, ut *Gen.* 18. 13. μιᾷ τοῦ μηνός. Diodorus Siculus lib. XVI. ἀπὸ τῆς μιᾶς τεσσαρακοστῆς ἄχρι τῆς τρίτης καὶ τεσσαρακοστῆς, *a prima & quadragesima usque ad tertiam & quadragesimam.* Rel.

y Τὴν δ' αἰτίαν ἱκανὸς] Nihil opus esse istiusmodi vel *Judaïca* vel *Platonica* περιεργία, animadversum aliis; cum *unus* hîc pro *primo* ponatur. Testatur *Rulæus* pericopen hanc usque ad τῇ δευτέρᾳ τῶν &c. abesse a *Vaticano.*

z Δ' ὑπέσχημαι τὴν αἰτιολογίαν ἁπάντων] Paulo supra, v. 18.

a Αὐτῆς] In *Editis* αὐτῶν.

b Ἀναβαλοῦμαι.] *Al.* ἀναβάλλομαι.

c Ὅτ' αὐτὸν] Ita *MSS.* in *Impressis* καὶ αὐτόν.

d Νότιον] In *Editis* male νότειον.

e Ἁρμοδίως.] Ita *Hen.* (*Vat.*) & *Vet. Interpr.* ἁρμονίως *cæteri.*

undiquaque circumfusam; eademque die continuo plantæ simul & semina è terra sunt exorta. *Quarta.* Quarta vero die cælum sole ac luna aliisque sideribus collustravit: omnia eo motu cieri cursuque ferri jubens, quo temporum tempestatumque vicissitudines plane indicarentur. *Quinta.* Quinta vero die animantia, cum natatilia tum volatilia, illa quidem per profundum, hæc vero per aërem dimisit; ea inter se communione jungens & commixtione, procreandi causa, & ut genus eorum crescceret simul ac multiplicaretur. *Sexta.* Sexta autem die quadrupedum genus creavit, masculum faciens & fœmineum: in hac vero hominem etiam formavit. Et mundum sex quidem illis diebus, cum omnibus quæ in eo sunt, Moyses conditum esse dicit: septima autem quievisse *Deum*, & ab operibus cessavisse. unde & nos per illam diem vacamus à laboribus, appellantes eam Sabbatum: quæ vox requiem, Hebræorum lingua, denotat. *Septima dies, quæ & sabbata i. e.* requies.

Origo generis humani, Gen. c. 2. 2. Quin etiam naturam interpretari post septimam diem Moyses incepit, de hominis formatione in hunc modum differens. Finxit Deus hominem, accepto ex terra limo; immisitque in eum spiritum & animam. & hic homo vocatus *Adamus, rufus.* est Adamus: significat autem hoc, lingua Hebræorum, RUFUS, quoniam è terra rufa macerata est factus. talis enim est virgo terra & vera. Adduxit autem Deus ad Adamum singula animantium genera, marem & fœminam ei ostendens: & his nomina imposuit, quibus etiam nunc vocantur. Videns autem Adamum carentem societate & victu fœminæ, nondum enim erat, aliorumque animantium, quod ita se haberent, admiratione perculsum, illi consopito costarum unam detrahens, finxit ex ea mulierem: ipsamque adductam ex se formatam agnovit Adamus. *Issa, mulier.* Issa autem, Hebræorum dialecto, vocatur mulier. *Eva, viventium mater.* nomen autem istius mulieris erat Evea: hoc enim significat matrem omnium viventium.

Paradisus in oriente, ubi florebant arbores vitæ ac scientiæ. Gen. cap. 2. 3. Narrat præterea Deum hortum ad orientem plantasse, omnigenis florentem plantis; & in his fuisse arborem vitæ, & aliam scientiæ, cujus ope dignosceretur quid esset bonum & quid malum: inque hunc hortum introdu-

τῷ αὐτλῳ τῷ θαλασσαν. [f] κατ' αὐτὴν ὃ ταὐτῳ τὴν ἡμέραν ὕδης φυτά τε Ϲ σπέρματα γῆθεν ἀνέτηλε. [g] τῇ ὃ τετάρῃ διακοσμεῖ τ' ἐρεμνὸν ἡλίῳ Ϲ σελήνῃ Ϲ τοῖς ἄλλοις ἄστροις· κινήσας αὐτοῖς [h] ἐπιστείλας Ϲ δρόμους, [i] οἷς ἂν αἱ τ' ὡρῶν ποικιφοραὶ φανεραὶ σημαίνοιντο. πέμπτῃ δ' ἡμέρᾳ [k] ζῶά τε [l] κατ' αὐτὴν [m] νηκτὰ Ϲ μεταρσια, τὰ μὲν κ' [n] βυθῷ, τὰ δ' ἀέρῳ ἀνῆκε· σωθησάμενα αὐτὰ κοινωνία Ϲ μίξει, γονῆς ἕνεκα, κ' ϗ [o] σωαύξεσθ Ϲ πλεονάζειν αὐτῶν τὴν φύσιν. τῇ δ' ἕκτῃ ἡμέρᾳ [p] δημιουργεῖ τὰ τ' τετραπόδων γῆν, ἄρρεν τε Ϲ θῆλυ ποιήσας· ἐν ταύτῃ δ' Ϲ τ' ἄνθρωπον ἔπλασε. καὶ τ' κόσμον [q] ἐν ἓξ τ' πάσαις ἡμέραις Μωϋσῆς Ϲ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ φησὶ γενέσθ· τῇ δ' ἑβδόμῃ ἀναπαύσασθ, κ' λαβεῖν ἀπὸ τ' ἔργων σκεχθέναι. ὅθεν Ϲ ἡμᾶς σχολὴν [r] ἀπὸ τ' πόνων κ' ταύτῃ ἄγομεν [s] τὴν ἡμέραν, προσαγορεύοντες αὐτὴν [t] σάββατα· δηλοῖ δ' ἀνάπαυσιν, κ' τὴν Ἑβραίων διάλεκτον, τὸ ὄνομα.

β'. [v] Καὶ δὴ Ϲ φυσιολογεῖν Μωϋσῆς μ' τὴν ἑβδόμην ἤρξατο, περὶ τ' ϗ [x] ἀνθρώπου κατασκευῆς λέγων ὅτως. ἔπλασεν ὁ Θεὸς τ' ἄνθρωπον, χοῦν [y] ἀπὸ τ' γῆς λαβών· κ' [z] πνεῦμα ἐνῆκεν αὐτῷ [a] καὶ ψυχήν. ὁ δ' ἄνθρωπος ἐστ, Ἀδαμ Ϲκλήθη· σημαίνει δ' τοῦτο, κ' γλῶτταν τὴν Ἑβραίων, [b] πυῤῥὸς, ἐπειδήπερ [c] ἀπὸ τ' πυῤῥᾶς γῆς φυραθείσης [d] ἐγεγόνει. τοιαύτη γάρ ἐστιν ἡ [e] παρθένος γῆ Ϲ ἀληθινή. παρείχησι δ' ὁ Θεὸς [f] τῷ Ἀδάμῳ κ' γλῶ [g] τὰ ζῶα, θηλειά τε Ϲ ἄρρενα ἀποδειξάμενος· καὶ τούτοις ὀνόματα τίθησιν, οἷς [h] ἔτι Ϲ νῦν καλεῖται. [i] βλέπων δ' τ' Ἀδαμον ὁσονοῦν ἔχοντα κοινωνίαν πρὸς τὸ θῆλυ καὶ συναφίησιν, οὐδὲ γὰρ ἦν, ξενιζόμενον δ' ὅτι τοῖς ἄλλοις ζώοις ἅτως ἔχουσι, μίαν [k] αὐτοῦ κοιμωμένου πλευρὰν ἐξελὼν, ἐξ αὐτῆς ἔπλασε τῷ γυναῖκα· κ' ὁ Ἀδαμος προσαχθεῖσαν αὐτὴν ἐγνώρισεν [l] ἐξ ἑαυτοῦ γνομένην. [m] Ισσὰ δ', [n] κατὰ τὴν Ἑβραίων διάλεκτον, καλεῖται γυνή. τὸ δ' ἐκείνης ὄνομα [o] τ' γυναικὸς [p] Εὔα ἦν· σημαίνει δὲ [q] τοῦτο πάντων τ' ζώντων μητέρα.

γ'. Φησὶ δ' τ' Θεὸν καὶ φυτεῦσαι πρὸς τὴν ἀνατολὴν παράδεισον φυτοῦσαι, παντοίῳ [r] πεφυτότα φυτῷ· ἐν τούτοις δ' εἶναι Ϲ τ' ζωῆς τὸ φύτον, κ' ἄλλο τὸ τ' φρονήσεως, ᾧ [s] διεγινώσκετο [t] τί τε εἴη τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν·

[v] εἰς

---

f Κατ' αὐτῷ δ' ταύτῳ] Sic *Samb. Vat.* & *Caſ.* κατ' αὐτὴν δ' τῷ reliqui, ut & *Baſ.* & *G. Samb.* & *Caſ.* κατ' αὐτῷ δ' τῷ *Big.* & *Editt.* κ' ταύτῳ δ', omiſſo etiam ὕδης, *Henneb.* qua ſolet fide. Nolo tamen philologos morari, quoties *Henneb.* hiſtoriæ hujus membris multis reſectis, reliqua novis articulis, quod loquuntur Grammatici, ſimul connecti juſſerit. *Bern.*

g Τῇ δ' τετάρῃ] Τῇ τετάρτῃ δ' *Samb. Bern.*

h Επιστείλας] *Al.* ἐπιστείλας. ſc. *Big. Samb. Hen. Vat.* ἐπιστέλας MS.

i Οἷς ἂν αἱ] *Al.* ὡς ἂν αἱ. & οἷς ἂν κ' τ'.

k Ζῶά τε κατ' αὐτῷ νηκτὰ κ'.] *Vat.* ζῶα νήκτα κ'.

l Κατ' αὐτῷ.] Illa κατ' αὐτῷ non agnoſcunt *Hen.* & *Vet. Interpr.* forte παυσῖα. ut cap. IV. *Cocc.*

m Νηκτὰ κ'] Ita *MSS.* νηκτά τε κ' u. *Baſ.* & *G.*

n Βυθῷ.] Sic *Big. Sam. Vat. Caſ.* βάθῳ *Hen.* βάθυς *Baſ.* & *G.*

o Συναύξεσθ] Συναυξάνεσθ *Editorum* eſt. Sed aliud *Big. Coll.* & *Vat.* agnoſcit.

p Δημιουργεῖ] Εδημιουργεῖτο τ' *Hen.* & *Vet. Interpr.*

q Εν ἓξ ταῖς πάσαις] Delet ἐν *Hen.* Bern.

r Απὸ τ' πόνων] Απὸ τ' πόνων χολὴ ἄγομεν κατ' αὐτῷ *Hen.* Bern.

s Τὴν ἡμέραν.] Delet *Vat.*

t Σάββατα.] Credi poſſet Joſephum ad vocem שבתון reſpexiſſe: ſed malim ad uſum ſuorum temporum, quando Σάββατα, & Σαββάτων ἡμέρα de uno Sabbatho dicebatur. *Rel.*

v Καὶ δὴ κ' φυσιολογεῖν Μωϋσῆς] *Vat.* Μωϋσῆς δ' ἐφυσιολογεῖ & quatuor ſequentes voces non agnoſcit.

x Ανθρώπου κατασκευῆς] Τῆς τ' ἀνθρώπου *Samb.* Corruptor autem Joſephi in Cod. *Hen.* minute, Μωυσῆς δ' φυσιολογεῖ περὶ τ' δ' ἀνθρώπου. *Bern.*

y Απὸ τ' γῆς λαβών.] *Samb.* & *Epiphan.* λαβὼν ἀπὸ τ' γῆς in reliquis. *Bern.*

z Πνεῦμα] Nota diſtingui πνεῦμα hominis & ψυχικόν. Ψυχικὰ tribuit beſtiis cap. 4. *Rel.*

a Καὶ ψυχήν.] *Hen.* ſubdole τῷ κ' ψυχῷ. *Bern.*

b Πυῤῥὸς.] Ita *Big. Samb. Vat. Caſ.* & ita correxit *Cocc.* πύῤῥον reliqui. Vide *Voſſii* Etymolog. v. *Homo.*

c Απὸ τ'] *Vat.* ὅτι ἀπὸ τ'.

d Εγεγόνει.] Operæ *Baſ.* ἐγεγόνη, formam Atticam præferunt. *Bern.*

e Παρθένον γῆ] Ἀδάμα, παρθενικὴ γῆ. *Heſychio. Virgo terra* apud *Tertull.* p. 372. *Edit. Rigalt.* Sic *uva virgines, charta virgo* apud *Horat.* & apud *Martial.* pro *intacta.*

f Τῷ Ἀδάμῳ] *Vat.* ἀνῷ.

g Τὰ ζῶα.] Ζῶα ſine articulo in *Caſ. Vat. Hen.* Subin ἄρρενα ſcribunt *Samb.* & *Caſ.* ſicut Atticiſtæ. *Bern.* ſequentes quatuor voces abſunt a *Vat.*

h Ετι κ' νῦν καλεῖται.] Ergo non credidit linguam Adami interiiſſe, uti nunc multi opinantur. *Rel.*

i Βλέπων δ' τ' Ἀδαμον] Hæc uſque ad αὐτοῦ κοιμωμένου deſunt in *Vat.*

k Αὐτοῦ] *Vat.* Ϝ δ' Ἀδαμ.

l Ἐξ ἑαυτοῦ] Ita *Samb.* & *Hen.* ἐξ αὐτοῦ alii.

m Ισσὰ δ'] Sic cum *Epiphanio Scholaſtico* & *E. Bernardo.* Vide Corollarium VIII. ad *Rhenferdii* Diſſertat. de fictis Judæorum hæreſibus. Codices quidem ſcriptos alterius nominis Εὔτα & Εὔα menda poſſidet. Ισσὰ, lego cum *Epiphanio* ſcriba & *Burio* philologo. *Baſ.* & *Hen.* ponunt Ησσὰ. Codices tamen ſcriptos alterius nominis Εὔτα menda poſſidet. Promta quidem hæc ſcribis ἀνεβραίοις, loco ἰασὰ. *Bern.*

n Κατὰ τὴν Ἑβραίων διάλεκτον.] Καθ' ἑβραίων διαλ. *Samb.* καθ' ἑβραίους *Hen.* Bern.

o Τῆς γυναικὸς] *MSS.* quibuſdam deſunt τ' γυναικός. *Samb.* & *Caſ.* & *Epiphanius.* τὸ δ' τ' γυναικὸς ὄνομα *Hen.* τὸ δ' ἐκείνης ὄνομα cæteri. Nomen autem parentis noſtræ ſcribitur εὔτα *Big.* εὐία *Samb. Hen.* & *Caſ.* ἐὰ in excuſis. *Bern.*

p Εὔα λεγ.] Ita *Samb. Hen.* & *Caſ.* Εὔτα *Big.* Εὔα *Vat. Baſ. G.* & LXX.

q Τοῦτο πάντων] Τοῦτο non agnoſcit *Hen.*

r Τεθηλότα φυτῷ] Ita *Big. Caſ.* & *Vet. Interpr.* παντοίῳ τεθηλότι φυτῷ *Hen.* & *Impreſſi.* παντοίων τεθηλότων φυτῶν *Samb.* & *Vat.*

s Διεγινώσκετο] Sic *Hen.* & *Samb.* & *Big.* Διεγινώσκετο *Vat.* & *Editi.* Forſan ᾧ ἂν διεγινώσκοιτο. ita conjeciſſe *Burium* ſuum *Bernardus* dicit.

t Τί τε εἴη.] Τί τὸ ἀγ. *Hen.*

τ' Εἰς

ᵛ εἰς τοῦτόν τε τ κῆπον ˣ εἰσαγαγόντα τόν τε Ἀδαμον καὶ τὴν γυναῖκα, κελεῦσαι τ φυτῶν ἐπιμελεῖσθαι. ἄρδεται δ' ὅτου ὁ κῆπος ὑπὸ ἑνὸς ποταμοῦ, πᾶσαν ἐν κύκλῳ τὴν γῆν περιῤῥέοντος, ὃς εἰς τέτταρα μέρη διαίρεται. ʸ καὶ Φεισὼν μέν· σημαίνει δὲ πλῆθος τοῦτο· ἐπὶ τὴν Ἰνδικὴν φερόμενος ἐκδίδωσιν εἰς τὸ πέλαγος, ὑφ' Ἑλλήνων ᶻ Γάγγης λεγόμενος. Εὐφράτης δὲ καὶ Τίγρης ἐπὶ τὴν ᵃ Ἐρυθρὰν ᵇ ἀπίασι θάλασσαν· καλεῖται δὲ ὁ μὲν Εὐφράτης ᶜ Φορά, σημαίνει δὲ ἤτοι σκεδασμὸν ἢ ᵈ ἄνθος· ᵉ Τίγρης δὲ ᶠ Διγλὰθ, ἐξ οὗ φέρεται τὸ μὲν στενότητος ὀξύ. ᵍ Γηὼν δὲ, ἀφ' οὗ Αἰγύπτιοι ῥέων, δηλοῖ τὸ ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς ἀναδιδόμενον ἡμῖν· ὃν δὲ Νεῖλον Ἕλληνες προσαγορεύουσιν.

Horti istius quatuor flumina.

Phison, Ganges. Euphrates, Phora, Euphrates. Tigris, Diglath, Tigris. Geon, Nilus.

δ'. Ὁ δὴ ʰ τοίνυν Θεὸς τ ⁱ Ἀδαμον εἰς τὸν γυναῖκα τ μὲν ἄλλων φυτῶν ᵏ ἐκέλευε γεύεσθαι, τοῦ δὲ τῆς φρονήσεως ἀπέχεσθαι. προφὼν ἀψαμένοις ˡ ἐξ αὐτοῦ ὀλέθριον γνησόμενον. ᵐ ὁμοφωνοῦντων δὲ ⁿ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τῶν ζώων ἁπάντων, ὁ ὄφις, ᵒ συνδιαιτώμενος τῷ τε Ἀδάμῳ εἰς τῇ γυναικὶ, φθονερῶς μὲν εἶχεν ἐφ' οἷς αὐτοὺς εὐδαιμονήσειν ᾤετο, ᵖ πεπεισμένους τοῖς τοῦ Θεοῦ προαγγέλμασιν. οἰόμενος δὲ συμφορᾷ προεμπεσεῖσθαι παρακούσαντας, ἀναπείθει κακοήθως τὴν γυναῖκα γεύσασθαι τοῦ φυτοῦ τῆς φρονήσεως· ᵠ ἐν αὐτῷ λέγων εἶναι τὴν τε τοῦ ἀγαθοῦ εἰς τοῦ κακοῦ διάγνωσιν, ʳ ἧς γευομένης αὐτοῖς, μακάριον εἰς μηδὲν ἀπολείπουσαν τοῦ θεῖον διάξειν βίον. καὶ προσχρὰς μὲν οὕτω τὴν γυναῖκα τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ καταφρονῆσαι. γευσαμένη δὲ τοῦ φυτοῦ, καὶ ἡσθεῖσα τῷ ἐδέσματι, καὶ τὸν Ἀδαμον ˢ ἀνέπεισεν αὐτῷ χρήσασθαι. καὶ συνιέσιν ᵗ τε ἑαυτῶν ἤδη γεγυμνωμένων, ᵘ καὶ τὴν αἰσχύνην ὑπαθρον ἔχοντες, σκέπτουσιν ˣ ἑαυτοῖς ἐπενόουν· τὸ γὰρ φυτὸν ʸ ὀξύτητος καὶ διανοίας ὑπῆρχε. φύλλοις οὖν ᶻ ἑαυτὰς συκῆς ᵃ ἐσκέπασαν· καὶ ταῦτα ᵇ περὶ τὰ αἰδοῖα περιβαλλόμενοι, μᾶλλον εὐδοκοῦσι δυσμενεῖν, ᶜ ὅσων πρότερον ἐπανίζον ὁρῶντες. τοῦ Θεοῦ δὲ εἰς τὸν κῆπον ἐλθόντος, ὁ μὲν Ἀδαμος, ᵈ πρότερον εἰς ὁμιλίαν αὐτῷ φοιτῶν, συνειδὼς ᵉ ἑαυτῷ τὴν ἀδικίαν, ὑπεχώ-

Horti istius quatuor flumina.

4. Deus igitur Adamum & mulierem de cæteris quidem plantis gustare jussit, arbore autem scientiæ abstinere; prædicens *ipsis*, quandocunque *forte eam* attigissent, ex ea venturum *illis* exitium. Cum autem linguæ ejusdem commercio per id tempus cuncta uterentur animalia, serpens, familiariter cum Adamo & muliere degens, invidebat eis felicitatem, qua fruituros existimabat, Dei præceptis obedientes. ratus autem in calamitatem casuros, si ab obsequio discederent, malitiose persuadet mulieri, ut gustaret de arbore scientiæ: dictitans in illa esse boni & mali discretionem, quam si nacti fuerint, beatam adeoque divinam vitam acturos esse. Atque hoc pacto subvertit mulierem, ut præceptum Dei negligeret. Quæ cum gustasset de arbore, ciboque delectata esset, etiam Adamo persuasit ut eo uteretur. Atque tum intellexerunt quod adhuc essent nudi; atque manifesto pudore confusi, prospexerunt sibi de tegumento: arbor enim ista causa erat acuminis & intellectus. Foliis igitur ficus convelarunt sese; eaque pudendis prætexentes, feliciores sibi jam videbantur, qui invenissent quo prius carebant. Cum autem Deus in hortum veniret, Adamus, prius conversari cum eo suetus, *peccati* sibi conscius, se-

Lapsus hominis utriusque. Gen. c. 2. & 3.

ce-

ν Εἰς τοῦτον] Et hæc usque ad ἀφθαρσίαν absunt a *Vat.*

ξ Εἰσαγαγόντα] Ita & mox κελεῦσαι *Big. Samb. Vat. Cas.* & *Vet. Interpr.* εἰσαγαγὼν & ἐκέλευσεν *Bas.* & *G.*

ο Καὶ Φεισὼν μὲν] Ita *Big. Samb. Hen Vat.* ὁ μὲν Φεισὼν ὀνομάζόμενος *Vet Interpr. Bas.* & *G.* Notat tamen *Rulæus* in *Coll. sua Vat.* deesse ὀνομαζόμενος.

π Γάγγης] Male Phison interpretatur Gangem, & Geon, Nilum. Quamvis enim auctores sequatur se antiquiores, longe abit à Moysis descriptione, & hac in re aliisque nonnullis *veritatem Hebraïcam* traditionibus *Judaïcis* incrustare videtur. Sunt qui (in hoc etiam errore versati) dicunt, quatuor fluvios ex Paradiso, subterraneis meatibus oceani spatia decurrentes, ad nostram terram permeare, &, ubi fluviorum scaturigines sunt, ex terræ penetralibus emergere: Geon, quem esse Nilum perhibent, in Æthiopia; Tigrim & Euphratem, in Persarmenia; Phison, quem Gangem dicunt, in India. Vide *Theophilum* ad Autolyc. l. 2. *Philostorgium* lib. 3. c. 10. *Theodoritum* in Genesim, *Severianum Gabalorum Episc.* de Mundi Creatione, & *Mosem Bar Cephan* de Paradiso. Pro λεγόμενος *Vat.* καλούμενος.

ρ Ἐρυθρὰν] Id est in Sinum Persicum, qui à Veteribus mare Rubrum etiam appellatur. Vide Cl. *Cuperi* Observatt. l. 4. c. 18. & Cl. *Relandum* de situ Paradisi. *Hudf.* Non hic nomine maris rubri sinus Arabicus est intelligendus, sed magnum mare, quod Asiam ab austro alluit, & in cujus sinum Persicum dictum Euphrates & Tigris illabuntur. Errant ergo, qui hic errasse Josephum putant. *Rel.*

σ Ἀπίασι θάλασσαν] Ita *MSS.* ἄπεισι *Vulgati.*

τ Φορᾶ,] Ita *Codd. Græci. Φορᾶς Epiphanio Schol* & *Scriptoribus Latinis. Φορᾶθ* reponi jubent alii. Vide *Hieronymum* Tom. 2. p. 175. *Edit. Benedict. Is. Vossium* ad Object. *Hornii*, c 3. *J. Bæcleri* Dissert. Academ. p. 344. Legendum *Φορὰθ*. פרת. *Rel.*

υ Ἄνθος] Ὄνθος *Is. Voss.* suo ab ingenio, c. 3. contra *Hornium.*

φ Τίγρις] Τίγρις *Samb.* & *Hen.* cum *Latinis.* ut & *Vat.*

χ Διγλὰθ.] Hebr *Hiddekel. Cocc.*

ψ Γηὼν] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* Γεὼν δὲ ἀφ' αὐτῆς Αἰγύπτιος ῥεῖ· δηλοῖ δὲ τ N. *Bas.* & *G.*

η Τοίνυν Θεὸς] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* τοίνυν neglexere *Typi.*

ι Ἀδαμον] *Codd.* aliquot Ἀδὰμ forma referunt Hebræa Sed in isthac voce cæterisque sponte sua Ἑλληνίζειν videtur *Josephus.*

κ Ἐκέλευε] *Al.* ἐκέλευσε. Sed illud ex *Coll. Big.* est.

λ Ἐξ αὐτοῦ] Ita *MSS.* ἀπ' αὐτοῦ in *Editis.* ἀψαμένοις αὐτοῖς *Hen.* astute, inquit *Bernardus.* Ita quoque *Vat. Rulæi*, ubi & mox abest γνησόμενον.

μ Ὁμοφωνούντων] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Cas.* ὁμοφρονούντων in *Editis* & *Vet. interpr.* Scripturam, quam Textui insertam dedimus, à *Josephi* manu esse constat ex pagina sequenti, v. 8.

ν Κατ' ἐκεῖνο καιροῦ] Τότε *Hen.* (& *Vat.*) pro κ. ἐκ κ. mox articulus ante ὄφις excidit è *Typis.*

ο Συνδιαιτώμενος τῷ τε Ἀδαμῳ καὶ τῇ γυναικὶ.] Hæc absunt a *Coll. Vat.*

π Πεπεισμένους τοῖς Θεοῦ] Et hæc ab eadem *Rulæi Coll. Vat.* absunt, usque ad ἀναπείθει, sed & quæ mox sequitur, vox κακοήθως abest.

ρ Ἐν αὐτῷ λέγων] Et hæc a *Vat.* absunt usque ad γευσαμένη δὲ. sicut & paullo post τῷ ἰδίσματι.

σ Ἧς γευομένης αὐτοῖς,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* γευομένους αὐτοὺς in *Editis.*

τ Ἀνέπεισεν] *Vat.* ἔπεισεν.

υ Τε ἑαυτῶν ἤδη] Vocula τε (quam agnoscit *Coll. Big.*) abest *Vulgatis.*

φ Καὶ τὴν αἰσχύνην] Ita *MSS.* καὶ σκέπτου, reliquis intermissis, (editorum incuria, inquit *Bernardus*) *Bas.* & *G.*

χ Ἑαυτοῖς] Αὐτῆς *Vat.*

ψ Ὀξύτητος καὶ διανοίας ὑπῆρχε.] Vide *Bæcleri* Exercit. in *Josephum.*

ζ Ἑαυτὰς] Αὐτὰς *Impressi.*

α Ἐσκέπασαν] Σκεπασάσθωσαν, καὶ τ. *Hen.* & *Vat. Rulæi.*

β Περὶ τὰ αἰδοῖα] *Editis* deest περὶ. sed in *Coll. Big.* est περὶς. Ferunt omnes *MSS.* præter *Vat.* qui περὶ habet.

γ Ὅσων πρότερον] In *Vulgatis* ὡς ὧν. contra *MSS.* mox τοῦ ὄντος Θεοῦ *Hen,*

δ Πρότερον εἰς ὁμιλίαν] Absunt a *Vat.* usque ad ἀδικίαν.

ε Ἑαυτῷ τὴν ἀδικίαν,] Ita *MSS.* ut & αὐτὸν mox infra v. 42. αὐτῷ & αὐτὸν *Bas.* & *G.*

f Δι'

cedebat. Deo autem admirationem movit factum, cauſamque ſciſcitabatur, ob quam, conſuetudine ſua antea gaviſus, nunc eam refugeret & metueret. Illo autem nihil reſpondente, eo quod ſibi conſcius eſſet violati Divini præcepti: Deus inquit, mihi decretum de vobis erat, ut vitam felicem omniſque mali expertem viveretis, nulla animi ſolicitudine vexati, omnibus, quæ ad uſum ac voluptatem ſuppeditant, mea unius cura vobis proventientibus, abſque ullo veſtro labore ac miſeria; ex quibus citius adveniet ſenectus, & vita in longum vobis non producetur. Nunc autem tu, meis ſpretis præceptis, hanc voluntatem meam illuſiſti: neque virtutis eſt quod ſiles, ſed malæ conſcientiæ. Adamus autem excuſabat peccatum, rogabatque Deum ne ſuccenſeret ſibi, mulierem facti auctorem accuſans, dicenſque ab ipſa ſe deceptum peccaviſſe. Mulier rurſus ſerpentem accuſabat. Tum Deus Adamum, quod muliebri conſilio ceſſiſſet, pœnæ ſubjecit; dicens, terram non amplius ipſis ſuos fructus ſponte daturam, ſed laborantibus & opere attritis alia quidem exhibituram eſſe, alia vero non largituram. Evam autem parturitionibus, & qui eas comitarentur doloribus punivit; quod Adamum ipſis, quibus ſerpens eam decepit, ſeducens, calamitatibus involverat. Serpenti autem vocem ademit, iratus quod erga Adamum vafre & malitioſe ſe geſſerat; venenumque linguæ ejus indidit, hominum generi hoſtem declarans, *eoſque* admonens plagis caput *ipſius* impetere, quippe in quo & vis homini noxia reſideret, & facillime ad mortem adigi ab oppugnantibus poſſet: pedibus inſuper ipſum privans, effecit ut humi volutatus per terram corpus traheret. Et Deus quidem, iſta ipſis in pœnam conſtituens, transfert Adamum & Evam in alium locum.

Labore virili colitur terra, & anguribus fœminarum reparatur humanum genus.

Voce ac pedibus multatur ſerpens, lingua ſua adhuc virulentior.

Adamus & conjux ejus Paradiſo pulſi.

ρά· τ' ὃ Θεὸν ἐξένιζεν τὸ πεπονθόμενον, καὶ τίνα αἰτίαν ἐπιφανέλο, [f] δι' ἣν πότερον ἡδόμενο τῇ πρὸς αὐτὸν ὁμιλίᾳ, νῦν φοβηθὲ ταύτην ἐκβέβληκε). Ἔτ' ὃ [g] μηδὲν φθεγξομένου, διὰ τὸ συγκινώσκειν ἑαυτῷ πεπλημμέλη [h] τὴν τοῦ Θεοῦ πρόσταξιν· ἀλλ' ἐμοὶ μέν, εἶπεν ὁ Θεὸς, ἔγνωστο περὶ ὑμῶν, ὅπως βίον εὐδαίμονα ἐκ κακῶν πάντως [i] ἀπαθῆ βιώσετε, μηδεμιᾷ [k] ξαινόμενοι τὴν ψυχὴν φροντίδι, πάντων δ' ὑμῖν αὐτομάτων, ὅσα πρὸς ἀπόλαυζιν καὶ ἡδονὴν συντελεῖ, καὶ τὴν ἐμὴν ἀνιόντων πρόνοιαν, χωρὶς ὑμετέρου πόνου ἐκ παλαιπωρίας· [l] ὧν παρόντων γῆρας τε θᾶττον [m] ἂν ἐπέλθοι, καὶ τὸ ζῆν ὑμῖν μακρὸν γένοιτο. [n] νῦν δ' εἰς ταὐτὸν μοι τὴν γνώμην ἐνύβρισας, πεπλημμέλησας τῶν ἐμῶν ἐντολῶν· οὐ γὰρ ἐπ' ἀρετῇ τὴν * σιωπὴν ἄγεις, ἀλλ' ὑπὸ συνειδότι πονηρῷ. Ἀδαμο δ' παρῃτεῖτο τὴν ἁμαρτίαν [p] αὐτὸν, καὶ παρεκάλει τὸν Θεὸν μὴ χαλεπαίνειν αὐτῷ, τὴν γυναῖκα δ' γεγονότα αἰτιώμενο, καὶ λέγων ὡς αὐτῆς ἐξαπατηθεὶς [q] ἁμαρτεῖν. ἡ δ' αὖ [r] κατηγόρει δ' ὄφεως. ὁ δ' Θεὸς ἥττονα γυναικείας συμβουλῆς αὐτὸν ἡγούμενον ὡσπερεῖ τιμωρίαν· τὴν γῆν [s] οὐκ ἔτι μὲν αὐτοῖς [t] τῶν ἑαυτῆς ἀναδώσειν αὐτομάτως εἰπών, [v] πονοῦσι δ' ἐκ τοῖς ἔργοις τρεφομένοις [x] τὰ μὲν παρέξειν, τῶν δ' οὐκ ἀξιώσειν. Εὐέαν δ' τοκετοῖς δ' ἐξ ὠδίνων ἀληδόσιν σκόλαζεν· [y] ὅτι τ' Ἀδαμον, οἷς αὐτὴν ὁ ὄφις ἐξηπάτησε, τούτοις ὑποχειριαζομένην, συμφορᾶς περιέβαλεν. ἀφείλετο δ' ἐκ τ' ὄφιν [z] τὴν φωνὴν, ὀργισθεὶς ὅτι τῇ κακοηθείᾳ τῇ πρὸς τ' Ἀδαμον· καὶ ἰὸν ἐντίθησιν ὑπὸ τὴν γλῶτταν αὐτῷ, [a] πολέμιον ἀποδείξας [b] ἀνθρώποις, καὶ ὑποθήμενο [c] κατ' τ κεφαλῆς φέρειν τὰς πληγὰς [d] ὡς ἐν ἐκείνῃ τοῦτο κακῶν δ' πρὸς ἀνθρώπους κρίνεται, καὶ τ πολυτῆς ῥᾳδίας τοῖς ἀμυνομένοις ἐσομένης· ποδῶν τε [e] αὐτὸν ἀποστερήσας, σύρεσθ' κατ' τ γῆς [f] ἑλυόμενον [g] ἐποίησε. καὶ ὁ μὲν Θεὸς, ταῦτα προστάξας αὐτοῖς πάσχειν, μετοικίζει τ' Ἀδαμον ἐκ τοῦ Εὐέαν ἐκ δ κήπου εἰς ἕτερον [h] χωρίον.

f Δι' ἣν πότερον] Hæc etiam omnia a *Vat.* abſunt uſque ad πεφίσταλμαι.

g Μηδὲν] *Vat. Rul.* pro μηδὲν habet μὴ. & quæ mox poſt φθεγξομένου ſequuntur, omnia abſunt, uſque ad πρόσταξιν. Sed & abeſt, quod paullo poſt ſequitur νῦν ὑμῶν, ut & κακῶν πανὸς.

h Τὴν δ' Θεοῦ πρόσταξιν] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* τὴν δ' Θεοῦ ἐντολὴν κ πρόσταξιν *Baſ.* & G.

i Ἀπαθῆ βιώσετε,] *Big. Samb.* & *Caſ.* βιώσεσθε (ut & *Vat. Rulei.*) *Hen.* & ad marginem *Samb.* βιώσεσθε ἀπαθῆ *Genevenſes* Typi. Venit autem ex affectu Attico, quod nunc legis inter Joſephi verba. *Bern.*

k Ξαινόμενοι] Ita *Big. Samb. Hen. Caſ.* & *Vet. Interpr.* ξενιζόμενοι *Vat. Baſ.* & G. lege κνιζόμενοι. *Cocc.* In *Vat. Rulei* abeſt tota pericope ab ἀπαθῆ uſque ad φροντίδι, ut & quæ paullo poſt ſequuntur ab ὅσα uſque ad συντελεῖ. Dein quoque & ὑμετέρου & παλαιπωρίας. *Hav.*

l Ὧν παρόντων] Interſerit ὧν *Vat.* ſequentia deſunt uſque ad γήρως. *idem.*

m Ἂν ἐπέλθοι,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* οὐκ ἂν ἐπέλθῃ, καὶ τὸ ζῆν εἰς μακρὸν ἂν ὑμῖν γένοιτο.

n Νῦν δ' εἰς ταὐτὸν μοι] Totum locum ita concipit *Vat. Rul.* εἴ τι μοι εἰς ταὐτὸν τῷ γλῶ· γῆρας τε θᾶττον ἐπέλθοι καὶ τὸ ζῆν ὑμῖν γένοιτο. Quæ vero mox ſequuntur ἐνύβρισας &c. rurſus deſunt uſque ad πονηρῷ. Imo & a παρεκάλει uſque ad χαλ. αὐτῷ ut & καὶ λέγων uſque ad ἁμαρτεῖν, & paullo poſt, ἥττονα γ. σ. α. γ. pro ὑποπτεύει τιμωρίαν, dein habet ν. αὐτὸν τιμωρίας. *Hav.*

o Σιωπὴν ἄγεις,] *Gen.* male σκωπτὴν.

p Αὐτὸν,] Ἑαυτὸν *Hen.* αὐτὸν *Gen.* Bern.

q Ἁμαρτεῖν.] Ita *MSS.* ἁμαρτάνειν *Baſ.* & G.

r Κατηγόρει] Κατηγορεῖτο *Hen.*

s Οὐκ ἔτι μὲν αὐτοῖς τ' ἑαυτῆς] Legit *Big.* οὐκ ἔτι μὲν δὴν αὐτοῖς τ' ἑαυτῆς &c. quod non fuerat negligendum. *Hav.*

t Τῶν ἑαυτῆς.] Ita *Samb Vat.* (ſed *Vat. Rul.* δὲ) & *Caſ.* τ' ἑαυτῶν *Big.* τὰ ἑαυτῆς *Baſ.* & G.

v Πονοῦσι δ' καὶ τοῖς] Hæc uſque ad ἀξιώσειν, abſunt a *Vat. Rulei. Hav.*

x Τὰ μὲν παρέξειν,] Ita *MSS.* τὸ μὲν π. τὸ δ' οὐκ *Baſ.* & G.

y Ὅτι τ' Ἀδαμον,] Et hæc abſunt ab cod. *Vat.* uſque συμφορᾶς ἐβαλε. *Hav.*

z Τὴν φωνὴν,] Sic in *MSS.* τ' φωνῆς, ὀργ. ἐπὶ κακ. in *Editis*, quæ ſequuntur uſque ad Ἀδαμον abſunt a *Vat. R.* idem.

a Πολέμιον] *Vat. R.* πολέμιας. *idem.*

b Ἀνθρώποις, καὶ ὑποθήμενο] Ita *MSS.* αὐτοῖς & mox ὑποθήμενο in *Editis*, pro ὑποθήμενο. quo tempore, inquit *Bern.* valde ſibi placent Athenienſes.

c Κατὰ τ κεφαλῆς] Quia interpres vetus (Epiphanius ſcholaſticus creditus) hæc reddit, *ut mulier ejus capiti plagas inferret*, notatum video ad marginem editionis Colonienſis anni 1534. *attendant iſta noſtri temporis Hebraïzatores, ut videant an non & Joſephus legerit* ipſa; *non* ipſe *aut* ipſum. Notum eſt quantas turbas dederit illud הוא, nec lubet hic repetere, quæ hinc & inde allata ſunt. Ut dederim ita ſcripſiſſe veterem Interpretem, qui, ut ſequentia docent, Joſephi mentem aſſecutus non fuit, num ex Joſephi verbis id potuit elicere? Nulla apud Joſephum eſt mentio mulieris, nec ullum hactenus codicem Joſephi conſpectum memini, in quo hoc loco mulier commemoratur. *Rel.*

d Ὡς ὑπὸ συνειδ.] Abſunt a *Vat. Rul.* uſque ἐνομίσης. *Hav.*

e Αὐτὸν ἀπεστέρησας,] Αὐτῶν *Hen.* Hac de re vide *Baſilium* de Paradiſo, & *Theſaurum Theolog.* & *Philolog.* p. 60. & p. 76.

f Ἑλυόμενον.] Ita *Samb.* & *Big.* εἱλιόμενον *Heſych.* ἑλισσόμενον *Vat. Baſ. G.* & *Heſych.* Hanc lectionem Joſepho vendico ex codice *Sambuci*, Lexico Heſychii, & Tralatione *Epiphanii*. ἑλισσόμενον *Big.* parvo apice differt. Bern. *Vat. Rul.* ἑλυόμενος πεποίηκε. ſequentia ad πάσχειν rurſus deſunt ibidem, ut & εἰς ε. χ. in fine Capitis. *Hav.*

g Ἐποίησε.] Πεποίηκε *Hen.* Bern.

h Χωρίον.] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* τόπον *Baſ.* & G. Hic omittit quod de cuſtodia Angelica habet *Moyſes*: id forſan operi ſuo Philoſophico reſervandum ratus.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. β'.

Περὶ τ̃ γήρως Ἀδάμου, καὶ [i] τ̃ ἀπ' αὐτ̃ δέκα γενεῶν τ̃ μέχρι τ̃ καταϰλυσμο῀.

[k] Γίνονται δ' αὐτοῖς, [l] παῖδες ἄρρενες δύο. [m] προσηγορεύετο δ' αὐτῶν ὁ μὲν [n] πρῶτος [o] Κάϊς, [p] ϰτῆσιν δ' σημαίνῃ τοῦτο μεθερμηνευόμενον τὸ ὄνομα· Ἄβελος δ' ὁ δεύτερος, [q] σημαίνῃ δ' [r] πένθος τοῦτο. γίνονται δ' αὐτοῖς ϰαὶ θυγατέρες. οἱ μὲν δὴ ἀδελφοὶ [s] διαφόροις ἔχαιρον ἐπιτηδεύμασιν. [t] Ἄβελος μὲν γὰρ ὁ νεώτερος [v] δικαιοσύνῃ ἐπεμελεῖτο· ϰαὶ, πᾶσιν τοῖς ὑπ' αὐτ̃ πραττομένοις παρεῖναι τ̃ θεὸν νομίζων, ἀρετῆς [x] προενόει. ποιμενικὸς δ' ἦν ὁ βίος [y] αὐτ̃. Κάϊν δὲ [z] πάντα ἄλλα πονηρότατος ἦν, ϰὴ πρὸς τὸ ϰερδαίνειν μόνον ἀποβλέπων, γῆν τε ἀρ῀ν ἐπενόησεν πρῶτος, ϰαὶ [a] ϰτείνῃ τ̃ ἀδελφὸν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. θύσαι τῷ θεῷ δόξαν αὐτοῖς, ὁ μὲν Κάϊς [b] τὰς ἀπὸ τ̃ γεωργίας τ̃ τῶν φυτῶν ϰαρπὰς ἐπήνεγϰεν· [c] Ἄβελος δὲ [d] ϰάλα, ϰὴ τὰ πρωτότοϰα τῶν βοσϰημάτων. [e] ὁ δὲ θεὸς [f] ταύτῃ μᾶλλον ἥδετο τ῀ θυσίᾳ, τοῖς αὐτομάτοις τ̃ ϰτ῀ φύσιν γεγονόσιν τιμώμενος, ἀλλ' οὐϰ ἐπὶ τοῖς ϰατ' ἐπίνοιαν ἀνθρώπου πλεονέϰτῃ [g] ϰτ῀ βίαν πεφυϰόσιν. ἔνθεν ὁ Κάϊς, παροξυνθεὶς ἐπὶ τῷ προτετιμῆσθαι τ̃ Ἄβελον ὑπὸ τ̃ θεο῀, ϰτείνῃ τ̃ ἀδελφὸν, [h] ϰὴ τ̃ νεϰρὸν αὐτ̃ ποιήσας ἀφανῆ, λήσειν ὑπέλαβεν. ὁ δὲ θεὸς, συνεὶς τὸ ἔργον, [k] ἦϰε πρὸς τ̃ Κάϊν, περὶ δὲ ἀδελφο῀ πυνθανόμενος, [l] ποῖ ποτε εἴη· πολλῶν γὰρ αὐτὸν οὐϰ [m] ἰδεῖν ἡμερῶν, τ̃ ἄλλον χρόνον ἅπαντα μετ' αὐτ̃ βλέπων αὐτὸν ἀναστρεφόμενον. ὁ δὲ Κάϊς ἀπορούμενος, ϰὴ οὐϰ ἔχων ὅ, τι λέγοι πρὸς τ̃ θεὸν, ἀμηχανεῖν μὲν ὑπ' αὐτοῦ ἔφασϰεν τὸ πρῶτον ὑπὲρ τοῦ ἀδελφῷ μὴ βλεπομένῳ. [n] παροξυνθεὶς δὲ, τ῀ θεῷ λιπαρῶς ἐγϰειμένῳ ϰαὶ πολυπραγμονοῦντος, οὐϰ εἶναι παιδαγωγὸς, οὐδὲ φύλαξ αὐτ̃ τῶν ὑπ' αὐτ̃ [o] πραττομένων, ἔλεγεν. ὁ δὲ θεὸς τέως ἤλεγχεν ἤδη τ̃ Κάϊν, φονέα [p] τοῦ ἀδελφο῀ γεγονότα· ϰὴ θαυμάζω, [q] φησὶν, εἰ

[i] Τῶν ἀπ' αὐτοῦ] Τῶν αὐτ῀ *Baſ. G.* Bern.

[k] Παῖδες] Sic *Samb. Hen. Vat.* & *Vet. Interpr.* ϰαὶ παῖδες *Baſ.* & G.

[l] Ἄρρενες δύο.] Ibi *Hen.* ἄρσενες, litigium præſulum Corinthii & Theſſalonicenſis. Vincit autem Euſtathius: ἄρρενες enim rotundius fertur, & ore Attico. *Bern.*

[m] Προσηγορεύετο] Ita *MSS.* προσηγόρευ) *Editi.*

[n] Πρῶτος] Πρότερος *Hen.* non incongrue. *Bern.*

[o] Κάϊς,] N. abſorbetur uti Οὐάλης, *Valens* & apud noſtrum Πέδης, *Pudens. Rel.*

[p] Κτῆσιν] Κτίσις ſoli *Samb.* & *Big.* Κτίσις *Samb.* & *Big.* ϰλῆσις reliqua exemplaria Græca, quibuſcum facit *Epiphanii* Tranſlatio. Permutant profecto ſcribæ veteres recenteſque η & ι vocales literas errore haud levi. Iones tamen eis cauſam præbuere, qui hos phthongos communes habent inter loquendum, ut ψηφίσθιον, ψιμύθιον, &c. *Bern.*

[q] Σημαίνῃ] Τοῦτο σημαίνῃ π. *Baſ.* & *G.*

[r] Πένθος τοῦτο.] Οὐδὲν τοῦτο legiſſe videtur *Vet. Interpr.* Vide *Druſii* Obſervat. l. VI. c. XII. & *Iſ. Voſſ.* ad Objecta *Hornii*, cap. 3.

[s] Διαφόροις ἔχαιρον] Ita *Samb. Vet. Interpr.* & *Pet.* Διαφόρως ἐχρῶντο *Vat.* (ſed in *Vat. R.* tota rurſus pericope deëſt) Διαφόροις ἐχρῶντο *Big.* & *Caſ* ἐχρῶντο abſque Διαφόροις *Baſ.* & G. Huds. *Samb.* & *Epiphanius*, & excerpta *Peyreſciana.* Διαφόροις ἐχρῶντο *Big.* & *Caſ.* neutra lectio diſplicet. Quinimo exciderat Διαφόροις nulla laude *Baſilienſium*, quos vel ad menda imitantur operæ *Genevenſes.* Mox *Peyr.* ὁ νεώτατος pro ὁ νεώτερος. *Bern.*

[t] Ἄβελος μὲν] *Vat. R.* Ἄβελον δὲ ποιμένα ποιμένιον ἔδει ὁ βίος. Sed quæ ſequuntur ϰαὶ πᾶσιν uſque προενόει deſunt.

[v] Δικαιοσύνῃ] Ἀρετῆς pro δικαιοσ. *Hen.* ſtulta cautio eſt. *Bern.*

[x] Προενόει.] Ita *Samb. Vat. Pet.* προενοεῖτο. *Alii* cum *Baſ.* & *G.* προύνοεῖτο malit *Bernardus.* Huds. Προενόει *Samb.* & *Peyreſc.* προενοεῖτο *Baſ.* cum aliis exemplaribus: mallem πρένοεῖτο. Tintinnat autem auribus ingratis προενοεῖτο cum verbulo ἐπιμελεῖτο. *Bern.*

[y] Αὐτ῀.] Αὐτῷ *Samb.* & *Pet.*

[z] Τά τι ἄλλα] Abeſt a *Vat. Rul.* & mox in eodem pro ἦν eſt ὢν, & deſunt ϰαὶ πρὸς τ. ϰ. υ. α. & mox itidem ἀρ῀ν.

[a] Κτείνῃ τ̃ ἀδελφὸν ἐξ αἰτίας τοιαύτης.] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* Κ τείνῃ Κ τ̃ ἀδελφὸν αὐτοῦ οὐϰ τοιαύτης αἰτίας *Baſ.* & *G.* οὐϰτίνῃ vero habet *Vat. Rul.* & dein quæ ſequuntur poſt θ. τ. θ. δ. αν. ο. υ. Κ. α. τ. γε. Κ τ. φ. ϰ. ἐπη. uſque ad παροξυνθεὶς non agnoſcit.

[b] Τὰς ἀπὸ τ̃ γεωργίας] Ita *MSS.* in *Editis* deeſt τὰς.

[c] Ἄβελος δὲ γάλα,] Hæc & quæ ſequuntur, alio ordine legit Codex *Vaticanus* collatus a *Rulæo*, ita ſcilicet, τ̃ Ἄβελ ὑπὸ θεο῀ γάλα προσενέγϰασθαι Κ τὰ πρωτότοϰα τ̃ βοσϰημάτων. τοῖς αὐτομάτοις δὲ μᾶλλον Κ τ῀ φύσιν γεγονόσιν ἥδετο). τὸ θεῖον τιμῶμενον ἢ τοῖς ϰατ' ἐπίνοιαν πλεονέϰτῃ Κ βίᾳ πεφυϰόσι. ϰαὶ τ̃ νεϰρὸν ἀφανίσας λήσειν ὑπελάμβανεν. ὁ δὲ θεὸς ἤλεγχε τ̃ Καΐν φονέα τ῀ ἀδελφο῀ γεγόμενον. τ̃ δ' ἐπὶ τῷ φόνῳ τιμωρίας αὐτ῀ ἦφιεν ἱϰετεύσαντα. ἐπέσχεν δὲ αὐτὸν, Κ τὸς ἴσους αὐτῷ τιμωρήσεσθαι τ῀ τῶν ἑβδόμων ὑπειλεν χρόνων.

[d] Γάλα,] Στέαρ LXX. *Interpretes.*

[e] Ὁ δὲ θεὸς] Ὁ θεὸς δὲ *Baſ.* & *G.* τὸ θεῖον *Hen.* qua ſolet religione. *Bern.* Eſt vero edita lectio in *Coll. Bigot.* Hav.

[f] Ταύτῃ μᾶλλον ἥδετο τῇ θυσίᾳ,] *Joſephum*, Rabbinos ſequutum in cauſa probati & improbati ſacrificii, peccare oſtendunt *Cunæus* de Rep. Hebr. *Heideggerus* in Hiſt. Sacr. *Bæclerus* in Diſſert. Academ. cum aliis quam plurimis.

[g] Κατὰ βίαν] Καὶ βίᾳ *Hen.* & *Pet.*

[h] Κὴ τ̃ νεϰρὸν αὐτῷ ποιήσας ἀφανῆ,] Τὸ νεϰρὸν αὐτ. π. ἀφανὲς *Hen* & *Pet.* genere tertio inquit *Bern.*

[i] Ὑπελάβετο.] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* ὑπελάμβανεν *Hen. Baſ.* & *G.*

[k] Ἦϰε] *Al.* ἦλθε. Ἦϰε *Big. Samb. Caſ.* ἦλθεν *Baſ.* & G. Illud autem melius; ſiquidem ἥϰω, ἥϰιος ἔχομαι. *Bern.*

[l] Ποῖ ποτε] Ποῖποτ' *Samb.* Bern.

[m] Ἰδεῖν] Ita *Big. Samb. Caſ.* ritu Attico. οἶδεν *Vat. Baſ.* & *G.* εἶδεν *alii.* Huds. Ita *Big. Samb* & *Caſ.* ritu Attico. ἡμερῶν οὐϰ οἶδεν αὐτὸν libri vulgati. εἶδεν enarrator *Severi* atque ſcriba *Caſſiodori*, nullo uſu. *Bern.*

[n] Παροξυνθεὶς δ'.] Παροωξυνθεὶς *Baſ. Gen.* cæteraque præter *Samb.* tum hic, tum ſupra. *Bern.*

[o] Πραττομένων,] Πραττομένων. *Big. Samb.* Bern.

[p] Ταδελφο῀] *Big. Samb. Baſ.* τ̃ ἀδελφῇ *Hen.* haud curate. Adferunt inſuper mox *Big.* & *Samb.* φησὶν ὁ θεὸς; iſtud quidem diſertius. *Bern.*

[q] Φησὶν,] Φησὶν ὁ Θεὸς *Big. Samb.* & *Vat.*

Fratres omnium primi, moribus diſſimilibus. Gen. c. 4.

Caïs, opes; Abelus, luctus.

Hic paſtor pius, ille improbus agricola.

Quæſita arte munera Deo minus placent.

quit, si de fratre nescis dicere quid factum sit, quem tu-met peremisti. Attamen illi, sacrificium facienti, ejusque merito expostcenti ne vehementius ei irascceretur, cædis supplicium remisit *Deus:* exsecrabilem autem fecit, posterisque ipsius, usque ad septimam progeniem, pœnam subeundam esse denunciavit; & ex ista regione eum cum uxore ejicit. Illo autem extimescente, ne *per terram* oberrans in feras incideret, atque eo modo periret, jussit cum *Deus* nihil triste tali ex causa suspicari; sed, quod nec quidquam mali ex feris ei accideret, terram omnem impavide peragrare: ac, signo ei indito ut nosci posset, *è conspectu suo* abire præcepit.

Caïs Fratricida exsulat cum stigmate.

2. Caïs autem, multum terræ una cum uxore emensus, tandem Naïda condidit; id loci nomen est: atque illic habitare constituit, ubi etiam liberos procreavit. Cæterum pœna nequaquam ei cedebat in admonitionem, sed in malitiæ incrementum; voluptates quidem omnigenas sibimet indulgenti, etiamsi cum injuria secum commorantium eas habere oporteret. Facultates autem domesticas magna pecuniarum vi ex rapinis & violentia amplificans, & ad luxuriam ac latrocinia familiares suos invitans, magister illis exstitit ad pravam vitæ institutionem. Et simplicitatem quidem, qua prius vivebant homines, excogitatis mensuris & ponderibus immutavit; vitæ innocentiam ex harum rerum ignoratione, animique magnitudinem in vafritiem & calliditatem vertens. Primus agris terminos posuit, urbemque ædificavit & muris communivit, in unum convenire cogens domesticos suos. Hanc autem civitatem ab Anocho, liberorum natu maximo, Anocham appellavit. Anochi vero filius fuit Jarades. Ex illo autem Maruelus, cujus filius fuit Mathusalas: hujus vero Lamechus, cui filii exstiterunt septuaginta & septem, ex duabus suscepti uxoribus, Sella & Ada. Horum quidem Jobelus, ex Ada natus, fixit tabernacula, & rem pecuariam coluit. Jubalus vero, frater ejus uterinus, musicam exercuit, psalteriumque & citharam invenit. Thobelus

Stathmica, Gromatica, atque ipsa Architectura ad Cain inventorem referuntur.

Gen. cap. 4. Prima urbium conditur Anocha, sive Henochia, in Naïde regione.

Scenitarum princeps Jobelus, Jubalus musicorum, atque fabrorum Thobelus, aut Tubalcain.

τῶν ἀνθρώπων ἀγνοεῖς εἰπεῖν τί γέγονεν, ὃν αὐτὸς ἀπολώλεκας. τὸ μὲν οὖν ὑπὸ τῷ φόνῳ τιμωρίας αὐτὸν [r] ἠφίει, θυσίαν τε ὑπιτελέσαντα, καὶ δι' αὐτῆς ἱκετεύσαντα μὴ λαβεῖν [s] ὀργὴν ἐπ' [t] αὐτῷ χαλεπωτέραν· ἐπάρατον δ' αὐτὸν ἐπῆλθε, καὶ τοὺς ἐκγόνους αὐτοῦ [v] τιμωρήσασθαι τὴν ἑβδόμῳ [x] ἠπείλησε γενεὰν [y] καὶ τὸ γῆς ἐκείνης αὐτὸν ἐκβάλλει σὺν τῇ γυναικί. τὸ δ' ἵνα μὴ θηρίοις ἁλώμενον περιπέσῃ δεδιότα, καὶ τοῦτον [z] ἀπολῆται τὸ τρόπον, ἐκέλευε μηδὲν ὑφορᾶσθαι σκυθρωπὸν ἀπὸ τοιαύτης αἰτίας, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ μηδὲν ἐκ θηρίων αὐτῷ [a] γλυκάσθαι δεινόν, [b] διὰ πάσης ἀδείας χωρεῖν γῆς· καὶ σημεῖον ὑπεβάλλων, [c] ὡς γνώριμον ἂν εἴη, προσέταξεν ἀπιέναι.

β'. Πολλὴν δ' ἐπελθὼν γῆν [d] ἱδρύεται μετὰ τῆς γυναικὸς Καΐς Ναΐδα, τόπον ὕστερον καλούμενον, καὶ [e] αὐτόθι ποιεῖται τὴν καθοίκησιν, [f] ἔνθ' αὐτῷ αἱ παῖδες ἐγένοντο. οὐκ ὑπὸ νωθείας δὲ τὴν κόλασιν ἔλαβεν, ἀλλ' ἐπ' αὐξήσει τῆς κακίας· ἡδονὴν μὲν πᾶσαν ἐκπορίζων αὐτοῦ τῷ σώματι, καὶ μεθ' ὕβρεως τῶν συνόντων [g] δέοι ταύτῃ ἔχειν. αὔξων δὲ τὸ οἰκεῖον πλῆθος χρημάτων ἐξ ἁρπαγῆς καὶ βίας, πρὸς ἡδονήν τε καὶ λῃστείαν τοὺς ἐντυγχάνοντας ἐδιδασκαλῶν, διδάσκαλον αὐτοῖς πονηρῶν ὑπάρχων ὑπηθῶν. καὶ τὴν ἀπεραγμοσύνῃ μὲν, ἣ πρότερον σωτηρίᾳ οἱ ἄνθρωποι, μέτρων [h] ὑπονοίᾳ καὶ σταθμῶν μετεσήσατο· ἀκέραιον αὐτοῖς ὄντα τὸν βίον ἐκ τούτων ἀμαθίας, καὶ [i] τὸ μεγαλόψυχον εἰς πανουργίαν [k] ἀπαγαγών. [l] ὅρους τῆς πρώτου ἔθετο, καὶ πάλιν ἐδείματο καὶ τείχεσιν ὠχύρωσεν, εἰς ταὐτὸ συνελθεῖν τοὺς οἰκείους καταναγκάσας. καὶ τὴν πόλιν δὲ ταύτῃ ἀπὸ [m] Ἀνώχου, τοῦ πρεσβυτάτου [n] παιδὸς, Ἀνώχαν ἐκάλεσεν. Ἀνώχου δὲ [o] Ἰαραδὴς ὑὸς ἦν. ἐκ δὲ τούτου [p] Μαριήλου, ὃν γαμεῖ τῆς Μαθουσάλα, τοῦ δὲ [q] Λάμεχου, ᾧ παῖδες ἐγένοντο ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα, ἐκ δύο γυναικῶν [r] αὐτῷ φύντες, [s] Σελλᾶς καὶ Ἀδᾶς. τούτων Ἰώβηλος μὲν [t] ἐξ Ἀδᾶς γεγονὼς, σκηνὰς ἐπῆξατο, καὶ [v] κτηνοτροφίαν ἠσκήσατο. [x] Ἰούβαλος δὲ, ὁμομήτριος ὢν [y] αὐτῷ, μουσικὴν ἤσκησε, καὶ [z] ψαλτήριον καὶ κιθάραν ἐπενόησε. Θόβελος

r Ἠφίει.] Ita *Samb. Hen.* & *Vet. Interpr.* ἀφίει *alii.* Ἠφίει libenter restituo, verbulum Athenienſibus pernotum, propter codd. *Samb.* & *Hen.* necnon versionem Scholasticam. ἀφίει fuit cæterorum. *Bern.*

s Ὀργὴν.] Sic *Big. Samb. Vat. Caſ.* & *Vet. Interpr.* ὀχλὼ *alii.* Huds. Conspirant in ea lectione *Big. Samb. Caſ.* cum *Epiphanio* Græculo. ὀχλὼ λαβεῖν quod excusum erat, nec Deo decens existimo, nec παντελῶς ἰδιωτικόν. *Bern.*

t Αὐτῷ.] Αὐτῇ *Vat.*

v Τιμωρήσασθαι.] Ita *Samb.* & *Caſ.* τιμωρήσεσθαι *Hen.* τιμωρίσασθαι ferunt *cæteri.*

x Ἠπείλησε.] Ἠπείλει *Hen.* Bern.

y Καὶ τῆς γῆς ἐκείνης.] Totum hunc locum ita digerit Codex *Vat.* ex Collatione *Rulei.* καὶ τ. γ. ἐκείνης ἐκεῖνον ἐκβαλὼν σημεῖον ἐπέθαλεν ὡς γνώριμον ἂν εἴη. ὁ δὲ μετὰ τῆς γυναικὸς εἰς τόπον ἱδρύεται ναΐδων ὕστερον καλούμενον. ἔνθα αὐτῷ αἱ παῖδες ἐγένοντο. διδάσκαλον δὲ πονηρῶν ἐπιτηδευμάτων τοῖς συντυγχάνουσι γέγονε· μέτρων ἐπινοίας καὶ σταθμῶν. ὅρους τε γ. πρ. εθ. ἐ. π. ἐδείμ. Ἀνώχαν καλέσας αὐτὴν εἰς ὄνομα δὲ πρεσβ. παιδὸς Ἀνώχ. τούτου δὲ Ἰαρέδης υἱὸς ἦν. ἐκ δὲ δὲ Μαριήλ. ᾧ παῖς Μαθουσάλα. τοῦδε Λαμέχ, ᾧ π. ὧν. ἑπ. ἐ ἑβδ. ἐκ δ. γλω. ἀν φ. Σελᾶς ἐ Ἀδᾶς. τουτ. Ἰωβ. μ. ἐξ Α. γεγ. σκ. επ. ἐ ᾠθο. ηγ. μουσικὴν ἤσκησε ἐ ψαλ. ἐ κιθ. ἐπεν.

z Ἀπολῇ.] *Al.* ἀπολοῖτο. Ἀπολεῖ) *Samb.* quo abs modo gens Attica non horret. *Bern.*

a Γενέσθαι.] Γενήσεσθαι *Samb.*

b Διὰ πάσης ἀδείας χωρεῖν γῆς· καὶ σημεῖον.] *Cocc.* legit ἐ δ. π. α. χ. γῆς, σημεῖον &c.

c Ὡς γνώριμον.] *Al* ᾧ.

d Ἱδρύεται.] Cum in uno *MS.* sit ὁ δὲ ἐπ. & mox εἰς τόπον, mallem legere πολλὴν ὁ δὲ ἐπελθὼν γῆν, ἱδρύεται μετὰ τῆς γυναικὸς εἰς Ναΐδα τόπον, vel πολλὴν δὲ ἐπελθὼν γῆν μετὰ τῆς γυναικὸς Καΐς, εἰς Ναΐδα ἱδρύεται τόπον. Apud *Thucyd.* ἐς δὲ Κολωνὰς τὰς Τρωϊάδος ἱδρυθείς, p. 72. *Edit. Oxon.* Huds Καΐς μετὰ τῆς γυν. εἰς τόπον ἱδρ. νεῦθεν ὕστερον καλούμενον, ἐ αὐτόθι *Hen.* Mox ἔνθα *Baſ.* & *Hen.* & Ἐπαυξήσει *Samb.* pro ἐπ' αὐξήσει. *Bern.*

e Αὐτόθι.] *Al.* αὐθις.

f Ἔνθ' αὐτῷ ἐ παῖδες ἐγένοντο.] Ἐνθα αὐτῶν παῖδες ἐγίνοντο *Vat.*

g Δέοι.] Δέει *Baſ. G.* sed δέοι *Big. Samb.* &, si vis, *Schotanus.* Bern δέη *Cocc.*

h Ὑπονοίᾳ.] Ἐπινοίας. *Hen.*

i Τὸ μεγαλόψυχον.] Articulum τὸ, qui deerat in *Editis*, ex *MSS.* restitui.

k Περαγαγών.] Ita *Big. Samb.* & forsan *Vet. Interpr.* ἀγαγὼν in aliis *MSS.* & *Editis.*

l Ὅρους τῆς γῆς.] Ita ex *Cod. Vat.* & *Vet. Interpr.* ὅρους τε γῆς in *aliis MSS.* & *Editis.*

m Ἀνώχου.] Ita & mox Ἀνώχαν *Big. Samb.* & *Vat.* Ἐνώσου & Ἐνώσαν *Baſ.* & *G.* Ἐνὼχ LXX. *Huds.* Ἐνωσου atque ἐνώσαν cum Glyca Zonaraque obtinent Editores *Baſ.* & *Gen.* Josephus autem ex Moyse, sacræ literaturæ principe, scripserat ἀνώχου hic, illic ἀνώχαν: sicut fidem adstruunt modo Cod. *Big. Samb.* & *Caſ.* una cum scriba *Scholastico. Bern.*

n Παιδὸς.] Παιδὸν *Vat.*

o Ἰαραδὴς.] Ita *Hen.* & *Epiphanii* quidem *Jarath* non procul abest. Ἰαξεὶδης *Vat.* & *Caſ.* Ἰαρεὶδ *Samb.* Ἰάρεδ in *Editis*, Γαϊδὰδ LXX.

p Μαριήλ.] Ita *Big. Samb. Vat. Caſ* & *Vet. Interpr.* Μαριὴλ *Hen.* Μαλίηλ in *Editis.* Μαϊὴλ & Μαλελεὴλ LXX.

q Λάμεχ.] Λάμεχ. *Hen.*

r Αὐτῷ.] Αὐτῇ *Vat.*

s Σελλᾶς.] Σελᾶς *Hen.* σελλὰς *Samb.* hic sequiore, ille priore syllaba debili. *Bern.*

t Ἐξ Ἀδᾶς.] Ita *Hen. Baſ. G. Vetus Interpr.* & LXX. ἐκ Σελλᾶς *Big. Samb. Vat. Caſ.* communi vitio.

v Προβατείαν.] Sic *Samb.* & *Zonaras.* προβατίαν *cæteri plerique.*

x Ἰούβαλος.] Pariter Ἰεβὰλ Zonaras & Eustath. atque Theophilus. Ἰωβηλος *Big.* & *Samb.* indiligenter & confuse. *Bern.* Hic in MS. *Vat.* inquit *Phil. Rulæus*, nova sectio, quæ indicatur litera unciali. Legit autem sic. Ιοβ. ὃ τὰ πολ. μετῆλθε χαλκ. τε πρ. ἐξ. Ἀδαμος ὃ Αὐελα μὲ ἐσφαγμένῃ, Κὼθ ὃ Δ|ᾷθ τ φονον πεφ. παιδοπ. ἤρχ. καὶ γίνοντ) αὐτῷ παῖδες ἀλ. τε πλ. ἐ ση. ὃς ἀρετ. ἐπετηδ. ἐ μιμηζῆς τὲς ἀπιγόνας ἀπέλιπεν. οἱ σοφίαν τε τὴν ἀρχαίαν ἐ τὴν τετ. Δ|ακοσμ. ἐπενοήσαν ὑπὲρ ὃ ἐ μὴ φυγεῖν τὲς ἀνέρ. τὰ ἰώ. ᾠθειρηκότα ἀφαν. Αδ. τ ὁλ. ἔσεσθ. τ μὲ κατ' ἰχ. π. τ ὃ κ βίαν ἐ πλ. ὑδ. Σηλᾶς δ. ποι. τ. μ. ἐκ πλ. τ. ὃ ετ. ὃν λίθ. ἀμφ. συέγ. τὰ ἀρ. ἵνα ἐ τ. πληθύνῃ ἀΦ. ὑπὸ τ ἐπομβρ. ἡ λιδ. μείνη. μένει ἀχρὶ ἐ δεῦρ κ τὴν Συελάδα. *Hav.*

y Αὐτῷ.] Αὐτῇ *Vat.*

z Ψαλτήριον ἐ κιθάραν.] Ita in *Editis*, *Eustathio Antioch. Zonara* & LXX. ψαλτήρια ἐ κιθάρας *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.*

a Τῶν

λος δὲ [a] τ̃ ἐκ τ̃ ἑτέρας γεγονότων ἰσχύϊ πάντας [b] ὑπερβαλὼν, τὰ πολεμικὰ ἀσκήσεπῶς μετῆλθεν· ἐκ τούτων καὶ τὰ πρὸς ἡδονὴν τ̃ σώματος ἐκπορίζων, [c] χαλκεῖαν πρῶτος [d] ἐπενόησε. πατὴρ ἦ θυγατρὸς γιόμενος [e] Λάμεχος, Νααμᾶς ὄνομα· [f] ἐπεὶ τὰ θεῖα σαφῶς ἐξεπισάμενος, εἰδὼς δίκην [g] ἑαυτὸν ὑφέξοντα τ̃ Καίνου ἀδελφοκτονίας, τοῦτο τ̃ ἑαυτοῦ γυναιξὶν ἐπίσης φανερόν. [h] ἔτι ἦ ζῶντος Ἀδάμου, καὶ Καίνου τοὺς ἐκγόνους πονηροτάτους σωισθῆ γιόμενα, τ̃ διαδοχὴν καὶ μίμησιν ἄλλον ἄλλου χείρονα τελευτῶντα· πρὸς τε πολέμους εἶχον ἀκρατῶς καὶ πρὸς ληστείαν ὡρμήκεσαν. [i] ὅλως δ' εἴτις ὀκνηρὸς ἦν πρὸς τὸ φονεύειν, ἀλλ' οὐ διὰ δικαιοσύνην ἦν θεοῦ, δεδιὼς καὶ πλεονεκτῶν.

γ'. Ἀδαμος δὲ, ὁ πρῶτος ἐκ γῆς γιόμενος· ἀπαιτεῖ γὰρ ἡ διήγησις τ̃ περὶ αὐτοῦ λόγον· Ἄβελ μὲν ἐσφαγμένου, Καίνου δὲ διὰ τ̃ ἐκείνου φόνον πεφευγότος, παιδοποιίας [k] ἐφρόντιζε. καὶ [l] δεινῶς εἶχεν αὐτὸν [m] γιγνώσεως ἔρως, ἔτη [n] τριάκοντ' ἤδη καὶ διακόσια ἡνυκότα μετὰ βίου, πρὸς οἷς ἕτερα ζήσας ἑπτακόσια τελευτᾷ. γίνονται μὲν οὖν παῖδες [o] αὐτῷ, ἄλλοι τε [p] πλείους, καὶ Σήθος. ἀλλὰ περὶ μὲν τ̃ ἄλλων μακρὸν ἂν εἴη [q] λέγειν· προσήκειν δὲ μόνα τὰ τ̃ ἀπὸ Σήθου διελθεῖν. τραφεὶς γὰρ ἔτος, καὶ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν ἤδη τὰ καλὰ κρίνειν [r] δυναμένῳ, ἀρετὴν ἐπετηδεύσατο· καὶ γιόμενος αὐτὸς ἄριστος, μιμητὰς [s] τ̃ αὐτῶν τοὺς ἀπογόνους κατέλιπεν. [t] ἅπαντες ἀγαθοὶ φύντες, [v] γῆν τε τὴν αὐτὴν ἀστασιάστως [x] κατώκησαν εὐδαιμονήσαντες· μηδενὸς αὐτοῖς, ἄχρι καὶ τελευτῆς, δυσκόλου περιπεσόντος· σοφίαν τε τὴν περὶ τὰ οὐράνια καὶ τὴν τούτων διακόσμησιν ἐπενόησαν. ἵνα δὲ μὴ [y] διαφυγεῖν τοὺς ἀνθρώπους τὰ δόξαντα, [z] μὴ δὲ πρὶν εἰς γνῶσιν ἐλθεῖν φθαρῆναι· [a] προφητικὸν ἀφανισμὸν Ἀδάμου τ̃ ὅλων ἔσεσθαι, τ̃ μὲν κατ' ἰσχὺν πυρὸς, τ̃ ἕτερον δὲ κ̃ βίαν καὶ [b] πληθὺν ὕδατος· στήλας δύο ποιησάμενοι, τὴν μὲν ἐκ πλίνθου, τὴν δὲ ἑτέραν ἐκ λίθων, ἀμφοτέραις ἐνέγραψαν τὰ δόξαντα. [c] ἵν' εἰ καὶ συμβῇ τὴν πλινθίνην ἀφανισθῆναι ὑπὸ τ̃ ἐμβρίας, ἡ λιθίνη μείνασα σημάνῃ μαθεῖν τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἐγγεγραμμένα, δηλοῦσι καὶ πλινθίνην δὴ ὑπ' αὐτῶν ἀνατεθῆναι. μένει δὲ [d] ἄχρι τοῦ δεῦρο

autem, *unus* ex altera uxore prognatorum, qui viribus omnes ſuperabat, rem militarem egregie tractavit; cujus ope quæ ad corporis voluptatem faciunt ſibimet comparans, opificium ærarium primus excogitavit. Lamechus autem filiæ factus pater, *cui* nomen Naamas; quoniam, rerum divinarum ſcientia pollens, viderat ſe pœnæ ſubjacere ob fratricidium à Caï perpetratum, uxoribus ſuis hoc indicavit. Cæterum adhuc vivente Adamo, progeniem etiam Caïs ſceleratiſſimam fieri contigit, cum per ſucceſſionem & imitationem alius alio indies deterior evaderet: ad bellum quippe ſupra modum proclives erant, & ad latrocinia præcipites ferebantur. Summatim vero, ſi quis ſegnis eſſet ad cædem faciendam, ſaltem perditæ erat & profligatæ dementiæ, *in alios* contumelioſus & injurioſus.

Caïnitæ a malo parente peſſimi.

3. Adamus autem, primus è terra factus, (nam de eo narratio à nobis aliquid dicendum exigit) poſteaquam Abel fuerat occiſus, & Caïs propter cædem ejus ſolum vertiſſet, de liberis procreandis cogitabat. Vehementi enim prolis deſiderio tenebatur, annos *jam* agens triginta & ducentos; quibus cum acceſſiſſent alteri ſeptingenti, *tandem* vita defunctus eſt. Et quidem illi nati ſunt filii complures, & *inter hos* Sethus. Sed de aliis quidem longum foret narrare: conabor autem ea ſola, quæ ad Sethi poſteros ſpectant, memorare. Is namque *à patre* educatus, & eo ætatis veniens, ut jam quæ recta eſſent diſcernere valeret, virtutis ſtudiis ſemet addixit: &, cum ipſe vir optimus exſtitiſſet, eorundem imitatores filios reliquit. Illi autem omnes, bona indole præditi, tum eandem terram ſine ſeditione incolebant beati (nulla re moleſta illis, quoad viverent, accidente) tum ſapientiam circa cœleſtia & eorum ornatum excogitaverunt. Ne autem illa inventa homines effugerent, & antequam venirent in notitiam, intercideren (cum rerum omnium interitum fore, alterum quidem ignis vi, alterum vero per violentiam & multitudinem aquarum, prædixiſſet Adamus) columnis duabus exſtructis, una quidem ex latere, altera vero ex lapidibus, inventa *ſua* utrique inſcripſerunt. Ut ſi eveniret lateritiam everſam iri per imbrium vim, lapidea ſuperſtes oſtenderet hominibus *Aſtronomica* inſcripta, ſimulque indicaret & lateritiam ab illis poſitam fuiſſe. Manet autem hodieque in ter-

Gen. c. 4. 25. & c. 5. 3.

Sethum genuit Adamus anno ætatis ſuæ 230.

Sethi nepotes, pietati & aſtronomiæ dediti, obſervationes ſuas cæleſtes duabus columnis inſcripſerunt.

Harum lapidea adhuc exſtare dicitur in Siriade.

[a] Τῶν ἐκ τ̃ ἑτέρας.] Sic *Samb.* ἐκ τ̃ τ̃ in *reliquis* & *Editis.* correxerat & *Cocc.*

[b] Ὑπερβαλὼν.] Ita *Big.* & *Samb.* ὑπερβάλλων *alii.*

[c] Χαλκείαν] Ita *Big. Samb. Vat.* Χαλκείαν τε, & mox πατὴρ τε in *Editis.*

[d] Επενόησε.] Ἐξεῦρε ſolus *Hen.*

[e] Λάμεχος,] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Caſ. Editi* non agnoſcunt Λάμεχος, ponuntque mox ὀνόματι pro ὄνομα.

[f] Επεὶ, τὰ θεῖα] Ita *Big.* & *Vat.* ἐπεὶ ἦ τὰ θεῖα *Baſ.* ἐπεὶ ἦ ὁ Λάμεχος τὰ θεῖα *Gen.* ἐπεὶ ὁ Λάμεχος τὰ θ. *Samb.*

[g] Εαυτὸν] Ita MSS. Editi αὐτὸν.

[h] Ετι ἦ ζῶντος Ἀδάμου,] Ita *Big. Samb.* & *Caſ.* imo *Samb.* legit Ἀδάμου τε. *Baſ.* omittit καί. *Gen.* anticipat, ἔτι κ̃ ζῶντος.

[i] Ολως δ' εἴτις ὀκνηρὸς] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* ἅπας δ' εἴτις ὀκνηρῶς εἶχε πρὸς τὸ φονεύειν κ̃ ἄλλου κτάνοντος, ἵν' θ. in *Editis.* Huds. *Big. Samb. Caſ.* & *Latinus* (ſi loquilicet) interpres. Valde diverſi nunc ſunt ab aliis Editores *Baſ.* & *Gen.* puta, ἅπας δ' εἴτις ὀκνηρῶς εἶχε πρὸς τὸ φονεύειν, ἢ ἄλλου κτάνοντος. Ipſe igitur πρὸς τὸ κείμενον id feci, quod faciendum fuit: quamvis ὀκνηρῶς εἶχε ſatis venuſtum apparet. *Bern.*

[k] Ἐφρόντιζε.] Hæc Unus *Hen.* ex compendio.

[l] Δεινῶς] Ita *Vat. Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* δεινὸς *Big.* & *Samb.*

[m] Γενέσεως] Lege γιγνώσεως vel γίνους *Cocc.*

[n] Τριάκοντ' ἤδη] *Samb.* ritu Athenienſium: τριάκοντα ἤδη cæteri. *Bern.*

[o] Αυτῷ,] Al. αὐτῇ.

[p] Πλείους,] *Sc.* filii XXXIII. filiæ XXVII. auctore *Cedreno*, Vol. 1. p. 8.

[q] Λέγειν·] Λαλεῖν *Big.*

[r] Δυναμένῳ,] Ita in *MSS.* δυνάμενον in *Editis.*

[s] Τῶν αὐτῶν] Sic *Big.* τ̃ αὐτῇ αὐτῶν τοὺς *Samb. Vat.* & *Caſ.* τ̃ αὐτῇ δρεπῶν λόγῳ. Cl. *Boſius.* τ̃ αὐτῇ τοὺς *Baſ.* τ̃ αὐτῇ τοὺς *Gen.*

[t] Οὗτοι] Ita *MSS.* οἱ ἦ in *Editis*, & *Zonara.*

[v] Γῆν τε τὴν αὐτὴν] Τὴν γῆν αὐτὴν *Big.* τὴν αὐτὴν γῆν *Vat.* & *Samb.*

[x] Κατώκησαν] Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* καθικήσαντες ἐδαιμόνησαν ut & mox ἄχρι τελευτῆς in *Editis.*

[y] Διαφυγεῖν] *Al.* φυγεῖν. *Hen.* φυγεῖν τοὺς ἀνθρώπους τὰ ἡυρημένα; neque hoc improbum valde aut abſurdum. *Bern.*

[z] Μὴ ἦ] Μηδὲ *Cocc.*

[a] Προφητικὸν] Προφητικότος *Baſ.* & *G.* minus recte.

[b] Πληθὺν] Ita *Samb.* πλῆθος *alii.*

[c] Ἵν' εἰ κ̃ συμβῇ τὴν πλινθίνην] Ita locum reſtituimus ex *Codd. Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* Ἵνα κ̃ πλινθίνης ἀφανισθείσης &c. dein τὰ ἐγγεγραμμένα δηλῶσα. κ̃ πλ. *Baſ.* & *G.* Locum aliquatenus ſanavit *Voſſius* (l. 1. c. 9. de Arte Gram.) σιγμὴν ponendo poſt ἐγγεγραμμένα, eamque tollendo poſt δηλῶσα. ſed interpolavit potius, quam recte emendatum dedit Cl. *Huetius* in Dem. Evangel. *Huds.* Ἵν' εἰ συμβῇ τὴν πλινθίνην ἀφανισθῆναι. Ita obſervant *Caſ. Big.* & *Samb.* Ἵνα κ̃ ἡ πλινθίνης ἀφανισθείσης *Baſ. G.* & *Epiphan.* Cætera felicia erunt, ſi ὑποσιγμὴν recte conjeceris: quippe *fore illud*, inquit Joſephus, *obruta undis aliquando lateritia columna, altera ex ſaxo ſuperſtes oſtenderet Aſtronomica ſibi inſcripta, ſimulque indicaret luteam aliam ab illis poſitam fuiſſe. Viſitur autem monumentum lapideum hodieque in Siriade tellure.* Eodem facit & correctio Beati Voſſii, Artis ſuæ libro primo. Spiſſe tamen ac turpiter in hoc limo hærent Gelenius, Schotanus, aliique, quaſi Epiphanio, Joh. Antiocheno, & Euſtathio ne vix Antiocheno, Cedrenoque ſupine invocatis. Hanc demum ſententiam interpolavit potius in Opere Chriſtianiſſimo, quam recte emendatam dedit Doctiſſ. & Eloquentiſſimus Huetius. *Bern.*

[d] Αχρι τ̃ δεῦρο] *Caſ. Big. Samb.* qui ἄχρι δεῦρο etiam multat articulo. κ̃ τὴν συριάδα *Baſ.* & *G.* ubi loco vocalis quartæ cernis υ. ex correctione ſcribæ cujuſdam ſcioli ſive ſcholaſtici. κ̃ τὴν σιριάδα γῆν Nicephorus in Eclogis nondum editis. Cæterum κ̃ γῆν τὴν σιριάδα proferunt tribus ſyllabis Hen. Johannes Malela, Glycas, Cedrenus, Epiphanius Interpres, aliique; unde Eccleſiaſticorum in hiſtoriis σιριάδιον ὄρος. Συριάδα quidem legerat Euſtathius ὑποδολιμαῖος. Tu demum *in terra Syria*, cum aliis Gelenii ineptiis putabis. Quid enim? ὁ τῇ

terra Siriade.

κῆ γῆν τὴν [e] Σιριάδα.

IV.

CAP. III.

De Diluvio; & quomodo Noëus, in arca cum familia ſervatus, habitarit in campo Sennaar.

ΕΤ iſti quidem per ſeptem ætates *eo ſtatu* perſtiterunt, Deum pro rerum omnium Domino agnoſcentes, virtutemque in omnibus reſpicientes. Procedente dein tempore patriis ab inſtitutis in pejus mutati ſunt, neque Deum cultu debito & honore dignantes, neque juris erga homines rationem habentes; ſed tum, eo quo virtutem antea certatim colebant, duplo majore ad malitiam ſtudio ſe ferri oſtendebant: quo factum eſt ut Deum ſibimet infenſum reddiderint. Nam multi angeli Dei, cum mulieribus conſuescentes, filios genuerunt injurioſos & omnis honeſti contemptores, propter potentiæ fiduciam: hiſce enim, quæ Gigantes auſos eſſe tradunt Græci, ſimilia & iſti perpetraſſe dicuntur. Noëus autem, quæ ab iis acta erant indignatus, eorumque conſilia gravatim ferens, ſuadebat ut in melius mentem actuſque mutarent. Verum, cum videret illos ſibimet non parere, totoſque vitiorum illecebris irretiri, veritus ne & ſe cum uxore & filiis eorumque conjugibus interimerent, ab ea terra diſceſſit.

Angeli Dei cum mulieribus commiſcentur.

Gen. c. 6.

Secedit Noëus.

2. Deus autem illum quidem juſtitiæ ergo valde dilexit; iſtos vero non ſolum malitiæ damna-

ΚΕΦ. γ'.

Ως ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο· καὶ ὃν τρόπον Νώε, σωθεὶς λάρνακι μετὰ τῶν συγγενῶν, κατῴκησεν ἐν τῷ Σενναὰρ πεδίῳ.

ΚΑΙ ἔτι μὲν ἐπὶ [f] γηραὸς διέμειναν, Θεὸν ἡγούμενοι δεσπότην εἶναι [g] τῶν ὅλων, καὶ πάντα πρὸς ἀρετὴν [h] βλέποντες. εἶτα προϊόντος χρόνου μεταβάλλοντα πρὸς τὸ χεῖρον ἐκ τῶν [i] πατρίων ἐθισμῶν, μήτε τὰς γενομισμένας τιμὰς ἐπὶ τῷ Θεῷ παρέχοντες, μήτε πρὸς ἀνθρώπους δικαίᾳ πιστεύμενοι λόγον, ἀλλ' ἰῶ πρότερον εἶχον τὰ ἀρετῆς ζήλωσιν, διαλασίονα τὰ κακίας τότ' [k] ἐπεδείκνυντο δι' ὧν ἔπραττον· ἔνθεν [l] ἑαυτοῖς τὸν Θεὸν ἐξεπολέμωσαν. πολλοὶ γὰρ [m] ἄγγελοι Θεοῦ, γυναιξὶ συμμιγέντες, ὑβριστὰς ἐγέννησαν παῖδας, καὶ [n] παντὸς ὑπερόπτας καλοῦ, διὰ τὸ ὀπὶ τῇ δυνάμει πεποίθησιν· ὅμοια [p] γὰρ τοῖς ὑπὸ γιγάντων τετολμῆσθαι λεγομένοις ὑφ' Ελλήνων, καὶ ἔτι δράσαι ἐφαρδίδον. ὁ [q] Νώε δ', τοῖς πραττομένοις ὑπ' αὐτῶν [r] δυσχεραίνων, [s] καὶ τοῖς βελτίοσιν ἀηδῶς ἔχων, ἔπειθεν ὅπως τὸ κρεῖττον [t] αὐτοὺς τὴν διάνοιαν καὶ τὰς πράξεις μεταφέρειν. ὁρῶν δ' οὐκ ἐνδιδόντας, ἀλλ' ἰσχυρῶς ὑπὸ τῆς ἡδονῆς [v] τῶν κακῶν κεκρατημένους, δείσας μὴ καὶ φονεύσωσιν αὐτὸν, μετὰ [x] γυναικὸς καὶ τέκνων καὶ τῶν τέτοις [y] συνοικούντων, ἐξεχώρησε τῆς γῆς.

Β' Ο δὲ Θεὸς τῶν μὲν τῆς δικαιοσύνης ἠγάπησε· κατεδίκαζε [z] δ' οὐκ ἐκείνους μόνον τῆς κακίας, ἀλλὰ καὶ πᾶν

τὴν Σηριαδικὴν γῆ monumentum Sethanum ſuo ævo extitiſſe memoravit Manethos Hierophanta. *Bern.*

e Σιριάδα.] Sic *Big. Samb.* & *Caſ.* Συριάδα *Alii* cum *Editis.* Σίριδα *Malela*, *Glycas*, *Cedrenus*, & *Vetus Interpr.* unde Eccleſiaſticorum in Hiſtoriis Σίριδος ὄρους. Verum Σηριαὰδ ex *Joſepho* legiſſe videtur *Euſtathius Antioch.* unde *Iſ. Voſſio* de *LXX. Interp.* p. 271. & *Marshamo* in Can. Chron. p. 39. in mentem venit intelligi *Seirath* locum in Gilgalis, in quo lapides ſculptos memorat *Liber Judicum*, III, 26. Cl. *Dodwello* (in Append. ad Diſſert. Cypr. p. 29. & 36.) veriſimile videtur, terram *Siriadicam* in Ægypto quærendam eſſe. Vide *Eundem* in *Diſſert.* de *Sancuniathone*, p. 26, 36. & Cl. *Fabricium* in Bibl. Gr. l. 1. c. XI. Adde Cl. *Stillingfletum* in Originibus Sacr. l. 1. c. 2. & *H. Urſinum* in Exercit. Sacr. p. 215. & *Simonium* in Bibl. Crit. Vol. 2. p. 34. & Vol. 3. p. 347. cum multis aliis. *Huds.* Σηριαδα, *terram Serum* malim legere, uti & Syncellus & Manethos legerunt. *Syriam* nunquam vocat *Syriada.* Sic cap. 7. infra Συρίαν vicinam Indiæ facit: crediderim & illic Σηριαν legendum. *Rel.*

f Γηραὸς] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* γήρως *Baſ.* & *G. aliique.* Nonnulli, *Epiphanium* ſequuti in lib. 1. *contr. Hæreſes*, dicunt nequitiam cœptam eſſe tempore Jaredi. Vide *Gallæum* de Orac. Sibyll. p. 254. Vol. 2.

g Τῶν ὅλων,] Septem hic rurſus voces deſunt in *Vat.* ut & mox προϊόντος τοῦ χρόνου.

h Βλέποντες.] Sic ex *MSS.* in *Editis* ἀποβλέποντες. Sic Athenienſes ſophiſtæ ſunt locuti, conteſtantibus etiam *Big.* & *Samb.* & Glyca Siculo. ἀποβλέποντες *Baſ.* & *G.* Bern.

i. Πατρίων] Iſtud ex *MSS.* πατρῴων *Baſ.* & *G.* Tota hæc pericope deeſt in *Vat.*

k Επεδείκνυντο] Ita *MSS.* ἐπιδεικνύμενοι *Baſ.* & *G.* quæ lectio ferri poteſt, ut etiam, ἀλλ' ἢ πρότερον, in præcedentibus. Forſan tamen ἀλλ' οἷ προτέρου, & dein ἐπεδείκνυτο.

l Εαυτοῖς] Ex *MSS.* αὐτοῖς in *Editis.*

m Αγγελοι Θεοῦ,] Falſa hæc, ſed Antiquis tamen credita, ut *Philoni*, *Juſtino M. Tertulliano*, *Lactantio* &c. Vide hac de re *Heideggerum* in Hiſt. Sacr p. 206. *Raderi* & *Du Cangii* notas ad *Chronic. Paſch.* ut & *Dauſqueium* in *Baſilium Seleuc.* p. 328. *Gallæum* de Sibyll. Orac. vol 1. p. 69, 97. *Barthium* in Adverſ. p. 2267. *Seldenum* de *Dis Syris*, c. 3 *Bangium* in Cœlo Orientali, p. 33. &c. *Gatakerum* de Stylo Novi Teſt. c. 13. *Spencerum* ad Originem, p. 69. *Colomeſium* in Opuſc. p. 78. & *Daviſium* in notis ad Commodianum, p. 201.

n Παντὸς] Sic in *MSS. Vet. Interpr.* & *Glyca.* πάντως & πάντας *aliis.* abeſt a *Vat.*

o Ομοια·] Abſunt in *Vat.* uſque ad ὁ Νώε.

p Γὰρ τοῖς] Γὰρ haud curant *Hen.* aut *Baſ.* aut Interpres *Scholaſticus.* Bern.

q Νώε] Ita ſemper in pleriſque *MSS.* quod ſemel monuiſſe ſatis ſit. Νῶε ſcribi forma nominis patria teſtatur *Joſephus*, *c.* 6. Νῶχος in uno *MS.* & *Edit. Baſ.* & *G.* paſſim. in altero *MS.* Νώης ubique. Νώης. Ita reddo utriuſque orbis piiſſimo maximoque Imperatori ſuum nomen, quod Joſephus Græce ediderat, conſonantibus *Samb.* & *Caſ.* Proxime abeſt Νῶε diſſyllabum, quo uſi ſunt uno opere LXXII. Judæi Alexandrini; tum Philo, Julius Chronographus, & mille Patres Chriſtiani, præter ſanctiſſimos Apoſtolos, foliorumque Sibyllinorum ſtrictorem. Mox etiam profitebitur ipſe Joſephus Νῶε ſcribi forma nominis patria cap. 6. §. 2. Dein Νώης Italorum ſi legerint, valde peregrinum eſt. Νῶχος vero *Baſ. Gen.* & Græcorum codicum pauciſſimos invaſit, plures Latinos; ſcriptura quidem recenti, at meliore quam *nichil* monaſticum. Repudiabis tamen *Noachus*, *Noemus*, *Nocha*, atque etiam *Noa*, ab uſu; qui potis, ὡς ἀμφίδολα. Leguntur enim in libris divinis נוחה נעמה, & ſimillima eorum. *Bern.*

r Δυσχεραίνων,] Quam Codex iſte *Vaticanus* ſit mutilus & mendoſus, cum ex ſuperioribus, tum & ex hiſce apparet. ita enim ſcribit, δυσχεραίνων ἐξεχώρησε τῆς γῆς, καὶ ἦλθε εἰς θάλασσαν τὴν ἑσπερῳ μεταξὺ δύο, καὶ ὅσον ἡ ἀν ἴδιον ἀφθείρωνται, μόνον σώζεται. ἦλθε ὑποθήκας λάρνακα τετράγωνον κυβοειδῆ τὸ μῆκος πηχῶν τ' ' ν' ἦ, τὸ πλάτος. ς λ'. τὸ βάθος. ὑπ ἡ σὺν σωὶ τῇ μ. τ. π. ἐ ταῖς γυν. υἱῶν. τότε ἄλλα ὅσα πτ. τὰς χρ. ἐπικ. ἐμ. ενθ. ζῶντα παντ. πτ. ἀφαν. ἦ γῆν. ὑπ. ἄλλατε τότ. ἐπάπλ. τ. ἀρ. ἰῶ ἦ λάτ. Αδ. δίκ. συνιὼν ἦ τότο τὸ πάθος κῆ τὸ χιλιοστὸν πεντηκοστὸν ἕκτον ἔτος λάτ. Αδάμ. Hic nova diſtinctio in MS. notata litera unciali. Nec ulterius pergit Collatio *Philippi Rulæi.* cum MS. Bib. Vat. in 4to. Numer. 984. ubi integer erat Joſephus, ſed valde compreſſe ſcriptus, nec admodum antiquus. Hactenus *Rulæus.* Sequuntur folia quædam vacua, unde apparet illum deſtitiſſe a labore fere ſupervacaneo, quum Codex ille valde mutile & vitioſe fuerit ſcriptus, nec nos deſtitutione ejuſdem collationis integræ multum amiſerimus. *Hav.*

s Καὶ τοῖς βελτίοσιν ἀηδῶς ἔχων,] Sic ex *MSS.* in *Editis* καὶ ἀλγηδῶς ἔχων. (ἀλγηδόνας *Cocc.*) Hoc modo reſcripſi ex *Samb. Big.* & *Caſ.* acclamante etiam *Epiphanio.* Vulgatum fuerat, τοῖς ὑπ' αὐτῶν πραττομένοις δυσχεραίνων, καὶ ἀλγηδῶς ἔχων. *Burius* noſter ἀλγεινῶς. *Bern.*

t Αὐτοὺς τὴν διάνοιαν] Ex *Big.* & *Samb.* in aliis *MSS.* & *Editis* deeſt vox αὐτούς.

v Τῶν κακῶν] Τῆς τῶν κακῶν *Coll. Big.* inde & quod ſequitur δείσας μὴ ἔ, nam in editis δείσας ἦ μὴ φ.

x Γυναικὸς] Ita ex *Cod. Vat.* & *Vetere Interpr.* γυναικῶν in reliquis *MSS.* & *Editis.* Pro γυναικὸς facit *Joſephi* locus, infra, V. 33.

y Συνοικούντων,] Sic *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* in *Editis* συνοίκων. Καὶ τῶν τέτοις συνοίκων *Baſ.* & *G.* cum ſuis omnibus, *Epiphanius* laxior, quam Joſephus eſſe voluit. Scripſit ille & *horunce cum conjugibus*, καὶ τῶν τούτοις συνοικούντων, teſtibus *Big. Samb.* & *Caſ.* Bern.

z Δ' οὐκ ἐκείνους] Ita ex *MSS.* ἦ οὐκ ἐκείνων μόνον *Baſ.* δ' οὐκ ἐκεῖνο *G.*

πᾶν ὅσον ἦν ἀνθρώπινον πότε δόξαν αὐτῷ ἀφθεῖραι, καὶ ποιῆσαι γένος ἕτερον πονηρίας καθαρὸν, ὑπερημένος [a] τε αὐτῶν τὸν βίον, καὶ ποιήσας ἐτῶν οὐχ ὅσα πρότερον ἔζων, [b] ἀλλ' ἑκατὸν εἴκοσιν, εἰς θάλασσαν τὸν ὑδρορ μετέβαλε· καὶ οἱ μὲν ἅπαντες ἀφανίζονται πάντες. Νῶε δὲ σώζεται [c] μόνος, ὑποθεμένης μηχανὴν αὐτῷ καὶ πόρον πρὸς σωτηρίαν ὑπὸ Θεοῦ τοιαύτην. [d] λάρνακα τετράγωνον καταskευάσας, [e] πηχῶν τὸ μῆκος [f] τριακοσίων, πεντήκοντα δὲ τὸ πλάτος, καὶ [g] τριάκοντα τὸ βάθος, εἰς ταύτην [h] σύν τε μητρὶ τῶν παίδων καὶ τούτων γυναιξὶν ἐνέβη· πρό τε ἄλλα, ὅσα πρὸς τὰς χρείας αὐτοῖς ὑπηρετήσειν ἔμελλεν, ὑποζύγιόν τε, ζῶά τε πανοπλία πρὸς ἀμυνὴν ὑπὲρ γῆς αὐτῶν, ἄρρενά τε καὶ θήλεα, [i] συνεισβαλόμενος, ἄλλα τε τούτων [k] ἐπαναπλασίονα τὸν ἀριθμόν. ἦν δὲ ἡ λάρναξ τοῖς τε τοίχοις καρτερὰ, [l] καὶ τοῖς ἁρμοῖς ἰσχυρῶς ἐνδεδεμένη καὶ τῷ ὄροφον· ὡς μηδαμόθεν ὑπικλύσασθαι, μήθ' ἡσθῆναι τὸ τοῦ ὕδατος βίας. καὶ ὁ Νῶε μὲν ἅπας μετὰ τῶν οἰκείων διασώζεται· ἦν δ' αὐτὸς μὲν ἀπὸ Ἀδάμου δέκατος. Λαμέχου γάρ ἐστιν υἱὸς, ὃν πατὴρ ἦν Μαθουσάλας. ὅστος ἦν τοῦ [m] Ἀνώχου τοῦ Ἰαρέδου. [n] Μαλεήλου ἦν Ἰάρεδος ἐγεγόνει, ὃς ἐκ [o] Καϊνᾶ πεπνεῦκε τοῦ Ἐνώσου, [p] σὺν ἀδελφαῖς πλείοσιν. Ἐνωσος ἦν Σήθου υἱὸς ἦν, τοῦ Ἀδάμου.

γ'. Σωσθεὶς ἦν τοῦτο τὸ πάθος καὶ τὸ ἑξακοσιοστὸν ἔτος ἤδη Νῶε τὴν ἀρχὴν, ἐν μηνὶ [q] δευτέρῳ, Δίῳ μὲν ὑπὸ [r] Μακεδόνων λεγομένῳ, [s] Μαρσουάνῃ δ' ὑπὸ Ἑβραίων· [t] ἔτους γὰρ ἐν Αἰγύπτῳ τὸν ἐνιαύσιον ἦσαν διαπεπαχότες. Μωϋσῆς δὲ τὸν [v] Νισᾶν, ὅς ἐστι Ξανθικὸς, μῆνα πρῶτον ὑπὲρ τῶν ἑορτῶν ὥρισε, καὶ τοῦτον ἐξ Αἰγύπτου τοὺς Ἑβραίους μεταγαγών. ἔτος δ' αὐτῷ καὶ πρὸς ἁπάσας τὰς εἰς τὸ θεῖον τιμὰς ἦρχεν· ὅπερ μέντοιγε [x] πρώτης καὶ ὠνὰς, καὶ τοῦ ἄλλου διοικήσεως, τὸν πρῶτον [y] κόσμον διεφύλαξε. τοῦ δὲ ἐπομβρίαν ἄρξασθαι φησὶν τῇ ἑβδόμῃ τοῦ [z] μεσηρημένος μηνὸς καὶ εἰκάδι. χρόνος δὲ ἦν ἀπὸ Ἀδάμου τοῦ πρώτου γεγονότος ἐτῶν ὑπῆρξε δισχιλίων [a] ἑξακοσίων πεντήκοντα ἓξ. ἀναγέγραπται δ' ὁ

vit, ſed, cum viſum eſſet ei univerſum genus humanum perdere, aliudque novum ſceleris purum inſtaurare, reſectoque vitæ ſpatio & non totidem annorum ac prius ſed centum & viginti conſtituto, continentem terram in pelagi faciem immutavit: & ſic iſti quidem univerſi abſumpti ſunt. Noëus autem ſolus eſt ſervatus, Deo ipſi hujuſmodi fabricam & viam ad ſalutem ſuggerente. Arcam quatuor contignationum conſtruens, ut longitudo trecentos cubitos pateret, latitudo quinquaginta, & altitudo triginta, in eam cum matre filiorum & eorum conjugibus conſcendit, aliiſque, quæ ad uſus neceſſarios ſibi ſuppeditura eſſent, impoſitis, omnigeniſque animalibus, iiſque mare & femina, ad genus illorum reparandum ſecum introductis, & ex aliis eorum ſeptem numero. Erat autem arca cum parietibus valida, tum commiſſuris tectoque firma; ut nulla ex parte ſubmergeretur, aut aquarum violentiæ cederet. Atque ita quidem Noëus cum ſuis ſervatus eſt. Erat autem ipſe quidem ab Adamo decimus. Nam Lamecho eſt genitus, cui pater erat Mathuſalas. Hic autem Anochi fuit, filii Jaredi. Ex Maluelo vero genitus eſt Jaredus; qui cum ſororibus plurimis ex Caïna prognatus eſt, Enoſi filio.. At Enoſus Sethi filius erat, qui ex Adamo natus eſt.

Gen. c. 6. Humanæ vitæ modulus annus 120.

Deſcribitur arca Noëi.

Gen. c. 6. & 7.

Noëi ſtemma.

3. Contigit autem hæc calamitas anno ætatis Noëi ſexcenteſimo, menſe ſecundo; qui à Macedonibus Dius appellatur, ab Hebræis autem Marſuane: ita enim in Ægypto annum conſtituerunt. Moyſes autem Niſan, qui eſt Xanthicus, in feſtis *obſervandis* menſem primum eſſe voluit; quod in eo Hebræos ex Ægypto eduxiſſet. Verum iſte *licet* ab eo in omnibus, quæ ad honores divinos ſpectant, exordium fecit; venditionibus tamen & emptionibus, & rerum cæterarum adminiſtratione, priſtinum ordinem ſervavit. Vim autem imbrium cœpiſſe ait vigeſima ſeptima die prædicti menſis. Tempus vero hoc ab Adamo primo homine annorum erat bis mille ſexcentorum quinquaginta ſex. In libros

Cataclyſmus orbem invaſit menſe Octobri.

Duplex anni Hebraici initium.

[a] Τε αὐτῶν] Illud τε ex *MSS.*

[b] Ἀλλ' ἑκατὸν εἴκοσιν,] *Joſephum* hîc falli notavit *Caſaubonus* (ad *Treb. Poll.* p. 219.) prætereaque ſibi non conſtare, quum ſub finem cap. VII. non poſt *Cataclyſmum*, ſed poſt *Moyſis obitum* hoc contigiſſe ſcribat. Vide etiam *Cunæum* de Rep. Heb. l. 3. c. 2.

[c] Μόνος,] Ita ex *MSS.* in *Editis* μόνον.

[d] Λάρναξ] De fabrica Arcæ videſis *Buteonem* & *Hoſtum*, *Wilkinſium* in Tom. 1. Synopſ. Criticorum per *Polum*, p. 82. & *Stillingfleti* Origines ſacr. l. 3 c. 4.

[e] Πηχῶν τὸ μῆκος] Ita MSS. tranſponunt. *Editi* τὸ μ. π.

[f] Τριακοσίων,] Tot cubitis longitudo, latitudo atque altitudo arcæ definitur in Gen. 6. 15. unde diſcimus cubitos a Joſepho in his libris memoratos non eſſe diverſos a cubitis Hebræorum: licet nonnulli ſuſpicati fuerint, quia ſæpe diſcrimen eſt inter numeros cubitorum apud Joſephum & illos, quos ſcriptores ſacri aut profani inter Hebræos memorant, & quia Joſephus hos libros in gratiam Gentium ſcripſit, aliis cubitis Joſephum in his libris uſum ac Hebraicis. *Rel.*

[g] Τριάκοντα] Ita ex *MSS.* in *Editis* τριακοντα βάθος, dein σὺν τῇ μητρὶ.

[h] Σύν τε] Συν τῇ Editi, at *Coll. Big.* συν τε τῇ.

[i] Συνεισβαλόμενος,] Sic *MSS.* in *Editis* συνεισβαλλόμενος.

[k] Ἐπαπλασίονα] De duobus & ſeptem *individuis*, non *paribus*, contra *Juſtinum Martyrem*, *alioſque*, verba accipienda eſſe docet *Heideggerus* in Hiſt. Sacr. p. 513. Vide etiam *Gallæum* de Orac. Sibyll. p. 127. Vol. 1.

[l] Καὶ τοῖς ἁρμοῖς] Ex *MSS*, addita ſunt illa καὶ τοῖς ἁρμοῖς ἰσχυρῶς ἐνδεδεμένη, quæ fruſtra quæras apud *Baſ.* aut *Gen.* aut *Vet. Interpr.*

[m] Ἀνώχου] Rurſum ex *MSS.* Ἀνώχου. in *Editis* Ἐνώσου. *Zonaras* aliique in hoc ſtemmate Ἐνὼχ reponunt ex LXX. Ut prius *Samb. Big.* & *Caſ.* Ἐνὼχου *Baſ.* G. atque Græciæ adeo ἐνὼϊβαεβαεωμένης, dum litera ſibila veniret loco χ. Zonaras & vulgus ſcriptorum in hoc ſtemmate Ἐνὼχ reponunt, ex codice τοῦ ὁ. Sequitur in melioribus libris μαρμήλου; cujus locô impreſſum μαλάηλου tam *Genevæ* quam *Baſ.* Bern.

[n] Μαλεήλου] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* in *Editis* Μαλαήλου.

[o] Καϊνᾶ] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* Καϊνου.

[p] Σὺν ἀδελφαῖς] Σὺν ἀδελφοῖς, phaſma Gelenii. Aſtutior agit Zonaras, ubi Joſephum transformat p. 9. ἐξ ὧν ἦν ἐπίχθη ὁ καϊνὰν, ἄλλοι τε υἱοὶ & θυγατέρες. *Bern.*

[q] Δευτέρῳ,] Hunc appellat Marcheſvan: adeoque initium anni ea ætate conſtituit Joſephus in initio Tiſri, qui præcedit menſem Marcheſvan: unde & circa æquinoctium autumnale mundi fuiſſe exordium ſecundum ejus ſententiam colligitur. *Rel.*

[r] Μακεδόνων] Sc. *Syro-Maced.* non *Macedonum Europæorum.* Vide *Marshami* Can. Chron. p. 183.

[s] Μαρσουάνῃ] Ita cum *Vet. Interpr.* nec procul abſcedunt *Samb. Caſ. Syncellus*, & *Indices MSS.* in Archivis Pembrochianis, qui Μαρσουὰν appellant. Nulluſque dubito quin Μαρσουάνη *Editorum* fuerit a Librarii lapſu pro Μαρσουάνη. Vide *Druſii* Obſerv. Sacr. l. 1. c. 13. *Samb.* & *Caſ.* Pariter Syncellus Taraſii, & Indices MSS. in Archivis Pembrocianis hunc menſem μαρσουὰν appellitant, *Epiphaniuſque* Latinis literis *Marſuane.* Excuſum fuit μαρσουάνη ὃ ἐστὶ ἰόρραιον· ἔτους γὰρ αἰγύπτιοι. Aliter *Caſ.* & *Samb.* & tranſlatio Latina. *Bigot.* etiam ἔτους ὃν οὐ αἰγ. Conjectura demum *Petit.* ἔτους παρ' αἰγυπτίοις, pro mendo impreſſo. *Bern.*

[t] Οὕτως γὰρ οὐ Αἰγύπτῳ] Sic ex *MSS.* in *Editis* ἔτους γὰρ Αἰγύπτιοι. Nonnulli conjecerant ἔτους ὃν οὐ Αἰγύπτῳ, aut ἔτους παρ' Αἰγυπτίοις.

[v] Νισᾶν,] Ita ex *Samb.* & *Heſychio.* Νισὰν *aliis.* Fortius exprimo τοῦ λόγουσαν ex Cod. *Sambuci*, Heſychii Lexico Græco, & proſodia Judaica. νισὰν, *Baſ. Gen.* Georgius Chronologus, alii. *Bern.*

[x] Πρώτης καὶ ὠνὰς,] Eo ordine poſuerat Joſephus, ut ex *Samb. Big.* & *Epiphanii* verſione addiſcimus. ὠνὰς καὶ πρώτης *Baſ.* cum *Gen.* Bern.

[y] Κόσμον] Μῶμα in *MSS.* Vulgatum tamen κόσμον retinendum eſſe ſuadet *Bernardus* ex *Heſychio*, qui καθάρσιον interpretatur. Favent *Vet. Interpr.* & *Comeſtor.* Μῶμα *Big. Samb.* & *Caſ.* νόμον, *Junius* ex conjectura animi ſui. Adhuc tamen retineo vulgatum κόσμον: ſiquidem vox illa κατάρσιον late ſignificat, Heſychio & conſimilibus teſtibus. Idem ipſum legerat librarius Caſſiodori; inde hæc dedit Latina *prioris ſeculi decreta ſervavit.* quin Comeſtor ab illo etiam *temporum decreta*, & *uſualem ordinem menſium ſervavit.* Bern.

[z] Προειρημένης] Sic in *MSS.* in *Editis* & *Vet. Interpr.* σεσημειμένης.

[a] Ἑξακοσίων] Ita in Codd. omnibus, tam Græcis quam Latinis, tam *MSS.* quam *Editis.* Nonnulli legunt ὑπῆρχε ὃ χιλίων

bros autem ſacros relatum eſt tempus: iſtius ætatis hominibus multa cum diligentia notantibus virorum illuſtrium natales & obitus.

χρόνος ἐν τ ἱεραῖς βίβλοις· σημειωμένων μ πολλῆς ἀκριβείας τ τότε καὶ τὰς γλυέσας τ ἐπιφανῶν ἀνδρῶν καὶ τὰς τελευτάς.

Gen. c. 5.

4. Adamo ſiquidem, cum eſſet triginta & ducentorum annorum, Sethus filius natus eſt; qui *Adamus* nongentos & triginta vixit annos. Sethus autem ducenteſimo & quinto anno genuit Enoſum, qui, cum duodecim & nongentos vixiſſet annos, Caïnæ filio rerum curam tradidit, quem genuerat anno *ætatis ſuæ* centeſimo & nonageſimo. iſte vixit quinque & nongentos annos. Caïnas vero, vivens decem & nongentos annos, Malaëlum filium habuit, quem genuit annum agens centeſimum ſeptuageſimum. Iſte Malaëlus, cum vixiſſet quinque & nonginta & octingentos annos, defunctus eſt, Jaredum filium relinquens; quem genuit, cum ſexaginta quinque & centum eſſet annorum. Huic, duo & ſexaginta & nongentos annos viventi, Anochus filius ſucceſſit, natus cum ſexaginta duorum & centum annorum eſſet pater ejus. Ille, exactis trecentis ſexaginta quinque annis, diſceſſit ad Deum: quo factum eſt, ut obitum ejus in faſtos non retulerint. Mathuſalas autem Anochi filius, ſexageſimo quinto [& centeſimo]

Patriarcharum παιδοποιΐαι.

an. ætat	
Adami	230.
Sethi	205.
Enoſi	190.
Caïna	170.
Malaëli	165.
Jaredi	162.
Anochi	165.
Methuſ.	187.
Lamech.	182.

Adde his Noëi annos 600. Colliguntur itaque 2256 anni ab Adamo condito ad Diluvium.

δ. Ἀδάμῳ μὲν οὖν, τριακοσιῳ ἤδη καὶ [b] Δ[ιακοσιο]στῷ ἔτει γεγονότι, παῖς Σὴθος γίνε[ται]· ὃς ἐνενήκοντα μὲν καὶ τριάκοντα ἐβίωσεν ἔτη. Σὴθος δ, καλὰ πέμπτον καὶ [c] Δ[ιακοσιοστὸν] ἔτος, ἐγέννησεν Ἐνωσον· ὃς, [d] δώδεκα ζήσας ἔτη καὶ ἐνενήκοντα, Καϊνᾷ τῷ παιδὶ τὴν τ πραγμάτων ἐπιμέλειαν παραδίδωσιν, τεκνώσας αὐτὸν πρὸ ἑκατοστοῦ καὶ [e] ἐνενηκοστὸν ἔτος. ἔστι ἐβίωσεν ἔτη [f] πέντε πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις. [g] Καϊνᾶς δ, [h] βιὰς δέκα καὶ ἐνακόσια, Μαλάηλον υἱὸν ἔσχεν, ἔτη γεγονὼς [i] ἑκατοστῷ ἑβδομηκοστῷ. ἔστι ὁ Μαλάηλος, ζήσας πέντε πρὸς τοῖς ἐνενήκοντα καὶ ὀκτακοσίοις, ἐτελεύτησεν, Ἰάρεδον καταλιπὼν υἱόν. [k] ὃν, ἔτος ἐζηκοστὸν ἤδη καὶ ἑκατοστὸν καὶ πέμπτον γεγονὼς, ἐγέννησε. τοῦτον, εἰς δύο καὶ ἑξήκοντα πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις βιώσαντα, [l] Ἀνωχος υἱὸς Δ[ιαδέχε]ται, γεννήσεις πρὸ ἔτη δύο καὶ ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη πατρὸς αὐτῷ τυγχάνοντος. ἔστι, ζήσας πέντε καὶ ἑξήκοντα πρὸς τοῖς τριακοσίοις, ἀνεχώρησε πρὸς τὸ θεῖον· ὅθεν οὐδὲ πλοῦτον αὐτοῦ ἀναγεγράφασι. [m] Μαθουσάλας δ [n] Ἀνώχου παῖς, [o] καλὰ ἔτος αὐτῷ γεγονὼς πέμπτον καὶ ἑξηκοστὸν

Summa

Adam	230
Seth	205
Enos	190
Cainan	170
Mahaleel	165
Jared	162
Enoch	165
Methuſ.	187
Lamech	182
Noach	600
	2656

ἑξακοσίων &c. Verum in Chiliadum numero cum *Joſepho* convenit *Eutychius Alex.* ut & *Joſephus Chriſtianus* in *Hypomneſtico* ſuo. Διακοσίων edidit *Bernardus.* quod ſane poſtulant numeri ſequentes. *Huds.* Hoſce quidem numeros capeſſam, ac volumine alio defendam, quantum adhuc licet, poſt Iſ. Voſſium, Chronologiæ Joſephicæ egregium vindicem. Annorum tamen cccc. exceſſu, id fatemur, ex cauſa lectionis Hebraicæ, 1656. libri noſtri cuncti Græcique heic peccant, Latinique. Lectum enim eſt *Big. Samb.* atque *Cod. Gall.* N. *Caſ. Baſ.* & *Gen.* ἐτῶν ὑπῆρχε διχιλίων Δ[ιακοσίων] πεντήκοντα ἓξ. Aut conſenſu Latinorum, *Anni fuerunt duo millia ſexcenti quinquaginta ſex.* Ita compendiarius *Cant* & *Comeſtor*, Joſephi nomine: multiſque ante iſtum ſeculis Hilarion, ut ex Uſſerio memorat Cl. *Boſius.* Neque adeo exemplar *Henneb.* movere quempiam debeat, quod tot illarum ætatum Epilogiſmo penitus omiſſo, juxta Editionem Judaicam ſtrictim ait, συνίδη δ τοῦτο τὸ πάθος, καὶ τὸ χιλιοστὸν [adde tu hecatontadas] πεντηκοστὸν ἴσχυ ἔτος· λαὸ ἐδάμ. Verum tamen ipſa tempora παιδοποιΐας S. Patrum, cum ſexcentis Noë annis uſque ad Cataclyſmum, ſic volui, oram hujus paginæ exornant: unde confert ſumma accurata ann. MMCCLVI. Quot etiam annos præſtat Anianus Aſceta. Cum Joſepho autem & ſummatim convenit Eutychius Alexandrinus, & per ætates ſingulas. Convenit etiam Joſephus Chriſtianus, qui diſerte ait in Hypomneſtico ſuo, Ἀπὸ δ ἀδὰμ ἕως νῶε ἔτη βσξβ'. Idcirco Schotanum, Hornium, alioſque facetos homines cum ſimplici ſua Chiliade ultro prætermittimus. *Bern.*

b Διακοσιοστῷ] In *MSS.* τριακοσιαστῷ. *Caſ. Baſ.* & *Gen.* præter *Epiphanii* tot codices, Eutychium Patriarcham, Petrum Helluonem, illumque Joſephum, Cap. 2. §. 3. τριακοσιοστῷ *Big.* & *Samb.* necnon Gallicorum codicum quidam propter ſimiles lemniſcos τια. & Δφ. Tot inde centurias adſerit Petitus Sethi genitori, ſero & imprudenter. Schotanus in Bibliotheca ſua pretii nullius, aliique Judaiſtæ ἑκατοστῷ ſubſtituunt, numerum iniquum pro vero juſtoque. Idemque rurſum *Chriſtianus* anticipat Sethi παιδοποιΐαν annis centum contra hiſtoriam Joſephi, atque etiam ἔκδοσιν τ ὁ. nec non utriuſque Interpretes Latinos. *Bern.* Notum eſt mille annos in hoc computo præter verum adjectos. Sed nec ipſe ſibi conſtat Joſephus ſcribens Antiq. VIII. 2. quum templum a Salomone conditum eſt, fuiſſe annum a mundo condito 3102. & a diluvio 1444.

c Διακοσιοστὸν] In Codd. Latinis *centeſimo & quinto anno.*

d Δώδεκα] Ita *Baſ. Gen.* & Eutychius Alex. quibuſcum conveniunt & S. Biblia, & Joſephi defloratior Zonaras. Præterea vero perpetuus eſt diſſenſus MSS. tam Græcorum quam Latinorum a lectione ſacra, de ætate integra Sethi, viri integerrimi. Statuunt enim illum annis 905. aut verbis ſuis, ut licet, ὃς πέντε ζήσας ἔτη καὶ ἐνακόσια, καϊνᾶ &c. Puto itaque ὁ. dudum venisse loco ιμ. vel Sethum cum filio vitæ ſuæ numeros minores, Scribarum cura nulla permutaſſe. *Bern.*

e ἐνενηκοστὸν] Paſſim *Samb.* & *Big* nec aliter Grammatici antiqui. ἐνενηκοστὸν *Baſ.* & *G.* & ſcripta ferme manu ſervili. *Bern.*

f Πέντε] Ita *Baſ. G.* & *Vet Interpres* in quibuſdam *Codd.* in aliis δέκα cum *Big. Caſ.* & *Vat* Huds. *Baſ. Gen.* atque Eutychius, ſicut in ſancto volumine Moyſis legunt Judæi, Samaritæ, Græci, cæterique ab illis. Perverſitatem tamen codicum Joſephi ad ætatem Sethi ſupra adnotavi. Setho enim tribuerant *Big. Samb.* & *Caſ.* necnon *Epiphanius* interpres, annos duntaxat quinque ſuper nongentos: nunc vitam Enoſi metiuntur *Samb.* quidem δώδεκα πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις, atque *Big. Caſ.* cum ſarraco codicum Latinorum, potius annis 910. hoc eſt, δέκα πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις, quot ſane annis vitam toleraſſe noſcitur Cainan prior. *Bern.*

g Καϊνᾶς] Ita *Big.* & *Samb.* Καϊνὰς *Baſ. G. aliique.*

h Βιὰς δέκα] In *Vat.* βιὰς ἔτη δέκα καὶ ἐνακόσια Μαλάηλον υἱόν. Μαλάηλον *Big. Samb.* & *Caſ.* μαλήηλον verſu hoc & ſequente, *Baſ.* & *G.* Hunc principem ſupra μαχήηλον, ludente ita calamo, nominatum eſſe monuimus. *Bern.*

i Ἑκατοστῷ] Ἑκατοστῷ non agnoſcit *Vet. Interpr.*

k Ὃν, ἔτος ἐζηκοστὸν] Ita plane juxta *Samb. Big. Caſ.* & *Vat.* niſi quod ὃς in ὁν mutaverim cum *Bernardo*, auctoritate *Veteris Interpretis.* In *Baſ.* & *G.* ὃς ἔτος ἤδη δεύτερον καὶ ἑξηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν γεννώμενος ἐγέννησεν Ἐνωχον, εἰς δύο καὶ ἑξήκοντα πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις βιώσαντα, Ἐνωχὸν δ ὁ υἱὸς Δ[ιαδέχε]ται γεννηθεὶς &c. *Huds.* Tantum vitæ uſum largiuntur prius Jaredo *Samb. Big.* & *Caſ.* & Eutychii Hiſt. & *cod. Gall.* N. quam pater eſſe potuit: ſicut fecerant & οἱ ὁ. *Epiphanius* tamen paraphraſtes & Editores, tam *Baſ.* quam *Gen.* hic ſubornant pædogoniam ipſius Jaredi, ſub anno ætatis ſuæ CLXII. Confuſa erant & in hoc computo inepta ea, quæ Græce dederant Typographi *Baſ.* aut *Gen.* Aiebant autem illi, ὃς ἔτος ἤδη δεύτερον καὶ ἑξηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν γεννώμενος, ἐγέννησεν Ἐνωχον, (quidni addam reliqua?) εἰς δύο καὶ ἑξήκοντα πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις (*Baſ. Samb.* & *Big.* ἐνακοσίοις) βιώσαντα, Ἐνωχον δ ὁ υἱὸς Δ[ιαδέχε]ται γεννηθεὶς &c. Qua in ſententia præter ὃς, quem in caſum obliquum deduxi juvante meo *Scholaſtico*, nihil quicquam contra codd. *Big. Samb. Caſ.* aut *N. Gall.* permutavi. *Bern.*

l Ἀνωχος] Ἐνωχος υἱὸς. *Big. Samb.* & *Caſ.* Quando ἀνώχου quidem legatur eiſdem in codicibus poſt tres aut quatuor hinc verſus, dubitare non debes quin utrobique ab α. inchoaverit Joſephus tam ſanctum nomen: præterea in ſuperiori paragrapho ita reperitur ſcriptum. *Epiphanius*, *Cui 962. annis viventi, Enoch filius ſucceſſit.* Soli *Baſ.* & *G.* ἔτος δ ὁ υἱὸς Δ[ιαδέχε]ται, præpoſtere ac abſurde. *Bern.*

m Μαθουσάλας] Ita *Vat. Caſ. Baſ. G.* & *Membranæ Latinæ.* Μαθουσάλα aut Μαθουσὰλ contracte in aliis *MSS. Huds. Caſ Baſ. G.* & *membranæ Lat.* Μαθουσάλα *Samb. N. Gall.* μαθουσὰλ *Big.* μειώσεως. Quot autem hecatontadas in ſerie Patriarchali Joſephi deleverit furor Schotani, nulla memoria dignum reor. *Bern.*

n Ἀνώχου παῖς,] Ita *MSS.* quo modo reſcripſi v. 36. in *Editis* Ἐνώχου.

o Καλὰ ἔτος αὐτῷ] In *MSS. Gr.* & *Lat.* καὶ ἔτος αὐτῷ γεγονὼς πέμπτον καὶ ἑξηκοστόν. unde illud ἑκατοστὸν (quod exciderat conſonantia vocum ἑξηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν) reſtituit *E. Bernardus.* In *Editis* γεγονὼς ἑβδομον καὶ ὀγδοηκοστὸν καὶ ἑκατοστόν. *Huds. Epiph* ſuppreſſis decadibus, *Mathuſalas Enoch filius, quinto ei & centeſimo natus anno.* Librarii autem Græci centuriam prætermittunt hujus παιδογονίας: quippe *Samb. Big. Caſ.* & *N. Gall.* γεγονὼς πέμπτον καὶ ἑξηκοστὸν, λάμεχον &c. Sic erratum fuit ex conſonantia vocum Græcarum ἑξηκοστὸν & ἑκατοστόν. Reddidi itaque Joſepho quos numeros reliquerant Judæi Alexandrini, adſervatque Eutych. Patriar-

κοσὸν [καὶ ἑκατοστὸν,] Λάμεχον υἱὸν ἔσχε, [p] ὃν ἐπὶ ἔτη γενοὺς ἑπτὰ καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατὸν· ᾧ τὴν ἀρχὴν παρέδωκαν, αὐτὸς αὐτὴν κατασχὼν [ἔτη] ἐννέα καὶ ἑξήκοντα [q] πρὸς ἐνακοσίοις. [r] Λάμεχος δὲ, ἄρξας [s] ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα ὅτε ἑπτακοσίοις ἔτεσι, [t] Νώεον τὸν πραγμάτων ἀποδείκνυσι τοῦτον τὸν υἱόν· ὃς Λαμέχῳ γεγόμενος, [v] δεύτερον καὶ ὀγδοηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν ἔτος ἤνυσε, [x] πεντήκοντα καὶ ἐνακοσίοις ἔτεσιν [y] ἦρξε τῶν πραγμάτων. ταῦτα συναγόμενα τὰ ἔτη [z] τὸν προαναγεγραμμένον συμπληροῖ χρόνον. ἐξεταζέτω δὲ μηδεὶς τὰς τηλικὰς τῶν ἀνδρῶν· τοῖς γὰρ αὐτῶν παισὶ, καὶ τοῖς ἐκείνων ἀπογόνοις συμπαρεξέτεινον τὸν βίον· ἀλλὰ τὰς γενεὰς αὐτῶν μόνον ὁρᾴτω.

ε'. Ἐπισημήναντος δὲ Θεοῦ, καὶ [a] ὑέιν ἀρξαμένου, τὸ ὕδωρ ἡμέρας τεσσαράκοντα ὅλας κατέφερεν, ὡς ὑπὲρ πήχεις πεντεκαίδεκα τὴν γῆν [b] ὑπερέχειν. καὶ τοῦτο ἦν τὸ ἄπιον δὲ μὴ ἀφανισθῆναι πλείονας, φυγῆς ἀφορμὴν οὐκ ἐχούσας. παυσαμένου δὲ δὴ ὑετοῦ, μόλις ἤρξατο ὑποβαίνειν τὸ ὕδωρ [c] ἐφ' ἡμέρας ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα· ὡς μιᾷ ἑβδόμῳ, [d] ἰσαμένου δὴ ἦν ἑβδόμη, [e] κατ' ὀλίγον ὑπονοστεῖν ἀπολήγοντος. ἔπεμπε δὲ λάρναξ [f] πρὸς ἄκραν τινὰ ὄρους τεθείσης κατὰ τὴν Ἀρμενίαν, σημεῖα ὁ Νῶε ἀνοίγων τούτῳ. καὶ θεασάμενος γῆν βεβηκυῖαν πρὸς αὐτῷ, [g] ὅτι χρηστοτέρας ἤδη γεγονὼς ἐλπίδος ἠρέμα. ὀλίγαις δὲ ὕστερον ἡμέραις μᾶλλον ὑποχωροῦντος δὲ ὕδατος, μεθίησι κόρακα· βουλόμενος μαθεῖν, [h] εἴ τι καὶ ἄλλο τῆς γῆς, ἐκλελειμμένον ὑπὸ δὲ ὕδατος, ἀσφαλές ἐστιν ἤδη ποσὶ βαδίζειν. ὁ δὲ, πᾶσαν φύσιν ἐπὶ λιμναζομένῳ, [i] πρὸς Νῶεον [k] ἐπανῆλθε. μεθ' ἣν ἡμέρας ἑπτὰ, πρότερον ὅτι τὸ γυῶναι τὰ πρὸ τὴν γῆν πρᾴπεμψεν. [l] ἧς ἐπανελθούσης πρὸς αὐτὸν, πεπηλωμένης ἅμα καὶ θαλλὸν ἐλαίας κομιζούσης, [m] καὶ μαθὼν τὴν γῆν ἀπηλλαγμένῳ δὲ κατακλυσμοῦ, μείνας ἄλλας ἑπτὰ ἡμέρας, [n] τὰ ζῶα τῆς λάρνακος ἐξαφίη-

triarcha, annorum quidem CLXV. Quod editum fuit *Baſ.* & ſubinde *Genevæ*, γεγονὼς ἑβδομηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν, λάμεχον &c ad Mathuſalam παιδοποιησάμενον, non ad Enochum pertinet. *Bern.*

p Περὶ ἔτη] Ita cum *Codd.* aliquot *Epiphanii*, & LXX. *Interpretibus.* in *MSS. Gr.* & pleriſque *Latinis*, περὶ ἔτη γεγονὼς ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν, ᾧ τὸν &c. in *Editis* ἔτη γεγονότα δύο καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἑπτακόσια.

q Πρὸς ἐνακοσίοις.] Ita *Big.* & *Caſ.* καὶ *Samb.* ἐπὶ *Baſ.* & *G.*

r Λαμεχος] Λάμιχος bis terque *Samb.*

s Ἑπτὰ] Sic *Big.* & *Codex Hebræus* & *Eutychius Alexandr.* ἑπτὰ καὶ ἑπτακοσίοις *Samb.* & *Vat.* ἑπτὰ καὶ ἐπὶ ἑπτακοσίοις *Caſ.* ἑπτὰ ἐπὶ ἑπτακοσίοις *Baſ.* & *G.* & *Vet. Interpr. Judæis Alexandrinis* placuit numerus DCCLIII.

t Νώεον] Νάεον *Big. Samb.* & *Caſ.* velut ſupra; unde νάεον falſo calamo accepiſſe liquet codd. Italicos. νῶχον adhuc retinent *Baſ.* & G. Bern.

v Δεύτερον] Ita *Big. Epiphanius* & *Eutychius.* Verum καὶ ἑκατοστὸν non agnoſcunt *Samb Caſ. Vat. Baſ. G.* & *Vet. Interpr.*

x Πεντήκοντα] Sic ex *MSS.* & *Epiphanii Codd.* illa πεντήκοντα καὶ in *Editis* deſiderantur. *Huds.* Hanc lectionem præbent *Big. Epiphanius* & *Eutychius.* Tota tamen centuria jam deficiunt *Samb. Caſ. N. Gall. Baſ.* & *G.* præter fidem Chriſtianorum atque Judæorum. Typographi enim ſic referunt, δεύτερον καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος ἐνιαυτοῦ, ἐνακοσίοις ἔτεσιν. Verum *Samb* & *Caſ.* δεύτερον καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος ἐνιαυτοῦ, πεντήκοντα καὶ ἐνακοσίοις ἔτεσιν, &c. Nemo autem neſcit Noeum duntaxat quinquaginta minus quam mille annos vixiſſe, adverſus typos *Baſ.* & *Gen.* DCCCCL. etiam obſervant MSS. *Joſephi* & Græca & Latina. *Bern.*

y Ἦρξε τῶν] *Samb.* & *Caſ.* ἤρξατο τῶν *Big.* ἤρξατο πραγμ. *Baſ.* & G. Bern.

z Τὸν προαναγεγραμμένον] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* προαγεγραμμένον.

a Υεὶν ἀρξαμένου,] Pro ἐπισημ. καὶ ὑεὶν ἀρξαμένου *Hen.* ὄντος, quaſi pius. Idem poſt pauca, ἐφ' ἡμέραις. *Bern.*

b Ὑπερέχειν.] Illud ex *Big.* & *Caſ.* ὑπερεχεῖν *Samb.* in *Editis* ὑπερέχον. denique ὑπερέχε *Hen.* Huds. Ὑπερεχεῖν in verba Joſephi infero, non nuperis grammatiſtis fretus, ſed melioribus, atque etiam ſcriptione *Big.* & *Caſ.* ὑπερεχεῖν *Samb.* ἀδοκίμως. Impreſſum erat ὑπερέχον. *Hen.* denique modo alio ὑπερέχε. *Bern.* Ne autem fraudi Joſepho ſit verſio *Hudſoni*, qui πλείονας *plurimis* vertens ad verbum, ambiguam facit ſententiam. Græca enim ſignificant univerſam multitudinem periiſſe, pauciſſimis exceptis, ita enim apud Polyb. Lib. 1. Cap. 3. οἱ πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων omnes fere Græcos ſignificat, & apud Xenoph. Cyrop. lib. 3. in initio, Armeniorum, veniente Cyro, οἱ μὲν πολλοὶ κατέμενον, quo univerſa multitudo, regio comitatu excepto, ſignificatur. Sed & apud Arrianum Lib. 1. Cap. 3. τῆς Ἀρριανείας τὰ πολλὰ, totam fere gentis partem & longe maximum numerum denotant, ut & alibi. Neque ſuum πλείονας aliter accipi voluiſſe Joſephum patet ex pag. 13. pr. ubi clariſſime omnes, *Noacho* cum ſuis excepto, periiſſe dicit. *Hav.*

c Ἐφ' ἡμέραις] Ita *Samb. Hen.* & *Vat.* ἐφ' ἡμέρας *Baſ. G. aliique.* Huds. Mox *Ph Burius* ex verſione τὸν ὁ'. emendat ὡς μιᾷ ἑβδόμῳ, ἑβδόμη καὶ εἰκάδι δὲ μιᾶς. *Bern.*

d Ἰσαμένου] Φθιομένου malit *Bern.*

e Κατ' ὀλίγον] Illa κατ' ὀλίγον ὑπον. ἀπλ. ex *MSS. Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* Aliud quiddam in ſuo Codice habuiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *quo inſtante paulatim inchoavit latens parere.* Huds. *Henneb.* vero pro illis Joſephi ὡς μιᾷ ζ'. ἰσαμένου δ' ἦν ἑβδόμη producit ex S. Bibliis κατὰ τὴν ἑβδόμην δὲ ἑβδόμης μιᾶς. *Bern.*

f Περὶ ἄκραν] Περὶ ἄκραν ὄρους *Vat.*

g Ἐπὶ χρηστοτέρας] Ita ex *MSS.* in *Editis* ἐπεὶ & dein γέγονεν.

h Εἰ τι] *Big. Caſ.* & *Samb.* εἰ καὶ τὸ ἄλλο *Baſ.* & *G.* Bern.

i Πρὸς Νῶεον] Ita in omnibus *Codicibus Græcis* tam *MSS.* quam *Impreſſis* excepto uno *Henneb.* qui (*Joſephi* textum, prout ſibi viſum eſt, ubique mutans) cum paucis *Latinorum & Interpretibus LXX* ſupponit hoc loco, πρὸς Νῶεον οὐκ ἐπανῆλθε. Non ita *Mich. Glycas*, p. 127. & *Comeſtor*, qui vulgatam lectionem teſtimonio ſuo comprobant. *Huds.* Πρὸς νῶεον ἐπανῆλθε *Big. Samb.* & *Caſ.* πρὸς νῶχον ἐπανῆλθε *Baſ.* & *G. Epiphanii* pariter exemplaria meliora. Accipe illa *Comeſtoris. Et emiſit corvum qui non revertebatur. Tamen Joſephus ait, Quod cuncta reperiens inundantia, regreſſus eſt ad Noe.* Jungendus etiam hiſce *Michael Siculus* p. 127. Ὁ μὲν Ἰώσηπος ὑποπτεύει πρὸς τὸν κίβωτον λέγων καὶ τὸ κόρακα, ἐναντιούμενος φαίνεται τῇ δὲ Μωσέως ἱστορίᾳ Gen. c. 8. 7. Unus *Henneb.* ex Græcis codd. cujus ingenium ſupra ſatis dignovimus, & pauci Latinorum cum LXXII. Interpretibus, ſupponunt hoc loco, πρὸς νῶχον οὐκ ἐπανῆλθε. Quinetiam de eo corvo alibi nos fuſius fabulabimur. *Bern.*

k Ἐπανῆλθε.] Ἐπανῆλθεν *Coll. Bigot.*

l Ἧς ἐπανελθούσης] Ita in omnibus *MSS.* in *Editis* ὑπανελθούσης ἡ πεπηλ.

m Καὶ] Γυὼς *Hen*

n Τὰ ζῶα] Τά τε *Hen.* & codices quidam *Epiphanii.*

Gen. c. 8. Diluvii hujus æſtus atque recessus.

Aves ab arca emiſſæ, ipſam amjam repetunt.

ei natus anno, Lamechum filium habuit, cum eſſet annorum octoginta ſeptem & centum: cui tradidit principatum, quem ipſe tenuerat annis nongentis ſexaginta & novem. Lamechus autem, cum imperium tenuiſſet annis ſeptingentis ſeptuaginta & ſeptem, Noëum filium ſuum rerum præfecturæ admovit; qui Lamecho natus eſt, anno *ætatis ſuæ* ſecundo & octogeſimo ſupra centeſimum expleto; & quinquaginta & nongentis annis rebus præfuit. Hi anni in unam ſummam collecti tempus ſupraſcriptum complent. Nemo autem inquirat in obitus iſtorum virorum, (cum filiis enim ſuis vitam agebant, eamque uſque ad ipſorum nepotes extendebant) ſed tantum natales eorum *in annorum ſupputatione* reſpiciat.

5. Cum autem, poſtquam Deus ſignum dederat, pluere incepiſſet, aqua quadraginta continuis diebus *cælo* deſcendebat, adeo ut uſque ad quindecim cubitos ſuper terram eveheretur. atque id cauſæ erat, cur plurimis ſalus omnis adimeretur, non habentibus quo ſe reciperent. Ceſſante autem pluvia, vix ſpatio centum & quinquaginta dierum aqua decreſcebat; menſe quaſi ſeptimo ejuſque die ſeptima *eâ* ſenſim recedere deſinente. Deinde, cum arca ad ſummitatem quandam montis in Armenia ſubſtiterit, ſentiens *hoc* Noëus aperuit eam; & videns circa ipſam aliquantulum terræ, in meliori ſpe jam conſtitutus quieſcebat. Poſt paucos vero dies magis recedente aqua corvum emiſit; cupiens cognoſcere, ſi qua alia terræ pars, ab aqua derelicta, egreſſui jam eſſet idonea. At ille, comperto totam adhuc ſtagnare, ad Noëum reverſus eſt. Poſt ſeptem vero dies columbam, ad explorandum terræ ſtatum, præmiſit. quæ cum *pedes* lutulenta & frondem olivæ ferens ad ipſum rediiſſet, intellecto terram diluvio liberatam eſſe, poſtquam alios ſeptem dies exſpectarat, animalia ex arca dimiſit; & ipſe quoque cum liberis

Navis ejus reliquiæ apud Armenios.

beris egreſſus, Deoque ſacrificans, una cum ſuis epulabatur. Hunc autem locum Armenii apobaterion *vel egreſſorium* vocant: illic enim arcæ ſervatæ reliquias etiam nunc oſtendunt indigenæ.

Diluvii Noëi meminerunt Beroſus, Hieronymus, Mnaſeas, & Nicolaus Damaſc.

6. Hujus autem diluvii & arcæ meminerunt omnes qui Barbaricas ſcripſere hiſtorias; quorum unus eſt Beroſus Chaldæus. nam, de diluvio referens, in hunc ferme modum loquutus eſt; „dicitur autem etiamnum in Armenia in Cordy„æorum monte pars eſſe aliqua ejus navigii: & „quoſdam bitumen ex ea avellentes circumferre. „eo autem ablato utuntur homines maxime pro „amuleto ad mala avertenda.„ Sed & Hieronymus Ægyptius horum meminit, qui Antiquitates Phœnicum ſcripſit, & Mnaſeas, & multi alii. Quin & Nicolaus Damaſcenus libro nonageſimo ſexto de his rebus narrat in hæc verba: „eſt ſuper Minyada in Armenia mons ingens, Ba„ris dictus, in quem multos diluvii tempore con„fugientes fama eſt ſervatos eſſe, & quendam in „arca vectum ad ſummum ejus jugum appuliſſe, „lignorumque reliquias diu conſervatas eſſe. Iſte „fortaſſe idem ille eſt de quo etiam ſcripſit Moy„ſes Judæorum legiſlator.

Immolatis hoſtiis Deo ſupplicat Noëus.

7. Noëus autem veritus, ne Deus, damnatis ad interitum hominibus, per ſingulos annos terram aquis obrueret, Deo incenſis victimis de cætero ſupplicabat, ut priſtinum rerum ordinem ſervaret, & nullam in poſterum tantam induceret calamitatem, per quam univerſum animalium genus ſalutis diſcrimen adiret: ſed, cum de malis pœnam ſumpſiſſet, parceret iis quos ob bonitatem ſuperſtites eſſe voluit, & clade miſeranda liberare decrevit: alioqui illis fore ipſos infeliciores, & gravius damnatos, ſi non omnino ſalvi eſſent & incolumes, ſed alteri diluvio reſervarentur; cum & terrorem, quem primum incutiebat, experirentur, & interitum, quem poſterius afferret. Deum igitur orabat,

σιν· αὐτός τε μὴ τῆ γλυκείας πορευθὼν, καὶ θύσας τῷ Θεῷ, σωζωχεῖτο τοῖς οἰκείοις. ἀποβατήριον [o] μέντοι τὸν τόπον τοῦτον [p] Αρμένιοι καλοῦσιν· ἐκεῖ γὰρ ἀναστωθείσης τῆς λάρνακος [q] ἔτι νῦν οἱ ἐπιχώριοι τὰ λείψανα [r] ἐπιδεικνύουσι.

ς'. [s] Τοῦ δὲ κατακλυσμοῦ τούτου καὶ τῆς λάρνακος μέμνηνται [t] πάντες οἱ τὰς Βαρβαρικὰς ἱστορίας [v] ἀναγεγραφότες· ὧν ἐστι καὶ Βηρωσσὸς ὁ Χαλδαῖος. διηγούμενος γὰρ τὰ περὶ τὸν κατακλυσμὸν οὕτω πως διέξεισι· „λέγεται δὲ καὶ „τοῦ πλοίου ἐν τῇ Αρμενίᾳ πρὸς τῷ ὄρει τῷ [x] Κορδυαίων „ἔτι μέρος τι εἶναι· καὶ κομίζειν τινὰς τὸ ἀσφάλτου ἀ„φαιρούντας. χρῶνται δὲ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι τῷ κομι„ζομένῳ πρὸς τὰς [y] ἀποτροπασμούς.„ μέμνηται δὲ τούτων καὶ Ιερώνυμος ὁ Αἰγύπτιος, ὁ τὴν ἀρχαιολογίαν τὴν [z] Φοινικικὴν συγγραψάμενος, καὶ Μνασέας δὲ, καὶ ἄλλοι πλείους. καὶ Νικόλαος δὲ ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῇ ἐνενηκοστῇ καὶ ἕκτῃ βίβλῳ ἱστορεῖ περὶ αὐτῶν, λέγων οὕτως· „ἔστιν ὑπὲρ τὴν [a] Μινυάδα μέγα ὄρος κατὰ τὴν „Αρμενίαν, [b] Βάρις λεγόμενον· εἰς ὃ πολλοὺς συμφυ„γόντας ἐπὶ τὸν κατακλυσμὸν λόγος ἔχει σωθῆναι, „καί τινα ἐπὶ λάρνακος ὀχούμενον ἐπὶ τὴν ἀκρώρειαν „[c] ὀκεῖλαι, καὶ τὰ λείψανα τῶν ξύλων ἐπὶ πολὺ σω„θῆναι. ἡμῖν δ' ἂν εἴη, εἴ τινα καὶ Μωυσῆς ἀνέ„γραψεν [d] ὁ Ιουδαίων νομοθέτης.

ζ'. Νῶε μὲν οὖν, φοβούμενος μὴ καθ' ἕκαστον ἔτος ἐπικλύζῃ τὴν γῆν ὁ Θεὸς, φθορὰν ἀνθρώπων κατασηφισάμενος, ἱερεῖα καύσας, ἐδεῖτο τὸν λοιπὸν τὸν Θεὸν ἐπὶ τὸ πρώτης μένειν διαταξίας, καὶ [e] μηδὲν ἔτι τοσοῦτον ἐπενεγκεῖν πάθος, ὑφ' ᾧ [f] κινδυνεύσει πᾶν ἀπολέσθαι τὸ τῶν ζώων γένος· ἀλλὰ τετιμωρημένον τοὺς πονηροὺς φείσασθαι [g] πειθόμενον τοῖς ἀμείνοσι τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὸ δεινὸν ἀλαφυγεῖν κεκελευσμένον. κακοδαιμονεστέρους γὰρ τούτους ἔσεσθαι ἐκείνων, καὶ [h] χείρω κακίαν καταδικασθέντας, εἰ μὴ πρὸς τὸ παντελὲς εἶεν σεσωσμένοι, τηρηθείεν δ' ἑτέρῳ κατακλυσμῷ· τὸν μὲν πρώτου τὸν φόβον καὶ τὴν ἰσοτιμίαν [i] μαθόντας, τὸν δευτέρου δὲ τὴν ἀπώλειαν. εὐμενῶς τε οὖν αὐτὸν προσδέχεσθαι τὴν θυσίαν παρεκάλει,

---

o Μίνυι] Illud μέγα ex *MSS.* deerat in *Editis.*

p Αρμένιοι] Scilicet Armenii ſua lingua vocabant locum eo nomine, quod Græce tranſlatum ἀποβατήριον ſonat. *Straboni* (l. 13. p. 591.) locus ad Seſtum ab exſcendendo è navibus Αποβάθρα dicitur. Vide *Gallæum* de Orac. Sibyll. Vol. 2. p. 593. *Dauſqueium* in notis ad *Baſilium Seleuc.* p 333.

q Ετι νῦν] Sic in *Editis* & pleriſque *MSS.* verum in *Samb.* & *Vat.* ἔτι νῦν αὐτῆς οἱ. *Huds.* lege ἔτι καὶ νῦν. ut Cap. VII. *Cocc.*

r Επιδεικνύουσι.] Videſis quæ in hujus rei teſtimonium attulit Cl. *Falconerus*, in lib. *de Inſcriptionibus Athleticis*, p. 202.

s Τοῦ δὲ κατακλυσμοῦ] Totam autem illam periochen denuo exverſione *B. Hieronymi* huc adponam; quorſum intelligatis plerique, quam præclare diſcrepat interpres ille a noſtro Græculo. *Meminit quoque Joſephus horum montium in primo antiquitatum Judaicarum libro, ſecularium literarum hiſtoricos proferens. Animadvertens, inquit, Noe terram diluvio liberatam, ſeptem alios dies abire permiſit: & univerſa animalia beſtiaſque patentibus clauſtris emittens, ipſe cum ſua prole egreſſus eſt, immolans Deo hoſtias gaudenſque cum liberis. Hunc locum Armenii exitum vel egreſſum vocant: ſiquidem ibi cultores illarum regionum, arcam primum ſe diſſe teſtantur; & lignorum quædam ſupereſſe monumenta. Arcæ hujus & Diluvii, omnes qui Barbaras ſcripſere hiſtorias, recordantur. Quorum unus eſt Beroſus Chaldæus, qui ſuper diluvio referens, hæc locutus eſt: Dicitur autem hujus navis in Armenia propter montem Carduenorum pars aliqua permanere, & quoſdam bitumen ex ea avellentes circumferre; quo utuntur vel maxime hi qui luſtrantur, vel ſe expiant. Sed & Hieronymus Ægyptius, qui antiquitates Phœnicum pulchro ſermone conſcripſit: & Mnaſeas,* [aut *Manaſeas*] *& multi alii. Nicolaus quoque Damaſcenus in* XCVI. *libro refert: Eſt in Armenia ſuper Myniadem* [*Minuadem*] *mons nomine Beris* [*Baris;*] *ad quem multos in diluvio confugiſſe autumant, ibique ſalvatos eſſe: alios vero in arcæ alveo ſupernatantes, ad ejus verticem perveniſſe, & uſque ad multas ætates ligna arcæ monſtrari ſolita: quos quidem ego puto non eſſe alios, niſi eos quos Moyſes legiſer Judæorum in ſuis voluminibus edidit.* Bern.

t Πάντες] Nonnulli illud πάντες abjiciendum eſſe cenſent.

v Αναγεγραφότες·] Ita in *MSS.* & Euſebio. in *Editis* ἀναγεγράφοντες.

x Κορδυαίων] Vide *Zoſimum* p. 191. *Edit. Oxon. Epiphan.* adv. Hæreſes p 5. & 6. & *Petavii* notas. *Bocharti* Geogr. Sacr. l. 1. c. 3. *Grotium* in Gen. c. 8. & in Annott. ad lib. 1. de Ver. Chr. Relig. & *Berneggeri* Hiſt. Sacr. in Exercit. 18. p. 553. &c. & *Gallæum* de Orac. Sibyll. vol. 1. p. 156.

y Αποτροπασμούς.] Hac de re *Dauſqueius* ad *Baſilium Seleuc.* p. 333. *Falconerus* in Inſcript. Athlet. p. 200. *Gallæus* de Orac. Sibyll. p. 156.

z Φοινικικὴν] Reponendum eſt Φοινικικῶν, nam Φοινικὸς pro Punico, non Phœnicio, ſolet uſurpari. Ita mox teſtatur Hieronymum τὰ Φοινικικὰ ſcripſiſſe. Et ita plane ex Joſepho profert Euſebius. *Rel.*

a Μινυάδα] Nonnulli (contra fidem *MSS.*) malint Μιλυάδα. minus recte, ut oſtendit *Gallæus* de Sibyll. Orac. Vol. 1. 158, 159. & Vol. 2. p. 594. Vide & *Bocharti* Geogr. Sacr. l. 1. c. 3. & *Druſium* in loca diffic. *Geneſ.* p. 38.

b Βάρις] Βᾶρις circumflexe malit *Scalig.* Monti hoc nomen inditum eſſe plerique cenſent ab arca *Noëi*; quod Βάρις *navigium* ſonet, ut conſtat ex *Ammonio*, *Heſychio*, & *Scholiis* ad *Æſchylum* & *Euripidem.* Vide *Scaligerum* in notis ad *Fragmenta Veterum Græcorum*, p. 44. *Bocharti* Geogr. Sacr. l. 1. c. 3. *Huetii* Quæſt. Alnet. p. 187, 189. & de Demonſtr. Evangel. prop. 4. c. 2. §. 38. & *Berneggeri* Hiſt. Sacr. Exercit. 18. Verum Cl. *Joach. Schroderus* Μάσις legendum eſſe contendit. Eſt enim (ut inquit ille in ſuis ad me literis) *Maſis* præruptus ille mons in campeſtri provincia *Araratenſi* ſitus, in quo *arcam* reſediſſe, præter conſtantem apud Armenos traditionem, teſtatur ipſe Geographus Armenus *Moyſes Cherenenſis.* Vide Diſſertationem ejus præliminarem ad *Theſaurum Linguæ Armenicæ*, p. 55.

c Οκεῖλαι,] Οἰκεῖλαι legit Euſebius. *Rel.*

d Ο Ιουδαίων] *Al.* ὁ τῶν Ιουδαίων νομ.

e Μηδὲν ἔτι] Ita *Big. Caſ.* & *Vat.* μηδὲν ἔτι τοιοῦτον *Samb.* & *Vet. Interpr.* μηδὲν ἐπὶ τοσοῦτον *Baſ.* & G.

f Κινδυνεύσει] Κινδυνεύσαι G.

g Πειθῆναι] Ita *Big. Caſ.* & *Samb.* πειθῆναι *Vat.* πεισθῆναι *Baſ.* & G.

h Χείρω κακίαν] Sic *Big. Samb. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* χεῖρον καταδικασθέντας.

i Μαθόντας,] Ita *Samb. Caſ.* & *Vat.* παθόντας *Big.* παθόντες in *Editis.* utrumque viderat *Epiphan.* hic quidem, τὴν ἰσοτιμίαν μαθόντας, & mox infra τὴν ἀπώλειαν παθόντας.

k Επι

κάλει, καὶ μηδεμίαν ὀργὴν [k] ἔτι τὴν γῆν ὁμοίαν λαβεῖν, ἵνα [l] ἔργοις τε τοῖς τούτης θεραπεύοντες, καὶ πόλεις ἀναῤῥήσσοντες, εὐδαιμόνως ζῆν ἔχοιεν· καὶ μηδενὸς, ὧν καὶ πρὸ τῆς ἐπομβρίας [m] ἀπήλαυον, ὑστερησθαι ἀγαθῶν, [n] εἰς μακρόν τε τὸ γήρας καὶ βίου μῆκος ὅμοιον τοῖς [o] πάλαι ἐπερχόμενοι.

η'. Νωέα δὲ ταῦτα ποιησαμένου τὰς ἱκεσίας, ὁ Θεὸς, διὰ δικαιοσύνην τὸν ἄνδρα ἀγαπῶν, ἐπένευσεν αὐτῷ τὰς εὐχὰς εἰς τέλος ἄξειν· ὅτε τοὺς διεφθαρμένους αὐτὸς λέγων ἀπολέσαι, [p] κακίᾳ δὴ τῇ οἰκείᾳ ταύτῃ αὐτοὺς ὑποσχεῖν τὴν δίκην· ὥστ' ἂν εἰ ἡμιμένους ἀνθρώπους ἀφανίσαι διεγνώκει, θᾶττον ἄγειν [q] ἂν αὐτοὺς εἰς τὸν βίον. σώφρον γὰρ εἶναι [r] τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς μηδὲ χαρίσασθαι [s] τὸ ζῆν, ἢ δόντα τούτους ἀφαιρεῖσθαι. ἀλλ' οἷς ἐξύβριζον εἰς τὴν ἐμὴν εὐσέβειαν καὶ ἀρετὴν, τούτοις ἐξεδικάσαντό με ταύτην αὐτοὺς δίκην ὑπασχεῖν. παύσομαι δὲ λοιπὸν μὴ τοσούτης ὀργῆς τοὺς τιμωρίας ὑπὲρ τῶν ἀδικημάτων [t] εἰσπραττόμενος, καὶ πολὺ μᾶλλον σὲ θαρρύνοντος. εἰ δ' ὑπὲρ πολέων ποτὲ χειμάσαιμι, μὴ δείσητε τὸν ὄμβρων τὸ μέγεθος· ὑ γὰρ ἐπὶ τὴν γῆν ὑπικλύσω τὸ ὕδωρ. θᾶσσον μέντοι σφαγῆς ἀνθρωπίνης ἀπέχεσθαι, καὶ καθαρεύειν φόνου, [u] τοὺς δράσαντάς τι τοιοῦτον κολάζοντας· χρῆσθαι δὲ τοῖς ἄλλοις ζώοις ἅπασι, πρὸς ἃ βούλεσθε καὶ τοὺς ὀρέξεις ἔχετε. δεσπότας γὰρ ἁπάντων ὑμᾶς εἶναι πεποίηκα τῶν τε χερσαίων καὶ νηκτῶν, καὶ ὅσα τῶν μετάρσιον χώραν ἔχει καὶ φορὰν, χωρὶς αἵματος· ἐν τούτῳ γάρ ἐστιν ἡ ψυχή. [x] σημανῶ δὲ ὑμῖν παύλαν ἐσομένην τοῦδε τῆς ἐμῆς· τῶν ἱερῶν ἀποσημήνων, τόξον γὰρ εἶναι δὴ Θεοῦ παρ' αὐτοῖς ἐκεῖνο νενόμικα. καὶ ὁ μὲν Θεὸς, ταῦτ' εἰπὼν καὶ ὑποσχόμενος, ἀπαλλάσσεται.

θ'. Νωέος δὲ, βιοὺς μὴ τῶν ἐπομβρίαν πεντήκοντα καὶ τριακόσια ἔτη, καὶ πάντα τὸν χρόνον τοῦτον [y] εὐδαιμόνως [z] διαγαγὼν, τελευτᾷ· ζήσας ἐτῶν ἀριθμὸν [a] ἐνακοσίων καὶ πεντήκοντα. μηδεὶς δὲ ποθεῖ τὸν νῦν βίον, καὶ τὸν βραχύτητα [b] τῶν ἐτῶν ἃ ζῶμεν, συμβαλὼν τοῖς τῶν παλαιῶν, ψεῦδος νομιζέτω τὰ περὶ ἐκείνων λεγόμενα· τῷ μηδὲ νῦν τοσοῦτον ἐν τῷ βίῳ διατείνειν χρόνον, τεκμαιρόμενος μηδ' ἐκείνους εἰς ἐκεῖνο τὸ μῆκος τῆς ζωῆς [c] ἀφῖχθαι. οἱ μὲν γὰρ [d] θεοφιλεῖς ὄντες, καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμένοι, καὶ διὰ τὸ τὰς τροφὰς ὑπιτηδειοτέρας πρὸς τελείονα χρόνον [e] εἶναι, εἰκότως ἔζων πλῆθος [f] τοσούτων ἐτῶν. ἔπειτα καὶ δι' ἀρετὴν καὶ τὴν ἄσκησιν, ὧν ἐπενόουν, [g] ἀστρολογίας καὶ γεωμετρίας, πολέων ζῆν τὸ Θεὸν αὐτοῖς θᾶσσον ἔχειν. ἅπερ οὐκ

sacrificium animo placato acciperet, neve ulli posthac tantæ iræ terram subjiceret; ut in ea excolenda assidui, urbesque exstruentes, vitam beatam agerent; nec bona ulla, quibus ante diluvium fruebantur, desiderarent, etiam ad extremam usque senectutem, longo vitæ spatio exacto, more majorum pervenientes.

8. Postquam vero Noëus hasce preces effuderat, Deus, virum ejus ergo justitiæ diligens, annuit, ut ei omnia ex votis evenirent; dicens se *diluvio* absumptos non perdidisse, sed ipsos pœnas pertulisse malitiæ suæ debitas: non enim ipsos in vitam introduxisset, si homines factos perimere secum statuisset: nam præstiterat vitam non omnino dedisse, quam eos, quibus data fuerit, perdere. Sed tantis, *inquit*, contumeliis, quibus pietatem meam violarunt & virtutem, me compulerunt ad has pœnas ab illis repetendas. De cætero autem cessabo iracunde adeo maleficiorum vindictam ab eis exigere; multoque magis, si tu pro illis interceſseris. Nam si unquam tempestates solito majores excitavero, non est ut imbrium vim pertimescatis. orbem enim terrarum aqua deinceps non inundabit. Jubeo tamen ut ab nece humana abstineatis, ut cædis vosmet puros servetis, qui hujusmodi aliquid patrârint pœnis afficientes: aliorum omnium animalium usu vobis ad voluntatem & libitum vestrum permisso. Dominos enim vos omnium esse feci, tam terrestrium quam natatilium, & eorum quæ per sublime volatu feruntur, tantum ne *carnem* cum sanguine *comedatis:* nam in eo est anima. Vobis enim cessationem fore *ab ira* arcus meus indicio erit: (iridem innuens, nam arcus Dei apud illos iris esse putatur.) Et Deus quidem, hæc effatus atque promittens, abiit.

Noëi precibus annuit Deus.

Sanguinem humanum effundere nefas.

De Diluvio altero Iris interdicit.

9. Verum Noëus, cum vixisset post diluvium trecentos & quinquaginta annos, atque omne hoc tempus feliciter exegisset, è vivis excessit, annos agens numero nongentos & quinquaginta. Nemo autem, qui cum vita hodierna ejusque brevitate illam antiquorum conferet, falsa putet quæ de illis memorantur: inde, quod jam vita hominum eo usque non producatur, conjiciens, neque illos ad vitæ illius longitudinem pervenisse. Nam illi sane cum Dei essent amantes, & ab ipso Deo *recens* facti, victuque commodiore ad vitam longiorem uterentur, verisimiliter tantum annorum numerum complerunt. Præterea tum propter studium virtutis, tum propter accuratiorem Astrologiæ & Geometriæ, quas ipsi artes invenerant, usum & *experientiam*, Deus illis

Vixit Noëus à Diluvio an. 350. ætate integra annos 950.

Primi hominum, recens opus & carum Deo, salubriori victu, Astronomiæ perdiscendæ causa mille prope annos vixerunt.

[k] Ετι τὴν] Επὶ malit *Schotanus.*

[l] Ἔργοις τε] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis* ὅπως τι τοῖς ἔργοις ταύτην θεραπ. *Huds.* Recte hæc legebat, & lepide interpretatus fuit, (quod sane *Comestor* mallet,) Scriba ille *Cassiodori*, *ut ejus operibus impinguati.* Honestius tamen multo oraverat Princeps σιτουγικῶς, *ut in tellure excolenda assidui*, &c. *Bern.*

[m] Απήλαυον] Sic *Big.* & *Samb.* ἀπέλαυσον, ὑστερήσειν *Vat.* ἀπέλαυσον, ὑστερήσειν *Basil.* & *G.* ἀπήλαυον, ὑστερήσειν edidit *Bernardus*; qui tamen fatetur Atticismum velle ὑστερήσειν præ alio modo. *Huds.* Απέλαυσον ὑστερήσειν *Casl.* ἀγαθῶν &c. *Basil.* & *G.* ἀπέλαυον ὑστερήσειν ἀγαθῶν· εἰς μακρὸν αὐτῶν γῆρας (αὐτῶν χρόνον *Big.* & *Casl.*) καὶ βίου μῆκος ὅμοιον τοῖς τάχιον ἐπερχομένοις. *Samb. Big.* & *Casl.* Atticismus etiam vult ὑστερήσειν præ alio modo. *Bern.*

[n] Εἰς μακρὸν] Εἰς μακρὸν αὐτῶν χρόνον γῆρας *Big. Samb.* & *Vat.*

[o] Πάλαι ἐπερχόμενοι.] In iisdem *MSS.* τάχιον ἐπερχομένοις.

[p] Κακίᾳ] Ita *Big. Samb. Casl.* & *Vat.* in *Basil.* & *G.* κακίας τῇ τοῦ οἰκείαν ταύτην.

[q] Αν αὐτοὺς] Ex *MSS.* nam *Editis* abest ἄν.

[r] Τὴν ἀρχὴν] Τὸν ἀρχὸν vero *omnino*, *prorsus*, non *principium* aut *principio*. Vide *Jensii* Lect. Lucian. p. 352. *Huds.* Impressum fuit μηδὲ τὸν ἀρχὸν αὐτ. χαρ. δ (& *Basil.* τὸ) ζῶ. Genev. autem fefellit, Buriumque nostrum, poëtæ celeberrimi locutio οὐδ. α'. 140. *Bern.*

[s] Τὸ ζῆν,] Ita *MSS.* & *Basil.* δ ζῶ *Gen.* nescio an ex *Typotharum* errore, an ex locutione *Homerica*, Od. α'. v. 140.

[t] Εἰσπραττόμενος,] Εἰσπραττόμενον, mendum certius *Gen.* Et non longe, ἐπὶ πλῆον *Hen.* Bern.

[u] Τοὺς δράσαντάς] Sic *MSS.* καὶ δράσαντάς & *Basil.* & *G.* Huds. Editi εὐδαιμονῶν, sed Georgius Syncellus chronographiæ pag. 42. ubi hæc Josephi citat, legit εὐδαιμόνως: quod præfero. *Rel.*

[x] Σημανῶ] Ex *MSS.* σημαίνω *Basil.* & *G.*

[y] Εὐδαιμόνως] Εὐδαιμονῶν *Basil.* & *G.* prelo forsan errante.

[z] Διαγαγὼν,] Syncellus legit ἀφῖγων. *Rel.*

[a] Ενακοσίων] Ενακόσια *Vat* Huds. Per literas duas numerales id exprimitur apud Syncellum: atque ita & in aliis codicibus Josephi factum puto: unde tot errores in numeris. *Rel.*

[b] Τῶν ἐτῶν] Syncellus, τῶν ἡμερῶν καὶ τῶν ἐτῶν ἀπολείπων ἃ ζῶμεν, συμβαλὼν τοῖς τῶν παλαιῶν. *Rel.*

[c] Αφῖχθαι.] Αφίκεσθαι Syncellus. *Rel.*

[d] Θεοφιλεῖς] Reddi etiam potest *Deo chari.* Vide *Gallæum* de Orac. Sibyll. Vol. 1. p. 72.

[e] Εἶναι, εἰκότως] Caute quidem *Samb.* subjicit εἰ καὶ ὅτας. Legerant enim Eusebius Pamphili, & G. Syncellus Tarasii, ἀφὶ τὸ τὰς, sive ἀφὶ τὰς τροφὰς --- χρόνον ὅτας. Et supra G. Sync. ἀφικέσθαι pro ἀφῖχθαι. *Bern.*

[f] Τοσούτων ἐτῶν.] Τοσούτου *Samb.* cæteris renuentibus. πλήθη τοσούτων *Hen.* Mox, ἔπειτα δι' ἀρ. &c. G. Sync. ἔπειτα καὶ δι' ἀρ. καὶ ἄσκησιν Euseb. *Bern.*

[g] Αστρολογίας] Ita in *MSS.* in *Editis* & *Syncello* ἀστρονομίας. *Huds. Big. Samb. Casl.* Euseb. & Epiphan. ἀστρονομίας Impressio utraque, & Georgius Chronogr. subinde πλέον ζῆν Syncellus iste. εἰς ἔτη πλείονα ζῆν Eusebii Exemplaria excusa: εἰς πλείονα ζῆν, scripta manubus. Et post duo verba, θᾶσσον ἔχειν more Attico, pro παρέχειν aut παρέχει Vigeri correctoris. *Bern.*

Annus Magnus DC. *communes colligit.*

lis prolixiorem largitus est vitam. quippe qui nisi ad sexcentos *minimum* annos (totidem enim magnus annus absolvitur) vivendo attigissent, nihil certi prædicere potuissent. Testes autem mihi sunt quotquot Græcos inter Barbarosque antiquitates literis prodiderunt. Nam & Manetho rerum Ægyptiacarum scriptor, & Berosus Chaldaïcarum auctor; & Mochus & Hestiæus, prætereaque Hieronymus Ægyptius, qui Phœnicum res prosequuti sunt, uno mihi omnes ore suffragantur. Imo etiam Hesiodus, & Hecatæus, & Hellanicus, & Acusilaus, Ephorus item & Nicolaus veteres mille annos vixisse tradunt. Ac de his quidem, prout sibi visum fuerit, quisque existimet.

λῶ ἀσφαλῶς [h] αὐτοῖς προσεπεῖν, μὴ ζήσασιν ἑξακοσίους ἐνιαυτούς· ἀφ' ὅσων γὰρ ὁ μέγας ἐνιαυτὸς πληροῦται. μαρτυροῦσι δέ μοι τῷ λόγῳ πάντες οἱ παρ' Ἕλλησι καὶ πρὸς Βαρβάροις συγγεγραμμένοι τὰς ἀρχαιολογίας. καὶ γὰρ καὶ [i] Μανεθὼν ὁ τὰ τῶν Αἰγυπτίων ποιησάμενος ἀναγραφὴν, καὶ Βηρωσσὸς ὁ τὰ Χαλδαϊκὰ συναγαγών, καὶ [k] Μῶχός τε, καὶ [l] Ἑστιαῖος, καὶ πρὸς αὐτοῖς [m] ὁ Αἰγύπτιος Ἱερώνυμος, οἵ τὰ [n] Φοινικικὰ [o] συνταξάμενοι, συμφωνοῦσι τοῖς [p] ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις. [q] Ἡσίοδός τε καὶ Ἑκαταῖος, καὶ Ἑλλάνικος, καὶ Ἀκουσίλαος, καὶ πρὸς τούτοις Ἔφορος καὶ Νικόλαος ἰσοροῦσι τοὺς ἀρχαίους ζήσαντας ἔτη χίλια. [r] πρὸ μὲν οὖν τούτων, ὡς ἂν ἑκάστοις ᾖ φίλον, [s] ἔστω σκοπεῖτωσαν.

V. CAP. IV.

De turri Babylonica, deque linguarum mutatione.

Noëi nepotes descendunt in Sennaar.

NOëi autem filii tres erant, Semas, Japhetus, & Chamas, centum annis ante diluvium nati: qui, primi de montibus in camporum planitiem descendentes, illic habitare constituerunt: & aliis, qui propter diluvii memoriam campestria metuebant, & segnes erant ad descensum ex locis celsioribus faciendum, suaserunt, ut fidenti animo eorum exemplum sequerentur. Et campus quidem, quo eos primum deduxerant, Sennaar appellatur. Cæterum Deo jubente eos ad incrementum hominum coloniis alias regiones occupare, (ut nulla invicem paterentur dissidia, sed, ampliori terrarum spatio culturam adhibentes, fructuum abundantia potirentur) *illi* rerum imperiti dicto ejus non obtemperarunt. quapropter in calamitates incidentes, sibimet erroris conscii esse cœperunt. Postquam vero juventutis multitudine florebant, Deus ipsis iterum consilium dedit, ut *hinc* colonias ducerent. Illi vero, rati se

Colonias hinc ducere nolunt, ἀθεοι καὶ ἀντίξεστοι.

ΚΕΦ. δ'.

Περὶ τῆς πύργου Βαβυλῶνος, καὶ ἀλλοφωνίας τῶν ἀνθρώπων.

ΟΙ δὲ Νωέου παῖδες τρεῖς ὄντες, [t] Σήμας, καὶ Ἰαφέθης, καὶ Χάμας, ἑκατὸν ἔτεσιν ἔμπροσθεν τῆς ἐπομβρίας γεγονότες, πρῶτοι κατελθόντες ἀπὸ τῶν ὀρῶν εἰς τὰ πεδία, τὸν ἐν τούτοις οἴκησιν ἐποιήσαντο· καὶ τοὺς ἄλλους, σφόδρα δεδιότας ἀφ' ὧν κατακλυσμὸν τὰ πεδία, καὶ ὀκνηρῶς ἔχοντας πρὸς τὸ ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν τόπων καταβῆναι, ἔπεισαν [v] θαρσήσαντας μιμητὰς αὐτῶν γενέσθαι· καὶ τὸ μὲν πεδίον, εἰς ὃ πρῶτον [x] αὐτοὺς κατῴκισαν, καλεῖται [y] Σενναάρ. οἱ δὲ Θεοῦ κελεύσαντος [z] αὐτοῖς εἰς πολυανθρωπησίαν ἐλθεῖν ἀποικίας· ἵνα μὴ στασιάζοιεν πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ γῆν πολλὴν γεωργοῦντες, ἀφθονίας [a] ἀπολαύοιεν τῶν καρπῶν· ὑπὸ ἀμαθίας παρήκουσαν δὲ Θεοῦ. καὶ διὰ τοῦτο συμφορᾶις περιπεσόντες [b] ἤσθοντο τῆς ἁμαρτίας. ἐπεὶ γὰρ ἤνθουν νεότητος πλήθει, πάλιν ὁ Θεὸς αὐτοῖς [c] συνεβούλευσε πειθεσθαι τὴν ἀποικίαν. οἱ δὲ ἀπὸ τῆς διμένειαν τῆς ἐκείνου νομίζοντες

h Αὐτοῖς προσεπεῖν] Αὐτοὺς προσπαιν μὴ ζήσαντας *Hen.* & mox, Διὰ τοσούτων ἐτῶν G. Sync. ἀφ' ὧν δὲ τούτων Euseb. edita & privata. Post paucula, οἱ παρ' ἐμοῦ. καὶ βαρβάροις Eus. & G. Sync. *Bern.*

i Μανεθὼν] Varie scribitur, *sc.* Μανέθως, Μάνεθως & Μανέθων. *Huds.* Μάνεθως aut Μανεθὼς *Big. Samb. Caf.* Euseb. & alii sexcenti. μανεθὼν *Hen. Gen. Baf. G.* Sync. & Epiphan. exitu tonoque trito Josephi. Notabis tamen simplicius poni μανεθῶν, pro καὶ γὰρ καὶ μανεθὼς, in Chron. G. Sync. Proxime, ὁ τὰ τῶν αἰγυπτίων ποιησάμενος ἀναγραφὴν. *Big. Baf. Gen.* G. Sync. & Epiphan. ὁ τὰ αἰγυπτίων π. ἀναγραφὴν *Samb.* & *Hen.* ὁ τὰ τῶν αἰγυπτιακῶν π. ἀναγραφὴν Euseb. Præp. Ev. p. 415. & MS. ὁ τὰ τῶν αἰγυπτίων π. συγγραφὴν *Hen.* & *G.* Cedrenus. *Bern.*

k Μῶχός] *Galleus* (de *Orac. Sibyll.* Vol. 1. p. 62. & 63.) malit Μόλων vel Μόλων ex *Eusebio* de Præp. Evang. l. 9. c. 13. *Huds.* Μόλων incuria Eusebii, quando hanc periodum in suam προπαρεσκ. jam dudum adscripserit, nescio an recentioris manus. MSS. enim Eusebii hic invasit error. Puri autem ejus manent libri omnes Josephi, & μῶχον præferunt, Græci, Latini, editi, inediti, ut omittam Cedrenum aliosque Josephi defloratores. Denique in Eusebiana Molonis historici nomen, Josepho quidem ingratum, fraudem illam attulit. Prætereo jam αἰσιαῶν, ἐκταῖον, ἐλλανικὸς, & consimilia codicum vitia: atque obiter adnoto ἰσιαῶν placuisse Ionibus, ἰσιαῶν idem nomen populo Attico. *Bern.*

l Ἑστιαῖος,] Αἰσιαῶν Syncellus. Vulgatam scripturam sequitur Eusebius. *Rel.*

m Ὁ Αἰγύπτιος Ἱερώνυμος,] Ὁ αἰγυπτίων *Hen.* τοῖς αἰγυπτίοις G. Syncellus p. 42. αἰγύπτιος G. alius. Mox, Φοινικὰ, errore *Hen. Gen.* atque Cedreni exscriptoris. Ibidem εἴτε τὰ φοινικικὰ, Euseb. Edit. & MS. *Bern.*

n Φοινικικὰ] Φοινικὰ Syncellus. Hæc frequenter permutantur, qua de re alibi. mox idem συγγραψάμενοι, & παρ' ἐμοῦ. *Rel.*

o Συνταξάμενοι,] Sic *Big. Samb. Caf. Baf. G.* & *Vet. Interpr.* συγγραψάμενοι *Vat. Hen. Syncell.* & Cedren.

p Ὑπ' ἐμοῦ] Al. παρ' ἐμοῦ.

q Ἡσίοδος] Ita in omnibus *MSS. Græcis.* in *Latinis* autem *Isiodus, Esiodus, Isiodorus,* & *Isidorus.* unde *Vossius* (de Hist. Gr. l. 1. c. 10.) malit Ἰσιόδωρος, aut Ἰσίδωρος, intelligendo *Isidorum Characenum*; qui (ut constat ex *Luciano* de Macrobiis) in Historia sua attulit exempla regum longævorum. *Huds.* Facit mentionem quoque Hesiodi & in Lib. 1. Contra Appionem, non longe ab initio. *Cocc.*

r Πρὸ μὲν οὖν τούτων,] Hæc aut simili loquendi modo sæpe utitur Josephus, non quod dubitet an verum sit quod traditur, sed ut liberum faciat arbitrium unicuique e Gentibus fidem habendi dictis ejus. Syncellus in chronographia totam hanc formulam omisit. Sed Eusebius habet loco citato. *Rel.*

s Οὕτως] Οὕτω *Big.*

t Σήμας, καὶ Ἰαφέθας,] Ita *Big. Caf. Vat.* Σήμας καὶ Ἰάφθας &c. *Baf.* & *G.* usus Græcorum Σήμης & Χάμης postulat. *Huds.* Σήμας καὶ Ἰαφέθας, καὶ χάμας *Big. Caf.* &, excepto medio fratrum, *Baf.* & *G.* Usus quidem Græcorum postularet σήμης & χάμης, χάμας, in dissyllabis: quod tamen inter Canones Grammaticorum nec dum receptum vidi. Rectum est Ἰαφίθας, Ἰαφίθα, & melioribus codicibus adprobatum: laudo itaque *Big. Samb.* & *Caf.* Hoc nomen, contra etymon, contrahunt *Baf. Gen. Hen.* atque Tarasii Adjutor in Ἰαφέθης. s illi pariter cum circumflexu ultimæ dicunt σημᾶς, χαμᾶς, atque etiam oblique σημᾶ, χαμᾶ, ingrata Minerva. Iterumne memorem *Hen. Gen. Baf.* & G. Sync. ναίχι scripsisse, quoties *Big. Samb.* & *Caf.* ναίσι. Inferius pro δεδιότας, legit Eustath. δεδοικότας. *Bern.*

v Θαρσήσαντας] Θαρσήσαντας *Big. Caf.* & Georgius Abbas. θαρσυνθέντας alii: a mendo *Baf.* θαρσύσαντας. *Bern.*

x Αὐτοὺς κατῴκισαν,] Huic lectioni vulgatæ adversantur *MSS. Gr.* & *Lat.* αὐτοὶ κατῴκησαν *Samb.* & *Hen.* αὐτοὶ κατῴκισαν *Big.* & *Vat.* αὐτοὺς κατῴκησαν *Caf.* & *Syncell.* Huds. Hanc lectionem teneo juxta cum Editoribus, atque interpretor, *quo eos deduxerant.* Adversantur adhuc MSS. Græca & Latina. αὐτοὶ κατῴκησαν reperio apud *Samb.* & *Hen.* αὐτοὶ κατῴκισαν in *Big.* αὐτοὺς κατῴκησαν, vel αὐτὸ, permitto G. Sync. & *Caf.* Bern.

y Σεναάρ.] Al. Σεναάρ.

z Αὐτοῖς εἰς πολυανθρωπησίαν] Ita *Samb.* & *Caf.* à prima manu. αὐτοῖς, εἰ πολυανθρωπήσαν manus altera. αὐτοῖς εἰς πολυανθρωπήσαν *Big.* αὐτοῖς εἰς πολυανθρωπίαν *Vat.* αὐτοὺς εἰς πολυανθρωπίαν *Hen. Baf. G.* & *Syncell.*

a Ἀπολαύοιεν] Sic *Big. Samb. Caf.* & *Vet. Interpr.* ἀπολαύοιεν *Hen. Baf. G.* & *Syncell.* Huds. Verbum illud accentu submolestum, ex *Big. Samb. Caf.* & Epiph. ita adsero. ἀπολαύοιεν jam peccavit festinus calamus, ut litera secunda sæpius solet: cui omnino errori indulgent *Hen. Baf. Gen.* & Georgius Monachus, qui producit ἀφθόνως ἀπολαύοιεν, p. 43. sui Chronici. Mox ἀμαθίας haud recte scripsit Samb. propter ἀμαθεῖν, τὸ διεξιέναι. *Bern.*

b Ἤσθοντο] Ita *Caf.* & *Epiphan.* ἐσθονῦ *Big. Samb. Vat.* & *Syncell.* ἤχθοντο (*sc.* ἐλυπῶντο) *Baf.* & G.

c Συνεβούλευσε] Ex *Big. Samb.* & *Vat.* συνεβούλευε *Baf.* & G. συνεβούλευε τὴν ἀποικίαν præcise *Syncell.*

d Τῷ

ζοντες ἔχειν τὰ ἀγαθὰ, τῷ ἢ ἰσχυὸ αὐτοῖς τὴν οἰκείαν αἰτίαν τ δ Θεμένας ὑπολαμβάνοντες, οὐκ ἐπείθοντο. προσετίθεσαν ἢ [d] τῷ φθονερεῖν τ ℔ Θεᾶ γνώμης καὶ τὸ κατ' ὑπόνοιαν ὑπονοεῖν εἰς ἀποικίαν αὐτὰς παροξμᾶν, ἵνα διαιρεθέντες [e] εὐεπιχειρητότεροι γένοιντο.

β'. Ἐξῆρε δ' αὐτὰς πρὸς τι ὕβριν ℔ Θεᾶ καὶ καταφρόνησιν [f] Νεβρώδης, [g] υἱὸς μὲν ὢν Χάμυ ℔ Νωέως, τολμηρὸς ἢ ἐπ χεῖρα γενναῖος. [h] ὃς ἔπεισεν αὐτὰς μὴ τῷ Θεῷ δίδόναι τὸ δι' ἐκεῖνον εὐδαιμονεῖν, ἀλλὰ τὴν ἰδίαν ἀρετὴν πάντα παρέχειν αὐταῖς ἡγεῖσθαι. καὶ πεῖσας ἢ κατ' ὀλίγον εἰς τυραννίδα τὰ πράγματα, μόνως ἄτως νομίζων ἀποστήσειν τὰς ἀνθρώπους [i] ℔ φόβου ℔ θεοῦ ℔ Θεᾶ, εἰ χρώμενοι τῇ αὐτὸ δυνάμει διατελοῖεν· [k] ἀμυνεῖσθαί τε τ Θεὸν [l] ἠπείλει, πάλιν τὴν γῆν [m] ἐπικλύσειν θελήσαντα. πύργον γὰ οἰκοδομήσειν, ὑψηλότερον ἢ τὸ ὕδωρ ἀναβῆναι [n] δυνησείη, μετελεύσεσθαι ἢ ἐ τ τ προγόνων ἀπωλείας.

γ'. Τὸ ἢ πλῆθος πρόθυμον ἦν τοῖς Νεβρώδυ δόγμασιν ἕπεσθαι, [o] δειλίαν ἡγούμενον τὸ εἴκειν τῷ Θεῷ· καὶ τ πύργον ᾠκοδόμων, ὀδὲν [p] ὀκνηλοτέρως ἀπροδῆς, ὀδὲ πρὸς τὸ ἔργον ὀκνηρῶς ἔχοντες. ἐλάμβανε ἢ μεῖζον ὕψος, ἢ προσεδόκησεν ἄν τις, ὑπὸ πολυχειρίας. τὸ μέν τοι πάχος ἦν ἰσχυρὸν πάσσον, [q] ὥστ' ὑπ' αὐτᾶ μισεῖσθαι τοῖς ὁρῶσι τὸ μῆκος. [r] ᾠκοδόμητο δ' ὀκ ὀλίγῳ θυ ὀπῆς, [s] ἀσφάλτῳ συνδεδεμένης· ὡς ἂν μὴ ῥεύσειε. ἔτως ἢ μεμισηκότας ὁρῶν αὐτὰς ὁ Θεὸς, ἀφανίσαι μὲν ὀκ πάντας ὀκ ἔκρινεν, ὅτι [t] μή δ' ὑπὸ τ πρώτων ὀπολωλότων συμφρονισθεῖεν· εἰς στάσιν δ' αὐτὰς ἐνέβαλεν, ἀλλογλώσσους ἀπεργασάμενος, καὶ ὑπὸ πολυφωνίας πεισθάς ἑαυτῶν ἀσυμέτρους εἶναι. ὁ ἢ τόπος, ἐν ᾧ [v] τ πύργον ᾠκοδόμησαν, νῦν Βαβυλὼν καλεῖται, διὰ τὴν σύγχυσιν ℔ φωνῆς τὴν διάλεκτον πρῶτον ἐναρχθῆς· Ἑβραῖοι γὰ τὴν σύγχυσιν Βαβὲλ καλοῦσι. φασὶ ἢ ℔ πύργυ τούτυ, καὶ τ ἀλλοφωνίας τ ἀνθρώπων, μέμνηται καὶ [x] Σίβυλλα, λέγουσα οὕτως· „[y] πάντων ὁμοφώνων ὄντων [z] τ ἀνθρώπων, πύργον ᾠκοδόμησάν τινες ὑψηλότατον, ὡς δι' τ οὐρανὸν ἀναβησόμενοι δι' αὐτᾶ. οἱ ἢ [a] Θεοὶ, ἀνέμους ἐπιπέμψαντες, [b] ἀνέτρεψαν τ πύργον, καὶ ἰδίαν ἑκάστῳ φωνὴν ἔδωκαν. καὶ διὰ τοῦτο Βαβυλῶνα σωέβη κληθῆναι τὴν πόλιν.„ φασὶ ἢ [c] τοῦ πεδίυ τοῦ λεγομένυ Σενναὰρ ἐν τῇ [d] Βαβυλωνία χώρᾳ μνημονεύει Ἑσιαῖος, λέγων οὕτως· „τ „ἢ ἱερέων τοὺς διασωθέντας, τὰ τοῦ [e] Ἐνυαλίυ Διὸς „ἱερώματα λαβόντας, εἰς Σενναὰρ τ Βαβυλωνίας ἐλ„θεῖν.

non ipsius benignitate vitæ commodis perfrui, sed propriam felicitatem suis viribus deberi existimantes, *Deo* non paruerunt: quin & huic, quod illius voluntati morem non gererent, adjecerunt, suspicionem esse, *Deum* ad colonias deducendas illos impellere, ut dispersi facilius possent opprimi.

Nebrodes tyrannidem affectat.

2. Ut eo contumeliæ in Deum & despicientiæ procederent, fecit Nebrodes, nepos Chamæ, filii Noëi, vir audax, & manuum viribus præclarus: qui persuasit eis ne Deo concederent, felicitatem illi acceptam ferri, sed in ea perstarent opinione, virtutem suam bonorum omnium causam illis exstitisse. Ac paulatim res in tyrannidem vertebat; ratus hoc uno modo homines à Dei timore abduci posse, si ipsius potentiæ fidere perseverarent: Deumque se ulturum esse minitabatur, terram *nova* aquarum illuvie operire meditantem. Turrim enim se exædificaturum esse, celsiorem quam ut aqua eo usque posset ascendere, majorumque suorum interitum *vindicta* persequuturum.

Turris amplissima in Sennaar exstruitur, Nebrode auctore.

3. Multitudo autem iis libenter assensa est, quæ facienda visa sunt Nebrodi, ignaviam reputantes Deo cedere: turrimque exstruere instituerunt, nulli labori parcentes, neque in opere segniter occupati. Surgebat enim in altitudinem, supra quam speraverant, numerosa operantium manu. Verum adeo crassitudine valida erat, ut spectantibns ab ea videretur imminui molis sublimitas. Ædificabatur autem ex lateribus coctis bitumine colligatis, ne forte ab aqua circumfusa solveretur. Sic illos insanientes Deus conspicatus, delere quidem universos noluit, quamvis ne priore quidem clade in meliorem mentem profecerint: sed, linguis eorum variatis, dissidia in eos immisit, faciens ut ob sermonum diversitatem alii alios non intelligerent. Locus autem, in quo turrim ædificaverunt, propter confusionem linguæ, quæ prius omnibus ex æquo clara fuerat, nunc Babylon appellatur: nam Hebræi confusionem nominant Babel. De turri autem hac, deque linguis hominum mutatis meminit etiam Sibylla, ad hunc modum loquens: „cum omnes homines una lingua uterentur, altissimam turrim „ædificare quidam cœperunt, velut per eam in „cœlum scansuri. At Dii, ventis emissis, turrim „hanc evertêre, & suam cuique linguam attri„buêre. unde urbi Babylon factum est nomen.„ Ejus vero campi, qui Sennaar appellatur, in Babylonia regione siti, mentionem facit Hestiæus, Jove Enyalii dicens: „qui vero de sacerdotibus servati e„rant, ablatis Jovis Enyalii sacris, in Sennaar „Babyloniæ venerunt.

Dialectis variis dissipatur humanum genus.

Babel, confusio.

Turris Babylonia procellis corruit, Sibylla accinente.

Hestiæus de Jove Enyalio & Sennaar.

d Τῷ φθονερεῖν] Τὸ φθον. τ. τ. Θ. γν. ἢ κατ' ὑπόνοιαν ὑποτοῦ. *Bas.* Bern.

e Εὐεπιχειρητότεροι] Ita in plerisque *MSS.* & *Bas.* & *G.* Εὐεπιχειρητότεροι γένοιντο *Hen.* & *Syncell.*

f Νεβρώδης,] Sic passim *Big. Samb. Cas.* & *Vat.* Ναβρώδης. *Hen. Bas.* & *G.* Νεμβρώδης *Syncell.* Νεβρωδ *Niceph.* Forsan tamen Νεμρώδης. nam β & μ in *MSS.* facile commutantur.

g Υἱὸς] Ita ex *MSS. Vet. Interpr.* & *Eustathio* ad Hexaëmeron. ὃς ἦρξε μὲ —— γενναῖος, ὑπεθεν *Bas. G. Hen.* & *Syncell.*

h Ος ὑπεθεν] Deest in *Edit.* ὃς. additur vero recte ex MSS.

i Τῷ φόβῳ] Sic *Big. Samb.* & *Cas.* ℔ φόβῳ ℔ Θεῷ *Vat. Epiphan.* & *Syncell.* Θεᾶ ℔ Θεῷ *Bas.* & *G.*

k Αμυνεῖσθαί] Αμυνάς *Hen.* & *Syncell.* ἀντιμισθάς *Epiphan.*

l Ηπείλει,] Ex *Big. Samb. Cas. Hen.* & *Vet. Interpr.* πάλιν ὑπείλει *Vat. Bas. G.* & *Syncell.*

m Επικλύσειν] Ita *Big. Samb. Cas.* & *Vat.* ἐπικλύσαι *Hen.* & *Syncell.* ἐπικλύσας *Bas.* & *G.* Huds. ἐπικλύσας θελήσειε. *Cocc.*

n Δυνησείη,] G. *Sync.* μὴ δυνησείν. In negativis ita luxuriant Athenienses. Mox μετελεύσας, Cor Criticum Schotani. *Bern.*

o Δειλίαν ἡγούμενοι] Δειλίαν ἡγούμενοι τὸ εἶκ. *Big. Samb. Cas.* & *Vat.* δειλίαν ἡγούμενοι εἶκειν *Syncell.* & *Epiphan.* δειλίαν ἡγούμενοι τὸ εἶκ. *Bas.* & *G.*

p Ακνηλοτέρως] Ακνηλοτέρως *Bas.* & *G.*

q Ωσθ'] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ὡς reliqui. paulo ante ἰσχυρὸν omittit *Syncellus.*

r Ωκοδόμητο] Ωκοδομῆ *Samb.* & *Vat.* Huds. Ωικοδομεῖτο *Samb.* Bern.

s Ασφάλτῳ] Ασφάλτυ *Hen.* Mox αὐτὰς ἐρᾶν *Cas.* Απὸ *Hen.* & Georg. Abbas. Isti mox ἑαυτῷ, pro ἑαυτῶν. *Bern.*

t Μὴ] Μηδ' *Cocc.*

v Τὸν πύργον] Ωικοδόμων τ πύργον *Hen.* Bern.

x Σίβυλλα,] Vide *Theophilum* ad *Autol.* p. 758. Edit. Oxon. *Cyrillum* contra *Julianum*, p. 9. *Edit. Lips. Cedrenum*, Vol. I. p. XI. *Gallæum* de *Orac. Sibyll.* Vol. I. p. 337. & Vol. II. p. 459. *Beveregii* Cod. Can. Vindic. p. 142. & *Cotelerium* in notis ad *Patres Apostol.* p. 48. *Huds. Samb.* eam quidem vocem ὡσαφεξῆς. Cæteri tamen omnes mediam acuunt, contra jus Grammaticum. *Bern.*

y Πάντων ὁμοφώνων] *Hen.* & *G. Sync.* illa serie, ὁμοφ. ὄντων τ. ἀνθρώπων. Tum *Big.* & *Samb.* πάντων ὁμοφώνων ὄντων ἀνθρώπων *Hen.* denique paucis interjectis, ἢ ἐπὶ pro ὡς ἐπὶ. *Bern.*

z Τῶν ἀνθρώπων,] In plerisque *MSS.* deest τῶν.

a Θεοὶ,] In *Sibyll. Orac.* singulari numero Θεός.

b Ανέτρεψαν] Ανέτρεψεν *Vat.*

c Τῷ πεδίῳ] Illa ℔ πεδίῳ ex *MSS.* in *Bas.* & *G.* desiderantur.

d Βαβυλωνίᾳ] Ita *Hen. Bas. G. Euseb.* & *S. Hieronym.* Βαβυλωνίαν *Vat. Big.* & *Samb.*

e Ενυαλίυ] Sic in *MSS.* & *Eusebii* Codd. in Præp. Evang. p. 416. Ενυολίυ in *Editis*, perperam. Vide *Seldenum* de DIs Syris, p. 213.

VI.

CAP. V.

Quomodo Noëi posteri per totum terrarum orbem sedes sibi occupaverint.

ΚΕΦ. ε'.

Ως οἱ Νώχυ ἔκγονοι πᾶσαν τὴν οἰκυμένλω ἐπῴκησαν.

Gentium dispersio.

DE cætero igitur inde dispersi sunt, propter diversitatem linguarum coloniis passim deductis; & singuli terram *istam* occupaverunt, in quam inciderunt, eosque duxit Deus; ita ut omnis terra continens, tam mediterranea quam maritima, eis repleretur. Nonnulli autem etiam navibus trajicientes, insulas habitarunt; & gentium quædam nomina quidem à conditoribus imposita *hactenus* servant, at quædam etiam mutaverunt; aliæ vero, ut ad accolarum captum magis accommodarentur, *nominum* inversionem habuerunt. Græci autem hujus rei auctores existiterunt: qui, posterioribus sæculis rerum potientes, veterum gloriam sibi propriam effecerunt; dum gentes nominibus sibi intellectis insigniunt, illisque, ut à se oriundis, reipublicæ formam constituunt.

Græci deviatis gentibus nova dant nomina.

[f] Σκιδνανται δὴ τὸ λοιπὸν ἐνθεῦθεν, ὑπὸ τ[ῆ] [g] ἀλλογλωσσίας τὰς ἀποικίας ποιησάμενοι πανταχοῦ· καὶ γῆν [h] ἕκαστοι καθελάμβανον τὴν [i] ἐντυγχάνουσαν, καὶ εἰς ἣν αὐτοὺς ἦγεν ὁ Θεός· ὡς πληρωθῆναι πᾶσαν αὐτῶν ἤπειρον, [k] μεσογείων τε καὶ παραλίων. εἰσὶ δ' οἱ καὶ περιπλεύσαντες νασὶ, τὰς νήσους κατῴκησαν· καὶ τ[ῶν] ἐθνῶν ἔνια μὲν διασώζει τὰς ὑπὸ τ[ῶν] κτισάντων κειμένας προσηγορίας, ἔνια δὲ καὶ [l] μετέβαλον, [m] τὰ δὲ καὶ, πρὸς τὸ συμφέρον εἶναι δοκοῦν τοῖς παροικοῦσι, τροπὴν ἔλαβον. Ἕλληνες δ' εἰσὶν οἱ τούτων καταστάντες αὐτόποι· ἰσχύσαντες γὰρ ἐν τοῖς ὕστερον, ἰδίαν ἐποιήσαντο καὶ τὴν πάλαι δόξαν, καλλωπίσαντες τὰ ἔθνη τοῖς ὀνόμασι πρὸς τὸ σωφρονοῦν αὐτοῖς, καὶ κόσμον θέμενοι πολιτείας [n] ὡς ἀφ' αὐτῶν γεγονόσιν.

VII.

CAP. VI.

Quæ gentes singulæ à suis auctoribus nomina traxerint.

ΚΕΦ. ς'.

Οπ τ[ῶν] ἐθνῶν ἕκαστον ἀπὸ τ[ῶν] [o] οἰκησάντων προσηγορεύθη.

Europæi ab Japhetho profusi.

FIliis Noëi nati sunt filii, quorum in honorem gentibus nomina imponebant *homines*, ut quisque terram aliquam occupaverat. Siquidem Japhetho filio Noëi nati sunt septem filii. Isti vero terram possederunt, à Tauro & Amano montibus incipientes; & processerunt, in Asia quidem usque ad fluvium Tanaïm, in Europa vero usque ad Gadira; terram in sedem capientes, sibi forte oblatam, quamque nemo ante habitaverat, gentibus sua indiderunt nomina. Qui enim nunc à Græcis Galatæ appellantur, olim vero Gomarenses dicti, Gomarus condidit; Magoges autem Magogarum à se denominatorum coloniam duxit, qui ab ipsis vocantur Scythæ. Ex Japhethi autem filiis Jovano & Made, *scilicet* ex Made quidem Madæorum gens descendit, qui à Græcis Medi nominantur; ex Jovano vero, Ionia & Græci omnes oriuntur. Quin & Thobelus Thobelis sedem dedit, qui nostra ætate Iberi

Ἦσαν δὴ τ[ῶν] Νωέ παίδων υἱοὶ, ὧν ὅτι τιμῇ τοῖς ἔθνεσι τὰ ὀνόματα ἐπετίθεσαν οἱ γῆν τινα [p] καταλαμβάνοντες. Ἰαφέθ μὲν οὖν [q] Νωέ παῖδος ἦσαν ἑπτὰ υἱοί. καὶ οἰκοῦσι δὴ ἕτοι, ἀπὸ Ταύρ καὶ Ἀμάνε τ[ῶν] ὀρῶν ἀρξάμενοι· καὶ προῆλθον ὅτι μὲν τ[ῆ] Ἀσίας, ἄχρι ποταμ[οῦ] [q] Ταναΐδ[ος], ὅτι δὲ τ[ῆ] Εὐρώπης ἕως [r] Γαδείρων, γῆν ἣν ἔτυχον καταλαμβάνοντες, καὶ μηδενὸς προκατοικήσαντ[ος], τὰ ἔθνη τοῖς αὐτῶν σκάλμοις ὀνόμασι. τοὺς μὲν γὰρ νῦν ὑφ' Ἑλλήνων Γαλάτας καλουμένους, [s] Γομαρεῖς δὲ λεγομένους, Γόμαρος ἔκτισε· Μαγώγης δὲ τοὺς [t] ἀπ' αὐτοῦ Μαγώγας ὀνομαζομένους [v] ὤκισε, Σκύθας δὲ [x] ὑπ' αὐτῶν προσαγορευομένους. τῶν δὲ Ἰαφέθ παίδων, [y] Ἰωυάνε δὲ Μάδε. ἀπὸ μὲν τ[ῆ] [z] Μάδε Μαδαῖοι γίνονται ἔθν[ος], οἱ πρὸς Ἑλλήνων Μῆδοι κέκληνται· ἀπὸ δὲ Ἰωυάνε Ἰωνία καὶ πάντες Ἕλληνες γεγόνασι. κατοικίζει δὲ δὴ [a] Θωβήλ[ος] Θωβήλους, [b] οἵ-

[f] Σκιδναν[ται]] Διασκεπίζον[ται], manus Italica (in ora *Big.*) quoniam Hesychius notaverat σκίδναν[ται], διασκεπίζον[ται]. *Bern.* Sed Σκίδνανται retinet Eusebius, qui hæc citat ac si Hestiæi essent non Josephi. *Rel.*

[g] Ἀλλογλωσσίας] Male ὁμογλωσσίας in *Eusebii Codd.* tam impressis quam editis. *Huds.* Ομογλωσσίας Euseb. edita scriptaque Exemplaria: facile enim discedit M in bina ΛΛ Græca. Aut hoc illud maluit Demonstrator Evangelicus Præparat. suæ p. 417. σκίδνανται δ' · τὸ λοιπὸν ἐντεῦθεν, ὑπὸ τ[ῆ] ὁμογλωσσίας τὰς συνοικίας ποιησάμενοι πανταχοῦ. Is enim ita scripsit. *Bern.*

[h] Ἕκαστοι] Ita *Big. Samb. Caes.* & *Euseb.* in *Vat.* & *Editis* ἑκαστός.

[i] Ἐντυγχάνουσαν,] Ἐντυχοῦσαν *Samb. Vat.* & *Euseb.* Huds. ἐνυντυγχανοῦσαν. *Big.*

[k] Μεσογείων τε] Μεσόγαιόν τε *Gen.* Hujus capituli & sequentis διαφοίησιν vide in *Eustathio* ad Hexaëmeron.

[l] Μετέβαλον,] Μετέβαλεν *Cocc.* & mox idem ἔλαβεν pro ἔλαβον.

[m] Τὰ δὲ καὶ,] In *Bas.* & G. ἃ δὲ κ.

[n] Ως ἀφ' αὐτῶν] Ως ἂν ἀφ' αὐτῶν *Bas.* & G.

[o] Οἰκησάντων] Οἰκισάντων. *Cocc.*

[p] Καταλαμβάνοντες] Καταλαβόντες *Vat.*

[q] Ταναΐδ[ος],] Ταναΐδ[ος] Typographi *Bas.* aliique. Urbs autem tonum illum postulat, non fluv. Tanais. *Hen.* ibidem μίχεα ποτάμιε ταν. *Bern.*

[r] Γαδείρων,] Ita distincte *Samb.* in aliis *MSS. Editisque* Γαδείρων γῆν ἣν, haud congrue. Quin & verba ista, γῆν, ἣν ἔτυχον καταλαμβάνοντες, quæ nec *Hieronymus*, nec *Epiphanius* videtur agnovisse, commode abesse posse existimat *Bernardus.* Huds. Quin verba ista, γῆν, ἣν ἔτυχον καταλαμβάνοντες, si uncos subire jussero, sive penitus expungi, damnum adeo nullum Hieronymus aut Epiphanius, Interpretes, forte nec passurus Josephus. At vero quis me liberabit hac Babylone? Video enim hujus capitis corrupta pleraque & confusa, turpissime quidem apud Librarios Latinos. Dum illi vocabula propria à formâ Atticâ ad simplicitatem Hebraicam conantur reducere, dum male audiunt, male legunt, intelligunt pessimè, surgit sponte moles aut arx atra errorum. *Bern.*

[s] Γομαρεῖς] Γομαρεῖς à γομαρὸς præstant *Bas.* & G. ἀνάλογον. Ita ἀλικαρνασσός, ἁλικαρνασσεῖς. ταρσὸς, ταρσεῖς. Alio accentu *Samb.* γομάρεις abs γόμαρ[ος]. Dein ut ἄψυρτ[ος] ἀψυρτῖς, sic in cod. *Hen.* γομαρεῖς illic, hic γόμαρ[ος]: observat etiam γομάρεῖς Zonaras Secretarius, sed à γάμερ deducit, ut Gameritas suas Epiphan. scriba, & Pseudo-Eustathius γαμαρεῖς, persuasi auctoritate τ[ῆς] δ. Neque omittendum videtur γομαρεῖς derivari à γομαρὸς lectionis Caes. (& *Big.*) modo facillimo, quam ἀληθὴς, ἀληθεῖς: siquidem ita amat Josephus. *Bern.*

[t] Ἀπ' αὐτ[οῦ]] Ita *Samb. Hen. Caes. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐξ αὐτ[οῦ] Zonaras. τὰς ὑπ' αὐτ[οῦ] *Bas.* & G.

[v] Ὠκισε,] Male in *Editis* ᾤκησε.

[x] Ὑπ' αὐτῶν] Νῦν pro ὑπ' αὐτῶν habent *Euseb. Zonaras*, *Aliique.* differte ὑφ' Ἑλλήνων *Vet. Interpr.*

[y] Ἰωυάνε] Ita *Big. Caes. Samb.* & *Vat.* Ιωάνε *Hen. Bas.* & G. nominum varietatem portentosam pete, si lubet, ex *Hieronymo* in Traditionibus Hebraïcis, *Zonara*, *Eustathio* in Hexaëm. notisque *Allatii*, *Syncello*, *Auctore* Chron Pasch. *Cedreno*, *Malela*, *Anastasio Sinaïta*, *LXX. Heideggero* in Hist. Sacr. *Aliisque.* Vide *Bocharti* Geogr. Sacr. & *Grotium* in Annott. ad Lib. 1. *de Verit. Chr. Relig.*

[z] Μάδε] Μαδὸς priorum Typothetarum incuria exciderat: iidemque mox struxerant, γίνοι[ται], ἔθν[ος] ὁ πρ. De Madæis videsis *Jos. Medum* Lib. 1. p. 273, 281.

[a] Θωβήλ[ος]] Ita *Samb.* unde soluto ω, Θεόβηλ[ος] Θεοβήλους apud *Hen.* & *Eustath.* Θόβηλ[ος] & Θοβήλους *Big. Caes. Vat. Bas. G. Huds.* Epiphanii codices omnes *Iobel*, *Iobelos*, propter consimiles

[b] οἵτινες ἐν τοῖς νυῦ Ιβηρες καλουῦται· καὶ [c] Μοσοχηνοὶ ἢ ὑστ. Μοσόχ κτισθέντες, [d] Καππαδόκαι μὲν ἄρτι κέκληνται. τὸ ἢ ἀρχαίας αὐτῶν πρωτοτοκίας σημεῖον δείκνυται· πόλις γάρ ἐστι παρ' αὐτοῖς ἔτι καὶ νυῦ [e] Μάζακα, δηλοῦσα τοῖς σωιέναι δυναμένοις, ὅτως ποτὲ πρωτογονηθὲν [f] πᾶν τὸ ἔθνος. [g] Θειρᾶς δὲ Θείρας μὲν ἐκάλεσεν, ὧν ἦρξεν· Ελληνες δὲ Θρᾶκας αὐτὰς μετωνόμασαν. καὶ τοσοῦται μὲν ἔθνη ὑστ. τοῦ Ιαφέθ παίδων καλοικεῖται. Γομάρ δὲ τριῶν υἱῶν γνωμένων, [h] Αχαναξος μὲν Αχαναξας ὤκισεν, οἱ νυῦ [i] Ρηγῖνες ὑστ. τῶν Ελλήνων καλοῦνται· Ριφάθης δὲ Ριφαθαίας, τὰς Παφλαγόνας λεγομένας· [k] Θυγράμμης δὲ Θυγραμμαίας, οἱ δόξαν Ελλησι φρύγας ὠνομάσθησαν. Ιωυάν δὲ τοῦ Ιαφέθ, [l] τριῶν καὶ αὐτὸ παίδων γνωμένων, [m] Ελισᾶς μὲν Ελισαίας ἐκάλεσεν, ὧν ἦρχεν, Αἰολεῖς δὲ νυῦ εἰσί· [n] Θαρσὸς δὲ Θαρσεῖς, ὅτως γὰρ ἐκαλεῖτο τὸ παλαιὸν ἡ [o] Κιλικία. [p] σημεῖον δέ, [q] Ταρσοὶ γὰρ παρ' αὐτοῖς τῶν πόλεων ἡ ἀξιολογωτάτη καλεῖται, μητρόπολις οὖσα· τὸ ταῦ πρὸς τὸ λῆσιν ἀντὶ τοῦ θῆτα [r] μεταβαλόντων. [s] Χέθιμος δὲ Χεθιμὰ τὴν νῆσον ἔσχεν· [t] Κύπρος αὕτη νυῦ καλεῖται. καὶ ἀπ' αὐτῆς νῆσοί τε πᾶσαι, καὶ τὰ πλείω τῶν πρὸς θαλάσσαν, [v] Χεθὶμ ὑστ. Εβραίων ὀνομάζεται. μάρτυς δέ μοι τοῦ λόγου, μία τῶν ἐν Κύπρῳ πόλεων ἰσχύσασα τὴν πρωτογονίαν φυλάξαι· [x] Κίτιος γὰρ ὑστ. τῶν ἐξελληνισάντων αὐτὴν καλεῖται, [y] μὴ σὺ οὕτως ἀφθόγγου τοῦ Χεθίμου τὸ ὄνομα. Ιαφέθου μὲν δὴ παῖδές τε καὶ ἔγγονοι τοσοῦτοι ἔσχον ἔθνη. ὁ δ' ἴσως ὑφ' Ελλήνων ἀγνοεῖται, τοῦτο πρεσπών, τρέψομαι πρὸς τὴν ἀφήγησιν ὧν [z] κατέλιπον. τὰ γὰρ ὀνόματα ἀφ' ὧν τὰ γράμματα ὑπερεπὶς [a] ἡλλάξαμεν πρὸς ἡδονὴν τῶν ἐντυγχανόντων ἁπλῶς ἐστιν εὑρεῖν.

vocantur: & Moſocheni à Moſoche conditi, nunc quidem Cappadoces dicti ſunt. Antiquæ autem appellationis *non obſcurum* indicium habetur: urbs enim etiam hodie apud eos eſt Mazaca *nominata*, oſtendens harum rerum peritis, quod univerſa gens olim ita fuerit appellata. Thiras autem Thires *de ſe* vocavit, quorum fuit princeps: Græci vero nominis mutatione Thracas fecerunt. Et tot quidem gentes à Japhethi filiis ortæ ſunt. Trium autem Gomari filiorum *unus* quidem Aſchanaxus Aſchanaxos condidit, qui nunc Rhegines nominantur à Græcis: Rhiphathes vero Rhiphathæos, qui vocantur Paphlagones, & Thygrammes Thygrammæos, qui, ut viſum eſt Græcis, Phryges vocantur. A Jovano autem Japheti filio, & ipſo tres filios habente, ortus Elyſas Elyſæis nomen dedit, quorum fuit princeps, nunc vero Æoles habentur: Tharſus autem Tharſenſibus; ſic enim olim appellabatur Cilicia. indicio autem eſt, quod urbs apud eos celeberrima, eademque Metropolis, dicta ſit Tarſus; theta ad nomen variandum ab eis converſo in tau. Chethimus autem Chethimam inſulam occupavit: ipſa vero nunc Cyprus vocatur. & ab ea inſulæ omnes, & pleraque loca maritima ab Hebræis Chethim dicuntur. Ejus vero, quod dico, teſtis mihi una urbium in Cypro, cui accidit ut nomen ſuum *adhuc* ſervaret: Citium enim appellatur ab his, qui eam in formam Græcam immutarunt; ne ſic quidem à Chethimi nomine multum diſcrepans. Japhethi itaque filii & nepotes tot gentes condiderunt. Cæterum hoc unum, quod Græcis forſan parum exploratum, præmittam, deinde ad ea quæ ſuperſunt narranda revertar. Nomina ſiquidem propter ſcripturæ decorem Græci ad delectationem variarunt.

Gomari tres. 8. *Aſchanaxus*, Rheginі. 9 *Riphathes*, Paphlagones. 10. *Thygrammes*, Phryges. *Jovani tres, omiſſo Rhodiorum patre.* 11. *Eliſas*, Æoles. 12. *Tharſus*, Cilices. 13. *Chethimus*, Cyprii. *Helleniſmum ſecutus Joſephus. Chamas Palæſtinam obtinet atque Africam.*

---

[b] Sic in *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* οἵτινες νυῦ *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.*

[c] Μοσοχηνοὶ] Ita ex *MSS.* in *Hen.* & *Editis* Μεχινοὶ ἢ ὑστ. Μίχυ. *Huds.* Καὶ μοσοχηνοὶ ἢ ὑστ. μοσόχυ certa quidem lectio & comprobata ſcriptione multa, ut *Big. Samb.* atque *Caſ. Moſchini vero à Moſochim* pro *Moſocho*, Epiphanius. Variant hinc quantillum *Henneb.* ſcriptum & prelorum opera: vides etenim κὶ μεχηνοὶ ἢ ὑστ. μίχυ. Hujus ſane Principis nomen ſex punctis ornatum legitur hodieque apud Judæos. Alexandrini tamen Doctores μοσὲχ pronunciabant; quod & Joſephus Hieronymuſque fecerant. Falſus ille Euſtathius nobis dedit à μοσὸχ μεχηνοὶ: Zonaras inſuper μεχηνὶς ab eodem μοσὸχ. Mirum vero niſi ε vice ο ſæpe peccant tachygraphi. *Bern.*

[d] Καππαδόκαι] Non aliter *MSS. ſc.* forma Attica. Καππάδοκες in *Editis.* mox in *iiſd.* μὲν γὰρ ἄρτι, media ſuperflua. *Huds.* Valde gaudent Athenienſes declinationum prima, unde apud *Big. Caſ. Hen.* Nicephorum in Eclogis, Euſtath. & Zonaram legitur καππαδόκαι. In libris vero vulgatis obtinet vulgi καππάδοκες. Mox iidem μὲν γὰρ ἄρτι, media ſuperfluâ. Unus Schotanus καλοῦνται ibidem reponi nititur pro κέκληνται), ex ignoratione Atticiſmi. *Bern.*

[e] Μάζακα,] Hujus præter *Ptolemæum* meminit *Strabo* l. XII. & *Plinius* l. 6. c. 3. & *Amm. Marcellinus* l. XX.

[f] Πᾶν τὸ ἔθνος.] In *Editis* deerat πᾶν.

[g] Θειρᾶς] Ita *Samb.* & *Vat.* accentum Hebraïcum ſervantes. Θηρᾶς ἢ Θίρας *Big* & *Caſ.* Θείρης ἢ Θείρας *Hen. Baſ.* & *G. Huds.* Mox Θεῖραι modulantur plerique, Synæreſi urgente. dein male *Samb.* γουίρυ. & ſtatim *Henneb.* γνωμένυ. Iterumque peccat *Samb.* verbulo ὤκηται, ubi congruum erat ὤκισε. *Bern.*

[h] Αχάναξος] Sic *Big.* & *Hen.* unde (notante *Bernardo*) Latino Interpreti *Aſchenagus quidem Aſchenagos*, emollito x, ut *augeo* ab *αὐξέω*. Sed Αχεναξος μὲν Αχεναξας *Baſ.* & *G.* Verſione tamen LXX. freti videntur *Samb. Vat.* & *Caſ.* ubi præbent Αχάναζος μὲν Αχαναζας. *Huds.* Αχάναξος μὲν ἀχαναξας, *Big.* & *Hen.* unde Latino Interpreti, *Aſcenagus quidem Aſcenagos*, emollito x, velut *augeo* ab *αὐξέω*, *rex regis*, &c. ἀχαναξος μὲν ἀχαναξης, *Hen.* ἀχαναξης μὲν ἀχαναξας, *Baſ.* & *Gen.* & Zonaras in Annalibus. Tum Euſtathius ἀχαναξης μὲν ἀχαναξαίους. Verſione tamen τῶ ο'. freti videntur *Samb.* & *Caſ.* ubi præbent ἀχάναζος μὲν ἀχαναζας. Iſti mox ῥιγῖνες ſcriptitant, nullo commodo, & poſtea Hen. ῥιφάθης. *Bern.*

[i] Ρηγῖνες] Corruptus eſt locus, nec dubitandum quin ab Aſchanaxis nomen habeat Aſcania *Homero* memorata. *Grotius* in Annott. ad lib. 1. *de Ver. Chr. Relig.* cui aſſentitur *Heideggerus* in Hiſt Sacr. p. 679. Verum Ρητῖνες legendum eſſe cenſet Cl. *Joſ. Medus*, quem videſis in Operibus Anglicanis, l. 1. p. 280.

[k] Θυγραμμης] Ita *Hen.* & *Vet. Interpr.* Θυγράμμης ἢ Θυγραμμαίους *Baſ.* & *G.* Θεργάμμης ἢ Θεργαμμαίους *Vat.* & *Samb.* Θεργάμμης ἢ Θεργαμμαίους *Big.* & *Caſ. Huds.* Legerat pariter ante aliquot ſecula Zonaras, Θεργαμᾶς ἢ Θεργαμμαίους. Hunc nepotem Japeti appellat S. Hieronymus *Thogorma*, Judæi fere *Thogarma*, ſed vetuſtiores Θεργαμά. *Bern.*

[l] Τριῶν δὲ αὐτῦ] Ex *MSS.* in *Editis* τριῶν αὐτῦ.

[m] Ελισᾶς] Ita *Big. Caſ. Samb. Vat. Hieronym.* & *Vet. Interpr.* Αλίσας μὲν Αλισαίους *Hen. Baſ.* & *G.* faventque *Zonaras* & *Euſtath.* Huds. Ελισᾶς μὲν ἰλισαίους, *Big. Caſ. Samb.* S. Hieronymus, & Caſſiodori amanuenſis. ἀλίσας μὲν ἀλισαίους *Baſ. Gen* & *Hen.* Hoc ſuſtinet vox Hebraica אלישה; aut ita viderant Zonaras & Pſeudo-Euſtathius. Ait enim hic ἰλισᾶς (ſic lego) ἀφ' ὧ ἀλισαῖοι· alter etiam ἰλισὰς ſeu ἴλισα ἢ (derelicto ς) ἀλισαίων ἀρχηγέτης ἱδρύεται. *Bern.*

[n] Θαρσὸς] Θαρσὸς, *Samb.* & Stephanus, aut Hermolaus quidem Byzantius de Tarſo, Θαρσὸς ἢ ἐκαλεῖτο, καὶ Θαρσεῖς οἱ κίλικες, ὡς ἱστορεῖ ὁ λόγιος. Alii hoc nomen παρεξαίουσιν, ut *Baſ. G.* & *Hen.* Quinetiam Θαρσεῖς Euſtathii, & Θαρσεὺς Zonaræ accedunt ad Θάρσις LXXII. Interpretum. *Bern.*

[o] Κιλικία.] Adeoque dici poſſet naves Tarſis eſſe Cilicias. *Rel.*

[p] Σημεῖον] Multis enim locis evenit, ut quæ populorum nomina fuerant, urbium facta ſint nomina.

[q] Ταρσοὶ γὰρ παρ'] Ταρσὸς poſtulant initio tenui *Big. Samb. Caſ. Baſ.* & *Hen.* præter Geographum Byzantium, S. Hieronymum, Zonaram, Nicephorum Call. remque ipſam. Θαρσὸς Genevenſes, atque Θαρσεῖς Pſeudo-Euſtathius. Stulte autem faciunt qui hanc totam ſententiam, Joſepho præterito, ad Sciolos & Gloſſatores referunt. *Bern.*

[r] Μεταβαλόντων.] Μεταβαλόντων *Samb.*

[s] Χέθιμος] Χέθιμα *Hen.* & Zonaras. χεθιμὰ *Baſ.* & *G.* χεθιμὰ Euſtath. χεθιμᾶ, *Samb. Chethimam*, Epiphan. *Bern.*

[t] Κύπρος] De Cypro jam luxuriat, contra ſolitum, *Codex Hen.* Κύπρος ἢ νυῦ καλεῖται. τὸ Ελλήνων τὸ ὄνομα ταύτῃ μεταθεμένων πρὸς τὸ τὸ παρ' αὐτῆς Θεῷ νομιζομένης ἐπώνυμον· τὴν γὰρ Αφροδίτην καὶ Κύπριν καλοῦσι, καὶ διὰ ταύτης νῆσοί τε πᾶσαι &c. Conſimiliter etiam Syncellus ad Χέθιμα, ἡ Κύπρος αὕτη ἐστὶ παρ' Ελλήνων ὕστερον κληθεῖσα, ἀφ' τὴν παρ' αὐτοῖς Θεὸν· τὴν Αφροδίτην καὶ Κύπριν προσαγορεύουσι.

[v] Χεθὶμ] Ita *Caſ. Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* Χετὶμ *Big.* Χελὶμ *Vat. Huds.* Tam varie ſonuit vox Hebraica כתים aut כתיים. κιτιαῖοι, & ſemel κητεῖμ. Sed rerum Maccabaicarum ſcriptori pervetuſto χελὶμ, aliis Judæorum *Cittim*. Bern. Χεθεὶμ *Big.* f. χεθεῖμ. *Cocc.*

[x] Κίτιος] Sic in *Big. Samb. Hen.* & *Caſ.* Κήτιος *Vat. Baſ.* & *G. Huds.* Vix patior demum accumulari huc paralipomena Scribarum, aut vos admoneri de *Hen.* ἐλλωισάντων, *Caſ.* καλεῖται, ὅτω ἀλφ. aut mox μὲν παῖδες editorum. *Bern.*

[y] Μή σ' ὅτως] Μησ'. *Cocc.*

[z] Κατέλιπον.] Ita *Big.* & *Samb.* κατέλειπον *ceteri.*

[a] Ηλλάξαμεν] Sic *Samb. Caſ.* & *Vat.* more Attico. ἠλλάξαμεν *Baſ. G.* & *Hen.*

ctationem legentium mutaverunt. Noſtrates enim hujuſmodi eorum forma non utuntur: ſed idem apud nos perpetuo * ſchema obtinent, unamque terminationem: Noëus etenim Noë *apud nos* vocatur, & in omni ſchemate eandem formam ſervat.

Proſapia Chama.

2. Chamæ vero filii terram, quæ à Syria & Amano Libanoque montibus incipit, obtinuerunt: quicquid ejus ad mare vergit occupantes, & regiones uſque ad oceanum ſibimet vendicantes. Horum ſane quorundam appellationes omnino evanuerunt, aliorum vero multum immutatæ, atque ita in alias deflexæ, ut haud facile agnoſcantur. pauci autem ſunt, quorum nomina integra ſervantur. Ex quatuor enim Chamæ filiis, Chuſo nihil detrimenti tempus attulit: nam Æthiopes, quorum princeps fuit, nunc quoque tam à ſeipſis quam ab Aſianis omnibus Chuſæi nominantur. Meſtræi etiam adhuc in memoria ſunt ex appellatione: Ægyptum enim Meſtren, & Meſtræos Ægyptios vocamus quotquot hanc regionem incolimus. Quin & in Libyam colonos deduxit Phutes, incolas ſuo nomine Phutos vocans. Eſt autem & fluvius in Maurorum regione, qui ita appellatur. Unde & plurimos ex Hiſtoricis Græcis invenimus, qui hujus fluminis meminerunt, & regionis, cui Phyte nomen, ei adjacentis: traxit autem nomen, quod ei nunc eſt, ab uno Meſtraimi filiorum, qui Libys vocabatur. Paulo vero poſt cauſam adjiciemus, cur & eam Africam nominari contigit. Chanaanus vero, quartus Chamæ filius, Judæam, ut nunc vocatur, habitans regionem, illam à ſe Chananæam appellavit. Iſtis autem nati ſunt liberi. Chuſo quidem ſex: quorum Sabas Sabæos condidit: Evilas Evilæos, qui nunc Gætuli appellantur: Sabathes vero Sabathenos, qui Græcis dicuntur Aſtabari. Sabactes autem Sabactenos condidit: Ragmus vero Ragmæis ortum dedit,

1. Chuſus, à quo Æthiopes.
2. Meſtraemus, Ægyptii.
3. Phutes, Mauri.
4. Chanaanus, Chananæi.
Ex Chuſo.
5. Sabas, Sabæi.
6. Evilas, Gætuli.
7. Sabathes, Aſtabari.
8. Ragmus, Ragmæi.
9. Judadas, Judadæi.
10. Sabas Αλφαῶν, Sabæi.
11. Nebrodes.

νων. οὐ γὰρ ἐπιχώριος ἡμῖν ὁ τοιοῦτος αὐτῶν τύπος· ἀλλ' ἔν τι αὐτῶν σχῆμα ἡ πλοκὴ μία. [b] Νῶε γάρτοι Νῶε καλεῖται, καὶ τοῦτον τὸν τύπον ἐπὶ παντὸς τηρεῖ χρήματος.

Β'. Οἱ δὲ Χάμου παῖδες τὴν ἀπὸ Συρίας καὶ Ἀμάνου καὶ Λιβάνου τῶν ὁρῶν γῆν κατέσχον· ὅσα μὲν θαλάσσαν [c] αὐτῆς ἐπέτρεψαν καταλαβόντες, καὶ τὰ μέχρι ὠκεανοῦ ἐξιδιωσάμενοι. αἱ μέντοι προσηγορίαι, τὰ μὲν καὶ παντελῶς ἐξίτηλοι γεγόνασιν· ἐνίων δὲ [d] μεταβαλόντων, καὶ μεταῤῥυθμισθέντων πρὸς ἑτέρας, δύσγνωστοι τυγχάνουσιν. [e] ὀλίγοι δὲ οἱ φυλάξαντες ἀκεραίους τὰς προσηγορίας ὑπάρχουσι. πασάρων γὰρ Χάμου παίδων γενομένων, [f] Χοῦσον μὲν οὐδὲν ἔβλαψεν ὁ χρόνος· Αἰθίοπες γὰρ, ὧν ἦρξεν, ἔτι καὶ νῦν [g] ὑπὸ ἑαυτῶν τε καὶ τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ πάντων, Χουσαῖοι καλοῦνται. ἐτηρήθη δὲ καὶ [h] Μεσραίοις ἡ κλῆσις τὴν προσηγορίαν μνήμη· τὴν γὰρ Αἴγυπτον Μέσρην, καὶ Μεσραίους τοὺς Αἰγυπτίους [i] ἅπαντες, οἱ ταύτην οἰκοῦντες καλοῦμεν. ἔκτισε δὲ καὶ Φοῦτης τὴν Λιβύην, Φοῦτας [k] ἀπ' αὐτοῦ καλέσας τοὺς ἐπιχωρίους. ἔστι δὲ καὶ ποταμὸς ἐν τῇ [l] Μαύρων χώρᾳ, τὴν ἔχων τὸ ὄνομα. ὅθεν καὶ τοὺς πλείστους τῶν Ἑλληνικῶν ἱστοριογράφων ἔστιν ἰδεῖν μεμνημένους τοῦ ποταμοῦ, καὶ τῆς παρακειμένης αὐτῷ χώρας [m] Φούτης λεγομένης· [n] μετέβαλε δὲ ὁ νῦν ἐστιν αὐτῇ ὄνομα, ἀπὸ τοῦ [o] Μεσραίμου τῶν [p] ἑνός, Λίβυος λεγομένου. μετ' ὀλίγον δ' ἐροῦμεν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν αὐτῷ καὶ [q] Ἀφρικὴν προσηγορεύθη συμβεβήκειν. [r] Χαναάνου δὲ τέταρτος ὢν Χάμου παῖς τὴν νῦν Ἰουδαίαν καλουμένην [s] οἰκήσας, ἀπ' αὐτοῦ [t] Χαναναίαν προσηγόρευσε. γίνονται δὲ παῖδες [v] ἐξ αὐτῶν. Χούσου μὲν ἓξ· ὧν [x] Σάβας μὲν, Σαβαῖος· Εὐΐλας δὲ Εὐϊλαῖος ἔκλησεν, οἱ νῦν [y] Γαιτοῦλοι λέγονται· [z] Σαβάθης δὲ Σαβαθηνοὺς, ὀνομάζονται δὲ [a] Ἀστάβαροι παρ' Ἕλλησιν. οἰκίζει δὲ καὶ [b] Σαβάκτης Σαβακτηνούς· [c] Ραγμὼς

[b] Νῶε] Joſephum νῶε poſuiſſe ſupra docuimus ex ſcriptis libris, atque jam analogia grammatica itidem monſtrat. Namque à Noë quidem immobili (ut lingua ſacra poſtulat) facile deducitur νῶε vox πολύπλοκος, arte demum nullâ Græcorum νῶχος. Habes denique νῶε à *Big. Samb.* & *Caſ.* νῶχος fide reliquorum. Mox Henneb. τηρεῖ imperando: ſed pergamus potius ad aliud genus. *Bern.*

[c] Αὐτῆς ἐτέτραπτο] Αὐτῆς ἐτέτραπτο *Big. Samb. Caſ. Baſ. Gen.* αὐτῶν ἐτέτραπτο Zonaras. αὐτοῖς ἐτέτραπτο *Hen.* Vitioſe Euſtathius αὐτὴν τέτραπτο. *Bern.*

[d] Μεταβαλόντων,] Ita ex *MSS.* in *Editis* μεταβάλλουσαι καὶ μεταῤῥυθμιζόμεναι. Huds. *Big. Samb.* & *Hen.* ita amat gens Attica geminam & plane caninam. μεταβάλλουσαι καὶ μεταῤῥυθμιζόμεναι, Cæteri communi ita more Græcorum. *Bern.*

[e] Ὀλίγοι δὲ] Illa ὀλίγοι δὲ οἱ φυλάξαντες ἀκεραίους τὰς προσηγορίας ὑπάρχουσι omittunt *Hen. Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* Sed reſtituimus ex *MSS. Big. Caſ. Samb.* & *Vat.* pro quibus facit hæc *Euſtathii* paraphraſis, καὶ ἐνίων μὲν παντελῶς αἱ προσηγορίαι ἠμαύρωνται, ἐνίων δὲ εἰς ἑτέρας συνεμίφθη δυσεπιγνώστως· ὀλίγων δ' ἔτι αἱ ὀνομασίαι ἀκέραιοι σώζονται.

[f] Χοῦσον] Ita *Big. Samb. Caſ. Vat* & *Vet. Interpr.* Χουσαῖον *Hen. Baſ.* & *G.* Χοῦς *aliis.*

[g] Ὑπὸ ἑαυτῶν] Ὑπότε ἑαυτῶν *Hen.* concinnius.

[h] Μεσραίοις] Ita, & ſtatim Μέσρην & Μεσραίους in *MSS.* nec aliter *Procopius*, *Euſtath.* *Aliique.* Mollius autem Μισραίοις, Μίσρην & Μισραίους *Baſ. G.* & *Zonaras.* Huds. Correctionem ideo Boſianam, μισραίμοις, & proxime μισραῖμ nomen Patrium Joſepho ſcribente, minus quam probo, etſi ſequatur poſthæc μίσραιμ. *Bern.*

[i] Ἅπαντες,] Sic cum *Editis.* Οἱ ταύτῃ καλοῦμεν *Samb.* οἳ ταύτην καλοῦμεν *Big.* & *Hen.* præciſe ἅπαντες καλοῦμεν *Vat.* & *Vet. Interpr.* Mendum in vulgata lectione eſſe exiſtimavit *Petitus*; atque hoc modo legit; ἅπαντες οἳ ταύτῃ οἰκοῦντες καλοῦμεν.

[k] Ἀπ' αὐτοῦ] Atticorum more, ἀφ' ἑαυτοῦ ſolus *Hen.*

[l] Μαύρων] Sic *Baſ. G. Hen* & *Euſtath.* nec aliter Romani appellant; ſic ipſi Mauri, teſte *Strabone*: Græci tamen *Maurusios*, & Μαυρείων habent *Samb. Big.* & *Vat.* Μαυρείων *Caſ.*

[m] Φούτης] Φούτη *Caſ.*

[n] Μετέβαλε] Μετέβαλε hîc pro μετέβαλεν, notante *Caſaubono*, ſicut apud *Dionyſ. Halic.* Facilius tamen rectiuſque interpretati ſunt & *Zonaras* μετεβλήθη ἡ κλῆσις αὐτῆς, & *Epiphanius*, dicens, *mutatum eſt autem* (ſive *traductum*) *nomen* &c.

[o] Μεσραίμου] Μεσράμου fecerat *Joſephus* ex Hebræo, ſi *MSS.* fides ſincera. Μεσραίμου aut Μεσιήμου maluit *Bernardus*, quod *Meſraim*, ut opinor, habuerit *Epiphanius.* Μισραίμου *Baſ.* & *G.* Huds. Μεσραίμου fecerat Joſephus ex Hebræo מצרים ſi libris veteribus *Big. Samb. Caſ.* & *Hen.* fides ſincera. Mallem productâ mediâ μεσρᾶιμου aut μεσρᾶιμ. Μεσρὶν Pſeudo-Euſtathii non caret vitio, leges ipſe μεσρᾶιμ, ut *Meſraim* Epiphan. Interpres. μισραῖμου extat typis *Baſ.* & *Gen.* neque oppido diſſonat μισρᾶιν Johannis Zonaræ. μισραῖν reliquit Theologi cujuſdam inertia. Mox ἑνὸς omiſſum *Big. Samb.* & *Caſ.* ſecuris. *Bern.*

[p] Ἑνὸς,] In pleriſque *MSS.* omiſſum eſt ἑνός.

[q] Ἀφρικὴν] Ἀφρικὼ *Vat.* Huds. Ἀφρικὼ *Big. Samb.* & *Caſ.* Alius autem locus dabitur forte ad cap. 16. ea de voce diſputaturo. *Bern.*

[r] Χαναάνου] Ita ex *Big. Samb. Vat. Caſ.* & *Scriptura Moſaïca.* Χαναιῶν *Hen. Baſ.* & *G.*

[s] Οἰκήσας,] Οἰκίσας *Hen.*

[t] Χαναναίαν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* τὴν Χαναὰν errarunt *Hen. Baſ.* & *G.* Utramque lectionem complexus eſt *Zonaras*, hiſce verbis Χαναὰν ἢ τὴν κληθεῖσαν ὕστερον Ἰουδαίαν συνοικίσας, Χαναναίαν αὐτὴν προσηγόρευσε, καὶ Χαναναίους τοὺς ἐξ αὐτῆς.

[v] Ἐξ αὐτῶν.] Ἐπ' *Euſtathius* novitius contra fidem Flavii iſtius magnique Moyſis, imo contra ſuam ipſius recenſionem. *Bern.*

[x] Σάβας] Σαβᾶς & Εὐϊλᾶς ultimâ extensâ *Hen.* ſed σαβὰ, Εὐϊλὰ Georgii ambo, Chron. Alex. Pſeudo-Euſtathius, aliique formâ Chaldæorum: Hebræa tamen volumina ſimplicius סבא & חוילה. *Bern.*

[y] Γαιτοῦλοι] *Al.* Γαίτουλοι. Male in *Editis* Γέτουλοι. Huds. *Big.* & Geographorum gens. Attamen cod. *Samb.* & plerique Grammatici cum ſuo Herodiano γαίτουλοι pronuntiant, accentu promoto. Editorum denique γέτουλοι prohibet jus poëticum, ſimulque γετοῦλοι *Hen.* nec non falſi ac mendoſiſſimi Euſtathii. *Bern.*

[z] Σαβάθης] Σαβαθᾶς *Big. Samb.* & *Vat.* & mox Σαβαθωαίους *Samb.* & *Vat.* Huds. Robur addunt τῇ λεγούσῃ *Big.* & *Samb.* σαβαθᾶς σαβαθωνοὺς autem tuentur *Big. Caſ. Hen.* Euſtathius, S. Hieronymus, & Epiph. librarius, contra *Sabinos Sabenoſque* Georgiorum, aut Chron. Alex. contraque σαβαθωαίους *Samb.* & pravum accentum Editorum. *Bern.*

[a] Ἀστάβαροι] Ita in *MSS.* Ἀστάβαρροι in *Editis.*

[b] Σαβάκτης] Sic *Baſ.* & *Hen.* Σαβακάτας Σαβακατηνοὺς *Caſ.* Σαβακαθᾶς Σαβακαθηνοὺς *Big. Samb.* & *Vat.*

[c] Ραγμὼς] Ita vel Ῥᾶμος ἢ Ῥαμαίους ex *Epiphanio* (qui habet, *Ram* aut *Rama vero Rameos*) ſcribendum cenſet *Bernardus*. Huds. Scribo Ῥαμὼς ἢ Ῥαμαίους, aut ῥᾶμος ἢ ῥαμαίους; pariter Epiphanius, *Ram* aut *Rama vero Rameos.* רעמה Ezech. 27. 22. ῥάμμα apud LXXII. atteſtante Hieronymo. Quinetiam Euſtathium emendo hac cauſa, ubi exſtant nunc ῥεγμαῖοι, ἀλλαῖοι, pro ῥάγμος

γμὸς δὲ Ραγμαίας ὤκισε, καὶ δύο παῖδας ἔσχεν, ὧν [d] Ιουδάδας μὲν Ιουδαΐους, Αἰθιοπικὸν ἔθνος τὸ Εσπερίων, οἰκίσας, ἐπώνυμον αὐτοῦ κατέλιπε· Σαβαίους δὲ [e] Σαβᾶς· [f] Νεβρώδης δὲ Χούσου μὲν υἱὸς [g] ὑπομείνας δὲ καὶ Βαβυλωνίοις ἐτυράννησεν, ὡς καὶ [h] πρότερόν μοι δεδήλωται. τοῦ δὲ Μεσραίμου παίδων [i] ὀκτὼ γεγονότων, οἱ πάντες τοῦ ἀπὸ Γάζης ἕως Αἰγύπτου γῆν κατέσχον. μόνος δὲ [k] Φυλιστῖνος τοῦ ἐπωνυμίαν ἡ χώρα διεφύλαξε· Παλαιστίνην γὰρ οἱ Ελληνες αὐτὸ τοῦ μοῖραν καλοῦσι. τῶν δὲ ἄλλων, [l] Λουδιείμου, καὶ Ενεμίμου, καὶ Λαβίμου· ἕξ μόνοι κατοικήσαντος ἐν Λιβύῃ, καὶ τοῦ χώραν ἀπ' αὐτοῦ καλέσαντος. [m] Νεδίμου τε καὶ [n] Φεθρωσίμου, καὶ [o] Χεσλοίμου καὶ [p] Χεφθορίμου, [q] περὶ τῶν ὀνομάτων, ὅθεν ἴσμεν. ὁ γὰρ Αἰθιοπικὸς πόλεμος, [r] ᾧπερ ὕστερον δηλώσομεν ὕστερον, ἀναστάτους αὐτῶν τὰς πόλεις ἐποίησεν. ἐγένοντο δὲ καὶ Χαναάνου παῖδες· [s] Σιδώνιος, ὃς καὶ πόλιν ἐπώνυμον ἔκτισεν ἐν τῇ Φοινίκῃ, Σιδὼν δ' ὑφ' Ελλήνων καλεῖται· [t] Αμάθιος δὲ Αμαθίνου κατῴκισεν, ἥτις ἐστὶ καὶ νῦν ὑπὸ μὲν τῶν ἐπιχωρίων Αμάθη καλουμένη, Μακεδόνες δ' αὐτοῦ Επιφάνειαν ἀφ' ἑνὸς τῶν [v] ἀπογόνων ἐπωνόμασαν· [x] Αρουδαῖος δὲ Αραδον τοῦ νῆσον ἔσχεν· [y] Αρκαῖος δὲ, Αρκου τοῦ ἐν τῷ Λιβάνῳ. τῶν δὲ

& duos filios habuit; quorum Judadas quidem Judadæorum gentem, inter Æthiopes Occidentales, condens, sibimet cognominem reliquit: Sabas vero Sabæos: Nebrodes autem Chusi filius manens apud Babylonios dominatum exercuit, sicut à me etiam ante narratum est. Porro Mestraimo cum octo essent filii, illi à Gaza usque ad Ægyptum terram possederunt. Solius autem Phyliſtini cognomen regio retinuit: Palæstinam enim Græci partem ejus nominant. Reliquorum autem, Ludieimi, & Enemimi, & Labimi, (qui solus colonis in Libyam ductis regionem à se denominavit) Nedemi etiam & Phethrosimi, & Chesloemi & Chephthorimi, præter nomina nihil plane novimus. Bello enim Æthiopico, de quo postea narrabimus, urbes eorum eversæ sunt. Chanaani autem filii fuerunt: Sidonius, qui & sui nominis urbem in Phœnice exstruxit, Sidon etiam à Græcis vocatur: Amathius autem Amathinen habitavit, quæ etiam adhuc supereſt, & ab incolis Amathe appellatur; Macedones vero eam Epiphaniam ab uno è successorum *Alexandri* filiis denominaverunt: Arudæus autem Aradum insulam habuit: Arucæus vero Arcen urbem in Libano sitam. Reliquorum sc-

Mestræmi filii.
12. *Phylistinus*, Palæstini.
13. *Ludieimus.*
14. *Enemimus.*
15. *Labimus*, Libyes.
16. *Nedemus.*
17. *Phedrosimus.*
18. *Chesloemus.*
19. *Chephthorimus. Chanaano prognati.*
20 *Sidonius*, Sidonii.
21. *Amathius*, Amathæi.
22. *Arudæus*, Aradii.
23. *Arucæus*; Arcæi. *His adde 7 gentes Chananeæ à Jesu victas & subactas.*

γμ. ῥαγμαῖοι. Schotano ῥίγμας ἢ ῥιγμαίους apud Josephum probatur. Excusum autem fuit ὤκησε pro ὤκισε, & paulo infra οἰκίσας pro οἰκίσας Minervæ ingratiis. Ῥωμ. ἢ ῥωμαίους Bas. Gen. & Hen. Ρεγμὸς aut ῥέγμ. ἢ ῥιγμαίους Samb. & Big. Ρέκμ. ἢ ῥικμαίους, Cas. S. Hier. in Gen. & Paral. *Regma*, sed ad Ezech. *Raama*, & in MSS. *Reemma:* unde Isidoro *Rema.* Imo sophista Gazæus, *Regma à quo Ramæi.* Bern. Ῥωμ. ἢ Ρωμαίους *Bas. G.* & *Hen.* Ρέγμ. ἢ Ρεγμαίους *Samb. Vat.* & Big. Ρέκμ. ἢ Ρεκμαίους *Cas.* Huds.

d Ιουδάδας] Certissima lectio ex *Big. Samb. Cas.* & *Vat.* unde Ιουδαδὰν apud *Eustathium Antiochenum, Aliosque.* Ιούδας ἢ Ιουδαίους *Hen. Bas. G.* & *Vet. Interpr.*

e Σαβᾶς·] Ita *Samb.* & *Epiphan.* Σαβᾶ. *Hen. Bas.* & *G.* Σάβας. *Cas.* & *Vat.* (& *Big.*) Vide *Eustathium Antiochenum*, p. 52, 53.

f Νεβρώδης] *Sc. manens* [*post dispersionem*] *apud Babylonios* [*h. e. in nova urbe Babylone*] *regnavit*, ut paraphrasi illustrat doctissimus *Perizonius*, in Originibus Babylon. p. 320. *Huds.* Ναβρώδης *Hen. Bas.* & *Gen.* νεβρώδ, *Big. Samb.* & *Cas.* Item νεβρώδ, præter LXXII. Doctores Alexandrinos, defloratorem Josephi Eustathius. *Nebroth* aut *Nembroth*, Interpres vetus. De hoc malo nomine plura legas cap. 5. Mox Ετυράννησεν & ἐτυράννευσεν ad cod. *Hen.* manus indoctæ. *Bern.*

g Υπομείνας] *Id est*, casum eundem.

h Πρότερον] *Sc.* p. 15. v. 26. *Huds.* Iterum pono μεσραίμου, ne forte idem nomen apud hunc historicum perquam accuratum, aliud esse appareret & non idem. Legunt tamen *Big. Samb. Cas.* & *Hen.* quot scriptos codices numeramus, μεσραΐου: Typothetæ post illos μεσραΐου. Eustathius atque Zonaras hic loci μεσραῖον utrique pro Hebraico μεσραΐμ. Et Hieronymus MSS. *Mesdram*: Epiphanius *Mesroth.* Bern.

i Ὀκτὼ] At septem tantum in Sacro Codice. *Rel.*

k Φυλιστῖνος] Φυλισταῖμ *Hieronymus, Zonaras*, aliique *Josephi* sectatores ex S. Scripturæ observantia.

l Λουδιείμου,] Ita ex vestigiis *MSS.* & *Veteris Interpretis* restituit *E. Bernardus.* Nam *Big. Samb. Cas.* & *Vat.* habent Λουδιείμου ἑ Ενεμιείμου (vel Ενεμιΐμου aut Ενεμίμου) ἑ Ενεμιᾶ, ϗ Λαβίμου. *Ludim*, *Anamim*, & *Labim* exhibet *Epiphan.* Λουμαὶν ἑ Ενεμὶα ἑ Λαβίμου in *Editis.* Huds. Audis ergo quid prela nostra sonant. Absurdi quidem sunt omnes libri alii. Impressum ante erat λουμαὶν ἑ ὀναμία: sustinerem sane in casu fœcundo, λουδαὶν ἑ ὀναμία, seu ὀναμαὶν etiam Schotani, pro nominibus antiquis לודים & ענמים aut Samaritice עינמים & להבים: aut typo illorum Chaldaico, quem servat Onceloſus quam לומים in sacris legenti Josepho ullus crederem. Tument codd. *Big. Samb.* & *Cas.* λουδιείμου ἑ ὀνεμιλίμου, vel ὀνεμιτίμου, ϗ ὀνεμιᾶ: consimiliter Biblia Græca Compluti olim excusa, λουδιεὶμ ἑ αἰνεαμιεὶμ, ad Gen. 10. 13. Concedunt autem propiores quantulo Georgii ambo, & Compilator Chronici Alex. & ipsi Interpretes Alexandrini cum suis λουδεὶμ, αἰνεμελεὶμ aut ὀνειμεσιεὶμ. Postremo Epiphanius Interpres defendit mendum cod. *Hen.* & Typographiæ *Bas.* aut *Gen. Ex aliis autem*, inquit ille, *id est Nomeo* (pro *Lomeo*, sicut χασμωνιεὶμ in Biblicis Græcis pro χασλωνιεὶμ,) *& Anamia*, &c. *Bern.*

m Νεδίμου] Sic ex *Big. Samb. Cas.* & *Vet. Interpr.* Νωδίμου *Vat.* in *Editis* Νεθίμου. Attamen Νεφθείμου aut Νεφθοίμου æquius (ut inquit *Bernardus*) postulat veritas Hebraïca. *Huds.* Mutavimus profecto δ literam medioxumam pro blæsa θ, suasoribus *Big. Samb. Cas.* & scriba Cassiodori. νεθίμου exstat opera *Bas.* & *Gen.* Attamen νεφθείμου, aut νεφθοίμου postulat æquius Hebraica veritas. Hieronymo *Nephtuim*, aliis νεφθωεὶμ & νεφθαεὶμ. *Bern.*

n Φεθρωσίμου,] Ita *Samb.* & *Epiph.* Φεδρωσίμου *Big.* Φαυθρωσίμου *Vat.* Φαυθρωσίμου *Bas.* & *G.* Meliora *Hieronymi* & *Epiphanii* exemplaria *MSS.* habent *Fethrosin.*

o Χεσλοίμου] Sic *Samb. Cas. Vat.* & *Bas.* unde *Chesloim* habet *Hieronym.* in Quæst. ut & *Isidorus.* Χεσλύμου *Big.* Χεσλωίμου edi voluit *Schotanus.*

p Χεφθορίμου,] Ex veritate Hebraïca ita legi placuit *Bernardo.* in *MSS.* & *Editis* Κεφθώμου. *Huds.* Ita correxi contra omnia nostra exemplaria, propter fidem Hebraïcam כפתרים. χεφθώμου retinent *Big. Samb. Cas. Bas.* & *Gen.* tanquam à כפתורים; quinimo καφθοτεὶμ legitur apud G. Syncellum, alterumque Cedrenum. *Cephtosim* scripsit aut *Cephitos* Epiphanius Scholasticus. *Bern.*

q Περὶ τῶν ὀνομάτων,] Sic *MSS.* male *Bas.* & *G.* ᾗπερ τῶν.

r Περὶ ὃ δηλώσομεν] *Samb.* & Schotanus. Alii καθ' ὑστεροῦν, δηλώσωμεν. *Bern.*

s Σιδώνιος,] Ita *Bas. G.* & *Zonaras.* Σιδὼν in *MSS.* Huds. *Bas. Gen.* & Zonaras. σιδάνιος *Hen.* σιδὼν *Big. Samb.* & Pseudo-Eustathius, & Tralatio τῶν ο'. atque Hieronymiana. σιδὼν *Cas.* Utramque equidem formam gentilem ferri admonet Magnus Etymologus & Stephanus Geographus. Illud tamen quod mox sequitur, σιδὼν δ' ὑφ' ἑλλήνων καλεῖται, aut Patriarchæ nomen σιδώνιος, aut alium accentum, acutum puta, σιδὼν ipsius heic pingi postulat. Sic autem veterum Grammaticorum aliquis, σιδὼν ἐπὶ μὲν τοῦ πόλις, σιδῶνι ἐπὶ δὲ τοῦ πολίτου, συγκλίνεται. Σιδῶνος quidem obliquum usurpant poetæ plures, sed optimus σιδόνος. Hisce consona suggerit Herodianus in Partitionibus Homericis. Mox ἐν τῇ Φοινίκῃ *Hen. Big.* & Eustath. Cæteri articulum aspernantur. *Bern.*

t Αμάθιος] Ex *Eustathio Antioch.* ita scripsit *Bernardus.* Αμαθος ἢ Αμάθου *Bas. Gen.* & *Cas.* Αμαθ ἢ Αμαθωὶς *Hen.* Αμαθὲς ἢ Αμαθωὶς *Big. Samb.* & *Vat.* Huds. Αμάθιος ἢ ἀμαθινοῦ Pseudo-Eustathius. ἀμάθης ἢ ἀμαθίου Schotanus conjector. ἄμαθ ſeu ἀμάθ ἢ ἀμαθίου *Bas. Gen.* & *Cas.* ἀμαθεὶ ἢ ἀμαθοῦ, Zonaras. ἄμαθ ἢ ἀμαθίως, *Hen.* ἀμαθὲς ἢ ἀμαθιοὶς *Big.* & *Samb.* ἀμαθὶς ἢ ἀμαθυσίους Cedr. & G. Sync. at Hebr. & LXXII. ἀμαθί. Cæterum κατῴκισε legendum cum *Hen.* & Schotano, ubi reliqui scriptores κατῴκησε posuere. Cl. *Bosius* etiam ὅτι permutat pro ἥτις. Epiphanius denique vertit Latine *Amath* autem *Amathæos* (Hieronymo prius, & posterius Isidoro *Amathæus* i. e. ἀμαθαῖος, velut mox abs ערוקי ἀρκαῖος) *instituit, quæ etiam nunc &c.* Bern.

v Απογόνων] Απογόνων Πτολεμαίου αἰνίγματων *Hen.* in margine. ἐπιγόνων malit *Scalig.* Sed ἀπογόνων hîc retinendum esse docet *Pearsonus* in Dissert. 1. *de Successione Episc.* &c. p 90. *Huds.* Scaliger animadvers. ad Eusebium pag. 127. scribit legendum ἐπιγονων. Intelligit vero Antiochum Epiphanem. Rufinus vertit ab uno priscorum, ut sine dubio legerit ἀφ' ἑνὸς τῶν προγονων. Porro notat *partiarios imperii Alexandrei a scriptoribus Græcis nunc* ἐπιγόνους, *alias* Διαδόχους *vocatos.* Idem pag. 52. observavit ἐπιγόνους dici omnem posteritatem, sed κυρίως posteros τῶν ἐπὶ ἐπὶ Θεὸν. Ego nihil mutarem, aut Αντιόχων substituerem. Si ἀπογόνους retinendum est, aliud addi oportet cujus fuerint ἀπόγονοι. Ita Josephus hoc ipso libro cap. 10. τῶν γιγάντων ἀπογόνους & cap. 15. οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ. *Rel.*

x Αρουδαῖος] Sic in *MSS.* & *Editis.* Αραδαῖος *Hen.* Αραδίους *Eustath.*

y Αρουκαῖος] Iidem omnes nec non Cedr. G. Sync. aliique legunt cum Samaritis & LXXII. Alexandrinis ערוקי sive ἀρουκαῖος. *Erucæus* Epiphanius Scholasticus. Hieronymus atque Onceloſus *Aracæus* ab ערקי seu ערקאי Pro ἄρκου *Hen.* legit ἀρκίλου, Josepho rursum vetante lib. v. harum Originum: sed ve-

ſeptem [Evæi,] Chettæi, Jebuſæi, Amorrhæi, Gergeſæi, Eudæi, Sinæi, Samaræi, præter nomina nihil in ſacris codicibus exſtat: nam Hebræi urbes eorum exciderunt, quas ex hujuſmodi cauſſa afflixit calamitas.

Noëus inebriatus. Progenitoris facinus impudens ſeri luunt Chananæi.

3. Noëus, terra poſt diluvium in primævam reſtituta naturam, ad *agriculturæ* opus aggreditur: & cum vitibus eam conſeviſſet, fructuque matureſcente ſuo tempore eam vindemiaſſet, atque vinum uſui eſſet idoneum, ſacris prius operatus epulabatur. Inebriatus autem in ſomnum delabitur, nudatuſque parum decore jacebat. Eum *forte* conſpicatus filiorum natu minimus, per ludibrium fratribus indicavit: illi vero patrem *reveriti* operuerunt. Ubi factum reſcivit Noëus, aliis quidem filiis felicitatem precatus eſt: Chamam vero propter cognationem ſui exſecrationibus quidem non inſectatus eſt; ſed poſteros ejus *diris devovit*. Quas cum cæteri evaſiſſent, Chanaani liberos ultio divina eſt conſequuta. Ac de his quidem in ſequentibus dicemus.

Aſiam omnem ab Euphrate, ampliſſimum imperium, occupat Semas.
Semidæ
1. *Elamus*, Elamæi.
2. *Aſuras*, Aſſyrii.
3. *Arphaxades*, Chaldæi.
4. *Aramus*, Syri.
5. *Ludas*, Lydi. *Ab Aramo.*
6. *Uſus*, Damaſceni.
7. *Ulus*, Armenii.

4. Semæ vero, tertio Noëi filio, nati ſunt quinque filii, qui Aſiam uſque ad Indicum oceanum incoluerunt, ab Euphrate incipientes. Elamus ſiquidem *poſteros* reliquit Elamæos, à quibus Perſæ originem duxerunt. Aſuras autem urbem Ninum condidit, & ſubjectos ſibi Aſſyrios nominavit; qui maxime *rerum geſtarum gloria* floruerunt. Arphaxades vero iis, qui nunc quidem Chaldæi vocantur, appellationem dedit, cum princeps eorum eſſet. Ex Aramo autem Aramæi prognati, quos Græci Syros appellant; qui vero Lydi nunc vocantur, olim Ludi dicti, Ludam generis auctorem habuerunt. Aramo autem cum quatuor eſſent filii, ex iis Uſus Trachonitidem quidem condidit & Damaſcum, quæ inter Palæſtinam & Cœle-Syriam media eſt. Armeniam vero D. Hieronymus itidem Latine reddidit *Arcas*, conſenſu Stephani Byzantini. *Bern.*

Ἄλλων ἐπλὰ, [z] [Εὐαίᾳ,] Χεπλαίᾳ, Ιεβυσαίᾳ, [a] Αμορραίᾳ, Γεργεσαίᾳ, [b] Εὐδαίᾳ, Σεινααίᾳ, Σαμαραίᾳ, πλὴν τῶν ὀνομάτων, [c] ἐν τ ἱεραῖς βίβλοις ὧδεν ἔχομεν· Εβραῖοι γὰ αὐτῶν ἀνέσησαν τὰς πόλεις, ἐκ τοιαύτης αἰτίας ἐν συμφορᾷ γνομένας.

γ'. Νώε, μὴ τὴν ἐπιμέλειαν τ γῆς καταλειθείσης εἰς τὴν αὐτῆς Φύσιν, ἐπ' ἔργα [d] ἐχώρει· καὶ καταφυτεύσας αὐτὴν ἀμπέλοις, ἡνίκα τ καρπὸν τελεσφορηθέντα καθ' ὥραν ἐτρύγησε, καὶ παρὴν εἰς χρῆσιν ὁ οἶνος, θύπας ἐν ὠιχίαις ἦν. μεθυθεὶς δὲ εἰς ὕπνον καταφέρε, καὶ γεγυμνωμένος ἀσχημόσυνος ἔκειτο. θεασάμενος δ' αὐτὸν ὁ νεώτατος τῶν παίδων, τοῖς ἀδελφοῖς ἀπήγελῶν δείκνυσιν· οἱ δὲ ἀισχύλλωσι τ πατέρα. καὶ Νώε αἰσθόμενος, τοῖς μὲν ἄλλοις παισὶν εὐδαιμονίαν εὔχε· τῷ δὲ [c] Χάμ διὰ τὴν συγγένειαν αὐτῷ μὲν ὐ [f] κατηράσατο, τοῖς δ' ἐκγόνοις αὐτ. καὶ τῶν ἄλλων διαπεφυγότων πλὴν ἀρᾶν, τὸς [g] Χαναάνα παῖδας μέτεσιν ὁ Θεός. καὶ [h] περὶ μὲν τούτων ἐν τοῖς ἑξῆς ἐρῶμεν.

δ'. Σήμ δ', τῷ τρίτῳ Νωέ υἱῶν, πέντε γίνονται παῖδες· οἱ [i] πλὴν μέχρι τ κατ' Ινδίαν ὠκεανὸν κατοικοῦσιν Ασίαν, ἀπ' Εὐφράτα τὴν ἀρχὴν πεποιημένοι. [k] Ελαμ μὲν γὰ Ελαμίας, Περσῶν ὄντας ἀρχηγέτας, [l] κατέλιπεν. [m] Ασσύρας δ' Νῖνον οἰκίζει πόλιν, καὶ τὸς ὑπηκόους Ασσυρίους ἐπωνόμασεν· [n] οἱ μάλισα εὐδαιμόνησαν· Αρφαξάδης δὲ τὸς νῦν Χαλδαίους καλουμένους Αρφαξαδαίους ὠνόμασεν, ἄρξας αὐτῶν. Αραμαίους δὲ Αραμ ἔσχεν, ὃς Ελλήνες [o] Σύρους προσαγορεύουσιν· ὃς δὲ Λυδὸς νῦν καλοῦσι, [p] Λούδους δὲ τότε, Λούδας ἔκτισε. τῶν δὲ Αράμου παίδων τεσσάρων ὄντων, [q] Οὖσ μὲν κτίζει τὴν Τραχωνῖτιν καὶ Δαμασκόν· μέση δ' ἐστὶ τ Παλαισίνης καὶ Κοίλης Συρίας. Αρμενίαν δὲ [r] Οὖλ,

*Æ*lam aut *Elam* à quo *Elamitæ*. Caſſiodori Epiphanius *Helam ſiquidem Helamitas*: pariterque Chron. Alex. αἰλὰμ, ἀφ' ὃ ἐλαμῖται, nomen ἐθνικὸν vel S. Luca teſte. Nec adeo diverſe G. Cedrenus & G. Abbas αἰλὰμ aut corruptius ἀλαμ, ἀφ' ὃ ἐλυμαῖοι. Adjice his ſophiſtam Gazæum, quem docuit Joſephus atque prius Epiphanium αἰρεσιοεγκτέω, *ab Ælam fuiſſe ortos Elymæos Perſarum vetuſtiſſimos.* Hinc itaque conſtitui placet in media pagina, Ελαμ μὲ γὰ ἐλυμαίους &c. quin formam illam gentilem agnoſcit Stephanus Byzantius, qui jam pridem perlegerat hunc Joſephum & Strabonem ſane induſtrius. *Bern.*

l Κατέλιπεν.] Ex *MSS.* in *Editis* κατέλειπεν.

m Ασσύρας] Ita *Big. Samb* & *Hen.* Ασσυρᾶς *Vat.* Ασσύρους *Baſ. G.* & *Caſ.* Huds. Ἀσσύρους *Big. Samb.* & *Hen.* nec non reddito Schemate primævo ἀσσὺρ Hieronymus in Quæſt. Hebr. MS. & Epiph. Scholaſt. præclari codices, Zonaras, Pſeudo-Euſtathius, utrique Georgii in Annalibus, & plures ſi cupias. ἀσσύρους *Baſ. Gen.* & *Caſ.* velut ἀσσὺρ LXXII. ſenum aliorumque γιγενεώντων. Mox νίνον compungunt accentu ſimplici, *Baſ. G.* & *Hen.* contra Grammaticos. Tum ὠνόμασεν obiter Zonaras & Schotanus. *Bern.*

n Οἱ μάλισα] An propterea Lucanus Ninum urbem felicem vocat Lib. 3. ℣. 215.

Et felix (ſic fama) Ninos —— Rel.

o Σύρους] Quos & *Arimos*, ut *Poſidonio* apud *Strabonem* placet, vocavit *Homerus*.

p Λούδους] Sic in *Editis*. Λούδους & Λούδους in *MSS.*

q Οὖσ] Ita *Big.* Ωσ *Vat.* Οὖσης *Hen. Baſ.* & *G.* Huds. Οὖσ *Big.* ὄσης *Hen. Baſ.* & *G. Eis* pro *Oys* aut, *Us* Epiphanius Interpres. S. Hieronymus à Joſepho, in Quæſt. H. MSS. *Us*; pariterque Euſtathius ὡς: quomodo Philo & Euſebius ſcripſerant. In ſcriptis Divinis עוץ, Gen c. 10. & initio Paralip ubi quædam exemplaria Græca monſtrant ὡζ. ſed plura ac vetuſtiora ὦ:, quibus accedunt G. Sync. Cedrenuſque, & Chron. Alexandrini compilator. Præter hæc, codd. *Samb.* & *Caſ.* præbent perinde derivatum ὦσ. Statim τραχωνίτιν Hen. & typi incorrecti τραχωνίτιν. Recte itaque Epiphanius *Trachonitidem* Bern.

r Οὖλος,] Ex *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* Οὖρος. *Hen. Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* Vide *Heideggeri* Hiſt. Sacr. p. 704. *Huds.* Optimos Latinorum codicum, tum etiam *Hen.* & utramque Editionem Græcam affecit Οὖρος aut *Otrus*, nomen à ſacris alienum. Id calligraphi pinxere dudum pro ἕλος, quod adhuc retinent *Big. Samb.* & *Caſ.* Inſuper ἕλ reperiri in Pſeudo-Euſtathio, Cedreno, G Sync. aliiſque nil inſuetum poſt LXXII. Alexandrinos, ab Hebraico חול. *Ul* S. Hieron. in Quæſt. H. & in Etymol. Iſidorus Dein *Eul* Procopius ex Gaza: & Samaritæ equidem nunc ſcribunt חויל, εἰλαῖος idem vertenti Græce. *Bern.*

s Γά-

λῶ, καὶ [s] Γάθερῶ Βακτριανούς, [t] Μησᾶς δὲ [v] Μεσαναίους· [x] Σπασίνου Χάραξ ἐν τοῖς νῦν καλουμένοις. Ἀρφαξάδου δὲ παῖς γίνεται [y] Σάλης· τοῦ δὲ [z] Ἑβέρου, ἀφ' οὗ τοὺς Ἰουδαίους [a] Ἑβραίους ἐκλήθην ἐκάλουν. Ἑβέρου δὲ Ἰόκταν καὶ [b] Φάλεκον ἐγέννησεν. Ἐκλήθη δὲ Φάλεκος, ἐπειδὴ κατ' [c] αὐτὸν ἀποδασμὸν τῶν οἰκήσεων ἐτμήθη· Φάλεκ γὰρ τὸν μερισμὸν Ἑβραῖοι καλοῦσιν. Ἰόκτου δὲ τῶν Ἑβέρου παίδων ἦσαν οἱδε, [d] Ἐλμώδαδος, Σάλεφος, [e] Ἀζερμωθῆς, Εἰραῆς, Ἐδωράμου, [f] Ἀΐζηλος, [g] Δέκλας, Ἠβάλου, [h] Ἀβιμάηλος, [i] Σαβεύς, [k] Ὀφείρης, [l] Εὐϊλάτης, [m] Ἰώβαβος. Οὗτοι δὲ ἀπὸ [n] Κωφῆνος ποταμοῦ τὴν Ἰνδικῆς, [o] καὶ τὰ πρὸς αὐτῷ Ἀρίας τινὰ κατοικοῦσι. Τούτων μὲν οὖν τῶν Σήμου παίδων ἱστορείσθω.

ro Ulus, & Gatherus Bactrianos, Meſaſque Meſanæos; *apud quos* Spaſini Charax, *ut* nunc appellatur. Ex Arphaxade autem prognatus eſt Sales, ex eo vero Heberus; unde Judæos ab initio Hebræos appellaverunt. Porro Heberus Juctan & Phalecum genuit. Vocatus eſt autem Phalecus, quod ſub habitationum diviſionem natus fuerit: Phalec enim Hebræis partitionem ſonat. Juctæ autem Heberi filio liberi erant, Elmodadus, Salephus, Azermothes, Eiraës, Edoramus, Æzelus, Declas, Ebalus, Abimaëlus, Sabeus, Opheires, Evilates, Jobabus. Iſti à Cophene flumine Indiæ, Ariæque ad ipſum *ſitæ loca* quædam habitant. Hæc quidem de Semæ progenie dicta ſunto.

8. *Gatherus*, Bactriani.
9. *Meſas*, Meſanæi.
Arphaxadi familia.
10. *Sales.*
11. *Heberus*, Hebræi.
12. *Juctas.*
13. *Phalecus.*
14. *Elmodadus.*
15. *Salephus.*
16. *Azermothes.*
17. *Eiraës.*
18. *Edoramus.*
19. *Æzelus.*
20. *Declas.*
21. *Ebalus.*
22. *Abimaëlus.*
23. *Sabeus.*
24. *Opheires.*
25. *Evilates.*
26. *Jobabus.*

[s] Γάθερος] *Big.* & *Caſ.* γαθὶς poſt LXXII. Euſtathius, Cedrenus, G. Sync. Chron. Alex. & Procopius Sophiſta. γόθεργος levi vulnere *Samb.* γίθεργος, Schotanus, &, quod malo, Zonaras: apud quem reſtituo Βαλεσανὸς ὃ ὁ γέθεργος, ex ὁ ἕτερος. Simillima hujus ſunt γίθεις *Baſ.* & G. atque γεθήεις *Hen.* Gether denique perpetuum eſt libris Epiphanii Schol. & Hieronymi Presbyteri. *Bern.* Ita *Big. Caſ.* & *Vat.* Γόθερος *Samb.* Γεθήεις *Hen.* Γίθεις *Baſ.* & G.

[t] Μησᾶς] *Big.* & *Samb.* eo accentu, quod probatur ſcriptura Samaritarum Gen. 10. 23. משא *Baſ. Gen.* & *Hen. Meſa* Hieronymus in Quæſt. H. atque Iſidorus. *Mes*, Epiphanius, Μοσὸχ Euſtath. Cedr. G. Sync. &c. a LXXII. venit, aut a lectione Hebr. principio Paralip. ubi משך occurritque מש Moſaico. Mox Μεσλωίους Cedr. & G. Sync. nec non *Maones* Hieronymi, nomina ſuſpecta. *Bern.*

[v] Μεζαναίους·] Μεζλωίους *Cedren.* & *Syncell.* quibus favet illud *Stephani Byzant.* Σπαζίνου Χάραξ πόλις ἐν τῇ μίσῃ Τίγρητος Μεσήνη.

[x] Σπαζίνου] Epiphanius miſere, *nunc Arax.* Quod tandem hoc valli prorſus præterierint Hieronymus, Zonaras, atque Euſtathius, factum callide. *Bern.* Ita *Samb.* & ipſe Joſephus haud ſemel. Παζίνου Χάραξ cæteri *MSS. Baſ.* & G. pro Σπαζίνου faciunt *Steph. Byzant. Leopardus, Bochartus, Cellarius* in Geograph Antiq. p. 488. cum multis aliis.

[y] Σάλης·] שלח Judæi alii præter LXXII. Alexandrinos, qui σαλὰ perpetuo dicunt, ut vel illi omnes verſus exitu. Cainanem itaque juniorem plane ignoratum liquet huic Hierophantæ Hieroſolymitano, quam S. Lucæ ejuſdem ſeculi ſcriptori memoratum & in Divinum genus fuiſſe inductum. Deinde Ἴεβερος lenius ſcribitur *Samb. Hen.* aliiſque, tum ordine ἐχ τῶν ἐβεριέων, apud ſolum *Samb.* Impreſſum etiam erat Ιουκτὰν accentu non ſuo. *Bern.* Sic *Big. Hen. Vat. Baſ.* & G. Σάλας *Caſ.* Σαλᾶς *Samb.*

[z] Ἑβέρος,] Aſpirate ſcribitur in melioribus *MSS.* in *aliis* lenius.

[a] Ἑβραίους] Ratione petita ex *Gen.* c. 10. v. 21. in aliam ſententiam propendet *Seldenus* de Dis Syris, c. 2.

[b] Φάλικον] Φάλεγος *Baſ.* G. Φάλαγος *Hen.* Joſephus ſcripſit Φάλεκος termino Græco, conteſtantibus tam *Samb. Big. Caſ.* & Epiphaniis utriſque, quam Φάλεκ ſequente: quippe quum nomen illud omnium codicum conſenſum meruerit, *Big. Samb. Caſ. Baſ.* G. & *Hen.* & poſt illos Zonaræ, Pſeudo-Euſtathii, Procopii &c. Φαλεκ pro פלג ediderant Græce οἱ ο'. ut ex Philonis Lexico probatur, & S. Patrum commentariis. Ita γναφέϊον, καφεῖον. *Bern.* Ita *MSS.* in *Editis* Φάλεγον, & dein Φάλεγος.

[c] Τὸν ἀπόδασμὸν] Τὸν ἀπίσολον τ οἰκήσεων *Big. Samb. Caſ.* atque inſuper Gloſſator ad oram libri *Samb.* τ ἀπίσολον, τλι ἐκκλησ. καὶ ἐξελάσεων. τ ἀπίσολον τ ἀπικιῶν, Euſtathius. τῶ ἀπισολῶ τ οἰκήσεων., *Hen.* proletarie. Multo aliter *Baſ.* & *Gen.* τ ἀπόδασμὸν τ οἰκήσεως, aut potius τ οἰκήσεων, quibus aſſentit Epiphanius, *diviſionem habitationum:* unde Doctiſſ. Grammaticus, ἀπόδασμος (non ἀπόδασις) ἀπομερισμὸς, in Lexidio. Utra harum Phraſium acceptior fuerit Joſepho, alii contendant: Ego Etymon priſcum expreſſe ſum ſecutus. *Bern.* Τὸν ἀπίσολον τ οἰκήσεων *MSS.* τ ἀπίσολον τ ἀπικιῶν *Euſtath.* τ ἀπόδασμὸν τ οἰκήσεως *Baſ.* & G. in *Vet. Interpr.* habemus *diviſionem habitationum.* Huds. Ἀπίσολον τ οἰκήσεων MS. Sic infra cap. 15. οἰκιῶν τόλους, *coloniarum deductiones.* Rel.

[d] Ἐλμώδαδος,] Nomina quinque priora omittunt *MSS.* reddebant tamen LXX. Primum Ἐλμωδὰδ *Euſtathio.*

[e] Ἀζερμωθῆς,] Exſcriptores Joſephi ex filiis magni Arabis quinque priores levi calamo præterierunt. חצרמות reddebant οἱ ο'. Græcis literis ἀσαρμὼθ, ab illis Pſeudo-Euſtathius eiſdem. S. Bibl. Editio quædam Baſil. ἀτερμὼθ. Recte Joſephus ἀζερμώθης. Hieron. in Quæſt. *Aſermoth.* Epiphanius tamen *Aſarmoth* cum Eccleſia Græca. Imo primitias Joctanis ἀλμωδὰδ Euſtathius, ſicut Judæi appellant. Quartum inde nomen Joſepho εἰραῆς, Hieronymo συζητηῆ & Epiphan. *Jare*, LXXII. Iterpr. Ιαρὲχ. ירח optimo Moyſi. Proximus huic אורים aut הדורם, Joſepho ἰδώραμος, Latinis *Aduram*, ἰδουρὰμ G. Syncello, ἰδωρὰμ Wolphio Typothetæ, ἰδορὰμ reliquis Editoribus Bibl. Græc. niſi ſi erraverint eo nomine. *Bern.* Al. Ἀζαρμώθης, Ιαρὲχ, Ἰδωρὰμ.

[f] Ἀΐζελος,] Quantum autem patravi, quo reformarem demum tam barbara nomina, pauciſſimis dicam, ut hic locus poſtulat. Circa finem c. x. Gen. Judæi ſcribunt אזל ita & in Annalibus ſacris; unde ἐζάλις *Baſ.* & *Gen. Uzal.* Hieron. & Epiphanio Scholaſt. & Wolphio ἐζάλ. Ibidem Geneſeos Samaritæ אזל, Doctores Alex. αἰζὴλ, Euſtathius & G. Sync. Ἰεζεὶλ. Codiceſque *Big. Samb.* & *Caſ.* Λίζηλος pro Ἀΐζηλος, errore lubrico. *Bern.* Ita *Bernardus*, quod in *MSS.* fuerit Λιζηλος, prono errore pro Ἀΐζηλες.

[g] Δέκλας,] Sic *Vet. Interpr.* & *Hieronym.* in *MSS.* Δεκλαδᾶς, in *Editis* Δαίλας. proximum Ηβαλος omittunt *MSS.*

[h] Ἀβιμάηλος,] Ita *Samb.* & *Big.* Ἀβημάηλος *Vat.*

[i] Σαβεύς,] Ex *Samb. Big.* & *Vat.* in *Editis* Σάφας. nec aliter in *Vet. Interpr.*

[k] Ὀφείρης,] Ὀφίρης debemus *Baſ. Caſ.* & *Gen.* Ὀφείρης *Samb.* Ὄφιρας *Hen. Ophir* Epiphan. & Hieron. ſed Ambroſio Mediolanenſi *Uphir*, propter Υ̓φὶρ LXXII. Judæorum. Υ̓φὶρ Pſeudo Euſtathius, & Georgii duo. Arabum penultimus Ὀφίλας ſcribitur *Baſ.* & G. *Evilat* S. Ambroſius ex Bibliis Græcis: Ἐυϊλαὰτ Editiones illorum Complutenſis & Wolphiana, tum etiam compilator Joſephi, nomine Euſtathius, nec non Euſebius Pamphili in Locis. Εὐϊλάτης *Caſ.* & *Samb.* Εὐιλάνις *Big.* Εὐϊλὰ, *Vatic. Alex.* aliaque eximia MSS. S. Bibl. Epiphanii dubia eſt lectio *Evila*, an *Evilat.* Noviſſimus denique omnium *Jobabus* haud quidem à prelis evaſit incolumis, quin Ἰόβηλος ederent *Baſ.* & *Gen.* pro Ἰώβηβος aut potius Ἰώβαβος; ſicut fecerant LXXII, Interpr. Ιαὲὰβ, abſque ſchemate Græco. Induſtrie vero ſcriptum fuit Ιωαβαβ apud *Big. Samb.* & *Caſ. Bern.* Ita *Samb.* & *Vat.* Ὀφὶρης *Big. Baſ.* & *G.*

[l] Εὐϊλάτης,] Ex *Samb.* & *Caſ.* Εὐηλάτης *Vat.* Εὐιλάνις *Big.* Lectio *Epiphanii* dubia eſt, *Evila* an *Evilat.*

[m] Ἰώβαβος.] Sic in *MSS.* in *Editis* Ἰόβηλος pro Ἰώβηβος aut potius Ιωβάβος, ſicut Ιωβαβ abſque ſchemate Græco fecerant LXXII.

[n] Κωφῶνος] Ita *Big.* & *Samb.* Κωφῶ *Vat.* in *Baſ.* & G. Κώφλος. *al.* Κόφιν & Κοφῶνος.

[o] Καὶ τὰ πρὸς αὐτῷ] Longe à vero remota eſſe vidi tam Editionum καὶ τὰ πρὸς αὐτῇ συρίας τινὰ, quam caſu diverſo *Big. Samb.* & *Caſ.* καὶ τὰ πρὸς αὐτῇ συρίας τινὰ, aut Epiphanii, *& poſita circa* (vel *circa eam*) *Syriæ loca quædam.* Propior accedit Hieronymus, *Poſſederunt autem à Cophene fluvio omnem Indiæ regionem, quæ vocatur Ieria.* Noſtra igitur à conjectura accipe hanc emendationem, καὶ τὰς πρὸς αὐτῷ ἀρίας τινά. Rigari enim Arios Cophene amne, vel Syros ab illo mille ſupra paraſangas abſiſtere, certum & in vetere Geographia obſervatum. Obfirmat etiam nobis animum Euſebius Cæſarienſis in Chorographia ſacra, ad regionem *Evilat*, cui nomen dederat Joctanidarum quidam: τοῦτον ἣ συὺ τοῖς ἀδελφοῖς ἰώσηπος ἀπὸ κωφλῶ ποτάμου τ ἰνδικῆς καὶ τ πρὸς ἑσπέραν καθικνεῖται ἱστορεῖ. MS. καὶ τ πρὸς ἀρίας &c. alteram tamen lectionem amplexus eſt Hieronymus hac paraphraſi, *Evilam refert Joſephus cum fratribus ſuis à flumine Cophene & regione Indiæ uſque ad eum locum, qui appellatur* Jerie, *poſſediſſe.* Alibi Locorum Biblicorum idem amicus Pamphili, ut MSS. produnt tam in *Sophira* quam *Ophir*, καὶ τ πρὸς αὐτῆς συρίας ſive, edente Bonfrerio, καὶ τ πρὸς αὐτῆς σηρίας. Ibi tamen Hieronymus Interpres, ſed & tertio *Jeriam* ſuam repetit. Namque ad *Sophera. Filios Jeclan Joſephus refert à Cophene flumine & Indiæ regionibus uſque ad id locorum perveniſſe, ubi appellatur regio* Jeria *aut* Jeira. Vel denique ſcripſit Mattathiæ filius, ἀπὸ κωφλῶ ποτάμου τ ἰνδικῆς, καὶ τ πρὸς αὐτῷ σηρίας; inde enim Cophes aut, Ariſtotele probante, Cophen profluit, ubi eminent maxime Caucaſii montes, & ex Tabulis Magni Ptolemæi degit gens Serica. Hinc tamen me vertam ad inſequentia verba Joſephi: de Cahtanidis enim jam dixi, quod ad imas paginas licuit. *Bern.* Longe à vero (inquit *Bernardus*) remota eſſe vidi καὶ τ πρὸς αὐτῇ Συρίας τινὰ, ac τ πρὸς αὐτῆς Συρίας τινὰ in *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* aut *Epiphanii* illa *& poſita circa eam Syriæ loca quædam.* Propior *Hieronymus* accedit, *Indiæ regionem quæ vocatur Ieria*, ex illis *Euſebii*, καὶ τὸν —— ἰώσηπος ἀπὸ κωφλῶ ποτάμου τ ἰνδικῆς καὶ τ πρὸς Ἰερίαν [in *MS.* καὶ τ πρὸς Θρίας] καθικνεῖται ἱστορεῖ. Lego igitur καὶ τ πρὸς αὐτῷ Αρίας τινά. Rigari enim Arios Cophene amne certum eſt, ut Syros ab illo mille ſupra paraſangas abſiſtere. Forſan tamen, καὶ τ πρὸς αὐτῷ Σηρίας ex *Euſebio* de Locis Hebr. v. Σοφειρὰ, & v. Ωφείρ. *Bernardo* præivit Cl. *Bochartus* [Geogr. Sacr. l. 2. c. 15.] in voce Ἀρίας. ſed Σηρίας rejicit. *Huds.* Σηρίας puto, uti ſupra de columnis Sethi. *Rel.*

Abrami genealogia. Gen. c. 11.

5. Faciam vero de Hebræis *quoque* ſermonem. Ex Phaleco enim Heberi filio prognatus eſt Ragavus: ex hoc autem Serugus, cui Nachores filius natus eſt; hujus vero *filius* Tharrus. Hic autem Abrami fit pater, qui decimus quidem à Noëo fuit: ſecundo vero anno & nonageſimo ſupra ducenteſimum poſt diluvium natus eſt. Nam Tharrus quidem ſeptuageſimo anno genuit Abramum: Nachores autem, cum eſſet centum & viginti annorum, genuit Tharrum. Porro de Serugo Nachores naſcitur, circa annum centeſimum & triceſimum ſecundum: Ragavus vero Serugum habuit, cum eſſet annorum centum & triginta. Iiſdem etiam annis Ragavum habuit Phalecus. Heberus autem anno quarto & trece-

ε. Ποιήσομαι [p] δὲ καὶ Ἑβραίων [q] τὸν λόγον. [r] Φαλέκῳ γὰρ τῷ Ἑβέρῳ γίνεται παῖς [r] Ῥάγαυος· τούτῳ δὲ Σερῦγος, [s] ὦ Ναχώρης υἱὸς πίπτει, τούτῳ δὲ [t] Θάῤῥος. πατὴρ δ' ἔτι Ἀβράμου γίνεται, ὃς δέκατος μέν ἐστιν ἀπὸ Νῶε· δεύτερον δ' ἔτος [u] ἐνενηκοστῷ καὶ διακοσίοις μετὰ τὸν ἐπομβρίαν ἐγένετο. Θάῤῥος μὲν γὰρ ἔτος [x] ἑβδομηκοστὸν ποιεῖται τὸν Ἀβραμον· Ναχώρης δὲ Θάῤῥου, [y] εἰκοστὸν αὐτὸς δὲ ἑκατοστὸν [z] ἔτος ἤδη γεγονὼς, [a] ἐγέννησε. Σερύγῳ δὲ Ναχώρης πίπτει, καὶ ἔτος [b] δεύτερον καὶ τριακοστὸν καὶ ἑκατοστόν· Ῥάγαυος δὲ Σερῦγον ἔσχεν, ἔτη τριάκοντα γεγονὼς καὶ τοῖς ἑκατόν. ὃν δὲ τοῖς αὐτοῖς ἔτεσι καὶ Ῥάγαυον Φάλεκος ἔσχεν. Ἑβερος δὲ πεμπτῳ καὶ τριακοστῷ καὶ τοῖς ἑκατὸν χρόνοις Φάλεκον,

p Δὲ καὶ Εβραίων] In *Samb.* & *Vat.* δὴ *igitur.*

q Φαλέκῳ] Φαλιγα, ut prius *Baſ. Gen.* φαλέγα *Hen.* juxta ſcripturam reor Joſephi. φαλέγ Zonaras & MS. *Vatic.* Cæteri per *κ. Bern.*

r Ῥάγαυος·] Ita paſſim *Big. Samb.* & *Caſ.* Ῥάγαβος *Vat.* Ραγαῦς *Baſ. G.* & *Hen.* Huds. Ραγαῦ & Σερώγος mavult *Cocc.*

s Ω Ναχώρης] Sic *MSS.* (ὃ Burius, inquit *Bern.*) ὧν in *Editis.*

t Θάῤῥος.] Ita in *Editis* & *MSS.* præter *Hen.* qui bis terve habet Θέῤῥος.

v Διακοσίοις] CCXCII. ſive δεύτερον δ' ἔτος καὶ ἐνενηκοστὸν καὶ διακοσίοις, nihil largius exemplaria omnia quot vidi Joſephi, Græca uſpiam aut Latina, & ab illis Zonaras, P. Comeſtor, alii. Id fuerunt jam pridem auſi curioſorum Theologorum nonnulli, quo conſentientem præſtarent Judæorum Hebraico codici ſummam rationis Joſephicæ; improvida quidem ac vaniſſima fraude, dum remanſerint adhuc his libris majoris computi membra. Proponam igitur ſtemma Abrami, decimi herois poſt Noe, ſecundum tres celebriores ſententias, tanquam à ſapientiſſimo Moyſe acceptas, Judæorum, Samaritarum una cum LXXII. Interpretibus Alexandrinis, ſed & Joſephi, ex correctione Iſ. Voſſii viri longe doctiſſimi.

	Codex Hebræus Judæorum.	Samaritæ, tum LXXII. Int. & Eccleſia Græca.	Joſephi calculus, ex emendatione Voſſii & N.
Semas παιδοποιεῖ anno poſt diluvium	2.	2.	12. N. 2.
Arphaxades, ætatis ſuæ anno	35.	135.	135.
Salas	30.	130.	130.
Eberus	34.	134.	134.
Phalecus	30.	130. Joſephi	130.
Ragavus	32.	132.	130.
Serugus	30.	130. Codd.	132.
Nachores	29.	79. 120.	129. N. 129.
Tharrus, Abrami genitor.	70.	70. 70.	130. N. 70.
Jud. 292. Gr.		942. 993.	1062. N. 992.
Adſcriptiſque Cainanis an.		130.	130.
Colligit G. Sync.		1072. Voſſ.	1192.

Editio autem Compl. τ ο'. atque Roman. differt Nachoris pædogoniam ad ætatis ipſius annum 179. adeoque adſerto Cainane, conficit in toto annos 1172. pariterque ex opinione Iſ. Voſſii, Nicephori Patriarchæ, & G. Syncelli Conſtantinopolitani, nec non Eutychii Alex. aliorumque Chronol. receptis Cainanis ſecundi an. 130. cadet natalis Abrami juxta Biblia Græca in 1072. aut ex grandibus numeris Voſſii in an. 1192. poſt Cataclyſmum. Additis inſuper 100. Abrami ad Iſaacum progenitum, & ipſius Iſaaci vita integra (quam ex Moyſe ſuo tum audierat Joſephus) 185. an. intelliges illico quot annos colligat liber primus harum Originum, haud minus quam 3733. ſive ſψλγ'. ubi codices Joſephi efferunt ſωλγ'. anormi lemmate. Sed ut verum fatear, alterum illum Cainanem non amo, qui Abramum virum ſummum de loco decimo poſt Noe truderet, etiam Beroſo, Eupolemo, Molone, Joſepho, Zonara, Glyca, & centum aliis invitis. Neque quidem in hiſce Originibus, (ſicut non viſitur in Synagogis Samaritarum aut Judæorum, aut in Chronicis Euſebii Cæſarienſis, Juliive Africani) unquam comparuiſſe ullus credo. Quis enim ſcribarum Græculorum demum expungeret, quam potius illum aſſervaret D. Lucæ gratia? Mallem interim ſphalma illud, quod videtur, Codicis Evangelici omittere, dum totis paginis diſſerranti mihi opus fuerit & tempus. Vide tamen an prudens ac dignum ſit cum nonnullis veterum ad ortum Abrami CIDI. aut CICLII. annos computare à Diluvio: quod fiet ſi deſcenderit novus Cainan cum totis ſuis 130. annis, Semaſque liberis dederit operam altero poſt diluvium elapſum anno, quo quidem pacto conſpirant infenſiſſimæ ſectæ, Samaritæ, Judæi Alexandrini, cætera natio Judæorum, & Eccleſia Chriſtiana, contra unum Mattathiadem. Emendandus eſſet propterea Joſephus hunc in modum, δεύτερον δ' ἔτος καὶ πεντηκοστὸν καὶ χιλίοις. Accreſcat porro ille numerus, 100. annis Abrami, 185. Iſaaci, nec non 2256. inter Orbem primo conditum & ſubmerſum, [quot ſane præter hunc verſum, Eutychius Patriarcha Alexandrinus, Georgius Homaidi filius, aliique agnoſcunt,] patebit ſtatim perioche libri primi Antiquitatum iſtarum annis 3593. ſive ſϙλγ'. Qui has literas noverint, norunt etiam facili negletu in ω tranſire φ, & ϛ in λ. Ex illo calculo deduces ab Adamo ad imperium Artaxerxis Xerxe nati, quinquies mille annos, quod explicabant Biblia Hebraica ex ſententia hujus hiſtorici. Præterea alios quidem numeros, & Joſephi ſcriptis propiores hæc ſerio perpendenti mihi video provenire. Quandoquidem igitur codices noſtri ſeptem minus quam mille annos proponant inter Noe navigantis ſalutem & Abrami τέκνωσιν; permuta modo decem annos ſuperfluos Semæ poſt Diluvium cum novem illis, quos ad Tharrum parentem pertinere memorant Judaica, Samaritana, Græca, cæteraque Moſaicæ legis exemplaria, emicabit tibi ſumma an. 992. aut ſcribenti Græce pro ϛϡβ'. prodibunt πϛ'. & ϛβ'. ſimillima notatione; unde apud Joſephum reſtitues, δεύτερον δ' ἔτος καὶ ἐνενηκοστὸν καὶ διακοσίοις: quomodo etiam in codicum Gallicorum aliquo ſcriptum eſſe ex Commentariis S. Petiti nuperrime edidici. Accedant adhuc anni 285. quot effluxiſſe ait ille Judæus ab Abramo nato ad obitum Iſaaci, atque inſuper 2256. ad Cataclyſmum à rerum conditu, confient inde 3533. aut pro iniqua ſumma ſωλγ'. plane ſφλγ'. quantum annorum explicet lib. 1. harum Originum. Vel Abramum puta anno 170. Tharri prognatum, δεύτερον δ' ἔτος καὶ ἐνενηκοστὸν καὶ χιλίοις μετὰ τὴν ἐπομβρίαν: capiet igitur liber 1. Antiquitatum annos 3633. ſeu γχλγ'. quo vix reperias quicquam Joſepho convenientius, ſive numeros ipſos ſpectes ſive notas numerorum. Attamen vincat veſtro arbitratu Arithmetica præſtantiſſimi Voſſii, locumque ſuum obtineat πρὸς τὰ χείμῤῥα. A primordio vero rerum ad diluvium Samaritas numerare annos 1307. Judæos 1656. Joſephum 2256. Interpretes LXXII. eorumque ſequaces Demetrium Hiſtoricum, I. Africanum & mille alios, annos 2262. Euſebium denique dolo vix pio 2242. & compilatores ejus Nicephorum Conſtantinopolitanum, Georgium Taraſii Cancellarium tantundem, aut ignorare nefas aut obliviſci: tum etiam prætermiſſum fuiſſe Julio Chronographo, Joſepho Chriſtiano, Severo, aliiſque, biennium Semæ Diluvio proximum, annoſque adeo 940. tractari ab illis pro 942. Experiantur denique polyhiſtores ingenium ſuum, S. Bibliorum numeros, tum Joſephi, I. Africani, Septimii Afri, Clementis, Theophili, Philonis, ac Demetrii omnes digerant, componant, verſent, mutent, reſtituant, quo natalem annum Abrami tandem nobis juſto calculo exhibeant; hanc enim periodum multo difficillimam continet Chronologia ſacra. *Bern.* Ita in *Editis* & *MSS.* tam *Græcis* quam *Latinis*, & ab illis *Zonaras. P. Comeſtor*, & *alii.* Ενεακοσίοις N. ἑκατὸν καὶ χιλίοις *V.*

x Εβδομηκοστῷ] Ea eſt ſententia Hieronymi, Theodoreti, Procopii Sophiſtæ, illuſtris Voſſii, & meliorum Theologorum, ut Abramus vir eſſet annorum LXXV. cum parentem ſuum Charris defunctum ſepultumque Divino admonitu relinqueret, ex Gen. 12. & Act. 7. & Philone p. 415. atque etiam vita tota Patrum ſuorum ὀλιγοχρονιώτερος pareret, quod de illo idem aſſerit Philo. ἑβδομηκοστῷ ſemper ſcriptum, ſemper cuſum fuit uſque ad hos typos; veruntamen qua etiam ratione id apud Joſephum poſſit defendi alibi diſputamus. *Bern.* Τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ *V.*

y Εἰκοστὸν] Ενενήκοντα αὐτὸς καὶ ἑκ. *N.* & *V.*

z Ἕτος πάλιν γεγονώς] Libri omnes Joſephi, εἰκοστὸν αὖτος καὶ ἑκατοστὸν ἔτος: niſi quod ἔτος à prelis ſuppreſſum fuerat. Novenarium huc numerum adjecimus, qui Hebraico Volumini hæſerat, magno arbitrio adjuti. Amiſſis autem centum annis, *Weſt.* 1. *Bal.* & alii pauci editorum, Nachori parenti adſcripſerunt an. 28. ex verſione B Hieron. *Bern.* Illud ἔτος è *MSS.* in *Editis* deerat.

a Ἐγέννησε.] Ἐγέννησε Σερῦγον· Σηρ. male in *Samb. Caſ.* & *Baſ.* in *aliis* rectius omittitur Σερῦγον.

b Δεύτερον] Annos Serugi & Ragavi permutant codices cuncti Joſephi Latinique Græcique, contra utrumque volumen Hebraicum, & verſionem τ ο'. unde crebuit fides hunc primum genuiſſe 130. anno ætatis ſuæ, Serugum biennio tardius: verum in hac ſerie aliquid ſcribarum ſocordiæ imputandum video, quia ab imo gradu procederet, ſicut illa Moyſis à ſupre-

χον, γενηθεὶς αὐτὸς ὑπὸ [c] Σάλα τριακοστὸν ἔτος ἔχοντος καὶ ἑκατοστόν. [d] ὃν Ἀρφαξάδης [e] ἐτέκνωσε κατὰ πέμπτον καὶ τριακοστὸν [f] τῆς ἡλικίας ἔτος μετὰ τοῦς ἑκατόν. [g] Σήμης δὲ ὑὸς Ἀρφαξάδης ἦν, μετὰ ἔτη [h] δύο καὶ δέκα τὴν ἐπομβρίας γενόμενος. Ἄβραμος δὲ εἶχεν ἀδελφοὺς Ναχώρην καὶ Ἀράνην. τούτων Ἀράνης μὲν, καταλιπὼν υἱὸν Λῶτον καὶ [i] Σάρραν καὶ [k] Μελχὰν θυγατέρας, ἐν Χαλδαίοις ἀπέθανεν, ἐν πόλει [l] Οὐρῇ λεγομένῃ τῶν Χαλδαίων. καὶ τάφος αὐτοῦ μέχρι νῦν [m] δείκνυται. γαμοῦσι δὲ τοὺς ἀδελφιδοῦς· Μελχὰν μὲν Ναχώρης, Σάρραν δὲ Ἄβραμος. Θάρρου δὲ μισοπονηροῦντος τὴν Χαλδαίαν διὰ τὸ Ἀράνου πένθος, μετοικίζονται πάντες εἰς [n] Χαρρὰν τῆς Μεσοποταμίας· [o] ὅπου καὶ Θάρρον τελευτήσαντα θάπτουσιν, ἔτη βιώσαντα πέντε καὶ διακόσια. [p] σωματύνεται γὰρ ἤδη τοῖς ἀνθρώποις κατ' ὀλίγον τὸ ζῆν, καὶ βραχύτερον [q] ἐγίνετο, μέχρι τῆς [r] Μωϋσέως γενέσεως· μεθ' ὃν ὅρος ἦν ζωῆς ἑκατὸν ἔτη πρὸς τοῖς εἴκοσι, παῦλαν ὁρίσαντος θεοῦ, ὅσα καὶ Μωϋσῆν σωθῆναι βιῶναι. Ναχώρη μὲν οὖν ἐκ τῆς Μελχᾶς ὀκτὼ παῖδες [s] ἐγένοντο· [t] Οὐζ, Βαυζ, [v] Καμουήλ, [x] Χάζαδ, [y] Αζαυ,

simo ſupra centeſimum genuit Phalecum, ipſe de Sale prognatus annum nato triceſimum & centeſimum: quem Arphaxades genuit quinto & triceſimo ætatis anno ſupra centeſimum. Semæ autem filius Arphaxades erat, natus poſt annos duodecim à diluvio. Abramus autem fratres habuit Nachoren & Aranen. Ex his Aranes quidem, relinquens Lotum filium cum filiabus Sarra & Melcha, inter Chaldæos eſt mortuus, in urbe quæ Ure Chaldæorum vocatur. & uſque nunc ſepulchrum ejus oſtenditur. Neptes autem ex fratre duxerunt uxores; Melcham quidem Nachores, Sarram vero Abramus. Cæterum cum Tharrus odio haberet Chaldæorum terram propter *acerbum* luctum Aranæ, omnes ſimul migraverunt Charram Meſopotamiæ: ubi etiam Tharrum defunctum ſepeliunt, cum annos ducentos & quinque vixiſſet. Jam enim paulatim reciſa fuit vita hominum, breviorque facta uſque ad ortum Moyſis: poſt quem vitæ terminus annorum erat centum & viginti; eoſdem *annos in vitæ ſpatium* ſtatuente Deo, quos & Moyſen vixiſſe contigit. Itaque Nachores è Melcha octo filios ſuſcepit; Uxum, Baüxum, Camuelum, Chazadum, Azavum,

Tharrus vixit annos CCV.

Humanæ vitæ terminus à Moyſe, anni CXX.

Familiæ Nachoris. Gen. c. 22.

premo deſcenderat; imo notat Cl. Boſius in codice Sambuci ad hunc locum nomenque Ραγαυος, quidpiam deſiderari. Servabis tamen numeros ſacros, ut fas eſt, hac emendatione. Ραγαύω ὃ σερῦγος τίκτει ὡσεὶ ἔτος διάστειρον καὶ τελακοσὸν καὶ ἑκατοσόν, ὃς ναχώρῃ ἔσχεν ἔτη τελάκοντα γεγονὼς ὡσὸς τοῖς ἑκατόν· ἐν ᾧ τοῖς αὐτοῖς ἔτεσι καὶ ῥάγαυον φάλεκος ἔσχεν. Pro vulgato σερούγῳ ᾧ ναχώρης τίκτει &c. Schotanus denique ἐν ᾧ τοῖς αὐτοῖς transformat ἐν ᾧ τοῖς τελάκοντα, & quod multo atrocius factum, omnes centurias hujus computi, tanquam male magnos numeros, delendas decrevit, contra omnes codices Græcos & meliores Latinos. Quamvis autem lectionem Græcam ad mentem D. Voſſii quatenus immutari placuit: Latina tamen hujus paragraphi curate exegi ex ipſis membranis Epiphanii. *Bern.*

c Σάλα] Ita placuit *Bernardo.* Σάλα *Big.* & *Caſ.* Σαλᾶ *Samb.* & *Vat.* Σελα *Baſ.* & *G.*

d Ὃν Ἀρφαξάδης] Hîc nonnulli volunt Canainis Junioris annos inſeri, ut *Zonaras*, *Euſtathius Antioch.* & *Iſ. Voſſius.* De eo videſis Opuſcula *Petri de Marca*, p. 43.

e Ἐτέκνωσε] Al. ἐγέννησε.

f Τῆς ἡλικίας] Illa τῆς ἡλικίας è *Codd. MSS.* deſunt in *Editis* & *Vet. Interpr.*

g Σήμης δ'] Σήμα *Baſ.* & *Gen.* quod Doriſmum ſapit. *Samb.* communius σημᾶ; quin ſolet ille codex nominum Hebraicorum ultimas ſyllabas roborare. *Bern.* Σήμα *Baſ.* & *G.* Σημᾶ *Samb.* & *Vat.*

h Δύο καὶ δέκα] Δωδεκα *Baſ.* & *Gen.* δύο καὶ δέκα *Big. Samb.* & *Caſ. duodecim*, *Epiphanii* potiora & plura exemplaria, ut Voſſ. 1. Star. & Weſt. 2. Mert. Vig. Bal. Goul. Adde illis hiſtoriam Scholaſticam Petri: *Joſephus autem dicit, Sem filius Arphaxad natus eſt poſt annos duodecim facti diluvii: quod forte vitium ſcriptoris eſt.* Typographi Colonienſes & *Baſ.* ſubſtituerunt *duo*, religione Hebraici voluminis. Quinetiam de Epiphanio jam monere viſum eſt, nonnulla excuſorum exemplarium, ut Bal. Col. & Baſ. atqui ſcripta nulla præter Weſt. 1. per ſtemma illud Divini Abrami ad numeros verſionis Hieronymianæ conformari penitus & reſtringi. *Bern.* *Al.* δώδεκα.

i Σάρραν] שרה Pulchrum nomen & princeps iſtius ſexus viriliter efferebant Philo & Joſephus; unde apud *Big. Samb. Hen.* & *Caſ.* tum Zonaram & Euſtath. σάρρα extat; ſed mollius Græci plerique σάρρα & cum his *Baſ.* & *Gen.* Mox μελχὰν *Baſ. Gen. Hen.* & *Euſtathius* σὺν τοῖς ο'. ſicut ἰχθρὰν legitur. *Samb.* & *Big.* potius μελχᾶν, ritu ἀθλιᾶν. Imo μελχὰν θυγατέρα, *Hen.* ſolus. *Bern.* Ita in *MSS. Zonara* & *Euſtathio.* in *Editis* mollius Σάρρα.

k Μελχὰν] *Al.* Μελχᾶν.

l Οὐρῇ] Οὐρῆ *Big. Samb. Euſtathiuſque* MS. Cl. Voſſii. Onceloſus ſimiliter forma Chaldaica אורא. ὥρη *Baſ.* & *Gen.* G. Syncello pag. 95. ἐν τῇ χώρᾳ τῶν χαλδαίων, ἐν Σὴρ (l. ὲρ) τῇ πόλει. ὥρ G. Cedrenus. χὼρ Iſ. Voſſius ex LXXII. ὲρ Euſebius ex Onomaſtico Hebraico Philonis, licet ipſe Philo legerat in tralatione LXXII. virali ἐκ τῆ χωρας τῶ χαλδαίων. Quid ſi illi etiam ſcripſerant, Gen. 11. & alibi, ὀχὸης ſeu ὀχὴς τῶ χαλδαίων. Hanc autem civitatem ἀρίλω appellatam teſtatus eſt etiam Eupolemus in hiſtoria Judæorum Babyloniorum, nec non καμαρίλω, h. e. πόλιν ἱερέων ſeu urbem Hierophantarum, כמרים & forma patria כומרניא: quinimo ſedes illa אוריא, τῶ φώτων (quales erant Aſſyriorum Sacerdotes, viri conſulti & περιττὸν σοφοί,) ἀρὶν nomine congruo vocabatur. Sed me tempero à charta Joſephi. *Bern.* Ita *Big.* & *Samb.* Οὐρῆ. *Vat.* Οὔρῃ *Baſ.* & *G.* Vide *Iſ. Voſſium* de LXX. *Interpr.* p. 36.

m Δείκνυται.] Admonet Ill. Voſſius, poſt Georgium Syncellum hæc verba Euſtathii ex Joſepho fuiſſe deſcripta, Δείκνυται. ἀπέθανε ὃ ὁ ἀρὰν ἐν τῷ ἰμπυρισμῷ, ᾧ ἐπεπύρισεν Ἀβραὰμ τὰ εἰδωλα ἃ παῖρεν αὐτὰ, ἐν τῷ εἰσελθεῖν ἐξελέαζ αὐτά. γαμοῦσι ὃ &c. Audi vero quæ dicit Georgius Abbas in Chronico. p. 98. Τὰ ὃ εἰδωλα ἃ παῖρεν σωλεύσας ὁ Ἀβραὰμ καῖκαυσε σὺν τῷ οἴκῳ συγκαλεκαύθη ἃ αὐτοῖς καὶ ὁ Ἀρὰν ὁ ἀδελφὸς Ἀβραὰμ σβέσας τὸ πῦρ ἀπεδάζων. ἐνεθήτη ἃ τὰ παίσια αὐτὰ ἀπολῶσι τὰ εἰδωλολαπηίας καὶ εἰδωλοποιίας, ὥς φησιν ὁ Ἰώσηπος: nisi legere fas ſit ὁ ἀσέβιος ad hanc periodum. Tum alter Georgius de eodem facinore diſſerens, Λαυθάνῃ νυκτὸς ὁ ἀβραὰμ τὰ εἰδωλα ἐμπρήσας τὸν οἶκον. αὐτῶν ἃ ἐξαναλωθέντων, οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Λωτ διαπρεσβεύσι, βκλόμενοι ἐκ μέσου ἃ πυρὸς ἐξελέαζ τὰ εἰδωλα. φιλοτιμώτερον ἃ ὁ Ἀρὰν τῷ περίμαλα ὡσοφιερεμμένος, ἐκ μέσου ἀφθείρεται ἃ πυρός. Quinimo ante hos omnes Euſebius Pamphili, ut veriſimile eſt, Ἐνεπύρισεν Ἀβραὰμ τὰ εἰδωλα ἃ παῖρος αὐτὰ, καὶ συγκαλεκαύθη αὐτοῖς ὁ Ἀρρὰν θέλων σβέσαι τὸ πῦρ ἐν νυκτὶ. Tum etiam p. 95. Chronogr. ſuæ Georgius, Ὠφθη δὲ ὁ θεὸς τῷ ἀβραὰμ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ ἔτι ὄντι, διαστρεφομένῳ τε τὰ ἃ παῖρος εἰδωλα, ὡς πολλαχοῦ ἱστορεῖται, ἃ καὶ ἀνέπηξεν ἐν νυκτὶ, ὥς φασιν, καὶ συγκαλεκαύθη αὐτοῖς ἀρρὰν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, σβέσαι θέλων τὸ πῦρ ἐνώπιον ἃ Θάρρα, ὥς φασιν· αἰνιττομένης τοῦτο καὶ τῆς γραφῆς· ὅτι καὶ ἀπέθανεν ἀρὰν ἐνώπιον ἃ παῖρος αὐτοῦ Θάρρα ἐν τῇ γῇ ἢ ἐγεννήθη, ἐν τῇ χώρᾳ τῶν χαλδαίων, ἐν Σὴρ τῇ πόλει. καὶ ἐξῆλθε Θάρρα σὺν ἀβραὰμ, ἃ ἐλθεῖν εἰς γῆν χαναάν· καὶ μεβαγνὺς ὤκησεν ἐν χαρρὰν, εἰδωλοματῶν ἕως θανάτου αὐτοῦ. Eadem plane narrat, Gregorius ſcriptor Syrus, p. 20. *Bern.* Hodiernis *Joſephi* exemplaribus nonnulla abeſſe exiſtimat *Iſ. Voſſius*: quæ ex *Euſtathio Antiocheno*, qui *Joſephum* licet diſſimulato nomine ſequutus eſt, ita reſarcit; δείκνυται. ἀπέθανε ὃ ὁ ἀρὰν ἐν τῷ ἰμπυρισμῷ, ᾧ ἐπεπύρισεν Ἀβραὰμ τὰ εἰδωλα ἃ παῖρος αὐτὰ, ἐν τῷ εἰσελθεῖν ἐξελέαζ αὐτά. γαμοῦσι ὃ &c. Verba intermedia non eſſe adſuta ab *Euſtathio*, ſed è *Joſepho* deſcripta, inde conſtat quod *Syncellus* (p. 98.) eandem memorans hiſtoriam *Joſephum* teſtem citet.

n Χαρρὰν] חרן, χαρὼν *Baſ.* & *Gen.* χερὼν, *Hen.* χαρρὰν, *Big. Samb. Caſ. Epiphanius*, & LXXII. Interpretes & D. Lucas, Arábice حران. Gentium hiſtoricis Καρρὰι urbs eadem, quod Euſebius aliique adnotarunt. *Bern.* Ita ex quatuor *MSS. Vet. Interpr. aliiſque.* Χαρὼν *Baſ.* & *G.* Vide *Cl. Cellarii* Geogr. Antiq. vol. II. p. 444.

o Ὅπου καὶ] Ita in *MSS.* in *Editis* ἔπου δὲ.

p Σωματύνεται] Sic quatuor MSS. σωματύπτεται *Hen. Baſ.* & *G.* De vita hominum contracta videſis *Joſephum* p. 10. v. 27.

q Ἐγίνετο,] Ita *Vat.* & *Euſtath.* ἐγένετο *aliis.*

r Μωϋσίως] Sic *Vat. Samb.* & *Euſtath.* in *Editis*, *aliiſque* Μωσίως.

s Ἐγένοντο·] Al. ἐγένετο.

t Οὐζ,] Οὐξ *Samb.* ὄξ *Baſ.* & *G. Epiphanius*, *Uxos.* ὦξ LXXII. Doctores, Philo, Euſebius, Hieronymis ab illis, ſed à Judæis idem *Hus*, עוץ. Importuni ſunt Schotani Boſiique ὄτ & οὐζ. Nomen proximum בוץ, βάυξ Græca, *Baux* meliora efferunt Latinorum exemplarium; nec non Hieronymus ex Euſebio & LXXII. Interpr. Eat idcirco βοῦζος Schotani, quo hinc velit. Pauci intelligunt naturam literæ Z. *Bern.*

v Καμουήλος,] Reſcripſi καμούηλος. *Epiphanius* edidit pariter *Camuel*, ſicut poſtulant Judæi, Græci, Latini, omnes S. literarum Interpretes. μαούηλος cernimus in typotheſia *Baſ.* & *Gen.* μαθούηλος apud *Big. Samb.* & *Caſ.* utrumque ἀδύκιμον. Sequitur corruptum diu nomen ζάχαυ apud cunctos codices Græcos, & vetuſtos Latinorum pro חשד Hebr. χαζαὶ aut χαζαὶθ Græcorum, *Chazat* Hieronymi ex Euſebio, *Caſed* ejuſdem interpretis ad ſacram paginam. Reddo veterem Joſepho ſcriptionem χάζαδ, ubi alii malunt χάταδ. *Bern.* Ita ex *Vet. Interp.* Μαθηλ in *Editis.* Μαθουηλ in MSS.

x Χάζαδ.] Sic ex *Hebr.* Χασὰδ aut Χασὰθ *Græcorum.* In *Joſephi* codicibus corrupte Ζάχαν.

y Αζαυ,] Αζαιος *Caſ. Epiphanius*, & Schotanus. ἀζὰβ, leviſſima mutatione *Big.* & *Samb.* ἀζαυ literæ Beta petiolo nimio, *Baſ.* & *Gen.* חוו Hebr. ἀζαὺ Viri Eccleſiaſtici, poſt LXXII. Judæos.

vum, Pheldam, Iadelpham, Bathuelum. Isti quidem legitimi Nachoræ filii fuêre: nam Tabæus, & Gaamus, & Tavaus, & Machas, ipsi ex Ruma concubina nati sunt. Bathuelo autem, uni è Nachoræ filiis legitimis, nascitur Rebecca filia, & Labanus filius.

[z] Φελδᾶς, Ιαδέλφας, Βαθάηλ. ἔτοι μὲν Ναχώρε παῖδες γνήσιοι· [a] Ταβαῖ γὰ, καὶ [b] Γάαμ, καὶ [c] Ταύα, καὶ Μάχας, ἐκ Ρεμᾶς παλλακῆς αὐτῷ γεγόνασι. Βαθαήλῳ δὲ, [d] τῶ Ναχώρε γνησίων παίδων, γίνεται Ρεβέκκα θυγάτηρ, καὶ Λάβαν υἱός.

VIII. CAP. VII. ΚΕΦ. ζ'.

Quomodo Abramus, generis nostri auctor, è Chaldæorum terra profectus, habitavit regionem quondam Chananæam, quæ nunc Judæa appellatur.

Ως Αβραμος, ὁ προγονος ἡμῶν, ἐξελθὼν ἐκ τῆ Χαλδαίων γῆς, κατῴκει τὴν τότε μὲν Χαναναίαν, νῦν δὲ Ιουδαίαν λεγομένην.

Abramus cum Loto fibi adoptato Chaldæam relinquit, annos natus LXXV. *Gen. c.* 12.

ABramus autem Lotum fratris sui Aranæ filium, Sarræ vero conjugis suæ fratrem, adoptavit, quod dubiam haberet spem liberorum legitimorum: cumque jam esset annorum septuaginta & quinque, è Chaldæa discessit, Deo jubente ut in Chananæam concederet, quam etiam ipse incoluit & posteris reliquit; vir rerum omnium intelligentia & audientes persuadendi vi pollens, & de quibus conjecturam faceret *à vero* raro aberrans. Propterea, cum ob virtutem præ cæteris sapiens haberi cœpisset, vulgo receptam de Deo opinionem innovare & *in melius* mutare secum statuit. Primus itaque ausus est declarare unum esse Deum rerum omnium opificem: de cæteris vero si quid ad felicitatem *vel minimum* conferat, *illud* ex hujus mandato unumquodque præbere, non ex vi sibi propria & *innata*. Hæc vero conjiciebat ex iis quæ in terra marique contingunt, quæque sol aut luna patitur, & ex omnibus quæ cœlo accidunt *mutationibus* „Nam si (*inquit*) „vis illis insita esset, *certe* curam ordinis sui conservandi haberent: ea vero *res istas* destitutas „esse manifestum est. neque enim ad nostram u„tilitatem suapte virtute fretæ operam confe„runt: sed imperantis potestati obsequium præ„stant: cui soli honorem & gratias tribui par „est.„ Propter ista cum Chaldæi & alii Mesopotamiæ incolæ contra ipsum seditionem agitarent, *inde* migrare factu optimum existimans, Deo volente & adjuvante terram Chananæam possedit. Illicque constitutus aram exstruxit, & hostiam Deo immolavit.

Summus hic Philosophus Auctorem Rectoremque unum Universi contra Magos mature asserit.

Αβραμος γὰ ὁ Λῶτον τὸν Αράνε τῆ ἀδελφῆ υἱὸν, τὴν δὲ γυναικὸς αὐτῷ Σάρρας ἀδελφὸν, εἰσποιησατο, γνησίε παιδὸς ἀπορῶν· καὶ καταλείπει [e] τὴν Χαλδαίαν, ἑβδομήκοντα καὶ πέντε γεγονὼς ἔτη, τῶ Θεῶ κελεύσαντος εἰς τὴν Χαναναίαν μετελθεῖν, ἐν ᾗ καὶ κατῴκησε καὶ τοῖς ἀπογόνοις κατέλιπε, δεινὸς ὢν πιθανὸν τὸν τρόπον, καὶ πιθανὸς τοῖς ἀκροωμένοις, περί τε ὧν εἰκάσεν ὀ [f] Διαμαρτάνων. Διὸ τάτε καὶ φρονεῖν ἐπ' ἀρετῆ [g] μείζω τ ἄλλων ἠρημένος, καὶ τὴν περὶ τῶ Θεῶ δόξαν, ἣν ἅπασι συνέβαινεν εἶναι, [h] καινίσαι καὶ μεταβαλεῖν ἔγνω. [i] πρῶτος ἓν τολμᾷ Θεὸν ἀποφήνασθαι δημιουργὸν τ ὅλων ἕνα· [k] τ δὲ λοιπῶν εἰ καί τι πρὸς εὐδαιμονίαν συμπίπτει, κατὰ προαγωγὴν τὴν τότε παρέχειν ἕκαστον, καὶ ὀ κατ' οἰκείαν ἰσχύν. ἔικαζε δὲ ταῦτα τοῖς τε γῆς καὶ θαλάττης παθήμασι, τοῖς τε περὶ τ ἥλιον καὶ τὴν σελήνην, καὶ πᾶσι τοῖς κατ' ἀέρα συμβαίνουσι. [l] „δυνάμεως γὰ αὐτοῖς παρούσης, καὶ προνοῆσαι τ καθ' αὑτὰς διαταξίας· [m] τούτης δ' [n] αὖ ὑστερούσας, φανερὰς γίνεσθαι. μήδ' ὅσα πρὸς τὸ χρησιμώτερον ἡμῖν „συνεργᾶσι καὶ τὴν αὐτῶν ἐξουσίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶ „κελεύοντος ἰσχὺν ὑπουργεῖν· ᾧ καλῶς ἔχει μόνῳ „τὴν τιμὴν, καὶ τὴν εὐχαριστίαν ἀπονέμειν.„ διὰ ἅπερ Χαλδαίων τε καὶ τ ἄλλων Μεσοποταμιτῶν στασιαζόντων πρὸς αὐτὸν, μετοικεῖν δοκιμάσας, κατὰ βούλησιν καὶ βοήθειαν τῶ Θεῶ τὴν Χαναναίαν ἔσχε γῆν. [o] ἱδρυθεὶς τε αὐτόθι, βωμὸν ὠκοδόμησε, καὶ θυσίαν ἐτέλεσε τῷ Θεῷ.

Abramum laudant meliores gentium historici, Berosus, Hecatæus, Nicolaus Damascenus.

2. Berosus autem Abrami parentis nostri, suppresso tamen nomine, his verbis meminit; „decima post diluvium ætate apud Chaldæos vir „exstitit justus & eximius, rerumque cœlestium

Β'. Μνημονεύει δὲ τῶ πατρὸς ἡμῶν Αβράμου [p] Βηρωσὸς, σὐκ ὀνομάζων, [q] λέγων δ' ὅτως. „μετὰ τ κατακλυσμὸν δεκάτῃ γενεᾷ, ἐν τοῖς Χαλδαίοις τις ἦν δίκαιος ἀνὴρ [r] καὶ μέγας, καὶ τὰ οὐράνια ἔμπειρος. „Exa-

dæos. *Bern.* Ita ex *Hebr.* & *Vet. Interpr.* levicula mutatione Αζαῖος *Big. Samb.* & *Vat.* Αζιους *Basil.* & *G.*

z Φελδᾶς,] Φέλδας, *Iadelphas* פלדש, וידלף *Basil.* & *Gen.* Ιαδέλφας, Ιαδοφᾶς: *Big. Samb.* & *Cas.* Φαλδᾶς, Ιελδαδ, LXXII. Metaphrastæ. *Hadelphas, Haduphas*, Epiphanius, *Pheldas, Jedaaph*, Hieronymus in Chronicis, sed in potiore opere *Pheldas & Jedaph.* Bern. Ιαδιλφᾶς, Ιαδοφᾶς *Big. Samb. Cas.* & *Vat.* Φαλδᾶς, Ιελδαδ LXX.

a Ταβαῖος,] Ex טבח, *tabæos*. Epiphanius, *Tabæus*, Post hunc *Gadamos Big. Samb. Cas.* & *Gen.* tum etiam Epiphanius, errore exscriptorum valde vetusto: aut in hac prosapia haud castissima forte legerat Josephus feriante lumine גרם pro vero nomine גחם sive LXXII. *Gaxu*; ita etiam Philoni Eusebioque in Onomasticis scriptum. Hac de causa *Gaamos* reposui apud Josephum; alii potius *Gachamos*, quibus nihil invideo. *Bern.*

b Γάαμος,] Ex Γαὰμ in LXX. *Philone* & *Eusebio* in Onomasticis, Γάχαμ fecit *Bernardus*. Γαχαμ volunt *Alii*. Γωδαμ in *MSS.* & *Editis*.

c Ταύα,] Hebræa veritas habet תחש, *tochi*; LXXII. atque Hieronymus ab Euseb. *Tochos*, ubi noster Ταυα, & Epiphanius *That*. Verum Schotanus adhuc restituere *Tachar*, mallem ipse *Tau*. Dein concubinæ nomen Rumæ reticet interpres Scholasticus. *Bern.* Τάουα *Vat.* Τάχαρ malit *Schotanus*. Ταῦρ *Bernardus*.

d Τῶ Ναχώρε] Τῷ *Samb.* & *Big.*

e Τὴν Χαλδαίαν,] Τὴν Χαρράναν malit *Petitus* ex *Philone*.

f Διαμαρτάνων.] Ita in *MSS.* sonantius. in *Editis* Ἁμαρτάνων.

g Μείζω] Sic in *MSS.* in *Editis* μεῖζον.

h Καινίσαι] Restitui ex libris scriptis *Big. Samb.* & *Cas.* Epiphanio adprobante, qui reddidit Latine *innovare*. Alii καὶ νεῶσαι, unde Star. & West. 2. & *innovare* veteres Typi, καὶ νεάσαι.

i Πρῶτος] Male Eustathius, G. Cedrenus, aliique quasi ex nostro μόνος ὅτος δημιουργὸν τ πάντων Θεὸν ἀπεφήνατο εἶναι. Consentiunt enim libri nostri in πρῶτος, sed & Zonaras, πρῶτος ἔγνω Θεὸν ἕνα, τ τ ὅλων δημιουργόν. Tum Eusebius, Πρῶτος ἀνέφηνε δημιουργὸν τ ὅλων τ Θεὸν ἀνεκήρυξεν. Quin ipse ad hos Cedrenus p. 30. καθὼς ἡ φησὶν ὁ Ιώσηπος, πρῶτος ἀνέφηνε δημιουργὸν τ Θεὸν ἐκήρυξε. *Bern.*

k Τῶν δὲ λοιπῶν] *Cæterorum quantumvis quid ad felicitatem conferat, ipsius jussu conferre singula & non propria virtute.* Quum enim iis potentia adsit etiam providendi, ut ipsa optimo ordine moveantur, atque ea in ipsis non sit: clarum esset quod ne ea quidem, quæ, ut nobis melius sit, agunt, sua potestate sed imperatoris virtute subministrent. *Colc.*

l „Δυνάμεως] Rectius hæc intellexit Pseudo-Eustathius, quam Epiphanius aut Gelenius. Ait enim, Διό τι δὴ ἰσχὺς ἦσης ἐν αὐτοῖς τ ἑαυτῶν οὐσίας, προνοεῖν, ἀλλ' ὑστερουμένης ταύτης ἐκ γὰ τέτων γινώσκειν ἔξεστιν, ὅτι ὃ κατ' ἰδίαν ἰσχὺν συντελεῖ, εἰ καὶ δοκεῖ οὐσιωτεῖν τοῖς ἀνθρώποις ἐ μικρῶς· ἀλλὰ τῇ βούλησιν τ ποιήσαντος. Περὶ γοῦν τὴν δόξαν αὐτὸ τοιτῶν οἱ χαλδαῖοι, καὶ οἱ τὴν μεσοποταμίαν οἰκοῦντες διεστερνίζ, καὶ ἀντεῖχον αὐτῷ· καὶ ἀναστὰς ἐκεῖθεν τῇ σεφθείσα θεῷ, τὴν γῆν τῶν χαναναίων κατῴκησε. Hæc ille. *Bern.* Hæc non male explicat *Eustathius* ad Hexaëm. p. 68.

m Τούτης δ'] Hoc de loco videsis *Eustathium* in Hexaëmeron, p. 68.

n Αὖ ὑστερουμένας,] Voculam αὖ restitui è *Cod. Samb. Bern.*

o Ἱδρυθεὶς] Ἱδρυθεὶς δὲ τε αὐτόθι *Vat.*

p Βηρωσὸς,] Βηρωσὸς *Hen.* atque *Berosus* in *Vet. Interpr.*

q Λέγων δ' ὅτως·] Ita ex *MSS.* in *Editis* λέγων ὅτως· μετὰ δὲ τ κ.

r Καὶ μέγας,] Illud καὶ etiam ex *MSS.* & *Eusebio*. *Bern.* Ex *MSS* & *Vet. Interpr.* καὶ νικῶσαν *Basil.* & *G.*

s Πλεῖ-

Ἑκατῷ δ' ἢ κ) τ μνηθῆναι [s] πλεῖόν τι πεποίηκε· βιβλίον γὰρ περὶ αὐτῶ συνταξάμενο [t] κατέλιπε. Νικόλαο δ' ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῇ τετάρτῃ τ ἱστοριῶν λέγει ὧτως· [v] „ Ἀβράμης ἐβασίλευσε Δαμασκοῦ, ἐπηλυς σὺν „ στρατῷ ἀφιγμένο ἐκ τ γῆς τ ὑπὲρ [x] Βαβυλῶνο, „ [y] Χαλδαίων λεγομένης. μετ' ὀ πολὺ δ' χρόνον, [z] ἐξα„ νασὰς κ) ἀπὸ ταύτης τ χώρας σὺν τῷ σφετέρῳ λαῷ, „ εἰς τὴν τότε μὲν Χαναναίαν λεγομένην, νῦν δ' Ιου„ δαίαν, μετῴκησε, κ) οἱ ἀπ' ἐκείνου [a] πληθύναντες. „ περὶ ὧν ἐν ἑτέρῳ λόγῳ διέξειμι τὰ ἱστορούμενα. „ [b] τ δ' Ἀβράμου ἔτι κ) νῦν ἐν τῇ [c] Δαμασκηνῇ τὸ ὄνομα δοξάζεται· κ) κώμη ἀπ' αὐτ δείκνυται, Ἀβράμου οἴκησις λεγομένη.

„ peritus.„ Hecatæus vero non ejus tantum obiter meminit, ſed juſtum de eo volumen ſcriptum reliquit. Nicolaus autem Damaſcenus quarto Hiſtoriarum libro hunc in modum loquitur: „in „ Damaſco regnavit Abramus, qui advena cum „ exercitu illuc venerat ex regione, quæ, ſupra „ Babylonem ſita, Chaldæorum dicitur. At non „ multo poſt tempore, cum ſua multitudine etiam „ hinc emigrans, in terram quæ tunc Chananæa, „ nunc vero Judæa nominatur, ſedem tranſtulit, „ una cum iis qui ab eo orti ſunt plurimi, quo„ rum hiſtoriam in alio libro perſequor.„ Abrami vero nomen etiam nunc in Damaſcena regione celebre eſt; monſtraturque *illic* vicus, qui ab eo dicitur Abrami habitaculum.

Decima poſt Diluv. generatione emicuit ille Patriarcha.

Domus Abrami in Syria Damaſcena.

ΚΕΦ. η'.

Οπ λιμῦ τὴν Χαναναίαν καταλαβόντο, εἰς Αἴγυπτον ἀπῆρεν· κ), διατρίψας ἐν αὐτῇ τινα χρόνον, ὑπέστρεψεν ὀπίσω.

Λιμῦ δ' [d] χρόνοις ὕστερον τὴν Χαναναίαν καταλαβόντο [e] Ἀβραμο, [f] Αἰγυπτίους δύαιμονεῖν πυθόμενο, διαίρειν πρὸς αὐτὸς ἦν προθυμο, τ τε ἀφθονίας [g] τ ἐκείνων μεθέξων, κ) τ ἱερέων ἀκριβεστὴς ἔσομενο, ὧν [h] λέγοιεν περὶ Θεῶν· ἢ γὰρ κρείσσοσιν [i] εὑρεθεῖσι κατακολουθήσων, ἢ [k] μετασκευάσων αὐτὸς ἐπὶ τὸ βέλτιον, αὐτὸς ἄμεινον φρονῶν. ἐπαγόμενο δ' κ) τὴν Σάρραν, κ) φοβούμενο τὸ περὶ τὰς γυναῖκας τ Αἰγυπτίων [l] ἐπιμανὲς, μὴ διὰ τὴν εὐμορφίαν τ γυναικὸς ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀνέλῃ, τέχνῃ ἐπενόησε τοιαύτῃ. ἀδελφὸς αὐτῆς εἶναι προστάξας, κἀκείνῃ τῷ ὑπομνῆσαι (συμφέρειν γὰρ αὐτοῖς) ἐδίδαξεν. ὡς δ' ἦκον εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέβαινε τῷ Ἀβράμῃ καθὼς [m] ὑπενόησε. [n] τό τε γὰρ κάλλο ἐξεβοήθη τ γυναικὸς αὐτ. διὸ κ) [o] Φαραώθης ὁ βασιλεὺς [p] τ Αἰγυπτίων, ὑπὲρ τοῖς περὶ αὐτῆς λεγομένοις δρεχθεὶς, ἀλλὰ κ) θέασθαι σπουδάσας, [q] οἷός τε ἦν ἅψασθαι τ Σάρρας. ἐμποδίζει δ' ὁ Θεὸς [r] τὴν ἄδικον αὐτ ἐπιθυμίαν, νόσῳ τε κ) ταραχῇ τῶν πραγμάτων. κ) [s] πυθομένῳ περὶ ἀπαλλαγῆς, κ) μῆνιν Θεῦ τὸ δεινὸν [t] αὐτῷ παρεῖναι ἀποσημήναντες οἱ ἱερεῖς, ἐφ' οἷς ἠθέλησεν ὑβρίσαι δ' ξένῃ τὴν γυναῖκα. ὁ δ' φοβηθεὶς [v] ἠρώτα τὴν Σάρραν, τίς τε εἴη, κ) τίνα τρόπον ἐπεγάγοιτο· πυθόμενο δ' τὴν ἀλήθειαν, τὸν Ἀβράμου παρητεῖτο· νομίζων γὰρ ἀδελφὴν, ἀλλ' ὐ γυναῖκα αὐτ, σπουδάσαι περὶ αὐτὴν, συγγένειαν αὐτ ποιήσασθαι βουλόμενο, ἀλλ' ὐχ ὑβρίσαι κατ' ἐπιθυμίαν [x] ὡρ-

CAP. VIII. IX.

Quod, fame Chananæam premente, Abramus in Ægyptum eſt profectus: &, ibi aliquantiſper commoratus, retro unde venerat eſt reverſus.

CUm autem fames poſtea in terram Chananæam incubuiſſet, Abramus, audita Ægyptiorum felicitate, libenter ſeſe ad eos contulit; ut & ipſorum abundantia frueretur, & Sacerdotum de Diis opinionem acciperet: ſi meliora traderent, eos ſectaturus; ſin verius ipſe ſentiret, eos ad meliora traducturus. Cæterum cum & Sarram ſecum duceret, Ægyptiorum in feminas intemperiem metuens, ne *forte* rex ob venuſtatem conjugis eum perimeret, hujuſmodi artem excogitavit. Fratrem ejus aſſimulavit; atque illam (quod eorum intererat) hoc ipſum reſpondere monuit. Ut autem ventum eſt in Ægyptum, accidit Abramo haud ſecus ac ſuſpicatus eſt. Nam & omnium ſermone percrebuit uxoris ejus pulchritudo. unde & Pharaothes Ægyptiorum rex, iis quæ fama acceperat non contentus; ſed & ipſam videndi flagrans deſiderio, vehementius cupiebat Sarra potiri. Injuſtæ autem illius libidini Deus obſtitit, peſtilentiam & rerum perturbationem immittens. Ipſique ſciſcitanti, quid facto opus eſſet ut liberaretur, malum hoc ab ira Dei ortum eſſe, pronunciarunt ſacerdotes, quod in animo habuiſſet peregrini uxori injuriam inferre. Ille vero territus de Sarra quæſivit, & ipſa quæ eſſet, & quinam ille quem ſecum adduxerat. Cum autem veritatem audiſſet, ſemet Abrahamo excuſabat; *dicens*, quod, ſororem eſſe exiſtimans, non vero uxorem ejus, illi animum adjecerit, affinitatem cum eo volens contrahere, nulla autem ad eum injuria afficiendum libidine incitatus.

Formoſæ Sarræ acceſſum luit rex Pharaothes. Gen. c. 12.

---

s Πλεῖόν τι πεποίηκε·] Ex *Codd. Samb.* & *Vat.* πλέον *h. Baſ. G. alique.*

t Κατέλιπε.] In *Editis* κατέλειπε.

v Ἀβράμης] Ἀβράμης tam aſpere *Samb.* & *Hen.* & *Busb.* vel etiam quando hoc grande nomen illi ἀποπαροξύνουσι ex uſu. Ἀβράμης *Baſ. Gen.* & *Caſ.* Ἀβράμης ſcripturam fuiſſe Nicolai nobilis hiſtorici, cum Euſebio credo, & à divina quidem nominatione derivatam. Poſthæc Ἀβράμου retinent tam ſcripti libri quam editi Euſebii. *Bern.* Ἀβράμης aſpere *Samb. Hen.* & *Busb.* Ἀβράμης levius *Baſ. Gen.* & *Caſ.* Ἀβραμο *Vat.* Ἀβραάμης ſcripturam fuiſſe *Nicolai* ex *Euſebii* codicibus conjicit *Bernardus.*

x Βαβυλῶνο,] Euſeb. Præp. Ev. p. 417. citat Βαβυλῶνα. *Rel.*

y Χαλδαίων] Ita *Baſ. G. Hen. Epiphan.* atque *Euſeb.* Χαλδαίας *Big. Caſ. Samb.* & *Vat.*

z Ἐξαναστὰς] Sic ex *Epiphanio* & *Euſeb.* μεταστὰς *Big.* & *Caſ.* μεθαναστὰς *Baſ. G. Hen.* & *Vat.*

a „ Πληθυάναντες] Ex *Samb. Vat.* & *Euſebii MSS.* πληθύσαντες *Big. G.* & impreſſa *Euſebii.* πληθάναντες *Baſ.* typothetarum forſan errore.

b Τοῦ δ' Ἀβράμου] Τοῦ τε Ἀβραάμου *Euſeb.*

c Δαμασκηνῇ] Ita *Big. Samb. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* Δαμασκηνῶν.

d Χρόνοις] Vocem χρόνοις, in *Editis* omiſſam, ex *Big. Samb. Caſ. Vat. Euſeb.* & *Vet. Interpr.* reſtituimus.

e Ἀβραμο,] Ἀβραμο *Samb.* & *Hen.* Ἀβραάμης *Euſeb.* ed. Ἀβράαμο idem MS. Subin τὰς Αἰγυπτίους *Big.* & *Samb.* & paulo poſt λέγοιέν τε impreſſi. Et Euſeb. MS. πυθόμβρο vice πυθόμβρο. *Bern.*

f Αἰγυπτίους] Τὰς Αἰγυπτίους *Big. Samb.* & *Vat.*

g Τῆς ἐκείνων μεθέξων,] Τῆς ἐκεῖ μ. *Hen.*

h Λέγοιεν] Λέγοιέν τε in *Impreſſis.*

i Εὑρεθεῖσι] Εὑρεθεῖσιν αὐτοῖς *Big. Samb.* & *Caſ.* Εὑρεθεῖσιν κατακολουθήσειν αὐτοῖς *Vat.*

k Μετασκευάσων] Μετακομίζειν male in *Samb.* & *Hen.*

l Ἐπιμανὲς,] Deſideratur ἐπιμανὲς in *Editis.* ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* repoſuimus.

m Ὑπενόησε.] Ἐπενόησε *Baſ. G.* & *Vat.*

n Τό τε γὰρ κάλλο] Sic ex *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* τὸ γὰρ *Samb. Caſ.* & *Vat.* pro αὐτῆ, mox *Big.* αὐτῷ.

o Φαραώθης] illud Θ non eſt in nomine Ægyptiaco ΠΟΥΡΟ. verum Artapanus laudatus Euſebio præpar. Evang. IX. 18. etiam id inſerit ſcribens Φαρεθώτης. *Rel.*

p Τῶν Αἰγυπτίων,] Τοῖς Αἰγυπτίοις *Vat.*

q Οἷός τε] Οἷός τε ἅψασθ *Vat.*

r Τὴν ἄδικον] Ita ex MS. τὸν ἀδόκιμον in *Editis.*

s Πυθομένῳ] Θυμῷ legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

t Αὐτῷ παρεῖναι] Αὐτῇ *Vat.*

v Ἠρώτα] Ita in *MSS.* πρῶτα τὸν Σ—— ἐπαγάγοιτο ἐρωτῶ *Baſ.* & *G.*

x Ὡρμησάρθρο.] Ὡρμησάρθρος *Vat.* ὁρμιδρός *Big.*

tus. Quin & ei multum pecuniæ dedit, & ut Ægyptiorum eruditissimis familiariter uteretur: quo factum, ut virtus ei, gloriaque ex ipsa illustrior extiterit.

2. Nam cum Ægyptii variis moribus essent delectati, & alii aliorum ritus verbis elevarent, mutuoque propterea odio tenerentur, ille cum singulis eorum conferens, sermonesque quibus sua tuerentur placita totos ipse respuens, inanes & veritatis plane expertes esse demonstravit. Quare ab iis in congressibus summa in admiratione habitus, tanquam vir sapientissimus, & qui non solum acri esset ingenio ad res perspiciendas, sed etiam aliis quæ docere suscepisset persuadendi vi polleret, eos & in Arithmetica instituit, & quæ ad Astrologiam spectant iisdem tradidit. Nam ante Abrami in Ægyptum adventum, in iis plane hospites erant Ægyptii: à Chaldæis enim in Ægyptum, indeque ad Græcos permanarunt.

Arithmeticam & Astrorum scientiam Abramus Ægyptios docuit; atque Græcos illi.

3. Postquam vero in Chananæam pervenit, terram cum Loto divisit, orta inter pastores contentione de pascuis: Loto tamen conditionem proposuit, optionemque permisit. Ipse autem loca montibus adjacentia, ab eo relicta, occupans, in urbe Chabrone habitavit. Illa autem septem annis est antiquior quam Tanis Ægypti. Lotus vero planitiem ad fluvium Jordanem, non procul ab urbe Sodomorum, habitavit; quæ tunc quidem bona erat, nunc vero Dei voluntate & ira disparuit. At causam *hujusce rei* loco suo ostendam.

Sodomis Loto concessis, Chabrone degit ὁ πεζέτης. Urbs illa septem annis ante Tanim condita. Gen. c. 13.

μημένος. δωρεῖταί τε αὐτὸν πλλοῖς χρήμασι, [y] καὶ συνεῖναι Αἰγυπτίων τοῖς λογιωτάτοις· τήν τε ἀρετὴν [z] αὐτῷ, καὶ τὴν ἐπ' αὐτῇ δοξαν ἐντεῦθεν ἐπιφανεστέραν συνέβη γενέσθαι.

β'. Τῶν γὰρ Αἰγυπτίων διαφόροις ἀρεσκομένων ἔθεσι, καὶ τὰ παρ' [a] ἀλλήλοις σκαυλιζόντων νόμιμα, καὶ διὰ τοῦτο δυσμενῶς ἐχόντων πρὸς ἀλλήλους· [b] συμβαλὼν αὐτῶν ἑκάστοις, [c] καὶ διαπύων τοὺς λόγους ὡς ἐπιθυμοῦντα περὶ τῶν ἰδίων, κενὸς καὶ μηδὲν ἔχοντας ἀληθὲς ἀπέφαινε. Θαυμασθεὶς δὲ ὑπ' αὐτῶν ἐν τῇ σωφρονίσει ὡς σωφρονιστὴς, καὶ δεινὸς ἀνὴρ ὁ νοῆσαι μόνον, ἀλλὰ καὶ πεῖσαι, λέγων περὶ ὧν ἂν ἐπιχειρήσῃ διδάσκειν, τήν τε ἀριθμητικὴν αὐτοῖς χαρίζεται, καὶ τὰ [d] περὶ ἀστρονομίαν παραδίδωσι. πρὸ γὰρ [e] τῆς Ἀβράμου παρουσίας εἰς Αἴγυπτον, [f] Αἰγύπτιοι τούτων εἶχον ἀμαθῶς· ἐκ Χαλδαίων γὰρ ταῦτ' [g] ἐφοίτησεν εἰς Αἴγυπτον, ὅθεν [h] ἦλθε καὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας.

γ'. Ὡς δ' εἰς τὴν Χαναναίαν ἀφίκετο, μερίζεται πρὸς Λῶτον τὴν γῆν, [i] τῶν νεμένων αὐτοῖς φυσιαζόντων περὶ τῆς χώρας ἐν ᾗ νέμοιεν· τὴν ἐκλογὴν μέν τοι καὶ τὴν αἵρεσιν ἐπιτρέπει τῷ Λώτῳ. λαβὼν δ' αὐτὸς τὴν ὑπ' ἐκείνῳ καταλελειμμένην [k] ὑπωρειαν, [l] ᾤκησεν ἐν τῇ [m] Χαβρὼ πόλει. παλαιοτέρα δ' ἐστὶν ἑτέζιν ἑπτὰ [n] πρὸ Τάνιδος τῆς Αἰγύπτου. Λῶτος δὴ τὴν πρὸς τὸ πεδίον κειμένην τοῦ ποταμοῦ Ἰορδάνου εἶχεν, ἐκ ἄπωθεν τῶν Σοδομιτῶν πόλεως· ἣ τότε μὲν ἦν ἀγαθὴ, νῦν δὴ ἠφάνισται κατὰ βούλησιν τοῦ μήνιν Θεοῦ. τὴν δ' αἰτίαν καὶ χώρεχω σημανῶ.

CAP. IX.

Sodomitarum clades ab Assyriis prælio accepta.

Duces quatuor Assyrii quinque regulos Sodomitarum ad lacum Asphaltitin devincunt. Gen. c. 14.

ILlo tempore, cum Assyrii Asiæ imperio potirentur, res Sodomitarum valde florebant, divitiis illis crescentibus pariter ac abundante juventute. Regesque illis quinque erant, quorum dominatu tenebantur: Ballas, Barsas, Senabares, Symoborus, & Balenorum rex. suæ quisque ditioni præpositus. Istos Assyrii bello petierunt, exercituque quatuor in partes diviso eos obside-

ΚΕΦ. θ'.

Η τῶν Σοδομιτῶν διαφθορὰ, Ἀσυρίων αὐτοῖς ἐπιστρατευσάντων.

Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν Ἀσυρίων κρατούντων τῆς Ἀσίας, Σοδομίταις ἤνθει τὰ πράγματα, εἴς τε πλῆθος [o] ἐπιδεδωκότων αὐτῶν καὶ νεότητα πολλήν. Βασιλεῖς τε αὐτοῖς πέντε διῆπον τῆς χώρας· [p] Βαλλὰς, [q] Βαρσὰς, [r] Σεναβάρης, καὶ [s] Συμόβορος, ὅ, τε Βαλλῶν βασιλεύς. μοῖρας [t] δ' ἦρχον ἕκαστος ἰδίας. ἐπὶ τούτους στρατεύσαντες Ἀσύριοι, καὶ μέρη τέσσαρα ποιήσαντες

γ Καὶ σωφρονίσει] Καὶ σωφρονῶ *Samb.* & *Euseb*, σωφρόνῳ *Big.*

z Αὐτῷ] Neuter Editorum interposuerat αὐτῷ. Eusebius tamen MS. τῷ τε ἀρ. αὐτῷ, καὶ τῷ ἐπ' αὐτῶν δ' Edit. τῷ τε ἀρ. αὐτῷ, καὶ τῷ ἐπ' αὐτῷ δ'. *Bern.* Ita ex *Eusebii MSS.* edidit *Bernardus.* in Cod. *Vat.* αὐτῷ Deest vox αὐτῷ in *Basi.* & *G.*

a Ἀλλήλοις] Παρ' ἄλλοις *Samb.* & *Casi.* contra *Basi. Gen. Epiph. Euseb.* & ipsius Josephi mentem: quam hac paraphrasi, aperit Eustathius non veterrimus, Τοὺς μὲ αἰγυπτίους ἀλλήλοις ἀνιάσοξέντας, καὶ τὰ νόμιμα ἑαυτῶν διαπτύοντας καὶ ἀνατρέποντας, ἀπέδειξεν ἄβεβαίους ἅπαντας αὐτοὺς μηδὲν ἀξιολογον μηδὲ φρονοῦντας μηδὲ θεατίζοντας. *Bern.* Sic *Basi. G. Epiph. Euseb.* & *Vet. Interpr.* ἀλλήλων *Vat.* ἄλλοις *Samb.* & *Casi.*

b Συμβαλὼν] Συμβάλλων *Vat.*

c Καὶ διαπύων] Διαπτύσας viri magni conjectura haud præclara. Statim μηδὲν ἀληθὲς ἔχοντας, *Samb.* & *Eusebii* impressa. *Bern.*

d Περὶ ἀστρονομίαν] Περὶ ἀστρονομίας *Hen. Glycas* & *Cedren.* ὡσὲ Ἀστρολογίαν *Euseb.* & ipse *Josephus*, p. 14. v. 28. Intelligit autem ea voce (quod *Abbas Georgius* monuit) τὴν τῶ ἀστέρων θέσιν καὶ κίνησιν. *Bern.*

e Τῆς Ἀβράμου] Τὸ Ἀβράμου *Vat.*

f Αἰγύπτιοι] Εἰς αἰγυπτίους, οἱ αἰγύπτιοι *Basi. Gen.* articulo superfluo. Quinimo εἰς αἰγυπτίους prætermisit Eusebius sua sponte: atque etiam Eustathius, quando narrat diserte, ὡσὲ γὰρ τῆς παρουσίας αὐτῶ ἄπειροι τούτων ἐτύγχανον οἱ αἰγύπτιοι. Deinde inter codices Latinos *Star. & West.* 2. itidem neglexere. Postremo εἰς αἰγυπτίους refert proxima sententiola. *Bern.* Οἱ Αἰγύπτιοι articulo superfluo in *Basi.* & *G.*

g Ἐφοίτησεν] Ἐφοίτησεν *Big. Samb. Hen. Eusebius*, *Magnus Drungarius Zonaras.* ἐπεφοίτησεν *Basi. Gen.* & *Casi.* ἐφύτευσεν, Stips aut magis stipes ille Cassiodori. κατηχοίτησε M. Glycas. *Bern.* Ita *Big. Samb. Hen. Vat Euseb. Aliique.* ἐπεφοίτησεν *Basi. G.* & *Casi.*

h Ἦλθε] Sic *Big. Hen.* & *Euseb.* καὶ ἦλθε *Samb. Casi.* & *Vat.* ἀνῆλθε καὶ *Basi.* & *G.*

i Τῶν ποιμένων] Ita in *MSS.* τῶ δ π. *Basi.* & G.

k Ὑπώρειαν] Ex *Codd. Samb.* & *Vat.* verum in reliquis ὑπώρειον, tam in *MSS.* quam *Editis.* Huds. Est ad montes sita regio, non in summis montibus, sed ad radices vel latera montium, opposita tamen πεδίοις & campis: nam Chebron urbs sita est in regione montana. Nihil est certius. *Rel.*

l Ὠκησεν] In *MSS.* ᾤκει δὲ vel ᾤκει δέ. magis Attice. *Bern.*

m Χαβρὼ] Νάβρω aut Ναβρὼ *Basi.* & *G.* atque *Nabroch* in nonnullis *Epiphanii* Codd. in aliis *Nebroch* & *Ebron.* Verum Χαβρὼ vel Χαβρῶνι scribendum, quo modo scripsit *Josephus* ex *Num.* 13, 23. ubi Χεβρὼν ediderunt LXX. *Bern.*

n Πρὸ Τάνιδος] Ita *Basi.* & *G.* ὡσὲ Ταναΐδος *Vat.* Προζάνιδος *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* Forsan παλαιοτάτη δ' ἐστὶν, ἔτεσιν ἑπτὰ ὡσὲ Τάνιδος τῆς Αἰγύπτου [οἰκισθεῖσα.]

o Ἐπιδεδωκότων] Ἐπιδεδοκοτων in *Codd.* tam *impressis* quam *scriptis* præter *Samb.*

p Βαλλὰς,] Pentapolis Palæstinæ principes suis nominibus inter librarios dissidia & pugnas non leves concierunt. E Typographiis *Basi.* & *Gen.* prodiere, βαλλὰς (tanquam à בלע) βαρίωσ (quod permutavi in βαρσὰς) σεναβαρ (id esset שנאבר) καὶ συμόβορ, ὅτε βαλεῖν. βασιλικῆς μοίρας &c. *Big.* autem procurante, Βαλαχ, Βαλέας, σωσβάρης, ὅτε βαλλῶν βασιλεύς. Habitu etiam eodem volunt *Samb.* & *Casi.* nisi quod efferant ex ore medio βάλακ, pro βάλαχ. LXXII. Interpretes aliter referunt hunc barbarismum, βαλλὰ, (*Bella* idem apud S. Ambros. & Βαλὰκ Chrysostomi in Homiliis) Βαρσὰ, σεναὰρ, συμοβὲρ, καὶ βασιλεὺς βαλάκ. Judæi vero atque Samaritæ correctius & certius, 1. ברע, quod Græce reddas βάρεως 2. ברשע, βερσάς. 3. שנאב, σεναβρ. 4. שמאבר, σεμαβαρ, aut Samaritico mendo, σεμάβαθ. 5. מלך בלע, βασιλιυς βαλᾶς. *Bern.* Βάλακος *Samb.* & *Vat.*

q Βαρσὰς,] Ita ex LXX. Βαρέως in *MSS.* Βαρσὰς in *Editis.*

r Σεναβάρης,] In *MSS.* Συσαβάρης. in *Editis* Σεναβαρης. in LXX. Σεννααρ.

s Συμόβορος,] Συμόβορός τε Βαλλῶν *Vat.*

t Δ' ἦρχον] In *Codd. Samb. Casi.* & *Vat.* δ' ἦρχεν.

v Στρα-

σωπις τ̃ [v] στρατείας, ἐπολιόρκησω αὐτούς. [x] στρατηγὸς δ' ἑκάστοις ἦν εἷς ὑπιτεταγμένος. γιομένης δὲ μάχης, νικήσαντες οἱ Ασσύριοι φόρον ὑπιτάσσουσι τοῖς Σοδομιτῶν βασιλεῦσι. δώδεκα μὲν οὖν ἔτη δουλεύοντες, καὶ τὰς ὑπιταχθείσας αὐτοῖς φόρους τελοῦντες ὑπέμειναν· τῷ δὲ τρισκαιδεκάτῳ [y] ἀπέστησαν. καὶ Δαβαίνῃ στρατὸς Ασσυρίων ἐπ' αὐτοὺς· στρατηγοῦντων [z] Αμεσφήλου, [a] Αριόχου, [b] Χοδολλαμόρου, [c] Θαδάλου. ἦσαν τοίνυν τὴν τε Συρίαν ἅπασαν διηρπακότες, καὶ τὰς τῶν γιγάντων ἀπογόνους κατεστρέψαντο. γιομένοις δὲ κατὰ Σόδομα, στρατοπεδεύσασι κατὰ τὴν κοιλάδα τὴν λεγομένην φρέατα ἀσφάλτου· κατ' ἐκεῖνον γὰρ τὸν καιρὸν φρέατα ἦν ἐν τῷ τόπῳ. νῦν μέν τοι τῶν Σοδομιτῶν πόλεως ἀφανισθείσης, ἡ κοιλὰς ἐκείνη λίμνη γέγονεν ἡ [d] Ασφαλτῖτις λεγομένη. [e] περὶ μὲν οὖν τῆς λίμνης ταύτης μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. τῶν δὲ Σοδομιτῶν συμβαλόντων τοῖς Ασσυρίοις, καὶ καρτερᾶς τῆς μάχης γιομένης, πολλοὶ μὲν αὐτῶν [f] ἀπέθανον, οἱ λοιποὶ δὲ ἠχμαλωτίσθησαν· σὺν οἷς καὶ Λὼτ ἦγεν, τοῖς Σοδομίταις σύμμαχος ἐληλυθώς.

bant: singulis vero unus præficiebatur dux. Commisso autem prælio, victores Assyrii Sodomitarum regibus tributum imperarunt. Itaque cum duodecim annos servivissent, & tributa illis imperata solvissent, anno decimo tertio defecerunt: quapropter Assyriorum in eos facta est expeditio ductu & *auspiciis* Amrapheli, Ariuchi, Chodollamori, Thadali. isti etenim Syriam universam diripuerant, & Gigantum sobolem subverterunt. Cumque in agrum Sodomorum esset ventum, castra metati sunt in valle cui nomen Putei bituminis: illo namque tempore locus iste puteis abundabat. nunc tamen, ex quo disparuit Sodomorum urbs, vallis ista in lacum mutata est, qui dicitur Asphaltitis. De hoc itaque lacu mox infra dicemus. Sodomitis autem cum Assyriis acie congressis, pugnaque atroci facta, multi quidem eorum pugnando occubuerunt, reliqui vero sunt in captivitatem abducti; & in his Lotus, qui Sodomitis in auxilium venerat. *Hinc Lotus captus prælio.*

ΚΕΦ. ι'.

Ως Αβεσμῶς ὑπὸ τοὺς Ασσυρίους ὑπιστρατεύσας ἐνίκησεν· καὶ τούς τε αἰχμαλώτους τῶν Σοδομιτῶν ἔσωσε, καὶ τὴν λείαν, ἣν ἔλαβον, ἀφείλετο.

[g] Αβεσμῶς δὲ ἀκούσας τὴν συμφορὰν αὐτῶν φόβῳ τε ἅμα περὶ Λώτου συγγενοῦς ὄντος εἰσῆλθε, καὶ οἰκτος περὶ τῶν Σοδομιτῶν φίλων ὄντων καὶ γειτνιώντων. καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς δοκιμάσας, οὐκ ἀνέμεινεν· ἀλλ' ἐπαχθεὶς, [h] καὶ κατὰ πέμπτην ὑπιπεσὼν νύκτα τοῖς Ασσυρίοις περὶ Δάνον· οὕτως γὰρ [i] ἡ ἑτέρα τῶν Ιορδάνου πηγῶν προσαγορεύεται πηγή· καὶ φθάσας πρὶν ἐν ὅπλοις γενέσθαι, τοὺς μὲν ἐν τῇ κοίτῃ ὄντας ἀπέκτεινε, μηδὲ ὑπόνοιαν τῆς συμφορᾶς ἔχοντας· οἱ δὲ μήπω πρὸς ὕπνον τετραμμένοι, μάχεσθαι δὲ ὑπὸ μέθης ἀδυνάτως ἔφυγον. Αβεσμὸς δὲ διώκων εἵπετο, μέχρι τῆς δευτεραίας [k] γινομένης σωπήλασεν αὐτοὺς [l] εἰς Ωβὰ τῆς Δαμασκηνῶν γῆς· ὑπιδείξας, ὅτι τὸ νικᾶν οὐκ ἐν τῷ πλήθει καὶ τῇ πολυχειρίᾳ κεῖσθαι συμβέβηκεν, [m] ἀλλ' ἡ εὐθυμία τῶν μαχομένων καὶ τὸ γενναῖον κρατεῖ πάντως ἀριθμοῦ, τριακοσίοις καὶ δέκα καὶ ἑκτὼ οἰκέταις αὐτοῦ καὶ τρισὶ φίλοις τοσούτου στρατοῦ εὐε-

CAP. X.

Quomodo Abramus, Assyrios aggressus, victor extiterit; & tam captivos Sodomitarum, quam reliquam prædam victor reduxerit.

ABramus autem, ut calamitatem illorum acceperat, simul & metu de Loto cognato suo commotus est, & misericordia ex Sodomitis sibi amicis atque vicinis. Et cum ei in mentem veniisset illis opitulari, nil cunctatus est, sed protinus suos expediens, & quinta nocte Assyrios ad Danum assequutus, (ita enim alter ex Jordanis fontibus appellatur) & ex improviso & inermes adortus, alios quidem in lectis opprimit, nihil de clade suspicantes: alii vero nondum in somnum delapsi; tamen præ temulentia pugnæ inutiles, in fugam se conjiciunt. Abramus autem eos persequutus est, & sequenti die coëgit semet recipere in Hobam, quæ Damascenorum est: ostendens victoriam non sitam esse in multitudine & militum numero, sed pugnantium alacritatem & virtutem copias quantascunque superare; utpote qui cum trecentis & duodecim è familia sua & tribus amicis tantum exercitum profligaverat. *Gen. c. 14. Assyriorum exercitum profligat Abrami miles domesticus. Danus bicipitis Jordanis fons alter. Hoba Damascena.*

---

[v] Στρατείας,] Στραλῶς vulgare hoc nec non dictum *Bas. Gen.* & *Cas.* Malunt tamen Athenienses & cum his *Big.* & *Samb.* στρατείας, lente adeo ac στιμιῶς. Mox Στραλῶς δὲ ἑκάστης *Bas.* & *Gen.* adversus omnem fidem cæteram. Mox ἐπιζήτησι puerili sono *Bas.* & *Gen.* deinde vero *Hen.* meticulosus scriba & minus fidelis pro καὶ Αβραὰμ στρατὸς, &c. refert isthæc, καὶ αὖθις ἐπῆλθον αὐτοῖς οἱ Ασσύριοι. *Bern.* Ita cum *Big.* & *Samb.* στρατῶς in *cæteris.*

[x] Στρατηγὸς] Sic ex *MSS.* in *Editis* στρατῶς δὲ ἑκάστης.

[y] Απέστησαν.] Ita ex *MSS.* & *Theophilo Antiocheno* p. 162. *Edit. Oxon.* in *Editis* ἀπέστασαν.

[z] Αμεσφήλου,] Iterum nobis agendum est cum nominibus longis & barbaris. Primum ducum Assyriorum nomine μεσφάδα vocant Editores, mutilo & quidem depravato, ἀμεσφίδα *Big. Samb. Cas.* & meliora exemplaria Latina; unde fiet ἀμεσφήλου (prout *Amraseli* etiam in libris nonnullis Epiphanii me legisse memini) aut cum Cl. Bosio ἀμεσφήλου Ψ. & Δ. conversis facili arte in Φ. & Λ. Nam אמרפר dicunt utraque natio Hebræorum, Græci ἀμεσφὰλ, & ἀμεσφὰθ in Hom. Chrys. Tum Ellasari dominus appellatur ἀελλᾶχος apud *Big. Samb.* & *Cas.* ἀελίοχος *Bas. Gen.* & Epiphan. Insequitur jam vox sesquipedalis קדרלעמר sive ut Ecclesia Græca modulatur χοδολλογομόρ: hinc χοδολλογομόρου in Edit. *Bas.* & *Gen.* & *MSS.* aliquot Epiph. Concinnius vero legunt *Big. Samb. Cas.* & vetustiora Epiph. χοδολλαμόρου, *Chodolamori*: uc nunc omittam χοδολλαομόρου prolixum Bosii. Iidem satis bene ultimum Principem nuncupant Θαδάλου nomine, *Thadalli* Latinis auribus, Hebræis תדעל: Græci viderant תרעל, quod est Θαργὰλ illorum literis; ab hisce Θαργάλου excepere *Bas.* & *Gen. Bern.* Ita ex quibusdam MSS. *Epiphanii* Αμαρφήλου malit Cl. *Bosius.* Μαρφάδα *Bas.* & *G.* Αμαρφίδα *Big. Samb. Vat.* & *Cas.*

[a] Αριόχου,] Sic ex *MSS.* in *Editis* & *Vet. Interpr.* Αριόχου.

[b] Χοδολλαμόρου,] Illud ferunt *MSS.* & vetustiora *Epiphanii.* in *aliis* & *Bas.* & *G.* Χοδολλογομόρου.

[c] Θαδάλου] Ita *MSS.* Θαργάλου *Bas.* & *G.* ex *Hebræis.*

[d] Ασφαλτῖτις] Al. Ασφαλτίτης. Videsis *Eustathium Antioch.* p. 59.

[e] Περὶ μὲν οὖν] Illud οὖν abest quibusdam *Codd.*

[f] Απέθανον,] Perite autem interpretatus est hic Judæus Mosaicam phrasin Gen. c. 14. 10. יפלו שמה, *ibidem ceciderunt.* Dein οἱ δὲ λοιποὶ, *Hen.* Subnectit idem ille ad ἐληλυθὼς hæc verba ne vix perferenda, οὐκ ἄποθεν τῆς σοδομίτιδος πόλεως οἰκῶν. *Bern.* Επίσου *Hen.* ex *Bibliis S.*

[g] Αβεσμῶς δὲ ἀκούσας] Sic ex *MSS.* Αβεσμῶς δὲ ἀκούσαντες *Bas.* & *G.*

[h] Καὶ κατὰ] Τὸ ε delet *Big.*

[i] Η ἑτέρα] Nam alter & primus fons Jordanis erat in lacu Phiala ut docuit in lib. de bell. *Rel.*

[k] Γινομένης] Ita ex *MSS.* uam γινομήνης non agnoscunt *Bas.* & *G.*

[l] Εἰς Ωβὰ] Sic rescribere fum ausus, vel εἰς χοβὰ. Editum erat εἰς σωβᾶ, scriptum tot manibus εἰς σωβὰ, vel in cod. *Cas.* εἰς σαῦά. Inter enuntiandum profecto tralatus fuit fibilus præpositionis εἰς in vocem sequentem. Gen. c. 14. 15. ἕως χοβὰ, יער חובה. *Epiphanius* sine causa hanc urbem Damascenam penitus delevit, & reliquit duntaxat, *expulit eos usque ad terram Damascenorum.* Bern. Hoc placuit *Petito*, atque ita *Bernardus* edidit, dubius tamen an εἰς Χωβὰ rescribendum. in plerisque *MSS.* & *Bas.* & *G.* Σωβᾶ litera σ præpositionis εἰς in vocem sequentem Ωβὰ traducta. εἰς Σαβὰ *Cas.* ἕως Χοβὰ vel Χοβὰλ. LXX.

[m] Αλλ' ἡ εὐθυμία] Ita *MSS.* ἀλλὰ εἰς εὐθυμία in *Editis.*

verat. At quotquot hoſtium è manibus effugerunt, ſine gloria *domum* reverſi ſunt.

Abramum victorem epulis, elogiis, votiſque magnis excipit Melchiſedeces.

2. Abramus autem Sodomitarum captivos incolumes recipiens, qui capti fuerant ab Aſſyriis, Lotumque cognatum ſuum, cum pace rediit. Ei vero occurrit Sodomorum rex ad locum quendam, quem Campum regium vocant: ubi recipitur à Solymæ urbis rege Melchiſedece. id vero nomen idem valet ac rex juſtus: & erat utique talis omnium conſenſu; ita ut propter hanc cauſam etiam Dei ſacerdos conſtitueretur. Solymam tamen Hieroſolymam poſtea vocarunt. Ille autem Melchiſedeces militibus Abrami juſta dedit hoſpitalia, iiſque omnia ad uſus vitæ neceſſarios abunde ſuppeditavit: ſimulque ipſum in epulis cœpit laudare, Deoque gratias agere, qui hoſtes ſibi in manus compegerit. Abramo vero ex manubiis etiam decimas ei donante, munus accepit. Sodomorum autem rex ab Abramo petiit, ut prædam ipſe ſibi retineret; homines tamen ſuæ ditionis, quos ſalvos eripuerat ab Aſſyriis, repoſcebat. Abramus vero dixit ſe nolle hanc conditionem accipere, neque quidquam velle emolumenti ex præda ad ſe rediturum, niſi quantum domeſticis ſuis ad victum ſufficeret: portionem tamen aliquam amicis ſuis commilitonibus dari æquum eſſe. Primus horum Eſchol vocabatur, & *ſecundus* Ennerus, & *tertius* Mambres.

Spolia decima ſacerdoti Dei donata.

Infinitam ipſi ſobolem pollicenti Deo quinque animantibus facit Patriarcha. Gen. c. 15.

3. Deus autem virtutem ejus extollens, non carebis, inquit, mercede, quâ te ob res præclare geſtas donari par eſt. Cui ille, quorſum futura eſt mercedis retributio, cum deſint qui ſucceſſores eſſent? (adhuc enim erat ſine prole.) Tum Deus & filium illi naſciturum eſſe pollicitus eſt, & multam adeo ex eo fore ſobolem, ut cœli ſtellas numero eſſet æquatura. Et ille quidem, his auditis, Deo, ut ipſe præceperat, ſacrificium obtulit. Erat autem ſacrificium hujuſmodi: juvencam *ſumens* trimulam, & capram trimulam & arietem ſimiliter trimulum, turturem quoque & columbam, *cætera*, ut juſſus fuerat, diſſecuit media, ſed aves non diſſecuit. Deinde priuſquam erigeretur ara, avibus cruoris deſiderio devolantibus, adfuit vox divina, denuncians, poſteris

Poſt cccc. annos ſervitutis Chananæa armis felicibus occupanda.

ejus malignos fore vicinos annis quadraginta in Ægypto: quo tempore gravia perpeſſos hoſtibus *tandem* ſuperiores evaſuros, devictiſque Chananæis regionem eorum & urbes occupaturos.

Sub ilice Ogyge habitat ὁ περέτης, non procul ab Hebrone. Gen. c. 16.

4. Abramus vero *tum* quidem habitabat circa

---

n Αὐτῶν] αὐτὸν *Sam.*

o Τὺς τι τ Σοδομιτῶν] Sic *Hen.* & *Cedren.* τὺς τ Σοδ. *Big. Samb.* & *Vat.* τὺς Σοδομιτῶν *Baſ.* & G.

p Ενθα ὁ] Ενθα ℭ ὁ *Hen.*

q Ως ἀφ' ταύτλω] Ita plerique *MSS.* ὡς ἀφ' ταύτλω τλῶ αὐ*ὖαν. Vat.* ὡς ἀφ' ταύτλω αὐτῦ *Baſ.* & G. ὥστ. *Cocc.*

r Σόλυμα] Hebraica lingua *Salem* quod Græci paululum immutatum, ad ſuæ linguæ phraſim inflectendo, *Solyma* dixere.

s Ιερσόλυμα.] Ita etiam *Theophilus* ad *Autol.* p. 163. *Edit. Oxon.* Verum (ut inquit *Hieronym.*) *Salem* non, ut *Joſephus* & noſtri omnes arbitrantur, eſt *Hieruſalem*, nomen ex Græco Hebraicoque compoſitum, quod abſurdum eſſe peregrinæ linguæ mixtura demonſtrat, ſed oppidum juxta Scythopolim quod uſque hodie appellatur *Salem*. Vide *Montacutium* contra *Seldenum*, p. 154. 155.

t Οὗτος ὁ Μελχισεδέκης] Videſis *Rigaltium* ad *Tertull.* p. 62.

v Αὐτῷ ποιήσαντα] Αὐτῦ *Vat.* & mox v. 21. αὐτῶν.

x Αὐτῦ ᾄδαχεῖν] Αὐτῦ ᾄδαχῖν *Vat.* αὐτῦ ᾄδαχᾶν *Big. Samb. Hen.* & *Caſ.* in *Editis* ᾄδαχών.

y Εχώλης] Hebræi Græcique ἐχὼλ in Geneſi; eadem lectio apud Joſephum Typis vulgatum: atqui MSS. prorſus omnium ἐχών. De ſecundo amico nobiliſſimi Abrami quid amplius nunc monere fas ſit, quam Joſephi ἔννεος convenire cum Hebraico Judæorum ענר pro quo Samaritæ legunt ענרם *Arram*, & LXXII. αὐνᾶν. Epiphan. forte viderat in membranis Clariſſimi Caſſiodori ἴννεος ἄλλος, *Etner*, ſeu potius *Enner alius*. Comes tertius ſcribitur μαβρῆς in Editis, pro μαμβρῆς MSS. aut μαμρῆς, ממרי; ſed alterum probatius atque ἀτλικώτερον. *Bern.* Illa terminatio placuit *Bernardo.* in *Baſ. G.* & LXX. Εχώλ. in *MSS.* Εχών.

z Εννεος,] Αὐνᾶν in LXX. *Epiphanius* forte viderat in ſuis *MSS.* Ενναεος ἄλλος. nam habet *Etner*, ſeu potius *Enner alius*.

a Μαμβρῆς.] Ita ex *MSS.* in *Editis* Μαβρῆς.

b Σὶ ἐπὶ τοιαύτας] Illud σὶ ex *MSS.* deerat in *Editis*.

c Παῖδα αὐτῷ] Σὶ non paret in excuſis. Παῖδα *Baſ. Gen. Epiphan. Hen.* tum harum Originum expilator Jo. Zonaras: &, ni fallor, Divinus Moyſes, Gen. c. 15. v. 4. & 5. ויצא, interprete S. Paulo: imo Joſephus ipſe ſubjicit ſingulari Anaphora, πολλῶ ἐξ ἐκείνε ἡυιῶν. παῖδας tamen reperio apud *Big. Samb.* & *Caſ.* Bern. Ita *Baſ. G. Hen. Epiphan. Zonaras.* & mox ſubjicitur πολλῶ ἐξ ἐκείνε ἡυιῶν. παῖδας tamen reperio apud *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.*

d Γωήσεαζ] Γεννήσεαζ ſiquidem ſcribas cum *Gen.* ſive ἡοήσεαζ aliorum, ipſa ſententia nil quicquam variabit. *Bern.*

e Τελειζουσαν,] Δάμαλιν τελείᾳ *Big. Samb.* & *Caſ.* ſicut Eſaiæ c. 15. 5. Huc equidem τελείᾳ Joſephum ſemel & bis ſcripſiſſe volo. *Bern.* In *MSS.* τελῆ.

f Αὐτῦ τοῖς ἐκγόνοις] Αὐτῷ *Vat.*

g Τετρακόσια] Ne dubites aliquantulum de hoc numero, vide & cap. V. libri inſequentis. *Bern.*

h Αβραμός] Αβρ. μ καὶφῷ πρὸ τλῦ ὠγύτλω. *Baſ.* & G. ſuis typis. Noſtra autem editio ſcriptorum fidem habet, Epiphanio & Comeſtore conſentientibus. Sed de hac tam nobili arbore alibi libenter diſputamus. *Bern.* Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* Αβρ. μ καὶφῷ πρὸ τλῦ Ωγύτλω. ſed Ωγίτη malit *Reineſius*. Vide *Euſeb.* de *Locis Hebr.* p. 317. & 430. *Edit. Benedict.* & *Fileſaci* Selecta Sacra, l. 1. p. 207.

i Δρῦν·

λεμένῳ [i] δρυῒ· ἔστι δὲ τὸ Χαναναίας τὸ χωρίον, [k] ὃ πόρρω τῆς Εβρωνίων πόλεως· δυσφορῶν δ' ὅτι γυναικὶ μὴ κυήσῃ, ἱκετεύει τὸν Θεὸν γονὴν αὐτῷ παιδὸς ἄρρενος χαρίσεσθαι. ὁ Θεὸς ἐπαρσεῖν αὐτὸν παρακελευομένῳ, τοῖς τε ἄλλοις ἅπασιν ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς [l] αὐτὸν ἀπὸ τῆς Μεσοποταμίας ἠγμένον, καὶ παίδων ἐσομένων· Σάρρα, τοῦ Θεοῦ κελεύσαντος, [m] ἐπικλίνῃ μίαν τῶν θεραπαινίδων Ἀγάρῳ ὄνομα, [n] γένους ὂσαν Αἰγυπτίας, ὡς ἐξ αὐτῆς παιδοποιησομένῳ. καὶ γενομένη ἐγκύμων ἡ θεραπαινὶς, ἐξυβρίζειν εἰς τὴν Σάρραν ἐτόλμησε βασιλίζουσα, ὡς τῆς ἡγεμονίας παρεισουμένης εἰς τὸ ὑπ' αὐτῆς τεχθησόμενον. Αβραμος δὲ αὐτὴν παρὸς αἰκίαν [o] παραδόντος τῇ Σάρρᾳ, δρασμὸν ἐπεβάλλετο ἀχθομένους τὰς παλαιπωρίας· καὶ τὸν Θεὸν ἱκέτευεν οἶκτον αὐτῆς λαβεῖν. ὑπαντιάζει δὲ διὰ τῆς ἐρήμου παρίουσαν αὐτὴν ἄγγελος [p] θεῖος, κελεύων παρὸς τὰς δεσπότας ἐπανιέναι, βίᾳ γὰρ μείζονος τεύξεσθαι σωφρονοῦσαν· καὶ γὰρ νῦν εἰς τοὐναντίον δέσποιναν ἀγνώμονα καὶ αὐθαδῆ γενομένην, ἐν τούτοις εἶναι τοῖς κακοῖς. παραινέσασαν μὲν οὖν τῷ Θεῷ, καὶ παρσωτέρω χωρῆσαν ἔλεγεν ἀπολεῖσθαι. νοσήσαι δὲ αὐτὴν ὀπίσω [q] γενέσθαι μητέρα παιδὸς, τῆς γῆς ἐκείνης [r] βασιλεύσοντος. τούτοις πείθεται, καὶ ἐπανελθοῦσα παρὸς τὰς δεσπότας, συγγνώμης ἔτυχε. πέμπτῃ δὲ μετὰ τὸν τοῦ Ισμάηλον· θεόκλυτον ἄν τις εἴποι, διὰ τὸ εἰσακοῦσαι τὸν Θεὸν τῆς ἱκεσίας.

ε'. Αβραμῳ μὲν οὖν, ἕκτον ἤδη καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος γεγονότι, ὁ παρειρημένος ἐγεννήθη. εἰς [s] ἕνατον δὲ αὐτῷ καὶ ἐνενηκοστὸν παρελθόντι ἐπιφανεὶς ὁ Θεὸς [t] ἀπήγγειλεν, ὡς παῖς αὐτῷ [v] καὶ ἐκ Σάρρας ἔσοιτο. κελεύει δὲ αὐτὸν καλέσαι Ισακον· δηλῶν ἐσόμενα ἔθνη μεγάλα ἀπ' αὐτοῦ καὶ βασιλεῖς, ἢ ὅτι πολεμήσαντες καθέξουσι τὴν Χαναναίαν ἅπασαν ἀπὸ Σιδῶνος [x] μέχρις Αἰγύπτου. παρεσκεύαζε δὲ, βουλόμενος τὸ ἀπ' αὐτοῦ γένος μένειν τοῖς ἄλλοις μὴ [y] συμφυρόμενον, περιτέμνεσθαι τε αἰδοῖα, καὶ τοῦτο ποιεῖν ὀγδόῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὸ γεννηθῆναι. τὴν αἰτίαν δὲ τῆς περιτομῆς ἡμῶν ἐν ἄλλοις δηλώσω. πυθομένῳ δὲ Αβραμῳ καὶ περὶ τοῦ Ισμάηλος εἰ ζήσεται, πολυχρόνιόν τε [z] ἀπεσήμηνεν ὁ Θεὸς, καὶ μεγάλων ἐθνῶν πατέρα. καὶ Αβραμος μὲν, ὅτι τούτοις εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ, περιτέμνεται [a] παρανύκα, καὶ πάντες οἱ παρ' [b] αὐτοῦ, καὶ ὁ παῖς [c] Ισμάηλος· οὗ καθ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν τρισκαιδέκατον ἔτος ἔχοντος, αὐτὸς ἐνενηκοστὸν παρὸς τοῖς ἑννέα δίηγεν.

ilicem, quæ vocabatur Ogyges: (est autem locus in terra Chananæa, non longe ab Hebroniorum urbe) & ægre ferens, quod uxor ei nihil peperisset, à Deo supplex petiit, ut prolem sibi masculam daret. Deo autem ipsum ut bene sperantem adhortante, quoad cætera omnia *magno* suo commodo è Mesopotamia eductum, nec liberis carituram; Sarra, Deo præcipiente, unam ancillarum, nomine Agaren, genere Ægyptiam, ad lectum ei adduxit, tanquam ex ipsa liberos susceperturo. Et ancilla, cum gravida facta esset, ausa est Sarram imperium affectando contemptui habere; quasi ad prolem suam perventura esset dominatio. Abramo autem ipsam Sarræ in pœnam submittente, fugam meditata est afflictionum impatiens: Deumque implorabat, ut sui misereretur. Illi vero per desertum abeunti obviam fit angelus Dei, jubens ut ad dominos reverteretur; fore enim meliore conditione, modo se modeste gerat: nunc vero in his versari malis, quod in dominam ingrata fuerit & arrogans. at enim si Deo nollet obsequi & ulterius pergeret, perituram esse dicebat: sin retro redeat, matrem futuram pueri, in illa terra postea dominaturi. His paruit, & reversa ad dominos veniam consequuta est. At non multo post peperit Ismaëlum; quasi quis dicat, * à Deo exauditum, eo quod Deus preces ejus exaudierat.

Ancilla Ægyptia, ad torum admissa dominatur, pellitur, redit, suasa Angeli, Ismaëlo gravida.

Ismaëlus, Θεόκλυτος.

ς'. Jam vero Abramo, sextum & octogesimum annum agenti, natus est ille de quo diximus. Cum autem nonagesimum nonum attigisset, apparuit ei Deus, promittens filium illi de Sarra nasciturum esse. jussit autem eum vocari Isaacum; prænuncians ex eo prodituras gentes magnas & reges, qui bellum gesturi omnem Chananæam à Sidone usque Ægyptum occuparent. Præcepit autem, quod nollet genus ipsius cum aliis commisceri, ut pudenda circumciderent, idque octavo die à nativitate. Causam vero nostræ circumcisionis alibi declarabo. Consulenti vero Abramo etiam de Ismaëlo, an victurus esset, indicavit Deus longævum fore, atque magnarum gentium parentem. Et Abramus quidem, posteaquam ob hæc Deo gratias egisset, statim circumcisus est, & omnes qui cum eo erant, similiter & puer Ismaëlus: quo die, illo ad decimum tertium ætatis annum perveniente, ipse nonum agebat supra nonagesimum.

Abramus an. 86. generat Ismaëlum. & an. 99. circumciditur cum familia sua. Genus Hebræum conservat περιτομὴ ὀκταήμερος.

Sidonem inter & Ægyptum fluit limes occiduus terræ Sanctæ.

[i] Δρυῒ·] Τερέβινθον postea dictam Eusebio, Hieronymo & aliis. *Rel.*

[k] Οὐ πόρρω] In hoc fallitur: nam de querceto *Mambræ* verum est, altera Abrami mansione, cujus mentio *Gen.* 18. v. 1. Convallis autem seu quercetum *Moreh*, in *Gen.* 12, 6. quod & *Ogygis*, in finibus erat Sicimorum, haud ita procul à Jordane. *Reines.* de Ling. Punic. p. 70. *Edit. Ultrajecti.* Huds. Josepho illud ὁ πόρρω nonnunquam notat spatium satis magnum. Chebron ei dicitur ὁ πόρρω Ιερουσαλύμων, & Masada ὁ πόρρω Ιερουσαλύμων, quæ tamen loca non minus 20 miliarium Romanorum intervallo Hierosolymis aberant. At δρῦς septem modo stadiis aberat Chebrone. *Rel.*

[l] Αὐτὸν] Αὐτῷ & mox ἠγμένῳ *Vat.* Huds. Dele αὐτὸν *Cocc.*

[m] Επικλίνῃ] Ad oram *Cod. Hen.* hæc apposita est interpretatio, ἐπὶ κλίνῃ αὐτῷ τίθησιν.

[n] Γένους] Zonaras pariter αἰγυπτίαν τὸ γένος. Idem vero ante hæc pro ἐπικλίνῃ posuerat συγκαθίκλινε, atque ἐπὶ κλίνῃ αὐτῷ τίθησι mamus obscura ad oram *Hen.* cod. *Bern.* Sic *Big. Samb. Vat.* & gens Attica. γένος *Bas. G.* & *Hen.*

[o] Παραδόντος] Scripta *Big. Samb.* & *Cas.* percelebrium virorum; quo etiam conducit phrasis nota ἐπιτελεῖσθαι λοιχώσιν apud historicos Græcorum. ἐπιτόπιον oblatum à Typographis *Bas.* & *Gen.* Bern. Ita ex *MSS.* in *Bas.* & *G.* παραδόσεσθαι τῇ Σ. δρασμὸν ἐπιτόπιον.

[p] Θεῖος,] Vox θεῖος ex *MSS.* deerat in *Editis.*

[q] Γενέσθαι] Γενίαζ *Vat.*

[r] Βασιλεύσοντος.] Βασιλεύοντος *Samb.* & *Vat.* ex consuetudine *Atticorum.* Bern.

[s] Ενατον] In *Hen.* & *Vat.* ἔνατον, contra canones Grammaticos. *Bern.*

[t] Απήγγειλεν,] Επήγγειλεν *Hen.* & *Epiphan.* non male. *Bern.*

[v] Καὶ ἐκ Σάρρας] Deest ᾧ in *Editis.* debetur *MSS. Bern.*

[x] Μέχρις Αἰγύπτου.] Sed non pertigerunt fines Cananæ ad Ægyptum. Rhinocolura ultimus fuit, aut Gazæ vicina regio, uti sacri scriptores loquuntur, terminus Cananæ; at inter Rhinocolura & Ægyptum solitudo satis magna interjacebat, quæ postea Augustamnica dicta est. Quia tamen ea ἐρημία (ita Josephus ipse appellat) erat, ferri potest si quis dicat inter Cananæam & Ægyptum nullam regionem (cultam videlicet aut habitatam, uti illæ erant) intercedere. *Rel.*

[y] Συμφυρόμενον,] Ita in *MSS.* recte igitur *Zonaras*, ἵν' ἐν τῷ ἡμῶν αὐτῶν τοῖς ἄλλοις ἔθνεσιν ἀνεπιμιξίαν. in *Editis* autem absurde συμφερόμενον. *Bern.*

[z] Απεσήμανεν] Απεσήμαινεν *Vat.*

[a] Παρανύκα,] Illud magis Atticum. *Bern.* Ex *MSS.* in *Editis* παραχρῆμα.

[b] Αὐτοῦ,] Αὐτῷ *Hen.*

[c] Ισμάηλος·] Ita *Bas.* & *G.* Ισμάηλος τρισκαιδέκατον ἔτος ἔχων· Αβραμος δὲ &c. *Hen.* Ισμάηλος κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν τρισκαιδέκατον ἔτος ἔχων· ᾧ αὐτὸς &c. *Big. Samb.* & *Vat.* Bern.

* *A Deo exauditum,*] *Quasi à Deo exauditus.* Ita libri nostri veteres ac novi; & præter hos *Epiphanius* Scholasticus, juxta alium sensum vocis Θεόκλυτος. Similiter Philoni, ἰσμαὴλ, ἀκοὴ θεοῦ: aut ex nostra interpretatione, ἀκοὴ ὁ κρατήσας. Apud Zonaram tamen legitur Θεόκλυστος, mendo Typothetæ: addit enim Monachus ille hanc causam nominis, ὡς ᾧ θεὸς τὴν ἱκεσίαν ἀξιομὲν ἀκούσαιτος, ᾧ παῖδα δόντος αὐτῷ. *Bern.* Ita etiam juxta *Philonem*, cui Ισμαὴλ, ἀκοὴ θεοῦ. *Suida* Θεόκλυτος, Θεότιμος, à *Deo honoratus.*

XII.

CAP. XI.

Quomodo Deus gentem Sodomitarum excidit, flagitiis eorum offensus.

Sodomitarum mores exsecrabiles. Gen. c. 11. &c. 19.

PER idem igitur tempus Sodomitæ, opibus & magna pecuniarum vi elati, & in homines contumelioſi exſtiterunt & religione in numen vacui; adeo ut beneficiorum ab ipſo acceptorum plane immemores eſſent, hoſpites odio haberent, & mutua conſuetudine & familiaritate abuterentur. His igitur rebus offenſus Deus, decrevit inſolentiæ pœnas ab illis repetere; & non ſolum urbem eorum evertere, ſed & eam regioni vaſtitatem inferre, ut nec amplius plantas nec fructum ullum ederet.

Tres Angelos hoſpitio excipit Abramus.

2. Cumque hæc Deus de Sodomitis decreviſſet, Abramus conſpicatus tres angelos (ſedebat enim ad ilicem Mambræ pro foribus domicilii ſui) ratuſque eſſe hoſpites, aſſurgens ſalutavit eos, & ad ſe adductos rogabat ut cum ipſo hoſpitium facerent. Illis vero annuentibus, juſſit panes ſtatim fieri ex farina ſiliginea, vitulumque mactatum & aſſatum ſub ilice diſcumbentibus appoſuit. At illi præ ſe tulerunt quaſi comederent; & de uxore etiam inquirebant, ubinam eſſet Sarra. Illo referente, intus eam eſſe: ajunt ſe aliquanto poſt reverſuros, eamque inventuros jam matrem factam. In hoc vero ſubridente muliere, & dicente fieri non poſſe ut liberos gigneret, cum ipſa nonagenaria eſſet, maritus vero centeſimum annum ageret, non ſuſtinuerunt amplius ſimulare, ſed faſſi ſunt ſe Dei eſſe angelos; & quod miſſus eſſet unus quidem nunciatum de filio, duo vero ad Sodomitas evertendos.

3. Hæc audiens Abramus indoluit ſuper Sodomitas: & exſurgens ſupplex Deum precabatur, ne juſtos & bonos una cum improbis perderet. Deo vero dicente neminem Sodomitarum eſſe bonum; ſi enim vel decem inter eos eſſent, omnibus ſe remittere velle peccatorum ſupplicia: conticuit quidem Abramus. At Angeli ad Sodomitarum urbem pervenerunt; & eos rogabat Lotus, ut ad ſe diverterent: ſumma enim humanitate peregrinos excipiebat, Abramique benignitatis æmulus erat & imitator. Sodomitæ autem, cum vidiſſent adoleſcentes egregie venuſtos ad Lotum divertiſſe, ad vim & contumeliam formæ eorum inferendam ſe pararunt. Loto vero hortante ut continerent ſeſe, neve in peregrinorum probrum ruerent, ſed hoſpitii ſui jura revererenter

Mira Loti φιλοξενία.

ΚΕΦ. ια'.

Πῶς τὸ Σοδομιτῶν ἔθνος ὁ Θεὸς κατεστρέψατο, χολωθεὶς αὐτοῖς οἷς ἡμάρτανον.

ΥΠΟ δὴ τοῦτον τὸν καιρὸν οἱ Σοδομῖται, πλούτῳ καὶ μεγάλῃ χρημάτων ὑπερφρονοῦντες, εἴς τε ἀνθρώπους ἦσαν ὑβρισταὶ, καὶ πρὸς [d] τὸ θεῖον ἀσεβεῖς· ὡς μηκέτι μεμνῆσθαι τῶν παρ' αὐτοῦ γιγνομένων ὠφελειῶν, εἶναί τε μισόξενοι, [e] καὶ πρὸς [f] ἀλλήλους ὁμιλίας [g] σκυτέπεσθαι. χαλεπήνας οὖν ὅπὶ τούτοις ὁ Θεὸς, ἔγνω τιμωρήσασθαι τῆς ὑπερηφανίας αὐτούς· [h] καὶ τήν τε πάλιν αὐτῶν καταστρέψασθαι, καὶ τὴν χώραν οὕτως ἀφανίσαι, ὡς [i] μήτε φυτὸν ἔτι μήτε καρπὸν ἕτερον ἐξ αὐτῆς ἀναδοθῆναι.

β'. Ταῦτα δὲ Θεοῦ κρίναντος περὶ τῶν [k] Σοδομιτῶν, Ἀβραμος θεασάμενος τρεῖς ἀγγέλους [l] ἐκαθίζετο ἐπὶ πρὸς τῇ δρυῒ τῇ Μαμβρῇ παρὰ τὴν θύραν τοῦ αὐτοῦ αὐλῆς· καὶ νομίσας εἶναι ξένους, ἠσπάσατό τε ἀναστὰς, καὶ παρ' αὐτῷ καταχθέντας παρεκάλει ξενίων μεταλαβεῖν. ὅπι-νδυσάντων δ', ἄρτους τε πρόσταξεν [m] ὅλης ἐκ σεμιδάλεως ζυμῆσαι, καὶ μόσχον θῦσας καὶ ὀπήσας, ἐκόμισεν αὐτοῖς [n] ὑπὸ τῇ δρυῒ κατακειμένοις. οἱ δ' δόξαν αὐτῷ παρέσχον ἐσθιόντων· ἔτι τε καὶ πρὸς τοῦ γυναικὸς ἐπυνθάνετο, ποῦ ποτ' εἴη τυγχάνουσα ἡ Σάρρα. ὃ δ' εἰπόντος ἔνδον εἶναι· ἥξειν ἔφασαν εἰς τὸ μέλλον, καὶ διρόσθν αὐτῷ ἤδη μητέρα γεγωνημένῳ. τῆς δ' γυναικὸς [o] ἐν τούτῳ μειδιασάσης, καὶ ἀδύνατον εἶναι τῷ τεκνοποιίαν εἰπούσης, αὐτῆς μὲν ἐνενήκοντα ἔτη ἐχούσης, τοῦ δ' ἀνδρὸς ἑκατὸν, ἐκέτι κατέχον λανθάνοντες, ἀλλ' ἐμιμοῦνται ἑαυτοὺς ὄντες ἀγγέλους [p] τοῦ Θεοῦ· καὶ ὅτι [q] πεμφθείη μὲν ὁ εἷς, σημαίνων περὶ τοῦ παιδὸς, δύο δ' Σοδομίτας καταστρεψόμενοι.

γ' Ταῦτα ἀκούσας Ἀβραμος ἤλγησεν ὅπὶ τοῖς Σοδομίταις· καὶ τὸν Θεὸν ἀνασεὶς ἱκέτευσε φείσασθαι, μὴ τοὺς δικαίους καὶ ἀγαθοὺς [r] συναπολλύναι τοῖς πονηροῖς. ὃ δ' Θεοῦ φήσαντος μηδένα εἶναι τῶν Σοδομιτῶν ἀγαθὸν, εἰ γὰρ ἐν αὐτοῖς δέκα εἶεν, συγχωρεῖν ἅπασι τοῦ ὅπὶ τοῖς ἁμαρτήμασι τιμωρίαν· ὁ μὲν Ἀβραμος ἡσύχαζεν. οἱ δ' ἄγγελοι παρεγένοντο εἰς τὴν τῶν Σοδομιτῶν πόλιν, καὶ ὁ Λὼτος αὐτοὺς ὅπὶ ξενίαν παρεκάλει· λίαν γὰρ ἦν περὶ τοὺς ξένους φιλάνθρωπος, καὶ μαθητὴς [s] τῆς Ἀβράμου χρηστότητος. οἱ δὲ Σοδομῖται, θεασάμενοι τοὺς νεανίσκους εὐπρεπείᾳ τῆς ὄψεως διαφέροντας, καὶ πρὸς Λώτῳ [t] καταχθέντας, ὅπὶ βίαν καὶ ὕβριν αὐτῶν τῆς ὥρας ἐπράπησαν. ὃ δ' Λὼτος πρὸς γνώμην σωφρονεῖν, καὶ μὴ χωρεῖν [v] ἐπ' αἰσχύνῃ τῶν ξένων, ἀλλ' ἔχειν αἰδῶ τῆς

d Τὸ θεῖον] Τὸν θεὸν *Hen.* & *Vet. Interpr.*

e Καὶ πρὸς] Lege καὶ εἰς τὰς vel ἐπὶ, ut mox. *Cocc.*

f Ἀλλήλους] Ita *Baſ.* & *G.* In *Sambb. Big. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἄλλους.

g Σκυτέπεσθαι.] Πρὸς ἄλλους *Big. Samb. Caſ.* & *Epiphanius. Hen.* vero καὶ εἶναι μισόξενοι, καὶ πρὸς τοὺς ἀλλήλους ὁμιλίας σκυτέπεσθαι, & in Marg. σκυτέπεσθαι. Veruntamen *Baſ.* & *Gen.* quo rurſum modo ea excudi juſſimus, propter turpiſſimam ἀσχημοσυνίαν iſtius nationis, quam graviſſime redarguit B. Paulus initio Epiſtolæ ſuæ ad Romanos. Facilior enim iſtius phraſis explicatio Sodomitis videtur minus convenire. Vix etiam conſiſtere poteſt meliorum membranorum πρὸς ἄλλους, quando in propinquo eſt μισόξενοι abſque tautologia. *Bern.* Ita *Baſ. G.* & *Hen.* quam ſcripturam ſervavimus, σκυτέπεσθαι accipientes cum *Gelenio* minus uſitate pro *depravare, detorquere:* quòd *Joſephus* reſpicere videatur ad turpiſſimam iſtius gentis ἀσχημοσυνίαν.

h Καὶ τὴν] Ita *Vet Interpr.* nec aliter *Baſ.* & *G.* niſi quod καταστρέψασθαι habeant. infra in *Joſepho*, παρεγένοντο οἱ ἄγγελοι εἰς τὴν Σοδομιτῶν πόλιν. In *MSS.* καὶ τάς τε πόλεις αὐτῶν καταστρέψασθαι. quo faciunt verba *Gen.* 19. 24. καὶ κατέστρεψε τὰς πόλεις ταύτας, καὶ πᾶσαν τὴν περίχωρον.

i Μήτε φυτὸν ἔτι μήτε καρπὸν] Hinc colligitur, ut ex aliis locis apud Joſephum, eum non credidiſſe Sodomam aquis lacus Aſphaltitis immerſam fuiſſe. Quod & veroſimilius. Lib. v. cap. 5. de Bello Jud. Σοδομῖτιν a lacu Aſphaltite diſtinguit. *Rel.*

k Σοδομιτῶν,] Σοδόμων *Vat.*

l Ἐκαθίζετο] Ita *Big.* & *Samb.* cæteri cum *Editis* habent ἐκάθητο.

m Εὐθὺς] Illud εὐθὺς ex *MSS.*

n Ὑπὸ τῇ δρυῒ] Poſt paucula, ἔτι καὶ impreſſa. Et σάρρας, ne ambigeretur, pro γυναικὸς *Hen.* idemque ſtatim πᾶ ἂν ſcripſit pro ποῖ ποτ' εἴη, ex Gen. 18. 9. LXXII. Interpretum: deinde καὶ ἤξειν. *Bern.* Ita *Samb. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* πρὸς τῇ δρυῒ reliqui, ut & *Baſ.* & *G.*

o Ἐν τούτῳ] Sic *Baſ. Gen.* & *Epiphan.* ἐπὶ τούτῳ in *MSS.*

p Τοῦ Θεοῦ·] Articulum omittit *Hen.*

q Πεμφθείη] Μὲν ὁ εἷς *Baſ.* & *Gen.* ὁ εἷς, adhuc ſimplicius *Hen.* & in altero colo omnes iſti δύο δ'. Articulos autem ſæpe omitti, moris fuit potius quam negligentiæ Atticæ. Plenius itaque *Big. Samb.* & *Caſ.* μὲν ὁ μὲν εἷς, & οἱ δύο δ' membri ſequentis. *Bern.* Πεμφθείη μὲν, ὁ μὲν εἷς —— οἱ δύο δ' *Vat.* πεμφθείη, καὶ ὁ μὲν εἷς & οἱ δύο δ' *Big. Samb.* & *Caſ.*

r Συναπολλύναι] Συναπολῦσαι *Samb.* Mox τοῦ Θεοῦ δ', *Baſ.* & *Gen. Bern.*

s Τῆς Ἀβράμου] Ita ex *MSS.* in *Editis* τοῦ δὲ Ἀβρ.

t Καταχθέντας,] Καταχθέντας *Vat.*

v Ἐπ' αἰσχύνῃ] Ἐπ' αἰσχύνῃ *Vat.*

w Παρέ-

τῆς παρ' αὐτῷ καταγωγῆς, εἰ ἢ ἔχοιεν ἀκεραῖς, τὰς θυγατέρας αὐτῶ ὑπὲρ ἐκείνων τῆ ἀπιθυμίαις αὐτῶν λέγοντ@ [x] παρέχειν· ὁσ' ἕτως [y] ἡδέωησαν.

δ'. Ο δὲ Θεὸς, ἀγανακτήσας αὐτῶν ἐπὶ τοῖς τολμήμασι, τὰς μὲν ἠμαύρωσεν, ὡς μὴ δυνηθεῖεν τὴν εἴσοδον τὴν εἰς τὴν οἰκίαν εὑρεῖν· Σοδομιτῶν δὲ κατέκρινε πάνδημον ὄλεθρον. Λῶτ@ δὲ, ὑπ' Θεοῦ τὴν μέλλουσαν τῶν Σοδομιτῶν ἀπώλειαν αὐτῷ φράσαντ@, [z] ἀπηλλάσσετο, τήν τε γυναῖκα καὶ τὰς θυγατέρας, δύο δ' ἦσαν ἔτι παρθένοι, ἀναλαβών· οἱ γὰρ [a] μνησῆρες ὑπερεφρόνησαν τῆς ἐξόδου, δόξῃ ἀπαλοιῶτες τοῖς ὑπὸ τοῦ Λώτου λεγομένοις. καὶ ὁ Θεὸς ἐνσκήπτει βέλ@ εἰς τὴν πόλιν, καὶ σὺν τοῖς οἰκήτορσι κατεπίμπρα, [b] τὴν γῆν ὁμοίᾳ [c] πυρώσει ἀφανίζων· ὡς μοι καὶ πρότερον λέλεκται, τῶν Ιουδαϊκὸν ἀναγράφοντι πόλεμον. [d] ἡ δὲ Λώτου γυνὴ, παρὰ τὴν ἀναχώρησιν εἰς τὴν πόλιν συνεχῶς ἀναστρεφομένη, καὶ πολυπραγμονοῦσα τὰ μὴ αὐτῆ, ἀπηγορεύκοτ@ τοῦ Θεοῦ τοῦτο ποιεῖν, εἰς ςήλην ἁλῶν [e] μετέβαλεν. [f] ἱςόρηκα δ' αὐτὴν· ἔτι γὰρ καὶ νῦν διαμένει. Διαφθορὰ δὲ αὐτὸς μὴ τῶν θυγατέρων, εἰς βραχύ τι χωρίον καταφυγὼν [g] περιεγράφην ὑπὸ τοῦ πυρός. Ζοὼρ ἔτι καὶ νῦν λέγεται· καλεῖται γὰρ ὕτως [h] Εβραίοις τὸ ὀλίγον. ἐνταῦθα, ὑπό τε ἀνθρώπων ἐρημίας καὶ τροφῆς ἀπορίας, παλαιπώρως διῆγεν.

ε'. Αἱ δὲ παρθένοι πᾶν ἠφανίσθαι τὸ ἀνθρώπινον [i] γένος ὑπολαβοῦσαι, τῷ πατρὶ φθησάζουσι, [k] περνοήσασαι λαθεῖν. ἐπίστευον δὲ τοῦτο ὑπὲρ τοῦ [l] μὴ τὸ ἔθνος ἐκλιπεῖν. γίνονται δὲ παῖδες, ὑπὸ μὲν τῆς πρεσβυτέρας Μώαβος· εἶπει δ' ἄν τις ἀπὸ πατρός. [m] Αμμανον δὲ ἡ νεωτέρα ποιεῖται· γένος γὰρ ὑποσημαίνει τὸ ὄνομα. [n] καὶ πίπτει δ' αὐτῶν [o] ὁ μὲν Μωαβίτας, μέγιστον ὄντας ἔτι καὶ νῦν ἔθνος· Αμμανίτας δὲ [p] ὁ ἕτερος. Συρίας τῆς Κοίλης ἐστὶν ἀμφότερα. καὶ Λώτῳ μὲν τοιαύτη συνέβη τὴν ἐκ Σοδομιτῶν ἀναχώρησιν γενέσθαι.

tur; dicente etiam, si temperare sibi nequirent, filias se pro illis eorum libidini subjicere: neque sic quieverunt.

4. Deus autem, illorum audacia flagitiosa ad iram commotus, ipsos quidem excæcavit, ut introitum in ædes invenire frustra conarentur: Sodomitas vero universos ad interitum adjudicavit. Lotus autem, illi prænunciante Deo futurum Sodomitarum excidium, inde discessit, & uxore & filiabus (duæ enim erant adhuc virgines) assumptis: nam sponsi *earum* despicatui habuere egressum, Loti monita stultitiæ figmenta esse dictitantes. Tum Deus telum in urbem conjicit, eamque una cum incolis combussit, terram *circa omnem* pari incendio devastans, quemadmodum mihi jam dictum est in historia Belli Judaïci. Cæterum Loti uxor, cum inter abeundum subinde ad urbem respiceret, clademque ejus paulo curiosius spectaret, Deo id hæc facere prohibente, in statuam salis conversa est. Eam siquidem vidi, nam & hodie usque manet. Lotus autem cum filiabus evasit, ad locum parvulum quendam appulsus ab igne * in arctum redactum. Is Zohor etiamnum appellatur: eo enim nomine Hebræi modicum vocant. Illic, ab hominibus desertus & victus penuria laborans, vitam miseram *aliquantisper* egit.

Sodoma cum malis civibus divinis ignibus combusta & delecta. Lib. 5. c. 21.

Loti uxor in columnam salsam vertitur. Hanc Josephus ipse viderat.

Zoor, modicum.

5. Virgines autem, universum genus humanum exstinctum ratæ, cum patre rem habent, prævidentes clam fieri posse. id eo agebant animo, ne genus *hominum* penitus interiret. Nascuntur autem liberi, ex seniore quidem Moabus, ac si quis dicat ex patre. Ammanum vero peperit junior; *quod* nomen significat filium generis. Atque ex uno illorum prognati sunt Moabitæ, adhuc etiam gens magna; ex altero vero Ammanitæ. utrique Cœle-Syriam incolunt. Et Loto quidem contigit in hunc modum ex Sodomitis egredi.

Filiarum Loti incestus, ex opinione falsa.

Moabus, πατρόθεν. Ammanus, ἐκγεν@.

ΚΕΦ. ιβ'.

Περὶ Αβιμελέχου· καὶ περὶ Ισμαήλου τοῦ Αβράμου, καὶ τῶν ἐκγόνων αὐτοῦ Αραβίων.

CAP. XII.

De Abimelecho: itemque de Ismaële Abrami filio, ejusque posteris Arabibus.

Αβραμ@ δὲ μετώκησεν εἰς Γέραρα τῆς [q] Παλαιστίνης, ἐν ἀδελφῆς ἐπαγόμεν@ σχήματι τὴν Σάρραν· ὅμοια τοῖς περὶ ὑποκεκινάμεν@ διὰ τὸ φόβον. ἐδεδίει γὰρ Αβιμέλεχον τὸν βασιλέα [r] τῶν ἐπιχωρίων· ὃς καὶ αὐτὸς ἐραθεὶς τῆς Σάρρας, φθεῖραι οἷός τε ἦν. εἴργεται δὲ τῆς ἐπιθυμίας ὑπὸ νόσου χαλεπῆς, αὐτῷ [s] προσπεσούσης ἐκ Θεοῦ. καὶ τῶν ἰατρῶν αὐτὸν ἀπεγνω-

ABramus autem migravit in Gerara *urbem* Palæstinæ, Sarram pro sorore secum ducens: eadem, quæ antea, præ timore simulans. Metuebat enim Abimelechum, istius loci incolarum regem; qui & ipse Sarram deperiens, eam corrumpendi cupidine flagrabat. ejus vero libidinem reprimit morbus difficilis, à Deo immissus. Et cum medici salutem ejus desperarent, in somno per vi-

Ferma Sarra vel senescens Gerarorum principi damnosa.

[x] Παρέχειν·] Ita *Big.* & *Casaub.* παρέξειν cæteri.

[y] Ηὐδόκησαν.] Επείσθησαν *Basil. Gen.* & *Hen.* Fallere tamen, nisi credas verbum Rhetorum Græcorum ἡδόκησαν usurpasse hoc in loco Josephum; quod fatentur etiam *Big. Samb. Casaub.* & *Epiphanius.* Pro τὴν εἰσίαν mox *Hen.* τὴν οἰκίας. *Bern.* Sic in *MSS.* in *Editis* ἐπεισθησαν.

[z] Απηλλάσσετο.] Απαλλάσσετο *Vat.*

[a] Μνησῆρες] Μνησῆρες αὐτῶν *Hen.*

[b] Τὴν γῆν] Hac serie vocum, συνεχῶς εἰς τὴν πόλιν ἀναστρ. *Bern.* Ita *Big. Samb.* & *Vat.* Ἐ τὴν γῆν ὁμ. πυρ. ἀφανίζῃ *Hen. Basil. G* & *Vet. Interpr.*

[c] Πυρώσει] Non aquis, uti Ant. 1. 3. de diluvio vocem ἀπαγίζειν usurpaverat ἀφανισθῆναι ὑπὸ τοῦ ὑποβρυχίου. Si credidisset hinc orum lacum Asphaltiten qui has urbes & regionem vicinam obtexerit, hic locus erat monendi illud: nec Josephus id prætermisisset. *Rel.*

[d] Η δὲ Λώτου γυνὴ,] Η δὲ τοῦ Λώτου γυνὴ σὺν τῷ ἀναχ. *Big. Samb.*

[e] Μετέβαλεν.] Μετεβάλετο sine causa reponit *Schotanus* loco modi Attici μετέβαλεν. *Bern.*

[f] Ισόρηκα] Ισόρησα *Big. Samb.* & *Vat.* Columnam eo tempore mansisse pro figmento habet *Simonius* in Bibl. Crit. Vol. 2. p. 343 *Josepho* tamen fidem adstruit *Clemens* in Epist. ad Corinth ut & *Irenæus* adv. Hæreses l. 4. c. 51. *Tertullianus* carm. de Sodoma, *aliique.* Videsis *R. Heggii* Lectiones, p. 9. *Burtonum* ad *Clementis* Epist. p. 56. *Huetii* Quæst. Alnet. p. 193. & *Colomesii* Observatt. Sacr. p. 111.

[g] Περιεγράφην] Si faverent *MSS.* mallem περιελείφθην, qua voce utitur p. 13. v. 20. *Huds.* Notat Josephus se statuam illam vidisse, non se locutum esse alibi de illa, ut interpres Gelenius. *Rel.*

[h] Εβραίοις] Addit οἱ *Hen.*

[i] Γένος ὑπολαβοῦσαι,] Ηφανῆσθαι excusi libri forma verbi circumflexi. *Bern.* Vox γένος ex *MSS.* in *Editis* deerat.

[k] Περιενόησαν] Επινόησαν *Basil. G.* & *Casaub.*

[l] Μὴ τὸ γένος] Sic ex *MSS.* μὴ γένος *Basil* & *G.*

[m] Αμμανον] *Ben ammi* in sacris literis appellatur. *Rel.*

[n] Καὶ πίπτει] Κλῄζει δ' αὐτῶν ὁ μὲν Editiones ambæ, & *Casaub.* πίπτει δ' αὐτῶν ὁ μὲν, *Big.* Ἐ πίπτει δ' αὐτῶν ὁ μὲν *Samb. Hen.* & *Epiphanius* Scholasticus. Similiter in membro insequente, ὁ ἕτερος *Basil. Gen. Hen.* & *Epiphanius*. atqui ἡ ἑτέρα *Big. Samb.* & *Casaub.* propter ἡ πρεσβυτέρα & ἡ δὲ νεωτέρα, quæ librarii isti legerant inter verba sacra Gen. 19. 37, 38. Verum jam de patribus earum gentium loquitur Josephus, non de aviabus. *Bern.* Ita omnes *MSS.* præter *Casaub.* qui (cum *Basil.* & *G.*) habet κλῄζει.

[o] Ο μὲν Μωαβίτας,] ἡ *Big.*

[p] Ο ἕτερος.] Rursus *Big.* ἡ ἑτέρα.

[q] Παλαιστίνης,] *Al.* Παλαισταίνης.

[r] Τῶν ἐπιχωρίων·] Βασιλέα τῆς χώρας *Hen.* quod facilius intellectu & vulgarius habuit. *Bern.*

[s] Προσπεσούσης] Παραπεσούσης *Big.* Bern.

* *In arctum*] *Al.* circumscriptum.

Gen. c. 20. visum aliquod admonitus est, ne injuriam inferat hospitis uxori. Mox, cum meliuscule se habere cœpisset, indicat amicis, hunc sibi morbum immisisse Deum ad vindicandum jus hospitis, ut qui uxorem illi inviolatam conservare voluerit: (non enim sororem secum ducere, sed conjugem legitimam) pollicitumque esse, sibimet posthac benignum fore, modo ille omni de uxore solicitudine liberaretur. Hæc loquutus, Abramum, suadentibus amicis, accersit; jussitque ipsum jam conjugi non metuere, ne quid turpe sit passura: ejus enim curam habere Deum, uxoremque sub præsidio illius manentem sine injuria reportaturum esse. Sibi autem attestante Deo & mulieris conscientia, dicebat, ne ab initio quidem eam expeturum fuisse, si nuptam esse sciviſſet; sed cum pro sorore *eam* habuerim, nihil injusti commisi. Ad hæc rogabat, ut æquo animo in se esset, Deumque propitium redderet; & sive apud se manere vellet, rerum omnium copiam adfuturam; sive abire mallet, † deducendum esse curare, sibique omnia subministranda esse quorum indigens ad ipsum se contulerat. Hæc loquuto ajebat Abrahamus, se de cognatione mulieris nequaquam mentitum esse; ipsam enim fratris filiam esse: & absque hac simulatione peregrinationem parum tutam existimasse. Et in quantum ægritudinis *ejus* causa non omnino exstiterit, sed suæ ipsius saluti studuerit, mansurum quoque cum illo libenter dicebat. Tum Abimelechus tam agri quam pecuniarum partem ei concessit; mutuoque paciscuntur sine fraude vivere, juramento super puteo quodam facto, qui Bersubæ appellatur: at Fœderis puteum interpretari possumus. Sic autem hactenus à loci istius incolis nominatur.

Maritus idem patruusque Sarræ.

Pars regionis Gerarensis Abramo ex pacto conceditur.

Gen. c. 21. Bersubæ, Fœderis puteus.

2. Cæterum non multo post Abramo etiam filius nascitur ex Sarra, sicut ei prædixerat Deus: quem Isacum nominavit. hoc risus significatur. Nam quod Sarra * subriserit, Deo ipsam parituram esse dicente, cum grandis natu prolem non exspectaret, ita filium appellabat. nam ipsa quidem erat nonagenaria, Abramus vero centum annorum. Istius autem ætatis utriusque anno ultimo nascitur puer; quem die statim octavo circumcidunt: atque ex illo eundem diem etiam nunc Judæi in circumcidendis liberis observant. At Arabes ætatis anno tertio & decimo: nam Ismaëlus, princeps eorum gentis, Abramo è concubina natus, ea ætate est circumcisus. de quo orationem omnem explicabo multa cum diligentia.

Nascitur Isacus, risus ille & gaudium utriusque senum.

Is præputium ponit an. patris c. matris xc. suæque vitæ sub octiduum.

Ismaëli ac Isaci principum exemplis, circumciditur hodieque. Arabs anno ætatis 13. Judæus octavo statim die.

XIII. 3. Sarra Ismaëlum, ex famula ejus Agara na-

κότων, ὑπονόησας ὄναρ ὁρᾷ, μηδὲν ὑβρίζειν τὴν ξένην γυναῖκα. καὶ, ῥᾴδιον διαπεθεὶς, φεύγει πρὸς τοὺς φίλους· ὡς ὁ Θεὸς αὐτῷ τούτῳ ἐπαχθοίη τὸν νόσον ὑπὲρ ἀδικίας ξένης, φυλάσσων ἀνύβριστον [t] αὐτῷ τὴν γυναῖκα· μὴ γὰρ ἀδελφὴν ἔσαν ἐπάγεσθαι, νόμῳ δὲ αὐτῷ σωοικοῦσαν· ἐπαγγέλλεταί τε παρέξειν [v] αὐτὸν [x] διενεγκεῖν τὸ λοιπὸν, ἀδείας ἐκείνης περὶ τὴν γυναῖκα γενομένης. ταῦτ' εἰπὼν μεταπέμπεται τὸν Ἀβραμον, συμβαλόντων τοὺς φίλους, καὶ μηδὲν ἔτι περὶ τῆς γυναικὸς αὐτὸν, ὡς [y] πεσομένης τι τῶν αἰσχρῶν, ἀκέλευστε δεδιέναι· θεὸν γὰρ αὐτῆς κήδεσθαι, καὶ διὰ τὴν συμμαχίαν τὴν ἐκείνης μεμνημένον ἀνύβριστον κομίζεσθαι. διὰ δὴ θεοῦ μάρτυρος ὄντος, καὶ διὰ τῆς γυναικὸς σωφρονούσης, ἔλεγε μηδὲν ἂν ὀρεχθῆναι τὴν ἀρχὴν, εἰ γαμετὴν ἔσαν ἠπίστατο· ὡς δὲ ἀδελφὴν [z] ἀγόμενος οὐκ ἠδίκει. [a] παρακαλεῖ τε πρᾴως ἔχειν πρὸς αὐτὸν, καὶ τὸν Θεὸν εὐμενῆ ποιεῖν· παρ' αὐτῷ τε μένειν [b] βουλομένῳ πᾶσαν ἀφθονίαν ὑπάρξειν, ἀπέναι τε προαιρούμενον πέμψης, καὶ πάντων ὅσων καὶ χρήζων πρὸς αὐτὸν ἀφίξεσθαι. [c] ταῦτ' εἰπόντος, Ἀβραμος ὅτι τὴν συγγένειαν τῆς γυναικὸς [d] ἐψεύσθαι ἔλεγε, ἀδελφὴ γὰρ αὐτὴν εἶναι παῖδα, καὶ δίκαια τοιαύτης ὑποκρίσεως οὐκ ἀσφαλῆ τὴν ὑπόθεσιν ὑπολαβεῖν. ὅσου τε [e] ἐπὶ τὸ μηδὲν αἴτιος τῆς νόσου γεγονέναι, προθυμηθῆναι δὲ αὐτὸς περὶ τὴν σωτηρίαν, ἑτοίμως ἔφασκεν ἔχειν [f] καὶ παρ' αὐτῷ μένειν. καὶ Ἀβιμέλεχος τήν τε γῆν πρὸς αὐτὸν [g] διανέμεται καὶ τὰ χρήματα, καὶ [h] συνθέσθαι ἀδόλως πολιτεύεσθαι, ὑπέρ τινος φρέατος ποιήσαντες τὸν ὅρκον, ὃ [i] Βηρσυβαὶ καλοῦσιν· [k] ὅρκιον δὲ φρέαρ λέγοις ἄν. ὅτῳ δὲ ἐπὶ τῷ τοῦτο ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων ὠνόμασται.

β'. Γίνεται δὲ Ἀβραμῳ μετ' ὀλίγον καὶ παῖς ἐκ Σάρρας, ὡς αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ [l] προείρητο· ὃν Ἰσακον ὠνόμασε. τοῦτο γέλωτα σημαίνει. Διὰ μέντοι τὸ τὴν Σάρραν μειδιάσαι, τίχεσθαι φήσαντος αὐτῷ δὲ Θεοῦ, μὴ προσδοκῶσαν ἤδη τοκετὸν πρεσβυτέραν ἔσαν, τὸ γὰρ ὕστερος σκάλεσεν. αὕτη μὲν γὰρ ἐνενήκοντα εἶχεν ἔτη, ἑκατὸν δὲ Ἀβραμος. τίκτεται δὲ παῖς ἑκατέρων τῷ ὑστάτῳ ἔτει· ὃν ὀγδοῖς [m] μετ' ὀγδόην ἡμέραν περιτέμνουσι. καὶ ἐκείνης μὲν τοσαύτας [n] ἡμέρας ἔθος ἔχουσιν οἱ Ἰουδαῖοι ποιεῖσθαι τὰς περιτομάς. Ἄραβες δὲ μετ' ἔτος τρισκαιδέκατον· Ἰσμαήλος γὰρ [o] ὁ κτίσης αὐτῶν καὶ ἔθνους, [p] Ἀβραμῳ γενόμενος ἐκ τῆς παλλακῆς, ἐν τούτῳ περιτέμνεται τῷ χρόνῳ. περὶ δὲ τούτων λόγον ἐκθήσομαι μετὰ πολλῆς ἀκριβείας.

γ'. Σάρρα γεννηθέντα τὸν Ἰσμάηλον ἐκ τῆς θεράπης αὐτῆς Ἀγάρ-

---

t Αὐτῷ] Αὐτὸν *Vat.*

v Αὐτὸν] Ἐαυτῷ *Vat.*

x Διαμεῖναι τὸ λοιπὸν,] In *Editis* interpunctione alia, διαμεῖναι, τὸ λοιπὸν ἀδείας ἐκείνης περὶ &c.

y Πεσουμένης] Πεσουμένης *Bas.* & *Caſ.* quod Grammatistæ, sicut puto, libenter admittent. *Bern.*

z Ἀγόμενος] Ita *Samb.* & *Caſ.* ἀγόμενος σὺν οὐκ ἠδίκει *Vat.* ἀγόμενος οὐκ ἀδικῶν *Big.* ἀγόμενον οὐκ ἀδικεῖν *Baſ.* & *G.*

a Παρακαλεῖ] Sic ex *MSS.* Παρακαλεῖ δὲ in *Editis.*

b Βουλομένῳ] Βουλόμενον ad cod. *Samb.* manus nova. *Bern.*

c Ταῦτ' εἰπόντος,] Ita *Samb. Vat. Caſ.* & *Vet. Interpr.* τοῦτ' εἰπόντος *Baſ.* & *G.*

d Ἐψεύσθαι] Ψεύδεσθαι *Samb.* Bern.

e Ἐπὶ τὸ μηδὲν] Ἐτὶ τῷ μηδὲν *Big.* & *Samb.* quod est αἰτιακώτερον. *Bern.* Forte ἐπ' αὐτῷ. *Cocc.* Ἐπὶ τῷ μηδὲν *Big.* & *Samb.* quod Αἰτιακώτερον esse existimat *Bernardus.*

f Καὶ παρ' αὐτῷ μένειν.] Καὶ omittunt tres *MSS.*

g Διανέμεται] Ibidem *Hen.* τῷ τε χώραν pro γῆν. *Bern.* Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* νέμει *Baſ.* & *G.*

h Συνθέσθαι] Συνέθεσαν *Samb.* συνθήκας ποιεῖν *Hen.* Illi mox ποιούμενοι τὸν ὅρκον. Puto Josephum scripsisse juxta *Cod. Caſ.* συνθέσθαι --- ποιούμενοι, pro nitore solito. *Big. Baſ.* & *Gen.* heic ποιούμενος, illic etiam peculiariter συνθέσθαι. *Epiphanius* denique *constituerunt inter se --- facientes.* Bern. Sic *Samb.* & *Vet. Interpr.* συντίθεσθαι ——— ποιούμενος *Baſ.* & *G.* sed *Bernardus* vult *Josephum* scripsisse juxta *Cod. Caſ.* συντίθεσθαι ——— ποιούμενοι, pro nitore solito.

i Βηρσυβαὶ] Βηρσοῦβαι *Baſ.* & *Gen.* βηρσαβεὲ, Ipse auctor hujus Archæol. l. 8. c. 7. βηρσακαὶ *Samb.* & *Caſ.* βηρσακὲ *Big.* ut errare potuerunt scribæ vix ἀβάββαροι in nomine peregrino. Βηρσαβαὶ aut βηρσαβὲ Philoni, Eusebio, Hieronymoque in Lexicis. באר שבע literis Moysis & Prophetarum. Scripsit forte Mattathiades βηρσαβεὲ, שבועה aut באר שבוע Comestor, *Berſabee.* Epiphanius Latine reddit de Josepho *Vireſabe* q. βηερσαβη *Bern.* Βηρσοῦβαι in *Editis.* Βηρσακαὶ *Samb.* Βηρσακὲ *Big.* Βηρσαὶ *Vat.* Βηρσαβαὶ aut Βηρσαβὲ *Philoni, Euſebio, aliisque.* In *Vet. Interpr.* pro Βιερσάβη *Virisabe*, alibi Josepho Βηρσαβεέ.

k Ὅρκιον] Ὅρκια ἢ φρέαρ *Big. Samb.* & *Hen.* & post LXXII. Interpr. Eusebius, ac Hieronymus. Epiphanius *fœdus putei.* Verum Josephus reliquerat ὅρκιον ἢ φρέαρ. *Bern.* Ita *Baſ.* & *G.* probante *Bernardo.* ὅρκια in *MSS. Euſeb. Hieronym.* & LXX.

l Προείρητο·] Sic ex *MSS.* (ita & correxerat *Coccejus*) in Editis προεῖπεν.

m Μετ' ὀγδόην] Non debet verti *post octavum diem*, sed die octavo. Nec enim Judæi solent circumcidere nisi octavo die: & ipse Josephus antea notavit capite undecimo τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ die octavo post nativitatem id fieri consuevisse. Valet ergo idem in usu loquendi μετ' ἡμέρας ὀκτὼ & τῇ ὀγδόῃ. Id illustrat verba Christi modo *die tertio* modo *post tres dies* se ex mortuis resurrecturum dicentis. *Rel.*

n Ἡμέρας] Vocabulum ἡμέρας præterierant operæ *Germanicæ*: sed librarii Græci Latinique non illud negligunt. *Bern.* Vocem ἡμέρας (quæ deerat in *Editis*) ex *MSS.* restituimus.

o Ὁ κτίσης] More majorum παροξύνουσι *Baſ. G.* & *MSS.* κλῆσις reperitur apud novissima *Lexica.* Bern.

p Ἀβραμῳ] Ita *Big. Samb.* & *Caſ.* Ἀβραμω in *Editis.*

† *Deducendum esse curare*] Nimis intricate vertit *Hudson*, quod ita melius potuerant, *collaturum sese, quod ad facilem faceret abitum, & cuncta illa, quorum* &c. Confer Suetonium in Nerone Cap. 30. *Haverc.*

* *Subriserit,*] Vide Cl. Fabricii Cod. Apocr. V. T. p. 366.

Ἀγάρης τὸ μὲν πρῶτον ἔστεργεν, ὅθεν ἀπολείπεσθαι τῆς ὡς πρὸς ἴδιον [q] υἱὸν οὐσίας. ἐτρέφετο γὰρ ὑπὸ τῇ τῆς ἡγεμονίας ἐλπίδι. τεκοῦσα δ' [r] αὐτῇ τὸν Ισακον σὺν ἠξίου συνεκτρέφεσθαι [s] τούτῳ τὸν Ισμάηλον, ὄντα πρεσβύτερον, καὶ κακουργεῖν [t] αὐτὸν δυνάμενον, τοῦ πατρὸς [v] αὐτοῖς ἀποθανόντος. ἔπεισεν οὖν τὸν Αβραμον εἰς ἀποικίαν σὺν πέμπειν αὐτὸν μετὰ τῆς μητρός. ὁ μὲν οὖν κατὰ μὲν ἀρχὰς ἀπρονοήτως ἐπείθετο τῷ αὐτοῦ γνώμῃ εἰς ἣ Σάρρα ἐπιβουλὴν· πάντων ὠμότατον ἡγούμενος εἶναι, παῖδα νήπιον καὶ γυναῖκα ἄπορον τῶν ἀναγκαίων ἐκπέμπειν. ὕστερον δέ, καὶ γὰρ ὁ Θεὸς ἤρέσκετο τοῖς ὑπὸ τῆς Σάρρας προτεταγμένοις, πεισθεὶς παρεδίδου τὸν Ισμάηλον τῇ μητρὶ, μήπω δ' αὐτὸς χωρεῖν δυνάμενον· ὕδωρ τε ἐν ἀσκῷ καὶ ἄρτον φερομένῳ [x] ἐκέλευσεν ἀπιέναι, ὁδηγῷ τῇ ἀνάγκῃ χρωμένῳ. ὡς δ' ἀπιόντων [y] ἐπιλέλοιπε τὰ ἀναγκαῖα, ἐν κακοῖς ὢν. ὕδατος δὲ παυσαμένου, ὑπ' ὀλίγης τινὶ θέσει τὸ παιδίον ψυχορραγοῦν, ὡς μὴ παρόντος τοῦ ψυχοῦ ἀφῇ, πρόσω πορρωτέρω. συντυχὼν δ' αὐτῇ θεῖος ἄγγελος, πηγήν τε φράζει πεφευγυίᾳ, καὶ κελεύει θαρρεῖν τῆς ἀνατροφῆς περὶ [z] παιδίου· μεγάλα γὰρ αὐτοῦ ἀγαθὰ θεὶ μένειν [a] ἐκ τοῦ Ισμαήλου σωτηρίας. ἡ δ' ἐθάρσησε τοῖς προκατηγγελμένοις, καὶ συμβαλοῦσα πιμέσι, λάβρου ἐξ αὐτῶν ἐπιμελείαν λαφύσσει τὰς παλαιπωρίας.

tum, primum diligebat; pari cum benevolentia, ac si ex se fuisset genitus, prosequens. alebatur enim in spem successionis. Verum postquam ipsa Isacum peperit, haud æquum censebat Ismaëlum cum hoc *puero* educari, utpote qui natu major, eumque injuria afficere potuit, patre eorum defuncto. Suadebat igitur Abramo ut eum una cum matre aliquo deducendum esse curaret. Ille vero primum non advertebat mentem ad ea quibus valde studebat Sarra: rem omnium atrocissimam esse ratus, puerum nondum adultum, & mulierem, cunctis quæ usui erant egentem, ablegare. Postea vero (nam & Deus quæ instituerat Sarra comprobavit) persuasus Ismaëlum matri tradidit, utpote qui solus iter facere adhuc non potuit: jussitque aquæ lagenam & panem ferentem discedere, quo eos necessitas duceret. Quam primum vero abeuntem deficere cœperat commeatus, solicita erat & anxia. At cum nihil fere aquæ supereſſet, puerum vix animam trahentem sub abiete deponens, ne ea præsente exspiraret, ulterius proficiscitur. Ipsi autem obviam veniens Dei angelus, & fontem in propinquo indicavit, & curam pueri educandi habere jussit: eam enim magnam felicitatem manere ex Ismaëli salute. Illa vero prænunciatis fidem habens, & cum pastoribus sermonem conferens, illorum cura & benignitate miseriam evasit.

Ismaëlo matrique sitientibus adest Angelus Dei. Gen. c. 21.

δ'. Ανδρωθέντα δὴ τῷ παιδὶ γυναῖκα ἄγεται, τὸ γένος Αἰγύπτιον· ἔνθεν δ' ἦν καὶ [b] αὐτὴ τὸ δεκαῖον· ἐξ ἧς παῖδες Ισμαήλῳ γίνονται δώδεκα πάντες· [c] Ναβαιώθης,

4. Puero igitur ætatis jam adultæ connubio jungitur mulier, oriunda ex Ægypto (unde & ipsa olim originem duxerat) ex qua Ismaëlo nati sunt

Duodecim Arabum Phylarchos ex Ægyptia procreat Ismaëlus. Gen. c. 25.

[q] Υἱὸν οὐσίας.] Vocem υἱὸν inserunt *Samb.* & *Big.* omittunt *cæteri.*

[r] Αὕτη] Αὐτὴ *Samb.*

[s] Τούτῳ τὸν] Τοῦτον τὸν *Vat.*

[t] Αὐτὸν] Ita *Bas. G. Cas. Hen.* & *Vet. Interpr.* αὐτὸν omittunt *Big. Samb.* & *Vat.*

[v] Αὐτοῖς] Αὐτοῦ *Hen.* & mox δι' ἑαυτοῦ.

[x] Ἐκέλευσεν] Ἐκέλευε *Vat.*

[y] Ἐπιλέλοιπε] *Hen.* ἐπελελοίπει τὰ ἀναγκαῖα αὐτούς *Bern.*.

[z] Παιδίου] Ita in plerisque *MSS.* παιδὸς *Hen. Bas.* & *G.*

[a] Ἐκ τοῦ Ισμαήλου] Ex τοῦ αὐτοῦ *Hen.* ἐκ τοῦ παιδὸς *Vet. Interpr.*

[b] Αὐτὴ τὸ δεκαῖον·] Mox πάντες suppressit Epiphanii stulta cautio, parque Henneb. *Bern.* Αὐτὴ *Samb.*

[c] Ναβαιώθης,] Veruntamen de Ismaelitis, quos literæ vulgares *Saracenos*, vulgares tamen sacræque à grandi matre *Hagarænos* & *Agræos* nuncupant, bene lateque mereri, si valde discuperem, jam modo paginæ minus conceditur. Necessarium tamen esse duxi atque utile, ut viri eruditi uno conspectu intelligerent, quantum aut prava Scribarum industria aut nulla, qui Græce Latineve Josephum, quique Moysen hisce dialectis aliisque descripserint, passi demum fuerint antiquissimarum totius orbis invictarumque tribuum proceres. Primo autem horum Principum adhuc dum manet in Jemana, prospera Arabum regione, nomen priscum نابت aut نبت aut نبيت & نبات, unde arripuit Stephanus suum ναβάτης, (hæc enim sonorum discrimina perlevia habent Philologi Arabici) quod rite interpretaberis ἔθνος ἰσμαηλίτου. Quin minus adeo bene Philo, Hieronymus, aliique Critici sacri *Prophetiam* ea voce significari contendunt. Ab hoc patriarcha tribum veterem deduci titulo ذات النبات tum pagum insigniri video prope Meccam: & inter Eudæmones Amrum Ebn Malec, Mohammedem Ebn Said, aliosque plures gentilibus nominibus venisse ابن نبات & النباتي. Hunc hominem vocat Moyses Gen. c. 25. נבית scriptura Judæorum; atque plenius in textu versioneque Samaritticis, & paraphrasi Onceloſi, nec non ex consensu Masore, tharum tam ad Gen. c. 36. quam 1, Par. c. 1. imo Esaiæ vatis c. 60. 7. נביות. Ad hæc Samaritæ, qui Arabice legem transtulere نباوت: quippe quatuor exemplaria Bibl. Samaritarum, & inter illa pervetus codex doctissimi Huntingdoni præferunt נבאות, vice notioris נביות. Arabs Waltonianus ونبيوت, Judæi Mauritii observantius نبايوث: LXXII. Doctores in Lege & Prophetis ναβαιώθ, tribus aut quatuor syllabis. Josephus tandem ναβαιώθης inflectit, quod Epiphan. ut amat, repressit in *Nabaoth*. Euseb. etiam in Lexidio, ναβαιώθ, χώρα ἐν τοῖς. vide c. 60. Quinetiam Geographus Byzantius differte illum principem describit, ubi ait ναβαταῖοι, ἔθνος τῶν Σαρακηνῶν ἐφεξῆς, ἀπὸ ναβάτου τινός. Arabum istorum felicium aliquis dixerit, من النبات: quoniam النباط seu *Nabathæi* Græcis scriptoribus Latinisque, in Eremo spatiari noscuntur, quam hinc Cœle-Syri Judæique, illinc Chaldæi excludunt. Ναβάτης δέ ἐστιν ὁμαλεῖσι, ait Stephanus Orientalium quidem originum sedulus sectator, ὁ ἐκ τοιχείας ῥυείσης: quod tantum abest a nugis Græculis, ut calumniatur insulsus ille Judæus, qui misera commentaria tanto Geographo nuperrime subjecit, nihil adeo certius occurrit notiusque Ismaelitarum Doctoribus, quam نبيذ spurium filiolum & expositum denotare, sive الصبي تلقيه امه في طريق, in Oceano Arabismi; sed نبيت aut etiam alia litera ποθμηνικῇ نبيط, & نابطة, ignobilem prolem vilisque conditionis, خبيث & خسيس vel ex adagio significant. Quamvis autem amplissime pervagatum sit hoc nomen, per Arabiam Desertam & Saxeam, per Divitem alteram atque demum supra montes Chaldæorum; haud imperite tamen in Arabia pene insula cum Stephano sedem primam ναβαιώθ sive ναβάτ quæritabis. Multa hanc opinionem juvant. Jemana ortus fuit prænobilis vir ابو حي, decus *Bani Nabat*, eadem Ebn Said *Nabatenus*, aliique multi: deinde نبط & نبيط, unde *Nabathæa* in Geographicis Græcorum & nostrorum hominum, ultima litera discrepat, sensu licet *pullulandi* cum nomine primi Ismaelitæ satis conveniat. Postremo Grammatici Geographi Arabum in Chaldæa terra statuunt *Nabathenos* cum suis ritibus ac Philosophia, *Vasithum* inter & *Basram*: haud quidem cis Euphratem ad Erythræum pelagus hanc gentem exporrigunt per deserta petrasque Arabum; quod tamen fecere Eratosthenes perantiquus & doctissimus Philologus, Artemidorus, Dionysius, Josephus Mattathiæ, Plinius, Ptolemæus, alii. Ad Bosram etiam Idumæam quod puto, non Chaldaicam reperiri asserit populum نبات Grande Arabum Lexicon. Certissimum autem est scriptores veteres, maxime Poetarum nationem, *Nabathæam* ad Arabiam totam tendere, sicut meliores vates in S. Bibliis *Cedarenorum* pandunt appellationem. Esaias idcirco c. 60. tam נביות quam קדר ita diducit, pariterque Jonathan interpres substituit *Oves Arabicas* pro צאן קדר. Istæ autem de maximo Ismaelitarum dictavi, quæ in his angustiis forte potui; subjiciam porro S. Hieronymi verba in Traditionibus Hebr. *Duodecim filii*, inquit ille ex Josepho, *nascuntur Ismaeli, è quibus primogenitus fuit Nabaioth: à quo omnis regio ab Euphrate usque ad mare Rubrum, Nabatena usque hodie dicitur: quæ pars Arabiæ est. Nam & familiæ eorum oppidaque, & pagi, ac munita castella, & tribus eorum hac appellatione celebrantur* (quid expectatis disertius?) *ab unoquoque ex his*; Cedar *in Deserto*, & Duma *alia regio*, & Theman *ad austrum*, & Cedma *ad orientalem plagam dicitur*. Paria habet Sophista Gazæus, qui non pauca delibavit ex Josephi Archæologiis ad Octateuchum: *Ismaelitæ, qui Agareni & Saraceni, occuparunt universam solitudinem, quæ se extendit ab Assyria versus orientem solem* (rectius *ab illo*) *usque ad mare Rubrum, & regionem quæ Abatene* (l. *Nabatene*) *vocatur, & ad præjacentem solitudinem usque in Ægyptum*. Quoniam vero Strabo adnotavit in pulcherrimo suo opere *Agricolas* præsertim vocari qui Syriæ Damascenæ ac Judææ ab oriente obsident, scias interim, tam انباط quam نبايت ejus vitæ homines, seu فلاح denotare.

Princeps secundus nomen suum κήδαρ recte servavit apud

sunt filii duodecim universi; Nabajothes, Cedar, Josephum, ex Hebraico קדר sive patrio قادر. Ab eximia enim sui virtute ac potentia, quam vir Dei etiam vocat כביר קדר, nomen ille nactus erat: non vero, quod asseruerunt Philo, Origenes ad Psalmos, S. Hieronymus, aliique Theologi, tam Judæi quam Christiani, ἀπὸ σκότους. قادر insuper scribunt uterque Arabs in Archivis Illustrissimi Laudi: قدر Judæi Africani, قيدلر Arabs Waltonianus, Syrus haud semel קדר. Vitio autem vetere ac perpetuo Samaritarum Hebraici codices reponunt קרר, & illorum paraphrastes Arabicus قدن, pro celebratissimo vocabulo קדר. *Cedræorum* etenim propter juga Beatæ Arabiæ meminit, ubi loci *Rathenos* constituit, Cl. Ptolemæus, ipsa anima Geographiæ; Stephanus *Cedrosorum* in Deserta Arabiarum, *Cedarenorum* ibidem alii: dein inter primos Mostarabes قيدر Phylarchum recensent, scriptores patrii. Audite Philonem, ἔστι δὲ κηδὰρ, χώρα ἀσύμαμ, lego ἀραβίας, aut clarius S. Hieronymum, *Est autem* Cedar *regio in eremo Saracenorum, à filio Ismaelis* Cedar *ita cognominata.* Veruntamen idem plane ceciderat à tot seculis nobilissimus Propheta Esaias c. 42. 11. ישאו מדבר, ἀφράσθητε ἔρημοι; ibi Jonathan חצרים תשב קדר interpretatur, ut solet, perite, יתבין מדבר ערבאי *Arabiæ sitientis incolas.* Hieronymus vero Rabbinis submonentibus, *levet desertum, in domibus* (rem miram) *habitabit Cedar.* Pro solita sua facundia etiam Jeremias c. 2. 10. in caurum & vulturnum dimittit ingratos Judæos hisce verbis, ἔλθετε εἰς νήσους κιτιίας, καὶ εἰς κηδὰρ ἀποστείλατε. Et planissime omnium Ezechiel is inter Majores vates c. 27. ערב וכל נשיאי קדר, ἡ ἀραβία, πάντες οἱ ἄρχοντες κηδάρ. Jonathan Targumista illo Commate, ערב וכל דברי נבט. Id propter ἰσμαηλίτας *Arabes*, *Nabatæi*, atque *Cedareni*. Adde hisce Catenam Græcorum Patrum, χώρα ἣ κηδὰρ σαρακηνῶν, ἄοικοσα δ' ἐρήμη; & præ cæteris Theodoretum ad Jer. c. 49. חצור, ἤτοι αὐλὴν καλεῖ πᾶσαν πλὴν τῶν σαρακηνῶν σύσασιν· ἐπειδὴ νομάδες εἰσὶν ἐν σκηναῖς κατοικοῦντες. Isque alibi suarum ἐξηγήσεων perspicue & asseveranter enarrat de hoc secundo principe, ὁ κηδὰρ δεύτερος ἦν ἰσμαηλίτης· οἱ δὲ πάντα λόγοιοι ὁ πόρρω τῶν βαβυλώνος μέχρι τήμερον ἰσμαηλῖται). Tum itaque prope Themam cis montes Chaldæos castra posuerant, quos *Martinos* quidem appellat Ptolemæus: quin etiam hos infestatores Babyloniæ, *Scenitas* quam proprie dici dudum observavit Plinius, veteris eruditionis apotheca: atque insuper Gorionides ille Josephus אהלי קדר in Hymnis Divinis *Arabum scenas* indicare aperte dixerat, teste Abenesdra.

Archontem autem tertium LXXII. Alexandrini & utrique Arabes Magni Laudi suaviori hypertne appellant ابديل & ἀβδήλ, aut mendo perfrequenti ναβδηλ: & Ambrosius exinde *Nabdeel*. Simili modo Josephi supellex tota, ἀβδηλος, & *Abdeelus* servat, tanquam ex Hebræo אבראל. Philo etiam ne parcus videretur, duplicem formam interpretando suggerit, sicut Hieronymus docet ad *Nabdeel*, puta *serviens Deo* & *ursus Dei*, quæ sunt עבראל & עבריאל, aut tritum Arabibus nomen عبدالله: atque rursus דבאל. Atat ὁ νομοθέτης reliquerat suo volumine ארבאל, ut Judæi Samaritæque ex tot monumentis Legis priscæ facile nobis persuadent: neque mirabuntur adhuc, quicunque libros orientales versent, ארכל scribi nonnunquam, א altera extrita, in Pentateucho Samaritico; aut versionibus Arabicis Samaritarum, tum Judæorum & Græcorum, pro plenario ادبال, legi toties ادبل & ادبل, qua forma valde sibi placent gens Arabum.

Dein ducis Mabsami gratum est nomen & odoriferæ regionis domino conveniens; cujus etiam soror paris suavitatis vocabulo בשמת insigniebatur, Gen. c. 36. 3. מבשם quidem & מבשם accepimus à Scribis Samariticis, atque à Judæis Mixobarbaris: tenuius vero hoc enunciant Judæi cæteri de sacro Moysis volumine, מבשים, & ab his Antiocheni Christiani haud semel מבסם, pariterque Arabes Waltonianus & Laudinus مبسم & مبسام: & Hieronymus à Judæis *Mabsam*. Semel lego μαῦσαν in MS. Alexandrino, quod vocant. In codicibus reliquis tralationis Græcanicæ μασὰμ, præter Cottonianum μασὰν, quocum Ambrosius facit inter Latinos. Inde Josephi editio utraque obtinuit μάσαμος, ubi *Big.* & *Samb.* μασαμᾶς; Epiphanii denique excusa pleraque *Mabsamus*, scripta varie referunt *Marsamus*; & *Maxamus*, Schotani insuper conjectura probabilis μάψαμος: vel Josephus potius scripsit olim μάσαμος seu μασαμᾶς; vel tu eliges ex tot vocabulis, quod ore Græco forte dignius existimaveris. Neque omittendum alium esse ordinem Josephi, quam Moyses præscripserat in hoc stemmate: apud hunc reperis à tertio principe *Mabsam*, *Majma*, *Duma*, & *Massa*: apud Josephum in impressis, ἰδουμᾶς, μάσαμος, μαίμασος, μάσασος, μάσμας, atqui in membranis *Big.* & *Samb.* μασαμᾶς, ἰδουμᾶς, μάσμασος, μάσμης. Tum etiam scripta Epiphanii ea nomina disponunt hunc in modum, *Marsamus*, *Masmasus*, *Idumas*, *Masmisus*, sed & ejusdem Scholastici τὰ ὑπωδέντα, *Mabsamus*, *Musmaus*, *Dumaus*, *Masaus*. Cl. Bosius legendum monet, μασαμᾶς, ἰδημᾶς, μάψαμος, μασᾶς: cui sententiæ proxime accedo, reddito tamen secundum Epiphanium ordine sacro, μασαμᾶς, μάσμας, ἰδουμᾶς, μασσᾶς, atque pergendo, χόδαδος, θεμανος, ἰέτους, ναβαιώθ, (ubi *Big. Samb.* & *Cas.* ναβαῖος,) καδμᾶς, pro Typographorum oscitantium καλμασος, aut κάδμασος Scribarum.

Mibsamam sequitur, simillimo typo nominis משמע aut inter Samaritarum Philologos *Mashmah*, مشمع. In opere polyglotto Waltoni Arabs ad Genesin مشماع expressit, & Chronicorum initio mollius مسمع, Erpenianus Arabs مشمع, & Laudini ambo مسماع: viri Ecclesiastici μασμὰ, post LXXII. Judæos, sed Complutenses μασμὰν, Ambrosius *Masmam*. Josephus demum, cujus verba nunc impendio sectamur, μασμασος vertit ex Hebræo, si Scribarum veterum fides apud nos valeat, ut *Big.* & *Samb.* atque ex Latinis membranis *Voss.* 1. *Mert.* & *Vig.* sed μαίμασος vox inutilis ex *Basil.* prodiit. Digne autem accedit ad literam Moysis *Masmaus* recentium Typothetarum, nisi ipsi id nominis ab Hieronymi *Masma* forte derivaverint. At vero quod multum præstat litibus istis librariis, quintum Ismaelitam patria nomenclatura vocatum fuisse ajo ما السما, quo nihil beatius sane contingit in Arabum climate. Hunc titulum postea vendicabant sibi complures Reguli Arabiæ Petrææ: &, ne desit huic opinioni fides ac firmitas, in S. Lege memorat summus Moyses ماالذهب, inter principes Idumæos ad Gen. c. 36. Cæterum aut jam dicta faciunt satis, aut dux iste مبسع appellitari poterat sua in tribu. Professores literaturæ Asiaticæ norunt quid velim, alii vix intelligerent, si verbis pluribus dicerem.

De proximo Phylarcho monere æquum tam à Moyse quam Esaia דומה scribi syllabis duabus, دومه etiam cantari adhuc in conventiculis Samaritarum; *Duma* reddidisse Hieronymum à labiis Doctorum Hierosolymitanorum; δουμὰ forte LXXII. Alexandrinos, sed & Aquilam Ponticum; Arabes tamen Syrosque دوما Es. c. 21. præter Mauritanorum دومه. Nihilominus Josephus contra tam spissam fidem, cum obscure scribi in membranis suis Hebraicis viderat ודומה Gen. c. 25. literam conjunctivam adeo contraxit in Jod; quod in optimis libris millies contingere nimia cura comprobarunt Masorethæ. Exinde *Big.* & *Samb.* ἰδουμᾶς, atque κάδμας ambæ editiones, tum Epiphanio paraphrastæ *Idumas* aut *Ydumas*. Cum Josepho paria peccarunt Annalium S. LXXII. aut sane pauciores Interpretes Græci, & in Genesi S. Ambrosius, ubi *Iduma* legerat. Nam Paralipom. principio, ubi idem regulus cum suis fratribus describitur, cuncta plane Græcorum exemplaria habent ἰδουμά, velut ab authentico ירומה. ἰδουμὰ etiam in libris Moysis ponunt Biblia Complutensia, MS. Carolinum, & venerandus codex D. Cottoni viri docti & perillustris. Adde his apud Esaiam vice משא דומה, Græcam Ecclesiam legisse omni seculo ὅρασις τῆς ἰδουμαίας, i.e. *Visio Idumææ* ex vetere versione Romana: sive ut Arabum Christiani loquuntur, النبوة في ادوم, Ubi Aquila & post illum Hieronymus correxerunt, *Onus Duma*, quod *silentium* significare aut *similitudinem* adnotat Rector Bethleemiticus. Verum non deferam facilis τὰς γραμματεῖς τῶν ἰουδαίων; novi etenim δούμαθα apud Geographos Græcos, præcipue Glaucum in originibus Arabicis, & instauratorem Orbis Ptolemæum, necnon دومة الجندل *Daumatoljandal* apud Arabicos in Eremo istius climatis ad gradum LXXV. longi orbis, & pene XXX. lati, ob vetustatem oppidi celebrari: veruntamen *Idumæos* à parente *Ruso* nomen suum traxisse, non ita ab hoc principe. Ptolemæus quidem, dum ampliat Græco more Arabiæ εὐδαιμονίαν, *Dumatham* collocat, ubi fecerit maxima lux horas pene XIV. inter celebriores Divitis Arabiæ, parte altera suorum γεωγραφούμενων; Calcosendius tamen & plerique Arabum, qui suam Peninsulam fortunatam intimius noverint, دومة الجندل in extremo Desertæ Arabiæ constituunt, qua Chaldææ committit, intervallo hebdomadali à Damasco, & ipsius duplo à Medina: &, quod maxime opinionem nostram adstruit de duce *Tema*, idem polyhistor refert دومة الجندل fuisse قاعدة primariam sedem regum *Temæorum*.

Ismaëlitarum septimus, משא scribitur ש plena asperaque in membranis Hebr. Cuthæorum, pariterque مشا in paraphrasi horum Arabica, itidemque in ἀσσὰρ Erpeniana. مسا & מסא Arabs Syrusque Waltoni, tum in Moyse, tum extra eum. *Massa* משא lectio est Judæorum, μασσὴ Græcorum omnium & Antistitis Mediolanensis, nisi quod Cottonianum exemplar & Eusebii Lexicon μασσσὴ nimia voce producant. Hoc etiam ludunt Josephi Scribæ. μάσσασος *Big.* & *Samb.* μάσσης legunt *Bas. Gen.* & *Cas. Massisus* itaque ex Latinis *Vss.* 1. *Star. West.* 2. *Goul. Vig.* & *Bal. Masaus* tamen prodiit è prelis *Col.* & *Bas.* Hieronymiani *Massa* persimilis: μάσσα adeo vel μασσᾶς scripsit olim Josephus. Hunc quidem ducem reliquisse sui monumentum urbem μασσὴ, משא seu *Mesa* Gen. 10. 30. Grammaticis tam Samaritanis quam Judaicis, haud indubius aio, tanquam limitem Arabum occiduum, quem Saadias *Meccam* interpretatur. Meccæ autem positum à littore Erythræo quis nescit meorum lectorum? Addam his مساي

pla-

[g] Μάσμα, [h] Μάσσα, [i] Χοδάδ, [k] Θέμαν, rus, Abdelus, Mabſamas, Idumas, Maſmaus, Maſ-

plagam occidentalem, ubi veſperaſcit dies, in libris Saracenorum denotare. Ait idcirco divinus Legiſlator Gen. c. 10. Cahtanidas late habitare ἀπὸ μασσὴ ἕως ἐλθεῖν εἰς σαφηρὰ, ὄρος ἀνατολῶν: ſive ex Ptolemæo, inter *Muzam* & *Sapharam* quam in regione thurifera eandem recte ſtatuit cum ظفار politiſſimus Golius, licet in vicinia ſit & aptus huic etymo locus ضفير. Tantidem etiam ſuggerit Bochartus in priore magnorum Operum. Verum non tam arcte ſe continebant Joctanis genus, ſed inter Arabicum ſinum Perſicumque, per Arudam, Jemanam, Tehamam, Hajazam, & Nejdam latius multo habitabant, famamque ſuam alte adeo imprimebant, ut XL. rerum mortalium ſecula memoriam eorum uſque delere neutiquam poterant. Exiſtimo autem משא inter filios Iſmaeli Maſanorum genrem condidiſſe, quam inter Eremitas Arabum curare deſcripſit Cl. Ptolemæus.

Filius autem octavus Iſmaeli, ſi ſatis vacaret huic proſapiæ, moleſtiæ plurimum nobis equidem daret. Nam Maſorethæ minus ipſi ſibi conveniunt; dummodo חדד ſcribi jubent in venerando Moyſis opere, modo חדר Annalium S. priore, literis prima & poſtrema variantibus. Judæis etiam magiſtris obſequitur in hoc diſcrimine B. Hieronymus, adeoque heic *Hodad* Latine, ille vertit *Hadar*. Ambiguam porro invenimus tralationem Syrorum ex חדד & הדד adſervata tamen utrobique litera initiali. Veruntamen חדד legunt in Moyſe ſuo ſcribæ Samaritarum & Arabice iidem reddunt هدد *Hadad*. Arabs Walton. هدذان dedit ad Geneſin, & in Chronicis هدد. Arabes etiam Laudini خادلد de Græco. Soli Judæi qui inter Mauros agunt, Legis ſuæ non immemores retinent in Geneſi حدس. At vero Samariticum הדד comprobant ſatis ac tuentur Onceloſi perantiqua paraphraſis Conſtantinopoli excuſa, Bibl. Veneta minuſculæ formæ cum Targumim, tum MS. Alexand. cujus lectio χοδδὰδ 1. Par. 1. pro vulgatiori χοδδὰν, aut Laudino & Complutenſi χολδὰδ, & cujuſdam Editoris ἀδὰδ, unde apud Ambroſium *Adad*: at omittam ſuſpecta vocabula χαλδὰ Cottoni, aliorum χοδὰν, atque *Choadad*, *præcipuum*, apud Interpretem nominum Hebraicorum. Viget autem adhuc heros illius honos in feliciori Arabia, valdeque ibi regionis prædicantur familiæ, non ſolum لدد & لد, à virtute & potentia Phylarchi ita nuncupata; ſed magis ipſius هدلد, quod nomen & Moyſes expreſſerat, inter tribus Jemanitidas præclare nobilis. Huic auten principi, quod de cæteris fere obſervavit Joſephus, هد virtus ſua & generoſitas animi nomen paravit. Cui hæc minus placent, alia noſtra conjectura fruatur: hæc vult in extremo telluris Palmyrenæ, cui Arabiam miſeram incumbere omnis monſtrat Geographia, urbem nomine ἄδαδα latam pluſquam gr. 34. à medio Orbe, longamque 72. ab hoc principe inſigniri, &, quod multo illuſtrius accidit, reges Damaſcenos ab eodem *Benhadad* ordine ſuo nuncupari, ne memorem ex ſacris libris Idumæos etiam dominos ejuſdem tituli בן חדד. Verum ut ad Joſephum hinc pergam; anxiam quidem ſentio ſcriptionem noſtrorum codicum in hoc Iſmaelita: χόδαμος enim & Latine *Quodamus*, quocunque me verto, ita reperitur, præter operas Latinas *Baſil. & Colon.* quibus *Adadus* debetur. A manu Mattathiadæ ſtillavit ſine dubio nomen ΧΟΔΑΔΟΣ, unde ſcioli ad barbariſmum minuendum fecerunt χόδαμος. Adnotabis inſuper, hæc XII. nomina ab annalibus S. deſcripſiſſe Joſephum, verius quam de Moſaicorum libro primo, ubi חדד nemo legitur. Schotano denique remitto ſuum χόδας.

Principis autem noni nomen in Cœle-Arabia adſervant tam θέμα à Chaldæa objectu montium diſſita, cui tribuit Ptolemæi κίνακξ gradus XXXI. ιγ΄ πλάτ. & LXXXV. ιγ΄ μῆκ. quam βασίλημα, Syriæ Damaſcenæ imminens pagus in lat. gr. 36. long. pluſquam 72. Arabice eum vocarem بر تيماء: ſicut tota illa eremus Scenitarum hodieque nuncupatur ſtricte بريّة aut corruptius *Beriara*. Idem ſane ſpatium vaſtum reperio in Annalibus ſacris. l. 1. c. 5. v. 9, 10, 11. vocatum olim מדבר ההגראים, ἀγαρλιτῶν ἤτοι ἀγραίων ἔρημον, qua Batanæam inter & Euphratem patet. Tam longe quidem famam ſuam expanderat Thema ille, ut S. Hieronymus ex Hebraico Judæorum תימא interpretatur. Nam Samaritæ in textu ſacro ſuiſque paraphraſibus legere malunt *Tima* תימה & تيمة. Syrus ad Geneſin *Thaima*, ſed principio Chron. atque Eſ. 21. 14. θαιμά, תימנא. Arabs Walt. ſemel تيما, alibi cum Erpeniano تيما. Senes Alexand. perpetuo θαιμὰν aut θημὰν: quibus cum conveniunt, ut opus, uterque Arabum Laudinorum تيمن & Ambroſianum *Theman*. Similiter Joſephi libri omnes Græci θίμαν: ex Latinis etiam vetuſtiores *Themaſus*, niſi quod Mertonenſis meo judicio veram lectionem præferat *Themas*, aut Græce θημᾶς. In hodiernum uſque diem permanere hujus principis gloriam fatentur ipſi Arabes in tribu تيم & oppido *Tima*, quod triduano itinere à Damaſco diſſidet, à Daumatoljandal dierum quatuor. Hinc reor locum vaſtum & immanem فلاة, ſimpliciter تيماء vocitari apud Grammaticos Arabum. Monet autem Calcoſendius تيما *Temam* triplicem reperiri per Arabiam, unum in Hajaza regione prope Meccam, præter caſtellum Medinenſe *Taima* (apud Geograph. Nub.) aliam in rure طي nobilis Jemanenſis, tertiamque quam volumus maxime بباديت الشام, *in Deſerto Syriæ*: ſic enim appellare ſolent Arabiam Deſertam, à ſua Cherſoneſo ſive جزيرة العرب tranſverſis montibus diſtinctam. Omitto autem facile Scriptores recentes, cum Iobi liber *Thema* infamet tanquam plagam intritam & calamitatem viatorum c. VI. 19. ἴδετε ὁδοὺς θαιμανῶν. ארחות תימא Saadiæ ברארי תימא, ubi Syrus retinet תימא Arabſque Walt. تيمن. Item Jer. c. 25. 23. pro תימא Hebraico, Græci legunt θαιμὰν, & ab illis Arabs Bibl. Londinenſium ثامان Eſaias denique c. 21. 14. ubi ſimillima leges verbis Iobi; in *oraculo* ſeu *onere Arabiæ* declamat, ὕδωρ φέρετε οἱ οἰκοῦντες ἐν χώρᾳ θαιμὰν, Hebr. ארץ תימא; Hieronymus Jonathanque interpretes, *terra Auſtri*, non optime. Conſtat igitur inter ſitientes Arabiæ incolas præcipuos fuiſſe Themitas à Thema Iſmaelita ſecundum Hebraicam veritatem oriundos, ſecundum Græcos vero à Themano Eſavi nepote, unde & θάμνα in Geographicis Strabonis accuratiſſimi ſcriptoris. Idem ille תימא fortaſſe an partem quintam fecit felicis Arabiæ? ut incolæ ſolent eam plagam partiri, nomine تهمة & تهامة, de qua Geographorum Arabicorum nemo tacet.

De decimo vix variant manus ſcribarum: is enim in omnibus Joſephi codicibus ἰέτουρος appellatur, apud LXX. ἰετούρ. Gen. c. 25. unde Ambroſii *Jetur*, aut 1. Par. 1. fortius ἰετοῦρ, Hebraice יטור non ſemel, & in Arabicis verſionibus tam Samaritarum quam Judæorum يطور. Hunc patrem agnoſcunt *Iturei*, qui in deſerta Arabia juxta Boſram habent, ut Strabo, Philo, Euſebius, aliique teſtantur; atque diu ante hos Paralip. S. Scriptor. l. 1. c. 5. 19. in bello Nabatheno ex familia Iſmaeli recenſuit *Hagareos*, *Ituræos*, *Napheos* & (de quo inferius dicam) *Nodab*. הנראים יטור נפיש ונודב, quos omnes Syrorum ſimplicior ac vetuſtior tralatio, quam imitatur Arabs Waltoni, *Sacæorum* noto nomine سلان سماقا non immerito complexa eſt. De his enim opportune monet Ptolemæus in nobiliſſimo opere, ἀπ' ἀνατολῶν τῆς βαζανίτιδος, ἡ τραχωνῖτις, καὶ ἐπὶ ταύτης ὑπὸ τὸ ἀλσαδάμιον ὄρος οἱ ἰτουραῖοι) ἔθνος. Arabicam autem Trachonitida cum Ituræa confundit ſæpius Euſebius in Geographico ſuo Lexico. Quinetiam niſi interveniſſet dux ille Iſmaelita, dicerem *Ituræos* nomen traxiſſe à jugis Alſadami ſub quibus delitebant: quippe ab الطور quod *montem* ſignificat, (& præcipue tremendum illud Sinai jugum in Arabia montoſa ſeu petræa inter Madianæos, quos ad extrema حجاز contulit Eutychius Alexandrinus) facile deducimus ἰτουραῖοι, ut ab التابور *Itaburium*, unde Philo in locis, ἰτουραία, ὀρεινή. Vel idem potius parens fuerat unuſque طور atque يطور. Patet adhuc via alia conjectanti يطور itaque inter ſuos obtinuit nomen قطر aut قطرية qua audacia apud Arabes, veteres recentes, venit وحطان vice vocis ſacræ يقطان.

Penultimus horum ducum ναφαισ nomine extat in *Baſ.* & *Gen.* editionibus Joſephi, necnon in Epiphanii codd. *Merr. & Bal. Napheſus*. Quapropter ναφαῦς *Big. Samb.* & *Caſ. Napheus* S. Hieronymi in Quæſt. Hebr. ſicut *Napheſus* quorundam librorum, voces vix utiles æſtimabis. Moyſis Interpretes Græci ναφὶς exhibuerunt, Ambroſius *Naphes* ab his: ſed ubi Chronicorum legimus ναφισαῦς, atque initio quidem iſtius libri ναφὶς, ab Hebraico נפיש, quod Arabice ſcribunt Judæi plerique & totum genus Samaritarum نفيس. Hieron. ad S. Bibl. *Naphis*, & in locis idem *Nephes*, *refrigerium*, *vel anima*: imo Syrus aliquoties proponit נפש. Tribum autem Arabicam, cui hunc ſatorem præficerem, nondum ſane reperi: quærant hanc alii ſuo otio.

Noviſſimum incrementum Iſmaeli καδμαῖος appellabatur Joſepho, ut nos ignorare nolunt *Big. Samb.* & *Caſ.* exiguo mendo ab illis diſcrepat excuſum nomen καλμαῖος: impenſius tamen adprobo Epiphanii *Chodamas*, unde reſtitui poſſit Græco καδομᾶς ex Hebraico Samaritarum קרמה, ſeu قدمة, *Cadma*. Judæi ubique legunt קדמה *Cedma*, & Arabs Waltoni قدما, alius قدما. καδμὰ LXXII. Alexandrini, & MS. Alexand. ad 1. Paral. c. 1. καδμὰμ, atque Cottonianum ad Geneſin καδμὰν. Hieron. denique haud ſemel *Cedma*, *orientalis*, *vel antecedens*. Ab illo parente Arabes Petræi Deſertique, quos profligaverat jampridem Nabuchodonoſorus, appellati ſunt Jerem. 49. 28. בני קדם, atque קדר à fratre hujus. Eodem facit egregius Divinarum literarum Interpres Theodoretus, οἱονεὶ ἢ ἀφ' οὗ καδὲμ, ἀπὸ ἰσμαὴλ· τούτῳ γὰρ πᾶσις ὁ καδὲμ. Iſmaelita autem iſte poſtremus ſedem fixit in Eremo Arabum haud procul à ſinu Meſanio, ſi recte colloco; *Cadema* ſane ſcriptoribus patriis nuncupatur is locus. Neque abeſt longe nobile nomen يقدم: quam formam amant totus fere oriens, Arabes vehementer, velut fer-

Massaus, Chodadus, Themanus, Jeturus, Naphæsus, Cadmas. Hi terram omnem ab Euphrate ad mare Rubrum pertingentem habitant, regionem Nabatenam appellantes. Sunt autem illi qui *toti* Arabum genti & tribubus nomina sua dederunt, cum propter ipsorum virtutem, tum propter Abrami dignitatem.

Ιέτυρ, [l] Νάφαισις, [m] Κάδμας. ἔτοι πᾶσαν τὴν ἀπ' Εὐφράτε [n] καθήκουσαν πρὸς τὴν Ερυθρὰν θάλασσαν κατοικῶσι, [o] Ναβατηνὴν τὴν χώραν ὀνομάσαντες. εἰσὶ δ' ἔτοι [p] οἱ τ' Ἀραβῶν ἔθνος, καὶ τὰς φυλὰς ἀπ' αὐτῶν καλῶσι· διά τε τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, καὶ διὰ τὸ Αβράμε ἀξίωμα.

XIV.

CAP. XIII.

De Isaaco Abrami filio legitimo.

ΚΕΦ. ιγ'.

Περὶ Ισάκε, ὃς ἦν γνήσιος Αβράμε παῖς.

Filiolum jam exigit Deus ab Abramo, qui servus dederat. Gen. c. 22.

ISacum autem pater Abramus supra modum diligebat, ut unigenitum, & senectutis limine dono Dei sibi natum. Hanc vero benevolentiam & amorem parentum puer ipse magis ac magis accendebat, eo quod omni virtuti studeret, parentibus obsequium præstaret, Deumque summa pietate coleret. Abramus autem suam felicitatem in eo posuit, ut filium securum à malis relinquens è vita excederet: id quod ipsi quidem ex Dei voluntate contigit. Qui, volens ejus erga seipsum observantiæ experimentum facere, apparuit ei, enumeratisque omnibus quotquot in eum contulerat beneficiis; ut & hostibus superiorem eum fecerit, & præsentem felicitatem sua ei benignitas dederit filium Isacum, eundem poposcit ut sacrificium & victimam sibi offerret; jussitque ut ipsum in montem Morium subducens, holocaustum *sibi* faceret, postquam aram *ibidem* collocaverat. Sic enim se manifestaturum esse ejus in ipsum pietatem, si etiam filii saluti anteponeret quod Deo

Ισακον δ' ὁ πατὴρ Αβραμος ὑπερηγάπα μονογενῆ ὄντα, καὶ [q] ἐπὶ γήρως ἐδῶ κ' δωρεὰν αὐτῷ τ Θεᾶ γενόμενον. [r] προσεκαλεῖτο δ' εἰς εὔνοιαν καὶ τὸ φιλεῖσθαι μᾶλλον ὑπὸ τ γονέων καὶ αὐτὸς ὁ παῖς, ἐπιτηδεύων πᾶσαν ἀρετὴν, καὶ τ τε τ πατέρων θεραπείας ἐχόμενος, καὶ πρὸς τὴν τ Θεᾶ θρησκείαν ἐπιτηδακώς. [s] Αβραμος δ' τὴν ἰδίαν εὐδαιμονίαν [t] ἐν μόνῳ τῷ, τ γόνον ἀπαθῆ καταλιπών, ἐξελθεῖν τ ζῆν ἐπίστετο· τοῦτο μέντοι κ' τὴν τ Θεᾶ βούλησιν ἔτυχεν. ὃς, [v] Διάπειραν αὐτᾶ βουλόμενος λαβεῖν τ περὶ αὐτὸν θρησκείας, ἐμφανισθεὶς αὐτῷ, καὶ πάντα ὅσα εἰκὸς παρεσχημένος καταριθμησάμενος, ὡς πολεμίων τε κρείττονα ποιήσαι, καὶ τὴν παρ' ἅπασαν εὐδαιμονίαν ἐκ τ αὐτᾶ ἀπαθῆς [x] ἔχοι τ γόνον Ισακον, ἠτήσατο τοῦτον αὐτῷ θῦμα καὶ ἱερεῖον προσάγειν· [y] ἐκέλευέ τε τοῦτον εἰς τὸ Μώριον ὄρος ἀναγαγόντα ὁλοκαυτῶσαι, [z] βωμὸν ἱδρυσάμενον. ἔτως γὰρ ἐμφανίσθαι τὴν περὶ αὐτὸν θρησκείαν, εἰ καὶ τ τέκνα σωτηρίας προ-

fertur יעקן pro עקן, *Iaxob*, *Isaac*, & يملك sive *Iúmelich* inter Arabum reges amicitia M. Antonii infelix: imo apud suos عرب & يعرب idem iste conditor Arabum. Præterea dux ille videtur nomen, concessisse מרבר קרמרת Deut. c. 2. 26. τῇ ἐρήμῳ κεδμὼθ juxta *Esbus* Arabicum, بريّة قدموث paraphrastis vernaculis: consule de hac plaga S. Hieron. ad חסבון. Dignum autem est notatu alterum Laudinorum pro *Cedma* substituere هاجر, quasi una eademque sede *Cedmitæ* gauderent & Agræi: tum etiam قدم & قدمة inveniri inter δήμους felicioris Arabiæ, quisquis Lexica Arabum MSS. versari noverit. Harum denique literarum periti ultro mihi condonabunt, si vel contendero pro קרמה inter phylarchos Arabum celebrari hucusque جذام & جذيم. Consimili ritu Scriptores Saracæni vice illepidi monstri كليباد scribunt sæpius جالوث. Hieronymum autem fefellit responso facili Rabbinus Hierosolymitanus, cum illi dictaret *Nodab* Paralipomenon eundem fuisse hominem atque modo *Cedma* apud Moysen. Ita solet indocta illa schola Sarram cum Ischa, cum Cetura Agaram, imo cœlum cum terra permiscere & confundere, ut aliquid dicere viderentur. Hæc ita scripsi de Ismaelitarum Patriarchis volante calamo. Excurrant autem alii, quo viam passim aperuerint Edrisius & Abulphedas, per *cabilas* & pagos, per castra & pureolos vagi veterisque populi: aut sedulo perlegant quæcunque ad Mohammedica Abilfaragii adnotavit E. Pocockius, vir plane venerandus & Gaza sapientiæ Orientalis, quotquot uspiam illarum gentium scire mores, studia, ac sedes desiderant, unde thus, myrrha atque balsama, & quod longe omnium carissimum, Biblia Divina ad nos veniunt. *Bern.*

d Αεδιηλ,] Ναδδαὴλ LXX.

e Μασσαμᾶς,] Ita ex *Vet. Interpr.* Μασσαμὰς *Big.* & *Samb.* Μασαμᾶς *Vat.* in *Editis* Μάσσαμ. in LXX. Μασσάμ.

f Ιδουμᾶς,] Sic *Big.* & *Samb.* Ηδουμᾶς *Vat. Basil.* & *G.* Ιδουμὰ LXX. *Cod. Alex.* in *aliis* Δουμά.

g Μάσμα,] Ita ex *Vet. Interpr.* & Μασμὰ LXX. In *MSS.* Μασμασ, in *Editis* Μάμμασ.

h Μάσσα,] Μάσμης tam in *MSS.* quam *Editis.* in LXX. Μασσῆ, & in *Vet. Interpr.* habetur *Massaus*, apud *Hieronymum* etiam *Massa*, unde Μάσσα rescripsit *Bernardus*: cui tamen Μασσᾶς non displicet.

i Χοδὰδ,] Ex lib. 1. *Paralip.* c. 1. (ubi LXX. *Cod. Alex.* habet Χοδδάδ) ita rescripsit *Bernardus*, pro Χόδαμ tam *MSS.* quam *Editorum.* in Latinis codicibus *Quodamus* aut *Adadus*, aut *Chadadus.*

k Θεμαν,] Ita in quibusdam *MSS.* Θείμαν *Vat.* quod propius accedit ad Θαιμαν LXX.

l Νάφαις,] In *MSS.* Ναρᾶς & Ναφθαῦς. in LXX. Ναφές.

m Κάδμας.] In *MSS.* Καδμαν, in *Excusis* Κάλμας, in LXX. Κεδμὰ & in *Epiphanii* codicibus *Cedmas*, *Cadomas* & *Chadomas*, unde *Bernardo* placuit Καδμᾶς. *Huds.* Credo Κάδμανος scripsisse Josephum, quod inter Α & Δ parva sit differentia, & Gen. 25. *Cadma* appelletur ultimus filiorum Ismaelis. *Rel.*

n Καθήκουσαν] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* καὶ καθήκουσαν in *Editis.* καὶ ἐπέκεινα καθήκουσαν *Hen.* imperite. *Bern.*

o Ναβατηνὴν] Sic *Samb. Hen. Hieronym.* & meliores codices *Stephani Byzantii.* Videsis *Berkelium.* Ναβαλὴν *Big. Casl. Basl.* & *G.* Bern.

p Οἱ τ' Αραβῶν] Οἱ τὸ τ' ἀραβῶν ἔθνος *Samb.* οἱ τὸ τ' ἀραβῶν γένος *Hen.* Mox ille idem διὰ τὸ τ' Αβράμε ἀξίωμα. In hac sententia inemendabile quoddam mendum viderat everri commentator p. 264. ubi tamen recta sunt omnia & Atticæ elegantiæ. Ait autem doctissimus Judæus. *Hos illos esse, qui nomina suæ dederint & tribubus infelicium Arabum & adhuc amplius totis illis genti.* Legimus enim in historia vetere tanquam promiscua nomina Arabes, Scenitas, Nabathæos, Cedarenos & Themanitas. Similia olim scripserat gentis Judaicæ irrisor Molo, ut ex eo retulit A. Polyhistor his verbis, ὃν μὲ τ' αἰγυπτίας γενῆται ἀβραμ ἐκ ἰρ'. ὃς δὲ εἰς τὴν ἀραβίαν ἀπαλλαγέντας διελθεῖν τὴν χώραν, καὶ πρώτους βασιλεῦσαι τ ἰσχυρᾶν. ὅθεν ἕως καθ' ἡμᾶς διάδοχοι εἶναι βασιλεῖς ἀραβῶν, ἐμπείρους ἐκείνοις. Vides nobilitatis suæ gentem observantissimam. Neque præterire fas est Artapani testimonium validum; εἶναι τὸν τ' ἀραβῶν βασιλεῖς ἀπογόνους ἰσραὴλ, ἐκ μὲ ἀβραὰμ, ἰσαὰκ δ' ἀδελφός. Quinimo hosce filios Ismaeli jam olim inter deos suos retulisse Arabes haud diffitentur scriptores vernaculi. *Bern.* Οἱ τὸ τ' Αρ. *Samb.* & *Vat.* οἱ τὸ τ' Αραβῶν γένος *Hen.* & mox διὰ τὸ τ' Αβράμε ἀξίωμα. Vide *Eusebii* Præpar. Evang. l. 9. c. 18. & 19.

q Επὶ γήρως δοθῶ] Phrasin illam priscam & elegantem denuo reddunt nobis *Big. Samb.* & *Cas.* quam *Epiphanius*, *Bas. Gen.* & *Hen.* sponte aut inconsulto præterierant: legunt etenim simplicius ἐπὶ γήρως. *Bern.* Ita *Big. Samb. Cas.* & *Vat.* ἐπὶ γήρως κ' δ. *Bas. G. Hen.* & *Vet. Interpr.*

r Προσεκαλεῖτο] Προσεκαλεῖτο *Bas.* & *Gen.* contra meliores. Ita etiam *Hen.* ἐπιτηδεύοντα, pro casu recto. *Bern. Al.* προσεκαλεῖτο.

s Αβραμος] Αβραμός τε *Bas.* & *G.* contra *MSS.*

t Εν μονῳ] Ita *Big. Samb. Cas.* & *Vat.* ἐν μόνῳ τούτῳ ᾧ καταλιπὼν *Bas.* & G. Legerat forsan *Vet. Interpr.* μονογενεῖ ᾧ καταλιπὼν, unde Latina illa fecerit *cum felicitatem suam legitimo filio relicturus esset.* Bern.

v Διάπειραν] Sic in omnibus *MSS.* διαπόπειραν *Bas.* διὰ τὸ πείραν *G.* ambo inficete.

x Εχοι τ' γόν] Modo Attico *Big.* & *Samb.* ἔχῃ reliqui, cum vulgo Græcorum: iidem mox θυμα accentu non suo. Epiphan. vero, ποιήσειε, καὶ ἔχοι τ' γὸν Ισακον; nesciebat enim ille Scholasticus reliquum sententiæ hujus rite adponere. *Bern.* Ita *Big.* & *Samb.* ἔχῃ reliqui.

y Εκελεύε τε τοῦτον] Sed quod commodum Josepho faustumque vertat, heic statim incipit codex *Busbequianus*, qui similimus plane *Hennebergensi*, non ovum magis ovo apparet. *Bern.* Sic *Big. Samb. Cas. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐκέλευε δ' εἰς τὸ M. *Basl.* & *G.*

z Βωμὸν ἱδρυσάμενον.] Illa βῶμον ἱδρ. (quæ deerant in *Editis*) ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* restituimus. *Bern.*

πμήσδε [a] τὸ τῷ Θεῷ κεχαρισμένον.

β'. Αβραμος δ', δπὶ μηδενὶ κρίνων θεμιτὸν εἶναι τὸν Θεὸν δίκαιον, [b] ἅπαντα δ' ὑπουργεῖν, ὡς ἐκ τῆς ἐκείνου προνοίας ἀπάντων ζώντων [c] οἷς ἂν ἵλεως ᾖ, δπήκρυψαμενος πρὸς [d] τὴν γυναῖκα τὴν τε τοῦ Θεοῦ προρρησιν, καὶ ἣν εἶχεν αὐτὸς γνώμην περὶ τῆς παιδὸς σφαγῆς, ἀλλὰ μηδὲ τῶν οἰκετῶν τινι δηλώσας, ἐκωλύετο γὰρ ἂν ὑπηρετῆσαι τῷ Θεῷ, λαβὼν τὸν Ισακον μετὰ δύο οἰκετῶν, καὶ τὰ [e] πρὸς ἱερουργίαν δπισσεύσας ὄνῳ, [f] ἀπῆλθε πρὸς τὸ ὄρος· καὶ δύο μὲν αὐτῷ ἡμέρας συνώδευσαν οἱ οἰκέται. [g] τῇ τρίτῃ δ', ὡς κατόπιον ἦν αὐτῷ τὸ ὄρος, καταλιπὼν ἐν τῷ πεδίῳ τοὺς συνόντας, καὶ μόνος τοῦ παιδὸς προσγίνεται εἰς τὸ ὄρος· ἐφ' οὗ τὸ [h] ἱερὸν [i] Δαβιδης ὁ βασιλεὺς ὕστερον ἱδρύεται. ἔφερον δὲ σὺν αὐτοῖς ὅσα λοιπὰ πρὸς τὴν θυσίαν ἦν, πλὴν ἱερείου [k] μόνου. τοῦ δὲ Ισαακ [l] πέμπτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἔχοντος, τόν τε βωμὸν κατασκευάζοντας, καὶ πυθομένου [m] τί καὶ μέλλοι θύειν ἱερείου μὴ παρόντος. ὁ δὲ τὸν Θεὸν αὐτοῖς παρέξειν ἔλεγε, ὄντα ἱκανὸν καὶ [n] τῶν σὺν οὖσιν εἰς εὐπορίαν [o] ἀνθρώποις προσαγαγεῖν, καὶ τὰ ὄντα τῶν ἐπ' αὐτοῖς θαρρούντων ἀφελέσθαι· δώσειν οὖν κἀκείνῳ ἱερεῖον, εἴπερ βούλοιτο μέλλοι τῇ θυσίᾳ προσευχόμενον αὐτῷ.

γ'. Ως δὲ ὁ βωμὸς παρεσκεύασο, καὶ τὰς ῥίζας ἐπενηνόχει, καὶ λοιπὰ [p] πάντα διῃρητο, λέγει πρὸς τὸν υἱόν· „ὦ παῖ, μυρίαις εὐχαῖς αἰτησάμενός σε γενέσθαι μοι „παρὰ τοῦ θεοῦ, ἐπεὶ [q] παρῆλθες εἰς τὸν βίον, οὐκ ἔστιν „ὅ, τι μὴ πρὸς τιμὴν σὴν ἀνατροφὴν ἐφιλοτιμησάμην, „ἀφ' ἧς ἐφ' ᾧ μᾶλλον εὐδαιμονήσῃ θέμενον, [r] ὡς σε ἴδοι„μι ἡνδρωμένον, καὶ τελευτῶν [s] διάδοχον τῆς ἀρχῆς τῆς „ἐμαυτοῦ [t] καταλίποιμι. ἀλλ' ἐπεὶ [v] θεοῦ τε βουλομένου „σὸς πατὴρ ἐγένου, καὶ πάλιν τούτῳ δοκῶν [x] ἀποτίθε„μαί σε, φέρε γενναίως τὴν καθιέρωσιν· τῷ θεῷ γὰρ [y] σὲ „παραχωρῶ, παύσεις ἀξιούσαν παρ' ἡμῶν τῆς τιμῆς, „[z] ἀνθ' ὧν εὐμενὴς γέγονέ μοι [a] παραστάτης καὶ σύμμα„χος, νῦν ἀπιτυχεῖν. [b] ἐπιδὴ γνησιηθεὶς ἀποθανοίη, ἀ„τ' κρείττον ἐκ τοῦ ζῆν τρόπον, ἀλλ' ὑπὸ πατρὸς ἰδίᾳ gratum erat & acceptum.

2. Abramus autem, nefas ducens quavis in re Deo morem non gerere, quin *potius* per omnia ei parere, quod ejus providentia vivant *saltem* omnes quibus est ipse propitius, clam uxorem habens Dei mandatum, & quod ipsi in animo erat de pueri mactatione, ac ne quidem famulorum cuiquam rem indicans, ne forte Deo ministrare prohiberetur, assumpto Isaco cum duobus servis, impositisque asino rebus ad sacrificium necessariis, ad montem contendit; & biduum quidem comitati sunt eum servi. Tertio vero die, cum jam in conspectu esset mons, qui secum erant in campo relictis, cum solo puero advenit ad montem; ubi postea rex Davides templum exstruit. Ferebant autem secum omnia quæ ad sacrificium usui forent, victima sola excepta. Isaco vero vigesimum quintum annum agente, aramque apparante, & simul percontante quidnam mactaturus erat, cum nulla præsto esset victima. tum quidem ille, Deum ipsis præbiturum esse, ajebat, qui & hominibus quæ deerant affatim suppeditare, & quæ haberent, si in illis fiduciam ponerent, adimere potuit: daturum ergo sibi quoque victimam, si propitius sacrificio suo adfuturus sit.

Fidem vides & opera Abrami.

Mons Moriah primum Isaco obligato, dein Templo Dei vere nobilis. v. Lib. 7. c. 10.

xxv. annorum juvenis ille ad aram poscitur.

3. Postquam autem structa erat ara, & ligni frustula imposuerat, atque omnia parata erant, filium *sic* alloquitur: „O fili, te, mille votis à „Deo expetitum mihi nasci, ex quo in hanc vi„tam venisti, summa cura ac solicitudine educa„vi, nihilque erat in quo me beatiorem fore pu„tavi, quam ut te virum factum conspicerem, „morientque dominatus mei successorem relin„querem. Sed quoniam & Dei voluntate pater „tuus exstiterim, iterumque te ut illi placitum „est abdicem, forti animo fer hanc consecratio„nem. Deo enim te cedo, qui hoc à nobis ho„nore jam affici vult, eo quod benignus mei „defensor fuerit & adjutor. Quum natus mo„riaris, non communi omnium more è vita egre„diens, sed à patre proprio rerum omnium pa„rens-

Isaco adeo immolando persuadet pater oratione pia plenaque animorum.

[a] Τὸ τῷ Θεῷ] Ita ex *MSS.* in *Editis* τὸ ᾧ θεῷ.

[b] Απαντα δ' ὑπουργεῖν,] Απαντας legisse videtur *Vet. Interpr.*

[c] Οις ἀν] *Big. Samb. Casaub.* & *Epiphanius.* οἷς ἂν δύμβρις ᾖ, subdole omiserant *Hen.* & *Busb.* Idem fecerant Typographi absque dolo. Dein το προσγενεσθαι permutant iidem *Hen.* & *Busb.* pro indubio τῶν δ' θεῶν προόρησιν. *Bern.* Itidem ex *MSS.* οἷς ἂν δύμενης ᾖ, quæ non agnoscunt *Editi.*

[d] Τὴν γυναῖκα] Deest in *Gen.* τὴν γυναῖκα, malo exemplo & negligentia.

[e] Πρὸς ἱερουργίαν] Πρὸς τὴν ἱερουργίαν *Samb.* & *Vat.*

[f] Απῆλθε] Recte scripti libri κατ' ἔκθεσιν ὑπερσωτελικῶς μέσου. Prelis vero errantibus extat ἀπῆλθε, & subinde συνώδευσαν. Ante hæc legebat *Samb.* πρὸς τὴν ἱερουργίαν. *Bern.*

[g] Τῇ τρίτῃ δ',] Τῇ δὲ τρίτῃ *Hen.* & *Busb.* Iidem mox atque *Epiphanius*, ἱδρύεται: Cedrenus Historicus ἱδρύσατο: at Athenienses amant instantia temporum. *Samb.* denique cum istis scribit regium nomen Δαυίδης, absque C. *Bern.*

[h] Ιερὸν] Βωμὸν rectius scripsisset: nam *ierὸν* a filio Salomone conditum quis ignorat? *Rel.*

[i] Δαβὶδης] *Al.* Δαυὶδης ὁ βασ. ὑς. ἱδρύεται. at ἔνθα ὕστερον ὁ Δαβὶδ τὸ ἱερὸν ἱδρύσατο *Cedren.* ὡς φησιν Ιώσηπος, ἐν τῷ ὄρει Σιὼν *Syncell.* in hunc modum *Procopius Sophista* hac de re; *nunc vero & locus ubi Christus, cujus typus erat Isaac, crucifixus est, ostenditur. Josephus quoque Antiq.* l. 1. *Abramum ait illic obtulisse Isaacum, ubi Solomon* (*Davides* sane *Josepho*) *deinceps templum condidit.*

[k] Μόνου.] Addidi huc nomen ὑπεξαιρέτου ex *Samb. Big.* & *Casaub.* quo carent etiam *Hen. Busb. Epiphan.* & οὐδέτεροι ambæ *Græcanicæ.* Audiamus nunc sequaces Josephi de historia tam illustri. Inter illos G. Syncellus P. CP. p. 102. τῷ γυλξ'. ἔτῳ δὲ κόσμου, νέ. δὲ ἰσαὰκ, ἐσωσώσεν ὁ ἀέρραμ τὸν ἰσαὰκ, ὡς φησιν Ιώσηπος, ἐν τῷ ὄρει σιών. Ex hoc Georgio porro alius cognomento Cedrenus, τῷ νέ. ἔτῳ δὲ ἰσαὰκ, ἐσωσώσεν αὐτὸν ὁ ἀέρραμ εἰς θυσίαν ἐν τῷ ὄρει σιών. εἰς ἐκεῖνον γὰρ τὸν τόπον θυσιαστήριον ᾠκοδόμησεν ἀβραάμ, ἔνθα ὕστερον ὁ δαβὶδ τὸ ἱερὸν ἱδρύσατο. Item pius ille Sophista ex Gaza: *Nunc vero & locus ubi Christus, cujus typus erat Isaac, crucifixus est. ostenditur. Josephus quoque Antiq. l. 1. Abramum ait illic obtulisse Isaacum, ubi Solomon* (*Davides* sane huic Judæo) *deinceps templum condidit.* Dein nobilis Asceta Zonaras, εἴκοσι γὰρ καὶ πέντε σταδίους ἀπὸ τῆς ἱερουσαλὴμ ὁ ἱβοσαῖος ἰώσηπος φησὶν εἶναι τὸ ὄρος τὸ ἰσαὰκ, ὅταν πέρας ἔσχεν ὁ θεὸς ἐπάγῃ τῷ ἀβραὰμ. Reliquos vero non provoco in re certissima. *Bern.* Vox κοινὸν ex *MSS.* deerat in *Editis.*

[l] Πέμπτον] Ita ex *MSS.* πέμπτον τε καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἄγοντος *Basil.* & G.

[m] Τί καὶ μέλλοι] Τί μέλλοι *Busb. Hen.* & *Epiphan.* nec male. *Bern.*

[n] Τῶν σὺν] Forte σὺν τῷ. *Cocc.*

[o] Ανθρώποις προσαγαγεῖν,] Ita in *MSS.* in *Editis* ἀνθρώπους. casus utrosque admittit Hellenismus. Cum verbulo προσαγαγεῖν. *Bern.*

[p] Πάντα διῃρητο,] Ita ex *MSS.* καὶ λοιπὰ διῃρητο *Basil.* & G. καὶ λοιπὰ διῃρητὸν *Hen.* & *Basil.* respectu βωμοῦ.

[q] Παρῆλθες] Παρῆλθον *Basil.* & *Hen.* jejune. *Bern.*

[r] Ως σὲ ἰδοιμι] Eustathius in Archivis Pembrochianis, ὄφελον ὡς ἐκεῖθέν με σὲ: Vossianus atque ille Leonis Allatii, ὤφελον, ὡς ἐκεῖθέν με σὲ: puta ita conscriptum pro ὤφελον, ὡς ἴδοιμί σε, ex auditione prava. *Bern.* Ita *Big.* & *Casaub.* ὡς σὲ ἰδοίμην *Samb.* & *Vat.* ὡς εἰ σὲ ἴδοιμι *Basil. G.* & *Vet. Interpr.*

[s] Διάδοχον] Διαδόχου τῆς ἀρχῆς τε ita *Busb.* & *Eustath.* Pembrochianus. Cæteris placet διάδοχον τε τῆς ἀρχῆς τε. Articulorum enim apud Athenienses magna copia esse solet, ὥστε πλεονάσαι. *Bern.*

[t] Καταλίποιμι.] Καταλελείποιμι *Basil.* & *Gen* καταλιποῖμι *Big.* καταλίποιμι *Samb.* & *Eustathius* Pembr. καταλείποιμι denique recte *Casaub.* & *Eustath.* vulgatus. *Bern.* *Al.* καὶ ἀλείποιμι.

[v] Θεοῦ τε βουλομένου] Θεῷ βουλομένῳ *Eustathius.* Mox idem cum *Epiphan.* Scholastico, ἀναλήψομαί σε, *te repono*: quod Josephus non dixit. Dein σὲ παραχωρῶ *Samb. Eustathius*, & *Epiphanius* Interpres. Simpliciter παραχωρῶ Josephi editio *Genevensis.* ὃ παραχωρῶ Typographia *Basileensis*, quod mutari volo in σῷ παραχωρῶ. Veruntamen σὲ παρίχω, ut familiarius dictum, proferunt *Casaub.* & *Big.* Bern.

[x] Αποτίθεμαί σε,] Αναλήψομαί σε *Eustath.* & *Epiphan.*

[y] Σὲ παραχωρῶ,] Ita *Samb. Eustath.* & *Epiphan.* vocem σὲ omittit *G.* ὃ παραχωρῶ (forsan pro σῷ π.) *Basil.* σὲ παρίχω *Casaub. Big.* & *Vat.*

[z] Ανθ' ὧν] Ανθ' ὧν καὶ δύμβρις *Vat.*

[a] Παραστάτης] Παρστάτης in *Codd. Eustathii.*

[b] Επειδὴ γνωσθεὶς] Viderat sane hoc loci *Epiphanius* ἐπεὶ δ' ἐγνώσθης, ἀπέθανες: imitatur ipse adeo Latinis vocibus, *Natus ergo morere.* Capiat autem Lector ex his, quod utile existimarit & correctius. *Bern.* Επεὶ δ' ἐγνώσθης, ἄπιθι πρὸς *Big. Samb. Casaub. Vat.* & *Epiphan.* ἐπεὶ δὲ ἐγνώσθης ἀπέθανες.

„renti Deo sacrificii ritu oblatus; ipso ut reor „te dignum censente, qui nec morbo nec bel„lo nec alia quapiam calamitate, quæ homi„nibus solet accidere, ex *hac* vita decedas; sed „cujus animam ille cum precibus & solenni sa„crificio exciperet, & apud se collocaret, teque „mihi curatorem & senectutis moderatorem præ„stabis, quem in finem te potissimum educavi, „Deum loco tui *hoc merito* excitaturus.

Dei maximè dictis parentisque paret Isacus.

4. Isacus autem (eo enim patre erat, quem si quis nactus fuerit, generoso oportet esse animo) libentissime sermonem ejus accipit: atque hæc effatus, „quod neque initio dignus erat qui nascе„retur, si Dei patrisque judicium rejecturus esset, „seque non alacriter utriusque placitis obsequen„tem præberet, quandoquidem, si vel pater solus „ita vellet, nefas esset non parere„, protinus ad aram & mactationem accessit. certeque peractum fuisset opus, si Deus *ei* non obstitisset. Nam Abramum nomine inclamavit, prohibens eum à filii nece. non enim cupidine sanguinis humani pueri cædem se ei imperasse, dicebat; neque illum, cui patrem ipsum fecerat, cum tanta impietate se velle auferre, sed eo ut animum ejus exploraret, an etiam talia facere jussus ei morem gereret. Cognita autem ejus promptitudine ac pietate præcellenti, se quidem istis delectari quæ ei dederat; illum autem non deserturum esse, quem semper omni *sua* cura ac liberis dignaturus sit; futurumque filium ei maxime longævum, qui vita feliciter exacta filiis bonis legitimisque principatum magnum relicturus esset. prædixit etiam fore ut genus ipsorum in multas gentes crescceret & divitiis floreret, ejusque principes & auctores in sempiterna memoria haberentur: utque posteri, terram Chananæam armorum gloria possessuri, aliis omnibus invidiam concitarent. Hæc cum dixisset Deus, arietem ex improviso eis *ante oculos* adduxit ad sacrificium. At illi, præter spem sibi redditi, nactique tantæ felicitatis promissionem, mutuo se complectebantur: & victima mactata reversi sunt ad Sarram; beateque vixerunt, Deo illos in omnibus, quibus studebant, benigne adjuvante.

Parcit Deus juveni, atque parenti spondet cum longævum hunc filium, tum sobolem inde perpetuam ac in Chananea florentem.

Pro Isaco improvisa victima cadit aries.

Abramus cum beato pignore ad Sarram redit.

„Θεῷ τῷ πάντων πατρὶ νόμῳ θυσίας προπεμπόμενον, „ἄξιον οἰομή σε κρίναντος αὐτὸ μήτε νόσῳ μήτε πο„λέμῳ μήτε ἄλλῳ τινὶ τ παθῶν, ἃ συμπίπτειν πέφυ„κεν ἀνθρώποις, ἀπαλλαγῆναι τ βίου, μετ' ὀλίγων ἢ „καὶ ἱερουργίας ἐκείνης [c] τὴν ψυχὴν τὴν σὴν προσδέξο„μένης, καὶ παρ' αὐτῷ καθέζονται. [d] ἔσῃ τέ μοι εἰς „κηδεμόνα καὶ [e] γηροκόμον, διὸ καὶ σὲ μάλιστα ἀνατρε„φόμην, τ θεὸν ἀντὶ σαυτοῦ [f] παρεχημένον.

δ'. Ισαακος ἤ, πατρὸς μὲν ἦν οἷος τυχηκότα γνη„σίου ἔδει τὸ φρόνημα εἶναι, δέχεται προς ἡδονὴν τοὺς λόγους· καὶ φησίν, „ὡς οὐδὲ γεγονέναι τὴν ἀρχὴν [g] ἦν „δίκαιος, εἰ θεὸς καὶ πατρὸς μέλλει κρίσιν ἀπωθεῖσθαι, „καὶ μὴ παρέχειν αὐτὸν τοῖς ἀμφοτέρων [h] βουλήμασιν „εὐπείθη, ὅτε καὶ μόνα τὰ πατρὸς ταῦτα προσειλημένος „μὴ ὑπακούειν ἀδίκου ἦν, „ὥρμησεν ὅπι τ βωμὸν καὶ τὴν σφαγήν. κἂν ἐπράχθη τὸ ἔργον, μὴ φάντος ἐμποδὼν τοῦ θεοῦ. [i] βοᾷ μὲν ὀνομαστὶ τ Αβραμον, εἴργων τ τοῦ παιδὸς σφαγῆς. ὁ μὲν ἐπιθυμήσας αἵματος ἀνθρωπίνου τὴν σφαγὴν αὐτῷ προσάξαι τοῦ παιδός, ἔλεγλε, δὲ ἅ πατέρα ἐπείσεν αὐτὸν ἀφελέσθαι τέκνα βουλόμενος μὴ τοιαύτης ἀσεβείας· ἀλλὰ δοκιμάσαι [k] θέλων αὐτοῦ τὴν διάνοιαν, εἰ καὶ τοιαῦτα προστασσόμενος ὑπακούοι. μαθὼν μὲν αὐτοῦ τὸ προθυμον καὶ τὴν ὑπερβολὴν τ θρησκείας, ἥδεσθαι μὲν οἷς αὐτῷ παρέσχεν, ἐκ ὑστερήσειν μὲν αὐτὸν ἀεὶ πάσης ἐπιμελείας καὶ χάριτος ἀξίωνται· ἔσεσθαί τε τ ὑὸν αὐτοῦ πολυχρονιώτατον, τ βιώσαντα δαιμόνως [l] παισὶν ἀγαθοῖς καὶ γνησίοις προδώσειν μεγάλων ἡγεμονίαν. προεδήλωτε [m] τὸ γένος τὸ αὐτῶν εἰς ἔθνη πολλὰ καὶ πλεῖστον ἐπιδώσειν, καὶ μνήμων αἰώνιον αὐτῶν ἔσεσθαι τοῖς γενάρχαις· τήν τε Χαναναίαν ὅπλοις κατακτησαμένους, ζηλωτὸν ἔσεσθαι πᾶσιν ἀνθρώποις. ταῦτα ὁ θεὸς εἰπὼν, κριὸν [n] ἐκ τ ἀφανοῦς παρήγαγεν αὐτοῖς εἰς τὴν ἱερουργίαν. οἱ μὲν παρ' ἐλπίδας [o] ἑαυτοὺς κεκομισμένοι, καὶ τοιούτων ἀγαθῶν [p] ἐπαγγελίας τετυχηκότες, ἠσπάζοντο ἀλλήλους· καὶ θύσαντες ἀπενόησαν πρὸς τὴν Σάρραν, καὶ δίκην εὐδαιμόνως, ἐφ' ἅπασιν οἷς ἐβεβήκεσαν τοῦ θεοῦ συλλαμβάνοντος αὐτοῖς.

XV. CAP. XIV.

De Sarra Abrami conjuge, utque ipsa vitam finierit.

ΚΕΦ. ιδ'.

Περὶ Σάρρας τ Αβραμου γυναικὸς, καὶ πῶς τ βίον κατέτρεψε.

Sarra defuncta Abramus sepulchri locum acquirit Hebrone siclis 400. Gen. c. 23.

ET Sarra quidem non multo post tempore moritur, cum vixisset annos viginti septem supra centum. Sepeliunt autem ipsam in Chebrone; Chananæis quidem è publico etiam fundum *eis* concedentibus in sepulchrum: Abramo vero agrum

ΚΑΙ Σάρρα μὲν οὐ πολὺ ὕστερον ἀποθνήσκει, βιώσασα ἔτη ἑπτὰ καὶ εἴκοσι πρὸς τοῖς ἑκατόν· [q] θάπτουσι δ' αὐτὴν ἐν Χεβρῶνι, συγχωρούντων μὲν τ Χαναναίων καὶ δημοσίᾳ [r] χωῦ αὐτῆς τ τάφον. Αβραμος δ' ὠνησάμενος

c Τῷ ψυχῷ] Ita ex *MSS.* in *Editis* deest τῷ.

d Ἔσῃ τέ μοι] Ἔσῃ δέ μοι *Eusta thius* Antiochiæ, qui dicitur. *Bern.*

e Γηροκόμον,] Rescripsi γηροκόμον ex *Big. Samb.* & *Eustathii* exemplari Oxoniensi. Sic volet gens Cecropia à casu suo γήρως. γηροκόμος autem usus est proletarii. à recto quidem γῆρος. Sed vero γηροκόμος ubi reperiatur cunque apud *Bas. Gen.* aliosve vitio non caret. *Bern.* Itidem ex *MSS.* à casu suo γήρως. al. γηροκόμου. in *Bas.* & *G.* γηρακόμου.

f Παρεσχημένον.] In *Codd. Eustathii* παρακόμενος & παρεχόμενος. *Epiphanius* etiam *præbiturus*. Bern.

g Ην δίκαιος,] Δίκαιος εἶμι ἂν, *Eustathius* descriptor Hexaëmeri. *Bern.*

h Βουλήμασιν] Μέλεσι *Bus. Hen.* & *Eustath.* MS. minimo discrimine. Insolens est *Bas.* & *Gen. Eustathiique* βουλήμασιν. Cum aliis utere βουλεύμασι verbi notissimi incremento. Idem sua phrasi imitatus est *Zonaras* μὴ δίκαιον εἶναι φῆτας θεῷ καὶ πατρὶ ἀντειπεῖν θελήμασιν. *Bern.* Ita ex *MSS.* male in *Editis* βουλήμασιν.

i Βοᾷ γὰρ] Libri Græci Latinique, præter *Gen.* qui tenet βοᾷ μὲν. *Bern.*

k Θέλων αὐτοῦ] Hoc omisit *Samb.* contra pleonasmum Atticum, & tot libros aliorum. *Bern.*

l Παισὶν ἀγαθοῖς] Παισί τε *Hen.* & Et *Busb.* quo pacto cavent de Edomo. *Bern.* Παισί τε *Hen.* & *Bas.*

m Τὸ γένος] *Al.* τὸ γένος αὐτῶν.

n Ἐκ τ' ἀφανοῦς] Hoc delicatius quam ἐξ ἀφανοῦς editionum, & simul comprobatum antiquioribus libris, ut *Big.* & *Samb.* &c. *Bern.* Sic ex *MSS.* in editis ἐξ ἀφανοῦς.

o Ἑαυτοὺς κεκομισμένοι,] Lectio illa, quæ in editis est, scioli fuit, veteris an recentis cujusdam non anquiro: *MSS.* vero Josephi scriptoris ἀτύπωτον. Sensus tamen omnibus unus constat idemque, quem nec ignoravit Cassiodori Scriba, *Hi vero præter spem semet ipsos amplexantes*, nec ita eleganter expressit. A principe vatum hoc habuit Judæus ille, sicut alia non pauca; ubi Odyssei carminis canitur εὐδυκέως ἐπίλλε, & proxime εὐδυκέως ἐκέκμιζε. Abramus igitur & Isaacus ipsius χρήσιμοι ἑαυτοὺς excipiebant præter omnem opinionem à morte aut luctu incolumes, idque, ut moris perpetui erat, dato osculo. *Bern.* Ita *Big.* (in quo τεύχηκότες) *Samb.* & *Vat.* in *aliis* cum *Bas.* & *G.* οἱ δ' παρ' ἐλπίδας αὐτοὶ σεσωσμένοι, καὶ τ. ἀγ. ἀγγελίας ἀκηκοότες. *Huds.* Εαυτοὺς κεκομισμένοι MS. forte ἔτι. *Rel.*

p Επαγγελίας] Αγγελίας ἀκηκοότες *Bas.* & *Gen.* ἐπαγγελίας ἀκηκοότες *Casaub.* manus: sed & *Scholastici* nostri, *Cum promissiones audirent.* Vel valeat adhuc magis lectio *Big.* & *Samb.* ἐπαγγελίας τετυχηκότες. *Bern.*

q Θάπτουσι] Καὶ θάπτει, sine causa *Hen.* & *Busb.* & *G. Cedrenus*: sed pariter *Epiphanius*, *sepultaque est.* Bern.

r Χωῦ αὐτῆς τ τάφον.] Χωῦ *solum*, expressi ex *Big. Samb.* atque *Cas.* Hæc vox fefellit Typographos nuperos & *Epiphanium* interpretem, & ni scaterent scripta Attica appositionibus, satis

μένε τὸ χωρίον σίκλων τετρακοσίων [s] παρ' Ἐφρείμε πρὸς ἓκ [t] τῆς Χεβρῶνος. καὶ τὰ μνημεῖα Ἀβραμός τε καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ [v] ταυτὶ κατεσκεύασαντο.

quadringentis ſiclis redimente ab Ephraïmo quodam Chebronenſi. ibique monumenta *ſibi* Abramus poſterique ejus exædificarunt.

ΚΕΦ. ιε'.

Ὡς ἐκ Χατούρης Ἀβράμῳ γαμηθείσης τὸ τῶν Τρωγλοδυτῶν ἔθνος ἐγνήθη.

CAP. XV.

Quomodo è Chatura Abramo nupta Troglodytarum gens orta eſt.

XVI.

ΓΑμεῖ δ' αὐτὸς [x] Χατούραν ὕστερον, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἐξ γίνονται, τούς τε πόνους καρτεροὶ καὶ δεινοὶ [y] συνιέναι· [z] Ζαμβράνης, [a] Ἰαζάρης, [b] Μαδάνης, Μαδιάνης, [c] Ἰωσούβακος, [d] Σοῦς. Φύονται δ' καὶ τούτοις παῖδες· καὶ Σόῃ μὲν [e] Σαβαθάνης γίνεται καὶ [f] Δαδάνης. τούτῳ δ' Λατούσιμος, [g] Ἀσσύριος, [h] Λαόμης·

POſt hæc autem duxit ille Chaturam, ex qua nati ſunt ei ſex filii, viribus ad labores & acri ingenio præditi; Zambranes, Jazares, Madanes, Madianes, Joſubacus, Suus. Ipſis vero liberi etiam naſcuntur: & Suo quidem Sabathanes, atque Dadanes. Huic autem *fuerunt* Latuſimus, Aſſuris, Luomes: Madiano vero Ephas, Ophren, Anochus,

Abrami ſenis ex Chatura ins gens incrementum. Gen. c. 25.

tis crederemus dictum ab iis, καὶ δημοσίᾳ αὐτῆς τὸ τάφου. *Bern.* Ita ex *MSS.* in *Editis* deeſt χωῶ.

s Παρ' Ἐφρείμε.] Παρ' ἐφείμε, libri plurimi *Epiphanii* & *Joſephi* plane omnes præter *Big.* & *Samb.* qui præferunt ἐφρεμμ. Joſephum autem ſic ſcribere valde mirabuntur indiligentes S codicis lectores, alii reperient עפרין *Efrain* 2. Par. c. 13. 19 ex auctoritate Maſoretarum; imo pro עפרין, ἐφρεὶμ in Evangelio S. Johannis, ſi ſentiendum cum Philone, Joſepho ἄλλως. l. 4 B. Hieronymus, aliiſque noſtrorum doctorum, & cum ipſo Talmude. Quinetiam ſcribæ Jeroſolymitani aſcetam illum Bethleemiticum jam olim monuerant eodem V. 16. c. 23. Gen. & *Ephron* legi & *Efrun*, ſive ut hodieque viſitur עפרון & עפרן κατ' ἐπένθεσιν. Quas vero ob cauſas id factum eſſet, ex magiſtris Hieronymi, aut ex Commentariis Majoribus, quos vocant Judæi, non licet eſſe mihi tam jucundo, qui heic aperirem. Scio etiam ab Hebraico עפרון defendi poſſe ἐφρεὶν & ἐμφρεῖν propter morem Joſephi. Promiſcue autem ſcribi ἐφρὼν & ἰφρωμ, ἐφρωμ & ἰφρεὶμ, ut μαδιὰν & μαδιὰμ, αἰγλὼν & αἰγλὼμ, vel pueri norunt. *Bern.* Sic in *MSS.* παρ' Ἐφρείμε *Baſ.* & G.

t Τῆς Χεβρῶνος.] Varie ſcribitur hoc nomen in omnibus *Joſephi* Codicibus, ut Χαῤῥὼ p. 23. 215. (quam videſis) & Ἐῤῥω p. . quod ſemel notaſſe ſufficiat.

v Ταυτὶ κατεσκεύασαντο.] Reddidi itaque Minervæ ſuum ταυτὶ ex MSS. *Big.* & *Samb.* loco impreſſi ταύτη. *Bern.* Ex *MSS.* in *Impreſſi.* ταυτη

x Χατούραν.] Mallem tam heic quam ad verba Cleodemi vatis ſic pingere vetulo Abramo cupitum nomen, ſuadentibus *Big.* *Samb.* *Busb.* & *Caſ.* præ Χαιῤῥαν Editorum, aut χετῤῥαν libri ſequentes c. 5. aut χετῤῥαν, ſeu ſono circumflexo χετῤῥᾶν J. Africani, Euſebii, Euſtathii, Georgii Chronographi, Ambroſii Mediolanenſis; aliorumve ex Bibliis Græcis. Hebraice tamen legunt *Cetura* קטורה ſeu قَتُورَى tam Judæi quam Samaritæ, atque hi aliquoties קיטורה. *Busb.* denique vocem illam articulo format, τὴν χατῤῥαν ſeu χατετῤῥαν. Zonaras τὴν χετετῤῥαν. *Bern.* Ita plerique *MSS.* Χαιῤῥαν *Baſ.* & G. Χεῤῥαν & Κετ ῥαν *alii.*

y Συνιέναι.] *Big.* & *Samb.* συνέπαγ. Epiphanius vero alteram lectionem viderat. *Bern.* Συνέπαγ *Big.* *Samb.* & *Vat.*

z Ζαμβράνης,] Ζαμβρήνης ex Hebraico זמרן deduxerat dudum Martyriades; retinentque *Big.* atque *Samb.* *Zambri* Epiphanius. Vulgatum eſt tamen ζεμβράνης *Baſ.* *Genevæque*: itidemque pro Lavran Euſtathio. Varie apud Græcos hoc nomen refertur tam in Geneſi quam initio S. Annalium, ζεμρὰν Alex. & Compl. 1. Par. alibi ζεμρᾶν & ζεμρὰμ SS. Ambroſio & Hieronymo, *Zamran* & *Zamram*: ζομβρᾶν frequentius in Bibliis Græcanicis. ζεμβρᾶν J. Africano & G. Cedreno. זמרון *Zamrun* Hebraicis literis, aut زمروش Arabicis ſcribere ſolent Samaritæ: Judæi vero זמרן *Zimran.* Hic condidit ζαβρὰμ ſeu ζαμρὰμ potius inter Arabes *Cinædocolpitas*: niſi cum Stephano legere oporteat ζαβρᾶν ibi loci. Ἰαζάρης. Eo in nomine conveniunt libri omnes Græci, & Latinorum quicquid vetus. Fefellit Joſephum ut alios ſæpe litera λήγουσα ן. unde יקשר ſucceſſit vice יקשן. Vel manus Critica huc reſtituet ἰαζάνης; cui emendationi favet Euſtathii ἰαζάν. Eundem Abramidam denuo nuncupant S. Bibliorum editiones Græcanicæ ἰεζὰν ſæpius, ἰεκὰν Compl. cum G. Sync. & S. Ambroſio, ἰωκὰν Alex. 1. Par. & ibidem Hieronymus interpres. Correcte ἰεξὰν ex Hebraico יקשן ſeu يقشن Cottonianus codex & Vatic. ad 1. Par. atque Cedrenus ille Georgius. Hinc Schotanus mutat licenter ἰαξανης cum Joſephi ἰαξάρης. Maſoretæ denique cum quarta vocalium pronuntiant utrobique *Jecſan.* Hunc autem ſtatuo Caſſanitarum patrem juxta littus Rubrum. Μαδάνης rectum nomen habet à Moſaico מדן i. e. μαδὰν, τοῖς ὁ'. B. Hieronymo, Samaritiſque interpretibus. Miſſa itaque facio μαλάνης *Big.* *Samb.* & *Caſ.* μαδὼ Euſtathii, atque μαδὰμ & μαδὰλ aliorum Græcorum vitia. *Bern.* Sic in *MSS.* Ζεμβρανης *Baſ.* & *G.*

a Ἰαζάρης,] Ἰαζάνης reſtituendum cenſet *Bernardus.* cui emendationi favet *Euſtathii* Ἰαζὰν.

b Μαδάνης,] Moyſes & auctor Chronicorum S. מדין. Judæi Alexandr. Samaritæ, & Eccleſiæ noſtræ ſcriptores idem ſuis vocalibus μαδιὰν. Joſephus & Euſtathius μαδιάνης, Judæi ſcribunt *Midian.* Ad hoſce principes pertinet illud Stephani, μαδιλωοὶ καὶ μαδιανῖται, (ſic enim ſcribendum) ἔθνος ἀφρείας. ἐπομβῶ δ' ὅτι οἱ ἄραβες τοῖς δυσὶ τύποις χρῶν). Imo duo ſunt nomina progenitorum. Ab altero horum celebre eſt oppidum propter littus maris Erythræi, μοδιάνα Ptolemæo, & ab altero μαδιάμα in eadem tabella. Rubri autem maris accolas ſcriptores Hebræi appellant *Madianitas*, reliquorum fratrum nominibus contemtis, Græci *Erembos* poſt Homerum, Hellanico, Ariſtarcho, Strabone, Dionyſio periegeta aliiſque digniſſimis teſtibus, aut proprie *Saracenos*, quod S. Hieronymus, Procopius, virique alii Eccleſiaſtici profitentur, & nonnunquam *Troglodytas*: Arabeſque ipſi *populum*, *qui* حجاج *Hagagum incolunt.* Diſerte Euſebius in Lexico, μαδιὰμ, πόλις ἀφ' ἑνὸς τῶν υἱῶν Ἀβραὰμ καὶ χεβούρας ἐπικληθεῖσα· κεῖται δὲ ἐπέκεινα τῆς ἀραβείας πρὸς νότον ἐν ἐρήμῳ τῶν σαρακηνῶν, ἡ ἐρυθρὰς θαλάσσης ἐπ' εὐθείας. ὅθεν καλοῦνται μαδιανῖται, καὶ ἡ νῦν καλουμένη μαδιανά. *Bern.* Recte à Moyſaïco Μαδάν. in *MSS.* perperam Μαλάνης.

c Ἰωσούβακος,] Quintus ex Catura naſcitur יִשְׁבָּק ſeu يشبق valde litigioſo nomine, ſi interpretes S. literarum aliquis conſulat. In hac autem columna Ἰωσούβακος, ut ſummatim dicam, repoſitum vides pro λωσούβακος *Big.* λαυσούβακος *Samb.* & *Caſ.* aut λασούβακος *Baſ.* & *Gen.* & Euſtath. literæ Λ compreſſis cruribus. Verum etiam Ἰασούβακος pro iſtis reddiderat nuper Chr. Schotanus. Epiphanii ſcripta nihil præbent nobis præter *Jesboc*, magis ex Bibliis Græcis Latiniſque quam Joſepho. Sunt etiam qui legunt σοβὰκ & *Sebac.* c. 1. ϭοβαλ. pro notiori typo יִשְׁבָּק. Joſephus legere potuit in Moyſe ſuo יִשְׁבָּק *Jofabac.* Bern. Ita *Bernardus* pro Λωσούβακος *Big.* Λαυσούβακος aliorum *Codd.* & Λασούβακος *Editorum.* In *Vet. Interpr.* habemus *Jesboch.* Ἰασοῦβακος pro iſtis reddiderat *Schotanus.*

d Σοῦς.] שׁוּחַ, *Sue* aut σωὲ in libris Divinis: unde σαύη, niſi fallor, in Geographumenis Cl. Ptolemæi. *Bern.*

e Σαβαθάνης] שבא *Saba* legitur in primo ac ultimo XXII. librorum S. quos agnoſcunt Judæi. Græci paululo variant: σαβὰ enim aut σαβὰ aut σαβὰν ibi legimus; & in melioribus membranis, ut Cotton. & Alex. σαβὰν καὶ θαμὰν, & in Exemplaribus Aldi & Wolfii σαβὰ καὶ θαμὰν, pro unico nomine Hebraico שבא ſeu Arabico سبا, quod & *Mareb*, de quo nemo Geographorum tacet. Productius quiddam apud Moyſen legiſſe videtur hic Judæus, quam cæteri ipſius gentis, aut Samaritæ, aut Chriſtiani ſolent. Quorſum σαβακάνης appareat in cunctis codicibus Græcis Joſephi & *Sabathen* in Latinis, quærant alii. Schotanus minuit nomen illud ad σαβᾶς. Scripſit autem Joſephus in hoc ſtemmate vel cum antiquis ἀνταγράφοις Bibliorum Græcorum σαβᾶς καὶ θαμᾶς, vel σαβακανάνης à שבכתא, aut σαβαθάνης à nomine proprio שבתא, σαυβαθα Ptol. aut denique de שבתים σαβάθιμος. Quinvero Criticæ noſtræ periculo leges in illo commate, καὶ ἰωσουβάκα μὲ σαβᾶς γίνεται καὶ δαδάνης. Sic Moyſes etiam poſtulat. Nam vir ille divinus non à *Suo*, ſed *Jesboco* oriundos refert, feliciſſima Arabicorum nominum *Sabam* & *Dadanum*. Veteris tamen erroris factum eſt, quod *Suo* tribuatur apud Joſephum liberi non ſui: nam codices omnes quos aut *Euſtath.* Antiochenus, aut *Epiph.* ſcribæ, & ullibi nos vidimus, eo vitio tenentur. Ne continuo ſectemur lectionem codd. *Big.* *Samb.* & *Caſ.* ſine cenſura ulla & ſuſpicione, opportune arguit præter ſupradicta δαχάνης, quod ſequitur in iſtis libris pro vero nomine Arabis δαδάνης, ſive דרן. *Bern.* In cunctis *MSS.* Gr. Σαβακάνης, in *Latinis* vero *Sabathen.* Forſan autem (inquit *Bernardus*) vel ex *Vett. Bibliis Gr.* Σαβᾶς καὶ Θαμᾶς, vel Σαβακαθάνης, aut Σαβαθάνης. Lege vero, καὶ Ἰωσουβάκα μὲ Σαβᾶς γίνεται καὶ Δαδάνης.

f Δαδάνης.] In *MSS.* Δυλάνης, facili errore.

g Ἀσσύριος,] *Big.* *Samb.* *Caſ.* & *Epiph.* ab אשורים, *Aſſurim* Hebraico. ἄσσυρος *Gen.* *Baſ.* & *Euſtath.* Bern. Sic *MSS.* Ἀσσυρος *Baſ.* & *G.* *Euſtath.*

h Λαόμης.] Reſcripſi Λαΐμης propter לאמים, ſeu λαωμεὶμ & λωμεὶμ S. codicis; ne amplius extaret λαΐφης, mendum illud Typographorum priorum & ſcripturæ Græcanicæ, ut *Big.* *Samb.* *Caſ.* &c. Facilioris lapſus tamen erat λαόφος Euſtath. Latinæ demum membranæ *Lomin* referunt. Diſquirant autem noſtri, tria illa nomina λαβεσιμος, ἄσσυρις, & λαόμης, propria poſuerit Moyſes, num gentilia aut ἀνθρωπογονικά. Hoc

chus, Ebidas, Eldas. Filiis his omnibus ac nepotibus Abramus deducendi colonias auctor fuit: terramque occupaverunt Troglodyticam, & regionem Arabiæ Felicis, quatenus ad Rubrum mare protenditur. Dicitur autem ut Ophren, expeditione in Libyam suscepta, ipsam possederit; ejusque nepotes, collocatis in ea sedibus, terram ex illius nomine Africam nuncuparint. Hujus autem sermonis testem habeo Alexandrum Polyhistorem, dum sic loquitur: „Cleodemus vates, qui & Malchus *vocatur*, „rerum Judaïcarum historiam contexens, sic„uti fecerat & Moyses Judæorum legislator, „narrat, Abramo natos fuisse plures ex Cha„tura liberos.„ Refert autem illorum etiam nomina, tres recensens, Apheram, Surim, Japhram. A Suri quidem Assyriam appellatam: à duobus vero, Aphera & Jafra, urbem Aphram & regionem Africam nomen accepisse. Hos porro Herculi contra Libyam & Antæum militanti, auxilium tulisse ait: Herculem etiam, cum Aphræ

Madianitarum & Afrorum origo.

Laudat Alexander Polyhistor Cleodemi vatis Judaïcam historiam.

Ab Assuri nepote Abrami gens Assyria.

De Hercule vetus fabella.

ⁱ Μαδιάνα ἢ ᵏ Ηφᾶς, ˡ Ωφρὶω, ᵐ Ανωχ⊙, ⁿ Εβιδᾶς, ° Ελδᾶς. τ῾τοις ἅπασι τοῖς παισὶ κ῾ὴ τοῖς ἐγνοὶς Αβρ῾αμ⊙ ἀποικιῶν ἡ῾γήσατο μηχανᾶται· κ῾ὴ τὼ τε Τρωγλοδύτην καταλαμβάνεσι, ᵖ κ῾ὴ τὼ τ῾ Εὐδαίμον⊙ Αραβίας, ὅσον ὅπὶ τὼ Ερυθρ῾ὰν θάλασσαν ᵍ καθήκ῾. λέγεται ἢ ὡς ἔστ⊙ ὁ ʳ Ωφρὶω στρατεύσας ὅπὶ τὼ Λιβυω κατ῾ὴχεν αὐτὼ· κ῾ὴ οἱ ἐγνοὶ αὐτ῾ὸ, κατοικήσαντες ˢ ἐν αὐτῇ, τὼ γῆν ἀπὸ τ῾ ἐκείνε ὀνόματ⊙ ᵗ Αφρικὴν προσηγόρευσαν. μαρτυρεῖ δέ μ῾ τῷ λόγῳ ᵛ κ῾ὴ Αλέξανδρ⊙ ὁ ˣ Πολυΐστωρ, λέγων ὅτως· „Κλεοδή„μ⊙ ἢ φησὶν ὁ προφήτης, ὁ κ῾ὴ ʸ Μάλχ⊙, ὁ ἑρ„μῶν τὰ πρῶτ Ιουδαίων, καθὼς κ῾ὴ Μωϋσῆς ἱστόρησεν ὁ „νομοθέτης αὐτῶν, ὅτι ἐκ τ῾ ᶻ Χατούρας Αβρ῾άμῳ „ἐγένοντο παῖδες ἑπτά.„ λέγ῾ὶ ἢ αὐτῶν κ῾ὴ τὰ ὀνόματα, ὀνομάζων τρεῖς, ᵃ Αφέραν, ᵇ Σουρὶμ, ᶜ Ιάφραν. ἀπὸ Σουρὶμ μὲν τὴν Ασσυρίαν κεκλῆσθαι. ἀπὸ ἢ τ῾ δύο, ᵈ Αφέρα τε κ῾ὴ Ιάφρα, πόλιν τε ᶜ Αφραν κ῾ὴ τὴν χώραν Αφρικὴν ὀνομασθῆναι. ᶠ τούτους γὰρ Ηρακλῆ ᵍ συστρατεῦσαι ὅπὶ Λιβύων κ῾ὴ ʰ Αντ῾αῖον· γήμαντά τε τὴν ᶦ Αφρα θυ-

quidem credidere veteres Theologi, Hieronymus, R. Oncelosus, Targumista Jerosolymitanus à Jarchio citatus, aliique Doctores tam Judæorum quam Samaritarum, ubi verba Legislatoris Gen. c. 25. 3. sic interpretantur, *Erant autem Dadanidæ Mercatores, Artifices, atque Phylarchi.* quod Josephus pene dixerat, ὡσ τε πόλις καρίεργοι, κ῾ὲ δεινοὶ συωτέναι. Video tamen *Allumæotas* in Arabica Tabula Ptolemæi. *Bern.* Ita *Bernardus* ex Λαυμείμ, & Λουμείμ *S. Codicis*, pro vulgato Λευείς. Propius accedit Λούμ⊙ *Eusebii*, ut & *Laümim* codicum *Epiphanii*. Verum an tria illa nomina Λαλσιυ⊙, Λασυρεὶς & Λουις propria posuerit *Moyses*, an Gentilia aut ὡσπεργραφικὰ, dubitare faciunt, qui verba *Gen.* 25. 3. sic interpretantur, *erant autem Dadamidæ mercatores, artifices, atque phylarchi.* quod *Josephus* pæne dixerat, ὡσ τε πόλις καρίεργοι κ῾ὲ δεινοὶ συωτέναι.

i Μαδιάνα] Ex *S. Codice* ita *Bernardus*. in *Editis* & *MSS. Gr.* Μαδιάν. in *Latinis* etiam *Madam* aut *Madan*, præter duos qui habent *Madian*

k Ηφᾶς,] *Big.* ab עיפה Eusthatius ἰφὰ. *Samb.* & Editores tam Josephi, quam Bibl. Græcorum ἰφὶ, nisi si Complutenses dederint hic γεφὰ, ut mox γοφὲρ *Opher*. Antiquissima tamen Exemplaria versionis LXXII. ut Alex. Cotton. Cant & S. Ambrosius, γεφὲρ obtinent pro *Epha*, tam apud Moysen quam Propheras, ut 1. Par. c. 1. & Es. 60. 6. καμηλοὶ μιδιὰμ κ῾ γεφὲρ; ubi Philo correctius legerat ex membranis Alexandrinis γαιφὰ, itidemque Hexaplorum S conditor. Quinimo pro עיפה Jonathan substituit חולד *Holad*, obscurum pro obscuro. Vir ille oppido גפסה *Gefa* nomen dedit. Id tamen monendum puto *Hepham* cum suis fratribus ad *Madanum* genitorem tribui, Scriba nullo, nullo Typotheta refragante in Græcis Josephi, aut præter *Col.* & *Bas.* etiam in Latinis: quos à *Madiano* ortos scimus meliori fide voluminis Mosaici. Hic igitur Judæus scripsit forsan μαδιὰν ἢ ἰφᾶς &c. properanter; ubi tot Alexandrini, μαδιὰμ seu μαδιὰν ἢ γεφὰ &c. *Eusth.* insuper, mimus quidem Josephi, μαδάμα ἢ ἠφὰ. *Bern.* Ita *Big.* & *Vat.* Εφαὶ *alii* cum *Bas.* & *G.* in LXX. Γιφάς.

l Ωφρὶω,] עפר, quod Samaritæ pronuntiant *Apher*, Judæi *Epher*: Græci ἄφερ, qui & rarius γοφὲρ. Josephus vertit ὤφρης forma Attica, apud *Big. Bas.* & *Gen.* ὠφρὴς & ὠφρὶς *Samb.* & *Eusthathio:* aut denique ὠφρὶω vel ὠφρὶὼ aut ὠφρὶῶ; nam in ea lectione mox consentiunt ad λέγ῾ὶ ἢ ὡς ἔστ⊙ ὁ ὠφρὶώ, *Big. Samb. Eusebii* MS. & *Eusthathius*: sed ὁ ἀφρὶω, excusa Exemplaria *Eusebii* & ἀδραποδώσασθαι, atque pariter *Busb.* & *Hen.* Bern. Quod Græcis Αφρὶ & rarius Γοφὲρ, in *Codicibus* nostris Ωφρὶς aut Ωφρὴς, aut denique Ωφρὶω vel Ωφρὶὼ aut Ωφρὶῶ.

m Ανωχ⊙,] Ita *Samb.* & *Eusth.* in *cæteris* Ανοχ⊙. in *S. Literis* Ενὼχ. *Bern.* In Coll. tamen *Big. Cocc.* est Ανὼωχ⊙.

n Εβιδᾶς,] Εβιδ *Eusth.* ἐβηδᾶς manu failente *Samb.* & *Big.* ἔβιδας accentu malo *Bas.* & *Gen.* Cæteri omnes fere Judæi, Samaritæ, ac Christiani ἀβειδά. *Bern.* Ita meliores *Codd.* Εβιδὰς aut Εβηδᾶς *aliis.* in LXX. Λαβειδά, aut Αβειχά, aut Αβορά.

o Ελδᾶς.] *Eusthathio* ἔλδ⊙, *Samb.* ἐλεᾶς. Judæis ac Samaritis *Eldaah*, אלדעה. Interpr. LXXII. modo ἐλδαὰ, modo ἐλδαγὰ: & apud Editores Complut. & S. Ambros. ῥαγμ quasi רעה: & in MS. Alexandr. Θεργαί. S. Hieron. in Qu. *Aledea*. Post pauca verba Epiphan. πρωϊδύτην; norunt enim Philologi idem esse πρώγας aut πρῶνας, & πρώγλας. *Bern.* Ελδ⊙ *Eusthathio.* in LXX. modo Ελδαὰ, modo Ελδαγά. Codice *Alex.* Θεργαιά.

p Καὶ τὼ τ῾ Εὐδαίμον⊙] Καὶ τὰ κάτω τ῾ ἐν ἐρυθρᾷ θαλάσσης, *Eusth.* Quidni jam reducam ad Josephum, quæ verba ab illo decerpserat pridem S. Hieronymus in Qu. Hebr. *Nos quod incertum est relinquentes, hoc dicimus, Quod de Cetura nati filii Abrahamo, juxta historicos Hebræorum, occupaverint Troglodytin & Arabiam, quæ nunc vocatur Εὐδαίμων, usque ad maris Rubri terminos. Dicitur autem unus ex posteris Abraham, qui appellabatur Apher, duxisse adversus Libyam exercitum, & ibi victis hostibus consedisse, ejusque posteros ex nomine atavi Africam nuncupasse.*

ⁱ Madiam ille, k Hephas, l Ophren, m Anoch, n Ebidas, ° Eldas. His omnibus filiis ac nepotibus Abraham deducendi coloniæ auctor fuit: terramque occupavere Troglodytam & Arabiam Felicem, usque ad Rubrum mare. Dicitur autem Ophren, cum in Libyam exercitum duxisset, ipsam possedisse, ejusque nepotes, collocatis in ea sedibus, terram ex illius nomine Africam nuncupasse. Hujus rei testis est Alexander, qui cognominatur Polyhistor, & Cleodemus cognomento Malchus, Græco sermone barbaram historiam retexentes. Hæc ille presbyter. Paria etiam tradidit inter Græcos Nicias: ἐκλήθη κ῾ὰ ἀφρικὴ λὰπ ἄφρα τινὸ, σωτενόμησαντ⊙ ὧ ἡρακλεῖ ἐπὶ τὰς γυναῖκα ἐὰς. Ex nostro etiam Procopius Sophista, *A filiis Ceturæ gentes plurimæ sunt exortæ, quæ inhabitarunt Troglodytam solitudinem, & Felicem Arabiam, hujusque finitimam regionem & Madianiticam, & urbem Madian junctam solitudini supra Arabiam e regione Pharan ab ortu versus mare Rubrum.* Bern. Ita *Big. Samb.* & *Cas.* κ῾ὰ τ῾ reliqui.

q Καθήκ.] Διήκ *Hen.* & *Busb.* contra libros cæteros Josephi & Eusthathium. *Bern.*

r Ωφρὶω στρατεύσας] Ex τούτων τῆς ἀφρικὴ καλουμέν⊙, στρατεύσας ἐπὶ τὼ λιβύων, κατ῾ὴχον αὐτῶ· κ῾ὰ ἀπ᾽ ἐκείνε ἡ γῆ ἀφρικὴ μετονόμασαι, *Busb.* & *Hen.* ut à Josephi dictione audent discedere. *Bern.* Ita *Big. Samb. Eusebii MSS.* & *Eusth.* Αφρὶω *Bas. Hen. alique.*

s Εν αὐτῇ] Εν αὐτοῖς *Vat.*

t Αφρικὴν] Αφρικὴν *Bas. Gen* & *Big.* ἀφρικὴν *Samb.* ἀφρικὴω cum vulgo Eusth ἀφρικὴ Eusebii impressa, ἀφρικὰ ejusdem Exemplaria scripta. Cæterum ab Abramida עפר ἀφρὰς deduxit Josephus perite & ἐτυμως. Video tamen doctos viros alienam valde & ridiculam conjecturam Bocharti à פרי seu spicis fertilis Africæ petitam, illi veræ ac veteri originationi anteferre. *Bern.*

v Καὶ Αλέξανδρ⊙] Καὶ non reperitur apud Eusebium, aut *Samb.* aut apud Hieronymum Epiphaniumque interpretes. *Bern.*

x Πολυΐστωρ,] Forsan ἐν τῷ περὶ Ιουδαίων συγγράμματι, cujus (præter *Clementem Alex.*) plures meminerunt, ut constat ex *Vossio* de Hist. Gr. c. 23.

y Μάλχ⊙,] Μάλχ⊙ cum *Hen.* & *Busb.* & mille Græcis ita παραφώνως. μαλχὸς excusum est hoc in loco, in aliis μάλχ⊙. Dein *Malchus* legitur in Qu. Hebraicis S Hieronymi, in historia Monachi Trecensis, & in Tralatione Epiphanii. Verum Syriaco schemate *Big. Samb.* μαλχὰς, Eusebius atque Procopius μαλχᾶς. Idem autem inter Græca nomina significat κλεόδημ⊙, quod Syriace מלכא *Malca*. Bern. Vide paulo supra v. 4.

z Χατούρας] Iterum χαδούρας *Samb. Cas. Busb.* & *Hen.* χαθούρας *Big.* χαιδούρας, prelorum inquies. χετούρας, Euseb. *Bern.*

a Αφεραν,] *Bas. Samb. Big* & *Cas.* ἀφεραν *Gen.* ἀφ ερν *Busb. Apheran, Epiphan.* ἀφὶρ, *Euseb.* ed. ἀφαρ *Eus.* MS. ἀφρ Eusthatius Thessalonicensis, ἀφρην Procopius. *Bern.*

b Σουρὶμ,] Libri excusi, & ex scriptis *Busb. Hen.* & *Cas.* σουρὶμ pro אשורים Hebræorum: præter aliquot membranas *Epiphanii*. Alia σουρὶν & συρὶν more Chaldaico, ut *Big. Samb.* & quædam Exemplaria Epiphanii. ἀσσυρίαν Procopius. ἀσυρὶ MS. Euseb. Edita vero ἀσὰρ, ut & Pseudo-Eusthathii. *Bern.*

c Ιαφραν.] Ιαφρὰν, *Bas.* & *Gen.* Ιαφρὰν, *Samb.* ἰαφρὰμ, *Busb.* & *Hen.* ἀφρὰν *Euseb. Japhran Epiphan.* Bern.

d Αφερὰ τε κ῾ὴ Ιαφρὰ,] Sic volunt recta nomina, quæ præcesserant, aut ἀφέρα τε κ῾ὴ ἰαφέρα. Legimus autem in impressis ἀφρὰ τε κ῾ὴ ἰαφέρα: ita etiam in codicibus priscis. Ab Eusebio ἀφρὰ τε κ῾ὴ ἀφρὶ. Latini libri habent *Japhran* & *Apheran.* ἀφρὰ τε κ῾ὴ ἀφράμ *Hen.* ἀφρὰ τε κ῾ὴ ἰαφράμ *Busb.* Bern. Sic ex v. 23. aut Αφέρα τε κ῾ὴ Ιαφέρ. in *Editis* Αφρὰ τε κ῾ὴ Ιαφέρα.

e Αφραν] *Al.* Αφρὰν & mox Αφρικὴν aut Αφρικὰν.

f Τούτους γὰρ] Τούτοις γὰρ Ηρακλέα legisse videtur *Vet. Interpr.*

g Συστρατεῦσαι] *Samb.* συνστρατεῦσαι, ab aliis Codd. *Bern.*

h Αντ῾αῖον·] *Big.* ἀντέον, Editores. Procopius, *In Libyam & contra Antæum* Eusth. de eisdem, οἱ ἅμα Ηρακλεῖ συνεπάρασθαι ἐπὶ ἀντ῾αῖον τ῾ γηρυὸν στρατόπεδα. *Antæi* tamen nulla fama ac mentio fertur in libris Epiphanii Scholastici, ex infelicitia viri nimia. Mallem demum cum Burio nostro heic recudere ἐπὶ λιβύων κατ᾽ ἀντ῾αῖον. *Bern.* In Editis male Αντέον. Mallem (inquit *Bern.*) cum *Burio* referibere κατ᾽ Αντ῾αῖον.

i Αφρα θυγατέρα] Ita *Big. Samb. Cas.* & *Eusb.* Αφραν *Vat.* Οφρὰν in *Editis.*

k Δι-

θυγατέρα Ηρακλέα γημῆσαι ἐξ αὐτῆς [k] Δίδωρον, τοῦτον δὲ γεγεννηκέναι [l] Σοφῶνα, ἀφ' οὗ τοὺς Βαρβάρους [m] Σόφακας λέγεσθαι.

filiam uxorem duxisse, ex illa genuisse Didorum; ex hoc vero Sophonem prognatum, à quo Sophaces inter Barbaros nomen habent.

ΚΕΦ. ις'.

Ως ὁ Ισαακ γυναῖκα ἔλαβε τὴν Ρεβέκκαν.

Ισάκῳ [n] δὲ, περὶ τεσσαρακοστὸν ἔτος γεγονότι, γυναῖκα γῆμαι ἀγαγέσθαι ὁ πατὴρ Αβραμος Ρεβέκκαν, Ναχωρ παιδὸς θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ, τὸν πρεσβύτατον πέμψας τῶν οἰκετῶν ἐπὶ τὴν μνηστείαν, [o] ἐνδησάμενος μεγάλαις πίστεσι. γίνονται δ' αὗται τοῦτον τὸν τρόπον· [p] ὑπὸ τοὺς μηροὺς ἀλλήλοις τὰς χεῖρας ἐπαγαγόντες, [q] ἔπειτα ὀμνύουσι τὸν Θεὸν μάρτυρα τῶν ἐσομένων. ἔπεμπε δὲ καὶ δῶρα τοῖς ἐκεῖ, ἀφ' ὧν τὸ ἀπάνιον ἢ μηδ' ὅλως ὑπάρχοντα θαυμάζειν [r] ἐκτετιμημένα. οὕτω δὲ ἀπερχόμενον χρόνῳ, ἀφ' οὗ τὸ εἶναι χαλεπὴν ὁδεύεσθαι τὴν Μεσοποταμίαν, χειμῶνι μὲν ὑπὸ πηλῶν βαθῶν, [s] θέρους δὲ ὑπὸ ἀνυδρίας· ἔτι δὲ καὶ λῃστηρίων ὄντων ἐν αὐτῇ, ἃ διαδύναι σὺν ἐνῇ μὴ φεύγουσι τούτῳ τοῖς ὁδεύουσιν· εἰς πόλιν ἀφικνεῖται [t] Χάρραν. καὶ γιόμενον ἐν τοῖς προαστείοις, παρθένοις ἐντυγχάνει [v] πλείοσιν ἐφ' ὕδωρ βαδίζουσης. εὔχεται οὖν τῷ Θεῷ, Ρεβέκκαν, ἣν τῷ παιδὶ Αβραμος [x] μνησάμενον αὐτὸν ἐξαπέστελλεν, [y] εἰ κατὰ νοῦν τὰ αὐτοῦ μέλλοι ὁ γάμος οὕτω συντελεῖσθαι, ἐν ἐκείναις εὑρεθῆναι, γνωρισθῆναί τε αὐτήν· τῶν μὲν ἄλλων αἰτουμένων ποτὸν δρεψαμένων, ἐκείνης δὲ αὐτῷ προσαγούσης.

2. Καὶ ὁ μὲν, ἐπὶ τούτοις οὖν [z] τῇ διανοίᾳ, ἐπὶ τὸ φρέαρ προσέρχεται, καὶ προσκαλεῖ τὰς παρθένους ποτὸν αὐτῷ προσφέρειν· τῶν δὲ ἐκτρεπομένων, [a] ὡς χρῆζοῦν εἰκαδε κομίζειν, ἀλλ' οὐκ ἐκείνῳ προσοίσειν· καὶ γὰρ οὐδὲ εὐληπτον εἶναι τὸ ὕδωρ· [b] μία ἐξ ἁπασῶν ἐκείνους τε τῆς πρὸς τὸν ξένον ἐπιπολῆς δυσκολίας, τὸν δὲ καὶ χαλεπώτερον πρὸς ἀνθρώπους αὐτὰς ποτε, αἳ μηδὲ ὕδατος μεταδοσαν, λέγουσα, καὶ παρέχει αὐτῷ φιλοφρόνως. ὁ δὲ ἐν ἐλπίσι μὲν τῶν ὅλων ἡγούμενος, βουλόμενος δὲ τὴν ἀλήθειαν μαθεῖν, [c] ἐπῄνει τε τῆς εὐγλωσσίας αὐτὴν καὶ τῆς χρηστότητος, ὅτι καὶ μετ' οἰκείου πόνου τοῖς δεομένοις, ἐπαρκεῖν οὐκ ἐφυγε, ἐπυνθάνετό τε τίνων ἂν εἴη γενέων, καὶ κατεύχεται αὐτῇ [d] ὄνησιν τοιαύτης παιδὸς γαμηθῆναι καὶ νυμφεύσασθαι, φησὶν, ὡς αὐτοῖς ἐπὶ κεχαρισμένοις, εἰς οἶκον ἀνδρὸς ἀγαθοῦ, παῖδας αὐτῷ τεξομένην γνησίους. ἡ δὲ οὐδὲ τούτων ἐφθόνησεν αὐτῷ βουλομένῳ μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ γένος ἀπεσήμανε. καὶ Ρεβέκ-

CAP. XVI.

Quomodo Isacus Rebeccam uxorem duxit.

ABramus autem pater, cum Isaco, annos circiter quadraginta nato, conjungere statuisset uxorem Rebeccam, fratris sui Nachoris neptim, ad sponsalia facienda mittit famulorum natu maximum, summa fide sibi obstrictum. Illa vero hoc modo obligata erat: manus invicem femoribus supposuerunt, dein futurorum testem Deum invocarunt. Misit autem & munera suis illic amicis, quæ ob raritatem, vel quod non omnino iftius essent regionis, magni æstimarentur. Is *aliquod* tempus itineri insumens, quod difficilis esset transitus per Mesopotamiam, hyeme quidem propter cæni spissitudinem, æstate vero ob aquarum inopiam, quinetiam latronibus loca istic infestantibus, quos viatores, ni sibi caveant, haud facile effugiunt, *tandem* ad urbem Charram pervenit. Cumque esset in suburbanis, incidit in virgines complures aquatum euntes. Deum igitur oravit, ut Rebecca (ob quam eum miserat Abramus filio suo desponsandam) si ex voluntate ejus hæ nuptiæ essent perficiendæ, inter illas inveniretur, & *hoc signo* dignosceretur: aliis quidem potum petenti negantibus, ipsa autem illi præbente.

Isaco quadragenario uxor quæritur apud Charram.

Sacramentum rite datum, tactis femoribus. *Gen. c. 24.*

Iter à Judea in Mesopotamiam.

2. Ac ille quidem hac mente accedit ad puteum, rogavitque virgines uti potum ei darent. Illis autem abnuentibus, quasi egerent quam domum deferant, atque illi non concessuras esse *dicentibus*, (nam haud hausfu facilis erat aqua) una omnium eas redarguit ob morositatem erga hospitem, dicendo, quamnam rem eas cum hominibus aliquando communicaturas esse, quæ ne aquam quidem impertirent; eique præbuit humaniter. At ille, cum de omnibus quidem bene speraret, volens autem verum cognoscere, illam generositatis ergo & benignitatis laudavit, quod etiam cum labore suo egentibus subministrare non recusarit; scisscitabatur etiam ex quibus esset parentibus, optavitque ut illis in emolumentum cederet talis filia; & despondeant, inquit, ut ipsis gratum est, in domum viri probi, parituram ipsi liberos legitimos. At illa ei hæc non invidebat scire desideranti, sed & genus indicat. Et, Rebecca, in-

Bona indoles Rebeccæ.

[k] Δίδωρον.] Hunc fabulam Malchi vatis nunc non tracto. Sufficiat dicere quantum de tribus verbis altercentur librarii & alii inter se dissentiant. ἐδώρων dedere Typographi, *Ejdorum* vel *Jdorum*. Procopius ad Octateuchum S. διδώρων *Big. Samb.* atque *Caf.* & adhuc magis ad palatum Atticum διδώρων Euseb. tam Ms. quam ex prelis. δοδώρων non βοδώρων, Eustath. falso dictus. δοδώρων seu *Dodorum* & *Dodorim* vetustiores Latinorum codicum, alii vero *Diedorum*, σωδώρων pater Vossiorum. *Bern.* Sic *Big. Samb. Vat.* & *Caf.* in *Editis* Δεδώρων. in *Eusebii* Codicibus Δ[illegible]. Sed Δώδωνα malit *G Voss.* & mox Σουφακας.

[l] Σοφῶνα,] σωφωνα, *Samb.* σωσονα Eustath. σοσῶνα, *Basf.* *Con* & *Big* & Procopius. σοφωνᾶν Euseb. Mirus autem est Epiphanius, *Soron* aut *Foron*. ut libri nostri monstrant, & hist[illegible] in Dei Manduconis. *Bern*

[m] Σόφακας] Τυφακας B Vossius, ut libuit. σοφὰς Eusebius, & Procopius. σοφὰς Eustathius. *Sorophacos* denique membrana & charta plurima Epiphanii. *Bern.*

[n] Ισάκ,] Ita *Vat* & *Vet. Interpr.* in aliis δή.

[o] Ἐνδησάμενος] Reddo Josepho suum verbulum, ex scriptis *Big. Samb* & *Busb* atque de versione *Epiphanii*. ἐν ὑσάμῳ legebatur in *Hen.* cod. ἐγγυσαμῶ aut ἐγγυσαμῶν blandus error Editorum & Schotani. *Bern.* Sic ex *Big. Samb. Busb.* & *Vet. Interpr.* ἐνδυσαμῶ *Hen.* & *Vat.* ἐγγυσάμενος *Basf.* & *G.*

[p] Ὑπὸ] *Samb.* ἐπὶ.

[q] Ἔπειτα ἐπικλίνουσι] *Big. Samb. Caf.* & Interpres Scholasticus. Aliis in libris similis sonus ἐπικαλῶνται sequentis verbi absorpserat hoc epirrhema, quod & Cl. Bosius viderat. *Bern.* Vocabulum ἔπειτα (quod deerat in *Editis*) restituimus ex *MSS.*

[r] Ἐκτετιμημένα.] Itidemque ἐκτελεσμένα, quod omiserant *Basf.* & *G.* nec expressit *Epiphanius.*

[s] Θέρους] Θέρει *Vat.*

[t] Χάρραν.] Ita ex *Busb. Hen.* & LXX. in *aliis* Καῤῥᾶν.

[v] Πλείοσιν] Vocem πλείοσιν negligunt *Hen.* & *Busb.*

[x] Μνησάμενον] Sic agnoscunt *Big. Samb Caf.* atque Scriba *Cassiodori*. μνησώσαμῶμος ἐξαπέστελλεν *Basil* aliique casu alieno ac tempore. Posthæc *Busb.* & *Hen.* παρεχέσης pro Josephico προσαχέσης. *Bern.* Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* μνησώσαμῶμος ἐξαπίς.

[y] Εἰ κατὰ νοῦν] Εἰ κὲ κᾶ νοῦν *Vat.*

[z] Τῇ διανοίᾳ,] Illud τῇ ex *MSS.*

[a] Ὡς χρῆζοῦσῶν] Ita ex *MSS.* in *Editis* & *Vet. Interpr.* κᾶ χρ.

[b] Μία ἐξ ἁπασῶν] Ita *Big. Samb.* & *Epiphanii Codd.* μίαν *Basf.* & *G.* dein ἐπιπλήττειν δυσκολίας τινός. ἀλλ' ἐ κοινωνήσειν πρὸς ἀνθρώπους αὐτὰς ποτε, αἳ μηδὲ ὕδατος μεταδοσαν, λέγουσαν. κὲ παρέχει [παρέχειν *Schotan.*] αὐτῷ φιλοφρόνως. ubi *Hen.* & *Busb.* plurimis rejectis, retinent ἐκείνη φιλοφρόνως παρέχειν. In *Vat.* μία & ἐπιπλήτ. quoad reliqua facit pro *Editis.*

[c] Ἐπῄνει τε] Επαινεῖ τε τῆ *Vat.*

[d] Ὄνησιν τοιαύτης παιδός·] Γένησιν locum habere non potuit, nisi in paratypis *Basf.* & *Gen.* ὄνησιν ponunt Scribæ omnes, quod sensum commodum huc referre existimo. Imo vero tota illa sententia superabat captum Epiphanii notarii. *Bern.* Ita ex *MSS.* in *Editis* γένησιν τι.

Bathuelo mortuo Labanus virginem hanc domumque tuetur.

inquit, mihi nomen est, pater vero meus Bathuelus erat, sed ille jam quidem defunctus est: verum Labanus frater meus, qui domui universæ cum matre prospicit, meæque virginitatis curam gerit. His auditis gavisus est ob facta & dicta: quod perspectum habuerit, Deum manifesto sibi in itinere adjutorem exstitisse. Cumque protulisset monile & alia quædam ornamenta, quæ gestare virginibus decorum est, obtulit *ea* puellæ, ut ei essent in remunerationem pro potu & in honorem: æquum esse, dicens, ut illa hujusmodi præmia acciperet, quæ tot virginibus bonitate præstaret. Simul petiit ut ad eos divertere liceret, à nocte ulterius ire prohibitus: cumque mundum muliebrem magni pretii secum ferret, nusquam eum tutius deponere posse dicebat, quam apud tales qualem eam expertus est. Conjecturam enim se facere de matris fratrisque ipsius humanitate, adjiciebat, quam parum difficiles essent, ex ea quæ in ipsa elucebat virtute: neque ipsis gravem fore, qui mercedem pro hospitio solveret, suisque sumptibus viveret. Illa vero, bene ipsum de parentum humanitate conjectare, respondit; increpabat tamen, quod illiberales esse suspicaretur: omnia enim gratis habiturum. Fratri tamen Labano re prius indicata, si ille annuerit, eum deducturam esse ajebat.

καμὲν, φησὶν, [c] ἐγὼ καλῶμαι· πατὴρ δ' ἐμοὶ Βαθάηλος ἦν, ἀλλ' ὁ μὲν ἤδη πέθνηκε, Λάβανος δ' ἀδελφός ἐστιν ἡμέτερος, ὅς τε οἶκα πάντας σὺν τῇ μητέρι προνοούμενος, καὶ τὰ ἐμῆς παρθενίας [f] ἐπιμελόμενος· τούτων ἀκροασάμενος, ἐχάρη τε τοῖς γεγονόσι καὶ τοῖς εἰρημένοις, τὸν Θεὸν ἅτως ὁρῶν αὐτῷ τὰ ὁδῷ σαφῶς συλλαμβανόμενον. καὶ προθυμίας ὁρμίσκον τε καί τινας κόσμους, ἃς εὐπρεπὲς φορεῖν παρθένοις, ἀνεδίδα τῇ κόρῃ, [g] τὰ ἐπὶ τῷ πίειν χάριτος ἀμοιβὴν εἶναι καὶ γέρας· δίκαιον λέγων τοιούτων αὐτὴν τυγχάνειν, ἀγαθὴν οὖσαν τὰς τοιαύτας παρθένους ἡγουμένην. ἠξίου τε παρ' αὐτοῖς καταχθῆναι, ὅ πρόσω χωρεῖν τὰ νυκτὸς αὐτὸν ἀφαιρουμένης· κόσμον τε φέρων γυναικῆιον πολυτελῆ, πιστεύειν αὐτὸν οὐκ ἀσφαλεστέροις ἔφασκεν, ἢ [h] τοιούτοις οἷς αὐτὸς ἐπιτέθειπται. τεκμαίρεσθαι γὰρ καὶ τὴν τῆς μητρὸς καὶ ἀδελφῆς φιλανθρωπίαν αὐτὸς, ἔλεγεν, ὡς [i] ἂν δυσεξαίνυστοι, οὐκ ἂν δόξαι αὐτὴν ἀρετῆς· ἄδετε γὰρ ἔσεσθαι βαρὺς, μισθόν τε τῆς ξενίας τελέσας, καὶ δαπάνας ἰδίαις χρησάμενος. ἡ μὲν δὴ περὶ τῶν γονέων φιλανθρωπίας αὐτῆς ὀρθῶς εἰκάζειν αὐτὸν εἶπεν· ἐμέμφετο δὲ ὡς [k] μικρολόγως ὑπειληφότα· πάντων γὰρ ἀμισθὶ μεθέξειν. δηλώσειν μέν τοι Λαβάνῳ πρότερον ἀδελφῷ, συγχωροῦντος ἄξειν αὐτὸν ἔλεγεν.

Acœna heri sui mandata exponit Eleazarus.

3. Ut igitur hoc facto adduxerat hospitem, camelos ejus servi Labani accipiunt, curantque: ipse vero cœnaturus à Labano introducitur. Ac cœna peracta, ad ipsum matremque virginis sic alloquitur. „ Abramus filius quidem est Tharri, „ vester autem cognatus: Nachores enim, tuorum, „ô matrona, liberorum avus, Abrami erat frater, „ eodem patre & eadem matre prognatus. Is igi- „ tur ad vos mittit, postulans hanc virginem filio „ suo accipere in matrimonium: quem legitimum „ habet, solumque in bonorum omnium hære- „ ditatem eduxit. Qui, cum quidem potuisset „ illi ex istius regionis feminis vel opulentissimam „ capere, noluit *eam filio* connubio jungi: sed, „ genus *suum* habens summo in honore, hasce „ nuptias versat. cujus studium & propositum „ nolite contemnere: nam Dei benignitate & a- „ lia mihi in hoc itinere feliciter successerunt, & „ puellam hanc & vestras ædes inveni. Cum e- „ nim prope ad urbem accessissem, virgines com- „ plures videns ad puteum advenientes, *Deum* o- „ravi ut in hanc inciderem: quod & factum est. „ Has igitur nuptias, Dei præsentia conciliatas, „ vos quoque vestra auctoritate ratas habetote: „ & Abramum, qui me tanto studio huc misit, „ puellam concedendo honorate. „ Illi vero, nam honesta visa sunt ipsis & grata *quæ dicebat*, & Dei voluntatem intellexerunt, filiamque mittunt quibus petebant conditionibus: duxitque illam Isacus, factus rerum omnium dominus. Nam qui fuerant ex Chatura nati in colonias iverant.

Nachores frater germanus Abrami, avus Rebeccæ.

γ'. Ὡς οὖν τάτε γενομένα παρῆλθε τὸν ξένον, τὰς μὲν καμήλους αὐτοῦ ἀφιλαβόντες οἱ Λαβάνα θεράποντες [l] ἐπιμέλουν· αὐτὸς δὲ δειπνήσων [m] εἰσηγάγετο παρ' αὐτῶ. καὶ μὴν τὸ δεῖπνον φησὶ πρός τε αὐτὸν καὶ τὴν μητέρα τῆς κόρης. „ Ἀβραμος [n] Θαῤῥὰ μέν ἐστιν ὑμῶν, συγγενὴς δ' „ ὑμέτερος· Ναχώρης [o] γὰρ τάτων, ὦ γύναι, τὸν πά- „ δων πάππος, ἀδελφὸς ὢν Ἀβράμου, ὁμοπάτριός τε „ καὶ ὁμομήτριος. πέμπει τοίνυν ἅτος πρὸς ὑμᾶς, „ ἀξιῶν τὴν κόρην ταύτην παιδὶ τῷ ἑαυτοῦ λαβεῖν πρὸς „ γάμον· ὃς γνήσιός ἐστιν αὐτῷ, καὶ μόνος ὧν τοῖς πᾶσι „ τεθραμμένοις. ὧν τὸν μὲν ἐκεῖ γυναικῶν δυσάλυτον αὐτῷ „ τὴν εὐδαιμονεστάτην λαβεῖν, οὐκ ἠξίωσεν [p] ἀγαγέσθαι· „ τιμῶν δὲ τὸ γένος, τὸν γάμον [q] πολιτεύσ τοῦτον. ὃ τὴν „ παῖδα καὶ τὸν ὑμέτερον οἶκον εὗρον. ἐπεὶ γὰρ πλησίον „ τῆς πόλεως ἐγενόμην, παρθένους ἰδὼν πολλὰς ἐπὶ τὸ „ φρέαρ προσερχομένας, ἠυξάμην εἰς ταύτην ἐμπεσεῖν. „ ὃ δὴ καὶ γέγονε. γάμον οὖν ἐκεῖθεν θείας μνηστεύόμενον „ ἐπιφανείας καὶ ὑμεῖς κυρώσατε· καὶ Ἀβραμον, [r] τὸν μὴ „ τοσαύτης ἀπεστερῆσθαι προθυμίας, τῷ καταμανῦσαι τὴν κό- „ ρην τιμήσατε.„ οἱ δ', καλὰ γὰρ ἦν αὐτοῖς καὶ κεχα- ρισμένα, τήν τε γνώμην τοῦ Θεοῦ σωΐσκαν, καὶ πέμπουσιν ἐφ' οἷς [v] ἠξίουν τὴν θυγατέρα· [x] γαμεῖ τε αὐτὴν ὁ Ισακος, τῶν πραγμάτων εἰς αὐτὸν ἀφικομένων. οἱ γὰρ ἐκ [y] Χατούρας εἰς τὰς ἀποικίας [z] ἐξεληλύθεσαν.

ΚΕΦ.

[c] Εγὼ καλῶμαι·] Εγὼ in *Excusis* deest.

[f] Επιμελόμενος.] Ita *Samb.* & *Casaub.* Atticorum more. ἐπιμελούμενος in *aliis* cum *Basil.* & *G.*

[g] Τῆς ἐπὶ τῷ πίειν] *MSS. Gr.* & *Vet. Interpr.* sequimur. in *Editis* ἐπὶ τῷ π. χ. ἀ. εἶναι λέγων, καὶ γέρας δίκαιον τοιοῦτον.

[h] Τοιούτοις] Ita in *MSS.* τούτοις *Basil.* & *G.*

[i] Οὐ δυσεξαίνυστοι,] Sic *Basil. G.* & *Casaub.* in *reliquis* δυσεξαιτῶσιν. non adeo ad *Atticorum* gustum.

[k] Μικρολόγως] Μικρολογίαν *Vat.*

[l] Επιμέλειαν·] Ita plane scribendum cum *Samb.* & *Casaub.* Vilius est ἐπιμέλειαν *Basil. Gen.* atque *Schotani.* Bern. (Correxerat *Cocc.* ad oram ἐπιμελεῖσθε, & mox pro ἠγάγετο, quod in veteri erat Edit. ἤγετο.) Ita *Bernardus* ex *Samb.* & *Casaub.* ἐπιμέλειαν *reliquorum* cum *Basil.* & G. vilius putans.

[m] Εἰσηγάγετο] Sic *Big.* & *Samb.* εἰσήγετο παρ' αὐτῷ *Vat.* ἠγάγετο σὺν αὐτῷ *Basil.* & G. & *Vet. Interpr.*

[n] Θαῤῥὰ] Ita *Hen. Busil. Basil.* & *G.* Θαῤῥὶς *Big. Samb. Vat.* & *Casaub.*

[o] Γὰρ τέτων,] Sic *Basil.* & *G.* ὃ ὁ τάτων *Big.* & *Hen.* γὰρ ὁ τάτων *Vat. aliique.* Mox Εἰς *Busb.* & *Hen.* pigre. *Bern.* Transpositio autem illorum ὦ γυναῖ ex MSS. certe *Bigotiana Coll.* sequebatur alias post παιδων. *Hav.*

[p] Αγαγέσθαι·] Ita ex *MSS.* in *Editis* ἀγέσθαι.

[q] Πολιτεύσ τοῦτον,] *Basil.* & *Gen.* αὐτῆ πολιτεύσ τοῦτον *Big.* & *Casaub.* Sed *Samb.* margo tenet αὐτῆ, media quidem pagina πολιτευσ. Alterum itaque horum videtur esse Glossema, inquiunt viri optimi Is. Casaubonus & Andr. Bosius. Alterum eorum legerat duntaxat aut plane intellexerat Interpres scholasticus *nuptias postulat.* Lego equidem lubenter πολιτεύσ singulare. *hasce nuptias versat*, aut τὸν γάμον αὐτῆ πολιτεύειν τοῦτον, *de istis agitare postulat.* Bern. Αὐτῆ πολιτεύ τοῦτον *Big.* & *Casaub.* πολιτεύσ *Samb.* in textu, in margine αὐτῆ. in *Vat.* αὐτεῖ τοῦτον. Forsan (inquit *Bernardus*) τὸν γάμον αὐτῆ πολιτεύειν τοῦτον, *de istis nuptiis agitare postulat.*

[r] Καὶ γὰρ Θεῷ βάλησιν] *Al.* καὶ ὁ Θ.

[s] Απλώτησε,] Ita ex *MSS.* in *Editis* ὑπλώτησε.

[t] Τὸν μὴ] Ex *MSS.* articulum τὸν non agnoscunt *Editi.*

[v] Ηξίουν] Ita *Big. Samb. Hen.* & *Vat.* ἠξίουν *alii* cum *Basil. G.* & *Vet. Interpr.*

[x] Γαμεῖ τε αὐτὴν] Sic in quibusdam *MSS.* in aliis γαμεῖ τε ταύτην ὁ Ισ. in *Editis* γαμεῖ τε αὐτὴν Ισακος.

[y] Χαλάας] Iterum χαλάας emendatur ex *Samb.* & *Casaub.* pro χαυλάας excusorum Codicum. *Big.* jam habet χατέας. *Bern.*

[z] Εξεληλύθεσαν.] Ita *Samb.* ἐξεληλύθεσαν *Cæteri.* Atticismus exigit ἐξεληλύθεισαν. *Bern.* * Et ita correxerat *Coccejus.*

ΚΕΦ. ιζ.

Περὶ τ Αβρὰμ τελευτῆς.

ΤΕλευτᾷ δὲ κ̀ [a] Αβρὰμ μετ' ὀλίγον, ἀνὴρ πάσαν ἀρετὴν ἄκρος, κ̀ τῆς πρὸς [b] αὐτὸν σπουδῆς ἀξίως ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τετιμημένος. ἐβίωσε δὲ τ ἅπαντα χρόνον ἐτῶν ἑβδομήκοντα κ̀ πέντε πρὸς τοῖς ἑκατόν· κ̀ θάπτεται ἐν Χεβρῶνι, μ̀ τῆς γυναικὸς Σάρρας, ὑπὸ τ παίδων Ισάκου κ̀ Ισμαήλου.

CAP. XVII.

De obitu Abrami.

XVII.

NON multo autem post moritur etiam Abramus, vir in omni virtute summus, Deoque pro sua in ipsum insigni pietate egregie charus. Vixit autem annos centum & septuaginta quinque: & sepultus est in Chebrone, juxta uxorem Sarram, à filiis suis Isaco & Ismaëlo.

Anno ætatis suæ 175 obiit Abramus, vir pientissimus ac prudentissimus. Gen. c. 25.

ΚΕΦ. ιη'.

Περὶ τ Ισάκου υἱῶν, Ησαύου κ̀ Ιακώβου· κ̀ γνήσεως αὐτῶν κ̀ διαφορᾶς.

ΙΣάκῳ δὲ [c] μ̀ τὴν Αβρὰμ τελευτὴν σκύλη τὸ γύναιον κ̀, τῆς μαστὸς [d] ὑπερμεῖζον ὀγκωμένης, [e] ἀγωνιάσας ἀνήρετο τ Θεόν. Φέρει δ' αὐτῷ διδύμους τέξεσθαι τὴν Ρεβέκκαν, κ̀ φερώνυμα ἔσεσθαι τοῖς παισὶν ἔθνη· ᾗ ἢ μείζονος προτερήσει τὸ δοκοῦν ἔλασσον εἶναι. πίπτει δ' αὐτῷ μετ' ὀλίγον κ̀ [f] τὴν προόρησιν ᾗ Θεὸς δίδυμα παιδία· ὧν τὸ μὲν πρεσβύτερον ἀπὸ κεφαλῆς ὑπὲρ τὰς πόδας δασὺ φύσασιν ἦν, τὸ ἢ νεώτερον εἶχε προϊόντος αὐτοῦ κ̀ πέρναν. ἠγάπα ἢ ὁ [g] μὲν πατὴρ τ πρεσβύτερον, [h] Ησαυον λεγόμενον κατ' ἐπωνυμίαν [i] τ τριχώσεως· Εβραῖοι γὰρ τὸ [k] Σήειρον τρίχωμα λέγουσιν. Ιάκωβος ἢ ὁ νεώτερος [l] τῇ μητρὶ προσφιλὴς ἦν.

β'. Λιμοῦ ἢ τὴν γῆν καταλαβόντος, Ισακος, δόξαν αὐτῷ χωρεῖν εἰς Αἴγυπτον, τ χώρας ἀγαθῆς ὑπαρχούσης, ὑπὸ Γεραρων ἀπιών, ᾗ Θεοῦ κελεύσαντος. [m] ὑπεδέχετο δ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς Αβιμέλεχος, κ̀ ξενίαν κ̀ φιλίαν [n] τὴν Αβράμου. κ̀ πολλῇ πάνυ προὶς αὐτὸν διανοίᾳ χρησάμενος, [o] κατ' ἀρχὰς, ὑπὸ πίστης ὑπὸ φθόνου μεῖναι προὶς τὸ πᾶν [p] σκωλύθη. ὁρῶν γὰρ τ Θεὸν τῷ Ισάκῳ συμπαρόντα, κ̀ τοσούτῳ πρεῖ αὐτὸν σπουδῇ χρώμενον, ἀπώσατο αὐτόν. ὁ ἢ τοίνυν πάλιν ἐκ μεταβολῆς

NON multo autem post moritur etiam Abramus, vir in omni virtute summus, Deoque pro sua in ipsum insigni pietate egregie charus. Vixit autem annos centum & septuaginta quinque: & sepultus est in Chebrone, juxta uxorem Sarram, à filiis suis Isaco & Ismaëlo.

XVIII.

CAP. XVIII.

De Isaci filiis, Esavo & Jacobo; ac nativitate eorum & educatione.

DEfuncto autem Abramo, ab Isaco gravida facta est uxor: ventreque *ejus* in majus intumescente, anxius Deum consuluit *Isacus*. Respondet autem, gemellos ei pariturum Rebeccam, gentesque fore liberis cognomines: & quæ minor videbitur majori præcellet. Nec multo post, sicut prædixerat Deus, nascuntur ei gemini: quorum senior quidem à capite ad pedes supra modum hispidus erat, junior vero exeuntis ante se calcem manu tenebat. Pater autem amabat natu majorem, Esavi ex pilositate cognomen habentem: nam Hebræi pilos vocant * Sciron. Jacobus vero minor matri charus erat.

Isaco nascuntur Esavus & Jacobus. Gen. c. 25.

Esavum diligit pater.

Jacobus matri Deoque charus.

2. Verum fame in *ea* terra grassante, Isacus, cum decrevisset ire in Ægyptum, Dei jussu Gerara se contulit. Rex autem Abimelechus excipit eum propter hospitium & amicitiam Abrami. Cumque eum initio magna benevolentia prosequeretur, restitit invidia, ne prorsus in eo effectu perseveraret. Deum enim videns Isaco propitium adesse, & tantopere illi favere, expulit eum. At il-

Isaco hospiti invidet princeps Palæstinus.

[a] Αβρὰμ] Sic plures *MSS.* ᾗ ὁ Αβρ. in *aliis* cum *Bas.* & *G.*

[b] Αὐτὸν] Αὐτὸ *Samb.* male, nisi mox legeris θεία pro θεῖ. Ebrio imputandum Typoth. *Bern.*

[c] Μετὰ τὸν Αβράμου] Incogitantia Josephi. Utinam scripsisset, μ̀ τὸν Σαρίου τελεύτου, quod verum. Nam ex Moyse refellitur alterum, nec cum reliquis harum originum, neque cum capitulo præcedente rite constat. Contextus equidem Mosaici ordine deceptus fuit ille Judæus. Veruntamen ante natos Saliano Schotanosve hæc animadverterat Monachus Trecensis, *Sexagenarius erat Isaac quando nati sunt ei parvuli: vivebat ergo Abraham & adhuc quindecim annis. Hoc jam diximus, quia Josephus sic ait, Porro post mortem Abrahæ concepit uxor Isaac. Mortem ejus forte appellans quia jam penitus effœto corpore generare desiit. Ipse enim textus literæ non esse dictum per recapitulationem satis indicat* Bern.

[d] Περισσὸν ὀγκωδῆς,] Delicatius quidem est & urbe Palladis dignius ἐπιτηδὲς *Big.* & *Hen.* sive ἐπιμηδὲς *Busb.* (ut χέρες pro vilior χεῖρες) quam Editorum prosodia soluta ἐπὶ μᾶζον. *Bern.* Istud, ut Ἀτακώτερον, vulgato ἐπὶ μεῖζον prætulit *Bernardus*, auctoritate quorundam *MSS.*

[e] Ἀγωνιάσας] Ἀγωνιάσαν manus nova ad oram cod. *Hen.* atque ampliùs Cl. Bosius, ἀγωνιάσασα ἀνήρετο τ Θεὸν φράζει δ' αὐτῇ: quo diligentius imitarentur illud Moysis, v. 22. c. 25. Gen. ויאמר יהוה ללך לדרש את יהוה. Josephus vero ad virum hoc consilii transtulit. Mox ἀτρεμέως & simpliciter *Busb.* cum *Hen.* ἠρέθ. *Bern.*

[f] Τὴν προόρησιν τ Θεοῦ] Τὴν abest *Editis.*

[g] Μὲν πατὴρ] Illud μ̀ etiam ex *MSS.*

[h] Ησαυον] Perpetua scriptura meliorum codicum, ut *Big. Samb.* & *Cas.* ἠσαῦ schematis Hebraici accentusque, ut fas fuit δασέος, retinent *Busb. Hen.* & Zonaras, aliique originum Judaicarum compilatores. Ibidem λεγόμενον, &c. Librarii Græci aliquid heic tentarunt parum feliciter: legimus enim in cod. *Big. Samb.* atque *Cas.* ἠγάπα ᾗ ὁ μ̀ πατὴρ τ πρεσβύτερον ἤσαυον λεγόμενον κατ' ἐπωνυμίαν τ τριχώσεως. εἶχε ᾗ κ̀ ἕτερον ὄνομα σίειρ λεγόμενον, ἀπὸ τ τριχώσεως. ἑρμῆσι γὰρ τὸ σίειρ τρίχωμα λέγουσι. Pilositatem seu villum significat Hebræorum שער *Sear* & שעירה *Seira* Chaldæorum. Mihi demum placet Josephum hunc in modum emendanti, ἠγάπα ᾗ ὁ πατὴρ τ πρεσβύτερον σίειρ, vel ἤσαυον τ κ̀ σήειρ. *Bern.* Ita passim *Big. Samb. Vat.* & *Cas.* Ησαῦ aut Ησαῦ *alii.* Hic (inquit *Bernardus*) Librarii Græci aliquid tentarunt parum feliciter: legimus enim in *Big. Samb.* & *Cas.* ἠγάπα ᾗ ὁ μ̀ πατὴρ τ πρεσβύτερον Ησαῦον λεγ. κ. ἐπ. τ. τριχώσεως. εἶχε ᾗ κ̀ ἕτερον ὄνομα Σίειρ λεγόμ, ον ἀπὸ τ τριχώσεως. Εβραῖοι γὰρ Σίειρ τρίχωμα λέγουσι. Verba *Josephi* forsan hunc in modum refingenda, ἠγάπα ᾗ ὁ πατὴρ τ πρεσβύτερον Σίειρ λεγ. κ. ἐπ' τ. τριχώσεως, vel πρ. Ησαυον, τ κ̀ Σίειρ λεγόμ. &c. Vide Tom. IIo. *Hieronymi* ex Editione *Benedict.* p. 354, 355.

[i] Τῆς τριχώσεως·] Ex τ τριχώσεως, *Busb.* & *Hen.* χυδαίως κ̀ ἀνοήτως. A pilis enim natalibus cognomentum ait traxisse Esavum, nomen tamen proprium inde accepisse Josephus non dicit. Quanquam hunc puerum Isaaci Hirtium nuncupatum credo utroque vocabulo Hebraico שעיר *Seir* & עשו *Esau*. Prius notum satis & confessum: עשו tamen priscis Hebræorum significabat quantum in dialecto Arabum عشوع *Asvao*, φερισσόθριξ aut *asper setis*, quem adeo *Esavum* appellat S. Severus. *Esavum* autem hispidum pilisque horridum aliquem innuere nemo adhuc somniavit Rabbinorum Judaicorum seu Christianorum. Vel adhuc propius ad Etymon Moysis Gen 25. v. 25. כאדרת שער, *instar vestimenti villosi, Esau* dictus fuit de שָׂעִר & שָׂעִיר *gesa* & *gessa*, i. e. cilicio, quo totus à natura opertus videbatur. Unde vere quidem dixit sed mente ignara magnus Byzantii Drungarius, τῷ μ̀ πρεσβυτέρῳ καθόλα ᾗ σώματος δασείᾳ ἐφύλῳ θέλξ· ὅθεν κ̀ ἠσαῦ ἐκλήθη, ἀφ' τῶν τριχῶσιν. *Bern.* Videtur deesse τὸ Σηείρ, quod nomen etiam Esauo fuerit. Opportune codex MStus hic facem præfert; in quo post τριχώσεως legitur Εἶχε ᾗ κ̀ ἕτερον ὄνομα, Σίειρ λεγόμενον τ (legendum reor ἀπὸ τ) τριχώσεως. Εξαῦοι γὰρ &c. *Rel.*

[k] Σήειρον] *Cocc.* corrigit Σίειρον.

[l] Τῇ μητρὶ] Τῇ μητρὶ contrahunt aliqui libri, ex voce præcipitis vulgi. *Bern.*

[m] Υποδέχετο] Κ̀ ὑποδέχει) ὡδὶ ᾗ βασιλεὺς ἀβιμελέχου, *Hen.* & *Busb.* sine causa & exemplo. *Bern.*

[n] Τὴν Αβράμου.] Τᾶ Αβ. *Cas.*

[o] Κατ' ἀρχὰς,] Ita ex *MSS.* elegantia Attica, in *Editis* κατ' ἀρχάς.

[p] Εκωλύθη.] Sic in *MSS.* ἐκωλύεθ *Bas.* & *G.*

* *Seiron.*] Juxta schema Hebraïcum *Seir.*

ille, denuo Abimelechum præ invidia adeo mutatum expertus, tum quidem receſſit in agrum, qui Vallis vocatur, locum non longe à Geraris. Sed dum puteum foderet, paſtores irruentes pugnam cient, ut opus *incœptum* impedirent: & cum ille contendere noluerit, viſi ſunt prævaluiſſe. Pedem autem referens alterum cavavit *puteum*: aliiſque Abimelechi paſtoribus vim inferentibus, hunc etiam relinquens abſceſſit; prudenti conſilio ſibimet comparans ſecuritatem. Dein *rege hoc* illi ſponte præſtante, ut abſque omni impedimento puteum demitteret, Rooboth illum appellavit; nomine ſpatium amplum ſignificante. E prioribus autem unum quidem Eſcon vocatur, ac ſi quis diceret pugnæ *puteum*: alterum vero Sitenna; quod nomen inimicitias denotat.

Rooboth, ſpatii ſatis.

ῥῶγ ſeu ἔσκον, pugna.

Sitenna, inimicitiæ.

3. Porro ita contigit, ut Iſaco creſceret potentia ex opum magnitudine. Itaque Abimelechus, ratus contra ſe auctas fore fortunas Iſaci, cum & non ſine mutuis ſuſpicionibus ſimul vixerint, & ex occulta inimicitia ſeceſſerit Iſacus, metuens ne prior amicitia nihil ei prodeſſet, Iſaco ad injuriam acceptam ulciſcendam converſo, rurſus cum illo amicitiam renovat, uno è ſuis ducibus Phicolo ſecum adducto. Ac cum omnia, quæ popoſcerat, nactus fuiſſet ex Iſaci bonitate, qui veteri in ſe patremque gratiæ recentem donavit iram, domum eſt reverſus.

Mox ille amicitiam ac fidem Iſaci jurejurando ſibi obligat.

Eſavus anno ætatis XL. uxores ducit Adam & Alibamam. Gen. c. 36. v. 2. & c. 26. v. 34.

4. Iſaci autem filiorum *alter* Eſavus, cui impenſe faverat pater, quadraginta annos natus, uxores ducit Adam Helonis filiam, & Alibamam Eſebeonis, virorum in Chananæis potentiſſimorum, propria in re matrimonii auctoritate fretus, nec quidquam conſilii cum patre communicans. Nam id ſane non permiſiſſet Iſacus, ſi *filius* ſententiæ ipſius ſtetiſſet. non enim illi volupe erat affinitates jungere cum iſtius regionis incolis. Nolens autem filio eſſe moleſtus, jubendo ut à mulieribus abſcederet, ſecum ſtatuit ſilere.

Iſacus jam perſenex filium ſuum majorem mittit venatum. Gen. c. 27.

5. Sed cum eſſet ſenex, & viſu prorſus orbatus, Eſavum ad ſe vocat; querenſque de ſenectute, ut, vel ſine defectu viſus & cæcitatis calamitate, ipſum impedierit, ne Deo poſſet miniſtrare, juſſit eum venatum exire, & quantumçunque poterat captantem cœnam parare; ut ea ſumpta Deum precaretur, illi per totum vitæ curriculum auxiliatorem fore ac adjutorem: incertum quidem eſſe dicens quando etiam moreretur; velle tamen, antequam è vita diſcederet, Deum illi ſuis pro eo precibus propitium reddere.

βολῆς [q] τὸ ἀπὸ τῦ βασκάνου παραληθὲς Αβιμελέχου, τότε μὲν ἀνεχώρησεν εἰς τὴν λεγομένην Φάραγγα, χωρίον ἐν μακρᾷ Γεράρων. ὀρύσσοντι δ' αὐτῷ φρέαρ ποιμένες ἐπιπεσόντες εἰς μάχην ἐχώρησαν, κωλύοντες τὸ ἔργον· καὶ μὴ βουληθέντος φιλονεικεῖν, ἔδοξαν κεκρατηκέναι. ὑποχωρήσας δὲ ὤρυσεν ἕτερον· καὶ βιασαμένων ἄλλων πάλιν Αβιμελέχου ποιμένων, καὶ τοῦτο καταλιπὼν [r] ἀπεχώρησεν, δυσχωρίαν λογισμῷ κτώμενος αὐτῷ [s] τὴν ἄδειαν. εἶτα αὐτομάτου συμβάντος αὐτῷ τὴν φρεωρυχίαν ἀνεπικώλυτον, Ροωβὼθ τὸ φρέαρ ὠνόμασεν· εὐρύχωρον ἑρμηνεύεται τὸ ὄνομα. τῶν δὲ φρεάτων τὸ μὲν [t] Εσκον καλεῖται, μάχης ἄν τις αὐτὸ φήσαι· [v] τὸ δὲ ἕτερον [x] Σιτεννά, ἔχθραν ἑρμηνευόμενον τὸ ὄνομα.

γ'. Ισάκῳ μὲν οὖν ἀκμάζειν συνέβαινε τὴν ἰσχὺν ὑπὸ μεγέθους πραγμάτων. [y] Αβιμέλεχος δὲ, [z] κατ' αὐτὰ φύσεσθαι νομίζων τὰ Ισάκου, ὑποπτεύων μὲν αὐτοῖς καὶ τῆς συμβιωτήσεως γινομένης, ἐπ' ἀφανερᾶς δὲ ἔχθρας ὑπὸ Ισάκου ὑπεκστάντος, δείσας μὴ τῆς προτέρας αὐτῷ φιλίας [a] μηδὲν ὄφελος γένηται, πρὸς ἀμυναν ὧν ἔπαθεν Ισάκου τραπέντος, φιλίαν ἄνωθεν ποιεῖται πρὸς αὐτὸν, ἕνα τῶν στρατηγῶν [b] φίκολον ἐπαγόμενος. πάντων οὖν πυνθανόμενος ὧν ἠξίου, διὰ τὴν Ισάκου χρηστότητα, ὀργῆς προσφάτου πρεσβυτέραν χάριν εἰς αὖθις τε καὶ τὸν πατέρα γεγονυίαν προτιμῶντος, ἀπῆρεν εἰς τὴν ἑαυτοῦ.

δ'. Τῶν δὲ Ισάκου παίδων Ησαυος, ὃς ἦν μάλιστα ὁ πατὴρ ἐστοργάκει, παρακμὴν ἐγεγόνει ἔτη, γαμεῖ Αδαν τὴν [c] Ηλωνος, καὶ Αλιβάμαν [d] τὴν Εσεβέωνος, δυνασθόντων ἐν Χαναναίοις ἀνδρῶν γενεσίαις· ἑαυτὸν ποιήσας τοῦ μὴ τὸν γάμον ἐξουσίας κύριον, καὶ μηδὲν τῷ πατρὶ [e] συμβουλεύσιμος. ὃ δὴ [f] καὶ ἂν ἐπέτρεψεν Ισάκος, ἐπ' αὐτῷ τῇ γνώμῃ γενομένῃ· ὁ γὰρ ἐν αὐτῷ διὰ ἡδονῆς συνάψασθαι συγγένειαν πρὸς τοὺς ἐπιχωρίους. ὁ βουλόμενος δὲ ἀπεχθὴς εἶναι τῷ παιδὶ, κελεύων ἀφίστασθαι τῶν γυναικῶν, σιγᾶν ἐκέλευε.

ε'. Γηραιὸς δὲ ὢν, καὶ [g] τὰς ὄψεις εἰς τὸ παντελὲς ἠφανισμένος, προσκαλεσάμενος τὸν Ησαυον, καὶ τὸ γῆρας εἰπὼν, ὡς καὶ δίκαιον τῆς πηρώσεως καὶ ἐς τοὺς ὄψεις πάθους ἐμποδὼν ἑαυτῷ γεραπεύειν τὸν Θεὸν, ἐκέλευσεν ἐξελθεῖν ἐπὶ κυνηγέσιον, καὶ θηρασάμενον ὅσα ἂν αὐτῷ δυνατὸν γένηται φιλοσοφοῦσαν δεῖπνον, ἵνα μὴ τοῦτο [h] ἱκετεύσῃ τὸν Θεὸν, σύμμαχον αὐτῷ καὶ συνεργὸν εἰς ἅπασαν παρεῖναι τὸν βίον· ἄδηλον μὲν εἶναι λέγων, ὁπότε καὶ τελευτήσει, πρὸ δὲ τούτου φιλοχεῖν αὐτῷ βέλεσθαι [i] τὸν Θεὸν τὸν διὰ χειρὸς τοῦ ὑπὲρ αὐτοῦ φιλοκεκληκότος.

ς'. Καὶ

q Τῆς ἀπὸ τῦ βασκάνου] Τῆς ἀπὸ delet *Big.* recte tamen faciunt cæteri quod itidem retinent. Mox vitioſum eſt Bibliopolarum μαχεῖ. *Bern.*

r Απεχώρησεν,] Ita *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* ἀνεχώρησεν *MSS.*

s Τὴν ἄδειαν.] Τὴν ἀσυλίαν in quatuor *MSS.* minus recte.

t Εσκον καλεῖ),] Εχὸν *Samb.* De hac voce vide *Druſii* Animadverſ. l. 1. c. 40.

v Τὸ δ' ἕτερον] Ita ex *MSS.* τὸ δ' δεύτερον in *Editis.*

x Σιτεννὰ,] Ita ex Impreſſis *Epiphanii*, vel Σίτνα, vel Συίτνα, aut Σιγνὰ, pro mendoſo Συτνα in omnibus *MSS.* pariter ac *Impreſſis.* Vox autem Moſaica & שטנרה *Bern.*

y Αβιμέλεχος] Mallem Αβιμέλεχος δή.

z Κατ' αὐτὰ φύσεσθαι] Utrumque Atticum eſt. *Bern.* Κατ' ἑαυτὰ (aut αὐτὰ) φύεσθαι in *MSS.*

a Μηδὲν ὄφελος] Id nitidius credebatur Athenis, & probatum *Big.* & *Samb.* ὄδιν aliis. *Bern.* Ex *MSS.* in *Editis* ὄδιν.

b Φίκολον] *Moyſes* פיכל *Phicol*: unde feci φίκολον. Proclivi enim hypertheſi apud *Samb.* & *Caſ.* & *Epiphanium* pro illo nomine legitur φίλοκον & φίλοχον, tum etiam φίλον ex defectu typorum *Baſ.* & *Gen.* Bern. Ita ex S. Literis in duabus Editionibus *Epiphanii.* juxta *MSS.* ejuſdem & *Joſephi* Codd. Græcos Φίλοχον, proclivi errore. in *Baſ.* & *G.* perperam Φίλον.

c Ηλωνος,] Hebraice אלון עדה בת, Gen. c. 36. 2. Nam. c. 26. v. penult. alia omnino leguntur, & *Elia* conciliatore digniſſima. Verum de iſtis alio in opere. Heic ἤλωνος aſperius, quam fas fuit *Baſ.* & *Gen.* Bern. Cum leni *Samb.* in *aliis* aſpirate.

d Τὴν Εσεβέωνος,] Par Editionum τὴν Ὡσεβέωνος *Samb.* & Exemplaria Epiphanii Metaphraſtæ. τὴν Δεβέωνος *Caſ.* τὴν Δεβέωνος pro illo, *Big.* Corrigendum tamen ſuadeo τὴν Ἀλιβάμαν τὴν ἠδὲ, aut ἣν & ἣν τὴν Σεβεώνος. Moyſes pariter hanc *Sebeonis* neptem ſubſtituit Gen. c. 36. v. 2, 14. ut Samaritæ lectitant & Judæi Alexandrini, אהליבמה בת ענה בן צבעון. Nam *Maſoræ* בת צבעון (quam & S. Hieron. obſervat) aut unius & ejuſdem fœminæ duas matres arguit, vel *Anam* fuiſſe naturæ promiſcuæ monſtrum, propter verſiculum 24. iſtius capitis. *Bern.* Ita edidit *Bernardus.* pro τὴν Εὐσεβέωνος in *Impreſſis*, & τὴν Εὐσέβεως, Εὐσεως, & Εὐρέως in *MSS.* ſuadetque corrigendum, τὴν ἠδὲ, aut τὴν ἣν vel ἠνὶν Σεβεῶνος ex *Gen.* c. 36. v. 2, 14. ut Samaritæ lectitant & Judæi Alexandrini.

e Συμβουλεύσιμος.] Βουλεύσιμος *Busb.* & *Hen.*

f Γὰρ ἂν] Vocula ἂν ex *Big.* addita eſt.

g Τὰς ὄψεις] Una voce *Busb.* & *Hen.* πεπηρωμένους, *luminibus obductis*, quod ait Severus. Sed & Zonaras γηράσας ἐπὶ τούτοις ὁ Ισαακ καὶ τὰς ὄψεις πεπήρωτο. Idemque hiſtoria Scholaſtica, *ſenuit Iſaac & videre non potuit.* Cæcitatem etiam indicant verba Moyſis; Samaritis Interpretibus, ac inter Judæos Onceloſo: non quod Salianus aliique contendunt. *Bern.* Τὰς ὄψεις πεπηρωμένους, ἀσθεν. *Busb.* & *Hen.*

h Ικετεύσῃ τὸν Θεὸν,] Ita ſolent Attici, ſoli *Big.* & *Samb.* habent ἱκετεύσῃ.

i Τὸν Θεὸν] Infercierant operæ λέγων, quod ſublatum reor ex MSS. Certe *Coll. Big.* non agnoſcit.

ς'. Καὶ [k] Ησαυς μὲν ὅτι τὸ κυνηγέσιον ἐξώρμησεν. ἡ δὲ Ρεβέκκα, τ Θεὸν εἰς [l] τ εὔνοιαν ἀξιῶσαι τ Ιακώβ παρακαλεῖν, κ ᾧδε τῷ Ισάκ γνώμῳ, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἐρίφους κατασφάξαντα δεῖπνον παρασκευάζειν. ὁ δ Ιάκωβ [m] ὑπηρετεῖ τῇ μητρὶ, πάντα παρ' αὐτῆς [n] πεπυσμένος. ἐπεὶ δ' ὀψὲ ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ἐρίφου δέρμαθι τ βραχίονα περιβαλών, ἵνα πιθάνοις ᾧδε τῷ πατρὶ Δι' τὴν δασύτητα Ησαυ εἶναι· τὰ γὰρ ἄλλα πάντα ὢν ὅμοιος, Δι' τὸ εἶναι δίδυμος, τούτῳ μόνῳ διέφερε· κ φοβηθεὶς μὴ, πρὶν γνῶναι τὰς εὐχὰς, εὑρεθεὶς κακουργῶν εἰς τἐναντίον παροξυνεῖ τ πατέρα ποιήσασθαι [o] ταύτας, προσέφερε τῷ πατρὶ τὸ δεῖπνον. κ Ισακ ἐπαισθόμενος τῷ κ τὴν φωνὴν ἰδίᾳ, προσκαλεῖται [p] τ υἱόν. ὃ δ τ βραχίονα προτείναντος, ᾧ τὴν [q] αἰγέαν περιβέβληκε, ταύτης ἐπαφώμενος, φωνῆς μὲν [r] εἶπεν Ιακώβῳ Δι' ἀπλήσιον, κ μέντοι τὸ τῆς τριχὸς βαθὺς Ησαυ εἶναί μοι δοκεῖς. κ μηδὲν ὑπολαβών κακόβουλον, δειπνήσας τρέπεται [s] πρὸς εὐχὰς κ ᾧδὰς κλῆσιν ὃ Θεῷ· „ [t] Δέσποτα, λέγων, παντὸς αἰῶνος, „ κ δημιουργὲ τ ὅλης ὑσίας, σὺ γὰρ [v] πατρὶ τῷ ἐμῷ „ [x] μεγάλῳ ἰσχὺν προβήκας ἀγαθῶν, κἀμὲ τ παρόν- „ των ἠξίωσας, κ τοῖς ἐξ ἐμοῦ γινομένοις ὑπέσχου βοη- „ θὸς εὐμενὴς κ [y] δοτὴρ ἀεὶ τ κρειττόνων ἔσεσθαι. [z] παῦτ' „ οὖν κ βεβαίωσον, κ μὴ προϊδὼν με Δι' τὴν πα- „ ροῦσαν ἀσθένειαν, δι' ἣν κ μᾶλλον σοῦ δεόμενον „ τυγχάνω. καί μοι παῖδα τοῦτον [a] εὐμενῆ σῶζε, κ „ παντὸς ἀπαθῆ κακοῦ Δι[illegible]φύλαττε· δὸς αὐτῷ βίον „ εὐδαίμονα, κ κτῆσιν [b] ἀγαθῶν, ὅσων σοὶ δυνάμις „ προσχεῖν· [c] ποιήσας δ' αὐτὸν φοβερὸν μὲν ἐχθροῖς, „ φίλοις δ τίμιον καὶ κεχαρισμένον.

η'. Καὶ ὁ μὲν, νομίζων εἰς Ησαυν πιεῖσθαι τὰς εὐχὰς, παρεκάλει τ Θεόν. ἄρτι [d] δὲ πέπαυτο τούτων, κ παρῆν Ησαυ ἀπὸ τ θήρας· κ τ Δι' ἁμαρτίαν ὁ Ισαὰκ ἀθανόμενος, ἡσυχίαν ἄγει. Ησαυς δὲ ἠξίου τ ὁμοίων τ' ἀδελφῷ προσὼν δ πατρὸς τυγχάνειν. δ δὲ πατρὸς δέ- ναμένου, Δι' τὸ πᾶσαν εἰς Ιάκωβον τὰς εὐχὰς ἀνηλω- κέναι, πένθος ἦγεν ὅτι τῇ Δι' ἁμαρτίᾳ. κ αὖτε τοῖς δά- κρυσιν ἀχθόμενος ὁ πατὴρ, τὰ μὲν πρὸ τοῦ κυνηγέσιον κ δυνάμιν σώματος ἐν ὅπλοις κ πᾶσιν ἔργοις εὐδοκι- μήσειν αὐτὸν ἔφασκε, κ [e] καρπώσεσθαι τοῖς ἐπ' αὐτοῖς δόξαν δι' αἰῶνος, κ τὸ ἀπ' αὐτοῦ γένος· δουλεύσειν δὲ τῷ- δελφῷ.

θ'. Ιάκωβον δὲ φοβούμενον τ ἀδελφὸν, τιμωρίαν βουλόμενον ἀπολαβεῖν τῆς ὑπὸ τ ἀρᾶς Δι' ἁμαρτίας, ἡ μήτηρ ῥύεται· πείθει γὰρ τ ἄνδρα [f] Μεσοποταμίην ἀγα-

6. Et Esavus quidem ad venationem festinavit. At Rebecca, æquum censens Dei favorem pro Jacobo implorare, etiam præter Isaci institutum, ipsi præcepit hœdis jugulatis cœnam instruere. Jacobus autem matri obsequitur, omnia ab ipsa edoctus. Posteaquam vero parata erat cœna, pelle hœdina brachium circumvolvens, ut propter villosam cutem Esavum esse crederet pater (nam cætera omnia similis, ut qui gemellus, hoc solo differebat) solicitusque, ne, priusquam preces conciperentur, in dolo malo deprehensus patrem ita irritaret, ut eas in imprecationes verteret, epulas patri apponebat. Isacus autem, *quis istic erat* peculiari vocis sono intelligens, filium advocat. Illo vero protendente brachium, cui pellem hœdinam circumdederat, hispidum tractans *Isacus* exclamavit, voce Jacobi persimilis es, attamen ob pilositatem Esavus mihi videris. Nihilque mali suspicatus, cum cœnasset, ad preces & vocationem Dei convertitur: dicens, „ Domine „ omnium sæculorum, & rerum universitatis „ conditor, tu etenim patri meo ingentem bono- „ rum vim proposuisti, & me præsenti felicitate „ dignatus es, posterisque meis pollicitus es, te „ benignum fore adjutorem & meliorum indies „ largitorem: hæc igitur faustis fancito auspiciis, „ neque me propter hanc debilitatem despicias, „ quæ facit ut magis etiam ope tua egeam. Ser- „ va mihi puerum hunc propitius, ac ab omni „ malo intactum custodi; illi vitam felicem con- „ cedens, & bonorum quæ potes impertire pos- „ sessionem. Fac autem eum inimicis quidem for- „ midabilem, inter amicos vero honoratum & „ gratiosum.

Utrosque interim fallit Jacobus, consilio matris.

Pro Esavi persona Deum cæcus patri orat.

8. Ac ille quidem, putans se Esavo bene precari, *sic* Deum invocabat. Vix autem conticuerat, cum à venatione adfuit Esavus: & Isacus, fructrationem præsentiens, quievit. At Esavus postulabat, ut similia ac frater ab ipso acciperet. Patre vero *id* negante, quod omnes in Jacobum preces erogaverat, frustrationem lugebat Esavus. Ejusque lachrymis commotus pater, futurum ajebat, ut venandi quidem exercitatione, & corporis viribus in armorum usu aliisque operibus ipse præcelleret, eamque gloriam tum ipsi tum ejus posteris sempiternam mansuram; sed fratri serviturum esse.

Venandi pugnandique fama Esavi nepotibus concedit: cæteram vero omnem benedictionem frater ipsius anteverterat.

9. Cæterum Jacobo fratrem metuente, ne pœnas à se exigeret, quod precibus esset frustratus, mater eum huic eximit periculo: nam marito per-

Iras fraternas abesse evitat Jacobus.

[k] Ησαυ] Passim *Big. Samb. Cas.* & aliquando *Bas.* ησαῦς *Busb.* & *Hen.* ἰσαῦς sæpius Editores. *Bern.*

[l] Τὴν εὔνοιαν] Articulum omittit *Vat.*

[m] ὑπηρετεῖ τῇ μητρὶ,] Ὑπηρέτῃ *Samb.* & *Epiphanius.* Cum reliquis Zonaras ad præsens, ὁ δ ποιεῖ κ τὰς μητρικὰς ἐντολάς. *Bern.*

[n] Πεπυσμένος.] *Al.* πεπεισμένος.

[o] Ταύτας,] Ita *MSS.* in *Editis* ταῦτα. *Huds.* Quæ sequuntur ex *MSS.* certe *Coll. Big.* adstipulante transposita sunt, pro τ. δ. τ. π. *Hav.*

[p] Τὸν υἱόν.] Paulo aliter Epiphanius, quam nostra volumina Græca. *Isaac vero sentiens*, ait, *vocem Jacob, proprio eum nomine vocitabat*, aut, pro eo sæculo, *vociferabat*. Quæ Græce reddas, κ ἰσαακ ἐπαισθανόμενος τὴν τ Ιακὼβ φωνὴν, ἰδίως προσκαλεῖται αὐτόν. Joannes etiam Protosecretarius consimili modo, ἰσαακ δὲ τῇ φωνῇ τ Ιακὼβ εἶναι τ προσιόντα αἰσθόμενος, ἔγγιστα προσκαλεῖται αὐτόν, κ τ χεῖρα ἐπαφᾷ. *Bern.* Αὐτὸν *Hen.* & *Busb.* In suo codice habuisse videtur *Epiphanius*, κ Ισακ ἐπαισθανόμενος τὴν τ Ιακὼβ φωνὴν ἰδίως προσκαλεῖται αὐτόν. nam vertit, *Isaac vero sentiens vocem Jacob, proprio eum nomine vocitabat.* confer *Zonaram.*

[q] Αἰγέαν] Αἰγαίαν perperam *Busb.* & *Hen.* Namque αἰγέαν formam habet Canonicam cum δορᾶν subjecto nomine vel intellecto. *Bern.* *Al.* αἰγαίαν & αἰγείαν.

[r] Εἶπεν] Quin contracte ut amant *Busb.* atque *Hen.* φωνὴν μὲν εἶπεν Ιακώβ· τὸ δ τ τριχὸς βαθὺ, ἡσαῦ. *Bern.* Ita *MSS.* in *Editis* φησὶν.

[s] Πρὸς εὐχὰς κ ᾧδὰς κλῆσιν] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* εἰς εὐχὰς καὶ ᾠδὰς κλῆσιν ὃ Θεῷ *Bas.* & *G.*

[t] Δέσποτα, λέγων, παντὸς αἰῶνος,] Usitata Judæis phrasis רבונו של כל עולמין *Rel.*

[v] Πατρὶ τῷ ἐμῷ] Τῷ πατρὶ τῷ *Vat.*

[x] Μεγάλῳ ἰσχυρὸν] Ita *MSS.* in *Editis* μεγάλων.

[y] Δοτὴρ ἀεὶ] Ita *Big.* & *Samb.* δωτὴρ aliis.

[z] Ταῦτ' οὖν] Ex *MSS. Vat. Bas.* & *G.*

[a] Εὐμενῆς σῶζε,] Rectum nomen posui, Epiphanio & Casaubono sic volentibus. Omnibus enim in libris Græcorum εὐμενῆ offendimus absorpta ς a verbulo sequente. Mox δὸς αὐτῷ, Expilatores Josephi *Hen.* & *Busb.* deleto quidem Δι[illegible]φύλαττε. *Bern.* Ita juxta *Vet. Interpr.* in *MSS.* atque *Editis* εὐμενεῖ, absorpta ς à voce sequenti.

[b] Ἀγαθῶν,] Ἀγαθὰ ὅσων *Vat.*

[c] Ποιήσας] Ποίησον δ' modo suo iidem *Hen.* & *Busb.* Concinnius est *Big.* & *Cas.* ποιήσεις δ'. Attamen *Samb.* & Editores legunt ποιήσεις δ', paulo confidentius. *Bern.* Ita *Big. Cas.* & *Vat.* in *Editis* ποιήσεις, & in *Hen.* & *Busb.* ποίησον.

[d] Δὲ πέπαυτο] Δὲ πέπαυ) *Bas.* & *G.* in *MSS.* ὃ πέπαυλο; fertque illud dialectus Attica. *Bern.* Correxerat ita & *Coccejus*, nec video cur contra MSS. placitum *Hudsono* δ' ἐπέπαυλο quasi Josephi reciperemus manum, ejecimus itaque, & MSS. lectionem ex Attica formula recepimus. *Huverc.*

[e] Καρπώσεσθαι] Καρπώσασθαι *Big. Samb.* & *Vat.*

[f] Μεσοποταμίην] Impressum erat pro gentili Μεσοποταμίαν, quod tolerari potuit in alio scriptore præter hunc Judæum, leporis Attici callentissimum. *Bern.* Ita ex *MSS.* in *Editis* Μεσοποταμίαν pro gentili.

persuasit ut Mesopotamica Jacobo duceretur mulier cognata. Jam enim & Ismaëli filiam Basemmatham, invito patre, in conjugem acceperat Esavus. Nam cum animo in Chananæos haudquaquam benevolo esset Isacus, ut qui primas illius nuptias ægre admodum tulerat, Esavus, gratiam ab eo initurus, Basemmatham sibi adjunxit, summo amore illam prosequutus.

Atqui Esavus, quo parentibus gratificaretur, tertias nuptias inter Ismaëlitidas sibi querit. Gen. c. 27. 28.

γένεσθαι τῷ Ιακώβῳ γυναῖκα συγγενῆ. [g] ἤδη γὰρ καὶ τὴν Ισμαήλου θυγατέρα, τοῦ πατρὸς ἄκοντος, Ησαυος παρειλήφει πρὸς γάμον [h] Βασεμμάθην. ὁ γὰρ εὐνόων τοῖς Χαναναίοις οἱ ὡεὶ τὸν Ισακον, [i] ὡς ὑπὸ τοῖς πρότερον αὐτοῦ γάμοις δυσχερῶς διακειμένων, εἰς τὸ ἐκείνοις κεχαρισμένον τὴν Βασεμμάθην [k] ὁ Ησαυος παρέλαβε, μάλιστα ὡεὶ αὐτὴν ἀπεδόσας.

XIX. CAP. XIX.

De Jacobi fuga in Mesopotamiam, metu fratris.

ΚΕΦ. ιθ'.

Ιακώβου φυγὴ εἰς τὴν Μεσοποταμίαν, διὰ τὸν ἐκ παιδελφοῦ φόβον.

Jacobus sub dio jacet.

JAcobus autem in Mesopotamiam missus à matre, ut duceret avunculi sui Labani filiam (nuptias fieri permittente Isaco, ut uxoris consiliis obsequeretur) per Chananæam iter faciebat: &, pro odio quod habuit in indigenas, nolebat quidem ad eorum quenquam divertere. Sed sub dio pernoctavit, capite lapidibus à se congestis impositio: & per quietem juxta se vidit visionem. Scalam se videre imaginatus est à terra ad cœlum pertingentem, & per eam species descendisse, supra humanam naturam augustas; tandemque super eam Deum manifesto sibi apparentem, nominatimque se vocasse, & hujusmodi verba fecisse. „Jacobe, cum sis patre bono & avo ob suam „virtutem celeberrimo prognatus, de præsenti„bus laborare non decet, sed meliora sperare: „namque immensa te bonorum manet abundan„tia & copia, meo sub præsidio. Ego etenim „Abramum è Mesopotamia huc adduxi, pulsum „à cognatis, fecique ut patrem tuum omnes su„spicerent beatum. nec tua sors deterior est fu„tura. Quare & bono animo perge hanc viam „ire, me deductore fretus. Prospere enim ti„bi cessuræ sunt nuptiæ, quas animo agitasti: „bonique tibi nascentur liberi. Multitudo au„tem eorum erit innumerabilis, & inde majo„ra sobolis incrementa: quibus ego terræ hu„jus imperium dabo, & eorum posteris, qui „repleturi sunt terram omnem & mare quàm „late sol aspicit. Tu neque metuas ullum pe„riculum, neque labores quantoscunque nume„ro defugias, me quæ tibi gerenda erunt pro„vidente & curante, etiam nunc multoque ma„gis in posterum.

Vidit per quietem formas quasdam humana meliores scandere inter cœlum ac terram, atque in summa scala ipsum Deum. Gen. c. 28.

Bona omnia Jacobo pollicetur.

Hinc ille pulvinar suum erigit in altare & inungit: tum multas hostias atque opum suarum decimam Deo vitæ vovet.

3. Et hæc quidem Deus Jacobo prædicit. Ille vero, ob ea quæ visa sibi promissaque lætitia gestiens, & lapides oleo perfundit, quod super eos tantæ felicitatis sibi facta fuerit promissio, votumque nuncupat, sacrificaturum se illic, si victum comparaverit, salvusque redierit; Deoque omnium quæ acquisiverit decimam oblaturum, modo ita revertatur. Locum etiam honore di-

Ιακωβος ὴ εἰς τὴν Μεσοποταμίαν στελλόμενος ὑπὸ τῆς μητρὸς, καὶ γάμον τὸν Λαβάνου θυγατρὸς τῆς ἐκείνης ἀδελφῆς, ὑπηρέψαντος Ισάκου τὸν γάμον διὰ τὸ πίθεσθαι τοῖς βουλήμασι τῆς γυναικὸς, διὰ τῆς Χαναναίας ἐπορεύετο· καὶ, διὰ τὸ μῖσος τὸ πρὸς τοὺς ἐπιχωρίους, παρ' οὐδενὶ μὲν ἠξίου καταλῦσαι. ὕπαυθρος δὲ ἦν κοιμώμενος, [l] τὴν κεφαλὴν λίθοις ὑπὸ αὐτῷ συμφορουμένους ὑπιθείς· καὶ τοιαύτης τοῦ ὕπνου ὄψιν ὁρᾷ, ὡς θαυμάσαι αὐτόν. κλίμακα γῆθεν ἔδοξεν ἐφικνουμένην τοῦ οὐρανοῦ βλέπειν, καὶ [m] δι' αὐτῆς ὄψεις κατιούσας, σεμνότερον ἢ κατ' ἀνθρώπου φύσιν ἐχούσας, καὶ τελευταῖον ὑπὲρ αὐτῆς τὸν Θεὸν ἐναργῶς αὐτῷ φαινόμενον, ὀνομαστί τε καλέσαι, καὶ ποιήσασθαι τοιούτους λόγους. „Ιάκωβε, πατρὸς ὄντα σε „ἀγαθοῦ καὶ πάππου δόξαν ἀρετῆς μεγάλης διαφέροντος, „κάμοῦ δὴ τοῖς παροῦσιν ὑ σεσῴκοτος, ἀλλ' ἐλπίζειν „τὰ κρείττονα. καὶ γὰρ ἄφθονόν σε δεδέξεται μεγάλων „ἀγαθῶν παρουσία πρὸς τὸ πᾶν, καὶ τοῦ ἐμοῦ διαμενεῖ. „Αβραμόν τε γὰρ [n] ἐγὼ ἐκ τῆς Μεσοποταμίας δεῦρ' ἤγαγον, „ἐλαυνόμενον ὑπὸ τῶν συγγενῶν, καὶ πατέρα τὸν σὸν εὐ„δαίμονα ἀπέφηνα. ὧν οὐκ ἤπιστο μοῖραν εἰς σὲ καταθή„σουσι. θαρρῶν οὖν καὶ ταύτην πορεύου τὴν ὁδὸν, ἐμοὶ „πομπῷ χρώμενος. ἀνυσθήσεταί γὰρ σοὶ γάμος, ἐφ' οὗ „εὐτυχήσεις· [o] καὶ γνήσιοι παῖδες ἀγαθοί. τὸ δὲ „πλῆθος αὐτῶν ἀριθμῷ κρεῖττον ἔσται, μείζοσιν ἡμῶν „αὐτῶν καταλιμπάνοντες· οἷς ἐγὼ τὸ ταύτης κράτος „τῆς γῆς δίδωμι καὶ πᾶσι τοῖς αὐτῶν, οἳ πληρώσουσι „πᾶσαν ὅσην ἥλιος ὁρᾷ [p] καὶ γῆν καὶ θάλασσαν. ἀλλὰ „μήτε κίνδυνον ὑφορῶ μηδένα, μήτ' εὐλαβοῦ τὸ πλῆθος „τῶν πόνων, ἐμοῦ παρόντος τοῖς σοὶ πραχθησομένοις προνοίαν, „ἔτι τοῖς νῦν καὶ πολὺ [q] πλέον ἐν τοῖς ὑστερον.

γ'. Ταῦτα μὲν οὖν ὁ Θεὸς Ιακώβῳ προαγορεύει. ὁ δ', εὐχαρὴς γινόμενος ὑπὲρ τοῖς εἰρημένοις καὶ κατηγγελμένοις, θαιδρύει τε τοὺς λίθους, ὡς πηλικούτων ἀγαθῶν ἐπ' αὐτοῖς προρρήσεως γεγενημένης, καὶ εὐχὴν ποιεῖται διὸν ἐπ' αὐτῶν, εἰ κ]ησάμενος βίον ἀπαθῆ ἐπανίοι, [r] καὶ τῷ Θεῷ δεκάτην τῶν πεπορισμένων [s] ποιήσεται, ἔτως αὖθις ἀφικόμενος. τιμιόν τε κρίνει τὸ χωρίον, ὄνομα αὐτῷ

[t] Βη-

[g] Ἤδη γὰρ] Ex fide *MSS.* ἤδη τε καὶ τὴν Ισμαήλου πατρὸς Ησαῦς παρειλήφει *Basil.* & *G.* dices potius τὴν Ισμαήλου παραδελφὴν, seu πάτρωος, ut legebat *Vet. Interpr.* qui vertit, *cum jam Ismaëlis patrui filiam Esau conjugem duxisset.* Bern. & Huds.

[h] Βασεμμάθην.] Nam βασαθώαν & βασαθήμαν vel Βασαθωάν *Big. Samb.* aut *Casl.* non lectiones varias, sed magis vitia libraria vocabis. Josephus autem scripsit βασαμάθην aut βασεμάθην ex Gen. c. 36. unde & priorum Esavi conjugum nomina sumserat, ut jam vidimus. Legitur etenim v. 3. ואת בשמת אחות נביות, καὶ τὴν βασεμμάθ aut βασεμάθ θυγατέρα Ισμαηλ ἀδελφὴν ναβαιὼθ, juxta codd. omnes Judaicos, Græcosque. Samaritæ hic retinent *Mahalath* viz. מחלת בת ישמעאל אחות נביות: quæ fuit sacra Moysis scriptio Gen. c. 28. v. 9. ex consensu Exemplarium Græcorum, Judaicorum, & Samaritanorum. Disputabunt igitur Theologi, an referibere opus apud Moysen aut Josephum cum heic tum alibi מחלת, μαελαθώαν pro בשמת *Basamatha*: vel sua arte conciliabunt aliquando hos tres versus, Gen. c. 26. 34. c. 28. 9. & c. 36. 3. Nam nostri homines aut Rabbini nihil ibi ajunt ridiculo melius. *Bern.* Ita *Basil.* G. & *Vet. Interpr.* nec aliter *Josephum* (ex LXX. *Gen.* c. 26. v. 34. & c. 36. v. 3.) scripsisse existimo. in *MSS.* Βασαθώαν & Βασαθήμαν vel Βασαθωάν, scribarum vitio. Confer, & concilia, si potes, *Gen.* c. 28. v. 9.

[i] Ὡς ἐπὶ τοῖς] Sic in *MSS.* male in *Editis*, ὡς ἐπὶ τοῖς —— διακειμένοις, οἷς εἰς τὸ ἐπ. &c.

[k] Ο Ησαυος] Illa ὁ Εσαυος ex *MSS.* deerant in *Editis.*

[l] Τὴν κεφαλὴν] Καὶ καθεύδων τὴν κεφ. ἐπιθεὶς, τοιαύτην. *Big. Samb. Casl.* & *Vat.* Ibidem suis verbis *Hen.* & *Busb.* ὕπαυθρος ὢν αὐλιζόμενος, λίθους ὑποθεὶς τῇ κεφαλῇ, καὶ τὴν τοῦ ὕπνου ὄψιν εἶδεν ἐκλιμακα γῆθεν ἀφικνουμένην & ἀφαῦ. *Bern.*

[m] Δι' αὐτῆς ὄψεις] Διὰ ταύτης *Big.* & *Vat.*

[n] Εγὼ σὲ τὸν] Εγω τὸν Μεσοποτ. *Samb. Casl.* & *Vat.*

[o] Καὶ γνήσιοι] Leg. forte, καὶ γ. σ. π. ἀγαθοὶ, μείζοσιν ἡμῶν καταλιμπάνοντες. τὸ δὲ πλῆθος αὐτῶν ἀριθμῷ κρεῖττον ἔσται. *Cocc.*

[p] Καὶ γῆν] Ita *MSS.* καὶ deest *Editis.*

[q] πλέον] Ex *MSS.* πλείω *Basil.* & *G.*

[r] Καὶ τῷ Θεῷ] Itidem ex *MSS.* pro vulgato τῷ δὲ Θεῷ.

[s] Ποιήσεται,] Ita *Samb.* & *Vat.* ποιήσῃ, ἔτως *Casl.* ποιήσῃ, ἔτως *Big.* ποιεῖ ἔτως αὖθις ἀφικομένῳ *Basil.* G. & *Vet. Interpr.*

[t] Βη-

[c] Βηθὴλ ϑέμενος. σημαίνῃ ἢ τῶτο [v] ϑείαν ἐσίαν, κ) τὴν τ Ἑλλήνων γλῶτταν.

δ. Προιὼν ἢ ὅπὶ τῆς Μεσοποταμίας, χρόνῳ παρῆν εἰς τὴν Χαρράν. κ) πομένας ἐν τοῖς ωροαστείοις [x] καταλαβὼν κ) παῖδας ἐφήβους κ) παρθένους, ὑπέρ τινος ἰδρυμένους φρέατος, σωθιέτριβεν αὐτοῖς χρήζων ποτῦ. εἶς τε λόγους αὐτοῖς ἀφικνέμενος, ἀνέκρινεν αὐτὰς, εἰ τυγχάνοι Λάβανόν τινα παρ' αὐτοῖς εἰδότες ἔτι ωβιόντα. οἱ ἢ πάντες [y] ὑπίσχνηταί τε ἔφασαν. ἀ γὰ εἶναι τοιῶτον ὥτε ἀγνοεῖσθαι. κ) συμπομπέμενον αὐτοῖς θυγατέρα αὐτᾶ, λῶ θαυμάζειν ὅτι μήπω παρείη. ωῶς γὰ παύτης μεμαθήκεις ἂν ἀκριβέτερον, ὅσα ωβὶ αὐτῶν ἀκέσαι πρθεῖς. ταῦτα ὅ αὐτῶν ἔτι λεγόντων, παρῆν ἡ παῖς σὺν τοῖς ὑπικαλιῶσι τ πομένων· κ) δεικνύσι τ Ἰάκωβον αὐτῇ, λέγοντες, ὡς ξένος ὅτος [z] ἥκοι τὰ ωβὶ τ πατρὸς [a] αὐτῆς ἀναπυθανόμενος. ἡ ἢ, ἡδεῖσα ὑπὸ νηπιότητος τῇ παρουσίᾳ τ Ἰακώβου, ἀνέκρινεν αὐτὸν, τίς τε ὢν, κ) πόθεν ἥκοι ωρὸς αὐτὰς, κ) ὑπό τινος χρείας ἠγμένος· [b] ἤυχετο ἢ εἶναι δυνατὸν αὐτοῖς παρέχειν, ὧν ἀφικνεῖτο δεόμενος.

ε. Ἰάκωβος ἢ ἐχ ὑπὸ τῆς συγγνείας, ἀλλ' ἐρωτι τῆς παιδὸς ἡττηθεὶς, [c] σκιπτωληκότε τ κάλλους ὁρῶν ἅτως ἔχουσαν ὡς ὀλίγαι [d] τ τότε γυναικῶν ἤνθουν, κ) φησὶν, ἀλλ' ἐμοὶ ωρὸς σὲ κ) πατέρα τ σὸν, εἴπερ Λαβάνου παῖς τυγχάνεις, οἰκειότης ἐστὶ πρεσβυτέρα [e] τ τε ἐμῆς κ) σῆς ἡλικίας· ἐκ Θάρρου γὰ Ἀβραμος, [f] κ) Ἀρράνης, κ) Ναχώρης ἦσαν υἱοὶ, ὧν Βαθυηλος ὁ σὸς πάππος Ναχώρου γένεται παῖς, Ἀβράμου ἢ κ) τ Ἀρράνου Σάρρας Ἰσαακος ἐμὸς πατήρ. [g] ἔγγιον ἢ κ) νεώτερον τῦθ' ἡμεῖς τ συγγνείας ὁμήρευμα ωρὸς ἀλλήλους ἔχομεν· Ῥεβέκκα γὰ μήτηρ ἐμὴ, Λαβάνου πατρὸς ἔ σὴ ἀδελφὴ, πατρός τε ἔ αὐτᾶ κ) μητρός. ἀνεψιοὶ ὅ ἐσμὲν ἡμεῖς ἐγώ τε κ) σύ. κ) νῦν δεῦρ' ἥκω ἀσπασόμενός τε ὑμᾶς, κ) τὴν [h] ωρέπουσαν ἡμῖν συγγνείαν ἀνανεωσόμενος. ἡ ἢ ὑπὸ μνήμης, ὁπόσα φιλεῖ συμπυγχάνειν τοῖς νέοις, ωροπεπυσμένη ωῶς ἔ πατρὸς τὰ ωβὶ τ Ῥεβέκκας, κ) τὰς γονεῖς εἰδυῖα ποθουμένους αὐτῆς τὸ ὄνομα, ὑπὸ τ [i] ωβὶ τ πατέρα δυνοίας ἐνδακρυς γνομένη, ωβιβάλλε τ Ἰάκωβον· κ) καταστασαμένη, τὴν ὑκταποίτην κ) μεγίστην ἡδονὴν αὐτὸν κομίσαι τῷ πατρὶ κ) τοῖς ὅπὶ τ οἰκίας ἅπασιν, ἔλεγλε, ὅπὶ τῇ μνήμῃ τ μητρὸς αὐτᾶ κειμένῳ, κ) ωρὸς μόνῃ ταύτῃ τυγχάνοντι· φανεῖσθαι ὅ [k] ἂν ἔ παντὸς ἀντάξιον ἀγαθᾶ. χωρεῖν τε ἐκέλευσεν ἤδη ωρὸς τ πατέρα, κ) ἕπεσθαι ωρὸς αὐτὸν ἡγεμένῃ, κ) τ ἡδονῆς μὴ ἀφαιρεῖσθαι τὸ πλεῖον αὐτὸν [l] βραδύνοντα.

ς. Ταῦτ' εἰπᾶσα, παρήγαγε αὐτὸν [m] ωρὸς τ Λάβανον. κ) γνωρισθεὶς ὑπὸ ἔ [n] μήτρως, αὐτός τε ἀδεὴς ἦν ἐν φίλοις γνόμενος, κἀκεῖνος πολλῇ ἡδονῇ παρεῖχεν ἀδοκήτως ὑπιφανείς. μετὰ ἢ ὀ πολλὰς ἡμέρας ὁ Λάβανος χαίρειν μὲν ἐπ' αὐτῷ παρόντι μειζόνως, ἢ ὡς τῷ λόγῳ [o] δηλώσειν, ἔλεγε· τὴν ὅ αἰτίαν δι' ἣν ἀφῖκται, μητέρα τε κ) πατέρα ωρεσβύτας καταλιπὼν,

gnum cenſet, eum Bethel nominans. hoc vero Græcis ϑείαν ἐσίαν (Dei domum) ſonat. Bethel, *ædes Dei.*

4. Illinc recta contendens ad Meſopotamiam tandem pervenit Charram. At cum paſtores offendiſſet in ſuburbio, & adoleſcentes ac puellas ad puteum quendam ſedentes; iis ſe immiſcuit, potum deſiderans. Et, cum illis dum ſermonem confert, percontatus eſt, an noſſent Labanum quendam popularem ſuum, ſi forte adhuc ſuperſit. Illi vero omnes & ſe noviſſe dixerunt (non enim talem eſſe, ut ignotus eſſe poſſit) ejuſque filiam una paſcere; ſeque demirari, quod nondum adſit. Ex ea enim, *inquiunt*, accurate de illis omnia, quæ ſcire aves, poteras intelligere. Inter loquendum advenit puella cum paſtoribus qui una deſcenderant: eique Jacobum oſtendunt, dicentes, peregrinus iſte venit ut de patre tuo ſciſcitaretur. Illa vero, puellariter gaviſa Jacobi adventu, ipſum interrogabat, quiſnam & unde ad eos veniret, & qua neceſſitate adductus: optavitque ut penes ſe eſſet illis ſuppeditare, quorum gratia venerat. *Ad ſuburbium Charræ Jacobus venit. Gen. c. 29.*

5. Jacobus autem, non cognatione, ejuſve benevolentia, ſed amore puellæ captus, & obſtupuit, tali eam videns formæ venuſtate præditam, quali paucæ tunc feminæ florebant; & inquit, mihi tecum & cum tuo patre, ſiquidem Labani es filia, antiquior intercedit neceſſitudo, quam ſit vel tua ætas vel mea: Tharro enim Abramus & Arranes & Nachores filii fuere; ex quibus Bathuelus tuus avus Nachoris fuit filius, Abrami vero & Sarræ Arranis filiæ pater meus Iſacus. Quin & propinquius eſt & recentius cognationis pignus, quo ſumus mutuo devincti: Rebecca enim mater mea Labani patris tui ſoror eſt, eodem patre ac matre genita. itaque conſobrini ſumus ego & tu. Nunc autem huc venio vos ſalutaturus, ac affinitatem, quæ nos deceat, renovaturus. At illa in memoriam revocans, quæ prius (ut adoleſcentulis ſolet evenire) à patre audiverat de Rebecca, probeque ſciens nomen ejus grate accidere ad parentum aures, præ amore patris lachrymabunda complectitur Jacobum; &, poſtquam eum ſalutaverat, optatiſſimam, inquit, & maximam voluptatem affers patri cum tota familia, qui nunquam matris tuæ obliviſcitur, crebram illius mentionem faciens: eique videberis cum quovis bono conferendus. Atque ad patrem è veſtigio ire juſſit, ſeque ad eum deducturam ſequi, neque cunctando illum amplius hac privare voluptate. *Rachele genus & cognationem ſuam expo-nit.*

6. His dictis, adduxit eum ad Labanum. Agnituſque ab avunculo, & ipſe nihil habebat quod vereretur inter amicos, illiſque inexſpectato adventu multum voluptatis attulit. Poſt aliquot autem dies, Labanus, gaudere ſe quidem ejus præſentia magis quam verbis exprimere poſſet, ajebat: ſed quam ob rem veniſſet relictis patre matreque grandævis, & qui ipſius obſequiis ægre ca- *Dein Jacobus fugæ ſuæ cauſas aperit apud Labanum avunculum.*

[c] Βηθὴλ] Βαθὴλ *Vat. Zonaras, aliique.* perperam Βιθὴλ *Samb. Hen. & Busb.*

[v] Θείαν ἐσίαν,] Θεῖαν ἐσίαν καθ' Ἑλλήνας *Hen. Busb. & Zonaras.* Nam illi Codices multa communia habent cum annalibus Johannis Protoſecretarii. *Bern.*

[x] Καὶ λαλεῖν παῖδας] Ita ex *MSS.* prius λαβών.

[y] Ἐπίσασθαί τε ἔφασαν.] Itidem ex *MSS.* ἐπίσασθαι ἔφασαν *Baſ. & G.*

[z] Ἥκοι τὰ] Ἥκοι *Big. & Samb.*

[a] Αὐτῆς ἀναπυθανόμενον.] Illud αὐτῆς non agnoſcit *Vat.*

[b] Ἠυχεῖτο] Ad vulgi modum εὔχετο, *Baſ. & Samb.* Bern.

[c] Ἐκπέπληκέ τε ἔ κάλλους] Ἐκπέπληκε ἔ κ. *Vat.*

[d] Τῶν] Τῶν τε *Baſ. & G.*

[e] Τῆς τε] Τῆς τε σὺς κ) ἐμῆς, tres Codices MSS. Alio ordine impreſſi, & verſio Epiphanii. *Bern.*

[f] Καὶ Ἀρράνης,] Illud κ) ex *MSS.*

[g] Ἔγγιον ἢ] Ἔγγιον, contra Canonem libri omnes, præter *Samb.* Bern.

[h] Πρέπουσαν ἡμῖν] Unico quidem Codicum Græcorum annitor qui fuit *Sambuci*, dum ſcriptum volo à Joſepho πρεπᾶσαν pro πρεπάρχουσαν. Juvat & vetus verſio, ubi *antiquam* legimus. πρέπουσαν aliis omnibus obſervatum. *Bern.* In *Samb. & Vat.* ωροϋπᾶσαν, pro ωροϋπάρχουσαν, ut dicit *Bernardus.* Juvat & *vetus verſio*, ubi *antiquamque nobilitatem renovaturus* legimus.

[i] Περὶ τ πατέρα δυνοίας [Εἰς τ π. *Vat.*

[k] Ἂν ἔ παντὸς ἀντάξιον] Ita ex *MSS.* in *Editis* αὐτᾶ.

[l] Βραδύνοντα.] βραδυνοῦσαν *Vat.* atque ita vel αὐτᾶ βραδύνοντος legiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *nec ejus delectatione fraudari amplius illo tardante poterat.*

[m] Πρὸς τ Λάβανον.] Εἰς τ Λάβ. *Vat.*

[n] Μήτρως,] In *MSS.* μητρῶος, & μητρῶος. in *Editis* μητρώας: atque ita apud *Demetrium* in *Euſebio.*

[o] Δηλώσειν, ἔλεγε·] Ita ex *MSS.* δηλώσειν *Baſ. & G.*

carerent, ab eo requirebat. ſeque enim ipſi, in omnibus quibus egeret, adjumento fore & auxilio. Jacobus autem rem omnem ei expoſuit, dicens: Iſaco eſſe filios geminos, ſe & Eſavum; eum, quia fruſtratus fuerit patris precibus, matris aſtutia à ſe interceptis, velle ſe interimere, ut qui principatum à Deo deſtinatum ei præripuerit, una cum felicitate quam à Deo pater ei precari voluit. Atque hanc eſſe cauſam ſui adventus, accedente matris juſſu: nam & omnes quidem (addit) ſumus inter nos conſanguinei, ſed tamen genus generi mater præfert. Te vero proxime poſt Deum, inquit, mihi in hac peregrinatione præſidium conſtituens, rebus, ut nunc ſunt, non diffido.

Amore Rachelæ Jacobus bis ſeptem annos ſervit avunculo. Gen. c. 29.

7. Labanus autem cum propter parentes omnem illi humanitatem tribuere pollicetur, tum & matris gratia, cui licet abſenti ex ſuo in illum ſtudio affectum ſuum teſtatum eſſe voluit. Nam & gregum curam ſe illi demandare velle ajebat, ſummamque hac in re auctoritatem dare: & quandocunque ad ſuos reverti libuerit, cum muneribus rediturum eſſe, iiſque honoribus, qui tam arcta cognatione junctum deceant. At cum hæc læto animo acciperet Jacobus, diceretque ſe cum illo commorantem quemlibet laborem, prout illi placuerit, libenter ſufferre; ſed mercedis loco Rachelam in matrimonium accipere poſtularet, quam cum ob alia ſummo honore proſequeretur, tum quod ipſius beneficio ad illum patuerit aditus: (nam amor puellæ extorſit ut harum rerum mentionem faceret) Labanus quidem his delectatus annuit ei puellæ nuptias, ut qui generum eo meliorem ſibi accidere non optaret. Sed id ſe facturum, ſi modo aliquamdiu ſecum maneat: in Chananæam enim non *libenter* miſſurum eſſe filiam; quin & ſororis affinitatis illic contractæ *propemodum* ſe pœnitere. His aſſentiente Jacobo, de ſeptem annis eſt conventum. Totidem enim ſocero ſervire ſtatuit, ut, facto virtutis ſuæ experimento, qui vir eſſet melius cognoſceretur. Labanus autem conditiones accipiens, cum elapſum eſſet tempus præſtitutum, epulas nuptiales apparat. Nocte vero appetente, Jacobo nihil *tale* præſentienti alteram filiam accubare facit, Rachela natu majorem, & facie parum liberali. Ille vero, vino & tenebris fallentibus, cum ea congreſſus eſt; luce dein fraude animadverſa, Labani perfidiam incuſat. At ille veniam petebat neceſſitati, qua coactus hoc fecerit. non enim ex malitia illi Liam ſuppoſuiſſe, ſed alia cauſa graviori impulſum. Neque tamen vel minimo impedimento eſſe Rachelæ conjugio, ſed amanti illam collocatu-

ἢ θεραπείας τῆς παρ' αὐτοῦ δεομένους, ἀνεπιωφελήτους παρέξειν γὰρ αὐτῷ καὶ πρὸς ἅπασαν [p] ἐπαμύνειν χρείαν. Ἰακώβου δὲ αὐτῷ πᾶσαν τὴν αἰτίαν διηγεῖσθαι, λέγοντος· Ἰσάκῳ γενέσθαι παῖδας διδύμους, αὐτόν τε καὶ Ησαυον, ὃν, ἐπεὶ τὸ μὲν πατρὸς ἀρχὴν διήμαρτε, σοφίᾳ τῆς μητρὸς εἰς αὐτὸν γεγομένων, ἀποκλεῖναι ζητεῖν αὐτὸν, ὡς ἀφῃρημένον τῆς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ βασιλείας, καὶ ἀγαθῶν ὧν ὁ πατὴρ ἠυξατο. πιστὸν τε εἶναι τὴν αἰτίαν τῆς ἐνθάδε παρουσίας, [q] καὶ τὴν τῆς μητρὸς ἐντολήν· πᾶσί τε γὰρ ἡμῖν ἀδελφοὶ τυγχάνουσι, καὶ πλέον μὲν [r] κατ' ἐκείνων συγγενῶς ἡ μήτηρ περισλαμβάνει. ἔρυμα δὲ τῆς ἐμῆς, φησὶν, ἀποδημίας σέ τε καὶ τὸν Θεὸν πιστεύομεν, θαῤῥῶ τοῖς παροῦσι.

ζ. [s] Λάβανος δὲ καὶ διὰ τὴν περὶ γένους ὑπαρχοῦσαν πᾶσιν αὐτῷ μεταδώσειν φιλανθρωπίας, καὶ διὰ τὴν μητέρα, πρὸς ἣν τὴν εὔνοιαν διὰ τῆς περὶ αὐτὸν ἀγαθῆς ἐνδείξασθαι καὶ μὴ παρέσης. πιμνίων τε γὰρ αὐτὸν ἐπιμελητὴν κατεσήσειν ἔφασκε, [t] καὶ νομίας ἀντὶ τούτων ἀξιώσειν· καὶ πρὸς τὰς ἰδίας ἀπαλλάσεσθαι γονεῖς βουλόμενον, μὴ δώρων ἐπαντλεῖν, καὶ τιμῆς [v] ὅσης εἰκὸς ἐστι τυγχάνειν τὸν ὕστερον συγγενῆ. Ἰακὼβος δὲ [x] ἀσμένως ταῦτα ἀκούσαντος, καὶ φήσαντος ἡδέως [y] παντὶ μένειν παρ' αὐτῷ πόνῳ εἰς ἡδονὴν ὑπομένειν τὴν ἐκείνης, μισθὸν δὲ ὑπὲρ τούτου λαβεῖν ἀξιοῦντος τὸν [z] Ραχήλας γάμον, διά τε τἄλλα τιμῆς ἀξίας [a] παρ' αὐτῷ τυγχανούσης, καὶ ὅτι [b] διάκονος· [c] αὐτῷ τὸ πρὸς αὐτὸν ἀφίξεως γένοιτο. ὁ γὰρ τῆς παιδὸς ἔρως αὐτὸν [d] ἠνάγκαζε ποιήσασθαι τὰς περὶ τούτου λόγους· Λάβανος δὲ ἡσθεὶς τούτοις, ὑπισχνεῖτο τὸν γάμον αὐτῷ τῆς παιδὸς, οὐκ ἄλλον ἀμείνω γαμβρὸν δέξασθαι ἐλπίζειν. εἰ μέντοι παρ' αὐτῷ [e] μένοι τινὰ χρόνον, τοῦτο ποιήσειν· εἰς γὰρ [f] Χαναναίους οὐκ ἂν πέμψειν τὴν θυγατέρα, μεταμέλειν γὰρ αὐτῷ καὶ τῆς ἀδελφῆς κήδεσθαι [g] συναφθέντος. τοῦ δὲ Ἰακώβου τούτοις συγχωροῦντος, ἑπτὰ ἐτῶν χρόνον σωτίθεται. τοσαῦτα γὰρ [h] αὐτῷ κέκριται ὑπισχνεῖσθαι τῷ πενθερῷ· ἵνα τῆς ἀρετῆς [i] πεῖραν δοὺς, ὑπιγνωσθῇ μᾶλλον τίς εἴη. καὶ [k] προσδεξαμένου τὸν λόγον, Λάβανος [l] δὲ χρόνου διελθόντος πρὸς τῇ δωδεκάτῃ τὸν γάμων. νυκτὸς δὲ ὑπογλωμένης, δόλον [m] προηθημένῳ τῷ Ἰακώβῳ φθάσαι καλλίνῃ τὴν ἑτέραν τῶν θυγατέρων, [n] πρεσβυτέραν τε τῆς Ραχήλας, καὶ τὸν ὄψιν οὐκ ἀπεικότα. σωελθὼν δὲ ἐκείνῳ ὑπὸ μέθης καὶ σκότους, εἶτα μεθ' ἡμέραν γνοὺς, ἀδικίαν ἐπεκάλει Λαβάνῳ. ὁ δὲ συγγνώμην ᾔτει τῆς ἀνάγκης, ὑφ' ἧς ταῦτα πράξειεν· ὡς γὰρ κατὰ κακουργίαν αὐτῷ τὴν Λείαν φθάσαι, ἀλλ' ὑφ' [o] ἑτέρας μείζονος νενικημένον. τοῦτο μέντοι γ' οὐδὲν ἐμποδίζειν πρὸς τὸν Ραχήλας γάμον, ἀλλ' ἐρῶντα

[p] Επαμυνειν χρειαν.] Απαμυνειν *Gen.* & antea παρεξ μὲν γὰρ, ex Criticis Schotani. *Bern.*

[q] Καὶ διὰ τὴν μητρὸς ἐντολὴν·] Καὶ κατ' in *Editis.*

[r] Κατ' ἐκείνων συγγενῶς] Ita *Big.* & *Samb.* κατ' ἐκεῖνον *Baſ.* & *G.* καὶ πλέον τὸν κατ' ἐκεῖνον συγγενεῖς ἡ μ. *Vat.* atque ita forſan *Epiphanius*, qui vertit, *omnibus enim nobis ſunt fratres, ſed mater illius amplius cognationem metuens* &c. *Huds.* Verterant Genevenſes ita, *Præſertim cum omnes ſint inter ſe conſanguinei, ſed propiore gradu Mater.* Quod ſatis ſecure *Hudſonus* ſequitur, dum ita refingit, *nam & omnes ſumus inter nos conſanguinei, & propiore adhuc gradu mater.* Joſephus id non videtur dixiſſe, quod & ſuboluit olim clar. *Coccejo*, qui in Exemplari meo ad marginem ita Interpretem caſtigaverat, *Nobis enim utriſque fratribus* (ἀδελφοῖς enim correxerat in interiore margine) *& plus illo fratre, mater* (*mihi*) *ſuccurrit.* Sic verbo περισλαμβάνειν utitur (addit) inferius μακαρίσας λέγοιθ' ἂν, ἐξ ὧν πρὸς ἔυκλειαν τῇ Λείᾳ περιελάμβανε. Verum de ſe ipſo hic non agit Jacobus, ſed aliquid proferre vult, quod auribus Labani gratum accidat, ideoque dicit ſuum genus præ alio elegiſſe matrem, quo ſe filium ſuum dilectum ablegaret. *Haverc.*

[s] Λαβανος δὲ] Λαβανος καὶ διὰ & mox καὶ διὰ δὲ τὴν μ. *Vat.*

[t] Καὶ περιουσίας] Ita in *MSS.* καὶ περ. τὸ τοῦτον *Baſ.* & *G.*

[v] Οσης εικὸς ἐστι] Itidemque ex *MSS.* in *Editis* ἧς εικ.

[x] Ασμένως ταῦτα ἀκούσαντος,] Vox ἀσμένως ex *MSS.* exciderat *Editis.*

[y] Πάντα μένων] Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* παρ' αὐτῷ πάντα πόνον ὑπομένειν *Hen.* & *Busb.* ex compendio. πάντη μὲν τὸ παρ' αὐτῷ *Baſ.* πάντα μὲν τὸ *G.*

[z] Ραχήλας γάμον,] Pulchrum hoc nomen Hebraice ſcribitur רחל *Rachel*, unde fecerant Impreſſores in caſu ſecundo ραχηλας: ſed urbanius *Big.* & reliqui omnes ῥαχήλας, abs ῥαχήλα. *Bern.* Sic paſſim in *MSS.* in *Editis* Ραχηλος ex recto Ραχηλ.

[a] Παρ' αὐτῷ] Παρ' αὐτῶ *Baſ.* & *G.*

[b] Διάκονος] Διάκονος τὸ, Editorum par. Δεδούλος λοιπὸν τὸ *Samb.* Bern.

[c] Αὐτῷ τὸ πρὸς αὐτὸν] Illud αὐτῷ (quod ſervant *MSS.*) deeſt *Editis.*

[d] Ηνάγκαζε] Ita in *MSS.* ἠνάγκασε in *Editis.*

[e] Μένοι τινὰ χρόνον,] Μείνοι *Busb.*

[f] Χαναναίους] Χαναναίαν *Vat.*

[g] Συναφθέντος.] Συναφθείσης *Big.* & *Caſ.* Verum Joſephus phraſin alteram ab Olori filio huc tranſtulit Ἐ τ. α. κήδεσθαι ἐκεῖ συναφθέντος. *Bern.* Ita & *Thucyd.* p. 100. *Edit. Oxon.* συναφθείσης *Big.* & *Caſ.* minus recte.

[h] Αὐτῷ κέκριται] Αὐτῶν *Vat.* Huds. Lege κεκρίσθαι *Cocc.*

[i] Πεῖραν] *Samb.* πείρᾳ, ſonoritate Attica alii cuncti. *Bern.*

[k] Προσδεξαμένου] Προσδεξάμενος *Vat.*

[l] Τὸ χρόνου διελθόντος] Ita *Big.* & *Caſ.* in aliis deeſt articulus.

[m] Προηθημένῳ] Προαιθεμένῳ *Vat.*

[n] Πρεσβυτέραν] Ita *MSS.* τὴν πρεσβ. *Baſ.* & *G.*

[o] Ετέρας μείζονος] *Sc.* quod non moris eſſet apud eos ut juniores ante collocarent quam grandiores. *Gen.* c. 29. v. 26.

ῥῶντα

p Δώ-

ρῶνλι P δώσειν ταύτῃ μετ' ἄλλῃ q ἑπταετίαν. πείθεται δ' ὁ Ιακωβος· ἦδεν γὰρ ἕτερον αὐτῷ ποιεῖν ὁ τῆς κόρης ἔρως ἐπέτρεπε. καὶ διελθούσης ἄλλης ἑπταετίας, τῇ Ραχήλαν παρέλαβεν.

η'. Ησαν δ' ἑκατέραις θεραπαινίδες, ἃς πατρὸς δόντος. r Ζελφὰ μὲν Λείας, Ραχήλας δὲ Βάλλα. δᾶλαι μὲν ἐδαμῶς, s ὑποτεταγμέναι δέ. καὶ ἡ Λείας ἤπλετο t δεινῶς ὁ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἔρως τ' ἀνδρός. προσεδόκα τε παίδων γιγομένων ἔσεσθαι v τιμία. x ἱκέτευέ τε τ Θεὸν διὰ νεκτὸς. καὶ γιγομένου παιδὸς ἄρρενος, καὶ διὰ τοῦτο πρὸς αὐτὴν y ἐπεστρεμμένου δ' ἀνδρὸς, z Ρούβηλον a ὀνομάζει τ' ἰὸν, διότι κατ' ἔλεον αὐτῇ δ' Θεοῦ γένοιτο· τοῦτο δὲ σημαίνει τὸ ὄνομα. τεκνοῦται δ' αὐτῇ καὶ τρεῖς ἕτεροι μετὰ χρόνον· Συμεών, ὑποσημαίνει δ' τὸ ὄνομα τὸ ἐπήκοον αὐτῇ τ Θεὸν γεγονέναι· εἶτα b Λεύι, κοινωνίας οἷον c βεβαιωτής· μεθ' ὃν Ιούδας, εὐχαριστίαν τοῦτο δηλοῖ. Ραχὴλα δ', φοβουμένη d μὴ διὰ τὴν εὐτεκνίαν τῆς ἀδελφῆς ἧττον e πρὸς τ' ἀνδρὸς μοίρας τυγχάνῃ, προσκατακλίνει τῷ Ιακώβῳ τὴν ἑαυτῆς f θεραπαινίδα Βαλλαν. γίνεται δ' παιδίον ἐξ αὐτῆς, Δάν, θεόκριτον ἄν τινες εἴποιεν κατὰ τὴν Ελλήνων γλῶτταν· καὶ g μετὰ τοῦτον Νεφθαλείμ, h ἀμηχάνητον οἷον, διὰ τὸ i ἀντιτεχνάσασθαι πρὸς τὴν εὐτεκνίαν τῆς ἀδελφῆς. τὸ δ' αὐτὸ καὶ Λεία ποιεῖ, πρὸς τὸ τῆς ἀδελφῆς ἔργον ἀντιτεχνασαμένη· προσκατακλίνει γὰρ τὴν k αὐτῆς θεράπαιναν. γίνεται δ' καὶ ἐκ τῆς l Ζελφᾶς υἱὸς Γάδας, τυχαῖον ἄν τις καλέσειεν αὐτόν· καὶ μετὰ τοῦτον Ασὴρ, m μακαριστὴς λεγοιτο ἂν, ἐξ ὧν πρὸς εὐκλειαν τῇ Λείᾳ προσελάμ-

rum esse post alterum septennium. Dictis obsequitur Jacobus: aliud enim faciendi potestatem sibi eripuit amor puellæ. Ac altero peracto septennio, Rachelam in matrimonium accepit.

8. Erant autem ambabus ancillæ, quas *eis* attribuerat pater; Liæ quidem Zelpha, Rachelæ vero Balla. nequaquam quidem servæ, subditæ tamen. Ac graviter tulit Lia amorem mariti erga Rachelam: exspectabatque, si liberos pareret, se honoratam fore. idque assiduis precibus à Deo contendebat. Cumque puer masculus natus esset, & maritus ob hoc propensior in eam factus, Rubelum nominavit filium, eo quod miseratione Divina ei contigerit. hoc enim significat nomen istud. Postea ex ea tres alii suscepti sunt liberi: Symeon, quod nomen denotat exorabilem ei fuisse Deum: dein Levi, quasi firmator societatis: post hunc Judas, quod *nomen* gratiarum actionem sonat. Rachela autem, verita ne propter fertilitatem sororis deteriore apud maritum conditione esset, famulam suam Ballam Jacobo facit accumbere. ex ea vero puer nascitur Dan; quod *nomen* Græci in sua lingua θεόκριτον (à Deo vindicatum) interpretarentur: & post hunc Nephthalim; quasi nullis dolis expugnandus; quod *mater ejus* arte certaverit cum sororis fœcunditate. Idem autem & Lia facit, *eadem* contra sororis artificium arte usa: suam enim deducit famulam in mariti accubitum. Ex Zelpha autem nascitur filius Gadas; ipsumque licet appellare fortuitum: ac post hunc Aser; qui beatificus diceretur, quod Liæ celebritati

Origo Israelitarum, ex Gen. c. 29. & c. 30.

Ex Lia Rubelus, *Dei gratiâ.*

Symeon, ἐπακουσμός. Levi, ἑπισύνακτος. Judas, *actio gratiarum.*

Tum de Balla Dan, *Deo vindice, seu* θεόκριτος. Nephthalim, *versutus,* δολοπλόκος. *Duo etiam ex Zelpha.* Gadas, *fortè fortuna:* Aser, *pinguis felix atque* μακαριστής.

p Δώσειν ταύτῃ] Ex *MSS.* δώλῳ in *Editis.*

q Επ αετίαν.] Hac de re videsis *Schotani* Bibliothec. part. 2. p. 343.

r Ζελφα] *Al.* Ζελφαν (& Ζαλφαν) μὲ Λ. P. ϗ Βάλλαν (& Βάλαν.) aut Ζίλφα μὲ Λείας, Ραχὴλ ϗ Βάλλα legisse videtur *Vetus Interpr.*

s Υποτεταγμέναι] Nuncupantur autem ancillæ istæ S. in Pentateucho, שפחה & בלהה. Samaritis *Zalpha* & *Balha*, S. Hieronymo à Rabbinis *Zelpha* & *Bala.* Demetrio tamen & LXXII. Alexandrinis, ζελφὰ καὶ Βαλλά. *Bern.* Ita ex *MSS* antea ὑποτεταγμένου ϗ αὐταῖς. καὶ &c.

t Δεινῶς.] Δεινὸς haud male expressum fuit Typis prioribus: sed δεινῶς vidimus potius in MSS. & pridem sic *Epiph.* Scholasticus. Mox ἀνδρὸς Editores. δ' ἀνδρὸς *Hen.* τ' ἀνδρὸς Reliqui. *Bern.* Itidemque ex *MSS.* δεινὸς in *Editis.*

v Τιμία·] Τιμὴν *Busb.* & *Baf.* & *Gen.* τιμία, fides antiquior & frequentior. Unde Zonaras, καὶ προσεδόκα μᾶλλον εὐλογιστέον γὰρ ἦν, εἰ φαίη καὶ γαστρὸς. *Bern.* Sic in melioribus *MSS.* τιμίαν *Busb. Baf.* & G.

x Ικέτευε] Ita *MSS.* ὅπερ καὶ ἱκέτευε τ in *Editis.*

y Επεστρεμμένου] Επεστραμμένου ἀνδρὸς aut ἐπεστραμμένου δ' ἀνδρὸς in omnibus (præter *Big.*) *MSS.* at ἐπεστρεμμένου δ' ἀνδρὸς Cecropidis proprium ac usurpatum. *Bernardus.*

z Ρούβηλον] Conveniunt codices Græci in ῥούβηλον, Latini omnes in *Ruben.* Pariter ῥουβηλὶς Josepho appellatur inferius tribus istiu Israelitæ. Cæterum ῥουβὴλ legisse me memini in MS. quodam προπαρασκευῇ. Eusebianæ inter verba Demetrii. ῥουβηλεῖ, iidem qui *Rubenitæ* in Constitutionibus Apostolicis, quas appellant. Tum רובל *Rubil* passim Bibliorum Syrorum. רובל itidem scribit in Annalibus suis Eutychius. Quinetiam Mar Gregorius interpretatur in Chronico רובל, μέγας τῷ θεῷ, العظيم لله. ῥουβὴλ insuper in Lexico Ammonii reddltur β emollita, πνεῦμα θεοῦ. Quin & ex Originibus hisce Judaicis Johannes Zonaras ita descripsit, ῥουβὶμ (l. ῥουβὴλ) μὲν καλεῖ τὸ προσηγόρευον, ὅτι κατ' ἔλεον αὐτῷ χάριτος δ' θεοῦ. Moyses tamen scripserat tricies ראובן aut sæpius, Græci ῥουβὶμ, ῥουβὶν, & frequentissimo mendo ῥουβὶμ, Samaritæ ex illo etiam charactere non suo רואבן. Significat autem ῥουβὶν Philoni Alexandrino ὁρῶν ὁρῶν: Hieronymo inter Ascetas Bethleemiticos ὁρῶς ὁράσεως, vel ὁρᾷ ὅρασις, ראות בן Atqui nomen illud innuit ἰδοὺ υἱός, *Ecce filium.* Longus autem petiit hujus Israelitæ nomenclaturam Josephus Sacerdos, cui equidem ῥούβηλος iste aut potius ῥουμηλος appellaretur, quasi רחום אל, ὁ θεὸς ἐλεήμων: quomodo Bogomilorum secta sexcentis abhinc annis inter Christianos denotabatur. Conjectanti adhuc mihi magis probatur ὀύβηλος à *Numine provido & respectante.* Vel denique ῥοβήλιος scripsit Josephus. Exscriptores inde facili manu ῥοβηλὶν fecerunt. Voluit idcirco Judæus duntaxat intelligi *filium* fuisse *provisum*: Deo tamen favente tantum pignus concessum ex Moyse potius adjici, quam vocabuli vi consequi & doceri. Consimiliter Archæologus idem *Dan* interpretatur θεόκριτον, quantum prorsus significat integrum nomen *Daniel*; causamque adeo nomenclaturæ simul comprehendit, qualem legimus c. 30. v. 6. דנני אלהים. *Bern.* Conveniunt *Codices Græci* in Ρούβηλον, *Latini* omnes in *Ruben.* utrum Ρούβιμος vel Ρούβηλος fuerit à *Josepho*, dubitat *Bernardus.* Pronunciat *Is. Vossius*, nomen *Rubenis* vel *Rubelis* rectè *Josephum* interpretari *misericordiam Dei.* Quis enim (inquit) nescit, non in Hebræa tantum, sed in omnibus linguis L in N sæpe transire, & B & M promiscuas esse literas.

a Ονομάζει τ' ἰὸν.] Ονομάζει αὐτὸν *Busb.* & *Hen.* frustra. Mox γενέσθαι *Busb.* item & *Hen.* ambo ex Annalibus Zonaræ. *Bern.*

b Λεύι,] Al. Λεβὶ & Λόϊς. De interpretatione nominum filiorum Jacobi, videsis *Drusium* in Lib. 1. *Sulpicii Severi.*

c Βεβαιωτής·] Ita in *MSS.* in *Editis* βεβαιότης.

d Μὴ διὰ τὴν εὐτεκνίαν] Aliter hæc pervertunt *Hen.* & *Busb.* post Bigles Drungarium. μὴ δι' ἀτεκνίαν παρόδοκιμηθῇ, προσκατακλίνει. Ex eodem illi mox θεράπαιναν, pro θεραπαινίδα blandiore voce. *Bern.*

e Παρὰ τ' ἀνδρὸς] Sic *Big.* & *Samb.* in *cæteris* ineleganter παρὰ ἀνδρός.

f Θεραπαινίδα] *Al.* θεράπαιναν, ut infra, p. 42. v. 4. & mox v. 42. Δᾶν.

g Μετὰ τοῦτον] Ita *Big. Samb. Vat.* μετ' αὐτὸν *Busb. Hen. Baf.* & *G.* ut infra, p. 42. v. 5.

h Αμηχάνητον] Edi nunc curavi ἀμηχάνητον ex *Big. Samb.* & *Caf.* pro εὐμηχάνητος *Baf. Gen.* & post J. Zonaram, ipsorum *Hen.* atque *Busb.* Posuit autem Josephus ἀμηχάνητος pro δυσκατέργαστον *nullis dolis expugnandus*; quomodo ἀμήχανον sæpius occurrit in vetustissimo Scriptore pro ἀπρόσμαχτος, δεινὸς, καὶ κακομήχανον: maxime ubi asserit vates ille, σὺ δ' ἀμήχανός ἐσσι γεραιὲ· ἀπρόσμηχανος, Didymo interprete, ἤτοι ἀκαπίαστον καὶ πρὸς πάλην ἕτοιμος; aut de Achille σὺ δ' ἀμήχανον ἔπλυ, iterum ἀπρόσμηχανον, ἀκαμπῆ, πρὸς ὃν οὐδεὶς ἔσι μηχανήσασθαι. Dein Cl. Vossius, propter tralationem veterem, *ex machinationibus*, ὐκ μηχανήματον mavult in Græco restitui. Sane נפתלים *Nephthalim*, aut Arabice افتعال *Intesalon*, *strophas dolosque nexos* denotant. Hæc probe confirmantur Jobi c. 5. v. 13. βυλὴ δὲ πολυπλόκων, נפתלים *Nephtalim*, ἐξέστησεν. Quid jam memorem ineptas aliorum Doctorum originationes, aut ἀμηχανήματον καὶ πλανήσεως Philonis, ἀνάλημψιν Ammonii, *Conversionem Comparationemve* Hieronymi, aut *Athletam* Hulsii, & similium. Reperitur equidem νεφθαλεὶ apud *Busb.* & *Samb.* Cæteri tamen scribunt, cum LXXII. Interpretibus, Demetrio, Philonum juniore, & sanctissimis Evangelistis νεφθαλὶμ, sicut unice dicimus *Baalim*, *Elohim*, *Misraim*, *Latusim*, &c. *Bern.* Ex *Big.* & *Samb.* in *aliis* εὐμηχάνητον. Posuit certe *Josephus* ἀμηχάνητος pro δυσκατέργαστος, quomodo ἀμήχανος sæpius apud *Homerum* pro ἀπρόσμαχτος, ut constat ex *Didymo.* Verum *Is. Vossius*, propter tralationem veterem *ex machinationibus*, ὐκ μηχανήματος mavult restitui.

i Ανθτεχνάσασθαι] Ita in plerisque *MSS.* in *aliis* & *Editis* ἀντετεχνᾶτο.

k Αὐτῆς θεράπαιναν.] Sic in *MSS.* ἑαυτῆς *Baf.* & *G.*

l Ζελφᾶς] *Busb.* & *Hen.* καὶ γίνε) καὶ ὐκ ζιλφᾶς. Alii γίνε) ϗ καὶ ὐκ ζελφῆς. *Bern.*

m Μακαριστὴς] Ita de eo *Zonaras*, λέγοιτο δ' μακαριστὸς, ὡς εὐ-

tati cumulus acceſſerit. Verum cum Rubelus, filiorum Liæ maximus, mandragoræ mala matri attuliſſet, Rachela, viſis iis, partem ſibi dari petiit, quod cibi iſtius deſiderio teneretur. Illa vero non annuente, jubenteque contentam eſſe, quod ei honorem, quem apud maritum haberet, eripuerit: Rachela, emolliens animum ſororis, conceſſuram ſe ei dicebat, ut cum ea maritus illa nocte cubaret. Qua gratia libenter accepta, cum Lia concumbit Jacobus, ut Rachelæ gratificaretur. Rurſum igitur ei filii naſcuntur: Iſſachar is quidem, ſignificans ex mercede genitum; Zabulon vero, oppignoratum benevolentiæ erga ſe: præterque hos filia Dina. Poſtea vero & Rachelæ natus eſt filius Joſephus. *id nomen* acceſſionem rei futuræ indicat.

Rurſum ex Lia Iſſacharis. mercede conductus eſt. Zabulon ἐνεχυρασμός. Et filiola Dina, κείσις. Dein ex Rachela naſcitur Joſephus προσθήκη χρησομένη τινός.

9. Toto hoc tempore, quod viginti annos complectitur, ſoceri greges paſcebat & curabat. Eo autem elapſo, poſtulabat, ut cum uxoribus ab illo liceret diſcedere. Socero autem non permittente, clam hoc facere cogitabat. Uxores igitur pertentabat, quomodo laturæ eſſent peregrinationem. Quibus cum grata res eſſet, Rachela, ſimulachris etiam Deorum, quos pro patriis colere receptum erat, ſecum ablatis, una cum ſorore fugiebat; ſimulque utriuſque liberi, & famulæ cum ſuis filiis, aſportatis etiam quæcunque poſſidebant. Abducebat autem Jacobus dimidium pecorum, ne præſentiente quidem Labano. Simulachra vero Deorum ſecum ferebat Rachela, edocta quidem à Jacobo hujuſmodi honorem Deorum ſpernere; ut, ſi à patre perſequente deprehenſi eſſent, haberet quo confugeret, veniam impetratura.

Poſt XX. annorum ſervitutem, clam Labano diſcedit Jacobus. Gen. c. 31. Idola parentis Rachela ſurripit.

10. Labanus autem, poſt unam diem cognito Jacobi & filiarum diſceſſu, indignatus inſequebatur eum cum valida manu: & ſeptima die aſſequutus eſt eos in colle quodam quieſcentes. Et tunc quidem, nocte appetente, ab omni vi ſe continuit. Deus autem, illi per quietem adſtans, monuit ut generum & filias animo placato acciperet, nec quid durius in eos præ ira conſuleret; ſed cum Jacobo fœdus feriret: dicens, ſe illi propugnatorem futurum, ſi cum eo, propter pauci-

Labanus poſt ſeptimanam Jacobum fugientem conſequitur, ingratique animi accuſat, quicquam amplius Deo petante.

Βασ. Ῥαβήλα ὦ, ὃ πρεσβυτάτα [n] τῶν ὑῶν Λείας, [o] Μανδραγόρα μῆλα κομίζοντος τῇ μητρὶ, Ραχήλα ζηλωσαμένη παρεκάλει μεταδοῦναι, δι' ἐπιθυμίας ὃ βρώματος ἡδομένη. τῆς δ' ἀ πθομένης, ἀρκεῖσθαι δ' αὐτὴν ἀξιώσης, ὅτι τῆς τιμῆς αὐτὴν ἀφέλοιτο τῆς πρὸς τὸν ἀνδρός· Ραχήλα πεπαυμένου τὸν θυμὸν τῆς ἀδελφῆς, συγχωρήσαν αὐτῇ τὴν δρὸς ἔλεγε κοιμησομένη παρ' αὐτῇ κατ' ἐκείνην τὴν ἑσπέραν. τῆς δ' πρασιεμένης τὴν χάριν, Ιακώβου συγκαθεύδει τῇ Λείᾳ, Ραχήλα χαριζόμενος. πάλιν οὖ γίνονται παῖδες αὐτῇ· [p] Ισσάχαρις μὲν, σημαίνων τὸν ἐκ μισθοῦ γιόμενον· [q] Ζαβουλὼν δὲ, ἠνεχυρασμένον διονοίᾳ τῇ πρὸς αὐτόν· [r] θυγάτηρ δὲ Δεῖνα· χρόνοις δ' ὕστερον καὶ Ραχήλα γίνεται ὁ Ιώσηπος υἱός· προσθήκην γνησομένη τινὸς δηλοῖ.

Θ'. Τὸν ἅπαντα τοῦ χρόνον, ἔτη δ' ἐστὶν [s] εἴκοσιν, ἐπεμέλετο τῷ πενθερῷ. μὴ δὲ [t] τοῦτο αἰτία, τὰς γυναῖκας ἀναλαβών, [v] ἀπαλλάττεσθαι πρὸς αὐτόν. ὃ δὲ πενθερὸς μὴ συγχωροῦντος, κρύφα τοῦτο ποιεῖν ἐπενόει. τὰς γυναικῶν οὖ ἀπεπειρᾶτο, πῶς ἔχοιεν πρὸς τὴν ἀποδημίαν. τὰ δ' ἐχόντων ἡδέως, Ραχήλα καὶ τοὺς τύπους τῶν Θεῶν, ὡς σέβειν πατρίους ὄντας νόμιμον λῶ, συναπελομένη, συναπεδίδρασκε μὴ τοῦ ἀδελφῆς· οἵτε ἑκατέρων παῖδες καὶ αἱ θεραπαινίδες σὺν τοῖς ἰοῖς, εἴ τί τις λῷ κτῆσις αὐτῶν. [x] ἐπήγετο δὲ Ιάκωβος καὶ τὰ βοσκημάτων πλὴν ἡμίσειαν, Λαβάνου μὴ προεγνωκότος. τοὺς δὲ [y] τύπους τῶν Θεῶν ἐπεφέρετο ἡ Ραχήλα, καταφρονεῖν μὲν τοιαύτης τιμῆς τῶν Θεῶν διδάξαντος αὐτὸν Ιακώβου. [z] ἵνα δ' εἰ καταληφθεῖεν ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτῆς διωχθέντες, ἔχοεν τόποις προσφυγὴν συγγνώμης τυγχάνειν.

ι'. Λάβανος δὲ, μεθ' ἡμέραν [a] μίαν γνοὺς τὸν τοῦ Ιακώβου ἀναχώρησιν καὶ τῶν θυγατέρων, [b] δεινοπαθῶν ἤλαυνεν ἐπ' αὐτὸν μετὰ δυνάμεως ἐπηγόμενος· καὶ καθ' ἑβδόμην ἡμέραν ὄπου τινος λόφου λαμβάνει [c] προκαθιδρυμένους. καὶ τότε μὲν, ἑσπέρα γὰρ ἦν, ἡσύχαζεν. ὄναρ δὲ ὁ Θεὸς αὐτῷ ὀπτεύει, παρήνεσε λαβόντι τὸν χαμβρὸν καὶ τὰς θυγατέρας ἡρεμεῖν, καὶ μηδὲν εἰς αὐτὰς ὑπὲρ θυμὸν τολμᾶν, ἀσφαλὲς δὲ ποιεῖσθαι πρὸς Ιάκωβον· αὐτὸς λέγων ἐκείνῳ συμμαχήσειν, εἰ καταφρονήσας αὐτοῦ τῆς ὀλι-

κλείας τῇ Λείᾳ τὴν πολυτεκνίαν, καὶ μακαρισμοῦ ἠξίωσε θεῖος.

n Τῶν ὑῶν Λείας,] Sic in *MSS.* in *Editis* τῶν παίδων τῶν ὑῶν Λείας.

o Μανδραγόρα] Vide *J. Ludolfi* Comment. in *Hiſtor. Æthiop.* p. 139.

p Ισσάχαρις] Ισσάχαρις, ζαβουλών. *Iσσάχαρις, Caſ. Iσάχαρις. Big. Hier. & Busb. Iσαχάρις Samb. Iσάχαρ.* Euſtathius, Zonaras, aliique poſt LXXII. Interpretes. Idem Hebraice ישׂשכר conjugatione ſecunda, *Iſſachar*, (ut יגמל *iggamal*) *conducitur præmio.* Hoc volo; ſed Hieronymus atque Rabbini veteres diviſim יש שכר h. e. verbis LXXII. Doctorum Alexandrinorum, ἔστι μισθός. *Bern.*

q Ζαβουλών] Ζαβουλων *Big.* Unum idemque innuere exiſtimo tria hæc vocabula חבלון, זבלון, & זברון, *Habulon, Zabulon*, & *Zabudon, pignus, dotem, depoſitum*; quod Arabes appellant ضبح & زبن. *radhachon* & *Zabdon.* Neque aliud voluit *Lia* hac ſententia, זברני אלהים אתי זבר טוב הפעם יזבלני אישי Vel *Zabulon* dicitur ἰσχυραθεὶς ἐμοὶ, זבול לי. Voſſio placet זה חבל *hic oppignoratus:* Hieron. Onceloſo, & Samaritis *cohabitatio*, Philoni denique ῥύσις νυκτερινή; ſed Theologus ille Alexandrinus ſæpius hallucinatur, quam recte deducit nomina ſacra. *Bern.*

r Θυγάτηρ δὲ Δεῖνα.] Θυγάτερον δὲ *Hen. & Busb.* Ibi δεῖνα, *Samb. Busb. & Hen.* δεῖνα in cæteris; quod etiam verſu Theodoti probatur. Mox Zonaras, τὸ δὲ ὄνομα προσθήκην τινὸς χρησομένης δηλοῖ. Quippe יוסף, προσθήσει. *Bern.*

s Εἴκοσιν,] Iſtud defendunt Dionyſius, aliique veterum Criticorum ad εἰκοσιπέρισσα Mæonidæ. Communius tamen eſt εἴκοσι præ vocali, ut *Hen. & Zonaras* heic ſcribunt. *Bern.*

t Τοῦτο αἰτίᾳ,] Ita ex *MSS.* τοῦτον in *Editis.*

v Απαλλάττεσθαι πρὸς αὐτόν.] Υποχωροῦσιν θέλων, ὃ συγκεχώρητο. ὅθεν κρύφα &c. *Zonaras.* εἶτα σὺν ταῖς γυναιξὶν ἀπαλλάττεσθαι θέλων πρὸς ἑαυτὸν, ὃ συνεχωρεῖτο δηλαδὴ δὲ πεισθεῖς. διὸ καὶ κρύφα &c. *Hen. & Busb.* qui *Zonaram* expilaſſe videntur, ſicut ille *Joſephum.*

x Επήγετο] Απήγετο melius.

y Τύπους τῶν Θεῶν] Τῶν θεῶν ἐπεφέρετο *Samb. & Big.* Alii, ἐπεφέρετο τῶν θεῶν. *Zonaras* ſic deſcripſit ex Joſepho: εἶτα ὑποχωρήσαν θέλων, ὃ συνεχώρητο. ὅθεν κρύφα μὲν τῶν γυναικῶν σὺν ταῖς θεραπαινίσι καὶ τοῖς παισὶν ἀπεδίδρασκεν, καὶ τὴν κτῆσιν προσεπαγόμενος, καὶ τῶν βοσκημάτων ἅπερ αὐτὸς δὲ ποιμαίνειν μισθὸς προσνενέμητο· ῥαχὴλ δὲ καὶ τὰ εἰδώλα δὲ παρὰ τοῦ ἐπιφέρετο. οὐχ' ὡς τιμῶσα, ἀλλ' ἵνα ἔχοι ταῦτα καταφυγὴν, εἰ ἐπιδιώξας αὐτὰς ὁ πατὴρ καταλάβοι. Vide jam quam ſimillimi ſint hujus *Hen. & Busb.* ut de cætero chartæ hujuſce impendio parcamus. εἶτα σὺν ταῖς γυναιξὶν ἀπαλλάττεσθαι θέλων πρὸς ἑαυτὸν, ὃ συνεχωρεῖτο δηλαδὴ δὲ πεισθεῖς. διὸ καὶ κρύφα μὲν τῶν γ. καὶ τ. θεραπ. σὺν τοῖς παισὶν ἀπεδίδρασκεν. ῥαχὴλα δὲ καὶ τοὺς τύπους τῶν θεῶν δὲ παρὰ τοῦ ἐπιφέρεται, καταφρονεῖν μὲν τούτων τιμῆς διδάξαντος αὐτὸν ἰακώβου· ἵνα δὲ &c. Hi illum expilarunt, Joſephum ille. *Bern.* Τὰ εἴδωλα LXX. *Aquilæ* μορφώματα, *Symmacho* θεραφείμ. Sunt qui opinantur fuiſſe Deos Penates ipſius, cui opinioni favet *Joſephus.* Vide *Druſium* & *Schotanum* ad *Sulpic. Sever.*

z Ινα δὲ εἰ καταληφθεῖεν] Nonnulli dicunt τύπους τῶν Θεῶν fuiſſe Deorum ſigna, ſive imagines ad certum ſtellarum poſitum factas cum ſtellarum figuris, quas Rachela abſtulit, ne ex iis Labanus conſilium fugæ diſceret. Hic volui καταληφθεῖεν pro καταλειφθεῖεν, quod antea obtinuerat.

a Μιαν] Τεσσαρων *Big. Samb.* & *Caſ.* propter ביום השלישי Gen. 31, 22. Lectionem vero excuſorum exemplarium confirmat Epiphanius, & poſt eum P. Trecenſis. Nam λαβὼν δὲ μεθ' ἡμέραν μίαν γνοὺς, & Moyſis ἀπηγγέλη δὲ λάβαν τῷ σύρῳ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, idem ſpatium denotant, diem inquam ſolidum inter abitum Jacobi conſuræ tempore, v. 29. & nuncium delatum hero interceſſiſſe. Ne quem itaque moveant cavillæ Saliani aut Schotani. Aſtutius autem *Hen. & Busb.* quam fidelius τρεῖς γνοὺς diebus una aut tribus omiſſis. *Bern.* Τρίτων *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* propter Gen. 31, 22. μίαν *Baſ. G. Vet. Interpr.* & *P. Comeſtor.* Verum (ut inquit *Bernardus*) *Joſephi* μεθ' ἡμέραν μίαν γνοὺς, & *Moyſis* ἀπηγγέλη δὲ Λάβαν τῷ Συρῷ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, idem ſpatium denotant, *ſc.* diem ſolidum inter abitum Jacobi & nuncium delatum Labano.

b Δεινοπαθῶν] Ita in *MSS.* δεινὼς παθὼν in *Editis.*

c Προκαθιδρυμένους.] Προσκαθιδρυμένους *Samb.*

d Me-

ολιγότητ@ χωρήσαν αὐτῷ ἀφ' μάχης. Λάβαν@ ὃ, τοιαύτης αὐτῷ ἐκ θεοῦ προῤῥήσεως γεγυμνέν[η], [d] μεθημέραν εἰς λόγους τ Ἰακώβου [e] προσκαλεσάμεν@, καὶ δηλώσας αὐτῷ τὸ ὄναρ, ἐπὶ πρὸς αὐτὸν ἦλθε πιθοῖς, ἤρξατο κατηγορεῖν αὐτοῦ, προφέρων· ὅτι καὶ πένητα αὐτὸν ἐλθόντα πρὸς [f] αὐτὸν καὶ πάντων ἄπορον ὑπεδέξατο, καὶ πολλάκις πᾶσαν ἀφθονίαν τῆς αὐτοῦ κτήσεως. „καὶ „γὰ θυγατέρας τὰς ἐμὰς συνέζευξα, τῷ εὐνοίαν σε τὴν „πρὸς ἡμᾶς τούτοις αὐξηθήσεσθαι λογιζόμεν@. σὺ δ', „ὅτε τ μητρὸς τ ἑαυτοῦ, καὶ κοινωνίας ἧς εἶχες πρὸς „ἐμὲ συγγενείας, ὅτε γυναικῶν ἃς ἔγημας αἰδῶ ποιη„σάμεν@, ὅτε τέκνων ὧν εἰμὶ πάππ@, ἐχρήσω μοι „πολέμῳ νόμῳ· κτῆσιν μὲν ἄγων τῷ ἐμῷ, θυγατέ„ρας δ' ἀναπείσας [g] ἀποδράναι τ γεγυνηκότα· ἱερά τε „πάτρια βαστάσας [h] οἴκοι φερόμεν@, ὑπό τε τ ἐμῶν „τιμηθέντα προγόνων, καὶ ὑπ' ἐμοῦ θρησκείας τ αὐτῆς „ἐκείνοις ἀξιωθέντα. [i] καὶ ταῦτα ἃ μηδὲ οἱ πολεμήσαντες „τοὺς ἐχθροὺς ἔδρασαν, ὁ συγγενὴς σὺ, καὶ τ μὲν ἀδελ„φῆς τῆς ἐμῆς υἱὸς, θυγατέρων δὲ τ ἐμῶν ἀνὴρ, ξέν@ „δὲ καὶ ἐφέστι@ τῆς ἐμῆς οἰκίας γεγυμνέν@ ἔδρασας.„ ταῦτ' εἰπόντ@ Λαβάνου, Ἰακώβ@ ἀπελογεῖτο· [k] μὴ μόνῳ πατρίδ@ ἔρωτα τ θεὸν, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἐμφύσαν, καὶ μὴ τοσοῦτον χρόνον καλῶς ἔχειν [l] αὐτῷ κατελθεῖν εἰς ταύτην. „ὥσπερ δὲ τῆς λείας ἧς ἐγκαλεῖς, φησὶν, ἀδι„κῶν αὐτὸς ὢν ὑπεθείης ἐπ' ἄλλῳ κρατεῖ. ὥσπερ γὰ ἥδ „ἐχρεῶ σε χάριν ἡμῖν ἔχειν καὶ φυλαχθείσης ὑφ' ἡμῶν „καὶ πλείον@ γεγυμνέν[η], ὥσπερ ταύτης πῶς ἀφα„μαρτάνεις τ δικαίων χαλεπαίνων ἐμοὶ, εἰ μοίραν αὐ„τῆς ὀλίγην λαβόντες ἔχομεν. ὡς μέντοιγε τ θυγατέ„ρων, ἴσθι μὴ κατ' ἐμὲ κακουργίαν ἀπαναγήσαντ@ „ἀκολαθεῖν, ἀλλὰ κατ' εὔνοιαν δικαίαν, ἣν γυναιξὶ „γαμεταῖς πρὸς συνοικοῦντας εἶναι συμβέβηκεν. ἔπον„ται τοίνυν ἐκ ὡς ἐμοὶ τοσοῦτον, ὅσον τοῖς παισὶν ἑαυ„τῶν.„ καὶ ταῦτα μὲν ὥσπερ ἔ μηδὲν ἀδικεῖν αὐτὸς ἔλε„γε. προσεπεκάλει δ', καὶ κατηγορίαν ἐποιεῖτο· ὅτι μητρὸς ὢν ἀδελφὸς τ αὐτοῦ, καὶ συζεύξας αὐτῷ τὰς θυγατέρας, ὑπερπάγμασιν ἐκτετυχὼς χαλεποῖς, εἴκοσιν ἐτῶν ἀριθμὸν ἐν αὐτοῖς κατασχών. καὶ τὰ μὲν πρόφασ[ις] τ γάμων ὑπ' αὐτοῦ γινόμενα, καίπερ [m] ὄντα χαλεπὰ, [n] κυφότερα ἔφασκε· χείρω δὲ τὰ μὴ τοὺς γάμους, καὶ εἴ τις [o] ἐχθρὸς ἔφυγεν ἄν. καὶ γὰ σφόδρα κακούργως ὁ Λάβαν@ ἐχρήσατο [p] τῷ Ἰακώβῳ. ὁρῶν γὰ αὐτῷ τ θεὸν πρὸς ὅ, τι θελήσαι συλλαμβανόμενον, ὑπισχνεῖτο τ πεχθησομένων αὐτῷ παρέξειν ἐφ' ὅτε μὲν ὅ, τι καὶ γένοιτο λευκὸν, [q] ποτὲ δ' αὖ τὰ μέλανα τ γινομένων. [r] πλη„θυόντων δὲ τ ἐπ' ὀνόματι τῷ Ἰακώβ@ πικτομένων· τῷ μὲν εἰς τὸ παρὸν οὐκ ἐφύλαττε πίστιν, εἰς ἔτ@ δὲ [s] πα„ρέξειν ἐπηγγέλλετο τὸ ἐξῆς, διὰ τὸ ἐπιφθονίαν τῷ πλή„θει τ κτήσεως· [t] ἐπαγγελλόμεν@ μὲν, διὰ τὸ δυσέλ„πιστον γενέσθαι τοσαῦτα, ψευδόμεν@ δὲ [v] ἐπιγινομένοις.

ιά'. Περὶ μέντοι τ ἱερωμάτων, οὐκέλυεν ἔρευναν ποιεῖσθαι. δεξαμένη δὲ Λάβανα τὴν ἔρευναν, Ραχήλα

tatem contempto, manus conſereret. Tum Labanus, cum hæc ei prænunciaſſet Deus, ſequenti die Jacobum ad colloquium evocans, eique ſomnium narrans, cui fidem habens ad ipſum venerat, cœpit illum accuſare, exprobrans; quod pauperem illum ad ſe venientem & omnium egenum ſuſceperit, & de ſuis facultatibus abunde ipſi ſuppeditarit. „Nam & filias meas, *inquit*, tibi con„junxi, putans hoc pacto benevolentiam erga nos „tuam fore firmiorem. Tu vero, neque tuam ipſius „matrem, neque cognationem qua mihi conjun„ctus es, neque uxores quas duxiſti, neque libe„ros quorum avus ſum, reveritus, non aliter quam „hoſtem me tractaſti: bona quidem mea diri„piens, filiabuſque genitorem fugere perſuadens, „ac ſacra patria tecum domum aſportans, cum „apud majores meos tum apud me ſumma in ve„neratione habita. Imo & quæ vix hoſtis hoſti „faceret, tu, cognatus, & e ſorore quidem nepos, „filiarum vero maritus, hoſpes inſuper ac do„meſticus victor mihi feciſti.„ Cum hæc dixiſſet Labanus, pro ſe reſpondit Jacobus: non ſibi ſolum, ſed omnibus, Deum indidiſſe patriæ amorem, æquumque eſſe ut ipſe poſt tantum temporis ad eam ſe reciperet. „Quod vero prædæ, *Egregie ſe defendit Jacobus ſimulque improbitatem Labani redarguit.* „inquit, *abactæ* crimen objicis, ipſe injuſtitiæ „ſub alio judice damnareris. Cum enim gratiam „mihi pro facultatibus tuis conſervatis & auctis „debeas; quomodo fieri poteſt ut ſuper his non „recedas à juſtitia, qui ægre fers quod modicam „earum partem abſtulerimus. Certe quod ad fi„lias attinet, ſcito illas non ex malo mei abeun„tis conſilio ſe mihi comites dare; ſed ex juſta „benevolentia, quam nuptas mulieres erga eos, „quibuſcum vivunt, habere contigit. ſequuntur „igitur non tam me, quam liberos ſuos.„ Atque hæc quidem dixit *Jacobus*, ut oſtenderet ſe injuriam *illi* non feciſſe. Inſuper autem querelis reum agebat: quod, matris ſuæ cum eſſet frater, filiaſque ei connubio junxiſſet, duris mandatis, quibus per viginti annos detentus fuerat, eum contriverit. Ac ille quidem, quæ ex cauſa & ſimulatione nuptiarum feciſſet, quamvis *per ſe* gravia, *ſibi tamen* leviora *fuiſſe* dicebat: nuptias vero inſequuta multo graviora, quæ inimicus fane effugiſſet. Etenim Labanus valde inique Jacobum tractaverat. nam, videns eum in iis quæ voluit à Deo adjuvari, nunc pollicebatur ſe ei daturum *pecudum* quicquid album naſceretur, nunc autem rurſus quicquid nigrum. Cum autem creviſſent *pecora*, quæ Jacobi erant futura, non ſervabat fidem in præſens, ſed in proximum annum ſe daturum promittebat; quod *ei* * invideret facultatum abundantiam. promittens quidem, cum non ſperaret tantum proventum; at mox, ubi provenerat, fallens.

XI. Veruntamen de ſacris *ablatis*, juſſit inquiſitionem fieri. Cum autem hoc in ſe recepiſſet La- *Poſt hæc de Dispenatibus ſollicitum parentem ab uſu fœminarum eludit Rachela.*

d Μεθημέραν] *Al.* μεθ' ἡμέραν. Sed ὡς ἡμέραν *Hen.* & *Busb.*

e Προσκαλεσάμενος,] Προσκαλεσάμενος *Samb.* & *Vet. Interpr.*

f Αὐτὸν] Αὐτὸ *Samb.*

g Ἀποδρᾶναι] Ἀποδρᾶναι cum accentu criſpo, *Big.* Altercentur autem de hac re, ut vacat, Ludorum magiſtri. Heic etiam προσφωνήσει *Busb.* & *Hen.* καλήσας αὐτὸν διὰ τ ἁρπαγὴν καὶ τῶν προβατίων ἀπαγωγὴν, καὶ τῶν τ πατρίων θεῶν κλοπὴν. Ἐ ὃ ὡς ταῦτα ἀπολογησάμενος, καὶ μηδὲν ἀδικεῖν ἀποδείξαντος, τοῦτ' ὃ τ ἱερωμάτων ἐρεύνην ἐποιεῖτο· ὁ λάβαν@ ἐρεύνην ἦρξε, & cætera paragraphi XI. *Bern.*

h Οἴκοι] Sciolus aliquis οἴχη adſcripſit codd. *Samb.* & *Caſ.* Quis enim Criticorum jam ſuſtineat trium verborum onus illud βαστάσας, οἴχη, & φερόμενος. *Bern.*

i Καὶ ταῦτα] Ita *Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* καὶ ταῦτα μήδε οἱ π. τ. ἐχθρὸς ἔδρασαν, ἃ συγγενὴς *Baſ.* & *G.* καὶ ταῦτα ἃ μηδὲ εἰ οἱ πολ. &c. *Samb.* ἀξιωθέντα ταῦτα, ἃ μηδὲ οἱ π. τ. ἐ. ἔδρασαν, ἃ συγγενὴς *Big.*

k Μὴ μόνῳ πατρίδος ἔρωτα] Ita *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* amplius quidem *MSS.* μνήμην πατέρος καὶ πατρίδος, καὶ πάντων τ οἰκαδὲ ἐρωτικὴν τ θεὸν· τ ὃ ἐπιτρέψαι. αὐτῷ ὃ μὴ μόνον (vel μόνῳ) πατρίδος ἔρωτα &c. forſan à *Gloſſatoris* alicujus manu.

l Αὐτῷ κατελθεῖν εἰς ταύτην.] Αὐτὸν *Vat.*

m Ὄντα χαλεπὰ,] Vocem ὄντα, quæ deerat in *Editis*, reſtituimus ex *MSS.*

n Κυφότερα] Κυφότερα ἴπαχε legerat *Epiphan.* nam vertit, *leviter ſuſtinuiſſet.*

o Ἐχθρὸς] Ita *Big.* & *Samb.* ἂν ἐχθρὸς ἔφυγε *Baſ.* & *G.*

p Τῷ Ἰακώβῳ.] Articulum negligit *Vat.*

q Ποτὲ δ' αὖ] Ita ex *MSS.* in *Editis* ποτὲ δ' αὖ.

r Πληθυόντων] *Al.* πληθυσόντων.

s Παρέξειν] Ita *Samb. Caſ.* & *Vat.* παρέξειν ἐπηγγέλλετο *Big.* gemino, ut amant Attici, augmento.

t Ἐπαγγελλόμεν@] Sic ex *MSS.* in *Editis* καὶ ἐπαγγελόμεν@.

v Ἐπιγινομένοις.] Lege ἐπὶ γινομένοις *Cocc.*

* *Invideret facultatum abundantiam:*] *Al.* concupiſceret facultatum abundantiam, *vel* oculos injiceret in fac. abund.

x Κα-

Labanus, Rachela, re audita, deponit simulachra in stratum cameli, in quo ipsa vehebatur: superque sedebat, dicens menstruis se laborare. Ac Labanus quidem destitit amplius perscrutari; credens filiam sic affectam non accessuram esse ad simulachra. Porro jurejurando fidem dat Jacobo, se nullam sibi factam injuriam in memoria habiturum: quin & ille *vicissim*, se filias ejus amore prosequuturum. Atque hoc fœdus ab iis ictum est super monte quodam, ubi columnam erexerunt aræ specie. unde Galades colli nomen factum: à quo terra nunc Galadena dicta est. Convivio post fœdus celebrato, Labanus quidem *domum* reversus est.

Apud Galadem colle mutriusque familiæ pacta mutua, non sine epulis.

πιωθανομένη [x] κατατίθησι τὰς τύπας εἰς [y] τὸν σάγλον τῆ φερούσης αὐτὸν καμήλου· ἐκαθέζετο δὲ, φάσκουσα τῷ πατρὶ φύσιν κάθαρσιν [z] αὐτῆ ἐνοχλεῖν. ὁ μὲν Λάβανος ἀφίσταται τῆς ἐπιπολαίου ἐρεύνης· οὐκ ἂν οἰηθεὶς τὴν θυγατέρα μὴ τοιούτου πάθους τοῖς τύποις προσελθεῖν. ποιεῖται δὲ ὅρκους πρὸς Ἰάκωβον, [a] ὑδένος αὐτῷ μνησικακήσειν τῶν γεγονότων· ἀλλὰ κἀκεῖνος, ἀγαπήσειν αὐτὸς τὰς θυγατέρας. ἐπὶ τοῖς πίστεσι τοῖς ὑπὲρ τούτοις ἐποιήσαντο [b] ὑπὲρ ὀρῶν τινῶν, ἐφ' οἷς στήλῳ [c] ἀνέστησαν καὶ βωμὸν ἔκτισαν. ὅθεν [d] Γαλάδης λέγεται ὁ βουνός· ἀφ' οὗ [e] καὶ νῦν Γαλαδηνὴν καλοῦσι τὴν γῆν. ἑστιαθέντων δ' ὑπὲρ τοῖς ὅρκοις, ὁ μὲν Λάβανος ἀνέζευξεν.

XX. CAP. XX.

De congressu Jacobi & Esavi.

Labano dimisso, apparet Jacobo viam per gentis cohors cœlestis pulchro omine. Gen. c. 32.

JAcobo autem in Chananæam iter pergenti visiones obveniebant, de futuris ei spem summam afferentes: atque locum quidem *inde* appellavit Dei castra. At volens pernoscere animum fratris erga se, præmisit accurate cuncta exploratuMahane Elohim, Dei castra.
ros, timens cum propter veterem suspicionem. Iis vero quos mittebat in mandatis dedit, ut Esavo dicerent. „Quod Jacobus ultro terram *patriam* reliquerit, ne cum fratre sibi perirato habitaret; & nunc credens tantum temporis satis valere ad gratiam reconciliandam, *tandem* reverterit, uxoresque ac liberos adducens & facultates industria quæsitas, cum pretiosissimis quibusque semet illi traditurus: quia bonorum maximum existimat, quæ Deus largitus est cum fratre communicare.„ Et illi quidem hæc nunciarunt. Esavus vero *hac re* lætatur, fratrique in occursum properat cum quadringentis armatis: Jacobusque, audiens eum obviam venire cum tot armatis, valde extimuit. At in Deo spem omnem salutis reponebat; & ex præsentibus providebat, ut ipse illæsus suos servaret, hostibus superior, si quid injusti intentarent. Iis igitur qui secum erant distributis; alios quidem præmittebat, alios vero post tergum proxime sequi jubebat: ut si præmissi *forte* vi opprimerentur, Esavo *illos* aggrediente, ad sequens agmen haberent refugium. Atque hoc modo instructis qui secum erant, quosdam ad fratrem mittit cum muneribus. Ea

Unde hic legatis ac muneribus missis animum fratris explorat.

Ordines explicat Jacobus cum familiæ suæ, tum etiam muneris præclari, quod ad fratrem conciliandum objecerat.

ΚΕΦ. κ'.

Περὶ συνελεύσεως Ἰακώβου καὶ Ἡσαύου.

ΙΑκὼβος ἐν εἰς τὴν Χαναναίαν πορευόντι φαντάσματα προυτύγχανεν, ἀγαθὰς ἐλπίδας ὑπαγορεύοντα περὶ τῶν ἐς ὕστερον· καὶ τὸν μὲν τόπον [f] ἐκεῖνον προσαγορεύει θεοῦ στρατόπεδον. βουλόμενος ἐν εἰδέναι τί ὁ ἀδελφὸς [g] περὶ αὐτοῦ φρονεῖ, τοὺς γνωσομένους ἔκασε μὴ ἀκριβείας πρὸ πέμψαι, δεδιὼς αὐτὸν διὰ τὴν παροψίαν. [h] ἐνετέλλετο δὲ τοῖς πεμπομένοις λέγειν πρὸς τὸν Ἡσαῦν. „ὅτι νομίσας Ἰάκωβος ἄδικον σωφρονιστὴν αὐτοῦ τῇ ὀργῇ, τὴν χώρας ἑκὼν ὑπεξέλθοι, καὶ νῦν τὸν χρόνον „ἱκανὸν ἡγούμενος εἶναι [i] διαλλάκτην, ἐπανήκοι, γυ„ναῖκάς τε καὶ παῖδας ἐπαγόμενος μὴ δι' πορισθέντος „βίου, μὴ τὰ τιμιώτατα ἑαυτὸν σκεύῃ ὠφελοῦσ· ὅτι „κρεῖττόν μέγιστον ἀγαθὸν, τὸ τῷ ἀδελφῷ συμμεταλαμ„βάνειν τῶν [k] ὑπὸ δι θεοῦ δεδομένων.„ καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐδήλουν Ἡσαῦ. ὁ δὲ εἰχαρὴς γίνεται, καὶ τῷ ἀδελφῷ ὑπαντᾷ σὺν ὁπλίταις τετρακοσίοις· καὶ Ἰάκωβος, πυθανόμενος ἥκειν αὐτὸν ὑπαντησόμενον μὴ τοσούτων ὁπλιτῶν, ὧν ἔφερεν. τῷ μέντοι θεῷ τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας ἐπέτρεπε· καὶ προνοίαν εἶχεν ἐκ τῶν παρόντων ὅπως ἂν αὐτὸς [l] ἀπαθὴς σώζοι τοὺς σὺν αὐτῷ, κατασκοπεῖς τε ἐχθρῶν εἰ ἐθέλοιεν ἀλίσκειν. νείμας οὖν τοὺς σὺν αὐτῷ· τοὺς μὲν [m] προπέμπει, τοὺς δὲ λειπομένους [n] ἄσσον ἐκέλευεν ἀκολουθεῖν· ὅπως εἰ βιασθεῖεν οἱ προπεμφθέντες, ὑπερεμένοις δ' ἀδελφῷ, καταφυγὴν ἔχοιεν τοὺς ἑπομένους. καὶ τέτταρας διατάξας τοὺς σὺν αὐτῷ τὸ πρόπον, πέμπει τινὰς δῶρα νομίζοντας ἀδελφῷ. ὑποζύγια δὲ ἦν

x Κατέθηκε] Ἐνέθηκαν *Hen. Busb.* & *Zonaras*, propter συνέβαλεν LXX.

y Τῷ σάγλῳ] Τὸν σάγλον recte *Baf. Gen. Hen. Busb Samb.* & *Caf. Stratorium*, Epiphanius; ἀσφάλειαν J. Zonaras. Sed MSS. Florentina ἀφεδρόλαιον, ex gloſſemate. Legas enim in Lexicis Græcorum σάγη, ἀφεδρόλαιον, σκέπασμα. Imo ἀφεδρόλαιον hæserat margini cod. inter Gallicos vetuſtiſſimi. Moyſes autem dixerat בכר *becar*, in clitella; εἰς τὸ σάγμα LXXII. Interpretes. Hoc in loco σύλληψιν *Hen. Busb.* & *Zonaras* reponunt pro κατάθεσιν, propter σύνεβαλεν Alexandrinorum, Gen. c. 31. v, 34. *Bern. Moyſes* dixerat *becar*, i.e. *in clitella*. εἰς τὸ σάγμα LXX.

z Αὐτῇ ἐνοχλεῖν] Ita ex *MSS.* in *Editis* αὐτῆς.

a Οὐδενὸς] Ita *Samb.* & *Caſ.* ἑδενὸς αὐτῶν *Big.* & *Vat.* μηδενὸς αὐτῶν *Baſ.* & *Gen.*

b Ὑπὲρ ὀρῶν τινῶν,] Ita *Samb.* Conſimiliter *Epiph. Super montes quoſdam, in quibus &c.* Unde P. Manduco, *Joſephus dicit eos columnam in monte ſtaturiſſe ſub ſchemate aræ: forte acervum columnam nominavit.* ὑπὲρ ὀρέων τινῶν libri plures. Quo facit formula ſacra v. 52. c. 31 Gen. ἰδοὺ ὁ βουνὸς οὗτος μάρτυς καὶ μάρτυς ἡ στήλη αὕτη, ἐάν τε ἐγὼ μὴ διέλθω πρὸς σὲ, μήτε σὺ διέλθῃς πρὸς μὲ τὸν βουνὸν τοῦτον (הגל הזה) καὶ τὴν στήλην ταύτην (המצבה הזאת) ἐπὶ κακίᾳ. *Bern. Al.* ὑπὲρ ὀρέων τινῶν. pro hoc facit formula ſacra, *Gen.* c. 31. v. 52.

c Ἀνέθεσαν] Indocta manus cujuſdam Theologi correxit ἀνέθηκαν. *Bern.*

d Γαλάδης] Jacobo Hebræo גלעד *Galaad*, ſed Meſopotamitis יגר שהדותא *Jegar Sahadutha*; βουνὸς ἐπιμάρτυρος Græce reddas nomen utrumque. Judæi vero & Samaritæ, qui ſcribunt Arabice, ponunt جرس *Garas* pro jugo *Galaad*. Pro γαλάδης, *Big. Samb.* atque *Caſ.* ſcribunt γαλαδηνή. Libros autem Caſſiodori iſthæc puto Interpreti ſcholaſtico obtuliſſe, ἔστιν γάλαδα λέγεται ὁ βουνὸς· ἀφ' οὗ καὶ νῦν γαλαδῖται καλοῦσι τὴν γῆν. Quid autem opportunius quam illa Stephani Byzantii, γάλαδα, χώρα Ἀραβίας, καὶ γαλαδηνή ἰωτηπος ἡ ὡ ὁ. ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας γαλαδῖτιν φησί. Ubi tamen noſtri codices retinent uſque γαλαδηνή. *Bern.* Γαλαδηνὴ aut Γαλαδηνὴ *Big Samb. Caſ.* & *Vat.* Legiſſe videtur *Epiphan.* ὅθεν Γάλαδα λέγεται ὁ βουνὸς. ἀφ' οὗ καὶ νῦν Γαλαδῖται καλοῦσι τὴν γῆν. Vide *Steph. Byzant.* v. Γάλαδα.

e Καὶ νῦν Γαλαδηνὴν] Illud καὶ ex *MSS* deeſt in *Editis*.

f Ἐκεῖνον προσαγορεύει] Hunc autem locum ſic reformant *Hen.* & *Busb.* φανέντα συνέβη αὐτῷ ἀγαθὰ ἐπαγορεύοντα περὶ τῶν ἐς ὕστερον· καὶ τὸν μὲν τόπον ἐκεῖνον καλεῖ θεοῦ στρατόπεδον. *Bern.* Vox ἐκεῖνον etiam ex *MSS*.

g Περὶ αὐτοῦ φρονεῖ,] Ita ex quatuor *MSS.* εἰ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ φρ. *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* haud contemnenda phraſi. *Bern.*

h Ἐνετέλλετο] Sic in *MSS.* in *Editis* ἐνετέλλετο, ut in LXX. *Gen.* c. 32. v. 19.

i Διαλλάκτην,] Ita meliores *Codd.* in aliis διαλλακτὴν, & mox ἐπανίκοι.

k Ὑπὸ δι Θεοῦ] Ὑπὸ Θεοῦ δ. *Vat.* ὑπὸ δι θεῖον *Vet. Interpr.*

l Ἀπαθὴς] *Samb.* ἀπαθεῖς, per vim vitiata locutione, quod omnes tamen haud credant. *Bern.* Ἀπαθεῖς *Samb.* & *Vet. Interpr.*

m Προὐπεμπε,] Rurſus προὐπεμπε *Big.* & *Samb.* & ſubinde ἐπομένους *Hen.* vice λειπομένους. Dein *Big.* πλησίον, ἰσχύι, ſuppoſitum à Sciolo. Verbum etiam proximum ἐκέλευσεν legunt *Big.* & *Samb.* Mox ἵν' εἰ οἱ ἔμπροσθεν βιασθεῖεν ἐπιθ. τ. ἀδ. καὶ φυγὴν ἔχοιεν τ. ἐπ. Ita depravatores Joſephi *Hen.* aut *Busb.* Poſt hæc illi ipſi, γνοὺς ὃ τὰ πεμφθέντα ἐκ Δαλ pro ἦσαν ὃ οἱ πεμφθέντες ἐκ Δαλ. & mox πολλὰ pro πολλοί. *Bern.*

n Ἄσσον] Fallunturergo, qui dicunt in N. T. Act. 27. 13. id non poſſe accipi, ac ſi ſolis pœtis hoc ſenſu uſurparetur, pro *celerius, citius*: alibi ἄσσον urbs Cretæ in Actis cap. 20. intelligitur. *Rel.*

ἦν τὰ πεμπόμενα, καὶ πλῆθος τετραπόδων ποικίλων, ἃ δὴ τίμια τοῖς ληψομένοις ἔμελλεν ἐσεσθαι ὥστε τὸ ἀπαντᾶν αὐτῶν. ἦσαν δὲ οἱ πεμφθέντες ἐκ διαλειμμάτων, ἵνα συνεχέστερον ἐντυγχάνοντες πολλοὶ δοκῶσιν· ἀνίησιν γὰρ ὑπὸ τῶν δώρων τὴν ὀργῆς, εἰ διαμένοι ὁ πεθυμωμένος. ἔτι μέντοι καὶ λόγοις χρῆσθαι ὁμιλεῖν ὡς αὐτὸν εἶπεν τοῖς πεμπομένοις.

β'. Ταῦτα συνθεὶς διὰ πάσης τῆς ἡμέρας, νυκτὸς ἐπιγενομένης σκηνῇ τὰς συν αὐτῷ. καὶ χείμαρρόν τινα [p] Ἰαβακχον λεγόμενον διαβεβηκότων, Ἰακωβος ὑπολελειμμένος, φαντάσματι συντυχὼν διεπάλαιεν, σκέψις ἀντικαθέζοντος τῆς μάχης· σκοπήσαντι δὲ φάντασμα, ὁ δὴ καὶ φωνῇ χρῆσθαι καὶ λόγοις ὡς αὐτὸν, χαίρειν τε [q] ὡς τοῖς γεγυμνασμένοις ἀθλοῦντα, καὶ μὴ [r] μικρῶν κρατεῖν ὑπολαμβάνειν, ἀλλὰ θεῖον ἄγγελον νενικηκέναι, καὶ σημεῖον ἡγεῖσθαι τοῦτο μεγάλων ἀγαθῶν ἐσόμενον, καὶ μηδέποτε τὸ γόνυ σκλαίειν αὐτόν, μηδ' ὑπέρτερον ἀνθρώπων τινὰ τὴν ἰσχὺν ἔσεσθαι τὴν σκέψιν. σκέλους τε [s] καλεῖσθαι αὐτὸν Ισραηλον· σημαίνει δὲ τοῦτο κατὰ τὴν Ἑβραίων γλῶτταν, [t] τὸν ἀντισπάσαντα ἄγγελῳ [v] θείῳ. ταῦτα μέντοι ὡς ὕστερον, Ἰακώβου δεηθέντος· αἰσθόμενος γὰρ ἄγγελον εἶναι [x] Θεοῦ, τίνα μοῖραν ἕξει σημαίνειν παρεκάλει. καὶ τὸ μὲν [y] φάντασμα ταῦτ' εἰπὸν, ἀφανὲς γίνεται. χαρεὶς δὲ τούτοις Ἰακωβος, [z] Φανουήλον ὀνομάζει τὸν τόπον. σημαίνει δὲ [a] Θεοῦ πρόσωπον. καὶ γενομένου διὰ τὴν μάχην ἀλγήματος αὐτῷ περὶ τὸ [b] νεῦρον τὸ πλατύ· αὐτός τε [c] ἀπείχετο τούτου βρώσεως, καὶ δι' ἐκεῖνον ἔτι ἡμῖν ἐστιν ἐδώδιμον.

γ'. Πλησίον δὲ ἤδη τὸν ἀδελφὸν πυνθανόμενος, κελεύει προιέναι τὰς γυναικῶν ἑκατέραν καθ' αὑτὴν μετὰ τῶν θεραπαινίδων. ἵνα πρόρρωθεν ἀφορᾷεν τὰ ἔργα τῶν ἀνδρῶν μαχομένων, εἰ τοῦτον θελήσειεν Ησαυ. προσεκύνει δὲ αὐτὸς τὸν ἀδελφὸν ἐγγὺς [d] αὐτῷ γιγνόμενον, ἀδέν πρὸς αὐτὸν δεινὸν φρονοῦντα. καὶ ὁ Ησαυ, ἀπασπασάμενος αὐτὸν, ἀνέρετο τῶν παίδων τὸν ὄχλον καὶ τὰς γυναῖκας. ἠξίου τε, τότε τὸ πᾶν μαθὼν πρὸς αὐτῶν, καὶ αὐτὸς μὲν [e] συμβαδίζειν αὐτοῖς πρὸς τὸν πατέρα. Ἰακώβου δὲ προφασιζομένου τὸν κόπον τῶν ὑποζυγίων, ὑπεχώρησεν εἰς [f] Σάειραν. ἐνταῦθα γὰρ ἐποιεῖτο τὴν διαίταν, προσαγορεύ-

vero constabant jumentis, ac multis variisque quadrupedibus, quæque accepturis ob raritatem eorum futura essent in pretio. interjecto autem inter eos spatio mittebantur, ut continuo advenientes multi esse viderentur. nam *verisimile erat* donis placatum remissurum iram, si adhuc excandesceret. Quin & iis, qui missi erant, mandavit, ut blande illum alloquerentur.

2. His ita per totam diem dispositis, sub noctem suorum agmen movebat. Cumque torrentem quendam Jabacchum nomine transissent: Jacobus pone relictus in spectrum incidit, & cum eo luctatur, certamen primùm ineunte: fitque superior spectro, quod voce simul & verbis ad ipsum utitur, iisque quæ acciderant lætari submonens, neque ut adversus exigua se prævaluisse crederet, sed angelum Divinum vicisse; atque hoc ipsum reputaret magnæ felicitatis esse præsagium, genusque ejus nunquam desiturum esse, neque mortalium quenquam ipso viribus validiorem fore. Quin & præcepit; ut *se posthac* Israëlum vocaret: quod Hebraïca lingua significat angelo Divino reluctantem. Hæc sane prædixit, poscente *id ipsum* Jacobo: nam cum sensisset angelum esse Dei, rogabat ut ostenderet quid sibi in fatis esset. His dictis, spectrum evanuit. Ista læto animo accipiens Jacobus, locum Phanuelum nominat. *id* significat Dei faciem. Cumque ei inter luctandum exortus esset dolor in lato nervo, cum ipse illius esu abstinuit, tum nobis illo propter eum vesci non licet.

In arena Jabacchi cum angelo luctatur

Jacobus, atque vincit, sed læso femore.

Israëlus, ἀγγελομάχος.

Phanuel. Dei facies.

3. Cognito autem fratrem jam non procul abesse, jubet uxores procedere seorsim, quamque cum pedissequis suis, ut è longinquo spectarent pugnam virorum, si hoc voluisset Esavus. Ipse vero, fratri propior factus, eum adoravit, nihil mali de eo cogitantem. Et Esavus, eo salutato, interrogabat de turba liberorum & mulierum: & cum didicisset omnia, ipse ad patrem eos deducere volebat. Jacobo vero prætendente lassitudinem jumentorum, reversus est *Esavus* in Saïram illic enim habitabat, loco *isti* nomine facto Vil-

Esavi ac Jacobi fraterna salutatio.

Saïra, *villosa.*

losa

---

o Τεθυμωμένου.] Τεθυμαμένου Vat.

p Ἰαβακχον] *Samb.* autem Ἰαβοκχον ex versione ו׳. Epiphanius etiam ab Hieronymo, *Jaboc.* Cæterum insignis hæc monomachia, quod puto, vado יבק, &, secundum Onceloſum, יובקא nomen fecit. Nam בק, אבק, & alio tempore יאבק, *aggredi χειρὸς τε ποσίν τε atque colluctari* denotat. Hinc Procopio ἰαβὲκ, πάλη. *Bern.* Ἰαβοκχον *Samb.* ex versione ו׳. *Jaboc* habent *Epiphan.* & *Hieronym.* Insignis hæc monomachia vado nomen fecit. hinc *Procopio* Ἰαβὲκ, πάλη.

q Πρὸς θεὸν] *Baſ* & *Gen.* Imo Epiphanius Scriba, *in his.* ὡς θεὸς abest cæteris libris. *Bern.* Ita *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* ὡς θεὸς non agnoscunt *MSS.*

r Μικρῶν] Dictione rudiori μικροῦ *Samb.* Sed & *modice prævaluisse* transtulit Scholasticus. Mox ὑστεροῦν τινα τῶν ἀνθρώπων, Typi alii, contra Scriptorum ordinem. *Bern.* Μικροῦ *Samb.*

s Καλεῖσθαι] Ita ex *MSS* in *Editis* καλεῖν.

t Τὸν ἀντισπάσαντα] *Baſ. Gen. Epiphanius* pariter Petrusque Scholastici, *Reluctantem angelo sacro*, sive quod ea tulit ætas, *angelum sacrum.* Quippe significat ישראל *Israel* (licet post censuram Hieronymi hoc inficientur nostri Theologi) vocis ratione θεομαχῶν, ἤτοι ἀγγελομαχοῦντα. Etymon adeo aperit divinus Moyses, Gen. c. 33. v. 28 כי שרית עם אלהים ועם אנשים ותוכל: *Decertasti etenim cum angelis hominibusque, & quidem vicisti.* Sic interpretor illa Hebraïca. Iterumque Hoseas Vates de eodem nomine c. 12. 7. וישר אל מלאך, *pugna itaque contendit cum angelo.* Ita in Arabum Lexicis سلم *congredi, conflictari*: & in Judaicis סור *aversari.* Vel expeditius ישראל erit ἀγγελοφάτως, *angelum qui devincit* Mecum sane faciunt prisci Rabbinorum in magna Geneſi f. 154. ubi Moysen suum explicant hisce verbis, נתנושש עם יעליונים ויכולת להם ועם התחתונים ויכנלת להם, *Tu Superos lucta superasti, tu Inferos: Angelum illum*, inquiunt Magistri, & *Esavum.* Nam נתנושש διεπάλαισε. Adde & Demetrii verba ex Polyhistoria Alexandri, προσλυομένου μὲ Ἰακὼβ εἰς γυναῖκα ἄγγελον ἢ θεὸν παλαίσαντα. Deinde aliquot nostrorum codicum ut *Big. Samb.* & *Caſ.* exhibent ἀνασπάσαντα ἄγγελον, absque θείῳ tam nobili epitheto. Eodem quidem modo S. Hieronymus in Q. Hebr. *Josephus in primo Antiquitatum libro, Israel ideo appellatum putat, quod adversum angelum steterit. Quod ego diligenter excutiens, in Hebræo penitus invenire non potui.* Cætera hujus S. Interpretis apponere vix vacat: hinc tamen bene intelligimus, pauco admodum Hebraismo, & exiguis veteris dialecti lexidiis Doctores Jerosolymitanos eo ævo fuisse contentos. Inepta autem sunt tam Philonis ἀνὴρ θεωρὸς, quam hujus & Eusebii νὸς ἐρῶν θεὸν, aut etiam Justini Apologistæ ἄνθρωπον νικῶν adversus magnum Rabbinum Tryphonem, & S. Hieronymi *fortitudines Dei*: aliorum insuper ἐνισχύων μὲ θεὸν aut *fortis contra Deum*, necnon Symmachi Interpretis ἠρξίω ἰσχύι ὡς θεὸς, quasi à pietate recedunt. Adnectam huc & verba Zonaræ Græculi, qui hasce origines deflloravit. καὶ Ἰσραὴλ αὐτὸν καλεῖσθαι ἐκέλευε. τοῦτο δὲ οἱ μὲν ἄλλοι, νῦν ὀρῶν θεὸν ἐμπλοδίσαντα· Ἰωσηπος δὲ τὸν ἀντισπάσαντα θείῳ ἀγγέλῳ σημαίνειν φησίν. Ἰακὼβ δὲ τὸν τόπον καλεῖ Φανουὴλ (sic & *Hen.*) τοῦ ἐστι θεοῦ πρόσωπον. γνωμένου δ' ἐν τῇ πάλῃ τῷ πρὸς τὸν ἄγγελον ἀλγήματος αὐτῷ περὶ τὸ νεῦρον τὸ πλατύ, ἐκεῖνός τε τοῦτο τοῦτου βρώσεως ἀπείπατο, καὶ δι' ἐκεῖνον καὶ τῷ ἐκείνου γένει πᾶσι ἀπηγόρευται. *Bern.*

v Θείῳ.] Θείῳ non agnoscunt *Big. Samb.* & *Caſ.*

x Θεοῦ,] Ita ex *MSS.* in *Editis* θείου.

y Φάντασμα] Φάσμα ἀφανὲς γίνεται *Hen.* & *Busb.* quia sic voluere. *Bern.*

z Φανουήλον] Φανουὴλ ὀνομάζει *Vat.*

a Θεοῦ πρόσωπον.] Rectius πρόσωπον θεοῦ, *Samb.* & *Big. Faciem Dei*, Comestor. Doctoribus Alexandrinis, εἰδος θεοῦ, atque Aquilæ rigido interpretamento πρόσωπον ἰσχυροῦ. *Bern.*

b Νεῦρον] Id est, τὸ νεῦρον τὸ σωίζον τὴν κοτύλην ὡς τὸ μηρόν.

c Ἀπέχεται] Sic *MSS.* ἀπέχεται *Baſ.* & *G.*

d Αὐτῷ προϊόντι,] Αὐτῶν προσιόντων *Vat.*

e Συμβαδίζειν] Συμβαδίζειν ἑλέσθαι αὐτοῖς *Samb.* & *Vat.*

f Σάειραν.] Recte excusum fuit *Baſ.* & *Gen* σάειραν. *Sairan* scripsit *Epiphanius*, σάιραν etiam *Busb.* & *Hen.* σάειραν *Caſ.* σίειραν *Samb.* atque demum *Big.* σίηραν, pro Hebraico שעיר. Hoc Samaritæ Arabice scribunt شعر *shair*, *hirsutum*, & notiori nomine interpretantur γίβεαλα: quod jam pridem fecerant Philo, & passim Hieronymus, atque Interpretes Jerosolymitani.

loſa ab hirſutie ſua. ους τὸ χωρίον [g] ἀπὸ τ αὐτ τειχώσεως Δασεῖαν.

CAP. XXI.

Dina virgo violatur.

ΚΕΦ. κα'.

Περὶ ὕβρεως τ Δείνης.

Succoth, *Scenæ.* Sicimum *ſive* Salem, *urbs Chananæa.*

AT Jacobus pervenit ad Scenas, quas vocant etiamnum : unde Sicimum proficiſcebatur. Chananæorum autem urbs eſt. Sicimitis vero ſolennem diem agentibus, Dina, quæ Jacobi filia erat unica, urbem adiit ad viſendum cultum mulierum iſtius regionis. Eam vero cum conſpexiſſet Sichemes, Emmori regis filius, raptæ ſtuprum intulit : & amore correptus ſupplicat patri, ut ei acciperet puellam in matrimonium. Ille autem morem ei gerens venit ad Jacobum, obſecrans ut filio ſuo Sichemæ Dinam conjungeret legitimo connubio. Jacobus vero, qui neque negare poterat propter dignitatem rogantis, neque fas putabat alienigenæ filiam collocare, petiit ut ſibi daret poteſtatem deliberandi de quibus poſcebat. Diſceſſit itaque Rex, ſperans Jacobum has facturum eſſe nuptias. Jacobus autem, indicata filiis injuria ſororis, & Emmori petitione, poſtulabat eos conſultare quid factu opus eſſet. Illorum quidem plurimi conticuerunt, incerti quid agerent. Symeon vero & Levi, uterini puellæ fratres, inter ſe conſentiunt ſuper tali facinore perpetrando. Cum feſtiva eſſet celebritas, & Sicimitæ ſeſe darent animorum remiſſioni & epulis, invadunt noctu primos cuſtodes & conſopitos trucidant ; urbemque ingreſſi mares omnes interimunt, ipſumque Regem inter illos & filium ejus : feminis vero parcunt. Iſtis autem patratis citra conſenſum patris, ſororem reducunt.

Stuprum Dinæ interneſone Sicimitarum vindicatur. Gen. c. 34.

Sub feſto die hoc patratum eſt, Jacobo invito.

Ιακωβ ὴ ἀφίκετο εἰς [h] πὶς ἔπι νῶ Σκηνὰς λεγομένας · ὅθεν εἰς Σίκιμον παρῆν. Χαναναίων δ' ἐσὴν ἡ πόλις. τ ὴ Σικιμιτῶν ἑορτὴν ἀγόντων, Δείνα, [i] ἡ θυγάτηρ ἣν Ιακὼβ [k] μόνη, παρῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, [l] ὀψομένη τ κόσμον τ ἐπιχωρίων γυναικῶν. θεασάμενον δ' αὐτὴν [m] Συχέμης, Εμμώρ τ βασιλέως υἱὸς, φθείρει δι' ἁρπαγῆς · κὴ λφεθεὶς ἐρωτικῶς, ἱκετεύει τ πατέρα λαβεῖν αὐτ πρὸς γάμον τὴν κόρην. ὁ ὴ πεισθεὶς ἦκε πρὸς τ Ιακωβον, δεόμενον τῷ παιδὶ αὐτ Συχέμη συζεῦξαι Δείναν κτ νόμον. Ιακωβ ὴ, ὅτ' ἀντιλέγειν ἔχων λφ τὸ ἀξίωμα τ αἰτησαμένου, ὅτι νόμιμον ἡγούμενον ἀλλοφύλῳ συνοικίζειν τὴν θυγατέρα, ἠξίωσεν ἐπιτρέψαι αὐτ βουλὴν ἀγαγεῖν περὶ ὧν παρεκάλει. [n] ἀπῆει μὲν οὖ ὁ βασιλεὺς, ἐλπίζων Ιάκωβον παρέξειν τ γάμον. Ιακωβ ὴ τοῖς παισὶ δηλώσας τήν τε φθορὰν τ ἀδελφῆς, κὴ τοῦ Εμμώρ τὴν δέησιν, ἐξῆς βουλεύεται · τί ποιεῖν. οἱ μὲν οὖ πλείους ἠσύχαζον, γνώμης ἀπορούμενοι. Συμεὼν ὴ κὴ [p] Λευὶς, ὁμομήτριοι τ κόρης ἀδελφοὶ, πρὸς ἀλλήλους συνθέμενοι τοιάνδε τινὰ πρᾶξιν. ἔσης ἑορτῆς, κὴ τ Σικιμιτῶν εἰς ἄνεσιν κὴ δυσχίαν τετραμμένων, νύκτωρ πρῶτοις ἐπιβαλόντες τοῖς φύλαξι κτείνυσι κοιμωμένους, κὴ παρελθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀναιροῦσι πᾶν ἄρρεν, κὴ τ βασιλέα σὺν αὐτοῖς κὴ τ υἱὸν αὐτ · φείδονται ὴ τῶν γυναικῶν. πραξάντες ὴ ταῦτα δίκα τ τοῦ πατρὸς γνώμης, ἐπανάγουσι [q] τὴν ἀδελφήν.

Deunculos Labani, luſtrata ſua familia, apud famoſam Sicimitarum quercum defodit Jacobus. Gen. c. 35.

2. Jacobo facinoris magnitudine perculſo, filiiſque ſuccenſenti Deus adſtans, bono eſſe animo jubebat ; luſtratiſque tentoriis ſacrificia celebrare, quæ primum cum iret in Meſopotamiam poſt viſionem in ſomnio voverat. Itaque dum luſtrat ſuos, incidit in Labani deos ; (neſciverat enim Rachelam eos ſurripuiſſe) eoſque apud Sicima in terra occultavit ſub quercu. Atque inde profectus ſacrificavit apud Bethela ; ubi ſomnium viderat, cum antea in Meſopotamiam iter faceret.

β'. Ιακώβῳ δ' ἐκπλαγῆτι πρὸς τὸ μέγεθ τῶν γεγονότων, κὴ χαλεπαίνοντι πρὸς τὰς ὑὰς ὁ Θεὸς φάσας, ἐκέλευσε θαρρεῖν · [r] ἁγνίσαντα ὴ τὰς σκηνὰς θυσίας ἐπιτελεῖν, ἃς τ πρῶτον ἀπιὼν εἰς τὴν Μεσοποταμίαν ἐπὶ τῇ ὄψῃ ἔ ὀνείρ ἤυξατ. ἁγνίζων οὖ τὰς ἑπομένας, ἐκτυγχάνῃ τοῖς Λαβάνε θεοῖς · ἃ γὰ ἠπίσατ ὑπὸ τ Ραχήλας κλαπέντας · κὴ αὐτὰς ἔκρυψεν ἐν Σικίμοις εἰς γλῶ [s] ὑπὸ τὴν δρῦν. ἀπάραντα τε τἀντεῦθεν, [t] ἐν Βηθήλοις ἔθυεν · ὅπ [v] τὸ ὄνειρον ἐθεάσατ, χωρῶν πρότερον [x] ἐπὶ τ Μεσοποταμίας.

Hinc Jacobus Chebronem repetit.

γ'. Εντεῦθεν ὴ πορευόμενον, ἐπεὶ κτ τὴν [y] Εφραθάνην γίνεται, ἐνθάδε Ραχήλαν ἐκ τοκετῦ θανοῦσαν θάπτει, μόνην

Mox ἀπὸ τ αὐτῦ τειχ. *Samb.* Et paragrapho exeunte δασείαν, cæteri præter librum *Samb* forſan ἀπιὼν ὧς. *Bern.* Ita *Busb. Hen. Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* perperam in *aliis* Σείεγν, & Σίεγν, & Σίεγν.

g Απὸ τ αὐτῦ τειχώσεως] Imo a Seir, nomine proprio viri dicta eſt regio. Gen. 36. 20. Hic Seir ante Eſavum hic habitaverat. *Rel.*

h Τὰς ἔτι νῶ] Judæi ſcribunt ſuis literis סכות. Euſebius σκηνὴ, i. e. *tabernacula*, סֻכּוֹת. *Bern.* Τὰς ἔτι κὴ νῶ *Vat.*

i Η θυγάτηρ] Θυγάτηρ γὰ ἦν Ιακὼβ *Big. Samb.* & *Vat.*

k Μόνη,] Μόνη παρῆλθεν legiſſe videtur *Epiphanius.*

l Οψομένη] Ωνημένη aut ὠνησομένη legerat *Epiphanius.*

m Συχέμης,] In Hebræo idem legitur שכם, & nomen oppidanum ac virile. Interpretes autem Alexandrini urbem appellant σίκιμα, & protervum filium Emmori συχέμ. Joſephus illam σίκιμον, hunc συχέμην ſecundum cod. *Samb.* Legitur autem in excuſis libris, συχίμις, & συχέμι oblique. Apud *Big. Hen.* & *Busb.* συχέμμης ac συχέμμη. Deinde Stephanus Martyr Metropolim illam Samaritarum etiam συχέμ vocat, Stephanus autem Geographus σίκημον & σίκημα. *Perfectionem* tamen ſignificant, ut id moneam obiter, Neapoleos Palæſtinæ ambo priſca nomina *Salem* & *Sichem. Bern.* Hebræis idem nomen oppidi & viri. in LXX. urbs Σίκιμα, vir Συχέμ. *Joſephus* illam Σίκιμον, hunc Συχίμην appellat ſecundum *Cod. Samb.* legitur autem in *Editis* Συχεμις & Συχέμι oblique. Sed apud *Big. Hen.* & *Busb.* Σ χεμμης ac Συχέμμη. *Stephanus* martyr urbem Συχέμ vocat, *Stephanus* autem *Geographus*, Σίκημον & Σίκημα.

n Απῆ] Porro *Samb. Hen.* & *Busb.* & *Zonaras* accentu circumflexo ſcribunt δᾶνα, & δᾶναν. Cæteri cum Demetrio & Theodoto δανιώνοι. *Samb.* & *Epiphanius.* ἰακωβὸν ἐλπίζων, reliqui. Subin Editores δηλώσας τοῖς παισι &c. Dein *Big.* & *Epiphan.* τί δεῖ ποιεῖν, tot cæteri. Mox *Samb.* κοιμωμένοις. *Bern.* Ita *MSS.* in *Editis* ἀπιὼ.

o Τί ποιεῖν.] *Al.* τί δεῖ ποιεῖν.

p Λεύις,] Λεῒ *Vat.*

q Τὴν ἀδελφὴν.] Καὶ τὴν ἀδελφὴν *Vat.*

r Αγνίσαντα] Lege ἁγνίσαντα *Cocc.*

s Υπὸ τὴν δρῦν.] Diſerte ὑπὸ τὴν δρῦν, *Big. Samb.* & *Caſ.* תחת האלה *tachath haelah*, inquiebat Moyſes c. 35. v. 4. Gen. ὑπὸ τὴν θαυμασίαν τερέβινθον, ἥτις μέχρι νῦν εἰς τιμὴν τ πατριάρχου ὑπὸ τ πλησιοχώρων τιμᾶτ, ait Chronologiæ Chriſtianæ princeps. Verum non male Epiph. *Baſ.* atque Gen. ὑπό τινα δρῦν, *ſub arbore quadam.* Excuſum erat ἐν βιβήλοις ſcriptum in βαιβήλοις. Zonaras etiam poſt LXXII. & mille alios ſacrorum Interpretum habet ἐν βαιβήλ. *Bern.* Ita *Big. Samb. Vat* & *Caſ.* non male *Epiph. Baſ.* & *G.* ὑπό τινα δρῦν *ſub arbore quadam.* ὑπὸ τὴν τερέβινθον τὴν ἐν Σικίμοις LXX. Vide *Euſebii Chronic.* & *Scaligeri* notas, p. 192, 253.

t Εν Βηθήλοις] Ita *Bernardus.* in *Editis* Βεθήλοις ut & in quibuſdam *MSS.* in aliis Βαιθήλοις.

v Τὸ ὄνειρον] *Al.* τ ὄνειρον. utrumque dici concedit *Apollonius.*

x Επὶ τ Μεσοποταμίας.] Επὶ τὴν Μεσοποταμίαν *Vat.* dein ἐκτυγχάνῃ ὃ πρ.

y Εφραθάνην] Ευφραθανὴν *Big.* ἐφραθάνην *Hen.* & *Busb.* ἐφραθὼνὴν ex conjectura optimi Boſii. אפרתה *Ephrata*, in ſanctiſſimo volumine. J. Zonaras ἐν τοκετῷ θανεῖσαν ἐν ἐφραθᾷ θάπτ. *Bern.* Ita *Baſ.* & *G.* Εφραθάνην *Big.* Εφραθάνη *Hen.* & *Busb.* Εφραθάνην *Vat.*

z Βιβλι-

νλω τῶν συγγλμῶν ἡ ἐν Χεβρῶνι τιμῆς ὐ τυχῆσαν. πενθήσας ᾗ μεγάλως, τὸ ἐξ αὐτῆς παιδίον [z] Βενιαμὶν ἐκάλεσε, ἀφ' τλῶ ἐπ' αὐτῷ γλυομένλω ὀδύνλω τῇ μητρί. ἔστι Ιακώβ παῖδες οἱ πάντες· ἄῤῥενες μὲν δωδεκα, θῆλεα ᾗ μία. τούτων ὀκτὼ γνήσιοι. ἐκ Λείας μὲν ἓξ, δύο ᾗ ἐκ Ραχήλας, τέσαρες ᾗ ἐκ τῶν θεραπαινίδων, δύο ἐξ ἑκατέρας. ὧν καὶ τὰ ὀνόματα [a] πάντων προεῖπον.

pulturæ honorem in Chebrone non aſſequuta eſt. *Eam* vero cum valde luxiſſet *Jacobus*, filium ex ea natum Benjaminem nominavit, ob matris ex eo dolorem. Iſti ſunt omnes filii Jacobi: mares quidem duodecim, femina vero una. Horum octo legitimi. ex Lia quidem ſex, duo vero ex Rachela; quatuor autem ex ancillis, ex utraque duo. Quorum omnium nomina ſupra retuli. Benjamin *filius doloris.*

ΚΕΦ. κϐ'.

Ως Ισαακ ὁ πλάτριάρχης ἐτάφη ἐν Χεβρῶνι.

ΠΑρὴν δ' ἐντεῦθεν ἦλθεν εἰς Χεβρῶνα πόλιν ἐν Χαναναίοις κειμένλω. ἐκεῖ ᾗ Ισαακ τὴν διαῖταν εἶχε. καὶ βραχέα μὲν ἀλλήλοις συνδιετρίβεσαν· τὴν γὰρ Ρεβέκκαν Ιάκωβος ὐ κατέλαβε ζῶσαν. θνήσκει δὲ ᾗ Ισαακ [b] ὐ μετὰ πολὺ τῆς ἀφίξεως ἔτι ᾗ· καὶ ταφῆς ἔτυχεν ὑπὸ τῶν παίδων σὺν τῇ γναικὶ ἐν Χεβρῶνι, μνημείῳ προγονικῷ ἐν αὐτῇ τυγχάνοντος αὐτοῖς. ἐβλάστησε ᾗ [c] Ισαακ ἀνὴρ θεοφιλὴς, καὶ προνοίας πολλῆς ἠξιωμένος [d] ὑπὸ ᾗ θεοῦ μετὰ Αβραμον τὸν πατέρα. πολυχρονιώτατος δέ· βιώσας γὰρ ἔτη [e] πέντε καὶ ὀγδοήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατὸν μετ' ἀρετῆς, ἔτως ἀπέθανε.

CAP. XXII.

Mors Iſaci, atque ſepultura ejus in Chebrone.

INde autem venit Chebronem, urbem in Chananæa ſitam. illic enim Iſacus commorabatur. Atque paululum temporis una vixerunt: nam Rebeccam in vivis non inveniebat Jacobus. Moritur vero & Iſacus non multo poſt filii *ſui* adventum: & ſepultus eſt à filiis in Chebrone, ubi erant monumenta paterna. Fuit autem Iſacus vir Deo charus, multaque eum poſt Abramum patrem providentia dignatus eſt Deus. Valde autem longævus *erat*; nam cum vixiſſet annos centum & octoginta quinque *ſumma* cum virtute, defunctus eſt. *Mox Iſaacus, poſt annos vivendi* 185. *denatus, à filiis ſepelitur.* Gen. c. 25. XX.

* Τέλος τῆς πρώτης βιβλίου.

Finis Libri primi.

z Βενιαμὶν] Βενιαμὶλ *Hen. Gen.* & *Busb.* Iidem mox γλυομένλω τῇ μητρὶ ὀδυνῶν. Pariter Protoſecretarius Zonaras, ᾗ τὸ ἐξ αὐτῆς παιδίον βενιαμὶν ἐκάλεσε, ἀφ' τλῶ ἐπ' αὐτῷ γλυομένλω τῇ μητρὶ ὀδυνῶν. Recens hic Iſraelita, ut ex Gen. c. 35. v. 18. novimus, à moriente matre appellabatur בן עני ſeu בר צערי *bar zaari*, lingua Rachelæ vernacula, i. e. ὑὸς ὀδυνῶν μου: ſed ab altero parente בנימין, ὑὸς ἐπιδέξιος, aut juxta ſcripturam Samaritarum בִּנְיָמִם *Benjamim*, *dierum filius*; ſero natus adeo erat & quidem ילד זקנים Gen. 44. 20. quod ſane etymon & Aben Eſdras adduxit, & veteres Judæorum Doctores pridem probarunt, fatente Hieronymo. Quin & de illo ſcribit Philo Alexandrinus, ὁ μὲν πατὴρ βενιαμὶν, ἡ ᾗ μήτηρ ὑὸν ὀδύνης προσαγορεύει· φυσικώτατα μεταληφθεὶς γὰρ ὁ βενιαμὶν ἐστὶν ὑὸς ἡμερῶν. Joſephus itaque male tribuit nomini *Benjamin* illam expoſitionem, quæ omnino ad *Benonin* pertinebat. Mavult tamen Cl. Voſſius ſic interpolare hunc Joſephi locum, τὸ ἐξ αὐτῆς παιδίον βενιαμὶν ἐκάλεσε, ὕστερον καλούμενον βενονὶ ἀφ' τλῶ ἐπ' αὐτῷ γλυομένλω ὀδύνλω τῇ μητρί. Quoniam vero Origines aliique Doctores Alexandrini in Onomaſticis ſuis ſacris, quæ vidi, ipſum βενιαμὶν ſunt interpretati τέκνον ὀδύνης: experiantur Critici num talem forte Etymologiam ex eo nomine extorquere poſſint, ut *Benonim* בן אונים, aut conſimile. Nam *in Hebræo ſimilitudo nominis reſonat*, quod ait Hieronymus. Eo ſpectat quod in Commentario majore Rabbinorum adnotatum reperimus f. 161. b. ותקרא שמו בן אוני בר צערי בלשון ארמי ואכיו קרא לו בנימין בלשון הקדש. *Bern. Al.* Βενιαμὶλ, & mox γλυομένλω τῇ μητρὶ ὀδύνῃ, Recens hic Iſraëlita à moriente matre ὑὸς ὀδύνης μου, ab altero parente, ὑὸς ἐπιδέξιος, aut ὑὸς ἡμερῶν. Sunt qui cenſent *Joſephum* male tribuere nomini *Benjamin* illam expoſitionem, quæ omnino ad *Benoni* pertinebat. Vide Cotelerium ad vol. 2. *Monument. Eccl. Gr* p. 548.

a Πάντων προεῖπον.] ita *MSS.* πάντων deeſt in *Editis*.

b Οὐ μετὰ πολὺ] Μετ' ὀ πολὺ *Vat.* ὀ μετ' ὀ πολὺ *Big.*

c Ισαακ] In *Samb.* & *Vat.* ὁ Ισαακ.

d Υπὸ ᾗ Θεοῦ] Ita in *MSS* in *Editis* ὑπ' αὐτοῦ μετ' Αβραμον.

e Πέντε καὶ ὀγδοήκοντα] Plus quinquennio, quam exemplaria aliqua divini Moyſis hodieque oſtendunt, aut inter humanos Scriptores Demetrius. Quare Cl. Boſius hæc corrigit, ſed manu dubia contra totam noſtram ſupellectilem, βιώσας γὰρ ἔτη πεντὰ ὀγδοήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατόν. P. Trecenſis. *Nec multum etiam poſt adventum Jacobi completi ſunt dies Iſaac* 180. *annorum: vel ſecundum Joſephum*, 185. Aliuſque defloratorum Joſephi apud Græcos: θνήσκει ᾗ μετὰ βραχὺ ὁ Ισαακ· καὶ θάπτεται σὺν τῇ γυναικὶ ἐν τῷ προγονικῷ μνημείῳ, βιώσας ἔτη πέντε καὶ ὀγδοήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατόν. * Φλαυίου ἰωσήπου ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας α'. *Samb.* τέλος ᾗ α'. λόγος· ὃς προεῖχε χρόνον ἐτῶν πολύ. *Busb.* & *Hen.* Bern.

JOANNIS SIBRANDÆ NOTULÆ POSTUMÆ.

In Librum Primum

JOSEPHI ANTIQ. JUDAIC.

Ad Prooemium.

Ἐκ τ ἱερογικῶν μιθιεμλωδοφίλω γεγραμμάτων.] Fortassis inde error natus, quasi *Josephus* sua Hebraice prius scripsisset, cum vertendum sit: *Ex Hebraicis literis* i. e. sacra scriptura Hebraica.

Pro τ lege π, sc. in his ὡδέ τι ἡ ἡμετέρων ἀρχαίων &c.

Μυρία δ' ἐστὶ δηλώσαι ἀφ' τ ἱερῶν γραμμάτων, ἅτε δὴ πενταχιλίων ἐτῶν ἰσορρεπῶς ἐν αὐτοῖς ἱμπεριεχομένων.] Haud credendum, si computus hodierni Textus Hebraici non sit corruptus, quoniam ex illo modo colligi possunt quatuor millia annorum & duo.

Ad Lib. I. Cap. I.

Pag. 5. Ἔπλασεν ὁ Θεὸς τ ἄνθρωπον, χοῦν λαβὼν ἀπὸ τ γῆς, καὶ πνεῦμα ἐνῆκεν αὐτῷ, καὶ ψυχήν.] Nota, diversa esse πνεῦμα & ψυχήν. Sic etiam senserunt Plotinus aliique, quemadmodum de iis testatur Nemesius de Natura Hominis Cap. I. in princip. Τοὺς μὲν οὖν ἀπὸ Πλωτίνου, ἄλλο εἶναί τὴν ψυχὴν καὶ ἄλλο τ νοῦν δογματίσαντες, ὡς τελεῖν τ ἄνθρωπον συνεστάναι βίους, σώματος, καὶ ψυχῆς, καὶ νοῦ. Ita ut πνεῦμα & νοῦς idem esse videatur. Adde ibi Notas.

Nob. Ludolfus putat ארמה *terra* non ab אדם *rubedo* deducendum esse, sed ex lingua Abyssinorum, in qua אדם est *jucundus fuit*, delectavit. Vide Pfeifferi Crit. sacr. cap v. de Interpret. S. Script. sect. II. quæst. 3. §. 3. pag. 173.

Ἡσαὺ] Hebr. אישה *vira*, *virago*. Mutatur א in ה, ש in σσ, & ת in α. LXX. Genes. II. 23. solummodo habent: αὕτη κληθήσεται Γυνή· ὅτι ἐκ τ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήφθη.

Εὐᾶ] Hebr. חוה. Mutatur ח in χ & ה in α. LXX. Genes. III. 20. habent Ζωή, non recte, in aliis autem locis, εὖα.

Φισὼν.] LXX. Genes. II. 11. Φισών. Τίγρις, LXX. Τίγρις.

Γηὼν ὃ δι' αὐτῆς Αἰγύπτιος ῥεῖ.] LXX habent Ps. 13. Καὶ ὄνομα τῷ ποταμῷ τῷ δευτέρῳ, Γεών. οὗτος ὁ κυκλῶν πᾶσαν τὴν γῆν Αἰθιοπίας.

Τῶν μὲν ἄλλων φυτῶν ἐπέλιπόν τινες γεύσεις] Et mox: ἃ γευόμενος αὐτός. In his quid γεύσεις aut γευόμενος sit, nescio. Fortassis legendum: γεύσεις & γευόμενος, gustare, (sic habet edit. Basil. 1544. Gr.) &, gustantes.

Per serpentem Josephus nihil aliud intelligere videtur quam nudum animal illud, quod *een slange* dicitur, licet plerique intelligant diabolum forma serpentis indutum. Cum Josepho consentiunt Aben Ezra, R. Salomo Jarchi, Abarbenel, R. Lippman. Vide Rivini Dissertationem de serpente seductore cap. I. §. 3. pag. 23 —— 29. ubi varias de illo offendes sententias.

Ad Caput II.

Καΐϊς.] LXX. Καΐν. Ἀβέλ. LXX. Ἄβελ.

Γίνονται δ' αὐτοῖς καὶ θυγατέρες.] Hoc Scriptura Sacra non dicit in hac narratione, sed indicat tamen cap. v. vers. 4. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. sc. Adam & Eva.

Πολλῶν γὰρ ἡμερῶν οὐκ οἶδεν αὐτόν.] Forte legendum: οὐκ εἶδον i. e. non vidi.

Οὐκ ἔχων ὅτι λέγοι.] Legendum: ὅ, τι i. e. non habens, quod loqueretur.

Ἐκβαλὼν σὺν τῇ γυναικί.] S. Scriptura de eo nil memorat, sed sed post vers. 17. cap. IV. mentionem facit, Cainum cognovisse uxorem suam post expulsionem.

Bas. Ed. Post Καΐς ponit comma, non post τόπον.

Ἱδρύεται μὴν ἡ γυναικὸς Καΐς Ναΐδα, τόπον οὕτω καλούμενον, καὶ αὐτοῖς ποιεῖται τὴν κάθοικησιν, ἔνθα αὐτῷ καὶ παῖδες ἐγένοντο.] De ædificatione Naïdos, & procreatione plurium Liberorum præter Enoschum tacet S. Scriptura. Πλείους χρημάτων Lege: χρημάτων. Sic & Bas. Ed.

Ad probandum ex Genes. IV. 14. καὶ ἔσται πᾶς ὁ εὑρίσκων με, ἀποκτενεῖ με, plures homines præter Adamum, Evam, suamque uxorem fuisse, facere videntur hæc Josephi verba: αὔξων ὃ τ οἶκοι πλήθει χρημάτων ἐξ ἁρπαγῆς καὶ βίας, ὡς ἰδοντάς καὶ λῃστείαν τὴς αὐτοῦ κακοήθειας ἀλλαλῶν, διδασκάλου αὐτοῖς πονηρῶν ὑπαρξάντων ἐπιτηδευμάτων. καὶ τῷ ἀπράγμοσύνην μὴ ἢ σωφρονεστέραν συνιέναι οἱ ἀνθρωποι μετρον ἐπιείκειαν καὶ σωφροσύνης μετεσχηκότες, &c. &c. &c.

Τὸν πόλιν δ' τε ταυτὸν ἀπὸ υἱοῦ τ πρεσβυτάτου παιδὸς υἱὸν αὐτοῦ ἐπώ-

* Usus est Auctor Editione *Basiliensi*.

νομάσαι.] Quod primum natus dicatur, oritur ex eo, quia plures statuerat liberos. Apud LXX. & filius & urbs dicitur Ενὼχ.

Thobel dicitur πατὴρ τε θυγατρὸς ἐκ γενεᾶς Νααμᾶς ὀνόματι.] Male; nam Naama fuit soror ejus ex matre Sella. LXX. IV. 22. ἀδελφὴ δ Θοὺβελ, Νοεμά.

Seth dicitur natus anno 230. Adami. Sic & LXX. in loco Genes. v. 3. cum Hebræus textus habeat: 130.

De duabus illis columnis lateritia & lapidea vide Stellingfleet. in Originibus Sacris.

Καὶ πλινθίνην δ' ὑπ' αὐτῶν ἀναστεθῆναι. μένει δ' ἄχρι δεῦρο κατὰ τὴν Συριάδα.] Fortasse legendum: Λιθίνην, nam non verosimile est πλινθίνην στήλην permanere potuisse per longum adeo tempus, sustentantem diluvii aquas, aliasque aëris & aquæ injurias. Interpres Ed. Francof. 1580. sic vertit. *Ajunt enim lapideam illam ab ipsis dedicatam, quæ & nostris temporibus extat in terra Syria.*

Joseph. cap. 2. lib. I. ubi de Sethi columnis loquitur, non dissertim affirmat a Setho positas fuisse; famam sequitur. Lateritiam columnam ad sua usque tempora permansisse ait κατὰ τὴν Συριάδα. Hæc Th. Gale annotat ad Herodot. lib. II. Cap. 106. ubi agitur de columnis a Sesostre erectis, quas ipse Herodotus viderat in Syria Palæstina.

Ad Caput III.

Ἐπὶ γενεᾶς.] Scilicet ab Adamo ad Mathusalem, nam ab Adamo ad Seth est una generatio, 2. a Setho ad Enoschum, 3. ab Enoscho ad Kenan, 4. a Kenan ad Mahalaleel. 5. a Mahalaleel ad Jered. 6. a Jered ad Henochum. 7. ab Henocho ad Mathusalem.

Ἄγγελοι Θεοῦ] i. e. Angeli Dei. S. scriptura Gen. VI. 2. dicit filios Dei rem habuisse cum filiabus hominum.

Ἐξεχώρησε τ γῆς.] Sc. ex illa, in qua habitabat. Fortassis vel nomen regionis omissum est, vel τὸ τ interpretandum per ταύτης i. e. ἐκείνης.

In verbis καὶ ἐδίκαζε δ οὐκ ἐκείνους μόνον τ κακίας.] Bas. Ed. ἐκεῖν' μόνων. quid sit, ἐκεῖν, prorsus ignoro; Fortassis vel τοὺς ἐκεῖ. i. e. illos qui istuc degunt, vel ἐκείνης legendum. Interpres Sigism. Gelenius vertit: *non ejus solum seculi homines.*

In verbis: ὡς ἐς σωτηρίαν δ Θεῷ, τοιαύτῃ.] Forte delendum comma post Θεῷ, ut sensus esse posset, si τοιαύτῃ referatur ad σωτηρίαν, hoc modo: *Ad tantam & talem conservationem sive salutem.*

Τετράσγεον] i. e. quatuor contignationum. Moses Gen. VI. 16. memorat tantum tres. Vel forte leg. Τρίσγεον.

Ἄλλα τε τούτων ἑπταπλασίονα ἀριθμόν.] i. e. & quibusdam ex his septenarium usque numerum. Verterem: *Aliaque ex his, septuplo numero.* Bas. Ed. τ. Post τούτων comma pone, & in ἑπταπλασίονα subaudi κτ', numero distributivo, κτ εἴκοσι. i. e. viceni. κτ' δύο. i. e. bini. Vel potius τὸ ἑπταπλασίονα numero plurali accipe, & verte: *septupla numero.* LXX. Genes. VII. 2. ἑπτὰ ἑπτὰ ἄρσεν καὶ θῆλυ. Interpr. Ed. Francof. *Et quibusdam ex his septenarium usque numerum*; sc. introductis.

Ὃς ἐκ Καϊνᾶ τεκνᾶ] i. e. qui ex Kenan gignitur. LXX. dicunt Genes. v. 14. Καϊνάν. Interpr. Francof. *Ex Cainane.*

Ἐν μηνὶ δευτέρῳ, εἴω μὲν ὑπὸ Μακεδόνων λεγομένῳ, μαρσουάνη δ ὑπὸ Ἑβραίων.] Et quæ sequuntur, curatius perpendenda.

Τὴν δ' ἐπομβρίαν ἀρξαμένην φησὶν ἐκδύμῃ δ προκειμένης μηνὸς καὶ εἰκάδι.] LXX. Gen. VII. 11. Ἐν τῷ ἑξακοσιοστῷ ἔτει ἐν τῇ ζωῇ δ Νῶε δευτέρᾳ μηνὶ, ἑβδόμῃ καὶ εἰκάδι δ μηνός. Hebræus Textus habet: בשבעה עשר יום. i. e. decima septima die; adeo ut differat a Josepho & LXX.

Χρόνῳ δ' ὕστερον ἀπὸ Ἀδάμου δ πρώτου γεγονότος ἐτῶν ὑπῆρχε δισχιλίων ἑξακοσίων πεντήκοντα ἑξ. ἀναγέγραπται δ ὁ χρόνος ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις &c.] Chronologiæ ratio non recte confici potest ex sequenti ejus computatione annorum, licet ipse mox dicat in his verbis: ταῦτα συναγόμενα τὰ ἔτη τ προγεγραμμένον συμπληροῖ χρόνον. Verum fortassis Codex noster corruptus erit. Nec sine ratione, nam verba illa ὃς ἐβδόμῃ ζήσας ἔτη καὶ ἑνακόσια non possunt referri ad Enoschum, quia ille tantum 905. annos vixit, teste mox ipso Josepho in his: ὅτ' ἐτῶν ἑπτὰ καὶ ἑκατὸν ἦν τοῖς ἑνακοσίοις; neque ad Sethum, quia obstat pronomen relativum, ὃς, quod non ad remotius sed proxime præcedens, si potest, referri debet verbum. Hoc licet fieret, nullius tamen

heic

heic nexus foret cum ſequentibus. Sethus cæteroquin revera quidem vixit 912. annos. Interpr. Ed. Francof. bis habet: *annis decem & nongentis.* In aliis differt multum ab hodierno textu.

Fortaſſis ſic vel ſimili modo emendandum: ἐγέννησεν ἔνωσον, δ'δεκα ζήσας ἔτη καὶ ἑκατόν. ὃς ſc. Enoſch, Καινᾶ τῷ παιδὶ τὴν τῶν πραγμάτων &c. &c. Baſ. Ed ſic habet: ἀποδιδόσι, τεκνώσας αὐτὸν υἱὸν ἑκατὸν καὶ ἑνενηκοστὸν ἔτος. ἔζησεν ἐνιαυτούς. &c.

Aliud corruptionis ſpecimen videtur eſſe, quod non uti in reliquis factum eſt & neceſſario fieri deberet, memoretur annus Malaleelis, quo natus ſit Jared.

Aliud ſpecimen in his: ὃς . . . ſc. Jared, ἐγέννησεν ἔνωχον εἰς ἐνὸς καὶ ἑξήκοντα πρὸς τοῖς ἑπτακοσίοις βιώσαντα,] quia ſi τὸ βιώσαντα hac forma ad Enochum relatum, uti Grammatica flagitat, illi applicari non poſſunt hi 962. anni, nam Enochus modo vixit 365. annos Geneſ. v. 23. Fortaſſis poſt ἔνωχον comma ponendum, pro βιώσαντα legendum βιώσας, illudque referendum ad ὃς id eſt Jared, conſentiente in his annis & ipſo Moſe Gen. v. 20.

Ὁ υἱὸς] omiſſo ſuo nomine dicitur Mathuſalem; quod cur factum, utrum per Joſephum, an librarios, neſcio. Poſt ἀφ-ὡδίχεται pone comma.

Τὰ, ὅτ' ζῶσα πέντε καὶ ἑξήκοντα πρὸς τοῖς τριακοσίοις] refer ad Enochum; ut etiam ſequentia arguunt.

Quid in his verbis, ᾧ ἔτι αὐτῷ γεγονώς,] (Baſ Ed. αὐτῷ) τὸ, αὐτῷ ſibi velit aut ſignificet, ignoro. Delerem illud, ſi codices faveant. Nam Mathuſalem natus annos 187. genuit Lamechum Geneſ. v. 25. juxta Hebr. Textum, non autem LXX.

Neſcio quid hæc ſibi velint: ἔτη γεγονὼς δύο καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἑπτακόσια;] Nam Lamechi, ad quem iſta referenda, integra ætas non fuit 782. annorum, ſed 753. ſecundum LXX. aut 777. ſecundum Hebr. Text.

Nec hæc intelligo: ἄρξας ἑπτὰ ἐπὶ ἑπτακοσίοις ἔτεσι,] cur heic memorentur. S. Scriptura tale quid non memorat.

Male affectus & hic locus: ὃς λαμέχῳ ᾠκοδόμησε, δευτέρῳ καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος νυκτόπτι, ἑνακοσίοις ἔτεσιν ἤρξατο πραγμάτων.]

	LXX.	Hebr.	
Lamechus non ex natus annos	188.	182.	Geneſ. v. 28, 31. genuit Noachum.
Vixit.	753.	777.	

Ὡς μηνὶ ἑβδόμῳ] i. e. menſe Septimo. Niſi ὡς heic abundet, neſcio quid denotet.

Ἰσαμβρὶ ᾗ μὴ ἑβδόμῃ.] Differt hæc lectio a LXX. qui habent ἐξ ἑνὶ καὶ εἰκοστῇ τοῦ μηνός. Hebræus Textus dicit: ſeptimo decimo die; Geneſ VIII. 4.

Ἀκριβέστερον τὸ τόπον τοῦτον Ἀρμηνίοι καλοῦσι.] Accuratius examinandus hic locus.

Περιεργοπιασμὸς] i. e. amuleti vice; ſc. ad averruncanda loca.

Ἐστὶν ὑπὲρ τὴν Μινυάδα μέγα ὄρος καὶ τὴν Ἀρμηνίαν, Βάρις λεγόμενον, &c.]

Εἰς τέλος ἀξείνου.] Baſ. Ed. habet: εἰς τέλος ἄξενον.

Ὅσα τὴν μεσόγειον χώραν ἔχει καὶ Φοινίκην.] In his quid Φοινίκη ſit, ignoro.

Χαρὰς αἵματος. ὁ γὰρ τόπος γὰρ ἐρυθρὸς ἐστὶν ἡ Ψυχή.] Sic & Levit. XVII. 11. & 14.

Εἴτων ᾧ ὑπεσχόμην] i. e. Interpres Gelenius habet *mandatis & promiſſis* Pro ᾧ, quod non valet, legendum eſt καὶ vel ſimile quid. ſic & Baſ. Ed. habet.

Διὰ τοσούτων] ſc 600. annis; ἃ ὁ μέγας ἐνιαυτὸς πληροῖ.

Conſideranda horum virorum nomina, Μαθέων, Βεζωατὲς, Μῶχος, Εσιὰς, Αἰγύπτιος Ἱερώνυμος, Ησιοδος, Ἑκαταῖος, Ἑλλάνικος, Ἀκουσίλαος, Ἔφορος, Νικόλαος. Hi teſtantur, homines olim vixiſſe mille annos.

Ad Caput IV.

Ἑκατὸν ἔτεσιν ἤμπροσθεν τῆς ἐπουσείας γεγονότες] Moſes dicit Geneſ v 32. eos natos anno 500. Noachi, diluvium vero fuiſſe 600. anno Noachi Geneſ VII. 11. ergo convenit Joſepho. Certum igitur tres ſimul eodem progenitos anno. Nec obſtat vers 10. cap. XI. Geneſ. quaſi Sem biennio poſt natus eſſet. Fruſtra ſimile quid in Abraami natalibus quæritur. Geneſ. XI. 26 coll. cap. XII. 4. & Actor. VII. 4.

Καλεῖ σιναάς.] In fine cap. h. σιναάς. LXX. Σιναάρ. Baſ. Ed. σεννααρ.

Ναβδεώνης.] LXX. Νεβδεώθ.

Ὡς ἡμεῖς μὲν ἂν χάμιν] Sic & Baſ. Ed. habet. Potius legerem: ὃς. Erat filius Chuſi, filii Chami.

Σιδύκα]

In Editione Baſil. Gr. 1544. Κεφάλαιον ε. incipit his verbis: Οὗτος ᾧ μεμιλωτὰς ὁρᾷν αὐτὸς ὁ Θεὸς, &c.] deſinit vero in hæc: Ὧσαν ἀφ' αὐτῶν γεγονότων.]

Ad Caput VI.

Τοὺς μὲν γὰρ νῦν ὑφ' ἑλλήνων γαλάτας καλουμένους, γομαρεῖς ᾧ λεγομένους γομαρους ἑλληνες.] Joſephum errare heic putat Cl. Bochartus, niſi Galatarum nomine Phrygas intellexerit, quorum ſedem Galatæ invaſerant, quapropter ipſe potius exiſtimat, terram Gomer eſſe Phrygiam, id eſt, τὴν Καταξεκαυμένην, ſic dictam ratione partis illius, quæ velut fulmine tacta aut ignecœleſti ambuſta tota videtur in cineres & carbones reſoluta. Nam Hebræum בער inter cætera eſt conſumere. Hæc Καταξεκαυμένη eſt pr. Phrygiæ portio circa Ægyptum & Mæandrum & urbem Philadelphiam. Illud etiam patere addit ex Etymologia Phrygiæ, nam derivatur ἀπὸ τοῦ φρύγειν, id eſt, torrere. Vide ipſius Phaleg. lib. III. cap. 8.

Θοῦγλοι ſive Ἰεγρεῖς hi ſunt Tibareni, qui Moſchis tam vicini ſunt, ut teſte Strabone, partem Moſchicæ regionis teneant, eam nempe, quam Plinius ponit ad Iberum fluvium, genti cognominem. De Moſchis & Tibarenis hæc eſt Cl. Bocharti in Phaleg. Lib. III. cap. 12. ſententia. ſc. exiſtimat ille, Moſchos præter Moſchicam proprie dictam occupaſſe quicquid eſt montium a Phaſi uſque ad Pontum Cappadocicum, atque inde eſſe, quod illi montes Moſchicorum montium nomen eo uſque integrum atque illibatum ſervant, ut videre eſt in Strabone & Ptolemæo. Atque eos ſtatim excepiſſe Tibarenicas gentes ex Strabone colligitur, qui Tibareniam & Tibarenorum fines extendit uſque ad Pharnaciam & Trapezuntem, Moſchicoſque & Colchicos montes: ita ut medii fuerint inter Trapezuntios & Armeniæ minoris incolas. Porro paulo poſt addit, Tibareniam eſſe partem Cappadociæ.

Μαζακα] olim dicta Cæſarea, Euſebea, & Maza; erat autem Metropolis Cappadociæ. Vide Stephan de Urbibus in V. Καισάρεια & Μάζακα.

Ἀχαναζεις ſive Ῥηγῖνες] Aſcenaz quid ſit valde incertum, Joſephus Rhegines i e. ignotum per ignotius explicat; Ita de hoc loco teſtatur Cl. Bochartus.

Exiſtimat ille, e terra Gomer i e. Phrygia majore, colonos duce Aſcenaz in minorem Troademque deductos ad Pontum uſque ſe diffudiſſe, qui cum ex accolarum nomine diceretur Aſcenaz, a Græcis paulum deflexa voce nominatus eſt Ἀξενος inhotpitalis; & poſtmodum Εὔξεινος in contrarium verſa ſignificatione ad vitandam *cacophoniam*. Vide illum in Phaleg. lib. III. cap. 9.

Συγγραμμαίοι vel φρύγες.] Cl. Bochartis cit. lib. cap. 2. putat hos eſſe Cappadoces & Galatas.

Ἀλισαῖοι ſive Ἀιολεῖς.] Cl. Bochartus cit. lib. cap. 4. putat Eliſam eſſe Peloponneſum, in qua eſt Elis vetuſtiſſima & ampliſſima regio, cujus una pars ab Homero vocatur Aliſium.

Θαρσεῖς aut Κιλικες.] Cl. Bochartus cit. lib. cap. 7. ſentit Tarſis eſſe vel Hiſpaniam vel Hiſpaniæ partem, quam Tyrii maxime frequentabant.

Ταῦ ἀντὶ δ' θῆτα,] ut in τάρσος & θάρσος.

Χίθιμα ſive Κύπρος] Sententiam Joſephi rejicit Cl. Bochartus, putatque כתים Cithim eſſe Italos. Vide cit. lib. cap. 5.

Notandum eſt, quod Joſephus dicat, modo tres eſſe Javanis filios, nempe, Aliſam, Tharſum, & Chetimum, cum Moſes Geneſ. x. 4. memoret quatuor, ſc. Eliſam, Tarſin, Chittim, & Dodanim.

Τὰ δ' ὀνόματα ἀφ' ὧν τὸ τ γεγονότες διαφερόντως ἐκλήσεσθαι πρὸς ἡδονὴν τῶν ἐντυγχανόντων. ὁ γὰρ ἐπιχώριος ἡμῖν ὁ τοιοῦτος αὐτῶν τύπος. ἀλλ' ἓν τε αὐτῶν χῆμα καὶ ἑλλάδιν μία. νῦν γέτοι, νῦν καλεῖται. καὶ τοῦτον τὸν τυπον ἔσι πάντες ἐπὶ χήματος.] Interpres Sigiſm. Gelenius plus habet, quam Græcus Textus, ſc. hæc: *Adamus certe nobis Adam vocatur.*

Τῶν ὄρων.] Lege ὄρων i. e. montibus.

Αἰθίοπες . . . ἔτι καὶ νῦν . . . χασαῖοι καλοῦνται.] Cum Joſepho in hanc ſententiam pedibus eunt, vulgatus Interpres, Philo, Euſebius, Hieronymus, Euſtathius in Hexæmeron, auctor Chronici Alexandrini, & chorus Patrum univerſus, imo plerique Hebræorum & Græcorum. Verum Cl. Bochartus cum Jonathane exiſtimat Chus & Chuſæos eſſe Arabiam & Arabes. Vide eum lib. IV. cap. 2 Phaleg. Cl. Bocharti ſententiam refellit cl. v. Albert. Vogtius in Miſcell. Bibl. Hept. IV. loc. 2. ad Soph. III. 10. pag. 136. —— 147. putatque per כושים intelligi debere non tantum eos, qui vulgo Æthiopes vocantur, ſed & qui his vicini occiduum ſinus Arabici littus memoratumque ſæpius Iſthmum inſederunt.

Τοὺς ἐπιχωρίους] Lege: τοὺς ἐπιχωρίους.

Μετέσαλε ᾧ ὁ νῦν ἐστιν αὐτῇ ὄνομα, ἀπὸ τῆς μεσόφυλης ἡμῶν ἐνὸς, λίβυος λεγομένου.] Fortaſſis hic aliquid deeſt de nomine Libyæ. Nam τὸ μετέσαλε neſcio qua ratione commode ſit interpretandum, ſive, *mutavit* ſive *mutatum eſt*, nam neutrum huic loco convenire videtur.

Χανααν & Ιουδαια] Eadem. Sic & cap. VII. De ſex Chuſi filiis illorumque poſteris a Joſepho memoratis ſic ſentit Cl Bochartus lib. IV. cap. 3. ex utroque Scæba Sabæos Joſephus indiſcriminatim deducit, id eſt, Meroïtanos; quippe Meroës nomen vetus aſſerit fuiſſe Saba. Tamen de Thuritera Sabæa intelligit Hieronymus. Cur iidem ex Chavila Gethulos, & ex Sabatha Aſtabarros derivarint, non puto aliam habuiſſe rationem, quam alluſionem nominum, quæ tamen valde non remota. Pro Rhegma & Sabteca Joſephus Rhomum & Sabactam ſcribit, & patres facit Rhomæorum & Sabactenorum, qui populi nuſquam ſunt. . . . . Dedanis item poſteros uterque locat in occidentali plaga Æthiopiæ. Sed pro Dedane & Dedanæis Judam & Judæos perperam ſcripſit Joſephus. Paulo poſt hæc addit. Itaque his relictis, nos aſſerimus omnes Chuſi filios, quos hic nominat Moſes, habitaſſe circa mare Perſicum, præter Nimrodum, quem Babylonem migraſſe teſtatur Moſes; hæc ille.

Σάβας, unde Σαβαῖοι. Εὐίλας, unde Εὐίλαιοι ſive Γέτυλοι. Σαβάθης, unde Σαβαθηνοὶ ſive Ἀσταβάρριοι. Σαβάκτας, unde Σαβακτηνοί. Ῥᾶμος, unde Ῥωμαῖοι. Cujus filii Ιουδας, unde Ιουδαῖοι αἰθιοπικὸν ἔθνος, & Σαβαῖος, unde Σαβαῖοι.] Multum in his nominibus Joſephus ab Hebræo Geneſ. x. 7. textu differt.

Καὶ πρότερόν μοι διείλανται.] Sc. cap. 4.

Τῶν ᾧ μεσοφύλων παίδων ὀκτὼ ἠριθμήσαν.] Moſes Gen. x. 13. 14. modo ſeptem memorat; ſi locus ille verſ. 14. non ſit corruptus, nam nulla convenientia videtur eſſe inter Chaſluhim & Phuliſtim, certe non tanta, ut Phuliſtim a Caſluhim eſſent aut

dicerentur. Josephus videtur ibi legisse: & Phulistim, ut sit filius Misraim, a quo Philistim populus. LXX. conveniunt cum Hebræo. Cl. Bochartus dicit Phulistim ortos esse ex Casluhim i. e. Colchis, & Caphthorim i. e. Cappadocibus IV. 32. De hoc loco Josephi sic sentit Cl. Bochartus lib. IV. cap. 25. Josephus (sc. in explicandis his populis) maluit nodum secare quam solvere. Et cum in aliis aliquid conetur, hic palam profitetur se uno solo excepto de iis populis nihil quidquam scire, nisi quod illorum urbes Æthiopico bello, de quo deinceps acturus est, subversæ & deletæ sunt. Et mox: Tantum Lector id meminerit, sex gentium destructionem, cujus Josephus Auctor est, tam esse commentitiam quam illud ipsum bellum, quo vult esse deletas; Nec cujusquam industriam remorari debere tam futilem assertionem. Hæc ille.

Αυάθη ab accolis, Επιφάνεια ab Macedonibus dicitur.]

Σήμα τῷ τρίτῳ τὸ νάχυ ἡμῶν.] Si tertius, ergo minimus, atqui Chamus tamen dicitur a Josepho paulo ante νεώτατος τῶν παίδων.

Χαλδαῖοι sive Αρφαξαδαῖοι] Cl. Bochartus lib. II. cap. 4. Nam quod Josephus & alii volunt Chaldæos olim ab eo dictos Arphaxadæos merum somnium est. Putat autem ipse Arphaxad Assyriæ parti Arphaxitidi, quæ Ptolemæo Arrapachitis, indidisse nomen.

Lydorum vocabulum Cl. Bochartus lib. II. cap. 12. aliunde deducit.

Ουτος,] Mosi dicitur חול Hul vel Ehul. Quænam heic convenientia? Cl. Bochartus lib. II. cap. 9. suspicatur Otum scripsisse, nomen in fabulis notissimum, ut inde Otenem deduceret, quæ Armeniæ pars est inter Cyrum & Araxem.

Καὶ γίνεται βακ]ειανούς.] Cl. Bochartus lib. II. cap. XI. sic dicit. Fallor aut Syrus auctor aliquis scripserat Gether habitasse בגתרא Begethera, id est, in Gethera urbe vel regione, ubicunque tandem fuerit. Pro quo Josephus legit Bagtra vel Bactra, quasi de Bactris ageretur.

Μησανᾶοι sive πασίνα χάραξ.] Cl. Bochartus II. XI. Nihilo magis arridet Josephi sententia, qui pro Mas Mesam scribit, ut ab eo derivet Mesaneos populos prope Pasini castrum circa ostia Tigridis. Nempe ignorabat Mesanæos eosdem esse cum Mesenis seu incolis τῆς Μισήνης. Græco vocabulo ita dicitur regio interamna. Stephanus: Σπασίνου χάραξ, πόλις ἐν τῇ μέσῃ τῆς Τιγρητ. Μεσήνη. Hæc ille.

Καὶ τὸ ἀπὸ αὐτοῦ Συρίας τινός.] Cl. Bochartus lib. II. cap. 15. sic existimat: Itaque haud dubie Josephi locus in mendo cubat. Et pro Συρίας, vel ut legerunt Eusebius & Hieronymus Σηρίας aut Ιερίας rescribendum est Αερίας, ut hæc sit mens Josephi, habitasse filios Jectan a Cophene fluvio Indiæ, καὶ τὸ ἀπὸ αὐτοῦ Αερίας τινὰ & Ariæ quæ ad ipsum est loca quædam. Aria nimirum Cophenem seu Cophetem amnem attingit, Aria inquam late sumta, prout præter Arios proprie dictos, Gedrosos etiam & Arachotas, & Paropamisadas complectitur. Probatque deinde, maximam partem populorum Asiæ deduci ex filiis Jectan, teste Eustathio Antiocheno in Hexæmero

Ων ναχώρης ὁ υἱὸς τίκτεται.] Lege: ὃ, sc. σεμοὺγ. nisi desit aliquid.

Ος δίκατος μέν ἐστιν ἀπὸ νάχυ, δευτέρῳ δ' ἔτει καὶ ἑπτακοσίῳ ἀπὸ ἐξακοσίοις μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ἐγένετο.] Si Terach sit decimus a Noacho post diluvium, necessario interserendus est Καϊνάν. Josephus dicit Terachum natum esse anno 292. sed Moses 320. si vero de Abraamo intelligit, ille natus est 70. Terachi, sive 390. adeoque scripsisse debuisset, τελακοσίοι., non ἐξακοσίοις, & numerus 92. positus pro 90. in quo nulla difficultas.

Recte Josephus dicit Abraamum esse natum anno Terachi 70. cum & Moses idem dicat Genes. XI. 26.

Ναχώρης ὁ θάρρου, εἰκοστὸν αὐτὸς καὶ ἑκατοστὸν ἤδη γεγονὼς ἐγέννησε.] Moses dicit 29. & post natum Tharam vixisse 119. LXX. habent 179. & post 125.

Σερούγῳ ὁ ναχώρης τίκτεται μετὰ ἔτος δεύτερον καὶ τριακοστὸν καὶ ἑκατόν.] Moses Gen. XI. 22. dicit 30. & post 200. LXX. vero 130. & post 200.

Ραγαῦς ὁ Σέρουγον ἔσχεν, ἔτη τριάκοντα γεγονὼς μετὰ τοῦτον ἑκατόν.] Moses Gen. XI. 20. habet 32. & post 207. LXX. vero, 132. & post 207.

Εν ὁ τοῖς αὐτοῖς ἔτεσι καὶ ῥαγαῦν φάλεγος ἔσχεν.] Id est, 130. sic & LXX. Moses habet 30. Gen. XI. 18.

Εξερος ὁ τετάρτῳ καὶ τριακοστῷ πρὸς τοῖς ἑκατὸν χρόνῳ φάλεγον.] Sic & LXX. Moses vero habet 34. Genes. XI. 16.

Γεννηθεὶς αὐτὸς υἱὸν σέλαν, Εβερος τριακοστὸν ἔτος ἔχοντος καὶ ἑκατόν.] Sic & LXX. Moses autem 30.

Ον sc. Σέλαν, Αρφαξάδης, ἐτέκνωσε κεῖ πέμπτον καὶ τριακοστὸν ἔτος πρὸς τοῖς ἑκατόν.] Moses Gen. XI. 12. habet 35. LXX. conveniunt cum Josepho in numero annorum, sed addunt, natum iis esse Cainan, non vero Selam. Quid de Cainane sit, fusius dispiciendum.

Σέμα ὁ υἱὸς Αρφαξάδης ἦν, μετὰ ἔτη δώδεκα τὸν ἐπομβρίας γενόμενον.] Moses & LXX. dicunt, Arphaxadem natum esse anno secundo post diluvium. Gen. XI. 10.

Γαμβρὸν ὁ τὰς ἀδελφιδᾶς.] De Milcha testatur Moses Gen. XI. 29. quod sit filia Haranis, fratris Nachoris. & de Sara Abraam, quod ἀδελφὴ sua sit Genes. XX. 2 12. Quæ lisca Genes. XI. 29. sit, sive eadem cum Sara, sive non, ignoro. Vide infra ad cap. XIX.

Θάρρης ὁ μητέρα τὴν Χαλδαίαν λαβὼν τὸ ἀρχαῖον πένθος.] Moses de eo nil refert; Stephanus vero in Actis cap. VII. 2. 3. dicit, Abraamum Dei jussu evocatum & egressum esse ex Ure Chaldæorum, h. e. antequam habitaret in Charrane.

Χαρρᾶν.] LXX. Χαρράν. Vide Cl. Bochart. Phaleg. lib. II. cap. 14. sic & infra hoc eod. lib. cap. 19.

Μεθ' ὃν sc. μοῦσιν, ὃς ἦν ἔτη ἑκατὸν ἔτη πρὸς τοῖς εἴκοσι τριακοσίοις ἐβίωσεν ἔτεσι, ὅτε καὶ μοῦσιν συνέβη βιῶναι.] Duplici modo heic Josephus contrariatur Historiæ Sacræ; 1. Genes. VI. 3. dicitur, Deum jam tum ante Diluvium contraxisse hominum ætatem in 120. annos; adeoque 2. falsum est, post tempora Mosis vel cum ipso Mose hoc incepisse & quidem ex instituto Dei, cujus nusquam ulla mentio.

In nominibus filiorum Nachoris a Josepho paululum differunt LXX. Genes. XXII. 21 —— 24.

Ad Caput VII.

Lotum Aranis filium dicit esse fratrem Saræ, quo ipso probatur Abraami sororem hanc Saram non esse. Idem ipse Abraamus sic etiam testatur Genes. XX. 12. Sic & ipse Josephus mox cap. XII. & cap. XIX. dicitur filia Aranis. ibi vide quæ notata.

Καταλείπει τὴν Χαλδαίαν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε γεγονὼς ἔτη.] Mirum est Josephum heic dicere, quod Abraamus ex Charrane discedens reliquerit Chaldæam, cum eum jam ante illam reliquisse cum Patre suo testetur ipse Josephus, quando ex Ur abierit, cumque Josephus Ur adscribat Chaldææ, Charranem vero Mesopotamiæ, adeoque ipse ostendat Chaldæam diversam esse a Mesopotamia; verba ejus hæc sunt capite præcedenti: θαῤῥῶν ὁ μετοικίσαντος τὸν Χαλδαίων ἀπὸ τὸ Αραμίτην πεδίον, μετοικίζονται πάντες εἰς Χαρρὰν τῆς Μεσοποταμίας. Stephanus ἀχρωματίστως in Act. Apost. cap. VII. 2. 4. sentit Mesopotamiam & Chaldæam esse unam eandemque regionem, cui adscribit Ur, nam ita dicitur v. 2. ὁ Θεὸς τῆς δόξης ὤφθη τῷ πατρὶ ἡμῶν Αβραὰμ ὄντι ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ, πρὶν ἢ κατοικίσαι αὐτὸν ἐν Χαρράν. & ℣. 4. Τότε ἐξελθὼν ἐκ γῆς Χαλδαίων, κατῴκησεν ἐν Χαρράν. Ad quem locum vide quæ notavit Car. Mar. Du Veil.

Κελεύσαντος Θεοῦ.] Stephanus adscribit isti tempori, quo Ure degebat. Actor. VII. 2. Moses cum Stephano sentire videtur Genes. XII. 1. si verba sic vertantur: *Deus dixerat*; in tempore sc. plusquam perfecto, ut ajunt; quasi respiceret ad præterita, non futura. Ceteroqui bene ipsi convenit cum Josepho.

Ad Caput VIII.

Quæ de causa, ob quam Abraamus in Ægyptum profectus esset, referuntur, non conveniunt omnia cum Mose, qui solam famis mentionem facit Genes. XII. 10.

Φαραώθης.] LXX. Φαραώ.

De Arithmetica & Astronomia ab Chaldæis orta, per Abraamum Ægyptiis tradita, & dein ad Græcos perlata vide.

Ναῶρω.] LXX. Χοβρὰμ Genes. XIII. 18. De Tani vide Psalm. LXXVIII. 12.

Chebronem septem annis ante Tanin conditam esse præter Josephum testatur Moses Numeror. XIII. 22. ἐκ ἀπεθεν τῶν Σοδομιτῶν πόλεως. LXX. vero Genes. XIII. 12. Λὼτ ὁ κατῳκησεν ἐν πόλει τῶν περιχώρων, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν Σοδόμοις. Vide Hebræum Textum.

Ad Caput IX.

Βαλλας, Βαρεὰς, Σενάβαρος, καὶ Συμοβόρος, ὅτε βαλεῖν.] LXX. ita Genes. XIV. 1. vocant: Βαλλὰ, Βαρσὰ, Σεναὰρ, Συμοβὸρ, Βαλὰκ. Hoc ultimum est nomen urbis sc. Zoar, non Regis. Aliter paulo Hebræus Textus. Corruptus heic Josephus in his: ὅτε βαλεῖν. Fortassis Βαλὰκ erit.

De duplici prælio ab Assyriis commisso cum Sodomitis non memorat Moses, neque de tributo iis imposito. Alios tamen populos in expeditione Kedor-Laomor fusos victosque, antequam cæderentur Sodomitæ, refert Genes. XIV. 5. 6 7.

Μαφαδᾶ, Αεσόχα, Χοδολλογομόρα, Θαργάλα.] LXX. sic eos vocant Χοδολλογομόρ, Θαργάλ, Αμαφάλ, Αελὰχ.

Τὰς τῶν γιγάντων ἀπογόνους.] Lege: ἀπογόνους. LXX. Gen. XIV. 5. inter cæsos ante Sodomitas referunt γίγαντας τοὺς ἐν Ασταρώθ.

Ψεάτα ἀσφάλτου.] LXX. Gen. XIV. 3. ἐπὶ τὴν φάραγγα τὴν ἁλυκὴν· αὕτη ἡ θάλασσα τῶν ἁλῶν. & ℣. 10. ἡ δὲ κοιλὰς ἁλυκὴ, φρέατα ἀσφάλτου.

Σὺν οἷς καὶ λαὸς ἦγετο τοῖς Σοδομίταις σύμμαχος ἐληλυθώς.] Hoc Moses non refert. Vide Gen. XIV. 12.

Ad Caput XI.

Επὶ πεσὼν.] Lege: ἐπιπεσὼν, i. e. aggressus, invadens.

De Dane, altero Jordanis fonte, vide.

De modo, quo cæsi sint Assyrii, nihil habet Moses.

Σωσᾶ.] LXX. χοσᾶ. Gen. XIV. 15.

De Τείσι φίλοις nihil Moses, nisi Josephus velit ℣. 13. 24.

Πεδίον βασιλικὸν est κοιλὰς τοῦ Σόου. Gen. XIV. 17.

Συμαίνῃ ὁ τοῦτο βασιλῶς δίκαιος. Hebr. VII. 2. dicitur βασιλεὺς δικαιοσύνης.

Quid αὐτῷ in his, λαβὼ ταύτην αὐτῷ τὴν αἰτίαν.

Σόλυμα.] Sive Ιερουσόλυμα.

Τῶν Αβραὰμ σκυλῶν.] Non dicit hoc Moses Genes. XIV. 18.

Τὴν δεκάτην τῶν λείας.] Hebr. VII. 4. sic dicitur: ᾧ καὶ δεκάτην Αβραὰμ ἔδωκεν ἐκ τῶν ἀκροθινίων ὁ πατριάρχης. Ubi ἀκροθίνια non sunt primitiæ frugum, uti Crispinus in Lexico suo vult, sed manubiæ, spolia, uti apud Herodotum, & Thucydidem notante Stephano in Thesauro; sed quid Stephano sint primitiæ manubiarum pro ἀκροθίνια, vix capio.

Εχὼλ, ἔννηρος, μαμβρῆς.] LXX. Genes. XIV. 24. habent: Εσχὼλ, Αὐναὶν, Μαμβρῆ.

Josephus heic innuere videtur, quod ea quæ Genes. XV. 1. &c. narrantur, accipienda sint, quasi Deus Abraamo ibi mercedem promitteret, propter res bene gestas contra Assyrios.

De Abraami habitatione περὶ τὴν Ωγύγιον καλουμένην δρῦν, nihil Moses.

Σάρ-

Σάῤῥα Θ ἔ κελεύσαντες.] De quo nihil Moſes Gen. XVI. 1. 2. Παροποιηθομένῳ.] Forte μήτρ ſc. Sara; vel μήτος ſc. Abraam. Πρὸς τὸν ὁμαίμονας.] Quis præter Abraamum? Sara utrique ὁμαίμονα ipſi mox Joſepho. Lege itaque: πρὸς τὸν ἑταῖρον.

Ad Caput XI.

Καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους ὁμιλίας ἀκρίτους.] Sigiſm. Gelenius ſic vertit: *denique mutuis etiam libidinibus ſeſe inceſtabant.* Intelligit ſcilicet, turpiſſimum illud & nequiſſimum Sodomiæ crimen. Verum ex Græcis verbis hoc elici poſſe non videtur, cum ex vi ſtationum ita interpretanda ſint: *& evitare mutuas converſationes.*

Τρεῖς ἀγγέλους.] Græci LXX. Interppr. Geneſ. XVIII. 2. πρὸς ἄνδρες habent; quorum duos tamen XIX. 1. vocant δύο ἀγγέλοι. Quidam heic S. S Trinitatis tres perſonas intelligendas eſſe putant; ſed non recte, cum fuerint revera ἄγγελοι, explicante ipſo Apoſtolo ad Hebræos cap. XIII. 2. Τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε· διὰ ταύτης γὰρ ἔλαθόν τινες ξενίσαντες ἀγγέλους.

Αὐλᾶς.] LXX. σηλῶς. Gen. XVIII. 1.

Μόχον.] LXX. ἄπαλον μοχάριον. Gen. XVIII. 7.

Μόσνα ἕνεκα τῶν σοδομιτῶν ἀγαθόν.] Atqui tamen Lotus erat bonus, cui propterea Deus etiam pepercit. Sed locutio bona, ſi maxima pro parte accipiatur, & ne uno fere excepto. Ejuſmodi plura.

Οἱ γ ἄγγελοι.] duo fuerunt, non plures. Verum pluralis numerus ſæpe pro duali ſumitur.

Καὶ τὰς θυγατέρας, δύο γ ἦσαν ἔτι παρθένοι, ἀναλαβών.] Sic & Hebræus Textus. Sic & LXX. Geneſ. XIX. 8. εἰσὶ δέ μοι δύο θυγατέρες, αἵ οὐκ ἔγνωσαν ἄνδρα. Atqui tamen Geneſ. XIX 14. dicitur ויצא לוט וידבר אל חתניו לקחי בנתיו. LXX. ſic vertunt: Ἐξῆλθε γ Λὼτ, καὶ ἐλάλησε πρὸς τοὺς γαμβροὺς αὐτοῦ τοὺς εἰληφότας τὰς θυγατέρας αὐτοῦ. Quomodo hæc difficultas tollenda? dubito, utrum hoc, ut vertam: *Sponſos ducituros filias ſuas*; nam חתן etiam ſponſus eſt, ubi Pſalm. XIX. 6 ubi LXX ψ. 5. habent νυμφίος. Et Jeſa. LXII. 5. ubi & LXX. νύμφιος. Sic eſt alibi. לקחו quod eſt præteritum, pro futuro accipiendum eſſet. An vero dicam illos generos cum filiabus matrimonio conjunctos eſſe, ſed nondum cum illis rem habuiſſe; ubi de Joſepho, qui dicitur Matth. 2. 24. παρειλήφειν. i. e. in matrimonium legitimum duxiſſe Mariam, atque non ante, ſed demum poſt natum Chriſtum γινώσκειν αὐτὴν, ſive rem cum illa habuiſſe. Qua ratione & Lothi filiæ, licet eſſent ductæ, commode dicerentur, αἵ οὐκ ἔγνωσαν ἄνδρα. Verum tamen a Joſepho dicuntur παρθένοι, qua voce innuitur illas nondum conjugii vinculo copulatas eſſe cum viris. Regeri poteſt, παρθένος etiam eſſe, quæ, licet nuptæ, nondum virginitatis jure deſtitutæ, ſive defloratæ ſint. Sic Maria dicitur παρθένος. Sic & Sirachid XV. 2. γυνὴ παρθενίας talis appellatur. Sed hæc omnia curatius examinanda.

Ἱστόρηται αὐτοῖς.] Sc. in Hiſtoria belli Judaici, cujus paulo ante meminit. Vide lib. V. cap. 5. de Bell. Jud.

Διαφύγῃ —— εἰς βραχύλα χωρίον καθίσαν, ἀπεγγραφὴν ὑπὸ τῷ πυρός.] Locus procul dubio corruptus. Quid enim illud κατέχων i. e. occupans, niſi addendum τὸ vel τοῦτο; id eſt, occupans illud circumquaque cinctum ab igne.

Ζοὼρ.] Eſt צער LXX. Σηλὼρ Gen. XIX. 22. 23.

Μωὰβ.] i. e. ἀπὸ πατρός. LXX. Gen. XIX. 37. Μωὰβ i. e. ὁ ἐκ πατρός μου. Ἀμμανος i. e. γένους ἡδύς. LXX. ψ. 38 Ἀμμὰν i. e. ἡδὺς γένους ων. In Textu Hebræo non eſt tale quid. Moabitæ & Ammonitæ ſunt in Coele Syria ex mente Joſephi.

Ad Caput XII.

Βασιλεία τῶν ἐπιχωρίων.] LXX. Gen. XX. 2. dicunt Βασιλεὺς Γεράρων.

Ἐλιγε μηδ' ἂν ἐρίχθῆναι τὴν ἀρχήν.] Lege: αὐτήν.

Βησσέαν] i. e. ὄρειον φρέαρ. LXX. φρέαρ ὁρκισμοῦ vel ὅρκου. Gen. XXI. 14, 31, 33.

Μετ' ὀγδόην ἡμέραν.] LXX. Gen. XXI. 4. τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ. Octavus dies erat, quo circumcidendi erant Judæi, ut patet ex Levit. XII. 2, 3. adeoque non poſt octavum, ut ſequeretur ex Joſephi verbis; nam μετὰ denotat *poſt*. Conveniret ille cum Luca in Euang. cap. II. 21. καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν ἡμέραι ὀκτὼ τοῦ περιτεμεῖν τὸ παιδίον. Vide Bynæum de Natali Chriſti.

Ἀρφάξης γ μετ' ὀλίγ περισπασθέντα.] Locus hic corruptus, nam nullus in eo ſenſus.

Ἐπὶ τῷ.] Lege: τῇ.

Τῆς ἀγεμονίας.] Moſes dicit, in hæreditatis legem. Vide Geneſ. XXI. 10.

Εἰς ἀποικίαν ἐκπέμπειν] Proprie eſt in coloniam mittere, velut colonum. Simpliciter ἀπεσταλκέναι αὐτὸν dicitur Abraamus a LXX. Geneſ. XXI. 14.

Ὁ Θεὸς ἠρέσκετο.] i. e. Deus acquieſcebat, delectabatur.

Καὶ συμβαλέσθαι ποιμέσι, μὴ τὸν ἐξ αὐτῶν ἐπιμέλειαν, ἀφοδύγῃ τὰς ταλαιπωρίας.] Hæc non referuntur in Sacra Scriptura. Vide Geneſ. XXI. 19, 20, 21.

Αὕτη] Sc. Hagar. Forte legendum: Αγαρ.

Joſephus: Ναβαιώθης,] LXX. Ναβαιὼθ. Joſeph. Κηδάρος.] LXX. Gen. XXV. 13 --- 15. Κηδάρ. Joſ. Ἀδβηλ] LXX. Ναβδεήλ.

Joſ. Ηδυμᾶς.] LXX. Δουμὰ. Joſ. Μάσαμος. LXX. Μασσάμ.

Joſ. Μάμασος.] LXX. Μασμὰ. Joſ. Μάσμης.] LXX. Μασσῆ.

Joſ. Χέδαμας.] LXX. Χοδδὰν. Joſ. Θεμανὸς.] LXX. Θαιμὰν

Joſ. Ἰέτυος] LXX. Ἰετούρ. Joſ. Νάφαισος.] LXX. Ναφὶς.

Joſ. Κάλμασος] LXX. Κεδμὰ.

Οὗτοι πᾶσαν τὴν ἀπ' Εὐφράτου καὶ καθήκουσαν εἰς τὴν ἐρυθρὰν Θάλασσαν καθιδρύσαντο, καθ' ἑαυτοὺς τὴν χώραν ὀνομάσαντες. εἰσὶ γ οὗτοι οἱ τῶν Ἀραβίων ἔθνος &c.] LXX. Geneſ. XXV. 18. ſic habent: Κατῴκησε γ Ἀβὰ Εὐίλατ ἕως Σὲρ, ἥ ἐστι κατ' αἴγυπτον, ἕως ἐλθεῖν εἰς Ασσυρίους. &c. &c. &c.

Ad Caput XIII.

Διαβήσεσθαι.] Diſtingue & lege: Δι' ἀβήσεσθαι.

Καὶ τὰ εἰς ἱερουργίαν ἐπισάξας ὄνῳ.] LXX. habent Geneſ. XXII. 3. Ἀναστὰς γ Ἀβραὰμ τὸ πρωὶ, ἐπίσαξε τὸν ὄνον αὐτοῦ.

Εἰς τὸ ὄρος] ſc. μαρίον, ἐφ' ᾧ τὸ ἱερὸν Δαυΐδης ὁ βασιλεὺς ὕστερον ἱδρύσατο. Nuſquam quod ſcio legitur in S. S. Davidem exſtruxiſſe Templum in monte Moria; verum hoc conſtat, Solomonem Templum exſtruxiſſe in illo monte, ſc. ex 2 Chron. III. 1. David quidem animo illud facere deſtinaverat, verum à Deo per Nathanem impeditus fuit. 2 Sam. VII. 5. 17. Joſeph. VIII. 2. adeoque Joſephum heic erraſſe putem, vel codicem hunc eſſe corruptum.

מוריה] Moria nomen hoc non tantum huic monti proprium fuit, ſed omni Montano, quod circumcirca hunc montem locatum fuit, nam מורה ab Aquila per καθοφωῆ, a LXX. Gen. XXII. 2. per τὸν γῆλον τὸν ὑψηλὸν, redditur. deſcendit autem a ראה videre. Cæterum cum mons Zion, Acra, cæterique montes vicini æque fuerint excelſi, & natura excelſiores, quam mons Moria, non eſt dubium, quin hoc nomen ad illos montes etiam ſpectavit, qui valde conſpicui fuerunt. Omne igitur hoc Montanum (nam & הר eo ſignificatu frequenter gaudet) vocatum, eſt ארץ המוריה terra Moriæ, & conjunctim ſumtum eſt. Vide Camp. Vitringæ Obſervat. Sacr.

Πίμπλη τε καὶ ἑκατὸν ἔτη ἄγοντας] Sc. ἰσάκιος. Hoc non memoratur Geneſ. XXII.

Τῷ γ Ἰσάκιος —— τόν τε βωμὸν καθασκευάζοντα.] Geneſ. XXII. 9. καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ Ἀβραὰμ τὸ θυσιαστήριον. Igitur Moſes & Joſephus differunt in ædificatore altaris.

Ἀνθρώπους.] Lege: ἀνθρώποις.

Καθιζόντα.] Lege: καθίζοντα.

Κριὸν ἐξ ἀφανοῦς παρήγαγεν.] Hebr. Text. Geneſ. XXII. 13. ויפן אברהם וירא והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו ויכו ו ecce arietem poſt tergum inter vepres hærentem cornibus ſuis. LXX. καὶ ἰδοὺ κριὸς εἷς κατεχόμενος ἐν φυτῷ, Σαβὲκ τὸ κεφάτων. Jonathan: בחרישותא בוכיא בחריישותא in ſilentio inter frutices. Onkelos: באילנא in Arbore. Syrus: בסוכתא in Ramis. Arabs: in Ramis Arborum. Aquila: ἐν συχῷ; in condenſo ſc. arborum.

Ad Caput XIV.

Καὶ τὰ μνημεῖα Ἀβραμός τε καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ταύτῃ κατεσκεύασαν.] Vide Actor. cap. VII. 16. Geneſ. XLIX. 30. 31. 32. & cap. L. 13.

Ad Caput XV.

Χαττέρων.] LXX. Χετταίων Gen. XXV. 1.

Ζεμεραίους.] LXX. τὸν Ζομαρῶν. Ἰαζάρης] LXX. τὸν Ιεζὲρ. Μαδάνης.] LXX. τὸν Μαδὰν. Μαδιάνης.] LXX. τὸν Μαδιὰμ. Λαυσάχος.] LXX. τὸν Ιεσβὼκ. Συο.] LXX. τὸν Σωὲ.

Καὶ σὺν μὲν, σαβακίνης γίνεται καὶ δαδάνης.] LXX. ſic ψ. 3. cap. cit Gen. habent: Ιεζὰν γ ἐγέννησε τὸν Σαβὰ, καὶ τὸν Διδάν. Differunt igitur Joſephus & LXX. in patre horum filiorum, utrum Suus, an Jectan fuerit.

Τούτου γ,] Sc. Δαδάνης, λατυσίμους, ἄσυρους, λευέρους. LXX. Υἱοὶ γ Διδὰν Ασουρεὶμ, καὶ Λατουσιεὶμ, καὶ Λαωμεὶμ.

Μαδάνης γ, ἴφας, ὄφρης, ἄνοχος, ἐβιδᾶς, ἐλδαᾶς.] Sic ψ. 4. habent LXX: Υἱοὶ γ Μαδιὰμ Γεφὰρ, καὶ Αφεὶρ, καὶ Ενωχ, καὶ Αβειδὰ, καὶ Ελδαγά.

Ab his dicitur Τρωγλυδύτις καὶ εὐδαίμων Αραβία occupata. Quod curatius conſiderandum. Vide Geneſ. XXV. 6.

Αφερκα.] Appellata ab Ὄφρης.

Ἀλιξάνδρος ὁ πολυίστωρ.] Quis aut qualis ſit.

Κλεόδημος ſive Μαλχὸς.] Quis aut qualis.

De συρεὶμ.] Unde Ασουρία; atque Αφρᾶ & Ἰάφιρος, unde Αφρα & Αφερκα; nec non de Οφρα uxore Herculis ejuſque filio δεύτερος, ac illius Sophon, a quo barbari Σοφάκες, ulterius inquirendum.

Ad Caput XVI.

Ἰσάκῳ δὲ τῷ τεσσαρακοστὸν ἔτος γεγονότι,] Sic & Geneſ. XXV. 20.

Ρεβέκκαν ταχὰρ παιδὸς θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ.] Locus manifeſte corruptus, nam nullus in eo ſenſus, quocumque modo explices, ſive θυγατέρα per neptem, quod falſum; ſive τοῦ ἀδελφοῦ referas ad Ναχώρ, quod ἀδύνατον. Procul omni dubio legendum; τοῦ Βαθουὴλ, qui erat pater Rebeccæ, filius ſive παῖς Nachoris. Vide Geneſ. XXIV. 15. 24. 47. ſic & mox ipſe Joſephus, & cap. 19. Locus recte ſe habet; legendum & conſtruendum eſt ſic: Ρεβέκκαν θυγατέρα παιδὸς Ναχὼρ τοῦ ἀδελφοῦ, id eſt, Rebeccam filiam filii, (qui erat Bethuel) Nachoris fratris ſc. Abraami, nam Nachor erat filius Terachi.

De modo aliquem ſibi devinciendi vide Gen. XXIV. 1, 2, 3 --- 9.

Εἰς πόλιν ἀφικνεῖται χαίρων:] LXX. Geneſ. XXIV. 10. habent: καὶ ἀναστὰς ἐπορεύθη εἰς τὴν Μεσοποταμίαν εἰς τὴν πόλιν Ναχώρ.

Εἰς τοῖς ἀσταδείοις.] LXX. ἔξω τῆς πόλεως ὡσεὶ τὸ φρέαρ τοῦ ὕδατος.

Καὶ σκηνοπήγας ὁρμισκόν τε καὶ τινας κόσμους, ὃς εὐπρεπὴς φορεῖν παρθένοις.] LXX. Geneſ. XXIV. 22. habent: ἔλαβεν ὁ ἄνθρωπος ἐνώτια χρυσᾶ ἀνὰ δραχμὴν ὁλκῆς, καὶ δύο ψέλια ἐπὶ τὰς χεῖρας αὐτῆς, δέκα χρυσῶν ὁλκὴ αὐτῶν.

Na-

Nachor erat frater Abraami ὁμοπάτριος καὶ ὁμομήτριος. De eo nihil Moſes ait, aut negat.

Οἱ γὰρ ὲκ τῆ χαιτήρως εἰς τὰς ἀπιδίας ἐξελαλύθησαν.] Verba hæc heic prorſus ἀσαφοδιοῦσα ſunt: Fortaſſe referenda ſunt poſt illa hujus capitis: τὰς βαρβάρους σοφάσας λέγεσθαι.

Ad Caput XVIII.

Ισάκῳ δὲ μετὰ τὸν Ἀβράμου τελευτὴν ὲνὺξ τὸ γύναιον.] Erroris heic Joſephus accuſandus eſt, nam Iſaaco, nato annos ſexaginta hi nati ſunt filii Gen. xxv. 26. ille Iſaaci annus incidit in annum Abraami centeſimum ſexageſimum, nam centeſimus Abraami annus erat natalis Iſaaci Geneſ. xxi. 5. & ipſo Joſepho teſte ſupra cap. 12. Abraamus autem mortuus eſt anno ætatis centeſimo ſeptuageſimo quinto Geneſ. xxv. 7. & ipſo iterum Joſepho teſte ſuperiori cap. 17. Itaque Rebecca uterum non geſſit, aut peperit Eſavum & Jacobum poſt mortem Abraami, ſed decem quidem annis ante.

Ησαῦ λεγόμενον κατ' ὲπωνυμίαν τὴν τριχώσεως.] LXX. Geneſ. xxv. 25. ὅλος, ὡσεὶ δορᾷ, δασύς· ὲπονόμασε δὲ τὸ ὄνομα αὐτῦ Ησαῦ.

Ἑβραῖοι γὰρ τὸ σπεῖρον, τρίχωμα λέγουσιν.] Vocabulum σπείρος videtur eſſe Hebraïcum שער quod notat pilum, τρίχα, reperiturque Gen. xxv. 25. ubi אדרת שער, chlamys villoſa, piloſa. Verum quomodo שער, ſive σπεῖρος convenit cum עשו, Eſavi nomine, ἡσαῦ, Ego certe non video. Quid & unde illud, & qua ratione inde deducitur?

Ρυδὲν &c. σύγχωρον ἀποσημαίνῃ τὸ ὄνομα.] LXX. Geneſ. xxvi. 22. καὶ ὲπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτῦ, Εὐρυχωρεῖα. Hebr. Text. רחובות.

Ἐχθραν] dicitur Hebr. עשק.

Ἔσχον· μάχλν.] LXX. Ἀδικία. Hebr. עשק.

Σύνναν ἔχθραν.] LXX. Ἐχθρεία Hebr. שטנה.

Τεσσαρακοντέτης γεγονὼς ἔτη.] Vide Geneſ. xxvi. 34. γαμεῖ ἄδων τὴν ἥλικος, καὶ ἀλιβάμαν τὴν ὑσυβαίας. LXX. Geneſ. xxvi. 34. Ην δὲ Ησαῦ ἐτῶν τεσσαρακοντέτης, καὶ ἔλαβε γυναῖκα Ιωδιθ, θυγατέρα Βεὼχ Ἑ χετταίου, καὶ τὴν Βασεμαθ, θυγατέρα Ελὼν χετταίου. Geneſ. xxxvi. 2. Ησαῦ δὲ ἔλαβε τὰς γυναῖκας ἑαυτῷ ἀπὸ τῶν θυγατέρων τῶν χαναναίων· τὴν Αδὰ, θυγατέρα Αἰλὼμ Ἑ χετταίαν· καὶ τὴν ὁλιβεμὰ, θυγατέρα Ανὰ Ἑ υἱῦ Σεβεγὼν Ἑ Εὐαίαν. & ψ. 3. Ἑ τὴν Βασεμὰθ, θυγατέρα Ισμαὴλ, ἀδελφὴν Ναβαιὼθ.

Τὰ γὰρ ἄλλα πάντα ὢν ὅμοιος, πλὴν τὸ εἶναι δίδυμος, τούτῳ μόνῳ διέφερεν.] LXX. Geneſ. xxvii. 22. 23. Ηγίσεν δὲ Ιακὼβ πρὸς Ισαὰκ τὸν πατέρα αὐτῦ. Ἑ ἐψηλάφησεν αὐτὸν Ἑ εἶπεν, Η μὲν φωνὴ, φωνὴ Ιακὼβ· αἱ δὲ χεῖρες, χεῖρες Ησαῦ. Καὶ οὐκ ἐπέγνω αὐτὸν· ἦσαν γὰρ αἱ χεῖρες αὐτῦ, ὡς αἱ χεῖρες Ησαῦ Ἑ ἀδελφῦ αὐτῦ δασεῖαι. Ἑ ὐλόγησεν αὐτὸν. Ipſe Joſephus.

Ad Caput XIX.

Καὶ δι' αὐτῆς ὄψεις καλλίστας, σεμνοτέρου ἢ κατ' ἀνθρώπου φύσιν ἐχούσας.] Geneſ. xxviii. והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו. LXX. vero ſic habent: Ἑ οἱ ἄγγελοι Ἑ Θεῦ ἀνέβαινον Ἑ καταβαῖνον ἐπ' αὐτῆ.

Καὶ ποιήσαιτο τοιούτους λόγους.] Geneſ. xxviii. 13 —— 15. ubi aliter referuntur verba Jehovæ ad Jacobum.

Ελαυνόμενον ὑπὸ τῦ συγγενῶν.] Sc. Abraamum. Hoc nuſquam legitur in hiſtoria Abraami.

Βαθὴλ . . . σημαίνῃ δὲ τοῦτο θνάτου ἰσχὺν κατὰ τὴν τῦ ἐκφάνου γλῶτταν.] Geneſ. xxviii. 18. וקרא את שם המקום ההוא בית אל. LXX. vero ſic: Καὶ ὲκάλεσε τὸ ὄνομα Ἑ τόπου ὲκείνου, οἶκος Θεῦ.

Τῆς ἀβράμου σάρρας.] Ubi hoc memoratur? Certe non in ſacro Codice; in eo enim Geneſ. xx. 12. ונם־אמנה אחתי בת־אבי הוא אך לא בת־אמי ותהי־לי לאשה. LXX. vero ſic habent: Καὶ γὰρ ἀληθῶς ἀδελφή μου ἐστὶν ὲκ πατρὸς, ἀλλ' οὐκ ὲκ μητρὸς· ἐγένετό μοι εἰς γυναῖκα. Hæc Sara ſupra cap. 7. dicitur ἀδελφιδῆ Abraami. Et cap. 12. Soror Loti, filii Aranis. Nam את ἀδελφὸς & אחת ἀδελφὴ reſpectu ad patruum aut avunculum, materteram aut amitam habito, notat filium vel filiam ex fratre aut ſorore. Sic Lot reſpectu ad Abraamum patruum ſuum, cum ſit filius Aranis, fratris Abraami, appellatur ab ipſo אחיך frater ſuus. LXX. ἀδελφιδῆς αὐτῦ. Geneſ. xiv. 14. 16. & mox hoc eod. cap. 19. κἄσι τι γὰρ ἡμῖν ἀδελφοὶ συγχώσεσι. Sic etiam Jacob a Rachele dicitur ἀδελφὸς Ἑ πατρὸς αὐτῆς Gen. xxix. 12. & reſpectu ad Labanem avunculum, cum ipſe ſit filius Rebeccæ, ſororis Labanis, appellatur ab ipſo Labane אחי frater meus. LXX. ἀδελφός μου. Sic & Sara reſpectu ad patruum Abraamum, cum filia ſit Aranis, fratris Abraami, appellatur ἀδελφὴ, אחותי ſoror mea. verum enim vero licet hæc ſpecioſe dici poſſent, tamen nullus dubito, Saram fuiſſe ſororem ὁμοπάτριον Abraami, nam illa ipſa expreſſe ab ipſo Abraamo dicitur בת־אבי filia patris mei, non vero בת־אמי, filia matris meæ; adeoque ſequitur, Saram eſſe filiam Terachi (hic pater Abraami erat) non vero Haranis, qui frater Abraami erat; quin imo Joſephum errare, quando dicit illam eſſe ἀδελφιδῆν Abraami, cap. 7. illius ἀδελφὸν eſſe Lotum. filium Haranis cap. 8. eam eſſe παῖδα ἀδελφῦ i. e. fratris Abraami, qui erat Haran cap. 12. & heic τὴν ἀβράμου σάρραν. Sed hæc jam ſufficiunt.

FINIS

JOANNIS SIBRANDÆ NOTULARUM POSTUMARUM IN LIBRUM PRIMUM FLAVII JOSEPHI ANTIQUITATUM JUDAICARUM.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO SECUNDO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. [a] Ως Ησαυ & Ιακωβ, Ισάκ παῖδες ὄντες, [b] διείλοντο τὴν ῥίζησιν· & Ησαυ μὲν τὴν Ιδυμαίαν κατέχει, Ιακωβ δὲ τὴν Χαναναίαν.

1. *Quomodo Esavus & Jacobus, Isaci filii, habitacula diviserunt: & Esavus quidem Idumæam tenuit, Jacobus autem Chananæam.*

β'. Ως [c] Ιώσηπος, ὁ νεώτατος τῶν Ιακώβ παίδων, ὀνειράτων αὐτῷ προδεικνυόντων τὴν μέλλουσαν εὐδαιμονίαν, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη.

2. *Quomodo Josephus, Jacobi filiorum natu minimus, ex somniis, futuræ suæ felicitatis prænunciis, fratribus invisus erat.*

γ'. Ως αὐτὸς ἅτος, εἰς Αἴγυπτον πραθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν διὰ τὸ φθόνος αὐτὸν μῖσος, & ἡγούμενος δημόσιος σκεῦ & λαμπρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ἔχειν ὑποχειρίους.

3. *Quomodo idem ille, in Ægyptum venditus ob odium sibi à fratribus conflatum, & ibi factus clarus & illustris, fratres habuit sibi subjectos.*

δ'. Η περὶ τὸν αὐτὸν μετὰ πάσης φυλῆς πρὸς αὐτὸν μετάβασις, διὰ [d] τὸν ἡγούμενον λιμόν.

4. *Quomodo Jacobus cum tota progenie ad filium migravit, urgente fame.*

ε'. Οσα τοῖς Εβραίοις ἐν Αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθῆσαι [e] ἐπ' ἔτη τετρακόσια.

5. *De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos quadringentos.*

ς'. [f] Η Μωϋσέως γέννησις & ἀνατροφή.

6. *Quomodo Moyses natus & nutritus erat.*

ζ'. [g] Ως Μωϋσέως ἡγεμόνος τὴν Αἴγυπτον ἐξέλιπον Εβραῖοι· & ἡ θάλασσα αὐτοῖς, διικνουμένοις ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων, ἀναχωρήσασα [h] φυγεῖν δι' αὐτῆς παρέσχε.

7. *Quomodo Hebræi Moyse duce Ægyptum reliquerunt: atque mare scissum ipsis, Ægyptios fugientibus, viam aperuit.*

α Ως Ησαυ] Ita *MSS.* in *Editis* πῶς Ησαῦς.

b Διείλοντο] Itidemque ex *MSS.* διείλωντο *Baf.* & *G.*

c Ιώσηπος,] Ιωσὴφ *Big.* & *Caf.*

d Τὸν ἡγούμενον λιμόν.] Retinui genus Atticum cum *Baf.* & *G.* τὸν ἡγουμένου λιμὸν ad vulgus deduxerant *Samb. Big.* & *Caf.*

e Ἐπ' ἔτη τετρακόσια.] *Big*, & *Samb.* ἐπ' ἔτη τετρακόσια. Mihi magis placet lectio vulgatior ἐπ' ἔτη υ'. tot fere annos ſeryiles, à tribus Patriarchis aut poſteris Hebræis præcipue in Ægypto conſumptos, de natali Iſaaci ſecundum Moyſen & Stephanum pectora θεόπνευστα ſupputanti. Certum enim eſt ſæpiuſque Joſepho adnotatum in hoc opere. 215. annorum moram triſtem à Jacobi deſcenſu Hebræos in Ægypto traxiſſe. BERN.

f Η Μωϋσέως] Suppeditarunt nobis id argumenti *Samb. Caf.* & *Vat.*

g Ως Μωϋσέως] Prius erat excuſum, Ως Μωϋσέως αὐτοῖς ἡγ. τ. Αἴγ. ἐξέλιπον. Κεφ. ϛ'. Ως ἡ θαλ. τοῖς Εβραίοις διεκαρ. &c. Κεφ. ζ'.

h Φυγεῖν] Φυγὴν *Big.* & *Samb.*

Φ Λ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

[b] Περιέχει ἡ βίβλος ἔτη [c] Μϛκόσια εἴκοσι.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER SECUNDUS.

Continet autem tempus annorum CCXX.

CAP. I.

Quomodo Esavus & Jacobus, Isaci filii, diviserint habitationem: & Esavo quidem Idumæa, Jacobo Chananæa contigerit.

POST Isaci autem interitum, filii ejus, partiti inter se habitationem, eam, quam acceperunt, haud retinuêre. Sed Esavus quidem, urbe Chebrone fratri concessa, habitabat in Saïra; & in Idumæa regnabat, à seipso regionem denominans. Adomus enim cognominatus est, ex hujusmodi causa nactus appellationem. A venatu aliquando & labore in canum ductu famelicus reversus est, (adhuc enim in pueritia erat) fratremque inveniens parantem sibimet in prandium lenticulam, colore valde rubentem, atque illius ergo magis etiam incitatus, rogabat, ut *de eo edulio* sibi daret comedendum. At ille fratrem, fame ejus id efficiente, ætatis prærogativam pro cibo dare compulit: neque is, urgente inedia, primogeniti jure cedere recusabat, interposito jurejurando. unde ob cibi istius rubedinem ab æqualibus inter ludendum Adomus

Esavus à rubente jusculo, quod contra pretium primogeniti jurevenis sitiebat, Edomi infame cognomentum traxit. Unde regio Idumæa.

Adoma, rubrum.

ΚΕΦ. α'.

Ως Ησαῦ καὶ Ιακωβος, Ισάκου παῖδες ὄντες, διείλοντο τὴν οἴκησιν· καὶ Ησαῦ μὲν Ιδουμαίαν κατέσχεν, Ιακώβου δὲ τὴν Χαναναίαν.

ΜΕΤΑ δὲ τὴν Ισάκου τελευτὴν, οἱ παῖδες αὐτοῦ, μεμερισμένοι τὴν οἴκησιν πρὸς ἀλλήλους, οὐκ ἦν ἔλαβον [d] ταύτην καὶ κατέσχον. ἀλλ' Ησαυος μὲν, τὴν Χεβρωνίας πόλεως ἐκχωρήσας τῷ ἀδελφῷ, ἐν [e] Σαΐρᾳ διητᾶτο· καὶ τὴν Ιδουμαίαν ἦρχεν. ἔστω καλέσας τὴν χώραν [f] ἀπ' αὐτοῦ. [g] Ἄδωμος γὰρ ἐπωνομάζετο, καὶ ταύτην αἰτίαν τυχὼν τῆς ὀνομασίας. ἀπὸ θήρας ποτὲ καὶ πόνου δεῖ τὸ κυνηγέσιον λιμώττων ἐπανῆλθεν· [h] ἔτι δ' ἦν παῖς τὴν ἡλικίαν· [i] ἐντυχὼν δὲ τῷ ἀδελφῷ φακὴν ἑψοῦντι πρὸς ἄμιλλαν αὐτῷ, ξανθὴν σφόδρα τὴν χρόαν, καὶ διὰ [k] τοῦτο ἔτι μᾶλλον ὀρεχθεὶς, ᾔτει φαγεῖν αὐτῷ πρὸς τροφήν. ὁ δ' ἀποδόσθαι τὸ πρεσβεῖον αὐτῷ δεῖν φαγεῖν, σωφρονοῦν χρησάμενος τῇ πείνῃ, τὸν ἀδελφὸν [l] ἠνάγκαζε· κἀκεῖνος, ὑπὸ δὲ λιμοῦ πεφορτισθεὶς, ἀπώμοσε τῶν πρεσβείων [m] αὐτῷ μεθ' ὅρκων. ἐνθεν δὴ τὴν ξανθότητα δὲ βρώματος, [n] ὑπὸ τῶν ἡλικιωτῶν καὶ παιδιὰν Ἄδωμος ἐπεκλήθη· [o] Ἄδωμα γὰρ

E-

---

a Φλ. Ιωσήπου] Φλαυΐου Ιωσ. Ιουδ. ἀρχ. λόγου δευτέρου *Bas.* & *G.* Ἀρχαιολογίας Ιωσήπου λόγου δευτέρου *Busb.* & *Hen.*

b Περιέχει] Hoc libro explicari historiam annorum 220. ab obitu Isaaci ad celebratissimam illam Hebræorum Exodum de Ægypto, multa fide discimus, ut ex Græcis *Big. Samb. Busb. Bas.* necnon codicibus tribus Regis Christianissimi, tum ex membranis Latinis *W.* 1. *Cantabr. Bal. &c.* Namque modum & rationem excedit numerus 422. quem Typographi *Paris.* & *Col.* nobis dedere. BERN.

c Διακόσια εἴκοσι.] Ita *codices* omnes *Græci* & plerique *Latini.* Modum excedit numerus ccccxxii. quem nobis dedere Typographi *Paris.* & *Col.*

d Ταύτην καὶ κατέχον.] Ita *Big. Samb. Cas.* & *Vat.* ταύτην κατέχον *Busb.* & *Hen.* ταύτην κατεῖχον *Bas.* & *G.*

e Σαΐρᾳ διητᾶτο·] Σαΐρᾳ *Vat.*

f Ἀπ' αὐτοῦ.] Ἀφ' ἑαυτοῦ *Zonaras.* atque *à semetipso* reddit *Vet. Interpr.* HUDS. Lege ἀφ' αὑτοῦ. COCC.

g Ἄδωμος] Ἐδωμος γὰρ. *Samb. Cas. Zonar.* & *Eustathius* falsus ex scriptura Judæorum LXXII. & mille aliorum אדום, *idumæ.* Cum Josepho tamen Samaritæ, & ipsi Arabes scribunt لذوم & لذوم quod est *adumæ.* Alteram tamen formam melius refert nomen regionis Idumææ, prima syllaba levi. Quin *idumæus* illam gentem appellitat Uranius, (sic volo pro τύπος, quod imperitia Editorum factum est ex οὖπος) Scriptor vetus in Commentariis Arabicis. BERN. Ita *Hen.* & *Busb.* Ἐδωμος ἦ *Big.* Ἐδωμος δὲ *Samb. Cas. Vat.* & *Zonaras.* Ἄδωμος ἦ *Bas.* & *G.*

h Ἔτι δ' ὢν] Ita *Big. Samb. Cas.* & *Vat.* in *Editis* ἔτι παῖς ὤν.

i Ἐντυχὼν] Περιτυχὼν *Vat.*

k Τοῦτο ἔτι μᾶλλον] Τοῦτ' ἔτι *Bas.* & *Gen.* præter os Atticum. τοῦτο ἔτι μᾶλλον *Busb.* & *Hen.* BERN.

l Ηνάγκαζε·] Ita *Big.* in *ceteris* ἠνάγκασε.

m Αὐτῷ] Μεθ' ὅρκων αὐτῷ *Busb.* & *Hen.*

n Ὑπὸ τῶν ἡλικιωτῶν] Ita *Bernardus* ex *Codd. Impressis* unâ cum *MSS.* nam in *MSS.* ὑπὸ τῶν ἡλ. καὶ παιδιὰν Ἐδωμος ἐπεκλήθη, in *Editis* ὑπὸ τῶν ἡλικιωτῶν Ἄδωμος καλεῖται, καὶ παιδιὰν ἐπικληθείς.

o Ἄδωμα] Consentiunt jam *Big. Samb. Cas.* & *Epiphanius* Interpres. καὶ παιδιὰν ἔδωμος ἐπικλήθη. ἔδωμα γὰρ ἐβρ. *Bas.* & *Gen.* ἄδωμος καλεῖται, καὶ παιδιὰν ἐπικληθείς. ἄδωμα γὰρ ἐβρ. Verum parcius *Hen.* & *Busb.* ἀδωμα ἐπικληθείς. ἄδωμα γὰρ ἐβρ. J. *Zonaras*, qui cum duobus illis sæpe ad verba convenit, ὅθεν ἐδὰμ ἐπικλήθη, ἀφ' ὗ τὸν ξανθότητα τὸ φακῆς, σφόδρα γὰρ ὑπὸ τῶν χεῖλαν τοιαύτη. ἐδὰμ ἦ παρ' ἑβραίοις τὸ ἐρυθρὸν ὀνομάζεται. Neque præteribo alterum Josephi expilatorem, nomine vix suo *Eustathium.* τὸ ἦ σύρων γλῶσσα ὡς ἔστι συνέσηκεν· οἱ γὰρ ἐδωμαῖοι σκαλῶσι, τὸ πρὶν ἐδωμαῖοι ἔστι ἐπικληθέντες, ἀφ' τὸ ξανθὸς ἐπιθυμῆσαι αὐτὸν φακῆς. ἐδωμὰ γὰρ οἱ ἑβραῖοι τὸ ξανθὸν λέγουσι. ὅτε ρον ἦ σύρων μετωνομάσθησαν, σύρων τινὸς ὀνόματι ἔθνος αὐτῶν κρατήσαντος. Hæc ille ad *Opus Brefit.* Docuit autem nos omnes ὁ νομοθέτης c. 25. Gen. v. 30. hunc principem, quando olim latrante stomacho exclamavit ad fratrem, מן האדם האדם *min haadem haadom* (unde lectio ἄδωμα & ἄδωμος apud Josephum firmatur) *de rubro obsecro, de rubro illo*, cognomen inde sustuliſſe ridiculum magis nescio an miserum & mordax. Quanquam etiam à prima sua conditione appellationem illam meruerat ubi exiit Pyrrhus plane, *Adomoni* ארמוני כלו כאדרת שער, ut loquitur Moyses v. 24. hirci similior quam partus humani, corio obductus vice cutis. Inter Arabes vero atque Æthiopes ادم

&

Ἑβραῖοι τὸ ἐρυθρὸν καλοῦσι · [p] καὶ τὴν χώραν ἅτως [q] προσηγόρευσαν. Ἕλληνες γὰρ αὐτὴν διὰ τὸ σεμνότερον Ἰδουμαίαν ὠνόμασαν.

nominatus erat : (Hebræi namque rubrum Adoma vocant) atque ideo regionem ita appellavit. Græci vero ipſam, ut honeſtiori vocabulo uterentur, Idumæam denominaverunt.

β'. Γίνεται δὲ καὶ παισὶν παίδων πέντε τὸ ἀριθμόν. ὧν [r] Ἰάους μὲν καὶ [s] Ἰάλομος καὶ [t] Κόρεος ἐκ γυναικὸς μιᾶς [v] Ἀλιβάμης τέκνωμα · τῶν δὲ λοιπῶν, [x] Ἀλιφάζης μὲν ἐξ Ἀδας, [y] Ῥαγουήλος δὲ ἐκ [z] Βασεμάθης [a] ὑπῆρξαν αὐτῷ γεγονότες. καὶ Ησαύ μὲν ἔτι παῖδες ἦσαν. [b] Ἀλιφάζῃ δὲ γίνονται γνήσιοι παῖδες πέντε · [c] Θήμανος, [d] Ὠμηρος, [e] Σάφως, [f] Γόθαμος, [g] καὶ Κάναζος. Ἀμάληκος

2. Genuit autem filios numero quinque. Quorum Iaus quidem & Ialomus & Coreus ex una muliere Alibama nomine : reliquorum vero Aliphazes quidem ex Ada, Raguelus autem ex Basematha ei ſunt nati. Hos quidem filios habuit Eſavus. Aliphazæ autem quinque legitimi filii fuere : Themanus, Omerus, Saphus, Gothamus, & Canazus. Amalecus enim nothus erat, è Thamnaa

Progenies Eſavi. Gen. c. 36. & 1 Par. c. 1.

& *colorem fuſcum*, & *corium* denotat. BERN. Ἐδωμα *Big. Samb.* & *Caſ.* Ἐδωμον *Vat.* ſimili plane modo *Vet. Interpr.*

p Καὶ τὴν χώραν] Ita *Big. Vat.* & *Epiphan.* τὴν δὲ χώραν *Baſ. G.* & *Caſ.* τὴν χώραν *Hen* & *Busb.*

q Προσηγόρευσαν.] In literis optimis tellus illa, quæ à Libani jugis uſque ad mare Erythræum præcingit Palæſtinam, ארום *Edom* paſſim appellatur. BERN. Προσηγόρευσαν *Vat.* quod melius quam vulg. προσηγόρευσεν, & mox Ἕλληνες δὲ αὐτὴν *Samb. Caſ.* & *Vat.*

r Ἰάους μὲν καὶ] *Samb.* ἰαοὺς. Pentateucho Samaritano, יעוש ipſiuſque verſione Arabica يعوش, quod Joſephus voluit, & Syrus inſuper atque Arabs Waltonianus. Hoc enim nomine ζώσιμος potuit ſignificari, quod Arabibus عايش aut ῥηματικῶς (ut fieri in propriis adſolet) يعيش. Maſoretæ in Chronicis S. & in Lege c. 36. v. 18. Gen יעוש *Jehus*, alibi vero יעיש *Jehis*, neſcio an fallente calamo. ἰαοὺς Doctores Alexand. nam ἰαυλ veterum exemplarium Pentateuchi, ut Alex. Vatic. Wolfianique, aut etiam ἡ ἀβγλιτ. proclivi vitio propagarum fuit, & ad manus Euſtathii tandem devenit. Ille eſt B. Hieronymo *Jehus* : & *Hieus* Epiphanio Scholaſtico. BERN. Ιεὺς LXX.

s Ἰαλομος καὶ] Hebraice יעלם i. e. *Jahlam*, Samaritis Judæiſque Interpretibus, necnon Syris in ſimpliciori ſua verſione. Altera Syrorum enim *Hilam* עילם 1. Par. 1. & alibi *Jahlon* refert, ſicut *Ihelon* & *Ihelom* Tranſlationis Hieronymianæ MSS. Pſeudo-Euſtathius poſt LXX11. Metaphraſtas ἰεγλαμ aut ἰεγλομ. ἰεγλαμ Euſebius in Onomaſtico. Quinetiam *Samb.* ἰέλαμος, & *Big.* ἰὲλαμος: Epiphanius ad hos, *Hielon* pro *Hielom* aut *Ihelom*. *Baſ.* & *Gen.* ἰόλαμος Scripſi ἰάλομος, tanquam à *ſcientia* aut *robore*, ſcilicet de יעלם Chaldæorum aut يعلم Arabico, nomen ipſum arceſſens. BERN. Ita *Bernardus*, ex voce Chaldaïca aut Arabica, quæ *ſcientiam* aut *robur* ſignificat. Ἰέλαμος, *Samb* & *Vat* Ἰέλαμος *Big.* Ἰόλαμος *Baj.* & *G.* in *Codd. Vet. Interpr.* habemus *Ihelom*, *Jaelom*, & *Hielon*. Ιεγλομ LXX.

t Κόρεος] Κοῦρος *Baſ.* & *Gen.* κόρεος cæteri codices Joſephi. κορὲ i. e. Moyſes, קרח *Corah*. Vide libri ſuperioris c. 18. ſect. 4. אהליבמה *Aholibama* & *Oholibama* Judæi. *Oolibama* Interpres S. nominum. *Ahalibama* atque *Ahlibama*, reliquiæ ἀωσικαφυλλ. ἐλιέβαμα Biblia Græca in Chron ſed apud Moyſen ἀλιβεμὰ, *Vatic.* ἐλιέβεμα Alex. Compl. & *Euſtathius* *Ahlibema* Syri Arabeſque. Nunc ad haſce origines *Alibama nomine* pars antiquior codicum *Epiphanii.* ἀλιβάμης τέκνωμα *Baj* & *Gen.* ἀλιβάμ *Big* & *Samb.* ἀλιβάνης *Caſ.* Hæccine fuerit alio nomine dicta *Judith* inter uxores Eſavi à Chananæis quæſitas, jam non moror. BERN. Ita *MSS* Κόρος in *Editis*. Κορὲ LXX.

v Ἀλιβάμης] Sic *Baſ. G. Hen.* & *Busb.* atque *Alibama* in melioribus *Epiphanii* Codd. Ολιβάμης *Big. Samb.* & *Vat.* Ολιβάμης *Caſ.* Ολιβεμὰ LXX.

x Ἀλιφαζῆς] Divinæ literæ אליפז, Judæiſque Græciſque ἐλιφὰζ 1. Par. 1. ſed his in Pentateucho ἐλιφὰς Et Ariſteas eo ſeculo ἐλιφὰν in obliquo البغاز *Alifaz* Samaritæ, البغاز *Alifaz* Arabs Waltonianus. Caſſiodori manus *Eliphath*. Huic mater erat ערה aut עדה, ut Samaritæ ſcribunt literis alienis: ἄδὰ eadem Græcis ac Latinis. BERN. Ita edere viſum eſt *Eliphaz quidem ex Ada* in *Vet. Interpr.* & Ἀδὰ & Ελιφὰς *in* LXX. Ἐλιφάζης μὲν ἐξ Ἀδάσης *Samb.* & *Vat.* Ἀλιφάζης μὲν ἐξ Ἀσης *Baſ.* & *G.*

y Ῥαγουήλ] Vis tota librorum Græcorum, & *Raguhel* Caſſiodori Scriba. Eccleſia Græca cum Philone ῥαγουὴλ, ita in illa Euſtathius. Apud fundum Moſaicum reperias רעואל, رعوال, *Rehuel*, aut S. Hieronymo edente *Rahuel*. Θεόφιλος idem nobis Græce explicantibus. BERN.

z Βασεμάθης] De illa fœmina inſignis luſus eſt & horunce Scribarum, & etiam Sacrorum. ἐκ βαθμάθης *Big.* ἐκ βασεμίθης *Samb.* cum *Caſ.* ἐκ βασεμὰθ Euſtathius, ſecundum Biblia Græca. Impreſſa denique Joſephi ἐκ μοσαμίθης. S. Hieronymus de nominibus Hebraicis, *Baſemoth*: ſed idem ille ad Gen. c. 26. 36. *Baſemath*, ex Hebraico בשמת. Arabs Waltoni بـاسمـات, Erpenii بشمث. Mallem tamen apud Joſephum ſcribere ἐκ μαχλάθης vel μαελάθης pro ἐκ μοσαμίθης. Nam per c. 36. Geneſeos (quo difficilius quidem vix reperias in toto opere Moyſis) pro *Baſemath* Judæorum Græcorumque, Synagoga Samaritica ubique legit *Mahalath* מחלת Iſmaelitis quidem iſta c. 28. v. 9. ejuſdem libri, Judæis Chriſtianiſque ſimul profitentibus, merito appellabatur μαελάθ. Nomen autem utrumque *Mahalath* & *Baſemath*, ſuavem nympham aut *Glycerium* ſignificat. Ita ſane concedetur *Adæ* Chananitidi gratiſſimum cognomentum *Baſemath* ex conſenſu omnium Exemplarium c. 26. 34. quin ſuavitatem meram etiam denotat nomen *Ada*, aut Typo Syriaco *Adiatha* עדיתא Iſtud ſi recuſaverit, vel ad Rabbinorum longa deliria ultro abeat quiſquis, vel cum Riveto, Mercero, aliiſque Theologis in hoc nodo genium ſuum fruſtra deterat. BERN. Ita *Samb.* & *Caſ.* Μοσαμὴθης *Baſ.* & *G.* Μυσιμάθης *Vat.* Βαθμάθης *Big.* Βασεμιὰθ *Euſtath.* ex LXX. Μαελὰθης vel Μαελθης malit *Bernardus*, quod Synagoga Samaritica ubique legat *Maalath*.

a Ὑπῆρξαν] Ita *MSS* ὑπάρξασι in *Editis*.

b Ἀλιφαζῇ] In *MSS*. Ελιφάζῃ.

c Θήμανος,] Recte expreſſum ex Hebraico תימן *Theman*, aut potius quod Samaritæ enuntiant ثيمن *Thæman*. Θέμανα, *Big. Samb.* & *Euſtathius*. ἀνθίγραφα LXX11. Interpr. Θαιμὰν alia, alia Θεμὰν. *Themanæos* Herodoti ab illo homine deduxit Maximus Grotius. At multo certiora adfert Euſebius Pamphili in Lexico ſuo Geographico. Θαιμὰ, χώρα ἡγεμόνων ἐδώμ· ἐν τῇ γεβαλίτιδι, ἀπὸ Θαιμὰν ἑνὸς ἐλιφὰζ τῶν υἱῶν Ἠσαῦ. ἀλλὰ καὶ εἰς ἔτι νῦν κώμη ἐστὶ Θαιμὰν, ἀσκίχυσα πιτύων ἀμφὶ τὰ ἐν σημείοις, ἐν ᾗ καὶ ἐσκάφησαν φρέατα τραπεζοειδῆ. Et inferius, Θαιμὰν, ὡς ἐζεκιὴλ, πόλις τῆς ἰδουμαίας· ὡς δὲ ἰερεμίας, πόλις τῆς ἀραβίας, ἐν ᾗ τῶν ἀσσιδίᾳ, πόλις ἡσαῦ ἐκαλεῖτο. Cur autem *Themani* parens in libro Jobi, c. 2. 11. vocaretur *Themanites*, Theologi explicent. BERN. Θέμαν in *MSS*. in LXX. Θαιμὰν, & in *Euſebio* de Locis Hebr. quem videſis.

d Ὠμηρος,] Ὠμηρος *Baſ. Gen.* & *Epiph.* accurate. Nam Geneſis habet אומר i. e. ὠμὰς, ſecundum exemplaria Judaica atque Syriaca; ſed אמר ἀμὰρ aut ὠμὰρ inter Samaritas. Doctores inſuper Alexandrinos ὠμὰθ legiſſe oſtendit codex *Vaticanus* ad Gen. & editio Wolfiana ad Paralip. Cætera tamen pleraque ἀνθίγραφα Græcorum error invaſit · unde ὠμὰ legitur in MS. Alexandrino, aliiſque Bibliis, unde ὤμαν etiam in exemplaribus Joſephi *Big. Samb.* & *Caſ.* Atque pridem in Lexico Euſebii ὠμὰν, λαὸς exponebatur ab hoc capite. ὑμὰς autem *Euſtathii*, aut ὠμὰθ ex codice Pembrochiano propius accedit ad Hebraicum *Omer* tamen, ſi interpretere, ὄμορος, aut ὁ ἀκχαν. Ab illo *Amorrhæorum* appellatio, in Originibus ſacris atque etiam hiſce Joſephi per prolepſin aliquando uſurpata. BERN. In *MSS*. Ουαν & Αμαν. in LXX. Ωμὰρ & Ωμὰν. in *MS. Euſtathii* Ωμὰρ, & in *Codd. Epiphanii* habemus *Omer*, *Omar*, & *Omor*.

e Σάφως,] Sequitur Eliphazi filius mutilo nomine *Ophus* ex membrana multa Epiphanii, pariterque ὄφως juxta σαθοῦσις *Baſ.* & *Gen.* Præterea *Big. Samb. Caſ.* & *Pſeudo-Euſtathius* temeraria imitatione LXX11. Interpretum, τωφὰρ nunc ſcribunt: quod nominis amico cuidam ſibi competit, magis quam Eliphazi. Sufficit nobis, quod Judæi ac Samaritæ retinent in opere Moſaico צפו i. e. *Zepho*, Rabbinis & S. Hieron ſive *Sapho* صفو Criticis Samaritarum, Syrorumque. Idem in Chronicis variante calamo veterum Maſoretarum יפי *Zephi* ſcribitur, & adeo apud Hieronymum Interpretem. Reſtitui itaque Joſepho huic nomen honeſtum σάφως, à *claritate*, quod eſt Arabum صفو *Sapho* percommode acceptum. BERN Ita ex Moſaïco *Zepho* aut *Sapho* reſtituit *Bern.* In *Editis* Οφως, & *Ophus* in *Vet. Interpr.* in *MSS*. Σώφαρ ex Σωφὰ in LXX.

f Γόθαμος,] Ita *Big. Samb.* & *Caſ.* ἰόθαμος *Baſ.* & *Gen.* Facile enim permiſcentur invicem tam ſcribentibus quam aſſa pronuntiantibus elementa γ & ι. Idem in editione LXX11. ad Gen γοθὸμ aut γοθὸμ, & ad initium Paralip. γοθὰμ & γοθθὰμ Hebraice גתתם *Gahatham* & *Gatham* S Hieronymo. Arabice جعثم *Gahthamo* & *Gohthamo*. Sic autem *pygmæum* & *homunionem ſtrigoſum* vocitabis. Quibus autem etymologiæ ridiculæ forte impenſius placent, conſulant Onomaſtica Philonis & Euſebii. Dein ex legitimis Eliphazi vocatur poſtremus apud Joſephum ὁ κανὰζ, ut tam *Baſ.* quam *Genevæ* excuſum fuit pro καὶ μανὰζ, ex Hebræo וקנז *Ucenaz*, aut *Ucanaz*, & *Canaz*, quomodo legunt Samaritæ Ibidem ὀκίνεζ *Samb.* & *Caſ.* ὀκίνεζ *Big.* κενὶζ & κενὰξ Euſtathius. κανὶζ LXX11. Interpretes. *Canaz*, Syri Arabeſque *Cannaz*, Epiphanius. Ab *æmulando* tamen hoc nomen habuit iſte Eliphazides, conditor gentis Cenezææ: nam Gen. c. 15. 18. καὶ τοὺς κενεζαίους ex præoccupato legitur. BERN. Ita *MSS* Ἰόθαμ in *Editis*, Γοθὲμ in LXX. & Γεθὰμ ad initium *Paralipom.*

g Καὶ Κάναζ.] Ita ex *Canaz* in melioribus *Epiphanii* Codd. Οκενὶζ *Samb.* & *Caſ.* Ὀκίνεζ *Big.* & *Vat.* Ὀκαναζ *Baſ* & *G.* καὶ Κανὶζ LXX.

mnaa concubina ipſi genitus. Iſti habitarunt Idumææ regionem, quæ Gobolitis dicta eſt, eamque, quæ ab Amaleci nomine Amalecitis eſt appellata. Cum enim late olim pateret Idumæa, univerſa idem nomen tunc obtinuit; partesque ejus appellationes ab habitatoribus inditas poſtea conſervarunt.

Gobolitæ & Amalecitæ.

γὰρ νόθος ἦν, ἐκ παλλακῆς αὐτῷ γεγονὼς [h] Θαμνάης ὄνομα. ἔστι κατώκησαν τῆς Ιδουμαίας τὴν [i] Γοβολῖτιν λεγομένην, καὶ τὴν ἀπὸ Αμαλήκης κληθεῖσαν [k] Αμαληκῖτιν. πολλὴ γὰρ ἡνομένη ποτὲ ἡ Ιδουμαία, τότε πάσης αὐτῆς ἀπέσωζεν ὄνομα, καὶ τοῖς μέρεσι τὰς ἀπὸ τῶν οἰκητόρων προσηγορίας διεφύλαξεν.

II. CAP. II.

Quomodo Joſephus, filiorum Jacobi natu minimus, propter ſomnia, futuræ felicitatis prænuncia, in fratrum invidiam incurrit.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς Ἰώσηπος, ὁ νεώτατος τῶν Ιακώβου παίδων, ὀνειράτων αὐτῷ προδεικνυόντων τὴν μέλλουσαν εὐδαιμονίαν, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη.

Et opibus & liberorum ſolertium progenie claret Jacobus.

JAcobo autem contigit tantam felicitatem aſſequi, quantam vix alius quiſquam. Nam & opibus excellebat inter iſtius regionis incolas, & propter filiorum virtutes ad invidiam felix erat ac conſpicuus: nihil enim eis deerat, ſed & ad opera manuum & laborum tolerantiam bene erant animati, acerrimoque valebant ingenio. Tantam utique ipſius felicitatis curam gerebat *cæleſte* numen; ut etiam ex rebus, ſicut tum videbantur, adverſis maximus ei acceſſerit bonorum cumulus, & per ipſum ejuſque liberos parentibus noſtris viam ad exitum ex Ægypto præmunierit: ex hujuſmodi occaſione. Joſephum ex Rachela ſibi natum Jacobus cum ob corporis venuſtatem tum ob animi virtutem (alios enim prudentia antecellebat) præ cæteris liberis amabat. Is parentis affectus odium & invidiam fratrum in eum concitabat, *ut* & *prædictio* ex ſomniis, quæ ſibi viſa patri ac fratribus indicavit, in argumenta felicitatis ſibi promiſſæ: cum natura hominum proclivis ſit ad res proſperas vel conjunctiſſimorum æmulandas. Viſiones autem, quas per quietem viderat Joſephus, hujuſmodi erant.

Delicia patris atque fratrum odium Joſephus pulchræ indolis vultuſque puer.

Ἰακώβῳ ἢ σωτῆρι παρελθεῖν εἰς εὐδαιμονίας μέγεθος, οἷον οὐκ ἄλλῳ τινὶ ῥᾳδίως. πλούτῳ τε γὰρ ὑπερέβαλλε τοὺς ἐπιχωρίους, καὶ παίδων ἀρετῆς ζηλωτὸς καὶ περιβλεπτος ἦν· εὐδενὸς γὰρ [m] ὅλως ὑστέρουν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἔργα χειρῶν καὶ πόνων ὑπομονὴν ἦσαν εὔψυχοι, καὶ δεινοὶ [n] σωτῆναι. τοσαύτην δ' ἄρα τὸ θεῖον αὐτοῦ πρόνοιαν ἔσχε καὶ τῆς εὐδαιμονίας ἐπιμέλειαν, ὡς κἀκ τῶν λυπηρῶν αὐτῷ δοξάντων πρὸς ὑπερβολὴν τῶν ἀγαθῶν προσχεῖν· καὶ [o] ποιῆσαι τὸν ἀπὸ Αἰγύπτου τῶν ἡμετέρων προγόνων ἀναχωρήσεως αἴτιον, αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ γεγονότας, ὑπὸ τοιαύτης αἰτίας. [p] Ἰώσηπον ἐκ Ραχήλας [q] πεπαιδοποιημένου Ιακώβου, λαμπρόν τε τὴν ἔξω σώματος εὐμορφίαν [r] καὶ λαμπρὸν ψυχῆς ἀρετὴν· φρονήσει γὰρ διέφερε· τῶν ἄλλων [s] πλέον ἢ ἡγάπα. τούτῳ προσὼν [t] τῶν ἀδελφῶν ἕν τε ἔργον πατρὸς ἐφόνευσε κινήσας καὶ μῖσος, [v] ἥ τε ἐκ τῶν ὀνειράτων, ἃ θεασάμενος τῷ τε πατρὶ καὶ τούτοις ἐμήνυσεν, [x] ἐπ' εὐδαιμονίᾳ καταγελωμένη· ζηλοτυπίαν ἄρα τῶν ἀνθρώπων [y] καὶ πρὸς τῶν οἰκειοτάτων ὕπαγε. αἱ μὲν ὄψεις, ἃς καθ' ὕπνους εἶδεν Ἰώσηπος, τοιαῦδε ἦσαν.

β'. Ex-

h Θαυνάης] Θαυνὰν *Baſ.* & *Gen.* Θαμνᾶς *Euſtathius.* Θαμάης, non bene *Big. Samb.* & *Caſ.* Quippe Samaritis, Syris, τοῖς ὁ. & Hieronymo *Thamnah* תמנע, Judæorum Scribis *Thimnah* ex Hebraico תמנע; *vetitam* hanc Latine dicas. Reſpondeant autem fide bona, ut fas eſt, Theologi noſtri, an legendum 1. Par. 1. 36. ובן תמנע עמלק καὶ ὁκ Θαυνᾶς ἀμαλήκ: aut præſtat deſipere mentis cum verpis Rabbinis. BERN. Ita *Baſ.* & *G.* rectius quam Θαμνὰς ut in *MSS.* nam Θαμνὰ in LXX.

i Γοβολῖτιν] Γοβολίτλω *Hen.* & *Busb.* Hanc tamen ditionem circa Petram, quæ primo *Nabatæa*, mox *Idumæa* appellabatur, & *Petræa* Arabiarum, ut Joſepho *Gobolitis* tum heic tum alibi ſuarum originum, ita dicta eſt *Gebalitis* aut *Gebalena* Euſebio Pamphili, Stephano Byzantio, aliiſque veterum Philologorum. Utile autem eſt Stephani vel Hermolai Grammatici verba huc addere. γέβαλα, τρίτη μοῖρα τῆς παλαιστίνης. ἰώσηπος. τὸ ἐθνικὸν γεβαλίτης, ὡς βηθλεήμ, βηθλεήμτης. γεβαλίτη τε καὶ αἰμαλῖτις (lego ἀμαληκῖτις) καὶ τῆς ἰδουμαίων χώρας μεμνημόθη. Tum alibi, ἐστὶ καὶ γέβαλα χώρα ἀρκέιας. καὶ τὸ ἐθνικὸν γεβαλίτης, τῷ τύπῳ τῆς ἰσχωρίων, quod Arabiſtæ non neſciunt. Diſerte tamen magis Euſeb. in Onomaſtico S. ἰδουμαία, χώρα ἡσαῦ, ἐξ αὐτῆς πρωνύμως ὠνομασθεῖσα· ἐστὶπερ αὐτοὺς ἰδοὺμ ἐκάλεῖτο. ἐστὶ δὲ ἡ ἀμφὶ τὴν πέτραν γεβαλινὴ καλουμένη· ἤ καί τινα αὐσῖτις, χώρα δὲ ἰωβ. Idem de *Rocboth* ditionis Idumææ, Gen. 36. 37. ἔτι καὶ νῦν ἐστὶ φρέαρ ἐν τῇ γαβαλωῖ. BERN. In tribus *MSS.* Γοβολίτλω. Ex *Euſebio*, & *Steph. Byzant.* in voce Γέβαλα, ubi Αμαληκῖτις pro Αιμαναῖτις reponi jubet *Bern.* Γεβαλωῖ.

k Αμαληκῖτιν.] Αμαλκίτλω *Big.* ἀμαλκίτω *Busb.* atque *Hen.* עמלק autem vox eſt Arabica & quidem ἀπωθεν. Sed Rabbini gens ingenioſa & etymis excudendis nata ab ἐκλάψαι hoc nomen deducunt: ab his & S. Hieronymus quandoque ineptire didicit. BERN.

l Ως Ἰώσηπος,] Contractius *Busb.* Περὶ τῶν ὀνείρων, ὧν εἶδεν Ἰωσήφ.

m Ολως ὑστέρουν,] Vox ὅλως debetur *MSS.* deerat in *Editis.*

n Σωθῆναι.] De eiſdem Philo, Alex. οἱ δὲ εἰς σωτῆρα ἀκλεθεῖς, καὶ δεινοὶ λόγῳ συμβόλων ἐχνηλατῆσαι πρᾶγμα ἀηλώμον εἶναι σοφοῖς. p. 527. BERN. In *MSS.* συνεῖναι. Scripſit forſan συνῆναι. quod Αττικώτερον eſt.

o Ποιῆσαι τὸν ἀπὸ Αἰγύπτου] Ποιῆσαι *Vat.*

p Ἰωσηπον] Nobiliſſimum illum Oneirocritam ex Hebræo יוסף *Iωσηφ* nuncupant LXXII. Doctores Alexandrini, Philo uterque, Artapanus, Tr. Pompejus, Scriptores divini N. T. aliique: unde *Iώσηπος* ubique occurrit in codd. *Big.* & *Caſ.* Verum Editores *Baſ.* & *Gen.* tum *Busb.* atque *Hen.* legunt ultima tenui *Iώσηπος.* Quin vero ita ſexcenties ſcribitur id nomen Judæis acceptiſſimum in hiſce originibus. Scribæ equidem Chriſtiani τὸν ἄλκαλον Ἰώσηφον, ἤτοι Ἰωσὴφ abs harum originum Scriptore, aliiſque multis *Iωσήποις* eo modo diſtinguere voluerunt. BERN Ἰωσὴφ LXX. Ἰώσηφον *Big.* & *Caſ.*

q Πεπαιδοποιημένου] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* πεπαιδοποιησάμενον *Baſ.* & *G.* ὁκ Ραχήλας χὼν *Busb.* & *Hen.*

r Καὶ λαμπρὸν ψυχῆς ἀρετὴν·] Καὶ τὴν ψυχὴν. *Busb.* & *Hen.* Dein illorum imitatione l. *Zonaras*, ἰακὼβ ὃν ἐκ τῆς ῥαχηλ ἰωσὴφ, λαμπρόν τε τὴν ἔξω περιττὸν εὐφυΐαν καὶ τὴν τῆς ψυχῆς ἀρετὴν, πλέον τῶν ἄλλων παίδων ἠγάπα. ἤ τε γὰρ τοῦ πατρὸς ὀργὴ, καὶ οἱ ὀνειρατοι, ὃς ἐθεάσατο, εἰς φθόνον αὐτῷ τοὺς ἀδελφοὺς κεκινήκασι. Adde his verba Artapani antiqui Scriptoris, qui ait τῷ Αβραὰμ ἰωσὴφ ἀπόγονον γεγένηται, ὑὸν δὲ Ιακὼβ, συνέσει δὲ καὶ φρονήσει πολὺ τοὺς ἄλλους διενεγκόντα, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐπιβουλευθῆναι. προσιδομένου δὲ τὴν ἐπίνοιαν, (edit. ἐπισύσσιν,) δεηθῆναι τῶν ἀσυγενείων ἀράβων, εἰς τὴν αἴγυπτον αὐτὸν ἀπενεγκεῖν. τοὺς δὲ τὸ ἐστυχαιόμενον ποιῆσαι. Huc etiam accedat hiſtoriarum Philippicarum Epitomator l. 36. *Minimus ætate inter fratres Joſeph fuit: cujus excellens ingenium veriti fratres, clam interceptum peregrinis mercatoribus vendiderunt. Sed Iſraelem felix decem filiorum proventus majoribus ſuis clariorem fecit.* Hæc Juſtinus, necnon Trogus quaſi σαμαείζων. Conveniunt autem magis (ut amant) in ea cauſa Philo & LXXII. Judæi ὁνοῶν ὁ πατὴρ, inquit ille, p 526. αὐτῷ φρόνημα ὑψηλὸς καὶ μεῖζον ἢ κατ' ἰδιώτην, ἐθαύμαζε καὶ προσέπεσε· καὶ τῶν ἄλλων ἡγεῖτο μᾶλλον ἔσεσθαι, ἐπειδὰν ὀλίγον ὦ ὦ. Sed tot Interpretes, ὅτι ἡδέως ὦ. Joſephus tamen interpretatur בן זקנים cum Onceloſo, בר חכים prudentia profectum, haud ætate. BERN. Λαμπρὸν τὸν τῆς ψ. *Busb. Hen.* & *Zonaras.* Videſis *Artapanum* apud *Euſeb.* p. 429. *Philonem* p. 526. & *Trogi* Epitomatorem l. 36.

s Πλέον ἢν ἠγάπα.] Πλεῖον in quatuor *MSS.* non ut Athenis ſolent.

t Τῶν ἀδελφῶν] Illud τῶν ex *MSS.*

v Ἥ τε ἐκ τῶν ὀνειράτων] Ita *Baſ. G. Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* Facilius *Busb.* & *Hen.* cum *Zonara* καὶ τὰ ὀνειρώτα. *Epiphanius* vertit *ſive ſomnia.* ἤ καὶ τῶν ὀνειράτων, aut ἤ τ' ἐκ τῶν ὀνειράτων, aut καὶ τῶν ὀνειράτων. *T. Faber.* (Epp. Vol. 2. p. 304.) mavult ἥτε ἐκ τῶν ὀνειράτων ἀποβάσεως. adjiciendo verbum, quo ſæpe utitur *Joſephus*, ut mox p. 50 v. 20. Licet emendare, ἥτε ὄψις (aut κρῖσις) τῶν ὀνειράτων. BERN. & HUDS.

x Ἐπ' εὐδαιμονίᾳ] Ita *MSS.* in *Editis* εὐδαιμονίαν καταγελλόμενα. *Epiphanius* habet *eo quod profectum ejus annunciarent.* Hinc *Bernardus* legit ἐπ' εὐδαιμονίᾳ καταγελλόμενα.

y Καὶ τὰς] Illud καὶ ex *MSS.*

β'. Ἐκπεμφθεὶς μὴ τῶν ἀδελφῶν [z] ὑπὸ δὲ πατρὸς ἐπὶ συλλογὴ τῶν καρπῶν θέρους ἀκμάζοντος, ὁρᾷ πολὺ τῶν [a] κατ' αὐτὸ σωρηθέντων ἐπιφοιτώντων καὶ τὰς ὕπνους ὀνειράτων διαφέρουσαν ὄψιν· ἣν περ ἐγερθεὶς τοῖς ἀδελφοῖς, ὡς κρυπτόμενον αὐτῷ τὸ σημαινόμενον, ἐξέθετο, λέγων, ἰδεῖν ἐπὶ τῆς παρελθούσης νυκτὸς, τὸ μὲν αὐτὸς δράγμα [b] τῶν πυρῶν ἑρεμεῖν ἐφ' ὃ κατέθηκε τόπου· τὰ δὲ ἐκείνων προσκυνεῖν [c] προσέχοντα [d] αὐτὸ, καθάπερ οἱ δοῦλοι τοὺς δεσπότας. οἱ δὲ, συνέντες ἰσχὺν αὐτῷ καὶ μέγεθος πραγμάτων τὴν ὄψιν προλέγουσαν, καὶ κατ' αὐτῶν τὴν ἐξουσίαν ἐσομένην, τῷ μὲν Ἰωσήπῳ τούτων ἀδεῶς, [e] ὡς ἀγνοήσαντι αὐτοῖς ὃν τὸ ὄναρ, διεσάφησαν, ἀρὰς δὲ ἐποήσαντο μηδὲν [f] εἰς τέλος παρελθεῖν αὐτῷ ὧν ὑπενόουν· καὶ πρὸς αὐτὸν ἔτι μᾶλλον ἀπειχθῶς ἔχοντες διετέλουν.

γ'. [g] Τῷ δὲ περὶ αὐτῶν φθόνῳ προσφιλονεικῆσαν τὸ θεῖον, δευτέραν ὄψιν ἐπιπέμπει τῷ Ἰωσήπῳ πολὺ τῆς προτέρας θαυμασιωτέραν. τὸ γὰρ ἥλιον ἔδοξε, τὴν σελήνην καὶ [h] ἕνδεκα λάμπειν ἀστέρας, ἐπὶ τὴν γῆν κατελθεῖν, καὶ προσκυνεῖν αὐτόν. ταύτην τὴν ὄψιν τῷ πατρὶ, μηδὲν πω δὲ τῶν ἀδελφῶν κακόηθες ὑφορώμενος, καὶ τούτων πω δαπυσχανόντων, διεσάφησε, καὶ τὸ βούλεσθαι σημαίνειν φράσαι [i] θαρραλέως. ὁ δὲ [k] ἥσθη τῷ ὀνείρατι· τὴν γὰρ προόρησιν αὐτοῦ τῇ διανοίᾳ συλλαβὼν καὶ μὴ σοφίας οὐκ ἀσκόπως εἰκάσας, ἔχαιρεν ἐπὶ μεγάλοις τοῖς σημαινομένοις. εὐδαιμονίαν γὰρ [l] τῷ παιδὶ [m] καταγγέλλει, καὶ καιρὸν ἥξειν [n] θεοῦ δόντος, καθ' ὃν αὐτὸν ὑπό τε τῶν γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν ἕσεσθαι [o] τίμιον καὶ προσκυνήσεως ἄξιον· τὴν μὲν σελήνην καὶ τὸν ἥλιον μητέρα καὶ πατέρα, τοὺς μὲν αὐξήσοντα ἅπαντα καὶ τρέφοντα, τοὺς δὲ ἐκπυπόντος καὶ τὴν [p] ἄλλην ἰσχὺν ἐπιθέντος, εἰκάζων, τοὺς δὲ ἀστέρας τοῖς ἀδελφοῖς, [q] καὶ γὰρ τούτους ἕνδεκα εἶναι καθάπερ καὶ τοὺς ἀστέρας, ὅτι τε ἥλιος καὶ σελήνης τὴν ἰσχὺν λαμβάνουσας.

δ'. Καὶ ὁ μὲν Ἰακωβος τοιαύτην οὐκ ἀπωθέτως τὸ ὄψεως τὴν κρίσιν ἐποήσατο· [r] τοὺς δὲ ἀδελφοὺς τοῦ Ἰωσήπου σφόδρα ἐλύπησε τὰ προειρημένα. καὶ διετίθεσαν ὡς ἐπ' ἀλλοτρίῳ τινὶ, μέλλοντι τὰ σημαινόμενα ἀπὸ τῶν ὀνειράτων ἀγαθὰ [s] ἕξειν, ἀλλ' οὐκ ἀδελφῷ, καὶ ὧν συναπολαύσειν αὐτοῖς εἰκὸς ἦν, κοινωνὸς [t] ὡς τῆς ἡμέσεως ἔτους καὶ τῆς εὐδαιμονίας [u] ἐσομένους· ἀνελεῖν τε ὡρμήκεσαν τὸ μει-

2. Missus cum fratribus à patre ad fruges messis tempore colligendas, visionem vidit ab iis quæ dormientibus obversari solent *longe* diversam: quam experrectus fratribus interpretandam narravit, dicens, suum quidem sibi visum, præteritа nocte, tritici manipulum, eo quo posuerat loco, immotum stare; illorum vero accurrentes ipsum venerari, ut solent dominos servi. At illi, cum intellexissent visionem ei potentiam rerumque magnitudinem prænunciare, & fratres quoque in ejus potestate futuros, Josepho quidem, ac si iis plane ignoratum esset somnium, nihil tale interpretati sunt; sed *taciti* precabantur ne quid horum, quæ suspicati sunt, ei *unquam* eveniret: eoque etiam majore in eum odio exardere perseverarunt. *Vidit per quietem fratres ipsum adoratum venientes aristarum instar capita inclinasse. Gen. c. 37.*

3. Deus autem, adversus eorum invidiam contendens, alteram visionem Josepho immittit priore multo magis mirabilem. Sol sibi visus est arripere lunam & reliquas stellas, ac in terram descendere, ipsumque adorare. Hanc visionem patri, etiam in præsentia fratrum, nihil ex iis mali suspicans, exposuit; obsecratque, ut quid sibi vellet, interpretari dignaretur. Ille vero somnio lætatur: ejus enim præsagium mente colligens, & eventum sapienter conjiciens, gaudebat ob ingentia illi prænunciata. Nam felicitatem filio pollicitus est, tempusque concessu Dei venturum, quo à parentibus ac fratribus in honore esset, & veneratione dignus haberetur: solem quidem & lunam matri patrique comparans, quod altera quidem augeret omnia & aleret, alter vero formam rebus & vim cæteram impertiret; stellas vero fratribus, cum & ipsi undecim essent sicut & stellæ, tum à sole & luna vim suam habeant. *Somnium aliud Josephi. Parentes tanquam maxima siderum, fratres* XI. *ut minora, ad genua ejus humiles delabi.*

4. Et Jacobus quidem non inficete dedit visionis interpretationem: fratres vero Josephi valde contristavit tale præsagium. Ac incitati sunt adversus eum, veluti extraneum quempiam, bona somniis istis prænunciata habiturum; ac non fratrem, cum quo pariter omnibus fortunis fruituros esse verisimile erat, ut generis participes ita & felicitatis socios futuros: atque adolescentulum *Hinc illa fratrum suorum simultas, consilia dira, insidiæ.*

---

z Ὑπὸ δὲ πατρὸς] Vestigia Philonis sui premit Josephus in hoc somnio. ἔδοξα, φησὶν ὁ Ἰωσὴφ, ἀμήτου καιροῦ ἐφεστάναι, καὶ πάντας ἡμᾶς ἀφικομένους εἰς τὸ πεδίον ἐπὶ τὸν δὲ καρπὸν συλλογὴν, δράγματα λαβόντας θερίζειν· αἰφνίδιον δὲ τὸ μὲν ἐμὸν δράγμα ὑπανίστασθαι, καὶ μετεωρισθὲν ὀρθοῦσθαι· τὰ δὲ ὑμέτερα, ὥσπερ ἀπὸ συνθήματος ἐπιβραμόντα τεθηπέναι, καὶ μὴ τιμᾶν τὸ πρῶτον προσκυνεῖν. Josephum deinde suis verbis traduxit Zonaras, ubi hoc visum ita enarrat. ἐν ὥρᾳ θέρους ἐδόκει μὴ τῶν ἀδελφῶν θερίζων, δράγματα δεσμεῖν καὶ τιθέναι· καὶ τὰ μὲν αὐτοῦ ἑρεμεῖν, τὰ δὲ ἀδελφῶν προσερέχοντα προσκυνεῖν τοῖς αὐτοῦ Neque multo diversi sunt codices *Hen.* & *Busb.* ἐπὶ συλλογῇ καρπῶν ὡς ὥρα θέρους ἐπέμφθη μὴ τῶν ἀδελφῶν· λέγων ἰδεῖν τὸ μὲν αὐτοῦ δράγμα τῶν πυρῶν ἑρεμεῖν ἐφ' ὃ καθέθηκε τόπου, τὰ δὲ ἐκείνων προσερέχοντα προσκυνεῖν αὐτῷ· οἱ δὲ συνέντες ἰσχὺν αὐτῷ τὴν ὄψιν προλέγουσαν, καὶ κατ' αὐτῶν ἐξουσίαν, ἀδεῶς αὐτῷ διεσάφησαν. Sic illi usque ad finem hujus Paragraphi. BERN. Ita *Big Samb.* & *Vat.* δράγματα δὲ π. *ceteri.* Vestigia *Philonis* (p. 540.) premit *Josephus* in hoc somnio. Suis verbis hoc visum enarrat *Zonaras*, neque ab eo multum discrepant *Hen.* & *Busb.*

a Κατὰ τὴν συνήθειαν] Κατὰ συνήθειαν *Vat.*

b Τῶν πυρῶν] Illud τὸ ex *Big. Samb.* & *Vat.*

c Προσκυνεῖν αὐτὸ,] Προσκυνεῖν αὐτῷ Phrasi Athenarum Christianarum *Basil. Gen. Hen.* & *Busb.* BERN.

d Αὐτὸ,] Ita *Big. Samb. Casl.* & *Vat.* αὐτῷ *Hen. Busb. Basil.* & *G.* Verba sequentia in *MSS.* conservata, καθάπερ οἱ δοῦλοι τοὺς δεσπότας. οἱ δὲ, συνέντες ἰσχὺν αὐτῷ, omiserunt *Basil.* & *G.*

e Ὡς ἀγνοήσαντι] Ita *Big.* & *Samb.* & *Vat.* in *ceteris*, ὡς ἀγνοοῦσιν τὸ ὄναρ αὐτοῖς.

f Εἰς τέλος παρελθεῖν] Ita *Big.* & *Samb.* αὐτῷ παρελθεῖν εἰς τέλος ὧν ὑπ. *Basil.* & *G.* εἰς τέλος αὐτῶν παρελθεῖν ὧν ὑπ. *Vat.*

g Τῷ δὲ παρ' αὐτῶν] Ita *Big.* & *Samb.* τῷ δ' ἐπ' αὐτῷ *Basil.* & *G.* τῷ δὲ παρ' αὐτοῖς *Ph. Vat.*

h Καὶ τοὺς λοιποὺς ἀστέρας.] Accipite Josephi breviaria *Hen.* & *Busb.* εἶδε καὶ δευτέραν ὄψιν τὸ ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἕνδεκα τῶν ἀδελφῶν ἐπιπέμπει τῷ Ἰωσήπῳ. τὸ ἥλιον ἔδοξε σὺν τῇ σελήνῃ, καὶ τοὺς λοιποὺς ἀστέρας ἐπὶ τὴν γῆν ἐλθεῖν, καὶ προσκυνεῖν αὐτόν. ταύτην τὴν ὄψιν τῷ πατρὶ καὶ τῶν ἀδελφῶν τυχόντων διεσάφησε, τί σημαίνει φράσαι θαρραλέως. ὁ δὲ εὐδαιμονίαν τῷ παιδὶ καταγγέλλει· καὶ καιρὸν ἥξειν, καθ' ὃν αὐτὸν ὑπό τε γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν ἴσεσθαι τίμιον καὶ προσκυνήσεως ἄξιον. τὴν μὲν σελήνην καὶ τὸν ἥλιον μητέρα καὶ πατέρα, τοὺς δὲ ἀστέρας τοῖς ἀδελφοῖς εἰκάζων. Illa hucusque. Paria habet delibator harum historiarum Zonaras, τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην, καὶ τοὺς λοιποὺς τῶν ἀστέρων προσκυνεῖν ἐδόκει αὐτῷ. ταύτας τὰς ὄψεις τῷ πατρὶ διηγεῖται, παρόντων καὶ τῶν συγγενῶν, τὸν ἥλιον ἐζητεῖ μαθεῖν. ὁ δὲ εὐδαιμονίαν καταγγέλλει τῷ παιδὶ· καὶ καιρὸν ἥξειν, καθ' ὃν ὑπό τε γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν τιμηθήσεσθαι καὶ προσκυνηθήσεσθαι. Habuit autem Josephus ante suos oculos βίον πολιτικὸν Philonis, ubi hæc legis: ὁ δὲ Ἰωσὴφ ὠδὴν ὑποδύεται, ὀλίγας ὑστερον ἡμέρας ὀναρ ἰδὼν ἕτερον καταπληκτικώτερον τοῦ πρώτου, τοῖς ἀδελφοῖς ἀνέφερεν. ὥδευε γὰρ ἥλιος καὶ σελήνη καὶ ἕνδεκα ἀστέρες ἥκοντας προσκυνεῖν αὐτόν, ὡς τὸν πατέρα θαυμάσαντα τὸ γεγονὸς, συναποθέσθαι τῇ διανοίᾳ, ταπεινούμενον καὶ σκοπούμενον τὸ ἰσόρροπον. Mox ille Philosophus ἀλλὰ μὲν γὰρ ἥλιος ὁ πατήρ, ἀλλὰ δὲ σελήνη τὴν μητέρα· ἀλλὰ δὲ τοὺς ἀστέρων τοὺς ἀδελφοὺς λέγεσθαι ἔοικεν. BERN. Sic in omnibus *MSS.* καὶ τοὺς ἀστέρας τοὺς λοιποὺς *Basil* & *G.* Paria cum *Zonara* habent *Busb.* & *Hen.* quem videsis p. 16. *Edit. Basil.*

i Παρρησιάζεται.] Ita cum *Vat.* in *aliis* θαρραλέως.

k Ἥσθη τῷ ὀνείρατι·] Ita *Basil. G.* & *Vat.* ὁ δὲ ἡσθεὶς *Big. Samb. Casl.* & *Vet. Interpr.*

l Τῷ παιδὶ] Τῶν παιδίων *Vat.*

m Καταγγέλλει,] Sic, ut amat *Josephus*, in *Big. Samb.* & *Vat.* καταγγέλλει *Hen.* & *Busb.* καταγγέλλειν *Editionum* par.

n Θεοῦ δόντος,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* Θεοῦ ζώντος in *Editis.*

o Τίμιον] Sic in *MSS.* τιμᾶν καὶ πρ. *Basil.* & *G.*

p Ἄλλην ἰσχὺν ἐπιθέντος,] Vocem ἄλλην restituimus ex *MSS.*

q Καὶ γὰρ τούτους] Iterum ex *MSS.* in *Editis* τοὺς τούτους ἕνδεκα εἶναι, καθάπερ τοὺς ἀστέρας.

r Τοὺς δὲ ἀδελφοὺς] Ita *MSS.* τοὺς ἀδελφοὺς *Basil.* & *G.*

s Ἕξειν,] Ita *Big.* & *Vet. Interpr.* ἔχειν *reliqui* omnes.

t Ὡς τῆς ἡμέσεως] Illud ὡς ex *MSS.*

u Ἐσομένους·] Ἐσομένοις, ἀνελεῖν ὡρμ. *Samb.* & *Epiphan.*

lum interimere in animum induxerunt. Cumque hoc consilium ratum habuissent, frumentis jam collectis, Sicima profecti (nam regio est pecoribus alendis optima & pascuis percommoda) illic greges curarunt, patrem non præmonentes quod istic abituri essent. Ille vero, quod hoc nesciret, & nemo ad eum à gregibus adveniret, qui certi aliquid de filiis nunciare potuit, tristi & solicito animo rem agitans, illisque valde metuens, mittit Josephum ad greges cogniturum de fratribus, & quid agant renunciaturum.

εφάκιον. καὶ ταύτῃ κυρώσαντες τὴν βουλήν, [x] ἐπὶ τὰ τῆς συγκομιδῆς αὐτοῖς πέρας εἶχεν, ὅπῃ Σικίμων τραπέντες· χώρα δ' ἐστὶν αὕτη βόσκειν ἀγαθὴ θρέμματα, καὶ νομὰς ἐκτρέφειν· αὐτόθι τ' πιμνίων [y] ἐπεμελοῦντο, μὴ προδηλώσαντες τῷ πατρὶ τὴν ἐκεῖσε ἄφιξιν. ὁ δ' ὑπὸ τῆς ἀγνοίας, καὶ δ' μηδὲ ὑπὸ τ' πιμνίων πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαί τινα [z] τ' περὶ τ' παίδων αὐτῷ τ' ἀληθὲς σημήνειν δυνάμενον, [a] σκυθρωπότερον τὴν περὶ αὐτῶν ὑφόνοιαν λαμβάνων, καὶ περιδεὴς ὢν, πέμπει τ' Ἰώσηπον εἰς τὰ πόιμνια μαθησόμενον τὰ περὶ τ' ἀδελφῶν, καὶ τί πράττοιεν σημανοῦντα.

CAP. III.

Quomodo Josephus à fratribus, quod ejus odio flagrarent, in Ægyptum venditus, & clarus ibi factus & illustris, fratres in sua potestate habuit.

ILli autem, ut fratrem ad se venientem conspexerunt, gavisi sunt, non quasi ob adventum familiaris *alicujus* & à patre missi, sed tanquam inimici, & in manus suas Dei voluntate traditi: ac confestim, & ne occasionem ex manibus elabi sinant, ad illum perimendum sese expediunt. Rubenus vero, inter istos natu maximus, cum eos ita se habere vidisset, superque ea re consentientes, tentabat *eorum impetum* continere: ostendens facinus fore audacissimum simul ac sceleratissimum. Ut nefarium quidem & Deo visum iri, & hominibus flagitiosum, etiam non consanguinei cædem perpetrare; multo autem sceleratius fratris necis reos deprehendi; quo sublato etiam in patrem redundaret injuria, materque in luctum & orbitatem, non ex lege mortalitatis illatam, conjiceretur. Igitur ut ipsos reveriti, reputantesque secum quantum perpessuri essent, filio cum optimo tum natu minimo eis erepto, incœpto desisterent tam audaci, obsecrabat; etiam præ timore Dei, qui spectator ac testis foret consilii contra fratrem initi. Si quidem à facinore abstinerent, fore ut *Deus* illos amaret, ad pœnitentiam sanamque mentem adductos: sin pergerent ad opus, nullas esse pœnas quas ab eis ob fratris cædem non repeteret; ut qui providentiam ejus ubique præsentem violassent, cui nihil latere potest, sive in solitudine peragatur, sive in urbium frequentia. Ubicunque enim est homo, existimandum ibi Deum quoque adesse. Quin & propriam conscientiam, si hoc ipsum patrare auderent, sibimet adversaturam esse ajebat: quam nemo potest fugere, sive bonam conservare studeat, sive talem nactus fuerit, qualis ipsos infectatura est, si fratrem interfecerint. Insuper autem hæc prædictis adjiciebat, nefas esse cuiquam fratrem, licet injustum, interimere: satius vero esse ita amicos non ulcisci & persequi, si quid peccasse videantur. Josephum vero, qui nequaquam malignus in ipsos exstiterit, occiderent: cujus ætas

Pro fratre apud cæteros intercedit Rubelus, oratione pia ac facunda.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς [b] Ἰώσηπος, ἔτως εἰς Αἴγυπτον πραθεὶς ὑπὸ τ' ἀδελφῶν διὰ τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, καὶ γνώμενος ἔπισημος ἐκεῖ καὶ λαμπρὸς τὸς ἀδελφὸς ἔσχεν ὑποχείρους.

Οἱ δ', ὡς τ' ἀδελφὸν ὡς εἶδον πρὸς αὐτὸς ἀφιγμένον, ἤσθησαν μὲν, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐπ' οἰκείᾳ παρουσίᾳ, καὶ παρὸς ἀπεσταλκότος, ἀλλ' ὡς ἐπ' ἐχθρῷ, καὶ τ' χερσὶν αὐτῶν κατὰ θείαν βούλησιν παραδεδοκότος· ἀναιρεῖν τε ἤδη, [c] καὶ μὴ τ' ἐν ποσὶν ὑπερβαλέσθαι καιρὸν, [d] ὠρμήκεσαν. [e] ἔτω δ' αὐτὸς Ῥουβηλος ὁρῶν ἔχοντας ὁ πρεσβύτατος αὐτῶν, καὶ πρὸς τὴν πρᾶξιν [f] ὠμονοηκότας, ἐπεῖχε κατέχειν· ὑποδεικνὺς τὸ μέγεθος τ' τολμήματος, [g] καὶ τὸ ἀπ' αὐτᾶ μῦσος. ὡς πονηρὸν μὲν καὶ Θεῷ, καὶ ἀνθρώποις ἀνόσιον δοκοῦν, καὶ τὸ μὴ συγγενοῦς ἀνθρώπου χειρεργῆσαι φόνον, πολὺ μέντοι μιαρώτερον τὸ σφαγὴν ἀδελφοῦ δράσαντας ὀφθῆναι, ᾧ [h] πατήρ τε ἀνωρυγμένῳ σπαραδικεῖται, καὶ μήτηρ εἰς πένθος καὶ παιδὸς ἀποστέρησιν, ὃ κατ' ἀνθρώπινον [i] γινομένου νόμον, συγκαταστάσῃ. [k] τέτων δ' οὐ αὐτῶν αἰδῶ λαβόντας, καὶ τῷ λογισμῷ τί καὶ πείσονται πεθνηκότος αὐτοῖς παιδὸς ἀγαθοῦ καὶ νεωτάτου θεραθέντος, ἀποχέσθαι τ' τολμήματος παρεκάλει, καὶ τ' Θεὸν δείσαντας, [l] ὃς θεατὴς ἅμα καὶ μάρτυς ἤδη καὶ τ' βουλῆς αὐτῶν τ' [m] ὅπῃ τ' ἀδελφὸν γεγυμνένης. ἀποστάντας τ' μὲν πράξεως ἀγαπᾶν, μετανοίᾳ καὶ τῷ σωφρονεῖν εἰξαντας· προελθόντας δ' ὅπῃ τύργον σὺκ ἔστιν ἰὼν σὺκ [n] εἰσπρᾴξαιτο τ' ἀδελφοκτονίας δίκλω, [o] μιάναντας αὐτὸ τὸ παντοχοῦ παρεῖσαν θεόνοιαν, καὶ μήτε τ' ἐπ' ἐρημίαις πραττομένων ὑστερεῖσαν, μήτε τ' κατὰ τὰς πόλεις. [p] ὅπου γὰρ ἂν ἄνθρωπος ᾖ, χρὴ δοκεῖν ἐνταῦθα παρεῖναι καὶ τ' Θεόν. τό τε σωφρονοῦντος αὐτοῖς τὸ ἴδιον ἔχειν ἐχθρὸν ὅπῃ τοῖς τολμηθεῖσιν ἔλεγεν· ὃ μήτε τοῖς ἀγαθὸν αὐτὸ ἔχουσι, μήτε τοιοῦτον ὁποῖον αὐτοῖς συνοικοῦσι τ' ἀδελφὸν ἀνελοῦσιν, ἐστὶν [q] ἀποδρᾶσαι. προστιθεὶς δ' καὶ ταῦτα τοῖς προειρημένοις, ὡς ἀδελφὸν οὐδὲ ἀδικήσαντας κτείνειν ὅσιον· καλὸν δ' καὶ τὸ μὴ μνησικακεῖν τοῖς ἔτω φίλοις, ὑπὲρ ὧν [r] ἁμαρτάνειν ἔδοξαν. Ἰώσηπον δ' οὐδὲ πονηρὸν εἰς αὐτὸς γεγυμνένον [s] διαφθερεῖσιν· ᾧ [t] καὶ τὸ τῆς ἡλικίας ἀθενὲς ἔλεον μᾶλλον καὶ τὸν [v] παρ'

[x] Επὶ τὰ τ' συγκομιδῆς] Ita in *MSS.* ἐπειδὴ τ' συγκομιδῆς αὐτοῖς πέρας ἔχειν, ἐπὶ Σικιμῶνι *Basil.* & *G.*

[y] Επιμελοῦντο,] Ita *Big.* & *Samb.* ἐπιμελῶν) *Vat.* ἐπεμέλων *Basil.* & *G.*

[z] Τῶν περὶ τ' παίδων] Sic *Big.* & *Samb.* τ' περὶ τ' παίδων *Allii.*

[a] Σκυθρωπότερον] Σκυθρωπολέρον *Vat.*

[b] Ἰώσηπος,] Hypothesin paulo breviorem habet *Busb.* περὶ τ' παθῶς τὰς ἐμπόρους Ἀραβίας πράσεως Ἰωσήφ.

[c] Καὶ μὴ τ'] Καὶ μὰ τ' σὺ ποσὶν ὑπερβαλέσθαι *Vat.*

[d] Ωρμήκεσαν.] Ὡρμησαν *Hen. Busb.* & *J. Zonaras:* at perfecto tempore Josephus. Mox ἔτως δ' *Samb* correcte. BERN.

[e] Οὕτω δ' αὐτὸς] Οὕτως δ' αὐτὸς *Samb.*

[f] Ωμονοηκότας,] Ita *Big.* & *Samb* ὁμοιοηκότας *alii.*

[g] Καὶ τὸ ἀπ' αὐτᾶ μῦσος.] Sic in *Big.* & *Samb.* quibus etiam convenit *Vet. Interpr.* το ἐπ' αὐτῷ μῖσος in aliis *MSS.* & *Editis.* Hisce similia retulit *Philo*, p. 528. B. ἐπὶ τοσῦτον πονηρὸν ἐργὸς &c.

[h] Πατὴρ τε ἀνωρυγμένῳ] Πατὴρ γὰρ ἀν. *Vat.*

[i] Γινομένου νόμου,] Ita *Basil. G.* & *Epiphan.* Γινόμενα *Big.* & *Samb.* Γινόμενα *Vat.*

[k] Τέτων δ' οὐ] Τέτων τε οὐ *Vat.*

[l] Ος θεατὴς] Ita *Big.* & *Samb.* ὡς θεατὴς in *reliquis.* ὡς θεατὴς ἅμα καὶ μαρ ut corrigit *T. Faber*, in Epp. Crit. l. 2. Ep. 68. mox idem sine necessitate ἀποσάντων ῥᾳ̃ &c. dein εἰξάντων. iterumque infeliciori conjectura, σὺκ ἔστιν ἰὼν σὺκ εἰσπρᾴξηται τ. ἀ. δίκλω, μὰ δεδιότας αὐτό. BERN. & HUDS.

[m] Επὶ τ' ἀδελφὸν] Επὶ τῷ ἀδελφῷ *Vat.* & mox ἀγαπήσᾳ.

[n] Εἰσπρᾴξαιτο] Ita *Samb.* & *Vat.* εἰσπρᾴξηται *Basil.* & *G.* εἰσπρᾴξαιτο *Big. Casl.* & *Epiphan.*

[o] Μιάναντας] Sic *Big. Casl.* & *Vat.* μέναντας *Basil.* & *G.*

[p] Οπου γὰρ] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ὅπου γὰρ ἀνθρωπος ἂν ᾖ in *aliis.*

[q] Αποδρᾶσαι.] Ex *Big.* & *Casl.* ἀπορᾶσαι *Samb. Vat. Basil.* & *G.*

[r] Ἁμαρτάνειν ἔδοξαν] Ita *Big. Casl.* & *Vat.* ἁμαρτεῖν ἐδόκουν *Basil.* & *G.*

[s] Διαφθερεῖσιν·] Διαφθείρουσι optimo temporum *Basil.* & *Gen.* Scripsit vero Josephus διαφθερᾶσι, *Big.* & *Samb.* adprobantibus. BERN. Sic *Big. Samb.* & *Vat.* διαφθείρουσιν in *Editis.*

[t] Καὶ τὸ τ' ἡλικίας] Illud καὶ ex *MSS.*

[v] Παρ'

[v] παρ' αὐτῶν ἐρανίζεται κηδεμονίαν. ἡ τε αἰτία τῆς ἀναιρέσεως πολὺ [x] χείρω τὴν πρᾶξιν αὐτῶν ποιῆσι· λέγε φθόνον [y] τ' τε ἐσομένων ἀγαθῶν αὐτῷ & ζῆν ἐξαγαγεῖν διεγνωκότων, [z] ὧν τὸ ἴσον [a] ἀπολαύσεσι κοινωνοῦντες αὐτῷ [b] τῆς μετουσίας, οὐκ ἀλλοτρίων ὄντων ἀλλ' οἰκείων. ἴδια γὰρ [c] ἐᾶν αὐτῶν ὑπολαμβάνειν, ὅσα Θεὸς Ιωσήπῳ δώσει· προσήκειν οὖν τὴν ὀργὴν [d] κ' λέγε τοῦτο αὐτὸς καλῶς ἔχειν χαλεπωτέραν ἑστῶσαν νομίζειν, εἰ τ' ὑπ' [e] αὐτοῦ & Θεοῦ κεκριμένον τ' ἐλπιζομένων ἀγαθῶν ἄξιον ἀποκτείναντες, ἀφαιρήσονται τὸν Θεὸν ᾧ τοῦτο [f] χαρίσεται.

β'. Καὶ ὁ μὲν Ρουβηλος ταῦτα λέγων, κ' πρὸς τούτοις ἔτι πλείω κ' δεόμενος, ἐπῆρτο [g] τ' ἀδελφοκτονίας αὐτὸς ἀποτρέψαι. ἐπεὶ δ' εἶδεν μετριωτέρους ὑπὸ τ' λόγων ἐωθεν γεγενημένους, ἀλλὰ παραδόντας ὅτι τὴν ἀναίρεσιν, [h] συνεβούλευε τὸ κακὸν αὐτοῖς ὀλιγωρότερον ποιῆσαι τῷ τρόπῳ τ' ἀναιρέσεως. καὶ γὰρ [i] ἀμυνομένους παρήνεσε τὸ πρῶτον, πείθειν [k] λέγων αὐτούς. ἐπεὶ δ' ἐκράτησεν ὡς τ' ἀνελεῖν τ' ἀδελφὸν, οὐκ ἔσεσθαι σφόδρα κακὸς οἷς νῦν φρονεῖ πεφθένας [l] ἔλεγεν. ἐν γὰρ τούτοις εἶναι καὶ τὸ ἔργον, ἐφ' ὃ παρεύδουσιν· ὁ μέντοι πιθέσθαι, ἀλλ' ὡς ἐν ἀπόροις κυφότερον· ἠξίει γὰρ αὐτοὺς αὐτόχειρας μὲν μὴ χωρεῖσθαι τοῦ ἀδελφοῦ· ῥίψαντας δ' εἰς τ' φρέαρ κείμενον λάκκον ἕτως ἀποθνήσκειν ἐᾶσαι, [m] καὶ τό γε μιαιφονῆσαι τὰς χεῖρας αὐτοὺς κερδαίνειν. συναινεσάντων δὲ τούτοις τ' νεανίσκων, φθάσαντα Ρουβηλος τὸ μειράκιον καὶ καλοῦντα σκιρτῆσαι εἰς τ' λάκκον· καὶ γὰρ ἱκανῶς ὑδατῶδες ἦν· καὶ ὁ μὲν, τοῦτο ποιήσας, ἀπῆλλαττετο κ' ζήτησιν χωρίων πρὸς νομὰς ἐπιτηδείων.

γ'. Ιούδας δ', καὶ αὐτὸς ὢν τ' Ιακώβου παίδων, ἐμπόρους ἰδὼν Αραβας & Ισμαηλιτῶν γένους, ἀρώματα καὶ Σύρεα φορτία κομίζοντας [n] Αἰγυπτίοις ἐκ τ' Γαλαδηνῆς, μὴ τὸν ἀναχώρησιν τὸν [o] Ρουβήλου τοῖς ἀδελφοῖς συμβουλεύσειν ἀνιμήσασι τ' Ιώσηπον ἀπεμπολῆσαι τοῖς Αραψίν· ἐκεῖνόν τε γὰρ ὅτι πορρωτάτω γενόμενον, [p] κἂν τεθνήξεσθαι πρὸς τοῖς ξένοις, αὐτούς τε & μιάσματος οὕτως ἀπαλλαγήσεσθαι. δόξαν οὖν τοῦτο, τοῖς ἐμπόροις ἀποδίδοσθαι τ' Ιώσηπον ἀνελκύσαντες ἐκ & λάκκου μνῶν εἴκοσιν,

tenera miſericordiam potius commoveret, curamque ab iis & tutelam impetraret. Cauſa etiam cædis plurimum auget facti hujus indignitatem, quod ob invidiam futuræ ejus felicitatis viam ei adimere ſtatuerint, qua ex æquo fruituri erant conſortionem cum illo habentes ſociabilem, utpote qui non alieni eſſent ſed cognatione conjuncti. Debere enim exiſtimare ipſorum eſſe quicquid Joſepho largietur Deus: ac proinde par eſſe ut cogitarent, iracundiam *cœleſtem* gravius illis incubituram, ſi eum perimendo, qui ab ipſo Deo omni bona fortuna dignus eſt habitus, hunc ipſum Deo auferrent, quem tanta cumulaturus eſt felicitate.

2. Ac Rubelus quidem hæc dicens, prætereaque pluribus etiam *illos* obſecrans, conabatur eos à fratricidio abſterrere. Poſtquam autem ipſos nihilo placatiores factos viderat, ſed in eo eſſe ut ad cædem properarent; conſilium dedit ut ſaltem necis modo malum paululum mitigarent. Ultionem etenim meditantes primum admonuit, ut oratione flecterentur. Cum vero prævaluiſſent ut fratrem tollerent, dicebat fore ut leviori peccato tenerentur, ſi in iis ad quæ jam hortatur ſibimet pareant. Sic enim finem ſuum, ad quem feſtinant, conſequuturos eſſe; ſed alio modo, ac (ut in dubiis *licet conjicere*) minus odioſo. Nam obteſtatus eſt ipſos, ne ſuas ipſi manus fratri injicerent, ſed in proximum puteum conjectum illic emori ſinerent, atque ita * pollutas manus lucrifacerent. Cum autem hiſce aſſenſum dediſſent juvenes, Rubelus, puerum abducens & fune religans, leniter eum in puteum demiſit; erat enim bene ſiccus. Et ille quidem, hoc facto, abiit paſcua commoda quæſiturus.

Joſephus in lacum ſiccum demittitur, ſuadente Rubelo.

3. Judas autem, qui & ipſe unus è Jacobi filiis, conſpicatus mercatores Arabas generis Iſmaëlitici, aromata & Syras merces deferentes ad Ægyptios è terra Galadena, poſt diſceſſum Rubeli conſilium dedit fratribus, ut Joſephum extrahentes venderent eum Arabibus. Nam etiamſi & illum, quam longiſſime ablegatum, apud exteros mori contigerit, fore tamen ut hoc pacto ſemet ſceleris puros conſervarent. Hoc igitur cum placuiſſet conſilium, Joſephum ex puteo receptum vi-

Viginti denum minis venditur Iſmaëlitis, annos habens XVII. Gen. c. 37.

[v] Παρ' αὐτῶν ἐρανίζε] Ita ex Epiphanio correxi, pro παρ' ὑμῶν αὐτῶν librorum Græcorum, quot verſare mihi adhuc licuit. Schotano placet ἀπ' ἡμῶν αὐτῶν. Attamen tota hæc oratio in perſonis tertiis occupatur. Mox *Big.* κηδευίαν ſyllabis quatuor, abſque exemplo. BERN. Ita *Vet. Interpr.* correxit *Bernardus* pro παρ' ὑμῶν αὐτῶν librorum Græcorum, quot verſare mihi adhuc licuit.

[x] Χείρω] Ex *MSS.* quod Αὐλικώτερον *Editorum* χείρονα.

[y] Τῶν τε ἰσομοίρων ἀγαθῶν] Ita *Big.* & *Samb.* τ' ἰσομ. *aliis.*

[z] Ων τὸ ἴσον] Ων κ' τὸ ἴσον *Vat.*

[a] Απολαύσεσι] Απολαύσει *Samb.* & *Caſ.*

[b] Τῆς μετουσίας,] Ita *Libri* omnes *Gr.* pariterque *communione* in *Latinis.* Locutio illa πλεονάζ. ut *ſociabilis conſortio* apud *Livium.* κοινωνίας reponit *T. Faber.* BERN. & HUDS.

[c] Ην αὐτῶν] Εἶναι *Big.*

[d] Καὶ λέγε τοῦτο] Ita *Big.* & *Samb.* κ' λέγε τοῦτο τὸ *Caſ.* κ' δι' αὐτὸ τὸ αὐτοὺς *Vat.* κ' λέγε τὸ καλῶς &c. *Baſ.* & *G.*

[e] Αὐτοῦ & Θεοῦ] Illa & Θεοῦ ex *MSS.*

[f] Χαρίσεται.] Χαρίσεται) *Big.* non male. Sæpius autem legimus ejuſmodi parencliſes in hoc Scriptore, quas Athenæ quidem neutiquam damnarent. Alii omnes χαρίσηται). BERN. Ita *Big.* & *Vat.* χαρίσηται) in *reliquis.*

[g] Τῆς ἀδελφοκτονίας] Sic *Samb.* & *Vat.* τοῖς τ' ἀδ. *cæteri.*

[h] Συνεβούλευε] Συνεβούλευσε *Vat.* ut habetur mox infra, v. 32. συνεβούλευσε *Hen.*

[i] Αμυνομένους] Αμυνόμενον malit *Heraldus*, Digreſſionum l. 2. c. 8.

[k] Λέγων αὐτούς.] Faber λόγοις αὐτοῦ, phraſi Joſephi ita violata. Inſtanter etenim ibidem ſignificat modus πειθῆσαι, ritu Attico. BERN. Θέλων αὐτοὺς *Heraldus*, λόγοις αὐτῶν legendum eſſe contendit *T. Faber.* phraſi *Joſephi* (ut inquit *Bernardus*) ita violata. Inſtanter etenim ibidem ſignificat modus πειθῆσαι, ritu Attico. Simile quid habet *Joſephus*, p. 23. v. 29.

[l] Ελεγεν.] Vox ἔλεγεν ex *MSS.* nam abfuit *Baſ.* & *G.*

[m] Καὶ τό γε μιαιφονῆσαι] Latine diceres, *pollutas manus lucrifacere*, quod eſt *fratricidii crimen evitare*: aut phraſi Orientis, יד אל תשלח בו, Gen. c. 27. 22. Senſum illum obtinuiſſe dictionem Græcam nos docet D. Lucas ejus ævi Scriptor: κερδῆσαι ὕβριν habet iſte in Actis ſacris. Non placet itaque manus *Big.* aut *Samb.* hoc in loco. κ' τό γε μὴ μιαιφονῆσαι τὰς χεῖρας αὐτοὺς κερδαίνειν. Tantidem narrat & Philo, ὁ πρεσβύτατος περὶ μὲ ἐφάψασθαι & μιάσματος, ἀλλ' αὐτὸς μόνον εἰς ὀδὸν τ' ὀρυγμάτων ῥίψαι. —— συναινεσάντων δ', ὁ μὲ πρεσβύτερος ἀναζεῖ· οἱ δ' ἀς πολέμιοι συμβαίνοντες, ἅπασαν ἀπαμείχετο τὴν ἐπιβουλὴν· κ' τ' μὲ καθιμῶσιν εἰς βαθεῖς βόθρους. Quin ex hoc potius Judæo Johannes Zonaras, ῥᾳδίως δ' συνεβούλευε, μὴ αὐτόχειρας ἡμᾶς & ἀδελφοῦ· ἀλλ' εἰς τ' ἀχρειόμβρον λάκκον ῥίψαι αὐτόν, ἵνα ἀπόθανὴ οἷον, κ' ἕτω μετριώτερον ἴσως τὸ κακὸν. συναινεσάντων δ' τῷ λόγῳ τ' νεανίσκων, λαβὼν ὁ ῥουβὴλ τὸ μειράκιον, ἡρέμα καθίμησεν εἰς τ' λάκκον. BERN. Καὶ τόγε μὴ μιαιφονῆσαι *Big Samb.* & *Vat.* Vide *Philonem* p. 528. ex quo ſua hauſiſſe videtur *Zonaras*, p. 16.

[n] Αἰγυπτίοις] Εἰς Αἴγυπτον *Baſ.* & *Gen.* ex verſione τ' ο'. Pariter de illo facinore Philo, ἐκείνη δ' τῇ ἡμέρᾳ κτ' τινα συνήθειαν ἔμποροί τινες ἀδοιπόρουν τ' ἔθνος ἐχόντων ἀπ' ἀραβίας εἰς αἴγυπτον κομίζοντι φόρτον· οἷς ἀνελκύσαντες τ' ἀδελφὸν πιπράσκουσιν, ἡγησάμενοι τὴν γνώμην & καθ' ἡλικίαν τελέσειν. Paulo etiam diverſus ab his Artapanus, παρεδόμενον δ' ἰωσὴφ, ait, τὸν τ' ἀδελφῶν ἐπισύστασιν, δεηθῆναι τ' ἀσυγγενῶν ἀραβων εἰς τὴν αἴγυπτον αὐτὸν ἀγαγόμενοι· τὸν δ' τὸ σύστημα ποιῆσαι· εἶναι γὰρ τοὺς ἀράβων βασιλεῖς ἀπογόνους ἰσραὴλ, ἡμᾶς & ἀδελφούς. BERN. Ita in *MSS.* εἰς Αἴγυπτον *Baſ.* & *G.* ex verſione LXX. Pariter de illo facinore *Philo*, p. 528. Paulo etiam diverſus ab his *Artapanus* apud *Euſeb.* in Præp. Evangel. p. 429.

[o] Ρουβήλου] *Al.* & Ρουβήλ.

[p] Κἂν τεθνήξεσθαι] Mox δόξαν οὖν ὕτω fruſtra *Busb.* & *Hen.* tum etiam ἀποδιδόναι pro ἀποδίδοσθαι). *Zonaras* vero, κ' δόξαν τοῦτο, τοῖς ἐμπόροις αὐτὸν ἀποδίδοσθαι) μνῶν εἴκοσι, ἐτῶν ἐπικαίδεκα γενόμενα. BERN. Ita ex *MSS.* in *Editis* κἀντεθνήξεσθαι τοῖς ξένοις, ἑαυτούς τε.

* *Pollutas manus lucrifacerent.*] Quod eſt, *fratricidii crimen evitare.* Sic κερδῆσαι ὕβριν in *Act. Apoſtol.*

viginti minis vendunt mercatoribus, annos septendecim natum. Rubelus autem, nocte ad puteum veniens, insciis fratribus Josephum servare secum statuit. Ac dum inclamanti non responderet, ille, suspicatus post discessum suum interemptum esse, fratres incusabat. Cum vero rem gestam ei enarrassent, lugere desiit.

Rubeli pietas.

Tunica Josephi tanquam discerpti affligunt animum Jacobi cruentantque ingratissimi filii.

4. Ut primum vero hæc in Josephum à fratribus perpetrata essent, consultare cœperunt quid demum agerent; ut patris suspicionem evitare possent. Placuit igitur tunicam, qua quidem indutus Josephus ad eos venerat, (nam ipsam ei demisso in puteum detraxerant) discerptam sanguine hircino fœdare; atque ita patri allatam ostendere, ut ei videretur *filius* à feris devoratus. Atque hoc facto venerunt ad senem, cum jam aliquid de filio resciviſſet. Ajebant autem Josephum quidem neque vidisse se, neque scire quid illi evenerit, tunicam tamen istam cruentatam & laceram invenisse. unde & illis crevit suspicio, belluarum incursu mortem oppetiisse; si ea indutus domo exiverit. Jacobus autem cum exiguam spem habuisset, fore scilicet ut aliquo captivus abduceretur puer, ab hac quidem cogitatione discessit. At manifestum necis indicium tunicam ratus (agnoscebat enim eam esse qua indutum ad fratres miserat) postea ita se habuit, adolescentem lugendo, quasi interiisset. Atque tam male erat illi, ac si unius pater exstitisset, & aliorum consolatione privatus; etiam, priusquam cum fratribus colloqueretur, Josephum à feris discerptum periisse conjiciens. Sedebat autem sacco amictus & dolore oppressus, ut neque filii consolando quicquam proficerent, neque ipse luctum lassitudine remitteret.

ἑπτακαίδεκα ἐτῶν γεγονότα. Ῥοῦβηλος δ', νύκτωρ ἐπὶ τ λάκκον ἐλθὼν, σῶσαι τὸς ἀδελφὸς λαθὼν τ Ἰώσηπον ἐγνώκει. καὶ ὡς ἀναβοῶντι μὴ ὑπήκουσε· δείσας μὴ ἐφθάρκασιν αὐτὸν μ τ τὼ ἀναχώρησιν αὐτ, κατεμέμφετο τὸς ἀδελφός. τ δ' τὸ πραχθὲν αὐτῷ φρασάντων, παύεται δ πένθος [q] Ῥοῦβηλος.

δ'. Ὡς δ' ταῦτα τοῖς τ Ἰώσηπον τοῖς ἀδελφοῖς ἐπέπρακτο· τί πεισάντες ἂν ἔξω τῆς ὑπονοίας τὸν τῷ πατρὶ γνῆσιον ἐζήτουν. καὶ δὴ τ χιτωνίσκον, ὃν ἀφῖκτο μὲν πρὸς αὐτὸς ὁ Ἰώσηπος ἐνδεδυμένος, πρεμηρήκεσαν δ' αὐτὸν ὅτε καθεῖσαν εἰς τ λάκκον· ἔδοξεν αὐτοῖς ἀφαιματοράξασιν αἵματι [r] τράγων μολυῦαι· καὶ τῷ πατρὶ δεῖξαι φέρονσας, ὡς ἂν ὑπὸ θηρίων αὐτὸ φανεὶη διεφθαρμένος. καὶ τοῦτο ποιήσαντες, ἦκον πρὸς τ πρεσβύτην, ἤδη τ περὶ τ υἱὸν εἰς γνῶσιν [s] ἀφιγμένων. ἔλεγον δ' τ μὲν Ἰώσηπον ὅτ' ἰδεῖν, [t] ἔθ' ἥ κέχρηται συμφορᾷ μεμαθηκέναι· χιτῶνα δ' τοῦτον εὑρεῖν ἡμαγμένον καὶ λελακισμένον. ὅθεν αὐτοῖς ὑπονοιαν εἶναι, πρεπεσόντα θηρίοις αὐτὸν ἀπολωλέναι, εἴγε τοῦτον ἐνδεδυμένος οἴκοθεν ἐξῆλθ. Ἰάκωβος δ' ὅπι κυφοτέραις ὢν ἐλπίσιν, ὡς ἠνδραποδισμένου δῆθεν αὐτῷ καὶ παιδὸς, τοῦτον μὲν ἀφίησι τ λογισμόν. πίσιν δ' αὐτὸ τ πλοὐτῆς ἐναργῆ τ χιτῶνα ὑπολαβών· καὶ γὰ ἐγνώρισεν ὡς ἐκεῖνον αὐτὸν ἐνδεδυμένον ἐκπέμψαι πρὸς τὸς ἀδελφός· ὡς ὅπι νεκρῷ τὸ λοιπὸν ἄτως διέκειτο ὅπι τῷ μειρακίῳ πενθῶν. καὶ ὡς ἑνὸς πατὴρ ὢν, καὶ τ ἐξ ἄλλων [v] πολυμυθίας ἐστερημένος, ἄτως ἰῷ πρὸς τῷ κακῷ, πρὶν ἢ τοῖς ἀδελφοῖς συμβαλεῖν, εἰκάζων ὑπὸ θηρίων Ἰώσηπον ἀφανῆ γεγονέναι. ἐκαθέζετο δ' [x] σακκίον ἐξαψάμενος καὶ τῇ λύπῃ βαρὺς, ὡς [y] μήτε ὑπὸ παίδων παρηγορούντων αὐτῶν ῥᾴονα γνέσθαι, μήτε κάμνοντα τοῖς πόνοις ἀπαγορεύειν.

CAP. IV.

Insignis Josephi continentia.

ΚΕΦ. δ'.

Τῆς Ἰωσήπου ἁγνείας τὸ ἐπιφανές.

Domus Petephrena procurator Josephus. Gen. c. 39.

JOsephum autem venditum à mercatoribus cum emisset Petephres, vir Ægyptius, qui Pharaothis regis coquis præerat, *eum* summo in honore habuit. Nam & disciplinis liberalibus eum instituendum curavit, & victu meliore, quam pro servili conditione, uti permisit, eumque suæ domui præfecit. Is vero hisce fruebatur, non tamen virtutem, qua præditus erat, propter hanc *sui status* mutationem deseruit: sed ostendit prudentiam difficillima quæque in vita posse superare, si quibus adsit pura & infucata, nec ad præsentem tantum felicitatem accommodata.

Juvenem decorum male deperit hera sua. Gen. c. 39.

2. Cum enim uxor herilis, cum ob formæ e-

Ἰώσηπον δ', πωλούμενον ὑπὸ τ ἐμπόρων, ὠνησάμενος Πετεφρῆς, ἀνὴρ Αἰγύπτιος, ὅπι τ φαρμούθι μαγείρων δ βασιλέως, εἶχεν ἐν ἀπάσῃ τιμῇ· [a] παιδείαν δ' τῷ ἐλευθέριον ἐπαίδευε, καὶ ἀφέτῃ χρήσασθαι κρείττονι τ ὅπι δούλῳ τύχης ἐπέτρεπεν· ἐγχειρίζει τε τῷ τ κῦ τ οἶκον [a] αὐτῷ πρόνοιαν. ὁ δ' τούτων τε [b] ἀπέλαυε, καὶ τῷ ἀρετῷ, ἥπις ἰῷ πρὸς αὐτὸν, οὐδ' ὑπὸ τ μεταβολῆς [c] ἐγκατέλειπεν· ἀλλὰ διέδειξε τὸ φρόνημα κρατεῖν τ ἐν τῷ βίῳ δυσκόλων δυνάμενον, οἷς ἂν παρῇ γνησίως, καὶ μὴ πρὸς τὰς εὐπραγίας τὰς κῦ καιρὸν μόνον ἡρμοσμένον.

β'. [d] Τῆς δὲ δεσπότου γυναικὸς, ἀφ' τε τῷ εὐμορ-

[q] Ῥοῦβηλος.] Sic *MSS.* ὁ Ῥοῦβηλος *Basil.* & *G.* Rubeli autem expostulationem quære apud *Philonem*, p. 528.

[r] Τράγων μολυῦαι·] Ita in *MSS.* τραγὺς *Basil. G. aliique.*

[s] Ἀφιγμένων.] Sic *Casl.* & *Samb.* ἀφιγμένον *cæteri.*

[t] Οὔθ' ἥ κέχρη·)] *Zonaras* etiam phrasi consimili, μήθ' ὅπως διέφθαρ·) γνῶναι. Idem proxime χιτῶνα διεῤῥωγότα pro λελακισμένον. Philo etiam dixit καθηκισμένον pro καθεκισμένον. BERN. Ita *Big. Samb. Busb.* & *Vat.* ὅτ' οἷα *Basil. G.* & *Casl.* ὅτ' εἰ *Hen.* & *Vet. Interpr.*

[v] Παραμυθίας ἐστερημένος.] Ita *Samb.* politice quidem. Reliquis πολυμυθίας. Utrumque autem scribi permittit morosus ille Apollonius. BERN. Sic *Samb.* in *reliquis* πολυμυθίας. utrumque approbat *Apollonius.* In sequentibus pro ὅτως ἰῷ παρὰ τῷ κακῷ, mallem rescribere, ὅτως ἰῷ παρ' αὐτῷ κακῶς. nam *Epiphanius* ad hunc modum locum vertit, *ita enim erat apud semetipsum male, priusquam cum fratribus* &c.

[x] Σακκίον ἐξαψάμενος] Σάκκον *Busb. Hen.* & *Zonaras* ex LXX.

[y] Μήτε ὑπὸ παίδων] Ex *Big.* & *Samb.* μήθ' ὑπὸ π. in *aliis.* & subinde ῥᾴον. Sed ibidem αὖθις ῥᾴονα *Big. Casl.* & *Vat.* Non opus ergo correctione Attica *Fabri*, αὐτῷ ῥᾴον γνέσθαι. BERN. & HUDS.

[a] Παιδείαν δ' τῷ ἐλευθέριον] Pharaonis autem œconomus in libris Græcis, quot vidi, nuncupatur πετεφρὴς, quod olim placuit & Interpretibus Alexandrinis; sed *Putiphares* semel legi, sæpius *Petephres* in exemplaribus Epiphanii; hoc autem simile Judæorum aut Samaritarum scriptioni פוטיפר. Unde S. Hieronymus in Tradit. *Venditus est igitur Joseph principi exercitus & bellatorum, non* Petephre *aut* Petephri, *ut est in Latino* (ita quidem reperias apud Ambrosium & Augustinum) *sed* Phutiphar *Eunucho.* Cæterum hunc ἀρχιμάγειρον cum suavissimo Prædicatorum Johanne à פוטיפר Josephi socero nomine ac conditione distinguere, potius quam ita confundere, uti amant Interpretes LXX. Josephus, veteres alii Judæorum magistri apud Hieronymum & Genesin magnam. BERN. Ita *Big.* & *Samb.* παιδείαν τε in *reliquis.*

[a] Αὐτῷ προνοίαν.] Illud αὐτῷ etiam ex *Big. Samb.* & *Vat.* deest *cæteris.*

[b] Ἀπέλαυε.] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* ἀπέλαβε in *aliis.*

[c] Ἐγκατέλειπεν·] Ἐγκατέλιπεν *Samb.*

[d] Τῆς δὲ δεσπότου γυναικὸς.] De eodem autem flagitio inde *Zonaras* Drungarius, τ δ' δ δεσπότου γυναικὸς ἀφ' τε εὐμορφίαν καὶ τῷ αὐτῷ δεξιότητα ἐρωτικῶς ἀφετιθείσης, καὶ λόγους πρὸς μίξεως προσαγαγούσης, παρίπτωτε τῷ ἀξίωσιν. Hic quidem Josephum, Josephus Philonem verbis simillimis expressit. Sic autem Hierophanta Alexandrinus, τ δὲ εὐμορφίαν ἐπιμανεῖσα τῷ νεανίσκῳ, καὶ ἀκαθέκτως πρὸς τὸ πάθος λυτλῶσα, τὸς πρὸς μίξεως λόγους προσιφερεν ἐρρωμένως συναλειμμένους, καὶ μηδ' ὅλως προσίεσθαι ὑπομένοντι. BERN. *Zonaras* in hisce *Josephum*, at *Josephus* verbis simillimis expressit *Philonem* in pag. 532.

c Δι-

μορφίαν καὶ τὸν τρόπον τὰς πράξεις αὐτοῦ δεξιότητα, ἐρωτικῶς διατεθείσης, καὶ νομιζούσης, εἰ ποιήσειεν αὐτῇ τοῦτο φανερὸν, ῥᾳδίως πείσειν αὐτὸν εἰς ὁμιλίαν ἐλθεῖν, εὐτύχημα ἡγησαμένην τὸ τὴν δέσποιναν αὐτοῦ δεηθῆναι· καὶ πρὸς τὸ ἀξίωμα τῆς τότε δουλείας, ἀλλ' ὁ μὲν τὸν τρόπον ἀφορώσης, καὶ τὸν μὲν ἐξ τὴν μεταβολὴν τεθραμμένον· τὴν τε ἐπιθυμίαν αὐτῆ ποιησάσης καταφανῆ, καὶ λόγους προσφερούσης περὶ μίξεως, παρέπεμπε τὴν ἀξίωσιν, ὁ κρίνας ὅσιον εἶναι τοιούτῳ αὐτὴν [c] δοῦναι χάριν, ἐν ᾗ ἔμελλε πρᾶγμα καὶ τοσούτης ἀξιώσεως τιμῆς ἀδικίαν συνέβαινεν εἶναι καὶ ὕβριν. ἀλλὰ [f] κρατεῖν τε ἔφασκε τῶν παθῶν κἀκείνην [g] παρεκάλει, τὴν δέσποιναν ἔχειν τε σύνεσιν ἐπιθυμίας προβαλλόμενος· σαλήσειν γάρ τε αὐτὴν τὸν μὴ παρούσης ἐλπίδος· αὐτός τε πάντα μᾶλλον ὑπομένειν ἔλεγε, ἢ πρὸς τὸν καταπιθῆς [h] ἔσεσθαι. καὶ μὲν εἰ τῇ δεσποίνῃ δῆλον ὄντα δεῖ πιθέσθαι μηδὲν ἐναντίον, ἡ πρὸς τὰ τοιαῦτα τῶν [i] προσταγμάτων ἀντιλογία πολλὴν ἂν ἔχοι παραίτησιν. [k] τὸ δ' ἔτι μᾶλλον ἐπέτεινε τὸν ἔρωτα, τὸ μὴ προσδοκώσῃ τὸν Ἰώσηπον ἀντιτυχεῖν. καὶ δεινῶς ὑπὸ τοῦ κακοῦ πολιορκουμένη, δευτέραν πάλιν πεῖραν [l] προθυμεῖται καταλαβεῖν.

γ'. Δημοτελοῦς οὖν ἑορτῆς ἐπισάσης, [m] κατ' ἐκεῖνο εἰς τὴν πανήγυριν καὶ γυναιξὶ [n] φοιτᾶν νόμιμον ἦν· σκήπτεται νόσον πρὸς τὸν ἄνδρα, δεηρωμένη μόνωσιν καὶ σχολὴν εἰς τὸ δεηθῆναι τοῦ Ἰωσήπου. καὶ γενομένης [o] αὐτῇ ταύτης, [p] λιπαρεστέρως ἐπὶ τοῖς πρώτοις αὐτῷ προσλαλήσασα λόγους. ὡς καλῶς μὲν εἶχεν [q] αὐτῷ μὴ τὴν ἐξ ἀρχῆς δέησιν εἰδέναι, καὶ μηδὲν ἀντιρρηκέναι· καπί τε τὸν τοῦ προσκαλέσασθαι ἐντροπὴν καὶ τὸν τοῦ πάθους ὑπερβολὴν, ὑφ' ὧν βιασθεὶς δεινὰ ἴσως τοῦ κατ' αὐτὴν ἀξιώματος [r] ταπεινότερα φρονεῖσθαι. φρονήσαί τε καὶ νῦν ἄμεινον ἐνδοὺς, καὶ τὸ ὕστερον τοῖς παρελθοῦσιν [s] ἄγνωμον διορθώσεται. εἴ τε γὰρ δευτέραν δέησιν ἐξεδέχετο, τούτῳ γεγονέναι καὶ μετὰ πλείονος σπουδῆς· νόσον τε γὰρ προφασίσασθαι, καὶ τὸν ἑορτῆς καὶ τὸν πανηγύρεως τὸν πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαν προτιμῶσαι. εἴ τι τοῖς πρώτοις ὑπὸ ἀπιστίας ἀντέκρουσε λογισμοῖς, ἢ μηδὲ μίαν κακουργίαν εἶναι κρίνειν σύμβολον, τὸ τοῖς αὐτοῖς ὑπομένειν. προσδοκᾶν τε τῶν παρόντων ἀγαθῶν ὄνησιν, ὧν ἤδη μετέχειν, προσθέμενον αὐτῆς τῷ ἔρωτι, καὶ μειζόνων ἀπολαύειν, ὑπήκοον γενόμενον· ἀμυναν ἢ καὶ μῖσος παρ' αὐτῆς, ἀποφαίνεσθαι τὸν ἀξίωσιν, καὶ τοῦ χαρίζεσθαι τῇ δεσποίνῃ τὸν σωφρονεῖν δόκησιν [t] ὑπέρτερον ἡγεῖσθαι. ὁ γὰρ αὐτὸν τοῦτο ὠφελήσειν, τραπείσης εἰς κατηγορίαν αὐτοῦ, καὶ καταψευσαμένης πεῖραν ὑπὸ τὸν ἀνδρί· πρόσεχειν ἢ μᾶλλον τοῖς αὐτῆς λόγοις Πετεφρὴν, ἢ τοῖς ἐκείνου, κἂν ὅτι μάλιστα τοῦ [v] ἀληθείας φέροντας.

δ'. Ταῦτα λεγούσης τῆς γυναικὸς καὶ δακρυούσης, ἅτε οἴκτου αὐτὸν μὴ σωφρονεῖν ἔπεισεν, ὅτ' ἠνάγκασε φόβος· ἀλλὰ τὴν δέησιν ἀντέχειν, καὶ τὴν ἀπειλὰς οὐκ ἐνδέδωκε, [x] δείσας παθεῖν ἀδίκως, καὶ ὑπομένειν τι τῶν

legantiam tum ob dexteritatem ejus in rebus agendis, amore esset incensa, ac putaret, si hoc ei aperiret, fore ut facilius ad amplexus alliceretur, in parte felicitatis positurus quòd hera illum peteret, (nam ad habitum servitutis præsentis, non ad mores, qui statu etiam mutato permanerent, respiciebat) adeoque suum, quo flagrabat, ei proderet desiderium, & sermones sereret de concubitu; *ille* preces ejus repulit, nefas esse ducens tali eam gratia impertire, quæ illi, qui eum emerat & tanto dignatus erat honore, in injuriam cederet & contumeliam. Quin & ipsam admonebat ut cupiditatem reprimeret, desperationem *illi* injiciens optatis potiundi, (sic enim fore ut ei sedaretur impetus, cum omni de spe decideret) sibique constitutum esse dicebat prius omnia extrema pati, quam ei hac in re obsequi. Quamvis enim & heræ adversari servum non deceat, hujusmodi *tamen* mandatis non obedire multum habeat excusationis. Illius autem amorem magis accendebat, quod nihil tale exspectanti restiterit Josephus. Et quum graviter à malo premeretur, altero tentamine illum expugnare statuit.

3. Cum igitur publicum festum instaret, cujus celebritatem feminas quoque frequentare mos erat, ægritudinem caussatur apud maritum, captans solitudinem & otium ad Josephum exorandum. Quod cum nacta esset, blando magis sermone quam antea eum aggreditur. Ut satius quidem fuerit eum primis cessisse precibus, neque aliquid contradixisse; & propter reverentiam compellantis, & affectus vehementiam, qui cogeret eam, quæ hera sit, sua dignitate humiliorem se gerere. Nunc autem prudentiæ magis convenienter agendo, quicquid prius desipuerit licebit emendare. Sive enim secundas preces desideraret, has adesse & cum majori studio: se enim ægritudinem simulasse, atque festo & celebritati ipsius consuetudinem prætulisse. Sive prioribus ob diffidentiam repugnasset sermonibus, indicio esse crederet, nullam latuisse fraudis malignitatem, quod in eadem voluntate perstaret. Quare & præsentium bonorum emolumentis frui exspectaret, quorum jam particeps erat, si ejus desiderio annueret, & majora etiam consequuturum, si suæ morem gereret voluntati: ultionem autem & odium ab illa, si petitionem repudiaret, & castitatis existimationem mallet illibatam servare, quam heræ gratificari. Eam enim ipsi nequaquam prodesse, si ei accusationem instrueret, & se ab illo tentatam esse ad maritum mentiretur: magis enim Petephren suis sermonibus fidem habiturum esse, quam illius, veritati licet maxime consentanea proferat.

Res insidiosa est amor, plenaque artium.

4. Hæc loquente muliere & illachrymante, neque misericordia eum recedere à castitate suasit, neque metus coëgit: sed precibus restitit, minisque non concessit, veritus ne quid mali ageret; malens acerbissima quæquæ sufferre, quam præ-

Speculum castitatis purissimum Josephus.

e Διδόναι χάριν,] Δοῦναι *Samb.* & *Vat.*

f Κρατεῖν τε] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* κρατεῖν τὰ ἔσω π. *Basil.* & *G.*

g Παρεκάλει,] Sic *Big. Samb.* & *Epiphan.* προσκαλεῖ in *aliis.*

h Ἔσεσθαι.] *Al.* ἔσεσθαι.

i Προσταγμάτων] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* πραγμάτων *Big. Casal. Basil.* & *G.*

k Τὸ δ' ἔτι μᾶλλον] Sic *Bernardus* ex aliarum lectionum vestigiis. τῇ δ' ἔτι μ. τ. ἔξωτα, μὴ προσδοκώσῃ *Basil.* & *G.* τὸ δ' ἔτι —— τὸ μὴ προσδοκώσης *Samb. Casal. Vat.* & *Vet. Interpr.* τὸ δ' ἔτι —— μὴ προσδοκώσης *Big.*

l Προθυμεῖται] Ita *Samb. Casal.* & *Vat.* προεπιθυμεῖ τὸ κατεργ. *Big.* προεπιθυμεῖν κατεργ. *Basil.* & *G.* Alia locutione *Busb.* & *Hen.* δευτέραν εἶχε πεῖραν, aut quod *Zonaras* dixit δευτέραν ἐπῆγε πεῖραν.

m Κατ' ἐκεῖνο] Κατὰ τὴν ἑορτὴν, id est in festo. alibi μὴ τὴν παροῦσαν irrepsit in Josephum pro κατὰ τὴν. REL.

n Φοιτᾶν νόμιμον ἦν] Φοιτᾶσαι *Vat.*

o Αὐτῇ ταύ.,] *Big. Samb.* & *Casal.* Neque tamen facilius rejicies emphasin Atticam *Basil.* & *Gen.* καὶ γενομένης αὐτῆς ταύτης. Fefellit autem Fabrum ars sua, dum reponeret ibidem καὶ γενομένης ἑορτῆς ταύτης: supra enim præfatus est archæologus, δημοτελοῦς οὖν ἑορτῆς ἐπισάσης; jam respicit τὴν σχολήν. BERN. Ita *Big. Samb. Vat.* & *Casal.* γενομένης αὐτῆς ταύτης *Basil.* & *G.* frustra reponit *Faber*, καὶ γεν. ἑορτῆς ταύτης. nam ταύτης respicit σχολήν.

p Λιπαρεστέρως] Vulgo legunt *Basil.* & *Gen.* λιπαρωτέρως: cæteri habent λιπαρεστέρως, quo schemate comparandi gaudent valde Ionesque Atticique: sed & fundum λιπαρὴς agnoscunt Hesychius, Photius, aliique Lexicographorum veterum. In eadem clausula πρόσαγε λόγους *Busb.* atque *Hen.* BERN. Sic in *MSS.* in *Editis* λιπαρωτέρως.

q Αὐτῷ μὴ τὴν ἐξ ἀρχῆς δέησιν] *Al.* αὐτὸν.

r Ταπεινοτέρα φρονεῖσθαι.] Ita in *MSS. Basil.* & *G.* ταπεινοτέρων φρονεῖσθαι.

s Ἀγνώμων διορθώσεται.] Ἀγνῶμον *Samb.* tanquam ab ore & spiritu Attico.

t Ὑπέρτερον ἡγεῖσθαι.] Ita *Samb. Big. Casal.* & *Vat.* δέησιν προηγεῖσθαι *Basil.* & *G.*

v Φέρονται.] Φέρουσι *Samb.*

x Δείσας παθεῖν ἀδίκως,] Ita *Basil. G.* & *Vet. Interpr.* δείσας καὶ παθεῖν *Big. Samb.* & *Vat.* De voce παθεῖν vide Annott. ad *Mar-*

præsentibus acquiescere, tale quicquam in mulieris gratiam perpetrando, ob quod sibi conscius erat se juste esse periturum. Ipsam quoque nuptiarum monuit, jurisque conjugalis & consuetudinis; obsecrans ut his plus daret quàm momentaneæ libidini explendæ: cum hæc quidem paritura sit pœnitentiam, quæ ei cedet in dolorem, non in delictorum emendationem, ac *prætereà* metum ne deprehendatur, beneficium vero *solum* si lateat peccato ignorato: mariti vero licere congressu frui sine periculo; insuper & magnam, dicebat, habituram esse conscientiæ fiduciam tam apud Deum quam homines; magisque ipsi dominaturam dum impolluta maneat, & potiori heræ jure in ipsum usuram, quam si pudore teneretur ex peccati societate. Nam longe præstat manifestis fidere quæ ex recta vivendi norma fiunt, quam latenti delicto.

Stupri tandem intentati Josephum incusat impudicæ fœmina.

5. Hæc atque plura hisce similia loquutus, mulieris impetum cohibere tentabat, eamque à prava affectione ad rationis arbitrium revocare. At illa vehementius instabat, injectisque manibus, cum de persuasione desperaret, vi subigere voluit. Ut vero illam iratus fugisset Josephus, veste prius relicta quam ipsa prehenderat, (nam & istam ei cedens è cubiculo profiluit) *illa* verita ne marito suo rem renunciaret, atque ob contumeliam magno dolore affecta, in animum induxit ut Josephum prior falso ad Petephren deferret; atque hoc pacto ulciscceretur, graviter contempta, injuriam sibi factam. Nam prudentis esse, atque mulierem decere rata est, ut accusationem præoccuparet. Ac mœsta quidem sedebat & confusa; dolorem ex tentata pudicitia esse animo iracundo simulans, qui erat ex frustrata libidine. Marito autem reverso, & ad hunc aspectum turbato, causamque scisciante, Josephum cœpit accusare; "Et vel moriaris, mari-"te, inquiit, vel servum nequam, cubile tuum "violare nitentem, merita pœna castiga. Ille, "immemor & qualis in ædes nostras venerit, & "quanta ex tua benignitate fuerit assequutus, at-"que pro ingrato habendus nisi in omnibus se "nobis bonum exhiberet, insidias struxit ut con-"jugium tuum contumelia afficeret; idque festo "die, tua observata absentia. Adeo ut in quan-"tum modestus antea videbatur, propter tui "metum se continuit, non quod probo esset in-"genio. Talis autem factus est, quod præter "meritum atque spem ad honorem provectus "fuerit; ac si æquum esset ut ille, cujus fidei & "dispensationi omnia tua bona commissa esse "contigit, servisque natu grandioribus præfici, "uxorem etiam tuam attrectaret". Cum vero loquendi finem fecisset, vestem *ei* ostendit, quasi, cum tentasset *ei* vim facere, eam reliquisset. Verum Petephres, cum neque lachrymis uxoris,

χαλεπωτέρων εἶλεν μᾶλλον ἢ τῶν παρόντων ἀπολαύειν, χαιρόμενον ἐφ' οἷς ἂν αὐτῷ [y] σωηδὲ δικαίως ἀπολαμένῳ. χάριν τε αὐτὴν ὑπεμίμνησκε, καὶ τῆς πρὸς τὸν ἄνδρα συμβιώσεως, καὶ τούτοις τὸ πλέον νέμειν, ἢ τῇ παρούσῃ καιρῷ τῆς ἐπιθυμίας ἡδονῇ παρεκάλει· τὴν μὲν γὰρ μετάνοιαν ἐξούσης αὐθις ἐπ' ὀδυνῃ γνησομένην, οὐκ ἐπὶ διορθώσει τῶν ἡμαρτημένων, καὶ φόβον [z] τοῦ καταφρονουμένου, [a] ἀλλὰ χάριν ἕξειν λαθεῖν ἀγνοούμενα καὶ κακά· τὴν δὲ πρὸς τὸν ἄνδρα κοινωνίας ἀπόλαυσιν ἐχούσης ἀκίνδυνον, καὶ πρὸς πολλῷ [b] ἔλεγε τῷ ἀπὸ τοῦ συνειδότος καὶ πρὸς τὸν Θεὸν παῤῥησίαν καὶ πρὸς ἀνθρώπους, καὶ ὡς αὐτῷ [c] μᾶλλον δεσποίνῃ μένουσα καθαρᾷ, καὶ δεσποίνης ἐξουσίαν χρήσεται πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἅ συνεξαμαρτάνοντος αἰδοῖ. [d] πολὺ δὲ κρεῖττον εἶναι θαῤῥεῖν [e] ὑπὲ γινωσκομένοις τοῖς εὖ βεβιωμένοις, ἢ ἐπὶ λανθανούσῃ κακοπραγίᾳ.

ε'. [f] Ταῦτα λέγων καὶ ἔτι πλείω τούτοις ὅμοια, τὸν τῆς γυναικὸς ὁρμὴν ἀποσχεῖν ἐπειρᾶτο, καὶ τὸ πάθος αὐτῆς εἰς λογισμὸν ἀποσῴζειν, ἡ δὲ βιαιότερον ἐχρῆτο τῇ ἀσωδῇ· καὶ ἀποβαλοῦσα τὰς χεῖρας, ἀναγκάζειν, ἀπηγεῖτο [g] τοῦ πείθειν, ἤθελεν. [h] ὡς δὲ ἐξέφυγεν ὁ Ἰώσηπος ὀργῆς τὸ ἱμάτιον καταλιπὼν καὶ τὸ ἱμάτιον κατέχουσα· καὶ δὴ αὐτὸ αὐτῇ μεθεὶς ἐξεπήδησε τοῦ δωματίου· φοβουμένη μὴ κατείπῃ πρὸς τὸν ἄνδρα [i] αὐτῆς, καὶ τὸ ὕβρεως φοβερὰς ἔχουσα, φθάσαι καταψεύσασθαι πρὸς τὸν Πετεφρῆν ἐγνω τοῦ Ἰωσήπου· καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τιμωρῆσαι μὲν [k] αὐτῇ δεινῶς ὑπερηφανευομένῃ. φοβουμένη δὲ τὸν Πετεφρῆν, σοφὸν ἅμα καὶ γυναικεῖον ἠγήσατο. καὶ [l] καθῆστο μὲν κατηφὴς καὶ συγκεχυμένη· τὴν ἐπὶ τῷ Πετεφρῆν τοῦ ἐπιθυμίας λύπῃ, ὡς ἐπὶ πεῖρα πλαφθεῖσα πλανωμένη μετ' ὀργῆς. ἐλθόντι δὲ [m] τῷ ἀνδρὶ, καὶ πρὸς τὴν ὄψιν παρεχθέντι, καὶ πιθανομένῳ τὴν αἰτίαν, τῆς κατηγορίας [n] τοῦ Ἰωσήπου κατήρξατο· "καὶ τεθναίης, εἰ-"πεν, ἄνερ, ἢ πονηρὸν δοῦλον, κἠπὶ μιᾶναι τὴν σὴν "ἐθελήσαντα, κτάνοις. ὃς δὴ οἷον ὢν εἰς τὸ ἡμέτερον "οἶκον ἀφῖκται μνησθεὶς ἐσωφρόνησεν, [o] ἀφ' ὅσων σὺ "τῆς σῆς χρηστότητος ἔτυχεν, ἀλλ' ἀχάριστος ὢν ἀν "εἰ μὴ πάντα παρεῖχεν αὐτὸν ἀγαθὸν εἰς ἡμᾶς, ἐπεβού-"λευσε ὑβρίσαι γάμον τὸν σὸν, [p] καὶ ταῦτ' ἐν ἑορτῇ, τὴν "σὴν ἀπουσίαν φυλάξας. [q] ὡς ὅσα μὲν ἐδό-"κει πρότερον, μέχρι τοῦ σὸν φόβον ἐκρέμα, καὶ οὐχὶ φύσει "χρηστὸς ἦν. τοιοῦτον δ' ἄρα τὸ παρ' ἀξίαν αὐτὸν καὶ "παρ' ἐλπίδας εἰς τιμὴν παρελθεῖν ἐποίησεν, ὡς δέον ὦ "τὴν τῆς κτήσεως τῆς σῆς πίστιν καὶ τὴν οἰκονομίαν λαβεῖν "[r] ἐξενεγκεῖν, καὶ τῶν πρεσβυτέρων οἰκετῶν προτιμῆσαι, "τούτῳ καὶ τῆς σῆς ψαύειν γυναικός". παυσαμένη δὲ τῶν λόγων, ἐπεδείκνυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον· ὡς ὅτ' ἐπεχείρει [s] βιᾶσθαι καταλιπόντος αὐτό. [t] Πετεφρὴς δὲ μήτε δακρύσῃ τῇ γυναικὶ, μήθ' οἷς ἔλεγε καὶ εἶδεν ἀπιστεῖν ἔχων,

cum Antoninum, p. 228. *Edit. Oxon.*

y Σωηδὲ] Sic *Big.* σωοῖδὲ *Baf. G.* & *Vat.* συνεῖδῃ *Samb.*

z Τῶ καταφρονουμένου] Τῶ μὴ καταφρονουμένου in quatuor *MSS.*

a Ἀλλὰ χάριν ἕξειν λαθεῖν] Ita *Big. Vat.* & *Caf.* καὶ χάριν in *Editis.*

b Ἔλεγε] Illud ἔλεγεν ex *MSS.* omiserunt *Baf. G.* & *Vet. Interpr.*

c Μᾶλλον δεσπόσῃ] Δεσποίσῃ μᾶλλον, dein χρήσεται *Samb.* & *Vat.*

d Πολὺ δὲ κρεῖττον] Πολὺ δὲ καὶ κρ. *Vat.*

e Ἐπὶ γινωσκομένοις] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ἐπὶ γινομένοις *Baf.* & *G.*

f Ταῦτα λέγων καὶ ἔτι πλείω τούτοις ὅμοια, τὸν τῆς γυναικὸς ὁρμὴν ἀποσχεῖν ἐπειρᾶτο,] *Hen.* & *Busb.* studiose dissentiunt, atque jam ajunt, ὁ δὲ πολλὰ καὶ παθὼν, τὸν γυναικὸς τῷ ὁρμῷ ἐπισχεῖν ἐπειρᾶτο. BERN.

g Τοῦ πείθειν,] Sic in *MSS.* in *Editis* τὸ πείθειν.

h Ὡς δὲ ἐξέφυγεν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* ὡς δ' ἐξέφυγεν ὑπ' ὀργῆς Ἰώσηπος. καὶ περισπάλιπὼν τὸ ἱμάτιον, κατεχούσης αὐτὸν ἐκ τούτου, ἐξεπήδησε δὲ δωματίου. quod facilius & ab *Epiphanio* fere expressum hisce verbis, *cumque fugisset iratus Joseph, illa ejus tenente vestem qua se exuerat, exsilivit à domo.*

i Αὐτῆς,] Sic in *MSS.* in *Editis* αὐτῆς ὕβρεως.

k Αὐτῇ,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* αὐτῇ δεινῶς ὑπερηφανευμένῃ *Baf.* & *G.*

l Καθῆστο μὲν] *Zonaras* deflorator, & nostrorum MSS. quatuor: excusum fuit καὶ κατέθετο, quem Æolismum Mæonides ipse probaret, si jam viveret; quin prius tantidem dixerat ille de implacida mente Junonis, καὶ ῥ' ἀκέσσατο κῆδος, ἐπιγνάμψασα φίλον κῆρ. BERN. Ita quinque *MSS.* & *Zonaras.* in *Editis* κατεκάθητο.

m Τῷ ἀνδρὶ,] Τῷ ἀνδρὶ *Big.* Elegantius cæteri & cum his Zonaras. Paulo post τοῦ καλλιγραφίας δὲ Ἰωσήπου *Hen.* & *Busb.* BERN.

n Τῆς Ἰωσήπου κατήρξατο] Illud τοῦ ex *MSS.*

o Οὗ δ' ὅσων] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ὅδ' ὧν *Baf.* & *G.*

p Καὶ ταῦτ'] *Al.* καὶ ταῦτα.

q Ὡς ὅσα] Ὡς ὅτα *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*

r Ἐξενεγκεῖν,] Ita ex *MSS.* in *Editis* ἐχθρεῖν.

s Βιᾶσθαι] Βιάσασθαι cæteri omnes præter *Big.* ex quo excudimus βιᾶσθαι. Legimus enim apud veteres Grammaticos, βιᾶσθαι, γυναῖκας βιάζεσθαι, indeque inter Musas Herodoti. Philo denique & Zonaras Secretarius βιάζεσθαι ἐπιχειρεῖν. BERN. Sic *Big.* probante *Bernardo*, quod *Veteres Grammatici* habeant βιᾶσθαι, γυναῖκα βιάζεσθαι. in *Editis* βιάσασθαι. in *Philone* & *Zonara* βιάζεσθαι ἐπιχειρεῖν.

t Πετεφρὴς] Ποῦφαρις malit *Bernardus.*

v Πλέ-

ἔχων, τῷ τε πρὸς αὐτὸν ἔρωτι [v] πλέον νέμων, ὅπῃ μὲν τὸν τῆς ἀληθείας ἐξέτασιν οὐκ ἐτρέπετο. δοὺς ἢ σωφρονεῖν τῇ γυναικὶ, πονηρὸν ἢ εἶναι κατασκευάσας τὸν Ἰώσηπον, τὸν μὲν εἰς τὸν τῶν κακούργων [x] εἱρκτὴν ἐνέβαλεν· ὅπῃ ἢ τῇ γυναικὶ μᾶλλον ἐφρόνει, κοσμιότητα καὶ σωφροσύνην αὐτῇ μαρτυρῶν.

neque quibus *illa* dixerat & *ipse* viderat, fidem derogare potuerit, suoque erga illam amori plus æquo tribuerit, in rei veritatem inquirere destitit. Uxori autem pudicitiæ laudem concedens, at Josephum nequam esse judicans, illum quidem in maleficorum carcerem conjecit; de uxore vero meliorem habuit opinionem, quod ejus modestiæ & castitatis testis exstiterit.

ΚΕΦ. ε'.

Οσα συνέβη τῷ Ιωσήπῳ ἐν τῇ εἱρκτῇ.

Ἰωσηπος μὲν οὖν πάντ' ἐπὶ τῷ Θεῷ ποιησάμενος τὰ πρὸς αὐτὸν, οὔθ' εἰς ἀπολογίαν, οὔθ' ἑπ' ἀκριβῆ τῶν γεγονότων δήλωσιν ἐτράπη· τὰ δεσμὰ ἢ καὶ τὴν ἀνάγκην σιγῶν ὑπῆλθεν, ἀμείνονα ἔσεσθαι τῶν [y] δεδεκότων δαιμόνων τ' τὴν αἰτίαν τῆς συμφορᾶς καὶ τὴν ἀλήθειαν εἰδότα Θεόν. ὅ πιέζων τ' προνοίας οὔτως ἐλάμβανεν. ὁ γὰρ δεσμοφύλαξ, τήν τε ἐπιμέλειαν καὶ τὴν πίστιν αὐτοῦ καταγνοὺς ἐν οἷς τάξειεν αὐτὸν καὶ τὸ ἀξίωμα τ' μορφῆς, [z] ὑπανίει τῶν δεσμῶν, καὶ τὸ δεινὸν ἐλαφρότερον αὐτῷ καὶ κοῦφον ἐποίει· ἀφεῖτο ἢ [a] χρῆσθαι κρείττονι δεσμωτῶν ἐπέτρεπε. τῶν ἢ ἐν τοῖς αὐτοῖς ὄντων, ὁπότε παύσαιντο τ' πρὸς τὰ ἔργα ταλαιπωρίας, εἰς ὁμιλίαν, οἷα φιλεῖ καὶ κοινωνίαν τ' ὁμοίας συμφορᾶς, τρεπομένων, καὶ παρ' ἀλλήλων τὰς αἰτίας ἐφ' αἷς κατακριθεῖεν ἀναπυνθανομένων, οἰνοχόος μὲν βασιλέως καὶ σφόδρα δι' αὐτῷ τιμώμενος, κατ' ὀργὴν δεδεμένος, καὶ [b] συνδιαφέρων τῷ Ιωσήπῳ τὰς πίδας συνηθέστερος αὐτῷ μᾶλλον ἐγένετο, καὶ σωτῆρα γὰρ αὐτὸν ἐδόκει προσεῖχεν, ὄναρ ἰδὼν ἐξέλθειν, βοτρυκαλῶν δηλοῖ εἴ τι σημαίνει, μεμφόμενος ὅτι τοῖς ἐκ τοῦ βασιλέως κακοῖς ἔτι τὸ θεῖον αὐτῷ καὶ τὰς ἐκ τῶν ὀνειράτων φροντίδας προσίδηται.

CAP. V.

Quænam Josepho in carcere contigerunt.

JOsephus itaque omnia ad se quidem spectantia Deo committens, neque ad se defendendum neque ad rem gestam accurate narrandam semet accinxit: sed vinculis & necessitati tacitus succubuit, Deum, qui calamitatis causam noverit & veritatem, iis potentiorem esse confidens, qui se in vincula conjecerant. cujus providentiam confestim expertus est. Nam custos carceris, diligentiam ejus fidemque in justis exsequendis perspiciens atque formæ dignitatem, vincula ei relaxavit, malumque levius *aliquanto* reddidit ferendumque: quin & cibo meliore, quam reliquos vinctos, uti permisit. Iis vero, qui in eadem erant calamitate, cum ab operum labore paulum respirarent, secum forte colloquentibus, ut solent miseriarum similitudine conjuncti, seque invicem de causis condemnationis percunctantibus, pincerna Regis, ei valde charus, ab irato tamen in custodiam detrusus, eademque cum Josepho ferendo vincula paulo illi familiarior factus est; eique (nam *cæteros* anteire intelligentia existimabat) somnium visum exposuit, obsecrans ut præsagium, si quod subesset, indicaret, querens quod suis ex Rege miseriis solicitudinem etiam ex somniis numen adjecerit.

Josephi vir. tutem carcer obscurare non potuit. *Gen. c. 40.*

2. Ajebat igitur se per quietem vidisse tres vitis palmites & ex iis uvarum racemos è singulis enatos pendere, grandes jam & vindemiæ maturos, eosque se expressisse in poculum quod Regi erat in manu: &, cum mustum esset percolatum, Regi porrexisse ut biberet, illumque benigne accepisse. Quod ergo viderat ejusmodi esse ostendebat: rogabat autem ipsum, si quam nactus esset intelligentiam, ut ei narraret ecquid visum portenderet. Ille vero bono animo esse jussit, & intra triduum exspectare liberationem è vinculis, Rege ministerium ejus desiderante, eumque ad illud revocaturo. Ostendit enim vitis fructum Dei munere hominum in utilitatem esse concessum: qui & illi offertur, fidemque inter homines & amicitiam conciliat; inimicitias quidem diluens, perturbationes & mœrores eo utentibus discutiens, & ad voluptatem *plurimum* conferens. Hunc ais itaque manibus tuis ex tribus uvarum racemis expressum accepisse Regem. Scito igitur bonam tibi visionem esse oblatam, quæ præmonstrat fore ut ex hac, quæ te jam premit, miseria eripiaris intra tot dies, ex quot palmitibus fructum vindemiasti per somnos. Sed fac, cum hæc

Pocillator regis Ægyptii de mero somniat. *Gen. c. 40.*

β'. [c] Ελεγε δ' οὖν ἰδεῖν καὶ τὰς ὑπνους τριῶν κλημάτων πεφυκύας ἀμπέλου [d] βότρυς ἐξ ἑκάστου [e] ἀποκρέμασθαι, μεγάλους ἤδη καὶ πρὸς τρύγητον ὡραίους, [f] καὶ τούτους αὐτὸς ἀποθλίβειν εἰς φιάλην, ὑπεχόντος δ' βασιλέως· διηγήσασθαι τε τὸ γλεῦκος, δοῦναι τῷ βασιλεῖ πιεῖν, κἀκεῖνον δέξασθαι πεχαρισμένως. τὸ μὲν οὖν ἑωραμένον ἐδήλου τοιοῦτον ὄν· ἠξίου δ', εἴ τι μεμοίραται σωτέσεως, φράζειν αὐτῷ τὴν πρόρρησιν τ' ὄψεως. ὁ δ' θαρρεῖν [g] τε παρεκάλει, καὶ προσδοκᾶν ἐν τρισὶν ἡμέραις ἀπολυθήσεσθαι τ' δεσμῶν· δ' βασιλέως πρήσοντος αὐτοῦ τὴν ἀρχιονίαν, καὶ πάλιν εἰς ταύτην αὐτὸν [h] ἐπαναξοντος. καρπὸν γὰρ ἐσήμαινεν [i] ἀμπέλινον ἐπ' ἀγαθῷ τ' Θεὸν ἀνθρώποις προσφέρειν· [k] ὃς αὐτῷ τε ἐκείνῳ σπένδεται, καὶ πίστιν ἀνθρώποις καὶ φιλίαν ὁμοῦ, θαλλοὺν μὲν ἔχθρας, τὰ πάθη δὲ καὶ τὰς λύπας ἐξαίρων τοῖς προσφερομένοις αὐτὸν, καὶ πρὸς ἡδονὴν ὑποφέρων. τοῦτον [l] οὖν φῆς ἐκ τριῶν ἀποθλιβέντα βοτρύων χερσὶ τ' σαῖς [m] προσθεῖναι τ' βασιλέα. καλὼ τοίνυν ἴσθι σοι τὴν ὄψιν γεγενημένην, καὶ προμηνύουσαν ἄφεσιν τ' παρούσης ἀνάγκης ἐν τοσαύταις ἡμέραις, ἐξ ὅσων κλημάτων τ' καρπὸν ἐτρύγησας καὶ τὰς ὑπνους. μέμνησο μέντοι τούτων

τ Πλέον] Πάλιν *Samb. Vat* & *Cas.* πάνυ *Vet. Interpr.*

x Εἱρκτὴν] Ita plerique. mitius nonnullis εἰρκτώ.

y Δεδεκότων δαιμόνων] Ita *Big.* & *Samb.* δεδηκότων conjecerat *Schetanus* δεδωκότων *Bas. G. Vat.* & *Cas.* ἠτικηκότων *Vet. Interpr.*

z Υπανίει] Ita plerique *MSS.* ὑπανιεῖ τι τ' δ. *Bas. G.* & *Cas.* & mox ἐλαφρότερον ἐποίει.

a Χρῆσθαι] *Al.* χρήσασθαι.

b Συνδιαφέρων] Ultro discedunt *Hen.* & *Busb.* συνέκλεισε, aut συνέκλεισα· ὃς συνηθέστερος ἐκεῖ τῷ ἰωσήπῳ γενόμενος. Cum illis una abit Zonaras. ἐν ᾗ (εἱρκῇ δηλονότι) ὁ οἰνοχόος φασὶ κατ' ὀργὴν συνεκλείσθη, καὶ ὁ δεσμοφύλαξ· οἷς συνήθης γενόμενος, ἠξίωσε φράσαι τ' ὄψιν τὴν ὀνείρωξιν. BERN.

c Ελεγε δ' οὖν] De Pincernæ somnio videsis *Philonem*, p. 539. & *Zonaram*, p. 17.

d Βότρυς ἐξ ἑκάστου] Βοτρυας *Samb.* & *Vat.*

e Αποκρέμασθαι,] Ita *Samb. Hen. Busb.* & *Vat.* ἀποκεκρεμᾶσθαι *Bas. G.* & *Big.*

f Καὶ τούτους αὐτὸς ἀποθλίβειν] Sic *MSS.* καὶ τοὺς αὐτὸς *Bas.* καὶ τοὺς αὐτοὺς *G.*

g Τε παρεκάλει,] Illud τε non agnoscunt *Vat.* & *Vet. Interpr.*

h Επαναξοντος.] Ita *Samb. Cas. Big.* & *Vat.* ἐπανάξειν *Bas. G. Busb.* & *Hen.*

i Αμπέλινον] Sic in *MSS.* vitiose in *Editis* ἄμπελον ἐπ' ἀγαθὸν ἀνθρώποις παρ.

k Ος αὐτῷ τε ἐκείνῳ σπένδεται,] Ὅτα *Bas. G. Cas.* & *Vat.* ὃς in *reliquis.*

l Οὖν φῂς] In *Big. Samb.* & *Vat.* ὃ φῂς. & in aliquot *Epiphanii* Codd. *hoc ergo quod dicis.*

m Προσθεῖναι] Ita *Samb.* & *Vat.* προσιδεῖν in *aliis.*

hæc vera esse expertus fueris, mei memineris, hanc tibi felicitatem prædicentis: & in libertatem restitutus ne nos despexeris, quos hic conclusos relinques, ad ea quæ prænunciavimus discedens. Non enim ut fontes in vincula fuimus conjecti, sed ob virtutem & modestiam ad maleficorum pœnas subeundas damnati sumus: nolentes illum, qui nos huc compulit, nostræ voluptatis gratia contumelia afficere. Itaque pincerna (ut par erat) ex hoc somnii interpretamento gaudebat, & conjecturæ eventum exspectabat.

Caput sibi ab alitibus impetitum videt per quietem pistor regius.

3. Servus autem *alius* quidam, Regis pistoribus præfectus, in vincula una cum pincerna detrusus, cum talem Josephus dedisset illius visionis interpretationem, spei plenus (nam & ipse etiam somnium viderat) rogat eum sibi indicaret, quidnam præteritæ noctis visio portenderet. erat autem hujusmodi. Tria, inquit, canistra super capite ferre videbar, duo quidem panibus plena, tertium obsonio & variis eduliis refertum; qualia regibus apparari solent: devolantes autem alites absumpsisse omnia, ab ipso illas abigente nihil deterritas. Et ille quidem præsagium simile illius, quod contigit pincernæ, exspectabat. Josephus autem ratiocinando conjiciens de somnio, præfatusque quod mallet ei lætiorum esse interpretem quam quæ somnium sibi prænunciaret, dicit, duos omnino vitæ dies ipsi supereſſe, (hoc enim significant canistra) tertio vero cruci suffixum alitibus fore cibum, & nequaquam sibi opitulari posse. Hæc quidem utrique accidère similiter ac dixerat Josephus. Nam die prædicta, cum natalitium suum Rex celebraret, præpositum pistoribus in crucem egit: pincernam autem è vinculis eximens pristino ministerio restituit.

Post biennium carcere liberatur Josephus, pincerna servus impetrante.

4. Josephum vero, cum duos *ferme* annos in vinculis mala toleraſſet, nihilque à pincerna ex prædictorum memoria juvaretur, Deus *ipse* carcere liberavit, talem ei viam ad liberationem muniens. Pharaothes rex, cum sub eandem noctem in somniis duas visiones vidisset, pariterque utriusque interpretationem; hujus quidem oblitus est, illas vero memoria tenuit. Gravatus igitur iis quæ conspexerat, (nam & tristia ei videbantur) prima luce

πφοχθεὶς ⸗ πφοκαλαγγείλαντός σοι τὰ ἀγαθά· ⸗ γ ἡμόμενος ⸗ ἐν ἐξουσίᾳ, μὴ ωεριίδῃς ἡμᾶς ἐν οἷς καταλειψεις, πρὸς ἃ δεδηλώκαμεν ἀπερχόμενος. [n] οὐδὲ γὰ ἐξαμαρτόντες ἐν δεσμοῖς γεγόναμεν, ἀλλ' ἀρετῆς ἕνεκα ⸗ σωφροσύνης τὰ τ κακούργων ὑπομένειν κατηξιώθημεν· οὐδὲ μετ' οἰκείας ἡδονῆς τ ταῦθ' ἡμᾶς ἐργασάμενον ὑβρίσαντες. τῷ μὲν οὖν οἰνοχόῳ χαίρειν ⸗ τὸ εἰκὸς ἀκούσαντα τοιαύτης τῆς τοῦ ὀνείρατος ἐξηγήσεως ὑπῆρχε, ⸗ ωεμένειν τῶν δεδηλωμένων τὴν τελευτήν.

γ'. Δῆλος δέ τις ἦν τῶν σιτοποιῶν πεπαιδευμένος τοῦ βασιλέως, σωδεδεμένος τῷ οἰνοχόῳ, τοιαύτην ποιησαμένου [o] τοῦ Ιωσήπου ωεὶ τῆς ὄψεως ἐκείνου τὴν ὑποφασιν, εὐελπις ὤν· [p] ⸗ γὰ αὐτὸς ὄναρ ἦν τεθεαμένος· ἠξίωσε τ Ιώσηπον φράσαι, τί κἀκείνῳ δηλοῖ βάλεται τὰ ⸗ τ παρελθούσης νυκτὸς ὀφθέντα. [q] ἰδοὺ ἦ τοιαῦτα. τρία, φησὶ, κανᾶ φέρειν ἔπι τ κεφαλῆς ἔδοξα, δύο μὲν ἄρτων πλέα, τὸ ἓν τρίτον ὄψου τε ⸗ ποικίλων βρωμάτων, οἷα βασιλεῦσι σκευάζεται· καταπτάμενος δ' οἰωνὸς ἅπαντα δαπανήσας, [r] ⸗ μηδένα λόγον αὐτῷ ποιησάμενος [s] ἀποσοβοῦντος. ⸗ ὁ μὲν ὁμοίαν τὴν πρόρρησιν ἔσεσθαι τῇ ⸗ οἰνοχόῳ ωεφασκόπει. ὁ ἦ Ιώσηπος συμβαλὼν τῷ λογισμῷ τὸ ὄναρ, ⸗ πρὸς αὐτὸν εἰπὼν, ὡς ἐβούλετ' ἂν ἀγαθῶν [t] ἑρμηνευτὴς ὢν αὐτὸς γεγονέναι, ⸗ οὐχ οἷον τὸ ὄναρ [v] αὐτῷ δηλοῖ, λέγει, δύο τὰς πάσας ἔτι ⸗ ζῇ αὐτὸν ἔχειν ἡμέρας· τὰ γὰ κανᾶ τοῦτο σημαίνει· τῇ τρίτῃ δ' αὐτὸν ἀναστωρωθέντα, βορᾶν ἔσεσθαι [x] πετηνοῖς, οὐδὲν ἀμυνεῖν ἑαυτῷ δυνάμενον. ⸗ ἦ ταῦτα τέλος, ὅμοιον οἷς ὁ Ιώσηπος εἶπεν, [y] ἀμφοτέροις ἔλαβε. τῇ γὰ ἡμέρᾳ τῇ ωεφειρημένῃ [z] γενέθλιον πεπλεκὼς ὁ βασιλεὺς, τ μὲν ἔπι τ σιτοποιῶν ἀνεσταύρωσε· τ ἦ οἰνοχόον τῶν δεσμῶν ἀπολύσας, ἔπι τ αὐτῆς ὑπηρεσίας κατέστησεν.

δ'. Ιώσηπον ἦ [a] ἐπὶ χρόνον τοῖς δεσμοῖς κακοπαθοῦντα, ⸗ μηδὲν ὑπὸ ⸗ οἰνοχόου ⸗ μνήμης τ ωεφειρημένων ὠφελούμενον, ὁ Θεὸς ἀπέλυσε τ εἱρκτῆς, τοιαύτην αὐτῷ τὴν ἀπαλλαγὴν μηχανησάμενος. Φαραώθης ὁ βασιλεὺς, ὑπὸ τὸν αὐτὸν ἑαυτῷ καιρὸν ὄψεις ἐνυπνίων θεασάμενος δύο, ⸗ μετ' αὐτῶν τὴν ἑκατέρας ἐξήγησιν, ταύτης μὲν [b] ἠμνημόνησε, [c] τ ἦ ὀνειράτων κατέσχεν. ἀχθόμενος [d] οὖν ἔπι τοῖς ἑωραμένοις· ⸗ γὰ ἐδόκει συν-

[n] Οὐδὲ γὰ ἐξαμαρτόντες] Ἐξαμαρτῶντες cæteri omnes, *Big.* excepto. Utrumque enim licet veterum Scriptorum jure. Ibidem *Samb.* & Epiphanius, οὐδὲν γὰ ἐξαμαρτῶντες. Somnium vero pocillatoris regii hunc in modum ex Josepho ⸗ Drungarius Biglæ. ὁ μὲ γὰ οἰνοχόος ἄμπελον ὁρᾶν ἐδόξεν ἐξ ἧς τρία ἐφύετο κλήματα, ἐν ἀτμῷ ζέοντα μιγάδι ⸗ πέπερι βότρυες. τούτους δ' ἀπθλίβειν εἰς Φιάλην ⸗ ωεφάγειν τῷ Φαραὼ, κακεῖνον λαβεῖν ωεστηρῶς. ἀγαθὰ γοῦν σημαίνειν αὐτῷ τ ὄνειρον ἐξηγεῖτο ὁ Ιωσήφ. ⸗ γὰ τρισὶν ἡμέραις ταῖς ωεφαγέντας εἰς τὸ ωεότερον ἀποκατασταθήσε[ι] Δῆλόν ποιμα· ⸗ ἐξίου μεμνῆσθαι αὐτοῦ. Philonem autem legerat ipse Josephus hæc talia referentem post LXX. Interpr. de pincerna somniante. ἔδοξε μεγάλην ἄμπελον ὑπερφυεῖναι τριῶν πυθμένων ἐν ἀνειρέσαις εἱλεῖσθαι τεθηλυῖαν ⸗ βοτρυοσουῦσαν, ὡς ἐν ἀκμῇ τ ὀπώρας· ὑποτρεχάζοντες ἦ τ σαρυλῆς δρέψασθαι τ βοτρύων, ⸗ εἰς ἔκπωμα βασιλικὸν ἀπθλίβειν· ὅπερ ἱκανῶς ἔχον ἀκροᾶται ωροσενεγκεῖν τῷ βασιλεῖ. ὁ ἦ μικρὸν ἐπισχὼν, εὐτυχίαν εἶπεν ἡ φαντασία σοι καταγγέλλειν, ⸗ τ ωεφειρασθαι ἀνάληψιν ἀρχῆς. αἱ γὰ τρεῖς ῥίζαι τ ἀμπέλου, τρεῖς ἡμέρας ὑπογράφουσι· μεθ' ἃς ὑπομνησθήσεταί σου ὁ βασιλεὺς, ⸗ μεταπεμψάμενος ⸗ εὐθέως παρέξει τῷ ἀνηκίστῳ. ἐπιτρέψει ἦ ⸗ τ αὐτῆς μεταποιεῖσθαι τάξεως, ⸗ ὑπὲρ βεβαιώσεως τ ἀρχῆς οἰνοχοήσεις, ἀναδὺς ἔκπωμα τῷ δεσπότῃ· ⸗ ὁ μὲ ἐγεγήνει ταῦτ' ἀκούσας. BERN. Ita ex *Big.* edente *Bernardo.* in *aliis* ὐδὲ (vel οὐδὲν) γὰ ἐξαμαρτόντες.

[o] Τὰ Ιωσήπου] *Al.* τοῦ Ιωσ. π. τ. ὄ. ὀνείρου.

[p] Καὶ γὰ αὐτὸς] Corrigit Cocc. ⸗ γὰ ⸗ αὐτὸς.

[q] Τρία,] Vide *Philonem*, p. 539 & *Zonaram*, p. 17.

[r] Καὶ μηδένα λόγον] Ita ex *Big.* *aliis* abest ⸗.

[s] Ἀποσοβοῦντος.] Ἀποθροῦντος *Big.* ἀπεσοβοῦντος verbulo vano *Bas.* & *Gen.* Scripsit autem Josephus cum *Samb.* *Cas.* *Hen.* *Busb.* *Burieque* meo ἀπισοβοῦντος: difficile autem & hoc durumque fuit pro genuino nostri Scholastici. BERN. Sic *Cas.* *Samb.* *Vat.* *Hen.* & *Busb.* in *Editis* verbulo vano ἀπεθροῦντος.

[t] Ἑρμηνευτὴς] Ita *Big.* & *Samb.* in reliquis deest ὢν.

[v] Αὐτῷ δηλοῖ,] Αὐτῷ abest *Vat.*

[x] Πετεινοῖς,] Sic *Big.* *Samb.* & *Vat.* in *aliis* τοῖς πετεινοῖς.

[y] Ἀμφοτέροις ἔλαβε.] Ἀμφότερα ἔλαχε *Busb.* & *Hen.*

[z] Γενέθλιον] Juvat & à Zonara somnium idem excipere. ὁ ἦ ⸗ χισιβηρίοις τρία κανᾶ ἐδόκει φέρειν ἐπὶ τ κεφαλῆς· δύο μὲ ἄρτων πλέα, τὸ δ' ἕτερον ὄψου ⸗ ποικίλων βρωμάτων. τὰ ἦ ἀφαρταγῶνα ὑπὸ κτηνῶν καθιζανόμενα. ἔφη ἦ ⸗ τοῦτο ὁ ἰωσὴφ τὰ τρία κανᾶ τριῶν ἡμερῶν εἶναι σημαντικά· ⸗ ὑ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ μέσον αὐτῶν κρεμασθήσῃ, σαρκοφάγοις ἵπτασθαι βορὰν πέλοιτο. γέγονε δ' ἐπ' ἀμφοῖν, ὡς Ιωσὴφ ἐξηγήσατο. Propter reprehensores Josephi fas erit & Philonis verba subnectere, ut ambo ab his, vel forte Judæus neuter videatur suo merito redargui. ὁ ἦ ἀρχιοινοχοὸς, ait ille, διαπειράμενος τῷ Δίκελσιν, ὡς ⸗ αὐτὸς οὐτυχὴς ὄναρ ἰδών· ἰδοὺ δ' οὐδὲ μετρίως παλίμφημον ἀπαιτηθεὶς τὰς ἑτέρας χρείας ἐλπίσι, φησὶν· ἀλλὰ κἀγὼ καληφορεῖν ἔδοξα, ⸗ τρία πλήρη κανᾶ πεμμάτων κομίζειν ἐπὶ τ κεφαλῆς· τὸ δ' ἀνώτατον πλῆρες εἶναι παντοίων βρωῶν, οἷς εἰωθε χρῆσθαι τὸν βασιλέα. ποικίλας δ' εἶναι τὰς ὠδὶς διαφόρων βασιλικῶν σιτοπόνων ωεσεργίας. ὄρνεις ἦ καθιζάνοντα ἀρπάζειν ἀπὸ τ κεφαλῆς, ⸗ ἁπλῆσαι ἐμπορεῖαν, μίσχους δ' ἅπαν ἀναλῶσαι, ⸗ μηδὲν τ ὑπερκειμένων ἀπολιπέσθαι. ὁ ἦ, ἐβουλόμην, εἶπε, μὴ ⸗ δηλῶσαί σοι τὴν φαντασίαν, ἢ φανεῖσαν ἰσυχαθῶσαι, ἢ εἰ ⸗ διηγεῖσθαι τις μακρὰν γοῦν, ἵνα μὴ κακόστομαι, τ ἐμῶν ὦτων ἡγεῖσθαι τὴν διήγησιν· ὀκνῶ γὰρ τις ἄγγελος εἶναι κακῶν. —— τὰ τρία κανᾶ σύμβολον τριῶν ἡμερῶν ἐστὶ· ἐπισχὼν ταύτας ὁ βασιλεὺς, ἀνασκολοπισθήσε σε, ⸗ τὴν κεφαλὴν ἀπὸ μισθώσῃ πελάσας· ⸗ καθαπτόμενα ὄρνεα τ σῶν δυσχθήσε[ι] σαρκῶν, ἄχρις ὧν ὅλως ἐξαναλωθῇς. ὡς δ' αἱ τρεῖς ἡμέραι διῆλθον, ἡγείθλιος ἐπέση ⸗ βασιλεῖ· ⸗ ἡ πάντες οἱ ⸗ τὴν χάριν ἐπαινοῦντες, ἀφαιρεῖντος δ' οἱ ωερὶ τὰ βασίλεια. ἐσιωμῶσαν οὖν τ ὀνείρατος, ⸗ τ θεραπείας δυσχερμήνης ὡς ἐν δημοθοινίᾳ; τ ⸗ τὸ δεσμωτήριον δύνῃσαν ὑπομενοῦσι, ἀχθόμενος πελάσας, ⸗ θεασάμενος τὰ ὀνείρατα ἀφαιρέσεως ἐπιτροφογίζε[ι] · ωσαύτως τ μὲ ἀνασκολοπισθῆναι τὴν κεφαλὴν ἀποτμηθέντα, τῷ ἦ τὴν δεξιὰν ἰδὲ διεπεωότερον, ἀπιθανώτερα. BERN. Ita in *MSS.* in *Editis* γενέθλιος τεθυκώς. Vide *Casaub.* contra *Baronium* p. 613.

[a] Διετῆ] Διετεῖ χρόνῳ soli *Samb.* & *Big.*

[b] Ἠμνημόνησε,] Ita *Samb.* *Busb.* & *Hen.* in *reliquis* ἠμνημόνευσε; non probante *Bernardo.*

[c] Τῶν ἦ ὀνειράτων κατέσχεν.] Forte τ ἦ ὀνειράτων μνήμην κατέσχεν. COCC.

[d] Οὖν ἔπι] Illud οὖν conservavit *Samb.* exciderat è *reliquis.* præterea in *Cod. Vat.* ⸗ τεθαρσημένος ἐπὶ τοῖς &c.

ε Ταῦτ'

convocavit Ægyptiorum ſapientiſſimos, ſcire deſiderans quid ſibi velint ſomnia. Hæſitantibus autem illis, tanto magis Rex turbabatur. At pincernam, cum animadverſiſſet Regem ſomniis confuſum, ſubit recordatio Joſephi, ejuſque in ſomniis *enarrandis* intelligentiæ. Regeque adito, indicavit ei de Joſepho, & de viſione in carcere ſibi oblata, ejuſque eventu juxta illius interpretationem: quodque eadem die piſtorum præpoſitus cruci ſuffixus fuerit, idque ei contigerit juxta ſomnii enarrationem, prædicente Joſepho. ipſum autem à Petephre quidem coquorum præfecto vinctum eſſe, ejus utpote ſervum; at dicit ſemet cum paucis Hebræum eſſe genere, *atque patre claro natum. Hunc igitur ſi accerſiveris nec propter mala, quæ jam patitur, deſpexeris, diſcere licet quæ tibi prænunciant ſomnia. Rege itaque jubente ut coram ſiſteretur Joſephus; veniunt quidem *non multo poſt* quibus id negotii datum erat, eum adducentes, curatum & ornatum, prout iis Rex mandaverat.

ε'. Ὁ δὲ, τὴν δεξιᾶς αὐτοῦ λαβόμενος, "ὦ νεανία, "φησὶν· σὺ γάρ μοι νῦν ἄρας καὶ σώζειν ἱκανώτα- "τος ὑπὸ οἰκέτου τοῦ ἐμοῦ μεμαρτύρησαι· τὰ αὐτῶν ἀ- "γαθῶν, ὧν ἐκ τούτου μεταδέδωκας, [P] ἀξίωσον κἀμέ, "φράσας ὅσα μοι κατὰ τοὺς ὕπνους ὀνείρατων ὄψεις σαφῶς "δηλοῦσι. βούλομαι δέ σε μηδὲν [q] ὑποστελλόμενον φόβῳ "κολακεύσαι [r] λόγῳ ψευδεῖ καὶ τῷ πρὸς ἡδονὴν, ἂν "παληθὲς σκυθρωπότερον ᾖ. ἔδοξα γὰρ ἐμοὶ ποταμὸν βα- "δίζων βόας ἰδεῖν εὐτραφεῖς ἅμα καὶ μεγέθει διαφερού- "σας, ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν, ἀπὸ [s] τοῦ νάματος χωρεῖν "ἐπὶ τὸ ἕλος· ἄλλας δὲ ταύτας τὸν ἀριθμὸν ἑπταπλη- "σίους ἐκ τοῦ ἕλους ὑπανίστασθαι, λίαν κατισχνωμένας καὶ "δεινὰς ὁρᾶσθαι, [t] αἱ κατεσθίουσι τὰς εὐτραφεῖς καὶ "μεγάλας οὐδὲν ὠφελοῦσαι, χαλεπῶς ὑπὸ τοῦ λιμοῦ "πεπεισμένας. μετὰ δὲ ταύτην τὴν ὄψιν [v] διεγερθεὶς ἐκ "τοῦ ὕπνου, καὶ πεπαραγμένος, καὶ τί ποτ' εἴη τὸ φάν- "τασμα παρ' ἐμαυτῷ σκοπῶν, καταφέρομαι [x] πάλιν εἰς "ὕπνον· καὶ δεύτερον ὄναρ ὁρῶ πολὺ τοῦ πρώτου θαυ- "μασιώτερον, ὅ με καὶ μᾶλλον ἐκφοβεῖ καὶ παράγει. στά- "χυας ἑπτὰ ἑνὸς ἀπὸ ῥίζης ἐκφυέντας, καρπὸν βα- "ρεῖς ἤδη καὶ κεκλιμένους ὑπὸ τοῦ καρποῦ καὶ τὸ πρὸς ἀ- "μητον ὥρας· καὶ τούτοις ἑτέρους ἑπτὰ στάχυας ὀλιγίους, "[y] λιφερνοῦντας καὶ ἀσθενεῖς ὑπὸ αὐροσίας, οἳ δαπανή-

"ſomnium enarrationem, quod me magis etiam "exterret perturbatque. Spicas ſeptem videre vi- "ſus ſum ab una radice enatas, capita jam graves "frugis pondere ejuſque maturitate inclinatas, vi- "cinas etiam alias pari numero ſpicas, pauperes "& præ ſiccitate graciles & infirmas, quæ con-

Joſepho ſomnia poli- tica, prenſa dextra, narrat Pharao- thes. Gen. c. 41.

ver-

[e] Ταῦτ' αὐτῷ·] Ταῦτ' εἶναι *Vat.*

[f] Συνεκάλεσε] Ita *Samb. Big.* & *Vat.* in *aliis* καὶ συνεκάλεσε, aut συνεκάλεσε οὖν.

[g] Τὸ Ἰωσήπου,] Sic *Samb.* & *Vat.* in cæteris ὡδὶ δὲ Ἰωσήπου.

[h] Σταυρωθείη] Σταυρωθῶσι *Vat.*

[i] Συμβαίη] Ita *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* συμβαίη.

[k] Διδίωσι] Διδίωσι γὰρ ὑπὸ Πετεφρῆ *Vat.* in *Baſ.* & G. Πετεφρῆς. in *Hen.* & *Busb.* Πετιφρῆ.

[l] Τὸ πατρὸς δόξης.] Ex *Samb.* & *Vat.* in *aliis* deeſt ἔτι.

* Atque patre] Atque patris gloriam juxta *Epiphanium.*

[m] Οἱ κεκελεύσμενοι,] Ita ex *Samb.* & *Caſ.* οἱ κεκελεύσμενοι μὲν μεμελήσαντες *Vat.* τὸ κεκελεύσμένον ποιῆσαι μὲν μεμέλησεν, ἰς *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.*

[n] Τημελήσαντες] Apud *Philonem*, p. 541. οἱ δ' ὑπηρέται, καὶ μάλα ῥυπῶντες λαμπρῶν ἐσθῆτα ἀνάδυντες, καὶ τάλλα φαιδρύναντες ἐσαγουσι πρὸς βασιλέα.

[o] Τὸ μὲν ὑπαληθὲς·] *Al.* τὸ ἐμὸν.

[p] Ἀξίωσον] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* ἀξίωσον φράσας.

[q] Ὑποστελλόμενον] Ὑποστελλόμενον *Busb.* & *Hen.*

[r] Λόγῳ ψευδεῖ] Ita *Big.* & *Samb.* (& *Coccejus*) In *aliis* ψεύδῃ λόγῳ καὶ τὸ ας.

[s] Τοῦ νάματος] Aut male viderat Ἐ ποταμὸς, aut ſane *paſcuum* poſuit indoctiſſimus Interpretum Epiphanius vice *fluminis*. BERN.

[t] Αἱ κατεσθίουσι] Καὶ *Hen.* & *Busb.*

[v] Διεγερθεὶς] Διεγερθεὶς ἐκ τοῦ ὕπνου πεπαραγμένος *Vat.*

[x] Πάλιν εἰς ὕπνον·] Sic in *MSS.* in *Editis* καὶ πάλιν.

[y] Λιφερνοῦντας] Sic volo, aut paulo lenius λιπερνοῦντας, tanquam ἀόρατος. Quippe apud Photium, Heſychium, alioſque Grammaticos, λιπερνῆντες, ἐν ἀδιόδῳ τόπῳ, ἢ πενιχρῶς aut φαύλως ζῶντες, ubi alia prorſus nunc leguntur. λιφερνῆντας enim expreſſerunt præter *Busb.* & *Hen.* vel Impreſſores Joſephi. Hoc tamen immutarunt cum nominis voce facili διεφθορότας plerique Scribarum Græculorum, ut *Samb. Caſ.* & *Big.* Deſcriptionum autem utriuſque ſpectri, ex Philone comparatam, quia opportunius haud potuit, Joſepho jam ſtatim ſubnectimus. μετὰ δὲ ταύτην χρόνον τῷ βασιλεῖ τὰ μὲν ἐν τῇ χώρᾳ συμβαίνειν ἀγαθὰ καὶ κακὰ, διτταῖς φαντασίαις δι' ὕπνων θεωρεῖσθαι, ταύταις ὑποσημαινούσαις ἕνεκα βεβαιοτέρας πίστεως. ἔδοξε γὰρ ἑπτὰ βοῦς ἀνέρπειν ἐκ τοῦ ποταμοῦ πίονας, καὶ σφόδρα εὐσάρκους καλὰς ὀφθῆναι, καὶ ἀμέλει τοῖς ὄχθαις νέμεσθαι. μεθ' ἃς ἑτέρας ἀναθορεῖν ἴσας, ἀσάρκους τελέως καὶ κατεσκελετευμένας, εἰδεχθείσαις ἀνελθεῖν καὶ συνέμεσθαι ταῖς πρώτοις. εἶτ' ἐξαπιναίως ὑπὸ τῶν χειρόνων καταβρωθῆναι τὰς ἀμείνους· καὶ μηδὲν ἀλλὰ μηδὲ τὸ βρωχώσιμον ταῖς ἐμφορηθείσαις πρὸς οἶκον ἐπιδόναι τὰς γαστέρας· ἀλλ' ἢ μᾶλλον, ἢ οὐκ ἄτιον ἐσάλθαι. πρώτας δὲ καὶ κοιμηθεῖς πάλιν, ἑτέρᾳ πληχθῆναι φαντασίᾳ. νομίσαι γὰρ ἐπὶ πυρὰ στάχυς σκηπτοφόρους ἑνὸς πιάσασθαι, ἰσοζύγους τοῖς μεγέθεσιν, αὐξομένους καὶ τελειότατα ἀρεσθαι πρὸς ὕψος μάλ' ὡραίους. εἶθ' ἑτέρους ἐπὶ λεπτοὺς καὶ ἀσθενεῖς ἀναπεφυκέναι πλησίον, ὑφ' ὧν ἐπιδραμέντων καταποθῆναι τὴν ἰσάχνου πυθμένα. Omitto cætera, quamvis digna recitari, & feliciſſimæ eloquentiæ. Quot profecto plauſtris commentariorum utilius nos careremus, ſi totum Moyſen tali modo enarraſſet ille Judæus. Adiiciam huc & Zonaram, qui Atticiſmos Joſephi cum ſequiori phraſi commutare amat, ſicut commutant *Hen.* & *Busb.* εἶτα τῷ φαγεῖν ὁ θεὸς ὄψεις ἐνυπνίων ἐπιπέμπει διττὰς, καὶ τὰς δηλώσεις ἀμφοῖν. ὁ δὲ τὴν ὄψεων ἐμιμνήσκετο, τὴν δὲ ἐξηγήσεων ἐπελάθετο. συζυγεῖς τοίνυν τὰς τῆς αἰγυπτίων σοφὰς καὶ ἀπαγγελθείσας αὐτοῖς τὰ ἐνύπνια, καὶ τῶν δηλώσεων ἀπαιτεῖ. ἀπορούντων δ' ἐκείνων, ὀργίζεται). ὁ δ' οἰνοχόος, εἰ καὶ μὴ πρότερον, ἀλλά τοτε πρὸς μνήμην ἦλθε τοῦ Ἑβραίου, καὶ διδάσκει τοῦτον τὰ φαινόμενα ἀγεῖν τοίνυν αὐτίκα. ὁ δὲ φησι νεανία, φράσαι μοι τῶν κείνων τὴν ὀνειράτων, ὡσπερ τεθέαμαι. ἔδοξα βοῦς ἐξαφῖις ἑπτὰ πρώτους τοῦ ποταμοῦ πρὸς τὸ ἕλος χωρεῖν. ἑτέρους δ' ἑπτὰ ἰσχνοὺς καὶ τετηκότας λιμῷ τοῦ ἕλους ἐξελθόντας συναπῆναι τούτοις· καὶ βρωθῆναι παρὰ τῶν δευτέρων τοὺς πρώτους καὶ πίονας, καὶ μένειν ἔτι αὐτοὺς ὁμοίως ἰσχνούς. αὐθις δ' ὁρᾶν στάχυας ἑπτὰ ἀπὸ ῥίζης μιᾶς, θαλεροὺς καὶ κεκλιμένους τῷ βάρει τοῦ καρποῦ. πλησίον δ' αὐτῶν ἰσαρίθμους ἑδοκεῖν ὁρᾶν στάχυας, ἀδρανεῖς ὑπὸ αὐροσίας καὶ πρὸς ὄρασιν ἀηδεῖς. οἱ καὶ ἀνήλισκον

"verſæ ad conſumendas & comedendas ſpicas "ſpecioſas attonitum me reddiderunt.

Foveſque ſpicæque ſeptem macræ diuturnam famem ſignificant, Joſepho interprete.

6. Ad hæc Joſephus reſpondens, ait, "ſomnium "quidem, iſtud, ô Rex, duplici licet ſpecie viſum, "unum tamen & eundem futurorum eventum "ſignificat. Nam quod boves conſpexeris, ani- "mal aratri labori natum, ab exilioribus devora- "tas, & ſpicæ à deterioribus abſumptæ, tot an- "norum famem & ſterilitatem Ægypto prænun- "ciant, quot felicitatis præceſſerint; horumque "frugum ubertatem à totidem ſequentium ſteri- "litate abſumendam. Erit autem tanta rerum ne- "ceſſariarum inopia, ut ei difficulter ſubveniri "poſſit. id quod inde conjicio, quia macræ bo- "ves, devoratis pinguibus, ſatiari non potuerint. "Deus certe hominibus futura prædicit, non ut "eos terreat & contriſtet; ſed ut ea præſcientes "prudentia, cum advenerint prænunciata, levio- "ra faciant. Tu ergo, ſi prioris temporis pro- "ventus ſepoſueris & diſpenſaveris, inſequentem "penuriam Ægyptii non ſentient.

Conſilium Joſephi de Ægypto ſervanda.

7. Rege autem admirante Joſephi prudentiam & ſapientiam, atque percontante quonam modo eſſet in futurum proſpiciendum ubertatis tempore, quo tolerabilior fieret ventura ſterilitas: ſubjecit ſuaſitque, frugum parſimoniam adhibendam eſſe, & non ad affluentiam uſque Ægyptios iis uti permitteret, ſed quantum ad luxuriam ſolent ex abundanti expendere, illud in neceſſitatis tempora reſervandum. Quin & hortabatur, ut frumentum ab agricolis acceptum in horrea recondi curaret, tantumque duntaxat unicuique ſuppeditari quantum ſat eſſet ad victum. Pharaothes autem, Joſephum ob utrumque, tam ſomnii interpretationem quam conſilium, admiratus, ipſum huic diſpenſationi præficit, ut ageret quæcunque vel populo Ægyptiorum vel Regi in rem eſſe exiſtimaret: conſilii auctorem maxime idoneum eſſe ratus ad id ipſum exſequendum. Ille vero, hac poteſtate à Rege auctus, ut & ejus ſignaculo uteretur & purpuram geſtaret, curru per univerſam Ægyptum vectus, frumentum abducit ab agricolis, tantum inde ſingulis dimetiens quantum ad ſementem atque alimentum ſufficeret: nemini rationem reddens, cur ita faceret.

Inde multus viri honos, purpura, currus, aliaque inſignia.

"ἢ καπηθίειν τὰς ὠφελίας τραπέντες ἐκπλήξιν μοι πα- "ρεῖχον.

ς. Ἰώσηπος ὁ Ὑπολαβών, [z] "ὁ ὄνειρος μὲν ἕτερος, "εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, καίπερ ἐν δυσὶ μορφαῖς ὀφθεὶς, "μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀποσημαίνει τελευτὴν τῶν ἐσομένων. τό, "τε γὰρ τὰς βοῦς ἰδεῖν, ζῶον ἐπ' ἀρότρῳ πονεῖν γεγυμνέ- "νον, ὑπὸ τῶν χθονίων καπηθιομένας, καὶ οἱ στάχυες ὑπὸ "τῶν ἐλαττόνων δαπανώμενοι, λιμὸν Αἰγύπτῳ τῆς ἀκαρπίας "δηλοῦσι τοσαύτας προκαταγγέλλουσιν ἔτη, τοῖς ἴσοις πρότερον "[a] δυδαιμονήσασιν· ὡς τὴν τούτων εὐφορίαν τῶν ἐτῶν ὑπὸ τὴν "μὴ τοσοῦτον ἀριθμὸν [b] ἴσην ἀφορίας [c] ὑπαναλωθῆναι. "[d] γένηται δ' ἡ ἀτάνις τὰ ἀναγκαίων σφόδρα δυσκατόρθω- "τον. σημεῖον γάρ, αἱ γὰρ καλλιχνωμέναι βόες δαπανήσασαι "τὰς κρειττόνας οὐκ ἴσχυσαν κορεσθῆναι. ὁ μέν τοι Θεὸς "οὐκ ἀδηλοῖ τοῖς ἀνθρώποις προ- "δείκνυσιν· ἀλλ' ὅπως [e] προεγνωκότες καφοτέρας συμφορᾶς "ποιῶνται τὰς πείρας τῶν κατηγγελμένων· σὺ τοίνυν παμιθ- "σάμενος [f] τὰγαθὰ τὰ κατ' τὸν πρῶτον χρόνον γενησόμενα, ποιή- "σῃς [g] ἀνεπαίσθητον Αἰγυπτίοις τὸν ἐπελθουσομένων συμφορᾶν.

ζ. Θαυμάσαντος δὲ τὸν βασιλέως τὴν φρόνησιν καὶ τὴν σοφίαν τοῦ Ἰωσήπου, καὶ πυθομένου τίνα καὶ τρόπον ἂν προοι- κονομήσειεν ἐν τοῖς τῆς εὐετηρίας καιροῖς τὰ πρὸς τὸν μὴ τοιού- τῳ. ὡς ἂν ἐλαφρότερα γένοιτο τὰ τῆς ἀφορίας· ὑπεσ- τήριζε καὶ συνεβούλευε φιλοτίμως ποιεῖσθαι τὰ ἀγαθῶν, καὶ μὴ κατ' πρόνοιαν αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς Αἰγυπτίοις ὑπερεκπαν· ἀλλ' ὅσον ἂν [h] κατ' τροφὴν ἀναλώσωσιν ἐκ προνοίας, τοῦτο τηρεῖν εἰς τὸν τῆς ἐνδείας καιρόν. ἀποτίθεσθαί τε παρὴνει λαμ- βάνοντα τὸν σῖτον πρὸς τῶν γεωργῶν, τὰ βασιλικὴ μόνον εἰς βασιλικὴν χορηγίαν. φαιδρώτης δὲ ἀμφοτέρων θαυμά- σας [i] Ἰώσηπον, τῆς τε κρίσεως καὶ ἐνείρατος καὶ τῆς συμβου- λίας, αὐτῷ τὴν οἰκονομίαν προσαδίδωσιν, ὥστε πράττειν ἃ καὶ τῷ πλήθει τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῷ βασιλεῖ συμφέρον [k] ὑπολαμβάνει· τὴν ἐξουσίαν τὸν τῆς πράγματος ὁδὸν καὶ προστάτην ἄριστον αὐτὸν ὑπολαβὼν γενέσθαι. ὁ δὲ, τού- της αὐτῷ τῆς ἐξουσίας ὑπὸ τὸ βασιλέως δοθείσης, σφρα- γῖδί τε χρῆσθαι τῇ αὐτοῦ καὶ πορφύραν [l] ἐνδύσασθαι, ἅρ- μα τῆς γῆς ἁπάσης ἐλαύνων ἐφ' ἁρματος, ἦγε τὸν σῖτον πα- ρὰ τῶν γεωργῶν, τὸν δέκατον μέρος τε πρόρρησιν καὶ ἀφορᾶν ἑκάστοις ἀποτιθεμένοις· μηδενὶ σημαίνων τὴν αἰτίαν, ὑφ' ἧς ταῦτα ἔπραττε.

ΚΕΦ.

τὰς ἀκάρπειας τε καὶ ὠφελίας. Hæc Drungarius. BERN. Ita cum *Busb. Hen. Baſ.* & *G.* vel paulo lenius λιπερνῆντας. in διεφθορότας immutarunt *Samb. Caſ. Big.* & *Vat.* Utriuſque ſpectri deſcriptionem elegantiſſimam videre licet apud *Philonem*, p. 540, 541. ſuo modo etiam tentavit *Zonaras*, p. 17.

z Ο ὀνειρος μὲν ἕτερος,] Ita in *MSS.* articulum non agnoſcunt *Baſ.* & *G.*

a Εὐδαιμονήσασιν· ὡς τὴν τούτων εὐφορίαν τῶν ἐτῶν ὑπὸ τὴν μὴ τοσοῦτον ἀριθμὸν] *Hen.* & *Busb.* ex mala induſtria, εὐδαιμονησάσης. & τὴν τούτων εὐφορίαν ὑπὸ τὴν μὴ ταῦτα ἴσων ἀναλωθῆναι. BERN.

b Ἴσην ἀφορίας] Ισον *Samb. Buriuſque* noſter ex conjectura. HUDS. Imo & *Coll. Big.* quæ penes me eſt: malebat vero ad oram ἰτῶν *Coccejus.* Ισον autem ſatis bene convenit cum ἀριθμὸν, quare quum & optimis MSS. firmetur & ſæpius plura conjungant adjectiva veteres, non dubitavi recipere, ejecto *Hudſoniano* ἴσων. HAVERC.

c Ὑπαναλωθῆναι.] Ita in pleriſque *MSS.* ἀναλωθῆναι *Busb. Baſ.* & *G.* nec aliter *Philo* & *Zonaras.*

d Γένηται] Sic *Samb. Caſ.* & *Vat.* γένῃ *Big. Baſ.* & *G.*

e Προεγνωκότες] *Al.* πεγνωκότες.

f Τὰ κατ' πρῶτον χρόνον] Ineleganter *Busb.* & *Hen.* τὰ κατ' τὸν ἐπὶ χρόνης τὸν πρώτης γενητ. π. αἰνετ. αἰγυπτίῳ τῷ συμφορᾷ. Iterum Johannes deflorator, ὁ δ' ἰωτικῷ καὶ διπλᾷ φησιν, ὦ βασι- λεῦ εἰσὶ τὰ σύσσια, ἀλλὰ μίαν ἔχυσι τὸ μελλόντων τῷ ἐνλωσιν. οἱ τε γὰρ βίες ζῶον ἐπ' ἀρότρῳ πονῶν ὑπὸ τὸ χειρόνων καπεθιόμβοι, καὶ εἰ θάλλονίες στάχυες ὑπὸ τὸ ἀθρανῶν δαπανώμβοι, λιμὸν ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη τῇ χώρᾳ σα καταγέλλουσιν ἐν ἰσαελίθμοις ἐνιαυτοῖς, δύβλαπθέσῃ πρότερον τοῖς καιροῖς. ὡς τῷ τούτων δύφορίαν ἀναλωβῆναι ὑπὸ τὸ ἐπεῖα. εἰ γὰρ σὺ ταυτδύσεις τὰ τὸ πρότερας δύβαμονίας εἰς τὸς τὸ ἀφο- ρίας ἐνιαυτὸς, ὄψεις τοῖς αἰγυπτίοις ἀνεπαίσθητον τὸ δυσύχημα. Utar & Philone, ſed temperanter. ὅσα μὲν ποιεῖν ὁ Θεὸς, ἐν τῇ χώρᾳ. φησὶν, προμεμβούκέ σοι, τὰς μὴτοι διτὰς φαλλασίας, μὴ ὑπολάβῃς εἶναι διτὰς ὀνείρης. εἷς ἐσὶ, τῷ ἀναδίπλωσιν ἔχων ὁ πρότε- τὴν, ἀλλὰ πρὸς ἔλαττον βεβαιοτέρας πίστεως. αὐτὶ γὰρ πίονες ἑπτὰ βοες, καὶ οἱ εὐθλασοι ὁ σθαλεῖς ἑπτὰ σάχυες ἐνιαυτὸς ἑπτὰ ὀηλῶσιν δύθη- νίας ὁ σύετηρίας. ὁ ἑπτὰ ἑτέρης λιμῶ, αἱ ἐπαισθοσαι ἑπτὰ βοες λεπ- τῇ ὁ εἰδεχθεῖς, καὶ οἱ παρεφθαρμοι καὶ μεμυκότες ἑπτὰ σάχυις. ἤξῃ μὲν ἐν ἑπτατία πρὸ ἑτῶν πολλῶν καὶ ἄφθονον ἔχυσα δύκαρπίαν, πλημμύ- ρυσις μὲν ἀνὰ πᾶν ἔτος δ' πολαμῶ λιμνάζοντος τὰς ἀρύρας· τὴ δὴ πεδίων ὡς ἐπὶ πρότερον εὐτυχίᾳ χεωμβρῶν. ἠξῃ δὲ μὴ ταῦτα σιαυτία πάλιν ἑπ- τατία, χαλεπὴν ἐνδειαν ὁ απάνην τὸ ἀναλκαίων ἐπιφέρυσα, μήτ' ἀνα- χεομένη δ' ποταμῶ, μήτε τὸ γῆς λιπαινομένης· ὡς πρότερας εὐθυμίας σκλαιότητα, ὁ εἰτι λειψανον παλαιᾶς εὐετηρίας ἦν, ἀναλωθῆναι. τὰ μὲν σοῦ βασιλεύτως ταῦτ' ἐσίν. ὑπαρχεῖ δέ μοι ὁ σκλαεῖ τί θεῖον, ὑπο- δεικνὺν τὰ ὡς ἐν νέσῳ σωτέρια &c. Inaudiverat ſane de excellenti & onirocritico Joſephi ingenio & Pompejus hiſtoricus, ex quo hæc talia retulit Juſtinus. *Peregrinis mercatoribus deportatus in Ægyptum, cum magicas ibi artes ſolerti ingenio percepiſſet, brevi ipſi regi perjucundus fuit. Nam & prodigiorum ſagaciſſimus erat, & ſomniorum primus intelligentiam condidit. Nihilque divini juris humanique ei incognitum videbatur, adeo ut etiam ſterilitatem agrorum ante multos annos providerit: periſſetque omnis Ægyptus fame, niſi monitu ejus rex edicto ſervari per multos annos fruges juſſiſſet. Tantaque experimenta ejus fuerunt, ut non ab homine ſed à Deo reſponſa dari viderentur.* BERN.

g Ανεπαίσθητον] Vide *Juſtinum* ex *Trogo Pompejo*, l. 36. c. 2.

h Κατὰ τροφὴν] Ita *Samb.* κατ' τροφὴν ἀναλώσωσιν *Caſ.* & *Vat.* Sed duntaxat ἀναλώσωσιν *Baſ.* & *G.* omiſſo κατ' τροφήν.

i Ἰώσηπον,] Τὸν ἰώσηπον *Hen.* & *Busb.* Iidem illi τὸ συμξυλᾶς pro τὸ συμξυλίας. Dixerat enim Zonaras in eadem hiſtoria φαρεω ὁ τὴν ἰωτικῷ σκπλαγεις σοφιαν, ἀφ' τε τὴν ἐξήγησιν ὁ τὸν συμ- ξυλὴν, αὐτὸς ὁ τούτων ἔφη κρατὶς τε ὁ σύμξυλος ὁ οἰκονόμος ἔση τὸ βασιλεύοντος· ὁ παρεσχεν αὐτῷ τὴν ἐξουσίαν αὐτὸ, ὥστε σφραγῖδι χρῆ- σθαι τῇ φαραω, ὁ πορφύραν ἐνδύεσθαι, ὁ ἐλαύνειν ἐφ' ἁρματος. BERN.

k Ὑπολαμβάνει·] Ita *Big.* & *Samb.* ὑπολαμβάνοι *ceteri.*

l Ενδυσασθαι,] Sic *Big. Caſ.* & *Vat.* ἐνδύεσθαι in *aliis.*

ΚΕΦ. ς'.

Πῶς ὁ Ἰώσηπος ἐπίσημος ἡγούμενος ἐν Αἰγύπτῳ, τὸς ἀδελφὸς ἔχεν ὑποχείριος.

Τριακοστὸν ἤδη ἔτος ἦν τῆς ἡλικίας αὐτῷ [m] διελελύθη, καὶ τιμῆς ἁπάσης ἀπέλαυε παρὰ τοῦ βασιλέως· καὶ προσηγόρευσεν αὐτὸν [n] Ψοθομφάνηχον, ἀποδὼν αὐτοῦ πρὸς τὸ παράδοξον τῆς σωτέσεως. σημαίνει γὰρ τὸ ὄνομα κρυπτῶν εὑρετήν. γαμεῖ τε καὶ γάμου ἀξιολογώτατου·

CAP. VI.

Quomodo Josephus in Ægypto inclaruit, fratresque sibi subjectos habuit.

ÆTatis annum trigesimum jam exegerat, omnique honore cumulatur à Rege, qui & illum ob incredibilem prudentiam Psothomphanechum cognominavit. significat autem hoc nomen occultorum detectorem. Sed & conjugium nactus est honoratissimum. nam in matrimonium ac- *Is annos natus XXX. res Ægyptias administrat, nomine peregrino Psothomphanechus, i. e. ænigmatum detector.*

[m] Διελελύθη,] Αὐτῷ διελελύθη *Busb.* & *Hen.* cum verbi termino Attico. αὐτῷ διελελύθει alii omnes libri. Ἀπέλαυε *Samb.* & *Epiphan.* ἀπέλαβε reliqui librorum scriptorum impressorumque. BERN. Ita ex *MSS.* in *Editis* διελελύθει & mox ἀπέλαβε.

[n] Ψοθομφάνηχον,] Illud feci ex pluribus codd. Josephi, ut *Samb. Casaub. Busb* & *Hen.* neque aliud viderat dudum *Zonaras*, licet excusum extet τοθομφάνηχον in Johannis istius Annalibus. Legerat forte & inter Coptica Bibliothecæ Vaticanæ Ψοτομπανηχ Oedipus Ægyptiacus. Ψοθοφάνηχον ex Italicis membranis Josephi descripsit aliquando illustris Bigotius. Ψονθομφάνηχον expresserunt ad vulgus *Bas.* & *Gen.* κομφθομβανὴχ Josephus Christianus c. 64. Huic autem Judæo ψονθοφάνηχον potius attributum, si accederent Scribæ, omnino secundum Rabbinorum veterum lectionem צפנת פענח. Perverse equidem variant Epiphanii Interpretis exemplaria: quorsum *Psonthonpanicos* reperias apud *Voss.* 1. *Mert.* & *Vig. Psonthonphanicos* in *L.* & *West.* 2. *Somphonphanicos* habent *V.* 1. *Bal.* & *Goul. Psontonpanicos V. Sophonphanicos P.* & oblique *Psonphthonphanicon*, *Bas* & *Col.* Quo autem modo ediderint Judæi LXXII. nomen hoc peregrinum, dum in Pharo Alexandrina Moysis sui volumen Græce transferrent; tot ἀνάγραφα olim aut nuper comparata, Reverendique Theologi Chrysostomus, Theodoretus, Hieronymus, & ante multa sæcula ipse Philo Judæorum Ægyptiorum decus salusque tam in Lexidio suo sacro, quam in commentario περὶ τῆ μίξεως ὁμοιομαζούσιον, haud sinit nosmet ignorare. Veruntamen ὁ νομοθέτης quid posuerit, propter ἔκδοσιν Alexandrinam quam dixi, & Masoram cum Samaritarum, tum Judæorum, ambiguum sentio & anxium affirmaru: abest enim procul ab hoc titulo mali doli suspicio. Appellant itaque prudentissimum Patriarcham nomine suo Ægyptio synagoga Samaritana צפינתי פענח σαφιναθισάνη, quod fide mihi constat MSS. Reverendissimi Laudi & Doctissimi Huntingtoni præter Moriniana atque Usseriana. Eundem tamen Christianorum Coptitarum Ecclesia, Philo ante hos, & LXXII. Judæi Alexandr. Ψονθομφανὴχ. Gens cætera Judæorum ex Pentateucho suo literis Assyriacis descripto צפנת פענח: quod sonat vocalibus animatum, vel σοφιαὴθ παανὴχ, & correptim ψονθαπανὴχ: aut secundum meliora MSS. Seldeni Bodleiique nec non impressa Bombergi σαφιαὴθ παανὴχ, quomodo audierat etiam à Magistris Jerosolymitanis S. Hieronymus. Syri denique Arabesque nostræ maxime Confessionis ex Bibl. Hebraicis heic scribere malunt صفنة فعنح صافياث پاناخ. De sono exotico satis. Hoc igitur nomen clarissimus Philo in suo forte Onomastico explicuerat una voce Græca ὀνειροκρίτης, quod Procopius Gazæus atque Scholiastes Romanus adnotant. Veruntamen quod illi ambo affirmant κρυπτῶν εὑρετὴς ex eodem interprete adponi ad ψονθομφανὴχ, rectius adrogatur Josepho meo quam Philosopho Alexandrino. Diversus interea deprehenditur à se Philo & dubiæ sententiæ de hac voce. Siquidem in libro suo de Politica, cui Josephum meritum titulum fecit, verissime ait, Τὸν ἢ ἰωσὴφ μετονομάζει ὁ βατιλεὺς ἀπὸ τῆ ὀνειροκριτικῆς ἐξηγητὴν γλώττης προσαγορεύσας. Cui convenit & senioris Philonis carmen —— ὀνείων θεσπιστής. Attamen libello de Polyonymis Alexandrinus ille Judæus cordatis lectoribus valde displicet, præsertim ubi dicit, sonos absque sensu captans, ψονθομφανὴχ τὸν τῆ χώρας βατιλέως ἐπιληθεὶς: statimque ὁ ἢ ψονθομφανὴχ (aut ψονθονφανὴχ) ποῖός ἐστι θεατόμεθα. ἑρμηνεύε) οὗ, ὁ δικτήριστι σώματος κρύπτου, quod est פום רון כענה. Coptitis denique in Onomastico, quod mendose edidit Kircherus, πιζτονπάνιχα, للنظر *augur*. Josephi vero interpretationem & inculcat Zonaras, & abunde confirmant Ecclesiæ Christianæ Doctores. Namque Theodoretus ὁ συζητητὴς, τίνα ἐσιμωσίαν ἔχει τὸ ψομιθομφανὴχ; ἢ διηρμήνευται παρὰ αὐτῶν κέκληκεν, ὡς τὴς ἁπάσης ἀληθείας ἐξαφήσαντα. Idem sonat & nobile os Johannis CP. Ψομθονφανὴχ ἢ κρυπτῶν γνώσης ἑρμηνεύε), ἐπειδὰν γὰρ τὰ πάντων ἀγνωστα εἰς φανερὸν ἤγαγε σημάνσιν τοῦτο αὐτὸ ὁ φραφὼ τὸν προσηγορίαν αὐτῷ ἐπέθηκεν. Deinde S. Hieronymus, quid veteres Scriptorum, præcipue Josephus, in hoc Etymo senserint, lubentius quam ille his verbis declarat. *Sontomphanec corrupte dicitur Nam in Hebræo legimus Zaphanet phane:* aut juxta antiquissimum codicem, quam jam pridem habuit Teutbertus, nunc Doctiss. Mareschallus tenet. Somthofanec *correpte dicitur. Nam in Hebræo legimus* Saphineth fane, *quod interpretatur* absconditorum repertor; sic κρυπτῶν εὑρετὴς apud Matarhiadem. Id ita repetit ex more Petrus Scholasticus. *Vocavit autem Josephum lingua Ægyptiaca* Zaphanet phane i. e. Salvatorem mundi: *quod Græce* Psontofanec *dicitur, Hebraice autem sonat* abs-

conditorum *inventorem*. Postremo Chronicum quod vocant Alexandrinum, Hebraicarum legum-latorem hujus cognominis participat, atque ait sua fide, τὸν μωσῆν μὲν τὸ ἐπαγαγεῖν αὐτὸν τὰς πλαγὰς οἱ αἰγύπτιοι ψονθομφανχὴ προσηγόρευσαν· ὁ ἑρμηνεύε) ᾧ ἀπεκαλύφθη τὸ μίσμον. Conveniunt etiam de illa origine miro pacto Scriptores Asiatici Judæi, sive Samaritæ, sive Christiani. Antiquissimus horum Onceloſus pro nomine Ægyptio proprioque Chaldaicam istam προσηγορίαν substituit, גברא דטמירן גלין ליה aut ex MS. Bodleiano גברא דמיטמרין, *cui viro panduntur arcana*. Hunc sequuntur Antiocheni aliique Christianorum Syrorum, versione sua vetere ac planissima

ܓܒܪܐ ܕܓܠܝܢ ܠܗ ܣܛܪܝܢ

Illud etiam admonuit dudum Octateuchi S. enarrator Gazæus, ὁ σύρος ἔχει, ὁ εἰδὼς τὰ κρυπτά. Quin id accurate quidem refert Pentateuchum Arabicum inter Cimelia Clariss. Seldeni, quod versarant dudum scripserantque manus Syriacæ صفنتفنح تاولة البادية له الخفيات *Saphnetphane, quod interpretabere, cui declarantur occulta.* Consimili modo in Archivis Laudinis scholion hoc adjectum reperi ad صفنتفنح Pentateuchi alterius Arabici. *Alia ἀνάγραφα agnoscunt* الطاهرة له الخفيات *cui abdita revelantur patentque.* Vix aliter Paraphrastes Hierosolymitanus Jonathanis nomine notus. גברא דטמירן מפרסם *qui occulta occulta esse non sinit, quin prodat.* Similiter Judæi Mauritii كاسف الاسرار *mysteriorum explicator & lux.* Ad hos Aaron & Saadias, Doctores Judæorum illustres, موضح الخفايا *qui obtecta patefacit & profert.* Diu etiam ante istos Johannes & Hezekias צפונות מופיע ἢ κεκρυμμένων ἐκφάντωρ. Rabbini insuper Constantinopolitani lingua, quam rari callent, κρυφιοφανιτὰς. Judæi etiam per Hispaniam & Italiam docti indoctique; *cui aperiuntur operta.* Addes his, ni tædeat, gematriam Baalhaturim, מגלה נסתרים, & מגלה התעלומות Abrabanelis Rabbini glorioſi, atque Jarchii מפרש צפונות *rerum abstrusarum interpres*, tanquam pro Hebraicis vocibus צפנת פענח. Quin etiam addubitet licet Salomon de typo quadrato פענח, eundem forte reperiunt Bechæus Nachmanidesque in Liturgumenis suæ factionis, (fo. 110.) ubi canitur המפענח נעלמים i. e. גלא רזין, *qui declarat abscondita exponitque.* Multo autem facilior fertur nominis hujus explicatio apud Hargarizim. Legunt enim istius jugi cultores, ut supra diximus, *Sephinathiphaane*; interpretanturque adeo in proseuchis טמירתי גלא, ἀπεκαλύφθη μοι τὸ αἴνισμα, sensu percommodo & analogiæ Hebraicæ tenaci. Quocirca فعن *faana* pro *aperuit, manifestum expansumque dedit*, si Judæi forte ignorent, Arabes callent. Multa interim vocabula Judæorum, Ægyptiorumque communia jactari, ut ιαμ, βαμ, σαρ, ἰμι, μωτ, καα, atque c. nemo eruditior inficiabitur. Quapropter dialectum patriam haud longe supergressus est Josephus, quum hunc titulum *rerum secretarum declaratorem* interpretabatur. Paulo tamen aliter nomen illud perhonestum exponunt Samaritæ in Arabica sua versione (qua utor ex Bibliotheca D. Tayleri doctissimi viri, meoque animo charissimi) كنز العالم, *condus scientiæ*, aut, ut verbis Trogi scriptoris extranei Josephum Patriarcham collaudemus Philippicarum l. 36. *cui nihil divini juris humanique incognitum videbatur.* Jam venimus profecto ad S. Hieronymi interpretamentum, quod per Ecclesias Latinas hodieque legitur ad Gen. c. 41. *Et vocavit eum lingua Ægyptiaca* salvatorem mundi, pro vetere illo apud S. Ambrosium, *Et vocavit Pharao nomen Joseph* Psonthonphanech. Veruntamen eruditissimus ille Presbyter, qui apud Alexandriam annos multos egerat sub Didymo Theologiæ Christianæ magistro, scriptionem Philonis atque LXXII. selectorum Judæorum reprehendit, qui sexcentis retro annis Josephi nomen Ægyptium in ipsa Ægypto reddiderant Græcis literis ψονθομφανὴχ, eamque concedere jubet Rabbinorum veterum novorumque צפנת פענח. Neque hoc illi satis videbatur animadversum, nisi & novam explicationem adjungeret, quam illi sane Rabbini nunquam somniarunt. *Licet Hebraice*, inquit ille, *hoc nomen* absconditorum repertorem *sonet*: *tamen quia ab Ægyptio ponitur ipsius linguæ debet habere rationem. Interpretar ergo sermone Ægyptio* Saphanet phane *sive ut* LXX. *transferre voluerunt* Psonthophanech, salvator mundi. Alibi etiam *Porro ab Ægyptiis didicimus, quod in lingua eorum* (Saphanet phane, aut potius Græcum ψονθοφανὴχ) *resonet* salvator mundi. Quare

accepit Petephræ, unius ex sacerdotibus Heliopolitanis, filiam, adhuc virginem, nomine Asaneth, Rege has illi conciliante nuptias. Ex hac vero & liberi ei nati sunt, ante *agrorum* sterilitatem. natu quidem grandior erat Manasses: quod *nomen* idem valet ac oblitus, quia *scilicet* ad felicitatem evectus in calamitatum venerit oblivionem. Ephraïmes vero junior, quo significatur restitutus, quia redditus fuerit majorum suorum libertati. Cum autem Ægyptus, juxta Josephi enarrationem somniorum, septennii spatium feliciter exegisset, anno *demum* octavo eam invasit fames; &, quod malum improvisum illis acciderat, universi eo graviter laborantes Regis ad fores confluebant. Ille vero Josephum accersit; qui frumenta illis assignabat, factus ex confesso populi servator. Nec solum istius regionis incolis forum aperuit, sed etiam exteris vendere paratus erat: æquum esse existimante Josepho, ut omnibus hominibus, propter suam inter se cognationem, subveniretur ab iis, qui in abundantia vivunt.

Tum ex Asanetha filios duos suscipit, Manassen i. e. obliviosum, atque Ephraïmen, quasi restitutorem.

Ægypti multarumque gentium salus Josephus.

2. Mittit igitur & Jacobus, Chananæa *à fame* graviter vexata, (terram enim omnem continentem invaserat hæc calamitas) omnes suos filios in Ægyptum, ad frumentum coëmendum, cum cognovisset, quod & exteris eo foro uti liceret: solum Benjaminem secum retinens, quem ex Rachela susceperat, uterinum Josephi fratrem. At enim illi, ut in Ægyptum venêre, Josephum adeunt, mercatum sibi permitti rogantes. nihil enim erat, nisi quod ex ipsius voluntate gerebatur; & tum demum regem coluisse hominibus proderat, cum iis curæ esset Josepho honorem habere. Ille, agnitis fratribus, nihil minus quam de se cogitantibus (nam juvenis admodum ab eis abscesserat, & jam ad istam ætatem pervenerat, ut, mutatis faciei lineamentis, ipse ab eis non agnosceretur, præsertim cum de eo in tanta dignitate constituto ne minimum quidem suspicari potuerint) tentandum existimavit, quidnam voluntatis

Fratres suos decem Josephus durius excipit. Gen. c. 42.

ἄγεται γὰρ [o] Πετεφρῆ θυγατέρα τῶν ἐν Ἡλιουπόλει ἱερέων, συμπράξαντος αὐτῷ τοῦ βασιλέως, ἔτι παρθένον, [p] Ἀσενέθην ὀνόματι. ἐκ ταύτης δὲ καὶ παῖδες αὐτῷ γίνονται πρὸ τῆς ἀκαρπίας. [q] Μανασσῆς μὲν ὁ πρεσβύτερος· σημαίνει δὲ [r] ἐπίληθον, διὰ τὸ εὐδαιμονήσαντα [s] λήθην εὑρέσθαι τῶν [t] ἀτυχημάτων. ὁ δὲ νεώτερος [v] Ἐφραΐμης· ἀποδιδοὺς δὲ τοῦτο σημαίνει, διὰ τὸ ἀποδοθῆναι [x] αὐτὸν τῇ ἐλευθερίᾳ τῶν προγόνων. τῆς δὲ Αἰγύπτου κατὰ τὴν Ἰωσήπου τῶν ὀνειράτων ἐξήγησιν μακαριστῶς ἔτη ἑπτὰ διαγούσης, [y] ὁ λιμὸς ἥπτετο τῷ ὀγδόῳ ἔτει· καὶ, διὰ τὸ μὴ προῃσθημένοις ἐπιπεσεῖν τὸ κακὸν, πονούμενοι χαλεπῶς πάντες ὑπ᾽ αὐτοῦ, [z] εἰς τὰς τοῦ βασιλέως θύρας [a] συνέῤῥεον. ὁ δὲ Ἰώσηπον ἐκάλει· κἀκεῖνος τὸν σῖτον αὐτοῖς ἀπεδίδοτο, γεγενημένος σωτὴρ ὁμολογουμένως τοῦ πλήθους. καὶ τὴν ἀγορὰν οὐ τοῖς ἐγχωρίοις [b] προὐτίθη μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ξένοις ὠνεῖσθαι παρῆν· πάντας ἀνθρώπους κατὰ συγγένειαν ἀξιοῦντος ἐπικουρίας τυγχάνειν Ἰωσήπου παρὰ τῶν εὐδαιμονίᾳ χρωμένων.

β΄. Πέμπει [c] δὴ καὶ Ἰάκωβος, τῆς Χαναναίας δεινῶς ἐκπιεζουμένης· πάσης γὰρ ἥψατο τῆς ἠπείρου τὸ δεινόν· τοὺς υἱοὺς ἅπαντας εἰς τὴν Αἴγυπτον ὠνησομένους σῖτον, πεπυσμένος ἐφεῖσθαι τὴν ἀγορὰν καὶ ξένοις. μόνον δὲ κατεῖχε Βενιαμὶν [d] ἐκ Ῥαχήλης αὐτῷ γεγονότα, ὁμομήτριον δὲ τῷ Ἰωσήπῳ. οἱ μὲν οὖν, εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐλθόντες, ἐνετύγχανον τῷ Ἰωσήπῳ, χρῄζοντες ἀγορᾶς. οὐδὲν γὰρ ἦν, ὃ μὴ μετὰ γνώμης ἐπράττετο τῆς ἐκείνου· καὶ γὰρ τὸ θεραπεῦσαι τὸν βασιλέα τότε χρήσιμον ἐγίνετο τοῖς ἀνθρώποις, ὅτε καὶ τῆς Ἰωσήπου τιμῆς ἐπιμεληθεῖεν. [e] ὁ δὲ γνωρίσας τοὺς ἀδελφοὺς, οὐδὲν ἐνθυμουμένους περὶ αὐτοῦ· διὰ τὸ μειράκιον μὲν [f] αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι, εἰς τοῦτο δὲ προελθεῖν τῆς ἡλικίας, καὶ τῶν χαρακτήρων ἐνηλλαγμένων ἀγνώριστος αὐτοῖς εἶναι, τῷ δὲ μεγέθει τοῦ ἀξιώματος οὐδὲ εἰς ἐπίνοιαν ἐλθεῖν [g] αὐτοῦ δυναμένοις· διεπείραζεν ὡς ἔχοιεν γνώμης περὶ τῶν ὅλων. τόν τε γὰρ σῖτον αὐτοῖς οὐκ ἀπεδίδοτο, κατασκόπους τε τῶν βασιλέως πραγμά-

re hæc talia nos debemus ascetæ Bethleemitico, ille ita Coptis ipsis, qui tum in monasterio Nitriensi philosophabantur. Invenio etiam in apotheca illustrissimi Laudi, quo firmior nobis constat sententia, in Pentateucho quodam Arabico, quod descripserat pridem manus Ægyptia, intra oram صفنتفعنح, adnexa hac interpretatione عالم الخفايا, *occultæ scientiæ sagax*, ὁ εἰδὼς τὰ κρυπτά, plane ut Syrus in scholiis Romanis, quæ appellantur: ad marginem tamen ejus codicis pingitur ritu Coptico ψονθομφανὶχ itidemque Arabice بسونتغانح; quod ibidem explicatur مسلم الدنيا, *servator mundi*. Sophronius denique vel aliquis alius piorum hominum suo studio cavit, ne Græci hanc Etymologiam amplius nescirent: unde legimus in Octateucho Coll. Universitatis, quod vocant Oxonienses, Ψονθομφανὴχ, ὅ ἐστιν ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου. Diceret sane Ægyptius πσωτεμφνεὶ *salus seculi*, aut injecto pronomine proprio, πσωτμφανεὶ, *eo quod orbem terræ*, sic ait Hieronymus, *ab imminente famis excidio liberavit*. Existimo autem nobilem hunc βαλζομανὴν (nisi LXXII. nos fallant Judæi) ab Apophi rege olim vocitatum fuisse πσονθουμφανηχ, *arcanum ille clausumque mihi reclusit*: aut proxime ad Hebraicum Τσαφνατπανεΐν, *doctrinam mysticam aperuit & declaravit mihi*. Hæc obiter. BERN. Sic *Cas. Busb. Samb.* & *Hen.* nec aliud viderat *Zonaras*, licet excusum extet Ψονθομφάνηχον. in *Bas. G.* & *Vat.* Ψονθομφάντηχον· atque ita vel Ψονθονφανὴχ in LXX.

o Πετεφρῆ] Πετεφρῆ *Busb.* & *Hen.* Πετεφρῆ, aut Πετέφρη LXX.

p Ἀσενέθην] Ita ex אסנת *Bas. Gen. Big.* & *Cas.* أسنث *Asaneth* Pentateuchi Samaritani versio Arabica. ἀσεννὲθ LXXII. & S. Hieronymus, ἀσνὰθ Masorethæ Judaici. ἀσενέθην apud Josephum scribunt *Hen. Busb.* & *Samb. Zonaras* ab illis ἀσενέθ. BERN. Ita *Bas. G. Big.* & *Cas.* Ἀσενέθην *Hen. Busb. Samb.* & *Vat.*

q Μανασσῆς] Sic *Samb.* & *Vet. Interpr.* Μανάσσης μὲν ἦν ὁ πρ. *Vat.* Μανασσῆς ἦν ὁ πρ. *Big.* & *Zonaras.* Μανασσῆς μὲν πρ. *Bas. G. Busb.* & *Hen.*

r Ἐπίληθον] Ἐπιλῆθον *Hen.* volente Grammatico Ascalonita, & Scriptoribus Atticissimis, ut de ἀγνώμων jam diximus. Nihil enim minus quam ἐπιλήθης optimi vatis meditatus est Josephus: quoniam valet משנה inter Judæos conjugationis asperæ participium *oblivionem inducens*. Accentum tamen promoveri jussit voce Græca Aristarchus, lima vetustissimi poëmatis, & quidem promovent *Big. Samb. Bas. Cas. Gen.* & *Zonaras*, sed & plurima exemplaria Homeri. BERN. Ita *Hen.* volente *Grammatico Ascalonita*, & scriptoribus *Atticis*, ut de ἀγνώμων jam diximus. in *reliquis*, accentu promoto, ἐπίληθον. Videsis *H. Stephanum* in *Thes. Ling. Gr.* voce ἐπιλήθω.

s Λήθην εὑρέσθαι] Λήθην εὕρασθαι *Big.*

t Ἀτυχημάτων.] Ita ex *MSS.* in *Editis* tamen non male ἀποτυχημάτων.

v Ἐφραΐμης·] Juvabo etiam tuos oculos, mi Lector, metaphrasi hujus paragraphi ex *Zonara*. προσηγόρευσε δὲ αὐτὸν ὁ Φαραὼ Ψονθομφάνηχον· σημαίνει δὲ τὸ ὄνομα κρυπτῶν εὑρετήν. συζεύγνυσι αὐτῷ καὶ γυναῖκα Ἀσενὲθ κεκλημένην, τὴν θυγατέρα τοῦ ἐν Ἡλιουπόλει ἱερέων πρωτεύοντος· ἐξ ἧς αὐτῷ γίνονται παῖδες πρὸ τοῦ λιμοῦ, ὧν ὁ πρεσβύτερος ἦν Μανασσῆς. ἐπίληθον δὲ δηλοῖ, ὅτι λήθην εὕρατο τῶν ἀτυχημάτων. Ἐφραῒμ δὲ ὁ νεώτερος· ἀποδιδοὺς δὲ τοῦτο σημαίνει, διὰ τὸ ἀποδοθῆναι αὐτῷ τὴν τῶν προγόνων ἐλευθερίαν. BERN. Sic in plerisque *MSS.* in *aliis* cum *Editis* Ἐφραΐμις. Videsis paraphrasim hujus loci in *Zonara*, p. 17.

x Αὐτὸν τῇ ἐλευθερίᾳ] Αὐτῷ τὴν ἐλευθερίαν *Vat.*

y Ὁ λιμὸς ἥπτετο] Articulum restituimus ex *MSS.*

z Εἰς τὰς τοῦ βασιλέως θύρας] In quatuor *MSS.* ἐπὶ τάς.

a Συνέῤῥεον.] Συνέτρεχον *Busb.* & *Hen.* ex Glossario.

b Προὐτίθη μόνον,] Προὐτιθεὶ *Big.* & *Samb.* modo vulgari. dein μόνοις *Busb.* & *Hen.*

c Δὴ καὶ Ἰάκωβος,] Ita pro δὲ rescribendum esse placuit.

d Ex Ῥαχήλης] Ita ex *MSS.* in *Editis* Ῥαχήλας.

e Ὁ δὲ γνωρίσας τοὺς ἀδελφοὺς, οὐδὲν ἐνθυμουμένους περὶ αὐτοῦ·] *Busb.* & *Hen.* ὁ δὲ γνωρίσας αὐτοὺς, μὴ ἐπιγνόντας αὐτόν. Pariter Johannes Annalista, ὁ δὲ μὴ γνωσθεὶς ἀνέγνω τοὺς ἀδελφούς, phrasi Josephi in vilius mutata. Mox αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι *Bas.* & *Gen.* & paulo inferius iidem, ἐλθεῖν αὐτοῖς δυναμένοις. Repetemus jam Philonis nonnulla; qualia olim legerat apud eum & quidem versaverat ob animum noster Judæus, ἐν δὲ τούτῳ καὶ ὁ πατὴρ ὑποσπανιζόντων ἤδη τῶν ἀναγκαίων, ἀγνοῶν τὴν τοῦ παιδὸς εὐτυχίαν, ἐκπέμπει δέκα τῶν υἱῶν εἰς σιτωνίαν· τὸν νεώτατον οἴκοι καταλιπών, ὃς ἦν ὁμομήτριος τοῦ βασιλέως ὑπάρχου ἀδελφός. καὶ οἱ μὲν εἰς Αἴγυπτον ἐλθόντες ἐντυγχάνουσιν ὡς ἀλλοτρίῳ τῷ ἀδελφῷ. ὁ δὲ τοὺς πεπρακότας δεξάμενος, εὐθὺς ἐγνώρισεν ἅπαντας, ὑπὸ μηδενὸς αὐτὸς γνωρισθεὶς τὸ παράπαν. BERN.

f Αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι,] Αὐτὸς ἀπαλλαγῆναι *Vat.*

g Αὐτοῦ δυναμένοις·] Sic in *MSS* in *Editis* αὐτοῖς. HUDS. Viderat & *Cocc.* qui hæc libro suo alleverat, f. αὐτοὺς δυναμένους, vel εἰς ἐπίνοιαν ἐλθεῖν αὐτοῦ δυναμένοις. Ex *Philone* (p. 549. & 550.) hæc desumpsisse videtur *Josephus*.

h H-

πραγμάτων ἔλεγχο [h] ἥκειν· καὶ πολλαχόθεν μὲν αὐτὸς συνειληλυθέναι, τεθαρσίζεσθαι δ' ἐπὶ συγγενείαν· ἀδ γὰρ εἶναι δυνατὸν ἀνδρὶ ἰδιώτῃ τοιούτους παῖδας [i] καὶ τὰς μορφὰς οὕτως ὑπερφανεῖς ἐκπεφευγέναι, δυσκόλως καὶ βασιλεῦσιν ἔστιν τῆς τοιαύτης παιδοτροφίας. ὥσπερ δ' ἂν γνῶναι τὰ κατ' πατέρα, καὶ τὰ συμβεβηκότα αὐτῷ μὴ τὴν ἰδίαν ἀπαλλαγὴν, ταῦτ' ἔπραττε, μαθεῖν τε βουλόμενος καὶ τὸ [k] περὶ Βενιαμὶν τὸν ἀδελφόν· [l] ἐδεδίει γὰρ μὴ κἀκεῖνον, ὁμοίως οἷς εἰς αὐτὸν ἐτόλμησαν, εἶεν ἀπεσκευασμένοι δ' ἡμᾶς.

γ'. Οἱ δ' ἦσαν ἐν παραχῇ καὶ φόβῳ, καὶ κίνδυνον τὸ μέγιστον αὐτοῖς ἐπηρτῆσθαι νομίζοντες, καὶ μηδὲν [m] περὶ τἀδελφῷ κατὰ νοῦν λαμβάνοντες· καταστάντες τε πρὸς τὰς αἰτίας ἀπελογοῦντο, Ρουβήλου προηγορεύοντος, ὃς ἦν πρεσβύτατος αὐτῶν· "Ημεῖς γὰρ, εἶπεν, ἀδικίαν κατ' ἀλλοτρίαν δεῦρ' ἤλθομεν, οὐδε [n] κακουργήσοντες τὰ βασιλέως πράγματα· σωθῆναι δὲ χρῄζοντες, καὶ καταφυγὴν τῶν [o] ἐπεχόντων τὴν χώραν ἡμῶν κακῶν τὴν ὑμετέραν φιλανθρωπίαν ὑπολαβόντες· οὐς οὐχὶ πολίταις μόνον τοῖς αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ξένοις ἡκούομεν τὴν ἀγορὰν σῖτα πρότεθηκέναι, πᾶσι τὸ σώζεσθαι τοῖς δεομένοις παρέχειν διαγινώσκοντας. ὅτι δ' ἐσμὲν ἀδελφοὶ καὶ κοινὸν ἡμῖν αἷμα, [p] φανερὸν μὲν καὶ τῆς μορφῆς τὸ οἰκεῖον [q] καὶ μὴ πολὺ παρηλλαγμένον ποιεῖ. πατὴρ δ' ἐστὶν ἡμῖν Ἰάκωβος, ἀνὴρ Ἑβραῖος, ᾧ [r] γεγόμεθα δώδεκα παῖδες ἐκ γυναικῶν τεσσάρων, ὧν πάντων σωζομένων ἦμεν εὐδαίμονες· τελευτήσαντος δ' ἑνὸς τῶν ἀδελφῶν Ἰωσήπου, τὸ [s] πράγμαθ' ἡμῖν ὅτι τὸ χεῖρον μετέβαλεν. ὅ, τε γὰρ πατρὶ μακρὸν ἐπ' αὐτῷ πένθος [t] ἤρτηται, καὶ ἡμεῖς αὐτό τε τῆς ὅτι τῷ τεθνηκότι συμφορᾶς, καὶ τῆς δ' πρεσβύτου παλαιπωρίας κακοπαθοῦμεν· [v] ἥκομέν τε νῦν ἐπ' ἀγορὰν σίτου, τήν τε τοῦ πατρὸς ὑπιμέλειαν [x] καὶ τὴν κατὰ τὸν οἶκον πρόνοιαν Βενιαμὶν τῷ [y] νεωτάτῳ τῶν ἀδελφῶν πεπιστευκότες. δυνάσαι δὲ πέμψας εἰς τὸ ἡμέτερον οἶκον μαθεῖν, εἴ τι ψεύδεις ἐστὶ τῶν λεγομένων..

δ'. Καὶ Ρουβήλου μὲν τοιούτοις ἐπειρᾶτο πείθειν τὸν Ἰώσηπον πρὸς αὐτῶν τὰ ἀμείνω [z] φρονῆσαι. ὁ δ', τὸν Ἰάκωβον ζῶντα μαθὼν καὶ τὸν ἀδελφὸν σὺν ἀπολωλότα, τότε μὲν εἰς τὸν εἰρκτὴν αὐτοὺς, ὡς ὅτι σχολῆς βασανίσων, ἐνέβαλεν. τῇ δὲ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν προαγαγὼν αὐτοὺς, "ἐπεί, "φησὶ, διαχυδάζεσθε, μὴτ' ἐπὶ κακουργίᾳ τῶν βασι- "λέως ἥκειν πραγμάτων, εἶναί τε ἀδελφοὶ, καὶ πατρὸς "ὃν λέγετε, [a] πείσετ' ἄν με ταῦθ' ὕτως ἔχειν, εἰ κατα- "λίποιτε μὲν [b] ἐξ αὐτῶν ἕνα παρ' ἐμοὶ, μηδὲν ὑβριστικὸν "πάσομενον· ἀποκομίσαντες δὲ τὸν σῖτον πρὸς τὸν πατέρα, "πάλιν ἔλθοιτε [c] πρὸς ἐμὲ, τὸν ἀδελφὸν, ὃν καταλιπεῖν "ἐκεῖ φατὲ, μεθ' ἑαυτῶν ἄγοντες. τοῦτο γὰρ ἔσῃ πίστω- "μα τῆς ἀληθείας". οἱ δ' ἐν μείζοσι κακοῖς ἦσαν, ἔκλαιόν τε, καὶ συνεχῶς πρὸς ἀλλήλους ἀνωλοφύροντο τὸν Ἰωσήπου συμφοράν· ὡς δὴ τὰ κατ' ἐκεῖνον [d] βλαβησόμενα, τιμωροῦντος [e] αὐτοὺς τοῦ Θεοῦ, τούτοις πρεπόντως ἐπέσοιεν. Ρουβήλου δὲ πολὺς ἦν ὀδυρμῶν [f] αὐτοὺς τῆς μετανοίας, ἐξ ἧς ὄφελος οὐδὲν Ἰωσήπῳ γένεσθαι· φέρειν

in omnibus haberent. Nam & frumentum eis negavit, dixitque eos ad res Regis explorandas veniſſe: ipſoſque quidem è diverſis regionibus conveniſſe, cognationem vero ſimulare: vix enim fieri poſſe, ut homo privatus tot filios ac forma adeo egregios educaret, cum & regibus raro liceat eſſe tam beatis. Hæc autem ſibi agenda eſſe voluit, ut de patris ſtatu certius cognoſceret, & quid illi acciderit, ex quo ipſe diſceſſerat; ſcire etiam volens, quid de Benjamine ſit factum: veritus enim erat, ne ipſum etiam, paria ac in ſe audendo, de medio ſuſtulerint.

3. Illi autem perturbati erant & timore perculſi, maximum quidem periculum ſibimet imminere exiſtimantes, nihilque de fratre ſecum in animo cogitantes: paululum vero compoſiti ad ſingula, præloquente Rubelo natu maximo, reſponderunt. "Nos quidem, inquit, neque ut injuria "aliquem afficeremus, neque Regi damnum ali- "quod illaturi, huc venimus; ſed ut à malis ſer- "varemur expetentes, ratique in veſtra humanitate "refugium habere à calamitatibus, quæ patriam "noſtram affligunt; quos non ſolum civibus veſtris "ſed & exteris frumentum venale propoſuiſſe au- "divimus, eo vobis conſtituto, ut omnes, qui- "bus ſalute opus eſt, ſalvos præſtaretis. Fratres "autem nos eſſe & ex eodem ſanguine, indicio "quidem eſt, quod forma cuique propria ſit cum "exigua ab invicem diſſimilitudine. Pater nobis "eſt Jacobus, vir Hebræus, cui duodecim nati "ſumus liberi ex quatuor mulieribus, qui cum "omnes eſſent ſuperſtites, ſatis feliciter egimus: "verum, Joſepho, uno è fratribus exſtincto, res "noſtræ jam inde in pejus lapſæ ſunt. Nam & "patrem ex eo luctus cepit perpetuus, & nos ex "defuncti calamitate ac ſenis miſeria affligimur. "Et nunc venimus ad emendum commeatum, "Benjamini fratum natu minimo mandantes, ut "patrem diligenter curaret ac res domeſticas ad- "miniſtraret. Potes autem, noſtram ad domum "mittendo, pro certo ſcire an quid falſi narrave- "rimus.

Apologia Rubeli pro domo ſua.

4. Et Rubelus quidem hujuſmodi verbis tentabat perſuadere Joſepho, ut de eis melius ſentiret. Ille vero, comperiens Jacobum in vivis eſſe, fratremque *Benjaminem* non periiſſe; tunc quidem eos in cuſtodiam conjiciebat, tamquam per otium quæſtioni admoturus. Tertio vero die eos educens, "quoniam, inquit, aſſeveratis vos non veniſſe ad "res Regis lædendas, fratreſque eſſe, & ex *eo* patre "cujus eſſe dicitis, facietis mihi fidem hæc ita ſe "habere, ſi quidem unum ex vobis apud me reli- "queritis, nihil contumeliæ paſſurum; frumen- "tumque ad patrem exportantes, rurſum ad me "revertamini, fratrem, quem illic relictum eſſe "dicitis, vobiſcum adducentes. hoc enim veritati "erit argumento". Illi vero eo magis in malis e- "rant; atque lachrymabant, ac frequenter inter ſe deplorabant calamitatem Joſephi, quaſi ob ea quæ in illum excogitaverant, pœnas ab eis repetente Deo, in has miſerias inciderint. Multus autem erat Rubelus in increpando *feram* eorum pœnitentiam, quæ Joſepho ad nullam rem utilis erat: illos

Benjaminem accerſitum dimittuntur fratres cæteri, præter Symeonem obſidem. Gen. c. 42.

ve-

h Ηκειν·] Εἶναι *Vat.* & *Vet. Interpr.*
i Καὶ τὰς μορφὰ] Ita ex *MSS.* καὶ μορφὰς *Baſ.* & *G.*
k Περὶ Βενιαμὶν] Περὶ τὸν Βεν. *Vat.*
l Εδεδίει] Ita *Big. Samb.* & *Caſ.* ἐδεδίη *alii* cum *Baſ.* & *G.* ἐδείη ab uſu Attico malim. BERN.
m Περὶ τἀδελφῷ] Sic in *MSS.* τῷδὲ τ. *Baſ.* & *G.*
n Κακουργήσοντες] Κακουργήσαντες *Vat.*
o Επεχόντων] *Al.* συνεχόντων.
p Φανερὸν] Ita ex *MSS.* Φανερὸν γὰρ in *Editis.*
q Καὶ μὴ πολὺ] Καὶ ὐ πολὺ *Vat.*
r Γεγόμεθα] Γεγόμεθα *Samb.* & *Vat.*
s Πρᾶγμαθ'] Ita ex *Samb.* πράγματα *in reliquis.*
t Ηρτη̃ται] Scripta manu. Expreſſum erat typis ἔρηται. Epiphanio Interprete *trahit*: unde Burius heic reſtituit ἤρτηται. BERN. Ita in pleriſque *MSS.* at ἠρτήσατο & ab alia manu ἤρετο *Vat.* ἔρηται *Baſ.* & *G.*
v Ηκομέν τε] Ηκομέν τοίνυν *Vat.*
x Καὶ τὴν κατὰ τὸν οἶκον] Καὶ τὴν τοῦ π. *Samb.*
y Νεωτάτῳ] Νεωτάτῳ ἀδελφῷ *Vat.*
z Φρονῆσαι.] Ita ex *MSS.* φρονῆσαι in *Editis.*
a Πείσετ' ἄν με] Πείσαιτ' ἂν *Samb.* πείσητε *Hen.* & *Busb.* & mox καταλείποιτε *Baſ.* & *G.*
b Εξ αὐτῶν] Εξ αὐτῶν *Samb.* alterum eſt proprium Atticorum.
c Πρὸς ἐμὲ,] *Al.* πρός με.
d Βλαβήσεσθαι,] Ita in *MSS.* βλαβεῖσθαι in *Editis.*
e Αὐτὸς τοῦ Θεοῦ,] Αὐτῷ *Vat.*
f Αὐτὸς τῆς μετανοίας,] *Al.* αὐτοῖς. & mox in *Editis* Ἰωσήπου.

vero obſecrabat, ut mala quæcunque paterentur forti animo ferrent, cum illa immiſerit Deus, ut injuriam fratri factam ulciſceretur. Hæc autem inter ſe colloquuti ſunt, linguam ſuam Joſepho non intellectam credentes. Omnes vero inceſſit mœror ex Rubeli ſermone & factorum pœnitentia, ut qui hæc ſecum non * reputaſſent, pro quibus pœnas luentes Deum juſtum eſſe judicabant. Joſephus autem, eos in has anguſtias adductos cernens, in lachrymas prorumpebat: nolenſque ut à fratribus obſervaretur, ſemet ſubduxit: ac, parvo tempore interjecto, ad eos revertitur. Atque tum retento Symeone, ut qui obſes eſſet dum fratres redirent: juſſit eos domum abire, ubi primum frumentum in foro *ſibimet* comparaſſent; ſervo mandans, ut, pecunia, quam ad frumentum emendum attulerant, clam in ſarcinas repoſita, eos cum illa dimitteret. Et ille quidem imperata fecit.

Lingua Hebræa Ægyptiis ignorata.

Jacobo vix tandem ſubducitur Benjamin, filiis licet novem fameque id urgentibus. Gen. c. 42, & 43.

5. Jacobi autem filii, ubi in Chananæam pervenerunt, patri omnia, quæ in Ægypto illis acciderant, nunciaverunt. & quod pro exploratoribus Regis habiti fuerint, quumque dicerent fratres ſe eſſe, & undecimum domi relictum apud patrem, non perſuaſerint; utque Symeonem reliquerint apud Præſidem, donec Benjamin, illuc profectus, verbis eorum fidem adſtrueret: atque patrem orabant, ut nihil metuens fratrem cum illis dimitteret. Jacobo vero diſplicuit quicquid fecerant filii; atque ægre ferens Symeonem illic detentum, inſipientis eſſe putabat Benjaminem etiam *his malis* adjicere. Et ille ne quidem Rubeli ſupplicantis, ſuoſque pro illo filios dedentis (ut, ſi quid mali Benjamini acciderit in itinere, illos avus interficeret) verbis movetur. Illi vero in his malis dubio erant animo atque anxio: magiſque illos perturbabat argentum, quod in ſaccis occultatum invenerant. Cæterum deficiente jam tritico, quod reportarunt, fameque magis urgente, Jacobus, neceſſitate adactus, ſecum ſtatuit Benjaminem cum fratribus dimittere: non enim licebat eis in Ægyptum redire, ſi promiſſis abeuntes non ſteterint. Ac cum indies magis magiſque *regionem* infeſtaret fames, & filii precibus inſtarent, nihil aliud, quod in præſenti faceret, reſtabat. At cum Judas, cætera vir natura vehemens, paulo liberius cum patre ageret; quod eum haud deceret fratri metuere, aut ſuſpicione mali de eo ſolicitum eſſe, nihil enim ei præter voluntatem Dei poſſe accidere, quod & prorſus evenire neceſſe eſt, etiamſi domi maneat; ne ſic manifeſto ipſos exitio adjudicet, nec, ob inanem de

Audaciſſimus Iſraëlitarum Judas.

δ' αὐτὸς πᾶν ὅ, τι [g] καὶ πάθοιεν, κατ' ἐπιδικίαν ἐκείνα ὁρῶντος [h] αὐτὰ δὴ Θεὸς, καρτερῶς ἤξίου. ταῦτα δ' ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους, οὐκ ἠγνωμένοι τὴν Ἰώσηπον γλῶτταν [i] αὐτῶν συνιέναι· κατήφεια δὴ πάντας εἶχε πρὸς τὰς Ρουβήλου λόγους καὶ τὰ πραγμάτων μεταμέλεια, ὥσπερ οὖν αὐτῶν ταῦτα ψηφισαμένων, ἐφ' οἷς δίκαιον ἔκρινον τὸν Θεὸν κολαζόμενοι. βλέπων δ' ἔτως ἀμηχανοῦντας αὐτοὺς [k] ὁ Ἰώσηπος, ὑπὸ δὲ πάθους εἰς δάκρυα πεσὼν ἔπιπτε, καὶ μὴ βουλόμενος τοῖς ἀδελφοῖς γνώσθαι κατὰ φανὴς, ὑπεχώρει· καὶ [l] διαλιπών, πάλιν ἦκε πρὸς αὐτούς. καὶ [m] Συμεῶνα καταλαβὼν ὅμηρον τῆς ἐπανόδου τῶν ἀδελφῶν γυμνούμενον, ἐκείνους μεταλαβόντας τῆς [n] ἀγορᾶς δὲ σίτου παρεσκεύασεν ἀπέναι· κελεύσας τὸν ὑπηρέτην παρεῖναι, ὃ πρὸς τὴν ὠνὴν εἶεν τοῦ σίτου κεκομικότες, κρύφα τοῖς φορτίοις ἐνθεῖναι, ἀποδύεσθαι κἀκεῖνο κομίζοντας. καὶ ὁ μὲν τὰ ἐντεταλμένα ἔπραξεν.

ε'. Οἱ δὴ Ἰακώβου παῖδες, ἐλθόντες εἰς τὴν Χαναναίαν, ἀπήγγελλον τῷ πατρὶ τὰ κατ' [o] Αἴγυπτον αὐτοῖς συμβάντα· καὶ ὅτι κατάσκοποι [p] δόξειαν ἀφῖχθαι τῆς βασιλέως, καὶ λέγοντες ἀδελφοί τε εἶναι, καὶ τὸν ἑνδέκατον οἴκοι καταλιπεῖν παρὰ τῷ πατρὶ, ἀπισηθεῖεν, ὡς καταλίποιέν τε Συμεῶνα παρὰ τῷ [q] στρατηγῷ, μέχρι [r] Βενιαμὶν αὐτοὺς ἀπιόντας, πίστις οὕτω τῶν εἰρημένων [s] παρ' αὐτῶν γένηται· ἠξίουν τε τὸν πατέρα, μηδὲν φοβηθέντα, πέμπειν σὺν αὐτοῖς τὸν νεανίσκον. Ἰακώβῳ δὴ ἐδόκει πρέπειν τοῖς ὑφ' αὑτοῦ πεπραγμένοις· καὶ πρὸς τὸν Συμεῶνα δὴ κατοχλοῦντα [t] λυπηρῶς φέρων, ἀνόητον ἡγεῖτο προσθήκην καὶ τὸν Βενιαμίν. [v] καὶ ὁ μὲν ἐδόκει Ρουβήλου δεομένου, καὶ τοὺς αὑτοῦ παῖδας ἀντιδιδόντος· ἵν' εἴ τι [x] πάθοι Βενιαμὶν καὶ τὸν δοκοῦντα, ἀποκτείνειεν αὐτοὺς ὁ πάππος· πείθεται τοῖς λόγοις. οἱ δὴ ἠπόρουν ὅλῃ τοῖς κακοῖς· καὶ μᾶλλον αὐτοὺς ἐτάραττε τὸ ἀργύριον ἐν τοῖς [y] σακκίοις τοῦ σίτου καταπεκρυμμένον εὑρεθέν. τοῦ δὴ σίτου [z] τοῦ κομισθέντος ὑπ' αὐτῶν [a] ὅλου λειπομένου, καὶ τοῦ λιμοῦ μᾶλλον ἀπτομένου, βιαζομένης αὐτὸν τὴν ἀνάγκης, ὁ Ἰακώβος ἐκπέμπειν ἐγίνωσκε τὸν Βενιαμὶν μὴ τῶν ἀδελφῶν· ἐπεὶ οὐδὲ ἐῶν αὐτοῖς εἰς Αἴγυπτον ἐλθεῖν καὶ μὴ τῶν ἐπηγγελμένων ἀπερχομένοις. καὶ δὴ πάθους οὐ χείρονος καθ' ἑκάστην ἡμέραν γινομένης, καὶ τῶν ἰόντων δεομένων, οὐκ εἶχεν ὅ, τι χρήσαιτο τοῖς παροῦσιν. Ἰούδα δὴ, τολμηρὰ τἄλλα τὴν φύσιν ἀνδρὸς, χρησαμένης πρὸς αὐτὸν παῤῥησίᾳ· [b] ὡς ἐπροσῆκεν μὲν αὐτὸν πρὸς τὰδελφὸν δεδιέναι, οὐδὲ [c] τὰ τυχὸν δὴ ὑποψίας λαμβάνειν, πεπραχθήσεσθαι γὰρ [d] οὐδὲν τῶν τοῦ ἀδελφὸν, ὧν μὴ παρέσχεν ὁ Θεὸς, [e] τοῦτο δὴ συμβήσεσθαι πάντως καὶ παρ' αὐτῷ μένοντι, φανερὸν δ' ἔτως αὐτῶν ἀπώλειαν μὴ καταδικάζειν, μη-

[g] Καὶ πάθοιεν,] Illud καὶ deeſt *Vat.*

[h] Αὐτὰ δὴ Θεὸς,] Αὐτὸς *Vat.*

[i] Αὐτῶν συνιέναι·] Αὐτῶν *Samb.* αὐτῆς *Vat.*

* *Reputaſſent,*] Vel *ſupputantes.* tali enim ſenſu verbum ψηφίζομαι accipi neceſſe eſt: niſi malimus delere οὐκ, aut νοησαμένων pro ψηφισαμένων legere. *Gelenius* vertit hoc modo, *& ſcelus perpetratum damnabant, ac ſi non ipſi eſſent auctores facinoris, cui tum juſtiſſimam pœnam à Deo judicabant infligendam.* Verum *Epiphanius* ad hunc modum, —— *pœnitentia rerum geſtarum, cur ipſi non cogitaſſent illo tempore, pro quibus, cum tunc punirentur, Deum eſſe juſtiſſimum judicabant.*

[k] Ο Ἰώσηπος,] Ita in *MSS.* articulum omittunt *Baſ.* & *G.*

[l] Διαλιπὼν,] Iterum ex *MSS.* Ἀφελόμενον in *Editis.*

[m] Συμεῶνα] Ex שמעון *ſymeōna* heic & paſſim *Big. Caſ. Samb. Busb. Hen.* & *Epiphanius.* σεμεῶνα toties *Baſ.* & *Gen.* συμεὼν Teſtamenti Veteris Interpretes, itidemque Scriptores Novi. *Simon* idem vocatur Ecthlipſi Syriaca. BERN. Sic *MSS.* Σεμεῶνα *Baſ.* & *G.* Σεμεῶνα ὃν κατοχὴν *Vat.*

[n] Ἀγορᾶς] Ex *MSS.* ἀγοραστὰς in *Editis.*

[o] Συμβάντα·] Ita pleriſque *MSS.* & ex illis *Zonaras.* in *aliis* cum *Baſ.* & *G.* συμπεσόντα.

[p] Δόξειαν] Illo commate, καὶ ὡς κατασκόπους δόξειαν *Busb.* & *Hen.* Imo verſus ille ἀφῖχθαι τῷ πατρὶ ἀπισηθεῖεν· ὡς καταλείποιέν τε συμεῶνα omiſſus *Big.* & *Caſ.* propter Scribas oſcitantes. Poſtremo ἀπισηθεῖεν legit *Hen.* ſyllaba extrita. BERN. Rurſus ita ex *MSS.* in *Editis* male δόξειεν.

[q] Στρατηγῷ,] Ea vox jam perdiderat illa ætate reſpectum ad militiam, & præfectum notabat. REL.

[r] Βενιαμὶν] Sic in pleriſque *MSS.* in *aliis* Βενιαμὶς αὐτός. in *Editis* Βενιαμὶν ὡς αὐτόν.

[s] Παρ' αὐτῶν] In nonnullis *MSS.* παρ' αὐτῷ γένοιθ, & παρ' αὐτῷ γένηται.

[t] Λυπηρῶς φέρων,] Inde Johannes Drungarius καὶ λύπῃ αὐτῷ ἡ δὲ συμεὼν ἐποίει κατάσχεσις· δοκοῦσά τε τὸν Βενιαμὶν ἀπαχθῆναι εἰς αἰχμαλωσίαν ἢ κατάδυσιν. BERN. Ita *Samb. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* λυπηρῶς εἶχε· καὶ λυπηρῶς φέρων θάλασσαν ἐγένετο in *Editis.*

[v] Καὶ ὁ μὲν] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* καὶ ὁ μὲν πατὴρ ἐδόκει *Baſ.* & *G.* καὶ ὁ μὲν Ρουβὴλ fruſtra *Big. Caſ.* & *Vat.* & mox ἑαυτὸν *Big.* & *Vat.*

[x] Πάθοι Βενιαμὶν] *Al.* πάθοιεν.

[y] Σακκίοις] Σακκίοις Typothetæ: verum lenius *Big.* & *Samb.* ut maluerunt οἱ ἐν ἄσκοις. Ait enim in Lexico ſuo Clariſſ Photius σάκος εἰ ἀτελεῖ λέγεται δι' ἐτῶν κ. BERN. Ita Attici, teſte *Photio* in *Editis* σακκίοις, & abſque ἐν τοῖς.

[z] Τοῦ κομισθέντος] Articulum addidimus ex *MSS.*

[a] Ἐπιλείποντος,] Ἐπιλιπόντος *Busb.* & *Hen.*

[b] Ὡς ἐ προσῆκεν] Illa ὡς ἐ προσῆκεν μὲν αὐτὸν ſupplevimus ex *MSS.* HUDS. Tentaverat ante ita Cotc. μὴ λίαν πρὸς τὰδελφὸν δεδιέναι, οὐδὲ τὸ τυχὸν δ. υ. λαμβάνειν; πεπραχθήσεσθαι &c.

[c] Τὰ τυχὸν] Rariſſima voce *Baſ.* & *Gen.* quam *adverſum* interpretatur Epiphanius, & Heſychius *modicum.* Gloſſematis inſuper alius manifeſtum eſt *Big. Samb.* & *Caſ.* τὰ δεινὰ, pro τὰ τυχὸν Joſephi. BERN. In quatuor *MSS.* τὰ δεινὰ δι' ὅλου.

[d] Οὐδὲν τῶν] Οὐδὲν αὐτῶν *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.*

[e] Τοῦτο δὴ] Τοῦτο δ' αὐτῷ συμβ. *Vat.*

μηδὲ τὴν ἐπ φαραώθης τ τροφῆς ὑπερβολὴν αὐτοῖς ἀφαιρεῖσθαι [f] ἀλόγῳ τινὶ καὶ παιδὸς δέει, φροντίζειν ἢ καὶ τ Συμεῶνος σωτηρίας, μὴ φειδοῖ τ Βενιαμὶν ἀποδημίας ἐκεῖνος [g] ἀπολήται· [h] πιστεύσας ἢ τινὶ αὐτὸ τῷ θεῷ φράσαντος, [i] καὶ αὐτὸ ὡς σῶον ἐπαναξοντος τ υἱὸν αὐτῷ, ἢ [k] συγκαταφθερήσοντος ἅμα ἐκείνῳ τ βίον, πεισθεὶς Ἰακώβος παραδίδωσι τ Βενιαμὶν, καὶ τὴν τιμὴν διπλασίονα, τ τε φερομένοις τοῖς Χαναναίοις γυναμένων, τό τε τ βαλάνου μύρον καὶ [l] στακτὴν, τερέβινθόν τε καὶ μέλι, δωρεὰς Ἰωσήπῳ κομίζειν. πολλὰ δ' ἐν τῷ φερομένῳ παρὰ τοῦ πατρὸς ὑπὲρ τῆ τ παίδων ἐξόδου δάκρυα, κἀκείνων αὐτῶν. ὁ μὲν γὰρ, τοὺς υἱοὺς εἰ κομιεῖται σώους ἐκ τ ἀποδημίας, ἐφρόντιζεν· [m] οἱ δ', εἰ τ πατέρα καταλάβοιεν ἐρρωμένον, καὶ μηδὲν ὑπὸ τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης κακωθέντα. ἡμερήσιον δ' αὐτοῖς ἠνύσθη τὸ πένθος. καὶ ὁ μὲν πρεσβύτης κοπωθεὶς [n] ὑπέμενεν· οἱ δ' ἐχώρουν τὴν ἐπ' Αἴγυπτον, μὴ κρεῖττον τ ἐλπίδος τὴν ὑπὲρ τοῖς παροῦσι λύπην ἰώμενοι.

ς'. Ὡς δ' ἦλθον εἰς τὴν Αἴγυπτον, καταίγονται μὲν φερομένοι τὸν Ἰωσήπον. φόβος δ' αὐτοὺς οὐχ ὁ τυχὼν διετάραττε, μὴ περὶ τῆς ἐν σίτοις τιμῆς ἐγκλήματα λάβωσιν, ὡς αὐτοί τι κεκακουργηκότες· καὶ πρὸς τὸν ταμίαν ἐν Ἰωσήπου πολλὴν ἀπολογίαν ἐποιοῦντο, κατ' οἰκόν τι φάσκοντες εὑρεῖν ἐν τοῖς σακίοις τὸ ἀργύριον, καὶ νυνὶ ἥκειν [o] ἐπανάγοντες αὐτό. τοῦ δ' [p] μηδ' ὅ, τι λέγουσιν εἰδέναι φήσαντος, [q] ἀνείθησαν τοῦ δέους. λύσας τε τὸν Συμεῶνα, [r] ἐπιμελῶς σωθησόμενον τοῖς ἀδελφοῖς. ἐλθόντος δ' ἐν τάχει καὶ Ἰωσήπου ἀπὸ τῆς θεραπείας τοῦ βασιλέως, τά τε δῶρα παρήγαγον αὐτῷ, καὶ πυθομένῳ περὶ τοῦ πατρὸς ἔλεγον, ὅτι [s] καταλάβοιεν αὐτὸν ἐρρωμένον. ὁ δ', μαθὼν περὶ τὸν Βενιαμὶν, εἰ ἔστος ὁ νεώτερος ἀδελφὸς εἴη, καὶ γὰρ ἐν αὐτὸν ἑωρακὼς, ἀνέκραγε. [t] τὸν δ' φησάντων αὐτὸν εἶναι, θεὸν ὑπὲρ πάντων [v] εἶπεν εἶναι προστάτην. ὑπὸ δ' πάθους παραγόμενος εἰς δάκρυα, μεθίστατο· μὴ βουλόμενος καταφανὴς εἶναι τοῖς ἀδελφοῖς. ὑπὲρ δεῖπνόν τι αὐτοὺς προσλαμβάνει, καὶ κατακλίνονται [x] μὲν ἕτως ὡς καὶ πρὸς τὸν πατρί. πάντας δ' αὐτοὺς ὁ Ἰωσήπος δεξιώμενος, [y] διπλασίοις μοίραις τῶν αὐτῷ προκειμένων τὸν Βενιαμὶν ἐτίμα.

puero metum, ipſos privet rerum ad victum abundantia, quam illis ſuppeditabit Pharaothes; Symeonis autem ſaluti etiam proſpicere par eſſe, ne, dum Benjaminem ire prohibet, illum perire ſinat: ipſoque inſuper hortante ut filium Deo crederet, ſeque aut illum ſalvum reducturum eſſe aut una cum illo periturum, tandem Jacobus cedens tradidit *eis* Benjaminem, & duplex frumenti pretium, atque munera Joſepho ferenda ex proventu Chananææ, myrobalanum & ſtacten, terebinthum & mel. Multæ vero à patre, filiis digredientibus, fuſæ ſunt lachrymæ, & viciſſim ab illis. Nam ille quidem *anxie* cogitabat, an filios ex itinere incolumes recepturus ſit; illi verò an patrem bene valentem inventuri, mœrorique ex eorum abſentia non ſuccumbentem. atque in hac triſtitia integrum diem exegerunt. Et ſenex quidem laſſatus domi ſubſtitit: illi vero viæ in Ægyptum inſiſtunt, dolorem ex præſentibus meliorum ſpe lenientes.

6. Cum vero in Ægyptum perveniſſent, ad Joſephum quidem adducuntur. Timor autem eos non mediocris perturbabat, ne ob frumenti pretium calumnia ſibi intenderetur, quaſi dolo malo illud ſecum abſtuliſſent: quod mox apud Joſephi diſpenſatorem diligenter excuſaverunt, dicentes, domi ſe in ſuis ſaccis reperiſſe pecuniam, & jam venire illam ſecum reportantes. Eo vero negante ſe ſcire quid illi dicerent, metu liberati ſunt. tum vinculis Symeonem eximens, eum curavit, *probeque pexum dedit*, ut inter fratres verſaretur. Interea autem Joſepho à miniſterio Regis reverſo, munera que ad ipſum adduxerunt, & ſciſcitanti de patre dixerunt, ſe illum bene valentem inveniſſe. At ille, cognito Benjaminem ſupereſſe, percontatus eſt, an hic (nam & ipſum viderat) eſſet frater natu minimus. Illis vero ajentibus hunc ipſum eſſe, dicebat Deum res omnes adminiſtrare. Ex animi autem commotione ad lachrymas adductus, ſeceſſit, ne à fratribus obſervaretur. Ipſoſque *mox* ad convivium adhibet; atque eo ordine, quo apud patrem, diſcumbunt. Joſephus autem, illos omnes liberaliter excipiens, Benjaminem portione duplo majore quam reliquos ſecum diſcumbentes honorabat.

Fratres ſuos iterum adventantes convivio excipit Joſephus. Gen. c. 43.

7. Veruntamen cum poſt cœnam ſomnum caperent, diſpenſatori negotium dat, ut & frumentum illis admetiretur, pretiumque iterum in ſaccos clam reponeret: in Benjaminis vero ſarcinam etiam ſcyphum argenteum immitteret, quo potare gaudebat. Hæc autem faciebat, volens fratrum animos pertentare; an quandoque fratri opem laturi eſ-

Quo reliquorum animos pertentaret, fratrem minimum furti alligat Joſephus. Gen. c. 44.

f Ἀλόγῳ] Ita *Samb. Vat.* & *Caſ.* ἀλόγως καὶ ἐπὶ παιδὸς φροντίζοντα in *Editis*.

g Ἀπολῆται] *Samb.* ἀπόλωμαι. ab antiquiſſimo ἀπόλομαι. BERN.

h Πιστεύσας] Πεισθέντος in aliquot *MSS*.

i Καὶ αὐτῷ] Mox ἢ συνκαταφθερήσοντας ἅμα ἐκείνῳ τ βίον, refugiſſe ſcias manus *Big.* & *Caſ.* BERN. Ita ex *MSS*. καὶ αὐτῷ ὡς ἐν σῶον in *Editis*.

k Συνκαταφθερήσοντος] Συνκαθαιρήσοντας *Big.* & *Caſ.* συνκαθαιρήσοντος *Samb.*

l Στακτὴν,] Ita in *MSS*. vel σταχτὴν. in *Editis* στάχυς. HUDS. Et στάχυς eſt liquor balſami. Num Joſephus credidit balſamum in Palæſtina tum creviſſe? At ipſe dicit balſami fruticem a regina Schebæ Salomoni donatum, & tum demum ibi plantatum. An per στάκτην aliam reſinam intelligit. REL. Vide Theophr. De Plantis 5. 4. 2. & Dioſcorid. 4. 154. COCC.

m Οἱ δ'.] Εἰ δ', οἱ τ π. *Baſ.* & *G.*

n Ὑπέμενεν·] *Al.* ὑπέκυπτεν.

o Ἐπανάγοντες αὐτό.] Sic *Samb.* & *Vat.* ἐπανάγοντας αὐτῷ τοῦτο *Baſ.* & *G.* ἐπανάγοντες αὐτῷ τοῦτο *Caſ.*

p Μηδ' ὅ, τι] Ita *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* μηδολωπὸν εἰδέναι in *Editis*.

q Ἀνείθησαν] Ita *Big.* & *Samb.* ἀνέθησαν *Vat. Baſ.* & *G.* ἀνέθησαν maluit *Burius*.

r Ἐπιμελῶς] Inſcitum eſt Typographorum ἀπέλυσεν hoc in loco. Rectius ἐπιμελῶς, *ornabat, probeque pexum dabat*. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ἀπέλυσεν in *aliis*.

s Καταλάβοιεν] Unica literula immutata non deteriorem facit ſenſum *Cocc.* legendo καθαλίποιεν, i. e. *quod eum incolumem reliquiſſent*. HAVERC.

t Τῶν δ' φησάντων] Sic *Big. Samb. Caſ.* & *Vet. Interpr.* τ δ' φησάντων, τ Θεὸν ἐπὶ πᾶσιν εἶναι πρ. in *Editis*. τ δ' φησάντων αὐτὸν εἶναι, ὑπὲρ τ πάθους *Vat.* reliquis in medio omiſſis. ὑπὲρ δ' πάθους *Samb.*

v Εἶπεν εἶναι] Forte εἶπεν ἀεὶ εἶναι αὐτῷ. Vetus *ait*, *Deum ſemper omnium ei eſſe ſuffragatorem*. Hæc ad oram COCC.

x Μὲν ἕτως] Illud μὲν ex *MSS*.

y Διπλασίοις μοίραις] Hæc autem ſuo more contraxit *Johannes Zonaras*, ἰωσὴφ δ' τ βενιαμὶν ἰδὼν, καὶ συνθρυπτόμενον, ἵνα μὴ δακρύων καταφανὴς γένοιτο, μείζονι. εἶτα ἐπὶ δεῖπνον προσλαμβάνει τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ διπλασίοις μοίραις ἐδείξατο τ βενιαμίν. Atqui optimus Moyſes ſcripſerat πενταπλασίοις. Comeſtor autem Trecenſis (ut crederes) conciliari iſthæc voluit hunc in modum. *Diſpoſuit Joſeph fratres ſecundum ordinem ætatis eorum, ſicut in domo patris ſedere conſueverant: datiſque partibus mirabantur, quod pars Benjamin quinque partibus excederet. Joſephus autem dicit*, Benjamin duplicibus partibus honorabat. *Utrumque autem ſtare poteſt, ſi quinque ciborum fuerunt impoſitiones, & de qualibet duplum dedit*. Perite equidem. BERN. In *S. Literis* πενταπλασίοσι. *Petrus Comeſtor* iſta hoc modo conciliari voluit, *quinque ciborum fuerunt impoſitiones, & de qualibet duplum dedit*.

z Σακίοις·] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* σάκκοις.

a Πότερόν ποτε βοηθῶσι] Πότερον βοηθῶσι *Vat.*

eſſent furti alligato, & periclitari viſo; an illo relicto, ac ſi maleficium nihil ad ſe attineret, ad patrem reverterentur. Servo, ſicut juſſus erat, ita faciente; mane diluculo Jacobi filii horum omnium ignari diſceſſerunt, Symeonem recipientes, & duplici lætitia affecti, cum ob eum *reſtitutum* tum quod Benjaminem aſportarent, ſicut patri pollicitiſunt. At illos *ſtatim* circumagunt equites, famulum ſecum ferentes, qui ſcyphum in Benjaminis ſarcinam indiderat. Turbati vero inopinato eorum incurſu, cauſamque ſciſcitantes, cur irruerent in viros quos paulo ante honore & hoſpitio dignatus fuerat eorum dominus, nequiſſimi *ab iis* appellati ſunt; qui ne quidem hoc ipſum, ſe *ſcilicet* hoſpitio liberali & familiariter à Joſepho exceptos eſſe, memoria tenentes, non veriti ſunt illi injuriam reponere: ſed ſcyphum, quo ipſis benevolentiæ ergo propinavit, ſecum auferre ſuſtinerent, Joſephi amicitiam ſuumque, ſi deprehenſi forent, periculum lucro injuſto poſtponentes. Itaque pœnas eos luituros minitabantur, ut qui Deo non latuerint, nec cum furto fugientes evaſerint, ſervum licet miniſtrantem fefellerint. Nunc eos interrogare, quorſum adſumus, quaſi ignoraſſent: ſcituros tamen, cum mox punientur. Hæc & alia quamplurima dicens, eos increpabat famulus. Illi vero, quibus fraus non ſuboluit, verba ejus ludibrio habebant, ſervumque ob ſermonis levitatem mirabantur, *utpote* actionem viris iſtis intentare auſum, qui ne frumenti quidem pretium in ſaccis inventum retinuerunt, ſed ſecum reportarunt, nemine hac de re quicquam reſciſcente: tantum abeſſe, ut data opera mali aliquid patrarent. Veruntamen, certiorem rati inquiſitionem quam negationem, jubent eos periculum facere; atque omnes pœnæ ſubjicere, ſi unus aliquis ex ipſis in furto deprehenderetur. Nullius enim criminis ſibimet conſcii, fiduciam acceperunt, cum ſumma, ut putabant, ſecuritate conjunctam. Atque illis quidem inquiſitionem fieri placuit: eum tamen ſolum pœnas daturum ajebant, quem furtum commiſiſſe, palam foret omnibus. Ad conquiſitionem vero aggreſſi, atque alias omnes ſarcinas ordine perſcrutati, poſtremo ad Benjaminem pervenerunt; non neſcientes quod in ejus ſacco ſcyphum occuluerint, ſed ut ſcrutinium accuratum facere viderentur. Itaque cæteri, omni quidem de ſe metu liberati, de uno Benjamine adhuc nonnihil erant ſoliciti. Spei tamen pleni, ne ipſum quidem in maleficio fore deprehenſum, liberius perſequentibus conviciabantur; per quos ſteterat, ne bonam partem itineris jam confectam haberent. Ut vero Benjaminis ſarcinam ſcrutati ſcyphum inveniunt, confeſtim ad lamenta & ploratus verſi ſunt: & dilaceratis veſtibus, cum fratrem deflebant mox furti ſupplicium luiturum, tum ſuam quiſque vicem, qui fidem, de Benjaminis ſalute parenti datam, violare neceſſe habuerunt. Malum autem iis augebat, quod cum dira omnia

κλοπῆς ἐναγομένῳ, καὶ δοκοῦλι κινδυνεύειν· ἡ καταλιπόντες, ὡς οὐδὲν αὐτοὶ κεκακουργηκότες, ἀπίασι πρὸς τὸν πατέρα. ποιοῦσι δ' ἣ οἰκέτης τὰ [b] ἐντεταλμένα, μεθ' ἡμέραν ὁδὸν τούτων εἰδότες οἱ τοῦ Ιακώβου παῖδες [c] ἀπῆεσαν, ἀπειληφότες τὸν Συμεῶνα, καὶ [d] διπλοῦν χαρὰν χαίροντες, ὅτι τε τοῦτο, καὶ ὅτι τῷ τὸν Βενιαμὶν ἀποκομίζειν τῷ πατρὶ, καθὼς [e] ὑπέσχοντο. [f] περιελαύνουσι δ' αὐτοὺς ἱππεῖς, ἄγοντες τὸν οἰκέτην, ὃς ἐναπέθετο τῷ τοῦ Βενιαμὶν φορτίῳ τὸν σκύφον. [g] παραχθέντες δ' ὑπὸ τῆς ἀδοκήτου τῶν ἱππέων ἐφόδου, καὶ τὴν αἰτίαν [h] πυθόμενοι δι' ἣν ἐπ' ἄνδρας ἐληλύθασιν, οἱ μικρὸν ἔμπροσθεν τιμῆς καὶ ξενίας τετυχήκασιν αὐτῶν ὡς τοῦ δεσπότου, κακίστους ἀπεκάλουν, οἱ μηδ' αὐτὸ τοῦτο, [i] τὴν ξενίαν καὶ τὴν φιλοφροσύνην τοῦ Ιωσήπου, λαβόντες μνήμης, οὐκ ὤκνησαν εἰς αὐτὸν ἄδικοι γενέσθαι· σκύφον γὰρ, ᾧ φιλοτησίας αὐτοῖς [k] προσύπινεν, ἀφέμενοι φέροιεν, κέρδος ἀδίκως τὴν τε πρὸς Ιώσηπον φιλίαν, τόν τε ἑαυτῶν εἰ φωραχθεῖεν κίνδυνον ἐν δευτέρῳ θέμενοι. τιμωρίαν τε οὖν [l] αὐτοὺς ὑφέξειν ἠπείλουν, ὃ λαθόντες τὸν Θεὸν, ὃν δ' ὑποδράντας μὴ τὴν κλοπῆς, [m] εἰ καὶ τὸν ἀφανισθέντα οἰκέτην ἀπέλαθον. [n] πιωθάνεσθαί τε νιν τὰ παρόντες εἴημεν, ὡς οὐκ εἰδότες· γνώσεσθαι μέντοι κολαζόμενοι αὐτίκα. καὶ ταῦτα καὶ πρὸ τούτων εἰς αὐτοὺς λέγων ὁ οἰκέτης ἐνύβριζεν. οἱ δ', ὑπὸ ἀγνοίας τὸ πρὶν αὐτοὺς, ἐχλεύαζον ὅτι τοῖς λεγομένοις, καὶ τῆς κωφολεγίας τὸν οἰκέτην ἐθαύμαζον, τολμῶντα αἰτίαν φέρειν ἀνδράσιν, οἷς μηδὲ τὴν τοῦ σίτου τιμὴν ἐν τοῖς σακίοις αὐτῶν εὑρεθεῖσαν κατέχειν, ἀλλ' ἀνομίαν μηδενὸς εἰδότος τὸ πραχθὲν· τοσοῦτον [o] ὑπερεῖδε τοῦ γνώμην κακουργῆσαι. τῆς μέντοι ζητήσεως ἀξιοπιστοτέραν ὑπολαβόντες τὴν ἔρευναν, ἐκέλευον ταύτην χρῆναι· κἂν εὑρεθῇ τις ὑφηρημένος, ἅπαντας κωλάζειν. ἴδεν γὰρ [p] αὐτοῖς συνειδότες, ἦγον παῤῥησίαν, ὡς ἐδόκουν, ἀκίνδυνον. οἱ δὲ τὴν ἔρευναν μὲν ἠξίωσαν ποιήσασθαι· τὴν μέντοι τιμωρίαν ἑνὸς ἔφασκον εἶναι, ὃν τὴν κλοπὴν εὑρεθέντος [q] πεπιῆσθαι. τὴν δὲ ζήτησιν ποιούμενοι, καὶ πάντας τοὺς ἄλλους ἐκπεξελθόντες καὶ τὴν ἔρευναν, ὅτι τὸ πλεῖστον Βενιαμὶν ἦκον· οὐκ ἀγνοοῦντες ὅτι εἰς τὸ ἐκείνου σακίον τὸ [r] σκύφον εἶεν ἀποκεκρυφότες, ἀλλ' ἀκριβῆ τὴν ζήτησιν βουλόμενοι ποιεῖσθαι δοκεῖν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι ὃ καθ' αὐτοὺς ἀπηλλαγμένοι δέους, ἐν τῇ περὶ τὸ Βενιαμὶν φροντίδι τὸ λοιπὸν ἦσαν. ἐθάῤῥουν δ' ὡς δὴ ἐν ἐκείνῳ τὸ κακουργίας ὑπευθυνομένης, ἐκάκιζόν τε τοὺς ὑπιδιώξαντας, ὡς ἐμποδίζοντας αὐτοῖς τὴν ὁδὸν δωσαμένοις ἤδη πρόκεκοφέναι. ὡς δὲ τὸ Βενιαμὶν φορτίον ἐρευνῶντες λαμβάνουσι τὸ σκύφον, εἰς οἰμωγὰς καὶ θρήνους ὀδυρμοὺς ἐτράποντο· καὶ τὰς στολὰς [s] ὑπερκατέῤῥηξαντες, ἐκλαιόν τε τὸν ἀδελφὸν ὑπὲρ τῇ μελλούσῃ κολάσει πρὸς τὸ κλοπῆς, [t] αὐτούς τε λαψάμενοι τὸ πατέρα περὶ τὸ Βενιαμὶν σωτηρίας. ἐπέκειτο δὲ τὸ δεινὸν αὐτοῖς, καὶ τὸ δόξαντας ἤδη λαφυγεῖν τὰ σκυθρωπὰ λαφθη-

νηῆ-

b Εντεταλμένα,] Ita in omnibus *MSS.* ἐπεταλμένα in *Editis*.

c Απῆεσαν,] Sic in *MSS.* perperam in *Editis* ἀπίεσαν.

d Διπλοῦν χαρὰν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* διπλῆ χαρᾷ in *reliquis*.

e Υπέχοντο.] Ex *MSS.* male autem in *Editis* ὑπέχετο. in quibus etiam articulus omiſſus eſt ante Βενιαμὶν in verſu 41.

f Περιελαύνουσι δ' αὐτοὺς ἱππεῖς,] *Zonaras* ſtratagema illud, ſicut *Hen.* & *Busb.* quam breviſſime perſtrinxit, περικυκλοῦσι δὲ ἀπιόντας αὐτοὺς ἱππεῖς, ἐπισκαλοῦντες τοῦ δὴ σκύφου κλοπιμαίου· καὶ ἐρευνῶντες εὑρον τὸ σκύφον ἐν τῷ φόρτῳ τοῦ βενιαμίν. BERN.

g Παραχθέντες] *Coccejus* legere jubet παραχθέντας, quod alium efficit ſenſum, nec ipſum incommodum. Pro vulgata tamen ſtant MSS. HAV.

h Πυθόμενοι] Πυθομένοις *Big.* & *Samb.* πυθομένους *Vat.* παραχθέντας & πυθομένους legiſſe videtur *Vet. Interpr.* Similes tamen caſuum viciſſitudines occurrunt apud optimos Atticiſmi magiſtros. HUDS. Lege πυθομένους Vetus *turbatos, ſiſcitantes illi, malevolos appellabant.* Non negaverim tamen ἀκούεσθαι reperiri in caſtigato ſermone, ut Actor. 20. 3. COCCEJUS.

i Τὴν ξενίαν] Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* καὶ τὴν ξενίαν in *Editis*.

k Προσύπινεν,] Iterum ex *MSS.* προὔπινεν *Baſ.* & *G.*

l Αὐτοὺς ὑφέξειν] Αὐτοῖς *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

m Εἰ καὶ τὸν] In *Editis* καὶ τὸν δ'.

n Πιωθάνεσθαί] Ita *Big. Samb.* & *Caſ.* quibus conſentit *Vat.* niſi quod ὃ pro τὸ habeat poſt πιωθάνεσθαι. *Epiphanius* legiſſe videtur, πιωθανεσθέ τε νιν τὰ παθόντες εἴημεν, ὡ. ὁ. εἰ. γνώσεσθε. in *Editis* τὰ παρόντα οὐκ εἶεν, & mox κολαζόμενοι. dein καὶ ante ταῦτα omittit *Vat.*

o Απορεῖν δ' ἐγώμην] Attico ritu pro ἀπορεῖν in *Big. Samb.* & *Vat.* ἀπορεῖσιν in *Editis*.

p Αὐτοῖς συνειδότες,] Ἐαυτοῖς *Vat.*

q Πεποιῆσθαι.] Ita *Big.* & *Samb.* in *aliis* male ut & in *Baſ.* & *G.* πεποιεῖσθαι.

r Σκύφον] Sic in *MSS.* τὸ σκύφον ἀναποκεκρυφότες *Baſ.* & *G.*

s Επικαπαῤῥήξαντες,] *Al.* ἐπικαταῤῥήξαντες & διαῤῥήξαντες. mox ὡδὶ v. 37. deeſt *Editis*.

t Αὐτούς τε διαψάμενοι] Ἑαυτοὺς *Vat.* ut & mox v. 41. ubi αὐτοὺς habent *Baſ.* & *G.*

u Λυσι-

νηθῆναι. τῶν ὃ ὠδὲ τὸν ἀδελφὸν κακῶν καὶ τ τοῦ πατρὸς ἐπ' αὐτῷ λύπης ἐσομένης ἑαυτὰς αἰτίας ἔλεγον, βιασαμένας [v] ἄκοντα αὐτοῖς τὸν παῖδα συναποστεῖλαι.

η'. Οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς συλλαβόντες τὸν Βενιαμὶν ἦγον [x] πρὸς Ἰώσηπον, καὶ τ ἀδελφῶν ἑπομένων. ὁ ὃ τὸν μὲν ἰδὼν ἐν φυλακῇ, [y] τὰς δ' ἐν πενθίμοις σχήμασι· "τί δή, φησὶν, ὦ κάκιστοι, φρονήσαντες ἢ πρὸς τ ἐμὴν "φιλανθρωπίαν, ἢ πρὸς τοῦ Θεοῦ τ πρόνοιαν, τοιαῦτα "πράξειν εἰς εὐεργέτην καὶ ξένον ἐτολμήσατε; "τῶν ὃ συλλαβόντων αὐτὰς εἰς κόλασιν [z] ὑπὲρ τῷ σώζεσθαι Βενιαμὶν, [a] καὶ πάλιν ἀναμιμνησκομένων τ εἰς Ἰώσηπον αὐτοῖς τετολμημένων, κἀκεῖνον ἀποκαλούντων [b] μακαριώτερον, εἰ μὲν τέθνηκεν, ὅτι τ κρ τὸν βίον ἀπήλλακται συμφορῶν, εἰ ὃ ζῇ ἔστιν, ὅτι τ συγγνώμης τοῦ Θεοῦ κατ' αὐτῶν ἐγκλήσεως τυγχάνει· λεγόντων δ' αὐτὰς [c] ἀλιτηρίας τοῦ πατρὸς, ὅτι [d] τῇ λύπῃ, ἣν ἐπ' ἐκείνῳ μέχρι νῦν ἔχει, καὶ τὴν ὑπὲρ Βενιαμὶν προσθήσουσι. [e] πολὺς ἦν κινδυνεύεσθαι Ῥουβηλῷ, αὐτῶν καθαπτόμενῳ. Ἰώσηπος [f] ὃ τὰς μὲν ἀπολύοντος, οὐδὲν γὰρ αὐτὰς ἀδικεῖν, ἀρκεῖσθαι ὃ μόνῃ τῇ τοῦ παιδὸς τιμωρίᾳ λέγοντος· ἅτε γὰρ τὸν ἀπολύειν ἀφ' ὧν οὐδὲν [g] ἐξαμαρτόντας σῶφρον ἔλεγε, ὅτι συγκολάζειν ἐκείνοις τῷ τὴν κλοπὴν [h] ἐργασαμένῳ· βαδίζουσι δὲ παρέξειν ἀσφάλειαν ἐπαγγελλομένου, τοὺς μὲν ἄλλους ἔκπληξις ἔλαβε, καὶ πρὸς τὸ παθὸν ἀφωνία, Ἰούδας ὃ, ὁ καὶ τ πατρὶ πεῖσαι σκήψαι τὸ μειράκιον, [i] καὶ τἄλλα δραστήριος ὢν ἀνὴρ, ὑπὲρ τ ἀδελφῶν σωτηρίας ἔκρινε [k] συλλαβεῖν. "καὶ δεινὰ μὲν, εἶπεν, ὦ στρατηγὲ, πρὸς "μήκαμεν εἰς σὲ, καὶ τιμωρίας ἄξια καὶ ζ κόλασιν "ὑπομεῖναι ἅπαντας ἡμᾶς δικαίως, εἰ καὶ τὸ ἀδίκημα "μὴ πάντων ἡμῶν, ἀλλ' ἑνὸς ζ νεωτάτου γέγονεν. ὅμως "ὃ ἀπεγνωκόσιν ἡμῖν τὴν δι' αὐτοῦ σωτηρίαν ἐλπὶς [l] ὑπολέλειπται τοῦ τ σῆς χρηστότητος, [m] ἐγγυωμένης τὴν "ζ κινδύνου ἀφυγήν. καὶ νῦν μὴ πρὸς τὸ ἡμέτερον ἀ"φορῶν, μὴ ὃ τὸ κακούργημα σκοπῶν, ἀλλὰ πρὸς τὴν "[n] ἑαυτοῦ φύσιν, καὶ τὴν ἀρετὴν σύμβουλον ποιησάμενος "ἀντὶ τ ὀργῆς· ἣν οἱ μὲν ἄλλα μικροὶ [o] πρὸς ἰσχύος λαμ"βάνουσιν, οὐκ ὀλίγοις μεγάλοις μόνον, ἀλλὰ καὶ ὀλίγοις "τοῖς τυχοῦσιν αὐτῇ χρώμενοι· σὺ δὲ πρὸς αὐτὴν μεγαλό"φρων, καὶ μὴ νικηθεὶς ὑπ' αὐτῆς, ὥστε ἀποκτεῖναι "τοὺς δι' αὐτὸν ὡς ἰδίας ἐπὶ τ σωτηρίας ἀντιποιουμέ"νους, ἀλλὰ πρὸς σοῦ λαβεῖν αὐτὴν ἀξιοῦντας. καὶ γὰρ "δὸς νῦν πρῶτον ἡμῖν παρέξεις αὐτήν. [p] ἀλλὰ καὶ πάν"χιον ἐλθοῦσιν ὀλίγοις τὴν ἀγορὰν τοῦ σίτου, καὶ τὴν ὑπη"ρεσίαν τ τροφῆς ἐχαρίσω, δοὺς ἀποχωμίζειν [q] τοῖς οἰ"κείοις, ὅσα κινδυνεύοντας αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ λιμοῦ διαφθαρῆναι [r] πρεπέσωσε. διαφέρει δ' οὐδὲν ἢ μὴ πρεπόδειν "ἀπολλυμένους ὑπ' ἐνδείας τ ἀναγκαίων, ἢ μὴ κολά"σαι δόξαντας ἁμαρτεῖν, καὶ πρὸ τ ὀργισθῆναι τ ἀπὸ τοῦ "λαμπρὰν γνωμένῳ φθονηθέντας. ἡ δ' αὐτὴ χάρις, "ἄλλῳ μέντοι τρόπῳ δίδομένη. σώσεις γὰρ οὓς εἰς τοῦτο καὶ "ἔτρεφες· καὶ ψυχὰς, ἃς ὑπὸ λιμοῦ καμεῖν οὐκ εἴα-

evasisse viderentur, fortunæ invidia in calamitatem inciderint. Atque tam hujus fratris infortunii, quam futuri ex eo patris mœroris se auctores fatebantur, qui invitum ad puerum una cum eis mittendum compulerant.

8. At enim equites Benjaminem comprehensum ad Josephum retrahunt, fratribus etiam sequentibus. Ille autem illum in custodia cernens, illos vero in lugubri habitu, "quid, ait, ô ne"quissimi, aut de mea humanitate aut de provi"dentia Dei sensistis, ut talia in benefactorem & "hospitem perpetrare auderetis"? Illis vero *vicarios* semet in supplicium offerentibus pro salute Benjaminis, atque in memoriam revocantibus quam scelerati fuerant in Josephum, eumque beatiorem prædicantibus, si mortuus quidem esset, quod è vitæ calamitatibus sit exemptus; si vero in vivis esset, quod vindicta fruatur, qua injurias illi ab ipsis factas persequitur Deus: semet vero patris pestem & perniciem vocantibus, quod *veteri* de Josepho mœrori, quo hactenus jacuit, novum ex Benjamine adjecturi sint. Multus etiam tum erat Rubelus in iis increpandis. Josepho autem illos quidem dimittente, ut qui ipsi nullam fecerint injuriam, pueri vero supplicio se contentum esse dicente, (neque enim hunc absolvere in gratiam insontium, sapientis esse dicebat, neque illos una cum furti manifesto punire) abeuntibus etiam securitatem se daturum promittente, alii quidem stupefacti sunt & præ dolore obmutuerunt, Judas vero, qui patri adolescentem mittere persuaserat, & vir cætera strenuus erat & efficax, decrevit se pro fratris salute periculo objicere. "Et nefaria quidem, inquiit, in te, ô "Præses, perpetravimus, & supplicio digna, cui "nos omnes subjici debere æquum est, licet non "omnium sit culpa, sed unius natu minimi. no"bis tamen, salutem propter ipsum desperanti"bus, spes aliqua effulsit ex tua bonitate, pro"mittente & spondente ex periculo effugium. "Ac nunc ad nos non respiciens, neque facinus "quod patravimus intuens, sed ingenii tui indo"lem, & virtutem in consilium assumens potius "quam iracundiam, (à qua homines cætera pu"silli animos accipiunt, eam non in maximis so"lum, sed in quæcunque inciderint, adhibentes) "hanc ipsam contemne & despice, neque ab ea "te vinci patere, ut eos perimas, qui sibimet sa"lutem adhuc vendicare non poterant, sed eam "à te accipere enixe petunt. Etenim neque nunc "primum isto munere nos ornabis: sed & ocyus "nobis, cum ad frumenti mercatum veniissemus, "commeatus etiam copiam fecisti, tantum *ali*"*menti* ad familiam deferendum suppeditans, "quantum eam, in salutis discrimen à fame ad"ductam, incolumem servavit. Equidem nihil "interest, utrum non despicias pereuntes egesta"te rerum necessariarum, an illos ad supplicium "non damnaveris, quos deliquisse homines suspi"cantur, quibusque præclaram tuam invident "beneficentiam. Eadem plane gratia est, modo "ta-

Hujus dramatis vigor, & epitasis. Gen. c. 44.

Oratio quæ de pro Benjamine peri[illegible] *facunda quidem & animosa. Vide Gen. c. 44. v. 18.*

---

[v] Ἄκοντα] Ita *Samb. ἄκοντα αὐτὰ τ π. Vat. ἄκοντα τ π. Bas. & G.*

[x] Πρὸς Ἰώσηπον, [Πρὸς τ Ἰώσηπον *Vat.*

[y] Τὰς δ' ἐν πενθίμοις σχήμασι·] Hæc *Zonaras*, Ἰωσὴφ ὃ τούτους ὀνειδίσας ὡς ἀχαρίστους, ἠλάθιεν μὲν τοὺς λοιποὺς, μίαν ὃ δεκέτο τὴν Βενιαμὶν καθεχῇ· τοὺς ὃ ἀπειλῇ συνέσχεν. BERN. Ita plerique *MSS.* in *aliis* cum *Bas. & G.* τοὺς ὃ πενθίμους.

[z] Ἐπὶ τῷ σώζεσθαι Βενιαμὶν,] Sic *Big. & Samb.* ἐπὶ τὸ in *ceteris.*

[a] Καὶ πάλιν] Ita *Big. Samb. & Vat.* in *Editis* καὶ πάλιν Ἰωσήπου ἀναμιμνησκομένων, κἀκεῖνον &c. quibusdam prætermissis.

[b] Μακαριώτερον,] Μακαριώτερον αὐτῶν *Samb. Cas. & Vat.*

[c] Ἀλιτηρίας] Ita ex *Samb.* in *ceteris* ἀλητηρίας.

[d] Τῇ λύπῃ,] Τῷ λύπῳ *Samb.*

[e] Πολὺς ὢν κἀνταῦθα] Ita in *MSS.* πολὺς δ' ὢν σὐταῦθα ὁ Ρ. *Bas. & G.*

[f] Δὶ τὰς μὲ ἀπολύοντος,] Μέντοι τὰς μ. *Vat.* δὴ τὰς *Vet. Interpr.*

[g] Ἐξαμαρτόντας] Ἐξαμαρτῶντες *Bas. & G.*

[h] Ἐργασαμένῳ·] Ita in *MSS.* εἰργασαμένῳ in *Editis.*

[i] Καὶ τἄλλα δραστήριος] Καὶ deest *Big.*

[k] Παρασυλλαβεῖν.] Παρασπολιάζ *Vat.*

[l] Ὑπολέλειπται·)] Ita in *MSS.* in *Editis* ὑπολέλειπτ·).

[m] Ἐγγυωμένης] Sic *Samb. & Cas.* ἐγγυομένης *Big. & Vat.* ἐγγυομένη & mox τὴν κινδύνου φυγὴν in *Editis.*

[n] Ἑαυτοῦ φύσιν,] Ita *Big. Samb. & Vat.* σαυτὸν in *aliis.*

[o] Πρὸς ἰσχύος] Forte πρὸς ἰσχύν. COCC.

[p] Ἀλλὰ καὶ τάχιον] Sic plerique *MSS.* ἀλλὰ τάχιον in *aliis* cum *Bas. & G.*

[q] Τοῖς οἰκείοις,] Ita *MSS.* καὶ τοῖς οἰκείοις in *Editis.* & mox ὑπὸ λιμοῦ.

[r] Πιεπέσωσε.] Πιεπέσωσαν *Vat.*

"tamen diverſo collata. Servabis enim quos in "hunc finem paviſti; & vitam, quam fame labo- "rare noluiſti, tua gratia ſalvam retinebis. Quam "magnum & mirabile eſt vita nos donare, & li- "beralitate efficere ut inopia circumdatis maneat "incolumis. Imo Deum arbitror viam ad hæc "muniviſſe, cui viſum eſt ut nos, ad virtutem "tuam illuſtrandam, in has calamitates incidere- "mus: ut gloriam etiam adipiſcaris ignoſcendo "peccantibus, quod tibi injuriam intulerint; & "non ſolum eos perhumaniter ſublevando, qui "alia de cauſa tuo egeant auxilio. Etenim per- "magnum quidem eſt opem iis ferre, qui ad in- "opiam redacti ſunt: multo tamen majus & præ- "ſtantius illos ſervare, qui ob ſcelus in ſe perpe- "tratum pœnas erant luituri. Nam ſi parva ſup- "plicia delinquentibus remiſiſſe magnam condo- "nantibus laudem attulerit; certe iracundiam "tum cohibere, ubi vita peccantium ei, quem "læſerint, in pœnam obnoxia eſt, ad Dei natu- "ram proxime accedit. Atque ego, niſi is nobis "exſtitiſſet pater, qui Joſephi interitum lugendo "oſtendit, quam graviter tulerit liberorum amiſ- "ſionem, nequaquam pro noſtra ſalute verba fe- "ciſſem, niſi forſitan tuis moribus hoc donaſſem, "qui præclarum ducis etiam illis incolumitatem "dare, quos mortuos nemo ploraret; ſed æquo "animo ſupplicium, quodcunque voluiſti, pertu- "liſſemus. Nunc autem, quando non noſtri nos "miſeret, tametſi juvenes adhuc & vix ullo ex "vitæ commodis fructu percepto moriamur, ſed "de patre cogitantes ejus ſenectutem miſericor- "dia proſequamur, has tibi preces ſupplices offe- "rimus; vitamque noſtram à te deprecamur, cu- "jus in pœnis profundendæ poteſtatem tibi de- "dit noſtrum hoc maleficium. Ille neque malus "eſt, neque nos tales futuros genuit; ſed probus "& honeſtus, & qui talia experiretur non com- "meritus, & qui nunc quidem, nobis peregre "profectis, ſolicitudine curiſque diſcruciatur. "Cum autem de noſtro interitu audierit, ſimul- "que de cauſa ejus, eo facilius in animnm indu- "cet ut vitam deſerat: mortemque ipſius ſemet "mœrore conficientis accelerabit noſtræ infamia, "facietque ut triſtem de vita exitum habeat; ut "qui, priuſquam rumor de nobis divulgetur, feſ- "tinarit ſemet ſenſibus orbare. His igitur per- "penſis, tametſi iram tibi commoveat ſcelus hoc "noſtrum, patri tamen vindictæ gratiam facito; "& plus illius miſeratio apud te valeat, quam no- "ſtra nequitia: atque ejus ſenectutem, qui, nobis "pereuntibus, in ſolitudine vivet morieturque, "reverere, patrum nomini hunc muneris hono- "rem deferens. Nam hoc agendo parentem "tuum honoras, & tibimet aliquid tribuis, cum "jam hac gaudeas appellatione: quæ tibi ſalva "conſervabitur à Deo omnium patre; quem & "ipſum propter commune nomen hac pietate "honorare exiſtimaberis, ſi patris noſtri miſeri- "cordia movearis, ea tecum reputans quæ paſſu- "rus eſt filiis orbatus. Itaque tuum eſt, quæ no- "bis dedit Deus, cum ea auferendi poteſtatem "habeas, *iterum* dare, adeoque ipſum in benigni-

"σας, τηρήσας τ ἑαυτοῦ δωρεᾶς. ὡς θαυμαστὸν ἅμα κ "μέγα δοῦναί τι ψυχὰς ἡμῖν, κ τ θ ἐχεῖν οἱ ὧν αὖ "μένουσιν ἀπορυμένοις. οἶμαί τε τ Θεὸν αἰτίαν θ- "σκευάσαι, βυλόμενον, εἰς ἐπίδειξιν τοῦ κατὰ τὴν ἀ- "ρετήν σου θείοντ, ἡμᾶς εἰς τὰς θείσης συμφο- "ρὰς· ἵνα κ τῶν εἰς [a] αὐτὸν ἀδικημάτων συγγί- "νώσκων [c] φανῆς ἐπαινόσιν, ἀλλὰ μὴ θεὸς μόνος τὰς "κατ' ἄλλων θεόφασιν δεομένας ἐπιεικείας φιλάν- "θρωπ δοκῇς. ὡς μέγα μὲν [v] γὰ κ τὸ ποιῆσαί τι- "νας εὖ καταστάντας εἰς χρείαν, ἡγεμονικώτερον ἢ σῶ- "σαι τοὺς ὑπὲρ τῶν εἰς ἑαυτὸν τετολμημένων δίκην "ὀφείλοντας. εἰ γὰ τὸ περὶ μικρῶν ζημιωμάτων ἀφεῖ- "ναι τοὺς πλημμελήσαντας ἔπαινον ἤνεγκε τοῖς ὑπερ- "ιδοῦσι· τό γε περὶ τούτων ἀόργητον, ὑπὲρ ὧν τὸ "ζῆν ὑπεύθυνον τῇ κολάσει γίνεται τῶν ἠδικηκότων, "θεᾷ φύσει θεσσετέον. κ ἔγωγε, [x] εἰ μὴ πατὴρ ἡ- "μῖν ἦν, [y] πῶς ἐπὶ παίδων ἀποθολῇ παλαιπωρεῖ ἂν ἐ "τῆς ἐπὶ Ιωσήπῳ τελευτῆς ἐπιδεδειγμένο, οὐκ ἂν "τοῦ γε καθ' ἡμᾶς ἕνεκα περὶ τῆς σωτηρίας λόγους "ἐποιησάμην, εἰ μὴ ὅσον τῷ σῷ χαριζόμενο ἦν, "[z] σώζειν αὐτῷ] Σώζειν ἀεὶ καλῶς [a] ἔχοντι κ τοὺς οἱ λ. *Vat.*

[a] Ἔχοντι κ τούτους] Ἔχον κ τοὺς ο. λ. τ. οὐκ ἔχοντας, κ παρείχομεν &c. COCCEJUS.

[b] Ἔχοντας·] Ita *MSS.* in *Editis* ἔχοντες παρείχομεν ἄν.

[c] Τὰς ἑαυτῶν,] Illud τὰς ex *Big.* & *Samb.* in *ceteris* deeſt.

[d] Καὶ τὴν αἰτίαν.] Ita cum *Baſ.* & G. niſi quod mutaverim ὑπομένης in ὑπομαίνῃ & ὀρθῶσε in φθίσε, auctoritate *MSS.* quam minimum volens recedere à vulgata lectione. κ δι' ἣν αἰτίαν οὐχ ὑπομένῃ γὰ ἂν ταύτην *Samb.* κ δι' ἣν αἰτίαν οὐχ ὑπομένῃ, ἂν γὰ ταύτην *Big.* κ δι' ἣν αἰτίαν οὐχ ὑπομένῃ, ἂν γὰ ταύτην *Vat.* κ τὴν αἰτίαν οὐχ ὑπομῆνε, ἂν γὰ ταύτην π. μ. τ. β. καταλιπεῖν· κ τ. &c. edidit *Bernardus.*

[e] Καλαλιπεῖν·] Καλαλίπη *Vat.*

[f] Φθήσει·)] Ita *Samb. Caſ.* & *Vat.* ὀρθήσῃ·) *Baſ.* & G. φθίσε) *Vet. Interpr.*

[g] Αὐτὸν εἰς ἀναισθησίαν] Εαυτὸν *Big. Samb.* & *Vat.*

[h] Τῶν λογισμῶν,] Τὸν λογισμὸν *Big.* & *Samb.*

[i] Καὶ δυνηθήτω] Illud κ addidimus ex *MSS.*

[k] Αὐτῷ ἰδίως,] Σαυτῷ *Samb.* & *Vat.* HUDS. Et Vetus, qui *tibi* effert. COCC. qui idem mox αὐτῷ mavult pro αὐτόν.

[l] Εὐσεβεῖν δόξεις,] Εὐσεβὴς *Vat.* mox δόξης *Big.*

[m] Ἐπ' ἀμφοτέροις] Ita *Big.* & *Caſ.* ἐπ' ἀμφοτέρῳ *Samb.* ἐπ' ἀμφοτέρως *Vat.* ἐπ' ἀμφότερα *Baſ.* & G.

n Καὶ

"ἀγαθοῖς ἀποδείκνυσθαι· καὶ παρὸν [n] καὶ ἀπολλύειν,
"τῆς μὲν κατὰ τοῦτο ἐξουσίας ὡς μὴ σὸ· ὑπαρχούσης
"ἀπολαυθάνεσθαι, μόνον δ' ἀπιστεράφθαι τὸ σώζειν
"ὑπολαμβάνειν, καὶ ὅσῳ τις πλείοσι τοῦτο παρέξει,
"μᾶλλον [o] αὐτῷ φαίνεσθαι δίδοντα. σὺ γὰ πάντας ἡμᾶς
"σώσῃς, ἀδελφῷ συγγνοὺς ὑπὲρ ὧν ἡτύχησεν. ἀδὲ
"γὰ ἡμῖν βιώσιμα, τούτου κολασθέντος, οἷς γε πρὸς
"τὸν πατέρα μὴ ἔξεσιν ἀνασωθῆναι μόνοις· ἀλλ' συν-
"ῆδε [p] δεῖ κοινωνῆσαι τούτῳ τῆς αὐτῆς καταφορᾶς
"τοῦ βίου. [q] καὶ τοσούτου δεησόμεθα, φράτηρ, κατα-
"κρίναντος τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν ἀποθανεῖν, συγκηλάσαι
"καὶ ἡμᾶς ὡς τοῦ ἀδικήματος κεκοινωνηκότας. ἀ γὰ
"ἀξιώσομεν ἡμεῖς ὡς ὀπὶ λύπῃ πεθνηκότος [r] παῖδελ-
"φὸν ἑαυτοῦ ἀνελεῖν, ἀλλ' ὡς ὁμοίως αὐτῷ πονηροὶ γε-
"γονότες ἄτως ἀποθανεῖν. καὶ ὅτι μὲν καὶ νέος ὢν ἥ-
"μαρτε, καὶ μήπω [s] τῷ φρονεῖν [t] ἐρηρεισμένος, καὶ
"ὡς ἀνθρώπινον τοῖς τοιούτοις συγγνώμην νέμειν, σοὶ
"καταλιπὼν [v] παύσομαι περαιτέρω λέγων. ἵν' εἰ μὲν
"κατακρίσεως ἡμῶν, [x] τὰ μὴ λεχθέντα δόξῃ βε-
"βλαφέναι πρὸς τὸ σκυθρωπότερον ἡμᾶς· εἰ δ' ἀ-
"πολύσας, καὶκεῖνα τῇ σαυτοῦ χρηστότητι συνιδὼν
"[y] ἀπεψηφίσθαι νομισθῇς, ἀ σώσας μόνον ἡμᾶς,
"[z] ἀλλὰ καὶ ὧν ἀξιοῖ τοῦτο δικαιότεροι μᾶλλον φανῇ-
"μεθα τυχεῖν χαριζόμενος, καὶ πλέον ἡμῶν αὐ-
"τῶν ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας νήσους σωτηρίας. εἴ τ' οὖν
"κτείνειν αὐτὸν θέλοις, ἐμὲ [a] τιμωρησάμενος ἀντὶ
"τούτου, τῷ πατρὶ τοῦτον ἀπόπεμψον· [b] εἶτα καὶ
"κατέχειν σοι δοκεῖ δοῦλον, ἐγὼ [c] πρὸς χρείας σοι
"ὑπηρετικώτερος, ἀμείνων ὡς ὁρᾷς πρὸς ἑκάτερον
"τῶν παθῶν ὑπάρχων". Ἰούδας μὲν οὖν πάνθ' ὑπο-
μένειν ὑπὲρ [d] τῆς παιδελφῆς σωτηρίας ἑτοῖμος ἔχων,
ῥίπτει πρὸ τῶν Ἰωσήπου ποδῶν ἑαυτόν· εἶτα ὀκμα-
λάζειν τῷ ὀργῷ αὐτοῦ καὶ [e] καταπραΰνειν, ἀγωνι-
ζόμενος. πρόσπεσον δὲ καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες, [f] δα-
κρύοντες καὶ προδιδόντες ἑαυτοὺς ὑπὲρ τοῦ Βενιαμὶν ψυ-
χῆς [g] ἀπολυμένους.

ι'. Ὁ δὲ Ἰώσηπος ἐλεγχόμενος ὑπὸ τῶν πάθους, καὶ
μηκέτι δυνάμενος τὸ τῆς ὀργῆς φέρειν ὑποκρισιν, κε-
λεύει μὲν ἀπελθεῖν τοὺς παρόντας· ἵνα μόνοις ἑαυτὸν τοῖς
ἀδελφοῖς [h] ποιήσῃ φανερόν. ἀναχωρησάντων δὲ, ποιεῖ
γνώριμον ἑαυτὸν τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ φησίν· "τῆς μὲν
"ἀρετῆς ὑμᾶς καὶ διανοίας τοῦ περὶ τοῦ ἀδελφὸν [i] ἡμῶν ἐπαι-
"νῶ, καὶ κρείττονας ἢ προσεδόκων ὄντας τοῦ περὶ ἐμοῦ βε-
"βουλευμένους δείκνυμι, πάντα ποιήσας ὅτι πεῖρα
"τοῦ ὑμετέρας φιλαδελφίας. [l] ἃ φύσει δὲ περὶ ἐμὲ νομίζω
"πονηροὺς γεγονέναι· Θεοῦ δὲ βουλῇ τιμῶ τε νεῦσαι πραγμα-
"τευομένου τὰ ἀγαθῶν ἀποτέλεσιν, καὶ τιμῶ ἐς ὕστερον ἂν
"διαμένοις ἡμῖν φιλαμένη. πατρός τε ἂν σωτηρίαν ἐγνω-
"κὼς [m] οὐκ ἐλπισθείσαν, καὶ τοιούτους ὑμᾶς ὁρῶν περὶ τοῦ
"ἀδελφὸν, οὐδ' ὧν εἰς ἐμὲ δοκεῖτε ἁμαρτεῖν ἔτι μνη-
"μονεύω. παύσομαι δὲ [n] τοῦ ἐπ' αὐτοῖς μισοπονηρίας, καὶ,
"ὡς σωφρονίσεις τῶν τῷ Θεῷ βεβουλευμένων εἰς τὰ

"tate quam maxime referre. Pulchrum enim est,
"siquis tantundem ad utrumlibet valeat, sese ad
"aliorum utilitatem *non damna* comparare: &, cum
"posset perdere, suum hac in re jus, tanquam si
"nullum habuisset, plane negligere, sed tantum ad
"servandos homines potentiam sibi datam existi-
"mare; & quo pluribus salutem quis dederit, eo
"se illustriorem fore. Tu vero nos omnes servare
"potes ignoscendo fratri, in quibus egit infeliciter:
"neque enim nobis vita erit vitalis, eo pœna sub-
"lato, quibus ad patrem, nobismet solis salvis,
"redire non licet: sed hîc nobis ferendum est, qua-
"si delicti ejus essemus participes, quicquid frater
"tulerit. Atque in tantum te, Præses, obsecrabi-
"mus, ut, si fratrem nostrum morte mulctaveris,
"nos, non secus ac sceleris ejusdem socios, eodem
"afficeres supplicio. Nobis enim satius videbitur,
"ut tanquam eodem crimine condemnati moria-
"mur, quam ut nosmet fratre defuncto præ mœ-
"rore conficeremus. Et quod juvenis admodum
"deliquerit, nondumque prudentia roboratus, &
"quod humanum sit similibus non gravatim ve-
"niam tribuere, tuo permittens *hæc omnia* judi-
"cio finem dicendi faciam. ut, si nos quidem
"damnaveris, mihi vitio vertatur quod non o-
"mnia dixerim quæ tuam in nos iram lenirent:
"si vero absolveris, quod clementiæ & bonitatis
"tibi conscius illud statuisse existimeris; non so-
"lum nos servans, sed & istam nobis gratiam fa-
"ciens qua multo justiores esse videbimur, ut qui
"plus quam nosmetipsi nostræ saluti prospexeris.
"Sive igitur hunc velis perimere, me vicario ad
"supplicium accepto, patri eum remittito: sive
"ad servitium malis addicere, ipse tuis minista-
"riis magis sum idoneus, & ad utrumvis, ut vi-
"des, subeundum aptior atque paratior". Judas
itaque, qui lubenti animo quidvis pro fratris sa-
lute pati voluit, semet Josephi pedibus advolvit,
iracundiam ejus si quo modo mitigare & placare
posset, magnopere laborans. Similiter & fratres
omnes sese prosternebant, lachrymantes, & semet,
ut pro Benjamine mortem oppeterent, offerentes.

10. Josephus autem misericordia victus, simu- *Fratribus*
latam irati personam ferre amplius non potuit, *suis nunc se*
jussitque ut abirent qui præsentes aderant, ut *aperit Jose-*
summotis arbitris semet aperiret fratribus. Cum *phus.*
autem *omnes* discessissent, facit ut à fratribus ag- *Gen. c. 30.*
nosceretur, & infit: "Pietatem vestram & amo-
"rem erga fratrem nostrum laudo, & perspectum
"habeo vos *in eum* meliore esse animo, quam ex-
"spectaveram ex iis quæ in me *olim* excogitastis;
"ut qui in hoc omnia hæc fecerim, ut fraternæ
"vestræ benevolentiæ caperem experimentum.
"Non enim natura vos in me malignos exstitisse
"reor: sed Dei voluntate, qui præsentibus bonis
"frui concedit, & futuris, si nobis propitius esse
"perseverarit. Quando igitur & patrem, contra
"quam speraveram, incolumem este compererim,
"& vos conspexerim tali affectu fratrem prose-
"quentes, non amplius eorum, quibus in me deli-
"quis-

n Καὶ ἀπολύσι,] Ita *Big.* καὶ παρὸν καὶ ἀπολλύειν *Basil.* & *G.* καὶ παρὸν καὶ ἀπολύειν *Samb.* καὶ παρὸν ἀπολύειν *Vat.* καὶ παρὸν ἀπολύειν *Casl.*

o Αὐτῷ φαίνεσθαι] Ita *Samb. Vat.* αὐτὸ *Big.* & αὐτὰ *Basil.* & *G.*

p Δεῖ κοινωνῆσαι] Sic in *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* δὴ κοινωνῆσαι τῆς αὐτῆς.

q Καὶ τοσούτου] Καὶ ἢ σὺ δέοιτεβα *Vat.*

r Ἀδελφὸν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* τεθνηκότος ἑαυτοῦ ἀνελεῖν ἀδοίως, ἀλλ' ὁμοίως. *Epiphanius* habet, *non enim patimur nos ipsos quasi propter mortui tribulationem afficere, sed tanquam similes ejus malitiæ existentes &c.*

s Τῷ φρονεῖν] Ita quidem *Samb.* in *aliis* τὸ φρ.

t Ἐρηρεισμένος,] Ita *Big. Samb.* & *Casl.* ἐρηεισμένος *Vat.* συνεισμένος *Basil.* & *G.*

v Παύσομαι] Sic *Samb. Casl. Vat.* & *Vet. Interpr.* παύομαι in *cæteris.*

x Τὰ μὴ λεχθέντα] Ita *Basil. G.* & *Casl.* ἡμῶν τὰ λεχθέντα δόξῃς *Big. Samb.* & *Vat.*

y Ἀπεψηφίσθαι] In *Vat.* ἃ πέμψεις γε νομισθῇς.

z Ἀλλὰ καὶ] Ita *Big. Samb. Casl.* & *Vat.* ἀλλὰ καὶ ἂν δικαιότεροι μ. in *Editis.*

a Τιμωρησάμενος] Sic *Big.* & *Samb.* in *cæteris* τιμωρησάμενος, b Εἶτα καὶ κατέχειν] Εἴτε καλαχεῖν σοι δ. *Vat.*

c Πρὸς χρείας] Ita *Big.* πρὸς τὰς χρείας in *cæteris.*

d Τῆς παιδελφῆς σωτηρίας] Τῆς ἀδελφῆς *Big.*

e Καταπραΰνειν,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* καταπραΰνειν in *Editis.*

f Δακρύοντες] Vocem δακρύοντες (quæ deerat in *Editis*) supplevimus ex *MSS.*

g Ἀπολυμένους.] Ἀπολυμένης *Big.* quod admitti potest de futuro. Σωζομένους *Samb.* eodem intellectu.

h Ποιήσῃ φανερόν.] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ποιήσῃ.

i Ἡμῶν ἐπαινῶ,] *Al.* ὑμῶν.

k Περὶ ἐμοῦ] Περὶ ἐμὲ *Vat.*

l Οὐ φύσει] Ita in *MSS.* Φύσει δὲ δὲ in *Editis.*

m Οὐκ ἐλπισθεῖσαι,] Ita *MSS.* οὐδ' ἐλπ. *Basil.* & *G.*

n Τῆς ἐπ' αὐτοῖς] Τῆς ἑαυτοῦ πονηρίας *Vat.* & mox v. 2. omittit ἔχειν.

o Τῆς

"quisse videamini, recordabor. Porro desinam ob "ista ut maligna odium intendere: ac vobis gratias "me habere profitcor, qui mecum in causa fuistis, "ut Deus ita nobis in præsens prospiceret. Vosque "ipsos volo etiam hæc oblivioni dare, & lætari "magis, quod male tunc consulta bene cesserint, "quam contristari ob ea quæ indigne facta esse eru- "bescitis. Ne igitur vos dolore afficere videatur, "quod in me iniquum tuleritis suffragium, nec ma- "le vos habeat rei gestæ pœnitentia, quando con- "sultis vestris non responderit eventus. sed, lætitia "exsultantes ob ea quæ Deus effecerit, discedite, "patri hæc renunciaturi; ne forte solicitudine de "vobis male maceratus, summam mihi eripiat feli- "citatem, si inori contigerit priusquam in conspe- "ctum meum veniat, & horum bonorum fiat par- "ticeps. Hunc ipsum vero, & conjuges vestras & "liberos, totamque cognationem assumentes huc "commigratote. Non enim decet, ut mihi charis- "simi ab hac mea felicitate longe abessent: præser- "tim cum fames adhuc quinquennium duratura "sit". Hæc cum dixisset Josephus, fratres complectitur. Illi vero in lachrymis erant ac mœrore: memoriam illicet eorum quæ in eum consuluerant & statuerant, atque etiam pœnæ, quam commeruerant, metum sustulisse visa est fratris æquitas. Mox convivium est sequutum. Rex autem, cognito fratrum Josephi adventu, vehementer gavisus est, ac, quasi sibi ipsi aliquid boni accidisset, animo affectus, præbuit eis currus frumento onustos, atque aurum & argentum, *munera* ad patrem deferenda. Illi autem, plura *adhuc* à fratre accipientes, partim quidem patri, partim vero sibimet in singulos donata, majorem *etiam* iu modum muneribus cumulato Benjamine, abierunt.

Hoc contigit anno secundo famis. Gen. c. 45. 6.

Israëlitæ patrem suum repetunt regiis muneribus aucti.

"πρόντα, χάριν ἔχειν ὁμολογῶ. ὑμᾶς τε βέλο- "μαι καὶ αὐτὰς λιθίνων ἐκείνων λαβόντας ἥδεσθαι "μᾶλλον, ° τῆς τότε ἀβελίας εἰς πιστὸν ἐλθούσης "τέλος, P ἢ δυσφορεῖν αἰσχυνομένους ὅτι τοῖς ἡ- "μαρτημένοις. μὴ ἂν δοξῃ λυπεῖν ὑμᾶς τὸ κατ' ἐ- "μοῦ ψῆφον ἐνεγκεῖν πονηρὰν, καὶ ἡ ἐπ' αὐτῇ με- "τάνοια, τῷ γε μὴ προεχωρῆσαι τὰ βεβουλευμένα. "χαίροντες οὖν ὅτι τοῖς ἐκ Θεοῦ γεγωνημένοις, ἄπι- "τε, ταῦτα δηλώσοντες τῷ πατρί· μὴ καὶ ταῖς ὑπὲρ "ὑμῶν φροντίσιν ἀναλωθεὶς, ζημιώσῃ με τὸ κάλ- "λιστον τῆς εὐδαιμονίας, πρὶν εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τὴν ἐμὴν "καὶ μεταλαβεῖν τῶν παρόντων ἀγαθῶν ὑπάρχων. "αὐτὸν ἢ τοῦτον, καὶ γυναῖκας ὑμετέρας καὶ τέ- "κνα, καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν ὑμῶν ἀναλαβόντες "ἐνθάδε μετοικίζεσθε· οὐ γὰρ ἀποδήμους εἶναι δεῖ τῶν "ἀγαθῶν τῶν ἡμετέρων τοὺς ἐμοὶ φιλτάτους· ἄλλως "τε καὶ ἔτι λιμοῦ λοιπὸν ἔτη πεντετίαν q ὑπομε- "νοῆτε". ταῦτ' εἰπὼν Ἰώσηπος περιβάλλει τοὺς ἀ- δελφούς. οἱ δ' ἐν δάκρυσιν ἦσαν καὶ λύπῃ· r τῶν δ' ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένων καὶ τιμωρίας ἐν αὐτοῖς οὐ- δὲν ὑπολιπεῖν ἐδόκει τὸ εὔγνωμον τοῦ ἀδελφοῦ. καὶ τότε μὲν ἦσαν ἐν ὀχλήσει. βασιλεὺς δ' ἀκούσας ἥκοντας πρὸς Ἰώσηπον τοὺς ἀδελφοὺς, ἥσθη τε μεγάλως, καὶ, ὡς s ἐπ' οἰκείοις μετεθεὶς ἀγαθοῖς, παρεῖχεν t αὐτοῖς ἁ- μάξας σίτου πλήρεις, καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον ὑποζυ- γίζειν τῷ πατρί. v λαβόντες δὲ πλεῖα πρὸς τὸν ἀδελφὸν, τὰ μὲν τῷ πατρὶ φέρειν, τὰ δ' αὐτοὶ δωρεὰς ἔχειν ἕκαστον ἰδίας, πλειόνων αἰτησαμένων παρ' αὐ- τοῦ, x ἀπέστειλεν.

CAP. VII.

Quomodo Jacobus cum tota progenie ad filium migravit, urgente fame.

ΚΕΦ. ζ.

Ἡ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῆς γενεᾶς πάσης πρὸς αὐτὸν μετάβασις, διὰ τὸν γενόμενον λιμόν.

CUm vero Jacobus, filiis reversis, de Josepho intellexisset, quod non solum mortem effugerit, quam tamdiu luxerat, sed etiam in splendida fortuna viveret, una cum Rege res Ægypti administrans, & pæne totam regni curam sibi commissam habens, nihil quidem eorum quæ nunciabantur incredibile putabat, animo complectens cum Dei magnificentiam, tum ejus erga se benevolentiam, tametsi aliquantisper *ut videbatur* intermissam: sed confestim iter aggressus est ad Josephum properans.

IV. *Apud Beersaben mactatis victimis, de itinere Ægyptio Jacobus Deum consulit. Gen. c. 46.*

2. Postquam autem venerat ad puteum fœderis, Deo ibidem sacrificium faciens, metuensque

Ὡς δὲ ἀφιγμένων τῶν παίδων Ἰακωβος y τὰ περὶ τοῦ Ἰώσηπον ἐμαθεν, ὅτι μὴ μόνον εἴη τοῦ θανάτου z διαπεφυγὼς ἐφ' ᾧ πενθῶν διῆγε, ἀλλὰ a καὶ ζῇ μετὰ λαμπρᾶς εὐδαιμονίας, βασιλεῖ συνδιέπων τὴν Αἴγυπτον, καὶ τὴν ἅπασαν χεδὸν ἐγκεχειρισμένος αὐτῷ ἐπιμέ- λειαν, ἄπιστον μὲν ὅδεν ἐδόκει τοῦ b ἠγγελμένων, λογιζό- μενος δὲ Θεοῦ τὴν μεγαλοψυχίαν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν εὔ- νοιαν, εἰ καὶ τῷ μεταξὺ χρόνῳ c διέλειπεν· ὥρμητο δὲ εὐθὺς πρὸς τὸν Ἰώσηπον.

β'. Ὡς δὲ κατέσχεν d ἐπὶ τὸ ὄρκιον φρέαρ, θύσας αὐτόθι τῷ Θεῷ, καὶ φοβούμενος e μὴ διὰ τὴν εὐδαι- μο-

---

o Τῆς τότε ἀβελίας] Ita *Samb.* & *Cas.* τῆς τότε ἀβελείας *Big.* & *Vat.* τῆς τε ἀβελείας *Bas.* & *G.*

p Ἢ δυτφορεῖν] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* μὴ δυσφο- ρεῖν *Cas. Bas.* & *G.*

q Ὑποβρῦτε.] Sic in *MSS.* ὑπομένητε in *Editis.* ὑπομέ- νητε *Burius* ex conjectura. Verum enim ὑπομνυοῦτε probum est & receptum. BERN. & HUDS.

r Τῶν δ' ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένων] Locus dubius: ego illic intellectum faciliorem, quasi veriorem & ipsum Josephi constitui. λυπῇ τῶν ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένων, καὶ τιμωρίας αὐτοῖς ὅδεν ὑπο- λιπεῖν ἐδόκει *Samb.* λυπῇ, τῶν δ' ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένων, καὶ τιμω- ρίας ἐν αὐτοῖς (l. αὐτοῖς) ὅλον ὑπολιπεῖν ἐδόκει *Big.* Tandem *Bas. Gen.* & *Epiphanius* sensu alio, λύπῃ, τῶν δ' ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμέ- νων τιμωρίαν ἐν αὐτοῖς ὑπολείπειν ἐδόκει. BERN. Ita plane *Big.* nisi quod mendosum ἐν αὐτοῖς mutaverit in ἐν αὐτοῖς. Forsan tamen τῶν ἢ βεβουλευμένων τιμωρίας αὐτοῖς ὅλ. &c. nam in *Samb.* λύπῃ τῶν βεβουλευμένων, καὶ τιμωρίας αὐτοῖς ὅδεν ὑπολ. in *Vat.* λύπῃ ἦσαν τῶν ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένων τιμωρίας αὐτοῖς ὅδεν ὑπολ. in *Editis* λύπῃ, τῶν δ' ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένων τιμωρίαν ἐν αὐτοῖς ὑπολιπεῖν ἐδόκει. *Epiphanius* vertit, *Illi vero in lachrymis & tristitia constituti, super eo quod cogitaverant contra illum, potius eis videbatur esse supplicium bona voluntas fratris.* HUDS. In versione *Huds.* erat impressum *licet*, nescio consultè, an temerè: exigua mutatione reposuimus *ilicet*, quomodo & Græca postulant, & *Hudsonia* forsan ipsa manus scripserat. HAVERC.

s Ἐπ' οἰκείοις] *Gen. Epiphan. Burinsque.* ὡς ἐπ' οἰκείῳ μετε- θεὶς ἀγαθῷ *Samb.* ὡς ἐπ' οἰκίῳ μετεθεὶς ἀγαθῷ *Big.* ὡς ἐπ' οἰκίων μετεθεὶς ἀγαθῶν *Bas.* Litem autem hanc versent Gramma- tistæ, an οἰκῷ reddat οἰκῖ & οἰκίᾳ, ut χοιρῷ à χοῖρος. Nam οἰκεῖος rite recensetur inter verbalia BERN. Sic *Bas. G.* & *Vet. Interpr.* ἐπ' οἰκίῳ μετεθεὶς ἀγαθῷ *Big. Samb.* & *Vat.*

t Αὐτοῖς ἀνάξας] Αὐτὰς *Samb.* ut referatur ad ὑπισχνίζειν.

v Λαβόντες] Ita in plerisque *MSS.* λαβόντας *Bas. G.* & *Cas.*

x Ἀπέστειλεν.] Ἀπέστειλαν *Samb. Cas. Busb.* & *Hen.* dialecto Attica atque tempore nimis perfecto. ἀπίεσαν *Bas.* & *Gen.* incongruum, sicut *Big.* ἀπῆκαν pro ἀπῆκαν. BERN. Sic *Samb. Cas. Busb.* & *Hen.* ἀπίεσαν in *aliis.*

y Τὰ περὶ] Τὰ περὶ Ἰώσηφον *Vat.*

z Διαπεφυγὼς] Διαπεφευγὼς *Samb.* & *Cas.* alia voce. BERN.

a Καὶ ζῇ μετὰ] Καὶ ζῇ, καὶ μετὰ λαμπρ. εὐδαιμονίας *Bas. Big. Samb.* & *Vat.*

b Ἠγγελμένων,] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐπηγγελ- μένων *Cas. Bas.* & *G.*

c Διέλειπεν·] *Al.* διέλιπεν.

d Ἐπὶ τὸ ὄρκιον] Vide *Var. Lect.* ad p. 29. v. 25.

e Μὴ διὰ τὴν] Ita *MSS.* verum μὴ hic omittunt *Bas.* & *G.* & mox adjiciunt ante ἐκεῖνα. quod & faciunt nonnulli *MSS.*

μονίαν [f] τῷ ἐν Αἰγύπτῳ, τῶν παίδων ἐμφιλοχωρησάντων τῇ οἰκήσει τῇ ἐν αὐτῇ, σχέτ' εἰς τὴν Χαναναίαν οἱ ἔκγονοι μετελθόντες κατάσχωσιν αὐτήν, ὡς ὁ Θεὸς ἐπηγγείλατο, ἅμα τε μὴ δίχα Θεοῦ βουλήσεως γνωμένης τῆς εἰς Αἴγυπτον [g] ἀφόδου διαφθαρῇ τὸ γένος αὐτῶν· πρὸς ᾧ τάδε δεδιὼς μὴ πρόεξέλθῃ τοῦ βίου πρὶν εἰς ὄψιν Ἰωσήπου ἐλθεῖν, καταφέρεται, [h] φρένων ἐν ἑαυτῷ τόνον τὸν λογισμὸν, εἰς ὕπνον.

γ'. Ἐπισὰς δ' ὁ Θεὸς αὐτῷ, καὶ δὶς ὀνόματι καλέσας, πυθανομένῳ [i] τίς ἐστιν, "ἀλλ' ὅσιον, εἶπεν, "Ἰακώβῳ Θεὸν ἀγνοεῖσθαι, τὸν ἀεὶ προγεγένηται καὶ βοη-"θὸν προγόνοις τε τοῖς σοῖς, καὶ μετ' αὐτοὺς σοὶ γενό-"μενον. στερομένῳ τε γὰρ σοὶ τὰς ἀρχὰς ὑπὸ τοῦ πατρὸς "[k] ταύτας ἐγὼ παρέσχον. καὶ κατ' ἐμὲ εὔνοιαν εἰς "τὴν Μεσοποταμίαν μόνον σαλεὶς, γάμων τε ἀγαθῶν "ἔτυχες, καὶ παίδων ἐπαγόμενον πλῆθος καὶ χρημά-"των ἐνόησας. [l] παρέμεινέ τε σοὶ γνεὰ πᾶσι προγονία "τῇ ἐμῇ, καὶ ὃν ἀπολωλέναι τὸν ὑπὸν ἐδώκεις Ἰώσηπον, "τοῦτον εἰς ἀπόλαυσιν μειζόνων ἀγαθῶν ἤγαγον, καὶ "τὸν Αἰγύπτου κύριον, ὡς [m] ὀλίγῳ διαφέρειν τοῦ βασι-"λέως, ἐποίησα. [n] ἥκω τε νῦν οὐδέ τε ταύτης ἡγεμὼν "ἐσόμενον, καὶ βίου [o] σοὶ τελευτὴν ἐν τοῖς Ἰωσήπου "χερσὶ γνησομένην [p] προθήλων, καὶ μακρὸν αἰῶνα τῶν "σῶν ἐκγόνων ἐν ἡγεμονίᾳ καὶ δόξῃ καταγγέλλων, κα-"τοικήσων τε αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ταύτην [q] ὑπέσχημαι.

δ'. Τούτῳ θαρσήσας τῷ ὀνείρατι, προθυμότερον εἰς τὴν Αἴγυπτον σὺν τοῖς υἱοῖς [r] καὶ πᾶσι τοῖς τούτων ἀπηλλάττετο. ἦσαν δ' οἱ πάντες [s] ἑβδομήκοντα. τὰ μὲν οὖν ὀνόματα δηλῶσαι τούτων οὐκ ἐδοκίμαζον· καὶ μάλιστα

ne propter ubertatem Ægypti, dum filii istius regionis habitandæ amore tenerentur, soboles eorum non rediret in Chananæam, occupatura eam juxta promissa Dei; simul etiam, ne inconsulto Deo migratione in Ægyptum facta, genus ipsius clade aliqua multaretur; præterea autém veritus ne prius è vita excederet, quam in Josephi conspectum veniret, in somnium delabitur hæc secum in animo revolvens.

3. At Deus ei *in somnio* superveniens, ipsumque bis nomine appellans, interroganti quisnam "esset, ait, "haud fas est ut Jacobus ignoraret "Deum, qui majoribus tuis & post hos etiam "tibi perpetuo adjumento fuit & auxilio. Cum "enim & patri in animo fuisset te principatu "privare, hunc ego tibi conservavi. & cum, me "tibi favente, solus in Mesopotamiam profectus "esses, & bonas fecisti nuptias, & reversus es li-"beris multis & facultatibus auctus; meaque pro-"videntia tibi incolumis permansit tota tua pro-"genies; & Josephum, quem ex filiis amisisse vi-"debaris, ad majorem felicitatem perduxi, & Æ-"gypti dominum, ut paululum à Rege differat, "constitui. Nunc quoque venio, & viæ hujus "dux tibi futurus, & tibi prænuncians inter ma-"nus Josephi te è vita exiturum, atque stirpem "tuam per multa sæcula potentem fore simul & "illustrem indicans, eamque in istam terram me "deducturum esse, quam *tibi* pollicitus sum. *Responsum Divinum.*

4. Hoc somnio fretus eo libentius in Ægyptum concessit, cum filiis & omnibus eorum *liberis*. Erant autem in universum septuaginta. Et quidem nomina illorum, maximeque propter eorundem difficultatem, *semel* mihi visum est non re- *Recensentur Jacobi filii* LXX. *suis nominibus ex Gen. c.* 46.

[f] Τῷ ἐν Αἰγύπτῳ,] Τῶν ἐν Αἰγ. *Vat.*

[g] Ἀφόδου] Καθόδου *Vat.*

[h] Στρέφων ἐν ἑαυτῷ] Ita in *MSS.* male in *Editis* στρέφων ἑαυτῷ.

[i] Τίς ἐστιν,] Pro Mosaico הנני c. 46. 2. BERN. Sic *Cas. Bas. G.* & *Vet. Interpr.* τί ἐστιν *Big. Samb. Vat.* & LXX.

[k] Ταύτην ἐγὼ παρέσχον.] Ita *MSS.* ἐγὼ παρέσχον absque ταύτην in *Editis.*

[l] Παρέμεινέ τε σοὶ] Sic *Samb.* & *Vat.* παρέμεινέ τε σε in *cæteris.*

[m] Ὀλίγῳ διαφέρειν] Ὀλίγον *Vat.*

[n] Ἥκω τε νῦν] Perperam in *Editis* ἵκω.

[o] Σοὶ τελευτὴν] Σὲ *Samb. Cas.* & *Vet. Interpr.* non male.

[p] Προθήλων,] Προθυμῶν *Vat.*

[q] Ὑπέσχημαι.] Ita in *MSS.* ὑπέσχηκα in *Editis.*

[r] Καὶ πᾶσι] Scribis omnibus Græcis Latinisque probata lectio. Atqui vero καὶ παισὶ τοῖς τούτων, quod est *nepotibusque* sive ובני בניו Moysis c. 46. 6. non inscite substituerunt modo Typographi *Bas.* & *Gen. Busb.* & *Hen.* denique pro solita astutia, σὺν τοῖς μετ' αὐτὸν. BERN. Sic in plerisque *MSS.* & *Vet. Interpr.* καὶ παισὶ τοῖς τούτων *nepotibusque* in *Editis.* σὺν τοῖς μετ' αὐτὸν *Hen.* & *Busb.* pro solita astutia.

[s] Ἑβδομήκοντα.] Numerum illum exhibent ἀνάλογα sane omnia Josephi cum heic tum c. 9. sect. 3. necnon ejus exscriptores P. Comestor, Epitomator *Cant.* aliique. Nisi quod in Annalibus Zonaræ legitur excusum ἦσαν ὃ ἑβδομήκοντα πέντε, pro Josephi illo ἦσαν οἵ· οἱ πάντες ἑβδομήκοντα, sive ἦσαν οἱ· ὁ. πάντες. Vel secutus est ille Doctorum Alexandrinorum computum. Illos enim Judæos ad v. 20. c. 46. Gen. unde LXXV. evaderent animæ, contra exemplaria omnia Hebraica, aut paraphrases, & commentaria tam Judæorum quam Samaritarum, contra Epiphanium in hæresium summa Arcula, contra Hieronymum, contra Eutychium Patriarcham, gentesque totas Christianorum Syrorum Arabumque, contra Josephum Judaicarum originum scientissimum, contra Ezechielum in Tragœdia patria, ubi canit ΑΦ' ὅ σ' ἰακωβ γλῶ λιπὼν χαναναίαν Κατῆλθ' εἰς ἄγυπβον ἔχων ἑπβάκις δέκα Ψυχὰς σὺν αὐτῷ: nepotes quinque Josephi asseruisse familiæ hisce verbis, ἐγένοβο δ' υἱοὶ μανασσῆ, ὃς ἔτεκεν αὐτῷ παλλακὴ ἡ σύρα [τ] μαχείρ. μαχεὶρ δ' ἐγέννησε τὸ γαλαάδ. υἱοὶ δ' ἐφραὶμ ἀδελφοῦ μανασσῆ, σουταλαάμ· καὶ ταάμ. υἱοὶ δ' σουταλαάμ ἦσαν, ex editione Romana & versione quadam S. Hieronymi quam subjiciam; sed potius ἦσιμ juxta exemplar Alexandrinum cæteraque tam impressorum quam scriptorum, qui & Græcis & Samaritis vocatur ἴδιν Num. c. 26. v. 36. vice Judaici *Heran* ערן, ut sæpissime accidit. Ex tralatione vetere Italica, quam S. Ambrosius sequi amat, *Fuerunt autem filii Manasse, quos peperit de concubina Syra, Machir. Machir autem genuit Galaad. Filii autem Ephraim fratris Manasse, Sutalaam & Taam. Filii autem Sutalaam, Edem.* Vel ut S. Hieronymus de Græco reddidit, *Facti sunt autem filii Manasse, quos genuit ei concubina Syra. Machir: & Machir genuit Galaad. Filii autem Ephraim fratris Manasse, Suthalaam & Thaam. Filii vero Suthalaam, Edom.* Quin & Philo meminit horum pronepotum in Onomastico suo sacro ad librum Geneseos, atque etiam περὶ τῶν προπαιδευμάτων, p. 430. ἐπιλανθανομένῳ ὃ (nam Manasse ἐν λήθῃ interpretatur ille Doctor) παλλακὴ ἀναμνήσεως σύρα δ' ἡδονὴ, ἀλαζὼν καὶ ὑπέραυχον. συρία γὰρ ἐχμηδύει μετεωρίαν. τὸ δὲ παλλακίδον ταύτης ἀναμνήσεώς ἐστιν ὑφ' ἧς μαχεὶρ, ὡς ἑβραῖοι καλοῦσιν· ὡς δὲ ἕλληνες, πατρὸς, lego πενθητῆρον; tantum enim מכיר denotat. Mox Philo: λέγει δὲ, ἐγένοβο υἱοὶ μανασσῆ, ὃς ἔτεκεν αὐτῷ ἡ παλλακὴ σύρα, τὸν μαχεὶρ· μαχεὶρ δὲ ἐχθύνητε τὸν γαλαάδ. Istius etiam ævi Scriptor felicissimus ac Divinus Lucas Apostolicorum Actuum c. 7. asserit nomine Stephani Hellenistæ totum genus Israeliticum, Josepho olim invitante, εἰς ψυχὰς οε'. descendisse in Ægyptum. Hunc præclarum medicum Philoni adjunxi, ne diutius existimarent viri docti, propter auctoritatem ejus vim feciſse sciolos Christianos versioni Doctorum Alexandrinorum cum Gen. c. 46. 27. tum Exodi versu quinto, ubi omnia penitus exemplaria Græca pleno numero exhibent animas ἑβδομήκοντα πέντε: plurima etiam multo Deut. c. 10. 22. tantidem adnotant, licet apud me plus valeat auctoritas codicis Vaticani, & ipsius Hieronymi in Quæst. H. *Hanc rem*, sic ait, *ne videamur adversum Scripturæ auctoritatem loqui, etiam* LXX. *Interpretes in Deuteronomio transtulerunt, quod in* LXX. animabus ingressus est Jacob in Ægyptum. Attamen illum profecto Deuteronomii locum respexit Sanctissimus Diaconus, בשבעים נפש ירדו, εἰς ο'. ψυχὰς κατέβησαν οἱ πατέρες σου εἰς αἴγυπβον, Apologiæ suæ versibus 14, 15, quos nunc non repetam. Quam etiam certissimus esset de hac lectione & securus S. Chrysostomus Hom. suarum 65. ad Gen. nos docet: καὶ ἰωσὴφ μὲν τῶν ἰδίων αὐτῷ τὸ ἡδυπαθὲς αὐτῷ ἔνιπβον ἐτύγχανεν ὤν· ὡς εἶναι μὲν καὶ ἰωσὴφ τὰς πάσας ψυχὰς, οἱ· τινὸς ἕνεκεν τὸ ἀριθμὸν ἡμῖν μὲν ἀκριβείας ἐπεσκήνατο ἡ θεία γραφή; Dein, λέγ γὰρ τούτων τὸν οε'. ψυχῶν εἰς ἑξακοσίας χιλιάδας ἐξετάθη ὁ λαὸς τὸ ἰσραήλ. Eundem numerum & ponit, & ex commentariis Origenis ad Exodum mysticum esse affirmat S. Ambrosius. Ante hos vero Clemens Theologus Alexandrinus non solum sic supputasse LXX. Interpretes contendit, sed & causam illam præbuisse Historicis Græcis, qui totidem numero gentes ac dialectos per orbem terrarum perferre existimarent. διάφορον δὲ καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ἱστορικῶν, καὶ ἔθνη καὶ γλώσσας πέντε καὶ ἑβδομήκοντα λέγουσιν εἶναι. ἐπακριβοῦντες τὸ φωνῆς μωσέως λεγούσης, (Exodi ab initio) ἦσαν δὲ πᾶσαι αἱ ψυχαὶ ἐξ ἰακὼβ πέντε καὶ ἑβδομήκοντα, αἱ εἰς αἴγυπβον κατελθοῦσαι. φαίνου δὲ εἶναι καὶ κατὰ τὴν ἀληθῆ λόγον αἱ ἑβραϊκαὶ διάλεκβοι, οβ'. ὡς αἱ ἡμέτεραι διχοδιδόασι γραφαί. αἱ δὲ ἄλλαι αἱ πολλαὶ, ἐπὶ κοινωνίᾳ διαλέκτων δυοῖν ἢ τριῶν ἢ καὶ πλείονων γίνον). Habes igitur c. 46. Gen. insignem & antiquissimum dissensum Bibliorum Græcorum & Hebraicorum: sive LXXII. Interpretes Alexandrini in membranis Eleazari ita scriptum legerant, sive ex Paralip. priore, ubi duntaxat in Hebraico volumine notatur concubina Syra, atque maxime ex Num. c. 26. sua sponte transformarant, & effinxerant. Hæc enim alieniora sunt quam pia

recenſere. Ut tamen eos redarguam, qui nos non ἀφὰ τὴν δυσκολίαν αὐτῶν. ἵνα μέντοι ὠφελήσω τοῖς ἀκ

ars Conciliatorum quaquam componet. Septuaginta deinde Iſraelitarum numerum, aut ſuper illos adhuc quinque ex Geneſeos c. 46. varii varie colligunt. Nos Joſephum prememus, qui antiquo illo ac ſanctiſſimo genere fretus ſuper ſtemmata Romana ſeſe altum efferebat.

Filii			
4 Rubeli	5.	1 Dani	2.
6 Symeonis	7.	4 Nephthalimi	5.
3 Levi	4.	*De Bala adeo*	7. ζ'.
3 & 2 Judæ	6.		47.
4 Iſſacharis	5.		54. νδ'.
3 Zabulonis	4.		
Lia mater	1.	7 Gadis	8.
Dina Filia	1.	6 & 1 Aſeri	8.
Cum ſuis Lia	33. λγ'.	*Ita Zelpha orti.*	16. ις'.
2 Ioſephi	3.		54.
10 Benjamini	11.		
Nati ex Rachela	14. ιδ'.	Capita itaque	70. ο'.
	33.	colliguntur	
	47. μζ'.	cenſu iſto,	

præter Jacobum auctorem generis. Tantidem ante bis mille annos aſſeruiſſe videtur S. Moyſes ſtatim verſu quinto Exodi, ויהי כל נפש יצאי ירך יעקב שבעים נפש: Iſraelem hinc excludi verum eſt & neceſſarium, comprehendi vero catachreſi quadam Liam veriſimile; nam Gen. c. 49. 31. quatenus nos ſinit dubitare. Concilient deinceps alii ſuo ſtudio c. 46. Geneſeos verſiculum 15. cum 26. ſi matrem ſuſtulerint, ut conſtet domus Liæ capitibus XXXIII. vel ſi hanc referant in cenſum, ne redarguatur illico numerus LXVI. commate 26. à Moyſe compoſitus. S. Hieronymus, Salianus, Uſſerius, aliique Doctores leviter hoc prætereunt. Rabbini audent vel illudentes *Par.* 84. *Breſit rabba*, Moyſis parentem inducere; alia Jacobum bis ſcribere in Catalogo. Auguſtini etiam ſententiam, quæ Jacobi deſcenſum ad vitam ejus ultimam, aut porro ad obitum Joſephi extendit, obtinere hodieque apud Theologos video, manifeſta Moyſis injuria. Colo equidem ſapientiam ſobriam, atque hinc pergo ſponte ad nomina Iſraelitica.

1. Pro Reubeno principe Iſraelitarum Joſephus perpetuo ſcribit ῥουβηλ, atque forma tribuaria ῥουβηλις. Similiter رأوبيل & ؟صلا plerique omnes Chriſtiani, qui Syre intelligunt aut Arabice. Etymon etiam accedit, quod Sanctiſſimus Moyſes dederat Gen. c. 29. 32. כי ראה יהוה בעניי: aut preſſius adhuc explicando ראה בי אל, *memet Deus reſpexit, me propitius.* ῥαθὼ vero ac ῥαθιν, رأوبن, Philoni interpreti ὀφυῆ, *filium perſpicacem* denotat. Auxit equidem ראובן *Reuben, Ruben,* vel *Rauben* nomen Iſraelicum quatuor nepotibus.

2. *Enoch* חנוך, Græcis ἐνὼχ, Samaritis & Arabibus حنوك. Philoni ἐνὼχ, ἱλαστηρίους. Epiphanii Scholaſt. exemplaribus editis *Henoch*, ineditis *Enoch*: ita & Euſtathio Antiochiæ. Joſephi codices ſervant ἀνὼχης.

3. Fratrem hujus פלוא, فلوا, φαλλὰ, & *Phallu* Critici ſacri pene omnes ita appellitant, Judæi, Samaritæ, quotquot nationum Chriſtiani, Euſebius, Ambroſius, Hieronymus, cæteri. Habuit & φαλὲ, Ζυμμασὸς, Etymologicum ſacrum Judæorum Alexandr. Quapropter plerorumque exemplarium Græcorum φαλλὺς Exodi c. 6. & initio Annalium, & paucorum ad Geneſin, ſicut φαλλὸς Vaticani, φαλλὰλ Alexandrini codicis & aliorum, φαλὲχ & *Phalla* in membranis Hieronymi, vix pura exiſtimabis. Ad Joſephum tamen *Phalus* legunt *Frob.* & *Col. Phaluch W.* 1. *Vig. Bal. Goul. Bodl. & Exc. vetera. Phaleth. Voſſ.* 1. *Mert. L. Star. V. & W.* 2. Pro his facit φαλὲς Euſtathii & φάλης *Baſ.* atque *Gen*: illis quidem favet φαλὲς *Big. Samb.* & *Caſ.* quorum auctoritate magis ducimur.

4. Proximus vocatur Hieronymo *Heſron* ex Hebraico חצרון, quod Samaritis & Arabibus حصرون *Haſron.* Idem B. Lucæ, interpreti S. Matthæi, Philoni, & aliquot exemplaribus ἕ ο'. ἱσρὼμ. In codice antiquo Bezæ ad tertium Evangeliſtam ἀσρὼμ, *Aſron*; pariterque ἀσρὼν in MSS. Vaticano & Alexandrino, & editionibus Aldina Complutenſique apud Geneſin & Exodum. *Aſron* etiam habet S. Ambroſius, & omnia Græcorum ἀνεγραφα ad Num. c. 16 ἀσρὼμ eadem ad initium Paralip. S. præter ἱσρὼν codicis Alexandrini Imo Judæ Nepos frequentius in V. T. ἱσρὼν aut potius *Eſron* adſcribitur. Ad Matthæum Hieronymus *Eſrom* reddidit poſt Originem *ſagittam videns* vel *atrium eorum*, alius τεῖχον αὐλῆιον. Legimus inſuper ἀσρὼμ apud Euſtathium in Archivo Pembrociano. In libris Epiphanii ſcriptis perpetuo *Eſrom* aut *Eſron*. Sed *Frob* & *Col.* excuderunt contra morem veterem *Ezron* hoc loco, & mox inter filios Phares *Hezron*. Verum Phareſidarum alterum *Baſ.* & *Gen.* typo tam Græcis quam Hebræis notiſſimo ἔσρων ſcribunt, ſed tres veteres libri ἔσρωνῶ: quin hic Rubeli filius ἀσρὰων vocatur *Samb* & *Caſ.* ἰσρὰων *Big* & Typothetis. Cæterum חצרון utrobique ſcripſerat Moyſes quatuor aut quinque literis, quod Joſephus ſacerdos hic *Aſſeron*, illic enunciabat *Eſron*: qui vel inde accepit, vel obtulit nomen urbi Judaicæ ἱσρὼν, quæ & ἀσὼρ in hiſtoria Joſuæ ducis.

5. Ultimus Rubelitarum Samaritis كرمي *Carami*, cæteris χαρμὶ vocatur ex conſenſu. Ita Epiphanii etiam exemplaria: Græca autem cuncta Joſephi χάρμιος, ex quo Boſius retraxit χαρμις & χαρμιῶ. Impune tamen ſcribere potes χαρμίας. Philo interpretatur χαρμὶ, ἡ ἀμπελών μου.

6. Ex Symeone, (quem συμεῶνα vocant Editores Joſephi, & MS. Vaticanum ad 1. Paral. c. 4. Samaritæ سمعان *Symean*, alii συμεῶνα) procreati ſunt liberi ſex. Quorum primus.

7. *Jamuel* appellatur Philologis Samaritarum in duobus prioribus libris Moyſis, nec non B. Hieronymo, & Epiphanio Scholaſtico, ἰαμοὴλ Euſtathio MS. & Interpretibus LXX. & Philoni, & in Chronicis S. *Jemuel* etiam S. Ambroſio ipſiſque Judæis ab Hebraico ימואל, pro quo alibi voluminis Moſaici ſcribitur נמואל, ναμοὴλ, ut *Iota* Chaldæorum tranſire ſolet in *Nun*; quamvis & Samaritæ نموال *Namuel* agnoſcant Num. c. 26. Imo frequenter legimus in Optimis libris ejuſmodi paranomaſias: & quidem paulo præceſſerat in eo capite Eliabi filius *Namuel*. Hinc Hieronymus in Traditionibus, ubi vehementer Judaizat, *Mutantur vero nomina quædam ſuis rationibus. In Geneſi ſcribitur* Jemuel, mare Dei: *in Paralipomenis* Namuel, loquens cum Deo. Joſephi codices Græci, quotquot vidimus, ἰωμιλῶ & ἰεμηλῶ referunt, unde Schotanus fecit *ἰωέηλ*ῶ, Buriuſque ἰωμοὴλῶ. Typographis denique noſtris obtuli *ἰαμοὴλ*ῶ.

8. *Jamin*, ימין, *ἰαμεὶν*, Joſepho ἰάμειν, vel ἰάμιλῶ juxta codd. *Big.* & *Samb.* felix nomen nobiſque parum moleſtum: nimirum de accentu alii litigent.

9. Quid vero faciemus cum nomine אהר aut אהד, quod pronuntiarant olim Judæi Alexandrini & Hieroſolymitani tempore Hieronymi cum *He* media, *Ahod* i. e. *inclytus*, ſive ἀὼδ & ἀὼθ, ut Græci poſſunt. Maſorethæ vero hinc aliquot ſeculis *Ohad*: Syrus Waltoni Judæique mixobarbari *Ahad* احد. Laudinorum codicum alter in Geneſi habet اهوث & ſuper verſum ἰαὼθ, alter اهود ibidem: ſed ad Exodi c. 6. ambo conveniunt in *Ahad* اهاد. Samaritæ ſcribunt id nominis cum *Cheth* media, & pronuntiant *Achad* احد, ſicut MSS. Morini & Huntingdoni atteſtantur ad Geneſin & Exodum, ſed & Paraphraſes Samaritica & Arabica contra textum Londinenſem. *Ochad* אחד etiam legitur apud Jonathanem. Deſiderabis omnino illud nomen in ſtemmate Symeonis juxta utrumque codicem Hebraicum Num. c. 26. 12. adeoque in verſione LXXII. Omiſit etiam *Ahodum* Chronicorum S. Scriptor, qui deduxit genus Hebræum ſecundum ordinem tribuum à Moyſe obſervatum capite illo Numerorum. Unde conſtat ab aliquot millibus annorum illum hominem in Cenſualibus ſacris haud comparuiſſe. Joſephus autem vix ſervavit eum ex libro *Breſit*; nam pro אהר ἀνηγραφα Græca exhibent ναθοὲῶ, Epiphaniana *Aoth* & *Haoth*, præter *Aboth Goul.* & *Mert.* Sed *Frob.* & *Col.* in nominibus propriis S. Hieronymum potius ſequuntur quam Epiphanium Scholaſticum. Monſtrum itaque nominis ναθοὲῶ Clariſſ. Boſius feliciter emendavit, qua adeo forma nunc excuditur. Scripſit enim Joſephus ἀοὲῶ, ἄαὸῶ, ἀαὸῶ, aut ἀοθῶ. Rabbinicum autem eſt, quod memorat Hieronymus in Paralip. *Ex filiis Symeon ſextus tollitur, eo quod nulla progenies de illo proceſſit.*

10. Ex Hebraico יכין *Jachin* ſeu *iαχὶν* Mattathiades deflexit *iαχὶν*ῶ teſte *Big.* Nam *Samb.* legit *iαχὰμ*ῶ: *Baſ.* cum *Gen. iαχὰμ*ῶ. Præterea יריב & *iαρὶβ* legitur pro eodem nomine, Paralip. priore, haud levi diſcrepantia. Hieronymus vero Rabbiniſmi avidus perperam confudit *Zara* cum *Jachin*, cum *Jarib* alium prorſus virum *Ohad.*

11. Simonidarum penultimus audit Gen. c. 46. צחר, Judæis *Sochar*, *Sachar* Syris; Samaritis tam Gen. quam Exodo per *He* צהר, صهر, *Sahar*, LXXII. σαὰρ, Ambroſio poſt illos *Saar*, tum Hieron. à Judæorum Doctoribus *Sohar*. Eundem appellant omnia Exempl. Num. c. 26. & 1. Par. c. 4. inſolita enallaxi צרח, *Zerach*, Hieron. *Zara*, LXXII. Int. ζαρὰ. & gentiliter ζαρὶ: niſi quod Octateuchum Oxon. ſervet etiam in Num. σαὰρ. Scribæ Epiphanii mire ludunt in hac voce. *Salier* ponunt *Voſſ.* 1. *Goul* & *Weſt.* 2. *Salter Mert. Sager Bal. Saber, Exc. W.* 1. *Vig.* & *Bodl.* tanquam à σαὶρῶ, σαγιρῶ, σάαρῶ, aut σαὶῤῥῶ, Joſephi exemplaria Græca plane conſentiunt in σάαιῶ.

12. Ea autem propago in *Saulum* deſinit natum ex Phœniſſa, quem cum *Zimri* confundit Paraphraſtes Jeroſolymitanus. Pro שאול aut σαυλ vitioſe legitur in MS. Alexandrino σαμιὴλ, in Græcis Joſephi vulgatis σαὶας, & in libris non vulgatis ἠλσαφος. Reponimus huc vocem in Judaicis originibus tritam σαὰλῶ.

13. Tribus ſacræ Princeps in obliquo ſcribitur *Samb.* λεὶ, & aliquando λεὶ: cæteris vero λεὶ. Idem Judæis ac Samaritis dicitur e producta *Levi* لاوي; LXXII. Interpr. λεὶ.

14. Ab illo emicuit جرشون *Gerſon* γηρσὼν, ſeu גרשון ut Moyſes qui optime noverat, bis terque ſcripſit in Divino ſuo volumine. Veruntamen Auctor Chronicorum S. modo גרשון, modo retulit גרשום; pariterque interpretatur Hieronymus ex Philone de nominibus propriis Geneſis, *Gerſom, advena ibi*, vel *ejectio eorum*. γηδσὼν frequens vitium imputabis Bibliorum

Græ-

οὐχ ὑπολαμβάνουσιν ἡμᾶς ἐκ τῆς Μεσοποταμίας, ἀλλ' ex Mesopotamia oriundos existimant, sed ex Ægypto,

Græcanicorum. Deinde apud Josephum Typographi expresserunt γλῶσσις, pro γηροσμης codicum *Big. Samb.* & *Cas.*

15. קהת Masorethis *Ceath*; Samaritis, Græcis, Syris, Arabibus, Philoni, atque S. Hieronymo ab ore Judæorum, *Caath*: unde Josephi κααθ, ut ille nimio opere Græcissat.

16. De tertio Levita mora nobis exigua. Hic μεραρὶ, מררי appellatur *in* Sacris codd. & in illis Josephi μεραίρ ut *Cas.* vult; aut μαραίρ, ut reliqui. Optimus Bosius hanc hyperthesin emendat, scribitque μαραρί.

17. Nobilissimus *Judas*, vel, si Hebraice scribas יהודה, præter *Er* & *Onan* mala germina, quæ admonente Moyse de hoc censu Josephus merito abscidit, tres filios aluit & nepotes duos.

18. Horum primus σάλας ex *Samb.* libro, aut juxta cæteros Josephi σαλᾶς nuncupatur. Codices Epiphanii *obtinent* hic *Silom & Silon*, ex versione ᾱ ο'. Illi enim pro Hebraicis שלה שלני, *Sela Selani*, scribunt σηλὼμ aut σιλωὶ, & de populari σίλωνι. Rabbini olim persuaserunt Hieronymo *Salam* hunc non alium fuisse quam שוכל 1. Paralip. c. 4. 1. contra c. 2. v. 3. ejusdem libri.

19. Huic proximus פרץ, φαρὶς, cui nomen venit ἀπὸ φαρὶς μᾶ, ut Philo docet. Quoniam φαρὶς jam ostendunt libri Josephi in recto, sed colo sequente φαρίσαι *Big.* & φαρίσαι cæteri omnes, nomen φάρισαν Græco ritu etiam hoc produxi.

20. Pro sacro זרח, *Zara* seu ζαρᾶ, vides in impressis Josephi ζάρας. sed vero MSS Græca ζαρᾶν legunt, ut supra χάρμιν ex כרמי Scripsit forsan Mattathiades ζάραν: Epiphanii codices dant *Zare*, aut vitio auditus *Jare*.

21. Pharesso natus est חצרון, ἀσρὼν sæpius; & aliquando ἐσρὼν & ἰσρὼμ in Bibliis Græcis. Inde *Esron* & *Esrom* in MSS. Epiphanii. ἀσρὼμ vidi in Eustathii codice manuscripto. Josephi denique Editoribus ἴσρων, Scribis debes ἴσρωνα; ita quidem *Big. Samb.* & *Cas.*

22. Alter Pharessida vocatur Josepho ἄμιρος ex editionibus *Bas.* & *Gen.* sed ex MSS. *Cas. Big.* & *Samb.* ἀμμιρᾶν: quod mire confirmant membranæ Epiphanii, quippe ubique vidimus earum *Amor* & *Ammor*. In cunctis equidem dialectis, sacris profanisque, facillime permutant ל & ר, propter similem sonum, dum audiuntur: atque porro apud Judæos characteres illi parvulo apice differunt. Legerat itaque Josephus in suis Bibliis חמור pro חמול, aut potius Librarii Græcanici diu errarunt in ea voce pro ἄμαρ. Quinetiam חמול *Hamul* sive ἀμμὴλ & χαμὴλ, quod ab Hieronymo omnibusque Rabbinis legitur in Moyse, & in Chronicis, & in editione Complutensi translationis Græcæ ad Num c. 26. & 1. Paralip. c. 2. & in editione Romana ad Numeros; videtur fuisse contractum ex חמואל & حموال & σαμαριλαῖ: quod Biblia Syriaca Græcaque magis sequuntur. ἀμμὴλ enim habet Aldus ad 1. Paralip. c. 2. ἰαμμὴλ MS. Alexandr. Oxon. & Aldus ad Num. 26. *Jamuel* Hieronymus ex Philone. ἰσμὴλ plerique codices LXXII. Interpr. & S. Ambrosius. Idcirco pro *Ere* & *Onane* meliora nomina, sive in Ægypto, sive maturius ea data fuerint, *Asronem* & *Hamulum* referri in hunc censum sapiens nemo mirabitur.

23. יששכר, Interpr. Græcis & Latinis ἰσσάχαρ, Samaritis *Jasaschar* يشسكر, Epiphanio scribæ Syrisque & Eustathio MS *Isachar*, quatuor liberis, Arithmeticæ artis perperitis (sic Jonathan voluit) familiam Jacobi adauxit. In casu fœcundo appellatur ille apud Josephum hoc *in loco* ἰσσαχάρη *Cas.* teste, ἰσσαχάρην *Samb.* ἰσσαχάρη *Big.* ἰσχάρη *Bas.* & *Gen.* Jussi tamen ἰσσαχάρη novis typis imprimi.

24. Primitiæ Isascharis ϑωλᾶς Josepho aut potius ϑωλᾶς scribitur, Hebraice תולע, ϑωλᾶ in Bibliis Græcis, Philoni ϑωλὰ, σκωληξ.

25. Lucem deinde vidit פוה. *Phua* habet tralatio Hieronymi, φυᾶ & φυὰ LXXII. Interpr & Pentateucha Arabica in Thesauro Laudino. Verum etiam in S. Chronicis Judæorum *Phuath* פואה: necnon פואה. فوأ *Phawah* in Samaritarum volumine. Hinc nomina ἰϑυιὰ, Judæis פוני *Phuni* Num. c. 26. Cuthæis Græcisque פואי φυαῖ. Admiranda tamen est Josephi scriptio φυρᾶς secundum *Cas.* & *Samb.* aut ex *Bas. Gen.* & *Big* φυρᾶς. Apud Epiphanium etiam reperimus *Phuras* per totum acervum chartarum ac membranarum: nam *Phuna Col. Frob.* & *Paris.* ab Hieronymo traductum est. Correximus itaque mendum vetus, & reposuimus φυᾶς, Bosio haud invito. φυὰ denique interpretatus est Philosophus Alexandrinus, ἀϑὲτ εἰμί.

26. Nihil temere dicendum de hoc puero. Biblia enim Hebraica & Paraphrases in manibus Judæorum ad Genesin hunc nuncupant יוב. *Job* S. Hieronymus ibidem & in Lexidio Hebraicorum nominum. איוב *Oiab* Syrus *Walt.* Arabsque illius ايوب. Præterea *Job* defendunt codices omnes Epiphanii Scholastici, necnon ἰωβᾶν Editiones Græcanicæ Josephi. ἰάσυβᾶν servatur apud *Big. Samb.* & *Cas.* Vergimus jamjam in contrarium. Judæorum enim Biblia & Masoræ sacræ, tum etiam Paraphrases Isascharidam ipsum semel quidem appellant *Job*, bisque *Jasub* ישוב, ut Num. c. 26. & 1. Par. c. 7. Masoretis jubentibus. Samaritæ vero tam Gen. c. 46. quam in Numeris unico nomine *Jasub* ישוב, يشوب: nam *Jusab*, *Jusabi* Num. c. 26. mendum Bibliorum Londinensium. LXXII. Interpretes in Lege & in Chronicis perpetuo ἰασοὺβ, juxta meliora exemplaria. Unde *Jasub*, *conversio* in Etymologico Hieronymi. Video tamen ad Gen. c. 46. in editione Romana pro ἰασοὺβ MS. Alexandrini & Eustathii ad Hexaemeron, aut frequentiori ἰασοὺβ, excudi ἀσυμ, ut alternant μ, & litera secunda in MSS. *Asum* etiam legerat suo ævo S. Ambrosius, imo ἀσυμ Philo jampridem in suo Lexidio explicarat ad Genesin ἀσυσία: neque sane hoc nomen cum suo interpretamento S. Hieronymus Latinis auribus invidit. Quinetiam اسوب referunt MSS. Laudina Moysis primo, بياشوب in quarto ejusdem. Quandoquidem vero *Jasub* perpetuum sit Samaritanis ac Græcis. & frequens quidem Judæis una cum Gentili typo ישוי, necnon membranis Græcis Josephi eximie probetur, migret modo in versum Græcum suo ordine, ἰαὼβᾶν, *Job* in Latino hæreat: quia id vocabuli tuetur Hieronymus in Quæst. *Jasub, in Genesi Job nominatur: Job interpretatur* ululatio, *Jasub* revocans.

27. Novissimus Isascharidarum appellatur σαμάρων in σαμδὼν utraque Josephi, σαμάρων *Cas.* ζαμάρων *Big.* ζαμάμαρος *Samb. Semron* & *Semron* melioribus codd. Epiphanii: nam *Esron Vig. Bal. Exc.* & *Bodl.* nimis perversum. Placet autem præ cæteris σαμάρωνος Cl. Bosii. שמרן enim pronuntiant Judæi *Simron*, Hieronymusque cum in Quæst. tum alibi à labellis Magistrorum *Semron* & *Simeron*. Ita Syrus Arabsque Polygl. Lond. Apertius vero Samaritæ شمرون *Samron*, atque Græci in optimis membranis σαμερὼμ, & adhuc sonantius σαμβερὼν, ζαμβερὼμ, ζαμβερὼν, exceptis in Paralip. Romanæ editionis σαμερὼν, nec non Aldinæ, & Complutensis σαμβερὼν. Hac autem de causa magnus Artifex δδασκάλιστον Rabbi *Meir* totum Samaritarum genus cavillabatur, quod non à Josepho beatissimo Israelita, sed potius descenderent à שמרן Isascharæ filio. Respondit vero ejus sectæ Patriarcha idiotæ scisitanti, חייך מן ריוסף אשקך מן ששכר לא אעלך. Tam vana est illa S. Hieron. adnotatio, *Simeron ubi nomen est hominis, per i. scribitur, ubi civitatis, per a. Samaron.*

28. Ζαβουλὼν, זבולן, زبولن tres filios secum tulit in Ægyptum.

29. Primus horum סרד σάρεδδ Josepho, *Sarad* pari modo scribitur in exemplaribus MSS. Epiphanii interpretis, & in Paraphrasibus Samaritanis. σαρὶδ & σαρὶδ apud LXXII. & S. Hieronymum. Verum genus Zabulonium omnino prætermisit Chronicorum S. Scriptor.

30. Medius est אלון, ἤλων, aut ἤλαν *Samb. Ilon* Epiphanio, Hieronymo *Elon*, Ambrosio Græcisque αἰλὼν.

31. Hunc sequitur יחלאל, raucum nomen plagaque gutturis. Hoc enuntiant suis vocalibus *Jahleel* passim Judæi; *Jahelel* & Num. c. 26. *Jalel* Hieronymus; يحلال *Jachelel* Cuthæorum reliquiæ; atque يحلابل sono vix alio Arabes Christiani. ܝܚܠܐܝܠ Syri mendo repetito. MSS. Laudina in Numeris يهليل *Jahlil*, & ad *Gen.* sincerius يحليل. Biblia Græca hic multum variant. MS. Alexandrinum primo Moysis legit ἀλαὴλ, Vaticanum ἀχοὴλ; *Achoel* etiam S. Ambrosius. Edita per Aldum Wolphiumque ἀὴλ, aut solutius ἀϊὴλ: ita Laudinarum prius, atque Octateuchum Oxoniense; a quibus haud dissentit Eustathius excusus, scriptus enim habet ἰεηλ. Conspirant autem Exemplaria Græca S. Bibliorum Num. c. 26. in ἀλὴλ, & pro familiari ἀλαηλί. Hieronymus in Lexico S. nominum יחלאל *Jaelhel* aut *Joalel*, *vita Dei*, sive *exordium Dei* vel *præstolans Deum*. Sic ad Josephum via paratur. Ipsius codices plane omnes nomen præbent vitiosum ἰαὴλ. Epiphanius tamen legerat in Bibliotheca Piissimi Senatoris ἰαχὴλ; inde *Voss.* 1. *Mett. W.* 2 *Star. V.* & *Goul. Jachili*. Cæterorum est *Jahel*, ut *Vig. Bal. Exc. P* & *Bodl.* Reddimus igitur postliminio huic Judæo suum ἰαλήλ: quippe ni balbutit nimium ἰαλαηλ Cl. Bosii.

32. &. 33. Venire tandem jubet Josephus in hunc censum magnam parentem *Liam* cum *Dina* imminuta filia. Quorsum rite constat Epilogismus sapientissimi Legislatoris Gen. c. 46. 15. idque sine *Jochabeda*, quam in ipso descensu Jacobi enatam ad numerum forte explendum fabulantur Rabbini, mendaciorum studiosissima natio.

34. His adjunxit doctissimus Judæus merito ordine nobilem prolem Rachelæ ἃ μαναήλιδ, quatuor atque decem capita. Longe tamen eminet ex illis decus Josephi, qui migrationis Hebraicæ auctor fuit.

35, 36. Josepho nascuntur ex nympha Heliopolitana מנשה ואפרים, μανασσῆς atque ἐφραίμης; passim itaque scribuntur in his originibus. Invenias tamen ἐφραμης; velut *Bas Gen. Big.* & *Cas.* cum aliquot codd. Latinis in lustratione isthac Israelitarum, & alibi ἐφραμῖ populare nomen, edidere; rarius adhuc μανασσῆς, unde Gentium *Mnaseas*.

37. Βενιαμὶν, quod nomen *Samb.* deflectit βενιαμεῖ in casu liberali, matri quidem infaustum, sed meliori parenti felix, latissime diffudit prosapiam sacram. Ecce enim ex uno juve-

gypto, mihi esse necessarium putavi nomenclatu-

Αἰγυπτίοις εἶναι, ἀναγκαῖον ἡγησάμην μνηθῆναι τὸ ὀνο-

ne decem Israelitas: quippe ex *Bala* sex filios fuisse prognatos ante diabasin insanum creditu, post illam ab hoc censu alienum. Sic æstimato de verbis illis Græcorum Bibliorum ἐχθὲς ᾧ ἡοὶ βαλὰ, γηρᾷ &c. Gen. c. 46. 21.

38. Mosaicum בלע Hieronymus *Bela* pronuntiat, Judæi *Belah*, Syri atque Samaritæ *Balah* بلع. Græci ad *Gen.* βαλὰ, cæterubi βαλέ. Hieronymus ex Originis Vocabulario *Bale, devorans.* S Ambrosius *Bala.* Apud Epiphanium *Bolus* ex MSS. *Voss.* 1. *Mert. Vig. Bal. Exc. Goul.* & *Bodl.* & *Bolas L.* at *Bela Frob.* & *Col.* ex Bibliorum versione vulgata acceptum. Repones apud Josephum βολᾶς Bosii, vel βόλαυ, βάλανος, & βαλᾶς, pro βάλασ Schotani conjectantis, necnon βολοσὸς *Bas.* & *Gen.* Typographorum, Scribarumve *Big. Samb.* atque *Cas.* βολοσός. Hinc nomen secundum parvulo Loti refugio in agro Sodomeno.

39. Benjamitarum alter Josepho appellatur βάχχαρις aut βαχχάρης in MS. *Samb.* quin *Bechor* habent Tralatio Hieronymi, & codices Epiphanii, quot cum tædio versavi, præter *Becher Col.* & *Frob.* Ex בכר faciunt Samaritæ *Bacar* بكر, Judæi *Becher*; Arabs Walton. *Bachir*, Syrus *Achar* Ambr. & emendati libri Græcorum in Moyse βοχὸς; corrupti χοβὶς, ut MS. Alex. Aldina ἰχδοσις, & quædam aliæ. Plurimorum tamen Exemplarium 1. Par. c. 7. est βαχίς. Mirum equidem hunc quarto libro Legislatoris penitus omitti cmm suæ familiæ copia, quam recitat auctor Chron. S. Quinvero temerarium esset βίχις & βιχιὲ, quod Num. c. 26. 35. ex Hebræo retinet editio Complutensis, huc ab Ephræmitis detrudere. Experiar potius quid alii ab ingenio possunt. Conferant insuper 1. Par. c. 8. 1. את בלע בכרו אשבל השני cum præcedentis capitis versu 6. בלע ובכר וידיעאל שלשה, at mente recta & pia.

40. Tertium itaque Benjamin, an secundum filium habuit *Asabelum*, ἀσαβῆλον? nam de nomine consentiunt Exemplaria Græca Josephi, & Epiphaniana pleraque. *Asabolus* vero is dicitur *Mert. Asabelus P.* & *Bal. Asbelus Star.* Et divisim *Bodl. Asa, Belus* ad mentem Magistri Hugonis. Ex Hebræo אשבאל, اشبال ἀσβὴλ & *Asbel* reddunt multi plurimi Sacrorum Interpretum; verum ἀσυβὴς & ἀσυβηλὶ, aut ἀσυβὴλ ἀσυβηλὶ typis Complutensibus ad Num. c. 26. malunt Græci, ubi Laudina اسبول *Asbol.* Annalium S. Scriptor miscet omnino nomina ἰεσιὴλ atque ἀσβὴλ.

41. Concinnior videtur Bosio γήρας, nobis γηρᾶς, γήρασ aut γήραυ, quam Editorum γήλας apud Josephum, quamque γήρασ *Big. Samb.* & *Cas. Gera* & *Jera*, ut solet fieri ex *g* uda, in MSS. *Voss.* 1. *V. Star.* & *W.* 2. In Hebraico codice Judæorum scribitur גרא *Gera.*. Samaritarum altero גרה, جرة *Gerah* & *Garrah. Geras* autem, filius potius quam nepos Benjamini, Catalogum militis Israelitici Num. c. 26. plane evitavit.

42. Sequitur inde suo ordine נעמן, Ambrosio, Philoni, & melioribus τὸ ὁ. exemplaribus νοεμὰν utrobique legis Mosaicæ; sed νοεμὰ, νααμὰν Compl. & μααμὰν MS. Alex. ad c. 8. l. 1. Paral Hieronymo *Naaman*, Judæis atque Samaritis *Nahaman* נעמן. Unde concedimus Historico huic νααμάνης, pro ναειμάνης *Big. Samb.* & *Cas.* aut ναμανῆς *Bas.* & *Gen. Naaman* enim reperitur in tot codd. Epiphanii, excepto *Noeman Col.* & *Frob.* Postremo Biblia Samaritana hunc puerulum & *Aradum* fratrem tam Αεθμωῖς quam Genesi Benjamino patre natos testantur: Græca & Judaica statim ad Balam referunt. Inchoant enim Samaritæ v. 40. Num. c. 26. לארר משפחת האדרי modo aperto ac simplici. Masora tamen antiqua Judæorum subobscure ויהיו בני בלע ארד ונעמן משפחת האדרי: quare inserunt ei commati LXXII Interpretes atque Hieronymus לארר, *de Hered familia Hereditarum.*

43. Sextus Jeminita difficile pronuntiatu nomen habet אחי, *Echi* & *Ehi* ab ore Judæorum. Idem Ambrosio & pluribus Græcorum ἀγχίς. ἀγγεὶς MS. Alex. ἀγγις Eustathii MS. Pembroc. Syro *Achi.* Samaritæ legunt in numero uberi, ut *Mophim, Hophim*, ita אחים, اخيم *Achim.* Haud alius est, sed idem ἀχιὰ seu *Ahoe* אחוח 1. Par. c. 8. 4. Diversi etiam apparent codices Epiphanii & nimium ab Hebræo dissentientes. Nam *Asa* tenent *Bal. Goul. W. Vig.* & *Bodl. Hisar* & *Isar* (cujus ultima litera pertinet ad *Ros*) *Voss.* 1. *L. Exc. Star. W.* 2. *Mert. Echi* denique *Col.* & *Frob.* ex Bibliis Latinis reformatum est. Hunc cum fratre adjungunt MSS. Josephi Græca *Big. Samb.* & *Cas.* in ἰησαρωὲ, distinguunt Typographi, ut ἴηρς, ἀρῶς. Rescribo ἴης ϗ ῥῶς, vel sine copula. Bosius fecit ἴις aut ἴιῳ, ῥώς, aut una voce *Ehiveros*, & aliter ἴγης, ῥῶς. Veruntamen Librarios Græcos hæc nomina in unum contraxisse miror minus, dum אחירם *Ahiram*, ἀχιερὰμ & ἀχιερὰω preli Complutensis Num. c. 26. ex eisdem vocibus, aut vice, ἰσοὐμὰω ראש ingruente ῥὰμ, jam olim coaluisse asseritur.

44 De *Ros* satis dixi: nisi locus sit conjectanti ἀρὼς scripsisse dudum hunc Archæologum pro וראש, ἰαρὼς Hebraico. Quinimo Syrus legit ܐܪܘܣ ἀρὼς, quo certius exprimeret literam iracundam R: quidni suadet etiam Epiphanius, cujus *Arediaros* hujus stemmatis extremo rite dividitur in *Ared* & *Aros* Josephi?

45, 46. Consimili typo juncti *Mophim* & *Hophim* Hieron. & Arabibus, *Mupim* & *Hupim* Judæis Hispanis, & Masoretis

adhuc fortius eloquentibus *Muppim* & *Huppim* מפים וחפים. Cæterum Samaritæ legunt in libro *Bresit* c. 46. plerumque מפים ואפים *Mophim* & *Aphim*; sed Trilinguis Morini & Paraphr. Arab. Tayleri nostri מחפים וחפים *Mohafim* & *Haffim*, alius מאפים והפים *Mafim* & *Hofim*, Huntingdoni codex vetus מפים וחפים, ὡς ᾧ ἰουδαικὸν. S. Ambrosius & prisca Exemplaria LXXII. Interpr. μαμφὶμ seu μαμφὶν atque ὀφιμὶν. Syro Walt. *Mafim* & *Hafim*. Epiphanii pariter codices in *Ophim* ac *Opim* prorsus conveniunt, in altera voce minus. *Notim* enim atque *Nothim* ex vitio præbent *Voss.* 1. *Exc. L. Mert. Vig.* & *Bodl.* neque melius *Mobin* neque *Mobim Goul. V. W.* 2. *Star.* aut *Nochim Bal.* & *P. Muphim* denique & *Huphim Frob.* & *Col.* ex versione vulgatissima S. Bibl. Josephi utraque editio νουφθεὶς: sed *Big.* νόμφθης, *Samb.* νομφθῆς, Eustathii MS. μομφὶ, excusa Exemplaria μαμφὶ. Proponit Bosius liberaliter μεμφὶς, μεῦφις, μόφιμ, μόυφιμ: ac pro fratre hujus ἔπις; nam ἐπῶϊς, heic habent Josephi libri, recentes vetereseque. Muto autem ὀπῶϊς in ὄπφις vel ὀπφίμης, μόυφθης in μόμφις, aut productim μουφίμης. Haud prætereundum reor Moysis libro penultimo recenseri in Samaritico שופם & familiari nomine שופמי, *Supham Suphami*, شوفم شوفمي pro *Muphim* ejusque progenie: *Hupham*, seu חופם, حوفم pro חפים Genesis, Græceque τῷ σωφὰν δῆμ ὁ σωφανὶ · ϗ τῷ ὀφὰμ δῆμ ὁ ὀφαμὶ, ut Complutenses expresserunt; quippe multo plures *Opham* prætermittunt ac immerito. In Judaico שפופם *Sephupham* duplicata media scribunt Masoretæ, gentile tamen שופמי haud geminant. Hieronymus *Supham*, *Suphamita*, utrumque simpliciter legerat, quamvis ad 1. Par. c. 8. 4. sustinuerit *Sephuphan*, ut Græci σιφφαὰμ, ex Hebraico שפופן; quod ibi ponitur in familia Benjamini pro *Supham*, idque nominis pro *Muphim*, sicut חורם *Huram* & ἀυερὰμ Compl. typis vice *Achiram* eadem serie, hoc pro *Achi*, *Ram* vel *Ros*. Quinvero bis posuit illa nomina S. Annalium Conditor. Nam libri prioris c. 7. v. 12. occurrunt iterum ושפים וחפם *tum Suppim atque Huppim*, vel *Sepham quoque & Hapham* Hieronymo Interprete; aut Græcis ϗ σωφὶν ϗ ἀφὶν, vel ex MS. Alexandr. ϗ σωφεὶμ ϗ ἀφεὶμ, Compl. σαφὰμ ϗ ἰφαμ, Ald. σαφὰν ϗ ἠφάν.

47. Hanc tribum claudit ἄεχδ, quomodo legimus pro σάεχδ codd. vulgatorum privatorumque. *Ared Ros* ex Epiphanianis recte servant *Goul. W.* 2. *Star.* & *V. Ared*, *Jaros Frob.* & *Col.* Nam *Ros* suo loco exciderat forte, Scribarum incuria. *Ared* duntaxat *Voss.* 1. *Mert. Bodl. Vig. L.* & *W.* 1. Ita & S. Hieronymus in Bibliis, quæ Latine edidit. *Ard* Judæi unica syllaba, Samaritæ *Arad* duabus. γνηϗ ᾧ ἐχθὲς τὸ ἀεχδ, Ita LXXII. Interpretes, S. Ambrosius de Josepho, Pseudo-Eustathius, aliique contra Mattathiadem, & utramque Synagogam Judæorum atque Cuthæorum, imo contra sese: quippe ajunt Doctores Alexandrini Num c. 26. 40. ϗ ἐχθιὸ ἡοὶ βαλὲ ἀδὶς ϗ νοεμὰν, pro *Ared* & *Noeman*, sive ארד ונעמן Hebraice.

48, & 49. Habes igitur veros ac ingenuos Israelitas XLVI. si numeres: sequuntur tres alii & viginti ex binis libertabus acquisiti. δὼ equidem & νιφθαλὶς seu νιφθαλῆς *Samb.* a Bala famula nascuntur.

50. Descendit autem Nephtales in Ægyptum terram liberis fultus quatuor, quorum maximus יחצאל *Jahzeel* Judæis, Hieronymo *Jasiel*, *Jesiel* & in Lexico *Jeseel*. Ex Pharo Alexandrina ἀτιὴλ, & ἀσιηλὶ de genere: *Asiel* adeo S. Ambrosio, & ἰχὺς μὰ ὁ θεὸς Philoni explicanti. Paralipomenῶn Interpreti Græco correctius ἰαζιὴλ l. 1. c. 7. 13. aut a Compl. & Aldinis prelis ἰεσιὴλ: Samaritis يحصال ἰασὴλ. Eustathio falso ἀσιὴλ, & in Lexidio quodam Græco, ἀσαὴλ, ἰχυρὸς θεὸς ἰχυρόν. In Epiphanianis *Enol* & *Enul* vitio perpetuo; nam *Jachzeel Frob.* & *Col.* sumptum fuit ex Hieronymo. ἰλήιῳ & ἐλίμος Josephi ἀνώγραφα, ἰαζίηλος maluit Bosius. Nobis placet IEΣHΛOΣ, pro EΛIHNOΣ aut pejore *ENULUS*.

51. Nephtalidarum alter γένις *Big.* & *Samb.* ὡς δῶμς, aliis γένης, Epiphanio Scholastico & S. Ambrosio *Gunis.* LXXII. Alexandrinis γωυὶ, Samaritis & meliori genti גוני, جوني, *Guni.*

52. Tertius יצר *Jeser* Hieron. ἰασὰρ, τοῖς ὁ. ad *Gen. Issaar* Ambrosio, & Laud. 1. ἰσαὰρ Eustathio. Libro Numerorum ἰσσὶρ, ἰσσιρὲ MS. Vaticanum, Alexandrinum ἰσσὲι, ἰσσιὲι: & ad Chron. l. 1. c. 7. 13. ϗ σάαρ idem codex, sed Vatic. ϗ ἀσὶρ, Ald. & Compl. ϗ ἰσσὶρ. Hieronymus de nominibus Hebr. *Jesar*, *figmentum.* De eisdem alius ἰσσὰρ, ἰχυρός. بصري بصر, *Jasar Jasari* in prosenchis Samaritarum. Interpres vetus Josephi *Saris*, libri Græci σάρης, aut ex *Big.* & *Samb.* σάρρος, vel σάρις. Bosius restituit ἰασάρης. Atat hoc nomen incipit, qua syllaba desierat γουῶις, licet Scribæ aliter existimabant. Unde ἰασάρης vel ἰσάρης denuo extare volo.

53. Noviissimus eorum σέμιμος, quod legunt *Big.* & *Cas.* aut σέμημος Sambuci. Prius excusum fuerat ἔμιμος, suppressa Σ. Librarii profecto per plures eunt vocales in versione Latina, *Sillim*, *Mert. V.* & *P. Selim*, *Voss.* 1. & *W.* 2. *Sallim*, *Goul. Vig. Bal.* & *Bodl. Sellim*, *L. Silam*, *Col.* & *Frob.* σηλὶμ Eustathius. S. Ambrosius ad Gen. & S. Hieronymus ad Num. atque ibi LXXII. Interpretes σεμὶμ, superius vero συμὶμ. His in locis שלם scribunt Judæi pronuntiantque *Sillem*, sed 1. Par. c. 7. 13. שלום *Sallum.* Samaritæ bis in Moysis volumi-

μάτων. Ιακώβ μὲν οὖν παῖδες ἦσαν δώδεκα· τούτων Ἰώσηπ@ ἤδη [t] προαφῆκεν. τοὺς οὖν μετ' αὐτὸν καὶ τοὺς [v] ἐκ τούτων γεγονότας δηλώσομεν. Ρουβήλ μὲν ἦσαν παῖδες τέσσαρες, [x] Ανώχης, [y] Φαλλῦς, [z] Ασσάρων, [a] Χάρμης· ram dare. Certe quidem Jacobi filii erant duodecim: ex quibus Joſephus antea abierat. Eos itaque qui illum inſequuti ſunt, & horum progeniem memorabimus. Rubeli quidem filii erant quatuor; Anoches, Phállus, Aſſaron, Charmis.

mine pingunt cantillantque שלום *Salum.* S. Hieronymus in Qu. *In Geneſi iſte Sellum, Sillem ſcribitur. Sellum interpretatur pax, Sillem retens.*

54. Accedat poſt illos חשים, حوشيم, Laudinorum priore, unicus filius Dani: quianam in Hebræo dicitur בני דן, more Genealogorum tabulæ aliquo relicto. Quinimo in Pentateucho R. Meir nobiliſſimi Deuterotæ pridem legebatur בן דן vide f. 182. γενέσεως μεγάλης. Joſepho ὄσις, aut *Samb.* ὄσης, ad normam Græcam vocatur. Epiphanio itaque *Us* & *Hus*: nam *Aſom Col.* & *Frob.* adoptatum a Græca verſione Geneſeos, ubi ἀσὸμ legitur pro *Huſim* S. Hieronymi, Judæorum, Syrorum, Arabumque. *Aſon* itidem in Commentariis S. Ambroſii. Apud Samaritas vero *Aſim* حشيم S. Chronicorum l. priore Maſoretæ plenius ſcribunt חושים, quod Græcis ὡσὶμ, rurſuſque Hieronymo *Huſim* c. 8. Huc autem pertinere quod legitur 1. Chron. c. 7. 12. בני עיר (χυσὶμ) חשים, οἱ υἱοὶ ὡς, ἀσὼμ, non nimis affirmo, aut quadantenus referre Gen. c. 46. v. 23. ובני דן חשים, υἱοὶ δὲ δὰν, ἀσὸμ: affirmo tamen in Moyſis codice, *Huſim* hypertheſi facili in *Suham* permutari Num. c. 26. 24. ubi filium ſolum Dani שוחם شـــوحـــم, & שוחמי ἐθνικῶς, *Suham, Suhamita* nullum non tenet Samaritarum exemplar aut Judæorum, ac Græca plurima σαμὶ, σαμεί.

55, 56. Recenſuimus igitur LIV. capita: reſtat jam *Selphæ* proles, *Gades, Aſſeruſque*, & qui naſcuntur ab illis. Gaditarum autem pleias ſic procedit, ex Moyſe & Joſepho. Nam Chronica S. id genus omittunt.

57. Gades, Græce ὡτύχιος, primum genuit σαφωνίαν. Ita *Big.* & *Samb.* ζοφωνίαν a prelis prioribus. Huc alludunt codices Epiphanii, *Gophoron Voſſ.* 1. *V. Star. W.* 2. *& Goul.* aut aſperius *Zophoron* & *Zophorom* (pro *Zophoni*,) *Mert. Bodl. W.* 1. *Bal. P.* & *Exc. Zepheron Vig. Foroni. L.* Euſtathio ex LXXII. Int. σαφὼν. Boſio ingenioſe σαφιὼλω. Quamvis enim Samaritæ & Græci utrobique Moſaici operis legerint צפון, صفون, σάφων, & Maſoretæ quidem Judæorum ὡς ἀριθμοῖς צפון, צפוני, *Sephon, Sephoni*: ad Geneſin tamen iſti homines צפין *Sephion* præferunt, Hieronymuſque imitatur. Philo σιφὼν, ἐπισκοπος; pariterque Laudina MSS. صيفون utrobique.

58. Αγι Cl. Boſius, nos αὐγὶ correximus, pro vulgato ſcriptore ἄγι. *Javim* enim & *Javin* (quod in Epiphanii codicibus cernitur, præter *Agi Col.* & *Frob.*) primam literam furripuit à fratre majore, quapropter de proprio valet *Avin* i. e. αὐγὶν: perierat nimium craſſis Scribarum auribus ſicca conſona γ. ἄγις autem repræſentat חגי aut חגי Hebræorum. Conveniunt tamen S. Libri Judæorum, Samaritarum, & Chriſtianorum in *Haggi*, ἁγὶς, حجي, qnomodo animant illi vocabulum Moſaicum חגי.

59. Σωνὶν à שוני defendunt Joſephi Editores *Baſ.* & *Gen.* شوني *Suni* etiam Cuthæorum Judæorumque, & σωνὶ Doctorum Alexandr. Num. c. 26. Quippe illi σαὔνις ſcripſere Gen. c. 46. & ab eis Ambroſius, Euſtathiuſque. Idcirco & σαὔνιν in caſu querulo obtinent Joſephi MSS. *Big.* & σαὐνιλω *Samb.* & *Caſ.* In Epiphanio legimus *Unin* & *Unim* paſſim pro *Sunin*, ut ἔυεξὰν pro σαυεξὰν & ζαμεξὰν in Bibliis Græcis.

60. Hunc ſequitur ordine אצבן, luſus labiorum. *Eſebon* enim pronuntiabant Rabbini ævo Hieronymi, ſerius tamen *Esbon.* θασοξὰν LXXII. Interpr. cuncta exemplaria pro ἀσαξὼν. Ambroſius ſimiliter è Græco *Thaſabon.* Hieronymus ex Philone *Thesbon, feſtinus ad intelligendum.* Libri Samaritarum אצבען, اصبعون *Asbahon.* Chronicorum Hebræorum Interpres Græcus l. 1. c. 7. ἐσεξὼν aut ἀσεξὼν. Joſephi hujus codices ex conſenſu ζαξὰν, & Epiphaniauſ *Zabron.* Præſtat tamen legere ζαξὼνα aut ἀζαξὼνα. Heic etiam paululo diſſentit Numerorum liber à Geneſi, & domum adeo אוני, أزفي, *Ozni* vel ἀζενὶ ſubſtituit juxta Hebraicum utrumque pro *Eſebonia.* c. 26. 15. quod literæ profecto Aſſyriæ facilius, quam Samaritanæ patiuntur.

61. In hoc nomine convenit ſatis Joſepho cum Maſoretis & Hieronymo, contra Samaritarum, Syrorum, Arabumque Chriſtianorum, vel Alexandrinorum Interpretum ערי, عدي, ἀδδὶ; aut ad Gen. ἄιδις, quod *Aedis* Ambroſio, & Laudino altero. Siquidem ab ערי *Heri* Judaici voluminis, ἀηείλω deflectit Mattathiades, ſicut *Baſ.* & *Gen.* vulgarunt; ἀηείλω ſcribunt modo *Samb.* & *Big. Harim* conſimiliter ex Latinis *Bodl. W.* 1. *Goul.* & *Bal. Aurim Voſſ.* 1. *Mert. L. V. W.* 2. & *P. Harim. Exc.* & *Vig.* Cæterum id nominis corripit Boſius in ἄϊεν atque ἤεν.

62. Penultimum Gaditarum ἐμωὶδλω nuncupant Editores Joſephi, Scribæ veteres, & Euſtathius; ἐμωὶδλω Sambucus. Epiphanii codices *L. Star. Voſſ* 1. *W.* 2. *V.* & *P. Rothin*; *Rodin* & *Rodim* reliqui, præter *Erodi Col.* & *Frob.* Boſius hoc immutat cum ἔμωδιν, aut ἐμωὶδλω. Hebraicum Judæorum in Numeris legit ארוד *Arod*, in Geneſi ארודי *Arodi*: Samaritæ vero & Syri ſub forma Gentili utrobique ארודי, أرودي *Arudi* vel *Arvadi*: nec non Interpretes Alexandrini heic ἀεσηδὶς, unde *Aroedis* Ambroſii & MSS. Laudinorum, illi ἀροαδὶ. Poſt Philonem Hieronymus *Aroedi, vindemiator ſufficiens.*

63. Venimus ad noviſſimum familias ἀριηλὰν vel ἀριήλαν, ut ſcribunt *Samb. Big.* & *Caſ.* atque ἀριήλον prelorum *Baſ.* & *Gen.* Eundem Euſtathius appellat ἀήλλω, Joſephi Interpres Scholaſticus *Arihel* & *Ariel.* S. Hieronymus ac Doctores Judaici perpetuo *Areli* אראלי: Samaritani vero ארולי *Aroli*, & juxta codicem Anglicanum ארואלי *Arvali.* LXXII. Int. ad Geneſin ἀριηλὶς, vel ἀρουλὶς ſecundum Ambroſium & MS. Alexandrinum, & ad Num. ἀριὴλ. *Arieli, leo Dei mei*, S. Hieronymus de Lexicis Græcorum.

64. Filiolam Aſeri, quæ Græce quidem perierat, propter patrii nominis ſimilitudinem, huc ex Epiphanio reſtitui: ἀσήρα ἣ σάρα ἰὼ θυγάτης. Boſius idem viderat, ἀσήρα οἵ' ἰὼ σήρα θυγάτης. Codices tamen uno modo, ſcripti impreſſique, ἀσσήρατος τ' ἰὼ θυγάτης; niſi ſi *Samb.* legerit ἀσὴρ pro ἀσσήρατος. *Ara* & *Arra* occurrit in MSS. Epiphanii ſuppreſſo ſibilo, velut ſuperius in *Suni*, שרח Hebraicum Samaritæ, LXXII. Int. Ambroſ. Hieron. aliique reddunt σάρα, Judæi paſſim *Serah.* Interpres Græcus Annalium S. σαρὰ aut σαρὰ.

63. Ad imam tabulam pertinent quinque filii Aſeri. Maximus horum ימנה *Imnah* vocatur Judæis, Hieronymo *Jamna*, ſæpius illi cum Ambroſio *Jemna*, *Jemnitarum* pater. Græce ἰεμνὰ in Gen. & Chron. atque ἰαμὶν Num. c. 26. يمنة *Jamnah* Samaritis. Quinvero *Jomnis*, ut ad Joſephum tranſeam, reperitur in codd. omnibus Interpretis Scholaſtici, præter *Col.* & *Frob.* ἰώμνης in Græcis, quæ vulgantur ſive privatim ſerventur. Nullum jam opus ἰάμνης Cl. Boſii.

66, 67. Bis aut ter in Sacris ישוה וישוי, quod eſt *Iſva & Iſvi* per ora Judæorum, *Jeſua & Jeſſui* Hieronymo presbytero, ἰεσυὰ καὶ ἰεσὶ Gen. c. 46. apud LXXII. Int. & S. Ambroſium, & Laud. 1. veteri vitio, pro *ieσυὰ*, *ieσυὶ*. Melius itaque in Græco ἔτ ϖλείν. juxta MS. Alexandrinum ἰεσυὰ, ἰεσυὶ; ubi Complut. expreſſerunt ἰεσυὰ, ἰεσυὶ, Aldus ἰεσυὰ καὶ ἰεσυὶ, Urbis Typographi συία καὶ ἰσυὶ. Laudina شوي pro *Jeſui* ſemel iterumque. Cuthæi pronuntiant *Jeſuah*, *Jaſui.* Prior quidem iſtorum fratrum omittitur Num. c. 26. in Hebraico Judæorum cum ſua familia, poſterior ibidem in codice Samaritico: ambo tamen extant in Geneſi, Chroniciſque Sacris, & in Originibus Joſephi. Harum Interpres legit *Iſus*, *Joſe*, quod eſſet ἰσοῦς, ἰωσῆς. *Big.* & *Caſ.* viderant in membranis Græcis ἰησοῦς, ἰώσηπ@, ἴωβοις, præter modum: *Samb.* ἰσυσιώσυ, ἴωβεις. Adhuc ſimplicius editum fuit *Baſ.* & *Gen.* ἰωσυς, ἰώβης. Jam vero excuditur correctio Boſiana ἰσοῦς, ἰσοῦις.

68, 69. Et hæc nomina ϖαρηχῶσι, quanta fides conſtat codicum Joſephi, βάρις inquam ἀδαρὸσε: nec non in verſione antiqua *Ubbaris* vel *Ubaris*, & *Abar*: *U* pertinet ad vocem præcedentem; aut omnino deſcripſerat Joſephus ἄδαρις ex Moſaico ובריעה aſſumpto ſyncategoremate ו, quod alibi fecit. בריע ſonat Samaritis Alexandrinis βαρὰ, Judæis aliis & S. Hieronymo & Interpreti Gr. Chronic. βαρὰ. Placuit fortaſſe ex Joſepho βαρίας. Fit autem ἄδαρις ex חבר, i. e. χάδις Interpreti Chron. S. & Samaritarum Doctoribus: qui χόδος, & alicubi χοδὶρ in verſione ϖ ο', *Choborque* Ambroſio, *Heber* Judæorum vulgo. In Myriobiblo Pembrochiano ἔβις, φίλ@.

70. Tum ſeptuageſimus Iſraelita acceſſit מלכיאל μελχίηλ@ ſcriptione perpetua. Nam ab illis animis divinum Patriarcham excipit hic Judæus & tanquam totius gentis caput ac titulum extollit. Moleſtiæ tantum nobis creavit tenera quidem Jacobi familia: nec omnia nomina ſatis excuſſa puto, quin cum Joſepho patriarum Originum conſultiſſimo ἐπόπτῃ laborem operis ac difficultatem potius incuſandum. Hanc autem gentem non fuiſſe Ægyptiam oriundo, tot nomina quæ ſub Perſarum Græcorumque imperiis diu præcipua tribuum perſeverarant, abunde adverſus calumniam Gentium comprobant. BERN. Ita in omnibus *Joſephi* exemplaribus cum hic tum c. 9. §. 3. nec aliter ejus exſcriptores *P. Comeſtor, Epitomator Cantuar. aliique:* niſi quod *Zonaras* habeat ἑβδομηκοντὰ πέντε, ſecutus *Doctorum Alexandrinorum* computum; qui *Gen.* c. 46. v. 20. exhibent οε'. contra libros omnes Hebraicos, eorumque Paraphraſes & Commentaria, contra *S. Epiphanium, Hieronymum, Eutychium Patr. Ezechielum Tragicum.* Vide *Grotium* ad *Act. Apoſt.* c. 7. v. 6. & *Bernardum* ad hunc *Joſephi* locum.

[t] Προαφῖκε.] *Al.* ϖροαφικε.

[v] Εκ τούτων] Ita *MSS.* ἐκ τούτου in *Editis.*

[x] Ανώχης,] Sic in *Joſephi* Codd. Gr. *Enoch* & *Henech* in Latinis. *Philoni aliiſque* Ενὼχ. Videſis *Editiones* LXX. *Euſtathium Antiochenum* in Hexaëm. p. 75.

[y] Φαλλῦς,] Ita *Big. Samb.* & *Caſ.* Φαλὼις *Vat.* Φάλλης *Baſ.* & *G.*

[z] Ασσάρων,] Sic *Samb.* & *Caſ.* Εσσάρων *Big. Vat. Baſ.* & *G.*

[a] Χάρμις.] Ita *Boſius* ex Χάρμιτος *Joſephi* in Codd. omnibus, & Χάρμι aliorum. Impune (inquit *Bernardus*) ſcribere potes Χαρμίας.

Symeonis vero ſex; Jamuelus, Jaminus, Ouodus, Jachinus, Soarus, Saulus. Levi vero tres nati ſunt filii; Gerſomes, Caathus, Mararius. Judæ vero filii erunt tres; Salas, Phareſſus, Zaras: duo autem ex Phareſſo nepotes, Eſronus & Amyrus. Iſacharæ vero quatuor; Thulas, Phuas, Jaſubus, Samaronus. Tres autem Zabulon habuit filios; Saradum, Elona, Jalelum. Et hoc quidem genus è Lia: & cum ipſa etiam aſcendit filia ejus Dina. Iſti omnes triginta & tres. Rachelæ filii erant duo. quorum *alteri* Joſepho quidem duo nati ſunt filii; Manaſſes & Ephraïmes: alteri vero Benjamini decem; Bolavus, Baccharis, Aſabelus, Geras, Naamanes, Jes, Ros, Momphis, Opphis, Aradus. Iſti quatuordecim una cum prius numeratis fiunt numero quadraginta ſeptem. Et legitimum quidem Jacobo genus hoc erat. E Balla vero famula Rachelæ ipſi naſcuntur Danus & Nephthales, quem ſequebantur quatuor filii; Jeſelus, Gunis, Iſſares & Sellimus: Dano vero unicus erat filius *nomine* Uſis. His ad jam dictos additis, numerum complent quinquaginta quatuor. Gades autem & Aſerus ex Zelpha *quidem* erant: ipſa vero Liæ famula. Liberos autem ſecum ducebant, Gades quidem ſeptem; Saphoniam, Augim, Sunim, Azabonem, Aërinen, Eroëden, Arielam. Aſero autem filia erat Sara, & mares numero ſex; quorum nomina, Jomnes, Iſus, Iſouis, Baris, Abarus & Melchielus. Iſti

μις. Συμεῶνος δὲ ἑξῆς, [b] Ιαμύηλος, Ιάμιν, [c] Οὐόδος, [d] Ιαχίν, Σόαρ, [e] Σάυλος. τρεῖς δὲ [f] Λευὶ γενόμενοι υἱοὶ, [g] Γηρσόμης, Κάαθος, [h] Μαραρίης. Ἰούδα δὲ παῖδες ἦσαν τρεῖς, Σαλᾶς, [i] Φάρεος, [k] Ζάρας· [l] μόνοι δὲ δύο γεγόνοτες ἐκ Φαρέος, [m] Εσρων, καὶ [n] Αμυρ. [o] Ισαχάρου δὲ πέντε παῖδες, Θωλᾶς, [p] Φουᾶς, [q] Ιάσυβος, [r] Σαμάρων. τρεῖς δὲ Ζαβουλὼν ἦγεν υἱοὺς, Σάραδον, [s] Ηλωνα, [t] Ιάληλον. τοῦτο μὲν τὸ ἐκ Λείας γένος· [v] καὶ αὐτὴ σωαναῖά καὶ θυγάτηρ αὐτῆς Δείνα. τρεῖς ἅπαι καὶ τριάκοντα. Ραχήλας παῖδες ἦσαν δύο. τούτων Ιωσήπῳ [x] μὲν δύο γεγόνασιν υἱοὶ, Μανασσῆς, καὶ Εφραΐμης. Βενιαμὶν [y] δὲ τῷ ἑτέρῳ δέκα, [z] Βόλαος, [a] Βακχαρὶς, Ασάβηλος, [b] Γηρᾶς, [c] Νααμάνης, [d] Ιης, Ρῶς, [e] Μόμφις, [f] Οπφις, [g] Αραδος. ἅπαι παῖδες καὶ δέκα πρὸς τοῖς πρόσθεν [h] καταλεγμένοις εἰς ἑπτὰ καὶ πεντηκοντα γίνονται τὸ ἀριθμόν. καὶ τὸ μὲν γένος [i] Ιακώβῳ γένος τοῦτο ἦν. ἐκ Βάλλας δὲ αὐτῷ γίνονται [k] Ραχήλας θεραπαινίδος, [k] Δάνος, καὶ Νεφθαλεῖς, ὧν παῖδες εἵποντο παῖδες, [l] Ιέσηλος, [m] Γένις, [n] Ισάρης τε καὶ [o] Σέλλιμος· [p] Δάνῳ δὲ μονογενὲς ἦν παιδίον Οὖσις. τούτων πρόσγινομένων τοῖς προφημένοις, πεντήκοντα καὶ πεντάρων πληροῦσιν ἀριθμόν. [q] Γάδης δὲ καὶ Ασηρος ἐκ Ζελφᾶς μὲν ἦσαν· [r] τῆς Λείας δὲ αὕτη θεραπαινίς. [s] παῖδας δὲ ἐπήγοντο, Γάδης μὲν ἑπτὰ, [t] Σαφωνίαν, [v] Αὔγιν, [x] Σουῶϊν, [y] Αζαβῶνα, [z] Αηρίηλον, [a] Ερωεδίηλ, [b] Αριηλᾶν. Ασηρος δὲ ἦν θυγάτηρ [c] Σάρα, καὶ ἄρσενες ἀριθμὸν ἓξ· οἷς ὀνόματα, Ιώμνης, [d] Ισοῦς, Ισοῦις, Βάρις, Αβαρός

[b] Ιαμύηλος,] Ita *Bernardus* ex *Jamuel* in *Vet. Interpr.* & Philologis *Samaritarum*. Ιάμηλος aut Ιάμηλος in *Joſephi* Codd. ut & mox Ιάμινος aut Ιάμινος.

[c] Οὐόδος,] Ita *Boſius* pro monſtro nominis Πάθωδος, quod in libros omnes *Joſephi* irrepſerat. In *Vet. Interpr.* aut *Aoth* aut *Haoth*. Vel Οὐόδος cum *Boſio*, vel Οὐάδος, Αωδος, aut Οὔοθος ſcribi placuit *Bernardo*.

[d] Ιαχῖνος,] Ita *Big.* ex Hebraïco *Jachin*. Ιαχλῶος *Samb.* Ιάχλωος *Vat. aliique*.

[e] Σάυλος.] Ex Σαοὺλ in *S. Literis*, *Gen.* c. 26. & *Saul* in *Vet. Interpr.* ita edidit *Bernardus*. In *Editis Joſephi* Σάαρος, in *MSS.* Οὔλσαρος.

[f] Λεὶ γενόμενοι] Sic in pleriſque *Joſephi* libris. Λεὶ & aliquando Λεῖ in obliquo habet *Samb.*

[g] Γηρσόμης,] Ita *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* Γήλσιμις *Baſ.* & *G.*

[h] Μαραρίεος.] Sic *Boſius* ex Μαραρίεως & Μεραρίεως in *Joſephi* Codd. & Μεραρὶ in *S. Literis*.

[i] Φάρεσσος,] In *Big.* & *Vat.* Φάρεσσος, & in aliis Φαρές. Sed quòd in omnibus mox ſequatur Φαρέσσου, placuit hìc edere Φάρεσσος.

[k] Ζάρας·] Pro Ζαρᾶ in *S. Literis*. in impreſſis Joſephi Ζάρεως, in *MSS.* Ζάρεσσος. unde forſan Σάρεως ſcribendum, ut placuit *Bernardo*.

[l] Υἱοὶ δὲ δύο γεγονότες] Ita ex *MSS.* in *Editis* οἱ δὲ δύο γεγονότες.

[m] Εσρωνος,] Sic in *MSS.* Εσρων *Baſ.* & *G.*

[n] Αμυρος.] Αμυρως *Vat. Caſ. Big.* & *Samb.* & in *Vet. Interpr.* habemus *Amor* & *Ammor*. Forſan tamen Αμυλος aut Χάμυλος ex *S. Bibliis Hebr.*

[o] Ισαχάρου] Ita *Vat.* quod prætuli Ισαχάρου *Bernardi*. Ισσαχάρου *Caſ.* Ισσαχάρου *Big.* Ιεχάρου *Baſ.* & *G.*

[p] Φουᾶς,] Sic *Boſius* & *Bernardus* ex *S. Literis Hebr.* & *Arab.* in *MSS. Joſephi* pleriſque Φουᾶς. in *aliis* cum *Baſ.* & *G.* Φουᾶς.

[q] Ιάσυβος,] Ita *Big. Samb.* & *Caſ.* forſan ex Ισσαὶβ LXX. Ιοῦβος *Baſ.* & *G.* atque *Job* apud *Vet. Interpr.* Ιάσυμος *Vat.* pro quo facit *Aſum* apud *Ambroſium* & Ασὺμ apud *Philonem* in Lexidio.

[r] Σαμάρωνος.] Ex *Boſii* conjectura ita *Bernardus*. Σαμάρων *Baſ.* & *G.* Σαμάρωνος *Caſ.* Ζαμάρωνος *Vat.* & *Big.* Ζαμάρωμος *Samb.* in *Vet. Interpr.* habemus *Semrom*, aut *Semron*, aut *Simron*.

[s] Ηλωνα,] Ἤλωνα *Samb.*

[t] Ιάληλον.] Ita *Bernardus* pro vitioſo Ιάνηλος in Codd. *Joſephi*. Ιάχηλος in ſuo *Codice* legiſſe videtur *Epiphan.*

[v] Καὶ αὐτὴ συναιῇ] Ita *Vat. G.* & *Vet. Interpr.* καὶ αὐτὴ *Big.* καὶ αὕτη *Baſ.* καὶ αὐτὴ *Samb.*

[x] Μὲν δύο γεγένασιν υἱοὶ,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *aliis* μὲν γεγόνεσαν, ritu Attico.

[y] Δὲ τῷ ἑτέρῳ δέκα,] Καὶ τῷ *Vat.*

[z] Βόλανος,] Ita ex *Bolus* apud *Epiphanium*, vel Βάλανος ex Samaritarum *Balah*, aut Βαλᾶς cum *Boſio* reponendum cenſuit *Bernardus*. in *Joſephi* Codd. Βολοσσὸς aut Βολοσσᾶς, aut Βολοσσός.

[a] Βακχαρὶς,] Βακχάρης *Samb.* in *Epiphanii* Codicibus *Bechor*.

[b] Γηρᾶς,] Ita ex *Gera* apud *Epiphan.* & Γηρᾶ LXX. verum Γήρεος aut Γήρανος reſcribi placuit *Bernardo* pro Γήλας *Editorum*, & Γήρασος *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.*

[c] Νααμάνης,] Ex *Naaman* (ut puto) apud *Epiphan.* & *Hieronym.* & *Bibliorum* Editionem *Complut.* ita edidit *Bernardus*. In *Editis Joſephi* & *Vat.* Ναμανῆς, in *Big. Samb.* & *Caſ.* Ναμαμάνης.

[d] Ιης,] Ισης, Ἀρὼς *Baſ.* & G. Ιησαρὶ *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* hinc Ιης Ρῶς repoſuit *Bernardus*. Fecerat Boſius Ηις, aut Ηιῶ, Ρῶς, aut una voce *Eliveros*, & aliter Ιγης, Ρῶς. Credit tamen *Bernardus* Ἀρὼς ſcripſiſſe *Joſephum*, pro Οὐαρὼς Hebraïco.

[e] Μόμφις,] Νόμφθης *Big.* Νομφθῆς *Samb.* Νομφθεὶς *Vat. Baſ.* & G. in *Euſtathii Antioch. MS.* Νομφί. & apud *Epiphan.* exſtat *Mophim*. hinc Μόμφις maluit *Bernardus*, aut productim Μομφίμης.

[f] Οπφις,] Ita, vel Οπφίμης pro vulgato Οπφὶς reſcribi placuit *Bernardo*.

[g] Αραδος.] Sic etiam *Bern.* pro Σάραδος *Editorum aliorumque*, & Σαρεὶ *Big.* & *Samb.*

[h] Καταλελεγμένοις] Καταλελεγμένοι *Gen.* & *Vet. Interpr.*

[i] Ιακώβῳ] Ιακωβὴλ *Vat.*

[k] Δάνος,] Supra p. 41. Δὰν & Νεφθαλείμ.

[l] Ιέσηλος,] Ασιὴλ in LXX. & alibi Ιαζιὴλ. unde Ιέσηλος *Bernardo*, pro Ελίλους aut Ελήνος in *Joſephi* Codd.

[m] Γένις,] *Al.* Γένης.

[n] Ισαρίσης] Ισσάχαρ LXX. in *Joſephi* libris Σάρης, Σάρρις & Σάρρης. ex quibus Ισσάρης excudit *Bernardus*, ις ex voce Γένις repetito & adjuncto Σαρης.

[o] Σέλλημος·] Ita *Big.* Σέλλημος *Samb.* in *Editis aliiſque* Ελλιμας, ſuppreſſa Σ.

[p] Δάνῳ] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* Δάνῳ μὲ in *aliis*.

[q] Γάδης] Supra p. 52. Γάδας & Ασὴρ.

[r] Τῆς Λείας] Ita *Big.* ἡ Λείας in *ceteris*.

[s] Παῖδας] Sic in *Big. Samb.* & *Vat.* παῖδες in *aliis*. quod *Bernardo* ſolœci ſuſpectum.

[t] Σαφωνίαν,] Ita *Big.* & *Samb.* Σοφωνίαν *Baſ.* & *G.* Σοφωνίαν *Vat.*

[v] Αὔγιν,] Ita ex *Avin* & *Vet. Interpr.* reſcripſit *Bern.* Οὔγιν in *Joſephi* Codd.

[x] Σοῦϊν,] Sic *Baſ.* & *G.* & *Suni* in *Vet. Interpr.* Σανὶν aut Σανίλω in *MSS.*

[y] Αζαβῶνα,] Ita ex Hebraïco *Bernardus*, niſi quis malit Ζαβεῶνα. Θάσσαν in LXX. Ζαβεὼν in *Joſephi* Codd. Gr. in Lat. *Sabron* & *Ezebon.*

[z] Αηρίηλον,] Αηριήλω *Big.* & *Samb.*

[a] Ερωεδίηλον,] Ερωεδίλω *Samb.* & *Vat.*

[b] Αριηλᾶν.] Ita ex *MSS.* Αριήλου in *Editis*.

[c] Σάρα,] Ita *Bernardus* ex *Euſtathio Antiocheno* ad Hexaëm. p. 76. & *Vet. Interpr.* qui habet, *Aſer fuit filia Sara*, aut *Ara*, aut *Arra*, ſuppreſſo, ut ſæpe fit; ſibilo. præeunte quidem *Boſio*, qui legerat Ασηρος δὲ ἦν Σήρα θυγάτηρ. In *Editis Joſephi* Ασηρώνός τε ἦν θυγατηρ. in *MSS.* Ασηρ τε, vel Ασηρωνίς τε &c. ſine nomine filiolæ, quæ propter patris nominis ſimilitudinem exciderat.

[d] Ισοῦς,] Ita ex correctione *Boſii*. Ησους & Ιάβις *Baſ.* & *G.* Ιήσους, Ιωσῆ, Ιεβοῦς vel Ιεβεῖς. *Samb.* & *Vat.* Ιησοῦς, Ιώσηπος, Ιεβεῖς *Big.* & *Caſ.* in *Epiphanii* Codd. MSS. *Iſue*, *Joſe*; quod eſſet Ισοῦς, Ιωσῆς.

e Μελ-

ρός τε καὶ [c] Μελχίηλ. τούτων [f] ἕνδεκα ὄντων καὶ [g] προσιθεμένων [h] τοῖς πεντήκοντα καὶ τέσσαρσιν, ὁ προειρημένος ἀριθμὸς πληροῦται, [i] μὴ συγκαταλεγομένου αὐτοῖς Ιακώβου.

ε'. Μαθὼν δὲ Ἰώσηπος παραγινόμενον τὸν πατέρα· καὶ γὰρ προλαβὼν Ἰούδας ὁ ἀδελφὸς ἐδήλωσεν αὐτῷ τὴν ἄφιξιν· ὑπαντιάσας ἔξεισι, καὶ κατ' Ηρώων πόλιν αὐτῷ συνέβαλεν. ὁ δὲ ὑπὸ τῆς χαρᾶς ἀπροσδοκήτου τε καὶ μεγάλης γιγνομένης μικροῦ δεῖν [k] ἐξέλιπεν. ἀλλ' [l] ἀνέζωπύρησεν αὐτὸν Ἰώσηπος· ὁ δὲ αὐτὸς μὲν κρατῆσαι δυνηθεὶς ὡς μὴ πάνυ παθεῖν ὑφ' ἡδονῆς, ὁ μέντοι τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ πατρὶ γιγόμενος ἧττων ἦν πάθους. ἔπεμπε τοὺς μὲν ἠρέμα κελεύσας ὁδεύειν, αὐτὸς δὲ παραλαβὼν πέντε τῶν ἀδελφῶν [m] ἐπείγετο πρὸς τὸν βασιλέα, φράσων αὐτῷ παραγιγόμενον μεθ' ὧν γήμας τὸν Ἰακώβον. ὁ δὲ [n] τοῦτο χαίρων ἤκουσε· καὶ τὸν Ἰώσηπον [o] ἐκέλευεν αὐτῷ λέγειν τίνι βίῳ [p] τρεφόμενοι διατελοῦσι, ὡς αὐτοῖς ἅπαν ὑπηρετεῖν διάγειν. ὁ δὲ παιμένας αὐτοὺς ἀγαθοὺς ἔλεγε, καὶ μηδενὶ τῶν ἄλλων ἢ [q] τούτῳ μόνῳ προσανέχειν· ὥστε μὴ [r] διαζυγνυμένους, ἀλλ' ἐν ταὐτῷ τυγχάνοντας ἐπιμελεῖσθαι καὶ πατρὸς [s] προνοούμενον. καὶ τοῖς Αἰγυπτίοις εἶναι προσφιλεῖς, μηδὲν προσποιουμένους τῶν αὐτῶν ἐκείνοις. Αἰγυπτίοις γὰρ [t] ἀπορρημένον ἐν νόμοις ἀναστρέφεσθαι.

ς'. Τοῦ δὲ Ιακώβου παραγιγομένου πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ [v] ἀσπαζομένου τε καὶ κατευχομένου τοῦ βασιλέως αὐτῷ, ὁ Φαραώθης ἐπυνθάνετο πόσον ἤδη βεβιωκὼς εἴη χρόνον. καὶ δὲ ἑκατὸν ἔτη καὶ τριάκοντα γεγονέναι φήσαντος, ἐθαύμασε καὶ μῆκος τῆς ζωῆς τοῦ Ιακώβου. εἰπόντος δὲ ὡς ἥδιον τοὺς προγόνων εἴη βεβιωκὼς ἔτη, συνεχώρησεν αὐτῷ ζῆν μετὰ τῶν τέκνων ἐν Ηλιουπόλει. ἐν ἐκείνῃ γὰρ καὶ οἱ παιμένες αὐτοῦ τοὺς νομοὺς εἶχον.

ζ. Ὁ δὲ λιμὸς τοῖς Αἰγυπτίοις ἐπετείνετο, καὶ τὸ δεινὸν ἀπερώτερον ἔτι καὶ μᾶλλον αὐτοῖς ἐγένετο, μήτε [x] ποταμοῦ τὴν γῆν ἐπαρδοντος, ὁ γὰρ [x] ἦυξε, [y] μήτε ὑοντος θεοῦ· προνοίαν τε μηδεμίαν ἑαυτῶν ὑπ' ἀγνοίας [z] πεποιημένων, καὶ τοῦ Ιωσήπου τὸν σῖτον ὅτι χρήμασιν αὐτοῖς διδόντος, ὡς [a] ταῦτ' αὐτοῖς [b] ἀπέλιπε, τὰ βοσκημάτων [c] ἐωνοῦντο τὸν σῖτον καὶ τοὺς ἀνδραπόδων. οἷς δὲ καὶ [d] γῆς τις ἦν μοῖρα, ταύτην παρεχώρουν ὅτι πρὸ τροφῆς. ἔτους τε τοῦ βασιλέως πάσης αὐτῶν τὰ προσόδους κυρίας γενομένης, μετωκίσθησαν ἄλλος ἀλλαχόσε· ὅπως βεβαία γένηται τῷ βασιλεῖ τὰ χώρας τούτων ἡ κτῆσις, πλὴν τῶν ἱερέων. τούτοις γὰρ ἔμενεν ἡ χώρα αὐτῶν. [e] ἐδιλοῦτο τ' αὐτῶν οὐ τὰ σώματα μόνον τὸ δεινὸν, ἀλλὰ καὶ τὰς διανοίας· καὶ τὸ λοιπὸν εἰς ἀχρήμονα τὰ τροφῆς [f] ὑπήγαγεν αὐτοὺς καταναγκάζει. λωφήσαντος δὲ καὶ τοῦ, καὶ τοῦ ποταμοῦ τὴν γῆν ὑπιόντος, καὶ ταύτης τοὺς καρποὺς ἀφθόνως ἐκφερούσης, ὁ Ἰώσηπος εἰς ἑκάστην [g] παραγινόμενος πάλιν, καὶ συλλέγων ἐν αὐταῖς τὸ πλῆθος, τὴν τε γῆν αὐτοῖς, ὧν ἐκείνων παραχωρούσι-

cum sint sexdecim, si adjiciantur ad quinquaginta quatuor, prædictus numerus completur, hisce non annumerato Jacobo.

5. Josephus autem cognito patrem adventare (etenim Judas frater præcurrens ipsi id significaverat) obviam iturus egreditur, atque ad Heroum urbem ei occurrebat. Ille vero, ex inopinata magna lætitia, parum abfuit quin exanimaretur. Sed Josephus cum excitavit recreavitque: quamvis & ipse quidem præ *nimia* voluptate vix potuit semet sustinere, non tamen similiter ac pater animo affectus. Deinde jussò quidem eo lente procedere, ipse vero assumptis quinque fratribus properavit ad Regem, nunciaturus ei adesse cum familia sua Jacobum. Ille vero lætus hoc accepit, jussitque Josephum sibi dicere, quanam via vivendi potissimum delectarentur, ut illos cum vitæ cursum sequi permitteret. Atque ille optimos pastores eos esse respondit, nihilque aliud egregie præter hoc ipsum curare: ita præcavens, tam ne forte distraherentur, sed una habitantes patris saluti prospicerent; quam ut cum Ægyptiis majorem inirent gratiam, quod non ad eadem cum illis studia instituta que impellerentur. nam Ægyptiis prohibitum erat circa pascua versari.

Ad Heroum urbem congrediuntur Jacobus & Joseph. Gen. c. 46.

6. Jacobo autem ad Regem accedente, ipsumque salutante ac regno ejus bene precante, interrogavit eum Pharaothes, quantum temporis jam vixisset. Illo vero se centum & triginta annorum esse dicente, Jacobum ob longævitatem admiratus est. Cum vero adjecisset, se majorum suorum vitæ annos non assequutum esse, concessit ei cum liberis suis Heliopolim habitare. illic enim & Regis pastores habebant pascua.

Regi Ægyptio benedicit Jacobus annos natus cxxx. *& ab illo Heliopoliten Nomum impetrat. Gen. c. 47.*

7. At fames *indies* Ægyptiis augebatur, malumque illis magis magisque ingravescebat, neque fluvio terram irrigante, non enim exundabat Nilus, neque Deo pluviam immittente; neque populo *universo* ex inscientia *futuri* vel minimam sui curam adhibente, Josephoque illis *non nisi* pecunia numerata frumentum dante. Ut autem nummi deficere cœperunt, pecoribus & mancipiis commeatum emerunt. Porro & quibus agri fuerunt, illis cedebant, ut alimentum sibimet compararent. Cumque hoc pacto omnes eorum possessiones in jus Regis devenissent, alius alio migrare jussi sunt, ut Regi certius accresceret dominium in fundos istorum omnium, præter Sacerdotum. his enim sua conservata est terræ portio. Imo dira hæc necessitas non corpora solum illorum, sed & animos in servitutem redegit: & deinde ad victum modis inhonestis parandum eos compulit. Fame autem cessante, & fluvio terram *rursus* inundante, fructusque ea uberrime ferente, Josephus ad unamquamque adiit civitatem, ejusque populo convocato, eandem ter-

Fames ex humili Nilo cæloque sicco.

Providentia Præfecti vertit feliciter.

Ægyptus tota, præter agros Sacerdotum, quintam regi solvit. Gen. c. 47.

---

e Μελχίηλος.) Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* perperam Μελκισήλος.

f Ενδεκα ὄντων] Sic rescripsi ex *Cas.* ἑκκαίδεκα *Big. Samb.* & *Vat.* atque *sexdecim* in *Vet. Interpr.* ἑνδεκα forsan Typothetarum vitio in *Bas.* & *G.*

g Προσιθεμένων] Προσθεμένων *Vat.*

h Τοῖς πεντήκοντα] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* τοῖς προειρημένοις πεντήκοντα καὶ τέσσαρσιν *Cas.* & *Vet. Interpr.* τοῖς προειρημένοις πεντήκοντα καὶ τρισὶν *Bas.* & *G.*

i Μὴ συγκαταλεγομένου] Ita in *Editis* μὴ σ. ἀ. δὲ παρὰ Ἰακώβου *Big. Samb. Vat.* & *Cas.* Ajunt plane exemplaria Latina *reputato eis Jacob* tantundem vero pernegant Græca omnia; sicut calculus prodit, Dina non repudiata. BERN.

k Ἐξέλιπεν.] Ita ex *MSS.* ἐξελειπεν in *Editis.*

l Ανεζωπύρησεν αὐτὸν] Ανεζωποίησεν *Vat.*

m Ηπείγετο πρὸς τὰ βασιλία,] Ita *MSS.* ἐπείγεται *Bas.* & *G.*

n Τοῦτο χαίρων ἤκουσε·] Τούτων *Vat.*

o Εκέλευεν] Εκέλευσεν *Samb.* & *Cas.*

p Τιρεπόμενοι] Ita *Big.* & *Samb.* in *cæteris* διατεθραμμένοι, ὡς αὐτοῖς διατελεῖν τοῦτο ἐπιτρέψειε διάγειν, εἰσὶ διατεθραμμένοι. COCC.

q Τούτῳ μόνῳ] Τούτων *Vat.*

r Διαζυγνυμένους,] In *Editis* διαζευγνύμενους.

s Προνοούμενον.] Ita *Samb.* & *Vat.* in *cæteris* προκαθεζόμενον

t Απειρημένον] Videsis, præter alios in *S. Biblia* commentatores, *H. Grotium* in *Gen.* c. 46. v. 34. & c. 43. v. 32.

v Ασπαζομένου] Ασπασαμένου *Samb.*

x Ηυξε,] Ita in *MSS.* & *Vet. Interp.* αὐξῆσαι *Bas.* & *G.* & mox ὅτε pro μήτε in *Vat.*

y Μήτε ὑοντος θεοῦ·] An hoc mirandum? at nunquam pluere in Ægypto scribunt veteres. Videlicet in hac [i.e. inferiore Ægypto] & olim & nunc pluit, sed non in superiori, quæ proprie Ægyptus. REL.

z Πεποιημένων,] Πεποιημένοις *Vat.*

a Ταῦτ' αὐτοῖς] Ita *Samb.* ταῦτα τούτοις *Vat.* ταῦτα αὐτοῖς *Bas.* & *G.*

b Απέλιπε,] Utrumque venit pro ἐξέλιπε LXXII. Int. sive Mosaico חסר: hoc quidem vulgo, illud apud delicatiores. BERN. Ita *Big.* & *Busb.* ἀπέλειπε *Bas.* & *G.* ἐπέλειπε (*Cocc.*) *Hen. Samb. Vat.* & *Zonaras*

c Εωνοῦντο] Ωνοῦντο *Big.* & *Samb.* sine augmento.

d Γῆς τις] Ita *Big.* & *Samb.* γῆ τις ἦν, μοῖρα ταύτην *Bas.* & *G.* οἷς δὲ καὶ γῆς τις ἦν, μοῖρα ταύτης *Vat.*

e Εδιλοῦτο] Ita *MSS.* ἐδίλυε τ' αὐτῶν *Bas.* & *G.*

f Ὑπήγαγεν] Απωγαν graves oculi *Epiphanii.* BERN.

g Παραγινόμενος πάλιν,] Ita *Samb.* in *aliis* συναγόμενος

h Bz-

terram quam illis cedentibus Rex ſibimet vendicare ſoluſque *ea* frui poterat, in integrum eis reſtituit; & hortatus eſt ut illam pro propria habentes colere non gravarentur, quintam fructuum Regi penſitantes pro terra, quam, jure ſuam, illis concedit. Qui, cum inſperato ſeſe agrorum *iterum* dominos factos vidiſſent, gaudium acceperunt, & ad mandata ſtrenue exſequenda ſemet accinxerunt. Atque, his rebus geſtis, cum Joſephi inter Ægyptios auctoritas, tum illorum erga Regem benevolentia non mediocriter crevit. Illaque quintas frugum ſolvendi conſuetudo ad ſeros Reges *firma & ſtabilis* permanſit.

των [h] βασιλεὺς ἔχειν [i] ἐδώκατο καὶ καρπούσθαι μόνοις, εἰς ἅπαν ἐχαρίζετο· καὶ κτῆμα ἴδιον ἡγουμένους φιλεργεῖν παρεκάλει, τῷ πέμπτῳ τῶν καρπῶν τῷ βασιλεῖ [k] τελοῦντας ἀντὶ τῆς χώρας, [l] ἣν δίδωσιν αὐτοῖς ἅπασιν αὐτός. τοὺς δὲ [m] παρ' ἐλπίδας κυρίους τῆς γῆς καθισταμένους χαρά τε ἐλάμβανε, καὶ ὑφίσαντο τὰ [n] προστάγματα. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τό τε ἀξίωμα τὸ παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις αὐτῷ μεῖζον Ἰώσηπος ἀπειργάζετο, καὶ πλείω γε τὴν εὔνοιαν τῷ βασιλεῖ [o] παρ' αὐτῶν. [p] ὁ, τε [q] πλεῖν τὴν πέμπτην τῶν καρπῶν νόμος ἔμεινε καὶ μέχρι τῶν [q] ὑστέρων βασιλέων.

CAP. VIII.

De obitu Jacobi & ſubinde Joſephi.

Jacobus natus 147. moritur, an. 17. quam Ægyptum petierat; filiis ſuis prius benedicit, necnon adoptatis Ephraïme Manaſſeque, ſed & de ſepulchro patrio ſecurus. Gen. c. 47, 48, 49.

JAcobus autem, cum annum decimum ſeptimum in Ægypto exegiſſet, & morbo laboraſſet, in conſpectu filiorum *ſuorum* è vita exceſſit, prius quidem illis felicitatis poſſeſſionem precatus, & more prophetico vaticinatus, ut ſingulorum poſteri terram Chananæam habitaturi eſſent (id quod longo poſt tempore factum eſt) Joſephi vero laudibus percenſitis, quod *non ſolum* fraternarum injuriarum obliviſceretur, ſed & eo majori illos proſequeretur benignitate, iſta illis bona accumulans, quæ nonnulli vix benefactoribus ſuis rependerent, mandavit filiis ſuis, ut Joſephi liberos Ephraïmen & Manaſſen in ſuum numerum referrent, cum eis *ſorte* diviſuri Chananæam, (de quibus poſtea loquemur) popoſcitque ſimul ut in Chebrone ſepeliretur. Mortuus eſt autem cum vixiſſet annos quinquaginta minus tribus & centum, nemine quidem majorum ſuorum pietate erga Deum inferior; id vero præmii pro meritis aſſequutus, quod tribui par eſt bonitate adeo præcellentibus. Joſephus autem, Rege *id* permittente, patris corpus in Chebronem deportatum magnifice illic ſepelivit. Cæterum fratribus recuſantibus cum eo reverti (nam metuebant ne patre defuncto in ſe vindicaret, quæ *antea* in eum malo animo cogitaverant, cum non amplius eſſet cui ſuam in eos benignitatem donaret) ſuadet eis nil extimeſcere, neque ipſum ſuſpectum habere. Et cum illos ſecum reduxiſſet, magnas *eis* poſſeſſiones largitus eſt; nec unquam eos ſumma benevolentia proſequi deſtitit.

Funus Iſraëlis magnifice curat Joſephus. Gen. c. 50.

Deceſſit & Joſephus, vir Divini ingenii, ætatis anno 110. Gen. c. 50.

2. Moritur autem & ipſe cum vixiſſet annos centum & decem, vir admirabili virtute præditus, & ratione omnia moderans & gubernans, ſuaque poteſtate bene & ſapienter uſus. id quod ipſum ad tantam felicitatem apud Ægyptios provexit, aliunde ad illos venientem, & tantæ calumniæ, de qua jam diximus, ignominia notatum. * Moriuntur vero & fratres ejus, cum feliciter in Ægypto vixiſſent. Et illorum quidem

Patriarcharum corpora mature condebantur in Chebrone: Joſephi vero oſſa in Exodo demum efferuntur.

ΚΕΦ. η'.

Περὶ πλούτης Ἰακώβ καὶ Ἰωσήπ.

ΙΑκωβος ὁ, ἐπιπλακαιδέκατον ἔτος ἐν Αἰγύπτῳ διατρίψας, καὶ νόσῳ χρησάμενος, παρόντων αὐτῷ τῶν υἱῶν ἀπέθανεν, ἐπευξάμενος τοῖς μὲν κτῆσιν ἀγαθῶν, καὶ προειπὼν αὐτοῖς καὶ προφητείαν, [r] πῶς μέλλοι τὸν ἕκαστος τῶν γενεᾶς αὐτῶν ἕκαστος κατοικεῖν τὴν Χαναναίαν· [s] τάχα δὲ καὶ πολλοῖς ὕστερον χρόνοις ἐγένετο· Ἰωσήπου δ' ἐγκώμιον διεξελθών, ὅτι μὴ μνησικακήσαι τοῖς ἀδελφοῖς, ἀλλὰ [t] καὶ τάττα πλέον χρῆσθαι εἰς αὐτοὺς ἐγένετο, δωρησάμενος αὐτοὺς ἀγαθοῖς οἷς οὐδὲ δυνατὸς τινὲς ἡμείψαντο, [v] προσέταξε τοῖς ἰδίοις παισὶν, ἵνα τοὺς Ἰωσήπου παῖδας Ἐφραίμῳ καὶ Μανασσῇ εἰς τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν προσῶνται, διαιρούμενοι μετ' αὐτῶν τὴν Χαναναίαν· περὶ ὧν ὕστερον ἐροῦμεν· ἠξίου μέντοι καὶ ταφῆς ἐν Χεβρῶνι τυγχάνειν. πλούτῳ δὲ βιοὺς ἔτη τὰ πάντα τελέων [x] δέοντα πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν, μηδενὸς μὲν τῶν προγόνων ἀποληφθεὶς ἐπ' εὐσεβείᾳ τοῦ Θεοῦ, τυχὼν δὲ ἀμοιβῆς ἧς δίκαιον ἦν [y] τυχεῖν τοὺς ὅτως ἀγαθοὺς γεγενότας. Ἰωσήπος δὲ, συγχωρήσαντος αὐτῷ τοῦ βασιλέως, τὸ τοῦ πατρὸς νεκρὸν εἰς Χεβρῶνα κομίσας, ἐκεῖ θάπτει πολυτελῶς. τῶν δὲ ἀδελφῶν [z] οἱ βουλομένων αὐτῷ συναποδημεῖν· δέος γὰρ αὐτοὺς εἶχε μὴ τεθνηκότος αὐτοῖς τοῦ πατρὸς τιμωρήσαιτο τὰ εἰς αὐτὸν ἁμαρτηθέντα, [a] οὐκ ἔτι ὄντος ᾧ χαρίζοιντο τὴν πρὸς αὐτοὺς μοχθηρίαν· [b] πείθει μηδὲν ὑφορᾶσθαι, μὴ δι' ἔχειν αὐτὸν δι' ὑποψίας. [c] ἀγαγὼν δὲ μεθ' ἑαυτοῦ, κτῆσιν πολλὴν ἐχαρίσατο· καὶ πάσῃ τιμῇ αὐτοὺς ἀποδοὺς χρώμενος οὐκ [d] ἀπέλιπε.

Β'. Τελευτᾷ δὲ οὗτος ἔτη βιώσας ἑκατὸν καὶ δέκα, θαυμάσιος τὴν ἀρετὴν ἡγούμενος, καὶ λογισμῷ πάντα διοικῶν, καὶ τὴν ἐξουσίαν μεμισθούμενος. ὃ δὴ καὶ τῆς τοιαύτης εὐδαιμονίας αἴτιον αὐτῷ παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις, ἀλλαχόθεν ἥκοντι καὶ μὴ τοιαύτης κακοπραγίας, μεθ' ἧς παρεγένετο, ὑπῆρχεν. τελευτῶσι δὲ [e] αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ, ζήσαντες εὐδαιμόνως ὅπου τὸ Αἰγύπτου. καὶ τούτων μὲν τὰ σώματα κομίσαντες μετὰ χρόνον αὐτῶν οἱ ὀστο-

h Βατιλεὺς] In *Vat.* ὁ βατιλεύς.

i Εδωκατο καὶ καρπουσθαι] Sic *MSS.* impreſſum fuit ἐδώκατο, καὶ καρπώσας μόνον εἰς &c

k Τελοῦντας] Ita *Baſ. Gen. Busb. Hen. Zonaras* atque *Epiphanius.* Non repudiabis tamen τελεῖν meliorum codicum *Big. Samb.* & *Caſ.* BERN. *Al.* τελῶν.

l Ην δίδωσιν] Ita *MSS.* ἧς in *Editis.*

m Παρ' ἐλπίδας] Sic *MSS.* παρ' ἐλπίδα *Baſ.* & *G.*

n Προσάγματα.] Iterum ex *MSS.* in *Editis* πρόσταγμα. ut & mox ὁ Ἰώσηπος. dein καὶ πλείω τὴν.

o Παρ' αὐτῶν] Ita *Samb.* παρὰ αὐτῶν in *ceteris.*

p Ο, τε ἔτι τελεῖν] Οὔτε ἔτι τ. *Vat.*

q Ὑστέρων βασιλέων.] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ὕστερον in *reliquis.*

r Πῶς μέλλοι] Πῶς μέλλοιεν οἱ ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν αὐτοῦ κοσμεῖσθαι *Hen.* & *Busb.*

s Τάχα δὲ καὶ] Τάχα δὲ καὶ π. *Vat.*

t Καὶ τάττα πλέον] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* καὶ πλέον in *Editis.*

v Προσέταξε] *Hen.* & *Busb.* ἐπέταξε, vel *Zonara* invito. Mox Ἐφραὶμ *Baſ. Gen.* & *Big.* ἐφραὶμ *Samb. Busb. Hen.* & in Annalibus *Zonaras.* Dein δέοντα *Hen. Busb. Baſ. Gen. Zonaras*que. δεόντων *Big.* & *Samb.* Utrumque caſum admittit ars Grammatica. BERN.

x Δέοντα] Δεόντων *Big. Samb.* & *Vat.*

y Τυχεῖν τὰς ὅτως] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* ἧς δίκαιον ἦν τοσούτοις ἀγαθοῖς γεγονόσι *Baſ.* & *G.* ἧς δίκαιον ἦν ὅτως ἀγαθὸν γεγονότα legiſſe videtur *Vetus Interpr.*

z Οὐ βουλομένων] Alio verbo *Busb. Hen.* & *Zonaras* δεδιότων. BERN.

a Οὐκ ἔτι ὄντος] Οὐκέτ' ὄντων *Samb.*

b Πείθει μηδὲν] Πείθει μηδὲν ὑφορᾶσθαι *Samb. Busb. Hen. Epiphanius* Interpres, & *Zonaras* Hiſtoricus. Cæteri μηδὲν ὑφορᾶσθαι πείθει. BERN.

c Ἀγαγὼν] Ἀγαγὼν δὲ μεθ' ἑαυτοῦ κτῆσιν πολλὴν, ἐχαρίσατο *Hen. Busb* & *Vetus Interpr.*

d Ἀπέλιπε.] Ἀπέλειπε *Baſ.* & *G.* ἀπέλιπε *Caſ. Samb.* & *Vat.* probante *Bernardo.*

e Αὐτοῦ] Αὐτῷ *Big.* & *Caſ.*

* *Moriuntur vero*] Al. *illic vero & fratres moriuntur* &c.

f Ὑσ-

ἀπόγονοι καὶ οἱ παῖδες, ἔθαψαν ἐν Χεβρῶνι· τὰ δὲ Ἰωσήπου ὀστᾶ [f] ὕστερον, ὅτε μετανέστησαν ἐκ τῆς Αἰγύπτου οἱ Ἑβραῖοι, εἰς τὴν Χαναναίαν ἐκόμισαν. ὄτως γὰρ αὐτοὺς ὁ Ἰώσηπος ἐξώρκισε. τούτων οὖν ἕκαστος ὡς ἔχει, καὶ τίσι πόνοις ἐκράτησαν τῆς Χαναναίας σημανῶ, προδιηγησάμενος τὴν αἰτίαν, δι' ἣν τὴν Αἴγυπτον [g] ἐξέλιπον.

corpora posteri eorum & filii post tempus aliquod deportantes,* in Chebrone sepeliverunt: sed tum demum Josephi ossa in Chananæam detulerunt, cum ex Ægypto egressi essent Hebræi. ad hoc enim ipsos juramento adstrinxerat Josephus. Itaque ut se habuerit horum unusquisque, & quibus illi laboribus exerciti Chananæam obtinuerunt declarabo; ubi pauca de causa prælibavero, propter quam Ægyptum reliquerunt.

ΚΕΦ. Θ'.

Ὅσα τοῖς Ἑβραίοις ἐν Αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθοῦσιν ἐπ' ἔτη τετρακόσια.

Αἰγυπτίοις, τρυφεροῖς καὶ ῥαθύμοις ὖσι [h] πρὸς πόνους, καὶ τῶν ἄλλων ἡδονῶν ἥττοσι, καὶ δὴ καὶ τῆς φιλοκερδείας, συνέβη δεινῶς πρὸς τοὺς Ἑβραίους διατεθῆναι, καὶ φθόνον τῆς εὐδαιμονίας. ὁρῶντες γὰρ [i] τὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν γένος ἀκμάζον, καὶ δι' ἀρετὴν καὶ [k] τὴν πρὸς τὸ πονεῖν εὐφυΐαν πολλῆς χρημάτων ἤδη λαμπρὰς, καθ' αὐτῶν αὔξεσθαι τούτους ὑπελάμβανον. ὧν τε ἦσαν [l] εὖ ὑπὸ Ἰωσήπου πεπυχότες διὰ χρόνου μῆκος λήθῃ λαβόντες, καὶ τὴν βασιλείας εἰς ἄλλον οἶκον μεπεληλυθυίας, δεινῶς [m] ἐνόχλιζόν τε τοῖς Ἰσραηλίταις, καὶ παλαιπωρίας αὐτοῖς ποικίλας ἐπενόουν. τόν τε γὰρ ποταμὸν εἰς [n] διώρυχας πολλὰς αὐτοῖς προσέταξαν διατεμεῖν, τείχη τε οἰκοδομῆσαι τῇ πόλεσι, καὶ χώματα, ὅπως ἂν εἴργοι τὸν ποταμὸν μὴ λιμνάζειν ἔως ἐκείνων ἐπεκβαίνοντα. [o] πυραμίδας τε ἀνοικοδομοῦντες ἐξέτεινον ἡμῶν τὸ ῥῶμα· ὡς τέχνας τε παντοίας ἀναδιδάσκεσθαι, καὶ τοῖς πόνοις ῥωννύσθαι πυνθάνῃ. καὶ [p] τετρακοσίων μὲν ἐτῶν χρόνον [q] ἐπὶ τούτοις διήνυσαν τῇ παλαιπωρίᾳ· ἀντεφιλονείκουν γὰρ, οἱ μὲν Αἰγύπτιοι, τοῖς πόνοις ἐξαπολέσαι τοὺς Ἰσραηλίτας [r] θέλοντες, οἱ δὲ, ἀεὶ κρείττους φαίνεσθαι τῶν ἐπιταγμάτων.

β'. Ἐν τούτοις δ' ὄντων [s] αὐτῶν τοῖς πράγμασιν, αἰτία δ' μᾶλλον ἀπεδόσαι τὸν ἀφανισμὸν δὲ ἡμᾶς ἡμῶν τοὺς Αἰγυπτίους προσεβάλετο τοιαύτη. τῶν ἱερογραμματέων τις· [t] καὶ γὰρ εἰσὶ δεινοὶ περὶ τὰ μελλόντων τὴν ἀλήθειαν εἰπεῖν· ἀγγέλλῃ τῷ βασιλεῖ, "τεχθήσεσθαί τινα "κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τοῖς Ἰσραηλίταις, ὃς ταπεινώσει "μὲν τὴν τῶν Αἰγυπτίων ἡγεμονίαν, αὐξήσει δὲ τοὺς "Ἰσραηλίτας τραφείς. ἀρετῇ δὲ πάσας ὑπερβαλεῖ, καὶ δόξαν ἀείμνηστον κτήσεται". δείσας δὲ ὁ βασιλεὺς, καὶ γνώμῃ τῇ ἐκείνου κελεύει πᾶν τὸ γιγνηθὲν ἄρσεν ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν εἰς τὸν ποταμὸν ῥιπτοῦντας ἀφανίζειν, φυλάσσειν τε τὰς ὠδῖνας τῶν Ἑβραίων γυναικῶν, καὶ τὰς τοκετὰς αὐτῶν παρατηρεῖν τὰς Αἰγυπτίων μαίας· ὑπὸ γὰρ τούτων [z] αὐτὰς σφᾶλλεσθαι μαθόντα, αἱ δὲ συγ-

CAP. IX.

De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos quadringentos.

V.

Accidit ut Ægyptii, cum essent delicatuli & ad laborem segnes, & maxime præter cæteras voluptates quæstuum amore tenerentur, male vellent Hebræis, eorum felicitati invidentes. Cum enim Israëlitas numero & multitudine crescere, atque ex virtute & ingenio ad labores facto divitiarum copia & abundantia florere animadverterent, illorum potentiam in Ægyptiorum perniciem augeri suspicabantur. Et cum jam Josephi beneficiorum memoriam temporis longinquitas oblitérasset, regnumque ad aliam familiam jam devenisset, inhumane tractabant Israëlitas, varios-que labores iis *atterendis* excogitabant. Nam & fluvium in multos rivos deducere jussi sunt, & muros civitatibus circundare, & aggeres, ne aqua super ripas effusa in illis stagnaret. Pyramidibus etiam exstruendis homines nostros adhibentes deterebant, cogendo eos varias artes edíscere & laboribus ferendis assuescere. Et quidem per annos quadringentos has perpessi sunt miserias: nam id certatim agebant, Ægyptii quidem, ut Israëlitas nimio labore perderent, illi vero, ut mandatis abunde satisfacerent.

Ægyptiorum nova dynastia Pyramidum, canalium, maniumque magnis substructionibus Israëlitas deterit. Exod. c. 1.

Illi cccc. annorum miseriam in Ægypto tandem detexunt.

2. Dum vero in illis occupati essent negotiis, etiam cur genus nostrum magis adhuc exstinctum cuperent Ægyptii, hujusmodi quiddam accidit. E Sacrorum scribis quidam (illi enim periti erant in conjectanda rerum futurarum veritate) nunciat Regi, "nasciturum illo circiter tempore Hebræico "sanguine puerum, qui nutritus Ægyptiorum qui-"dem dominatum valde deprimeret, Israelitas ve-"ro extolleret: virtute etiam fore præcellentissi-"mum, & gloria per omnis ævi memoriam cele-"brem". Rex autem perterritus ex illius sententia mandavit, ut quicquid virilis Israëlitarum stirpis deinceps nasceretur in fluvium projicientes interimerent; atque ut obstetrices Ægyptiæ Hebræarum mulierum parturitiones explorarent, partusque illarum observarent; (nam illas *solas* Hebræis ob-

De Moysis vaticiniis præclarum: quod edicto suo de abolendis Hebræorum parvulis invertere nequit rex Ægyptius. Exod. c. 1.

---

f Ὑστερον,] De hoc loco videsis *Ludovicum de Dieu* in *Acta* App. cap. VII. v 15. 16. & *Carpzovii* Dissertationem de Sepultura Josephi, p. 9.

g Ἐξέλιπον.] Ita *MSS.* ἐξέλειπον in *Editis.*

h Πρὸς πόνους,] Πρὸς πόνοις *Samb.* & *Cas.*

i Τὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν] Ita *Samb. Busb.* & *Hen.* τὸ omittunt *alii.*

k Τὴν πρὸς τὸ πονεῖν] Sic ex *MSS.* τὴν abest *Editis.*

l Εὖ ὑπὸ Ἰωσήπου] Illud εὖ negligunt *Samb. Cas.* & *Vat.*

m Ἐνόχλιζόν] Ita *MSS.* ἐνόχλιζον τοὺς Ἰσραηλίτας *Bas.* & *G.*

n Διώρυχας] Scripsit *Josephus* διορυχὰς, aut cum *Busb. Hen. Samb.* (*Coccejo*) & *Zonara* διωρύχας genere sequiori. Vitiosa enim sunt διωρυχὰς *Bas.* & *G.* atque διωρυγὰς *Eustathii.* διώρυγας vero plebejum. BERN.

o Πυραμίδας] Vide Cl. *Perizonii* Origines Ægyptiacas, c. 21.

p Τετρακοσίων] Καὶ τε ὡραίκοντα rescribit *Petitus.* Verum (inquit Bochartus) scripserat *Josephus* καὶ πολλῶν ἐτῶν χρόνον. semidoctus autem aliquis oræ Codicis apposuit τετρακοσίων, quæ vox postea in textum irrepserit. Sed proculdubio respexit vetus illud Oraculum Abramo datum, *Gen* c. 15, 13. ad quem locum vide *Grotium.* Hac de re fuse differit *Eustathius* in Hexaëm. p. 9. Videsis *Allatii* Notas. HUDS. Vossius Introd. Chron. p. 85. censet num. mutari oportere. Conf. cap. 13. inf. COCC.

q Ἐπὶ τούτοις] De numero ctcc. ne dissensus ullus Scribarum. Quinimo respexit Mattathiades vetus illud oraculum Abramo datum Gen. c. 15. 13. Quam vanissima itaque jactantur Doctorum hominum jurgia, ne quid gravius dicam, de calculo, qui sane Josephi hujusce literis sanctior multo constat. BERN. Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐπ' αὐτοῖς in *cæteris.*

r Θέλοντες,] Sic *MSS.* ἐθέλοντες in *Editis.*

s Αὐτῶν] Αὐτοῖς τῶν πραγμάτων *Big. Samb. Vat.* & *Cas.*

t Καὶ γὰρ] Pro hoc Hierophanta Jannem Jambremque duo nomina substituit Jonathan Uzelides ad Exodi initium. Mox ἀριστὰ γὰρ πάντας ὑπερβ. Glycas & Hamartolus. Iisdem etiam παρ' ἑβραίοις pro ὑπὸ τῶν ἰσραηλιτῶν. & Ὠδῖνας *Samb. Cas. Glycas*, & *Hamartolus* Græculus. ὀδῖνας *Big.* ὀδὼας *Bas.* & *Gen.* Zonaras phrasin alteram præterit, καὶ τὰς τοκετὰς τῶν ἑβραίων γυναικῶν τὰς αἰγυπτίας μαίας παρεφυλάττειν. BERN. Ita *MSS.* mutile excusum erat, καὶ γὰρ ἦσαν οἱ περὶ τὸν &c.

v Τῶν Αἰγυπτίων] Τῶν deest *Vat.* τὸν abest *Editis.*

x Ἐκείνου κελεύει] Ἐκείνου πᾶν τὸ γ. dein ῥιπτοῦντας κελεύει ἀφανίζειν *Vat.*

y Ὠδῖνας] *Al.* ὀδὼας.

z Αὐτὰς σφάλλοι] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* αὐτὰς σφάλλοιτο *Glycas* & *Hamartolus.* σφάλλοιεν αὐτὰς in *cæteris.*

* *In Chebrone*] *Josephum* contra *S. Bochartum* defendit *Fr. Spanh.* in Hist. Jobi c. 11. HUDS.

Obſtetrices Ægyptiæ partubus Hebræidum admoventur.

obſtetricare juſſit, quæ veriſimiliter, cum ejuſdem eſſent gentis, Regis voluntati obſequerentur) eos autem qui hoc mandatum contemnerent, & clam ſervare fœtus auderent, cum tota familia perimendos eſſe edixit. Igitur gravis hæc perpeſſuris viſa eſt calamitas, non eo ſolum quia liberis orbarentur, & parentes ipſi natorum interitûs miniſtri eſſe cogerentur; ſed quia in ea erant cogitatione, fore ut genus ſuum funditus periret, quando liberi quidem eorum necarentur, ipſiſque non multo poſt moriendum eſſet, malo premebantur difficili & inconſolabili. Atque illi quidem in hac miſeria conſtituti erant. Sed fruſtra quis Dei conſilio obnititur, mille licet artes ei obſtruendo adhibeat. Nam & puer, de quo Sacrorum ſcriba præmonuerat, eluſis regiis inſidiatoribus clam fuit educatus: & qui prædixerat, in iſtis, quæ ex illo *nato* acciderent, verax eſſe comprobatur. Atque hoc modo evenit.

Ad vota Amaramæ per quietem reſpondet Deus.

3. Amarames, vir nobilis inter Judæos, de gente univerſa ſolicitus, ne interiret defectu juventutis *in ſpem ſucceſſionis* nutriendæ, & quod ad ſe attinebat valde anxius (nam uxor ejus uterum ferebat) in ſummas eſt anguſtias adductus. & ad implorandum Dei auxilium converſus orabat, ut tandem ſortem eorum miſeraretur, qui cultus ejus obſervatores exſtiterant religioſi, illoſque malis, quibus tunc obruebantur, liberaret, ſpemque *Ægyptiis* eriperet totius gentis *hominis ætate* perituræ. Deus autem illius miſertus, ejuſque flexus precibus, adſtitit ei per quietem, atque illum hortatus eſt, ut de futuris non deſperaret: dixitque ſe pietatem illorum in memoria habere, ſeque pro ea præmia digna ſemper repenſurum; ut qui jam quidem illorum majoribus dederit, ex paucis in tantam creſcere multitudinem. Et Abramum quidem, ſolum è Meſopotamia in Chananæam profectum, cætera felicem exſtitiſſe, &, cum uxor ejus, antea ſterilis, poſtea, ut ipſe voluit, fœcunda

Arabiam Iſmaëlo conceſſit Deus, filiis Cheturæ Troglodytiden, atque Chananæam Iſaaco.

evaſiſſet, liberos ſuſcepiſſe; atque Iſmaëlo quidem ejuſque poſteris Arabum regionem reliquiſſe, Chetturæ autem filiis Troglodytidem, Iſaco vero Chananæam. Et quas res, inquit, præterea bello meis auſpiciis fortiter geſſerit, niſi animo eſſe impio & ingrato videamini, meminiſſe oportet. Contigit etiam ut Jacobus inter exteras gentes inclareſceret; ob magnam felicitatem in qua & ipſe vixit, & quam liberis ſuis & nepotibus relinquebat. quo

Ex LXX. Iſraëlitis pluſquam ſexies centena hominum millia annis ducentis, Deo volente, procreantur. Ex. c. 12. 37.

ſane cum ſeptuaginta omnino in Ægyptum adveniente, jam ultra ſexcentorum millium numerum creviſtis. Nunc autem me & ſaluti veſtrum communi proſpexiſſe ſcito, & tuæ etiam gloriæ. Puer enim ille, cujus ortûs metu ſanguinis Iſraëlitici fœtus perdere in animnm induxerunt Ægyptii, tibi naſcetur. Et illis quidem latebit qui ejus vitæ in exitium inſidiantur, atque mirum in modum eductus Hebræorum genus ex Ægyptia ſervitute

ἡδέως ἔμελλον μὴ ἀβασκήσεσθαι [a] τῷ δ' βασιλέως βάλησιν· τὰς μέντοι καταφρονήσαντας τοῦ προστάγματος, καὶ σώζειν λάθρα τολμήσαντας [b] τὸ τεχθὲν αὐτοῖς, τὰς ἀναιρεῖσθαι σὺν τῇ ἡλικίᾳ προσέταξε. δεινὸν οὖν τοῖς ὑπομένουσι τὸ πάθος, [c] ὃ καὶ παίδων ἀπεστερούντο, καὶ γονεῖς ὄντες αὐτοὶ πρὸς τὴν ἀπώλειαν ὑπῆρχον τῶν γεγωμένων· ἀλλὰ καὶ ἡ διάνοια τὸ τοῦ βίου αὐτῶν ἀπολείψεως, φθαρμένων μὲν τῶν πεπομένων, [d] αὐτῶν τε ἀβιώτως ζησομένων, χαλεπὴν αὐτοῖς καὶ δυσπαραμύθητον ἐποίει τὴν συμφοράν. καὶ οἱ μὲν ἦσαν ἐν τούτῳ τῷ κακῷ. κρατήσαι δ' ἂν οὐδεὶς τὸ τοῦ Θεοῦ γνώμης, οὐδὲ μυρίας τέχνας ἐπὶ τούτῳ μηχανησάμενος. ὅ, τε γὰρ παῖς, ὃν προεῖπεν ὁ ἱερογραμματεύς, τρέφεται λαθὼν τὴν τοῦ βασιλέως φυλακήν· καὶ ἀληθὴς ἐπὶ τοῖς ἐξ αὐτοῦ γεννηθησομένοις ὁ προειπὼν φρένη. [e] γίνεται δ' ἔτως.

γ'. [f] Ἀμαράμης τῶν εὖ γεγονότων ἦν μὲν τοῖς Ἑβραίοις, δεδιὼς ὑπὲρ τοῦ παντὸς ἔθνους, μὴ ἀπανδρί τε [g] ἐπιτραφησομένης νεότητι [h] ἐπιλίπῃ· καὶ χαλεπῶς [i] ἐπ' αὐτῷ φέρων, σκιᾷ γὰρ αὐτῷ τὸ γυναῖκειον, ἐν ἀμηχάνοις ἦν. [k] καὶ πρὸς ἱκετείαν τοῦ Θεοῦ τρέπεται, προσκαλῶν οἶκτον ἤδη τινὰ λαβεῖν αὐτὸν ἀνθρώπων μηδὲν τῶν εἰς αὐτὸν θρησκείας προσκεκηκότων· δῦναί τε ἀπαλλαγὴν αὐτοῖς ὧν παρ' ἐκείνου σκληρὰ πάσχουσι τὸν καιρὸν, καὶ τῆς ἐπ' ἀπωλείᾳ τοῦ γένους αὐτῶν ἐλπίδος. ὁ δὲ Θεὸς ἐλεήσας αὐτὸν, καὶ πρὸς τὴν [l] ἱκεσίαν ἐπικλασθεὶς, ἐφίσταται κατὰ τὸν ὕπνον αὐτῷ, καὶ μήτε ἀπαγινώσκειν αὐτὸν τῶν μελλόντων παρεκάλει· τήν τε εὐσέβειαν αὐτῶν ἔλεγε [m] διὰ μνήμης ἔχειν, καὶ [n] τὴν ὑπὲρ ταύτης ἀμοιβὴν ἀεὶ παρέξειν, ἤδη μὲν καὶ τοῖς προγόνοις αὐτῶν δωρησάμενον τὰ γένος τοσοῦτον πλῆθος αὐτοὺς ἐξ ὀλίγων. καὶ Ἀβραμον μὲν μόνον ἐκ τῆς Μεσοποταμίας εἰς τὴν Χαναναίαν μεταχωρήσαντα εὐδαιμονῆσαι πάντα ἄλλα, καὶ τὴν γυναικὸς αὐτῷ πρὸς γονὴν ἀκάρπως ἐχούσης πρότερον, ἔπειτα κατὰ τὴν αὐτοῦ βούλησιν ἀγαθῆς πρὸς τὸν γεγαμένης, τεκνῶσαι παῖδας· καὶ καταλιπεῖν μὲν Ισμαήλῳ καὶ τοῖς ἐξ αὐτοῦ τὴν Ἀράβων χώραν, [o] τοῖς δ' ἐκ Χετούρας τὴν Τρωγλοδύτην, Ισάκῳ δὲ τὴν Χαναναίαν. ὅσα τε [p] πολεμῶν κατὰ τὴν ἐμὴν, φησὶ, συμμαχίαν [q] ἠνδραγάθησε, κἂν ἀσεβεῖς εἶναι δόξητε κατὰ ὑμεῖς διὰ μνήμης ἔχοντες. Ἰάκωβον δὲ κατὰ τοῖς ἐκ ὁμοφύλοις γνώριμον εἶναι συμβέβηκεν. ὅτι τε μεγέθει τῆς εὐδαιμονίας μετ' ἧς ἐβίωσε, καὶ [r] παισὶ τοῖς αὐτοῦ κατέλιπεν. ὃς μετὰ ἑβδομήκοντα τὸν πάντων εἰς Αἴγυπτον ἀφικόμενος, ὡσεὶ ἑξήκοντά τε μυριάδες ἤδη [s] γεγόνατε. νυνὶ δέ με τὸ κοινῇ συμφέρον ὑμῶν [t] ἴσθ' προνοούμενον, καὶ τῆς σῆς εὐκλείας. ὁ παῖς γὰρ ἔστω, ὃν τὴν [v] γένησιν Αἰγύπτιοι δεδιότες κατέκρινάν ἀπολλυσθαι τὸ ἐξ Ισραηλιτῶν πεπτόμενα, [x] σὸς ἔσται. καὶ λήσει μὲν τοὺς ἐπ' ὀλέθρῳ φυλάσσοντας, τραφεὶς δὲ ἀπὸ δόξης, τὸ μὲν Ἑβραίων γένος τοῦ παρ' Αἰγυπτίοις ἀνάγκης ἀπολύσει· μνή-

a Τῷ δ' βασιλέως] Τὸ omittit *Vat.*

b Τὸ τεχθὲν] Ita *Big.* & *Samb.* τὸ τεχθὲν, τούτους ἀπ. *Baſ.* & *G.* τὸ τεχθὲν αὐτοῖς τούτους *Vat.*

c Οὐ καθὸ παίδων] Οὐ μόνον καθὸ παίδων malit *Burius.*

d Αὐτῶν τε ἀβιωτομένων,] Ita *Big.* αὐτῶν δὲ in *reliquis* præter *Vat.* qui habet αὐτῶν ἀβιωτ.

e Γίνεται] Illa γίνεται δὲ ἔτως repoſui ex *MSS.*

f Ἀμαράμης] Hebræis עמרם *Amram*: Græcis ἀμεράμ, ἀμεβράμ, &, quod Epiphanius Cyprius inter alias nugas retulit, ἀπέρθμ. Samaritarum quibuſdam ⟨illegible⟩. BERN.

g Ἐπιτραφησομένης] Ita è *Cod. Vat.* ἐπισραφησομένης *Samb.* ἐπιγραφησομένης *Big.* & *Caſ.* ἐπισραφησομένης *Baſ.* & *G.*

h Ἐπιλίπῃ·] *Al.* ἐπιλείπῃ.

i Ἐπ' αὐτῷ φέρων,] Sic in *MSS.* ἐπ' ἑαυτῷ in *Editis.*

k Καὶ πρὸς ἱκετείαν] Ita tono Attico, *Busb.* & *Hen.* καὶ πρὸς ἱκετείαν *Baſ.* & *G.* καὶ πρὸς ἱκετείαν *Samb.* πρὸς ἱκετείαν οὖν *Big.* πρὸς ἱκετείαν οὖν *Caſ.*

l Ἱκεσίαν ἐπικλασθεὶς,] Sic *MSS.* ἱκετείαν iterum *Baſ.* & *G.*

m Διὰ μνήμης] Ita *Big. Samb Caſ.* & *Vat.* ἐν μνήμῃ *Baſ.* & *G.*

n Τῶν ὑπὲρ ταύτης] Articulum omittit *Vat.*

o Τοῖς δ' ἐκ Χετούρας] Τοῖς δὲ Χετούρας *Big.* & *Samb.* τοῖς δ' ἐκ Χαιτούρας *Baſ.* & *G.* Vide ſupra ad p 43. v. 7.

p Πολεμῶν] Ita *MSS.* in *Editis* πολέμων, tono pravo.

q Ηνδραγάθησε,] In quatuor *MSS.* ἐνδραγάθησε· καὶ ὑμεῖς ἐν μνήμης ἔχετε.

r Παισὶ] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* πᾶσι *Baſ.* & *G.* & mox κατέλειπον.

s Γεγόναλε.] Sic *Big. Samb. Caſ. Vat.* & *Epiphan.* γεγόνατε perperam *Hen. Baſ.* & *G.* tum *Busb. Hen.* μυριάδας.

t Ἴσε προνοούμενον,] In *Vat.* ἴσθε πρ.

v Γίννησιν] *Al.* γένεσιν & γίνεσιν.

x Σὸς ἔσται.] Σῶς *Samb.* & *Caſ.* nullo uſu. σῴων malo legere pro pronomine iſto. Reſtat autem σὸς *Baſ. Gen. Big.* & *f. Zenarx.* Mox ἀπολύσῃ *Samb.* Huc reſpexit egregius Syncellus Taraſii: καθηκουῶτες θαυμάτων τοιοῦτον κάλλος ἐξαρκίσας· καὶ ὅτι προκεχειρικότος θεόθεν τὸ κατ' αὐτὸν τῷ πατρὶ θεοφιλῆ ὅλῃ, πλείς τινες τῶν ὁμοφύλων ἰσχύκασιν· ὅτι γε δὴ ἱσραὴλ καθηγήσεται, καὶ ὅτι τῶ αἰγυπτίων τλὺ δυνασείαν θεῷ συντελῶσῳ πολέμῳ. BERN. Ita in pleriſque. σῷον *Samb.* & *Caſ.* nullo uſu. σῴων malit *Bernardus.*

μνή-

μνήμης δ', ἐφ' ὅσον [y] μένῃ χρόνον τὰ σύμπαντα, τυγχάνῃ παρ' ἀνθρώποις, οὐχ Ἑβραίοις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀλλοφύλοις, ἐμοῦ τοῦτο χαριζομένου σοί τε καὶ τοῖς σοῖς [z] γενησομένοις. ἔσεσθαι δ' αὐτῷ καὶ ὁ ἀδελφὸς τοιοῦτος, ὥστε τὴν ἐμὴν ἔξειν ἱερωσύνην αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐκγόνους αὐτοῦ διὰ παντὸς τοῦ χρόνου.

δ'. Ταῦτα τῆ ὄψεως αὐτῷ δηλωσάσης, διεγερθεὶς ὁ Ἀμαράμης ἐδήλωσε τῇ [a] Ἰωαχεβέλῃ· γυνὴ δ' ἦν αὐτοῦ. καὶ τὸ δέος ἐπὶ μεῖζον διὰ τὴν τοῦ ὀνείρου προρρήσιν αὐτοῖς συνίστατο. οὐ γὰρ ὡς περὶ παιδὸς μόνον διέκειντο, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐπὶ μεγέθει τοσαύτης εὐδαιμονίας [b] ἐσομένου. τοῖς μέντοι προκατηγγελμένοις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πίστιν ὁ τόκετὸς [c] τῆ γυναικὸς παρεῖχε, λαθόντες τοὺς φύλακας, διὰ τὴν τῶν ὠδίνων ἐπιείκειαν, [d] καὶ τὸ μὴ βιαίας αὐτῇ προσπεσεῖν τὰς ἀλγηδόνας. καὶ τρεῖς μὲν μῆνας παρ' αὐτοῖς τρέφουσι λανθάνοντες· [e] ἔπειτα δὴ δείσας Ἀμαράμης μὴ καταφωρᾶται γένηται, καὶ πεσὼν [f] ὑπὸ τὴν τοῦ βασιλέως ὀργὴν αὐτός τε ἀπόληται [g] μετὰ τοῦ παιδίου, καὶ τὸν Θεὸν τὴν ἐπαγγελίαν ἀφανίσειεν, ἔγνω μᾶλλον ἐπὶ τούτῳ ποιήσασθαι τὴν τοῦ παιδὸς σωτηρίαν καὶ θεραπείαν, [h] ἢ τῷ λήσεσθαι πεπισδυκώς. τοῦτο δ' ἦν ἄδηλον, ἐναποκινδυνεύσαν δὲ τῷ παιδὶ μόνον κρυφαίως τρεφομένῳ, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ· [i] τὸν γὰρ Θεὸν ἡγεῖτο πᾶσαν ἐκπορίσειν ἀσφάλειαν, ὑπὲρ οὗ μηδὲν [k] ψευδῆ γενέσθαι τῶν εἰρημένων. [l] ταῦτα κρίναντες μηχανῶνται [m] πλέγμα τι βύβλινον ἐμφερὲς τῇ καλαθοσκευῇ κοιτίδι, μέγεθος [n] αὐτῷ ποησάντες αὔταρκες εἰς τὸ μετ' ὀρυχωρίας ἐναποκεῖσθαι τὸ βρέφος. ἔπειτα χρίσαντες ἀσφάλτῳ· τῷ γὰρ ὕδατι τὴν διὰ τῶν πλεγμάτων ἀποφράττειν εἴσοδον ἡ ἄσφαλτος πέφυκεν· ἐντιθέασι τὸ παιδίον, καὶ κατὰ τοῦ ποταμοῦ βαλόντες εἴασαν ὑπὲρ τῷ Θεῷ τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ. καὶ τὸ μὲν ὁ ποταμὸς ἐφέρετο· [o] Μαριάμμη δὲ τοῦ παιδὸς ἀδελφὴ κελευσθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς [p] ἀντιπαρεξῄει, [q] ὅποι φερόμενον χωρήσοι σκοπουμένη τὸ πλέγμα. ἔνθα καὶ διέδειξεν ὁ Θεὸς μηδὲν μὲν τὴν [r] ἀνθρωπείαν σοφίζειν, πᾶν δ' ὅ, τι καὶ βουληθείη [s] πράττειν αὐτοτελῆς ἀγαθοῦ τυγχάνον· καὶ διαμαρτάνοντας μὲν τοὺς ὑπὲρ ἰδίας [t] ἀσφαλείας ἄλλων κατασκευάζοντας ὄλεθρον, καὶ πολλῇ [v] περὶ τοῦτο χρησαμένους ἀσυδῇ, σωζομένους δ' ἐκ φανερᾶς δόξης καὶ σχεδὸν ἐκ μέσου τῶν κακῶν διασκομένους τὴν διάπραγμαν, τοὺς κινδυνεύοντας τῇ τοῦ Θεοῦ γνώμῃ. [x] τοιοῦτον γάρ τι, καὶ φεῦ τὸ παῖδα τοῦτον γενόμενον, ἐμφανίζει τὴν ἰσχὺν τοῦ Θεοῦ.

ε'. [y] Θέρμουθις ἦν θυγάτηρ τοῦ βασιλέως. αὕτη παίζουσα περὶ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, καὶ φερόμενον ὑπὸ

liberabit; memoriamque in omne ævum duraturam consequetur apud homines, non solum Hebræos, sed & alienigenas, me istud beneficium in te tuosque posteros conferente. Erit autem & ipsi tantæ celebritatis frater, ut meum habiturus sit sacerdotium & qui ab eo oriundi in perpetuum.

4. Hisce illi per visionem patefactis, Amarames experrectus *rem omnem* indicat Joachebelæ. ea enim ipsi uxor erat. Atque major adhuc metus illos incessit ex iis quæ prædicta erant in somnio. Jam enim non de eo ut puero tantum timebant, sed ut qui ad tantæ felicitatis fastigium perventurus esset. His tamen, quæ prænunciata erant à Deo, fidem fecit mulieris partus; quæ, propter dolorum lenitatem, & quod violenti in eam non inciderint cruciatus, clam custodes enixa est. Et tres quidem menses *puerum* domi secreto alunt. deinde vero veritus Amarames ne in ea re deprehenderetur, & in iram Regis incurrens ipse etiam cum puero interiret, & irritam faceret Dei promissionem, statuit Dei potius arbitrio pueri salutem curamque permittere, quam latibulo fidere. Nam hoc incertum erat, cum non solum puero occulte nutrito, sed & ipsi immineret periculum: Deum vero modis omnibus ejus securitati provisurum esse existimabat, ut dictis suis constaret veritas. Hæc cum decrevissent, fiscellam quandam papyraceam conficiunt cunis structurâ similem, ea magnitudine ut infantulum satis commode exciperet. Deinde in ea bitumine illita & munita (nam aquæ per plicaturas aditui præcludendo accommodatum est bitumen) puerum deponunt, atque ita in flumen projicientes salutem ejus Deo committunt. Et fluvio quidem *secundo* vehebatur: Mariamme vero pueri soror jussu matris ex adverso *per ripam* ambulat, ut observaret quo tandem fiscella deportaretur à flumine. Et tunc demonstravit Deus, *nihil quidem humanam valere sapientiam; sed quodcunque sibi in animo est agere, id effici posse ab optimo maximo: nec quidem *usque* voti compotes fieri, qui propter securitatem suam aliis perniciem moliuntur, quantalibet utantur diligentia; illos vero, qui ex *arcano* Dei consilio in periculum conjici videantur, præter opinionem servari, & ex mediis fere calamitatibus ad felicitatem emergere. Tale enim quiddam, quod & huic puero accidit, *clare* indicat Dei potentiam.

Divinum oraculum Joachebelæ suæ narrat Amarames.

Hinc metus major ac solicitudo, denique consilium de infante ad Nilum exponendo. Ex. c. 2.

Papyro navigantem fratrem observat pia Mariamme.

5. Thermuthis Regis erat filia. Hæc dum propter ripam fluminis sese oblectaret, & fiscellam à flu-

Thermuthis infantem reperit, atque adhibita etiam matre curat pro filio.

[y] Μάτην] Μετὰ frustra *Hen.* & *Busb.* & Εὖ ἴσθι nimio opere *Samb.* BERN.

[z] Γενησομένοις.] Γενησομένοις *Samb.*

[a] Ἰωαχεβέλῃ·] Emendabis Ἰωαχεβίδῃ, aut Ἰωχαβέδῃ, ut facillime permutant Δ & Λ. nam hujus matronæ nomen Hebræis Ἰωχαβὲδ seu *Jochabed*. Vide *Exod.* c. 6. v. 20. BERN.

[b] Ἐσομένου.] Ita ex *MS.* in *Editis* ἐτομένης.

[c] Τῆς γυναικὸς] Illa τῆ γυναικὸς adjeci ex fide *MSS. Big.* & *Samb.*

[d] Καὶ τὸ μὴ] Καὶ διὰ τὸ *Glycas*, & *Hamartolus.*

[e] Ἔπειτα] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* ἔπειθα δείσας. at εἶτα δείσαν Glyc. & *Hamart.*

[f] Ὑπὸ τὴν τοῦ βασιλέως] Sic *Big.* & *Samb.* ἐπὶ τὴν τοῦ *Basil.* & G. ὑπὸ τοῦ Βασ. *Vat.*

[g] Μετὰ τοῦ παιδίου,] Μετὰ τοῦ παιδίου, τῷ Θεῷ πεπισδυκὼς τὴν τοῦ παιδὸς σωτηρίαν, ἢ τῇ λήσεσθαι &c. *Vat.* omissis verbis aliquot.

[h] Ἢ τῷ λήσεσθαι] Ita ex tribus *MSS.* τῷ τε λήσεσθαι *Basil.* & G. τοῦ λήσεσθαι *Epiphan.*

[i] Τὸν ἢ Θεὸν] Τὸν Θεὸν *Vat.*

[k] Ψευδῆ γενέσθαι] Ita quatuor *MSS.* ψευδῶν in *Editis*, ψευδὴς in *Vet. Interpr.*

[l] Ταῦτα κρίναντες] Forsan ταῦτα κρίναντος. nam in aliquot *Epiphanii* exemplaribus *Hæc cogitante.*

[m] Πλίνμα] Sic *Busb.* & *Hen.* in *Editis* πλίνμα βίβλινον. in aliis πλίνμα τι βίβλ. & πλίνμα τε βίβλ. & πλίνμα τε βύβλινον.

[n] Αὐτῷ ποιήσαντες] Ita *Casl.* & *Vat.* αὐτῇ *Basil.* & G. αὐτὸ *Big.* & *Samb.* non male.

[o] Μαριάμμη] Μαριάμμη non semel *Big. Samb. Casl. Basil.* & *Gen.* Frequentius tamen מרים scribitur in his originibus *μαριάμμη* & *μαριάμνη*. Quinetiam heic piam istam puellam *Hen. Busb.* & *Zonaras μαριάμνην* nuncupant. Idem denique nomen, quod *μαριάμ* in V. T. & apud Ezechielum Tragicum, tamque *μαριάμ* quam *μαρία* fertur in Novo, *sublime* equidem significat quantum Syris ܡܪܝܡ *Mariam* & *Marim*. BERN. Ita *Hen. Busb.* & *Zonaras*. Μαριάμη *Big. Samb. Casl. Basil.* & *G.* Ἀριάμη ἢ ἢ π. *Vat.* Idem nomen quod Μαριάμ in V. T. tam Μαριάμ quam Μαρία fertur in *Novo*.

[p] Ἀντιπαρεξῄ,] Ita *Big. Samb.* & *Casl.* παριστάμενος *Zonaras* eodem animo. alienum est ἀντιπαρεξῄει *Editorum*, *aliorumque.*

[q] Ὅποι φερόμενον] Φερόμενον ὅποι χωρήσοι *Vat.*

[r] Ἀνθρωπείαν] Ita *Samb.* ἀνθρώπειαν *Big.* ἀνθρωπίνην *Basil.* & *G.* ἀνθρωπίνῳ *Vat.*

[s] *Nihil quidem humanam valere sapientiam;*] *Gelenius* reddit, *nihil humana sapientia, sed omnia bonitate illius omnipotenti conficiuntur.*

[t] Ἀσφαλείας ἄλλων] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ὠφελείας *Casl.* ὠφελείας καὶ ἀσφαλείας *Basil.* & *G.* ne quid forte desideraveris.

[v] Περὶ τοῦτο χρησαμένους] Illa φεῦ τοῦτο non agnoscunt *Big.* & *Vat.*

[x] Τοιοῦτον γάρ τι,] Τοιοῦτο *Vat.*

[y] Θέρμουθις] Θερμούθις accentu præcipiti *Basil.* & *Gen.* & *Syncellus Tarasii.* Illustris hæc fœmina nominatur haud proprie Georgio isti alterique *φαείνη*, quod est *Regina nostra.* Artapano

flumine deferri animadverteret, missis qui natarent, jubet lectulum ad se apportari. Accedentibus autem quibus hoc mandatum erat, cum alveolo conspicata puerum, magnopere gavisa est cum ob ejus magnitudinem tum ob elegantiam. Tanto enim favore Deus Moysem prosequutus est, ut fecerit ab illis ipsis nutriri & educari, qui propter ejus nativitatem malorum extrema decreverant, & cæteros ex Hebræorum stirpe perdere *minati fuerant*. Itaque jubet Thermuthis mulierem *alicunde* adduci, quæ puero ubera admoveret. Qui cum non admitteret mammam, sed *eam* aversaretur, idemque, aliâ post aliam advocatâ, faceret, Mariamme quæ hisce interfuit, non quasi data opera sed *forte* spectatum veniens, nihil agis, inquit, ô Regina, dum has nutrices infanti adhibes, quæ nulla cum eo cognatione junguntur. Si enim Hebræam aliquam accersi volueris, tum forte protinus popularis mammam exciperet. Cum autem recte monere videretur, jussit ipsam *Regina* hoc negotium exsequi, & lactantem quampiam adducere. Illa vero, ea sibi data potestate, reversa est secum deferens matrem nemini de facie notam. Tum infans, libenter mamillam accipiens, ei adhærere visus est: atque, rogante etiam Regina, mulieri omnino creditur educandus enutriendusque.

ῥεύματος θεασαμένη τὸ πλέγμα, κολυμβητὰς [z] ἀπέπεμψε, κελεύσαντα τὴν κιβωτὸν, [a] πρὸς αὐτὴν ἀκκομίσαι. θαῤῥησάντων δὲ τῶν [b] ἀπὸ τοῦ ἁλιέως, καὶ τὸ κιβώτιον ἰδόντων τὸ παιδίον, ὑπερηγάπησε μεγέθει ἕνεκά τε κάλλους. τοσαύτη γὰρ ὁ Θεὸς [c] περὶ Μωϋσῆν ἐχρήσατο προνοίᾳ, ὡς ὑπὸ [d] πάντων τῶν ἐκτεθέντων καταψηφισαμένων διὰ τὴν αὐτοῦ γένεσιν, [e] καὶ τῶν ἄλλων τὸν ἐκ τῶν Ἑβραίων γένους ἀπώλειαν, ποιῆσαι τροφῆς καὶ ἐπιμελείας ἀξιωθῆναι. κελεύσαντα τε γυναῖον ἡ Θέρμουθις ἀχθῆναι, παρέξον θηλεῖ τῷ παιδίῳ. μὴ [f] προσιεμένου δὲ αὐτὸν τοῦ θηλεῖ, ἀλλ' ἀποστραφέντος, καὶ τοῦτ' ἐπὶ πολλῶν ποιησάντων [g] γυναικῶν, ἡ Μαριάμμη θαῤῥήσασα [h] τοῖς γνωμένοις, οὐκ ὡς ἐκ θεασκοπῆς δοκεῖν ἀλλὰ καὶ τύχῃ θεωρίας, μάτην, εἶπε, ὦ βασίλισσα, ταύτας ἐπὶ τροφῇ τοῦ παιδὸς μεταπαλῇ τὰς γυναῖκας, αἳ μηδὲν [i] πρὸς αὐτὸ συγγένες ἔχουσιν. εἰ μέντοι τινὰ τῶν Ἑβραίδων γυναικῶν ἀχθῆναι ποιήσας, τάχα ἂν πρόσοιτο θηλὴν ὁμοφύλου. δόξασαν [k] δὲ λέγειν εὖ, κελεύει ταῦτ' αὐτὴν σκοπεῖσθαι, καὶ τῶν χαλκέων τινα μεταπλάσειν. ἡ δέ, τοιαύτης ἐξουσίας λαβομένη, παρῆν ἄγουσα τὴν μητέρα μηδενὶ γνωσκομένην. καὶ τὸ παιδίον [l] ἀσμένισεν [m] πως προφύεται τῇ θηλῇ· καὶ, δεηθείσης τε τῆς βασιλίδος, πιστεύεται τὴν τροφὴν τοῦ παιδὸς πρὸς τὸ πᾶν.

Moyses nomen Ægyptium, quasi ereptus ab aquis. *Ex.* 2. 10.

6. Deinde & ipsi, utpote qui dejectus erat in profluentem, appellationem dedit, ex eo quod acciderat. Nam aquam Ægyptii vocant Mo, ysses vero qui ex aqua eripiuntur. Ex utrisque igitur nomen componentes, hoc ei indiderunt. Atque sine dubio, prout Deus prædixerat, magnitudine animi & laborum despicientia Hebræos *omnes* antocellebat. Nam erat ab Abramo patre septimus.

ς'. [n] Κατ' αὐτὴν τὴν ἐπίκλησιν ταύτην καὶ τὸ συμβεβηκὸς εἴθετο, εἰς τὸ ποταμὸν ἐμπεσόν. τὸ γὰρ ὕδωρ [o] μῶ οἱ Αἰγύπτιοι καλοῦσιν, [p] ὑσῆς δὲ τοὺς ἐξ ὕδατος σωθέντας. σωθέντες οὖν ἐξ ἀμφοτέρων τὴν συνηχείαν αὐτῷ τούτῳ τίθενται. καὶ λίαν ὁμολογουμένως κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ προῤῥησιν [q] φρονήματός τε μεγέθει καὶ πόνων καταφρονήσει Ἑβραίων ἄριστος. Ἀβραμος γὰρ αὐτῷ πατὴρ ἕβδομος.

Is ordine septimus ab Hebræa gentis principe.

no eadem מֹשֶׁה ex מרים *Miriam* nomen corruptum confusumque debet: unde acceperat itidem Chronicon Alexandrinum: *Syon* denique Eutychio Alexandrino. BERN. Illo accentu in *MSS.* & *Eustathio Antioch.* Θερμοῦθις in *Editis.* ὁ δ' αὐτὸς φὼς τῇ θυγατρὶ Φαραὼ Θερμοῦθι [l. Θερμούθιδι] τῇ καὶ Φαραΐ, βασιλίδι ὕστερ εἰωνοῦσθαι *Syncell.* p. 120. *Edit. Paris.* Μοῦθις [l. Θέρμουθις] ἢ ἡ θυγάτηρ Φαραὼ, ἡ καὶ Φαραΐς, βασιλὶς ὕστερ τοῦτον ἀνελομένη &c. *Cedren.* p. 42. *Edit. Paris.* Haud proprie (inquit *Bernardus*) illis Φαραὼ aut Φαραΐς, i. e. *Regina mater*, dicitur. Aliis Μέρρις, nomine ex *Miriam* corrupto, appellatur. Videsis *Euseb.* de Præp. Evang. IX. 27. HUDS. صابوت Zoëthus appellatur illa ab Abulcasimo meo in MSto. suo, ubi agit de nominibus propriis in Alcorano occurrentibus. Crediderim legendum esse in Josepho Θεβοῦθις, si illum velimus similiorem reddere scripturæ Abulcasimi, quoniam β & μ, uti est notissimum, in scriptura Græca facile permutantur. REL.

[z] Ἐκπίμπει,] Ita in *MSS.* ἐκπέμπει *Bas.* & *G.*

[a] Πρὸς αὐτὰ] Πρὸς ἑαυτὴν *Big. Samb.* & *Vat.*

[b] Ἐπὶ τοῦτο] Sic *Big.* & *Samb.* ἐπὶ τούτῳ in *aliis.*

[c] Περὶ Μωϋσῆ] Περὶ τὸν Μωϋσῆν *Vat.*

[d] Πάντων τῶν] Ita *Big.* & *Samb.* πάντων τὰ ἔκγονα *Vat.* πάντων τῶν κατ' *Bas.* & *G.*

[e] Καὶ τῶν ἄλλων] Καὶ κατὰ τὸν *Samb. Vat.* & *Cas.* recte, dicit BERN.

[f] Προσιεμένου] Προσιεμένου *Vat.* & *Busb.*

[g] Γυναικῶν,] Vocem γυναικῶν reposuimus ex *MSS.*

[h] Τοῖς γνωμένοις,] Τότε τοῖς *Samb.*

[i] Πρὸς αὐτὸ] Eleganter & ἀττικισμῶς *Big.* & *Samb.* licet παιδὸς præcedat in ea periodo. πρὸς αὐτὸν *Bas.* & *Gen.* BERN. *Al.* πρὸς αὐτό. HUDS. Lubuit tamen *Hudsono* contra MSS. reponere αὐτὸν, quod merito ejecimus, quum recte animadverterit Atticissimum in omnibus tantopere Auctori magno placitum *Bernardus*, ita enim millies loquuntur elegantiores, ut simul & ætatem & genus respiciant. Ælian. V. H. 1. 30. de Galete Ptolemæi amasio, ὁ μὲν ἵππαρις συὼ τῷ βασιλεῖ τὸ μειρακιον. & de Alcibiade rursus 2. 1. & alii alibi. HAVERC.

[k] Δὲ λέγειν εὖ,] Οὗ pro ᾗ *Vat.* & mox καλῶς λέγειν, ἀκόλουθον *Bas. G.* aliique. λέγειν εὖ, κελεύει *Vat. Big.* & *Samb.*

[l] Ἀσμένισε] Ἀσμένως *Hen.* & *Busb.* Statim *Samb.* διηθείσης τε. BERN.

[m] Πως προφύεται] Illud πως deest *Vat.* & mox τε post διηθείσης.

[n] Κατ' αὐτῷ] Ita *Big.* & *Samb.* ᾧ αὐτῷ aliis.

[o] Μῶ οἱ Αἰγύπτιοι] Μῶ αἰγύπτιοι καλοῦσι *Samb.* μῶς αἰγύπτιοι καλοῦσιν *Hen.* & *Busb.* μοὶ vel μῶυ καλοῦσιν αἰγύπτιοι Glycas & Hamartolus. μῶς καλοῦσιν αἰγύπτιοι Johannes Zonaras. *Moy Ægyptii vocant*, Epiphanius à manu Cassiodori. Pseudo-Eustathius αἰγύπτιοι γὰρ τὸ ὕδωρ μῶυ προσαγορεύουσι, ᾗ τὸ σὴς (MS. ὑσῆς) σωθῶν. BERN. *Al.* μῶς & μῶ & μῶυ. quo modo *Ves. Interpr. Josephus* ipse lib. 1. contra *Apionem* & *Clemens Alex.* p. 343. *Edit. Paris.* Hac de re videsis *Gaulminum* in notis ad *Vitam Moysis*, p. 195. *Lambecii* Prodromum, p. 120. *Allatium* ad *Eustathii* Hexaëmeron, p. 297. *Sam. Morinum* de utilitate ling. Orient. p. 40. ejusque Explicationes Sacr. & Philolog. p. 6. *Leydii Dictionar.* v. *Moyses. Leidekkerum* de Rep. Hebr. p. 189. præcipueque *Kircheri* Prodromum Ling. Copt. p. 136. & *Salmasii* Epist. LX. & LXXVIII.

[p] Ὑσῆς] Ὑσῆς *Bas* & *Gen.* ὑσῆς *Samb.* & *Zonaras.* ὑσοῦς *Busb. Hen.* G. Glycas, & Hamartolus. Philo Alexandrinus simplicius sensit de illo nomine, εἶτα δίδωσιν ὄνομα θεμιτὴν μωσῆν ἐτύμως, ἀφ' οὗ καὶ ὁ ὕδατος αὐτὸν ἀνελέσθαι. τὸ γὰρ ὕδωρ μῶς ὀνομάζουσιν αἰγύπτιοι. Ante hunc in Tragœdia, quam ex versione τῶν ο', concinnerat nomine *Exodi* seu *Exagoges* Ezechielus vates, memoratum erat ὄνομα ᾧ μωσῆν ἐπόμαζε, ὅτι χάριν ὑγρᾶς ἀνεῖλε ποταμίας ἀπ' ἠόνος. Ex illis denique Alexandrinorum Theologorum decus Strom. primo. εἶτα τίθεται τῷ παιδίῳ ὄνομα ἡ βασιλὶς μωσῆν ἐτύμως, ἀφ' οὗ ἐξ ὕδατος ἀνελέσθαι αὐτό. τὸ γὰρ ὕδωρ μῶυ ὀνομάζουσιν αἰγύπτιοι· εἰς ὃ συντέθειται τεθηξόμεθα. καὶ γάρ τοι μωσῆν τὸν ἀπεσπασμένον τῷ ὑδατι προσαγορεύουσι. Idem Scriptoribus Gentium *Musus* & *Museus*. Quod vero eundem *Monies* dictum testetur Ægyptiace Aben Esdras ex scripto quodam Sabæorum, speciem veri claram habet: quippe משה illud in Ægypto significat, quod in divinis literis משה, *extrahere* utrumque. Pertinent enim hæc ad etymon sui nominis, quæ notavit ipse Exodi principio, כי מן המים משיתיהו Rabbinos tamen Judæorum, & lumen eruditionis in Ecclesia Christiana Hieronymum, aut recentioris famæ Huëtium Goliumque in hac origination vicit Cl. Salmasius. Illi σωσπόρον exponunt, Philo semel λῆμμα; hic etiam cum Philone, Josepho, aliisque veterum mavult adhuc disertius *exceptum ab unda servatumque*, μωυσὶ ut norunt Coptitæ. Dixit itaque nurus Ægyptia, ἐμωυσησι, *tuli ex aquis*, quo suæ indulgentiæ memoriam pulcherrimo homini maturius imprimeret. Cætera tamen hujus Originationis, atque ipsum ψευδεπιγράφου, lubens permitto clarissimis viris *Mareschallo* & *Fabro*, qui nullam veterum literaturam perire penitus huic Academiæ patiuntur, quin suo studio erigant atque demum excolant. Moneo tamen quasi abeundo ὑδοῤῥοὺς pro ὑλοῤῥοὺς, notissimam illam Scaligeri correctionem, vixque Græcam in carmine Orphéo (quod Judæorum aliquis ex *Elle Semot* Legislatoris jampridem compilavit) melius permutari ad hunc modum:

Ὡς λόγος δέχαιος, ὡς πολυῤῥοὺς διέταξε.

θαυμασίως γὰρ αὐτὸν, sic ait nobilissima Thermuthis, ᾗ ἐξ ὕδατος τὸν ποταμὸν λαβοῦσα χάριτος, ἱμαυτὴς μὲν ἐγκτάμενον παῖδα ποιήσασθαι. BERN.

[q] Φρονήματός] Ita *Samb Cas. Vat.* & *Vet. Interpr.* prius mancæ legebatur φρονήσει Ἑβραίων ἄριστος.

μ@. Αμαρεμιω μὲν γὰ [r] αὐτὸς ἦν παῖς. [s] ὁ δ' Καάθ· ὃ πατὴρ Λεβὶς ὁ Ιακώβε, ὃς ἦν Ισάκῳ γνώμεν@. Αβεράμε δ' ἦν υἱ@. συνέζις δ' ὁ κ' τὴν ἡλικίαν ἐφύετο αὐτῷ· ὃ δ' παύτης μέτρε πολὺ [t] κρείττων, κ' πρεσβυτέραν διεδείκνυε παύτης τὴν εὐβουλίαν ἐν τῆς παιδείαις, κ' μειζόνων τ' ὑπ' ἀνδρὸς γνησομένων ἐπαγγελίαν εἶχε τὰ τότε πραττόμενα. [v] κ' πρισεῖ μὲν αὐτῷ γεγνημένῳ θαυμαστὸν ὁ Θεὸς τὸ τ' ἡλικίας ἐξῆρεν [x] ἀνάθημα· πρὸς δ' κάλλ@ ἐδεῖς [y] ἀφιλότιμ@ ἦν ἔτως, ὡς Μωϋσῆν θεασάμεν@ μὴ ἐκπλαγῆναι τ' εὐμορφίας. πολλοῖς τε συνέβαινε καθ' ὁδὸν φερομένῳ συντυγχάνουσιν, ὥστε φέρειν μὲν ὑπὸ τ' ὄψεως [z] τοῦ παιδός· ἀφιέναι δ' τὰ συνεζαγόμενα, κ' τῇ θεωρίᾳ [a] προσευχολεῖν αὐτῷ. κ' γὰ ἡ χάρις ἡ παιδικὴ, πολλὴ κ' ἄμεμπτ@ πρὸς αὐτὸν ἦσα, [b] καπιχε τὰς ὁρῶντας.

Etenim is Amaramæ filius erat. Ille vero Cathi; cujus pater Levis, & Levis Jacobi filius, qui natus erat Iſaco. Hic vero filius erat Abrami. Puero autem, non pro ætate, accrevit ratio & intelligentia: ſed ejus modulum longe excedens, ſenilis ſapientiæ, etiam * dum eruditione inſtitueretur, haud parum oſtendit; & quæ tum gerebat majorum, cum ad virilem ætatem perveniret, gerendorum ſpem fecêrunt. Ac tres quidem annos nato admirandam dedit Deus ſtaturæ proceritatem: venuſtate autem tanta fuit; ut nemo ab omni elegantia adeo alienus eſſet, quin Moyſe conſpecto ejus formæ præſtantia percelleretur. Multiſque accidebat, ei dum circumferretur obviam factis, ut ſeſe quidem *non ſolum* ad conſpectum pueri converterent; ſed, relictis ſeriis negotiis, etiam ei curioſe contemplando vacarent. Nam & puerilis gratia, quæ in eo erat multa & cum ſimplicitate conjuncta, ſpectantes *ita* retinebat *ut inviti diſcederent*.

Moyſis vel triennis forma ac ſtatura admiranda.

ζ'. Ουτω δ' αὐτὸν παῖδον ἡ Θέρμεθις [c] παιδοποιεῖται, γονῆς γνησίας ἀ μεμοιραμένη. καί ποτε κομίζουσα τ' Μωϋσῆν πρὸς τ' πατέρα, [d] ἐπεδείκνυε τοῦτον, κ' ὡς [e] Φροντίσοι Διάδοχῆς, εἰ κ' βουλήσοι Θεὸς μὴ τύχοι παιδὸς γνησίε· πρὸς αὐτόν τε ἔλεγε, "ἀναθρεψαμένη "παῖδα μορφῇ τε θεῖον κ' φρονήματι γενναῖον, θαυμα- "σίως δ' αὐτὸν κ' [f] ὥσπερ τ' τοῦ ποταμοῦ λαβοῦσα χάρι- "τ@, ἐμαυτῆς μὲν ἠναπάμην παῖδα ποιησαμένη, σ' "δ' ὧς βασιλείας Διάδοχον". ταῦτα λέγουσα, τ' μὲν παιτρὸς χερσὶν ἐνέθηκε τὸ βρέφ@. [g] ὁ δ' λαβὼν κ' περιερησάμεν@, [h] κατὰ φιλοφρόνησιν χάριν τ' θυγατρὸς ἐπιτίθησιν αὐτῷ τὸ Διάδημα. καταφερὲς δ' ὁ Μωϋσῆς εἰς τὸν γῆν, περιελόμεν@ αὐτὸ κ' νηπόθητα θῆκεν, ἐπέβαινέ τε [i] αὐτὸ τοῖς ποσί. κ' τοῦτο ἔδοξεν οἰωνὸν [k] ἐπὶ τῇ Βασιλεία φέρειν. θεασάμεν@ δ' ὁ ἱερογραμματεὺς ὁ κ' τὸν γῆσιν αὐτοῦ περιπὼν ἐπὶ [l] τῇ παιπνώσοι τ' Αἰγυπτίων δεχῆς ἐσομένῳ, ὥρμησεν δρομαῖος ἀναιρεῖναι, κ' δεινὸν [m] ἀνακραγὼς, "ἔτ@, εἶπε, βασι- "λεῦ, παῖς ἐκεῖν@, ὃν κτείνασιν ἡμῖν ἐθήλωσεν ὁ Θεὸς "ἀφόβους εἶναι. [n] κ' μαρτυρεῖ τῇ προαγορεύσοι δ' γενό- "νοτ@, διαβεβηκὼς ἡγεμονίαν τῇ σῇ κ' πολλῶν τὸ Διά- "δημα. [o] τοῦτον οὖν ἀνελὼν, Αἰγυπτίους μὲν τὸ δι' αὐ- "τοῦ δέ@ ἄνες· Εβραίοις δ' τὴν ἐλπίδα δ' δι' αὐτοῦ θερα- "σες ἀφιλῶ". φθονῶν δ' αὐτὸν ὁ Θέρμεθις ἐξαρπάσας· κ' πρὸς τ' φόνον ὀκνηρὸς ὢν ὁ βασιλεὺς, πιστὸν αὐτὸν δ' Θεοῦ προσποιήσαντ@, ᾧ πρόνοια τ' Μωϋσέως [p] σωτηρίας ἦν. ἐτρέφετο οὖν πολλῆς ἐπιμελείας τυγχάνων. κ' τοῖς μὲν Εβραίοις ἐπ' αὐτῷ περιῆν ἐλπὶς εἶναι πρὸς τ' ὅλων· δι' ὑποψίας δ' εἶχον Αἰγυπτίοις τὴν ἀναίρεσιν αὐτοῦ. [q] μηδενὸς δ' οὔ@ φανερῶς, διὸ κρὴν

Etenim is Amaramæ filius erat. Ille vero Cathi; cujus pater Levis, & Levis Jacobi filius, qui natus erat Iſaco. Hic vero filius erat Abrami. Puero autem, non pro ætate, accrevit ratio & intelligentia: ſed ejus modulum longe excedens, ſenilis ſapientiæ, etiam * dum eruditione inſtitueretur, haud parum oſtendit; & quæ tum gerebat majorum, cum ad virilem ætatem perveniret, gerendorum ſpem fecêrunt. Ac tres quidem annos nato admirandam dedit Deus ſtaturæ proceritatem: venuſtate autem tanta fuit; ut nemo ab omni elegantia adeo alienus eſſet, quin Moyſe conſpecto ejus formæ præſtantia percelleretur. Multiſque accidebat, ei dum circumferretur obviam factis, ut ſeſe quidem *non ſolum* ad conſpectum pueri converterent; ſed, relictis ſeriis negotiis, etiam ei curioſe contemplando vacarent. Nam & puerilis gratia, quæ in eo erat multa & cum ſimplicitate conjuncta, ſpectantes *ita* retinebat *ut inviti diſcederent*.

7. Hunc, tanta forma & indole, Thermuthis ſibi filium adoptat, quod ſobole legitima careret. Et cum aliquando Moyſem ad patrem adduceret, hunc illi oſtendit, quaſi de ſucceſſore cogitârit, ſi ita voluerit Deus ut ſibi filius non naſceretur: atque ad ipſum *ſic* loquebatur, "Nutrivi puerum "forma divinum, & animo generoſum; at cum "mirabiliter ipſum ex fluvii benignitate accepe- "rim, mecum quidem ſtatui ut mei filius eſſet, "tui vero in imperio ſucceſſor". Hæc dicens infantem depoſuit in manibus patris. At ille, puerum accipiens & pectori apprimens, filiæ gratificaturus comiter diadema *ſuum* ei impoſuit. Moyſes autem in terram dejicit, pueriliter ſcilicet illud circumvolvens, ſuiſque pedibus conculcavit. idque viſum eſt *Ægypti* regno mali aliquid portendere. Cum vero hanc rem conſpexiſſet Sacrorum ſcriba, qui ex ejus nativitate Ægytiorum imperium depreſſum iri prædixerat, ad eum necandum accurrit, & terribiliter exclamans, "Hic "eſt, inquit, ille puer ô Rex, quem ſi occide- "rimus, nos ſecuros fore declaravit Deus. Et *am- "pliſſimum ſacro* vaticinio dat teſtimonium, inſul- "tando tuo regno & diadema calcando. Hunc i- "gitur perimens, Ægyptios quidem illius metu "libera, Hebræis vero ſpem & fiduciam, quam "in eo poſuerant, adime". Ipſum autem prævenit Thermuthis, quæ *puerum* abripuit: & ad eum tollendum ſegnior factus eſt Rex, quod Deus, cui curæ erat Moyſis ſalus, talem ei animum indiderit. Educabatur itaque quam accuratiſſime. Et Hebræis quidem contigit, ut ex eo magnam de ſumma rerum ſpem conciperent: Ægyptiis vero, ut ſuſpecta eſſet ejus inſtitutio. At cum nemo ap-

Act. c. 7. ἀστεῖ@ τῷ Θεῷ.

pa-

r Αὐτὸς γὰ παῖς.] Ita *Big. Vat. Baſ. G.* & *Zonara*. ἦτ@ *Samb.* & *Caſ.*

s Ο δ' Καάθ·] Zonaras ad hoc genus ἐκ δ' ἐξ ἑξῆς ἐδεδημ@ μαισης. ἀμαρεμ δ' αὐτὸς γὰ παῖς. καάθ δ' τῷ ἀμαρεμ ὁ πατήρ. ὃ δ' Λεβὶ, κ' Λεβὶ Ιακὼβ ὁ Λεβὶ. Ιακὼβ δ' ἐτέχθη τῷ Ισαακ· Ισαὰκ δ' ἐξ ἑξῆς ἀβρααμ. Idem teſtatus eſt & Numenius de antiquiſſimo Legiſlatore, ἐσδόμη γενεᾷ γνησιος &c. putando à nobili Chaldæo. BERN. Ita *Big.* & *Samb.* nec aliter *Vat.* niſi quod habent κ' Λεβὶ. antea perverſe editum, Καάθ δ' ὁ πατὴρ, ὁ δ' Λεβὶ, κ' Λεβὶ δ' Ιακὼβ, ὃς γὰ Ισάκῳ γνώμεν@. Moyſem ſeptimum ab Abramo exſtitiſſe teſtantur *Zonaras*, *Numenius*, *aliique*.

t Κρείττων,] Ita in pleriſque *MSS.* κρείττω in *Editis*.

* *Dum eruditione*] Forſan *inter ludendum*, ἐν παιδιᾷ.

v Καὶ τελεῖ] Sic *Big. Samb. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* κ' τελεῖ δ' αὐτὸν γενόμενον *Baſ. G. Glycas*, *aliique*.

x Ανάθημα·] Secutus ſum *Baſ. G.* & *Zonaram*, cum apud *Heſychium* ſit ἀνάθημα, ὕψωμα. at Διάθημα habent *Big. Samb. Vat. Glycas*, *Hamartolus*. & *Vet. Interpr.*

y Αφιλότιμ@] Ita *MSS. Glycas*, *Suidas* & *Hamart.* ἀφιλοτίμητ@ *Baſ.* & G. ut Ατιμώτερ@ probante *Bernardo*.

z Τοῦ παιδός·] Τῷ παιδὶ *Vat.*

a Προσευχολεῖν] Ita *Big. Samb.* & *Caſ.* προσευχολεῖν *Baſ. G.* & *Vat.*

b Καπιχε] Sic *MSS.* κατέχε in *Editis*.

c Παιδοποιεῖται,] Sic *Baſ. Gen. Hen.* & *Busb.* ἠβουλήθη) αὐτὸν *Zon.* ἰδιοποιεῖται) αὐτὸν *M. Glycas*. BERN. Παῖδα ποιεῖται) *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* ſed compoſite in *aliis*.

d Επεδείκνυε] Ita *Big.* & *Samb.* ἐπιδείκνυσι τοῦτον *Vat.* ἐπιδείκνυσί τε τοῦτον *Baſ.* & G.

e Φροντίσοι Διάδοχῆς,] Aut verbis *Pſeudo-Euſtathii*, ἀξιῶσα ποιῆσαι αὐτὸν τ' βασιλείας αὐτῷ Διάδοχον. BERN.

f Παρὰ τ' ποταμοῦ] Sic in *MSS.* παρ' αὐτῆς in *Editis*.

g Ο δ' λαβὼν·] *Al.* ὁ δ' κ' λαβών.

h Κατὰ φιλοφρόνησιν] *Euſtathio* alia voce χαριτιζόμεν@, καταφιλοφρόνησιν & κατανητιότητα *Samb.* liber. BERN.

i Αὐτὸ τοῖς ποσί.] Ita *Samb.* & *Big.* αὐτῷ *Baſ. G. aliique*, velut v. 36. ἐπιδεδηκὼς ἡγεμονίᾳ.

k Επὶ τῇ] Επὶ τ' βασιλείαις *Vat.*

l Τῇ παπεινούσ] Illud τῇ ex *MSS.*

m Ανακραγὼς,] Ita Atticorum more pro ἀναβοήσας edidit *Bernardus*, ἀνακραγὼς εἶπε *Baſ.* ἀνακραγὼς εἶπε *Gen.* ἀναβοήσας ἔτ@ εἶπε *Samb. Hen. Vat. Busb.* & *Zonar.*

n Καὶ μαρτυρεῖ] Καὶ repoſuimus ex *MSS.*

o Τοῦτον οὖν ἀνελὼν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* τοῦτον ἀνελὼν in *Editis*.

p Σωτηρίας ἦν.] Sic *Samb.* & *Vat.* τ' σωτηρίας in *reliquis*.

q Μηδενὸς δ' ὄντος] Ita in *MSS.* niſi quod *Samb.* interpolet ἦ μηδὲν ὄντα κ' συγγενῆ malo fuco. & *Vet. Interpr.* in *Editis* ὑπ' ἐνός ἐστ@ φανερῶς, κἂν ἀπείλησεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς, ἦ συγγενὴς Διὰ τ' ἰδιοποίησιν, ἦ τ' ἄλλων τινὸς, ᾧ πλέον ὑπὸ ἀφελείας τ' Αἰγυπτίων ἐν δ' εὐθείαν θαρρεῖν μαχῇ. Cape quod præſtare videtur. BERN.

pareret, (etiamsi ipsum, qui cognatus erat ex adoptione, occideret rex aut alius quispiam) cui ad Ægyptiorum utilitatem promovendam ex futurorum præscientia magis fidere daretur, ab ejus cæde abstinuerunt.

ἀπέκτεινεν αὐτὸν ἢ ὁ βασιλεὺς ὄντα καὶ συγγλωῆ ἀφ' ἧς εἰσποιήσεως ἢ τ ἄλλων τις, ᾧ πλέον ὑπὲρ ὠφελείας τῆς Αἰγυπτίων ἐκ τᾶ προειδέναι τὰ μέλλοντα θαρρεῖν παρῆν, ἀπείχοντο τῆς ἀναιρέσεως αὐτᾶ.

CAP. X.

Quomodo Moyses bellum gessit adversus Æthiopes.

ΚΕΦ. ί'.

Οπως Μωϋσῆς κατ' Αἰθιόπων ἐξεστράτευσεν.

Bellum Æthiopicum.

ET quidem Moyses, eo quo diximus modo natus & educatus, cum adulta esset ætate, Ægyptiis quantum virtute valeret, seque ita comparatum esse ut res quidem illorum deprimeret, Hebræorum vero afflictas erigeret, ex hujusmodi occasione ostendit. Æthiopes, qui Ægyptiis finitimi sunt, in regionem eorum irrumpentes, Ægyptiorum res agebant ferebantque. Illi ira perciti ducunt in eos exercitum, contumeliam *cum injuria conjunctam* ulturi: prælioque superati, alii quidem in acie ceciderunt, alii vero turpi fuga ad suos se receperunt. Æthiopes fugientibus instabant: & ignaviæ sibi versum iri reputantes, nisi totam Ægyptum victores peragrarent, late eam populabantur: prædæque dulcedine degustata, sibi non temperarunt quin indies novos impetus facerent. Cumque vicinas regiones primum pervagantibus nemo cum armis obviam iret, progressi sunt usque ad Memphin & mare, quod nulla civitas eorum vim sustinere potuerit. Hac calamitate pressi Ægyptii ad oracula & divinationes confugiunt. Illis vero cum hoc consilium dedisset Deus, ut in auxilium advocarent Hebræum, filiæ imperat Rex ut sibi Moysem concederet, qui copiis suis præficeretur. Illa ipsum Regi in manus tradidit, jurejurando prius obstricto, ne quid mali in perniciem ejus strueret: magni beneficii gratiam sibi pro hoc auxilio deberi existimans, & sacerdotibus exprobrans, quod eos non puderet nunc ejus opem desiderare, qui prius ut hostem occidendum esse monuerant.

ΜΩϋσῆς μὲν οὖ, τῷ προειρημένῳ τρόπῳ γνωηθείς τε καὶ τραφείς, καὶ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν, φανερὸν τοῖς Αἰγυπτίοις [r] τὴν ἀρετὴν ἐποίησε, καὶ τὸ ὑπὸ ταπεινώσει μὲν τῇ ἐκείνων, ἐπ' αὐξήσει ᾗ τῶν Ἑβραίων γεγονέναι, τοιαύτης ἀφορμῆς λαβόμενος. Αἰθίοπες, πλησίοικοι δ' εἰσὶ τοῖς Αἰγυπτίοις, ἐμβαλόντες εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, ἔφερον καὶ ἦγον τὰ τῶν Αἰγυπτίων. [s] οἱ δ' ὑπ' ὀργῆς στρατεύουσιν ἐπ' αὐτοὺς, ἀμυνόμενοι τῆς καταφρονήσεως· [t] καὶ τῇ μάχῃ κρατηθέντες, οἱ μὲν αὐτῶν ἔπεσον, οἱ δ' αἰσχρῶς εἰς τὴν οἰκείαν διεσώθησαν [v] φεύγοντες. ἐπηκολούθησαν ᾗ διώκοντες Αἰθίοπες· καὶ [x] μαλακίας ὑπολαβόντες τὸ μὴ κρατεῖν πάσης τῆς Αἰγύπτου, τῆς χώρας ἐπιπολαίων ἥπτοντο, καὶ γλυκάμενοι τῶν ἀγαθῶν οὐκέτ' αὐτῶν ἀπέχοντο. ὡς ᾗ τὰ γειτνιῶντα μέρη πᾶσιν αὐτῆς ἐπερχομένων οὐκ ἐπάλμων ἀντεστράτευον, [y] πεσοῦσαι ἄχρι Μέμφεως καὶ τῆς θαλάσσης, ἥτε μιᾶς τῶν πόλεων ἀντισχεῖν δυνηθείσης. τῷ ᾗ κακῷ πιεζόμενοι, πρὸς χρησμὸς Αἰγύπτιοι καὶ μαντείας τρέπονται. συμβουλεύουσι δ' αὐτοῖς ᾧ θεῷ συμμάχῳ χρήσασθαι τῷ Ἑβραίῳ, κελεύει ὁ βασιλεὺς τῇ θυγατρὶ ἁρμόσαι τ Μωϋσῆν, [z] στρατηγὸν αὐτῷ γνησόμενον. ἡ ᾗ ὅρκῳ [a] ποιησαμένῳ, ὥστε μηδὲν ἀφθεῖναι κακὸν, παραδιδοῦσιν· ἀντὶ μεγάλης μὲν εὐεργεσίας κρίνασα τὴν συμμαχίαν, κακίζουσα ᾗ τοὺς [b] ἱερεὰς, οἳ, κτῆνος προαγορεύσαντες αὐτὸν ὡς πολέμιον, [c] οὐκ ἠδοῦντο νῦν χρῄζοντες αὐτᾶ τῆς ἐπικουρίας.

Ibes hominesque Ægyptii Æthiopes cum suis serpentibus profligant, Moyse duce ac auctore.

2. Moyses autem, à Thermuthi pariter ac Rege exoratus, libenter hanc expeditionem suscipit. Sacrorum vero scribæ gentis utriusque *hac re* gaudebant. Ægyptiorum quidem, quod, hostibus ejus virtute devictis, foret ut Moysem dolo tollerent: Hebræorum vero, quod sibi daretur Ægyptiorum servitutem effugere, Moyse duce & imperatore. Ille vero, ut hostes occuparet priusquam de adventu suo cognoscerent, copias *statim* eduxit. non per fluminis ripam iter faciens, sed per interiora terræ. Qua ex re mirum in modum ostendit, quantum sapientia polleret. Cum enim hæc via difficilis admodum esset propter serpentum multitudinem (nam hic tractus plurimos gignit, aliquot etiam alit qui nusquam alibi reperiuntur, & noxiis viribus & insolito aspectu plurimum differentes, & in his quosdam volucres, qui non solum humi latentes noceant, sed & sublimes ex improviso malum inferant) commentus est, ut securum & innoxium iter

β'. Μωϋσῆς ᾗ ὑπό τε τῆς [d] Θερμούθιδος φθασληθεὶς καὶ ὑπὸ ᾧ βασιλέως ἡδέως προσδέχεται τὸ ἔργον. ἔχαιρον δ' οἱ ἱερογραμματεῖς ἀμφοτέρων τῶν ἐθνῶν. Αἰγυπτίων μὲν, ὡς τούς τε πολεμίους τῇ ἐκείνου κρατήσοντες ἀρετῇ, καὶ τ Μωϋσῆν τῷ αὐτῷ δόλῳ κατεργασόμενοι· οἱ ᾗ τῶν Ἑβραίων, ὡς φυγεῖν αὐτοῖς [e] ἐσομένης τοὺς Αἰγυπτίους, ἀφ' οὗ Μωϋσέως αὐτῶν στρατηγεῖν. ὁ ᾗ, φθάσας [f] περὶ ἢ πυθέσθαι τοὺς πολεμίους τὴν ἔφοδον, αὐτὸς, τ στρατὸν ἀναλαβὼν ἦλθ· ὐ ἀφ' οὗ ποταμοῦ ποιησάμενος τὴν ἐλασίαν, ἀλλὰ ἀφὸ γῆς. ἔνθα τ αὐτὸς σωτέρεως θαυμαστὴν ἀπέδειξιν ἐποίησατο. τ γὰ γῆς χαλεπῆς ὔσης ὀδοιπορῆσαι ἀφ' ὅλης ἑρπετῶν· παμφορωτάτη γάρ ἐστι [g] τούτων, ὡς καὶ τὰ παρ' ἄλλοις οὐκ ὄντα μόνη τρέφειν, δυνάμει τε καὶ κακίᾳ [h] καὶ τῷ τ ὄψεως ἀπροσδοκήτῳ διαφέρουσα, τινὰ δ' αὐτῶν ἐστι καὶ πτηνὰ, ὡς λαθοῦσα μὲν ἀπὸ γῆς κακουργεῖν, καὶ μὴ προφθαζόμενος ἀδικεῖν ὑπερπετῆ γινόμενα· νοεῖ πρὸς ἀσφάλειαν καὶ ἀδλα-

r Τὴν ἀρετὴν] Τὸ οἰκεῖον ἀρετὴν *Hen.* & *Busb.* Mox manus secunda ad cod. *Samb.* καὶ τῷ ἐπὶ ταπεινῶ. & Ἐφερον καὶ ἦγον *Big.* & *Samb.* Correcte reliqui ἔφερον καὶ ἦγον, *prædam omnem retulere, vivam, aut non vivam*, ut Critica vetus Græcorum docet. BERN.

s Οἱ δ' ὑπ' ὀργῆς] Ita in quatuor *MSS.* οἱ δ' ὀργῇ *Bas. G. aliique.*

t Καὶ τῇ μάχῃ] Καὶ δὲ μάχῃ in aliquibus *MSS.*

v Φεύγοντες.] Sic in *MSS.* in *Editis* φυγόντες.

x Μαλακίας ὑπολαβόντες] Μαλακίαν *Vat.*

y Πεσοῦσαι] Καὶ πεσοῦσαι *Hen.* & *Busb.* πεσόντων *Eustath.* BERN.

z Στρατηγὸν] Irenæus ex Josepho hæc memorat. Vide nuperam editionem anni 1710. pag. 547. Ἰώσηπός φησιν, ὅτι μέλλοντα ἐπὶ βασιλείοις ἐπιθήσεσθαι Μωσῆς, στρατηγὸς χειροτονηθεὶς ὑπὸ τ Αἰθιόπων καὶ νικήσας, ἠγάγετο τὴν θυγατέρα τοῦ βασιλέως σπίννα θυγατέρα· ἐπεὶ δὲ ποθῶ τῶ πρὸς αὐτὸν πρόθυμον αὐτῷ τὴν πόλιν. *Josephus dicit, Mosen quum in regia educaretur ducem belli Æthiopici creatum esse, & postquam eos devicerat, filiam regis illius uxorem duxisse, quæ amore ejus tacta urbem ei prodiderat.* REL.

a Ποιησαμένῳ.] Ποιησαμένων *Samb.* & *Vat.*

b Ἱερεὰς,] *Al.* ἱερέας, κτῆνος, προαγορεύσαντες. & ἱερέας, οἳ, κτῆνος προαγορεύσαντες.

c Οὐκ ἠδοῦντο] Οὐκ ἤδεσαν *Epiphanius* Sciolus videsse videtur, vel neutiquam intellexisse quid hic Judæus dixerit. BERN.

d Θερμούθιδος] Θερμούθιδος quicquid nobis suppetit librorum. aliquanto post *Samb.* κατεργαπάμενοι, cæteri tempore infinito. BERN.

e Ἐσομένης] *Al.* ἐσομένους.

f Περὶ ἢ πυθέσθαι] Περὶ ἢ παθέσθαι *Samb.* & *Vat.*

g Τούτων.] Τοῦτων hic reposuimus ex *MSS.* quod in *Editis* male inferebatur post ἄλλοις.

h Καὶ τῷ τ ὄψεως] Illud καὶ ex *Cod. Vat. Edit. Bas.* & *Vet. Interpr.* in *cæteris* deerat.

i Ἐτε-

ἐλαβῆ πορείαν τοῦ στρατεύματος στρατήγημα θαυμαστόν. πλέγματα γὰρ ἐμφερῆ κιβωτοῖς ἐκ βίβλου καλαμώδους, καὶ πληρώσας [i] ἰβέων, ἐκόμιζε. [k] πολεμιώτατόν ἐστι [l] τοῖς ὄφεσι τοῦτο τὸ ζῶον. φεύγουσί τε γὰρ ἐπερχομένους, καὶ [m] ἀφιστάμενοι καθάπερ ὑπὸ ἐλάφων [n] ἁρπαζόμενοι καταπίνουσι. χειροήθεις δέ εἰσιν αἱ ἴβεις, καὶ πρὸς μόνον τὸ τῶν ὄφεων γένος ἄγριοι. καὶ περὶ μὲν τούτων παρίημι νῦν γράφειν, οὐκ ἀγνοούντων τῶν Ἑλλήνων τῆς [o] ἴβεως τὸ εἶδος. ὡς οὖν εἰς τὴν γῆν ἐνέβαλε τὴν θηροτρόφον, πάντας ἀπεμάχετο τὴν τῶν ἑρπετῶν φύσιν ἐπαφεὶς αὐτοῖς, καὶ προπολεμούσαις χρώμενος. τοῦτον οὖν ὁδεύσας [p] τρόπον, ἅδε προμαθοῦσι παρῆν τοῖς Αἰθίοψι, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τῶν ἐλπίδων, ἃς εἶχον ὑπὲρ τῆς Αἰγυπτίων ἁφαιρεῖται· πάσι τε πόλεις αὐτῶν [p] ἐπῆλθε καταστρεφόμενος, καὶ φόνος πολὺς τῶν Αἰθιόπων ἐπεγένετο. καὶ τῆς διὰ Μωϋσῆν εὐπραγίας γλισχόμενον τὸ τῶν Αἰγυπτίων στράτευμα, πονεῖν οὐκ ἔκαμνεν· ὡς δὲ ἀνδραποδισμῷ καὶ παντελεῖ [q] ἀναστάσεως τὸ κίνδυνον εἶναι τοῖς Αἰθίοψι. καὶ τέλος συνελαθέντες εἰς [r] Σαβὰ πόλιν βασίλειον ἅπασι τῆς Αἰθιοπίας, ἣν ὕστερον Καμβύσης [s] Μερόην [t] μετωνόμασεν, ἀδελφῆς ἰδίας [v] οὕτω καλουμένης, ἐπολιορκοῦντο. ἦν δὲ δυσπολιόρκητον σφόδρα τὸ χωρίον, τοῦτε Νείλῳ περιέχοντι αὐτὴν καὶ [x] κυκλουμένῃ, ποταμῶν τε ἄλλων Ἀστάπῳ καὶ [y] Ἀσταβόρᾳ δυσμάχητον τοῖς [z] πειρωμένοις διαβαίνειν τὸ ῥεῦμα ποιοῦντων. ἡ γὰρ πόλις ἐντὸς ὥσπερ [a] νῆσος οἰκεῖται, τείχους τε αὐτῇ καρτεροῦ περιηγμένου, καὶ πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους προβλημα τοὺς ποταμοὺς ἔχουσα, χώματά τε μεγάλα μεταξὺ τοῦ τείχους, ὥστε [b] ἀνεπίκλυστον εἶναι βιαιότερον ὑπὸ πλημμύρας φερομένων· ἅπερ καὶ τοῖς περαιωσαμένοις τοὺς ποταμοὺς ἄπορον ἐποίει τὴν πόλεως τιμωρίαν. φέρουσι πίνειν ἀνδρῶν τῷ Μωϋσῇ τοῦ στράτευματος δέησιν· εἰς χεῖρας γὰρ οὐκ ἐτόλμων ἀπαντᾶν οἱ πολέμιοι· συνέτυχέ τι τοιοῦτον. Θάρβις θυγάτηρ ἦν τοῦ Αἰθιόπων βασιλέως. αὕτη τὸν Μωϋσῆν πλησίον τοῖς τείχεσι προσάγοντα τοῦ [c] στρατείαν καὶ μαχόμενον γενναίως ἀποσκοποῦσα, καὶ [d] τὴν εὐβουλίας τὴν ἐγχωρήσασαν θαυμάζουσα, καὶ τοῖς τε Αἰγυπτίοις αἴτιον, ἀπεγνωκόσιν ἤδη τοῦ ἐλευθερίαν, τὴν ἐκ πολιορκίας ὑπολαμβάνουσα, καὶ τοῖς Αἰθίοψιν, αὐχοῦσιν ἐπὶ τοῖς [e] κατ' αὐτῶν κεκωφωμένοις, ἦν φωτὶ τὸν ἄλλων κινδύνων, εἰς ἔρωτα δεινὸν ὤλισθεν αὐτῆς. καὶ [f] πέμπει δὲ πάθους πέμπει [g] πρὸς αὐτὸν τῶν οἰκετῶν τοὺς πιστοτάτους, διαλεγομένη περὶ [h] γάμου. προσδεξαμένου δὲ τὸν λόγον ἐπὶ τῷ παραδοῦναι τοῦ πόλιν, καὶ [i] ποιησαμένου πίστεις ἐνόρκους ἢ μὲν ἄξεσθαι γυναῖκα, καὶ κρατήσαντα τῆς πόλεως μὴ [k] παραβήσεσθαι τοὺς σωθέντας· φθάνει τὸ ἔργον τοὺς λόγους. καὶ [l] τῇ τοῦ ἀναιρέσει τῶν Αἰθιό-

exercitui præstaret, stratagema plane mirandum. Fiscellas enim *quasdam* è papyro in cistarum formam conficiendas curavit, & ibibus complens secum deportavit. Est autem hoc animal serpentibus infestissimum. nam & eos insectantes fugitant, & inter fugiendum sicut à cervis retracti deglutiuntur. Ibes vero cicures sunt & mansuetæ, inque serpentum genus solum immaniter sæviunt. Et de his quidem nunc mitto scribere, cum non ignorent Græci qualis sit ibis. Postquam igitur ventum est in terram istis bestiolis refertam, ibes illis immisit, quibus propugnatoribus usus serpentium vim debellavit. Hoc igitur modo itinere confecto, Æthiopibus inopinantibus supervenit, & cum iis congressus victoriam reportavit, spemque Ægypti occupandæ illis abstulit: urbes etiam eorum adortus evertit, & ubique magna cædes Æthiopum patrabatur. Porro Ægyptiorum exercitus, post res Moysis auspiciis feliciter gestas, nullo labore fatigabatur: adeo ut Æthiopibus captivitatis atque excidii periculum immineret. Denique in urbem Sabam regiam Æthiopiæ compulsi, quam postea Cambyses, à sorore sua nomine impositio, Meroën appellavit, obsidione premebantur. Erat autem locus ille pæne inexpugnabilis, Nilo ipsi circumfuso & circundato, aliisque fluviis, Astapo & Astabora, transitum difficiliorem facientibus. Urbs enim ad interiora sita *ut* insula habitatur; quod murus validus illi circumductus sit, & hostibus quidem objectos fluvios habeat, atque aggeres magnos post murum ad inundationes arcendas, cum fluvii intumescentes majori cum impetu deferantur: quæ & *nunc* iis, qui flumina trajecerant, urbem expugnatu difficilem reddiderunt. Cum ergo ægre ferret Moyses exercitum otiosum desidere, (nam manus conferere non ausi sunt hostes) tale quiddam accidit. Tharbis filia erat regis Æthiopum. Hæc Moysen exercitum mœnibus admoventem, & egregie dimicantem conspicata, atque ob ea quæ excogitaverat & aggressus erat mirata, ipsumque & Ægyptiis, libertatem desperantibus, felicitatis auctorem exstitisse existimans, & Æthiopes, *modo* gloriantes de rebus præclare contra eos gestis, in extremum periculum adduxisse, vehementi ejus amore capta est. Atque *indies* crescente affectu, servos sibi fidissimos ad ipsum mittit, conjugium suum offerens. Illo vero assentiente, ea conditione ut sibi traderetur urbs, fideque jurejurando firmata, se ducturum eam uxorem, atque urbe dedita pactis mansurum esse: dictum factum. Et postquam sævitum est in Æthiopes, actis

Sabam (quæ & Meroë) metropolin totius Æthiopiæ, seque una Moysi dedit Tharbis.

i Ἰβέων,] De iis videsis *Herodotum*, l. 2. c. 75 & 76. & *Plutarchi* Sympos. l. 4. probl. 5.

k Πολεμιώτατόν] *Al.* πολέμιον.

l Τοῖς ὄφεσι] Illud τοῖς ex *MSS.*

m Ἀφιστάμενοι] Ἐφιστάμενοι *Vat.* ἀθιστάμενοι *Glyc.* & *Hamartolus.* Mox ejusdem indocta manus ἄγγελμ. BERN.

n Ἁρπαζόμενοι] Βαστάζομενοι καταπίνουσι *Vat.* Hac de re vide *Plinii* Hist. Nat. Tom. 2. p. 132. *Edit. Paris.*

o Ἴβεως] In *Editis* ἰβᾶς contra usum *Josephi* & auctoritatem *MSS.*

p Ἐπῆλθε] Ita *Big.* & *Samb.* ἐπιὴ *Bas.* *alique.* ἔπεσι *Zonaras.*

q Ἀναστάσεως] Facilitatis causa ἀπαστατώσεως hic reposuit secunda manus *Samb.* BERN.

r Σαβά] Σαββὰ *Samb.* σαβὰν *Hen. Busb.* & *Zonaras.* σαββᾶ *Georgius Syncellus*, & σαββὰ alter *Georgius.* Eusebius in Lexico sacro, σαββὰ, πόλις αἰθιόπων βασιλική· ἣν φησιν ἱερώτατος καμβύσου ἐπωνόμασε μερόην, ἐξ ἰδίας ἀδελφῆς ἐπιθέτῳ τοιούτῳ. Quis non miretur Originis temeritatem, si ad Canticum Salomonicum hæc talia unquam scripserit? *Invenimus autem hujus reginæ* (*Sabæ*) *etiam Josephum in historia sua facere mentionem, addentem etiam hoc, quod posteaquam regressa est à Salomone, Cambyses rex miratus ejus sapientiam, quam sine dubio ex Salomonis sapientia susceperat, cognominavit, inquit, nomen ejus Meroen. Refert autem quod non solum Æthiopiæ, sed & Ægypti regnum tenuit.* BERN. *Al.* Σαββὰν & Σαββᾶν.

s Μερόην] Vide *Berkelium* ad *Steph. Byzant.* v. Μερόη.

t Μετωνόμασεν,] Ita *MSS.* in *Editis* ὠνόμασεν.

v Οὕτω καλουμένης,] Sic in *Cod. Vat.* τοῦτο in *cæteris.*

x Κυκλουμένῃ,] Κυκλουμένου *Vat.*

y Ἀστασόρᾳ] Ita *Samb.* & *Geographi Vett.* Ἀστασόβρᾳ & Ἀστοσόβρᾳ *alii.*

z Πειρωμένοις] Sic in *Samb.* πειρωμένοις in *reliquis.*

a Νῆσος οἰκεῖται,] Ὡς νῆσος *Buris* nostri jam usus nullus; vel equidem νήσου, quod proclivius erat. BERN. Νῆσος κλεῖται *Vat* ὡς νῆσος οἰκεῖται) legisse videtur *Vet. Interpr.*

b Ἀνεπίκλυστον] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ἀπαπίκλυστος *Bas. G. alique.*

c Στρατείαν] Στρατείαν ex *Samb.* & non στρατιὰν cum *aliis* excudi fecit *Bernardus.*

d Τὴν ἐπινοίας] Τὴν ἐπίνοιαν habet *Eustath.* ad Hexaëm.

e Κατ' αὐτῶν] Ita *Big. Samb. Cas. Vat.* & *Epiphan.* nisi quod ἐχάτων pro ὅλων substituant *Samb.* & *Vat.* ὑπ' αὐτῶν καθορθωμένοις ἢ ὑπὲρ τὸν ὅλων κίνδυνον *Bas.* & *G.*

f Πέμπει] Ita in *MSS.* in *Editis* αὔξοντος δὲ π.

g Πρὸς αὐτὸν] Πρὸς αὐτόν τινα τῶν πιστοτάτων *Vat.* & in nonnullis *Epiphanii* Codd *fidelissimum servorum.*

h Γάμου.] *Al.* γάμων, ut & mox v. 46. τὰς γάμους.

i Ποιησαμένου] Ποιησαμένων *Vat.*

k Παραβήσεσθαι] Περαιώσειν *Vat.*

l Καὶ τῇ ἀναιρέσει] Μετὰ τοῦ *Samb. Busb.* & *Hen.*

actis Deo gratiis, nuptiæ à Moyſe celebrantur; atque Ægyptiorum exercitus *victor* domum eſt reductus.

πων εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ, σωνετέλεσε τ γάμον [m] ὁ Μωϋσῆς· καὶ τὰς Αἰγυπτίους ἀπήγαγε εἰς τὴν ἑαυτῶν [n] γῆν.

CAP. XI.

Quomodo Moyſes ex Ægypto aufugit in Madianam.

Ab ingrata Ægypto ad Troglodytas ſe furripuit Moyſes. Ex. 2, 3.

ILli vero, quod ſalutem à Moyſe acceperint, odium illi pro gratia repoſuerunt, ſtudioque majori ei ſtruxerunt inſidias: ſuſpicantes quidem ne rebus proſpere geſtis elatus aliquid novi in Ægyptiorum damnum moliretur; Regem vero admonentes, ut eum interficeret. Illi autem & ipſi hac de re inſederat cogitatio, partim ex invidia ob *nuperam* Moyſis expeditionem, partim ex metu depreſſionis; inſtigatus vero à Sacrorum ſcribis, vehementi flagrabat deſiderio Moyſem perimendi. Verum ut primum de inſidiis audiverat *Moyſes*, clam ſe ſubduxit. Atque viis *paſſim* à cuſtodibus obſeſſis, per ſolitudinem fugam inſtituit, & * qua *evaſurum* inimici minime ſuſpicabantur: & quamvis ciborum laborârit inopia, eam tamen patienter & magnanime ſuperat. Et cum ad urbem Madianam perveniſſet, in Rubri quidem maris litore ſitam, ab uno vero Abrami ex Chetura filiorum denominatam, ſuper puteum quendam ſedens à laſſitudine & miſeria quieſcebat, cum meridiès eſſet, non procul ab urbe: ubi ei ſuboritur negotium ex conſuetudine & more illic viventium, quod virtutem ejus illuſtravit, & ad meliora viam aperuit.

Mox idem ille de filiabus Ragueli præclare meretur.

2. Cum enim iſtis regionibus aquarum ſit penuria, operam dant paſtores ut primi puteos occupent; ne, aqua ab aliis exhauſta, ſua potu egeant pecora. Ad puteum igitur accedunt ſeptem virgines ſorores, Ragueli ſacerdotis, & ab iſtius loci incolis magno in honore habiti, filiæ: quæ patris greges curantes, mulieribus etiam ad hoc miniſterium patrio Troglodytarum more adhibitis, forte, antequam alii venerint, ſatis aquæ pecoribus ſuis in alveos, ei uſui paratos, è puteo extraxerant. Paſtoribus autem aliquanto poſt venientibus & virgines depellentibus, ut aquam ſibimet haberent, Moyſes, rem indignam ratus virgines non reſpicere injuriam paſſas, ſinereque vim virorum plus valere quam jus feminarum, illis quidem obſtitit inique agere volentibus, iis vero, ut par erat, auxilium tulit. At illæ, hoc beneficio accepto, patrem *ſuum* adeunt, & paſtorum injuriam, & quomodo ab hoſpite adjutæ fuerint, ei retulerunt: rogabantque ne illi hæc gratia periret, meritumve deſideraretur præmium. Ille autem cum filiarum in benefactorem gratum collaudavit animum, tum juſſit Moyſem coram adduci, ut ejus remuneraret benevolentiam. Poſtquam vero aderat, & indicavit ei filiarum de ejus ope & auxilio teſtimonium, & virtutem ejus admiratus, non in ingratos hoc

ΚΕΦ. ια'.

Πῶς ἔφυγε ὁ Μωϋσῆς ἐξ Αἰγύπτου εἰς Μαδιλωήν.

Οἱ δ' ἐξ ὧν ἐσώζοντο ὑπὸ Μωϋσέως, μῖσος ἐκ τούτων πρὸς αὐτὸν ἀνελάμβανον, καὶ θερμότερον ἀπλεῦσαι τ κατ' αὐτοῦ βουλευμάτων ἠξίουν· ὑποτοπήσαντες μὲν μὴ διὰ τὴν ἐκστρατείαν νεωτερίσαι καὶ τὴν Αἴγυπτον, διδάσκοντες δὲ τ βασιλέα ὡς τ ° σφαγῆς. ὁ δ' [p] καθ' αὐτὸν μὲν εἶχε τὴν δ' πραγματικὴν ὑπόνοιαν, ὑπό τε φθόνου τῆς Μωϋσέως εὐπραγίας, καὶ ὑπὸ δέους ταπεινώσεως· [q] ἐπιχθεὶς δ' ὑπὸ τ ἱερογραμματέων, οἷός τε ἦν ἐγχειρεῖν τῇ Μωϋσέως ἀναιρέσει. φθάσας δ' τὴν ἐπιβουλὴν [r] καταμαθεῖν, λαθὼν ὑπεξέστη. καὶ τ ὁδῶν φυλαττομένων, πάσαις διὰ τ ἐρήμου τ δρασμὸν, καὶ ὅθεν ἦν [s] ὑπόνοιαν μὴ λαβεῖν τοὺς ἐχθρούς· ἄπορός τε ὢν τροφῆς, ἀπηλλάττετο τῇ καρτερίᾳ καταφρονῶν. εἰς τε πόλιν Μαδηνὴν ἀφικόμενος, πρὸς τῇ μὲν Ερυθρᾷ θαλάσσῃ κειμένῃ, ἐπώνυμον δ' ἑνὸς τ Αβραμιδῶν γενομένων ἐκ [t] Χετούρας ὄντων, καθεσθεὶς ἐπί τινος φρέατος, ἐκ δὲ κώμης καὶ τῆς παλαιστρικῆς ἐρήμης, μεσημβρίας ἦσαν, ὀλίγῳ τῆς πόλεως· [v] ἔνθ' αὐτῷ συνέβη καὶ πρᾶξις ἐκ διαίτης τῶν αὐτόθι, συνήσουσα τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὸ κρεῖττον ἀφορμὴν παραδοῦναι.

β'. Τῶν δὲ χωρίων [x] δυσύδρων ὄντων, προκατελάμβανον οἱ ποιμένες τὰ φρέατα· ὅπως μὴ [y] προεξαναλωθέντος ὑδατος ὑπὸ τ ἄλλων, ἀπανίζοι ποτὲ τὰ θρέμματα. συνέβαινε δὲ καὶ τότε τὰς παρθένους ἀδελφὰς Ραγουήλου θυγατέρας, ἱερέως, καὶ πολλῆς ἠξιωμένου τιμῆς παρὰ τοῖς ἐπιχωρίοις· αἳ, τ δ' πατρὸς ποιμνίων ἐπιμελούμεναι, διὰ τὸ ταύτῃ ἐπαργίαν εἶναι ἐ γυναιξὶν ἐπιχώριον παρὰ τοῖς Τρωγλοδύταις, φθάσασαι τὸ αὔταρκες ἐκ δ φρέατος ἀνέσπασαν ὕδωρ τοῖς ποιμνίοις [z] εἰς δεξαμενὰς, αἳ πρὸς ἐκδοχὴ δ ὕδατος ἐγεγένηντο. ἐπισπόντων δ' [a] ποιμένων καὶ ἀπελαυνόντων τὰς παρθένους, ὡς αὐτοὶ δ ὕδατος κρατεῖεν, Μωϋσῆς, δεινὸν ἡγησάμενος εἶναι πρεσβεῖαν ἀδικουμένας τὰς κόρας, καὶ τὴν βίαν τὴν τ ἀνδρῶν [b] ἐάσας κρείττονα γενέσθαι δ τ παρθένων δικαίᾳ, τοὺς μὲν εἶρξεν πλεονεκτεῖν ἐθέλοντας, τ δ' παρέσχε τὴν δέουσαν βοήθειαν. αἱ δ' διεργετηθεῖσαι παρῆσαν πρὸς τ πατέρα, τήν τε ὕβριν τ ποιμένων αὐτῷ διηγούμεναι, καὶ τὴν ἐπικουρίαν δ ξένου· παρεκάλουν τε μὴ ματαίαν αὐτῷ γενέσθαι τὴν ἀποίαν, μὴ δ' ἀμοιβῆς ὑστερῆσαι. ὁ δ' τάς τε παῖδας ἀπεδέξατο τ πρὸς τ διεργετηκότα πατρικῶς, καὶ τ Μωϋσῆν εἰς ὄψιν ἐκέλευσεν [c] ἄγειν αὐτῷ τυχόμενον χάριτος δικαίας. ὡς δ' ἦκεν, [d] τὴν τ θυγατέρων [e] ἀπενήνατο αὐτῷ μαρτυρίαν ἐπὶ τῇ βοηθείᾳ, καὶ τ ἀρετῆς αὐτὸν θαυμάζων,

m Ο Μωϋσῆς·] Ita *Samb.* & *Vat.* ſine articulo in *cæteris.*

n Γῆν.] Sic *Big. Samb. Vat. Caſ.* & *Vet. Interpr.* vox γῆν *Editis* excidérat.

o Σφαγῆς.] Tuam itaque fidem ô Drungari, καὶ διὰ τ φόνον δ αἰγυπτίων, δ τ ἐξαίφνης μανίζοντος, ὡς τῇ βίᾳ τῷ πεπλήκτῃ τ χρώτεως (ἐξόδια quis neſcit) οἱ καὶ τοῦτο παρεῤῥαψῴδησαν. BERN.

p Καὶ καθ' αὐτὸν] Καὶ abeſt *Vat.*

q Επιχθεὶς] Ita *Samb.* & *Vat.* ἐπιχθεὶς ὑπὸ τ *Baſ. G. Big.* & *Caſ.* ὑπὸ *Hen.* & *Busb.* mox οἷος τ' ἦν iſti duo. BERN.

r Καταμαθεῖν,] Ita *MSS.* καταμαθεῖν non agnoſcunt *Baſ.* & *G.*

s Υπόνοιαν] Υπόνοια *Samb.* à manu ſecunda.

* *Qua* evaſurum *inimici minime ſuſpicabantur:*] In *Epiphanii* Codd. aliquot, & *qua opinio erat non intercepturos inimicos.* in aliis nihil omnino reſpondet Græcis.

t Χετούρας] De ſcriptura hujus vocis videſis p. 43. & p. 98.

v Ενθ' αὐτῷ] *Al.* ἐνταῦθα αὐτῷ.

x Δυσύδρων ὄντων,] In pleriſque *MSS.* ἀνύδρων.

y Προεξαναλωμένου] Ita MSS meliores. Dein *Hen.* ἀπανίζῃ, *Busb.* ἀπανίζῃ perite Quinimo *Erembos* Optimi variis, & accolas alios intimi Arabum ſinus, qua ab Euronoto abſcéditur, humili Troglodytarum appellatione etiam venire apud Hiſtoricos vereres, nemo forte ignoravit præter unum Chriſtianum. Mox εἰσπεσοῦσαν *Hen.* BERN. Ita melioris notæ *MSS.* ἐξαναλωμένου in *aliis.*

z Εἰς ἐξαμφὰς,] Sic in *MSS.* corrupte in *Editis* ταῖς ἐξαμέναις.

a Ποιμένων] Ita *Baſ. G.* & *Epiphan.* haud tamen inconcinnius *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* ποιμένων ταῖς παρθένοις, ὡς αὐτὰς δ ὕδατος κρατεῖν.

b Εάσας] Εᾶσαν *Samb.* & Critici aliquot Homerici. Subinde eadem *Samb.* manus ὡδὲ τ διεργετικόν. BERN.

c Αγειν αὐτῷ] *Al.* ἀγαγεῖν.

d Τὴν τ θυγατέρων ἐσαν] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* τὴν ὡδὲ τ θυγατέρων.

e Απενήνατο] Απενήνατο *Samb.* & *Vat.*

f Υπερ-

μείζων, οὐκ εἰς ἀναισθήτους εὐεργεσιῶν καταλέξαι τὴν ἐπιχορηγίαν ἔλεγε· ἀλλ' ἱκανὸς ἐκτίσαι χάριν, καὶ τῷ μεγέθει τὴν ἀμοιβὴν [f] ὑπερβάλλειν τὸ μέτριον τῆς οὐσίας. ποιεῖ δ' αὐτὸν ὑὸν, καὶ μίαν τῶν θυγατέρων πρὸς γάμον δίδωσιν· τῶν τε θρεμμάτων, ἐν τούτοις γὰρ ἡ πᾶσα κτῆσις τὸ παλαιὸν ἦν τοῖς βαρβάροις, ἐπιμελητὴν καὶ δεσπότην.

beneficium collocatum ajebat; foreque ut non modo parem ei gratiam referret, sed & paullo cumulatiorem. Postea aliquanto ipsum in filium adoptat, eique filiarum unam matrimonio elocat: ad hæc pecorum, in quibus universæ olim barbarorum opes, curatorem eum ac dominum constituit.

Raguelis Moysem sibi generum adoptat, reique pecuariæ curatorem.

ΚΕΦ. ιϚ'.

Περὶ θάμνου ἀμπύρου καὶ τῆς βακτηρίας τοῦ Μωϋσέως.

CAP. XII.

De rubo ardente atque virga Moysis.

ΚΑΙ Μωϋσῆς μὲν τούτων τυχὼν ὑπὸ τοῦ [g] Ιεθεγλαίου· τοῦτο γὰρ ἦν [h] ἐπίκλημα τῷ Ραγουήλῳ· διῆγεν αὐτόθι ποιμαίνων τὰ βοσκήματα. χρόνῳ δ' ὕστερον νέμων, ἐπὶ τὸ [i] Σιναῖον καλούμενον ὄρος ἦγε τὰ ποίμνια. τοῦτο δ' ἐστὶν ὑψηλότατον τῶν τούτῃ ὀρῶν, [k] καὶ πρὸς νομὰς ἄριστον, ἀγαθῆς φυομένης πάνυ, [l] καὶ, διὰ τὸ δόξαν ἔχειν ἐνδιατρίβειν αὐτῷ τὸν Θεὸν, ὑπ' ἀνθρώπων πρότερον, ὑπὸ τολμώντων ἐμβατεύειν εἰς αὐτὸ τῶν ποιμένων. ἔνθα δὴ καὶ τέρας αὐτῷ [m] τυγχάνει θαυμάσιον. πῦρ γὰρ [n] θάμνου βάτων νεμομένου, τῷ μὲν αὐτὸν χλόῃ τό τε ἄνθος [o] αὐτοῦ παρῆλθεν ἀβλαβές, καὶ τῶν ἐγκάρπων κλάδων οὐδὲν ἠφάνισε, καὶ πᾶσαν τὴν φλογὸς πολλῆς καὶ ὀξυτάτης [p] ὑπαρχούσης. ὁ δὴ καὶ αὐτῷ μὲν ἔδεισε τὴν ὄψιν θαῦμα δοξον γιγνόμενον. κατεπλάγη δ' ἔτι μᾶλλον φωνῇ τοῦ πυρὸς ἀφιέντος, καὶ ὀνόμασι καλέσαντος αὐτὸν, καὶ ποιησαμένης λόγους· οἷς τό τε θάρσος αὐτῷ τολμήσαντι παρελθεῖν εἰς χωρίον, [q] εἰς ὃ μηδεὶς ἀνθρώπων πρότερον ἀφῖκτο διὰ τὸ εἶναι θεῖον, ἐσήμηνε, καὶ σωεβάλλειν τὴν φλογὸς [r] ὡς πορρωτάτω χωρεῖν, καὶ δέχεσθαι μὲν οἷς ἑώρακεν, ἀγαθὸν ὄντα καὶ μεγάλων ἀνδρῶν ἔκγονον, πολυπραγμονεῖν δὲ μηδὲν [s] τούτοις θειοτέρου. [t] προηγόρευέ τε τῷ ἐσομένῳ αὐτῷ δόξαν καὶ τιμὴν παρὰ [v] ἀνθρώποις, καὶ θεοῦ συμπρόντος· καὶ θαρρύνασα ἐκέλευεν εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀπιέναι, στρατηγὸν καὶ ἡγεμόνα τῆς Ἑβραίων πληθύος ἐσόμενον, καὶ τῆς ὕβρεως τῆς ἐκεῖ τὰς συγγενεῖς ἀπαλλάξοντα. καὶ γὰρ γῇ οἰκήσουσι, φησὶ, ταύτῃ εὐδαίμονα, ὃν Αβραμος ὤκησεν ὁ ὑμέτερος πρόγονος· καὶ τῶν πάντων ἀπολαύσουσιν ἀγαθῶν, εἰς ταῦτα σοῦ καὶ τῆς σῆς σωφρόνως [x] αὐτοὺς ἡγουμένης. ἐξαγαγόντα μέντοι τοὺς Ἑβραίους [y] ἐκ τῆς Αἰγύπτου, θυσίας ἐκέλευε [z] χαριστηρίους ἀφικόμενον εἰς ἐκεῖνον ἐκπλέοντι τὸν τόπον. τοσαῦτα μὲν ἐκ τοῦ πυρὸς θεοκλυτεῖται.

ET Moyses quidem istis affectus beneficiis à Jethegläo (id enim Raguelo cognomentum erat) illic commorabatur in gregibus pascendis occupatus. Postea vero cum pecus pasceret, in montem Sinæum, ut appellabatur, pastum egit. Mons autem iste omnium in ea regione celsissimus est, & pascuis commodissimus, herbis utpote optimis abundans, &, quod vulgo persuasum haberent Dei numen ibi habitare, non antea depastus; nam religio erat pastoribus in illum ascendere. Illic quidem ei mirabile oblatum est prodigium. Ignis enim, dum rubi fruticem corriperet, viriditatem ejus & flores innoxia flamma præteriit, nec ramorum frugiferorum quidquam absumpsit, multum licet & vehementer emicuit. Ille autem & rei quidem novitate & miraculo perculsus est. Adhuc vero multo magis obstupuit, cum vocem ignis emitteret, & nominatim ipsum compellaret istiusmodi verbis; quibus & temeritatem ejus reprehendit, qui non sit veritus locum sacrum adeoque hominibus hactenus inaccessum calcare, & consuluit ut quam longissime à flammis abscederet, & sibimet quidem hac visione satisfaceret, *non indignus ea* propter suam ac majorum suorum virtutem *habitus*, cæterum ulterius nihil curiose inquireret. Quin & prædixit ei quantum honorem & gloriam, Dei auspiciis & auxilio, consequuturus esset apud homines; jussitque fidenter in Ægyptum proficisci, futurum illic ducem ac ductorem populi Hebraïci, cognatosque liberaturum ab iniqua Ægyptiorum dominatione. Nam & terram, inquit, istam beatam habituri sunt, quam Abramus gentis vestræ auctor olim tenuit, & bonis omnibus affluent, ad hæc *utique* te eos tuaque sapientia deducente. Verum posteaquam Hebræos ex Ægypto eduxerit, jussit ut illo in loco sacrificium gratiarum actionis sibi offerret. Et hæc quidem verba ex igne Dei voce emissa audivit.

Raguelo cognomentum Jethegläus, aut Jothorus.

Rubus Sinæa (mirum aspectu) tota ardet, neque tamen absumitur. Ex. c. 3.

Sanctum Sinæ jugum atque inaccessum.

Ex vepre flagrante faustissimum oraculum.

β'. Μωϋσῆς δ' ἐκπεπληγμένῳ οἷς [a] τε εἶδε καὶ πολὺ μᾶλλον οἷς ἤκουσεν, δυσάμμι μὲν ἀπιστεῖν, ἔφη, τῇ σῇ, ὦ δέσποτα, τὸν αὐτός τε θρησκεύω & προγόνοις οἶδα φανερὰν γιγνομένῳ, μανιωδέστερον ἢ κατὰ τὴν ἐμαυτοῦ φρόνησιν [b] ἡγοῦμαι. πλὴν ἀπορῶ, πῶς ἂν ἰδιώτης ἀνὴρ καὶ μηδεμιᾶς ἰσχύος εὐπορῶν, ἢ πείσω λόγοις τοὺς οἰκείους, ἀφέντας ἣν ἄρτι κατοικοῦσι γῆν, ἕπεσθαί μοι

2. Moyses autem iis quæ viderat attonitus, multoque magis his quæ audierat, infit, potentiæ quidem tuæ diffidere, Domine, quam & ego veneror, & majoribus meis præsentem fuisse novi & propitiam, majoris esse dementiæ reor quam quæ in me potest incidere. Attamen non intelligo, quo modo homo privatus, & nullis viribus munitus, vel popularibus meis persuadere potero, ut, relicta ter-

Legationem Ægyptiacam excusat Moyses.

f Ὑπερβάλλειν] Ὑπερβαλεῖν *Samb.* quod ut Ἀτυκώτερον malit *Bernardus.*

g Ιεθεγλαίου·] Ex יתרו *Josephum* more Græcorum Ιεθεραίου formâsse credo. Pro Ιεθεγλαίου *Editorum* Ιοθόρου habent *Big. Samb. Cas. Vat.* & *Zonar.* imitando *Interpretes* LXX. Denique *Jethelez* aut *Jechelech* aut *Gechegleth* habent *Epiphanii* Codd. BERN.

h Ἐπίκλημα] Videsis *Allatii* notas ad *Eustathii* Hexaëm. p. 510.

i Σιναῖον] Σίναιον *Samb.* & *Zonaras.* Perrexit igitur jam à socero nobilis pastor in ortum ad Arabum petras propinquas, אחר המדבר ejus libro 2 c. 3. Vide Proto-martyrem Act. S. c. 7. 30. Nam in Moyse idem vocatur חרב. Mox Ὀρῶν, ὄρος *Bas.* & *Gen.* BERN. *Al* Σίναιον.

k Καὶ πρὸς νομὰς] Illud καὶ ex *MSS.*

l Καὶ, διὰ τὸ δόξαν ἔχειν] Καὶ ἐν ἔχειν *Vat.*

m Τυγχάνει θαυμάσιον.] Ita *MSS.* συντυγχάνει in *Editis.*

n Θάμνου βάτων] Ita ex sententia *Bosii* edidit *Bernardus*, favente *Syncello*, qui habet θάμνου βάτου. prius erat θάμνου βάτου. in *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* θάμνου βάτων.

o Αὐτοῦ παρῆλθεν] Αὐτῆς *Vat.*

p Ὑπαρχούσης.] Οὔσης *Vat.*

q Εἰς ὃ μηδεὶς] Illud εἰς abest *Vat.*

r Ὡς πορρωτάτω] Voculam ὡς addidimus ex *MSS.*

s Τούτοις] Lege τούτου. COCC.

t Προηγόρευέ τε] Ita ex *MSS.* προηγόρευε ϑ in *Editis.*

v Ἀνθρώποις,] Rursum ex *MSS.* ἀνθρώπων *Bas.* & *G.*

x Αὐτοὺς ἡγουμένης.] Ita *Hen. Busb. Gen.* & *Vet. Interpr.* αὐτοῖς *Samb.* & *Vat.* αὐτῆς *Big.* & *Bas.*

y Ἐκ τῆς Αἰγύπτου,] Ita ex *MSS.* ἐκ τῆς γῆς Αἰγύπτου in *Editis.*

z Χαριστηρίους] Sic in *MSS.* à *Typothetis* εὐχαριστηρίους ἀφικομένων.

a Τε εἶδε] Illud τε ex *MSS.* atque etiam ὧν paullo inferius.

b Ἡγοῦμαι.] Ἡγοῦ *Vat.* & *Bas.*

terra quam nunc habitant, me ſequantur quo ipſe eos deducturus ſum; vel, etiamſi perſuaſero, quo modo Pharaothen eo redigam ut dimittat Hebræos, quorum opera & labore Ægyptiorum felicitas augetur.

Mox ſcipio in draconem verſus, ſubita dextræ lepra, & lympha in ſanguinem corrupta, tot miracula cunctantem ducem excitant. Ex. c. 4.

3. Deus autem ipſi de omnibus bene ſperare conſultuit, ſe *ei* adfuturum eſſe pollicitus: & ubi verbis opus, ſuadelam in labris ſeſſuram eſſe; ubi vero operibus, vim magna patrandi largiturum. Mox juſſit ut virga in terram projecta fidem promiſſorum acciperet. Quo facto, draco *humi* repebat, & in ſpiras convolutus caput ſurſum attollit, quaſi perſequentibus minitaretur vindictam: ac mox denuo in virgam converſus eſt. Poſt hoc dextram in ſinum abdere præcepit. Cum vero paruiſſet, candidam protulit, & colore calci ſimilem: deinde priſtinam ad formam reverſa eſt. Juſſus porro aquam è propinquo hauſtam humi effundere, vidit in colorem ſanguineum mutatam. Hæc autem dum miraretur, ut animum reciperet hortatus eſt *Deus*, & pro certo haberet maximum ei adjutorem affore; utque apud omnes his prodigiis uteretur ad fidem faciendam, te à Deo miſſum id ſolum agere ut mandata mea exſequaris. Fac quod impero, nec mora ſit ulla, quin Ægyptum te conferas, nocte dieque properans; nec, dum tempus cunctando extrahis, id Hebræis etiam duram ſervientibus ſervitutem producas.

Proprium Dei nomen (quod fari ſibi nefas putabat Joſephus) mortalium primus Moyſes audierat. Ex. c. 3. 14, 15.

4. Moyſes autem nihil amplius dubitans de iis quæ promiſerat Deus, ſpectator utique tot ſignorum factus & auditor, precatus ut eandem potentiam, cum opus fuerit, in Ægypto experiretur, ſupplex orabat ut ſibi nominis ſui notitiam non invideret, ſed de ſui appellatione certiorem faceret, quem conſpectu & colloquio ſuo dignatus fuerat; ut illi aliquando ſacrificaturus nominatim ejus præſentiam invocaret. Tum Deus nomen ſuum ei enunciat, hominibus non antea patefactum: quod effari mihi nefas eſt. Moyſi vero non tunc tantum, ſed quotieſcunque res poſtularet, talium prodigiorum facultas aderat. Præter cætera portenta maxime de veritate perſuaſus ob rubum ardentem, credenſque Deum auxiliatorem ſibi fore propitium, & populares ſuos ſe liberaturum eſſe ſperabat, & Ægyptiis cladem illaturum.

πρὸς ἣν [c] αὐτὸς ἡγεῖμαι· [d] ἢ κἂν ἐκεῖνοι πάθωσι, πῶς ἂν διαπέμψω [e] Φαραώθην ὑπηρέτην τὴν ἔξοδον τούτοις, ὧν τοῖς πόνοις & τοῖς ἔργοις τὴν οἰκείαν αὔξησιν εὐδαιμονίαν.

γ'. Ὁ δὲ Θεὸς αὖπω θεῖ πάντων σωτεύλλων θαρρεῖν, ὑπισχνέμενος αὐτὸς [f] παρέσεσθαι· [g] κἂν δὲ ἂν δέῃ μὲν λόγων, πάθῳ παρέξειν, ἂν δ' ἂν ἔργων, ἰσχὺν χορηγήσειν. ἐκέλευέ τε τὴν βακτηρίαν ὑπὸ τὴν γῆν ἀφεῖσα πίπτειν ὧν ὑπισχνεῖτο λαμβάνειν. καὶ ποιήσαντος δράκων εἵρπε, καὶ σωτελέμενος [h] ἀτειρηδὸν ὡς διώκοιτο ἐπ' ἀμυνῇ τῷ κεφαλῷ ἐπανέτεινεν· εἶτα πάλιν βάκτρον ἦν. μετὰ τοῦτο δὲ καθεῖναι τὴν δεξιὰν εἰς τὸν κόλπον προσέταξεν. ὑπανύσας δὲ λύκνῳ καὶ [i] πιτύνῳ τὴν χρόαν ὁμοίαν [k] προσεκόμισεν· εἶτ' εἰς τὸ σύνηθες κατέῃ. κελεύσθεις δὲ καὶ ὕδωρ πλησίον ὑδατος λαβὼν ὑπὸ τὴν γῆν ἐκχέαι, ὁρᾷ τὴν χρόαν αἱματώδη γιγνομένην. [i] θαυμάζοντα δ' ὑπὸ τούτοις [m] θαρρεῖν παρεκελεύετο, καὶ βοηθὸν εἰδέναι μέγιστον αὖπω σωτησόμενον· καὶ σημείοις προὔτεινεν θεῖν καὶ πᾶσι χρῆσθαι, ὅτι πεμφθείς [n] ὑπ' ἐμοῦ πάντα κατὰ τὰς ἐμὰς ἐντολὰς ποιεῖς· κελεύω δὲ μηδὲν ἔτι [o] μελλήσαντά τε ἀπεύδειν εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐπῄγμενον· καὶ μὴ τρίβοντα τὸν χρόνον, πλείω ποιεῖν τοῦτον Ἑβραίοις ἐν δουλείᾳ κακοπαθοῦσι.

δ'. Μωϋσῆς δ' οὐκ ἔχων ἀπιστεῖν οἷς ἐπηγγέλλετο τὸ θεῖον, [p] θεατὴς γε τοιούτων βεβαιωμάτων καὶ ἀκροατὴς γιγνόμενος· εὐξάμενος αὖπω καὶ πειραθῆναι ταύτης τὸ δυνάμεως ἐν Αἰγύπτῳ [q] δεηθεὶς, ἠντιβόλει μηδὲ ὀνόματος αὖπω γνῶσιν ἧ ἰδίᾳ φθονῆσαι, φωνῆς δ' αὖπω μετεχηκότι καὶ ὄψεως ἔτι καὶ τὴν πρεσβείαν εἰπεῖν· [r] ἵνα θύων ἐξ ὀνόματος αὐτὸν παρεῖναι τοῖς [s] ἱερείοις προσκαλῇ. καὶ ὁ Θεὸς αὖπω σημήνῃ τὴν ἑαυτοῦ πρόσηγορίαν, ἃ πρότερον εἰς ἀνθρώπους παρελθοῦσαν. θεῖ ἧς ἃ μοὶ [t] θέμις εἰπεῖν. [v] Μωϋσῆ μὲν τὰ σημεῖα ταῦτα ἃ τότε μόνον, ἅπαντας δ' ὁπότε δεηθείη, συνετύγχανεν. ἐξ ὧν ἁπάντων πλέον θεῖ τὰ ἀληθείας τῷ πυρὶ νέμων, καὶ τὸν Θεὸν εὐμενῆ προσδοκᾶν ἔχειν πιστεύων, τούς τε οἰκείους σώζειν ἤλπιζε, καὶ τοὺς Αἰγυπτίους κακοῖς προσκαλεῖν.

CAP. XIII.

Moyſes & Aaron in Ægyptum reverſi adeunt Regem.

Moyſes Ægyptum repetit, adjutus auctuſque fratre & uxore & duobus liberis. Ex. c. 2. & c. 4.

CUmque fama accepiſſet Pharaothen Ægyptiorum regem, ſub quo ipſe fugerat, eſſe defunctum, petiit à Raguelo, ut ſibi non gravate concederet, cognatorum ſuorum bono in Ægyptum proficiſci: &, *poſtquam hoc impetraverat*, aſſumpta Sapphora, quam *ibi* duxerat, Ragueli filia, libe-

ΚΕΦ. ιγ'.

Ὅτι Μωϋσῆς καὶ Ἀαρὼν ἀνῆλθον εἰς Αἴγυπτον πρὸς Φαραώθην.

ΚΑΙ πυθόμενος τὸν τῶν Αἰγυπτίων πεθνάναι βασιλέα Φαραώθην, ἐφ' ὅπερ αὐτὸς ἔφυγε, δεῖται Ραγουήλ συγχωρῆσαι κατὰ ὠφέλειαν αὖπω τοὺς συγγενῶν εἰς Αἴγυπτον [x] ἐλθεῖν· καὶ προσλαβὼν τὴν [y] Σαπφόραν, ἣν γεγαμήκει ἐκ Ραγουήλ θυγατέρα, καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς παῖ-

---

c Αὐτὸς ἡγεῖμαι·] Αὐτὸς *Vat.*

d Ἢ κἂν ἐκεῖνοι] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* ἢ εἰ κἂν *Vat.* in reliquis κἂν ſine ἢ.

e Φαραώθην] Φαραὼ *Vat.*

f Παρέσεσθαι·] Συνέσεσθαι *Hen.* & *Busb.* BERN.

g Κἂν δὲ ἂν] Sic in quatuor *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* κἂν ἐὰν & mox ἐὰν δ' ἔργων.

h Σπειρηδὸν] Σπειρηδὼν *Baſ. G. aliique.* perperam.

i Τίτυῳ] At nivi comparatur in Exodo hic candor. ſed Judæi in lepra & candorem nivis, & calcis, & lanæ diſtinguunt, & tribus nominibus diverſis nuncupari putant. REL.

k Προσεκόμισεν·] Interpretando *Hen.* & *Busb* ἐξωμοίωσεν: ita & *Zonaras.* BERN.

l Θαυμάζοντα] Θαυμάζοντος *Vat.*

m Θαρρεῖν] *Baſ. Gen. Hen. Busb.* & *Zonaras*, atque gens Attica, affirmante politiſſimo hominum Eratoſthene. Θαρσεῖν *Big.* & *Samb.* BERN.

n Ὑπ' ἐμοῦ] Sic *Baſ. G. Vat.* & *Vet. Interpr.* ὑπ' αὐτοῦ *Samb.* & *Caſ.* probante *Bernardo.*

o Μελλήσαντά τε] Ita *Vat.* & *Samb.* μελλήσαντα ἀπ. *Baſ.* & *G.*

p Θεατὴς γε] Sic *MSS.* Θεατής τε in *Editis.*

q Δεηθείς,] Δοθείσης *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.*

r Ἵνα θύων] Ratio hæc eſt non *Moyſis*, ſed *Joſephi*, labentis in *Gentilium* ritus. nam *Dii* in ſacris eorum *ſinguli* ἐξ ὀνόματος invocabantur, ut conſtat ex *Servio* ad *Virgilium* in *Georgic.* l. 1.

s Ἱερείοις προσκαλῇ·] Ita *Vat.* ἱερείοις προσκαλεῖ *Big.* & *Samb.* ἱερεῖς προσκαλῇ *Baſ.* & *G.*

t Θέμις εἰπεῖν.] Θεμιτὸν *Samb.* & *Vat.*

v Μωϋσῇ] Μουσῆς μὲ τοῖς σημείοις τούτοις MSS. τὰ σημεῖα ταῦτα excuſa exemplaria. Vel legendum μωυσῆ μὲ τὰ σημεῖα ταῦτα. BERN. Sic in *Editis.* Μωϋσῆς μὲ τοῖς σημείοις τούτοις in *MSS.*

x Ἐλθεῖν·] Ita *MSS.* & *Vetus Interpr.* ἀπελθεῖν *Baſ.* & *G.*

y Σαπφόραν,] *Big. Samb* & Interpres *Scholaſticus.* Uſitatum vero aliis σεπφώρα propter auctoritatem LXX. Interpr. ex Hebræo צִפֹּרָה, quod *Sippora* hodieque enuntiant Judæi. *Luſcinia* itaque dicta eſt hæc femina. BERN. Sic in *MSS.* in *Editis* Σεπφόραν propter auctoritatem τῶ ο'.

παῖδας [z] Γηρσὸν καὶ Ελεάζαρον, ὥρμησεν [a] ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον. τ῀ ἢ ὀνομάτων τούτων Γηρσὸς μὲν σημαίνῃ κατὰ Εβραίων διάλεκτον, ὅτι [b] εἰς ξένην ἦν γῆν· Ελεάζαρος ἢ, συμμάχῳ τῷ πατρῴῳ Θεῷ χρησάμενον αὐτὸν Αἰγυπτίους διαφυγεῖν. γνωσθέντων δ' αὐτῶν τοῖς [c] τ῀ ὅρων, ὁ ἀδελφὸς Ααρὼν ὑπήντησε δ῀ Θεοῦ κελεύσαντος· πρὸς ὃν ἀποσημήνῃ τὰ ἐν τῷ ὄρει συντυχόντα, καὶ δ῀ Θεοῦ τὰς ἐντολάς. προσιοῦσι δ' αὐτοῖς ὑπαντιάζουσιν Εβραίων οἱ ἀξιολογώτατοι, τὴν παρουσίαν αὐτοῦ μεμαθηκότες· οἷς Μωϋσῆς [d] τὰ σημεῖα διηγούμενος, ἐπεὶ πιθανὸς οὐκ ἦν, παρέσχεν αὐτῶν τοῖς ὄψιν. οἱ ἢ ὑπ' ἐκπλήξεως τ῀ [e] παρὰ δόξαν αὐτοῖς [f] ὁρωμένων ἀνεθάρσουν, καὶ πρὸς τ῀ ὅλων ἦσαν εὐέλπιδες, ὡς Θεοῦ προνοουμένου τ῀ ἀσφαλείας αὐτῶν.

β'. Επὶ ἢ καταπλήξεις εἶχεν ἤδη τοὺς Εβραίους ὁ Μωϋσῆς, καὶ οἷς ἂν κελεύσῃ τούτοις ἀκολουθήσειν ὁμολογοῦντας, καὶ τ῀ ἐλευθερίας ἐρῶντας, παρῆν εἰς τ῀ βασιλέα τὴν ἡγεμονίαν νεωστὶ παρειληφότα, καὶ ὅσα τε ὠφελήσειεν Αἴγυπτίους ὑπὸ Αἰθιόπων [g] καταφρονουμένους, καὶ διαρπαζομένης αὐτῶν τ῀ χώρας, ἐδήλου, στρατηγίᾳ καὶ πόνοις χρησάμενος ὡς περὶ οἰκείων, [h] ὅτε τε κινδυνεύσειεν ἐπὶ τούτοις ὑπ' αὐτῶν ἀμοιβὰς δ῀ δικαίας νομιζόμενος ἀνεδίδασκεν· τά τε κατὰ τὸ Σινᾶιον ὄρος αὐτῷ συντυχόντα, καὶ τὰς δ῀ Θεοῦ φωνὰς, καὶ τὰ πρὸς πίστιν ὧν ἔτυχε αὐτῷ προσάξειεν ὑπ' αὐτοῦ δειχθέντα σημεῖα, [i] καθ' ἕκαστον ἐξετίθετο, παρεκάλει τε μὴ ἀπιστοῦντα τούτοις ἐμποδὼν ἵστασθαι τ῀ τοῦ Θεοῦ γνώμῃ.

γ'. Χλευάσαντος ἢ δ῀ βασιλέως, Μωϋσῆς ἔργῳ [k] παρέσχεν αὐτῷ βλέπειν τὰ σημεῖα τὰ κατὰ τὸ Σινᾶιον ὄρος γινόμενα. ὁ ἢ ἀγανακτήσας πονηρὸν [l] μὲν αὐτὸν ἀπεκάλει· καὶ πότερον φυγόντα τὴν παρ' Αἰγυπτίοις δουλείαν, καὶ νῦν [m] ἐξ ἀπάτης αὐτοῦ τὴν ἄφιξιν πεποιημένον, καὶ περιεργίαις καὶ μαγείαις καταπλήξειν ἐπιχειρήσοντα. καὶ ταῦθ' ἅμα λέγων, [n] κελεύει τοὺς ἱερεῖς τὰς αὐτὰς ὄψεις αὐτῷ προφαγεῖν ὁρᾶν, ὡς Αἰγυπτίων σοφῶν ὄντων καὶ τῶν περὶ τούτων ἐπισήμων, καὶ ὅτι μὴ μόνος ἔμπρος ὢν αὐτὸς εἰς Θεὸν δυνατὸν, τὸ γοῦν ἐπ' αὐτῷ προσδόξαν ἀναφέρων πιθανὸς ὡς παρ' ἀπαιδεύτοις ὑπάρχειν· [o] καὶ μεθεμένων ἐκείνων τὰς βακτηρίας, δράκοντες ἦσαν. Μωϋσῆς δ῀ ὑ καταπλαγεὶς, ἀ δ῀ αὐτὸς μὲν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τ῀ Αἰγυπτίων σοφίας καταφρονῶ· [p] τόσῳ ἢ μέντοι κρείττονα τὰ ὑπ' ἐμοῦ πραττόμενα τ῀ τούτων μαγείας καὶ τέχνης φημὶ, ὅσῳ τὰ θεῖα τ῀ ἀνθρωπίνων διαφέρει. δείξω ἢ ὑ κατὰ γοητείαν καὶ πλάνῃ τ῀ ἀληθοῦς δόξης πεμπὰ, κατὰ ἢ Θεοῦ πρόνοιαν καὶ δυνάμιν φαινόμενα. καὶ ταῦτ' εἰπὼν μεθῆκεν ἐπὶ [q] τ῀ γῆς τὴν βακτηρίαν, κελεύσας αὐτὴν εἰς ὄφιν μεταβαλεῖν. ἦδ' ἐπείθετο· καὶ τὰς τῶν

ris que ex ea ſuſceptis, Gerſo & Eleazaro, properavit Ægyptum ire. Iſtis autem ex nominibus Gerſus quidem juxta Hebræorum linguam ſignificat, quod in terram peregrinam venerit: Eleazarus vero, quod Dei patrii auxilio Ægyptios effugerit. At cum non longe à limitibus abeſſent, Dei juſſu *ei* obviam fit Aaron frater: cui indicavit quæ *ſibi* in monte acciderant, quæque ſibi præceperat Deus. Illis autem ulterius progreſſis occurrerunt primores Hebræorum, qui de adventu ejus inaudiverunt. quibus Moyſes miracula, quod ſibi ea narranti fidem non habuerint, ob oculos poſuit. Illi vero in admirationem eorum, quæ inopinato viderant, traducti, animum ſumpſerunt, & de omnibus ſpem bonam conceperunt, tanquam ſi Deus ſecuritati eorum proviſurus eſſet.

2. Cum vero Hebræos jam ſibi obſequentes haberet Moyſes, eoque deductos ut in poteſtate ipſius ſe futuros pollicerentur, & præ ſe ferrent libertatis deſiderium, Regem adiit reipublicæ gubernaculo nuper admotum, atque ei commemoravit quantum Ægyptiis ab Æthiopibus, agros eorum vaſtantibus, contemptui habitis profuerat, militiæ labores, tanquam ſuorum rem egerit, perferens; ipſumque edocuit, ut pro iſtis ſummum adierit diſcrimen, nec dignas pro meritis gratias ab illis acceperit: pariter etiam quæ ſibi in monte Sinæo contigerant, cum voces à Deo prolatas, tum & rerum miracula, ad fidem iis quæ mandaverat faciendam, ſibi viſa, ſigillatim expoſuit; eumque obteſtatus eſt, ne incredulus Dei voluntati eſſet impedimento.

Apud novum Pharaothen & ſua merita exponit Moyſes & prodigia montis Sinæi.

3. Rege autem *illum* irridente, re ipſa ei ſpecimen dedit Moyſes prodigiorum quæ in monte Sinæo conſpexerat. At ille indignabundus ipſum quidem ſceleratum appellat, ut qui olim ex ſervitute Ægyptiaca evaſerit, & nunc per fraudem & malitiam redierit, id agens ut præſtigiis & magicis artibus populum traheret in ſui admirationem. Dumque hæc diceret, jubet ſacerdotes *ſuos* eadem oſtenta ſibi repræſentare, quòd Ægyptii etiam iſtarum artium ſcientiam habeant, * & non ſolus ipſe divina polleat virtute, eò ſcilicet miri aliquid in medium afferens, ut apud rudes & indoctos fidem inveniat, *eoſque decipiat*: ipſiſque virgas ſuas projicientibus, in dracones *confeſtim* verſæ ſunt. Moyſes autem, his nihil perculſus, dixit, ne ipſe quidem, ô Rex, ſapientiam Ægyptiorum deſpicio: attamen quæ ego operor tanto præſtantiora eſſe ajo quam iſtorum magiam & artem, quanto divina ab humanis diſtant. Oſtendam vero quæ mea ſunt non præſtigias eſſe & ſimulationem veritatis, ſed Dei providentia & virtute in conſpectum venire. Cumque hæc dixiſſet, virgam in terram demittit, juſſitque eam in colubrum ſeſe explicare. Illa dicto paruit, & Ægyptiorum

Artes Ægyptiacas, ſed & Divinas callet Moyſes.

Act. Apoſt. c. 7. 22. & Joſeph. Hiſt. l. 36. c. 2.

Moyſis virgam magorum Ægyptiorum præſtigias devorat. Ex. c. 7.

---

z Γηρσὸν] Illo tono *Samb.* & *Busb.* γῆρσον *Big. Baſ.* & *Caſ.* γηρσὼν *Zonaras*, & Syrus in Bibl. Walt. In volumine ſuo Moyſes, גרשם, quod γηρσὰμ Interpr. LXX. *Gerſom* Maſora Judæorum, quo iſtum diſtingueret forte à propatruo גרשון, *Gerſon*. BERN. *Al.* Γῆρσον. Γηρσὰμ LXX.

a Επὶ τὴν Αἴγυπτον.] *Al.* εἰς τὴν Αἴγυπτον

b Εἰς ξένην] Pariter Etymologiæ ſacræ ſtudioſus Philo, vocabulo illo diviſo, ξένῃ ἐκεῖ. Imo conſule parentem ipſum c. 2. Exodi, aut potius c. 18. Nam in priore loco (extra verſionem Beati Hieronymi, tum Syrorum Arabumque illas, & editionem Complutenſem Bibl. Græc.) vane quæres ἐλιέζερ aut *Eliezerum* Moyſis, ejuſve etymon. Dicant porro Critici quo merito frater ejus præſertim memoretur, ipſe tamen nullam nomenclaturam ibidem meruerit. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Caſ.* εἰς ξένην γῆν *Baſ. G. Vat. aliique.*

c Τῶν ὅρων,] Τῶν ὄρεων *Samb.* commodè, & ut *Zonaras* maluit, ſi movere liceat lectionem tot codd. Græcis Latiniſque probatam, atque magis ex Moyſe c. 4. 27. Indicat forſan Joſephus Montem Dei bicipitem, qui & extremæ Ægypto imminuit. BERN. Ex *Samb.* in *Editis*, *aliiſque* perperam ὁρῶν. ſi quis ὁρῶν malit ex *Moyſe* in *Exod.* c. 4. 27. forſan intelligendus eſt *Mons Dei* biceps, qui & extremæ Ægypto imminuit.

d Τὰ σημεῖα διηγούμενος,] Sic in *MSS.* in *Editis* τ῀ σημείων, ἐπεὶ π. & mox παρέσχε τὴν ὄψιν.

e Παρὰ δόξαν] Παραδόξως *Vat.*

f Ὁρωμένων] Ita *MSS.* ἡροσμένων in *Editis*.

g Καταφρονουμένους,] Vide *Heſychium*.

h Ὅτε τε κινδυνεύσειεν] Sic in *MSS.* in *Editis* τάς τε κινδυνὰς ἐπὶ τούτοις ὑπ' αὐτῶν ἀμ. δ῀ δικ. νο. ἀνεδίδασκεν.

i Καθ' ἕκαστον] *Al.* καθέκαστον.

k Παρέσχεν] Ita *MSS.* παρῆν *Baſ.* & *G.*

l Μὲν αὐτόν] Illud μὲν abeſt *Vat.*

m Ἐξ ἀπάτης] Forte ἐπ' ἀπάτῃ. Vetus *pro ſeductione remeaſti.* COCC.

n Κελεύει τοὺς ἱερεῖς] Verbum κελεύει (quod *Editis* exciderat) reſtituimus ex *MSS.*

* *Et non ſolus ipſe*] Ita vertit *Epiphanius*, ac ſi diverſam à noſtra lectionem habuerit: & *quaſi non ſolum Moſes peritus eſſet rerum, quas ipſe per Deum poſſet explere: ut quod erat valde mirabile, ſi etiam ab alio fieret, oſtenderetur quomodo* (al. *quoniam*) *humana doctrina conſtaret.*

o Καὶ μεθεμένων] Ita ex *MSS.* in *Editis* καὶ θερμῶν βακτηρίας, mance.

p Τόσῳ ἢ μέντοι] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* τόσῳ μέντοι *Baſ.* & *G.*

q Τῆς γῆς] Illud τ῀ deeſt *Vat.*

rum virgas, quæ draconum ſpecie oculis obverſabantur, unam poſt aliam aggreſſa edebat, donec omnes conſumpſerat. deinde in ſuam formam reverſam ſuſtulit Moyſes.

Creſcit Hebræis laterum labor. Ex. c. 5.

4. Rex autem hoc facto nihil quidem magis commovetur: ſed indignatus, nec quidquam eum profecturum eſſe dicens ex ſua in Ægyptios ſolertia & calliditate, præcipit *operarum exactori* Hebræis præfecto, ut nullam eis à laboribus requiem concederet, ſed graviori quam antea operandi neceſſitati parêre cogeret. Ille vero, cum prius eis paleas ſuppeditaret ad lateres conficiendos, non amplius earum copiam fecit: ſed die quidem eos operibus urgebat premebatque, nocte vero ad paleas colligendas adigit. Et cum ærumnæ illis duplicarentur, Moyſi ſuccenſebant, quod ipſe in cauſa fuerit cur illis creverit labor pariter ac miſeriæ. Ille vero neque propter Regis minas ſtudium intermiſit, neque Hebræorum querelis & increpationibus ceſſit: ſed, obfirmato contra utrumque animo, nullum laborem recuſavit ut ſuos in libertatem aſſereret. Itaque ad Regem accedens, operam dedit ut ei ſuaderet dimittere Hebræos ad montem Sinæum, illic Deo ſacrificaturos; (hoc enim ipſum *diſertim* præcepiſſe) neque contra voluntatem ejus reſiſtere & repugnare: ſed, ipſius benevolentiam rebus omnibus anteferendo, illis exeundi poteſtatem facere; ne forte contranitendo ſemet aliquando incuſaret, ſi quid ipſe tale patiatur, quale eum paſſurum eſſe veriſimile eſt, qui Dei mandatis obſiſtit. Iis enim, qui iram Dei in ſe concitarint, ex omni re oborituras eſſe calamitates: quibus utique neque terra, neque aër amicus, neque progenies ut fert natura; ſed inimica omnia & infeſta. Atque hæc mala perſenſuros eſſe Ægyptios edicebat, ſimul & populum Hebræicum ex eorum regione, illis invitis, egreſſurum eſſe.

Sevam regis indolem iterum attentat Moyſes. Ex. c. 7.

Αἰγυπτίων βακτηρίας, [r] αἱ δεκάνλες ἐδόκουν, ᾠδίεσα κατήθιε, μέχρι πάσας [s] ἀνήλωσεν. εἶτ' εἰς [t] τὸ ἑαυτῆς σχῆμα μεταπεσοῦσαν νομίζεται Μωϋσῆς.

δ'. Ο δ' βασιλεὺς ὀδέν τι μᾶλλον τούτῳ πραχθέντι καταπλήττεται· προσοργισθεὶς δ', καὶ μηδὲν αὐτῷ προχωρήσειν εἰπὼν ἐκ τῆς κατ' Αἰγυπτίων σοφίας καὶ δεινότητος, κελεύει τὰ ὑπὲρ τῶν Ἑβραίων τεταγμένον μηδεμίαν αὐτοῖς ἄνεσιν παρέχειν τοῦ πονεῖν, ἀλλὰ πλείοσι [v] τοῦ πρότερον κακοῖς αὐτοὺς καταναγκάζειν. ὁ δ' ἄχυρον αὐτοῖς παρέχων εἰς τὴν πλινθείαν πρότερον, οὐκέτι παρεῖχεν· ἀλλ' ἡμέρας μὲν ὑπὲρ τοῖς ἔργοις παλαιπωρεῖν ἐπιδί, νυκτὸς δ' συνάγειν τὸ ἄχυρον. καὶ τοῦ δεινοῦ [x] διπλασίονος ὄντος αὐτοῖς, ἐν αἰτίαις Μωϋσῆν εἶχον, ὡς τῶν ἔργων αὐτοῖς καὶ τὴν παλαιπωρίας [y] δι' ἐκεῖνον χαλεπωτέρας γεγενημένης. ὁ δ', ὅτε πρὸς τὰς τοῦ Βασιλέως ἀπειλὰς ἔκαμνεν, ὅτε πρὸς τὰς τῶν Ἑβραίων μέμψεις ἐνεδίδου· τῇ τε ψυχῇ προσησκημένος πρὸς ἑκάτερον, ὑπὲρ τὸ πονεῖν καὶ τοῖς οἰκείοις ἐκπορίζειν τὴν ἐλευθερίαν, [z] ὑπήνεγκε. καὶ προσελθὼν πρὸς τὸν Βασιλέα, ἔπειθεν αὐτὸν [a] ἀπολύειν τοὺς Ἑβραίους ὑπὲρ τὸ Σινάϊον ὄρος, ἐκεῖ θύσοντας τῷ Θεῷ· τοῦτο γὰρ αὐτὸν κεκελευκέναι· καὶ μηδὲν ἀνιηρᾶτιεῖν οἷς ἐκεῖνος βέλεται, τὴν δ' ὑμένειαν αὐτοῦ πρὸ πάντος [b] ποιούμενον, συγχωρεῖν αὐτοῖς τὴν ἔξοδον, μή ποτε λάθῃ τούτων κωλυτὴς γενόμενος αὐτὸν αἰτιάσασθαι πάσχων, ὅσα παθεῖν εἰκὸς τὸν ἀντιπράττοντα Θεοῦ προστάγμασι. τοῖς γὰρ χόλον ἐφ' αὑτοῖς κινήσασι θεῖον ἐξ ἁπάντων φύεσθαι τὰ δεινά· καὶ ὅτε γῆ τούτοις, ὅτε ἀὴρ φίλος, ὅτε γονὰ τέκνων τῆς φύσιν, ἀλλ' ἐχθρὰ πάντα καὶ πολέμια. [c] πεπεῖσθαί τε τούτων Αἰγυπτίους ἔφασκε, [d] μὴ δὲ καὶ τὸν Ἑβραίων λαὸν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν, [e] ἀκόντων ἐκείνων.

CAP. XIV.

De plagis decem, quibus afflicta eſt Ægyptus.

ΚΕΦ. ιδ'.

Περὶ τῶν δέκα παθῶν, ἃ ἐπῆλθεν τοῖς Αἰγυπτίοις.

Ægyptios decem plagis plectit ſanctiſſimum & vindex Dei Numen.

REge vero deſpectui habente verba Moyſis, neque vel tantillum ad ejus monita advertente, mala graviſſima in Ægyptios incubuerunt: quæ ſingulatim recenſebo, tum quod nulli genti antea admota ad Ægyptios pertentandos acciderint, tum quod *Deus* oſtendere voluerit Moyſem in iis quæ prædixerat ne quidquam mentitum eſſe; & *poſtremo* quia hominum intereſt, ut diſcerent ea obſervare & facere, quibus numen non offenditur, aut ira impellitur ad iniquitates eorum perſequendas. Amnis enim ipſis Dei juſſu ſanguineus fluebat, adeo ut ad potum adhiberi non potuerit: nec alius eſt illis aquarum fons. Neque colore ſolum ſanguinem referebat; ſed & iis, qui de eo bibere voluerunt, dolores excitabat atque acres cruciatus. Talis autem erat ſolis quidem Ægyptiis; Hebræis vero dulcis & potabilis, & nihil à natura ſua mutatus. Eo igitur prodigio Rex in

Plaga I. Nili cruor. Ex. c. 7.

Dulce tamen bibunt Hebræi.

Τοῦτ' οὖν βασιλέως ἐκφαυλίζοντος τοὺς Μωϋσέως λόγους, καὶ μηδὲ μίαν ὑπόνοιαν ἔτι ποιουμένου, πάθη δεινὰ τοὺς Αἰγυπτίους κατελάμβανεν· ὧν ἕκαστον ἐκθήσομαι, διά τε τὸ μὴ πρότερόν [f] ποτε συμβάντα τοῖς Αἰγυπτίοις εἰς πεῖραν ἐλθεῖν, καὶ διὰ τὸ βούλεσθαι Μωϋσῆν μηδὲν ὧν προεῖπεν αὐτοῖς ψευσάμενον ὑπιδεῖξαι, καὶ ὅτι συμφέρει τοῖς ἀνθρώποις μαθῆσι φυλάττεσθαι [g] αὐτὰ ποιεῖν, ἐφ' οἷς μὴ δυσαρεστήσῃ τὸ θεῖον, μηδ' εἰς ὀργὴν προτρέπῃ [h] ἀμωμήτου τὰς ἀδικίας αὐτοὺς. ὁ μὲν οὖν ποταμὸς αὐτοῖς αἱματώδης θεοῦ κελεύσαντος ἐρρύη, πίνεσθαί τε μὴ [i] δυναμένου· καὶ [k] πηγὴν ἑτέραν ὑδάτων οὐκ ἔχουσιν. [l] οὐχὶ τὴν χρόαν δ' μόνον ὧδε τοιοῦτος, ἀλλὰ καὶ τοῖς πειρωμένοις [m] πίνειν ἀλγήματα καὶ πικρὰν ὀδύνην παρεσκεύαζεν. ἦν δ' τοιοῦτος μὲν Αἰγυπτίοις· Ἑβραίοις δὲ γλυκὺς καὶ πότιμος, καὶ μηδὲν ἐκ τῆς φύσιν παρηλλαγμένος. πρὸς οὖν τὸ παράδοξον ἀμηχανήσας

ὁ

---

r Αἱ δεκάνλες] Ita *Big.* & *Zonaras.* αἱ δ. ἐδόκουν εἶναι *Samb. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* οἱ δρα. ἐδ. π. *Baſ.*

s Ἀνήλωσεν.] Ἀνέλωσεν *Samb Vat.* & *Busb.*

t Τὸ ἑαυτῆς σχῆμα] Sic in *MSS.* in *Editis* τὸ αὐτῆς.

v Τῶν πρότερον] Mox πλινθείαν *Hen.* Verum tam Joſephus quam Doctores Alexandrini diphthongo juvant penultimam ejus vocis. BERN. Ita *Samb. Vat.* & *Epiphan.* τοῦ πρότερον *Caſ.* τοῖς πρότερον in *reliquis.*

x Διπλασίονος ὄντος] Eo modo *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* καὶ δεινὸν διπλασίονα αὐτοῖς καὶ τὰ παλ. *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* verſiculo omiſſo.

y Δι' ἐκεῖνον] Ita *Samb. Hen. Busb.* & *Epiphan.* δι' ἐκείνων *ceteri*, velut τοῦ ἔργων intelligant.

z Ὑπήνεγκε.] Sic in *MSS* antea circumferebatur ὑπῆρχε.

a Ἀπολύειν] Ἀπολύειν *dimittere*, ita in cantico Simeonis. REL.

b Ποιούμενον,] Ita *Vat.* in *aliis* ποιουμένου.

c Πεπεῖσθαι τε] Πεπεῖσθαί τε τ. *Vat.*

d Μὴ δὲ] Ita *Baſ. G.* & *Big.* μὴ καὶ δὲ τὸν *Samb.* & *Vat.* τὸν δὲ τὸν *Hen.* & *Busb*

e Ἀκόντων ἐκείνων.] Καὶ ἀκόντων *Hen. Busb.* & *Epiphan.*

f Τισι συμβάντα] Ea forma *Samb.* τότε συμβ. *Big. Caſ.* & *Vat.* τισι συμβάντα τότε τοῖς *Baſ.* & G.

g Αὐτὰ] Forte ταῦτα COCC.

h Ἀμωμήτου] Ἀμωμήτους *Samb.*

i Δυναμένου.] Ita *Samb. Vat.* & *Epiphan.* δυναμένους in *aliis.*

k Πηγὴν] Vide *Senecam*, l. IV. *Nat. Queſt.* cap. 1. & *Heliodorum* in *Hiſt. Æthiop.* l. 2.

l Οὐχὶ τὴν χρόαν] Sic *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* οὐχὶ δὲ τὴν χρόαν μόνον *Vat. Baſ.* & G.

m Πίνειν ἀλγήματα] Vocem πίνειν inſeruimus ex *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.*

n Ὀδύ-

ὁ βασιλεὺς, καὶ θείσας ταῖς τῶν Αἰγυπτίων, πυνεχώρησε τοῖς Ἑβραίοις ἀπιέναι· καὶ δὲ κακὸν λωφήσαντος, πάλιν τῷ γνώμῳ μεταβαλὼν, οὐκ ἐπιτρέπων τὴν [n] ἄφοδον αὐτοῖς.

β'. Ὁ δὲ θεὸς, ἀγνωμονοῦντος καὶ μὴ τὴν ἀπαλλαγὴν τῶν συμφορῶν ἐπ σωφρονεῖν ἐθέλοντος, ἄλλῳ τοῖς Αἰγυπτίοις ἐπιφέρει πληγήν. βατράχων πλῆθος ἄπορον τὴν γῆν αὐτῶν ἐπεδείκνυτο. μεστὴ δὲ τούτων καὶ ὁ ποταμὸς ἦν, ὡς [o] διαμαινόμενος τὸ ποτὸν τῷ τῶν ζώων ἰχῶρι κεκακωμένον λαμβάνειν, συναποθνησκόντων καὶ σαπιδιαφθειρομένων τῷ ὕδατι. ἦτε χώρα [p] αὐτῶν μεστὴ κακῆς ἦν ἰλύος, ῥυπωμένων τε καὶ ἀποθνησκόντων· τάς τε κατ' οἶκον αὐτῶν διαίτας ἠφάνιζον ἐν βοτοῖς διερχόμενοι καὶ ποτοῖς, καὶ ταῖς εὐναῖς αὐτῶν ἐπιπολάζοντες. [q] ὀδμή τε χαλεπὴ ἦν καὶ δυσωδὴς ἀποθνησκόντων τῶν βατράχων καὶ [r] ἐν αὐτῇ διεφθαρμένων. ὑπὸ δὲ τούτων τῶν κακῶν ἐλαυνομένων τῶν Αἰγυπτίων, τὸν Μωϋσῆν ἐκέλευεν ὁ βασιλεὺς [s] οἴχεσθαι τοὺς Ἑβραίους λαβόντα. [t] παραχρῆμα [v] τοῦτ' εἰπόντος, ἠφάνισε τῶν βατράχων τὸ πλῆθος· καὶ ἦτε γῆ καὶ ὁ ποταμὸς εἰς τὴν ἰδίαν φύσιν κατέστησαν. Φαραώθης δὲ, ἅμα [x] τοῦτο παθὼν ἀπήλλαξε ἡ γῆ, καὶ τὰς αἰτίας ἐπελέλησε καὶ τοὺς Ἑβραίους κατεῖχε· καὶ, ὥσπερ πλειόνων παθημάτων φύσις βούλομένου μαθεῖν, οὐκ [y] ἔτ' ἠφίει τοῖς περὶ τὸν Μωϋσῆν [z] ἐξιέναι, φόβῳ μᾶλλον ἢ φρονήσει πεισθὲν αὐτοῖς ἐπιτρέπειν.

γ'. Πάλιν οὖν ἄλλης κακοῦ περισκοπῆς [a] μετὴλθε τὸ θεῖον αὐτοῦ τὴν ἀπόστασιν. φθορᾶν γὰρ τοῖς Αἰγυπτίοις ἐξήνεγκεν ἄπορόν τι πλῆθος [b] ἔνδοθεν ἀναδιδομένων· ὑφ' ὧν κακοὶ κακῶς ἀπώλλυντο, μήτε λουτροῖς μήτε χρίσεσι φαρμάκων διαφθεῖραι τὸ ῥυὸν αὐτῶν δυνάμενοι. καὶ περὶ τούτου τὸ ἔθνος ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς παρεκλήθη, καὶ δείσας ὁμοῦ τὸ ὄλεθρον ἅμα λαοῦ, καὶ τὴν αἰσχύνην ἣν τὰ ἀπωλείας λογιούμενος, ἐξ ἡμίσους ὑπὸ φαυλότητος ἠναγκάζετο σωφρονεῖν. τοῖς μὲν γὰρ Ἑβραίοις αὐτοῖς ἐδίδου τὴν [c] ἄφοδον· καὶ [d] περὶ τούτου λωφήσαντος, τέκνα καὶ γυναῖκας ὅμηρα τῆς ἐπιστροφῆς αὐτῶν καταλιπεῖν αὐτοὺς ἠξίου. περισεσαγμένῃ δὲ τὸ Θεὸν, νομίσας ἀπατήσειν αὐτοῦ τὴν πρόνοιαν· ὥσπερ Μωϋσέως, ἀλλ' οὐκ ἐκείνου, τιμωροῦντος τὴν Αἴγυπτον ὑπὲρ τῶν Ἑβραίων. θηρίων γὰρ παντοίων καὶ πολυτρόπων, ὧν εἰς ὄψιν οὐδεὶς ἀπηντήκει πρότερον, τὴν χώραν αὐτῶν ἐνέπλησεν· ὑφ' ὧν αὐτοί τε ἀπώλλυντο, καὶ ἡ γῆ τῆς ἐπιμελείας τῶν γεωργῶν ἀπεστέρητο. εἴ δέ τι καὶ διέφυγε τὴν ὑπ' ἐκείνοις ἀπώλειαν, νόσῳ τοῦτο, καὶ τῶν ἀνθρώπων ὑπομενόντων, ἐδαπανᾶτο.

δ'. Τοῦ δὲ Φαραώθου μήτε ἔτως εἴκοντος τοῖς τοῦ Θεοῦ βουλήμασιν, ἀλλὰ τὰς μὲν γυναῖκας συναπάρειν τοῖς ἀνδράσιν ἀξιοῦντος, [e] καταλιπεῖσθαι δὲ τοὺς παῖδας, οὐκ ἠπόρει τὸ θεῖον τὴν πονηρίαν αὐτοῦ ποικίλοις κακοῖς ἔτι μείζοσιν [f] τῶν προενδεδημηκότων μετερχόμενον βασανίσαι· ἀλλὰ γὰρ δεινῶς αὐτοῖς ἐξηλκωμένα τὰ σώματα, τῶν ἔντερα διαφθειρομένων. [g] καὶ τὸ πολὺ τῶν Αἰγυπτίων ἔτως ἀπώλλυτο. μήτε ὑπὸ ταύτης δὲ τῆς πληγῆς σωφρονιζόμενος anguſtias adductus, metuenſque Ægyptiis, permiſit Hebræos abire: &, cum malum ceſſaſſet, rurſum à ſententia ſua diſceſſit, eoſque noluit dimittere.

2. Deus autem, quod in eum ingratus exſtiterit *Rex*, & à calamitate liberatus ſapere noluerit, aliam Ægyptiis intulit plagam. Ranarum vis immenſa terram eorum populabatur. At vero fluvius iis etiam abundabat, ut nulla potum haurientibus aqua ſuppeteret, niſi iſtorum animalium cruore polluta & inquinata, multis in ea morientibus ſimul & putreſcentibus. Quin & tota terra Ægyptiorum fœdata erat turpi limo, enaſcentibus ſubinde ranis & intereuntibus: domeſticam etiam vitæ eorum conſuetudinem turbarunt, in eduliis & potu repertæ, & in lectis eorum *paſſim* oberrantes. *Denique* & odor gravis erat & fœtidus ex ranis continuo exſpirantibus & in limo putreſcentibus. His autem malis dum exagitarentur Ægyptii, Moyſem cum Hebræis diſcedere jubebat Rex. Illico, cum hæc dixiſſet, evanuit ranarum multitudo: terraque ſimul & flumen ad priſtinam naturam rediêre. Pharaothes vero, ut primum terra eo malo liberari cœperit, & cauſæ illius oblitus eſt & Hebræos detinuit: &, quaſi plurium calamitatum vim experiri vellet, Moyſem populumque ab egreſſu prohibuit, quem prius, timore potius compulſus quam prudentia ductus, illis conceſſerat. *II. Fœda copia ranarum. Ex. c. 8.*

3. Rurſum igitur alterius mali inflictione aſtutiam ejus perſequitur numen. Pediculorum enim vis innumera è corporibus Ægyptiorum pullulabat: quibus mali male perierunt, ut qui neque lavacris neque medicamentorum inunctionibus eos enecare potuerint. Hac calamitate Rex perturbatus, ſimul etiam metuens ne populus intereat, ſecumque reputans grave interitûs probrum, dimidia ex parte à prava ad ſaniorem mentem reductus eſt. Nam Hebræis quidem ipſis abeundi veniam dat: cumque ad hoc à malo reſpiraret, liberos & uxores ut reditûs obſides relinqui poſtulabat. Quo fit ut Deum magis irritaret, exiſtimando ſe poſſe providentiam ejus fallere; quaſi Moyſes, non vero ille, pœnas ab Ægyptiis propter Hebræos expeteret. Nam beſtiolis variis & multiformibus, quales nemo antea viderat, regionem opplevit: quæ & hominibus ipſis exitio fuerunt, adeo ut terra ab agricolis neglecta jacuerit & inculta. Si quod vero *animal* interitum ex illis effugerit, hoc ipſum morbo, cujus impetum homines ſuſtinuerunt, conficiebatur. *III. Ægyptus pediculis vexata.*

4. At cum Pharaothes neque ſic Dei voluntati cederet, ſed mulieres quidem cum viris abire juberet, relinquendos vero liberos *poſtularet*, non cunctatus eſt Deus variis malis & gravioribus iis, quæ prius populo inſederant, malitiam ejus perſequi & caſtigare: ſed fecit ut corpora illorum fœde puſtulis exulcerarentur, interioribus *lenta tabe* conſumptis. atque ita magna pars Ægyptiorum interiit. Rege vero neque poſt hanc plagam re- *IV. & V. Omne genus monſtra, dein peſtis venit. Ex. c. 8, 9.* *VI. Ulcus frequens ac flagrans. Ex. c. 9.* *VII. Ruina diræ grandinis. Ex. c. 9.*

n Ἀφοδον αὐτοῖς.] Ita ex *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* ἔφοδον *Hen.* & *Busb.* ἔξοδον *Baſ.* & *G.*

o Διαμαινόμενος] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *aliiſque* διαμεμορθύος.

p Αὐτῶν μεστὴ] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* deeſt αὐτῶν.

q Ὀδμή τε] Iterum ex *MSS.* in *Editis* ὥσε χαλ.

r Ἐν αὐτῇ διεφθαρμένων.] Ita *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* de limo intelligendo. καὶ ζώντων διεφθ. *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.*

s Οἴχεσθαι] Οἰχέσθαι *Baſ. Gen.* & *Big.* tanquam temporis infiniti. BERN.

t Παραχρῆμα] Sic *MSS.* in *Editis* καὶ παρ.

v Τοῦτ' εἰπόντος,] Ταῦτ' *Samb.* & *Vat.*

x Τοῦτο πάθος] Ex *Samb.* & *Vat.* ἓν πάθος in *ceteris.*

y Ἔτ' ἠφίει] Rurſus cum *Samb.* & *Vat.* ubi malunt *alii* ἔτι ἐφίει.

z Ἐξιέναι,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* τὴν ἔξοδον.

a Μετὴλθε] Sic *Samb.* & *Epiphan.* ut ſolent *Attici.* μεθίημι *alii.*

b Ἐνδοθεν ἀναδιδομένων·] Hinc conſtat ſatis Mattathiadem haud conſuluiſſe LXXII. Interpretes, quod viri doctiſſimi credidere, ſed cum Phariſæis Jeroſolymitanis rectius vertiſſe כנים in φθεῖρες, animal paulo familiarius quam σκνῖπες ſentiuntur. Artapanus tamen & Ezechielus vates σκνῖπας cum ſtolidiſſimi principis hoſtibus, ex Doctoribus Alexandr. recenſent. Mox ἀπολλυνῦ *Baſ.* & *Gen.* & χρήσεσι *Samb.* male audiendo. BERN. Eo modo *Big. Samb. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* τὴν ἔνδον ἀναδιδ. *Busb.* & *Hen.* in *Editis* πλήθος ἔνδον ἀναδιδ.

c Ἀφοδον·] Iterum ut ſupra v. 14. ἄφοδον. in *Editis* ἔξοδον.

d Περὶ τούτου] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* πρὸς τοῦτο δὲ πάθος *Hen. Busb. Baſ.* & *G.*

e Καταλιπεῖσθαι] *Al.* καταλείπεσθαι.

f Τῶν προενδεδημηκότων] Ita *MSS.* in *Editis* ἐνδιδημηκότι.

g Καὶ τὸ πολὺ] Καὶ οἱ πολλοὶ τῶν Αἰγ. *Vat.*

reſipiſcente, grando (qualis neque prius de cœlo Ægyptio deciderat, ei diſſimilis quæ alibi tempeſtate hiberna deſcendit, eaque major quæ vere adulto ab incolis ad boream & ſeptentrioni ſubjectis conſpicitur) ſuperne delata, fructus eorum fregit & contrivit. Deinde locuſtarum gens *immanis* germen omne depaſcit, quod illæſum à grandine reliquum factum eſt: adeo ut nulla prorſus fructuum, ex terra colligendorum, ſpes Ægyptiis reſederit.

VIII. Locuſtarum nubes. Ex. c. 10.

IX. Horror triduanæ caliginis atque preſſus. Ex. c. 10.

5. Cuilibet ſane, qui non improbus æque fuerit ac inſipiens, ſuffecerint jam dictæ clades, tum ut in ſapientia proficeret, tum ut conſideraret quid è re ſua foret. Pharaothes vero, non adeo ex impudentia ac malitia, cum *mali* cauſam intelligeret, pertinaciter Deo repugnabat, & ſponte ſua meliora *conſilia* prodidit & *deſeruit*. Moyſem itaque Hebræos cum uxoribus & liberis juſſit abducere, facultates tamen ſuas Ægyptiis, quibus omnia tot calamitatibus abſumpta erant, relinquere. Dum vero Moyſes contenderet parum æqua ab eo poſtulari (oportere enim ipſos ex rebus ſuis Deo ſacrificium offerre) & tempus multis verbis ultro citroque habitis tereretur, denſæ tenebræ omnique prorſus lumine vacuæ circumfuſæ ſunt Ægyptiis; adeo ut viſu obſeſſo ſpirituque ab *aëris* craſſitie intercluſo *nonnullis* miſerabiliter emori contigerit, atque *alios* inceſſerit metus ne à caligine abſorberentur. Deinde his poſt tres dies totidemque noctes diſcuſſis, cum nondum pœnitendo adductus eſt Pharaothes ut liberum Hebræis exitum permitteret, Moyſes ad eum accedens ait, quouſque repugnabis Dei voluntati? ipſe enim jubet Hebræos dimitti: fieri aliter non poteſt ut à malis liberemini, niſi hæc feceritis. Rex autem, iis quæ dixerat incenſus, minatus eſt cervicibus caput illi abſcindere, ſi rurſum accederet & hac de re moleſtiam ei exhiberet. Moyſes vero dixit, ſe non amplius de his verba facturum: ſed illum ipſum, cum primoribus Ægyptiorum, *ultro* Hebræos imploraturum eſſe, ut *quamprimum* diſcederent. atque his dictis abiit.

X. Primogenitorum ſtrages. Ex. c. 11, & 12.

6. Deus autem, oſtendens adhuc una plaga percutiendos eſſe Ægyptios ut cogerentur Hebræos dimittere, juſſit Moyſem edicere populo ut in promptu habeant ſacrificium, præparantes illud decima Xanthici menſis in quartamdecimam (qui menſis apud Ægyptios quidem vocatur Pharmuthi, apud Hebræos autem Niſan, Macedones vero Xanthicum eum appellant) *dein* ut & ipſe Hebræos ducat omnia ſua ſecum portantes. Et ille quidem, cum Hebræos ad egreſſum expeditos haberet, & per tribus diſpoſitos, in uno loco *eos* continebat. Quartadecima autem illuceſcente, omnes, cum jam in eo eſſent ut egrederentur, ſacrificabant, atque ſumptis hyſſopi faſciculis, domos ſuas ſanguine *conſpergentes* purificabant: cumque cœnaſ-

νυ δ' βασιλέως, χάλαζα, μήτε πρότερον δ' κατ' Αἴγυπτον ἀέρος τοῦτο πεπονθότος, μήτε [h] ὁμοία τῇ παρ' ἄλλοις ὥρᾳ χειμῶνος κατιοῦσῃ, μείζων δ' ἡ πρὸς τοὺς τὰ βόρεια καὶ τὴν ἄρκτον νεμομένοις ἔαρος ἀκμάζοντος, καταινεχθεῖσα, τοὺς καρποὺς αὐτῶν κατέκλασεν. ἔπειτα φῦλον ἀκρίδων ἐπινέμεται τὴν ὑπὸ τῆς χαλάζης μὴ καταβλαβεῖσαν πρόοδον· ὥστε πρὸς ἀκρίδες πᾶσαι τοῖς Αἰγυπτίοις τὰς ἀπὸ τῆς γῆς τῶν καρπῶν ἐλπίδας διολέσαι.

6. Ἡρκεῖ μὲν οὖν τὰ δίχα πονηρίας ἀνόητον καὶ τὰ προειρημένα τῶν κακῶν, εἰς σωφρονισμὸν καὶ δ' συμφέροντος τὴν ἐπίνοιαν ὠφελῆσαι. Φαραώθης δ' ὁ τοσοῦτον ὑπὸ ἀφροσύνης, ὅσον ὑπὸ κακίας, [i] αἰσθόμενος τὴν αἰτίας; ὅμως ἀντεφιλονείκει τῷ Θεῷ, καὶ τοῦ κρείττονος ἐκὼν προδότης ἐγίνετο. καὶ κελεύει μὲν τὸν Μωϋσῆν [k] μετὰ τῶν γυναικῶν καὶ παίδων ἀπάγειν τοὺς Ἑβραίους· τὴν δ' λείαν αὐτοῖς καταλιπεῖν, ἐφθαρμένης αὐτοῖς τὴν οἰκείας. τοῦ δ' Μωϋσέως ἐκὶ δίκαια φήσαντος αὐτὸν ἀξιοῦν· δεῖν γὰρ αὐτοὺς τῷ Θεῷ τὰς θυσίας ἐκ τῆς λείας ἐπενεγκεῖν· καὶ τελουμένου διὰ τούτου τὴν αἰτίαν τοῦ χρόνου, σκότος βαθὺ καὶ φέγγος ἄμοιρον πρόσχειτο τοῖς Αἰγυπτίοις, ὑφ' ὃ τὰς τε ὄψεις [l] ἀποκλειομένους καὶ τὰς ἀναπνοὰς ἐμφερομένους ὑπὸ παχύτητος οἰκτρῶς τε ἀποθνήσκειν συνέβαινε, καὶ δεδιέναι μὴ καταποθῶσιν ὑπὸ τοῦ νέφους. εἶτα τούτου διασκεδασθέντος [m] μὴ τρεῖς ἡμέρας καὶ [n] τοσαύτας νύκτας, ὡς ὁ μετενοεῖ πρὸς τὴν ἔξοδον τῶν Ἑβραίων ὁ Φαραώθης, προσελθὼν ὁ Μωϋσῆς φησίν· ἄχρι ποτὲ ἀπιθεῖς τῇ τοῦ Θεοῦ γνώμῃ; κελεύει γὰρ οὕτως [o] ἀπολύειν τοὺς Ἑβραίους· καὶ σὺ ἔσῃ ἑτέρως ἀπαλλαγῆναι τῶν κακῶν ὑμᾶς [p] μὴ ταῦτα ποιήσαντας. ὁ δ' βασιλεὺς, ὀργισθεὶς ἐπὶ τοῖς [q] εἰρημένοις, ἠπείλησεν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμεῖν, εἰ πάλιν πρὸς τούτων ἐνοχλῶν αὐτῷ προσέλθοι. Μωϋσῆς δ' σὺκ ἔπ' αὐτὸς ποιήσεσθαι πρὸς τούτων λόγους ἔφησεν· αὐτὸν δ' ἐκεῖνον, [r] σὺν καὶ τοῖς πρώτοις τῶν Αἰγυπτίων, προσκαλέσαι τοὺς Ἑβραίους ἀπελθεῖν. καὶ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἀπαλλάττετο.

5. Ὁ δ' Θεὸς, δηλώσας ἔτι μιᾷ πληγῇ τοὺς Αἰγυπτίους καταναγκάσαι ἀπολύσαι τοὺς Ἑβραίους, ἐκέλευσε Μωϋσεῖ προαγγεῖλαι τῷ λαῷ θυσίαν ἑτοίμως ἔχειν, περισκευασαμένους τῇ [s] δεκάτῃ δ' Ξανθικοῦ μηνὸς εἰς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην· ὃς παρὰ μὲν Αἰγυπτίοις Φαρμοθὶ καλεῖται, [t] Νισὰν δ' παρ' Ἑβραίοις, Μακεδόνες δ' αὐτὸν Ξανθικὸν προσαγορεύουσιν· ἀπάγειν τε τοὺς Ἑβραίους [v] πάντα ἐπισκευαζομένους. καὶ ὁ μὲν ἑτοίμους ἔχων ἤδη τοὺς Ἑβραίους πρὸς τὴν ἔξοδον, καὶ διατάξας εἰς φρατρίας, [x] ἐν τῷ αὐτῷ σωνεῖχεν. ἑστάσης δ' τεσσαρεσκαιδεκάτης, πάντες πρὸς [y] ἔφοδον ἔχοντες ἦσαν, καὶ τῷ αἵματι τὰς οἰκίας ἥγνιζον, ὑσσώπῳ [z] κόμας ἀναλαβόντες· καὶ θυσάντες, τὰ λοιπὰ τῶν κρεῶν ἔκαυσαν, ὡς ἐξελούσόμενοι.

h Ομοία τῇ] Ita ex *Vet. Interpr.* ὅμοια aut ὁμοίᾳ in *cæteris*. Num potuit (inquit *Petitus*) ignorare *Joſephus*, quod hyeme non grandinat. nam (ut dicit *Ariſt.* in *Meteorol.* l. 1. c. 12.) χάλαζα γίνεται ἔαρος μᾶλλον ἢ χειμῶνος ἢ ὀλιγάκις, καὶ ὅταν ἦθος ἢ ψῦχος. reſcribo igitur, μήτε ὁμοίᾳ τῇ παρ' ἄλλοις, ὥσπερ καὶ νῦν ἔστιν, neque ſimilis ei, quæ alibi cadit, *tempeſtiva & ſola*, i. e. *non admixta pluvia*. An non hæc Gallica nive frigidior ſit conjectura, judicent alii.

i Αἰσθόμενος] Αἰσθανόμενος δ τ. in *MSS.*

k Μετὰ τε γυναικῶν] MSS. eo modo, propter ם׳ם in volumine S. BERN. Sic ex *MSS.* in *Editis* μετὰ τε γυναικῶν ἀπαγαγεῖν τ.

l Ἀποκλεισμένους] Ita *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* ὑποκλεισμένους ὑπὸ παχ. in *Editis*, verſiculi diſpendio.

m Μὴ τρεῖς ἡμέρας καὶ τοσαύτας νύκτας.] Exod. 10. 22. non niſi tres dies. REL.

n Τοσαύτας νύκτας,] Ισας νύκτας *Hen.* & *Busb.* Tantum itaque ſpatium denotant Moyſis שלשת ימים. Quinimo Jonathan Rabbinus paria ſenſit cum Joſepho iſto תלתא יומין קרא פרעה בסוף Ex. c. 10. 24. dein Boſius atque Epiph. εἰ μὴ vel ἢ μή. Verunruntamen merum μὴ valet idem, aut quidem præſtat. BERN.

o Απολύειν] Ut modo ſupra. REL.

p Μὴ ταῦτα ποιήσαντας.] An εἰ μὴ τ. vel ἢ μὴ τ. legendum dubitat *Boſius*. veruntamen merum μὴ valet idem, aut præſtat.

q Εἰρημένοις,] Ita meliores *Codd.* in aliis (cum *Baſ.* & *G.*) προειρημένοις.

r Σὺν καὶ τοῖς] Σὺν τοῖς πρ. *Big.* & *Vat.*

s Δεκάτῃ] Joſephum itaque nullo merito ἀβλεψίας jam incuſat Clariſſ. Bochartus. BERN. Ita *Big. Samb. Caſ.* & *Vet. Interpr.* cum *Moyſe*, Miſna Phariſæorum, & *Ezechielo Tragico*. τεσσαρεσκαιδεκάτῃ perperam legerant *Busb. Hen. Baſ.* & *G.* illa πρὸ τ. δ'. ἴδ. μὴνὸς non agnoſcunt *Vat.* & *Zonaras*.

t Νισὰν] Ita *MSS.* Νεισὰν in *Editis*.

v Πάντα ἐπισκευαζομένους.] Απαντα *Samb.* & *Vat.*

x Ἐν τῷ αὐτῷ συνεῖχεν.] Φρατρίας δὲ αὐτῷ *Baſ.* & *Gen.* Φατρίας δὲ τ' αὐτῷ *Samb.* atque *Busb.* pro ſuavitate Attica. Φρατρίας δὲ ταὐτῷ *Big.* συλλήψεις vertit Judæus alius in *Exagoge*. BERN.

y Ἔφοδον ἔχοντες] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ſed ſuperius inferiuſque, ἄφοδον. in *Editis* paſſim ἔξοδον.

z Κόμας ἀναλαβόντες·] Κόμαις *Samb.* & *Vat.*

a Πά-

νοι. ὅθεν νῦν ἔτι κῆ τὸ ἔθος ἄτως θύομεν, τῶ ἑορτῶ [a] Πάσχα καλοῦντες. σημαίνῃ δὲ [b] ὑπερβασία· διότι κατ' ἐκεῖνον τὸν [c] ἑσπέραν ὁ Θεὸς [d] αὐτῶν ὑπερβὰς, Αἰγυπτίοις ἐναπέσκηψε τῶ νόσον. ἡ γὰρ φθορὰ τ πρωτοτόκων κατ' ἐκεῖνον ἔπεσε τὸν νύκτα τοῖς Αἰγυπτίοις· ὡς [e] συνελθόντας πολλὰς τ ὠθεῖ τὸ βασίλειον ἀφελωμένων τῶ Φαραώθη συμβαλέσθαι ἀπολύειν τὰς Ἑβραίας. καὶ Μωϋσῆν καλέσας ἐκεῖνος ἀπέναι προσέταξεν· εἰ δ χώρας ἐξέλθοιεν, παύσασθαι τὸν Αἴγυπτον κακοπαθοῦσαν ὑπολαβών. [f] δῶρις τε τὰς Ἑβραίας ἐτίμων· οἱ μὲν ὑπὲρ δ τάχον ἐξελθεῖν· οἱ δ καὶ κῆ γειτνιακὴν προὶς αὐτὰς συνήθειαν.

sent, tanquam exituri, reliquias carnium exussêrunt. Unde mos inolevit ut etiam nunc ita sacrificaremus, festum illud Pascha nuncupantes. transitum autem *id* significat; quod illo vespere Hebræos præteriens Deus, pestem in Ægyptios immiserit. Ægyptiis enim illa nocte perierunt primogenita omnia: adeo ut plurimi, qui prope regiam circumquaque habitarunt, concurrerint, ut Pharaothi persuaderent dimittendos esse Hebræos. Atque ille, accito Moyse, jussit *eos* abire: ratus fore, ut, si ex regione discederent, calamitatibus liberaretur Ægyptus. Hebræos etiam muneribus prosequuti sunt: alii quidem ut citius exirent, alii vero propter vicinitatis consuetudinem.

Pascha tra-lebraeum.

Hebræorum abscessum magnis donis emercatur Ægyptus. Ex. c. 12.

ΚΕΦ. ιε'.

Ως Μωϋσέως ἡγεμόνος τὴν Αἴγυπτον ἐξέλιπον.

Καὶ οἱ μὲν ἐξῆσαν, κλαιόντων καὶ μεταγνόντων, ὅτι χρήσαιντο χαλεπῶς αὐτοῖς, τ Αἰγυπτίων. τὴν δ πορείαν ἐποιοῦντο κῆ [g] Λητῆς πόλιν, ἔρημον οὖσαν ἐν τοῖς τότε. Βαβυλὼν γὰρ ὕστερον κτίζεται ἐκεῖ, Καμβύσου καταφθείροντος τὴν Αἴγυπτον. σὺν τάχει δ ποιούμενοι τὴν [h] ἀφοδον, εἰς [i] Βελσεφῶντα χωρίον τεττάρων ἡμερῶν γίνονται τ Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. μηδενὸς δ τῶν ἀπὸ τ γῆς καρπῶν ὑπαρχόντων ἀλλ' ἢ τὴν ἐρημίαν, [k] πεφυραμένοις τοῖς ἀλεύροις καὶ πεπηγόσι μόνον ὑπὸ βραχείας θερμότητος, τοῖς ἀπ' αὐτῶν ἄρτοις διετρέφοντο. καὶ τούτοις ὀλίγαις ἡμέραις ἐχρήσαντο· πρὸς πλείονα γὰρ οὐκ ἐξήρκεσε χρόνον αὐτοῖς, ὅσα ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἐπεφέροντο, [l] καὶ ταῦτα τὴν τροφὴν τεμιζομένοις καὶ πρὸς ἀνάγκην, ἀλλὰ μὴ πρὸς κόρον αὐτῇ χρωμένοις. ὅθεν εἰς μνήμην τ τότε ἐνδείας ἑορτὴν ἄγομεν ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ, τὸν τ ἀζύμων [m] λεγομένων. τὸ μὲν οὖν [n] πᾶν πλῆθος τ μεταναστευσάντων γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις σκοπὸν οὐκ ἔλαττον ἦν· οἱ δ στρατεύσιμον ἔχοντες ἡλικίαν [o] ἑξήκοντα μυριάδες ἦσαν.

CAP. XV.

Quomodo Hebræi Moyse duce Ægyptum reliquerunt.

ET illi quidem egressi sunt, flentibus Ægyptiis & pœnitentibus, quod tam male eos tractarint. Iter autem faciebant per Letopolim, tunc desertam. illic enim postea condita est Babylon, cum Cambyses Ægyptum devastaret. Celerrime autem & per viarum compendia abeuntes, tertia die accesserunt Belsephontem, locum ad Rubrum mare situm. Cum vero terræ fructuum copiam nullam haberent, quod essent illa loca deserta, panibus victitabant, qui de farina leviter subacta & exiguo calore percocta facti essent. Atque his ad trigesimum usque diem sunt usi: nam ad longius temporis spatium ea ipsis non sufficiebant, quæ *secum* ex Ægypto attulerant; idque victum *parce* ex necessitate dispensantibus, & non ad satietatem eo utentibus. Unde in memoriam istius inopiæ per octo dies festum celebramus, quod dicitur Azymorum. Et quidem multitudo migrantium una cum liberis & uxoribus tanta erat, ut haud facile numerando percenseri potuerit; qui vero ad militarem ætatem pervenerant, sexcenta erant millia.

Letopolim trajiciunt Hebræi, ubi postea Babylon.

Tertia die Belsephontem perventum est. Ex. c. 12. & 14.

Azymorum festum octavo die. Ex. c. 12. c. 13. & Lev. c. 23.

Israëlitæ militaris ætatis exeunt numero 600000.

β'. Κατέλιπον δ τὴν Αἴγυπτον μηνὶ Ξανθικῷ, πέμπτῃ καὶ δεκάτῃ τ σελήνης· μ' ἔτη [p] τετρακόσια καὶ τετρακόσια ἢ τ προγόνων ἡμῶν Ἀβραμον εἰς τὴν Χαναναίαν ἐλθεῖν· τ δ Ἰακώβου μεταναστάσεως εἰς τὴν Αἴγυπτον γενομένης, [q] διακοσίοις πρὸς τοῖς δεκαπέντε ἐνιαυτοῖς ὕστε-

2. Reliquerunt autem Ægyptum mense Xanthico, luna quintadecima, anno quadringentesimo trigesimo, postquam Abramus pater noster in Chananæam venit, & post Jacobi migrationem in Ægyptum anno ducentesimo quintodecimo. Moy-

Ex. c. 12. VI. Exodus Hebræorum, Epocha nobilissima.

α Πάσχα καλοῦντες,] Non præteribis *φάσκα Big.* & *Casaub.* פסחא equidem vocabulum Syriacum aut Chaldaicum expressit Græcis literis Josephus: Græco etiam charactere Evangelistæ & Apostoli N. T. suoque Onceloso, Uzelides, Rabbinorumque multi πάσχα aut πέσχα, potius quam Moysis פסח, quod est Masorethis enuntiantibus *pesach*, S. Hieronymo *phase*, Samaritis φάσχ, Syris φέσχ, Theodotioni *φασέχ*. BERN. Φάσκα *Big.* & *Casaub.* Videsis *Theodoreti* Quæst. in *Exodum*, p. 89. & *Casaub.* contra *Baron.* p. 462. Inferius Φάσχα dicitur.

b Ὑπερβασία·] Diceres typo festivo ὑπερβάσια. Dein pro τὸν ἑσπέραν *Big. Samb. Casaub* & *Glyca*, retulerunt ἡμέραν *Basil. Gen.* atque *Epiph.* non male. Omitto autem τὸν νύκτα *Zonaræ*, tanquam quæsitum. Ibi αὐτῶν ὑπερβὰς tria MSS. Aliter *Basil. Gen. Busb. Hen.* atque *Jo. Zonaras.* Quinimo audi hunc Drungarium, τὸ δ πάσχα, ἄλλοι μ' ἀφέσεσιν σημαίνειν φασὶν, ὡσπερ δ ὑπερβασίαν: aut potius Theodoretum in Quæsitis, τὸ δ πάσχα, ὁ μ' φίλων ἡμῶν ἀφεσιμέα· ὁ δ ὡσπερ ὑπερβασία (Sic MS Barocc. 123,) ὁ δ σύμμαχος ὑπέρασις. ὁ δ Θεοδοτίων φασέχ (MS. φάσεχ: Masoretæ etiam hanc vocem παρεξιώσει.) αὐτὸν τὸν ἑορτὴν τέσσαρας φωνὰς. σημαίνῃ δ τὸ ὄνομα ἢ ἑορτὴν παρεληλυθότων τὸν σωτηρίαν. Probavit & S. Hieronymus Etymologiam Judæorum, unde in Lexidio S. Phasech, *transgressus* vel *transcensio*. Vide infra l. 3 c. 10. §. 5. Mox τὸν νύκτα neglexit *Epiphanius*. BERN. Ita *Big. Samb. Vat. Casaub. Basil* & *G.* & in *Theodoreti MS. Barocc.* loco jam citato. ὑπερβασίαν *Hen. Busb. Glycas, Syncellus, Zonaras* & *Vet. Interpr.*

c Ἑσπέραν ὁ Θεὸς] Sic *Big. Samb. Vat. Casaub.* & *Glyc.* ἡμέραν *Basil. G.* & *Vet. Interpr.*

d Αὐτῶν ὑπερβὰς,] Ita in quatuor *MSS.* & *Glyca.* αὐτὸς *Basil. G. Busb. Hen.* & *Zonaras.*

e Συνελθόντας] Συνελθόντων *Vat*

f Δῶρις τε] Δῶρος δ *Vat.* & mox ὑπὲρ αὐτὸ, dein οἱ δ καὶ γ.

g Λητῆς πόλιν,] Plane ad Delta sinistrum, Arabiam versus, ut Strabo docet; cujus Geographica hic profecto Judæus diligenter perlegerat. Urbs ea in Hebraicis literis סכורת *socchôth* nominatur; Arabicis vero العريش, propter Hebræorum prima castra. Petro etenim Monacho minus credendum, qui *Etham* Latopolin interpretatur. BERN.

h Ἀφοδον,] Ἀμφοδον *Samb.*

i Βελτεφῶντα] Hebraice בעלצפון. Hanc non aliam esse existimo à præsidiaria urbe *Clysmate* seu قلزم *Colzom*, ut Scriptores vernaculi scribunt, ad conum occiduum Sinus Arabici, cujus originationem ab illis frustra expetit Doctissimus Golius. *Suos* سويس deinde est Arsinoes oppidum, quod Clysinati imminet. BERN. Ita *MSS.* in *Editis* Βεελτεφῶντα. Hanc non aliam esse à præsidiaria urbe *Clysmate* existimat *Bernardus.*

k Πεφυραμένοις] Sic in *libris plerisque.* πεφυρμένοις *Hen. Busb.* & *Cedrenus.*

l Καὶ ταῦτα] *Al.* κῆ ταύτῃ τὴν πρ. mox illa κῆ πρ. αν. ἀ. μὴ π. κ. ἀ. χρωμένοις desiderantur in *Big.* & *Casaub.*

m Λεγομένων.] Λεγομένην *Vat.*

n Πᾶν πλῆθος] Απαν *Samb.* deest *Vat.*

o Ἑξήκοντα] Περὶ ἑξήκοντα μυριάδας *Samb.* & *Vat.* εἰς ἑξακοσίας χιλιάδας *Interpretes* LXXII.

p Τετρακόσια] Vide *Annott.* ad p. 97. ut & *Petavii* librum inscriptum *La pierre de touche Chronologique.* l. 3. c. 4.

q Διακοσίοις] Ita *Basil. Gen. Busb.* & *Hen. Zonaras* etiam deflorator, ὃν δ τ Ἰακὼβ εἰς Αἴγυπτον παρουσίας μ' ἐνιαυτὸς διακοσίους καὶ πενταεκαίδεκα. Idem postulat periocha hujus libri, aliique epilogismi Josephi. Veterum autem Scribarum prona & dudum factum est, ut denario minus legerint *Epiph. Scholasticus*, necnon è membranis Græcis *Big. Samb.* & *Casaub.* διακοσίοις πρὸς τούτοις καὶ πέντε ingrata Pallade, pro διακ. πρὸς τοῖς δεκαπέντε ἐνιαυτοῖς. Annos autem ccccxxx peregrinantis populi Oraculo vetere dictos, inter descensum & Assyria relicta atque hunc

Moyſes autem annum tunc agebat octogeſimum; Aaron vero frater ejus triennio erat major. deportabant etiam ſecum oſſa Joſephi, prout ille filiis ſuis mandaverat.

Efferuntur Joſephi oſſa. Ex. c. 12. & 13.

Impetus ultimus Pharaonis. Ex. c. 14.

3. Ægyptios autem de Hebræorum egreſſu pœnituit: Regeque ægre ferente, quaſi iſta, *quæ acceperant*, *mala* Moyſis imputanda eſſent præſtigiis, contra eos proficiſci conſtituerunt. Arreptiſque *ſubito* armis & *reliquo* apparatu eos perſequebantur, in *ſervitutem* retracturi ſi modo aſſequi daretur. etenim non amplius eos Deo ſupplicaturos eſſe; quippe quod illis exitus *jam* contigerit. Exiſtimabant etiam facile *ſe* illos ſuperare poſſe, utpote inermes & itinere defatigatos. Atque obvium quemque rogitantes qua tenderent Hebræi, curſu incitato *eos* inſequebantur; tametſi illac difficile fuerit iter, non ſolum exercitibus, ſed expeditis quoque viatoribus. Moyſes autem hac Hebræos *ideo* abduxit, ut ſi Ægyptii, facti pœnitentes, cum infeſtis agminibus illos ſequi vellent, pœnas malitiæ pactique violati perſolverent: Palæſtinis etiam, quos ob veterem ſimultatem ſibimet infenſos habuerunt *Hebræi*, vel quovis modo, dum iter faceret, latere volens. eſt enim illorum regio Ægypto contermina. Proindeque populum ducens non recta contendit Palæſtinam: ſed per deſertum, multis confectis itineribus, maliſque preſſus, Chananæam ingredi voluit. His acceſſere Dei mandata, jubentis populum adduci ad montem Sinæum, illic *ei* ſacrificaturum. Ægyptii autem, cum Hebræos aſſequuti fuiſſent, ad pugnam ſeſe accinxerunt, coſque multitudine circumfuſa in arctum redigunt. nam currus ſexcenti eos ſequebantur, cum equitibus quinquaginta mille, & ducentis millibus peditum: viaſque *omnes* obſederant, quibus Hebræos è manibus evaſuros eſſe exiſtimabant; inter præcipitia inacceſſa

Hebræos prudenti conſilio propter mare Rubrum circumducit Moyſes. Ex. c. 13.

Exercitus Ægyptius conſtabat curribus DC. & L. millibus equitum, peditumque CC. millibus. Ex. c. 14.

ρον. [r] Μωϋσῆ δ' ἐγεγόνει μὲν ἔτ@ ὀγδοηκοστὸν ἤδη· ὁ δ' ἀδελφὸς αὐτ@ Ααρὼν τρισὶ πλείοσιν. [s] ἐπεκόμιζον δ' ⸗ τὰ τ@ Ιωσήπ@ ὀστᾶ, ταῦτ' ἐκείν@ τοῖς υἱοῖς αὐτ@ κελεύσαν@.

γ'. Αἰγύπλιοι δ' ὅπ τοῖς Εβραίοις ἐξελθεῖσι μετενόησαν· καὶ ⸗ βασιλέως δεινῶς φέρον@, ὡς κ' χοηλείαν [t] τ' Μωϋσέως τάτων [v] γεγονότων, ἐπ' αὐτὰς ἐγγώκεσαν ἀπιέναι. καὶ λαβόντες ὅπλα κ' ⸗ ἅρματα ἐδίωκον, ὡς ἐπανάξοντες αὐτὰς εἰ καταλάβοιεν. καὶ γὰ οὐκ ἔτ' αὐτὰς ἐντὸς ἔθαι τῷ Θεῷ· τλὼ γὰ ἔξοδον αὐτοῖς γεγονέναι. κρατήσειν δ' ῥαδίως αὐτῶν ὑπ' ἐλάβον, ἀνόπλων τε ὄντων κ' ὑπὸ τ' ὁδοιπορίας κεκοπωμένων. [x] κ' παρ' ἕκαστον ἀναπιμπλαμένοι ἡ χωρήσεων, ἐπέπαττον τὴν δίωξιν. καίπι χαλεπῆς ὔσης ὁδοιπορῆσαι τῆς γῆς, ὑ στρατοπέδοις μόνον ἀλλὰ κ' καθ' ἕνα. Μωϋσῆς δ' ταύτῃ τὰς Εβραίας ἀπήγαγε, ἵν', εἰ μεταγνόησαν[τ]ες οἱ Αἰγύπλιοι διώκειν ἐθέλοιεν, τιμωρίαν τῆς πονηρίας κ' ⸗ βεβιάσεως τ' ὡμολογημένων ὑπάσχοιεν· κ' ἅμα [y] Παλαισίνας, δυσμενῶς ἔχον[τ]ας κ' παλαιὰν ἀπέχθειαν ὄσαν, [z] ὁπωσοῦν ἐθέλοντ' λανθάνειν ἀπερχόμεν@. [a] ὅμορ@ γάρ ἐσι τῇ τ' Αἰγυπλίων χώρᾳ. κ' ἅμα τῷ τ@ τλὼ μὲν [b] ἄγεσαν εἰς τὴν Παλαισίνλω οὐκ ἀπήγαγε τ' λαόν· ἀλλὰ ἅμα τῆς ἐρήμ@, πολλὴν ἀνύσας ὁδὸν κ' κακοπαθήσας, ἠθέλησεν ἐμβαλεῖν εἰς τλὼ Χαναναίαν. ἔπι δ' κ' ἅμα τὰς ἐντολὰς ⸗ Θεῦ κελεύσαν[τ]@ ἀγαγεῖν τ' λαὸν εἰς τὸ Σινᾶον ὄρ@, ἐκεῖ ποιήσοντας [c] τὰς θυσίας. καταλαβόντες δ' τὰς Εβραίας οἱ Αἰγύπλιοι, εἰς μάχλω παρεσκευάζον[τ]ο· καὶ σωελαμβάνουσιν αὐτὰς ὑπὸ πλυχωρίας εἰς ὀλίγον χωρίον. ἑξακόσια γὰ αὐτοῖς ἅρματα εἶπερ σωὶ ἱππεῦσι πενταχισμυρίοις, καὶ ὁπλιτῶν μυριάδες ἦσαν εἴκοσι· τάς τε ὁδὰς ἀπεφράγνυσαν, αἷς φεύξεσθαι τὰς Εβραίας ὑπελάμβανον, [d] μεταξὺ χρημνῶν αὐτὰς ἀπορρώγων κ' τ' θαλάττης ἀπολαμβάνον[τ]ες.

celeberrimum Exitum rite comprehendi quidni perſuadeant Samaritarum τὸ ἐξοδικὸν, atque paraphraſes illorum, aut LXXII. Doctores Alexandrini, vel Talmude atteſtante; Demetrius abs illis, tum maxime Apoſtolorum penultimus aut plane princeps S. Paulus, necnon ævo ſequente harum Originum Scriptor, qui itidem ſponte profitetur ad finem hujus libri, ὡς εὕρον τὰς ἱερὰς βίβλοις, ὅτως ἔχειν τάτων παρέδωκα: atque demum, quem in Chronol. S. hoc multa ratione comprobaſſe liquet, ſcientiſſimus Voſſius. Ea etiam ampljtudine verba codicis Judaici Exodi c. 12. 40. explicat atque tuetur Reverend. Uſſerius. Joſephi inſuper dicto inhæſit Severus, ubi ait *Populum egreſſum fuiſſe ab eo quo primum Abraham terram Chananæorum acceſſerat, anno trigeſimo & quadringenteſimo.* BERN. Ita *Baſ. G. Vat. Busb. Hen. Zonaras* & *Severus.* Cum *Vet. Interpr.* (qui denario minus perperam legerat) conſentiunt *alii.*

r Μωϋσῆ δ' ἐγεγόνει] *Hen.* & *Busb.* μωυσῆ δ γεγόνει cæteri. BERN.

s Επεκόμιζον] Επεκομίζοντο *Samb. Hen.* & *Busb.* Aut verbis *Zonaræ*, λὰ δ μωυσῆ τότε ζωὸς ἔτ@ ὀδοηκοσόν· ἀαρὼν δ τρισὶ ὑπερῆν χε. συνεπήγοντο δ κ' τὰ ὀστᾶ ⸗ Ιωσὴφ, πληρώσαντες τλὼ σὺν λω ⸗ ἀνδρός. BERN. *Al.* ἐπεκομίζοντο.

t Τῶ Μωϋσέως] Τλὼ Μωϋσέως *Samb.* & *Vat.*

v Γεγονότων,] Alii ſic diſtinguunt, γεγονότων ἐπ' αὐτὰς, ἴσι.

x Καὶ παρ' ἕκαστον] Ita *Big.* & *Vat.* κ' παρ' ἑκάσων *Samb.* & *Epiphan.* παρ' ἕκαστον δ *Baſ.* & *G.* κ' παρεκάστοτε malit *Bernardus.*

y Παλαισίνας,] Suidas gentilia ambo poſuit, παλαισλώς. ὁ δ παλαισίνης, παλαισῖν@. Sic enim lego. BERN. Sic *Baſ. G.* & *Vat.* Παλαισλῶς *Big.* & *Samb.* Παλαισινὰς habet lib. III: 5. VII: 89. *Herodotus*, ut & alibi *Baſ.* & *G.*

z Οπωσῶν ἐθελόντ] Ita *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* ἀπάγων ὃν ἐθ. *Big. Samb.* & *Caſ.* ἀπαγαγὼν ὃν ἐθ. *Vat.*

a Ομορ@ γάρ ἐσι] Viderat itaque Joſephus apud hiſtoriæ veræ parentem, l. VII. ἔσι δ οἱ Φοίνικες (δηλονότι οἱ ὐ τῇ παλαιστίνῃ) τὸ παλαιὸν οἴκεσον, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐσὶ τῇ ἐρυθρῇ θαλάσσῃ. σύθευτεν δ ὑπερβάντες, τ σωείλης οἰκέσοι τὸ ⸗ θαλάσσαν. τ δ σωείλης τῆτο τὸ χωρίον κ τὸ μέγεθ αὐγύπλ@ πᾶν, παλαιστίνη καλέε]. Egregium plane & antiquiſſimum inter Gentes de Exodo Iſraelitarum & de regione Palæſtina teſtimonium. BERN. Egregium plane & antiquiſſimum inter gentes de Exodo Iſraelitarum & de Palæſtina teſtimonium dat nobis *Herodotus*, Lib. VII. c. 89.

b Αγεσαν] Απάγεσαν *Samb. Vat.* & *Caſ.*

c Τὰς θυσίας.] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* τὰς deeſt *Editis.* ut & mox οἱ ante Αἰγύπλιοι.

d Μεταξὺ κρημνῶν] Retulit mihi ex Ægypto redux Enemannus, ſe illa via ex Ægypto ad montem Sinai profectum fuiſſe, qua ſuſpicabatur Iſraelitas olim iter feciſſe & deprehendiſſe tractus montium varios ita verſus ſinum Arabicum excurrere, uti mihi ſic depinxit. Vide A. B. C.

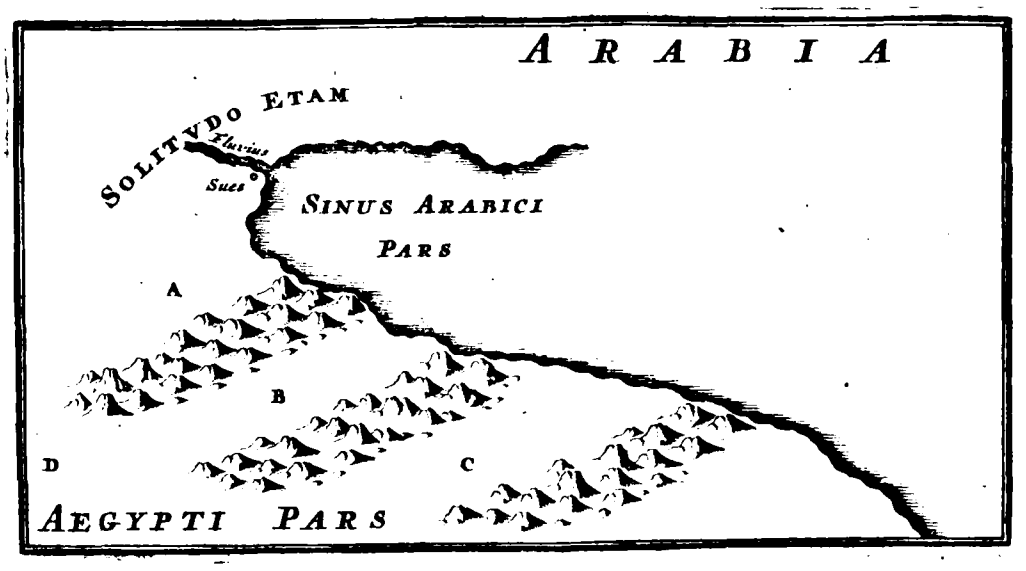

Pu-

νοῆσες. τελευτᾷ γὰρ εἰς αὐτὴν ὄρος, ὑπὸ τραχύτητος [c] ὁδῶν ἄπορον, καὶ φυγῆς ἀπολαμβανόμενον. τοιγαροῦν ἐν τῇ συμβολῇ τῇ πρὸς θάλασσαν τοῦ ὄρους τοὺς Ἑβραίους ἀπέφραττον τῷ στρατοπέδῳ, καὶ στόμα τοῦτο ἱδρυσάμενοι· ὅπως τὴν εἰς τὸ πεδίον ἔξοδον ὦσιν αὐτοῖς ἀφῃρημένοι.

δ'. Μήτ' οὖν ὑπομένειν πολιορκουμένων τροπῷ δι' τὴν ἔνδειαν τῶν ἐπιτηδείων δυνάμενοι, μήτε φυγῆς εὐπορίαν ὁρῶντες, ὅπλων τε ἀπανίζοντες εἰ καὶ μάχεσθαι δόξειεν αὐτοῖς· ἐν ἐλπίδι γὰρ [f] πάντα ἀπολέσθαι καθεῖχεν αὐτοὺς, εἰ μὴ προδιδόασιν ἑαυτοὺς [g] τοῖς Αἰγυπτίοις ἑθελουσίους. καὶ τῷ Μωϋσεῖ ἡπιῶντο, πάντων ἐπιλελησμένοι τῶν ἐκ θεοῦ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς σημείων γεγονότων· ὡς καὶ τῷ προφήτῃ παρορμῶντα, καὶ τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενον, ὑπὸ ἀπιστίας λίθοις ἐθελῆσαι βαλεῖν, προδιδόναι τε [h] σφᾶς τοῖς Αἰγυπτίοις διεγνωκέναι. πένθος τε ἦν καὶ ὀδυρμὸς γυναικῶν καὶ παίδων πρὸ ὀφθαλμῶν ἐχόντων τὸν ὄλεθρον, ὄρεσι καὶ θαλάσσῃ περικεκλεισμένων καὶ πολεμίοις, καὶ φυγὴν ἀδαμόθεν ἐκ τούτων ἐπινοούντων.

ε'. Μωϋσῆς δ', καίπερ ἀχειμάντου τοῦ πρὸς αὐτὸν [i] πλήθους, ὅτ' αὐτὸς ἐνέκαμνε τῇ περὶ αὐτοὺς προνοίᾳ, καὶ τῷ Θεῷ καταφρόνει· πρό τε ἄλλα πρὸς τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς ὅσα προεῖπε παρεσχηκότος, καὶ μηδὲ τότ' αὐτοὺς ἐάσοντος ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς [i] γνωμένους, ἢ δουλεύειν ἢ ἀπολέσθαι. καὶ στὰς ἐν μέσοις, [k] "οὐδὲ ἀνθρώπους, εἶπε, "καλῶς τὰ παρόντα πεπολιτευμένους πρὸς ἡμᾶς δίκαιον "ἦν ἀπιστεῖν, ὡς οὐχ ὁμοίοις ἐσομένοις πρὸς τὰ μέλλον- "τα· τὸ γὰρ Θεὸν νῦν ἀπογινώσκειν ὑμᾶς προνοίας, "μανίας ἔργον ἂν εἴη· παρ' ὃ πάνθ' ὑμῖν ἀπήντηκεν, "ὅσα δι' ἐμοῦ πρὸς σωτηρίαν καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς δου- "λείας οὐδὲ προσδοκῶσιν ὑπέσχετο. [l] μᾶλλον δ' ἐχρῆν "ἐν ἀπόροις ὡς δοκεῖτε γεγενημένους βοηθὸν ἐλπίζειν τὸν "Θεόν· ὃς καὶ [m] τὸ νῦν εἰς παντὶ ἡμᾶς περικεκλεῖσθαι "τὴν δυσχωρίαν ἔργον, ἵν' ἐξ ἀμηχάνων [n] ὅτ' οὐκέθ' "αὐτοὺς νομίζετε σωτηρίαν ἔχειν, ἔθ' οἱ πολέμιοι, [o] οὐκ "τούτων ῥυσάμενος τὴν τε ἰσχὺν ἐπιδείξηται τὴν ἑαυτοῦ, "καὶ τὴν [p] περὶ ἡμᾶς πρόνοιαν. ὁ γὰρ ὀλίγοις τὸ θεῖον "τὴν ἑαυτοῦ συμμαχίαν [q] οἷς ἂν εὔνοιαν ἢ δίδωσιν· ἀλλ' "ἐφ' οἷς ἀνθρωπίνῃ ἐλπίδα μὴ βλέποι πρὸς τὸ κρεῖττον "παροῦσαν. ὅθεν τοιούτῳ βοηθῷ πεπισευκότες, ᾧ δύνα- "μις οὐ τὰ μικρὰ ποιῆσαι μεγάλα, καὶ τὰ τηλικαῦτα "ἀθένειαν καταψηφίσασθαι, μὴ [r] καταπλαγῆτε τὴν "Αἰγυπτίων παρασκευήν. μήδ' ὅτι [s] θάλασσα καὶ κα- "τόπιν ὑμῖν ὄρη φυγῆς ὁδὸν οὐ παρέχουσα, διὰ "τοῦτ' ἀπογινώσκετε τῆς σωτηρίας· ἡμῖν γὰρ ἂν καὶ "ταῦθ' ὑμῖν πεδία καὶ θεοῦ θελήσαντος, καὶ γῆ τὸ πέ- "λαγος.

& mare concluſos tenentes. nam in illud procurrit mons, præruptus & invius, fugamque prohibens. Hebræos itaque montem inter & mare obſidione premebant, caſtris ad hoc oſtium poſitis; ut ipſis præcluderetur exitus ad planitiem.

4. Itaque cum neque obſeſſorum more ſubſiſtere propter commeatus inopiam potuerint, neque fuga evadendi viam perſpexerint, neque arma habuerint, etſi quam maxime pugnare vellent; nihil iis præter *aſperiorem* pereundi ſpem ſupererat, ni ſeſe Ægyptiis voluntarios dederent. Moyſem etiam incuſarunt, ſignorum obliti quæ pro eorum libertate ediderat Deus; eoque proceſſerunt, ut Prophetam *ad bene ſperandum* hortantem, & ſalutem illis pollicentem, præ incredulitate lapidare voluerint, ſeque in Ægyptiorum poteſtatem tradere decreverint. Quin & luctus erat & lamentatio mulierum & liberorum, mortem ante oculos habentium; cum eſſent montibus & mari ſimul & hoſtibus circumquaque incluſi, nec de ulla ex hiſce effugiendi via cogitarent. *Hinc ejulatus Hebræorum & tumultus, ſpes nulla. Ex. c. 14.*

5. Moyſes autem, utut in eum efferata eſſet multitudo, neque ipſe quicquam de cura illorum remiſit, neque * ſuam contra Deum ſententiam tulit; qui & alia *omnia* quæ prædixerat pro eorum libertate præſtiterat, & tunc eos inimicis non permiſſurus erat, vel in ſervitutem retrahendos, vel morti tradendos. Cumque medius in concione conſtitiſſet, ait, "hominibus quidem, ſi in præ- "ſenti res veſtras bene geſſerint, haud æquum "eſſet diffidere, veluti ad caſdem in poſterum "gerendas minus idoneis: nunc vero de Dei pro- "videntia vos deſperare, ſummæ eſſet dementiæ; "qui omnia *ea* in vos contulit, quæ per me pro "ſalute *veſtra* ac liberatione à ſervitute etiam nihil "ſperantibus promiſit. Magis autem oportet vos, "in anguſtiis ut putatis conſtitutos, Deum auxi- "liatorem exſpectare; qui vos in arctum hunc lo- "cum nunc concludi voluit, ut, cum neque voſ- "metipſi exiſtimaretis, neque inimici, ex his dif- "ficultatibus vos in tutum recipi poſſe, ex iis vos "eripiendo cum ſui potentiam oſtenderet tum cu- "ram ejus in nos *ſingularem*. Deus enim iis, quos "benevolentia proſequitur, parvis in rebus ſuum "non accommodat auxilium: ſed tum demum, "cum videat hominibus nullam ſupereſſe ſpem "*cogitationemque* meliorum. Unde vos tali adju- "tore fretos, qui & parva in magna poteſt extol- "lere, tantarumque copiarum vires imminuere & "debilitare, ne terreat Ægyptiorum apparatus. "neque propter fugam mari & montibus à tergo "impeditam de ſalute deſperate: nam & iſti, Deo "*ita* volente, vobis erunt in planiciem, & mare "vertetur in terram. *Salutis Divinæ impatientem populum vix compeſcit Moyſes. Ex. c. 14.*

CAP.

Putabat ipſe Iſraelitas jam ad ſolitudinem Etam provectos (vide Exod. 13. 20.) quum juſſi ſunt a Deo regredi (vide Exod. 14. 2.) & inter Migdol & mare caſtra metari & quum fugere non poſſent niſi per mare, fuiſſe in loco hic per B indicato, ubi concluſi erant hinc & inde montibus, & ab anteriori parte, ubi D eſt, Pharaonis exercitum fuiſſe. Poſſet tamen, mea ſententia, credi eos fuiſſe in A. Hinc etiam doceri evidenter putabat, qua ratione dici poſſet in Etam fuiſſe Iſraelitas, antequam tranſgreſſi erant mare, & in Etam veniſſe poſtquam mare tranſierant. Narrabat porro ſe circa urbem Sues, quam dicebat eſſe debere neceſſario veterum Heroopolin, quod alio loco in vicinia eſſe non poſſet, cymbula fluvium trajeciſſe. REL.

c Ὁδῶν ἄπορον,] Ita in quatuor *MSS.* in *Editis* ὁδὸν ἄπορον· καὶ φ. ἀπολαμβανόμενοι τ. ἐ. τῇ στρατοπέδῃ τῇ πρὸς θαλ.

f Πάντα ἀπολέσθαι] Mox καθειχήσαν vulgarius *Hen.* & *Busb.* BERN. Πάντως *Big.* & *Vat.*

g Τοῖς Αἰγυπτίοις] T. A. ἑθελουσίως *Big.* τὸ κατ' Αἰγυπτίοις ἑθελουσίως *Samb.* atque ita *Vat.* niſi quod τῷ habeat pro τό.

h Σφᾶς] Σφὰς *Samb.* & *Hen.* Mox θαλάττῃ περικεκλεισμένων libri plerique, ſæpius tamen per ſibilum. Ibidem *Hen.* & *Busb.* θαλάσσαις περικεκλεισμένων. BERN.

* *Suam contra Deum ſententiam tulit;*] Ita placuit interpretari vocem καταφρονεῖ. eo fere modo quo apud *Thucyd.* (p. 67. *Ed. Oxon.*) καταφρόνησιν explicat *Scholiaſtes.*

i Γενομένους,] Γενομένοις *Vat.*

k Οὐδὲ ἀνθρώποις,] Οὐδὲν εἶπε *Vat.*

l Μᾶλλον δ' ἐχρῆν] Ita ex *Big.* & *Samb.* in *aliis*, μᾶλλον γὰρ χρὴν τὸν ἀπόροις γεγενημένοις β.

m Τὸ νῦν εἰς ταὐτὸν] Illud τὸ abeſt *Big.* & *Samb.*

n Ὅτ' ἐκέθ' αὐτοὺς] Ita *Samb.* & *Vat.* ὅτ' ἔθ' αὐτοὺς *Big.* ὅτε ἔτ' αὐτοὶ *Baſ.* & *G.* malo ὅθ' ἐθ' αὐτοί. BERN.

o Ἐκ τούτων] Ita *MSS.* in *Editis* ὁ ἐκ τούτων.

p Περὶ ἡμᾶς πρόνοιαν.] Περὶ ὑμᾶς *Big.* & *Samb.*

q Οἷς ἂν δῶνν] Sic in *MSS.* in *Editis* ὅσων δῶνν δίδ.

r Καταπλαγῆτε] Ita *Big.* καταπεπλῆχθαι *Baſ.* & *G.*

s Θάλασσα] Ita *Samb.* & *Vat.* θάλασσα καθ' ὑμῖν καὶ ὄρη *Big.* θάλασσα καθόπιν ὑμῖν, ὄρη τε *Baſ.* & *G.*

VII. CAP. XVI. ΚΕΦ. ις'.

Quomodo mare, ſciſſum Hebræis Ægyptios fugientibus, viam ad fugam aperuit.

Ὡς ἡ θάλασσα, τοῖς Ἑβραίοις διωκομένοις ὑπὸ τ Αἰγυπτίων ἀνακοπεῖσα, φυγεῖν δι' αὐτῆς παρέχεν,

Oratio Moyſis ad Deum pietatis ac fidei plena.

HÆc cum dixiſſet, eos ad mare ducebat, ſpectantibus Ægyptiis. Nam in conſpectu erant, &, perſequendi labore fatigati, pugnam in craſtinum diem differre è re ſua eſſe exiſtimabant. Ut primum vero ad littus venerat Moyſes, arrepta virga, Deum, ut auxilio ſibi foret & adjumento, invocat, hiſce verbis: "Tu quidem, ô Domine, "minime ignoras, quod fruſtra viribus aut cogi"tatione humana nitimur, ut mala præſentia vi"temus atque effugiamus. Sed jam tuum eſt ali"quid plane ſalutare exercitui expedire, qui tuæ "obſequendo voluntati Ægyptum reliquit. Nos "enim, alia omni de ſpe dejecti, & conſilio de"ſtituti, ad te ſolum confugimus, opem tuam "implorantes: & *jam* ſuſpenſis animis exſpecta"mus quid tua nobis conſtituat providentia, ut "ex Ægyptiorum ira furentium manibus eripia"mur. Quicquid autem hoc ſit quam ocyſſime "veniat, tuam nobis potentiam oſtendens: atque "populo, ex rerum deſperatione in pejus labenti, "animos reſtitue, & in ſalutis ſpem fiduciamque "erige. Non in aliis ſumus difficultatibus, quam "quas tua habes in poteſtate: nam tuum quidem "eſt mare, tuus vero & mons qui nos circumdat. "Ita ut hic quidem, te jubente, aperiri poſſit; "mare vero in terram converti. Poſſumus etiam "per aërem ſublimes ferri & evadere, ſi eo modo "nos ſervari velit tua potentia.

Τοσαῦτα εἰπὼν ἤγλυ αὐτὸς [t] ὅπι τὴν θάλασσαν, τ Αἰγυπτίων ὁρῶντων. [v] ἐν ὄψῃ τι γὰρ ἦσαν, καὶ, τῷ πόνῳ πεπαλαιπωρημένοι τ διώξεως, εἰς τὴν ὑστεραίαν τὴν μάχην [x] ὑπερβάλλεσθαι καλῶς ἔχειν ὑπελάμβανον. ἐπεὶ δ' ὡς θεὸς τῷ αἰγιαλῷ Μωϋσῆς ἐγεγένη, λαὸν τὴν βακτηρίαν [y] τ Θεὸν ἱκέτευε, καὶ σύμμαχον καὶ βοηθὸν σκάλῃ [z] λέγων· "δσ' αὐτὰς μὲν ἀγνοεῖς, "[a] ὦ δέσποτα, ὅτι φυγεῖν ἡμῖν σκ τ παρόντων ὅτι κ "ῥώμην ὅτι κατ' ὀλίγον ἐστιν ἀνθρωπίνη. ἀλλ' [b] ἤδη "τι πάντως σωτήριον στρατῷ, [c] τῷ κῷ τὴν σὴν βά"λησιν ἀφένλα τὴν Αἴγυπτον, σὸν ἔστι σκοπεῖσθαι. ἡμᾶς "τε ἄλλην ἀπεγνωκότες ἐλπίδα καὶ μηχανὴν, εἰς τὴν "σὴν [d] μόνην καταφεύγομεν· κ εἶτι ὡδὲ τ σῆς "θεωνοίας ἔλθοι ἐξαρπάσαι [e] τ Αἰγυπτίων ὀργῆς ἡμᾶς "δωσόμενον ἀφορῶμεν. ἀφίκοιτο δ' τάχος παχέως, τὴν "σὴν ἐμφανίζον ἡμῖν δύναμιν· κ τ λαὸν, ὑπὸ ἀνελ"πισίας καταπεπλωκότα πρὸς τὸ χεῖρον, ἀνάστησον εἰς "εὐθυμίαν, κ τὸ πρὸς τ σωτηρίας θάρσος. [f] ἐν σοὶ "ἀλλοτρίοις δ' ἐσμὲν τοῖς ἄπροις· ἀλλὰ σὴ μὲν ἡ θά"λασσα, σὸν δ' τὸ πρόκλειον ἡμᾶς ὄρος. ὡς ἀνοιχθῆναι "μὲν τάχος σὸ κελεύσαντος, ἠπορῶμεν δ κ τὸ πέλα"γος εἶναι δ ἡμῖν ἀπόβασιν κ δι' ἀέρος, δόξαν "ἰσχύι τῇ σῇ τάχιον ἡμᾶς σώζεσθαι τ τρόπον.

Mare rubrum virga percuſſum ſinu patente refugit.

2. His Deum precatus mare virga percutit. Iſtud vero ictu retunditur; &, ſeipſum in ſe recipiens, nudam relinquit terram, qua fugam capeſſerent Hebræi. Moyſes autem Dei præſentiam perſpiciens, & mare illis de ſolo ſuo ceſſiſſe, primus vada ingreditur: juſſitque Hebræos ſequi, ſemita incedentes à Deo patefacta, tam de hoſtium eos inſectantium periculo ſibimet gratulantes, quam *Deo* gratias agentes, qui illis adeo inſperatam ex eo ad ſalutem aperuit viam.

Β'. Τοσαῦτα ὑπὸ θάσας τύπλει τῇ βακτηρίᾳ τὴν θάλασσαν. ἡ δ' ὑπὸ τ πληγῆς ἀνεκόπη· [g] κ, εἰς ἑαυτὴν ὑποχωρήσασα, γυμνὴν ἀφῆκε τὴν γῆν ὁδὸν Ἑβραίοις εἶναι κ φυγήν. Μωϋσῆς δ' ὁρῶν τ ὑπὸ φάνειαν θεοῦ, κ τὸ πέλαγος σκεχωρηκὸς αὐτοῖς τ ἰδίας ἠπείρου, πρῶτος ἐνέβαινεν [h] αὐτῆ· κ τοὺς Ἑβραίους σκέλευεν ἕπεσθαι δι' θείας ὁδοῦ ποιούμενος τὴν πορείαν, κ τῷ κινδυνεύειν τ παρόντων πολεμίων ἡδόμενος, κ χάριν ἔχοντας δι' τὴν φιλόλογον οὕτως ἐξ αὐτοῦ σωτηρίαν ἀναφανεῖσαν.

Sicco pede trajiciunt Hebræi.

3. At cum illi, nihil cunctandum rati, valde properarent Dei præſentia ſe fretos exiſtimantes, primum inſanire viſi ſunt Ægyptiis, ut qui in manifeſtam ſeſe conjicerent perniciem. Poſtquam vero eos ſatis ſalvos longius aliquanto proceſſiſſe conſpexerant, nullo illis occurrente impedimento aut difficultate objecta, impetu facto perſequi eos cœperunt, quaſi & ipſis in tranquillum cederet mare: & præmiſſis equitibus *in vada* deſcendebant. Hebræi vero, dum illi arma induerent & aliquantiſper id agendo morarentur, in adverſum littus incolumes evaſerunt. Unde & Ægyptii ad eos perſequendos facti ſunt audaciores, ac ſi foret ut illi ſimiliter nihil mali paterentur. Quippe ignorarunt Ægyptii, quod viam tenuerint Hebræis ſolis conſtitutam, non aliis tritam; paratamque in periclitantium ſalutem, non iis qui in aliorum exitium properantes ea uti volunt. Itaque cum jam univerſus Ægyptiorum exercitus *in*

Rex Ægyptius, mox coëuntibus aquis ſimul atque cælo ruente, cum omni exercitu deletus eſt. Ex. c. 14. &c.

γ'. Τῶν δ' σὺν οἰκουμένων, ἀλλ' ἰεμένων μὴ ἀνεδῆς ὡς συμπαρόντος αὐτοῖς θεοῦ, μαίνεσθαι μὲν [i] αὐτὰς Αἰγύπτιοι τὸ πρῶτον ἐδόκουν, ὡς δηλον ὄλεθρον ὁρμωμένας. ἐπεὶ δ' ἑώρων ἀβλαβεῖς δη τὸ πλὺ προκεχωρούσας, καὶ μηδὲν αὐτοῖς ἐμπόδιον μηδὲ δυχερὲς ἀπαντήσαν, διώκειν ὡρμήκεσαν αὐτούς, ὡς κἀκείνοις ἠρεμήσοντος θαλάσσης· καὶ προτάξαντες τὴν ἵππον κατέβαινον. Ἑβραῖοι δ' καθοπλιζομένας κ τ χρόνον εἰς [k] τὰς τρίβους ἔφθασαν [l] δη τὴν ἀντιπέραν γῆν ἀπαθεῖς σκφυγόντες. ὅθεν κ θαρσαλεώτεροι [m] συνέβαινε πρὸς τὴν διῶξιν, ὡς ὧδὲν δ' αὐτῶν πεισομένων εἶναι. Αἰγύπτιοι δ' ἐλάνθανον ἰδίαν ὁδὸν Ἑβραίοις γεγυμένην, ἀλλ' οὐ κοινὴν ἐμβαίνοντες· καὶ μέχρι σωτηρίας τ κεκινδυνευκότων πεποιημένην, ἀλλ' οὐ καὶ τοῖς ἐπ' ἀπωλείᾳ τῇ τούτων ὁρμημένοις [n] χρήσασθαι θέλουσιν. ὡς οὖν ὁ τ Αἰγυπτίων στρατὸς ἅπας ἐντὸς ἦν, δη-

[s] Ἐπὶ τὴν θάλασσαν,] Ἐπὶ θάλατταν *Vat.*

[v] Ἐν ὄψῃ τι γὰρ ἦσαν,] Ita *Samb. Vat. Caſ.* & *Vet. Interpr.* ἐν ὄψῃ τε γὰρ ὄντων, κ *Big.* ἐν ὄψῃ γὰρ ὄντων, κ *Baſ.* & *G.*

[x] Ὑπερβάλλεσθαι] Ὑπερβαλεῖν *Big.* & *Samb.* à manu ſecunda.

[y] Τὸν Θεὸν ἱκέτευε,] Articulum dedimus ex *MSS.*

[z] Λέγων·] Οὕτως poſt λέγων adjiciunt plerique *MSS.*

[a] Ὦ δέσποτα,] Illa ὦ δέσποτα deſiderantur in *Editis* & *Vet. Interpr.*

[b] Ἤδη τι πάντως] Εἰ δή τι *Big.* & *Samb.*

[c] Τῷ κῷ τὴν τὴν βάλησιν] Articulum negligit *Vat.*

[d] Μόνην καταφεύγομεν·] Μόνην non agnoſcit *Vat.*

[e] Τῆς Αἰγυπτίων ὀργῆς] Τῆς τ Αἰγ. *Vat.*

[f] Ἐν σοὶ ἀλλοτρίοις] Οὐκ ἐν ἀλλ. *Vat.*

[g] Καὶ, εἰς ἑαυτὴν] Maris à Moyſe diſciſſi fama quædam ad Ichthyophagos uſque pervaſit, quam figmentis involutam refert *Diodor. Sic.* in *Bibl. Hiſt.* l. 3. p. 174.

[h] Αὐτῇ·] Ἐν αὐτῇ *Vat.*

[i] Αὐτὰς Αἰγύπτιοι] Εἰς αὐτὰς *Samb.* forſan ἑαυτούς.

[k] Τὰς τρίβους] Ita *MSS.* τοὺς *Baſ.* & *G.*

[l] Ἐπὶ τὴν ἀντιπέραν] Sic in nonnullis *MSS.* & *Zonaræ.* εἰς τὴν ἀντιπέραν *Baſ.* & *G.* ἐπὶ τὴν ἀντιπέρᾳ *Big.* & *Vat.* Ad idem littus egreſſos eſſe, colligere licet ex *Num.* c. 33. v. 7 & 8.

[m] Συνέβαινε] Eodem modo in *MSS.* συνέβαλε *Baſ.* & *G.* vitio forſan Typothetarum.

[n] Χρήσασθαι] Ita ex *MSS.* in *Editis* χρῆσθαι.

ὑπεχώρησε πάλιν ἡ θάλασσα, καὶ ἀνακαλυφθεῖσα ῥοώδης ὑπὸ πνευμάτων κατῆρε τοὺς Αἰγυπτίους. ὄμβροι τ' ἀπ' ἀέρος κατέβαινον, καὶ βρονταὶ σκληραὶ [o] συνεξαπτομένης ἀστραπῆς· καὶ κεραυνοὶ ἐκ κατωνέχθησαν. ὅλως δ' ἦδεν ἐν τῷ ἐπ' ἀπωλείᾳ καὶ μῆνιν θεοῦ συμπιπτόντων ἀνθρώποις, ὃ μὴ τότε σωθῆναι· καὶ γὰρ νὺξ αὐτοὺς ζοφώδης καὶ σκοτεινὴ κατέλαβε. καὶ οἱ μὲν ἅπαντες ἀπώλοντο πάντες, ὡς μηδ' ἄγγελον τῆς συμφορᾶς τοῖς ὑπολελειμμένοις ὑποστρέψαι.

4. Τοὺς δ' Ἑβραίους [p] οὐδὲ κατασχεῖν ἦν ὑπὸ τῇ χαρᾷ τῆς ἀνελπίστου σωτηρίας καὶ τῇ τῶν πολεμίων ἀπωλείᾳ· βεβαίως νομίζοντας ἠλευθερῶσθαι, τῶν ἀναγκαζόντων δουλεύειν διεφθαρμένων, καὶ τὸ θεὸν ὅπως ἐναργῶς ἔχοντας βοηθοῦντα. καὶ οἱ μὲν αὐτοί τε τὸ κίνδυνον [q] ὅπως ἐκφυγόντες, καὶ πρόσθεν τοὺς ἐχθροὺς ὑπὸ δόντες κεκολασμένους, ὡς οὐκ ἄλλοι τινὲς μνημονεύσοντας τὸ πρόσθεν ἀνθρώπων, ἐν ὕμνοις ἦσαν καὶ [r] παιδιᾷς ὅλην τὴν νύκτα· καὶ Μωϋσῆς ᾠδὴν εἰς τὸν θεὸν, ἐγκώμιόν τε καὶ τὸ δυνειείας εὐχαριστίαν περιέχουσαν, ἐν [s] ἐξαμέτρῳ τόνῳ συνετίθησιν.

4. Gaudiis exsultant Hebræi, & hymno nobilissimo Dei laudes celebrat Moyses.

5. Ἐγὼ μὲν οὖν ὡς εὗρον ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις, ὅπως ἕκαστον τούτων παρέδωκα. [v] θαυμάσαι δ' οὐδεὶς ἕξει λόγῳ τὸ προσδόξον, εἰ δεχαίοις ἀνθρώποις καὶ πονηρίας ἀπείροις διορύξη σωτηρίας ὁδὸς καὶ διὰ θαλάττης, [x] εἴτε κατὰ βούλησιν θεοῦ, εἴτε κατ' αὐτόματον· ὁπότε [y] καὶ τοῖς περὶ τὸν Ἀλέξανδρον τὸν βασιλέα τὸν Μακεδόνιας [z] χθὲς καὶ πρώην γεγονόσιν ὑπεχώρησε τὸ Παμφύλιον πέλαγος, καὶ ὁδὸν ἄλλως οὐκ ἔχουσι παρέσχε τοῦτο δι' αὐτό, καταλῦσαι τὴν Περσῶν ἡγεμονίαν [a] τοῦ θεοῦ θελήσαντος. καὶ τοῦτο πάντες ὁμολογοῦσιν οἱ τοὺς Ἀλεξάνδρου πράξεις συγγεγραφότες. περὶ μὲν οὖν τούτων [b] ὡς ἑκάστῳ δοκεῖ διαλαμβανέτω.

5. Et ego quidem prout sacris in libris scriptum repericbam, horum unumquodque memoriæ prodidi. Nemo vero narrationem ut incredibilem miretur, si antiqui homines & malitiæ expertes in maris sciissura viam ad salutem invenerint, sive Dei voluntate sive sponte naturæ: quandoquidem heri & nudiustertius * iis, qui sub ductu erant Alexandri Macedoniæ regis, cessit Pamphylium mare; & aliam viam non habentibus illac iter aperuit, cum Deus ejus opera ad Persarum imperium evertendum uti decreviſſet. id quod & omnes testantur, qui Alexandri res gestas scriptis mandarunt. At enim de his quisque, ut libuerit, sentiat.

6. Ὑστεραίᾳ τὰ ὅπλα τῶν Αἰγυπτίων, περιενεχθέντα τῷ στρατοπέδῳ τῶν Ἑβραίων ὑπὸ τοῦ ῥοῦ καὶ τῆς βίας τοῦ πνεύματος ἐπὶ σκεῖνο [c] συνδιδούσης, ὁ Μωϋσῆς, καὶ τοῦτο εἰκάσας τῇ τοῦ θεοῦ προνοίᾳ γεγονέναι, ὅπως μηδὲ ὅπλων ὦσιν ἄποροι, συναγαγὼν, καὶ τούτοις σκεπάσας τοὺς Ἑβραίους, ἦγεν ἐπὶ τὸ Σινᾶιον ὄρος· θύσων ἐκεῖ τῷ θεῷ, καὶ τὰ σῶτρα τοῦ πλήθους ἀποδώσων, καθὼς αὐτῷ καὶ [d] προείρητο.

6. Postera vero die cum æstus ventis adjuvantibus arma Ægyptiorum in littus ejeciſſet, ubi tum Hebræi castra posuerant, Moyses, hoc ipsum conjiciens Dei providentia factum esse, ne posthac arma desiderarent, ea colligens, iisdemque tegens munienſque Hebræos, duxit eos ad montem Sinæum, Deo illic sacrificaturus, & munera pro salute populi oblaturus, prout ipsi antea imperaverat Deus.

Israëlitas à mari armatos ad montem Sinæum deducit Moyses.

Τέλος τῆς βιβλίου δευτέρου.

Finis Libri secundi. ΤΑΔΕ

* Περιεξαπτομένης] Sic in pleriſque *MSS.* περὶς ἐξαπτομένης *Samb.* & *Caſ.* περιεξαπτομένης *Baſ.* & *G.*

p Οὐδὲ κατασχεῖν] Οὐ κατασχεῖν δὲ *Vat.*

q Οὕτως ἐκφυγόντες,] Οὕτως ἐκφυγόντες, ὡς οὐκ ἄλλοι τινὲς μνημονεύσοντες τὸ πρόσθεν. ἀνὰ νύκτα καὶ Μωϋσῆς ᾠδὴν &c. *Vat.*

r Παιδιᾶς] Παιδείας *Big. Baſ.* & *Gen.* παιδιᾶς ex re, *Hen. Busb. Caſ. Samb. Burius, Schotanus*que, præter tres libros *Regios.* Mox εὐφροσύνας δυχαριστίαν *Baſ.* & *Gen.* aut de priore *Hen.* atque *Busb.* & aliquot codd. *Gallici.* BERN. Ita ex *MSS.* παιδείας *Baſ.* & *G.*

s Ἐξαμέτρῳ] Accedit potius (ut dicit *Scaliger* in Animadverſ. ad *Euſebium*, p. 7.) ad Tetrametrum Iambicum, quam ad Hexametrum Heroïcum. Vide *J. Crojum* in N. T. p. 95. *Lamecii* Prodromum ad Hiſt. Lit. p. 163. & *Leydeckerum* de Rep. Hebr. p. 207. Vertitur *Senariis.* Minus recte, ut conſtat ex Lib. VII. p. 216. Edit. *Baſ.* p. 92. HUDS. Nunc ignota plane eſt ratio carminum Hebraicorum. REL.

t Ἐγὼ μὲν] Vide *Relandi* Palæſtin. p. 277.

v Θαυμάσαι] Θαυμάσῃ *Samb.*

x Εἴτε κατὰ βούλησιν] Hac de re videſis *Allatii* notas ad *Euſtathii* Hexaëm. p. 301, 309.

y Καὶ τοῖς περὶ] Ita in *MSS.* in *Editis* καὶ περὶ τ. Commentus eſt *Homerus* (ut verbis utar Cl. *Huetii* in *Quæſt. Alnet.* l. 2. c. 5.) Neptuno, ſuper fluctus currum agenti, mare aquas diduxiſſe. ubi (*ſc.* ad *Iliad* γ'.) notat *Euſtathius*, ſcriptum reliquiſſe *Calliſthenem*, mare Pamphylium Alexandro non viam ſolum patefeciſſe, ſed tanquam regem eſſe veneratum aquis aſſurgentibus & intumeſcentibus. quo exemplo uſus eſt *Joſephus* ad conciliandam apud Gentiles prodigioſæ maris ſciſſuræ fidem.

* *Iis, qui ſub ductu erant Alexandri Macedoniæ regis, ceſſit*] Al. *Alexandro Macedonum regi ceſſit* &c.

z Χθὲς καὶ πρώην] Ἐχθὲς *Samb.* & *Vat.*

a Τοῦ θεοῦ θελήσαντος.] Ita viſum eſt etiam *Appiano* de *Bell. Civ.* l. 2. *Arriano* de *Exped. Alex.* l. 2. ſed error revincitur ex *Strabone*, l. 14. p. 666. (qui ſcribit Alexandrum maris æſtu obſervato exercitum tranſmiſiſſe &c.) & ex *Artemone* in prima *Senecæ* ſuaſoria, & *Plutarcho* in *Vita Alex.* p. 674.

b Ὡς ἑκάστῳ δοκεῖ διαλαμβανέτω.] Hoc loquendi modo non indicat Joſephus, ſe dubitare, verumne ſit, quod dicitur de tranſitu Iſraelitarum per Mare Rubrum: ſed tantum, quia Gentibus ſcribit, his verbis utitur, ut ſi hæc iis fidem ſuperare videantur, ſuo fruantur arbitrio, nec propterea a legendis reliquis, quæ traditurus eſt, abſterreantur. Nam ipſum non dubitaſſe hac de re, ſatis oſtenditur ex modo quo narrat, & quod ex Sacris Voluminibus ſe hæc edoctum teſtetur. Infra lib. III. cap. 10. utitur eodem loquendi modo, poſtquam dixerat falſo credi Moſen & Iſraelitas ob lepram Ægypto pulſos, περὶ τούτων ἕκαστος ὡς αὐτῷ δοκεῖ, σκοπείτω. Num & hoc incertum eſſe ibi dicere voluit, Sic lib. III. 4. ubi de adſcenſu Moſis in montem Sinai *de illis*, inquit *quiſque ſentiat, ut volet.* Ita eadem clauſula librum hunc terminat, agens de divinitate legum Moſaicarum. Antea lib. I. cap. 4. Ubi de Noacho quod tantus natu diem obierit, eadem verba uſurpat, &, uti hic, exempla ex hiſtoriis Gentium profert, ut probabilior ipſis res fiat. Ita & lib. IV. 6. de Bileamo. Infra quoque cap. 4. libri octavi, poſtquam dixit ſolos eſſe Judæos inter Syros in Palæſtina qui circumcidantur quod δῆλον eſt, quod liquido conſtat: addit tamen, *de his quiſque, ut volet, arbitretur.* Sic librum decimum & decimum octavum iiſdem verbis terminat. confer & lib. XII. cap. 13. in fine & lib. XIX. cap. 1. Quum his verbis tam frequenter uti ſoleat in libris Antiquitatum, non memini in libris de Bello vel ſemel illa legiſſe. Quod ſi me fugerit, id tamen puto in cauſſa eſſe, quamobrem toties in libris Antiquitatum legatur, quod hos in uſum Gentium ſcripſerit. Poſſemus ex aliis ſcriptoribus, qui iis verbis uſi ſunt in rebus certiſſimis, uti ſane ipſis perſuaſum erat, hoc quicquid eſt, confirmare, niſi rem ad liquidum eſſe perductam putaremus. REL.

c Συνδιδούσης,] Εἰσδιδούσης *Caſ.* & *Vat.*

d Προείρητο.] Ita in *MSS.* in *Editis* προείρηϛ.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a] ΕΝ ΤΗ ΤΡΙΤΗ.

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO TERTIO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. [b] Ως Μωϋσῆς τ̃ λαὸν ἀπὸ Αἰγύπτ̃ ἀναλαβὼν, ἤγαγε ἐπὶ τὸ Σιναῖον ὄρ̃ος, πολλὰ παλαιπωρήσαντα ἐν τῇ ὁδοιπορί̃α.

β'. Ως πολεμήσαντες Ἑβραίοις Ἀμαληκῖται καὶ οἱ πέριξ, ἡττήθησαν· καὶ [c] Ἰσραηλῖται τ̃ πολλ̃ τ̃ στρατι᾽ς ἀπέβαλον [d] πληθύν.

γ'. Οτι τ̃ πενθερὸν αὐτ̃ Ἰοθόρ̃ Μωϋσῆς, ἀσπαζόμενον ἐλθόντα πρὸς αὐτὸν εἰς τὸ Σινα῀ον, ἀσμένως ὑπεδέξατο.

δ'. Ως ὑπέθετο Ἰοθόρ̃ τ̃ λαὸν αὐτ̃ καὶ χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους, ἄπαντα ὄντα τὸ πρῶτον· καὶ ὡς ἕκαστα τούτων ἐποίησε Μωϋσῆς καὶ τὴν τ̃ πενθερο῀ ἐξήνεσιν.

ε'. Ως ἀναβὰς Μωϋσῆς ἐπὶ τὸ Σινα῀ον ὄρ̃ος, καὶ λαβὼν παρὰ τ̃ Θεο῀ τοὺς νόμους τοῖς Ἑβραίοις ἔδωκεν.

ς'. Περὶ τ̃ σκην̃ῆς ὡ̃ κατεσκεύασεν ἐν τῇ ἐρήμῳ Μωϋσῆς εἰς τιμὴν τ̃ Θεο῀, ὥστε ναὸν εἶναι δοκεῖν.

ζ'. Τίνες τοῖς ἱερεῦσίν εἰσιν αἱ στολαὶ, καὶ ἡ τ̃ ἀρχιερέως· περὶ τ̃ τ̃ Ἀαρὼν ἱερωσύνης, καὶ τ̃ ἁγνειῶν καὶ θυσιῶν οἱ τρόποι· καὶ περὶ τ̃ ἑορτῶν, καὶ ὡς ἑκάστη τ̃ ἡμερῶν διατέτακται· ἄλλοι τε νόμοι.

η'. Ως ἐκεῖθεν ἄρας Μωϋσῆς ἤγαγε τ̃ λαὸν εἰς τὰς ὅρους τ̃ Χαναναίων, καὶ τὰς κατασκεψομένους αὐτῶν τὴν τε χώραν καὶ τ̃ πόλεων τὸ μέγεθος ἐξαπέστειλεν.

θ'. Οτι τ̃ πεμφθέντων μὴ ποταρκησὰν ὑποστειλάντων ἡμέρας, καὶ λεγόντων οὐκ ἀξιομάχους αὐτὰς, ἀλλὰ τὴν τ̃ Χαναναίων ὑπερξαιρόντων δύναμιν· τὸ πλῆθος παρακλθὲν ἐπὶ πᾶν εἰς ἀπόγνωσιν, ὥρμησεν [e] ὡς τε καταλεῦσαι σπουδὴ μικρὸν τ̃ Μωϋσῆν, καὶ πάλιν εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀποστρέψαι δουλεύειν διεγνωκότες.

ι'. Καὶ ὡς ὀργὴ τούτῳ Μωϋσῆς ἀγανακτήσας, τ̃ Θεὸν αὐτοῖς ὀργὴ εἶπε [f] τεσσαράκοντα, τὴν ὀργὴ τ̃ ἐρημίας διατρῖψαι, πρεῖπεν ὠργῖσθαι· καὶ μήτ᾽ εἰς Αἴγυπτον ἀποστρέψειν, μήτε λαβεῖν [g] τὴν Χαναναίαν.

1. Quomodo Moyses populum ex Ægypto recipiens, deduxit ad montem Sinæum, graviter afflictum & attritum ex itinere.

2. Quomodo Amalecitæ populique finitimi bellum inferentes Hebræis, ab iis devicti sunt, & Israëlitæ magnam exercitus sui partem amiserunt.

3. Quod Jethronem socerum suum Moyses, ad se venientem in montem Sinæum, lætus exceperit.

4. Quomodo persuasit ei ut populum antea incompositum dividerct, præfectosque designaret qui millenis & centenis præessent: & ut ex soceri consilio singula hæc constituit Moyses.

5. Quomodo Moyses in montem Sinæum conscendit, & acceptas à Deo leges Hebræis dedit.

6. De tabernaculo, quod Deo statuit & sacravit Moyses in solitudine, templum specie referens.

7. Qualia fuerint vestimenta sacerdotum & Pontificis: de Aaronis sacerdotio, variisque purificationum & sacrificiorum ritibus: atque de festis, & ut dies singuli dispositi erant: tum leges aliæ.

8. Quomodo Moyses castris motis populum duxit ad Chananæorum confinia: & quosdam dimisit ad explorandam regionem & urbium magnitudinem.

9. Qui missi fuerant, post XL. dies reversi, suorum deprimunt vires & Chananæorum potentiam extollunt: quo fit ut multitudo, timore perculsa & in desperationem acta, ad Moysem lapidandum incitaretur, consilio inito de reditu in Ægyptum ad serviendum.

10. Utque Moyses, hanc rem indigne ferens, prædixit, Deum velle per quadraginta annos, quamdiu morarentur in solitudine, illis succensere: & neque in Ægyptum reversuros esse, neque occupaturos Chananæam.

a Εν τῇ τριτῇ] Ita ex *Samb.* edidit *Hudson.* At *Bernardi* aliorumque editiones reliquique libri ὡ τῷ τρίτῳ λόγῳ Ιωσήπ̃υ ἱσ.

b Ως Μωϋσῆς] Capitum periochas desumpsi ex *Codd. Samb.* & *Big.* placuit tamen vulgata hîc subjicere. Κεφ. α'. Πῶς Μωϋσῆς τ̃ λαὸν ἐξ Αἰγύπτ̃ ἐπὶ τὸ Σινα῀ον ὄρ̃ος ἐξήγαγε. Κεφ. β'. Περὶ τ̃ τ̃ Ἀμαλεκιτῶν καὶ συμμάχων ἥττης, καὶ ὅσων ὠλ τ̃ πολεμίων λαὸν Ἰσραηλῖ̃ ἀπέβαλε. Κεφ. γ'. Ποίας συμβουλὰς Ραγουήλ̃ τῷ γαμβρῷ Μωϋσῇ ἔδωκεν. Κεφ. δ'. Πῶς Μωϋσῆς ἀναβὰς εἰς τὸ Σινα῀ον ὄρ̃ος, καὶ λαβὼν παρὰ Θεο῀ τοὺς δέκα λόγους πλάκας, τῷ λαῷ αὐτὰς παρέδωκεν. Κεφ. ε'. Περὶ τ̃ σκηνῆς ἣν Μωϋσῆς ἐποίησεν ὡ τῇ ἐρήμῳ, ἃ μεταφερομένη ναῷ ὁμοία διέφερεν. Κεφ. ς'. Περὶ τ̃ χιτῶνος, ὡ ᾗ Μωϋσῆς τὰς νομικὰς πλάκας συνέπεμψεν. Κεφ. ζ'. Περὶ τραπέζης καὶ λυχνίας χρυσῆς καὶ βωμῶν τ̃ ὡ τῇ σκηνῇ. Κεφ. η'. Περὶ τ̃ τ̃ ἱερέων καὶ τ̃ ἀρχιερέως στολισμο῀. Κεφ. θ'. Περὶ τ̃ τ̃ Ἀαρὼν ἱερωσύνης, καὶ ὧν τίνα ᾗ ἑορτῶν καὶ ἱερουργιῶν νενόμισεν. Κεφ. ι'. Νόμοι περὶ θυσιῶν καὶ ᾗ καθαρμῶν. Κεφ. ια'. Νόμοι καὶ ἤθη ᾗ τὰ πολεμικά. Κεφ. ιβ'. Σχίσις καὶ Μωϋσέως δι᾽ ἀπειλὴν, καὶ τ̃ στασιαστῶν πάλαισις. Κεφ. ιγ'. Περὶ καθαρτῶν οἳ ἐξεπέμφθησαν τὸν Χαναναίων γῆν, καὶ ἐπανελθόντες τὰς Ισραηλίτας ἐξεφόβησαν.

c Ισραηλῖ̃] Vocem Ισραηλῖ̃ addidi ex *Epiphanio.*

d Πληθύν.] Deest *Big.*

e Ως τε σπουδὴ μικρὸν καταλεῦσαι] Mox *Big.* δουλεύσειν, non male. Dein πρεσπεῖσιν ὠργίαζ *Big.* BERN. Perperam καταλαῦσαι in *Big. Epiphanius* vertit, *paulatim Moysem desereret.* Lege ex Cod. *Vatic.* ὥστε καταλεῦσαι σπουδὴ μικρὸν τ̃ M. HUD. in *Add.* Legebatur ante ὡς κ τ̃ M.

f Τεσσαράκοντα,] Sequentia (quibus nulla apposita erant commata in *MSS.*) ita distinguenda esse censeo, nisi quis malit ὠείαζ pro ὠργίαζ.

g Τὴν Χαναναίαν.] Vel cum *Big.* τὴν Χαναναίων.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
[a]ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον [b] ἐτῶν β'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER TERTIUS.

Liber iſte continet biennii hiſtoriam.

ΚΕΦ. α'.

[c] Ὡς Μωϋσῆς τὸν λαὸν ἀπὸ Αἰγύπτου ἀναλαβὼν, ἤγαγεν ἐπὶ τὸ Σιναῖον ὄρος· πολλὰ παλαιπωρήσαντα ἐν τῇ ὁδοιπορίᾳ.

ΠΑΡΑΔΟΞΟΝ ἦ τοῖς Ἑβραίοις τὸ σωτηρίας ἄτῳ ᾠομένης, δεινῶς ἐλύπει πάλιν αὐτοὺς, ἀγομένους ἐπὶ τὸ Σιναῖον ὄρος, ἡ χώρα τελέως ἦσαν ἔρημος, κἀ τὶ πρὸς τροφὴν αὐτοῖς ἄπορος, ἀπανίζουσι ἦ κἀ ὕδατος εἰς τὸ ἔσχατον, κἀ μηδὲ μόνον ἀνθρώπου τι φθέγξασθαι ἐνδεὴς, ἀλλὰ μηδ' ἄλλό τι τῶν ζώων ἱκανὴ βόσκειν· ψαφαρὰ γάρ ἐστι, [d] καὶ νοτερὸν ἐξ αὐτῆς ἰδεῖν ὄ, τι καὶ φύσιν καρπῶν δύναιτο. τοιαύτῃ ἦ ἦσαν τὴν χώραν ἐξ ἀνάγκης ἐώδιον, ἑτέραν ἀπελθεῖν οὐκ ἔχοντες. ἐπεφέροντο δ' ἐκ τῆς προωδοιπορημένης ὕδωρ, ᾧ φρατηγὸς κεκελεύκει· καὶ τότε δαπανηθέντος, ἐκ φρεάτων ἐποιοῦντο τὴν ὑδρείαν ἀπτόνως διὰ σκληρότητα [e] τῆς γῆς. καὶ τὸ διεσκόμενον ἦ πικρὸν ἀλλ' ἐ πότιμον ἦν, κἦ τοῦτο ἦ σπάνιον. ἀφικνοῦνται ἦ τοῦτον ὀδόντες τὸν τρόπον [f] περὶ δείλην ὀψίαν [g] εἰς Μαρὰ τόπον, ἔτως διὰ τὸ ᾧ ὕδατος κακίαν ὀνομάσαντες. Μάρ γὰρ ἡ πικρία λέγεται. καὶ αὐτόθι πεπαλαιπωρημένοι τῷ τε συνεχεῖ τῆς ὁδοιπορίας καὶ τῇ τῆς τροφῆς ἀπορίᾳ, [h] καὶ γὰρ καὶ τότ' αὐτοῖς τελέως [i] ἐπιλελοίπει, κατέμενον. [k] φρέαρ γὰρ ἦν, διὸ μᾶλλον ἔμειναν· ἀλλ' αὐτὸ μὲν ἐξαρκεῖν δυνάμενον τοσούτῳ στρατῷ, βραχεῖαν μέντοι παρέχον αὐτοῖς ἀθυμίαν ἐν ἐκείνοις εὑρεθὲν τοῖς χωρίοις. καὶ γὰρ ἤκουον ἐξ τῶν [l] ἐξερευνώντων μηδὲν ἔμπροσθεν βαδίζουσιν εἶναι· πικρὸν

CAP. I.

Quomodo Moyſes populum ex Ægypto recipiens, deduxit ad montem Sinæum, graviter afflictum & attritum ex itinere.

Jam ſiticuloſam Arabiam patiuntur Hebræi.

UM autem hoc modo inſperata Hebræis ſalus contigiſſet, rurſus eos, dum in montem Sinæum ducerentur, graviter afflixit regio valde deſerta, tam neceſſariis ad victum deſtituta, quam extrema aquarum inopia laborans, ut nec quidquam in hominum uſum ſuppeditaret, nedum aliquid pecudum alimento idoneum. nam tota ſqualida eſt, & ne minimum humoris habens qui fructum in apricum educeret. At vero hujuſmodi regionem peragrare, cum aliam non potuiſſent, neceſſe erat. Aquam autem, ducis juſſu, ſecum deferebant ex locis, quæ jam pertranſierant: ea vero abſumpta aquationis cauſa puteos deprimebant, magno labore propter duritiem terræ. ac, cum inveniretur aqua, amara erat & nequaquam potabilis, nec in copia ſatis magna. In hunc modum iter facientes prima veſpera ad Mar locum pervenerunt, quem ob aquas vitioſas ita appellarunt. amaritudo enim *lingua Hebraica* Mar dicitur. Ibique, continuis itineribus pariter ac ciborum inopia miſere vexati, (tunc enim illos omnino defecerat commeatus) *ad tempus* permanſerunt. Nam puteus *illic* erat, quamobrem eo magis *ibidem* morabantur, qui quidem ſufficere tanto exercitui non poterat, nonnihil tamen eos conſolabatur, in iis utpote locis inventus. Quin & ab exploratoribus acceperant, nihil in progreſſu reperturos: illac enim aqua amarulenta erat & nul-

[a] Βιβλίον Τρίτον.] *Al.* λόγος τρίτος.

[b] Ἐτῶν β'.] Ita *Busb. Big. aliique. ἐτῶν μ'. Samb.* proclivi errore. *Ἐτῶν νϛ'.* aut *νϐ'. Baſ.* & *Hen.* immodice.

[c] Ὡς Μωϋσῆς] Propoſuit autem vice veteris lemmatis Editor *Baſ.* & abs illo *Genevenſes* hæc verba, Πῶς μωυσῆς τὸν λαὸν ἐξ αἰγύπτου εἰς τὸ σιναῖον ὄρος ἐξήγαγε. Mox Παροδόξως *Hen.* dein Οὕτως *Samb.* ubique præ litera conſona. Subinde σίναιον idem liber, & *Hen.* & *Busb.* σιναῖον reliqui omnes. BERN.

[d] Καὶ νοτερὸν] Καυστέρον (prout in ora *Cod. Samb.*) legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

[e] Τῆς γῆς.] Articulum omittit *Vat.*

[f] Περὶ δείλην ὀψίαν] Veſperam intelligit diei tertii quam à mari Rubro evaſerant. BERN.

[g] Εἰς Μαρὰ τόπον,] Εἰς μαρὰ τὸν τόπον *Samb.* εἰς τόπον μὲν pro μαρὰ *Hen.* & *Busb.* μαρὰ autem ſcripſit Joſephus ſemel iterumque, toties *Mar* Interpres Scholaſticus. Quis autem Hebraizantium neſcit tam מר *Mar* quam מרה *Marah* apud S. Scriptores ſignificare τὸ πικρόν: aut impotenter talia objici à Schotano Zonaraque, κἀ ἔτως ἴσως εἰς τόπον ἀφικνοῦνται) ὡς ᾧ φρέαρ ἦν, ἐ τὸ ὕδωρ διὰ πικρίαν ἄπολον· κἀ τὸ ὄνομα τῷ τόπῳ ἡ μᾶ τῶν ἑξήδη βίβλων (ἀλλὰ κἀ τῷ ἀριθμῷ) μαῤῥὰν (l. μερρὰ ex LXX.) ὀνομάζει. ὁ ᾗ ἱστορικὸς μαρὰ αὐτὸν καθόλου ᾠδὲ τὸ ἑβραίων συγγράφει)· Idem locus Syris Arabibuſque *Mariri* nuncupatur, atque etiam *Morath* Syris, nec non *Amari fontes* Plinio de Natura. BERN. Collatis manu *Iſ. Voſſii* facta ad *Edition. Baſ.* ab hoc Libro incipit, & pergit uſque ad Cap. VI. Lib. VIII. verum non additur, ex quo Codice ſit deſumta. Legit illa quoque hoc loco τὸ τόπον. HAV.

[h] Καὶ γὰρ] Ita *Big.* κἀ γὰρ τότ' *alii.* HUDS. Coll. *Voſſ.* κἀ γὰρ τοτ' κἀ αὐτοῖς. HAV.

[i] Ἐπιλελοίπει,] *Al.* Ἐπιλελείπει.

[k] Φρέαρ γὰρ ἦν,] *Epiphanius* vertit *erat enim illic puteus valde dirus, qui nec ſufficere* &c. ac ſi legiſſet φρέαρ γὰρ ἦν δεινὸν μάλα· ὃ δ' αὐτὸ α'.

[l] Ἐξερευνώντων] Ita (Coll. *Voſſ.*) *Big. Samb. Vet. Interpr.* ἐξαρευνόντων *Baſ* ἐξαινούντων *Gen.* HUDS. *Baſ.* ἐξαρυνόντων. Vet. *ab exploratoribus.* f. ἐξαιόντων. COCC.

nulli potabilis; non hominibus ſolum, ſed & ne jumentis quidem ferenda.

Mar, *ſive amarum puteorum, injecta aſſula edulcat Moyſes a Deo doctus. Ex c. 15, 23. Num. c. 33, 1. Eccleſ. c. 38, 5.*

2. Moyſes autem cum vidiſſet populum animo deſpondere, nec quicquam ei ſupereſſet quod diceret (non enim ſimplex & virilis erat exercitus, qui neceſſitatis violentiæ opponeret fortitudinem; ſed generoſos animi impetus retuderat puerorum & mulierum turba, imbecillior quam ut ratione perſuaderi poſſet) in ſummas adductus eſt anguſtias, omnium calamitatem perinde habens ac ſi ſua eſſet. Etenim ad alium quenquam ſe non conferebant, ſed ad ipſum, orantes atque obſecrantes, mulieres quidem pro infantibus, viri autem pro mulieribus, ne ſe deſpiceret, ſed aliquam ſibi viam ad ſalutem aperiret. Itaque ad Deum precandum ſe convertit, ut aquæ vitio præſenti mederi, eamque potabilem reddere dignaretur. Deoque *illi* hanc gratiam annuente, baculi ſummitatem, ad pedes *forte* jacentem, arripiens, mediam in longitudinem diffindit. Deinde in puteum mittens, perſuaſit Hebræis, Deum preces ipſius exaudiviſſe, atque promiſiſſe ſe talem illis, qualem deſiderant, aquam eſſe ſuppeditaturum, modo ad juſſa ejus exſequenda non ſegni ſed alacri animo ſeſe accingerent. Illis autem interrogantibus, quid factu opus eſſet ut aqua in melius mutaretur, jubet circumſtantium robuſtiſſimum quemque *aquam* exhaurire, dicens, majore ejus parte exinanita reliquam potabilem fore. Atque illi quidem laborem ſuſceperunt: aqua vero, continuis ictibus exercitata & expurgata, mox potabilis evaſit.

Apud Elim ſtationem populus conſedit ſub die tricesimo ſui erroris. Ex. 15, 27. Num. c. 33, 9. Et Severus l. 1. c. 27.

3. Inde autem caſtris motis ad Elim pervenerunt, è longinquo quidem aſpectu pulchram, (nam & palmis erat conſita) aditu vero iniqua deprehenſa eſt. Palmæ enim illæ, non plures quam ſeptuaginta, auctuque erant difficiles & humiles admodum ob aquæ penuriam, quod omnis iſte locus ſiccus eſſet & arenoſus: neque ex fontibus, qui duodecim numero, humidi aliquid ſperabant & aquationi idoneum. Sed cum in iis nulla eſſet ſcaturigo & aquæ emerſio, rari erant humoris effluxus: & quamvis in arenam defoderent, ni-

ἐκεῖνο τὸ ὕδωρ ϵ̓ ἄπθιον [m] ἦν, οὐκ ἀνθρώποις μόνον ἀλλὰ ϵ̓ τοῖς ὑποζυγίοις ἀφόρητον.

β'. Ορῶν δ' ὁ Μωϋσῆς ἀθύμως διακειμένους, καὶ ϵ̓ πράγματ ϵ̓ τὸ ἀναντίπλεκτον· [n] ὁ γὰρ καθαρὸς ἦν στρατὸς, ὥστε τῷ βιαζομένῳ τ ϵ̓ ἀνάγκης ἀντιτάξαι τὸ ἀνδρεῖον, [o] ἀλλὰ διέφθειρε τὸ κατ' ἐκείνους γυναῖον παίδων τε καὶ γυναικῶν ὄχλ ϵ̓ ἀσθενέστερ ϵ̓ τῆς ἐκ λόγων διδασκαλίας· ἐν χαλεπωτάτοις δὲ, τῷ συμφορᾶν τῷ [p] τ̃ ἁπάντων ἰδίαν αὐτὸ ποιούμεν ϵ̓. καὶ γὰρ ἐφ' ἕτερον τινὰ συνέτρεχον ἀλλ' ἐπ' αὐτὸν, ἀντιβολοῦντες, γύναια μὲν ὑπὲρ νηπίων, οἱ δ' ἄνδρες ὑπὲρ ἐκείνων, μὴ περιορᾶν, ἀλλ' ἐκποριζειν αὐτοῖς ἀφορμήν τινα σωτηρίας. ἱκετεύειν οὖν τρέπεται τ̃ Θεὸν, μεταβαλεῖν τὸ ὕδωρ ἐκ τ̃ παρούσης κακίας καὶ πότιμον αὐτοῖς παρασχεῖν. καὶ καταινέσαντ ϵ̓ τοῦ Θεοῦ τῇ χάριν, λαβὼν [q] ἀποτομάδ ϵ̓ τὸ ἄκρον ἐν ποσὶν ἐρριμμένης, διαιρεῖ [r] μέσῃ, καὶ κ̃ μῆκ ϵ̓ τῆς τομὴν ποιησάμεν ϵ̓· ἔπειτα μεῖζεις εἰς τὸ φρέαρ, ἔπειθε τὸν Εβραίους τ̃ Θεὸν ἐπήκοον [s] αὐτῷ τ̃ δύχων γεγονέναι, καὶ ὑπεσχῆσθαι τὸ ὕδωρ αὐτοῖς παρέξειν οἷον [t] ἐπιθυμοῦσιν, ἂν πρὸς τὰ ὑπ' αὐτοῦ κελευόμενα μὴ ὀκνηρῶς ἀλλὰ προθύμως ὑπουργῶσιν. ἐρομένων δ' αὐτῶν, τί καὶ ποιοῦντων ἂν [v] μεταβάλοι τὸ ὕδωρ εἰς κρεῖττον· κελεύει τὸν ἐν ἀκμῇ πρεσβύτας ἐξαντλεῖν, λέγων τὸ ὑπολειπόμενον ἔσεσθαι πότιμον αὐτοῖς προεκκενωθέντ ϵ̓ δ' πλείον ϵ̓. καὶ οἱ μὲν [x] ἐπίνευν· τὸ δὴ ὑπὸ τ̃ συνεχῶν πληγῶν [y] γεγυμνασμένον καὶ κεκαθαρμένον ἤδη πότιμον ἦν.

γ'. Ἀφικνοῦνται δ' ἐκεῖθεν εἰς [z] Ηλιν ἀφικνοῦνται, πρῶτον μὲν ἀγαθὴν ὀφθῆναι· καὶ γὰρ φοινικόφυτ ϵ̓ ἦν· [a] πλησιάζουσι δὴ ἀπηλέγχετο πονηρά· καὶ γὰρ οἱ Φοίνικες ὄντες ἐν πλείοις ἑβδομήκοντα, δυσωνεῖς τε ἦσαν καὶ χαμαίζηλοι διὰ ὕδατ ϵ̓ ἀπορίαν, ψαφαρᾶ δ' παντὸς ὄντ ϵ̓ χωρίου· ὅτε γὰρ ἐκ τῶν πηγῶν, δώδεκα ὄσων τ̃ ἀριθμὸν, [b] νοτερόν τι καὶ πρὸς [c] ἄρδυσιν αὐτοῖς [d] δι' ἐλπίδα χρήσιμον. ἀλλὰ μὴ δυναμένων ἐκλῦσαι μηδ' ἀναχεῖν, [e] ἰκμάδες ἦσαν ὀλίγαι· καὶ διαμενούσης

---

m Ην,] *Al.* εἶναι. HUDS. Leg. ἦν. Vet. *exiſtebat.* COCC. Ita & Coll. *Voſſ.* & *Big.*

n Οὐ γὰρ καθαρὸς ἦν στρατὸς,] Ita *Big.* (Coll. *Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* Οὐ γὰρ ἰσχυρὸς ἦν στρατὸς *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.*

o Ἀλλὰ διέφθειρε] Sic (niſi quod παίδων pro παῖδες repoſuimus ex *Vet. Interpr.*) *Big.* & *Samb.* (& Coll. *Voſſ.*) paululum variante *Vat.* qui habet ἀλλὰ διέφθειρε τὸ γυναῖον π. τ. κ. γ. ὄχλ ϵ̓ ἀσθενέστερ ϵ̓ τ̃ κατ' ἐκείνους [*al.* ἐπ' ἐκείνους] διδασκαλίας. in *Editis* ἀλλὰ διεφθείρθη τότε γυναῖον παῖδές τε καὶ γυναικῶν ὄχλος ἀσθενέστερ ϵ̓, τ̃ ἐκείνων διδασκαλίας ἐν χαλεπωτάτοις ἔργοις ὤν, τῷ σ. Dubium quidem dictum, & quod tres ſenſus præbet, cum unus uni ſententiæ, niſi immodice ſapimus, in his ſcriptis ſufficiat. BERN. *Epiphanius* legiſſe videtur, ἀλλ' ὡς διεφθείρθη τὸ κατ' ἐκείνους γυναῖον, παίδων τε καὶ γυναικῶν ἀσθενέστερ ϵ̓ &c. nam vertit, *neque enim inimicus erat hoſtis, quatenus vim inferenti neceſſitate potuiſſet & fortitudine reſiſtere. Sed dum iſto modo eorum deficeret virtus, nihilque prodeſſet doctrina verborum, calamitatem omnem ſuam Moyſes propriam faciebat.*

p Τῶν ἁπάντων] Τῶν adjecimus ex *Big.* (Coll. *Voſſ.*) & *Samb.*

q Αποθμαδ ϵ̓] Ita *Samb.* τομάδος *Vat.* in *aliis* ἀπὸ τομαδ ϵ̓ vitioſa dialyſi. ἀποθμὰς eſt χίζα, *Heſychio* explicante. quidam in margine *Cod. Samb.* intepretatur ξύλου κεκερομμένου. *aliis* ἀκόντιον dicitur, i. e. *a quarterſtaffe* inter arma Britannica.

r Μέσῃ,] Sic *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* μίτῳ in *Editis.*

s Αὐτῷ τ̃ δύχων] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἀπὸ τ̃ δύχης *Baſ.* & *G.* ἀπὸ τ̃ δύχων edidit *Bernardus.*

t Επιθυμοῦσιν] Sic plane & mox ὑπεργῶσιν in *Big. Samb.* & *Vat.* ἂν non agnoſcunt *Baſ.* & *G.* unde eſt quod habeant ὑπεργοῦσιν.

v Μεταβάλοι] Ita in nonnullis *MSS.* & *Vet. Interpr.* in aliis μεταβάλλοιθ vel μεταβάλοιθ, & dein ἐπὶ κρεῖττον vel ἐπὶ τὸ κρεῖττον. in *Editis* μεταβάλλοι τὸ ὕδωρ, κτλ.

x Επίνευν·] Επίνευν legebat *Vet. Interpr.* nam reddit, *& illi quidem laudaverunt dictum.*

y Γεγυμνασμένον] Hoc nulla cum laude Joſephi adnotarunt Græci ac Latini. Nam filius *Calliſti* in Eclogis, Ἀκαιρον πρόγμα λίγ ϵ̓ ἰώσηπ ϵ̓ ὡς δ' ὕδατ ϵ̓ δ' ἐν τῇ μιρίᾳ, ὅτι ἡ κίνησις ἡ πολλὴ ἰγλυκάνειν αὐτό. Dein *Zonaras* Drungarius, ὁ δ' ἰώσηπ ϵ̓ ἔοικε μὴ πιθόμενος ὡς θαύμαλι τῇ γλυκάντ ϵ̓ δ' ὕδατ ϵ̓, ἀλλὰ φυσικῶς αὐτὸ γλυκαινθῆναι δοξάζων. λέγ ϵ̓ γὰρ, ὅτι τὸ ξύλον ὁ μωυσῆς εἰς τὸ ὕδωρ βαλὼν, ἐξαντλεῖν τὸ φρέαρ ἐκέλευσε. κ̃ οἱ μὲ ἐπίνευν· τὸ δ' ὑπὸ τ̃ συνεχῶν πληγῶν γεγυμνασμένον κ̃ κεκαθαρμένον, ἤδη πότιμον ἦν. Inde alius Græculus ad cod. *Busb.* ὁ τ̃ ὦ θεῶ θαυμαλεργίας σοι δοκεῖ τὸ γλυκανθῆναι τὸ ὕδωρ ἰώσηπε, ἀλλ' οὐ φυτικῆς ἀκολουθίας. Aſceta inſuper Trecenſis, *Joſephus videtur velle, quod aquæ vitium hoc contraxerant, quia ſemper immotæ fuerant. Præcepit enim fortibus*, inquit, *ut haurirent aquam & plurimam prius effunderent, ut ultima quæ remaneret, frequentibus concurſionibus exercitata & purgata fieret potabilis.* Chriſtiani equidem Theologi pariter ſentiunt de lacuna Probatica, quam B. Johannes in Evang. laudavit. Attamen quamvis diſſertiſſimus Philoſophorum Judaicorum Philo admirandam hanc hiſtoriam ſecus narraverat, Joſephus ab eo abit, quamvis Philonem ea de cauſa perlegeret. Verſabantur itaque tum olim multæ fabulæ ſacræ per ora Phariſæa, quibus hodie neſcio quanto malo caremus. BERN. *Joſephum* (vel in *Exterorum gratiam*, vel quod *Fabulis Phariſaicis* nimium crediderit) rei miraculum elevare adnotarunt *Veterum* nonnulli, ut *Nicephorus* in *Eclogis*, & *Zonaras* in *Annalibus*, p. 22.

z Ηλιν ἀφικνοῦνται,] Quomodo ſcribunt *Big.* & *Samb.* ἥλιν *Hen.* & *Busb.* ἰλιὼ Typographi. *Helim* Epiphan. αἰλείμ LXXII. Interpr. ex אילם Hebraico: quos ſecutus eſt Philo, Euſebiuſque cum mille aliis Chriſtianorum. Idem Scriptoribus exoticis αἴλανον & *Elana*, & ايلة. *Elim* denique Sextam manſionem nuncupatam credes tanquam *nemus* aut φοινικῶνα. In hoc etenim nomine omnino ludunt Philo Judæus, & Hieronymus noſter. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Vat.* aſpirate *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* Ιλιὼ in *Editis.* Αιλείμ LXX. *Interpr.* quos ſequutus eſt inter alios *Philo* & *Euſebius.* Scriptoribus exoticis (ut dicit *Bernardus*) Ἔϊλανον & *Elana* dicitur. HUDS. Forte Ιλείμ COCC.

a Πλησιάζουσι] Πλησιάζουσι δ' ἀπηλ. *Vat.*

b Νοτερόν τι] Νοτερὸν δὲ Coll. *Big.*

c Αρδύσιν αὐτοῖς] *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* Neque plus MSS. adhuc vidimus ad hunc librum *Baſ.* tamen & *Gen.* & Interpres *Scholaſticus*, quod & Helleniſmus expetit, πρὸς ἀρδύσιν. Mox ἄλλο μηδὲ δυναμένων manus ſecunda *Samb.* BERN. Ita in quinque *MSS.* πρὸς ἀρδύσιν *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.*

d Δι' ἐλπίδα] Lege κατ' ἐλπίδα. COCC.

e Ικμάδες ἦσαν] Ικμάδες γὰρ ἦσαν *Samb.* HUDS Ita & Coll. *Voſſ.* ſed *Coccejus* in ora libri mei jubet legere *ſi μὴ ἰκμάδος ἦσαν* &c. HAV.

f Καὶ

μένος τὴν ψάμμον ὑδὲν ἀπήνεγκε. [f] κἂν τι ᾖ σάζον ἐλαβον εἰς χεῖρας, ἄχρηστον [g] εὕρισκον ὑπὸ τοῦ θολεροῦ εἶναι. καρπὸν τε φέρειν ἦν ἀσθενῆ τὰ δένδρα, διὰ ἀπανίην τοῦ ἐξ ὕδατος εἰς τὸ ἀφορμῆς καὶ παρασκευῆς. εἶχον οὖν ἐν αἰτίᾳ τὸν στρατηγὸν καὶ καταβόων αὐτοῦ, τὴν παλαιπωρίαν καὶ τὴν πίεσιν τῶν κακῶν δι' αὐτὸν πάσχειν λέγοντες. τελευτῶσι γὰρ [h] ἐκείνῳ ὀδύροντες ἡμέραν, ὅσαι μὲν ἐπεφέροντο πάντ' ἦσαν ἀναλωκότες· μηδενὶ δ' εὐτυχοῦντες, δυσέλπιδες ἦσαν καὶ τοῦ ὅλων. πρὸς δὲ τῷ παρόντι κακῷ τὴν διάνοιαν ὄντες, καὶ ἐν μνήμῃ εἶναι τῶν ὑπηργμένων αὐτοῖς ἔκ τε τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Μωϋσέως ἀρετῆς καὶ σοφίσεως κωλυόμενοι, δι' ὀργῆς τὸν στρατηγὸν εἶχον· καὶ [i] βάλλειν αὐτὸν ὡρμήκεσαν, ὡς αἰτιώτατον τῆς ἐν ποσὶν συμφορᾶς.

δ'. Ὁ δ', ὥτως ἀνηρεθισμένου τοῦ πλήθους καὶ πικρῶς ἐπ' αὐτὸν κεκινημένου, τῷ Θεῷ θαρρῶν καὶ τῇ σωκιδόπι τοῦ πρὸς τοὺς ὁμοφύλους εὐνοίας, πάρεισιν εἰς μέσους καὶ καταβοώντων καὶ τοὺς χεῖρας ὀπὶ τοῖς λίθοις ἐχόντων. ὀργῆναί τε κεχαρισμένῳ ὧν καὶ πλήθεσιν ὁμιλεῖν πιθανώτατος, [k] καταπαύειν ἤρξατο τὴν ὀργῆς, μὴ τῶν παρόντων αὐτοὺς δυσκόλων μεμνημένους λήθην ἔχειν τῶν ἔμπροσθεν εὐεργεσιῶν θαυμαλῶν· μηδ', ὅτι νῦν πονοῦσι, τὴν διάνοιαν [l] ἐκβάλλειν τοὺς τοῦ Θεοῦ χάριτας καὶ δωρεὰς, ὧν μεγάλων καὶ ἐκ θαυμάτου ἔτυχον γιγνομένων· προσδοκᾶν δὲ καὶ τὴν παρούσης ἀπαλλαγὴν ἀμηχανίας ἐκ τοῦ Θεοῦ κηδεμονίας, ὃν εἰκὸς [m] δοκιμάζοντα τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, πῶς τε καρτερεῖας ἔχουσι καὶ μνήμης τῶν προϋπηργμένων, εἰ μὴ πρὸς ἐκεῖνα [n] γίγνοιντο διὰ τὰ ἐν ποσὶν κακὰ, γυμνάζειν αὐτοὺς τοῖς [o] ἄρτι χαλεποῖς· ἐλέγχεσθαι δὲ αὐτοὺς οὐκ ἀγαθοὺς, ὅτι πρὸς τὴν παροῦσαν μόνην ὅτι πρὸς τὴν μνήμην τῶν εὖ γεγονότων, ὅτως μὲν τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ ἐκείνου γνώμης, καθ' ἣν ἐκλελοίπασι τὴν Αἴγυπτον, καταφρονοῦντας, ὅτως δὲ πρὸς αὐτὸν τὰ ὑπηρέτην αὐτοῦ διαπεφευγότας, καὶ ταῦτα μηδὲν αὐτοὺς ἀφελοῦμενον, πρὸς ὧν εἶποι τε καὶ πράξειν κατ' ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ κελεύσαι. [p] καταριθμεῖται οὖν πάντα· πῶς τε φαρεῖεν Αἰγύπτιοι, κατέχειν αὐτοὺς παρὰ τὴν τοῦ Θεοῦ γνώμην βιαζόμενοι· καὶ τίνα τρόπον ὁ αὐτὸς ποταμὸς ἐκείνοις μὲν αἷμα ἦν καὶ ἄποτος, αὐτοῖς δὲ πότιμος καὶ γλυκύς. πῶς τε διὰ τῆς θαλάσσης, ἀναφυγούσης [q] αὐτοὺς πορρωτάτω, [r] καινὴν ὁδὸν ἀπελθόντες, αὐτῇ πάσῃ σωθείησαν μὲν αὐτοὶ, τοὺς δὲ ἐχθροὺς ὄψιδοιεν ὀπολωλότας· ὅτι τε στασιάζοντας ὅπλων εἰς ἀπορίαν ὁ Θεὸς καὶ τούτων καταστήσειεν· τά τε ἄλλα ὅσα πρὸς αὐτῷ τῷ διαφθαρήσεσθαι [s] δόξαντας γεγονέναι ἐσώσεν ὁ Θεὸς ἐκ παλόγου· καὶ ὡς δύναμις αὐτῷ, μὴ [t] ἀπογινώσκειν μηδὲ νῦν αὐτοῦ τὴν πρόνοιαν, ἀλλ' ἀοργήτως μένειν, λογιζομένους μὲν τὴν ὄψιν μηδὲ βεβαίαν [v] γνέσθαι, εἰ μὴ παυτικά, [x] πρίν τινος προσθήναι δυσκόλου, πάρεσιν· ἡγεμένους δὲ κατ' ὀλιγωρίαν [y] μέλλειν τοῦ Θεὸν, ἀλλ' ὅτι πείρας τῆς ἀνδρείας αὐτῶν καὶ τῆς περὶ τὴν ἐλευθερίαν

hil *fere* eis occurrebat. Et si quid modicum in manus distillaret, adeo turbidum erat, ut *potui* inutile invenerint. Quin & arbores debiliores erant quam ut fructus ederent, propter inopiam aquæ, qua eliciuntur & refocillantur. Ductorem itaque reprehendebant, illumque propter *furiose* exclamabant, dicentes ipsum in causa fuisse quod tantum miseriæ subirent, & tot mala experirentur. nam, cum ille dies tricesimus esset, ex quo iter ingressi sunt, commeatum omnem secum deportatum absumpserant: nihilque *ad famem levandam* reperientes, paululum aberant ab omnium rerum desperatione. Defixi autem in mali præsentis cogitatione, nec in memoriam revocantes quanta illis effecta reddiderit Deus atque Moysis virtus & sapientia, *vehementer* duci succensebant, & in eo erant ut illum lapidarent, tanquam calamitatis, qua premebantur, auctorem. *Hinc propè seditio redintegratur gentis male & semper quærulæ. Ex. c. 16.*

4. Ille vero, multitudine irritata & acriter in ipsum concitata, Dei auxilio fretus, sibique conscius, quod summa fide contribulium saluti prospexerit, prodit in medium dum vociferarent & saxa manibus arriperent. Cumque esset aspectu gratissimus & populari facundia quam maxime polleret, ad iras *eorum* leniendas aggreditur, obsecrans ne, in præsens incommodum nimio plus intenti, priorum beneficiorum oblivionem caperent: nec, quia nunc *inedia* laborent, ex animo ejicerent Dei gratiam & munera, quibus *sane* permagnis & præter opinionem cumulati fuerant: sed sperarent *potius* etiam de præsenti anxietate se Dei providentia liberandos, quem verisimile est (ad probandam eorum virtutem, & quantum tolerantiæ haberent, utque memoria prius edita tenerent miracula, & annon ad illa respicerent in angustias nunc adducti) rebus hisce adversis illos exercere: eos vero redargui, quod in malis perferendis non recte se gesserint, nec promeritorum bene meminerint, cum Deum ejusque voluntatem, quam sequuti Ægyptum reliquerant, adeo contemnant; ipsumque ejus ministrum tam iniquis odiis persequantur, quem, nec in iis quæ dixerit, aut ex Dei jussu fieri præceperit, quicquam mentitum esse compererant. Deinde singula enumerat: ut magna clade affecti fuerint Ægyptii, quod eos contra Dei mandatum detinere conten- *Vide lib. 2.* derint: & quo modo idem flumen illis quidem *c. 14. &* cruentum & ad potum inutile, ipsis vero dulce *c. 16.* fuerit ac potabile: atque ut per mare, longissime ab ipsis refugiens, novam euntes viam, hac ipsi re salutem quidem acceperint, inimicos vero internecione deletos spectaverint: quod etiam, cum arma non habuerint, ea ipsis abunde suppeditarit Deus: & ut sæpe alias cum in extrema pericula conjecti viderentur, ipsos ex improviso servarit Deus: & cum *tanta* illi potentia, ne nunc quidem de ejus providentia desperarent, sed lente exspectarent, *quid acciderit*, cogitantes quidem non sero venire auxilium, si non statim, priusquam duriusculi aliquid fuerint experti, adveniat: secum vero reputarent non ex *rerum suarum* negligentia cunctari Deum, sed ad fortitudinem illorum explorandam, & libertatis amorem; ut sibi constaret

an

[f] Κἂν τι ᾖ σάζον] Ita *Bas.* & *G.* κἂν εἴ τι ᾖ σάζον *Big. Samb.* & *Vat.* pleonasmo Atticorum.

[g] Εὕρισκον] *Al.* (ut Coll. *Big.*) ἐφίσκετο.

[h] Ἐκείνῳ ὀδυρόμενοι] Vocem ἐκείνῳ (quæ deerat in *Editis*) reposuimus ex consensu omnium *MSS.* præter unum è *Codd. Vat.* qui habet ἐκείνων ὀδυρόντων.

[i] Βάλλειν αὐτὸν ὡρμήκεσαν,] Ita *Big. Samb. Hen.* (Coll. *Voss.*) & *Busb.* quo modo & mox infra p. 120. v. 10. βαλεῖν *Vat.* tantum adeo sufficit pro λίθοις βαλεῖν in *Bas.* & *G.*

[k] Καταπαύειν] *Al.* καταπαύσειν.

[l] Ἐκβάλλειν] *Al.* ἐκβαλεῖν.

[m] Δοκιμάζοντα] Δοκιμάζειν τε τὴν *Samb.*

[n] Γίγνοιντο] Ita *Samb* & *Vat.* γίγνοιτο *Big.* γένοιτο *Bas.* & *G.*

[o] Ἄρτι χαλεποῖς·] Sic in *MSS.* (Coll. *Big.* & *Voss.*) ἄρτι in *Editis.* HUDS. Τοῖς ἄρτι τοῖς. COCC.

[p] Καταριθμεῖται] Καταριθμεῖ τε π. *Big. Samb.* καταριθμεῖται πάντα, πῶς τε θαρρεῖν Αἰγύπτιοι κατέχειν αὐτοὺς *Vat.*

[q] Αὐτοὺς πορρώτατω,] Ita *Samb.* in *aliis* αὐτοῖς.

[r] Καινὴν ὁδὸν] Ita in *MSS.* (Coll. *Big.* & *Voss.*) in *Editis* ἐν τῇ ὁδῷ.

[s] Δόξαντας γεγονέναι] Sic *MSS.* (Coll. *Big.* & *Voss.*) in *Editis* δόξαν.

[t] Ἀπογινώσκειν] Ἀπογινώσκειν δὲ μηδὲ νῦν *Samb.* & *Vat.* distincte autem *Epiphan.* ἐκ παλόγου, ἐν ᾧ ὡς δυνάμις αὐτῷ, μὴ ἀπογινώσκειν δὲ μηδὲ νῦν.

[v] Γενέσθαι,] *Al.* γίνεσθαι, & mox εἰ μὴ πρὶν τ.

[x] Πρίν] l. ἐν πρὶν. COCC.

[y] Μέλλειν τοῦ Θεὸν,] Ita *MSS.* in *Editis* μέλλειν τὴν τοῦ Θ.

an quandoque pro ea victus inopiam & aquæ penuriam fortiter tolerare possitis, an pecudum more potius servire parati estis dominis, & qui in suos usus & ministeria saginare volunt: denique se quidem non tam de sua salute solicitum esse, cui nihil mali eveniret, si injuste moreretur; quam de ipsorum incolumitate, ne, dum se lapidarent, Deum condemnare existimarentur.

Et populi turbas pacat, & Deum propitium reddit pia Moysis facundia. Ex. c. 16.

5. Illos igitur hoc modo mitigavit, & à lapidibus quidem jaciendis furentes continuit, & ad eorum quæ excogitaverant pœnitentiam adduxit. Cum vero ei viderentur non immerito ob hanc vitæ necessitatem adeo commoveri, secum statuit Deum precibus & supplicationibus interpellare. Atque, loco quodam eminentiori consceuso, à Deo deposcebat & auxilii aliquid populo & liberationem à summa rerum inopia, (in ipso enim & alio nemine sitam esse ejus salutem) utque iis ignosceret quæ populus eo miseriæ adactus patravit, qui, ut ingenium est hominum, in infortuniis querulus esse solet & difficilis. Deus itaque & se provisurum esse promisit, & subsidium illis desideratum *mature* allaturum. Moyses autem, cum hæc à Deo accepisset, descendit ad multitudinem. Illi vero, ut eum conspexerunt ex Dei promissionibus gaudio suffusum, mœrorem lætitia mutarunt: atque is, in medio concionis stans, dixit se venire, ut præsentibus incommodis remedium à Deo afferret. Et aliquanto post magna vis coturnicum (quod genus avium præ cæteris alit sinus Arabicus) advolavit, interjectum mare transgressa: &, simul volandi labore fatigata ac propius quam aliæ *volucres* terram accedens, in Hebræos defertur. Illi vero manibus apprehendentes, tanquam alimentum sibi à Deo paratum, suæ subveniunt & medentur inopiæ. Tum ad vota Deo reddenda se convertit Moyses, ut qui opem illis quam ocyssime & juxta promissum tulerit.

Coturnices in Israëlitarum castra advolant. Ex. c. 16. Num. c. 11. & Ps. 78.

Dein Manna de cœlo descendit. Ex. c. 16. Num. c. 11. Ps. 78. Sap. 16.

6. Mox autem post primum cibum suppeditatum, etiam alium illis *subsidio* mittit Deus. Nam, dum Moyses inter orandum manus attolleret, ros delabitur. Et cum manibus adhæresceret, Moyses, suspicatus & illum in cibum eorum à Deo demitti, primoribus labris attingit, ac intelligens rei ignaram esse multitudinem & pro nive habere, atque ea tempestate contigisse qua solet pluere, edocuit ipsos, non rorem, ut opinati sunt, de cœlo descendere, sed *cibum* in eorum salutem & nutrimentum. Et cum degustasset, illud ipsis offert ad fidem faciendam. Illi vero, ducem imitantes, cibo capiebantur: nam mel suavitate & delectatione referebat. at *aspectu* simile erat bdellio inter aromata: magnitudine vero coriandri semini *par.*

ἡδονῆς, ἵνα μάθοι πότερον ποτὲ καὶ τροφῆς ἀπορίαν καὶ ἀπάνιν ὕδατος ὑπὲρ αὐτῆς ἐσὲ ἀνεγκεῖν ἡνιαῖοι, ἢ δουλεύειν μᾶλλον ἀγαπᾶτε καθάπερ τὰ βοσκήματα τοῖς κρατοῦσι καὶ τοῖς περὶ τὰς ἐκείνων ὑπηρεσίας [z] ἀφθόνως τρεφομένοις· δεδιέναι δ' [a] λοιπὸν ἔχ ἔτως ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶ σωτηρίας, πίστευον γὰρ ἂν ἐν κακὸν ἀδίκως ἀποθανεῖν, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῶν, μὴ δι' ὧν ἐπ' αὐτὸν βάλλεσι λίθων τῷ Θεῷ [b] κατακρίνειν νομιοῦσιν.

5'. [c] Οὕτως. οὖν ἐπρᾴνεν αὐτὲς, καὶ τῆς μὲν τῷ [d] βάλλειν ὁρμῆς ἐπέσχε, καὶ εἰς μετάνοιαν ὧν ἔμελλον ἄρᾶν [e] ἐπέτρεψε. παθεῖν δ' ἐκ ἀλόγως αὐτὲς ἀφ' τινὶ ἀνάγκιν τὸν νομίσας, ἔγνω δεῖν ἐφ' [f] ἱκετείαν τῷ Θεοῦ καὶ παράκλησιν ἐλθεῖν. καὶ ἀναβὰς [g] ἐπί τινα σκοπιὰν ἦτει πόρον τινὰ τῷ λαῷ καὶ τῆς ἐνδείας ἀπαλλαγήν· ἐν αὐτῷ γὰρ εἶναι τινὶ σωτηρίαν αὐτῷ, καὶ ἐκ ἐν ἄλλῳ· [h] συγγινώσκειν τε τοῖς νῦν ὑπὸ τ' ἀνάγκης ὑπὸ τοῦ λαοῦ πραττομένοις, φύσει δυσαρέστε καὶ φιλαυτίᾳ τοῦ τῶν ἀνθρώπων ἐν οἷς ἂν ἀτυχῇ γένῃς ὄντος. ὁ δ' Θεὸς προνοήσειν τε ἐπαγγέλλεται, καὶ παρέξειν ἀφορμὴν ἣν [i] παθοῦσι. Μωϋσῆς δ' τοῦ Θεοῦ ταῦτ' ἀκηκόως, καταβαίνει πρὸς τὸ πλῆθος. οἱ δ' ὡς ἑώρων καὶ τῆς ἐπαγγελίας τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ γεγηθότα, [k] μετέβαλον ἐκ τῆς κατηφείας ἐπὶ τὸ ἱλαρώτερον· καὶ σὰς ἐκεῖνος ἐν μέσοις, ἥκειν ἔλεγε φέρων αὐτοῖς [l] παρὰ τοῦ Θεοῦ τινὰ πρὸ τ' ἐνεστηκότων ἀπόρων ἀπαλλαγήν. καὶ μετ' ὀλίγον ὀρτύγων πλῆθος, πέφει δ' τοῦτο τὸ ὄρνεον ὡς κοῖλον ἕτερον ὁ Ἀραβικὸς κόλπος, ἐφίπταται τινὶ μεταξὺ θαλάσσαν [m] ὑπερελθόν. καὶ, ὑπὸ κόπου τε ἅμα τῆς πτήσεως καὶ [n] πρόσγειον μᾶλλον τῶν ἄλλων ὂν, καταφέρεται εἰς τοὺς Ἑβραίους. οἱ δ' συλλαμβάνοντες, ὡς τροφὴν αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ παρὰ τινὶ μηχανησαμένῳ, τινὶ ἔνδειαν ἰώντο. καὶ Μωϋσῆς ἐπ' ὄχὰς τρέπεται τῷ Θεῷ, παρεῖναι καὶ πρὸ τινὶ ὑπάρξιν πεποιημένῳ τινὶ ὄπτασίαν.

5'. Εὐθὺς δ' μὲν τινὶ πρώτῃ ἀφορμὴν τ' τροφῆς, καὶ δευτέραν αὐτοῖς [o] κατέπεμπεν ὁ Θεός. ἀνέχοντος γὰρ τῷ Μωϋσέως τὰς χεῖρας ὑπὲ τὰς ὄχὰς, δρόσος κατελείφθη. καὶ περιπεπλυμένης τὰς χεροὶ, Μωϋσῆς, ὑπονοήσας καὶ τοῦτο εἰς τροφὴν ἥκειν αὐτοῖς [p] παρὰ τῷ Θεῷ, [q] γεύεταί τε, καὶ ἡδεῖς τὸ πλῆθος ἀγνοοῦντος καὶ νομίζοντος νίφεσθαι, καὶ [r] τ' ὥρας εἶναι [s] τῷ ὑετῷ τὸ γινόμενον, ἀνεδίδασκεν, ὡ κ' τινὶ ἐκείνων ὑπολῆψιν ἀπ' ἀρχαίᾳ καταφέρεσθαι τινὶ δρόσον, ἀλλ' ὑπὲ σωτηρίᾳ τῇ αὐτῶν καὶ διατροφῇ. καὶ γευόμενος τοῦτ' αὐτοῖς παρεῖχε πιστεύειν. οἱ δ', μιμούμενοι τ' ἡγεμόνα, ἥδοντο τῷ βρώματι· μέλιτι γὰρ ἐῴκει τινὶ γλυκύτητα καὶ τινὶ ἡδονῇ ἐμφερές. ὁμοίον δ' τῇ τ' ἀρωμάτων βδέλλῃ· τὸ

[z] Ἀφθόνως] Ἀφθόνοις περφόμοι *Big.* & Coll. *Voss.*

[a] Λοιπὸν] Εἰπὼν ἐχ ἔτ. *Big.* (Coll. *Voss.*) *Samb.* & *Vat.* utrumque, λοιπὸν εἰπὼν, viderat *Epiphan.* nam vertit, *adjiciens super hæc dicebat.*

[b] Καταχρίνειν] Id verbum non ausi sunt describere *Big.* & *Samb.* sed ejus loco καταφρονεῖν. Josephus tamen voluit, sicut nuper *Bas. Gen.* & jam nostræ Operæ rursus excudunt: quod & vertit *Epiphanius* in Latinum *condemnare.* BERN. Καταφρονεῖν soli *Big.* (Coll. *Voss.*) & *Samb.*

[c] Οὕτως οὖν] Illa ὕτως οὖν præterierant *Big.* (Coll. *Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

[d] Βάλλειν ὁρμῆς] Ita in *iisd. MSS.* βαλεῖν *Bas.* & G.

[e] Ἐπέτρεψε] *Al* ἔπεισε. HUDS. Coll. *Big.* & *Voss.* ἐπέσεισεν habent. HAVERC.

[f] Ἱκετείαν] *Samb.* & manus Atticæ solent. ἱκεσίαν *Bas.* & *Gen.* BERN.

[g] Ἐπί τινα] Ἐπί τινα σκοπιὰν ὑψηλὰν *Big.* ἐπί τινα σκοπιὰν ὑψηλὴν *Samb.* Is S. oratorum mos fuit.

[h] Συγγινώσκειν τε] Ita *MSS.* συγγινώσκειν δ' in *Editis.*

[i] Παθοῦσι.] Sic in *MSS.* in *Editis* ζητοῦσι.

[k] Μετέβαλον] Ex *MSS.* μετέβαλλον *Bas.* & G.

[l] Παρὰ τοῦ Θεοῦ] Υπὸ τοῦ Θ. *Vat.*

[m] Ὑπερελθόν·] Ἐπιλθὸν *Hen.* & *Busb.* ὑπελθὸν *Cedren.*

[n] Πρόσγειον] Mox ἄλλων ἰῶ *Schotanus.* Dein periodo exeunte ἰώντο *Hen.* & *Busb.* BERN. Προσγείοις *Samb. Vat. Hen.* & *Busb.* dialecto alia.

[o] Κατέπεμπεν] Καταπέμπῳ *Hen.* & *Busb.*

[p] Παρὰ τοῦ Θεοῦ,] Παρὰ Θεῷ *Vat.*

[q] Γεύεταί τε] Τε post γεύεται omittunt quatuor *MSS.*

[r] Τὰς ὥρας εἶναι τοῦ ὑετοῦ] Id putabant, quia ex Ægypto venientes judicabant uti signa tempestatum in Ægypto observaverant, ubi hyeme tonitrua & fulmina & pluviæ contingunt. Scholiastes Arati. Παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις κεκεμάσμεναί εἰσιν αἱ ὧραι τοῦ ἔτους καὶ ὁ χειμὼν ἔχει τὰ συμβαίνοντα εἴωθεν ἀστραπὰς καὶ βροντάς· καὶ θέρος ἐμοίως· ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις μέρεσιν ἄκριτοί εἰσιν αἱ ὧραι καὶ πολλάκις ἐν καιρῷ θέρους βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ γίνονται καὶ ὑέτος. *Apud Ægyptios tempestates anni suas habent notas, uti hyems fulmina ac tonitrua. Atque ita æstas. Sed in aliis regionibus non habent illæ adeo sua indicia, & ipsa æstate sæpe numero fulmina, tonitrua & pluviæ contingunt.* Fateor tempus quo hæc acciderunt non fuisse hyemem, secundum divisionem anni Judaicam, sed nec æstas erat: atque si ὧραι χειμῶνος & θέρους opponantur, certe χειμὼν magis erat quam θέρος. Verum in Ægypto nunquam pluit. Ita veteres scripserunt. Sed jam alii notarunt hoc de Ægypto superiore intelligi oportere. Pro ἔτους MS. habet ὑετῶ. Nota & ὧραι ἔτους. Ita Attici loquuntur: aliis καιροὶ ἔτους dicunt. Observatio est Moeridis Atticistæ. REL.

[s] Τῷ ὑετῷ] Ita in *MSS.* in *Editis* τοῦ ἔτους.

τὸ

τὸ ᾗ μέγεθος, τῷ ηθελάνδρᾳ σπέρματι. καὶ [t] περὶ τὴν συλλογὴν λίαν αὐτοῦ ἐσπουδάκεσαν. [v] παρήγγελτο δ' ἐξ ἴσου [x] πᾶσιν ἀσσάρωνα, τοῦτο δ' ἐστὶ μέτρον, εἰς ἑκάστην ἡμέραν συλλέγειν· ὡς οὐκ ἀπολείψοντος αὐτοῖς τὸ βρῶμα τοῦτο, ἵνα μὴ τοῖς ἀδυνάτοις ἄπορον ᾖ τὸ λαμβάνειν δι' ἀλκὴν τῶν δυνατωτέρων πλεονεκτούντων περὶ τὴν ἀναίρεσιν. οἱ μέντοι πλέον τοῦ προστεταγμένου μέτρου συναγάγοντες, ὑδὲν περιττότερον εἶχον τοῦ [y] κακοπαθῆσαι· ἀσσάρωνος γὰρ ὑδὲν πλέον εὕρισκον. τὸ δὲ ὑπολειφθέντος εἰς τὴν ὑπιοῦσαν ὄνησις [z] ὑδ' ἥτις ἦν, διεφθαρμένου ὑπό τε σκωλήκων καὶ πικρίας. ὕτω θεῖον ἦν τὸ βρῶμα καὶ παράδοξον· ἀμυήτοις δὲ τοῖς πότοις νεμομένοις τὴν ἐκ τῶν ἄλλων ἀπορίαν. [a] ἔτι δὲ καὶ νῦν ὕετος πᾶς ἐκεῖνος ὁ τόπος, καθάπερ καὶ τότε Μωϋσῆ χαριζόμενον τὸ θεῖον κατέπεμψε τὴν ἀλατροφήν. καλοῦσι δὲ Ἑβραῖοι τὸ βρῶμα τοῦτο μάννα. τὸ γὰρ [b] μὰν ἐπερώτησις ἐστὶ τὴν ἡμετέραν ἀφέλκυσον, τί τοῦτ' ἐστὶν ἀνακρίνασα. καὶ οἱ μὲν χαίροντες ὅτι τοῖς ἀπ' ἐρανοῦ [c] πεμφθεῖσιν αὐτοῖς διεπέλων. τῇ δὲ τροφῇ τοιούτῳ τεσσαρακονταέτεσιν ἐχρήσαντο, ἐφ' ὅσον χρόνον ἦσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ.

ζ. Ὡς δὲ ἐκεῖθεν ἄραντες εἰς [d] Ραφιδὶν ἦκον, [e] παλαιπωρηθέντες [f] ὑπὸ τοῦ δίψους εἰς ἔσχατον, ἔν τισι τοῖς πρότερον ἡμέραις [g] πίδακιν ὀλίγαις ἐντυγχάνοντες, καὶ τότε παντάπασι ἄνυδρον εὑρόντες τὴν γῆν, ἐν κακοῖς ἦσαν· καὶ πάλιν δι' ὀργῆς τὸν Μωϋσῆν ἐποιοῦντο. ὁ δὲ τὴν ὁρμὴν τοῦ πλήθους ἐπὶ μικρὸν σκληράν, ὑπὸ λιτὰς τρέπεται τοῦ Θεοῦ· ἐβόα γὰρ ὡς τροφὴν [h] αὐτοῖς ἔδωκεν ἀπορουμένοις, οὕτω καὶ ποτὸν [i] χορηγεῖν, ἀφθονουμένης καὶ τῆς ὑπὸ [k] τροφῆς χάριτος ποτοῦ [l] μὴ παρόντος. ὁ δὲ οὐκ εἰς μακρὰν τὴν δωρεὰν ἀνεβάλλετο. τῷ δὲ Μωϋσῇ παρέξειν ὑπισχνεῖται πηγὴν καὶ πλῆθος ὕδατος, ὅθεν ὁ [m] προσδοκήσειεν. καὶ κελεύει τῷ βάκτρῳ πλῆξαι τὴν πέτραν, ἣν ἑώρων αὐτὸν ἐβόα παρεστῶτα, παρ' αὐτῆς λαμβάνειν τὴν ἀπορίαν [n] ὧν δέονται· φροντίζειν γὰρ καὶ ὧν μὴ σὺν πόνῳ μηδ' ἐργασίᾳ τὸ ποτὸν αὐτοῖς φανῆναι. καὶ Μωϋσῆς, ταῦτα λαβὼν παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἀπαγγέλλει πρὸς τὸν λαὸν, πλειόνων καὶ εἰς αὐτὸν [o] ἀφορώντων· καὶ γὰρ ἤδη καὶ [p] ἐθεώρουν αὐτὸν ἀπὸ τῆς σκοπῆς ὁρμώμενον. ὡς δὲ ἦκεν, ἀπολύειν αὐτοὺς καὶ ταύτης τῆς ἀνάγκης ἔλεγε τὸν Θεὸν, καὶ κεχαρῆσθαι σωτηρίαν ὑδ' ἐλπισθεῖσαν· ἐκ τῆς πέτρας πόσιμον αὐτοῖς ῥυήσεσθαι λέγων. τῶν δὲ πρὸς τὴν ἀκοὴν καταπλαγήντων, εἰ ὑπό τε τοῦ δίψους καὶ τῆς ὁδοιπορίας πεπαλαιπωρημένοις ἀνάγκη [q] γένοιτο κόπτειν τὴν πέτραν, ὁ Μωϋσῆς πλήττει τῇ βακτηρίᾳ, καὶ χανούσης ἐξέβλυσεν ὕδωρ πολὺ καὶ ἀφυγίσιμον. οἱ δὲ τῷ παραδόξῳ τοῦ γεγονότος κατ-

Ei quidem colligendo valde ſtudebant. Juſſi autem erant omnes aſſaronem (menſuræ id genus eſt) quotidie colligere: neque ita cuiquam cibum defuturum, cauto ne validiores, plus legere ſatagentes, imbecillioribus difficultatem cibi colligendi afferrent. Illi tamen, qui ultra præſcriptum modum proceſſerant, nihil fructus ex labore tulerunt: nam aſſarone non amplius inveniebant. at quicquid in craſtinum relinquebatur nemini erat uſui, à vermibus & amaritudine corruptum. Adeo divinus & incredibilis erat hic cibus: qui vero eo veſcebantur, alio non egebant victu. Quin & hactenus tota illa regione depluit, quemadmodum & tunc in Moyſis gratiam Deus id alimenti demittebat. Hunc autem cibum manna vocant Hebræi: nam man ſecundum noſtram loquutionem interrogationis particula eſt, cum quid ſit rei percontamur. Et illi quidem iſtis, quæ ad eos cœlitus delapſa ſunt, continuo gaudebant. Hoc autem victu per annos quadraginta uſi ſunt, quamdiu *ſcilicet* in ſolitudine permanſerunt.

Aſſaron ſeu עומר *Ex. c. 16. 36.*

Manne vulgaris copia in Arabia.

Manna; *quidnam apud Judeos.*

Erranti Iſraëli eum cibum per annos XL. demetiebatur Deus.

7. Cum vero inde migrantes Raphidim perveniſſent, ſiti extrema laborantes, quod præcedentibus diebus in pauciſſimos fontes inciderint, & tunc ſiccam omnino & aquarum expertem compererint terram, in malis eſſe cœperunt: rurſumque in Moyſem convertebant. Ille autem, multitudinis impetu paululum evitato, ad Deum precandum ſe contulit, obſecrans ut qui victum illis in egeſtate dederat, nunc & potum largiri dignaretur, cum periret apud eos etiam cibi gratia, ſi potus deficeret. Is vero non diu benignitatem ſuam diſtulit: ſed Moyſi pollicetur fontem illis exoriturum eſſe & aquarum abundantiam, unde minimum ſperaret. Tum jubet ut virga feriret petram, in conſpectu ſitam, inde & copiam ejus ſumeret quod deſiderabant: ſeque etiam curaturum ut ſine labore & exercitio illis afflueret. Moyſes, cum hæc à Deo accepiſſet, revertitur ad populum, exſpectatione ſuſpenſum & ad eum *ſubinde* reſpicientem: jam enim illum conſpexerant è ſpecula greſſu incitato deſcendentem. Ut venit, ajebat, Deum ex hac etiam neceſſitate eos liberare, dignatumque eſſe ſalute plane inſperata: fluvium de petra illis prorupturum eſſe dicens. Qui cum *primo* auditu obſtupuiſſent, ac ſi ſiti *fere* enecti & itineribus miſere attriti neceſſe habuerint etiam petram exſcindere, Moyſes & virga *eam* percutit, eaque *ſtatim* dehiſcente erupit aqua copioſiſſima & limpidiſſima. Illi vero, rei inopinatæ novitate perculſi ſunt, & ad aſpectum ipſius ſitim etiam ſibimet ſe-

Ex. c. 17. v. 6.

da-

---

t Περὶ τὴν συλλογὴν] Sic *MSS.* ὡς περὶ συλλ. *Baſ.* & *G.*

v Παρήγγελτο] Ita *Busb.* & *Hen.* παρήγγελτο τὸ *Big.* πεπρηγέλλετο δ' *Samb.* & *Vat.* παρεγγέλλετο ᾗ *Baſ.* & *G.*

x Πᾶσιν ἀσσάρωνα,] Πᾶσιν omiſerant *Baſ.* & *G.* tum ἀσσαρῶνα *Big.* & *Samb.* tono denſo, ut & mox ἀσσαρῶνος. עסרון enim in ore Chaldaïco ſignificat τὸ δέκαθον, quantum *Gomer* reſpectu *Ephæ* rite poteſt. BERN. Infra Cap. VI. §. 6. ipſe Joſephus, ὃ μέτρον Ἑβραίων ἐπὶ κοτύλας Ἀττικὰς ἴσχει. HAVERC.

y κακοπαθῆσαι·] Coll. *Big.* κακοπαθῶ.

z Οὐδ' ἥτις ἦν,] Ita *Samb.* οὐδ' ἥ τις ἦν *Big.* & *Vat.* οὐδεμία *Baſ.* & *G.*

a Ἔτι δὲ καὶ νῦν] Ἔτι δὲ καὶ νῦν πᾶς ὑετὸς ἐκεῖνος ὁ τόπος *Vat.* Mannam in Arabia reperiri omnes veteres & novi ſcriptores teſtantur: ſed eandem eſſe cum ea qua Iſraëlitæ divino beneficio paſti ſunt, non niſi temere fortaſſean queat adſtrui. Vide *Grotium* in *Exod.* cap. XVI.

b Μὰν ἐπερώτησις] Μᾶν voce circumflexa *Baſ.* & *Gen.* Cæteri facilius & melius μὰν ſeu מן Syros enim & Arabes, (quorum ſane regio ob dulciſſimam illam pruinam celebratur, ubi tum olim conſederant Hebræi) interrogat vocula *Man*, τίς δὴ vel τί δή; Grotium tamen in Ægyptum ſeduxerunt Rabbini. At vero novo de cibo fruſtra rogitabat Hebræa natio, *quis eſſet, quive nominis.* BERN. Ita ex melioribus *MSS.* in *Editis* μᾶν circumflexe. quæ vocula (ut ait *Bernardus*) apud Syros & Arabes interrogat, τίς δή, vel τί δή; *Grotius*, ſequutus *Rabbinos*, ex Ægyptiaco idiomate deducit, quod ex eo multa tunc retinuerint Hebræi, ut poſtea etiam plurima à vicinis gentibus vocabula traxerint, præcipue in calamitate Babylonica. Videſis *Druſium* in *Difficiliora Exodi*, c. 27. & *Queſt. Hebr.* l. 1. c. 62. *Salmaſium* in *Commentariis* de *Manna*, & *Buxtorfii* Hiſt. *ejuſdem*, c. 2. & *Gallæum* de *Orac. Sibyll.* p. 295. vol. 1.

c Πεμφθεῖσιν] Καταπεμφθεῖσιν *Samb.* & *Big.*

d Ραφιδὶν] Ραφιδὶν recte *Samb.* & *Zonaras.* In Hebræo רפדים, quod ἐπιτυχεῖα interpretor, contra veteres novoſque Etymologos. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Zonaras.* in *Editis* Ραφιδείν.

e Παλαιπωρηθέντες] Παλαιπωρήσαντες *Vat.*

f Ὑπὸ τοῦ δίψους] Sic *Big.* & *Samb.* ὑπὸ δίψους in *aliis.*

g Πίδακιν] Pro gloſſa in Coll. *Big.* & *Voſſ.* adſcribitur πηγαῖς. HAV.

h Αὐτοῖς ἔδωκεν] Αὐτοῖς non agnoſcit *Vat.*

i Παρεχεῖν, ἀφθονουμένης] Ita *Big. Samb.* & *Epiphan.* παρεχεῖν ἀφθονουμένοις, καὶ &c. *Baſ.* & *G.* παρέχῃ ἀφθονουμένοις *Vat.*

k Τροφῆς] Τῇ τροφῇ Coll. *Big.* & *Voſſ.*

l Μὴ παρόντος.] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* μὴ παρόντος ὑδέν. ὑδ' εἰς μακρ.

m Προσδοκήσειεν.] Προσδοκήσειαν *Big. Samb.*

n Ὧν δέονται·] Οὗ δέονται *Vat.*

o Ἀφορῶντας·] Ὁρῶντας *Vat.*

p Ἐθεώρουν] Ita ex *Big.* & *Samb.* in *aliis* ἐθεώρουν. & mox κεχαρῆσθαι.

q Γένοιτο] Γίνηται *Vat.* qui mox τι poſt πλήττει non agnoſcit.

datam esse comperiebant: ac bibentibus jucundum ac dulce erat fluentum, & quale Dei munere concessum esse apparuerit. Moysem itaque in admiratione habuerunt, utpote à Deo adeo honoratum; Deumque, quod tantæ illi curæ fuerint, sacrificiis remunerarunt. Declarant autem S. Literæ, in templo *Hierosolymitano* repositæ, quod Deus prædixerit Moysi, se hoc modo aquas è rupe eliciturum.

ωλάγησαν, καὶ ωρὸς τὴν ὄψιν ἥδη τὸ δίψος [r] αὐτοῖς ἔληγεν· καὶ πίνουσιν ἡδὺ καὶ [s] γλυκὺ τὸ νᾶμα, καὶ οἷον ἂν εἴη Θεοῦ τὸ δῶρον δόντος [t] ἐφαίνετο. τόν τε οὖν Μωϋσῆν ἐθαύμαζον ὅτως ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τετιμημένον, καὶ θυσίαις ἡμείβοντο τὴν τοῦ Θεοῦ ωρὸς αὐτὸν ωρόνοιαν. δηλοῖ δ' [v] ἐν τῷ ἱερῷ ἀνακειμένη γραφὴ τοῦ Θεὸν Μωϋσῆ ωροφητεῦσαι, ὅτως ἐκ τῆς πέτρας ἀναδοθήσεσθαι ὕδωρ.

CAP. II.

Quomodo Amalecitæ populique finitimi, bellum inferentes Hebræis, devicti sunt, & magnam exercitus sui partem amiserunt.

Amalecita, Arabiæ Petræa incola, delassatos Israëlitas armis aggrediturus Ex. c. 17.

HEbræorum autem fama longe lateque pervulgata, & sermone de illis increbrescente, contigit ut non mediocris timor indigenas occuparet: & missis ultro citroque legationibus se invicem cohortabantur, ut copias conjungerent, & ad viros illos perimendos delendosque aggrederentur. Cæteros vero ad hoc incœptum impulerunt Gobolitidis & Petræ incolæ; qui vocantur quidem Amalecitæ, gentium autem finitimarum bellicosissimi exstiterunt. Horum reges per legatos semet & omnes circumcirca populos ad bellum Hebræis inferendum concitarunt; alienigenarum exercitum, & qui ex Ægyptiorum servitute evaserant, insidias sibi struere & *exitium moliri* dictitantes. Quem *sane* contemptui habere non oportet, sed, priusquam viribus augeantur & opibus affluant, & fiducia ex nostra cessatione accepta priores bellum suscipiant, opprimere tutissimum simul ac sapientissimum; pœnas ab illis & de solitudine & ob ea quæ illic perpetrarunt exigentes, potius quam cum urbibus nostris & divitiis manus injecerint. Majoris enim prudentiæ est summa ope niti, ut hostium potentia, cum primum crescere cœperit, labefactetur; quam, ubi paululum adoleverit, cavere ne ulterius progrediatur. Nam hi quidem ob vires nimium auctas succensere & irasci videntur: illi vero omnem contra se aliquid audendi occasionem præcidunt. Hisce ad vicinos & ad invicem per legationes agitatis, decreverunt Hebræos prœlio adoriri.

Militem Hebræum alloquitur Moyses.

2. Movsi autem, nihil hostile exspectanti, non parum difficultatis & molestiæ attulerunt indigenarum apparatus. Et cum jam in eo essent ut congrederentur, & belli fortunam tentare & periclitari oporteret, in magna perturbatione erat Hebræorum multitudo, in summa rerum inopia constituta, & cum hominibus pugnatura bene instructis & præparatis. Eos itaque Moyses consolari cœpit, & bono animo esse hortatus est, *utpote* Dei auctoritate fretos; à quo in libertatem vindicati eos debellare sperarent: cum quibus de ea erant acie dimicaturi. Reputarent autem ipsorum exercitum esse satis magnum *validumque*, & nulla

ΚΕΦ. β'.

[x] Ὡς πολεμήσαντες Ἑβραίοις Ἀμαληκῖται καὶ οἱ πέριξ ἡττήθησαν· καὶ τὴν πολλὴν τῆς στρατιᾶς ἀπέβαλον ωληθώ.

ΤΟΤ δ' τῶν Ἑβραίων ὀνόματος ἤδη πολλοὺς καὶ πάντας Δ|αβοωμένου, καὶ τοῦ ωερὶ αὐτῶν λόγου φοιτῶν|τος, ἐν φόβῳ σωέβαινεν ὑ μικρῷ τοὺς ἐπιχωρίους εἶναι· καὶ ωρεσβευόμενοι ωρὸς ἀλλήλους παρεκάλουν ὁρμᾶσθαι, καὶ ωειρᾶσθαι τοὺς ἄνδρας Δ|αφθείρειν. ἐτύγχανον δ' οἱ ωρὸς τοῦτο ἐνάγοντες, οἵ τε τὴν [y] Γοβολῖτιν καὶ [z] τὴν Πέτραν κατοικοῦντες· οἱ καλοῦνται μὲν Ἀμαληκῖται, μαχιμώτατοι δὲ τῶν ἐκεῖσε ἐθνῶν ὑπῆρχον. ὧν πέμποντες οἱ βασιλεῖς ἀλλήλους τε καὶ τοὺς ωλησιόχωρους ὑπὲρ τοῦ ωρὸς Ἑβραίους ωόλεμον ωαρεκάλουν· στρατὸν ἀλλόφυλον καὶ τῆς Αἰγυπτίων ὑποδράσαντα δουλείας [a] ἐφεδρεύειν αὐτοῖς λέγοντες. [b] ὃν οὐ καλῶς ἔχειν ωεριορᾶν, ἀλλὰ ωρὶν ἢ λαβεῖν ἰσχὺν καὶ ωαρελθεῖν εἰς εὐπορίαν, καὶ [c] αὐτοὺς τῆς ωρὸς ἡμᾶς καταρξαι μάχης [d] θαρσήσαντας τῷ μηδὲν αὐτοῖς ωαρ' ἡμῶν ἀπαντᾶν, καταλύειν ἀσφαλὲς καὶ σῶφρον, δίκην αὐτοὺς καὶ ωερὶ τῆς ἐρήμου καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ωεραχθέντων ἀπαιτοῦντας, ἀλλ' οὐχ οὕτως ὅταν τῶν ωόλεσιν ἡμῶν ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἐπιβάλλωσι τὰς χεῖρας. [e] οἱ δ' ὑπεξερχομένου δύναμιν ἐχθρῶν ωειρώμενοι καταλύειν ἀγαθοὶ [f] σωθῆναι μᾶλλον, ἢ οἱ ωροκόψασαν μείζω κωλύοντες γνώσθαι. οἱ μὲν γὰρ ἐπὶ ωλείστοις δοκοῦσι νεμεσᾶν· οἱ δ' ὀδεμίαν αὐτοῖς ἀφορμὴν [g] κατ' αὐτῶν ἐῶσι γενέσθαι. τοιαῦτα [h] τοῖς τε ωλησιοχώροις καὶ ωρὸς ἀλλήλους ωρεσβευόμενοι, χωρεῖν τοῖς Ἑβραίοις ἐγνώκεσαν εἰς μάχην.

β'. Μωϋσῆ δ', ὐδὲν ωροσδοκῶντι ωολέμιον, ὑποπτείαν καὶ ωαραχὴν ἐνεποίει τὰ τῶν ἐπιχωρίων. καὶ ωαρόντων ὑπὲρ τῶν μάχης ἤδη καὶ [i] κινδυνεύειν δέον, ἐθορύβει χαλεπῶς τὸ τῶν Ἑβραίων ωλῆθος ἐν ὑποπτείᾳ μὲν ὂν ἁπάντων. [k] μέλλον δὲ ωολεμεῖν ωρὸς ἀνθρώπους τοῖς ὅπλοις καλῶς ἐξηρτισμένους. [l] θαμυθίας οὖν ὁ Μωϋσῆς ἦρχεν, καὶ θαρρεῖν ωαρεκάλει τῇ τοῦ Θεοῦ ψήφῳ ωεωισευκότας· ὑφ' ἧς εἰς τὴν ἐλευθερίαν ὁρμένους, καταγνικήσειν τοὺς ωερὶ αὐτῆς εἰς μάχην αὐτοῖς καθισταμένους. [m] ὑωολαμβάνειν δὲ τὸ μὲν αὐτῶν στράτευμα ωολύ, καὶ ωάντων ἀωροσδοκήτως, ὅπλων, χρημάτων, τροφῆς,

[r] Αὐτοῖς ἔληγε·] Ita *Samb.* & unus è *Codd. Vat.* in altero deest αὐτοῖς. in *Editis* αὐτῆς, scilicet τοῦ πέτρας.

[s] Γλυκὺ τὸ νᾶμα,] Sic in quinque *MSS.* (& Coll. *Big.* & *Voss.*) in *Editis* καὶ γλυκύ ἦν τὸ ὕδωρ.

[t] Ἐφαίνετο.] Illud ἐφαίνετο ex *Codd. MSS.* deerat in *Editis.*

[v] Ἐν τῷ ἱερῷ] In atrio servabatur Codex sacer, & quidem varia exempla, ad quæ recurrebant, quum de lectione ambigeretur. In Gemara Hierosolymitana Taanith. fol. 68 1. legitur, tres codices fuisse in atrio in quorum uno sic, sed in duobus aliter scripta est vox aliqua. Talmudici etiam סכר היעורה *Librum atrii* commemorant, ex quo publice pericopæ quædam a Rege legebantur. Hæc est γραφὴ ἐν τῷ ἱερῷ ἀνακειμένη. REL.

[x] Ὡς πολεμήσαντες] Aliter libri vulgati κεφ. β'. περὶ τοῦ αἵματος Ἀμαληκιτῶν καὶ συμμάχων ἥττης, καὶ ὅτι ἐκ τῶν πολεμίων λείαν ἰσραηλῖται ἐκτήσαντο. *De Amalecitarum & sociorum clade, & de præda quæ Israelitis inde obtigit.* BERN.

[y] Γοβολῖτιν] Ita in quibusdam *MSS.* in *aliis* cum *Editis* Γοβολίτην. Γωμολίτην ex errore legerat olim *Stephanus Byzantius.* Forsan Γόβα *Ptolemæi*, in Arabiæ Petrææ tabula c. XVII. tab. IV.

[z] Τὴν] Οἱ τὴν. COCC.

[a] Ἐφεδρεύειν] Ἐποδρεύειν *Samb.*

[b] Οὐ δὲ καλῶς ἔχειν] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gen.* ὃ *Basil.* & *Vet. Interpr.*

[c] Αὐτοὺς] Αὐτὸν *Samb* & *Big* & Coll. *Voss.*

[d] Θαρσήσαντας] Θαῤῥήσαντας *Vat.*

[e] Οἱ δ' ὑπεξερχομένου ἐωάκμην] **Οἱ** ὑπεξερχομένην δ. *Vat.*

[f] Σωθῆναι] Σωθέναι. COCC.

[g] Κατ' αὐτῶν] Καθ' αὐτῶν bene *Samb.* & *Epiphan.* Alii etiam vix aliter κατ' αὐτῶν. BERN. Κατ' αὐτῶν *Samb.* vult ita & *Coccejus.*

[h] Τοῖς τε πλησιοχώροις] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* τοῖς πλ.

[i] Κινδυνεύειν] Κινδύνειν Coll. *Big.*

[k] Μέλλον] Sic *Big.* & *Samb.* in *aliis* μέλλων & mox τοῖς πᾶσι.

[l] Παραμυθίας] Scribæ Græcorum & cum his *Epiphanius* παραμυθέα. *Bas. Gen. Hen.* atque *Busb.* ut jam rursus expressimus. Mox literis *Genev.* haud bene ἡρεμένοι. BERN.

[m] Ὑπολαμβάνειν] Ἀναλαμβάνειν, & mox εἶναι πολὺ *Vat.*

[n] Κεί-

φῆς, τ̃ ἄλλων ὧν παρόντων ὀκ πεποιθήτεως πολεμῶσιν ἀνθρωποι, [n] κρίνουσας ἐν τῇ ϖρὸς θεὸν συμμαχίᾳ τοῦτο αὐτοῖς παρεῖναι· τὸ γὰ τ̃ ἐναντίων ὀλίγον, ἀνοπλον, ἀσθενὲς, οἷον καὶ μὴ ὑπὸ τοιούτων, οἵοις αὐτοῖς σωίοιδεν ὄσιν, νικᾶσθαι βουλόμενα δ' θεὸς. εἰδέναι δ' οἷος ὢν ϖρόσθεν ἀπήρκει, ὀκ πολλῶν πεπειραμένους καὶ δεινοτέρων δ' πολέμων. τοῦτον μὲν γὰ εἶναι ϖρὸς ἀνθρώπους· ἃ δ' ἰὼ αὐτοῖς ϖρὸς λιμὸν καὶ δίψος ἄπορα, καὶ ϖρὸς ὄρη καὶ θάλασσαν ὁδὸν ὀκ ἔχουσι φυγῆς, ταῦτ' αὐτοῖς ἀϖὸ τῆς διμένειαν τῆς ϖρὸς δ' θεὸν νενικῆσθαι. νῦν γ' [o] φρέσθαι ϖαρεκάλει ϖροθυμοτάτους, ὡς τ̃ ἁϖάντων ὑϖερβολὰς αὐτοῖς ἐν τῷ κρατῆσαι τ̃ ἐχθρῶν κειμένης.

γ'. Καὶ Μωϋσῆς μὲν τοιούτοις ϖαρεθάρσυνε τὸ ϖλῆθος λόγοις· συγκαλῶν τὰς τε Φυλάρχους καὶ [p] τ̃ ἐν τέλει καθ' ἑκάστους τε καὶ σὺν ἀλλήλοις. τοὺς μὲν νεωτέρους ϖαρεκάλει πείθεσθαι τοῖς ϖρεσβυτέροις, τοὺς γ' ἀκροᾶσθαι δ' στρατηγῶ. οἱ δ' ἦσαν ὀλίγοι τ̃ κίνδυνον τὰς ψυχὰς ἠρμένοι, καὶ ϖρὸς τὸ δεινὸν ἑτοίμως ἔχοντες, ἤλπιζον ἀϖαλλαγήσεσθαί ϖοτε τ̃ κακῶν· καὶ τ̃ Μωϋσέως σκέλλοντος ἄγειν αὐτοὺς ὀλίγοι τοὺς πολεμίους ἤδη, καὶ μὴ μέλλειν, [q] ὡς τ̃ ἀναβολῆς ἐμποδιζούσης τὸν ϖροθυμίαν αὐτῶν. τὸ γ' τ̃ ϖληθύος ὁϖοκείνας ϖᾶν τὸ μάχιμον Ἰησοῦν ἐφίησιν αὐτῷ, [r] Ναυήνου μὲν ὑὸν, Φυλῆς τ̃ Ἐφραϊμίτιδος· ἀνδρειότατόν [s] γ' καὶ ϖόνους ὑϖοστῆναι [t] ϖνικὸν, καὶ νοῆσαί τε καὶ εἰϖεῖν ἱκανώτατον, καὶ θρησκεύοντα τ̃ θεὸν [v] ὀκϖερϖῶς, καὶ [x] Μωϋσῆν διδάσκαλον τ̃ ϖρὸς [y] θεὸν εὐσεβείας ϖεϖοιημένον [z] τιμώμενόν τε ϖρὸς τοῖς Ἑβραίοις. [a] βραχὺ δέ ϖ ϖρὶ τὸ ὕδωρ ἔταξε τ̃ ὀπλιτῶν ὀλίγοι Φυλακῇ ϖαίδων καὶ γυναικῶν δ' τε ϖρὸς ϖαντὸς στρατοπέδου· καὶ νύκτα μὲν ϖᾶσιν [b] ὀν ϖαρασκευὰς ἦσαν, τ̃ τε ὅπλων εἴ τι ϖεϖονηκὸς ἦν ἀναλαμβάνοντες, καὶ τοῖς στρατηγοῖς ϖροσέχοντες, ὡς ὁρμήσοντες ὀλίγοι τῷ μάχῳ ὁϖότε κελεύσειεν [c] αὐτὸς Μωϋσῆς. διηγρύπνει γ' καὶ Μωϋσῆς, ἀναδιδάσκων τ̃ Ἰησοῦν ὃν τρόϖον ἐκτάξειε τὸ στρατόπεδον. [d] ἠρμένης γ' ὑϖερφαίνων τ̃ ἡμέρας, [e] αὖθις τὸν τε Ἰησοῦν ϖαρεκάλει μηδὲν χείρονα φανῆναι τ̃ ἔργον τ̃ ὕσης ϖερὶ αὐτὸν ἐλπίδος, δόξαν τε ἀϖὸ τ̃ ϖαρούσης κτήσασθαι στρατηγίας ϖρὸς τοὺς ἐρχομένους ὀλίγοι τοῖς γεγυμνασμένοις. τ̃ τε Ἑβραίων τοὺς ἀξιολογωτάτους ἰδίᾳ ϖαρεκάλει, καὶ σύμϖαν ἤδη τὸ ϖλῆθος ὡϖλισμένον ϖαρώρμα. καὶ ὁ μὲν,

re egere, neque armis, pecunia, commeatu, aliisve, quibus homines accincti prœlium fidenter committunt; quod ea *omnia* in Dei auxilio habituri sint: hostium vero copias exiguas esse, inermes, imbecillas, ac quasi è talibus, quales eos esse cognovit, ipsos vinci *plane* noluerit Deus. In memoriam vero revocarent, qualis adjutor exstitit, cum ejus opem experirentur in multis & bello gravioribus *periculis*. Hoc enim certamen cum hominibus ineundum: quando vero res esset paulo difficilior cum fame & siti, cum montibus & mari omnem fugæ viam claudentibus, hæc ipsos benigno Dei auxilio superasse omnia. Eos itaque rogabat summa cum alacritate pugnam nunc conserrent; ut qui rerum omnium affluentiam sibimet pollicerentur ex victoria de hostibus reportata.

Tum huic præficit Jesum Ephraïmitam Naveni filium. Exc. c. 17.

3. Et Moyses quidem tali oratione multitudinis animos accendit, tribuum principes & optimates convocans, tam singulos quam simul omnes. Juniores quidem admonuit ut senioribus dicto essent audientes: illos vero, ne ducis imperata detrectarent. Qui vero ad pericula fortius erant animati, & ad congrediendum parati, sperabant aliquando fore ut à malis liberarentur: Moysique instabant, ut eos jam recta in hostes educeret, nihilque cunctaretur, ac si mora ardor eorum deferberet *& languesceret impetus*. Ex tota autem multitudine militiæ idoneos deligens, iis præfecit Jesum, Naveni quidem filium, tribu Ephraïmitam; fortissimum vero, & laborum patientissimum, & ad excogitandum simul ac eloquendum promptissimum, Deumque egregie colentem, Moysemque *observantem ut* doctorem pietatis in Deum constitutum habitumque inter Hebræos. Partem vero armatorum viliorem circa aquam locavit ad præsidium puerorum & mulierum * & in commodum totius exercitus: & per totam quidem noctem sese præparabant, vel armorum quicquid erat elaboratum expedientes, vel ad duces *suos* attendentes; quasi ad pugnam essent egressuri, quam primum *signo dato* juberet Moyses. Quin & Moyses noctem insomnem egit, dum Jesum edoceret quo modo aciem instrueret. Die vero illucescente Jesum rursus etiam admonuit, ut in prœlio spei de se conceptæ respondere studeat, & ex hac expeditione existimationem sibi apud milites ob res gestas comparare. Similiter Hebræorum optimum quemque seorsim hortatus est, ac mox omnes armatos verbis ad fortitudinem accendit. Et ille quidem, cum

n Κρίνοντας] Κρίνοντες *Samb.* & *Big.* Hoc sumas, licet, aut illud. Postea *Samb.* εἰδέναι δ' οἷος. BERN.

o Γενέσθαι] Γίνεσθαι *Vat.*

p Τῶν ἐν τέλει καθ' ἑκάστους] Lege τοὺς ε. τ. καὶ ἑ. COCC.

q Ὡς τ̃ ἀναβολῆς] Ciceronis similis oratio ad Pompejum, apud Lucanum VII: 81

Quid Mundi gladios a sanguine Cæsaris arcis?
Vibrant tela manus: vix signa morantia quisquam
Exspectat: propera, ne te tua classica linquant.

HAVERC.

r Ναυλοῦ] Ita mallem, quam pati ναυήνου aut ναυήχου codicum & MSS. & impressorum Josephi, aut Epiphanianorum *Nave*, vel denique exitu barbaro ναυῶ Drusii, modici ingenii laudisque Theologi. Moyses, qui bene illum virum, filiumque eius optime noverat, non dubito quin scripserit suis literis נון; id ab arbitrio pronunciantis vel *Nun* sonat, vel *Naven*, vel *Naun*, quod Alexandrinis Doctoribus placuisse reor. Inde pridem corruptum referri Ναυῆ in Bibliis Græcis: quin & in Philonis Lexidio Ναυῆ, *pulchritudo* i. e. נוה aut *germen*, quod est נובר elemento alieno. BERN.

s Δὲ γ'] Illud γ' omittit *Vat.* mox in *nonnullis* γενναῖον.

t Γενικὸν,] Male metuebant Editores ab hoc epitheto, quod Pollux aliique multi memorant, atque etiam hoc in loco *Big.* & *Samb.* pro γενναῖον *Basil.* & *Gen.* BERN.

v Εὐπρεπῶς,] Εὐπρεπῶς *Vat.*

x Μωϋσῆν] Ni sic placeam, leges ipse cum *Samb.* & *Big.* μωυσῆν διδάσκαλον τ̃ ϖρὸς αὐτὸν εὐσεβείας ϖεϖοιημένον, τιμώμενόν τε ϖρὸς τοῖς Ἑβραίοις. Excusum fuit malo casu μωυσῆ: quorsum obvenit παρεμπλοκὴ Gelenii Schotanique. BERN. Ita placuit *Bernardo.* in *Editis* Μωϋσῆ &c. nec aliter *Vat.* nisi quod mox αὐτὸν habeat pro Θεὸν. Verum in *Samb.* & *Big.* Μωϋσῆν διδάσκαλον τ̃ ϖρὸς αὐτὸν εὐσεβείας ϖεϖοιημένον, τιμώμενόν τε ϖρὸς τοῖς Ἑβραίοις.

y Θεὸν] Αὐτὸν Coll. *Big.* & *Voss.* Post vocem, quæ sequitur, excidisse forte ὅτιων existimat *Cocceius.* HAV.

z Τιμώμενον τε] Non sine causa ita auget Coll. non tantum *Big.* sed & *Voss.* unde non dubitavi recipere, & vertere *habitumque*; significat enim Mosem a Deo constitutum vindicem voluntatis suæ, & ut talem a populo Israëlitarum habitum, qui utique alias illi non paruissent. HAVERC.

a Βραχὺ] Immutavi ita ad scripta *Big. Samb. Hen.* atque *Busb. Epiphanius* juvat lectionem vulgarem, βραχὺ δέ τι ϖρὸ τὸ ὕδωρ ἔταξε· τ̃ πλείσων ἐπὶ φυλακῇ ϖαίδων καὶ γυναικῶν δ' τε ϖρὸς ϖαντὸς στρατοπέδου. Ibi tamen loci syllabam ϖρὸς prætermiserant *Big.* & *Samb.* BERN. Ita immutavi auctoritate quinque *MSS.* in *Editis* βραχὺ δέ τι ϖρὸ τὸ ὕδωρ ἔταξε· τ̃ πλείσων ἐπὶ φυλακῇ ϖαίδων καὶ γυναικῶν δ' τε ϖρὸς ϖαντὸς στρατοπέδου. Ibi tamen loci voculam ϖρὸς prætermiserant *Big. Samb.* & *Vat.* Legerat autem aliquid *Epiphanius*, secus atque nostra exemplaria Græca ostendunt: nam vertit, *quod nosset decenter Deum & Moysem pietate colere, essetque apud Hebræos aptus*, vel *& qui erat in omnibus Hebræis placens.*

* *Et in commodum totius exercitus:*] *In præsidium castrorum & imbellis multitudinis* reddit Gelenius.

b Ἐν διδασκάλου] Sic *Big.* & *Samb.* ἐν διδασκάλῃ *alii* cum *Basil.* & G.

c Αὐτὸς] Ita in *MSS.* αὐτοῖς in *Editis.*

d Ἠρμένης] Sic *Vat.* & *G.* ἡμένης *Basil.* ἐρχομένης *Samb.* & *Big.*

e Αὖθις] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* εὐθὺς *aliis.* & mox διδασκαλεῖ *Basil.* & G.

cum ita animaſſet & præparaſſet exercitum, diſceſſit ad montem, Deo ſimul & Jeſu exercitu commiſſo.

Dein prælium commiſſum ab alto ſpectavit Moyſes, & elevatis in cælum manibus hoſtes in noctem afflixit. Ex. c. 17.

4. Congrediebantur itaque adverſi exercitus, & ad manus res veniebat, magna utrinque cum alacritate & plurima ad invicem cohortatione. Et quidem quamdiu Moyſes manus extenſas ſuſtulit, Amalecitas afflixerunt Hebræi. Moyſes igitur, cum fatigatus manus protenſas amplius elevare non potuiſſet, (quoties enim eos demitteret, toties Hebræos hoſtibus ſuccumbere contigit) Aaronem fratrem, & ſororis Mariammes maritum, Uronem *nomine*, ſuas, utrinque adſtantes, manus jubet ſuſtinere; neque eum adjuvantes permittere ut labore fatiſcerent. Quo facto Amalecitas magna ſtrage fuderunt Hebræi, coſque internecione deleverant, niſi noctis interventu ab occiſione manus abſtinuiſſent. Victoriam autem pulcherrimam & maxime opportunam majores noſtri reportarunt: nam & bellum *ultro* inferentes profligarunt, & circumhabitantibus terrorem incuſſerunt: acquirentes ſibimet, ſtrenuos excipiendo labores, rerum magnarum & ſplendidarum abundantiam. Hoſtium etenim caſtris potiti, tam in uſum privatum quam in publicum, ingentes accumularunt opes, qui paulo ante etiam neceſſariis ad victum egebant. Nec in præſens tantum eis profuit hæc pugna proſpere pugnata, ſed etiam in poſterum ceſſit iis in emolumentum: inde enim non corpora ſolum hoſtium in ſervitutem adduxerunt, ſed & animos *ſubegerunt*; atque omnibus circumquaque gentibus, poſt cladem iſtam *Amalecitis* illatam, formidoloſi exſtiterunt. Quin & ipſi divitiarum vim magnam conſequuti ſunt. multum enim auri argentique in caſtris relictum erat, ut & vaſa ærea quibus ad cibum coquendum utebantur, * magnus quoque numerus rerum ſignatarum, tam in textilibus quam armorum ornamentis, atque alia ad cultum illorum & apparatum ſpectantia, præda quoque varia jumentorum, & quæcunque exercitum in expeditione comitari ſolent. Unde & ſeſe ob fortitudinem valde efferebant Hebræi, plurimumque ſibi arrogabant virtutis: in laboribus etiam aſſidui eſſe cœperunt, perſuaſum habentes ab iis omnia ſuperari poſſe. Atque hujus quidem pugnæ hic finis erat.

Poſt victoriam, Moyſe largiente præmia ſtrenue merentibus, encomium Jeſu, Hebræis cunctis ſeriæ, atque ara Deo victori dicata, Amalecitarum denique reliquiis excidium præſcriptum. Ex. c. 17.

5. Sequenti vero die Moyſes hoſtium cadavera ſpoliavit, & arma, quæ fugientes abjecerant, collegit, & ſtrenue merentibus præmia diſtribuit: Jeſumque ducem pro concione laudavit, toto exercitu iis quæ geſſerat atteſtante. At nemo quidem ex Hebræis prœlio cecidit: ex hoſtibus vero

ἔτως ὠλιγανησάμενοι τ σραῖον τοῖς τε λόγοις καὶ τῇ Δι᾽ τ ἔργων ὠλιγαυκοῦῃ, ἀνεχώρει πρὸς τὸ ὄρος, Θεῷ τε καὶ Ιησοῦ ὠλιγαιδὸς τὸ σρατόμα.

δ. Προσέμισγον δ᾽ οἱ πολέμιοι· καὶ χαλεπὴν εἶν᾽ ἡ μάχη, ῥωθυμίᾳ τε καὶ [f] Διακελδσμῷ τὰ πρὸς ἀλλήλους χρωμένων. μέχρι μὲν δὴ Μωϋσῆς [g] αὖθις [h] ἀνίσχοι τὰς χεῖρας, καὶ τοὺς Αμαληκίτας κατεπόνουν οἱ Εβραῖοι. ἐπεὶ δὲ πονον τ [i] ἀναπάσεως τ χειρῶν ὁ Μωϋσῆς ἐχ ὑπομένων· ὁσάκις γὰρ ἂν αὐτὰς [k] καθίοι, τοσαυτάκις ἐλαττᾶσθαι τοὺς οἰκείους [l] αὐτὸς συνέβαινε· κελδοῖ τόν τε ἀδελφὸν Ααρῶνα, καὶ τ ἀδελφῆς [m] Μαριάμμης τ ἄνδρα [n] Οὖρονα, ἑσῶτας ἑκατέρωθεν αὐτὸ Διακεῖσθαι τὰς χεῖρας, καὶ μὴ ἐπιτρέπειν κάμνειν [o] βοηθοῦντας. καὶ τοῦτο γιγνόμενον [p] κατακράτος νίκων τοὺς Αμαληκίτας οἱ Εβραῖοι· καὶ πάντες [q] ἀπολώλεσαν ἄν, εἰ μὴ νυκτὸς ἐπιγιγνομένης ἀπέσχοντο τ κλείνειν. [r] νίκλω δ᾽ καλλίσλων καὶ καιριωτάτων νικῶσιν ἡμῶν οἱ πρόγονοι· [s] καὶ γὰρ τ ἐπισρατδσάντων ἐκράτησαν, καὶ τοὺς πλησίους ἐφόβησαν, ἐμπρήσαντες μεγάλων καὶ λαμπρῶν, ὧν ἐκ τ πονεῖν ἐπέτυχον, ἀγαθῶν. [t] ἑλόντες γὰρ καὶ τὸ σρατόπεδον τ πολεμίων, πλοῦτος τε μεγάλος δημοσίᾳ καὶ κατ᾽ ἰδίαν ἔσχον, ὡδέ τ ἀναγκαίας τροφῆς πρότερον ἐμπορεύσαντες. ὑπῆρξε δ᾽ αὐτοῖς οὐκ εἰς τὸ παρὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς τ αὖθις αἰῶνα, τ ἀγαθῶν αἰτία κατορθωθεῖσα ἡ πεπειρημένη μάχη· ἐ γὰρ τὰ σώματα μόνον τ ἐπισρατδσάντων ἐδήλωσαν, ἀλλὰ καὶ τὰ φρονήματα, καὶ τοῖς πλησίοις ἅπασι μετὰ τῶν ἐκείνων ἧττον ἐνδιώνο φοβεροί. αὐτοί τε πλοῦτον μεγάλον δυνάμιν πεποιήκασιν· πολὺς μὲν γὰρ [v] ἀργυρός τε καὶ χρυσὸς ἐγκαπελείφθη ἐν τῷ σρατοπέδῳ, καὶ σκεύη χαλκᾶ οἷς ἐχρῶντο πρὸς τὴν δίαιταν, [x] πολὺ δ᾽ ἐπίσημον πλῆθος ἑκατέρων, ὅσα τε ὑφαντὰ καὶ κόσμοι [y] περὶ τὰς σολήσεις, ἥτε ἄλλη θεραπεία καὶ κατασκδὴ ἐκείνων, λεία τε παντοία κτηνῶν, καὶ ὅσα φιλεῖ σρατοπέδοις ἐξοδδκεῖσιν ἕπεσθαι. φρονήματός τε ὑπερπλήθησαν [z] ἐπ᾽ ἀνδρείᾳ Εβραῖοι, καὶ πολλὴ μεταπείησις ἀρετῆς ἐν αὐτοῖς· πρός τε [a] τὸ πονεῖν [b] ἤσων ἀεὶ, τούτῳ πάντα λοιπὰ νομίζοντες εἶναι. καὶ τοσοῦτος μὲν δ μάχης τοῦτο τὸ πέρας.

ϛ. Τῇ δ᾽ ὑσεραίᾳ Μωϋσῆς νεκρούς τε ἐσκύλδε τ πολεμίων, καὶ τὰς παντοδαπὰς [c] τ φυγόντων πανοπλίας. ἀρίσευσί τε τιμὰς ἐδίδα· καὶ τ σρατηγὸν Ιησοῦν [d] ἐνεγκωμίαζε, μαρτυρόμενον ἐφ᾽ οἷς ἔπραξεν ὑπὸ παντὸς δ σρατοῦ. ἀπέθανεν δ᾽ Εβραίων μὲν [e] ὀλίγοι· τ δ᾽ πολε-

[f] Διακελδσμῷ] *Thucydidem* imitatur, apud quem (p. 221. *Edit. Oxon.*) ῥωθυμίᾳ τε πάνυ χρώμενοι καὶ διακελδσμῷ.

[g] Αὖθις] Forte ὀρθὰς. Vet. *Manus extendebat ad Cœlum.* COCC.

[h] Ἀνίσχοι τὰς χεῖρας,] *Al.* ἀνίσχας.

[i] Ἀναπάσεως] Ita *Samb. Big.* & *Zonaras.* ἀνασάσεως in *Editis*, *aliiſque.*

[k] Καθίοι,] Sic in *MSS.* καθίη in *Editis.*

[l] Αὐτὸς συνέβαινε·] Αὐτῷ *Vat.*

[m] Μαριάμμης] Occurrunt & formulæ μαριάμμης *Samb.* & μαριάμης *Big.* tum hoc in loco, tum in aliis. BERN. Vide p. 99. v. 32.

[n] Οὖρονα,] Fecerat ita *Joſephus* ex חור *Hebræo*, aut אורא *Syriaco*, eſtque imitatus *Epiphanius.* Atqui ὠθρι *Big.* (Coll. *Voſſ.*) *Samb. Hen. Vat.* & *Busb.* deflexum crede ex ὡς LXXII. BERN.

[o] βοηθοῦντας.] Forte βοηθῶσας. COCC.

[p] Κατακράτος] *Al.* κατακρατῶς, & ἀνὰ κράτος, & ἀνακρατῶς.

[q] Ἀπολώλεσαν ἄν,] *Al.* ἂν ἀπολώλεσαν contra morem *Atticorum.*

[r] Νίκλω δ᾽] Δὲ nolunt *Big.* & *Samb.* Mox Διασρατδσάντων *Gen.* ne bis dicerent forte ἐπισρατδσάντων in eodem tmemate. BERN.

[s] Καὶ γὰρ] Καὶ γὰρ τ *Vat.*

[t] Ἑλόντες] Ita *Vet. Interpr.* ἑλόντες δ᾽ καὶ τὸ *Baſ.* & *G.* ἑλόντες τὸ σρ. *Samb. Big.* & *Vat.*

[v] Ἀργυρός τε] Sic in *MSS.* in *Editis* ὁ ἀργυρός τε καὶ ὁ χρυσός.

[x] Πολὺ δ᾽ ἐπίσημον] Hic notat pecuniam ſignatam, cui ἄσημον opponitur. REL.

[y] Περὶ τὰς ὁπλίσεις] Περὶ τὰς ὁπλίσεις nec male *Samb.* παρὰ τὰς ὁπλίσεις *Schotanus* nec male nec bene, ſed indifferenter. Mox ἐξοδδκείσιν typis parcis. BERN. Coll. *Voſſ.* πρὸς τὰς πλήσεις, non aliter, quam in ſuperioribus, ubi eadem varietas & confuſio ſcripturæ agnoſcebatur. HAVERC.

* *Magnus quoque numerus rerum ſignatarum,*] Ita in *Vet. Interpr.* & *Sperlingio* (de Nummis non cuſis p. 86.) qui *Gelenium* reprehendit, quod ex ἐπίσημα πλῆθος *pecuniam ſignatam* nobis exſculpſit, vertendo *magnus etiam pecuniæ ſignatæ numerus: ad hæc textilia* &c, cum vaſa etiam ſignis ſuis elaborata ſint, & veſtes ἐπίσημοι dicantur, quæ figuras intextas habent. Mihi ſane vox ἐπίσημον ſuſpecta eſt, & ſi abſque ope *MSS.* conjecturis indulgere liceret, mallem ſic legere, πολὺ δ᾽ ἐπίσημον πλῆθος κεκμήκασι.

[z] Ἐπ᾽ ἀνδρείᾳ] Probum & ἐπ᾽ ἀνδρίᾳ *Big.* BERN.

[a] Τὸ] Pro τὸ malebat τῷ *Cocceius*, quod & exſtat in Coll. *Big.* HAV.

[b] Ἤσων ἀεὶ,] Ita ex *MSS.* antea ἦσαν, ἐν τούτῳ.

[c] Τῶν φυγόντων] Ita *Big.* & *Samb.* τ φυγόντων *Hen.* & *Busb.* φυγόντων duntaxat *Baſ. G.* aliique.

[d] Ἐνεγκωμίαζε,] Ita *Vat.* ἐγκωμίαζε *Baſ.* & *Big.* ἐκωμίαζε & ἐπικωμίαζε *Alii.*

[e] Ὀλίγοι·] Ita *Big.* & *Samb.* ὀλίγοις excuſa. Imo ὀλίγ᾽ ἧς *Hen.* & *Busb.* BERN.

f Ni-

λειμίων ὅσους ἀριθμῷ γνῶναι δυνατὸν ἦν. θύσας δὲ χαριστήρια βωμὸν ἱδρύεται, [f] ΝΙΚΑΙΟΝ ὀνομάσας τὸν Θεόν· προεφήτευέ τε πανωλεθρίαν τοὺς Ἀμαληκίτας ἀπολουμένους, καὶ μηδένα αὐτῶν ὑπολειφθησόμενον εἰς αὖθις, διὰ τὸ Ἑβραίοις ὑπερστρατεύσασθαι, καὶ ταῦτα ἐν ἐρήμῳ τε γῇ [g] καὶ πελαιπωρημένοις. τόν τε [h] σιτὸν δυσχερῆ ἀνελάμβανεν. καὶ ταύτῃ μὲν τῇ μάχῃ πρώτῃ μαχεσάμενοι πρὸς τοὺς κατατολμήσαντας αὐτῶν, μετὰ [i] τὴν ἐξ Αἰγύπτου γενομένην ἔξοδον, οὕτως ἐπολέμησαν. ἐπεὶ δὲ τὴν τῶν ὑπονικίων ἑορτὴν ὁ Μωϋσῆς ἤγαγε, ἀναπαύσας [k] ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας τοὺς Ἑβραίους μετὰ τὴν μάχην προῆγε σωτεπαγμένους. πολὺ δὲ ἦν ἤδη τὸ [l] ὁπλιτικὸν αὐτοῖς. καὶ προῖων κατ' ὀλίγον, ἐν τριμήνῳ μετὰ τὴν ἐξ Αἰγύπτου κίνησιν παρῆν ὅθι τὸ Σιναῖον ὄρος· ἐν ᾧ πάντα τὰ περὶ τὸ θάμνον αὐτῷ καὶ τὰ λοιπὰ φαντάσματα συντυχεῖν προειρήκαμεν.

totidem, quot vix numerando conſequi potuerunt. Cum vero gratiarum actionis ſacrificium offerret, aram poſuit, Deum VICTOREM appellans: prædixitque internecione delendos eſſe Amalecitas, forteque ut nemo ex iis in poſterum ſupereſſet, quod Hebræos ultro armis aggreſſi fuerint, idque in ſolitudine & *ſumma* inopia conſtitutos. Et *tunc* exercitum epulis adhibuit. Atque hæc quidem prima pugna, quam poſt exitum ex Ægypto contra hoſtes bello eos laceſſentes commiſerunt, ita pugnata eſt. Cum vero convivium ob partam victoriam Moyſes egiſſet, & Hebræos per aliquot dies poſt prælium refeciſſet & recreaſſet, inſtructis agminibus *eos* eduxit. jam enim multi erant levis armaturæ milites. Et tardiuſcule progrediens, tertio menſe, poſtquam ex Ægypto moverat, ad montem Sinæum pervenit: in quo miraculum de rubo, aliaſque viſiones ei contigiſſe prius memoravimus. *Exitus menſe tertio ad montem Sinæum pervenitur. Ex. c. 19.*

ΚΕΦ. γ'.

[m] Ὅτι τὸν πενθερὸν αὐτοῦ Ἰοθόρλου Μωϋσῆς, προσαγομένου πρὸς αὐτὸν εἰς τὸ Σιναῖον, ἀσμένως ὑπεδέξατο.

CAP. III.

Quod Jethronem ſocerum ſuum Moyſes, ad ſe venientem in montem Sinæum, lætus exceperit.

III.

ΚΑΙ [n] Ραγουήλου ὁ πενθερὸς τὴν αὐτοῦ πυνθανόμενον δύπεξίαν, ἀσμένως [o] ἀπήντα. Μωϋσῆς δέ, καὶ Σαπφώραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ δεχόμενος καὶ τοὺς παῖδας, ἥδετο ὅτι τῇ [p] πενθερᾷ ἀφίξει. καὶ θύσας [p] εὐωχεῖ τὸ πλῆθος· ἦν δὲ θάμνος πλησίον, ὃς ἀμφιφλυεῖ πυρὸς τὴν φλόγωσιν. καὶ τὸ μὲν πλῆθος κατὰ συγγενείας ὡς ἕκαστοι τὸ δεῖπνον μετελάμβανον. [q] Ααρὼν δὲ σὺν τοῖς παροῦσι Ραγουήλου προσλαβόμενος, ὕμνησε τε ᾠδὰς εἰς τὸν Θεὸν, ὡς τῆς σωτηρίας αὐτοῖς καὶ τῆς ἐλευθερίας αἴτιον καὶ πορισὴν γεγενημένου· καὶ τὸ στρατηγὸν διήνεγκεν, ὡς κατὰ ἀρετὴν ἐκείνου πάντων αὐτοῖς [r] κατὰ νοῦν ἀπηντηκότων. καὶ Ραγουήλος [s] πολλὰ μὲν ἐγκώμια τοῦ πλήθους ὅτι τῇ πρὸς τὸν Μωϋσέα δικαιοσύνῃ διεξῆλθε· ἐθαύμαζε δὲ τὸν Μωϋσέα τὸ ὅτι σωτηρίας τῶν φίλων ἀνδραγαθίας.

Raguelus autem ſocer, res ab eo feliciter geſtas fama accipiens, gratulabundus *ei* obviam venit. Et Moyſes, *cum eo* excipiens Sapphoram uxorem ſuam & filios, de ſoceri adventu valde gaudebat. Cumque rem divinam & ſacrificium confeciſſet, populo convivium apparat non procul à rubo, qui conflagrationem ex igne evaſerat. atque multitudo quidem, per tribus ſuas diſpoſita, ſigillatim epulis accumbebat. Aaron vero & Raguelus cum ſuis hymnos in Deum cecinerunt, ut qui ſalutis & libertatis auctor eis exſtiterit & largitor; ſimulque de duce omnia omnes bona dixerunt, quod ejus virtute cuncta eis ex animi ſententia cecideriut. Inſuper & Raguelus, in ſua ad Moyſem gratiarum actione, multa populo præconia tribuit: Moyſem vero mirum in modum extulit, quod pro amicorum ſalute tantum fortitudinis *in laboribus & periculis* oſtenderit. *Moyſi genero ſuo gratulatur Raguelus, ſed maxime Deo Vindici. Ex. c. 18.*

CAP.

---

f Νικαῖον] *Samb. Hen.* & *Busb.* νικαῖον, ut paſſim illis σλσατον. *Big. Baſ. Gen.* & Stephanus Byzantius νικᾶ, atque pariter alteram vocem preſſe denotant. Diſentius itaque *Deo Trophæo noſtro* ſive τῷ τροπαιούχῳ inſcribi hanc primam aram Iſraelis liberati tradidit Judæus iſte, quam ante eum Alexandrini τῇ καθυγῇ ωι. BERN.

g Καὶ ταλαιπωρημένοις.] Illud καὶ deeſt *Vat.*

h Σιτᾶον] Ita *Samb. Big. Vat.* & *Vet. Interpr.* σεμιγὸν *Baſ.* & *G.*

i Τὴν ἐξ Αἰγύπτου] Sic *MSS.* in *Editis* τὴν Αἰγύπτιον.

k Ἐπ' ὀλίγας] *Samb.* ἐπὶ ὀλίγας, idemque parvo intervallo καθ' ὀλίγον unice. BERN.

l Ὁπλιτικὸν] Sumpſi ex *Big. Samb.* & *Burio* noſtro ὁπλιτικὸν, ut uſitatius. Verum & ὁπλητικὸν *Baſ.* & *Gen.* haud alienum video à Canone Grammatiſtarum. BERN.

m Ὅτι τὸν πενθερὸν] *Baſ.* & *Gen.* hoc capituli ibidem præpoſuerunt, Κεφ. γ'. Ποίας συμβουλὰς ὁ Ραγουήλου τῷ γαμβρῷ μανοῇ ἔδωκεν. BERN.

n Ραγουήλου] *Samb. Busb.* & *Hen.* ut amant σεπαρεξιώσιν, ubique ραγουηλου & ραγουηλον appingunt. *Big. Baſ. Gen. Euſtathiuſ*que ραγουήλου, quem Moyſes ipſe appellat modo רעואל, modo יתרו, forte & חבב, aut potius ابو حبب; contribules etiam Arabes vocant شعيب *Soxbum*, ut jam omittam & nugas Rabbinicas. BERN.

o Ἀπήντα.] Ita immutavi ex Epiphanio. Vel hoc modo forte licet, ἀπήντα τῷ μανοῇ, καὶ τῷ σαπφώρᾳ διχόμυος καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν. ἥδετο] ὁ μανοῆς ἐπὶ. Extat enim tam in MSS. quam in impreſſis libris patente errore, ἀπήντα τόν τε μανοῆ καὶ τῷ σεπφώρᾳ (aut ex codd *Samb.* & *Big.* σαπφώρᾳ) διχόμυον καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν· ἥδετο] ὁ μανοῆς ἐπὶ &c. Nil aliud intellexit ex Joſepho Jo. Zonaras, aut Pſeudo-Euſtathius. Quorum ille ad Hex. ait, καὶ ὁ ραγουήλου ὁ καὶ ἰοβὰρ, διώνυμον γὰρ ἐτύγχανεν, ἀφικνεῖται πρὸς τὸν μανοῆ, ἐπαγόμενον αὐτῷ τήν τε γυναῖκα καὶ τοὺς υἱούς. Protodrungarius pariter Tom. 1. Annalium, ἐπὶ τοῦ ὄρους σινᾶ καὶ ραγουὴλ ὁ πενθερὸς αὐτοῦ ἀπαντᾷ αὐτῷ. θεασάμενον] ὁ τὸν γαμβρὸν ἐν ὄχλῳ πεφυσιωμένον ὁρᾷ, & reliqua. Verum propter vitium librarium, Joſephum ipſum lubentius criminantur hoc in loco Salianus Schotanuſque & conſimiles Originum Judaicarum cenſores. BERN. Ita cum *Bernardo* immutavi ex *Vet. Interpr.* Exſtat enim tam in *MSS.* quam *Impreſſis* patente errore, ἀπλώτα τόν τε Μανοῆν καὶ τὴν Σεπφώραν [al. Σαπφώραν] ἐσχόμυον καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν· ἥδε] ὁ Μανοῆς ἐπὶ τῇ &c. Nec aliud intellexit *Euſtath.* ad *Hexaëm.* p. 89 καὶ ὁ Ραγουὴλ ὁ καὶ Ιοθὼρ, διώνυμον γὰρ ἐτύγχανεν, ἀφικνεῖται πρὸς τὸν Μανοῆν, ἐπαγόμενον αὐτῷ τήν τε γυναῖκα καὶ τοὺς υἱούς nec *Zonaras* in *Annalibus*, p. 23. ἐπὶ τοῦ ὄρους Σινᾶ καὶ Ραγουὴλ ὁ πενθερὸς αὐτοῦ ἀπαντᾷ αὐτῷ. θεασάμενον] ὁ τὸν γαμβρὸν ἐν ὄχλῳ πεφυσιωμένον ὁρᾷ &c.

p Εὐωχεῖ] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* εὐωχεῖ *Vat. Baſ.* & *G.* An *Raguelus* tam laute fecerit, an *Moyſes*, quærant alii. *Moyſis* tamen ipſius verba favent ſocero ſuo, nec abhorrent illa *Joſephi*. BERN.

q Ααρὼν] Ααρών τε *Big. Samb.* & *Vat.*

r Κατὰ νοῦν] Καθάπερ *Samb.* ex more. BERN.

s Πολλὰ μὲν] Sic *Big.* & *Samb.* in *Editis* πολλὰ μὲν ἐγκώμια δὲ πλήθους ἐποιεῖτο. ἔπειτα πρὸς τὸν Μωϋσῆν τὸν ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ τῶν φίλων ἀνδραγαθίας. Diverſus ab his *Epiphan.* qui vertit, *Et Raguelus quidem multa encomia plebis apud Moyſem de eorum fortitudine dixit, quod pro cunctorum ſalute ſic laboraverunt univerſi.*

t Ἐπὶ τῇ πρὸς τὸν Μωϋσέα εὐχαριστίᾳ διεξῆλθε·] *Big.* & *Samb.* Aliter ſane *Baſ.* & *Gen.* ἐποιεῖτο· ἔπειτα πρὸς τὸν μανοῆν τὸν ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ, &c. Diverſus & Epiphanius maluit eſſe his. Quære tu ſcripta meliora. BERN.

CAP. IV.

Quomodo persuasit ei ut populum antea incompositum divideret, præfectosque designaret, qui millenis & centenis præessent: & ut ex soceri consilio singula hæc constituit Moyses.

De populo ordinando prudentissimi Ragueli consilium. Ex. c. 18.

CRastina vero die Raguelus, animadvertens, ut Moyses negotiorum multitudine fuerit oppressus (nam omnium, quoties postularent, controversias dirimebat, cunctis eum adeuntibus, utpote qui æquo jure se non disceptaturos crederent, nisi Moyses esset decisionis arbiter; &, si causa caderent, turpe vinci non existimarent, quod jure optimo non ex iniqua sententia se istud pati persuasum habuerint) tunc quidem tacendum putavit, neminem volens impedire quo minus præclaro ducis judicio arbitrioque frueretur. Turba autem summota Moysem sibi assumpsit, & cum soli essent, quid facto opus esse sibi videbatur, eum edocuit: consuluitque ut minoris quidem difficultatis res aliis mandaret, ipse vero gravioribus tantummodo *negotiis* interesset, & universorum saluti provideret. Nam & Hebræorum quamplurimos repertum iri, ad jus dicendum satis idoneos; tot vero myriadum incolumitati prospicere neminem posse, præter Moysem ipsum aut sui similem. Itaque cum probe noveris (inquit) qua parte cæteris omnibus præstes, quantumque Deo ministrando contuleris ad res populi tuendas augendasque; permitte ipsis ut lites dijudicandas etiam ad alios deferant: tu vero soli numinis cultui deditus esto, haud parum de populo solicitus in meliorem statum & dignitatem vindicando. Meo igitur consilio circa res humanas usus exercitum accurate recense, & per dena millia distributis duces ex iis delectos præfice: dein millenis pariter. Dividito autem post eos in quingentos, ac rursus in centenos, tum in quinquagenos: & principes super eos constitue, qui per tricenos divisos disponant, & per vicenos, ac denos connumeratos. Præsit autem his unus aliquis, qui à numero eorum quibus præest appellationem accipiat. Illi vero, à populo universo comprobati habitique pro viris virtute & justitia præstantibus, de controversiis eorum sententiam ferent. Ac si quæ res paulo major existat, ad potiores dignitate ejus cognitionem deferent: sin & illis videatur ad judicandum nimium difficilis, ad te eam remittent.

ΚΕΦ. δ'.

Ως ὑπέθετο Δραπέτῃ τ λαὸν οὕτω κ χιλιάρχας κὴ ἑκαλοντάρχας, ἀπαιρῶν ὄντα τὸ πρῶτον· κὴ ὡς ἕκαστα τούτων ἐποίησε Μωϋσῆς κ τὼ ἑ πενθερὸ παρεμένετον.

[v]Τῇ ὑ ὑστεραίᾳ θεασάμενο ὁ Ραγουὴλ τ Μωϋσῆν ἐν ὄχλῳ πραγμάτων ὄντα· διέλυε γὰ τὰς δίκας τοῖς δεομένοις, πάντων ἐπ' αὐτὸν βαδιζόντων, κὴ [x]μόνως ἂν ἑ δικαίᾳ τυχεῖν ἡγεμένων, εἰ Δραπέτης αὐτοῖς [y]ἔτ ἡροῖτο, κὴ ὥ τοῖς ἡττωμένοις κἄφον ἐδόκ τὸ λείπεσθαι, κατὰ δικαιοσύνην [z]ἃ κατὰ πλεονεξίαν αὐτὸ πάσχειν νομίζουσιν· τότε μὲν ἡσυχίαν ἦγε, μὴ βλόμεν ἐμποδίζειν τοῖς ἀρετῇ χρ̃ωσι ἑ στρατηγῆ θέλουσιν. [a]παυσάμενον ὑ τοῦ θορύβ ὥ θαλαβῶν, κὴ συμβουλὴν ἀνεδίδασκεν ἃ [b]χρὴ ποιεῖν· κὴ σωεβάλλε τ μὲν ἐπὶ τοῖς ἥττοσι παλαιπωρίας ἑτέροις ἐκπῆναι, ὠφελὶ ὑ τ μειζόνων κὴ τ σωτηρίας τοῦ πλήθ ἔχειν τὴν πρόνοιαν αὐτόν. δικάσαι μὲν γὰ ἀγαθὸς, κἂν ἄλλος Εβραίων δύνηται· φροντίσαι ὑ τοσούτων μυριάδων σωτηρίας, οὐκ ἄλλον τινὰ δύνασθαι μὴ Μωϋσῆν ἡγόμενον. [c]αἰθανόμεν οὖ τ ἀρετῆς, [d]φησὶ, σωτοῦ, κὴ οἷο γέγονας ἐπὶ [e]τῷ τ λαὸν ὑπουργῶν τῷ Θεῷ σώζειν, τὴν μὲν τ ἐγκλημάτων δίκαις ἐπιτρέψον αὐτοῖς ποιεῖσθαι κὴ ἐπ' [f]ἄλλων· [g]σὺ ὑ πρὸς μόνῃ τῇ τοῦ Θεοῦ θεραπείᾳ κατέχων σαυτὸν διατέλ, ζητῶν οἷς ἂν τὸ πλῆθ ἀπαλλάξειας τ νῦν ὑποροίας. ὑποθήκαις ὑ ταῖς ἐμαῖς [h]ὠφελῖ τ ἀνθρωπείων χρησόμεν, τ στρατὸν ἐξετάσῃς ἀκριβῶς, κὴ κατὰ μυρίας τούτων κεκριμένας ἄρχοντας ἀποδείξεις· εἶτα κατὰ χιλίους. διαιρήσῃς ὑ [i]μετ' αὐτὸς εἰς πεντακοσίους, κ̣ πάλιν εἰς ἑκατόν, εἶτ' εἰς πεντήκοντα· ἄρχοντάς τι ἐπὶ τούτοις τάξεις, οἳ κατὰ τριάκοντα [k]μεριοθέντας διακοσμήσουσι, κὴ κατὰ εἴκοσι κὴ δέκα [l]συναριθμουμένους. ἔσω δέ τις ἐπὶ τούτοις εἷς, τὴν ὠφελησομένην [m]ἀπὸ τοῦ τ δεχομένων ἀριθμὸν λαμβάνων. [n]οἱ ὑ δοκιμασθέντες ὑπὸ τοῦ πλήθους [o]παντὸς εἶναι ἀγαθοὶ καὶ δίκαιοι, ὠφέλιμοι τ τῶν [p]διαφόρων αὐτοῖς κρινοῦσι. κὰν ἡ τι μεῖζον [q]ἐπὶ τοὺς ἐν ἀξιώμασι τὴν ὠφέλειαν τούτων διάγνωσιν ἐπανείσουσιν· ἂν ὑ κἀκείνους διαφύγῃ τὸ ὠφέλιμον ἑ πράγματο δύσκολον, ὀπὶ σὲ τὸν ἀνα-

[v] Τῇ ὑ ὑστεραίᾳ] מִמָּחֳרָת ex literis Moysis. BERN.

[x] Μόνως] Ita *Big.* & *Samb.* μόνον in *Editis.* μόνον ὡς ἂν ἑ δ. *Vat.*

[y] Οὕτ ἡρεῖσθε,] Οὕτ non agnoscit *Vat.*

[z] Οὐ κατὰ πλεονεξίαν] Ita *Samb.* & *Vat.* ὃ κατὰ πλεονεξίαν αὐτῷ νομίζουσι πάσχειν *Big.* ὃ πλεονεξίαν πάσχειν αὐτὸ νομίζουσι *Baſ.* & G.

[a] Παυσάμενον] Παυσαμβίνα *Samb.*

[b] Χρὴ ποιεῖν·] Δεῖ ποιεῖν *Vat.*

[c] Αἰθανόμεν] Αἰθόμεν *Vat.*

[d] Φησὶ,] Ex *Samb.* φησὶν αὐτῷ *Big.* φησὶν αὐτῷ in *aliis.*

[e] Τῷ τ λαὸν] Articulum, qui deerat in *Editis*, restituimus ex *MSS.*

[f] Ἀλλων·] Ita *MSS.* ἀλλήλων in *Editis.*

[g] Σὺ ὑ πρὸς μόνῃ] Vocibus Hebraicis היה אתה לעם מול אלהים BERN.

[h] Περὶ τ ἀνθρωπείων] Ita ex *Vet. Interpr.* non sine auctoritate *MSS.* ὠφελῖ τ ἀνθρωπίνων *Samb.* ὠφέλιμ τ ἀνθρωπείων *Vat.* in *Editis* deest ὠφέ.

[i] Μετ' αὐτὸς] Μετὰ τούτους *Busb* Et superius κ̣ τ στρατὸν ἐξετάσας. mox Εἶτα ν'. *Hen.* & *Busb.* BERN.

[k] Μεριοθέντας] Ita *Vat. Baſ.* & *G.* in *aliis* μεριοθέντες.

[l] Συναριθμουμένους.] *Big.* & *Samb.* συναριθμυρίοις. At vero *Hen.* & *Busb.* κ̣ κ̣ δέκα συναριθμυριάδος. Vult itaque Flavius quemlibet Pentecontarchum, causa exempli, apud Hebræos præfuisse Decurionibus quinque, Icosarchis binis, & Triacontarcho unico. Unde Zonaras Juris-Consultus, κ̣ κ̣ μυρίας ἀρχοντας ἀποδεικνύειν τ γαμβρὸν συνεβούλευεν ὁ ραγουὴλ· εἶτα κ̣ χιλίας, κ̣ κ̣ πεντακοσίας ἑτέρας ἑρισάς· κ̣ ἐπὶ τούτοις ἑκατοντάρχας κ̣ πεντηκοντάρχας ποιεῖν· κ̣ ἐν τριάκοντα κ̣ ἑπτακοσίοις κ̣ δέκα ἑρισὰς τὰς διακοσμήσοντας. Simplicior tamen exstat distributio ipsius *Moysis. Exod.* c. 18. *in Tribunos, Centurionei, Quinquagenarios, & Decanos*, quos *Hieronymus* vocat.

[m] Ἀπὸ ἑ τ δεχομένων] Ἀπὸ ἑ δεχομένων ἀριθμὸν *Hen.* & *Vet. Interpr.*

[n] Οἱ ὑ δοκιμασθέντες] Ita *Baſ. G.* & *Epiphan.* οἱ ὑ deest *Big. Samb.* & *Vat.* qui mox legunt οἱ ὠφελί τι διάφ.

[o] Παντὸς εἶναι] *Big. Samb.* & *Epiph.* πάντως Typographi priores. Moyses Josephusque requirunt viros optimæ famæ, δυνατὸς, θεοσεβεῖς, δικαίους. Gelenius adhuc & Seldenus IC. plebis Hebraicæ suffragia necessaria quo tales præfecti creentur, ex verbis Josephi perverse eliciunt. Vox autem populi tantum valuit in Ecclesia Judaica, quantum jam inter Christianos in Episcoporum Ordinationibus valet. Non facit illa Præsulum quospiam, vetat tamen ne fiant. BERN. Ita ex *MSS.* πάντως in *Editis.* Male nonnulli (inquit *Bernardus*) plebis Hebraicæ suffragia necessaria esse ad tales præfectos creandos ex his verbis *Josephi* eliciunt. Vox enim populi non magis valuit in Ecclesia Judaïca, quam inter Christianos in Episcoporum ordinationibus valet. non facit illa præsulum quospiam, vetat tamen ne fiant.

[p] Διαφόρων] Διαφορῶν *Samb.*

[q] Ἐπὶ τὰς] Ita in quinque *MSS.* male in *Editis*, ἐπὶ τὰς ἐν ἀξιώμασι τὸ ὠφέλιμ ἑ πρ. versiculo omisso.

[r] Μωϋ-

ἀναπέμψασιν. ἔσομαι γὰρ ἑτοίμως ἀμφότερα, καὶ τὰ δικαίων Ἑβραῖοι τεύξονται, καὶ σὺ τῷ Θεῷ προσεδρεύων ἥμερον ἂν αὐτὸν ποιήσας τῷ στρατῷ.

Sic enim fiet utrumque, ut & jus ſuum conſequantur Hebræi, & tua in Deum aſſiduitate ipſum exercitui magis propitium reddas.

β'. Ταῦτα Ραγουήλ προσυνέσαντος, [r] ὁ Μωϋσῆς ἀσμένως προσήκατο τὴν συμβουλίαν, καὶ ποιεῖ κατὰ τὴν ὑποθήκην [s] τὴν ἐκείνου· οὔτε τρόπα τὴν εὕρεσιν σὺκ [t] ἀποκρυψάμενος, οὐδὲ σφετερισάμενος αὐτὴν, ἀλλὰ ποιήσας φανερὸν τὸ ἐξευρηκέναι τῷ πλήθει. [v] καὶ ἐν τοῖς βιβλίοις ὁ Ραγουήλην ἐγεγράψειν, ὡς εὑρηκότα τὴν διάταξιν τὴν προφημένην· καλῶς ἔχειν ἡγούμενος πλήθει μαρτυρεῖν τοῖς ἀξίοις, εἰ καὶ δόξαν ἔμελλε φέρειν ἐπιγραφομένῳ τὰ ὑπ' ἄλλων εὑρημένα· ὥστε τὴν Μωϋσέως ἀρετὴν καὶκ τούτου καταμαθεῖν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτης εὐκαίρως ἐν ἄλλοις τῆς γραφῆς δηλώσομεν.

2. Ad hæc autem hortante Raguelo, conſilium ejus libenter admiſit Moyſes, moxque *omnia* diſpoſuit prout ille ſuggeſſerat: rei hujuſce inventionem non diſſimulans, neque eam ſibi arrogans: ſed populo palam faciens, quis eam primus excogitaverit. Quin & in libris ſuis Raguelum memoriæ prodidit, ut qui ordinationem prædictam invenerit: factu optimum ratus verum bene meritis teſtimonium tribuere, quamvis & aliorum inventa ei in gloriam cedant cui adſcribuntur. Adeo ut ex hoc liceat intelligere, quam ſpectatæ integritatis fuerit Moyſes. Sed hac quidem de re in aliis *inſtitutæ* ſcriptionis locis opportune *ſententiam noſtram* declarabimus.

Moyſis præclara fides ac modeſtia.

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς ἀναβὰς Μωϋσῆς ἐπὶ τὸ Σιναῖον ὄρος, καὶ λαβὼν παρὰ τοῦ Θεοῦ τοὺς νόμους τοῖς Ἑβραίοις ἔδωκεν.

CAP. V.

Quomodo Moyſes in montem Sinæum conſcendit, & acceptas à Deo leges Hebræis dedit.

Μωϋσῆς ὁ συγκαλέσας [x] τὸ πλῆθος, αὐτὸς μὲν εἰς τὸ ὄρος ἀπέρχεσθαι τὸ Σιναῖον ἔλεγεν· ὡς συνεσόμενος τῷ Θεῷ, [y] καί τινα λαβὼν παρ' αὐτοῦ χρησμὸν ἐπανήξειν πρὸς αὐτούς. ἐκείνους δ' ἐκέλευσε πλησίον μετασκηνῶσαι τῷ ὄρει, τὴν χρηνίασιν τοῦ Θεοῦ [z] προτιμήσαντας. ταῦτ' εἰπὼν [a] ἀνῆλθε πρὸς τὸ Σιναῖον, ὑψηλότατον [b] τῶν ἐν ἐκείνοις τοῖς χωρίοις ὀρῶν τυγχάνον, καὶ διὰ τὸ ὑπερβολὴν τοῦ μεγέθους καὶ τῶν κρημνῶν τὸ ἀπότομον ἀνθρώποις ἀ μόνον [c] σὺκ ὂν ἀναβατὸν, ἀλλ' οὐδὲ ὀφθῆναι δίχα πόνου τοῦ ὄψεως δυνάμενον· ἄλλως τε, [d] καὶ διὰ τὸ λόγον εἶναι [e] περὶ τούτου τὸν Θεὸν ἐν αὐτῷ διατρίβειν, φοβερὸν [f] καὶ ἀπρόσιτον. Ἑβραῖοι δὲ κατὰ τὰς Μωϋσέως ἐντολὰς μετεσκήνουν, καὶ τὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους [g] καταλαμβάνοντο· ἡρμένοι τὰς διανοίας, ὡς μὴ τὰ [h] ἐπαγγελίας τὰ ἀγαθὰ, διὰ πρότερον αὐτοῖς, ἐπανήξοντος Μωϋσέως σὺν τοῦ Θεοῦ. ἑορτάζοντες δὲ τὸ κρατηρὸν πρεπόμενον· ἁγνεύοντες τήν τε ἄλλην ἁγνείαν, καὶ ἀπὸ συνουσίας [i] τὰς γυναικῶν ἡμέρας τρεῖς, καθὼς ἐκεῖνος αὐτοῖς προεῖπε· καὶ προσκαλούμενοι τὸν Θεὸν εὐμενῆ συμβαλόντα Μωϋσῆ δοῦναι δωρεὰν, ὑφ' ἧς εὖ βιώσονται. τάς τ' οὖν διαίτας ἐχρῶντο πολυτελεστέραις, καὶ τῷ κόσμῳ γυναιξὶν [k] ὁμοῦ τε καὶ τέκνοις [l] ἐκπρεπῶς ἠσκηκότες.

Cum autem populum convocaſſet Moyſes, ipſe quidem ad montem Sinæum ſe abire dicebat: ut qui cum Deo verſaturus, & oraculum aliquod ab ipſo acceptum eis reportaturus eſſet. Illos vero prope montem Sinæum caſtra locare jubet, præcipue Deo viciniores futuros. Hæc cum dixiſſet in montem Sinæum aſcendit, omnium regionis iſtius celſiſſimum; & ob nimiam altitudinem & abrupta præcipitia non ſolum hominibus invium, ſed & vix ſine fatigatione oculorum aſpiciendum: cum & alias, propter pervulgatum de eo ſermonem: Deum illic habitare, tremendus eſſet & inacceſſus. Hebræi autem juxta mandatum Moyſis caſtris motis radices montis occupant: animis erectiores & alacres, quaſi cum bonis promiſſis, quorum ſpem illis dederat, à Deo reverſurus eſſet Moyſes. Convivia autem agentes ducem exſpectabant, caſtitatem ſervantes cum in cæteris, tum per triduum abſtinendo à mulierum congreſſu, ſicut eis ipſe præceperat; precibus etiam Deum ſolicitantes, ut, placide benigneque Moyſem excipiens, munera ei donaret, quæ vitam facerent beatiorem. Victu itaque ſumptuoſiore utebantur, & ſimul cum conjugibus ac liberis cultum habitumque decorum & ſplendidiorem induunt.

Tremendum Sinæ faſtigium aſcendit Moyſes.

IV.

Populus interim Hebræus luſtratur, expulatur, caſtiſque Deum precibus ſolicitat. Ex. c. 19.

β'. Ἐπὶ δύο μὲν οὖν [m] ἡμέρας εὐωχούμενοι διῆγον. τῇ τρίτῃ δ', πρὶν ἢ τὸν ἥλιον ἀναλαμπεῖν, νεφέλη τις [n] ὑπερίσχε τοῦ παντὸς στρατοπέδου τῶν Ἑβραίων, ὃ πρότερον τοῦτο ἰδόντων γεγόμενον, καὶ τὸ χωρίον ὃ τὰς σκηνὰς ἦσαν πεπηγμένοι περιεγράφε. καὶ τοῦ λοιποῦ παντὸς ἐν αἰθρίᾳ τυγχάνοντος, ἄνεμοί τε σφοδροὶ λάβρον κινοῦντες ὑετὸν [o] κατήγιζον, ἀστραπαί τε ἦσαν φοβεραὶ τοῖς

Et per duos quidem dies lautiorem in modum epulabantur. Tertia vero die, priuſquam ſol oriretur, nubes circumfuſa totis Hebræorum caſtris incumbit, qualem antehac nunquam conſpexerant, & ſpatium omne, ubi poſuerant tabernacula, complexa eſt. Ac cum reliquum cœli in ſereno eſſet, *ſubito coorta tempeſtate*, cum venti vehementes largum concitantes imbrem ruebant, tum

Sed dies tertia procellis, nubibus, fulgoribus etiam ac fulmine præſentem Deum agnoſcit.

---

[r] Ὁ Μωϋσῆς] Articulum reſtituimus ex *Big.* & *Samb.*

[s] Τὴν ἐκείνου·] Τὴν deeſt *Vat.*

[t] Ἀποκρυψάμενος.] Ita *MSS.* in *Editis* σὺκ ἀπεκρυψόμενος.

[v] Καὶ ἐν τοῖς βιβλίοις ὁ] Καὶ τοῖς βιβλίοις ὁ *Samb.* (*Samb.* Ραγούηλον) ἐνέγραψεν *Big.* atque *Samb. Epiphanius* vero Ἐ ἐν τοῖς βιβ. ἐνέγραψεν, vel ἐνέγραψεν. Recte itaque *Epiphanius* & *Gelenius in libris ſuis*, quibus profecto nihil melius unquam ſcriptum. Schotanus tamen *in libris ſacris* præſertim exponit, haud bene. BERN. Καὶ τοῖς β. & mox ἐνέγραψεν *Big.* & *Samb.* Ἐ ἐν τοῖς β. ἐνέγραψεν vel ἐνέγραψεν legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

[x] Τὸ πλῆθος.] Sic *MSS.* τὸ πλῆθος in *Editis.*

[y] Καί τινα λαβὼν] Eo modo *Big.* & *Samb* & lubenter Cl. *Boſius.* Verum cum Editoribus facit *Scholaſticus* famulus Caſſiodori: idcirco malunt tres illi καί τι λαβὼν παρ' αὐτοῦ χρήσιμον, ἐπανήξων πρὸς αὐτούς. His favent & conſequentia Joſephi, ut μὴ τὰ ἐπαγγελίας τὰ ἀγαθὰ διὰ πρότερον αὐτοῖς, ἐπανήξοντος μαντεύεσθαι δὲ θεοῦ; moxque μαντεῖα δοῦναι δωρεὰν ὑφ' ἧς εὖ βιώσονται. BERN.

[z] Προτιμήσαντας.] Προτιμήσαντος *Vat.*

[a] Ἀνῆλθε] Ita *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* ἀνῆλθε *Baſ. G.* & *Vat.*

[b] Τῶν ἐν ἐκείνοις] Sic *Big. Samb. Vat.* (*Voſſ.* Coll.) & *Vet. Interpr.* in *Editis* τὰ ἐκεῖ ὄρη.

[c] Οὐκ ὂν ἀναβατὸν,] Ita *Big.* & *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) in *aliis* σὺκ ἀναβατὸν, ἀλλ' οὐδὲ ὀφθῆναι μὴ δίχα π.

[d] Καὶ διὰ τὸ λέγειν εἶναι] Illud Ἐ ex *Big.* & *Samb.* in *aliis* deeſt. HUDS. Confer. p. 105. v. 15. & 128. v. 8 HAVERC.

[e] Περὶ τούτου] Περὶ ᾧ τὸ Θ. & περὶ τούτου τ. in aliquot *MSS.*

[f] Καὶ] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* in *aliis* deeſt καὶ.

[g] Καταλαμβάνοντο·] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* καταλάμβανον.

[h] Ἐπαγγελίας] Ἐπαγγελίαις *Samb.*

[i] Τὰς γυναικῶν.] Τῶν γυναικῶν *Samb* & *Vat.*

[k] Ὁμοῦ τε] Ὁμοῦ Ἐ τ. *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

[l] Ἐκπρεπῶς] *Al.* ἐξαιρέτως.

[m] Ἡμέρας] Ἡμέρας *Big.* & *Samb.*

[n] Ὑπερίσχε] Ὑπερίσχεν ἀεὶ ἔχε Ἐ τ. *Vat.*

[o] Κατήγιζον,] *Baſ. Gen. Hen.* atque *Busb.* Propter Grammatiſtas factum eſſe video, quod κατέφερον exhibeant *Big.* & *Samb.* niſi Epiphanius idem ſi forte in ſuis membranis offendiſſet,

tum fulgura micabant aſpectu terribilia. tonitrua etiam cum fulminibus ex alto demiſſis plane indicabant præſentiam Dei, * qui propitius aderat ad ea quæ volebat Moyſes. Atque hæc quidem velim lectores accipiant, prout cuique libuerit: mihi vero neceſſe eſt ea literis mandare, ſicut in Sacris libris conſcripta habentur. Hebræi itaque, hiſce viſis & audito horribili clangore, valde tremefacti erant, (iis enim antea non aſſueſcebant) & rumor vulgatus de monte, quod crebro eum Deus inviſeret, mentes eorum inſolito pavore defixit. quamobrem continebant ſe intra tabernacula mœſti & ſoliciti: & Moyſen ira Dei periiſſe rati, & ſemet ſimiliter perituros eſſe exſpectantes.

Hebræorum terror ex Dei præſentia, & de Moyſe ſolicitudo.

3. Dum ita eſſent animis conſternati *improviſo* apparuit Moyſes, geſtiens lætitia & mirum in modum elatus. Itaque ut ſe in conſpectum dedit, illos metu eximit, & ad ſpem meliorum in poſterum erexit; protinuſque redit ſerenitas, & Moyſem adventantem fugiunt quæ cœlum paulo ante perturbarunt. Poſt hæc igitur in concionem populum convocat, auditurum quæ mandata à Deo referat. Quem ubi conveniſſe animadvertit, ſtans in excelſiore loco, unde ad omnes dimanaret vox, "Deus quidem, inquiit, eadem qua antehac bene-"volentia me excepit, ô *viri* Hebræi: atque ut "vitæ feliciter agendæ pariter ac reipublicæ bene "conſtituendæ viam ac rationem vobis ſuggerat, "caſtris veſtris *jam* præſens adeſt. Quare per i-"pſum perque ipſius magnifica opera *vos obſecro*, "ne contemnatis ea quæ dicturus ſum, ad me con-"cionantem reſpicientes; nec quod lingua homi-"nis hæc ad vos loquatur, *ea vili pendatis*. Sed "mandatorum præſtantiam cum expenderitis, "cognoſcetis etiam majeſtatem illius qui ea ex-"cogitavit, & noſtrum in commodum memet al-"loqui non dedignatus eſt. Non enim Moyſes "Amaramæ & Joachebelæ filius, ſed is qui Ni-"lum pro veſtra ſalute ſanguineum fluere vi ſua fe-"cit, & Ægyptiorum contumaciam variis calami-"tatibus fregit; qui per mare viam vobis munivit; "cui in mentem venit omnium egenis cibo cœ-"litus demiſſo ſuccurrere; qui potum deſideran-"tibus uberrimos ex petra fontes elicuit; à quo "Adamus *cum poſteris ſuis* accepit quicquid è terra "marique provenit; per quem Noëus diluvium "effugit; à quo Abramo huc illuc vaganti terra "Chananæa indulta eſt; per quem Iſacus paren-"tibus ætate provectis natus eſt; per quem Jaco-"bus duodecim filiorum virtutibus eſt inſignitus; "per quem Joſephus Ægyptiorum in poteſtatem "dominatus eſt; ille (*inquam*) vobis, me inter-"prete uſus, iſta dat præcepta. Sint autem vobis "ſacroſancta, & conjugibus ac liberis chariora ha-"beantur. Summa vobis erit felicitas, dum ea cu-"ſtodiatis; nec terra vobis ſterilis fiet, nec mare "tempeſtatibus agitatum, nec fœtus veſtri præter "naturam edentur; atque hoſtibus maximo eritis "terrori: (Dei enim in conſpectum veniens, vo-"cem ejus immutabilem audivi) adeo illi curæ "eſt veſtra progenies ejuſque conſervatio.

Mox emicat Moyſes Dei voluntatis interpres.

Mira luce vultus atque orationis Dei laudes ac benefacta genti ſuæ deprædicat.

4. Cum hæc dixiſſet, populum coram adduxit

Decem præcepta legis ſua voce edentem Deum audiunt Hebræi.

diſſet. Ad illud colon λαὸν ἄγων *Hen.* & *Busb.* vitio perfrequenti. BERN. Καὶ φέρων *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* καὶ κομίζων. *Vat.*

* *Qui propitius aderat*] In *Vet. Interpr.* omnibus quibuſcunque Moyſes volebat propitii.

p Τὰς γε] *Al.* τὰς δὲ.

q Δὲ αὐτὰς] Δὲ αὐτὰς *Hen.* & *Busb.* mox ὑπὸ ὀργῆς *Samb.*

r Οὕτω] Οὕτως *Samb.* Paulo poſt ἀπαλλάττῃ *Hen.* & *Busb.* propter *Zonaram.* BERN.

s Καθαρὸς] Ita ex *MSS.* in *Editis* perperam καθαρὸς ἀὴρ.

t Ἐπὶ ὑψηλοῦ τινος] Ἐν ὑψηλῷ *Vat. Hen.* & *Busb.* & mox πάντες *Vat.* & paulo infra ἐδέξατό με.

v Ὑμῖν] Ἡμῖν *Hen.* & *Busb.*

x Δι' ἐκεῖνον] *Al.* δι' ἐκείνων.

y Ἐπιγνώσεσθε] Ἐπιγνώσεσθαι *Samb.*

z Τῷ ὑμετέρῳ] Τῷ ὑμετέρῳ *Samb.* atque ita in aliquot codicibus *Epiphanii.*

a Ἰωχαβέλης] Ita *MSS.* in *Editis* Ἰωχεβήλης.

ὑρῶσιν· καὶ κεφαιωὶ κατενεχθέντες ἐδήλων τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ, οἷς Μωϋσῆς ἤθελεν εὐμενοῦς ϖροσπυχόντος. καὶ ϖρὶ μὲν τούτων ὡς βούλεται φρονείτω ἕκαστος τῶν ἐντυγχανόντων· ἐμοὶ δὲ ἀνάγκη ταῦτα ἱστορεῖν, καθάπερ ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγέγραπται. [p] τοὺς γὲ μὴν Ἑβραίους τὰ τε ὁρώμενα, καὶ ὁ ταῖς ἀκοαῖς ϖροσβάλλων ψόφος δεινῶς ἐτάραξεν· ἀηθῆς τε γὰρ ἦσαν αὐτῶν· καὶ ὁ ϖρὶ τοῦ ὄρους λαμπροτικὸς λόγος, ὡς εἰς αὐτὸ τοῦτο ϕοιτῶντος τοῦ Θεοῦ, σφόδρα τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἐξέπληξε. καθεῖχον [q] δὲ αὐτοὺς ϖρὸς τῇ σκηναῖς ἀχθόμενοι· καὶ τὸν τε Μωϋσῆν ὀπολωλέναι νομίζοντες ὑπ' ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, καὶ ϖερὶ αὐτῶν ὅμοια ϖροσδοκῶντες.

γ'. [r] Οὕτω δὴ αὐτῶν διακειμένων ἐπιφαίνεται Μωϋσῆς, χαῦρός τε καὶ μέγα φρονῶν. ὀφθεὶς τε οὖν αὐτοὺς ἀπαλλάσσει τοῦ δέους αὐτούς, καὶ ϖερὶ τῶν μελλόντων κρείττονας ὑϖεποίησε τὰς ἐλπίδας· αἰθριός τε καὶ [s] καθαρὸς ὁ ἀὴρ τῶν ϖρὸ ὀλίγου ϖαθῶν ἦν, Μωϋσέως ϖαραγενομένου. ἐπὶ τούτοις οὖν συγκαλεῖ τὸ ϖλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, ἀκουσόμενον ὧν ὁ Θεὸς εἴποι ϖρὸς αὐτόν. καὶ συναθροισθέντων, στὰς [t] ἐπὶ ὑψηλοῦ τινος ὄχθου ἔμελλον ἅπαντες ἀκούσεσθαι, "ὁ μὲν Θεὸς, εἶπεν, ὦ Ἑβραῖοι, "καθάπερ καὶ ϖρότερον ὑμενὴς ϖροσεδέξατό με· καὶ, "βίον τε [v] ὑμῖν εὐδαίμονα καὶ ϖολιτείας κόσμον ὑϖαγορεύσας, ϖάρεστι καὶ αὐτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον. ϖρὸς "γοῦν αὐτὸ καὶ τὰ ἔργων, ἃ [x] δι' ἐκεῖνον ἡμῖν ἤδη ϖε-"ϖραχται, μὴ καταφρονήσητε τῶν λεγομένων εἰς ἐμὲ τὰ "λεγόντα ἀφορῶντες· μὴ δ' ὅτι γλῶττα ταῦτα ἀν-"θρωπίνη ϖρὸς ὑμᾶς λέγει. τὴν γ' ἀρετὴν αὐτῶν κα-"ταγνόντες, [y] ἐπιγνώσεσθε καὶ τὸ μέγεθος ἧς νενοη-"κότος, καὶ ὅτι συμφέροντι [z] τῷ ἡμετέρῳ ϖρὸς ἐμὲ μὴ "ϕθονήσαντος εἰϖεῖν. ὁ γὰρ Μωϋσῆς ὁ Ἀμαραμίου καὶ "[a] Ἰωχαβέλης υἱὸς, ἀλλ' ὁ τὸν Νεῖλον ἡματωμένον ἀ-"ναγκάσας ὑϖὲρ ὑμῶν ῥυῆναι, καὶ ποικίλοις δαμά-"σας κακοῖς [b] τὸ τῶν Αἰγυπτίων φρόνημα· ὁ διὰ θα-"λάσσης ὁδὸν ἡμῖν ϖοιήσας· [c] ὁ καὶ ϖροφῶν ἐξ ὑ-"ϕανοῦς μηχανησάμενος ἐλθεῖν δεομένοις· ὁ ϖόσιν ἐκ "ϖέτρας ἀναβλύσας ϖαυίζουσιν· δι' ὃν Ἀβραμος τῶν "ὑϖὸ [d] γῆς καρπῶν καὶ θαλάσσης μεταλαμβάνει· δι' "ὃν [e] Νῶε ἐκ τῆς ϵμβολίας διέφυγε· δι' ὃν Ἀβρα-"μος ὁ ἡμέτερος ϖρόγονος ἐξ ἀλήτου τοῦ [f] Χανα-"ναίαν κατέσχε γῆν· δι' ὃν Ἰσακος γηραιοῖς ἐτέχθη "γονεῦσι· δι' ὃν Ἰακωβος δώδεκα ϖαίδων ἀρεταῖς "ἐκοσμήθη· δι' ὃν Ἰώσηϖος ἐδεσϖότωσε τῶν Αἰγυπτίων "δυνάμεως· ἵνα ὑμῖν ταῦτα χαρίζηται τὰς λόγους "δι' ἑρμηνείας ἐμῆς. σεβάσμιοι δ' ὑμῖν [g] γενέσθωσαν, "[h] καὶ τέκνων ϖειμαχητότεροι καὶ γυναικῶν. εὐδαί-"μονα γὰρ διάξετε βίον τούτοις ἑϖόμενοι, καὶ γῆς [i] ὑϖο-"λαύοντες καρπίμου, καὶ θαλάσσης ἀχειμάστου, καὶ "[k] τέκνων γονῆς κατὰ ϕύσιν τικτομένων, καὶ ϖολε-"μίοις [l] ἔσεσθε ϕοβεροί· τῷ Θεῷ γὰρ εἰς ὄψιν ἐλθὼν, "ἀκροατὴς ἀϕθάρτου ϕωνῆς ἐγενόμην· ὅτως εἰκότως ἔ-"χουσι ὑμῶν καὶ τούτου μέλει διαμονῆς.

δ'. Ταῦτ' εἰϖὼν [m] ϖροάγει τὸν λαὸν γυναιξὶν [n] ὁμοῦ καὶ τέκνοις,

b Τὸ τῶν] Τὸ Αἰγυπτίων ϕρ. *Big. Samb.* & *Vat.* HUDS. Imo quantum ad *Big. Coll.* illa habet Αἰγύπτιον. HAV.

c Ὁ ϵ ϖροφῶν] Ita *MSS.* ὁ ϵ τὸν τῷ. in *Editis.* Παρεχὼν pro ϖροσχὼν in *Add.* reponi *Hudſonus* jubet.

d Γῆς] *Al.* γῆς τε.

e Νῶε] Libri duo ſcripti excuſique totidem νῶχος in hoc Encomio Dei. BERN.

f Χαναναίαν] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* Χαναναίων in *reliquis.*

g Γενέσθωσαν,] Γενέσθωσαν *Samb.* BERN.

h Καὶ τέκνων] Καὶ ϖαίδων *Vat.*

i Ἀπολαύοντες] Ἀπολαβόντες *Samb.* & *Vet. Interpr.*

k Τέκνων] Eadem phraſi utitur p. 108. v. 29.

l Ἔσεσθε ϕοβεροί·] Ita *Big.* & *Epiphan.* ἔσεσθε in *aliis.*

m Προάγει] *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* ϖροστάτης Tropheta: quod eſt Moſaicum נָבִיא, ϵ ἐξάγαγε, Ex. 19. 17. BERN.

n Ὁμοῦ] *Al.* ἅμα.

o Πα-

τέκνοις, ὡς ἀκόσαιεν ⸗ Θεᾶ Διαλεγομένα πρὸς αὐτὰς περὶ τῶν πρακτέων· ἵνα μὴ βλαβείη τῶν λεγομένων ἡ ἀρετὴ, ὑπὸ ἀνθρωπίνης γλώττης, ἀδένως εἰς γνῶσιν αὐτοῖς παραδιδομένη. πάντες τε ἤκουον φωνῆς ὑψόθεν [o] παραγγελλομένης εἰς ἅπαντας, ὡς Διαφυγεῖν [p] μηδένα καὶ λόγων ἃς Μωϋσῆς ἐν ταῖς δύο πλαξὶν γεγραμμένας κατέλιπεν. ἃς ἐ ⸗ μιλόν ἐστιν ἡμῖν λέγειν φανερῶς πρὸς λέξιν, [q] τὰς ⸗ δυνάμεις αὐτῶν δηλώσομεν.

ε'. Διδάσκ[ει] μὲν οὖν ἡμᾶς ὁ πρῶτος λόγος, ὅτι Θεός ἐστιν εἷς, [r] καὶ τὸν δεῖ σέβεσθαι μόνον· ὁ ⸗ δεύτερος κελεύει, μηδενὸς εἰκόνα ζώου ποιησαμένους προσκυνεῖν· ὁ τρίτος ⸗, ὅτι μηδενὶ φαύλῳ τὸ Θεὸν ὀμνύναι· ὁ ⸗ τέταρτος, παραιτεῖν τὰς ἑβδομάδας, ἀναπαυομένους ἀπὸ παντὸς ἔργου· ὁ δὲ πέμπτος, γονεῖς τιμᾶν· ὁ ⸗ ἕκτος, [s] ἀπέχεσθαι φόνου· ὁ ⸗ ἕβδομος, μὴ μοιχεύειν· ὁ ⸗ ὄγδοος, μὴ κλοπὴν δρᾶν· ὁ ⸗ ἔνατος, μὴ ψευδομαρτυρεῖν· ὁ ⸗ δέκατος, μηδενὸς ἀλλοτρίου ἐπιθυμίαν λαμβάνειν.

ς'. Καὶ τὸ μὲν πλῆθος, [t] ἀκροασάμενον αὐτοῦ ⸗ Θεᾶ παρὰ ὧν Μωϋσῆς διελέχθη, χαίρον ἐπὶ τοῖς παρηνημένοις ⸗ συλλόγου διελύθη. τῆς δ' ἑξῆς φοιτῶντες ἐπὶ τὴν σκηνὴν, ἠξίουν αὐτὸν καὶ νόμους αὐτοῖς παρὰ ⸗ Θεᾶ κομίζειν. ὁ ⸗ τάττας τε πίστεις, καὶ περὶ τῶν ὅλων ὃν ἂν πραχθείη τρόπον ἐν τοῖς αὐθις ἀπεσήμηνε χρόνοις· ὧν μνησθήσομαι κατὰ καιρὸν οἰκεῖον. τὰς ⸗ πλείονας τῶν νόμων [v] εἰς ἑτέραν ἀνατίθεμαι γραφὴν, ἰδίαν περὶ αὐτῶν ποιησόμενος ἀφήγησιν.

ζ'. Οὕτω ⸗ τῶν πραγμάτων αὐτοῖς ἐχόντων, ὁ Μωϋσῆς πάλιν εἰς τὸ [x] Σιναῖον ὄρος [y] ἀνῆκε, προειπὼν τοῖς Ἑβραίοις. βλεπόντων δ' αὐτῶν ἐποιεῖτο τὴν ἄνοδον. καὶ χρόνου τριβομένου, πεσαρακονθ' γὰρ ἡμέρας διήγαγε ἀπ' αὐτῶν, δέος εἶχε τοὺς Ἑβραίους μή τι Μωϋσῆς πάθοι· καὶ τῶν συμπεπτωκότων δεινῶν οὐκ ἔστιν ὁ ἔτως ἐλύπησεν αὐτούς, [z] ὡς τὸ νομίζειν Μωϋσέα ἀπολωλέναι. λύπη γὰρ τοῖς ἀνθρώποις ἔρως· τῶν μὲν ἀπολωλέναι λεγόντων ἧττον πεισθῆναι, καὶ μάλιστα [a] ὅσοι πρὸς αὐτὸν ἀπεχθῶς ἦσαν διακείμενοι ταύτην τὴν ψῆφον ἔφερον· τῶν ⸗, πρὸς τὸ θεῖον ἀνακεχωρηκέναι. τοὺς ⸗ σώφρονας, καὶ [b] μηδ' ἕτερον τῶν λεγομένων εἰς ἡδονὴν λαμβάνοντας ἰδίαν, καὶ τὸ θηρίοις παρεῖσθαι ἀποθανεῖν ἀνθρώπινον ἡγουμένους, καὶ τὸ ⸗ Θεᾷ πρὸς αὐτὸν μεταξῆναι διὰ τὴν προσοῦσαν ἀρετὴν εἰκὸς νομίζοντας, πρᾴως ἔχειν ὁ λογισμὸς ἐποίει· προσῆκε ⸗ ἠρημῶσθαι καὶ κηδεμόνος ὑπολαμβάνοντες, οἵᾳ τυχεῖν οὐκ ἂν ἄλλῳ δυναίντο, σφόδρα λυπούμενοι διετέλουν, [c] καὶ ὅτι ὑπονοεῖν αὐτοὺς [d] εἶχε προσδοκᾶν τι χρηστὸν περὶ ἀνδρὸς, ὅτι μὴ λυπεῖσθαι [e] καὶ κατηφιᾶν ἠδύναντο. τὸ ⸗ στράτοπεδον οὐκ ἐθάρρουν μετάγειν, Μωϋσέως αὐτοὺς ἐκεῖ μένειν [f] προειρηκότος.

η'. Ἤδη ⸗ παρεῖκοντα ἡμερῶν διεληλυθυιῶν καὶ τεσσάρων νυκτῶν, παρ' ὧν [g] οὐδενὸς σιτίου τῶν τοῖς ἀνθρώποις νενομισμένων γεύσασθαι· χαρᾶς δ' ἐνέπλησε τὴν στρατιὰν ὀφθεὶς, καὶ τὴν ⸗ Θεᾶ πρόνοιαν ἣν εἶχε περὶ

cum conjugibus & liberis, ut Deum de rebus agendis loquentem audirent; ne quid ex humana lingua detrimenti capiat dictorum dignitas, ut quæ minori cum auctoritate promulgentur. Atque ita vox ex alto reddita ad omnium aures pervenit, ut nemo non clare exciperet singula præcepta, quæ Moyses duabus tabulis conscripta reliquit. Nobis *quidem* nefas est illa totidem verbis evulgare, sententiam *tamen* eorum declarabimus.

5. Docet itaque nos primum præceptum, Deum esse unum, eumque solum colendum: secundum, nullius animalis simulachrum adorandum, tertium, per Deum in re inani non dejerandum: quartum, diem unumquemque septimum sancte observandum, feriando ab omni opere: quintum, parentes honorandos: sextum, à cæde abstinendum: septimum, non adulterandum: octavum, non furandum: nonum, falsum testimonium non dicendum: decimum, nihil alienum concupiscendum. *Divina legis summarium.*

6. Et populo quidem ex ipso Deo ea audiente quæ loquutus est Moyses, magnumque ex prædictis gaudium accipiente, dimissa est concio. Proximis vero diebus ad tentorium *ejus* ventitantes, postulabant ut etiam leges à Deo ad ipsos afferret. Ille vero & istas posuit; & de universis quo modo agenda essent deinceps præscripsit: quorum meminero tempore opportuno. Majorem autem legum partem in alium librum remitto, seorsim de illis commentaturus. *At legum adhuc divinarum syntagma exposuit Hebræi. Ex. c. 21, 19.*

7. Cum eo loco res essent, Moyses iterum in montem Sinæum ascendit, postquam hoc ipsum prædixerat Hebræis. Illis autem spectantibus ascensionem fecit. Cumque diutius moraretur (quadraginta enim dies ab illis abfuerat) timor incessit Hebræos ne quid illi gravius accidisset: & ex omnibus, quæ pertulerant, malis, nihil eos magis dolebat, quam quod sibimet persuaderent Moysem periisse. In magna homines erant contentione: dum alii quidem dicerent eum ferarum incursu laniatum esse, & maxime qui illum odio habuerunt in ea erant sententia: alii vero ad Deum concessisse. Prudentiores autem, & qui ex neutra opinione aliquid sibi voluptatis caperent, ut in feras incidens discerperetur humanum arbitrantes, utque à Deo ad se translatus esset ob virtutem suam verisimile credentes, hac cogitatione sortem ipsius lenius ferebant: semet vero tali præside & curatore orbatos existimantes, qualem alium vix sibi datum iri sperarent, in magno erant luctu; & neque *mali* suspicio sinebat eos boni aliquid de viro exspectare, neque *spe adempta* poterant non lugere summoque in mœrore versari. At inde castra movere non ausi sunt; quod Moyses *abiens* eis præceperit illic manere, *reditumque suum præstolari.* *De Moyse suspicio varia, Deo an bestiis cesserit. Ex. c. 32. 1.*

8. Cum vero quadraginta dies totidemque noctes jam præteriissent, *tandem* advenit, nullo alimento, quali homines assuescunt, degustato. Eo autem conspecto totus gaudio completur exercitus, moxque eis exposuit, quantam de eorum salute *Verum post XL. dies jejunus ad populum descendit Moyses cum typo Tabernaculi & duabus legum Tabulis manu Dei scriptis. Ex. c. 24. 31. 32. & 34. Deut. c. 9.*

---

o Παραγγελλομένης] Παραγγομβρίης *Vat.*

p Μηδένα ⸗ λόγων] Μηδένα λόγον *Hen.* μηδέν. καὶ λόγον δὲ &c: & sententia exeunte πρὸς λέξιν, τὰς δυνάμεις *Bas.* & *Gen.* & fortean *Epiphan.* BERN.

q Τὰς ⸗ δυνάμεις] Ita in *MSS.* in *Editis* τὰς δυν.

r Καὶ τοῦτον δεῖ] Quatuor manus Scribarum: Impressorum illæ καὶ τοῦτον, pigre. Josephus equidem, sicut testantur libri cuncti, quos terimus aut à Græcis aut à Latinis exaratos, legem *decalogon* serie continua descripsit, non plane versibus decem: quod tamen in editionibus Græcanicis *Bas.* & *Gen.* factitatum constat. Mox ἐδέοιμις *Busb.* BERN. Sic *Vat.* καὶ δεῖ τοῦτον in *aliis MSS.* verum in *Editis* deest δεῖ. Decalogum, juxta *Josephi* codices tam *Gr.* quam *Lat.* serie continua descripsimus; non plane versibus decem, ut in *Editionibus Bas.* & *Gen.* Vide ad Belli Jud. lib. 1. cap. 33. §. 2.

s Ἀποχεσθαι φόνου] Ἀπιχεσθαι *Samb. Vat. (Coll. Voss.) Hen.* & *Busb.* & mox ἐπιθυμίας *Hen.*

t Ἀκροασάμενον] Ὡς ἀκροασάμενον *Samb. (Coll. Voss.)* & *Vat.*

v Εἰς ἑτέραν] Vide *notam* ad versum ult. capitis VII.

x Σιναῖον] Σιναιον *Samb. Busb.* & *Hen.* σιναῖον ubique *Bas. Gen.* & *Big.* Ibidem ἐπὶ pro εἰς *Samb.* BERN.

y Ἀνῆκε,] Ita *MSS.* ἀνίει in *Editis.*

z Ὡς τὸ] Ὡς τὸν *Coll. Big.*

a Ὅσοι] Καὶ μάλιστα ὅ οἱ πρ. *Vat.*

b Μηδ' ἕτερον] Ita, vel μηδὲ ἕτερον in *MSS.* in *Editis* μηδὲν ἕτερον.

c Καὶ ὅτι] Sic in *MSS.* καὶ ὅτι τὸ ὑπον. *Bas.* & *G.* Aliquid amplius habuisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *& neque opinari poterant in tanta mora illius, quod viro boni aliquid accidisset.*

d Εἶχε] Εἴατε COCC.

e Καὶ κατηφιᾶν ἠδύναντο] Ita *Big.* (& *Coll. Voss.*) καὶ κατηφῶν ἠδ. *Samb.* & *Vat.* καὶ κατηφεῖν ἠδύναντο *Bas.* & *G.*

f Προειρηκότος] Προεῖπωκότος *Big.* (*Coll. Voss*) & *Samb.*

g Οὐδενὸς] Sic *MSS.* οὐδενὸς τῶν ἀνθρώπων *Bas.* & *G.* ut & mox σιτίαν.

lute curam adhibuit Deus: dicens, ſibi per illos dies oſtenſum eſſe, quomodo bene beateque viverent & rempublicam adminiſtrarent; poſtulareque Deum ut Tabernaculum ei conficiant, in quod deſcenderet quoties illis adeſſet, ut etiam alibi migrantes id nobiſcum circumferamus, & non amplius opus ſit in montem Sinæum aſcendere, ſed & ipſe ventitans inter nos habitaret, precibus noſtris præſens & *propitius*. Fiet autem Tabernaculum ea magnitudine & forma quas ipſe præmonſtravit, vobis ad illud fabricandum non ſegnem operam conferentibus. Cum hæc dixiſſet, duas tabulas eis oſtendit, inſcripta habentes decem præcepta, quinque in utraque. Et ſcriptura erat à manu Dei.

αὐτῶν ἀπεδήλα, τόν τε τρόπον καθ' ὃν εὐδαιμονήσουσι [h] πολιτευόμενοι· λέγων, [i] αὐτῷ κατὰ πάσας ὑποθήσθαι τὰς ἡμέρας, καὶ σκιὴν ὅτι βλέπαι γνέσθαι αὐτῷ, εἰς ἣν κάτισι πρὸς αὐτὸς ἐπιγινόμενος, ὅπως καὶ μεταβαίνοντες ἀλλαχῆ ταύτην ἐπαγώμεθα, καὶ μηκέτι δεώμεθα τοῦ ἐπὶ τὸ Σινάϊον ἀνόδου, ἀλλ' αὐτὸς ἐπιφοιτῶν [k] συσκηνῇ, συμπυγχάνων τοῖς [l] ἡμετέραις εὐχαῖς· γνώσεσθε δὲ ἡ σκηνὴ μέτροις τε καὶ κατασκευῇ οἷς αὐτὸς ὑπέδειξεν, ὑμῶν ἀόκνως ἐχόντων πρὸς τὸ ἔργον. ταῦτ' εἰπὼν δύο πλάκας αὐτοῖς [m] ἐπιδείκνυσιν, ἐγγεγραμμένας ἐχούσας τοὺς δέκα λόγους, ἐν ἑκατέρᾳ πέντε. καὶ χεὶρ ἦν ἐπὶ τῇ γραφῇ τοῦ Θεοῦ.

CAP. VI.

De Tabernaculo, quod Deo ſtatuit & ſacravit Moyſes in ſolitudine, templum ſpecie referens.

Admiranda Iſraëlitarum pietas. Ex. c. 25. aut c. 35. & 36.

ILLI vero iis rebus læti, quas viderant & à Moyſe acceperant, nihil operæ ſtudiique, quantum in ſe erat, deſiderari voluerunt. Sed afferebant argentum ſimul & aurum, & æs: lignaque optimæ materiæ, & quæ haud facile cedunt putredini: vellera etiam caprina; & pelles ovinas, alias quidem hyacyntho, alias vero cocco tinctas, alias purpuræ flore colluſtratas, alias vero *lacteo* candore imbutas: lanaſque prædictis coloribus fucatas, & linum byſſinum: lapilloſque *pretioſos*, quibus homines, auro vinctis & incluſis, ad ornatum ſumptuoſiorem utuntur: atque inſuper vim magnam odoramentorum conferebant. ex hujuſmodi enim materia Tabernaculum exſtruxit. Illud vero nihil à templo portatili & ambulatorio differebat. His itaque certatim collatis, & ab omnibus majori quam pro facultatibus ſuis munificentia, architectos operibus præficit ex mandato Dei; & quos ſane populus, ſi illis liberum fuiſſet, elegiſſe voluit. Illorum autem nomina, nam & in Sacris libris ſunt perſcripta, hæc erant: Beſalelus quidem Uri filius, ex tribu Judæ, nepos autem Mariammæ ſororis Moyſis: Eliabus vero Iſamachi *filius*, tri-

Beſalelus atque Eliabus *Architecti ſacri.*

Ex. c. 31.

ΚΕΦ. ϛ'.

Περὶ τῆς σκηνῆς, ἣν κατεσκεύασεν ἐν τῇ ἐρήμῳ Μωϋσῆς εἰς τιμὴν τοῦ Θεοῦ, ὥστε ναὸν εἶναι δοκεῖν.

ΟΙ δὲ χαίροντες οἷς τε ἑώρων καὶ οἷς ἤκουον τοῦ σφετέρου, τὰ κατὰ δύναμιν αὐτῶν σπουδῆς [n] οὐ καταλείποντες. ἀλλ' εἰσέφερον ἄργυρόν τε καὶ [o] χρυσὸν, καὶ χαλκόν· ξύλα τε τῆς καλλίστης ὕλης, καὶ μηδὲν [p] ὑπὸ σήψεως παθεῖν δυνάμενα· αἰγείους τε τρίχας, καὶ δορὰς πεφθάτων, [q] καὶ τὰς μὲν ὑακίνθῳ βεβαμμένας, τὰς δὲ φοίνικι, αἱ δὲ πορφύρας ἄνθει, ἕτεραι δὲ λευκῷ παρεῖχον τῷ χρόᾳ· ἐρια τε τοῖς πεφυκόσιν ἄνθεσι μεμολυσμένα, καὶ λίνον βύσσον· [r] λίθους τε, εἰς ἐνδεδεμένους χρυσίῳ καθειργνύντες [s] ἄνθρωποι κόσμῳ χρῶνται πολυτελεῖ· θυμιαμάτων τε πλῆθος συνέφερον. ἐκ γὰρ τοιαύτης ὕλης κατεσκάζε τὴν σκηνήν. [t] ἣ δ' ἁδὲν μεταφερομένη [v] καὶ συμπερινοστοῦντι ναῷ διέφερε. τούτων δὲ τῷ σπουδῇ συγκομισθέντων, ἑκάστου καθ' δύναμιν φιλοτιμησαμένου, [x] ἀρχιτέκτονας τοῖς ἔργοις ἐφίστησι κατ' ἐπιτολὴν τοῦ Θεοῦ· εἰς καὶ τὸ πλῆθος ἂν ἐπελέξατο, τὴν ἐξουσίαν ἐπ' αὐτῷ γνωμένης. τὰ δὲ ὀνόματα αὐτῶν, καὶ γὰρ ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγέγραπται, [y] ταῦτα λέγω· [z] Βεσάληλος μὲν [a] Οὐρὶ παῖς, τὴν Ἰούδα φυλῆς, [b] ἡνίος δὲ Μαελάμμης τῆς ἀδελφῆς τοῦ πα-

[n] Οὐ καταλείποντες.] Οὐκ ἀπελίποντο *Vat.*

[o] Χρυσὸν,] Ita in *MSS.* χρυσίον in *Editis.*

[p] Ὑπὸ σήψεως.] Ὑπὸ τῆς σήψεως *Vat.*

[q] Καὶ τὰς] Τὰς duntaxat *Baſ Gen. Hen.* aut *Busb.* In melioribus quidem literis nuncupantur licia, & fucis iſtis imbuta & pura, c. 25. 3. תכלת וארגמן ותולעת שני ושש. BERN. Ita *Big.* & *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) in *reliquis* κ deſideratur.

[r] Λίθους τε,] Ita *Baſ.* & *Gen.* niſi quod hi legerint κατειργῶντες, illi καθειργνύτες. Verum aliter *Big. Samb.* & *Epiphanius*, λίθους τε τούτοις (filis crede variis) ἐνδεδεμένους χρυσίῳ καθειρχνύντες, οἷς ἄνθρωποι κ. χ. π. Mihi placent Editores. Tum πολυτελεῖς *Hen.* & *Busb.* BERN. Sic in *Editis.* λίθους τε τούτοις ἐνδ. χρ. καθ. οἷς ἄνθρωποι &c. in *MSS.*

[s] Ἄνθρωποι] Οἷς ἄνθρωποι *Coll. Big.*

[t] Ἣ δ' ἁδὲν] In *Samb.* ἣδ' ἁδὲν.

[v] Καὶ συμπεριποστοῦντι] Καὶ συνοστοῦντι *Vat.*

[x] Ἀρχιτέκτονας] Ita in *MSS.* in *Editis* τοὺς ἀρχ. & mox κατ' ἐντολὴν Θεοῦ.

[y] Ταῦτα λέγω·] Ταῦτ' ἐγὼ *Samb.*

[z] Βεσάληλος] Propter Moyſis ſanctiſſimos libros huc reſtitui βασάληλος. Illo enim rite ſcribente, Deoque indigitante, בצלאל nomen habuit nobiliſſimus Artifex, Ex. c. 31. 2. quaſi diceremus Latine *Gratia Dei*; tantum *umbra* ejus indicat βεσιλιὴλ idem LXXII. Interpr. *Buſalàl* Samaritis. *Bezalel* Judæis per Europam, *Baſtiel* aliis pleriſque. Verum apud Joſephum Lambda alterum diu periit. Unde *Beſechel* in codd. Epiph. βεσάλαος in lectionibus *Big.* βεσέηλος ex *MSS. Samb* βασάλαος penes Typographos *Baſ.* & *Gen.* Tum *Samb. Busb.* & *Hen.* ὑρῆ legunt pro ὑεῖ *Big. Baſ.* & *Gen.* ſive אורי S. Pentateuchi, quod *Ignatius* interpretaberis. BERN. Ita ex *Sacris literis* voluit *Bernardus.* (ita & *Coll. Big.* & *Voſſ.*) Βασάληλος *Baſ. G.* & *Vat.* Βεσάληλος *Big.* Βεσέηλος *Samb.* Βεσελεὴλ LXX.

[a] Οὐρὶ παῖς,] Οὐρῆ *Samb. Busb.* & *Hen.* Ὠρεῦ *Vat.*

[b] Ἡνίος;] Vel ἡιδοὺς ἢ μᾶς. Libri excuſi ſcriptique ἡὶς ἢ μαελάμμης, vel μαελάμμης *Big.* vel etiam μαελάμμης *Samb.* Atat ego non ſentio adeo leve ac curioſum ingenium hujuſce Scriptoris, qui de eodem homine ſcriberet ὑεῦ παῖς, ἡὶς ἢ μαελάμμης. Imo Joſephus paulo ante *Uri* parentem ὄζονα aut ὠζον appellitaverat, eique dederat Moyſis ſororem, ſicut Rabbini etiam conſentiunt. Literæ denique ſacræ ſatis monent de hoc genere, Ex. c. 31. 2. & c. 35 30. & c. 38. 22. בצלאל בן אורי בן חור aut toties בן חורי בן חיר ἢ τὸ ταμαρείλικον, aut ex codice doctiſſimi Tayleri, بصلال بن حوريّ بن حور. Iterumque Judæi 1 Chron. c. 2. 20. & 2. lib. c. 1. 5. Reperias etiam inter Traditiones Hebraicas Hieronymi, quas plurimas Phariſæis ſui ſeculi debuit acceptas, *Chalubæum* aut *Calebum* ſecundis nuptiis potitum fuiſſe *Azuba*, *ex qua ſuſcepit*, ſic ait, *Hur virum Mariæ ſororis Moyſi, patrem Uri, avum Beſelehel.* Audiendus & magnus Tarſalii Syncellus, τοῦτον τὸ βεσελεὴλ ἰώτηπος ἦν εἶναι μαελὰ τὸ ἀδελφὸς μωυσέως λέγοιεν ἢ δὲ ὃς, ὃς σὺν τῷ ἀαρὼν ἀνεῖλε τὰς χεῖρας μωυσέως ἢ δὲ ἁμαλὴκ· καὶ πιθανὸς ὁ λόγος ἄλλοι τὸ ὀζὴλ φασὶν εἶναι ἀνδρα μαελὰς, ὃν ἔχοντες ἐείξας πόθεν. Eo autem modo illos nepotes ſi adfirmaverit cum B Hieronymo & cum curtis Doctoribus, qui Talmud molem quidem Babylonicam conſtruxerant, à Jephonida derivari, quiſquis rem plane mirabilem dicet & præter ſtomachum P. Comeſtoris. BERN. Ἡνίος vel ἡιδοὺς placuit *Bernardo*, qui ἡὶς *aliorum* rejecit: quod *Joſephus* paulo ante (ſc. p. 124.) *Uri* parentem Οὐρὶ aut Ὠρεῦ appellaverit, eique dederit Moyſes ſororem. Vide *Exod.* c. 31. v. 2. c. 35. v. 30. & c. 38. v. 22. confer *Syncellum*, p. 135. & *Hieronym.* in Quæſt. Hebr.

c Eli-

στρατηγὸς · [c] Ελίαβος ὁ Ισαμάχου, Δανιδὸς φυλῆς. τὸ δὲ πλῆθος ἅτως ἐπὶ προθυμίας τοῖς ἐγχειρισθεῖσιν [d] ἐπῆλθεν, ὥστε Μωυσῆς [e] ἀνεῖρξεν αὐτοὺς, ἐπικηρύξαντος ἀρκεῖν [f] τοὺς ὄντας. τέκτονες γὰρ [g] οἱ δημιουργοὶ [h] προειρήκασι. ἐχώρουν δὲ ἐπὶ τὴν τοῦ σκηνοῦς κατασκευήν · καὶ Μωϋσῆς αὐτοὺς ἕκαστα φράζει τὰ μέτρα, καὶ τὴν ἐπιθήκην τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ μεγέθους, [i] ὅσα τε δεῖ σκεύη χωρεῖν αὐτὴν ἀνεδίδασκε πρὸς τὰς θυσίας ὑπηρετήσοντα. ἐφιλοτιμοῦντο δὲ [k] καὶ γυναῖκες περί τε στολὰς ἱερατικὰς, καὶ περὶ τὰ ἄλλα ὅσων ἔδησε τὸ ἔργον, κόσμου τε καὶ λειτουργίας ἕνεκα τοῦ Θεοῦ.

β'. [l] Πάντων δὲ ἐν ἑτοίμῳ [m] γεγενημένων, χρυσίου τε [n] καὶ ἀργύρου, καὶ χαλκοῦ, καὶ τῶν ὑφαντῶν · πρεσβῶν ἑορτὴν Μωϋσῆς καὶ θυσίας καὶ τὴν ἑκάστου δύναμιν, ἵστα τὴν σκηνήν. πρῶτον μὲν ἄθριον διεμετρησάμενος, τὸ μὲν εὖρος πεντήκοντα [o] πήχεων, ἑκατὸν δὲ τὸ μῆκος · [p q] κάμακας ἔστησε [r] χαλκέας [s] πενταπήχεις τὸ ὕψος, [t] καθ' ἑπτὰ μὲν πλευρὰν εἴκοσι τῶν ὀπισθίων, δέκα δὲ τῶν ἐν πλάτει κειμένων τοῦ καλύπτου. κρίκοι δὲ τῶν καμάκων ἑκάστῳ [v] προσῆσαν. κιονόκρανα μὲν ἀργύρεα · βάσεις δὲ [x] χρυσᾶς, σαυρωτῆρσιν ἐμφερεῖς, χαλκᾶς δὲ ἦσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἐρηρεισμένας. ἐξήπτετο δὲ τῶν κρίκων καλῶδια τὴν ἀρχὴν ἄλλων χαλκέων [y] πηχυαίων τὸ μέγεθος ἐκδεδεμένα, οἱ, καθ' ἑκάστῳ κάμακα [z] παρέντες κατὰ τοῦ ἐδάφους, ἀκίνητον ἐποίουν βίᾳ ἀνέμων τὴν σκηνὴν ἐμμελῶν παρέξειν. σινδὼν δὲ ἐκ βύσσου [a] μαλακωτάτη διὰ πασῶν [b] ἐπήν, ἀπὸ τοῦ κιονοκράνου κατιοῦσα μέχρι τῆς βάσεως πολλὴ κεχυμένη · περιφράττουσι [c] ἅπαν ἐν

bus Danidis. Populus autem tanta cum alacritate rem incœptam promovebat, ut Moysi visum esset eos inhibere, jubendo *per castra* proclamari non opus esse pluribus. id quod jam dixerant & *monuerant* artifices. Itaque ad Tabernaculi structuram aggrediuntur: Moyse eos singula de mensuris edocente, prout ei suggesserat Deus, pariter ac de magnitudine, quantumque rerum apparatum excipere oporteret, sacrificiorum & *sacrorum* usui inservientium. Quin & æmula virtus feminarum enituit circa vestes sacerdotales, & alia quæ desiderabantur ad ornatum operis & Dei ministerium.

Elegantes Israëlitarum manus exercent vestes & vela sacra.

2. Cum autem omnia *jam* præsto essent & parata, & aurum & argentum, & æs, & textilia, Moyses, indicto *solenni* festo & sacrificiis pro cujusque facultatibus, tabernaculum erigit *hoc modo*. Atrium primo dimensus, in latitudinem quinquaginta cubitorum, in longitudinem centum, vallos æreos statuit altitudine quinque cubitorum, secundum longiora latera viginti, secundum transversa à tergo decem. Annuli autem vallis singulis inerant. Capitella quidem *vallorum* argentea: bases vero deauratæ, & subacutæ tanquam ima hastarum; æreæ autem quà in terram defixæ. * Annulis innectebantur funes, ab *altero* capite clavis æreis cubitalibus religati, qui per singulos vallos in terram adacti erant, ad Tabernaculum contra ventorum vim firmandum muniendumque. Linteum deinde byssinum molliſſimum unumquodque *trium* laterum pervadebat, & è capitellis pendens ad basim ampliter defluebat; omnem per circuitum locum

V. Avictimis mactatis auspicantur fabricam sacram. Atrium sanctum.

cir-

c Ελίαβος] Ex Hebraico אהיסמך בן אחיאב Græce factum volo ἐλιαβᾶς ὁ ἰσαμάχου, aut ἐλίαβος ὁ ἀσισαμάχου. Legebatur tamen ubique Bibliothecarum ἐλιέζος, aut rectius ἐλιέζος ὁ ἰσαμάχου; nam perversum est *Isachum Samb.* Defendit etiam *Epiphan.* vitium vetus. ubi ait, *Et Helisas Ismach* aut *Ismach filius.* Alii forsan Josephum emendarent deductis vocibus, ὁ ἐλιαβᾶς ὁ ἀχισαμάχου, contra morem Sacerdotis hujus aut Doctorum Alexandrinorum. Hi etenim ἐλιαβᾶ nuncupant virum Fabrorum sacrorum בצלאל. Samaritæ *Ahliab*: Gens Judæa Hieronymo tum florente *Ooliab*, hodierna *Aholiab.* BERN. Ita edidit *Bernardus:* qui tamen ex Hebraïco Græce factum malit Ελιαβᾶς ὁ Ισαμάχου aut Ἐλίαβος ὁ Ασισαμάχου. In *Cod. Vat.* (& *Coll. Voss.*) Ἐλίαζος ὁ Ισαμάχου. in *aliis* Ἐλιέζος ὁ Ισαμάχου.

d Ὑπῆλθεν,] Ὑπῆλθον aut ἐπῆλθον in omnibus præter *Vat.* qui habet ἐπῆλθον.

e Ἀνεῖρξεν] Ἀνῆρξεν *Samb.* ut ab ore Attico.

f Τοὺς ὄντας.] Τὰ ὄντα legisse videtur *Vet. Interpr.*

g Δημιουργοὶ] Isti apud Moysen, οἱ σοφοὶ οἱ ποιοῦντες τὸ ἔργον τοῦ ἁγίου. BERN.

h Προειρήκασι.] Προειρήκατο *Vat.*

i Ὅσα τε δεῖ] Ita *Bas.* & *G.* ὅσα τ' ἴδῃ *Vat.* ὅσα τε δὴ *Samb.* & *Big.*

k Καὶ γυναῖκες] Ita *Big.* & *Samb.* in *aliis* καὶ αἱ γυν.

l Πάντων] Sic in *MSS.* in *Editis* πάντων ὧν ἑτοίμων γεγονότων.

m Γεγενημένων,] Γενομένων *Coll. Voss.*

n Καὶ ἀργύρου,] Auro, argento, & ære Voss. 1. Mert. *V.* Star. & W. 2. Auro & argento, *reliqui librorum. Hinc Josephi codices Græcos emendabis*, χρυσίου τε καὶ ἀργυρίου καὶ χαλκοῦ, καὶ τῶν ὑφαντῶν, *Forte enim exciderat* καὶ ἀργυρίου, *Scribis aliud agentibus: id tamen metalli commemoravit ὁ νομοθέτης, Exod. c.* 25. 3. BERN. Illa καὶ ἀργυροῦ inserui ex auctoritate *Veteris Interpretis* & ipsius *Josephi* paulo supra, p. 130. in initio Cap.

o Πήχεων,] Πηχῶν passim *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* πηχίων toties *Bas.* & *Gen* itemque ἀργυρία, χαλκαῖ, & similia parcius memoranda. BERN.

p Κάμακας ἔστησε χαλκέας] In sacro codice non dicitur æneas fuisse atrii columnas: & in Exodo, ubi docetur quid ex ære collato factum sit, non nisi bases & paxilli, quibus columnæ firmabantur, ex illo confecti leguntur. Si & columnæ integræ ex ære fuissent, illic recenseri inprimis debuissent. Malim ergo Philonem sequi qui ligneas fuisse scribit. REL.

q Κάμακας] Quas Κάμακας i. e. χάραξας, *vallos* appellitare Josephus, Philo κίονας mavult. & plures Alexandrini σύλας, omnes ex עמרים Conditoris. BERN. Κάμακας ὁ ἔστησε *Vat.*

r Χαλκέας] Χαλκείας *Big.* & *Samb.* contra Atticorum morem.

s Πενταπήχεις τὸ ὕψος,] Ita in sacro Codice difertis verbis scribitur. Judæi in Gemara Eruvin. fol. 2. 2. volunt altitudinem 5 cubitorum non ab ipso solo esse ducendam, sed id velle scriptorem sacrum, columnas has & vela iis appensa 5 cubitorum altitudine eminuisse supra altitudinem altaris in atrio constituti, קומה חמש אמות והוא משפת מזבח ולמעלה *altitudo 5 cubitorum intelligi debet de altitudine ducenda a summo altaris sursum.* Videlicet quia altaris altitudinem non 3 cubitorum spatio definiunt, quæ ipsi datur in sacro codice (quamque illi non de toto altari sed superiori parte, quæ proprie מזבח dicitur, intelligunt) sed id in tabernaculo æque altum fuisse fingunt ac in templo primo & secundo, id est, decem cubitos, ne altare & quæ in eo fiunt conspici ab unoquoque extra vela possent, vela altius tollere necesse habent & 15. cubitos iis altitudinis dare. REL.

t Καθ' ἑπτὰ] Καθ' ἑκατέραν πλευρὰν *Vat.*

v Προσῆσαν.] Προσῆσσαν *Vat.*

x Χρυσᾶς, σαυρωτῆρσιν ἐμφερεῖς,] Verum in istis vallis nihil auri reperit *Moyses*, qui solus *scriptorum* hanc scenam unquam viderat: quin sæpius affirmat harum columnarum bases ex ære fuisse conflatas. Leges itaque apud *Josephum*, βάσεις ὁ χαλκᾶς σαυρωτῆρσιν ἐμφερεῖς ἦσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἐρηρεισμένας. *Bases autem æneæ fuerant & subacutæ, tanquam ima hastarum.* Vel plenius adhuc βάσεις ὁ χαλκᾶς, σαυρωτῆρσιν ἐμφερεῖς · χαλκαῖ ὁ ἦσαν (αἱ κάμακες δηλονότι) ἐπὶ τῆς ἐρηρεισμένας. *Ex ære steterant columellarum scapi*; quod potius habeo, quam hanc descriptionem *Philonis*, ὕλη ὁ τῶν σύλων τὰ μὲν ἐντὸς κίονος, τὰ δ' ἐπὶ θαλάσσης ἄξυλος. ἀπάσαι ὁ αἱ βάσεις χαλκαῖ. *Epiphanio* denique convenit cum *libris Græcis* de *basibus deauratis* ex veteri vitio. BERN. At statim docet χαλκᾶς fuisse, quod & sacro codice traditur. Si voluisset inauratas dicere, non dixisset hoc loco χρυσᾶς, sed μεχρυσωμένας aut simile quid. Et unde hausit inauratas fuisse? Suspicor aut delendam omnino vocem χρυσᾶ aut χρυσοῖς legendum. Σαυρωτῆρες erant χρυσοῖ, nam & aliqui tum imam tum summam hastæ partem σαυρωτῆρα dixere. Summa pars qua hostis petitur ferrea esse debuit, ima ornatus causa inaurari potuit. Aureæ itaque cuspidi hastæ, i. e. imæ similes has bases fuisse vult. Non tamen desunt qui σαυρωτῆρα nuncupent ferrum humo infixum, cui hasta ipsa infigitur. Vide Eustathium ad Iliad. κ. 344. Et certe has bases convenientius cum hujusmodi ferro, quod hastæ partem imam excipere solet, comparaverit, quam cum ipsa parte ima hastæ. Plutarchus in Apophthegmatibus pag. 183. Δημήτριος ὁ τῷ αἰγιαλῷ καθίζοντι τῷ σαυρωτῆρι ὃ δορατος Φεῦγε Μιθριδάτα. *Demetrius in litore scripsit acumine hastæ, Fuge Mithridates.* Hic videtur imum hastæ acumen intelligi, quod solo infigitur. REL.

* *Annulis innectebantur funes,*] *Epiphanius* reddit, *pertingebantque funes ab annulis ductæ usque ad capita clavorum æneorum, qui erant magnitudine cubiti, & per singulas tabulas in terram valide positi* &c.

y Πηχυαίων] Ita *Big.* in *aliis* male πηχυαίαν. HUDS. Paxillos i. e. יתרות, qui funes tendebant columnas fulcientes, cubiti magnitudinem habuisse non legitur in codice sacro. REL.

z Παρέντες] Παγέντες *Vet. Interpr.* id est *valide positi.* COCC.

a Μαλακωτάτη] Ποικιλωτάτη *Vat.*

b Ἐπήν,] Sic *Big. Samb.* & *Hen.* in *reliquis* ἐπί.

c Ἅπαν] Ἅπαν κυκλῳ *Vat.*

circummuniens, ut nihil à pariete differre videretur. Atque hoc modo ſe habebant ſepti tria latera. Quarti autem lateris (illud enim reliquum, quinquaginta cubitorum, totius operis erat frons) viginti quidem cubita aperta erant in portas; utrinque habentes geminatos vallos inſtar veſtibulorum. Hi quoque ex argento facto & expolito toti conficiebantur, præter baſes: illæ enim æneæ erant. Ab utroque autem veſtibuli latere adſtabant tres valli in *ligna* portas ſuſtinentia intromiſſi & firmiter depacti: & ab illis quidem circumductum erat linteum è byſſo contextum. Portis autem (viginti quidem cubitos in latitudinem patentibus, in altitudinem vero quinque) oppanſum erat velum ex purpura & cocco, hyacintho & byſſo contextum, multis variiſque picturis, abſque *tamen* animantium formis, decoratum. Intra portas autem aſperſorium erat æneum, cum † crepidine ex eadem materia: in qua ſacerdotes manus abluerent & pedes perfunderent. Atque ſeptum quidem atrii in hunc modum erat ornatum.

Portæ Septi S. oppanſum Velum πολύμιτον.

Aſperſorium *ſive* labrum æneum. *Ex. c.* 30. 18, 19.

In medio atrio orienti ſoli patuit Tabernaculum. Ex. c. 26.

3. Tabernaculum autem poſuit in ejus medio, verſum ad orientem; ut mox ſol, cum oriretur, radios in illud emitteret. Et ejus quidem longitudo erat cubitorum triginta, latitudo vero decem: ac alter quidem parietum erat auſtralis, alter vero ad aquilonem obverſus, & à tergo erat occaſus. tantum etiam attollebatur, quantum in latitudinem patebat. Erant autem tabulæ ligneæ ex utroque latere viginti: in quadrangularem quidem formam dolatæ, latitudine vero unius & dimidii cubiti, & craſſitudine quatuor digitorum. Laminæ autem aureæ illis undique fabricatæ erant, tam ad interiora quam exteriora. Singulis vero tabulis inerant cardines bini per duas baſes immiſſi, (illæ vero ex argento quidem factæ) & utrique baſi foramen ad cardines ſuſcipiendos. Plagam vero occidentalem tabulæ quidem ſex muniebant: adeo autem omnes firmiter inter ſe aptæ erant & connexæ, ut non perceptis commiſſuris in unum parietem coaleſcere viderentur, ab interiori & exteriori parte auro ob-

κύκλῳ τὸ χωρίον [d] ὡς μηδὲν δοκεῖν τείχους διαφέρειν. καὶ ἔτως μὲν εἶχον αἱ τρεῖς πλευραὶ τοῦ περιβόλου. ἡ δὲ τετάρτης [c] πλευρᾶς, πεντήκοντα γὰρ ἦσαν πήχεων ἡ ἑτέρα μέτωπον τοῦ παντὸς ὅλου, εἴκοσι μὲν πήχεις ἀνεῳγέτην πύλας· ἐν αἷς [f] ἀνὰ δύο κάμακες εἱστήκεσαν καὶ μίμησιν πυλώνων. [g] ὅλαις δὲ αὐταῖς ἄργυρος ὅλος [h] ὑπεκεχαλκωμένος πάρεξ τῶν βάσεων· χαλκαῖ γὰρ ἦσαν. ἑκατέρωθεν δὲ τοῦ πυλῶνος τρεῖς κάμακες ἦσαν ἑστῶσαι, [i] αἱ τοῖς πυλίχοις [k] ἐμβεβήκεισαν ἐρηρεισμέναι· καὶ κατ' αὐτῶν [l] ἦν βύσσινον ὕφος σινδόνος ἦν περιηγμένον. τὸ δὲ καὶ τὰς πύλας· μήκους μὲν ὄντος πήχεων εἴκοσι, πέντε δὲ βάθους· ὕφος ἦν [m] πορφύρας καὶ [n] φοίνικος σὺν ὑακίνθῳ καὶ βύσσῳ πεποικιλμένον, πολλῶν αὖθις συναναθέντων καὶ ποικίλων, ὁποῖα μὴ ζώων [o] ἐξετυποῦτο [p] μορφάς. ἐντὸς δὲ τῶν πυλῶν [q] περίβαντήριον ἦν χάλκεον, ὁμοίαν αὖθις καὶ τὴν κρηπῖδα παρεχόμενον· ἐξ οὗ τοῖς ἱερεῦσι τὰς χεῖρας ἀποπλύνειν καὶ τῶν ποδῶν καταχεῖν παρῆν. καὶ ὁ μὲν δὴ αἰθρίου περίβολος τοῦτον τὸν τρόπον ἦν διακεκοσμημένος.

γ'. Τὴν δὲ σκηνὴν ἵδρυσεν αὐτὸς καὶ μέσον, τετραμμένην [r] πρὸς ἀνατολάς· ἵνα πρῶτον ὁ ἥλιος ἐπ' αὐτὴν ἀνιὼν ἀφίῃ [s] τὰς ἀκτῖνας. καὶ τὸ μὲν μῆκος αὐτῆς ἦν πήχεις ἑξήκοντα τριάκοντα, τὸ δὲ εὖρος ἦν δέκα [s] διεστηκώς· καὶ ὁ μὲν ἕτερος τοίχων νότιος ἦν, ὁ δὲ ἕτερος καὶ [t] βορέαν ἐτετράπτο, καλεῖται δὲ αὐτῆς ἡ δύσις κατελείπετο. ἀνίσταται δὲ αὐτῇ ἐχέτω ἐφ' ὅσον προσβαίνει τὸ εὖρος. κίονες δὲ ἦσαν ξύλα πεποιημένοι κατὰ πλευρὰν ἑκατέραν εἴκοσι· τετράγωνοι μὲν τὸ σχῆμα εἰργασμένοι, εἰς ἓν [v] πλάτος διεστῶτες πήχεώς τε καὶ ἡμίσους, τὸ δὲ βάθος δακτύλων τεσσάρων. λεπίδες δὲ αὐτοῖς ἦσαν ὑπεκεχαλκωμέναι παντάχοθεν χρυσαῖ, διά τε τὸν ἔνδοθεν καὶ τὸν ἐκτὸς μερῶν. δύο δὲ αὐτῶν ἑκάστῳ πρόσησαν τροφίγγες, [x] ἐλαυνόμενοι [y] καὶ δύο [z] βάσεων· αὗται δὲ ἀργυραῖ μὲν ἦσαν· [a] πυλὶς δὲ ἑκατέρα τούτων πρόσην δεχομένη τὸν τροφίγγα. ἓν δὲ καὶ δύσιν τοίχῳ κίονες μὲν ἓξ ἦσαν· συνῆσαν δὲ ἀλλήλοις ἀκριβῶς ἅπαντες, ὥστε μεμυκότων τὰ ἁρμῶν ὡς ἕνα δοκεῖν εἶναι τοῖχον αὐτῶν τῷ συνέ-

[d] Ως μηδὲν] Eo modo *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* in *cæteris* ὡς ὧν μηδέν.

[e] Πλαγίας,] Iterum ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* πλαγίων in *aliis*.

[f] Ανα δύο] *Samb.* ἀναδύο accentu Attico. BERN.

[g] Ολαις] Ita *Samb. Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vet. Interpr.* vulgo ferebatur ὕλαι δὲ αὐτῆς.

[h] Επικεχαλκωμένος] Ita ex ſeqq mox v. 31. lego pro ἐπικεχαλκωμένος. (ita & *Coccejus* emendaverat) Vocis interpretationem, quam dedimus, non rejiciet, qui rem ipſam perpenderit, & illud *Heſychii*, χαλκεύς, πᾶς τεχνίτης, καὶ ὁ ἀργυροκόπος καὶ ὁ χρυσοχόος. In *Cod. Vat.* ἄργυρον ὅλον.

[i] Αἱ τοῖς πυλίχοις] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis* οἷς πυλίχοι ἦσι.

[k] Εμβεβήκεισαν] Ενεβεβήκεισαν. COCC.

[l] Δὲ βύσσινον] Illud ἦν omittit *Samb.*

[m] Πορφύρας] Ita lego cum *Vet. Interpr.* ex ſeqq. p. 109. v. 10. & *S. Literis* (*Exod. c.* 25. v. 3.) quæ memorant *hyacynthum*, *coccum*, *purpuram* & *byſſum*, veluti quatuor elementorum imagines. Ut enim (ait *Grotius*) intimum adytum mundi ſupercœleſtis, ita Templi pars maxima mundi aſpectabilis ferebat imaginem; ſeptem lychni planetarum, duodecim panes zodiaci ſigna. Antea editum erat πορφύρας φοίνικος, συν &c.

[n] Φοίνικος σὺν ὑακίνθῳ] Πορφύρας καὶ φοίνικος, ὕφος ἦν, ita *Epiph.* πορφύρας φοίνικος σὺν ὑακ. *Big. Samb.* & *Baſ.* ἀνυδίτως. *Gen.* temerè φοίνικας: parique in eadem ſententia *Samb.* πεποιημένον. Sacrum itaque Peripetaſma referebat divitem ſanguinem purpuræ Tyriæ ארגמון, πορφύρεον: vermium coccinorum ruborem vegetum תולעת שני, φοινικᾶ, LXX. κόκκινον, barbare σκαρλάτον: conchyliorum ſaniem cœruleam תכלת, ὑακίνθον: atque etiam lini puri candorem [משור] שש, βύσσον. BERN.

[o] Εξετυποῦτο] *Coll. Voſſ.* ἐξετυπεῖτο.

[p] Μορφάς.] Fortè μορφαί. COCC.

[q] Περιβαντήριον] Plures codices περιραντήριον, contra uſum Urbis. Dein χαλκοῦν aut χαλκέον Editores, ut in nominibus metallicis peccare ſolent. Mox miſera καταχεῖν & καταιχεῖν *Hen.* & *Busb.* BERN.

† *Crepidine*] Al. *ſ. apſio* aut *pelvi*.

[r] Πρὸς ἀνατολάς·] *Al.* πρὸς τὰς ἀνατ.

[ſ] Τὰς ἀκτῖνας.] Τὰς ἀκτίνας Typographi μαλ' ἀτλαίζοντες. Mox εὖρος *Samb.* & *Busb.* & eo ſpiritu ſæpius. BERN.

[s] Διεστηκώς·] Διεστηκώς *Big. Samb. Busb.* & Interpres *Scholaſticus*, contra *Gelenium* ambaſque editiones Græcas: ubi habes ἐπὶ δέκα δύο εἰσηκώς, *latum fuit cubitos duodecim*, ſextante quidem moduli ſuperfluo. BERN. Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἐπὶ δέκα δύο εἰσηκώς, *latum fuit cubitos duodecim*. HUDS. At decem modo cubitos latum fuit tabernaculum, uti aliunde conſtat. Quod ſi latitudo externa tabernaculi intelligatur, ea fuit 12 cubitorum, ſi aſſeres ſinguli craſſi fuere cubitum, & ſi Judæos ſequimur, Raſchium, Aben Ezram & alios. Verum non videtur Joſephus latitudinem tabernaculi externam deſcribere, ſed internam, quia longitudinem deſcribit internam, 30 nempe cubitorum. An ergo ſcripſit δέκα; Nam & ipſe non credidit aſſeres ſingulos craſſos fuiſſe cubitum, uti alii opinantur, ſed 4 digitos modo. Adde quod mox ſcribat ſex aſſeres, qui ad occidentem erant & cum angularibus totam latitudinem tabernaculi efficere debent, facere 9 cubitos & iis addi angulares duos ἐκ πήχεως τεμαχθείς, *ex cubito ſectos*, ſic ut certe ex his latitudo trium cubitorum naſci non poſſit, ut hi tres adjecti prioribus novem efficiant latitudinem duodecim cubitorum. Denique ſcribendum hic eſſe δέκα firmatur ex iis, quæ mox de Sancto Sanctorum tradit illud πανάχοθεν fuiſſe 10 cubitorum: unde efficitur Joſephum credidiſſe latitudinem tabernaculi, cujus hæc pars erat 10 cubitorum fuiſſe. In MS. eſt ἐπὶ δέκα διεστηκώς, quod ſuſpicionem noſtram firmat. KEL.

[t] Βορέαν] Ferocius paulo *Samb.* & *Big.* βορρᾶν aut βορρᾶ. Mox καταλειπόμενος *Baſ.* & *Gen.* BERN.

[v] Πλάτος] Πλάτος ſcriptio eſt *Big. Samb. Vat.* & *Epiphanii*. A typis βάθος. Legerem potius εἰς ἓν πλάτος διεστῶτες π. τ. καὶ ἡ. τοῦ ἑνὸς πάχος δ. τ. Ibidem *Samb.* πήχεώς τε; *Baſ.* & *Gen.* πηχέως τε; & ſubinde χρυσαῖ, ἀργυραῖ, & ſimilia. BERN. Dein τοῦ ἑνὸς πάχος δακτ. τ.

[x] Ελαυνόμενοι] Ελαυνόμεναι *Vat.* & mox τῶν τροφίγγα.

[y] Καὶ δύο] *Coll. Big.* ἐπὶ δύο. *Voſſ.* ἐπὶ τοῦ ἑνός.

[z] Βάσεων·] *Big.* & *Samb.* manus ſecunda ἐπὶ βάσεων. Alterum præſtat. BERN.

[a] Πυλὶς δὲ] ἑκατέρα] Ita in pleriſque *MSS.* (*Coll. Voſſ.* πυλὴ) in *aliis* cum *Editis* πυλη. *Bernardo* autem placuit πυλὶς *portula*, *foramen*, *receptaculum*; ſicut opera cardinata exigunt.

b χρυ-

σωέλαβεν, [b] χρύσεον τά τε ἔνδοθεν καὶ τὰ ἐκτός. ἀνελόγα γὰρ ὁ τῶν κιόνων ἀριθμός· εἴκοσι γὰρ ἦσαν· καὶ παρεῖχε [c] βάθος τρίτον ἀπήμισυ ἑκάστου αὐτῶν, ὥστε συμπληροῦσθαι [d] τὰς τριάκοντα πήχεις ὑπ' αὐτῶν. κατ' ὄπισθεν τοίχον· ἐννέα γὰρ πήχεις οἱ ἐξ κίονες παρέχον) [e] συνεισελθόντες· [f] δυὶ ἑτέρους ποιοῦν) κίονας ἐκ [g] πήχεως τετμημένους, ἃς ἐγωνίας ἔθεσαν ἐπ' ἴσης τοῖς μείζοσιν ἠσκημένους. ἑκάστου δὲ τῶν κιόνων [h] κρίκους εἶχε χρυσοῦς κατὰ τὸ ἔξω μέτωπον [i] προσφυεῖς, ὡσπερ ῥίζαις τισὶν ἐμπεπλεγμένους καὶ στίχειν πρὸς ἀλλήλους τελαμῶνι [k] προσφάτῳ· καὶ δι' αὐτῶν ὑπόχρυσοι σκυταλίδες ἐλαυνόμεναι, [l] πέντε πήχεων ἑκάστη τὸ μέγεθος, συνδεσμοῦσαν τοὺς κίονας, ἐμβαινούσης κατὰ κεφαλὴν σκυταλίδος ἑκάστης τῇ ἑτέρᾳ, τέχνῃ τῷ πρόσθεν [m] κοχλίᾳ τρόπον δεδημιουργημένῳ. [n] κατὰ δὲ τὸ ὄπισθεν τοῖχον μία φάλαγξ ἦν ἀφ' ἑκάστου τῶν κίονων, εἰς ἣν ἐνέβαινον [o] πλάγιαι καὶ αἱ τελευταῖαι τῶν σκυταλίδων ἐξ ἑκατέρου τοίχου τῶν ὑπομηκεστέρων, [p] κρατεῖσθαι σὺν ἑαυτοῖς γιγλυμοῖς [q] τῷ θήλει δὲ ἄρρενος συνελθόντος. τοῦτο μέντοι, ὡσὸς τὸ [r] μήθ' ὑπ' ἀνέμων κραδαίνεσθαι μή τ' ἄλλης αἰτίας, τὴν σκηνὴν σωείχεν· ἀλλ' ἀκίνητον αὐτὴν ἐν εὐρεμίᾳ πολλῇ διαφυλάξειν ἔμελλεν.

δ'. Ἐντὸς δὲ διελὼν τὸ μῆκος αὐτῆς εἰς τρία μέρη, μοῖρ δεκα πήχεας κρεμομένους ἐκ δὲ μυχοῦ τέσσαρας ἴσησι κίονας, ὁμοίως τοῖς ἄλλοις εἰργασμένους καὶ βάσεσιν ὁμοίαις ὑποκειμένους, διαλείποντας ἀλλήλων κατ' ὀλίγον. [s] τὸ δὲ ἐνδοτέρω αὐτῶν ἄδυτον ἦν· τὸ δὲ λοιπὸν ἡ σκηνὴ τοῖς ἱερεῦσιν ἀνεῖτο. τὴν μέντοι διαμέτρησιν τὴν τοιαύτην τῆς σκηνῆς [t] πρὸς μίμησιν τῆς τῶν ὅλων φύσεως συνέβαινεν εἶναι. τὸ μὲν γὰρ τρίτον αὐτῆς μέρος τὸ ἐντὸς τῶν τεσσάρων κιόνων, ὃ τοῖς ἱερεῦσιν ἦν ἄβατον, ὡς οὐρανὸς [v] ἂν εἴη τῷ Θεῷ· οἱ δὲ εἴκοσι πήχεες, ὥσπερ γῆ καὶ θάλασσα βατὸν ἀνθρώποις, ὅτοις τοῖς ἱερεῦσι μόνοις ἐπετέτραπτο. κατὰ μέτωπον δὲ, ἐξ οὗ τὴν εἴσ-

ductum. Utroque ex latere sibi respondebant tabulæ, erant enim numero viginti. & unaquæque *latitudinis quidem* erat *unius cubiti & dimidii*, crassitici *vero* quatuor digitorum, atque ita triginta cubitos adimplebant. In postico autem pariete (novem enim cubitos *tantum* efficiebant sex *ejus* tabulæ conjunctæ) duas alias tabulas faciunt ex uno cubito divisas, quas angulares posuerunt ad instar majorum tabularum adornatas. Singulæ autem tabulæ annulos habebant aureos fronti extrinsecus adaptatos, veluti radicibus quibusdam ordine defixos, sibi invicem undique respondentes: & per eos repagula deaurata trajiciuntur, ad tabulas conjungendas; capite uniuscujusque vectis in caput alterius admisso per vertibula cochleæ ad similitudinem affabre facta. * Ad posticum autem parietem † una phalanx per tabulas omnes discurrebat, in quam intrabant extrema vectium per laterum longiorum parietes pertinentium, quo firmius commissuris jungerentur masculo & femina inter se coarctatis. Atque ita cautum est ut tabernaculum nulla ventorum vi aliove impetu agitaretur, sed perquam securum staret & immobile.

4. Intus autem ejus longitudine in tres partes divisa, ad decem cubitos à fundo statutæ sunt columnæ quatuor *loco* adaptatæ, eodem opere & ex eadem materia cum aliis factæ, & basibus similibus impositæ, paululum ab invicem disjunctæ. Quod intra eas, adytum erat; reliquum vero tabernaculi sacerdotibus patebat. Atque contigit ut talis tabernaculi dimensio rerum universitatem *quodammodo* referret. nam tertia pars quæ intra columnas quatuor, quò nec sacerdotibus fas accedere, erat veluti cœlum Deo sepositum: viginti vero cubitorum spatium, tanquam terra & mare ad quæ hominibus datur accessus, solis sacerdotibus * concedebatur. At vero ad frontem, qua factus erat aditus, *Introitus Sanctuarii.* *Adytum, sive Sanctum Sanctorum. Vide Ex. c. 26 & 36. & c. 7. §. 8. hujus libri.*

b Χρύσεον] Ita *Big.* & *Samb.* in *aliis* χρυσίων.

c Βάθος] Mox ῥάθος repositi, vice πλάτος à Scribis Typographisque diu accepti. Crassæ enim steterant sacræ tabulæ digitos quatuor. Epiphanius etiam pro suo ingenio reddidit *Altitudo* (βάθος) *tertiam partem palmæ.* Nostri tamen Theologi errare malunt cum Rabbino Jarchio qui אמה pro טפח, spissitudinem cubitalem eis asseribus dederat. Mox τὰς neglexit *Big.* quod nunc quandam Emphasin præstat. Dein *Samb.* ait πήχεις ἐπ' αὐτῶν. BERN. Βάθος quidem vice πλάτος cum *Bernardo* reposui. Suspicor tamen nonnulla excidisse, aut ἀπὸ τοίχου repetenda esse ex v. 10. cum ita *Epiphanius* vertat; *Ex lateribus autem tabulæ erant numero viginti* (al. *numero respondentes*) *quarum habebat latitudo mensuram unius & dimidii cubiti, altitudo tertiam partem palmi; & ita triginta cubitos adimplebant.*

d Τὰς τριάκοντα] *Coll. Big.* τριάκοντα.

e Συνεισελθόντες] Συνελθόντες in quibusdam *MSS.* (*Big.* & *Voss. Coll.*)

f Δυὶ ἑτέρους] Δύο ἑτέρους *Big.* & *Samb* & cum illis Interpres Scholasticus. Scripsit forte Sacerdos δὺ ἑτέρους, vel adeo non scripsit. Eo loci ἐκ πηχέως *Big.* ἐκ πήχεως cæteri. Mox *Samb.* ἐπ' ἴσης. BERN. Ita auctoritate *Vet. Interpretis* (imo & *Coll. Big.* & *Voss.*) pro αὐ ἑτέρους cum ΔΥ in ΑΥ facillime transeat.

g Πήχεως] *Big Coll.* πήχεων.

h Κρίκους] Correxi adeo ex interpretatione *Epiph.* cum prius vulgaretur typis, κρίκον εἶχε χρυσοῦν κ. τ. ἑ. μ. προσφυῆ, ὡς ῥ. τ. ἐμπεπλεγμένους κ. σ. π. ἀ. τετραμμένοι τῷ προσφάτῳ. *Samb.* & *Big.* προσφυεῖς pro προσφυῆ: horumque alter pro προσφάτῳ voce recta scripsit propter usum προσφάτου. Atticismus adhuc sustinebit πεπλεγμένοι & τετραμμένοι. BERN. Ita *Bernardus* ex *Epiphanii* interpretatione, *singulæ vero tabulæ annulos habebant aureos, per exteriores frontes emicantes, veluti quibusdam radicibus confixos per ordinem, ad invicem per circuitum respicientes.* cum prius vulgaretur κρίκον εἶχε χρυσοῦν κ. τ. ἑ. μ. προσφυῆ, ὡς ῥ. τ. ἐμπεπλεγμένος κ. σ. π. ἀ. τετραμμένοι τῷ προσφάτῳ.

i Προσφυεῖς,] Προσφυεῖς in quibusdam *MSS.* (*Coll. Big.* & *Voss*) & mox τῷ προσφάτου.

k Προσφάτου·] *Coll. Voss.* προσφάτου.

l Πέντε πήχεων] Vitio Typorum nuperorum πέντε πηχέως ἑκάστης. Exponit itaque Antiquarius Moysis sui חמשה בריחים Ex. c. 26. 27. πενταπήχεις σανίδες, contra reliquos omnes Interpretes. BERN. Ita in *MSS.* πέντε πηχέων ἑκάστης perperam in *Editis.* HUDS. At alii inter Judæos putant hæc transtilla adeo longa fuisse, ac ipsum latus tabernaculi, cui applicabantur: atque ita de transtillo, quod per medios asseres permeabat ab ortu versus occasum, scribitur in Midrasch schir hasschirim fol. 12. col. 2. הבריח שלושים ושתים אמה היה *Transtillum hoc longum erat* 32. *cubitos*: videlicet 30. cubitos absumebat longitudo tabernaculi interna, unum crassitudo asserum occidentalium, dimidium hinc & dimidium inde spatium, quo contrectari debuit. REL.

m Κοχλίᾳ τρόπου] *Samb.* Κοχλιῶ alii. κόγχῃ legerat *Epiphan.* quod idem est. Intelligit autem Flavius *commissuras pyxidatas.* κοχλίας enim, κόχλος, & κόγχες inter alia *quoddam concavum* significant & *lingularum capax.* Affigebantur autem, quod reor, arrectariis tabulis sui cardines hac forma ᔓ. BERN. Eo modo *Samb.* κοχλιῶ *alii.* κόγχῃ legerat *Epiphan.* quod idem est. Intelligere videtur *commissuras pyxidatas.*

n Κατὰ δὲ τὸ ὄπισθεν τοῖχον] Sic in *MSS.* (nisi quod in *Coll. Voss.* sit τοιχῶν) & *Vet. Interpr.* in *Editis* κατ' ἓν ἓ, vel κατ' ἓν τ' ὄπ. μία &c.

* *Ad posticum autem parietem.*] *Epiphanius* vertit, *Et post tergum parietum in longitudine positorum unus erat ordo.*

† *Una phalanx per tabulas omnes discurrebat,*] Non ita velim intelligas ac si *una duntaxat* esse *phalanx*: sed quot erant *vectium ordines*, toties eis respondebat *una phalanx.*

o Πλάγιαι καὶ αἱ] *Sambucus*, quem jam cæteris antefero, legit πλάγιοι καὶ αἱ τελοῦ αἱ πλαγίαι αἱ τελευταῖαι *Bas.* & *Gen.* πλάγιαι καὶ αἱ τελευταῖαι *Big.* Duriora hæc erant, quam *Epiphanius* Latina faceret. Ait autem Judæus, extrema vectium lateralium in capita prælongi vectis occidentalis admissa. BERN. *Sambuci cod.* scripturam hanc cæteris cum *Bernardo* antefero. πλάγιαι αἱ τελευταῖαι *Bas.* & *G.* πλάγιαι τελευταῖαι *Vat.* πλαγιαι καὶ αἱ τελευταῖαι *Big.*

p Κρατεῖσθαι σὺν ἑαυτοῖς γιγλυμοῖς] Ita *Bas.* & *G.* nisi quod γιγλυμοῖς habeant (cum aliquot *MSS.*) pro γιγλυμοῖς. καὶ κρατεῖσθαι συνέβαινεν [συνέβαινον *Vat.*] αὐτοῖς γιγλ. *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.* καὶ κρ. σ. σὺν ἑαυτοῖς γιγλ. *Big.*

q Τῷ θήλει] Sic nunc quoque loqui solemus *Cochlea mas*, *Cochlea femina*, quarum una alteri inseritur. REL.

r Μήθ' ὑπ' ἀνέμων] Sic *Samb.* & *Vat.* in *Editis* μὴ ὑπ' ἀν. & mox ἐρεμία.

s Τὸ δὲ ἐνδοτέρωθεν] Terminationem localem rejicit *Big.* & absque necessitate τὸ δὲ ἐνδοτέρω αὐτῶν. BERN. Τὸ δὲ ἐνδοτέρω (ἐνδοτέρω *Coll. Big.*) *Vat.*

t Πρὸς μίμησιν] Καὶ μίμησιν *Vat.*

v Ἂν εἴη] Ἀνεῖτο τῷ Θ. *Vat.* (*Coll. Big.* & *Voss.*) ut infra ἀνεῖτο τοῖς ἱερεῦσιν.

* *Concedebatur.*] In Græcis εἰ δὲ εἴκοσι π. —— ἐπειστρεφὲς, quod enallagen Atticam sapit, pro numerosiori ἐπειστρεφάς, præsertim cuique χωλείον intelligenti. BERN.

itus, columnas quinque ſtatuerunt æreis baſibus innixas. Velis autem operiebant tabernaculum, ex byſſi & purpuræ, & hyacinthi & cocci coloribus *pulchra diverſitate* contextis. Et horum quidem primum decem erat cubitorum quaquaverſum, columnis obductum; quæ, per tranſverſum templi poſitæ, adytum intus concluſum tenebant. & hoc erat quod ab eo omnem arcebat conſpectum. Et totum quidem templum Sanctum vocabatur: adytum vero, quod intra quatuor columnas, Sanctum Sanctorum. Speciosa autem erat *hæc* cortina, omne genus florum, quos terra fert, varietate decorata, atque aliis univerſis intexta, quæ ei in ornamentum cederent, præter animantium formas. Alia vero, huic magnitudine, textura, & colore ſimilis, quinque columnas ad introitum *ſanctuarii* obtegebat, à ſummitate ad medias columnas ab annulo ad angulum cujuſque columnæ dependens. At reliquum *ſpatii* ſacerdotibus ſubintrantibus in aditum patebat. Huic autem *velo* linea prætenta erat cortina pari magnitudine, funibus in alterutram partem adducenda, annulis velo pariter ac funibus adaptatis, ut aut expanderetur aut contractum ſiſteretur ad angulum, quo liberior eſſet proſpectus, & præcipue in feſtis diebus. nam in reliquis, ac præſertim cum nivoſa eſſet tempeſtas, operimento erat velo variis coloribus diſtincto. Unde & poſt templum à nobis exædificatum obtinuit, ut hujuſmodi linteum aditibus eſſet oppanſum. Præterea autem decem tegumenta quatuor cubitorum latitudine, longitudine vero octo & viginti, aureas habentia commiſſuras, ita inter ſe maſculo & femina ad contactum implicitis coaptata erant, ut unum eſſe viderentur; dein expanſa obtegebant & ſuperiora, & parietum partem utramque lateralem ſimul & poſticam, ad terram uno per circuitum pede dempto pertingentia. Erant autem & alia ſtragula ejuſdem latitudinis, uno quidem numero plura, in longitudinem vero

Velum *Adyti.*

Operimentum *intimum.*

Tabernaculi Tegumentum *ſecundum.*

οδον ἦσαν πεποιημένοι, [x] κίονας ἔστησαν χρυσέας, χαλκείαις βάσεσιν ἐφεστῶτας, πέντε τ᾽ ἀριθμόν. κατεπετάνυσαν ὑ τὴν σκηνὴν ὕφεσι βύσσ καὶ πορφύρᾳς [y] καὶ ὑακίνθ καὶ φοίνικ [z] βαφαῖς συγκεκραμένοις. καὶ πρῶτον μὲν ἦν πήχεων δέκα παντ᾽ αχόθεν, ᾧ κατεπετάννυσαν τὰς κίονας, οἱ, διαιροῦντες τ᾽ νεὼν, τὸ ἄδυτον ἔνδον αὐτῶν ἀπελάμβανον. καὶ τοῦτ ἦν τὸ ποιοῦν αὐτὸ μηδενὶ κάτοπτον. καὶ ὁ μὲν πᾶς νεὼς [a] ἅγιον ἐκαλεῖτ· τὸ ᾗ ἄδυτον τὸ ἐντὸς τ τεσάρων κιόνων, [b] ἅγι τὸ ἅγιον. [c] ὡραῖον ᾗ ἦν τὸ φάρσ, ἄνθεσι παντοίοις, ὅσα γῆθεν ἀνέρχετα, διαπεποικιλμένον. τοῖς τε ἄλλοις ἅπασιν ἐνυφασμένον [d] ὅσα κόσμον οἴσειν ἔμελλεν, πλὴν ζώων μορφῆς. ἕτερον ᾗ τούτῳ καὶ τῷ μεγέθ καὶ τῇ ὑφῇ καὶ τῇ [e] χροᾷ πρόκειτο καταπέτασμα. [f] τὰς ἐν τ εἰσόδοις πέντε κίονας περιέβαλλε, κατὰ γωνίαν ἑκάστ κίον κρίκοι κατέχοντ αὐτὸ, ὑπὸ χρυσῆς ἄγρι ἡμίσους κίον. τὸ ᾗ λοιπὸν εἴσοδ ἀνεῖτο τοῖς ἱερεῦσιν εἰσοδυομένοις. ὑφ᾽ ἣ ᾗ τούτ λίνεον ἦν ἰσομέγεθες [g] φάρσ, ἐφελκόμενον ὑπὸ κάλων [h] ὀπιθάτερα, τ κρίκων τῷ τε ὑφῇ καὶ τῷ κάλῳ [i] διακονούντων πρός τε τὸ σκεπετάννυσθαι καὶ σωρευόμενον ἵστασθαι κατὰ γωνίαν· [k] ἐμποδὼν σὺκ ἐσόμενον πρὸς τὸ καθοπλίζεσθαι, καὶ μάλιστ [l] ἐν τ ὀπτιήμοις ἡμέραις. [m] κατὰ ᾗ τὰς λοιπὰς, καὶ μάλιθ᾽ ὅταν ᾖ νιφετώδης, προπεταννύμενον, σεγανὸν ἐποίᾳ τὸ σκ τ βαμμάτων ὕφ. ὅθεν δὴ παρέμεινε τὸ ἔθ, καὶ τ ναὸν οἰκοδομησαμένων ἡμῶν, ὥστε τῷ σινδόνα [n] πιστότροπον εἰκεῖσθαι τ εἰσόδοις. [o] δέκα δ᾽ ἄλλα φάρσι, πήχεων τὸ πλάτ τεσάρων, τὸ δὲ μῆκ ὀκτὼ καὶ εἴκοσι, χρυσέας ἐχούσας [p] γλύμμας, ὑπὸ σωαφῇ [q] θήλυός τε καὶ ἄρρεν συμείλεκτο, ὡς ἓν εἶναι δοκεῖν· εἶθ᾽ ὑπερτεινόμενα ναῷ [r] τό τ᾽ ἐφύπερθεν ἐσκίαζε, καὶ τῶν τοίχων τὰς κατὰ πλάτος καὶ κατόπιν ἑστώσας, ὑπὸ τ γῆς ὅσον [s] πήχεω ἀνέχουσα. [t] ἴσαι δὲ τῷ πλάτ καὶ ἄλλαι σινδόνες, μιᾷ

[x] Κίονας] Scribæ autem Græculi intendunt τὸ ἀμφιβάλλειν his verbis, κίονας ἔστησαν (aut Ioniſmo *Samb.* ἔσασαν) χρύσεοι χαλκείαις βάσεσιν ἐφεστῶτες. BERN. In quibuſdam *MSS.* κίονες ἔστησαν (vel ἔσασαν, ut *Coll. Voſſ.* & *Big.*) χρύσεοι χ. β. ἐφεστῶτις. (vel ἐφεστώτας ut *Coll. Voſſ.*) atque in iiſdem καὶ omittitur ante ὑακίνθ.

[y] Καὶ ὑακίνθ] Prius hoc καὶ non agnoſcit *Coll. Big.*

[z] Βαβαῖς] Ἐκθῆς συγκεκραμμένοις editio utraque. βαφῇ συγκεκραμμένη MSS. duo. βαφαῖς συγκεκραμμένοις *Epiphanius Schol.* Valent & alteræ lectiones, ne fortè expungeres. BERN. Ita cum *Epiphanio* edidit *Bernardus* in *MSS.* βαφῇ συγκεκραμένοις vel συγκεκραμένοις. qui & mox dant καὶ πρῶτον μὲ ἦν πηχεων &c.

[a] Ἅγιον ἐκαλεῖτ] Si & Sanctum & Sanctum Sanctorum ἅγιον appellatum fuit, non debuit ab aliis reprehendi Paulus ſcribens Hebr. 9. 25. Pontificem ſemel in anno in τὰ ἅγια ingreſſum non ſine ſanguine, quod etiamſi de ſolo Sancto intelligatur, veriſſimum eſt: ſed demus Sanctum Sanctorum hoc nomine innui, Ἅγιον nomen utrumque ſpatium comprehendit Et non ignoraſſe Paulum Pontificem ingredi ſolere in Sanctum Sanctorum liquet & commate ſeptimo. Ergo τὰ ἅγια eſt מקדש, uti Levit, 19. 30. Græci habent, id eſt, Sanctuarium ſive Sanctum & Sanctum Sanctorum. REL.

[b] Τὸ ἅγια τὸ ἅγιον.] Id confirmat modo notata, ſic ut conclave interius pars fuerit τὸ ἅγια (quo nomine tabernaculum univerſum ex duobus conclavibus compoſitum dicitur) ſed pars Sanctior τὸ ἅγιον ipſius ἁγίω. Τὰ ἐσώτατα τ ἁγίων appellat Philo, & Ezechiel cap. 41. 23. קדש הקדשים hoc vocat, & partem priorem היכל. Cæterum quum hoc conclave Sanctum dicitur Sanctorum non eſt, quod hoc alio reſpectu ita nuncupatum credamus, quam quod ſit Sanctiſſimum. Ita & ſacrificia quædam appellantur קדש קדשים *Sancta Sanctorum* id eſt Sanctiſſima. Sic in Gemara Hieroſolym. Megilla 72. 2. & Hieroſ. Avoda Zara 42. 3. uti & in Midraſch Coheleth. 113. 2. legitur Nachumum quendam ob ſingularem Sanctitatem nuncupatum איש קדש הקדשים ἅγιον ἁγίων. REL.

[c] Ὡραῖον ᾗ ἦν] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ὡραῖον ᾗ τὸ φ. in *reliquis.*

[d] Ὅσα κόσμον οἴσειν] Eo modo in quinque *MSS.* ἃ κόσμος εἶναι ἔμελλον in *Editis.*

[e] Χροᾷ] Χρῳᾷ omnes, excepto *Samb.* BERN.

[f] Τὰς ἐν ταῖς εἰσόδοις] *Al* τὰς ἐπὶ ταῖς εἰσόδοις.

[g] Φάρσος,] Φάριος *Coll. Big.* at *Voſſ.* Φάρος.

[h] Ὀπιθάτερα,] Ita *Samb.* & *Big* in *cæteris* ἐπιθαλείων τ κρ. omnes ambigue. HUDS. Vet. *funibus eam per annulos ducentibus ac retrahentibus.* Lege ὑπὸ κάλων ἐπὶ θάτερα. COCC.

[i] Διακονούντων] *Big.* διακοσιούντων, (& *Coll. Voſſ.*) vitio literulæ. Mox Typothetæ aliud agentes, ἔμποδον σὺκ ἐσόμενον πρὸς τὸ καθοπλίζεσθαι. Tum perperam *Samb.* ἐμποδὼν σὺκ ἐσομένων &c. Dein Tempore nedum perfecto Editores παρέμειναν. Tenaces augmenti *Baſ. Gen.* & *Big.* οἰκοδομησαμένων. BERN.

[k] Ἐμποδὼν] Ita MSS. Ed. ἔμποδον. leg. ἐμποδὼν vel ἐμπόδιον, *Vet.* non legit σὺκ, cum vertit: *impediret aſpectum intuendi ſacrificia.* COCC.

[l] Ἐν ταῖς ὀπτιήμοις ἡμέραις.] בימים טובים id & Talmudici ſcribunt, ſacerdotes juniores admiſſos ad conſpectum Sancti feſtis majoribus, quum ceteroquin non liceret ſacerdotibus intrare in Sanctum aut vaſa illius conſpicere, niſi illis, quorum opera ibi requirebatur. REL.

[m] Κατὰ ᾗ] Καθ᾽ ᾗ καὶ τὰς λοιπὰς; legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

[n] Τοιπετρηχτον] Editi faciunt cum plebe Græca τοιούτῳ τρόπῳ. Scripto vero ritu Attico, quem poſt Dionyſium nos comprobamus literis noſtris. Mox δώδεκα δ᾽ ἄλλα φάρσι in MSS. editiſque legebatur Græce, contra Epiphanium Interpretem & contra fidem ſacram. BERN. Sic *Big.* & *Samb.* quod ut Ἀτ̃ικώτερον *reliquorum* τοιούτῳ τρόπῳ comprobamus.

[o] Δέκα δ᾽] Ita cum *Vet. Interpr.* & *S. Literis*, δώδεκα in *Editis* & *MSS.*

[p] Γιγλύμας,] Iterum *Big.* & *Samb.* γιγλύμας, eodemque accentu Suid. & Etymologus. Sed γιγλυσμὸς *Baſ.* & *Gen.* pro γιγλυμὸς. BERN.

[q] Θήλυός τε καὶ ἄρρενος] Potes cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* θηλύας καὶ ἄρρενας, *annulos uncinoſque*, quod voluit *Epiph.*

[r] Τὸ τ᾽ ἐφύπερθεν] *Samb.* τότε ἐφ᾽ ὑπερθεν. Oriens autem ultra cubitum iſtius aulæi haud inſumebat: vel tantum replicabatur à fronte tabernaculi; vel id denique dependebat à poſtica humum uſque BERN.

[s] Πήχυν] Inde liquet Joſephum exiguam craſſitudinem dare aſſeribus, & illam fere pro nihilo habere ac negligere: nam quia aſſeres alti fuere 10 cubitos, & latitudo interna tabernaculi fuit 10 cubitorum ſi aſſeres cubitum unum craſſi fuiſſent, debuiſſet velum 28 cubitorum, non uno ſed duobus cubitis utrimque a ſolo remotum fuiſſe. Inde etiam diſcimus, Joſephum ſupra non ſcripſiſſe 12 cubitorum fuiſſe latitudinem tabernaculi, ſed debere ſubſtitui in contextu numerum 10., quoniam tunc non potuiſſet velum unius cubiti duntaxat ſpatio a ſolo abeſſe. REL.

[t] Ἴσαι] *Samb.* ἴσαις. Nam de illa vocula Rhetoreſque Poetæque ſolent diſſonare. Mox *Baſ* & *Gen.* μιᾶς. BERN.

μιᾶς

μιᾶς πλείας τ ἀριθμὸν, τὸ δὲ μῆκος ὑπερβάλλουσαι. τελάχιστα πήχεις γὰρ ἦσαν. ὑφασμέναι δ' ἐκ τεσσάρων, ὁμοίως κατὰ λεπτουργίαν τ ἐκ τῶν ἐρίων πεποιημέναις, ἐπέπαντο [v] μέχρι τ γῆς κεχυμέναι· [x] κατὰ θύρας [y] δὲ τώμαλὶ ὑφάπλωσιν καὶ [z] παραπὰ παρεῖχον, [a] ἓξ ἐνδεκάτου φάρσους εἰς τοῦτο παρειλημμένου. ἄλλαι δ' ἐπάνω τούτων ἐκ διφθερῶν καταπεπασμέναι [b] ὑπερήεσαν. σκέπη καὶ βοήθεια τ ὑφαντῆς [c] ἔν τε τοῖς καύμασι καὶ ὁπόταν ὑετὸς εἰη γεγενημένος. πολλὴ δ' ἔκπληξις ἐλάμβανε τοὺς πρόσθεν θεωμένους· τὴν γὰρ [d] χροιὰν τοῖς κατὰ τ ἀέρα νέφεσιν συμβαίνουσιν ἅδην ἐδόκουν διαφέρειν. αἱ δὲ ἐκ τ τείχους καὶ τ διφθερῶν πεποιημέναι [e] κατῆσαν ὁμοίως τῷ θώρακι τὰς πύλας ὑφάσμασι, τό τε καῦμα καὶ τὸν ὄμβρον ὕδωρ ἀπομαχόμεναι. καὶ ἡ μὲν σκηνὴ τοῦτον πήγνυται τ τρόπον.

ε'. Γίνεται δὲ καὶ κιβωτὸς τῷ Θεῷ [f] ξύλων ἰσχυρῶν τὴν φύσιν, καὶ σῆψιν παθεῖν ἀδυναμένων. ἡ δὲ [g] ἑρὼν μὲν καλεῖται κατὰ τὴν ἡμετέραν γλῶτταν. ἡ δὲ κατασκευὴ τοιαύτη τις ἦν. μῆκος μὲν ἦν αὐτῇ [h] πέντε σπιθαμῶν· τὸ δὲ εὖρος καὶ τὸ βάθος, τριῶν σπιθαμῶν εἰς ἑκάτερον. χρυσῷ δὲ [i] τάτ' ἐντὸς καὶ τὰ ἔξωθεν [k] ἐπειλήλατο πᾶσα, ὡς ἀποκεκρύφθαι τὴν ξύλωσιν· φέρουσί τε [l] χρυσοῖς τὸ ἐπίθεμα περισταυρωμένον εἶχεν θαυμασίως, ὁ πανταχόθεν ἴσον ἦν, κατ' ἀμφότερον μέρος ἐξοχαῖς τὴν ἁρμονίαν λυμαινόμενον. [m] καὶ καθ' ἕτερον δὲ τοῖχον τ [n] ἐπιμηκεστέρων κρίκοι [o] περιήσαν χρύσεοι δύο, διὰ παντὸς [p] διήκοντες ξύλα· καὶ δι' αὐτῶν [q] μέντοι σκυταλίδες ἐπίχρυσοι καθ' ἑκάτερον τοῖχον, ὡς ἂν ὑπ' αὐτῶν, ὁπότε δεήσειεν, ἄγοιτο κινουμένη. οὐ γὰρ ἐπὶ ζώοις σκομίζετο, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐφέρετο. τῷ δὲ ἐπιθέματι αὐτῆς ἦσαν [r] πρόσωποι δύο· [s] Χερουβεῖς μὲν αὐτὰς Ἑβραῖοι καλοῦσι. ζῷα δὲ ἐστὶ πτηνά, μορφὴν δὲ οὐδενὶ τῶν ὑπ' ἀνθρώπων ἑωραμένων ἀφωμοίωται. Μωϋσῆς δὲ φησὶ τῷ θρόνῳ τοῦ Θεοῦ [t] προσώπεις ἐω-

magis porrecta: conſtabant enim iſta triginta cubitis. E pilis autem contexta, eadem ſubtilitate qua priora è lana, ad terram uſque prolixius aliquanto demiſſa erant: ad oſtia faſtigii & antarum ſimilitudinem referebant, ſtragulo undecimo in hunc uſum aſſumpto. Alia rurſus è pellibus facta his ſuperinducta erant, quæ contra æſtus & pluvias *coloribus variegata* protegerent. Aſpectu ejus è longinquo quidem homines obſtupeſcebant: adeo enim micabant colores, ut cœlum intueri viderentur. Operimenta autem è pilis & pellibus ſimiliter prominebant, ac velum ad portas oppanſum; ut *ſcilicet* ardores & imbrium injuriam arcerent. Atque tabernaculum quidem in hunc modum conſtructum eſt. *Pellibus inſuper hæc omnia obtegebantur. Ex. c. 26.*

ſ. Facta eſt autem & arca Deo *ſacra*, ex lignis natura validis & quæ cariem non ſentiunt. Hæc vero Eron quidem dicitur lingua noſtra vernacula. Hujuſmodi autem erat ejus fabrica. Longitudo ei quidem erat * quinque ſpithamarum: latitudo vero & craſſities trium ſingulatim erat ſpithamarum. Intus autem & extra auro tota obducta eſt, ut plane occultaretur ejus materies: & aureis cardinibus tegmen coaptatum habuit arte mirabili, quod undique ei ad amuſſim reſpondebat, nulla ex parte vel tantilla ſcitam ejus aptamque junctura impediente aſperitate. Porro utrique longiorum *laterum* parieti affixi erant duo annuli aurei, per totum lignum penetrantes; & per eos vectes deaurati utrinque trajecti, ut earum ope, quoties caſio poſtularet, de loco in locum moveretur. non enim ſuper jumentis vehebatur, ſed ſacerdotes eam hinc illinc transferebant. Operculo autem ejus impoſitæ erant effigies duæ: quas quidem Cherubes appellant Hebræi. Sunt enim animantia volatilia, tali forma qualem nemo mortalis in vivis unquam conſpexerat. Aſt hæc dixit Moyſes ſe ab ima- VI. *In Adyto ſervatur Decalogi Apotheca deaurata, ſive* Arcula *ſacra.*

---

v Μίχρι γῆς] Judæi in Gem. Schabbath fol. 98. 2. non modo uſque ad terram pertigiſſe vela putant, ſed & partem ſoli texiſſe למה משכן דומה לאשה שמהלכת בשוק ושיפולין מהלכין אחריה *Cui rei ſimile erat tabernaculum? Mulieri in publicum prodeunti longa toga, cujus ſyrmata humum verrunt poſt eam.* REL.

x Κατὰ θύρας] Καὶ κατὰ θύρας malit BERN.

y Ἀτώμαλὶ] Ergo & templo hac in parte fuit ſimile, quod ἀνώμαλα habuit. REL.

z Παραπὰ] *Big.* & *Samb.* ſed caſu proximo Editores παραπάδα. Pars illa antica domuum Græcis θύρας & παραὶ (potius quam παραὶ) appellabatur, ut Pollio aliique Architecti adnotarunt. Epiphanius jam *Thalamos* cogitat, nedum quod ſtructum maxime extat. Lego etiam, καὶ κατὰ θύρας ἀπὸ. &c. Prave *Baſ.* & *Gen.* ὑπερείσεσαν, rurſuſque de eiſdem tegminibus καθίσεσαν. BERN. Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* in *Editis* παραπάδα. Verum θύραις exhibet *Vat.* & paulo ante ὡς ἀνώμαλα.

a Τῷ ἑνδεκάτῳ] Putat ergo totam cortinam quatuor cubitorum ultra longitudinem tabernaculi additam: ſic ut 44. cubitos hoc velum habuerit, & ab occaſu abfuerit a ſolo unum cubitum, ſi craſſitudo afferum in cenſum non veniat, & una cortina fuerit ab anteriori parte replicata. REL.

b Ὑπερήεσαν.] Sic *Big.* & *Samb.* ὑπερείσεσαν & mox καθίσεσαν in *reliquis.*

c Ἔν τε τοῖς καύμασι] Aliis typis ἐν τοῖς καύμασι. Ita & Epiphanius. Theodoretus autem ex ſacerdote Judæo καὶ δέρρεις ἦν εἶχε τεχίνης ἡ σκιὰ ἐπικειμένας, καὶ μέντοι καὶ διφθέρας ποικίλας· ὥστε καὶ τὸ ὕδωρ ἀπείργειν καὶ τὸ φλογμόν. BERN. Sic in *MSS.* in *Editis* ἐν τοῖς κ.

d Χροιὰν] Χροιὰν *Baſ.* & *Gen.* prorſus ἀπάτκιον: χροιὰν vulgare, ſed à Palladio χρῶν, Theogneto aliiſque teſtibus idoneis. BERN.

e Κατῆσαν] Ita MSS. Editi καθῆσαν.

f Ξύλων] *Hen.* & *Busb.* ἐκ ξύλων ἰσχ. BERN.

g Ἑρὼν] Moyſes ipſe præfectus & norma ſacri operis ארון ἀρὼν hanc nuncupavit, & quidem priori brevi, ut volunt Maſorethæ: Gens Arabum ﻋﺮﻭﻥ, *Eran.* Judæi χαλδαΐζοντες eandem ארונא ἀρῶνα aut ἐρῶνα, quomodo Joſephum ſcripſiſſe aio. Unde ἡ δι' ιεροῦνμου apud *Big.* & *Samb.* atque ἡ τῆ ἐρώνυμία & ἱερωνυμία in codd. *Busb.* & *Hen.* ut Scribæ peccarant contra Judæi hujus ἡ τῆ ἐρώνα μῦ. *Heron* tamen Epiphanii Interpr. Epit. Cant. & P. Scholaſtici, necnon ἡ τῆ ἰώρων μῦ *Baſ.* & *Gen.* emendationem illam obtulerunt, quam modo in pagina media vides. Prope γλῶτταν libri novi aliique. Tum τοῦτος *Busb.* & *Samb.* BERN. Ita ex *S. Literis* edidit *Bernardus*: quamvis more Judæorum Χαλδαΐζοντων Joſephum ἀρῶνα aut ἐρῶνα ſcripſiſſe exiſtimarit. In *Græcis* mira eſt hallucinatio. nam in *Baſ.* & *G.* ἡ τῆ ἰώρων, in *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ἡ δι' ιερώνυμον. atque ἡ τῆ ἱερώνυμία & ἱερωνυμία in *Codd. Busb.* & *Hen.* ἡ δι' ιερῶν *Vat.* Latinis *Heron*, ut *Epiphanio*, *Epit. Cant.* & *Pet. Comeſtori*, HUDS. Hebr. ארון. Ιερώνυμον eſt in MS. REL.

h Πέντε σπιθαμῶν.] Σπιθαμὴ eſt palmus major παλαιστὴ palmus 4 dignitorum; vid. Vitruvium & Hieronym. qui palmam & palmum diſtinguit. REL.

* *Quinque ſpithamarum:*] *Quinque dodrantum* reddit *Hoſtus* in Tractatu *de Fabrica arcæ Noëi.*

i Τάτ'] Τά τε *Busb* & *Hen.* τά ἐντος *Coll. Big.*

k Πεφιλήλατο] *Big.* & *Samb.* magis ex uſu ἐπειλήλατο. *Baſ.* tamen *Gen. Busb.* atque *Hen.* proprie & καὶ ἀλήλατον. Vide Philologos ad vatem ſummum: nam geminum Atticiſmum refert id verbi. Paulo infra χρυσοῖς in editis & χρυσοῖ, quomodo Joſephus neutiquam ſcripſit. Et ſubin ἴσον penes *Samb.* BERN. Περιλήλατο ſoli *Big.* & *Samb.* minus καὶ ἀλήλατον.

l Χρυσέοις] Ita *Big.* & *Samb.* & mox χρύσεοι. in *aliis* χρυσοῖς & χρυσοῖ. quo modo *Joſephus* neutiquam ſcripſit.

m Καὶ καθ' ἕτερον] Καὶ abeſt revera *Samb.* & *Vat.* imo poterat reliquis abeſſe. Ibidem *Hen.* & *Busb.* Καθ' ἑκάτερον τοῖχον αὐτῆς. BERN.

n Ἐπιμηκεστέρων] Contra alii inter Hebræos arcam ita in Sancto Sanctorum locatam volunt, ut longitudo ejus ab auſtro verſus ſeptentrionem protenderetur. Quumque vectes ipſi extremitate ſua in velum dirimens Sanctum a Sancto Sanctorum impreſſionem fecerunt, debuerunt annuli concipi ad latera arcæ breviſſima, non longiſſima. REL.

o Περιήσαν χρύσεοι δύο,] Ita è *Vat.* ut p. 137. in medio ἐπῆσαν in *aliis.*

p Διήκοντες ξύλα·] Ita *Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *aliis* διήκοντος. proclivius eſſet χρύσεοι δύο ἀλλὰ διὰ παντὸς διήκουσι ξύλα.

q Μέντοι] Feſellit Typothetas μέντοι pars καταφατική. In eodem verſu ἑκάτερον τοίχον *Gen.* BERN. Illud μέντοι ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* inſeruit *Bernardus.* pro quo μὲ ἔτι habet *Vat.*

r Πρόσωποι] Sed πρόσωποι in marg. correxerat *Coccejus*, quod poſtea confirmatum vidi ex *Coll. Voſſ.* HAV.

s Χερουβεῖς] Χερουβεῖς *Samb.* accentu merito; χερουβεὶς *Big. Baſ.* & *Gen.* χερουβεὶμ ex LXX. cum *Hen.* cum *Busb.* tum *Latini* omnes. Atqui vero monſtra illa alata alibi ſecurius tracto: operam enim ſuam præter ſcriptores miſere luſerunt de Cherubinis pictores Judæi Chriſtianique. BERN. Χερουβεὶμ *Vat.* Χερουβεὶμ LXX.

t Προσυπεῖς ἰωρακέναι.] Προσωπεῖς *Hen.* Paulo ante nominale προσω-

imaginibus in Dei throno expreſſis accepiſſe. In hanc arcam repoſuit duas tabulas, in quibus decem præcepta conſcripta eſſe contigit; quinque quidem in ſingulis, duo vero cum dimidio in unaquaque pagina. ipſamque *arcam* intra adytum recondit.

VII. *In Sacrario ſacerdotum ſtabat* Menſa ſacra.

6. In ſacerdotum ſacrario menſam collocavit, Delphicis non abſimilem: longitudine quidem duûm cubitorum, latitudine vero cubiti unius, & altitudine trium ſpithamarum. Erant autem illi pedes, dimidia quidem ſui parte deorſum perfecte & accurate facti, ſimiles iis quos ſpondis adhibent Dores; ſurſum vero abacum verſus quadrangulari opere erant. At *menſa* excavatur per unumquodque latus, veluti labro quatuor digitorum, limbo circumeunte ſuperiorem & inferiorem ejus corporis partem. Singulis autem ejus pedibus affixi erant annuli, non ſeparati ab operculo; in quos immiſſi erant vectes lignei, aureis laminis obducti, iique exemptiles. Nam qua parte cum menſa cohærebant annuli, cavitas erat: neque enim perpetui erant, ſed prius quam in orbem coirent, deſinebant extremitatibus ſuis in acumina, quorum unum in prominentem menſæ partem inſerebatur, alterum in pedem. atque his per viam aſportabatur menſa. Super hanc (nam poſita erat in ſanctuario verſus ſeptentrionem, non longe ab adyto) collocabantur duodecim panes non fermentati; ſeni è regione ſibi duobus ordinibus oppoſiti, ex farina mundiſſima duorum aſſaronum: quæ menſura Hebræorum ſeptem cotylas Atticas continet. Panibus autem impoſitæ erant duæ phialæ aureæ thure plenæ. Poſt ſeptem vero dies alii panes inferebantur, feſto *ſcilicet* quod nos Sabbatum appellamus: diem enim *quemlibet* ſeptimum Sabbatum vocamus. At quod-

ε'. Εν δὲ τῷ ναῷ τράπεζαν ἱδρύεται [x] Δελφικαῖς ὡμοιωμένην· τὸ μῆκος μὲν δύο πηχῶν, τὸ δὲ πλάτος ἑνὸς πήχεος, καὶ ὑψηλὴν τριῶν τὸ ὕψος. [y] ἦσαν δ' αὐτῇ πόδες, τὰ μὲν ἐξ ἡμίσους ἕως τῶν κάτω [z] τέλεως [a] ἀπηρτισμένοι, οἷς Δωριεῖς [b] προσθεῖεν τὰς κλίνας ἐμφερεῖς, τὸ δὲ πρὸς αὐτὴν ἀνατεῖνον [c] πεπράγωνοι τῇ ἐργασίᾳ. [d] κοιλαίνεται δὲ [e] καθ' ἕκαστον πλάγιον, κοιλαίνουσί πως καὶ πελαιὴν τὸ ἔδαφος, ἔλικος ὑπειθούσης τό τε [f] ἄνω καὶ τὸ κάτω μέρος τοῦ σώματος. καθ' ἕκαστον δὲ τῶν ποδῶν καὶ [g] ταύτῃ ἐλήλατο κρίκος, [h] οὐκ ἄπωθεν τοῦ ὑπηθέματος, δι' ὧν [i] ἦσαν [k] στελεοὶ χρύσεοι, ξύλα τὰ νέρθεν ὄντες, [l] ἐξαίρετοι. [m] κοῖλον γὰρ εἶχεν ἐπ' αὐτοῖς τὸ καλὰ τοὺς κρίκους [n] κοινωθέντας· οὐδὲ γάρ εἰσι διηνεκεῖς, ἀλλὰ, πρὶν συνελθεῖν εἰς τὸ ἄπειρον, [o] εἰς περονίδας τινὰ δεχομένας τελευτῶντες, ὧν ἡ μὲν εἰς τὸ προαιρούμενον ἐμβαίνει [p] τῆς τραπέζης, ἡ δὲ εἰς τοὺς πόδας. καὶ τούτοις κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐκομίζετο. ὅτε ταύτης, ἐτίθετο γὰρ ἐν τῷ [q] νεῷ πεπραμμένη πρὸς ἄρκτον [r] ὀλίγῳ τοῦ μυχοῦ, διετίθεσαν [s] ἄρτους τε δώδεκα ἀζύμους καλὰ ἐξ [t] ἀπαλλήλους κειμένους, [v] καθαρᾶ πάνυ τοῦ ἀλεύρου ἐκ δύο [x] ἀσσαρώνων· ὁ μέτρον Ἑβραίων ἐπὶ κοτύλας Ἀττικὰς ἔχει. [y] ὑπὲρ δὲ τοὺς ἄρτων ἐτίθεντο δύο φιάλας χρύσεας, [z] λιβανωτοῦ πλήρεις. μεθ' ἡμέρας ἑπτὰ πάλιν [a] ἄλλοι ἐκομίζοντο ἄρτοι, ἐν τῷ καλουμένῳ ὑφ' ἡμῶν Σαββάτῳ· τὴν γὰρ ἑβδόμην ἡμέραν Σάββατα καλῶ-

---

σεύειν usurpabat, jam Flavius adfert hujus ἀναγωγεύς, ut Philoxenus contendit, aut potius ἀπὸ τυπῆς. BERN.

r Καὶ μέτωπον,] *Hen.* etiam ἀνὰ δύο ἦ ἥμισυ καὶ μέτωπα. Supraque idem συνεῖχεν, loco nimis perfecti temporis: ubi ſtatim ἀναπέπλε ut ſolet *Samb.* conjungere. BERN.

x Δελφικαῖς] *In Sacrario ſacerdotum* (ἐν τῷ ναῷ) *ad aquilonem ſtabat* Menſa ſacra, שלחן, *Delphicæ ſimilis*, ὁμοίαν, *longa duos cubitos, lata unum; altaque* ½ *cub. cui lorica cum coronulis plane aurea* (מסגרת וזר, *labium cum limo* Epiph. *labium & corona*, Hieron. στέφανη καὶ κυμάτια, LXX.) ὑπέθημα ἐλικοειδὲς, *ſub abaco ſupraque eum cavo palmari præcluſerat. Geſtabatur vero manubriis bis geminis, opere cardinato ad partes pedum quadratas adfixis, quod Moyſi* טבעות לבתים לברים. *Habet hæc* 12. *prægrandes panes azymos ordine gemino* (מערכות ב', β' διπλᾶ *Int.* LXX. καθ' ἓξ ἀπαλλήλους κειμένους *Joſ.*) *dictos Moyſi* לחם פנים, *quod eſt* panes altrinſecus ordinati, *vel* לפני יהוה ad menſam Dei adpoſiti, LXX. ἄρτοι ἐνώπιοι, *Aquilæ & Onceloſo* ἄρτοι προσώπων, *Symmacho & aliis pleriſque* ἄρτοι προθέσεως) *figuram ſuam quadratos, quemque ex ſimilæ* aſſaronibus *duobus*, עשרנים ב', *qui ſunt* gomori *duo, aut* ½ ephæ, *aut bis ſeptem* heminæ *Atticæ. Placentas illas duæ* phialæ *aureæ*, בויכין *Moyſi Maimonis*, כפת *Moyſi Amrami, coronabant, plenæ thuris, imo ſalem injiciunt Doctores Alexandrini & Patres Talmudi. Novos deinde panes viderat ſeptima quæque lux*, שבת *Hebræis*, σαββατα *Chaldæis vocata. Hoc de ritu Ex. c.* 25, *& Levit. c.* 24, *necnon alibi Flavius.* BERN. Non ad *Delphicam* Apollinis ut male nonnulli, ſed ad formam abaci reſpicit.

y Ησαν δ' αὐτῇ πόδες,] Vide *Reland.* de Spoliis Templi Hieroſ. p. 89.

z Τελέως ἀπηρτισμένοι,] i. e. perfecti pedes, pedibus veris animalium omnino ſimiles, uti & in arcu Titiano Romæ exhibentur. REL.

a Απηρτισμένοι,] Εξηρτισμένοι *Vat.*

b Προσθεῖεν] Sic volo magis quam ſingulare προσίθησι editorum, aut ſcriptorum librorum Ioniſmum προσιθέασι. Supra reſtitui typum Atticum, ubi omnes libri ἐν τῷ ναῷ vulgi modo. BERN. Ita *Bernardus.* in *Editis* προσίθησι. in *MSS.* προσιθέασι. (Scil. quibuſdam. nam in *Coll. Voſſ.* & *Big.* προσιθέασι.)

c Πεπράγωνοι] Πεπράγωνον *Vat.*

d Κοιλαίνεται] Videntur deſcribi κυμάτια στεφανοῦ vel opus interraſile limbi ſuperioris & inferioris. REL.

e Καθ' ἕκαστον] *Samb.* καθέκαστον.

f Ἄνω καὶ τὸ κάτω] unus limbus cingebat menſæ ſuperficiem, alter connectebat pedes eratque in medio altitudinis menſæ, uti in arcu triumphali Titi videre eſt. REL.

g Ταύτῃ] Eo modo *Baſ. Gen.* & *Samb.* omniſque pictura ſacra. Verum veteri mendo ὑ κάτωθεν *ſuperius*, *Big.* & *Epiphan.* Mox in excuſis ἴσαν. BERN. Sic *Big.* & *Samb.* ταυτῶν in *reliquis.*

h Οὐκ ἄπωθεν] *Coll. Voſſ.* & *Big.* ὑ κάτωθεν.

i Ησαν] Eo modo *Big.* & *Samb.* in cæteris ἴσαν.

k Στελεοὶ] Heſychius: Στελεὸν ὑδετέρως τὸ ὑ πελέκεως ξύλον. COCC.

l Εξαίρετοι.] Οὐκ ἐξαίρετοι *Big. Samb.* & *Vat.* HUDS. Forte ἐξαιρεῖοι. COCC.

m Κοῖλον γὰρ] Κοῖλον γὰρ εἶχον juxta quoſdam *Epiphanii* codices.

n Κοινωθέντας·] Mallem κοινωθέν. Codices etiam nonnulli Latinorum eo loci plane indicant κοῖλον γὰρ εἶχον. BERN. Κοινωθὲν malit *Bernardus.*

o Εἰς περονίδας] Εἰς περονίδας *Big.* & *Samb.* Vide *Villanpandum* in *Ezech.* tom. 2. p. 353. & *Rhenferdii* Diſſert. de *menſa & panibus Propoſitionis.*

p Τῆς τραπέζης.] Intelligit tabulam menſæ ipſi impoſitam, ut Pollux τραπεζῶν diſtinguit a tripode, cui inſiſtit, VI. 12. REL.

q Νεῷ] Ναῷ *Hen.* & ſtatim διετίθησαν.

r Οὐ πόρρω τοῦ μυχοῦ,] Talmudici locant in medio fere, vel in tertia parte Sancti, quæ velo interiori proxima erat. REL.

s Ἄρτους τε] MSS. quatuor δ' ἄρτους & Jac. Capellus. Ubi editiones binæ ἄρτων τε, nec minus eleganter. BERN. Ita in *Editis.* in *MSS.* δ' ἄρτων. nec minus eleganter.

t Απαλλήλους] Απαλλήλους *altrinſecus, Big.* & *Samb.* manu priore, leviter ne prætereas: licet ſuccurrat ea forma præter noſtra Lexica. ἐπ' ἀλλήλους reperitur in prioribus editionibus, necnon apud *Busb.* & *Hen.* Verum ἀπαλλήλων, aut ἀπ' ἀλλήλων diſtinctius permutavit *Samb.* manu ſecunda, alludit & Scholaſticus, *ſenos per partem.* BERN. *Al.* ἐπ' ἀλλήλους. Verum ἀπαλλήλων aut ἀπ' ἀλλήλων à manu ſecunda in aliquot *MSS.*

v Καθαρᾶ] Καθαρᾶ ex ſcriptis *Big. Samb.* & *Busb.* Aliunde καθαρᾶς, quod probavit diu Interpres Latinus. *Hen.* ibi καθαρᾶ πάνυ ἀλεύρου ἐκ β'. ἀσσαρώνων· ὁ μ. ἑβραϊκὸν ζ'. κοτ. ἀττ. ἔχων. Pro ἀσσαρώνων in obliquo repoſui contra libros cunctos potius ἀσσαρώνων, ſyllaba adfixa, quam alibi Sacerdos retinet. BERN. Sic in *MSS.* in *Editis* καθαρᾶς.

x Ασσαρώνων·] Ita pro ἀσσαρώνων ex aliis *Joſephi* locis repoſuit *Bernardus.*

y Υπὲρ δὲ τοὺς ἄρτων] Judæi alii volunt non ſupra panes has acerras poſitas, ne pondere ſuo panes læderent, ſed in ipſa menſa juxta panes. REL.

z Λιβανωτοῦ] Λιβάνου *Baſ. Gen. Hen.* atque *Busb.* & Bibl. Interpretes LXX. λιβανωτοῦ MSS. duo heic loci, ut Joſephus voluit: licet לבונה vulgo apud Judæos, & λίβανος non rarius quidem inter Græcos tam fructum arboris ſignificet quam ipſam arborem. BERN. Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* in *aliis* λιβανῶ. quæ vox non raro apud Græcos tam fructum arboris ſignificat quam ipſam arborem.

a Αλλοι ἐκομίζοντο] Οἱ ἄλλοι, ut Atticos ſcriptores novimus articulorum prodigos, ita *Baſ. Gen.* & prior manus *Samb.* BERN. Ita *MSS.* in *Editis* οἱ ἄλλοι. quod ferri quidem poteſt. nam Atticos articulorum prodigos novimus.

λῆμεν. τὴν δ' αἰτίαν ἐξ ἧς πῶτ' ἐπενοήθησαν ἐν ἑτέροις ἐρῶμεν.

ζ. [b] Κατὰ πρόσωπον δὲ τῆς τραπέζης, τῷ πρὸς μεσημβρίαν τετραμμένῳ τοίχῳ πλησίον, ἵσταται λυχνία ἐκ χρυσοῦ κεχωνευμένη [c] διάκενος, σταθμὸν ἔχουσα [d e] μνᾶς ἑκατόν. [f] Ἑβραῖοι μὲν καλοῦσι κίγχαρες· εἰς ἣν τὴν Ἑλληνικὴν μεταβαλλόμενον γλῶσσαν σημαίνει τάλαντον. πεποίηται δὲ [g] σφαιρία καὶ κρίνα σὺν ῥοΐσκοις καὶ κρατηριδίοις· ἑβδομήκοντα [h] δ' εἰσὶ τὰ πάντα· ἐξ ὧν ἀπὸ μιᾶς βάσεως [i] συνετέθη πρὸς ὕψος, ποιήσαντος αὐτὴν συγκειμένην εἰς μοίρας εἰς ὅσους τοὺς [k] πλανήτας καὶ ὁ ἥλιος κατανέμουσιν. ἀπαρτίζεται δὲ εἰς ἑπτὰ κεφαλάς, καταλήλας ἐν [l] στοίχῳ διακειμένας. λύχνοι δ' ἐπιφέρονται αὐτῆς ἑπτὰ κατ' μίαν, τὸν πλανήτῶν τὸν ἀριθμὸν [m] μεμιμημένοι. ὁρῶσι δ' εἴς τε τὴν ἀνατολὴν καὶ τὴν μεσημβρίαν, [n] λοξῶς αὐτῆς κειμένης.

η'. Μεταξὺ δὲ αὐτῆς καὶ τῆς τραπέζης ἔνδον, ὡς προεῖπον, θυμιατήριον, [o] ξύλινον μὲν, ἐξ οὗ καὶ τὰ πρότερα ἦν σκεύη, μὴ [p] σηπόμενον, [q] στερεὰ δὲ προσειλήλαται αὐτῷ λεπίς. πηχυαῖον μὲν κατ' πλοῦρον ἑκάστην τὸ πλάτος, ὕψος δὲ διπλάσιον. [r] ἐπὴν δὲ ἐχάλκευται χρυσέα [s] ὑπερανεστῶσα, ἔχουσα κατ' γωνίαν ἑκάστην [t] στέφανον, καὶ [v] τεῖχον δ' ἐκπεφοδόνται χρύσεον· [x] ᾧ καὶ κρίνοι καὶ σκυταλίδες [y] προσήκαν, αἷς κατὰ τὰς ὁδοὺς ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐφέρετο. ἵδρυται δὲ καὶ πρὸ τῆς σκηνῆς βωμὸς χάλκεος, ὑποξύλος κατ' αὐτὸς, ἑκάστην πλοῦρον πέντε πήχεσιν ἐκμεμετρημένος, τὸ δὲ ὕψος [z] τρισὶν, nam huic rei excogitandæ anſam dederit, alibi dicemus.

7. Ex adverſo autem menſæ propius meridianum parietem ſitum erat candelabrum ex auro fuſo & ſubinani, centum minarum pondo. Hebræi quidem cincharas nominant: quod, ſi Græce interpreteris, talentum ſignificat. Diſtinctum autem erat ſphærulis, liliis, granatis, & craterculis: (illorum vero omnium ſumma erat LXX.) ex quibus ab ſimplici baſi compoſitum in altum aſſurgebat, in totidem calamos ſtructura ſua diſtributum, quot planetas cum ſole perhibent. Exibat autem in ſeptem capita, una eademque ſerie æquis intervallis diſpoſita. Porro & in illis lucernæ præfulgebant, in ſingulis ſeptem, planetarum numerum referentes: reſpectanteſque ad orientem & meridiem, candelabro oblique poſito. Candelabrum ſacrum.

8. Inter lychnuchum autem & menſam interius, ut jam dixi, *poſita ſtabat* [1] ara ſuffitus, è ligno quidem, unde & priora facta ſunt inſtrumenta non putreſcente, ſolida vero lamina incruſtato, cubitali quidem in quadrum latitudine, altitudine vero dupla. Superimpoſita autem erat craticula aurea, [2] habens ad unumquemque angulum coronam, eamque circumeuntem auream: cui adjuncti erant annuli, cum vectibus, quibus per viam à ſacerdotibus deportari poſſet. Sed & pro foribus Tabernaculi collocatum erat altare æreum, [3] ſubligneum & illud, quinque cubitos longum & totidem latum, & tribus altum, ſimiliter auro ornatum, [4] laminis æreis adAra ſuffitus. Altare holocautomatum.

b Κατὰ] *Ad latus meridionale* Sancti *è regione Menſæ ſtabat, ut fas fuit*, VII. *planetarum typus*, מנרת הזהב, Candelabrum *Sacrum*, *ἀθάνατον λυχνίαν λεγόμενον παρ' ἰουδαίοις, inquit Diodorus libro* 34. *ex auri fuſi atque ſubinanis* (מקשה, *hoc aliis quidem* ductile, *atque* LXX. τορευτὸν) *talento ἑκατομναίῳ*, (*quod* ככר כלא *ἰδιαίοι, Judæi quidem* ככר *&* ככרא *i. χίγχαρες vocant, atque hodie de Græco* Cintarin, *pondere Siclorum ſuorum* 3000. *aut librarum Romanarum* 125. *pretioque librarum Sterlingiarum omnino* 3750.) *atque ex baſi ſimplici in ſeptem calamos capitaque adſurgens alta æque, tum lucernis totidem* נרות *νηοῖς, tum etiam* 26. *Sphærulatum* (כפתרים, LXX. *σφαιρωτήρων*, *Joſ. σφαιρίων.*) *Liliorum* 22. (פרחים, *κρίνων* LXX *Int. Joſ. & Onceloſo, ἀνθῶν Symmacho*) *Scyphorumque* 22. *cum granatis ſuis*, (*ὑποσκαφίων καὶ κρατηριδίων Joſ. κρατήρων ἐκτετυπωμένων καρύοις*: LXX. *Int. κρατήρων ἐξηνυγδαλωμένων Aquilæ, Moyſi magno* גבעים משקדים) *ornamentis haud minus ſeptenaginta præfulgebat, ad auſtrum atque orientem oblique reſpectans. Ex. c.* 25. *c.* 37. *&* c. 40. 24. *& Num. c.* 8. 2. *Iterumque in his Orig. l.* 3. *c.* 7. §. 8. BERN.

c Διάκενος.] Intus cavum fuiſſe lychnuchum hac voce indicat, uti mox balteum ſacerdotalem vocat διάκενον & ſimilem exuviis ſerpentis. Sed in Sacro codice. מקשה fuiſſe dicitur, quod *ſolidum* notare vulgo creditur. Verum nil obſtat, quominus & מקשה διάκενον fuerit, ut notet aliquid ex ſolo auro conflatum, uti tubæ Num. 10. 2. REL.

d Μνᾶς] Μνὰς *Samb.* accentu declivi ac debili. Tum ἑβραῖοι μ *Baſ. Gen.* cum *Hen. & Busb.* ὡς ἑβραῖοι μ *Big. & Samb.* correcte. ὁ ἑβραῖος *Epiphan.* BERN.

e Μνᾶς ἑκατόν.] Illæ centum Minæ conficiunt Talentum, adeoque neceſſe eſt, ut talentum valeat 450. lib. Monetæ *Anglicanæ*. Vid. *Prideaux* in Præf. ad Connex. p. 19. pr. Vol. HUDS. In *Add.*

f Ἑβραῖοι μ] Ας Ἑβραῖοι μ *Samb. & Big.* (*& Coll. Voſſ.*) Vide *Villalpandi* Apparat. part. II. p. 408. & p. 410.

g Σφαιρία] 4 genera ornamentorum lychnuchi recenſet, uti & in arcu Titi Veſpaſiani conſpiciuntur, orbes, flores, mala & crateres. REL.

h Δ' ὧν] *Baſ. & Gen.* δή. Attamen numerus ille LXX. particularum rite confiet, ſi armaveris ſingulos candelabri ramos ab Ex. c. 25. v. 32. &c. tribus ſphærulis, tum ad haſtilis inferiora poſueris alias quatuor, & pro commiſſuris calamorum adhuc tres, necnon in ſummo haſtili (ſic puto) ſphærulam XXXIam. Namque de liliis & ſcyphis jam claret ratio. Vide §. 8. capitis ſequentis. BERN. Sic *MSS* in *Editis* δὴ τὰ π.

i Συνετέθη] Diſtinguunt alii hunc in modum, συνετέθη, πρὸς ὕψος ποιήσαντος &c.

k Πλανήτας] *Samb.* πλάνητας. Mox perinde eſt ſive ſic ſcribas, ſive cum *Big & Samb.* ἐν στίχῳ. BERN.

l Στοίχῳ] Σίχῳ *Coll. Big.*

m Μεμιμημένοι.] Ita *MSS.* in *Editis* μιμήμενοι.

n Λοξῶς] At Talmudici volunt ramos lychnuchi ab ortu verſus occaſum fuiſſe protenſos. REL.

o Ξύλινον] Lege ξυλᾶ. COCC.

1 *Ara ſuffitus*,] *Inter Panes & Lumina cis Velum Sanctiſſimum* repetebat Ara ſuffitus, מזבח הזהב & מזבח הקטרת, Θυσιαστήριον θυμιάματος LXX. *Int.* Θυμιατήριον *Philoni & Joſepho, ex ligno perpetuo & χρυσολέπῳ parallelipedon altitudinis bicubitalis baſiſque ex quadro cubiti unici: cujus ſummitatem ſeu* craticulam (ἐχάραν *Joſ.* ἐσχαρίδα LXX *& S. Hieron.* אגרת *Onceloſo, Moyſi* גג, *condecorabat* זר זהב corona auri *ſolius, tum ſuſum* cornua *ſeu pinnæ, & juſum* annuli cum vectibus. *Ex. c.* 30. *c.* 35. *& c.* 40. BERN.

p Σηπόμενον,] Cum *Epiphanio* lego σηπέμενον. in *cæteris* σηπόμενα. HUDS. Lege σηπομένῃ. COCC.

q Στερεὰ δὲ προσειλήλαται αὐτῷ λεπίς.] In Gemara Enuvin. fol. 19. 1. docetur quam hæc fuerit στερεὰ כוזח הזהב שאין עליו אלא כיעובי דינר זהב עומר כמה שניכם ולא שלט בו האור, *altare aureum, quod non erat tectum auro craſſiori quam eſt denarius, multos annos perduravit, nec ab igne læſum fuit.* REL.

r Ἐπὴν] Ἐπεὶ τε ἐχάρᾳ χρυσέα *Vat.*

2 *Habens ad unumquemque angulum coronam*,] Coronas ex auro puriſſimo *Mert. Col. & Frob.* Coroneas aureas puriſſimas (-- mos mos *Voſſ* 1.) ſex, *Voſſ.* 1. *V. W.* 1, 2. *Big. Bodl.* Coronas puriſſimas ſex, *Bal. & Goul. Hoc mendum vetuſtatem habet, & Comeſtorem olim perculit.* Joſephus addidit, *ſic ait P. Trecenſis*, quod per angulos ſingulos coronas ſex habebat ex auro puriſſimo, quod ſingulariter forte in Exodo dictum eſt ita: Facieſque ei coronam auream per gyrum. *Putabis tamen Epiphanium retuliſſe duntaxat*, coronam ex auro puriſſimo, ſed & annuli &c. *Sic nunc juvare hunc Scholaſticum placet & cum Joſepho ſuo forte conciliare.* BERN.

3 Ὑπερανεστῶσα,] Contractiori Athenienſium præterito, quo maxime κῦμα ſibilus fœmineus evitatur, *Samb. Busb. & Hen.* Alii perperam ὑπερανεστῶσα, vice ὑπερανεστῶσα. BERN. Ita *Samb. Busb. & Hen.* in aliis perperam ὑπερανεστῶσα vice ὑπερανεστῶσα.

t Στέφανον,] *Epiphanius* στεφάνας ἐξ ὧν προεῖπον χρυσοῦ. *Big.* στέφανον καὶ ἓξ δ' ὧν ἐκπεφοδόνται χρύσεον, καὶ κρίνοι. Imo *Samb* legit χρύσεον καὶ κρίνοι: moxque ille προσῆκαν pro προσῆσαν reliquorum. BERN. In *Vet. Interpr.* ad hunc modum, *habebatque per angulos ſingulos coronas ex auro puriſſimo ſex, & annuli & vectes inerant* &c. ac ſi in ſuo codice habuiſſet στεφάνας ἐξ ὧν προεῖπον χρυσοῦ. ſed (ut inquit *Bernardus*) juvare licet hunc *Interpretem*, ſcribendo *ſed & annuli* &c. & cum *Joſepho* ſuo forte conciliare. χρύσεον mox *Coll. Big.*

v Τεῖχον δ' ἐκπεφοδόνται] Quod ſi legas καὶ τεῖχον ἐκπεφοδόνται. Videtur enim cornua Altaris στεφάνας appellaſſe. Vide Exod. 30: 2. 3. COCC.

x Ὧ καὶ κρίνοι] Ita legendum cenſeo cum *Editis*. in *Cod. Vat.* ᾗ καὶ κρ. in *Samb. & Big.* deeſt ᾧ.

y Προσήκαν,] Sic *Samb. & Big.* in cæteris προσῆσαν, & mox ἐν αἷς in *Vat.*

3 *Subligneum*] *Vel.* ſubligneum, & illud quinque &c. ὑποξύλος, κατ' αὐτὸς ἑκάστην &c.

z Τρισὶν,] Τρίπηχις *Big. Vat. & Samb.* (*Voſſ. Coll.* τρίπηχεις) τρισὶν *Baſ. Gen. & Epiph.* Mox τῇ ἐχάρᾳ *Samb.* cum *Big.* Dein *Samb.* καταφλεγόμενον. BERN.

4 *Laminis æreis adopertum*,] Ex laminibus æris, *ſcripſerat Epiph. Voſſ.* 1. *Mert. & melioribus codicibus comprobantibus. Ad clauſulam* graticula, *Voſſ.* 1. *Item* retiarum, *Voſſ.* 1. *L. Mert. W.* 1, 2. *Star. V. Vig. & Bodl.* Retiaculorum, *Goul. & Bal.*

adopertum, cum crate ad similitudinem reticuli: excipiebat enim terra quicquid ignis à foco *superne* decidebat, quod basis ei non omnino subjecta esset. Cæterum è regione aræ præsto *insuper* erant infundibula, phialæ, thuribula, crateresque ex auro: quæcunque vero alia *aderant* instrumenta, sacro ministerio designata, * ex ære conflata erant omnia. Atque hoc modo se habuit Tabernaculum, una cum apparatu suo.

* ὁμοίως τῷ χρυσῷ κεκοσμημένος, χαλκείαις λεπίσιν ἐξησκημένος, [b] δικτύῳ [c] τὴν ἐχάρεχν ἐμφερής· ἐξεδέχετο γὰρ ἡ γῆ τὸ ἀπὸ τ ἐχάρας πῦρ καταφερόμενον, τ βάσεως ἀμφαντὸς ἐχ ὑπωκειμένης. [d] ἀντικρὺ δ' [e] ἐπῆντο Ε βωμᾶ οἰνοχόαι τε καὶ φιάλαι σὺν θυίσκοις καὶ κρατῆρσιν ὁκ χρυσᾶ· ὅσα τε ἄλλα σκεύη πρὸς τὰς ἱερουργίας πεποίητο, χάλκεα ἅπαντα ὑπῆρχον. καὶ ἡ μὲν σκηνὴ τοιαύτη τε ἦν καὶ τὰ περὶ αὐτὴν σκεύη.

VIII. CAP. VII. ΚΕΦ. Ζ.

Qualia fuerint vestimenta sacerdotum & Pontificis M. de Aaronis sacerdotio, variisque purificationum & sacrificiorum ritibus: atque de festis, & ut dies singuli dispositi erant: tum leges aliæ.

Τίνες τοῖς ἱερεῦσίν εἰσιν αἱ στολαὶ, καὶ ἡ Ε ἀρχιερέως· περὶ τ Ε Ααρὼν ἱερωσύνης, καὶ τ ἀγνειῶν καὶ θυσιῶν οἱ τρόποι· καὶ περὶ τ ἑορτῶν, καὶ ὡς ἑκάστη τ ἡμερῶν διατέτακται· ἄλλοι τε νόμοι.

Chaanæ, *Sacerdotes.* Rabchaanes, *Pontifex.* *Vestitus vulgi sacerdotum.*

FActæ sunt autem & sacerdotibus vestes, cum aliis omnibus, quos Chanæas vocant, tum etiam ipsi Pontifici, quem Anarabachen appellant. significat autem *vox ista* principem sacerdotem. Et aliorum quidem vestes hujusmodi esse contigit. Quando autem ad sacra ministeria accedit sacerdos, purus factus juxta præscriptam in lege puri-

Γίνονται δὴ καὶ τοῖς ἱερεῦσι στολαὶ, πᾶσί τε τοῖς ἄλλοις, [f] ὃς [g] Χαναίας καλοῦσι, καὶ δὴ καὶ τῷ ἀρχιερεῖ, ὃν [h] Ἀναραβάχλω προσαγορεύουσι. σημαίνει δὲ ἀρχιερέα. τῶν μὲν οὖν τ ἄλλων στολῶν τοιαύτην εἶναι συμβέβηκεν. ὅταν δὲ προσίῃ τ ἱερουργίαις ὁ ἱερεὺς, ἡγνὸς ὢν ὁ νόμος [i] ἀγνείαν [k] προσαγορεύῃ, πρῶτον μὲν περιτίθεται τ [l] μανα-

Scholasticus forte ediderat retiarii *vel* reticuli. *Ea enim de causa differit P. Comestor*, Josephus autem sic: Cui suberat craticula in modum reticulorum facta. Suscipiebat enim terra ignem qui de craticula ferebatur: quia bases non erant ei subjectæ. Cassiodorus tamen Senator (*quem Epiphanius iste bene noverat*) in pictura quam fecit, cujus in expositione Psalmorum meminit, quatuor pedes in utroque altari fecit. BERN.

a Ὁμοίως] Ὁμοίως κεκοσμημένος, *exempto hinc auro. Quam sane lectionem præ altera ὁμοίως τῷ χρυσῷ κεκοσμημένῳ Josephi nomine eligo: ita etiam Moyses postulat.* BERN. Ὁμοίως κεκοσμημένῳ legebat *Vet. Interpr.* quæ sane lectio alteri præferenda est, præsertim cum *S. Literis* magis consona sit. Mallem equidem ὁμοίως τῷ χρυσῷ κεκοσμημένῳ, *tanquam si auro esset ornatum.* sc. quod aurum fulgore suo referret, ut alibi loquitur *Josephus.*

b Δικτύῳ] Ex sacris literis non liquet in summo fuisse aliquam craticulam vel opus reticulatum. E contrario opus reticulatum extendit se ab imo usque ad medium altaris, adeoque in summo non. REL.

c Τῶ ἐχάρᾳ] *Coll. Big.* & *Voss.* τῇ ἐχάρᾳ.

d Ἀντικρὺ] Ita & in templo Secundo vasa ministerii erant in mensa argentea juxta altare versus occasum. REL. *Coll. Big.* ἀντικρὺς.

e Ἔπηντο] *Big.* & *Samb.* ἀντικρὺς δ' ἵπηντο Ε βωμᾶ Ε χρυσέα. οἰνοχόαι τε καὶ φιάλαι σὺν θυίσκαις καὶ κρατῆρσιν ἦσαν· ὅσα τε ἄλλα σκεύη πρὸς τὰς ἱερουργίας πεποίητο, χρύσεα πάντα ὑπῆρχον. *Bas. Gen. Hen.* & *Busb.* ἀντικρὺ δ' ἵπηντο (*Busb.* ἵπηντο ἀντικρυς) Ε βωμᾶ οἰνοχόαι τε (οἰνοχόαι *Busb.* & *Hen.*) καὶ φιάλαι σὺν θυίσκοις καὶ κρατῆρσιν ἦσαν. ὅσα τε ἄλλα σκεύη πρὸς τὰς ἱερουργίας πεποίητο, χρύσεα πάντα ὑπῆρχον. Ærea quidem pro *aureis* non permutare stultissimum esset (Scribis aliquot Latinis Græcisque cunctis invitis) dum id monent Sanctissimi libri, Ex. c. 27. 3, 19. Verum de hac sententia, sicut nos illam contextu emendavimus, inconsultis codd. Gallicis nunc plus nos dicam: nisi tu statim legere malis, ἀντικρὺ δ' ἵπηντο Ε βωμᾶ Ε χρυσέα. οἰνοχόαι τε καὶ φ. σ. θ. καὶ κρατῆρσιν, ὅσα τε ἄλλα —— χάλκεα πάντα ὑπῆρχον. Pro *aureis* etiam stat Johannes Zonaras, ἀντικρὺς ᾗ Ε βωμᾶ Ε ξυλίνη φιάλαι καὶ κρατῆρες σὺν θυίσκοις ἵπηντο, καὶ ἄλλα σκεύη ἃ πρὸς ἱερουργίαν ἡτοίμαστο, χρύσεα πάντα. BERN. Ita quidem edidit *Bernardus* partim ex conjectura, partim ex *Exod.* c. 27. v. 3. & 19. ἀντικρυς δ' ἵπηντο Ε βωμᾶ Ε χρυσέα οἰνοχόαι τε καὶ φιάλαι σὺν θυίσκαις καὶ κρατῆρσιν ἦσαν· ὅσα τε ἄλλα σκ. π. τ. ἱ. π. χρύσεα πάντα ὑπῆρχον *Big.* & *Samb.* ἀντικρὺ δ' ἵπηντο (ἵπηντο ἀντικρὺς *Busb.*) Ε βωμᾶ οἰνοχόαι τε κ. φ. σ. θυίσκοις καὶ κρατῆρσιν ἦσαν. ὅσα τε ἀ. σκ. π. τ. ἱ. π. χρύσεα π. *Bas. Gen. Hen.* & *Busb.* ἀντικρὺ δ' ἵπηντο Ε χρυσέα οἰνοχ &c. ut in *Bas.* & *G.* habet *Cod. Vat.* Pro *aureis* etiam stat *Zonaras*, ἀντικρὺς ᾗ Ε βωμᾶ Ε ξυλίνη φιάλαι καὶ κρατῆρες σὺν θυίσκοις ἵπηντο, καὶ ἄλλα σκεύη ἃ πρὸς ἱερουργίαν ἡτοίμαστο, χρύσεα πάντα. Denique *Bernardus*, his omnibus perpensis, hanc lectionem subjicit, ἀντικρὺ δ' ἵπηντο Ε βωμᾶ χρυσέα. οἰνοχόαι τε κ. φ. σ. θ. κ. κρατῆρσιν, ὅσα τε ἄλλα --- χάλκεα π. ὑπ. HUDS. Post κρατῆρσιν dele ἦσαν. COCC.

* *Ex ære conflata erant omnia.*] Aurea, *Mert. L. & Epit. Cant.* de vetere vitio *exemplarium Græcanicorum, quod hodieque perseverat metallo permutato,* χρύσεα πάντα ὑπῆρχε, *pro æquo justoque* χάλκεα ἅπαντα ὑπῆρχε. *Namque mandaverat optimus Ex.* c. 37. 3. πάντα τὰ σκεύη αὐτῆ ποιήσεις χαλκᾶ; *ita & effectum legimus* c. 38. 3. *quem versum repetit modo Flavius. Hinc pars plurima codicum Epiphaniorum jam obtinent* ænea *aut* ærea, *ut Voss.* 1. *U W.* 2. *Star. Goul. Bal. Vig. Col. & Frob.* BERN.

f Οὓς] *Coll. Voss.* ἃς & mox pro ὃν habet *ὧν.*

g Χαναίας καλοῦσι,] Josephus vernacule solitus erat dicere כהנא *Cahanaia*, & jam Græco more scripsit χαναίας aut χαναίας, pro כהנים *Cohanim* veteris populi. Proxime venit ἃς χαναίας *Bas.* & *Gen.* Sed ὃς χαναναίας *Big.* & *Epiphanii* hinc distat, & longius ἃς χαναναίας *Samb. Busb.* & *Hen.* atque ita *quæ Chananæas* MS. *Lips.* BERN. Χαναναίας in *MSS.* Χαανίας legit *N. Fullerus* in *Miscel.* l. 4. c. 15. Χαάνας sive Χάνας voluit *Braunius* in libro primo de *Vest. Hebr. Sac.* p. 18. HUDS. כהנים vel כהניא. REL.

h Ἀναραβάχλω] Arabarchin, *manuscriptorum quasi plaustrum. Inde Petrus Scholasticus*, Quatuor erant vestes tam sacerdotibus minoribus, quos Chananæos vocabant, quam principi sacerdotum, quem Arabarchum appellabant, communes: & aliæ quatuor post illas, quibus solus Arabarchus utebatur. Rursum Criticæ nostræ periculum feci, & pro ἀναραβάχλω *Bas. Gen. Hen.* & *Busb.* aut ἀναραβήχλω *Big.* & *Samb.* aut *Arabarchin Epiphanii* & P. *Trecensis*, ex dialecto Jerosolymitana substitui χαναραβάθλω, quod est כהנא רבא *Cahana rabba*, etiam Judæis Syriæ Babyloniæque, ut liquet ex Lev. c. 21. 10. 2 Reg c. 23. 4. Zach. 3. 1. & aliis ex locis. Typum eundem retulit Judas Princeps codice *Constitutionum Patriarum*: alias enim is imitatur Moysis dictionem concinniorem, הכוהן הגרול *Cohen gadol*, ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας LXXII. Interpr. ὁ ἀρχιερεὺς Philoni, Scriptori Machabaicorum, Josepho, S. Paulo, atque etiam historicis Gentium. Quinimo *Arabarchin* compositæ vocis ratio apud Josephum non inique ferret manum emendantem ῥαβαχαάνλω, aut ῥαβαχαναίλω, aut ἰαβαχοάνλω, ab Hebraico רב הכהנים *Rabcohanim* (sic dicunt vates veridici רב טכחים i. רב קטוליא, & רב סריסים) vel à Chaldaico רב כהניא *Rab cahanaia*, & רבא דכהניא Sacerdotum pariter Jerosolymitanorum primas *Rab cohane* כהנא רב sæpius appellatur in libris receptis Novi Testamenti & in dubiis Veteris, quandoque idem *Rab cumre* כומרא רב. Nimis vero alienum video ab hoc nomine *Alabarchen* Vossii parentis, tanquam *Præpositum Albo Sacerdotum*; sic quidem adserit vir clarissimus. BERN. Ita *Bas. G. Vat. aliique.* ἀναραβήχλω *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb. Arabarchen* & *Arabarchin* in *Epiphanii* libris, Χαναραβάθλω malit *Bernardus* ex *Cahana rabba*; aut ῥαβαχαάνλω, aut ῥαβαχαναίλω, aut ῥαβαχοάνλω ab Hebraico *Rabcohanim*, vel à Chaldaico *Rab cahanaia* Alii Χαναναβάχλω volunt. Vide *Braunium* loco jam citato, & *Seldenum* in lib. *de Success. in Pontif. Hebr.* cap. 1. HUDS. Factum ex כהנא רבא χανα ῥαβα. REL.

i Ἀγνείαν] Expressi itaque ex *Samb.* juxta catabibasmum Cecropidarum, adprobante Dionysio Grammatico. Item ex illo codice & *Big.* vides jam ἀβλ. pro ἀγνειαν προσαγορεύῃ Editorum. BERN. Ἀγνίαν *Samb.* Atticorum more.

k Προσαγορεύῃ,] Διαγορεύῃ *Samb.* & *Big.* & *Coll. Voss.* ἀφοσιοῖ *Coccejus* volebat.

l Μανα-] Scribo apud Josephum μαχανατλω, μαχανασιν, aut μεχανασιν: ubi vitiosa hypertheti legebatur in editis μαναχατλω, & in privatis libris μιναχασιν, necnon in Epiphanianis *Manachasin*. Melius profecto expressit Hieronymus ad Fabiolam de his vestibus *Machinasen*, ut in MSS. legitur pro *michense* Erasmi, aut *maschinase* typis aliis. Namque femoralia Græci ἀναξυρίδας: Scythæ primum, tum Celtæ, jamque Europa plurima *bracas* vocant. Chaldæi מכנסין *micnesin*, aut in numero medio *micnesain* & *macnesain*, necnon ex conjugatione secunda *mecannesin* & *mecannesain*, τετέσι συνιαχίζεις, *conflorias*, ἤγουν μέλλῃ τ οἰκοδομεῖν ἐν εἰς αὐτὰ τ ποδῶν, ut cum Josepho loquamur: horum etenim utrumque indicat verbulum כנס. Inde μαχαναῶλω literis Græcis. Moyses tamen, Ezechielis, vatesque alii ipsam materiem continuo addunt מכנסי בר *micnesi bad*, & מכנסי פשתים. Eadem LXX. Interpretibus ἀκανάλῃ λι-

νάᾳ,

ραχασιὼ λεγόμενον. [m] Βάλεται δὲ σπαικτῆρα μὲν δηλονότι. [n] Διάζωμα δ' ἐστὶ περὶ τὰ αἰδοῖα ῥάπτον ἐκ βύσσου κλωστῆς [o] εἰρυγνύμενον, ἐμβαινόν]ων εἰς αὐτὸ τῶν ποδῶν [p] ὥσπερεὶ ἀναξυρίδας. [q] Διατέμνεται δὲ ὑπὲρ ἥμισυ, καὶ πλουτήσασι μάχεται τὸ λαγόνιον περὶ αὐτὰ διαστέφεται.

Manachaſe, *femoralia.*

titem † primo quidem induit Manachaſen, uti vocatur. idem enim denotat ac conſtrictorium. Eſt autem ſubligar circa verenda ſubtile ex byſſo retorta contextum, pedibus in illud ingredientibus veluti in brachas: * atque ab homine medio ſubſciſſum, ad ilia deſinens ligaminibus *ſuis* ſtringitur.

Β'. Ἐπὶ δὲ τούτῳ [r] λίνεον ἔνδυμα διπλῆς φορεῖ σινδόνος βυσσίνης. [s] Χεθομένη μὲν καλεῖται. λίνεον τοῦτο

2. Super hoc autem lineam interulam induit duplicis ſyndonis byſſinæ. Chethomene quidem ap-

Chethomene, *tunica ſtricta.*

ναῖ, Judæis Byzantinis σεφθὰν λπᾶ, Onceloſo מכנסין רבון, Syriſque hujus æmulis ϖεριζώματα βύσσινα. Interpreti Solymitano אבנקין לִּבְנִי *bracæ byſſinæ*, pariterque Talmudiſtæ Solymitano pro מכנסין, Judæis Arabiſſantibus سراويلات من عشر *feminalia linea*, Samaritis etiam سراويلات بياض, aut ſua dialecto סריני עואר aut עבאר pro Chaldaico חור, σαρκίδαρα λευκά. Arabi Laudino مازر من كتان, aliis Arabum ὅταν μαδίζωσι قبانين من كتان *bracæ lineæ*. Cæterum סרבלין *Sarbalin* Danielis prophetæ veri, ſiquis alius, imo Syrorum paſſim, σαρβάρας LXXII. Alexandrinorum, J. Pollucis, Heſychii, Photii, aliorum neſcio quot: tum σαραβάλα Aquilæ Theodotionique Interpretum ad Dan. c. 3 Arabum denique سراويلان, à Parthis talia omnia originem ducunt, qua شلوار *Salvar*, φημιπάλια ipſi nuncupant; ὅτι شلة σκέλη, τάττ' αὐτὼ ἀμφικαλύπτει. בתי שוקים, i. e. σκελίαι, ἀναξυρίδες, aut phraſi Comica θύλακοι τῶν τοῖν σκελοῖν. Eadem prorſus mente *Sarabin* interpretantur Doctores aliquot apud clariſſimum Saadiam & poſt illos Tanchumus Lexicographus, Hieronymus noſter *bracæ*, & ubi Originem interpretatur *campeſtria* & *feminalia lina*; necnon Talmudici corruptores Helleniſmi פמלניא. Hinc corriges ſcholia Romana, σαρβάρα, ὧν τὸ πολλὸν λιγόμβωμα ὑγρασία, me authore pro ridicula voce μακία· ἐσθὴς ἢ τοῖς ἱππεῦσιν ἀναξυρίδες προσαγορεύόμενα. Quippe identidem dixerat Euſtathius ad vatem Gentium, τὸ κάλυμμα μὲν τῶν αἰδοίων ῥωμαῖοι μὲν βράκαν φασὶν, ἕτεροι δὲ ἀναξυρίδα. Quare à S. Hieronymo forte requirat aliquis, cur *Sarabala* affirmarit ſermone Chaldæo haud *cruralia* quam crura ipſa primo uſu denotaſſe: conſimile licet dixerat de Perſis Julius in Onomaſtico, τὰς μὲν ἀναξυρίδας καὶ σκελίας καλοῦσι. Has tamen voces, atque σαρβάρας Perſicas eſſe oriundo multi Grammatici fatentur. Heſychius σκελίαι, τὰ σκελῶν σκεπάσματα, πάρεδροι σαρβάραι. Photius, Suidas, & Antonius, σαρβάραι, ἔθνος περσικὸν· ἔνιοι δὲ λίνεον βραχίονα. Quod ita placuit doctiſſimo Polluci, ὡς ἀερσοφάνης ὁ νεφ. περσικὰς τὰς ἀναξυρίδας ἔοικε καλεῖν. Idemque alibi de veſtimentis, καὶ περσῶν μὲν ἴδιον, κάνδυς, καὶ ἀναξυρὶς, καὶ κυρβασία, λῶν καὶ κίδαριν (ſic emendo) καὶ πῖλον καλοῦσι. ὁ δὲ τοῖς σκύθαις ἀλλοφάνης, σαρβάραι καὶ χιτῶνας ποδήρεις ἐνδεδυκότας. Strabo etiam appellat *Sarabara* ἀναξυρίδα τετραλῆ, vel, ut malim legi, ἀναξυρίδα περισκελῆ. Illa enim de habitu militis Perſici à Muſa quadam Herodoti explicavit magnus Geographus. Ait igitur Halicarnaſſenſis l. 7. c. 61. ἔφερὶ δὲ τὰ σκέλεα, ἀναξυρίδας, &c. Intimam hanc veſtem nomine alio vocant Perſæ *Tonban* تنبان, ut *ſacculum duplicem* ea repræſentat. Nomen autem vetus *Bracæ*, ut poetæ ſcribunt, ac *Braca*, ſicut plures, deduci volo ab aoriſto Getici verbi *Brican*, tanquam à βράγνυμι ſeu ῥάκνω Græcum ῥακὸς & uſu privato βρακὸς: id veſti bifidæ convenit. Ita Diodorum tueor adverſus Salmaſium, Braunium, alioſque. Cæterum ni videretur hæc ætas Theologorum fabulis Rabbinicis propior magiſque credula quam hiſtoriæ veteri, haud ſuſtinuiſſem ſtatim omnia ex Hieronymo adjungi, viro licet Judaicarum δαιδάλων ſatis avido. *Diſcamus primum*, ait ille, *communes ſacerdotum veſtes & pontificum. Lineis feminalibus quæ uſque ad genua & poplites venirent, verenda celantur: & ſuperior pars ſub umbilico vehementer adſtringitur, ut ſi quando expediti mactant victimas &c. non pateat quod opertum eſt. Vocaturque lingua Hebraica hoc genus veſtimenti* machinaſe (*Froben.* michneſe) *Græce* μεσκελὶς (*MS. Coll. N.* μεσκελὶς, *Eraſmo Correctore* περισκελῆ) *à noſtris* feminalia *vel* bracæ *uſque ad genua pertingentes. Refert Joſephus: nam ætate ejus adhuc templum ſtabat, & necdum Veſpaſianus & Titus Hieroſolymam ſubverterant, & erat ipſe de genere ſacerdotali, multoque plus intelligitur quod oculis videtur, quam quod aure percipitur; hæc feminalia de byſſo retorta ob fortitudinem ſolere contexi, & poſtquam inciſa fuerint, acu conſui. Non enim poſſe in tela hujuſmodi fieri.* Fecit quidem nuperrime tales contextus Braunius Noviomagenſis, cui tamen Theologo haud invideo ſuam ὑφάνειαν. Quid enim illa ad Pontificem Judaicum, ſacrive ſcrinii arma? Phineaſus ſane protoveſtiarius nihil unquam ſimile ſomniavit, aut ſinciput aliquod Talmudicum. Quinimo ejuſmodi ſuturas in feminalibus veſtibus aut manicatis בתפירה committi, non prohibet מינשה אורג, ut Magiſtri ultro fatentur. Sed de *Bracis*, quas etiam *Phariſaicas* פמלניא של פרשים Phariſæorum filii appellant, jam ſatis. Hanc autem ſacrificulorum pudicitiam à gente Aaronis didiciſſe Ægyptios, quam hos Græcis Romaniſque eam tradidiſſe, minus credit quidam vir doctus, plus cæteri. BERN. Ita in *Editis.* ῥθμναχασιὼ in *MSS.* ſed μαχασασιὼ, μαχασασὶν, aut μαχάσαον reponi jubet *Bernardus.* μιχασιὼ legendum eſſe conjicit *Braunius*, lib. 1. p. 345. HUDS. מכנסים, femoralia. REL.

† *Primo quidem induit Manachaſen, uti*] *Quatuor* veſtes byſſinæ, (*vel* Albas *forte appellant Phariſæi* בגרילבן, *vel ſine dubio* בגרי הכר & בגרי בוץ) *quibus Sacerdotes ſaltem loti Optimo operabantur. Primo.* Femoralia, מכנסים micneſim *aut* micneſaim *Judæ Judæorum Præfecto, jam* μαχασασιὼ *Joſepho, eidemque alibi* τὸ τῶν μηρῶν διάζωμα. Bracæ *Ambroſio & Hieronymo, ſed curtæ lineaque, quæ ab iliis ad genua inſertis meris pedibus pertinebant, atque* καὶ ὑπομάλιον *propter umbilicum conſtringebantur* בגין כיס, ὅτι μαρτύριον, *quod ait Maimonides; ſed commode, non arctiſſime,* לא ביוץ, לאבוקע, *monente Ezechiele. Ex. c. 28. 42. & c. 39. 28. Lev. c. 6. 10. & c. 16. 4. Ezech. c. 44 18. Et Joſephi Bell. l. 6. c. 15. Secundo.* Tunica ſtricta, *teres, talaris, duplex, cum taniis ſcapularibus* (παρωμίσι) *& adſutis manuleis* ἐπιμανικίοις, *Talm. babyl.* Iomæ *c. 8. Subucula quidem Sacerdotis Maximi* (ὑποδύτης:) *atque ſola Tunica cæterorum. Moyſi* כתונת Chetoneth. *Joſ. l. 6. c. 6.* ἀλωτ. *& Chaldæis,* כתונא χιθὼν, *& Cettona. Græcis* ἰτώνιον *Atticeque* χιτών. *Priſcis quidem Ægyptiorum* καλάσιρις, τυτὶ χιτὼν ποδήρης ὑποκωλῶν, ἤτοι λινᾶς χιτῶνας ἱερατικούς, *ex Herodoto, Heſychio, atque Euſtathio. Coptitis atque etiam Samaritis in verſione S. Pentateuchi* قميص, *unde* Camiſia *& quandoque Samaritis &* كراعة, ποδήρης. *Perſis denique* پيرهن *&* كبس, *aut pro plebe* χείμαρρον *nomine vernaculo* κάπυρις, *Ex. c. 28. c. 29. c. 39. Lev. c. 6. c. 10. & c. 16. Tertio. Hanc præcinxit* Zona, אבנט, ὀθόνη *Joſ. & Hieronymo*, Abnet *Maſoretis, faſcia lata digitos ferme quatuor Joſephi, aut tres Maimonidis, longa tamen quæ multoties circum pectus Sacrum convoluta ad talos tandem deflueret, credes in* XXII. *cubitos profundi* καὶ ἐκδύσεται τὸ ῥαβδίον, Iomæ, *c. 7. f. 44. Talm. Jeroſ. Subcava, ut veſtis quam lubrica ſerpens exuit: ſtamine byſſino, atque inſuper cocci purpuræ hyacinthique coloribus (fila quos ebiberant lanea, Maſſicta* Celaim *c. 9. 1. & Talm. Jeroſ. f. 34. & Talm. Bab.* Iomæ *f. 12.) intextis, Phrygionices flore præcipuo decorata. Rabbinis* מעשה רוקם, או עבר ציור מחט או מעשה מחט, *ad Ex. c. 38. 18. &* Iomæ *Babyl. T. c. 9. Vide porro Ex. c. 28. c. 29. & c. 39. Lev. c. 8. & c. 16.* BERN.

m Βάλεται] Βάλεται ὃ τῦτο *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

n Διάζωμα] Alibi (*ſc.* l. 3. c. 15.) διάζωσμα. Utramque tamen formam lex Grammatica ſuſtinet. BERN.

o Εἰρυγνύμενον,] Poëticum tamen iſtud dicunt Grammatici, ἐρυνύμενον eſſe Atticum. *Contextum* vero exponunt Hieronymus Epiphaniuſque Latinus. Factum hoc erat ἐκ βύσσου κλωστῆς, משזר שש, teſte Moyſe, qui juſſerat fieri. BERN. Fortè εἰρυσμένον. COCC.

* *Atque ab homine medio ſubſciſſum,*] *Epiphanius* reddit, *ſcinditur autem ultra medietatem deorſum, & ſuper lumbos adſtringitur.* Nec multo aliter *Braunius* vertit, *diviſum uſque ad medietatem, ſed circa ilia conſtrictum.*

p Ὥσπερεὶ ἀναξυρίδας·] Ita *Big. & Vat.* ὥσπερ ἀναξ. *Baſ. & G.* ὡς ἔφερὶ *Samb. & Vet. Interpr.*

q Ἀποίμνυται ὃ ὑπὲρ ἥμισυ,] Ἀποῖμν. δὲ ὑπὲρ ἥμ. Ait autem hæc femoralia ab homine medio oblique in anterius ſuccisa, ad ilia ſubſtringi ligaminibus ſuis שנצים, quæ vocant *Deuterota.* Videamus tamen interpretamenta vetera recentia, quid valeant, Epiphanii puta Scholaſtici: *Scinditur autem ultra medietatem deorſum, & ſuper lumbos adſtringitur.* Aut Hieronymi Presbyteri, *Superior pars ſub umbilico vehementer adſtringitur.* Tum Sigiſm. Gelenii, *Atque ita circum ilia conſtringunt:* aut Braunii loco ultimo, qui neſcit quid in humanis ſit τὸ ἥμισυ, *Diviſum uſque ad medietatem, ſed circa ilia conſtrictum.* Adhuc autem vanior eſt interpretatio Gallica Arnoldi, & typis nullis digna, non iteratis. BERN.

r Λίνεον] Λινᾶον *Baſ.* & *Gen.* ut σινᾶον paſſim. BERN.

s Χεθομένη] Χεθομένη καλεῖται utraque Editio. χεθομένη μὲν καλεῖ) Librarii duo, & cum eis Epiph. *Chethomene quidem vocatur.* Cl. Boſius χεθονίθη μὲν καλεῖται ab Hebraica forma כתונת *Chethoneth.* Mihi probatur magis Chaldaica pro ævo illo Joſephi כתונא *Chettona*, aut notis Græcis χεθών vel χεθὼν μὲν καλεῖ). Diutius quidem dictioni Barbaræ χεθομένη inhæſerat μὲν particula vix ſua, ut nos docent Epiphanius Petruſque Scholaſtici. BERN. Ita *MSS.* inſuper adjicit *Vat.* λίνεον ὃ τῦτο. In *Editis* χεθομένη καλεῖ). Cl. *Boſius* legit χεθονίθη μὲν καλεῖ) ab Hebraïco *Chethoneth.* Verum *Bernardus* malit χεθών vel χεθὼν μὲν καλεῖ) à Chaldaïco *Chettona.* Vide *Braunium* de *Veſtitu ſac. Hebr.* l. 2. c. 1. p. 457. 461. & 463. HUDS. Videtur vox in plures dividenda, ut ſcripſerit χεθὸ μὲν ἡ καλεῖ) aut χεθὸν, nam N finale ſæpe abſorbetur uti Γαβεὼν, βαιθωρῶ, pro Γαβαὼν, Βαιθωρών. REL.

appellatur. Hoc lineum ſignificat: nos enim linum chethon nominamus. Eſt autem hoc indumentum tunica uſque ad talos demiſſa, corpus arcte ambiens, & manicas circa brachia adſtrictas habens: quam accinctam gerunt & conſtrictam paulo ſupra axillas zona lata digitos ferme quatuor, textu vero ſubinani, ut ſerpentis exuviæ videretur. Flores autem intextos habet cocco & purpura, hyacintho atque byſſo variegatos: at ſtamen ejus ex ſola byſſo. Et à pectore incipiens, atque ſemel ac iterum circumducta illic ligatur; & multa quidem defluit uſque ad talos, quamdiu ſacris non operatur ſacerdos: ſic enim ſpectantibus decora videtur. Cum vero ſacrificare oportet & altaris miniſterium peragere, ne ab ea mota in opere impediatur, ſuper humerum lævum *illam* rejicit. Hanc quidem Moyſes nominavit Abaneth: nos autem, à Babyloniis edocti, ipſam Emian appellamus: eo enim nomine ab illis inſignitur. Hæc tunica ſinum quidem nuſquam habet, ſed amplam circa collum aperturam, quæ † certis quibuſdam funiculis, ex ora & à pectore & à tergo dependentibus, ſuper utramque ſcapulam aſtringitur. Vocatur autem Maſſabazanes.

Abaneth aut Emian, zona.

Maſſabazane, tunica lacunata.

[t] σημαίνῃ · [v] χεθὼν γὰρ τὸ λίνον ἡμεῖς καλοῦμεν. ἔστι δὲ [x] τοῦτο τὸ ἔνδυμα ποδήρης χιτὼν ᾠκοδομημένος τῷ σώματι, καὶ τὰς χεῖρας [y] περὶ τοῖς βραχίοσιν κατεσφιγμένος · ὃν ὑπιζώννυνται κατὰ στῆθος, ὀλίγον τῆς μαχάλης ὑπερέχοντα τῇ ζώνῃ περιάγοντες · [z] πλατεῖαν μὲν ὡς εἰς [a] τέσσαρας δακτύλους, ποικίλως δὲ ὑφασμένην ὥστε λεβηρίδα δοκεῖν ὄφεως. ἄνθη δ' εἰς αὐτὴν ἐνύφανται, [b] φοίνικι καὶ πορφύρᾳ μὴ ὑακίνθῳ καὶ βύσσῳ πεποικιλμένα · σήμων δ' ἐστὶ μόνη βύσσος. καὶ λαβοῦσα τὴν ἀρχὴν τῆς ἑλίξεως [c] κατὰ στέρνον καὶ παρελθοῦσα πάλιν δεῖται, καὶ κέχυται μὲν πολλὴ μέχρι καὶ τῶν σφυρῶν, ἕως ἂν μηδὲν ὁ ἱερεὺς ἐνεργεῖ · πρὸς γὰρ ὑπερέπαιραν ὅταν ἔχῃ τοῖς ὁρῶσι καλῶς. ὅταν δὲ παραβάλλειν περὶ τὰς θυσίας δέῃ καὶ λαμπρύνειν, ὅπως μὴ [d] κινουμένης ἐμποδίζηται πρὸς τὸ ἔργον, ἀναβαλλόμενος ὑπὲρ τὸ λαιὸν [e] ὠμοφορεῖ. Μωϋσῆς μὲν οὖν [f] ἀβανὴθ αὐτὴν ἐκάλεσεν · ἡμεῖς δὲ, τῇ Βαβυλωνίων μεμαθηκότες, [g] ἐμιὰν αὐτὴν καλοῦμεν. ἔστω γὰρ παρωνομάσθαι παρ' αὐτοῖς. ἔστι δ' ὁ χιτὼν κνηπτὸς μὲν ὑδαμόθεν · λαγαρὸν δὲ παρέχων τὸ [h] βρογχωτήριον καὶ αὐχένα, ἀρπεδόσιν ἔκ τε ὤμου καὶ τοῦ [i] κατὰ στέρνον καὶ μεταφρένου ἠρτημένοις ἀναδεῖται ὑπὲρ ἑκατέραν καλαμίδα. [k] μασσαβαζάνης δὲ καλεῖται.

γ'. Ὑπὲρ

[t] Σημαίνῃ] *Σημαίνῃ* expunxerant *Big.* & *Samb.* induſtria non bona. BERN.

[v] Χεθὼν γὰρ] Sive duplici vocali ſcriptum repereris χεθὼν cum *Big.* & *Samb.* ſive ſimplicius χεθὸν, ut jam tertio Typothetæ fecere, aliud neutiquam denotabit quam כתן *Cettan* Chaldæorum, imo τὴν παλαιὰν ἑρμηνείαν: vel Arabum كتان *Cettân*, quod *Linum* vocant nurus Latinæ. Idcirco à fundo כתן enaſcitur τὸ ᾠδοφάγωτον כתונת, *veſtis linea* quam proprie, ut ἐχέτραι plerunque quæri ſolent: necnon derivatum aliud כתונה & כתונא more Syriaco, unde χιτὼν Græcorum; deinde in Latio *Tunica*, δὶς χιτωνίσκος. Quippe à dialecto Hebræa, licet docti viri indoctique hujus ſeculi ſecus ſentiant, nulla vox Latina deſcendit; ſtatim ab Æolide omnis. BERN.

[x] Τοῦτο τὸ ἔνδυμα ποδήρης χιτὼν] Τοῦτο ἔνδυμα *Samb.* Mox ὑπὲρ ἄνω libri plerique, ſed & πλατεῖαν ὡς. Porro autem manicæ illæ adſutæ ad carpos ſacerdotis conſtringebantur, quomodo etiam ſuper pectus ipſius tunicæ oræ ſolebant. Adponam & verba Hieronymi, qui Joſephum explicat ex profeſſo abſque ulla ratione operis teſſellati. Omittere autem decus tantum haud potuit vel hic Flavius, qui eam ſtolam ſæpius geſtaverat: quinimo תשבץ minus aliquid ſignificare noverant uterque. *Secunda ex lino Tunica eſt ποδήρης, id eſt, talaris, duplici ſindone, quam & Joſephus byſſinam vocat, appellaturque Chetonet i. e. χιτὼν, quod Hebræo ſermone in Lineam vertitur. Hæc adhæret corpori, & tam arcta eſt & ſtrictis manicis, ut nulla omnino in veſte ſit ruga, & uſque ad crura deſcendat. Solent militantes habere lineas, quas Camiſias vocant, ſic aptas membris, &c.* Cum Joſephi deſcriptione ſatis etiam convenit Moyſis Maimonidis Syntagma conſcriptum libris XIV. mille annis poſt exciſum ſacerdotium Judaicum cap 8. §. 16, 17, de *Supellectile ſacra* Ibi equidem aſſerit celebris ille JC. Tunicas ſacerdotis maximi minimique teſſellis fuiſſe diſtinctas, ut plumarii ſpiſſiora veſtimenta & tapetia ſolent conficere, reticuli modo: tum manicas de tela alia his adſutas בהפירדת, ex *Joma* c. 7 f. 72. b. Tunicas denique demitti ad talum, ad carpum manuleas, latas tamen haſce ut palmus. Veruntamen de כתונת תשבץ χιτὼν νιβὲ ταπὴξ, valde ambiguum reſtat, veſtis *fimbriis fortis*, an *uncinis ſtrictis annuliſque* ita intelligatur. Vel, quod Onceloſo, & Rabbinorum nationi, imo LXX. Alexandrinis placuiſſe video, διπλωτὴ, κοσύμβοις, *teſſellis*, *fundis*, *ocelliſve ſuis ubique intexta & illuminata*. Ea felicioribus Arabum حلة *Holla*, aliis مبطنة موشاة. Judæis Mauruſiis ثوبه معينة *ſtola oculea*: Maimonidi ex Onceloſo מרמצא ἀράχνιόδης, ſeu *reticulata* כמו בית הכוסות. BERN.

[y] Περὶ τοῖς βραχίοσιν] Περὶ τὰς βραχίονας *Vat.*

[z] Πλατεῖαν] Ita *Samb.* in *reliquis* deeſt μέν.

[a] Τέσσαρας δακτύλους,] Ita & alii Judæi REL.

[b] Φοίνικι] Φοινικὶ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* Φοινικῇ καὶ πορφύρᾳ *Vat.*

[c] Κατὰ στέρνον] Ita è *Cod. Samb.* & è *Joſepho*, infra v. 39. in *reliquis* κ. στέρνων.

[d] Κινουμένης] Imo ad rem transferunt codd. *Big.* & *Samb.* κινουμένης, i. e. *ſuperfluo cinguli agitato*. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* κινούμενος.

[e] Ὠμοφορεῖ.] Phraſi faciliori *Big.* & *Samb.* ἀναβαλλόμενος ἐπὶ τὸν λαιὸν ὦμον φορεῖ. BERN. Ὦμον φορεῖ in tribus *MSS.*

[f] Ἀβανὴθ] Ἀβανὴθ αὐτ. ἐκ. Moyſes plane ſcripſerat אבנט aut אבנט, quod alii Judæorum tribus ſyllabis enuntiant, duabus alii. Recte etiam monet Joſephus *i ego ἀμμαιὸς, τοῦτο κεστὸν ἱμάντα ποικίλον, ᾧ ἵνα πάντα τετύχαται*, הבוי ſive המיינא ἐμιὰν vel ἐμιάναν (*Hemianan* Epiphanio reſcribente) vocati à Doctoribus tam Solymitanis quam Babyloniis. Ita חכין atque המיינם poſuit pro Moſaico אבנט inter veſtes ſacras Onceloſus, ſicut ante nos advertit Maimonides; *Emian* אמיאן Samaritica verſio, quæ ſolet fere Onceloſi verba excipere. המיינא *Hemiana ὁ τύλος* ad Pentabiblon Moyſis, deinde הכין *Hemian* pro Cingulo ſacro uſus eſt Judas compilator ἀδελφωτῶν, ex apophthegmate Johannis Bracidæ ad finem *Erubin.* Iterum ille codicis *Succæ* c. 5. balteorum המיינים (χολ. אבנטים) uſum aliquem docet in *Beth-Joab.* Tranſiit etiam ad Arabes vox illa هميان *Hemiân* ab Aſſyriis: hi à Perſis prius eam acceperant, tanquam hominis medii ornamentum انرامبان & ميان بند, vel Getice *Middanband*. *Camura* קמורא etenim ſua voce idem nuncupant Babylonii, & ab illis Jonathan Paraphraſtes. Arabes inſuper ᾠκοδόμησαν proprio حزام *gezâm*, & acquiſito vocabulo زنار. Quinetiam vocis Moſaicæ ſimilis fertur بند *Band* inter Parthos & Scythas: diſſimilis tamen valde *balteus* Tuſcorum & Mox Latinorum. Provenit enim hoc à βαλάντιον, zona nummaria, ſicut balneum ἀπὸ βαλανείου. Lubenter itaque deduco אבנט nomen ᾠδοφάγωτον abs Arabum ابط *Ibt*: quorſum iſthoc ſignificat ᾠκοδόμησαν μαχαλωθὲν καὶ ᾠκοδόμησον ſive ἐπίρρημα, qualis Comica pectora obſervabat olim faſcia. BERN. אבנט Hebr. REL.

[g] Ἐμιὰν] *Al.* ἐμιὰν aut ἐμιάναν. HUDS. A Babyloniis vocem hanc accepere, uti recte notat Joſephus. Perſice همیان Ἐμιὰν notat balteum. REL.

‡ *Certis quibuſdam funiculis*,] Naſtoli & naſtuli, *præcipua exemplaria*, *dico Voſſ.* 1. *L. U & Mert. Petrique Cantoris.* משבצות, μὲ τετράτρυπα, ἀπτίδιστους, ἀγαπέδους, *uncinos*, *ſic vocat Epiph. voce Germanica*, *quam à Latinorum* uncinulus *vel* nexulus *aut à Græco* ἀναδοκὸς *dudum deformatam eſſe exiſtimo.* Naſtalæ, *expreſſum typis plurimis.* Naſtulæ, *Vig.* Neſtali, *Star. & W.* 2. *Voſſius ad marginem ſui codicis adnotavit de eodem vocabulo*, Naſtalæ, *i. e.* infibulæ umbilicis tectæ, quaſi dicas naſatas thalas ſive tallas. *Petrus Scholaſticus de eis*, Naſtulis hinc inde ſuper humeros capitium conſtringentibus. BERN.

[h] Βρογχωτήρια] Ita ex Conſtantino Lexicographo emendarunt Genevenſes. βρογχωτήρια aut βρογχοτήρια prius ſcriptum, excuſum prius fuerat. Quocirca arctiorem fuiſſe adfirmat hic ſacerdos ſuam tunicam, quam plicas aut ἐπιπτυχὰς ᾠδαυχενίους unquam admitteret: laqueis adeo ſeu telamonibus byſſinis hanc conſtrictam tenuiſſe, qui capitio præamplo fimbriatoque tam pone quam ante adfixi, ſuper claviculas geſtantis committerentur, tunicamque adeo corrigerent. Mirum quantum hallucinati ſunt Theologi in hac ſententia, veteres recenteſque. BERN. *Al.* βρογχοτήρια aut βρογχωτήρια.

[i] Κατὰ στέρνον] *Big.* καὶ τὸ κατὰ στέρνον καὶ μεταφρένου *Samb.* καὶ τὸ κατὰ στέρνων καὶ μεταφρένου *Baſ.* & *Gen.* BERN. Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis* hic & ſupra κατὰ στέρνων.

[k] Μασσαβαζάνης] Placet mihi μασσαβαζάνη ἢ (vel μασσαβαζάνης ἢ, ut mox μασναιμφίης,) quod eſt τὸ κοσυμβωτὸν, مصابزنا *meſtabzana*. Vel ex conjugatione alia Syrorum Chaldæorumque משבצא *meſabbeza*, *operis laqueati*: inde apud Joſephum leges, μασσαβαζὰ μὲν καλεῖ. Ait enim filius Maimonis tunicis κοσυμβωταῖς ſacerdotum quemlibet rite feciſſe, negat hoc Edræ filius abſque cauſa. Vel Moſaicum משבצות *Meſbezoth*, λοξὰ, συσφίγξεις, καὶ ἀγαπιδόνες, more Solymitano deflectens Mattathiades, olim ſcripſerat ταῦτα ἢ μασσαβαζὰ (משבצן)

γ'. Ὑπὲρ δὲ τ κεφαλῆς Φορεῖ πῖλον ἄκωνον, ὐ δι-
κυκλούμενον εἰς πᾶσαν αὐτὸν, ἀλλ' ἐπ' ὀλίγον ὑπερβεβη-
κότα μέσης. καλεῖται μὲν [l] μασναεμφθής. τῇ δ' καλ-
ασκδῇ τοιᾶτός ἐστιν ὡς στέφανη δοκεῖν, ἐξ ὑφάσματ-
[m] λινέου ταινία πεποιημένη παχεῖα· καὶ γὰρ ὀπτπυσσόμε-
νον ῥάπεται πολλάκις. ἔπεστα σινδὼν ἄνωθεν αὐτὸν ἐκπε-
ριέρχε δήκασα [n] μέχρι μετώπ, τὸ π ῥαφὴν τ
ταινίας καὶ τὸ ἀπ' αὐτῆς ἀπερεπὲς καλύπτουσα, καὶ ὅλῳ
δ τῷ κρανίῳ [o] γιγνομένη ὀπτπεδον. ἥρμοσται δὲ ἀκριβῶς,
ὡς ἂν μὴ παρίρυῇ πονοῦντ ποὶ τὴν ἱερουργίαν. [p] καὶ
σποία μέν ἐστιν ἡ τ πολλῶν ἱερέων στολὴ δεδηλώκαμεν.

δ'. Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς κοσμεῖ μὲν καὶ [q] ταύτῃ, πλεί-
λιπὼν ὅδεν τ προειρημένων· ἐπενδυσάμεν δ' ἐξ ὑα-

3. [1] At ſuper caput geſtat pileum [2] non faſti- Meſnẽ-
giatum, neque totum caput incingentem, ſed pau- pheth;
lo plus quam medio ſuperimpoſitum. nominatur *Tiara.*
quidem Maſnaëmpthes. Tali autem modo ador-
natur ut corona eſſe videatur, ex lineo texto in-
ſtar faſciæ craſſæ concinnata: etenim in orbem ſæ-
pius replicatur atque conſuitur. Deinde ſindon de-
ſuper pileum integit, uſque ad frontem deſcen-
dens, & faſciæ commiſſuras atque id quod in eis
deforme erat occultans, & toti cranio preſsè ad-
hærens. Aptatur autem accurate, nè ſacrificanti
forte delabatur. Et *jam* qualis quidem ſit totius
ſacerdotum turbæ amictus, declaravimus.

4. [3] Summus Pontifex & hoc quidem modo or- *Veſtitus*
natur, ex veſtibus memoratis nullam omittens; [4] ſed *Pontificis*
il- *maximi.*

(משבצן *Meſabbezan*) καλεῖ, *Conſtricloria quidem ſic vocantur.* Vel denique ſecundum Epiphanium interpretem, Joſepho denuo reſtitues, τὸ δ μασαβαζάνη (ἤτοι μασαβαζάθη) καλεῖ. Hoc quidem appellatur κατυμβώσεις, quod eſt typis Aſſyriis משבצנותא & משבצתא, *Meſabazanutha* ac *Meſabazatha.* Talia equidem ſcripſiſſe me commemini ad Stephanum *le Moine*, quando ille correctiones aliquot Braunianas, necdum impreſſas, mihi propoſuiſſet. Attamen viri Rev. משבצאנא deformis vox eſt, & Chaldæis ignota. Alius inſuper Theologi divinatio, ὐ μίτῳ τ ζωνης ἀπαδεῖ pro μασαβαζάνης καλεῖ, miſera ſatis & Helleniſmi inanis. Conveniunt autem ἀντίγραφα Græcanica Joſephi in μασαβαζανης. aut apud *Samb.* μασαβαζάνης καλεῖ; ſed Scholaſticus amplius aliquid ait, *Hoc etiam Maſſabazan vocatur.* Præterea Interpretes LXXII. S Bibl. in ſuis membranis repererant Ex. c. 28. 39. ומשבצת התונת, *Tunicaque telamones*, pro receptiori ושבצרת התנרת; vel emendabis potius verſionem Græcam iſtum in modum, καὶ κατυμβώσεις τ χιτῶνα ὡς βύσσα, καὶ ποιήσεις κίονα, Cætera quæ ad hanc veſtem pertinent, Hieronymus dicet: *Tertium genus eſt veſtimenti, quod illi adpellant* Abaneth, *nos Cingulum vel Baltheum vel Zonam poſſumus dicere. Babylonii novo vocabulo* Hemianin (Ita Eraſmus numero plurium, tanquam המיינין. Sed privo חמין *Hemian*, rectius libri veteres) *vocant. Diverſa vocabula ponimus, ne quis erret in nomine. Hoc cingulum in ſimilitudine pellis colubri, qua exuit ſeneclutem, ſic in rotundum textum eſt, ut marſupium longum putes. Textum eſt autem ſubtegmine cocci, purpuræ, hyacinthi, & ſtamine byſſino, ob decorem & fortitudinem; atque ita polymita arte diſtinctum, ut diverſos flores ac gemmas artificis manu non textas ſed additas arbitreris. Lineam tunicam, de qua ſupra diximus, inter umbilicum & pectus hoc ſtringunt baltheo, qui quatuor digitorum habens latitudinem, & ex una parte ad crura dependens, cum ad ſacrificia curſu & expeditione opus eſt, in lævum humerum retorquetur.* BERN. Hoc modo (favente *Cod. Samb.*) edidit *Bernardus*, cum antea eſſet μασαβαζανης καλεῖ). atque alias ſubjicit conjecturas, ut μασαβαζάνη ἤ καλεῖ), vel μαζαβαζὰ μὴ καλεῖ), vel ταῦτα ἤ μασαβαζὼ καλεῖ), vel denique τὸ ἤ μασαβαζάνη (ἤτοι μασαβαθάθη) καλεῖται.

1 *At ſuper caput geſtat pileum*] *Quarto. Ornabat tandem capita ſacra* Tiara מצנפת Meſnepheth *Judæ Prefecto* τ Ἀγριππᾶ, & *prius Moyſi*, (*imo huic paſſim pro* pileis *flaminum non maximorum,* מגבעות μιτραῶθ, *i. e.* قلانس καλάνσα *aut* כובעין.) *Onceloſo & Joſepho* מצנפתא, μασιάφθης: *Interpretibus* LXX. *& Hieronymo, vocabulis Perſicis* τίδαρις (*plana quidem, non recta, non* خريسة, *non* κυρβασία, *ſed ut Homeri* καθῖτυξ) τιάρα, μίτρα, *nunc Parthis ipſis* دستار Daſtar, *&* دلبند Dolband, *tutamen cerebri. Interpreti Samaritico* מעטפרת maataphe, *quem ſane reſpexit Scholiaſtes Romanus, ubi ait,* τίδαρις, ἤ τὸ σαμαρειτικὸν πίλιον ἤτοι μίτραν. *Nam in textu illo Moyſes Judæique Samaritæque omnes lectitant* מצנפת. *Arabibus* Emam عمام. *Græcis* πῖλος, *traductum de vocabulo Perſico* فيلة, *quod materiem meliorem hujuſce redimiculi indicat. Galerus idem Ulyxeus, ut Hieronymus judicavit, vel, ut alii,* Calamaucum *ſeu* καυσιλαύκιον. *Faſcia ſane byſſina,* XVI. *cubitos longa, Maimonide expandente, quæ multis voluminibus ſuper tempora eiſque conſutis invicem inſumebatur, niſi quantum defluere tam cranio ſummo quam futuris ſpirarum obtegendis, atque demum ſub occipitio revinciretur. Ex. c.* 28. *c.* 29. *& c.* 39. *Lev. c.* 8. *& c.* 16 *Zach. c.* 3. 5. BERN.

2 *Non faſtigiatum*,] In modum parvuli calamauci; *vera ac vetus ſcriptio, ut Voſſ.* 1. *Mert. Bedæ Presb. & Petri Scholaſtici.* Parvuli calamaci, *Vig. Bal. Goul. Frob. & Col.* Parvi calami, *Star. & W.* 2. Calamaucum *vero dicitur proclivi hyperbibaſmo pro* camelaucum, *ſive* καυσιλαύκιον, *quod inter* λέξεις ἰωνικὰς *recenſent Suidas & Baſilicorum Gloſſatores, necnon agnoſcunt Hiſtorici Imperii Occidentalis. Caterum* καυσιλαύκιον *exponitur ab Horo Philologo* καυσία *ſeu galerus Macedonicus; à ſcholiaſte Ariſtophanis* πιλίδιον τηλέφου τὸ αὐγιον, *haud diſſimile adeo Ulyxei: à Tzetzium altero* πῖλος ἀσκὸς, *quo caput ruſticum defendit Vates Aſcræus: planeque* τίδαρις *ab Etymologo magno. Omitti jam licet Voſſii ſenioris correctionem, nempe* camacidii *aut* camicidii *pro* calamauci: *quippe* Calamaucum, galerus *paſſim in Gloſſis Latinis, & in Græcis* πῖλος. *Commodum autem fuerit verba Petri Trecenſis huc adducere.* Quarto ſimplicem tiaram geſtabat in capite, à cidari Pontificali plurimum differentem. Erat enim in modum parvi calamauci vel caſſidis, modice medietatem verticis excedens: dicebaturque *Manepheth* (*l. Maſnepheth*) habens vittas, quæ involutæ ſæpius nectebantur, ne facile laberetur: habens deſuper aliud velamen byſſinum uſque ad inferiora barbæ deſcendens, &c. *Scripſerat enim Nic. de Lyra, partim ex Joſepho partim ex Jarchio Rabbyno*, Tiaram ſive Mitram de byſſo in capite ſacerdotis poſitam, quæ tendebat ſuperius in acutum, & cum cinctura ſive bendello ligabatur ſub mentone: ita quod nuditatem colli tegeret & mitram fortiter teneret ne caderet de capite ſacerdotis miniſtrantis, celans pilei ligaturas & totam capitis ſuperficiem, aptatumque perfecte ne laborante ſacerdote rueret. *Dixque ante illos Beda Eccleſiæ Anglicanæ presbyter*; Qualiter autem tiara hæc fuerit facta Joſephus docet dicens, Super caput autem geſtat pileum in modum parvuli calamauci aut caſſidis, quod extenditur, &c. Joſephus ſuperadditum eſſe narrat aliud majus velamen, quod tamen cujus eſſet coloris non oſtendit. *Unde liquet Epiphanii verſionem dudum viſam fuiſſe verſatamque noſtro Bedæ.* BERN.

l Μασναεμφθή.] Sonantius quidem μασναεμφθὶς *Baſ. Gen. & Epiphanii* Interpr. Sed μασιαίφθης *Samb. & Big.* propius Chaldaico, quod jam maxime exprimere conatus Joſephus notis Atticis, מצנפתא *maſnephtha & maſnaphtha.* Sic autem reddunt Onceloſus, Jonathanis Rabbini alii, Syrique, quod fas eſt, Moyſis Dictatoris μεσίχιον מצנפרת *meſnepheth*, ut Judæi hodieque vocem illam animant; *maſnepheth*, ut P. Comeſtor poſt Hieronymum. Hæc *redimiculum* denotat: Cl Boſius μασσαναφαίης legere maluit apud Joſephum ſuum. BERN. Μασιαίφθης *Big. & Samb.* μασναίφθης *Vat.* μασσαναφάης voluit *Boſius*, μασιάφθης malit *Solerius* in lib. *de Pileo*, p. 257. HUDS. MS. Μασναίφθης. מצנפרת videtur vox eſſe, quæ, ſubſtituto Λ pro I (more Syrorum in hujus formæ vocibus, quæ a Mem & Chirek incipiunt) degeneravit in hanc: nam מגבעות, quod nomen tribuitur in ſacris literis pileis ſacerdotalibus, longius abit. Verum, dicet aliquis, Joſephus hic eſt in deſcribendo ornatu ſacerdotum, non autem Pontificis maximi, de quo mox aget: & pilei ſacerdotum nomine מצנפת in ſacris literis dici non ſolent, ſed cidaris Pontificis. Fateor: ſed doctores Judæorum, uti voci עצרת & aliis ſignificationem diverſam ab illa, quæ in Sacro Codice eſt, dederunt, ita Pileum Sacerdotis ordinarii Mitznepheth appellant. REL.

m Λινέου] Ita *Bernardus* è *Cod. Big.* in *reliquis* λινοῦ.

n Μέχρι μετώπ,] Μέχρι τ ἴσω *Big. & Samb.* In hac quidem ſententia parum nos juvat eruditio Græcanica Hieronymi Presbyteri aut Epiphanii Scholaſtici. BERN.

o Γιγνομένη] Γινομένη *Big & Samb.* Diffuſius quidem reliquis omnibus Chriſtianorum philologis Tiaram ſacerdotalem deſcribit Hieronymus hiſce literis ad Fabiolam. *Quartum genus eſt veſtimenti Rotundum Pileolum, quale pictum in Ulyxeo conſpicimus* (id eſt, *in Ulyxi*, ſicut legerat olim Beda noſter. Typum adeo utrumque comprobant Scriptores boni. Quippe in Tabula errantis Laertiadæ ex auſis Nicomachi artificis conſtat Galerum Nauticum capiti πολυτρόπῳ fuiſſe impoſitum.) *quaſi ſphæra media ſit diviſa, & pars una ponatur in capite. Hoc Græci & Noſtri Tiaram, nonnulli Galerum vocant. Hebræi* miſnepheth (aut *maſnepheth* ex Hiſtoria Scholaſtica.) *Nam habet acumen in ſummo, neque totum uſque ad comam caput tegit, ſed tertiam partem à fronte inopertam relinquit: atque ita in occipitio vitta conſtrictum eſt, ut non facile labatur ex capite. Eſt autem byſſinum, & ſic fabre opertum linteolo, ut nulla acus veſtigia extrinſecus appareant.* (MSS. forinſecus pareant.) *His quatuor veſtimentis, id eſt, Feminalibus, Tunica linea, Cingulo quod purpura cocco byſſo hyacinthoque contexitur, & Pileo de quo nunc diximus, tam Sacerdotes quam Pontifices utuntur. Reliqua quatuor, Mail, Ephod; Hoſen, & Sis Zaab, proprie Pontificum ſunt.* BERN.

p Καὶ ὁποία] *Baſ & Gen.* καὶ ποια. BERN.

3 *Summus Pontifex & hoc quidem modo ornatur*,] *Veſtibus adhuc aliis quatuor fulgebat deus Pontificis Maximi, Magno Macedoni venerabile,* Δεχαυλ. *l.* 11. *c.* 8. BERN.

q Ταύτῃ,] Vel ταὐτὸ, quæ ſcriptio fuit *Samb.* BERN.

4 *Sed illis ſuperinducens tunicam hyacinthinam*,] *Quinto* מעיל Mail *Hieronymo ab ore Talmudiſtarum, male aut correcte* μιτὶλ *Joſepho & Maſoretis*, Pallium *Hieronymo ipſi ad Fabiolam*, LXXII. *Int. aliiſque melius* ἐπενδύτης, *imo Flavio Judæo* ἄλωρ, *l.* 6. *c.* 15.

Tunica *hyacinthina μεσὶς dicta.* Zona *cum tintinnabulis appensis.*

illis ſuperinducens tunicam hyacinthinam. Eſt autem & hæc talaris, ſecundum dialectum noſtram [5] Meeir nominata. Zona circumcingitur, coloribus ad inſtar prioris variegata, auro intexto. At circa oram infimam ei adſutæ erant fimbriæ, ita adornatæ ut mala Punica colore referrent, quibus tintinnabula aurea non ſine multo decore inſerta erant; ita ut inter duo tintinnabula malum Punicum, & inter duo mala Punica tintinnabulum medium penderet. [6] Hæc autem tunica non conſtat ex duabus plagulis, ut futuras habeat in humeris ac lateribus; ſed unicum eſt veſtimentum in longum undique circumtextum, qua collo induitur aperturam habens [7] non obliquam, ſed in longitudinem diſciſſam, à pectore uſque ad interſcapilium medium. Ei vero adſuitur limbus, ne ſciſſuræ deformitas appareret. Similiter etiam aperta eſt, qua manus exſeruntur.

κίνδυ πεπιημένον χιτῶνα. ποδήρης δ' ἐστὶ καὶ ὅτος· [x] μεεὶρ καλεῖται κατ' αὐτὴν τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν. [5] ζώνη δ' ὑπεστόλισται βάμμασιν οἷς ἡ πρότερον ἦν ἐζωσμένη, χρυσῷ συνυφασμένῳ. [t] καλὰ πέζαν δ' αὖτῳ περιέρραμμένοι θύσανοι [u] ῥοῶν τρόπον ἐκ βαφῆς [v] μεμιμημένοι ἀπήρτηνται, καὶ κώδωνες χρύσεοι καλὰ πολλὴν ἀπεπηδῶσιν τὴν εὐπρέπειαν· ὥστε μέσον ἀπολαμβάνεσθαι δυοῖν τε κωδώνοιν ῥοΐσκον, καὶ ῥοῶν κωδώνιον. ἔστι δ' ὁ χιτὼν [x] ὅτος οὐκ ἐκ δυοῖν ὑφειτμημάτων, ὥστε ῥαφὰς ἀπὸ τῶν ὤμων εἶναι καὶ τῶν πλευρῶν· φάρος δ' ἐν ἀπίμηκες ὑφασμένον χιτὼν ἔχει [y] βροχωτὸν ἀ πλάγιον, ἀλλὰ καλὰ μῆκος ἐρρωγότα πρός τε τὸ στέρνον καὶ μέσον τὸ μελάφρενον. πέζα δ' αὖτῷ [z] περιέρραπται. ὑπὲρ δὲ μὴ διελέγχεσθαι τὴν τομῆς τὴν δυσπρέπειαν. ὁμοίως δὲ καὶ ὅθεν αἱ χεῖρες [a] διείργον] σχισός ἐστιν.

ε'. [b] Ἐπὶ

ποδήρεις καθύπερθεν ὑακίνθινον ἔνδυμα: Tunica ſuperior *P. M. ex duabus plagis hyacinthinis ad latera humeroſque conſuta, præter ſchiſma geminum loco manicarum, capitio amplo & inducla fimbria valde munito, θυσανωτῷ: tum ad talos limbo ſonante ex appenſis* LXXII. *tintinnabulis aureis,* (פעמנים, κώδωσι,) *totque globis tinctæ lanæ, ſpecie malorum Punicorum* רמונים, ῥοῶν: *ſic enim numerant Patres Traditionis Judaicæ, Maſſicla* Sebachim *c.* 10. *ſic Hieronymus ab illorum diſcipulis. Zona denique Ephodæ quinquecolori hæc veſtis impediebatur. Ex. c.* 28. *&* 39. BERN.

5 *Meeir nominata.*] Methyr, *Voſſ.* 1. Methir, *Col. Frob. Goul. & Bal. Legerat enim Epiphanius* μεθεὶρ *in muſæo Caſſiodori, ſicut præſtant plerique noſtrorum codicum.* Mechir, *Mert. V. W.* 1, 2. *& P. Trecenſis, tanquam è Græco* μεχεὶρ, *quod propius abeſt ab Hebraico* מעיל *i. e.* Meil *ſeu* Meghil, *ut Maſoretæ nunc adpungunt; nam S. Hieronymus à Tiberienſium ſchola* Mail *audierat, quod MSS. & Editio Lugdunenſis docet. Quinetiam* Machil *reperias apud Iſidorum Hiſpanum. Haud difficile quidem fuit Scribis Græcis, & mox Latinis à ſcriptione vetuſta Joſephi* μιγεὶλ *in* μεχεὶλ, μεθεὶλ, *imo diſcedere porro in* μεθεὶς *&* Methir. *Moyſes tamen ſcripſit* מעיל, *quod eſt vere* ἰσόδυμα. Mox *Epiphanius vitio ſui ſeculi illepide junxit* malagranatorum, *& ſubinde* malagranatum *atque* malagranata, *quod MSS. & editionibus plurimis proditum. Vix melius expreſſerunt Frob. aut Star. aut Epit. Cant. & N. de Lyra,* malogranatorum, &c. BERN.

r Μεεὶρ καλεῖ] Μεθεὶς *Baſ. & Gen.* & tota moles *Epiphanii Petrique* Scholaſticorum. μεεὶς *Big.* atque *Samb.* μεχεὶν *Hen.* μεεὶν *Busb. Mail* Hieronymus ad Fabiolam. Legerat enim ille in vetuſtiſſimo ac ſanctiſſimo volumine מעיל האפור & מעיל כתונת תשבץ, quod LXXII. Interpretes varie reddiderunt: modo ὑποδύτης χιτὼν (nam ὑποδύτη & ἐπενδύτη voces ſunt Braunii, non Ariſtarchi,) ſub Ephoda, *ſubtunicalis* adeo B. Hieronymo Epiſt. CXXX. modo ἐπενδύτης ſane ſupra Tunicam ποδήρη תשבץ כתונת על, quam & ὑποδύτην λινοῦν Flavius nuncupat, de Bellis Patriis. Alexandrini adhuc מעיל vertunt τολὴ eximie, & ποδήρης, & ποδήρη τὴ ἐπωμίδι, & ὑποδύτης ποδήρης, quos & Philo ſecutus eſt; tum tot iidem διπλόϊς & ἱμάτιον interpretantur. Aquila Ponticus χιτὼν ἀσημαγάλειος. Onceloſus מעילא, Judæi alii ממטן *Memtar*, Jonathanis מנטר, Targumiſta Samariticus بشتن القبا phraſi exotica: Ægyptii καλάσιρις, Perſæ ad Biblia ſacra ζαβάρδυσος, ترس پوس, *Tunicarum ſuperior*; Syri denique פרישא. Reſcribo autem apud Joſephum μεεὶλ vel μεγεὶλ cum omnibus Rabbinis, ex quo ἀπὸ τῆς ἀναλογίας τὸ βιβλιογράφων jamdudum factum liquet μεεὶς, ſeu μεεὶ & μεγεὶς propter γ βαρυσίχιον, & abinde μεθεὶς. מעיל vero *ſuperulam* ſive ἐπενδύτην quam proprie ſignificat ab עלה origine. Veruntamen ſimilem credes hanc veſtem Colobii demiſſioris, aut plane Habitus Purpurei, quem appellant Doctores Oxonienſes. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Vat.* μεθεὶς in *Editis*, ſed μεεὶλ vel μεγεὶλ reſcribendum cenſet *Bernardus.* HUDS. מעיל Hebr. MS. Μεεὶς. REL.

s Ζώνη ἐζωσμένη] Nonnemo legit ζώνη —— ἀλφεσποικιλμένη. BERN.

t Καὶ πέζαν] *Samb.* καὶ πέζαν. BERN.

u Ῥοῶν] Ροιῶν *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* Alterum tamen Joſephi & Atticorum. BERN.

v Μεμιμημένοι] *Big.* & *Samb.* μεμιμημένον. Utrumvis heic dici Grammatici forte tibi concedent. BERN.

6 *Hæc autem tunica non conſtat ex duabus plagulis,*] *Vertitur,* Eſt autem hæc Tunica ex duabus inciſionibus. *Sic ſcriptorum quicquid aut excuſorum: niſi quod* Col. *impreſſum feratur* tunica non ex duabus inciſionibus, *velut hodie obſervant omnes codices Græcorum. Star. & W.* 2. *explanate,* tunica ex duobus locis inciſa, ita ut conſuta ſit ſuper humeros & per latera: & uno velo in longum texta, unde & ad collum tantummodo habet ſectionem, non è latere ſed in longum fiſſa, à pectore uſque ad medias ſcapulas. BERN.

x Ὅτος] Plane *Epiphanius, Eſt autem hæc Tunica ex duabus inciſionibus:* quo facit & Talmud Judæorum. Inficiandi autem particulam manus indocta jamdudum adjecerat. Hinc libris in Græcis, ὅτος οὐκ ἐκ δυοῖν. Quinimo *Comeſtor* Trævenſis amplius dicit de iſta hyacinthina, *Eratque duabus inciſionibus facta, conſuta ſuper humeros & per latera, in modum Dalmaticæ.* BERN. Οὗτος οὐκ ἐκ δυοῖν ſine negandi particula edidit *Bernardus*, quod ea caruerint codices *Epiphanii.* Ex illis vero excidiſſe ſuſpicor, cum mox in *iiſdem* ſequatur, ſed *uno velo in longum undique circumtexta.*

y Βροχωτὸν] Ibi βροχωτὸν πλάγιον quicquid eſt exemplarium, præter βροχωτὸν πλαγιον *Genevenſium.* Feci tamen cum *Epiphanio* βροχωτὸν ἀ πλάγιον, *Ad collum ſectionem non è latere.* BERN. Ita ex *Vet. Interpr.* cum *Bernardo.* in *Græcis* omnibus βροχωτὸν vel βροχωτὸν πλάγιον.

7 *Non obliquam,*] *Conſenſu ſummo* non è latere ἀ πλάγιον. *Accedit & Petrus Cantor,* Capitium habens non ex tranſverſo ſuper ſcapulas ſed in longum, ſectionem habebat à pectore uſque ad medias ſcapulas. BERN.

z Περιέρραπται,] *Baſ.* & *Gen.* περιερέρραπται. Audi jam defloratorem Joſephi. *Veſtimentorum, quæ proprie ſunt Pontificum* (ita ſcribit Presbyter Chriſtianus Epiſt. 128.) *Primum eſt* מעיל Mail, *id eſt, Tunica talaris, tota hyacinthina, ex lateribus ejuſdem coloris aſſutas habens manicas* (facile ne credat lector; licet Rabbini nonnulli idem cum Hieronymo noſtro adfirment:) *& in ſuperiori parte qua collo induitur aperta. In extrema vero parte, id eſt, ad pedes* 72. *ſunt tintinnabula, & totidem mala Punica, iiſdem contexta coloribus, ut ſupra Cingulum:* (uno ſane minus, ut Biblia Judaica referunt.) *Inter duo tintinnabula unum malum eſt, inter duo mala unum tinnnabulum; ut alterutra ſibi media ſint: ut cum ingreditur Pontifex in Sancta ſanctorum* (הקודש *Sanctum* jam abunde ſufficit, quod Moyſes Ex. c. 28. 35. & Lev. c. 16. 4. atque poſt multa ſecula δευτερωσις Judæ principis demonſtrant. Nam *Albis* ſolis ingreſſus eſt Expiator τὰ ἁγιάσματα.) *totus vocalis incedat, ſtatim moriturus, ſi hoc non fecerit.* Eundem tamen errorem erravit Theodoretus in Quæſt. ὑποδύτην μὲν καλεῖ τὴν ἐνδότερον χιτωνίσκον, ἐπενδύτην τὸν χιτωνα τὸν ἔξωθεν. ὑακίνθινον δὲ τοῦτον ἐξυφαίνεσθαι πρόσταξε, καὶ ποδήρη προσηγόρευσεν, ὡς μέχρις ἄκρων διήκοντα τῶν ποδῶν. ἀπήρτηται δὲ τούτῳ καὶ παίδιαι χρυσαῖ καὶ ῥοΐσκοι· ἵνα εἰς τὸ ἄδυτον καὶ ἀνάκτορον τῆς σκηνῆς εἰσιὼν, μὴ ὀλίγης τιμῆς λειτουργίαν ἐπιτέλῃ. De hoc melius cenſuit Theodotus in Compendiis. Cæterum adponam huc verba Judæi Alexandrini, lecta dudum Theodoreto atque Hieronymo. ἱερεὺς ἐξῆς ἐσθῆτα κατασκευάζει ὁ τεχνίτης τῷ μέλλοντι λειτουργεῖν καθίσασθαι, παιδαρίῳ καὶ θαυμασιωτάτην ἐχούσαν εἰς τοῖς ὑφάσμασι συμπλοκήν· τὰ δὲ ὕφη διττὰ ἦν, τὸ μὲν ὑποδύτης, τὸ δὲ προταγοροδόμιον ἐπωμίς. ὁ μὲν δὴ, ὑποδύτης αἰγυπτίᾳ ἰδέᾳ. ὅλον γὰρ ὑακίνθινος, ἔξω τῶν κατωτάτω καὶ περὶ ἰσχάλας μερῶν. ταῦτα γὰρ ἐποικίλθη χρυσοῖς ῥοΐσκοις καὶ κώδωσι καὶ ἀνθίνοις πλέγμασι, ex quibus forte enaſci videbantur mala Granatica. Nam Doctores LXX. רמונים luxurioſe verterant ἐξανθήσας ῥοὰς ῥοΐσκους. Poſt pauca rurſum Philo, χρεὼν δὲ ἀπὸ τῆς ποδήρους ἄκρας ὁ χιτὼν σύμπας εἶναι ὑακίνθινος, ἀέργως ἐκμαγεῖον. φύζει γὰρ ὁ ἀὴρ μέλας, καὶ πόρον τινὰ ποδήρης, ἄνωθεν ἀπὸ τῆς μὴ στελλόμενος καὶ μέχρι τῆς γῆς ταθεὶς περάτων πάντη κεχυμένος. ὅθεν καὶ ὁ χιτὼν ἀπὸ σειρᾶς ἄχρι ποδῶν περὶ ὅλον τὸ σῶμα κέχυται. ἐξ αὐτῆς δὲ τὰ σφυρὰ ῥοΐσκοι ἐ ἄνθινα ἐ κώδωνες εἰσί. τὰ μὲν ἄνθινα σύμβολον γῆς, &c. Ait inſuper Moyſes Maimonis c. 9. de Supellectile ſacra, Phariſæorum ex ſententia maxime ad c. 7. *Joma*, & *Sebachim*, c. 10. *Pallium* illud (מעיל) duobus membris ſeu alis (כנפים ב'. β'. Josepho) ſub periſtomio firmiter contexto & διϐέλῳ utrinque abſque manuleis patuiſſe, ut loricæ feciales ſolent. Ab ima inde veſte dependiſſe θυσάνους, quatuor quemque & viginti liciorum (i e. 3 x 8. Alii potius dicerent lemniſcos filorum 4 x 6, ſive ex quatuor funiculis ſextulicibus: ſiquidem שש משזר *byſſum retortam* in illo opere commemorant Samaritæ, Onceloſus Judæus, & Interpretes Alexandrini Ex. c. 38. 33. iterumque Ex. c. 39. 24. At præceptores Hieronymi, & Talmudiſtæ *Joma* f. 71. Judæorumque reliqui aut alterum aut ambo vocabula שש משזר omittunt:) qui in pomorum Punicorum modum, vix dum obſcitantium שלא פתחו פיהן, arte plumaria convolvebantur, itemque זוגים וענבולים, campanulis LXXII. ordine inſertis diſtinguebantur, quastotidem malleoli animarent. BERN.

a Διείργουσι] Forte διέρχονται. *Vetus* vertit: *unde manus egrediuntur.* COCC.

b Ἐπὶ

ε'. [b] Ἐπὶ δὲ τούτοις τέλπον ἐνδύε] [c] τ λεγόμενον ἐφώδην, Ἑλληνικῇ δ' ἐπωμίδι παραπλήσιον. γίνε] γ δ τρόπον τ τρόπον. ὑφανθεὶς δπὶ βάθ [d] πηχυαῖον ἔκ τε χρωμάτων παντοίων καὶ χρυσ [e] συμπεποικιλμένον,

5. [8] Super has *veſtes* tertiam etiam induit vocatam Ephoden, epomidi Græcanicæ ſimilem. Fit enim hoc modo. Texta eſt in profunditatem cubitalem ex variis coloribus auro intermixto, atque ita ut medium pectoris intectum relinquat, manicis *Tunicæ ſuperior Ephodes nominatæ.*

b Ἐπὶ δὲ τούτοις] Ἐπὶ δὲ τούτῳ *Busb.* Ita *W.* 2. & *Star.* inter Latinos, *ſuper hoc.* BERN.

c Τὸν λεγόμενον ἐφώδην,] *Baſ.* & *Gen.* τ λεγόμενον ἐφώδη, *Hen.* & *Busb.* ἐφωδὴ contractiori. τ λεγόμενον μὲν ἐφωδὴν *Vat. Big.* & *Samb.* Namque pro אפור Hebraico in Bibliis LXX. Int. ſcribitur ἐφωδ, ut Jud. c. 17. 5. & 1 Sam. c. 2. 18. Flavius autem Græcis literis expreſſit dialecti ſuæ אפורא *Ephoda*, quam tenent in ſacris Onceloſus, Jonathanis, & ad Hoſ. c. 3. 4. Syrus Targumiſta. BERN.

8 *Super has* veſtes *tertiam etiam induit vocatam Ephoden,*] *Sexto. Supra Tunicam Hyacinthinam prefulgebat indumentum* τετραγωνον, *Moyſi* אפור, LXX. ἐφωδ, *aut ſæpe explicando* ἐπωμὶς. *Hoc proprie* כתף Superhumerale *B. Hieronymo, aut, quod tantidem valet,* Humerale *S. Aug. Joſepho* ἐφώδης *ex gloſſa Solymitana* אפורא, *quam Onceloſus Jonathaniſque conſervant. Samaritis* אפורת, *vel hiſce & Judæis quotquot Arabice norunt,* Sodra صدرة, *atque* قبا Cappa *voce exotica. Syris* פרתא Fedta *ore parco. Perſis* برواى brivan *&* μανδύη. *Aquilæ Pontico* ἐπένδυμα, *ut Theodoretus Procopiuſque admonent. Ratio autem nominis primi clare elucet abs Lev. c. 8. 8. ubi Moyſes, ut fratrem ſuum in P. M. rite conſecraret, præcinxit ipſum cingulo Ephodæ* ויאפד לו בו, *Samaritis* שנו, *Judæis* סדרא, LXX. *Interpr.* συνεσφιγξεν αὐτῷ τὸ αὐτῇ, *& alibi* אפורת συνάψεις. *Sacra hæc* Lorica, *ſeu Tunicula Pectoralis ac* Guppa גבא 1 *Baſ. c. 2. Græcanicæ* ἐπωμίδι *& curtæ Caracallæ, aut* Paludamento feciali *non abſimilis, de auro & quatuor præditis coloribus ante & a tergo ad cubitum unum intexta erat, præter pectus medium quantum Oraculo inferendo præciſe vacabat, manicis an inſtructa. Hujus duas plagulas ſub collo adſibulabant* ἀσπιδίσκοι *aureoli, quibus inſidebant Sardonychum par grande,* [שתי אבני שהם *Moyſi auctori, jam* σμαράγδοι *Int.* LXX. *alibi* σάρδιοι, σάρδιφοι, σάρδινοι, *& apud eoſdem neſcio quales: Beryllı i. e.* בולוא *&* בלור *de Græco corrupta, Onceloſo, Uzelidæ, Samaritis, Saadiæ V. Cl. Syro Waltoni, Judæis Mixobarbaris, aliis multis Judæorum: ſed Aquilæ, Symmacho, reliquoque* ὁ γ'. *atque S. Hieronymo in verſione jamdiu vulgata* Onychini; *quales ferme & σαρδονυχες Joſephi, cui de Antiſtite ſuo inſignium non credere.*] *nominibus Hebraicis bis ſex Tribuum inſculptum, Iſraelitarum ſenioribus dextrum lapidem occupantibus, hunc in modum, quem & Rabbino Iarchio perplacuiſſe video.*

τὰ ἀριστερὰ, κατὰ γραμμᾶς.	τὰ ἐπιδέξια, κατὰ γραμμᾶς.		*Siniſtra aliarum.*	*Dextra Liæ.*
גד	ראובן	*At vero ſecundum Doctores Solymitanos, ordine iſto*	דן	ראובן
אשר	שמעון		נפתלי	שמעון
יששכר	לוי		גד	לוי
זבולן	יהודה		אשר	יהודה
יוסף	דן		יוסף	יששכר
בנימין	נפתלי		בנימין	זבולן

Adhæc Ephoda adſuebatur textus conſimilis Zona *Joſepho flamini,* חשב האפור, *Moyſi, Onceloſo & Jonathani* המיען Hemian, המיענא Hemiana *Syro, Arabi* شغشج ταφραγον, *Perſæ* بند, Baltheus *Hieronymo, Samaritis* مشدة العبا Ephodæ cingulum, *pariterque Judeis Mauruſiis* حزام الصدرة. *Commentatoribus inſuper S. Literarum* כירות או כשתי רצועות או כאבנט יוצא משני צדדי האפור. *Quæ cætera ambiret, atque etiam ſuper futuram renodata, fimbriis tandem bullatis perpulcre dependeret: Ex. c. 28. c. 29. c. 39. & Hoſ. c. 3. & Joſ. alter. v. 6. c. 15.* BERN.

d Πηχυαῖον] *Samb.* & Interpolator Heſychii illo caſu. Alii eleganter πηχυαῖος. Honeſtior equidem eſt dictio Joſephi, ut πυγαῖος vel πυγαῖον, (nam Braunii βάθος πυγαῖα, non eſt boni otii;) ne unquam admitteret. Verumetiam πηχυαῖον ab aliis ſcapularibus ſatis deſcendit, ſicut ad amicum quendam nuper ſcripſi & adfirmavi. Pariter Procopio Gazæo *Epomis ſacra* tunica brevis dicitur, uſque ad præcordia pertingens inſtar thoracis. BERN. Πυχαῖον *Vat.* quod pro πυγαῖον ſcriptum arbitraretur *Braunius.*

e Συμπεποικιλμένον,] Συμπεποικιλμένα, ἀσβέστυκτον *Baſ.* & *Gen.* voce iſthac inutili. συμπεποικιλμένα ἀπέστυκτον ex vitio *Big.* συμπεποικιλμένα ἀσβέστυκτον *Samb.* priore vix ſana. Scripſi itaque cum Heſychio & B. Hieronymo, συμπεποικιλμένον ἀσβέστυκτον. Epiphanius denique interpres viderat ἀσβέστυκτον heic loci. Subinde pro χειρίσιν τε ἀσκημένον Eucherius Lugdunenſis aliique Patrum legiſſe videntur χειρίσιν ἀνηκημένον, ἃ ἐκ ἀσκημένον, ἴδιοι ἐσερμένον, *abſque manicis:* cui opinioni accedit & Cohors Rabbinica. Aſceta Bethleemiticus ad Fabiolam: *Sextum eſt Veſtimentum, quod Hebraica lingua dicitur Ephod.* LXX. ἐπωμίδα, *id eſt, Superhumerale appellant;* Aquila ἐπίρραμμα (MS. Coll. Novi ἐπένδυμα, i. e. *Deſuperveſtimentum.* Editio vetus ἐπίραμμα i. e. *Superveſtimentum:*) *nos Ephod ſuo ponimus nomine. Et ubicunque in Exodo vel in Levitico Superhumerale legitur, ſciamus apud Hebræos Ephod appellari. Auri autem lamina, id eſt, bracteæ mira tenuitate tenduntur:* (Ed. Vet. *tunduntur.* Quin Cathedræ Moyſis hæc talia accepta debuerat Philo, & noſter Hieronymus Philoni. Nam Ex. c. 36. 1. ויקעו ארת פחי תוכב וגו') *ex quibus ſecta fila torquentur, cum ſubtegmine trium colorum, hyacinthi, cocci, purpuræ, & cum ſtamine byſſino. Et efficitur Palliolum miræ pulchritudinis perſtringens fulgore oculos, in modum Caracallarum ſed abſque cucullis. Contra pectus nihil contextum eſt, & locus futuro Rationali derelictus. Sed in utroque humero habet ſingulos lapides, clauſos & adſtrictos auro, qui Hebraice dicuntur* Soom, *ab Aquila & Symmacho & Theodotione* Onychini, *à* LXX. Smaragdi *transferuntur: Joſephus* Sardonicas (*aut* Sardonychas) *vocat; cum Hebræo Aquilaque conſentiens, ut vel colorem lapidum vel patriam demonſtraret. Et in ſingulis lapidibus ſena* (*Edit. Vet.* bis ſena) *Patriarcharum nomina ſunt; quibus Iſraeliticus populus dividitur. In dextro humero majores filii Jacob, in læva minores ſcripti ſunt: ut Pontifex ingrediens Sancta ſanctorum,* (Miſnam adeo Judæ principis haud legerat B. Hieronymus, quod & ille fatetur ad Algaſiam:) *nomina populi, pro quo rogaturus eſt Dominum, portet in humeris.* Pariter ille ad Marcellam matronam. *Ubicunque in* LXX. *Interpretibus, hoc eſt, in codicibus noſtris* ἐπωμὶς *i. e. Superhumerale legitur, in Hebræo ſcriptum eſt Ephod.* (Idemque ad Hoſ. c. 3. à

LXX. ἐπωμὶς dicitur, i. e. *Superhumerale*, ab Aquila ἐπένδυμα i. e. *Superindumentum.*) *Quod quare alibi interpretari voluerint, & alibi non interpretatum reliquerint* (Sic lego propter ἐφὸδ Jud. c. 8. 27. & c. 17. 5. necnon ἐφὸδ βαδ 1 Reg. c. 21. aut veteri vitio ἐφὸδ βαζ, quod neque Aquila vitavit rigidi ingenii verpus. Vertit enim ille ἐπένδυμα ἐξαίρετον.) *non eſt mei judicii, cum hoc ipſum in pluribus fecerint: ut quæ alibi aliter atque aliter expreſſerant,* (ut ἐπωμὶς, ſolâ, ſemelque ἱερατεία) *noviſſime translationis varietate laſſati, ipſa Hebræa verba poſuerint. Aquila autem id quod illi* χιτῶνα *dixerunt,* ἐπένυμα *dixit ex Hebraico* Cetoneth: *Et quod Hebræo ſermone vocatur Mail, illi* ἐπένδυμα i. e. *Superiorem tunicam, Aquila dixit* ἐπιῤῥαμμα. ἐπωμὶς *vero, quod Hebraice dicitur Ephod, ſuperius pallium ſignificat, quo tota ſacerdotalis protegatur ambitio.* Ita locum deſperatum D. Eraſmo B. Rhenano aliiſve, reſtitui denuo ac emendavi. Corruptiſſimus enim legebatur in omnibus exemplaribus Typothetarum & Scribarum. Statim ille presbyter Chriſtianus, *Verum quia in hoc ipſo brevitatem Epiſtolæ ſubinde exceſſimus, & Joſephus ac Philo viri doctiſſimi Judæorum, multique de noſtris* (quid tempus potuit & barbaries, unde bonis illis libris fere careremus!) *id latiſſime perſecuti ſunt, quorum ut ajunt voce audies me. Nos ut ſcis Hebræorum lectione detenti, in Latina lingua rubiginem obduximus. Unde ignoſce ariditati,* &c. Philo igitur in vita antiquiſſimi Legiſlatoris, ἡ δ ἐπωμὶς ἐκπρεπέστατον ἔργον καὶ τεχνικώτατον, ἐπίσημα τελεσφόρα κατεσκάζετο τοῖς θεσπεσίοις λόγοις, ὑακίνθῳ καὶ πορφύρᾳ καὶ βύσσῳ καὶ κοκκίνῳ, συγκαταπλεκομένῳ χρυσοῦ. πέταλα γὰρ εἰς λεπτὰς τομὰς καταμηθέντα πᾶσι τοῖς νήμασι συνυφαίνεται. λίθοι δ' ἐπὶ τῶν ἀκρωμίων ἐνηρμόζοντο συμαράγδοι πολυτελεῖς δύο, (ἀσβεστεῖς καὶ ἄμωμοι σφόδρα) ἐμπλοκίσιν, οἷς ὀνόματα τῶν φυλάρχων ἐξ ἑκατέρου ἐνεχαράττετο, δώδεκα ἐν σύμπασι. Quinetiam accuratius cæteris Flavius ipſe hiſtoricus Bellorum patrſorum I 6. c. 15. Ephodam depingit cum ſuo Oraculo ἐ δ ἔνδυμα (המעיל) τὸ σεμνὸν ἀποτελοῦσα ταυτὶ, πέντε διηθισμένη ζώναις ποικίλοις, χρυσοῦ τε καὶ πορφύρας καὶ κόκκου, ἀσβέστου τε βύσσου καὶ ὑακίνθου. τέτοις δ καὶ ἐπωμίδα κεκραμένην εἶχεν, ἐν ᾗ πλέον χρυσὸς ἦν. (Frequentius idcirco aurum, quam Talmudiſtæ torqueant) χῖμα μὲν οὖν ἐκ τούτων ἀπεργασθὲν εἶχε. δύο δ' αὐτὸν ὑπεπόρπων ἀσπιδίσκαι χρυσαῖ, κατακέκλειντο δ' ἐν ταύταις κάλυκές τε καὶ μίγιστοι σαρδόνυχες τὰς ἐπωνύμους τῶν φυλῶν ἐκ γενετῆς ἐγκεχαραγμένους. κατ' ἄλλο θάτερον ἄκρον ἀπεσφήνωτο λίθοι δύο ἴσοι, κατὰ τρεῖς εἰς τέσσαρα μίαν ἐπιγραφὴν ἐκφέροντες. σάρδιον, τόπαζος, σμάραγδος· ἄνθραξ, ἴασπις, σάπφειρος· ἀχάτης, ἀμέθυστος, λιγύριον· ἔκτη, βηρύλλιον, χρυσόλιθος. ὧν ἐξ ἑκάστῳ πάλιν εἷς τῶν ἐπωνύμων ἐγέγραπτο. Alia adhuc tradunt de Ephoda & Logéo Patres Talmudici, quæ poſt Maimonidem nunc breviſſime proponam: ut uno conſpectu videat rerum Hebraicarum ſtudioſus, quid de Pontificis ornatu præcipuo ſcriptores antiqui retulerint. Ephodes equidem, ſicut & Pectorale, texebatur filis 28. Namque filum unum auri eductı cum ſex hyacinthinis contorqueri, pariterque de reliquis tribus coloribus mos fuit, quod Doctores Babylonii edocent *Iome f.* 72. Tribus vero membris conficiebat Ephoda, quorum primum & maximum & propie dictum אפור, erat plagula lata ut dorſum humanum, eoque ferme πηχυαῖα, longa ad talos uſque ab alis ſcapularum כנגד אצילי הירכים Secundum puta בחפורת, Humeralia huic adſuta & adornata duabus gemmis quadratis *Shohamim*, quæ palis aureis inſertæ referebant inſcripta nomina XII. tribuum literis bis 25. juxta conſtitutionem

cis quoque ornata est, atque plane in tunicæ formam facta videtur. 9 Lacunæ vero vestis inseritur

tionem illustris *Rabcahanæ*, (i. e. ὁ ἀρχιερέως) *Sotæ* f. 36.

Læva.	Dextera.	Siniſtro.	Dextero.
שמיעון	ראובן	בנימן	ראובן
יהודה	לוי	דן	שמיעון
זבלון	יששכר	נפתלי	לוי
δ. דן	נפתלי	גד	יהודה
ζ. אשר	ε גד	אשר	ישששכר
β. בנימן	α יהוסף	יוסף	זבולון

Sed Gloſſator Talmudicus hac ratione nomenclaturam ordinat, Sardonyche

Placet denique ſibi Chaninas f. Gamalielis ſerie α, β, γ, δ, ε, ζ. Membrum tertium fuit חשב האפור, duo ſegmenta ſeu faſciæ pari arte pictæ, & tanquam *brachia* ירוך Ephodæ adfixæ, quibus diſtringebatur ſubtus Pectorali Tunica Hyacinthina. Meruit & Nicolaus (qui ævi ſequioris Theologos ab Allegoria, arte ſtultorum, ad verum ac ſobrium ſuis commentariis reduxit) ejus ut deſcriptio Rabbinica quaſi adferretur in medium. *Quantum ad formam Superhumeralis, ubi flores & conſimilia, non aliqua animalia figurata, erat veſtis quadrata altera parte longior, habens in medio aperturam, per quam intrabat caput ſummi ſacerdotis: & latitudo illius veſtis tangebat humeros. Longitudinis autem ipſius una pars pendebat ante operiens pectus, & altera pendebat retro operiens dorſum uſque ad renes. Latera autem utriuſque partis jungebantur in lateribus Sacerdotis nodulis aureis. Super humeros autem &c.* Simplicius adhuc de hac veſte agens Davides Cimchiorum, *Duas plagulas* ב' לברים, *lumbis haud demiſſiores*, ſic ait, *anticam poſticamque zona adtexta coercuit.* Claudat denique agmen P. Trecenſis, qui Archæologica Joſephi atque etiam Commentaria Lyrani Ex-Judæi ſolens deflorat. *Secunda*, inquit, *veſtis* (P. M. priva) *erat Ephod ſimilis Superhumerali Græcorum, de prædictis quatuor coloribus auroque contextum, ſine manicis admodum Colobii, deſcendens uſque ad renes, adeo ut ſupercingi poſſet ſuperiorem partem Tunicæ Hyacinthinæ tegens, inferiorem relinquens intactam: Oræ vero laterum uncinis & annulis aureis jungebantur. Aperturam habens in pectore quadram ad magnitudinem palmi, in quam Logion inſerebatur. In hujus parte ſuperiori ſuper utrumque humerum infibulati erant duo lapides Onychini, Sardonyches ſecundum Joſephum, in quibus erant inſculpta* XII. *nomina filiorum Iſrael provincialibus literis lingua Hebræa, juxta ordinem nativitatis eorum, ſex nomina ſeniorum in humero dextro, minorum in ſiniſtro. Habebat autem capitium ex tranſverſo ſuper humeros fortibus loris contextum.* BERN. Ita Big. & Samb. συμπεποικιλμένας περίπυκτον Vat. in *Editis* συμπεποικιλμένης περίπυκτον.

f Απερίπυκτον] Malim περίπυκτον. *Vet.* vertit: *amplectens omnem pectoris locum.* Ad verbum: *circumplicatum relinquit pectoris medium.* COCC.

9 *Lacunæ vero veſtis*] *Septimo. Quadrum ex ſpithama vacuum ab Ephoda relictum occupabat æque ſuper pectus Pontificis* Oraculum *Hebraicum, Legiſlatori dictum* חשן המשפט *aut præſertim* חשן choſen, *Joſepho* ἰωσήπης *ab* חשנא *ſeu* חשנה, *quomodo ſcribunt Interpretes Samaritani: Onceloſo* הושנא Chuſna, *Epiphanio & Comeſtori viris Scholaſticis* Eſſin. LXXII. *Judæis ſub Philadelpho, Sirachidæ ſub Euergeta Ptolemæorum, Philoni etiam & Joſepho λόγιον & λογεῖον, pleniuſve λογεῖον & κρίσεως.* Rationale *inde vix recte, &* Rationale judicii *S. Hieronymo, Epiphanio, aliiſque doctorum. Quapropter vocem Moſaicam non inique referes ad Æthiopum* Chaſaſa *ſciſcitari,* خقق, *aut ad* حس Haſs *Arabum &* חוש Chus *Chaldæorum,* Prudentia, αἴσθησις, Ratio. *Vel idem denique valebit vox ſacra cum* חשן Choſen *Aſſyriorum,* Ϩησαυρόν, Apotheca judicii, *quod eſt* Oraculum *Divinum.* Τοῦτο ὑ μίμημα λό παρ αἰγυπτίοις ἡ ἀληθεια, ἐπιχωρίως μέθμι λιγομένη· ζῳδίον ἓ πολυτελῶν λίθων ϖδὶ τ τραχηλον ἔ ἀρχιδικασῆ, ὁς ἡ ἀρχιερεὺς, ὅτ χρυσῆς ἁλύσεως ἐρτημένον. *Vide Diodorum & Ælianum hiſtoricos. Noſtris tamen Theologis magis placet* Pectorale *&* Pectorale judicii, *ſed & hoc priſcis. Legit enim Syrus* פרישא דדינא, *Samarita Arabiſſans* صدى حكم *ṣâdaḳ, Judæi inter Barbaros extraque vagantes* بدنة الحكومة *bâdaia, quod eſt* ϑωρακίδιον & κρίσεως *ſive* γναλον χρησμολογικὸν, *ſi Græce vis reddi. Quinvero &* ϖδεσήθιον *occurrit in verſione* ἕ *ad Ex.* 28. 4. *Sic variant clientuli Ptolemæi. Qua quidem ex cauſa deduces* חושן *ab* Haſena حشن *præcinxit: vel a* خشن Chaſen, *ut* ϑωρακίδιον *gemmis aſperum: quinetiam* حشا Haſa *denotabit* ἐπίλαστμα Pectorale. *Pannus equidem ille* ϖδησηθίδιον, πεντάμιτον, διπλᾶς, *ſubcavus,* (*quod volunt nonnulli pro capſa* τ φώτων) *atque* τετράγωνον *ex latere dodrantali,* (*id* זרת *Moyſi, &* שבר, *necnon* חצי אמה *cæteris ejuſdem gentis*) *Ephodæ obfirmabatur ſupra quidem duabus catenis ſeu funiculis auri contorti* (שרשרות מגבלות מיגשרת עבות או קליע זהב טהור). *qui ab annulis ejus ſuperioribus & extantibus ad fundas humerales Ephodæ* (משבצות זהב) *pertinerent: infraque duabus vittis hyacinthinis, quæ a Pectoralis annulis inferioribus & ſubinſutis* (*nam annulos aureos habuit Logion, quot angulos*) *in binos annulos Cingulo Ephodæ ſub axillis infixos inurrebant. Ornabat denique hoc Superhumerale* XII. *gemmarum auro inſitarum* (משבצים זהב) τετραϖχιον (ר' טורים או סדרין או שיף) *quibus inſcripta fulgebant nomina tot tribuum populi Sacri, ordine quidem natalitio* (בתולדותם) *in Tabula priore, teſtibus Joſepho Hierophanta, Jonathane Paraphraſta, Uzielida, Salomone Jarchio, Moyſe Maimonis, Epiphanio Cyprio p.* 225. *& p.* 231. *Hieronymo ad bonam Fabiolam, aliiſque, ſicut ſupra in Epomide.*

Vel in verſubus prioribus juxta Tabulam poſteriorem apparebant Leidæ ſex, & in diſticho ſequente par triplex ex Balla, Zelpha, atque Rachela. Ea fuit ſententia Philonis de Allegoriis legis ſuæ, ubi ait, Ο τι Φρϑιμ & ὁ Φρυξὶν, εἰ δύο λίθοι. μήποτε ἦ ὁ ἰσαὰς & ὁ ἰσσάχαρ. ἓ μ οὖ ἐξομολογήσεται ὁ ἰσδας σύμϕολον, ἱφ' ᾧ & ἰσσαχ ἤκτησα ἡ λεια· ἓ ἦ ἐργαζομένη ὡς καλὰ ὁ ἰσσαχαρ. & ἐπὶ ἓ ποδήρης ϕᾶ, & συνυφανεῖς αὐτῷ λίθοι τετράστιχοι. λίθοι εἰχ ἴσως σαρδίον, τοπάζιον, & σμάραγδος, ὁ εἷς· ῥοῦμ, συμεὼν, λόι. & ὁ εἷς, ϕησὶν, ὁ τρίτος ἄνθραξ, & σάπφειρος [& ἴασπις.] ὁ ἦ σάπφειρος πρᾶτος λίθος ἐστὶν. ἐγγέγλυπ ἦ τῷ ἄνθρακι ὁ ἰσδας· τέταρτος γάρ. τῷ ἦ σαπφείρῳ ὁ ἰσσάχαρ, τρίτος ὁ ποιῶν. ἀχεῖ γὰ οἱ ὦ ἀπλήστοι λᾷ τ τρύχοντα πόνον. *Hanc etiam ſeriem adſectant Talgumiſta Jeroſolymitanus, Cantici Salomonici Enarrator, Semot & Bemidbar rabbot foliis* 96. *&* 136. *b. & pars potior Talmudiſtarum. Attamen R. Chaninas Patres poſteriores ordinat illo pacto* Benjamin, Dan, Naphtali, Gad, Aſer, & Joſeph. *Placet altera hæc ſeries Ainſworthio Anglo Braunioque Batavo, niſi quod Braunius legat verſu tertio* 7. *Naphtali* לשם, 8. *Dan* שבו, 9. *Gad* אחלמה *ſed Commentator Magnus Judæorum ad Numeros ordine inverſo* 7. *Dan* לשם, 8 *Gad* שבו, 9. *Naphtali* אחלמה. *Poſtremo nequid Reſponſo Prominenti,* (כי הכתב בולט, *inquiunt Miſnici*) *literarum forte deeſſet, ora ſuperior Pectoralis inſculptum referebat* אברהם יצחק יעקב, *inferiorque* שבטי ישראל או ישורון או ירח. *Hæc talia Schola Solymitana ad* Jomam, *& mox Auctores* Siphre *aliorumque veterum Commentariorum. Amat adhuc magis faſtus Abarbinelis Iſraelidarum ordinem Caſtrenſem, iſtum quidem ex Num. c.* 2. *Juda, Iſaſchar, Zabulon: Ruben, Simeon, Gad: Ephraim, Menaſſeh, Benjamin: Dan, Aſher, Naphtali: ſed impotenter. Quamquam multis ſeculis ante natum Abarbinelem R.* Catina קטינא *i. e,* Doctor Subtilis (λεπτὸς ſive ingenioſus *B. Hieronymo ex Syriſmo*) *diſſertatiuncula quadam idem probaverat.*

Alio quidem ordine poſuit B. Johannes æternæ urbis fundamenta XII. *lapides non alios. Jacent ibi* ἴασπις, σάπφειρος, χαλκηδὼν· σμάραγδος, σαρδόνυξ, σάρδιος· χρυσόλιθος, βήρυλλος, τοπάζιον· χρυσόπρασος, ὑάκινθος, ἀμέθυστος; *ſive a pectore Aaronis, ſive a capite Regis Tyrii, ſive ab Eſaiæ c.* 54. *de novis Solymis hæc decora ſumpſerit Theologus. Fulgebat autem Ithobalus hac ſerie lapidum meliorum ex Ezech. c.* 28. 13. σάρδιος, τοπάζιος, σμάραγδος· ἄνθραξ, σάπφειρος, ἴασπις· λιγύριος, ἀχάτης, ἀμέθυστος· χρυσόλιθος, βήρυλλιον, ὀνύχιον, *ſi* LXXII. *Judæos contra nepotes illorum ſequi velimus: nam in Hebræo deſideratur verſus unus, ſive lapides* 3, 4, 5, *Tabulæ prioris. Sic enim illud,* ארם פטדה ויהלם תרשיש שהם וישפה ספיר ונפך וברקת. *Aut Hieronymo interprete, Sardius, Topazius, & Jaſpis: Chryſolithus, & Onyx, & Beryllus: Sapphirus, & Carbunculus, & Smaragdus.* At in LXX. *ait ille Præsbyter,* diverſo ordine, nominibuſque aliis, XII. lapides continentur. Sed & Aquila & Symmachus ac Theodotio in præſenti loco multum inter ſe & LXX. interpretes, non ſolum ordine, ſed & numero diſcrepant atque nominibus. In Apocalypſi quoque Johannis paululum extremis partibus ordine commutato, iidem in fundamentis Hieruſalem ponuntur lapides. Sed & in pectore Pontificis per quatuor ordines in Rationali, iidem lapides deſcribuntur. Quorum colores atque naturas & efficientias ſingulorum, non eſt hujus temporis diſſerere, ſed proprium volumen deſiderant: ita ut in Ezechiele & in Exodo & in Apocalypſi & in Eſaia, ſibi omnes lapides & lapidum ordines comparati, magnam & legenti & differenti faciant quæſtionem. Super quibus & vir Sanctus Epiphanius Epiſcopus, proprium volumen mihi præſens tradidit. Et XXVII. lib. Plinii Secundi naturalis hiſtoriæ, poſt multiplicem omnium rerum ſcientiam, de gemmis & lapidibus diſputat. *Idem ad Fabiolam piam fœminam,* in ſingulis lapidibus ſecundum ætates XII. tribuum ſcripta ſunt nomina. Hos lapides in diademate regis Tyri, & in Apocalypſi Johannis legimus, de quibus extruitur cœleſtis Jeruſalem: & ſub horum nominibus & ſpecie, virtutum vel ordo vel diverſitas indicatur.

Tabula prior, juxta LXXII. *Joſephum, & Uzielidam Interpretes.*

1. ראובן	2. שמיעון	3. לוי.	ברקת
Ruben.	*Simeon.*	*Levi.*	*Bareceth.*
Ἀδὰμ *Odem.*	Πίτδα *Pitda.*	Σμάραγδος LXX. *& Hieron.*	Σμάραγδος LXX. *& Hieron.*
Σάρδιον LXX. *Hier. & Joſ. ἀλ. ϛ'.*	Τοπάζιον LXX. *& Hier.*	Σμαράγδιος *Joſ.*	
Σαρδόνυξ *Joſ. ϐ' χαιολ.*	Τόπαζος *Joſ. bis.*	ברקן *Onc. Jon. Uz. & Jeroſ.*	
סמקן *Onc. Jon. Jeroſ. & Uz.*	ירקן *Onc. Jon. Uziel. & Jeroſ.*	Κιρκάνιος *Symmacho.*	

μέν. τῷ δὲ Ἀμαλέκῃ [g] τότε ἐνδύματ. [h] σώεται fructum amplitudine palmi, auro & iisdem quibus Epho-

יהלם	נפתלי. 6.	ספיר	דן. 5.	נפך	יהודה. 4.
Jahalom.	*Naphthali.*	*Sapphir.*	*Dan.*	*Nophec.*	*Juda.*
Ἰασπις LXX. & *Hieron.*		Σάπφειρος LXX. *Hier. Uz.* & *Ieroſ.*		Ἄνθραξ LXX. & *Joſ.*	
Σάπφειρος *Joſ.*		Ἰασπις *Joſ.*		*Carbunculus Hier.*	
סבהלום *Onc.* & *Jon.*		שבוי *Onc.* & *Jon.*		אזמרגדין *Onc. Jon.* & *Uzel.*	
כרכודין *Uziel.*					

אחלמה	יששכר. 9.	שבו	אשר. 8.	לשם	גד. 7.
Achlamah.	*Iſaſchar.*	*Schebo.*	*Aſher.*	*Leshem.*	*Gad.*
Ἀμέθυστος LXX. & *Hieron.*		Ἀχάτης LXX. & *Hier.*		Λιγύριον LXX. & *Hier. ex MSS.*	
Ἀχάτης *Joſ. in Ant.*		Ἀμέθυστος *Joſ.*		Λιγύριος *Joſ. in Ant.*	
Λιγύριον *Joſ. περὶ ἀλ.*		טרקיא *Onc.*		Ἀχάτης *Joſ. in Bell.*	
עין עגלא *Onc.* & *Jon.*		ערקין *Jon.*		קנכירי *Onc.* & *Jon.*	

ישפה	בנימן. 12.	שהם	יוסף. 11.	תרשיש	זבולון. 10.
Jaſphe.	*Benjamin.*	*Shoham.*	*Joſeph.*	*Tarshish.*	*Zabulon.*
Ὀνύχιον LXX. & *Hier. ad Eſ.*		Βηρύλλιον LXX. & *Hier. ad Eſ.*		Χρυσόλιθος LXX. & *Hier.*	
Beryllus Hier. ter.		*Onychinus Hieron. ſæpius.*		Χρυσόλιθος *Joſ. Ant.*	
Βήρυλλος *Joſ. in Ant.*		Ὄνυξ *Joſ. in Ant.*		Ὄνυξ *Joſ. de Bell.*	
Χρυσόλιθος *Joſ. περὶ ἀλλω.*		Βήρυλλος *Joſ. de B.*		כרום ימא *Onc. Jon. Ux.* & *Ieroſ.*	
פנטירין *Onc. Jon.* & *Uziel.*		בורלא *Onc. Jon.* & *Uz.*			

Tabula poſterior ex Rabbinis aliquot, & Ainſvortho, & Braunio.

יעקב	יצחק	אברהם
לוי. כרקדן 3.	שמעון. פטדיה 2.	ראובן. אדם 1.
Smaragdus.	*Topazius.*	*Sardius.*
זבולון. יהלם 6.	יששכר. ספיר 5.	יהודה. נפך 4.
Adamas Braun.	*Sapphirus.*	*Carbunculus.*
Sardonyx Ainſ.		*Chalcedonius Ainſ.*
גד. אחלמה 9.	נפתלי. שבו 8.	דן. לשם 7.
Amethyſtus.	דן *Braun.*	נפתלי *Braun.*
	Achates Braun.	*Hyacinthus.*
	Chryſopraſus Ainſ.	
בנימן. ישפה 12.	יהוסף. שהם 11.	אשר. תרשיש 10.
Iaſpis.	*Beryllus Ainſ.*	*Chryſolithus.*
	Sardonyx Braun.	

שבטי ישראל

1. אדם, ادم, *ôdim*, lapidum Pontificalium primum, & Reubeno principi Iſraelitarum merito conceſſum. Joſephus jam in hiſce Originibus interpretatur σαρδόνυχα, pariterque *Commentator Major* ex Rabbinicis שרדנין, & ab illo R. Nathan Lexicographus. Nam *Sarda gemma*, quod ait facundiſſimus Plinius, *nomen cum Sardonyche communicavit*, imo cum aliis, unde σαρδαχάτης. Alibi tamen Joſephus σάρδιον, ut l. 6. ἄλλως. & Scriptor *Semot rabbot* אדום *Rubeum*, vel, ut, Barbari amant *Rubinum*. Quinetiam LXX. ubique S. Literarum σάρδιον, totieſque S. Hieronymus *Sardium*, quos imitantur Syri Arabeſque ad Ezech. 28. 13. Abrahamo Medico *Rubinus*, itemque Judæis per Hiſpaniam, niſi quod Abarbanelis *Granatum* exponat, alii aliquot ejus tribus *Carneolum Corneolumve*. Cæterum aio אדם ad Sacrum cor, fuiſſe *Sardiorum* ex genere fœmineo, quod rubicundius aliis viderat ὡς λίθων diſcipulus Ariſtotelis, imo perſpexerat, ſanguinis quam unguium humanorum ſimilius. Hanc *Sardam* vocat Plinius Naturalium ultimo, *ut Sardibus* (Lydorum puta) *primum repertam*, (aut ibi ſane crebrius venditam una cum veſtibus pretioſis Perſarum eodem fuco,) *ſed laudatiſſimam circa Babyloniam*. Neque aliter diſſerit de hoc lapide Antiſtes Salaminius, qui Cæcilium nunquam legerat. Τὸ λογεῖον ὁ μὲν πρῶτος λίθος σαρδίου. ἔστι δὲ πυρωπὸς τῷ εἴδει, καὶ αἱματοειδὴς, (ita in Orphicis σάρδια δ' αἱματόεντα.) ὡς βαθυναῖοι δὲ τῇ ὄψει ἐλαῖον γίνεται. ἔστι δὲ διαυγὴς ὁ λίθος. Idem ſuadet omnis ferme antiqua Interpretatio. Ita סמקן *Samcan*, ἐρυθρὸς, *ſuave rubens* Onceloſo perveteri ſane Legis paraphraſtæ, veroque Jonathani ad Prophetias. סמוקתא *Semucta* Uzielidæ, סומקא Syro ad Exodum, סמוק Interproti Samaritarum, סמקתא Targ. Jeroſolymitano. Et ex eadem indole ياقوت احمر Arabi Walt. & احمر *ahmaro* Interpr. Samaritanorum alteri, Judæoque Africano. Inde אחמר apud Targum Cantici Salomonici c. 6. 14. Hoc etiam confirmatur ſcholiis ad Acharnenſes Pacemque Ariſtophanis, μὴ σε βάψω βάμμα σαρδιακὸν. τυτίσι, μᾶλλον σε ἐρυθρὸν ποιῶ τοῖς αἵμασι. ὅτι εἰς τὴν σάρδιν (nam σαρδὼ vitioſum) τὸ λυδίας πυρρὰ βάμματα γίνεται. Veruntamen & ruborem præcellentis lapidis & interpretationem Joſephi tuetur quaſi Epiphanius ad Diodorum ubi agit de Sardiis ἔστι δὲ καὶ ἄλλος σαρδόνυξ, ὃς καλεῖται μολοχίτης. (*præcipuum illud* interpretator & βασιλίσκος) ملكاع, vel ملاحة *pulcrum formæque excellentis*: τὸ δὲ αὐτῆς ἰδίωμα τυγχάνει ὑποχλωρίζον. Ubertim Plinius de illis, *Inveniuntur in India trium generum, Rubrum, & quod Demium vocant à pinguedine*, (emendari placet, *& quod Demium* دمي & دموي *vocant à ſanguine: tertium quod argenteis bracteis ſublinitur*: id quidem ſignificat Arabum مولحة, ملحة. Verum שוהם Ezechielis nihil ad Sardios facit, neque aliud denotat quam *amuſſis* סרס Syrorum Chaldæorumque, quicquid viri docti docent poſt Cimchios.

2. Sequitur gemma Simeonis פטדה πιτδὰ, فطدة: cujus de colore diſſentiunt Judæi Chriſtianique nuperi, fulvus is eſſet, an prorſus viridis. De nomine tamen mira illorum & veterum conſenſio. Τόπαζον appellat Joſephus, qua forma Orpheus fictus & Dionyſius Periegeta erant uſi: τοπάζιον Alexandrini, S. Hieronymus, & infinitus numerus Theologorum præter Græcos profanos. Imo vero ab Hebraico פטדה *pitda*, *poteda*, aut *patda* venit τοπάξιον antiquum, & τοπάζιον vulgi, necnon πάξιον, aut lenius πάζιον Heſychii. Veriſimilius autem habeo πάζιον & τοπάζιον λίθος πολύτιμος, in Lexicon Heſychii cum multis aliis commigraſſe ex Scholiis SS. Patrum, præſertim de ψ. ριθ'. στίχ. ἑκτ'. ἠγάπησα γὰρ τὰς ἐντολάς σου ὑπὲρ τὸ χρυσίον καὶ τὸ πάζιον, מזהב ומפז, *mizzahab umippaz*: quomodo antiquitus lectum fuiſſe arguit MS. Alexandrinum. Magis tamen obtinuit ὑπὲρ χρυσίον καὶ τοπάζιον, quod eſt Theodoreto interprete, ὑπὲρ χρυσίου καὶ λίθων πολυτελῶν. Doctores enim LXX. antea vocem illam Hebraicam פז λίθον τίμιον interpretati fuerant ψ. ιθ'. καὶ κ'. pro Obryzo, quod oportuit cum S. Hieronymo & Paraphraſta Chaldæo, niſi ſi propter fulgorem flavedinemque ſuam Topazus, quandoque פז inter Hebræos, velut χρυσόλιθος & χρυσόχροος apud Græcos dici meruerit. Pergit Epiſcopus Cyrenſis, τὸ δὲ τιμιον λίθων τοπάζιος. ἱκὼς δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸ καιρὸν τῶτον (hiſtoria quidem Agatharcidæ tantum comprobat) σπουδασθῆναι τὸ ἄλλων. Hæc exſcripſit quidem Theodorus, & ſimilia ab Athanaſio S. Auguſtinus ad ψ. ριθ'. *Super aurum & topazion. Hoc enim in alio* ψ. *legimus, Super aurum & lapidem pretioſum multum. Topazion enim perhibent eſſe lapidem pretioſum.* Τοπάζιον vero Arabicum quid ſonare & Troglodyticum præter Plinium nemo doctus, ſpero, negabit; aut valere verbum *quærendi* Græcorum aſſeret nemo. Pauci etiam lapidi huic inſulam Topaziorum nomen ſuum dediſſe, ſed accepiſſe quidem eam putabunt à lapide, ſicut in ſinu eodem à Sapphiro revera tulit inſula Sapphirena: adverſa licet his tradiderint Alexander Polyhiſtor, Rex Juba, Plinius Secundus, necnon Ambroſius, Epiphanius, & è noſtris alii. Haud vero mirandum, ſi Topazii patriam fecerint Stephanus Byzantius νῆσόν τινα ἰνδικὴν, Epiphaniuſve πόλιν τῆς ἰνδικῆς. Solet enim Troglodytica totaque Arabia apud Scriptores Græcos Indiæ nomine comprehendi, parique amplitudine vocis כוש in Bibliis Divinis. Unde lapis iſte Arabicus in Jobi libro πιτδακὸς כוש פטדת nuncupatur. Audiamus vero de Topazii origine Agatharcidam Ptolemæo Philometori haud ignotum, hujus adeo verba ultro ſequuntur Diodorus Straboque viri in hiſtoria celebres, hos etiam Euſtathius Theſſalonicæ aliique. Τὰς μὲν μελιτογειὰς καὶ τὸ ἀκάθαρτον κόλπον ἀφιππλόουσι, ait Cnidius, νῆσόν τινα

Essenes, *Logion sive Oraculum, vulgo Rationale.*

Ephodes coloribus eleganter intertextum. Essenes θέσπισμα ἀποφάσεως τὸ μέγεθος, χρυσῷ τε καὶ τοῖς αὐ-

κεῖ), τῷ μὲ διὰ πελαγίας, μῆκος ἔχουσα σταδίων ὡς ὀγδοήκοντα· ἐν καλεῖται ὀφιώδη. Dicere حبوت & حبة *Serpentaria.* Videant alii, an hoc idem adstruat C. Plinius. *Egregia etiam nunc Topazio gloria est suo virenti genere*, (id jam distinguit vir clarissimus ab altero χρυσοφαὲς & flaventiore:) *& cum reperta est, prælata omnibus. Id accidit in Arabiæ insula, quæ Chytis vocatur, in qua Trogodytæ prædones, cum diutius fame ac tempestate pressi herbas radicesque effoderent, eruerunt Topazion. Hæc Archelai sententia est.* Hanc etiam diducit S. Ambrosius ad ψ. εἰκ. Aut idem Caius in Geographicis l. 6. c. 29. *Omisit Juba & tertiam Berenices, quæ Epideros, insignem loco. Est enim sita in cervice longe procurrente, ἐν κόλπῳ βαθυδίτῳ* Arrianus dicit, *ubi fauces Rubri maris* VII. *M. D. passuum*, (sic libri meliores, & LX. *Stadia* Strabonis Arrianique bene conveniunt. Puto itaque *Chytin* insulam, hodieque *Cambela* vocari in Geographia Arabica, quæ CC. M. passubus abest à Babolmandabo, & oppositæ Jemanæ castellum *Hacam* prospicit.) *ab Arabia distant. Insula ibi Chytis Topazion ferens.* Pergit modo Agatharcides, ἀφ' ἑτέρου μὲ γίνεσθαι παιδίων ἐρετῶν, ἐφ' ἡμῶν ὃ ἱλάσθεσθαι τέτων. Hoc ita pridem fecerat Ptolemæorum Euergeta, monumento Adulitano nobilis. Unde paulo demissius loquitur ea de re ὁ γεωγράφος. ὧν ἱλάσθησαι δ' ἐρετῶν ὁ βασιλεὺς, ἅπαξ καὶ ἀφ' τὰς φθορὰς δ' ἀσφαλισάμενον ἀνθρώπων ὑπ' δ' θηρίων, καὶ ἀφ' τὰ τοπάζια. Pariter Diodorus, qui & Agatharchidæ Peripatetici (ut claret) Regumque Ægyptiorum Commentaria hac de causa versaverat, ὑφ' ὃ τοῖς μεσημβρινωτέροις χωροῖς ὑπὸ δ' τὴν ἀλιξάνδρειαν βασιλέων ὄντως ἐξημερώθη φιλοτίμως, ὡς μηδὲν εἶναι κατ' αὐτὸν ὀρεσκῆ δ' ἀσυπαρξάνων ζῴων. ὁ δ' ἀγαθαρχίδης ὃ τὴν αἰτίαν δ' ἀπὸ ἡμέρωσιν φιλοτιμίας. ἀφίσκει γὰρ ὃ τῇ νήσῳ ταύτῃ τὸ καλούμενον τοπάζιον. ὅπερ ἐστὶ λίθος ἀφανόμορφος ἐπιτερπὴς, ὑάλῳ παρεμφερὴς (hinc ὑαλοειδὲς τοπάζοι Orpheo gemmario) καὶ θαυμαστὴν ἴσχυσιν πρόσοψιν παρεχόμενος· διόπερ ἀπεπίδατος τοῖς ἄλλοις τρεῖς, θανατηφόρα πάντος δ' ἀσπιλάτατος ὑπὸ δ' καθισαμένων ὑπ' αὐτῶν φυλάκων. Hujus descriptionis fontem jam vide. ὃ τὸν τὴν γίνεσθαι τῇ νήσῳ, ait Cnidius, καὶ τὸ καλούμενον τοπάζιον. ἔστι δ' τοῦτο λίθος ἀφανόμορφος, ὑάλῳ ἀσυμφερὴς, ἰδέαν δ' χρυσῷ (malo cum Diodoro εἴχρυσον) θεωρίαν ἀποδιδὲς. Idem & verbis vix aliis princeps Geographorum. λίθος δ' ἐστὶ τὸ τοπάζιον ἀφανὲς, χρυσοειδὲς ἀπλάκτων φίλγος, ὅσον καθημερὰν μὲν ἀ ῥᾴδιον ἰδεῖν ἐστὶ· ἀλαυγέστερα γὰρ. νύκτως δ' ἀφλέγει, καὶ συλλέγοντες &c. Agatharchides enim tradiderat, ὁ δ' ἐν ταῖς πέτραις λίθος τὴν μὲν ἡμέραν ὑπὸ δ' φέγγος κρατύνεται, ἀφ' τὸ πῦρ δ' ἀ γίνεται σύνδηλον. σκότος δ' ἐπισκιάζον, ὃν ἀ ποτ' ἂν ἡ πυρώσις, ἀφλεκτὰ πάντοθεν. Diodorus etiam illa transcripsit in suam Bibliothecam, ὁ δ' ἀσφαλὴς λίθος, φυόμενος ἐν ταῖς πέτραις, τὴν μὲν ἡμέραν ἀφ' τὸ πῦρ ὐκ ὀφθαι, κρυπτόμενος ὑπὸ δ' τὸν ἥλιον φέγγος. τὸ δ' νυκτὸς ἐπιγινομένης ἐν σκότει ἀφλεκτὰ, καὶ πόρρωθεν δῆλον ἐστὶ ἐν ᾧ ποτ' ἂν ᾖ τόπῳ. Jam decolore Topazii conciliare licet Judæos scriptores Græcosque, Braunio aliisque invitis. Constat enim ex tribus probatissimis scriptoribus & pervetustis, hanc gemmam tam flavedinem auri præ se quam vitri virorem ferre: aut, nisi nos nimirum fallat Pictavii honos Hilarius, *Topazion diversorum colorum permixtione omnium pretiosissimarum gemmarum speciem continere.* Vel etiam Doctor Hipponensis ad Psalterium: *Aureum colorem Topazius & ætheream habet claritatem, & cum splendore solis tangitur, omnium superat claritatem gemmarum.* Judæi quidem *jarcan* ירקן pro פטדה exponunt. Sic Jonathan ad Ezech. & in Lege Onceloſus: similiter Uzielides & Interpres Solymitanus ירוקתא *jeruela* & *jaratha*, Samaritani יריק *jaric*, Chaldaicus Jobi Paraphrastes מרגלא ירקא. His autem vocabulis gemmæ Topaziæ viror indicatur, atqui ὑπόξανθος & πράσινος, ut matura porra solent venire. Unde ירקון *jeracun* in volumine Hebræo, & برقان *jarcan* in Lexicis Arabum τὸ ἴκτερον πόνον, *morbum sub aureum* certo denotant. Acceperat etiam Plinius à Lithographis sui ævi (maxime à Xenocrate Ephesio, ut statim patebit) *circa Alabastrum oppidum Thebaidis Topazios* duplici genere enatos *Prasoiden atque Chrysopteron* (pro hoc nomine, aut *Crysocleron* S. Ambrosii, vel χρυσόπτερον Eusebii, nam illi omnes ex Lithognomone Ephesio hæc talia descripserant, repono *Chrysophaen*, χρυσοφαὲς; aut verius χρυσόχρων, *Chrysochroon*) *similem Chrysopraso.* Ille sane virebat magis, hic rutilabat. Cecinit & Dionysius Alexandrinus γλαυκίοντα λίθον καθαρῆς τοπάζου. Neque aliter interpretabere Alexandrum Cornelium, quando ait ἀφείσκειν καὶ ὁ τὴν δ' τοπάζιον λίθον ὁμώνυμον τῇ νήσῳ, ὁμοίον ὃ τῇ χρόᾳ τῇ δ' νέᾳ ἐλαίᾳ· succum enim Palladis flavere suave quis nescit. Excusabis idcirco Epiphanium Pontificem Christianum, quod de Topazio hunc in modum constituat. Λίθος ὃ τοπάζιον ἐρυθρὸς τῷ ὕδατι ὑπὸ δ' ἄνθρακα· (cujus ille mox λίθος ὀξυφοίνικον declarat:) εὕρηται ὃ ἐν τοπάζῃ πόλει δ' Ἰνδίας ὑπὸ δ' ἐκεῖνά ποτε λίθους λατομοῦντων ἐν καρδίᾳ ἑτέρου λίθου· ὃν οἱ λατομοῦντες Θεσπάμβροι Φωδεῖν, καὶ ὑποδείκνυσι ἀλαβάστου τινὶ (lego ἀλαβαστρίτου τινὶ· eandem quippe historiolam attingit Salaminius, quam recentem sua ætate legerat è Græco Plinius, legerat post aliquot sæcula Eusebius Pamphili.) ἀπέδοσθαι ὀλίγου τιμήματος. Θηβαῖοι ὃ φασὶ λιθίναν τὴν καὶ ὀκτὼ κυρῶν βατιλίσσης. (*Berenicen* dedit, cujus nomen diu servabat *Ophinsæ* proxima ripa: non *Arsinoen* quod affirmat Abrahamus in Shilte hagibborim, ex libris Christianorum recentium cum fastu Judaico & perridiculo, plane adversus Plinium philosophum, Jubam regem, & S. Ambrosium) ἡ ὃ λεγομένη ὑπ' τῶν αὐτῆς ἀφθάρτου μέσου δ' μαλώτατα φαίνεσθαι. Cape colorem hujus gemmæ à Theodoro Heraclea ad ψ. εἰκ. ϛ'. ρκϛ'. ἐγὼ, ait Paraphrastes ille ante Theodoretum, τιμιώτατος ἡγοῦμαι τὰς σὰς σύβλας χρυσίου καὶ λίθων πολυτελῶν. ὁ δ' τοπάζιος ἴσως τότε μᾶλλον τιμώμενος διὰ ἐστὶ ὃ τὸ χρῶμα πρασοειδὴς, καὶ χρυσοχρὴς, αὐγοειδὴς καὶ ἀρᾶσις καὶ εὐανθής. Compertum etiam est *asfaro* اصفر, quo nomine, פטדה Moysis interpretari solent Samaritæ, subflavi, icterini, cirinique coloris quicquid indicare. זרגא *zarga* insuper Syrorum in Pentateucho eximie notat fucum χρυσόπρασον. Quapropter ex duum generum Topaziis, viridius seu *zaberged* ubique S. Literarum intellexit Arabs per *Pirda*, & Clarissimus Saadias ad Jobi caput metallicum; ubi legi ex MS. optimi Huntingdoni الزبرجد الحبشية loco פטדת כוש. Pariter Judæi per Hispanias hodieque Pontificis M. gemmam secundam *Smaragdum* vocant nimis honeste. Verum à زبرجد, ne hoc reticeam, rite deducitur Græca vox σμάραγδος: sed ex Græco ad Arabes Persasque iterum rediit vocabulum زمرد *zommorod*, aut *esmeralda* à labio Hispano; alii forsan aliud credent. Deinde שומפון in *Semos rabba* corruptum satis ex voce τοπάζιον: attamen עקיק Targumistæ ad Canticum Salomonis, & כרכרנא Interpretis Arabici Ezech. c. 28. ad Chalcedonios & Amethystos pertinere scio, non ad hunc lapidem. Fuse denique præ cæteris de Topazio agunt ad Hymnorum sacrorum longissimum Eusebius Pamphili, & abs illo Nobilissimus & sanctissimus Ambrosius, quorum verba Epiphanii causa adscribere haud piget vel meipsum hucusque provectum. Περὶ δ' τοπαζίου λίθου τοιαῦτα ἱστορῶν ἱστορεῖ, ἃ ἐν τῷ ἐπιγεγραμμένῳ ξενοκράτους λιθογνώμονι· ὅτι γίνεται δ' θηβαΐδος περὶ πόλιν ἀλάβαστρον, ἐν ὀρυσσόμενον λίθ δ' φέγγος αὐτὸν τόπῳ· ὧν ἱσοῤῥοπίᾳ ἐστὶν ὀρυσσομένων τόπων. καὶ μετ' ὀλίγα· τὸ χρῶμα δ' τοπαζίου πρασοειδὲς καὶ χρυσωπὸν (vel χρυσόχρουν: nam χρυσόπτερον nil valet) χρυσοπράσῳ ἀφλογιστίνῳ, κατ' ἄμφω δ' ἐπιτείνεται τὰς χρόας καθαιρέσεσιν. ἔστι δ' καὶ (injicio huc πάρεστι) ἐν καθαρῷ ἄγαν ἐν χρυσόχρουν· τῷ δ' μεγέθει καὶ πάνυ ὑπερῳρᾳ τὰς χρυσοπράσους. ἔστι δ' καὶ τὸ εἶδος ὁ λίθος λιπαρὸς ἐστὶν καὶ ἀφεγγὴς ὑπὸ ἡλίου. ἔστι δ' καὶ ἀραιόστομος καθεστηκὼς. καὶ τοῦ ἐστὶ ὁ πάνυ θεοπαθὴς, καὶ ἔλαθεν θαυμαζόμενος ἀφ' τὸ πλῆθος, ἢ τὸ (lego τότε) καὶ τὴν σχολὴν εὑρίσκειν. ἄγαται δ' καὶ θεοπαθὴς νενόμισται· φύσιν δ' ἔχει λιπαρὸν τὸ τοπάζιον τραχυτέραν, καὶ ὑπὸ τὰς χεῖρας μᾶλλον. ἔστι δ' καὶ λίθος εὐγλυφος. Latina rarius soleo adponere, sed jam Antistes Mediolanensis suadet ad ψ. εἰκ' *De Topazio quidem invenimus scriptum in historia Xenocratis, qui scripsit quasi lithosnomon* (scribe tu, *quasi lithognomon*) *nasci eum vel inveniri* (imo γίνεται) lectum est pro εὑρίσκεται apud Epiphanium de Pectorali Pontificis Hebraici) *circa Thebaidis civitatem Alabastrum: vel circa Topazion, ut aliqui putant; unde & nominatus est ab eo loco in quo gignitur.* Mox idem Ambrosius, *Duorum colorum est in hoc lapide crasis, hoc est, quadam temperata permixtio, Prasoides & Chrysocleron* (MSS. *Chrysopa*) *similis Chrysopraso secundum utrumque velut quasdam extendens colorum figuras, & plenius quidem à peritis fertur extendere. Est autem parychrus* (*parochrus* lego) *& satis parus, & Chrysochrus, & pinguis & resplendenti similis, maxime cum solis splendore percutitur.* (Aliter sane Gentium Historici. Vides heic quantum in Græcis conturbat bonus Ambrosius) *Est autem pulcherrimus & mirabilis super omnes Chrysopraso magnitudine, ut dixi, usu pinguior. Natura hujusmodi, ut si polire & levigare eum velis, asperetur magis, usu minuitur. Est autem quodam genitali opere naturæ euglyphus, hoc est, bene figurabilis, & summo studio dignus habetur. Difficile invenitur & repertus insignitur; raro tamen in usu hominum est.*

3. Versus primi lapidem ultimum Levi sacræ tribui datum ברקת βαρεκάθ, & Ezech. 28. βαρεκάθ, برقش, aut ad dialectos suas deflectunt Judæi, unde ברקן *barcan* Onceloſi, Jonathanis, & Paraphrastæ δ' ἀσμαῖος, ברקתא *barcatha* Uzielidæ, & Solymitani, ברקא συνεζύγησαν, בארק etiam & ארבך metatheſi Samaritica: aut hunc potius naturæ virorem nitidissimum *Smaragdum* interpretantur; quod volunt οἱ ὁ'. (etiam Ezech. c. 28. ubi alium profecto ordinem illi tuentur, quam habet Hebræus) Josephus, S. Hieronymus ex placito istorum, & Interpres Samariticus per suum اخضر ἄξαφος. Verum Rabbinorum pars maxima commutant hanc gemmam oculorum delicias cum sequente נפך: ברקת vero nunc aliter exponunt, Arias à Judæis suæ gentis *Chrysolithus*, Abarbanelis, & Interpretes Anglicani *Carbunculus*, lapis quatenus præfulgidus. Abrahamus in Shilte Hagibborim, & diu ante ipsum Symmachus S. Bibliorum interpres optimus quidem ex LXXV. κεφαύνιος: quo eos profecto induxit notissimus sensus vocis ברק, κεραυνὸς & ἀστραπή. Quanquam & *Ceraunius* (quem οἰνωπὸν appellat Epiph.) locum suum habeat in Dactyliothecis, Tavosus in Pentateucho suo Persico pro *bareceth* reponit Arabicum الماس *Almas*, quod est Adamas, ne forte pretiosissima rerum careret penitus Thorax facer. Onceloſus denique, Jonathanes, aliique Targumistæ, & abs illis Syrus aliquid gemmarum heic intellexerunt præter Smaragdum, non docent tamen quo in lapidum genere consistat ברקת aut ברקן. Hac & sequente gemma, Jacuto puta rubro & Smaragdo viridi sternitur ὁδὸς Paradisi Mahommadicæ.

4. Incipit autem versus secundus à tribu Judæ ac lapide נפך, نفك, νόφεκ; aut LXXII. Interpr. ναφὲκ Ezech. c. 27. 16. quod *Carbunculum* denotat illis Alexandrinis cum alibi tum Ezech.

αὐτοῖς [i] τῷ ἐφώδῃ βάμμασι διωκισμένον. [k] ἐστὶ γὰρ quidem vocatur: hic vero in lingua Græca λόγιον [Ra-

zech. c. 27. 13. Joſepho etiam, S. Hieronymo, Judæis Hiſpaniarum, Abrahamo Medico, Syriſque interpretibus. Iſtorum enim צדירא *Rubinum* ſignificat, ſicut Arabum صدي *Sadi* rubedinem rubiginemque. Accedit ad hos Targum Solymitanum, in quo כרכדנא *Cadcodna* dicitur ἐξ Αἰγυπτίων pro כרכר *Cadcod*, vel *Chodchod* ut Hieronymus ſcripſit de vocis ſignificatu plane ignarus. Eſt autem Pyropus, lapis πυρωθρίζων, ut cum Epiphanio loquamur, à כרור *Scintilla*, atque *torris*. Eodem plane modo interpretabere Latine Jonathanis בצדירא pro בפוך Βαττὰκ Hebraico Eſ. c. 54. i. e. ὁ ἄνθραξ, vel ἄνθρακα quaſi נופך, quomodo legerant LXXII. aut ὁ σίμων cum tribus aliis Judæis. Nam fucus iſte ſcintillæ inſtar micat, ut norant nurus delicatæ. كحلي *Cohli* inſuper Arabum Walt. & Erpen. & כחלי *Chahäli* Targumiſtæ Cantici Regii (qui ſolens ἀφεζῆλ) *Stibii* gratiam ſignant. Opportune igitur adnotavit ex Commentariis regiis Jubæ C. Plinius, *Smaragdum, quem Cholon vocant, in Arabia ædificiorum ornamentis includi.* Neque diſſentiunt omnino Ainſworthus aut Commentator major *Semot* f. 96. ubi leges כרכרינין: quippe *Chalcedonius* aut *Charchedonius*, (nam utrumque occurrit apud vetera ſcripta, & vice ἀνθρακος ſimplicius equidem χαλκηδὼν in Apocalypſi ſacra) ex *Carbunculis* præcipuis æſtimatur: ſive ille à magna Carthagine, ſive ab Hebræo potius כרכר (pro quo LXXII. Interpr χοῖρος quandoque ſubſtituerunt) nomen forte ducat. E contra, Samaritæ in verſione ſua Arabica נפך interpretantur *Smaragdus*, زمرد, זמרגדו. Pariter Onceloſus veruſque Jonathan אזמרגדין *Ejmargedin*: Ben Uziel איזמור. Hi etenim omnes ſignificationem veterem veramque ipſius נככן ita tranſtulerunt in *Nophec* lapidem quartum: cui quidem rei tinnitus gemmularum proximarum ירקן ברקן *jarcan*, *barcan* occaſionem fortaſſean dederit. Idem ſane adfectant per verſus omnes Pectorales ritu magico ac ridendo Samaritæ in verſione vernacula, *Samuc*, *ſamac*, *ſamacmac* &c.

5. Quintus lapis Dano datur nomine ספיר σαπφείρ, سفير, σαφεὶρ Etymologo Magno Græcorum, S. Hieronymo & τοῖς ὁ. vel decies σάπφειρος. Inde Uzielidæ & Paraphraſtæ Solymitano ספירינון & סמפורינא, Targum Cantici אספור, Syro perpetim ספילא, femelque Paraphraſtæ Samaritico ספירה, & in Hebræo Tobiæ ספירי. Onceloſo quidem ubique, & ſæpius vero Jonathani rara voce שבוז *Shabzæ*, Jobique interpreti Aſſyrio שבוזא, & Paraphraſtæ Samaritico ſemel שבזון *Shabzun*. Sic dictum credo fuiſſe Sapphirum vel Jaſpida πολύγραμμον, tanquam שבש, שבש & שבץ, *ramulis lineiſque variam*, elementis ז & צ permutatis, & vocabulo quadrato, ut fieri ſolet. In verſionibus Arabicis Samaritarum, Judæorum Africanorum, & Clariſſimi Saadiæ tam ad Legem quam ad Hagiographa ספיר redditur الهما *Maha*, eſt enim generis Cryſtallini: & in Onomaſtico Coptitarum, Ϣⲁⲡϩⲓⲣⲟⲥ, العقيق i. e. Carchedonia, aut ex Barbahlul Jaſpis quædam. Tavoſo is vocatur زمرد Smaragdus. Non multum ſane abludunt ſuo fuco à Sapphiris Chalcoſmaragdi Cyprii, aut Smaragdi Medici, *quos equidem è Sapphiro* ait Plinius, condus ipſe gemmarum omniſque pretioſæ naturæ. Quinetiam ad Logium ſacrum adnotavit Sophiſta Gazæus, *Sapphirus haud abſimilis perhibetur Smaragdo:* utriuſque ſpecies quædam colorem cœli præferunt. Adamantius idem dixerat ad Lamenta Jeremiæ c. 4. 7. σαπφείρου ἀπόχρωμα αὐτῶν. οἱ ἑκάτεροι, ὁ δηλοῖ τὸ ἀπόχρωμα, πολιτείαν ἐρρύθμιον ἔχουσι· τοιοῦτο γὰρ ὃ σαπφείρου τὸ χρῶμα. Hieronymus ad Eſaiam, *Porro Sapphirus qui ponitur in fundamentis cœleſtis Jeruſalem, cœli habet ſimilitudinem & ſuperioris aëris; diſcoloratè licet & obſcurè τὸ ἤλιον. Ezechielis quoque Scriptura commemorat, quod locus in quo thronus Dei ſit, Sapphiri habeat ſimilitudinem, & gloria Domini in hoc colore conſiſtat, qui portat imaginem ſupercæleſtis.* Vel Græce eadem accipe à Procopio Cæſarienſi, ἡ δὲ σάπφειρος ἐρρύθμιον ἔχει τὸ χρῶμα. ἔστι δὲ τὸ ἰξεικὲς καὶ ὁ τόπος ὁ ὑπουράνιος θεοῦ θρόνου θεοῦ ὡς σάπφειρος (campus quidem cærulus auro interſtinctus) ὅτων τοίνυν εἶσον; ἀφ' ὧν τὸ τῶν εἰκόνα θεοῦ ἐπιφανοῦς φοσεῖν. Deinde de indole hujus gemmæ rectius ſenties, ſi colores Saadiæ atque Eſdraidæ Judæorum inter ſe miſceueris: nam cærulum conſtat ex rubro & albo (ſive Cryſtallino Gaonis quem laudavi, ſive Adamantino Medrash veteris:) nimirum quo vultu emicare ſolet ῥοδοδάκτυλος ἠώς. Unde verſus ſeculo non bono nati,

Sapphiri ſpecies digitis aptiſſima regum,
Egregium fulgens puroque ſimillima cœlo

Proponit etiam nobis Epiſcopus Salaminis Cypriæ inter ſacrorum lapidum fulgores σάπφειρον ποικιλόχρουν, ὡς βλάττης τὸ εἶδος. πολλὰ γὰρ χρὴ τέτυφθαι. ἔστι γὰρ ὁ βασιλικὸς χρυσοκόλλης. Aut verbis Plinii, *Sapphirus aureis punctis collucet. Caruleæ & Sapphiri, raroque cum purpura. Optimæ apud Medos. Quæ ſunt ex eis Cyanei coloris, mares exiſtimantur.* Quod vero apud Flavium Sacerdotem, qui duodecim hoſce ignes de pectore Principis ſui ordinis reſplendentes ſæpius viderat, ספיר bis redditur ἴασπις, totieſque ſextus lapis יהלם, σάπφειρος, vel vitio communi librariorum in totum deputandum, vel erit cognationi evidenti ipſarum gemmarum. *Cyanos* enim Plinii, ſive *Jaſpis ſtellata rutilis punctis*, aut *Jaſpis Phrygia & purpuraſcens* Epiphanii, aliorumque ἴασπις διαφέρουσα à Sapphiris nihil aut perparum differunt, quod & Theophraſto ſummo Lithographo videbatur. Sapphirus autem Arabum medicis & interpreti Prophetarum Sacrorum الفيروزج *Fairuzeg*, ſeu per ora Perſica Turcicaque پيروزج, niſi quis dicat utramque vocem à πῦρος deflecti. Nam ex Philone jam vidimus Sapphirum videri λίθον πυρώδη.) aut peculiarius *Sapphirus opaca*, quam noſtri Gemmarii Turcoida appellant. Poſtremo Commentarius major tam *Semot* quam *Bemidbar* explicat ספיר Moſis per כוחל; quod *Stibium*, aut maxime *cæſium cœli fucum* ſignificat vagis Judæis, Arabibus & atræ genti Æthiopum, aptumque fuerat vexillo Iſaſcharis ſolis lunæque orbibus nobili, ut priſci Rabbini imaginabantur. Pretioſus hic lapis ex quo Veritatem πεδίκασεν ob pectus geſtabat Pontifex Ægyptius, Æliano referente, imo de quo exciſæ ſunt Tabulæ δεκάλογοι, ſicut tradunt Rabbini, nomen præbuit *Sapphirenæ* inſulæ Arabicæ, & ille vel ſua *pulchritudo* mali ingenii fœminæ Sapphiræ. Venit autem ספיר gemma ab Arabum صفر *Saphar*, quod *nitorem, almam lucem*, & *Auroræ decus* eximie ſignificat: unde יספר Jobi c. 38. *decoravit* ex mente Cimchii parentis. Imo ספיר laxius aliquando interpretanti Jonathani אבן טבא *lapis bonas ac pulcher.* Nam *Saphir*, ait Hieronymus ad Michææ vaticinium, *Syro Hebræoque ſermone dicitur pulchrum.* Breviter itaque expendimus, ut cum Dionyſio canere licet,

Χρυσείης κυανῆς τε καλὴ πλόκος σαπφείροιο.

6. Verſum ſecundum claudit ἰαλὸμ יהלם, gemma Naptalis: بحلم Tavoſo, Jonathani priſco atque Onceloſo παρομοιάζοντι סבהלה *Sabbalom*, indeque interpreti Samaritico צבלום *Zabalom*. Hanc vetuſtiſſimi Criticorum, S. Jaſpida interpretantur, ut LXXII. Alexandrini, etiam ad Ezech. c. 28. 13. S. Hieronymus ubique ex profeſſo, tum etiam Epiphanius Cypri. Qui facit & כרכורון Uzielidæ, forte & χαλκηδόνιος Johannis Revelatoris Nam כרכור Eſaiæ vatis Symmachus quidem χαλκηδόνιον reddidit, ſed Hieronymus & LXXII. ἰάσπιδα. Prætet Theologos Chriſtianos, Abarbanelis, Abrahamus Medicus, Judæi Byzantii Hiſpaniæque יהלם Adamantem interpretantur, atque adeo لماس Almas Rabbinus quidem Hiſpanus, quem præter morem ſuum valde laudat Abeneſdras. Adamas enim ab infracta ſua duritie alios omnes lapides יהלם i. e. ירשם וישבר, domare ſolet & deterere. Nam ut Hieronymus refert ex Xenocrate ad Amoſi c. 7. *Cum vicinum aurum longo uſu conſumatur, ſolus adamas non atteritur, & nulla lima minui poteſt; ſed è contrario limam terit, & quicquid attigerit, lineis ſulcat.* Tavoſus aliquando اللازورد *Lazured* aut corruptius *Lazuli*, quod eſt κύανος. Ab hoc minimum abludit σάπφειρος Fl. Joſephi tam in Originibus quam Bellis patriis. Pro יהלם Arabica Waltoni Erpeniique ponunt بهرمان *Carbunculum*, Syrorumque ſimplicior verſio ܢܩܛܘܢ *Necatho*. Targum Cantici גיהר *Gihar* à *claritate*. Idem Targumiſtæ Jeroſolymitano dicitur עין ענלא, *Ocellus vitulinus*, aut Plinio *Ægophthalmos*. Cognatos autem admodum & conſimiles aliqua ſui ſpecie exiſtimabis Adamantem, Cryſtallum, ἢ ὑδατόεσσαν ἴασπιν, quod canit Poëta Afer. *Jaſpidum enim multa ſunt genera*, ait Hieronymus. *Alius eſt enim Smaragdi habens ſimilitudinem, qui reperitur in fontibus Thermodoontis fluminis, & vocatur Grammatias: quo omnia phantaſmata fugari autumant. Alius viridior mari & tinctus quaſi floribus: hunc in Phrygiæ monte Idæ & in profundiſſimis ſpecubus ejus naſci autumant. Alium vero juxta Iberos Hyrcanoſque & mare Caſpium reperiri*, (hunc Dionyſius appellitat ſubnigrum, ſeu ὑπόμελαν ἴασπιν) *& præcipue circa lacum Neuſin.* Talia carpſerat ex libello Epiphanii ille Aſceta, ἴασπις, ait Epiphanius, ἔστι τῷ εἴδει σμαραγδίζων. ἔστιν δὲ τὰ χείλη θερμώδοντος ποταμοῦ διείσιτας, καὶ ὥσει ἐμαθόντα τινὸ ὑπ' αὐτῷ. τοῦτο δὲ ἀπὸ εἴδους φαντασμάτων οἱ μυθολόγοι λέγουσι. ἄλλη δέ ἐστι γλαυκοτέρα θαλάσσης, ἄλλη δὲ βαθυτέρα τῷ ὕδατι τῇ βαφῇ, ὑπὸ τοῖς ἀπηλιώταις, ὑπὸ τῷ ὄρει τῷ ἴδης ὑπὸ τῇ φυγίᾳ, ὁμοιάζουσα πορφύρᾳ τῇ λίᾳ δὲ αἱματώδη κόχλῳ, διαυγεστέρᾳ μᾶλλον, ὥστε οὕτω ὁμοιάζουσα, ἢ ἀμεθύστῳ ξανθοτέρᾳ. ἡ δὲ μιᾶς χροιᾶς, οὐδὲ τὸ αὐτῆς διαφανοῦς. ἀλλ' ἡ μὲν ἐστι χαυνοτέρα καὶ λιθωτέρα, ὅτε πάνυ σίλουσα, ὅτε πάλιν διαπίπτουσα. ἄλλη δὲ κρυσάλλῳ ὕδατι ὁμοία· ὠφέλη δὲ καὶ πασιν ἔστιν οἷς χρεών τοῖς κατὰ τὸν καπνὸν γλῶ· καὶ ἀπὸ ἴασπις ὁ παλαιὸς καλούμενος, ὁ πάνυ λάμπουσα, χλωρά, ἥτις ἔχει γραμμὰς μίσας· καὶ ἀπὸ ἴασπις ὁμοίως τῇ χιόνι ἢ ἀφρῷ θαλάσσης. Vis autem eadem Jaſpidum ac Adamantum, *lymphationes abigunt, metuſque vanos expellunt à mente*, Plin. l. ult. c. 4. ambo ἀναιρίζουσι. De præcipuis Indiciſque Adamantibus idem adnotavit, *non in auro naſci, ſed quadam Chryſtalli cognatione. Siquidem & colore tranſlucido non differt, & laterum ſexangulo lævore*, &c. Xenocrates de eodem lapide, *Parvus eſt & indecorus ferrugineum habens colorem & ſplendorem Chryſtalli.* Σάπφειρον denique bis poſuiſſe Joſephum pro Hebræo יהלם, pro ספיר ἰάσπιδα, non adeo imperite factum putabit, quiſquis illarum gemmarum ingenia ac cognationem perpenderit; quid enim apparet eſſe Sapphirus, niſi Jaſpis pellucida? Heic quidpiam pervertiſſe Librarios viri docti ſuſpicantur, ſed conjectura ſubleſta.

7. Septimo lapide expreſſum fuit felix nomen Gadis. Hunc לשם, λίγυρον, الشم vocat Moyſes, iſque ſolus inter Scriptores ſacros aut non ſacros. λίγυρον eundem interpretatur Joſephus, λιγύριον οἱ ο'. & poſt illos B. Hieronymus. Onceloſus equidem, & ille Uzielides, Syra natio, Sectaque Samaritica *Cancrin*, קנכירין, קנתרין, קונכינון, קנכירינון, totidem à Græco

[Rationale] significat. Ad amuſſim autem com-

μὲν καλεῖται. [1] σημαίνῃ δὲ τῷ καὶ τὴν Ἑλλήνων γλῶτταν.

κιγχελίτης, *milii granis velut ſparſis*, ut Plinius ait. *Topazium* Judæi aliquot Hiſpani; nam qui ad Conſtantinopolim confugerant, eum βάγλωνιον ſunt interpretati. R. Saadias, R. Jonas in Lexico Cimchiano, Judæi Africani, in Syria Samaritæ *Leſem* explicant clarius quam reliqui Interpretes Arabica voce جزع *gezâ*, quæ ὀνύχιον ſignificat. Ainſworthus, Braunius, & diu ante hos S. Chryſoſtomus, Epiphanius, Hieronymus, & Scholiaſtes Græcus ad Biblia Græca, & Gloſſator ad Latina *Hyacinthum* reddunt; neque abeſt longe ירוק *jeruc* Samaritani Paraphraſtæ, aut يشم *jaſim* Perſici: imo vox hæc prope accedit ad Moſaicam, ut Aſia ludere amat in ſonis. ἰσοδυναμοῦσι γὰρ يشم, يشب, & *Jaſpidas virescentes* ſignificant. Multum etiam valet, quod B. Johannes de pectore pretioſo P. M. fundamina Novæ Urbis deſumens, *Hyacinthum* ſubſtituerit vice *Ligurii*. Poſuit autem pro *Leſem*, Bemidbar rabba τὸ σαπφείριον, Semot rabba כרחלין *Cærulum* χρυσοειδές: pariterque *Turcoida* & *Cyanea* interpretatur Abrahamus Harophe, & alii recentium Judæorum. Targumiſta Solymitanus זוין *zuzin*, quia ſic voluit. *Amethyſtum* autem Abarbinelis, *Beryllum* Targumiſtæ ad Canticum, *Achatem* aliorum prætereo. Audiamus potius quid ad Fabiolam piam fœminam dixerit Monachus Bethleemita. *Satis miror, cur Hyacinthus pretioſiſſimus lapis in horum numero non ponatur, niſi forte ipſe eſt alio nomine Ligurius* (perperam edidit Eraſmus *Lyncurius* adverſus codices priſcos. Nam hoc aliud eſt, & *Succinum* potius quam *Hyacinthi* quoddam genus aut alterius gemmæ, quod ſuo ævo videre potuit reconditæ naturæ diligentiſſimus ſcrutator Plinius. Recte Heſychius λυγκάριον, ἤλεκτρον. Theophraſtus quidem, Demoſtratus, aliique veterum cum Lyncurio Electro majoris pretii gemmam λιγύριον aut λιγγύριον male confuderunt: unde Plinius Epiphaniuſque miſere palpant.) *Scrutans eos qui de lapidum atque gemmarum ſcripſere naturis, Ligurium invenire non potui.* Videbis jam quam expreſſe hæc ab Epiphanio tranſcripſerat celeberrimus iſte Aſceta. Τὸ δὲ λιγυρίον τὸν εὐσεβῆ ἀναμφιβόλως ἔγνωμεν. ὅτε δὲ φυσιολόγοις (non apud Theophraſtum? λυγκούριον itaque reſcribes aliquoties in libello iſtius Peripatetici περὶ λίθων.) ὅτε δὲ τισὶ δοκοῦσι τοῖς περὶ τούτων μεμελετηκόσι. [Hinc Pſellus λυγκάριον recenſet inter ἀγνώστους gemmarum] ἔφαμεν δὲ λαγκάριον ὅταν κοιλώματον λίθον, (Zenothemis id tradidit:) ὃν τινες τῇ τραπῇ Ἀφελίκτῳ λαγκάριον καλοῦσι. καὶ τάχα τοῦτο σημαίνει τὸ λιγύριον. ἐπειδὴ αἱ θῆλαι γραῦαι τὰ ὁμοιότατα ἑτέρως μετεποιήσαντο· ὡς τὸ σμάραγδον πράσινον [at innuit אבן השהם, quem LXX. Gen. 2. 12. λίθον πράσινον interpretantur, ſæpius σμάραγδον, quandoque σάπφειρον & σάρδιον.] καὶ ὅτι πῶς οὐ τῇ τοῦ λίθου τούτου ὁνοματίᾳ, οὐκ ἐνηθθήσαν οἱ νακίνθοι, καίτοιγε ἀφθόνητον οὐσίμιον ὄντος λίθου. ὥστε εἰς νοῦν ἡμᾶς λαβεῖν, μήποτε τὸ λιγύριον τοῦτο καλεῖ ἡ θεία γραφή. νακίνθου οὖν τὰς μὲν ἰδέας ἔχειν ἀλλοίους. ὅταν γὰρ ἀμείνονι βαθύτερος τῇ χροιᾷ, τοσοῦτον ἀναλαμπρότερός ἐστι τῶν ἄλλων. ἔοικε δὲ νακίνθος τῇ ἰρείᾳ, ὑποτροφύζειν πως ὡς i. e. quo flore gaudet herba cognominis: τοῦτο δὲ χρῶν ἐστι. καὶ ὁ μὲν πρῶτος λίθος καλεῖται θαλασσίτης. (*Vitreus* Plinio.) ὁ δὲ δεύτερος ῥοδινός· ὁ πέμπτος νάτιος, (miſere hanc vocem torquet Cl. Salmaſius, quæ notiſſima eſt in Latio) ὁ τέταρτος λέγεται χαυνιαῖος (malo καπνίαν.) ὁ δὲ πέμπτος περίλευκος, aut σαρδόνυκος, qui eſt Onyx: *is enim rubri coloris circulos habet albis cingentibus zonis*, ait Beda noſtras ex Plinio. Candicantium vero hyacinthorum ſpecies diverſas accurate recenſet Plinius l. ult. magni operis. Uno verbo tot colores induit hyacinthus, tam variam ſpeciem admittit, ut ſecuris liceat eo nomine raram vocem לשם interpretari. Quinimo color maſculus igneuſque ipſius Lingurii, quem celebrant Theophraſtus Pliniuſque, Hyacinthum ſive *Jacut* perpulchre repræſentat.

8. Pergimus hinc ad *Achaten* Aſeri, quod interpretantur LXXII. Judæi, S Epiph. atque Hieronymus, tum etiam Commentator major *Semot*, Moſaphiaſque Judæus ex Hebræo שבו στεῶ سبو: hoc tamen ſervatur adhuc apud Perſas in شوه *Shavah*, vel *Shabah* شبه, ut Tavoſus ſcribit. Convenit & vox Arabica سبج *Sabag* i. e. aliis Arabum سبج *Siha*, & quod reor טבאג apud Targumum Cantici eximii. Quocirca pro שבו in verſionibus ſuis ponunt Judæi Mauruſii & Samaritæ necnon in Lexico Hebraico D. Cimchius سبج, & Cl. Saadias سبج, i. e. Achaten, ſive lapidem ſubnigrum & περίλευκον, צבע שלו מעורב שחור ולבן, ut vult Commentator major *Bemidbar*. Onceloſus reddidit ſua dialecto *Tarcia* טרקיא: quo *Dendrachaten*, *Ceratachaten*, aut *Thraciam* innui malim, quam *Turcoida* ſeu *Turcinam*, ut plerique amant Judæi Chriſtianique; recentiora enim reor hæc nomina, quam Onceloſi ætas ſuſtineat. Poſt Onceloſum *Shebo* expoſuit *Tarica* טריקה Paraphraſtes Samaritanus, Uzielides bis טרקין *Turacin*: nam ערקין vitii librarii manifeſtum. Judæi Hiſpanici atque Byzantini *Turcinam*, ſeu κύανον explicant, niſi quod Abarbinelis *Topazion*, Abrahamuſque Medicus *Hyacinthum* malint ſuo ex ingenio, & Targumiſta Cantici βήρυλλον. Λίθος δὲ ἀχάτης, inquit Epiphanius, ὑποτέθη εἶναι περίλευκος καλούμενος, ὃς ὑπὸ τὸ νακίνθου ὄφεσιν· ἁπλοῦς δὲ ἐστι τῷ εἴδει ὑποκυανίζων. ἔξωθεν φαιὸν ἐρεμνὸν λούκιλλον ἔχων, μαρμάρου τρόπον ἢ ἐλεφαντίνου. Cedit valde in honorem hujus gemmæ, quod Pſellus poſt alios in eo notavit,

Ἐν ᾧ οἱ δῆεις ὀρέων νάλαπιν ἵκοντο,
Ἀκρόδιαθ' αἱματόεντα, καὶ αἰγλήεντα σμάραγδον.

Ἐν δ' ὄγε μιλτοπάρῃῳ· ἀτὰρ καὶ χαλκὸν ἐν αὐτῷ
Δήεις, καὶ χρυσὸν ἀφροτρεφέος μήλοιο.
Ἀλλ' οἷος πάντων ὠφελιμώτατος, εἴκελον εὖρεις
Εἶδος ἔχοντα δαφοινὸν ἀμαιμακέτοιο λέοντος.

Ex Judæis unus Joſephus ſemel atque iterum ἀμέθυστος adpoſuit loco שבו, vel ſic patrarunt Librarii. Et pro eodem ὀνύχιον præſertim reponit faber *Shilte hagibborim*.

9. Iſaſchari tribuitur nonus lapis אחלמה, ἀχλαμά, احلم; cujus profecto meminit nemo præter τὸν νομοθέτην, niſi quod חלמה eam inter Arabes appellitari affirmet Cimchius. Hunc vero non male referes inter *Onychas* aut *Amethyſtos*. Prius ideo genus ſpectant עין ענלא *Ænegla* Onceloſi, Paraphraſtæ Samaritici Syriacique, עין עיגל Uzielidæ, لاو جشم Tavoſi, βεζθαλμος Judæorum Byzantinorum: quicum conveniunt Plinii λυκόφθαλμος & αἰγόφθαλμος, & tam hujus quam B. Johannis in Apocal. σαρδόνυξ: & عين هس αἰλουρόφθαλμος Ægyptiorum. Lædit inſuper جزع *Onyx* capita melancholica, quod Serapio poſt alios fatetur; lædit & *Achlama* ſecundum Abeneſdram, Cimchium, alioſque ejus hæreſis. Quinimo אהלמה nomen peterem, non ἀπὸ τοῦ ὀνειρώξεως, יגל שם החלמות cum Rabbinis pleriſque, potius abs Arabum حلمة *Hulama* & Syrorum חלמתא *Helmatha*, quod *pupillam* denotat, quomodo & Bar Bahlul in Lexico patrio deſcripſit עין ענלא, ſive ab Hebræo חלמות, Chaldæove חלמין, & *Chalamtha* חלמתא Syrorum, quod *Ovi vitellum* ſignificat: utraque ſane *colorem carneum*. Scriptorum pars cætera conſpirant in אחלמה ἀμέθυστος. Ita οἱ ο'. Epiphanius Cyprius, S. Hieronymus, Judæi per Hiſpanias. Accedit *Heimeſin* הימיסין *Semot rabba*, quod eſt Græcum ἀμέθυστος, aut potius ἀμαθυστίνας: tum etiam Paraphraſtæ Samaritani *Bahramân* بهرمان, i. e. *Carbunculus* ἀμεθυσθίζων, ut habet gaza Plinii. Deinde Cl. Saadiæ & Judæorum Africanorum الغبروزج *Fairuzeg*, & in Apocal. S. Johannis البزادي *Bazadi* pro ἀμέθυστος inter fundamenta Urbis pretioſæ. Poſtremo affirmat Commentarius Major τὸν ἀριθμῶν, אחלמה צבע שלו, רומה ליין צלול ἀχλαμὰ οἱνωπὸν εἶναι τῇ χροιᾷ, quomodo & *Amethyſtum* depingit Peripati decus ſecundum. Quippe Amethyſtum exiſtimo dictum, quod ſobrie vini colorem bibat, & quaſi ad pudorem violæ declinet: ſed Magi & Magis gens credula ebrietatem gemma hac purpurea quatenus leniri ex appellatione ipſa ſuſpicati ſunt. Quid tandem Epiphanius? ἀμέθυστος καὶ τῷ αὐτῷ ὠφελείαν φλογίζων ἐστὶ βαθείᾳ· λαμπρότερος δὲ οὐκ ἔστι μέτρῳ, οἰνωπὸν ἀπεμπύρζει εἶδος· ἢ δὲ μορφὴ αὐτῷ ἀμφοῖν. ὁ μὲν γὰρ αὐτῶν ἐστὶν ὑακίνθῳ καθαρῷ ἀμφιπλήσιος, ὁ δὲ ἀμαθὴ κύκλα. Scias autem exemplaria Joſephi tertio Antiquitatum *Achatem* pro *Amethyſto* hodieque oſtendere, atque libro penultimo Bellorum *Ligurium* pro eodem.

10. Verſus ultimus incipit ab honore Zabulonis תרשיש, ترشيش, quod vocabuli θαρσεὶς ſcripſerunt Doctores Alexandrini ad vaticinia Ezechielis atque Danielis & ad c. 5. 14. Cantici Regii, & θαρσὶς ſæpius οἱ τρεῖς. Hunc fuiſſe veterem *Chryſolithum* aut *Topazium* recentium gemmariorum, magno conſenſu interpretum traditur, cui vix obſiſtere queat pervicacia Rabbinica. תרשיש ſeu χαρχηδόνιον interpretatur الحجر الذهبي Scholion Pentateuchi *Laudini*, & *Bogadi* بجادي ipſum Pentateuchum *Seldeni*, & Lexica Coptica. χρυσόλιθος equidem pro תרשיש bis terque Judæi LXXII. ſemel illi ἄνθραξ ſeu بهرمان, de fulgore axium Cherubicorum agentes. Eſt enim *Carbunculus Carchedonius* (de quo Archelaus, Plinius, Epiphanius, multi multa) ex genere χρυσολίθου. Poſuit etiam Joſephus loco decimo χρυσόλιθον, Epiphanius iſtum eodem ordine, & præ cæteris Johannes ὁ θεσπεσιώτατος gemmam eandem ordine alio. *Chryſolithus* ubique tranſtulerunt Aquila Judæorum & noſter Hieronymus, ſeveri interpretes, Syruſque ad Cantici c. 5. 14. Eundum lapidem præſtitit Sexta ἔκδοσις, omniſque vetuſtas, præter *Hyacinthum* Symmachi Triumvirorum prudentiſſimi, quod à Theodoreto ac Hieronymo diſcimus Ezech. c. 10. alibique. Nam *Aquila Hyacinthum poſuit*, quod nunc legitur apud Hieronymum initio Ezechielis plane vitioſum eſt pro *Symmachus h. p.* At nihil iſti inter ſe differunt, σμάραγδος ὑακινθίζων Plinii, *Hyacinthus aureo colore tranſlucens*, & *Chryſolithus* ejuſdem, necnon *Chryſopraſus* apud *Semot rabba*: ſic enim explico, קרומסטין, *qui lapis cæli habet ſimilitudinem.* Idem valet & ἐξηγήσις Abeneſdræ ad Cant. c. 5. 14. תרשיש שיש בה תמונות ככוכבים נקנצים. Facit huc & Lexicon Cimchii ex Gerſamida, תרשיש אבן יקרה ועינה נוטה לעין התכלת. *Hyacinthum* adeo illud interpretantur Abraham הגבור, Ainſworthus, Braunius, & alii. Arabs Waltonianus poſuit hoc loco مشف *Meshaffon*, *Jaſpida*, aut *lapidem purum* & διαφανῆ. Forſterus aliique Confeſſionis Lutheranæ *Turcoida*: Abarbinelis Judæus פירולא βήρυλλον exponit. Audiendus eſt demum Epiſcopus Cyprius de Logeo Aaronico; ἰ. λίθος χρυσόλιθος. τοῦτόν τινες χρυσοπράσιον κεκλήκασι χρυσίζων μὲν ἔοικε· δοκεῖ δὲ τῷ φαιᾷ διαπίπτειν διὰ τὸ τὴν ἀχλυμίτιδα βαθυλῶνα. σωματικοῖς δὲ καὶ κοιλιακοῖς ἰαμάτικός ὑπάρχει. Inde ſic ſcribit decus Hipponenſe ad ψ. πδ'. *Chryſolithus aureum habet fulgorem, & ſcintillas emittere videtur, & nocturnos timores pellere aſſeritur.* Onceloſus tamen, quem inter vetuſtiſſimos Divinæ Legis Inter-

τον [m] λόγιον. πληροῖ δὲ ἀκριβῶς ᾗ [n] ἐφῴδὸς ὅπερ ὑ-

plet illud Ephodæ *ſpatium* quod *vacuum* à texentibus

terpretes recte exiſtimabis, & ab illo Paraphraſtes Samariticus propter Hebraici vocabuli תרשיש laxos ſenſus, *pelagi color cæruleus*, כרום ימא κτῆνα ἰακυνθ. interpretatus eſt & Uzieli des peculiarius *cæſius vultus maris Mediterranei*, כרום ימא רבא. Paria ad Danielem ſuadet Eudoxus Commentator, το θαλασσης χρυσόλιθον ἐστι. ὁ δὲ ἑρμῶνος κυανον το χρῶμα λέγει. Quinimo כרום ימא, aut χρῶμα θαλάσσης denotat ex Græco: aut *gemmam marinam* ab Arabum Caragia كراجة *pretioſa res gemmeaque*, quod in animo videtur habuiſſe Tavoſus, cum Perſice verteret مرواريد *Margarita*: aut denique inter Chaldæos כרום ימא *Glaucum mare*, μέλανα πόντον Mæonidæ. *Cæſium* inſuper ſignificat ازرق *azraco*, quod eſt interpretamentum תרשיש lapidis apud Samaritas, Judæos Libycos, & Illuſtrem Saadiam. Verum non nuper obvenit, quod Judæi θαλάσσης expreſſerant aliquando οἱ ο'. ex אניות תרשיש Eſaiæ vatis, ſapius S. Hieronymus: qui etiam à Phariſæis ſui temporis acceperat, *Hebræi putant lingua propria ſua Mare Tharſis appellari: quando autem dicitur Jam, non Hebraico ſermone appellari, ſed Syriaco.* Ad Marcellam idem presbyter Chriſtianus, *Quæris ſi Tharſis lapis Chryſolithus ſit, aut Hyacinthus, quod diverſi interpretes volunt, ad cujus coloris ſimilitudinem Dei ſpecies ſcribatur. Quare Jonas propheta Tharſis ire vellet, &c. Reſpondeo homonymum eſſe vocabulum, quod & Indiæ regio ita appelletur, & ipſum mare; quia cæruleum ſit, & ſæpe ſolis radiis percuſſum colorem ſupradictorum lapidum trahat, & à colore nomen acceperit:* (ut *cærula verrunt* apud Maronem) *licet Joſephum* ד *pro* ש *litera mutata, Græcos putet Tarſum appellare pro Tharſis.* Idem ad vatem κηδόρων. Tharſis Joſephus interpretatur Ciliciæ civitatem (imo plus dicit, ad pontum Euxinum ejectum Jonam:) *quantum vero in Paralip. libris intelligi datur, quidam locus Indiæ ſic vocatur. Porro Hebræi* Tharſis *mare dici generaliter autumant. Secundum illud*, Spiritu vehementi confringes naves Tharſis. *Et in Eſaia*, Ululate naves Tharſis *Non igitur Propheta ad certum fugere cupiebat locum: ſed mare ingrediens, quacunque pergere feſtinabat.* Iterumque Rector Bethleemiticus, Joſephus Tharſis *urbem Tarſum arbitratur*, [LXX. Carthaginem,] *alii regionem putant Indiæ: & hoc nomen etiam de duodecim gemmis lapidem appellari, qui apud nos vocatur Chryſolithus, ob martini coloris ſimilitudinem. Neque enim Jonas de Joppe navigans ad Indiam poterat pervenire: ſed ſimpliciter ire in pelagus, & ad quaſcunque inſulas pergere.* Præiverat huic Euſebius in Onomaſtico ſacro, Θαρσεὶς vel Θαρσεὶς, ὅθεν ἤρχετο τῶν σκαλωμένων χρυσος, καὶ μέν ἐστιν ἀπὸ τάρσου ἐστιν ἡ τῶν χιλιάδος· καὶ ὃ ἐστιν, καρχηδών. αὐλὴ δὲ ἐστὶ τοῖς ο'. κεφάλης καρχηδόν· καὶ τὸ ἔλεγον ἔχει Θαρσεῖς. ἄλλοι δὲ τὸν ἰνδικὸν ὑπολαμβάνουσιν. Concedunt autem in opinionem Rabbinicam ex Græcis Paraphraſtes *Corderii*, atque Theodorus Heracleenſis ad ψ. inauguralem οα'. λέγει ὅτι καὶ οἱ τὰ ἀπὸ θαλάσσων οἰκοῦντες ὅρον ὑποτίθενται. Θαρσεῖς δὲ τὴν ἀπὸ θαλάσσης καλεῖ τόπον. Sic in Catena Græcanica alii. Dico igitur ſtrictim (nam hæc longe perſequi haud licet) תרשיש Carthaginem denotare, ut Doctores Alexandrini Eſ. c. 23. 1. & aliquoties verterunt ad Ezechielem: ſive à mero ac muſto תירוש id nominis meruerit, οἶνος enim etiam appellari olim memorat Stephanus Byzantii: ſive à قرس *Tars*, *munimentum ac præſidium*, ſicut Tyrus eſt צור, ὀχύρωμα: & ipſa forte Carthago aut καρχηδὼν, כרכתא *carcetha*, quod *Arcem* ſignificat; perinde ac loco eodem *Burſa*, בצרא βόσρα, *Acropolis*, conditore *Zoro* i. e. viro Tyrio, ut recte retulit Philiſtus, ſed non recte accepit Bochartus p. 511. *Punicorum*. Nam à תרשיש Jaonida Tarſum Cilicum conditam ac nobilitatam fuiſſe exiſtimo, potius quam à Sardanapalo Aſſyrio: non ita ab illo Tharſi Tharſiſque nepotibus Carthaginem editam, quæ juxta plurimos nomine *nova* קרתא חדתא, ſed ortu *Urbs antiqua fuit* vel ex nomine Punico καδμεὶα קרמרת; hanc *Tyrii tenuere coloni*, non filii Javanis. Verum ſi תרשיש mare ſimpliciter ſignificare oportear, exponant verborum utut aſtutiores hæc verba ſacra כי אני תרשיש לכלך בים, ὅτι ναῦς Θαρσεὶς (θαλάσσης ἄρχ.) τῷ βασιλεῖ ἐν τῇ θαλάσσῃ, μὴ τῶν νηῶν χειμ. μιᾷ (lege potius alio accentu μιᾶ) ἀφῆ τὸ τέλος ἐτῶν ἤρχετο τῷ βασιλεῖ ναῦς ἐκ Θαρσεὶς (melius אני תרשיש ναῦς Θαρσεὶς) χρυσίον καὶ ἀργυρίου καὶ ὀδόντων ἐλεφαντίνων καὶ πιθήκων καὶ ταώνων. Ubi rectiſſime Jonathan אני ספינת אפריקא *Navis quidem Africana* &c. Ita ille alio loco. Quocirca *Tharſis* proprie ſignificat *Carthaginem*, tum quod ex uſu eſſet negotioque *Carthaginienſium*, naves, gemmas, inſulas eorum, & quandoque totum *littus Africanum*, *mareque Mediterraneum*. Hinc LXXII. Judæi qui in Pharo Alexandrina literis divinis olim vacabant, ab Eſaia תרשיש אניות, πλοῖα καρχηδόνος ſunt interpretati, de urbe vicina & θαλασσοκρατεσῃ minime tum decepti. Similiter illi bis terque in vaticinio Ezechielis: atque ſemel contra magiſtros Tiberienſes Hieronymus, Ezech. c. 27 12. *Carthaginienſes negotiatores tui.* Opportune inſuper monet idem Commentator ad Eſ. c. 23. 6. עברו תרשישה, ſive ut Alexandrini rite tranſtulerant, ἀπέλθατε εἰς καρχηδόνα: *Legimus autem in hiſtoriis Aſſyriorum, obſeſſos Tyrios conſcenſis navibus fugiſſe Carthaginem, ſeu ad alias Ionii Ægæique maris inſulas.* Quis etiam neſcit Θαρσὲς καρχηδονίας, quando Tyrum obſidebat maximus Macedo, ſuperſtitione ſua coram Hercule periiſſe? Theodoretus ad γ'. βασιλ. κεφ. κβ'. ἐπειδὲ Θαρσεὶς ἰδιόν τινα χαρακτῆρα ἀνόμαζον. οἱ δὲ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἐρμηνεύσαντες τὴν καρχηδόνα τῆς γῆς λιβύης προσαγορεύειν ἐκάλεσαν. Et verum aliquis ad ψ. οα'. βασιλεῖς Θαρσεῖς. Θαρσεῖς δὲ οἱ μὲν τὴν καρχηδόνα τὴν τῆς λιβύης προσαγορεύειν. οἱ δὲ τὸν Θαρσὸν, εἰς ὃν ἐφυγεν ἰωνᾶς. οἱ δὲ χρῶμα ὑακίνθου. ὡς ἐν τῷ, ὡς εἶδος Θαρσεῖς. Egregie vero Heraclææ antiſtes Theodorus ad ψ. οζ'. η'. κατεάξεις πᾶσας Θαρσεὶς, quod eſt, *corrumpes naves mercatorias graveſque*, quales viri Carthaginienſes ædificant & regunt. Θαρσεὶς δὲ ἡ διὰ τόπου ὄνομά ἐστι καὶ ταῦτα γεγόνεν, inquit ille, ἡ Θαρσεὶς τὴν λιβυκὴν λέγει καρχηδόνα, ἥτις τότε ναυτικῷ στόλῳ πολὺ τῶν ἁπασῶν πόλεων διέφερεν. Quando igitur *naves Tharſis* dicuntur ex fœdere improbo exſtructæ fuiſſe in Aſiongabero apud ſinum Elaniticum, ad formam modulumque *Actuariarum Carthaginienſium* factas intelliges, בתכנית האניות הנעשות בתרשיש, *inſtar ſegmentorum Tunetanarum*, ut inter Judæos vir doctus explicat. Imo vero hujuſmodi *Onerariæ* Ariſtophani Comico diſcrte appellabantur φοινικικαὶ σκέφη: ſed poſtea Romanis rerum dominis *Naves Alexandrinæ* nuncupatæ. *Tarteſſus* autem Bætica ſive *Gades*, (quas per תרשיש innui Pinedius, Bochartus, Grotius, atque Bootius,) commode ſane aurum, argentum, ſtannumve, ſed nullo modo merces reliquas 1 Reg. c. 10. 22. & 2 Par. 9. 21. ebur, ſimias, aut pavones præſtare poterant Claſſi Regum Palæſtinorum: poterat omnia Carthago, Metropolis Libyæ, & Emporium commune Africanarum gentium & Hiſpanicarum. Carthaginienſes à Bæticis & aliunde metalla deportabant in urbem Didûs, hæc & ſimul Libycas merces ad Tyrum inde invexit Navis Salomonica. Hæc abunde confirmat Divinum Augurium de ampliſſimo imperio Salomonis. ψ. οα'. η'. à mari ad mare dominaturi, ad Mediterraneum à Mortuo. ὠκεανὸν αὐτὸν προσαγορεύσουσιν λίβιοπες, ab auſtro: βασιλεῖς Θαρσεῖς, Reguli Africani ad occidentem, & à borea νῆσοι præcipue Ægæi maris Ioniique, δῶρα προσοίσουσι: tum ab oriente βασιλεῖς ἀράβων (ἤτοι σεβὰ) κ. σαβὰ δῶρα προσάξουσι. Ibi Theodoretus, Θαρσεὶς τὴν καρχηδόνα τῆς λιβύης προσκαθημένην καὶ ὁ μακάριος ἡσαΐας καὶ ὁ θαυμάσιος ἰεζεκιὴλ ὁμοιάζουσι. ἀλλὰ λίβυες τὰ ἑσπέρια τῆς οἰκουμένης κατέχουσι τυγχάνει. λίβιοπες δὲ τὰ ἑῶα καὶ νότια· ἀσσύριοι δὲ τὰ μεσόγεια· οἱ δὲ νησιῶται τὴν θαλάσσης τὰ μέσα. Mox Suidas hæc ab eo tranſcripſit. Nondum tamen à nautis repertam credo *Tarſin*, quam in Oceano Indico Judæi Chriſtianique Regibus Hebræis adeo expetitam referunt. Pauciſſimis itaque: אבן תרשיש & *Tharſis lapis* ob pectus Aaronis non alius eſſe videtur, me judice, quam *Garamanticus* & *Carchedonius* Theophraſti Plinique Philoſophorum, *ſic vocatus*, inquit Secundus, *propter opulentiam Carthaginis magnæ.* Notat idem *in Garamantiis fulgere aureas guttas: Arabicaſque fumidæ Chryſolitho ſimiles Sandaſtris* inveniri. Compertum etiam eſt gemmam quamlibet aureolam, ſive auri punctis ſive lineis ſive plurima facie illuſtretur, χρυσόλιθον nuncupari apud ſcriptores gemmarios. Veruntamen Chryſolithos quatuor in genera præcipua diſtribuit Abrahamus Medicus. Sunt autem Arabicæ, Germanicæ, Indicæ colore cæruleo & ſubaureo, ſeu ſpecie ξανθῆς ἐλαίας, quod placet Commentatori Numerorum majori, vel denique κυάνοιο θαλάσσης, quomodo vati viſæ ſunt rotæ Cherubicæ Ezech. c. 1. & c. 9. Ex quarto genere ſunt Æthiopicæ, ſolis inſtar fulgentes.

11. Joſepho ſervatur lapis penultimus שהם, σοὰμ interpreti Græco 1 Par. 29. 2. Judæis שֹׁהַם, & pectoris & humerorum ſacrorum decus. Hunc *Beryllum* aut βήρυλλον interpretatur LXXII. ſeniores Exodi c. 28. 20. & c. 39. 13. Ezech. 28. 13. de pretio Principis Tyrii, Joſephuſque l. 6. περὶ ἀλωσ. ſi ſcribarum manus ordinem juſtum gemmarum haud corruperint. Similiter ex Græca voce Onceloſus ubique Pentateuchi Moſaici, & Jonathan priſcus ad Ezech. c. 28. 13. שהם interpretantur *Burla* בורלא, Uzielides modo בורלין *Burlin*, modo בירלוות חילא, i. e. البلور العنزين Saadia interprete ad Jobi c. 28. 16. ubi Targum habet *Berulin jacar* יקר בירולין. ὁ σύριος ברולא *Berula*. Rabbini Chriſtianique Arabiſſantes بلور *Ballur* itidem ex Græco, licet contrarium aſſerat profundiſſimæ eruditionis ſcriptor S. Bochartus: nam بلور vox eſt Cahtanidis priſcis ignorata. βηρύλλιον adhuc ſive بلور oſtendunt nobis pro σοὰμ Hebraico R. Saadias, Judæi Africani, exemplaria ambo Illuſtriſſimi Laudi, Magni Seldeni unicum, Tavoſi τὸ περσικὸν, & ad Exodi c. 28. Samaritarum philologi. Namque hi Gen. c. 2. 12. Ex. c. 25. 7. & c. 35. 9. שהם permutant cum Arabico *Maha* المها, quod *Beryllum*, & *Cryſtallum*, & *Opalum*, & Plinii *Irida* denotat. Unde in Onomaſtico Coptitarum reperimus ὀδόγυλλος, المها البلور. Imo ὀνύχιον valet *Maha* inter albicantes lapides, ſi verbum originis reſpexeris. *Beryllos* autem Chryſtallo ſimillimas & viderat Plinius, & nimis norant Indi falſarii, neque præteriit A. Boetius lima naturæ pretioſioris. Non aliter Epiphanius de lapide Joſephi. λίθος βηρύλλιον γλαυκίζων μέν ἐστι, θαλασσοειδὴς: (*probatiſſimi Beryllorum*, ait Plinius, *viriditatem puri maris imitantur*,) ἔχων εἶδος ὑδατοειδέας ὑακίνθου. (quarto loco numerat idem Cajus *Beryllos* ὑακινθίζοντας,) γίνεται δὲ καὶ τὸ τέρμα ᾗ ὄψις ταύρου. εἰ δέ τις θελήσῃ κατ' αὐτοῦ ᾗ πλίνθῳ τοῦτον ἀναπλάσαι, (lego ἀνατρίψαι. Quippe apud Beitaridam idem dicitur وقد يستقبل به عين الشمس فينظر الي عين السعاع الذي قد خرج من الحجر مما سقته الشمس بضوئها) φαίνεται ὡς ὑγρὸς κέγχρος ἔχων ὑποθέν ἀμυγῆς. ἀλλὴ δέ τις βηρύλλος τῶν κόρας τῆ ὀφθαλμῶν ᾗ δράκοντος ἐστι καθάπλησία. ἐστι δὲ

tibus juxta pectus relictum est. Illi vero committitur annulis aureis unicuique angulo appositis, similibus Ephodæ annexis qui istis respondeant, vitta hyacinthina adhibita ad annulos inter se connectendos. [10] Cæterum ne in medio annulorum relictus appareret hiatus, illud excogitarunt ut spatiola tæniis hyacinthinis complerent. Epomidem vero juxta humeros connectunt sardonyches duo; utrumque extremum, in eos excurrens, aureum habentes, ut idoneum esset fibulis. His autem insculpta erant filiorum Jacobi nomina, literis vernaculis nostræ linguæ; in utroque lapide sena. At natu majores dextrum humerum obtinebant. Quin & Essenen ipsum duodecim lapides distinguunt,

φαίνοντες καλὰ σῆθος ἐξέλιπον. ἐνῦται δ' ὑπὸ κρίκων χρυσέων αὐτῷ τε καλὰ γωνίαν ἑκάστῳ, καὶ κείνῳ τῶν ἴσων ° προσκεκινωμένων, ῥάμμαλῳ ὑακίνθῳ ἁλῃφέντ@ εἰς τὴν τοῦς ἀλλήλοις καλάδεζιν τοῖς κρίκοις. τοῦς δὲ τὸ μὴ χαλαρὸν εἶναι τὸ ἐν μέσῳ τῶν κρίκων καταλιμπανόμενον, ῥαφὴν αὐτὸ νήμαζιν ὑακινθίνοις ἐπενόησαν. πορπᾶζι δὲ τὴν ἐπωμίδα σαρδόνυχες δύο καλὰ τῶν ὤμων, ἑκάτερον τέλ@ ἐπ' αὐτὸς ὀπτεῖον χρύσεον ἔχοντες, τοῦς τὸ τ P περονίζιν ὀπτητδειον εἶναι. ἐγγέγραπται δὲ τάτοις τῶν Ιακώβ παίδων τὰ ὀνόματα γράμμαζιν ὀπιχωρίοις γλώσῃ τῇ ἡμετέρᾳ, καλὰ ἓξ τ λίθων, [q] ἑκατέρωθεν. οἱ πρεσβύτεροι δ' εἰσὶ καλὰ ὦμον τ δεξιόν. ὀπτᾶσι δ' καὶ [r] τ εσηνίῳ λίθοι δώδεκα μέ-

τ ἄλλη πάλιν ὁμοία κρῷ. Præterea pro שהם tres Judæi dederunt ὀνυξ Gen. c. 2. 12. Hieronymo nostro attestante: ubi LXX. maluerant ὁ λίθος ὁ πράσινος, ipseque Hieronymus *Lapis Onychinus* & illic & in Exodo & in priore Paralipomenon. Editio autem Complutensis λίθος ὄνυχος inter Anathemata Regia exponit 1 Par. c. 29. 2. ita etiam Theodoretus Commentator, pro λίθος σοὰμ plurium exemplarium. Ονυξ etiam Flavius reddidit in his Originibus, quæ gemma gereret Josephum Patriarcham. Eadem mente patri Onirocritæ tribuitur in *Semot Rabba* פראלוקין, qui est ὠφελλόνυξ Plinii in genere Onychino. Ne dubites amplius, Alexandrini doctores ad mineram Jobi c. 28. 16. ultro interpretantur יקר בשהם, ὲν ὀνυχι τιμίῳ, & ibi Hieronymus *Sardonychio pretiosissimo*. Sic enim legendum esse suadet Scholiastes Græcus, ὲν σαρδόνυχι ἢ σαρδονυχίῳ. Huic etiam fundæ respondere videtur σαρδόνυξ Beati Johannis sub fine Apocalypseos. Imo par gemmarum ἰτωμίων, quibus splendebat P. M. Iosephus (quod tam ex Hieronymo quam ab exemplaribus Flavii ipsius supra admonitum) σαρδόνυχας vocavit, *cum Hebræo Aquilaque consentiens*. Harum enim nomenclatura variat apud Doctores Alexandriæ, ubi Hebræum certo retinet ἄνευ σοὰμ. Hanc enim ob causam Ex. c. 28. 9. c. 35. 27. & c. 39. 5 λίθος τ σμαραγδε, *inter Erythræos surgentia colla smaragdos* agnoscunt illi, & post illos Procopius. *Hæc gemma*, sic ait Gazæus, *pallida est, & nigrum colorem lucido admixtum tenet, cælumque colore refert*. Et antiquius Philo philosophus, οἱ ἐπὶ τ ἀνεγκλίτων σμάραγδοι ὐὸ λίθοι ἀξιφερεῖς μλιόνζι τ ἡμισφαιρίων ἐκατερῳ. ἐπιμαρτυρεῖ ὃ κ ἡ χροά· σμαράγδῳ γὰρ ἔοικεν ἡ ἐ παντὸς ἐρεὼς φανζασία. Deinde Abrahamus Harophe שוהם pectorale *Smaragdum* esse pronuntiat, contra reliquos magistros suæ perfidiæ. Adde his, inter pia munera Exodi c. 25. 7. & c. 35. 9. offerebant Israelitæ אבני שהם, λίθος σαρδίου ἤτοι σαρδίος LXX. Interpretibus. Adeo quidem dissimiles sibi & oblivioni videntur illi senes, eodem libro sacro, capite quasi eodem שהם vertunt modo *Smaragdum* ωτὸς τλὺ ἐπωμίδα. modo *Sardium*, quam interpretationem amat Origenes, modo *Beryllion* inter decora Logei, & in Genesi iidem *lapidem prasinum* Hevila tellure ortum. Tot vero pretiosorum lapidum, ut in paucum plura jam contraham, maxime secundum seriem seu tabulam priorem eos æstimantibus, cognationem inter se & similitudinem quandam obtinent, ut mirandum minus, si vel LXXII. Interpr. vel Josephus, vel pars alia Israelis, pro altero alterum subtituerit, *Onyx, Sardonyx, Sardius, Beryllus, & Chrystallus*. *Nicolo* enim, quod ab ὀνύχιον corruptum fuit, Hebræum שהם posse putant Judæi Hispanici: eaque voce ait Abarbinelis *Chrystallos* atque gens gemmariorum tam *Onychas* quam *Sardonychas* denotari. Propterea Hebræum שהם, tanquam الوسحم à *zonis lineisque*, quas in gemmis Onychinis perpetuas esse tradunt Plinius & mille alii, id nomen tulisse reor. Quorsum שהם *Sahm* apud Arabum Philologos *sagitta, δόναξ, radius, linea, stria*.

12. Duodecim lapidum ultimus ישפה, يشفه, ἰασπὴ ex Masora, aut potius ἰάσπις, Benjamino Israelis senescentis deliciis inscribitur. Hujus vocabuli sonoritatem plane neglexerant, quod mirandum, vetustiores Judæi. Unde Exodi capitibus 28 & 39 & Ezech. c. 28. (ter enim in Hebræo codice legitur ישפה) ὀνύχιον reddidere LXXII. Interpretum senatus, hisque addicti Chrysostomus, Epiphanius, Sanctorum virorum alii multi; similiterque Arabes Laudini vertunt de Græco جرغ ملون *Geza malowan*, quod est *Jasponyx* Plinii. Tavosus habet بيجاده *Bigada* in Lege, Arabsque Waltoni ad Ezech. بجادي *Bogadi*, *Carchedonius*. Hieronymus presbyter ישפה ter commutavit in *Beryllus*, quomodo Josephus pridem fecerat in Archæologicis suis. Dein verus vetusque vatum interpres Jonathan פנחירין ישפה transtulit *Panterin*: ad Legem Onceolus פנטרי *Panthere*, & post illos Uzielides מרגנית אפנטורים *gemmam aphanthorin*, & Targumista Cantici אפנטור *aphanthor*, Græce πανθηρινον. Tales sunt λιθάριον & πανθηρ αλιθ in Alphabeto gemmario Plinii. Imo vero פנטרי Onceolo haud differt ac Opali genere nobilissimo *Paderote*, de quo Plinius fuse ac frequenter.

Nam niger & rubeus, viridis, pallensque videtur,
Purpureus roseusque simul, sparsique coloris;

quomodo & *Pantheron* lapidem laudat incelebris poeta Marbodæus. Judæorum tamen nepotes per Hispanias Græciamque ἴασπις (quod facile factu) pro ישפה Moysis supponunt: cum his Abrahamus Harophe, Abarbinelis, atque consimili modo Interpretum Christianorum natio. Vocem autem Hebraicam, quam ad שפה causa indicta refert Cimchius, ab Arabum dialecto adfini potius arcescendum reor, qui ut sonis colludere amant, candidarum gemmarum tria genera, ἰασπαυχα, ὀνυχα, λιθοκόλλητον يشم, يشب, يسف, *jasph, jasb*, & *jasm* appellitant: velut in hoc ultimo versu sacri logii Samaritarum paraphrastes crepat ὠβαὲ, ἀεὰὲ, ἀεαέβαὲ de *candore*, quem putat istarum trium gemmarum. يشم quidem, quomodo Samarita ἀραεῖζων ad Moysen reddiderat ישפה, deflexit propter speciem aliam ab يشف. ἴασπιν vero, quod loco Mosaicæ vocis reponunt Saadias, D. Cimchius in *Miclol*, Judæique Africani, atque etiam Ezech. c. 1. 16. μάσαπφον يشف, etymon suum referunt à *translucido* شف σίπφον, & شفاف σιπφάζον. Namque *viret & sæpe transluet Jaspis*, ait Plinio rum Secundus in Natura, *etiamsi victa à multis, antiquitatis tamen gloriam retinens*. Mox inter Jaspidas idem auctor recenset *Cyanon, & cyanei coloris Sapphiros, quæ mares i. e.* meliores *existimantur*. Gemma denique Sapphirus (ut nihil veteris interpretamenti omittamus) *cæruleo colore pellucida est & diaphana*, Boetio definiente. Non igitur ex oscitantia Scribarum, qui tot exemplaria LXXII. Interpretum, S. Hieronymi, Flaviique Josephi duobus etiam tribusque in locis omnino corrumpere non poterant, sed illorum Interpretum ex industria inter lapides sacros יהלם aut ספיר Græce redditur ἴασπις, ישפה vero ὀνύχιον aut βήρυλλ@, quem sua *perspicuitas* الشف, *viriditasque puri maris* (ut Plinii verbis utar) probissime commendant. De Onyche vero tradit Epiphanius Magnus. ὅτ@ ὁ λίθος ξανθὸν πάνυ ἔχῃ τλὺ χροιάν. εἰσὶ δ' κ ἄλλοι ὀνυχίται ὁμωνύμως καλόμενοι, οἵτινες κρῷ τῷ μελιχρόῳ εἰσὶ παπλήσιοι. ἄλλοι δέ πε κ τ λίθον τ μαρμαρίτην λπὸ ἐ ἐοικότες, ψιδωνύμως ὀνυχίτλω καλέσι διὰ τὸ καθαρὸν τ λώκότητ@. Qua vero occasione ordinem sacrum lapidum ἐπισηδίων inverterint scribæ Græcanici ac Latini ad l. 6. Josephi de Bello patrio, ubi eousque devenero Deo faciente, amplius docebo. Hæc jam exiguo prorsus otio scripsi, & infra dignitatem *Thoracis Pontificii*, qui Principum nostrorum thesauris totis pretiosior merito stetit & fulgentior. BERN.

g Τάτε] Vocem τάτε (quæ deerat in *Editis*) inserui ex *MSS*.

h Σωίτσι] Σωίστι *Big.* (σωίστι *Coll. Voss.*) *Samb* & *Vat.*

i Τῷ ἐσωτῇ] Ita *Busb.* & *Hen.* τῷ ἐφωδῇ in *Editis.* τῷ ἐφῳδῇ *Big. Samb.* & *Vat.* quod forsan à *Josephi* manu.

k Ἐστώσης] Ἐστὸν μ κακλ. *Hen.* Aliis omnibus ἑστλὼ μ καλεῖ. Scripsit potius Josephus ἑστλώσης καλέιται. BERN. Ita edidi cum *Bernardo* auctoritate trium *MSS.* qui infra habent ἑστλώλω.

l Σημείης] Vult dicere, ut reor, idem quod ἑστλὼ Hebræi vocant, Græcos appellare λόγιον, non quod eadem vis sit & origo vocis חשן apud Hebræos & λογίε apud Græcos. REL.

m Λόγιον.] Λογεῖον *Big.* & *Samb.* sicut exemplaria plurima Bibliorum Græcorum. λόγιον *Basil. Gen. Hen.* & *Busb.* quinimo & דויר i. e. Philo Judæus, & mille alii. Mox ἀνεμαῶς ἓ ἐ ἐδδε *Big.* atque *Samb.* BERN. Id varie notat. Sed videntur Græci hoc λόγιον appellasse, quod per illud Deus responsa daret populo suo. Glossæ veteres. *Responsum*, λόγιον. Servius ad Æneid. IV. 146. *Apollinem cujus* λόγια *id est responsa*. λογεῖον hic habet V. C. in Josepho. REL.

n Ἐφώδε] Ἐφόδε *Big. Samb.* & *Vat.*

o Περσκενασμένον,] Περικεκοσμημένον *Vat.*

10 *Cæterum ne in medio annulorum relictus appareret hiatus,*] Al. *& ne laxum sit quod inter annulos relinquitur, ejus sutura filo hyacinthino firmata est.*

p Περσίσιν] Περσῶσας *Vat.*

q Ἑκατέρωθεν.] *Basil.* & *Gen.* Aut ἑκατέρῳ si vis cum *Busb.* & *Hen.* aut ἑκατέρων ex MSS. cæteris. Supra σαρδώνυχις *Big.* & *Samb.* Reliqui per ο simplex. BERN. Ἑκατέρῳ *Busb.* & *Hen.* ἑκατέρων in reliquis *MSS.*

r Τὸν ἑστλώλω] Jam τ ἑστλὼ *Hen.* & *Busb.* recte. Quocirca hellenismus modusque Flavii exigebant, ut supra restituerem

ir-

μεγίθ καὶ κάλλει διαφέροντες, ὃ κτητὸς ἀνθρώποις κόσμ διὰ τιμῆς ὑπερβολὴν ὄντες. ὅτι μέντοι, κατὰ στίχον τρεῖς ὄντι τεσσάρων διακειμένοι χαμμῶν, ἐνήσκληται τῷ ὑφῇ· χρυσοῦς δ' αὐτοὺς ἐκπεφιέχθαι τὰς ἕλικας ἐντιθεὶς τῷ ὑφει, ὡς τὸ μὴ διαρρεῖν ὅτως [s] πεποιημένου. καὶ ἡ μὲν πρώτη τριὰς ἐστὶ [t] σαρδόνυξ, [v] τόπαζος, σμάραγδος· ἡ δευτέρα ἢ ἄνθρακα παρέχεται, κὴ ἴασπιν, κὴ σάπφειρον· τὴ ἢ τρίτης [x] λίγυρος μὲν ἄρχει, εἶτα ἢ [y] ἀμέθυστος, ἀχάτης ἢ τέτ, ἕνατος ὢν τοῖς πᾶσι· πτάρτη ἢ [z] στοίχ χρυσόλιθος μὲν πρόκειται, μετὰ ἢ αὐτὸν ὄνυξ, εἶτα βήρυλλος, πλουτῶν ὕστος. γράμματα δὲ ἐπετέτμητο πᾶσι τ Ιακώβ υἱῶν, ὃς καὶ Φυλάρχας νομίζομεν· ἑκάστ τ λίθων ὀνόματι [a] τετιμημένῃ, κατὰ τάξιν ἣν ἔκαστον αὐτῶν [b] γενήσεσθαι συμβέβηκε. τ οὖν κρίκων ἀσθενῶν ὄντων καθ' αὑτὸς ἐνεγκεῖν τὸ βάρ τ λίθων, ἑτέρους δύο κρίκους μείζονας τῇ πέζῃ [c] τ ἐσθῆτ, ἥπερ ἀνήκει πρὸς τ τράχηλον, ἐμβεβηκότας τῷ ὑφάσματι πιέσει, δεχομένους ἁλύσεις εἰρασμένας, αἳ συνῆπτον κατ' ἄκρον τ ὤμων σφραῖς ἐκ χρυσ πεπλεγμέναις συνάπτουσι· ὧν τὸ ἄκρον ἀνεγραμμένον ἀνέβαινε κρίκῳ πρόσχον τ [d] νωτιαίας πέζης ἐφώδ. καὶ τότ ἦν ἀσφάλεια τῷ ἐσθῆτι πρὸς τὸ μὴ διαρρεῖν. ζώνη ἢ τῷ ἐσθῆτι [d] προσερέρραπτο βάμμασιν οἷς προεῖπον μεμὰ χρυσίου προσφερής· ἡ περιοδεύσασα δεῖται πάλιν ὅτι τῇ ῥαφῇ, καὶ καταχρημνᾶται. τὰς δὲ θυσάνους [e] χρύσεας σύριγγες καθ' ἑκατέραν ἄκραν ἐκλαβοῦσαι, πάσας ἐμπεδέχουσιν αὐτάς.

ζ'. [f] Πῖλος δ' ἦν μὲν ὁ καὶ πρότερον αὐτῷ, ὑφ' ὃ

eximia magnitudine & pulchritudine; ornatus qui ab hominibus haud facile ob pretium enorme comparari potest. Et isti quidem, terni in eadem serie per quatuor versiculos dispositi, sindoni inserti erant: * aurum vero illis circumdederunt per spiras stamini intextum de industria, ne possent excidere. Et in prima quidem triade sardonyx, topazus, smaragdus; secunda vero præfert carbunculum, jaspidem, sapphirum; in tertia quidem præfulget lyncurius, deinde amethystus, tertius vero achates, qui & nonus omnibus; in quarto versu principem locum tenet chrysolythus, post illum onyx, dein beryllus, omnium ultimus. In *istis* autem universis inscriptæ erant literæ *nominum* Jacobi filiorum, quos pro tribuum principibus habemus, unoquoque lapide nomine insignito, juxta ordinem quo singulos nasci contigerit. Cum igitur per se *illi quos diximus* annuli infirmiores essent, quàm ut pondus gemmarum sustinerent, alios duos majores in extremitate Essenæ, quà pertingit ad collum, texturæ consertos dederunt, catenas arte factas suscepturos, quæ coëunt ad summitatem humerorum & ligamentis aureis opere plexili *illic* junguntur: quarum *catenarum* extremitas ascendens reducitur post tergum, & annulo qui est à tergo in Ephodæ fimbria connectitur. id quod præcipue sustinet Essenen, ne quo pacto defluere posset. Essenæ autem assuta erat zona coloribus jam dictis & auro distincta: quæ totum complexa, rursumque supra futuram nodo constricta, deorsum propendere sinebatur. Fimbrias vero; ab extremitatibus zonæ dependentes, excipiunt fistulæ aureæ, easque omnes ipsæ includunt.

7. † Accessit demum ei convolutæ byssi pileus, qua- Pileus *Pontificis.*

ἐσθῆτος καλ. pro ἐσθῆτ μ καλ. *Essin* utrobique posuit Epiph. Josephus tamen Græce repræsentabat משנה Syrorum atque jamdudum Solymitanorum. Onceloſus aliique Doctores malunt חושנא, ὑσθῆτος, ab ὑσθῶ sive *chosen* חשן primitivo. BERN.

* *Aurum vero illis circumdederunt*] *Aurum vero illis subtenditur palas injungens texto, sic factum, ut non discederent ab se invicem.* COCC.

s Πεποιημμένου.] Πεποιημμένοις (*Coll. Voss*) *Big. & Samb.*

t Σαρδόνυξ,] *Big. Samb. Hen. & Busb.* σαρδώνυξ. *Bas. & Gen.* σαρδόνυξ. Is lapis l. VI. Bell. Jud. vocatur σαρδίου, cum Ss. Interpretum cohorte; quod paulo melius expressum videtur, ut distingueretur adeo ab Onyche שהם *Soham*, quo pectus humerosque sibi ornabat Pontifex. BERN. Σαρδίου *Josepho* l. VI. *de Bello Jud. & Interpretibus* LXX.

v Τόπαζος,] Τοπάζιον LXX. De hoc aliisque Lapidibus videsis *S. Epiphanium* Tom. 2. p. 225. & Quæstiones *S. Anastasii Sinaïtæ*, p. 327.

x Λίγυρος] Λιγύριον (cum LXX.) alibi appellat *Josephus*.

y Ἀμέθυστος,] Ἀμέθυσος *Bas. & Gen.* Posteriores autem ordines pro ritu Græco recensent Mattathiades Bell. l. 6. non, ut hic, à dextro in lævum more patrio. Putat adeo ad lineas, ἀχάτης, ἀμέθυστος, λιγύριον: ὄνυξ, βήρυλλος, χρυσόλιθος. BERN.

z Στοίχος] Manuscripta cuncta στίχος: Excusa στοίχος. Originis sensusque unius vox utraque: *versum* enim denotant. Posthæc ἐπιτέτμητο *Bas. & Gen.* BERN.

a Τετιμημένῃ,] Κεκοσμημένῃ *Samb.* ex industria. BERN.

b Γενήσεσθαι] Γεγονέναι. COCC.

c Τῆ ἐσθῆτι,] Ἐσθῆτι, ἤτοι *Samb.* ἐσθῆτ ἤτοι plures: & subinde ἀσφάλεια τῷ ἐσθῆτι, itemque ζώνη ἢ τῷ ἐσθῆτι. Mox *Samb.* κ' ἁλύσεις. BERN.

d Προσερέρραπτο] Προσέρραπτο *Big. Samb. & Hen.* περσέρραπτο *Busb.* περιτερέρραπτο *Bas. & Gen.* sicut Josephus tulit studio Atticismi. BERN.

e Χρυσέας] *Samb.* χρυσέαις tot alii. BERN.

f Πῖλος δ'] Valet prosodia istiusmodi *Samb. & Busb.* Cæteris πίλος ἢ nimis acute. BERN.

† *Accessit demum ei convolutæ byssi pileus,*] *Octavo.* Accessit demum capiti magni Sacerdotis, si Pharisæis credimus, profugis saltem atque *ἀπίεσις*, præter המצנפת *Mitsnepheth* Exod. c. 29. 37. convolutæ byssi Tiaram, ut fuit cæterorum Sacerdotum, vel equidem humiliorem quam רמגבעות *migbaot* v. 42. qui sunt *pilei acuti nauticique*, instar Dolbendæ Turcicæ (quod adserunt propter גבע i. e. כבע Etymologicis nimis studentes, Esdraides, Maimonis filius in Grandi opere, Rabbinorum alii, omnino contra τιάραν ὀρθὴν quam Primati suo imponit Josephus:) etiam ציץ זהב *Lamina auri*, lata binos digitos (codice *Shabbat* f. 63. b. (quæ per frontem mediam (quippe Tephillarum gratia dicunt verpi κατὰ παρεμφοραν שערו נראת בין ציץ) ad aures ambas Præsulis pertinens, nobilissimum titulum קדש ליהוה

κοδὶς λαὸς αἱ, קדש לה Philologis Judæ ac Israelis, ἁγίασμα κυρίῳ ἤτοι κυρίῳ LXXII. Interpr. *Sanctum Domino* apud Hieronymum Presbyterum, sicut Optimus jusserat Ex. c. 28. 36. aut Joses Deuterota scriptum offenderat versu unico in urbe Roma, vel duobus istis versiculis קדש ליהוה, quod Thalmudistæ plures, Illustris Aaron ad *Semot* MS. & Maimonides in corpore Juris Judaici, ritu solenni sterisse autumant, extante cælatura, באותיות בולטות כריגר זהב *Gittin.* c. 1. aut in Arabico R. Aaronis כאנת אחרצה באפראת. Nam ἐκτυπώσεις ἐν αὐτῷ ἐκτύπωμα σφραγίδος פתוחי חתם, imperat ipse Dominus. Atque inde duabus, aut secundum S. Iarchium & A. Dioridam tribus vittis hyacinthinis, פתיל תכלת Ex. c. 28. & c. 39. πεῖλα τειμέλετ utrobique numero minimo, *vitta hyacinthina* B. Hieronymo, חומא תכלתא Onceloso, Tiaræ alligabatur. Quin vero ea semper veneratio valuit inter Pharisæos hujus Corollarii tantaque superstitio, ut quicquid forte erratum esset circa ritus sacros, excepto פגול *Exoleto*, præsente M. Pontifice ἐξιλάσκεται τὸ πλῆθος מרצה הציץ על המצא omnino creditum ac professum, Massictis *Zebachim* c. 8. desinente atque *Menaiot* c. 3. §. 3. Hos enim docuerat Cathedra Moysis, *Sacra Lamina* munitum Aaronem נשא את עון הקדשים, ἐξαίρειν τὰ ἁμαρτήματα τ ἁγίων, Ex. c. 28. 38

Sin fides prior concesserit Flavio Josepho, qui hæc sæpius viderat, sæpe tractaverat, charum Deo caput Ornamenta quatuor decorabant. Cidari adeo super byssina, מצנפת & Chaldaico usu מצנפתא Ex. c. 28. 37. &c. c. 29. 6. versionibus Arabicis tam Samaritarum quam Judæorum العمامة *Emama*, Tiara ut gestant hodieque Exámen Mohammedis, & in Paraphrasi Samaritica מיטפרת *tegmen* & *amiculum* capitis, quod in Scholiis Romanis exponitur κατὰ τὸ σαμαρειτικὸν πιλίον, ἤτοι κατ' ἐπίθεσιν γεγραμμένα αἴτια: quomodo & LXXII. Int. מצנפת transtulerant Ex. c. 29. 26. ambigue: adsutus *Apex* seu *Pileus* hyacinthinus eminebat, πῖλος ἐξ ὑακίνθου Josepho historico tam heic quam lib. 7 Bellorum, fortassean de Moysis פארי המגבעות, qualis erat λόφος ὑακινθοβαφὴς Regis Susiani apud Xenophontem. Verba autem sacra Ex. c. 39. B. Hieronymus *Coronulas* vertit, Judæi LXXII. πλὴν μίτρων, שבח seu *decorem Tiararum* Onceloſi egregia Translatio: atqui de *Vinculis hyacinthinis* eadem intelligunt Masoretharum filii. Vel sane eo animo ceperat Josephus dictum Divinum Ex. c. 28. 37. ושמת אתו על פתיל תכלת *Ponesque sis super petchil teceleth*, ἐπιβάλεις αὐτὸ ἐπὶ ὑακινθίνῃ κλωσμῷ, quod de *filis* & *ligamentibus defluentibus* incongrue dicitur. Certum etiam פתיל inter alia *fasciam*, *bracteam*, *operculum*, צמאם *Semam* aut in ἀρμοῖς, planeque *Tutulum* significare. Tum circa hunc *Coronæ aureæ* στέφανος χρυσέος nostro Flavio, aut decentius apud Moysen Ex. c. 39. 30. נזר הקדש (ציץ) *Nezer hacodes*, ἐπὶ χρυσῆν B. Hieronymo, R. Saadiæ, Samaritis, Syrisque modo adprobantibus, στέφανα ἁγίων: quanquam alii ad-

po-

qualis fuit cæterorum ſacerdotum ante memora-

poſite legerint ציץ נזר הקדש; quoniam Ex. c. 29. נזר הקדש i. e. הקדש Samaritis, תאג הקדש Judæis, τὸ πέταλ. τὸ ἅγιόμα LXXII. Int. *Lamina Sancta* Hieronymo, כליל הקדש *Corona S.* in Paraphraſi Samaritica; vel ציץ ſolum proprium quæ ſignificat, vel etiam quicquid P. M. Tiaram ante poneque cingebat. Ita quidem cyrbaſiam ſuam aureo diademate impeditam jactabat olim βατιλόυς ὁ μέγας. • Corona autem Archieratica ordine triplici fulgebat, calyculis quaſi hyoſcyami efflorescens, frontem præter ſacram, aut maxime locutione Moſaica אל מול פני המצנפה על מצח אהרן i. e. Hieronymo interprete, *eritque ſuper tiaram imminens fronti Pontificis.* Huic enim debebatur decus præcipuum & divinum, σὶς ζαπ Moyſi legumlatori, quod eſt *foliolum* aut *bracteæ* melioris metalli, omnino טס של זהב Judæis Scholæ Babylonicæ cod. *Shabbat.* & Paraphraſtis Samaritanis: τελαμὼν χρυσε Joſepho Mattathiæ, Doctoribus Alexandrinis πέταλον χρυσοῦν, *Lamina aurea* Hieronymo Epiphanioque inter Latinos, צניחרת מורהב Aaroni inter Carræos. Petalo autem ſacro (quod etiam *pittacium*, עצאבה *vittam* & *anadema* cum Criticis Judæorum Samaritarumque, aut כתר כהונה *Coronam Sacerdotalem* phraſi Talmudica atque *Corollarium* ex Plinio, ac *Mitram* ab Heſychio recte vocaveris) ad tempora viri ſummi porrecto, literis quatuor vocalibus Samaritarum ſculptum fuerat 𐤉𐤄𐤅𐤄 nomen Dei proprium ſummeque venerandum. Hunc autem typum Joſephi confirmat in vita Moyſis facundiſſimus Philo, ubi ait. χρυσοῦν. ᾧ πέταλον ὑπαγει σίφαν ἱδρυμενον, τέτταρας ἔχον γλυφὰς ὀνόματι, ὧν ὁμοίως τοῖς ὠτα ἡ γλῶττα σοφίᾳ κεκαταρτισμένος θέμις ἀκούειν καὶ λέγειν εὐ ἁγίοις, ἄλλῳ οἱ δέδοται τὸ ἀξιόπιστον ἑβδομᾷ τετραγράμματον ᾧ τὸνομὰ φησιν ὁ θεολόγος εἶναι [Unde Ex. c. 28. 39. juxta κ. ελαν adpingebatur in antiquis exemplaribus LXXII. Interpretum, ſicut Hieronymus ad Marcellam, auctor prologi in Pentateuchum Arabicum Illuſtriſſimi Laudi, & noſtrorum Theologorum aliquot ſuis oculis ſunt experti, literis quidem Aſſyriis ut poſt Eſdram oportuit, non Samaritanis, יהוה ſeu Græciſſante calamo ΠΙΠΙ.] μίτρᾳ δ' ἐπὶ τῷ αὐτὸ ᾧ μὴ ψαύειν τὸ πέταλον. (Iſta eſt χρύσε σφαν Joſepho) ᾧθεν ᾧ καὶ ἐδαες κυτεσκιάζειν. κιδάρει γὰρ οἱ τὸν ἰώαν βασιλέα, ἀνὶ ἁγδόμετο εἰώθασι χρᾶσθαι: non quidem *depreſſam* illi, ſed omnino erectam cidarin gerebant, quod etiam de Pontificia adfirmat Flavius. Et alibi Philo, κίδαριν ᾧ ἀνὶ ᾧ διαδήματος ἐπιλῆψει τῇ κιφαλῇ. δικαιῶν τ' ἱερώμενον τῷ θεῷ, κατ' ὃν χρόνον ἱερᾷ) ᾧθεν ἐῶσιν ἁπάντων, καὶ μὴ μόνον ἰδιωτῶν, ἀλλὰ καὶ βασιλέων. ὑπερέχων ᾧ τὸ χρυσοῦν ἐπὶ πέταλον, ᾧ τ' τετάρων σὺ γλυφὰς γραμμάτων σεσφραγίσθαι· ἐξ ὧν ὄνομα ᾧ ὁ θεὸς φησὶ μωσῆς [Pie ac perite hæc de יהוה omnium vocum pretioſiſſima & αριτήμω ut mox videbimus, Grandis Senatus Theologi tradiderant, & poſt illos Johannes initio Apocalypſeos de eodem Etymo, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐσόμενος ἐστὶν ἐχόμενος] ὡς ἐκ οἷον ἀνὰ καλλιεως θεῦ σεσῶσθαί τι τ' ὄντων. ἁρμονία γὰρ πάντων ἐστὶν ἡ ἀγαθότης καὶ ἵλεως δυνάμις αὐτῦ. τῦτον τ' τρόπον ὁ ἀρχιερεὺς διακοσμηθεὶς σεμνῦ) ᾧθεν τὰς ἱερουργίας· ἵν' ὅταν εἰσίῃ τὰς πατρίους δύχας τε καὶ θυσίας ποιησόμενος, συνεισέρχῃ). (ὦ magnificum!) πᾶς ὁ κόσμος αὐτῷ, δι' ὧν ἐπιφέρει) μιμήματων. ἀὴρ τ' πολύρρ, ὕδατος τ' ὀσμὴν, γῆς ᾧ τὸ ἄνθινον, πυρὸς τὸ κόκκινον, ἱερωσύνῃ τὴν ἐκ μέδα. καὶ κατ' εἶδος τοῖν δυοῖν ἡμισφαιρίοιν τὰς ἐπὶ τ' ἀκρωμίαν σμαραγδους φεδερεῖς, ἐφ' ὧν καθ' ἑκάτερον γλυφαὶ ἓξ. ᾧ ζωφόρον τὰς ἐπὶ τ' εἴρων δώδεκα λίθους ἐκ τεσσάρων κ' τριάδας σοίχης· ᾧ συνέχουσις καὶ διοικοῦσις λόγῳ τὸ σύμπαν, τὸ λογικὸν. ἀναλκαῖον γὰρ ὦ τ' ἱερώμενον τῷ ᾧ κόσμῳ πατρὶ, ᾧδ' ἀκλητῳ χρῆσθαι τελειοτάτῳ τῶν ἀρετῶν ὑῷ (lego potius λόγῳ) ᾧθεν τε ἀμνησίαν ἁμαρτημάτων καὶ χορηγίας ἀθλοθετοῦσαν ἀγαθῶν. Mox addit M. P. βραχυ κόσμον εἶναι. Digna hæc erant quæ reſcires, vir Chriſtiane, & ad Joſephum opportuna. Agit etiam de nomine יהוה Clemens, Scholæ Chriſtianæ decus. p. 562. κύριος δ'. τ' εἰς τὰ ἅγια τ' ἁγίων παρῆλθ μύσυμα τετρᾴδος ἀληθῶν παλαιῶν. ἀτὰρ καὶ τὸ τετράγραμμον, ὃ φερόμενον εἰς μόνος τὸ ἄδυτον βύσιμον ὦ. λέγει) ᾧ ἰαεῖ, ὁ μεθερμηνευόμενος) ὁ ὢν καὶ ὁ ἐσόμενος. Hoc Sanctiſſimum nomen Oracula gentium, & propago minus Chriſtiana Gnoſtici (quorum amuleta plurima ſervant Europæorum Principum gazæ) *ἰαὼ* Judæis docentibus reddidere: quinetiam hæretica illa γνῶσις nihil mihi videtur aliud quam turpis confuſio cum nominum tum religionum Judaicæ, Chriſtianæ, & Ægyptiacæ. Accedit huc B. Hieronymi *Jaho* ad ψ. 8 Nam certum eſt & à Reverendo Victorio probatum plurima illorum Commentariorum ſcripſiſſe Rectorem Bethleemiticum, præſertim hæc, יהוה אדננו *Domine dominus noſter. Prius nomen Domini apud Hebræos quatuor literarum eſt Jod He Vau He, quod proprie Dei vocabulum ſonat, & legi poteſt Jaho* (ita MSS. & typi finceri,) *& Hebræi ἀρρήτον, id eſt ineffabile opinantur. Secundum vero Adonai omnium commune eſt: quod ſæpe & in hominibus ponitur.* Noſtris paſſim Theologis placuit magis vocalantibus *Jehova.* Percommoda autem videtur Samaritarum enunciatio *ιαβὲ*, quod eſt noſtris literis *Jahveh.* Sed Photium audiamus ex commentariis recentibus ad Lev. c. 24. 15. ὃς καθρήσῃ) θεὸν, αὐτὸ ἀμαρτίαν λήψει). ὁ τ' ἀληθῆ θεὸν ἐπαρώμενος, ἢ ἄλλως ἐμπαροινῶν αὐτῷ, ἔνοχός ἐστι ἀκαξίας· ἢ ᾧ εἰς τιμωρίαν ἐπαράσιτον τελοῦτι. τὸ ᾧ, ὁ ὀμόζων τὸ ὄνομα κυρίᾳ ᾧ θεῷ, τοιοῦτο ἦναι· ἀπείρηται μὲ τοῖς ἰουδαίοις τὸ ᾧ θεῦ ὄνομα, ἀλ' ὅτι ᾧδέ τῶν θεῶν φωνὴ ὠμιζόμενον, ἀλλ' γειλίων ὅλως ᾧθρίεται. ἄξιον ᾧ (nimirum quod ait Maimonides pro gente ſua שם בן ד אותיות אשר לא יקרא כני אהיתו ſive, ut olim dixit Abinas Babylonius de optima voce, *ſcribor* יהוה, *legor* אדני.) ᾧ ἀνεκφοίτητον παιτελῶς, πλὴν ὅτι γε τοῖς

ωλησίως εἰρμασμένῳ τοῖς πᾶσιν ἱερεῦσιν· ᾧ ὥσπερ αὐτὸν δέχεσθαι μόνοις. ἐπὶ τιμῇ κ' σεβασμιότητι ᾧ θείᾳ διετέτακτο. διὸ καὶ δὲ γράμμασι τοῖς παρ' αὐτοῦ. διεγράφετο· ξένοις δέ τισι κ παρηλλαγμένοις γραμμάτων τύποις (literis intelligit Samaritanas aut IIIII, an errat Patriarcha?) χαρακτηρίζοντες, οἷα δὴ μυσαττερίοις συμβόλοις αὐτο παρυπτόμενον. πεσσαρα ᾧ τ' γράμματα ἦν· ἐξ ὧν κ τετραγραμμον αὐτοῖς ἐνοικίζετο. ον ἴτω τοίνυν, φησὶν, ὑπάρχει παρ' ἑκασταις ἁρμόσασθαί τε τ' θεον κ' ὀνομάζειν· τυτέστι, τὸ ὠφέλιμον ὄνομα αὐτῷ ἀλφ χιλίων κ' μάλιστα κοινὰς προσενεγκεῖν εὐχάς. διὸ κ' ἑκατέρᾳ πάλαις ἐπεκτὸς ἡ ζημία. Dein, τὸ ὀνομά μου ὅπερ οὐκ ἤδησάν σε, τῦτό σοι διετάρησα ἀπροφωράμενος, ἐγώ εἰμι ὁ ὤν. Exodi c. 6. 3. τῦτο ᾧ ᾧδε μέσραιος λέγει) αἰὲ, ᾧδε ᾧ τοῖς σαμαρείταις ἰαῶ. γεγράφει) ᾧ κ' γράμμασι τύτοις ἰωὲ ἄλφ ϰαὶ ὑὲ ἦ· (Sic & Procopius. Scribes itaque ἰωὲ, ὲ pro εἰ ſeu *He*, ϰαὶ, ὲ: vel leges יהוה forma probabili *ιαΕὴ*, ex IV. elementis Græcis ἰωὲ ἀλφα ϰαὶ ἦῶ.) δι' ὧν δηλῦται τὸ ἀναρχὸν τε κ' τὸ ἀτελεύτητον ᾧ πεῦ. τῦτο ᾧ τὸ ὄνομα κ' τῷ χριῷ πιῶλῳ ἐχαρακτηρίζομεν ἐπὶ δεσμοῖς ἀφιερωμένοις, τὸ ᾧ δεσμεύειν ἱερᾷ τε ὁμοίως μεταττον. ἁμαρ μὲ φορεῖον σεσῶσθαι τοῖς ὀξέσι θεσμοῖς· ἅμα ᾧ ἐπεγελάμενον ἀεὶ δεῖν τ' δεσμεῖν ϰαὶ σωλοῦσθαι τῷ θεῷ, μηδέποτε τ' ἀπόλυσιν σωφρείας μεμελετηκὸς ἀφαπωμενον ἐπὶ τὸ γένος ἄπερ ἐστὶ ματαιότητος καθαρίσεως. Hæc ille ad Amphilochium ſcripſerat, Theodoreti Zetetica delibans. Sic vero Cyrenſis ad Ex. c 6. Εφη γὰρ ᾧθεν αὐτὸν, ἐγώ εἰμι ὁ ὤν. τῦτο ᾧ [Fallere. Non enim Judæi Ineffabile & ἀκατανόμαστον putant ῥηταϊκὸν perſonæ primæ, ſive אהיה *Ehieh*, ὑπόσχω: ſed nomen ſumtum à tertia ſubſtantialis verbi היה aut הוה perſona יהוה. Ab iſtis enim perſonis, maxime à tertia accipere ſolent propria ſibique vendicare Judæi, Syri, Arabes. Unde redarguitur vana indoles ac ſuperſtitio Phariſæorum Maſoretharumque, qui ſuis vocalibus ultro animant nomen אהיה *Ehieh* Ex. c. 3. 13: verum verbi ſimillimi perſonam tertiam יהוה nullis quidem precibus, præmiis nullis recte audent pronunciare. Sonat autem יהוה vel *Jahavoh*, ut יעקב *Jaacob*; vel *Jahvoh*, ut יקום *Jacom*: quomodo vult hinc contracta vox יה *Jah*, ſeu *ιὰ* apud Hieronymum, Heſychium, Maſorethas Judæorum, & per templa utriuſque Religionis quotquot modulantur ſacrum ἀλληλύια. Ita יהוה efferre didicerat *ιάω* ipſe Apollo Clarius, Diodorus Hiſtoricus, Valentinus & ſibilans natio Ophianorum Idem pollet *Jaho* B. Hieronymi. Sanchoniatho aliique Phœnicum idem numen appellitabant *Jehvoh* ſeu *Jehevoh*, ut יהרם *Jeheros*, quod eſt *ιάω* Græcis characteribus Philonis; quanquam Theodoretus l. 2. Therapeutices *ιάω* legerat apud locum inſignem Porphyrii. Adhæc dices *Ihveh* inſtar יגלה *Igleh* & יחוה *ιχιὲ*, aut *Jehevah*, typo *Jechezeh* יהוה, aut *Jehveh*, ut ab אהיה *Ehieh*, ſecundum voculationem Maſoretharum Ex. c. 3. quod ὁ ὤν redditur à LXXII. Judæis & à B. Johanne Theologorum Chriſtianorum principe. Vel Samaritarum ritu cantillabis *Jahveh* aut *Jahaveh* exemplo יחנה *Jachaneh*; *ιαὲὶ* idem Græci enunciant gutturi ſuo parcentes: aut *Johavve*, modo יהוה *Jehavve*, de quo ambigebant olim Talmudiſtæ. Vel placebit *Joveh*, ut יאמר *Jomer*; aut *Jovah*, ex formis יאבד *Jobad* & ישעה. Vel denique inſtar numinis ejus æterni, ita nomen Dei tempora omnia in ſe contineat, Abeneſdra & Bechæo Allegoriſta probantibus, proferaturque *Jehovah*, quaſi ex יהוה הוה יהוה conflatum, i. e. ὁ ἐσόμενος κ' ὁ ὤν κ' ὁ ἦ· quod olim inſcriptum fuit fano Saitico, & adhuc legitur in Apocalypſi Sacra: aut pro auribus Atticis *ιαυὰ* ac *ιαῶ*, & Latine *Jova* ſeu *Jovah*. Stulte autem faciunt, qui inde *Jovis* appellationem arceſſunt. Verum enim, ut δύγος *Jugum*, ita dicitur in Latio interpolatis jamdiu vocibus Creticis, διὸς βάλαν *Juglans*, δὰΕις *Jovis*, διὶ vel θεὸς δὸς *Diiovis*, δὰς πατὴς *Jupiter*, δὶς πατὴρ & δῖα πατὴρ *Diespiter*, ζὰν & δὰν *Janus*, δῖνα *Jana*, διώνη *Juno*, & horum ſimilia, de quibus noſtri Grammatici ſed & veteres rariſſime cogitarunt. Lectionem autem *Jova* ſeu *Jehova* mire confirmant nomina ſacra, quibus incurrit diſſyllabon Divinæ appellationis, ut יהושפט *Joſaphat* ιωσαφὰτ Græcis Interpr. Veteris Novique Teſtamenti, quod eſt Hieronymo *Dominus judicavit*, θεόκεκις, aut Philone & Euſebio explicantibus κυρία κρίσις. יהוידע *ιωιαδὲ*, *Joiadahe* Hieron. i. e. θεογνώσιος, ſeu θεῦ γνῶσις Philoni. יהוחם *ιωδὲμ*, apud Heſychium ex SS. Patribus *ἰαω συντέλεια*. יהוחנן *ιωάννης Domini gratia*: unde leges in eodem Lexico *ιωάννης, χαρις κυρία, ἠ ἐχαρίσατο ὁ κύριος*, pro vulgato *ιὼ, χάρις ἢ ἐχαρίσατο*. יהורם & ירמיהו *Jehoram* & *Jeremiahu*, *ιωρὰμ* & *ιερεμίας*, utrumque Hieronymo interpreti *excelſus Domini, à Deo promotus.* Ita יכניהו & יהויכין *Jeconiahu* ſeu *Conjahu* & *Jehoiacin*, i. e. θεὸς κατόρθωσε, θεοτόνικος, Euſebio & Hieronymo *Præparatio Domini*: cum centum aliis. Unde Galatinus f. 48. יהוה, *non Jova, ut quidam ex noſtris ajunt, nec Jeova, ſed Jehova, ſicut ſcribitur cum apicibus & punctis, ut ipſe Capnio optime noſti, pronunciandum eſt: quamvis Judæi illud pronunciare ut ſcriptum eſt, non audeant.* Porchetus tamen hoc prior efferebat f. 75. *Juhovah*, ut *Juhudah* craſſo more. Redeo ad Theodoretum.] παρ' ἑβραίοις ἄφραστον ὀνομάζεται). ἀπείρηται) γὰρ αὐτοῖς τῦτο ἀλλὰ τ' γλώττης ᾧθρίσθαι. γράφεται ᾧ ἀλλὰ τ' τεσσάρων φωνέων. ἀλφ κ τετράγραμμον (ita Scholæ Babylonicæ f. 71. Cidduſim שם בן ד אותיות) αὐτὸ λέγεται· τῦτο ᾧ κ' τῷ πιῶλῳ ἐπιγεγραμμένῳ τῷ χριῷ, ὃ τῷ μετώπῳ ᾧ ἐχόμενος ἐπιλύθη, τῇ ταινίᾳ τ' κεφαλῆς ᾧφοδετημένον. καλεῖται ᾧ αὐτὸ σακαρῶπαι μὲ ἰαβὲ, ἰωδὲοι ᾧ αἰὰ, vel ut monſtrant libri Pembrociani *αἰὰ*. Confuſa ſunt hæc. Cuthæi enim *Jahve* enunciabant auguſtiſſimum & in Lege perfrequens nomen Dei 𐤉𐤄𐤅𐤄, & cum hi rum Judæi omnes ſuis vocalibus efferebant אהיה ſive verbum ſive nomen

τὸν δὲ σωερράμμένον ἕτερον ἐξ ὑακίνθου πεποικιλμέ-

tus: ſuper ipſum vero & alius erat conſutilis ex hya-

à Deo aſſumtum *Ehieh*, vel *Eie* Maſoretharum veterum, quorum ex ore pendebat Hieronymus v. Epiſt. 137. aut *Ahiah* ex Bibl. Syriacis ad Ex. c. 3. 14. quod eſt literis Græcis ἀεια, & interpretanti ἐγώ. Nonnulli tamen vel apud Theodoretum legunt, ἰαδωοι γὰρ ἰαὼ· ὃ μεθερμηνεύεται ὢν καὶ ὁ ἐσόμενος. Legerat autem ille Euſebii ϖαραφραστὴν l. 11. p. 519. ubi ait Doctor Cæſarienſis, ἐπεὶ καὶ τὸ ἱερὸν φαινόμενον τῷ ἐπὶ ταυτῷ σωύθεσιν, μιᾶς τινος λαμπρᾶς ϖερισχομένης ϖροσέχειν φατὶν ἐκφαίνεσθαι· [Hierophantæ quidem Ægyptiorum. Paria enim de illis tradit Demetrius libello ϖερὶ ἑρμηνείας. Ἐν αἰγυπτίῳ γὰρ καὶ τὰς θείας ὑμνῳδίας μέλη τὰ ἱερὰ φαινόμενα οἱ ἱερεῖς, ἐφιέντες ἤχους· καὶ αὐλὸν αὐλῷ καὶ κιθάραις, τὸ γραμμάτων τούτων ὁ ἦχος ἀκούεται ὑπ' εὐφωνίας. Nihil enim promtius fuit hac muſica. Inde inter Cantica Notkeri aliorumque Eccleſiaſticorum paſſim reperias modum *Euovæ.*] ὦ μέγα τετραγράμματον [יהוה, aut Græce ιεοε voce ϖαυ ἐμμελῆ.] ἱερεῖον ϖαῖδες σημειούμενοι. [Quocirca Anaſtaſius de nominibus Divinis agens, καὶ τὰ ϖεριεργάσματα τερέα, ait, ὧν ἐστι τὸ τετραγράμματον ἰαὼ ἢ ἰὰ ἢ, ΠΙΠΙ, ὁ θεός.] ἐπὶ τὸ ἀνωφελὲς ἢ θεῖ δυνάμεως καθάπτεται, ἀλεκτόν τι τοῖς ϖολλοῖς καὶ ἀπόῤῥητον τοῦτ' εἶναι ϖᾶσι ϖάντῃ ϖάντως εἰληφόσι. [Ut licuit ex cautela Phariſaica maxime poſt everſas Solymas.] Καὶ τὸ ϖαρ' ἑλλησι ὃ σοφῶν ϖᾶς οἶσθ' ὁπόθεν τις τοῦτο μαθὼν λοίσαιτο, ἀδέκτῃ δ' ἐπῶν φησας· Ἐπτά με φοινίκεα θεὸν μέγαν ἀφθίτων αὐτεῖ γράμματα. Poſtquam enim Græce ſcribere didicerant callidum genus ſacerdotes Ægyptii, ſeptem planetas celebrabant tot vocalium modulatione α ε η ι ο υ ω, tonoſque adeo χίλιους ἀφθίτου repræſentabant. Nimirum ut Porphyrius commentatur ad Grammaticum Thracem, tribuitur α σελήνῃ, ε ἑρμῆ, η ἀφροδίτῃ, ι ἡλίῳ, ο ἄρει, υ ζηνὶ, & ω κρόνῳ, ex ſchemate Pythagoræ & Chaldæorum: aut potius cum Ægyptiis & Platone α σελ. ε ἡλ. η ἑρμ. ι ἀφρ. (vel alterne ex libro vetere ϖρὸς κόσμον, η ἀφρ. ι ἑρμ.) ο ἀρ. υ διὶ, ω κρ. Alium licet ordinem ex ſuperſtitione Mithraica ſed & Ophiana olim notavit Celſus, fidei noſtræ acerrimus hoſtis, v. p. 290. Orig. Sex quidem Ægyptios veteres vocalibus literis fuiſſe uſos credo more Hebræorum; dubito de ſeptima, niſi illa eſſet Copi. Imo hoc Oraculum Ethnicum deſideratur in MS. cod. quem ſervat in hac urbe Collegium Joannenſe, nota mihi domus & chariſſima. Similiter doctiſſimus Hieronymus ad Ezech c. 6. *Quando duo* Domini Domini *juncta ſunt nomina*, (ita Ezech. c. 16. & paſſim אדני יהוה, quod eſt ἀδωναὶ ἐλωΐμ, Jonathani & Maſorethis enuntiantibus, atque τοῖς ο'. ἀδωναὶ κυρίῳ, huic denique Hieronymo *Dominus Deus*) *prius nomen* (אדני) *commune eſt* (ſicut Gen. c. 18. 12. & 1 Sam. c. 26. 19. Phariſæis adeo dictum הכינוי ἐπώνυμον, Maſſicta *Sota* c. 7. §. 6. & T. B. f. 38. titulo eodem, & T. Jeroſ. f. 25. a. *de Senatu.*) *Secundum* (יהוה) *proprie Dei*, [Idcirco vocatur ſimpliciter השם τὸ ὄνομα, apud Deuterotas *Synhedrin* c. 7. §. 5. & *Sota* c. 7. §. 6. & in ſcholis Babyloniis *Sota* f. 38 & inter Doctores Urbis f. 25 a. *Synhedrin* שם המיוחד ושם המפורש i. e. ὄνομα ἰδιάζειν καὶ ἴδιον. Vide Siphre f. 7. c. & Maimonidem *More* l. 1. c. 61, 62. & Eſaiam vatem c. 42. 8. & ex minoribus Oſeam c. 12. 6. Ambo autem illi imitantur Moyſen omnium poetarum præſtantiſſimum Ex. c. 15. 3. & c. 3. 15.] *quod appellatur* ἄῤῥητον *i. e. ineffabile* [Suis quidem literis à nemine vel Sacerdotum proferendum extra Ædem Solymitanam, ſed potius cognominatim, ſono ἀδωναὶ: ut de יהוה reverentia cavit antiqua διάτεσις *Sotæ* c. 7. §. 6. adeoque extincto dudum ſacerdotio Judaico haud fandum amplius. Exſortem ideo quemque dixit æternæ vitæ Abbas Saul Maſſictæ *Synedrin* c. 11. §. 1. החונה השם כאותותיו. Ubi opportune adnotat R. Menas T. H. f. 28. b. Cuthæos prolati profanatique יהוה nominis teneri. כנון אלין כותאי דמשתבעין, neque minus apte ſed conciſe de proprio nomine ὃ ὀνο Jacobus Achæ, נכתב ביור הא ונקרא באלף דלת: *ſcribitur quidem* per *God He*, i. e. יהוה: *legitur vero ſecundum Aleph daleth*, ſive *Adonai* אדני. Conſules etiam *Peſachim* f. 50. a. *Cidduſim* f. 71. a. T. B.] & *quod ſcriptum fuit in Lamina aurea, quæ erat in fronte Pontificis.* Idem ad doctiſſimam fœminarum Marcellam, *Nonum Divinorum nominum*, τετραγράμματον, *quod ἀνεκφώνητον i. e. ineffabile putaverunt aliqui, his literis ſcribitur* Joth, he, vau, he: *quod quidam non intelligentes propter elementorum ſimilitudinem, cum in Græcis libris* (ſubinde in Syriacis Arabiciſque, ut Gregorius Arabſque *Laudinus* teſtantur) *repererint* IIIII فيغي *legere conſueverunt.* Idemque ad Eſ. c. 26. 4. In Hebraico tria habet nomina (יה יהוה צור) *Sour*, *Adonai*, *Ja*, quorum aliud *inviſibilem* (*vel* invincibilem) aliud *ineffabilem*, aliud *robuſtum* ſonat. Euſebius etiam de v. 9. ϒ. 91. κύριε ἐλπὶς μου· τὸ κύριε ἀντὶ τοῦ τετραγράμματος ὀνόματος (יהוה) οὐ τῷ ἑβραϊκῷ φέρεται· ὅπερ ἀνεκφώνητον εἶναι λέγουσιν ἑβραῖων παῖδες, ἐπὶ μόνου τοῦ θεοῦ παραλαμβάνειν εἰώθασιν. ἡμεῖς δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ λόγου θεότητος οὐ πλείσας κείμενον γραφὰς προαπεδείξαμεν p. 435. Dem. Evang. Iterum vero peccat Præſul Cyrenſis l. 5. nugarum hæreticarum p. 260. τὸ δὲ ἀεια (malo ια i. e. יה) τὸ ὀνῶ. τοῦτο iterum interpolo, τὸ δὲ τετράγραμμον) καὶ ἀνεκφώνητον ὦ παρ' ἑβραίοις. σαμαρεῖς δὲ ἰαβε (imo ιαϐε) αὐτὸ λέγουσιν ἀγνοοῦντες τὸν τοῦ ῥήματος δυσμόν. Nec immunis videtur Adamantius ab inſcitia p. 297. adverſus Celſum, ubi ait, οἱ δὲ ὀφιανοὶ ὅτε τὰ μαγικὰ ποήσαντες, ὅτε τὰ τοῦ θείου γραφῶν ἀληθεύσαντες, παντ' ἔρυθρον τὸν τῆς μαγείας (minime gentium. Hebraica enim ſunt & hæc nomina, non Perſica, non Ægyptiaca, quod voluit Cl. Salmaſius) τὸ ἰαλδαϐαὼθ (quod eſt in ſicco ore *Elohe Sabaoth* אלהי צבאות i. e. ἀδωναὶ δυνάμεων LXXII. Judæis, aut ſeniori τῷ πρώτῳ, κύριος σαβαὼθ. Theodoreto alicubi ἰαδαϐαὼθ, יה צבאות, idemque corrupte dicitur ϑαυθαϐαὼθ in Diagrammate Celſi. Verum de his alibi liberalius.) καὶ τὸ ἀσαφθοῖον forte השמים, ἑρμῆον Celſo p. 18.) καὶ τὸ ὠρεῖον. (i. e. אור, quod ex Oratione Ophiana p. 297. ſatis conſtat.) ἀπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων γραφῶν ἰαωΐα (lege ἰαὼ ἢ ἀΐα, vel ἰαὼ cum Grotio) παρ' ἑβραίοις ὀνομαζόμενον, καὶ τὸ σαϐαὼθ καὶ τὸ ἀδωναῖον, ἢ τὸ ἰλωαῖον. τὰ δὲ ἀπὸ τῶν γραφῶν ληφθέντα ὀνόματα ἐστὶ δι' ἑνὸς θεῦ. ὅπερ μὴ συνιέντες (imo ex induſtria ut ſemi-Judæi poterant) οἱ ἐχθροὶ θεῷ, ὡς ἐκ αὐτοὶ ὁμολογοῦσιν, φήθησαν ἄλλον μέν εἶναι τὸν ἰαὼ, ἕτερον δὲ καὶ τοῦτον τὸν ἀδωναῖον, ὃν λέγουσιν οἱ γραμματεῖς ἀδωναῖ· ἐκ ἄλλου τὸ ἰλωαῖον, ὃν οἱ περὶφὴ) ὀνομάζουσιν ἑβραῖοι ἰλωΐ, l. ἰλωΐμ. Suaſit autem reverentia numinis Divini ac Benedictionis Sacerdotalis, tum etiam varia illa, quam ſupra vidimus quadriliteri יהוה enunciatio, ne proprium Dei nomen per ora plebeia jactaretur: ſed ante tempora Alexandri M. vel ut Phariſæi loqui amant, ab obitu S. Simeonis (v. cod. *Joma.*) ejus loco veniret titulus Domini ἀδωναὶ, aut quod Juſtiſſimus ille Pontifex maluit, formula *Adonai Elohe haſabaoth* יהוה אלהי הצבאות. Sic enim interpretor nomen διαδεδεκαγραμμένον, quod commemorat Talmudum, Maimonides vero & Bechæus haud recte perceperunt. Acceſſit etiam Interpretibus LXXII. alia cauſa, mollities linguæ Græcæ, quæ ne dimidiam partem Divinæ vocis יהוה exprimi ſuſtineret; inde illi & Apoſtoli Domini noſtri κύριον, aut vulgi modo illud ἀδωναὶ reddiderunt ubique S. Librorum. Ita tres Judæi ſub Antoninis, ita cæteri hucuſque Judæi. Quoniam vero admodum diligenter de ſanctiſſimo nominum egit Moyſes Maimonis in מורה, eo lectorem meum ablego. Conſtat autem ſupra cæterum ornatum Aaronis Coronam Nomine tanto inſignitam inſcriptamque merito deprædicaſſe virum Eccleſiaſticum c. 45. 10. στέφανον χρυσῦν ἱσπάτου κιδάρεως, (quomodo & Joſephus voluit,) ἐντύπωμα σφραγῖδος ἁγιάσματος, καύχημα τιμῆς, ἔργον ἰσχύος, ἐπιθυμήματα ὀφθαλμῶν κατεσκευασμένα. ἀρχαῖα, ϖερὶ αὐτῷ ὁ γίγονε τοιαῦτα ἕως αἰῶνος. De eiſdem Sancti capitis decoribus Origenes Homiliarum Leviticarum ſexta paſſim legitur, *Adhuc ornatus addendus eſt, neceſſe eſt ut accipiat etiam Coronam. Propterea accipit primo Cidarin, quod eſt vel operimentum quoddam capitis, vel ornamentum. Et poſthæc imponitur ei Mitra. Ante ſpeciem i. e. à fronte Pontificis Lamina aurea ſanctificata, in qua ſculptum dicitur vocabulum Dei.* Et mox diſcrete cum Joſepho, *Mitra tibi & Lamina aurea caput coronet &c.* Sic ergo ſtetit coram Deo Summo Summus ejus Sacerdos, totius gentis Hebraicæ typus, longe venerabiliſſimus mortalium, veſtibus octo ſplendidioribus (בגדי זהב *Ioma* c. 2.) exornatus, Brachis, Tunica ſtricta, Baltheo, Pallio, Ephoda, Logio, Tiara, & Lamina: vel juxta Moyſen & Joſephum, חמכנסים הצץ ומצנפת החשן האפור חמעיל האבנט חכתנות. Ordine eodem apud Flavium in Originibus Belliſque patriis, ipſiuſque defloratores, quam apud Maimoniden c. 10. *Supellectilis ſacræ* ex Doctoribus Babyloniis ad *Ioma* c. 2. & 3. obſervato. Nam Judas Princeps c. 7. §. 5. ejuſdem codicis ex fortuito ordinem turbavit. Has equidem veſtes Romani rerum domini Judææ obſequentis pignus pretiumque meritum aliquandiu obſervabant. Tantum etiam decus in Bacchum ſuum transferri voluit Plutarchus, ſed Aaronis manifeſta injuria. Deſcribitur adeo l. 4. *Sympoſ.* ἰουδαῖον ὀ ἀρχιερῶς, μιτροφόρος τε ϖρῶτον ὐ ταῖς ἑορταῖς (præſertim in Oſchophoriis,) ἐ νεβρίδα χρυσόπαστον (ita hic Sophiſta dehoneſtat Ephodam Sancti Præſulis) ὠμήμβλος· χιτῶνα δ' ποδήρη φορῶν τ (תכלת) ἐ κοθόρνους, quos tamen in Templo nullus geſtabat: unde veriſimilius ſubſtituas ποδήρη φορῶν ἱερουργὸν aut θυσιαστόν. Pergit enim Plutarchus de eadem Tunica, κώδωνες δ' ποδὶ καθῆκεν· ὃ ἰῶδες, ὑϖακουστὴν ὐ τῷ βαδίζειν. Quapropter ritu merito ſe ſubmiſit humani generis ſanguiniſque contemtor Alexander, cum viderat olim Jadduam præ Judæis ὐ τῇ ὑακινθίνῃ ἐ χλαμύδι κολῇ, δ ἐπὶ τ κεφαλῆς ἔχουσα τὸν κίδαριν, ἐ χρυσοῦν ἐπ' αὐτῆς πλάσμα, ᾧ τὸ δ θεῦ ἐγέγραπτο ὄνομα ἐ προσιόντων μόνῳ, προσεκυνεῖτο τὸ ὄνομα (השם יהוה, ἤτοι) ἐ τ ἀρχιερεία πρῶτον ἠσπάζετο. BERN.

g Υπὲρ αὐτὸν δ συνιρίαμμ'] Υπὲρ αὐτὸν δ συνερμέι *Baſ. Gen.* & P. *Comeſtor.* על גבי אוי δ συνιρίαμμ' ος *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* Sic autem Flavius libro penultimo Bellorum de eadem mitra. τὸν δ κεφαλὸν βυσσίνῃ μὲν ἐσκέπει τιάρᾳ· κατέσκεπτο δ' ὑακίνθῳ. ϖερὶ δὲ χρυσοῦς ἄνω δὲ σέφανος, ἐντύπωμα φέρων τὰ ἱερὰ γράμματα· ταῦτα δ' ἐστὶ φοινίκεα τέσσαρα. Veriſſime. Verbis idem ſuis Rufinus interpres: *Caput autem byſſinus tiaras tegebat, hyacinthis coronatus. Et circa eam alia corona erat aurea ſcripta ferens ſacras literas, quæ ſunt quatuor elemeuta vocalia.* Parcius autem quam vellem argumentum illud tractat frater Rufini non cariſſimus. *Octava eſt Lamina aurea, id eſt Sis zaab*, ait ille ad Fabiolam ſuam, *in qua ſcriptum eſt nomen Dei Hebraicis quatuor literis* Joth, He, Vau, He, *quod apud illos Ineffabile nuncupatur. Hoc ſuper Pileolum lineum & commune omnium Sacerdotum in Pontifice plus additur, ut in fronte vitta hyacinthina conſtringatur, totamque Pontificis pulchritudinem, Dei nomen* (editum fuit *Dei vocabulum*) *coronet & protegat.* Huc etiam pertinet Allegoria Procopii Sophiſtæ, *Hæc capitis ornamenta* Exodi c. 28. 36. *ſiquis & alium requirat ſenſum, oſtendunt repoſita eſſe illis qui pie vixerint, coronam inenarrabilibus ſculpturis expolitam & exultam.* Quinetiam a lectione Moyſis atque Joſephi inſtructus hæc ſcribere potuit Theodoretus Quæſt. 60. in Ex. de Papa Hebræo. ἐπίκειτο δ τῇ κεφαλῇ κίδαρις τ ὑακινθίνην μιμουμένη, Hyacinthinam putabis. σκέλυπτε δ καὶ ταινία τὸ μέτωπον, ὃν μίτρα εἶπον οἱ ὁ'. (Ex. c. 39. 28. פארי המגבעות) εἶχε δ ὐ μέσῳ πέταλον αὖτη χρυσοῦν, ἐγγεγραμμένον ἔχον δ θεῦ τὸ ἄῤῥητον ὄνο-

Corona *aurea frontem cingens.*

hyacintho variatus. Cingit autem *frontem* & aurea corona, triplici ordine fabrefacta; è qua exſurgunt calyculi aurei, ſimilitudine illos referentes, quos videmus in herba nobis Saccharo dicta, ſed quam Græci rei herbariæ periti Hyoſcyamum appellant. Si qui autem nomine ignorato naturam ejus vel ſæpius viſæ haud certo tenuerint, ſive præter nomen nihil amplius de ea ſciverint; iis, qui ita ſe habebunt, eam non piget deſcribere. Planta quidem eſt quæ ſæpe in altitudinem creſcit ultra tres palmos, buniadi ſimilem habens radicem (non enim multum errabit qui eam huic comparaverit) folia vero erucæ. Porro è ramis emittit calyculum ipſis arcte adhærentem. veſtiturque tunica quadam quam ſponte exuit cum fructum edere incipit. Calyculus autem ea eſt magnitudine qua digiti minimi condylus, circumcirca crateri non abſimilis. id quod in gratiam ignorantium plenius declarabo. *Calyculus* ima ſui parte alterum ſphæræ

ν. [h] ϖεριέρχε) δὲ σίφαν. [i] χρύσε, [k] ὑπὲ τρισιχίαν κεχαλκδυμέν. ϑάλλει δ' ἐπ' αὐτῷ κάλυξ χρύσε [l] τῇ σακχάρῳ βοτάνῃ παρ' ἡμῖν λεγομένῃ ὑποκεκιμημένν, [m] ὗος δὲ κύαμον Ελλήνων οἱ ϖερὶ τομὰς ῥιζῶν ἐμπείρως ἔχοντες ϖροσαγορδύουσιν. εἰ δέ τις [n] ἢ ϑεασάμεν τῷ βοτάνῃ ἀμαθίᾳ τότε ἀγνοεῖ τὴν φύσιν αὐτῆς, ἢ τῷ κλῆσιν ὑπισάμεν. [o] οὐκ ἰδὼν ἀναγνωρίσῃ· τοῖς ὕτω δὴ ἔχουσι [p] σημαίνω τ τρόπον τοῦτον. βοτάνη μέν ἐστιν ὑπὲρ τρεῖς σπιθαμὰς πολλάκις [q] αὐξανομένη τὸ ὕψ. τὴν δὲ ῥίζαν ἐμφερὴς βουνιάδι· ταύτῃ γὰρ οὐκ ἂν ἁμάρτοι τις εἰκάζων αὐτήν· τὰ δὲ φύλλα τοῖς ἐρυσίμων. ἐκ μέντοι τ κλάδων ἀνίησι κάλυκα ϖερισχῆ τῷ κλωνί· ϖρίεισι δ' αὐτῷ ἔλυτρον, ὅπερ ὑποκρίνεται καθ' αὐτὸ ϖρὸς τ καρπὸν [r] μεταβαλεῖν ἠρεμένης. ὁ δὲ κάλυξ μεγέθους ἐστὶ [s] σκυταλίδ μικρᾶς δακτύλ, κρατῆρι δ' ἐμφερὴς τῷ ϖερικεφαλαίῳ σημαίνῳ δὲ καὶ τοῦτο τοῖς ὑ μεμαθηκόσι. σφαίρας εἰς δύο μέρη

μα, ὃ καλοῦσιν ἑβραῖοι τετράγραμμον. ὑπελάβετο δὲ τὸ λαὸν παιδεύων ὁ διατάκτης ϑεὸς, δι' αἰνίγματ τοῦτο δεδήλωκεν· ἐπιγράψεις αὐτὸ φησὶν ἁγίασμα κυρίῳ. Deinde inter Anglos Beda ait de Tiara Pontificis ſui hæc talia teſtari Joſephum: *Pileum autem ſimiliter operatum habet Pontifex, ſicut cæteri Sacerdotes, & alium conſutum ex hyacintho variatum. Circumdatur autem ei & aurea Corona tribus vicibus facta, ſupra quam adſurgit in media fronte quaſi calyculus quidam aureus, ſimilis herbæ quæ apud nos Achoro nuncupatur, quam Græci Hyoſcyamum dicunt. Paulo poſt deſcripta ejus mirabili varietate ſubintulit dicens, Habet autem florem ſimilem plantagini, & per circuitum tota Corona his floribus eſt cælata ab occipitio uſque ad utrumque tempus. In fronte vero hoc idem non habet: ſed Lamina eſt aurea, quæ ſacris literis Dei nomen habet inſcriptum.* Supra enim dixerat venerabilis Saxo, *Sanctum autem Domini* (quo pro Comeſtor poſuit *Aioth Adonai*, non *Codes Adonai*) *quod in lamina ſculpi jubetur nomen ejus & venerabile* (lego *Inenarrabile*) *ſignificat: quod apud Hebræos quatuor literis vocalibus ſcribi ſolet, hoc eſt, Joth, Ee, Vau, Ee. Cujus interpretatio lingua eorum Ineffabile ſonat: non quia dici non poteſt, ſed quia nihil de eo dici digne poteſt. Hæc quidem de ſecundo velamine & coronis Pontificum aureis Sacra Scriptura tacere videtur. Coronarum vero breviter fecit in ſequentibus mentionem, dicens, Et mitras cum Coronulis ſuis ex byſſo. Poterat quidem intelligi utraſque ex byſſo factas eſſe, ſi non Joſephus Coronas eſſe aureas deſignaret; qui ſtante adhuc Templo & Legali obſervantia cclebrata, cum eſſet de genere Sacerdotali, facillime potuit modum Sacerdotalis inſtrumenti, non tantum legendo ſed & videndo cognoſcere.* Sic Noſtras. De eodem ornamento maxime ex Joſepho diſſerit Nicolaus Ex-Judæus, *Erat mitra* (quæ communius Tiara vel Infula dici poteſt, ſpecialius Cidaris, niſi fallatur P. Trecenſis,) *hyacinthina, poſita in capite ſummi Sacerdotis ſuper aliam mitram byſſinam: habens in inferiori parte ſemicirculum aureum pulchre fabrefactum, procedentem ab occipite ad utramque aurem. Ultimum ornamentum erat Lamina aurea, pendens in fronte ſummi Sacerdotis, ligata cum mitra filis hyacinthinis, in qua erat nomen Domini tetragrammaton inſcriptum. Nec erat facta ad modum lunæ corniculatæ, ut dicunt aliqui, habentis cornua ſuperius & convexum inferius: ſed ad modum Coronæ, unde & Corona vocatur in Litera. Non tamen erat Corona perfecta, ſed ſolum protendebat ab aure in aurem, tranſiens ſuper frontem, ut dicunt Joſephus & R. Salomo: ita quod ipſa cum ſemicirculo prædicto, quod erat in parte poſteriori capitis, faciebat coronam perfectam.* Hucuſque Nicolaus. BERN. Ita *Baſ. G.* & *Petrus Comeſtor.* nec aliter *Joſephus* ipſe lib. VI. *de Bello Jud.* In *MSS.* ὑπ' αὐτὸν ὃ σω.

h Περιέρχε) ὃ σίφαν] Sic *Big. Baſ. G.* & *Epiphan.* in *reliquis* ϖεριέρχε) σίφαν.

i Χρυσε, ὑπὲ τρισοιχίαν κεχαλκδυμέν·] Apollonius Sophiſta lexico inedito Iliadis & Odyſſeæ (vide Montfauconii Bibliothecam Coiſlinianam pag. 465.) χάλκεα. Συνήθως τὰ ὅπλα καὶ τὰ ὑπ σιδήρου λέγει τ παλαιὰς χρήσεως· κ γὰρ τ Ησίοδον

Χαλκῷ δ' ἐργάζοντο, μέλας δ' οὐκ ἔσκε σίδηρος.

Διόπερ χάλκεον εἶχον καίπερ σιδηροῦν ἔχον τὸν αἰχμὸν, καὶ χαλκεὺς καὶ ἔτι νῦν ὁ σιδηρουργὸς κατεργαζόμενον. Ομηρος ὃ καὶ τ χρυσοχόον λέγων ὅτως

——— Ηλθε δὲ χαλκεὺς
Οπλ' ὑπ χερσὶν ἔχων ———

Ærea. *Ita ſolet arma appellare etiam quæ Ferrea erant, ob antiquum uſum: nam veteres teſte Heſiodo*, in ære operabantur nec ferrum nigrum erat. *Inde eſt quod χάλκειον dicatur telum etiamſi ferream habeat cuſpidem, & χαλκεὺς faber ferrarius. Homerus etiam illum qui in auro fundendo verſatur ita nuncupat his verbis:* venit χαλκεὺς arma manibus gerens. REL.

k Εἰ τρισοιχίαν] Εἰ τρισιχίαν *Samb. Hen.* & *Busb.* ſenſu ſonoque haud diverſo, ut Græci nunc audiunt. BERN.

l Τῇ σακχάρῳ] Reſcripſi τῇ σαυχάρῳ ex libris *Hen.* & *Busb.* Proximum eſt τῇ σαυχάρῳ lectionis Bigotianæ. Longinquius abſunt τ ἀκυ. aut τῇ σακμαχάρῳ *Sambuci*, & τῇ δαυχάρῳ *Baſ.* & *Gen.* Remotiſſimum vero quod *Epiphanius*, & ab illo *Beda* *Petruſque Scholaſtici* legerant, *Similis herbæ, quæ apud nos Achoro nuncupatur.* Venit enim inter herbas veneni ac veſaniæ *Hyoſcyamus* ſive *Bengus* (i. e. τὸ φίτυ) Avicenna, Serapione, & in Simpliciori medicina Beitarida & Abengeſla atteſtantibus. Unde in Lexicis Ægyptiacis, ὑοσκύαμ, البنج وهو السكران, *Apollinaris refertur inter toxica & cicutas.* Quocirca σάκχαρον Joſephi haud alia eſt, quam planta illa temulenta Syrorum minimeque ſobria شوكرونا *Shacruna*, Arabumve شوكرون *Shaucruno*, & correctius *Sucarran* سوكران (à שכר ſeu سكر, μεθύσκω, ὑοσκυαμάω Pherecrati,) κώνειον, aut herba quævis *phreneſin & ebrietatem* i. e. سكر *Sacar* inducens. Idem docuit Galenum & mille alios doctores Botanicus Anazarbenſis libro 4. luculentiſſimi operis, de Hyoſcyamis nigris ſubflaviſque: ἀμφότεροι ὃ δύνοι μανιώδεις ὑπάρχουσι καὶ καρωτικοί, quod eſt Plinio Metaphraſta, *inſaniam gignentia capitiſque vertigines.* Idem de herba hac fanatica monuerat ante illos omnes Xenophon. Alibi etiam Pliniu affirmat de hoc frutice Alcidæ, ſane furentis, *Natura vini, ideoque montem caputque infeſtans*, quod eſt ipſum سكران. Videtur adhuc Pandectes ille Naturæ ab Herbariis Arabum l. 25. c. 4. ſcripſiſſe *Altercum*, atque itidem defloratores ejus Largus & Apuleius, pro voce vera السكران *Alſecran*, aut *Aſſecran*: quamvis doctiſſimus Rhodius *Venenum hoc* (ſic nominant illud Hiſpani, eademque ex malitia *Belinuntiam* Galli) hodieque Arabibus dici *Alteric.* Quandoquidem vero Prophetia furor quidem eſſe apparet, idem frutex *Apollinaris* vocatur, & πυθώνιον, atque διοσκύαμ inter Græcos: pariterque Hierophantarum Ægyptiorum dialecto σαφθὼ, Dioſcoridis & Apuleii falſorum teſtimonio non falſo, tanquam *Planta Divina*, COΦϯ, quod Syrus diceret שחר ראלהא ϑεῖον ἔρν Quippe τὸ Ægyptiis φύτευμα, & φθὼ ſummum Numen ſignificare, certum equidem, ſi non notum ſatis. Hinc jam pergo, quo me ducet Flavius. BERN. Ita *Bernardus* ex *Hen.* (*Coll. Voſſ.*) & *Busb* Proximum eſt τῇ σακχάρῳ lectionis *Bigotianæ.* Longinquius abeſt τῇ σακμαχάρῳ *Sambuci.* In *Cod. Vat.* τῇ ὃ ἀκχάρῳ (unde forſan vulgatum τῇ δακχάρῳ) quo fere modo legiſſe videntur *Epiphanius*, *Beda*, & *Petrus Comeſtor*, qui omnes habent *Accharo.*

m Τὸς ὃ κύαμον] Υοσκύαμον, quod eſt *ſuum peſtis*, junctim cum vulgo *Samb.* & *Hen.* BERN. & *Vat.* Magnitudo & forma calicis hyoſcyami hæc eſt. REL.

n Η ϑεασάμ] Maneat ita prior τυποθεσία. Ait enim Sacerdos amborum gratia ſe ſtatim deſcripturum, qualis ſit planta Apollinaris, ſiqui nomine ignorato naturam ejus vel ſæpius viſæ haud certo tenuerint, ſive præter nomen fruticis nihil amplius de eo ſciverint. Cæteri autem libri, ut *Big.* & *Samb.* μὴ ϑεασάμ proponunt, repugnante tamen phraſi ἀμαθίᾳ τότε, quod eſt, *nomenclaturæ ignari.* Epiphanium adjunges illis ſcribis; ſic enim tranſtulit, *Nequis autem, cum non viderit hanc herbam, per ignorantiam naturam ejus ignoret.* BERN. Μὴ ϑεασάμ in pleriſque *MSS.* & *Vet. Interpr.* quod, ut notavit *Bernardus*, repugnat phraſi ſequenti ἀμαθίᾳ τότε. Forſan tamen admitti poteſt hæc lectio, ſi cum *Cod. Vat.* mox negligatur ἢ particula.

o Οὐκ ἰδὼν] *Baſ.* & *Gen.* οὐκ ἂν ἰδὼν γνωρίσῃς *Big. Vat.* & *Samb.* At Joſepho placuit fortean phraſis altera. BERN.

p Σημαίνω] MSS. Græca, necnon Latina Scholaſtici eo modo. δὴ ἔχουσι σημανῶ *Baſ.* ὃ ἔχουσι σημανῶ *Gen.* BERN.

q Αὐξανομήν] Αὐξομήν *Samb.* Mox ϖέντε nullius modi *Baſ.* & *Gen.* Dein καθαυτὸ *Samb.* BERN.

r μεταβαλεῖν] Scripti ita futuro tempore. Editi μεταβάλλειν. BERN.

s Σκυταλίδ] *Condyli*, inquit *Voſſius* pater. Verum σκυταλὶς & φάλαγξ dicitur Græcis, pars illa articulorum, quæ inter condylos ſubſidit. Mox σφαίρης *Baſ.* & *Gen.* BERN.

μέρη πεμημένης, ὧδὲ τῷ πυθμένι τὴν ἑτέραν τομὴν ἔχῃ φυόμενον ἀπὸ ῥίζης [t] περιφερής· εἶτα σωτὸν κατ' ὀλίγον, ὑποκοιλαινομένης διὰ σχεπῶς τὴν ὑποχωρήσεως, ἀνδριῶντι πάλιν ἡρέμα κεχηλότι, ὁμοίως ὀμφαλῷ ῥωγὰς πεμημένῳ. ἐπίθεμα δ' αὐτῷ ἡμισφαίριον [u] περιτέφυκε, κἀκεῖθεν ἂν εἴποι τις πεπορδυμένον· ὑπερανεστῶσας ἔχον τὰς ἐντομάς, ἃς εἶπον τῇ ῥοιᾷ παρεμπλησίως βλαστάνειν, ἀκανθώδεις καὶ εἰς ὀξὺ παντελῶς ἀπολήγοντας τὸ ἄκρον. φυλάττει δ' ὑπὸ τῷ ἐπιθέματι τὸν καρπὸν ἁπάντων ἓν κάλυκι, ὅντα βοτάνης σπέρματι τὸ σιδηρίτιδι ὅμοιον· ἀφίησιν δ' ἄνθος [x] τῷ τῶν μήκωνος [y] πλαταγωνίῳ δυναμένου δοκεῖν ἐμφερὲς εἶναι. ἐκ τούτου μὲν στέφανος [z] ἐκκεχάλκωται, ὅσον ἀπὸ ἓν ἑνὸς ὠτὸς ἑκάτερον τῶν κροτάφων. τὸ δὲ μέτωπον ἡ μὲν [a] ἐφιελὶς οὐκ ἔπιπτε· λεγέσθω γὰρ οὕτως ὁ κάλυξ· [b] πέλαμα δ' ἐστὶ χρύσεον, ὃς ἱεροῖς γράμμασι τὸ θεῖον τὴν ὑποσημασίαν ἐπιτετμημένον ἐστί. καὶ τοιοῦτον μὲν ὁ ἀρχιερέως ἐστὶν ὁ κόσμος.

ζ. Θαυμάσαι δ' ἄν τις τὸ ἀνθρώπων τὸ πρὸς ἡμᾶς ἀπέχθημα, ἴσως, ὡς ἐκφαυλιζόντων ἡμῶν τὸ θεῖον ὅπερ αὐτοὶ σέβειν [c] προῄρηνται, διατελεκαζιν ἐσχηκότες. εἰ γάρ τις τὸ σκηνῆς καταγνοίη τὴν πῆξιν, καὶ τὰ ἱερέως ἴδοι τὴν στολὴν, τότε σκέψῃ οἷς πρὸ τὴν ἱερουργίαν χρώμεθα· τόν τε νομοθέτην εὑρήσῃ [d] θεῖον ἄνδρα, καὶ ματαίως ἡμᾶς [e] ὑπὸ τῶν ἄλλων τὰς βλασφημίας ἀκούοντας. ἔκαστα γὰρ τούτων εἰς ἀπομίμησιν καὶ διατύπωσιν τῶν ὅλων, εἴτις ἀφθόνως ἐθέλοι καὶ μὴ πανέστως σκοπεῖν, εὑρήσῃ γεγονότα. τὴν τε γὰρ σκηνὴν, τριάκοντα πηχῶν οὖσαν, νείμας εἰς τρία, καὶ δύο μέρη πᾶσιν ἀνεῖς τοῖς ἱερεῦσιν, [f] ὥσπερ βατόν τινα καὶ κοινὸν τόπον, τὴν γῆν καὶ τὴν θάλατταν [g] ἀποσημήνῃ· καὶ γὰρ ταῦτα πᾶσίν ἐστιν ὁδίευτα· τῷ δὲ τρίτῳ μοῖραν μόνῳ ἀφιέρωσε τῷ Θεῷ, διὰ τὸ καὶ τὸν οὐρανὸν ἀνεπίβατον εἶναι ἀνθρώποις. ὑπί τε τῇ τραπέζῃ τοὺς δώδεκα [h] θεοὺς ἄρτους, ἀποσημήνῃ τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τοσούτους μιῶν διηρημένον. τῷ δὲ λυχνίαν ἐξ [i] ἑβδομήκοντα μορίων πεποιῆσθαι συγκειμένην,

divisæ segmentum refert, ab ipsa radice rotundatus: dein paulatim coarctatus, intusque ut procedit pulchre excavatus, rursum sensim dilatatur cum incisuris circa labra, quales in umbilico mali Punici videmus. Tale autem ei tegumentum adnascitur, ut sphæræ dimidium videatur, accurata (ut quis dicat) subtilitate tornatum, & intra eminentes inclusum incisuras, quas dixi forma mali punici assurgere, spinosas admodum & in acutos plane mucrones desinentes. servatur autem sub hoc operculo totius calyculi fructus, plantæ sideritidis semini perquam similis: florem vero fert, qui foliorum papaveris crepitantium similitudinem habere existimetur. Atque huic quidem similis facta est corona ab occipitio ad utraque tempora. Frontem autem non ambiebat ephielis (ita enim vocetur calyculus) sed lamina aurea, quæ sacris characteribus Dei nomen incisum habet. Atque hujusmodi quidem erat Pontificis ornatus.

7. Mirum autem alicui videatur hominum in nos odium quo genus nostrum perpetuo prosequuntur, tanquam numen istud, quod illis venerari solenne est, minus honorifice tractemus. Si quis enim Tabernaculi fabricam animo contempletur, & sacerdotis vestimenta respiciat, & vasa quibus in sacro ministerio utimur, Legislatorem *nostrum* & virum divinum *exstitisse* comperiet, falsoque nobis impietatis calumniam ab aliis impingi. nam & horum unumquodque ad imaginem alicujus in rerum universitate & similitudinem factum inveniet, quisquis, procul habens invidiam & judicium adhibens, singula expendat. Nam cum & Tabernaculum, triginta cubitos longum, trifariam diviserit, & duas partes sacerdotibus reliquerit, quasi locum calcandum & communem, *iis* terram & mare repræsentat, (illa enim omnibus pervia sunt) tertiam vero partem soli Deo posuit, eo quod & cœlum hominibus inaccessum. Quin & duodecim panibus, quos mensæ imposuit, denotat quot menses annus explicat. Candelabrum ve-

Tabernaculum, & Vela &c. quarum rerum symbola.

t Περιφερὴς·] Περιφερεῖς MSS. nostra Græca. περιφερῆ *Bas.* & *Gen.* parsque major codicum Epiphanianorum. Jam autem circumitu quodam describit Judæus *Segmentum hemisphærio majus.* BERN. Ita ex *MSS.* περιφερῆ in *Editis.*

u Πεπορδυμένον, κἀκεῖθεν] At vero *Big.* & *Samb.* citra particulam emphasis, πεπορδυμένον ἀκεῖθεν ὡς εἴποι τις. τετερ. BERN.

x Τῷ τῶν μήκωνος] *Big.* & *Samb.* ut amant Homerus, Thucydides, & plane gens Attica, teste Dionysio. τῷ δὲ μήκωνος Typi priores, non sine exemplo. BERN. *Al.* τῷ δὲ μήκωνος.

y Πλαταγωνίῳ] πλαταγωνίῳ *Big.* & *Samb.* quod passim legitur apud veteres scriptores, Theocritum, Pollucem, alios. Rarum est τῷ πλαταγῶνι Typographorum *Bas.* & *Gen.* Hujusce equidem genus esse deterius putavit Scholiastes Theocriti, quasi ἢ πλαταγῶνι. Viderat etiam *Epiphanius* interpres formulam πλαταγῶνι heic loci. Describit autem Flavius hac occasione *Hyoscyamum fulvum* seu *Syriacum*, qualem in Herbario vivo Cl. Huntingtoni nos nuper vidimus, aut Paludanus ad Clusium pridem miserat, aut demum in *Horto Oxoniensi* vir de florente Natura meritissimus D. Morisonus magna cum cura & lumine expressit. Radice quidem tanquam buniadis, erucæ foliis: siliquis quantus est humanæ manus articulus minimus, quave forma cytini se aperiunt malorum Punicorum: sideritidis semine, floribusque papaveris, ita de caule sesquicubitali & hirsuto ramulos spargit Apollinaris, in ipsis junctaris quinquecuspidum calycum pulchro ordine fœcundos, quos dimidiæ sphæræ, naturæ toreuma clarum, coronant. Vel crede nobis ita depingentibus, vel magis Sapientissimo Pedacio de herba malæ indolis, formæ optimæ. ὑοσκύαμος, θάμνος ἐστὶ καλὸς ὥστε πάσχειν, (πολλὰς equidem Oribasio & Apuleio,) φύλλα πλατέα, ἐπιμήκη, ἐρισμύρνα, μέλανα, δασέα· ὧν ἡ τὸ καυλὸν ἑρπύζης περιέχουσιν (ἀνθη cum Saraceno, vel βάλανοι cum Apuleio, vel iam nihil huc rescribe:) ὥσπερ ῥοιᾶς κύτινοι, πεφυσημένοι ἀστείοις σπέρμασι μεστοῖς, ὥσπερ μήκωνος Tum de genere flavo, ὁ δέ τις ἄνθος μηλινοειδὲς (*Melini coloris* recte Serapio, atque Galenus. μηλοειδὲς Correctores Dioscoridis, & Apuleius μηλωσιδὲς, perperam cuncti.) φύλλα καὶ λεῖος ἀπαλώτερα, σπέρμα τοῦ ξανθίου ὥσπερ ἰρυτίμου; *Irionis semini simile*, inquit Plinius. Hæc etiam Apuleius transtulit recte & eleganter, *Symphoniaca thyrso est fructuoso, multirami, foliis nigris, scissis, hirtis: balanos generans, ut est mali Punici ampullaceum appellatum, obstrusos quidem sicutulis & semine, paulo longiori papavere. Sed sunt differentiæ ejus tres. Nam altera flore purpureo & semine nigro, altera flore nigro ac semine fulvo: sed utraque sumentes in furiam mittit,* &c. BERN. Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* πλαταγῶνι in *Editis.*

z Ἐκκεχάλκωται,] Ἐκκεχάλκωται μὲν ὁπὸ τούτου σίφωνος *Hen.* BERN.

a Ἐφιελὶς] Ἐφιελὴς *Busb.* & *Hen.* auribus pravis captarunt. ἐφιελὶς scripsisse Josephum *Bas. Gen. Big.* & *Samb.* suo consensu obfirmant: nam alibi vocabulum illud frustra quæres in libris Græcorum. Servabitur autem Analogia, si cum veteribus Grammaticis hypertheti quadam εἴλω fiat ex εἰλέω. Unde ἴηλα, ἐξεπιμούζα apud Patrem Elegantiarum, & ἴτλος *malum Convolvuli*, pro ἰλεὸς in Lexico Hesychii. Exinde etiam, & facilius fluit ἰφιελὶς Josephi, tanquam *Redimiculum, Involucrum*, aut *Voluta*: ita enim apparuit horum Calycum περισοιχία in diademate Pontificis Hebraici. BERN. Hoc vocabulum non alibi, quod sciam, occurrit: ideoque illud interpretati nolui, quamvis *redimiculum, involucrum, volutam*, aut simile quid significare videatur.

b Τελαμὼν] Acuitur istud in codice *Samb.* τελαμών δ' ἐστι. Statim *Busb.* ὃς ἱεροῖς γράμμασι τὸ θεῖο πρόσηγορίας ἐπιτετμημένον ἐστί. *Hen.* ἐπιτελουμένος ἐστὶ non recte. Dein ἐστὶν ὁ κόσμος *Samb.* ἐστὶ κόσμος cæteri. BERN.

c Προῄρηνται,] Προῄρηται *Bas.* & *Gen.* προῄρηται libri veteres, ac res ipsa. BERN.

d Θεῖον ἄνδρα,] Mosen ipsum ἄνδρα appellat. Num ergo Jesum Mosi prætulit de hoc dubitans an ἄνδρα dicere ipsum fas sit? Id testimonium Josephi de Christo suspectum reddit. REL.

e Ὑπὸ τῶν ἄλλων] Ἀπὸ τῶν ἄλλων *Vat.*

f Ὥσπερ βατόν τινα] *Bas. Gen.* & *Epiphanius.* ὥσπερ βατὸν βέβηλόν τινα καὶ κοινὸν τόπον *Samb.* cum *Big.* Puto Flavium hunc jam olim edidisse ὥσπερ βατόν τινα καὶ κοινὸν τόπον: vel βατὸν huc insertum Scribarum cura nimia. Mox θάλατταν à *Samb.* BERN. Ita è *Cod. Vat.* quo modo legendum esse olim conjecerat *Bernardus*: quod ὥσπερ βατὸν βέβηλόν τινα καὶ κοινὸν reperuerit in *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ὥσπερ βέβηλόν τινα καὶ κοινὸν in *Editis* & *Vet. Interpr.*

g Ἀποσημήνῃ·] *Busb.* δηλοῖ.

h Θεοὺς ἄρτους,] Καθεὶς *Vat.*

i Ἑβδομήκοντα μορίων] Incertum est quomodo has partes numerari velit: nam pocula flores & mala non tot numero fuere,

vero in partes ſeptuaginta diſtribuens, tot ſedes decanorum innuit, ejuſque ſeptem lucernis planetarum curſum *oſtendit*: totidem enim numero ſunt. Vela quoque è quatuor coloribus texta elementorum naturam referunt: nam & byſſus terram videtur deſignare, quod ex ea naſcatur linum; purpura vero mare, quod conchylii cruore ſit fucata; aërem autem voluit ſignificari per hyacinthum; coccus etiam pro ignis ſymbolo haberi poteſt. Præterea & Pontificis tunica, cum ſit lintea, terram repræſentat; hyacinthus vero cœlum *aëreum*, fulgura quidem per mala punica referens, tonitrua vero per tintinnabulorum ſonitum: atque epomida, è quatuor coloribus factam, Deique oculus conſtat & corpus humanum, tenent figuram. *Hyacinthus ergo ad aërem refertur, hoc enim ipſe indicat color: ſicut coccus ad ignem. Purpura aquæ tenet figuram, quaſi quæ de aquis accipiat fucum. Byſſus terræ, quia oritur ex terra.* Vide inſuper Flavium ipſum c. 14. l. 6. ὠλωτ. Poſtremo ex hoc Judæo quam Philone Sacrarum veſtium myſteria Fabiolæ ſuæ jamdudum expoſuit B. Hieronymus: illum conſulite. Simon vero aliique doctores Urbis *Iomæ* f. 44. b. T. Jeroſ. octo Pontificalibus, tunica, bracis, pileo, baltheo, pectorali, ephoda, pallio & corolla, totidem vitia hominum expiari exiſtimabant, dolum malum aut homicidium, libidinem, faſtum, furtum, judicium perverſum, idololatriam, calumniam, & blaſphemiam in Deum aut impudentiam frontis. Tabernaculi vero utenſilia Uzielides à majoribus Rabbinis Exodi c. 40. modo Phyſico explicat atque ἀλληγορῶ, ſicut Joſephus & Philo probarunt, v. 4. Menſam, inquit, ad ſcenæ latus Boreale conſtitues, qua de plaga pluviæ veniunt matreſque meſſium & ubertatis מטול מסטר צפונא מתיהב עותרא רמהמן ולחן רסיסי על עיסבין למהפרנסא בהון ריירי עלמא. Dein ad meridiem pones Candelabrum c. 39. 37. ומתולק ית בוציניהא ז כל קבל ז כוכבית çum lucernis ſeptem, inſtar tot planetarum. Namque ab illa præſertim parte ſolis lunæque via cernitur, inde etiam artium ac ſapientiæ via. מטול כסטר דרומא שבילי שמשא וסיהרא v. 5. Pones & Aram Thymiamatum, propter Theologiam ſtudiumque Legis, quo ſuavius nihil. מטול תכימיא דעסיקין באורייתא וריחהון נדיף הי כקטרת כוסמיא. Tum portam defendes velo, veluti juſti ſua pietate patriam protegunt. מטול צדיקיא דחפין בזוההון v. 6. Cæterum Eleemoſyna ad portas divitum plane valet Deo judice, (quod & Paulus noſter ſcripſit) quantum holocauſta altaris præ foribus ſacris aut Templi aut Tabernaculi. מטול כסטר דרומא פתורא דמסדרין קדם תרעיהון ומפרנסין מסכנא ומשתבק חוביהון כאילו פקדין עלתא על מדבחא. Concha ſuis aquis v. 7. indicat lacrymas pœnitentium וטדין עקמומיתהון הי כמיא. v. 8. Idem exponit ambitum Atrii & portam ejus de Heroibus antiquis præſidio Iſraelis, & de Heroinis, quarum gratia Gehennæ portas devitant puerorum Hebraicorum animæ. Quatuor ordines gemmarum innuunt tot mundi plagas c. 28. 17. סידרין דמרנליין קביל ד' טריגונין דעלמא. Urim deinde Ex. c. 28. 30. Thummimque Pectoralis abſcondita Reipubl. Hebraicæ declarant, futuraque quaſi in anteceſſum præſtant, Præſule per illa conſulente, quæ ſibi inſculptum oſtenderent nomen Dei magnum, ſanctum, τὸ. αἰῶνιον αἴτιον, Abyſſi grandis ſigillum, clavis myſteriorum, & præſentiſſimum amuletum. Tam prope abſunt Rabbini ab ineptiis Gnoſticis. אוריא דמנהרין מליהון ומפרסמין טמירין דבירת ישראל והומיא דמשלימין בעובריהון לכהנא רבא דתבע אולפן מן קדם י בהון דכהון חקיק ומפרש שכא רבא קדישא דביה אתבריין תלת מאה ועישרתי יתמיא וחקיק ומפרש נאבן שתירה דכה חתם מארי עלמא פום תהומא רבא מן שרוייא וכל מאן דמדכר ההוא שמא קדישא בשעת אניקי משתויב ומטמרין מגליין. Quinetiam imaginem mundi vides, ait antiquus doctor Nehemias, (Jalcut. f. 113.) in Tabernaculo Moſaico, אהל מועד כנגד מעשה בראשית: Cœlum terramque depicta in Aulæis, Concham tanquam modulum maris: tum animalia juxta fert Altare majus, minus fumat plantarum & aromatum præcipuis; Candelabrum denique ἐπιπάλοιον ponitur pro ſole, luna, reliquiſque vagantium ſtellarum. Adjungam hiſce interpretationem Maimonidis ſimplicem quidem & utilem, Zabiorum ſi ritibus minus adverſaretur, ex l. 3. c. 45. *More*. Par Cherubium naturam Angelicam monſtrant; negat Candelabrum, ne triſtis & obſcura ſit Ædes Dei. Femoralia continent virum Dei à cultu Phogorico. Suffimenta ſalubria erant grataque Sacerdoti & Iſraelitæ, ac reverentiam conciliabant. Veſtes ſacræ textu fiebant abſque acu, firmæ adeo & formæ certioris. Omitto cætera. Mirum tamen ingenium huic Rabbino tam lubrice faviſſe, perinde ne cauſam ac rationem ullam forte ſciret, cur Panes olim ad Domini menſam adponerentur. BERN. Ita *Baſ. G. Busb.* & *Hen.* & *Theodoretus* in *Exodum* ex *Philone Judæo* in *Moyſis encomio.* τῶ ἰχθύων τῷ αἱματὶ. *Samb. Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Vat.* & *Vet. Interpr.*

o Λίνεος ἄν·] Λίνεως ſolus *Samb.*

p Εφαπλίδα] Εφαπλείδα & paulo infra ἐφαπλείδος *Big. Samb.* & *Vat.* quo modo αὐλητρίς, ἐφεσεὶς, aliaque leguntur.

q Τῶ παιδὸς τῷ φυτῷ] Τὰ παιδὸς φύσιν *Big.* Accepit autem τῷ ἐφαπλίδα inſtar Adjecti. Cæteri potius per Adpoſitionem, ut

---

ſi ſtandum teſtimonio Talmudicorum. Verum, quoniam Talmudici numerum florum, craterum & malorum non niſi ex verbis Moſis petunt, & ſæpe nimis adhærent literæ, non crediderim plura non fuiſſe ornamenta atque illi exiſtimant. In lychnucho certe arcus Titiani plura ornamenta ſunt: & quoniam ramus tertius & quintus in eo ſatis eſt integer, in eorum ſingulis ſeptem diſtincta obſervo ornamenta. Quod ſi in ſecundo ramo, qui tertio major eſt, novem, in primo undecim ornamenta ſtatuantur, & in ſtipite medio 16, efficient ſeptuaginta. REL.

k Τὰς τῶ πλανητῶν] Sic emendo. Intelligit enim Joſephus Decanorum ſedes LXX. quas tabula quadam expoſuit J. Maternus pſeudoſophiſtarum princeps. *Decamoria* heic habent exemplaria vetuſtiora *Epiphanii*, pro *Decamoerias* aut *Decatemoria* vocibus probis. Pariter *Petrus* helluo, *Per ſeptem lucernas Candelabri dicit Joſephus figurari ſeptem planetas: per* LXX. *ejus partes Decarmoniam* (lego *Decamoeriam*) *planetarum, forte quia quiſque planetarum habet decem dignitates vel poteſtates.* Extat autem τὰς τῶ πλανητῶν δωδεκαμοίρους in utriſque editionum. τὰς τῶ πλανητῶν δωδεκα μοίρας aut δωδεκαμοίρους, apud *Hen.* & *Busb.* Legit vero *Samb.* τὰς τῶ ζωδίων δωδεκα μοίρας, atque *Big.* τὰς τῶ ζωδίων δωδεκαμοιρίας. BERN. Sic emendavit *Bernardus* ex *Vet. Interpr.* qui habet *ſeptem planetarum decamoria*, pro *decatemoria* aut *decamœrias.* Intelligit enim *Joſephus* Decanorum ſedes LXX. quas Tabula quadam expoſuit *Julius Firmicus Maternus.* In *Editis* τὰς τῶ πλανητῶν δωδεκαμοιρίας. in *MSS. Samb. Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* τὰς τῶ ζωδίων δωδεκα μοίρας, aut δωδεκαμοιρίας.

l Τάτε φύσει,] *Al.* τάτε γὰρ φάσον.

m Ανεὶας] *Hen.* & *Busb.* Tenent autem ἀνιᾶς, pro vulgatioribus ἀνίας & ἀνεὶας *Big. Samb. Baſ.* & *Gen.* Tum λῖνον corroborant Typographi *Baſ.* & *Gen.* & Lexicographorum haud pauci. At vero rectum eſt λίνον, ſicut acuunt jam *Samb. Hen.* & *Busb.* De puero enim Apollineo λῖνον ſcribi olim monuerat verus Didymus ad optimum Poëma. BERN.

n Τῆς κόχλας] Τῶν ἰχθύων τῷ αἵματὶ *Samb.* & *Big. Piſcium ſanguine Epiphanius* interpres. Probatur tamen lectio altera typis *Baſ.* & *Gen.* atque calamis *Busb.* & *Hen.* & hiſce verbis B. Theodoreti de Velorum ſacrorum coloribus. ὁ μὲ ὑάκινθος τῷ ἀέρι προσέοικε, τὸ ἦ ῥοδοειδὲς ἢ κοκκόβαφὲς τῷ πυρὶ τὸ ἦ ἁλμυρίκιον μενὺ τῶ θαλάττῃ. σκώνη γὰ τρίφᾳ τ κόχλου, ἐξ ὃ το τοιῦτον γίνε) χρῶμα. ἡ ἦ βύσος τῶ γῇ· σὺ ταύτης γὰ φύεαζ λέγεται. Hæc ſumſerat Antiſtes Cyrenſis ex *Congreſſu erudito* Philonis, ubi legitur, σύμβολον ἦ γῆς μὲ ἡ βύσος· φύε) γὰ σὺ ταύτῃ. ἀέρος ἦ ὑάκινθος· μέλας γὰ ὅτος φύσῃ. ὕδατος ἦ ἡ πορφύρα. τὸ γὰ τ βαφῆς αἴτιον σὺ θαλάττης ἡ ὁμονυμοῦσα κογχύλη. πυρὸς ἦ τὸ κόκκινον· ἀμφιρέσαζον γὰ φλογί. Hieronymus inſuper ad Fab. ſuis literis Joſephum expreſſit impendio, *Purpurea mari deputatur, quia ex ejus cochleolis tingitur.* Κόχλας autem refert Joſephus in ſexum ſequiorem, ſicut ſæpe ſcriptores Græci. Amant enim delicata natio Athenienſes terminationes maſculas articulis fœmineis debilitare. Veruntamen hæc talia, quibus adeo commendatur Philoſophia Peripatetica, ex Philone ſuo cum cura traduxerat Flavius. Ait igitur doctor Alexandrinus etiam in Moyſis encomio, τὰς μὲ τῶ ὀφασμάτων ὕλας ἀρχισίδῶν ἐπέχεινεν σὺ μυείων ὅσων ἐλόμβρος τοῖς στοιχείοις ἰσαρίθμους, ἐξ ὧν ἀπετελεσθη ὁ κόσμος, κ) ὡθς αὐτὰ λόγον ἐχέσας. ἡ μὲ γὰ βύσος σὺ γῆς, ἐξ ὕδατος ἦ ἡ πορφύρα. ἡ ἦ ὑάκινθος ἀέρος ὁμοιῦται· φύσῃ γὰ μέλας ἔτος. τὸ ἦ κόκκινον πυρὶ· διότι φοινικοῦν ἑκάτερον. ὦ γὰ ἀναγκαῖον ἱερὸν καλάσκευάζοντας χρηστοίησιν τῷ πατρὶ κ) ἡγεμόνι ἅ παντος, τὰς ὁμοίας λαβεῖν ὑσίας, αἷς αὐτὸς τὸ ὅλον ἐνημιούργ. Mox memorat ille τὴν λυχνίαν σὺ τοῖς νοτίοις, δι' ἧς αἰνίτ,ε) τὰς τῶ φωσφόρων κτίσεις ἀστέρων. ἐπὶ ἦ πάντα, λαμπάδιά τε κ) λύχνοι ἑπτὰ, σύμβολα τῶ λεγομένων ὡδὲ τοῖς φυσικοῖς ἀνθρώποι πλανητῶν. ὁ γὰ ἥλιος, ὥσπερ ἡ λυχνία, μέσος τῶ ἓξ τεταγμένος σὺ τεταρτὴ χώρα φωσφορεῖ τοῖς ὑπερκόσμοις πᾶσι κ) τοῖς ὑφ' αὐτὸν ἅπασι. ἡ ἦ πρόθεσα τίθε) ὡθς τοῖς βορείοις, ἐφ' ἧς ἄρτοι κ) ἅλες. Quinimo γῆς ἦ εἰκὼν δηλοῖ ἡ πρόθεσα, inquit Clemens ſexto τῶ στρωματέων, ubi perſequitur Arithmeticam ſacram Philonis, ſicut quinto p. 562. myſticas ejuſdem Anagogas de ornatu Tabernaculi Pontificiſque Hebraici retulerat κ) λέξιν. Inde Origenes apud Alexandrinos ſuos factum ſimile homilia quadam in Exodum excuſat, aut obliquius doctiſſimum Clementem inſimulat. *De quatuor illis, ex quibus conficiuntur vel Pontificis indumenta, vel cætera quæ ad ſacrum parantur ornatum, dixerunt quidam ante nos: & ſicut non decet aliena furari,* (utinam vero abſtinuiſſes cautius Adamanti!) *ita conveniens puto bene dictis alterius non abuti fatentem. Iſta ergo quatuor elementorum, ex quibus & mundus conſtat & corpus humanum, tenent figuram. Hyacinthus ergo ad aërem refertur, hoc enim ipſe indicat color: ſicut coccus ad ignem. Purpura aquæ tenet figuram, quaſi quæ de aquis accipiat fucum. Byſſus terræ, quia oritur ex terra.* Vide inſuper Flavium ipſum c. 14. l. 6. ὠλωτ. Poſtremo ex hoc Judæo quam Philone Sacrarum veſtium myſteria Fabiolæ ſuæ jamdudum expoſuit B. Hieronymus: illum conſulite. Simon vero aliique doctores Urbis *Iomæ* f. 44. b. T. Jeroſ. octo Pontificalibus, tunica, bracis, pileo, baltheo, pectorali, ephoda, pallio & corolla, totidem vitia hominum expiari exiſtimabant, dolum malum aut homicidium, libidinem, faſtum, furtum, judicium perverſum, idololatriam, calumniam, & blaſphemiam in Deum aut impudentiam frontis. Tabernaculi vero utenſilia Uzielides à majoribus Rabbinis Exodi c. 40. modo Phyſico explicat atque ἀλληγορῶ, ſicut Joſephus & Philo probarunt, v. 4. Menſam, inquit, ad ſcenæ latus Boreale conſtitues, qua de plaga pluviæ veniunt matreſque meſſium & ubertatis מטול מסטר צפונא מתיהב עותרא רמהמן ולחן רסיסי על עיסבין למהפרנסא בהון ריירי עלמא. Dein ad meridiem pones Candelabrum c. 39. 37. ומתולק ית בוציניהא ז כל קבל ז כוכבית çum lucernis ſeptem, inſtar tot planetarum. Namque ab illa præſertim parte ſolis lunæque via cernitur, inde etiam artium ac ſapientiæ via. מטול כסטר דרומא שבילי שמשא וסיהרא v. 5. Pones & Aram Thymiamatum, propter Theologiam ſtudiumque Legis, quo ſuavius nihil. מטול תכימיא דעסיקין באורייתא וריחהון נדיף הי כקטרת כוסמיא. Tum portam defendes velo, veluti juſti ſua pietate patriam protegunt. מטול צדיקיא דחפין בזוההון v. 6. Cæterum Eleemoſyna ad portas divitum plane valet Deo judice, (quod & Paulus noſter ſcripſit) quantum holocauſta altaris præ foribus ſacris aut Templi aut Tabernaculi. מטול כסטר דרומא פתורא דמסדרין קדם תרעיהון ומפרנסין מסכנא ומשתבק חוביהון כאילו פקדין עלתא על מדבחא. Concha ſuis aquis v. 7. indicat lacrymas pœnitentium וטדין עקמומיתהון הי כמיא. v. 8. Idem exponit ambitum Atrii & portam ejus de Heroibus antiquis præſidio Iſraelis, & de Heroinis, quarum gratia Gehennæ portas devitant puerorum Hebraicorum animæ. Quatuor ordines gemmarum innuunt tot mundi plagas c. 28. 17. סידרין דמרנליין קביל ד' טריגונין דעלמא. Urim deinde Ex. c. 28. 30. Thummimque Pectoralis abſcondita Reipubl. Hebraicæ declarant, futuraque quaſi in anteceſſum præſtant, Præſule per illa conſulente, quæ ſibi inſculptum oſtenderent nomen Dei magnum, ſanctum, τὸ. αἰῶνιον αἴτιον, Abyſſi grandis ſigillum, clavis myſteriorum, & præſentiſſimum amuletum. Tam prope abſunt Rabbini ab ineptiis Gnoſticis. אוריא דמנהרין מליהון ומפרסמין טמירין דבירת ישראל והומיא דמשלימין בעובריהון לכהנא רבא דתבע אולפן מן קדם י בהון דכהון חקיק ומפרש שכא רבא קדישא דביה אתבריין תלת מאה ועישרתי יתמיא וחקיק ומפרש נאבן שתירה דכה חתם מארי עלמא פום תהומא רבא מן שרוייא וכל מאן דמדכר ההוא שמא קדישא בשעת אניקי משתויב ומטמרין מגליין. Quinetiam imaginem mundi vides, ait antiquus doctor Nehemias, (Jalcut. f. 113.) in Tabernaculo Moſaico, אהל מועד כנגד מעשה בראשית: Cœlum terramque depicta in Aulæis, Concham tanquam modulum maris: tum animalia juxta fert Altare majus, minus fumat plantarum & aromatum præcipuis; Candelabrum denique ἐπιπάλοιον ponitur pro ſole, luna, reliquiſque vagantium ſtellarum. Adjungam hiſce interpretationem Maimonidis ſimplicem quidem & utilem, Zabiorum ſi ritibus minus adverſaretur, ex l. 3. c. 45. *More*. Par Cherubium naturam Angelicam monſtrant; negat Candelabrum, ne triſtis & obſcura ſit Ædes Dei. Femoralia continent virum Dei à cultu Phogorico. Suffimenta ſalubria erant grataque Sacerdoti & Iſraelitæ, ac reverentiam conciliabant. Veſtes ſacræ textu fiebant abſque acu, firmæ adeo & formæ certioris. Omitto cætera. Mirum tamen ingenium huic Rabbino tam lubrice faviſſe, perinde ne cauſam ac rationem ullam forte ſciret, cur Panes olim ad Domini menſam adponerentur. BERN. Ita *Baſ. G. Busb.* & *Hen.* & *Theodoretus* in *Exodum* ex *Philone Judæo* in *Moyſis encomio.* τῶ ἰχθύων τῷ αἱματὶ. *Samb. Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Vat.* & *Vet. Interpr.*

o Λίνεος ἄν·] Λίνεως ſolus *Samb.*

p Εφαπλίδα] Εφαπλείδα & paulo infra ἐφαπλείδος *Big. Samb.* & *Vat.* quo modo αὐλητρίς, ἐφεσεὶς, aliaque leguntur.

q Τῶ παιδὸς τῷ φυτῷ] Τὰ παιδὸς φύσιν *Big.* Accepit autem τῷ ἐφαπλίδα inſtar Adjecti. Cæteri potius per Adpoſitionem, ut

ὥστε [r] δειχθεῖσαν τῷ Θεῷ, χρυσῷ συμφασμένῳ κατ' ἀπίνοιαν οἵαν τὸ περσέως ἄπασιν αὐγῆς· καὶ τὸ [s] ἑωσφόρου ἀναμέσον ὄντα [t] τὸ ἐφαπτίδος ἐν τρόπῳ γῆς ἔταξε, καὶ γὰρ αὕτη τὸ μεσαίτατον τόπον ἔχει· [v] ζώνη τε περιοδεύουσα τὸ ὠκεανὸν ἀποσημαίνει, καὶ γὰρ ἔστι [x] συμπεριείληφε τὰ πάντα. δηλοῖ δὴ καὶ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην τὼ [y] σαρδονύχων ἑκάτερον, οἷς ἐνεπόρπωσε τὸν ἀρχιερέα· [z] τὼ δὲ δωδεκάδα τῶν λίθων, εἴτε τοὺς μῆνας ἐθελήσει τις νοεῖν, εἴτε [a] τὸν τοσοῦτον ἀριθμὸν τῶν [b] ἀστέρων, οὓς ζωδιακὸν κύκλον Ἕλληνες καλοῦσι, τὸ κατ' ἐκεῖνο γνώμης οὐκ ἂν [c] ἁμάρτοι. καὶ ὁ πῖλος δέ μοι δοκεῖ [d] τὸν ὑακίνθινον πεποιημένος· [e] ἃ γὰρ ἂν ἄλλως ἐπιτεραστίζοι [f] αὐτῷ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ· τῇ τε σεφάνῃ [g] ἠγλαϊσμένον καὶ ταύτῃ [h] χρυσέᾳ, ᾗ τὼ αὐγὼ ἥ μάλιστα χαίρει τὸ θεῖον. καὶ ταῦτα μὲν ὅπῃ τοσοῦτόν μοι δεδηλώσθω, [i] πολλάκις γὰρ ἐν πολλοῖς τὼ ἀρετὼ τοῦ νομοθέτου παρεξόντων ἡμῖν διελθεῖν τῶν πραγμάτων.

lis subjectam, universi naturam indicare, auroque contextam *esse*, ex cogitatione, ut reor, splendoris quo res omnes illustrantur: Essenem quoque in epomidis medio ad instar terræ collocavit; nam & ipsa medium mundi occupat: zona item, qua cingitur, oceanum significat; qui utique universa circumplectitur. Solem autem & lunam indicant duo sardonyches *humerales*, quibus Pontificis pallium fibulavit: duodecim vero lapides sive quis ad mensses referri velit, sive ad eundem astrorum numerum in circulo, quem Græci zodiacum vocant, à genuino intellectu non aberraverit. Denique & pileus mihi videtur cœli præ se ferre imaginem, cum sit ex hyacintho, (alioqui enim Dei nomen gestare non poterat) & corolla illustretur aurea, propter splendorem quo maxime delectatur Deus. Et hæc quidem ad hunc modum declarata *in præsens* sufficiant; cum sæpius & plurima, unde virtus Legislatoris enitescet, res ipsæ nobis suppeditaturæ sint.

ΚΕΦ. η'.

Περὶ τῆς τοῦ Ἀαρῶνος ἱερωσύνης.

ΩΣ δὲ [k] τὸ προειρημένον πέρας εἶχε, τῶν ἀναθημάτων μήπω καθιερωμένων, ὤπτισεν ὁ Θεὸς Μωϋσῇ τὼ ἱερωσύνῃ Ἀαρῶνι [l] τὸν ἀδελφὸν προστάξε δοῦναι, ὡς ἀπάντων δι' ἀρετὴν τὴν τιμῆς δικαιοτέρῳ τυχεῖν. καὶ εἰσαγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος, τὼ τε ἀρετὼ [m] αὐτοῦ καὶ τὴν εὔνοιαν διεξῆλθε, καὶ τοὺς κινδύνους οὓς [n] ὑπεμείνειν ὑπὲρ αὐτῶν. μαρτυρούντων δ' ἐφ' ἅπασιν αὐ-

CAP. VIII.

De Aaronis Sacerdotio.

QUam primum autem *Tabernaculum* prædictum consummatum erat, donariis *vero* nondum *rite* consecratis, Moysi apparuit Deus, jussitque ut sacerdotium Aaroni fratri suo conferret, ut qui cæteris ob virtutem suam illo dignior fuerit honore. Tum ille, populo in concionem advocato, virtutem illius & benevolentiam *erga ipsos singularem* enarravit, & pericula quæ pro illorum salute adi-

Moyses fratrem suum Aaronem Sacerdotem ab Oraculo renunciat. Lev. c. 8. Ex. c. 28.

IX.

re

ut loquuntur Grammatistæ. Hanc insuper sententiam ita distinxerunt Editores *Bas.* & *Gen.* καὶ τ. ἰ. τ. π. τ. φύσιν ὁλ δ'. γενέσθαι, δειχθεῖσαν τῷ Θεῷ χρυσῷ συμφασμένῳ, κατ' ἐπίνοιαν οἵαν τ. π. ἀ. αὐγῆς. Aliter Scribæ. Pro δειχθεῖσαν legunt *Busb. Hen.* & *Epiphanius* δοχθεῖσαν, *quando Deo placuit*, imo cod. *Hen.* à manu prima δειχθεῖσαν. Mox τὸ ἑωσλῶν substitui, refragantibus libris veterum. Habent illi τὸ ἑωσλῶ. Reddemus rursus Philoni, quod suum erat. Ὅλη μὲν δὴ ἡ ἀρχιερέως ἐσθὴς ἀπηχήσιτμα γίγνοιτ' ἂν μίμημα τοῦ κόσμου: male excusum fuit, & à Theologis nostris arreptum temere λόγου. ὁ ποδήρης σύμπας ἐστὶν οὐρανὸς, ἀέρος ὑμαγεῖον. φύσει γὰρ ὁ ἀὴρ μέλας. ἐξ αὐτοῦ δ' ἂν τὰ σφυρὰ τὰ μὲν ὕδατα (quæ frustra quæras in Hebraico, apud LXXII. Interpr. non frustra) σύμβολον γῆς. οἱ δὲ ῥοῖσοι, ὕδατος. οἱ δὲ κώδωνες, τὴν ἁρμονίας καὶ συμφωνίας εἶναι. τὼ δ' ἐπωμίδα ὑφαντὸν σύμβολον ὁ λόγος εἶναι σοφισμοῖς χρώμενος ἀληθέσι. αὐτὸν μὲν γὰρ οἱ ἐκ τῆς ἀνομοίων συμφορᾶς δύο λίθοι ἐμφερεῖς (ἄνθρακας vocat ambos Clemens & proxime σμαράγδους suo nomine, p. 564.) μιμοῦνται ὡς μὲν οἴονταί τινες (cum his Rabbinis quam antiquis eadem sensit Josephus, & ex nostris Clemens:) ἀστέρων τὸν ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ἡγεμόνας, ἥλιον καὶ σελήνην· (atqui modo illos indicat Clemens, modo τὸν τε κρύφιον καὶ τὼ σελήνην.) ὡς δ' ἂν ἐγγυτέρω τις ἀληθείας (vix credo) ἀφιστορεῖν ἐπιχειρῶμεν εἴποι, τὴν ἀμφιφανείαν ἑκάτερον συνεπιμαρτυρεῖ δὴ καὶ ἡ χροιά. σμαράγδου γὰρ ἔοικεν ἡ τοῦ παντὸς ὑρανοῦ φαντασία καὶ τὼ ὄψεως ἀφοσβολῶ. ἀναγκαίως δὴ καὶ καθ' ἑκάτερον τῶν λίθων ἓξ ὀνόματα ἐγγλύφει)· διότι καὶ τὴν ἀμιτφανείαν ἑκάτερον δίχα τέμνον τὸν ζωοφόρον ἓξ συναπολαμβάνῃ ζώδια. ἐπὶ δ' οἱ κατὰ σίγνα ἑκάτερα δώδεκα λίθοι ταῖς χρυσαῖς ἀλλ' ὁμοίοι, ἀμφιεσθέντες εἰς τέσσαρας σίγνας ὡς τριῶν, τινὸν ἑτέρου δείγματ' εἰσὶν ἢ τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου; λίθους δὲ ἀντὶ ἀμφοῖν ἐπιτίθησι τῇ κεφαλῇ, δικαιῶν τὸν ἱερώμενον τῷ Θεῷ, καθ' ὃν χρόνον ἱερᾶται, σφόδρα σπουδῆν, καὶ μὴ μόνον ἰδιωτῶν ἀλλὰ καὶ βασιλέων. ὑπερφέρων δὲ χρυσὸν ἐστὶ πέταλον, ὧ τὸ τετράγωνον αἱ γλυφαὶ γραμμάτων ἐνεσφραγίσθησαν. ἐξ ὧν ὄνομα τοῦ ὄντος φατὶ (vere, certe) μυεῖσθαι· ὡς οὐκ οἶόν τε ὂν ἄλλο καταπλήτιως θεοῦ συσῶσαί τι τῶν ὄντων. ἀρμονία γὰρ πάντων ἐστὶν ἡ ἀγαθότης καὶ ἴλεως δύναμις αὐτοῦ. Hæc pius ille Philosophus. BERN.

r Δειχθεῖσαν] Pro δειχθεῖσαν (cum *Hen.* & *Busb.*) legit *Epiphanius* δοχθεῖσαν *quando Deo placuit*. Hanc insuper sententiam ita distinxerunt *Bas.* & *G.* ὁλ τεσσάρων ῥητέον, δειχθεῖσαν τῷ Θεῷ χρυσῷ συνφασμένῳ, κατ' ἐπίνοιαν οἵαν &c.

s Ἑωσλῶν] Ita *Bernardus*. in libris tamen omnibus hic loci ἑωσλῶ. At infra (post paucas paginas) habemus τὸ ἑωσλᾶα, adeo ut incertum sit quo modo scripserit *Josephus*.

t Τῆς ἐφαπτίδος] Ἐφαπτίδος *Big.* & *Samb.* ἐφαπτίδος *Bas. Gen. Busb.* & *Hen.* Scripsit forsan utrobique Josephus forma legitima ἐφαπτείδα & ἐφαπτείδος. Ita αὐλητέας, ἐσεσείς aliaque leguntur. Quinetiam de Pallio ait Theodoretus, σκέλος δὲ αὐτῷ καὶ ἐφεσείδα φασὶ, διὰ οἱ ὁ. ἐπωμίδα σκέλεσαν. ὁ δὲ τοῖς βασιλείοις ἐνεδύσκομεν ἐφὸδ αὐτὸν καὶ γλάτταν ὠνομασμένον. Verum τὸν ἐφεσείδα etiam *Φανέλλα* vocabant perveteres Græci, unde deductum est demum Latinorum *Pallium*. BERN.

v Ζώνη] Ζώνη τε σφεδόσυσα *Samb.* & *Vat.* ζώνη τε σφαδίουσα *Hen.* & *Busb.*

x Συμπεριείληφε] Ἐμπεριείληφε *Idem.*

y Σαρδονύχων] Σαρδονύχων *Big.* & *Samb.* ut supra. Scriptio uravis adsumi posset, quandoquidem à Sarda gemma & ungue humano nomen illud colligi debuit. σαρδόνυξ insuper in Exemplari Alexandrino Apocalypsis S. scriptum memini. BERN.

z Τὼ δὴ] Τώ τε *Hen.* & *Busb.* Mox *Hen.* νοήσει τις. *Busb.* ἐννοήσει τις. BERN.

a Τὸν τοσοῦτον ἀριθμὸν] Τὸν ὅσους ἀριθμὸν *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

b Ἀστέρων,] Ἀστέρων *Big. Vat. Epiph.* & margo cod. *Samb.* οἴκων *Bas. Gen. Busb.* & *Hen.* atque versus ipse *Samb.* MS. Hæc à Firmico *Domicilia* nuncupantur. Tum *Big.* & *Samb.* consentiunt in τὸν ὅσους ἀριθμὸν τῶν οἴκων. BERN.

c Ἁμάρτοι.] *Hen.* ἁμάρτη. & in colo eodem hic & *Busb.* τὸ κατ' ἐκεῖνον. Dein πῖλος *Bas.* & *Gen.* contra præstantissimos Grammaticos. BERN.

d Τὸν ὑρανὸν] Τὸν ὑρανὸν τεκμηρίων *Samb. Busb.* & *Hen.* τὸν ὑρανὸν τεκμαρίων *Big.* Neque hoc facile prætermittes, à futuro gravis verbi τεκμαίρω affectu Attico circumflexum; sicut alterum à nomine diminuto τεκμήριον. *Epiphanius* interpretatur *Cælum imitari*. Typi tamen Græci *Germanorum* heic ponunt τοῦ ὑρανοῦ τεκμήριον. Exinde dixit de Reverendissimo Aarone Reverendus Theodoretus, ἐπέκειτο δὲ τῇ κεφαλῇ πίδαρις τὸν ὑρανὸν μιμουμένη. BERN. Sic in quinque *MSS.* in *Editis* τοῦ ὑρανοῦ (*Coll. Voss.* τεκμηρίων) τεκμήριον.

e Οὐ γὰρ ἂν ἄλλως] Vult dicere: laminam nomine Dei inscriptam non gestasse Pontificem nisi quando πῖλον hyacinthinum gereret, quem præter πῖλον communem ei cum Sacerdotibus cæteris gerebat, uti mox dixit. REL.

f Αὐτῷ] *Hen.* αὐτοῦ.

g Ἠγλαϊσμένον] Sive τῇ τε σεφάνῃ ἠγλαϊσμένον *Samb.* & *Big.* sive τῇ σεφάνῃ ἠγλαϊσμένον *Busb.* & *Hen.* neutiquam placent. dein χρυσία ab ore Attico. χρυσείᾳ *Big.* & *Samb.* ut durum vulgus. BERN. Ἠγλαϊσμένον *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Hen.* & *Busb.* non probante *Bernardo*.

h Χρυσέᾳ, ᾗ τὼ] *Coll. Big.* χρυσείᾳ τὼ αὐγὼ.

i Πολλάκις γὰρ] Πολλάκισε ὁν π. *Samb.* πολλάκις γὰρ ὁν πολ. reliquorum omnium. BERN. Πολλάκις δὲ γὰρ *Vat.*

k Τὸ προειρημένον] Τὰ προειρημένα legisse videtur *Vet. Interpr.*

l Τὸν ἀδελφὸν] Τῷ δ' ἀδελφῷ *Big.* & *Samb.* in re gravissima. Anteaque τὰ εἰρημένα *Busb.* pro τὸ εἰρημένον. Mox una voce *Busb.* προστεθειμένου, clausulæ illius loco. BERN.

m Αὐτοῦ] An αὐτοῦ sustineat ingenium mite ac modestum Legislatoris? Nam ejus orationis vigor vergit potius ad pronomen αὐτοπαθές. Philo tamen, quem prope sequitur in hac descriptione Flavius; ad Aaronem encomia talia pertinere docuit. Mox διεξῆλ *Bas.* & *Gen.* extra formam. BERN.

n Ὑπομείνειν] Ὑπεμεῖναι *Samb.* & *Coll. Voss.* at *Big.* ὑμεῖναι.

re ſuſtineret. Cumque verba ejus ſummo cum applauſu acceperint, ſtudiumque erga illum non mediocre ſignificarint, "Viri, inquit, Iſraëlitæ, jam "quidem ad finem perductum eſt opus, quale, pro "noſtra virili, effici Deo placuit. Quandoquidem "vero Tabernaculo eum excipere cogitatis, ante "omnia proſpiciendum eſt de Sacerdote futuro, "qui ſacris operabitur, preceſque pro vobis con"cipiet. Atque ego, ſi res mei eſſet arbitrii, me"ipſum *forſan* hoc honore non indignum judica"rem, tum quod omnes natura ſui amantes ſint, "tum quod mihi conſcius ſim, quantum pro veſtra "ſalute laboraverim. Nunc autem Deus ipſe Aa"ronem *quidem* dignum hoc honore exiſtimavit, "atque hunc in Pontificatum coöptavit, quo ne"minem è vobis juſtiorem noverit: ſcilicet hic ſto"lam Deo ſacram induet, altarium curam ſuſci"piet, de ſacrificiis providebit, preces pro vobis "Deo fundet, prompte & libenter exaudituro, "tum quod generis noſtri curam gerit, tum quod "illas per virum, quem ipſe elegit, oblatas reci"pere non gravabitur". Hebræis grata fuit hæc oratio, & ſuo quoque aſſenſu Dei comprobarunt electionem. Aaron enim propter genus & prophetiam, ſimul ac virtutem fratris, optime omnium hanc dignitatem commeruit. Erant autem & ipſi illo tempore filii quatuor, Nabadus, Abius, Eleazarus, Ithamarus.

Aaronis filii Nabadus, Abius, Eleazarus & Ithamarus Ex. c. 28. & Num. c. 3.

τῷ, καὶ τὸ περὶ αὐτὸν προθύμον ἀποδεικνυμένων, "ἄν"δρες, εἶπεν, Ισραηλῖται, τὸ μὲν ἔργον ἤδη τέλος ἔχει, "οἷον αὐτῷ τε τῷ Θεῷ ἥδιστον ἦν, καὶ δικαιότα"τον ἡμῖν. [o] ἐπεὶ "δ' εἰδέτε τοῦτον τῇ σκηνῇ καταδέχεσθαι, δεῖ πρῶτον ἡ"μῖν τὸν [p] ἱερατευσόμενον καὶ ὑπηρετήσοντα τοῖς θυσίαις καὶ "τοῖς ὑπὲρ [q] ἡμῶν εὐχαῖς. καὶ ἔγωγε ταύτης ἐμοὶ τῆς σκέ"ψεως [r] ἐπιτραπείσης, ἐμαυτὸν ἂν τῆς τιμῆς ἄξιον ἔκρι"να· λέγω τε τὸ φύσει πάντας εἶναι φιλαύτους, καὶ ὅτι "πολλὰ ἐμαυτῷ κάμνοντι περὶ σωτηρίας τῆς ὑμετέρας "συνοίδα. νυνὶ δ' αὐτὸς ὁ Θεὸς Ααρῶνα τῆς τιμῆς ταύ"της ἄξιον ἔκρινε, καὶ τοῦτον ἥρηται ἱερέα, τὸ δικαιότε"ρον [t] μᾶλλον ὑμῶν εἰδώς· ὡς ὅστις ἐνδύσεται στολὴν τὴν "Θεῷ καθωσιωμένην, καὶ [v] βωμῶν ἐπιμέλειαν ἕξει καὶ "προσευχὰς ἱερείων, καὶ τὰς [x] ὑπὲρ ὑμῶν εὐχὰς ποιήσε"ται πρὸς τὸν Θεὸν ἡδέως ἀκουόμενον, [y] ὅτι τε κήδεται "μᾶλλον δ' ὑμέτερος, καὶ πρὸ ἀνδρὸς [z] ὃν αὐτὸν ἐπελέξα"το γινομένας προσδεχεῖσθαι ταύτας". Εὐσεβεῖοι [a] δὴ ἠρέσκοντο τοῖς λεγομένοις, καὶ συνήνουν τῇ τοῦ Θεοῦ χειροτονίᾳ. [b] τὸν γὰρ Ααρὼν διά τε τὸ μῆκος καὶ τὸ προφητείαν, καὶ τὸ ἀρετὴν ἀδελφοῦ, προσήκειν τῆς τιμῆς ταύτης ἁπάντων ἀξιολογώτερον. ἦσαν δ' [c] αὐτῷ καὶ παῖδες κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τέσσαρες· [d] Νάδαβος, [e] Ἀβιοῦς, Ἐλεάζαρος, Ἰθάμαρος.

Β'. Ὅσα

o Ἐπεὶ δ' εἰδέτε] *Baſ.* & *Gen.* Latine dicas, *Quandoquidem tabernaculo Numen excipere cogitatis.* Alii omnes aliter, *Big. Samb.* & *Epiph.* ἐπεὶ ᾗ δεῖ τοῦτον. BERN. Ita *Baſ.* & G. in *cæteris* ἐπεὶ ᾗ δεῖ τοῦτον. HUDS. *Vet.* ve tit: *qui Tabernaculum oportet jam dedicari.* Forte leg. ἤδη δέον. COCC.

p Ἱερατευσόμενον] Τεραστευσάμενον editores ambo tempus anteverterunt. BERN.

q Ἡμῶν] Ὑμῶν *Samb.* & ſupra v. 37. ὑμῖν.

r Ἐπιτραπείσης,] Cæteri ἐπιστραπείσης pro ἐπιτραπείσης, aut vice ἐπιτροπείσης *Sambuci.* BERN.

s Κάμνοντι] Καμόντι *Vat.*

t Μᾶλλον ὑμῶν εἰδώς·] Ὑμῶν μᾶλλον εἰδώς· ὡς ὅστος *Samb.* μᾶλλον ὑμῶν, εἰδὼς ὡς ὅστος *Baſ.* & *Gen. Epiphanius* ſimiliter ὑποτίθη, *Hunc ſacerdotem nobis credidit juſtiorem, ſciens quia dignus induetur.* Hoc eſt, τοῦτον ἥρηται ἱερέα δικαιότερον μᾶλλον ἡμῶν· εἰδὼς ὡς ἄξιος ἐνδύσεται. Nam Philo dixerat, τὸ μὲ ἀδελφὸν ὁ μωυσῆς ἀρχιερέα καὶ τὰ χρησιμώτατα λόγια ἠρήκει. Tum Johannes Joſephi deflorator, ἀρχιερέα ᾗ ὁ Θεὸς τὸν Ἀαρῶνα ἐψηφίσατο· συναθροίσας ᾗ τὸ πλῆθος ὁ μωυσῆς, ἄνδρες ἔφη τὸ μὲ ἔργον τετέλεσται, τὸν ᾗ ὃν ἱερᾶς τιμῆς ὁ Θεὸς τὸν ἀδελφὸν ἀξιοῖ. BERN. & HUDS.

v Βωμῶν ἐπιμέλειαν] Miniſterium altaris utriuſque ſacerdotum erat proprium, uti conſtanter Judæi tradunt. Levitæ miniſtrabant ſacerdotibus, ſed altare exterius non adſcendebant: ad interius quoque non licebat iis accedere. REL.

x Ὑπὲρ ὑμῶν] Ὑπὲρ ἡμῶν in codicibus *Epiphanii.*

y Ὅτι τε κήδεται] *Big.* & *Samb.* ὅ τε κήδεται γοῦν ᾗ ἡμεῖς ὑμῶν *Baſ.* & *Gen.* ὁ τε κήδ. γ. ᾗ ἡμεῖς *Epiphanius.* Ubi ἀνασάμβων ſcripſit male *Samb.* & ſubinde ὑπ' ἀνδρὸς pro πρὸ ἀνδρός. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Vat.* antea ὅτε κήδ.

z Ὃν αὐτὸν] *Big. Samb.* & *Epiphanius* ὃν αὐτὸς ἐξελέξατο. Probo tamen non minus quod nuper & nunc excuſum eſt. Supervacua etiam videtur correctio Reverendiſſimi Montacutii, ὃν αὐτὸς ἐπελ. γιν. προσδέξασθαι. BERN. Sic *Baſ.* & *G.* ὃν αὐτὸς ἐξελέξατο *Big. Samb.* & *Epiphan.*

a Δὲ ἠρέσκοντο]. Τε ἠρέσκοντο *Samb.*

b Διά τε] Hæc ſine diſtinctione legunt *Samb.* & *Epiphanius* Moyſis gratia, διά τε τὸ ἦθος καὶ τὴν προφητείαν καὶ τὴν ἀρετὴν σ' ἀδελφοῦ. Nos cum editoribus Aaroni diſtinctius tribuimus τὴν προφητείαν propter Ex. c. 7. 1. ואהרן אחיך יהיה נביאך. BERN.

c Αὐτῷ] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* αὐτῷ παῖδες in *aliis.*

d Νάβαβος,] Joſephus itaque per hyperthefin ſcripſit paſſim pro νάδαβος. Quippe exemplaria Græca Latinaque conſentiunt in *Nabado*: niſi quod codex *Hen.* νάδαβος forte ſervet ex נדב nomine vero. Pariter γ'. βασ. c. 14. 20. & c. 15. 25. antiquiſſimi libri oſtendunt ναβαδ & ναβατ pro נדב. BERN. *Joſephus* per hyperthefin paſſim ita ſcripſit pro Νάδαβος, conſentientibus omnibus exemplaribus tam Græcis quam Latinis.

e Ἀβιοῦς,] Ab Hebraico אביהוא *Abihu.* Pro eo legitur ἀβιοὺδ ubique exemplarium Græcorum. Nec aliud interpretatur Euſebius in ſuo Lexidio inter Nomina Exodi. Nam אביהוא in Hebræo iſtius libri haud uſquam occurrit. Ita ex veteriſſimo mendo ὑὸς ναυῆ auditur per Græciam Chriſtianam pro ὑὸς ναυῆ. Philo autem exponit vocabulum ἀβιοὺδ, ſic enim apud ipſum ſæpius ſcribitur, tanquam ultima litera ſuperflua. Quorſum ait, ναβὰβ μὲ ἐκθύσιος ἐμαυσύετω —— καὶ ἀβιοὺδ, πατὴρ μου: rectius καὶ ἀβιοὺ, πατὴρ μου ἐστί, id vult אביהוא. Hujus autem paragraphi argumentum plurimum ſumſit Joſephus è tertio libro Philonis de Legiſlatore. Κατὰ τὸν εἰκὸς ἱερεῦς κατασκευασθέντος, ἔδει δ' ἱερεῖς τοὺς ἐπιτηδειοτάτους αἱρεῖσθαί τε καὶ δοκιμάζειν ὃν τρόπον τοὺς θυσίας ἀναγὴν τε δ' ἱερουργεῖν προσῆκε. τὸ μὲ οὖν ἀδελφὸν ἐξ ἁπάντων ἐπικρίνας ἀρετῇ δοκιμίῳ, τοὺς δ' ἐκείνου παῖδας ἱερεῖς ἐχειροτόνει· προσῆκεν δὲ τῷ οἰκείῳ ἤθει ὁσίως καὶ εὐσεβείᾳ δ' ὁσιότητι ὡς ἐναργεῖ τοῖς ἀνδράσιν ὑπάρχοντας. σαφὴς ᾗ πίστις. ἐδέτερον ἦν, δυο δ' ἦσαν, αὐτῷ τάττ δ' γένους ἐξίστε. καθίστη ᾗ μὴ τὸ δ' ἄφαυστος ἔθους γνώμης, [Hac autem occaſione diligentiſſimus Philonis ſectator Adamantius, quid ſecundum Regulam antiquam in ſacris Ordinationibus plebi Chriſtianæ fuerat conceſſum, ita explicat. *Convocavit*, inquit, *Moyſes Synagogam Lev. c 8. 6. & dixit eis. Hoc eſt verbum quod præcepit Dominus. Luet ergo Dominus de conſtituendo Pontifice præcepiſſet, & Dominus elegiſſet, tamen convocatur & ſynagoga. Requiritur enim in Ordinando Sacerdote & præſentia populi, ut ſciant omnes & certi ſint, quia qui præſtantior eſt ex omni populo, qui doctior, qui ſanctior, qui in omni virtute eminentior, ille eligitur ad Sacerdotium; & hoc adſtante populo, nequa poſtmodum retractatio cuiquam, nequis ſcrupulus reſideret. Hoc eſt autem quod Apoſtolus præcipit in Ordinatione Sacerdotis dicens, Oportet autem illum & teſtimonium habere bonum ab his qui foris ſunt.*] ὡς τὰ λόγια ὑφηγεῖτο, καινοτάτου τρόπου ἐξ ἀρχῆς ἰσορροθοῦσαν. λαβὲ τὸ πρῶτον αὐτοῦ ὕδωρ πηγῆς τῷ καθαρῷ αὐτῷ ἐξ ζωϊκωτάτῳ. κάπειτα τοὺς ἱερεῖς ἀναδίδωσιν ἐσθῆτας, ᾧ μὲ ἀδελφῷ τὰ ποδήρη ἐξ τῷ ἐπωμίδα, οἷονεὶ θώρακα, τὸ παμποίκιλον ὕφασμα ἐξ μίτρᾳ δ' παῖδας, τοῖς δ' ἀδελφιδοῖς χιτῶνας λινᾶς, ζώνας τε ἐξ ταβεννικλῆ πάσιν. ὡς ᾗ τοῖς ἐσθῆσι ἤσκηται αὐτοῖς, χρόμιος δώδεκάτου λαοῖν, ὃ μυρεψικῇ τέχνῃ κατεργάσθη, τὸν τε βωμὸν ἐξ τὰ λοιπὰ καθέχειν, ἐπιῤῥάνων ἐπάκις, καὶ τἄλλα ὅσα πρὸς θυσίας χρήσιμα. καὶ τελούμενον προσαγαγὼν τὸν ἀρχιερέα [הקריב] πολλῷ λιπῷ τὸν κεφαλὸν ἀλείφ. ταῦτ' ἐπιτελέσας, σπαγῶς ἀμθλύαν κελεύσῃ μόσχον ἐξ κελεὺς ἐνὸς. τὸ μὲ, ἵνα θύσῃ πρὸ ἀφέσεως ἁμαρτημάτων· αἰνιττόμενος ὅτι παντὶ ἡγουμένῳ καὶ στρατιώτῃ, καθ' ὁτονοῦν κλῆρον εἰς ἡγεσίαν, συμβαίνει τὸ ἁμαρτάνειν ἐσεσθαι· ὑπὲρ ᾗ τοῦ θεοῦ εὐχὰς καὶ θυσίας ἀναγκαῖον ἐξομολογεῖσθαι, καὶ ἀπαιτηθεὶς ἐπίσταιτο. τὸ ᾗ κριὸν, τὸ μὲ ἕτερον εἰς ὁλοκάυτωμα εὐχαριστήριον τὸ τῶν ὅλων διοικήσεως· τὸ ᾗ ἕτερον εἰς τὸν τῶν ἱερωμένων ἀπὸ καθάρσεως ἀγνοήσεως παντέλειαν, ὃν ἐτύμως τελειώσεως καλοῦσιν, איל המלאים, Lev. 8. 21. καὶ δὴ αἷμα, ᾧ αὐτῷ πᾶσι μίξη ᾗ σῶμα, ᾧ χεῖρ τὸν τελουμένων ἱερέων, ἧς ἄκρου, ἄκρου χεῖρα, ποδὸς ἄκρου, δεξιὰ τὰ σύμπαντα· αἰνιττόμενος ὅτι δεῖ τὸν τέλειον καὶ λογῳ καὶ ἔργῳ καὶ βίῳ παντὶ καθαρεύειν. θυσίας ᾗ ἐπὶ πᾶσι τὰς προσηκούσας ἀπὸ ἀναγκαίου, τοῦτο μὲν τὸ ἱερεῖον ὑπὲρ αὐτῶν, τοῦτο ᾗ τὸ γενέσιος ὑπὲρ ἁπάντων ᾗ ἔθνους· μωυσῆς μὲν εἰς τὴν σκηνὴν εἰσέρχεσθαι τὸν ἀδελφὸν ἐπιγράμμος. ὀγδοῇ δ' ὧν τὸν τελετὴς ἡμέρᾳ καὶ τελοῦντας· ᾗ γὰρ προτέρου ἐπὶ ἱερουργοῦντων αὐτόν τε καὶ τοὺς ἀμελτιδοῦς ἀφαγίζειν. εἰστελθὼν δ' ἀνειδάσκειν οἷα ὑπηγητὴς ἀγαθὸς εὐμαθῆ γνώσεσθαι, ὃν χρὴ τρόπον τὸν ἀρχιερέα τὰς εἴσω ποιεῖσθαι λειτουργίας. εἶτ' ἐξελθόντες ἀμβοτέροι, καὶ τὰς χεῖρας ἀνατείνοντες πρὸ τῆς κεφαλῆς, εὐχὰς τίθεσθαι τῷ ἔθνει τὰς προσηκούσας ἀπὸ καθαρᾶς καὶ ἀσιωπήτης γνώμης. ἴστε οἱ εὐχόμενοι, τεραστώδεσθαί τι συμβαίνει· ἐν γὰρ τῷ αὐτῷ, εἴτε αἰλέος ἀπόσπασμα ᾗ καθαρσιότητι, εἴτε ἀέρος καὶ τῶν τοιχείων φύσει μεταβολὴ ἀναλυθέντος εἰς πῦρ, αἰθύριδιον ἀθρόα φλὸξ διεκπαίσῃ· καὶ συνθυμῶ ῥύμῃ φερεσθαι μὲν ἐπὶ τὸν βωμὸν, τὸ οἱ ἐξ αὐτοῦ πάντα ἐξαναλίσκειν, ὡς οἰμαι καταισχῦναι ἄλλως, ὅτι κύριν ἀνάθεμα ἐπιζροσιῶν ἐπετελεῖτο. Graviſſimam hanc hiſtoriam, qua facundius nihil aut potentius ſcripſit Philo, jam reticere non potui, ſive Hebraicorum ſive etiam Chriſtianorum Pontificum, quam magnam meritamque habeo, veneratione. Ritus enim nonnullos Judaicos, quos maxime S. Paulus æternarum rerum ſymbola eſſe oſtendit, in Religionem noſtram transferri utile erat factum, & honeſtum, & antiquiſſimum. BERN. Scriptoribus nonnullis Ἀβιὼδ dicitur, aliis vero Ἀβιὰ.

β'. Ὅσα δὲ τῶν εἰς τὴν τῆς σκηνῆς κατασκευὴν [f] παρεσκευασμένων ἦν εἰσφορὰ, ταῦτ' ἐκέλευσεν εἰς φάρη σκεπαστήρια τῆς τε σκηνῆς αὐτῆς, καὶ τῆς λυχνίας, καὶ θυμιατηρίου, καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν ἀναλῶσαι. ὅπως καὶ τὴν ὁδοιπορίαν ταῦτα μήτ' ἐξ ὑετοῦ μηδὲν, [g] μήτ' ἐκ χωνιορτοῦ βλάπτῃ). [h] τότε πλῆθος ἀθροίσας πάλιν, [i] εἰσφορὰν [k] αὐτὸ προστάξεν εἰσφέρειν σίκλου τὸ ἥμισυ καθ' ἕκαστον. [l] ὁ δὴ σίκλος, νόμισμα [m] Ἑβραίων ὢν, [n] Ἀττικὰς δέχεται δραχμὰς τέσσαρας. [o] οἱ δ' ἑτοίμως ὑπήκουσαν οἷς ἐκέλευε Μωϋσῆς· καὶ τὸ πλῆθος τῶν εἰσφερόντων ἦν ἑξήκοντα μυριάδες καὶ [p] πεντακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι καὶ πεντήκοντα. [q] ἔφερον δὲ τὸ δραχμὸν τῶν ἐλευθέρων [r] οἱ ἀπὸ εἴκοσι καὶ ἄνω ἐτῶν ἄχρι πεντήκοντα γεγονότες. τὸ δὲ συγκομισθὲν εἰς τὰς [s] περὶ τὴν σκηνὴν χρείας [t] ἀνηλώθη.

γ'. Ἡγνίζε δὲ καὶ τὴν σκηνὴν καὶ τοὺς ἱερέας, τρόπῳ τοιούτῳ τοιάμενος αὐτῶν τὴν κάθαρσιν. [v] σμύρνης ὑπὲρ

2. Quæcunque vero in Tabernaculi fabricam parata supererant, jussit ea in vela tectoria ipsius Tabernaculi, lychnuchi, & thuribuli, aliorumque vasorum impendere; ut hæc, dum in itinere deportantur, neque pluvia vel minimum læderentur, neque pulvere. Atque populo iterum convocato, * imperavit ut viritim contribuerent dimidium siclum. Siclus autem nummus est apud Hebræos, qui valet quatuor † drachmas Atticas. Illi vero prompto obsequio jussa Moysis exsequuntur; ad numerum sexcentorum quinque millium & quingentorum & quinquaginta. Argentum autem conferebant *soli* ingenui, à vigesimo & deinceps ætatis anno usque ad quinquagesimum. Quicquid vero collatum erat in usus Tabernaculi insumptum est.

3. Præterea & Tabernaculum & sacerdotes lustravit, purificatione ad hunc modum facta. ‡ Myrrhæ * electæ siclos quingentos, totidemque

Eundem Moyses septem diebus rite consecrat,

ircos,

f Παρεσκευασμένων] Ita ex *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* παρασκευασμένων.

g Μήτ' ἐκ χωνιορτοῦ] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* μήτε κονιορτοῦ *Basil.* & *G.*

h Τότε πλῆθος] Ita cum *Vet. Interpr.* τότε πλῆθος in *Editis.*

* *Imperavit ut viritim contribuerent dimidium siclum.*] *Præter anathemata spontanea, Deo imperante seu tributum sacrum seu λύτρον τῶν ψυχῶν*, כסף תכפרים, & תרומה ליהוה *i. e.* LXX. *Interpr.* & *Jos.* εἰσφορὰ κυρίου, 603550 *Josepho, aut justo numero* 603550 *semisiclos in usum Tabernaculi pendunt tot viri Israelitæ à* XX. *annis ad* L. *recensiti*, בקע לגלגלת מחצית השקל, *sive ut in nummis vere Hebraicis circa Urnam Aaronicam conscriptum vidimus*, מחצה לשקל. *Exodi c.* 30. 13, 14. & *c.* 38. 25, 26. *Valet autem Siclus Hebraicus* השקל, *quantum argenti Stater sive τετράδραχμον Atticum, vel δίδραχμον Alexandrinum secundum Interpr.* LXXII. *Inde ajunt isti Ex. c.* 38. 26. δραχμὴ μία *i. e. Becà τῇ κεφαλῇ, τὸ ἥμισυ δὲ σίκλος. Vide & Gen. c.* 24. 22. *Ex Moyse autem claret Siclum colligere* XX. Geras גרה, *quæ sunt* Meæ *totidem* מעות *Onceloso, Samaritis* דوانيق *q. e.* δανάκη *Hesychii, atque* Oboli τοῖς ὀ'. *partemque feciſſe* $\frac{5000}{2 \times 3000}$ *Talenti Hebraici. Æstimantur adeo capita Israelitica* 603550. *Talentis centum plus Siclis* 1775 $= \frac{6003550}{2 \times 3000}$. *Ex. c.* 30. & *c.* 38. & *Num. c.* 1. BERN.

i Εἰσφορὰν] In εἰς φορὰν male divisit *Vet. Interpr.*

k Αὐτὸ] Αὐτῷ *Big.* & *Samb.*

l Ὁ δὴ σίκλος,] Hanc Josephi sententiam alio loco confirmavimus uberius. Subjicimus tetradrachmum Atticum, argenteum, Siclo æqualem.

REL.

m Ἑβραίων] Ἑβραίων soli *Big.* & *Samb.*

† *Drachmas Atticas.*] Id est, quatuor novem denarios Mon. *Ang.* Videsis *Prid.* Præf. ad pr. vol. p. 17. HUDS.

n Ἀττικὰς] *Josephum* (cui tuto hisce de rebus fidendum esse pronunciat *Theodoretus*) de valore *Sicli* tuetur *Villalpandus* in *Apparatu*, p. 386. ut & *Heideggerus* in *Hist. Sacr. Patriarch.* p. 41. & *Relandus* in *Dissert.* de *Nummis Samaritanis*, p. 188. quibus adjicias *Ciacconium* de *Ponderibus*, p. 69. & *Sperlingium* de *Nummis non cusis*, p. 54.

o Οἱ δ'] *Samb.* οἱ δὲ. *Hen.* & *Busb.* οἳ. BERN.

p Πεντακισχίλιοι] Πεντακισχίλιοι *Big. Samb. Basil. Gen. Busb. Hen. Epiphanius* Int. Epitom. *Cant.* & *Johannes Zonaras* contra secundum librum Moysis c. 38. 25. quartumque ipsius statim versu 46: licet plerique Theologorum diversas fuisse κατασκέψεις illas contendant. Quippe recensio militiæ Hebraicæ, quæ exigebatur in eremo Sinæa Exodi anno secundo. ineunte, 603550 viros ingenuos præcise collegerat, qui Græcorum more supputanti omnino comparuerint ἑξήκοντα μυριάδες καὶ ΓΦΝ'. Scribæ autem veteres apud Josephum Γ commutarunt in Ε, numerorum nimis prodigi. BERN. Ita libri omnes *Josephi* contra *Moysem* in *Exod.* c. 38. v. 25. Scribis veteribus apud *Josephum* commutantibus Γ in Ε.

q Ἔφερον] Εἰσέφερον δὲ *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.*

r Οἱ ἀπὸ εἴκοσι καὶ ἄνω] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* quibus ex *Latinis* favet *Vossii* codex, *a viginti annorum ætate & usque ad* L. *constituti.* οἱ ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν ἄχρι *Basil.* & *G.* οἱ ἀπὸ εἴκοσιν ἄνω ἐτῶν ἄχρι *Vat. Hen.* & *Busb.* non male.

s Περὶ τὴν σκηνὴν] Περὶ τὸ σκηνῆς *Vat.*

t Ἀνηλώθη.] Ἀνηλώθη recte & Attice *Big.* cum *Samb.* à verbo primario ἀλόομαι. ἀναλόω *Basil. Gen. Hen.* & *Busb.* BERN. & HUDS.

‡ *Myrrhæ electæ siclos quingentos,*] *Nobilissimum & Sanctissimum populo spe-* Chrisma *Ex. c.* 29. 7, 21. *c.* 30. *à v.* 23. *c.* 37. 29. *c.* 40. 9, 10. *clante & Lev. c.* 8. 10, 11, 12. *Num. c.* 35. 25. *c.* 7. 1. & *Eccles. c.* 45. *applaudens* 18. & ψ. 132. 2. שמן המשחה & משחת קדש. *Ædem magnum- te. Lev. que Sacerdotem Dei cum suo ornatu in omne ævum consecrari* קדש *c.* 8, *dignum erat ac justum*, (*quove contra pretiosum non erat Talmudo profitente* Ceritot *f.* 5. *Oleum illud Balsaminum* שמן אפרסמון *quo rex διχαφύλαξ Jehus olim inungebatur,*) *cum Hinno* הין *sive Bicongio Attico olei ex oleis miscebat præcipua aromata & fragrantissimos sudores* besamin ros בשמים ראש, *quod est* ראש בשמים raise besamin, *sicut Salomo rex explicat c.* 4. 14. *sui Cantici*: *quippe in aridis aromatum præstat summæ arboris cortex, & in fluoribus primæ omnium lacrymæ.* Myrrhæ *quidem puræ sponteque stillantis* מר דרור *Siclos i. e. semuncias Atticas* 500. *totidemque siclos* Casiæ קדה, ἴσως LXXII. & *Josepho, ac* קציעה *xasiæ Judæorum reliquis,* Cinamoni *vero* Calamique קנמון וקנה בשם *semuncias alterutrius* 250. *Simul grata pondera* 1500 *siclorum, Talmudistis licet refragantibus* Ceritot *c.* 1. & *Maimonide c.* 1. §. 2. Cele micdas. *Quamvis enim* שקל *absit à textu Hebræo tam Samaritarum quam Judæorum, recte tamen interpretantur illa pondera de siclis totidem Doctores Alexandriæ, ut alibi Sacrorum librorum, Josephus etiam, Onceloſus, Paraphrastes Jerosolymitarius & Neapolitanus, & familiaris Rabbinorum Hieronymus: quin statim sequitur in contextu Moysis super hac re* בשקל הקדש.

Præterea imperatum est Altare Aureum מזבח הקטורת & מזבח זהב, *ante soles orientem occidentemque quotidie pretiosissimo thymiamate adolere,* קטורת הסמים וקטורת תמיד מעשה רוקח במלח טהור קדש *Ex. c.* 30. 7, 8, 9, 34. *c.* 31. 11. & *c.* 37. 23, 29.

Deinde oleo puro (שמן זית זך כתית) *ac perpetuo, Ex. c.* 27. 20, 21. *Lev. c.* 24. 1, 2, 3, 4. & *Num. c.* 4. 16. & *præter Moysen Hecatæo teste, p.* 408. φῶτα ἀεί. *Eusebianæ, Candelabri ἐπὶ λύχνια tres luces interdiu, noctu omnes* (הדלקת או המבת) *alere & conservare,* semilogo *quidem olei singulas* ἀφ' ἑσπέρας Menacot *c.* 9. §. 3. 11. *Maimon.* Tamidin *c.* 3. §. 10, 11. *pro tempore nimirum* interveſpertino, *Moysi* בין הערבים *i. e. discipulis Moysis* מערב ער בקר. *Nam ex prisco ritu* אין מתכנין אורו המנורה *אלאבחרלקת ו' נרותיה בין הערבים. Imo per diem quinque rite arsisse refert Ris Lacis, qui floruit tempore M. Constantini,* Iomæ *f.* 33. (*Vide etiam tu Misnam Tamid c.* 3. 9. & *c.* 5. & *c.* 6. & *Maimonidem de* Jugi officio *c.* 3. 16.) *præsertim* νὴ μαφθεὶ נר מערבי lucernæ medioxumæ & *versus Sanctissima repandæ flammam, Pharisæis consentientibus omnino in Massictis* Cidduſin *c.* 2. & Tamid *c.* 5. & *Maim. in hilcot* Tamidin *c.* 3. 13. *Hanc autem si extingueretur, sicut contigit revera circa Passionem Domini nostri Jesu Christi, ab Holocaustomatum Altari reſici quasi igni Cœlesti oportuit,* Tamid *c.* 5. *f.* 63. *a. Simile de suffitu sacro docet G. Syncellus p.* 136. πυρὸς αἰωνίου τὰς θυσίας ἀναλίσκοντος αἰεί, ἐξ οὗ καὶ θυμιᾶν ἐχρῆν. *Subjiciam jammodo* Thymiama *Rabbinicum nominibus Hebraicis atque etiam Arabicis confectum.* 1. Stacte, נטף *seu* עור בלסאן, *aut interprete Symeone Gamalielis præclaro Nomodidascalo* שרף הנוטף מיצי הקטף *quod est Lacryma Balsami.* 2. Onyx, שחלת, *vel* צפיון *Talmudistis &* טופרא *Onceloso.* 3. Galbanum חלבנה, מיזעה סאילה *i. e. Styrax liquida.* 4. Thus לבונה. 5. Myrrha מר, מסף. *Suo pondere quodque in* LXX. *mnas* מנין, *quæ possunt* 7000 *denarios aureos.* 6. Casia קציעה *Myropolis Hebræis Arabicisque.* 7. Nardus spicata שבלת נרד, סנבל אלנטרין *vitiose apud Maimonidem pro* שבלת אלנארדין; *quod etiam per metaplasmum in duobus libris Evangelicis appellatur* νάρδος πιστικὴ *ex Latino.* 8. Crocus, כרכם, זעפרן. *Horum singula ad mnas* XVI. *Addantur eis* 9. Costi, קושט, *duodecim mnæ.* 10. *Novem mnæ* Cinamoni קנמון, עור זרוד *&* ξύλου. 11. *Tres mnæ* Corticis aromatici *Acori Agallochi Casiæ aut similium,* קלופה, קשר סליחה. *Dein quadrans cabi* מלח סדומית וכפת חדרן Salis Sodomeni (*ex Moysis* מלח) & Succini Jordanici. *Tum* Ambari عنبر *aut herbæ cujusdam* καννάβεως *quantum poterant. Postreme conficiebatur Thymiama cabis novem* Saponis Carsinensis *cabisque* XXI. vini Cyprii. *Nam hæc quinque præter aromata* IV. *à Deo præscripta Ex. c.* 30. *injicere audent Pharisæi, unde creſceret quotidianum Suffimentum mna una super* 368. & *tribus demum in vigilia lomæ.* Ceritot *f.* 6. *a.* & *Majmon.* Cele micdas c. 2. §. 3. BERN.

* *Elec-*

ireos, ex cinamomo autem, & calamo (nam & hic adoramenti ſpecies eſt) dimidium priorum pondelέκτυ σίκλυς πενταηοσίυς, καὶ [x] ἴρεως ἴσυς, [y] κινα-μώμυ ᾗ καὶ καλάμυ, ἔστι ᾗ καὶ τὸ τῆς εἰδος [z] θυώμα-τος,

* *Electæ*] Id eſt *puræ ſponteque ſtillantis.*

[y] Σμύρνης] Hebræus habet מר דרור *mor deror*, σμύρνης ἐκλε-κτῆς Interpr. LXX. atque σμυρνης ἐπιλέκτυ Hiſtoricus noſter, ut דרור conveniret cum ברור. Onceloſus *mira dacia* מירא רביא, *myrrhæ puræ & ab omni vitio liberæ.* Libentius tamen interpretor ראש מר דרור, τὸ ἄνθος (quod eſt τὸ ὁμόχροον ſecundum Theophraſtum & rem ipſam) σμύρνης ϛακτῆς. Quippe مر *darra*, *ſtillare* in Lexicis Arabum. Judæi Mauruſii, R. Saadias, & Samaritarum philologi phraſin eandem interpretantur preſſius المسك الخالص *meſc* ſeu *moſchus ultro lacrymans*, Tavoſus مسك انزاد *moſchus ſincerus.* Ubi *moſchus* non teſtes dorcadis Indicæ, ut Maimonides medicus, Abeneſdras philoſophus aliique exiſtimarunt, ſed myrrhæ arboris ſuccum denotat. Prius equidem valde alienum fuiſſet ab oleo ſancto & incruento, à *mor* Moſaico. Quinetiam hoc idem coarguit, quod poſtea vidi, M. Nachmanis ad Legem & A. Davidis in Scholiis *Cele micdas* c. 1. §. 3. Verum R. Hiæ מר דרור vocatur لبني الذهبان λοβὸς δοτὸς, *Styrax aureus* ſeu *Gebalites.* Sæpius enim hæc lacryma pro myrrha malo dolo venditur. BERN.

[x] Ἰρεως ἴσυς·] Pro קרה *Ciddah*, quod קציעה *Caſia* nuncupatur in Hymno Regio 45. 9. & Onceloſo aliiſque Paraphraſtis Chaldæis קציעתא aut קציעא. Judæi Alexandrini ad Moyſis Pentateuchum ἰρὰς interpretati ſunt, ἰρὰς etiam Flavius noſter. Verum οἱ ο' in Pſalmis malunt κασία pro קציעה, quinetiam MS. Oxon. & S. Ambroſius κασία ponunt in Exodo. Iris autem ſpecie ſatis diſſimilis a Caſia, herba enim magis quam frutex videtur, odorem tamen conſimilem habet ac Plinio teſte nobiliſſimum, ſed & folia ſimillima. Accepit vero vel ſuam ob indolem Caſia nomen קדה inter Hebræos, tanquam *odoratiſſima* rerum & *frangantia* mera. Εὔοσμον adeo ſignificat *Ceda*, *Cada*, *Cadia*, قدي قداة قدو, ſimileſque typi Arabum & Æthiopum & Trogodytarum dialectis. Vel ſane קרה eſt قدة *Cedda* Arabicum, quaſi lignum *decorticatum*: nam *Caſiæ corticem*, *contra atque in Cinnamo*, *levari & exinanire pretium eſſe* ait Cajus in Hiſt. Naturæ. Hoc idem confirmat vocabulum קציעה, ſeu קציעא Chaldæis perfrequens, (unde κασία Græcorum, atque etiain nomen proprium ſuaviſſimæ Jobitidis:) quod rite interpretaberis κάρφος, σκυδαλμὸς, & *cortice nudus* baculus. Quippe קצץ & قضع, *cute reſecta aut abraſa denudare.* Accedit huc & vox Arabica سليخة *Selicha*, qua Interpres ſacer reddidit Hebraicum קציעה in Pſalmis, & Medici Arabum Dioſcoridis κασίαν interpretantur. Significat autem سليخة τὸ ἀπολεπισθὲν, *cute ac cortice ſpoliatum.* Deinde Cl. Saadias, Judæique Africani קרה verterunt قشط *Coshṭ*; quod ἀπολέπισμα ſive φλοισμὸς denotat ſuo etymo ab Arabum قشط *Cashata*: Arabes ipſi frequentius *Coſt* قسط, à quibus ſuaviſſimus κόστος ad Græcos venerat. Pariter Maimonides Cele micdas c. 1. §. 3. קושט חקרה היא inaccurate & præter Talmud, ubi *Coſt* & *Ceſia* diſerte diſtinguuntur ab invicem. Poſtremo Caſiæ genus optimum, quod γίζις appellitari ſuo in agro nos monet Pedacius aliique, جرز nomen nanciſcitur à *cute reſecta & detracta.* Nam جرز, ἀφλοιώσαι, φλοιὸν. Tum idem equidem Botanicus inter nobiles Caſias recenſet μωτὴ, quaſi diceretur *Caſia mortua nihilque ſpirans*, tum δάκαρ aut δάφνα i. e. דקה & دقران, *ſurculus*, *virga.* Tradiderunt autem Nomodidaſcali *Ceritot* f. 5. quod ſubinde urgent Abeneſdras & David Cimchius, Thuribulum ſacrum (פיטום הקטרת) præter alia aromata ſpiraſſe קציעה κασίαν, omnino pro קרה Legiſlatoris, quod Samarites reddidit ſimpliciter *Od* العود, ξύλον. Alia plurima nunc omitto. BERN. Ita etiam LXX. ad *Moyſis* Pentateuchum. verum in *Pſalmis* malunt κασία. quinetiam *MS. Oxon.* & *S. Ambroſius* κασία ponunt in *Exodo.*

[y] Κιναμώμυ] Κιναμώμυ ᾗ καὶ καλάμυ *Baſ. Gen. Busb.* & *Hen.* κιναμώμυ καὶ δίκα καλάμυ *Big.* κιναμώμυ δίκα καὶ καλάμυ *Samb.* Peregrinum hoc vocabulum per ν geminum ſcribitur in exemplaribus Herodoti atque Ariſtotelis, eis præſertim in locis unde ſimplici liquidaque litera id citaverant Euſtathius & Etymologus. Quin κινάμωμον etiam increbuit in Lexicis aliiſque libris Græcorum, Hippocratis, Dioſcoridæ, Strabonis &c. velut convenientius Hebraico קנמון, quod *Cinnamon* fortiter enunciant Judæorum philologi. Veruntamen notiſſimus verſus Dionyſii φῦλα φοινίσσης ἀκηράτοιο κιναμώμου, & codices Theophraſti, quo doctius nemo diligentiuſque aromata tractavit, ſed & lenitas Attica, κινάμωμον Joſephi ſatis tuentur. *Cinamomum* ſubinde reddidit Latinis literis Epiphanius. Adblandiuntur quidem & veri ſpeciem ſaltem ferunt, quas excogitavi originationes Hebraicæ vocis קנמון; unde Græcum κινάμωμον, ſicut ab uſu Aſſyriorumque קנמא, *Cunomo* & *Cunema* venit Genus quidem deterius & lignoſius κίναμον & κίναμυ Nicandro in ſalubri carmine: hinc etiam *Caunima* Mercatorum Malabaricorum. Una ſit illarum קנא חמאם, *nidus columbæ ſive avis* κιναμωμολόγυ, qua de poſt Herodotum ſapiens Stagirita nono Hiſtoriæ Animalis & Dionyſius in Geographicis. Alia قناة حماما, *Canna Amomi.* Tertia equidem proxime acceſſerit ad Hebraicum ab Arabico قنم *Canemon*, *valde olens*; ſi forte apud Joctanidas vocabulum illud tam ὀσμώδες notaret, quam ὀζώδες certo denotat. Vel quarto modo קנמון deſcendet à קנה, קניא, ſeu قناة, *Canna*, *fiſtula*, veluti ארנמן in Moyſis volumine ab ارجوان: quippe Cinnamomum συεγγώδες pretiumque ſui corticis. Conſtat etiam Interpretes Alexandrinos Jer. c. 6. 20. קנה הטוב reddidiſſe Græce κινάμωμον, & Theodotionem id interpretamenti in ſua verſione retinuiſſe. Ibidem inſuper adnotavit S. Hieronymus, *Calamum ſuaveolentem de terra venire longinqua prophetico ſermone teſtatur, ut intelligamus Indiam*, imo plagam Sinarum adhuc ſemotiorem, *de qua per mare Rubrum plura veniunt aromata. Hoc genus pigmenti medici* κασίαν συεγγὲς *appellant.* Præterea Nachmanides contendit Moyſis primi קנה Arabici interpretanti valere קנילה דרציני *Darſinium*, idemque קνηλα, cujus calamus odoratiſſimus Dioſcoride Plinioque probantibus: ſed Abrahamus ben David mavult idem reddere cum Arabibus ארכר, cum Græculis κοινανθος. Caſiam idcirco & Cinnamomum à mercatoribus promiſcue venire Theophraſtus, Dioſcorides, Plinius, omniſque ætas recens vetus taxavit. Adde his Serapionem aliosque Arabum κάλαμον Dioſcoridis paſſim interpretari قصب الذريرة *Caſabodarira*, quod tamen S. Bibliorum interpretes aliquot Judaici Chriſtianique ſubſtituunt pro קנמן. Cæterum jamdudum periit (mirum creditu) nomen קנמון in Arabia & Troglodytica, ubi ipſe frutex fragrantiſſimus omnium reperitur: quanquam vocem hanc eſſe Hebraicam Thalia Herodoti hinc à tot ſeculis pronuntiavit, ὄρνιθας ᾗ λέγεζι μεγάλας φορέειν ταῦτα τὰ κάρφεα, in Arabiam licet de patria Bacchi, τὰ ἡμεῖς ἀπὸ φοινίκων μαθόντες (quod Plinius temere interpretatus eſt, *privatim Phœnicem* avem fabulis natam) κινάμωμον καλέομεν. Nihilo adhuc minus Avicennam videmus, Serapionem, Beitaridem, cæteroſque medicos Arabum, *Cinnamonum* ad Serum ſolum primo referre, non ſuum. Hinc illi ubique reddunt Galeni Dioſcoridiſque κινάμωμον voce ne vix ſua ſed Perſica دارصيني *Darſini*, δαρσίνιον, quod eſt *frutex Sinicus.* Ita Moyſis ſui קנמון בשם *Cinnamon beſem* exponit Tavoſus δαρσὶν ἐμὲ, دارصين بويا, *Darſin Aromaticum*, ſive ξύλα σπικῶ τὸ εὐωδες ἄζον. Arabes etiam Chriſtiani Eccleſ. 24. 20. & Jer. 6. 20 دارصيني adhibuerunt pro *Cinnamomo*: necnon duo Pentateucha Arabica Laudi, unicum Seldeni. Notavit etiam Aben David ad Maimonidis Jad, Cinnamomum Arabice appellari à patria ſua عود هندي *Lignum Indicum*: ſed Moyſes iſte ſimplicius interpretatur עיר ad dialectum Arabum. Dicitur autem præſertim קנמון בשם Ex. c. 30 κινάμωμον εὐώδες Interpr. LXXII. quod eſt *Moſylicum* Dioſcoridæ, *Troglodyticum* Plinii, *Sinenſe* Serapionis, quorſum diſtingueretur à Geniſta reliquiſque Pſeudocinnamomis, tum etiam à Xylocinnamis Pedacii Botanici, à Taro, Cancamo, Zingibere, ipſoque Cinnamo, quod *Carſe* قرفة Serapion, κανέλα & κανέλλα afflicta Græcia appellitant. Deinde Cinnamomum odoris præſtantioris ſeu קנמון בשם Saadias & complures critici ſacri interpretantur, ut ſupra monui, قصب الذريرة, κατασοδαρείφ, quod eſt κάλαμος θυμιατὸς. Similiter Coptitæ & Arabes, عود البخور *Lignum ſuffitus*, & quandoque قرفة aut عبير. Judæorum nonnemo عنبر *Ambarum*: Samaritæ كافور طيب, *Camphora odorata*: Judæi denique Mixobarbari قرفة الطيب *Cortex aromaticus.* Ita quidam ſolent Interpretes optimarum literarum appellationes *aromatum* male miſcere & confundere. Κάλαμον denique ſeu plenius קנה בשם *Cenebajem*, *Calamum aromaticum* Unguentum ſanctum redolebat. Accedit enim *beſem* (qua de voce ejuſve cognatis בושמא, בשמא, בשמא, בשם, *boſem*, *boſma*, *beſmana*, & *bojmena*, derivo Balſamum, quo nihil pretioſius, nihil fragrantius natura educat, tanquam *Odoramentum*, *Aroma*, *Suavitas.* Nam بلسان Arabum è Græco deflectit.) ne inſipidum, ſurdum, & minus quam optimum Calamorum aut præfulvum Oleo ſacro addere fas eſſet. BERN. κίνα *Coll. Big.* ϛίνα & καγλάμυ *Coll. Voſſ.*

[z] Θυώματος.] Θυμιάματος *Baſ.* & *Gen.* Joſephus autem ſcripſit θυώματος, ut ſuadent meliores libri *Big.* & *Samb.* neque aliud viderat Epiphanius. Herodotum diligenter legerat Joſephus, ubi vocabulum iſthoc occurrit. Unde Euſtathius θυώματα πως' ἡροδότῳ τὰ εὐώδη θυμιάματα. φησὶ γὰρ, σμύρνης ἀκηράτυ (quod כר דרור Moyſi) καὶ κασίας καὶ τῶν ἄλλων θυμάτων. Atque ante hunc præſulem Photius Patriarcha, θυμάτων, θυμάτων, μύρων, ἀρωμάτων, θυμιαμάτων. Similiter Heſychius θύωμα, μύρον, ἄρωμα. BERN. Ita *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* θυμιάματος in *Editis* minus recte.

a Τῶν

τ☉, ἡμίσαν [a] τῶν ϖρότερον ὁλκὴν, κεκομμένα [b] δδύειν ἐκέλδυσεν, [c] ἐλαίᾳ τε ἐλαίνῳ [d] εἶν, μέτρον δ' ἐστὶ τῦτο ὄπιχώριον δύο χόας Ατθικὰς δεχόμενον, ἀναμίξαντας καὶ καθεψήσαντας σκυάσιν τέχνῃ μυρεψῶν χρίσμα ὕδωδέστατον. κἄπειτα τῦτο λαβὼν [e] αὐτὸς τὺς ἱερέας καὶ πᾶσαν τὴν σκηνὴν χρίων [f] κεκαθάρικε, τά τε θυόμενα· πολλὰ δ' ἐστὶ, καὶ ταῦτα ποικίλα κ τὴν σκηνὴν, ὅπὶ δ χρυσῦ θυμιατηρίῳ μεγάλης πάνυ τιμῆς ὄντα σωεφέρετο· ὧν [g] ϖαλείπω τὴν φύσιν ἐκδιηγεῖσθαι, μὴ δι' ὄχλυ γένηται τοῖς ἐντυγχάνυσι. δὶς δ τ ἡμέρας, [h] ϖρίν τε ἀναχεῖν τ ἥλιον καὶ ϖρὸς δυσμαῖς θυμιᾶν ἐχρῆν, ἔλαιόν τε ἁγνίσαντας φυλάσσειν [i] εἰς τὺς λύχνυς· ὧν τὺς μὲν [k] τρεῖς ὅπὶ τῇ ἱερᾷ λυχνίᾳ φέγγειν ἔδει τῷ Θεῷ κ πᾶσαν ἡμέραν, τὺς δ λοιπὺς ϖρὶ τὴν ἑσπέραν ἅπτοντας.

δ'. Απάντων δ' ἤδη πέρας εἰληφότων, ἔδοξαν ἄριστοι τ δημιυργῶν [l] Βεσάληλ☉ καὶ Ελίαβ☉. [m] τ γὰρ ἐνδυρημένων τοῖς ϖροτέροις αὐτὸι ϖροεθυμήθησαν ἀμείνονα ϖροσεργάσασθαι, λαβεῖν τε ὑπόνοιαν ὧν πρότερον ἠγνόουν τὴν κατασκυὴν ἱκανώτατοι. τύτων μέντοι Βεσάληλον σωέβη κερδῆναι τ κράτιστον. ὁ δ πᾶς χρόν☉ [n] εἰς τὸ ἔργον διῆλθε μυρίων ἐτῶν. καὶ μ τῦτο ἀφ' ἕ τὴν Αἴγυπτον ἐξέλιπον, ἐνιαυτὸς αὐτοῖς ϖρῶτ☉ ἐτελειῦτο. δεχομένυ δ δευτέρυ ἔτυς, μυρὶ Ξανθικῷ κ Μακεδόνας, Νισὰν δ κ Εβραίυς, νυμηνία τὴν σκηνὴν ἀφιερῦσι, καὶ ϖάντ' ὅσα ϖρὸς αὐτὴν σκεύη μοι δεδήλωται.

ris, contusa subigi jussit, iisque cum olei olivarum hine (hoc enim mensura est Hebraïca quæ capit duos choas Atticos,) permixtis & arte unguentariorum decoctis, unguentum suavissimum confici. Ac deinde *Moyses* illud accipiens ipsos & sacerdotes & totum Tabernaculum inungendo purificavit, simul etiam suffimenta: multa enim erant, eaque varia in Tabernaculum, super aureum thuribulum *adolenda*, valde pretiosa comportabantur. quorum naturam enarrare supersedeo, ne lectoribus tædium afferam & molestiam. Oportebat autem bis quotidie suffitum facere, ante ortum & circa occasum solis, oleumque purificatum ad lucernas servare: quarum tres quidem super sacrum candelabrum Deo tota die lucebant, reliquæ sub vesperam accendebantur.

4. Jam cum omnia accurata essent & perfecta, *sacrorum* opificum præstantissimi visi sunt Besalelus & Eliabus. nam ipsi aliorum inventis meliora addere studuerunt, ad multa etiam aliis ignorata excogitanda & efficienda suopte ingenio idonei. Contigit tamen ut Besalelus præcellere existimaretur. Tempus autem septimestre, & non amplius, in hoc opere absolvendo consumptum est: & post hoc primus annus ab exitu ex Ægypto completus est. Anni vero secundi sub initium, mense Xanthico Macedonum, Hebræorum vero Nisan, ipso novilunio Tabernaculum *Deo* consecrarunt, & omnia ejus vasa à me *paulo ante* recensita.

5. *O-

[a] Τῶν ϖρότερον ὁλκὴν,] Iterum ex *Big.* & *Samb.* τ ϖροτέρων in *reliquis*.

[b] Δυεῖν] Δυοῖν *Big.* & *Samb.* (ὧν δύο *Coll. Voss.*) δυοῖν *Vat.* perperam sane, cum *Hesychius* δύειν interpretetur τύπτειν, κ βρέχειν, μίσγειν, μαλάττειν. BERN. & HUDS.

[c] Ελαίᾳ] Ελαίᾳ τε ἐλαίνῳ ἴν *Samb.* & *Epiph.* Namque ἐλαΐν☉ dicitur forma μετασιατικὴ ab ἐλαία, ut Grammatici advertunt ad alterum poema Mæonidæ. ἐλαίᾳ ϑ ἐλαΐνῳ εἶν *Bas.* & *Big.* Alienum autem est ab hoc sanctissimo Chrismate *Spathes contusæ pinguedo*, sive *Oleum Elatinum*. In MS. Sambuci hæc sententia ita distinguitur in partes, ὁλκὴν κεκομμένα· δύειν ἐκέλδυσεν ἐλαίᾳ τε ἐλαίνῳ ἴν· μέτρον δ' ἐστὶ τῦτο ὄπιχώριον, δύο χοὰς (ambigue & contra Canonem) ἀττικὰς δεχόμενον· ἀναμίξαντας &c. Veruntamen vas Hebraicum הין *Hin*, LXX. Interpr. & Josepho εἶν, Onceloso ἴνα הינא, cepisse quantum oleum duobus congiis Atticis esset implendis, hoc est, libras Romanas Anglicasve tam pinguis placidique liquoris bis decem, cum Josepho SS. Patres nostræ Ecclesiæ consentiunt, Apollinarius in Scholiis Romanis, Hieronymus ad Prophetias, & Theodoretus Cyri Quæst. 64. in Exodum, ubi quæritur, Τί ἐστι τὸ εἶν; μέτρον ἑβραϊκόν. δέχει δ, ὡς φησὶν Ἰώσηπ☉, δύο χοὰς ἀττικάς. πιστύτιον δ ἐν τύτοις αὐτῷ ἀκριβῶς ἔθνος τὰ μέτρα ἐπισταμένυ. Unde recte putavit Epiphanius Cyprius τὸ ἅγιον ἐν ξεστὸν εἶναι ϛ'. continere novem sextarios bilibres, sive 18. libras Romanas olei. Congius enim Atticus recipit olei libras Romanas decem, sed Romanus duntaxat novem. Conveniunt autem isthæc mensura eadem ex Judæorum παραδόσεσι: Hin, semisatum, 3 cabi, 12 logi seu 48 rebiitæ, 72 ova plena gallinæ, Ephæ sive Bati pars sexta. Quandoquidem vero duæ Cotylæ sive sextarius Atticus continet 20 uncias Romanas olei, 12 sextarii sive bicongium Atticum, quantum est *Hin* Hebraicum Josepho æstimatore, admittet 20 libras Romanas olei. Modus autem iste plus triente superat Staticam Rabbinorum, Maimonidis, Tanchumi, Davidis Fesani, & aliorum. Logo enim suo concedunt illi ferme 13 uncias, sive drachmas 104. Unde *Hin* vas δωδεκάλογον replebunt 13 libræ Romanæ olei. Verum alibi de hisce ex professo tractamus. Sufficiat vel divertendo admonere lectores meos utrumque Pentateuchum Arabicum in Archivis Laudinis ἕν vertisse in فرق mensuram Medinensem *Ratalorum* seu librarum 16 capacem, mediumque adeo tenuisse inter modulos Josephi & Rabbinorum. Olei vero requirebatur minimum libras Atticas xx. quo eliquescerent libræ LXII. sive sicli sesquimille aromatum ritu myrepsico decoctorum, [vide *Ceritos* f. 5. & Maimonidem initio *Cele mi.dus:*) atque adeo gemino flumine decurrerent à fronte ἐπὶ τ ϖώγωνα, τ ϖώγωνα ἀαρών. BERN. Ita *Samb.* (*Coll. Voss.* correctio *Cocceji*) & *Epiphan.* Ελαίᾳ ϑ ἐλαΐνῳ *Big. Vat. Bas.* & *G.*

[d] Εἶν,] הין Hebr. REL.

[e] Αὐτὸς] Αὐτὸς τε τὺς ἱερέας *Big.* & *Samb.*

[f] Κεκαθάρκε.] Ενεκαθάρκε (---κε *Bas.*) τά τε θυόμενα, πολλὰ δ' ἐστὶ ταῦτα κ ϖοικίλα *Bas.* & *Gen.* κεκαθάρκε τὰ θυόμενα· ϖολλὰ δ' ἐστὶ κ ταῦτα ποικίλα κ τὸν σκηνὸν, ἐπὶ δ *Samb.* & *Big.* Contra tot libros Græcos & mille Latinos jam typis Scheldonianis emendari volo κεκαθάρκε· τά τε θυόμενα &c. (Ita & in ora libri *Cocceji.*) Intelligit enim Flavius nobilissima illa suffimenta seu θυόματα קטורת, quibus intra Ædem quotidie adolescebat Altare Aureum, Deo præscribente sibique vendicante Ex. c. 30. 34 &c. & Ezech. c. 16. 18. Scio tamen θυόματα posse defendi consuetudine summi poetæ, ὀδ. ξ'. ἀρίστα θύειν ϑεοῖς, ἤτοι τὰς ἀπαρχὰς ἐθυμίαζε κ τὺς ϖαλαιὺς, quod adnotavit Thessalonicensis. Et ἰλ. ζ'. θύϵσσι, θυμιάμασι, ut Grammatici omnes fatentur. Photio itaque θύειν, ὀσμᾶν κ θυμιᾶν. Hesychioque θυσιάσαι, θυμιῶσαι: sic enim restituendum. Unde Etymologo majori θύα dicuntur proprie τὰ θυμιάματα, sive γῆς ϖαῖδες phrasi Philochori: sacrificia autem cætera per abusum. Et alibi λὸς δ θύειν τὸ θυμιᾶν, κ τὸ τεθυμμένον τὸ ἀφ' πυρὸς βεβλημένον. BERN. Ita ex *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ἐκαθάρκε (---κε *Bas.*) τάτε θυόμενα, ϖολλὰ δ' ἐστὶ ταῦτα κ ποικίλα *Bas.* & *G.* Defendi tamen potest θυόμενα (ut notavit *Bernardus*) auctoritate *Vett. Grammaticorum*, qui ad *Iliad* ζ. θύϵσσι interpretantur θυμιάμασι.

[g] Παραλείπω] *Big.* ϖαραλείπω.

[h] Πρὶν τε ἀναχεῖν] Judæi in codice Tamid serius omnino (postquam agnus sacrificii jugis jam erat jugulatus & membra ad clivum altaris delata, quod nonnisi orto sole fieri consuevit) suffitum oblatum volunt. At Philo lib. de victimas offerentibus, etiam scribit ἔνδον ϖρὸ βαθυ ὄρθρυ fuisse incensos odores. Postea Josephus noster scribit, ἀρχομένης ἡμέρας, *circa diei initium* fuisse agnum hunc jugulatum. REL.

[i] Εἰς τὺς λύχνυς·] Φυλάττειν εἰς τὺς Ν' λύχνυς *Busb.* εἰς τὰς τὺς λύχνυς. Literam prolapsam corrigo εἰς τὺς Ζ' λύχνυς. Tot ille luces superius ex Moyse observarat c. 7. §. 7. Candelabrum sacrum coronasse. BERN. Εἰς τὺς ν'. λύχνυς *Busb.* unde legendum conjicit *Bernardus*. εἰς τὺς ζ. λύχνυς. nam totidem luces Candelabrum sacrum coronarunt.

[k] Τρεῖς] In Siphra, antiquissimo in Leviticum commentario, & in Talmude plus uno loco, traditur noctu septem lychnos arsisse, interdiu unum, e quo videlicet accendebantur circa vesperam reliqui sex lychni. Non memini ullum legere scriptorem Judaicum, qui tres interdiu lychnos arsisse affirmet. REL.

[l] Βεσάληλ☉] Βεσελέηλ☉ *Samb. Hen. Busb.* & infra *Big.* Heic autem legit *Big.* βασελέηλ☉. *Bas.* & *Gen.* ubique βεσέληλ☉. Quibusvis horum non incongrue redditur in Græcum nomen בצלאל. BERN. Vide pag. 130. v. penult. Βεσελέηλ☉ *Samb. Hen.* & *Busb.* atque ita *Vat.* licet infra Βεσήλεη habeat. Εσελιήλ☉ *Big.* & mox Βεσελέηλ☉. ubique Βεσέληλ☉ in *Bas.* & *G.*

[m] Τῶν γὰρ ἐνδυρημένων] *Epiph.* ex incuria lectitaret τ γὰρ ἐξευρημένων τοῖς ϖροτέροις ϖροεθυμήθησαν seu ϖροτεθύμηνται. Respexit autem Josephus ad hæc verba viri divini, לחשב מחשבת לעשות בזהב ובו', ἐργῳ λιθοξοϊκῷ κ ἀρχιτεκτονεῖν. BERN.

[n] Εἰς τὸ ἔργον διῆλθε] Δῆλδν εἰς τὸ ἔργον *Samb.* Inde Zonaras deflorator: ἐποιήθη ϑ ἡ σκηνὴ μησὶν ἑπτά. Diuque ante illum Tarasii doctissimus Syncellus, φησὶ ϑ ἰώσηπ☉, ὅτι ἐν ἑπτὰ μησὶν ἐτελειώθη ϖᾶσα τὸ ἔργα τ σκηνῆς, κ τῇ ϖρώτῃ ἡμέρᾳ τ ϖρώτυ μηνὸς τ δευτέρυ ἔτυς τ ἐξόδυ ἔτη, lego ἐσάτη nil convenientius. τῦτο ϑ ἡ γραφὴ τ ἐξόδυ μαρτυρεῖ, ϖέφηκε δ' τύτοις ἔχειν. BERN.

ε'. ° Επέδειξε ℌ αὐτὸν ὁ Θεὸς ἡδέως τῷ ἔργῳ τ Εβραίων, καὶ μὴ μάτην αὐτὸς πονήσαντας ὑπερηφανείαν P τ χείρεσιν· ἀλλ' q ἐπεξενώθη καὶ κατασκήνωσε τῷ ναῷ τούτῳ. τὴν ℌ παρουσίαν ἔτως ἐποίησεν. ὁ μὲν ἀέρα νὸς καθαρὸς ἦν, ὑπὲρ ℌ τὴν σκιωὴν μόνῳ ἤχλυσεν, ἔτε r βαθεῖ πάνυ νέφει καὶ πυκνῷ περιλαβὼν αὐτὴν, s ὡς εἶναι δόξαι χειμέριον, ἔτε μὴν t λεπτῷ ἔτως ὥςε τὴν ὄψιν ἰσχύσαι τι δι' αὐτ καθανοῆσαι· ἰδέα ℌ ἀπ' αὐτ δρόσ ἔρρει, καὶ Θεὸν δηλοῦσα παρουσίαν τοῖς τοῦτο καὶ βυλομένοις καὶ πεπισθκόσι.

ς'. Μωϋσῆς ℌ, τὰς πέλονας οἵας εἰκὸς ἦν δωρεαῖς τὰς τοιαύτα v εἰργασμένας πμήσας, x ἔθυεν ἐν τῷ τ σκιωῖς αἰθερίῳ, κ προσαγαγὼν τ Θεᾶ, y ταῦρον καὶ κριὸν καὶ ἔριφον ὑπὲρ ἁμαρτάδων· καὶ δὴ λέγεται z γὼ ἐν τοῖς περὶ θυσιῶν a μέλλω τὰ πρασόμενα περὶ τὰς ἱερυργίας, ἐν ἐκείνοις b δηλώσων περί τε ὧν c ὁλοκαυτῶν κελεύει, καὶ ὧν μεταλαμβάνειν τ βρώσεως ἐφίησιν ὁ νόμ· καὶ τ αἵματ τ πθυμένων τὴν τ σολὴν τ Ααρῶν καὶ αὐτὸν σὺν τοῖς παισὶν d ἔρρανεν, ἀφαγίσας πηγαίοις τε ὕδασιν καὶ μύρῳ, ἵνα τῷ Θεῷ γίγνοιντο. ὅτι μὲν οὖν ἡμέρας ἑπτὰ τὸν τ τρόπον αὐτός τε καὶ τὰς σολὰς ἐθεράπευε. τὴν τε σκιωὴν καὶ τὰ περὶ αὐτὴν σκεύη ἐλαίῳ τε e πσθυμιωμένῳ καθὼς εἶπον, καὶ τῷ αἵματι τ ταύρων f καὶ κριῶν σφαγέντων καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐνὸς κ χῦ. τῇ ℌ ὀγδόῃ g κατήγγελεν ἑορτὴν τῷ λαῷ, καὶ θύειν πσέταξε κ δυνάμιν. οἱ δ' ἀλλήλοις ἀμιλλώμενοι, h καὶ ὑπερβάλλειν φιλοτιμούμενοι τὰς θυσίας ἃς ἕκας ἐπιφέροι,

ο Επέδειξε ℌ αὐτὸν ὁ Θεὸς] Ὁ θεὸς δ' αὐτὸν ἐπέδειξε Samb. ἔδειξε δ' αὐτῷ ὁ θεὸς ἡδὺ τὸ ἔργον Hen. Similiter Zonaras, ἔδειξε ℌ ὁ θεὸς κ γνώμῃ αὐτῆ τὸ ἔργον χαρόμενον, παρουσίαν ἐν τῇ σκιωῇ. ὅτω ℌ τὴν παρουσίαν ἐδήλωσεν. ἀχλὺς ὑπὲρ τὴν σκιωὴν μόνην ἐχθεῖσα· ὕτε βαθεῖα ἐ συμπεπιλημένη ἐ νέφεσιν ἐμφερὴς, ὕτε πάνυ λεπτή τε ἐ δῆλα, ὡς δι' αὐτῆς διϊκνεῖσθ τὴν ὄρασ. ἰδέα ℌ ἀπ' αὐτῆς ἔρρει δρόσ. Mox ὑπερηφανίαν Samb. Talia enim διφορεῖται apud Grammaticos. BERN.

* Oſtendit autem Deus] Deſcendit itaque Maximus Hoſpes in novam Ædem, ναὸν modo, modo σκιωὴν appellat Flavius,) atque claro ſub cœlo nubem profundam roribus magis quam atram præſentis Numinis argumentum offert, Ex. c. 40. 34. &c. Quin ſymbolum iſtud Divinæ Majeſtatis meruit vocari כבוד יהוה, δόξα κυρίε Interpretibus LXX. جلال الله Samaritis, Saadiæ aliiſque Judæis الله نور τὸ θεῖον φῶς: pariterque phraſi Legiſlatoris ipſa nubes verſu ultimo nuncupatur ענן יהוה nubes Domini Hieronymo interprete. Onceloſo ענן יקרא דיי, Uzielidi & Solymitano Paraphraſtæ ענן יקר שכינתה דיי. Nam οἱ ο'. ſimplicius ajunt νεφέλη λύ, quod eſt ענן יהוה. Ibidem Saadias perite غمام من عند الله, quod Samaritis & Judæis pleriſque redditur غمام الله. Maimonidi Philoſopho האור הנברא Lux creata, l. 1. c. 64. More. Nicolao Lyrico Nubes glorioſa. Neque aliter accipies Ex. c. 24. 16. 1 Reg. c. 8. 10, 12. Ezech. c. 43. 4, 5, 7. & Eſaiæ c. 4. 5. Hic quidem deſinit Exodus ſeu Elleſemot, Moſaicorum ſecundus. Tertius vero liber Vaïcra dictus & Leviticus ſive תורת הכהנים, unius inde menſis juſſa continet. BERN.

p Τῆς χρήσεως] Vet. vertit: In pulchritudine illius ædificii. Quid ſi legerit κτίσεως vel οἰκήσεως COCC.

q Επεξενώθη] Aut verbis Moyſis (על אהל מועד) שכן עליו הענן יכסה יהודת מלא ארת המשכן. BERN.

r Βαθεῖ] Βαθὺ Baſ. & Gen.

s Ὡς εἶναι δόξαι χειμέριον,] Ὡςε εἶναι δόξαν Vat.

t Λεπτῷ] Λεπτὸν in MSS. (λεπτὸν Coll. Voſſ.) Ejuſmodi ὁμαλαγαὶ ſæpius occurrunt in ſcriptis Atticis.

v Εἰργασμένης] Ἐργασαμένης ſolus Samb.

x Εθυεν ἐν τῷ] Εθυε τῷ Big. & Samb. ἔθυεν ἐν τῷ Zonaras. BERN.

y Ταῦρον ἐ κριὸν ἐ ἔριφον ὑπὲρ ἁμαρτάδων·] Quid? maſtabat Moyſes pro fano ac ſacerdotibus dedicandis præter taurum arietes duos, ὁλόκαυτον איל העלה alterum, alterum τελεστικὸν איל המלואים; non שעיר עזים לחטאת, non hircum aliquem rota illa ſeptimana Conſecrationis Lev. c. 8. Die autem ſequente novus Pontifex Optimo obtulit quaſi populi peccantis nomine χίμαρον ἐξ αἰγῶν Lev. c. 9. Octiduum enim Aaroni conſecrando imputant Philo & Cimchius Judæi. Hic quidem Grammaticus ad Ezech. c. 43, וכן ענל החטאת שהקריב אהרן ביום השמיני למלואים נשרף. Veruntamen ſoſephi dictum mire convenit cum ritu, quem laudat Ezechielus c. 43. 19, 22, 23, 25, 26, 27. initiandorum Sacerdotum ex proſapia Sadocena; ſive hæc à Sadoco primo Præſule Templi Salomonici, ſive ſerius deducatur à Joſua Joſedeci Templi Zorobabelitici etiam primo Antiſtite. Septem autem diebus, ait vates Cherubicus, facies vel offeres hircum aut hœdum pro peccato, לעשות שעיר עזים חטאת quotidie, & vitulum de armento בן בקר מן הבקר μόχον ἐκ βοῶν, & arietem de pecoribus איל מן הצאן κριὸν ἐκ προβάτων, immaculatos offerent. Septem diebus expiabunt altare, & mundabunt illud. Et implebunt manum ejus ומלאו ידו. Ubi LXX. Interpr. ἐ πλήσεις τὰς χεῖρας αὐτῶν, flaminum equidem illas, ſicut Ex. c. 29. 9. prius imperatum fuerat. Expletis autem diebus, δηλονότι ℌ πτοχέσμῳ, in die octava & ultra facient Sacerdotes ſuper altare holocauſta veſtra, & quæ pro pace offerent: & placatus ero vobis, ait Dominus Deus. Hæc autem talia ab Aaronis initiatione, cujus Moyſes auctor erat, biſque ipſe in ſacro ſuo volumine meminerat, deumbrata eſſe nemo non intelligit. Attamen propter hunc typum religionis Judaicæ Ezechielo cœlitus oſtenſum ſacrificium conſecrandorum Pontificum quatenus immurari poterat. Sicut oſtiolum auſtrale Portæ ſanctæ non auſi erant viri Domus ſecundæ unquam aperire, quaſi in eadem illa deſcriptione Deus hanc firmiter occluſerat. Malunt tamen Commentatores Judaici, Salomo, Cimchius junior, alii, hircum hunc τελεστικὸν ad Domum tertiam, quam diutius expectarunt, porro rejectare. Quatenus diſertis verbis affirmarunt Talmudici corporis conditores, Formam Conſecrationis ſeculo Eſdræ fuiſſe nullo modo diverſam à Cæremoniali Moſaico. BERN.

z Γὼ ἐν τοῖς] Illud γὼ è Cod. Samb. more Atticorum inſertum dedimus.

a Μέλλω] Μέλλω, τὰ πρ. π. τὰς ἱερ. ἐν ἐκ. δηλώσων, περί τε ὧν ὁλοκαυτῶν κελεύει Baſ. & Gen. μέλλω τὰ πρ. π. τὰς ἱερυργίας, ἐν ἐκείνοις δηλώσω περί τε Samb. Big. & Epiphanius: niſi quod prior manus in codice Sambuci ſcripſerat ὁλοκαυλῶν typo alio ἀπαραμφάτῳ. BERN.

b Δηλώσων] Δηλώσω Big. Samb. & Vet. Interpr.

c Ολοκαυτῶν] Ολοκαυλῶν Samb. & Vat.

d Ἔρρανεν,] Ad marginem MS. Samb. ἔρρανεν ἀφαγίσας &c. Ex. c. 8. 30. וז על אהרן ויקרש את אהרן ואת. BERN.

e Πεσθυμιωμένῳ] Ita Vat. Baſ. G. πσθυμένῳ Big. Samb. Hen. Busb. Vat. Baſ. & G.

f Καὶ κριῶν] Epiphanius τ ταύρων ἐ ἐρίφων. Credes Joſephum heic ſcripſiſſe τ ταύρων ἐ κριῶν ἐ ἐρίφων, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἑνὸς κ χῦ: qua in re à Moyſe paululum diſſentit. Aut jam bina ſacrificia memorare duntaxat ὑπὲρ ἁμαρτάδων, ſuppreſſo ariete Initiationis. Mox σφαγέντων Hen. & Busb. Ibi καθεκάστην ἡμέραν Samb. BERN. Καὶ τ κριῶν Vat. ἐ ἐρίφων legiſſe videtur Vet. Interpr. Forſan (inquit Bernardus) ſcripſerit Joſephus τ ταύρων ἐ κριῶν ἐ ἐρίφων ἐ ἑκάστην &c. niſi dicamus jam bina ſacrificia memorari duntaxat ὑπὲρ ἁμαρτάδων, ſuppreſſo ariete Initiationis.

g Κατήγγελεν] Εγγίλει Hen. & Busb. Κατήγγελεν ἑορτὴν τῷ Θεῷ ὡσ τ λαον, κ θύειν Vat.

h Καὶ ὑπερβάλλειν] Ita Big (Coll. Voſſ.) Samb. Vat. & Vet. Interpr. in Editis ℌ ὑπερβαλὼν φιλοτιμούμενοι, τὰς θυσίας ἕκας ἐπι-

φέροι, τοῖς λεγομένοις ὑπῆκουον. ὑπικμένων δὲ τ[i] ἱερείων τῷ βωμῷ, αὐθνίδιον ἐξ αὐτῶν πῦρ ἀνήφθη αὐτόματον, καὶ ὅμοιον ἀστραπῆς λαμπηδόνι ὁρώμενον τῇ φλογὶ, [k] καὶ πάντα ἐδαπάνα τὰ ὑπὲρ τὸ βωμόν.

ζ. Συνέβη δὲ καὶ Ααρῶνι συμφορά πις [l] ἐκ τύτου, λογιζομένῳ ὡς ἐπ' ἀνθρώπῳ καὶ πατρὶ, γυναίως δ' ὑπ' αὐτοῦ καρτερηθείσι· ὅτι καὶ τῶν ψυχῶν τῶν συμπίπτοντα φέρειν ἰῶ, καὶ κ[ζ] βέλτιον ἡγεῖτο τὸ πάθος γεγονέναι. τ[ῶ] γὰρ ὑῶν αὐτοῦ τεσσάρων ὄντων, ὡς προεῖπον, δύο οἱ πρεσβύτεροι Νάδαβος καὶ Ἀβιῦς, κομίσαντες ὑπὲ τ[ὸ] βωμὸν ἃ ὧν προεῖπεν Μωϋσῆς [m] θυμάτων, ἀλλ' οἷς ἐτύχων πρότερον, κατεκαύθησαν· [ζ] πυρὸς [n] ἐπ' αὐτοὺς τῷ ὁρμῷ βαλόντος, καὶ τὰ στέρνα καὶ τὰ πρόσωπα φλέγων αὐτῶν δεξαμένου, καὶ σβέσαι μηδενὸς δυναμένου. καὶ οἱ μὲν ὕτως ἀπέθανον. [o] Μωϋσῆς δὲ κελεύει τ[ὸν] πατέρα αὐτῶν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς, βαστάξαντας τὰ σώματα καὶ κομίσαντας τ[ὸ] παρεμβολῆς ἔξω θάψαι μεγαλοπρεπῶς. πενθεῖ δ' αὐτοὺς τὸ πλῆθος, χαλεπῶς ὑπὲ τῷ θανάτῳ πρὸ δόξαν ὕτω γεγυμνένῳ ἀλγεῖν· μόνους δὲ Μωϋσῆς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν καὶ τ[ὸν] πατέρα μὴ φροντίζειν τ[ὸ] ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἠξίωσε, προκρίναντας τῷ εἰς τ[ὸν] Θεὸν τιμῷ τοῦ πρὸ αὐτοὺς σκυθρωπᾶ. ἤδη γὰρ Ααρὼν καὶ τῷ στολῷ τῷ ἱερᾷ [p] ἠμφίεστο.

η. Μωϋσῆς [q] δὴ πᾶσαν τιμὴν παραιτησάμενος, ἣν

perare contendentes, dictis *ejus* paruerunt. At victimis aræ impositis repente ex illis spontaneus ortus est ignis, flammâque *suâ* fulguris coruscationi similis visus, qui omnia super altari *penitus* absumpsit.

7. * Statim autem ab hoc *miraculo* contigit & Aaroni quædam calamitas, si ut homo & pater spectetur, quam tamen fortiter pertulit. quod & animo esset ad omnia quæ acciderent bene confirmato, & existimaret hoc non sine Dei voluntate factum. Cum enim filii ei quatuor fuerint, ut jam dixi, duo ex iis natu grandiores, Nabadus & Abius, afferentes in aram victimas, non quas præscripserat Moyses, sed quibus prius uterentur, *subitis* flammis ambusti intereunt: igne in illos impetum faciente, qui, cum pectora & facies eorum *avide* depascere cœpisset, à nemine restingui potuit. Atque illi quidem ita è vita excesserunt. Moyses autem mandavit patri eorum & fratribus, ut corpora portarent & extra castra deferentes magnifice *ea* sepelirent. Cæterum eos deplorat populus, inopinatam hanc eorum mortem ægre ferens: solos vero fratres ac patrem Moyses voluit à mœrore abstinere, ut qui Dei honorem suæ ex illis tristitiæ præponerent. Jam enim Aaron sacrum amictum gestabat.

Aaronis filii, Nadabus & Abius, subitis flammis ambusti intereunt.

8. Moyses itaque, omnibus recusatis honoribus, quos *ita in fratrem translato, Moyses jam prophetiæ legibusque scribendis natus est.*

ἐπιφέρῃ, τοῖς λεγομένοις ὑπακούων.

i Ἱερείων] Ita *Big.* & *Samb.* ex dialecto. Imo *ἱερεῖα, ἀτλικὴ λέγει*) ἡ λέξις ἐπὶ τ[ῶν] ἁπλῶς σφαζομένων, ait Eustathius verbis vetustioris Critici ad Necyomantiam vatis; ubi Didymus mavult *θείμματα* interpretari, ut Inferias optimi scriptoris quatenus excusaret. Τῶν *ἱερῶν Bas. Gen. Hen. Busb.* atque *Zonaras* cum vulgo. BERN. Ita *Big.* & *Samb.* ex *Attica* dialecto, ut pluribus nos docet *Mœris*, p. 22. *Edit. Oxon.* In *aliis* τ[ῶν] ἱερῶν.

k Καὶ πάντα ἐδαπάνα] Αὐτόματον καὶ ὅμοιον ἀ. λ. ὁ. τῇ φλογὶ, πάντα ἐδαπάνα *Bas. Gen. Hen.* & *Busb.* De his per compendium Johannes magnus Biglæ Drungarius, sive *ὁ ἄρχων τ[ῆς] νυκτοφυλάκων, μωσῆς* ᾗ *ἔθυσεν ὡς τῷ τ[ὸν] σκηνῆς αἰθερίῳ ἐφ' ἡμέρας ἑπτά. τῇ* ᾗ *ὀγδόῃ ἐορτὴν σωτηρίου τῷ λαῷ, καὶ θύειν ἐπιτάξει. οἱ* ᾗ *ἀμφὶ λοις ἡμιθέῳ ἐπικειμένων* ᾗ *τ[ῶν] ἱερῶν τῷ βωμῷ, πῦρ ἀνῆφθη αὐτόματον καὶ πάντα τὰ ἐπὶ τ[ὸ] βωμῷ ἐδαπάνησεν.* De hoc miraculo quod disserit olim disertissimus Philo, & Flavium pridem legisse & nosmet adhuc repetere juvat. Μωυσῆς *μὲν εἰς σκηνὴν εἰσέρχεται τ[ὸν] ἀδελφὸν ἐπαγόμενος. ὀγδόη* ᾗ *ἐν τελευτῆς ἡμέρᾳ καὶ τελευταίᾳ. τοὺς δὲ προτέρους ἐπὶ ἱεροφαντῶν αὐτῶν τε καὶ τοὺς ἀδελφιδοῦς ὠρύξειν. εἰσιὼν* ᾗ *ἀναδιδάσκει θεῖα ὑφηγητὴς ἀγαθὸς δίκαιος ἄριστος γνώμων, ὃν χρὴ πρόπον τ[ὸν] ἀρχιερέα τοὺς ἔσω ποιεῖσθαι λειτουργίας.* Similiter in Commentario vetere suæ factionis, quem Salomo Jarchius laudat Lev. c. 9. 23. ובא משה ואהרן אל אהל מועד ויצאו ויברכו את העם, *εἰτ' ἐξελθόντες*, pergit Philo, *ἀμφοτέροι καὶ τὰς χεῖρας ἀνατείναντες πρὸ τ[ῆς] κιβωτοῦ.* Ita Deuterotæ *de Officio Jugi* c. 7. 2. הכהנים נושאים ארון ירהם במקרש עלגבי ראשיהם, & Gemaristæ titulo eodem f. 33. & *Sotæ* f. 38, 39: atque demum M. Maimonis c. 14. §. 9. *de Oratione.* Δίχας τιθεῖ) τῷ ἴθιφ τὰς προσηκούσας ὑπὸ καθαρᾶς εὐσωμάτης γνώμης. ἔτι δ' ἀκόμιστον περιλοιδόρησάν τι συμβαίνῃ. ὁπόταν γὰρ τ[ὸ] ἀδύτον, εἴτε αἰθέρος ἀπάσματα ᾗ καθαρώτατα, εἴτε ἀέρος καὶ τῶν τ[ῶν] στοιχείων φύσεως μεταβολῶν [sic ista distinguit Novæ Academiæ recutitus philosophus] ἀναλυθέντος εἰς πῦρ, αἰφνίδιον ἀθρόα φλὸξ διεκπαίῃ, καὶ συνδρομῇ ῥύμῃ φέρεται ἐπὶ τ[ὸν] βωμόν. τὰ δ' ἐξ αὐτῆς πάντα ἐξαναλίσκει, ὡς οἰμαι σαφισάτην δηλοῦν, ὅτι ἐδὲν ἄνευ θείας ἐπιφορτίσεως ἐπιτελεῖται. δυοῖν γὰρ ἐξαίρετον εἰκὸς ἐν τοῖς ἁγίοις ἀποτιμᾶσθαι· μὴ μόνον ἐν οἷς ἄνθρωποι δημιουργοί, ἀλλὰ καὶ τῷ καθαρωτάτῳ τ[ῆς] οὐσίας πυρὶ τὸ χρεωδὲς ἐκ παρ' ἡμῖν μὴ προσάψασθαι βωμῷ, ἀλλὰ τὸ μυρίας ἴσως ἀναμιμάχεσθαι κῆρας. ποιῶν δὲ καὶ τὸ ἀναγκαῖον ἀγομένων καὶ ἑκάστων ἡμέραν, καὶ ἀφιερούτων ἐν πανηγύρεσι καὶ ἑορταῖς &c. Inde asseruit Josephus, τὴν δ' ὀγδόην ἑορτὴν καθίστασθαι τῷ λαῷ καὶ θύειν προστάξει καὶ δυνάμει, &c. Illi etenim Judæi aliique nonnulli cap. 7. Num. cum Lev. c. 9. anno altero Exodi inchoante conjungunt. Plures tamen ἀναβάσεις Patriarcharum in mensem secundum ejus anni dilata narrant. Monet insuper Georgius Chronographus Aaronem liberos suos seniores sub auspiciis Sacerdotii extemplo amisisse, ὅτι πῦρ χθονίοις θεοῖς τοῖς θυσιαστηρίοις προσηλίσκοντο, ὅπερ προαπηγόρευε. πυρὸς αἰωνίου τὰς θυσίας καταναλίσκοντος ἀεί· ἐξ οὗ καὶ θυμιᾶν ἐκέλευε. Puto Syncellum excerpsisse ista de *Parva Genesi* Rabbinorum. BERN. Ita cum *Vat.* & *Vet. Interpr.* πάντα δ' ἐδαπάνα cum *Big.* & *Samb.* maluit *Bernardus.* in *Editis* duntaxat πάντα ἐδαπάνα.

l Ἐν τύτῳ,] Perperam ideo (ut notavit *Bernardus*) ad calendas Nisan Aaronidarum *ἐμπυεσμὸν* deflet gens Judæorum, ex *Megillat Taanit*, aliisque *Ritualibus.*

* *Statim autem ab hoc* miraculo *contigit & Aaroni quædam calamitas,*] *Statim ab hoc miraculo (perperam adeo ad Calendas Nisan Aaronidarum ἐμπυεσμὸν deflet jejuna gens Judæorum, ex* Megillat Taanit *aliisque Ritualibus,) Nabadus & Abius ob ritum Suffiendi, (θυμάτων Josephi i.e. θυμιαμάτων ut supra) saltem prolato, Moyses jam propter* Sacrum *temeratum, vel* igni vili, *ὑ Στοσσότῳ*; *ut plerique interpretantur Lev. c. 16. 12. & c. 1. 7. aut simplicius,* contra Cabonem, *illum inquam nuper datum Ex. 30. 9. Ait enim Moyses Lev. c. 10.* ויתנו בהן אש במחתתו ויקריבו לפני (איש קטרת) יהוה אש זרה אשר לא צוה אתם (*in Masora Judæorum* עליה) עליהן וישימו, *quod est, Ausi sunt isti Suffitum alium, quam Deus jam modo præscripserat, apud ipsum plenis thuribulis adolere. Symeon quidem altique Talmudistæ adhuc liberalius exponunt* אש זרה *de sacris quovismodo violatis: aptius vero Zonaras de eodem facinore, & ad mentem Flavii,* ναδὰβ *&* ἀβιοὺ *ὡς ἀπὸ τὰ ἀλλοτρίως θύσαντες, &c. Certe pœnas dederant suæ ἐθελοθρησκείας Aaronidum pessimi iidem & primi; aut verbis Eleazari Nomodidascali* כי הורו הלכה בפני משה. *Præ foribus itaque Sanctuarii, aut propius ut aliqui volunt, ii subitis flammis ambusti intereunt. Moyses id expressit solito suo pleonasmo* ותצא אש מלפני יהוה ותאכל אותם וימתו לפני יהוה. *Hanc ustulationem* (שריפה, *ἐμπρησμὸν*) *ex Sanctissimo profanis moribus adflatam retulit Pharisæus nomine Josis filius Dosithei,* Synhedrin *f.* 52. *a. Eandem multi ab æthere, Tyranus ab Altari majore; Josephus vero ab acerris subito effusam credidit. Dein atrum funus extra castra ducunt patrueles, lugente multum populo. Namque ipse pater hanc orbitatem fortius tulerat, quam sibi vestes oleo Consecrationis jam recentis fragrantes illico disrumperet aut deponeret. Lev. c.* 10. *Num. c.* 3. 4. *&* 1 *Par. c.* 24. 2. BERN.

m Θυμάτων,] Supra Θυμιαμάτων. & si hîc ita legeretur, cum aliis conciliaretur *Josephus*, qui illos periisse dicunt vel propter sacrum temeratum igni vili, *ὑ Στοσσότῳ*; vel quod ausi fuerint suffitum alium, quam Deus præscripserat, apud ipsum plenis thuribulis adolere. HUDS. Confer sacrum codicem, ubi aliter. REL.

n Ἐπ' αὐτοὺς] Ἐπ' αὐτοῖς *Vat.*

o Μωϋσῆς ᾗ κελεύει] Emendo tamen adversus omnia exemplaria. quæ usquam vidi, *μωυσῆς* ᾗ *κελεύει τ[ὸν] πάππων αὐτῶν καὶ τοὺς ἐξαδέλφους.* Sic enim Moyses ille jusserat, consobrinos suos Misaelum & Elisaphanum Lev. c. 10. 4. *Agite, efferte hinc fratres agnatos vestros,* קרבו שאו את אחיכם מאת פני הקדש וגו׳. Ambiguum autem (nisi prius illud verum fuerit) quo jure, si hi sacrificuli in Adyto sufflati expirassent, ab aliis manubus quam fratrum germanorum & Chrismatis sacerdotalis consortium inde deportarentur. Nam in illo primordio Ecclesiæ Judaicæ duntaxat quinque viris stetit Sacerdotium. Putabis itaque cum Uzielida Aaronis liberos minores fulgurita illa corpora ad ostium Tabernaculi tradidisse: salva fuerit adeo Res Sacra sartaque. BERN. Contra omnia *Exemplaria* (ex *Levit.* c. 10. v. 4.) hoc modo legendum esse pronunciat *Bernardus*, *Μωϋσῆς* ᾗ *κελεύει τ[ὸν] πάππων αὐτῶν καὶ τοὺς ἐξαδέλφους.* existimans *Aaronis* liberos minores fulgurita illa corpora ad ostium Tabernaculi *Misaelo* & *Elisaphano* tradidisse, ut inde ab illis deportarentur.

p Ἡμφίεστο.] *Sambuci* solus codex habet *ἠμφίεσο* tempore nimis perfecto. Miseram hanc historiam ita contraxit Zonaras Drungarius. *ναδὰβ* ᾗ *καὶ ἀβιοὺ ὡς ἀπὸ τὰ ἀλλοτριώτατα θύσαντες, κατεκαύθησαν τὰ σώματα τε καὶ τὰ πρόσωπα, πυρὸς ἐξαφθέντος αὐτομάτου ἐκ φλεγμονῆς αὐτῶν. ὧν τὰ σώματα ἔξω τ[ῆς] παρεμβολῆς κομισθέντα, ἐτάφησαν.* BERN. Ἡμφίεσο solus *Samb.*

q Δὴ πᾶσαν] Ita pro ᾗ ex *Vet. Interpr.*

quos in se populum collaturum esse viderat, soli Dei ministerio semet addixit. Et adscensu quidem in montem Sinæum abstinuit; in tabernaculum vero ingrediens, de iis responsa retulit quæ à Deo *supplex* rogabat: & hominis privati habitu contentus, & cæteris omnibus magis adhuc unum è populo referens, idque agens ut nihil ab aliis differre existimetur, nisi quod *communi* eorum saluti prospicere videretur. Præterea autem vivendi rationem descripsit & leges posuit, quibus observandis & Deo placere possent, & vitam inculpatam agere. Ista autem *omnia*, Deo illi dictante, ordinavit. Nunc igitur ad vitæ instituta legesque orationem converto.

9. Veruntamen quod de Pontificis vestitu prætermisi, *prius* persequi volo: nam is omnem prophetis fraudem & præstigiarum ansam præcidebat. Verum si qui eo devenerint ut Dei auctoritate abutantur, Deo quidem liberum reliquit, quando sacris interesse velit vel non adesse: id quod non Hebræis solum manifestum esse voluit, sed & alienigenis qui huic forte spectaculo intervenirent. Nam ex lapidibus, quos super humerum Pontificem ferre prædixi, (erant autem sardonyches, atque eorum naturam ostendere supervacuum puto, cum à nemine ignorentur) contigit ut alter micaret, quoties Deus sacrificiis *propitius* adesset, qui in dextro humero fibulæ vice portabatur; *eximio* fulgore inde exsiliente, ut etiam procul positis illucesceret, cum prius lapis eo careret splendore. Et certe hoc ipsum admirationem meretur apud omnes, qui non ex contemptu religionis sapientiæ opinionem aucupantur. Sed quod hoc *multo* mirabilius est jam dicturus sum. Nam per duodecim lapides, quos in pectore Pontifex Essenæ adsutos gestat, Deus victoriam pugnaturis prænunciabat. Tantus enim ex iis † effulgebat splendor, cum nondum exercitus moveretur, ut toti populo manifestum fuerit, eorum auxilio adesse Deum. Unde & Græci, qui nostras solennitates reverentur, quod ne quidem hisce contradicere potuerint, Essenen appellant Δόγιον *Oraculum*. Cessavit autem Oraculum & sardonyx fulgorem emittere, annis jam ‡ ducentis antequam ego hæc

Oraculum cessavit annis 174. ante excidium Templi secundi.

ἐώρα τὸ πλῆθος αὐτῷ παρέχειν ἕτοιμον, πρὸς μόνῃ [r] τῇ τοῦ Θεοῦ ἱερατείᾳ διετέλει. καὶ τὸ μὲν εἰς τὸ Σινᾶιον ἀνόδων ἀπείχετο, εἰς δὲ τὴν σκηνὴν εἰσιὼν, ἐχρηματίζετο περὶ ὧν ἐδεῖτο παρὰ τοῦ Θεοῦ· ἰδιωτεύων καὶ τῇ στολῇ, καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις. ἄγων ἑαυτὸν δημοτικώτερον, καὶ μηδὲν βουλόμενος τῶν πολλῶν διαφέρειν δοκεῖν, ἢ μόνῳ τῷ προνοουμένῳ αὐτῶν βλέπεσθαι. ἔτι δὲ τὴν πολιτείαν καὶ τοὺς νόμους ἔγραφε, καθ' οὓς κεχαρισμένως τῷ Θεῷ βιώσονται, μηδὲν ἀλλήλοις ἐγκαλεῖν ἔχοντες· ταῦτα μέντοι καὶ τὴν ὑπαγόρευσιν τοῦ Θεοῦ σωζεσθαι. διέξειμι μὲν οὖν περὶ τῆς πολιτείας [s] καὶ τῶν νόμων.

θ'. Ὁ μέντοι περὶ τῆς [t] τοῦ ἱερέως στολῆς παρέλιπον, διελθεῖν βούλομαι· δεδαιμόνηκεν γὰρ [v] προφητῶν κακουργίαις [x] καταλέλοιπεν ἀφορμήν. εἰ δέ τινες τοιοῦτοι γένοιντο παρεγχρεῖν τῷ τοῦ Θεοῦ ἀξιώματι, αὐτοκράτορα [y] δ' εἶναι τὸν Θεὸν συμβατυγχάνειν [z] τοῖς ἱεροῖς [a] καταλιπεῖν, ὁπότε θελήσοι, καὶ μὴ παρεῖναι· ὃ [b] τοῦτο δ' ἐν Ἑβραίοις δῆλον εἶναι μόνον ἠθέλησεν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ξένων τοῖς συμβατυγχάνουσι. τὰ γὰρ λίθων ἃς ὑπὲρ τῶν ὤμων φέρειν τὸν ἀρχιερέα συμβαίνει, [c] σαρδόνυχες ἦσαν, καὶ σημαίνειν αὐτῶν τὴν φύσιν ἡγεῖμαι βέβαιον, πᾶσιν εἰς γνῶσιν ἀφιγμένων· συμβαίνει λάμπειν, ὁπόταν τοῦ ἱερουργίας ὁ Θεὸς [d] παρῇ, τὸ ἕτερον τὸ ὑπὲρ τῷ δεξιῷ τῶν ὤμων πεπορπημένον, αὐγῆς ἀποπηδώσης καὶ τοῖς πορρωτάτω φαινομένης, ἐ πρότερον ταύτης ὑπαρχούσης τῷ λίθῳ. θαυμαστὸν μὲν οὖν καὶ τοῦτο τοῖς μὴ τὴν σοφίαν ἐπ' ἀκριβισμῷ τῶν θείων ἠσκηκόσιν. ὃ δ' ἐστὶ τούτου θαυμασιώτερον ἐρῶ. Δώδεκα γὰρ τῶν [e] δώδεκα λίθων, ἃς κατὰ στίχον ὁ ἀρχιερεὺς [f] ἐνερραμμένους [g] τῷ ἐσσήνῃ φορεῖ, νίκην μέλλουσι πολεμεῖν προμηνύουσιν ὁ Θεός. [h] τοσαύτη γὰρ ἀπήστραπεν ἀπ' αὐτῶν αὐγὴ μήπω τῆς στρατιᾶς κεκινημένης, ὡς τῷ πλήθει παντὶ γνώριμον εἶναι τὸ παρεῖναι τὸν Θεὸν εἰς τὴν ὑπηκοΐαν. ὅθεν Ἕλληνες, οἱ τὰ ἡμέτερα τιμῶντες ἔθη, Δία τὸ μηδὲν ἀντιλέγειν δυνάσθαι τούτοις, τὸν ἐσσήνην λόγιον καλοῦσιν. [i] ἐπαύσατο μὲν οὖν ὅ τε ἐσσήνης καὶ ὁ σαρδόνυξ τὸ λάμπειν· [k] ἔτεσι δὲ διακοσίοις πρότερον ἢ ταῦτα ἐμὲ συμβῆναι τὴν γραφὴν, τοῦ Θεοῦ

[r] Τῇ τοῦ Θεοῦ] Articulum τῇ adjecimus ex *Big. Samb.* & *Vat.* ut &, post v. sex, articulum τὰς ante νόμους.

[s] Καὶ τῶν νόμων.] Καὶ τῶν νόμων αὐτῶν legerat *Vet. Interpr.*

[t] Τοῦ ἱερέως] Illud τοῦ pariter ex *MSS.*

[v] Προφητῶν] Συκοφαντῶν κακουργίαις καταλιπεῖν ita sponte mutarunt *Big.* & *Samb.* quod cæteri ex sententia Josephi expresserant σεσυκοφαντῶν κακουργίαις καταλέλοιπεν ἀφορμήν. Aut indiligenter factum est συκοφαντῶν, ex ὑποφητῶν ipsius Flavii. *Epiphanius Prophetarum* reddidit. BERN. Συκοφαντῶν κακουργίαις καταλιπεῖν *Big. Samb. (Coll. Voss.)* & *Vat.* Forsan tamen factum est συκοφαντῶν ex ὑποφητῶν *Josephi*. In melioribus *Epiphanii* codicibus *prophetarum*, in aliis *detrahentium*.

[x] Καταλέλοιπεν] Καταλιπεῖν *Big.* & *Samb.* HUDS. Forte, καταλιπεῖν ἁρτέμως vel quid simile. Sensus: Deus, si quis falsus Propheta sub nomine Dei loqui falsa tentaret; voluit sacerdotes esse testes, in sua potestate esse, adesse, si velit, vel abesse: & hoc non tantum Hebræis, sed & peregrinis, qui adessent, voluit constare. COCC.

[y] Δ' εἶναι] Forte δὲ εἶναι. COCC.

[z] Τοῖς ἱερεῦσι.] Τοῖς ἱερεῖς *Big. Samb.* & *Epiphanius.* τοὺς ἱερεῖς Editionum par. *Samb.* tamen ita distinguit καταλιπεῖν· ὁπότε θελήσοι ἢ μὴ παρεῖναι· καὶ τ &c. BERN. Ita ex *Big.* (*Coll, Voss.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* in *Editis aliisque* τοὺς ἱερεῖς.

[a] Καταλιπεῖν,] Fortassis an verbum καταλιπεῖ huc descenderat ex versu superiori καταλιπεῖν ἀφορμήν: nam sine incongruo abesse potest, vel jam adesse. Quinimo id adseruit interpres Scholasticus, *scire dereliquit*. BERN. Verbum καταλιπεῖν ex superiori versu huc descendisse cum *Bernardo* suspicor, nam sine incongruo abesse potest, vel jam adesse. Quinimo id asseruit *Vet. Interpr.*

[b] Τοῦτο δ' ἐχ.] *Bas.* & *G.* τοῦτ' ἐχ' & mox τὸ ϛ *Hen.* & *Busb.*

[c] Σαρδόνυχες] Hic σαρδώνυχες in plerisque *MSS.* contra *Vat. Bas.* & *G.* & utriusque linguæ poëtas. BERN. & HUDS.

[d] Παρῇ.] Παρῇ *Samb. Big.* παρὰ *Bas.* & *Gen.* παρείη *Hen.* & *Busb.* BERN.

[e] Δώδεκα λίθων,] Consimilia narrat *Nicephorus* in *Eclogis*, & *Georgius Syncellus:* atque ante eos *Chrysostomus* orat. tertia *adv. Judæos*, *Theodoretus* in *Quæst. Biblicis* haud semel, & *Cyrillus Alexandrinus* lib. XI. *de Adorat. Spirit.*

[f] Ἐνερραμμένους] Ἀνερραμμένους *Busb.* & *Hen.* ἐνηρμοσμένους ritu Attico *Big.* & *Samb.* Editores ἐνηρμοσμένους, ut Græcum vulgus. BERN. Sic *Big.* & *Samb.* ritu Attico. ἀνηρμοσμένους *Hen.* & *Busb.* ἐνηρμοσμένους *Bas* & *G.*

[g] Τῷ ἐσσήνῃ] Τῷ ἐσσῆνι *Samb. Bas.* & *Gen.* τῷ ἐσσὴν jam nunc *Big.* atque mox in quarto casuum τὸ ἐσσῆνα codex omnis. τῷ ἐσσὴν *Busb.* atque *Hen.* Reponere malui ἐσσήνῃ & ἐσσήνα, ut alibi libri nostri. Variant enim nimium Librarii in vocibus ignotis. ἐσσὴν vero est יסן, ἐσσῆνις נשון à Syris. Statim νίκην *Hen.* Et post paucos versus *Busb.* γνώριμον εἶναι τῷ παρεῖναι τὸν Θεὸν &c. BERN. Ἐσσήνῃ, ut & mox ἐσσήνα & ἐσσήνις cum libris nostris alibi reponere placuit ex Syris pro ἐσσῆνι, ἐσσῆνα & ἐσσὴν, quæ omnia hic loci repræsentant, excepto quod infra paulo ante finem ἐσσῆνις habeat *Vat.*

[h] Τοσαύτη] Non is sum ego, qui *Josepho* (ut aliis solenne est) hac in parte falsi notam ausim inurere; cum fortasse Deus, qui *piscinam Bethesdæ* Judæis reliquam fecit, ut se omnem populi sui curam non abjecisse testaretur, hoc etiam miraculum (aliis tum prophetiis cessantibus) exstare voluerit.

† *Effulgebat splendor,*] Vide *Philonem Jud. de Monarchia* lib. 2. *Chrysost.* 37. adversus Judæos, & *Augustinum* lib. 2. Quæst. super Exodum. Adde *Prideauxii* Connex. Hist. V. & N. T. part. 1. p. 154. &c. HUDS. in *Add.*

[i] Ἐπαύσατο] Splendorem illum, utpote qui non totam oraculi hujusce naturam compleverit, post Captivitatem, quâ *Urim* & *Thummim* cecidisse dicuntur, permansisse verisimile facit *Spencerus* in Dissertat. *de Urim & Thummim.* cap. 4. §. 8.

[k] Ἔτεσι δὲ διακοσίοις] Annis 200. ante Josephum lucere desierunt. At erant nihilominus lapides in pectorali Pontificis, quod & Talmudici fatentur; sed oracula Deus per illos non edidit. Ne quis errorem in numeris suspicetur, sciat & Syncellum in chronico ita ex Josepho citare pag. 134. REL.

‡ *Ducentis*] Vide *Casaub.* contra *Baronium* p. 231. HUDS. in *Add.*

Θεῷ [1] δυσχερέναντος ἐπὶ τῇ ἀναθέσει τῶν νόμων· πε- conſcriberem, cum Deus moleſte ferret tranſgreſſio-

1 Δυσχερέναντος] Δυσχεράνοντος *Hen.* Hæc ita delibavit Nicephorus in Eclogis ſuis, Τὰς ἐπὶ τῷ ὤμῳ ἓξ λιθίνας δύο σαρδώνυχας, καὶ τὰς ιβ'. λίθους τὰς ἐπὶ τῷ στήθει σημαίνειν ἀεὶ λόγῳ τὸ αὐγῆς ἢ καὶ τὸ ἐπισκοπήσεως τὸ ἰσομένων ὡς τε πολιτῶν καὶ τῶν λοιπῶν τῶν ἔνδοξον· καὶ λόγιον τοῦτο λέγουσι λέγεσθαι τὸ ἐπὶ ἓξ στήθους. παύσασθαι ὃ πρὸ τοιαύτην ἐπίνοιαν ἀπὸ τῶν σ'. ἓξ ταύτῃ τὸ ἰώσηπον γράψαι, ἀμαρτάνοντος ἓξ λαοῦ. Similiter Georgius Chronographus, ἀπὸ τούτου δὲ λογίου φησὶν ἰώσηπος ἐν τρίτῳ, ὅτι αἱ δύο σαρδώνυχες αἱ ἐπὶ τῶν ὤμων λογίου, καὶ ἐπὶ ἓξ στήθους διαπρέπουσι, λόγιον σημαίνουσι· λόγος τὸ σημαίνειν ἔκ τι τῆς αὐγῆς τὰ χρησὰ, καὶ ἐκ τῆς σκοπήσεως τὰ δεινὰ ἐν πολέμοις καὶ ἄλλοις παντοίοις πράγμασι τῷ ἰσραὴλ ἢ ὃ τοιαύτη σημασία, δήλωσις ἐλέγετο καὶ ἀλήθεια, ἐν τῷ λογίῳ θεοῦ ἀναφαινομένη· ἥτις καὶ ἀμυθήτως ἓξ λαοῦ, φησὶν, ἐπαύσατο ἐνεργεῖσα τῆς ἰωσήπου χρησμῳδίας τότε ἔτι ἐν ἀχρείοις. Nec alia mente dixit prædicator χρυσορρήμων concione tertia adverſus Judæos, Κἀκεῖνο γὰρ, ὅτι τὰ τείχη κατέσκαψαν ἄνθρωποι, ---- μὴ καὶ τοὺς θεοφίλτους ἄνθρωποι ἔπαυσαν; μὴ καὶ ἓξ πνεύματος χάλκεον ἀντεῖλον; μὴ τὰ ἄδεα τὰ σεμνὰ τὰ παρ' ὑμῖν αὐτοὶ κατέλυσαν; οἷον τὸ φωτὶν ὃν ἓξ ἐλαιηρᾶς φέρεσθαι τῷ ἐπὶ τῷ χειρομάλῳ ἡμουμίνῳ ἐνέργειαν, τὴν δήλωσιν (אורים) τὴν ἐπὶ τῶ λίθων ἓξ ἱερείων; ὁ γὰρ ἄνθρωπος εἰς τὸ ναὸν εἰσῆγε πῦρ, ἀλλὰ φλὸξ ἄνωθεν κατενεχθεῖσα ἔτω τὴν ἐπὶ τῇ θυσίᾳ λειτουργίαν ἐπλήρου. καὶ πάλιν αὖθ μέσον τῶ χερουβεὶμ ὃν ἓξ ἐλαιηρᾶς φωτὸς τις ἐφέρετο, καὶ τὰ μέλλοντα σημαίνει. πάλιν ἐπὶ τῶ λίθων τῶ ἐπὶ ἓξ στήθους ἓξ ἀρχιερείως, ὅπερ ἐκάλουν δήλωσιν, ἐγίνετό τις ἔκλαμψις, καὶ τὰ μέλλοντα ἐσήμαινε. ὡς τοῦτοις, λοίπα χρείας ἔδει, ἃ ἓξ παιδικῆς χάρας ἐφίπτετο καὶ τὸ ἔλαιον ἐκπήδα, καὶ ὡσφῆς τούτοις διπόνουν τοῖς πράγμασι. Doctiſſimus etiam Theodoretus in Quæſt. Biblicis haud ſemel, ὃν τῷ στήθει τὸ καλούμενον λόγιον, λογικὸν συγκαλύπτων παιδίαν. εἶχε ὃ καὶ τοῦτο ιβ'. λίθους ὡσπερμασμένους, ἀγράφους ἔχοντας χαρίν. Ἀλλ' ὃ τοῦτον ἐδηλοῦτο πολέμῳ συγκροτηθέν; ἢ νίκη ἢ ἥττα· ὡσαύτως γάρ φησιν ὁ σαὴλ τὸ ἐφούδ. εἶτα τὸν νικᾶν μαθὼν ἐπῆγαγε, συνάγαγε τὸ ἐφούδ· καὶ ἔτως ἐξώπλισε τὸν λαόν. Ἀλλὰ τοῦτο εἰρηκὼς ὁ τῶν ὅλων θεός· καὶ ἐπιθήσεις (Ex. c. 28.) τὸ λόγιον τῶν κρίσεως ἐπὶ τὸ στῆθος ἀαρών, καὶ συνάψεις αὐτὸ τὴν δήλωσιν καὶ τὴν ἀλήθειαν. καὶ δήλωσιν μὲ ἐκάλεσε τὰ ἐκτύπου μωυσέως· ἀλήθειαν ὃ, τὸ μωυμάτων τὸ ἀψευδές. Dein Procopius ad Exodi c. 28. 30. Καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὸ λογεῖον τὸ κρίσεως τὴν δήλωσιν καὶ τὴν ἀλήθειαν. *Incertum eſt*, inquit, *an alii hic intelligendi ſint lapides, vel capienda ſit duorum nominum quaſi in tabella quadam inſcriptio*: ſic interpres non optimus. Et alibi, δότε λαὸν δήλως αὐτῷ ἓ ἀλήθειαν. *Inter* XII. *enim lapides in pectorali ſitos* Claritas *erat* & Veritas, *per alios duos lapides repræſentatæ*. Hæc aſſerit Theologus Gazæus propter Cyrillum Alexandrinæ, qui lib. XI. de Adorat. Spiritali inter alia narrat: Καὶ ὡσάς γε τούτοις συναπαλλαττόμενοί τι καὶ ἕτερον τῶν ιβ'. λίθοις ὡσπερίζηλ, λέγων· καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὸ λογεῖον τὸ κρίσεως τὴν δήλωσιν καὶ τὴν ἀλήθειαν. ἐ μὴν ἔτι καὶ ἀμφιβόλως εἰρηκὼς, πότερον δὲ λίθους ἢ ὡς ἐν μιᾷ πινακίῳ γραφὰς ἐνθεῖναι. Paulo poſt idem Patriarcha, εἴτ' οὖν εἶεν καὶ ταῦτα (δήλως intelligit) λίθοι, εἴτ' οὖν ἐν πίναξι χρυσῇ τῇ ὑπομάτων γεγραφὴ, πολυπραγμονεῖν ἐ λίαν ὁ λόγος. Verum ille ad Oſeæ c. 3. paulo fidentior, εἶτα ἐνθέσθαι ἐξ ὁπλῶν τῶν φυλῶν ιβ. τῷ τεχνήματι σοφῶς ἐντέχνως ὑφαίνεσθαι λίθους· δύο γε μὴν ἑτέρους μίσχειν τῶν ὤμων, οἷς δὴ ὑπῆλθε ἡ δήλωσις καὶ ἡ ἀλήθεια. Adamantius etiam ex hoc myſterio ſuum φιλονικῶς & allegorizandi cacoethes acriter defendit, Λογεῖον inquit hom. VI. in Lev. *ſapientiæ ſtudium eſt, quia ſapientia in ratione conſiſtit: ſed quæ ſit ſapientiæ hujus & rationis virtus oſtendit. Impoſuit enim ſuper eum Logium, & impoſuit ſuper Logium manifeſtationem & veritatem. Non enim ſufficit Pontifici habere ſapientiam & ſcire omnium rationem, niſi poſſit etiam populo manifeſtare quæ novit, &c. Hoc eſt ergo* ſuperpoſuiſſe rationali manifeſtationem & veritatem. *Infelices illi, qui hæc legentes, omnem intelligentiam ſuam erga ſenſum veſtimenti corporalis effundunt. Dicant nobis quale eſt veſtimentum manifeſtationis, aut indumentum quale eſt veritatis? quæ mulieres iſta texuerint, in quo hæc unquam ſint confecta textrino?* De *Eſſene* inſuper hæc inſeruit Græculus quidam Lexico Suidæ contra Manuſcriptorum fidem, loco non ſuo ad ἐσσῆνοι, quod nugacius eſſe arbitror, quam jam repererem inde, vel de Quæſtionibus Anaſtaſii Nicæni, aut de adſumento Epiphanii p. 250. vol. 2. Conſtat tamen iſtum συζητητὴν ex commentariis Cyrilli Alexandrini corrupiſſe ſententiam veterem, maxime ubi ait, ὁ ἓξ ἱερεὺς ἀπόλειπον εἰς τὸ ἐφοὴδ, ἐμοὶ τὸ θεοῦ. καὶ εἰ μὲ ἄριστον ὧν τῷ θεῷ τὸ ἐρώτημα, εὐθέως ἔσεφθεν ὁ ἀδάμας λέγων, καὶ ἐφιγγοβόλῳ ἀκτῖνας ἐκπέμπων. εἰ ἓξ σὺν ἄριστον, ἔμεινον ἂν τῇ ἰδίᾳ τάξει ὁ λίθος. Prope hinc abeſt opinio Saxonis doctiſſimi Bedæ. *Ponens autem in rationali judicii doctrinam & veritatem. Ideo* doctrina & veritas *in rationali judicii ſive literis impreſſa, ſeu nominis tantum ſacramento erant impoſita, ut Pontifex eadem veſte indutus meminiſſet ſe rationibus doctrinæ & veritatis inquirendis per acceptum ſacerdotium fuiſſe conſecratum. Ut quod exterius typicum in veſte præfulgebat, intus in corde veraciter expreſſum coruſcaret.* Βαθὺ ἓξ λογεῖα τὸ χρῆμα (ut cum Cyrillo & Abeneſdra dicam) ſolicitum habuit S. Auguſtinum, *In quali re vel metallo poneretur ſuper rationale* (haud intra ipſum) *Demonſtratio & Veritas, quoniam talia dicit fieri in veſte ſacerdotis quæ corporaliter fiunt, invenire difficile eſt. Fabulantur tamen quidam, lapidem fuiſſe, cujus color ſive ad adverſa ſive ad proſpera mutaretur, quando ſacerdos intrabat in ſancta: & hoc eſſe quod ait, Et offerat Aaron judicia filiorum Iſrael ſuper pectus ſuum; oſtendens videlicet in illa Demonſtratione & Veritate, quid de illis judicaverit Dominus. Quamquam poſſit intelligi Demonſtrationem & Veritatem literis impoſitam ſuper Logium.* Talia refert Doctor Occidentis. Reſponſi itaque *certi clarique* ſymbolum, ut veri Dei oracula eſſe poſſunt, aut etiam argumentum *ſapientiæ* ac *probitatis* Pontificis Hebræi, (prout gemmea illa ἀλήθεια, quam à collo Sacerdotis Judiciſque pariter ſummi Ægyptiorum dependiſſe legimus, mentem æqui prudentem atque tenacem denotabat,) האורים והתומים. *Urim vethummim*, quod eſt *lumina & perfectiones*, φωτισμοὶ καὶ τελειώσεις in ſevera Tranſlatione Aquilæ, δήλοι (unde forte Oraculo Apollineo nomen,) & quandoque δήλωσις καὶ ἀλήθεια LXXII. Alexandrinis, convenientius quidem periapto Sapphirino Præſidis Ægyptii, aut *doctrinæ & perfectio* in Vulgatioribus Bibliis Latinorum, poſt Joſephum de *luce mera, mira, ac perfectiſſima*, haud diverſa de re exponunt Origines, Chryſoſtomus, Hieronymus, Chriſtianorum quidam alii, & ex Magiſtris Judæorum non pauci. Nemo enim adhuc auſus erat in plicas Sacratiſſimi Thoracis icunculas fatidicas aut par homuncionum Magicorum ante Abeneſdram Aſtrologorum inducere. Hic vero pro אורים ותומים ſubſtituit τελέσματα χαλδαϊκὰ & μορφώματα (quomodo Aquila תרפים interpretatus erat) צורות שיעשו בעלי הכוכבים, referente ad Legem Nachmanide, non Maimonide, quod viri docti ſcribunt. Quorſum ægrius fero ab aliquot Chriſtianorum Doctorum tam pravam conjecturam Abrahami Judæi prolixo ac ſedulo opere defendi, & unicum à rerum conditu verum vereque venerandum Oraculum in ſacerrimum idololatriæ argumentum converti. Prudentius ſane, ſi hiaret unquam latus dextrum Pectoralis, Dei Summi nomen τετραγράμμου, quod Uzielides, Jarchius, Levis Gerſonis, & Iſaacus Aramæ, aliique fecerunt, aut hoc nobile attributum, divinum hunc titulum, ἀεὶν ἀέθυμμιν, τὸ φῶς καὶ τὸ τέλειον, aut *Lumen puriſſimum perfectiſſimumque*, ὅτι ὁ θεὸς φῶς ἐστὶ, 1 Joh. I. 5. vel Jus etiam δικάλογον, meliori an manu quam Beſeleli in tabella aurea gemmeave expreſſum, loculo ſacro indere. Prudentius porro cum Saliano & Græcis quibuſdam juxta duodecim gemmas ſolidi & clauſi undique Logii, ſic volunt *Urim* & *Thummim* literis ſcriptis adfigere. Non poterant equidem expedire ſe Judæi abs criminationibus Philoſophorum, ſi Abeneſdræ opinio increbuiſſet uſquam, non Idololatriam prorſus evitare & ſuperſtitionis Ægyptiacæ perridendam mimeſin; neque ſe tueri ipſum Pontifex Dei contia verba digiti Divini, ἃ ποιήσεις σεαυτῷ בפל εἴδωλον, ἀδὲ παντὸς ὁμοίωμα: aut dicto Strabonis hominis incircumciſi de Lege eadem, ἐὰν δεῖ πᾶσαν ξοανοποιΐαν. Idola tamen ſunt rui Teraphim, vir docte: Urim tui ſunt ſimulacra, ſunt ſculptilia. Quis interim Hebræorum vel Sacerdotum, ſeverus licet & cunctator, imagines fata eloquentes & ἀνθρωπίσκους victoriarum ſponſores illubenter adoraret, tanquam rem ſanctiſſimam Deoque plenam? Aut ex contrario, quis prudens ſcienſque Antiſtes talia teleſmata ſuo de pectore confeſtim non rejectaret odio merito vanitatis Ægyptiæ? Refutat etiam egregie commentum illud toties à Reverendo Viro vocatus laudatuſque Diodorus ſuæ Bibliothecæ libro XL. ἄγαλμα ὃ θεῶν τὸ σωφλον ἀ κατεσκάζειν ὁ μωυσῆς· ἀλλὰ τὸ μὴ νομίζειν ἀνθρωπόμορφον εἶναι τὸν θεόν. τὰς ὃ θυσίας ἐξηλλαγμένας συνεστήσατο τῷ ὡδῇ τοῖς ἄλλοις ἔθνεσι, καὶ τὰς κατ' τὸν βίον ἀγωγάς. ἀλλὰ γὰρ τὴν ἰδίαν ξενηλασίαν ἀπόθρωπόν τινα καὶ μισόξενον βίον εἰσηγήσατο. Fatetur etiam Strabo Moyſen inter ſuos Religionem & cultum inſtituiſſe liberum quidem θεοφορίας καὶ ἄλλας πραγματείας ἀτόπους, liberum itaque duobus geniis Chr. Caſtrenſis. Falluntur autem nimium noſtrates Hegus & Spencerus, quod Philonem Judæum ſuæ ſententiæ patronum exiſtiment, aut ejus hæc verba de idolorum quorundam theca interpretentur, τὸ ὃ λογεῖον τετράγωνον διπλῆν κατεσκάζειν, ὡσανεὶ βάσις· ἵνα δύο ἀρετὰς ἀγαλματοφορῇ, δήλωσίν τε καὶ ἀλήθειαν. Quod eſt Spencero Paraphraſtæ, *Logium eo ſine duplex factum, ut illius fundum vel medium* (at nihil tale, concavum nihil intellexit Judæus dixitve, ſed pannum firmitatis cauſa duplum, quo lapides bis ſex cum ſuis palis recte ac fortiter ſuſtineret) *eo felicius duabus imaginibus ferendis inſerviret: quæ quidem imagines Manifeſtatio & Veritas dictæ ſunt.* Alioquin ait ſe neſcire *cur λογίου ἀρετὰς ἀγαλματοφορεῖν, virtutes quaſi in imaginibus ferre* dixerit. Aliter tamen Origenes, Hieronymus, Beda, S. Eccleſiæ Patres alii Græci Latinique ſentiebant, qui ob animum oculoſque habuerunt verba illa Philonis. Quinimo qualem rem putarit eſſe δήλωσιν καὶ ἀλήθειαν, ipſe Philo exponit p. 824. ubi phraſis magis claret, quam aliquis judicii non intercepti aut Græce callens obſcuram & difficilem ſentiat. Ecce illum libro II. de Divina Monarchia, ſeu contra Idololatras. σύμπας ὃ ὁ τόπος καλεῖται λογεῖον ἐτύμως· ἐκφδὴ τὰ ὧν ἱερεῖα πάντα λόγοις καὶ ἀναλογίαις δεδημιούργηται καὶ συντέτακται. ἐπὶ ὃ τῷ λογείῳ δύτὰ ὑφάσματα καὶ ποικίλματα, ἀποσαγορεύων τὸ μὴ δήλωσιν, τὸ δὲ ἀλήθειαν. αἰνίττεται ὃ διὰ μὲ τῆς ἀληθείας, ὅτι χρεὼν τὸ ἀποφάσεων ψεῦδος ἐπιτελεῖν ἐ θεμιτόν· διὰ δὲ τῆς δηλώσεως, ὅτι αἱ κατ' ἐρανὸν φύσεις ἔκασα δηλοῦσι τὰ παρ' ἡμῖν, ἃ καθ' αὐτὰ πάντως ἂν ὧν ἄγνωστα. Dixerat idem p. 670. ex Tralatione LXXII. Alexandrinorum, *Logium quadratum duplexque fecit, inſtar baſis, quo virtutes geminas Manifeſtationem inquam & Virtutem ſuſtineret.* Sic vertenda ſunt Græca ſuperius memorata. Quippe baſium & firmitas & figura quadrata eſſe ſolet: at loculi ratio omnis excluditur. Iterum p. 672. κῆμα ὃ τετράγωνον τῷ λογείῳ. χρὴ γὰρ τὰ φύσεως λόγου τῆς τῶν ἀνθρώπων βιοτικῆς πάλιν παρ' ὃ καὶ τὰς ἱερημβρίας ἀρετὰς προστεκλήρωσεν αὐτῷ, δήλωσίν τε καὶ ἀληθειαν. ἐ μὴν ἀλλὰ καὶ δυσὶ λόγοις τοῖς καθ' ἕκαστον ἡμῶν, δύο ἀρεταῖς ἀτρέπτοις οἰκεῖα. τῷ μὲ προσορικῷ δήλωσιν, τῷ ὃ καὶ λόγιον ἀλήθειαν. Ne cogites, quæſo, de imagunculis diploidi Rationalis inſerendis, ἀγαλματοφορεῖν ſimplicius ſignificat *geſtare, ferre*, ac *repræſentare*. Leges enim paulo poſt apud hunc Philoſophum, cui quidem id verbum peculiare eſſe videtur & proprium, p. 673 propter

signes legum: de quibus opportunior erit dicendi locus. Nunc autem cœptam narrationem perſequar.

ἐν ὧν ἐρῶμεν δικαιρότερον. τρέψομαι δὲ νῦν ἐπὶ τὸ ἐξῆς λόγον.

Ephodam πολύμιτον quatuorque quaſi elementis variam, τὸ μίμημα δὲ κόσμου σύνυφον, ὀφειλὴ (ὁ ἀρχιερεὺς) τῇ ἀληθείᾳ τὸ ἀναθέλημα δίδυς ἀγαλματοφορῶν (quod eſt, *Univerſi ferens exemplar*) αὐτὸς τρέπον τινὰ ἐκ τῶν δὲ κόσμου φύτιν μιθημάτων, καὶ βραχὺς κόσμου εἶναι. Huc ſane reſpexit Heſychius illo interpretamento, ἀγαλματοφόρος, ὡς ἄγαλμα (φέρων, ſi volo) ἐν τῇ ψυχῇ. Necnon eadem Suidas & Antonius Philoſophus in Lexicis, ἀγαλματοφορούμενον. ἀγάλματα ἤγουν τύπους (ideas) τῶν νοηθέντων φέρων ἐν ἑαυτῷ· ὅτως φίλων. ἄγαλμα πᾶν ἐφ' ᾧ τις ἀγάλλεται), hæc & alia veterum Lexicorum; κἂν εἰ ἐμάλιον ᾖ, κἂν τε εἰκὼν, opportune addit Etymologus; Euſtathius inſuper definite ad ιλ'. δ'. ἄγαλμα λέγε) παντα χῶ τῷ ποιητῇ πᾶν ἐφ' ᾧ τις ἀγάλλεται· ἐκ ὡς ἡ συνήθεια, τὸ ξόανον. Etymologus etiam ἄγαλμα, ἀγαλμίαμα, κοσμήσιμα, ex ſcholiis majorum ιλ'. δ'. ad optimum vatem. Ita me legiſſe memini in Apocryphis Bibliorum ἄγαλμα τῆς πολυοχλίας in melioribus codd. pro ἀγαλμίαμα. Pariter ex ipſo Philone Heſychius ἀγαλματοφορεῖας, καλλωπίζειας. Fuſius adhuc Suidæ Lexicon, ἀγάλματα τὰ τῶν θεῶν μιμήματα, καὶ πάντα δὲ κόσμου τινὸς μετέχοντα. ὄμηρος, βασιλῆι δὲ κεῖ) ἄγαλμα. καὶ ἡσίοδος, τὸ ὄρμον ἄγαλμα καλεῖ· εὐριπίδης δὲ ἐπὶ τεκρεῖς κόμου Cippum: ἄγαλμα, εἴδωλον, βρέτας, χάσμα, καλλονὴ, καύχημα, ἀνδριὰς, ἐπιγραφή. Quapropter ſidera cœli decora, quæ Templi Dei ἀναθήματα vocat Philo, aliquis gentium ἱερὰ ἀγάλματα prius nuncuparat. Quid plura? πολλὰ δ' ἀγάλματ' ἀΐηψεν, ait Mæonides in Ulyſſe ſuo γ'. 274. ἰκέλια ὑφαντὰ eadem interpretatur Didymus verus, alii ἀναθήματα, ſicut ὀδ. μ, 347. Iterum ὀδ. τ. 257. κείνῳ ἄγαλλ' εἶναι, *quo ornaretur*. Nec omittas incomparabilis Poëtæ verſum de indumento non diſſimili *Rationalis* Hebraici, ὀδ. σ. 299. ἰδμιον ὦπτυξεν θεράπων πολυκλαδὲς ἄγαλμα, *Monile ſervus adportabat, perpulchrum ſane ornamentum*. Modeſte quidem Magnus Grotius ad Oraculum Pontificale retulerat *Veritatem Sapphirinam*, quæ ob pectus Judicis Ægyptii rite dependebat, tanquam imitamen impotens ac puerile: at majori mox fiducia, majori adhuc errore Spencerus ac Marshamus noſtri à gemma illa Ægyptia Divini Urim originem audent deducere. Sive tamen huc traducas, ſive illuc, aliena erit Tralatio ac violenta. Aptabatur enim ad tribunal cervici ἀρχιδικαστῆ torques pretioſo *Veritatis* ſimulachro gravis, ut inſigne neceſſarium ſui officii, juriſque tum dicendi nota. Submonet adeo Hiſtoricus Siculus, τὸ δ' ἀμφισβητήσιον ἤρχοντο, ἐπειδὴν τὸν τῆς ἀληθείας εἰκόνα ὁ ἀρχιδικαστὴς περιθῆται. Præterquam enim quod κλοιὸς χρυσοῦς רבד הזהב ab omni ævo dabatur rerum Ægyptiarum adminiſtratoribus, ut ex Joſephi honore paret atque è monumentis Hieroglyptarum, non ſymbolum ullum aptius, non circumponi potuit collo Præſulis dignius μνημόσυνον Integritatis illius ac Sapientiæ, quas ſupra cæteros mortales excolere oportet Fori dominos ſemperque profiterit. Id factum revera retulit Ælianus l. 14. c. 34. *Variorum*; id ſignificatum voluere Hierophantæ. Has etenim ambas virtutes, Fidem dico ac Sapientiam, tum apud Hypophetas Ægyptios tum Bibliorum S. Scriptores aliam vox אמרת & *methmei* i. e. ἀληθείαι interpretando denotabat, ſicut in peroratione Joſuæ morientis, c. 24. 14. κατεύθυνατε κυρίῳ ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ἀληθείᾳ, βεταμὶμ ἀθεμιτ ובאמרת בתמים. Eaſdem quidem virtutes jam à Deo per miraculum Pontifici ſuo affuſas, dum nomine ejus Reſponſa redderet, notione eminenti ſignificabant אורים ותומים. Bulla itaque Ægyptia, quod vides, ad Aaronem noſtrum neutiquam pertinet, δεῖν ὡς ἐνθυσιαστοῦ. Ex Octateucho equidem Juris patrii, non aliunde pronuntiabat ἀρχιδικαστὴς Ægyptius, melioris partis libello ad icunculam *Veritatis* rite admoto. Præterea Maimonidem in Joſephi ſententiam conceſſiſſe ex Opere Maximo ipſius abunde patet, necnon Joſephus Carus Aſariaſque Idumæus de eo fatentur. Quandoquidem illa Moyſis c. 10. §. 10. de *ſacra Suppellectile* עשו בבירת שני אורים ותומים כדי להשלים שמנה בגדים ואעפ"כ שלא היו נשאלין בהן מפני שלא היתה שם רוח הקדש, *Apparata quidem fuere ſub Æde ſecunda Urim Thummim, haud tamen conſulta defectu Sancti Spiritus*, animadvertat auctor *Ceſeph Miſne* ex c. 1. *Cidduſim* f. 31. fuiſſe deſumpta בימי בירת שני בקשו חכמים אבנים לאפור וגו', *Stante adhuc Templo ſecundo Aſcalonem petebant Sapientes quæſitum lapides pro Ephoda:* idem plane denotat *Urim* apud Maimonidem, quod in Talmudo *Abanim*. Dein ut pretium hinc æſtimes S. Oraculi, muteſcentis licet jam ævo extremo Templi & ſubobſcuri, *Dema gemmario*, ſic referunt Doctores Babylonii, *pro parte quadam decoris ωδεικνύειν numerabat Rab Cahana* ריגרי זהב *Daricos* 80000 ſive ſexagies mille libras Sterlingicas. Quapropter c. 9. *Cele micdas*, ubi accurate egerat Maimonides de Eſſene aliiſque veſtibus Sacerdotum faciendis, ne verbulum injecit de Urim Thummimve: verum enimvero capite ſequente Reſponſum Divinum אורים dictum & תומים; literis gemmarum eminentibus jam olim editum aſſerit. Quinettam deplorandæ ſtultitiæ eſt Gorionidæ iſti fidem ullam habere, qui vel Annio pravior, partim ex Talmude, ex Fl. Joſepho partim, ſed & ab Hiſtoriæ Romanæ ſcriptoribus peſſimis opus illepidum compegit. Pro voce non humana, quam auditam contendit vir doctus Urim conſulenti, verba Joſephi (cujus liquet ſatis ſententia) πυνθανομένοις ἠμῖν φωνὴ δ' ἐδόθη ὁ θεὸς, de Saulo ſciſcitatore nequam & fruſtraneo, nequicquam detorquet: quoties enim reſponſum erat, Dei organon adſtitit Pontifex, Dei ſententiam elocutus eſt. Quomodo de Eleazaro narrant Doctores Babylonii in *Baba batra* c. 8. cum olim diſtribueretur Palæſtina inter victores Iſraelitas: *Dixit hic Præſul Spiritu Sancto dirigente, adſtante tum apud illum Joſua Imperatore, adſcendit Zabulon, ſimulque Acco ſors ſua:* pariterque de cæteris tribuum ipſe prænuntiavit, ואמר זבולן עולה מכיון ברוח הקדש ויהיו ותחום עכו עולה עכו וגו'. Scholæ quidem Jeroſolymitanæ hac de re olim diſputabant Gemara Jeroſol. *Joma* c. 7. ſed Moyſes duo, Maimonides & Coſenſis, aliique Judaici juris conſulti ſententiam alteram de *literis emiſſitiis* potiorem faciunt ſuamque. אירת תניי תניי הכתוב בולט מאן דאמר הקול היה שומע רואה דכתיב וישמע ארת הקול. Occurram nunc cæteris Doctorum objectiunculis. Fruſtra illi urgent cum Nachmanide אתי δείξιν Exodi c. 28. 30. ונתת את האורים ואת התומים: dum talia ſæpius legantur in Sacris, ut ſtatim in Geneſi וישכן את הכרובים, ἔταξε τὰ χερουβίμ, quorum equidem mentio nulla præverterat. Inſiſtunt adhuc impotenter locutioni Hebraicæ ונתת אל החשן המשפט את האורים וגו', *Pones autem inde in Rationali Judicii Doctrinam &c.* Jonathan recentior, Salomo, Gerſonides ex Judæis, Chriſtianorum etiam multi, quo Eſſenis plagulas rurſum aperirent aut tabulas reconditum aut idola. Verum אל in hoc verſu non ſolum ante על (quod Maſorethæ adnotarunt ח"ת אל על) ſed etiam pro illo ſcribi codex Hebræus Samaritarum, ad Exodi c. 40. 20. Græcuſque Judæorum Alexandrinorum facile perſuadent. Hic enim legit Ex. c. 28. 30. καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὸ λογεῖον τὸ κρίσεως τῶν ὀηλωσιν καὶ τῶν ἀληθειαν: *Superimpones Rationali Judicii*, ut Eccleſiæ veteris Doctores ſunt interpretati. Ille autem adhuc uberius, ויצרת את האבן ואת חשן המשפט ונתתה על (non ut Judaicus ונתת אל) את האורים ואת התמים: *Dein fabricatis Urim* (ſeu *Orim* vel *Arim*, nam *Vau* non legitur in ea voce apud Samaritas) *& Thummim* (vel *Thammim*) *impones ea ſuper Pectorale Judicii.* Pariter natio illa in utraque ſuarum verſionum Syriaca & Arabica. ותעבר ארת נאיריה ואת שלמיה ותתן אל השן דינה את נאיריה וארת שלמיה. وتصبع الانوار والكمل وتجعل علي صدي الحكم الانوار والكمل. Atque, ut ſcias ex diligentia hæc acceſſiſſe textui Hebraico, eadem repetito legunt Cuthæorum nepotes ad Ex. c. 39. 21. inter ſacra opera. Unde poſt verba iſthæc, ἵνα μὴ χαλάσῃ (יזח vel יזת) τὸ λογεῖον ἀπὸ τῆς ἐπωμίδος, καθὰ συνέζευξε κύριος τῇ μωυσῇ, hoc amplius additur וישימו את האורים ואת התמים כאשר צוה יהוה את משה. Interpres adeo Syriacus iſtius factionis ואכרו ארת נאיריה ואת שלמיה וגו', necnon Arabicus وصنعوا الانوار والكمل &c. *Fecere inſuper Urim Thummimque, quomodo Deus Moyſen juſſerat.* Rurſumque Lev. c. 8. 7, 8. quando primum Pontificem inveſtivit frater ויתן עליו ארת האפד וישם את החשן ויתן על (Maſorethæ iterum אל) החשן ארת האורים ואת התמים. Quod Tralatio Græca rite expreſſit, καὶ ἐπιθήκεν ἐπ' αὐτὸν τὸν ἐπωμίδα· —— καὶ ἐπέθηκεν ἐπ' αὐτῷ (vel ἐπ' αὐτὸν) τὸ λογεῖον, & ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ λογεῖον τὸν δήλωσιν & τὸν ἀλήθειαν. Paraphraſes pariter Samaritarum Arabicæ & Syriacæ, ויהב על חשנה ארת נאיריה ואת שלמיה. وجعل علي الصدر الانوار والكمل. Sed & Chriſtiani apud Syros ויהב על פריסא, *Poſuitque ſuper Thoracem, &c.* Onceloſi tamen vetuſtiſſima verſio pro אל החשן legit ubique בחושנא, ἐν λογείῳ; indeque Cl. Saadias في البدنة. Hieronymi etiam illa pervulgata, *Quod* humerale *aptavit Rationali, in quo erat Doctrina & Veritas:* ambigue. Quoniam vero Exodi c. 39. Eſſenis modus & fabrica accurate deſcribitur, lapidumque adhuc ordines, nomina, & occellatura explicantur omnino abſque Urim & Thummim: & viciſſim Lev. c. 8. in Aaronis καταχολισμῷ memorantur Urim & Thummim, tanquam Rationalis dignum ἐπίθεμα (dicitur enim אל החשן ארת האורים avt ויהן על) tacita interim gemmarum tetraſtœchia: idem ſane v. 30 c. 28. Exodi Epanalepſi quadam ſubſtitui exiſtimabis, atque aliis verbis intelligi, quod præcedente verſu dictum fuit; quinetiam poſt ambos illos venire epiphonematis loco diligentem Pectoris deſcriptionem. Perpende rite illa commata, ita cum priſcis Judæorum Chriſtianorumque deprehendes opus Urim & Thummim à Gemmario minime diſtingui. Pariter enim Aaroni imperatum, v. 29. pretioſe inſculpta *nomina filiorum Iſrael in Rationali Judicii* (בחשן המשפט i. e. ἐν λογείῳ μαντικῷ) *portare ſuper pectus ſuum, quando ingrederetur Sanctuarium, memoriale coram Domino in æternum.* Atque itidem v. ſ. 30. *Pones autem in Rationali Judicii Doctrinam & Veritatem, quæ erunt in pectore Aaron, quando ingredietur coram Domino, & geſtabit judicium filiorum Iſrael in pectore ſuo in conſpectu Domini ſemper.* Bis dictum, perpetuo hos lapides, hæc feret ille ſplendida ſymbola, ut θεοπρόπον magnorumque eventuum Divinum dictatorem decet. Hujuſmodi vero repetitiones in libris Sacris occurrere ſæpe & Criticorum ſobrii & inſani jam adnotarunt. Allegorias autem & Rhetorum ſchemata jam inter opera & colores Beſelelis plumarii inducere, alienum prorſus exiſtimo & violentum: quamvis viri plurimi Eccleſiaſtici *Doctrinam & Veritatem*, quas Rationali Judicii adponi ὁ κριτῆρων juſſerat v. 30. ſolum de ſapientia & integritate ipſius Pontificis, minime de re ſenſili oculorumque deliciis accipi voluerunt. Sed è contra paucis fortaſſe placebit interpretatio facilior & ſimplicior, *Superaddes Pectorali Oraculo lucem & perfectionem*, i. e Gemmarum ordines puros, claros, ſummaque arte expolitos dabis. Veruntamen nobiliſſimum hoc Oraculum, quod reverenter & de arduis

ι. Καθιερωμένης γὰρ ἤδη τ σκηνῆς, καὶ ἀλλοκεκοσμη-

10. Tabernaculo jam dedicato, & omnibus quæ *Munera ad Deo oblata.*

duis duntaxat Reipublicæ negotiis juriſve ſacri controverſiis conſulere ſolebant Principes ac Seniores Hebræorum, Num. c. 27. 21. & in Miſna *Joma* c. 7. §. 5. quomodo vel de plano Delphico refert Plutarchus: οὐδὲ γὰρ ὁ θεὸς ἐπέβαινε τῷ ὑπὸς ἀνθρακόδη χρησόμῳ, οὐδὲ ὁ δῖνα τοῦ ἐγκασίας· ἀλλὰ πολὺς μέγα δυνάμει (ita Tribus Iſraelitides) καὶ βατιλεῖς καὶ τύραννοι, (Saulus, Davides, Ozias) μέτριον δὲν φθονῆσις συντύγχανον τῷ θείῳ τοῦδὲ πραγμάτων· non alia voce editum erat quam Summi Sacerdotis ejuſve Vicarii, multo minus Idolorum præcordialium ſibilis, ut noſter contendit, neque etiam ſono ſolo ac impersonali, ut alii quidam. Illud enim בת קול five *vocem aſſam* appellitant Judæi, atque loco Urim demum ſubſtitutum Philoſophos ſuos Simonem, Hillelem, Jonathanem, Johannem Zacchæi, alioſque perculiſſe perhibent. ὁ γὰρ ἐστι θεὸς ἡ γῆς, ut de Pythio ad verum θεοπρόπιον rurſus Chæronenſis Sophiſtæ verba transferam, οὐδὲ ὁ φθόγγος, ἀλλὰ δ ἀρχιερέως. ὀπτῶν γ μόνας τὰς φανερίας παρέχεσι, καὶ φῶς ἐν τῇ ψυχῇ ποιεῖ θεὸς τὸ μέλλον. Quod & Heracliti Apophthegma jactat, τὸ μαντεῖον τὸ ἐν τοῖς δελφοῖς, ὔτε λέγει, ὔτε κρύπτει, ἀλλὰ σημαίνει. Aut Adamantium noſtrum potius audiamus adverſus Celſum p. 334. οἱ ἐν τοῖς ἰουδαίοις ἀρχιερεῖς) (maxime Pontifices & Triumphorum arbitri: quamvis hoſce ſub imo gradu Vatum detrudant Rabbini, Prophetarum, Excommunicationum, terminorum aliorum vaniſſimi diſtributores) καὶ δ θεὸς τὴν ψυχὴν αὐτῶν, ἵν ὅτων ἐνομοθε, ἁφῆς δ καλυφθὲν ἁγίᾳ πνεύματι, διορθωτικοὶ τε τῶν ἐγίνοντο, δ τὴν ψυχὴν λαμπρότεροι. Quocirca admirandam illam animi facultatem ſtatim Sacerdoti à Deo inditam fuiſſe, pectoralium lapidum inſolitus fulgor & ipſi & Regi ſciſcitanti populoque ſimul ſpectanti oſtendebat & confirmabat. Sic olim ſereniſſimus Legiſlator à monte Dei vultu radiante deſcendens, non ingenii humani commenta, ſed jus Divinum Hebræis ſe tuliſſe demonſtrabat. Hinc illa Pontificis veneratio, is honor, quem etiam Scriptores Gentium celare noluere. τ ἀρχιερέα νομίζουσι οἱ ἰουδαῖοι, inquit Diodorus lib. XL. αὐτοῖς ἄγγελον γίνεσθ τ θ θεῦ προσταγμάτων· (quomodo dixerat de eo vates patrius Malachias c. 2. 7. כי מלאך יהוה הוא) ὡς πα ἐγχεῖται πίστεως ἐπὶ τὴν γῆν φθονεῖν αὐτόν, &c. Quinetiam ab hoc Oraculo, quod Ephodæ nexu firmiſſimo adjunctum erat, hoc crede præcepto, *Ut ferat Aaron Oraculum ſeu Reſponſi Decretorii ſymbolum* חשן המשפט *pro filiis Iſrael coram Domino jugiter* לפני יהוה תמיד, obtinuit phraſis illa apud Judæos, רוח אלהים לבשה את זכריה, τὸ πνεῦμα θεῦ ἐνέδυσε ζαχαρίαν τ ἀρχιερέα. Inſulſum valde commentum eſt quod legitur c. 5. Joſephi falſi & Rabbinici ex editionibus Veneta ac Pragenſi, (nam editio Munſteriana, & MS Arabicum Gorionidæ penes Cl. Huntingtonum nugis hiſce carent) *faſſum fuiſſe Magno Macedoni Hananiam Pontificem* (ſic cum vocat ille Nebulo, ſicut Talmudiſtæ Simeonem pro vero nomine Jaddua) *ab exilio Babylonio uſque abſcondita fuiſſe clam Judæis Urim & Thummim*, מיום גלות הבית הזה בגלות בבל נעלמו (נגנזו) מפנו האורים ותומים, *rogaturum tamen O. M de eventu belli Perſici precibus ſuis: quo facto miſit per Angelum*, inquit, *in Spiritu Sancto*, שלח במלאכו ברוח קדשו. Quaſi alterum horum non eſſet ſuperfluum, c. πνεύματι ἁγίῳ, aut δι' ἀγγέλων: vel ſuæ factionis Patriarchæ (ad *Sotæ* c. 9.) non affirmaſſent Spiritum S. æque ac Urim ignotum fuiſſe Templo ſecundo.

Verum de tempore, quando hoc Oraculum deſeruiſſe tandem ingratos Judæos planeque evanuiſſe affirmat Joſephus, multa eum fidentia atque criſta reprehendunt ſugillantque recentis ævi Theologi, Schotanus, Braunius, aliique dictis Phariſæorum freti. Fertur enim inter διαλείψεις Codicis *Sota* c. 9. §. 11. משמתו נביאים הראשונים בטלו אורים ותומים, *Cum patribus prioribus*, Samuelem volunt Davidemque ita intelligi Huna nomodidaſcalus & Spencerus noſter, cæteri melius quotquot Prophetarum Ædem priorem viderant, *interiiſſe una Divinam hanc* μαντικὴν *Urim Thummimque*. Quippe per ora Doctorum jactabatur & hæc ſententia, Nachmane Gemarico atteſtante, משחרב מקדש ראשון בטלו ערי מגרש ונפקו אורים ותומים ופסק מלך מבית דויד, *Ab excidio Templi Salomonici ſublatum eſſe Levitis jus ſuburbicarium, necnon ſiluiſſe inde Oraculum Pontificale; ac vacaſſe Thronum Davidis.* Docet etiam Miſna *Joma* c. 5. משניטל הארון אבן היתרת שם מימות נביאים ראשונים, *Ex quo ablata eſt Arca*, quam cum Tabernaculo altum occuluiſſe Jeremiam clam cæteris mortalibus, præter Judam Laciſionem, Joſephum ben Gorion, alioſque Rabbinos, ex priſcis ἀναγραφαῖς enarrat Jaſon Cyrenæus l. 2. Macc. c. 2. *nimirum à prioribus prophetiæ ſeculis*, cum jam perlata eſſet Arca inter Iſraelitas per annos mille, aut nongentos parco computo apud auctorem Coſri, τὸ ἀγιώτατον *lapidem ſolum habet.* Fabulam autem hujuſce ſimilem legas apud Gregorium Syrum de Phineeſo defoſſore Supellectilis Divinæ. Inſuper de quinque deſideratis Ædis poſterioris, modo rem veram dixerint, inter ſe ſatis conſonant Scholæ Judæorum, Babylonicæ ac Palæſtinæ. Nam R. Achas, Samuel bar Janna, aliique doctores Urbis ad *Taaniot* c. 2. f 65. a. ſecta ingenioſa & imaginatrix ex Haggæi verbulo אכבר, pro quo legi juſſerant Scribæ veteres *Eccabedah* אכבדה, eliciunt propter omiſſam ה Domum Zorobabelicam quinque his decoribus caruiſſe, *Igne Sacro*, *Arca fœderis* (*cum Propitiatorio & Cherubinis*, inquiunt Babylonii) *Urim Thummimque*, *tum Oleo Conjecrationis* (aut *Shecina* ex traditione Babylonica, *Spiritu* denique *Sancto*. ה' דברים היה המקדש האחרון חסר מן הראשון ואלו הן אש וארון האורים ותומים ושמן

Sed apud Rabbinos Tranſeuphratenſes hoc modo, מאי דכתיב וארצה בו ואכבר וקרינן ואכברה מאי שנא דכתוב הא אלו חמשא דברים שהו בין מקדש ראשון למקדש שני ואלו הן ארון וכפרת וכרובים אש ושכינה ורוח הקדש אורים ותומים. Attamen gratis hæc dicuntur & fide Talmudica. Quocirca ignem ἐγκαινεῖν non defuiſſe prorſus novo holocautomatum Altari, quin pridem defoſſum Jeremia auctore, docent adeo Commentaria ipſius ἀπόκρυφα, quæ vel Hebraice aliquando legerat Eccleſia Nazarena, & ab his S. Hieron. ad Matth. c. 27 Hunc denique ex liquido, mirum factu, excitaſſe Nehemiam focoque ſacro reddidiſſe, ſatis probant literæ Senatus Solymitani ad Ariſtobulum virum philoſophum & γενεᾶν ἱερέων ſtirpe nobili oriundum reliquoſque per Ægyptum Judæos miſſæ Maccab. l. 2. quarum auctoritas opus omne Talmudicum annis multis ſuperat. Quin vero Rabbaniſtæ magis forte credant Gorionidæ, qui eadem refert lib. 1. c. 17. ſui ἐγκαινισμοῦ. Porro autem *ignem ſacrum* non ſine prodigio ſuſcitatum denuo legimus, cum fanum Dei repurgaret Clariſſimus Judas l. 2. Macc. c. 10. καὶ νεὸν καταρίσαντες ἕτερον θυσιαστήριον ἐποίησαν· ἐ πυρώσαντες λίθους, ἐ πῦρ ἐκ τούτων λαβόντες, ἀνήνεγκαν θυσίας μετὰ διετῆ χρόνον. Iſta enim ſic explicat gratus dignuſque Rabbinulis hiſtoricus Gorionides, *Edito tum altari novo invocatoque Numine Ignis Sacri, ſtatim ille erumpens de ſaxo altaris ligna hiſtoriaſque jam impoſitas voravit. Inſuper hunc virum ſervavit altare ad tertiam ut dicebant, ſive lucem continua ad Templi ſecundi excidium.* ויבנו מזבח חדש ויתנו בשר הזבח עליו ויערכו עצים ואש הקדש לא מצאו ויקראו אל ה' ותצא אש מן האבן אשר על המזבח ויתנו עצים עליה ותהי האש ההיא ער הגולה השלישית. Idemque Arabice in Bibliis Londinenſibus, licet editores hoc neſcirent, وبنوا مذبحا جديدا وامر تقرب القرابين عليه وصلوا الي الله عز وجل في اظهار نار مقدسة تبقي علي المذبح فخرجت نار من بعض حجارة المذبح فاحرقت الحطب والقربان ومنها بقيت النار في المذبح الي الجلبة الثالثة. Et adhuc diſertius falſi Joſephi exemplar Huntingtonianum, وبنوا مذبح جديد وجعلوا عليه الحطب والقرابين. ثم صلوا ودعوا الي الله عز وجل وسالوه ان يظهر لهم نار علي المذبح واستجاب الله دعاهم وظهرت نار من حجارة المذبح بقدرة الله فاحرقت الحطب والقرابين. ثم بقيت بعد ذلك ولم تنطفي من ذلك الوقت الي ان خرب القدس في المرة الثانية. Hæc igitur contra fabulas Talmudicas valde oppones pro Igni Cœleſti apud Ædem ſecundam. Deinde שכינה *Præſentiam* ſummi Numinis in Æde ſua & δωδεκαφύλου Canonicum, & maxime ſub Onia III. P. M. καὶ τ πανδαίων πυρὶ καὶ πάσης ἐξουσίας δυνάσθ ἐπιφάνειαν μεγάλην adverſus vim ſacrilegam Heliodori declarat ſecundus Maccab. c. 3. ubi prodigiorum ſatis, agnovitque ſero ipſe Heliodorus ἀληθῶς τινὰ τοῦτον (τ ναὸν θλουτ.) ἀληθῶς τινὰ τοῦτον θεῦ δύναμιν. Quinimo *Spiritum Sanctum* רוח הקדש minime alienum fuiſſe ignotumque Domus ſecundæ cultoribus, ſed occupaſſe magis Sacerdotum piorumque hominum multa pectora, licet non κατ' ἀκμὴν ἀμφοχεῖν, velut ſub regibus Judaicis contigerat, paſſim teſtatur in ſcriptis ſuis Joſephus; dum Jadduas & Johannes Hyrcanus magni Pontifices animiſque magnis, Judas Eſſenorum decus, aliique Divinandi chariſmate decorati memorantur. Omitto nunc indubia nomina vatum Haggæi & Zachariæ: quos diu vixiſſe ſub altero Templo, atque ad Simeonis Iuſti pontificatum, quando primum malunt Talmudiſtæ *Bathcol* fuiſſe auditum vice רוח הקדש, nimirum ad exortum Sadduciſmi annumque XL. Templi reſtaurati Prophetiæ nobile domum prorogaſſe, innuunt ad *Joma* c. 4. veteres Scholaſtici, & ſæpius in Coſri adfirmat Judas Levita Religionis Judaicæ ſapientiſſimus defenſor. Prava tamen induſtria commenti fuerant Doctores Talmudici, ſimul cum Malachiæ anima avolaſſe hinc Spiritus S. gratiam, nihil relinqui Divinum in terris aut expectari præter Suſurrum quendam, quo forte fidem derogarent non ſolum votis ac ſpei flagranti Hilleliſtarum Samæanorumque de Meſſia vero temporibus Herodianis comparituro: ſed atrocius, tot vaticiniis Zachariæ, Symeonis, Annæ, Elizabethæ, & Mariæ de ſalute mortalibus tum naſcenti, tot Oraculis ipſius Jeſu, tot prædictis Apoſtolorum ejus, miriſque linguarum ac prophetiarum donis famoſiſſima Penteceſte in primam Chriſtianorum Eccleſiam effuſis. Veruntamen illo omnino eventu probatum eſt, quod diu jam dixerat inter Ædis ſecundæ architectos Haggæus, μεγάλη ἔσται ἡ δόξα δ οἴκου τούτου ὑπὲρ τὴν πρώτην. Ne & hoc taceam, egregiam creviſſe gloriam Domus ſecundæ ex tot donariis Regum Ægypti, Syriæ reliquæque Aſiæ, ex tantis ſumtibus Symeonis pontificis, de quibus fuſe Maccabaica. Adverſatur etiam ſententia Rabbinica verbo veteri Hoſeæ c. 3. 4. ubi optimus promiſſor poſt annos multos ἀπόχους ἐ ἀνίψεως, ſic erant illi Babylonicæ calamitatis, ad jus cultumque intermiſſum reverſuros ait Judæos. Quandoquidem vero Sacra & Canonica Judæorum Scriptura pertinuit ad imperium Artaxerxis μαχητοῦ, ſicut opere alio affirmat Joſephus, & geſta Mardochæi expoſcunt;

ad ſacerdotes ſpectant rite peractis, tunc populus Deum ſecum in eodem tentorio habitare ratus eſt, & ad ipſum ſacrificiis honorandum & laudibus perſequendum ſemet convertit, quaſi jam ab omni mali exſpectatione liberatus eſſet, & meliora in poſterum ſibimet polliceretur: Deoque munera tam privatim quam publice per ſingulas tribus offerebat. Principes enim tribuum bini convenientes vehiculum & duos boves afferebant. Illa itaque ſex erant, & tabernaculum in itineribus deportabant. Ad hæc unuſquiſque *eorum* phialam adducit, & lancem, & acerram; (hanc quidem decem Daricos valentem & ſuffimentis refertam; lanx autem & phiala, erant enim argenteæ, ſimul quidem ſiclos ducentos pendebant, in phialam vero duntaxat ſeptuaginta expenſi ſunt; plenæ autem erant ſimulâ oleo ſubacta, quali ad altare in ſacrificiis u-

μένων τῶν περὶ τὰς ἱερέας, τότε πλῆθος ὁμόσκηνον [m] αὐτῷ τὸ Θεὸν ἔκρινεν εἶναι, καὶ τρέπεται πρὸς θυσίας τε καὶ [n] αἰνέσεις, ὡς ἅπασαν ἤδη κακῆς δυσδοκίας ἀπεωσμένον, καὶ περὶ τῶν μελλόντων ὡς ἀμεινόνων [o] ἐπιθυμοῦντες· δωρεάς τε τῷ Θεῷ, τὰς μὲν κοινῇ, τὰς δὲ κ' κατ' ἰδίαν, [p] ἀνετίθεσαν κατὰ Φυλάς. οἵ τε δὴ Φύλαρχοι καθ' δύο συνελθόντες, ἅμαξαν καὶ δύο βόας προσκομίζουσιν. [q] ἐξ μὲν οὖν ἦσαν αὗται, [r] καὶ τὸ σκηνὸ ἐν τῇ ὁδοιπορίας παρεκόμιζον. πρὸς τούτοις ἕκαστος φιάλῃ τε κομίζει καὶ τρυβλίον καὶ θυίσκην· τὸ μὲν, [s] Δαρεικοὺς δέκα δυναμένῃ, καὶ πλήρη [t] θυμιαμάτων, τὸ δὲ [v] τρυβλίον καὶ ἡ φιάλη, [x] ἀργύρεα δὲ ἦν, σίκλους μὲν [y] δὴ αἱ δύο [z] διακοσίους εἶχον, εἰς δὲ τὸ φιάλῃ ἑβδομήκοντα μόνοι δεδαπάνηντο, πλήρεις δὲ ἦσαν ἀλεύρων [a] ἐλαίῳ πεφυραμένων, οἷς ὅτε τῷ βωμῷ χρῶντες

πρὸς

scunt, plus 12. annis poſt Templum conſummatum, deſeruit tardius illud Sanctuarium atque etiam charum pectus Pontificis vis Spiritus Divini, quæ eſt μανία, quam afflicta Rabbinorum natio conqueritur. Serione autem illi dicant *Unctionis Oleum* in Templo poſteriori deſiderari, qui *Sabbat* f. 21. b. ex una lenticula מפר אחר P. M. ſigillo notata per octiduum Templi ejuſdem à Maccabæo repurgati lampades omnes miraculo facto illuſtrari contendunt, indeque *Feſtum Luminum* nomine ſuo ac tempore merito celebrari? Obſtat autem quam maxime figmento Rabbinico de evanidis gemmis Pontificum quotquot ſub Æde nova Deo Creatori miniſtrarent, interdictum Hatirſatæ, qui cum vatibus poſterioribus אחרונים, ut loquitur Talmudum in *Sota* c. 9. §. 11. *Synhedrin* c. 1. §. 13. & *Megilla* f. 16. una floruit, libri ſui c. 7. 9. ita definitum ævo ac præciſum, *Donec ſteterit Sacerdos Urim Thummimque inſtructus, tantæ controverſiæ dirimendæ par.* Hoc fruſtra eludere tentat Nachman Gemaricus ex locutionibus diſſimilibus & remotis valde, עד שיחיו כתים ויבא משיח בן דויד, *Dum mortui ſurrexerint, aut huc venerit Meſſias Davide oriundus.* Ruit igitur *quinque defectuum* fabula, quam nec Aſarias Idumæus concoquere unquam potuit. Altera vero ſententia, qua ſe obſtrinxit Spencerus, inauditum adeo fuiſſe etiam ſub Templo priore Urim, tam ſacris ſcriptoribus quam Rabbinicis, præſertim Rabbæ Samuelidæ Talmudiſtæ ex 2 Paral. 26. 5. diſputanti, omnique plane vetuſtati adverſatur. Unde ſola manet Joſepho ſacerdoti meritaque fides. Vir enim iſte prænobilis, ut erat Sacrorum Rituum ſuæque pariter originis ſtudioſiſſimus indagator, Oraculi hujus exitum ignorare haud potuit.

Præterea, quod præcipuum eſſe video in hac cauſa, nullum tempus aptius occurrit digniuſque, quando fulgores ſui Oraculi extingueret iratum Numen, Pontificique ſilentium imponeret, quam κῆ' Ἡγεμόσιν ἱερωσύνῃ hoc loco retulit Joſephus. Ea fuit virtus Johannis Hyrcani, pietas tanta, prudentia, fortitudo, & conſtantia, ut cum meliori anima abſcedere haud poterat diva Ἀλήθεια: tanta ſtatim nequities faſtuſque Ariſtobuli & ſuccedentium ei Pontificum, tot flagitia & parricidia, nihil mirum ſi a tam cruentis & pollutis pectoribus abhorruerit S. Dei Spiritus, ſive hac occaſione in ſedes meliores ſuperaſque omnino ſe receperit. Quippe de Johanne illo in ſcriptis ſuis encomia ſparſit Joſephus, nullis aut pauciſſimis mortalium conceſſa. Μακαριστάτῳ ὄντως, ait ipſe initio Bellorum, πρίν γε τὰ κρείττω σὺν δίκῃ εἶχε, πλοῦτόν τε δεχθεὶς καὶ ἔθνους καὶ ἀρχιερωσύνης καὶ προφητείαν. ὡμίλει γὰρ αὐτῷ τὸ δαιμόνιον, ὡς μηδὲν τῶν μελλόντων ἀγνοεῖν. Tum in Archæologicis eundem magnum principem, magnum ſacerdotem, malleumque ſuperſtitionis Samariticæ ita exornat libro XIII. τὴν ἀρχὴν λαμπρὰν τῷ ἔθνει παρέσχε· τελευτῇ. ἀξίως τοῦ γε θεοῦ κεκριθεὶς ἀρχῆς τε ἔθνους καὶ ἀρχιερωσύνης τιμῆς καὶ προφητείας. Vel aſſentiant verpi ſuo Gorionidæ, ut legitur in Bibliis Waltonianis & Bibliotheca doctiſſimi Huntingtoni, *Poſtquam Hyrcanus acceperat literas Senatus Romani ſibi tanquam Regi Judæorum inſcriptas*, يسمي ملك مند ذلك الوقت وكان قبل ذلك انما يسمي الكاهن الاكبر فقط فاجتمعت البه منزلة الملك ومنزلة الكهانة. وهو اول من سمي ملك في اليهود في مدة البيت الاثاني. Quantus autem idem vates fuerit, cum docuit nuncium Divinum de prælio Sebaſteno, quod ipſum perculit dum operaretur forte die graviſſimo τῷ ἱλασμῶν in Adyto, l. 4. c. 5. Joſephi Rabbinici, Munſtero edente, tum præſagia minus fauſta quæ in ſomniis de Alexandro ſibi ſucceſſuro cœlitus ſenſerat, c. 7. ejuſdem editionis Bibl. Polygl. c. 26. Idem adverterat Julius Chronographus, τότε ἐπὶ διοδείας, ſic dicit Africanus ille de יוחנן כהן גדול, πολλὰ μαντεύεται ὁ ἰουδαῖος. Addo ego, καὶ πολλὰ μὲν οἱ Φαρισαῖοι. Nam de hoc Præſule intelligi oportet quæcunque narrantur in Maſſicta *Sotæ* c. 9. §. 10. non ita de atavo ipſius, quod opinantur Rabbini recentiores, hiſtoriarum bonarum lues. Herois autem hujus filius maluit multo Rex apparere quam Pontifex: quorſum occiſis Alexandra genitrice fratreque Antigono, & arrepto ſibi Davidis diademate, Augurium Divinum profanavit jureque merito amiſit, conſilii ſacri prorſus inexpertus. Unde rite dictum primo Maccab. c. 14. 41. votis Populi ac Cleri Judaici, Demetrio omnino aſſentiente, conſtitui Simonem ἡγούμενον καὶ ἀρχιερέα εἰς τὸν αἰῶνα, ἕως τοῦ ἀναστῆναι πιστὸν προφήτην, quod eſt, dum venerit Elias aut Moyſi compar aliquis, qui poſſet ſacerdotium tribui ſuæ, ſuæ regnum poſtliminio reſtituere, thronumque Davidis ſtabilire. Conſimili autem phraſi male utitur maximus Grotius ex l. 1. Macc. c. 4. 46. adverſus prophetias ſecundæ Ædis. Fas etenim fuit Altaris polluti ſaxa recondi in הר הבית, μέχρι τοῦ ἀποκριθῆναι τὸ προφήτῃ τοῦ λύσειν περὶ αὐτῶν, tempore inquam Alcimi ψευδοπρίεως. Quanquam nemo non fatebitur rarius effulſiſſe Rationale durante Domo illa, divinandique honorem Judæis tum parcius fuiſſe conceſſum, aut nullum plane inter eos comparandum cum Vatibus Biblicis, Elia Eſaia & Jeremia, ante tempora Chriſtiana emicuiſſe. Sic enim interpretabere illud Maccabaicum, ferociente Bacchida ἐχθρὸς ὄλλυτο, ἧς ἐπὶ τὸν ἐχθρὸν ἄφ' ἧς ἡμέρας τὸν ἀφθῆ προφήτης αὐτοῖς. Quandoquidem ſub Alexandro Magno Scriptorum Divinorum aliquot uſque floruiſſe Jadduæ יודע Pontificis nomen indicat, quod centum plus annis recentius noſcebatur quam illa Eſdræ & Nehemiæ. Vide hujus librum c. 12. v. 11, 22, 26. Ne tamen Pontifices Simonem ſequentes jam memorare opus ſit, aut ſtultum Hyrcanum, aut monſtrum illud Hebraicum Jannæum, καὶ τὰ ὑμῖν ἐν τῷ θύειν ἀνάξιοι, aliave nomina Sacerdotum Regentium Deo Populoque Judæorum inviſa: illa quidem ſecula corrupti Sacerdotii notavit, quod mirabere, Strabo Geographus. οἱ δὲ μωσῆ ἀφιξάμενοι, ab illo enim genus hieraticum deducit, χρόνοις μὲν ὕστερον διεμειναν δικαιοπραγοῦντες ἐν θεοσεβείᾳ ὡς ἀληθῶς ὄντες· ἔπειτα ἰφικράτην ἐπὶ τὴν ἱερωσύνην τὸ μὲν πρῶτον δεισιδαίμονα, ἔπειτα τυραννικὸν ἀνθρώπων, &c. Tum de Amphiarao Trophonio aliiſque diſſerens θεοσεβέσι, τοιούτοις δέ ἐς ὧν ἐν ὁ μωσῆς, addit, καὶ οἱ ἀφιξάμενοι ἐκεῖνοι· τὰς μὲν ἀρχὰς λαοῦντες ἐν φαύλοις, σκηπτοφόροις δ' ἐπὶ τὸ χεῖρον. ἤδη δ' οὐ φανερῶς τυραννευόμενος τ' ἰουδαίων, πρῶτον μὲν ἱερεὺς ἀνέδειξεν ἑαυτὸν βατιλέα ἀλέξανδρον. τότε δ' ἦσαν ἡσυχαίος τε καὶ ἀρίστοβουλον. Nam Ariſtobuli patris faſtum, qui vix annum integrum manſerat, ſcriptor bonus prætermiſit. Denique à felici obitu optimi Hyrcanorum, atque adeo ſub infelici brevique regno Ariſtobuli filii ejus, ceſſerant anni plane ducenti, ut alibi commonſtramus, ad penultimum Domitiani Cæſaris, quum hæc talia ſcriberet Mattathiades, ducentis etiam annis Matthia atavo ſuo gibboſo ſerior. Hinc equidem ſilere Pectus Pontificis, hinc extingui ſacram lucem Eſſenæ. Ardua res eſt & rara, quod vides, à lectione Rabbinorum non delirare. BERN.

m Αὐτῷ τὸ Θεὸν] Ἑαυτῷ *Big.* & *Samb.* quod non plus valet quam αὐτῷ *reliquorum.*

n Αἰνέσεις,] Ἀνιστεῖς male legerat *Vet. Interpr.*

o Ἐπιθυμοῦντες·] Lege ἐδυνάμενοι. COCC.

p Ἀνετίθεσαν] *Samb. Busb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Hen.* ἐτίθεσαν: quia præcedens ἰδίαν præpoſitionem huic verbo abſtulerat. BERN.

q Ἐξ μὲν οὖν] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* perperam antea in *Editis* ἓξ μὲν οὖν ἦσαν αὗται καὶ τὴν σκηνὴν ἐν τῇ ὁδοιπορίᾳ. πρὸς τούτοις &c.

r Καὶ τὸ σκηνὸν] Καὶ τὴν σκηνὴν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* καὶ τὴν σκηνὴν *Baſ.* & *Gen.* excuderunt, prætermiſſo penitus παρεκόμιζον, pro καθα, aut καθ' ἃς, aut καθ' ἃς καὶ τὴν σκηνήν. BERN.

s Δαρεικοὺς] Δαρεικὰς ſcripſit *Samb.* Imo ſic jubet Chœroboſcus Grammaticus Oecumenicus: ſic alii magiſtri literarum. Corripitur enim hoc nomen ex δαρεικὰς. Legimus tamen apud *Baſ.* & *Gen.* δαρεικάς. BERN. Ita ſolus *Samb.* Sic vero cum *aliis* jubet *Chœroboſcus.* in *ceteris* cum *Editis* Δαρεικούς.

t Θυμιαμάτων,] *Gen.* θυμιασμάτων.

v Τρυβλίον] *Samb.* utrobique τρυβλίον, dimoto accentu quem poſtulabat quidem τοπικοσμὸς ἐκτιλικός. BERN. Φιάλη, τρυβλίον, θυίσκη hæc conveniunt Hebræis קערה, מזרק, כף. Num. 7. REL.

x Ἀργύρεα] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ἀργυρᾶ in *reliquis.*

y Δὴ αἱ] Illud δὴ additum è *Big.* & *Samb.*

z Διακοσίους] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* διακοσίας.

a Ἐλαίῳ] Ἐλαίῳ πεφυραμένων *Samb.* ex uſu frequentiori. Iro quidem comminabatur aliquando Ithacæ dominus phraſi eadem —— σὺ δὲ κεῖσε φύζα Αἰτωλῷ, τάχιστα δ' ἀμαλὸς πολ-

τοὺς ἱερουργίας· μόσχον τε καὶ κριὸν [b] σὺν ἀρνίῳ τ ἐτησίων [c] ὁλομελῆ καυθησόμενα, καὶ σὺν αὐτοῖς [d] χίμαρρον ὑπὲρ παραιτήσεως ἁμαρτημάτων. πλείονα δ' τ ἀρχόντων ἕκαστον καὶ ἑτέρας [e] θυσίας σωτηρίους λεγομένας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν δύο τε βόας καὶ πέντε κριοὺς σὺν ἀρνάσιν [f] ἐτησίοις καὶ ἐρίφοις. ἔστι μὲν δὴ θύσιν ἐπὶ ἡμέρας δώδεκα, καθ' ἑκάστην ἡμέραν [g] εἷς. Μωϋσῆς δ' οὐκέτ' ἀναβαίνων ἐπὶ τὸ [h] Σινᾶιον ὄρος· ἀλλ' εἰς τὴν σκηνὴν εἰσιὼν, [i] ἀνεμάνθανε παρὰ τοῦ Θεοῦ περί τε τ πρακτέων καὶ τ νόμων τῆς συντάξεως. ἃς, κρείττονας ἢ καθ' ἡμᾶς σύνεσιν ἀνθρωπίνην ὄντας, εἰς τ ἅπαντα βεβαίως αἰῶνα συνέβη φυλαχθῆναι, δωρεὰν εἶναι δόξαντας παρὰ Θεοῦ· ὡς μήτ' ἐν εἰρήνῃ διὰ τρυφῆς, μήτ' ἐν πολέμῳ κατ' ἀνάγκην Ἑβραίους παραβῆναί τινα τῶν νόμων. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων παύομαι λέγων, [k] γραφὴν ἑτέραν ἠξιωκὼς συντεθῆναι περὶ τῶν νόμων.

tuntur) præterea vitulum & arietem cum agno anniculo * in holocauſtum, ſimulque hircum pro expiatione peccatorum. Sed & principum quiſque alia offerebat ſacrificia, quæ ſalutaria appellantur, per ſingulos dies boves duos & quinque arietes cum agnis anniculis & hœdis. Atque ita quidem iſti per duodecim dies *continuos* ſacrificant, ſingulis diebus unus. Moyſes autem non amplius Sinæum jugum aſcendens, ſed in tabernaculum ingrediens à Deo accepit omnia de rebus agendis & de legibus ferendis. Quas, meliores quam ut ab humana ſapientia excogitari poſſent, in omne ævum religioſe obſervari contigit, quod divinitus datæ crederentur: adeo ut nec in pace ex luxuria, nec in bello ob neceſſitatem harum aliquam violare ſuſtinerent Hebræi. Sed de his quidem dicere ſuperſedeo, quòd alio in libro de Legibus ſcribere inſtituerim.

ΚΕΦ. Θ'.

Τῶν θυσιῶν οἱ τρόποι.

Νῦν δ' ὀλίγων τινῶν ὑπομνησθήσομαι τῶν ἐφ' ἁγνείαις καὶ ἱερουργίαις κειμένων. καὶ γὰρ τ λόγον μοι περὶ θυσιῶν [l] ἐνεστῶναι συμβέβηκε. δύο μὲν γάρ εἰσιν ἱερουργίαι. τούτων δ' ἡ μὲν ὑπὲρ [m] τῶν ἰδιωτῶν, ἑτέρα δ' ὑπὲρ τοῦ δήμου συντελεῖται, κατὰ δύο γένοντα τρόπους. τ μὲν [n] ὁλοκαυτῆσαι πᾶν τὸ θυόμενον, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν προσηγορίαν τοιαύτην ἔλαβεν· ἡ δ' χαριστήριός τε ἐστι, καὶ κατ' ὠφέλειαν δρᾶται τῶν τεθυκότων. ἱερὰ δ' περὶ ἧς πρότερος. ἀνὴρ ἰδιώτης ὁλοκαυτῶν, θύει μὲν βοῦν καὶ κριὸν καὶ ἔριφον· πάσας μὲν ἐπιτέλει, τὰς δ' βοῦς ἐφεῖται θύειν καὶ προσηνέγκας. [o] ἄρρενα δ' [p] ὁλοκαυτῆσαι τὰ πάντα. σφαγέντων δ' τούτων, τ κύκλον τῷ αἵματι [q] δάλλει δ' βωμοῦ [r] οἱ ἱερεῖς· εἶτα [s] καθαροποιήσαντες διαμελίζουσι·

CAP. IX.

De Sacrificiis.

NUnc paucas quaſdam *leges* commemorabo, de purificatione & ſacrificiis latas. etenim contigit ut mihi incideret ſermo de ſacrificiis. Sunt enim duo ſacrificiorum genera. Horum quidem unum pro privatis, alterum vero pro univerſo populo factum: atque *iſta* duobus modis peraguntur. In uno quidem totum quod immolatur igne conſumitur, ac inde ſortitum eſt holocauſti appellationem: alterum vero pro gratiarum actione *inſtitutum* eſt, & in epulum ſacra facientibus cedit. De priore autem *primum* agam. Privatus homo cum holocauſtum faciat, mactat quidem bovem, agnum & hœdum: hos quidem *duos* anniculos; boves vero licet immolare etiam grandiores. ſed maſcula *oportet* eſſe omnia quæ ſolida concremantur. *Ritus Holocautomatum. Lev. c. 3.*

λαπᾶ, inquit magnus Commentator. Verum LXXII. Alexandrini dictionis Hebraicæ ſatis tenaces, τὸ ἐλαίῳ πεφυραμμένον ex Moyſe idem reddiderunt. BERN. Sic *Vat.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ἐλαίου *Baſ.* & *G.* ἐν ἐλαίῳ ex *Moyſe* reddiderunt LXX.

b Σὺν ἀρνίῳ] Μόσχον καὶ κριὸν σὺν ἀρνίον ἑτησίων Typi priores male conjecti, pro *Bigotiano* σὺν ἀρνίῳ ἑτησίων, כבש אחד בן שנתו toties Num. c. 7. quod ἀμνὸν ἐνιαύσιον vertunt LXXII. Judæi, modo ἀρνα, modo ἀρνίον. Ovile autem quicquid, ut Talmuda admonent, XIII. menſem ſuperaret, ætatemque adeo כבש *agni* excederet, inter אילים i. e. *arietes* porro numerabatur. Quocirca probo minus hanc *Samb.* lectionem σὺν ἀρνειῷ τ ἑτησίων: quanquam Herodianus in Grammatica Generali & Scholiaſtes Homericus tam ἀρνειοῖς, ἀρνοῖς, quam ἀμνειοῖς, ἀμνοῖς quaſi Synonyma juxta poſuerint. Certum enim eſt apud optimum Poetarum ἀρνειὸς, ſæpius autem occurrit, pecus majuſculum אילים *arietes* partemque meritam hecatombæ denotare. Præterea in opere Heſychiano & in Lexico Attico Iſtri tertius annus datur ἀρνειῷ, ſicut ſecundus ἀμνῷ, ἀρνὶ primus. BERN. Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* quod præfero σὺν ἀρνειῷ τ ἑτησίων *Sambuci.* in *Editis* σὺν ἀρνίων ἑτησίων.

c Ὁλομελῆ] Quum holocauſta fuerint, in partes debuerunt ſecari antequam offerrentur. REL.

* *In holocauſtum,*] *Al* ſolidum ſacrificium.

d Χιμάρρου] Eo modo *Big.* & *Samb.* in reliquis χίμαρρόν τε ἀντὶ π.

e Θυσίας σωτηρίους λεγομένας] Θυσίας σωτηρίου *Big.* & *Samb.* ut ſæpiſſime Interpretes LXXII. ex זבח שלמים Moſaici codicis. Sed *Baſ. Gen.* & *Epiphanius* σωτηρίους. S. Hieronymus περὶ τῶν εὐχαριστιῶν, *Sacrificia* aut *Hoſtiæ Pacificorum.* Statim *Big.* λεγομένας καθ' ἑκάστην ἡμέραν, δύο βόας. BERN.

f Ἐτησίοις] *Samb.* σὺν ἀρνίοις ἑτησίοις, quod idem eſt. In Lexicis ſuis Heſychius Photiuſque ἔτειον, ἐνιαύσιον; ſive τὸ κατ' ἔτος, ἑτήσιον. Legiſlatoris autem כבשים בני שנת v. 17. Joſephus dubie, LXXII. Alexandrini in genus ſequius tranſtulerunt: hic quidem σὺν χρόνῳ ἑτησίοις vel ἑτείοις, illi vero καὶ ἀνιαύσιος σὺν ἀνιαυσίοις. Ut ſcias jam in Pacificis admitti fœmineum, quod profecto ad Holocautoma haud licuit. BERN. Ἐτείοις *Samb.* & *Vat.*

g Εἷς.] Ita *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* εἰς τὰ σαλευλί. Μωϋσῆς *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

h Σινᾶιον ὄρος·] Σινᾶιον, ἀλλ' εἰς Typographi. εἰσιὼν ὄρος, εἰς *Samb.*

i Ἀνεμάνθανε] *Baſ.* & *Gen* ἀνεμάνθανε τὰ περὶ τοῦ Θεοῦ σύν τε τ προσηκόντων. *Big.* ἀνεμάνθανε σὺν τοῦ Θεοῦ, περί τε τ πρακτέων. *Samb.* denique & *Epiphan.* ἀνεμάνθανε παρὰ τοῦ Θεοῦ περί τε τ πρακτέων. Sicut de ſe Moyſes ille adfirmavit Num c. 7. ult. ודבר משה אל אהל מועד לדבר אתו וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפרת vocem quidem ſe ab Adyto exaudiiſſe, quoties Deum conſultum de rebus Hebræis Sanctum ingrederetur. BERN. Sic *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἀνεμάνθανε τὰ περὶ τοῦ Θεοῦ περί τε τ πρ.

k Γραφὴν ἑτέραν] Hinc nonnulli (ut ex pag 129. v. 25.) colligunt *Joſephum* librum peculiarem compoſuiſſe *de Hebræorum Legibus.* Forſan tamen hic reſpiciat ad ea quæ *de Legibus* ſcripſit *lib.* IV. c. VIII.

l Ἐνεστῶναι] Ἐνεῖναι à typis prioribus. Libri ſcripti compoſitum præbent. Utrumque fas dicere vel mediis Athenis. BERN. Ita *Big.* & *Coll. Voſſ.* & *Samb.* ἐνεῖναι in *ceteris.*

m Τῶν ἰδιωτῶν,] Ita & Judæi in Talmude diſtinguunt ſacrificia in publica של ציבור & privata של יחיד. Quod autem ad duo referat ſacrificia omnia, holocauſta & ſalutaria, & ſacrificia piacularia ac reliqua ſalutaribus uti ſpecies eorum addat, eſt quod in Levitico hic ordo obſervetur, quodque ita diſpeſci poſſint

1. In ea quæ tota Deo cedunt, ut holocauſta.

2. In ea quæ vel dominis vel aliis cedunt, uti ſalutaria.

Quamvis hæc diviſio variis de cauſis minus accurata ſit. REL.

n Ὁλοκαυτῆσαι] Bis ὁλοκαυτῶσαι *Big.* & *Samb.* quod Ionas malint. Valde autem cognatæ ſunt συζυγίαι circumflexorum & permutabiles. Ideoque ſubtilius diſtinguit inter πολεμῶ & πολεμόω ac ſimilia verba *Euſtathius*, quam auctoritas veterum ſuſtinet. Præterea ad exitum hujus paragraphi ὁλοκαύτωσις ſequitur typum tertium Contractorum. Mox *Samb.* ἀφῆτο. BERN. Ter ὁλοκαυτεῖται *Big.* & *Samb.* ὁλοκαυτοῦ *Coll. Voſſ.* τ μὴ ὅλας ὁλοκαυτοῦ *Vat.*

o Ἄρρενα] Ideo Hebræi dicunt אין עולה נקבה *Nunquam holocauſtum eſt generis fœminini.* Quæ contra dici poſſunt, alio loco excutimus. REL.

p Ὁλοκαυτοῦ] *Big. Coll.* rurſus ὁλοκαυτῶσαι.

q Δάλλει] Βρέχει *Big.* ex *Gloſſario.*

r Οἱ ἱερεῖς] Accurate diſtinguit ſacerdos noſter officium ſacerdotum ab iis, quæ privati Iſraëlitæ præſtare poterant. Victimam holocauſto deſtinatam ipſe Iſraëlita jugulare poterat: ideo dixit ἀνὴρ ἰδιώτης θύει, ſed quum ſparſio ſanguinis poſtulaverit manum ſacerdotis, addit τ κύκλον &c. οἱ ἱερεῖς. REL.

s Καθαροποιήσαντες] Diviſum *Big.* & *Samb.* καθαρὰ ποιήσαντες. Elegans tamen videtur illa Syntheſis, & ab Urbe Palladiis

tur. His autem occisis sacerdotes sanguinem per altaris circuitum fundunt: deinde mundata membratim dissecant, & sale conspersa in aram imponunt, ligno in eam congesto & igne erumpente. Pedes autem victimarum & intestina diligenter purgata cum cæteris *membris* adolenda adjiciunt, pelles sacerdotibus sibimet habentibus. Et holocausta quidem ad hunc modum fiunt.

De victimis Pacificis. Lev. c. 3.

2. Cum autem pro gratiarum actione sacrificant, animalia quidem mactant ejusdem generis: ista vero integra & anniculis majora, ac maria cum feminis. Hæc autem cum immolantur, aram quidem sanguine intingunt: renes autem & omentum, & omnem adipem cum fibra jecinoris, simulque caudam agni superponunt aræ. At pectus & crus dextrum sacerdotibus concedentes, per biduum de reliquis carnibus epulantur: quæcunque vero superfuerint igni comburunt.

Modus hostiarum pro peccatis aut erroribus tam privatis quam publicis. Lev. c. 4, 5 & 9. & Num. c. 15.

3. Similiter autem ac in dicto modo sacris operandi pro gratiarum actione hostias mactant pro peccatis. Quibus vero facultas non erat adipiscendi victimas majores, *ii* par columbarum aut turturum *immolarunt*: quarum altera quidem Deo adoletur in holocaustum, alteram vero in cibum dant sacerdotibus. Accuratius autem de istis animalibus offerendis agam cum de sacrificiis dicturus sim. Qui autem per ignorantiam in peccatum incidit, agnum & hœdum feminam eorundem annorum offert. Ac sacerdos quidem sanguinem fundit in aram, sed non sicut prius, verum angulorum ad extremitates: renesque & reliquam adipem cum fibra jecoris altari admovent. Sacerdotes vero tollunt sibi & pelles & carnes, quas eadem die absumunt in fano. lex enim in crastinum non relinqui finit. Qui vero peccat quidem, sibique conscius est, sed neminem habet qui ipsum possit arguere, arietem immolat lege præcipiente: cujus carnes in templo sacerdotes similiter comedunt eadem die. Principes autem, pro peccatis *suis* sacrificia facientes, eadem offerunt quæ privati: in eo vero differunt, quod victimas adducant taurum & hœdum, masculos.

De fertis & libationibus. Num. c. 15. & c. 28. & Lev. c. 2.

4. * Porro lex præcipit, ut in publicis & privatis sacrificiis farina mundissima afferatur: cum

---

καὶ [t] πάσαντες ἀλτὶν ὅπι τ βωμὸν ἀναπλέκαζι, ἤδη πεπληρωμένου καὶ πυρὸς φλεγομένυ. [v] τὰς ϗ πόδας τ ἱερείων καὶ τὰ καλὰ νηδυὼ ἐκκαθάραντες ἀκριβῶς, τοῖς ἄλλοις καθαγνισθησόμενα [x] προσεπιφέρυζι, τὰς δορὰς τῶν ἱερέων λαμβανόντων. καὶ ὁ μὲν τ ὁλοκαυτώσεως τρόπ@ ἐστὶν ὅτ@.

Β'. Τὰς ϗ χαριστηρίυς θυσίας ὅπιτελοῦντες, [y] τὰ αὐτὰ μὲν ζῶα θύυζιν· ὁλόκληρα ϗ ταῦτα καὶ τῶν [z] ἐπετείων πρεσβύτερα, ἄρρενα μέντοι ἡλεξι πωδυαζόμενα. θύσαντες δὲ ταῦτα, φοινίσσυζι μὲν αἵματι τ βωμόν· τὰς δὲ νεφρὰς καὶ τ ὅπιπλουν, ϗ πάντα τὰ πιμελῆ σὺν τῷ λοβῷ τῷ ἥπατ@, ϗ σὺν αὐτοῖς [a] τλὺ ὀρὸν τῷ ὀρνὸς ὅπιφέρυζι τῷ βωμῷ. τὸ δὲ σῆθ@ ϗ τλὺ κνήμλυ τὴν δεξιὰν τοῖς ἱερεῦζι δωροφόρλες, ἐπὶ δύο ἡμέρας δωχοῦσι τοῖς καταλειπομένοις τῶν κρεῶν· ἃ δ' ἂν περισσεύσῃ, κατακαίυζι.

γ'. Θύυζι δὲ ϗ ὑπὲρ ἁμαρτάδων [b] ὁμοίως τῷ προειρημένῳ τρόπῳ τῶν χαριστηρίων τ ἱερυργίας. οἱ δ' ἀδυνάτοι πορίζειν τὰ τέλεια θύματα, πρίσκερας ἢ τρυγόνας δύο· ὧν τὸ μὲν [c] ὁλοκαυτοῦσι τῷ Θεῷ, τὸ δὲ τοῖς ἱερεῦζιν εἰς [d] βρῶμα διδόασιν. ἀκριβέστερον δὲ περὶ τ θυσίας τῶνδε τῶν ζώων ἐν τοῖς περὶ θυσιῶν ἐροῦμεν. ὁ μὲν γὰρ ϗ ἄγνοιαν εἰς τοῦτ@ [e] πρόπτωσιν, ἄρνα ϗ ἔριφον θήλειαν τῶν αὐτῶν ἐτῶν προσφέρ. ϗ τῷ μὲν αἵματι τὸν βωμὸν ὁ ἱερεὺς, οὐχ ὡς τὸ πρῶτον, ἀλλὰ τῶν γωνιῶν τὰς ἐξοχάς· ϗ τοὺς τε νεφροὺς ϗ τὴν ἄλλλυ [d] πιμελὴν σὺν τῷ λοβῷ ϗ ἥπατ@ ὅπιφέρυσι τῷ βωμῷ. οἱ δ' ἱερεῖς τὰς τε δορὰς ἀποφέροντες ϗ τὰ κρέα, [e] ἐπ' ἐκείνης δαπανήσαντες τ ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ. ὁ γὰρ νόμ@ εἰς τλὺ αὔριον [f] ἀπολιπεῖν οὐκ ἐᾷ. ὁ ϗ [g] ἁμαρτὼν μὲν, [h] ἑαυτῷ ϗ συνειδὼς ϗ μηδένα ἔχων τ [i] ἐλέγχοντα, κριὸν θήλ, ὃν νόμ@ τοῦτ@ κελεύυ@· ὃ τε κρέα ϗ τὸ ἱερὸν ὁμοίως οἱ ἱερεῖς αὐθήμερον [k] σιτεῦσθαι· οἱ ϗ ἄρχοντες, ἐφ' οἷς ἡμάρτανον [l] ἐκτυόμενοι, τ' αὐτὰ μὲν χομίζυσι τοῖς ἰδιώταις· ἀμνάδεσσι ϗ τῷ προσάντλυ θύματα, [m] ταῦρον, ἔριφον, [n] ἄρρενας.

δ. Νόμ@ ϗ τῆς ἰδιωτικῆς ϗ τῆς δημοσίας θυσίας, καὶ ἄλυρον ὅπιφέρεσθαι καθαρώτατον· ὀρνίῳ μὲν [o] σὰ-

---

dis. BERN. Id fiebat stante templo 11. in conclavi lavantium, ubi sordes crassiores demebantur, & deinde in atrio super mensas marmoreas. REL.

t Πάσαντες] Mollius hoc & bono tempore. πάσσαντες pro πάσσοντες, *Big.* & *Samb.* BERN.

v Τὰς ϗ πόδας] Ita & in codice Misnico Tamid III. 1. pedes & intestina ultimo loco recensentur inter membra agni, ad altare delata. Nota כרעים dici, quod hic crura non indicat sed πόδας, uti & Philo lib. de victimis, pag. 839. & de allegor. Leg. p. 87. κοιλίαν ϗ πόδας reddidit quod Levit. 1. 9. קרב וכרעיו. At cur Josephus πόδας & τὰ ϗ νηδυὼ reliquis adjecta scribit? quia videlicet hæc in patina בוך solebant ad altare singulatim deferri, uti in Tamid IV. 3. docetur. REL.

x Προσεπιφέρυζι,] Προσπίπτουσι *Vat.*

y Τὰ αὐτὰ μ ζῶα] Id est, ex triplici genere, boum, ovium, caprarum. REL.

z Ἐτειῶν] *Bas.* & *Gen.* ἐτετειῶν repugnante Prosodia. BERN.

a Τλὺ ὀρὸν] Quia caudæ ovium pingues erant in illis regionibus admodum. REL.

b Ὁμοίως τῷ προειρημένῳ τρόπῳ] Καὶ ὁμοίως τῷ περὶ τ χαριστηρίων τ ἱερυργίας τρόπῳ γίνε] *Big. Coll. Voss.* & *Samb.* minus concinne. Melius *Bas. Gen.* & & *Epiphanius.* BERN. & HUDS.

c Ὁλοκαυτοῦσι τῷ Θεῷ,] Ὁλοκαυτεῖ] τῷ Θεῷ· τὸ ϗ τοῖς ἱερεῦζιν εἰς βρῶζιν *Big.* & *Samb.* BERN.

d Βρῶμα] Βρῶζιν *Coll. Big.* & *Voss.*

e Πρόπτωσιν,] *Big.* & *Samb.* προαίσιον. Mox iidem præsentius jam ἀπολείπειν. BERN.

d Πιμελὴν] *Big. Coll.* πιμελῶν.

e Ἐπ' ἐκείνης δαπανήσαντες τ ἡμέρας] Quia addit εἰς τλὺ αὔριον nihil superstes linqui oportere, suspicari licet per eundem diem ἐκείνην τλὺ ἡμέραν non intelligi spatium temporis diurni quod cum occasu solis finem capit, uti apud Judæos sol occasus diem indicat & terminat. Sed quum de sacrificiorum comestione agitur dies præcedit noctem, uti Judæi loquuntur. Ita enim Lev. 7. 15. legitur, *ipso die sacrificii comedetur, nil remanebit usque ad mane.* Ita & mox de sacrificiis pro delicto scribit αὐθημερὸν eodem die (videlicet adjecta nocte) comedi debere. REL.

f Ἀπολιπεῖν] Ἀπολείπειν *Coll. Big.*

g Ἁμαρτὼν] *Al.* ἁμαρτῶν.

h Ἑαυτῷ ϗ συνειδὼς] Hic agit de sacrificiis pro delicto אשמות dictis, ubi nota illa a sacrificiis piacularibus differre, quod homo ipse quidem conscius sit culpæ suæ, non vero alii eum accusent. Ita de depósito quod clam est apud aliquem infra lib. IV. 8. scribit μηδένα ἔνιαν τ ἐξελέγξοντα neminem esse qui coarguere illum possit. REL

i Ἐλέγχοντα,] Ἐξελέγχοντα *Big. Coll. Voss.* & *Samb.*

k Σιτεῖσθαι.] Ita *Samb.* & *Vat.* in *aliis* σιτεῦται.

l Ἐκτυόμενοι,] Ἐκτυόμενα, ταῦτα *Bas.* & *Gen.* ἐκτυόμενα ταῦτα *Big.* Mox *Bas.* τὸ προτάγειν ex vitio. BERN.

m Ταῦρον,] Distinctius dico, פר לכהן או לקהל ושעיר לנשיא juvenco faxit pro Sacerdote aut Ecclesia, sed pro Principe hirco. Hic χίμαιρ@ Interpr. LXX. ille μόχ@. Ibidem pro ἄρρενας, sic autem medio deliquente Attice prolatum tradidit Eratosthenes auctor optimus, *Big.* & *Samb.* substituunt ἄρσενας; quomodo Homeri ætate Cecropidæ omnes omnino pronuntiarant, strenue ut tum fas erat & viriliter. BERN.

n Ἄρρενας.] *Big. Coll.* ἄρσενας.

* *Porro lex præcipit,*] מנחותו ונסכים, ex *Num. c.* 15. & *c.* 28. & *Lev. c.* 2. *Posebant autem nomine* μανὰ *victimæ singulæ, agnus* כבש, *aries* איל, *taurusque* פר, *similæ* סלת σεμιδάλεως assaronem *unum, duos, tres: atque ex oleo, pariterque ex vino libando quadrantem* hinis, *trientem ejus, unumque pro bove* hinem. *Capit autem* הין hin *duos congios Atticos, aut Rabbinis æstimatoribus quantum* LXXII. ovis *gallinaceis sit replendis.* Assaron *vero seu* Omer, עשרון או עמר *potest partem decimam* איפה Ephæ, *vel cum Talmudistis ova* 43⅓. *Vide Exodi c.* 16. *ult.* BERN.

o Ἀσσαρῶν@] *Samb.* ἀσσάρων@. At voculatio nominis peregrini à Masorethis repetenda, qui ultimam syllabam premunt in recto ἀσσαρῶν, עשרון. Sic volunt etiam *Big. Bas.* & *Gen.* BERN. Vide pag. 121. v. 3.

p Κα-

σίρων μέτρον, κριῷ δὲ δυοῖν, ταύρῳ δὲ τριῶν. τοῦτο [P] καθαγιάζουσιν ἐπὶ τῷ βωμῷ [q] μεμαγμένον ἐλαίῳ. κομίζεται γὰρ καὶ ἔλαιον ὑπὸ τῶν πθυόντων· ἐπὶ μὲν βοῒ [r] εἵνος ἥμισυ, ἐπὶ δὲ κριῷ μέρος [s] τέτρ τρίτον δὲ μέτρου, καὶ πτέρτη μερὶς [t] ἐπ' ἀρνίῳ. ὁ δὲ εἷς μέτρον ἀρχαῖον Ἑβραίων· [v] δύναται δὲ δύο χόας Ἀτθικοὺς ποιῆσαι. τὸ δ' αὐτὸ μέτρον τῷ ἐλαίῳ καὶ οἶνος παρῆγον. ἀπέδυσι δὲ [x] ἐπὶ τὸ βωμὸν τὸ οἶνον. εἰ δέ τις, θυσίαν οὐκ ἀπὸ τελῶν, [y] ἐπενέγκαι κατ' ὄγκιον σεμίδαλιν, ταύτης ἀπαρχὴν μίαν ἐπιβάλλει τῷ βωμῷ φράκα· [z] τὸ δὲ λοιπὸν οἱ ἱερεῖς εἰς τροφὴν λαμβάνουσιν, ἢ ἐψηθεῖσαν, ἐλαίῳ γὰρ συμπεφύραται, ἢ πτομένων ἄρτων. ἱερέως δὲ κομίσαντος καὶ [z] ὑποσυνοῦ, ὁλοκαυτεῖν ἀναγκαῖον. κωλύει δὲ ὁ νόμος θύειν ζῷον αὐθημερινὸν μετὰ γεννηθέντος ἐπὶ τὸ αὐτό· εἰ δ' ἄλλως δὲ, πρὶν ὀγδόην ἡμέραν γενέσθαι διελθεῖν. γίνονται δὲ ἄλλαι θυσίαι ὑπὲρ τοῦ τὰς νόσους ἀφυγεῖν, ἢ κατ' ἄλλας αἰτίας, εἰς ἃς [a] πέμματα σὺν ἱερείοις ἀναλίσκεται· ὧν εἰς τὴν ὑστέραν οὐδὲν [b] ὑπολιπεῖν ἐστι νόμιμον, τῶν ἱερέων [c] μέρος ἴδιον λαβόντων.

agno quidem assaronis mensura, cum arietè verò duorum, & cum tauro trium. Hanc consecrant super altare oleo subactam. Nam & oleum affertur ab immolantibus; pro bove quidem hinis dimidium, pro ariete vero tertia hujus mensuræ pars, & pro agno pars quarta. Hin autem mensura Hebræorum antiqua, duosque potest choas Atticos facere. Eâdem vero mensurâ vinum quâ oleum adducebant. nam vinum circa altare libant. Si quis autem, hostiam non immolans, ex voto similam afferat, ejus primitias pugillum unum in aram conjicit: reliquum vero *ejus* in alimentum sacerdotes accipiunt, aut coctum (nam oleo subigitur) aut panibus *inde* confectis. Quantumcunque autem apportet sacerdos, necesse est ut totum crematur. Porro lex mactari vetat fœtum eodem die & loco cum parente; & aliàs quoque, nisi octava ei à partu dies illuxerit. Fiunt autem alia sacrificia pro morbo depellendo aut alia de causa, in quas libamina cum victimis expenduntur: quorum in crastinum aliquid relinqui fas non erat, sacerdotibus partem suam inde sumentibus.

Sacerdoti cedebant sacrificiorum privatorum mole, unum præter pugillum.

Lex fœtum mactari vetat simul cum parente, aut omnino ullum prima vivendi septimana. Lev. c. 22. v. 27. &c.

ΚΕΦ. ι'.

Περὶ τῶν ἑορτῶν, καὶ ὡς ἑκάστη τῶν ἡμερῶν διατέτακται.

Ἐκ δὲ τοῦ [d] δημοσίου ἀναλώματος νόμος ἐστὶν ἄρνα καθ' ἑκάστην ἡμέραν [e] σφάττεσθαι τὸν αὐτελῶν, [f] δεχομένης τε ἡμέρας καὶ λήγουσης· καὶ τὴν ἑβδόμην ἡμέραν, ἥτις [g] Σάββατα καλεῖται, δύο σφάττουσι, τὸν αὐτὸν τρόπον ἱερουργοῦντες. τῇ δὲ νουμηνίᾳ τάς τε καθημερινὰς θυσίας ἀπιτελοῦσιν, καὶ δύο βόας σὺν [h] ἀρνάσιν ἑπταυσίοις ἑπτὰ, καὶ κριόν· ἕλαφον δὲ ἐπὶ ἀφέσει ἁμαρτάδων, [i] εἴ τι καὶ λήθην γένοιτο.

β'. Τῷ δὲ ἑβδόμῳ [k] μηνὶ, ὃν Μακεδόνες ὑπερβερεταῖον καλοῦσι, προσθέντες τοῖς εἰρημένοις ταῦρον καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑπτὰ θύουσι, καὶ ἔλαφον ὑπὲρ ἁμαρτάδων.

CAP. X.

Quomodo de festivitatibus & singulis diebus fuerit constitutum.

PUblicis autem impensis lex jubet quotidie agnum anniculum mactari, mane ac vespere: septima vero quaque die, quæ Sabbata appellatur, duos jugulant, eodem modo sacrificantes. At Neomeniarum solennitatibus & quotidianas hostias immolant, ac *præterea* duos boves cum agnis anniculis septem, & arietem: hœdum vero pro expiatione peccati, si quod obliviscentibus forte obrepserit.

Sacrificia stata, sumptusque publici. Quotidiana, Sabbatina, Neomeniarum solennia. Num. c. 28. & Ex. c. 29.

2. Septimo autem mense, quem Macedones vocant Hyperberetæum, præter jam dicta taurum & arietem & septem agnos mactant, & hœdum pro peccatis.

3. *De-

[P] Καθαγιάζουσιν] *Big. Basil. Gen. & Epiph.* καθαγίζουσι *Samb.* Sicut superius legerant Genev. §. 1. hujus, τοῖς ἄλλοις καθαγιαζομένοις σύμπασι θυσιαστηρίοις. Tria enim illa καθαγίζω, καθαγιάζω, καθαγιζω, *consecrandi, Deo offerendi, adolendi superque aras comburendi* vim habent. Unde Hesychio καθαγίζω, συντελίζω (Suidæ καίω) καὶ καθιερόω. Huic etiam & Photio καθαγιάζεται, ἀφιεροῦται. Quare Salmasius male mutavit καθαγίζω Hesychii, quia significabat insuper μιαίνω, apud Sophoclem in καθαγίζω. Certe apud Etymologum M. ἄγος, μίασμα: sicut ἁγνὸς, μιαρὸς in parœcbolis Homericis. Unde ἐναγίζειν, φονεύειν. Apud illum etiam legis ἁγίζειν, καθαγιάζειν. BERN. Καθαγίζουσι *Samb.* Verum tria illa καθαγίζω, καθαγιάζω, & καθαγίζω, *consecrandi, Deo offerendi, adolendi, superque aras comburendi* vim habent, ut ex *Hesychio, Suida* & *Photio* in Lexicis constat.

[q] Μεμαγμένον] *Vet.* μεμιγμένον legit, *mixtum.*

[r] Εἵνος ἥμισυ,] *Big.* ἑνὸς. *Samb.* ἑνός. Subinde vero utrisque ὃ δὲ ἵν κίτρον, pro הין. Theodoretus εἷν legerat, ubi ἀνέγραφα LXX. Interpr. ἵν hodieque ostendunt. Hieronymus insuper de Onomastico Sacro Philonis hoc transtulit, In *mensura liquentis materiæ.* BERN.

[s] Τέτρ τρίτον] *Samb.* τρίτον τέτρ.

[t] Ἐπ' ἀρνίῳ.] Ἐπ' ἀρνίῳ. לכבש Num. c. 15. 5. τῷ ἀμνῷ LXX. Interpr. לאמרא Onc. pro *agno. Big.* ἐπ' ἀρνείῳ, quod est idem cum ἐπ' ἀρνίῳ, seu ἐπ' ἀμνείῳ & ἐπ' ἀμνῷ ex Grammatica Catholica Herodiani. *Samb.* ubique ἐπ' ἀρνιῷ, qua de forma supra diximus. Mox Ἐφαΐου *Samb.* BERN. *Al.* ἐπ' ἀρνείῳ. ut *Coll. Big.* & mox ἵν. Vide p. 169. v. 2.

[v] Δυνάται] Hanc elegantiam à *Basil.* & *Gen.* retinemus. Mutarunt autem *Big.* & *Samb.* in facilius, ὃ δυνάται] δύο χόας (χοᾶς S.) ἀττικοὺς, exempto ποιῆσαι. Theodoretus tamen Qu. 64. in Ex. τί ἐστι το εἶν; μέτρον ἑβραϊκὸν οἴνου καὶ ἐλαίου. δέχεται, ὡς φησὶν Ἰώσηπος, δύο χόας ἀττικούς. πιθανὸν δὲ καὶ τούτοις αὐτῷ, ἀκριβῶς δὲ ἕνεκα τὸ μέτρον ἐπισκοπῶν Ex Josepho etiam delibatum putabis, quod adnotavit S. Hieronymus ad c. 4. Ezech. *Porro Hin duos choas Atticos facit: quos nos appellare possumus* (hoc adjicit) *duos sextarios Italicos. Ita ut Hin mensura sit Judaici sextarii nostrique Castrensis, cujus sexta pars facit tertiam partem sextarii Italici.* BERN. In *Big.* & *Samb.* ὃ δυνάται] δύο χόας Ατττικοὺς, sine ποιῆσαι.

[x] Περὶ τὸ βωμὸν] Vinum libabatur infusum in simpulum, quod insertum erat summo altaris ad angulum notozephyrinum, uti in Tamid legitur. REL.

[y] Ἐπενέγκαι] Ἐπενέγκαι *Samb.* Sed sententia ὑπόταξιν magis desiderat, ut ἐπενέγκῃ. Mox τὴν ἐψηθεῖσαν *Samb.* BERN. Ἐπενέγκαι *Samb* melius ἐπενέγκῃ. HUDS. & COCC.

[z] Ὁποσοῦν,] Ὁπόσου *Big.* ὁποσοῦ *Basil.* & *Gen.* ὁπόσου δὲ *Samb.* Rescribes autem cum tono Attico ὁποσουνοῦν, vel retinebis ὁποσοῦν aliarum editionum. BERN. *Al.* ὁποσοῦν. *Coll. Big.* ὁπόζον. *Cocejus* ὁποσονοῦν.

[a] Πέμματα] Εἰδος πλακοῦντος huc migravit in codd. *Big.* loco πέμματα: quoniam Hesychius dudum notaverat in Lexico suo πέμματα, εἶδος πλακοῦντος. BERN.

[b] Ὑπολιπεῖν] Ἀπολιπεῖν soli *Big.* & *Samb.*

[c] Μέρος ἴδιον] Hanc portionem Legislator appellat תרומה, ἀφαίρεμα LXX. אפרשותא Onc. BERN. Illud μέρος ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* HUDS. & COCC.

[d] Δημοσίου] *Coll. Voss* δημόσιον.

[e] Σφάττεσθαι] *Big.* & *Samb.* cum vulgo σφάζεσθαι. BERN.

[f] Ἀρχομένης τε] *Big.* δεχομένης τ' ἡμέρας καὶ λήγουσης. Recte adeo interpretatus est Flavius ἱερογραμματεὺς verba Mosaica בנקר ובין הערבים, de quibus nimium litigant Ecclesiæ nostræ atque etiam Judaicæ Theologi. Primum enim diei trihorium ultimumque, nisi forte frequentia Paschatis amplius exposceret, sacrificiis jugiter offerendis imputabantur. Atqui tempus hoc posterius, הערבים *Haarabaim* τὰ ἑσπέρια nuncupari existimo: quoniam in magna Parasceua distribueretur inter מנחה & פסח, sacrificia utraque vespertina, aut juxta phrasin Talmudicam εἰς ἑσπέραν μεγάλην καὶ μικράν, מנחה גדולה ומנחה קטנה. Unde Judæi Alexandrini בין הערבים transtulerunt Græce ἀναμέσον τῶν ἑσπερινῶν Lev. c. 23. 5. BERN. *Al.* ἀρχομένης τ' ἡμέρας.

[g] Σάββατα] Unum Sabbathum σάββατα dicebatur eo tempore, quod ex dialecto id ætatis usitata, qua שבתא appellabatur, repeti potest, vel aliunde: de quo alibi latius. REL.

[h] Ἀρνάσιν] Iterum ἄρνας acuit in prima *Samb.* BERN.

[i] Εἴ τι καὶ λήθην] *Basil.* ἤτι καὶ λήθην. *Samb.* εἴτι καὶλήθην, hoc enim affectat passim. BERN.

[k] Μηνὶ,] Scilicet *Neomenia* mensis *Tisri*, qui in *Septembrem* Romulidum & Macedonum *Hyperberetæum* incurrit.

3. * Decimo vero ejuſdem menſis ſecundum lunam ad veſperam uſque jejunant: eodemque die immolant taurum & arietem & ſeptem agnos, & pro peccatis hœdum. Præterea autem afferunt duos hœdos; quorum alter quidem vivus extra fines in ſolitudinem emittitur, in averruncationem & expiationem peccatorum futurus pro populo
Lev. c. 16. univerſo: alterum vero in locum puriſſimum ſub
& c 23. & urbe educentes, illic cum ipſa pelle totum com-
Num. c. 29. burunt, nihil omnino purgantes. Concrematur autem taurus, non à populo adductus, ſed proprio Pontificis ſumptu paratus. Quo occiſo, & ſanguine ejus ſimul & hœdi in fanum *interius* illato, aſpergit digito ſepties tectum totieſque pavimentum ipſius, rurſuſque toties fanum *exterius* etiam circum altare aureum; reliquum deinde in atrium portans circum *altare* majus *ſpargit*. Præterea, extremitates *tauri hircique* & renes & adipem cum fibra jecinoris altari imponunt. Præbet autem *de ſuo* Pontifex arietem in holocauſtum Deo.

4. † Die vero quinta-decima ejuſdem menſis,

γ'. Δεκάτῃ δ' ἔτι αὐτοῦ μηνὸς καθ' ἑσπέραν [l] διανηστεύουσιν ἕως ἑσπέρας· θύουσι δὲ ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ταῦρόν τε καὶ κριοὺς δύο καὶ ἄρνας ἑπτὰ, καὶ ὑπὲρ ἁμαρτάδων ἕτερον. προσάγουσι δὲ δύο [m] πρὸς τούτοις ἕτερους, ὧν ὁ μὲν ζῶν εἰς τὴν [n] ὑπερόριον ἐρημίαν πέμπεται, ἀποπροπασμὸς καὶ ἀφάνισις δὲ πλήθους πάντων ὑπὲρ ἁμαρτημάτων ἐσόμενος· τὸν δὲ [o] ἐν τοῖς προαστείοις εἰς [p] καθαρώτατον ἄγοντες χωρίον, αὐτόθι σὺν αὐτῇ καίουσι τῇ δορᾷ, μηδὲν ὅλως καθάρσιον. συγκαταφλέγεται δὲ ταῦρος, οὐκ ὑπὸ δήμου προσαχθείς, ἀλλ' ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων δ' ἀρχιερέως προσαγόμενος. ὃ δὴ σφαγέντος, εἰσκομίσας [q] εἰς τὸν ναὸν τοῦ αἵματος ἅμα καὶ τοῦ ἐρίφου, ῥαίνει τῷ δακτύλῳ [r] τὸν ὄροφον ἑπτάκις, τοῦ δ' αὐτοῦ καὶ τὸ ἔδαφος. καὶ τοσαυτάκις εἰς τὸν ναὸν ἐξ ἐναντίας τὸν χρύσεον βωμόν· καὶ τὸ λοιπὸν [s] περὶ τῷ μείζονι, κομίσας εἰς τὸ αἴθριον. περὶ τούτοις, τάς τε ἐξοχὰς καὶ τοὺς νεφροὺς ἐξ τλὶ [t] πιμελεῖ σὺν τῷ λοβῷ τοῦ ἥπατος ἐπιφέρουσι τῷ βωμῷ. παρέχει δὲ καὶ κριὸν ὁ ἀρχιερεὺς ὁλοκαυτώσιν τῷ Θεῷ.

δ'. Τῇ δὲ πέμπτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐξ δεκάτῃ, τροπὴν

---

l Διανηστεύουσι] Διανηστεύουσις ἕως ἑσπέρας, θύουσι *Big.* cum *Samb.* mox ἐν τοῖς. Illi ſtatim ταῦρον ἐξ κριοὺς δύο. BERN.

* *Decimo vero ejuſdem menſis ſecundum*] *Venit mox decima dies Tiſri* יום הכפורים LXX. *Interpr.* ἡμέρᾳ ἐξιλασμοῦ, *Phariſæis præſertim* ὁ ἡμέρα יומא, *præter arietem eximium P. M. variaſque jejunantis populi victimas, duobus hircis averruncis, θυσθύτῳ altero, altero* διαπομπαίῳ, *atque luſtrationibus vel rerum ſacerrimarum, Adyti velo tum ſubducto, criminumque totius gentis expiatione venerabilis. Vide Levit. c. 16. & c. 23. & Num. c. 29. necnon Maſſictam* Joma *in corpore Talmudico, aut cum notis doctiſſimi Sheringami.* BERN. *Decima deinde luna ejuſdem menſis* vertit *Gelenius.* Vide Cl. *Soldenum* de *Anno civili*. c. 20.

m Πρὸς τούτοις] Forſan πρὸς τούτῳ.

n Ὑπερόριον ἐρημίαν] *Big.* ὑπερορίαν ἐρημίαν. Locus autem ille שעיר החטאת hirci exulantis cum crimine Cleri Populique Hebraici vocatur apud Moyſen ארץ גזירה & תמדבר, γῆ ἄβατος ἐξ ἔρημος LXXII. Interpr. Quinimo diſtinctius in Talmudo nomine ſuo ſituque צוק דים מירושלם, πάνυ ταδίως ἐστὶν εἰπεῖν ὡς ὑπερολύμων ἀπέχων. BERN. Locus ille *hirci exſulantis* cum crimine Cleri populique Hebraïcl dicitur γῆ ἄβατος ἐξ ἔρημος LXX. *Interpp.* quinimo à *Talmudicis* πάνυ ταδίως ἐστὶν εἰπεῖν ὡς ὑπερολύμων ἀπέχων.

o Ἐν τοῖς προαστείοις] *Sub urbe Sancta* rite dixit *Joſephus* ſuo ſæculo pro phraſi *Moyſis* quam per ἔξω τῆς παρεμβολῆς reddunt LXX.

p Καθαρώτατον] *Big.* & *Samb.* καθαρόταθον *Baſ.* & *Gen.* præter Canonem Grammaticum, quem tamen tam poetæ quam λογογράφοι ſæpe negligunt. Geminorum vero hircorum alter cadebat ſua ſorte ליהוה, quod eſt, Deo & Altari: alter damnabatur לעזאזל, i. e. τῷ τραγυλάτῃ & ſolitudini. Significat enim עזאזל *abactor*, ſive عازل: vel διαπομπῇ, vel amplius τραγοπομπεία, vel denique paſſive ὁ τράγος ὁ διαπολεμούμενος ſive διαπομπαῖος, quomodo Rabbini Græcæ linguæ gnari ignarique fere explicant. Mox ἐν τοῖς προαστείοις, *ſub urbe ſancta* rite dixit Joſephus ſuo ſeculo pro phraſi Moyſis ducis מחוץ למחנה; ſive ἔξω τῆς παρεμβολῆς, LXX. Judæis Pauloque Apoſtolo interpretantibus. BERN.

q Εἰς τὸν ναὸν] Potius εἰς τὸ ἄδυτον, אל דביר, oppoſitum jam contra coli proxime ſequentis τοσαυτάκις εἰς τὸν ναὸν, & ſubinde tertii εἰς τὸ αἴθριον. Tunc enim ſuccedere fas erat Pontificem ſummum אל מבית לפרכת, ἐσώτερον δ' καταπετάσματος i. e. ſub velo ſecretiori. Lev. c. 16. 15. & planiſſime v. 2. אל הקדש מבית לפרכת אשר על פני הכפרת אשר על הארון, LXX. Interpr. εἰς τὸ ἅγιον ἐσώτερον δ' καταπετάσματος εἰς πρόσωπον ἱλαστηρίου, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ δ' μαρτυρίου. Iterumque v. 16. וכפר על הקדש, *expiabit adeo ipſum ſacrarium*, τὸ ἁγιάσθον. Ita & Joma c. 5. §. 1. Adde & Flavium ἄλων. l. ult. λιθοστρωτὸν γὰρ (ἐσθῆτα ὁ ἀρχιερεὺς) ἐλάμβανεν, ὁπότε εἰσίοι (ſic legendum) εἰς τὸ ἄδυτον. εἰσῄει δ' ἅπαξ κατ' ἐνιαυτὸν μόνα (vel μόνον) εἰς τὴν ἁγιωτάτην ἅπασι πόλεως τῷ θεῷ. Deinde locutionem Hebraicam v. 15. על הכפרת ולפני הכפרת, percommode expreſſit Joſephus verbis Græcis εἰς τὴν ὄροφον δ' εἰς τὸ ἔδαφος. Quod eſt Miſna Joma c. 5 §. 3. למעלה ולמטה כמצלף: quippe על הכפרת נוגעים אלא לארץ נמילים, atque prius ex ſententia Talmudiſtarum Urbis de eodem cruore f. 42. c. אינן צריך שיהא נוגע ארץ כפורת. BERN.

r Τὸν ὄροφον] Surſum ſpargit ſemel ſanguinem, ſepties deorſum: adeoque verſus ὄροφον ſpargit, non ὄροφον τῷ δακτύλῳ ῥαίνῃ, & ſemel modo, non ἑπτάκις. REL.

s Περὶ τῷ μείζονι,] Forte περὶ τὸν μείζω, *circum Altare majus.* Typographi enim ediderant περὶ τῷ μείζονι. BERN. Forte περὶ τὸ μείζονα. COCC. Non circa altare fundebatur, ſed uno in loco ad angulum altaris notozephyrinum in baſi vel crepidine, uti Talmudici notant. REL.

t Πιμελεῖ] Πιμελῶ ubique MSS. חלב autem in hoc ritu Lev. c. 16. 25. tota viſcera complectitur, quod Joſephus Sacrificulus ignorare non potuit. Neque aliud ſonat διάτρεσις 7. c. 6. Jomæ, והוציא את איכוריהן נתנן בסגיסן והקטירם על גבי המזבח, *Juvenci autem hircique uſtulandorum viſcera ſcutella excepta ſuper Altare adolebantur.* Cæterum quam vana ſit querimonia Saliani & Sheringhami περὶ τὰ ἐξοχὰ, pro Joſepho paſſim declarat liber Leviticus in ſimilibus ſacrificiis. Dein vox illa ἐξοχαὶ non ſolum *caudas* cæteraſque animalis appendices denotare, ſed & congrue poteſt *Exta* Latinorum, Patrumque Miſnicorum אמורים. Imo maxime credes Flavio, qui toties viderat hujus piaculi יתרת על הכבד, & הכליות, & החלב, האליה, τὰς ἐξοχὰς ἐξ τοὺς νεφροὺς ἐξ τλὶ πιμελεῖ σὺν τῷ λοβῷ ἥπατος ἐπιφέρουσι τῷ βωμῷ. *ſuper Altari magno fumantes.* BERN.

† *Die vero quinta-decima ejuſdem menſis,*] *Dein ſub æquinoctio autumnali, à die Tiſri* XV. *ad* XXII. *ejuſdem menſis exactum, celebrabatur larga & lætiſſima feſtivitas, Lev. c.* 23. 40. *Num. c.* 29. *& Deut. c.* 16. ושמחת בחגך, *iterumque* והיית אך שמח, omnino lætabere dabiſque te hilaritati, *ſic juſſerat ipſa Sanctimonia, Moyſi* חג הסכות תעשה לך, *Onceloſo & Jonathani vero* תעבד רמשלא, *Samaritis* حج التظليل, *Gorionidæ & Hebræorum aliis* حج عبد المظال *aut* حج: *& adhuc præclarius* Hag. חג, ἡ ἑορτὴ, *Ezech. c.* 45. *ult.* 2 *Par.* 5. 3. *& hujuſce Archæologiæ l.* 13. *c.* 21. *ubi Joannes de ponte ſacro turbatur: atque ſimpliciter* χὰν *ubique operis Miſnici. Item* ἡ ἑορτὴ τῶν σκηνῶν LXXII. *Int. & Joſue l.* 2. *Macc. c.* 10. 6. *atque* ἡ ἑορτὴ τῶν σκηνοπηγίας *aliquoties in verſionibus Græcis V. T. Deut. c.* 16 16. *Zach. c.* 14. 16. *tum etiam* 1 *Macc. c.* 10. 21. *& in utraque epiſtola Senatus Solymitarii l.* 2. *Macc. c.* 1. *necnon Johannis Evangeliſtæ c.* 7. *Philonis itidem planiſſime* σκηνῶν, *ſed & Plutarcho ſcriptori peregrino, qui addere amplius voluit μεγίστῳ παρ' ἰουδαίοις καὶ τελειοτάτῳ ἑορτῷ: merito & velut argueras dudum S. Zacharias extremo vaticinio contra Ægyptios.* סוכות *denique pro feſto eodem offendimus apud Rabbanitas. Ubi hornarum frugum datori Optimo repenſum Deut. c.* 16. 13. 15. *&* Ex. 23. 16. באספך מגרנך ומיקבך, *quod eſt verbis ſophiſtæ Charonenſis de feriis eiſdem* ἀγαπᾷντος δ' τρυγητοῦ. *Scenopegia adeo vocantur* חג האסף *i. e.* θαλύσια, ἑορτὴ συντελείας *Int.* LXXII. *& perſpicue* ἑορτὴ συναγωγῆς *Aquilæ, ſynagogæ Symmacho, Samaritico in ſcholiis Romanis* συνεισφορᾶς. *Quippe verſio Samaritica ibi reddiderat ex Onceloſo, quod exiſtimo,* חג כנושה, *& ſubinde Arabica tranſlatio Neapolitanis nota* حج الجمع. *Pridem enim adnotavit Moyſes ille doctor dubitantium l.* 3. *c.* 43. *ab Ethicis Stagirita, gentium plerasque* μὲν ταῖς τῶν καρπῶν συλλογαῖς *pompis ſacris victimiſque Euchariſticis impendio vacaſſe. Quinetiam convenit juſto anni tempore, Eireſiona jactata, rituque plurimo cum Scenopegiis Hebraicis hilaris illa & Athenienſibus gratiſſima Septimana, quæ Pyanepſia & Theſmophoria in ſe comprenderat. Rerum ubi, inquam, largitori gregibus armentiſque totis ſacrificatum. Numerat enim Ceremoniale Moſaicum undecentena animalia litanda hiſce feriis, præter Eccleſiæ victimas quotidianas votaque privata. Tum vero, adibus ſuis ultro ſpoliatis ac deſertis, Miſna* Succa *c.* 2. §. 9. כל הימים אורם עשרת סוכתו כבע וביתו עראי: *ſupellectilem adeo domus ac ornatum cunctum in ſcenam transferri decuit, ut veterem illam* διάτρεσιν *explicant Scribæ Jeroſolymitani f.* 53. שיהא אוכל בסוכתו ומטייל בסוכתו ומעלה סליו לסוכתו; *in agros & plateas effuſi gens Hebræa, ſeptem dies jucundos agebant ſub frondeis ac pellucentibus attegiis, aut Romane loquendo ſub umbris. Serio enim cavent Nomodidaſcali* Succæ c. 1. §. 1. ut levia illa tecta ſolem autumnalem arceant potius quam admittant. סוכה שחכתה מרובה מצילתה פסולה. *Nec aliter de his philoſophus Charonenſis quarto* Συμποσιακῶν· πρῶτον μὲν τῶν μεγίστης καὶ τελειοτάτης ἑορτῆς παρ' αὐτοῖς ὁ καιρὸς ἦν· καὶ ὁ τρόπος διαπύρου φιλοφροσύνης. τὴν γὰρ λεγομένην νηστείαν, *lego* μὴ γὰρ τὴν λεγομένην νηστείαν, *poſt* Jomam, *Tiſri poſt*

τὸ λοιπὸν τοῦ καιροῦ ᾽ πρὸς τὴν χειμέριον ὥραν, tempore ad hyemem jam vergente, tentoria figere

post diem decimum maſtiſſimumque, ἀκμάζοντα τρυγητῷ πανήγυρίζειν τε καὶ σκηνοπηγεῖν.) παντοδαπῆς ἁπτομένας. Tuguria ita ſua feſtiva intra extra adornare amat hodieque Judæorum calamitas. Sæpius autem in Miſna inculcatur illud genti ab otio haud aliena, tempore Hag ſub fronde bibere ex profeſſo & quantum decima quarta menſa conſumat veſci יד׳ סעודות חייב אדם לאכול בסוכה וגו׳, præmiſſa toties hac benedictione כא׳ אקב׳ וצונו לישב בסכות: atque, credis, ibidem dormire: domi vero rarius eſſe aut raptim. Succa *c.* 2. 4, 5, 6. maxime adhuc indulgere genio extremis utriſque diebus Feſti, quos שבתון σαββατα appellat Lex Divina, lautitiis reliquorum Sabbatorum, *Miſna* σαββατ *c.* 16. 2, *&c.* aut uberioribus longe celebrandos. *Unde Plutarchus de bacchationibus cultuque Sabazii inter Judæos, αὐτοὶ ὃ τῷ λόγῳ μαρτυροῦσι, ὅτι σαββατον τιμῶσι, (malo ὅτι σαβάζιον τιμῶσι ἐν τοῖς σαββάτοις) μάλιστα μὲν πίνειν καὶ οἰνοῦσθαι νομιζόντες ἀπόῤῥητος. ὅθεν ἢ κωλύει τι μᾶζον, ἀλλ᾽ ἀναγκάζονται γε πάντως ἀκριτα τερμίζοντες. ἢ τοῦτο μὲ εἰκότα φαίη τις ἂν τῷ περὶ αὐτοῦς. Sic autem latari verpi, ſic commeſſari audent, quaſi memores Moyſis ducis patrumque ſuorum, qui per eremi & inaquoſa Arabiæ olim vagabantur. Quapropter in Liturgicis canitur*, את זמנים לששון וגו׳ יום חג הסכות זכר ליציאת מצרים. *Quietiam gratias illis reddunt Deo, dum in tabernaculis rite conviventur*, על פרי תגמן ועל תבואת השדה ועל הארץ המודה מגרה ורחבה שרצית ונחלת לעמך ישראל לאכול מפריה ולשבוע מטובה. רחם יי׳ עליך ועניך ירושלם עיר הקדש במהרה בימינו והעלינו לתוכה בשמחה ושמחנו בה ונשבע בטובה ונברכך עליה בקדושה. *Neque aliter. Breviaria Judaica tempore S. Hieronymi, qui ad Zacharia c.* 14. *ubi reliquias Gentiliſmi adoratum miſerat ὁ ἅγιος ad Scenopegia Solymitana, talia refert:* Hæc quoque, *agit autem de feriis* Succoth *per univerſum orbem celebrandis*, Judæi caſſa ſpe in mille annorum regno (*ita à Phariſæis acceperat Johannes Theologus* τὴν χιλιετῆ βασιλείαν) futura promittunt, cujus ſolennitatis iſtud exordium eſt: Egreſſus populus Iſrael de Ægypto per vaſtam ac terribilem ac latam ſolitudinem, in qua non erat domus, villa, oppidum, ſpecus, faciebat ſibi tabernacula atque tentoria, (quæ nunc à ſimilitudine parvulæ avis papiliones vocantur) in quibus cum conjugibus morarentur ac liberis, & cibum caperent, & per diem ſolis ardores, & per noctem humorem & frigus & roris injuriam devitarent: juſſumque eſt ut in menſe ſeptimo quinta decima die menſis fieret tabernaculorum ſolennitas. Et cum te, inquit, interrogaverit filius tuus cras, dicens, quid ſibi volunt hæc tabernacula? Reſpondebis ei, multo tempore peregrinati ſumus in Ægypto, de qua eduxit nos Dominus in ſolitudinem, (*vide Lev.* 6, 23. 43.) & idcirco tabernacula ſuſcitamus, ut beneficiorum Dei omni tempore recordemur, cum cœperimus habitare in urbibus. Præcepit quoque ut facerent tabernacula de ligno pulcherrimo, quod Judæi cedrum, *lego citrum* אתרוג, vocant, & de palmarum ramis, ac frondibus ligni denſiſſimi & ſalicis & populi. Hiſtoriæ jecimus fundamenta. *Hæc ille presbyter Chriſtianus. Scenas autem iſtas è ſundo, quantus cubitorum ſepties ſeptem, non erigunt ſupra cubitos* xx. *neve infra decem palmos*, Succa *c.* 1. 1. *&c.* 2. 7. *Maim.* Sophar *c.* 5. 5. *quo caperent ſingulæ humani corporis partem præcipuam & dimidia majorem; ſimulque menſam totam; faſtigio* גג *denique illas non ſtrictiori quam palmari coronant. Quanquam Helena* Adiabenorum *regina* (Lydorum *ajunt Doctores Jeroſolymitani* Succa *c.* 1. *col.* 2. חילני מלכה דלוד: *utraque enim gens ἀφροδισιαστὴς,*) *ſub altiori Pacto feriabatur Judaiſmo quondam percita. Adhæc Phariſæi in navi tabernas ſolennes, plauſtro, dorſove cameli, aut ſumma arbore, modo ibidem haud aſcendatur utrovis* Jomtob *defigere; imo & rapto iidem boni viri tuguria illa condere permittunt* Succa *f.* 27. *& Maim.* Sophar. *c.* 5. 25. *Deinde bis ſeptima pompa Templum repetentes, apud Altare holocauſti vibratis rite faſcibus Cleroque præeunte Hymnum magnum* הלל רבה, *ab initio* ψ. 113. *ad coronidem* ψ. 118. *accinebant* Succa *c.* 3. §. 9. *Jamque poſt Ædem dirutam circa Pulpitum* התיבה, *ea gratia in Synagogam mediam tranſlatum, die ſeptimo Feſti obire ſepties mos & ritus vult, ſceptra ſua ſaligna* הערבה *quatientes ac ὑμνολογοῦντες. Maimon. conſule* Sophar *c.* 23. *pro cæteris. Puerulos etiam admiſerunt in hanc Panegyrin Traditionum Patres, quamprimum iſti artem agitandi Lulabi addiſcerent, סדי להנקטם בצורת, addunt Anteceſſores Babylonii, f.* 42. *a. Diu etiam obtinuit, faciente fortean Jochanane Doctorum Judaicorum apice, ἱερουσίαν ſacra in Panegyri vibrare* נענע, *emittendo retrahendoque vicibus tribus verſus plagas quatuor mundi, dein ſurſum & juſum.* Succa *f.* 37. *b. & Maim.* Sophar. *c.* 7. *Hanc porro agitationem fieri oportuit interdiu, quoties abiturus è Scena ſua faſcem pro more quiſque attolleret & benediceret, & maxime initio & fine* Hallel *majoris una cum brevi hac Letania* אנא השיעה נא, *Miſna* Succa *c.* 3. 9. *& Gemara f.* 30. *& 38. Dum vero ſtaret adhuc Templum & honos Aaronidum, die primo Feſti etiam Sabbatino, ἡ γὰρ ἡμέρα τῶν σκηνῶν διαθεῖ τὸ σάββατον Phariſæis docentibus in ſuo Deuteronomio, ubique Judæa regionis* במדינה *agitabat Lulabus; atque in Templo Urbeque ſancta* במקדש *cum illo die, tum ſex ſequentibus. Verum ſtatim à triumpho Titi Romani juſſerat celeberrimus Rabban Zaccheides tota ſeptimana ſacra univerſam Judæam εἰς μνημόσυνον τοῦ τῶν ſceptris frondeis micare, Miſna* Succa *c.* 3. 12. *& Talmudi Babyl.* 41, *&* 43. *excepto duntaxat Sabbato. Quippe profligato jam Synedrio M. ambigua ferebantur menſium initia mediave, quod Maimonides ſponte fatetur* Sophar *c.* 7. 13, 16, *&c. Merges autem* לולב Lulab *&* לולבא Lulabba, *qui &* ὠσαννὰ הושענא *vocatus, quod ſimul cum epiphonemate ſacro* אנא ה׳ הושיענא אנא ה הנשיענא *toties jactaretur, (quanquam recentiores Judæi hoc nomen potius tribuant ſingulari illi ſalici* הערבה, *quam ſeptimo Feſti ὡσαννὰ βαβᾶ* הושענא רבא *aut* חג הערבה *quaquaverſum vibrare mos:) ſive, ut Græce licet appellare, κορυθαλία, κάμῳ, & maxime cum Joſepho* εἰρεσιώνη, *ramos* myrteos הדס ſalignoſque ערבה *cum ſpadice eminente ſuper cæteros* לולבא *telluris ſanctæ felicia munera* Succa *f.* 32. *Talm. Babyl. & in Exegeſi Jonathanis Lev. c.* 23. 40. *colligebat, addito inſuper* malo Perſico *ſive* ἐριθακίνῳ אתרוג. *Hoc enim lævam manum implent, ſicut jam dicto termite dextram, Talmudiſtæ plurimi poſt Rabbam indeque porro miſera Judæorum ſecula, donec exeunte Feſto pomum illud eſſe liceret, Miſna* Succa, *& f.* 31. *Talm. Babyl. & Maim. c.* 7. 6. Sophar. *Nonnulli autem Gemaricorum dextram manum tam Thyrſo Citreo quam Lulabo armarunt; magis ex more Joſephi hujus. Regerit adeo R. Aquibæ collega ejus Eleazarus* Succa *f.* 34. יכול והא אתרוג עמהם כגמורה אחרת, *fas eſſe citrum cum cæteris faſce unico colliganti. Hoc idem probat* διατίθεται ᾗ σκηνοφορεῖν *ſeu μυναχὴν c.* 3. 6. *ubi quatuor arborum genera ad Lulabum quæruntur; tum etiam ex* Colbo *f.* 81. *a. Quinimo præter pomum unum, unum ſpadicem ſeu* לולב (*quippe vox ea apud Miſnam modo thyrſum palmæ ſignificat & quidem proprie, modo faſciculum ex hac arbore cum myrto, & ſalice collectum, inſerto forte citro*) *ad Lulabum expoſcit vetus* διάταξις (*quam commendarat magna auctoritate Rabban Iſmael T. Babyl.* Succa *f.* 34. *b.*) *tres minimum myrti ramulos, duas virgas ſalignas, omnes ſpadice pedali palmum unum, ut minimum, breviores,* Succa *f.* 32. *b. T. Bab. & Maim. Sophar c.* 6. 8. *& c.* 7. *ubi* ἀγλαοφῶν *deſcribit vir doctus* הערבי של דקל קורם שיתפקרו, Sceptrum palmæ foliis nondum apertis. *Sic eum docuerant Patres Babylonii* Succa *f.* 32. *a. Maſſecta autem* Succæ *c.* 3. §. 4. *conveniunt Rabbini egregii Iſmael & Tryphon in* הדסים ושתי ערבות ולולב א׳ ואתרוג א׳ ג׳. *Aquibas interim permiſit ramos omnes ſingulares. Conclis etiam conſentiunt* Menacot *c.* 3. 6. Ramorum genera quatuor ad Lulabum ex neceſſario requiri ד׳ מינין שבלולב מעכבים זה את זה *Pariterque Moyſes Maimonis c.* 7. 5. Sophar, Hæc quatuor לולב ſpadix, הדס myrtus, ערבה ſalix, atque אתרוג citrum conferre omnes debent ad Ritum Lulab למצות הלולב, τὸ τῶν δ᾽ βάϊον. Non ſufficit pars harum, non arbores aliæ ad faſcem Feſtivum, ſive בשם לולב לאגודה אחת כי לולב שאינו אגוד פסול, *quod loquuntur Scholaſtici f.* 33. *a.* Succa. *Mirum tamen Buxtorfium aliosque multos Theologos, tam arbores illas* Lev. *c.* 23. *quam plures c.* 8. Nehemiæ. *Scenis duntaxat Judæorum compingendis, quod & Sadducæi jam olim contenderant, non pro enchiridiis feſtalibus adſumi. Adverſantur tamen his Joſephus, Doctores* διατιθέμενοι, *& multorum ſeculorum notiſſima conſuetudo. Rejiciuntur denique ab hac pompa Citria perforata, putria, compreſſa, imo ex* Turim *Spherica, nimis nigra ut homo Æthiops, aut viridia nimis & albicantia, immatura, petiolo* בוכנה *apiceque* דר *ſeu* מיטמה *ſpoliata, Miſna* Succa *c.* 3. §. 5, 6, 7. *& T. Jeroſ. f.* 53. *& T. Bab f.* 32, 34, *&* 36. *Sed redeamus rurſum ad Sympoſia Plutarchi.* ὑπὲρ σκευῆς τε καθιζόντων: *ut ſane Moyſes ab Oraculo Sinæo Lev. c.* 23. 42. בסכות תשבו ז׳ ימים כל האזרח בישראל ישבו בסכות, ὡς πλαθείσης μάλιστα ἡμῖν πανηγύρεως. *Id vult* הכלל *ſive Canon Deuteromii Phariſæi Maſſicta* Succa *c.* 1. 4. כל דבר שאינו מקבל טומאה וגידולו מן הארץ מסככין בו, Quicquid ſolum produxerit polluti incapax tabernaculis ὅσιος ἱερουργὸς fas fuerit contegendis. *Laterum vero major adhuc dabatur licentia, §.* 5. ἢ τῷ ἱερεῖ ἡ ἱερατὴς σκηνὴ ὀνομάζεται. *Phariſæus equidem diceret* יום טוב הראשון של חג, Scenopegiorum panegyris prior, atque ex opere proprio καταπαύσεως Succa. ὀλίγους ἓξ ὕστερον ἡμέρας, אשר חולו של מועד, poſt hexaemeron levioris obſervantiæ, ἄλλην ἑορτὴν (*nam & Deuterota Judaici admonent octavam Scenopegiorum eſſe per ſe feſtum, novamque plane ſolennitatem & quartum* Regalum *inducere*, השמיני חג בפני עצמו ורגל בפני עצמו Succa *f.* 48. *a.* Joma *f.* 3. *a. T. Bab. & paſſim.* ἄλλην ἑορτὴν. *ſic calumniatur Charonenſis, οὐκ ἐν δι᾽ αἰνιγμάτων, ἀλλὰ ἀνοίγους βάκχα καλυμένη τελεῖν. ἐστὶ ἓξ ἡ προτηροφορεία τῆς ἑορτῆς, מצורת ניסון הגפן ſive ὑδροποσία in Miſna Phariſæorum: vel ad meliora exemplaria προθεσία τῆς ἑορτῆς, ἢ ὑδροφορεία παρ᾽ αὐτοῖς. Idem enim ὑδροφορεῖν & πλάσσειν & προθεῖναι. Magiſtris autem Judaiſmi ritus iſte vocatur* מצות נטילת הלולב. ὧν ἢ ὕδατος ἔχοντες, נושלין הלולבין, εἰς τὸ ἱερὸν εἰσιασιν, *nil certius. Verumenim à Doctore quodam Miſnico & quaſi condiſcipulo S. Pauli hæc talia acceperat Plutarchus ante excidium Ædis Divinæ.* εἰσελθόντες ἓξ ὅτι ἐρῶσιν οὐκ ἴσμεν. *Dicam igitur extemplo.* εἰσὶ ἓξ βάκχιαι εἶναι τὰ ποικίλματα. *Veſpertina quidem tripudia, geſticulationes, cantiones, αὐλήματα, aliaſque cæremonias* Betſoabæ *durante Scenopegiorum ſolennitate, à Bacchatione haud plurimum differre exiſtimo. Impium tamen eſſet & κακοηθὲς τὸ πλατάγειν idem de diurna Liturgia diebus extremis magniſque Feſti iſtius dicere unquam aut cogitare.* ἢ γὰρ σάλπιγξι μικραῖς σοφεροῖς, *tubis unius palmi præter linguam & κώδωνα ex cornu arietino ac Simeone Gamalielis æſtimante* כדי ויאחזנו בירו ויראה לכאן ולכאן; *aut cum χαλκοτερεῖς* חצוצרות *unius cubiti ex metallo. Videto f.* 27. ἑωσφόρια, ידה *f.* 26. *& μασεκετ תמיד c.* 7. §. 3. ὅσπερ ἐγγύθεν τοῖς διονυσίοις ἀναχαλκέμβολος τὸν θεὸν χεῖν). *Hoc maxime fecerant Sacerdotum Hebraicorum natio Neomenia Tiſri, quæ inde appellatur* זכרון או יום תרועה *ambubaiarum, Num. c.* 29. 1. *& c.* 10. *& Lev. c.* 23. 24. ἢ πιθανίζοντες ἐτέρως θυσίασιν, ὃς αὐτοὶ λαΐτας θυσιομαζουσιν. *Verum de Levitarum* כנור κιννύρᾳ, *conſules l.* 1. *Par. c.* 15. *Joſephi hu-*

re & compingere jubet ſingulos per familias, præ metu frigoris ſibimet cavendo ab anni tempeſtate: [x] σκηνὰς πήγνυσθαι κελεύει κατὰ οἰκίαν ἕκαστον, [y] τῷ κρύῳ ὑφορωμένους ὅτι [z] φυλακὴ τοῦ ἔτους· ὅταν τε με-

huius l. 7. c. 10. ἀχαιοὶ. *& codicem* Eracin *in corpore Talmudico. Differo tamen hinc reliqua Plutarchi, loco alio dignius repetenda. Iterum ad Scenas Judaicas. Septimo autem die Feſti, qui* ὡσαννὰ ῥαββὰ *appellari meruit atque in recentiori Judaiſmo* חג הערבה, *bis ſepties obibant Altare grande Clerus cum plebe, modulantes toties Hallel magnum, necnon blandulam hanc ſalutationem* יפה לך מזבח יפה לך מזבח, Bene tibi, tibi pulchre Altare; *aut ex formula Lazari* מזבח ליה ולך יפה *Miſna* Succa *c. 4. 5. Die etiam iſto, qui profecto ultimus fuerat* τῆς μεγαλωσύνης; *ex veteri obſervantia (nam recentiores vel octavam in Tabernaculis malunt conficere, quam computiſtis ſuis nimis credere, Maimon.* Sophar *c. 6. 13.) Citreum de ſuo quemque ferre opportebat, ſicut primo Feſti Faſcem proprium, Miſna* Succa *c. 3. 11. & c. 4. 5. Maim.* Sophar *c. 8. 10, 11. Hoc quidem ſeculo in media Europa unum pomum nomine totius Synagogæ defertur. Verum tanta copia reperiebantur iſta mala tempore ac ſolo veterum Doctorum, ut liceret viris* κατ' ἐξόδιον *comeſſe citrea parvulorum, Miſna* Succa *c. 4. 7. Hunc porro morem de jugc Sinæo acceptum perhibet Maimonides* Sophar *c. 7. 20. & c. laudant etiam Deuterotæ aliquot Miſna,* Succa *c. 4. §. 5, 6. ut præter* ערבה של לולב *ſalicem Lulabi, quiſque aliam* בפני עצמו, *quæ ex ſalicto* מוצא *Moſæ Joſ. c. 28. 6. quam* Coloniam *vocant Doctores Urbis ſanctæ, & O. Bartenorius noverat nomine priſco, ſæpius accipiebatur, Miſna* Succa *c. 4. 4. magnis cum clangoribus & lætitia ad Aram holocauſti deportaret, ibique relinqueret quovis ſeptem dierum ſalicem unam, excepto forte Sabbato, ſi advenerat: tum enim infixæ manebant pollubris aureis in Templi peribolo. Hodieque Judæi, (quia ſecunda illa ſalix Lege ſcripta haud nititur* הערבה אינה בפירוש בתורה, *ſive ut loquitur R. Zabed T. Bab.* Succa *f. 44. a.* לירז ליה עיקר בתורה, *ſed duntaxat more ſtat Prophetarum* במנהג נבואים, *aut verbis Jochananis Talmudiſtæ* הערבה יסוד נביאים,) *ſeptima feriarum Scenicarum, non aliis, ſalice prehenſa humum bis terve percutiunt aut vaſtum aliquod, in recordationem Templi, abſque omni benedictione ſalicis. Maim.* Sophar *c. 7. 22. Noctibus vero lætioribus Feſti* בחול של מועד, *nam extremi utrinque dies Sabbataque ab his ludis abhorrent, noctibus* ἐναύλοις של בלילן הליל *inquies cum Phariſæis, in Atrio fœminarum, longum id erat cubitos* 187. Talm. Jeroſ. Succa *c. ult. prope* בית שואבה *auro flammiſque lampadum tum magnifice illuſtrato ſpectabat populus, vir fœminaque, de altiori illa pegmate, ſenes Iſraelis, ſenatores, Academiarum rectores, Doctores, omniſque hæreſis aſcetas,* חסידים ואנשי מעשה, *quid creditis? ludentes, ſaltantes, geſticulantes, plaudentes, ut ætas illa potuit & cantillantes facibus præcedentibus, atque (ut Plutarchus maluit) bacchantes, &* διασύροντας *modo Spondeum melos Talm. Jeroſ. ad* Succæ *c. 5. 6.* אשרי מי שלא חטא ומי שחטאו יחזור מחללו, Felix quiſquis non delinquit, aut cui donatum eſt delictum, *modo Lydium ac molle* אשרייך ילודתי שלא ביישתי ארז וקונתי, Bonos lacertos, qui nec lenem fallant: *ſimulque tibiis* חליל של בירז שואבה *& audaci Syriæ muſica chorum canum irritante, præter voces, citharas, nablia, cymbala, organa alia Levitarum, quæ vel Jerichunta excitarent à tot ſtadiis, Talm. Jeroſ. ad* Succa *c. 5. 3. Hinc apophthegma Phariſæorum paulo jucundiorum,* Hilaris eſſe haud novit, qui ſit ludorum Betſoabæ inexpertus, Succa *ibidem:* כל מי שלא ראה שמחת בירז שואבה לא ראה שמחה מימיו. *Poſt noctem autem intempeſtam hiſce tripudiis ac tereti ſimis finem tandem imponunt* ἱερουσαλημίται *ſive Sacerdotes duo, qui à Porta ſuperiori* שער הליון *per Odei gradus quindecim perque Atrium muliebre multoties clangentes τότε στρέφουσι τὸ πρόσωπον, (ita interpretor* תקינו והריעו) *ad Portam Nicanoris deſcenderant* לשער היוצא למזרח, *ibique converſis ad occidentem vultibus, hæc talia ſolenniter profeſſi fuerant,* Deo quidem contempto Orientem ſolem adoraverunt patres noſtri, (*etiam φιλολάτρης Abraamus:*) nos autem ad Deum, ad Deum ora noſtra convertimus, ואנו ליהוה וליהוה עינינו, *Miſna* Succa *c. 5. §. 4. Sic habes Ceblam Judaicam, fundumque Ceblæ Chriſtianæ. Templa enim noſtra, ſicut olim Fidelium vultus inter precandum Montem Ædis Solymitanæ, dilectum Chriſto Jeſu locum ac frequentatum, ex compoſito reſpectabant. Octavam denique diem Feſti, quæ Tiſri* XXII. *Moyſes ex mente Dei vocat* Haſeret עצרת, *ἀσαφῶς Joſephus, Onceloſus, & Chaldaizantium alii: ſive vox illa τὸ ἐξόδιον denotet cum* LXX. *Interpr. i. e.* Concluſionem *cujuſque* Regali. *Iis enim exituris hoc tribuit Moſes aut Phariſæi. Sive cum eiſdem interpretibus Alexandrinis & plurimis Rabbinorum τῷ πανηγυρεῖν, ubi omiſſis rebus famulis pia gens uni Deo omnis ſimul vacaret, congrua ſatis jactatur utravis originatio. Fertur adeo præceptum* ☞ Αγαθῷ *Lev. c. 23.* ἡ ἡμέρα ἡ πρώτη κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν, ἐξόδιόν ἐστι. *S. Hieronymo* Dies celeberrimus eſt, עצרת היא, ἐδὲν λατρευτὸν ποιήσετε ἐν αὐτῇ. *Et v. 39.* καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἡ. ἀνάπαυσις וביום ח' שבתון. *Quinetiam de tribus Feſtis majoribus v. 2. 4.* αἱ ἑορταί κυρίου, מועדי יהוה Synaxes ſacræ, ἃς καλέσετε κλητὰς ἁγίας מקראי קדש. *Adhæc B. Johannes c. 7. Evangelii, ex arbitrio Scribarum ſui ſeculi Octavum Scenopegiorum nuncupat τὴν ἐσχάτην καὶ μεγάλην τῆς ἑορτῆς ἡμέραν. Hunc enim juſſerant Phariſæi* præ cæteris cunctis colere & celebrare, & pro Feſto ſingulari habere, tanquam ſine ſcena, ſine termite, ſuo ex ritu & libationibus ſatis inſignem, *Miſna* Succa *c. 5. & ibidem Talm. Jeroſ.* בת חורו פייס כברגלים וגו' הח' רגל בפני עצמו וגו'. לכבור יט' האחרון של חג. *Inde crepant Doctores, qui viderant incendium Ædis ſecundæ Miſna* Succa *c. 4. 8. per octiduum celebrari hymnum* Hallel *&* השכחה Pacificorum gaudia *ob honorem dicti Octavi, quo præparentur dignius Hebræorum animi ad ſummam noviſſimamque Feſti lætitiam. Inſuper tam beatæ lucis gratia rite ſolvi ſcenas,*

deturbari menſas agreſtes, ædibus ſuam ſuppellectilem denuo reddi die ſeptimo exeunte, ibidem docent Deuterotæ. Huc, huc referunt Talmudici Divinum iſtud jus ac indulgentiam eximiam אך ויהירז שמח. *Vide Maim. ab* διατιθ. Succa *c. 4. 8. Poſt hæc ſub veſperam ad Altare magnum,* κατὰ τὴν ἀνάδοσιν τοῦ φαγιαῶν, *quam accurate explicat* διατάξεως συναγ. *c. 3. 9. & Talm. Jeroſ. ad c. 5. 2. cum vino ſimul aquas potentes Siloæ (*σιλωὰμ *vocant Joſephus & Fidei noſtræ Evangeliſtæ, Rabbini* שילוח) *ſimplicis aureis libabant ſacrificii, tubis interim & muſicæ ſacræ aura omni perſonantibus, populoque adplaudente ex formula,* ὦρε, ἔπαρε τὸν χεῖρά σε, הגבה ירך. *Sic ſolebant propter quendam Sadducæorum, ut refert Schola Babylonia* Succa *f. 48. qui ſacram lympham in pedes ſuos profuderat. Sive ex Miſna* Succa *c. 4. 9. ad verba* שפעם אחרז נפן אחר על גבי רגליו ורנמוהו כל העם באתרוגיהן. *Hunc autem Alexandrum Jannium fuiſſe exiſtimo, regem malum, pontificem pejorem, quem Saduceiſmo infectum penitus factio Phariſæa, tempore Scenopegiorum malis Perſicis armata, de Altari pepulerat. Profitetur enim Jochanan gloria Rabbaniſtarum T. Bab.* Succa *f. 44* ניסך המים *ritum iſtum deſcendiſſe per tot ſecula de monte Sina* הלכה למשה מסני, *quarum* παραδόσεων *Sadducæos negligentes ſemper fuiſſe conſtat. Inde Maimonides ad* Tamid *c. 10. 8.* Sacerdotem illum in libatione errantem, quem nube adeo citreorum obruebat populus feſtivus, inter hæreticos & Epicuræos annumerant Patres. Contendunt autem hi à Clericis διδασκάλοις tempore Hagi præter Legem conſumi, meliuſque plane omitti שאמרו אפיקורוס הוא שהן אוכורין אין מנסכין מים. *Hæc in ſpem pluviarum, præſertim proximam* τῆς ὑετοφανείας יורה *ſeu* רביעות. *Quippe ſtatim ab hoc Feſto decretum ferebatur in Cœlis de pluviis ac proventu anni totius, Maſſ.* Taanit. *c. 1. & c. 3.* נהג נירונין על המים. *Idcirco irati numinis credebatur, quoties imbres* primarii, יורה *ſeu* בכיר, *ſolennitatem Scenarum & pietatem populi præverterent,* Succa *c. 2. 9* quaſi dominus in os pocillatoris ſui oblatum cyathum rejectaret, הרבר דומה לעבר שבא לסווג כוס לרבו ושפך לו כיתוך על פניו. *Has tamen libationes Dominus noſter & Meſſias Jeſus, cum tempore tam feſtivo in Urbe concionem haberet,* Johan. *c. 7. 37, 38. ad* profuſionem Spiritus ſancti, *conſentiente Phariſæorum hæreſi, pie ac ſapienter tranſtulit. Conſimili modo Joſua ben Levi in Talmudo Jeroſolymitano ad* Succa *c. 5. 1.* Bethſoabam *appellitari monet Atrii muliebris puteum, quoniam inde hauriebatur* πνεῦμα τὸ ἅγιον, *tantidem vaticinante olim Eſaia c. 12. 3.* ושאבתם מים, καὶ ἀντλήσετε ὕδωρ μετ' ἀγαθυμίας ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ σωτηρίου, *quod poteſt Jonathane interprete* ותקבלון אלפין חדרז, Accipietis quidem novam doctrinam cum gaudio. *Hæc eſt Theologia Chriſtiana, hæc ſane Evangelium Jeſu Chriſti. Sed deſcendamus rurſus ad terrena. Minatur Vates Zach. c. 14. gentibus quotquot ad Solymas ſolennitate Scenarum non aſcenderint, annos aridos famelicoſque* לוא עליהם יהיה תגשם. *Nec ſane diſſimile de* εἰρεσιώνῃ *i. e. de Lalabo Attico pollicetur Scholion pervetuſtum apud Etymologum M.* ἐσθιέθη μὲν εἰρεσιώνη ἰκετεία τῷ ἀπόλλωνι. καταχύσματα δὲ καὶ κύλικα εἶτε κεφαλὴν καταχέοντες, αὐτῆς ἐπιλέγουσιν.

Εἰρεσιώνη σῦκα φέρει καὶ πίονας ἄρτους,
Καὶ μέλιτος κοτύλην καὶ ἔλαιον ἀμπνύσασθαι.
Καὶ κύλικ' ὀζώσαι οἶνον. ——

Quomodo & Stromatum ſuorum ὠκαρπίαν *commendat noſter Clemens p. 476. Hoc argumentum denique claudat Philo,* τελώνιόν ἐστιν ἑορτὴ, *ait ille vel Judæorum veterum alius libello* περὶ ἑβδομάδος, τὴν σκηνοποιΐαν, *ex Lege quidem cum* Encœnia *atque* Purim *nihil ad numeros ſacros conferrent atque ritu duntaxat Eccleſiaſtico ſtarent, non Moſaico,* θεσμοθετούμενη σκηναὶ, καιρὸν ἔχουσαι τὴν μετοπωρινὴς ἰσημερίας. ἐξ ἧς δύο παρέσται, τότε δεῖν ἑορτὴν ἄγειν, τῷ δικαιοτάτῃ ἀρχῷ καὶ ἀστείᾳ φωτὶ συγχρῆν, καὶ τὸ σωθησόμενον μὴ τῷ ἁπάντων καρπῶν τελείᾳ δύκαρπείᾳ τῷ τελεσφόρῳ. καὶ μᾶλλον ἐν σκηναῖς σωθείσαις ἀμαιτᾶν τὸ χρέων τῆς ἑορτῆς· ἤτοι ἀλλὰ τὸ μηκέτι εἶναι χρείαν ἐν ὑπαίθρῳ ἀφίγειν τὰ περὶ γεωργίαν ὑπονοοῦντας, ἢ εἰς τῷ ὑπομονὴν τοῦ τῶν σωθησόμενων μακρᾶς ὁδοιπορείας, ὧν δι' ἐρήμης ποιούμενοι βαθείαις σκηναῖς πολυτρόπως χρῆσθαι καθ' ἕκαστον σαθμὸν ἐνδιατρίβοντας. στρατηγὸς γὰρ καὶ πλάνης πενίας μεμνῆσθαι, καὶ ἀδοξίας τὸ δόξῃ, καὶ ἐν εἰρήνῃ κινδύνων. ἐπεὶ ἡμέρας ὀγδόης ἐπισφραγίζει, καλέσας ἐξόδιον αὐτῷ· ἐὰν σκείνην ὡς ἔοικε μόνον τοῦ ἑορτῆς, ἀλλὰ πασῶν τῶν ἑπτοίων ὅσας κατηριθμήσαμεθα. τελώνιόν γὰρ ἐστι τοῦ σωτῆρος, καὶ συμπέρασμα σαθερώτερον καὶ ἀγιώτερον. BERN.

ν Πρὸς τῷ χρυσέῳ ὥρᾳ,] At die 15 Tiſri erat tempeſtas anni (certe hic dies ultimus erat illius tempeſtatis) חום *calor* dicta Talmudicis. Quo jure ergo Joſephus ſcribit annum id temporis vergere ad hyemem? Nempe omnino vergebat annus in hyemem, nam jam a die 15 menſis Ab, calor ſolebat imminui, & notant Judæi ideo his diebus celebrari voluiſſe Deum feſtum tabernaculorum, quod tempus hoc frigidius commorationi in tentoriis minus aptum eſſet, & ideo Pontifex M. qui die 10 Tiſri ſe lavare frigida ſæpe debuit, non amabat intercalarem annum, quod ita in dies frigidiores incideret id feſtum. REL.

ξ Σκηνὰς] Unde & Feſtum hoc dicitur ἡ ἑορτὴ τῶν σκηνῶν, atque ἡ ἑορτὴ τῆς σκηνοπηγίας, & à *Philone* σκηνὰ, ut & à *Plutarcho* σκηνὴ, qui (lib. 4. *Sympoſ.* probl. 5.) μεγίστην παρ' Ιουδαίοις καὶ τελειοτάτην ἑορτὴν appellat, p. 671. *Edit. Pariſ.* quo in loco pro τὴν γὰρ λειγομένην ὑπεσίαν lego μὴ γὰρ τὴν λειγ. & pro ὅτι σαββάτων τιμῶσι malo ὅτι Σαββάζουσι τιμῶσι καὶ τοῖς σαββάτοις, & pro κραιπεροφορίαν demum κραιπηθορίαν. BERN.

ο Τὸ κρύῳ] Τότε κρύῳ *Big. Samb. & Vat.*

π Φυλακὴ] Sic fere *Ælian. in Var. Hiſt. l. 1. c. 5.* τὸ μὲ γὰρ δὴ

περιῆν ἀπιτυχοιεν, ἀσχαλινομένους εἰς ἐκείνην τὴν πόλιν, ἣν ἀφὸ τ̃ ναὸν μητροπολιν ἔξουσιν, [a] ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ [b] ἑορτὴν ἀγοντας [c] ὁλοκαυτοῦν τε καὶ θύειν τῷ Θεῷ τότε χαριστήρια, φέροντας ἐν τ̃ χερσὶν [d] εἰρεσιώνην μυρσίνης καὶ ἰτέας σὺν κλάδῳ φοίνικος [e] πεποιημένην,

& quando in patriam venirent, ad eam urbem accedere, quam propter templum metropolim habituri sint, atque octo diebus festivitatem agentes & holocaulta facere & pacificas Deo hostias tunc offerre *præcepit*, manibus ferentes fasciculum ex myrto & salice cum spadice palmæ compositum, addito *Lev. c. 23. v. 40.*

θαλασσ ὐχ ὑφορᾶσθ), ὐδὲ μ̃ φυλάττεσθ) ἀφ' τὴν ἀκρασίαν τοῦτο, *nam estatem non suspectum habet, nec sibi ab ea cavet* &c. Cum *Josepho* familiaris sit verborum trajectio, forsan & ἔτους ad κρύος referendum, ut sensus sit, *anni frigus ex cautione suspectum habentes.* Si cui hoc displiceat, videat annon vertendum, *de anno jam affecto sibimet cavendo frigus suspectum habentes* aut *frigus suspectum habentes ex cautione* (vel *observatione*) *anni* tempestatis.

a Ἐφ' ἡμ ἑφς ὀκτὼ] Proprie 7 dierum erat festum tabernaculorum, sed ἐφόδιον, עצרת, ubi octavus dies ejus festi aliquando consideratur. REL.

b Ἑορτὴν] Ἑορτὰ τε ἄγοντας *Big. Samb. & Vat.*

c Ὁλοκαυτοῦν] *Coll. Big.* ὁλοκαυτεῖν.

d Εἰρεσιώνην] *Samb.* εἰρεσιωνος pro εἰρεσίωνας aut εἰρεσιώνας. Ita *Ramos* Epiphanio. Grammatica equidem Græca formam utramque patitur; hanc tamen frequentiorem fecit cultus Apollinis. BERN.

e Πεποιημένην,] Rescripsi πεποιημένην *compositam*, ex libris *Samb. & Big.* At πεποιημένῃ *Bas. & Gen.* typis suis ediderant. De Enchiridio autem festivo, quod componunt quatuor arbores semper virentes & ὠφελίαι, Deo præcipiente Lev. c. 23. 40. Josephum explicabis hunc ad modum. Φέροντας δὲ ταῖς χερσὶν εἰρεσιώνην λουλὰβ λαλαῶ, μυρσίνης עבורת vel הדס γαεβὰτ ἢ ἀδάας, ἢ ἰτέας ערבי נחל & ערבין, γαρβὲ νάχαλ *amnicolas salices*, σὺν κλάδῳ φοίνικος בכפות תמרים βεκαπφωτ τεμαρίμ, *cum spathulis palmarum* πεποιημένην, ᾧ μῆλα ᾧ τ πέρσεας πρόσωπον, *addito pomo citri* אתרוג *Etrog*, פרי עץ הדר πρὶ ἠς ωδὰχ, ἤτοι μηλεῶν ἀγλαοκάρπων, phrasi Mosis & Homeri maximorum poetarum. Convenit utrisque perennitas, Τῶν ἄποτε καρπὸς ἀπόλλυθ), ὐδ' ἐπιλείπ. Χείμαι ὐδὲ θέρε. Aut verbis Azaidæ, quæ de Talmudo excerpsit magnus Commentator ᾧ λαϊκικὰ *parasa.* 30. *Etrog dicitur* הדר לשונו משנה, שהדר באילנו. Agnoscit enim Thessalonicensis ad ὁδ. ἡ. ιε'. μῆλον vocitari, non solum malorum vulgare, ἀλλὰ καὶ τὸ φ' περσ.ας ὀνομ. τοῖς ὕστερον. ἔτι γεμὶν καὶ τὸ κιτρίον. ὃ δὴ κίτρον ῥωμαῖοι καλεῦσιν, ὡς φησι πάμφιλος ἐν τῷ τῶν γλωσσῶν, καλεῖ) ᾧ καὶ κιτρίον ὡς λέγουσι μῆλον ἰωνιερον. ἔτι καὶ χρύσεοι, καὶ μῆλον φιλίππια, ᾧ ἀριστάια crede, qui hoc genus mire amabat. Verum פרי עץ הדר indifferenter vertunt καρπὸς ξύλου ὡραῖος, seu ⲡⲓϩⲟⲩ seu ⲡⲥⲟⲩ, Interpretes LXX. & Samaritæ in Arabicis & Judæi Maurulii & Tavosius μηδίζων. ἄκακοι, ἐνέδρα, i. e. משכת. Ita quidem paraphrases Chaldaicæ Samaritarum & Jonathanis Uzielis. *Fructus arboris pulcherrimæ*, B. Hieronymus. Explicatius tamen Syrus ثمر أشجار مصنوعة *Fructus pulchrarum arborum*, *poma puta citria.* Nobilissimus Targumista Onceloſus פרי אילנא שפיר, Solymitarius תרונין, & Saadias vir clarus ثمر شجر الاترج καρπὸς ξύλου ὁτρόγγυ. Huc allusit florida paraphrasis Cantici Salomonici, c. 2 3. ὡς μῆλον ἐν τοῖς ξύλοις ᾧ θρυμὲ, *sicut cæteris sylvæ præstat malus Persica*, & *per totum mundum celebratur* תיכורא דמשבח אתרוגא ביני אילנים סרק וכולי עלמא כוורין יתירין. Huc etiam Scholion Oneirocriticum Talmudistarum Babyloniorum f. 57. *Beracot Etrogum* אתרוג *in somnis quicunque viderit, sciat pulchrum se & honorabilem apparere Deo respectante & æstimante*, הדור לפני קונו. τὸ γὰρ κίτρον εἰς ὄψιν ᾧ πλόσιον ἀφελείαν, ait & Achmedes. Vide Vaicra Rabba parasa 30 multam allegoriam de membris Lulabi sacri: unde probatur clarissime quod nunc volumus. Josepho enim & priscis Rabbinis de hoc fasce satis convenit, eodem modo Legis verba explicant. Dicit ille, dicunt hi, ἀπὸ *pulchram arborem* Mosis sui esse τὸ μῆλον τ̃ περσέας, ut hoc capite. Rursumque Flavius æquo nomine κίτρεον l. XIII. Orig. ubi refert de Jannæo, rege insulato & tribulo Pharisæorum. ἐκπεσὸν γὰρ ἐπ' ἀλέξανδρον τὸ ἴθος τ̃ ἰουδ̃ ἀγομένης. καὶ ἑαυτ̃ αὐτῷ ἐπὶ ᾧ βουλ ᾧ θύειν μέλοντ, κιτρίοις αὐτὸν ἐβαλλον· νόμιμ ὄντ ἅπασι τοῖς ἰουδαίοις ἐν τ̃ σκηνοπηγίᾳ ἔχειν ἕκαστον ὄρθρου ἐν φοίνικι ᾧ κιτρέῳ. Quod verbis Hebraicis Josephi non veri non male expressum cape, בהיותו חג הסכות יעל המזבח כתוב כתוב הכהנים או תחילו הקרושים המרה החכמים לשחוט באתרוגין ובמקלות התמרים וגו'. Aut uberius è codice optimi Huntingdoni, وصعد الاسكندر علي المذبح في وقت القربان علي رسم الكهنة فابتدوا قوما من اليهود في هذا العيد يلعبوا بسغف النخل واتصل لعبهم علي ما جرت به العادة فرمي به بعضهم اترجه فاصابنا الملك. Observat autem Galenus suo seculo, quod Josepho proximum venit, μηλίας μηδιακὰς καρπὸν ὀκτὼ μῆλον μηδικὸν, ἀπὸ κιτρέου τοῦτο πάντων ὀνομάζειν. Persica vero & μῆλα περσικὰ aliquid mollius & præcocius denotasse quam jam meditamur. Similiter Tryphon & Ismael & Pharisæorum alii in corpore Juris secundarii *Succa* c. 3, 4, 5, 6, 7. multum de magnitudine figura ac integritate Citri festivalis disceptant, certi plane hoc malum intellexisse Amramidem, quando *speciosissimum fructum* & *gloriam paradisi* הדר per scenas circumferri feriantibus jusserat. Inde ad hanc διατέμνω ר' ישמעאל אומר-אתרוג probe adnotat Schola Solymitaria *succa* f. 53. sui Talmudi, ר' ישמעאל דרש פרי עץ הדר אתר. Huc accedit Maimonides, Tanchumus, M. Cosensis, & quicquid extat uspiam Judæorum, Caraitæ sint aut Rabbanitæ, quicquid Samariticæ hæresis. Ritus etiam & religio gentis utriusque per longa secula idem comprobat. Tantum denique elogium Mosis meruit decor pomi, quem plerique homines חוורא דרהמא, μῆλον χρυσοῦν, Græci Romanique: Dioscorides, Galenus, Virgilius, Plinius, & mille alii *Medicum Persicumque* appellitant a solo patrio, Plinius *Assyrium* etiam ab origine, Tanchumus Lexicographus *Citrum Arabicum* الاترج العربي, Germani *Pomum Judaicum* ab his feriis. Medi ipsi & Parthorum proceres, qui primi omnium has delicias visu, odoratu, gustu manibusque conceperant, ترنج τόρος nominarunt, & Assyrii suo more תרונג τορογ, & ab his Paraphrasis Legis Solymitana. Arabes etiam forma simplici ترج τόρη seu τόργ, ut in versu illo, الاضمعي وهاب لجثمان الحمامة اجفلت به ريح ترج والصبا كل مجفل. Hi sunt typi primi. Nam derivatorum magna leges subvenit. تريجة *tariga*, ترونجة *toronga*, أترج *otrog*, أترجة ὁτρόγγα, & أترنج *otrong.* Chaldæi porro Judæique à Chaldæa liberi de *terog* fecerant אתרוג *etrog*, quod passim legitur in Misna: אתרונין aut תרונגא τόρογα Onceloſus ac Jonathan. Syrus Sacrorum interpres ⲡⲟⲩϩ θάρογα, Neh. c. 8. 16. ubi Targumista legerat olim הדר pro הרס Esdræ Critici sacri. Isa Grammaticus ⲡⲟⲩϩⲓ *ethroga*, literula diversa: quanquam & طارج Arabibus *bonum nitidumque* denotet, quod est הדר in Hebræorum Levitico. Attamen ab *Etrog* אתרוג aut potius à Punico כדר *ceddor*, τὸ σφοδρὸς, deflectit Hesperii mali nomen κίτρον & κίτριον. Falluntur enim Pedacius Medicus, Plutarchus Sophista, & Pamphilus Grammaticus, qui isthæc vocabula Romani soli existimarunt. Serius multo viderat Italia hunc fructum, quam nomina κίτριον & κιτρόμηλον Græcis literis legerentur, quod dudum degeneravit in κιδρόμηλον apud Dioscoridem & Plinium, & adhuc mollius in σόφορμλον in simplicibus Serapionis Arabis: unde & jocus Talmudicus תדר ὐδὲ, f. 35. *Succa.* Præterea תרונגיא τορογία pro Citreo legitur in Talmudo Urbis *Succa.* c. 3. 12. asperitate oris Parthici. Deinde vero non ab auro, quod Cl. Salmasius, & pater Vossiorum, & ab illis hucusque credidere Etymorum fabri, nomen venit malis Arantiis Aurantiisve: sed à Maurorum الترنج & أترنج *Attoreng* & *Otreng.* Hinc etiam Bæticum *Turonia*, & ad altera voce Persarum quasi sonis colludentium نارنج *Nareng*, pro Citrio rotundiore ac minori, *Narania* per Hispaniam reliquam; & νερέντια apud Græculos. Unde Scholion ad Nicandri μῆλον περσέων, μῆλον μηδικόν. Quanquam poma Aurantia, quæ hodie esse solent & nuncupare, orbe suo ac colore manifeste recedant tam à Lemonibus quam à Citreis. Facit hoc soli indoles & nostra incuria. Lemones etiam nihil aliud credes quam pravitatem quandam citreorum, ubi aurum crustæ, magnitudo, odorque nobilis pomum destituit. Propterea ليمو & ليمون λιμὼ & λιμὼν appellatur Medicis Arabum Ebn Sina, Ebn Gezna, Ebn Cobti, Ebn Beitar, siquid judico, à ليم & ليمو; hæc *vitium* indicant. Pariter à natura *acerba* fructus idem χομμὶδ لماض appellatur, & Interpreti Græco quam quidem dictionem indubie usurpat Josephus Judæus, Theophrastus autem ambigue, unum idemque significare, forma insuper omnium scripta vireſque Rhasis ὀξυκίτρεον. Citreum vero, malum Medicum, Assyrium, Persicum, & quandoque Malum Persææ, prædictæ satis demonstrant. Φυλὴν γὰρ ἐσὶ περσία, audis jam βῆτα Peripateticorum, καρποφορεῖν δ' ὅλας ᾧ ἔτους ἐπαλλήλως. αὐτὸ ᾧ τὸ μῆλον ἐπίμηκες, ἐρρυλδωμένον, χρυσίζον τῇ χρόᾳ ἀδὸς μ̃ βάρος, στόμα ἔχον ἀπίῳ ἐοικός. Idem de Citreis Malisque Medicis sapientissimus Pedacius in materie suæ artis, Natura Plinii, & scripta alia. Species autem secunda patet satis verbis Legis, כפרי תמרים καρπὸν τεμαρίμ, vel καρπὸν τεμαρίμ, (nam de numero disceptant Scholastici *Succa.* f. 34. b.) κάλλυντρα φοινίκων, & nostro Hieronymo *Spathulæ palmarum*, Onceloso λαλαβίων i. e. ωδάχ, *Lulab* Gemaristis *Succa.* f. 32. a. Pariter Syris ⲗⲉⲃⲁⲩⲇⲁ δεδέκλα, Arabibus *Lobbo' Inachal.* Et trium Judæorum alicui βάϊα voce Ægyptia. Vocabatur autem Pharisæis Enchiridion festivum λάλαβ à virgis seu scopis palmeis, quæ longitudine ac firmitate præstabant cæteris tanquam truncus & columen totius fascis. Hinc etiam constat Eiresiona sua admonitos Judæos, quam esset res Hebraica in melius mutata, dum pro Arabiæ eremis & inaquosis fruerentur jam tellure fructiferarum pulchrarumque arborum ac fluviorum felici.

Nul-

dito Perſeæ pomo. Prima autem dierum ſacrificium *jubet* eſſe holocautoma ex tredecim bobus & agnis uno adhuc pluribus & arietibus duobus, accedente hirco pro expiatione peccatorum. Sequentibus autem diebus idem quidem numerus agnorum & arietum una cum hœdo mactatur: per ſingulos vero dies bovem unum ſubtrahentes, ad ſeptem *tandem* deveniunt. At octava die feriantur ab omni opere: & Deo (prout ante diximus) vitulum immolant & arietem & agnos ſeptem, & pro peccatorum expiatione hircum. Atque hæc quidem Hebræi, tabernacula figentes, more inſtitutoque patrio celebrant.

τοῦ [f] μήλου τοῦ τῆς Περσέας [g] παρεστῶτος. εἶναι δὲ τὴν πρώτην τῶν ἡμερῶν [h] τὴν τῆς ὁλοκαυτώσεως θυσίαν ἐκ τριῶν καὶ δέκα βοῶν ἓξ κριῶν ἑνὶ πλείόνων ἓξ κριῶν δύο, καὶ ἀφ' αἰτησιν ἁμαρτιῶν ἑλφὸς παρεστημένου. τῆς δ' ἑξῆς ἡμέρας ὁ μὲν αὐτὸς ἀριθμὸς τῶν κριῶν ἓξ τῶν κριῶν σὺν ἓξ τῷ ἑλφῷ θύεται· ὑφαιρῶντες δὲ ἑκάστης ἡμέρας ἕνα τῶν βοῶν, εἰς ἑπτὰ καταντῶσιν. ἀνίενται δὲ ἀπὸ πάσης ἔργου καθ' τὴν ὀγδόην ἡμέραν· καὶ τῷ Θεῷ, καθὰ προεφήκαμεν, μόσχον τε θύουσι καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑπτὰ, καὶ τράγον ἁμαρτημάτων [k] παραιτήσεως ἕνεκεν. καὶ ταῦτα μὲν Ἑβραίοις τὰς σκηνὰς [l] πηγνῦσιν ἐπιτελεῖν ἐστι πάτριον.

ε'. Τῷ δὲ μηνὶ τῷ Ξανθικῷ, ὃς [m] Νισὰν παρ' ἡμῖν κα-

Menſe Xanthico aut Niſan, *ſole iam aretem obtinente, viſeque lunæ die* XIV. *ad veſperam mactatur agnus Paſchalis. Ex. c* 12. *Lev. c.*23. *Num. c.* 2. *Deut. c.* 16. *Matth. v.* 26.

† *Menſe autem Xanthico*, Nulla autem regio palmis frequentior aut gratior quam Judæa. Imo vero ubi creſcere melius oporteat τῷ φοίνικι quam in Phœnice ipſa? quam in palmeto Hierichuntio ad centeſimum ſtadium exporrecto? *Convenit tertio inter* Joſephum & Phariſæos de ſignificatione phraſis Eſdræ עלי עץ עבות aut vocum Moſaicarum עץ עבת ענף עץ עבות καὶ τὸ σκιαφυλλον καὶ τὸ ἱλαστικὸν, quæ ſonant incerta mente LXXII. Interpr. κλάδους ξύλου δασυς ἢ μᾶλλον δασεῖ, ἢ πλέκειν ἢ Paraphraſtæ Samaritani. הדס adeo ramoſque *Myrti* heic intelligi docent Flavius ille, Onceloſus, Uzielides, Miſnæ Compilator, Doctores Babylonii, tum Auctor Peſictæ f. 30. c. Maimonides, & ſecula tota Judæorum. Nullam enim ſuavium fruticum myrto denſiorem videmus aptioremque coronis. Unde Gemariſta non male, תר ענף עץ עבות שיעפיו חופין את עצו זרז הדס, *Succa.* f. 32. b. T. B. Quapropter Elia opus eſſe credo, qui verba Eſdræ l. 2. c. 8. 16. commode ac juxta ritum populi Judaici explanet: ubinam φύλλα ξύλου δασεῖ עבות à foliis Myrteis עלי הדס omnino deſtinguuntur. Niſi forte hæc à manu ad paſtophoria, à Lulabo ad Tuguria transferri malis, quorum tam à myrto quam aliis denſitas & verbenarum plexilium decor accedere potuit. Veniunt poſtremo ad Eireſionam (quid notius?) *ſalices de torrente* ערבי נחל. BERN. Ita *Big.* & *Samb.* pro πεποιημένη *Editorum, aliorumque.* Similique phraſi uſus eſt *Joſephus* p. 150. f. 151. a. m. & in f. 157. in medio. Siquis malit πεποιημένη, vertendum, *manibus geſtantes myrti ſaliciſque ramum cum ſpadice palmæ apparato*, aut *elaborato.* ac ſi palmæ ramus elaborari conſueverit, additis quibuſdam ornamentis, ut fieri ſolebat in *Ethnicorum* εἰρεσιώναις. Vide *Schol.* ad *Ariſtoph. Plut.* v. 1055. & ad *Equites*, v. 725.

[f] Μήλου] *Gelenius* vertit, *ex quibus mala Perſea dependeant.* quaſi mala illa ex aliarum arborum ramis dependerint iiſque adaptata fuerint. quod non dicit *Joſephus.* Verum ex *Antiqq.* l. 13. c. 21. & ex *Macc.* l. 2. c. 10. v. 7. veriſimile eſt ramos cum pomis adhærentibus geſtatos fuiſſe; vel in altera ſaltem manu poma geſtata.

[g] Παρεστῶτος.] *Adeſſe* debuit, non *dependere.* male Interpres. REL.

[h] Τῷ τῆς ὁλοκαυτώσεως θυσίαν] Articulum τῷ inſeruimus ex *Big.* & *Samb.*

[i] Καὶ τῷ Θεῷ, καθὰ προεφήκαμεν,] Ita *Big. Coll. Voſſ. Samb.* & *Vet. Interpr.* καὶ τῷ Θεῷ καθάπερ εἰρήκαμεν *Vat.* καὶ τότε καθάπερ εἰρ. in *Editis*, ſimili fere verborum ſono. Mox *Big.* & *Samb* καὶ τράγος ἁμαρτημάτων καὶ ἀθλιότητος, ex ubertate Attica. BERN.

[k] Παραιτήσεως] Καὶ interſerit *Coll. Big.*

[l] Πηγνῦσιν ἐπιτελεῖν ἐστι] *Big.* & *Samb.* πηγνύουσιν, quoniam hunc caſum ſolvere amant οἱ ἀθλιοι. Vulgus πηγνῦσιν. *Baſ.* & *Gen.* πήγνυσιν. BERN. Πηγνύζιν *Big. Samb* & *Vat.*

† *Menſe autem Xanthico*,] *Menſe Xanthico aut* Niſan, *qui & primus in anno ſacro Hebræorum, ſole jam aretem obtinente, viſeque lunæ die* XIV. *ad veſperam mactatur agnus Paſchalis. Poſtri die incipit Feſtum Azymorum. Tum die* XVI. *Niſan altari boni Dei injicitur frumentum primum, pugillus farris hordeacei de Aſſarone toto exemptus. Vide Exodi c.* 12. *c.* 23. *& c.* 34. *Lev. c.* 23. *& 2 Num.° c* 9. *& c.* 28. *Deut. c.* 16. 2 *Reg. c.* 23. 3 *Eſdræ c.* 1. *Matth. c.* 26. *& alibi N T.* BERN.

[m] Νισὰν] Νισὰν *Samb.* νισαν modo *Big. Baſ.* & *Gen.* Attamen illi omnes νισὰν paſſim ſcripſerunt his in Originibus, aut νισᾶν voculatione longa pro nomine Babylonio ניסן *Niſan*, ſicut animant Judæorum ἱερογραμματεῖς in ultimis Librorum Sacrorum. Significat autem *Niſan* vernum anni tempus, quo flores frugeſque novas aperit læta iterumque juvenis natura. Idem plane quod vox Hebraica אביב *abib*, & tam Hebræorum quam Iſmaelitarum אב *ab*, hora novi proventus, τὸ ἴαρ καὶ θέρος ἐκάλει. Etymo itaque ſuo attingit *Niſan* Arabicum نشأ, producere, procreare, atque نشو, ناشي, نشاة, γέννημα, νεόθλαστον, frugum recens ἔκδοσις, quod νεοττὸς audit apud miſeros Græculos, annique primitiæ: atque συζυγία quarta انشأ & انشان *inſan*, unde *Niſan*. Sic noſtrum ſtat augurium. Aliud autem placet Bocharto virorum doctiſſimo; Niſan adeo Hebræis nuncupatum menſem Martium, menſem ניסין ſignis militum educendis notabilem. At vicinior erat vox Perſica نشان νισᾶν, σημεῖον, ſit bellicum, ſit aliud. *Tiſri* תשרי *inſuper*, tanquam *initium* anni Civilis (ſic enim ſteterat apud pleraſque gentium, ſuadente mundi conditu) deflectimus à שרי *ordiri.* Hoc vidiſſe poſtea vidimus doctorem Abarbinelem. Dicitur idem l. 1. Reg. איתנים ורח, *menſis primordialis*, ירחא קדמאה Chaldæo interpretante, ab איתן איתן, εἰτὼν, εἰτεὼν, *introitus.* Vel ſane *Proventuum menſis* & *autummus*, ab *Altao* اتا, *Proventus*, ἐπώρα. Niſan vero, Jar, aliaque nomina menſtrua merx Eſdræ aliorumque Scribarum ſacrorum, qui ab Aſſyria forte redierant. Inde admiſſa videntur in Paraphraſes Onceloſi & Jonathanis, in corpus Miſnicum cæteraque ſcripta Rabbinica. Multum tamen errant in Etymis iſtorum vocabulorum viri docti profeſſione Judaica aut meliore: neque recte affirmavit optimus Golius Chaldæorum numinum his nominibus celebrari quot menſes. Quid enim? de æquinoctialibus jam ſtatuimus firmiter & certa fide. Deinde Jar יאר *clariſſimus* menſis iſthanc appellationem meruit, ſed & σιὼ dici ἀπὸ τοῦ λαμπρότητος καὶ ἀγλαΐας, quod אור & זיו: ſive ſolum ſive cœlum illa tempeſtate anni reſpexeris. Digne equidem à Magis idem appellabatur كولان *menſis roſeus*, digne à Jonathane ציץ ניצניא *Siu niſanaia*, hora pulchra florum, γ'. *Bac.* c. 6. 17. Proximus autem menſis, cum Junio Julioque Romanis communicans, apud Syros حزيران, חזרן, χαζιρὰν nomen obtinuit *Tropico* menſi debitum. Quippe hoc tempore contingit Solſtitium Æſtivum, unde mox incipit remeare חזר ſeque ſol ad Æquatorem *convertere.* Certum adeo & jam compertum tam ὀζὶς Theonis quam *Chaziran* Syrorum ad Bacchum nihil facere aut ad Oſiridem: quicquid contrarium animo concepit ſuo magnus Golius. Curdis etiam hoc tempus Chaldæiſque תמז nominatur à תאה & شاو maxima ſolis *declinatione*, & ut jam diximus, ab orbe medio receſſu. Niſi malis hoc nomen arceſſi ab Æthiopum שוי, aut Arabico شاوية, τὸ ξηρὸν καὶ τὸ ξανθὸν, menſis *ſiccus* aut ſpicis flavis decoratus maturoque frumento. Sequitur *Tammuz*, cui nomine ſuo ceſſit ἀστρολογικῶς πόσις ἄδωνις, i e. Onomacrito, Theocrito, Macrobio, Maimonide ex commentariis Zabiis, ac miſſe aliis ſubmonentibus, ſol ipſe illuſtris qui jam ſatis ſuperque ἀγγὺς ὄντας ἀφανίζειν. Vel melius ſimpliciuſque indicat תמז inter Syros Arabaſque τὸ καῦμα, τὸ θέρος. Nam ex adagio Talmudico *Sabbat* f. 53. a. בתקופת תמוז *Tecupha Tammuzia nihil rerum friget præter aſinum.* Hinc in quibuſdam ἀλληγορικοῖς Jonathæ ad Ezechielem, תמוז idem quod עיים, *à ſole nimium præſente uſtulata & quaſi Æthiopica damonia.* Poſt hunc venit אב *Ab* ſeu *Ob*, ὁ ὀπώρας. Ita vocatur in Syria أب & ابّ *Eba*, & Euphraten ultra אבבא, *fructus*, *tempus malorum*, menſis gratus agricolis *utiliſque valde*, λῷος adeo apud Macedonas. *Elul* menſis, quem jam Curdi *Ilun*, *aridum* malunt vocari, nomen ſuum certius retulit à Chaldaico הלולא *hillula*, à *jubilis*, *lætitia*, & *bacchatione*, quæ autumni comites accedunt. Vel ab אללת & אללרת *allah*, quod Aſſyriis denotat *frumentum demeſſum*, *domique ductam Cererem.* Attamen nihil mihi exploratius quam מרחשון *Marcheſvan* & *Bul* ſic dici Judæis, ut oportuit menſem ὑπομβρον, *pluvium* & à Jove triſti madentem. Nam Syrorum Æthiopumque populis ῥίζας רחש *maduit:* atque ἀρχὰς *archas*, *imbuit imbre rigavitque.* Pariter Arabum literatis βόλα & βᾶλα, بلة & بالة, *mador*, *menſiſque* Ἀφροδίτης. Ita & בול. Hoc volo. Alii etymon vocis petant à מבול *mabbul*, κατακλυσμὸς: vel cum Talmudiſtis & Jonathane abs יבול *iebul*, *proventus*, *meſſiſque jam collectæ.* Interpretatur enim iſte ſyllabam βὰλ, מיסף אבביא ἡ συλλογὴ τῶν καρπῶν. Habes jam *torpidum* frigidumque menſem *Caſleu* כסלו. Nam كسل *ceſel*, *torpor*, *rigor:* atque كسيل *caſil* & *caſlan* كسلان, *deſes*, *piger*, *tabescens*, *frigidus.* Sive dici velis ab *Orione occidente*, כסילא *ceſila* i. e. נפלא *niphla* interpreti ſacro: convenit adhuc etymologia ſupradicta. Illo enim temporis, ut Aſcræus cecinit —— κεύθει ἀείρας εἰέργει ἰχάνει, vel poeta Solenſis è Diebus Heſiodi —— ὅτε δύεν ἀστέρες αὖθι Ἀθηναίης ἀείρας, —— τότε δὴ κρύεται ἐν διὸς ὑσὶ Ναύτῃ μαλακίσασθαι κακώτερον, *extrema*, inquit, *nautis rigent membra.* Tum cedit lente *Tebeth* טבת. Syris is *Canon* prior, ſicut *Shebat Canon* poſterior vocatur è Græco; quoniam duo iſti menſes hominibus noſtræ Fidei reducunt indices & auſpicia anni multo celeberrima. Sic eſt Jeſu Chriſti Natalis dies, Circumciſio, atque Epiphania. Forſan טבת idem ſignificat inter Chaldæos, quod

καλεῖται ϗ τοῦ ἔτους ἐστὶν ἀρχή, [n] πεντεκαιδεκάτῃ ϗ̄ πανσελήνῳ, ἐν κριῷ τοῦ ἡλίου καθεζομένου· τούτῳ γὰρ τῷ μηνὶ τὴν ἀπὸ Αἰγυπτίων δουλείας ἠλευθερώθημεν· ϗ τὴν θυσίαν, ἣν τότε ἐξιόντες Αἰγύπτιοι θύσαι [o] ἔφαμεν ἡμᾶς, [p] Πάσχα λεγομένην, δι' ἔτους ἑκάστου θύειν ἐνόμισε. ϗ δὴ πέμπομεν αὐτὴν καθ' [q] ὁμιλίας, μηδενὸς τῶν τεθυμένων εἰς τὴν ἐπιοῦσαν τηρουμένου. πέμπτῃ δὲ καὶ δεκάτῃ ἀγομένῃ [r] τὴν τοῦ Πάσχα ἡ τῶν Ἀζύμων ἑορτή, [s] ἑπτὰ ἡμέρας ἄγει, καθ' ἃς ἀζύμοις τρέφονται· ϗ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ταῦροι [t] σφάττονται δύο, ϗ κριὸς μὲν εἷς, ἑπτὰ δὲ ἄρνες. ϗ ταῦτα μὲν ὁλοκαυτοῦται, προσφερομένου τοῖς πᾶσι καὶ ἑνὸς ὑπὲρ ἁμαρτάδων, εἰς εὐωχίαν καθ' ἡμέραν ἑκάστην τοῖς ἱερεῦσι. τῇ δὲ ἕκτῃ τῶν Ἀζύμων ἡμέρᾳ [u] ἕκτη δ' ἐστὶν αὕτη καὶ δεκάτη, τῶν καρπῶν

vocatur & anni initium eſt, die decimaquarta ſecundum lunam, ſole in ariete exiſtente (hoc enim mente liberati à ſervitute ſumus Ægyptiaca) ſacrificium etiam, quod tunc egredientes ex Ægypto nos feciſſe jam dixi, Paſcha nominatum, quotannis mactare lege ſancivit. & quidem per contubernia illud celebramus, nihil victimarum in craſtinum ſervantes. Die autem quinta-decima Paſchalem excipit Azymorum feſtivitas ſeptem dierum; per quas panibus non fermentatis veſcuntur: ac ſingulis diebus tauri duo jugulantur, & aries quidem unus, agni vero ſeptem. Atque hæc quidem holocauſta fiunt, hirco etiam reliquis adjecto pro peccatis, in quotidianum epulum ſacerdotibus. Secunda vero Azymorum die, (illa autem decima ſexta eſt) ex frugibus *iſta die* demeſſis (non enim an-

Feſtum Azymorum incipit die XVI. Niſan. *Ex.* c. 12. c. 23. *Lev.* c. 23. *Num.* c. 28.

Tum die XVI. Niſan *offertur* Frumentum *primum. Ex.* c. 2. c. 23. *Num.* c. 28.

quod מצבת *מצוּבּת ſtabulum, ſtativa* in Phœnicia. Undecimus menſium Aſſyriacorum שבט *שבּאת ἡ σεβὰτ, acerrimum tempus hiemis*, ſic ait Hieronymus ad Zach. c. 17. *& in lingua noſtra in* virgam *vertitur.* Obſervant autem Columella, Palladius, Plinius, aliique naturæ ruſticæ cultores, ab idibus Januariis ad idus proxime ſequentes commodum fieri acervos virgarum שבטים: inſerendis ſurculis, שבטים iterum, amygdalarum, tuberum, Perſicorumque: ridicis vel etiam palis conficiendis idoneum tempus eſſe. Quin ſub nonis Februariis partes vinearum propter brumam aut frigora omiſſæ nunc palandæ & alligandæ ſunt, arbuſtorumque ſive putatio ſive alligatio finienda eſt: maturæ plantæ שבטים pomorum de ſeminariis in ſcrobes transſcrendæ. Populos & ſalices & fraxinos priuſquam frondeant, plantaſque ulmorum nunc ponere utile eſt. Sarmenta quoque vineis nondum foſſis atque arbuſtorum ramos ad ſepem adplicare oportet. Arundineta nunc ponere, vel etiam priſtina colere. Salicta facere vel depurare: geniſtam ſemine vel plantis in paſſinato vel etiam ſulco deponere. Duodecimus denique menſis *Adar* אדר audit apud Chaldæos Perſaſque, at diverſa ratione. Nam hi juxta Deos annum in menſes diſſipant: Chaldæi ſecundum tempeſtates aëris & *διοσημείας*, quod ſupra probatum. Notat autem *αὐδὰρ* & *ἰδὰρ* אדר, tempus ſulcandi areaſque deſcribendi pro ferendis omne genus ſeminariis. Hoc enim præcipit honos agriculturæ M. Varro *fieri inter Favonium & Æquinoctium vernum* l. 1. c. 29. Pariterque Columella, *His diebus commode inſtruuntur horti.* Necnon eiſdem ferme verbis Palladius de *Martio* inſtante, *Nunc horti optime ſumunt cultionis initia.* Hæc igitur nunc ſcripſi, Joſepho quaſi invito, de re difficili & à doctiſſimis priſci recentiſque ævi derelicta. BERN. Ita in melioribus *Codicibus.* quo ſane modo ſcribendum, aut Νισᾶν. in *aliis* perperam Νισσάν. Significat autem *Niſan* vernum anni tempus, quo flores frugeſque novas aperit læta iterumque juvenis natura. idem plane quod vox Hebraica *abib*, & tam Hebræorum quam Iſmaëlitarum *ab*, hora novi proventus, ut adnotat *Bernardus*, quem videſis in hunc Joſephi locum, ut & S. *Hieronymum* ad *Aggæi* cap. 2. *Bucherium* de *Can. Paſch.* p. 343. & *Seldenum* de *Anno Civili*, c. xx.

n Τεσσαρεσκαιδεκάτῃ] Τεσσαρεσκαιδεκάτῳ ϗ̄ σελήνῳ *Samb.* & *Epiphanius.* De hoc tempore notavit S. Hieronymus ad Aggæi c. 2. *Niſan apud Hebræos menſis eſt primus, qui appellatur Menſis novorum, eo tempore quo Paſcha faciunt, id eſt, incipiente Veris exordio: qui ſecundum Lunæ curſum ſæpe quandam partem menſis Martii poſſidet, interdum incipit in Aprili.* Pariter Lyricus Ex-Judæus ad Moyſen ſuum, *Apud Hebræos ſecundum communiorem opinionem September eſt primus menſis ſimpliciter, quia in eo creatus fuit mundus, & uſque ad illud tempus vocabatur primus apud Hebræos. Sed ex iſto notabili beneficio i. exitu de Ægypto, quod Deus eis præſtitit menſe Niſan, vocatus eſt de cætero primus menſis anni. Ex.* c. 12. *Is autem plus minus concurrit cum Martio & Aprili: tamen quia ſemper incipit à principio lunationis propinquioris æquinoctio vernali ante vel poſt; dictum autem æquinoctium eſt propinquius principio Martii quam fini, quoniam eſt* XII. *die Martii ſecundum veritatem, licet aliter ſignetur in Calendariis noſtris, patet quod primus Hebræorum magis correſpondet Martio quam Aprili. Ita & ſeptimus menſis eorum, qui dicitur Tiſri, concurrit cum Septembri & Octobri vario modo in diverſis annis.* BERN.

o Πεφθῆναι] Πεφθῆναι *Samb.* ad *Moyſen* hoc transferens.

p Πάσχα λεγομένην.] Quanquam Φάσκα legatur in editis l. 5. ϗ̄χ. c. 1. & l. 17. c. 11. hoc tamen in loco & pluribus aliis typi cum MSS. conſentiunt in lectione meliori. Veruntamen ex Chaldaiſmo פסחא πίσχα aut πάσχα petita forma placet Onceloſo, interpreti Samaritico, Syro, LXXII. Helleniſtis Alexandriæ, præter mille alios, Ezechielem tragicum, Philonem philoſophum, & proceres Confeſſionis noſtræ, pro Moſaico פסח *Peſah*, ut Maſorethæ enuntiant, Hieronymuſque noſter à ſuis Rabbinis audierat. Ad Matth. c. 26. Presbyter ille Chriſtianus, *Paſcha quod Hebraice dicitur Peſah à tranſitu nominatur, eo quod exterminator Iſraelitas pertranſierit, nec percuſſerit eos.* Sic prius cecinerat Ezechielis *Exodo* dramate, ὅπως παρέλθῃ θαπτὸς ἰδρώων ἄπο. *Vel ipſe Dominus*, ſubjicit Hieron. *præbens auxilium populo ſuo, deſuper ambulaverit.* Exodi c. 12. 23. ופסח יהוה על הפתח, ubi idem Hieronymus, *Et tranſcendet oſtium domus.* Hinc ſane Joſephi ὑπερέβασις l. 2. δ̄ χαιολ. c. 14. §. 10. Proprie enim ſignificat פסח *παύσεις, venia, vindicta omiſſa.* Iterum Monachus Bethleemæus ad Eſ. c. 31. *Pro* tranſeunte *in Hebraico* Paſoah פסוח, *in Tribus* ὑπερβαίνων. *Ex quo manifeſtum eſt* Paſcha, *hoc eſt*, Phaſe Domini tranſitum [idem *Siri* ܦܨܚ apud Arabes] *non* paſſionem ſignificare. Et alibi ille, *A* Philiſtiim Palæſtina, *ſicut & apud nos pro Hebraico* Peſah *Græcum & Latinum* Paſcha *celebratur.* Tum ad Michææ יעבר יעל הפשח ſcholiolum adpoſuit, *Unde à tranſitu* (ſic eſt יעבר) *Phaſe i. e. Paſcha nomen accepit.* Adjicit hiſce Aſceta Trecenſis rationem aliam, *Et aggreſſus eſt Iſrael iter* tranſeundi *ex Ægypto.* Origenes autem hæc ad ſenſum myſticum transferens p. 392. adverſus Celſum ait, τὸ πάσχα ἑρμηνεύεται ὑπερβατήρια. Dixerat enim Philo, à quo noſter Adamantius totis tomis nugari didicit, in vita Legumlatoris, Τῷ δ' ἀρχηγῷ τῶν ἐλευθερίας ἱστηρίας πρῶτον ἀναγράφει μῆνα μυστῆς, ὃν ταῖς τῶν σπανιῶν ἐκβολαῖς ἀνάθεις, ὡς ἂν εἴποι χρόνῳ τὰ σχιστοβίᾳ μᾶλλον, ἢ ταῖς τῶν φύσεως χάρασιν ἀς ἀνίτηλεν ἀνθρώποις. ϗ̄ γὰρ τούτῳ τὰ μὲν ἄπαντα ἡ ἀναγκαία τροφὴ τελεσιγονεῖται. τῷ δὲ μηνὶ τούτῳ ἐκεῖ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ ἡμέρᾳ, μέσου σελήνην κύκλῳ γένεται πλησιφαὲς, ἄγελαι τὰ ἀφθαρτήρια δημοσίᾳ ἑορτή, τὸ χαλδαίοις λεγόμενον πάσχα, MS. Φάσκα. ἐν ᾗ οὐκ οἰδίωται θυσιάζειν τῷ βωμῷ τὰ ἱερεῖα, θύουσι δ' οἱ ἱερεῖς· ἀλλὰ νόμος ἐστὶν ἐκεῖ σύμπαν τὸ ἔθνος ἱερᾶται τῇ μιᾷ θυσίᾳ τὰς ὑπὲρ αὐτῶν θυσίας ἀναγόντων τότε ϗ̄ χειμερινῶν. Iterumque ille ad Decalogum, ἐν ἑορτῇ, ἣν ἑορτὴν πλείω γλῶτ ἡ πάσχα προσαγορεύουσι, θύουσι παιδικαὶ αὐτῶν ἵκασι, τὰς ἱερεῖς αὐτῶν οὐκ ἀναμένουσι, ἱερωσύνη δ' νόμος χαριτωμένη (nemo Solymitarius ſic diceret) τῷ ἔθνει πανδήμει μίαν ἡμέραν ἐξαίρεσιν ἀνὰ πᾶν ἔτος εἰς αὐτουργίαν θυσιῶν. Deinde libro de hebdomade numero valde feſtivo: μᾶ δ' νομιμώτατον ἐστὶν ἑορτὴ τετάρτη τὰ ἀφθαρτήρια, ἣν οἱ ἑορταῖοι πάσχα καλοῦσιν, ἐν ᾗ θύουσι παιδικαὶ, δεξάμενοι μᾶ μεσημβρίαν ἕως ἑσπέρας. ὑπομνηστικὴ δ' μεγίστης δουλείας ἐστὶν ἡ ἑορτὴ ϗ̄ χαριστήρια. ἀπαλλοτριότης γὰρ χάρων γέμουσαν ἀπανθρωπίας ϗ̄ ξενιτείας ἐπιτροδόντες, ϗ̄ τὸ χαλεπώτατον τὰς δεῦ τιμὰς ἀλόγοις ζώοις προστιμῶσαν, ὑπὸ δ' ἀγαν ἀφειμένης ἔθνους, ἱερεῖς ἐκ ἀναμένοντες. τὸ δ' τότε πραχθὲν ἀρὰν ἐπῆκεν ὁ νόμος ἅπαξ καὶ σύμπασι ἑκάστοις εἰς δίκαιείας ὑπόμνησιν. ταῦτα μὲ ϗ̄ παλαιὰν ἀλήθειαν, sanam quidem & gravem, ἑορτῆς. οἷς δ' τὰ ῥητὰ πέφανται πρὸς ἀλήθειαν ἴδε, ψυχῆς κάθαρσιν αἰτεῖ ἑτοῖ τὰ ἀφθαρτήρια. Similiter eo ævo ſummus ſanctiſſimuſque doctor Paulus priore Epiſtola ad Corinthios, τὸ πάσχα ὑμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη χριστός. ὡς ἑορτάζωμεν οὐ ἀζύμοις εἰλικρινείας ϗ̄ ἀληθείας. Philo pergit, ἑνάδη δ' οἰκεία καὶ οἰκεῖον τὸ χρόνου χῆμα ἱερὸν ϗ̄ σεμνότητα θεοῖς ἔλαχεν, τὸ ἐπὶ τὰ συσσίτια συνειλεγμένων ἐγκυκλίοις ἐκπρεπεστάτοις κεκαθαρμένων. οἱ προγεγόνασιν, οὐχ ὡς εἰς τ' ἄλλα συμπόσια, χαμεύνοις γαστρὶ δ' οἴνῳ ϗ̄ ἐδεσμάτων· ἀλλὰ πάντων ἴδιον οἰκπληρώσαντες μετ' ὀχῆς τε ϗ̄ ὕμνων. Vellem carmina poetæ Hebræi de eodem feſto, delector enim priſcis ingeniis, huc etiam reddere quidem emendatiora poſt Euſebium,

Ὁ μὰς ὁ δ' ὑμῖν πρῶτον αὐτῷ πίλει;
Ἐν τῷ δ' ἀπάξω λαὸν εἰς ἄλλον χθόνα.

Sed operæ Sheldonianæ vetant cætera. Κατὰ φατρίας *Samb.* ex dialecto eleganti ſuavique Urbis doctæ, quam Hori, aliorumque Grammaticorum Sophiſtarum Lexica comprobant. Cæteris ϗ̄ Φρατρείας, בחבורות *per ſodalitia*, phraſi τῶν ἑταιρειῶν c. 7, 8, 9. *Peſachim*, atque Onceloſi paraphraſtæ præſtantiſſimi Ex. c. 12. 56. Ubi legis בחבורה חדה pro Moſaico בבית אחר. Stetit enim menſa Paſchalis decem convivis pauciſſimis, quod Joſephus Antiquatius l. 17. & Uzielides ad Legem teſtantur. Vide porro de his epulis Peſachim c. 8. 7. Hiſtoriam Scholaſticam l. 2. c. 25. & præſertim *Exodum* Moyſis c. 12. 3, 4. BERN.

q Φρατρείας,] Φατρειὰς *Samb.* & *Vat.* Atticorum more.

r Τῷ δ' Πάσχα] Τῷ Πάσχα in omnibus *MSS.* & mox v. 16. σφάζονται. & v. 17. ὁλοκαυτοῦται in aliquibus *MSS.*

s Ἑπτὰ ἡμέρας ἄγει,] Caſum hunc ſine cauſa mutat *Samb.* pro ἡμέρας. BERN.

t Σφάττονται] *Coll. Big.* σφάζουσι) & mox ὁλοκαυτοῦται.

u Ἕκτη δ' ἐστὶν αὕτη ϗ̄ δεκάτη,] Ergo primus dies azymorum

ante eas attingant) partem ſumunt: ac æquum eſſe rati Deum primum honorare, à quo rerum copiam acceperunt, hoc modo illi hordei primitias offerunt. * Siccato ſpicarum manipulo & contuſo, atque à furfuribus repurgatis hordeis, ad altare aſſaronem Deo adducunt; ac pugillum unum ex eo *in aram* injicientes, reliquum ad uſum ſacerdotum relinquunt. atque inde omnibus publice privatimque meſſis faciundæ poteſtas datur. Sacrificant autem in primitiis frugum agnum in holocauſtum Deo.

ὡς ἐφέρισαν, ἀ γὰρ ἤψαντο πρότερον αὐτῶν, μεταλαμβάνουσι· καὶ τὸ Θεὸν ἡγεμένοι τιμᾶν δίκαιον εἶναι πρῶτον, παρ' ὃ τὸ δίκαιος τέτων ἔτυχον, τὰς ἀπαρχὰς αὐτῷ τὸ κεφῆς ἀποφέρεσι [x] τρόπον τοῖον. Φρύξαντες τὸ σταχύων τὸ δράγμα καὶ [y] πίσσοντες, καὶ καθαρὸς [z] ἀπὸ ἀλεσῶν τὰς κεφὰς πτίσσοντες, τῷ βωμῷ ἀσσάρωνα προσφέρεσι [a] τῷ Θεῷ· καὶ μίαν ἐξ αὐτὸ δράκα [b] ἐπιβάλλοντες, τὸ λοιπὸν [c] ἀφιᾶσιν εἰς χρῆσιν τοῖς ἱερεῦσι. καὶ τότε λοιπὸν δημοσίᾳ ἔξεσι πᾶσι καὶ ἰδίᾳ θερίζειν. Δοκεῖ δ' ἀπὸ τὸ ἀπαρχὸς τὸ καρπῶν [d] δεῖον εἰς [e] ὁλοκαύτωσιν τῷ Θεῷ.

Feſtum Pentecoſtes. Lev. v. 23. *Deut.* v. 16.

6. † Hebdomada vero ſeptima poſt hoc ſacrificii eſt 15, & Paſcha, quod die 14 jugulatur, antevertit feſtum azymorum. REL.

ϛ'. [f] Ἑβδόμης δ' ἑβδομάδος διαγενομένης μετὰ τέτο

agentes, ac doxologia toties præfata, T. B. ab *Menachot* f. 66. & *Peſachim* f 139. d. Omnes denique ritu iſto Pentecoſtes ſupputandi obligant ומצורת על כל אחר ואחר לספור. Talm. Bab. f. 68. *Menachot*, Maimon. *Tamidin.* c. 7. 22. &c. Leges etiam de hac litigioſa ceremonia f. 65. T. Bab. *Menachot*, & *Megilla* f. 21 a. Librum *Coſri* & τετραδύχοι *Turim* Nemo autem famæ clarioris, nemo antiquior de hac opinione Theologorum Judaicorum legitur poſt interpretes Alexandrinos, quam Philo p. 766. καὶ ἔτι τῷ ἡμέρᾳ τὸ ἡ σοφίᾳ δράγμα χαλκέλαιον δύο ὠφείας καὶ φορᾶς γῆς πεδιάδος δι' ἀσαχίαν παλαιότητος, καὶ τῷ ἀπ' ταύτης καθαιρομένῳ ἐπὶ τὸ ἑβδομάσι πεπληρῶσθαι ἡμέρας, τὸ ἡ σοφίαν ἀρτίως ἔχοσι, οἱ κατὰ [g] πρωθημάτων ἑτέρας; לחם בכורים ἐκφοίτησε τοῖς ἀπαρχὴ γνησιώτατον καὶ καρπῶν ἡμέρᾳ τροφᾶς, ὧ ἀνθρώποις τῷ ἡμερωτάτῳ (credas!) ζώων ἀπτομένῳ ὁ θεός. Idem ille, aut potius homo eadem hæreſi tinctus, ſed doctior p. 1191. ἑορτὴ δ' ἐστὶ καὶ μετὰ τὸ πρωτόκλητον τὸ ἄζυμον ἑπτὰς ἡμέρας, ἧτις λέγεται ὑπὸ συμβεβηκότος ὀνομασίας δράγμα ועומר, &c. Dein ἡ ἐπὶ τῷ δράγματι πανήγυρις ἀφορίζεται ἐπὶ ἑπτάδας ἑορτὰς μᾶζαι, merito itaque jure עצרתא ἀπαρχὰ dicta Joſepho aliiſque doctoribus Judæorum; λέγει γὰρ ὁ Ἑλλάνικος τὸ ἡμέρας πεντηκοστὰ ἀριθμεῖν), i. e. ex Rituali *Colbo*, ספר אחד בליל שני של פסח תספרו ערבית מתחילין לספירת העומר והוא תחלת יום ז מניין לעצרת שיש לרת בניסן כלילה. Nam ut docet Oſaias השלמין כל שבעת ἐπὶ ἑβδομάδων ἑορὰν ἀριθμὸν ἐπισφραγιζόμενος μονάδι, quod eſt עצרת. ἀφορίζειν δ' ἕλαχεν ἡ κῆ τὸ πεντηκοστὸν ἀριθμὸν ὁσίαμβον ἑορὰ πρωθημάτων. ὁ ἡ δύο ἑζυμωμένοι ἄρτοι ὁμοσφεῖς ἐκ πυρὸς γιγνόμενοι ἐκ ἀφορίζει, ἀπαρχὰ οἵτε τὸ πρίτης τροφῆς. Pentecoſte inter Phariſæos, Sacer equidem Codex nil tale dicit confitente Abarbinele, *Aſarta* appellitari meruit tanquam ſeptem ſeptimanarum *complementum* & ἐπισφράγισμα. עצרת autem & עצרתא, *clauſula*, *terminus*, *concluſio*, *perfectio* תשלומין: ultra quod ספירת העומר hebdomadum ſupputatio legitima haud tendit. Iſtius profecto ſupputationis cauſa divinitus dictum videtur & imperatum Lev. c. 23. 15. וספרתם *Numerabitis ergo ab altero die ſabbati*, Deut. c. 16 9. ἀπὸ ἑβδομάδος ἐξαριθμήσεις σεαυτῷ: תמימות תהיינה ען ממחרת השבת השביעית, *poſtridie ſeptem ſeptimanarum integrarum.* Hic *limes* erat, hæc *meta* hebdomadum inter Exodum famoſum & Dationem Legum, inter primitias hordei potiorisque Cereris. Sicut ſeptima dies Azymorum clauſula vernarum feriarum: & octava Scenopegiorum τὸ συμπλήρωμα τ ἔτος ὁ τ μεσοπωρινῶν. Hoc forte voluit & Religioſiſſimus Medicus c. 2. Apoſtolicorum, ἵνα ὁ τῷ συμπληρῶσθαι τὸν ἡμέρων τ πεντηκοστῆς, vel τὰς ἡμέρας è Latino Syroque, *finito manipulari computo.* Similiter antiqui Scholaſtici, χαγιγὰ, c. 2. § 4. עצרת שהל להיות בערב שבת בש"ק אומרים יום טבוח אחר השבת ובח אומרים אין לרת יום טבוח ומודים שאם הל להיות בשבת שיום טבוח אחר שבת ואין כהן גדול מתלבש בכלין ומותרין בהספן ובתעניות שלא לקיים דברי האומרים עצרת אחר השבת. *Quoties feſtum Pentecoſtes pridie Sabbati acciderit, Holocauſta Comparitionis pro Jom tob*, tantum enim ſignificat locutio veteſta יום טכוח, *differri jubent Shammæani in Sabbati craſtinum; Hillelæi non differri. Sin vero Pentecoſte fuerit dies Sabbatina, utrique conveniunt cras macłanda eſſe* τὰ ἐπιφώνια: *tum etiam P. M. veſtitu ſuo aureo abſtinere, lugere defunctum, qui fuerit, & affligi jejunio, ne forte ea lias confirmaretur error eorum, qui ajunt Pentecoſten ſemper ſequi Sabbatum proprie dictum.* שהיו הצדוקים אומרים לעולם עצרת אחר השבת, ut Bartenorius explicat. Vide & *Menachot* f. 65. Cum Saducæis vero de computo Pentecoſtes eadem ſentiunt Scholæ Samaritarum, quod Exomologeſis illorum nuper à Neapoli ad nos miſſa declarat, & maxime illa locutione שבע שבתות. Variis autem nominibus inſignitur hoc feſtum. Moyſi vocatur חג הקציר & חג השבועות *feria hebdomadum*, *feriaque meſſis*, Deut. c. 16. 10. Ex. c. 23. 16. & Num. c. 28. 26. adhuc ſimplicius αἱ ἑβδομάδες שבועות, quod & Liturgicon Judæorum accepit, & יום הבכורים ἡ ἡμέρα τ νέων. Ubi optimus veteſtiſſimuſque interpres Onceloſus כשבעתיכם reddit dialecto Judææ liberatæ & ex placito Phariſæorum בעצרתכון *Σαρισαϊκῶν*, nec aliter Uzielides. Hieronymuſque noſter conſimili ratione, *expletis hebdomadibus veſtris.* Unde Deuterotæ cavent *Biccurim* c. 1. 3. לא מביאין בכורים קורם לעצרת מפני הכתוב וחג הקציר בכורי מעשיך.

Scholæ enim Hillelis & Shammæi, ut

* *Siccato ſpicarum manipulo & contuſo*,] *Vel*, ſiccantes ſpicarum manipulum & pinſentes, puraque acerum hordea reddentes.

jam

τῷ τῇ θυσίαν, αὗται δ' εἰσὶν αἱ τ ἑβδομάδων ἡμέραι παραφέουσαι [g] καὶ ἑνέα, τῇ Πεντηκοστῇ ἴσῃ [h] Ἑβραίοις Ἀσαρθὰ καλοῦσι, [i] σημαίνει δὲ τοῦτο Πεντηκοστὴ, [k] πρόσ-

cium tranſacta (iſtæ autem hebdomadarum dies ſunt quadraginta novem) quinquageſima die, quam Aſartha vocant Hebræi (denotat enim hoc *nomen* Pen-

jam monui, Lev. c. 23. & Neh. c. 8. tanquam Moyſen & Eſdram principes ſuos imitando, qui noviſſimum diem Paſchatis octavamque Scenopegiorum vocaverat עצרת, ſive ἐξόδιον bonis Interpretibus Ptolemæi Philadelphi עצרא & עצרתא, Maim. Tamidin c. 7. 22. diem quinquageſimam poſt exactas a nocte XII. Niſan ſeptem ſeptimanas *Supputationis complementum* συντελέσμα συμπέρασμα, & *colophonem* nominarunt. Vide vim verbi עצר Jobi c. 29. 9. 1 Par. 21. 22. & Num. c. 16. 48. ἐναντίων ἢ θεραπείας. Quapropter Num. 29. 35. *Die octavo aſereth erit vobis*, Scholiaſtes Græcus lectum docet ἐν τῷ συμπεφιλημένῳ τελείως ἐπισχέσεως pro ἐξόδιον. Int. LXX. Vel uſurparunt Nomodidaſcali reſtricte חג χάν pro Scenopegiis, ita עצרת *aſereth* pari rigore pro Pentecoſte. Utraque vox idem ſignificat, *dies celeberrimus* phraſi Hieronymi, feſtum eximium, ἑορτασμα, *feria indicta*. Hinc 2 Reg. c. 10. 20. קדשו עצרה לבעל, ἁγιάσατε τῷ ἱερείαν τῷ βαὰλ, *diem indicite ſolennem Belo*. Joel. c. 1. 14. ועצרה קַ ἀργίαν. Et Interpretes ambo Samaritarum apponunt Deut. c. 16. 8. τῇ ἑβδόμῃ ἐξόδιον ἱερτὴ τῷ κυρίῳ σε, חג לי אלהיך sive حج لله الهك. Sed properandum eſt hinc: modo recorderis idem feſtum *Pentecoſten* יום החמשים ex more vocari tam Lucæ Evangeliſtæ quam Joſepho Antiquario. Hic enim ait l. 2. Bellorum c. 2. πεντηκοστὴν καλοῦσιν ἰουδαῖοι ἄνω ἱερτὴν πας' ἑπτὰ ἑβδομάδας, ἧς τ ἀριθμὸν τ ἡμερῶν ἀποτελοῦσιν ἑξήκοντα. Idem ferme ſignificant hæc quinque עצרה, חג, מועד גורל, שכחון, & יום טוב. Unde Amos c. 5. 21. ἐν ταῖς πανηγύρεσιν ὑμῶν בעצרתיכם, large dictum. Quinetiam Aſartæ tam Legiſlatoris quam Phariſæorum *obſervantiæ eximiæ* adeo & *coërcitionis* ſacroſanctæ dies ſteterant, ut nihil humani operis, ſervile nihil admiſerint עצרה היא כל מלאכת עבודה לא תעשת. Unde Talmudum haud infeliciter עצרת deducere videtur לפי שעצור בכל מלאכת. Quo accedit etiam Mattathiades Archæol. l. 13. c. 16. de feria Pentecoſtali. ἐν γὰρ ἔτει ἰουδαίοις ὅτε ἐν τοῖς σαββάτοις, ὅτε ἐν τῇ ἑορτῇ, בעצרתא, ἐδύνεν. Quod tamen in diebus interciſis ſive intermediis τ μεσαλὶμ aliiſque omnibus è *Corpore Traditionum* licitum fuerat & conceſſum. Conſenſum habes Salomonis, Cimchii junioris, recentiumque Interpretum. Nam Aquila, Symmachus, atque illo ævo Jonathan עצרת potius συνοχὴν & συνόδου reddiderunt in Vaticiniis minoribus. Quinimo σαββάτῳ δευτεροπρώτῳ apud S. Lucam, quo nihil forte litigioſius reperias in Novo Codice, Aſartam hanc denotabit; dico *Feſtum primitiarum alterarum*, חג או שבתון של בכורים שתים, τὸ σαββάτῳ τ δευτέρων πρωτοχρονιάτων Helleniſtarum locutione i. e. *feria primi tritici*. Jam enim hordeum primum conſecrarat dies XVI. Niſan. Ita מעשר שני, δευτεροδεκάτη appellatur noſtro Hieronymo eruditione Rabbinorum delibuto. Aut credes σαββάτῳ δευτεροπρώτῳ vel δεύτερον, (poterat enim Sciolus πρῶτον heic ſubjicere, cum legeret v. 6. ἐν ἑβδόμῳ ἐν ἐν ἑτέρῳ σαββάτῳ) dixiſſe Evangeliſtam שבת בראשית Sabbatum proprie, quod ſecundum forte advenerat poſt diem XVI. Niſan, quo exacto cœpit ספירת העומר. Dies enim hinc ſeptimus numeranti rite שבוע אחד *Septimana prima* vocabatur, decimus quartus שבוע שני *Septimana ſecunda*, &c. ut *Samag*, *Colbo*, *Turim*, Juris Judaici compendia nos docent. Idcirco Feſtum Azymorum præcipue nuncuparetur τὸ πρῶτον, trium Regalim primum. Vel, quod eodem temporis incidit, σαββάτῳ δευτεροπρώτῳ phraſi parca vulgi arripuit ille pro שבת שני מן יום טוב הראשון של פסח. Præceſſerat ergo Sabbatum πρωτοπρώτῳ, proximum illud *priori* יום טוב feſti Azymorum. Nulla enim conciliatio Criticorum Sacrorum, quam legere adhuc potui, de deuteroproto, animo meo placet; non Scaligeri, non Grotii, non Lightfoti noſtratis. BERN.

† *Hebdomada vero ſeptima poſt hoc ſacrificium tranſacta*] *Feſtum Pentecoſtes* יום חמשים *appellant Chriſtiani Judæique*, & *hi adhuc plenius* יום חמשים מספירת העומר, Quinquageſima à manipulo rite agitato, *aut Græcis literis Jaſonis, Philonis, B. Pauli, Joſephi & aliorum*, ἡ ἡμέρα τ πεντηκοστῆς, & ἡ πεντηκοστή. *Idemque phraſi Legis* χὰν σαββὰτ & ἑορτὴ διελθοῦσα τ πρωτοχρονιάτων, *feſtum plane* πνεύματος בכורי קציר חטים *ipſi Amramidæ Ex. c.* 34. 22. & c. 23. 16. primi tritici gaudia, *ſicut ſolennitas Paſchalis induxerat hordeum primum. Aguntur jam gratiæ Deo Largitori pro ſegete matura; ut factum Paſchate pro ſpicis virentibus & ſpe bona meſſis. Nam, quod maxime facit in cauſa Rabbanitarum, juſſum Deut. c.* 16. 9. *Enumeratis prorſus ſeptem ſeptimanis & peractis*, ποιήσεις τῷ ἑορτῷ τ ἑβδομάδων· ἀρξαμένου σου δρέπανον ἐπ' ἀμητῷ, מיום החל החרמש בקמה, ἄρξῃ ἐξαριθμῆσαι ἑπτὰ ἑβδομάδας, *aut Onceloſo interprete* בחצר עמרא רא רומתא, ſtatim à demeſſo dragmate ſacro עמר התנופה. *Unicus enim dies felicitas hæc fuit, quicquid viri docti in contrarium diſſertant, donec ſeculo altero poſt ſcriptam Miſnam Judæamque derelictam Computiſtarum Rabbanicorum ſuſpicio aut ignorantia biduum adſeveraſſet. Vide* Colbo *f.* 58. *b*, *c.* & Menachot *f.* 65. *T. B. Idem probat hujus Panegyris nomen Phariſaicum* עצרת, & עצרתא, ἀσαρθὰ *Flavio huic & amplius literis Arabicis* العنصرة Anſara & يوم الخمسين, *ſic enim legendum in Bibl. Polyglottis Act. c.* 2. *ſic vocatur feſtum illud* χειτωνίζον *per Syria Eccleſias. Hoc, præter alios in lectionibus variis memorandos, teſtantur Calcoſendius, Macriſius, Maſudius ſcriptores percelebres in ſuis Calendariis. Addit inſuper Maſudius* عيد العنصرة *appellari Hebraice* عصرنا aſarta, & *ex Lege* عيد الحصاد, celebritas demetionis, δηλονότι & πρωτοχρονιάτων πεδίων: *quomodo idem celebrat* G. *Elmacinus parte priore juorum Annalium. Præterea Macriſius tradit in Hiſtoria Memphitica*, *Judæos* βαπτιζόμενα الربانيين *ſuo ævo hæc ſolennia egiſſe nominibus* عيد العنصرة, وعيد الاسابيع necnon عيد الخطاب ἐ μεσοφοείων, in memoriam concionis Sinaæ, quando Hebræis jus dictabat Optimus Maximuſque, denegaſſe tamen, *quod odio demum Saduceorum decretum exiſtimo*, huic feſto ſeptimanæ dies, III. V. & VII. ſive גהן. *Afferebat autem Pentecoſte ad Ædem elevabatque Munus Novum* מנחה חדשה *Lev. c.* 23. 17 *tibi humani lapidique primitias* הטין & בכורים לי, *ex ſimila triticea aſſaronum duorum tot panes, diſerte* שתי לחם τω ἄρτω *in Syſtemate Miſnico, ubi & granditas panum docetur* VII. *palmos longorum, in latum quatuor, cum palmari profunditate: unde* μεγαλάρτια *meritum feſti nomen, licet illi minores paulo fingerentur quam panes Panim: Moyſi* לחם תנופה שתים, ἄρτους ἐπίσημα, οὓς ἄρτους LXXII. *Interpr. Chaldæiſque* תריתין נריזין placentas binas. *Simul cum panibus*, ἄρτοις ἐπιθήσω, על שלחם *inquit Lex*, חוכה של לחם & עם הלחם *ajunt Moſaicæ cathedræ infamia Talmudici* בתורת כוהנים, *ſive* ἐν τῷ λευϊτικῷ *c.* 23. 18. *T. Bab. Menachot f.* 48. & *hiſce addictiſſimi Maimonides*, Tamidin *c.* 8. *aliuſque Moſes* Samag. *pr.* 202. *duo offerebantur agni* σωτηρίου, *cœna mox iidem Sacerdotalis. Holocauſtoma ad hæc* τ ὅλως ἀποφορᾶς *agni ſeptem, duo cadebant arietes, (Joſephus alterum arietem expunxit,) juvencus unicus, atque etiam hircus* περὶ ἁμαρτίας. *Inſuper, præter Officium juge, nomine Muſaph i. e. Epactarum ſacrarum, ſicut ritus fieri in Paſchate & in Neomeniis, ita in ſolennitate Pentecoſtes*, ἐν ἀριθμοῖς *c.* 28. 27. בחומש חפיקורים, *explicant adeo expenduntque verba Moſaica Filii Miſnæ, ne forte ruga ulla aut* ἀνωμαλοφάνεια *in tam ſancto volumine appareat, immolabantur rurſus* לעולה *agni ſeptem; juvenci tamen & aries converſim, unus hic, illi duo, cadebat & hircus piacularis. Denique quoad Lectiones & Pſalmodiam hujus feſti Chriſtiani quatenus convenimus cum Judæis, patebit continuo Liturgica Eccleſiæ utriuſque conferenti.* BERN.

h Ἑβραίοις] Ἑβραϊκοῖς omiſſum MSS. *Big.* Neque ullibi Sacrarum Literarum viri Divini Pentecoſten ſolennem ἀσαρθὰ typo Syriaco, aut ἀσαρθὰ more Palæſtino appellarunt. Veruntamen hoc nomen acceſſit *Strictioris obſervantiæ diei* ab Academiis Judaicis, ut jam dixi, & probat ſatis Mattathiades, & ſeculo ſequente Judas Rabbinorum facile princeps in Corpore Miſnico βικχυρὶν c. 1. 3. χαγιγὰ c. 2, 4 paſſimque: & Ethnarcha illo major Onceloſus, præſertim ubi ἐν ταῖς πανηγύρεσιν ἡμῶν בעצרתיכון ſubſtituit Num. c. 28. 26. loco Moſaici בשבעתיכם *in ſeptimanalibus veſtris*: ut legimus conciſe in traditionum volumine פסח, סכה & סכורת, pro חג המצות, חג הפסח Aut perpendent ſerio Theologi, caſu quodam vetuſtiſſimo בשבעתיכם huc num venerit vice ממושבתיכם, *in habitationibus veſtris*, Lev. c. 23. 17. ubi ritus idem deſcribitur. Quod autem ſubjicit ſtatim Joſephus, σημαίνει δ ἀσαρθὰ πεντηκοστὴν, ſic autem libri omnes referunt, Græci Latinique, verum non habet; aut formari poteſt in melius, ſi reſcripſeris τῇ πεντηκοστῇ ἣν ἑορτὴν ἀσαρθὰ καλοῦσι· σημαίνει δ τοῦτο πανήγυρις, vel ἀργίαν. Nam vox iſta proxime apparet in paragrapho. Significant autem formulæ עצרא, עצרתא, ut ſupra vidimus, *ſolennitas gravior, feſtum majus & ſummæ continentiæ:* quod indicat etiam Amramides quando voce *aſereth*, factum hoc ter in Pentateucho Sacro, locutionem ſatis diſertam continuo adplicat כל מלאכת עבודה לא תעשו עצרת היא, *opus familiæ*, vel ut Scævola Romanus recte accepit, *quod prætermiſſum non noceat, ne agitor.* Transferre autem placuit Phariſæis a reliquis Regalim in Pentecoſten nomen *Aſarta*, *peculiaris obſervantia*, quod unicum diem, ut ante perſtrinximus, ea celebritas ſumeret, cum Paſchalia & Scenopegia ſeptimanam totam aut ſupra explicarent: ſive quod memoriam hæc reduceret Legis olim de Sina magna cum religione & ſolennitate, cum *reſtrictionibus ſeveris* rituque graviſſimo בעצרת, ad univerſam Hebræorum σωξειν, עצרה iterum, promulgatæ: את יום חג השבועות הזה את יום טוב מקרא קדש הזה זמן מתן תורתנו, quod feſtivo hoc biduo (ſic enim mos eſt recentior) è breviario ſuo bis terque cantant Judæi. BERN. Vocem Ἑβραίοις omittit *Big.* neque ullibi in *S Literis* Ασαρθὰ vocatur *Pentecoſte*. Sed *Aſarta*, vox Chaldaica (ut ex *Bernardi* Annotatis prolixis me monuit *Cl. J. Gagnier*) ſive Hieroſolymitana, ex Hebræa *Aſara* tempore *Joſephi* accipiebatur pro Feſto *Pentecoſtes*. Nam cum vox illa proprie ſignificet *clauſulam*, *terminum*, *concluſionem*, ſive *perfectionem* & *complementum*, ideo adhibita eſt pro fine *ſeptem ſeptimanarum* temporis *Paſchalis*, ſive termino dierum L. *i. e.* pro eo *Feſto* quod *Græci* appellarunt Πεντηκοστήν.

i Σημαίνει] Recte; non quod vi originis ſuæ idem notet Ασαρθὰ & Πεντηκοστὴ, ſed quod Judæis in uſu quotidiano idem notet Ασαρθὰ עצרתא quod Pentecoſte, quum in ſacris literis hoc nomen aliis feſtis tribuatur. REL.

k Προσάγουσι] Πεντηκοστὴν καθ' ἣν προσάγουσι τῷ θεῷ ἄρτον (ἄρ-

Pentecoſten) afferunt ad Deum panem, è farinæ quidem triticeæ duobus aſſaronibus cum fermento confectæ; in ſacrificium vero agnos duos. Et hæc quidem, Deo ſolum oblata, ſacerdotibus ad cœnam parantur; & nihil ex iis in craſtinum relinquere conceſſum eſt. Quin & immolant in holocauſtum vitulos tres & arietes duos & agnos quatuordecim; duos vero pro peccato hircos. Feſtorum autem nullum celebratur, in quo holocauſtum non faciunt, aut in quo ab operibus laborum vacatio non indulta eſt: ſed in omnibus & lege præſcriptum ſacrificii genus & laborum expers otium, & poſt ſacrificium epulæ.

Ex publico inſtaurabatur cibus ſacer ac fermento purus.

7. † Ex publico quidem ſuppeditatur * panis *ſacer* non fermentatus; ei autem faciundo inſumuntur *ſimilæ* aſſarones viginti quatuor. Bini coquuntur ſumpti quidem pridie Sabbati: mane vero Sabbati allati, ſuper Menſam ſacram collocantur, ſeni ſenis è regione oppoſiti. Duabus autem lancibus aureis thure plenis ſuper eos poſitis, manent uſque ad proximum Sabbatum: & tunc vice illorum alii apportantur. Iſti vero *ablati* ſacerdotibus in cibum dantur; atque thus igne adoletur, quo ad holocautomata uti ſolent: aliud vero *thus* loco illius panibus ſuperponitur. Sacerdos autem propriis ſumptibus, & quotidie bis, offert *Deo* farinam oleo maceratam, & modica coctione duratam: eſtque *menſura ejus* farinæ aſſaron unus. Hujus autem unam partem dimidiam mane, alteram vero veſpere in ignem injicit. Atqui horum rationem poſthac diligentius explicabimus: nunc vero de his in anteceſſum ſatis mihi videor dixiſſe.

ἀγυζι τῷ Θεῷ [l] ἄρτον, ἀλφίτων μὲν πυρίνων ἀσσάρωνας δύο μὴ ζύμης γεγονότων· θυμάτων δὲ ἄρνας δύο. ταῦτα μὲν γὰρ τῷ Θεῷ [m] προσάγουσι μόνον, εἰς δεῖπνον δὲ τοῖς ἱερεῦσι σκευάζεται· καὶ καταλιπεῖν οὐδέν ἐστιν ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν ὑπιοῦσαν συγκεχωρημένον. [n] ὁλοκαυτωθησομένης μόχλος τε θύρας τρεῖς [o] καὶ κριοὺς δύο καὶ ἄρνας πεντεκαιδέκα, ἐρίφους δὲ δύο ὑπὲρ ἁμαρτημάτων. ἔστι δὲ [p] ἑβδομὰς τῶν ἑορτῶν καθ' ἣν οὐκ ὁλοκαυτοῦσιν, οὐδὲ τῶν πόνων τῶν ὑπὲρ τοὺς ἔργους ἄνεσιν ἢ διδόασιν· ἀλλ' ἐν πάσαις νόμιμον τὸ περὶ θυσίας εἶδος, καὶ τὸ τῆς ἀργίας ἀπαλαίπωρον, [q] καὶ πρὸς ὅσα χρείας εἰσὶ πεφυκότες.

ζ'. Ἐκ μέντοι δημοσίου σῖτος ὀπίος ζύμης ἄμοιρος· ἀσσάρωνες δὲ εἴκοσι καὶ τέσσαρες εἰς τὸν ἀναλωμῶν). [r] ὀπίων) ἀνὰ δύο αἱρεθέντες μὲν τῇ πρὸ δὲ Σαββάτου· τῷ δὲ Σαββάτῳ πρωὶ κομισθέντες, ὑπὲρ τῆς ἱερᾶς τραπέζης τίθενται, καὶ ἓξ εἰς ἀλλήλους τεταγμένοι. δύο δὲ χρυσέων [s] ὑπερκειμένων πινάκων λιβανωτοῦ γεμόντων, διαμένουσιν ἕως δὲ ἑτέρου Σαββάτου· καὶ τότε μὲν ἀντ' ἐκείνων [t] ἄλλοι κομίζονται. οἱ δὲ τοῖς ἱερεῦσιν πρὸς τροφὴν δίδονται, καὶ δὲ λιβανωτὸς θυμιωμένου ὑπὲρ τῷ ἱερᾷ πυρί, ἐφ' ᾧ καὶ [v] ὁλοκαυτοῦσι τὰ πάντα· λιβανωτὸς δὲ ὑπὲρ ἐκείνου ἄλλου ὑπὲρ τῶν ἄρτων προσήνεγκαν. θύει δὲ [x] ὁ ἱερεὺς ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων, καὶ δὶς ἑκάστης ἡμέρας τοῦτο ποιεῖ, ἄλευρον [y] ἐλαίῳ μεμαγμένον, καὶ [z] πεπηγὸς ὀπίου βραχέος· καὶ εἷς μέν ἐστιν ἀσσάρων δὲ ἄλευρα. τούτου δὲ τὸ μὲν ἥμισυ [a] πρωΐ, τὸ δὲ ἕτερον δείλης ὑπιφέρει [b] τῷ πυρί· τὰ μὲν οὖν περὶ τούτων λόγον ἀκριβέστερον αὖθις δηλώσομεν· ἱκανὰ δέ μοι δοκεῖ καὶ νῦν περὶ αὐτῶν πεφηνέναι.

CAP. XI.

De Purificationibus.

Tribus Levitis vanéç & in perpetuum luſtrata, data Deo, gravisſimiſque myſteriis conſecrata. Num. c. 3. Lev. c. 8. & c. 9. Ex. c. 29.

MOyſes autem tribum Leviticam à populi communitate ſegregans, ſacram utique futuram, aqua è fonte perenni ipſam purificavit, & ſa-

ΚΕΦ. ια'.

Περὶ τῶν ἁγνειῶν.

Μωϋσῆς δὲ [c] τὴν λευϊτικὴν φυλὴν ἐκ τοῦ πρὸς τὸ λαὸν κοινωνίας [d] ὑπεξελόμενος ἱερὰν ἐσομένην, ἥγνιζε πηγαίοις ὕδασι καὶ ἀενναόις, καὶ θυσίας ὡς ἐπὶ τοῖς τοιού-

---

των Samb.) ἀλφίτων μὴ πυρίνων Big. & Samb. Panes de alphita ſiccata factos cum fermento aſſariorum duorum, Epiphan. Reliqui κριθινοσίτου, προσάγουσι τῷ Θεῷ ἄρτον ἀλφίτων μὴ πυρίνων ἀσσάρωνας δύο, μὴ &c. לחם & על הלחם Lev. c. 23. 17, 18. *panem*, maſſam ac materiem binarum placentarum חלות ב, καὶ τὸ στομαχεῖον καὶ τὸ χαλδαϊκόν. BERN. Καθ' ὃν προσάγουσι Big. Coll. Voſſ. Samb. & Vat.

l Ἄρτους] Duos panes, ἄρτους δύο, offerebant. Res nota eſt. REL.

m Προσάγειν] *Vet.* quidem *offerantur*, quaſi προσφέρεται. COCC.

n Ὁλοκαυτωθησομένης] Ὁλοκαυθησομένης ℌ μόχλος S. Big. & Samb.

o Καὶ κριοὺς δύο καὶ ἄρνας τεσσαρεσκαίδεκα,] Ita codex, omnis Græcus Latinuſque, ac Hiſtoria Scholaſtica *Petri*. Verum S. Moyſes jubet arietes duos tertiumque לעולה hoc feſto adolere. Scribes itaque denuo apud Joſephum, μόχλος τε θύρας τρεῖς, καὶ κριοὺς τρεῖς. BERN. Ita in libris omnibus tam *Græcis* quam *Latinis*, & in Hiſtoria *Petri Comeſtoris*. Sed in *S. Literis* jubet *Moyſes* arietes duos tertiumque hoc feſto adolere. unde ſcribendum cenſet *Bernardus*, καὶ κριοὺς τρεῖς.

p Ὑδδεμία] *Samb.* ἑβδὶ μία.

q Καὶ πρὸς δώρεας] Viderat fortaſſis *Scholaſticus* in Muſeo *Caſſiodori* ſui καὶ ὅσα πρὸς δώρεας εἰσὶ τεθυκότες. BERN. Καὶ ὅσα πρὸς δῶρ. legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *ſed in omnibus & legitima immolationis ſpecies, & vacationis certus eſt modus, & eorum quæ ad epulandum immolantur.* unde & ipſe ſic mallem interpretari, *ſed in omnibus lex præſcripſit & quale debet eſſe ſacrificium; & qualiter laborum expers otium, & de quibus epulandum poſt ſacrificium.*

† *Ex publico quidem ſuppeditatur*] *Ex publico inſtaurabatur cibus ſacer ac fermento purus*, לחם קדש 1 *Reg.* 21. 4. & *frequenter* לחם פנים *bis ſex* Panes Propoſitionis, *ſicut vertant utriuſque Inſtrumenti Interpretes.* LXXII *equidem alicubi* ἄρτοι προκείμενοι, *ſæpius* ἄρτοι ἐνωπιοι. *Pariter Aquila Onceloſuſque, ſi duo unquam illi fuerint,* ἄρτοι προσώπων ἤτοι אפים. *B. Paulo* προθέσεως ἄρτων. *Symmacho adhuc & Interpreti Samaritico* ἄρτοι προθέσεως: *continuo enim ſe coram poni illos jufſerat* ὁ ἐνεργέτης *Ex. c.* 25. 30. לפני תמיד. *Iſta ratio nominis: haud vero, quod Ben Zoma Phariſæus fuerat opinatus Miſna* Menacot *c.* 11. §. 4. *quaſi* πολύπλοκοι & πολυσχημάτιστοι *h. e quadrati. Quanquam ea omnino figura fingerentur, magniſque inſuper modis, palmos decem longi panes, lati quinque, atque in craſſo ſeptem digitorum*, Menacot *c.* 11. §. 4. *Horum inſuper ordines thuris lances duæ coronabant, Lev. c.* 24. *Matth. c.* 12. *Deinde munus proprium Pontificis,* τηγανίτας & ἀρχιερέως חביתי כוהן גדול *appellant Doctores Maſſicla* Menacot *c.* 4. 5. & *paſſim, ſimilaginis aſſaronem oleo ſubactæ & ſubfrixæ mane ſimul & veſpere inſumſit. Lev.* 6. 20 BERN.

* *Panis ſacer non fermentatus*;] Ad verbum, *cibus coctus*, qui frequenter *panis propoſitionis*, & *pani faciendum*.

r Ὀπιῶν] ἀνὰ δύο ἀφαιρεθέντες Big. Samb. Caſ. & Vat.

s Ὑπερκειμένων] Ita Samb. in *alibi* ὑποκειμένων, contra ritum. HUDS. In Siphra & alibi volunt in ipſa menſa locatas fuiſſe acerras. REL.

t Ἄλλοι] Ita & Talmudici tradunt alias acerras recenti thure repletas in Sanctum illatas. REL.

v Ὁλοκαυτοῦσι] Talmudici non in hunc ignem vel focum, quo holocauſta cremabantur, injectum thus volunt, ſed alterum focum altaris. Sed Joſephus vel ad ſolum altare tabernaculi, quod hic deſcribit, reſpicit; ubi non eſt credibile focos plures fuiſſe, vel generatim ignem altaris exterioris vocat ignem holocauſtorum, uti & altare holocauſtorum nuncupatur. REL.

x Ὁ ἱερεὺς] Intelligit Pontificem Maximum, cujus cruſtula 12 חביתין quotidie offerri conſueviſſe etiam Talmudici tradunt. REL.

y Ἐλαίῳ μεμαγμένον,] Sic *Big.* & *Coll. Voſſ.* ἐλαίῳ μεμαγμένου *Samb.* ἐλαίου μεμιγμένου *Baſ. G. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐν ἐλαίῳ ποιηθέντες dicit *Moyſes* in *Levit. c.* 6. *v.* 21. BERN. & HUDS.

z Πεπηγὸς ὀπίου βραχέος·] מרככת *marbeceth* recte exponit Joſephus *ſemicoctum, ſemifrixum*. Talmudici pariter מטוגנת *Menacoth* f. 50. b. tàm hoc quàm שהוברה מנחה. בין בשל ונא. Idem מרתתא *merattecha* Interpreti Solymitano, & Samag. 186, & Maimon. *de Sacrificandi ritu* c. 13. BERN.

a Πρωΐ,] Ita *Big.* & *Samb.* τὸ πρωΐ in *Editis*, *aliiſque*.

b Τῷ πυρί] Quia oblatio erat ipſius ſacerdotis, tota igne conſumi debuit. REL.

c Τὴν Λευϊτῶν] Sic *Big.* & *Samb. Coll. Voſſ.* λευϊτικὸν. in *reliquis* τὴν λευϊτικὴν φυλήν.

d Ὑπεξελόμενος] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* more Attico. Ὑφειλόμενος typi priores. Amant ſane Attici verba præpoſitionibus con-

τοις [c] νομίμως παρέχονται τῷ Θεῷ· τλώ τε σκλωὴν αὐτῆς ϗ τὰ σκδη [f] τὰ ιερὰ, ϗ τ' ἄλλα ὅσα ωερὶς σκέπλω τ σκλωῆς ἐπεπόιητο, παρέδωκεν, ὅπως ὑφηγμένων τῶν ιερέων ὑπηρετήσωζιν. ἤδη γὰρ τῷ Θεῷ καθιέρωντο.

β'. Καὶ ωερὶ τῶν ζώων δὲ διέκρινεν ἕκαστον [g] ὅπ τρέφοιντο, ϗ ἃ πάλιν ἀπεχόμενοι [h] διατελοῖεν· ωερὶ ὧν, ἐν οἷς ἂν ἡμῖν ἀφορμὴ τ γραφῆς ᾖ, διελθσόμεθα· τὰς αἰτίας ωροτιθέντες, ἀφ' ὧν κινηθεὶς τὰ μὲν αὐτῶν βρώματα ἡμῖν ἐκέλδυσεν εἶναι, τῶν δὲ ωροσέταξεν ἀπέχεσθαι. ἁιμαλῶ μέντοι ωαντὸς εἰς τροφλὴ ἀπηγόρδυσε τλὼ χρῆσιν, ψυχλὼ αὐτὸ κὴ ωνεῦμα νομίζων. κὴ [i] κρέως γε τεθνηκότ῵ αὐτομάτως ζώϗ τλὼ βρῶσιν διεκώλυσεν· ἐπίσλς τε ϗ σεαλ῵ αἰγείϗ, ϗ ωροβαλείϗ, ϗ γε τῶν βοῶν ἀπέχεσθαι ωροεῖπεν.

γ'. Απήλασε δὲ τ πάλεως ϗ τὰς λέπρᾳ τὰ σώματα κακωθέντας, κὴ τὰς [k] ωερὶ τλὼ γονλὼ ῥεομένας. κὴ τὰς [l] γυναῖκας ᾗ, αἷς ἡ τ ϗ φύσιν [m] ἔκκρισις ἦπιοι, μετέδωσε ωᾶσι ἡμέραν ἑβδόμλν· μεθ' λὃ ὡς ἤδη καθαρᾶς ἐνδημεῖν ἐφίησιν. ὁμοίως ᾗ ϗ τοῖς κηδδσαζι νεκρὸν μὴ ωρότερον ἡμέρας νόμιμον τὸ ἐνδημεῖν. τ δ' ὑπὲρ τ ἀριθμὸν τύτων τ ἡμερῶν ἐνεχόμενον ἐν τῷ μιάσματι ϗνειν νόμιμον ἀμνάδας δύο· ὧν τλὼ μὲν ἑτέραν [n] καθαγνίζειν δεῖ, τλὼ δ' ἑτέραν οἱ ιερεῖς λαμβάνσιν. ὁμοίως ᾗ ϗσι ϗ ωερὶ τλὼ γονλὼ ῥεομένϗ. [o] ὃς δ' ἂν ϗ τὰς ὕπνϗς ἀποκέμενος γονλὼ, καθεὶς ἑαυτὸν εἰς ὕδωρ ψυχρὸν, ὁμοίως τοῖς κατὰ νόμον γυναικὶ ωλησιάζσιν [p] ἐξσίαν ἔχ. τὰς ᾗ λεπρὰς εἰς τὸ ωαντελὲς ἐξήλασε τ πάλεως, [q] μηδενὶ συνδιαλῳμένϗς ϗ νεκρῷ μηδὲν διαφέροντας. [r] ἂν δέ τις ἐξικνδύσας τ Θεὸν ἀποτλυθῇ τ νόσϗ, ϗ τλὼ [s] ἐῤῥωμένλω κομίσηται χρόαν· ὁ δὲ τοιῦτ῵ ωικίλαις ἀμείβεται θυσίαις τ Θεὸν, ωερὶ ὧν ὕστερον ἐρῦμεν.

δ'. Οθεν ϗ καταγελάσειέν τις τ λεγόντων Μωϋσλῆ, λέπρᾳ κεκακωμένον αὐτὸν τι ἀπ' Αἰγύπτ φυγεῖν, ϗ τ ἐκπονήσαντα διὰ ταύτλν τλὼ αἰτίαν ἡγησάμενον εἰς τλὼ Χαναναίαν ἀγαγεῖν αὐτύς. εἰ γὰρ τῦτ' λὼ ἀληθὲς, [t] οὐκ ἂν Μωϋσῆς ἴδιά τῇ αὐτ ἀπιμίᾳ τοιαῦτα ἐνομοθέτησεν, οἷς εὔλογον λὼ αὐτὸν ϗ ἑτέρων εἰσηγμένων ἀντιφωνέναι. καὶ ταῦτα, ωᾶσι μὲν ἔθνεσιν ὄντων λεπρῶν, καὶ τιμῆς ἀποστερνόντων, [v] καὶ οὐ μόνον [x] ὕδρεως ϗ φυγῆς ἀπηλλαγμένων, ἀλλὰ ϗ τὰς ὀπισημοτάτας σεαλείας σεαλδομένων, ϗ τὰς [y] πολιτικὰς ἀρχὰς πιδδομένων, ϗ εἰς ιερὰ ϗ ναὺς ἐξσίαν ἐχόντων [z] εἰσιέναι. ὥστ' οὐδὲν ἐκώλυε ϗ Μωϋσῆν, εἰ τινὶ τῶ συμπώματι περὶ τὴν [a] χρόαν ἢ αὐτὸς ἢ τὸ σὺν αὐτῷ ωλῆθ῵ ἠλάττωτο, νομοθετῆσαι περὶ αὐτῶν τὰ κάλλιστα, ϗ

crificiis quæ hujusmodi occasione Deo solent offerri: atque Tabernaculum & sacra vasa Levitarum curæ commisit, & alia quæcunque facta erant in tegumentum Tabernaculi; ut qui sacerdotibus, prout illi præciperent, ministraturi essent. jam enim Deo consecrati erant.

2. Et de animalibus discrevit singula quæ comederent, itemque à quibus penitus abstinerent. De quibus, si quando nobis oblata fuerit scribendi occasio, edisseremus, causas etiam adjicientes, quibus motus alia quidem illorum nobis in cibum esse præceperit, ab aliis vero jusserit abhorrere. Sanguinis certe cujuscunque vescendi usu interdixit, quod animam ipsum & spiritum putaret. Quin & carnis sponte mortui animalis esum *omnino* prohibuit: atque à reticulo & adipe caprino, & ovillo, & bubulo abstinendum esse præmonuit. *De carne morticina, de sanguine, aliisque cibis immundis ac vetitis, leges. Lev. c. 7. c. 17. & c. 11. & Deut. c. 14.*

3. Expulit autem civitate etiam lepra infectos, & genitura fluente laborantes. Porro & mulieres, quibus adesset secretio naturalis, seorsum habitare voluit usque ad septimam diem; post quam cum hominibus tanquam puras versari permisit. Similiter etiam & funus curantibus post totidem dies licebat cœtui interesse. Si quis autem ultra hunc dierum numerum pollutione teneretur, præcipitur agnas duas mactare: quarum alteram quidem adolere oportet, alteram vero sacerdotes accipiunt. Eodem etiam modo sacrificant quibus genitura defluit. Qui vero per quietem passus sit seminis profluvium, si in aquam frigidam ingrediatur, parem potestatem habet ac ii qui cum uxoribus *legitime concubuerunt, Leprosos autem in perpetuum à civitate abegit, cum nemine commercium habituros & *tanquam* nihil à mortuis differentes. Si quis vero precibus à Deo impetraverit ut hoc morbo liberetur, sanumque colorem *aliquando* recipiat: is quidem variis Deum remunerat sacrificiis, de quibus posthac agemus. *Lepræ & vitiorum similium infamia. Lev. c. 13. c. 14. c. 15. c. 16. & Num. c. 5.*

4. Unde *profecto* alicui liceret & illos irridere, qui dicunt Moysem, lepra infectum & ipsum ex Ægypto profugisse, & ob eandem causam ejectis ducem factum illos in Chananæam perduxisse. Si enim hoc verum exstitisset, nequaquam Moyses in sui dedecus & opprobrium ejusmodi legem tulisset: cui & ipsum, si ab alio lata fuisset, reclamare voluisse probabile est. Præsertim cum apud gentes quamplurimas lepræ sint, & honorem assequantur; tantumque abest ut contumelia afficiantur & exsilio, ut *è contra* & militiæ magna obierint munia, & domi rem publicam administrarint, & in loca sacra & templa ingrediendi potestatem habuerint. Adeo ut nihil impedierit Moysem, si tali aliquo coloris *male sani* vitio aut ipsi aut multitudini quæ cum eo erat dignitas imminueretur; quo *Moysi genti quæ Hebræa vitiligine, maculam vetere. rem & τηλαυγῆ, abstergit Josephus tum heic tum libris contra Appionem.*

---

contra Græcum vulgus asperare. BERN. & HUDS.

c Νομίμως] Sciolus ad membranam *Sambuci* νομίμοις. BERN.

f Τὰ ιερὰ,] Τὰ ιερὰλικὰ ϗ τὰ ἄλλα *Big. Coll. Voss. & Samb.*

g Ὅτι τρέφοιντο,] Probum illud & Atticum. *Burius* (ut & *Coccejus*) noster maluit ᾧ τε aut ἅτινι. BERN.

h Διατελοῖεν·] Ita *Big. Samb. & Busb.* Διατελεῖν in *reliquis.*

i Κρέως] Sic *Big. Samb. Hen. & Busb.* κρέων in *ceteris.* Mox αὐτομάτως ζώϗ τλὼ βρῶσιν ἐκώλυεν. ἐπίσλς τε ϗ σεαλ῵ αἰγείϗ ϗ προβατείϗ ϗ ϑ τ βοῶν ἀπέχεσθ ωροεῖπεν *Hen.* BERN. & HUDS.

k Περὶ τλὼ γονλὼ ῥεομένας.] Περὶ f. delendum, & sic mox. COCC. זוֹבוֹת Hebræis: hos urbe non excludunt Talmudici in Kelim. 1. 8. sed solo monte templi. REL.

l Γυναῖκας ᾗ,] Γυναῖκας ᾗ ἐν αἷς *Big. Coll. Voss. & Samb.*

m Ἔκκρισις] Forsan ἔκρυσις.

n Καθαγνίζειν] Καθαγνίζειν δεῖ cum MSS. aut καθαγίζειν δεῖ cum Editis, utrumlibet congrue dicitur de holocautomate seu עולה; imo hoc Athenas redolet. Attamen agna לחטאת (duas enim requirebant hæc vitia) familia sacra vescebatur. BERN. Hoc malui ex quibusdam *MSS.* in *aliis* cum *Editis* καθαγίζειν δεῖ.

o Ὃς δ' ἂν] In suo *Codice* ὁσάκις aut ὁσάκις δ' ἂν forte reperiebat *Vet. Interpr.* qui reddit *quoties per somnum* &c.

p Ἐξσίαν ἔχ.] *Id est*, ad vesperum ei licebit hominum consuetudine frui. Vide *Levit.* c. 15. v. 19.

q Μηδενὶ] Ita ex *MSS.* μηδὲν in *Editis.*

r Ἂν δέ τις] *Samb.* ἀν δέ τις. *Hen. & Busb.* ἐὰν δέ τις. Mox *Basil.* & *Gen.* ἀμοίβεται nullo verbo. BERN.

s Ἐῤῥωμένλω] Ἐῤῥωμένϗ legerat *Epiphan.* nam interpretatur *sani colorem.*

t Οὐκ ἂν] Ordine alio *Samb. & Vat.* οὐκ ἂν ἐπὶ τῇ αὐτῇ ἁμαρτίᾳ Μωϋσῆς τοιαῦτα &c.

v Καὶ ϗ μόνον] *Big. & Samb.* ἀπολαυόντων· ϗ μόνον &c. Scriptum olim putabis ἀπολαυόντων· κϑ μόνον, BERN.

x Ὕδρεως ϗ φυγῆς] Ὕδρεως ϗ ἀτιμίας ϗ φυγῆς *Big.* & *Coll. Voss.* ex glossemate, ut puto. BERN.

y Πολιτικὰς ἀρχὰς] Periere tamen hæc *Big.* & *Coll Voss.* propter catalexin —— ομένων. Maxime autem intelligit Flavius nobilem illum Syrum, quem olim Elisæus vates Divina arte sanavit. BERN.

z Εἰσιέναι.] Inde colligitur lepram contagiosam non fuisse, REL.

a Χρόαν] Χρόαν ἢ, τῷ σὺν αὐτῷ *Basil.* & *Gen.* nisi quod retineant λὼ vulgare. Verum MSS. *Big.* & *Samb. Epiphanio* etiam adstipulante, χρόαν ἢ τὸ (*Big.* ἢ τὸ, *Epiphanius* addit αὐτὸς, ἢ τὸ) σὺν αὐτῷ πλῆθ῵ ἠλάττωτο. Neutram profecto lectionem jure damnarent Aristarchi. BERN. Ita è *Cod. Samb.* & *Coll. Voss.* nisi quod ᾧ αὐτὸς ex *Veteri Interprete* adjecerimus. χρόαν ἢ τὸ σὺν αὐτῷ πλῆθ῵ ἠλάττωτο *Big.* In *Editis* & *Vat.* χρόαν ἢ,

quo minus meliora de istis sanciret, nec quid damni malivè hujusmodi statueret. Sed manifestum est quod invidia moti hæc de nobis loquantur. Moyses autem labis hujus immunis, inter populares suos itidem ab ea puros, leges morbo tentatis posuit, Dei honori prospiciens atque consulens. Verum de his quisque sentiat prout libuerit.

Puerperarum lustratio. Lev. c. 12.

5. Mulieres autem, postquam pepererint, in templum ingredi prohibuit, aut sacri quid tangere usque ad quinquagesimam diem, si mares fuerint enixæ: si enim feminas ediderint, duplex constitutus est dierum numerus. Veruntamen, cum post tempus ut diximus præstitutum intraverint, victimas mactant, quas sacerdotes Deo offerunt.

De conjuge suspecta. Num. c. 5.

6. At si quis uxorem suam adulteratam suspicetur, is farinæ hordeaccæ assaronem affert, atque ejus pugillus unus in aram Dei conjicitur, reliquum sacerdotibus datur ad victum. Mulierem vero sacerdotum aliquis statuens ad portam, quæ ad templum obversa est, & capitis ejus velamen detrahens, Dei quidem nomen in membranam inscribit, jubetque conceptis verbis jurare, quod nulla maritum injuria affecerit, & si pudicitiam violaverit, ut crus suum dextrum luxetur, uteroque inflata moriatur: sin vero nimio amore & ex eo nata zelotypia maritus in temerariam suspicionem devenerit, ut decimo post mense masculum pariat. Juramento autem peracto, *sacerdos* nomen *Dei* à membrana *aqua* delens in phialam exprimit; sumptoque templi pulvere, in quem forte incidit, atque *in phialam* inspersо, mulieri dat ebibendum. Illa vero, si injuste accusata fuerit, & gravida facta μηδὲ μίαν τοιαύτην ὀρέσαι ζημίαν. ἀλλὰ δῆλον ὡς ταῦτα μὲν πρὸς ἡμῶν λέγουσιν ὑπὸ βασκανίας [b] πεφαγόμενοι. Μωϋσῆς ὢν τούτων καθαρὸς ὢν, ἐν καθαροῖς τοῖς ὁμοφύλοις πρὸ τῶν νενοσηκότων ἐνομοθέτει, καὶ τιμὴν ἔχειν θεοῦ τοῦτο πιών. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἕκαστος ὡς αὐτῷ δοκεῖ σκοπείτω.

ε'. Τὰς δὲ γυναῖκας, [c] ἐπὰν τέκωσιν, [d] εἰς τὸ ἱερὸν εἰσιέναι κεκώλυκε, καὶ [e] θυσιῶν ἅπτεσθαι μέχρι πεντηκοστὰ ἡμερῶν, ἂν ἄρρεν τὸ τεχθὲν ᾖ· διταλασίονας γὰρ εἶναι τὰς ἡμέρας ὅπου θηλυτοκίαις [f] νενόμισται. εἰσιοῦσαι μέντοι, [g] μετὰ τὸν προειρημένον προθεσμίαν, θυσίας ἀποπλήσουσιν, ἃς οἱ ἱερεῖς πρὸς τὸν Θεὸν ἀναφέρονται.

ς'. [h] Αν δέ τινα ὑποψίαν μεμοιχεῦσθαί τις [i] αὐτῷ τὴν γυναῖκα, κομίζει κριθῆς [k] ἀληλεσμένης ἀσσάρωνα· καὶ μίαν αὐτῆς ὀράκα [l] ἀποβαλόντες τῷ Θεῷ, τὸ λοιπὸν τοῖς ἱερεῦσι διδόασιν εἰς τροφήν. τὸν δὲ γυναῖκα στήσας τις τῶν ἱερέων καθὰ τὰς [m] πύλας, αἳ δὲ εἰσὶ πεφαλμέναι πρὸς τὸν ναὸν, καὶ τὴν κεφαλῆς τὸ ἱμάτιον [n] ἀφελὼν, ἀπογράφει μὲν τοῦ Θεοῦ [o] τὴν προσηγορίαν διφθέρᾳ, κελεύει δὲ ὀμνύειν μηδὲν ἠδικηκέναι [p] τὸν ἄνδρα, ἁβλαβῆσαν δὲ τὸ σῶφρον, καὶ δεξιᾶς σκέλος ἔξαρθρον γενέσθαι, καὶ τὴν γαστέρα [q] πεπηθεῖσαν ὥστε διαθανεῖν· [r] ἂν δὲ ὑπὸ πολλῆς δὲ ἐρωτος καὶ τῆς διὰ τοῦτο ζηλοτυπίας πρόπολος ὁ ἀνὴρ διὰ τὴν ὑποψιαν εἰς κεκινημένον, μιᾶι δεκάτῳ γενέσθαι παιδίον ἄρρεν αὐτῇ. τῶν δὲ ὅρκων τελειωθέντων, τὴν διφθέραν ἀπαλείψας τοῦτο [s] εἰς φιάλην σκπίζει· προκομίσας τε [t] ἐκ τοῦ ἱεροῦ γῆς εἴ τι προσύχοι, καὶ καταπάσας σκπεῖν δίδωσιν. ἡδὺ, εἰ μὲν ἀδίκως ἐνεκλή-

τῷ σὺν αὐτῷ πλήθει εἱλίσθω ἂν νομοθετήσας.

b Πεφαγόμενοι.] Πεφαγεδούμενοι *Vat.*

c Ἐπειδὰν] Ἐπειδὰν *Hen.* Mox ille cum *Busb.* κωλύουσι, καὶ θυσιῶν ἁπίχεσθαι μέχρι μ'. ἡμ. ἂν ἄρρεν ᾖ τὸ τεχθέν. BERN. Vulg. ἐπειδ' ἄν. verum ita *Hen.* prout in Notis docuit *Bern.* & recepit in contextum. *Hudſ.* HAV.

d Εἰς τὸ ἱερὸν εἰσιέναι κεκώλυκε,] בסקרש est in Levit. 12. Talmudici in Kelim. cap. 1. misn. 8. scribunt puerperis non licuisse extimum illud spatiorum quæ templum cingebant ingredi, quod הר הבית dicitur, id est mons templi. Adeoque τὸ ἱερὸν hic erit mons templi, uti & מקדש Talmudici aliquando tam late extendunt, ut ipsum montem templi complectatur. Vide Codicem Schecalim. 1. 3. REL.

e Θυσιῶν ἅπτεσθαι] Est partes sacrificiorum attingere aut comedere. Levit. 12. בכל קדש לא תגע dicitur, *sanctum non attinget*. Id hic Josephus explicat. קדש sunt, θυσιαί. Ita & Judæi alii loquuntur. Primitiæ & decimæ non sunt קדש Adeoque puerpera de iis comedebat, non de קדש. Vide Negaim. XIV. 3. REL.

f Νενόμισται.] Συμβέβηκε pro νενόμισται habent *Big. Coll. Voſſ. Samb.* & *Vat.* οἱ θηλυκία συμβέβηκεν legisse videtur *Vet. Interpr.*

g Μετὰ τὸν προειρημένον προθεσμίαν,] Μετὰ τὰς προσηκ. προθεσμίας *Hen.* & *Busb.* BERN.

h Αν δέ] Ἐάν τις ὑποψίαν μεμοιχεῦσθαι αὐτῇ τὴν γυναῖκα, κομίζει κριθῶν ἀλεύρου ἀσσάρωνα *Cedrenus* ex *Joſepho*.

i Αὐτῷ] G. Cedrenus p. 68. qui hoc examen describit è Flavio, ἐὰν τις ὑποψίαν μεμοιχεῦσθαι αὐτῇ τὴν γυναῖκα, κομίζει κριθῶν ἀλεύρου ἀσσάρωνα, &c. BERN.

k Ἀληλεσμένης ἀσσάρωνα·] *Big.* ἀληλεσμένης. Ibidem *Hen.* & *Busb.* ἀσσάρωσιν pro ἀσσάρωνα. BERN.

l Ἐποβαλόντες] *Big. Samb. Hen.. Busb.* & *G. Cedr.* ἐπιβαλόντες *Baſ. Gen.* & *Epiphan.* BERN.

m Πύλας,] An certius hoc describunt Misnici c. 1. 5. περὶ Θαβαὶδ. מעלין אותה לשער המזרח שעל פתח שער ניקנור vel לשערי המזרח לשערי ניקנור, ut in editione Bombergi. *Adducitur ea ad portam Orientalem præ valvis Nicanoris.* Nam, ut subnotant Gemaristæ Urbis Sanctæ, de ἔναντι κυρίου, Num. 5. 18. כל מקום שנאמר לפני יהוה הוא שער ניקנור. Latius alii hæc verba interpretantur, nimirum malæ famæ fœminam vi rapi ab exteriori חיצון porta Orientis ad superiorem העליון, quæ atrium Israelis à muliebri gradibus etiam præstructis distinguebat. BERN. Portam Nicanoris fuisse tradunt Talmudici locum, ubi constitueretur mulier adulterii suspecta. REL.

n Ἀφελὼν,] Id est פרוע ראש Talmudicorum. REL.

o Τὴν προσηγορίαν] Mirum hoc nescisse nomodidascalos ævo Antoninorum, adeoque certasse secum, num solus versus XXI. ubi quidem occurrit Nomen Sanctissimum, num è sacris plures atramento ἀνομμάτῳ dire schedulæ rite inscriberentur: quam הספר Lex vocat, Misna המגילא, Josephus ἡ διφθέρα, ἰύξεσθαι. Quippe rudem & impolitam pellem, דפתרא etiam dictam, rejiciunt Patres Sotæ c. 2. 4. BERN.

p Τὸν ἄνδρα,] Georgius ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς. Subinde ille illepide σκελὸς ἀξέθεν ἐξαρθρον γενέσθαι. BERN.

μηδὲ μίαν τοιαύτην ὀρέσαι ζημίαν. ἀλλὰ δῆλον ὡς ταῦτα μὲν πρὸς ἡμῶν λέγουσιν ὑπὸ βασκανίας [b] πεφαγόμενοι. Μωϋσῆς ὢν τούτων καθαρὸς ὢν, ἐν καθαροῖς τοῖς ὁμοφύλοις πρὸ τῶν νενοσηκότων ἐνομοθέτει, καὶ τιμὴν ἔχειν θεοῦ τοῦτο πιών. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἕκαστος ὡς αὐτῷ δοκεῖ σκοπείτω.

ε'. Τὰς δὲ γυναῖκας, [c] ἐπὰν τέκωσιν, [d] εἰς τὸ ἱερὸν εἰσιέναι κεκώλυκε, καὶ [e] θυσιῶν ἅπτεσθαι μέχρι πεντηκοστὰ ἡμερῶν, ἂν ἄρρεν τὸ τεχθὲν ᾖ· διταλασίονας γὰρ εἶναι τὰς ἡμέρας ὅπου θηλυτοκίαις [f] νενόμισται. εἰσιοῦσαι μέντοι, [g] μετὰ τὸν προειρημένον προθεσμίαν, θυσίας ἀποπλήσουσιν, ἃς οἱ ἱερεῖς πρὸς τὸν Θεὸν ἀναφέρονται.

ς'. [h] Αν δέ τινα ὑποψίαν μεμοιχεῦσθαί τις [i] αὐτῷ τὴν γυναῖκα, κομίζει κριθῆς [k] ἀληλεσμένης ἀσσάρωνα· καὶ μίαν αὐτῆς ὀράκα [l] ἀποβαλόντες τῷ Θεῷ, τὸ λοιπὸν τοῖς ἱερεῦσι διδόασιν εἰς τροφήν. τὸν δὲ γυναῖκα στήσας τις τῶν ἱερέων καθὰ τὰς [m] πύλας, αἳ δὲ εἰσὶ πεφαλμέναι πρὸς τὸν ναὸν, καὶ τὴν κεφαλῆς τὸ ἱμάτιον [n] ἀφελὼν, ἀπογράφει μὲν τοῦ Θεοῦ [o] τὴν προσηγορίαν διφθέρᾳ, κελεύει δὲ ὀμνύειν μηδὲν ἠδικηκέναι [p] τὸν ἄνδρα, ἁβλαβῆσαν δὲ τὸ σῶφρον, καὶ δεξιᾶς σκέλος ἔξαρθρον γενέσθαι, καὶ τὴν γαστέρα [q] πεπηθεῖσαν ὥστε διαθανεῖν· [r] ἂν δὲ ὑπὸ πολλῆς δὲ ἐρωτος καὶ τῆς διὰ τοῦτο ζηλοτυπίας πρόπολος ὁ ἀνὴρ διὰ τὴν ὑποψιαν εἰς κεκινημένον, μιᾶι δεκάτῳ γενέσθαι παιδίον ἄρρεν αὐτῇ. τῶν δὲ ὅρκων τελειωθέντων, τὴν διφθέραν ἀπαλείψας τοῦτο [s] εἰς φιάλην σκπίζει· προκομίσας τε [t] ἐκ τοῦ ἱεροῦ γῆς εἴ τι προσύχοι, καὶ καταπάσας σκπεῖν δίδωσιν. ἡδὺ, εἰ μὲν ἀδίκως ἐνεκλή-

q Πεπηθεῖσαν] Recte *Big.* & *Samb.* τὴν γαστέρα πεπηθεῖσαν, *uterо inflatam & obtumidam.* Sequitur enim de plaga eadem, τὴν κοιλίαν ὑδέρᾳ καταλαβοῦσαν. Pariter ad Moysen v. 21. Interpr. LXX. בטנר צבה τὴν κοιλίαν σου πεπρησμένην, & v. 27. צבתה, בטנה, πρησθῆναι) τὴν κοιλίαν, Hier. *inflato ventre*, & idem v. 23. *uterо tumeſcente.* Onceloſus insuper, Saadias, & omnis Rabbinitas צבה exponit נפיחא πεφιχὰ, atque ולרמיא, inflatum, διφθικός, πεφυσημένον, ἐμπεπρησμένον: neque aliter Doctores Samaritani, sive Arabice sive vernacule scriptitent. Cæterum legitur sæpius πρῆσαι eo animo in optimo carmine. Unde Grammatici veteres Didymus, Hesychius, aliique ad Il. α. 481. ὁ δ' ἄνεμος πρῆσεν, ἐφύσησεν. Et Il. π. πρῆσε χαλκὸν, ἐξεφύσησε: & phrasi dilecta idem vates δαιδὸς ἀναπρήσας, ἀναφυσήσας Did. & Hesych. & Etym. M. Hi autem subjiciunt, ὅθεν καὶ ἡμεῖς τοὺς πεφυσημένους πεπρησμένους φαμέν. Eustathius adhuc instat, ἤτοι γεμίσας τοὺς ὀφθαλμούς. Herodianus etiam in Partitionibus nondum editis, λέγεται δὲ πρᾶε, πρήθω. δύο δὲ σημαίνει τὸ πρήθω, φυσῶ καὶ ἐμπνεύζω. Attamen operæ Complutenses legerant in Sacris ——— κοιλίαν σου πεπρησμένην *disruptam*, Theodoretoque explicante ῥηγνυμένην. Hieronymus etiam hanc interpretationem involvit, ubi reddit v. 21. *Et tumens uterus tuus rumpetur*, ex Hebraico ואדר בטנך צבה. Apud Josephum modo πρησθῆναι prætulerunt *Hen. Busb. Baſ.* & *Gen.* Quinetiam πρησθῆναι notione οἰδαλίης aut defendi ex πρησθεὶς, ἐξωφθεὶς Suidæ; πρήθει), φυσᾶται Hesychii: κατοιδημένος, ἢ δύσποτος ποιεῖ, καὶ πίμπρησι (καὶ ἐπιτείνει) τὰς λαγόνας, καὶ ὁμοῦ τύπτει φυσᾶται ἡ ἴδρις, Apsyrti veterinarii c. 46. de arte sua: aut hæc omnia existimabis culpa librariа accidisse vice η vocalis præcedentis. Postremo ob oculos habuit Epiphan. Scholasticus τὴν γαστέρα πυθῆναι, *uterо putrefacto.* BERN. Ita *Big.* & *Samb.* (& *Cocc.*) recte ut constat ex v. 15. & ex LXX. in *Num.* c. 5. v. 21. *Didymo* in *Homeri* Il. A'. v. 481. *Hesych.* & *Etym. M.* In *Editis aliisque* πεπρησθῆναι.

r Αν δὲ ὑπὸ πολλῆς δὲ ἔρωτος] Cedrenus ἐὰν δὲ ὑπὸ πολλοῦ ἔρωτος καὶ τοῦ διὰ τοῦτο (*Busb.* & *Hen.* διὰ τοῦτον) ζηλοτυπίας. BERN.

s Εἰς φιάλην σκπίζει·] Eadem & phrasis Misnæ c. 2. 2. פיילי של חרש חרשות, pro כלי חרש Amramidæ, Onceloſive מן דחסף. Ibidem εἰς φιάλην σκπίζει convenit verbo Legis ומחה אל מי המרים, aut Onceloſi, Deuterorarum Judaicorum, Samaritanorumque וימחק, καὶ ἐξαλείψει εἰς τὸ ὕδωρ δὲ ἐλεύσει. BERN. In Misna Sota etiam פיאלי φιάλη appellatur. REL.

t Ἐκ δὲ ἱεροῦ] Ἐκ τοῦ δὲ ἱεροῦ γῆς ἔστι πρὸς ὃν ἔστι πρὸς τοίχοις *Epiphan.* ignarus nimis Sacræ Legis, ubi imperatur v. 17. καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς καὶ τοῦ γῆς τοῦ ὄντος ἐστὶ δὲ ἐδάφους τοῦ σκηνῆς, בקרקע המשכן. Deuterotæ insuper monent pulverem in pavimento dextro Ædis servatum hac causa sub marmor cubitale c. 2. 2. Quinetiam statim à potu amaro livere uxor falsa luemque cœlitus impressam ostendere, nisi nos fallat secta plurima Pharisæorum Sotæ c. 3. 4, 5. ואין זכות תולה במים המרים, virque annum ultra vitam miseram prorogare. Contraria omnia evenire docent Magistri Babylonii Sotæ f. 26. & Maim. in libello cognomine c. 3. conjugi innocenti, meliorem solito

vul

κλήσῃ, ἐγκύμων τε γένεσθαι καὶ τελεσφορεῖται καθ' ἣν χρόνου περίοδον ψευσαμένη τὸν τε ἄνδρα ἐπὶ τοῖς γάμοις, καὶ τὸν Θεὸν ἐπὶ τοῖς ὅρκοις, μετ' αἰσχύνης καταβρέφει τὸν βίον, τοῦ τε σκέλους ἐκπεσόντος [v] αὐτῇ, καὶ τὴν κοιλίαν ὕδατι καταπλαδόντος. καὶ περὶ μὲν τῶν θυσιῶν τῆς ἁγνείας τῆς [x] ἐπ' αὐταῖς ταῦτα Μωϋσῆς [y] τοῖς ὁμοφύλοις προενόησε· νόμους δὲ αὐτοῖς τοιούτους ἔθετο.

est, exactoque tempore suo filium enititur: si autem fidem viro nuptiis datam fefellerit, Deoque juramento adstrictam fregerit, mortem obit ignominiosam, crure illi decidente, & aqua intercute ventrem occupante. Atque hæc quidem sunt quæ Moyses popularibus suis de sacrificiis & purificatione eorum præscripsit: leges autem eis tales *insuper* posuit.

ΚΕΦ. ιϚ'.

Νόμοι διάφοροι.

Μοιχείαν μὲν εἰς τὸ παντελὲς ἀπεῖπε· νομίσας εὐδαιμον τὸ περὶ τοὺς γάμους ὑγιαίνειν τοὺς ἄνδρας, καὶ τῇ τε πόλει καὶ τοῖς οἴκοις συμφέρειν τὸ τοὺς παῖδας εἶναι γνησίους. καὶ τὸ μίσγεσθαι δὲ μητρᾶζιν, [z] ὡς κακὸν μέγιστον ὁ νόμος ἀπεῖπεν· ὁμοίως δὲ καὶ πατρὸς σωθεῖναι γαμετῇ, καὶ [a] πίτθαις, καὶ ἀδελφαῖς, καὶ παίδων γυναιξίν, ὡς [b] ἔκφαυλον ἔχον τὴν ἀδικίαν, μεμίσηκεν. ἐκώλυσε δὲ ἡ γυναικὶ μεμιασμένῃ τοῖς κατὰ φύσιν πλησιάζειν, μηδὲ κτήνεσιν εἰς συνουσίαν φοιτᾶν, μηδὲ τῷ πρὸς τὰ [c] ἄρρενα μίσγειν πυμᾶν, διὰ τὴν ἐπ' αὐτοῖς ὥραν ἡδονὴν ζητουμένους παράνομον. κατὰ δὲ τὴν εἰς ταῦτ' ἐξυβρισθέντων, θάνατον ἔθεσε τὴν τιμωρίαν.

β'. Τῶν δ' ἱερέων καὶ διαλαβοῦσα τὴν ἁγνείαν ἐπέτρεψε. [d] τούτων τε γὰρ αὐτὸς ὁμοίως τοῖς ἄλλοις εἴργεται, καὶ προστέτακται γαμεῖν τὰς [e] ἠταιρηκυίας ἐκώλυσε· μήτε δύλῃ, [f] μήτ' αἰχμάλωτον γαμεῖν αὐτοὺς [g] κεκώλυκε, καὶ τὰς ἐκ καπηλείας καὶ ἐκ πανδοκεύειν πεπρεσμένας τὸν βίον, [h] μηδὲ τὰς τῶν προτέρων ἀνδρῶν ἐφ' αἷς δηποθὲν αἰτίαις ἀπηλλαγμένας. τὸν δ' ἀρχιερέα μέντοι καὶ πεθνηκότος ἀνδρὸς [i] ἠξίωσε γαμεῖν γυναῖκα, τοῦτο τοῖς ἄλλοις ἱερεῦσι συγχωρῶν. [k] μόνῃ γὰρ αὐτῷ δέδωκε γαμεῖν παρθένον, καὶ ταύτῃ φυλάττειν. ὅθεν καὶ νεκρῷ προσιέναι ὁ ἀρχιερεὺς, τῶν λοιπῶν δὲ κεκωλυμένων ἀδελφοῖς καὶ γονεῦσι καὶ παισὶ [l] τοῖς ἑαυτῶν προσιέναι μεταστᾶσιν. ἀφελεῖς δ' εἶναι [q] πᾶσιν ἀφέλειαν. τὸν δὲ [r] μὴ ὁλόκληρον τῶν ἱερέων νέμεσθαι πρὸς τὰς ἱερεῖς ἐκέλευσε τὰ γέρα· ἀναβαίνειν

CAP. XII.

Leges variæ.

ADulterium quidem in universum prohibuit; felicitatis esse reputans, ut viri de nuptiis recte sentiant; atque reip. simul ac familiis expedire, ut legitimi sint liberi. Item matribus misceri, ut omnium nequissimum, vetuit lex: atque etiam cum noverca, & materteris, & sororibus, & filiorum uxoribus rem habere, ut flagitium abominandum detestatus est *Moyses*. Quin & prohibuit ad mulierem menstruis pollutam accedere, aut bestiarum concubitum petere, aut coitûs cum maribus amore ardere, *turpem* & improbam ex eorum pulchritudine *sibimet* quærentes voluptatem. Iis vero qui hæc *præcepta* insolenter ausi fuerint transgredi, pœnam capitalem irrogavit. *Incestus & turpes concubitus mortе vindicantur. Lev. c. 18. & c. 20.*

2. At sacerdotibus puritatem etiam duplo majorem *quam reliquis* præscripsit. Nam & ab istis similiter eos abstinere voluit, prætereaque lege cavebat ne mulieres in uxores haberent quæ prostitissent: imo & servam aut captivam ducere prohibuit, aut quæ ex caupona aut hospitio publico vitam sustentassent, aut quæ à prioribus viris quacunque de causa repudiatæ fuissent. Summum vero Pontificem ne mortui quidem uxorem in matrimonium accipere permisit, licet hoc aliis sacerdotibus liberum reliquit. Huic autem injunxit solum virginem ducere, eamque servare. Ob eandem rationem neque ad mortuum accedit Pontifex: cum tamen cæteris sacerdotibus licitum sit ad fratres & parentes & liberos mortuos accedere. * Item corpora integra habere *jubentur*, & ab omni *Sacerdotum honestas, ac præcipua M. Pontificis. Lev. c. 21.*

vultum, valetudinem firmam, partum facilem masculumque. BERN. Ex τῆ ἱερᾶ γῆς Cedren. σκοπιάς τε καὶ τῆ ἱερᾶ γῆς Vat. ἐν τῆ ἱερᾶ γῆς ἢ τι σοὶ τοίχοις legerat Vet. Interpr. ignarus Sacræ legis, Num. c. 5. v. 17.

v Αὐτῇ,] Georgio αὐτῆς.

x Ἐπ' αὐταῖς] Τῆς ἐπ' αὐτὴς Bas. & Gen. τῆ ἐπ' αὐτοῖς Big. Samb. & Epiph. ἐπ' αὐτᾳ: pro ἐπ' αὐτῆς ante editorum, sonoritatis similis gratia. BERN. Ita pro ἐπ' αὐτῆς Editorum, quod ex simili cum ἐπ' αὐταῖς sono ortum, rescripsit Bernardus. ἐπ' αὐτοῖς Big. Samb. & Vet. Interpr. ἐπ' αὐτῆ Vat.

y Τοῖς ὁμοφύλοις] Non iis tantum, qui ex sua tribu, Levi nempe, erant adulteria & alia crimina interdicta, sed Israelitis. Unde discimus Josephum voce ὁμοφύλων complecti totam gentem Hebræorum. Ita mox opponit ὁμοφύλους & ἀλλοτριοχώρους. REL.

z Ὡς κακὸν μέγιστον] Ὡς abest Big. & Samb.

a Τίτθαις,] Τίτθαις vel τιτθαῖς (nam de accentu hujus vocis aut τηθαῖς Grammatici nolunt altercari) Big. Buriusque meus. Verum ab auribus Atticis neutiquam abhorreat Samb. τιτθίσι, aut τηθύσι Busb. τητθύσι scripsit Hen. sicut τήτθαις excusum est Bas. & Gen. pro suaviori τηθαῖς. Hasce autem tales vocat Legumlatorum castissimus אחות אבין & אחותו אביך c. 18. λαϊτικῶ, amitas atque materteras. BERN. Ita Big. in Editis τήτθαις. forsan Ατϊκώτερον & suavius τιτθίσι Samb. aut τηθίσι Vat.

b Ἔκφαυλον ἔχον] Bas. Gen. & Epiphan. Male MSS. ἔκφυλον. Nam ἔκφαυλόν ἐστι ἀδικία est תועבה & זמה Legis Connubialis v. 17, 22, 23, 29. BERN. Ἔκφυλον Big. (Coll. Voss.) & Samb.

c Ἄρσενα] Big. & Samb. ἄρσενα, contra usum Atticum. Ibidem μίξιν Samb. BERN.

d Τούτων τε] Ita Samb. Vat. & Vet. Interpr. τούτων γὰρ in reliquis.

e Ἡταιρηκυίας] Ἑταιρηκυίας mendum Bas. Gen. & Big. ἑταιρικυίας à verbo circumflexo Busb. ἑταιρηκυίας etiam Samb. Typo autem barytono quam contracto notat illud τὰς πεπορνευκυίας ἢ ἑταιρηκυίας, ut exponit Etym. M. Hujus generis est זנה apud Moysen libro suo tertio, qui est de moribus Sacerdotum. BERN.

f Μήτ' αἰχμάλωτον γαμεῖν] Id in Lege Dei vetitum non est: nisi credatur latere sub חללה. sed Judæi id per sequelam inde eliciunt, quod suspecta sit integritas puellæ, quæ captiva fuit. Ideo & postea regi ex familia Chasmonæa reprobratum fuit, maternum genus a captiva ductum esse, ideoque ad Pontificatum eum ineptum. REL.

g Κεκώλυκε,] Τεθείληκε legisse videtur *Epiphanius*. Verum illa γαμεῖν αὐτοὺς κεκώλυκε non agnoscit *Vat.*

h Μηδὲ] Ex *Coll. Big.* Editi μήτε.

i Ἠξίωσε] Sufficit hoc in loco *Sambuci* ἠξίωσε γυναῖκα. *Busb.* etiam & *Hen.* ne γαμεῖν bis poneretur, malunt ἠξίωσε γυναῖκα λαβεῖν. Similiter *habere permisit uxorem Epiphanius.* BERN.

k Μόνῃ γὰρ αὐτῷ] Μόνῳ γὰρ *Big. Samb. Hen.* & *Epiph.* Atque tantidem profecto valebit μόνῳ atque μόνῃ in hac sententia, si elegantia quæramus. BERN.

l Τοῖς ἑαυτῶν συνουσίαις] Τοῖς ἑαυτῶν συνουσίαις *Bas.* & *Gen.* τοῖς αὐτῶν συνουσίαις *Busb.* & *Hen.* τοῖς αὐτῶν συνουσίαις eodem animo *Samb.* necnon τοῖς ἑαυτῶν συνουσίαις *Big.* BERN. Ita *Bas.* & *G.* τοῖς αὐτῶν συνουσίαις *Vat.*

q Πᾶσιν ἀφέλειαν.] Ἀσφάλειαν error cod. *Samb.* τῷ πᾶσιν ἀφέλειαν *Big.* Sacerdotibus etenim aliquoties hoc imperavit Sanctissimus יהוה לי קדשים, ἅγιοί μοι ἔστωσαν. BERN.

* *Item corpora integra habere* jubentur,] Ita placuit locum interpretari ex istis *Hesychii*, ἀφελὴς, ἀτιμὸς, καθαρὸς, ὁλόκληρος, ὁ μήτε πλεονάζων μήτε δίων τι τοῦ σώματος. Cæteri fere ad hunc modum, *Iidem jubentur simplices esse omnique fuco carere.* Videsis *Etym. M.* voce ἀδιλής.

r Μὴ ὁλόκληρον] Id est aptas non habens & integras omnes partes corporis. Hoc explicat quod alibi in lib. de bell. scribit eos qui ob πήρωσιν non ministrabant in altari, partes tamen accepisse e cibis. Illud πήρωσιν per *cæcitatem* reddidit Interpres. Ita alibi hanc vocem esse reddendam non nego, uti quum Josephus lib. VI. de bell. cap. 16. scribit πεπήρωται γὰρ, *cæci enim redditi sunt.* At πηρὸς est qui non ὁλόκληρος. Zozimus histor. lib. VI. pag. 828. ita opponit ὁλόκληρον ἔχειν τὸ σῶμα & μέρος τι τοῦ σώματος πεπηρωμένον. Demosthenes oratione περὶ στεφάνου pag. 146. τὸ σκέλος πεπηρωμένον, *crus mutilatum*, ubi Scholiastes,

mni vitio pura. Si cui tamen ſacerdotum defectu aliquo laborare contigerit, juſſit & ſuam cum ſacerdotibus partem accipere: verum ad altare aſcendere & fanum intrare prohibuit. Nec ſolum in ſacris obeundis puros eſſe voluit: ſed & operam dare ut in quotidiana vitæ conſuetudine ſese irreprehenſibiles præſtent. Ideoque qui ſacram ſibi veſtem induunt, & ab omni culpa vacui ſunt & præter cætera caſti & abſtemii; vini uſu, tantiſper dum ſtolam gerunt, interdicto. Præterea & victimas mactant integras, omnique vitio carentes.

Abſtemii adjunto ſacrifici, ſine vitio victimæ. Lev. c. 22. & c. 10. Ezech. c. 44.

3. Atque hæc Moyſes etiam vitæ ſuæ tempore obſervata tradidit: de quibuſdam vero, cum in ſolitudine viveret, in futurum proſpexit; ut illa terram Chananæam adepti facerent. † Septimo quoque anno agris dedit requiem & ab aratione & conſitione, ſicut jam ante populo ſeptima quaque die remiſſionem à laboribus dederat. Quin & quæ ſponte ſua terra *hoc anno* ferret, publica eſſe *juſſit* & promiſcui uſus tam extraneis quam contribulibus, nihilque ex iis ſervari. Idemque fieri *voluit* poſt ſeptimam annorum hebdomadem. atque hi quidem omnes ſunt *anni* quinquaginta. Annus autem hic quinquageſimus Jobelus appellatur ab Hebræis: in quo debitores à mutuo liberantur, ſervi liberi dimittuntur, quos, contribules cum eſſent & legem aliquam violaverint, ſervitutis pœna affecit, utpote mortis ſupplicio exemptos. Porro & agros priſtinis dominis reſtitui præcepit. Porro & agros priſtinis dominis reſtitui præcepit, hunc in modum. Inſtante Jobelo, quæ vox libertatem ſignificat, conveniunt venditor agri & emptor, ſtes, πεπηρωμένον ἦγον βεβλαμμένον. Libanius declamatione 43. p. 906. χεῖρας ἐπήρωσαν, *manus abſciderunt* Ariſtides declamatione adverſus ineptos Sophiſtas, πεπηρωκότας αὐτὸς ἤτοι τὰς ὀφθαλμὰς ἢ τὰς χεῖρας ἢ τι ἄλλο ὁ τιῶν τοῦ σώματος, *mutilatos vel oculis vel manibus vel alia corporis parte.* Ἀδωνίζοι dicebantur Græcis milites τὸ σῶμα πεπηρωμένοι teſte Harpocratione ad illam vocem. ὅσοι ἀπὸ πήρωσιν ἀπόλεμοι ἦσαν, quotquot ob mutilationem militare non poterant, ſcribit Arrianus de exped. Alexand. Veteres gloſſæ: Mutilatio πήρωσις σώματος. Joſephus ipſe infra lib. VII. 2. πεπηρωμένους τὰς ὄψεις καὶ τὰς βάσεις, *cæcos & claudos.* Utrique πεπηρωμένοι, non ſoli cæci. Sic lib. VII. 6. de Mephiboſeth claudo πεπηρωμένου τὰς βάσεις. Sic lib. IV. 8. ὁ πηρώσας qui mutilaverit aliquem, ubi Gelenius male, *excæcaverit.* Plutarcho ἀνάπηρος & ὁλόκληρος opponuntur in apophthegmatibus & alibi. REL.

Septimo quoque anno ab agricolarum ferro innoxia erat terra Sancta.

Dein poſt ſeptem annorum Hebdomadas Jobelus, *ſive* Jubelæus, *felicitas ſeculi, Annuſque Magnus Hebræorum. Lev. c. 25. & c. 27. Num. c. 36. Joſ. c. 6. Philo, p. 1183. & Tacitus, l. 5. Hiſt.*

s Ὡς' αὐτῷ] Ita *Big.* & *Samb.* ὡς ταὐτῷ in *Editis*, *aliiſque.*

t Πίνειν οἶνον] Inter res prohibitas ſacerdoti miniſtrant, etiam יין vinum recenſent Talmudici: & plus quarta parte logi bibere non licuiſſe definiverunt. REL.

v Ἕως ἂν τῷ σολῷ ἔχωσι] Id eſt quamdiu ſacris operantur in templo: nam extra tempus miniſterii & quando extra templum verſabantur, veſtes ſacerdotales non gerebant, quas in templo ſervabant præfecti amictui ſacerdotali. REL.

x Ἔτι δὲ καὶ τὰ ἱερεῖα] Ἔτι δὲ καὶ ἱερεῖα *Samb.* ἔτι δὲ καὶ δοκίμα *Epiphanius* pravis ocellis. Ibi loci *Samb.* καταμηδέν. BERN.

y Καθ' ἕτος χρόνον] Κατὰ τὸ ζωῆς χρ. *Vat.* & *Samb.*

z Ὅπως ἐπιδαν] Sic *MSS.* ὡς ὅπως in *Editis.* nimis liberaliter.

† *Septimo quoque anno*] *Septimo quoque anno terram Sanctam ab agricolarum ferro innoxiam & quietam dicit O. M. Dein poſt ſeptem annorum hebdomadas ſive* שמטות: *Nam Chronologi illuſtres Scaliger & Petavius fruſtra defendunt imperitiam Rabbinorum aliquot Illuſtrium ſive Gaonim f. 9. 1, contra Miſnicorum Seburæorumque Scholas antiquiores* Eracin *f. 11. b. & f. 12. contra Africanum, Euſebium, Hieronymum, & cæteros Scriptores Chriſtianos, contra Joſephum hunc tam heic quam c. ult. § 30. & Philonem p. 1187. & p. 767. & doctiſſimos Judæorum, contra verba diſertiſſima Legis Divinæ, & præter analogiam manifeſtam τῆ πεντηκοστῆς & τῇ πεντηκοστῇ, quæ appellant cum Moyſis tum Chriſti diſcipuli. Adde inſuper ſponte confitentes Gemariſtas in* Eracin, *ex nimio ſtudio ſupputandi per ſolos Sabbatiſmos ab exciſa dudum Æde ſecunda, (anno autem Sabbatico hæc demolita erat) neglectam fuiſſe rationem veram & veterem Jubilæi miſeræ exulique genti:* יובל ושנת החמשים Jobelus, *felicitas ſeculi, Annuſque Magnus Hebræorum, atque recte interpretanti* ἐλευθέρια, ἄφεσις, σωτηρία, Reſtitutio, Recuperatio, *ſervos patrios liberat, obæratos ſolvit, prædia extra urbes heris priſtinis per compenſationem reſtituit. Conjule Lev. c. 25. & c. 27. Num. c. 36. & Joſuæ c. 6. Philonem etiam egregie diſſertantem p. 1183, &c. de hebdomade numero quam ſacro: Talmudum inſuper Babylonicum in* Eracin, *& Maimonidem Jad tit.* Semitta & Jobel, *&* Samag. 153 עשין. *Et Corn. Tacitum l. 5. Hiſtoriarum.* BERN.

a Καὶ τὰ αὐτομάτως] Ita in *MSS.* ἐπὶ τὰ in *Editis.*

ἢ ἐπὶ τὸ βωμὸν καὶ εἰσιέναι εἰς τὸν ναὸν ἐκώλυσεν, μὴ μόνον δὲ περὶ τὰς ἱερουργίας καθαρὰς εἶναι, ἀπαδάζειν δὲ καὶ περὶ τὴν αὐτῶν διαίταν, s ὡς' αὐτῷ ἄμεμπτον εἶναι. καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, οἱ τὴν ἱερατικὴν στολὴν φορῦντες ἄμωμοί τε εἰσὶ καὶ περὶ πάντα καθαροὶ καὶ νηφάλιοι· t πίνειν οἶνον v ἕως ἂν τὴν στολὴν ἔχωσι κεκωλυμένοι. x ἔτι δὲ καὶ τὰ ἱερεῖα θύσιν ὁλόκληρα, καὶ κατὰ μηδὲν λελωβημένα.

γ'. Ταῦτα μὲν οὖν ἤδη καὶ y κατ' ἔτος τὸν ζωῆς χρόνον τὰ αὐτῷ γιγνόμενα Μωϋσῆς παρέδωκε· τὰ δ' αὖθις καιρὸν ἐπὶ τὴν ἐρημίαν ἀφικόμενος προενόησεν, z ὅπως ἐπιδὰν τὴν Χαναναίαν λάβωσι τάδε ποιῶσι. δι' ἑβδόμου ἔτους ἄνεσιν δίδωσι τῇ γῇ ἀπό τε ἀρότου καὶ φυτείας, ὥσπερ καὶ αὐτοῖς δι' ἑβδόμης ἡμέρας τὴν ἀπὸ τῶν ἔργων προεῖπεν ἀνάπαυσιν. a καὶ τὰ αὐτομάτως ἀναδιδόμενα ἀπὸ τῆς γῆς κοινὰ εἶναι τοῖς δεῖσιν τὴν χρῆσιν, b τῶν τε ὁμοφύλων καὶ τῶν ἀλλοεθνῶν, μηδὲν ἐξ αὐτῶν c φυλάττοντας. ποιεῖν δὲ καὶ τῷ d μεθ' ἑβδόμους ἐτῶν ἑβδομάδα. ταῦτα πεντήκοντά μέν ἐστιν e ἔτη τὰ πάντα. καλεῖται δὲ ὑπὸ Ἑβραίων ὁ f πεντηκοστὸς ἐνιαυτὸς Ἰωβηλαῖος· ἐν ᾧ οἵτε χρεῶν τῶν δανείων ἀπολύουσι, καὶ οἱ δοῦλοι ἐλεύθεροι ἀφίενται, εἰς οὓς ὁμοφύλους καὶ συγγενεῖς τι τῶν νομίμων g τῷ χήμαλι τῆς δουλείας ἐκόλασε, θεμιτὸν οὐκ ἐκδεχομένους. ἀποδίδωσι δὲ καὶ τοὺς ἀγροὺς τοῖς ἐξ ἀρχῆθεν αὐτῶν δεσπόταις τόπον τε τρόπον. h ἐνστάντος δὲ Ἰωβήλου, i ἐλευθερίαν μὲν σημαίνῃ τοὔνομα, συνέρχονται δ', τε ἀποδόμενος τὸ χωρίον καὶ ὁ πεπρα-

b Τῶν τε ὁμοφύλων] Τοῖς ὁμοφύλοις καὶ ἀλλοεθνέσι *Busb.* & *Hen.* & *Vet. Interpr.*

c Φυλάττοντας.] *Big.* cum *Samb.* φυλάσσοντας. Mox ποιεῖν δὲ τοῦτο καὶ *Samb. Busb.* & *Hen.* BERN.

d Μεθ' ἑβδόμους] Ita *Joſephus* tam heic quam alibi, & *Philo*, p. 767. & p. 1187.

e Ἔτη τὰ πάντα] Ἔτη πάντα *Samb.* & *Big.* BERN.

f Πεντηκοστὸς] Aliis *quadrageſimus nonus.* qua de re magna inter viros Eruditos controverſia. Vide *Scaligerum* in *Animadverſ. Euſeb.* p. 15. & p. 34. *Petavium* de *Doctr. Temp.* l. 9. c. 27. *Cunæum* de *Rep. Hebr.* l. 1. c. 6. & *J. Clericum* ad *Levit.* c. x.

g Τῷ χήμαλι] Servi quomodo inter Judæos eſſe potuerint, hic explicat. REL.

h Ἐνστάντος] Ἐνστάντος δὲ τοῦ Ἰωβήλου juxta *Vet. Interpr.*

i Ἐλευθερίαν] Perite. Nam יובל *Iobel* Octateuchi & Miſnæ, יובלא *Jobela* Onceloſo, יובלרא Paraphraſtæ Samaritico, *Iobelæus* Joſepho, *Iobeal* & *Iaubeal* יובל in verſione Arabica Samaritarum, *Jubilæus* Hieronymo, proprie ſignificat ἐλευθερίαν, ἀπολύτρωσιν, ἀπαλλάγην, ἀναγωγὴν, Reſtitutio, velut Jer. c. 31. 9. *Benevolentiæ ergo ipſos reducam ac reſtituam, ὡς παρηκλημένος ἀνάξω αὐτούς*, בתחנונים אובילם. Quorſum συζυγίας *Hophal* futurum יובל *Jubal*, *Jobal* & *Jobel*, *reſtituitur*, *revertit*, ut in nominibus virorum feſtorumque propriis fit, migravit facile in ἐλευθέρια, *Liberalia*, ἄφεσιν, Moyſe volente. Hujus enim nominis rationem ſatis abunde explicat ipſe Legiſlator, niſi Theologi Judæorum, & jam meliores nimium affectarent nugas Phariſaicas. Ait itaque ab Oraculo יובל היא תהיה לכם תובלו איש ושבתם איש אל אחוזתו, quod eſt, *Jobelus hic vobis erit: quiſque adeo rem priſtinam patriam repetet.* LXXII. Interpr. ἄφεσιως σημασία αὕτη ἔσται ὑμῖν, καὶ ἀπελεύσεται ἕκαστος εἰς τὴν κτῆσιν αὐτοῦ. Et ſtatim בשנת היובל הזאת תשבו איש אל אחוזתו, *Redibunt cuncti anno illo Jobelæo ad propria:* ἐν τῷ ἔτει τῆς ἀφέσεως σημασίας αὐτῆς, ἐπανελεύσεται ἕκαστος εἰς τὴν ἴδιαν αὐτοῦ. Iterumque Amramides וקראתם דרור, *Hunc annum Libertatis vocabitis,* خلاص Interpreti Samaritico, חירותא Chaldæorum non uni: *Remiſſionem vocabis*, inquit Hieronymus. Accurate: ut à *Remiſſione* ἐπαφεσῆ ſeu השמטה, alia voce יובל Quinquageſimalem iſthanc diſtingueret. Conveniunt in hac interpretatione plurimi Criticorum Sacrorum LXXII. Alexandrini quandoque יובל vertunt Græce ἄφεσις, Num. c. 36. 4. ἐὰν γένηται ἡ ἄφεσις, ac ſæpiſſime היובל, ἀφέσεως σημασία, *Libertas prædicta, Remiſſio promulgata clare* & κλαγγηδὸν, aut una voce τὰ ἀφέσια. Pariter Aquila exponit שופרות היובלים in l. Joſuæ, τὰς σάλπιγγας τῶν ἀφέσεως. Saadias Rabbinus illuſtris, & Judæi Mauruſii pro יובל, quoties occurrit in Lege vetuſtiſſima, reddunt أطلاق *itlaic*, *dimiſſio*, *remiſſio*, ἐλευθέρωσις. Idem urget Abrahamus Abeneſdras יובל כמו שלוח, *Jobel* eſt *Silluch*, ἀπόλυσις, *manumiſſio.* Tum Moyſes Nachmanis ait Annum L. *Jobel* nuncupari in Sacris, לא על חקוערת רק על הדרור, *Reſtitutæ Libertatis* cauſa *ἐτύμως*, non *Clangoris.* Deinde Syro ubique Bibliorum S. vice Jobel ponitur פוגיא, i. e. ἐπαφοὴ, ἐπαναλάβεσις (ἐπὶ τὰς ὁ-

Lev.

πειάμενον, καὶ [k] λογισάμενοι τὰς καρπὰς καὶ τὰς εἰς τὸ χωρίον δαπάνας γεγυμνάσας, τῶν μὲν καρπῶν πλεονάζειν εὑρεθέντων προσδέχεται [l] τὸ ἀρχαῖον ὁ ἀποδόμενος· ἐὰν δὲ ἀναλώματα ὑπερβάλλοντα, ὑπὲρ ἃ λείπουσι [m] καταλαβὼν [n] τὸ ἐκνέμενον ἐξίσαται τὰ κτήσεως. ἴσων δὲ συμβαλλομένων τά τε καρπῶν καὶ τὰ ἀναλωμάτων, ἀποδίδωσι τοῖς καὶ [o] πρότερα νεμηθεῖσι. τὸ αὐτὸ δὲ καὶ περὶ τὰ οἰκίας νόμιμον ἰσχύειν ἠθέλησε τὰ καὶ κώμας πεπραμένας· πρὸς γὰρ [p] τὰ ἐν πόλει πεπραμένων, ἔγνωκεν ἑτέρως. εἰ μὲν γὰρ πρὸ ἓξ πλειωθῆναι τὸ ἐνιαυτὸν καταβάλοι τὸ ἀργύριον, [q] ἀναγκάζει τὸ πεπραμένον ἀποδόναι· εἰ δὲ πληρες γένοιτο τὸ ἔτος, βεβαίοι τὴν κτῆσιν τῷ πεπραμένῳ. παρίστη Μωϋσῆς τὴν διάταξιν τῶν νόμων, ὅθ' ὑπὸ τὸ Σιναῖον καθιδρυκὼς τὴν στρατιὰν, ἐξέμαθε παρὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῖς Ἑβραίοις γεγραμμένῳ [r] παρέδωσιν.

δ'. Ἐπειδὴ καλῶς αὐτῷ τὰ περὶ τὴν νομοθεσίαν ἔχειν ἐδόκει, πρὸς ἐξέτασιν τοῦ στρατοῦ τὸ λοιπὸν ἐτράπη, τῶν πολεμικῶν ἤδη [s] κατὰ νοῦν ἔχων ἅπαντα. [t] προστάσσει τοῖς φυλάρχοις, πλὴν τῆς Λευίτιδος φυλῆς, ἀπογράφειν τὸ ἀριθμὸν ἑκάστων τῶν στρατεύεσθαι δυναμένων. ἱεροὶ γὰρ ἦσαν οἱ Λευῖται, καὶ πάντων ἀπλεῖς. γυμνάσας δὲ τὸ ἐξέτασιν εὑρέθησαν [v] μυριάδες ἑξήκοντα τῶν ἐπιλιτεύειν [x] δυναμένων, ὄντων ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν ἕως πεντήκοντα, καὶ τρισχίλιοι πρὸς ἑξακοσίοις καὶ πεντήκοντα. ἀντὶ δὲ Λευὶ κατέλεξεν εἰς τὸν φυλάρχων [y] Μανασσῆ τὸ Ἰωσήπου παῖδα, καὶ Ἐφραίμῳ ἀντὶ δὲ Ἰωσήπου. δέησις δὲ ἦν αὐτῷ Ἰακώβου πρὸς Ἰώσηπον, ποιητὰς αὐτῷ [z] παραδοχεῖν τοὺς παῖδας, ὡς καὶ πρόσθεν.

ptor, atque fructus æstimantes simul & expensas in agrum factas, si fructus majores exstiterint, agrum recipit venditor: sin vero superent expensæ, accepto quod defectum suppleat, possessione cedit *emptor*. Cum autem pares fuerint fructus & expensæ, antiquis possessoribus *agrum* assignat. Ac quod ad domos spectat, idem quoque jus obtinere voluit, cum in villis sitæ venduntur: nam de iis quæ in urbe veneunt aliter statuit. *Scilicet*, si quidem intra anni spatium reddatur pecunia, cogit emptorem domum restituere: at si annus integer fuerit elapsus, emptori possessionis jus confirmat. Hanc Moyses legum constitutionem, dum in castris sub monte Sinæo exercitum teneret, à Deo accepit; atque literis consignatam Hebræis tradidit.

4. Cum vero omnia circa leges ferendas sibi recte se habere viderentur,[1] deinceps ad exercitum recensendum semet convertit, quod jam tum in animum induxerit res ad bellum spectantes attingere. Tribuum autem principibus, excepta tribu Levitica, imperat censum accuratum omnium, quotquot militari essent ætate. Levitæ enim Dei sacrati erant ministerio, & à *cæteris* omnibus immunes. Lustrato igitur exercitu, inventi sunt sexcenties mille, ter mille sexcenti & quinquaginta, qui arma ferre poterant, ab anno vicesimo usque ad quinquagesimum. At vice Levi in principum numerum cooptavit Manassen Josephi filium, & loco Josephi Ephraïmen. Nam à Josepho obsecrabat Jacobus, ut sibi filios suos in adoptionem daret, sicut supra diximus. XI. *Israëlitarum recensio.*

5. [2] Ca-

Lev. c. 29. 13.) ἀνακομιδὴ, ἀπάντησις. Reversio, Reditus, חגרת השחורת phrasi Rabbinorum, ἀπάλαξις. Ab illa quinquagesimali solennitate, quam clangor insignis rite induxerat, ᾗ σάλπιγξ etiam meruit היובל appellari, ut constat Ex. c. 19. 13. כמשך היובל, quod reddo ὁπόταν σαλπίγξῃ: sive ad instar clangoris lobelæi quasi scripserat ὁ θεὸς, ut v. 19. כמשך בקרן היובל או בשופר. Nihil enim buccina Jubilæa validius inter voces humanas, nihil audiebatur productius. Quin antiquiores docuerant parem esse rationem, ritum similem Jobelæi indicendi, atque cujusvis Anni Novi; tum clangi utrumque cornubus quibuscunque præter bubula, *Ros hassana* c. 3. 2, 5. aut ex opinione Sapientum aliquot Neomeniam Tisri caprinis, vel juxta placitum R. Judæ, communem annum τῶν προβάτων, Jobelæum τῶν αἰγείων, יהורת אומר כראש השנה ר' תוקעין בשל זכרים וביובלות בשל יעלים. Nostros autem Commentatores seduxit simul cum Jarchio, Maimonide, Bartenorio, Kimchio, & ante illos Paraphrasta Chaldæo Vatum priorum, qui vocatur magnus Deuterota R. Aquiba, qui cornu arietis Isacii apud Sinæum sonuisse credidit, data tum Lege Hebraica. Is enim, (si rem veram dicunt Babylonii, f. 26. a. *Ros hassana*) cum à pastore Arabe didicerat (דכרא) arietem appellari inter Nomadas יובלא *Jobela* (puta literis vernaculis ابلي *Obalio*, ايبلي *Ibolo*, ut אבולא *Ebbula* Chaldaicis, quasi primas virque gregis: vel perperam accepit Rabbinus ille arietem unum pro grege toto, אבולא *Ebula* Syris, ابول *Ebbaulo* & ابلة *Obolla* Arabibus:) illico ad Annum liberum Hebræorum buccinis rite promulgandum, voculam transfert, duplici licet ac perdura Catachresi. Quippe hac ratione יובל primo significabit דכרא ὁ κριὸς, secundo קרן של איל *Cornu arietinum*. Unde Jonathan interpretatur בשופרות היובלים Jos. c. 6. כשופריא דקרן דכריא, ἐν ταῖς κερατίναις MS. Oxon. & Aldino, ubi Arabs reddit ابواق الجلبة tubis clangentibus, LXXII. Interpr. ἐν σάλπιγξιν ἱεραῖς, Hieronymus rectissime, *Buccinis quarum usus in Jubelæis*. Tertio adhuc denotabit יובל, ut ex Moyse notissimum שנת החמשים. Quid vero non admittunt Rabbanitarum pueri? Obtinuit inde auctoritate Aquibæ, quod per mille annos arietinis solis proclamarentur tam annorum initia singulorum quam Libertas (uti liceret fieri misero populo) & πεντηκοστὰ: invitis scholis totis Pharisæorum συνεχόντων. Temere etiam factum, quod viri docti *Jubilum* vocem Latinam ab Hebraico יובל aut יבל, sit *clangor*, sitve jam *buccina*, deducendam affirment. Venit Jubilum ab *iaλία* Cretico. BERN. Ab הוביל quod ἰλάσθησαν fierent & liberæ possessiones, redeuntes ad pristinos dominos. REL.

k Λογισάμενοι] Λογισάμενον *Busb.* & *Hen.*

l Τὸν ἀγορῆ] Τὸν καρπὸν *Vat.*

m Καταλαβὼν] *Epiphanius, recipiens emptor.* Verum *Basil.* & *Gen.* καταβάλλων, *Big.* & *Samb.* καταβαλὼν: ut Scribæ peccare possunt. BERN. Ita *Bernardus* ex *Vet. Interpr.* apud quem *recipiens emptor.* in *Editis* & *MSS.* aut καταβάλλων aut καταβαλὼν.

n Τὸ ἐκνέμενον] Τὸ ἐκανέμενον *Vat.*

o Πρότερα νεμηθεῖσι.] Πρότερον νεμηθεῖσι *Samb. Hen.* & *Busb.* πρότερον ἀφαιρεθεῖσι *Vat. Coll. Voss.* & *Samb* in margine.

p Τῶν ἐν πόλει πεπραμένων,] Ita quatuor *MSS.* in *reliquis* & *Editis* τὰ ἐν τῇ πόλει.

q Ἀναγκάζει τὸ] Ἀναγκάζειν *Vat.*

r Παρεδίδωσιν.] Αὐτὸς παρεδίδωσιν juxta aliquot *Epiphanii* Codices.

1. *Deinceps ad exercitum recensendum*] *Sic fuit pacis opus: sequitur de militia Hebræorum. Ad censum*, פקרה, ἐξετασιν *Jos.* ἐπισκοπὴν *Int.* LXXII. *Nam* ἐπηξιώσαν *editionis Romanæ* v. 18. c. 1. *neque Atticum neque Græcum, quam existimabant contra Nobilius & Grotius; sed errore librario prognatum, pro meliori verbo* ἐξήτασαν *aut* ἐπηξήτασαν. *aut* ἐξητάσθησαν *ipsius Josephi, aut demum* ἐνεστράτευσαν LXXII. *Interpr. versu illo* 18. *ex Hebræo* יתילדו *q. e.* יתיחסו *Onceloso optimo Metaphrasta. Ad censum itaque secundum, vel tertium Saliano aliisque æstimantibus, Phylarchis* נשיאי ישראל & נשיאי מטות *duodecim cogentibus veniunt, Exodi mense Jaro, anno secundo ætatis militaris, quam Moyses à* XX. *annis orditur, Josephus historicus in* L. *terminat, Rabbinorum aliquot in annum* LX; *quomodo de Levitis sacro jam numero defuncturis Lex ipsa definierat, capita* 603550. לגולגלתם כל יוצא צבא, *sicut Num. c.* 1. & *c.* 2. *certo legunt omnia Biblia Commentatoresque Sacri, præter hunc Flavium. Hujus tamen* ἀντίγραφα, *quot Epiphanius Scholasticus, Zonaras Drungarius, Epitom. Cantuar aut nosmet versavimus, colligunt militum nomina cuncta* 603650. *Viderat adeo Josephus in membranis Legis* חמש מאות *pro* שש מאות, *aut Librariorum Græcanicorum negligentia jampridem peccatum fuit in nota* $\overline{\text{X}}$ *pro* $\overline{\Phi}$; *facilius quam in voce* ΕΞΑΚΟΣΙΟΙΣ *pro* ΠΕΝΤΑΚΟΣΙΟΙΣ. *Ephræmitis equidem vice Josephi Patriarchæ cooptatis, Manassitisque loco Levitarum gentis sacræ bellique immunis. C.* 1. & 2. τὸ ἀριθμῶν. *Ex. c.* 30. 2. & *c.* 38. 25. BERN.

s Κατὰ νοῦν] *Samb.* καθ' ἑνοῦν.

t Προστάσσει] Προστάσσει τε *Busb.* & *Hen.* ut & mox ἀπογράφασθαι τὸ ἀριθμὸν τῶν σε.

v Μυριάδες ἑξήκοντα] Ita in omnibus *Josephi* libris & *Zonara* ejus Exscriptore. Viderat ideo in membranis *Legis* שש מאות pro חמש מאות, aut *Librariorum Græcanicorum* negligentia jampridem peccatum fuit in nota $\overline{\chi}$ pro $\overline{\phi}$.

x Δυναμένων,] Δυναμένων τὸ ἀπὸ εἴκ. *Samb.* & *Big.*

y Μανασσῆ τὸ Ἰωσήπου] Μανασσῆ τοῦ ἰωσήφου *Basil.* & *Gen.* Sed & illi mox ἀντὶ τοῦ ἰωσήπου, necnon πρὸς ἰωσήπου ritu MSS. μανασσῆ τοῦ ἰωσήπου *Busb.* & *Hen.* BERN.

z Παραδοχεῖν τοὺς παῖδας,] Παραδοχεῖν παῖδας *Big.* & *Samb.* Occurrebat *Epiphanio* ibi loci ἐν τῷ vel τῷ ποιητὰς αὐτῷ παραδοχεῖν παῖδας. Hanc autem historiam expilavit Zonaras Annalista hunc in modum. Μετὰ ταῦτα ἀριθμήσας διέγνω τὸ λαὸν καὶ διέθηκε τὰ ὅπλα φέρειν δυναμένων μυριάδες ἑξήκοντα καὶ τρισχίλιοι πρὸς ἑξακοσίοις καὶ πεντήκοντα. οὗτοι δ' ἦσαν οἱ τὸ εἰκοστὸν ὑπερβάντες ἐνιαυ-

Forma caſtrametationis Hebræorum. Vide Num. c. 2. & c. 4. & c. 10.

ϛ'. [2] Caſtra autem figentes Tabernaculum in medium acceperunt, trium tribuum tentoriis ſingula ad latera poſitis: interque ea patebant viæ. Forum etiam adornabatur, reſque venales ſuo quæque loco diſpoſitæ erant: & omne genus opifices ſuas habuere officinas: atque civitatis huc illuc commeantis imaginem plane referebat. Loca autem circa Tabernaculum ſacerdotes quidem primi occupabant: *iſtis* proximi erant Levitæ, numero omnes (nam & illi, quotquot maſculi quidem erant triginta dies nati, recenſebantur) viginti tria millia, octingenti octoginta. Et quamdiu contigit ut nubes incubaret Tabernaculo, tantiſper illis veluti præſente Deo eodem loco manere viſum eſt; illinc vero migrare, cum ſeſe aliò moveret.

Levitarum recenſio.

Ritu nubis Ædi S. incubantis ſive tollentis ſe, ſtatoſtatis ordinatur. Ex. c. 40. Num. c 9. & c. 10.

6. Primus autem & [3] buccinæ formam excogitavit, & ἄχρι ϝ πενήκοντα ἐλελακώτες. αὐτὶ ϝ τ' λαϊλικῆς φυλῆς τοῖς φυλάρχοις κατέλεξαν τὺς παῖδας ϝ ἰωτὴρ τ' μανασσῶ κ' τ' ἐφραὶμ, κ' τῶ Δφιταγῶ ϝ ϖοπάτος ιακώϐ. BERN.

2. *Caſtra autem figentes*] Ita cum *Vet. Interpr.* ad hunc modum *Gelenius* reddit, *Compactо autem Tabernaculo in medium caſtrorum illud acceperunt.*

a Οδοί τε Δ|ϕ] Ita *Big. Coll. Voſſ. Samb.* & *Vet. Interpr.* ὁδοὶ ϝ Δ|ϕ μέσων *Baſ.* & *G.*

b Οὐδενί τε ἄλλῳ ἢ πόλ|] Οὐδ' ἑνί τε ἄλλῳ ἢ πόλ| *Samb.* Ubi *Baſ.* & *Gen.* ἄλλῳ, ἢ πόλ|. BERN.

c Διςμύριοι κ' τριχίλιοι] Διςμύριοι κ' τριχίλιοι ϖὸς τοῖς ὀκτακοσίοις ὀγδοήκοντ|α *Baſ. Gen. Busb. Hen.* & *Zonaras.* δισμύριοι κ' διχίλιοι ϖὸς τοῖς ὀκτακοσίοις ὀγδοήκοντ|α *Big.* & *Samb.* Pariter tota plauſtra codd. Epiphanii: *Inventique viginti duo millia octingenti octoginta.* Scriberem ſane τρισμύριοι ϖὸς ὀκτακοσίοις ὀγδοήκοντα, perinde ac opinaretur Flavius Num. c. 3. recenſitos duntaxat pueros Levitarum, loco primiogenitorum, quos tribus XII. Deo auctori hominum rerumque cunctarum debuerant; ſed c. 4. additum numerum Levitarum ætate jam integra & liturgica. Vide Epilogiſmum.

Levitæ à die 30. ad annum ætatis ſuæ 30.

Num. cap. 3.

v. 22. Gerſonitæ	7500
v. 28. Caathitæ	8600
v. 34. Meraritæ	6200

v. 39, & 46. Summa adſcripta. 22000 ἀϊλεγμένοις omnibus Legis, Judaicis, Samaritanis, Græcis, cæteriſque. Exemptis adeo Levitarum ipſorum prototociis ccc. quomodo hunc modum Biblicum diſſolverat olim apud Centurionem ſciſcitantem Johannes Zaccheides nobilis Deuterota Becoroth f. 5. a. obſervata analogia primogeniturarum, quam intellexit Muiſius vix magis quam Contaricanus Epiſcopus, plaſma facetum Muiſii. Primitias enim maſculas Hebræorum putavit Zaccheides (ut mira & prodigioſa ſemper cogitant Rabbini) triceſimum quodque cranium incipiendo ab anno XX. ætatis, aut ab ipſa infantia חרש ומעלה מכו" duntaxat ſeptuageſimum tertium. Identidem arguunt numeri Moſaici, qui feruntur.

Summa vera Levitarum juniorum		22300
Adde Levitas ἀϊλεγμένους repertos inter ann. 30. & 50. ex Num. c. 4. 48.	}	8580
		30880

Habes ergo Levitarum quicquid non decrepitum emeritumque, ſive Fl. Joſephi τρισμυρίους ϖὸς ωπ', vel ſic tenuem ſatis tribum, minimamque inter curias Iſraeliticas. Si hæc minus placeant, culpandi erunt Scribæ veteres tam Judæorum quam Samaritarum, quod totum à portionibus colligendis diſſentire ſuſtinerent. Minuendus adeo numerus Caathitarum, & pro שמנת אלפים ושש מאות, ſcribendum facile שמנת אלפים ושלש מאות, ſicut factum 1 Par. c. 11. 20. de Abiſæo heroe. Vel id aſſerendum quod ex Cabala Talmudica ſupra retuli. Capita autem Meraritica recenſuit exemplarium Græcorum pars maxima ϛ ϡ N' ששת אלפים וחמשים, pro Hebraico ששת אלפים ומאתים, quem computum obſervant vel Græca Oxon. MS. & editionis Complutenſis. Codex autem vetus Saravii amplius exhibet ϛ ϡ C' ϡ N', 6250: ששת אלפים ומאתים וחמשים. Joſephus denique liberalior cæteris numeravit Meraritas ϛ ΨΠ, aut ζ, ΨΠ', i. e. ששת אלפים שבע, aut ושבע מאות ושמנים. Aut Flavius ipſe ediderat δισμύριοι ϡ διχίλιοι ϖὸς ωN', nam facile permutant N & Π, tum etiam in Hebraicis חמשים & שמנים. Iſta autem non ſunt hujus otii BERN. Δισμύριοι ϡ τριχίλιοι ſoli *Big.* & *Samb.* quam lectionem ſequuti ſunt codices omnes *Latini.* τρισμύριοι ϖὸς ὀκτακοσίοις ὀγδοηκοντ|α, ex *Num.* c. 3. collato cum cap. 4. malit *Bernardus*, aut δισμύ.ιοι ϡ διχίλιοι ϖὸς ωN'. vice ωΠ', quod N & Π facile permutentur. Videſis ad *Joſephi* Origines, hoc in loco.

ε'. Πηγνύντες ϝ τὸν σκηνὴν μέσην ἀπελάμϐανον, τριῶν φυλῶν κατὰ πλευρὰν ἑκάστην ϖεφασκευασμένων· [a] ὁδοί τε Δ|ϕ μέσων ἐτέτμηντο. κ' κόσμ@ ἦν ἀγορᾶς, κ' τῶν πωλυμένων ἕκαστον ἐν τάξει διέκειτο, κ' δημιυργοὶ τέχνης ἁπάσης ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις ἦσαν· [b] ᾠδένι τε ἄλλῳ ἢ πολ| μετεωρισμένῃ κ' καθισθυμένῃ ἐῴκει. τὰ ϝ ϖρὶ τὴν σκηνὴν πρῶτοι μὲν οἱ ἱερεῖς κατεῖχον· ἔπειτα ϝ οἱ ΛΕΥΙΤΑΙ, πάντες ὄντες τὸ πλῆθ@, ἐξηριθμήθησαν γὰρ κ' αὐτοὶ ϝ μὲν ἄρσεν@ ὄσον τριακοσίων εἶχεν ἡμέραν ἡλικίαν, [c] δισμύριοι κ' τριχίλιοι ϖρὸς τοῖς ὀκτακοσίοις ὀγδοήκοντ|α. κ' [d] ἐφ' ὅσῳ μὲν χρόν@ τὴν σκηνὴν σωέμενεν ἑστάναι τὴν νεφέλην, μένειν [e] αὐτοῖς ὡς ἐπιδημοῦντ@ ἐδόκει ϝ Θεῷ· τρεπομένης ϝ ταύτης, μετανίστασθαι.

ϛ'. [f] Εὗρε ϝ κ' [g] βυκάνης τρόπον, [h] ἐξ ἀργυρίου ποιη-

d Ἐφ' ὅσῳ] Ἐφ' ὅσον *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

e Αὐτοῖ.] Αὐτῷ *Hen.* & *Busb.*

f Εὗρε ϝ] Cum grano ſalis accipiendum; quod Moyſes non invenerit, ſed à Deo didicerit hujuſce buccinæ confectionem. Vide Diſſertat. *Joan. D'Outrein* de Tubis Argenteis, p. 88. ad finem Libr. Tertii. vide *Kelandum* Palæſt. Sacr. p. 277. HUDS. in *Add.*

g Βυκάνης] חצוצרה *ἀσωαφῶ* dicitur & *σάλπιγξ* alibi, uti שופר βυκάνη. Illa tuba, hæc buccina. Sed tempore Joſephi, uti & nunc, confuderunt jam חצוצרות & שופרות. REL

h Ἐξ ἀργυρίου] Ἐξ ἀργύρ@ πεποιημένης *Hen.* & *Busb.* *Ex argento factæ* Epiphan. Alterum elegantius & Joſepho aptius. BERN. Ἐξ ἀργύρ@ πεποιημένης *Iidem.* quod, ut elegantius & *Joſepho* aptius, probat *Bernardus.*

3. *Buccinæ formam*] *Fabricatur Buccina una atque altera*, βυκάνη *Joſepho*, σαλπιγξ *Int.* LXX. & ϛ. 98. 6. σάλπιγγες ἐλάτιναι *quidem Ægyptiacis*, Tubæ ductiles *S. Ambroſio*, *Arabi* بواق الخافقة Tubæ tinnientes à metallo, *ſicut ibidem* שופר κερατίνη. بوق βὺκ *Interpretibus Samaritanis, Saadiæ etiam & plerisque Judæorum: unde* בוקא *Syris, & mox* βυκάνη *Jaonis filiis.* نفير, *Tanoſo* μηδίζοντι, *S. Hieronymo* Tuba, *Moyſi autem* חצוצרה Haſoſera, *ἀσωαφῶ Joſepho & Doctoribus διατριβόντων in* Roſſana, Succa, Sabbath, Tamid, *aliiſque codicibus ſuis, Onceloſo & Talmudiſtis Solymitanis χαλκώματα, ex argento porrecta ferme ad cubitum, medio modo inter tibiam ac tubam Græcorum. Metallo autem ſuo atque figura claſſicum* תרועה *diſtinguebatur à* שופר σωφὰς, *tuba recurva corneaque petita a fronte caprorum aut arietum: quæ* buccina *in verſione S. Hieronymi*, κερατίνη *aliquoties in verſione τ' ο'. atque in illa Symmachi optimi interpretis, necnon* קרן הכפוף *apud Doctores Miſnicos Gemarieoſque. Quinvero apud Syros Chaldæos Arabaſque in ſcriptis ſacris profaniſque nonnunquam κέρας ſive* קרנא *aut* قرن *uſurpari de tubis etiam metallinis, velut apud Latinos lituus capitur. Quo etiam animo dixit Joſes Phariſæus* Ros haſſana *c.* 3. 3. הרא כל השיפורות נקראו קרן. *Quamobrem ferebatur olim in ſcholis Babyloniis illud Apophthegma*, Ob reverentiam ſabbati Haſoſera loco non movetur, movetur Sophar non minus quam tuba. כמה כמה את השופר והצוצרות אינם מטלטלין. *Cod. Sabb. f* 35. *b. Fatetur autem Chaſdas doctor antiquus jam poſt exciſum Templum confuſe ac promiſcue uſurpari* צפצפא *&* שוברא *&* הצוצרתא, *ſicut in Lulabo* ערבה *&* פתורתא, *necnon pro abaco menſave. Auditо etiam Hieronymum virum Eccleſiaſticum ad Oſ. c.* 5. 8. In Gabaa itaque & Rama clara buccina & tuba perſonate: quorum buccina paſtoralis eſt, & cornu recurvo efficitur: unde & proprie Hebraice *Sophar*, Græce κερατίνη appellatur. Tuba autem de ære efficitur vel argento, qua in bellis & in ſolennitatibus concrepabant. *Altera autem buccinarum convocantur Principes, populus totus ambabus; ſicut ex Moyſe Flavius, Salomo Jarchius, Abr Abenejdras, tres illi multique alii Rabbini comprobant. Quinetiam primus clangor moverat caſtra Orientalia, quæ proprie Judaica: ſecundus Auſtralia ſive Reubenica; tertius* τρίτολον *Occidentale Ephræmita duce: quartus excitabat tribus Aquilonares ſub Triphylarcho Danita. Perſonabant etiam hæ tubæ ad ſacrificia Eccleſiæ*, בקרן ציבור *Jarchio Num. c.* 10. 16. *pro* יעלותיכם, *tam Sabbatis quam diebus altis. Quod præter Joſephum Deuterotæ in* Officio quotidiano *c.* 7. 3. (*ad Salianos velut refutandos apium natumve*) *adnotarunt.* Ad libamina & hymnodiam, *dicunt illi ut rem notiſſimam*, duo ſacerdotes cum tot buccinis argenteis à Menſa Adipum pergebant ad Cymbalyſtam clangentes, ושתי חצוצרות של כסף בירם תקיעין ותריעין ותקיעין ונו" σωϊτονον κ' ϖεσσωμμον, ὀξὺ κ' πολυκαμπὲς ἢ ταραχῶδες, *rectum fractum*, ſimplicem varium, modum utrumque (*quorum ergo conſulendi Phariſæi ad finem Maſſiclæ* Ros haſſana:) clangoreque præfertim firmo ſimpliceque populo jamjam adoraturo indicium rite faciebant. *Iidem patres docent* Ros haſſana *c.* 3. 4. In jejuniis (בתעניות, *tempore ita poſcente, propter Num. c.* 10. 9.) prolixius perferri ſonitum buccinarum metallinarum (שתי חצוצרות) quam cornearum (שופר): attamen in Neomeniis longius productiuſque audiri *Sopharum* quam *Haſoſram: quoniam majores in-*

Buccinæ forma.

πηχύμενον. ἔστι δὲ τοιαύτη. μῆκον μὲν ἔχει πηχυαῖον ἐλάττονα λεῖπον· στενὴ δ' ἐστὶ [i] σύριγξ αὐλοῦ βραχὺ παχύτερα, παρέχουσα δὲ [k] εὐρὺν [l] ἀρχοῦ ὀλίγῳ τῷ σώματι πρὸς ὑποδοχὴν πνεύματος, εἰς κώδωνα τῇ σάλπιγγι φθεγγομένης [m] πλατύν. ἀσωρὲθ καλεῖται κατὰ τὴν Ἑβραίων γλῶτταν. γίνονται δὲ δύο· καὶ τῇ μὲν ἑτέρᾳ πρὸς προσκλήσιν καὶ συλλογὴν ἐχρῶντο τῶν πλήθους [n] πρὸς τὰς ἐκκλησίας. καὶ [o] μίαν μὲν ὑποσημαίνοντος, ἔδει τοὺς ἀρχοὺς πυνθάνεσθαι σκεψομένους περὶ τῶν οἰκείων· [p] ἀμφοτέραις δὲ σημαίνουσι τὸ πλῆθος. ἡ δὲ σκηνὴ μεταχινουμένης τοῦτο ἐγίνετο. [q] ὑποσημαίνοντος γὰρ τὸ πρῶτον, οἱ περὶ τὰς ἀνατολὰς ἐσκηνωκότες ἀνίσταντο· καὶ πρὸς τὴν δευτέραν, οἱ [r] πρὸς τὸ νότον αὐτὰς καθεζόμενοι. εἶθ' ἡ σκηνὴ λυομένη, μέση τὸ περιὸν ἐξ φυ-

gitavit, *illam* ex argento fabricari faciens. Ad hunc autem modum ſe habet. Longitudine quidem eſt paullo minus cubitali: ſed fiſtula ejus anguſta eſt, [4] tibiâ craſſior aliquantulum, ea vero oris amplitudine quæ ad ſpiritum excipiendum idonea ſit, ſimiliter ac tuba in campanulam deſinens. Hebraïca lingua vocatur Aſoira. Duæ autem factæ ſunt: & alterâ quidem ad populum exciendum & in concionem congregandum utebantur. Etenim unâ ſignum dante *ſacerdote*, principes convenire oportebat ad conſultandum de rebus ſuis: utrâque vero populum univerſum convocabat. Quoties autem Tabernaculum moveretur, hæc fieri conſueverunt. Cum primum *buccinâ* ſignum daretur, qui ad orientem tentoria collocarant, excitabantur: iterumque ſonante buccina, qui ad meridionalem *Tabernaculi* plagam tetenderant. Deinde Tabernaculum diſſolutum medium portabatur inter

interpretati fuerant וכרון תרועה השפרות, וכרונות השפרות, Ros haſſanâ *c.* 3. 5. *Talm. Jeroſ. Abenejdras etiam admonet expoſuiſſe vetuſtiores Commentatorum Num. c.* 10. 10. ביום שמחתכם, *ὡ τῷ σαλπίττῳ. Dein inter gaudia Betſoabi ſeu τῦ ἀνλητρίδος noctibus ſcenopegiorum vides uſum harum buccinarum*, Succa *c.* 5. 4. *Nomen vero traxit* Haſoſera *ab* anguſtia *ſui foraminis*, χαρεία حصيرة *i. e* الضيق. *Quorſum recte eam appellat Joſephus* σύριγγα, *& Plutarchus ejuſdem temporis ſcriptor* μικρὰν σάλπιγγα. *Vide Num. c.* 10. *& c.* 31. 6. *&* ψ. 98. 6. *&* 2 *Paral.* 15. 14.

Caſtra Hebræorum in Eremo ſub Telarchis * * * * *quatuor, præter ingentem numerum peregrini ac imbellis populi.*

קרמה *ναὺ ἀνατολάς.*

*

3 *Zabulon* 57400. | 1 *Tribus Juda ſub leone colligit milites gentiles* 74600. | 2 *Iſſachar* 54400.

11. *Aſer* 41500. | *Moſes Imperator & Aaron Pontifex cum filiis.* | 5 *Simeon* 59300.

*

צפונה, *πρὸς βορρᾶν.* | 10 *Dan ad aquilam* respicit *cognata nomina* 62700. | *Merarita à tabulatis*, 6200. | ÆDES DEI. | *Caathita ab aris rebuſque ſanctioribus*, 8600. | 4. *Reuben ſub ſigno Humano*, על דגל הדורי, *alit belli viros* 46500. | תימנה, *πρὸς νότον.* Hier. *ad plagam meridianam*, דרומא Oncel. & Interpr. Samar.

12 *Nephthali* 53400. | *Gerſonitæ à tapetibus ſacris*, 7500. | 6 *Gad* 45600.

*

9 *Benjamin* 35400. | 7 *Ephraim pone bovem collocat armatos* 40500. | 8 *Manaſſes* 32206.

ימה, *πρὸς θάλασσαν.* Hieron. *ad plagam occidentalem* Onc. & Iut. Sam. מערבא.

Educebatur autem exercitus Exodi anno ſecundo dieque XX *ſecundi menſis, Sinaa relicta, hoc ordine, Moyſe quaſi teſte Num. c.* 10. *Tribus* 1, 2, 3, *Gerſonita ſubinde & Merarita, cum plauſtris plenis velorum lignique ſacri. Cum* 4, 5, 6. *Caathita, deportatores ſecretioris ſupellectilis,* ופ אגלת, נשא ממקרש, *v.* 21. *Sequuntur è Num. c.* 2. 17. *reliquæ* 7, 8, 9, 10, 11, 12. *Joſephus tamen aliique aliquot Criticorum ſacrorum Levitas cunctos tuentur in mediis tutiſque gentis armata, inter Gad & Ephraim. Nequaquam vero anteceſſerat triduo militem Arca Divina, quomodo ex Judæis Chriſtianiſque non pauci male interpretantur Num. c.* 10. *v* 33, 35. וארון ברית יהוה נסע לפניהם וגו׳. *Ait igitur verbis iſtis bonus dux*, Proceſſit equidem per triduum coram illis Arca fœderis Divini, oſtenſum eis ſtationem proximam, nube adeo ſubſiſtente atque rurſum incubante. *Ita mox* בנסע הארון, cum elevaretur Arca, *Hieronymo interprete.* BERN.

i Σύριγξ αὐλοῦ βραχὺ παχύτερα,] Σύριγξ (σύριξ *Big.* eliquatione Æolica) αὐλοῦ βραχέος βραχυτέρα *Big. Coll. Voſſ* & *Samb.* BERN.

k Εὐρὺν] Variant *Codices. in nonnullis* εὐρὺ, *in aliis* aſpirate cum antiquis aliquot *Grammaticis.*

l Ἀρχοῦ] Δοκοῦ *Vat.*

4. *Calamo cantatorio* in *Vet. Interpr.*

m Τελοῦν.] Τελοῦντα Libri quatuor MSS. Requiritur τελεῖ eo loco, vel τελεσῖ, vel τελοῦντας, vel potius εἴς τε κώδωνα τοῦς σάλπιγξι θεραπείας τελοῦντα, ἀσώρεθ καλεῖται τῇ τῶν Ἑβραίων γλώσσαν. *Samb.* ἀσωρεθ (quod eſt Moyſis חצצרת i. e. *Haſoſra*, atque ritu Maſoretarum per proceleuſma χασοσιρὲθ. Vel expreſſit Joſephus Syriacum חצצרא *Haſoſra*, qua etiam forma quandoque uſi ſunt Onceloſus & Uzielides.) καλεῖ τῇ ἑβραίων γλώσσαν *Busb.* & *Hen.* ἀσωρεθ καλεῖ τῇ ἑβραίων γλώτταν, haud otioſe. Nam Doctores Jeroſolymitani Ros haſſana *c.* 3. 4. & Babylonii Sabbath f. 36. imo Interpr. Samaritani, atque Paraphraſtæ Chaldaici ad Legem, ad Pſalmos, & Prophetas, reponunt etiam typum vernaculum חצוצרתא *Haſoſartha* pro Moſaico חצצרת. Inde correptum *Aſoſtra*; niſi & aſperitas elementi *Sade* in Hebraico identidem poſtulat, ut fertur בצרת βόσορ, ita חצצרת ἀσωσορ. BERN.

n Πρὸς τὰς] Τῶ πλήθους εἰς τὰς ἐκκλ. *Samb.* & *Epiphan* Ϝ πλήθους τὰς ἐκκλ. *Big.* BERN. Εἰς τὰς ἐκκλησίας *Samb.* & *Vat.*

o Μίαν] Fortè μιᾶ. COCC.

p Ἀμφοτέραις] Ἀμφοτέρας *Big.* & *Samb.* præceſſit enim μίαν.

q Ἀποσημαίνοντος] Ἀποσημήναντος *Vat.*

r Πρὸς τὸ νότον αὐτῆς] Οἱ πρὸς τὸ νότον αὐτῆς *Big.* & manus altera *Samb.* Eandem lectionem urget & verſio Epiphanii, *Qui ad Auſtrum reſidebant.* Plane תימנה *auſtrum verſus* in libro quarto Moyſis c. 2. & c. 10. Mox enim τὸ πρὸς λίβα vertit Flavius ex Hebraico ימה, i. e. LXXII. Alexandrinis θάλασσαν, *mare verſus Mediterraneum*, quod eſt *ad ventum Africum*, νοτοζεφυρον ἢ λιβοφοινικα, reſpectu Idumææ Judææque. Confirmat autem Joſephus lectionem LXXII. Interpretum Num. c. 10. v. 6. Καὶ σαλπιεῖτε σημασίαν, καὶ ἐξαρεῖσιν αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι κατ' ἀνατολάς. καὶ σαλπιεῖτε σημασίαν δευτέραν, καὶ ἐξαρεῖσιν αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι πρὸς νότον MS Alex. aliis πρὸς λίβα. καὶ σαλπιεῖτε σημασίαν τρίτην, καὶ ἐξαρεῖσιν αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι θαλάσσαν. καὶ σαλπιεῖτε σημασίαν τετάρτην, καὶ ἐξαρεῖσιν αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι πρὸς βορρᾶν. Quod eſt Hebraice ותקעתם תרועה שלישית ונסעו המחנות החנים ימה. ותקעתם תרועה רביעית ונסעו המחנות החנים צפנה. Hos autem verſus duos neque Critici Judæorum neque illi Samaritarum agnoſcunt amplius. צפנה autem à Samaritis male ſubſtitutum apud aciem ſecundam, ſatis indicat vetuſtiſſimis *Sopherim* utriuſque gentis Iſraeliticæ & Judææ cauſa vocum ſimilium, maxime terminantium, ימה תימנה & צפנה, *dissimiles* fuiſſe neglectum. Idem etiam arguitur ex c. 2. & hoc ipſo c. 10. τῶν ἀριθμῶν. Omnes denique acierum Hebraicarum plagas in membranis ſacri Archivi ibi adnotatas fuiſſe ſuo tempore ſatis jam declarat Joſephus. BERN. Ita (cum antea eſſet πρὸς

Paſcha ſecundum in eremo apud Sinæum celebrant Hebræi, anno jam exacto poſt primum illud & excepto Chriſtiano omnium nobiliſſimum. Num. c. 9.

ter ſex tribus præcedentes & ſex ſubſequentes. Levitæ vero omnes circa Tabernaculum erant. Ad tertium autem ſonitum pars caſtrorum occidentalis movebatur: ad quartum vero ſeptentrionalis. His buccinis utebantur etiam in ſacris miniſteriis, quandocunque victimas *ad aram* adducebant, tam Sabbatis quam cæteris diebus. Tunc autem primum, poſt diſceſſum ex Ægypto, ſacrificium Paſchale dictum celebratur in deſerto.

λῶν ἐκομίζετο καὶ τῶν ἑπομένων ἔξ. Λυθέντος [s] δὲ τοῦ τρίτου σκηνὴν πᾶσαι ἦσαν. τέταρτον δὲ σημαίνουσι, τὸ κέρας λίβα τετραμμένον τῶν ἐσκηνωκότων μέρος· [t] ἐκινεῖτο· καὶ τέταρτον, τὸ κατὰ βορρᾶν. τῇ δὲ βυκάνῃ ἐχρῶντο καὶ ἐπὶ τῆς ἱερουργίας ὅταν εἰς αἷς προσάγοντες [v] ἦσαν τὰς θυσίας, καὶ τοῖς Σαββάτοις καὶ τῇ λοιπῇς ἡμέραις. θύει δὲ πρῶτον, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν ἐξ Αἰγύπτου, τὸ Πάσχα λεγόμενον ἐπὶ τῆς ἐρήμου.

CAP. XIII.

Quomodo Moyſes duxit populum ex monte Sinæo ad fines Chananæorum.

ΚΕΦ. ιγ'.

Ὡς ἀπὸ ὄρους Σινᾶ ἄρας ὁ Μωϋσῆς ἤγαγε τὸν λαὸν εἰς τοὺς ὅρους τῶν Χαναναίων.

Seditio Hebræorum contra Moyſen.

NOn multo poſt à Sina monte caſtra moventur: & poſt aliquot manſiones, de quibus dicemus, ventum eſt ad locum qui dicitur Eſermoth. Atque illic rurſum populus ſeditionibus agitari cœpit, Moyſique objicere mala quæ in peregrinatione perpeſſi ſunt, & quod ipſo illis ſuadente regionem fertiliſſimam relinquere, eam quidem amiſerint, atque pro felicitate, quam ſe daturum eſſe pollicitus eſt, in hiſce miſeriis errabundi verſentur, aquarum inopia laborantes, &, ſi contingeret ut etiam manna deficeret, proculdubio *fame* perituri. Cumque gravia convicia viro *optime merito* facerent, unus aliquis eos quidem admonebat, ut neque Moyſis & eorum quæ pro communi *omnium* ſalute præſtiterat immemores eſſent, neque de Dei ope & auxilio deſperarent. Verum hoc ipſum multitudinem vehementius commovebat, atque tumultuans ferocius in Moyſem invecta eſt. Moyſes autem, ut ipſos adeo ſpe dejectos confirmaret, promiſit *atque in ſe recepit*, licet ab illis contumelioſiſſime habitus, eis parare ſatis magnam carnium copiam, & non in unum tantum diem ſed in plures. Illis vero ei diffidentibus, quodam etiam rogante, unde poſſet tot hominum millibus carnes promiſſas miniſtrare? Deus, inquiit, & ego, quamvis male apud vos audientes, nunquam deſinemus veſtri curam gerere: id-

Deus iratus depluit Coturnices.

que *quod prædixi* non longe à vobis abeſt. Simul ac hæc loquutus eſt, caſtra undique coturnicibus complentur, atque eos circumſtantes colligebant. Veruntamen Deus non multo poſt in Hebræos, ob inſolentiam eorum & maledicta, animadvertit. magnus ſiquidem eorum numerus interibat. Atque etiamnum locus *iſte* cognominatur * Cabrothaba, id eſt, Buſta cupiditatis.

λοὺς [x] εἴς τι χωρίον Εσερμὼθ λεγόμενον παρῆν. κἀκεῖ τὸ πλῆθος πάλιν στασιάζειν ἤρξατο, καὶ τὸν Μωϋσῆν αἰτιᾶσθαι τῶν τε κατὰ τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ πεπονθότων, καὶ ὅτι γῆς αὐτοὺς ἀγαθῆς πείσαντος ἀπαναστῆναι, [y] τὴν μὲν ἀπολέσθαι, ἀντὶ δὲ ἧς ὑπέσχετο παρέξειν εὐδαιμονίας, ἐν τούτοις [z] ἁλῶσιν τῶν παλαιπωρίας, ὕδατος μὲν ἀπαυίζοντες, εἰ δὲ καὶ [a] τὴν μάννα ἐπιλιπεῖν συμβαίη, πάλεον ἀπολούμενοι. πολλὰ μὲν εἰς τὸν ἄνδρα καὶ δεινὰ λεγόντων, εἷς δέ τις [b] αὐτοῖς παρῆν, μήτε [c] Μωϋσέως καὶ τῶν πεπονημένων αὐτοῦ χάριν τῆς κοινῆς σωτηρίας ἀμνημονεῖν, μήτ' ἀπογινώσκειν τὴν ἐκ τοῦ Θεοῦ βοηθείας. τὸ δὲ πλῆθος [d] πρὸς τοῦτο μᾶλλον ἐκεκίνητο, καὶ θορυβῶσιν ἔτι μᾶλλον πρὸς τὸν Μωϋσῆν ἐπῆλθεν. Μωϋσῆς δὲ, ὡς ἀθυμοτέρους αὐτοὺς ἅτως ἀπεγνωκότας, [e] ὑπέσχετο, καίπερ αἰσχρῶς ὑπ' αὐτῶν [f] ἅτως ἐσκευωρημένος, πλῆθος αὐτοῖς παρέξειν κρεῶν, οὐκ εἰς μίαν ἡμέραν ἀλλ' εἰς πλείονας. ἀπιστούντων δ' ἔτι τούτῳ, καὶ τινος ἐρομένου, πόθεν ἂν τοσούτους [g] ἐπορίσαι μυρίασι τῶν στρατευμένων; ὁ Θεὸς, εἶπε, κἀγὼ, καί τοι [h] κακῶς ἀκούοντες πρὸς ὑμῶν, οὐκ ἂν ἀποστείημεν κήδοντες ὑμῶν, καὶ τοῦτ' οὐκ εἰς μακρὰν ἔσται. ἅμα ταῦτ' ἔλεγε, καὶ πίμπλαται τὸ στρατόπεδον ὀρτύγων ἅπαν, καὶ ἤθροιζον αὐτοὺς [i] στενάζοντες. ὁ μέντοι Θεὸς οὐκ εἰς μακρὰν μετέσχεται τὴν ἐβρεώσης τὸ εἰς αὐτὸν θρασύτητος καὶ λοιδορίας. ἀπέθανε γὰρ οὐκ ὀλίγον πλῆθος αὐτῶν. καὶ νῦν ἔτι κατ' ἐπωνυμίαν ὁ χῶρος ὀνομάζεται [k] Καβρωθαβά, [l] ὅ ἐστι ἐπιθυμίας μνημεῖα.

ΚΕΦ.

τὸ νῶτον) è *Big.* & *Samb.* à manu ſecunda, *conſentiente Epiphanio*, qui reddit *ad auſtrum*.

s Δὲ σὺν] Illud ζ non agnoſcunt *Big.* & *Samb.*

t Ἐκινεῖτο] Ἐκινεῖτο *Big. Coll. Voſſ.* & *Samb.* Subinde κέρας βορρᾶν *Baſ.* & *Gen.*

v Ἦσαν] Illud ἦσαν prætereunt *Big. Coll. Voſſ.* & *Samb.*

x Εἴς τι χωρίον Ἐσερμὼθ] Εἰς ἓν χωρίον ἐσερμὼθ *Big. Samb.* & ex Latinis Mert. Quod eſt Hebraice ſcribenti חצרות *Haſermuth*, Atrium lethi ſive ſepulchrum, nimirum *Adrymetum*; & mox æquo nomine קברות *χεβρώθ*. εἴς τι χωρίον ἐσερμὼθ *Baſ Gen.* & L Col Frob. ex codicibus Epiphanianis, tanquam חצרימות *Heſarimuth*, αἱ ἐπαύλεις δ' πλάτανοι. εἰς τὶ χωρίον σερμὼθ *Busb.* & *Hen.* Ita ταρμωθ legitur in tralatione τ' ο'. Gen. c. 10. pro חצרמות. Veruntamen Epitom. Cant. & pleraque exemplaria Epiphanii retinent *Eſerioth*, quod huc occurrit pro Hebræo חצרות *Eſaroth*, ſtationum Hebraicarum XIV. ut Ambroſius, Hieronymus; aliique omnes dinumerant præter hunc Flavium, non XIII. proximave Sinææ. Deinde propter vindictam Divinam dici potuiſſe *Monumenta luxus* ſive קברות התאוה: etiam θαῦμα, ἐμπνεύσμος ex Num c. 11. 3. At vero ἀπηρῶ, alius eſſe manſionis, niſi nimis faventes Joſepho, exiſtimabimus. Ait ille, Εἶτα στασιάζει τὸ πλῆθος τὸν μυσζὸν αἰτιώμενον, ὅτι γῆς ἀγαθῆς αὐτοὺς ἀποστήσας, εἰς ἐρήμου πλανᾶσθαι πεποίηκεν. BERN. Ita *Big.* & *Samb.* atque unus è *Codd. Latinis.* εἰς τι χωρίον Ἐσερεμὼθ (*Coll. Voſſ.*) *Vat.* εἰς τι χωρίον Ἐσερημὼθ *Baſ. Gen.* & aliquot Codd. *Epiphanii.* εἴς τι χωρίον Σερμὼθ *Busb.* & *Hen.* verum in *Epit. Cant.* & aliquot libris *Vet. Interpr.* habemus *Eſerioth.* Vide Cl. *Seldenum* de *Synedriis Hebr.* l. 2. c. 4. p. 199.

y Τὴν μὲν ἀπολέσθαι,] Αὐτὴν μὲν conjicit (cum *Coccejo*) Cl. *Bigotius.*

z Ἁλῶσιν] *Big. Samb. Busb.* & *Hen.* Eo modo & membranæ quibus eſt uſus *Zonaras* monachus: quorſum aſpere *Baſ.* & *Gen.* ἁλῶν) ταλαιπωρίας, ab ἁλῶ, τὸ πορίζω, τὸ συμβαίνω. Addit autem Joſephus ὕδατος μὲν ἀπαυίζοντος ſuper cæteras querelas opportune ſatis, quicquid Salianus Schotanuſque in adverſum diſputant. Legitur enim in Num. c. 11. v. 6. ועתה נפשנו יבשה, νυνὶ δὲ ἡ ψυχὴ ἡμῶν κατάξηρος, Quid enim peponum, quid obſecro olerum jam in inaquoſis Arabiæ? BERN.

a Τὴν μάνναν] In quibuſdam *MSS.* τὸν μανὰ & τὰ μανά. in *Coll Big.* τὸ in *Voſſ.* τοῦς τὸ μάννα.

b Αὐτοῖς παρῆν,] Αὐτὸς *Vat.*

c Μωϊσέως] Μωσέως *Samb.* & colo altero μήτε ἀπογινώσκειν. BERN.

d Πρὸς τοῦτο μᾶλλον ἐκεκίνητο,] Πρὸς τοῦτο ex conjectura *Bigotii.*

e Ὑπέσχετο,] *Busb.* & *Hen.* ὑπισχνεῖτο.

f Οὕτως ἐσκευωρημένος,] Οὕτως deeſt *Samb.* & *Vet. Interp.*

g Ἐπορίσαι] Ἐυποιέσαι *Big.* haud recte. Quoniam typus ille Barytona præpoſita ſuſtinet, non ita adverbia aut nomina. BERN.

h Κακῶς ἀκούοντες] Ita *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* κακῶν. illa οὐκ ἂν ἀ. κ. π. ὑμῶν deſiderantur in *Coll. Big.* & *Voſſ.*

i Στενάζοντες] *Busb.* & *Hen.* ἐσπεύδοντες.

k Καβρωθαβά,] Ita *Baſ. Gen. Hen. Busb.* & *Epiphan.* Καβρώθαβα ἐπιθυμίας μνημεῖα *Big.* Καβρώθαβα, ἐπιθυμίας μνημεῖα λέγεται *Samb.* & *Vat.* Nomen certe Hebraïcum *Chabroth Ataba* conciſe concinneque (inquit *Bernardus*) per Καβρωθαβὰ aut Χαβρωθαβὰ expreſſit *Joſephus*: per Hebraïcarum dictionum conjunctionem depravatam, ait *Seldenus*, Lib. 2. de *Synedriis*, c. 4. p. 199. *Hieronymo* in Manſionibus *Cabaroth Atava*, ſicut lectum in *MSS.*

l Ὅ ἐστι] Delet *Coll. Big.*

* *Cabrothaba*,] *Ad murmur Hebræorum de herbis variis, carne mul-*

ΚΕΦ. ιδ'.

Ὡς ὁ Μωϋσῆς τὰς κατασκεψομένας τ Χαναναίων τὴν τε χώραν καὶ τ πόλεων τὸ μέγεθος ἐξαπέστειλεν · ἔπι ᾗ, ὅτι τῶν πεμφθέντων μὴ πατραγασιῶ ὑποστειλαμένων ἡμέραν, καὶ λεγόντων οὐκ ἀξιομάχους αὐτοὺς, ἀλλὰ τὴν τῶν Χαναναίων ὑπεξαιρόντων ἀνδραγαθίαν, τὸ πλῆθος παροξυθὲν κ πρὸς εἰς ἀπόγνωσιν, ὥρμησεν ὡς καταλεύσον τ Μωϋσῆν, καὶ πάλιν εἰς τὴν Αἴγυπτον ὑποστρέψαι, δυλεύειν διεγνωκότες.

ΑΝαγαγὼν δ' αὐτοὺς ἐκεῖθεν ὁ Μωϋσῆς [m] εἰς τὴν καλουμένην Φάραγγα, πλησίον ὄντα [n] τῆς Χαναναίων ἐρήμης καὶ χαλεπὴν ἐνδιαιτᾶσθαι, εἰς ἐκκλησίαν ἀθροίζει τὸ πλῆθος. καὶ κατασὰς, "δύο, φησὶ, "[o] κρίνατε ἡμῖν ἢ θεῷ προσηκόντων ἀγαθὰ, ἀλλότρι- "ον καὶ γῆς κτῆσιν εὐδαίμονος · τὴν μὲν ἤδη δόντος "ἔχετε, τὴν ᾗ ἤδη λήψεσθε. Χαναναίων γὰρ ὅτι τοῖς "ὅροις καθήμεθα · καὶ κωλύσῃ τὸ λοιπὸν ὑπόντας ἡ μό- "νον [p] ἡ βασιλεὺς ἡ πόλις ἡμᾶς, ἀλλ' οὐδὲ τὸ πᾶν ἀθροι- "σθὲν αὐτῶν ἔθνος. προσκαθαζώμεθα οὖν πρὸς τὸ ἔρ- "γον · ἡ γὰρ [q] ἀμαχητὶ προσχωρήσειν ἡμῖν τ γῆς, "ἀλλὰ μεγάλοις αὐτὴν ἀγῶσιν ἀφαιρεθέντες. πέμψωμεν "ᾗ κατασκόπους, οἳ [r] τ τε γῆς τὴν ἀρετὴν κατανοήσε- "σι, καὶ τὴν δύναμις [s] αὐτῆς. πρὸ ᾗ πάντων ὁμονοῶ- "μεν · καὶ τ θεὸν, ὃς ἐστιν ὑπὲρ πᾶσιν ἡμῖν βοηθὸς καὶ "σύμμαχος, μᾶλ τιμῆς ἔχωμεν.

Β'. Μωϋσέως ᾗ ταῦτ' εἰπόντος, τὸ πλῆθος [t] αὐτὸν τιμᾷς ἀμείβεται · καὶ κατασκόπους αἱροῦνται δώδεκα τῶν γνωριμωτάτων, ἐξ ἑκάστης φυλῆς ἕνα. [v] οἳ, διεξελθόντες ἀπὸ τῶν [x] πρὸς Αἰγύπτῳ τὴν Χαναναίαν [y] ἅπασαν, ὑπέρ τε Αμαθὴν πάλιν καὶ Λίβανον ἀφικνοῦνται τὸ ὄρος · καὶ τήν τε τ γῆς φύσιν, καὶ τὴν τῶν ἐνοικούντων ἀνθρώπων ἐξιχνιάσαντες περῶσιν, πεντεκαίδεκα ἡμέραις εἰς πᾶν καταλεξαμένοις τὸ ἔργον. ἔπι ᾗ καὶ καρπὸς ὧν ἔφερεν ἡ γῆ κομίζοντες, τῇ τε τούτων ὀπτικῇ, καὶ τῷ πλήθει τῶν ἀγαθῶν, ἃ τὴν γλῶν ἔχων διηγοῦντο, πολεμεῖν ἐπῆρον τὸ πλῆθος. φοβοῦντες ᾗ πάλιν αὖτε τῷ τ κτήσεως δόξῃ, [z] πολλούς τε [a] ἄμε-

CAP. XIV. XIII.

Quomodo Moyses miſit qui explorarent Chananæorum regionem & civitatum magnitudines: dein quod his qui miſſi fuerant poſt XL. *dies reverſis, & dicentibus quam ipſi imbelles eſſent, & Chananæorum extollentibus virtutem, multitudo turbata & in deſperationem verſa ad Moyſen lapidandum incitaretur, conſilio inito de reditu in Ægyptum, ad ſerviendum.*

MOyſes autem illinc eos ſubducens in locum, qui dicitur * Fauces, in Chananææ terræ confinis *ſitum*, atque habitatu difficilem, in concionem populum congregat. Cumque *in medio* conſtitiſſet, "Deo, inquit, nos duobus bonis im- "pertire in animo olim habente, libertate & feli- "cis terræ poſſeſſione, alterum quidem ejus be- "neficio jam obtinetis, alterum vero mox aſſe- "quuturi eſtis. Nunc enim in Chananæorum fi- "nibus conſidemus: nec per regem unquam ſta- "bit, aut civitatem *ullam*, aut confertas totius "gentis copias, quo minus in terram eorum in- "vadamus. Ergo parati ſimus ad rem fortiter ag- "grediendam: non enim ſine prælio regione ſua "nobis ceſſuri ſunt, ſed poſt magna cum illis cer- "tamina eam occupabimus. Mittamus autem ſpe- "culatores, qui & terræ ubertatem & incolarum "vires explorent. Ante omnia vero unum atque "idem ſentiamus: & Deum, qui ſemper nobis opem "& auxilium tulit, *magno* in honore habeamus.

Jam in ente mo Pharanetica de Paleſtina explorandâ apud populum deliberat Moyſes. Num. c. 13. & Deut. c. 1.

2. Hæc cum dixiſſet Moyſes, populus ejus conſilium probat laudatque: & *mox* exploratores eligit duodecim, *viros* dignitate eminentiſſimos, ex unaquaque tribu unum. Qui, à finibus Ægypti omnem Chananæorum terram perluſtrantes, & ad Amathen urbem & Libanum montem perveniunt: exploratoque regionis ſimul & incolarum natura, poſt quadraginta dies toti huic negotio inſumptos, reverſi ſunt. Inſuper & fructus illius terræ ſecum afferentes, pulchritudine eorum & *immenſa* bonorum copia, qua regionem iſtam affluere enarrabant, populi animos ad bellum inferendum erexerunt: rurſus autem *ab incœpto* deterruerunt acquirendi difficultatem repræſentando,

Exploratores, regione ne perluſtrata, reverſi terrorem inſerunt populo. Num. c. 13.

nulla, mannaque nimia apud Adrymetum *Petræa non ſine lacrymis queritantium, per triduum propter caſtra ingrata depluit iratum Numen quantum coturnicum,* שלום, *ad cibum, dicam magis ad crapulam ſupereſſet & peſtem. Hinc itaque pereunt viginti tria millia helluonum, ſi Severus recte putavit. Manet tamen loci nomen infame* Prave appetentium tumuli, *ſive* LXXII. *Alexandrinis Joſephoque interpretantibus μνημεῖα τῆς ἐπιθυμίας. Aviditas* heic jacet. *Nomen etiam Hebraicum* קברות התאוה *χαβρωθ ἀταβά, conciſe concinneque expreſſit Flavius χαβρωθαβά. Hoc idem protrahunt alii. Hieronymus in Manſionibus* Cabaroth ataava, *ſicut lectum in MSS. & prioribus* τ ὑπογεγραμμένων. *Nam* Cibaroth ataave *Eraſmus induxit aliunde Interpretes denique noſtri ad puncta Maſorethica accuraverunt* Kibroth hattaavah. *Lege Num. c. 11. & Pſalmos 78. & 106.* BERN.

m Εἰς τὴν καλουμένην Φάραγγα,] Quatuor libri MSS. & ambæ editiones excuſorum, nec non *Zonaras* in Annalibus hanc lectionem ſuſtinent. Pauxillo inde abeſt *Epiphanii* verſio, *in terram quæ vocatur convallis*, effecta adeo de Græco *εἰς γλῶν καλουμένην Φάραγγα*. Joſephum tamen ſcripſiſſe reor εἰς τὴν καλουμένην Φάραν (cum *Schotano*, vel Φάραν cum *Boſio* conſentiente) —— χαλεπὴν ὄντα ἐνδιαιτᾶσθαι, tot verba Græca pro במדבר פארן *bemidbar pharan*, ſecundum Judæos, aut במדבר פארן βεμιδβὰρ φαρὰν in exemplaribus Samariticis: & in verſione Doctorum LXXII. ἐν τῇ ἐρήμῳ Φαρὰν, Num. c. 13. 1. Longe autem per Idumæam patuit eremus Pharanetica, haud minus quam octodecim ſtathmos Hebraicos complexa, ut Ambroſius, Hieronymus, aliique doctorum noſtrorum, tum etiam Judaici adnotarunt, ut hiſtoria Moſaica omnino poſtulat. Aut aliquis forte ſuſpicabitur poſuiſſe Flavium εἰς τὴν καλουμένην βάραγγα pro ברנע ſeu *Cades Barnea*, unde emiſſos ſcimus Palæſtinæ Exploratores iniquos, Num. c. 13. 27. & Deut. c. 1. 19. Agit autem Lex Divina de hiſce locis tanquam communibus aut vicinis, de deſertis, inquam, *Pharan*, *Zin* & *Cades*; cujus oppidum præcipuum *Petra*, ſed & *Arce*, *Rekem* & *Recema* appellatur, quod eſt *ſilex*, tam Joſepho quam Onceloſo aliiſque Paraphraſtis ſacris. BERN. Ut *Carjath* & *Kerjath* permutatur. Eſt & abſorptum unum Theta a vicinô, uti ψ in ירוש שלם Ιερουσαλὴμ REL.

* *Fauces,*] *Al.* Vallis, *aut* Convallis.

n Τοῖς Χαναναίων ὁρίοις] Τοῖς Χ. χαμαίοις *Big. Coll. Voſſ. & Samb.* τ Χ. γῆς *Busb. Hen. & Zonar.*

o Κρίνατε ἡμῖν] Τῷ θεῷ κρίναντε ὑμῖν *Samb.* Codex idem paulo poſt χαναναίας γὰρ ἐσὶ τοῖς ὅροις : ſubinde προσκαθαζόμεθα. BERN.

p Οὐ βασιλὰς] Οὐ βασιλὰς, ἢ πόλις *Vat. & Vet. Interpr.*

q Αμαχητὶ] *Big. & Samb.* ἀμαχεὶ : alterum vero pro urbe Palladis. Mox *Baſ. & Gen.* τ γῆς *Hen.* κ τ γῆς *Busb.* Perinde *Zonaras* καθοσιοπρεπῶς ἴσως τὴν τε δυνάμιν τ Χαναναίων κ τ γῆς τὴν ποιότητα. At *Big. Samb. & Epiphan.* τὰς ᾗ γῆς, *hujus terræ.* BERN.

r Τῆς τε] *Coll, Big.* τ ᾗ.

s Αὐτῆς] Αὐτοῖς *Samb.* αὐτῶν *Busb. & Hen.* quo facit *Epiphanii* verſio, *quæ virtus in ea ſit habitantium*, ex *Num.* c. 13. v. 19 BERN. & HUDS.

t Αὐτὸν] Αὐτὸν τε *Samb.*

v Οἳ, διεξελθόντες] Οἳ ᾗ ἐξελθόντες *Big. Coll. Voſſ. & Samb.* οἳ διελθόντες *Hen. Busb. & Zonaras.*

x Πρὸς Αἰγύπτῳ] Ipſa quidem Cananæa Ægyptum non attigit, ſed ſolitudo illas ſegregabat, quæ ut videtur, negligitur uti regio minus culta & habitata, ſic ut Cananæa dici poſſit ſe extendere uſque Ægyptum ea ratione. Aut loquitur Joſephus, uti ſcriptores qui poſt Alexandrum Magnum vixêre, quando Ægyptii regionem maritimam a Peluſio uſque Rhinocolura poſſederunt. REL.

y Απασαν,] *Big. & Samb.* Vulgarius πᾶσαν. BERN.

z Πολλούς] Quinam ſunt illi πολλοὶ ; nullum in Cananæa erat flumen navigerum excepto Jordane. Sed videntur & Arnonem innuere, de cujus tranſitu vide infra lib. IV. cap. 4. REL.

a Διαβλῶσι] Διαβάσι *Baſ.* & *Gen.* à βία, βίβημι. Ita legis

do, dicentes flumina illis objici ampla adeo & profunda, ut pertranſiri nequeant, monteſque arduos & impervios iter agentibus, atque urbes non ſolum mœnibus ſed & operibus & munitionibus validas eſſe. In Chebrone autem gigantum etiam progeniem ſe reperiſſe ajebant. Atque ita exploratores, cum obſervaſſent omnia apud Chananæos paullo majora iis in quæ poſt exitum ex Ægypto inciderint, & ipſi animis conſternati erant, operamque dederunt ut parilem multitudini terrorem incuterent.

Hinc populo metus, lamenta, convicia in Deum ac Moyſen jacta, deque Ægypto repetenda conjuratio. Num. c. 13.

3. Illi autem, ex iis quæ audierant, ſibi difficile admodum fore exiſtimarunt, ſedes iſtas occupare: atque ex concione dimiſſi, cum uxoribus & liberis ſortem ſuam domi lugebant & deplorabant: ac ſi Deus revera nihil auxilii dederit, ſed verbis tantum *multa & magna* promiſerit. Rurſumque Moyſen increpabant, ipſumque & fratrem ejus Aaronem pontificem inclamabant. atque *ita* quidem inquieti & in utrumque convicia jactantes noctem exegerunt. Mane vero ad concionem concurrunt, *illud* in animo habentes, ut, lapidatis Moyſe ac Aarone, in Ægyptum reverterentur.

Jeſus Chalebuſque turbam flectere perorando nituntur. Num. c. 14.

4. Ex ſpeculatoribus autem Jeſus Naueni filius tribus Ephraïmitidis & Chalebus de tribu Judæ * attoniti in medium procedunt: & multitudinem compeſcebant, obtecrantes ut fiduciam ſumerent, & neque Deum mendacii inſimularent, neque iis *temere* fidem haberent, qui vanis ſermonibus de Chananæorum rebus credulos territarent; ſed eos potius ſequerentur, qui ad felicitatem & bonorum poſſeſſionem illos hortantur. Neque enim montium magnitudinem, neque amnium profunditatem obſtituram viris ad rem fortiter gerendam exercitatis: præſertim cum Deum adjutorem habituri ſint, & pro illis in acie præliaturum. Proficiſcamur igitur, inquiunt, contra hoſtes, abjecto omni *metu & difficultatum* ſuſpicione: Deoque pro duce freti & innixi nos viam *ad victoriam* monſtrantes ſequimini. Et illi quidem his dictis populi iram mitigare nitebantur. Moyſes autem & Aaron, in terram procidentes, ſuppliciter Deum orabant; non pro ſalute ſua, ſed ut populum ab ignorantia liberaret, eorumque ſedaret animos, his rerum præſentium anguſtiis & aſperitatibus turbatos. Tum nubes aderat, & ſuper Tabernaculum ſuſpenſa Dei præſentiam indicabat.

ζῆναι [b] λέγοντες ἀδυνάτους ὑπὸ μεγέθους ἅμα καὶ βάθους, καὶ ὄρη ἀμήχανα τοῖς διοδεύσι, καὶ πόλεις καρτεραῖς τείχεσι καὶ πολεμίοις ὀχυρότητι. ἐν ᾗ Χεβρῶνι καὶ τῶν γιγάντων ἔφασκον τοὺς ἀπογόνους καταλαβεῖν. καὶ οἱ μὲν κατάσκοποι [c] τεθαμβημένοι [d] πάντων, οἷς μετὰ τοῦ ἔξοδον τὴν ἀπ' Αἰγύπτου ἐνέτυχον, μείζω τὰ κατὰ τὴν Χαναναίαν, αὐτοί τε [e] καταπλήσσεσθαι, καὶ τὸ πλῆθος ἔστως ἔχειν [f] ἐπῆρῶντο.

γ'. Οἱ δὲ ἄπορον, ἐξ ὧν ἠκροάσαντο, τὴν κτῆσιν τῆς γῆς ὑπελάμβανον· καὶ διαλυθέντες ἐκ τῆς ἐκκλησίας, σὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν ὀλοφυρόμενοι διῆγον, ὡς ἀδὲν ἔργῳ τοῦ Θεοῦ βοηθοῦντος, λόγῳ δὲ [g] μόνῳ ὑποσχημένου. καὶ τὸν Μωϋσῆν πάλιν ἠτιῶντο, καὶ κατεβόων αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ Ἀαρῶνος τοῦ ἀρχιερέως· καὶ ποτὲ μὲν καὶ μετὰ τῶν εἰς τοὺς ἄνδρας βλασφημιῶν διέγουσι τὴν νύκτα. πρωὶ δὲ εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνῆλθον· διὰ ἔννοιάς ἔχοντες, [h] καταλιθώσειν [i] τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἀαρῶνα, ὅτι τὴν Αἴγυπτον ὑποστρέφειν.

δ'. Τῶν δὲ κατασκόπων [k] Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυλοῦ τῆς Φυλῆς Ἐφραιμίτιδος καὶ Χαλεβος ὁ τῆς Ἰούδα Φυλῆς, φοβηθέντες χωρεῖν εἰς μέσους· καὶ τὸ πλῆθος κατεῖχον, θαρρεῖν δεόμενοι, καὶ [l] μήτε ψευδολογίαν κατακρίνειν τοῦ Θεοῦ, μήτε πιστεύειν τοῖς ἐκ τοῦ μὴ πάλιν τῶν Χαναναίων εἰρηκέναι κατασταλέντας, ἀλλὰ τοῖς ὅτι τὴν εὐδαιμονίαν καὶ τὴν κτῆσιν αὐτοῖς τῶν ἀγαθῶν [m] παρορμῶσιν. ὅτε γὰρ τῶν ὀρῶν τὸ μέγεθος, ὅτε τῶν ποταμῶν τὸ βάθος τοῖς ἀρετὴν [n] ἠσκηκόσιν ἐμποδὼν ἐσεσθαι πρὸς τὰ ἔργα· καὶ ταῦτα τοῦ Θεοῦ συμπροθυμουμένου καὶ ὑπερμαχοῦντος αὐτῶν. ἴωμεν οὖν, ἔφασαν, ὅτι τοὺς πολεμίους, μηδὲν ἔχοντες δι' ὑποψίας, ἡμῖν τε τῷ Θεῷ πεπιστευκότες, καὶ ὁδηγοῦσιν ἡμῖν ἑπόμενοι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα λέγοντες ἐπεχείρουν τὴν ὀργὴν καταπαύειν τοῦ πλήθους. Μωϋσῆς δὲ καὶ Ἀαρὼν, πεσόντες ὅτι τοῦ γοῦ, τὸν Θεὸν ἱκέτευον· οὐχ ὑπὲρ τῶν ἑαυτῶν σωτηρίας, ἀλλ' ὅπως τὴν [o] ἀμαθίας παύσῃ τὸ πλῆθος, καὶ καταύσῃ τοῦ διάνοιαν αὐτῶν, ὑπὸ τῆς ἀμηχανίας καὶ θορυβοῦντος αὐτοῖς πάθους πεπραγμένων. παρῆν δὲ ἡ νεφέλη, καὶ σάσα ὑπὲρ τὴν σκηνὴν ἐσήμαινε τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ Θεοῦ.

CAP. XV.

ΚΕΦ. ιε'.

Quomodo Moyſes, ad indignationem adductus, prædixit, Deum velle per XL. *annos, quamdiu morarentur in ſolitudine, illis ſuccenſere: & neque in Ægyptum reverſuros eſſe, neque poſſeſſuros Chananæam.*

Ὡς ἐπὶ τούτῳ Μωϋσῆς διαγανακτήσας, τὸν Θεὸν αὐτοῖς ἐπὶ ἔτη τεσσαρακοντα, τὴν ἐπὶ τῆς ἐρημίας διατριβὴν, προεῖπεν ὠργίσθαι· καὶ μήτ' εἰς Αἴγυπτον ὑποστρέφειν, μήτε λαβεῖν τὴν Χαναναίαν.

Quadraginta annorum vitam vagam ex oraculo denunciat Moyſes populo rebelli; ſed filiis horum pollicetur meliora. Num. c. 14. & c. 32. & Deut. c. 1.

Moyſes *ſolito* majori fiducia accedit ad populum, iiſque indicavit Deum, contumeliis eorum incenſum, ſupplicium de illis ſumpturum

Μωϋσῆς δὲ θαρσήσας πάρεισιν [p] ἐπὶ τὸ πλῆθος, καὶ τὸν Θεὸν ἐδήλου [q] κινηθέντα ὑπὸ τῆς ὕβρεως αὐτῶν λήψεσθαι τιμωρίαν· οὐκ ἀξίαν μὲν τῶν ἐξημαρτημένων, οἵαν

βίουμαι, τὸ ποιοῦμαι apud Etymologum M. & operum Homericorum enarratores. BERN.

b Λέγοντες] Ελεγον *Busb.* & *Hen.*

c Τεθαμβημένοι] Θεασάμενοι *Big. Coll. Voſſ.* & *Samb.*

d Πάντων,] Πάντα *Vat.*

e Καταπλήσσεσθαι,] Καταπλάσσεσθαι *Samb.* & *Big.* καταπλήσσεσθαι *Baſ.* & *Gen.* pro καταπλήσσεσθαι, quod probum & Joſepho dignum. Epiphanius viderat cum lippis καταπλάκησαν aut κατετεπλάκεσαν, Scribo jam καταπλήσσεσθαι, more optimi vatis etiam de animis humanis. BERN. In ſuo *Codice* κατεπλάκησαν, aut κατετεπλάκεσαν habuerat *Epiphan.* nam vertit, *& ipſi tabuerunt.*

f Επειρῶντο] Volo Επιπειρῶντο, vel ἐπεχειρῶντο. Nam MSS. Italica habent διαπλεχῶντο, ex quo Cl. *Bigotius* deformavit ἐποιῶντο. BERN. Forte διδασκάζειν ἐπλεῶντο. COCC.

g Μόνῳ] Μονον *Samb. Coll. Voſſ.* & *Vat.*

h Καταλιθώσειν] Καταλιθόσοντες *Vat.*

i Τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἀαρῶνα,] Fruſtra hæc taxant in Joſepho Salianus Schotanuſque. Certum eſt enim ſuis verbis aut fide Jephonniden vix continuiſſe plebem à Moyſe incuſando obruendoque, Num. c. 13. 31. καὶ κατεσιώπησε χαλεβ τὸν λαὸν πρὸς μωυσῆν, יעל משה; ſicut etiam legunt Synagogæ Samaritanæ. Et c. 14. 2. καὶ διεγόγγυσαν ἐπὶ μωυσῆν καὶ ἀαρὼν πᾶς οἱ υἱοὶ ισραηλ. Vide Deut. c. 1. 29, 30. ubi ſimilem orationis Chalebicæ ad Hebræos rebelles habuiſſe ſe fatetur mortalium clementiſſimus. BERN. Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* τὸν τε Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἀαρών. De re ipſa vide *Num.* c. 13. v. 31. c. 14. v. 2. & *Deut.* c. 1. v. 29, 30.

k Ἰησοῦς] Ἰησοῦς τε *Samb.* & *Big.* ut & mox καὶ μὴ ψ. & ſtatim μηδὲ πιστεύειν.

* *Attoniti*] *Al.* metuentes *eventum.*

l Μήτε] Et hic & mox iterum μήδε *Coll. Voſſ.* & *Big.*

m Παρορμῶσιν.] *Samb.* παροτρυνῶσι. Mox ὅτε γὰρ τῶν ὀρῶν *Baſ.* cum *Gen.* BERN.

n Ησκηκόσιν] Ησκημένοις *Samb.*

o Αμαθίας] Απονοίας apud *Zonaram.*

p Εἰς τὸ πλῆθος.] Εἰς τὸ πλῆθος *Big. Coll. Voſſ.* & *Samb.*

q Κινηθέντα] Eodem animo *Hen. Busb.* & *Zon.* ὀργισθῆναι τὸν θεὸν καὶ ὑπὸ &c. BERN.

r Τοῖς

εἶαν ἢ οἱ πατέρες ἐπὶ νουθεσίᾳ [r] τοῖς τέκνοις ἀποφέρεσι. παρελθόντι γὰρ εἰς τὴν σκηνὴν αὐτῷ, καὶ περὶ τ [s] μελλόσης ὑπ' αὐτῶν ἀπωλείας ἀποκλαιομένῳ, τ Θεὸν ὑπομνῆσαι μὲν ὅσα παθόντες ἐξ αὐτοῦ, καὶ πηλίκων διεργασιῶν μεταλαβόντες, ἀχάριστοι πρὸς αὐτὸν ἦσαν· ὅτι τε νῦν, τῇ τ κατασκόπων ὑπαχθέντες δειλίᾳ, τὰς ἐκείνων λόγους ἀληθεστέρους [t] τῆς ὑποσχέσεως ἡγήσαντο τῆς αὐτοῦ. καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, οὐκ ἀπολεῖ μὲν ἅπαντας ὁσ[ί] [v] ἐξαφανίσαι τὸ γένος αὐτῶν, ὁ πάντων μᾶλλον ἀνθρώπων ἐσχε διὰ τιμῆς· τὴν μέντοι Χαναναίαν [x] ἀ παρέξειν γῆν αὐτοῖς λαβεῖν, οὐδὲ τὴν ἀπ' αὐτῆς εὐδαιμονίαν, ἀνεσίους ἢ ποιήσαν καὶ ἀπόλιδας ἐπὶ τῆς ἐρημίας ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα καταβιῶναι, τῆς παρανομίας πονηρὰ ταύτην ἐκτίνοντας. παισὶ μέντοι [y] τοῖς ἡμετέροις ἐπιδώσειν [z] τὴν γῆν ὑπέσχετο· κἀκείνους τ ἀγαθῶν, ὧν [a] ἑαυτοῖς ὑπὸ ἀπειθείας ἐφθονήσατε μετασχεῖν, [b] πιστὸν δεσπότας.

β'. Ταῦτα ἢ Μωϋσέως κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ γνώμην διαλεχθέντος, ἐν λύπῃ καὶ συμφορᾷ τὸ πλῆθος ἐγένετο· καὶ τ Μωϋσῆν παρεκάλει [c] καταπλάκτην αὐτῶν γενέσθαι πρὸς τ Θεὸν, καὶ [d] τῆς ἄλης τῆς κατ' τὴν ἐρημίαν ἀπαλλάξαντα πόλεις αὐτοῖς ἐποικεῖν. ὁ δ' οὐκ ἔφασκεν [e] τ Θεὸν τοιαύτην πεῖραν ποιήσασθαι· μὴ γὰρ κατ' ὀργὴν προαχθῆναι τ Θεὸν ἀνθρωπίνην εἰς τὴν ὀργὴν τὴν πρὸς αὐτούς, ἀλλὰ γνώμην [f] καταψηφισάμενον αὐτῶν. ὃ δεῖ ἢ ἀπιστεῖν, εἰ Μωϋσῆς, εἷς ἀνὴρ ὤν, τοσαύτας μυριάδας ὀργιζομένας ἐπραΰνε, καὶ μετήγαγε εἰς τὸ ἡμερώτερον. ὁ γὰρ Θεὸς αὐτῷ συμπαρὼν, ἡδάγε τοῖς λόγοις αὐτοῦ τὸ πλῆθος παρεσκεύαζε· καὶ πολλάκις παρακούσαντες ἀσύμφορον αὐτοῖς τὴν ἀπείθειαν ἐπέγνωσαν, [g] ἀπὸ τοῦ συμφορᾷ πεῖσεσθαι.

γ'. Θαυμαστὸς ἢ τῆς ἀρετῆς ὁ ἀνὴρ, καὶ τῆς ἰσχύος τῆς ἐκ τοῦ πιστεύεσθαι θεῖ ὧν ἂν εἴπειεν, ἀ παρ' ὃν ἔζη χρόνον [i] ὑπῆρξε μόνον· ἀλλὰ καὶ νῦν ἐστιν ἀδεὶς Ἑβραίων, ὃς ἀκοὴ, [k] καθάπερ παρόντος αὐτοῦ καὶ κελεύοντος [l] ἐὰν ἀκοσμῇ, πειθαρχεῖ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ νομοθετηθεῖσι, κἂν λαθεῖν [m] δυνώνται. καὶ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα τεκμήρια τ ὑπὲρ ἄνθρωπον [n] αὐτοῦ δυνάμεώς ἐστιν. [o] ἤδη δέ [p] τινες καὶ τ ὑπὲρ Εὐφράτου, μιλιῶν ὁδὸν τεσσάρων ἐλθόντες καὶ τιμιὸν ἡμῖν ἱερὸν μὴ πολλῶν κινδύνων καὶ ἀναλωμάτων, καὶ θύσαντες οὐκ ἴσχυσαν τ ἱερείων μεταλαβεῖν, Μωϋσέως ἀπηγορευκότος ὅτι τινὶ τ ἀ νομιζομένων, [q] ἀδ' οὐκ τ πατρίων [r] ἡμῖν αὐτοῖς συντυχόντων. καὶ οἱ μὲν μηδὲ θύσαντες, οἱ δ' ἡμιέργους τὰς θυσίας καταλιπόντες, πολλοὶ δ' ἀδ' ἀρχὴν εἰσελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν διωρθένες ἀπᾶσιν, ὑπακούειν τοῖς Μωϋσέως προστάγμασι μᾶλλον ἢ ποιεῖν τὰ κατ' βούλησιν τὴν ἑαυτῶν προτιμῶντες· καὶ τ ἐλέγχοντα περὶ τούτων αὐτὸς ἀ δεδιότες, ἀλλὰ μόνον τὸ σωφρὸς ὑφορώμενοι. ὅτως ἡ νοσεῖ: non tamen quantum peccata mererentur, ſed quale patres in admonitionem ſolent liberis inferre. Sibi enim in Tabernaculum ingreſſo, & internecionem populi futuram cum lachrymis deprecanti, Deum quidem commemoraſſe, quot ab ipſo acceptis, quantiſque cumulati beneficiis ingrati eſſe perrexerint: & quòd nunc, ſpeculatorum timiditate & ignavia ſeducti, illorum ſermonibus plus veritatis ineſſe exiſtimarint, quam ſuis promiſſionibus. atque hanc ob cauſam non omnes quidem exitio daturum, neque *totum* genus eorum deleturum, quod cæteris mortalibus omnibus prætulerat: Chananæorum tamen terram ut illi occuparent non conceſſurum, aut ut ejus copia & abundantia *ipſi* fruerentur; ſed facturum eſſe ut ſine lare & ſine urbe per XL. annos in deſerto vitam tranducerent, hanc pœnam pro peccatis perſolventes. Liberis tamen noſtris hanc terram ſe traditurum eſſe pollicebatur: illoſque bonorum affluentiæ, cujus vosmet morum petulantia participes eſſe noluiſtis, dominos eſſe conſtituturum.

2. Cum autem hæc Moyſes ex oraculo Dei renunciaſſet, magnopere calamitatem ſuam lugebat populus: Moyſemque obſecrabant, ut pro illis apud Deum intercederet, & à vita vaga in ſolitudine liberatis urbes *habitandas* daret. Ille autem dicebat, Deum hujuſmodi tentationem ægre laturum eſſe: non enim temere aut humanitus ad hanc indignationem adductum eſſe Deum, ſed conſilio in eos ſententiam protuliſſe. Ne mirum autem videatur & incredibile, quod Moyſes, cum unus vir eſſet, tot hominum millia concitata ſedaverit, & ad mentem ſaniorem & manſuetiorem reduxerit. Deus enim illi præſens adſtitit, fecitque ut ſermonibus ejus victa cederet multitudo; præſertim cum non obtemperando ſæpiuſcule experta eſſet quam parum ſibi profuerit contumacia, eo quod calamitatum cauſa illis exſtiterit. *Serius ſapit mala gens Hebræorum. Num. c. 14. & Deut. c. 1.*

3. Cæterum vir ille non ſolum ea, qua vixit, ætate in admiratione fuit ob *ſingularem* virtutem, & vim qua pollebat impetrandi dictis ſuis fidem; ſed &, nunc dierum, nemo eſt Hebræorum, qui non, perinde ac ſi præſens eſſet ac moribus incompoſitos puniturus, pareat legibus quas ſancivit, etiamſi peccantes latere poſſe ſperaret. Quin & alia quidem plurima auctoritatis ejus pluſquam humanæ argumenta ſunt. Olim enim cum quidam trans Euphratem habitantium, in honorem noſtri Templi quatuor menſium iter magno cum periculo & ſumptu emenſi, Deo ſacrificarint, de victimis participare non potuerunt; Moyſe hoc illis interdicente qui moribus noſtris non inſtituti ſunt, & ex patria conſuetudine nobiſcum non verſantur. Atque alii quidem non omnino ſacrificantes, alii vero relictis antequam peracta erant ſacrificiis, plurimi autem omni prorſus aditu ad Templum prohibiti diſceſſerunt; quod multo maluerint Moyſis legibus & inſtitutis obtemperare, quam convenienter voluntati ſuæ agere; neminem licet, qui *Moyſis Legumlatoris auctoritas integra, ampliſſima, perpetua.*

r Τοῖς τέκνοις] *Al.* τ τέκνων.
s Μελλόσης,] Μελλόντης αὐτῶν, *Samb.*
t Τῆς ὑποσχέσεως] Τῆς ἐπιχέσεως ἡγήσαντο *Samb.*
v Ἐξαφανίσαι] Ita *Big.* & *Zonar.* in *Editis* ἐξαφανιεῖ.
x Οὐ παρέξειν] Sic in quatuor *MSS.* in *reliquis* cum *Editis* ἀ παρέξειν.
y Τοῖς ἡμετέροις] Eo modo *Samb. Vat. Baſ.* & *G.* τοῖς ὑμετέροις *Epiphan.* & Cl. *Bigotius* ex conjectura. αὐτῶν *Buſb. Hen.* & *Zonar.*
z Τὴν γῆν] Τὴν γὰρ ὑπείλων *Big. Coll Voſſ.* & *Samb.*
a Ἑαυτοῖς] Ἑαυτὸς *Big.* & *Samb.*
b Πιστὸν δεσπότας.] Ita ex *MSS.* in *Editis* ποιήσειν.
c Καταπλάκτην] Καταπλακτὴν *Samb.* & profecto Canon veterum Grammaticorum. BERN.
d Τῆς ἄλης] Recte *Samb.* τ ἀλης, quod eſt τ πλάνης. τ ἄλλης *Big.* & *Coll. Voſſ.* τ ἀμαξιᾶς in reliquis *MSS.* & *Editis.*
e Τὸν Θεὸν] Ο Θεὸς τοιαύτην *Big. Coll. Voſſ. Samb.* & *Vat.*
f Καταψηφισάμενον] *Big.* & *Samb.* καταψηφισάμενον. BERN.
g Ἀπὸ τοῦ] Ἐκ τοῦ *Samb.* οὐκ τῇ *Big.* ἀπὸ τοῦ *Baſ.* & *Gen.* BERN.
h Ἰσχύος τῆς] Καὶ τοῦ πιστεύεσθαι *Samb.* imperfecte. BERN.
i Ὑπῆρξε μόνον·] Ὑπῆρξε μόνον, ἀλλὰ καὶ νῦν ἐστιν· ἀδεὶς γὰρ Ἑβραίων *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*
k Καθάπερ παρόντος] Illud καθάπερ libris *Mediceis* omiſſum notat *Big.*
l Ἐὰν ἀκοσμῇ,] Ita *Samb.* & *Coll. Voſſ.* ἂν ἀκοσμῇ, πειθαρχεῖ *Vat.* ἐὰν ἀκοσμῇ, πειθαρχῇ *Big.* ἂν ἀκοσμῇ, πειθαρχεῖ *Baſ.* & *G.*
m Δυώνται.] Fortè δυόῃ. BIGOT.
n Αὐτοῦ δυνάμεώς ἐστιν.] Ἐστιν αὐτοῦ δυνάμεως *Samb.* cum *Big.* αὐτοῦ δυνάμεως ἐστιν *Baſ.* & *Gen.* BERN.
o Ἤδη δέ] Καὶ τετὶ οὐκ ἐλάχιστον, ὅτι ἤδη in quodam *Cod. Florentino.*
p Τινες] Uti Helena, Adiabenorum regina; de qua in lib. XX. c. 2.
q Οὐδ' οὐκ τ] Fortè οὐδὲ τ.
r Ἡμῖν αὐτοῖς συντυχόντων.] Ita *Big. Samb. Coll. Voſſ.* & *Epiphan.* Abſque *MSS.* conjecerat Cl. *Seldenus*, ἡμῖν αὐτοῖς τ συντυχόντων, in lib. 2. de *Synedriis*, p. 101. ἡμῖν αὐτοῖς συντυχόντος *Vat.* ἡμῖν αὐτοὺς τοῖς συντυχόντος *Baſ.* & *G.*

s Κα-

qui illos impedirent, metuebant, ſed propriam duntaxat conſcientiam reverebantur. Ita legum conſtitutio, quæ Deo accepta deberi viſa eſt, fecit ut ille ſupra hominem eſſe exiſtimaretur. Quin & paulo ante bellum cum Romanis geſtum, Claudio apud illos principatum tenente, & Iſmaële apud nos Pontificatum, cum fames adeo regionem noſtram urgeret, ut aſſaron *frumenti* quatuor drachmis veniret, & allati eſſent farinæ in feſtivitatem Azymorum cori ſeptuaginta (hoc eſt medimni Siculi triginta & unus, Attici vero quadraginta & unus) nemo tamen ſacerdotum *famelicorum* auſus eſt vel micam unam *iſtius* comedere, cum tanta terram premeret annonæ egeſtas, præ legum reverentia & metu iræ, qua Dei numen peccata etiam occulta ſolet proſequi. Proinde non eſt mirandum, quod res tantæ tunc geſtæ fuerint: quandoquidem & hodie uſque ſcripta à Moyſe relicta eam vim habeant & auctoritatem, ut etiam noſtri fateantur inimici, quod Deus *ipſe*, Moyſe ejuſque virtute uſus, talem vivendi rationem inſtituerit. Sed hæc quidem unuſquiſque, prout ei videbitur, accipiat.

Finis Libri tertii.

μοῦσία δ' Θεῷ δοκοῦσα τ' ἄνδρα πεποίηκε τ' αὐτοῦ φύσεως κρείττονα νομίζεσθαι. ὁ μὲν ἀλλὰ καὶ τόδε δ' πολέμιος μικρὸν ἐμπεσὼν, Κλαυδίου Ρωμαίων ἄρχοντος, Ισμαήλου δ' παρ' ἡμῖν ἀρχιερέως ὄντος, καὶ λιμοῦ τὴν χώραν ἡμῶν [s] καταλαβόντος, ὡς τεσσάρων δραχμῶν πωλεῖσθαι τ' [t] ἀσσαρῶνα, κομισθέντος ἀλεύρου δ' τὴν ἑορτὴν τ' Αζύμων εἰς κόρους ἑβδομήκοντα· μέδιμνοι δ' ὅτοι [v] Σικελοὶ μέν εἰσιν εἷς καὶ [x] τριακόντα, Ἀττικοὶ δ' τεσσαρακόντα εἷς· ἀδεὶς ἐτόλμησε τ' ἱερέων [y] κρέμνον ἐν φαγεῖν, τοσοῦτος ἀπορίας τὴν γῆν κατεχέσης· δεδίως τ' νόμον καὶ τὴν ὀργὴν, [z] ἣν καὶ ὅτι ἀνεξελέγκτοις ἀεὶ τὸ θεῖον τοῖς ἀδικήμασιν ἔχει. ὡς' ὃ δεῖ θαυμάζειν πρὸς τ' τότε πεπραγμένων· [a] ὁπότε μέχρι δ' νῦν τὰ καταλειφθέντα ὑπὸ Μωϋσέως γράμματα τηλικαύτην ἰσχὺν ἔχει, ὥστε δ' τοὺς μισοῦντας ἡμᾶς ὁμολογεῖν, ὅτι τὴν πολιτείαν ἡμῖν ὁ κατασκευάσας ἐστὶ Θεὸς, διὰ Μωϋσέως καὶ τ' ἀρετῆς τ' ἐκείνου. ἀλλὰ πρὸς μὲν τούτων ὡς αὐτῷ τινι δοκεῖ, [b] διαλήψεται.

Τέλος τοῦ τρίτου βιβλίου.

TA-

s Καταλαβόντος,] Τοσούτου vel ὅτως ἰσχυρὸς καταλαβόντος in ſchedis *Bigotianis*. Gravis illius famis (de qua in *Antiquitatum* l. 20. & in *Actis Apoſt.* c. 11.) meminerunt *Africanus*, *Tacitus*, *Phlegon*, atque *Dio* ad annum Urbis 795. BERN.

t Ασσαρῶνα,] Ασσάριον, ut prius, *Samb.* BERN.

v Σικελοὶ μὲν] *Baſ.* & *Gen.* τίκλοι inficete *Big. Vat.* & *Samb.* σικελινοὶ I. Capellus de ponderibus, abſque neceſſario. Epiphanius verò interpres reliquerat *Siculi*; quod poſtea oſcitantia librariorum deflexum in *Singuli*. Heic enim legi maluit idem Capellus. μέδιμνοι δ' (vel μόδιοι δ') ὅτοι σικελοὶ μὲν εἰσὶ τριάκοντα, vel εἷς τριάκοντα· ἀττικοὶ δ' τεσσαρακόντα, aut τεσσαρακόντα εἷς. *Nam vel hic locus plane corruptus eſt*, ait ille cultor juſtitiæ, *vel ſic intelligendus videtur, ut ſumatur* μεδίμνου *vox pro modio. Modium autem Atticum eundem eſſe cum Hebræo, jam ſupra diximus. Licit ergo Joſephus unumquemque eorum capere tricenos Siculos modios, Hebræos vero quadragenos.* Archæol. l. 15. c. 11. ὁ δ' κόρος δώδεκα) ἀττικοὺς μεδίμνους δέκα. *Hic vel legendum* μετρητὰς *vel* μεδίμνους σικελικοὺς: *ut cauſa erroris ſit, quod Sela vel medimnus Siculus vini tantundem pendet atque medimnus Atticus olei.* Poſtea Cl. Salmaſius in Epiſtolis reſtituit, μέδιμνοι δ' ὅτοι σικελοὶ μὲν εἰσὶν εἷς καὶ τριακόσιοι, ἀττικοὶ δ' ἑπτακόσιοι. Nam 70 + 10 faciunt 700. Alibi tamen affirmat Joſephus Corum unum colligere tritici quantum decem Medimni Attici, tum etiam Satum Hebraicum paria facere cum ſeſquimodio Italico. *Big.* & *Samb.* μέδιμνοι δ' ὅτοι σίκλοι μὲν εἰσὶν εἷς καὶ τριακόσιοι, ἀττικοὶ δ' τεσσαρακόντα εἷς. *Sed vereor*, ait optimus *Boſius*, *ne aliud lateat: nimis enim hæc recedunt à libris.* Ad hæc *Epiphanius Scholaſticus* haud aliter legerat in codicibus *Caſſiodori*, quam *Baſ. Gen.* & jam tertium ex hoc Theatro impreſſum vides, præter τεσσαρακόντα καὶ εἷς, pro inconnexo τεσσαρ. εἷς. Differri autem uſque noſtram ſententiam de menſuris illis fas & æquum, donec Herodis primi magnificè geſta tractabimus, otii fortaſſe largius indepti. BERN.

x Τριάκοντα,] Locum hunc corruptum eſſe pronunciat *Villalpandus* in *Apparat.* part. ſecunda. p. 442. *Big. Coll. Voſſ.* & *Samb.* habent τριακόσιοι pro τριάκοντα. atque ita *Salmaſ.* in *Epiſtola* LXVII. qui præterea legit Ἀττικοὶ δ' ἑπτακόσιοι. Vide *Greſpſium* de *Menſuris Hebraïcis*, p. 400. in *Crenii* Faſciculo ſecundo.

y Κρέμνον ἐν φαγεῖν,] Κρέμνον ἐμφαγεῖν *Big.* & *Samb.* ἀδεὴς τ' ἱερέων ἔφαγεν φαγεῖν legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

z Ἣν] Ἢ ἐπὶ ἀσεβεστέροις ἀεὶ τὸ θεῖον τοῖς ἀδικήμασι ἔχει *Vat.*

a Ὁπότε μέχρι] *Big.* & *Samb.* ἕως τε μέχρι δ' νῦν, ut articulis redundat Oratio Attica. Sub fine libri hujus διαλήψεται *Baſ.* & *Gen.* verbo inepto. Temporis etiam tranſacti didaſcaliam ſubjicit *Busb.* πρὸ ἔτους ἐστὶν ὁ λόγος χρόνου ἐτῶν δύο. Ita etiam *Big.* Gallicorumque codicum 1, 2, 3, 6. & præ illis volumen S. Moyſis. *Samb.* vero, voculæ præcedentis, perperam iteravit. πρὸ ἔτους ἐστὶν ὁ λόγος ὅτε χρόνου ἐτῶν νβ'. BERN. Ὁπότε δ' μέχρι δ' νῦν *Big.* & *Samb.* Atticorum more, qui articulis redundant.

b Διαλήψεται.] Ita *Samb.* in *Editis*, *aliiſque* διαλείψει.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗι ΤΕΤΑΡΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO QUARTO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. Ἑβρ αίων, [a] δίχα τ Μωϋσέως γνώμης, μάχη πρὸς Χαναναίους κ ἧτ α.

β'. Στάσις Κορέα [b] κ τ πλήθους πρὸς Μωϋσ ῆ κ τ ἀδελφὸν αὐτ πρὶ τ ἱερωσύνης.

γ'. Ὡς οἱ μὲν τ στάσεως καταίρξαντες διεφθάρησαν κ βέλησιν τ Θε · τ δ ἱερωσύν Ααρὼν ὁ Μωϋσέως ἀδελφὸς κατέσχε, κ οἱ ἔγγονοι αὐτ.

δ'. Τὰ συμβάντα τοῖς Ἑβραίοις [c] ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτεσιν ὀκτ κ τριάκοντα.

ε'. Ὡς [d] Σηχῶνα κ Ωγ τὺς Ἀμορραίων βασιλεῖς νικήσας Μωϋσῆς, κ τ γῆν ἁπᾶσαν αὐτῶν διαφθείρας, κατεκλήρωσεν αὐτῶν τ χώραν δυσὶ φυλαῖς κ ἡμισείᾳ τ Ἑβραίων.

ϛ'. Περὶ [e] Βαλάμ τ μάντεως, κ [f] ποταπὸς ἦν τ τρόπ εἶδ.

ζ'. Ὡς ἐπὶ Μαδιανίτας Ἑβραῖοι στρατεύσαντες, ἐκόσμησαν αὐτῶν.

η'. Ἡ Μωϋσέως τελευτή, κ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη.

1. *Hebræorum, invito Moyſe, cum Chananæis pugna & clades.*

2. *Seditio Coræ & plebis contra Moyſen & fratrem ejus de Sacerdotio.*

3. *Quomodo ſeditionis concitatores Dei voluntate exſtincti ſunt; atque Aaron Moyſis frater & filii, ejus ſacerdotium tenuerunt.*

4. *Quæ Hebræis in ſolitudine per annos octo & triginta obvenerunt.*

5. *Quomodo Moyſes, devictis Sechone & Oge Amorrhæorum regibus, deletiſque eorum copiis, regionem eorum duabus Hebræorum tribubus & dimidiæ in ſortem dedit.*

6. *De Balamo vate, & qualis vir fuit.*

7. *Ut Hebræi cum Midianitis acie dimicantes, illos profligarunt.*

8. *Leges à Moyſe datæ, & quomodo ex hominibus eſt ſublatus.*

[a] Δίχα] Διὰ *Big. & Samb.*
[b] Καὶ ὃ πλήθους] Καὶ πλήθους *Samb.*
[c] Ἐν τῇ ἐρήμῳ] Ἐν ἐρήμῳ *Vat.*
[d] Σηχῶνα] Σιλῶνα *Vat.*
[e] Βαλάμ τ] Hunc equidem librum in quinque capita diſtribuunt exemplaria pleraque Latina, Græcanica in octo. In MSS. tamen Græcorum permutant capitula tertium & quartum. BERN. Βαλαάμ *Samb.*
[f] Ποταπὸς] Iſta κ ποταπὸς &c. ex *MSS.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] ὀκτὼ καὶ τριάκοντα.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER QUARTUS.

Qui continet tempus annorum XXXVIII.

ΚΕΦ. α'.

Ἑβραίων, δίχα τῆς Μωϋσέως γνώμης, μάχη πρὸς Χαναναίους καὶ ἧτται.

Deliberant Hebræi, cum invito Oraculo Chananæos adgrederentur. Num. c. 14. & Deut. c. 1.

ΕΒΡΑΙΟΙΣ δ' ὁ κατὰ τὴν ἐρημίαν βίος, ἀηδὴς [b] αὐτοῖς καὶ χαλεπὸς ὤν, [c] ἐπῆνει, καὶ κωλύοντος τοῦ Θεοῦ, τοῖς Χαναναίων [d] πείρᾳ λαμβάνειν. ὑπὸ γὰρ ἡδονῆς, τοῖς Μωϋσέως παρηγγελκόσι λόγοις, ἠρεμεῖν· ἀλλὰ καὶ δίχα τῆς παρ' ἐκείνου προθυμίας κρατήσειν αὐτοὺς τῶν πολεμίων [e] νομίζοντες, κατηγόρουν μὲν αὐτοῦ, καὶ πραγματεύεσθαι μέγειν αὐτοὺς ἀπορίας ὑπενόουν, [f] ἵν' ἀεὶ τῆς ἐξ αὐτοῦ βοηθείας [g] δέωνται. πολεμεῖν γὰρ τοῖς Χαναναίοις ὡρμήκεσαν, λέγοντες τὸν Θεὸν μὲν [h] Μωϋσῆ χαριζόμενον ἀπωθεῖσθαι αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ κοινῇ κηδόμενον αὐτῶν τοὺς ἐθνους ἀφ' ὧν τοὺς προγόνους [i] ἐπιτρόπους ἔσται· καὶ ἀφ' τῆς αὐτῶν ἀρετῆς, πρότερόν τε σωφρονεῖν τὴν ἐλευθερίαν, καὶ νῦν βουλομένοις πονεῖν ἀεὶ παρέσεσθαι σύμμαχον. εἶναί τε καὶ [k] καθ' αὑτοὺς ἱκανοὶ κρατεῖν τῶν ἐθνῶν ἔφασκον, κἂν ἀπαλλοτριοῦν αὐτῶν Μωϋσῆς [l] ἐθελήσῃ τὸν Θεόν· ὅλως τε συμφέρειν αὐτοῖς τὸ αὐτοκράτορσιν εἶναι, καὶ μὴ χαίροντας ὅτι τῷ τοῦ παρ' Αἰγυπτίων ἐξελθεῖν ὕβρεως Μωϋσεῖ τύραννον ἀνέχεσθαι, καὶ ζῆν πρὸς τοῦτο βάλησιν ἐξαπατῶμένους, ὅτι μόνῳ τὸ θεῖον αὐτῷ προδηλοῖ περὶ τῶν ἡμετέρων κατὰ τὴν πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν, ὡς οὐκ ἀπαύστων [m] ὀκ τῆς Αβραμιαίας ὑμεῖς ὄντων, ἀλλ' αἴτιον ἕνα τοῦτον τοῦ Θεοῦ παρεχηκότος, εἰς τὸ πάντ' αὐ-

CAP. I.

Hebræorum, invito Moyse, cum Chananæis pugna & clades.

EBRÆOS autem vita in solitudine acta, dura illis pariter ac injucunda, fecit ut, Deo etiam prohibente, rem experirentur cum Chananæis. Noluerunt enim, Moysis monitis obsequendo *sese castris continere* & quiescere: sed etiam præter illius voluntatem se posse hostes superare existimantes, ipsum accusare cœperunt, & in suspicionem vocarunt quod modis omnibus ageret summa rerum inopia illos detinere, ut semper ejus auxilio egerent. Ad bellum itaque cum Chananæis gerendum aggressi sunt, dicentes Deum non tam propter Moysen illis opem tendere & porrigere, quam quod illorum genti in commune prospiceret, proavorum gratia quos sua dignatus est cura ac tutela; illoique & prius ob suam virtutem in libertatem asseruisse, & nunc quoque, si rem strenue gesserint, adjutorem futurum. Quin & ajebant, ipsis per se satis virium esse ad *eas* gentes debellandas, etiamsi Moyses Deum ab ipsis alienare vellet, omninoque illis expedire in sua esse potestate, & non sibimet gratulantes de exitu ex Ægyptiaca servitute Moysis dominatum *æquo animo* ferre, ejusque ad arbitrium ex vana persuasione vivere, quasi Dei numen, pro sua in ipsum benevolentia, eum solum de rebus nostris præmoneret, tanquam non omnes essemus ex

[a] Ὀκτὼ καὶ τριάκοντα.] Ψαλείν ἰωσήπου ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας λόγος δ'. Περιέχει ἡ βίβλος (ὁ λόγος *Busb.* ὁ τέταρτος ἀπὸ λόγου *Hen.*) χρόνον ἐτῶν ἡ καὶ τριάκοντα *Big. Samb. Hen. Busb. Baf.* & Codices Regis Christianissimi 1, 2, 3, 6. Tot enim cesserant à missis Exploratoribus ad obitum Moysis, ut constat ex ipsius scripto pentateucho. Vide etiam capitulum tertium hujus libri. BERN.

[b] Αὐτοῖς] Sic *Big.* & *Samb.* in *reliquis* deest αὐτοῖς.

[c] Ἐπόει,] *Baf. Gen.* & *Samb.* Nam ποιεῖν, ποιεῖν homines literati adnorunt. Veruntamen ἐπίεζε *Big.* & altera manus *Samb.* huc traduxerunt in contextum ex Glossemate vetusto. Ibidemque MSS. re erunt ἀηδὴς αὐτοῖς καὶ χαλεπός ὤν: Excusa ἀηδὴς καὶ χαλεπὸς ὤν. Alii aliò modo inter verba distinguunt, βίος ἀηδὴς καὶ χαλεπὸς ὢν ἐτέτυκτο (i. confecit ἐτεκτόνησε) καὶ κωλύοντος τοῦ θεοῦ τοὺς χαναναίων παῖδας λαμβάνειν. Dicit enim Moyses de eo facinore, Num. c. 14. ויעפלו לעלות, *ascendere tamen sunt ausi*, καὶ ἀφειστάμῳοι ἀνέβησαν: idemque ipse alibi interpretatur ותזר ויתעלו, καὶ ἀφεστάμῳοι ἀνέβησαν. Idem post Josephum expressit Io. Zonaras, εἶτα συμμίξαντες τοῖς χαναναίοις ἤθελον, καὶ ταῦτα κωλύοντος τοῦ θεοῦ καὶ Μωσέως ἐπεξελθόντες ἡττήθησαν. BERN. Sic placuit verba distinguere & interpretari, accipiendo ἐπόει pro ἐποίει, alii hoc modo interpunxerunt, Ἐπόει δ'. ὁ κ. τ. λ. βίος, ἀηδὴς ὁ κ. χ. ὤν, ἐπόει, καὶ κ. τ. Θεοῦ τοῦ Χαν. *Hebræos autem vita injucunda & dura in solitudine male habebat, præsertim cum Deus eos rem experiri cum Chananæis prohibuisset.* Sed in *Big.* & in margine *Samb.* (& *Coll. Vss.*) habemus ἐπίεζε. atque ita forsan legerat *Vet. Interp.* qui vertit, *cogebat etiam prohibente Deo* &c.

[d] Πείραν] Πείραν *Baf.* & *Gen.* Mox ἠρεμεῖν *Samb.* BERN.

[e] Νομίζοντες,] Ita *Big.* & *Samb.* in *cæteris* νομίσαντες.

[f] Ἵν' ἀεὶ] Καὶ ἵν' ἀεὶ legisse videtur *Vet. Interpr.*

[g] Δέωνται.] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* δέοντ'. HUDS. Correxit ita & *Cocceius*, qui pro ᾖ mavult statim δῇ.

[h] Μωϋσῆ] *Big.* Μωϋσεῖ.

[i] Ἐπιτρόπους] *Epiphanius* interpunctum viderat, ἐπιτρόπους, καὶ ἀφ' τῆς αὐτῶν ἀρετῆς. πρότερόν τε &c.

[k] Καθ' αὑτοὺς] Ita *Samb.* καθ' ἑαυτοὺς *Big.* κατ' αὐτοὺς in *Editis, altisque.*

[l] Ἐθελήσειε] Ita edidit *Bernardus* ex conjectura *Bigotii.* ἐθελήσῃ *Baf. Gen. aliique.* ἐθελήσει *Samb.*

[m] Ἐκ τῆς] Frustra *Big.* ὀκ γης A. καὶ γ. ὄντων· ἀλλ' ἄρχων &c. ἀλλ' αἴτιον ἵνα τούτοις legisse videtur *Vet. Interpr.*

τὸν εἰδέναι τὰ μέλλοντα παρ' αὐτοῦ μανθάνοντα. δόξειν τε σωετὸς [n] εἶναι, εἰ τῆς ἀλαζονείας αὐτοὺς καταγνόντες, καὶ τῷ Θεῷ πιστεύσαντες, κτήσασθαι γῆν, ἣν αὐτοῖς ὑπέσχητο, [o] θελήσωσιν, ἀλλὰ μὴ τῷ Δι' τὴν αἰτίαν ταύτην ἐπ' ὀνόματι τοῦ Θεοῦ κωλύσαι σφᾶς. τὴν ἀπορίαν οὖν λογιζόμενοι, καὶ τὴν ἐρημίαν, ὑφ' ἧς ἐπὶ τούτοις αὐτοῖς χείρω σωπεβαινεν εἶναι δοκεῖν, ὅτι τοῖς σφᾶς [p] τοὺς Χαναναίους μάχεσθαι [q] ἤσαν ὡρμημένοι· τὸ Θεὸν σφησαμένοι στρατηγὸν, ἀλλ' οὐχὶ τοῦ παρ' ἐκείνου νομοθέτου σωεργίαν [r] σφεμένοντες.

β'. Ὡς δὲ τοῦτ' ἄμεινον αὐτοῖς ἔξειν ἔκρινεν, καὶ τοῖς πολεμίοις ἐπῆλθον. οἱ μὲν, ὑπὸ καταπλαγήτης αὐτῶν τοῦ ἐφόδου ὑπὸ τοῦ πληθυος, γναισίως αὐτοὺς ἐδέξαντο, τὸ δὲ Ἑβραίων ὀπισθονίσκησί τε πολλοὶ, καὶ τὸ λοιπὸν στρατόμα, ἡ φάλαγξ αὐτῶν Δι' ὅλης, ἀκόσμως διωκόμενον [s] εἰς τοὺς παρεμβολοὺς σωέφυγε· καὶ τῷ παρ' ἐλπίδας δυσχωρῆσαι πανταπασιν ἀθυμοῦν, [t] ὑπὸν ἔτι χρησὸν σφοσδόκα, λογιζόμενον [v] ὅτι κὴ ταῦτα κῆ μισῶν Θεῷ πάσχειν, σφοεξορμησάντων ὑπὸ τὸ πόλεμον τὸ ἐκείνου δίχα βουλήσεως.

γ'. Μωυσῆς δὲ τοὺς μὲν οἰκείους ὁρῶν ὑπὸ τῆς ἥττης καταπεπληγότας, φοβούμενος δὲ μὴ θαρσήσαντες ὑπὸ τῇ νίκῃ οἱ πολέμιοι, καὶ μειζόνων ὀρεχθέντες ἐπ' αὐτοὺς ἔλθοιεν, ἔγνω δεῖν τοῦ στρατιὰν ἀπαγαγεῖν πορρωτέρω τῶν Χαναναίων εἰς τοὺ ἔρημον· καὶ δὴ πλῆθος ὑπιτρέψαντος αὐτὸ πάλιν ἐκείνῳ, σωῆκε γὰρ δίχα τῆς αὐτοῦ σφονοίας ὑ δωησόμενον ἐρρῶσθαι τοῖς πράγμασιν, ἀναζήσας τὸ στράτομα, σφοῆλθεν εἰς τὴν ἔρημον, ἐνταῦθα νομίζων ἡσυχάσειν αὐτοὺς, καὶ μὴ σφότερον τοῖς Χαναναίοις εἰς χεῖρας ἥξειν, πρὶν ἡ σφὸς τοῦ Θεοῦ τὸ εἰς τοῦτο καιρὸν λάβωσιν.

ex ſtirpe Abrami, ſed illum unum *omnium* auctorem feciſſet Deus; ut futura omnia poſſet prænoſcere ab ipſo edoctus: prudenteſque viſos iri, ſi Moyſis arrogantiam contemnentes, Deoque fidem habentes, terram, quam ipſis promiſerat, poſſidere voluerint; & non amplius hanc ob cauſam ad eum reſpexerint, qui ſub prætextu Dei *oraculi* illos prohiberet. Inopiam itaque *præſentem* cogitantes, & loca deſerta, ob quæ contigit ut gravius illâ urgeri viderentur, ad Chananæos armis adoriendos properarunt; Deum ſibimet ducem & auſpicem conſtituentes, neutiquam vero Legiſlatoris aſſenſum & adminiculum exſpectantes.

2. Quum ergo hoc ſibi melius fore ſtatuiſſent, in hoſtes profecti ſunt. Atque illi quidem, neque *feroci* eorum impetu neque *irruentium* numero perterriti, fortiter eos excipiunt; at magna Hebræorum edita eſt ſtrages, & reliqui, diſſipata eorum phalange, milites, inſequente eos hoſte, turpiter ad caſtra confugerunt: &, quod res præter ſpem tam male cecidiſſent, animo deſpondentes, nihil amplius boni exſpectabant; hinc conjicientes calamitatem à Deo eſſe, quod ſine illius conſenſu ad pugnam exiſſent. *Pœnas luit miles cedè multa, fugaque turpi.*

3. Moyſes autem ſuos quidem videns accepta clade conſternatos, metuens vero ne hoſtis *recenti* victoria elatus & majoris gloriæ appetens impetum in eos faceret, factu optimum ratus eſt, ut longius à Chananæis in deſertum cum copiis diſcederet: atque populo hanc poteſtatem ei rurſus deferente (jam enim intellexit nihil ipſi ſine illius auſpiciis & conſilio proſpere ceſſurum) motis caſtris penitius in deſertum ibat; exiſtimans illic eos *libenter* quieturos eſſe, & non prius velle cum Chananæis manus conſerere, quam Dei monitu tempus ad hoc opportunum arriperent. *Recedituſ in profundam eremum Chananæis procul, Moyſe adeo imperante.*

ΚΕΦ. β'.

Στάσις Κορέου καὶ τοῦ πλήθους σφὸς Μωυσῆν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ σφὶ τῆς ἱερωσύνης.

Ὅπερ δὲ τοῖς μεγάλοις συμβαίνει στρατοπέδοις, καὶ μάλιστα [x] σφὸς τὰς κακοπραγίας [y] δυσπαρέσους εἶναι καὶ δυσπειθέστι, τοῦτο καὶ τοῖς Ἰουδαίοις συμέπεσεν. ἐξήκοντα γὰρ ὄντες μυριάδες, καὶ Δι' τὸ πλῆθος ἴσως ἂν [z] μηδ' ὑπ' ἀγαθοῖς ὑποταγήτης τοῖς κρείττοσι, τότε μᾶλλον ὑπὸ τῆς ἀπορίας καὶ τῆς συμφορᾶς ἐξηγανάκτουν καὶ σφὸς ἀλλήλους καὶ σφὸς τὸν ἡγεμόνα. φασὶ οὖν αὐτοὺς, οἷαν [a] οὐκ ἴσμεν ἔτι παρ' Ἕλλησιν ἔτι σφὸς βαρβάροις γνομένην, κατίλαβεν· ὑφ' ἧς ἅπαντας [b] ἀπολέσθαι κινδυνευούσης ἔσωσε Μωυσῆς, ὑ μνησικακῶν, ὅτι παρ' ὀλίγον ἦλθε καταλυθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἀποθανεῖν. ὅσῃ

CAP. II.

Seditio Coræ & plebis contra Moyſen & fratrem ejus de Sacerdotio.

QUemadmodum autem magnis exercitibus uſu venire ſolet, & præcipue cum ex rebus adverſis moroſi fiant & immorigeri, id ipſum etiam Judæis accidit. Quum enim eſſent *numero* ſexcenta millia, & propter multitudinem, etiamſi proſpere fluerent omnia, ægre forſan intra officii limites continerentur, tanto magis, cum rerum inopia & calamitatibus premerentur, & ſibimet invicem & duci valde ſuccenſebant. Quapropter tanta eos ſeditio adorta eſt, quantam nec apud Græcos nec apud Barbaros unquam fuiſſe accepimus: à qua omnes in extremum diſcrimen adductos liberavit Moyſes, immemor injuriæ, quod haud *Exercitus ſeditione corrumpitur. Num. c. 16. & c. 26. & 27.*

n Εἶναι, εἰ τ.] Εἶναι, τ' ἀλαζ. *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

o Θελήσωσιν,] Θιλήσωσιν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

p Τοὺς Χαναναίους] Articulum negligit *Vat.*

q Ἦσαν ὡρμημένοι·] Ὡρμήκεσαν *Hen.* & *Busb.* HUDS. Adſcripſerat oræ Codicis ſui *Bigotius*, forte ἴτασαν vel ἴσαν.

r Περιμένοντες.] Legerat *Epiphanius*, σφεμένοντες, ἵνα ἐκ ταύτ' ἄμεινον αὐτοῖς ἴξειν ἔκρινεν. κ' τοῖς π. in *Vat.* ἵνα ἐν.

s Εἰς τοὺς παρεμβολοὺς συνέφυγε·] Hoc idem obſervavit Codex Samariticus Divinæ legis, Codiciſque Judaici Interpretes LXXII. Num. c. 14. 45. κ' ἐπέστρεψαν αὐτοὺς, κ' κατέκοψαν αὐτοὺς ἕως ἐρμᾶ. κ' ἀπεστράφησαν εἰς τοὺς παρεμβολοὺς, וישובו אל המחנה. Ἀνώνυμα autem Maſoretica jam hæc à multis ſeculis, vel S. Hieronymo antiquioribus, præterierunt, ut Biblia vulgata, obeli in codd. Laudinis, aliaque demonſtrant. *Zonaras* inſuper deſcripſit idem ſuis verbis ex Joſepho, κ' οἱ μὲ ἔπεισον, οἱ δ' εἰς τοὺς παρεμβολοὺς συμπεφύγασι. Mox καὶ τὸ *Big.* & *Samb.* BERN.

t Οὐδὲν ἔτι χρεὼν] Καὶ ὐδὲν ἔτι χρεὼν σφοσδόκων juxta *Vet. Interpr.*

v Οὐ κ' ταῦτα] Οὐ ταῦτα *Big. Samb.* & *Epiphan.* ὅτι ταῦτα κ' μ. Θ. πάσχ. σφοξορμῶσιν ἐπὶ τ. *Vat.*

x Παρὰ τὰς κακοπραγίας] Παρὰ τοὺς κακοπραγίας *Vat.*

y Δυσαρέστους] Ita *Baſ. Gen.* & *Epiphan.* δυσάρεστοι tamen adprobo *Big.* & *Samb. Gentem* itaque *indomitam*, notat Flavius; *ſaniſque conſiliis male renitentem*, quod de eadem illa etiam Severus vere dixit. BERN. Ita *Baſ. G.* & *Epiphan.* δυσάρεστοι *Big. Samb.* & *Vat.* quaſi *gentem indomitam* notaret Joſephus, *ſaniſque conſiliis male renitentem.* quod de eadem illa etiam *Severus* vere dixit.

z Μηδ' ὑπ' ἀγαθοῖς] Μηδὲν ἀγαθοῖς *Samb.*

a Οὐκ ἴσμεν] Ita *Samb.* in *Editis* cum *aliis* οὐκ ἴσμεν. Sunt qui (*Big.* in ora codicis ſui & *Scotanus*) voculas iſtas expungi malint. Verum hoc facto legendum eſſet οἵαν, & dein γνομένην.

b Ἀπολέσθαι] *Big.* & *Samb.* ἀπολωτίας κινδυνεύσαντας ἢ ἀπολίας ἴσωσι κωύσης, qua in re Criticis pravorum ſeculorum gratificantur. Legerat & illa *Epiph.* exceſſu eodem apud ſuum Caſſiodorum. BERN. Ἀπολιπέσθαι [ἀπολείπεσθαι *Vat.*] κινδυνεύσαντας ἢ ἀπολίας ἴσωσι M. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* atque ita fere *Epiphanius*, qui vertit, *per quam omnes deſerendos à Deo* (ἀπολιπέσθαι ὑπὸ Θεοῦ) *atque perditionis periculum ſuſcepturos eripuit Moyſes.*

haud procul esset quin mortem oppeteret ab illis lapidatus. Ac ne Deus quidem eos ita neglexit, ut malum aliquod gravius paterentur: sed licet adversus Legislatorem suum, & mandata, quæ ipse per Moysen illis dederat, insolenter se gesserint; eos tamen è calamitate eripuit, quam illis *proculdubio* importasset seditio, nisi eorum saluti ipse prospexerat. Hanc itaque seditionem, quæque ea sedata *salubriter* constituit Moyses, *mox* enarrabo, ubi primum causam, unde orta est, exposuero.

II. *Antilogia* Josephi *Korè, quam coarguit S. Judas sua Epistola. Num. c. 16. v. 32.*

2. Cores, maxime inter Hebræos, *ut res tum gentis erat*, genere opibusque pollens, dicendi etiam non ignarus, populariterque agendi peritissimus, videns Moysen in excelsa dignitate constitutum, vehementer invidia flagrabat, (erat etenim ex eadem tribu, eique cognatione conjunctus) ægre *illud* ferens, quod semet ipse hoc honore digniorem judicarit, ut qui illo ditior esset & nascendi sorte non deterior. Atque inter Levitas (nam tribules erant) & præcipue inter cognatos *Moysen* inclamabat, rem indignam esse dictitans, ut Moyses sibimet gloriam aucupari aggrederetur, malisque artibus illam acquireret, simulando *scilicet* se Dei observantissimum esse; cum quidem contra leges fratri Aaroni sacerdotium detulerit, non communi populi suffragio, sed suo ex arbitrio; &, haud secus ac tyrannus, honores pro libidine distribuerit. Gravius autem esse *dicebat*, quam violentia uti, injuriam latenter inferre: quod non solum invitos, sed & nihil prorsus de insidiis cogitantes opprimat. Quisquis enim sibi conscius est, se dignum esse qui *honores* accipiat, persuasione nititur ut obtineat, idque non audens *aperta* vi grassari: qui vero nequeunt *eos* juste assequi, à violentia quidem, boni *moderatique* videri gestientes, semet abstinent; sed arte dolosa utuntur, ut ad optatum perveniant fastigium. Permagni populi interesse, ut hujusmodi quid molientes, etiam dum se latere existiment, ad supplicium pertrahantur; neque sinere ut *novis* potentiæ incrementis augescant, in manifestos postmodum hostes evasuri. Quam enim rationem & Moyses afferre potest, cur Aaroni ejusque filiis sacerdotium contulerit? Nam si Deus ex Levitica tribu alicui honorem *istum* tribuere decreverit, se merito fuisse præferendum, genere Moysi parem, opibus atque æta-

Præfert Cores Dathamen aut Abiramum Moysi duci, atque ipsum semet Aaroni Pontifici.

ὁ Θεὸς ἢ ἠμέλησε δ μηδὲν αὐτὸς παθεῖν τῶν δεινῶν· ἀλλὰ καίπερ εἰς τὸν νομοθέτην αὐτῶν ἐξυβρισθέντων, καὶ τὰς ἐντολὰς ἃς αὐτοῖς διὰ Μωϋσέως αὐτὸς ἐπέστειλεν, ἐρρύσατο τῶν ἐκ δ στασιάζειν αὐτοῖς [c] ἀναγνωσθέντων δεινῶν εἰ μὴ προενόησε, τίνι τε ἂν στάσιν, καὶ ὅσα μετὰ τούτων Μωϋσῆς ἐπολιτεύσατο διηγήσομαι, προδιελθὼν τὴν αἰτίαν ἀφ' ἧς ἐχώρει.

Β'. [d] Κορῆς, Ἑβραίων ἐν τοῖς μάλιστα καὶ γένει καὶ πλούτῳ διαφέρων, ἱκανὸς δ' εἰπεῖν καὶ δήμοις ὁμιλεῖν πιθανώτατος, ὁρῶν ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ τ Μωϋσέα καθεστῶτα, χαλεπῶς εἶχεν ὑπὸ φθόνου· καὶ γὰρ [e] φυλέτης ὢν ἐτύγχανεν αὐτῷ καὶ συγγενής· [f] ἀχθόμενος, ὅτι τούτῳ τ δόξης [g] δικαιότερον αὐτὸν πλουτεῖν ἐκεῖνα μᾶλλον, μὴ χείρων ὢν κατὰ γένος, αὐτὸς [h] ὑπέλαβε. διαβάλλειν τε τοῖς Λευίταις, φυλέταις δ' ἦσαν, καὶ μάλιστα διαβάλλειν τοῖς συγγενέσι κατεβόα, δεινὸν εἶναι λέγων Μωϋσέα δόξαν αὐτῷ ἁρπάσαντα κατασκευάσαι, καὶ κακουργίαν κτήσασθαι τούτῳ δεῖ προφάσει τ Θεοῦ θεωρίαν· διὰ τὰς νόμους μὲν τὸν ἀδελφὸν τὸν ἱερωσύνην Ἀαρῶνι δόντα, μὴ τῷ κοινῷ δόγματι τὸ πλῆθος, ἀλλ' αὐτὸς ψηφισάμενον, [i] τυραννίδι τε τρόπῳ [k] καταχαριζόμενον τὰς τιμὰς οἷς ἂν [l] θελήσῃ. χαλεπώτερον [m] ἤδη τυγχάνειν τοῦ βιάζεσθαι [n] τό τε λεληθότως ἐξυβρίζειν· ὅτι, μὴ μόνον ἀκουσίους, μηδὲ συνειδότας τ ἐπιβουλῆς τὴν ἰσχὺν [o] ἀφαιρεῖται. ὅστις γὰρ αὐτῷ συνοίδεν· ὄντι λαβεῖν [p] ἀξίῳ, πείθει τυγχάνειν αὐτὸν, καὶ ταῦτα βιάσασθαι μὴ [q] θεασαμένους· οἷς ἂν ἄπορον ἐκ τοῦ δικαίου πρᾶξαι, [r] βίαν μὲν, ἀγαθοὶ βουλόμενοι δοκεῖν, ἐ προσφέρουσι· [s] τέχνῃ δ' εἶναι κακουργῆσαι δυνατόν. συμφέρειν γὰρ τῷ πλήθει τοὺς τοιούτους ἔτι λανθάνειν οἰομένους κωλάζειν, καὶ μὴ παρελθεῖν εἰς δύναμιν ἐάσαντας φανεροὺς ἔχειν πολεμίους. τίνα γὰρ καὶ λόγον ἀποδοῦναι δυνάμενος Μωϋσῆς, Ἀαρῶνι μὲ τοῖς υἱέσιν αὐτοῦ τὴν ἱερωσύνην παρέδωκεν; εἰ μὲν γὰρ [t] τῆς Λευίτιδος φυλῆς τὴν τιμὴν ὁ Θεός τινι προσοφεῖν ἔκρινεν, ἐγὼ ταύτης δικαιότερος [v] τυγχάνειν· γένει μὲν ὁ αὐτὸς ὢν [x] Μωϋσῆ, [y] πλούτῳ δ μὲ ἡλικίᾳ διαφέρων. [z] εἰ δ τῇ πρεσ-

c Ἀναγνωσθέντων] As γενομένων δεινῶν μὲ προενόησε Big. (Coll. Voss.) & Samb. Scribi poterit tanquam ex *Epiphanio*, γενησομένων vel ἐπιγενησομένων δεινῶν εἰ μὴ προενόησε, si illud rescriptu esset necessarium BERN.

d Κορῆς,] קרח, *Calvaster* ex nomine. Κορὲ aut *Core* scribunt *Big. Hen. Busb.* & *Epiphanius*, & mille alii propter versionem τοῦ ὁ. Quod autem sequitur ἑβραίων ἐν τοῖς μάλιστα καὶ γένει καὶ πλούτῳ διαφέρων· ἱκανὸς δ' εἰπεῖν, καὶ δήμοις ὁμιλεῖν πιθανώτατος, ex Moyse transtatum rebere, ubi describit ille schismatis hujus auctores, præsertim נשיאי עדה קריאי מועד, δεχηγοὺς συναγωγῆς, συγκλήτους βουλῆς, atque insuper אנשי שם, ἄνδρας ἐνομαστούς, aut interprete Baal turim, *celebres sapientia ac opibus suis*, בחכמה ובעושר. Audi & *Zonaram*, κορὲ τ λαϊλαπῆς τυγχάνων φίλος, καὶ γένει καὶ πλούτῳ προφανέσιν, καὶ ὁμιλεῖν πιθανώτατος Imperite adeo ista taxant *Salianus* & *Schotanus* in his Originibus. Vide etiam Num. c. 16. 32. Mox *Busb.* ὑπερβαλλούσῃ. BERN. Ita in *Editis* & plerisque *MSS.* Κορὲ *Big.* (*Coll. Voss.*) Κορὲ *Vat.* Forsan pro Κορείας, unde Κορῆς. Eadem fere hisce habet *Zonaras.*

e Φυλέτης] Ejusdem tribus homo, tribulis, sed ὁμόφυλος est, qui de eadem gente Israelitica videlicet (quem & συγγενῆ appellat Josephus) uti ὁμόφυλοι συγγενεῖς in Scholiaste Oppiani lib. 1. Halieut. ψ. 249., & ἀλλόφυλος, qui Israelita non est. Ita & infra v. 7. de Φυλίταις tribus Menassitidis scribit. REL.

f Ἀχθόμενος,] Ἀχθόμενος ἐπ ὅτι *Big.* (ὁτι *Tar.* ad.) & *Samb.* καὶ ἀχθόμενος ἐπὶ ὅτι *Epiphan.*

g Δικαιότερον] Δικαιότερος *Epiphan.* & *Zonaras.* δικαιότερον αὐτὸς πλουτεῖν *Vat.*

h Ὑπέλαβε.] Ἀπέλαυε *Samb.* & quod videtur, *Big.* Quid enim jam valet ἀπέλαβε? BERN.

i Τυράννῳ] Ita *Busb.* & *Epiphan.* τυράννῳ ἢ in *reliquis.* & in *Editis* ς. ἓν τελεία ponitur ante τυράννῳ, & commate distinguitur post θελήσῃ.

k Καταχαριζόμενον] Χαριζομένῳ in quatuor *MSS.* καταχαριζομένῳ *Vat.*

l Θελήσῃ.] Ἐθέλοι *Busb.* ἐθέλῃ *Hen.*

m Ἤδη τυγχάνειν] Δὲ pro ἤδη legisse videtur *Vet. Interpr.*

n Τό τε] *Tar.* τῷ τε.

o Ἀφαιρεῖται.] Ἀφαιρῶ ἢ *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* id tamen nisi in rectum simul restituas ἀκουσίους & συνειδότας, haud licebit. BERN. & HUDS.

p Ἀξίῳ, πείθει] *Coll. Big.* ἀξιοπειθεῖ. *Cocceius* malebat ἀξίῳ, πειθοῖ.

q Θρασυνόμῳ.] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* Θρασυνόμων *Bas.* & *Gen.* cæterique *MSS.*

r Βίαν μὲ,] Βίᾳ *Big. Samb.* & *Vat.*

s Τέχνῃ δ' εἶναι κακουργῆσαι] Nihil muta. Nam *Bigotii Tar.* τέχνῃ δ' εἶναι κακουργήσῃ δυνατὸν debile est & miserum: alterum robur Atticum habet. BERN. Τέχνῃ δ' εἶναι κακουργήσῃ δυνατὸν *Big.* Illud εἶναι pro οἷμαι probat *Bernardus*; sed κακουργήσῃ rejicit.

t Τῆς Λευίτιδος] Ἐκ τ Λ. *Vat. Bas.* & G. nec aliter *Zonaras.*

v Τυγχάνειν·] Ita MSS. *Big.* & *Samb.* typique *Basilecenses.* Convenit huic versio *Epiphanii*, & historia *Zonaræ.* τίνι γὰρ λόγῳ, ἔλεγε, ἀχρεῖον καὶ τοῖς αὐτοῦ υἱέσι τὸν ἱερωσύνην παρέσεσθαι; εἰ μὲ ὡς ἐκ τ λαϊλαπῆς φυλῆς ἐγὼ ταύτης τυγχάνειν δικαιότερος· γένους μὲ ὁμοίως ἔχων, πλούτῳ δ καὶ ἡλικίᾳ διαφέρων. Pariter τυγχάνειν· γένει *Busb.* & *Hen.* Verum *Genevæ* excusum fuit τυγχάνων· γένει &c. BERN. Ita *Samb. Vat.* & *Bas.* quibus favent *Zonaras* & *Vet. Interpr.* ut & *Busb.* & *Hen.* qui habent τυγχεῖν. in *reliquis* τυγχάνω.

x Μωϋσῆ,] Recte μωσῇ *Hen.* & *Busb.* Placet modus μωσῇ *Big.* & *Samb.* μωυσεῖ *Bas.* & *Gen.* BERN.

y Πλούτῳ] Inde Synh f. 110. a. diverbium Ris Lacis Talmudistæ, ו עשיר לרעתו pro divitiis perniciosis, sive עושר שמור לבעליו Eccles. c. 5. 14. BERN.

z Εἰ δ] Inde carptim *Zonaras*, εἰ δ' ἐτέρα φυλὴ προσκληθείη διὰ τοῦτο, προσηκόντως ἢ τὸ μεῖζον ἀφ' ἁπάσης προνοήσειεν· καὶ λήψοιτο ταύτῃ δαβὰν τε καὶ ἀξίωσιν. BERN. Vide *Zonaram* in *Annalibus*, p. 25.

a Δι-

πρεσβυτάτη τ̃ φυλῶν, εἰκότως ἂν ἡ Ρυβήλε τὴν τιμὴν ἔχοι· λαμβανόντων αὐτὴν [a] Δαθάμυε καὶ [b] Αβιράμε [c] καὶ Φαλαῦς. πρεσβύτατοι γὰρ ὄντι τῶν ταύτῃ τῇ φυλῇ νεμομένων, καὶ δυνατοὶ χρημάτων περιουσίᾳ.

γ'. Εβούλετο μὲν οὖν ταῦτα λέγων ὁ [d] Κορῆς τοῦ κοινοῦ προνοεῖσθαι δοκεῖν· ἔργῳ δ' εἰς ἑαυτὸν ἐπραγματεύετο τῷ πρὸς τὸ πλῆθος τιμῷ μέτεισιν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα κακηθῶς [e] μετ' εὐπρεπείας πρὸς τὰς φυλέτας ἔλεγε. προιὼν δ' [f] εἰς τοὺς πλείονας κατ' ὀλίγον τοῦ λόγου, καὶ τ̃ ἀκροωμένων προσιθεμένων τ̃ κατ' Ααρῶνα διαβολαῖς, [g] ἀναπίμπλατο τούτων ἅπας ὁ στρατός. ἦσαν δ' οἱ συνταραγμένοι τῷ Κορῇ πεντήκοντα καὶ διακόσιοι τ̃ πρώτων ἀνδρες, ἀπεύδοντες ἀφελέσθαι τὴν ἱερωσύνην τ̃ Μωϋσέως ἀδελφὸν, καὶ [h] τοῦτον αὐτὸν ἀτιμᾶν. ἀνηρέθιστο δ' καὶ τὸ πλῆθος· καὶ βάλλειν τ̃ Μωϋσῆν ὡρμήκεσαν, εἴς τε ἐκκλησίαν ἀκόσμως μετὰ θορύβου καὶ ταραχῆς συνελέγοντο. καὶ πρὸ τ̃ σκηνῆς τοῦ Θεοῦ [i] πάντες ἐβόων, διώκειν τ̃ τύραννον, κ τ̃ ἀπ' αὐτοῦ δουλείας ἀπηλλάχθαι τὸ πλῆθος, τῇ τοῦ Θεοῦ προφάσει βίαια προστάγματα κελεύοντος. τ̃ γὰρ Θεὸν, εἴπερ αὐτὸς ἦν ὁ τ̃ [k] ἱερωσόμενον ἐκλεγόμενος, τ̃ ἄξιον ἂν εἰς [l] τὴν τιμὴν προβήγειν, ἐκ τῶν πολλῶν ὑποδεεστέροις ταύτην φέρουσα [m] προσνεῖμαι· [n] κρίνοντά τε προσήκειν Ααρῶνι ταύτην, [o] ὅτι τῷ πλήθει ποιήσασθαι τὴν δόσιν, ἀλλ' οὐκ ὅτι τ̃ ἀδελφῷ καταλιπεῖν.

δ'. Μωϋσῆς δ' τὴν Κορέα διαβολὴν ἐκ πολλῷ [p] προῖδών, κ τ̃ λαὸν [q] παροξυνόμενον ἰδὼν, οὐκ ἔδεισεν· ἀλλὰ θαρρῶν οἷς περὶ τ̃ πραγμάτων καλῶς ἐβεβούλευτο, κ τ̃ ἀδελφὸν εἰδὼς κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ προαίρεσιν τ̃ ἱερωσύνης [r] τυχεῖν, ἀλλ' ὃ κατὰ τὴν [s] αὐτοῦ χάριν, ἦκεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. κ πρὸς μὲν τὸ πλῆθος οὐδέν ἐποιήσατο λόγον· πρὸς δ' τ̃ [t] Κορῆν βοῶν ἐφ' ὅσον ἠδύνατο, δεξιὸς ὢν κ κατὰ τ' ἄλλα κ πλήθεσιν ὁμιλεῖν εὐφυὴς, "ἐμοὶ, φησὶν, ὦ Κορῆ, κ σὺ κ τούτων "ἕκας, ἀπεδήλου δ' τοὺς πεντήκοντα κ διακοσίους ἄν- "δρας, τιμῆς ἄξιοι δοκεῖτε, κ τ̃ ὁμιλον δ' πάσῃ τ̃ "ὁμοίας οὐκ ἀποστερῶ τιμῆς, κἂν ὑστερῶσιν [v] ὧν ὑμῖν "οὐκ πλούτου κ τ̃ ἄλλης ἀξιώσεως ὑπάρχῃ. κ νῦν "Ααρῶνι τὴν ἱερωσύνην, οὐκ ἐπιδὴ πλούτῳ προέχει, "σὺ γὰρ κ ἀμφοτέρους ἡμᾶς [x] μεγέθῃ χρημάτων ὑπερ-

te majorem. Si vero antiquiſſimæ tribus ratio haberetur, optimo jure Rubeli tribus *hanc* dignitatem vendicaret: eamque acciperent Dathamnes & Abiramus & Phalaus. illi enim ex iſta tribu natu maximi, & *reliquis* magis divitiis abundantes.

3. Hæc itaque Cores loquutus, volebat quidem videri reipublicæ proſpicere: revera autem hoc tantum agebat, ut populi conſenſu *Pontificatus* honorem ad ſe transferret. Et ille quidem hæc maligne, ſpecioſa *tamen* oratione, ad tribules ſuos dicebat. Sermone autem paulatim ad plures permanante, & unoquoque audientium *de ſuo* aliquid adjiciente conviciis in Aaronem, totus criminationibus iſtis completur exercitus. Erant autem qui cum Core conjungebantur ducenti & quinquaginta è viris primoribus, connitentes ut & Aaronem Moyſis fratrem è ſacerdotio deturbarent, ipſumque Moyſen ignominia afficerent. Quin & multitudo ſeditione agitatur; & ad Moyſen lapidandum ſe contulit, & in concionem turba confuſa magnoque cum tumultu congregata eſt. Atque ante Tabernaculum Dei univerſi vociferabantur, ſummovendum eſſe tyrannum, populumque ab eo ſerviendo liberandum, qui Dei obtentu dura & difficilia imperat. Deum enim, ſi ipſe ſacerdotem futurum elegiſſet, dignum aliquem ad hunc honorem provecturum fuiſſe; neque iſtum, qui multis eſſet inferior, ejuſcemodi dignitate cohoneſtare voluiſſe: & ſi eam Aaroni dare decreviſſet, populi ſuffragio potius daturum fuiſſe, quam fratris judicio permiſſurum.

§. 3. Procerum ſecedentium non minus quam CCL. plebique multæ perſuaſit Coræ.

4. Moſes autem, Coræ licet calumnias multo ante præſenſerat, populumque jam viderat irritatum, nihil extimuit; ſed fretus fiducia ex rebus bene conſultis & adminiſtratis, ſcienſque fratrem Dei conſilio non ſua gratia ad ſacerdotium perveniſſe, prodiit in concionem. Ac populum ne quidem alloquitur; ſed ad Coren verſus & vocem quantum potuit attollens (cum cætera quidem ſoler ſeſſet, ad populum vero tractandum natura factus) "Mihi, inquit, Cores, vel tu, vel unus "quivis ex iſtis (deſignabat enim ducentos & quin- "quaginta viros) honore digni videmini, nec po- "pulum univerſum ſimili dignatione prohibeo, "etiamſi vobis divitiis & cæteris dotibus conce- "dant. Et nunc Aaroni ſacerdotium detuli, non "quod opibus præcellat, tibi enim ampliores "quam utrique noſtrum facultates; neque pro- "pter

Moyſes de fratris Pontificatu ad miracula Deique teſtimonium provocat.

[a] Δαθάμυε] Δαθάμυε κ̃ Ἀβειρώμυε *Baſ.* & *Gen.* Δαθάμυε κ̃ Ἀβειρώμυε MSS. quatuor. κ̃ Φαλαυς *Samb.* κ̃ Φαλαῦ· *Big. Baſ.* & *Gen.* κ̃ Φαλαὺς *Hen.* & *Busb.* *Dathan*, & *Abiron* vel *Abirom*, & *Falas* Epiphanius. Locum autem hunc diu corruptum ita primum à Joſepho conſtitutum fuiſſe credo, Δαθάμυε (vel Δαθάνυε) κ̃ Ἀβειρώμυε κ̃ αὖτις Φ̃ Φαλαῦ, vel Φαλᾶ, פלרת aut פלרת. Nominat enim Legiſlator lib. IV. ſeditionis iſtius principia, קרח *Corach*, Samaritis idem *Carach*, דתן *Dathan* i. e. ὁ δυνατὸς, & אבירם *Abiram*, quomodo Judæi ac Samaritæ jam à plurimis ſeculis legerunt, quaſi παρὰ μετέωρον; pro quo ἀβειρὼν viſitur in tranſlatione LXXII. Alexandrinorum & apud S. Hieronymum, & ἀβειρωμ in codicibus aliquot, cum Joſephi, tum Epiphanii; deinde און בן פלרת, ὦν, τουτέστιν ὁ πλοῦτος, βὲν φίλεθ, aut more Samaritarum & Judæorum LXXII. ὢν ὑὸν φάλεθ, S. Hieron. *Hon filius Pheleth.* Heic tamen nomen parentis, tacito filio, Joſephus nulla incuria ponere potuit, nulla voluit induſtria. Deputabis ergo hoc cum cæteris mendis librariorum & quidem perveterum. Vel Flavius Græce dixit Φαλαθῆς aut Φαλαῆς à Φαλαθῆς ac Φαλαῆς, quod eſt פלתי, *Phalethæus*, aut *filius Phaleth*, בן פלרת או פלרת. BERN. Ita cum *Bernardo* (quomodo & emend. *Coccejus*) placuit reſcribere. Δαθάνυε *Vat.* & *Vet. Interp.* Δαθάμυε in *Editis* & *reliquis MSS.*

[b] Ἀβειρώμυε] Ita *Bernardus.* Ἀβειρώμυε *Big. Samb. Busb.* & *Hen.* Ἀβειράνυε *Vat.* Ἀβειρὼν in LXX. *Interpp.*

[c] Καὶ Φαλαῦς] Καὶ Ἀφαλῆς *Busb.* & *Hen.* κ̃ Αωῦς Φ̃ Φαλάθυ reſcribendum cenſet *Bernardus* ex iſtis Φ̃ LXX. Αωῦ ὑὸν Φαλὲθ, quod haud veriſimile ſit Joſephum poſuiſſe nomen parentis, tacito filio. Verum κ̃ Φ̃ vel κ̃ ὑὸν Φαλαῆς malit *Cotelerius* (in Notis ad *Conſtitut. Apoſtol.* p. 106.) ut intelligatur *On*, de quo *Num.* c. 16. v. 1. HUDS. Num. 16. 1. On appellatur filius Peleth. REL.

[d] Κορῆς] Iterum *Cod. Vat.* Κορὲος. in *reliquis* tamen Κορῆς vel Κορὲ, ut ſupra p. 196. in principio.

[e] Μετ' εὐπρεπείας] Μετ' εὐπρεπέα Φ̃ *Big.*

[f] Εἰς τοὺς πλείονας] Εἰς πλείους *Busb.* & *Hen.*

[g] Ἀναπίμπλατο] Ἀναπιμπλᾶ) *Big.* Ἀναπ.πλᾶ), *agitatus eſt*, Epiphanius. Scripſiſſe Flavium exiſtimo ἀναπίπλατο) à πίπλημι. BERN. Ἀναπιμπλᾶ) *Big.* ἀναπίπαλ) *agitatus eſt* juxta *Epiphan.* ἀναπίπλα) à πίπλημι Joſephum ſcripſiſſe exiſtimat *Bernardus.*

[h] Τοῦτον αὐτὸν ἀτιμᾶν.] Forſan τοῦτο legerat *Epiphan.*

[i] Πάντες ἐβόων,] Σὺ πάντες ἐβόων ἦκειν τ̃ τύραννον *Big.* & *Samb.* *Clamabant omnes, exeat tyrannus*, Epiphan. Legerat itaque vir Scholaſticus πάντες ἐβόων (vel ἐβόουν cum *Baſ.* & *Gen.* nam peramant Attici ου diphthongum) εἶχεν i. e. ἀναχωρεῖν, vel ὑπάκειν τ̃ τύραννον. BERN. Σὺ πάντες ἐβόων ἦκειν τ̃ τύραννον *Big.* (*Coll. Voſſ*) & *Samb.* In *Vet. Interpr.* habetur, *clamabant omnes, exeat tyrannus*, quaſi (ut ait *Bern.*) legerat πάντες ἐβόων (vel ἐβόουν) εἶκειν (i. e. ἀναχωρεῖν) vel ὑπείκειν τ̃ τύραννον.

[k] Ἱερωσόμενον] Lege ἱεραστόμενον. COCC.

[l] Τὴν τιμὴν] Ita *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* deeſt articulus.

[m] Προσνεῖμαι·] Ita in *MSS.* in *Editis* προσνεῖμαι.

[n] Κρίνοντά τε πρέπειν] Κρίναντά τε *Big.* & *Vat.*

[o] Ὅτι τῷ πλήθει] Ὅτι τὸ πλῆθος *Samb.*

[p] Προϊδὼν,] Προϊδὼς *Vat.* puta pro προειδώς.

[q] Παροξυνόμενον] Ita *Big. Samb.* in *Editis* perperam παροξυνόμενον, pro παροξυνομένου aut παροξυνόμενον.

[r] Τυχεῖν,] Τυχόντα *Busb.*

[s] Αὐτοῦ χάριν,] Αὐτῷ *Big.*

[t] Κορῆν βοῶν] *Samb. Busb.* & *Hen.* ὦ κορῆ; quod Ariſtarcho acceptius à recto nomine κορέας, κορῆς. Jam *Baſ.* & *Gen.* ὦ κόρη à κορὴς, ſed mox iiſdem κορῆ excuſum fortiter. BERN.

[v] Ὧν ὑμῖν] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ὧν ὑμεῖς οὐκ πλ. κ. τ. ἄ. ἀ. ὑπάρχετε, i. e. ἐπιτυγχάνετε, ἀπολαύετε.

[x] Μεγέθει χρημάτων ὑπερβάλλεις,] Quamvis divitiæ Corachi non ita extollantur in V. T. Judæi tamen, & qui ab iis

"pter generis nobilitatem, hoc enim Deus no-
"bis commune esse voluit quibus eundem dedit
"progenitorem; neque amore fraterno inductus,
"quem similiter & alter vendicaret, fratri indul-
"gebam. Etenim si, honorem *istum* largiendo,
"Dei legumque rationem non habuissem, nequa-
"quam memet præteriens alteri benignus exstitis-
"sem, quando ipse mihimet vicinior sim fratre,
"& meipsum arctiori quam illum necessitudine at-
"tingam. Neque enim sapientis erat mihimet in-
"ique agendo periculum creare, ut alteri exinde
"felicitatem pararem. Sed & ego neque is sum
"qui injuria vos afficiam: neque Deus sustinuisset
"aut se contemni, aut vos ignorare quidnam illi
"gratissimum præstetis: sed cum is ipse suum ele-
"gerit sacerdotem, fecit ut nulla hac ex re cul-
"pa magnopere laboremus. Veruntamen licet non
"meo beneficio, sed Dei judicio sacerdotium ac-
"ceperit, in medio tamen illud deponit *& relin-*
"*quit*, ab iis * vendicandum qui de eo disce-
"ptare volunt; postulans, quòd ab hoc ipso *aliis*
"ad munus illud *obeundum* jam prælatus fuerit,
"ut res arbitris permittatur, sibique fas sit pariter
"ac aliis ei assequendæ operam dare; pluris æsti-
"mans vos sine seditione conspicere, quam *istam*
"possidere dignitatem, tametsi vestris etiam cal-
"culis comprobatus eam gesserit. Haud enim vi-
"tio vertendum, si quod Deus dederit vestro etiam
"consensu accipere existimemur. Quin & ho-
"norem, quem ille ultro detulit, salva pietate re-
"cusare non licuit: immo à ratione prorsus alie-
"num *non accepisse*, Deo istum in omne ævum lar-
"giri dignante, firmamque ejus possessionem nobis
"pollicente. Quamobrem denuo judicatum fa-
"ciet, quem velit pro vobis hostias ipsi immola-
"re, rebusque Divinis præesse. Incongruum enim
"*foret*, ut Cores, honorem *istum* ambiens, Deo
"hunc impertiendi, cui voluerit, auferat potesta-
"tem. Igitur seditionem motusque ciere, quod ad
"hanc causam attinet, desistite. Mane vero, quot-
"quot de sacerdotio contenditis, adestote, & quis-
"que secum domo afferat thuribulum cum suffiti-
"bus & ignem. Sed & tu, Core, cede Deo judi-
"cium, & hac in re ejus opperire sententiam, &
"temetipsum non facias Deo superiorem: sed po-
"tius accede, ut hoc modo exploretur an tibi ho-
"nos *iste* decernendus sit. Æquum autem esse ar-
"bitror ut Aaron etiam ad hanc disquisitionem ad-
"mittatur, *præsertim* cum & ejusdem sit generis,
"& de re nulla in Pontificatu gesta reprehendi pos-

"βάλλεις, ὃ μὴν ἀσφαλείᾳ, κοινὸν γὰρ ἡμῖν τοῦτ'
"ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸ αὐτὸν ὅσις πατέρα, οὐδὲ ἀφ' φι-
"λαδελφίαν, ὃ δικαίως ἂν ἕτερος εἶχε, τοῦ φέρων
"ἔδωκα τῷ ἀδελφῷ. καὶ γὰρ εἰ μὴ φροντίζων τοῦ Θεοῦ καὶ
"τῶν νόμων τὴν τιμὴν ἐλαφρίζομεν, οὐκ ἂν ἐμαυτῷ πα-
"ρεῖς δῶρα παρέχων ἑτέρῳ, συγχωρήσεσθαι ὢν [r] ἐμαυ-
"τῷ τῷ ἀδελφῷ, καὶ πρὸς ἐμαυτὸν οἰκειότερον ἢ [z] πρὸς
"ἐκεῖνον ἀφικείμενον. καὶ γὰρ ὅτι σωφρὸν, ἐν τοῖς κιν-
"δύνοις ἐμαυτὸν [a] ὑποβάλλειν τοῖς ἐκ τοῦ πράγματος,
"ἄλλῳ τὴν [b] ἀφ' αὐτοῦ εὐδαιμονίαν χαρίζεσθαι. ἀλλ'
"ἐγώ τε κρείττων ἢ κακοῦργον· ὅ, τε Θεὸς οὐκ ἂν
"προεῖδεν ἑαυτὸν καταφρονούμενον, οὐδ' [c] ὑμᾶς ἀγνοῦν-
"τας [d] ὅ, τι καὶ ποιοῦντες αὐτῷ χαρίζεσθε. ἀλλ' αὖ-
"τὸς, ἐπιλεξάμενος τὸν [e] ἱερωσόμενον αὐτῷ, τοῦτ' καὶ τοῦτ'
"αἰτίας ἡμᾶς ἠλαφρώσατε. ὁ μὲν ἐξ ἐμῆς χάριτος
"[f] λαβὼν, [g] ἀλλὰ κατὰ κρίσιν Θεοῦ, καταπίστην αὖ-
"τὸν εἰς μέσον ἐπιδικάσιμον τοῖς βουλομένοις· [h] ἐκ τού-
"του προκριθεὶς ἤδη τυχεῖν αὐτῆς ἀξιῶν ἐπιτραπῆναι,
"[i] καὶ τὸ νῦν αὐτῷ συγχωρηθῆναι πρὸς αὐτοῦ παιδάσαι,
"προτιμῶν [k] δὲ τὸ γέρας ἔχειν. τὸ μὴ σεισάζοντας ὑμᾶς
"ὁρᾶν, καί τοι κατὰ τὴν ὑμετέραν γνώμην αὐτοῦ τυγ-
"χάνων. ὃ γὰρ ἔδωκεν ὁ Θεὸς, οὐκ [l] ἀμαρτάνομεν τοῦτ'
"καὶ βουλομένων ὑμῶν λαβεῖν νομίζοντες. ἵν' ᾖ καὶ τὸ
"μὴ [m] προσεῖναι παρέχοντος ἐκείνου τὴν τιμὴν ἀσε-
"βές· καὶ πάλιν [n] ἀξιοῦντος ἔχειν εἰς ἅπαντα χρόνον,
"καὶ τὴν ἀσφάλειαν τὴν ἐπ' αὐτῇ βεβαιοῦντος ἡμῖν
"τοῦ Θεοῦ, παντάπασιν [o] ἀλόγιστον. κελεύει τοίνυν [p] πά-
"λιν αὐτὸς, [q] τίνα βούλεται τὰς ὑπὲρ [r] ὑμῶν αὐτῷ
"θυσίας ἐπιτελεῖν, καὶ προσεύχεσθαι τὰ ἀσεβείας. ἅπα-
"σιν γὰρ [s] Κορῆν, ἐφιέμενον τῆς τιμῆς, τὴν ἐξουσίαν τοῦ
"τίνι [t] προσφέρειν τοιούτῳ ἀφελέσθαι τὸν Θεόν. τὸ οὖν
"σεισμοῦ καὶ τὸ ἀφ' τοῦτο παρεχῆς [v] παύσασθε. πρὸς
"ὃ ὅσοι τῆς ἱερωσύνης ἀνθιποιεῖσθε, καμίζων ἕκας-
"θυμιατήριον οἴκοθεν σὺν [x] θυμιάμασι καὶ πῦρ πάρ-
"τε. καὶ σὺ ὦ, [y] Κορῆ, [z] προχωρήσας τὴν κρίσιν τῷ
"Θεῷ, τὴν ὑπὲρ τούτοις αὐτοῦ [a] μένε ψηφοφορίαν, ἀλ-
"λὰ [b] καὶ μὴ σωφρὸν ποιοῦ τοῦ Θεοῦ κρείττονα· [c] προ-
"χώρησον γὰρ κρινοῦντος· οὕτως ἐκεῖ τοῦ γέρως. ἀνεμέ-
"σιον δ' οἶμαι καὶ Ααρῶνα προσδέξασθαι συγκρινη-
"σόμενον· ἡμᾶς μὲν ὄντα τοῦ αὐτοῦ, μηδὲν ὦ μεμ-
"φῆναι τοῖς περὶ τὴν ἱερωσύνην πεπραγμένοις δυ-
"ναμενον. [d] καὶ θυμιάσαντε συνελθόντες ἐν φα-
"νερῷ παντὶ τῷ λαῷ. καὶ [e] θυμιωμένων ὑμῶν, ὃ-
"περ ἂν τὴν θυσίαν [f] ἡδέως κρίνειν ὁ Θεὸς, οὕτω-

[g] ὑμῖν

hausere, Mohammedani, multi sunt in divitiis Corachi prædicandis. REL.

y Ἐμαυτῷ τῷ ἀδελφῷ,] Ἐμαυτὸν *Big. Samb.* & *Vat.*

z Πρὸς ἐκεῖνον] Illud πρὸς negligit *Vat.*

a Ὑποβάλλειν] Ita in *MSS.* in *Editis* ὑποτιθέναι.

b Διὰ τοῦτο] Διὰ τοῦτ' εὐδ. *Big.* & *Samb.*

c Ὑμᾶς ἀγνοοῦντας] Ἡμᾶς *Big.*

d Ὅ, τι καὶ ποιοῦντες] Ita placuit legere, paucula mutando; cum antea esset, ὅτι καὶ ποιοῦντες αὐτῷ χαρίζεσθε faveme primum *Gelenio*, qui vertit, *quid illi* &c. dein *Epiphanio*, qui habet ——— *ei præstatis.* ὅτι καὶ ποιοῦντας αὐτῷ χαρίζεσθε *Big.* ut & *Samb.* à prima manu, sed ab altera χαρίζεσθε.

e Ἱερωτόμενον] Legit iterum ἱερατόμενον Coccejus in libri sui margine.

f Λαβὼν,] Λαβεῖν *Big. Samb.* & *Vat.*

g Ἀλλὰ κατὰ] Ita *Big.* & *G.* ἀλλὰ μὴ κῆ κρ. *Samb. Vat.* & *Basi.* Forsan sic, ὃ μὲ ἐξ ἐ. χ. λαβὼν, ἀλλὰ μὲν κῆ κρ. *non quidem ex mei gratia, at certe ex Dei judicio.*

h Ἐκ τούτου] Hunc versum præteriit lumen Scholastici, propter similia initia ἐκ & κῆ. Pro ἐκ habes apud *Big.* & *Samb.* ὐκ τούτου: quinimo *Tar. Big.* inserere audet οὐκ ἀξιῶν ἐπιτραπῆναι. Deinde κῆ τὸ νῦν occurrit in codd. *Big.* & *Samb.* Mox; Περὶ αὐτοῦ *Tar. Big.* & *Samb.* παιδάσαι· προτιμῶν τοῦτο γέρας. *Big.* παιδεῦσαι· προτιμῶν δὲ τὸ γέρας. BERN. Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.* Malebat *Cocc.* ὃτ' ὐκ) *Samb.* & *Vat.* ὐκ δὲ in *reliquis.*

* *Vendicandum*] Ita placuit interpretari, quod *Hesychio* ἐπιδικάζεται, ἀνθποιεῖται.

i Καὶ τὸ νῦν] Iterum ex *Big.* & *Samb.* in cæteris κῆ δὲ νῦν. Forsan melius κῆ νῦν.

k Τὸ τὸ γέρας] Sic mallem cum *Big.* in *aliis* τοῦτο γ.

l Ἁμαρτάνομεν] Ita cum *Vet. Interpr Bigotio* & *Burio.* in aliis omnibus ἁμαρτάνομεν.

m Προσεῖναι] Προσίσια *Samb* & *Vat.*

n Ἀξιοῦντος] Ita *Big. Samb.* & *G.* ἀξιοῦντας *Basi.* ἀξιοῦντα *Vat.*

o Ἀλόγιστον.] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* εὐλόγιστον, nimirum προσεῖναι, *honoremque suscipere Deo largiente omnino prudens fuerit.*

p Πάλιν αὐτὸς,] Καὶ πάλιν *Samb.* (*Coll. Voss.*) *Busb.* & *Hen.*

q Τίνα βούλεται] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* τίνας.

r Ὑμῶν αὐτῷ θυσίαν] *Al.* ἡμῶν.

s Κορῆ,] Ita *Samb.* à Κορέας, Κορῆς, Κορέα. *cæteris* Κορῆν à Κορὴς, Κορῆ.

t Προσφέρειν] Παρέχειν *Big. Samb.* & *Vat.*

v Παύσασθε.] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* παύσασθαι.

x Θυμιάμασι] Ita *Busb. Hen.* & *Zonar.* θυμ. κ. πῦρ παρεῖτε *Basi.* & *G.* pro παρείτε, ut πάρει pro πάρεστι *Epiphanius* videtur legisse θυμιάματι, & dein cum *Samb.* (*Coll. Voss.*) κῆ πρὸς πάρεστε.

y Κορῆ,] Κορέ *Vat.* ut supra Κορέ p. 196. in princip.

z Προσχωρήσας τῷ κρίσει] Ita *Basi. G Busb.* & *Hen.* προσχωρῆσαι τῷ κρίσει εἰ θέλῃς τῷ Θεῷ, κῆ τ. ἰ. τ. αὐτοῦ ψηφοφορίαν *Big.* & *Samb.* προσχώρησον τῷ κρίσει τῷ Θεῷ, κῆ τῷ ἐπὶ τούτοις αὐτοῦ μένε ψηφοφορίαν *Vat.* & *Vet. Interpr.*

a Μένε] Delet *Coll. Bigot.*

b Καὶ μὴ σαυτὸν] Ἀλλὰ μὴ *Samb.* κῆ μὴ absque ἀλλὰ *Epiphan.*

c Προχώρησον] Προχώρησὸ ὦ *Big.* & *Samb.*

d Καὶ θυμιάσατε] Καὶ abest *Samb.* & *Vat.*

e Θυμιωμένων] Θυομένων *Samb.*

f Ἡδέως κρίνειν] Ἡδέως κρίνειν ὁ Θεὸς *Basi.* & *Gen.* ut πλείων com-

"ε ὑμῖν ἱερεὺς κεχειροτονήσεται, τῆς ὑπὲ παιδελφῷ
"ʰ Δαθωλῖς ὡς κεχαρισμένα τῷ τιμῷ αὐτῷ ῥυό-
" μενον.

"sit. Ubi vero conveneritis, in conſpectu populi
"thura adolete, ſuffituque facto, cujus ſacrificium
"Deo acceptius fuerit, is vobis conſtituetur ſa-
"cerdos; cui nihil de fratre poteſt objici: quaſi
"per gratiam ab ipſo dignitatem acceperit.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς οἱ μὲν τὴν στάσεως καταρξαντες διεφθάρησαν κῆ βέλησιν Θεȣ· τῷ δὲ ἱερωσύνῃ Ααρὼν ὁ Μωϋσέως ἀδελφὸς κατέσχε, κῆ οἱ ἔγγονοι αὐτȣ̃.

CAP. III.

Quomodo ſeditionis concitatores Dei voluntate exſtincti ſunt; atque Aaron Moyſis frater & filii ejus ſacerdotium tenuerunt.

ΤΑῦτα Μωϋσέως εἰπόντος, παύεται κῆ τὸ παραχῆς τὸ πλῆθος, κῆ τὸ εἰς Μωϋσῆν ὑπονοίας. [i] ἐπῄνεσαν γὰ τοῖς εἰρημένοις· κῆ γὰ ἦν κῆ εὐθὺς χρησὰ τῷ λαῷ. τότε μὲν οὖν ἀφίλυσι τὸ σύλλογον. τῇ δ' ὑπιούσῃ σωῆλθον εἰς τὴν ἐκκλησίαν, θεασόμενοι τῇ θυσίᾳ, κῆ τῇ δι' αὐτῆς κρίσι τȣ̃ περὶ τῆς ἱερωσύνης ἀγωνιζομένων. σωέβαινε δ' εἶναι θορυβώδη τὴν ἐκκλησίαν, μετιώρȣ τȣ̃ πλήθȣς ὄντος ἐπ' ἐλπίσι τȣ̃ ἐσομένων· κῆ τȣ̃ μὲν εἰς ἡδονὴν λαμβανόντων, εἰ Μωϋσῆς ἐλεγχθείη κακȣργῶν, τȣ̃ δὲ φρονίμων, εἰ πραγμάτων ἀπαλλαγείησαν κῆ παραχῆς. [k] ἐδεδίεσαν γὰ, μὴ τῆς στάσεως πορρωσης ἀφανισθῇ μᾶλλον αὐτῆς ὁ κόσμος τῆς καταστάσεως. ὁ δὲ πᾶς ὅμιλος φύσῃ χαίρων τῷ καταβοᾶν τȣ̃ ἐν πόλῃ, κῆ πρὸς ὅ τις εἴποις πρὸς τὸν γνώμην [l] τρέπων, ἐθορύβει. πέμψας δὲ κῆ Μωϋσῆς πρὸς [m] Αβίραμον κῆ Δαθάμῃν ὑπηρέτας, ἐκέλȣσεν ἥκειν κατὰ τὰ συγκείμενα, κῆ πρεμένειν τὴν ἱερȣργίαν. ὡς δ' ἤκȣσι [n] ὑπακȣόντων τοῖς ἀγγέλοις ἔφασαν, κῆ Μωϋσῆν ὀ πρόψεσθαι κατὰ τȣ̃ λαȣ̃ παντὸς ἐκ κακȣργίας αὐξανόμενον· ἀκέσας τὰ παρ' αὐτῶν ὁ Μωϋσῆς, ἀπῆλθεῖν αὐτῷ τοὺς [o] πρεσβύτας [p] ἀξιώσας, ἀπῇ πρὸς τὸν πρὶ [q] Δαθάμῃν, ὐχ ἡγέμενον εἶναι δεινὸν βαδίζειν πρὸς τοὺς ὑπερφανήσαντας. οἱ δ' οὐδὲν ἀντιπάντες ἠκολούθȣν. [r] οἱ δὲ πρὶ Δαθάμῃν, πυθόμενοι τὸν Μωϋσῆν μετὰ τȣ̃ ἀξιολόγων τῆς πλήθȣς πρὸς αὐτοὺς [s] προαγινόμενον, [t] προελθόντες γναιξὶν ἅμα κῆ τέκνοις πρὸ τȣ̃ σκηνῶν, ἀπέβλεπον τί κῆ [v] μέλλοι ποιεῖν ὁ Μωϋσῆς. οἵ τε θεράποντες ἦσαν πρὶ αὐτοὺς, [x] ὡς εἰ βίαν τινὰ προσφέροι Μωϋσῆς, ἀμυνόμενοι.

β'. Ὁ δὲ πλησίον γενόμενος, τὰς χεῖρας εἰς τὸν ȣ̓ρανὸν ἀναχὼν, [y] μεγαλῃ κεκραγὼς ὡς ἀκȣσθῆναι πάσῃ τῇ πλήθει δύνασθαι, "Δέσποτα, φησὶ, τȣ̃ ἐπ' ȣ̓ρανοȣ̃ "τε κῆ γῆς κῆ θαλάσσης· σὺ γὰ ἐμοὶ τὰ παρ' ἐμοȣ̃

HÆc cum dixiſſet Moyſes, multitudo & tumultuari & de Moyſe male ſuſpicari deſtitit. Dicta autem collaudarunt, iiſque acquieverunt: ſimul enim erant & populo è re ſua eſſe videbantur. Et tunc quidem cœtus dimittitur. Ubi vero poſtera dies illuxit, frequentes convenerunt, ut ſacrificio intereſſent, judicioque ex illo de iis qui *cum Aarone* ſuper ſacerdotio contendebant. Contigit autem ut tumultuoſa eſſet concio, populo eventus exſpectatione ſuſpenſo: & aliis quidem voluptati habentibus, ſi Moyſes improbus eſſe deprehenderetur; ſapientioribus vero, ſi moleſtia & perturbatione liberarentur. Metuebant enim ne gliſcente indies ſeditione illis deperiret pulcher rerum ſuarum ordo. Ita enim à natura comparatum eſt vulgus, ut magiſtratibus obloqui gaudeat, & à cujuſvis conciuncula circumlatum motibus cieatur & agitetur. Moyſes autem, miſſis ad Abiramum & Dathamnen viatoribus, juſſit ut ad condictum venirent & *rei ſacræ faciundæ eventum exſpectarent. Cum vero nunciis reſpondiſſent, ſe neque obtemperare velle, neque diutius paſſuros eſſe, ut Moyſi contra populum creſceret potentia malis artibus quæſita; Moyſes, his ab iis acceptis, plebiſque patronis ſe ſequi juſſis, Dathamnen ejuſque factionem adibat; nihil ſibi metuendum eſſe ratus, ſi ad ſuperbos & contumaces recta contenderet. Illi vero è veſtigio eum ſubſequuntur. Dathamnes autem cum ſuis, audito Moyſen cum primoribus populi ad ſe venire, prodeuntes cum uxoribus & liberis ante Tabernacula conſtiterunt, exſpectantes quidnam rei à Moyſe ageretur. Atque eos circumſtipabant famuli, ſi quam vim Moyſes inferret, auxilio futuri.

Ut vidit Moyſes ſchiſmaticorum contumaciam, magno rurſum animo Deum obteſtatur.

2. Ille vero cum prope acceſſiſſet, manibus in cœlum ſublatis, magna voce exclamabat, ut à tota multitudine exaudiri poſſet, inquiens, "Domi-
"ne cunctorum in cœlo & terra ac mari (nam tu
„mi-

Moyſis precatio ad Deum.

comparatum ex πολὺς. Cæteris ἰδίῳ. Præterea legitur in *Busb.* κείνοισι, in *Hen.* κείνῃσι, manuque abs altera *Samb.* κείνοις, imo à tertia κείνῃ. Drungarius in Annalibus de re eadem, κῆ θυμιώντων ὑμῶν ἐκείνοις ᾧ λαὸς, ὃν ἂν τῷ θυσίαν ἰδίᾳ κρίνῃ ὁ θεὸς, ἐκεῖνος ἔσεται ὑμῖν ἱερεύς. BERN. Ita *MSS.* in *Editis* ἰδίῳ. & mox varie in *MSS.* κρίνοισι, κρίνῃσι, κρίνῃ & κρινῇ.

g Υμῖν] *Busb* ἡμῖν.

h Διαβολὴς ὡς] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* deeſt ὡς.

i Επῄνεσαν γὰ τοῖς εἰρημένοις] Επῄνεσαν γὰ τὰ εἰρημένα *Big.* & in codice *Samb.* nova manus. ἔτι γὰ ἐκὶ τὰ εἰρημένα *Tar.* in ſchedis *Bigotianis.* Hoc vano metu factum è Græculis, quaſi id verbuli nomina caſus tertii juxta ſe haud ſineret. *Zonaras* etiam ait, ἐπῄνεσι ταῦτα τὸ πλῆθος. Mox σωῆλθεν *Samb.* σωῆλθε τὸ πλῆθος *Busb.* & *Hen.* BERN.

k Εδεδίεσαν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ἐδεδίεσαν *Baſ.* ἐδεδίεσαν *Gen.*

l Τρέπων,] Τρέπειν ἐθορύβει *Vat.* & forſan *Vet. Interpr.*

m Αβίραμον κῆ Δαθάμῃν] *Baſ.* & *Gen.* Dicitur equidem μαελάμη ex מרה, & perinde μαελάμην. *Big.* & *Samb.* ἀβειρῶνα κῆ δαθῶλιν. *Hen.* & *Busb.* ἀβειρώμων ἐ δαθάμλω. *Vat.* ἀβειρώμλω ἐ δαθάμλω. Vide *Annott.* ad p. 197. in principio.

* Rei ſacra] Sacerdotium exſpectarent *Vet. Interpr.* ſacris intereſſent *Gelen.*

n Υπακȣόντων] Υπακȣόντος *Big.* & *Samb.* ὑπακȣόναι *Hen. Busb.* & *Vat.*

o Πρεσβύτας] Πρεσβύτας *Baſ. Gen. Big.* & *Hen. Primores.* πρεσβύτας *Busb. Samb.* & *Zonaras, Senatores.* זקני ישראל ziknè iſraèl iidem Moyſi c. 16. v. 25. חכמי ישראל Paraphraſtæ Samaritico: *Majores natu* & *Nobiles populi*, Epiphanio Scholaſtico: atque poſt paucula huic Flavio τȣ̃ πλήθȣς οἱ ἀξιόλογοι. BERN.

p Αξιώσας,] Vel κελεύσας legerat *Zonaras*, vel ἀξιώσας ita interpretatus eſt.

q Δαθάμλω,] Hic & inferius δαθώλιν *Big.* & *Samb.* δαθάμλω *Hen.* cum *Busb.* BERN. Ita *MSS.* ut v. 20.

r Οἱ δὲ πρὶ Δαθάμλω,] I. e. Datham ipſe. nota phraſis. Confer Num. 16. 27. REL.

s Προαγινόμενον,] Προσαγινόμενον *Big.* & *Samb.*

t Προελθόντες] Προσελθόντες *Vat.*

v Μέλλοι] *Al.* μέλλῃ.

x Ως εἰ] Ως εἰ βίαν ἄν τινα σφ. M. ἀμυνόμενοι *Samb.*

y Γεγονὼς] Ita *Baſ. G.* & *Vat.* atque μέγα βοήσας interpretari videntur *Busb. Hen.* & *Zon.* γεγονὼν βοήσας *Big. Coll. Voſſ.* & *Samb.* Ita γεγονὼς λόγος *Philoni Judæo* idem quod σφοδρὰς. atque in *Lexicis* veteſtis γεγονὸν, μεγαλόφωνον, ἐξάκȣστον. Similia etiam habet *Didymus* ad phraſin *Maronidæ* dilectam γέγονε βοήσας. BERN.

contra repetitam ſæpe lectionem Pauſaniæ? BERN. Αβειρῶνα ἐ Δαθώλιν *Big.* & *Samb.* Αβειρώμων ἐ Δαθάμλω *Hen.* & *Busb.* Αβειρώμλω ἐ Δαθάμλω *Vat.* Vide *Annott.* ad p. 197. in principio.

z Προσ-

"mihi rerum geſtarum teſtis fide digniſſimus, quod "nihil abſque tua auctoritate fecerim; ut qui mi- "hi in agendis auxilium porrexeris, Hebræorum "in anguſtiis ſuis ſemper miſeratus, adſis *precor* o- "rationis meæ auditor. Tibi enim nec facta *no- "ſtra* latent nec cogitata: ideo *quæſo* ne dedigne- "ris veritatem patefacere, oſtendens quam ingra- "to in me animo exſtiterint. Sane quæ antequam "naſcerer acciderint omnium optime noſti; quip- "pe non auditu accepta, ſed tui præſentis dum fie- "rent oculis ſubjecta. Verum *nunc* rerum illarum "quas iſti cum non ignorent male ſuſpicari tamen "non verentur, te mihi teſtem *certiſſimum* conſti- "tue. Ego cum vitam agerem quietam, id quod "mea virtute & tua voluntate atque Ragueli ſo- "ceri mei beneficio conſequutus eram, relicta ta- "men ea qua fruebar felicitate, memetipſum totum "dedidi miſeriis pro iſto populo perferendis. At an- "tea quidem pro libertate eorum, nunc vero pro "ſalute magnas ærumnas pertuli, omnique peri- "culo memet cum alacritate objeci. Nunc igi- "tur quoniam in maleficiorum ſuſpicionem vene- "rim hominibus, qui meo labori & ſolicitudini "ſuam acceptam debent vitam & incolumitatem; "plane tu, qui mihi ignem illum oſtendiſti in "monte Sinæo, & vocem *divinam* tunc me audi- "re voluiſti, meque prodigiorum illic loci edito- "rum ſpectaculo dignatus es; qui me in Ægy- "ptum properare juſſiſti, tuumque conſilium po- "pulo iſtic aperire; qui Ægyptiorum felicitatem "labefactaſti, nobiſque ex *dura* illorum ſervitute "fugam paraſti, & Pharaonis dominatum meo im- "perio ſubjeciſti; qui nobis viæ ignaris *& obſeſſis* "pelagus in terram convertiſti, & mare fluere in- "hibitum Ægyptiorum ſtrage intumeſcere feciſti; "qui inermes armorum præſidio muniviſti; qui "aquas inquinatas nobis potu jucundas ſcaturire "reddidiſti, laticeſque nobis ad extremam inopiam "redactis è petra eduxiſti; qui terrenis in cibum "deſtitutos ſervaſti alimento è mari ſuppeditato; "qui è cœlo victum demiſiſti antea inviſum *pari- "ter ac inauditum*; qui legum *à Deo ferendarum* "cogitationem nobis injeciſti, & reipublicæ ad- "miniſtrandæ rationem deſcripſiſti; Veni, o- "mnium rerum Domine, mihi in judicem teſtem- "que integerrimum, quod neque præmium à quo- "quam Hebræorum, ad jus æquumve perverten- "dum, acceperim, neque pauperem, meliorem "cauſam habentem, ab adverſario divite vinci ſi- "verim; neque ita memet in poteſtate adhibue- "rim, ut detrimentum caperet reſpublica; in cul- "pæ tamen ſuſpicionem incidi, à ſtudiis meis a- "lieniſſimæ, tanquam non juſſu tuo, ſed meo be- "neficio, in Aaronem contulerim ſacerdotium. Ita- "que & nunc oſtende, quod omnia tua providen- "tia gubernes ac modereris; & nihil temere & "ſponte ſua, ſed tua voluntate motum ad finem "pervenit: & quod curam geris eorum, qui He- "bræos auxilio adjuverunt, vindicta perſequendo

"πεπραγμένων μάρτυς ἀξιολογώτατος, ὡς γνώμῃ τῇ "σῇ γένεται τὰ πάντα, καὶ ὀρωμένοις μηχανὴν ἐξεύ- "ρισας, οἷκτον ἐν πᾶσι δεινοῖς Ἑβραίων ποιησάμενος· "ἐλθέ μοι τούτων ἀκροατὴς τῶν λόγων. σὲ γὰρ οὔτε [z] πρᾶτ- "τόμενον οὔτε νοηθὲν λανθάνει· ὡς τ' οὐδὲ φθονήσῃς μοι "τῆς ἀληθείας, τὴν τούτων ἀχαριστίαν [a] ἐπίπροσθεν δέ- "μενος. τὰ μὲν οὖν πρεσβύτερα τῆς ἐμῆς γνώσεως, "αὐτὸς [b] οἶδ' ἀκριβέστερον· σὺ δὲ ἀκοῇ μαθὼν, ὄψει "δὲ [c] τότ' αὐτοῖς παρὼν γινομένοις. ἃ δὴ [d] τότε, "καθάπερ ἐπισάμενοι σαφῶς, ἀδίκως ὑπονοοῦσι, τού- "των μοι γοῦν μάρτυς. ἐγὼ βίον ἀπράγμονα καταση- "σάμενος, ἀνδραγαθίᾳ μὲν ἐμῇ, σῇ δὲ βουλῇ, καὶ "[e] τῷ Ραγουήλ μοι δι' ἐκείνων καταλιπόντος, ἀ- "φεὶς τὴν ἐκείνων ἀπόλαυσιν τῶν ἀγαθῶν, ἐμαυτὸν ἐ- "πέδωκα τοῖς ὑπὲρ τούτων παλαιπωρίαις. καὶ πρότε- "ρον μὲν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν, νῦν δὲ ὑπὲρ "τῆς σωτηρίας μεγάλως ὑπέστην πόνους, καὶ παντὶ δει- "νῷ τὸμὸν ἀντιπάξας προθυμον. νῦν οὖν ἐπεὶ κακορ- "γεῖν ὑποπτεύομαι παρ' ἀνδράσιν, οἷς ἐκ τῶν ἐμῶν "καμάτων ὑπάρχει τὸ σῴζεσθαι, εἰκότως ἂν αὖ- "τὸς, ὁ τὸ πῦρ ἐκεῖνό μοι φλέγας κατὰ τὸ Σινάϊον, "καὶ τῇ [f] αὐτοῦ φωνῆς ἀκροατὴν τότε σήσας, καὶ θεα- "τὴν τεράτων ὅσα μοι παρέσχεν ἰδεῖν ἐκεῖνον ὁ τόπος "ποιήσας· ὁ κελεύσας [g] ἐπ' Αἰγύπτῳ σαλπῆναι, καὶ τὴν "σὴν γνώμην τούτοις ἐμφανίσαι· ὁ τὴν Αἰγυπτίων δι- "δαιμονίαν σείσας, καὶ τῇ [h] ὑπ' αὐτῶν δουλείας δρα- "σμὸν ἡμῖν ἀφελόμενος, καὶ [i] μικροτέραν ἐμοὶ τὴν φα- "ραὼ ποιήσας ἡγεμονίαν· ὁ γῆν ἡμῖν ἀμαθῶς ἔχου- "σι τὴν ὁδῶν ποιήσας τὸ πέλαγος, καὶ τὴν ἀνακεκυμ- "μένην θάλασσαν τοῖς Αἰγυπτίων ἐπικυμήναι ὀλέθρους· "ὁ γυμνοῖς ὄσι τὴν ἐξ ὅπλων ἀσφάλειαν χαρισάμενος· "ὁ ποτίμους ἡμῖν διεφθαρμένας πηγὰς ῥεῦσαι ἀφθόνω- "σας, καὶ τελέως [k] ἀπορῶσιν ἐκ πετρῶν ἐλθεῖν ἡμῖν "πόον μεχανησάμενος· ὁ τὴν γῆθεν ἀπορουμένοις εἰς τρο- "φὴν [l] ἀφθόνως τοῖς ἀπὸ θαλάσσης· ὁ καὶ ἀπ' ἀέρος "νᾶ τροφὴν καταπέμψας [m] ἃ πρότερον ἰσορηθεῖσαν· ὁ "νόμων ἀπίνοιαν ἡμῖν ὑπομηνύσας, καὶ ἀφάτου τε- "λετίας· ἐλθὲ, δέσποτα τῶν ὅλων, δικαίης μοι "καὶ μάρτυς ἀδωροδόκητος, [n] ὡς ὅτι [o] δωρεὰν ἐγὼ "περ Ἑβραίων τινὸς κατὰ δίκαιά πρεσβεύω, "ὅτι πλούτῳ κατέκρινα πενίαν νικᾶν δυναμένην, "οὔτ' ἐπὶ βλάβῃ δὲ κοινοῦ πολιτευσάμενος, εἰς ἀλ- "λοτριωτάτας τῶν ἐμῶν ἐπιτηδευμάτων ἀπίνοιας πά- "ρειμι, ὡς οὐχὶ σοῦ [p] κελεύσαντος Ααρῶνι δοὺς τὴν "ἱερωσύνην, ἀλλὰ κατ' ἐμὴν χάριν. ἀπόφησον δὴ "καὶ νῦν, ὅτι πάντα σῇ προνοίᾳ διοικεῖται, [q] καὶ "μηδὲν αὐτομάτως, ἀλλὰ κατὰ βούλησιν βεβαδί- "ζόμενον τὴν σὴν εἰς τέλος ἔρχεται· ὅτι δὲ φρονπί- "ζεις τῶν Ἑβραίων [r] ὀνησάντων, [s] μετελθὼν Ἀβίρα- "μον καὶ Δαθάμην, οἳ σε καταδικάζειν ἀναι- "δησίαν, ὡς ὑπ' ἐμοῦ τύχης νικωμένου. ποιήσῃς

z Πραττόμενον] Πραττόμενον τί *Samb.* τὶ *Coll. Voſſ.*
a Επίπροσθεν] Επιπροσθέμενος *Vat.*
b Οἶδ'] *Samb. & Big.* οἴδα.
c Τότ' αὐτοῖς] Ita *Samb. & Vat.* τότε cum *Editis* omittunt *Alii.*
d Τότε,] Τότοις *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. & Vat.*
e Τῷτο Ραγουήλ] Τῷτον *Big. Samb. & Vet. Interpr.*
f Αὐτοῦ] *Big. Samb. & Epiphan.* σεαυτοῦ. Idem autem valet αὐτῷ hoc in loco BERN.
g Επ' Αἰγύπτῳ] Επ' Αἴγυπτον *Vat.*
h Υπ' αὐτῶν] *Al.* ὑπ' αὐτοῖς.
i Μικροτέραν] *Gen.* μικροτέραν ἐμοῦ. *Epiphan.* μικροτέραν ἐμοί. Cæteri, ut excuſum vides. Paria legimus Chriſtiani Hebr. c. 11. BERN. Paria legimus *Pſ.* 105. & 106. & *Hebr* 11.
k Απορῶσιν ἐκ πετρῶν ἐλθεῖν] Ἡμῖν ἐκ πετρῶν ἐλθεῖν ποῶν *Baſ. & Gen.* Ἀπολῶσιν ἐκ πετρῶν ἐλθεῖν ἡμῖν πόσον *Tar. Big.* accentu pravo vocis ποσον, Manuele Græculo adeo profitente poſt meliores. BERN. Απολῶσιν *Big.* ſic p. 188. v. 21. τίλεσι ἀπολώμενοι.
l Διατῶσι τοῖς ἀπὸ θαλάσσης] *Big.* ex Gloſſemate aut ex verſu ſequente, εἰς τροφὴν καταπέμψας, ἀφθόνως τοῖς ἀπὸ θαλάσ- σης. *Epiphanius* fortean viderat Ἀφθονίσας. BERN.
m Οὐ πρότερον] Antea ergo manna illic non deſcenderat. REL.
n Ὡς ὅτι] Συ οἶδας, ὡς ὅτι legerat *Idem.* Hic reſpexiſſe videtur ad *Num.* c. 16. v. 15. & ad 1 *Sam.* c. 12. v. 3.
o Δωρεὰν ἐγὼ] Sive cum natione Samaritarum, &, quod jam notarunt Phariſæi ad Megillæ officium f. 71. d. Talm. Jeroſ. & f. 9. b. Talm. Babyl. cum LXXII. ſuæ factionis Doctoribus, Flavius etiam legerit ἀεθμ. c. 16. 15. חמור, חמוד, חנם, ἐπιθύμημα; ſive cum reliquis Judæis חמור חמור, ſicut inclamatum 1 Sam. c. 12. 13. τίνος ὅτου εἵληφα; quod Rabbini veteres haud neglexerunt Nedarim f. 38. Connectit autem illa Decem Legum tabula, לא תחמד חמרו. BERN.
p Κελεύσαντος] *Big.* Κελεύσοντος. mox *Baſ. & Gen.* ᾧ καὶ νῦν.
q Καὶ μηδὲν] Καὶ δὲν *Hen. Busb. & Zon.* BERN.
r Ὀνησάντων,] *Baſ. & Gen.* ὀνησα των, μετελθὼν ἀξιερώνλω καὶ δαθάνλω, (καὶ δαθάμνλω *Gen.*) οἱ σε. *Big. Samb. & Epiphan.* ὃν μετελθε ἀξιερῶνα καὶ δαθάνλω· οἳ σε. *Hen. Busb.* ὃν. μετελθὼν ἀξιερῶνα καὶ δαθάνλω· οἳ σε. paullo poſt *Samb.* ὅτως. BERN.
s Μετελθὼν] Μέτελθε *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. & Vet. Interpr.*

"ἢ φανερὰν τὴν ἐπ' αὐτοῖς δίκην, ἵστω μεμνώ-
"των κατὰ τῆς σῆς δόξης, μὴ καινῶς ἐκ τῆς ζῆν
"αὐτοὺς μεταίτησας, μηδ' ὡς [t] ἀποθανόντας κατ' ἀν-
"θρώπινον ἐξεληλυθότας τοῦ βίου φανέντας νόμον· ἀλ-
"λὰ χάνοι σοὶ αὐτοὺς ἅμα τῇ ψυχῇ καὶ τοῖς ὑ-
"πάρχουσιν, εἰς πατοῦσι [v] γῆν. τοῦτο γὰρ σῆς ἐπί-
"δειξις [x] ἂν ἰσχύος ἅπασι γένοιτο καὶ διδασκαλία,
"[y] σωφρονεῖν ἢ εἰς τοὺς τοῦτα πείσεσθαι σοῦ
"δοξάζοντας [z] ὁσιώτατα· ὑπομενῶ γὰρ ἂν ἔτως ἀ-
"γαθὸς ὑπηρέτης ὢν σὺ προστάττῃς. εἰ δ' ἀληθεῖς
"πεποίωται τὰς κατ' ἐμοῦ βλασφολὰς, τοὺς μὲν ἀπα-
"θεῖς ἀπὸ πάσης φυλάξεως κακοῦ, ὃν δ' ἐπηρε-
"σάμην ὄλεθρον αὐτοῖς, τοῦτον ποίησάς ἐμόν· καὶ
"δίκην εἰσπραξάμενος πρὸς [a] τ' ἀδικῆσαι θελή-
"σαντας λαὸν, καὶ λοιπὸν βραβεύων ὁμόνοιαν καὶ εἰ-
"ρήνην, σῶσε τὴν πληθὺν ἑπομένην τοῖς σοῖς προσ-
"τάγμασιν, ἀπαθῆ τηρῶν αὐτὴν καὶ ἀκινδύνευτον τ' τ'
"ἡμαρτηκότων κολάσεως. σὺ γὰρ αὐτὸς οἶδα, ὡς ὁ δί-
"καιον ὑπὲρ τ' ἐκείνων κακίας κοινῆ πάντας Ισρα-
"λίτας πυρὸς ἀπτύειν.

γ'. Ταῦτ' εἰπόντος καὶ δακρύοντος, σείεται μὲν αὐ-
φνίδιον ἡ γῆ· σάλος δ' ἀπ' αὐτῆς κινηθέντος, ὥσπερ
ἐξ ἀνέμου βίας συλλεομένης κύματος, πᾶς μὲν ἔδεισ-
σεν ὁ λαός. πατάγου δὲ καὶ σκληροῦ ῥαγδοῦ ἦχος, καὶ
τὰς ἐκείνων σκηνὰς [b] σωίζησιν ἡ γῆ, καὶ πάνθ' ὅσα
[c] φίλα τούτοις ἦν ὑπήνεγκεν εἰς [d] αὐτήν. ἠφανισμέ-
νων δ' ἔτως, ὡς μηδ' ὀφθῆναί [e] τινας γνῶναι· [f] συν-
ῆλθε πάλιν τ' γῆς τὸ [g] περὶ ἐκείνοις κεχλιὸς καὶ καθί-
σεσε, ὡς μὴ δ' εἰ πάθοι τι τ' προειρημένων [h] φανε-
ρὸν εἶναι τοῖς ὁρῶσι. καὶ οἱ μὲν ἔτως ἀπώλοντο, ἔπί-
δειξις τ' ἰσχύος τοῦ Θεοῦ νομίσαντες. [i] οὐδὲν ἧττον δ' [k] ἄν
τις ἐ μόνον τ' συμφορᾶς αὐτοὺς, καὶ καθ' αὑτὴν ἔσης
ἀξίας οἴκτου· ἀλλ' ὅτι καὶ τοιαῦτα [l] παθόντων ἐφάνη-
σαν οἱ συγγενεῖς. τῶν γὰρ σωτηρίαν ἐκλαυομένων, πρὸς
τὴν ὄψιν τοῦ συμβεβηκότος ἐβεβαίουν τὴν κρίσιν·
καὶ νομίζοντες ὡς [m] ἀλιτηρίους ἀπολωλέναι τοὺς περὶ
Δαθὰμ καὶ, ἀδ' ἐλυποῦντο.

δ'. Μωϋσῆς δὲ καλεῖ τοὺς περὶ τ' ἱερωσύνης [n] ἀμιλ-
λωμένους, ἀλλὰ τὴν τ' ἱερέων δοκιμασίαν· ἵν' οὗ προσ-
δέξηται τὴν θυσίαν ὁ Θεὸς [o] ἥδιον, ἐκεῖνος ἢ κεχειρο-
τονημένος. [p] συνελθόντων δὲ πεντήκοντα καὶ διακο-

"Abiramum & Dathamnem, qui ſtupiditatis te
"accuſant, quaſi meis artibus conceſſeras. Mani-
"feſtum autem in eos dabis judicium, qui inſa-
"nientes tuæ detrahunt gloriæ, ſi non aliorum
"more è vita diſceſſerint, ne quis morientes nihil ni-
"ſi quod humanitus accidit paſſos exiſtimet: ſed
"terra, quam calcant *indigni*, dehiſcens cum fami-
"liis & facultatibus eos abſorbeat. Hoc enim omni-
"bus erit in demonſtrationem potentiæ tuæ, & ad
"doctrinam; iis autem *inſigni* documento, qui talia
"perpetraturi ſint, male de te cogitantes: ſic & e-
"go comperiar fidelis tui miniſter in iis quæ fieri
"imperas. Sin vero commiſerim flagitia quæ in
"me conferunt, eos illæſos omniſque mali immu-
"nes cuſtodi; &, quam illis imprecatus ſum, in
"me recidat pernicies: pœnaque ab eo exacta, cui
"in animo erat populum tuum injuria afficere, pa-
"ceque & concordia in poſterum ſtabilitis, mul-
"titudinem ſerva tuis præceptis obſequentem; ei-
"que concede ut vitam agat ſecuram, & ſuppli-
"ciorum, quæ luunt ſcelerati, expertem. Tu e-
"nim noſti haud juſtum eſſe, ut Iſraëlitæ univer-
"ſi pœnas eorum nequitiæ debitas perſolverent.

3. Hæc ubi lachrymans dixiſſet, repente qui- *Statim à precibus lacrymiſque Moyſis cæcum ſchiſmaticorum hiatu profundo diſſiliens hauriit tellus.* *Num. c. 16. & c. 26. Deut. c. 11. Pſ. 106. & Eccleſ. c. 45.*
dem terra movetur; atque agitatione ſimiliter ac in mari facta, cum à ventorum vi concientur fluctus, univerſi quidem attoniti ſunt. Sono autem & gravi ſtrepitu excitato, juxta eorum tentoria ſolum ſubſidit, & illos, & quicquid eis carum erat, abſorpſit. Iſtis autem ita deletis, ut ſciri non poſſet an ulli illic viſi fuerint; rurſus terra, circa illos hiatu patefacta, arcte adeo coiit & conſtitit, ut ſpectantibus ne minimum ejus, quod illi acciderat, veſtigium apparuerit. Et iſti quidem hoc modo exitio dati ſunt, in *magnum* argumentum Dei potentiæ. Eſt autem ut illos lugeret aliquis non ſolum propter calamitatem, vere miſeratione dignam; ſed & quod ex iſtis quæ perpeſſi ſunt gaudium *non mediocre* ceperint cognati. Nam neceſſitudinis obliti, ad aſpectum eorum quæ evenerant, judicium Dei læti comprobarunt; ratique Dathamnen cum ſuis, ut *reipublicæ* peſtem & perniciem, periiſſe, *ipſorum vicem* minime dolebant.

4. Moyſes autem evocat qui de ſacerdotio con- *Mox Coren aliiſque CCL. ignes Divini penitus abſumunt; acerris tantummodo ſervatis in memoriam rei.*
tenderent, ad explorandum quinam futuri eſſent ſacerdotes; ut *ſcil. cet* cujus ſacrificium Deo magis gratum & acceptum foret, is *in ſacerdotium* cooptaretur. Cum vero conveniſſent ducenti & quinquaginta

[t] Ἀποθανόντας] Ἀποθανόντας ut ſuperfluum & à gloſſatore adjectum tolli hinc jubet *Tar. Big.* ſed immerito. BERN. & HUDS.

[v] Γῆν.] Γῇ ſolus *Samb.*

[x] Αν] Delet *Coll. Voſſ.*

[y] Σωφρονεῖν ἢ εἰς τοὺς ταῦτα πείσεσθαι] *Epiphanius* ἔτω γὰρ σωφρονίσεις τοὺς. *Tar. Big.* ex conjectura σωφρονίζεις τ' ἐπὶ ΘΣ. Malo tamen correctionem faciliorem inferre, hanc puta, χρὴ, καὶ διδασκαλία σωφρονεῖν εἰς τοὺς ταῦτα &c. BERN. Οσια edidit *Huds.* correxerat quoque ita *Coccejus.*

[x] Οὐκ ὅσια·] Οὐχ ὁσία *Baſ.* & G. convenientius ἐχ ὁσία, *mente improba.* BERN.

[a] Τὸν ἀδικῆσαι θελήσαντας λαὸν,] Σὸν *Gen.* emendat *Cocc.* σὺν quomodo legiſſe videtur & Vetus Interpres. HAV.

[b] Συνίζησιν] *Big. Zon. Hen. Busb. Schotanuſ*que à συνίζω. συνίζηΣι *Samb.* Verum *Baſ.* & *Gen.* συνίζησιν ἡ γῆ inductum à συνίζημι, ſicut συνίστημι paſſim offendunt Grammatiſtæ. *Epiphanius* autem arripuit συνεχίθη ἡ γῆ, *ſciſſa eſt terra*, pro *collapſa illa eſt, ac ſubſedit*, ſive codex *Caſſiodori* ei lectioni faveret, ſive phraſis Moyſis ob animum verſaret illius Scholaſtici ותפתח הארץ את פיה. BERN. Vulgatam lectionem retineo. συνίζησιν *Big. Zon. Hen.* & *Busb.* συνεχίθη legiſſe viſus eſt *Epiphan.* συνίζη etiam hoc loco ferri poteſt.

[c] Φίλα] Καὶ πάνθ' ὅσα φίλα τούτοις ὦ *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Epiph.* καὶ πάνθ' ὅσα φύλα (aut potius φῦλα) αὐτοῖς ὦ *Baſ.* & *Gen.* Ambigue quidem *Zonaras*, Ταῦτα εἶπε δυοῖν, καὶ σείει μὲ ἀθρόον ἡ γῆ. σκληρὸν δὲ ῥαγδοῦ ἦχος, συνίζησι τοῖς ἐκείνων σκηναῖς, καὶ αὐτούς τε καὶ τὰ αὐτῶν εἰς τὸ χάσμα κατακλύσει· καὶ ὥστε αὖθις συνήλθε τὸ διῆρες. Φῦλα adeo expones את בתיהם, *gentiles eorum*; aut Onceloſo arbitro אנש כתיהון; quippe Deut. c. 11. 6. diſtinguit ipſe Moſes inter בתיהם & אהליהם. Ad ſchiſmatis etiam hujuſce affines vocem φῦλα abſque vi extendi poſſit. Plures interim legunt φίλα, quæ ſunt liberi, famuli, tabernæ, opeſque reliquæ Apoſtatarum v. 30. את ואת כל אשר להם, ſive ex verſu 32. את ואת בתיהם ואת כל האדם אשר לקרח ואת כל הרכוש. Dixit adeo Philo, tanquam nomine Legiſlatoris graviſſime interminantis p. 693. κατακλύζω γῆς ὅλῃ διλωσὶ μέρεσι ἐπὶ μήκιστον δυνάμενα, πολυανθρώπους ἀπειρομένους, συνεχούσας (φῦλα Joſepho) αὐτόνομους ὑποσυρομένους καὶ συγκαταπιομένους οἰκίας, ζῶντας ἀνθρώπους εἰς ἅδου κατεχομένους. ἐπεὶ δ' ἡσύχασε, ῥήγνυ) μὲ ἡ γῆ σεισμῷ τινα χθεῖσα· ῥήγνυ) δ' καὶ ὁ μέγιστος καὶ σκληρὸς τῶν ἀσεβῶν ἦσαν, ὡς ὑπενεχθείσας ἀθρόως ἐπικυρῶσαι. τὰ γὰρ ἀφανισθέντα μέρη πάλιν συνῆλθε, τ' χρείας ἀποτελεσθείσης ἧς ἕνεκα διεζεύχθη. Acute Theodoretus de hac clade, οἱ ἀφ' μίσης θαλάσσης ὀδόντωσις, ὑπὸ τῇ γῇ κατεπόθησαν. BERN. Ita *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* in *aliis* φῦλα, ut exponas *gentiles eorum.*

[d] Αὐτὴν.] Αὐτὴν *Samb. Hen. Busb.* & *Epiphan.*

[e] Τινας γνῶναι·] Τινὰ *Samb.* HUDS. Fortè μηδὲ φθῶσί τινας γνῶναι. V. *ut ne occurrerent quidem illud agnoſcere.* innuit celerius quam quis ſentiat abſumtos fuiſſe. COCC.

[f] Συνῆλθε πάλιν] Συνῆλθέ τε π. *Big. Samb.* & *Vat.*

[g] Περὶ ἐκείνοις] Περὶ ἐκείνους *Busb.* & *Vat.*

[h] Φανερὸν εἶναι] Φανερὸν *Epiph.* necnon *Tar. Big. Schotanuſ*que ſuo ab ingenio: ſine cauſa quidem hi omnes. BERN. Φανερὸν *Big. Vat.* & *Vet. Interpr.* ſine cauſa, ut putat *Bern.*

[i] Οὐδὲν ἧττον] Ita *Big.* οὐδένττω *Samb.* ὀδυρτῷ in *Editis.*

[k] Αν τις] Forte ἄτις vel ὅστις. COCC.

[l] Παθόντων] Παθόντας ἴφθησαν *Vat.*

[m] Αλιτηρίους] *Samb.* ἀλιτηρίους. Mox δαθὰμ idem *Samb.* dein δαθάμη aut δαθάμη *Big.* BERN.

[n] Αμιλλωμένους,] *Samb.* & *Hen.* Alii attenuant vocalem primam ἀμιλλ. Dein *Tar. Big.* contra libros ἱερέων. BERN.

[o] Ἥδιον, ἐκεῖνος ἢ κεχειροτονημένος.] Ἥδιον, ἐκεῖνος εἴη *Big.* & *Samb.* manus altera. Aliis ἥδιον &c. ut *Baſ. Gen. Hen. Busb.* & altera *Samb.* BERN.

[p] Συνελθόντων] Ασελθόντων *Vat.*

quinquaginta viri, qui cum propter patrum virtutem habiti ſunt in honore à populo, tum propter ſuam qua majoribus ſuis prælucebant, prodierunt etiam Aaron & Cores, atque omnes ante Tabernaculum adolebant odoramenta quæ ſecum attulerant. Tantus autem ignis *ſubito* effulſit, quantum manibus factum nemo *unquam* conſpexerat, aut ex ignibus ſubterraneis erumpentem, aut è ſylvis vi ventorum alliſis & attritis ſponte proſilientem; ſed qualis, Deo jubente, accendi poterat, fulgentiſſimus ſimul ac flagrantiſſimus: cujus in illos impetu univerſi, tam ducenti & quinquaginta viri quam Cores, ita ſunt abſumpti, ut ne cadaverum quidem reliquiæ comparuerint. Solus autem Aaron ſuperfuit ab igne illæſus, quod Deus erat, qui, ad comburendum quos oportebat eum demiſerit. Moyſes autem, his pereuntibus, illud agens ut ſupplicii hujus indicium eſſet ad memoriam ſempiternam, volenſque ut ſeri nepotes factum agnoſcerent, præcepit Eleazaro, Aaronis filio, ut acerras illorum *ad aram æneam deponeret, poſteris in monumentum eorum quæ paſſi ſunt, & quod *falſo* ſibi perſuaſerint Dei potentiam circumveniri
IV. poſſe. Et Aaron quidem, cum non amplius Moyſis munere, ſed Dei judicio omnibus patefacto, ſacerdotium obtinere viſus fuerit, cum filiis ſuis iſto honore jam ſatis firme perfruebatur.

οἰων ἀνδρῶν, οἱ καὶ δι' ἃ πατέρων ἀρετὴν ἐτιμῶντο παρὰ τῷ λαῷ, καὶ δι' ἃ τὴν αὐτῶν ἢ κἀκείνους [q] ὑπερεβάλλοντο· προῆλθον καὶ Ααρὼν καὶ Κορῆς, καὶ πρὸ τ σκιλῆς πάντες [r] καθηγίαζον ὅπι τοῖς θυμιατηρίοις [s] ὅσα κομίζοντες ἔτυχον. ἐξέλαμψε δ' πῦρ τοσοῦτον ὅσον οὐδὲ χειροποίητον ἰσόρησέ τις· [t] οὐδὲ γῆθεν ἀναδοθὲν κατὰ ὑποδρομὴν [v] καύματος, ὅτι κατὰ βίαν πνευμάτων ὕλης [x] πρὸς αὐτὸ συμπεριβείσης αὐτομάτως ἐξεκρύβη, ἀλλ' [y] οἷον θεοῦ κελεύσαντος ἀφθεῖη, λαμπρὸν καὶ φλογωδέστατον· [z] ὑφ' ὃ πάντες, οἵ τε δι' ἑξακοσίοι καὶ [a] οἱ πεντήκοντα καὶ Κορῆς, [b] ἀίξαντος [c] ἐπ' αὐτοὺς ἐφθάρησαν, ὡς καὶ τὰ σώματα αὐτῶν ἀφανῆ γεγονέναι. σωθεισώζεται δ' μόνος Ααρὼν, μηδὲν ὑπὸ τοῦ πυρὸς βλαβείς, τῷ τ θεὸν εἶναι τ ὃν [d] ἔδει καίειν ἀπεσταλκότα. Μωϋσῆς δ' τούτων [e] ἀπολομένων, βουλόμενος τὴν πομπείαν αὐτῶν μνήμην σῴζεσθῆναι, καὶ τοὺς αὖθις ἐσομένους [f] αὐτὴν μαθεῖν, [g] ἐκέλευσεν Ελεάζαρον τ Ααρῶνος υἱὸν τὰ θυμιατήρια αὐτῶν [h] σῴζειν τ χάλκεον καταθέσθαι βωμόν· [i] ὡς ἂν ὑπόμνησις εἴη [k] τοῖς αὖθις ὧν ἔπαθον, καὶ ὅτι τὴν ἰσχὺν δι' θεοῦ [l] νομίσαιεν ἀπατᾶσθαι δύνασθαι. καὶ Ααρὼν μὲν οὐκ ἐπὶ τῇ [m] Μωϋσέως χάριτι τὴν ἀρχιερωσύνην ἔχειν δοκῶν, ἀλλὰ τῇ δι' θεοῦ κρίσει φανερᾷ γιομένῃ, μᾶ τ υἱῶν ἤδη βεβαίως ἀπήλαυε τ τιμῆς.

CAP. IV.

Quæ Hebræis in deſerto per annos octo & triginta obvenerunt.

Dein Moyſis gratia nimiæ apud Deum omnem ſui calamitatem imputant Hebræi. Num. c. 16. 41.

NOn ita tamen contigit ut deflagraret ſeditio, ſed ut multo magis creſceret & acrius ingrueret. Subjiciebatur autem cauſa cur in pejus indies verteretur, ex qua malum nunquam ceſſaturum eſſe veriſimile erat, ſed longo tempore duraturum. Cum enim jam animos hominum occupaſſet perſuaſio, nihil ſine Dei voluntate geri, non arbitrabantur Deum niſi in gratiam Moyſis iſta facere: huic autem acceptum referebant, quod Deus adeo illis ſuccenſeret & iraſceretur non tam punitorum iniquitate commotus, quam à Moyſe ſolicitatus. Et illos quidem periiſſe *dicebant*, non ob aliud delictum, quam quòd Dei cultui & religioni ſtuduerint: ipſum vero talium virorum & omnium optimorum interitu populum multaſſe, ut nunquam reus fieri amplius poſſet, inſuper & fratri indubie confirmatum iret ſacerdotium. poſthac enim neminem illud affectaturum eſſe, cum aliis id in per-

ΚΕΦ. δ'.

Τὰ συμβάντα τοῖς Εβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτεσιν ὀκτὼ καὶ τριάκοντα.

ΤΗΝ μέντοι στάσιν οὐδ' ὅτως συνέβη παύσασθαι, πολλῷ δ' μᾶλλον αὔξειν καὶ φύεσθαι χαλεπωτέραν· ἐλάμβανε δ' τ ὅπι τὸ χεῖρον προκοπῆς αἰτίαν, ὑφ' ἧς οὐδέποτε λήξειν τὸ δεινὸν εἰκὸς ἦν, ἀλλ' εἰς χρόνον σῴζεσθαι μένειν. οἱ γὰρ ἄνθρωποι πεπισθυκότες ἤδη μηδὲν γίνεσθαι δίχα τ θεοῦ προνοίας, οὐκ ἐβούλοντο πᾶσαν χωρεῖν τ εἰς Μωϋσῆν χάριτος θεοῦ πεπρᾶχθαι· κατηγόρουν δ' αὐτοῦ τὴν ὀργὴν θεοῦ [n] γίνεσθαι τοσαύτην, οὐχ ὅτως δι' τὴν τ κολασθέντων ἀδικίαν, ὡς Μωϋσέως πραγματευσαμένου. καὶ τοὺς μὲν διεφθάρθαι μηδὲν [o] ἐξαμαρτάνοντας, ἢ ὅτι πρὸς τὴν θεοῦ θρησκείαν ἐπαιδεύσαντο· [p] τ γὰρ τοιούτων ἀνδρῶν ὀλέθρῳ καὶ πάντων ἀρίστων ἐζημιῶσθαι τ λαὸν, [q] πρὸς τὸ μηδεμίαν ὑπομονὴν δίκην, ἔτι καὶ τὴν ἱερωσύνην ἀναμφίλεκτον [r] ταὐτὴν σῴζειν. οὔθ' ἕνα γὰρ ἔτ' αὐτῆς ἄλλον [s] ἀντιποιήσεσθαι, καὶ τοὺς πρώτους ὁρῶντας κακῶς ὑπολω-

q Υπερεβάλοντο·] Υπερεβάλοντο *Big.* Dein Κορεὶς *Big.* BERN.

r Καθηγίαζον] Καθήγιζον *Hen. Busb. & Zon.*

s Οσα κομίζοντες] Οσα ἔκλα *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. & Vat.*

t Οὐδὲ] Οὔτε *Hen. & Busb.*

v Καύματος,] *Tar. Big.* καύματος, ὅτε κατὰ βίαν πνευμάτων ὕλης σῴζεσθαι αὐτῶν. *Epiphanius* σῴζεσθαι αὐτοῦ. *Comeſtori* καθ' ὑποδρομὴν πυρανοῦ &c. Ait enim, *Quantus ignis nec de terra prolatus, vel concurſione fulminum, aut violentia ſpirituum, viſus eſt unquam exilire.* BERN. Ita *Big. & Vat.* in *reliquis* κύματος.

x Πρὸς αὐτὸ] Πρὸς αὐτῶν *Big. & Vat.* σῴζεσθαι αὐτοῦ *Vet. Interpr.* σῴζεσθαι ὑποδρομὴν πυρανοῦ legiſſe videtur *P. Comeſtor*, qui ita dicit, *quantus ignis, nec de terra prolatus, vel concurſione fulminum aut violentia ſpirituum viſus eſt unquam exſilire.*

y Οποῖον] Οἷον *Hen. & Busb.* ὁποῖον *Vat.*

z Υφ' ὃ πάντες,] Ita quatuor *MSS.* (*Coll. Voſſ.*) & *Zon.* ἀφ' ὃ *Vat. Baſ. & G.*

a Οἱ πεντήκοντα] Illud οἱ omittit *Vat.*

b Αἰξαντος] Ita è *Cod. Samb.* edidit *Bernardus.* (ita & emendaverat *Coccejus* & præfert *Coll. Voſſ.* & ipſa *Bigot.*) ἄξαντος *Vat.* (αὔσαντες *Tar.*) ἄξαντες *Baſ. & G. veniente* reddit *Vet. Interpr.*

c Επ' αὐτοὺς] Οὕτως *Tar.* ut Ora Cod. *Coccejani* teſtatur. HAV.

d Εδει καίειν] Εδικαίου pro ἐδεῖ καίειν *Vet. Interpr.* legiſſe exiſtimat *Bern.*

e Απολομένων,] In *MSS.* ἀπολομένων & ἀπολυμένων & ἀπωλυμένων & ἀπωλομένων. in *Editis* ἀπωλωμένων. *Epiphanius* legiſſe videtur ἀπολυμένων aut ἀπολυομένων.

f Αὐτὴν] Αὐτὸν omiſit *Big.*

g Εκέλευσεν] Εκέλευσε *Baſ.*

* *Ad aram*] Juxta S. Literas, *ut acerras aræ æneæ affigeret, aut diductis in laminas aram æneam incruſtaret.* καὶ σῴζεσθαι αὐτὰ σῴζεσθαι τῷ θυσιαστηρίῳ LXXII.

h Περὶ τ χάλκεον] Περὶ *Zon. & Vet. Interpr.* nam vertit, *circa altare æneum collocare.*

i Ως ἂν] Ita MSS. Editi ὡσὰν.

k Τοῖς αὖθις] Τῶν γεγονότων καὶ τοῖς μετέπειτα *Busb. Hen. & Zon.*

l Νομίσειαν] Col. *Big.* νομίσειας.

m Μωϋσέως] Μωσέως jam *Big. & Samb.* quomodo equidem Joſephum ſcripſiſſe exiſtimo. BERN.

n Γίνεσθαι τοσαύτην,] Γενέσθαι forſan legerat *Vet. Interp.*

o Εξαμαρτάνοντας,] Εξαμαρτόντας *Big.*

p Τοι γὰρ τοιούτων] Τῶν γὰρ *Big. & Samb.* Μωϋσῆν γὰρ juxta *Vet. Interpr.*

q Πρὸς τὸ μηδεμίαν] Πρὸς τῷ *Tar.* apud *Big. & Epiph.* σῴζεσθαι μηδεμίαν *Big.* σῴζεσθαι τὴν μηδεμίαν alii omnes. Proxime ἐζημιῶσθαι exemplaria cætera; ſi exceperis *Sambuci* membranas. BERN. *Al.* σῴζεσθαι τῷ (ut *Cocc.* in marg. *Tar.* utrumque ibidem delet) & σῴζεσθαι μηδ.

r Ταὐτὴν σῴζειν.] Τῷ ταὐτὴν *Samb. & Big.*

s Αντιποιήσασθαι,] *Al.* (ut *Tar. & Cocc.*) ἀντιποιήσεσθαι. *Big.* delet καὶ.

λωλότας. ἔτι γε μὴν καὶ τῶν οἰκείων τοῖς διεφθαρμένοις δέησις ἐγίνετο πολλὴ τοῦ πλήθους, μειῶσαί τι τὴν Μωϋσέως μεγαλαυχίας· ἀσφαλὲς γὰρ αὐτῷ τοῦτ' εἶναι.

β'. Μωϋσῆς δ', καὶ γὰρ ἐκ πολλοῦ σωιζόμενον ἠκροᾶτο τὸ ζῆλον, δείσας μή τι [t] νεωτερίσωσι πάλιν, καὶ γόμητά τι μέγα καὶ χαλεπὸν, συνήγαγε τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν· καὶ [v] πειμένων ἠκροᾶτο εἰς ἀπολογίαν οὐ καθιζάμενος, ἵνα μὴ παροξυνῇ τὸ πλῆθος. αὐτὸ δ' μόνον τοῖς φυλάρχοις προειπὼν, νομίζειν τὰ τῶν φυλῶν ὀνόματα βακτηρίαις ἐπιγεγραμμένα· λήψεσθαι γὰρ ἐκεῖνον τιμῶ ἱερωσυνῶν, [x] οὗπερ ἂν ὁ Θεὸς ἐπισημήνῃ τῇ βακτηρίᾳ. δόξαν οὖν, νομίζουσιν οἵ τε ἄλλοι καὶ Ααρὼν, ἐπιγράψας [y] Λεῖτιν ἐν τῇ βακτηρίᾳ· καὶ ταύτας Μωϋσῆς ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ Θεοῦ κατατίθησι. [z] τῇ δ' ἐπιούσῃ [a] προεκόμισε τὰς βακτηρίας· γνώριμοι δ' ἦσαν, [b] τῶν τότε ἀνδρῶν κατεσημηναμένων αὐτὰς οἵπερ ἐκόμιζον, καὶ τοῦ πλήθους. καὶ τὰς μὲν ἄλλας, ἐφ' οὗπερ αὐτὰς σχήματος Μωϋσῆς παρέλαβεν, ἐπὶ ταύτης μεμενηκύας ἔβλεπον· ἐκ δὲ τοῦ Ααρῶνος βλαστούς τε καὶ κλάδους ἀναφυέντας ἐώρων καὶ καρπὸν ὡραῖον. [c] ἀμύγδαλα δ' ἦν, [d] ἐκ τούτου δὲ ξύλου τῆς βακτηρίας κατεσκευασμένης. ἐκπλαγέντες δ' ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τῆς ὄψεως, εἰ [e] καί τι λοιπὸν [f] ἦν ὁ Μωϋσῆς καὶ Ααρὼν, ἀφέντες τοῦτο θαυμάζειν ἤρξαντο τοῦ Θεοῦ περὶ αὐτῶν κρίσιν· καὶ τὸ λοιπὸν, [g] ἐπιφθονοῦντες τοῖς δεδογμένοις τῷ Θεῷ, συνεχώρουν Ααρῶνι καλῶς ἔχειν τὴν ἀρχιερωσύνην. καὶ ὁ μὲν, τρὶς αὐτὸν τοῦ Θεοῦ χειροτονήσαντος, βεβαίως εἶχε

niciem cessisse compererit. Ad hæc etiam cognati exstinctorum multis agebant apud populum, ut Moysi arrogantiam aliquantulum minuerent: id quod in suam incolumitatem esset & salutem.

2. Moyses autem, qui & multo ante populum motu cieri & perturbari resciverat, metuens ne qui rursum res novas molirentur, & magnum aliquod malum accideret, in concionem multitudinem congregavit: & patienter audivit *quæ dicerent*, nihil in sui excusationem conatus, ne vulgus magis irritaretur. At hoc solum principibus tribuum præloquutus est, ut virgas afferrent tribuum nominibus inscriptas: illum enim accepturum esse sacerdotium, in cujus virga signum Deus ediderit. Quod ubi placuit, *signatas* attulerunt cum alii, tum Aaron, inscriptum habens in sua tribum Leviticam: atque eas Moyses *accipiens* in Dei Tabernaculum deposuit. Sequenti vero die virgas protulit; facile enim agnosci poterant, quod essent & à principibus qui *eas* adduxerant & à cætero populo notatæ. Et alias quidem videbant eadem specie manere qua eas acceperat Moyses: ex Aaronis autem virga ramos & germina exorta spectabant, fructusque maturos. Amygdalæ enim erant, quod ex eo ligno facta esset virga. Mira autem spectaculi novitate attoniti, omissis odiis quibus fortassis tam Moysen quam Aaronem prosequerentur, in admirationem ferebantur Dei judicii: & de cætero, cum non potuerint non iis applaudere quæ Deus decreverat, conceditur Aaronem rite habere sacerdotium. Et illi quidem, ter divinitus electo *& fausti auspiciis comprobato*, stabilis mansit dignitas. Hebræorum au-

Sceptrum Aaronis, una nocte germina, flores, nuces que proferens, inter aridas virgas cæterorum principum, familiæ Aaronicæ Sacerdotium jam tertio confirmavit. Num. c. 17.

t Νεωτερίσωσι] *Basil.* & *Gen.* νεωτιρήσωσι. *Big.* & *Samb.* νεωτερεῖσωσι, ex usu. Juvabit & Philonem adducere de confirmatione admiranda sacerdotii Aaronici. Ἐπεὶ δ' ἡ μία τάξις, (tribus licet unica, ut scipio Pontificis monstrat, Num. c. 17. 3.) τῶν ἱερωμένων, ἢ πολλοῖς πολλαχῆ μυρίων κακῶν αἰτία γίνομένη θεῖα παραυτίκα στάσις ἐπεκόλασε (quale equidem in Ecclesia Christiana excitarunt sera factio Presbyterani;) καὶ σῶσαι τὸ νεωκόρον ἐπιθυμοῦντα τοῖς ἱερεῦσι, καὶ τιμὴν ἐκείνων τιμῶν ἀβλαβεστάτην βεβαιῶσαι, καὶ τέως δύσκολον ἦλπιζεν ἔσεσθαι, πολλαπλάσιοι τὸ ἀριθμὸν ὄντες. —— ἐφ' οἷς εἰκότως ἀνιαθεὶς ὁ μωϋσῆς, λόγοις μὲν ἀναδιδάσκειν οὐκ ἐδοκίμασε· ἱκετεύσῃ δὲ τὸν Θεὸν ἐμφανεῖς ἀποδείξεις αὐτοῖς ἀβλαβεῖς πεῤὶ δὲ μηδὲν ἐψευσθαι καὶ τοῦ τὸ ἱερωσύνης ἀρεῖσθαι. οἱ δὲ κελεύσῃ ιβ'. ῥάβδοις λαβεῖν τὰς φυλαῖς ἰσαρίθμους. καὶ τὰ μὲν τῶν ἀλλων ὀνόματα φυλάρχων ἐπιγράψαι τὰς ἑνδεκα, τῇ δὲ λοιπῇ τὸ δὲ ἀδελφοῦ καὶ ἀρχιερέως· εἶτ' εἰς τὸ ναὸν ἄρας τὰς ἀβύτους εἰσενεγκεῖν. —— Τῇ δ' ὑστεραίᾳ λογίῳ πληχθεὶς, ἅπαντος δὲ ἔθους ἀφεισῶντος, εἰσέρχεται), καὶ τὰς ῥάβδους ἀκομίζει· τὰς μὲν ἄλλας ἀδένι ἀμφορεῦσι ἰχύας. μίαν δ' ἐφ' ἧς τὸνομα ἐπιγέγραπτο τοῦ ἀδελφοῦ τεθαυματουργημένην. οἷα γὰρ φυτὸν ἀμύγδαλα ἄπασα ἀθὺς βλαστὸς ἐξέφυσε, καὶ τῶν ἀφορίας καρπῶν ἔδειξεν. οἱ δὲ καρποὶ κάρυα ἦσαν. Verum paulo post nucis istius speciem ipse declarat, λέγει) μήν τοι καὶ τὸ ὦμον βλαστάνειν εἰωθότων δένδρων ἀμυγδαλῆ πρῶτον ἀνθεῖν, ἀμαλγαλιζομένη φορὰν ἀκαρπούμενον: quod Plinius itidem notavit in Historia Naturæ florentis, *Ex his quæ hieme concipiunt, floret prima omnium amygdala mense Januario; Martio vero poma maturat.* Quare etymon sui *Saced* à שקד *maturavit, adproperavit, festine enixus est*, arcessunt non tam Rabbini Judæorum, Jarchius, Esdraides, aliique, quam veri Dei verissimum Oracului Jer. c. 1. 11, 12. Vati enim de viso affirmanti מקל שקד אני ראה, directe respondit Optimus כי שקד אני על דברי לעשתו. Virgam amygdalinam crevisti; sic allusum ego volui & ἀληγοζυμβολον. Brevi enim effectum dabo, quod de populo Judaico apud me constitutum est: haud citius florent amygdalæ, quasi ex adagio. Quinimo si mihi credere velitis adversus Criticos Græcos alioqui, incerti accentus vocabulum ἀμυγδαλὴ processit ab Hebraico מגדלות *migdaloth, germina farculi*, hoc vero à גדל, *crevit, pullulavit.* Erudite igitur, ut solet, S. Theodoretus ad Jer. c. 1. 11. μᾶ ταῦτα δείκνυσιν αὐτῷ ῥάβδον καρυΐνην, ἣ καὶ τὴ σύρῳ (חוטרא דלוזא pariter in Syro Walt.) καὶ τὸ ἑβραῖοι (שקד) ἀμυγδαλίνην. ὅτω γὰρ ἅτοι κἀκεῖνοι τὴν ῥάβδον ὀνόμασαν ἢ ἀμυγδαλίνη ῥάβδος τὸ ταχὺ τῆς τιμωρίας αἰνίττεται)· ὡσὶ γὰρ τῶν ἄλλων δένδρων τοῦτο τὸ δένδρον ἀνθεῖ. Aut verbis Jarchii כי השקד ממהר ליצא פרח קודם לכל האילנות. Chrysostomus ad idem ostentum, τὸ δὲ καρυΐνην, ἀμυγδαλίνην τινὲς ἠρμήνευσαν. ὁ δὲ ἑβδομήκοντα ὕστερον ἔχει· βακτηρίαν ἐγρηγορέαν ἐγὼ ὁρῶ. ἡ γὰρ ἐγρήγορσις καὶ τὸ ἀμύγδαλον ἴσον τὸν αὐτῶν ἐν τῷ ἑβραϊκῷ σωθέντες) ῥημάτων. ἐκαλῶ γὰρ καλῶς ἐώρακας &c. τουτέστιν, ἐγκειται αὐτοῖς μακρυθυμῶ, ἀλλ' ἐπάγω τὴν ὀργήν. Idem etiam adfert Hieronymus, Critica Rabbinorum præ cæteris Ecclesiasticorum virorum delibutus, *Pro virga vigilante* (sic etiam legitur in vulgatissima ipsius versione) LXX. *Baculum nuceum transtulere. Nam* Saced *nux dicitur, vigilia autem, vel vigil, sive vigilare appellatur* Saced. *Ab eo igitur quod dicitur nux, propter verbi similitudinem* (ut accidit in χίνω & πείνω Danielis) *ad vigilis intelligentiam allusit. Pro baculo nuceo virgam vigilantem Aquila & Symmachus, Theodotio vero amygdalinam transtulerunt.* Neque aliud sane intellexerunt LXXII. Interpretes quam reliquorum ubique Judæorum Samaritarumque amygdalas seu לוז, ubi κάρυα ponunt vice Hebraici שקדים *sceadim.* Nam pro melioribus illis nucibus κάρυα merito usurpari à plurimis veterum Scriptorum, sicut inter Laconas veniebant μυκηρεῖ, Heracleon, Seleucus, Pamphilus, Hesychius, aliique Grammatici Græci, præter Servium ex Latinis ad opus Rusticum Maronis. BERN.

u Περιμένων ἠκροᾶτο] Sic *Basil. G.* & *Vet. Interpr.* ὡσὶ μὴ ἀν *Big. Samb.* & *Vat.*

x Οὗπερ ἂν] Legerat *Epiphanius*, ὅπερ ἂν ὁ Θεὸς ἐπισημήνῃ τῇ βακτηρίᾳ δόξαν. νομίζουσιν οὖν οἵ τε &c.

y Λεῖτιν] Λεῖτιν *Basil. Gen.* & *Epiph.* Λεῖτικὸν *Big. Samb. Hen. Busb. Zonaras*que. Perinde autem valet, sive tribum sive tribunum interpretere hoc in loco. Constat enim ex descriptione Moysis, tam tribuum (quas Hieronymus Lyranusque tredecim recensent, propter ambigue dictum v. 6. בתוב מטותם; Philo Josephusque & Judæorum cæteri una pauciores) quam nomina Principum suorum fuisse insculpta tot virgis, præsertim vero virgam hieraticam nomina Aaronis proavique ejus, Deo jubente, tulisse. Audi tamen Johannem Drungarium ἄγαν ψιτταχίζοντα· Ἐκκλησιάζας δὲ πάλιν προεῖπε τοῖς φυλάρχοις ἥκειν, τὰ τῶν φυλῶν ὀνόματα βακτηρίαις ἐπιγεγραμμένα νομίζοντας· ὁποίῳ τὸ ἱερωσύνης ἐτοιμεῖς, ὅπερ ἂν τῇ βακτηρίᾳ σημεῖον γένῃ) ὑπὸ θεοῦ. νομίζουσιν οὖν οἵ τε ἄλλοι καὶ ἀαρὼν ἐπιγεγράφας τῇ βακτηρίᾳ λεῖτικὸν· ἃς ὑπὸ τῇ σκηνῇ δὲ θεοῦ κατέθετο μωυσῆς. τῇ δὲ ἐπιούσῃ προσεκόμισαν ταύτας καὶ αἱ μὲν ἄλλαι οἷαί περ ἐτύγχανον, ἔμενον· ἡ δὲ ἀαρὼν ἐβλάστησε κλάδους τε καὶ καρπούς. τὸ δὲ καρποὶ ἦν μὲν δὲ λεῖτικὸν βίβλος κάρυα λέγει, ἀμύγδαλα δὲ ὁ ἰώσηπος. ἐξεπλάγησαν οὖν πάντες, τελεῖ τὸ ἀαρὼν χειροτονήσαντος δὲ θεοῦ. BERN. *Al.* Λεῖτικὸν. perinde autem valet, sive *tribum* sive *tribunum* interpreteris hoc in loco. Vide *Lorinum* in *Num.* p. 636. & *Schotanum* in *Bibliotheca*, tom. 2. p. 302.

z Τῇ δὲ] *Big. Coll.* τῇ δ'.

a Προεκόμισε] *Basil. Gen.* & *Epiphan.* προεκόμισε Et in Numeris sacris ויוצא משה, LXXII. καὶ ἐξώϊσκε μωυσῆς. *Protulit ergo*, S. Hieronymus. *Big.* & *Samb.* προεκόμισαν. *Hen. Busb.* & *Zon.* ὡσὶ προεκόμισαν. Philoni ἀκομίζει. BERN. Ita *Basil. G.* & *Vet. Interpr.* προεκόμισαν *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

b Τῶν τότε ἀνδρῶν] Κατασημηναμένων αὐτὰς τῶν τότε ἀνδρῶν οἵπερ ἀκόμιζον, καὶ τοῦ πλήθους *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* nisi quod hic videtur legisse, οἵπερ ἀκόμιζον ἀπέναντι τοῦ πλήθους.

c Ἀμύγδαλα] Τὸν δὲ καρπὸν (ut inquit *Zonaras*) ἡ μὲν Λεῖτικὴ βίβλος κάρυα λέγει. Videsis *S. Theodoretum* ad *Jer.* c. 1. v. 11.

d Ἐκ τούτου] Ἐκ τοιούτου ξύλου *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat. Hen.* & *Busb.*

e Καί τι] Καί τινι *Big. Samb.* & *Vat.*

f Ἦν] Lege ἦ. COCC.

g Ἐπιφθονοῦντες] Ita *Big.* (*Cocc.* in marg.) *Samb. Vat.* & *Epiphan.* ἐπιφθονοῦντες *Basil.* & *G.*

autem ſeditio, quæ longo viguerat tempore, hoc modo conquievit.

Cedunt Levitis decimæ reditus annui, atque XLVIII. *urbes, una cum agro circumfuſo ad cubitos bis mille.* *Num. c. 35. Joſ. c. 21. & 1. Par. c. 6. Num. c. 18. Deut. c. 18. & Ezech. c. 44.*

3. Moyſes itaque, quia tribus Levitica bellorum & expeditionum immunis erat, Dei *utpote* miniſterio dicata, ne forte rerum inops, & in parandis ad vitam neceſſariis occupata ſacrorum curam negligeret, mandavit Hebræis, ut, cum Deo volente terram Chananæam poſſiderent, urbes XLVIII præclaras & eximias Levitis diſtribuerent, & agrum pro mœnibus ad cubitos bis mille in circuitu iis aſſignarent. Ad hæc autem & populo imperavit, ut annui fructus decimas ipſiſque Levitis & ſacerdotibus penderent. Atque hæc quidem ſunt quæ accipit hæc tribus à populo. Neceſſarium autem duxi, quæ ab omnibus *collata* ſacerdotum propria ſint *paucis* declarare.

Opes & facultates Sacerdotum Hebræorum. Joſ. c. 21. Num. c. 18. Num. c. 15. Num. c. 6. Num. c. 18. Lev. c. 27. Deut. c. 18.

4. [1] Ex quadraginta quidem & octo civitatibus, juſſit ut Levitæ concederent eis tredecim; & decimarum à populo quotannis acceptarum decimas ipſis impertirent. Præterea autem ſanciit, ut populus primitias frugum omnium è terra naſcentium Deo offerret: & ex quadrupedibus, quæ mactare fas eſt, primogenitum, ſi maſculum fuerit, immolandum ſacerdotibus adducat, ut eo cum familiis veſcantur in Urbe Sacra. At pro eis quæ comedere patria lex vetat, dominum fœtus ſeſquiſiclum dependere *præcepit*, pro homine vero primogenito ſiclos quinque. Deberi eis etiam *voluit* primitias tonſuræ ovium: & ut triticum pinſentes, panemque conficientes de quavis maſſa libum eis præberent. Qui vero voto concepto ſemetipſos *Deo* conſecrant (Nazaræi quidem iſti appellantur, comam nutrientes & vino abſtinentes) [2] horum tonſuras, cum cæſariem ſacrificio adhibito dedicant, ſacerdotibus, *ut in ignem victimæ ſuppoſitum injicerent*, dari

τὲω πιλεῖ. ἡ ᾗ τ Εβραίων φυλὴ, πολλῶ ἀκμάσασα χρόνον, τοῦτον [h] ἐπαύθη τ τρόπον.

γ'. [i] Μωϋσῆς ᾗ, ἐπὶ πολέμω καὶ στρατιᾶς ἡ τ Λευιτῶν ἀφεῖτο φυλὴ, θεραπεύσασα τ Θεὸν, ἵνα μὴ δι' ἀπορίαν μηδὲ ζήτησιν τ εἰς τ βίον ἀναγκαίων ἀμελοῖεν τοῦ ἱεροῦ, κατὰ βούλησιν [k] τοῦ Θεοῦ τὴν Χαναναίαν κτησαμένης τοὺς Εβραίους ἐκέλευε καταγεῖμαι τοῖς Λευίταις ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα πόλεις ἀγαθὰς καὶ καλάς· τῆς τε [l] περὶ αὐτῶν γῆς [m] περιχάψαντας εἰς δισχιλίους πήχεις ἀπὸ τ τειχῶν αὐτοῖς [n] ἀνεῖναι. [o] καὶ πρὸς τούτοις ᾗ καὶ τ λαὸν ἐξέπαξε τ ἐπετείων καρπῶν δεκάτην αὐτοῖς τε τοῖς Λευίταις καὶ ἱερεῦσι τελεῖν. καὶ ἃ μὲν ἡ Φυλὴ [p] παρὰ τοῦ πλήθους λαμβάνῃ, ταῦτ' ἐστιν. ἀναγκαῖον δ' ἡγησάμενος ἃ τοῖς ἱερεῦσιν ἴδια [p] παρὰ πάντων γίνεται δηλῶσαι.

δ'. [p] Τῶν μὲν τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ πόλεων τρισκαίδεκα [p] ἀφώρισεν τοὺς Λευίτας [q] αὐτοῖς προσέταξε· καὶ τ δεκάτης, ἧς [p] παρὰ τ λαοῦ κατ' ἔτος λαμβάνουσι, δεκάτην αὐτοῖς ἀποφέρειν. ἔτι ᾗ ἀπαρχὰς τ λαὸν [r] δίκαιον τῷ Θεῷ πάντων τ ἐκ τ γῆς φυομένων καρπῶν ἀποφέρειν· καὶ τ πεζευομένων τὸ γονιμώτερον πρῶτον, ἂν ἄρσεν ᾖ, καταθῦσαι [p] παρέχειν τοῖς ἱερεῦσιν, ὥστε αὐτοὺς πανοικὶ σπεύδειν ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. τ δὲ [s] ἀ νενομισμένων ἐσθίειν παρ' αὐτοῖς καὶ τοὺς παλαιοὺς νόμους, τοὺς δεσπότας τ πιλομένων σίκλον καὶ ἥμισυ αὐτοῖς [t] ἀνιφέρειν· ἀνθρώπου ᾗ πρωτοτόκου πέντε σίκλους. εἶναι ᾗ ἀπαρχὰς αὐτοῖς καὶ τ [u] τῶν προβάτων κουρᾶς· τοὺς τε [v] πέπλους τ σῖτον καὶ δεδομενμένους, τ πεμμάτων αὐτοῖς τινα χορηγεῖν. ὅσοι δ' ἂν [x] αὐτοὺς καθιερῶσιν ὄιχην πεπιημένοι· [y] Ναζαραῖοι δ' ἔτοι καλοῦνται), κωμῶντες καὶ οἶνον ἀ [p] προσφερόμενοι. [z] τούτων, ὅταν τοὺς τρίχας ἀφιερῶσιν [a] ἐπὶ θυσίαις [aa] τε θρῶσι, τοὺς

h Επαύθη τ τρόπου.] Επαύθη *Samb. πέπαυτο Hen. & Busb.*

i Μωϋσῆ ᾗ, ἐπεὶ] Ita *Baſ. Gen. Zon. Busb. & Hen.* Verum *Big. Samb. & Epiphan.* Μωυσῆς ᾗ πολέμω καὶ στρατιᾶς (*Hen. & Zonaras* στρατείας) τὸ τ Λευιτῶν ἀφίστιν φυλὸ, θεραπεύσασαν τ Θεὸν· ἵνα μὴ δι' ἀπορίαν μηδὲ ζήτησιν τ εἰς τ βίον ἀναγκαίων ἀμελοῖεν τοῦ ἱερεῦ· καὶ βούλησιν ᾗ τοῦ Θεοῦ &c. Adponam juxta & verba *Zonarae*, Επεὶ ᾗ πολέμων καὶ στρατείας ἡ τ Λευιτῶν ἀφεῖτο φυλὴ, ἵνα μὴ δι' ἀπορίαν τ ἀναγκαίων ἀμελοῖεν τ λειτουργίας τοῦ ἱερεῦ, ἐπέλευε μωυσῆς τὸ χαναναίων κτησαμένους τὰς ἱεραίας ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα πόλεις κατανεῖμαι τοῖς λευίταις, καὶ γῆς περὶ αὐτῶν. καὶ δισχίλιον τ ἐπετείων καρπῶν αὐτοῖς τε τοῖς ἱερεῦσι τελεῖν· τ ἄλλα τε πλῆθος τούτοις χορηγεῖν τ λαὸν διεῖρξαι· ὧν τὸ καθήκαιον ὁ ζητῶν, τὸ τ λευϊτικὸ βίβλον ἀναπτύξας, εὑρήσῃ. In hac periodo θεραπεύσασα *Tar.* emendantis pro θεραπεύσασαι, cives Palladis nihil morarentur. BERN. Sic *Baſ. G. Busb. & Hen.* Μωϋσῆς ᾗ πολέμω καὶ στρατιᾶς [*al*, στρατείας] τὸ τ Λευιτῶν ἀφίστιν φυλὸ, θεραπεύσασαν [f. θεραπεύσασαν] τ Θεόν· ἵνα μὴ δι' ἀπορίαν μ. ξ. τ. ἱ. τ. β. ἀ. ἀ. τ. ἱερῦ. καὶ βούλησιν ᾗ τ Θ. &c. *Big. & Samb.* & forſan *Vet. Interpr.* Μωϋσῆς δ' ἐπίσης πολέμω καὶ στρατιᾶς τὸ τ Λευιτῶν ἀφὶ φυλὸ θεραπεύσαν τ Θ. *Vat.*

k Τοῦ Θεοῦ] Articulum negligit *Vat.*

l Περὶ αὐτῶν] Περὶ αὐτῶν ſoli *Big. & Samb.*

m Περιγεράψαντας] Ita *MSS.* (*Coll.* etiam *Voſſ.*) in *Editis* ἐπιγεράψαντας.

n Ανεῖναι.] *Hen.* ἀνεῖμαι pro ἀναεῖμαι, atque *Samb.* ἀιλῶαι pro indefinito altero ἀεῖναι. πρὸς τούτοις ᾗ καὶ, expuncto etiam καὶ priore. Ibidem καὶ τ λαῶν ἐξέταξε *Busb.* BERN. Ανεῖμαι pro ἀναεῖμαι *Hen.*

o Καὶ πρὸς τούτοις] Illud καὶ non agnoſcunt aliquot *MSS.* in quibus mox τ λαῶν ἐξέταξε.

p Τῶν μ τεσσαράκοντα] Τῶν μ τεσσαράκοντα ὀκτὼ *Big. Hen.* & meliora exemplaria *Epiphanii.* Dein male *Big. & Samb.* τοῖς λεύταις αὐτοῖς. *Busb. & Hen.* diſertis verbis τοῖς ἱερεῦσιν τοὺς λευίτας. Mox quoque δικαίων *Tar. Big.* inficete. BERN.

1. *Ex quadraginta quidem & octo civitatibus,*] *Hæc delibavit S. Hieronymus Epiſt.* 128. XLVIII. Civitates ad habitandum Levitis & Sacerdotibus ſeparantur. Sex urbes fugitivorum trans Jordanem & intra Jordanen eliguntur; & finis exilii, mors pontificis eſt. Æditui (νεωκόροι) & janitores accipiunt decimas: & rurſum decimas decimarum offerunt ſacerdotibus, tanto illis minores quanto ipſi majores populo. Primitiæ ciborum & omnium frugum atque pomorum offeruntur Antiſtiti: ut habens victum & veſtitum, abſque ullo impedimento ſecurus & liber ſerviat Domino. Primogenita mundorum animalium accipiunt ſacerdotes, & immundorum pretia. Hominum quoque primi partus redimuntur: & quia conditio una naſcendi eſt, pretium æqualiter offertur; ſic moderatum ac leve, ut nec dives intumeſcat, nec tenuis prægravetur. Vicinus & mercenarius excluduntur à convivio ſacerdotum. Servis ciborum reliquiæ conceduntur. *Jam tunc rejiciebantur Phygellus & Hermogenes, & recipiebatur Oneſimus.* Nunquid Deo de bobus cura eſt? Utique multo magis de jecore bovis, arietis, necnon hircorum, & armo dextro, pectuſculo, & ventre quo ſtercora digeruntur: quorum duo in eſum accipiunt ſacerdotes, tertium Phinees meretur in præmium. De victimis ſalutaribus, adeps quo pectus obvolvitur, & pinnula jecoris offeruntur ſuper altari: ipſum vero pectus & brachium dextrum dantur Aaron & filiis ejus, legitimum ſempiternum à filiis Iſrael. *Talia Rector Bethleemiticus.* BERN.

q Αὐτοῖς προσέταξε·] Id eſt, τοῖς ἱερεῦσιν, ut diſertis verbis habent *Busb. & Hen.*

r Δίκαιον τῷ Θεῷ] Δικαίων (ἴσ. δικαιῶν) *Big.* ex conjectura, inficete, ut cenſet *Bern.*

s Οὐ νενομισμένων ἐσθίειν] Antea locutus fuerat de iis, quæ ab his ſecreverat, & illa appellavit εἰς θυσίας νενομισμένα. An ergo idem eſt νενομισμένον εἰς θυσίαν & νενομισμένον ἐσθίειν? Ita ſe res habet. Tres ſpecies ex animalibus domeſticis, boves, oves & capræ ſunt ſolæ aptæ ut offerantur in altari & ſolæ eſu licitæ Judæis. Adde θύειν ipſum mox quoque uſurpare de jugulatione animalis ad uſum privatum & profanum. REL.

t Ανιφέρειν·] Ita *Baſ. G.* & *Hen.* ἀπεισφέρειν *Busb.* ἀναφέρειν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

v Πέπλους] Gloſſæ in *Coll. Voſſ.* χιτώσους. & ad πεμμάτων ibidem καρυκώμασιν. HAV.

x Αὐτοὺς καθιερῶσιν] Αὐτοῖς *Samb.* & *Vat.* ἑαυτοὺς *Hen. Busb.* & *Cedren.* p. 69.

y Ναζαραῖοι] Ναζαρηῖοι ᾗ καλοῦν) *Baſ. Gen.* & *Epiphan.* ναζιραῖοι δ' ἔτοι καλοῦν) *Hen. Busb. Cedr. Big.* & *Samb.* Iidem in Bibliis Græcis ναζηραῖοι, appellantur & ναζαραῖοι in volumine Chriſtiano. Interpretes autem LXXII. ἡγιασμένοι ubique reddidere, S. Hieronymus *Nazarei.* BERN. Illud δ' ἔτοι, quod deerat in *Editis*, ſupplevimus ex quinque *MSS.* & *Cedreno.* Ναζαραῖοι *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* Ναζιραῖοι in *MSS.* Ναζηραῖοι LXX. Vide *Grotium* ad *Matth.* c. 2. v. 23.

z Τούτων,] Τούτοις ᾗ ὅταν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) τούτους ᾗ ὅταν *Vat.* & *Cedren.*

2. *Horum tonſuras,*] *Cum capillum conſecrant, victimas eorum ſacerdotibus cedere* reddit *Gelen.* At *Epiphanius* juxta *Voſſii* cod. *horum quando capillos ſacris liberant & cum ſacrificio faciant, cæſaries tondetur apud ſacerdotes.* Sic *Xylander* ad *Cedrenum*, p. 69. *hi cum comam tondent, ſacrificio adhibito eam Deo offerunt, ſacerdotum opera.*

a Επὶ θυσίαις] Neque hoc concoquere potuit *Tar. Big.* ſed in ἐπιθύσιά τε permutatum cupit. BERN.

aa Τε θρῶσι,] Lege ᾗ θρῶσι. COCC.

b Τὰς

[b] τὰς κεφαλὰς νέμεσθαι φασὶ τοὺς ἱερέας. καὶ οἱ [c] κορβᾶν αὑτοὺς ὀνομάσαντες τῷ Θεῷ, δῶρον ἢ τοῦτο σημαίνει παρ' Ἑλλήνων γλώττῃ, βουλόμενοι ἀφίεσθαι τῆς [d] λειτουργίας τοῖς ἱερεῦσι καταβάλλειν χρήματα, γυναῖκα μὲν τριάκοντα σίκλους, ἄνδρα δὲ πεντήκοντα. ὅσοι δ' ἂν ἐνδεέστερα [e] τῶν ὡρισμένων ἔχωσι χρημάτων, τοῖς ἱερεῦσιν ἐξεῖναι φασὶ τούτων ὡς βούλονται δοκιμάσαι. εἶναι δὲ καὶ τοῖς κατ' οἶκον θύουσιν, ὠφελίας ἕνεκα τῆς αὐτῶν ἀλλὰ μὴ θρησκείας, ἀνάγκην κομίζειν τοῖς ἱερεῦσιν [f] ἔνυσρόν τε καὶ [g] χελώνιον

placuit. Item qui ſemet Corban Deo nuncuparunt (hoc autem, ſi ex Hebræo interpreteris, donum Deo ſignificat) cum à miniſterio, *cui ſemet devoverant*, liberari geſtiunt, ſacerdotibus pecuniam numerare *mandavit*, mulierem quidem ſiclos triginta, virum autem quinquaginta: quibus vero non tantum ſuppetit pecuniæ, hos ſacerdotum arbitrio relinquendos. Quin & ſi quis mactet domi *bovem ovemque* ad privatum epulum non ob cultum divinum, neceſſe habet ſacerdotibus offerre omaſum, pe-

[b] Τὰς κεφαλὰς] Græci etiam (notante *Grotio*) comas Diis ſacrabant, ut Achilles Sperchio, Æarinus Æſculapio.

[c] Κορβᾶν] Ita *MSS.* κορβᾶν in *Editis.* HUDS. i. e. ſi quis votum fecerit dicens, *ſim korban.* REL.

[d] Λειτουργίας] Λειτουργίας *Big. Samb. Busb. & Hen. Cedrenus* etiam βούλεσθαι ἀπ' ἐκείνης τῆς λειτουργίας, τοῖς ἱερεῦσι καταβαλεῖν τὸ ἀργύριον· γυναικὸς μὲν λ' σίκλους, ἀνδρὸς δὲ ν'. Mox τοῖς κάτοικον θύουσι ſuo more *Samb.* BERN.

[e] Τῶν ὡρισμένων] Τῶν εἰρημένων ἔχωσι χρήματα *Vat.*

[f] Ἔνυσρόν τε] Dicit itaque Joſephus ſacerdos, ad Clerum Divino jure pertinere, quoties Laicus familiæ alendæ cauſa bovem ovemque mactaverit, ἔνυσρόν τε (Deut. c. 18. 3. הקבה *καὶ κοιλίαν*, quod eſt ſua ab origine κοιλία, deliciæ ſane veteres: ſive ventriculus Hieronymo Interprete, & prius LXX11. Alexandrinis ἔνυσρον, aut magis ὄυσρον cum Ariſtophane, Eubulo, Demoſthene Bithyno, & lima Atticiſmi Phrynicho. Judæis Samaritiſque ܟܒܐ *cebba*, ἐχῖνος. Idemque inſolitis vocabulis Syrus reddit ענוניתא, *γαστῆρα*, & Paraphraſtes Samariticus ורקיתא. Sane ex ventriculis brutorum ruminantium, quot vel ipſe Stagirita, vel Grammatici ad Nicandri Ariſtophaniſque carmina amant numerare, inferior ac pinguior debet heic intelligi, & maxime omaſi cupediæ; non vas lactis, ut exiſtimavit Bocharus. Pergit Flavius:) καὶ χελώνιον (*Pectuſculumque*, חזה in libro Moyſis Num. c. 15. 18. στῆθος paſſim LXX11. Interpr. S. Bibliorum, necnon in veterinariis Apſyrti, ingratiis tamen Atticiſtarum aliquot veterum. Deſcendit igitur à χέλυς χελώνη & χελώνιον, στῆθος, quod pectora animantium tumeant velut cortex teſtudinis, vel ſuis coſtis compingantur, ut lyra chordis. Ita κιθάρα & κίθαρος, θώραξ. Imum etiam ventriculum ſignificant, præter ὄυσρον LXX11. πλόγες, μυαὶ Judæorum Byzantinorum, & *muletta* N. Lyrani ad hunc locum. Hæc nobis confirmant Galenus in Lexico Hippocratico, in ſuo Catholico Heſychius, atque etiam M. Etymologus. Quoniam tamen Joſephus non ſacram victimam, non Num. c. 18. 18. ſed videtur Deut. c. 18. 3. & opus lanionis domeſtici reſpexiſſe, χελώνιον etiam alio ſignificatu donabimus; quo reſpondeat Hebraico Maſoretarum הלחיים, aut illi Samaritarum & הלחם, necnon LXX11. Doctorum σιαγόνια, Onceloſi לוזא, Syri פכרה, & Samaritarum לחדה & الحبين. Quod ſic præſtamus. χελώνη, χῆλαι & κελύνια Heſychio interprete; & in eodem theſauro literaturæ Græcæ, χηλαί, γνάθοι. Namque forcipes ſunt utræque; ſunt & labia χηλαί, & Æolice χέλλαι. Accedit & collegium Judæorum Alexandrinorum de Moyſe jam diſceſſuro, δεῖ ἐρθάρησαν τὰ χελύνια αὐτῷ, ut ex editione Complutenſi & Manuſcripto Carolino legimus, *neque corruptæ ſunt malæ ejus, neque collapſus eſt genarum honos.* ולא נם לחח aut ולחז; ſicut נסס Chaldæorum, Arabumque ناس *ἐταράχθη*, mutatus eſt, languit. Aut quia ſynagogæ Samariticæ Judaicæque retinent לחדה, mallem interpretari colon iſtud hunc in modum, *nondumque evanuerat decor vultus ejus.* לחדה etenim *forma eximia, venuſtas, oris pulchritudo*, quam Moyſes profecto admirabilem tulerat & pene Divinam. Ita Grammatici Æthiopum gentis haud pulcherrimæ nos docent. Onceloſus tale quid ob animum habuit. ולא שנא זו יקרה ראפיה *neque immutatus fuit ſplendor eximius oris ejus*; atque Interpres Jeroſolymitanus ולא אשתנן זיהון דאפי. Adhuc de χελύνιον & χελώνιον Interpres Syrus, ولم يتقبض قصبهم *necdum genæ illæ rugas ſenſerant.* Et MS. καὶ χελωνιῶν καὶ βασιλίσκης ولا ينقبض عارضيه, i. e. οὐδὲ ἐρρύηκεσθαι αἱ σιαγόνες αὐτοῦ. Idem ſane didicerat à Rabbinis S. Hieronymus, *neque dentes illius moti ſunt, aut exciderant*, i. e. *aufugerant*, ipſis verbis Uzielidis ולא נתרון ניבי לסתיה. Quippe illi leniendo Catachreſin Hebraicam ſic verterant, potius quam ולא נם לחדה, *atque nondum maxilla*, ὀδοντοφόρος, *eum deſtituerat.* Perperam itaque χελωνίον Bibliorum Græcorum *labium* interpretantur & alii, & animalium Sacrorum Deſcriptor mille aliis major. Cum Chaldæo iſto faciunt Seldeni Arabs ولا ينسبخ وجهه, *vultus ejus non decidit*, i. e. genæ illi haud ſubſiderant, ut vetulæ ſolent: vel potius ولا تشبخ وجهه, *nihilque ſenile viſum in ore illo*; quomodo legit G. Homeidides in Chronicorum tomo priore: tum etiam Gregorius Nyſſæ antiſtes de Moyſe maximo, καὶ ἡ δυλείας ταύτης καὶ ἐπιεργον γνώρισμα φησὶν ὁ λόγος, τὸ μήτε ὀφθαλμὸν ἀμαυρωθῆναι, μήτε σφῶτον ἀλαθαρῶσαι. Inſuper in Commentario vetere *Peſicta Zutratha*, ולא נם לחדה כי קרן עור פניי שלא נשתנה ארמורת פניו מדמורת שהיתה מהר סיני עריין כאילו חי *Moyſi haud evanuit unquam ſplendor venerandumque illud vultus decus, quo à monte Sinæo dudum deſcenderat.* Atqui præ his omnibus audiendus eſt Philo, Philoſophiæ Judaicæ caput, p. 832. Ἀπὸ δὲ τῶν ἔξω τὸ βωμῷ θυομένων ἕνεκα κρεωφαγίας, (quid diſertius? quid Joſepho utilius?) τρία φησὶ παραπλήσια τῷ ἱερεῖ δίδοσθαι, βραχίονα καὶ σιαγόνα καὶ τὸ καλούμενον ὄυσρον. τὸ δὲ ὄυσρον ἔκφυσις, aut poſthæc melius φύσις κοιλίας ἐστίν. Omaſum enim intelliges; non omentum. Illa autem gratia ſuæ Fabiolæ Latine olim interpretatus eſt S. Hieronymus Epiſtola 128. *Hæc de victimis, & iis quæ offeruntur in altari, & quæ Sacerdotibus dantur à Domino. Cætera & alia tria, exceptis primitiis hoſtiarum, & de privato & de macello publico, ubi non religio, ſed victus neceſſitas eſt, Sacerdotibus membra tribuuntur, brachium, maxilla, & venter. In brachio opera bona intelliguntur. Maxilla eloquentem eruditumque ſignificat. Venter receptaculum ciborum in ſcorto Madianitide ſacerdotali pugione confixus, univerſos hominum labores & momentanea blandimenta gulæ, ſtercoris fimo* (פרש) *condemnat.* Huc etiam adponenda exiſtimavi paucula placita Doctorum verborum ex Talmude Babylonio, Cholin f. 131, & 132. אחר השוחט לאכילת אדם או לאכילת גוים או לאכילת כלבים או לרמואה חייב כמתנורת, *Munuſculis, quæ vocant, tenetur omnis mactatus, cibus ſit Iſraelitæ aut Ethnici, ſit σκύβαλον, ſitve φάγεμακον.* Obligantur & ſodalitia menſæve communes illis donis, f. 136. ובחמת השותפים חייבת שנ' זובחי הזבח: legis enim in Lege, καὶ τὸ θυόντων τὰ θύματα. Et f. 132 חכהנים פטורים מן המתנות שנ' מאת העם מאת זובחי זבח והלוים הם ספק אם הם בכלל העם לפיכך אין נוטלין מהם *Sacerdos ſacerdoti non ſolvit. Ambiguum vero an Levitas & λαῷ complectatur etiam Levitas. Quare & hi liberi ſunto à Mattanoth.* ותכתנות עצמן אסורין לישראל לאוכלן אלא כרשות כהן *Idiota veſcitor τοῖς θύμασι ad menſam Sacerdotis.* Sacerdoti tamen licet, (f. 130.) ut res minime ſacras Ethnico iſta vendere, vel dono rurſum Iſraelitæ reddere, vel denique canibus objicere. Deinde ad hanc cœnam *μάλα κοινὴν* admittitur fœmina quævis Hieratica, ejuſque gratia conjux Laicus: והכהנת אוכלת הכתנות אינם שהיא נושאת לישראל מפני שאין בהן קדושת ולא עור אלא שהבעל אוכל מתנורת בגללה. מקום שאין בו כהן מעלח המתנורת ברמים f. 134 ואוכלן מפני הפסר כהן ויתן הרמים לכל כהן שירצה *Cæterum ubi Sacerdotem nullum habeat vicinia, ſatis eſt donis recte æſtimatis pretium eorum, ut ferat occaſio, cuilibet iſtius ordinis perſolvere.* Belle autem conſentiunt cum expoſitione myſtica Hieronymi, quam ſupra diſtrinximus, verba Joſuæ Gemariſtæ *Cholin* f. 134. דורשי חמורות היו אומרים חזרוע מנגר היר שנ' ויקח רומח בידו ומחיים כנגד תפילת שנ' ויעמוד פנחס ויתפלל וקברת כמשמעה שנ' ואת האשה אל קבתה. Difficilium atque inſignium Commatum S. Scripturæ Explanatores (iidem enim in Peſicta zutratha appellantur f. 76. d, דורשי רשומות, quales profecto ab Eſdra Criticorum Sacrorum *Alpha* per omne ævum audivit Eccleſia Judaica) brachium & quidem dextrum dari volunt Clero Hebraico, quod nobiliſſimus Zelota Num. c. 25. 7. *pugionem manu arripuerat.* Dein malas, ſymbolum orationis: dicit enim hymnus ſacer, *Et oratum ſurgente Phineaſo.* Poſtremo de ventriculo, ex litera ſacra facile conſtat v. 8. *Madianitida quidem Lazarides confoderat* בקבתה. Sic ergo meruit Phineaſus, Phariſæis probantibus ex v. 13. Tertiam vero illarum partium, quas Patres Miſnici ματζώνοι χειρὸς, & ματτανώτ, τὰ δῶρα, eximie appellarunt propter verba Oraculi, Deut. c. 18. 3. Καὶ αὕτη ἡ κρίσις (munus debitum, משפט) τῶν ἱερέων τὰ θύματα τοῦ λαοῦ, מאת העם ולא מאת הכהנים, ſicut explicant priſci Doctores ſive Amoræi, & præ cæteris Rabba collega Abæi, qui propter conjugem ſuam ex hieratica gente oriundam, *munuſcula illa ſacerdotalia* מתנורת כהונה etiam diu poſt excidium Templi alterius ſibi vendicarat, *Cholin* f. 132. Tertiam inquam καὶ τὸ βραχίονα τὸ δεξιὸν τοῦ θύματος Joſephus clare expreſſit pro Moſaico הזרוע: ut inter *carnes privati laris*, ὡς τοῖς κοινοῖς בחולין, idem membrum ſignificet הזרוע quod in S. victimis במוקדשין Num c. 18. 18. שוק הימין armus dexter. Quod ipſum etiam adfirmant Scholaſtici Babylonii ex priſca traditione, f. 134 b. *Cholin*, תנו רבנן הזרוע זרה וזרוע ימין. Modulum autem hujus munuſculi habes in Maſſicta *Cholin* c. 10. §. 4. Judas enim armum ſine pedibus voluit intelligi, Patrum alii (quorum ſententia in morem abiit) crus totum, ut in oblatione Naziræi Num. c. 6 זרוע בשלה & in pacificorum שוק הימין Num. c 18. Dein לחי ſeu *malas*, iidem ad curculionem extendunt עד פיקה של גרגרת. Judæi Babylonii etiam *linguam* addunt, atque inſuper noſter Hieronymus ad Mal. c. 2. 3. Quinimo Phariſæi per totum caput 10. *Cholin* ea differunt, quæ ad Flavium illuſtrandum faciunt: pauca nunc adferam. Tria illa הזרוע והלחיים והקבה Deut. c. 18. 3. Sacerdotibus de carne domeſtica, aut propter vitium aliquod ab altari redempta, aut quorum primogenitura haud conſtat, (hoſtiæ enim ſacræ ſanæque ſolverat Iſraelita שוק וחזה, quod Joſephus in-

pectuſculum, armumque pecoris dextrum. Atque hanc quidem Moyſes rerum abundantiam ſacerdotibus conſtituit, præter ea quæ ex victimis pro populo piacularibus illis obveniunt, prout in libro proxime præcedente declaravimus. Ex iis autem omnibus, quæ ſacerdotibus tribuere ſolenne eſt, ut famuli, filiæ, & uxores participarent, edixit; hoſtiis exceptis, quæ pro peccatis offeruntur. illas enim ſoli è ſacerdotum *familia* maſculi eodem die in templo abſumunt.

Poſthæc Iſraëlitis tranſitum negat Rex Idumæus, πατζικὴν ἔδρᾳν ζωπυρῶν. Num c. 20. Dent. c. 2. & ſuſe Philo p. 639.

ς'. Hæc autem cum Moyſes poſt ſeditionem conſtituiſſet, caſtra movens cum omnibus copiis & exercitu ad Idumææ limites pervenit: ac, miſſis ad regem Idumæorum legatis, petebat, ut per ſuos fines eum ire pateretur, † obſides etiam quoſcunque accipere libuerit daturum pollicens, ſe ab omni injuria & maleficio temperaturos; præterea forum rerum venalium ſuis exhiberi *poſcebat*, perſoluturus & aquæ pretium, ſi rex ita juberet. Ille vero, cum ea, de quibus Moyſes legationem miſerat, ſibi diſplicerent, noluit iter concedere, ſed cum armatis copiis Moyſi obviam occurrit, eos prohibiturus ſi ſe invito tranſire conarentur. Moyſes itaque (nam ei oraculum ſciſcitanti auctor erat Deus ne pugnam auſpicaretur) exercitum ſubduxit, circuitu per deſertum iter facturus.

καὶ τὸ δεξιὸν βραχίονα τοῦ θύματος. [h] καὶ τοῖς μὲν ἱερεῦσι Μωϋσῆς τοσαῦτα, [i] πάρεξ ὧν καὶ ὑπὲρ ἁμαρτημάτων θύων ὁ λαὸς δίδωσιν αὐτοῖς, ὡς ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν, δύσμορον ἐπενόησε. πάντων γὰρ [k] τῶν τοῖς ἱερεῦσι τελουμένων κοινωνεῖν διέταξε καὶ τὰς οἰκετικὰς, καὶ θυγατέρας καὶ γυναῖκας· [l] ἔξω τῶν ὑπὲρ ἁμαρτημάτων ἀποφερομένων θυσιῶν. ταύτας γὰρ [m] ἐν τῷ ἱερῷ μόνοι δαπανῶσιν οἱ ἄρρενες τῶν ἱερέων [n] αὐθημερόν.

ε'. Ὡς δὲ ταῦτα μετὰ τὴν στάσιν Μωϋσῆς διέταξεν, ἄρας μετὰ πάσης τῆς στρατιᾶς ἦλθε τοὺς τῆς Ἰδουμαίας ὅρους ἤλθε. καὶ πρέσβεις πρὸς τὸν βασιλέα [o] τῶν Ἰδουμαίων πέμψας, ἠξίου [p] δίοδον αὐτῷ [q] παρασχεῖν, καὶ ἐγγύας, ἃς αὐτὸς ἐθέλοι λαβεῖν ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ἀδικηθήσεσθαι, δώσειν ὁμολογῶν· ἀγορᾶν τε τῷ στρατῷ χορηγήσειν, [r] κἂν τιμὴν τοῦ ὕδατος αὐτοῖς κελεύσῃ καταβαλεῖν. ὁ δ' οἷς ἐπρεσβεύσαντο Μωϋσῆς οὐκ ἀρεσκόμενος, οὐδὲ συγχωρῶν τὴν ὁδὸν, ἔνοπλον τὴν στρατιὰν ἀγαγὼν [s] προσπήξαι τῷ Μωϋσῇ, κωλύσων αὐτὸς εἰ τολμήσειαν βίᾳ περαιοῦσθαι. καὶ Μωϋσῆς· [t] ἄρχειν γὰρ μάχης ὐ συνεβούλευσεν ὁ Θεὸς χρωμένῳ· τὴν δύναμιν ὑπανῆγε, διὰ τῆς ἐρήμου [v] ἐκπερίων.

ς'. Τέ-

terpretatus fuit σῆθος καὶ κοιλία τὸν δεξιὸν l. 3. c. 9. §. 2.) largiri tenentur, aut pretium horum, Judæi proſelytique nati intra Palæſtinam extrave, Templo ſtante aut ſubruto, בפני הבית ושלא בפני הבית, ſic Deuterotæ. Vide etiam Gemariſtas à f. 130. *Cholin*, & *Samag* præcepto 142. Subjiciam enim ſyllabum redituum jure Divino & pacto Salario, מלח ופרט בכורות בכלל, Sacerdotibus conceſſorum capitulis XXIV. prout eum certa & antiquiſſima traditione acceperant Hias bar Rab, Chaſdas, aliique Doctores Gemarici, *Baba cama* f. 110. & *Cholin* f. 133. b. Maimon. *Jad* f. 442. initio *Biccurim*. Videbis autem ipſe, ut ſapis, Philonem egregie de his diſſertantem titulo, περὶ τῶν ἱερέων γέρας.

1. בשר חטאות הבהמה וחטאות העוף. Victimæ pro peccatis. Lev. c. 26. 25.
2. בשר האשם בין תלוי בין ודאי. Hoſtiæ pro delictis. Lev. c. 7. 1, 6. Quinque autem numerantur, נזילות מעילות שפחה חרופה נזיר מצורע.
3. זבחי שלמי הציבור. Pacifica Eccleſiæ. Lev. c. 23. 19.
4. לוג שמן של מצורע. Oleum leproſi purgandi. Lev. c. 14. 10.
5. מותר העומר. Reſiduum manipuli Paſchalis. Lev. c. 23. 10.
6. שתי הלחם. Par panum Pentecoſtalium. Lev. c. 23. 27.
7. לחם הפנים. Panes propoſitionis. Lev. c. 24. 9.
8. שאור מנחות ישראל. Pacificorum privatorum quod reſtaret. Lev. c. 6. 16.

Octo iſta in Sanctuario Sacerdotes jus erat comeſſe, nomine ἁγιώτατα, קדשי קדשים, quod eſt, לפנים מחומרת העורה, Maimonide interprete, aut locutione Talmudi לפנים מן הקלעים, *Zebach.* c. 12.

9. עורות העולות ועורות הקדשים. Pelles hoſtiarum, *Sanctiſſimarum* quidem ex mente Maimonidis, aut *Sanctarum* in Gemara.
10. חזה ושוק של שלמים. Pacificorum pectus armuſque dexter. Lev. c. 7. 31, 34.
11. המורים מן התורה. Oblata ἐπὶ θυσίᾳ ἐξομολογήσεως. Lev. c. 7. 12, 14.
12. המורים מאיל נזיר. Oblata cum ariete Naziræi. Num. c. 6. 17, 20.
13. בכור בהמה טהורה. Brutorum non immundorum primogenita. Num. c. 18. 15.
14. הככורים. Frugum primitiæ. Num. c. 18. 13.

Quinque hæc, aut ex Talmudicorum placito iſthæc quatuor, עורות קדשים מורים מתורה ואיל נזיר הבכורה והביכורים: quippe hi contendunt חזה ושוק incluſa capitibus III. & V. ut *minoris ſanctitatis*, קדשים קלים. Tot intra muros Solymarum conſumebantur: ſed decem alia ubilibet Terræ Sanctæ, בגבולין.

15. התרומה *Truma* major. Num. c. 18. 12.
16. תרומת מעשר. Decimæ decimarum Leviticarum. Num. c. 18. 28.
17. החלה. Libum de pane pinſendo. Num. c. 15. 20.
18. ראשית הגז. Vellera prima. Deut. c. 18. 4.
19. שדה אחוזה. Fundus dedicatus Deo, neque ante annum Jobelæum redemtus. Lev. c. 26. 16, 21.

Verum hæc duo habebantur ὡς κοινὰ, חולין ולא קדש: petenda tamen, inſtar trium ſuperiorum, ex ſolo Iſraelis. Quinque autem, quæ ſequuntur, ubique orbis terrarum Sacerdotibus ſuis perſolvebant Judæi.

20. החרמים, & ſtylo doctorum שדה חרמים. Ἀναθέματος, præſertim ager devotus & ἀναπόλητος. Num. c. 18. 14. & Lev. c. 27. 28.
21. גול הגר. Raptum ab extraneo. Num. c. 5. 8. & Lev. c. 6. 5.
22. המתנות. Tributum ex macello. Num. c. 18. 3.
23. פדיון הבן. Λύτρον filii primogeniti. Num. c. 18. 15.
24. פדיון פטר חמור. Primogenitum aſini redemtum. Ex. c. 34. 20. Num. c. 18.

In hoc ſenſu capitula 14, 15, 16, 17, & 19. fœminas familiaſque hieraticas rerum uſu fructuque admiſerunt. Tam ſplendide itaque vixerant Sacerdotes alterius Teſtamenti, & more principum. BERN. *Ariſtophani, aliiſque λύονσιν*. HUDS. Hæc tria Hebræis ſunt זרוע, ולחיים, קיבה, *brachium*, (vel armus dexter) *venter* & *maxillæ*, quæ ex animantibus profanis & in uſum culinæ mactatis dantur. At חזה ושוק *pectus* & *crus* ſacerdotibus dantur ex ſacrificiis ſalutaribus. Hæc Latinus interpres non ſatis diſtinxit. REL.

g Χειλώσιον] Χειλώσιον, σῆθος, quod pectora animantium tumeant velut cortex teſtudinis, vel ſuis coſtis compingantur ut lyra chordis. Quoniam vero *Joſephus* videtur reſpexiſſe potius ad *Deut.* c. 18. v. 3. quam ad *Num.* c. 15. v. 18. licet Χελύνιον interpretari *maxillas*. nam *Heſychio* χειλὼ, χεῖλος, καὶ μέρος τῆς ἱερείας, atque iterum χηλὴ, γνάθος. itemque LXX. *Deut.* c. 34. v. 7. οὐδὶ ἐφθάρη τὰ χελύνια αὐτῆς, *neque corruptæ ſunt malæ ejus*. BERN. & HUDS.

h Καὶ τοῖς μὲν] Hæc omnia uſque ad δίδωσιν αὐτοῖς deſunt *Coll. Voſſ.* ſequentibus adſcripſerat *Coccejus*, lege πάρεξ ὧν ὑπὲρ. *Vet. ex his, quæ pro peccatis populus ſacrificans præbet.* HAV.

i Πάρεξ ὧν] Ita (inquit *Bern.*) ex *Epiphanio* expreſſi. Prius erat παρείξων ᾧ ὑπὲρ ἁμαρτ. & in *Vat.* παρείξων ὑπὲρ ἁμ. & in *Big.* παρείξων ᾧ ὑπ. Sed in *Samb.* πάρεξ ὧν ὑπὲρ ἁμ. HUDS. MS. παρὲξ ὧν ὑπὲρ ex his quæ pro peccatis ſacrificans populus dat. REL.

k Τῶν τοῖς ἱερεῦσι] Illud τῶν ſupplevimus ex *Samb. Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.*

l Ἔξω τῶν] Nam ſacrificia piacularia erant ſanctiſſima קדשי קדשים. REL.

m Ἐν τῷ ἱερῷ] Et quidem ἐν τῷ ἔνδον ἱερῷ, id eſt in atrio magno, בעזרה. REL.

n Αὐθημερόν.] i. e. uſque ad proximum mane. Dies enim & nox ſequens erat tempus eorum comeſtioni deſtinatum. REL.

o Τῶν Ἰδουμαίων] Ἰδουμαίας *Vat.*

p Δίοδον αὐτῷ] Ita *Big. Samb. Vat. Hen.* (*Coll. Voſſ.*) & *Busb.* ſic & mox inferius, in *reliquis* ᾗ ὁδόν. eſt qui conjecerat τὴν ὁδόν.

q Παρασχεῖν, καὶ ἐγγύας,] Παρασχεῖν πίστεις, ἃς *Big. Samb. Vat.* & forte *Epiphan.*

† *Obſides etiam*] *Cautiones quas ipſe vellet accipere* juxta *Vet. Interpr.*

r Κἂν τιμὴν] Καὶ τιμὴν ᾧ ὕδατι αὐτοὺς ὠνήσασθαι καταβαλεῖν *Big.* & *Samb.* καὶ τιμὴν τ. ὕ. αὐτοὺς ὠνήσασθαι καταβαλεῖν juxta *Vet. Interp.* χορηγῆσαι, τιμὴν τ. ὕ. αὐτοὺς κελεύσειε *Vat.*

s Προσπήξαι] Αὐτῆς χώρας δ' ὁ βασιλεὺς μὴ τραπῆναι σὺν πλήθεσι τῷ Μωϋσῇ *Zonaras.* τῷ Μωϋσῇ omiſit *Vet. Interpr.* HUDS. Cum codice *Big.* facit *Coll. Voſſ.* cui adſcriptus erat ille Theocriti locus in Dioſcuris verſu 62.

Δαιμόνι', ἐπεὶ ἂν ᾧ γε πιεῖν ὕδατος σύ γε δοίης;

t Ἄρχειν γὰρ] Ἀρχὴν *Vat.*

v Ἐκπερίων] Ita *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & huc *Epiphanius* conve-

ς'. Τότε δὴ καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ [x] Μαριάμμην τελευτὴν τοῦ βίου καταλαμβάνει, πεσαρακοστὸν ἔτους πεπληρωκυῖαν ἀφ' ἧς τὴν Αἴγυπτον κατέλιπε, μηνὸς ἕβδομον Ξανθικοῦ νουμηνίᾳ κατὰ σελήνην. θάπτουσι δ' αὐτὴν δημοσίᾳ πολυτελῶς ὑπέρ τινος ὄρους, ὃ καλοῦσι [y] Σίν· καὶ πενθήσαντες [z] ὅλας τριάκοντα ἡμέρας τὸν λαὸν ἐκάθηρε Μωϋσῆς τούτῳ τῷ τρόπῳ. μόσχον [a] θήλειαν, ἀρότου μὲν καὶ γεωργίας ἄπορον, [b] ὁλόκληρον ἕβδομον ξανθικὸν πᾶσαν, μικρὸν ἄποθεν ἐκ στρατοπέδου προαγαγὼν [c] εἰς χωρίον καθαρώτατον, ὁ ἀρχιερεὺς ἔθυσέ τε, καὶ ἐξ αἵματος ἑπτάκις ἔρρανε τῷ δακτύλῳ [d] ἀντικρὺς τοῦ σκηνῆς τοῦ Θεοῦ· ἔπειτα καιομένης ὡς εἶχεν ὅλης τῆς [e] δαμαλίδος, σὺν τῇ δορᾷ καὶ τοῖς ἐντὸς ξύλον κέδρινον εἰς μέσον ἐμβάλλουσι τὸ πῦρ, καὶ ὕσσωπον, καὶ φοινικοῦν ἔριον. σωαγαγὼν δ' αὐτῆς ἅπασαν τὴν τέφραν ἁγνὸς ἀνὴρ, κατατίθησιν εἰς χωρίον καθαρώτατον. τὰς [f] ἂν ὑπὸ νεκρῷ μεμιασμένας, τῆς τέφρας ὀλίγον [g] εἰς πηγὴν ἐνιέντες καὶ ὕσσωπον, [h] βαπτίσαντές τε καὶ τῆς τέφρας ταύτης εἰς

6. Eo etiam tempore Mariamma ejus soror diem obiit supremum, anno quadragesimo completo ex quo Ægyptum reliquerat, [1] mensis Xanthici neomenia secundum lunam. Eam autem, magnifico funere elatam, sumptu publico sepeliverunt, super quodam [2] monte qui Sin appellatur; populumque, cum ipsam per triginta dies luxissent, Moyses hoc modo lustravit. Juvencam; inter arandum quidem agrumque colendum nunquam jugo subditam, totam vero integro corpore rubeam, paulum extra castra educens pontifex, in loco purissimo eam immolavit; ejusque sanguinem septies digito aspersit, Dei versus Tabernaculum: deinde, solida juvenca ita ut procubuit cum pelle ac intestinis ardente, lignum cedrinum medium in ignem injiciunt, simulque hyssopum & lanam coccineam. Hujus autem cinerem universum homo purus colligit, & in locum mundissimum reponit. Paulum itaque hujus cineris in fontem immittentes cum hyssopi ramulo, ejusdemque cineris aliquantulum in aquam immergentes, à mortuo pollutos die tertia

Anno Exodi XL. *sororem suam Mariammam amisit Moyses.*

Ritus Vaccæ Lustralis. Num. c. 19.

venit, *iter faciens*, nec non ea *Zonaræ*, καὶ αὐτὸς ἀφ' ἑσπέρας ἐχώρει, μὴ δέχειν μάχης συμβουλεύοντος θεοῦ. at ὀκτωκαίδεκα peragrando in *Bas.* & *G.* haud male. ὀκταιδεκὰ *Big.* ὀκτωκαίδεκα *Vat.* est (*Tar.*) qui conjicit ὀκτωκαίδεκα.

x Μαριάμμην] Μαριάμμη *Big. Samb.* & *Zonaras*, propius ad מרים aut מרימה. Sic autem Drungarius, τότε καὶ μαριάμμη τέθνηκε ἡ μωσέως ἀδελφὴ, μὴ πεσαρακοστὸν ἔτος ἐκ τῆς ἐξ αἰγύπτου ἐξόδου. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Zonar.* nec aliter p. 100. v. 12. Μαριάμνη *Vat. Bas.* & *G.* HUDS. Ita flexit nomen Mirjam; atque ita Rufinus legit in libris de bello, ubi in Græco nunc Μαριάμμη est. MN deprehendo & in aliis nominibus usurpatum a Græcis scriptoribus, uti nostro; Δαθάμης pro Dathan in codd. MSStis Μαριάμμη & Μαριάμνη permutantur. REL.

1. *Mensis Xanthici*] *Anno Exodi* XL. *ineunte sororem suam Mariammam amisit Legislator, novilunio Nisan seu mensis Xanthici, die primo anni Hebræi, si Josephi codices Græcos & Excerpta Nicephori sequamur; aut decimo, si Latinos: quem adeo diem decimum nota nigra* צום *adpungunt Judæorum Calendaria Hebraice Arabice ve descripta, in Astronomia sua Arabica Masudius, nec non Seder Olam Rabba, Megillath Taanith, aliaque Chronica Rabbinorum. Veruntamen Eutychius Patricii filius Georgiusque Homeidi, Chronographi Alexandrini, in diem sextum Nisan seu Pharmuthi Sibyllæ hujus* (*videl.* onathanem & *S. Hieron. ad Mich. c.* 6. 4. & *Moysen Ex. c.* 15. 20.) *obitum referunt, inque ætatis annum* CXXVII. *Deinde Mariammam sepelit Ecclesia Hebraica, Stathmum jam* 33. *nacti, modo splendido meritoque apud montem Sin* (*per Sade, ut monet Hieronymus scriba Christianus*) *Judææ australi imminentem, Num. c.* 20. 1. *Jos. c.* 15. 3. *Num. c.* 34. 3, 4. *Hunc locum appellat Moyses libris suis quarto quintoque tanquam montibus asperum, τὸν ἴγνημον σὶν,* מדבר צן; *alioque nomine & ille & Davides* ψ. κη'. τὸν ἴγνημον κάδες, *Num. c.* 33. 36. מדבר צן הוא קדש, & *c.* 27. 14 & *Deut. c.* 32. 51. הם מי מריבת קדש מדבר צן. Cades *vero audit* Recemus & *apud Philonem in Lexidio S. & Josephum hunc, Onceloſum, Saadiam, aliosque multos Judæorum Syrorumque*; Petraque *eadem in Gentium scriptis. Suadet hoc & nomen* Sin: *quippe* صبان & صوان Sawan & Seian, *πέτρα dialecto Arabum, & populis Æthiopum* צון Savane, Arx. *Vel denique* Sin, *cacumen illud in finibus Idumæis subjacensque desertum abs hoc magnifico funere nomen tulit.* ציון *equidem* סיני & סיניא *monumentum & præsertim ἐπιτάφιον denotat. Posthæc populum luctu τριακοντασημέρῳ pollutum rufa bove lustrat Legumlator. Celebrant insuper discipuli Josis Talmudi codice* Taanith *f.* 9. *præ cæteris pastoribus bonis altoribusque Israelis* (פרנסים שובים לישראל) *maxime hos tres, Moysen & Aaronem & Mariam; quorum meritis per eremum* (*sic volunt*) *à Deo conferebantur Cibus Manna, Nubes tutelaris, atque Aqua sequax,* באר וינען ומן. *Inde moriente Maria defecit aqua, Num. c.* 20. 1, 2. *De his autem dicitur Zach. c.* 11. 8. אחכיד אתנ' הרועים בירח אחר: *diem licet obierit Maria in mense Nisan, Aaron in Ab, & in Adar Moyses: Quoniam, exponente Ris Lacis, cum Moyse norissimo fratrum tria dona supradicta omnino expiraverant. Scholastici equidem Judæorum & Hieronymo nostro eandem exegesin suggesserant. Ait enim iste ad Zach. c.* 11. 8. Tres pastores, qui in uno mense succisi sunt, Moyses videlicet & Aaron & Maria. Quorum Maria in mense primo, qui vocatur Nisan, mortua est in deserto Sin: & in eodem loco propter Aquam Contradictionis eodemque mense Moyses & Aaron condemnati sunt, ne terram repromissionis intrarent. Atque ita factum est, ut è tribus pastoribus, alius præsenti morte succideretur, alii sententia mortis futuræ. BERN. *Mensis Xanthici luna prima* reddit *Gelen.* Et quidem (ut inquit Cl. *Seldenus*, lib. de *Judæorum* anno Civ. c. 20) recte satis, si juxta *Thucydidis* neomeniæ Lunaris notionem *Josephus* sit intelligendus &c. In quibusdam *Vet. Interpr.* exemplaribus, *Xanthici m. initio secunda luna*, ut & *decimo die X. m. initio secunda luna.* at in plerisque, *decimo die X. m. initio secundum lunam.* Legerat itaque (ut ait *Bern.*) in suis Codicibus *Epiphan.* μηνὸς ἕβδομον ξανθικοῦ δεκάτῃ, *vel* δεκάτῃ ἡμέρᾳ κατὰ σελήνην. *i. e.* Xo die mensis Xanthici, à prima face facieque lunæ visæ supputandi, velut *Hebræo* fas erat: non à synodo vera luminarium; multo minus ab initio fixo mensis & ad rationes solis definito, ut anno *Macedonico* ac *Juliano* observatum. Vel scriptum fuit olim, δεκάτῃ ἧ ξανθικοῦ μηνὸς ἀπὸ νουμηνίας κατὰ σελήνην. Quinetiam חדש & primum diem mensis & mensem totum denotare, ex sacris literis omnes sciunt. *Decimo die X. m. luna secunda* in *Epit. Cant.* Sed *P. Comestor* habet *in initio m. X. qui & Nisan. secundam lunam.*

y Σίν·] Ex צין σεὶν, *Bas.* & *Gen.* haud male, ut distingueretur à סין. σὶν quatuor MSS. Josephi, nec non S. Biblia in manibus Græcorum: nisi quod aliquando tam in his perperam legatur σινὰ & σενὰ typo locali, quem literatores vocant, quam in Chronicis G. Syncelli Cedrenique, pro recto nomine σὶν. BERN. Ita in quatuor *MSS.* nec non in *Bibliis Gr.* nisi quod aliquando tam in his quam in *Cedreno* & *Syncello* perperam legatur Σινὰ & Σενὰ pro Σίν. Ex צין Σεὶν *Bas. G.* & *Vat.* haud male, ut distingueretur à סין.

2 *Monte qui Sin appellatur;*] *Ita exemplaria excusa scriptaque omnia, præter typos* Col. & Froben. *His autem expressum*, qui vocatur Hor, *operis oscitantibus. Veruntamen unde, obsecro, factum quod apud S. Ambrosium mansione* 33. *hæc legantur* Epiphanianis *verbis simillima aut potius eadem:* Hæc Maria diem suum obivit. Quod Josephus quoque describit, dicens: Tunc itaque sororem ejus Mariam finis vitæ accepit, cum XL. complesset annum ex quo Ægyptum dereliquit: sepelieruntque eam publice nimis splendide. BERN.

z Ἐπὶ τριακοντὰ ἡμέρας] Illud ἐπὶ non agnoscit *Vat.*

a Θήλειαν,] Θελείαν *Bas.* & *Gen.* Paulo post ὁλόκληρον καὶ ξανθὴν, hoc maluit ingenium *Tar. Big.* Dein *Samb.* ἄπωθεν, more Poetarum. Mox *Bas.* & *Gen.* ἔρριναν. BERN.

b Ὁλόκληρον] Est (*Tar.*) qui malit ὁλόκληρον καὶ ξανθὴν.

c Εἰς χωρίον καθαρώτατον,] Stante Templo mons olivifer is locus fuit & χωρίον καθαρώτατον ubi vacca rufa cremabatur. Supra lib. III. cap 10. eodem loquendi modo utitur scribens hircum, socium emissarii ἐν τοῖς βασείοις comburi, εἰς καθαρώτατον χωρίον. REL.

d Ἀντικρὺς] Ἀντικρυς *Bas.* & *Gen.* Hoc, aut potius ἀντικρὺ ς Phrynicho Atticismi æstimatori severo extra carmen placuisse video. ἀντικρὺ *Samb.* cum Johanne Laborioso aliisque Grammaticis. BERN. Ἀντικρὺ *Vat. aliique.* Hujusce ritus (præter *Moysen* in *Num.* 19.) meminit & *Philo*, p. 848. Huc præterea alludunt S. *Paulus* & *Barnabas* in *Epp.* ad *Hebræos*: hic c. 8. ille c. 13.

e Δαμαλίδος,] *Bas. Gen.* & melior manus *Sambuci.* Ita καθ' ὑπερθεσμὸν à δαμάλη venit ἐλαφὸς, δαμαλίδος, פרה; ut αἴξ καλὸς abs αἰγκάλη. Moveri tamen malo accentum in priora, δάμαλις, δαμαλίδος & δαμάλεως duplici genitivo Attico. Rursus à δαμάλη formatum est δάμαλις absque diminutione, pastoribus Græcis & Æolibus valde volentibus; sicut à κιθάρα κίθαρις, ἄκρα ἄκρις ab ἄκρη. Cæterum *Big. Busb. Hen.* & correctior cod. *Samb.* δαμάλεως hoc loci restituunt. BERN. Aut δαμαλίδος, aut cum *Codd. MSS.* (*Big. Coll. Voss.*) δαμάλεως malit *Bern.*

f Οὓς ἀπὸ νεκρῷ] Illud ἂν non agnoscit *Vat.* Locum hoc modo legendum vertendumque censet *Bonfrerius* ad *Num.* c. 19. τοὺς ἂν ἀπὸ νεκρῷ μεμιασμένους, τῆς τέφρας ὀλίγον εἰς πηγὴν ἐνιέντες, καὶ ὕσσωπον βαπτίσαντες, ἔρραναν &c. *igitur à cadavere pollutos, cineris paululum in fontem immittentes, & hyssopum intingentes, adspergebant die tertia & septima.* totum illud τε καὶ τῆς τέφρας ταύτης εἰς πηγὴν in textum irrepsisse existimans. Vide *Lorinum* in *Num.* p. 701.

g Εἰς πηγὴν] Num & hic, uti mox, montem olivisserum intelligit? Certe Talmudici partem cinerum vaccæ rufæ in hoc monte asservatam fuisse volunt. Malim credere locum alium purum innuere voluisse Josephum. REL.

h Βαπτίσαντες] Nil jam valet conjectura *Tar. Big.* βαπτισάντες ᾧ καὶ τὴν τέφρας. BERN.

i Καὶ

tia & ſeptima *puri aliqui* conſpergebant: & ſic pro mundis in poſterum habebantur. Atque hoc ipſum, cum in terram ſorte poſſidendam devenirent, ſervari præcepit.

πηγὴν, ἔῤῥαινον τρίτῃ τε καὶ ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν · [i] καθαροὶ τὸ λοιπὸν ἦσαν. τοῦτο δὲ κατελθοῦσιν εἰς τὴν κληρουχίαν προσέταξε ποιεῖν.

Aaron in culmine montis Hori, ſpectante populo, cum ſtola Pontificia vitam ſimul exuit. Num. c. 20. & c. 33. Deut. c. 10. & c. 32.

7. Poſtquam vero exercitus, ſororem *ejus* lugendo funeſtus, hoc modo luſtratus erat, eum cum copiis omnibus duxit *Moyſes* per ſolitudinem & Arabiam. Cumque veniſſet ad locum, quem Arabes metropolim ſuam putarunt, (qui prius quidem Arce nominatus eſt, nunc vero Petra appellatur) illic, cum *locus* circundaretur monte excel-

ζ. Μετὰ δὲ τὴν ὀλίγῃ τῷ πένθει τῆς ἀδελφῆς τὸ στρατηγοῦ κάθαρσιν τοιαύτῃ χρωμένῃ, ἀπῆγε τὴν δύναμιν διὰ τῆς ἐρήμου καὶ τῆς Ἀραβίας. [k] ἐλθὼν δὲ εἰς χωρίον ὃ μητρόπολιν αὐτῶν Ἄραβες νενομίκασι, πρότερον μὲν [l] Ἀρκὴν λεγομένην, Πέτραν δὲ νῦν ὀνομαζομένην · ἐνταῦθα, ὑψηλοῦ περιέχοντος ὄρους αὐτὸ, ἀνα-

βὰς

i Καὶ καθαροὶ] Καὶ periit *Big. Samb.* & *Vat.* nec agnoſcit *Vet. Interpr.* qui ſupra legiſſe videtur *οἱ ὧν ἀ. ν. μεμιασμένοι, hi ergo qui morte polluti erant* &c. perperam ſane, cum ex *S. Literis* conſtet, vel *pontificem* vel *alium aliquem purum* pollutos conſperſiſſe.

k Ἐλθὼν δ' εἰς] Ἐλθὼν εἰς *Samb.* Statim vitio Typorum *Baſ.* & *Gen. νενομικασι.* BERN.

l Ἀρκὴν λεγομένην,] Ἀρκὼ *Samb.* Quanquam *ἀγραίους* ac *ἀγραίας*, quorum Arabum meminerunt aliquoties Geographi veteres, Eratoſthenes, Dionyſius, Strabo, Plinius, Ptolemæus, aliique, ab حجر *hagar* tanquam *rupium* incolas traxiſſe pro certo habeam, vix ab הגר parente altera Iſmaelis; nollem tamen heic loci reſcribi eo prætextu cum viris optimis A. Boſio & L. Capello *ἀγρὼν*, i. e. חגרא vel חגרת. Subeſt autem facilior correctio, (ſatis enim diſcrepant inter ſe elementa γ & κ, quicquid virorum doctorum plerique ſecus arbitrentur,) *ἀσὸ τοῦ ῥακέμου* vel *ἀσὸ τοῦ ῥακέμου*, aut *ῥακέμου*, aut *ῥικάμου*, aut ob ה emphaſin *ἀῤῥικέμου*, à *ſilice* accepta olim nomenclatura, vel à Regulo Arabum *Recemo* Num. c. 31. 8. & Joſ. c. 13. 21. quod Joſepho inferius probatum c. 7. §. 1. hujus libri. Sicut *συρίαν* Ptolemæi l. 5. c. 17. à צור Quinqueviro, & ab חור *Ura* Plinii l. 5. c. 24. imo Euſebio ipſa Idumæa ſeu Gebalena, unde montem *Seir*, *Gebal* appellat Syrus Arabſque, *ἡ ἀμφὶ τὸν πέτραν* nuncupatur. Petram enim Arabiæ Saxoſæ Metropolin (ut Joſephus, Procopius, aliique laudant) omnibus fere S. Bibliorum interpretibus רקם *Recam* & *Recem* vocari Chaldæis, Syris, Arabicis, 2 Reg. c. 14. 7. fidem, ſeu veram ſeu Judaicam. Samaritanam, aut Mohammedicam profeſſis, ſuperius monuimus. Cæterum nobile illud emporium, & mercium Syriacarum, Ægyptiarum, atque Punicarum umbilicus, *πέτρα* ſcriptoribus Græcis, Syris רקם, Hebræis vatibus הסלע (ut Eſaiæ c. 42. 11. & 2 Reg. c. 14. 7.) & ipſis Arabibus الحجر *Hagar*, à multa rupe, quæ locum ambit, *ὑψηλῶν περιεχόντων ὄρους αὐτὸ*, quod jam ait Joſephus poſt Strabonem Geographum ſibi valde dilectum. Hic autem l. XVI. utiliſſimi operis, *Μητρόπολις δὲ τούτων ἐστὶν ἡ πέτρα καλουμένη. κεῖται γὰρ ἐπὶ χωρίου τινὸς ἄλλως ὀμαλοῦ καὶ ἐπιπέδου, κύκλῳ δὲ πέτρα φερομένη· τὰ μὲν ἐντὸς κρημνῶν ἀπόλυμα, τὰ δ' ἐκτὸς πηγὰς ἀφθόνους ἔχοντα εἴς τε ὑδρείαν καὶ κηπείαν. χωρεῖ δὲ ἡμέρα μὲν ἡ πλείστη, καὶ μάλιστα ἡσθεὶς ἰνδαίαν. ταύτῃ δὲ καὶ ἰσχυόντων ἐστὶ τριῶν ἢ τεττάρων ὁδὸς ἡμερῶν εἰς ἐλαχίστην εἰς δὲ φοινικῶνα πίπτει.* Plinius etiam, qui Strabonis illa eadem ob oculos verſaverat, Naturæ l. 6. c 28. *Deinde Nabathæi oppidum incolunt Petram nomine in convalle, paulo minus* II. M. *paſſuum amplitudine, circumdatum montibus inacceſſis, amne interfluente. Abeſt à Gaza, oppido litteris noſtri,* DC. M. Immodico numero, ut Scribæ audent; nam hic Plinius vel ab Elana tantum CL. M. paſſuum Gazam removet. Hæc eſt illa *μεγάλη πέτρα ἡ ἐπὶ τῆς ἀραβίας* Joſephi l. 6. quam Amaſias Idumææ domitor denotavit novo nomine *ἰεκθοὴλ* יקתאל. Puto enim כרך ſeu *Crac* Guilielmi Tyrii & Brocardi, eſſe potius *κορύφην* Ptolemæi quam *πέτρα*; & ſitus idem ſuadet. Edriſius etiam & Ebn Haucel in *Arabiæ Hagagia* في الحجاج Climate tertio الحجر *ἴσχει* urbem ponunt, nobilem ſatis familia atque colymbethra Thamudi ثمود, (*Θαμυδηνοὶ* gens ea Diodoro Ptolemæoque;) & excelſis undique montibus circumdatam, qui الاثالب *ἀθάλιβα* ſeu *ῥωγάδες* appellantur, eo quod eminus conjuncti, prope cernentibus diſtincti adpareant. Diſtat hic locus, ait Illuſtriſſimus Abulfedas, à جهة الشام dimidio tantum diurni itineris. Nam *Syriæ Palmyrenæ ſolitudines uſque ad Petram urbem pertinere*, Plinius in grandi opere affirmavit l. 5. c. 24. nec non memorat Xiphilinus ex Dione Palmam ſive בלעם Syriæ principem hanc regionem occupaſſe, *τὴν ἀραβίαν τὴν ἀπὸ τῆς πέτρας* p. 344. Huic Claudius in Geographumenis dat long. 66. 45. lat. 30. 20'. Abulfedas long. eidem 67. 30'. lat. 28. 30'. Præterea Euſebius in Topographia ſacra hunc locum Joſephi valde juvat, ubi ait, Πέτρα, (ſic cod. MS. *πόλις ἐν γῇ ἰδοὺμ τῆς ἀραβίας· ἣν τινες ἐπικλήδην ἰεκθαὴλ, ἢ καὶ ῥεκὲμ παρ' ἀσσυρίοις ὀνομάζεσθαι*). *Petra civitas*, Hieronymo interprete, *Arabiæ in terra Edom, quæ cognominata eſt Jecthael*, (2 Reg. c. 14. 7.) *& à Syris* (ἀπὸ τοῦ σύρου utrumque dicere licet, & hoc & alterum,) *Recem dicitur*. Alibi etiam amicus ille Pamphili, Ῥεκὲμ, *αὕτη ἐστὶ πέτρα, πόλις τῆς ἀραβίας, ἣν ἰδουμαίαν ἔχουσιν ὀνείλον οἱ ἀπὸ ἰσραὴλ. λέγεται δὲ αὐτὸς καὶ βασιλεὺς μαδιὰμ.* Hieron. *Recem, hæc eſt Petra, civitas Arabiæ, in qua regnavit Recan.* Num. c. 31. 8. & Joſ. c. 13. 21. *ῥοκὰν* vulgares libri, meliores *ῥοκὲμ*. Unde Epiphanius de peſte Melchiſedeciana, *οἱ μὲν τῇ ἀραβίᾳ τῇ πετραίων ῥοκόμ τι καλουμένῃ.* Sicut mox in hoc libro fatebitur Joſephus urbe Recema præclarius nihil reperiri in Arabia Petræa. Rurſum vero Euſebius, Κάδης, *ἔνθα ἡ πηγὴ τοῦ κρίσεως. καὶ κάδης βορεινὴ, ἔρημος ἐν δεκατεσσαρσὶ πέτραις πόλεως τῆς παλαισίνης* (ita & Suidas. Valde autem ambiguus eſt Diodorus de hac Petra, l. 3. p. 176. Quinvero *πέτρα πόλις νῦν τῆς τρίτης παλαισίνης*, inquit Hermolaus in compendio Geographiæ Byzantinæ, quod ſub imperio Chriſtiano fecerat;) *ἔνθα ἀναβαίνοντα ἐπιδείξαι μαρίαμ, καὶ μωσῆς ἔβρασε πατάξας τῷ πέτρᾳ, καὶ ὕδωρ πολὺ ἀνέσχε διψῶντι τῷ λαῷ. καὶ δείκνυται εἰς ἔτι νῦν* (atque multos poſt annos multi viderunt illud pulchræ vatis monumentum) *τὸ μνῆμα τῆς μαρίας αὐτόθι.* Hoc itidem repetam verbis Latinis S. Hieronymi; *Cades ubi fons eſt judicii: & Cades Barne in deſerto, quæ conjungitur civitati Petræ in Arabia. Ibi occubuit Maria, & Moyſes rupe percuſſa aquam ſitienti populo dedit. Monſtratur ibidem uſque in præſentem diem ſepulchrum Mariæ.* Hæc ille. Credo equidem *Petram* inter rupium aſpera, quod Geographi Græci Arabiique demirantur, irriguam factam, amœnam, Aretharum قبت الحارث & mille regum ſedem felicem, ex quo Hori vicini montis latus (quippe cacumen ejus immobile & perpetuum decus effert in cœlos, primi maximique Hebræorum Sacerdotis ſepulchrum) Divina virga caſtigavit eliquavitque Moyſes, Num. c. 20. 11. ac per tot ſecula ſub Aarone bibiſſe Arabiæ dominos. Namque Euſebius & Hieronymus, Geographiæ ſacræ principes, aperte teſtantur, *Ὡς ὄρος ἐν ᾧ τελευτᾷ ἀαρὼν, πλησίον πέτρας ῥοκὲμ· ἐν ᾧ καὶ εἰς ἔτι νῦν δείκνυται* (ſed & hi prono pede peregraverant loca ſacra) *ὑπὲρ ἐπὶ μωυσέως ῥαδσαι πέτρα.* Or, *mons in quo mortuus eſt Aaron, juxta civitatem Petram. Ubi uſque ad præſentem diem oſtenditur rupes, quæ percuſſa Moyſes aquas populo dedit.* Pro *Horo* poſuit Uzielides montem אומנם *Omanos*, عمان: haud recte, nec tamen peſſime. Nam, ut Plinius demonſtrat, *à Petra incoluere Omani ad Characem uſque. Uræus* etiam ex recentioribus Judæis teſtatur in libello de Cippis ſuorum Doctorum monſtrari adhuc, הר ההר קבור אהרן הכהן בכיורה סגורה ועשו עליה כיפה נאה והולכים שם היהודים להשתחות ומתפללין על קברו ואין מונע אותם והישמעאלים תופסין אותו בטהרה וכבכור גדול. Sepulchrum Aaronis illuſtri fornice adornatum, & tam Mohammedanorum quam frequentia Judæorum viſentium celebratum. Adjunge his Hieronymum noſtrum, *Triceſima quarta manſio quam plerique interpretantur lumen*, [*ſic Philo fecerat in Onomaſtico ſacro*, Ωρ, φῶς, *ex libro Numerorum*,] *nec errarent, ſi per Aleph literam ſcriberetur*, ut אור. *Alii pellem*; *& ipſi verum dicerent, ſi eſſet Ain poſitum*, puta עור. *Nonnulli foramen: quod poſſet accipi, ſi Eth haberet elementum*, quaſi חור. *Cum autem legatur per He, magis mons intelligitur: & legi poteſt*, Aſcendit Aaron Sacerdos in montis montem, *quod eſt Hebraice* אל הר ההר el hor hahar, i. e. *in verticem ejus. Moritur autem eo anno, quo novus populus repromiſſionis terram intraturus erat in extremis finibus terræ Idumææ.* Quamvis autem cum beato Moyſe, qui bis terque hoc adfirmat, omnis hiſtoria in Horo periiſſe fratrem ejus conſentiat; in Deuteronomio tamen lectum eſt tam Helleniſtis quam vernaculis Judæis per quam multa ſecula c. 10. *Καὶ ὑμεῖς ἐσπάρητε ἐν βηρωθ ὑῶν ἰακὶμ μισαδαὴ:* quomodo Euſebius etiam acceperat. Ait enim, *μισαδαὴ ὑῶν ἰακεὶμ* (ita MS.) *τόπῳ ἐπὶ τῆς ἐρήμου, ἔνθα ἐτελεύτησεν ἀαρὼν, Miſaida*, Hieronymo interprete, *locus in ſolitudine in quo obiit Aaron.* Aut potius *μασερὼθ*, i. e. *vinculum* ſeu *diſciplina*, ſicut Complutenſes ediderant, & Hieronymus interpretatus fuerat in Numerorum propriis, ubi addit, *Maſeroth*, (LXX. *μασιρὼθ*, quomodo & Samaritæ pronuntiare ſolent) *quod in noſtris codicibus* Mazuroth *legitur: vel hoc corriges ex Maſoretis* מוסרות Moſeroth. Pergit Moyſes, *ἐκεῖ ἀπέθανεν ἀαρὼν, καὶ ἐτάφη ἐκεῖ.* מנאצרת בני יעקן מוסרה שם מת אהרן ויקבר שם *V. L. ex Beroth filiorum Jacan in Moſera, ubi Aaron mortuus & ſepultus eſt*: confuſis aut inverſis ſtationibus XXVII. XXVIII. & XXIV. ut nulla arte Doctorum Judæorum, noſtrorum adhuc nulla ſolvi & commode explicari poſſint. Sin vero veteris & Moſaici characteris codices ſequamur, quos ævo longo cultores Hargarizin lotis manibus verſant, redditis denuo verſubus duobus (ſicut olim ſcribebant) ſtatim fluent omnia ſine obſtaculo, quod amant Moſaica, plana ac perſpicua. Modum illum vide Deut. c. 10. 6.

ובני ישראל נסעו ממסרות ויחנו בבני יעקן . .
משם נסעו ויחנו הגרגרת משם נסעו . . ויחנו
ביטבתת ארץ נחלי מים משם נסעו . .
ויחנו בעברנה משם נסעו ויחנו בעציון גבר . .
משם נסעו . . ויחנו במדבר צן הוא קרש משם נסעו . .
ויחנו בהר ההר . . וימת שם אהרן ויקבר שם . .
ויכהן אלעזר בנו תחתיו.

Fi-

ἐας Ααρὼν [m] ἐπ' αὐτὸ, Μωϋσέως αὐτῷ δεδηλωκότος ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, ἅπαντος τοῦ στρατεύματος ὁρῶντος, κάπειτα γὰρ ἦν τὸ χωρίον, ἀποδύεται τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν, καὶ παραδοὺς αὐτὴν Ελεαζάρῳ τῷ παιδὶ, περὶ ὃν ἀφῆκε τὴν ἡλικίαν ἡ ἀρχιερωσύνη [n] παραγίνεται, θνήσκει δὲ πλήθους εἰς αὐτὸν ἀφορῶντος· τῷ μὲν αὐτῷ πεντήκοντα ἔτει, ᾧ καὶ τὴν ἀδελφὴν ἀπέβαλε, βιοὺς ἔτη τὰ πάντα τρία πρὸς τοῖς εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἀποθνήσκει δὲ κατὰ σελήνην νουμηνίαν, μηνὸς ὄντος [o] παρὰ μὲν Αθηναίοις Εκατομβαιῶνος καλουμένου, [p] Λῶος δὲ παρὰ Μακεδόσιν, [q] Αββὰ δὲ παρ' Εβραίοις.

so, Aaron in verticem *quendam* aſcendens (præmonitus à Moyſe quod moriturus eſſet) in conſpectu totius exercitus (è regione enim locus erat * *ubi conſtiterunt*) ſtolam pontificalem exuit, ipſamque tradens Eleazaro filio, ad quem ætatis prærogativa pertinebat ſacerdotium, vita decedit, populo inſpectante: moriens quidem eo ipſo anno, quo ſororem amiſit, cumque annos centum compleſſet & viginti tres. Dies autem obitus incidit in menſis initium ſecundum lunam, qui Athenienſibus quidem Hecatombæon dicitur, Macedonibus autem Lous, Hebræis vero Abba.

ΚΕΦ. ε'.

Ως Σιχῶνα καὶ Ωγλω τὰς Αμορραίων βασιλεῖς νικήσας Μωϋσῆς, καὶ τὴν χαλκὰν ἅπασαν αὐτῶν ἀφανίσας, κατεκλήρωσεν αὐτῶν τῇ χώρᾳ δυσὶ φυλαῖς καὶ ἡμισείᾳ τῶν Εβραίων.

CAP. V.

Quomodo Moyſes, victis Sichone & Oge Amorrhæorum regibus, deletiſque eorum copiis, regionem eorum duabus Hebræorum tribubus & dimidiæ in ſortem dedit.

Ενθεν δ' ἐπ' αὐτὸ τοῦ λαοῦ τριακονθήμερον ἄγοντος, [r] ἐπεὶ τοῦτ' ἐλώφησεν, ἀναλαβὼν ἐκεῖθεν Μωϋσῆς τὸ στρατὸν, παρῆν [s] ὅπι παλαμὸν [t] Αρνῶνα· ὃς, ἐκ τῶν [v] Αραβίας ὀρῶν ὁρμώμενος, καὶ διὰ [x] πάσης ἐρήμου [y] ῥέων, εἰς τὴν Ασφαλτῖτιν λίμνην ἐκδίδωσιν, ὁρίζων τήν τε Μωαβῖτιν καὶ [z] Αμωρῖτιν. γῆ

AT cum finitus eſſet luctus, populo eum per triginta dies deplorante, Moyſes, inde cum exercitu proficiſcens, caſtra admovet ad fluvium Arnonem: qui ex Arabiæ montibus ortum ducens, & totam ſolitudinem evagatus, in Aſphaltitin paludem influit, terram Moabitida & Amoritida diſterminans. Tellus autem iſta frugifera eſt, atque ex

Sichon Amorrhæus vetat Iſraelitas fluvium Arnonem transire. Num. c. 21. Deut. c. 2. Joſ. c. 12. & Jud. c. 11. 18, &c.

Filii autem Iſraël profecti ſunt de *Maſeroth*, & caſtrametati ſunt in *Bene Jacan*. Indeque profecti, caſtrametati ſunt in *Gadgad*. Unde moventes, caſtrametati ſunt in *Jetebatha* terram torrentium aquarum. Abhinc diſceſſerunt & venerunt in *Abrone* vel *Aburne*. Inde etiam profecti, caſtra poſuerunt in *Aſiongaber*. Hinc autem moventes, ſiſtunt in deſerto *Sin*, quod eſt *Cades*. Hoc demum relicto, caſtrametati ſunt in *Hor*. Ubi mortuus eſt Aaron, ubi & ſepultus, Eleazaro in Sacerdotium ejus ſuccedente. Paraphraſtæ Sam. qui cætera omnia repetit, בטור טורה כא אזל אזרע, quomodo S. Hieron. etiam explicat ad Stathmos Hebraicos. Interpres Arabicus eadem ſuggerit: وبنو اسرايبل رحلوا من مسبروث * *Jacan* ونزلوا في بني يعقن *Maſiroth* رحلوا ونزلوا في جذجذه * من هناك رحلوا ومن هناك ونزلوا في يطبثه ارض ذات انهار * *Jathatha* هناك رحلوا ونزلوا في عبرنه * من *Abrane* رحلوا ونزلوا في عصيون جبر * من اوشاو غادة هناك رحلوا ونزلوا في بريه صان هي * *San* قدس من هناك رحلوا ونزلوا في جبل هور * ومات هناك هرون ودفن هناك ولم العزر ابنه عوضه. *Hor* vel *Haur*. Ut vero hæc abſolvam. Αρνεμὼ loco ſcripturæ olim viderant in Joſephi ἀλιγραφοις Euſebius Hieronymuſque. Unde in Onomaſticis ſuis referunt ambo, Ἀρκὶμ, *Arcem*, κὴ ἱσοπτον. αὕτη ἐστὶ πέτρα, πόλις ἐπίσημος τῆς παλαιστίνης. Obſecro, quid certius? Necnon Adamantius de eiſdem, *Poſthæc adplicatur ad Pharan Cades*, aut Φαρὰ κάδης, *quod eſt fructificatio ſancta. Inde adplicatur in montem Or, quod interpretatur Montanus*. BERN. Αγαρὰ ab *hagar* malint *A. Boſius* & *L. Capellus*. Subeſt autem facilior correctio, Ρεκεμὼ, aut ob ה emphaſin Αρεκεμὼ, nam apud *Euſebium* de *Locis Hebr.* Πέτρα, ἣ κ. Ρεκὲμ ὀνομάζεται, & Ρεκὲμ, αὕτη ἐστὶ Πέτρα πόλις Αραβίας. In eodem etiam Ἀρκὲμ, κὴ Ἰσοπτον, πόλις τῆς Παλαιστίνης. unde forſan in ſuis *Joſephi ἀλιγραφοις Euſebius Hieronymuſque* Αρκεμὼ habuerint. *Bern.* ad *Joſephum*, hoc in loco. Verum Αρκὴ vel Αρκὴ cum *Cod. Samb.* in *Joſepho* legerat *Steph. Byzant.* atque forſan Αρκὴμ hîc reſcribendum. Vide *Fulleri* Miſcell. l. 3. c. 2. & *Bocharti* Geog. Sacr. l. 1. c. 44 HUDS. רקם Αρκὴμη, vel Αρκέμη, uti nomen hoc urbis Petræ infra cap. 7. ſcribit. REL.

m Επ' αὐτὸ,] Επ' αὐτῷ *Samb.* ibi διδηλοκότος *Baſ.* & *Gen.* BERN.

* *Ubi conſtiterunt*] *Ubi erat populus conſtitutus* in *Vet. Interpr.*

n Παραγίνεται,] Παρεγίνετο, *Tar. Big.* BERN.

o Παρὰ μὲν Αθηναίοις] Τῇ ἁγίᾳ μ. *Vat.*

p Λῶος δὲ παρὰ] Lous, λῶϑ, *Mert. & L. Epiphanius vero (ſic reor) literis Latinis fecerat* Loeus, *à* λῶϑ, *aut* λωϑ *adſcripta* ι, *quod antiquis exemplaribus perpetuum. Inde tot menda noſtrorum codicum.* Locus, *Voſſ.* 1. Locos, *Vig.* Lochis, *Sar. & W.* 2. Lochos, *Col. Frob. W.* 1. *Bodl. & Bal.* Sedebat, *aut* Sedebath, *ex* σεδὲκ ἔ, *an* σαδὲὰ ἔ, *Col. Frob. Bodl. Voſſ* 1. *Mert. & P. Comeſtor.* Sedebach, *W.* 1. *Bal. & Goul.* Sebath, *L. Quod autem ſequitur*, apud Romanos nuncupatur Auguſtus, *Epiphanio quidem deberi ſcias, non Joſepho. Veruntamen in menſem illum Cæſareum protinus incurrunt* Ab *Hebræorum*, *& Athenienſium* Hecatombæon. *Epitom. Cant.* Aaron aſcendens montem, qui Petra dicitur, videntibus cunctis mortuus eſt anno eodem quo & ſoror, cum vixiſſet annis tribus & triginta & centum, ſecunda luna in menſe Auguſto. *Tum Petrus Comeſtor*: Eleazaro Pontificatus acceſſit per ætatem primogenito, per ignem aſſumto. Et mortuus eſt Aaron in monte Hor. In Deuteronomio dicitur Muſera, locus ſepulturæ Aaron: qui uſque hodie monſtratur in montis vertice. Mortuus eſt autem XL anno egreſſionis, cum eſſet CXXIII annorum, eodem anno quo & Maria, menſe quinto, qui & apud Hebræos dicitur Sedebat, apud Romanos Auguſtus, prima die menſis ſecundum lunam. *Similiter Ambroſius, gloria Mediolanenſis Diœceſis, ad Manſionem* 34. In Hor monte Moyſes, verbo Dei Pontificalibus Aaron indumentis nudato, Eleazar filium, cui propter ætatem Pontificatus obveniebat, univerſo vel mirante populo qui ex adverſo ſtabat, protinus veſtivit; ibique Aaron vita functo, *&c.* BERN.

q Αββὰ δὲ] Typographi licet Scribæque omnes ediderant μαιϑοὶ, σαββὰ ἔ: aut σαδὲᾶ ἔ *Big.* & *Samb.* acies tamen tota Criticorum facile ita emendandum clamat, atque nunc emendavimus. Calendas enim Menſis Quinti ſecundum formam novam anni, quibus ſe fratrem cariſſimum amiſiſſe noverat Moyſes, Num. c. 33. 38. primum notare diem menſis אב, aut ex dialecto אבא, aut potius אבה, ابه, i. e. ὀπώρα, *pomorum maturorum utile tempus*, Doctores docent Babylonii *Ros haſana* f. 2, & 3. verbis multis, Uzielides ad Legem, Auctor Megillath Taanith, tot Judæorum Calendaria, Maſudius Aſtronomus, Eutychius & Homeridides in Annalibus, Hieronymus ad Zachariæ vaticinia, alique multi. Nos etiam alibi, tam hunc miſerrimum menſem, quam cæteros Hebraicorum cum faſtis Gentium ex induſtria conciliamus. BERN. Ita poſt alios quamplurimos emendandum cenſuimus, cum antea in *Editis* eſſet Σαββὰ, litera Σ à voce præcedenti attracta. Vide Cl. *Seldenum* de *Succeſſ. in Pontif. Hebr.* l. 1. c. 1. *Jac. Cappellum* in *Hiſt. S. & Exot.* p. 85. *Bochartum* in *Hierozoico*, parte ſecunda, c. 13. p. 424. & *H. Dodwellum* in Diſſert. ſecunda *de Vet. Cyclis*, p. 92. in *Vet. Interpr.* corrupte *Sedebat*, aut *Sedebath* &c. qui præterea inſcite addit è ſuo, *apud Romanos vocatur Auguſtus*, cum in menſem *Julium* incurrant *Ab* Hebræorum & *Hecatombæon* Athenienſium. HUDS. סין Σιναν. Σαδὲᾶ in MS. REL.

r Επεὶ τοῦτ' ἐλώφησεν,] Ita *Big.* & *Samb.* ἐπὶ τοῦτ' ἐλ. in *Editis*, *aliiſque*.

s Επι παλαμὸν] Επὶ τὸ ποτ. *Vat.*

t Αρνῶνα·] *Hen. Busb.* & infra cæteri omnes. Heic vero Ἀρνῶν *Baſ. Gen. Big* & *Samb.* ut in obliquis ſolent οι ο'. Heic ארנון *Arnon* ſcribebatur tam in libris Moyſis, quam in illo *Bellorum Domini*. BERN.

v Αραβίας] Αραβίας ὀρῶν *Samb.* & *Epiph.* ἀρραβίας ὄρων *Baſ.* & *Gen.* αραβίας ὀρων *Big.* Verum flumen illud apud Moyſen dicitur ἐξέχοι ἀπὸ τῶν ὁρίων τῶν ἀμορραίων, היצא מגבול האמרי Num. c. 21. 13. Mox μέσης ſine cauſa ſubſtituit *Tar. Big.* pro πάσης. Dein Αμμοῆτιν *Hen. Busb.* BERN.

x Πάσης ἐρήμου] Eſt qui conjicit μέσης ἐρ.

y Ρέων,] *Coll. Voſſ.* θέων.

z Αμωρῖτιν. [*Al.* Αμμωῆτιν & Αμμοῆτιν.

ex ſe ſatis fructuum ſuppeditat ad alendam hominum multitudinem. Hinc ad Sichonem, illa regione dominantem, miſit legatos Moyſes, oratum ut ſibi liceret per illius fines exercitum traducere, cautionibus, quaſcunque vellet, adhibitis, ut ſibi nihil foret quidquam injuriæ, nec agri ejus detrimenti aliquid caperent, nec qui ſub ejus ditione ſint incolæ: ſeque rerum venalium foro in eorum commodum uſuros, etiamſi & illis aquam addicere & vendere voluerint. Sichon vero, tranſitum negans, *mox* copias ſuas omnes armatas educit; & ſe quammaxime comparabat, ut Hebræos ab Arnone trajiciendo prohiberet.

V. *Juventus Hebraïca, ſimul cum Raguelo, copias Amorrhæas proſternit, eorumque regionem læta occupat.*

2. Moyſes autem, cum animadverſiſſet Amorrhæum hoſtili in ipſos animo eſſe, haud ferendum contemptum ratus eſt: ſecumque ſtatuens Hebræos liberare ab inertia, adeoque ab inopia, propter quam antea in ſeditionem inciderant, & quam tunc difficulter admodum ferebant, conſuluit Deum, an ipſum armis dimicare pateretur. Deo vero *annuente* & victoriam *inſuper* pollicente, magna cum fiducia ad certamen ſe accinxit, militibuſque animos accendit: nunc eos orans atque obſecrans pugnandi cupiditatem explere, præſertim cum Deus illis conceſſerit, ut *tandem* voti fiant compotes. Illi vero, accepta, quam *diu* deſiderarunt, poteſtate, armiſque ſumptis, ad pugnam ineundam properabant. Amorrhæus autem, cum illi ingruerent, non erat amplius ſui ſimilis; ſed & ipſe timore perculſus eſt ad conſpectum Hebræorum, & exercitus ejus, qui ita ſe prius gerebat ut fortiter animatus eſſe videretur, tunc ſe perterritum oſtendit. Primo itaque congreſſui non auſi reſiſtere, impetumve Hebræorum excipere, terga vertunt: hoc modo ſuæ potius ſaluti ſe conſulturos eſſe exiſtimantes, quam prælium committendo. Munitis enim Urbibus plurimum fidebant; quæ illis, in eas vi compulſis, nihil profuerunt. Hebræi namque, ut eos cedere deprehenderunt, ſine mora illis inſtabant: ſolutiſque eorum ordinibus, in formidinem conjiciebant. Et quidem illi, perfracta phalange, fuga ſeſe in urbem recipiebant: Hebræi autem non ſegnes erant & defeſſi in perſequendo. Verum iis, quibus ante fatigati fuerant, perſeverantiam adjicientes, cum eſſent funditores optimi & cujuſcunque è longinquo jaculationis *in primis* periti, *ideoque* propter armaturam leviorem ad inſequendum agiles & expediti, curſu adæquabant hoſtes; & eos, qui longius aufugerant quam ut comprehendi potuerint, fundis & jaculis aſſequebantur. Multa itaque cædes facta eſt, & effugientes vulneribus laborabant. Vexabat autem eos ſitis magis, quam hoſtium aliquis. erat enim æſtatis tempus. Et quamplurimos, deſiderio potus ad fluvium adductos, & quotquot denſis agminibus fugerant, circumſtan-

Celebratur hac victoria Num. c. 21. Deut. c. 1. c. 2. c. 3. c. 4. & c. 29. Joſ. c. 12. & c. 13. Jud. c. 11. Amos. cap. 2. Pſ. 135. & 136. nec non à Philone p. 642.

---

a Ανθρώπων] Ita è *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* in *Editis*, *aliiſque*, ἀνθρώπων ἴσον τοῖς παρ' αὐτοῖς ὤγ.

b Σιχῶνα,] Ita *Baſ.* & *Gen.* & prius Moyſes סיחן סיחון σιχών, ſeu *Sihon*; acuunt enim Maſoretæ ſyllabam ſequiorem. σηχώνα & in recto σηχών paſſim ſcribunt *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* Sic ſcriptum viderat & *Epiphan.* Samaritæ cantillant potius σαιχών: Hieronymus *Sehon* edidit ſua in verſione, Alexandrini σηών. BERN. Ita *Baſ.* & *G.* & prius *Moyſes* Σιχών ſeu *Sihon* acuunt enim *Maſorethæ* ſyllabam ſequiorem. Σηχώνα & in recto Σηχών paſſim *Samb. Big. Hen.* & *Busb.* Σηών & Σηώνα *Vat. Zon.* & LXX.

c Τὸν βατιλέονϑα] Τὸν βατιλέα *Vet. Interpr.* & *Zonar.*

d Ταύτης, [Ταύτας ἧς ἀπ. *Big.*

e Δίοδον αὐτῶν] Ita quinque *MSS. Zonar.* & *Vet. Interpr.* (*Coll. Voſſ.* pro αὐτῶν habet αὐτὸν) in *Editis* διὰ ἑνὸς ἐδὸν ἐφ' ὡς &c.

f Σιχῶν] Σηὼν *Big.* σηχὼν *Samb.* & *Busb.* σηχῶν *Hen.* BERN.

g Ἐκεῖνος.] Sic *Big.* & *Samb.* in *aliis* cum *Editis* ἐκείνου.

h Εθελοιεν.] Εθελοι *Vat.* ἐθελοῖεν *Samb.*

i Διαβαίνειν τὸ Αρνῶνα] Hi ſunt fluvii illi de quibus ſuperius p. 190. lin. 1. REL.

k Εγω·] Εγωκε τὰς *Samb.* & *Epiphan.*

l Αποτημώαντο,] Ita quatuor *MSS. Zonaraſque* ex dialecto *Attica.* in *Editis*, *aliiſque*, ἀποτιμάνατο.

m Αὐτῇ στιχωρεῖ χρεὼν] Αὐτοὶς *big. Samb.* & *Vat.* & mox χρήσασϑαι *Big.* & *Samb.*

δὲ αὕτη καρποφόρος, καὶ πλήθος [a] ἀνθρώπων τοῖς παρ' αὐτῆς ἀγαθοῖς ἱκανὴ τρέφειν. πρὸς οὖν [b] Σιχῶνα, [c] τὸν βασιλεύοντα τῆς χώρας [d] ταύτης, ἀπέστελλε Μωϋσῆς, τῷ στρατῷ [e] δίοδον αὐτῶν ἐφ' οὓς ἂν θελήσωσι ποιεῖσθαι, ὥστε μηδὲν ἀδικηθῆναι, μήτε τὴν γῆν, μήτε τοὺς ἐνοικοῦντας ὧν [f] Σιχὼν ἐκράτει· τοῖς τε κατὰ τὴν ἀγορὰν χρῆσθαι πρὸς τὸ [g] ἐκείνων λυσιτελὲς, εἰ καὶ τὸ ὕδωρ αὐτοῖς πιπράσκειν [h] ἐθέλοιεν. Σιχὼν δὲ δεινὰ μηνύσας ὠπλίζετο τὸν οἰκεῖον στρατὸν, καὶ τοὺς Εβραίους [i] διαβαίνειν τὸν Αρνῶνα κωλύειν ἑτοιμότατος ἦν.

β'. Μωϋσῆς δὲ, ὁρῶν πολεμίως αὐτοῖς τὸν Αμορραῖον διακείμενον, ὅτε προφρονούμενος ἀνέχεσθαι δεῖν [k] ἔγνω· καὶ τοὺς Εβραίους τῆς ἀπραξίας καὶ τῆς δι' αὐτὴν ἀποδημίας, ὑφ' ἧς στασιάσαί τι πρότερον αὐτοῖς συνέπεσε, καὶ τότε δυσκόλως εἶχον, ἀπαλλάξαι διανοεῖται, ἤρετο τὸν Θεὸν εἰ πολεμεῖν αὐτῷ δίδωσι. δὲ δὴ Θεὸς καὶ νίκλω [l] ἀποσημήναντος, αὐτὸς θαρσαλέως εἶχε πρὸς τὸν ἀγῶνα, καὶ τοὺς στρατιώτας παρώρμα· νῦν αὐτοὺς ἀξιῶν τὸ τῶν πολεμεῖν ἡδονῆς ἀπολαύειν, ὅτ' [m] αὐτῇ συγχωρεῖ χρῆσθαι τὸ θεῖον. οἱ δὲ ἧς ἐπόθουν ἐξουσίας λαβόμενοι, καὶ τὰς πανοπλίας ἀναλαβόντες, σὺν τάχει ἐχώρουν εἰς τὸ ἔργον. ὁ δὲ Αμορραῖος οὐκ ἔτ' ἦν ὁποῖος τῶν ὁμοίων [n] αὐτῷ· ἀλλ' αὐτός τε καταπλαγεὶς τοὺς Εβραίους, καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ παρέχεσθαι δοκεῖν [o] εὔψυχον εἶναι δοκεῖν, τότ' ἀπελέγχθη πεφοβημένη. [p] τὴν πρώτην οὖν σπουδὴν οὐκ ὑπομείναντες ἀντισῆναι, καὶ δέξασθαι τοὺς Εβραίους, τρέπονται· [q] τοῦτ' αὐτοῖς σωτηρίαν ὑπολαβόντες [r] ἢ τὸ μάχεσθαι παρέξειν. ἐθάρρουν γὰρ ταῖς πλησίον ὕσαις ὀχυρότησι, παρ' ὧν ὤδεν αὐτοῖς ὄφελος λιὶ εἰς ταύτας [s] σωθησομένοις. Εβραῖοι γὰρ, ὡς εὐδόνλας [t] αὐτοὺς εἶδον, θύμου ἐνέκειντο· καὶ παραλύσαντες αὐτῶν τὸν κόσμον, εἰς φόβον κατέστησαν. καὶ οἱ μὲν ἀποβαίνοντες ἔφευγον ὅπι τῶν πόλεων· οἱ δὲ πρὸς τὴν διωξιν οὐκ ἐκαμνον. ἀλλ' οἷς [v] προπεπονήκεσαν προσεπιπαλαιπωρῆσαι προθέμενοι, καὶ σφενδονᾶν τε ἄριστοι τυγχάνοντες καὶ πᾶσι τοῖς ἐκηβόλοις δεξιοὶ χρῆσθαι, [x] διὰ τὴν [y] ὁπλισιν ἧσσον δυσελῆ κεκτῆσθαι πρὸς τὸ διώκειν ὄντες, μετέτρεον τοὺς πολεμίους· καὶ τοὺς [z] πορρωτάτω δὲ συλληφθῆναι γενομένους, ταῖς σφενδόναις καὶ τοῖς τοξεύμασι κατελάμβανον. φόνου τε ἦν γένεσις πολὺς, καὶ τραύμασιν ἐπόνουν οἱ [a] διαφεύγοντες. ἔκαμνον δὲ ὅπλοις δίψει μᾶλλον ἢ τινι τῶν πολεμικῶν. καὶ γὰρ ὥρα θέρους ἦν. καὶ ὑπερθυμίᾳ δὲ πιεῖν ὅπλ πλεῖον τοὺς πολείους [b] παραχθέντας, καὶ ὅσον σωφρονοῦντας [c] ἔφυγε, πλείστους ἔκαλλον· καὶ πάντας αὐτοὺς ἀκροτίζοντες ἅμα καὶ τοξεύοντες [d] διέφθειρον. ἀποθνήσκει δὲ αὐτῶν καὶ [e] Σι-

---

n Αὐτῷ·] Αὐτῶν *Vat.* & forſan *Vet. Interpr.* qui habet *inſiſtentibus populis cum jam non eſſet aqualis.*

o Εὔψυχον εἶναι] Εμψυχον *Big.*

p Τὴν πρώτην] Καὶ τὴν πρ. ex mala *Tar.* & *Big.* conjectura. BERN. & HUDS.

q Τοῦτ' αὐτοῖς] Τοῦτο ἐκυβεῖς *Baſ. Gen.* In ea ſententia ὑπολαβόντες μᾶλλον ἢ τὸ μάχεσθαι *Tar. Big.* BERN.

r Η τὸ μάχεσθαι] Eſt qui (*Tar.*) conjicit μᾶλλον ἢ τὸ μ.

s Σωθησομένοις.] Ita *Samb.* in *reliquis* cum *Editis* σωθησομένοις. σωσικλεισθεῖσιν legiſſe videtur *Epiphan.*

t Αὐτοὺς εἶδον,] Ita *Big.* & *Samb.* ὡς ὄντας εἶδον ὅθεν αὐτοὺς εἶδον ἐνέκ. *Vat.* ὡς ἐνδόντας αὐτοὺς ὅθεν εἶδον ἐνέκ. *Baſ.* & *G.*

v Προπεπονήκεσαν] Προπεπονήκεσαν *Samb.* & *Big.*

x Διὰ τὴν] Καὶ διὰ τὴν *Vat.*

y Οπλισιν] *Al.* ὅπλεσιν.

z Πορρωτάτω δὲ] Πορρωτάτω συλληφθῆναι *Big.* & *Samb.* Verum Corrector codicis *Sambucani* πόρρω δὲ συλληφθῆναι *Hen.* πορρωτάτω δὲ συλληφθῆναι. BERN. Πορρωτάτω συλλ. *Big. Vat.* & *Samb.* à prima manu, ab altera πόρρω δὲ συλλ.

a Διαφεύγοντες.] Ita quatuor *MSS.* in *Editis* & *aliis* διαφυγόντες.

b Παραχθέντας,] Καταβαχθέντας *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* καταπίνοντας legiſſe viſus eſt *Vet. Interpr.*

c Εφυγε,] Εφυγε *Big.*

d Διέφθειρον.] Ita *Big.* & *Samb.* διέφθειραν in *reliquis.*

e Σι-

[c] Σιχῶν ὁ βασιλεύς. Ἑβραῖοι δὲ νεκροὺς ἐσκύλευον, καὶ λείαν ἔλαβον. καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ἐκ γῆς εἶχον, μειζὼ ἔτι τῶν καρπῶν ὑπαρχούσης. καὶ διεξιόντι [f] πᾶσιν ἀδεῶς τὸ στράτευμα τροφομὴ χρώμενον, [g] ἁλισκομένων καὶ τῶν [h] πολεμίων· ἦδεν γὰρ ὤφελε τούτων διὰ ἐμπόδιον, ἅτε μαχίμοις πᾶσι διαπολεμοῦσιν. Ἀμορραίους μὲν οὖν τοιούτῳ πάθει κατέλαβεν, ὅτι φρονήσει δεινοὺς, ὅτι ἀγαθοὺς κατὰ τὸ ἔργον γεγονότας. Ἑβραῖοι δὲ τὴν ἐκείνων γῆν [i] παρελάμβανον. ἔστι δὲ [k] χωρίον τριῶν μεταξὺ ποταμῶν κείμενον, ὅμοιον [l] νήσῳ τὴν φύσιν [m] ὑπάρχον. ἓν μὲν Ἀρνῶν διὰ μεσημβρίας [n] ὁριζόντων αὐτὸ, [o] Ἰαβάκχης δὲ τὴν ἀρκτῴαν αὐτοῦ πλευρὰν περιγράφοντος· ὃς εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν ἐκβάλλων, ἐκείνῳ καὶ ἓν ὀνόματος μεταδίδωσι. τὸ μέντοι γε [p] πρὸς τῇ δύσει ἓν χωρίον, [q] περίεισιν αὐτὴν [r] Ἰορδάνης.

γ'. Οὕτως οὖν ἐχόντων τῶν πραγμάτων, [s] ἐπιτίθεται τοῖς Ισραηλίταις Ωγης, ὁ τῆς [t] Γαλαδίτιδος καὶ [v] Γαυλανιτιδος βασιλεὺς, στράτον ἄγων, καὶ τοῦδε μὲν ὡς [x] ἐπὶ συμμαχίαν τὴν Σιχῶνος φίλος τυγχάνοντος. ἤδη δὲ ἐκεῖνον ἤδη τεθνεῶτα, καὶ [y] ἅτως ἐγνω τοῖς Ἑβραίοις εἰς μάχην ἐλθεῖν· [z] περιέσεσθαί τε νομίζων, καὶ τῆς ἀρετῆς [a] αὐτῶν διαπειρᾶσθαι βουλόμενος. διαφθαρῆναι [b] δὲ τῆς ἐλπίδος, αὐτός τε ἀποθνήσκει τῇ μάχῃ, καὶ σύμπας ὁ στρατὸς αὐτοῦ διαφθείρεται. Μωϋσῆς δὲ, τὸν ποταμὸν [c] Ἰάβακχον περαιωσάμενος, διεξῆλθε τὴν Ωγου βασιλείας, τάς τε πόλεις καταστρεφόμενος, καὶ κτείνων πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας· οἷς καὶ πλέον διέφερον πάντων [d] τῶν ἐν ἐκείνῃ ἠπείρῳ, διὰ ἀρετὴν γῆς καὶ πλήθους κτημάτων. [e] Ωγης δὲ μέγεθός τε καὶ κάλλος

tes telis petebant; eosque jaculis simul & sagittis ferientes, omnes occidebant. Sichon etiam rex eorum concidit. Hebræi autem cæsos spoliabant prædamque agebant: ac terra illis rerum *omnium* copiam suppeditabat, quod adhuc magna vis frugum in agris superesset; insuper & milites ubique sine metu, captis omnibus qui hostilia minitabantur, pabulatum egressi sunt: nihil enim iis impedimento erat, præsertim cum fortissimus quisque occubuisset *in prælio*. Atque hujusmodi quidem calamitas illata est Amorrhæis; qui nec consilio prudenter, nec armis fortiter sunt usi. Hebræi vero terram eorum *sibimet* acceperunt. Est autem regio tres inter fluvios sita, insulæ plane similis. Arnone quidem, qua meridiem spectat, eam claudente, Jabaccho vero latus ejus septentrionale ambiente: qui in Jordanem fluvium sese exonerans, nomen suum amittit. At quod reliquum erat terræ ad occasum, illud Jordanes alluit.

3. Cum res ita se haberent, Israëlitis bellum movet * Oges, Galadenæ & Gaulanitidis rex, exercitum ipse ducens, & festinans quidem ut suppetias ferret Sichoni, amico suo & socio. Comperto autem quod is jam exstinctus occiderit, nihilominus ipsi constitutum erat cum Hebræis armis dimicare; non dubitans quin vinceret illos, volensque virtutis eorum periculum facere. De spe vero sua decidens & ipse in prælio perit, & exercitus ejus ad unum interimitur. Moyses autem, Jabaccho fluvio trajecto, Ogis regnum peragrabat, & urbes evertens & incolas omnes ferro perimens: qui cunctos istius terræ *homines* divitiis superabant, cum ob soli fertilitatem tum ob facultatum abundantiam. Ogi vero ea erat *corporis* magnitudo & pulchritudo, qualis paucis

Posthæc Oges, Batanææ sive Galaditidis ac Gaulanitidis rex, Israëlitis urbes non minus quam munitas LX. opes immensas, & vitam suam cedit. Deut. c. 3. Jos. c. 12. & c. 13. 1 Reg. c. 4. & Philo p. 643.

[e] Σιχῶν] Σιχὼν *Bas.* & *Gen.* σηχὼν *Big. Samb. Busb.* & *Hen.* Aut horum quodvis dices, Aristarchis non invitis, aut etiam σιχών. BERN.

[f] Πᾶσιν ἀδεῶς] Πᾶν ἀδεὲς *Tar. Big.* haud perite. BERN. Πᾶν è conjectura alicujus, non probante *Bernardo*.

[g] Ἁλισκομένων καὶ] Forte καὶ ἁλισκομένων τῶν. COCC.

[h] Πολεμίων·] Secunda manus *Samb. Hen.* & *Busb.* πόλεων. Convenit illis & *Zonaras*. Alterum tamen Josephi fuerat. BERN. Πόλεων *Samb.* à manu secunda, & *Busb. Hen.* (*Coll. Voss.*) & *Zonaras.* non adeo recte.

[i] Παρελάμβανον.] Περίλαβον *Hen. Busb.* & *Zonaras. Epiphanius, late ceperunt*, ἅπασαν ἐλάμβανον, aut ἐπελάμβανον pro παρελάμβανον, ut errare solent calami. BERN.

[k] Χωρίον] Χωρίον ὃ τριῶν *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

[l] Νήσῳ] Sic *MSS.* τῇ νήσῳ in *Editis*.

[m] Ὑπάρχον. Ἓν μὲν Ἀρνῶν] Ὑπάρχει *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

[n] Ὁριζόντων] Ὁριζοῦσι αὐτὸ *Big. Samb.* & *Epiphanius.* ἀκτὰς αὐτῷ *Bas.* & *Gen.* ἀκτῆς αὐτὸ *Tar. Big.* At vero ista conjectura ἀκτὰς præstaret, aut ἀκταῖς αὐτῷ, si esset opus. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ὁριζοῦσι ἀκτὰς αὐτῷ in *Editis*, *altisque*. Sunt qui conjiciunt ἀκτῶς αὐτὸ, & ἀκταῖς αὐτῷ.

[o] Ἰαβάκχης] Hæc Ἰαβάκκης & mox Ἰάβοκον *Bas.* & *Gen.* Ἰαβόκης *Big. Samb.* & *Epiphanius*: pauloque inferius omnes pariter Ἰάβοκον. At ex judicandi facultate *Tar. Big.* Ἰόβακκον, *Burinsque* Ἰάβοκκον, nos Ἰάβοκχον. Quinimo illorum codicum aliquot Ἰαβάκχης exhibent Ἰαχ. l. 1. c. 20. §. 2. BERN. Similiter p. 167. v. ult. *al.* Ἰαβάκκης & (*Coll. Voss.*) Ἰαβάκης. vide etiam infra v. 26.

[p] Πρὸς τῇ δύσει] Πρὸς τὴν δύσιν *Vat.*

[q] Περίεισιν] *Bas. Gen.* & *Samb.* περιεῖσιν, ut ab ἴημι Attici malunt Ionesque vice verbi communis περίεισιν. *Tar. Big.* huc introducere voluit περίεισιν. BERN. Ita *Bas. G. Samb.* & *Vat.* Atticorum Ionumque more vice verbi communis περίεισιν.

[r] Ἰορδάνης.] Ἰορδάνου jam libri cusi scriptique: at supra εἰς τὸν Ἰορδάνην iidem omnes. BERN. Ὁ Ἰορδάνης *Vat.* in *Editis*, *aliisque* Ἰορδάνου.

[s] Ἐπιθέται] Ἐπιθεῖτο δὲ τοῖς *Vat.*

* *Oges, Galadenæ & Gaulanitidis rex,*] *Posthæc Oges Batanæ, sive pinguium terrarum Galaditidis ac Gaulanitidis præpinguis ingensque dominus, dialecto quidem Moysis* עוג מלך הבשן, *Onceloso semper, sæpiusque Jonathanibus vero falsoque, tum Syris Chaldæisque aliis, ex abusu vocis vetusto populari lepidoque* מתנן *munitor, & mœnia; nisi à statione, quæ* LXX. *Interpretibus* ματθαιμὶν *aut* ματθανεὶν, *Hebræis* Matthana מתנה, *nomen illud traduclum fuerat: de ea Eusebius, αὕτη νῦν λέγεται ματθανά. κεῖται δὲ ἐπὶ τοῦ δρυμῶνος ἐπὶ σημείων ιβ'. πρὸς ἀνατολὰς μηδαβῶν, pro* בתנן *Batnan etiam Syrorum, & בותנן בתניה Uzielidæ, בתנין בתנין Samaritarum, בַּטַנִיָּה Judæorum simulque Samaritarum in versionibus Arabicis S. Bibliorum, aut βατνεσὰς aut βαθανία Batanæa Josephi hujus, Cl. Ptolemæi, Eusebii Cæsariensis, Hieronymi Presbyteri, &c. βαταναῖτις denique Cyrilli, Theodoreti, Hieronymi etiam, aliorumque Ecclesiasticorum. Hanc regionem à* Bethsan *ita cognominatam putarunt Georgius S. Tarasii, alterque Cedrenus, quod ajunt,* διὰ βασσὰν, ἡ ἐστὶ σκυθόπολις. *Monstrum itaque istud, cujus lectum ex chalybe cubitos quadratos 4 x 9 amplum servarat Philadelphia fertilis Cœles Syriæ: Sic enim tam* Ammon *&* Amman, *quam* ῥαββὰθ ἀμμὰν, ῥαββαθάμανα, רבת בני עמון, Rabbath *&* Rabba *&* Rabbatha, *Ammanitarum Metropolin, jam à secundo Ptolemæorum Ægyptiorum fuisse appellatam sæpius inculcant Eusebius in Geographia sacra, in Commentariis sacris Hieronymus, Stephanusque Byzantius in Geographia communi: victori Israelitæ urbes non minus quam munitas* LX, *opes immensas, & vitam suam cedit. Deut. c. 3. Jos. c. 12. & c. 13. 1 Reg. c. 4. 18. & Philo p. 643. qui bello illo Batanæo Asianos omnes territos credidit.* BERN.

[t] Γαλαδίτιδος] Γαλαδίτιδος καὶ γαυλανιτιδος *Zonaras.* γαλαδῖτις καὶ γαυλανιτιδος *Isaac. Gen.* & *Epiphan.* γαλαδίτις καὶ γαλαύτιδος *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* Vide supra de Galadena l. 1. c. 19. §. 11. ex Geographo Byzantio. Eadem tellus γαλάτις Polybio p. 577. γαλαδῖτις nuncupatur Eusebio Cæsariensi & Scholiastæ ad Jerem. c. 49. & Suidæ Grammatico Atque etiam Hieronymo modo *Galaaditis*, modo *Gerasena*, sicut Saadias alicubi in Commentariis Sacris *Galaad* interpretari amat جرس, γέρασα noto Græcis nomine. Gaulanitidi vero Asylum גולן Deut. c. 4. 45. nomen pridem addidit. Unde Eusebius, γαυλὼν ἢ γαυλὰν, πόλις ἱεραῖκη καὶ φυγαδευτήριον ἐν τῇ βαταναίτιδι. καὶ νῦν γαυλὼν καλεῖται κώμη μεγίστη ἐν τῇ βαταναίᾳ. ὁμώνυμον δὲ τῇ κώμῃ καὶ ἡ πόλις. Statim *Hen.* & *Busb.* ἐπὶ συμμαχίᾳ. Mox ut prius *Samb. Hen.* & *Busb.* σηχῶνος. *Big.* σήχωνος. BERN.

[v] Γαυλανιτιδος] Γαλαύτιδος *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* (Γαυλαῦδος *Coll. Voss.*) Verum *Eusebio* Γαυλὼν ἢ Γαλὰν ἐν τῇ Βαταναιτιδι. καὶ νῦν Γαυλὼν καλεῖται κώμη μεγίστη ἐν τῇ Βαταναίᾳ. ὁμώνυμον δὲ τῇ κώμῃ καὶ ἡ πόλις.

[x] Ἐπὶ συμμαχίαν] Ἐπὶ συμμαχίᾳ *Hen.* & *Busb.*

[y] Οὕτως ἔγνω] Οὕτος *Big.* & *Samb.*

[z] Περιέσεσθαί] Καὶ περιέσεσθαί τε *Vat.*

[a] Αὐτῶν διάπειραν] Ita è *MSS.* in *Editis* deest αὐτῶν.

[b] Δὲ τῆς ἐλπίδος,] Sic *Big.* (*Tar. Coccejus*) *Samb* & *Vat.* δὲ τῆς *Bas. G. altique.*

[c] Ἰάβακχον] In *Editis* Ἰάβοκον. in *MSS.* Ἰάβακκον & Ἰάβακον. unde nonnulli conjiciunt Ἰόβακκον, Ἰαβόκκον, & Ἰαβόκχον. Vide p. 167 v. ult & supra, v. 12.

[d] Τῶν ἐν ἐκείνῃ ἠπείρῳ,] Τῶν ἐκείνῃ ἠπείρῳ *Big.* τῶν ἐκείνῃ ἠπειρωτῶν *Samb.* τῶν εἰκοικοῦντων ἐν ἐκείνῃ ἠπείρῳ ἦν δὲ ἀρετὴν τῆς γῆς *Vat.* τῶν ἐν ἐκ. ἠπείρῳ καὶ ἀρετὰς καὶ πλ. *Vet. Interpr.*

[e] Ωγης δὲ] Ὠγὴς δὲ in *Editis*, quo admisso, mox ὁ ἴγνα legendum. HUDS. Nota decorum illud εἰὼ ἄξιον τυγχάνοντος. HAV.

cis admodum *contigit*. Erat etiam vir ille manu *adeo* ſtrenuus, ut præclara ejus facinora reſponderint ſtaturæ proceritati & formæ decori præcellenti. De viribus autem ejus & amplitudine conjecturam fecerunt ex cubili in Rabatha urbe regia Ammanitidis capto: è ferro quidem fabricato, in latitudinem autem quatuor cubitos patente, longitudine vero uno cubito duplici majore. Eo itaque cadente, Hebræis non ſolum in præſens res feliciter ceſſerunt, ſed in reliquum tempus iis bene vertebat illius mors. Urbes enim ſexaginta egregie munitas, ejuſque imperio ſubjectas ceperunt: multamque prædam & ſeorſim ſinguli & communiter omnes adepti ſunt.

λῶ, οἷον ὀλίγοις σφόδρα. ἦν γὰρ κῆ χεῖρα [f] γηναῖος ὁ ἀνὴρ, ὡς ἴσα τὰ τῶ ἔργων εἶναι τοῖς τῶ μεγέθους καὶ τῆς ὑπερεπείας πολυεκτήμασι. τὴν δ' ἰσχὺν αὐτῶ καὶ τὸ μέγεθος ἐπεκμηριώσαντο, κλίνην αὐτῶ λαβόντες ἐν [g] Ραββαθῆ πόλει τῶ βασιλείων τῆς Αμμανίτιδος· τῆ μὲν κατασκευῆ σιδηρέαν, τετράρων γὰ πηχῶν τὸ εὖρος, μήκει δὲ διπλασίονος ἐνὶ πήχει μείζονα. τύτῳ τοίνυν [h] παίσαντος, οὐκ εἰς τὸ παρὸν μόνον τοῖς Εβραίοις ἐπέδωκε τὰ πράγματα, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ μέλλον ἀγαθῶν αὐτοῖς αἴτιος ἀποθανὼν ὑπῆρξε. καὶ γὰ πόλεις ἑξήκοντα λαμπρῶς πάνυ πεφυτευμένας, ὑποπιπτούσας ἐκείνῳ, παρέλαβον· καὶ λείαν πολλὴν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ πάντες ὑπήρξαν.

CAP VI.

De Balamo vate, & qualis vir fuit.

Moyſes, de Madianitis debellandis meditans, caſtra metatur in planitie Moabitica propter Jordanem fluvium è regione Jerichuntis. Num. c. 22.

MOyſes itaque, exercitum ducens Jordanem verſus, in magna planitie è regione Jerichuntis caſtra metatur. Illa autem urbs eſt opulenta, palmarum feraciſſima, & balſami copia abundans. Jamque cœperunt Iſraëlitæ animis efferri, & magno pugnandi deſiderio flagrare. Ac Moyſes, cum per aliquot dies victimas pro gratiarum actione Deo prius immolaſſet & populum epulis ex-

ΚΕΦ. ϛ'.

Περὶ Βαλάμου τῆ μάντεως, καὶ ποταπὸς ἦν τῶ εἶδος.

ΜΩϋσῆς μὲν ἓν στρατοπεδεύει, [i] ἀγαγὼν τὴν δύναμιν [k] ἐπὶ τῶ Ιορδάνη, [l] κατὰ τὸ μέγα πεδίον Ιερεχοῦντος [m] ἀντικρύς. πόλις δ' ἐστὶν Ἰουδαίων αὕτη, φοίνικάς τε φέρειν ἀγαθὴ, καὶ βάλσαμον νεμομένη. ἤρχοντο δὴ φρονεῖν ἐφ' ἑαυτοῖς μέγα οἱ Ισραηλῖται, καὶ τὴν πρὸς τοὺς [n] πολέμους ἐπιθυμίαν ὑπερέτεινον. καὶ Μωϋσῆς [nn] ὀλίγων ἡμερῶν θύσας χαριστήρια πρῶτον τῶ Θεῶ,

f Γηναῖος ὁ ἀνὴρ,] Ita *Big.* & *Samb.* in reliquis deeſt articulus.

g Ραββαθᾶ πόλῃ τῶ βασιλείων] Τῶν βασιλίων *Big.* τῆ βασιλείας *Epiphanius.* Melius alii. Nam in genere *Rabbath* רבת, i. e. עיר רבת, & dialecto Philadelphena רבתא aut רבתא קרתא, ῥαββαθᾶ & *Cartha rabbatha*, πόλις βασίλειος, *ſedes regia*, μεγαλόπολις ipſa voce. Unde Doctores Alexandrini בני רבת עמון interpretati ſunt ὁ τῆ ἀρχῆ τῶ υἱῶν ἀμμών. Huc pertinere putabis hæc Euſebii Loca ſacra: Ἀμμὼν καὶ ἀμμὼν ἡ νῦν φιλαδελφία, πόλις ἐπίσημος τῆς παραλίας; quod etiam Stephanus Byz. Cl. Ptolemæus, Plinius Secundus, & ipſe rex Antiochus bene norant. Quippe ut Syrus Arabſve ea potitus eſſet, ita climatis nomen ſolebat hæc urbs variare.) κατώκουν δὲ αὐτὴν ὕστερον οἱ ῥαφανεῖς, ἔθνος δρακῶδες, ὅπερ ἀνέτειλον οἱ ὑοὶ λὼτ οἱ λὰπ ἀμμών. Idem alibi ῥαββὰ (*Rabbath* Hieronymo interpreti) πόλις βασιλείας ἀμμών. αὕτη ἐστὶ φιλαδελφία· μίμνῃ δὲ αὐτῆς καὶ ἱερεμίας. Plinius inſuper monet hanc & Damaſcum Raphanamque ex decem urbibus illuſtribus Syriæ in Arabiam recedere. Idem animadvertit S. Hieronymus ad Ezech. c. 25. *Filii Ammon habebant Metropolin nomine Rabbath, quæ hodie à rege Ægypti Ptolemæo cognomento Philadelpho, qui Arabiam tenuit cum Judæa, Philadelphia nuncupata eſt. Dicitur autem quod Nabochodonoſor capiet urbem Rabbath: quæ vel proprie hoc appellatur nomine, vel ob magnitudinem; Rabbath enim maxima dicitur.* Et ad Ezech. c. 21. 20. *Cum venerit ad ſolitudinem ad bivium* (שנים דרכים) *terræ Arabiæ, quæ appellatur filiorum Ammon; quarum una via Jeruſalem ducit ad dextram partem; ſiniſtra vero ad Rabbath filiorum Ammon: quæ eſt civitas Metropolis, & hodie Philadelphia nominatur.* Diverſa quædam ibidem Græce commentatus eſt B. Theodoretus: Ὡς δὲ εἰκάνι φησὶ Δίγεσιππον μίαν ὁδὸν δηλῆ μεμεζομένην, καὶ τὴν μὲ κατ' εὐθὺ τῆ ἱερουσαλὴμ φερομένην, τὴν δὲ εἰς τὴν ῥαββαθὴ ἡμῶν ἀμμὼν ἀφιγμένην. Ραββαθὴ δὲ ἡμῶν ἀμμὼν εἶπεν, ἐπειδὴ ἐστὶ καὶ ἑτέρα ὁμώνυμος, ἡ δὲ ἀμμών. Ταύτην δὲ τὴν δὲ ἀμμὼν φασί τινες εἶναι τὴν ὑπὸ ἀραβίαν φιλαδέλφειαν καλουμένην, ἥτις μέχρι νῦν ἀμμὼν τῆ ἐπιχωρίῳ φωνῆ προσαγορεύεται. Idem Antiſtes ad Jer. c. 49. ἰαζὴλ πόλις ἣν τῆς ἀραβίας. Polybius enim in bellis Antiochi & Ptolemæi meminerat ejus p. 577. nomine Ραββαθάμανα τῆς ἀραβίας, imo ἐπὶ βυτῶν κεῖται τὴν πόλιν, δύο τε τόπους μόνον ἔχειν πρόσοδον. Mirum tamen Polybium non *Philadelphiam* hanc nuncupaſſe, ſed jamdiu à morte Ptolemæi cognominis vetus nomen nimiſque longum barbarumque retinuiſſe, niſi alia urbs *Philadelphia*, alia forte *Rabatammana*. Theodoretus etiam, quod videmus, de eo dubitavit. Victor tamen ad Jeremiæ c. 49. ἣν δὲ ζῆ πόλις ἀμμὼν, καὶ νῦν δὲ κώμη ὡς ἀπὸ δεκαπέντε σημείων ἀπὸ ῥαββαθὴ, τὴν νῦν καλουμένης φιλαδελφίας. Olympiodorus quidem ſimplicius, ῥαββαθὴ πόλις ἀμμανιτῶν. οἱ δὲ ὑοὶ ἀμμὼν ἀμμανῖται, ἀπὸ δὲ ἀμμὰν ὄντες: ſic enim Joſephus pronuntiarat יעמן S. Codicis. Deinde B. Hieronymus ad Amoſi primum, *Super tribus ſceleribus filiorum Ammon, qui de Lot ſtirpe generati ſunt, & habitant in Arabia ubi nunc eſt Philadelphia. Ignem ſuccendam in muro Rabba*, רבה, *quæ fuit Metropolis Ammonitarum.* Hanc urbem Syriæ Arabiæque confinem, & regionis Decapolitanæ non minimum decus neque prætermiſit Byzantinus ille Stephanus, Ραββαθάμμανα, πόλις τῆς ὀρεινῆς ἀραβίας. Iterum, Εἰσὶ καὶ ἀμμαῖται, ἀφ' ὧν δύο μυ. χθὲς τῆ ναβαταίων ἀρχῆς, ὡς ἱώσηπος, puta ἀρχ. l. 1. c. 12. ἐκληθησαν δὲ ἀπὸ ἀμμὼν δὲ παιδὸς λώτ καὶ τῆς νεωτέρας θυγατρός. Tertioque, Καὶ φιλαδέλφεια, τῆς συρίας ἐπιφανὴς πόλις, ἡ πρότερον ἄμμαν, εἶτ' ἀσάφη, (ne vix accedo) εἶτα φιλαδέλφεια, ἀπὸ πτολεμαίου τῆ φιλαδέλφου. ὁ πολίτης φιλαδέλφευς. τὸ δὲ φιλαδέλφιος, ἐπιχώριον. ὕτω γὰ ἰώσηπος κ'. τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας. BERN.

h Παίσαντος,] Πεσόντος *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

i Αγαγὼν] Καὶ ἀγαγὼν *Big. Samb.* & *Vat.*

k Επὶ τῶ Ιορδάνη,] Επὶ τῆ Ιορδάνην *Big.* & *Samb.*

l Κατὰ τὸ μέγα πεδίον] *Caſtris itaque noviſſimis exercitum ſuum conſtituit Moyſes, de Madianitis debellandis meditans, in planitie Moabica; præſertim enim dictus eſt ille locus* מאב ערבות ἡ πεδιὰς μωάβ, ערבות τὰ τίμπη, *ſive Joſepho interprete tum heic tum alibi* τὸ μέγα πεδίον, *quaſi* ערבה רבה: *Michæque Vati c. 6. 6.* שטים *i. e.* χοῖνοι, *aut potius* χῖνοι LXXII. *Interpr.* σατὶν *Euſebio*, Setim *Hieronymo*, & *Jonathæ Judæo* כישר שטין ἡ πεδιὰς σιτὶν, *propter Jordanem fluvium è regione Jerichuntis* יחו *i. e.* δυσμῶν *dialecto Chananæa, aut* ריחא *Arabica; cujus palmas odoraque balſama nulla non concelebrat hiſtoria. Vide Num. c. 22. & de Jerichunte Strabonem p. 525. Flaviumque l. 5. Bellorum c. 26. ubi ſuaviſſimam urbem ſua cum paradiſo pulchre deſcribit.* BERN. *Sc.* in planitie *Moabitica*, quæ nonnullis dicitur ἡ πεδιὰς σιτὶν. Vide *Euſebii* Onomaſt. v. Αραβὼθ Μωάβ.

m Ανίκρυς.] *Big.* & *Samb.* ἀνίκρυ. Attice pinges ἀντίκρυς aut ἄντικρυς, cum *Baſ. Gen. Hen.* & *Busb.* Eodem animo ἱεριχοῦντος *Ioannis Zonaras* in Annalibus. De loco autem illo בערבות מואב מעבר לירדן יחו Num. c. 22. 1. c. 33. 48. & paſſim, ubi jam caſtra ſecunda poſt XL poſuerant Hebræi, finemque attigerant longi erroris, hæc docte diſſerunt Euſebius Hieronymuſque: Αραβὼθ μωάβ, ἔνθα δεύτερον ἠριθμήθη ὁ λαὸς (ὁ μὲ ἀκύλας ἰσημερινόν, (quod addo) ὁμαλὲ, (ὁ δὲ σύμμαχος) τὸν πεδιάδα τῆ μωάβ, ἣ ἐστι ἐπὶ τῆ Ιορδάνου καὶ ἱεριχώ. καὶ ἐστὶ τόπος εἰς δεῦρο δεικνύμενος πρὸς τῶ ὄρει Φογώρ, ὃς προσκεῖται ἀνατολὰς ἀπὸ λιβιάδος ἐπὶ ἐσεβὼν (l. ἐσεβὼς) τῆ ἀραβίας, ἀνίκρυ ἱεριχώ. Αραβὰ ἀκύλας ἐτέρ ἄλτον (emendo ἀκύλας σὺν τοῖς ὁμαλοῖς, σύμμαχος) σὺν τῆ πεδιάδι, θεοδοτίων σὺν δυσμαῖς, καὶ πάλιν σὺν τῆ ἀοικήτῳ. Vide Job c. 39. 6. *Araboth Moab, ubi ſecundo numeratus eſt populus, quod Aquila interpretatur humilia ſive æqualia Moab, hanc habens conſuetudinem, ut eremum propter planitiem ὁμαλὲ i. e. æqualem interpretetur & planam. Denique Symmachus pro Araboth Moab, Campeſtria Moab tranſtulit.* (Hunc ſane interpretem imitatur Rector Bethleemiticus in verſione ſua Biblica, & ad Manſiones Hebraicas. Quinimo τὴν πεδιάδα ſeu *prata plana* Moabi indicant מישרים Onceloſi & Uzielidis, atque בקיעא & בקיעה Samaritarum.) *Et eſt uſque hodie locus juxta montem Phogor euntibus à Libiade in Esbum Arabiæ* (חשבון) *contra Hiericho, qui ita appellatur Araba. Hanc ut ſupra Aquila tranſtulit planam, Symmachus interdum campeſtrem, interdum inhabitabilem; Theodotion occidentalem;* Doctores equidem Alexandrinos ſecutus. Alibi iidem, Βεθφογὼρ πέρα τῆ Ιορδάνου, πόλις ὑὸν ῥηβὶν πλησίον τῆ φογὼρ, ἀπέναντι ἱεριχώ, ἀνωτέρω λιβιάδος σημείοις ϛ'. Quod eſt verbis Hieronymi πολυγλώττως, *trans Jordanem*, (quomodo loquitur Lex Divina בעבר הירדן, licet Moyſes cis beatum illum fluvium haud unquam pedibus ſteterat) *juxta montem Phogor, contra Hiericho, ſex millibus paſſuum ſupra Libiadem.* Noſtis jam locum fatuo Balaco, Moabitis ſimul & Madianitis inceſtis turpibuſque ſemper nationibus fatalem; quantum profecto pratum inter Tiberiadem & Aſphaltitin ſiniſtris aquis Jordanes amnis rigat. BERN.

n Πολέμους] Πολεμίους *Big.* & *Samb.*

nn Ολίγων ἡμερῶν] Forte δι' ὀλίγων ἡ. COCC.

Θεῷ, καὶ τ̃ λαὸν διωχήσας, μέρ⊙ π τ̃ ὁπλιτῶν ἐξέπεμψε, [o] δῃώσοντας τὴν Μαδιανιτῶν γῆν καὶ τὰς πατρίδας αὐτῶν [p] ἐκπολιορκήσοντας. ἔχ ὃ δ' [q] ἐκπολεμωθῆναι πρὸς αὐτὰς αἰτίαν ἔλαβε τοιαύτην.

β'. [r] Βαλακ⊙ ὁ τ̃ Μωαβιτῶν βασιλεὺς, φιλίας αὐτῷ πατρῴας ὔσης καὶ συμμαχίας πρὸς Μαδιανίτας, ἐπὶ τὰς Ισραηλίτας τοσῶδε [s] φυομένας εὐτυχίας, καὶ πρὸ τ̃ αὐτῷ πραγμάτων [t] λίαν δύλας ἦν. καὶ γὰ [v] ὐδ' ἐπίστευσε γῆν ἄλλην πολυπραγμονεῖν τὰς Ἑβραίας, ἀπηγορδυκότ⊙ τ̃ Θεῷ, κλησαμένας τὴν Χαναναίων· [x] καὶ ῥᾴδιον ἢ φρονιμώτερον ἐγχειρεῖν ἔγνω [y] τοῖς λόγοις. καὶ πολεμεῖν μὲν ὀκνεῖ τ̃ς [z] εὐπραγίαις, θεράσας τε ὡσαὐτ̃ τ̃ κακοπραγίας [a] κατειλημμένους, οὐκ ἐκέλευε. κωλύσαι δ', εἰ δύναιτο, ῥᾳθύμως [b] μεγάλως, λογιζόμεν⊙ περισθέσθαι πρὸς Μαδιανίτας ὑπὲρ αὐτῶν. [c] οἱ δ', ἦν γάρ τις ἀπὸ Εὐφράτ⊙ Βάλαμ⊙, μάντις ἄριστ⊙ τ̃ τότε καὶ πρὸς αὐτὸς ὀρθοδείως ἔχων, [d] πέμπτ⊙ μ' τ̃ Βαλάκου πρέσβεων [e] ἄνδρας τ̃ παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγων, προσκαλέσοντας τ̃ μάντιν ἐλθεῖν, ὅπως ἂν [f] ἐπ' ἐξωλείᾳ τ̃ Ισραηλιτῶν ἀρὰς [g] ποιήσηται. προσδηλωμένους δ' τὰς πρέσβεις δέχεται [h] ξενίᾳ φιλοφρόνως. καὶ [i] δειπνίσας

cepisset, copiarum partem *satis magnam* ad Madianitarum terram populandam vastandamque emisit, & ad patrias eorum urbes expugnandas. Bellum autem iis intulit, ex hujusmodi causa.

2. Balacus Moabitarum rex, paterna amicitia & societate cum Madianitis junctus, ubi Israëlitarum potentiam tanta incrementa cepisse viderat, de regno etiam suo in magna erat solicitudine. Non enim audiverat Israëlitas terram aliam quæsituros esse (cum hoc vetaret Deus) postquam Chananææ possessionem adepti essent: ideoque celerius quam prudentius statuit *eos* artibus & fallaciis aggredi. Et quidem pugnare contra eos prospero rerum successu elatos, & qui ex adversis animos majores sumpserant, haud sibi commodum judicavit: sed *potius* prohibere, quantum in se erat, ne potentiores evaderent; id sibi faciendum censens, ut legatos ad Madianitas de rebus suis mitteret. Illi vero, quod esset Balamus quidam ab Euphrate, vates eo tempore præstantissimus & cum iis necessitudine junctus, cum Balaci legatis mittunt etiam de suis viros honoratissimos, qui vatem accerserent, ut Israëlitas diris devoveret. Legatos quidem,

VI. *Balacus, copiis suis diffisus, Balaamum vatem accersit, ut diris devoveret Israëlitas. Num. c. 22. Deut. c. 23.* 2. 9.

o Δῃώσοντας] Ita in *MSS.* (& *Tar.*) in *Editis* perperam δῃώσοντος.

p Ἐκπολιορκήσοντας.] Πολιορκήσοντας *Vat.*

q Ἐκπολεμωθῆναι] Id placet mihi cum *Big.* & *Tar.* Quomodo apud Hesychium legitur ἐκπολεμῶσαι, πολεμοποιῆσαι. ἐκπολεμηθῆναι *Bas. Gen.* & *Hen.* BERN. & HUDS.

r Βάλακ⊙] בלק *Balacus*, *Philoni* βαλάκης, *Moabitis suis & auxiliis Madianicis diffisus præ viribus ac victoriis Israelitarum, ad diras imbellesque execrationes convertit, accersito hariolo Adiabeno,* בן אדם כהרי קדם או אדם נהרים *Num. c. 23. 7.* ἐκ μεσοποταμίας LXX11. *Interpr. nomine Balamo,* בלעם Bilham *Masoretis,* βαλααμ LXX11. *Interpr. Philoni, Samaritis, & ex nostris Petro Judæque, & quidem ab ore Rabbinorum* Balaam *Hieronymo interpreti, necnon ipsa dialecto Mesopotamena* בלעם Balhamo, *quod est* בלען Balhan *Chaldaica*, helluo, comestor, pernicies ciborum: *sicut* ἐτυμολογοῦσι לבע pernicies hominum, ἐκπορθήτωρ, τειχισβλήτης. בן בעור *natus Behoro seu Bosoro,* בן בצר *&* βοσὸρ *in altera Epistola beati Petri, ubi tamen loci Ecclesiæ Syræ lectitant* בר בעור: *sicut dicuntur liberius* יען *&* צאן, ארץ *&* ארע, יר *&* צר, *&c. propter similia & æque aspera elementa* ע *&* צ. *Balhamus seu* βαλαμ⊙ *iste,* הכוכם ὁ οἰωνοσκόπ⊙ *dictus est Josuæ duci,* ὁ προφήτης *S. Petro, Talmudistis* הרשע ὁ ποιητὴς, *omnibus eodem animo. Quocirca S. Hieronymus in Quæstionibus Rabbinicis:* Ex genere Bauz, *seu* Buz, est Balaam ille divinus, ut Hebræi tradunt, qui in libro Job dicitur Eliu: [*Imo ex* Booz *atque* Ruth *augurem illum fatum referunt Talmudistæ, nec vero tempora conveniunt, Synhedrin f.* 105.] primum vir sanctus & prophetes Dei, postea per inobedientiam & desiderium munerum, dum Israel maledicere cupit, divini vocabulo nuncupatur. *Idem plane in corpore Talmudico occurrit inter apophthegmata Johannis Amorai, qui cum Hieronymo nostro seculo eodem floruit, f.* 106. *a. Synhedrin,* ואת בלעם הקוסם יוחנן בתחילה נביא ובסוף קוסם *quod est in Pesicta* נביא שקר אשר תכרך את מבורך לפי שהיה ממשפחת קמואל אבי ארם ומדבר הירח ברוח הקדש ומכיון שערת הזעם. *Hæc ita adducere debui, ut sciant literarum Hebraicarum osores vel nugas Rabbinicas vetustatem habere commentationibus Ecclesiæ nostræ (hoc addo) plerumque majorem. Verumtamen Adamantius pro sua indole quam audaci Balami hujus vaticinia sermone patrio conscripta docuisse asserit tres Magos, cur ac quando infantem Jesum olim irent adoratum: quod ineptum & infra fidem Christianam. Prudentius tamen adnotarunt in Pesicta majore prisci Doctores Judæorum excelluisse opulentum (rarum & illud) hunc augurem præ cæteris profani orbis arte sua,* אין לך נביא ונוריב באומות העולם יותר מבלעם הרשע. *Quinetiam extra Israel quandoque audiri prophetiam veram asseritur hoc exemplo,* οἷς καθάπερ ἐν τ̃ Ἰωὴλ ἐν τ̃ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, לעתיד ליום הדין *Pesicta f.* 56. *Quoniam autem movi jam hanc literaturam, pergam & isthæc ab Origene describere,* Ajebat ergo magister quidam qui ex Hebræis crediderat, tali Moab usus est exemplo, Sicut ablingit vitulus &c. *Num. c.* 22. 4. כלחך השור; ob hoc sine dubio, quia vitulus ore abrumpit herbam de campo, & lingua tanquam falce quæcunque invenerit secat. Ita ergo & populus hic, quasi vitulus, ore & labiis pugnat, & arma habet in verbis & precibus. *Conveniunt profecto & huc Commentaria Judaica; sunt enim Pharisæi admodum similes inter se ævo eodem aut diverso.* ראו מואב את ישראל נוצחים שלא כמנהג העולם מרת ישראל כי אין כחו אלא בנפיו אמרו (זקני מדין) אף אנו נבוא עליהם בארם שכחו בפיו: כלחך השור מה שור כוחו בפיו אף הם כוחם בפיהם. *Magus autem legatos Moabitas ad flumen Euphraten in* Pathuris, פתורה φαθουρὰ *Legislatori,* פשורה φασουρὰ *toties Paraphrastis Samaritanis, laute excipiebat. Quinetiam monent Hieronymus noster, & verpus Uzielides* hariolationem Onirocritam & בחור חלמיא *ea voce indicari. Leges tamen hanc historiam verbis Moysis Num. c.* 22. *c.* 23. *& c.* 24. *aut illis Philonis* Ἔ ἐζηγητὰ *p.* 436. *&c. vel Originis* φιλονίζοντ⊙ *ad* ἀριθμ. *homil.* 13. *&c. neque omittenda sunt Jos. c.* 13. 22. *& c.* 24. 2. *Judic. c.* 11. 25. *Deut. c.* 23 4. *Michæ c.* 6. 5. 2 *Pet.* 2. 15. *aut Apoc. c.* 2. 14. BERN. *Philoni* Βαλάκης, p. 643.

s Φυομένας εὐτυχίας,] Φυσωμένας *Big.* (& *Coll. Voss.*) φυσωμένης *Vat.* HUDS. Forte φυσωμένους, quanquam & Vet. *tanto cremento proficere.* COCC.

t Λίαν δύλας] *Samb.* δύλακος λίαν *Ld.* BERN.

v Οὐδ' ἐπίστευσε] *Bas. Gen.* & *Epiph.* ὐδὲ πίστευσε. *Big.* ὐδ' ἔπεισε: atque *Samb.* perite ὐδ' ἐπίστευσε. Quippe sic aiunt Scholæ Hebraicæ de Num. c. 22. 1, 2. אינם שואמר ' לישראל אל תצר את מואב היו מתראין מהן. Idcirco haud necessariam offendo correctionem hanc aut interpretationem in bibliotheca Schotani, καὶ γὰ ὐδὲ πίστευσε γῆν ἄλλην ἢ πολυπραγμονεῖν τὰς ἐβραίας (ἀπηγορδυκότ⊙ Ἔ θεῦ) κληρομένας τὴν χαναναίαν. *Non credebat enim aliam terram non quærere Hebræos (cum tamen vetuisset Deus) acquisituros Chananæam.* BERN. Ita *Samb.* (& correxit *Coccejus*) idemque forsan voluit *Big.* (& *Coll. Voss.*) qui habet ὐδ' ἔπεισε. in *Editis* ὐδὲ πίστευσε pro ὐδ' ἐπίστευσε. Locum sic legit vertitque *Schotanus,* ὐδὲ πίστευσε γὰ ἄλλην ἢ πολυπρ. τὰς Ἑβραίας (ἀπηγορδυκότ⊙ Ἔ Θεῦ) κληρομένας τὴν Χαναναίαν. *non credebat enim aliam terram non quærere Hebræos (cum tamen vetuisset Deus) acquisituros Chananæam.* Verum *Epiphanius* hoc modo, *denique non credebat terram aliam Hebræos quærere quam suam, cum promisisset utique Deus Ch. illos possessuros.* ac si legisset ὐδ' ἐπίστευσε & dein ἀπηγορδυκότ⊙, atque κληρομένας.

x Καὶ ῥᾴθ⊙ ἔ] Illud καὶ non agnoscunt *Big. Samb.* & *Vat.*

y Τοῖς λόγοις.] Conjectura misera *Tar. Big.* τοῖς νίοις, & ex versione *Gelenii* concepta. BERN. Forte ἔργοις. COCC.

z Εὐπραγίαις, θεράσας τε] *Bas.* & *Gen.* εὐπραγίας θερσυτέρους γεγονημένους ὡσαὐτ̃ τ̃ κακοπραγίας κατειλημμένους οὐκ ἐκέλευε *Big.* & *Samb.* εὐπραγίαις θεράσας τε ὡσὰ τ̃ κακοπραγίας, vel θεράσας τε τ̃ κακοπραγίαις *Tar. Big.* Schotanus saltem de graviore quodam vitio questus est. Sed vel excusos codices Rhetorum tropus versioque Scholastici satis tuentur, vel scribendum ἐπὶ τοῖς εὐπραγίαις, θεράσ⊙ τε ὡσὰ τ̃ τ̃ πολιτείαν κακοπραγίας κατειλημμένοις. Mox *Samb.* δ' ει. & dein Περισθοῦσι πρὸς μαδιανίτας ὑπὲρ αὐτῶν. οἱ δ', ἰὼ γάρ —— πέμπτ⊙ι *Bas.* & *Gen.* περισθεῦσαι (aut καὶ περισθεῦσαι *Big.*) πρὸς μαδιανίτας ὑπὲρ αὐτῶν. ὁ δ', ἰὼ γάρ ---- πεμπτ⊙ *Samb.* & *Big.* λογιζόμεν⊙ καὶ περισθεῦσαι πρὸς μαδιανίτας ὑπὲρ αὐτῶν. οἱ δ', ἰὼ γάρ —— πέμπτ⊙ι Epiphanii in oculis. BERN.

a Κατειλημμένους,] Forte ἐμπεπλεγμένους. COCC.

b Μεγάλως,] Ita *Samb.* μεγάλως λογιζόμεν⊙, περισθοῦσας πρ. *Bas.* & *G.* μεγάλως, λογιζόμεν⊙ καὶ περισθεῦσαι *Big.* (*Coll. Voss. Tar.*) & *Vet. Interpr.*

c Οἱ δ'] Ita *Bas. G.* & *Vet. Interpr.* ὁ δ', ἰὼ γάρ τις —— πέμπτ⊙ *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Big.*

d Πέμπτ⊙ι] *Big.* & *Coll. Voss.* πέμπτ⊙.

e Ἀνδρας τ̃] Ἀνδρας παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγων *Bas.* cum *Gen.* ἄνδρας τ̃ παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγων *Big. Samb.* & *Tar.* ἄνδρας παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγους *Burius* meus. BERN. Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ἄνδρας παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγων *Bas.* & *G.* ἀνδρας τὰς παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγοις *Vat.*

f Ἐπ' ἐξωλείᾳ] *Bas.* ἐπ' ἐξωλίᾳ. BERN.

g Ποιήσηται.] Ποιήσωσιν *Vat.*

h Ξενίᾳ φιλοφρόνως.] Ἐπὶ ξενίᾳ *Vat.*

i Δειπνίσας] *Samb.* δεικνίσας, verbo agentis & excipientis epulis. Alterum præstat. Verum de hoc augure & de Moabitarum Principe juvat forte adnotare ex Philone, Οὗτ⊙ ὁ πε-

dem, poſtquam advenerant, benigno hoſpitio excepit: cumque cœnæ adhibuiſſet, Dei ſententiam, quæ foret de Madianitarum poſtulatis, perquiſivit. Deo autem ei, *ne una cum illis iret*, obſtante, ad legatos revertitur, præ ſe ferens alacritatem & ſtudium obſequendi illorum precibus votiſque, illis vero ſubjiciens Deum voluntati ejus reſiſtere, qui ipſum ad tantam *famæ* celebritatem vera loquendo prædicendoque perduxerat. Nam exercitum illum, cui diras imprecatum ipſum venire poſtulant, Deo cariſſimum eſſe *ajebat*: ſimulque ſuadebat, ut, hanc ob cauſam ad illos profecti, ſuas Iſraëlitis donarent inimicitias. Cum hæc dixiſſet, legatos dimiſit.

Tum Balamus, ſecunda magiſque magnifica legatione victus, ſeſe comitem dat legatis. Num. c. 22.

3. Madianitæ vero, inſtante adhuc magis Balaco [1] & magna pollicente, alteram ad Balamum legationem mittunt. [2] Atque ille, ſtudens iſtorum voluntati morem gerere, Deum conſuluit. Deus autem, indignatus quod *iterum* tentaretur, imperat ut legatis nihil contradiceret. Is vero, haud ſuſpicatus Deum hæc [3] juſſiſſe ut ipſum ludificaret, cum legatis recta contendit. At dum iter faceret, in loco quodam anguſto, maceria utrinque ſepiente, ei occurrit Dei angelus; atque aſina, qua vehebatur Balamus, ſentiens Dei ſpiritum *ſibi obviam* venientem, cum Balamo *de via declinavit* ad alterum ſeptum, nihil morans verbera, quæ ei intulit Balamus, offenſione pedis ad maceriam læſus. Cum autem, inſtante angelo, aſina *iterum* percuſſa ſuccubuiſſet, vocem humanam Dei voluntate edens Balamum ut injuſtum increpuit: quod cum prioribus miniſteriis nihil habuerit de ea querendum, nunc vero plagas infligat, non in-

Aſina, Dei angelo in via ſtante, verberibus affecta Balamum alloquitur.

πήσας ἀνέκρινε τὸν Θεὸν διάνοιαν, τίς ἐστιν αὕτη ἐφ' οἷς Μαδιανῖται ᾠδοκαλοῦσι. καὶ δι' ἐμποδὼν γενόντος ἀφικνεῖται πρὸς τὰς πρέσβεις, προθυμίαν μὲν καὶ σπουδὴν τὴν ἰδίαν ἐμφανίζων αὐτοῖς εἰς [k] ἃ δέονται τυχεῖν, [l] τὸ δὲ Θεὸν ἀντιπλέκειν αὐτῷ τῇ προαιρέσει δηλῶν· ὃς αὐτὸν διὰ τοσοῦτο κλέος δι' ἀλήθειαν καὶ τὴν τούτης προφήτην ἀγάγοι. τὸ γὰρ κρατὸν, [m] ὡς καταρασόμενον αὐτὸν ἐλθεῖν προσκαλοῦσι, δι' ὀργὴν εἶναι τῷ Θεῷ· σπουδάσαί τε διὰ τούτου τὴν αἰτίαν παρ' αὐτοῦ χωρεῖν, τὴν ἔχθραν τὴν πρὸς τοὺς Ισραηλίτας [n] καταλυσαμένους. καὶ τοὺς μὲν πρέσβεις ταῦτα εἰπὼν ἀπέλυσε.

γ'. Μαδιανῖται δὲ, Βαλάκου σφόδρα ἐγκειμένου καὶ δέησιν λιπαρεῖν προσφέροντος, πάλιν πέμπουσι πρὸς τὸν Βάλαμον. κἀκεῖνος, βουλόμενος [o] χαρίζεσθαι τοῖς ἀνδράσιν, ἀνήρετο τὸν Θεόν. ὁ δὲ, καὶ [p] τὸ πείρας δυσχεράνας, κελεύει μηδὲν ἀντιπλέκειν τοῖς πρέσβεσι. [q] ὁ δ' οὐκ ὑπολαβὼν ἀπάτην τοῦτο τὸν Θεὸν κεκελευκέναι, συναπῄει τοῖς πρέσβεσι. κατὰ δὴ τὴν ὁδὸν ἀγγέλου θείου προσβαλόντος αὐτῷ [r] κατά τι στενὸν χωρίον περειλημμένον [s] μίμασιαῖς διωλαῖς, ἡ ὄνος, ἐφ' ἧς ὁ Βάλαμος ὠχεῖτο, συνεῖσα τοῦ θείου πνεύματος ὑπαντῶντος, ἀπέκλινε τὸν Βάλαμον [t] πρὸς τὸ ἕτερον τῶν θριγκῶν, ἀναισθήτως ἔχουσα τῶν πληγῶν, ἃς ὁ Βάλαμος ἐπέφερεν αὐτῇ, κακοπαθῶν τῇ θλίψει τῇ [v] πρὸς τὸν θριγκόν. ὡς δ' ἐγκλίνουσα τὸ ἀγγέλου ἡ ὄνος τυπτομένη ὤκλασε, κατὰ βούλησιν Θεοῦ φωνὴν ἀνθρωπίνην λαβοῦσα κατεμέμφετο [x] τὸν Βάλαμον ὡς [y] ἄδικον,

λεως (perſtringit autem iſte bellum Amorrhæum) ἅπτεται μὲν τοῖς ἀντικοῖς ἔθνεσι φαύλως συνεργάσαθ', διαφερόντως δὲ τοῖς ἐνοργοῖς. εἰς ἣ δὴ τὸ ἀσυγκρίτων βασιλέων, ὀνόματι βαλάκης, μεγάλων καὶ πολυανθρώπων τὰ ἰώδη μοῖραν ὑπολιμπάνον (Ita ſolent Scriptores Judaici omnis ævi ex rebus parvis magnas confingere, modicoſque tumulos ad ſidera uſque efferre, lectore tamen ridente.) πρὸς εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ἀπειπὼν, ἄνικνους μὲν ὑπαντᾶν οὐκ ἐδοκίμαζε. τὸ σκοροβάζειν δ' ὅπλοις ἐλάθετον πόλεμον ἀφροδίσκων, ἐπ' οἰωνοῖς δὲ καὶ μαντείας ἐπείπερ, νομίζων ἀρᾶς τινὶ δυνήσεσθαι τῷ ἄμαχον ῥώμῃ τὸ ἐθραῖον καθελεῖν. ἀπὸ δ' ὧν κατ' αὐτὸν τὸ χρέον ἐπὶ μαντείᾳ περεβόησε μισοπόρμιαν οἰκῶν, ὃς ἅπασάν μὲν ἐμεμύηθ' τὰ μαντικὴν εἰδὼς, οἰωνοσκοπίαν δ' οὐ τοῖς μάλιστα συλλειτουργικὸς ἐδοκιμάζετο. ᾧ γὰρ τοῖς μὲν ἐπουρίαις θέσις ἀκμάζοντος· τοῖς δὲ αὐχμοῦ τε καὶ φλοιμοῦ οὐ μίσος χειμῶνι· τοῖς δ' ἐξ ἀστερείας ἀφορίαν, καὶ ἔμπαλιν λιμοῦ φορὰν· σίτοις δὲ πλημμύρας ποταμῶν καὶ κατάσεις, καὶ θηρείας λοιμικῶν νοσημάτων καὶ ἄλλων μυρίων· ὧν ἕκαστον ὁ προφητεύειν δοκῶν ὀνομαστὶ λύει. ——— ὁ δὲ οὐκ ἀπὸ φρενήματος ὑψηλοῦ καὶ βεβαίου, ἀλλὰ τὸ πλέον αἰτιζόμενος· ὡς ἐν τοῖς ἐλλογίμων προφητῶν γεγονὼς, καὶ μηδὲν ἀνὰ χεῖρα ἐναλῶς πράττειν τὸ θεῖον, ὑπανιδὼν λέγων οὐκ ἐπιτρέπειν αὐτῷ βαδίζειν τὸ θέον. Hic itaque unus ad Paraſam *Balac*, profuſus adeo, loco eſſe queat Steuchi, Cornelii Lapidei, Lorini, Menochii, & ſimilium, quorum ſane commentis conſumitur & ætas & ingenium Theologaſtrorum. BERN.

k A δέον] τυχεῖν, Lege ὧν. COCC.

l Τὸν] Τὸν θεὸν δὲ ἀντλεῖν *Samb.* & *Big.*

m Ω καταρασόμενον] Eſt (*Tar. Big.*) qui malit ὃ καταρασόμενον, ſine cauſa.

n Καταλυσαμένους.] Καταλυσαμένης *Hen.* & *Busb.*

1. *Et magna pollicente*,] Ita placuit δύναται λιπαρεῖν προσφέρεσθαι· interpretari, convenienter *Sacris literis*, atque etiam *Philoni*, qui ad Balamum allata prodit πλείω χρήματα, καὶ ἀστραβεστέρας δωρειάς.

2. *Atque ille*,] *Chreſmopola Euphratenſis, ſecunda magiſque magnifica legatione victus, experitur rurſum Oracula, ſed jam dubia, dictis prius quaſi adverſa & involuta, ut Numinis eſſe poſſunt offenſi valde & aſpernantis, Num. c.* 22. 20, 22, 25 *O Joſephum optimarum literarum egregium interpretem! Malam tamen viam, obſtante Angelo vindice* τῷ κατηγόρῳ שטן ſatan *apud Aquilam, quem putant Theodoretus aliique Eccleſiaſtici Michaelem fuiſſe. Magus molitur, ex ſcotomate avaritiæ cæcior Tireſia, ſtupidior aſina. Tigra enim beſtia planeque ἄμουσον ἀφωνότατόν τε, qua tunc vehebatur, οὐ θαυμαστὸν φωνὴ φθεγξαμένη (quod profecto de bove mirum minus, quam in Gentium hiſtoriis frequens, ut facile ſemper fuit noſtro generi σκληρόν.) ὠνείδισε τὸν ἐν προφήτου σχήματι ψευδοπροφήτην, quod ad ſuos ſcripſiſſe creditur B. Petrus poſt Moyſen ἀρίδηλον. c.* 22. *Attamen jumento Balamico os aperiebatur præter naturam, aut juxta commentum priſcorum Phariſæorum loquendo, creabatur iſtud veſpera primi Sabbati cum cæteris rerum prodigioſarum. Vide horum* Capitularia, אבות *c.* 5. §. 6. *&* πεντεκαιδεκάτην *&* Coſri *p.* 254. *Cavebunt adeo pii hominum ne accedant ad Literaratores Judaicos, Saadiam, Samuelem Hophnidem, Samuelem Cantorem, neque ad Moyſen natum Maimone l.* 2. *c.* 41. Doctoris: *qui enigmata, phantaſmata,* בחלום או במראה הנבואה, *aut plane ſomnia eſſe, non veram rem geſtamque palam ferre arbitrantur, quacunque ſuper aſino loquente ac diſputante narraverat melior Moyſes. Inſuper hac de re poſt Chiam doctorem dicere aliquid voluit Abeneſdras Aſtrologus, nec quidem potuit præter ridicula ac vaniſſima. Cæterum cum loquaci mandibula cilli iſtius, cumque malo onere ejus pueriliter ludunt Doctores Ænigmatici, præſertim Adamantius Hom.* 14, *&* 15. *Abeat ergo hinc Mohammedicæ ſuperſtitionis dignus præco.* BERN.

o Χαρίζεσθαί τι τοῖς *Vat.*

p Τῆς πείρας] Quid ſi τὰς πείρας. COCC.

q Ο δ' οὐχ ὑπολαβὼν] *Big. Samb. Epiphan. Schotanuſque*, uti exigit ea ſententia. ὁ δὲ ὑπολαβὼν ἀπάτη typis haud integris *Baſ.* & *Gen.* Ait enim hac de cauſa Comeſtor, *Joſephus videtur velle, quod Dominus iratus, quaſi ironice dixerit ei, Vade cum eis. Quod quia non intellexit, obſtitit ei angelus.* BERN. Ita *Big. Samb Vat.* (*Coccejus*) & *Vet. Interpr.* in *Editis* ὁ δὲ ὑπολ. unde *Schotanus* legendum eſſe conjecerat, ὁ δὲ μὴ ὑπολαβών: inſuper adjiciens, *eſt enim* ἀπάτη ἀγαθή. de qua videſis *H. Steph.* in *Theſ. Gr.* voce ἀπάτη. Arbitror ipſe, *Joſephum* male de Deo pronunciaſſe.

3. *Juſſiſſe ut ipſum ludificaret*,] *Juſſiſſe fallacia* (hoc eſt, *tentando*) interpretatur *Clericus* ad *Num.* c. 22.

r Κατά τι στενὸν χωρίον] Ita *MSS* in *Editis* καθ' ἕν τι τὸ στενὸν χ. HUDS. Τι τὸ στενὸν χωρίον, ut mox τι τὸ ὄρος. REL.

s Αἱμασιαῖς διπλαῖς,] *Baſ.* & *Gen.* αἱμασίαις διπλαῖς accentu male promoto. Hoc idem in Sacris גדר מזה וגדר מזרח. BERN.

t Πρὸς τὸ θελκόν.] *Baſ. Gen.* & *Hen.* πρὸς τὸ ἕτερον τῶν θελκῶν, pro τῶν θελκίων. *Zonaras* huc, ἡ ὄνος ἡ ὁ βαλαὰμ ἐπωχεῖτο, συνεῖσα τὸ θεῖον πνεῦμα (ſic Dei *angelum* vocat Joſephus, pariter ut Philo eundem θείαν ὄψιν) ὑπεκτρέπεται, διὰ τὰς πληγὰς ἐκκλίνει. BERN. Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* πρὸς τὸ ἕτερον *Baſ. G.* & *Hen.*

v Πρὸς τὸ θελκόν.] Vel leges cum *Hen.* & *Busb.* πρὸς τὸ θελκίον. Attamen *Baſ.* & *Gen.* rurſus præter uſum ac ritum Græcanicum πρὸς τὸ θελκόν. BERN. Πρὸς τὸ θελκίον *Vat. Hen.* & *Busb.* & forſan ſupra πρὸς τὸ ἕτ. τῶν θελκίων. Verum rurſus hic πρὸς τὸ θελκὸν *Baſ.* & *G.* præter uſum ac morem Græcorum.

x Τὸν Βάλαμον] *Baſ.* & *Gen.* τὸ βάλαμον, ὡς ἄδικον ἐπὶ τὰς πρότερον ἀμαρτίας μηδὲν ἔχοντα εἰκαλεῖν αὐτῇ, τῷ δὴ πληγὰς ἐπιφέρει, μὴ συνιεὶς ὅτι &c. *Big.* & *Samb.* τὸ βάλαμον ὡς ἄδικον· ἐπὶ τὰς πρότερον ἁμαρτίας μηδὲν ἔχοντα εἰκαλεῖν αὐτῇ, πληγὰς ἐπιφέρει· μὴ συνιεὶς ὅτι. Compendio *Hen.* & *Busb.* φωνὴν ἀνθρωπίνην καὶ θείαν βούλησιν λαβοῦσα, ἄνθινον ἐκάλει τὸν βάλαμον, πληγὰς ἐπιφέροντα ὅτι, οὐ θεὸν οἷς αὐτὸς ἐπασκεῖ ὑπηρέτης εἰργε?): *Zonaras* haud diſſimiliter. Vide quomodo admirandam hanc hiſtoriam deducit Philoſophus Alexandrinus, δελεασθεὶς μὲν τοῖς ἐνδεῆ πρότερομένοις, καὶ ταῖς μεγίστας ἐλπίσι, καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ διδασκάλου καταιδεσθείς, ἐσιδίδυ· πάλιν πρὸς διασοζόμενος (nil ſanctius ſenſit de hoc ſortilego mens Philonis) τὸ θεῖον, οὐκ ἐξ ὑγιοῦ, τὴν ὑστεραίαν παρεσκευάζετο τὴν ἔξοδον, ὀνείρατα δι' ἡμέρας ὑπ' ὧν ἔλεγε πληχθεὶς σκαφεῖσι φαντασίαις ἀπαίσιζώδεσι μηκέτι μένειν, ἀλλὰ τοῖς πρέσβεσιν ἀκολου-

θεῖν.

κον, ὅπι ταῖς πρότερον Βαλακηνίαις μηδὲν ἔχουσα ἐγκαλεῖν αὐτῇ, νῦν [z] ἢ πληγὰς ὀπιφέρει, μὴ σωεὶς ὅτι νῦν κατὰ Θεοῦ προαίρεσιν οἷς αὐτὸς [a] ἔστασεν ὑπηρετεῖν εἴργεται. παραπομένου δ' αὐτοῦ βᾶλ τὴν τῆς ὄνου φωνὴν ἀνθρωπίνῃ ἴσην, ὀπιφανεὶς καὶ ὁ ἄγγελος ἐναργὴς ἐγκάλει τῶν πληγῶν· ὡς ἐκ δικαίας κτήνους ὄντος αἰτίας, τὴν ἢ ὁδὸν αὐτοῦ βαδιζούσης πρὸς γνώμην [b] τοῦ Θεοῦ ἡμομένου. καταδείσας δ' ὁ Βάλαμος, οἷός τι ἦν ἀναστρέφειν· ἀλλὰ Θεὸς αὐτὸν χωρεῖν τὴν προκειμένην παρώρμησεν, προσπέξας ὅ, τι περ ἂν αὐτὸς [c] κατὰ νοῦν αὐτῷ ποιήσαι, τοῦτο σημαίνειν.

δ'. Καὶ ὁ μὲν, ταῦτα δὴ Θεοῦ κελεύσαντος, ἥκει πρὸς Βάλακον. δεξαμένου δ' αὐτὸν τοῦ βασιλέως [d] ἐκπρεπῶς, ἡδέως προαχθεὶς ὅπι τι τῶν ὁρῶν σκέψασθαι πῶς τὸ τῶν Ἑβραίων ἔχοι στρατόπεδον. Βάλακος δ' αὐτὸς ἀφικνεῖται τὴν μάντιν σὺν βασιλικῇ θεραπείᾳ φιλοτίμως ἀγόμενος εἰς ὄρος, ὅπερ ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν ἔκειτο, τοῦ στρατοπέδου σταδίους ἀπέχον ἑξήκοντα. καπιδὼν δ' αὐτοὺς ἐκεῖνος, βωμούς τε ἑκέλευσεν ἑπτὰ δείμασθαι τῷ βασιλέα, καὶ τοσούτους ταύρους καὶ κριοὺς [e] παρασκεῦαι. ὑπουργήσαντος ἢ ἀφ' ταχέων τοῦ βασιλέως, [f] ὁλοκαυτεῖ [g] τυθέντας, ὡς τροπὴν ἰδεῖν [h] σημαινομένου. [i] ὁ ἢ οὖν φησὶν, "ἔτος εὐδαίμων, ᾧ "ὁ Θεός τε δίδωσι μυρίων κτῆσιν ἀγαθῶν, καὶ σύμ- "μαχον εἰς ἅπαν καὶ ἡγεμόνα τὸν ἑαυτοῦ πρόνοιαν ἐπέ- "γνωσεν. ὡς ἐδέν ἐστιν ἀνθρωπεῖον γένος, ὃ μὴ κατ' "ἀρετὴν καὶ ζήλωσιν ἐπιτηδευμάτων ἀρίστων καὶ κα- "θαρῶν πονηρίας ὑμεῖς ἀμείνους [k] κεκλήσεσθε, καὶ παν- "σὶ βελτίοσιν αὐτῶν τοῦτο [l] καταλείψετε, Θεοῦ μό- "νους ὑμᾶς ἀνθρώπους ἐφορῶντος, καὶ ὅθεν ἂν γένοι- "σθε πάντων εὐδαιμονέστεροι τοῦ ὑπὸ τὸν ἥλιον ἐκπερίζον- "τος. γένοῦ τε οὖν, ἐφ' οἷς ὑμᾶς αὐτὸς ἔσχε, κα- "θέζεσθε, δυναίσθε ἀεὶ παισὶν ὑμετέροις· καὶ "τοῦ "σπέρματος αὐτῶν κλέος ἐμπλησθήσεται πᾶσα ἡ γῆ καὶ θά- "λαττα. δέκεσθε ἢ τῷ κόσμῳ σωφρονεῖν ἑκάστη γῆ [m] τὰ

telligens ſe jam Dei conſilio inhiberi, quo minus iis, ad quos properat, inſervire poſſet. Dum vero ille voce humana aſinæ attonitus turbatuſque conſtiterit, manifeſto ejus in conſpectum ſe dedit angelus, ipſumque reprehendit ob aſinam verberibus multatam; quod in culpa non eſſet jumentum, ſed ipſe obſtaret ei contra Dei ſententiam iter facienti. Balamus autem perterritus *actutum* redire voluit: ſed Deus eum ad pergendum, quo inſtituerat, impulit; præcipiens, ut quicquid ei in mentem ſubjecerit, id *Balaco* ſignificaret.

4. Et ille quidem, poſtquam hæc Deus ei imperaverat, pervenit ad Balacum. A rege vero honorifice exceptus, [d] petebat ut ad jugum quoddam montium deductus Hebræorum caſtra oculis perluſtraret. Ipſe etiam rex præſto erat, ut vatem regio comitatu magnifice deduceret ad montem, verticibus eorum imminentem, qui à caſtris *Hebræorum* ſtadiis ſexaginta aberat. Ille autem cum eos vidiſſet, regi mandavit ut ſeptem aras exſtrueret, & totidem tauros & arietes adduci curaret. Cumque rex è veſtigio iſta ſubminiſtraſſet, holocauſta immolat, ut *Iſraelitarum* fugam ſignificari perſpiceret. quo facto, ita loquutus eſt: "*En* felix iſte *populus*, cui & dedit Deus immenſa bonorum copia "& abundantia frui, & in omnibus ſuæ providen- "tiæ auxilio ductuque gaudere voluit. Certe nul- "la uſquam terrarum gens eſt, quæ vobis virtute "& rerum optimarum honeſtarumque ſtudio par "ſimiliſve habebitur: atque iſta liberis, qui majori- "bus ſuis prælucebunt, relinquetis; Deo vos ſolos "hominum *benigne* reſpiciente, eaque vobis larga "manu ſuppeditante, unde omnium, quos ſol aſpi- "cit, feliciſſimi eſſe poſſetis. Iſtam itaque regio- "nem, ad quam *poſſidendam* vos miſit, obtinebi- "tis, poſteris veſtris in æternum ſervituram: eo- "rumque nominis gloria replebitur terra univerſa "ſimul & mare. Satis quidem eritis mundo, ut "unaquæque orbis pars ſuas veſtra ex progenie "habeat incolas. Eſt ideo ut miremini, ô beate

Balamus, de vertice montis Baal Hebræis maledicturus, numinis plenus magna eorum encomia edicit, & majora adhuc illis pollicetur. Num. c. 23.

,,exer-

ϑῶν. ἤδη ἢ αὐτῷ προϊεχομένῳ γίνεται καὶ τοῦ ὀδὸν σημεῖον ἀρίδηλον, ᾗδὲ δὲ τοῦ χρείαν ἐφ' ᾧ συνιέτεινεν εἶναι παλίμφημον. Quippe poſt pauca ex Moyſe ſatis nota, τὰ παρ' ἑκάτερα χωρίων ἦσαν, refert porro ἦσαν ἀμαστιαὶ καὶ φραγμοὶ πλησίον. ἐπὶ δὲ τούτοις προσηρέχθη φρέαμβοι, γόνυ καὶ κῆπας καὶ πόδας ὁ διαστάτης πιεζόμβος καὶ θλιβόμβος ἀτιδρύπτῳ. ᾗδὲ ἢ ὡς ἔοικε θεία τις ὄψις· ᾗδὲ τὸ μὲ ζῶον ἐπιφοιτῶσαν σὺν πολλῇ θεασάμβοι ὑπέπτηξε· ὁ δ' ἄνθρωπος οὐκ εἰδὼς, εἰς ἔλεγχον ἀναισθησίας. ὑπὸ γὰ ἀλόγου ζώου παρδυνεσεῖτο τοῖς ὄψεσ ὁ μὴ μόνον τὸ κόσμου, ἀλλὰ καὶ τὸ κοσμοποιὸν αὐχῶν ἐρᾶν. Verum ſedulo abſtinet hic Philoſophus à loquela Aſini. μόλις δὴ τὸ ἀνθρωπικὸν ἰδὼν ἄγγελον σὺν ἐπειδὴ τοιαύτης ᾗδὲ θείας ἀξιοῦ, ἀλλ' ἵνα τοῦ ἀτιμίαν καὶ ὀδύνειαν αὐτῷ καταλάβῃ, σοῦς ἱκεσίας καὶ λιτὰς ἐπέπεσε συγγνωσιᾶς δεόμβο ὑπ' ἀγνοίας, ἀλλ' ὃ καθ' ἑκάστου γνώμην ἀμαρτάνουσι. τότε μὲ δὴ ὑπορρέπειν δίον, ἐπυνθάνετο τὸ φανείζης ὄψεως, εἰ ἀναπάμπου πάλιν τοῦ ἐπ' οἶκου. ἡ ἢ συνιδοῦσα τοῦ εἰρωνίαν καὶ χλευάζουσα· τί γὰ ἴδοῦ πυθόμενος σοῦ πρόσωπον ὕστερος ἐμφανῆς, ὃ τὰς ἀπιδείξεις ἔχει ἐξ ἑαυτοῦ, καὶ μὴ διαμβᾶς τὸ σὺν λόγου ἀληθείαις πίστεως. εἰ μὴ ἄρα ὀφθαλμῶν οἷα πιστότερα, καὶ πρόσωπον ῥήματα. βάδιζε εἶπεν ἐφ' ᾧ ἀπώλειας ὁδόν. οἰήσῃ γὰ ἐδεῖ, ἐμοῦ τι λεκτέα ὑπερχόντος κἀνὸ τοῦ ἀφανοῦς καὶ τὰ φανῆς ὄργανα πρέποντος, ἢ δίκαιον καὶ συμφέρον. διοχλοῦμαι γὰ ἐγὼ τὸ λόγον, θεατίζων ἕκαστα ἀφ' ὧν τοῦ γλώττης καὶ συνιέντος. Hæc ille, tanquam Scholaſticus. BERN. Ita *Vet. Interpr.* in *Editis* & *Vat.* τὸ Βάλαμον, ὡς ἄδικον ἐπὶ ταῖς &c. in *Big.* & *Samb.* τὸ Βάλαμον ὡς ἀδικον· ἐπὶ τ. π. δ. μ. ἴ. ἐγ. αὐτῇ, πληγὰς ἐπιφέρῃ· μὴ συνιεὶς ὅτι &c. Compendio, iiſdemque verbis *Hen. Busb.* & *Zonaras*, p. 21. Videſis *Philonem*, p. 644.

y Ἄδικον,] Forte ἀδίκως & mox μηδὲν ἔχων. COCC.

z Δὲ πληγὰς ἐπιφέρῃ.] Illud ἢ omittunt *Vat.* & *Vet. Interpr.* ut *alii* omnes νῦν ἢ præter *Baſ.* & *G.* HUDS. Lege δὴ. COCC.

a Ἔστασεν] Forte ἔπεδεν. COCC.

b Τοῦ Θεοῦ ἡμομένου.] Articulum negligit *Vat.* ut & mox αὐτὸς, v. 31.

c Κατὰ νοῦν] *Samb.* κατανοῦν.

d Ἐκπρεπῶς,] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ἐκπρεπῶς, ſenſu non alio.

4. *Petebat ut ad jugum quoddam montium deductus*] *Mox de vertice montis Baal idoli Moabici prope Areopolin, Moyſi* בעל בעות, LXX. *Interpr.* εἰλὰ δὲ βαὰλ, *Onc.* לטוואב רמרת רחלתא, *& priſcis Commentatoribus* בית גליא שלו או, *Balamus magnus exercitum Hebræum in Magno Campo liberius agentem* VIII. M. *paſſuum intervallo reſpectans, male licere maluit Sacræ Genti, victimis adeo juxta ſeptimanam conditi orbis ritu antiquiſſimo maclatis, ſtatim plenus veri bonique Numinis, horum encomia edicit; majora eis inſuper pollicetur, infinitam ſobolem. Chananæam breve triumphandam, dein orbis totius imperium. Sic præter Joſephum Num. c. 23. v. 9. explicat Uzielides*, ואד לאוס לבדר μόνος καθιεμένος, δηλονότι, ἔτος κληρονομήσει τὴν οἰκουμένην, יתידון עמא בלחודיהון והא לשכנא לא תתחשב. BERN.

e Παρασκῆσαι.] Παρασκῆσαι *Hen.*

f Ὁλοκαυτεῖ] Plures libri ὁλοκαυθῆ, ut *Big. Busb. Hen.* & *Zon.* Superius *Hen.* κελεύει θυσιῶσαι. BERN.

g Τυθέντας,] Ita *Baſ.* & *Samb.* in *reliquis* θυθέντας.

h Σημαινομένου.] Ex *Epiphan. Hen.* atque *Busb.* reſtitui ὁ λεὼς φησιν &c. Unde *Zonaras*, καὶ εἰς ὄρος ἀνῆλθεν, ἐπλά τε ταύρους ὁλοκαυτώσας, καὶ τοσούτους κελεύσας, ὡς εἶδε τροπὴν σημαινομένου, ὃ μᾶλλον ἢ κατηύξατο τοῖς ἑβραίοις· ἀλλ' ἐπιθειάσας, αὐτός τε καὶ τὸ γένος ἅπαν αὐτῶν ἠυλόγησε καὶ ἐξύμνησε. Verum *Baſ. Gen. Big.* & *Samb.* σημαινομένου. ὁ ἢ ὡς φησιν ὅτος ὁ εὐδαίμων, ᾧ, aut ὅτος εὐδαίμων, ᾧ *Samb.* BERN.

i Ὁ ἢ οὖν φησὶν,] Cum in *Editis* fuerit, ὁ ἢ ὥς φησιν ὅτος ὁ εὐδ. & in *Codd. Samb.* & *Vat.* ὁ ἢ ὡς φησιν ὅτος εὐδ. ideo leviculam mutatione legendum cenſui, ὁ ἢ οὖν φησιν, ὅτος εὐδ. nec, ut mihi videtur, ſine auctoritate *Epiphanii*, qui ex *Cod. Voſſii* ſic ſe habet, *immolavit holocauſta, ut fugam videret ſignificari. quo facto cæpit è diverſo benedicere, dicens, Hic populus felix* &c. quæ poſtrema verba favent lectioni *Codd. Hen.* & *Busb.* (ὁ λεὼς, φησὶν, ὅτος εὐδ.) quam amplexus eſt *Bernardus*. Olim ex *Zonara* conjeceram, τυθέντας. ὡς τροπὴν ἰδεῖν σημαινομένου, ὁ λεὼς, φησὶν, ὅτος &c.

k Κεκλήσεσθε,] *Big. Samb. Tar.* & *Busb.* κεκλήσεσθαι editionum par. Quoniam reſpectu Iſraelis, ſic uſque gloriantur profugi miſerique Phariſæi, Synhedrin f. 39. a, b. & Peſicta f. 57. ſicque Num. c. 23. v. 9. ultro interpretantur, reliquas omnes gentes mortalium כאין pro nihilo habere Conditorem & prorſus negligere. BERN. Sic *Big. Samb.* (*Cocc.*) & *Busb.* κεκλήσεσθαι in *Editis*, *aliiſque*.

l Καταλείψετε,] Καταλείψειν *Baſ.* & *Gen.* καταλήψετε *Tar. Big.* & *Samb.* καταλείψετε codex Caſſiodori correcte. Tolerari etiam poteſt ante excuſum. BERN. Ita *Vat.* (*Cocc.*) & *Vet. Interpr.* in *Editis* καταλείψειν, in *Big.* & *Samb.* καθαλήψετε.

m Τῶν ὑφ' ὑμῖν] Τῶν ἀφ' ὑμετέρων γένους *Big.* & *Samb.* τοὺς ὑμετέρους γένους *Tar.* conjectoris. τὰ ἐφ' ὑμῖν ἑτέρων γένους *Baſ. Gen. Busb.* & *Hen.* quod eſt dictum præciſe pro οὐκ τὰ ἐφ' ὑμῖν ἑτέρων γένους οἰκῆ οἷας. τοὺς ἀφ' ὑμετέρων γένους *Epiphanius*. BERN. Eo modo

Baſ.

"exercitus, qui ex uno parente in tantam creviſtis "multitudinem. Quin vos jam non adeo multos "terra excipiet Chananæa; orbem vero terrarum "ſcitote vobis in perpetuum fore habitaculum: "pluresque numero, quàm ſunt ſtellæ cœleſtes, "per inſulas pariter ac continentem vitam agetis. "& cum tot tantique fueritis, non defeſſus erit "Deus, pace quidem rerum omnium abundantiam "largiendo, bello vero victoriam & imperium. "Vobiſcum dimicandi deſiderio ardeant inimici; "atque ita demum efferantur, ut ad arma manuſ- "que conſerendas vos provocent. Non amplius, "ut conſueverunt, cum victoria revertentur, nec "ut inde lætitiam capiant liberi & uxores. In "tantum eam, qua polletis, fortitudinem provi- "dentia ſua Deus extulit, qui poteſt & quod ſu- "pereſt minuere, & quod deeſt ſupplere.

Contra propriam indolem bis terve populo Hebræo bene ac feliciter dicit Balamus, urgente Dei ſpiritu. Num. c. 23. & c. 24.

5. Et ille quidem talia *clare* vaticinatus eſt, extra ſe raptus, ſpirituſque Dei inſtinctu ad ea concitatus. Balaco autem hæc indigne ferente, ipſumque legem violare clamitante, qua eum magnis muneribus à ſociis accepturus eſſet; nam cum veniſſet diras hoſtibus imprecatum, *è contra* illos *coram* laudarit & mortalium beatiſſimos prædicarit: "ô Balace, inquit, rebus omnibus rite "perpenſis, num exiſtimas in nobis ſitum eſſe quid "dicamus aut taceamus, cum nos Dei ſpiritus oc- "cuparit? voces enim ille quaſcunque vult & ſer- "mones emittit, nobis non ſentientibus. Equi- "dem & ego illorum bene memini, quibus e- "gentes vos & Madianitæ magno ſtudio me huc "ἐφ' ὑμῖν ἑτέρα γῆρυς οἰκήτορας. [n] θαυμάζετε τοί- "νυν, ὦ μακάριε στρατὸς, ὅτι τοσοῦτος ἐξ ἑνὸς "πατρὸς γεγονατε. ἀλλὰ [o] τ νυῦ ὑμῶν [p] ὀλίγων ἡ Χα- "ναναία χωρήσει γῆ, τλὼ σὶ οἰκυμένλω οἰκητήριον δι' "αἰῶνος ἴσε πεφυκμένλω [q] ὑμῖν· καὶ τὸ πλῆθος ὑ- "μεὶς ἔντε νήσοις καὶ κατ' ἤπειρον βιοτεύσετε, ὅσον ἐστὶν "ἀσὶ ἀστέρων ἀριθμὸς ἐν οὐρανῷ. τοσούτοις δὲ ὄσιν, οὐκ "ἀπαγορεύσῃ τὸ θεῖον, ἀφθονίαν μὲν παντοίων ἀγα- "θῶν ἐν εἰρήνῃ [r] χορηγῶν, νίκλω ὴ καὶ κράτος ἐν "πολέμῳ. [s] παῖδας ἐχθρῶν ἔρως τὸ πεὸς ὑμᾶς πολέμυ "λάβοι, καὶ θρασυνθεῖεν ὥστε εἰς ὅπλα καὶ τὰς ὑμετέ- "ρας χεῖρας ἐλθεῖν. ἃ γὸ ἂν [t] ὑποτρέψῃ ἔτι ὁ νικηφό- "ρος, ἀσὶ ὥστε παῖδας εὐφρᾶναι καὶ γυναῖκας. τοσοῦτον "ὑμῖν [v] ἀνδρείας τὸ θεῖον [x] ἐκ θεοῦ πεονοίας [y] ἀνίρηϳ, "ὥ καὶ τὰ πεῖτλα μειοῦν ἰσχὺς, καὶ τὰ λείποντα διδόναι.

6. Καὶ ὁ μὲν τοιαῦτα ἐπεθείαζεν, οὐκ ὢν ἐν ἑαυ- τῷ, τῷ ὴ θείῳ πνεύματι πεὸς αὐτὰ [z] κεκινημένος. τοῦ ὴ Βαλάκυ δυσχεραίνοντος, καὶ φθέγγεσθαι [a] αὐτὸν τὰς σωθηκας ἐφ' αἷς αὐτὸν ἀντὶ μεγάλων λάβοι δωρεῶν πεῶτα τῶν συμμάχων ἐπικαλοῦντος· [b] ἐλθόντος γὸ ἐπὶ κατάρα τῶν πολεμίων, ὑμνεῖν αὐτὸς ἐκείνυς καὶ μακαριωτάτυς ἀποφαίνειν ἀνθρώπων· "[c] ὦ Βάλακε, "φησὶ, πεῖ τῶν ὅλων λογίζῃ καὶ δοκεῖς ἐφ' ἡμῖν εἶ- "ναί τι πεῖ τ τοιύτων σιγᾶν ἢ λέγειν ἃ [d] ὅταν ἡμᾶς τὸ "τοῦ Θεοῦ λάβῃ πνεῦμα; φωνὰς γὸ ἃς βέλεται τότε "καὶ λόγυς ἐδὲν ἡμῶν εἰδότων ἀφίησιν. ἐγὼ ὴ μέμνη- "μαι μὲν ὧν τε σὺ καὶ [e] Μαδιανῖται δεηθέντες ἐνταῦθοῖ "με

Baſ. G. Busb. Hen. & Vat. quod eſt dictum præciſe pro ὁκ τ ἐφ' ὑμῖν ἑτέρα ῥῆσις οἰκήτορας· in *Big. & Samb.* τ ἀφ' ὑμετέρων γέ- νυς. Eſt qui conjecerat, τὰς ἀφ' ὑμετέρα γένας οἰκ. HUDS. Forte Ξ ὑμετέρα. *Vet. & omni terræ habitatores ex veſtro genere præbentes.* COCC.

n Θαυμάζετε] Ita *Vat. Busb. & Hen.* θαυμάζεθε νυῦ ὦ μακ. *Big. & Samb.* θαυμάζετε τοίνυν ὁ μ. *Baſ. & G.* θαυμασὸς τοίνυν ὴ μακ. *Vet. Interpr.*

o Τὸν νυῦ] Lege τὰς νυῦ ὑμᾶς ὀλίγας. COCC.

p Ολίγων] Ολιγον *Hen. & Busb.*

q Υμῖν·] *Al.* (*Big. & Coll. Voſſ.*) ὑμᾶν.

r Χορηγῶν,] Ita *Vat. Busb. & Hen.* in *cæteris* χορηγεῖν, quod tolerari poteſt.

s Παῖδας] Καὶ παῦδας legerat *Epiphan.* HUDS. Lege εἰ παῦ- δας. COCC.

t Υποτρέψῃ] Ita *Baſ. & G.* ὑποτρέψῃ *Big. & Samb.* ὑποτρε- ψφεν *Busb. & Hen.* ὑποτρέψειέ τις νικ. *Vat.*

v Ανδρείας] Εὐανδρίας *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

x Εκ Θεοῦ] Εἰς Θεὸν πεόνοιαν *Vat.* Videſis *Philonem*, p. 644. & 645.

y Ανίρηϳ,] Ita *Big.* ἀνήρηϳ *Baſ. Gen. Busb. Hen. & Samb.* ἀ- νειρηϳ *Tar. præſtabitur Epiph.* Sectemur modo verba Philonis, elegantia, egregia, atque novis quotquot paraphraſibus multo illuſtriora. Τῇ ὴ ὑπερβολῇ ἄμα τῇ ἑῳ τ μάντυ ὁ Βαλάκης ὀφθαλ- μῶν, ἐπὶ γεώλοφον ἀναγαγὼν, ἔνθα καὶ σκάλλω συνίδοιεν ἱδρύας, ὧν οἱ ἰσχύοντες πεοσεκυσαν· (Uzielidæ לרמרת רחלתא דפיגור, ἐπὶ τὸ ὑ- ψηλὸν ὴ εἰδώλυ Φογὲρ, *ad collem Priapeium.*) μέσος δ' ἐνθένδε καθεωρᾶτο τ τῶν ἐθνῶν στρατοπεδείας, ὃ καθάπερ ἀπὸ σκοπιᾶς ἐπε- δείκνυ τῷ μάγῳ. ὁ ὴ θεατάν, ὅς φησι, σὺ μὲ ὦ βασιλεῦ βωμὺς ἑ- πτὰ δημόσιος, μοσχον ἐφ' ἑκάστῳ καὶ κριὸν ἱερεύσον. ἐγω ὴ σκηνοπό- μυς (quod eſt v. 3. וילך שפי, *divertit adeo in ſemitam*, θιολε- ψίας ἕνεκα. שפי *ſecreto*, vel pro על שפי ἐπὶ τλὼ διεκβολλὼ, ἤτοι ἐπὶ τλὼ ἀέραπον, על שבילא, καὶ τ συρον Jer. c. 12. 12. Theodoreto Bibliiſque Polyglottis conteſtantibus. Aut maxime, ut interpres Arabicus in manibus Samaritarum, ὑπεχώρησε κατ' ἰδίαν, نقضي متخفيا. Hoc volo. Similiter Onceloſus & Scriptor *Siphre* interpretantur, καὶ ἐποεύθη μόνος. (יחידי.) πεύσομαι ὴ θεῦ τὶ λεκτέον. ἴζω ὴ πεοελθων, εἴθυς αὐτίκα γίνεται, πεοφητικῷ πνεύματι ἐπιφοιτήσαντος· ὁ πᾶσαν ἀεὶτὴ τλὼ ἑπτεχνον μαντικλὼ σο- φισεία ὑπερβάλλον τ ψυχῆς ἤλασε. θεὸς γὸ οὐκ λὼ ἱερατάτλω κα- τακωλὼ συνιαπᾶσ μαγικῇ. Idem expreſſit ſuis verbis Flavius, εἰδὴν γὸ ἐν ἡμῖν ἔτι, φθάσαντος εἰσελθεῖν ἐκείνυ ἡμέτερον. Quapro- pter Rabbini veteres ſæpius hunc hariolum animum mutaſſe volunt; prophetam modo falſum, modo verum, rurſus falſum eundem retuliſſe. Ne omittas tamen Samaritarum Scholas legiſſe clare v. 5. καὶ ἀνέβαλεν ὁ ἄγγελος θεῦ ἔνμα εἰς τὸ στόμα ὴ βα- λαὰμ, ولقن ملاك الله خطابا بفي بلعام contra omnia exemplaria Judæorum, Alexandrinorum, Babyloniorum, vel Jeroſolymitanorum, contra & immenſam vim Commentatorum. At vero inter Amoræos ſcias virum celebrem Eleazarum de angelo potius quam de præſente ac inſtigante Deo accepiſſe Moyſis ſui verba וישום יהוה דבר בפי בלעם ר' אליעזר אומר מלאך T. B. Synhedrin f. 105. b. Jam Philo: ἐὸ' ὑποτρε-

ψας, καὶ τὰς τε θυσίας ἰδὼν καὶ τὰς βωμὺς φλέγοντας, ὥσπερ ἐμπνε- υσας ὑποβάλλοντος ἑτέρυ θεσπίζει τάδε. i. e. ישלו אש׳ *infit vaticinari, carmen ſuum incipit.* Namque מסאל, μυθος, ἔπος, λόγιον. v. 7. Ἐκ μεσοποταμίας μετεπεμψάτο με βαλάκης, μακρὰν τλὼ ἀπ' ἀναβολῶν σκελαμβων ὀρέσι μήδεσθαι, ἵνα τίσηϳ τὰς ἐβραίας ἀρᾶς. v. 8. ἐγὼ ὴ τίνα τρόπον ἀράσομαι τοῖς μὴ καθαρτοῖς ὑπὸ θεῦ. v. 9. θεά- σομαι μ αὐτὰς ὀφθαλμοῖς ἀφ' ὑψηλοτάτων ὀρῶν, καὶ τῇ βραχείᾳ κα- ταλήψομαι. i. e. σθσπιοζω αὐτὸν Interpr. LXX. Ita אשכחנרה Interpreti Samaritico, *conſiderabo eum, & deprædicabo.* βλαψω ὴ οὐκ ἀναμέλω τ λαὸν· ὃς μόνος καθαρίζεϳ· μὴ συναριθμούμενος ἑτέ- ροις ἔθνεσιν. ὃ καὶ τόπων ἀπολήψεσθαι καὶ χώρας ἀπόμελλε, ἀλλὰ καὶ τλὼ ἐξαιρέτων ἐθῶν ἰδιότητα, μὴ σωφρονιζομένων ἄλλοις εἰς τλὼ τ παρόντων ἐκδιαίτησιν. Aut juxta Targum Urbis eodem illo verſu, בנכוסי יעמיא לא מתערבין, *à ritibus gentium ſemper abhorrentes.* Convenit Procopius Gazæus ſuo Commentario, *Legibuſque ac loco à cæteris disjuncti erunt.* v. 10. τίς ἐπ' ἀκριβείας εἶ- πε τλὼ πεῶτλω καθαβολλὼ τ τότων ῥήσεως; יפר יעקוב *pulverem Jacobi* dicit tropo Moſaico propter Oraculum celeberrimo illi Pancratiaſtæ datum Gen. c. 28. 14. Quod eſt *ſoboles iſthæc, nepotes:* τὸ σπέρμα ιακωβ, نسل & سلالة, יעקא, & יולכיא, extra Catachreſin LXX. Interp. R. Saadiæ, atque Paraphraſtæ Samaritarum MS. Onceloſo, aliiſque. Inſuper רבע ישראל vel מרבע perite traduxerant LXXII. Interpretes δῆμοι ισραηλ. Sic ſtetit tetrarchia quævis, quomodo Onceloſus vertit הרא כארבע כשריתא דישראל. Vel *quadratum* vocata ἡ παρεμβολὴ à forma copiarum Hebraicarum: ſive ſimplicius cum Samaritis רבע eſt *cœtus*, πλῆθος. Pergit Philo. τὰ μὲ σώματα αὐτοῖς ἐξ ἀνθρω- πίνων διεπλάσθη σπερμάτων· ἐκ ὴ θεῶν ἔφυσαν αἱ ψυχαὶ, ἃς καὶ γεγόνασιν αἰσχίστοις θεῦ. ἀπθάνοι μὲ ἡ ψυχὴ τ σωματικὸν βίον· ἵν' ἐκ ψυχαῖς ἀναίμων καταριθμηθῇ, οἵας εἶναι συμβέβηκε τὰς τότων. Recte adeo ille explicuit Ptolemaicorum interpretum arduam hanc ſententiam, καὶ ῥήσεις τὸ σπέρμα μυ ὡς τὸ σπέρμα τότων, de vita futura, quæ ſæpius in Sacris vocatur אחרית, i. e. τὸ τέρ- μα, τὸ ἔσχατον. BERN. Forte ἀνήρηται. COCC.

z Κεκινημένος.] Νενικημένος *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. & Vet. Interpr.*

a Αὐτὸν τὰς συνθήκας] Αὐτῶν *Big. & Samb.*

b Ελθόντος] Ελθόντα *Iidem.*

c Ω Βάλακε,] *Big. Samb. Hen. & Busb.* Sed *Baſ. & Gen.* τῷ βαλακ φησὶ. *Tar.* καὶ ὁ βαλαὰμ φησί. *Epiphanius* ὁ ὴ βάλαμος τῷ βαλάκῳ φησι. *Zonaras* ſimiliter, Ξ ὴ βαλὰκ δυσχεραίνοντος ἐπὶ τό- τοις, ἔφη ὁ βαλαὰμ· οὐκ ἐφ' ἡμῖν πεῖ τ τοιύτων σιγᾶν ἢ λέγειν ἃ- σι, ὦ βασιλεῦ, ἀλλ' ὅτε ἡμᾶς τὸ Ξ θεῦ λάβῃ πνεῦμα, ἃς ἐκεῖνο βάλ- φωνὰς ἀφίησι δι' ἡμῶν. ἐμοὶ ὴ χαρίζεσθε βηλομένῳ σοι, βωμὺς αὖθις ἑτοιμασάτε. καὶ θύματα δυὸ τοίνυν καὶ πάλιν, καὶ πισὼν ἐπὶ σώμα π' ἀ- λλήλω, ὅσα τε βασιλεῦσιν ἴσαι πάθη, καὶ ὅσα ταῖς πόλεσι. BERN. Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Hen. & Busb.* τῷ βαλὰκ φησὶ *Baſ. & G.* τῳ βαλάκῳ φησὶ *Vat.* eſt qui (*Tar.*) conjicit καὶ ὁ βαλαὰμ φησί. in *Vet. Interpr.* ὁ ὴ βάλαμος τῷ βαλάκῳ φησί. Similiter & *Zonaras*, p. 27.

d Οταν] *Samb.* ὅτ' ἂν.

e Μαδιανῖται] *Samb.* Μαδιλιται.

f Καὶ

"με προθύμως ἠκάγε. [f] καὶ Δι' τῦτο τῷ ἄφιξιν
"ἐποιησάμην· ἵν' τί μοι δι' ὀργῆς μηδὲν ἀδικήσῃς σε
"τῶν ὑπαρχόντων. κρείττων γὰρ ὁ Θεὸς ὧν ἐγὼ χαρίζεσθαι
"διεγνώκειν. [g] παντελῶς γὰρ ἀσθενεῖς οἱ προγινώσκειν
"τὰ ἀνθρωπίνων παρ' ἑαυτῶν λαμβάνοντες, ὥστε
"μὴ ταῦτ' ἅπερ ὑπαγορεύῃ τὸ θεῖον λέγειν, βιάζεσθαι
"τὴν ἐκείνου βούλησιν. ὅθεν γὰρ ἂν ἡμῖν ἐπὶ φθόνον
"τῷ εἰσελθεῖν ἐκείνου ἡμέτερον. ἐγὼ γοῦν τὸ πρόθυμον τῦ-
"τον, ὅτ' ἐπαινέσαι [h] προεθέμην, ὅτ' ἐφ' οἷς τὸ ἡδὺ τῶν
"αὐτῶν ὁ Θεὸς ἀγαθοῖς [i] ἐμηχανήσατο διελθεῖν. ἀλλ'
"ὑμενὴς αὐτοῖς ὅτῳ ὢν, καὶ ψευδῶν αὐτοῖς εὐδαί-
"μονα βίον καὶ κλέος αἰώνιον προσθεῖναι, ἐμοὶ τοιάτων
"ἀπαγγελίαν λόγων ὑπέθετο. νυνὶ δ', χαρίζεσθαι γὰρ
"αὖτῷ σοὶ Δι' ἀνάγκης ἐστί μοι καὶ Μαδιανίταις, ὧν ἀ-
"πώσασθαί μοι τὴν ἀξίωσιν οὐκ εὐπρεπὲς, φέρε βω-
"μούς τε ἑτέρους αὖθις ἐγείρωμεν, καὶ θυσίας τὰς πρὶν πα-
"ρασκευὰς ἐπιτελέσωμεν· εἰ πείσομεν τὸν Θεὸν δυνη-
"θεῖμεν ἐπιτρέψαι μοι τὰς ἀνθρώπους ἀρὰς [k] ἐνδῆσαι. συγχωρήσαντος δὲ τοῦ Βαλάκου, δὶς μὲν πεπυκό-
πει τὸ θεῖον οὐκ ἐπένευσε τὰς κατὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν [l] ἀρὰς·
"πρὸς δὲ τὸ τρίτον, πάλιν προὐλεγεν ὅσα τε βασι-

"adductum voluistis, eaque causa veni: atque id
"in votis habui, ut in omnibus tuo desiderio sa-
"tisfacerem. Sed in iis Deo cedere necesse erat,
"quibus gratificari vobis constituera m. Nam in-
"firmi plane sunt, qui aliquid futuri de rebus hu-
"manis suo ex ingenio volunt præno scere; ut non
"ista, quæ menti suggerit Deus, eloquantur, sed
"contra illius voluntatem nitantur. Quampri-
"mum enim pectus afflatu divino concitatur,
"nihil amplius nostrum inde promitur. Mihi si-
"quidem non erat in animo aut exercitum hunc
"laudibus extollere, aut bona ista recensere qui-
"bus Deus progeniem illorum impertire cogita-
"vit. Cum enim illis benignus sit & *propitius*,
"& modis omnibus agat ut eos vita beata & glo-
"ria donet immortali, mihi verborum istorum
"auctor fuit, fecitque ut ad illius voluntatem
"loquerer. Nunc vero, (nam & huic maxime
"studeo ut tibi atque Madianitis rem gratam fa-
"ciam, quorum preces haud fas est mihi repu-
"diare) age, alias aras erigamus, atque munera
"& victimas, similiter ac ante, libemus, si forte
"Deum flectere possem, ut exsecrationibus hoc ge-
"nus hominum devovere liceat". Cumque Balacus
id fieri permisisset, & sacra iterum facienti Deus
non

[f] Καὶ Δι' τῦτο] Καὶ δι' ἃ τῷ ἄφιξιν *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

[g] Παντελῶς,] Ita ex *Vet. Interpr.* (& *Big.* atque *Coll. Voss* nisi quod pro παντελῶς γὰρ habeant καὶ παντελῶς,) cui fere consentit *Samb.* καὶ παντελῶς, ἀσθενεῖς οἱ προγινώσκειν ταῦτα τὰ ἀνθρώπινα παρ' ἑαυτῶν λαμβάνοντες, ὡς μὴ &c. nec longe abit *Vat.* καὶ παντελῶς ἀσθενεῖς οἱ προγινώσκειν ταῦτα τὰ ἀνθρώπινα παρ' ἑαυτῷ λαμβάνων ὥστε μὴ &c. contractius in *Editis* ταῦτα τὰ ἀνθρώπινα παρ' ἑαυτῷ λαμβάνων, ὡς μὴ &c.

[h] Προεθέμην,] Προεθέμην *Vat.*

[i] Εμηχανήσατο] Est (*Tar. Big.*) qui conjicit, δωρεᾶς ἐμηχανήσατο οὐσιῶν, parum eleganter & sine auctoritate *MSS.* BERN. & HUDS.

[k] Ενδῆσαι.] Ενδῦσαι *Bas.* & *Gen.* Alterum equidem probum est; hoc esse videtur non cautis. BERN. Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* in *Editis* ενδῦσαι.

[l] Ἀρὰς.] Ἀρὰς θῦσαι ἢ καὶ τρίτον, ἅπαξ πάλιν ἀναστάντος βωμῶν, ὧδε τοι μὴ κατηφανῶ τοῖς Ἰσραηλίταις· *Big.* & *Samb.* isthæc inferebant huc, reveriti ne ex auspiciis hujus magi unum forte apud Flavium desideraretur, quod & *Schotanus* queritur. Absunt tamen ea cuncta ab exemplaribus *Græcis Bas. Gen. Hen.* ac *Busb.* & à Latinis *Epiphanii*. Dices itaque Josephum ὡς τὸ συνόλου jam tertium experimentum improbi vatis includere, vel ob consimilia cola ἀφ' ἑνὸς & τοῦ Ἰσραηλίτας, omissos fuisse versus duos; qua tert mens Cl. *Busii*. Vel denique, quod paragrapho sequente narrabitur, cum non ausus esset iterum auguria dira moliri, לא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים c. 24. 1. abeundo tamen carmen tertium Deo faciente cecinisse, ac subinde (ô scelus) ingenio sibi reddito, consilium pessimum addidisse de Venere Madianitide. Subjiciam vero, ut recte meretur, Commentarium Philonis ad ἀριθμ. c. 23. 11. παυσάμενος δή, ἐπεὶ καθάρσιος, εἶπεν ὁ βαλάκης, ἐπιθρῶν μετακληθείς, ἀλλ' ἐγὼ τί ἐμὸν ἐκείνοις οὐκ ἐρυθριάσας; ὃ δὴ καθόλης ἀνεθείς, ἀδιαβάτῳ, εἶπεν, αἰτίαν ὑποβάλλω συλλογιστικῶν. λέγω δὲ οὐδὲν ἴδιον, ἀλλ' ὅτι ὧν ὑπηκόῳ τὸ θεῖον. νομίζας οἷ ὁ βασιλεὺς ἢ τ μάντιν ἀπατᾶν, ἢ τὸ θεῖον πεῖσαι, καὶ τῶν τ τόπων μεταβολαῖς τὸ τ γνώμης ἐκβαῖνον ἀλλάξειν, εἰς ἑτέραν ἀπαγαγὼν χωρίον, ὃν λόφον πάνυ εὐφυοῦς ἐπεδείκνυ μέρος τι τ ἀνάπαλιν στρατοῦ. καὶ τὰ ἴσα τοῖς πρόσθεν ἱερεῖοις καταθύσας, ἐξέπεμπε τ μάντιν ἐπ' οἰωνοὺς καὶ φήμας αἰσίας. ὁ δὴ μανθὼν ἐξαίφνης θεοδοσίαν, καὶ μηδὲν συνιεὶς, ὥσπερ μεταισχόμενος ὧν λογισμῶν, τὰ ὑποδεέστερα ὠφελήσαι, προφητεύων τάδε. v. 18. Ανάστηθι ἄναξ βασιλεῦ, τὰ ὦτα ἐπακροῶ. Quod est LXX. Interpr. σώτισαι μέχρις, pariterque Syris Samaritanisque Paraphrasibus σωτίσαί μοι τὸ μαρτύριον. אצית לכיעדותי Hebræum האזינה עדי plures vertunt *attende mihi*. Utrumque commodum & præter culpam. v. 19. Οὐκ ὡς ἀνθρωπος (addo ὁ θεὸς) Δῴη δὲ τοῦτο (ita tres Interpretes Judaici, ita reddit ille alio verbo pro LXXII. Interpretum Δῴη πεπεῖσθαι, τουτέστιν ἐξ ἀπατηθῆναι, teste Menandro ejus ævi fabulatore; *frustrari* apud interpretem Origenis. Quinetiam expressum ibi Δῴη δόξαι typis Complutinis, pro Hebraico יכזב *mentiatur*.) οὐδ' ὡς ὁ ἀνθρωπος μετανοεῖ. (תנחם) ינחם, *animum mutat*, μεταθεῖ juxta Octoteuchum Collegii Universitatis: Judæis LXX. idem ἀπειληθῆναι, *metu duci, terreri*, Hom. XVI Origenis) καὶ ἔστας εἶπεν, οὐκ ἐμμενῶ; φθέγξεται ἢ οὐ φθέγξεται βεβαίως. εἶπεν ὁ λόγος ἔργον ἔσται αὐτῷ. v. 20. Παρεκλήθην οἷ ἐπ' εὐλογίαν, ἃ κατάρασις ἐγώ. Adeoque εὐλογήσω אברך, καὶ τὸ σπερμάτικον καὶ τὸ ἐλαιωτικόν. Neque dissentiunt Onceloſus & Uzielides. v. 21. Οὐκ ἔστι πόνος ἢ μόχθος ἐν Ἰακὼβ, οὐδὲ ἔστιν ἐν Ἰσραὴλ. Ita LXX. pro און ואין ראה יעקב Onceloſus, Saadias, & Abenesdras, cujus verba Hebraica Philonis Græcanicis æque respondent, אינא שהורת ישן רואה בעיניו כטיבם ולבי ער. Melius tamen reddes *pronus corpore*, ut numen rite conciperet, *sed oculis apertis*. v. 5, 6. Ως καλαὶ σου αἱ οἰκίαι, σκηναὶ Ἰακώβ [nam אהלין extat in Moysis volumine:] αἱ σκιαὶ σου ὡς παράδεισος ὑποσκιάζουσαι· ὡς σκηνὰς ἃς ἔπηξεν ὁ κύριος, ὡς κέδρος παρ' ὕδατα. v. 7. Ἐξολοθρευθήσεται ποτε ἀνθρωπος (ô suavia tempora Christi!) ἐξ ὑμῶν, καὶ ἐπικρατήσει (tantum enim phrasis Hebraica præstabit, sive ζήσῃ legas sive ζήσῃ) πολλῶν ἐθνῶν. Haud aliter Onceloſus vetustissimus Sacrorum Interpretum post viros Alexandriæ LXXII. יכני מלכא דיתרבא מבנוהי וישלוט בינמין סגיאין *Rex de filiis ejus emicabit, qui regat populos multos*. Syrus, נפוק גברא מן בנותי ורבי בכיא סגיא *Prodibit vir de filiis ejus, ubique per aquas semen suum sparsurus*. Paraphrastes Solymitanus & Uzielides יקום מלכיהון ופרוקהון כיניהון ובהון יהוי והרבית בני כנהון (לבניהון *forte*.) דייקוב ישלטון בעמנין כנאין *Surget illorum de stirpe rex redemptorque vernaculus; unde porro nepotes Jacobi late populis dominabuntur*. Hæc plana sunt & antiquæ ἐξηγήσεως. Augur enim בכשלו figurate dixerat, *Fluet aqua de situla ejus, eritque semen ipsius in aquis multis*. Istud ita solves, Nunquam sterilis ariduſque jacebit Israel, quin continuo sobolem fundat deriveturque per orbem terrarum regendarum. Cupiebat equidem fordidus vates atque imprecabatur, quod ait Johan. Amorræus *Synhedrin* f. 105. b. לא יהיה לה מלך בן מלך *Hebræos unquam principum successione aliqua haud regi*; prædixit tamen contrarium nolente animo יל כים מדליו. Hic voluit לא תהא מלכותן שולטת באומות *Gentibus cæteris ne unquam genus Jacobi imperaret*: maluit autem Deus per os istius nebulonis וירעו במים רבים: quod ipsum & *Pesicta minor* exponit, מלכותן של ישראל יתירה להיות על כל מלכי הארעות. Statim Philo, καὶ ἐπιβασάνιζε ὁ τῶδε βασιλεὺς καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀεὶς ὑψῶν δύναται. In libris Divinis καὶ ὑψωθήσεται ὁ γὼγ *exaltabitur quam Gog*, S. Cypriano, ἡ βασιλεία, καὶ αὐξηθήσεται ἡ βασιλεία αὐτῦ. Origenes Hom 17. *Gog* (potius ὁ γὼγ seu מגוג, pro quo ψωχ excusum Complut.) *super tecta interpretatur: & in loco isto non pro gentis alicujus nomine, ut putatur, positum est; sed, ut in aliis nonnullis, ipse sermo Hebraus non interpretatus relictus est, & ob hoc quasi de gente aliqua dictum videtur. Est ergo sermonis consequentia talis*, Et exaltabitur super tecta regnum ejus & crescet regnum ejus. Ibi Samariticum καὶ ὑψωθήσεται (ut Diodorus testatur) ὡσεὶ γὼγ מגוג μέγας.

non annuisset ut Israëlitas diris prosequeretur, in faciem pronum se sternens prædixit, quæ calamitates regibus & urbibus clarissimis, quarum quasdam tum ne habitari quidem contigit, essent eventuræ, & quæ superioribus sæculis hominibus terra marique acciderunt usque ad nostram ætatem. Et cum hæc omnia convenienter ejus vaticinio evenerint, hinc licet conjicere, * quod in reliquum tempus *alia* similiter eventura sint.

Balamus, jam reversurus diratum impotens, suasit Balaco vitos Israëlitas legione pulchra Madianitidum corrumpere, neutra adeo gente inulta.

6. Balacus autem indignatus, quod sibi Israëlitas diris non egerat, Balamum dimittit nullo honore auctum. Ille vero jam digrediens, cum in eo esset ut Euphratem trajiceret, accito Balaco & principibus Madianitarum, "Balace, inquiit, & vos qui "adestis Madianitæ, (oportet enim me præter Dei "voluntatem à vobis gratiam inire) Hebræorum "quidem genus nunquam funditus peribit, nec bel- "lo, nec peste, nec inopia terræ fructuum; nec alio "casu inopinato delebitur. Dei enim providentiæ "interest eos ab omni malo servare, neque sinere "ut ejusmodi clades eis obveniat qua omnes in- "terituri sunt. In mala autem nonnulla & cala- "mitates ad breve tempus incident; à quibus li- "cet deprimi humique affligi videantur, postea "tamen reflorescent, cum eos timere cœperint "qui damna illis intulerant. Vos autem, si ali- "quantisper de illis victoriam reportare velitis, "voti eritis compotes, modo de mea sententia "feceritis. Filiarum *nimirum* formosissimas, quæ "pulchritudine sua inspicientium modestiam ex- "pugnare & vincere possint, ad summam ele- "gantiam cultas & ornatas mittite, ut ante ca- "stra eorum obversentur; atque jubete, ut juve- "nibus complexus expetentibus faciles se præ-

λεῦσιν ἔσεσθαι, καὶ ὅσα πόλεσι τοῖς [m] ἀξιολογωτάτοις, ὧν ἑνίοις ἤδη οἰκείαθαί πως συνέβαινε τὴν ἀρχήν· [n] ἅτε καὶ [o] προϋπῆρξεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις γιγόμενα [p] τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ γῆς [q] ἡ θαλάττης, εἰς μνήμην τὴν ἐμήν. ἐξ ὧν ἁπάντων τέλος λαβόντων ὁποῖον ἐκεῖνος προεῖπε, τεκμήροιτ' ἄν τις ὅτι καὶ ἔσοιτο πρὸς τὸ μέλλον.

ς'. Βάλακος δ' ἀγανακτήσας ὅτι τῷ μὴ καταράσασθαι γεγένηται τοὺς Ἰσραηλίτας, ἀποπέμπει τὸν Βάλαμον μηδεμιᾶς τιμῆς ἀξιώσας. [r] ὁ δ' ἀπιὼν ἤδη κατὰ τὸν ποταμὸν τὸν Εὐφράτην γιγόμενος, τόν τε Βάλακον μεταπεμψάμενος καὶ τοὺς ἄρχοντας τῶν [s] Μαδιανιτῶν. "[t] Βάλακε, φησὶ, καὶ τῶν Μαδιανιτῶν οἱ παρόντες· χρὴ χάριν με "καὶ πρὸς βελτίω τοῦ Θεοῦ χαρίσασθαι ὑμῖν· τὸ μὲν Ε- "βραίων γένος οὐκ ἂν ὀλεθρος παντελὴς [v] καταλάβοι, "ἢτ' ἐν πολέμῳ, ἢτ' ἐν λοιμῷ, καὶ [x] ἀπανθῆ τὸν ἀπὸ γῆς "καρπῶν· ἢτ' ἄλλη τις αἰτία πρόφαλογος διαφθείρειε. "πρόνοια γάρ ἐστιν [y] αὐτῶν τῷ Θεῷ σώζειν ἀπὸ παντὸς "κακοῦ, καὶ μηδὲν ἐπ' αὐτοὺς ἐᾶσαι τοιοῦτον πάθος ἐλθεῖν, "ὑφ' ᾧ [z] καὶ ἀπόλοιντο πάντες. συμπέσοι δ' αὐτοῖς ὀλίγα "τε καὶ πρὸς ὀλίγον, ὑφ' ὧν ταπεινοῦσθαι δοκοῦντες, [a] εἶτ' ἀν- "θήσασιν ὑπὲρ φόβῳ τῶν ἐπαγαγόντων αὐτοῖς τὰς βλάβας. "[b] ὑμεῖς δ' εἰ νίκην τινὰ πρὸς βραχὺ καιρὸν κατ' αὐ- "τῶν κερδάναι πεῖσθε, τύχοιτ' ἂν αὐτῆς ταῦτα ποιήσαν- "τες. τὰς θυγατέρων τὰς [c] μάλις' ὡραιοτάτας, καὶ βιάσασθαι "καὶ νικῆσαι τοῦ τῶν ὁρώντων σωφροσύνῃ ἱκανὰς διὰ τὸ "κάλλος, ἀσκήσαντες τοῦ διαφορᾶν αὐτῶν ὑπὲρ τὸ μᾶλ- "λον ὡραίας, πέμψατε πλησίον ἐσομένας τοῦ ἐκείνων "στρατοπέδου, καὶ [d] δεομένοις συνεῖναι τοῖς νεανίαις αὐτῶν προσό-

Ita nostri codices, pariterque Paraphrasis Samaritarum עם אגוג *pro* Agogo. Nam גוג, אגוג, ياجوج id indicant quod φαῦλον Græcum. Idem significat & אגג. Symmachus insuper legerat & Theodotio cum Samaritis & LXXII. Interpretibus. Imo me judice hoc oraculum respexit magnanimus vates Ezechielis c. 38. & c. 39. sui libri. Canit ideoque Balamus *virum Hebræum, qui longe præcelleret Asiæ minoris dominis, divitisque Lydiæ regibus.* Doctores autem Talmudici, S. Hieronymus ab eis edoctus, exemplaria omnia Masoretarum præferunt כאגג, ὑψωθήσεται ὑπὲρ ἀγάγ: quo de nomine Saulus post annos quingentos triumpharat, deleta tum gente mala Amaleci. Hoc probo magis ex v. 20. hujus capitis. מאגג etiam legerat Flavius meus; percipies forte, si serio in ariolum attenderis. Paria sensit super eo versiculo cum Philone Doctor ille è Babylonia tit. Synhedrin f. 105. b. לא תהא עזה כלכותן וירם כאגג כלכו לא תהא אימת כלכותן ותנשא כלכותו, & regnum ita Hebræis dici existimavit potens ac terribile. Neque minus acute Pesictæ Auctor, *Quippe sub Agago cœpit Regnum Israelicum*, וירם כאגג כלכו מימי אגג כלך עמלק התחילה כלכותן של ישראל: *assurget autem illud ad decus & apsidem suam summam longo seculo Christi. Sicut legitur Es. c. 52. 13. Intelliget servus meus, exaltabitur, elevabitur, & erit sublimis valde*, v. 8. Ο λαὸς δὲ ἡγεμὼν τοῦ ἀπ' αἰῶνος πάσης οὐκ ἔχρηζεν θεῷ ἁμαρτεῖν ἐν κέρας (iterum ille *confertо fortique adeo agmine*, pro כתונפורת ראם) ἄγουλι τῷ πλήθει. τοιγαροῦν ἔδει ἔτη πολλὰ ἐκθλῶν, καὶ ὅταν οὐ αὐτοῖς πῖον ἄχρι μυελὸν λήψεται, καὶ ταῖς ἐκπολίαις ἀπολεῖ τὰς ἐυσθρεῖς. v. 9. Λιαπαύσεται καὶ ἀκλιθὴς ὡς λέων (זה כלך הכשיח כארי, ait vetus Judæorum Commentarius) ἢ σκύμνος λέοντος· μάλα καλῶς ἑρμηνικῶς διδιὰς ἀδύνα, φοβοῦν τοῖς ἄλλοις συμπεφορημένος, sane: ἀθλιος ὃς ἂν αὐτὸν ἀναστήσας ἐγείρῃ. οἱ μὲν εὐλογοῦντές σε εὐσημίας ἄξιοι· καθάρας δὲ, οἱ κατερώμενοι. Deinde Balaco valde stomachanti dixit augur, Philone forte à Patribus referente, τὰ μὲν πατρῷα πάντα ἐστὶ λόγια καὶ χρησμοί· τὰ δὲ μέλλοντα λεγιάς, γνώμας δὲ ἐμὰς εἰκασίας. καὶ τοῦ σεμνοῦ λαοῦ μου, μόνου μόνῳ συνεβλάβε, δι' ὧν ὡς ἂν οἷόν τε ἡ φυλάξας τὸν ἀνύπαλον σεμνὸν, αἰτίαμα κατηγορῶν αὐτοῦ μέγιστον. εἰπὲ γὰρ, εἶπεν, αἱ ἐχθραὶ γυναῖκες, ὡς βασιλεῦ, ἀμφέρεσθε τῷ ὄψιν ἑτέραν. τὰς οὖν προκαλεσάτας ἐν ἐπιτρέψῃς μισθαρνῆν καὶ δημοσιεύειν, ἀλλὰ σῶσον τὸν ἑστηλα τὸν ἀνύπαλον. τρεχηλιῶσθαι δὲ τὰς ἐπιθυμίας, πάντ' ἀποκρύπτει δεῖν τε καὶ πάσχειν. πρὸς δὲ τὸ ἄτοπον ἀμαυρούμενος ἐρεῖ τὸ λεγόμενον φρυατθμήν τις τοῦ ἐπὶ τῷ θήρᾳ ἀλιεύοντων, ὃ θηρὶς τὸ ὁμιλίας σοι τὸ ἐμὸν ἀπολαύσῃ, πρὶν ἂν ἐκδιατηθῇς μὲ τὰ πάτρια μετὰ λόγων δὲ τιμῆς ἄπερ ἐγώ. οἱδε γὰρ ἐμοὶ μέσον ὀλίγον ἐκφανοῦσι. Sic erat consilium Balami: quod pene eisdem verbis memorat Paraphrasis Urbis ad v. 14. εὖαγ συνέκλεισα σοι, τί ποιήσῃ ὁ λαὸς δι' ὃ τὸ λαὸν σου, *Peccatum Deo induxas, suadeo, Hebræorum gentem: hoc ni feceris, eam profecto haud vincs unquam*, חטי יתהון ואין לא לית את שליט. ביעבא האלין. Fusius autem, imo antiquius coparum linopolidumque Moabitarum laqueos atque lenocinia auctore Balamo, explicarunt Doctores Babylonii Synhedrin f. 106. a. (infit augur improbus) אלהיהם של ישראל שונא זימה הוא והם מתאוים לכלי פשתן בוא ואשיאך עצה עשה להן קלעים והושיב בהן זונות וקנרי מבחוץ וילדה כבפנים וגו. Tempero jam à Pesicta & Tanchuma, ab explanatione Uzielidis, & à Chronicis Samaritarum, ubi id scelus late exponitur. BERN. Cum *Bigotiano* concordat *Coll. Voss.* quæ mox habet ἐπὶ τὸ σῶμα. HAV.

m Ἀξιολογωτάτοις,] *Bas.* & *Gen.* ἀξιολογοτάτοις. Mox δοῦλ' οἰκεῖαθ πω *Big.* ἀδὲ οἰκεῖαθ Cedrenus p. 69. BERN.

n Ατε καὶ] Ita ex *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐπεὶ καὶ πρ. in *reliquis.*

o Προϋπῆρξεν] Ita ex *Samb.* in *cæteris* προϋπῆρξεν.

p Τοῖς ἀνθρώποις,] Τάποις ἄνθρ. ex alicujus (*Tur. Big.*) conjectura.

q Η θαλάσσης,] Η ἀλλὰ θαλάσσης *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

* *quod in reliquum*] Al. *quid & in posterum futurum sit*, legendo ὅ, τι.

r Ο δ' ἀπιὼν] *Cum apud avarum suum animum indignaretur vates, jam reversurus diratum impotens, ni consilium malum mala execratio est, mercedisque profanæ varius; suasit maxime Balaco viros Israelitas legione pulchra Madianitidum cerrumpere, neutra adeo gente inulta Hæc autem talia pervetusta quadam paradosi acceperant Philo Alexandriæ p. 647. Fl. Josephus, atque ejus ævi decus Christianum B. Johannes. Arguit enim graviter Theologus ille c. 2. quod Ecclesia Pergamena à se non repelleret τὰς κρατούσας τοῦ διδαχὴν βαλαάμ, ὃς ἐδίδασκε τὸν βαλὰκ βαλεῖν σκάνδαλον ἐνώπιον τῶν ὑιῶν ἰσραὴλ, φαγεῖν εἰδωλόθυτα καὶ πορνεῦσαι. Argumentum tamen illud in genere præbuerat ipse Moyses his verbis libri sui penultimi. c. 31. 16.* Nonne Madianitides istæ deceperant filios Israel ad suggestionem Balaam? *Vide porro Orig. Hom 20. in Num.* BERN.

s Μαδιανιτῶν·] *Al.* Μαδιηνιτῶν, passim.

t Βάλακε, φησὶ,] Hoc consilium Bileami in MSto Chronico Samaritano, Philone & aliorum Hebræorum scriptis eodem fere modo narratur. REL.

v Καταλάβοι] Καταλάβοι *Hen.* & *Busb.*

x Σπάρῃ] Ita *Big.* & *Samb* σωθῇ in *Editis.* καὶ παντὸς τοῦ ἀπὸ γῆς σπόρου καρπῶν *Vat.*

y Αὐτῶν,] Sic quinque *MSS.* (*Coll. Voss.*) & *Vet. Interpr.* αὐτὸ *Bas* & *G.*

z Καὶ ἀπόλοιντο] Αν ἀπώλλυντο. *Big.*

a Εἶτ' ἀνθήσασιν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* μᾶλλον ἀνθ. in *Editis.* εἶτ' ἂν συνήθροισιν ἐπὶ φόβῳ ἐπαγαγόντων αὐτοῖς τὰς βλάβας legerat *Epiphan.*

b Υμεῖς δ' εἰ νίκην] Υμεῖς δὲ νίκην *Vat.* & *Vet. Interpr.*

c Μάλις' ὡραιοτάτας,] Ex pervetusta traditione, quam probat *Petr.* 2. Ep. c. 2. v. 15. *Jud.* v. 11 *Joann.* in *Apocal.* c. 2 v. 15. & *Philo*, p. 647. argumentum tamen illud in genere præbuerat *Moyses* in *Num.* c. 31. v. 16. Vide *Orig.* in *Homil.* 23. in *Num.*

d Δεομένοις] Δεομένας soli *Big.* & *Samb.*

e Επι-

"προσάξαι. ἐπιδὰν ᾖ κεχειρωμένους ὁρῶσι ταῖς ἐπιθυ-
"μίαις, καταλιπεῖν σπεύδουσιν· καὶ παρακαλούντων μένειν,
"μὴ πρότερον [e] ἀπιέναι ἔφασαν, πρὶν ἂν πείσωσιν αὐτοὺς
"ἀφέντας τοὺς [f] πατρίους νόμους καὶ τὰ τούτοις ἑπόμενον
"τιμᾶν Θεὸν, τοὺς Μαδιανιτῶν καὶ Μωαβιτῶν σέβωσιν.
"οὕτως γὰρ αὐτοῖς τὸ Θεὸν ὀργισθήσεσθαι". καὶ ὁ μὲν [g] τοῦθ'
ὑποθέμενος αὐτοῖς ὤχετο.

ζ. Τῶν δὲ Μαδιανιτῶν πεμψάντων [h] τὰς θυγατέρας καὶ
τὴν σκεύην παρέπεμπον, οἱ τὰ Ἑβραίων ἀλίσκονται νέοι τῇ
εὐπρεπείᾳ αὐτῶν· καὶ [i] παρελθόντες εἰς λόγους αὐτῶν,
παρεκάλουν μὴ φθονεῖν αὐτοῖς τοῦ κάλλους αὐτῶν ἀπο-
λαύσεως, μηδὲ σκῆψιν τοῦ παλησιάζειν σωτηρίας. αἱ δὲ
ἀσμένως δεξάμεναι τοὺς λόγους, [k] συνῆσαν αὐτοῖς. ἐν-
δησάμεναι δὲ αὐτοὺς τῷ πρὸς αὐτὰς ἔρωτι, καὶ τὰ ἐπιθυ-
μίας ἀκμαζούσης, ὡς ἀπελλαγὼς ἐγένοντο. τοὺς δὲ
ἀθυμία δεινὴ πρὸς τὴν ἀναχώρησιν τῶν γυναικῶν κατέλα-
βε, καὶ λιπαροῦντες ἐκείνους μὴ σφᾶς καταλιπεῖν· ἀλ-
λὰ γαμετὰς αὐτῶν ἐσομένας αὐτόθι μένειν καὶ δεσποίνας
ἀποδεικνυμένας πάντων ὧν ὑπῆρχεν αὐτοῖς. ταῦτα δὲ
ὀμνύντες ἔλεγον [l] καὶ Θεὸν μεσίτην ὧν [m] ὑπισχνοῦντο
πιθόμενοι, δακρύοντές τε καὶ πανταχόθεν [n] ἑαυτὰς ἐλεει-
νὰς τῇ γυναικὶ κατασκευάζοντες εἶναι. αἱ δὲ ὡς δεδια-
λωμένους αὐτὰς κατενόησαν, καὶ τελέως ὑπὸ τῆς σωτη-
ρίας ἐχομένους, ἤρξαντο πρὸς αὐτὰς λέγειν.

η'. "Ἡμῖν, ὦ κράτιστοι [o] νέων, οἶκοι τέ εἰσι πα-
"τρῷοι καὶ κτῆσις ἀγαθῶν ἄφθονος, καὶ ἡ παρὰ τῶν
"γονέων καὶ τῶν οἰκείων εὔνοια καὶ σπουδή. [p] κατ' ἀρ'
"ἑνὸς ἢ τούτων πάρον ἐνθάδε διήκουσαι ἡμεῖς εἰς ὁμιλίαν
"ἥκομεν, ἀρ' ἐμπορευόμεναι τῷ ὥρᾳ τῷ σώματος
"προσηκάμεθα τὴν ὑμετέραν ἀξίωσιν· ἀλλ' ἄνδρας
"ἀγαθοὺς καὶ δικαίους ὑπολαβοῦσαι, τοιούτοις ὑμᾶς πα-
"μπόλλοις ξενίοις δεομένοις ἐπιθήμεν. καὶ νυῦ, ἐπεὶ
"φατὲ πρὸς ἡμᾶς φιλοσόργους ἔχειν καὶ [r] λυπεῖσθαι
"μελλησῶν ἀναχωρεῖν, [s] ἀρ' αὖται τῇ δέησιν ὑμῶν
"ἀποστρεφόμεθα· πίστιν δὲ εὐνοίας λαβοῦσαι, τῷ μό-
"νῳ ἡμῖν ἀξιόλογον νομισθεῖσαν, ἀγαπήσομεν τὸ μεθ'
"ὑμῶν βίον ὡς γαμεταὶ διάξουσαι. δέος γὰρ [t] μὴ καὶ
"κόρον τῆς ἡμετέρας ὁμιλίας λαβόντες, ἔπειθ' ὑβρίσητε
"καὶ ἀτίμους ἀποπέμψητε πρὸς τοὺς γονεῖς. συγγινώ-
"σκειν τι ταῦτα φυλαττομέναις ἠξίουν". τὰ δὲ ὑπὸ
[u] βούλονται πίστιν δώσειν ὁμολογούντων, καὶ πρὸς μη-
δὲν ἀντιλεγόντων ὑπὸ τῆς πρὸς αὐτὰς [x] παθοῦς· "ἐπεὶ
"ταῦτα, ἔφασαν, ὑμὶν δέδοκται, τοῖς δὲ ἔθεσι καὶ
"τῷ βίῳ πρὸς ἅπαντας ἀλλοτριώτατα [y] χρῆσθε. ὡς
"καὶ τὰς [z] τροφὰς ὑμῖν ἰδιοτρόπους εἶναι, καὶ τὰ πο-
"τὰ μὴ κοινὰ τοῖς ἄλλοις, ἀνάγκη [a] βουλομένους ἡμῖν
"συνοικεῖν, καὶ θεοὺς τοὺς ἡμετέρους σέβειν. καὶ οὐκ ἂν
"ἄλλο γένοιτο τεκμήριον ἧς ἔχειν τε νῦν εὐνοίας φατὲ
"πρὸς ἡμᾶς καὶ τῆς ἐσομένης, ἢ τὸ τοὺς αὐτοὺς [b] ἡμῖν
"θεοὺς προσκυνεῖν. μέμψαιτο δὲ οὐδεὶς, εἰ γῆς εἰς
"λὰ [c] ἀφίξεσθε τοὺς ἰδίους αὐτῆς θεοὺς [d] προτρέποιθε·

"beant. Ubi vero cupidine captos & irretitos
"viderint, *subito* fugam simulent: ac obsecranti-
"bus ut maneant, non prius annuant quam iis
"persuaserint, ut, relictis patriis legibus & cultu
"Dei à quo eas acceperint, Madianitarum &
"Moabitarum Deos colant. Sic enim illis suc-
"censebit Deus & irascetur. Et ille quidem, cum
hæc suggessisset, abiit.

7. Madianitis vero, sicut ille monuerat, filias suas mittentibus, Hebræorum juvenes illarum forma & venustate *mirifice* capiuntur; & in colloquium venientes enixe petebant, ne sibi ex earum pulchritudine & familiari cum illis consuetudine voluptatem invideant. Illæ quidem, lubenter hæc verba accipientes, eis consenserunt. Cum autem amore illaqueatos vinctosque tenerent *puellæ*, & cupidine vehementer flagrantes *viderent*, decedere parabant. Tum juvenes, dum in eo erant mulieres ut abirent, gravis mœror occupabat, precibusque supplicibus instabant ne eos desererent; sed conjuges illis futuræ & facultatum suarum omnium dominæ secum maneant. Insuper & hæc jurisjurandi religione firmabant, Deum promissorum testem sponsoremque invocando, lachrymisque & modis omnibus agendo ut eas ad miserationem flecterent. Illæ vero, ut eos suæ libidini subjectos & consuetudine sua firmiter devinctos animadvertunt, *hujusmodi* ad illos verba facere cœperunt. *Stratagema meretricium. Virent Hebræas jam solvit Moaba. Num. c. 25.*

8. "Nobis, juvenum optimi, lares penatesque patrii sunt, magnæque domi facultates, nec desunt nobis parentum cognatorumque benevolentia & affectus. Imo nullius istiusmodi rei in "opia huc ad vobiscum colloquendum venimus, "neque corporis forma quæstum facturæ vobis "supplicibus aures adhibuimus: sed vos viros es- "se bonos justosque reputantes, ut tali vos ho- "spitalis amicitiæ gratia donaremus, precibus ve- "stris adductæ fuimus. Et nunc, quoniam ma- "gno nostri amore vosmet teneri dicitis, & non "minori, nobis digressuris, tristitia affici, neque "nos preces *quidem* vestras aversamur: sed cum eam "benevolentiæ vestræ fidem acceperimus, quæ "sola nobis alicujus æstimari mereatur, libenter "vobiscum ut legitimæ uxores vitam agemus. Jam "enim periculum est, ne, cum nostræ consuetu- "dinis satietas vos ceperit, nos hinc cum injuria "& contumelia ad parentes nostros ablegetis. At- "que ita sibi ignosci, ista caventibus, postula- "bant". Illis vero fidem, quamcunque vellent, se daturos pollicentibus; nihilque eis præ affectus magnitudine & amoris ardore contradicentibus; "Quandoquidem, inquiunt, ita vobis visum est, "& moribus vitaque ab aliis diversissime utimini; "ut & cibos vobismet proprios, nec potum cum "aliis communem habeatis; necesse est, si vultis "nobiscum habitare, Deos nostros colatis. Nul- "lum enim aliud signum erit *indubium* præsentis "vestræ, quam jactatis, in nos benevolentiæ, aut "futuræ *pignus*, nisi eosdem nobiscum Deos ado- "retis. Nec vobis vitio verti debeat, si Deos "ter- *Nurus Madianitidis oratio venusta, delicata, pernicio- sa. Vide simile in* Tanchuma. *ad par. rasam* Balac.

[e] Ἐπιδύεσθαι,] Ἐπιδυσάμενοι *Samb.* (*Coll Voss.*) & *Vat.*
[f] Πατρίους] *Big.* πατρῴους. Horum enim adjectorum usus promiscuus. Mox *Samb. Hen.* & *Busb.* μαδιηνιτῶν, sicut supra infraque illi tenent BERN. πατρῴους amat & *Coll. Voss.* HAV.
[g] Τοῦθ'] ταῦθ' *Coll. Big.*
[h] Τὰς θυγατέρας] Hac de re videsis *Hottingerum* in *Smegmate Orientali*; p. 446.
[i] Παραγινόμενοι] Παραγενόμενοι in tribus *MSS.*
[k] Συνῆσαν] Forte συνῆγον. COCC.
[l] Καὶ Θεὸν] Τὸν Θεὸν *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*
[m] Ὑπισχνοῦντο] *Al.* ὑπίσχοντο.
[n] Ἐαυτὰς ἐλεεινὰς] Αὐτὰς *Big.* & *Samb.*
[o] Νέων,] Νεανιῶν *Big.* (νεανίων *Coll Voss.*) & *Samb.*
[p] Κατ' ἀρ' ἑνὸς] *Big.* & *Samb.* κατ' ἀδενὸς ἢ τούτων ἀπορῶσαι ἐνθάδε ἥκουσαι ἡμεῖς, εἰς ὁμιλίαν ἥκομεν. Rescribo clarius ab *Epiphanio*, κατ' ἀδενὸς ἢ τούτων ἄποροι ἐνθάδε ἦναι ὑμῖν εἰς ὁμιλίαν ἥκομεν. BERN. Κατ' ἀδενὸς ἢ τουτων ἀπορῶσαι ἐνθάδ' ἥκουσαι ἡμεῖς εἰς *Samb.* *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.* κ. ἀ. δ. τ. ἄποροι ἐνθάδε ἦναι εἰς legisse videtur *Vet. Interpr.*
[q] Τῷ ὥρᾳ] Ita *MSS.* in *Editis* τῇ ὥρᾳ τῷ σ.
[r] Λυπεῖσθαι] Λυπεῖσθε *Big.* & *Samb.*
[s] Οὐκ' αὖται] *Samb.* αὐταί. Præfero tamen demonstrationem Atticam ἀρ' αὗται τῷ. Nam ἀρ' αὖται τῷ expresserant typi *Basil.* & *Gen.* Post paucula *Samb.* ἀμελοῦσαι. BERN.
[t] Μὴ καὶ κόρον] Μὴ κόρον *Samb.* & *Vet. Interpr.*
[u] Βούλονται] Βούλονται *Big.* & *Samb.*
[x] Πάθους] Πίθου *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.*
[y] Χρῆσθε.] Ita *Big.* (*Tur.* & *Cocc.*) & *Samb.* in *cæteris* χρῆσθαι.
[z] Τροφὰς ὑμῖν ἰδιοτρόπους] Ideo Rutilius Judæum vocat *Humanis animal dissociale cibis.* REL.
[a] Βουλομένους] Βουλομένοις malit *Schotanus*, & mox ἴσχειν τὸ τοῦ.
[b] Ἡμῖν Θεοὺς] Illud ἡμῖν ex *MSS.*
[c] Ἀφίξθε] Sic *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* in *aliis* ἀφίχθαι.
[d] Προτρέποισθε·] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* (σὺ τρέποισθε *Coccejus*)

"terræ, in quam perveniſtis, proprios veneremi-
"ni: præſertim cum noſtri in honore ſint omni
"populo, veſter vero apud neminem *præterquam*
"*vos*. Oportere igitur illos dicebant aut eadem
"quæ aliis *cultu proſequenda* exiſtimare, aut alium
"terrarum orbem quærere, ubi ſoli ex legibus ſi-
"bi propriis vitam inſtituant.

His illecebris capti Hebræi jus de connubiis, de cibis, deque cultu Dei unici confeſtim violant. Num c. 25. Deut. c. 4. Joſ. c. 21. Hoſ. c. 9.

9. Illis autem, quod eas amore deperirent, honeſtiſſima viſa eſt hæc oratio: quo factum eſt, ut, illarum poſtulationi *& illecebris* concedentes, leges patrias violarent. Et cum plures Deos eſſe exiſtimarint, illiſque gentium iſtarum ritu libare decreverint, cibis etiam peregrinis utebantur; atque omnia in mulierum gratiam, contra ac lex eis præceperat, deinceps faciebant: ut jam per totum late exercitum ſerperet juvenum inſolentia, & ſeditio priore pejor gliſceret, periculumque eſſet ne patria inſtituta penitus in deſuetudinem abirent. Juventus enim, deguſtatis ſemel peregrinis moribus, inexplebili deſiderio in eos ferebatur: & ſi qui primorum populi ob majorum virtutem illuſtres exſtiterint, mali hujus contagione & ipſi erant afflati.

Laſcivie iſtius dux Zambrias, Symeoni progenitori multum ab ſimilis.

10. Quin & Zambrias, Simeonidis tribus princeps, qui conſueverat Chosbiæ Madianitidi, Suris filiæ, gentis iſtius Dynaſtæ, juſſus à muliere ut contemptis Moyſis placitis ſui ad arbitrium ſe componeret, illi obſequutus eſt; ſacra more non patrio faciendo, & uxore ducta alienigena. Cum vero res ita ſe haberent; Moyſes, veritus ne quid pejus accideret, convocato in concionem populo, neminem quidem nominatim accuſavit, nolens eos in deſperationem adducere, qui, modo laterent, ad ſanitatem redire poterant. Dicebat autem, "ut ea patrarint, quæ & ſibimet & ma-
"joribus in dedecus cedunt & opprobrium; quòd
"voluptati indulgere maluerint, quam Deo ſer-
"vire, vitamque ad ejus præſcriptum agere: o-
"portere tamen, ut & adhuc ipſis bene ſit, pœ-
"nitentiam agere, iſtud demum fortitudinem eſ-
"ſe exiſtimando, non ut legibus vim inferant,
"ſed ut cupiditates pravas compeſcant. Præterea
"autem abſurdum eſſe ajebat, quod cum in de-
"ſerto modeſte vixiſſent, nunc bonis circumfluen-
"tes ſupra modum inſanirent, & quæ per ino-
"piam eſſent adepti, per affluentiam perditum i-
rent". Et ille quidem, hæc iis ſubjiciendo, ætate minores in melius mutare conabatur, rerumque geſtarum ad pœnitentiam adducere.

Zambriæ adverſus legem Moyſaïcam oratio.

11. Proxime autem cum ſurrexiſſet Zambrias, "Sed tu quidem, inquit, ô Moyſes, utere legi-
"bus quibus ſtudium adhibuiſti, & *quibus* pluri-
"mum firmitatis ac roboris ex conſuetudine ac-
"ceſſit. Quod niſi ita ſe habuiſſet, ſæpe jam pœ-
"nas luiſſes, & *tuo malo* haud tutum eſſe verba
"dare Hebræis didiciſſes. Me certe iis, quæ tu

"κῆ παῦται, τὰ μὲν ἡμετέρων καινῶν ὄντων πρὸς ἅπαν-
"τας, ἅ δ' ὑμετέρα πρὸς μηδένα τοιούτα τυγχάνον-
"τα. δεῖν οὖν αὐτοῖς ἔλεγον ἢ τ' αὐτὰ πᾶσιν [c] ἡγη-
"τέον, ἢ ζητεῖν ἄλλην οἰκεμένην, ἐν ᾗ βιώσονται μόνοι
"κὲ τοὺς ἰδίους νόμους.

Θ'. Οἱ δ' ὑπὸ ἔ πρὸς αὐτὰς ἔρωτι κάλλιστα λέ-
γεσθαι ταῦτα ὑπολαβόντες, καὶ ἅμα δόξαντες [f] αὐτὰς εἰς
ἃ προσεκαλοῦντο, παρέβησαν τὰ πάτρια. Θεούς τε πλεί-
ονας εἶναι νομίσαντες, καὶ θύειν αὐτοῖς κὲ νόμον τὸ ἐπι-
χώριον τοῖς καθιδρυσαμένοις προσθέμενοι, ξενικοῖς τε
βρώμασιν ἔχαιρον, καὶ [g] πάντα εἰς ἡδονὴν τὰ γυναι-
κῶν ὑπὸ τὸ ναυτικὸν οἷς ὁ νόμος αὐτῶν [h] ἐκέλευσε ποιοῦν-
τες διετέλουν· ὡς δὴ καὶ παντὸς ἤδη ἔ στρατοῦ τὴν ἀθε-
μιτίαν χωρεῖν τὰ νέων, καὶ φάσιν αὐτοῖς πολὺ χείρω τὸ
προτέρους ἐμπεσεῖν, καὶ κίνδυνον παντελῆ τὰ ἰδίων ἐ-
θισμῶν ἀπωλείας. ἅπαξ γὰρ τὸ νέον γευσάμενον ξενι-
κῶν ἐθισμῶν ἀπλήστως [i] αὐτῶν ἐνέφορεῖτο· καὶ εἴ πι-
νες τῶν πρώτων ἀνδρῶν διὰ πατέρων ἀρετὰς ὑπεφανεῖς
ἦσαν, [k] συνδιεφθείροντο.

ί. Καὶ [l] Ζαμβρίας ὁ τ [m] Συμεωνίδου ἡγούμενος
φυλῆς, [n] Χοσβίᾳ συῶν Μαδιανίτιδι, Σύρα θυγατρὶ
τῶν ἐκείνῃ δυναστεύοντος ἀνδρὸς, κελευσθεὶς ὑπὸ τ
γυναικὸς πρὸ τῶν Μωϋσεῖ δοκούντων τὸ πρὸς ἡδονὴν αὐ-
τῇ χρησόμενον, [o] ἐθεράπευεν αὐτήν· ὁ θύων τὰ πά-
τρια, καὶ γάμον ἠγούμενος [p] ἀλλόφυλον. ἐν τούτοις
δ' ὄντων τῶν πραγμάτων· δείσας Μωϋσῆς μὴ χρήσταί
τι χεῖρον, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τ λαὸν, ἀδένος
μὲν κατηγόρει πρὸς ὄνομα, μὴ βυλόμενος εἰς ἀπόνοιαν
προελθεῖν τοὺς ἐκ ἔ λανθάνειν μετανοῆσαι δυναμένους.
ἔλεγε γὰρ, ὡς οὐκ ἄξια δρῷεν [q] ἔθ' αὐτῶν ἕτε πα-
τέρων, τὴν ἡδονὴν προτιμήσαντες ἔ Θεοῦ καὶ ἔ
κατὰ τοῦτον [r] βίον· προσήκειν γὰρ, ὡς ἔτι καὶ [s] κα-
λῶς ἂν αὐτοῖς ἔχοι, μεταβαλέσθαι, τὴν ἀνδρείαν
ὑπολαμβάνουσιν οὐκ [t] ἐν τῷ βιάζεσθαι τοὺς νό-
μους, ἀλλ' ἐν τῷ μὴ εἴκειν τ ἐπιθυμίαις εἶναι.
πρὸς τούτοις γὰρ εὐλόγως ἔφασκε σωφρονήσαντας
αὐτοὺς ὑπὸ τ ἐρήμου, νῦν ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ὄντας
παροινεῖν, μηδὲ τὰ κτηθέντα ὑπὸ τ εὐδείας δι' ἀ-
μέλειαν αὐτῶν [v] ἀπολέσθαι". καὶ ὁ μὲν ταῦτα λέγων
ἐπεῖχε τοὺς νέους ἐπανορθούμενος, καὶ εἰς μετάνοιαν [x] ἀπά-
γων ὧν ἔπραττον.

ια'. Ἀναστὰς δὲ μετ' αὐτὸν Ζαμβρίας, "ἀλλὰ σὺ
"μὲν, εἶπεν, ὦ Μωϋσῆ, χρῶ νόμοις οἷς αὐτὸς ἐπισ-
"δαξας, ἐκ [y] τ σωτηρίας τούτων τὸ βέβαιον αὐτοῖς
"παρεχημένου. ἐπεὶ, μὴ τοῦτον αὐτῶν ἐχόντων τ τρόπον,
"πολλάκις ἂν ἤδη κεκλασμένου ἔγνως ἂν σὺ κἀπε-
"ραλογίσω Ἑβραίους. ἐμὲ δὲ σὺ κὰν ἀκήλητον οἷς σὺ
"[z] προσάτ-

in *Editis* προσέπιπτον.

e Ηγητέον,] Lege ἡγεῖσθαι. COCC.

f Αὐτὰς] In *Editis* αὐτὰς εἰς ἃ προσεκαλοῦντο. in *MSS.* ἑαυτὰς εἰς ἃ προσεκ.

g Πάντα εἰς ἡδονὴν] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* in *Editis*, *aliiſque* πάντες.

h Ἐκέλευσε] *Al.* ἐκέλευε.

i Αὐτῶν] Illud αὐτῶν inſeruimus ex *Big.* & *Samb.*

k Συνδιεφθείροντο.] Συνεφθείροντο *Vat.*

l Ζαμβρίας] *Zimri* Maſorethis, *Zamri* Hieronymo, *Zambri* Syro Interpreti, & Ζαμβρῆς LXX.

m Συμεωνίδου] Ο τ συμεωνίτου *Baſ.* & *Gen.* לשמעוני *lascemeuni* apud Moyſen. ὁ τ συμεωνίτιδος φυλῆς ἡγουμένου MSS. quatuor, & Annalis Zonaræ. BERN. *Al.* Συμεωνίτου & Συμεωνιτιδου.

n Χοσβίᾳ] Sic reſtitui hunc locum. Legebatur vulgo χοσμὶ συνῶν μαδιὰ ἰτιδι ὕρᾳ. In codice *Eusb.* χοσμῆ, & in *Hen.* χασμῆ, imitatione LXX II. Interpretum, qui χασβὶ reddiderant malum nomen. Apud *Big.* & *Samb.* reperio χοσβία συνὼν μαδιανίτιδι ὕρᾳ. *Epiphanius* creverat ocellis non acutiſſimis χοσαμῆ σωὼν μαδιανιτιδι ὑρᾳ, ſeu pravius μαδιανίτη διύρᾳ, *Chorami* (pro *Choſami*) *Madianitidem mulierem Dieri cujuſdam filiam. &c. Suram* vero (צור סוּר & סוּרִי Flavio ἰσχυρίου) partem quintam regni Madianici hanc *Fraudem* genuiſſe (quippe כוזי aut כוזית *tantum* indicat) ſuis literis docuit Moyſes Num. c. 25. Haud errabit equidem, quiſquis כוזי Græca forma χοσβὶ donaverit, aut χοσβία. In iſthac Scribæ Typothetæque forte conſenſerunt §. 12. hujus capitis. Eadem שוּלנית appellatur in ſcholis Babyloniis. Vide Synh. p. 82. b. BERN. Ita ex *Big.* & *Samb.* reſtituit *Bernardus*, niſi quod pro Οὔρᾳ maluerit Σύρᾳ ex Hebraïco צור. In *Editis*, *aliiſque* Χοσμὶ συνῶν Μαδιανίτιδι Οὔρᾳ· Vide §. 11.

o Ἐθεράπευεν] Juxta *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐθεράπευεν· ὅτε θύων τὰ π.

p Ἀλλόφυλον.] Non ex alia tribu, ſed ex alia gente, quæ non eſſet Iſraelitica. Ita hæc vox Joſepho uſurpatur. Ideo mox γνώσιον ξενικὸν vocat. REL.

q Οὔτ' αὐτῶν] Ita *Big.* & *Samb.* in *cæteris* οὐκ αὐτῶν.

r Βίον·] Sic quinque *MSS.* in *Editis* βίᾳ. *Vet. Interpres* legiſſe videtur, καὶ κατὰ τοῦτον βιάζεσθαι ἐς, & *ei placentia violarent.*

s Καλῶς ἂν αὐτοῖς ἔχοι,] Καλῶς αὐτοῖς ἂν ἔχειν *Big.* & *Samb.*

t Ἐν τῷ βιάζεσθαι] Εἰς τὸ β. *Idem.* HUDS. Ut & *Coll. Voſſ.* εἰ τῷ amabat *Coccejus.* HAV.

v Ἀπολέσθαι.] Ἀπολέσαι *Samb.* & *Vet. Interpr.* ἀπολέσασθαι *Big.* αὐτὰ ἀπολέσθαι ex conjectura.

x Ἀπάγειν] Ita *Samb.* in *reliquis* ἄγειν.

y Τῆς σωτηρίας] Τῆς τούτων εὐηθείας *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

z Προσάτ-

"[z] προσάπτεις τυραννικῶς λάβοις. ὁ γὰρ ἄλλό τι μέλλει "νῦν, ἢ, προχήμαλι νόμων καὶ τοῦ Θεοῦ, δουλείαν μὲν "ἡμῖν, ἀφεῖλω ἢ σαυτῷ κακοεργεῖς· ἀφαιρούμενος ἡ- "μᾶς τὸ ἡδὺ καὶ τὸ κατ' βίον αὐτεξούσιον, ὃ τ [a] ἐλευ- "θέρων ἐστὶ καὶ δεσποτῶν οὐκ ἐχόντων. χαλεπώτερος "δ' ἂν [b] ἦτ Αἰγυπτίων Ἑβραίοις ᾖσιν, πιμωρεῖν "ἀζιῶν κατὰ τοὺς νόμους τῷ ἑκάστῳ πρὸς τὸ κεχαρισ- "μένον αὐτῷ [c] ποίησιν. [d] πολὺ δ' ἂν δικαιότερον αὐτὸς "τιμωρίαν ὑπομένοις, τὰ παρ' ἑκάστοις ὁμολογούμενα "καλῶς ἔχειν ἀφανίσαι πεφηνημένος, καὶ κατὰ τ "ἀπάντων δόξης ἰσχύσαν [e] τῷ ἑαυτοῦ κατασκευάσας. "ἃ δὴ πράττω νυνὶ κρίνας ἀγαθὰ, ταῦτ' ἔπραττε [f] περὶ "αὐτῶν ὁμολογεῖν ἐν τούτοις οὐκ ὀκνήσαιμι. γύναιόν τε "ξενικὸν, ὡς φῂς, ἤγαγον· παρ' ἐμαυτῷ γὰρ [g] ἀκούεις "τὰς ἐμὰς πράξεις, ὡς παρ' ἐλευθέρου, καὶ γὰρ οὐδὲ "λαθεῖν προῃρούμην· θύω τε Θεοῖς οἷς θύειν [h] μὴ νο- "μίζετε, δίκαιον ἡγούμενος πρὸ πολλῶν ἐμαυτῷ πρα- "γματεύεσθαι τὴν ἀλήθειαν, καὶ οὐχ ὥσπερ ἐν τυραν- "νίδι ζῆν, τῷ ὅλῳ ἐξ ἑνὸς ἐλπίδα τ βίου πάντος "ἀνηρτημένος. [i] χαρείη τ' ἂν οὐδείς, κυριώτερον αὐ- "τὸν περὶ ὧν πράττομαι γνώμης τ ἐμῆς ἀποφαινό- "μενον.

ιϛ'. Τοῦ δὴ Ζαμβρίου τότε, περὶ ὧν αὐτός τε ἠδίκει καὶ τ ἄλλων τινες, εἰπόντος· ὁ μὲν λαὸς ἡσύχαζε, φόβῳ τε τ μέλλοντος, καὶ τ νομοθέτην ἢ ὁρῶν μὴ πε- ραιτέρω τὴν ὀργὴν αὐτὸν προαγαγεῖν ἐκ τ [k] ἀνδικοὺς ἁμαρτίας θελήσαντα· προῆκτο γὰρ, μὴ πολλοὶ, τ καὶ τ λόγων ἀσελγείας αὐτοῦ μιμηταὶ γενόμενοι, παράξωσι τὸ πλῆθος· καὶ Φινεέσης μὲν ὅτι τούτοις ὁ σύλλογος. προεληλύθει δ' ἂν ὀλίγου πλεῖον ἡ τ κακοῦ πεῖρα, μὴ φθάσαντος Ζαμβρίου τελευτῆσαι ἐκ τοιαύτης αἰτίας. [l] Φινεέσης, [m] ἀνὴρ τὰ ἄλλα τῶν νεωτέρων κρείττων,

"tyranni more imperaveris, obsequentem non ha- "bebis. Non enim aliud quidquam hactenus, "quam, sub legum ac religionis prætextu, nobis "quidem servitutem, tibimet vero dominatum "malis artibus adstruisti; voluptatem nobis ac ad "arbitrium vivendi libertatem adimens, quæ li- "berorum sunt & nullius sub imperio degentium. "Hebræos sane gravius, quam Ægyptii, premet, "[1] qui ad leges exigere & punire voluerit quic- "quid voluntati nostræ morem gerentes feceri- "mus. Multo autem tu justius pœna afficiaris, "quandoquidem tibi in animo fuerit abolere quæ "omnium consensu erant approbata; atque ita "hoc comparaveris, ut tua, contra quam alii "sentiunt universi, valeret sententia. Cum vero "quæ nunc facio recte facta esse existimem, ita "postea de iis coram confiteri non me pigebit. "Et mulierem peregrinam, ut ais, in uxorem "duxi: (accipis quidem à meipso facta mea, ut "ab homine libero;[2] neque enim in animum in- "duxi, ut laterem) & sacra Diis facio, quibus li- "bare nefas ducitis, æquum esse existimans mul- "tas vias persequi ut tandem ad veritatem perve- "niam, & non sicuti sub tyrannide vivere, in "uno vitæ totius spem omnem reponendo. [3] ne- "que erit cur quis lætetur, qui meis in rebus "meipso plus arbitrii se habere ostenderit.

12. Cum autem hæc Zambrias de iis, quæ ipse pariter ac alii quidam male commiserunt, protulisset, populus quiescebat, quod solicitus quidem esset metu de futuris, Legislatorem vero perspicere sibi videretur amplius nolle contende- re, ne hominem insolentem magis irritaret. Me- tuebat enim, ne multi, ad verborum ejus intem- perantiam sequendam adducti, populum motibus cierent. Atque ita quidem dimissa est concio. Fortasse autem ulterius mali vis serpsisset, ni *ma- ture* sublatus fuisset Zambrias hujusmodi ex cau- sa. *Num. c. 25.*

Phineeses Eleazari filius Aaro- nis nepos, vir validi corporis, a- nimoque ad- huc major, zelo Dei percitus, Zambriam Chosbiam- que lancea transfigit.

z Προσάπτεις] *Samb. Busb.* & *Hen.* προσάσσεις. Ad clausulam λάβοις *Hen.* BERN.

a Ἐλευθέρων] Ἐλευθερίων in duobus *MSS.* (ἐλευθερίου in *Coll. Voss.* Est (*Tar.*) qui malit ἀ τ ἐλευθέρων.

b Οὕτω] Οὕτως *Big.* & *Samb.* & mox ᾖσιν.

c Ποίησιν.] Βούλῃ *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vet. Interpr.*

d Πολὺ δ' ἂν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* ποιῶ. HUDS. Lege ποιῷ. COCC.

1. *Qui ad leges exigere*] *Epiphanius* vertit, *qui castigare voluerit secundum sibi placitas leges facta cujuscunque.*

e Τῷ ἑαυτοῦ] *Bas.* & *Gen.* τῷ σεαυτοῦ (idem denotat ἑαυτοῦ inter cives Palladis) κατασκευασὼς (typis forte prioribus κατασκευασὼς) ἀτοπίαν. ἐγὼ δ, ἂν ἐπιχειρήσω εἰκότως ὧν πράττω νυνὶ, κρίνας *Big.* & *Samb.* Jam silet *Epiphanius.* BERN. Τῷ σεαυτοῦ κατασκευάσας ἀτοπίαν. ἐγὼ δ, ἂν ἐπιχειρήσω εἰκότως ὧν πράττω νυνὶ, κρίνας *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

f Περὶ αὐτῶν] Abundant hæc. COCC.

g Ἀκούεις] Ἀκούσῃ τοὺς [ἐμοὺς *Vat.*] ἐμ' αὐτοῦ πράξεις *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

h Μὴ νομίζητε,] Mοι *Big.* & *Samb.*

2. *Neque enim in animum induxi,*] *Epiphanius* reddit, *non enim latere proposui, nec pro me alter delator erit*, quasi aliquid amplius in *suo codice* habuerit, quam in *nostris* exstat.

i Χαρείη] *Bas* & *Gen.* χαρείη ἄν. Hunc versum difficilem sensit *Epiphanius* præter ingenium suum. BERN. Ita *Big.* & *Samb.* Χαρείη *Bas.* & *G.* HUDS. χαρείζομαι malo. COCC.

3. *Neque erit cur quis letetur,*] In *Vet. Interp.* juxta *Vossii* Cod. *nemo autem magis se expositurus sit quam ego, qui mentem meam de iis, quæ fecerim, enunciem.* in *Gelenio* autem sic, *nemo mihi rem gratam fecerit* &c.

k Ἀνδικοῦς] *Al.* Ἀνδικοῦ.

l Φινεέσης,] *Phineeses* פנחס קנאה *Phinées ὁ ζηλωτὴς Uzielidæ, & adhuc fortius apud Patres Babylonios f.* 82. Synhedrin, *& in Levitico Magno* Parasa 33. קנאי בן קנאי *καναῖος ὁ καναὶς propter zelum Levis, sed ignomine idem* Putielides, *Pontificum Hebræorum tertius, vir validi corporis; hoc de illo testantur Philo, Josephus, & Johannes ramus Pharisæi* Synh. *f.* 82. *b. animo adhuc major, jamque zelo Dei percitus,* Num. *c.* 25. 9. *Zambriam Chosbiamque, incestos conjuges, in thalamo* כוזבא הקברה : *idem* fornix, camera, τέγος *Aquilæ, sanè Josepho,* האהל والقبة *pariter Saadiæ, Salomoni, Cimhioque, Symmacho* κοιτῶνι, *non* πυελῶνι: *sed interpretibus Ptolemæi regis* fornax, *ubi offenderat, vindicte pilo ambos transfodit modoque merito jungit.* רומח *vero Josephus perite interpretatus est* ῥομφαίαν, *i. e. lancea Hispanorum, seu framea Alemannorum ex etymo. A Græcis enim in Germaniam illatum est hoc vocabuli, licet aliter existimabat Corn. Tacitus. Hastam longam* ῥομφαίαν *vocant Hesychius & Photius, Rumicem Festus, Gellius Rumpiam à Græco.* רומח *insuper* στεγνώσεως τοῖς ὁ. ὀδοῦ *Aquilæ, & Symmacho contus. Hoc autem exemplo pars sincera juvenum, sumtis animis plusquam suis, cognati exercitûs libidinem atque apostasiam ferro castigat: sævit & latius pestis. Ita* 24000 *Hebræos perdidit Venus Moabita. His porro vindiciis promeruit Phineeses, Num. c.* 25. 12. *Mal. c.* 2. 5. *diuturnum ac ferme continuum Primatum suæ stirpis, necnon* ברית שלום *i. e. eam vivendi felicitatem, ut post longa sæcula Christus olim adventarit orbem terrarum judicatum, hoc Angelo fœderis, hoc patre patrato inductus; ita suadet filius Uzielis. Lege itaque Num. c.* 25. & ψ. *c.* 106. 28. *Eccles. c.* 45. 28. 1 *Macc c.* 26. 54. & 1 *Cor. c.* 10. 8. *Pesictamque f.* 58, 59. *Et Paraphrasin Jonathæ, unde hæc assumsi:* האנא נור לירה ית קימי שלם ואינדיניר מלאך קיים ויחי לעלמא למבשרא גאולתא בסוף יומיא. *Tantidem etiam eruitur ex antiquo monumento Rabbinorum* σιφρ: תחת אשר קנא לאלהיו תחרת אשר הינרה למורת נפשו וכפר על בני ישראל לא נאמר אלא ויכפר שיער עכשיו לא וו אלא יעומר ומכפר ער שיחיו חמיתים. *Statimque colligit idem Commentarius,* XVIII *Pontifices hoc homine prognatos præfuisse Ædi priori, imo* LXXX *Secundæ, ubi mitra pretio plerunque verterat. Simile insuper Adamantius noster à similibus:* ὁ δὲ ἀπρίητος, ὃν οἶδα πόσην κινοῦντας, οἱ ἱερεῖς ἐκ τοῦ ἁγιάσασι, φησὶν ἐλεαζάρ ὁ υἱὸς αὐτοῦ εἶναι ἡλίας, ᾧ τὸ ἀ. ἀνατεῖ σὺν τοῖς ἀρχαίοις αὐτῷ ἁβ τ ὀνομαζομένης ἱερᾶς ἐπιγεγράφθαι. *Atqui eisdem pene verbis Rabbi Lazarus* ὁ τοῖς παλαιοῖς, היסב הקדוש ברוך הוא שמו של פנחס בשמו של אליהו. Apocrypha *igitur jam vocat Origines Sacrarum Literarum exegeses, quæ à Pharisæis acceptæ per tot sæcula miseri Judaismi percolarunt. Inde ait Samuel Laniadus ad c.* 20. *Judicum ex Davide Cimchiorum,* מקצרת רזל אמרו כי פנחס זה אליהו. *Eandem paradosin tangit Abenesdras, Abarbanelis, Explanatoresque alii, ut scias Rabbinos non nuper deliraisse in Sacris; utinam & nostri homines temperantius egissent in tam Divino codice. Addam huc & adnotationem Rabbinicam Hieronymi ad ultimam mansionum Hebraicarum.* Phinees zelatus zelum Domini, accepit præmium in æternam memoriam, armum victimæ. *Ita enim Jonathan, post Doctores Ænigmaticos,* Cholin *fol.* 134. *b, interpretatur Num. c.* 25. *v.* 13. καὶ ἔσται αὐτῷ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ' αὐ ὁ ἁβ τ ἱερατείας αἰωνίας, ἀνθ' ὧν ἐζήλωσε τῷ θεῷ αὐτοῦ· quia prenserat ille lanceam brachio suo ברעיה, scortumque percusserat אל קבתרה, oreque tenus בפומיה oraverat (ψ. 110. פלל) causa populi Hebræi, commeruit sane pro toto Sacerdotum ordine tria illa dona seu μετανοῦ, armum, malam, & ventriculum, יזכנו כהניא להלת מהנן דרועא ולוע וקיבתא. *Vide Num. c.* 25. 1 *Cor. c.* 10. 8. ψ. 106. 28, 29, 30. *Eccles. c.*

ſa. Phineeſes, vir cætera juventutis facile princeps, patriſque dignitate omnium ejuſdem ætatis eminentiſſimus (Eleazari enim Pontificis erat filius, & Moyſis ex fratre nepos) doloris acerbitate victus ob ea quæ patrârat Zambrias, &, antequam ex impunitate in majus aliquod facinus creſceret inſolentia, ſupplicium manu ſua ab eo volens exigere, prohibereque ne ad plures manaret iniquitas, dum inulti eſſent *flagitii* auctores, (tanta enim erat animi magnitudine, adeoque præcellenti corporis robore, ut non prius, cum periculum aliquod aggredi conſtitueret, ab eo deſiſteret, quam illud expugnaſſet & victoriam de eo reportaſſet) Zambriam, in tentorium ipſum conſequutus, pariter ac Chosbiam eodem lanceæ ictu interemit. Juvenes autem omnes, qui virtutis aliquid ſibi vendicarent & honeſtatis ſtudio tenerentur, Phineeſis fortitudinis exemplo accenſi, ejuſdem cum Zambria criminis reos interfecerunt. Multi itaque illorum, qui leges *patrias* violârant, horum egregia virtute perempti ſunt. Peſte autem *reliqui* omnes perierunt, Deo hunc illis morbum immittente. Et quotquot è cognatis, qui cum prohibere debuerint, eos ad hæc impulerunt, à Deo pro ſceleris ſociis habiti, pariter ſublati erant. Mortui ſunt itaque ex ordinibus in ea clade non pauciores viginti quatuor hominum millibus.

Phineeſis exemplo ſincera pars juvenum, cognati exercitus libidinem atque apoſtaſiam ferro caſtigat. Deum javiit latius peſtis. Num. c. 26.

καὶ τῷ ϗ πατρὸς ἀξιώματι [n] τὴς ἡλικιώτας ὑπερέχων· Ελεαζαρ γὰρ ϗ ἀρχιερέως ἦν υἱὸς, Μωϋσέως δὲ [o] ἀδελφῆ ἱδεύς· φειδαλγήτως τοῖς πεπραγμένοις ὑπὸ ϗ Ζαμβρίε, καὶ πεῖν ἰσχυροτέραν γνώσαι τὴν ὕβριν ὑπὸ τ [p] ἀδείας, ἔργῳ τὴν δίκην [q] αὐτὸν εἰσπράξασθαι βλαγνὲς, καὶ κωλύσαι βλαβεῖσαν τὴν ϖλεονεξίαν εἰς ϖλείονας, τῶν δρξαμένων ἀ κολαζομένων· τόλμῃ δὴ [r] καὶ ψυχῆς καὶ σώματ☉ [s] ἀνδρεία τοσοῦτον ϖερῆν, ὡς μὴ ϖρότερον, εἴ τινι συρραίη τῶν δεινῶν, ἀπαλλαττεσθαι, ϖρὶν ἢ καταγωνίσασθαι καὶ νίκην τὴν ἐπ' αὐτῷ λαβεῖν· ὅπερ τὸν ϗ Ζαμβρίν σκηνὴν ϖδε ὁμεν☉, αὐτόν τε παίων τῇ [t] ῥομφαίᾳ καὶ τὴν [v] Χοσβίαν ἀπέκτεινεν. οἱ δὲ νέοι πάντες, οἷς ἀρετῆς ἀντιποίησις ἦν καὶ ϗ φιλοκαλεῖν, μιμηταὶ γνώμενοι τῆς [x] Φινεέσ☉ τόλμης, ἀνῆρων τὸς ὅπερ τοῖς ὁμοίοις [y] Ζαμβρίν τὴν αἰτίαν εἰληφότας. ἀπέλλυνται μὲν δὴ καὶ ὑπὸ τῆς τότων ἀνδραγαθίας πολλοὶ τ ϖδανομησάντων. ἐφθάρησαν δὲ πάντες καὶ λοιμῷ, τοῦτον ἐνσκήψαντ☉ αὐτοῖς ϗ Θεὸν τὴν νόσον. ὅσοι τε συγγνεῖς ὄντες, κωλύειν δέον, ἐξώτρυνον αὐτὸς ὅπερ ταῦτα, [z] συναδικεῖν τῷ Θεῷ δοκοῦντες, ἀπέθνησκον. [a] ἀπόλλυνται μὲν δὴ ἐκ τ τάξεων ἄνδρες οὐκ ἐλάττες τεσσαρακισχιλίων καὶ [b] δισμυρίων.

ιγ'. Τὰ

45. & 1 *Macc. c.* 26. 54. BERN. Ita alibi apud *Joſephum. Φινεὶς* in *Editis*, *Aliiſque*, juxta *Interpretes* LXX. *Φινεάσης* malit *Bern.* Eandem hiſtoriam habes apud *Philonem*, p. 105. & *Zonaram*, p. 27. Vide infra, p. 222. v. 14.

m Ανῆρ] Καὶ ἀνὴρ *Samb.*

n Τὰς ἡλικιώτας] Πολὺ τὰς ἡλικ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

o Αδελφῆ ἱδεύς] Μωυσέως ἀδελφῆ ὑὸς *Baſ.* & *Gen. m.* ἀδελφῆ παιδὸς ὑὸς vel ὑὲς *Big.* & *Samb. Fratris Moſi nepos*, Epiph. *m.* ἀδελφῆ ὑωνὸς bene *Tar.* Excudi novis typis juſſi ἀδελφῆ ὑιδοῦς, ſive ὑόῦς. Sufficeret tamen pro *nepote* μωϋσέως ἀδελφόπαιδ☉ aut ἀδελφιδῆ, omiſſo altero ὑὸς preli *Baſil.* BERN. Ita cum *Bernardo.* ſi quis ὑίνυς malit, per me licet. In *Editis* Μωϋσέως ἀδελφῆ ὑὸς. in *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* Μωϋσέως δ' ἀδελφῆ παιδὸς ὑὸς *Epiphanius* vertit, *fratris Moyſi nepos.* Eſt qui conjicit, M. ἀδελφῆ ὑωνὸς. Sufficeret tamen pro *nepote* Μωϋσέως ἀδελφόπαιδ☉ aut ἀδελφιδῆ.

p Λδίας,] Ita ex *MSS.* in *Editis* ἀδικίας.

q Αὐτον εἰσπράξασθαι] Hoc modo *Big.* & *Samb.* in *reliquis* αὐτῶν.

r Καὶ ψυχῆς] Illud καὶ non agnoſcit *Vat.*

s Ανοείᾳ] Ita *Big.* quod licet per Grammaticum Dyſcolum. ἀνδρείᾳ *Samb. Busb. Hen. Gen.* & *Baſ.* ex mente Hori Philologi. BERN. *Al.* ἀνδρείᾳ, & mox ϖρόϊκων.

t Ρομφαίᾳ] Ρομφαία *lancea* Hiſpanorum, ſeu *framea* Alemannorum. ῥομφαίαν *haſtam longam* vocant *Heſychius* & *Photius.*

v Χοσβίαν] Χοσβίαν *Samb.* χασβίαν *Hen.* & *Busb.* Hanc enim *Decipulam*, Veneris Madienæ ædituam primariam, Græci χασβί, Syri כשבי appellitant, & Samaritæ in ſuis paraphraſibus לשבבה, puto pro לזנבה, ἡ ψεῦσις. BERN. Ita etiam ſupra p. 220. v. 21. Χοσβίαν *Hen.* & *Busb.* Χασβῖ etiam & Χασβί appellatur.

x Φινεέσ☉] Nomen zelotæ פנחס, quod *Grandis* & εὐμεγέθης i. فنحس ſuo etymo indicat, *Pinhas* enunciat Maſora Samaritarum ac Judæorum, *Φινεὶς* verſio Alexandrina, *Phinches* Syrorum illa, *Φινχᾶς* Arabicæ aliquot. Idem apud Joſephum ſcribitur ſæpiſſime *Φινεέσης*, *Φινεέσ☉*, nonnunquam *Φινεόσ☉*, & juxta codd. *Busb.* & *Hen. Φινεάσ☉*, rarius *Φινεὶς* obſervato termino Hebraico. Mihi placet forma recta *Φινεάτης*. Eandem autem hiſtoriam ex Moyſe ſic prius diduxerat Philo: Ο ϗ βαλάκης οὗτε ἀπὸ σκοπῆ νομίζας εἶναι τὰ λεχθέντα (à Balamo nimirum conſultore peſſimo) τ κϗ μοιχῶν νόμον ϖροκαλυψάμεν☉, καὶ τὰς ἐπὶ φθορᾷ καὶ ποινείᾳ κεκμῆκας σπελὰν, ὡς εἰ μηδὲ τὴν δρχὴν ἐγεφέφρσαν, (hæc inconſiderate dicta & impotenter, ut ſunt multa apud Philonem:) ἀνέδην ἐπιτρέπ☉ τὰς γυναιξὶ τὰς ὁμιλίας ϖρὸς ὃς ἂν ἐθέλωσι ποιεῖσθαι. δοθείσης ϗ ἀδείας, τὴν πληθὺν τ μειρακίων ἐπήγοντο, πολὺ ϖρότερον τὴν ἀβίωσιν αὐτῶν ὑπατῶσαι ϵ πρεπόντως τὰς γονεῖας ϖρὸς ἀτέκνιαν· ἐως υἱὸς δ δρχιερέως Φινεὶς ἐπὶ τοῖς γινομένοις σπουδῇ χαλεπωτέρᾳ, οὐσαν εὐσεβείᾳ καὶ νεανίαν ἀνδρὶ καλῷ καὶ ἀγαθῷ ϖροσήκον. ἰ ὢν γὰρ τινα τ ὑπὸ ϗ ὀργῆς θύοντα καὶ εἰστιόντα ϖρὸς ϖόρνῳ, μήτε κινηθέντα εἰς τὸ δαρῆν☉, μήτε λοιδόρησιν τοῖς ποιοῦσι ϖεριόντα, μήτ' οἶα φιλεῖ κλέπτειν τὴν εἴσοδον· ἀλλὰ μιτ' ἀναισχύντ☉ ὀρμῆς τὴν ἀνοσιότητα ἐπιδεικνύμενον, καὶ φρυαττόμενον, ὡς ἐπὶ σεμνῷ, ϖράγματι τῷ καταγελάσῳ· ϖάνυ ϖικρανθεὶς καὶ πληγωθεὶς ὀργῇ δικαίᾳ, ἐπεσφαμὼν ἔτι κατ' εὐνὴν κειμένης ἀμφοτέρας, τόν τ ἔρωτα καὶ τὴν ἑταίραν ἀναιρεῖ, ϖερπανατεμὼν καὶ τὰ γεννητικά, διότι ϖορνικὰς ὑπηρέτησαν ὁρμάς. τῶτο δεκτίμενοί τινες τὸ ϖροβούλευμα τ τὴν εἰκαιότητα καὶ θυσιῶν ἐζηλωκότων, ϖερπάσαι ϖανσίους ἱμιμήσαντο, καὶ ϖάντας τὰς τελεθείσας τοῖς χειροποιήτοις συλλήψεις καὶ φίλας ἡδέσθη ἀτελοῦντες, τὸ μίασμα τῶ ἔθνους ἐκκαθαίρειν ἀλλ' τ τ ϖανδικωτάτων ἀπαρχὰς τιμωρίας. τετρακισχιλίους δὲ φασι ϖῶς τοῖς δισμυρίοις ἀναμετρῆσαι μιᾷ ἡμέρᾳ. ὡς ϗ ἀρετὴ γέρας ἐπιδίδοι τῷ ἱερεῖ καὶ δρχιερεῖ, ὃς ϖρῶτ☉ ἐπὶ τῶν ἀμυναν ὡρμήθη, ἐζητεῖ ϖαράκλησιν μανσῆς. Φινεὲς δ' χρηστοῖς ὠφεληθήσεται ὁ θεὸς Φινεὲς τὸ μέγιστον ἀγαθὸν εἰρήνην, ἣ μηδεὶς ἱκανὸς ἀνθρωπ☉ ϖαράσχειν· ϖῶς δ' τῇ εἰρήνῃ, καὶ παῤῥησίαν ἰσηγορίας αὐτῷ καὶ γῆν κληρουχίαν ἀναῤῥαίζει. Alibi ille ænigmatum doctor, Φινεὲς δ' ὁ ἱερεὺς ὁ ζηλωτὴς τ ὑπὲρ ϖᾶν ζήλου, τ σπερμάσιν, τοῦτέστι τ ζηλωτικὸν λόγου λαὸν, οὐκ ἔστιν ϖτε δ' ἐκκεντήσας τὴν μασιαῖτιν. ὃ χάλκεον ἄθλον καὶ κληρονομικὴν δίτιμον, εἰρήνην καὶ ἱερωσύνην. Et de nominibus permutatis, Τοῦτο ἔπεσθεν, ἵνα ὁ εἰρηνικὸς καὶ ἱερὸς ϗ θεῖ ϖᾶσι Φινεὲς, ὑπερμαχ☉ αὐτοκέλευσ☉ ἦλθε, φύσει μισοπόνηρ☉ ὢν καὶ ζήλῳ τ καλῶν κατεχόμεν☉ ὧ σπερμασιν λαοῦσι, τοῦτό δ' ἐστιν. ἠκονημένον καὶ ὀξὺν λόγον, ἐξεῤῥύετο ῥώμῃ καρτέρᾳ χρησάμενον καθαιρετῆται. &c Zonaras per compendium itidem dixit, Ζαμβρῆς μὲν φυλαρχ☉ ὢν φυλῆς τ συμεωνίτ☉, καὶ μαδιανίτιδι συνοικῶν, κ' ϖέλεκυν ἐκείνης ἐρῶν, μανσίως κατηνωδύσατο, καὶ μὴ ἂν ποτε τὴν γυναῖκα καταλιπεῖν διωμόσατο. ὁ Φινεὲς δ' ϗ δρχιερέως ὢν παῖς ϗ ἐλεάζαρ ϖελαλήσας, οὐκ ἀνῆκε παίων τῇ ῥομφαίᾳ τὴν μαδιανῖτιν καὶ τ Ζαμβρῆν, ἕως καὶ ἄμφω ἀπέκτεινεν. ὃν καὶ ἄλλοι νέοι, οἷς ἀρετῆς ἔμελε, μιμησάμενοι, ἀνῄρουν τ νέων τὰς ἐπὶ γυναιξὶν ἀλλοφύλοις ϖροθυμήσαντας. ἀπώλυντο δὲ ἄνδρες οὐκ ἐλάττους μυρίων καὶ τετρακισχιλίων. BERN. Hic loci *Φινεάσ☉ Busb.* & *Hen.* Vide ſupra p. 221. v. ult.

y Ζαμβρίν] Ita *Vat.* ut & ſupra p. 222. v. 21. Ζαμβρὶ in *Editis.* Ζαμβρία *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* Ζαμβρῆ *Hen. Busb.* & *Oecumen.*

z Συναδικεῖν] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* συναδικεῖν τ Θεὸν *Vat.* in *Editis* ἀδικεῖν τῷ Θ.

a Απόλλυνται] Ita duo editorum, ac privatorum librorum duo; ſed & *Zonaræ* Annalis. ἀπώλυνθ *Bigotius*, *Sambucus*, & *Epiphanius.* BERN. Απόλλυνθ *Big. Samb.* & *Epiphan.*

b Δισμυρίων.] Deſideraverat enim ſub hoc facinore de ſuis copiis Clementiſſimus Imperator haud minus quam ארבעה ועשרים אלף, τέσσαρας καὶ εἴκοσι χιλιάδας, c. 25. 9. Quanquam ἀνάγραφα harum Originum vetera novaque millenarium unum diſſimulant, puta *Caſſiodori*, *Big. Samb. Hen. Busb. Drungarii*, *Zonaræque.* Veruntamen miror magis quod B. Paulus apud Judæos Corinthios adfirmarit Epiſtola priore, cecidiſſe olim mœchæ gentis ὡς μιᾷ ἡμέρᾳ εἰκοσιτρεῖς χιλιάδας; cum Philo eodem plane tempore inter verpos Alexandrinos ſcripſerit de ea calamitate, ut ſupra monui, τετρακισχιλίους ϖρὸς τοῖς δισμυρίοις ἀναιρεθῆναι μιᾷ ἡμέρᾳ. Oecumenius legerat forte in exemplari aliquo V. T. καὶ ἐγγρόνῳ οἱ τεθνηκότες ὡ τῇ πληγῇ εἰκοσιτρεῖς χιλιάδες. Verum ex fraude Libraria. Unde neceſſe habuit & hæc ſubnectere, τινὲς δ' τ ἀνάγραφάντων τὰ παλαιὰ εἰκοσιτέσσαρας ἔθεσαν. Vetus ille mos, ex novo ut Scioli Græcanici corrigerent vetus Inſtrumentum; at deplorandæ plane fatuitatis apparet, propter Synagogas Scholaſque adeo frequentes Judæorum ac Samaritarum. Dicendum igitur Zelotarum gladium ſuſtuliſſe mille milites pollutos, cæteroſque telo Dei fuiſſe peremptos. Aut Deſcriptores Epiſtolarum Paulinarum pro εἰκοσιτέσσαρες χιλ. jampridem præcipitaſſe εἰκοσιτρεῖς χιλ. Nihil ſane boni huc attulit ex Jure Rabbinico ὁ ἐλαῤῥότης. BERN. Ita cum *Schotano* reſcripſit *Bernardus* ex *Num* c. 25. v. 9. quanquam in *Codd.* omnibus tam *Gr.* quam *Lat.* ſit τετρακισχιλίων ϵ μυρίων. *B. Paulus* in Ep. 1. ad *Corinth.* c. 10. v. 8. dicit εἴκοσι τρεῖς χιλιάδας cecidiſſe: cum *Philo* eodem fere tempore ſcripſerit τετρακισχιλίους ϖρὸς τοῖς δισμυρίοις ἀναιρεθῆναι. Dicendum igitur

ιγ'. Υπὸ ἢ ταύτης παροξυνθεὶς ὁ αἰτίας Μωϋσῆς, ὅπι τὸ [c] Μαδιανιτῶν ὄλεθρον τὴν στρατιὰν ἐξέπεμπε. περὶ ὧν ὁ ἐπ' αὐτὸς ἐξόδε μὴ μικρὸν [d] ἐρῶμεν, προδιηγησάμενοι πρῶτον ὃ παρελείπομεν. [e] δίκαιον γὰρ ὅπι τούτῳ τὴν ὑφ' νομοθέτε γνώμην μὴ παρελθεῖν ἀνεγκωμίαστον. τὸν γὰρ Βάλαμον, προσκληθέντα ὑπὸ τὸ Μαδιανιτῶν ὅπως ἐπεύξηται τοῖς Ἑβραίοις, καὶ τοῦτο μὲν ὑπὸ θείας προνοίας, γνώμην δ' ὑποθέμενον, ἵνα χρησαμένων τὸ πολεμίων ὀλίγε τὸ τῶν Ἑβραίων πλῆθος διεφθάρη τοῖς ὅπιτηδεύμασι, [f] νοσησάντων δή τινων περὶ ταῦτα, μεγάλως ἐτίμησεν ἀναγράψας αὐτὸ τὰς μαντείας. καὶ παρὸν αὐτῷ σφετερίσασθαι τὴν ἐπ' αὐτοῖς δόξαν καὶ ἐξιδιώσασθαι, μηδενὸς ἂν γνομένε μάρτυρος ἐλέγξοντος, ἐκείνῳ τὴν μαρτυρίαν ἀπέδωκε, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῷ μνήμης ἠξίωσε. καὶ ταῦτα μὲν ὡς ἂν αὐτοῖς δοκῇ [g], ἔτω σκοπείτωσαν.

13. Hæc autem cauſa fuit, cur Moyſes, ira incitatus, ad Madianitas internecione delendos exercitum miſerit. De qua expeditione mox verba faciemus, cum prius iſtud, à quo digreſſi ſumus, narrando ad finem perduxerimus. Nam par eſſe arbitror, ut Legiſlatoris hac in re conſilium non prætereamus ſine laude. Balamum enim (qui à Madianitis accitus ad Hebræos exſecrandos, & Dei quidem providentia, ne hoc faceret, prohibitus, nihilo ſecius tamen tale conſilium dedit, ut, hoſtibus eo uſis, parum abfuerit, quin populus univerſus ſuis *de religione* ſtudiis depravaretur, quibuſdam vana de iis opinione infectis) magno *quidem* dignatus eſt honore, quod ſcriptis mandarit ejus vaticinia. Et quando ei licuiſſet omnem ex illis famam & gloriam ſibi tribuere & privatim vendicare, præſertim cum nemo eſſet teſtis qui eum falſi arguere potuerit, illi *tamen* teſtimonium perhibuit, ejuſque memoriam literis conſignavit. Sed hæc quiſque ut libuerit, ita conſideret.

Balami vaticinia haud diſſimulat Moyſes, Hiſtoricorum primus ac integerrimus.

ΚΕΦ. ζ'.

Ως ὅπι Μαδιανίτας Ἑβραῖοι στρατεύσαντες, ἐκράτησαν αὐτῶν.

Μωϋσῆς ἢ, ὑπὲρ ὧν κὰ [h] προεῖπον, ὅπι τὴν [i] Μαδιανίτιν γῆν ἔπεμψε στρατιὰν, τοὺς πάντας [k] δισχιλίους καὶ μυρίους, ἐξ ἑκάστης Φυλῆς τὸ ἴσον ἀριθμὸν ὅπιλεξάμενος· [l] καὶ στρατηγὸν αὐτοῖς ἀπέδειξε [m] Φινεέσιν, οὗ μικρὸν πρότερον ἐμνήθημεν, Φυλάξαντος τοῖς Ἑβραίοις [n] τοὺς νόμους, καὶ τὸ παρανομοῦντα τούτους Ζαμβρίαν τιμωρησαμένου. Μαδιανίται ἢ, [o] προπυθόμενοι τὸ στρατὸν ἐπὶ σφᾶς ἐλαύνοντα καὶ ὄσον οὐδέπω παρεσόμενον, ἠθροίζοντό τε κὰ τὰς εἰσβολὰς τ χώρας, ἢ προσεδέχοντο τοὺς πολεμίους, ἀσφαλισάμενοι πρεσβύτερον αὐτούς. ἐλθόντων ἢ κὰ συμβολῆς γενομένης, πίπτει τὸ Μαδιανιτῶν πλῆθος ἀσυλλόγιστον κὰ ἀριθμῷ κρεῖττον· οἵτε βασιλεῖς αὐτῶν ἅπαντες. πέντε ἢ ἦσαν· [p] Ωεός τε κὰ [q] Σύρης, ἔτι ἢ Ροβέης τε κὰ [r] Οὖρης· πέμπτος ἢ Ρέκεμος, ἥ πόλις ἐπώνυμος τὸ πᾶν ἀξίωμα τ Ἀράβων ἔχουσα γῆς, κὰ μέχρι νῦν ὑπὸ παντὸς ἔθνους Ἀραβίε [s] κτίσαντος βασιλέως τὸ ὄνομα [t] Ἀρεκέμη καλεῖται, Πέτρα παρ' Ἕλλησι λεγομένη. τραπέντων ἢ τ πολεμίων, οἱ Ἑβραῖοι διήρπασαν αὐτῶν τὴν χώραν· καὶ πολλὴν λείαν λαβόντες κὰ τὰς οἰκήτορας γυναιξὶν ἅμα ἀφθείραντο-

CAP. VII.

Ut Hebræi cum Madianitis acie dimicantes, illos proſligarunt.

MOyſes autem, ob cauſas quas ante memoravi, in terram Madianitarum miſit exercitum, ad duodecim millia hominum, * pari ex unaquaque tribu numero delecto: ducemque ipſis præfecit Phineeſen, cujus paulo ſupra meminimus, ut qui Hebræis leges ſuas conſervaverat, & de Zambria eas violante ſupplicium ſumpſerat. Madianitæ vero præſentientes contra ſe movere exercitum, & non longe abeſſe, copias ſuas colligunt; regioniſque aditibus, ubi hoſtes irrupturos eſſe putabant, munitis, eos exſpectabant. Cum autem veniſſent, & conſerta eſſet pugna, tanta Madianitarum cecidit multitudo quantam nec conjiciendo nec numerando conſequi poſſumus; cunctique eorum reges *acie occubuerunt*. Quinque autem erant; Oëus & Sures, quin & Robees & Ures: quintus vero Recemus, cui cognominis urbs in terra Arabiæ primas obtinet, ac etiamnum ab omnibus de nomine regis Arabici, qui eam condidit, Areceme vocatur, Græcis Petra dicta. Fuſis fugatiſque hoſtibus, regionem eorum diripuere Hebræi; multumque prædæ capientes, & incolas, *viros* cum mulieribus, interficientes, ſolis vir-

Bellum Madianiticum, Principum quinque exitio & ſpoliis opimis memorabile, Num. c. 25 & Joſ. c. 13. 21. & Philo, p. 649. Copias Hebræas tum duxerat Phineeſes. VII.

Areceme, Petra, Arabiæ cognominis metropolis.

---

tur Zelotarum gladium mille ſuſtuliſſe, cæteroſque telo Dei fuiſſe peremptos: aut mille *primorum* periiſſe, reliquos è *plebe*.

c Μαδιωνιτῶν] Quoties, obſecro, monebimus μαδιλιτῶν ſcribi in membranis *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* & quandoque μεδινιτῶν, pro μαδιανιτῶν *Baſ. Gen. Stephani*que *Byzantii*. Agnoſco tamen perlubenter μαδιλωαίων cum LXXII. Interpr. & μαδιλωῶν formas alias gentiles, Arabibuſque dilectas. Mox στρατιὰν ἐξέπεμψε *Hen.* BERN.

d Ἐξῆμεν,] Ἐπαγγιλῆμεν *Big.* ἀπαγγιλῆμεν *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

e Δίκαιον] *Al.* δίκαιον ἓ ἐπὶ τ. & in *Vet. Interp.* δίκαιον γὰ ἓ ἐπὶ τ.

f Νοσησάντων] Νοησάντων *Samb.*

g Δοκῇ,] Δοκῇ *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* δοκεῖ, ἔτω ἓ σκοπείτωσαν ταῦτα περὶ τούτων *Vat.*

h Προεῖπον,] Προείπομεν (*Coll. Voſſ.*) *Samb.*

i Μαδιανῖτιν] *Al.* Μαδιανίτων, & Μαδιανιτῶν.

k Δισχιλίους] Εἰς δισχ. *Samb. Big.* & *Vat.*

* *Pari ex unaquaque tribu numero delecto:*] Sc. *mille.*

l Καὶ στρατηγὸν] Ita *Baſ. G. Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* ἓ στρατηγὸν αὐτῶν *Big.* στρατηγὸν δ' αὐτῶν *Samb.* & *Vat.* στρατάρχην αὐτῆς *Zonaras.*

m Φινεέσιν,] Sic placuit reſcribere ex p. 224. v. 2. Φινεὲς *aliis.*

n Τοὺς νόμους,] Præſertim Halacam illam *de ulciſcendo connubia Syriaca*, ſicut Doctores Babylonii tradidere, ופנחס ראה מעשה ונזכר הלכה הבועל ארמית קנאין ופוגעין בו בני ישראל. Vide Peſictam, atque Uzielidis Paraphraſin Num. c. 25. 7. BERN.

o Προπυθόμενοι] Ita (correxerat & *Cocceius*) *Vat. Samb.* à manu ſecunda. & *Vet. Interpr.* αἰσθόμενοι *Baſ. G. Big.* & *Samb.* à manu prima.

p Ωεὶς] Principum Madienorum primus in optimis libris vocatur אוי, quod eſt *ubi*, aut ab ore Syro & Samaritico *Avi*. In codicibus cunctis Joſephi ſeu Græcis ſeu Latinis ὦχος vel *Och*. Facile enim commutantur invicem ὠεὶς, νῶεος, νῶχος, & ſimilia. Scripſit ſane Flavius εὐεὶς aut ὦεὶς. Secundus ἄσης *Big.* ἰασὴς Samb. σὴεγης Hen. & Busb. aut correcte σὴης apud Baſ. & Gen. *Sur* Epiphanio & Hieronymo pro Hebraico צור, صور. Is erat Chozabæ laſcivæ puellæ parens alter infelix. Tertius Regulorum nomen habuit רבע *Rebah*, Hieronymo *Rebe*, LXX. Interpr. ῥοβὲ aut ῥεβὲκ, aut ῥοβὸκ pro ῥοβὸγ aut ῥοβὸθ. Joſepho concinne ῥοβέης; indeque *Robe* & *Robeth* apud Interpretem Scholaſticum. Quartus eſt ὄχης Flavio, Epiphanio *Hiur*, quaſi ἰὼχης vel ὤχης: LXXII. Interpr. ὤχ, Moyſi חור i. e. χὼρ. Ultimus pentarchiæ Madianiticæ רקם, Interpr. LXXII. ῥεκὼμ, Judæis cæteris *Recem*, aut Græco ritu ῥέκεμος, *Recem* & *Regem* Epiph. qui Arabiæ Petræ Metropolin de ſe inſignivit, ut putant. Vellem enim contra tot exemplaria Joſephi, *Baſ. Gen. Big.* & *Samb.* & *Arecen* aut *Arecem* Epiphanii., & contra Onomaſticon Euſebii, reſcribi potius τὸ ὄνομα ῥεκέμη. Imo vox ipſa ῥεκέμη aut רקם *Petram* ſignificat, ut ſupra diximus, & cum emphaſi ἀρεκέμη. BERN. Ita *Bernardus*, cui tamen non diſplicet Εὐεὶς. in *Editis*, *aliiſque* Ὠχος. Sed facile commutantur invicem, ut Νὼεος, Νῶχος, & ſimilia.

q Σύρης,] Ασηρ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) Ιασὴς *Samb.* Ασσὴρ *Vat.* Σὴεγης *Hen.* & *Busb.*

r Οὖρης] *Hiur* apud *Epiphan.* quaſi Ἰὼρης vel Οὖρης. Οὐὲ LXX. unde Οὔρης placuit *Bernardo*. In *Editis* Οὐρὴς.

s Κτίσαντος] Ita *Big.* & *Samb.* in *aliis* κτίσαιτος.

t Ἀρεκέμη] Ρικεμ *Vat.* unde præfixo articulo *Areceme* aut *Hareceme*, & per apocopen *Arce*, de qua ſupra ad p. 208. v. penult.

v Φι-

virginibus pepercerunt; quod hoc à Moyſe in mandatis accepere Phineeſes. Qui cum exercitu incolumi *victor in caſtra* rediit; prædam opulentam agens, boum quidem quinquaginta duo millia, ovium vero ſexcenta ſeptuaginta quinque millia, aſinorum autem ſexaginta millia, vaſorum vero aureorum & argenteorum vim ingentem, ad uſum domeſticum paratorum. nam ex opum magnitudine luxu diffluebant. Abductæ ſunt etiam & virgines circiter triginta duo millia. Moyſes itaque prædam partitus, ejus quidem partem unam quinquageſimam Eleazaro dedit & ſacerdotibus, Levitis autem alteram quinquageſimam, quod vero reliquum fuit populo diſtribuit. Deinde vitam bene ac feliciter agebant, quod illis magna eſſet bonorum abundantia virtute parta, nulla triſtitia moleſtiave eis inter fruendum oborta.

Jeſum ſucceſſorem ſuum declarat Moyſes, Deo ſic volente, Num. c. 27. Deut. c. 34 Joſ. c. 1. & Philo, p. 698.

2. Moyſes autem, jam ætate provectus, Jeſum deſignavit, qui ſibi in prophetæ & ducis, ſi opus foret, muniis ſuccederet; Deo ipſo jubente ut ſummum rerum imperium ei deferret. Jeſus etenim omnem juris divini pariter ac humani peritiam aſſequutus eſt, Moyſe præceptore uſus.

Gadis ac Rubeli tribubus integris dimidiæque Manaſſitidi trans Jordanem ex voto conceditur regio Amoritis, paſcuis felix. Num. c. 32. Deut. c. 3.

3. Per idem tempus duæ tribus Gadis & Rubeli & dimidia Manaſſitis, magno pecorum numero & aliis rebus abundantes, de communi conſilio orant obtecrantque Moyſen, ut ſibi extra ſortem traderet terram Amoritidem, bello partam. gregibus enim alendis perquam accommodam fore. Ille vero ſuſpicatus eos prælia contra Chanaæos metu detrectaſſe, & pecorum curam ut honeſtam *otioſæ deſidendi* occaſionem inveniſſe, ignaviſſimos eos appellat, & qui ſpecioſum timiditati ſuæ prætextum excogitarunt. Velle quidem eos à labore vacuos luxu ætatem agere, cum *cæteri* omnes ærumnas pertulerint, ut terræ quæſitæ forent compotes: ſimul vero adire nolle reliquorum præliorum diſcrimina, ut terram à Deo Jordanem trajicientibus promiſſam caperent, devictis illis quos à nobis pro hoſtibus Deus haberi juſſerat. Illi vero ducem gravius commotum videntes, juſtaque de cauſa petitione illorum irritatum exiſtimantes, pro ſe reſponderunt: ſe neque periculorum metu, neque animi mollitie, ut id ſibi concederetur, poſtulaſſe; ſed hoc tantum egiſſe, ut, præda in locis tutis commodiſque relicta, expeditiores ad certamina & prælia ire poſſent. Se enim paratos eſſe, ajebant, poſtquam oppida in præſidium liberorum & conjugum ac facultatum ſuarum ipſo annuente inſtaurarant, una cum exercitu proficiſci. Moyſes autem, ſibi placente illorum ſermone, ad ſe vocat Eleazarum pontificem & Jeſum ac cæteros magiſtratus, *eorumque præſentia* illis concedit Amoritidem ea lege, ut cognatis tribubus *cum*

πες, μόνας τὰς παρθένους κατέλιπον, τῷ τε Μωϋσέως [v] φινεεσῃ κελεύσαντι. ὃς ἦκεν ἄγων τὸ στρατὸν ἀπαθῆ καὶ λείαν ἄφθονον· βόας μὲν γὰρ δισχιλίας καὶ [x] πεντακισμυρίας, ὄις δὲ πεντακισχιλίας πρὸς μυριάσιν ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα, ὄνους δὲ ἑξακισμυρίας· χρυσοῦ δὲ καὶ ἀργύρου ἀπείρου τὸ πλῆθος καταφανοῦς, ἢ κατ' οἶκον ἐχρῶντο. ὑπὸ γὰρ εὐδαιμονίας καὶ ἀβροδιαίτοις σφόδρα ἐτυγχανον. ἦχθησαν δὲ [y] καὶ παρθένοι πρὸς δισχιλίας καὶ [z] τρισμυρίας. Μωϋσῆς δὲ [a] μερίσας τὴν λείαν, τὸ μὲν ἕτερον τὸ πεντηκοστὸν Ελεαζάρῳ δίδωσι καὶ τοῖς ἱερεῦσι, Λευίτας δὲ τὸ ἕτερον τὸ πεντηκοστὸν μέρος, τὴν δὲ λοιπὴν νέμει τῷ λαῷ. καὶ δίκαιον τὸ λοιπὸν εὐδαιμόνως, ἀφθονίας μὲν ἀγαθῶν αὐτοῖς ὑπ' ἀρετῆς γεγενημένης, ὑπὸ μηδενὸς δὲ συνθρωπεῖσθαι πάντης ἀπολαύειν [b] ἐμποδιζομένοις.

Β'. Μωϋσῆς δὲ, γηραιὸς ἤδη τυγχάνων, Δαύδοχον [c] ἑαυτῷ Ιησοῦν καθίστησιν ὅτι τε [d] τὴν προφητείαις, καὶ στρατηγὸν εἶπε δεήσειν γενησόμενον, κελεύσαντος καὶ τοῦ Θεοῦ τούτῳ τὴν προστασίαν ἐπιτρέψαι τῶν πραγμάτων. ὁ δὲ Ιησοῦς πᾶσαν ἐπεπαίδευτο τὴν περὶ τοὺς νόμους παιδείαν καὶ τὸ θεῖον, [e] Μωϋσέως ἐκδιδάξαντος.

γ'. Κἂν τούτῳ δυὸ Φυλαὶ Γάδ τε καὶ [f] Ρουβήλ καὶ ἡ [g] Μανασσίτιδος ἡμίσεια, πλῆθος τετραπόδων εὐδαιμονοῦσαι καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι, κοινολογησάμενοι παρεκάλουν τὸν Μωϋσῆν ἐξαίρετον αὐτοῖς τὴν [h] Αμωρῖτιν προσλαχεῖν, δοριλητον οὖσαν. ἀγαθὴν γὰρ εἶναι βοσκήματα τρέφειν. ὁ δὲ ὑπολαβὼν αὐτοὺς, δείσαντας τὴν πρὸς Χαναναίους μάχην, προφάσιν εὑρεῖν τὴν τῶν βοσκημάτων ἐπιμέλειαν [i] εὐροῆσθαι, κακίσας τε ἀπεκάλει, καὶ δειλίας [k] ἀχήμονα προφάσιν ἐπινοήσαντας. αὐτοὺς μὲν βέλεσθαι τρυφᾶν ἐπόνους διάγοντας, [l] πάντων τετελεσπονηκότων ὑπὲρ τοῦ κτήσασθαι τὴν αὐτομένην ὑπ' αὐτῶν γῆν· [m] μὴ θέλειν δὲ, σωσαμένους τὸν ἐπιλοίπων ἀγώνων, γῆν, ἣν Δεδώκασιν αὐτοῖς τὸ Ιορδάνου ὁ Θεὸς προδώσειν [n] ὑπεσχημένοι, τούτων λαβεῖν, καταστρεψαμένους τοὺς ἐκεῖνον ἀπειδείξειν ἡμῖν πολεμίους. [o] οἱ δ' ὁρῶντες ὀργιζόμενον αὐτὸν, καὶ δικαίως ἠρεθισθαι πρὸς τὴν ἀξίωσιν αὐτῶν ὑπολαβόντες, [p] ἀπελογοῦντο· μὴ Δι' φόβον [q] κινδύνων, μηδὲ Δι' τὴν πρὸς τὸ πονεῖν μαλακίαν [r] πεποιῆσθαι τὴν αἴτησιν, ἀλλ' ὅπως τὴν λείαν ἐν ὑπιτηδείοις καταλιπόντες εὔζωνοι πρὸς τοὺς ἀγῶνας [s] καὶ τὰς μάχας χωρεῖν δύναιντο. ἑτοίμους τε ἔλεγον αὐτοὺς, κτίσαντας πόλεις εἰς φυλακὴν τέκνων καὶ γυναικῶν καὶ κτήσεως, αὐτοὺς διδόντος, [t] σωσπεῖναι τῷ στρατῷ. καὶ Μωϋσῆς ἀρεσθεὶς τῷ λόγῳ, καλέσας Ελεάζαρον [v] τὸν ἀρχιερέα καὶ Ιησοῦν καὶ τοὺς ἐν τέλει πάντας, συνεχώρει τὴν [x] Αμωρῖτιν αὐτοῖς ὑπὸ τῷ συμμα-

[v] Φινεέσῃ] Ita *Vat.* in *cæteris* Φινεέ, Φινὲς, aut Φινεές.

[x] Πεντακισμυρίας,] Βόας μὲν γὰρ δισχιλίας καὶ πεντακισμυρίας καὶ ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα· ὄνους δὲ ἑξακισμυρίας hæc *Epiphanius* offenderat. βόας μὲν γὰρ δισχιλίας καὶ πεντακισμυρίας· ὄεις (*Big.* ὄις) δὲ πεντακισχιλίας πρὸς μυριάσιν ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα· ὄνους δὲ ἑξακισμυρίας *Big.* & *Samb.* βόας μὲν γὰρ δισχιλίας καὶ πεντακισμυρίας ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα. ὄνους δὲ ἑξακισμυρίας Typographi *Germanici*. Emendo potius Moyſe duce, βόας μὲν γὰρ δισχιλίας καὶ πεντακισμυρίας· ὄις (ſic enim ſtringunt nomen bidentum Ariſtarchus & Ptolemæus: Heſychius vero aliique adfectu Attico vel in ſyllabam contrahunt οἷς) δὲ πεντακισχιλίας πρὸς μυριάσιν ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα· ὄνους δὲ ἑξακισμυρίας καὶ χιλίας. Dabimus itaque viliſſimæ prædæ ſuum numerum. BERN. Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* niſi quod ὄνους non οἷς habeat *Samb.* & τὸν pro πρὸς *Vat.* πεντακισμυρίας ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα, ὄνους δὲ ἑξακισμυρίας *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* Forſan ex *Moyſe* in *Num.* c. 31. ἑπτακισμυρίας, dein ὄνους δὲ ἑξακισμυρίας καὶ χιλίας.

[y] Καὶ παρθένοι] Καὶ αἱ π. *Big.*

[z] Τεσσαρισμυρίας.] Δισμυρίας ſolus *Big.* perperam.

[a] Μερίσας τὴν λείαν,] Ita *Vet. Interpr.* & quatuor *MSS.* (*Coll.* etiam *Voſſ.*) in *Editis*, *Aliiſque*, μερίσας τὴν λείαν, τὸ πεντηκοστὸν &c.

[b] Εμποδιζομένοις.] Lege ἐμποδιζόμενοι. COCC.

[c] Εαυτῷ] Αὐτῷ *Vat.*

[d] Τῶν προφητείαν,] Num. c. 27. 18. de Jeſu, איש אשר רוח בו; quod etiam Onceloſo & Jonathani interpretibus נבר די רוח נבואה בירה. BERN.

[e] Μωϋσέως ἐκδιδάξαντος.] Μωυσέος ἐκδιδαξ. *Samb.* παιδίαν ——μ. δ διδαξοντος *Hen.* & *Busb.* BERN.

[f] Ρουβήλ] Ρεϊμα *Busb.* & *Hen.* Ρεῖμ *Zon.*

[g] Μανασσίτιδος ἡμίσεια,] Μανασσήλου ἡμίσεια *Samb.* μανασσήλου ἡμίσεια *Busb.* μανασσίλου ἡμίσεια *Baſ.* & *Hen.* BERN.

[h] Αμωρῖτιν] Al. Αμορῖτιν, & Αμορίτων. Vide p. 209. v. ult.

[i] Εὐροῆσθαι,] Εὑρεῖσθαι *Big.* & *Samb.* & hic cod. à nova manu εὑρεῖσθαι. εὐροῆσθαι *Baſ.* & *Gen.* Cape quod vis. Supra δείσαντας τὰ πρ. χαν. μάχης *Busb.* & *Hen.* BERN.

[k] Εὐχήμονα] Αχήμονα *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

[l] Πάντων] Πάντων δ in quatuor *MSS.*

[m] Μὴ θέλειν δὲ,] *Coll. Big.* μὴ δὲ θέλειν δὲ.

[n] Υπέσχηνται,] Ita *Baſ. Samb.* & *Vat.* Dicas etiam ὑπέσχηθε, aut ὑπισχοῖτο pro mendo *Genevenſi* ὑπεσχον. BERN.

[o] Οἱ δ' ἐρῶντες] Οἱ δὲ *Samb.*

[p] Απελογοῦντο·] Male in impreſſis, ἀπελογοῦτο.

[q] Κινδύνων,] Τῶν κινδύνων *Big. Samb.* & *Vat.*

[r] Πεποιῆσθαι τὴν αἴτησιν,] Ita quatuor *MSS.* in *Vat. Baſ.* & *G.* πεποιεῖσθαι pro ποιῆσθαι.

[s] Καὶ τὰς μάχας] Καὶ τὰς μάχας inſeruimus ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

[t] Συσπεῖναι] Lege σπαπτεῖναι. COCC.

[v] Τὸν ἀρχιερέα] Articulum negliget *Vat.*

[x] Αμωρῖτιν] Rurſum ἀμορέτιν *Baſ.* & *Gen.* ἀμωρέτιν *Samb.* ἀμωρῖτιν *Big.* ἀμμορέτιν *Busb.* & *Hen.* pro ארץ האמרי ἔρες ἀμορὶ, ut legit Maſora Judaica. BERN.

μαχῆσαι τοῖς συγγυέσιν [y] ἕως ἂν καταστήσωνται τὰ πάντα· λαβόντες δὲ ἐπὶ τούτοις τὴν χώραν, καὶ [z] κτίσαντες πόλεις καρτερὰς, τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ πάλλα ὅσα συμπεδιάξειν μέλλουσιν αὐτοῖς [a] ὡς ἂν ἐμπόδια ᾖ πονεῖν, ἀπέθεντο εἰς αὐτάς.

δ'. Οἰκοδομεῖ δὲ καὶ Μωϋσῆς τὰς [b] δέκα πόλεις, τὰς εἰς τὸν ἀριθμὸν τὸν ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα γενησομένας, ὧν τρεῖς ἀπέδειξε τοῖς ἐπ' ἀκουσίῳ φόνῳ φεύξομένοις· καὶ χρόνον ἔταξεν εἶναι τῆς φυγῆς τὸν αὐτὸν τῷ ἀρχιερεῖ, ἐφ' ᾧ φθάσας τις τὸν φόνον ἔφυγε. μετὸν οὐ σωσχώρησε πλουτήσαντα καθοδον, ἐχόντων ἐξουσίαν τοῦ πεφονευμένου συγγενῶν κτείνειν, εἰ λάβοιεν ἔξω τῶν ὅρων τῆς πόλεως εἰς ἣν ἔφυγε, τὸν πεφονευκότα· ἑτέρῳ δὲ οὐκ ἐπέτρεψεν. αἱ δὲ πόλεις αἱ πρὸς τὰς φυγὰς ἀποδεδειγμέναι ἦσαν αἵδε· [d] Βόσορα μὲν δὴ τοῖς [e] ὅροις τῆς Ἀραβίας, [f] Ἀρίμανον δὲ τῆς Γαλαδηνῶν γῆς, καὶ [g] Γαυλανὰν ἐν τῇ [h] Βατανειάδι. κτησαμένων δ' αὐτῶν καὶ [i] τὴν Χαναναίων γῆν, [k] τρεῖς ἑτέρας πόλεις ἔμελλον ἀναθήσεσθαι τῶν Λευιτῶν πόλεων τοῖς φυγάσιν εἰς [l] κατοικισμὸν, Μωϋσέως διατειλαντος.

ε'. Μωϋσῆς δὲ, προσελθόντων αὐτῷ τῶν πρώτων τῆς Μανασσιτῶν φυλῆς, καὶ δηλούντων [m] μὲν ὡς πεθνήκοι τις τῶν φυλετῶν ἄπαιδος ἀνὴρ [n] Σολοφάδης ὄνομα, παῖδας μὲν ὁ καταλιπὼν ἄρσενας, θυγατέρας μέν τοι, καὶ πυθομένων εἰ τούτων ὁ κλῆρος ἔσοιτο, φησὶν, "εἰ μὲν μέλλοσί τινι συνοικεῖν τῶν φυλετῶν, "μετὰ τοῦ κλήρου πρὸς αὐτὰς ἀπεῖναι· εἰ δὲ [p] ἐξ *copiis suis* auxiliarentur, donec cum *Chananæis* esset debellatum. Regionem itaque hac conditione accipientes, urbesque validis operibus munientes, in illis deposuerunt liberos, & conjuges, & cætera quæcunque secum asportata labori essent impedimento.

4. * Quin & Moyses decem urbes *in ea regione* exstruit, inter illas quadraginta octo *sacras* recensendas; quarum tres in Asyla tribuit, quò percussores, qui hominem per imprudentiam occiderint, confugerent: statuitque exsilii tempus vita pontificis, sub quo profugisset homicidii reus, definiendum. cujus post obitum domum reverti permisit, cognatis interempti *durante exsilio* potestatem habentibus homicidam *impune* occidendi, si eum extra urbis fines egressum deprehenderent. præterea vero nemini *eum perimere* licebat. Urbes autem, in perfugium constitutæ, hæ erant: Bosora quidem in Arabiæ finibus, Arimanum vero in terra Galadena, & Gaulanan in Batanæade. At, cum Chananæam adepti essent, tres alias Levitarum civitates perfugis ad habitandum assignaturi erant; *hoc illis* Moysè imperante.

Ex XLVIII *urbibus Sacris trans Jordanem* x *condidit Moyses: trejque cæteris editiores homicidis fortuitis aperuit, adversus familiæ imminutæ vindices. Num.* c. 35. *Jos.* c. 20. *& Philo, p.* 693.

5. Moyses autem, eum adeuntibus primoribus tribus Manassitidis, eique indicantibus, ut præcipuus quidam ex sua tribu paterfamilias Solopades nomine obierit, liberis quidem masculis non relictis, sequioris tamen sexus aliquibus, atque cum interrogantibus, an "filiabus cessura esset hæreditas, "respondit, siquidem cuiquam ex tribulibus nu- "psserint, ei tribui cum sorte sua accedere, sin vero "vi-

Decretum Moysis de hæreditate filiarum, si pater sine prole masculâ decesserit. Num c. 36. *Jos.* c. 17. *Philo, p.* 688.

γ Ἕως ἂν καταστήσωντ.] Ita (ut & in *Coll. Voss.*) in quatuor *MSS.* ἕως κατ. *Bas.* & *G.* μέχρι ὧ κ. τ *Vat.*

z Κτίσαντες] *Big. Bas.* & *Gen.* Ita Moyses se jubente factum memorat Num c. 32. 24, 34 Significat autem jam ובנו, *Ædite, instaurate, bene munitas date*, ne quid amplius, non *à fundo extruite*, quod profecto id temporis haud permitteret Verum *Samb.* & *Epiphanius* hic legerant κτήσαντες respectu לאחוז, quod sæpe visitur eo capite. Mox τὰ ἄλλα *Big.* & *Samb.* BERN.

a Ἃ δὲ ἐμπόδια] *Big.* & *Samb.* ἃ δὴ ἐμπόδια. Contractius quidem *Big.* & *Drungarius*: αἱ φυλαὶ ᾗ γάρ τε καὶ ῥᾴδιον, καὶ τὸ ἓν μασσοστὴ ἡμίσεια, τὸ δὲ μετέπειτα τὴν τῶν ἀμορίδων γῆν ἐσοικήσασθαι αὐτοῖς. ὁ δὲ δεινὰς αὐτὰς ἀπεκάλει, καὶ μὴ θέλοντας τὸ ἐπὶ χαναναίους μάχης κοινωνῆσαι τοῖς ὁμοφύλοις. ἀπελογοῦντο δὲ οἰκεῖοι μὴ τοῦτο εἶναι· ἀλλὰ πληθὺ βοσκημάτων εὐθυμουμένους, βάλεσθαι ταῦτα ἐν τῇ χώρᾳ ἃ καταλιπεῖν, ἀγαθὴ τυγχανούσῃ πρὸς τετραποδων τροφὴν· ἵν' εἶεν αὐτοὶ πρὸς τὰς ἀγῶνας τοῖς ὁμοψύχοις συνεπαίρουσι εὐζωνοι. ἐπηνεσε ταῦτα μωσῆς, καὶ τὴν ἀμοιβὴν αὐτοῖς προστελλόμενος ἐπὶ τοιαύτας συνθήκας. BERN. *A* ἃ ἐμπόδια *Big. Samb.* & *Vat.*

b Δέκα πόλεις,] Quatuor erant urbes Leviticæ in portione tribus Gad, duæ in tribu dimidia Menassis, & quatuor in Ruben, uti & in codicibus quibusdam Hebræis Jos. 21. legitur: sed id comma in codicibus vulgatis non extat, cujus tamen sententiam ex hoc quoque testimonio Josephi confirmare possumus. Δώδεκα pro δέκα hic habent codd. quidam MSS. REL. (*Coll. Big.* & *Voss.*) præfert δωδεκα. HAV.

* *Quin & Moyses decem urbes* in ea regione *exstruit,*] *Ex Hebræorum Urbibus Sacris quadraginta & octo, trans Jordanem decem condidit Legislator: trejque illarum, cæteris editiores, homicidis fortuitis aperuit adversus familiæ imminutæ vindices, quo forte novum Pontificem securi operirentur Sunt autem istæ* Bosora, בצר Βόσορ LXXII *Βοσορ Judæis aliis, Βασορὰ Samaritis, in campis Moabicis, qui vocantur in Lege, ad fines Arabiæ, & Jericunti rectè oppositæ: &* Ramoth *vel* Arima *in regione Galadena; tertiaque urbs Batanæa nomine* Gaulana. *Perlege Num. c.* 35. *Deut. c.* 4. 41, *&c. Jos. c* 20. *& c.* 21. *à v.* 11. 27. *& Deut. c.* 10. *tum Philonem de Profugis, & p.* 693. *præcipue vero placita Deuteronomi & Samaritarum Urbis codice* Maccoth *c.* 2. *à §.* 4. *Tria autem alia Asyla* (ערי מקלט) *cis amnem Mosaicis opposuit Jesus, è fastigiis tot montium pari ab invicem intervallo erecta, quod in Chorographia sacra probe notandum* ἡν δὲ σοίχων ᾗ χεβρὼν ἐς βοσορ, συχὲμ ἐς ῥαμωθ, καδὲς ἐς γωλάν *Talm. Hieros.* Maccoth *f.* 31. *d. & Babyl. f.* 10. *&c. Moysi itaque, sicut alia multa, Asylorum indulgentiam pro cæde involuntaria debent juris Græcanici, Romanique architecti. Ritus idem in Ecclesia Christiana jamdiu obtinuit. In ejusmodi etenim casibus mitius quam nece nocentis animadverti, non solum rescripta Hadriani Antonini, Alexandri, aliorumque Principum, sed ipsa humanitas dictat.* BERN.

c Συνεχώρησε] *Bas* & *Gen.* συνεχωρεῖ. *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* συνεχώρησε Posthæc *Samb.* οὐκ ἐπιτιτραπῶ, αὐδὲ ᾗ πόλεις. BERN.

d Βόσορα μὲν] Βόσορ LXX. B *τῆς Judæis*, Βασορὰ *Samaritis*, urbs ad fines Arabiæ & Jerichunti recte oppositæ. HUDS. Est בצר, Betzer, non confundenda cum *Bostris*, urbe postea Arabiæ dicta. REL.

e Ὅροις] Ὄρεσι *Big.* & *Samb.*

f Ἀρίμανον] Ἀρμαδανὸν *Samb.* manu priore. ἀρίμανον *Epiphanius*, tanquam à plurativo Chaldæorum רמן *Raman.* Puto Josephum edidisse suo ævo ἀρίμαν, vel ἀριμάθαν. Legimus adhuc in versione Græca S Bibliorum modo ῥημὼθ, modo ἀριμὼθ & ἀρημὼθ, modo ἄρμα, pro Hebræo רמה, רמתא, רמתים, ראמת, *Rama, Ramatha, Ramathim* & *Ramathaim, Ramoth*, imo *Remoth* juxta Grammaticos Samariticos. Eligebantur equidem sex urbes Refugii, ut oportuit, omnes quasi ראמורת ἀπὸ, & super collibus suis satis conspicuæ & excelsæ. Fit autem ex הרמה ἄρμα, & ἀρίμαθα ex הראמה, adscisente א sonum ac vim η Græcanicæ, ut sæpe amat. BERN. Vide *Cellarii* Geogr. l. 3. c. 13. p. 389 HUDS. Est Ramoth. REL.

g Γαυλανὰν] Sic volo, pro גולן Moysis, *Golan* Masoræ Judaicæ, γαυλὰν Samariticæ, & γαυλὼν Interpretum Ptolemaicorum. Nunc habet *Big* & *Samb.* καὶ γαύλανα ᾗ *Bas.* & *Gen.* καὶ γαυλαδηνῶν δή. *Epiphanius* γαυλακίν ᾗ. An emendari præstat vitium typorum *Basilienſium* hunc in modum, ἐς γαύλανα ᾗ μασσοστὴ, tu vide, & æstimato. BERN. Gaulon. REL. Cum *Coll. Big.* consentiebat *Coll Voss* HAV.

h Βατανειάδι.] Ita *Bas.* & *G.* perite. dicitur enim Βατανίδης & Βατανειάς, ut Πανιάς. Legerat autem *Epiphanius* Βαάλδι & *Big.* & *Samb.* Βαλάτιδι pro Βατανίτιδι vel Βατανάτιδι. BERN.

i Χαναναίων] Merito nomen Cananææ soli regioni ad occasum Jordanis tribuit. Tribus Ruben, Gad & dimidia Menasse non habitarunt in terra Cananæa. REL.

k Τρεῖς ἑτέρας πόλεις] Ἡ ἰωσοίχων ᾗ χεβρὼν καὶ Βόσορ, Σιχὲμ καὶ Ραμὼθ, Καδὶς καὶ Γωλάν.

l Κατοικισμὸν,] *Al.* καθικισμόν.

m Μὲν ὡς] Illud μὲ ex *MSS.*

n Σολοφάδης] Verum equidem propter librarios disceptatur magis hodieque de nomine hujus patriarchæ, quam olim actum de hæreditate ejus adeunda. *Basileënsibus*, eorumque æmulis si credas, tot filiarum miser pater erat σαλπαάδης; si *Busbecio, Hen.* & *Bigotio* ὀλοφάντης, sive *Sambuco* ἰλόφαυλος, aut *Epiphanio* denique ὀφθατις. Reddo autem postliminio apud hunc Antiquarium σολοφάδης ὄνομα. Nam Masorethæ Judæorum nos docent pronunciare צלפחד (id nomen *melioris commatis prole destitutum parentem præcisumque*, sive *orbum* i. صلفع aut صلفع denotat, quod nostri Hebraistæ vix credant, *timoris umbra* adeo obsessi:) σιλοφαὰδ, & Latine *Selofhad*, aut cum Judæis per Hispanias *Zelophad*. Idem semipater Samaritis Judæisque Africanis σαλαφαὰδ, LXXII. Alexandrinis σαλπαὰδ (unde σαλπαάδης in excusis Josephi) & σαλφαὰδ, Philonique vel ab his σαλπαάθ. BERN. Ita *Bernardus*, vel Σιλοφαάδης. in *Editis* & *Vat.* Σαλπαάδης ex Σαλπαὰδ *Interpretum* LXX. uti *Philoni* ab his Σαλπαὰθ. Ολοφάντις *Busb. Hen.* (*Coll. Voss.*) & *Big.* Ολοφαύλης *Samb* Οφθατις juxta *Vet. Interpr.*

o Πρὸς αὐτὰς ἀπεῖναι·] Πρὸς αὐτὰς συνοίκους ἀπιέναι (quomodo & hic, ut superius, mavult *Coccejus*) *Hen.* & *Busb.*

p Ἐξ ἄλλης] Licitum ergo erat uxorem ducere ex tribu non sua. REL.

"viris ex alia ſemet elocarint, ſortem in tribu "paterna relinquendam eſſe." Et tunc decreto ſancivit, uniuſcujuſque hæreditatem in ſua tribu permanſuram eſſe.

"ἄλλης χαμεῖντό [q] πισι φυλῆς, τ̃ κλῆρον ἐν τῇ πα- "τρώᾳ φυλῇ [r] καταλιπεῖν". καὶ τότε μένειν ἑκάστ τ̃ κλῆρον ἐν τῇ φυλῇ [s] διεπέξαρ.

CAP. VIII.

Leges à Moyſe datæ, & quomodo ex hominibus eſt ſublatus.

Comitia παντηρᾶια apud Abylam in campis Moabicis. Num. c. 36, 13. Vide l. 5. c. 1.

[1] CUM autem anni quadraginta, diebus triginta exceptis, peracti eſſent, Moyſes, concione advocata apud Jordanem, ubi nunc urbs eſt Abila (eſt enim locus palmetis conſitus,) omnique populo congregato, hujuſmodi ſermonem habet.

VIII. *Moyſis jam morituri Paræneſis paterna ac pia, ex Deut. c. 4.*

2. "Viri commilitones & longæ ærumnæ ſocii, "quandoquidem ita jam videtur Deo, & oportet "me, ad tempus viginti & centum annorum ſene- "ctute provectum, è vita emigrare, atque *ita con-* "*tigit ut* rerum trans Jordanem gerendarum vobis "non futurus ſim adjutor & auxiliator, à Deo *ut-* "*pote* prohibitus, æquum exiſtimavi ne nunc qui- "dem meum pro veſtra felicitate ſtudium omit- "tere; ſed & vobis æternam bonorum fruitionem "comparare, & mihi ipſi memoriam, vobis melio- "rum copiam adeptis. Agedum igitur, poſtquam "propoſuero, quomodo & vos felices eſſe poſſitis, "natiſque veſtris ſempiternam bonorum poſſeſſio- "nem relinquere, ita ex vita diſcedam. Sum au- "tem dignus cui credatur, tum propter præteri- "tas pro vobis contentiones, tum quia animæ ad "exitum perductæ cum omni virtute commercium "habent. O filii Iſraëlis, una omnibus hominibus "felicitatis cauſa eſt Deus propitius. Nam hic ſolus "poteſt & dignis dare, & ſontibus auferre; cui ſi "præſtiteritis vos ipſos quales & ipſe vult, & e- "go *vos eſſe* admoneo, mentem ejus aperte intel- "ligens, nunquam infeliciter agetis, neque un- "quam beati eſſe deſinetis, atque omnibus con- "ſpicui: ſed & poſſeſſio bonorum, quæ nunc ſunt "vobis, firma manebit, & celerem futurorum præ- "ſentiam habebitis. Tantum neceſſe eſt iis obe- "diatis, quibus vos obſequi vult Deus: & neque "legibus præſentibus aliam præponatis inſtituti- "onem; neque contempta pietate, quam nunc

ΚΕΦ. η'.

Ἡ Μωϋσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη.

ΤΩΝ δὴ τεσσαράκοντα ἐτῶν [t] ὧν τριάκοντ' ἡμέρας συμπεπληρωμένων, Μωϋσῆς ἐκκλησιαν ὅπι τῷ Ιορδάνῃ σωαγαγὼν, ὅπ᾽ νῦν πόλις ἐσὶν [v] Ἀβιλὴ, φοινικόφυτον δ' ἐσὶ τὸ χωρίον, σωελθόνθ᾽ ἅ λαὸν παντὸς [x] λέγ᾽ τοιάδε.

β'. "Ανδρες συσρατιῶται καὶ τ̃ μακρᾶς κοινωνοὶ τα- "λαιπωρίας, ἐπεὶ τῷ Θεῷ δοκοῦν ἤδη, [y] καὶ τῷ γήρᾳ "χρόνον ἐτῶν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἡνυσμένον δεῖ με ἅ ζῆν "ἀπελθεῖν, καὶ τῶν [z] πέρα ἅ Ιορδάνε σωαχθησομένων "ὰ μέλλω βοηθὸς [a] ὑμῖν ἔσεσθαι καὶ σύμμαχος, κωλυό- "μενος ὑπὸ ἅ Θεᾶ, δίκαιον ἡγησάμην μηδὲ νῦν ἐγκα- "ταλιπεῖν τὸν ὑπὲρ τ̃ [b] ὑμετέρας εὐδαιμονίας σπέ- "θυμον· [c] ἀλλ' αἰδίον τε ὑμῖν πραγματεύσασθαι τῶν τ̃ "ἀγαθῶν ἀπόλαυσιν, καὶ μνήμην ἐμαυτῷ, γνομένων "ὑμῶν ἐν ἀφθονίᾳ τ̃ κρειττόνων. Φέρε οὖν ὑποθεμενος "ὃν τρόπον ὑμεῖς τ' ἂν εὐδαιμονήσητε, καὶ παισὶ τοῖς "[d] αὐτῶν καταλείποιτε κτῆσιν ἀγαθῶν αἰδίον σπεύδε- "μενος, ὅτως ἀπέλθω ἅ βίᾳ. πισεύεσθαι ἢ ἄξιός εἰμι "λέγε τε τὰς σπέρτερον ὑπὲρ ὑμῶν φιλοπημίας, καὶ "λέγε τὸ τὰς ψυχὰς ὅπι τελεωτῇ γινομένας μετ' ἀρετῆς "πάσης ὁμιλεῖν. ὦ παῖδες Ισραήλ, μία πᾶσιν ἀνθρώ- "ποις ἀγαθῶν κτήσεως αἰτία, Θεὸς εὐμενής. μόνος "γὰ ἔτος [e] δοιῶαί τε ταῦτα τοῖς ἀξίοις καὶ ἀφελεσθαι "τ̃ ἁμαρτανόντων εἰς αὐτὸν ἱκανὸς, ᾧ παρέχοντες ἑαυ- "τὲς, [f] οἵας αὐτός τε βέλεται, κἀγὼ τῶν λέγομενων "αὐτ᾽ σαφῶς ἐξεπισάμενος σπουδαιοῦ, [g] οὐκ ἂν ὄντες "μακαρισοὶ καὶ ζηλωτοὶ πᾶσιν ἀτυχήσητέ ποτ' ἢ [h] παύ- "σεσθε· ἀλλ' ὧν τε νῦν [i] ὑμῖν ἐσιν ἀγαθῶν ἡ κτῆσις "βεβαία [k] μενεῖ, τ̃ τε [l] λοιπῶν παχεῖαν ἕξετε τῶν "περγσίαν. [m] μόνον οἷς ὑμᾶς ὁ Θεὸς βέλεται ἕπεσθαι, "τύποις πθαρχᾶτε· καὶ μή τε νομίμων τῶν παρόντων "ἄλλων [n] σπουδήσητε λέλαξιν, μήτ' ἀσεβείας ἧς νῦν "σπεὶ

[q] Τισι φυλῆς,] Τισὶ non agnoſcit *Vat.*

[r] Καταλιπεῖν.] *Al.* καταλείπειν.

[s] Διεξάξαθ.] Διεξάξανθ *Big.* Verbis aliis aliquot rem eandem dicit *Zonaras* I. C. τεθηκότ δὲ τιθ ἐπ τ̃ μακαρίᾳ φυλῆς ἐπὶ θυγατράσι μόναις, ἐρωτηθεὶς μωυσῆς, τίνθ ὁ ὅπως κλῆρθ ἴσοιτο, ἀπεκρίνατο· εἰ μέν τισι τ̃ φυλετῶν συμοικήσειαν αἱ παρθένοι, μ̃ ἅ κλήρ σπὸς ἑτέρας χορεύσαν· εἰ ἢ μηδόποτε τισιν ἐξ ἑτέρας φυλῆς, τ̃ κλῆρον ἐκτήσαν ἐν τῇ πατρώᾳ φυλῇ. καὶ ὅπ᾽ μέλλοι ἑκάσ κλῆρος ἐν ταῖς φυλαῖς διεξάξαθ. BERN. Vide *Zonaram* in *Annalibus* p. 28. & *Philonem*, p. 688.

[t] Παρὰ τεσσάκοντ' ἡμ ρας] Περὶ τεσσάκοντα ἡμ. *Hen.* & *Busb.*

1. *Cum autem anni quadraginta.*] *Sequitur* Miſna *vera ac vetus i. e. Deuteronomion, duorum menſium liber. Celebrantur igitur neomenia Adari, ex Deut. à c. 4. ad c. 31. anno* XL. *Exodi.* [*Aliqui prius ſecundum Chronica Rabbinorum, quando deeſſent dies* 36. *aut ex Deut. c.* 1. 3. *adhuc* 60. *i. e.* σπὰ ἑξήκοντ' ἡμέρας. *Quippe morti jam propinquus, repetitis concionibus ad pietatem juriſque ſui obſervantiam novum populum hortatus fuerat optimus Moyſes.*] *Comitia* παντηρᾶια *apud Abilam*, אבלה שטים, ἀτὲλ σατίμ, Abel haſitim, *Num. c.* 33. 49. *aut Num. c.* 25. 1. *Joſ. c.* 2. 1. *Simplicius* Setim *aut* Sittim, *quod Flavius recte interpretatur* πεδίον φοινικόφυτον, *alii* Convallis Acaciarum السنط مرج, *aut* Cedrorum *ex ſententia Talmudiſtarum, aut* Spinarum Albarum *cum B. Hieronymo & Judæis non paucis. Aliis forte placeat* Abel Satim, *& ſimpliciter* Abila אבלת *cum Joſepho, Philone, noſtroque Hieronymo, à Moyſe ibi loci totis triginta diebus* defleto *id vocabulum arceſſere. Urbs erat regionis Peræa, in campis Moabicis ſub monte Phogore, à Jordane amne* XL. *ſtadiis diſſita. Qua de conſule hunc ſacerdotem* ἀλωτ. 2. 22. *&* ἀρχαιολ. 4. 1. *& Geographumena Euſebii Stephanique: tum hæc loca ſacra, Num. c.* 36. 13. *Deut. c.* 1. 1, 3. *c.* 3. 29. *c.* 34. 8. *Joſ. c.* 2. 1. *&* c. 3. 1. BERN.

[v] Ἀβιλὴ,] *Idem* forſan locus qui *Num. c.* 25 v. 1. *Sittim* dicitur, & Num. c. 33. & 49. *Abelſattim*, i. e. *Abel* in *Sittim*, diſcriminis cauſa, quia plura Palæſtinæ oppida *Abel* ſive *Abila* nominata. quod vocabulum etiam à *Moyſe* ibi loci totis triginta diebus defleto arceſſi poteſt.

[x] Λεγ τοιάδε.] Unde *Zonaras*, ἤδη δ μ'. διελαλυθότων ἐτῶν ἐξόδ τ̃ αἰγύπ᾽ οἱ Ισραηλῖ ἐξεληλύθασι, τελάκοντα ὁδοιπορῶν ἡμερῶν, ἀθροίσας τ̃ λαὸν μωυσῆς, εκ. ἐτῶν γεγονὼς, τὸ οἰκεῖον αὐτοῖς κατέσ- γειλε τέλθ· καὶ πολλὰ σωπείσας, καὶ νόμους ὀλίγ ὑσερον ἐν βιβλοις, καὶ τὰ τ̃ σφετέρας πολιτίας ἀθάξιν, καὶ τὰ ἑξῆς. BERN.

[y] Καὶ τῷ γήρᾳ χρόνον] Τὰ γ χρόνον ἡνυσμένον *Baſ. Gen.* & *Epiphan.* καὶ τῷ γήρᾳ χρόνον ἐτῶν εἴνοσι καὶ ἑ ἀῶν ἠνυσμένον *Big. Samb. Burius*que. καὶ τῷ γήρᾳ χρόνῳ ἐ. εἰκ. κ. ἑ. ἠνυσμένῳ *Tar. Big.* καὶ ᾧ γήρᾳ χρόνων εἴνοσι κ. ἑκατὸν ἠνυσμένων *Glycas* atque *Hamartolus*, imi ſubſellii hiſtorici. καὶ τῷ γήρᾳ χρόνον ἐ. εἰκ. κ. ἑ. ἠνυσμένῳ *Hen.* & *Busb.* Typos tamen priores ne moveas, ſuadeo, tot ſcribarum lubitu. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Burius* è conject. καὶ ἅ γήρᾳ χρόνον ἐ. εἰκ. κ. ἑ ἠνυσμένῳ *Baſ.* & *G.* καὶ τῷ γήρᾳ, χρόνων ἐ. εἰ. κ. ἑ. ἠνυσμένων *Glycas* & *Hamartolus*. eſt qui conjicit καὶ τῷ γήρᾳ χρόνῳ —— ἠνυσμένῳ. HUDS. Lege ἅ γήρως χρόνῳ. COCC.

[z] Πέρα ἅ Ιορδάνε] Πέραν in quatuor *MSS.* Atticorum more.

[a] Ὑμῖν ἔσεσθαι] Ὑμῶν ſoli *Big.* & *Samb.*

[b] Ὑμετέρας εὐδαιμονίας] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* ἡμετέρας.

[c] Ἀλλ' αἰδίον] Ἀλλ' ἴδιόν τε *Big.* & *Epiphan.*

[d] Αὐτῶν καταλείποιτε κτῆσιν] Αὐτῶν & ἑαυτῶν *Aliis.* καὶ παισὶν ἑαυτῶν *Vat.*

[e] Δοιῶαί τε ταῦτα] Ita edidit *Bernardus.* δοιῶαί τε τοῖς *Baſ.* & *G.* δοιῶαί τε τῶτο τοῖς in *Vet. Interpr.* ἐμοὶ δοῦναί τε ταῦτα τοῖς *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

[f] Οἵας αὐτός τε βέλε,] Οἷοις *Hen.* & *Busb.*

[g] Οὐκ ἂν ὄντες μακαρισοὶ] Legendum forte, σὐκ ἂν ἀτυχήσητέ ποτε ἢ ὄντες μακαρισοὶ καὶ ζηλωτοὶ πᾶζι πάυσεσθε. COCC.

[h] Παύσεσθε·] Παύσεσθε *Samb.* παύσασθε *Big.*

[i] Ὑμῖν ἐσιν ἀγαθῶν] Ἡμῖν *Samb.*

[k] Μενεῖ,] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* in *Aliis* μένει.

[l] Λοιπῶν.] Μὴ παρόντων (*Coll. Big.* & *Voſſ.*) *Vat.*

[m] Μόνον οἷς ὑμᾶς ὁ Θεὸς] Εἰ μονον οἷς ὑμᾶς &c. *Epiphan.*

[n] Σπουδήσητε] Σπουδάσητε *Samb.* & *Vat.*

o E-

"ωεῖ τ Θεὸν [o] ἔχετε, καταφρονήσαντες εἰς ἄλλον [p] με-
"ταθήσεσθε τρόπον. ταῦτα γὰρ πράττοντες, ἀλκιμώτατοι
"μάχας διενεγκεῖν ἁπάντων [q] ἔσεσθε, καὶ μηδενὶ τ ἐχθρῶν
"ἀνάλωτοι. Θεὸς γὰρ παρόντι ὑμῖν βοηθὸς, [r] πάντων
"ωερφρονεῖν εὔλογον. τὰ δ' ἀρετῆς ἔπαθλα ὑμῖν μεγάλα
"κεῖται ωερὸς ἅπαντα τὸν βίον κτησαμένοις. [s] αὐτὴ γε πρῶ-
"τον ἀγαθῶν τὸ πρόσθιόν ἐστιν, ἔπειτα καὶ τἄλλων
"χαρίζεται ωερουσίαν· ὡς καὶ ωερὸς ἀλλήλους ὑμῖν [t] ἥκω-
"μένοις αὐτὴ μακάριον [v] ποιεῖται τὸν βίον, [x] καὶ τ ἄλλο-
"φύλων ωλέον δοξαζομένους, [y] ἀδελφὸν καὶ ωᾶσι τοῖς
"αὖθις τὴν εὐκλειαν ὑμῖν ὑπάρξαι. τούτων δ' ἂν ἐφι-
"κέσθαι δυνηθείητε, εἰ τ νόμων, οὓς ὑπαγορεύοντός μοι
"τ Θεοῦ συνετάξαμεν, κατήκοοι καὶ φύλακες [z] γένοισθε,
"καὶ [a] μελετήσητε τὴν σύνεσιν αὐτῶν. ἄπειμι δ' αὐτὸς χαί-
"ρων ὅτι τοῖς ὑμετέροις ἀγαθοῖς, ωᾶσαπηρεμένοις ὑμᾶς
"[b] νόμῳ τε σωφροσύνης καὶ κόσμῳ τ ωολιτείας, καὶ τ τ
"ωρατηγῶν ἀρετῆς, οἳ ωρόνοιαν ἕξουσιν ὑμῶν τ συμφέ-
"ροντος. Θεός τε ὁ μέχρι [c] νῦν ἡγεμονεύσας ὑμῶν, καθ'
"ὃ βούλησιν κἀγὼ χρήσιμος ὑμῖν ἐνόμιζον, [d] καὶ μέχρι τ
"δεῦρο ὑμῖν ἔσεσθαι τὴν αὐτὴν ωρόνοιαν· ἀλλ' ἐφ' ὅσον αὐ-
"τοὶ βούλεσθε χρόνον τοῦτον ἔχειν ωροστάτην ἐν τοῖς τ
"ἀρετῆς ἐπιτηδεύμασι μένοντες, ἐφ' ὅσον τοῦτον αὐτὸν
"[c] χρήσεσθε τῇ ωρομηθείᾳ. γνώμας τε ὑμῖν εἰσηγήσον-
"ται τὰς ἀρίστας, αἷς ἑπόμενοι τὴν εὐδαιμονίαν ἕξετε,
"ὁ ἀρχιερεὺς Ελεάζαρος καὶ Ιησοῦς, ἥτε γερουσία καὶ
"τὰ τέλη τ Φυλῶν· ὧν ἀκροᾶσθε μὴ χαλεπῶς, γι-
"νώσκοντες ὅτι πάντες οἱ ἄρχεσθαι καλῶς εἰδότες, καὶ
"ἄρχειν [f] ἴσονται παρελθόντες εἰς ἐξουσίαν αὐτός. τὴν τε
"ἐλευθερίαν [g] ἡγεῖσθε, μὴ τὸ ωροσαγανακτεῖν οἷς ἂν
"ὑμᾶς οἱ ἡγεμόνες ωράττειν [h] ἀξιώσωσιν. νῦν μὲν γὰρ
"ἐν τῷ τοὺς διεργάτας ὑβρίζειν, ἐν τούτῳ τὴν παρρη-
"σίαν τίθεσθε· ὁ δὴ τ λοιπὸν φυλαττομένοις ὑμῖν ἄμει-
"νον ἕξει τὰ ωράγματα. μηδὲ τὴν ἴσην ὅτι τούτοις ὀρ-
"γὴν ποτε λαμβάνετε, ἣ κατ' ἐμὲ ωολλάκις ἐτολμή-
"σατε χρῆσθαι· γινώσκετε γὰρ ὡς ωολεμάκις ἐκινδύνευ-
"σε [i] ἐφ' ὑμῶν ἀποθανεῖν, ἢ ὑπὸ τῶν ωολεμίων. ταῦ-
"τα δ' οὐκ [k] ὀνειδίζων ὑμᾶς ωροφέρομαι· οὐ γὰρ [l] ἐπ'
"ἐξόδῳ τ ζῆν δυσχεραίνοντας καταλιπεῖν [m] ἠξίουν εἰς
"ἀνάμνησιν [n] φέρων, μηδὲ παρ' ὃν ἔπαθον αὐτὸς καιρὸν
"ὀργῇ χρώμενος· ἀλλ' ὥστε τοῦ σωφρονήσαι ὑ-
"μᾶς εἰς τὸ μέλλον κατ' αὐτό γε τοῦτ' [o] ἀσφαλεῖς εἶναι,
"καὶ μηδὲν εἰς τοὺς ωροσηκόντας ἐξυβρίσαι. ἀφ' ὧν ωλεῖ-
"στον, ὃς ὑμῖν πολὺς ἀφαιρεῖται τὴν Ιορδάνην καὶ τὴν Χα-
"ναναίαν κτησαμένοις ωροσήσεται. ἐπεὶ ωροσχήσαντες εἰς
"καταφρόνησιν ὑπ' αὐτοῦ καὶ τ ἀφετῆς ὀλιγωρίαν,
"ἀπολεῖτε καὶ τὴν εὔνοιαν τὴν ωαρὰ τοῦ Θεοῦ. ποιή-
"σαντες γὰρ τοῦτον ἐχθρὸν, τὸν τε γλυκὺν, [p] ὃν κτᾶσθε
"κεκτημένοις ὄνοις, [q] ὑπὸ τῶν πολεμίων αὖθις ἀ-

"erga Deum habetis, ad alios mores deficiatis.
"His autem faciendis omnium ad præliis dimi-
"candum eritis fortissimi, & nulli hostium ex-
"pugnabiles. Deo enim vobis auxilium feren-
"te, consentaneum est ut omnes despiciatis.
"Virtutis autem præmia vobis magna sunt pro-
"posita, si eam in omnem vitam possederi-
"tis. Ipsa nempe primum bonorum est anti-
"quissimum; deinde aliorum abundantiam con-
"ciliat: siquidem, dum ea inter vos utamini,
"vitam vobis beatissimam faciet, magisque lau-
"dari quam externos, & ut sitis in gloria apud
"posteros certissima. Hæc autem assequi poteri-
"tis, si obedientes fueritis, & legum, quas Deo
"mihi dictante condidi, custodes, earumque in-
"telligentiam meditemini. Discedo autem ipse
"vestris bonis lætus, commendatis vobis & legi
"modestiæ & institutionis reipublicæ honestati,
"& virtutibus imperatorum, qui utilitatis vestræ
"curam gerent. Deus quoque, qui vos hactenus
"rexit, cujus voluntate & ego vobis utilis fui, *non*
"*tantum* hucusque à vobis providentiam suam
"non intermittet; sed quamdiu ipsi, in virtutis
"studiis manentes, eum præsidem habere voletis,
"tamdiu providentia ejus utemini. Sententias
"etiam optimas, quas sequendo felices eritis, vo-
"bis exponent Eleazarus pontifex & Josua, se-
"natusque & tribuum magistratus: quibus non
"gravate obtemperate, intelligentes, omnes qui
"pulchre sciunt parere, etiam imperare scitu-
"ros, si ad ejus rei potestatem pervenerint. &
"libertatem *esse* existimate, non ægre ferre quæ
"duces vos facere postularint. Nunc enim liber-
"tatem in eo ponitis, ut beneficos contumelia af-
"ficiatis: quod sane si deinceps cavebitis, vobis
"res melius se habebunt. Neque unquam tantam
"contra eos iram sumite, quanta sæpe ausi estis
"adversus me uti: probe enim nostis, ut sæpius de
"vita à vobis, quam ab hostibus, periclitatus sum.
"Hæc autem vos monui, non ut exprobrem,
"(nolim enim in exitu vitæ, hæc in memoriam
"revocando, vos offensos relinquere, cum ne eo
"quidem tempore, quo his afficiebar, fuerim
"iratus) sed ut vos doceam in posterum in hoc
"ipso tute agere, ut nulla superiores injuria
"afficiatis opibus elati, quæ vobis, trajecto Jor-
"dane, & Chananæam adeptis, multæ ade-
"runt. Nam si ab iis ad fastidium & contem-
"ptum virtutis adducti fueritis, Dei etiam be-
"nevolentiam perdetis. Cum vero hunc vobis
"inimicum feceritis, rursum etiam terram,
"quam possidebitis, maximis cum probris amit-
"tetis, armis victi ab hostibus; & per orbem
"dissipati, totam terram & mare servitute vestra
"re-

o Εχετε,] *Coll. Voss.* & *Big.* ἔχοντες.
p Μεθήσεσθε τρόπον.] Μεταθήσεσθε *Samb.* & *Vat.*
q Εσεσθε,] Ita *Big.* (& *Coccejus*) & *Samb.* in *cæteris* ἴσασιν.
r Πάντων ωερφρονεῖν εὔλογον] Πάντα *Big.*
s Αὐτὴ γε ωρῶτον] Ita *Bas.* & *Gen.* ἀρετὴ γε ωρῶτον ἀγαθῶν ωροσηδοῖον ἐστι, liber Cassiodori. αὕτη γε ωρωτον ἀγαθὸν τὸ ωροσθιστον ἐστι *Big.* αὐτη γε ωρῶτον, ἀγαθὸν τὸ ωροσθισίν ἐστιν *Samb.* αὐτὴ γε ωρῶτον ἀγαθῶν καὶ ωρ. ἐ. *Tar. B. Burius* noster huc ωροσθῖον reposuit loco ωροσθισον, sicut olim viderat *Epiphanius*, aut magis visus est vidisse. BERN. Αρετὴ γὰρ ωρ. ὧν. ωροσθιτίν ἐστι *Epiphan.* αὕτη γε ω ῶτον ἀγαθὸν τὸ ωρ. *Big.* αὕτη γε ωρῶτον, ἀγαθῶν *Samb.* Est (*Big.* in ora Cod. sui) qui conjicit, αὕτη γε ωρῶτον ἀγαθῶν καὶ ωρ.
t Χρωμένοις] Χρωμένης *Big.* & *Samb.*
v Ποιεῖ?] Ποιῇ *Samb.* ποιεῖται *Big.* Sed non dubito quin ποιεῖ sit pro ποιήσεται præsens pro futuro *Atticorum* more, de quo *H. Steph.* in *Append. de Dial. Att.* c. 6. p. 138. Atque *Antiqq.* p. 50. v penult. nunc mallem cum *Editis* retinere ποιεῖται, quod auctoritate *MSS.* mutavi in ποιήσεται.
x Καὶ τ ἀλλοφύλων] Καὶ ὑπὸ τ ἀλλοφ. *Epiphan.*
y Ἀδελφὸν] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis* & *Vet. Interpr.* deest ἀδελφὸν, non male.
z Γένοισθε,] Sic *Big.* & *Samb* in aliis γένησθε.
a Μελετήσητε] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Hen.* & *Busb.* μελετῶσιτε *Vat.* (μελετᾶτε *Tar.*) in *Editis* μελετῶντες.
b Νόμῳ τε] Νόμῳ τε σωφροσύνη *Epiphan.*
c Νῦν ἡγεμονεύσας] Τὸ νῦν *Vat.*
d Οὐ μέχρι τ δεῦρο] Οὐ μέχρι ? τ δεῦρο *Vat.*
e Χρήσεσθε] Ita *Big.* (*Coccejus*) & *Vet. Interpr.* prout alii conjecerant, χρήσασθε *Samb.* χρήσεσθ *Bas.* & *G.*
f Ἴσονται παρελθόντες] *Al.* ἴσονται.
g Ηγεῖσθε,] Ηγεῖσθ *Vet. Interpret.* ἐλευθερίαν αὐτὸ ἡγεῖσθε *Vat.* mox μὴ τὸ ωροσ. *Big.*
h Αξιώσωσιν.] Αξιῶσι *Samb.* & *Vat.* ἀξιῶσι *Big.*
i Εφ' ὑμῶν ἀποθανεῖν,] Ita ex conjectura Cl. *Burii* (conjecit ita & *Coccejus*) edidit *Bernardus.* ὑφ' ὑμῶν ἀποθανεῖν, ἢ ὑπὸ τ. *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἐφ' ὑμῶν ὑπὸ τ π.
k Ονειδίζων ὑμᾶς.] Sic *Samb.* (*Coll. Big.* & *Voss.*) & *Vet. Interpr.* in *aliis* ὀνειδίζειν.
l Επ' ἐξόδῳ] Eo modo *Samb, Vat.* & *Epiphan.* ἐπ' ἐξόδῳ *Big.* (*Coll. Voss.* etiam ita corrigente *Coccejo*) *Bas.* & *G.*
m Ηξίουν] Forte ἀξιῶν. COCC.
n Φέρων,] Forte φέρω. COCC.
o Ασφαλεῖς εἶναι,] Ασφαλεῖς *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*
p Ὃν κτᾶσθε] Ὃν νῦν κτᾶσθε *Big. Samb.* & *Vat.* Forsan ὧν κτήσεσθε, aut *Atticorum* more præsens pro futuro.
q Ὑπὸ τ πολεμίων] Υπ' αὐτῶν αὖθις *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ὑπὸ τ αὖθις *Vat.*

"replebitis. Vobis autem, horum periculum "facientibus, inutilis erit pœnitentia, & le-"gum non ſervatarum recordatio. Quare ſi vul-"tis has vobis manere, cum hoſtes ſuperaveri-"tis, nullos ex iis relinquite: ſed & omnes de-"lere vobis expedire exiſtimate, ne eis viventi-"bus, moribus illorum *forte* deguſtatis, pa-"triam corrumpatis inſtitutionem. Præterea "moneo, ut & aras & lucos & templa, quot-"quot habebunt, dejiciatis, & genus & me-"moriam eorum igni aboleatis. nam ita ſolum "firma erit vobis bonorum propriorum ſecuri-"tas. Ut autem propter meliorum ignoran-"tiam natura veſtra in deterius non feratur, & "leges vobis, dictante mihi Deo, compoſui, "& reipublicæ inſtitutionem, cujus ſi ſerva-"veritis honeſtatem, omnium feliciſſimi judica-"bimini.

3. Hæc loquutus, tradit eis leges & reipublicæ ordinationem, in libro deſcriptam. Illi vero plorabant, multum & jam tum deſiderium imperatoris capiebant; memoreſque periculorum & ſtudiorum quæ pro ſalute eorum ſuſcepiſſet, & de futuris male ſperantes quod non eſſent ſimilem principem habituri, Deumque minus illis proviſurum *exiſtimantes* quoniam Moyſes erat qui eum precibus exoraret. Et dolebant, eorum, quæ illi in deſerto per iracundiam fecerant, pœnitentes: ita ut univerſus populus, in lachrymas prolapſus, ex his rebus majore affectus ſit dolore, quam ut verba poſſent conſolari. Moyſes autem ſolatium iis adhibebat; eoſque à cogitando ſe lachrymis dignum eſſe abducens, admonebat ut reipublicæ inſtitutione uterentur. Et tunc quidem ita digreſſi ſunt.

Jus publicum Hebræorum nova methodo.

4. Volo autem, ubi prius *pauca* dixero de reipublicæ inſtitutione, Moyſis virtuti & dignitati conſentaneâ, & lecturis ex ea diſcendum tradidero qualis olim fuerit rerum noſtrarum ſtatus, ita tranſire ad rerum aliarum enarrationem. Omnia autem, ut ille reliquit, ſcripta ſunt; nulla re à nobis ornatus gratia addita, neque quam Moyſes non reliquerit. Cæterum hoc novum factum eſt à nobis, quod ſingula ad certa genera redegimus: nam ab eo relicta erant ſparſim ſcripta, & ut quidque à Deo ſciſcitatus erat. Hujus rei gratiâ operæ pretium eſſe exiſtimavi, hoc præmittere; ne in aliquam à tribulibus, qui in hoc ſcriptum inciderint, reprehenſionem incurramus, quaſi *à Moyſe* aberraverimus. Nobis quidem ita ſe habet legum ordinatio, ad rationem civitatis pertinentium. Quas autem nobis communes inter nos reliquit, eas in commentarium de moribus & cauſis edendum diſtuli, quem Deo adjuvante poſt hoc opus componere nobis propoſitum eſt.

Commentarium de jure privato, moribuſque patriis promittit Joſephus.

Deo uni Deique peculio una urbs ſancta, templum etiam unum, & pro victimis altare unum. Deut. c. 12.

5. Cum igitur terram Chananæorum adepti, otiumque ad uſum bonorum nacti, deinceps jam ur-

"Φαιρεθήσεσθε μὴ μεγίστων ὀνειδῶν· καὶ σκεδασθέντες
"ἀφ' ἧς οἰκεῖτε, πᾶσαν ἐμπλήσετε τὴν γῆν καὶ θά-
"λασσαν τῆς [r] αὐτῶν δουλείας. ἔσται δ' ὑμῖν τάντων πεί-
"σεσθαι λαμβάνουσιν ἀνωφελὴς ἡ μετάνοια, καὶ ἡ τῶν ἐ-
"φυλαχθέντων νόμων ἀνάμνησις. ὅθεν εἰ βούλοισθε τά-
"τους ὑμῖν μένειν, τῶν πολεμίων [s] μηδένας ὑπολεί-
"πεσθε κρατήσαντες αὐτῶν· ἀλλὰ πάντας ἀπολλύναι
"[t] κελεύετε συμφέρειν, ἵνα μὴ ζώντων θεσμοῖς ἀμε-
"νοι τῶν ἐκείνων ἐπιτηδεύσεως, διαφθείρητε τὴν [v] πα-
"τρώαν πολιτείαν. ἔτι δ' καὶ βωμοὺς καὶ ἄλση καὶ νεὼς ὁπόσους
"ἂν ἔχοιεν καταρρίπτειν θεσμὸν ἐστίν, καὶ δαπανᾶν πυρὶ τὸ
"γλῶσσον αὐτῶν καὶ τὴν μνήμην. βεβαίαν γὰρ ἂν ἕτως ὑμῖν
"μόνον ὑπάρξειν ἡ τῶν οἰκείων ἀγαθῶν ἀσφάλεια.
"ἵνα δὲ μὴ δι' ἀμαθίαν τοῦ κρείττονος ἡ φύσις ὑμῶν
"ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐπανάγοι, σωτηρίαν ὑμῖν καὶ νόμους,
"ὑπαγορεύοντός μοι τοῦ Θεοῦ, καὶ πολιτείαν, ἧς τὸν κόσμον
"φυλάξαντες [x] ἁπάντων εὐδαιμονέστατοι κριθείητε.

γ'. Ταῦτα εἰπὼν, δίδωσιν αὐτοῖς ἐν βιβλίῳ τοὺς νό-
μους καὶ τὴν διάταξιν τῆς πολιτείας ἀναγεγραμμένην. οἱ δὲ
ἐδάκρυόν τε καὶ πολλὴν ἐπιζήτησιν ἐποιοῦντο τοῦ στρατηγοῦ·
μεμνημένοι τε ὧν [y] κινδυνεύσας καὶ σπουδῆς τῆς περὶ
αὐτῶν σωτηρίας, καὶ δυσελπιστοῦντες περὶ τῶν μελλόντων
ὡς οὐκ ἐσομένης ἄλλης ἀρχῆς τοιαύτης, ἥδιόν τε τοῦ Θεοῦ
[z] προνοησομένου διὰ τὸ Μωϋσῆν εἶναι τὸν διδάσκαλον τότε.
ὧν τε ἐπὶ τοῖς ἐρήμοις μετ' ὀργῆς ὁμιλήσαντα αὐτοῖς μεταν-
οοῦντες, ἤλγουν· ὡς ἅπασαν τὸν λαὸν εἰς βάκρυα περιστῆ-
σαι κρεῖττον καὶ τοῖς ἐκ λόγου παρηγορίας [a] τὸ ὑπ' αὐ-
τῶν πεῖσαι πάθος. Μωϋσῆς δ' αὐτοὺς παρηγόρει· [b] καὶ
δακρύων αὐτὸν ἄξιον ὑπολαμβάνειν ἀπάντων αὐτούς,
χρῆσθαι τῇ πολιτείᾳ παρεκάλει. καὶ τότε μὲν ἕτω διελύ-
θησαν.

δ'. Βούλομαι δ', τὴν πολιτείαν πρότερον εἰπὼν τῷ τε
Μωϋσέως [c] ἀξιώματι καὶ τῇ ἀρετῇ ἀναλογοῦσαν, καὶ μα-
θεῖν [d] παρέξων δι' αὐτῆς τοῖς ἐντυγχάνουσιν οἷα τὰ καθ'
ἡμᾶς ἐκβήσεται τῷ, ἕτως ὑπὸ τὴν τῶν ἄλλων [e] περιπέ-
σοιεν ἀναγνωσιν. γέγραπται δ' [f] πάντ' ὡς ἐκεῖνος κατέλι-
πεν· οὐδὲν ἡμῶν ἐπὶ καλλωπισμῷ προσθέντων, οὐδ' ὅ,
τι μὴ κατελέλοιπε Μωϋσῆς. νενεωτέρισται δ' ἡμῖν τὸ κατ'
ἔθνος ἕκαστα τάξαι· προεγράψαμεν γὰρ ὑπ' ἐκείνου κατε-
λείφθη γεγραφέντα, [g] καὶ ὡς ἕκαστόν τι πρὸς τοῦ Θεοῦ πύ-
θοιτο. τοῦτο χάριν ἀναγκαῖον ἡγησάμην προδιασείλα-
σθαι, μὴ καί τις ἡμῖν πρὸς τῶν ὁμοφύλων ἐντυγχανόν-
των τῇ γραφῇ μέμψις ὡς διημαρτηκόσι γένηται. ἔχει
δ' ἕτως ἡ διάταξις [h] ἡμῖν τῶν νόμων τῶν ἀνηκόντων εἰς
τὴν πολιτείαν. ὃς δ' [i] κοινὰς ἡμῖν καὶ πρὸς ἀλλήλους
κατέλιπε, τούτους ὑπερεθέμην εἰς τὸν [k] περὶ ἐθῶν καὶ
αἰτιῶν ἀπόδοσιν· ᾧ [l] συναντιλαμβανομένου τοῦ Θεοῦ με-
τὰ ταῦτα ἡμῖν τὴν πραγματείαν συντάξασθαι προκεί-
ται.

ε'. Ἐπεὶ δ' ἐν τῇ Χαναναίων γῇ κτησάμενοι, καὶ
σχολὴν ἐπὶ χρήσει τῶν ἀγαθῶν ἔχοντες, πόλεις τε τὸ
λοι-

r Αὐτῶν δουλείας.] Eſt qui malit ὑμῶν.

s Μηδένας ὑπολίπεσθε] Μή τινας ἀπολίπητε *Hen.* & *Busb.*

t Κελεύετε] *Coll. Voſſ.* & *Big.* κελεύεις.

v Πατρῴαν] *Big.* & *Samb.* τὴν πάτριον πολιτείαν, quod eſt Atticum. τὰ πάτρια ἀφθείρητε *Busb.* ἀφθείρητε *Hen.* Statim *Samb.* εἰ δὲ καὶ βωμούς. Dein καταῤῥίπτειν *Samb.* BERN.

x Ἁπάντων] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*. Sed *Voſſ.* mox quoque τὸ ἂν agnoſcit) & *Samb.* πάντων *Baſ.* & *G.* πάντων ἂν οὖδ. *Vat.*

y Κινδυνεύσας] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* κινδυνεύοι.

z Προνοησομένου] Eo modo *Big.* (Correxit ſic quoque *Coccejus*) *Samb.* & *Vat.* προνοησαμένου *Baſ.* & *G.*

a Τὸ ὑπ' αὐτῶν πεισθῆναι] *Big.* ἐπ' αὐτοῖ. *Samb.* ὑπ' αὐτόν. Melius *Baſ. Gen.* & *Epiphan.* Pro ſententia illa *Hen.* & *Busb.* ex compendio, ὡς ἅπασαν τὸν λαὸν θελῶσιν ἀποβάλλεσθαι. BERN. Sic *Vat. Baſ.* & *G.* ἐπ' αὐτοῦ *Big.* ὑπ' αὐτοῦ *Samb.* HUDS. Forte τὸ αὐτῶν. COCC.

b Καὶ δακρύων] Reddenda ſunt huc verba illa Jo. *Zonaræ*, ὁ δὲ μωσῆς οἰκεῖον αὐτοῖς κατίσχυσε τέλος· καὶ πολλὰ παραινέσας, καὶ νόμους δοὺς οὐ βίβλοις καὶ τὰ σφέτερα πολιτείαν διάταξιν, καὶ στρατεύσας καὶ τὰ ἀμαλήκι, ὧν ἐπεκράτησεν, ἀφεὶς τὰ φυλακῆς τε τῶν νόμων ὅρκον ἀπαιτήσας αὐτοὺς, καὶ τὰ δημαγωγὸν ἐπὶ τοὺς χαναναίους στρατεῦσαι. ἰδοὺ, φησὶν, ἀφ' οὗ τοὺς ἡμετέρους ἄπειμι προγόνους· τῷ δέ μοι καὶ τῷ ἡμέραν τὰ ἀφ' οὗ ἐκείνους ἀξίωσε θεὸς ἐλθεῖν. τὸ δὲ πλῆθος ἐδάκρυε. καὶ ὦ ὁ θεῖος αὐτῶν ἀποδέξασθε, καὶ τοσοῦτος ὡς καὶ αὐτὸν μωσῆν νικηθῆναι τῷ πάθει, καὶ προσενεγκεῖν δάκρυα. BERN. Καὶ τὰ δακρύων *Busb.* & *Hen.* Vide *Zonaram*, p. 28.

c Ἀξιώματι καὶ τῇ ἀρετῇ] Ἀξιώματι τὰ ἀρετῆς *Samb. Vat.* & *Epiphan.* ἀξιώματι καὶ τὰ ἀρετῆς (*Voſſ. Coll.*) *Big.*

d Παρέξων δι' αὐτῆς] Eſt qui malit (*Tar.*) παρέξαι.

e Περιπέσοιεν ἀναγνωσιν.] Περιπέσωσι ſoli *Gen.* & *Vet. Interpr.*

f Πάντ' ὡς] Πάνθ' ὅσα *Big. Samb.* & *Vat.*

g Καὶ ὡς ἕκαστόν] Καὶ ὡς ἕκαστα π. *Vat.*

h Ἡμῖν τῶν νόμων] Ἡμῶν ſolus *Big.*

i Κοινὰς ἡμῖν] Sic *Big.* (*Voſſ.*) *Vat.* & *Samb.* in *ceteris* κοινὰς καὶ πρὸς ἀλλήλους ἡμῖν κατέλιπε.

k Περὶ ἐθῶν καὶ αἰτιῶν] Hoc idem opus pollicitus eſt ſub finem *Præfationis* ad *Antiquitatum* libros. HUDS. Adjecit *Tar.* τῷ ἱερῶν. HAV.

l Συναντιλαμβανομένου] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* συλλαμβανομένου.

m Περαι-

λοιπὸν ἤδη κτίζειν [m] πεφαιρεῖσθε, ταῦτα ποιοῦντες τῷ Θεῷ φίλα [n] πράξετε, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν βεβαίαν ἕξετε. ἱερὰ πόλις ἔστω μία τῆς Χαναναίων γῆς [o] ἐν τῷ καλλίστῳ καὶ δι' ἀρετὴν ἐπιφανεῖ, ἣν ἂν ὁ Θεὸς αὐτῷ διὰ προφητείας [p] ἐξέληται. καὶ νεὼς εἷς ἐν παύτῃ ἔστω, καὶ βωμὸς εἷς ἐκ λίθων μὴ [q] κατειργασμένων, ἀλλὰ λογάδην συγκειμένων· οἱ [r] κονιάμαλι χρισθέντες ἐπιφερεῖς τε εἶεν καὶ [s] καθάρμοι πρὸς τὴν θέαν. ἡδεῖ [t] ἐπὶ τοῦτον πρόσβασις ἔστω μὴ διὰ βαθμίδων, ἀλλὰ προχώσεως αὐτῷ καῖ πρανὴς γιομένης. ἐν ἑτέρᾳ δὲ πόλει μήτε βωμὸς μήτε νεὼς ἔστω· Θεὸς γὰρ εἷς, καὶ τὸ Ἑβραίων γένος ἕν.

bes ædificare ſtatueritis, ſi hæc facietis, quod Deo gratum eſt præſtabitis, & firmam ſtabilemque felicitatem habebitis. Una urbs ſacra eſto, in pulcherrimo *totius* terræ Chananææ loco, & ob præſtantiam illuſtri, quem Deus ſibi per vaticinium elegerit. Eſtoque unum in ea templum, & ara una ex lapidibus non laboratis, ſed collectim compoſitis; qui tectorio illiti decentes ſint, & aſpectu nitidi. Aſcenſus vero ad eam eſto non per gradus, ſed terrâ *leniter* per acclive ad illam aggeſtâ. [t] In alia autem urbe neque ara neque templum eſto; nam Deus eſt unus, unumque Hebræorum genus.

ς'. Ὁ δὲ [u] βλασφημήσας Θεὸν, κατακλυσθεὶς [x] κρεμάσθω δι' ἡμέρας, καὶ ἀτίμως καὶ ἀφανῶς ταφήσθω.

6. [2] Qui autem Deo male dixerit, per diem lapidatus pendeat; ac ſine honore & obſcure ſepeliatur.

Quam pœnam luit, qui Deo male dixerit. Levit. c. 24. Vide Philonem, p. 682.

ζ. Συνερχέσθωσαν δὲ εἰς ἣν ἀποφήνωσι [y] πόλιν τὰ νεὼν τρεῖς ἔτους οἱ ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς, ἧς ἂν Ἑβραῖοι κρατῶσιν· ὅπως τῷ Θεῷ τῶν μὲν [z] κατηργμένων ἀχαριστῶσι, καὶ περὶ τῶν εἰς τὸ μέλλον ἀγαθῶν, καὶ [z] συνιέντες ἀλλήλοις [a] καὶ συνδιαχέμενοι προσφιλεῖς ὦσι. καλὸν γὰρ [b] εἶναι μὴ ἀγνοεῖν ἀλλήλους, ὁμοφύλους τε ὄντας καὶ τῶν αὐτῶν κοινωνοῦντας ἐπιτηδευμάτων. τοῦτο δὲ ἐκ μὲν τῆς αὐτῆς ὁμιλίας αὐτοῖς ὑπάρξειν, τῇ τε ὄψει καὶ τῇ ὁμιλίᾳ μνήμην αὐτῶν ἐντιθέντας· ἀνεπιμίκτους γὰρ ἀλλήλοις μένοντας, ἀλλοτριωτάτους [c] αὐτοῖς νομισθήσεσθαι.

De tribus Feſtis Hebræorum maioribus. Ex. c. 23. & 34 & Deut. c. 16.

8. [1] Fru-

---

m Περαιρεῖσθε,] Lege Περαιροῦσθε. COCC.

n Πράττοντες,] Πραττοντες *Vat.* περαίνοιτε *Tar.* ſicut περαιροῦτε ſuperius pro περαιροῦσθε.

o Ἐν τῷ καλλίστῳ] Ita & Joſephus lib. VII. cap. 1. de bello, regionem circa Hieroſolymas uti amœnam deſcribit, ut Strabo & alii audiendi non ſint. REL.

p Ἐξελήται.] Ἐκλέξηται *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

q Κατειργασμένων,] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* κεκατεργασμένων.

r Κονιάμαλι] Lapides albi apparebant, & quotannis (ſtante templo ſecundo) ſolebant dealbari. REL.

s Καθάρμοι] Καθαροὶ ſoli *Hen.* (καθαροὶ *Tar.*) & *Busb.* alterum ut Ἀτλικώτεροι probante *Bernardo.*

t Ἐπὶ τοῦτον] Sic *Big. Samb.* & *Epiphan.* (*Coccejus*) in *aliis* ἐπὶ τούτων, *ſc.* λίθων. eſt (*Tar.*) qui conjicit ἐπὶ τούτῳ.

1. *In alia autem urbe neque ara neque templum eſto;*] *Deo uni Deique peculio genti Hebræa convenit una Urbs Sancta & templum*, Deut. c. 12. & 14. *Hanc eſſe* Jeruſalem, ירושלם חקדושה, *ac* עיר הקדש, *aut Syre* קריתא קדישא, & מדינת קודש, *Judæi quidem profitentur*, Eſ. c. 48. 2. & c. 52. 1. Neh. c. 11. 1. Dan. c. 9. 16, 24. *Hymnique integri* 48, & 47. *Necnon* 1 Mach. c. 2. 7. 2 Mach. c. 1. 12. & *vehementer Philo ad Caium p.* 1031 &c. *atque Maim.* Beth habechira *c.* 7. *Chriſtiani Matth. c.* 4. 5. *c.* 27. 53. & *Apoc. c.* 21. 1. *Mahommedani proprio nomine* Cuds & بيت المقدس οἶκημα ἅγιον: *profanarum porro gentium Scriptores, Regeſque maximi, & quaſi genus humanum, ultro agnoverunt, præter Samaritas Harque Garizin cultores; ſed & nummi Hebraici, characlere equidem Samaritano impreſſi, idem demonſtrant. Templum* הכל *etiam unum, & pro victimis Altare unum* המזבח & המזבח העולה, & *Diodoro Siculo* βωμὸς ὑπαίθρῳ, *Philonique* βωμὸς ἔναιμος, *lapidis impoliti, ſeu de* tellure virgine מהבתולה, Middot *c.* 3 4. ἐξ ὅλων λίθων *Hecatæo in* θεοσεβείας. *Euſeb.* ἐκ λίθων λογάδων ἀμίκτων *Philoni p.* 850. *obducto albario. Sic tunc viderat Joſephus ſacerdos, ſic Deuterotæ docuerant ſeculo proxime ſequente.* ומלבנים המזבח פעמים בשנה לא היו סרין אותן בכפים של ברזל שנאמר לקצי ימין של ארם. Bis quotannis Altare incruſtratur & dealbatur, idque ſine ferro, metallo perniciali, *ait Judas princeps* Middot *c.* 3. §. 4. *quo per clivum modeſte aſcenditur*, ולא במרגורת ובכבש ולא במעלות. *i. e. Exod. c.* 20. 24, &c. Deut. *c.* 27. 5. *Et in Maſſictis Phariſæorum* Middot *c.* 3. §. 3, 4: *necnon in* Zebachim *T. Bab. f.* 54. & 61. *b. Item egregie in Commentario* Mecilta *f.* 27. *d. In* Samag *Vetitorum* 290, 291. *Et apud Maimonidem de Æde Electa.* BERN.

u Βλασφημήσας Θεὸν,] *Big.* & *Samb.* ὁ δὲ βλασφημῶν τολμήσας θεὸν, καταδικάζεις κρεμάσθω δι' ὅλης ἡμέρας imperite. *Busb.* & *Hen.* ὁ δὲ βλασφημήσας θεὸν, καταδικασθεὶς κρεμάσθω δι' ἡμέρας. BERN. Βλασφημήσας τολμήσας Θ. *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

x Κρεμάσθω δι' ἡμέρας,] Κρεμάσθω δι' ὅλης ἡμέρας *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb*

2. *Qui autem Deo male dixerit,*] *Qui Deo* O *M. maledixerit, ô ſcelus! ô* βλασφημῶ, *Moyſi* נוקב שם יהוה & הנקלל, (v. Synh. *T. Bab. f.* 56. *a.*) *Onceloſo* דיפרש שמא דיהוה & דארגו, *paritterque* LXX. *Interpr.* ὁ ὀνομάζων τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου, & ὁ καταρώμενος θεόν. ὁ ταμαρείτης יהוה & מקסם שם יהוה & מקלל, *ſive Arabice* من سب اشم الله & السخف. *Cl. Saadias* سب الاسم وشتمه. *Uzielides* דמפרש ומחרף שמא רבא ויקירא *atque mox* מחרפא דחריף שמא קדישא ובוי. *Interpretes* LXX. *Philoque Alexandrini, tum priſci Phariſæi, ab illis etiam Onceloſus, Uzielides, aliique Judæi, aut, quod factum nollem Chriſtiani fere veteres ac recentes indulgenter adeo explicarunt* v. 15. & 16. c. 24. *Lev. ut blaſphemiam capitalem decernerent, quæ adverſus nomen Dei proprium & tetragrammon* על שם המפורש והמיוחר *jactaſtur: ſed contra* ἀθανοὴ, ἰλωεὶμ, *aliorumque cognominum Divinorum obtrectatores* על שם רכינוי, *ſcutica vel* ἀδρεμμῷ, באזהרת ובכרת *Talm. Jeroſ.* περὶ συνεδρίων *f.* 25. *a.* & *Talm. Bab.* περὶ ὅρκων *f.* 36. *a. non ſaxo & patibulo vindicandum. Legis enim Maſſ.* Synhedrin *c.* 7. 5. המנרף אינו חייב עד שיפרש השם, ὁ μεγαδηνὸς, Convitiator, *ut atrociſſimus plane Divinitatis violatæ non tenetur, niſi notato nomine* יהוה. *Iniquum vero ac magis ridiculum quod refert Commentator Gazæus, ad Num. c.* 16. Nec deſunt, qui ſub verbo ὀνομάζειν, volunt ſignificari, nequis aggrediatur aperire & patefacere nomen Dei quadriliterum *Juſtius tamen ſentiunt de tanto crimine*, ברכת השם או גרופרת השם, *quo infamatur Numen Æternum, quo rerum omnium Pater ac Dominus lædituv, Theologi Samaritani, Meir Deuterota, Aquila interpres, Amorai quidam in Talm. Jeroſol. Hieronymus noſter in Bibliis vulgatis, & R. Moyſes in ſuo Jad c.* 26. Synh. *Lapidatur, inquam, tale monſtrum, ſuſpenditur per diem, dein funere inhoneſto abſconditur. Lev. c.* 24. 11, 16. & *c.* 21. 23. *Vide jam concordiam Joſephi & Doctorum Miſnæ. Aiunt illi codice de* Synhedriis. *c.* 6. 4. כל הנסקלין נתלין דברי" וחא" אינו נתלה אלא המנרף והעובר עא" ומתירין אותו מיד ואם לן עובר עליו בלא תעשה כי קללת אלהים תלוי. *Dein pergunt Phariſæi* §. 5, 6. לא היו כתאבלים אלא אוננים שאין אגינות אלא בלב ולא קוברין אותו בקוברות אבותיו אלא שני בתי קברות היו מתוקנין לבית דין אחד לנסקלין ולנשרפין אחר לנתרגין ולנחנקין. Lapidatum ne plangito, neve in ſepulchrum patrum inferto, ſed in carnificina publica abſumendum abdito. *Verum περὶ τῶν βλασφημούντων εἰς τὸ θεῖον pia fertur & elegantiſſima diſſertatio Philonis p.* 612. *Denique de* diis peregrinis haud temere infamandis *inferius agit Joſ.* §. 10. BERN.

y Πόλιν τὰ νεὼν,] Πόλιν κὴ τὰ νεὼν τρεῖς ἔτους ἐκ τῶν περάτων *Tar. B.* abſque neceſſario. Reſcriberem potius πόλιν ἐπὶ τὰ νεὼν, ſi opus. BERN. Eſt qui malit (*Tar.*) πόλιν κὴ τὰ νεὼν τρεῖς ἔτους ἐκ τῶν περάτων. potius reſcriberem πόλιν ἐπὶ τὰ ν. ſi opus. Hic enim verborum ordo: συνερχέσθωσαν δι' εἰς πόλιν ἣν ἀποφήνωσι τὰ νεὼν.

3. *Conveniant autem in urbem,*] *De tribus feſtis majoribus Hebræorum, quæ Phariſæi* ῥεγαλία, *quaſi* πεζοπορίας *vel* ἐλαύσιτα *apellitant, conſulendi ſunt illi Doctores Maſſicta tota* Hagiga, *Maimonides in Jad ſub titulo cognomine, Sichemitæ in ſua* ἐξομολογήσει, & *præcipue Ceremoniarum Hebraicarum pater Ex. c.* 23. 14, 17. *c.* 34. 23. & Deut. *c.* 16. 16. BERN.

z Συνιέντες] Συνιόντες *Vat.*

a Συνδιαχέμενοι] Ἡδὴ διαχέμενοι aut διαχημένοι legerat *Vet. Interpr.*

b Εἶναι μὴ ἀγνοεῖν] Ut Attici ἀπαρεμφάτως loqui gaudent, gaudet & Joſephus; vide §. 10. unde εἶναι *Tar. Big.* huc interpolari minime debet pro εἶναι. BERN.

c Αὐτοῖς νομισθήσεσθαι.] *Baſ.* & *Gen.* αὐτῆς. Sed vero MSS. quatuor & verſio Epiphanii commendant potius αὐτοῖς. Tranſeat tamen hinc αὐτῶν *Tar.* correctoris. BERN. Ita ex quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* αὐτὰς in *Editis.*

Præter Trumam grandem imperata erat δευτερόδεκάτη. Deut. c. 14. Lev. c. 27.

8. [1] Frugum etiam decuma vobis excepta esto, præter eam quam sacerdotibus & Levitis dandam esse instituistis: quæ quidem in patriis vendatur, ad epulas vero adhibeatur *pecunia* & *ad* sacrificia eorum in urbe Sacra. Æquum enim esse proventibus terræ, quam Deus eis possidendam tradiderit, ad datoris honorem frui.

η'. Ἐσω δὲ καὶ δεκάτη τῶν καρπῶν [d] ἐξαίρεσις ὑμῖν, χωρὶς ἧς [e] διετάξατε τοῖς ἱερεῦσι καὶ Λευίταις δίδοσθαι· ἣ πιπρασκέσθω μὲν [f] ὅπου τῶν πατρίδων, εἰς ἣ τὰς δωρεὰς ὑπηρετείτω καὶ τὰς θυσίας [g] αὐτῶν τὰς ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. δίκαιον γὰρ εἶναι τῶν ἐκ τῆς γῆς ἀναδιδομένων, ὧν ὁ Θεὸς αὐτοῖς κτήσασθαι [h] παρεσκεύασεν, ὅπως τιμῇ δεδωκότος ἀπολαύειν.

Ex mercede scorti, aut ex admissura canis Deo munus non offertur. Deut. c. 23. Philo, p. 869.

9. [2] Ex mercede mulieris prostitutæ ne fiant sacrificia: Dei enim numen nihil delectat à scelere profectum. non autem quidquam pejus esse potest corporum turpitudine. Similiter nequis ex admissura canis, seu venatici seu custodis ovilium, præmium accipiat, ut ex eo Deo sacrificet.

θ'. [i] Ἐκ μισθοῦ γυναικὸς ἠτιμασμένης θυσίας μὴ πολεῖν· ἥδεται γὰρ μηδενὶ τῶν ἀφ' ὕβρεως τὸ θεῖον. [k] χείρω δ' οὐκ ἂν εἴη τοῦ ἐπὶ τοῖς σώμασιν αἰσχύνης. ὁμοίως μηδ' ἂν ἐπ' ὀχεύσει κυνὸς, ἤτοι θηρευτικοῦ ἢ ποιμνίων φύλακος, λάβοι τις μισθόν, ὡς τούτου θύειν τῷ Θεῷ.

Diis alienis non maledicere, neve sacra peregrina compilare &c.

10. [3] Nemo autem Diis, quos *esse* cæteræ civitates existimant, contumeliam dicat. Ne liceat sa-

ι'. Βλασφημείτω δὲ μηδεὶς [l] Θεὸς, ὃς πόλεις ἄλλας νομίζουσι. μὴ συλᾶν ἱερὰ ξενικὰ, μηδ' ἂν ἐπωνομασμένον

d Ἐξαίρεσις ὑμῖν,] Sic *Samb. Hen. Busb.* & *Epiphan.* ἐξαίρεσις ἡμῖν *Basil.* & *G.* ἐξαίρεσις ἡμῖν *Vat.* ἐξαίρεσις ὑμῖν *(Coll. Voss.) Big.*

1. *Frugum etiam decuma*] *Verum præter* Trumam grandem תרומה גדולה, *quæ Sacerdotibus præciderat quintam proventuum telluris sacræ, atque residui decimam nomine* πρωτοδεκάτης מעשר ראשון *Levitis mox decimandis erogatum, adhuc imperata fuit Deut. c. 14. 22. &c. & Lev. c. 27. 30. (sic enim decreta illa Divina interpretantur Talmudistæ, Uzielides, Auctor* Pesictæ minoris, *i. e. Scholiorum veterum f. 73. d. Maimonides passim, & ejus superstitionis cæteri)* δευτερόδεκάτη *sive* מעשר שני *quam vocant antiquissimi Scribæ, pars decima frugum reliquarum, ut eo sumtu sacrificaret atque Solymas intra epularetur piorum Israelitarum quisque. Bethania vero* בית הנו *hoc dudum in ritu misere prævaricata, tribus annis præverterat Templi secundi excidium,* Baba mesia *f. 88. a. Maimonidem jam præstereo, titulumque affirmativum* Samag 136. *Extat enim Rabbanitarum veterum Massicta satis ampla* מסכת מעשר שני: *quinimo Tobias Nephthalita de sacro tributo initio suo libelli.* Κἀγὼ μόνος ἐπορευόμην πολλάκις εἰς ἱεροσόλυμα σὺν τοῖς ἑορταῖς, καθὼς γέγραπται πασῶ τῷ ἰσραὴλ σὺν προστάγματι αἰωνίῳ, τὰς ἀπαρχὰς καὶ τὰς δεκάτας τῶν γενημάτων καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἔχων. καὶ ἐδίδουν αὐτὰς τοῖς ἱερεῦσι τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν τοῖς τὸ θυσιαστήριον. Τῷ δικάτῳ (מעשר ראשון, *recte in editione Fagiana)* ἐ ἴδουν τοῖς υἱοῖς λευὶ τοῖς θεραπεύουσιν εἰς ἱερουσαλήμ. Καὶ τῷ δευτέρῳ δεκάτῳ (*Syro* ויקושרא תרינא, *Fagio Munsteroque Editoribus* מעשר שני) ἀπεπορευόμην, καὶ ἐπορευόμην καὶ ἐξεπάνων αὐτὰ σὺν ἱεροπολίταις καθ' ἑκάστου ἐνιαυτόν. Καὶ τῷ τρίτῳ (מעשר שלישי *in Hebraico Tobiæ, quod est* לגר ליתום ולאלמנה *in opere Misnico)* ἐ ἴδουν οἷς καθήκε (לברק חבית *ait Munsterus, Hieronymus* Proselytis & advenis, *atque* Templo instaurando *Fugius*; καθὼς ἐνετείλατο δέσποινά μου ἡ μήτηρ μου καὶ πατρός μου· διότι ὀρφανὸν κατελείφθην ὑπὸ τοῦ πατρός μου. BERN.

e Διεταξατε] Διετάξατο *Big.* διέταξα τοῖς ἱερεῦσι &c. *Samb.* διέταξα τοῖς τε ἱερεῦσι *Bosius* ab ingenio. διετάξατο ὁ &c. *Epiphanius* à membranis *Cassiodori* Ex-Consulis. Verum comma illud χωρὶς ἧς διετάξατε τοῖς ἱερ. καὶ λ. *ita* ὀξ, plane significat *Hen.* & *Busb.* χωρὶς τῶν ἱερ. καὶ λ. δουπομβήνης, nihil amplius, i. e. *præter Decimas, quæ Magnæ quæve Primariæ appellantur, in usum Sacerdotum Levitarumque reservatas.* BERN. Διετάξατο *Big.* διέταξα τοῖ, *Samb.* & *Vat.* διέταξε τοῖς τε ἱερεῦσι *Bosius* ab ingenio. χωρὶς τῶν ἱερ. καὶ Λ. δουπομβήνης *Hen.* & *Busb.* & nihil amplius i. e. *præter decimas, quæ Magnæ quæve Primariæ appellantur, in usum sacerdotum Levitarumque reservatas.* Vide hac de re Cl. *Seldeni* curas secundas ad *Sect.* 2. de *Decimis.* G. *Guisium* ad *Zerahim*, tit. *Pea*, sect. VIII. & J. *Clericum* in Append. *Comment.* in *Num.* p. 558.

f Ἐπὶ τῶ πατρίδων,] *Hen.* & *Busb.* ἐπὶ τῶ πατρίδῳ, i. e. ἐπὶ τῶ φιλῆς, *Hesychio* interprete.

g Αὐτῶν τὰς] Illud αὐτῶν male omittitur in quibusdam (*Coll. Big.* & *Voss.*) *MSS*

h Παρεσκεύασεν,] *Bas.* & *Gen.* παρέσχεσεν. *Big.* & *Samb.* παρέσχεν. *Tar. B.* παρξ. Vel scripsit Josephus δωρεὰν. BERN. Ita legisse videtur *Vet. Interpr.* quo modo edidit *Bern.* παρέσχεσεν *Bas.* & *G.* παρέσχεν *Big.* (*Coll. Voss.* volebat ita *Cocc.* quoque) & *Samb.* est qui conjicit παρέξῃ, aut δωρεὰν.

i Ἐκ μισθοῦ γυναικος] Ἐκ μισθοῦ ἧ γυν. *Vat.* Hanc legem impudicæ Syrorum superstitioni opposuit *Moyses.* Noverat etenim *Lucianus* (p. 878.) festo Adonidis Byblii id patratum, ὁ ἧ μισθὸς εἰς τὰ Ἀφροδίτου θυσία γίνεται. BERN.

2. *Ex mercede mulieris prostitutæ ne fiant sacrificia:*] *Ex mercede scorti, aut, quod consimile est, ex admissura canis Deo Venerando munus non offertur. Flavius adeo sacerdos egregie exponit Deut. c.* 23. 18. *Aliter nostri Theologi ex Talmudo Rabbanitarum. Hanc autem legem impudicæ superstitioni Syrorum opposuit Amramides. Noverat etenim Lucianus* (p. 878. *festo Adonidis Byblii, deastri ni mium vicini Judæis, id patratum:* ὁ ἧ μισθὸς εἰς τὰ Ἀφροδίτου, θυσία γίνεται. *Quid planius? aut ad volumen Moysis opportunius? Philonem adde, p.* 860. Πάνυ καλῶς ἐν ταῖς ἱεραῖς ἧ νόμοις ἐναντίας γέγραπται, μίσθωμα πόρνης εἰς τὸ ἱερὸν μὴ προσδέχεσθαι, πρὸς τιμὰς τῶν ἰδίων ἀφορᾶν, καὶ ἐλαφρίας ἕνεκα λημμάτων ἀλόγων ἐπιτελεῖσθαι θεόν. *Haud aliena Romani juris Tabulæ*, Ad divos adeunto caste: Nec ulla vitiorum sacra solennia obeunto: Donis impii ne placare audeant deos; *præsertim Cicerone explicante. Vide & Massicam* Temuræ *c.* 6. §. 2. *ubi Moysis* μεχιζ κ.λεθ *exponunt Tannæi cum* LXX. *Græcis* ἄλλαγμα κυνὸς, *sive ex formula* הא לך טלה, *Gemarici* חליפי הכלב, *Omelosus* הרבן כלבא, *Solymitarius* פירנה כלב; *Sichemita* פידון כלב; *nemoque Judæus vel Samarites, præter Josephum hunc* admissi canis meritum. *Quinvero Deuterotæ permittunt altari Dei, inversis adeo terminis,* ὀχεῖον κυνὸς ἧ πόρνης τιμὴν, אתכן כלב ומתיר זונה הרי אלו מוחרין שנ' שניהם ולא ארבעה. BERN.

k Χείρω εἰ] *Tar. B.* inducit χείρων pro χείρω. Fortean χείρων legerat olim *Epiphanius.* Pallas tamen non vult moveri suo loco χείρω δ' οὐκ ἂν εἴη. BERN. Χείρον juxta *Vet. Interpr.* Est qui malit χείρων. (*Tar.* & *Cocc.*) sine causa.

l Θεὸς,] *Exod.* c. 22. v. 28. magistratus Θεὸς vocant LXX. unde forsan factum (sicuti post alios notavit J. *Clericus*) ut legem *Moysaicam* in alienum sensum torserit *Josephus*, in salubre monitum Judæis tunc temporis inter *Romanos* Idololatras versantibus. HUDS. Ita explicare videtur dictum Dei אלהים לא תקלל. Eodem modo Josephus in libro II. contra Apionem p. 1077. hæc verba explicat μήτε βλασφημεῖν τοὺς νομιζομένους θεοὺς παρ' ἑτέροις, *vetitum esse maledicere Diis aliarum gentium.* Et si Judæi id temporis ea verba crediderunt hoc voluisse, mirandum non est Act. 23. 5. Apostolum reprehensum, quod Pontifici Maximo obloquutus fuisset, dixisse, si sciviſſet Pontificem esse, non ita fuisse locuturum, quoniam noverat scriptum esse, *Principi populi non maledices.* Poterat enim quis regerere: at sciebas judicem esse & unum ex Elohim, de quibus eodem commate quod laudas scriptum est, non habebis eos neglectum, aut non leves illi tibi debent videri. Quod si crediderint, uti Josephus, hoc mandatum de Elohim non spectare ad judices ὁμοφύλους, sed Deos gentium, mirum non est id Apostolo objectum non esse. Mox etiam in quibusdam codd. legitur τινὶ τῶν θεῶν. REL.

3. *Nemo autem Diis, quos* esse *cæteræ civitates existimant, contumeliam dicat.*] *Divos non temnere, Ex. c.* 22. 28. אלהים לא תקלל ἐλοιδορεῖν λοιδορίαν τινὰ κακολογίαν. LXX. *Interpr.* θεοὺς ὁ κακολογήσεις. *S. Hieron.* Diis non detrahes; *quod est* Judici ne maledicito, neve eum vili pendito, הדיינא לא תקיל לשבא *Samaritico Paraphrastæ, Onceloso, Saadiæ, cæteris S. Literarum luminibus, & Talmudistarum plerisque. Unde Theodoretus* τοὺς κριτὰς ὀνομάζει θεοὺς, (*ut sane c.* 21. 6. אל תאלהים *interpretari oportet* ad Magistratum) ὡς καὶ μίμησιν τοῦ τῶν ὅλων θεοῦ κρίνειν κεκτημένους· ἐγώ φησιν, εἶπον (ψ. πά.) θεοί ἐστε καὶ υἱοὶ ὑψίστου πάντες. *Verumenim nihil inter homines divinius reperio, quam jus dicere hominibus. Aut ob animum suum habuit Flavius* (*nam de Judicum reverentia aget inferius* §. 12.) *decretum illud Divinum Lev. c.* 24. 15. איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חצאו, Quicunque maledixerit Deo suo, *Ethnicus aut Israelita Deo vero falsove*, impunis ne abeat. *Ita enim Moysen suum explicat Meïrus Deuterota* Synhedr. *f.* 56. *a.* להשוות נוי וישראל איש כי יקלל אלהיו מכל מקום *i. e. ex Scholio Similiter Amoræi quidam T. Jeros.* Synh. *f.* 25. *a. Blasphemis pœna, pro gradu ac conditione varia sceleris ipsius, aut fertur Admonitio Ex. c.* 22. 28. *aut Excommunicatio Lev. c.* 24. 15. *aut Mors certa v.* 16. אוהרה למנוף מניין אלהים לא תקלל &c. *Arguit autem R. Ismael Ex. c* 22. 28. *loqui de Judicibus* מרבר ברנים הכתוב, *adeoque ad cognomina Dei ipsius minime pertinere. Jactantur tamen apud nos* (*hoc addunt patres Solymitani*) *duæ opiniones de pœna Blasphemiæ, quorum altera plectit obtrectatorem Divinorum Epithetorum* νεθεσιας καὶ ἀδοξεσμοῦ, *propter leges Ex. c.* 22. 28. & *Lev. c.* 24. 15. *altera eundem sola admonitione, ex formula Ex. c.* 22. 28. *atque nomine* τετραγράμματον *violatorem Excisione & Morte, vi decretorum duorum Lev. c.* 24. *v.* 15, & 16. נאן רמר על הבינויים באוהרה וכרת אלהים לא תקלל ויגור איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חכאה בכרת. ויעל שם המיוחר בכיתה ונוקב שם יהוה מות יכורת. ומאן רמר יעל הכינויין באוהרה אלהים לא תקלל. ויעל שם המיוחד בכיתה וכרת ונוקב שם יהורה מות יכורת. ואיש איש כי יקלל אלהיו וגו׳ *Denique Scholæ Babylonicæ multum altercantur Synh. f.* 66. *a de sententia Legislatoris Ex. c.* 22. 28. *utrum ille intellectum vellet* אלהים חול, *aut* אלהים קרש, Deum summum, an mimos summi, *i. e* דיינים. *Sed pergamus hinc. Neve sacra peregrina compilare, neve quoquomodo allatis uti,* ἀναθήματα γάρ ἐστι τούτων, & μὴ ἀναθήματα, *uti decemur lege de Idolis penitus abolendis Deut. c.* 7. 25, 26. לא תחמר כסף וזהב יעליהם ולקחת לך

σμένον [m] ἢ πινι Θεῷ κειμήλιον λαμβάνειν.

ια'. [n] Μηδεὶς οὖ ἐξ ὑμῶν κλωστὸν ἐξ ἐρίου καὶ λίνου στολὴν φορείτω· πᾶς γὰρ ἱερεῦσι μόνοις ποσὶν ἀποδέδακται.

ιβ'. Συνελθόντος δὲ τοῦ λαοῦ εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν ἐπὶ τὴν θυσίαν τὴν ἑπτὰ ἐτῶν ἑπτὰ, τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς ἐνεστώσης, ὁ ἀρχιερεὺς, [o] ἐπὶ βήματος ὑψηλοῦ στὰς ἐφ' ᾧ γνώσιτο ἑκάστους, ἀναγινωσκέτω τοὺς νόμους πᾶσι.

cera extranea depeculari, neque capere donarium Deo cuipiam dicatum.

11. † Nemo ex vobis indumentum gerat, ex lana linoque contextum: nam hoc sacerdotibus solis constitutum est.

12. Multitudine autem, cum instaret Umbraculorum festum, in Sacram urbem congregata ad sacrificia septennalia, pontifex in edito suggestu stans, unde *clare* possit audiri, leges omnibus recitet:

Vestem filiis Israel lineis lineisque confectam nemo Israelitarum præter sacrificos indual. Deut. c. 22. Lev. c. 19.

Post septentarte hominum quam à cælo tinctæ, hoc est, cum laneæ tum lineæ, nia quæque, pontifex in Scenopegis coram popu- le leges remum igitur laneis indui fas fuit. Quinimo constat ex Lege sacra citet. Deut. heterogenea vestimenta concessa fuisse Pontificibus & c. 31. imperata his verbis, ואבנט שש משזר הכלת וגו. Paulo post ex tradito veterum confirmatur, Vestitus heterogenei interdictum in Sanctuario neutiquam valet, תני אין יראי בכלאים בבית המקדש. *Maimonides etiam adnotat ad c.* אין אסור *Massictæ* Cilaim, *Jussum in lege, vestes sacerdotales ut fiant duntaxat ex quatuor coloribus sive omnibus sive singulis: ex illis itaque in genere lini reperiri* byssum; hyacinthum *vero*, purpuram, *ac* coccum *de lana prorsus intelligi talibus fucis infecta & imbuta, ut cyano, lacca, & cermezo.* אמר הכתוב בבגדי כהונה כלם שלא יהו אלא מתכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר או מכלם או כאחר מהם ושש הוא פשתן ותכלת הוא צמר צבוע כיון תרשיש וארג מן הוא נקרא בערבי ארגואן והוא הצמר הצבוע בצבע לאכא ותולעת שני הצמר הצבוע בשני והוא הכרכז. *Similiter Eleazarus Doctor Urbis Ioma f. 44. b. Talm. Jeros. a magistris acceptum refert Cingulo byssino* באבנט שלבוש *usum fuisse P. M. die magno Expiationis, per reliquum annum* Cingulo heterogeneo, שיש מה בגדי אהרן יש בו כלאים. אף בגדי בנין בהן כלאים *Deinde* בו כלאים. *Vincit Rabbi, ubi contra Eleazarum istum contendit etiam Sacerdotes minime magnos in Sanctuario diversi filii zona fuisse accinctos,* ויעל מר נחלקו על אבנטו של כהן הריוט שרבי אומר יש בו כלאים. ויעשית לאהרן ולבניו וגו' מה בגדי אהרן יש בו כלאים אף בגדי בניו בהן כלאים. *R. Ismaelem aede istis initio* Iebamoth *f. 4.* כל בגדים צמר ופשתים הם ואמר רחמנא עביד ליה תכלת והכלת עמרא הוא, *quid planius? nam quis nescit baltheumque pallioque sacrum stamine byssino confecta. Deinde* Eracin *f. 4. b.* לכהנים ישהרי כלאים בעירין ענורה אבנט של כלאים הוה רכתב. *Dum sacris operarentur, indultum est Sacerdotibus το ἱερωϋς, ubi Jarchius Scholiastes,* ואת האבנט שש משזר ומרה שש כיתנא תכלת ועמרא. *Simplicitatem morum hac lege suo populo commendat O. M. non adeo evitavit ritum flaminum Chaldæorum, qui lana linoque commixtis operabantur, ut voluit Maimonides Zabaicorum pessimus interpres l. 3 c. 37.* More. *Nam & veri numinis Sacerdotes, quod nos jam probavimus, Moysesque iste ultro fatetur, ad altare stolis ἐπεφυϊσις erant usi. Solet autem maximus Grotius aliique juris Divini Interpretes, Maimonidi ductori nimium fidere, sicut hic Vasiadæ ac consimilibus compilatoribus nugarum Persicarum & Babyloniarum. Exigua tamen pars istarum ineptiarum vetustatem aliquam habet. Consule jam Moysen Deut. c. 22. 11. & Lev. c. 19. 19. tum Pharisæos Cilaim c. ult. Ioma f. 44. b. T. Jeros. & f. 69. T. Bab. Jebamoth f. 4, 5 Besa f. 14. b. Menachot f. 39. b. Sabbath f. 27. & Nazir f. 41, & 58. & Maimonidis Iad in extremis Cilaim.* BERN.

o Επι βήματος ὑψηλοῦ] Ita etiam Talmudici tradunt. REL.

5. *Ad sacrificia septennalia,*] *Post septennia quæque lato tempore* τῆς ἀφέσεως *redeunte,* מקץ שבע שנים במועד שנה השמטה: LXX. *Interpr.* μετὰ ἐπτὰ ἔτη, لانقضا سنين ὁ συμμεσίτης; *protinus in Scenopegiis Pontifex maximus coram populo ætatis omnis ac conditionis Leges Divinas ab Ambone rite recitabat. Sic Josephus ex Deut. c. 31. 10. quod etiam exemplo pii & doctissimi Ejdræ confirmatur Neh. c. 8. 1, 2. Quandoquidem vero Chasmonæi diu gauderent corona utraque tam Regni quam Sacerdotii, unde istam opinionem arripuerant Diodorus Trogusque historici à Sacerdotibus semper Regi Judæos; proclive sane fuit fabris* τῆς ὁδηγήσεως *solennem hanc lectionem in munera Regia,* פרשת המלך *referre. Declarant etenim illi Masicta* Sota *c. 7 §. 7, 8.* מרשת המלך כיצד מוצאי יום טוב הראשון (האחרון *Talm. Jeros. & Pesicta minore*) של חג השמיני במוצאי שביעית עושין לא בימות של עין בעזרה והוא יושב עליה שנ' מקץ שבע שנים במועד וגו' חזן הכנסת נוטל ספר תורה ונתנו לראש הכנסת וראש הכנסת נותנו לכנן והכנן נותנו לכנ' וכהן גדול נותנו למלך והמלך עומד ומקבל וקורא יושב וקורא מתחילת אלה הדברים עד שמע ושמע והיה אם שמוע יעשר תעשר כי תכלה לעשר ופרשת המלך וברכות וקללות עד שנומר כל הפרשה ברכות שכהן גדול מברך אותן המלך מברך אותן אלא שנותן של רגלים תחת מחילת העון: *Scenopegiorum vergente die principe, heptaeteridis sacræ initio, Regem in Atrio muliebri erecto pegmate sublimem, ex volumine Moysis per manus Aditui, Præfecti Ecclesiæ, Synedii, ipsiusque tandem Pontificis tradito sedendo legisse coram Israele sex priora capita Deuteronomii, tum etiam c. 11. à v. 13. c. 14. 22. c. 26. 22. c. 17. 14. atque c. 27. & 28. populo denique instar Pontificis benedixisse, excepta absolutione peculiorum, cujus loco tria festa majora commemoravit.* Addunt jane Pharisæi, *magni Heredis nepotem, cum in Regia illa Lectione verbis sacris lacrymas suas quendam misuisset tanquam ex ore Davidicæ domus, blan-*

דלא הביא תועבה אל ביתך והיית חרם כמהו שנ' כי תועבת יי' אלהיך הוא, אי אתה רשאי ליהנות ממנו כלום, ואי אתה רשאי לעשות בו צרכי הדיוט: *Sic vocat* אלהיהם כסילי *Idola gentium,* εἰς τὰ εἴδωλα τῶν, *Idololatrarum supellectile magna cum cura & severitate decernunt Pharisæi c. 3, 4, & 5. Massictæ* περὶ εἰδωλολατρείας, *unde lux affunditur etiam Epistolis B. Pauli ad Judæos Corinthi Christiano nomine tinctos.* BERN.

m Η τινι Θ.ῷ] Ita *MSS.* in *Editis* ἢ τινι τῷ Θεῷ. HUDS. Leg. τῷ Θεῶν. COCC.

n Μηδεὶς οὖ] Sic quinque *MSS.* (*Coll. Big.* quoque & *Voss.*) & *Vet. Interpr.* μηδεὶς ἐξ ὑμῶν καλῶς τῷ ἐξ in *Editis.* Vide *Seldenum* de *Synedr.* l. 3. c. 11. §. 3. ut & *Bocharti* Hieroz. part. pr. p. 491. cujus opinionem refellit *Bern.* ad *Josephum*, p. 289.

4 *Nemo ex vobis indumentum gerat, ex lana linoque contextum:*] *Vestem filiis laneis lineisque simul confectam, sive tela, sive acu, sive coactu, sive netu hæc invicem implicentur, nemo Israelita induat; aut verbis ipsis Amramidæ, Deut. c. 22. 11.* לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדו λὼ τιλᾶς ταατνὶζ σίμιε ἐπισεὶμ ιαχόὺ. LXX 11 *Senes Alexandriæ,* οὐκ ἐνδύσῃ κίδηλον, ἔριον καὶ λίνον ἐπὶ τὸ αὐτό. *Judæi Byzantini,* μὴ φορέσεις εἰλογα, μαλὶ καὶ λινᾶρι ἀνῶ μα. *Idem* Sahatnez *reddunt* misturas *ceu dictione Hispanica & notiori. Recte quidem ac simpliciter Beatus Hieronymus,* Non indueris vestimento quod ex lana linoque contextum est. *Recentissime Flavius flamen Maximi,* μηδεὶς ἐξ ὑμῶν κλωστὸν ἐξ ἐρίου καὶ λίνου στολὴν φορείτω. *Itidemque libro Levitarum monuerat Legumlator c. 19. 19.* בגד כלאים שעטנז לא יעלה עליך. ἐπὶ σὲ κιλαείμ ταατνὶζ, *Samaritis* σαατνὶζ, λω ιλαι αλέκα. LXX11 *Interpretes,* οὐ ἱμάτιον ἐκ δύο ὑφασμένον τρίχινον ἐπιβαλῇ σεαυτῷ. *Rursum Rector Bethleemicus,* Veste quæ ex duobus texta est non indueris. *Jonathan exponit* Cilaim Saatnez, *varium ex confusis lana linoque,* ערבובין כלאי עמר וכיתן. *Idem sonant Persica illa Tavosi,* امیخته بشم وکتان. *Perite satis posuere Tanchumus Jerosolymitanus in Lexico suo & Judæi Mauritii ad Divina Biblia* pro שעטנז, متجلط *implexum & permistum: pariterque Targumista Samaritanus* כנכר, ποικιλτὸν, πεπλεγμένον. *Quinetiam Saadias & Paraphrastes Samaritanus consensu fortuito* ملحم, συνεσκιασμένον. *Vocabulum equidem* Saatnez *ex difficilioribus jam olim æstimaverunt Patres Mishnæ. Ad Etymologiam itaque, metam Sciolorum, recurrentes in tres illi voces unicam dissiparunt, ut vestimenta heterogenea, modo quovis confecta & composita, vetari sibi sciret Latius:* τὰ κλωστὰ τὰ ἐτοῖς τῷ ἰανίῳ, ἤτοι τῷ ἰανίῳ, τὰ πιλωτὰ τὰ ἐπὶ τὸ αὐτό. עולין הטווים, הלבדין השיעין, הנווין *quam dictionem agnoscunt gens Armena,* האריגין. *Statuunt enim Deuteroticæ codicis* Cilaim *pene desinente.* לא אסור כשום כלאים אלא טווי וארוג שנ' אין אסור כשום כלאים אלא טווי וארוג שנ' תלבש שעטנז דבר שהוא שוע טווי ונוז הלבדים אכורים מפני שהן שוערין. פיו של צמר בשל פשתן אסור מפני שהן הוזרין באריג. אותות חגרדים ואוהורה הכובסים אסורות משום כלאים. *Idcirco delicata, ut vides, Pharisæorum conscientia haud permisit textores fullonesque adsumentis heterogeneis pannos suos signare & distinguere. Inde fatetur Tanchumus Lexicographus* Cilaim *vitium vestitus accidere ob permistionem,* الاختلاط *intricari, lanæ linique, tortilem quidem* טווי *aut* المجدول, والخيط والنسوج *vel textilem ac Phrygioniam* (*utramque enim comprehendit* נווז:) *vel denique propter coactilem* لتلبد, *quæ est* שווז. *Bochartus quidem* Saatnez *format ex* נז *& verbo nescio cujus* שעט *pro Arabico* ساط, *tanquam* textus mixti. *Grotius aliique Ægyptum hac causa repeti jubent, sed frustra. Quid vero?* שעטנז *&* שעטנין *ex scriptura Hebraica Samaritarum,* opus implexum, *me judice,* filisque contortis varium *indicat,* τὸ κλωστὸν, τὸ πλεκτόν. *Idem plane in libris Arabum* تعشيق *&* تعشيق, تشعيص وتشغيز. *Quippe* Saatnez *in genere denotat* τὸ πολυτελὲς, *non præcise* lini lanæque miscellam; *ut Davides Cimchius, S. Bochartus, & alii multi existimarunt. Vetat igitur ius Mosaicum, nequis gentis Hebrææ ex lana & lino variatam vestem gerat, præter Sacrificos. Verumenim* vestes aureæ *Pontificis Magni, & reliquorum* Cingula, *bysso lanaque intertextis effulgebant. Falsi adeo crimen Josepho Sacerdoti de sua stola falso & ridiculo objicit vir doctissimus in opere Hierozoico. Docent equidem Patres* Cilaim *c. ult. §. 1.* Vestes ex lino lanaque promiscuis confectas, non aliam variegationem decreto Mosis prohiberi Deut. c. 22. 11 hasque solas lepra tangi, Lev. c. 13 47. *addunt tamen sedulo,* Sacerdotes in Sanctuario facere lana linoque implexis ornatos, *haud alio genere,* אין הכוהנים לובשין לשכש פנימית אלא צמר ופשתים בנקרש. *Cæterum* צמר *sive* lanam *intelligunt Gemaræ Urbis, quæ simplicius & sine epitheto dicitur,* צמר שאין לו לווי. *Pariter de* פשתים. *Mox iidem Doctores,* Lepræ vitium capiunt vestes tam coloratæ, quam non coloratæ; *aut phrasi æqua,* tam

tet: neque mulier, neque pueri ab audiendo arceantur, imo ne servi quidem. decet enim eas animis inscriptas & memoriæ servari, ita ut nunquam deleri possint. Sic enim neque peccabunt, cum decretorum in legibus ignorationem caussari non poterunt: legum etiam contra peccantes plurimum valebit autoritas, utpote quæ eis prædixerint quæ sint passuri, animisque per auditum quæ jubent inscripserint, ut eis semper præsens sit earum consilium; quo spreto deliquerint, & sibimet damni auctores fuerint. Primas autem leges etiam pueri discant, *ut* disciplinam pulcherrimam & felicitatis causam.

Dei beneficia mane & vespere grata mente recolenda. Deut. c. 6. Num. c. 15.

13. [9] Bis quoque die, cum primum illucescit, & cum hora somni appetit, *omnes grata mente* commemorent beneficia, quæ Deus è terra Ægyptiorum liberatis præstitit: lege nobiscum nata gratiarum actionem postulante, ad præterita quidem reprehendenda, ad futura vero invitanda & *demerenda*. Ostiis autem suis præcipua inscribant, quæ eis beneficia

καὶ μήτε γυνὴ μήτε παῖδες εἰρχέσθωσαν ⸗ ἀκούειν· ἀλλὰ [P] μήτε οἱ δοῦλοι. καλὸν γὰρ τὰ ψυχαῖς ἐγγραφέντας αὐτοὺς καὶ τῇ μνήμῃ φυλαχθῆναι; [q] ὡς μηδέποτε ἐξαλειφθῆναι δυναμένους. ἴσως γὰρ [r] καὶ ὅδε ἁμαρτήσονται, μὴ δεωσάμενοι λέγειν ἄγνοιαν τῶν ἐν τοῖς νόμοις διωρισμένων· οἵ τε νόμοι πολλὴν πρὸς ἁμαρτάνοντας [s] ἕξουσι παῤῥησίαν, ὡς προλεγόντων αὐτοῖς ἃ πείσονται, καὶ τὰ ψυχαῖς ἐγγραψάντων διὰ τὴν ἀκοῆς ἀκολουθίαν, ὥστε εἶναι διὰ παντὸς ἔνδον παρ' αὐτοῖς τὴν προαίρεσιν αὐτῶν [t] ἣν ὀλιγωρήσαντες ἠδίκησαν, καὶ τὰ ζημίας αὐτοῖς αἴτιοι γεγόνασι. μανθανέτωσαν ἢ καὶ οἱ παῖδες [v] πρώτους τοὺς νόμους μάθημα κάλλιστον καὶ τὴν εὐδαιμονίας αἰτίαν.

ιγ'. [x] Δὶς δ' ἑκάστης ἡμέρας, [y] ἐρχομένης τε αὐτῆς καὶ ὁπότε πρὸς ὕπνον [z] ὥρα τρέπεσθαι, μαρτυρεῖν τῷ Θεῷ τὰς δωρεὰς, ἃς ἀπαλλαγεῖσιν αὐτοῖς ἐκ τῆς Αἰγυπτίων γῆς παρέσχε· δικαίας ἅπας φύσει τῆς εὐχαριστίας, καὶ ἡγουμένης ἐπ' ἀμοιβῇ μὲν τὰ ἤδη γεγονότων, ἐπὶ δὲ προτροπῇ τὰ ἐσομένων. ὑπομνήσεως δὲ καὶ τοῖς [a] θυρώμασιν αὐτῶν τὰ

blandientis populi acclamatione fuisse erectum, ἀχλὼς ἄτλα ἀγείκτα, ἀχλὼς ἄτλα. Adulatores denique ipsos perculisse eodem die justum ac sincerum Numen narrant Doctores Solymitani f. 22. a. תני ר' חנינא בן גמליאל הרבה הללים נפלו באותו היום שהחבטו בו. *Adjiciam postremo ex Talm. Jerof. f. 75. d. Scholion Lazari Azariadæ ad Deut. c. 31. 12. ubi Optimus τὰ ἴκγονα,* الاطفال, *vel parvulos Israelitas tam nobili Anagnostæ adesse jusserat,* האנשים באין ללכד והנשים לשמוע והטף ליתן שכר למביאיהן. *Hoc enim ad Josephum facit, qui jam* נרך *τὰ δόλια interpretatur. Vide Chagigæ f. 3. T. Bab. & Maimon. c. 3. tituli cognominis. Deinde vero de liberis suis in Lege Dei erudiendis maxime admonentur Judæi officio suo quotidiano κρείττονι σιμᾷ; tum apophthegmatis Aquibæ, Ismaelis, Doctorumque aliorum utroque Talmudo ad c. 1. §. 7. κιδδουσὶμ f. 30. & 40. & σύκκα f. 42. T. B. unde etiam plurima descripsit Maimonides sub titulo* Talmud Tora, *& Conditor* Turim *c. 245, 246. Iore dea.* BERN.

p Μήτε οἱ δοῦλοι.] Μηδὲ *Vat.*

q Ὡς μηδέποτε] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. & Vat.* Sed ὡς deest *Editis, Aliisque.*

r Καὶ ὅδε ἁμαρτήσονται,] Καὶ non agnoscunt *Samb. Vat. & Epiphan.*

s Ἕξουσι παῤῥησίαν,] Ita cum *Vet. Interpr. & Castalione.* in *Editis* ἄξουσι. in *Big. Samb. & Vat.* αὔξουσι.

t Ἧς ὀλιγωρήσαντες] Ὧν *Big. & Coll. Voss.*

v Πρώτους τοὺς νόμους] Πρῶτον *Busb. Vat. & Vet. Interpr.*

x Δὶς δ' ἑκάστης] Quia Deuter. 6. 7. legitur, quum is cubitum & quum surgis. REL.

y Ἐρχομένης] Ita *MSS.* ἐρχομένης τε τὰ αὐτῆς in *Editis.*

6. Bis quoque die, cum] *Primo. Judæorum quisque mane & vespere Dei Optimi beneficia, præcipue nobilissimum exitum Patrum suorum ab Ægypto, mente grata recolat; adeoque recitet distinctius (ritum enim illum respexit ὁ σωτὴρ Matt. c. 22. 37. atque eundem equidem ritum seculo proximo Josephus) κρείττονι σιμᾷ. Has, inquam, tres periochas Divini Juris, Deut. c. 6. 4, 5, 6, 7, 8, 9. & c. 11. 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21. simulque Num. c. 15. 37, 38, 39, 40, 41. Ab hoc officio incipit opus Misnicum Illustrissimi Judæ, Maimonidisque* Ahaba, *qui est secundus librorum* Iad: *ne allegare alios opus sit de cerimonia isthac Judæorum, quam neque ignis, neque ensis, neque exilium, neque ulla invisæ gentis calamitas adhuc abolere potuit. Secundo. Eadem Dei magnalia, ex Deut. adeo c. 6. v. 4 --- 9. & c. 11. 13 --- 21. transcripta; fas esto ædibus suis adfigere ad postes januarum. Unde ipsæ schedulæ nomen* מזוזות *μεζοζὼθ seu φλιαὶ meruerunt apud Pharisæos,* Menachot *f. 33, 34, 43, 44. &* Ioma *f. 11, & 12, ubi ea late describuntur, veluti & in* Iore Dora *c. 285. & in* Iad *Maimon. c. 5, & 6. περὶ τῶν φυλακτηρίων. Tertio. Idem denique monumentum compactum crede ex schedula una, aut quatuor pro fronte, tot periodorum sacrarum plenis,* קדש לי והיה כי יביאך ה'. שמע. והיה אם שמע. *Exod. c. 13. 2 --- 10. & Exod. c. 13. 11 --- 16. & Deut. c. 6. 5 --- 9. & Deut. c. 11. 14 --- 21. συναπτόλω μὲ, ὃ καὶ ὑπεξαίρετον, & media fronte & lævo brachio Israelita quisque gerat, pretiosissimum omnium ornamentum: quod in Evangelio Dominus noster φυλακτήρια appellat, quasi* sedulo observandæ Legis monita, משכרות, *conservatoria, abs Exodi c. 13. 10.* ושמרת את החוקה הזאת זו חוקת תפלין, *& Deut. c. 6. 12.* השמר לך פן תשכח את יהוה: *velut prisci Doctores interpretantur* Mecilta *f. 8. d. &* Menachot *f. 36. b. Legis autem Interpres optimus & antiquissimus post collegas Alexandrinos Onceloüs, & Pharisæi in corpore Misnarum, & ad sanctissima Evangelia Syrus eadem decora nuncupant* תפלין *τεφιλὶν, sive τὰ προσευκτήρια, quibus sine pius Judæus non orat, tam* תפלין יגל יד *quam* תפלין יגל ראש; *libris vero suis sanctissimus Moyses,* אות יגל יד וטטפות בין עינים, *Ex. c. 13. 9, 16. & Deut. c. 6. 8. & c. 11. 18. quod interpretor* brachialia *&* stalagmia. *Namque* Totaphot *sunt gemmæ stillantes sive pendulæ, planeque* περιφὴ נטפות *Esaiæ perspicacissimi Prophetæ, quales quidem inter ocellos præferre amant nurus Asianæ. Talia crede frontem exornasse nobilissimæ Vatis, nomine Hebraico* טפים tuppim, *&* nocaton נקט *in versionibus Arabicis Samaritarum. Isti etenim in Paraphrasi vernacula* τυπτὶν *reponunt constanter loco Mosaici* τοῦτ' ἔστι. *Ejusmodi fuerant & Arabissarum* نتغات notasaton, *stillæ frontis pretiosæ aut* margaritæ, *aut* נוטי האף *phrasi alia Esaiæ. Dixit itaque haud inconcinne Legislator Hebræus* תנטפות *pro ex verbalibus Hiphil* frontalia, ἄμπυκες: *quomodo interpretatur R. Abuhas vocem difficilem, & Pharisæi certo ipsam acceperant in Masicla* ὡδὶ σαββάτου *c. 6. 1. inter ornamenta sexus pulchrioris. Eadem & ratione Auctor* Tosephot Menachot περιελωπὶς *suggerit pro* טוטפת. *Critici sacri plerique, ut advertit R. Nathan,* diadema *intelligunt ea dictione, & quicquid sincipiti religatur,* חבוש. *Interpretes* LXXII. *perprave* ἀσάλδια *reddidere ex Hebræo, cum potius* ἀσαλδώτια *& motitantia etiam ex versione Hieronymiana, guttas puta inter cilia fluctuantes, virtute* טפף *&* طف *verborum oporteret; sicut* נטפות *καθίσμασι Theodotioni virisque illis* LXXII. *Pessime vero Munsterus Grotiusque ex nuperis Kalbinis vocabulum* Totaphot *interpretantur* conspicilla כראות, *tanquam origine Ægyptiacum. Aquila* ממפורת *vertit τὰ ὀπτικὰ* gestamina, *vel, quod & Syrus in veteribus Bibliis voluit,* insignia, notas. *Hieronymo nostro & Saadiæ Judæorum* منشورة, expansum quid, *& obductum fronti: Auctori* Mecilta, loculi gemmarii; *Esdraidæ,* monilia; *Judæis Hispaniæ,* membranula; *Byzantinis,* schedula; *illis vero Africæ modo τὰ μηνιόστεια* العصابة. *modo* vitta. *Similiter* טוטפת *in Misna exponunt Moyses Maimonides & O. Bartinorius σὺς,* vitta ad aurem utramque pertinens; *neque aliter Davides inter Cimchios. Et diu ante illos Josephus Babylonius & Bona ex Doctoribus Urbis* טוטפת *κάλυπτρα seu* קובטירה, *quod ex altero Græco depravavit ars Rabbinica, &* הרמרתא דקטיפתא, *h. e. κεφαλόδεσμιον, vel forte περίαμμα ἀπὸ μέρους. Jonathas insuper Legis illud verbum* חלדונית, אצינורות *reddidit. Exquisitum enim jam modo existimo, τοὐφὼδ aut* ridimiculum عصابيب, *aut* frontis decora pendula *significare ἀληθῶς καὶ ἐπιτυμως. Lege jam diligenter diligentissimum Scriptorem Moses Maimonis codice* Tephillin, *&* Samag *mandato 22. necnon R. Jacobi τετραστοιχον l. 1. c. 23. &c. unde intelligas forte sacra sua amuleta haud aperuisse unquam nostro Hieronymo Magistros Tiberienses. Sic enim adfirmat vir beatus ad Evangelium Matthæi:* Pharisæi male interpretantes Deut. c. 6. 8. *Ligabis ea in manu tua, & erunt immota ante oculos tuos,* scribunt in membranis Decalogum Mosis, id est, decem verba Legis: complicantes ea & ligantes in fronte, & quasi coronam capiti facientes, ut semper ante oculos moverentur [ὥστε τοὐφὼδ:] quod usque hodie Indi & Persæ & Babylonii faciunt, & qui hoc habuerit, quasi religiosus in populis judicatur. *Et post pauca idem doctissimus Asceta,* Pectoriola ille Decalogi *Phylacteria* vocabant, quod quicunque habuisset ea, quasi ob custodiam & monimentum (*vel* munimentum) sui haberet. Non intelligentibus Pharisæis, quod hæc in corde portanda sint, non in corpore. Alioquin & armaria & arcæ habent libros, & notitiam Dei non habent. Hoc apud nos superstitiosæ mulierculæ in parvulis Evangeliis & in Crucis ligno, & in istiusmodi rebus, quæ habent quidem zelum Dei, sed non juxta scientiam, usque hodie factitant. *Hæc ille. Quinetiam sacris illis Alexiteriis semet tuentur Talmudici adversus hominum dæmonumque malitiam, atque contra animi sui affectus pravos, quibus equidem nihil mortalibus inimicius.* Beracot *Talm. Jerof. f. 2. d. &* Arba Turim *parte prima c. 37. & Maimon.* Tephillin *c. 5. §. 25.* BERN.

z Ὥρα τρέπεσθαι,] *Tar. B.* ὥρα τρέπει] infeliciter, ut solet. BERN.

a Θυρώμασιν] Hoc est quod præceptum de Mezuza appellari solet. Pharisaico more interpretatur verba Dei Deut. 6. 9. in his enim latere putant legem de מזוזה. REL.

b Εἰς-

τὰ μέγιστα ὧν [b] εὐηργέτησεν αὐτὰς ὁ Θεὸς, [c] ἔν τε βραχίοσιν ἕκαστον ἀμφαίνειν· ὅσα τε τῷ ἰσχυῷ ἀποσημήνειν δυνατὰ ἔστι Θεοῦ καὶ τῷ περὶ αὐτὰς εὔνοιαν, φέρειν ἐγγεγραμμένα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ ἔν βραχίονι· [d] ὡς περίβλεπτον πανταχόθεν τὸ περὶ αὐτὰς σεβάσμιον ἔσται Θεοῦ.

ιδ'. [e] Ἀρχέτωσαν δὲ καθ' ἑκάστην πόλιν [f] ἄνδρες ἑπτά, οἱ καὶ τῷ ἀρετῷ καὶ τῷ περὶ τὸ δίκαιον σπουδῷ πεφηνηκότες· ἑκάστῃ δὲ φυλῇ [g] δύο ἄνδρες ὑπηρέται διδόσθωσαν ἐκ τῆς [h] τῶν Λευιτῶν φυλῆς. ἐτέσθωσαν δὲ καὶ οἱ δικάζειν λαχόντες τοῖς πόλεσιν [i] ἐν ἁπάσῃ τιμῇ, ὡς μήτε βλασφημεῖν ἐκείνων παρόντων, μήτε θρασύνεσθαί τισιν ἐξεῖ-

fecerit Deus, itidemque in brachiis quisque ostendat: & quæcunque Dei potentiam indicare possunt & *ejus* erga ipsos benevolentiam, fronti & brachio inscripta gerant, ut undique perspicuum sit Dei erga eos studium.

14. Qualibet autem in urbe [1] præsint septem viri, & in virtute & in studio æquitatis exercitati: unicuique autem [2] magistratui tribuantur duo ministri è tribu Levitica. Quin & ii, quibus in civitatibus jus reddere obtigerit, omni in honore habeantur; ut neque liceat ulli illis præsentibus *alicui* maledicere, neque insolentius agere: [3] verecunda eorum re- *Magistratus Judaici basis. Deut.* c. 16. 18.

vc-

b Εὐηργέτησεν] Εὐεργέτησεν soli *Big.* & *Samb.*

c Ἔν τε βραχίοσιν] Sunt qui ex *Exodi* c. 13. v. 9. & 16. & *Deut.* c. 6. v. 8. hoc à *Josepho* (ut & à *Justino* in coll. cum *Tryphone*) deductum esse putant. *Grotius* tamen, *Hieronymum* sequutus, istis locis nihil aliud *Israëlitis* juberi existimat, quam ut beneficia liberationis ex Ægypto & præcepta divinitus data animo infigant; non minus quam quæ memoriæ causa in manibus gerere, aut ob oculos ponere solemus. HUDS. Tephillin innuit, & ἔν βραχίονι, id est, manus sinistræ & frontis, τῆς κεφαλῆς, uti mox loquitur. Hæc Pharisæi gerenda esse hoc modo putant, inter quos Josephus erat. Karæi enim illa ignorant. REL.

d Ὡς περιδλεπτον] Forte desideratur εἶναι. COCC.

e Ἀρχέτωσαν] Ἀρχέτωταν *Big.* (*Cocc.*) *Samb. Vat. Hen.* & *Busb.*

f Ἄνδρες ἑπτά,] Josephus infra hoc ipso capite de deposito agens τοὺς ἑπτὰ κριτὰς *septem Judices* memorat, & ipse narrat se 7 Judices constituisse in singulis urbibus, quæ ipsi erant subjectæ: sed olim quoque fuisse 7 Judices in urbe unaquaque constituendos non legitur in sacris literis; jussit Deus שופטים legere, sed numerus non additur Deuter. 16. 18. REL.

1. *Præsint septem viri,*] *Magistratus Judaici basis Deut.* c. 16. 18. שפטים ושטרים תתן לך בכל שעריך, κριτὰς καὶ γραμματοεισαγωγεῖς καθέστησεις σεαυτῷ ἐν ταῖς πόλεσί σου, ἤτοι ἐν πάσαις ταῖς πύλαις σου. *Is itaque septemviralis* סנהדרין של שבעה (*namque Dii isti* numero impare gaudent; *hoc est*, אין בית דין שקול, *quod toties inculcant Judæorum Scholastici*) *federat per urbes, ut semel iterumque docet Josephus. Verum ille in numero Judicum Civilium,* שופטים *Hebræorum Legum latori*, Sufetis *Pœnis*, δικασταῖς דיינין *tot Professoribus in* Talmudo *juris Mosaici, tot Interpretibus ad* Micra, *falli haud potuit; allectis equidem Scribis binis de tribu Levitide. Huc etiam convenit antiqua* διατύπωσις c. 4. §. 3. περὶ συνεδρίων. In hemicyclio sedebant Patres, coramque eis stabant Scribæ duo, lævus dexterque, collectum suffragia, סנהדרין הירה כחצי גורן עגולי כדי שיהו רואין זה את זה ושני סופרי הדיינין עומדים לפניהם וגו׳. *Hos collegas Amramides forte nuncupat* σοτιείμ שטרים, *atque hoc in capite Flavius* γραμματεῖς, *quod est* Ministri Curiæ, Servientes ad Legem, *aut vocabulo Fori Romani* Officiales. *Onceloſus, Uzielides, Aquila & Theodotio* שטרים *interpretantur* Exactores, Quæstores, ἐκδικασταί, Φουρίνους פורינים, σαρκὶν סרכין, *sive* πραγματικούς. *Jarchius, Maimonides, Judæi Hispanienses, & nonnulli Talmudistarum adhuc vilius intelligunt* Accensos, Lictores, Apparitores, בעלי אגרופים נוגשים, ἤτοι κονδυλιστάς. *Attamen ex usu honesto & necessario* Soterim *Judæi Alexandrini passim vocant* γραμματεῖς, *& in Deuteronomio* (*mirum!*) γραμματοεισαγωγεῖς, *quos* Notarios Clericosque *Fora nostra amant, pauloque laxius* Procuratores ac Causidicos: *Pariter eosdem appellitant* ספרים & ספריא, Scribas *plane, Symmachus ad Proverb.* c. 6. *Paraphrastæ Samaritarum, Syrorumque. Valet enim* σωτὴς *Hebraicum, quantum inter Arabas* سوطر & مسيطر Scriba, *à scribendo* سطر Satara. *Honestius adhuc eundem titulum evehunt interpretando S. Hieronymus* Magistri, *Abenesdras* מושלים Præsides, & Præfecti, *planeque* السطرون: *Tavosus ita* ⵙⵓⵜⵔⴰⵏ, *Judæique ora Africanæ* ⵔⵓⵙⵙ. *Clarissimus Saadias & Interpres Samaritanus* عرفا ὕπαρχοι & *Adsessores. Ex his septem nisi forte tres Collegæ adessent, damni, doli, levissimisve in actionibus nihil quicquam decernebatur. Multæ præterea causæ Judices numero quinque: tum intercalatio anni, & alia quædam plusquam privati commodi, septem Sapientum justam Curiam definitu postulabant. Hoc fatetur celeberrimus Deuterota idemque Præses quondam Synedrii summi Simeon Gamalielis initio Ced.* סנהדרין: *hoc in morem cessit, Maimonide aliisque contestantibus. Idem quoque confirmatur ipsius Simeonis exemplo, qui octavum Sapientum Samuelem Exiguum*, שמואל הקטן, *taxavit temeritatis, quod ultro sese adjunxerat septem Arbitris anni intercalandi, atque ad instar Eldadi extra justum numerum conciliabulo accesserat, T. Jerus.* Synhedrin *f.* 18. *c. Insuper in causis capitis adscisebant sibi septemviri bis septem Adsessores, ut vita Israelitæ postulabat* ברייני נפשות Synh. *c.* 1. 4. *& c.* 4. 33. *& Talm. Jerus. f.* 19. *d. ex Sacerdotibus & Levitis, horumve adfinibus. Unde cum Scribis duobus, qui ex subselliis* XLVI. Candidatorum *sive* Advocatorum *sumebantur* מן שורות של תלמידי חכמים, *emicuit* Curiæ minoris *modus capitibus* XXIII. סנהדרין של כג או סנהדרין קטנה. *Hoc sane pacto Pharisæos nepotesque demum illorum conciliavi cum Josepho Sacerdote de modulo* Curiæ minoris, סנהדרין קטנה. *Id nuper tentavit Grotius, vir alioqui consultissimus juris humani Divinique, nec rem potuit efficere. Seldenus noster, non affectavit quidem, falsi Flavium criminari contentus; ubi stultissimum esset eum Archæologum numerum verum notumque haud posuisse. Atque tandem enarrat Flavius Deut.* c. 17. 8. *de Appellationibus ad* Senatum magnum *Urbis sacræ actu ultimo deferendis, deque causarum arduis Constabat autem venerandum illud Concilium*, סנהדרין הגדולה או בית דין הגדול או בירת דין שבירושלם גזית או בירת דין הגדול במקדש, *T. Jerus.* Synhedrin *f.* 19. *c. & Misna cognominis c.* 10. 2. *& f.* 30. *a. ex Pontifice summo familiæ Aaronicæ, & ex Propheta vice Mosis, qui* Hannasi, *i. e. Præses Japius certiusque volatur in libris Pharisaicis, Misna, Gemarisque ambabus, &c. varius* ראש בירת דין או ראש הישיבה *T. Jerus.* Synhedrin *f.* 18. *c. apud que Divinum Moysen ὁ κριτὴς,* השופט *i. e* Sufes, Ephorus: *atque ex* זקנים *Senatoribus Septuaginta, quos prudentia magis quam ætas provexerat, Num. c.* 11. 16. *& Josephus bis terque in Originibus patriis. Namque,* ὁ τοῦ Ἀσαμωναίου, *aut, Mattathiades,* ὁ, τὸ ἀρχιερατικὸν, καὶ ὁ προφητικὸν, καὶ ἡ ἡγεμονία. *Vel per* Hannabi *intelligit ille ipse ex Deut. c.* 18. 15. *cum sua factionis plurimis, Jesum aliosque Præsides grandis Senatus; vel quemque ex ordine Prophetarum, cui non obedientis ibidem scelus capitale declaratur: quo etiam modo de Pontifices Judicesque* הכוהן והשופט *decretis statutum fuerat Deut. c.* 17. 12. *Sic enim Pharisæi commation ipsud Mosaicum interpretantur aggravantque* Synhedrin *c.* 10. 2. ὁ ἀπειθῶν τοῖς ὑπὸ τῶν ἱερέων βουλῆς ὑπαγορευομένοις. *Quinetiam hac occasione exponit Flavius Ex. c.* 22. 28. אלהים לא תקלל ונשיא בעמך לא תאר, ὡς μὴ βλασφημεῖν *&c. quomodo apud Amantiam eximius Doctor noster Fidei fecerat eodem in Senatu magno Act. c.* 23. 5. ἀρχοντὰ τε λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς, *secutus versionem* τῶν ο'. *aut verbis Severi nostri,* Principem populi non esse increpandum. *Complures autem Patrum illorum conferibebantur ex tribu Levis, qua juris Mosaici studio præ cæteris omnibus ea vacaverat Præterea recte monent Talmudistæ titulo* Synhedrin *c.* 1. 6. *T. B. & Jerus. f.* 18 *b. c. passimque vasti operis, capita* LXXI. *Senatum integrum collegisse. Sæpe enim in isto præsidebat Pontifex maximus: aut si forte in alium aliquem deferretur titulus* Hannasi *&* Hammuphla, *qui est ὁ εὐεργέτης ἡμῶν τόπος, in literis beatissimi Pauli,* Primas *in annotatis Scholasticorum Urbis* Synh. *fol.* 30. *a. ad* יפלא *Mosis Deut. c.* 17. 8. *& in Lexicis Rabbinicis.* מגיד שבכופלא שבבירת דין הכהוב מרבר כופלא הרב והגדול שבכלם. *Interfuit tamen magnus Sacerdos tanti officii gratia, Præsidique vix secundus, Cæsaribus rerum dominis. Namque olim oraculi pectoralis merito Regi proximum locum ac dignitatem sibi vendicaverant Pontifices, & subinde in familia Chasmonæa, Davididis neque renuentibus, plane regnaverant. Ad sacrum hoc Concilium pertinebant causæ publicæ & gravissimæ, ratio belli pacisque, Pseudo-Prophetarum & Idololatrarum flagitia, creatio inferiorum Judicum & correctio, & res similes.* Synhedrin *c.* 1. 5. *& c.* 10. 2, 4. *Quapropter tempore Josephi historici, præter Regum placita, parebant Judæi in causis privatis Curiis urbicis septem Judicum, pluribus in re capitis adsidentibus in portis Templi, vel ubique civitatum Palæstinarum; in publicis vero causis grandi Senatui Urbis apud Ædem Divinam in* Camara perpoliti lapidis, *quæ vocabatur* (*quanquam afflicta res Judæorum nobilissimum illud Concilium à* Solymis *demum in* Jabnam *sive* Iamniam *eduxit:*) *decies septem capitibus, præter Præsidem & Pontificem: siquando hic propter ætatem causamque aliam minus aptus videretur tanto præsidio, quippe* משנה לראש *Vice-Præses, seu* אב בירת דין Comitiorum Pater *recensebatur c numero* τῶ ο'. *sede dextima. Veruntamen* סנהדרין של שלושה, Triumviralis Conventus *de re pecuniaria, rectius* Arbitrium *quam* Curia. (*quod etiam Traditionum Patres indicant* Synhedrin *c.* 31.) *in nulla Josephi æstimatione erat, de quo tam multa Talmudici. Vide Misnam* Synhedrin *c.* 1. §. 6. *de Conciliis legitimis, magno & parvo.* BERN.

ἓ Δύο ἄνδρες ὑπηρέται] Levitæ illi, qui bini singulis apparebant Judicibus, erant ἱερογραμματεῖς. nec alii (ut opinatur *Dodwellus* in *Paræneſi*, p. 23.) à τῷ λαῷ γραμματεῦσι, quorum mentio in *Matth.* 2. 4.

2. *Magistratui tribuantur duo ministri è tribu Levitica.*] *Præfecturis vero singulis* vertit *Seldenus* de *Synedriis Jud.* l. 2. c. 6. §. 4. *Unicuique principatui* &c. habet *Epiphan.*

h Τῶν Λευιτῶν] De ministris ex Levitis eligendis in V. T. non memini legere. Deut. 16. 18. quia שומרים in plurali invenitur, duos minimum, videtur notare. REL.

i Ἐν ἁπάσῃ τιμῇ] *Samb.* ἐν πάσῃ.

3. *Verecunda eorum reverentia*] *Seldenus* (de *Synedr.* l. 2. c. 6.) hoc modo interpretatur, *sic enim fiet, ut assuetis homines revereri*

verentia erga homines in dignitate conſtitutos reddente timidiores, ut Deum contemnere non audeant. Judices autem poteſtatem habeant pronunciandi quicquid iis viſum fuerit, niſi quis eos ad jus corrumpendum pecuniam accepiſſe oſtenderit, aut aliam aliquam cauſam adduxerit, qua eos non recte pronunciaſſe coarguat. haud enim congruum publica facere judicia, aut ad lucrum *privatum* aut ad *alicujus* dignitatem reſpiciendo, ſed æquitatem rebus omnibus præferendo. Nam ſi hoc non egerint, Deus contemni videretur, eiſque infirmior judicari, quibus ob potentiæ metum ſuum adjecerint ſuffragium. nam æquitas eſt potentia Dei. Qui igitur aliquid dignitate præditis indulget, illos facit Deo potentiores. Quod ſi judices de relatis ad eos pronunciare neſciant (talia autem hominibus non raro accidunt) ad urbem Sacram cauſam integram remittant, & convenientes pontifex & propheta & ſenatus etiam id quod ſibi viſum fuerit decernant.

Teſtes adhibendi in foro bonæ famæ, viri duo treſve.

15. [4]Uni autem teſti ne credatur, ſed tribus, aut ut minimum duobus: quorum teſtimonium ratum faciet vita anteacta. At mulierum neſcit teſtimonium, propter levitatem & ſexus earum audaciam. Ac ne ſervi quidem teſtimonium dicant, propter animi ignobilitatem: quos, aut propter lucrum, aut propter metum, vera non teſtari conſentaneum eſt. Quod ſi quis judicetur falſa teſtatus, convictus eadem patiatur, quæ is paſſurus erat, contra quem dictum eſt teſtimonium.

Lex inquiſitionis in cæde clàm patratam. Deut. 21.

16. Si autem [5] cæde facta in agro aliquo, auctor non inveniatur, neque ullus ſuſpectus ſit ex odio interfeciſſe, magna quidem cum diligentia eum quærant, indicii præmiis propoſitis. Cum autem nemo ejuſmodi *quid* indicaverit, magiſtratus oppidorum agro ubi cædes facta eſt vicinorum, & ſenatus congregati, ſpatium à loco ubi mortuus jacet *circumquaque* metiantur. At quod oppidum occiſo proxi-

magiſtratus; eorum religioſiores inde etiam à numinis contemptu longius ſemoti fuerint.

[k] Αὐτῶν δίλαβεςέρους] Αὐτὰς *Hen.* & *Busb.*

[l] Ἀποφήναιτ] *Coll. Big.* ἀποφαίνοιτ.

[m] Εἰ μήτι] Lege εἰ μὴ COCC.

[n] Ενδείξη,] Ενδέιξει *Samb. Hen.* & *Busb.*

[o] Οὔτ' ἀξιώματὶ πρόσηκον φανερὰς] Ita *Baſ.* & *G.* niſi quod mutaverimus προσῆκε in προσῆκον auctoritate *MSS.* (*Coll.* certe *Big.* & *Voſſ.*) in quibus ὅτι ἀξιώματὶ προσῆκον ποιεῖς. Juxta *Vet. Interpr.* ὅτι ἀξιώματὶ προσῆκε ποιεῖν τὰς κρίσεις.

[p] Πρωτείμη] *Al.* προτίνοι.

[q] Τῷ γὰρ Θεῷ ἰσχύς] Τῆς γὰρ Θεῦ ἰσχύος *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

[r] Καὶ τὸ δοκεῖν] Nonnullis abeſt καί. (mavult κᾷ *Coccejus*) & ſatis commode. HUDS. Deut. 17. 9. non niſi Judex & Sacerdotes memorantur. REL.

[s] Η τὸ τελεύταιον δύο.] *Hen.* ἢ τὸ ἔλαττον. Eodem equidem ſenſu cæteri, ſed phraſi ἢ τὸ τελεύταιον. Rurſus *Hen.* ὡς ἔτω ἀσφαλὴς ἡ μαρτυρία, nimium ſibi placens. Statim ἀγροίαν *Baſ.* & *Gen.* BERN.

4. *Uni autem teſti*] *Teſtes autem adhibentor in foro bonæ famæ viri duo treſve Maſſicta* περὶ πληγῶν *c.* 1. (*unicum tamen valuiſſe volunt Talmudici, cauſa Zelotypiæ Num. c.* 5. & *Homicidii occulti Deut. c.* 21.) *non genus leve procaxque fœminæ, non pravum ſervi. Ferto vero teſtis falſus, quod ferre alterum voluit, Deut. c.* 19. 15, 16. & *c.* 17. 6. & *in codice Chriſtiano Matth. c.* 18. 16. *Joh. c.* 8. 17. & *Hebr. c.* 10. 28. *Idem porro urgent Phariſæi* περὶ συνεδρίων *c.* 3. 3, 6. & *c.* 4. 5. & *integro capite* 5. *necnon Miſna* περὶ ὅρκων *c.* 4. 1. & *T. Bab. eodem titulo f.* 30. & *Nezicim codice primo* Samag *Legibus prohibentibus* 213, 214. *ajenteque* 119. *Maimonides* περὶ μαρτυρίων *f.* 742. &c. *Similia tamen aut Hebraicis graviora ex Paulo & Ulpiano, Romanæ juſtitiæ ocellis, adducit in collatione ſua Lic. Rufinus* περὶ τῶν ψευδομαρτυρίων. *Quinvero jampridem è codice Moſaico receperant Ægyptii, ut alia plurima, ita & hanc legem:* Οἱ ψευδῶς τινῶν κατηγορήσαντες, ὤφελον τοῦτο παθεῖν, ὃ τοῖς συκοφαντηθεῖσιν ἐτετάκει πρόσιμον, ὅπερ ἔτυχον καθδικασθέντες. *Denique de ſervorum mulierumque indole ſuſpecta merito vide operis Juſtinianei D. l.* 22. *tit.* 5. & Cod. *l.* 4. *tit.* 20 *de Teſtibus, tum Harmenopuli* τὸ πρόχειρον. *l.* 1. *tit.* 6. & *Phormionem ingenioſiſſimi Afri Act.* 2. *ſc.* 1. 62. BERN.

[t] Γυναικῶν] De ſervorum mulierumque indole ſuſpecta videſis *Juſtinianum*, D. l. 22. tit. 5. & *Cod.* l. 4. tit. 20. *de Teſtibus.*

νας· ἢ πρὸς τὰς ἐν ἀξιώματὶ τῶν ἀνθρώπων αἰδῶς [k] αὐτῶν εὐλαβεςέρας, ὥςε τῷ Θεῷ μὴ καταφρονεῖν, ἀπεργαζομένης. οἱ δὲ δικασταὶ [l] ἀποφαίναντες κύριοι πρὸς τὸ δοξαν τοῖς αὐτοῖς ἔσονται· πλὴν [m] εἰ μήτι χρήματα λαβόντας τις αὐτὸς ἐπὶ διαφθορᾷ τοῦ δικαίου [n] ἐνδείξηται, ἢ ἄλλην τινὰ αἰτίαν προφέροι, καθ' ἣν ὁ καλῶς ἐλέγχῃ αὐτὸς ἀποφαινόμενος. ὅτε γὰρ κέρδει χαριζόμενος [o] ὅτ' ἀξιώματι προσῆκον φανερὰς ποιεῖν τὰς κρίσεις, ἀλλὰ τὸ δίκαιον ἐπάνω πάντων τιθέμενος. ὁ γὰρ Θεὸς ἂν ὕτως δόξαι καταφρονεῖσθαι, καὶ ἀσθενέςερον ἐκείνων οἷς ἄν τις κατὰ φόβον ἰσχύον [p] προσνείμῃ τιμὴν ψῆφον κεκεῖσθαι. [q] τοῦ γὰρ Θεοῦ ἰσχύς ἐςι τὸ δίκαιον. τοῖς οὖν ἐν ἀξιώμασι τυγχάνουσι καταχαριζόμενός τις, ἐκείνους τοῦ Θεοῦ δυναςωτέρους ποιεῖ. ἂν δ' οἱ δικασταὶ μὴ νοῶσι περὶ τῶν ἐπ' αὐτοῖς προστεταγμένων ἀποφαίνασθαι, συμβαίνῃ δὲ πολλὰ τοιαῦτα τοῖς ἀνθρώποις, ἀκέραιον ἀναπεμπέτωσαν τὴν δίκην εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν, καὶ συνελθόντες ὅ, τε ἀρχιερεὺς καὶ ὁ προφήτης καὶ ἡ γερουσία [r] καὶ τὸ δοκοῦν ἀποφαινέσθωσαν.

ιέ. Εἷς δὲ μὴ πιςευέσθω μάρτυς, ἀλλὰ τρεῖς [s] ἢ τὸ τελευταῖον δύο. ὧν τὴν μαρτυρίαν ἀληθῆ ποιήσει τὰ προβεβιωμένα. [t] γυναικῶν δὲ μὴ ἔτω μαρτυρία, διὰ κουφότητα καὶ θρασος τοῦ γένους αὐτῶν. μαρτυρείτωσαν δὲ μήτε δοῦλοι, διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ἀγένειαν· ὃς ἢ διὰ κέρδος εἰκὸς ἢ διὰ φόβον μὴ ταληθῆ μαρτυρῆσαι. ἂν δέ τις ψευδῆ [v] μαρτυρήσας πιςευθῇ, παθέτω ταῦτ' ἐλεγχθεὶς, ὅσα ὁ καταμαρτυρηθεὶς πάσχειν ἔμελλεν.

ις'. Αν δὲ πεπληγέναι φόνος ἔν τινι χώρᾳ μὴ [x] εὑρίσκηται ὁ δράσας, μήθ' ὑπονοῆταί τις ὡς διὰ μίσος [y] ἀπεκλονηκώς· ζητείτωσαν μὲν αὐτὸν μὴ πολλῆς σπουδῆς, μᾶλλον δὲ πρόθυμοι. [z] μηδενὸς δὲ τῶν τοιούτων μᾶλλον· αἱ δέκαι τῶν πόλεων τῶν πλησίον τῇ χώρᾳ ἐν ᾗ ὁ φόνος ἐπράχθη, καὶ ἡ γερουσία [a] συνελθόντες, μετρείτωσαν ἀπὸ τοῦ τόπου [b] ὅπου κεῖται ὁ νεκρὸς τὴν χώ-

ρων.

[k] Αὐτῶν δίλαβεςέρους] Αὐτὰς *Hen.* & *Busb.*

[l] Ἀποφήναιτ] *Coll. Big.* ἀποφαίναιτ.

[m] Εἰ μήτι] Lege εἰ μὴ COCC.

[n] Ενδείξη,] Ενδέιξει *Samb. Hen.* & *Busb.*

[o] Οὔτ' ἀξιώματὶ προσῆκον φανερὰς] Ita *Baſ.* & *G.* niſi quod mutaverimus προσῆκε in προσῆκον auctoritate *MSS.* (*Coll.* certe *Big.* & *Voſſ.*) in quibus ὅτι ἀξιώματὶ προσῆκον ποιεῖς. Juxta *Vet. Interpr.* ὅτι ἀξιώματὶ προσῆκε ποιεῖν τὰς κρίσεις.

[p] Προσνείμῃ] *Al.* προτίνοι.

[q] Τῷ γὰρ Θεῷ ἰσχύς] Τῆς γὰρ Θεῦ ἰσχύος *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

[r] Καὶ τὸ δοκεῖν] Nonnullis abeſt καί. (mavult κᾷ *Coccejus*) & ſatis commode. HUDS. Deut. 17. 9. non niſi Judex & Sacerdotes memorantur. REL.

[s] Η τὸ τελεύταιον δύο.] *Hen.* ἢ τὸ ἔλαττον. Eodem equidem ſenſu cæteri, ſed phraſi ἢ τὸ τελεύταιον. Rurſus *Hen.* ὡς ἔτω ἀσφαλὴς ἡ μαρτυρία, nimium ſibi placens. Statim ἀγροίαν *Baſ.* & *Gen.* BERN.

4. *Uni autem teſti*] *Teſtes autem adhibentor in foro bonæ famæ viri duo treſve Maſſicta* περὶ πληγῶν *c.* 1. (*unicum tamen valuiſſe volunt Talmudici, cauſa Zelotypiæ Num. c.* 5. & *Homicidii occulti Deut. c.* 21.) *non genus leve procaxque fœminæ, non pravum ſervi. Ferto vero teſtis falſus, quod ferre alterum voluit, Deut. c.* 19. 15, 16. & *c.* 17. 6. & *in codice Chriſtiano Matth. c.* 18. 16. *Joh. c.* 8. 17. & *Hebr. c.* 10. 28. *Idem porro urgent Phariſæi* περὶ συνεδρίων *c.* 3. 3, 6. & *c.* 4. 5. & *integro capite* 5. *necnon Miſna* περὶ ὅρκων *c.* 4. 1. & *T. Bab. eodem titulo f.* 30. & *Nezicim codice primo* Samag *Legibus prohibentibus* 213, 214. *ajenteque* 119. *Maimonides* περὶ μαρτυρίων *f.* 742. &c. *Similia tamen aut Hebraicis graviora ex Paulo & Ulpiano, Romanæ juſtitiæ ocellis, adducit in collatione ſua Lic. Rufinus* περὶ τῶν ψευδομαρτυρίων. *Quinvero jampridem è codice Moſaico receperant Ægyptii, ut alia plurima, ita & hanc legem:* Οἱ ψευδῶς τινῶν κατηγορήσαντες, ὤφελον τοῦτο παθεῖν, ὃ τοῖς συκοφαντηθεῖσιν ἐτετάκει πρόσιμον, ὅπερ ἔτυχον καθδικασθέντες. *Denique de ſervorum mulierumque indole ſuſpecta merito vide operis Juſtinianei D. l.* 22. *tit.* 5. & Cod. *l.* 4. *tit.* 20 *de Teſtibus, tum Harmenopuli* τὸ πρόχειρον. *l.* 1. *tit.* 6. & *Phormionem ingenioſiſſimi Afri Act.* 2. *ſc.* 1. 62. BERN.

[t] Γυναικῶν] De ſervorum mulierumque indole ſuſpecta videſis *Juſtinianum*, D. l. 22. tit. 5. & *Cod.* l. 4. tit. 20. *de Teſtibus.*

[v] Μαρτυρήσας] μαρτυρέσῃ, παχέτω (*Coll. Big.*) *Busb.* HUDS. Forte πισοθῇ. Vetus, *eſt conjunctus.* Lege *convictus.* COCC.

[x] Εὑρίσκηται] *Al.* εὑρίσκει) & μήθ' ὑπονοεῖ).

[y] Ἀπεκλονηκώς.] Ἀπεκλοιὼς *Vat.* (& *Coce.*) & dein ζητείτω *Busb.*

[z] Μηδενὸς] Μηδενὸς ἧ μᾶλλον in quinque *MSS.* μηδενὸς ἧ τοῦτον μᾶλλον legiſſe videtur *Epiphanius.* HUDS. Lege τοιούτου. COCC.

[a] Συνελθόντες,] Συνελθόσαι *Busb.* & *Hen.*

[b] Ὅπου κεῖται] Ἐν ᾧ κεῖται *Samb.* & *Vat.*

[c] Πλη-

ραν. ἢ δ' ἂν ἡ [a] πλησιεστάτη πόλις, οἱ ἐν αὐτῇ δημόσιοι, περιάμενοι δάμαλιν, καὶ καμίσαντες εἰς φάραγγα καὶ ἀνεπιτήδειον ἄροτρῳ καὶ φυτοῖς χωρίον, τὰς τένοντας κατάτωσαν τῆς βοός· καὶ χέρνιβας ἑλόμενοι ὑπὲρ κεφαλῆς τῆς βοὸς [d] οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Λεβῖται καὶ ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης, καθαρὰς ἀναδοησαιτωσαν τὰς χεῖρας ἔχειν ἀπὸ τοῦ φόνου, καὶ μήτε δρᾶσαι, μήτε [e] ὁρωμένῳ συμπαρατυχεῖν, ἐπικαλεισθαι δὲ ἵλεω τὸν Θεὸν, καὶ μηκέτι [f] τοιοῦτο δεινὸν συμβῆναι τῇ γῇ παθεῖν.

ιζ'. [g] Ἀριστοκρατία μὲν οὖν κράτιστον καὶ ὁ κατ' αὐτὴν βίος· καὶ [h] μὴ λάθοι παθεῖν ὑμᾶς ἄλλης πολιτείας, ἀλλὰ πάντων φύλαττε, τοὺς νόμους ἔχοντες δεσπότας.

mum fuerit, ejus [1] magiſtratus juvencam, quam emerint, in vallem & locum non commodum aratro & ſtirpibus adducant, boviſque nervos abſcindant: ſumenteſque aquam & *manus lavantes* ſuper caput bovis ſacerdotes & Levitæ & ſenatus illius oppidi, proclament ſe manus puras à cæde habere, neque feciſſe, neque cum fieret adfuiſſe, Deum autem precari *ſibi uſque* propitium *fore*, & ut nullum poſthac tam atrox facinus terræ accidat.

17. [2] Optimatium quidem dominatio & vita ſub ea optima eſt: neve vos capiat alterius inſtitutionis reipublicæ deſiderium, ſed hac contenti eſtote, leges pro dominis habentes, & ex illorum præſcripto omnia *Lex Regis. Deut. 17.*

[a] πλησιαίτατη πόλις,] Ita in quinque *MSS.* (& *Coll. Voſſ.*) in *Editis* πλησιέστατος π. tam ἐγγιέστατος quam πλησιαίτατος uſurpant Attici, & quidem in genere ſequiori.

1. *Magiſtratus juvencam,*] *Al.* cives, & oppidani.

[d] Οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Λεβῖται] In ſacro codice non niſi ſacerdotes adfuiſſe leguntur: ſed fraudi forſitan fuit Joſepho, quod legatur Deut. 21. ונגשו הכהנים בני לוי & *accedent ſacerdotes, filii Levi*, ac ſi adjecta copula legeretur ſacerdotes & filii Levi. Sed etiam ex iis, quæ adduntur, eos eleginſe Deum ad benedicendum populo & judicandum de rebus, clarum eſt ſacerdotes intelligi, etiamſi non liqueret ſacerdotes, hic ut alibi ſæpe, appellari filios Levi. REL.

[e] Δρωμένῳ] Sic *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* δρωμένων *Baſ. G.* & *Vat.*

[f] Τοιοῦτο δεινὸν] Ita *Baſ.* & *G.* ut vult Atticiſmus. in aliis τοιοῦδε.

[g] Ἀριστοκρατία] Vide *Cauſaub.* ad *Baronium*, p. 369. *Montacutii* Orig. Tom. 2. p. 178. & *Coringium* de *Rep. Hebr.* cap 42.

2 *Optimatium quidem dominatio*] *Vetat rerum Dominus Deut. c. 17. ne Regi Hebræo divitiarum, equorum, præſertim Ægypti terræ ingratæ, uxorumve nimium accedat, Legum & Religionis tuendæ ergo: aut ſi hæc proterve paſſaverit, Numen Æternum vindex erit, v. 20. Phariſæi autem, boni viri, reges ſuos duodeviceſima uxore petulanti equidem licentia vexant, Maſiecta* Synhedrin *c. 2. §. 2. Addit inſuper Flavius, ſicut in Scholiis didicerat Phariſæorum, quibus fama & auctoritas ſub antiquo & linolaneo (Sic volo. Eundem etenim hominem duas ſimul coronas ferre, neutra pars fert Religionis veræ, non Chriſtiana 1 Pet. c. 5. 3. non Moſaica Num. c. 25. 13. ℣. 89. 6. ne. meas Joſephi ἀρχαιολ. l. 13. c. 19. Multo minus admiſit Canon ſacer alienum ex parente meliori in Regnum Hebræum, quamquam Herodis filius contra modum & jus in ipſo apice adulabantur Phariſæorum ſecta* Cidduſim *f. 176 b.* & Jebamot *f. 45. b.*) *Chaſmonæorum principatu ſupra modum creverat, Ariſtocraticorum hajce cupiditas:* Præter ſententiam Pontificis & Senatorum Regem nihil agere, (*tales enim in rebus arduis conſulere Regum prudentia ſemper fuit & voluntas*) luxuriam ejus vitiaque mature eſſe coercenda; in Theſi denique, Unius Dominio, (*quo tamen nihil agnoſcitur in terris, nihil in cœlis antiquius*) longe præſtare Ariſtocratiam. *Nimirum ubi Phariſæi pars eſſe regiminis poſſent, ubi ipſi dominari. Quanquam eodem illo ſeculo inter Judæos celeberrimi axiomatis fide jactaretur*, Sublimiorem haberi Regum ſuorum majeſtatem, quam Senatui magno eos ſubeſſe, aut etiam præeſſe coram deceret, *Maſiecta* סנהדרין *c. 2. 28.* יאמר המלך לא, ולא רגים אותו. *Hoc quidem jus erat, hæc majeſtas ſtirpis Davidicæ, non ſolummodo Regum Iſraelitarum, i. e. Machabæorum, ut nugatur Joſephus Gemariſta f. 19. Cauſam etiam hujus legis dicet Maimonides,* שאסור לחלוק עליו Regi enim omnino reſtragari nefas. *Convenienter & Gemara Solymitana* Synh. *f. 19. d. c. 2. 2. & nomine Jeremiæ Anteceſſoris* ἀκόλουθα ἐκείνοις *f. 295. d. ex* ℣. 17. 2. ולא רגין המלך על שם מלפניך משפטי יצא, Quippe à te, ô Domine, judicium meum prodit, à numine tuo venit. *Addit inſuper Commentator grandis vetuſque Pentateuchi*, Ex hoc allegato R. Jeremiæ ℣ 17. 2. ſatis conſtat, à Deo ſolo judicari Regem, à nemine mortalium, הוי אין בריה רן את המלך אלא הברה". *Quid vero? iſta talia contra Reges haud effutierat Joſephus, ſi recte revocaſſet in mentem, & neglectis novis dogmatibus Hillelis & Sammeæ, reſpexiſſet Davidis ſui Salomoniſque tempora Aurea, Deoque αὐτοκράτορος gratiſſima; vel etiam reliquam Judææ liberæ & florentis imaginem. Plena enim cum poteſtate & παμβασιλείᾳ, qualem unquam Aſia ſenſerat, in rebus non ſacris ſacriſque utramque ſape, ſemper alteram Hebræorum nationem ad Aſſyrios uſque victores rexerunt Davidis nepotes, ut Annales veri Divinique demonſtrant:* 2 *Chron. c. 34. 3. c. 35. 3, 4.* 1 *Reg. c. 2. 27, 31. Eccleſiaſtic. c 8. 4.* 1 *Chron. c. 24. 3.* 2 *Chron. c. 31. 2, 4, 13.* & *c. 30. 2, 4.* & *c. 29. 4, 30.* 1 *Reg. c. 12. 8. Jer. c. 38. 4, 5, 16. c. 26. 19.* 2 *Chron. c. 19 5, 6, 8, 9.* & *c. 26. 32.* 2 *Sam. c. 8. 15.* & *c. 15. 2.* & 1 *Reg. c. 3. 28. Succenſuit autem aliquando ὁ κριτὴς Regem ſibi inſtar Gentium, verius Idola Ludoſque ſacros inſtar Gentium (ut recte perſpexit vetus Auctor* Siphri) *poſtulantibus Hebræis: quoniam per complura ſecula, turbida quidem & infelicia magis quam fauſta, pro diſcrimine Reip. ubi tamen nullum apparet veſtigium Synedrii Magni, quod perpetuum à Synæo monte perſeveraſſe mentiuntur Rabini & Theologi aliqui his meliores; quin nullum etiam poſtea oſtendunt* Chronica Regia: *Duces, Judices, aut Dictatores miris animis & vix humano ſpiritu pollentes ipſe excitaſſet, non habita ratione familiæ cujuſdam tribuſve. Talis enim diſciplina, & Theocratia merito vocatur in S. Literis, & ni ab ingrato vaniſſimoque populo contemni unquam nequit, gratia Dei pluſquam ordinaria ditaſſa. Verumenim in frequentibus illorum temporum ἀναρχίαις degebant populus Hebræus abſque omni magiſtratu, præter Monitores Sacerdotes, & placidum moderamen Patriarcharum* ראשי אבות, Jud. *c. 17. 6. & c. 21. 25. Videbis jam Deut. c. 17. à v. 14.* 1 *Sam. c. 8. 5. & c. 10. 18. Et, ſi pudor ſit ad Muſam Herodoti* περὶ μοναρχίας *recte diſſertantem remitti hominem Chriſtianum, conſules potius Caroli prioris defenſorem Salmaſium, Coringium πολιτικὸν κλέος, doctiſſimum Petitum, necnon Montacutium & Caſaubonum dignos eminentiſſimo Baronio Antagoniſtas; nec præteribit vir vanus Schickardum, Grotium, Seldenumque ab incertis Talmudicorum commentis male omnes ſuſpenſos incertoſque. Verum nos hanc rem præclarius tractabimus, niſi optandum hujus ævi homines ſanctius ſuſpiciant coronata capita & poſt Deum venerentur, in cauſa Herodis audacis & magnanimi juvenis Antiq. l. 14. c. 17. quam in Jannæum imperite transferunt Talmudi an Turris Babyloniæ Conditores,* Synhedrin. *f. 19. a. Attamen de Rege ob luxuriam vapulante, non verbum equidem in Talmudo, Siphri, (ut fallit Batavos Germanoſque ſuos Schickardus,) aliove vetere ſcripto uſquam invenies dictum. Debetur itaque turpe illud commentum laſcivo pecori Rabinis recentibus, præcipue Maimonidi c. 3. de Regibus, & c. 10. de Conciliis, qui* Legum prohibentium *verberi vel corpora Regia ſubjicere eſt auſus, in ſtatu miſero, ἀναρχῳ, diſperſoque malæ gentis tam pædagogice ſæviens pro jure non bono* Synhedrii *jamdiu expuncti, Moyſi vero & Prophetis ſemper ignorati. Nihil vero mirum, quod Davidi Regibuſque aliis minime paret ille Doctor, quem de Meſſia ſuo vile omnino & abjeciſſimum ſenſiſſe comperimus, c. XI περὶ μοναρχίας. Stupendum magis ſatuo ita interpretamento interdicti Moſaici* לא ירבה, & *abuſui Gloſſæ Babylonicæ f. 21. b.* Synhedrin, לינבור בלא תועשה, *quaſi Phariſæorum flagellum trilix & horribile quævis λῶ τάσει omni ævo fuiſſet perſecutum, Chriſtianos non indoctos unquam credidiſſe, aut deliberationem admoviſſe. Cavebitis ergo, vos Principes, μὴ διὰ τὴν γραμματικὴν τῶν Φαρισαίων ἀκριβειαν, quod eſt notis notioribus, à diſciplina* Rabinorum, Jeſuitarum, & Presbyterorum. *Habemus jane νόμον βασιλικὸν Deut. c. 17. habemus exempla plurima Regum Hebræorum ſacris literis deſcripta, unde redargui facilis error ille ſordidus fanaticuſque Maimonidis, Levis Barcelonitæ, & aliorum Neotericorum. Decreta tam vilia, ſummatim alo, maleque cohærentia recentis Rabbinismi haudquaquam percellere ἱερὸν ἰσχύουσι,* מלך יבית רויר: *an vero apud miſeri populi Regulos & Cozibiadas ea unquam valuerint, nulla docet hiſtoria. Præterea haud ſimpliciter interdictum erat Regibus Hebræis, uxores ſibi, divitias, equoſque conquirere, juſſum potius, Talmudo fatente. Abſque verbere igitur innotuit ea Principum protervitas, juxta lenimen vulgatiſſimum Deuterotarum* περὶ πλησίων *c. 3. 4.* כל מצות לא תעשה שיש בהן קום עשה אין חוזרין עליהן, Nemo vapulat ob legem prohibentem, qua aliquid affirmativum includitur. *Dein quis modum in his rebus menſuramque præter Regem ipſi ſcribere potuit & definire? Quandoquidem vero jub Templo ſecundo, jugo Græco vix excuſſo, per annos* CXXX. *ab Antiocho illuſtri ad magnum Herodem, Ariſtocratice regerentur Judæi, ſummamque ſuarum rerum, belli pacisque cauſas haberent (niſi vis interveniſſet ac tyrannis, ut ſæpius) penes Synhedrium grande Clericorum & Laicorum, τῶν ἱερέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, ſic ex monumentis publicis nuncupat Machabæicus, modo idem τὸ ἀρχιερεῖον καὶ τὸ γερουσίαν καὶ τοὺς ἱερεῖς, modo τοὺς ἰουδαίους καὶ τοὺς ἱερεῖς, modo τὸ ἀρχιερεῖον καὶ τὸ δῆμον τῶν ἰουδαίων. viri Chaſmonæi, qui Pontifices forte veri fuerant, veri Reges emergere de ſua tribu haud poterant; ſed Duces duntaxat militiæ & Ethnarchi, idque τῇ ἀξιοῦντι τῶν ἰουδαίων καὶ τῶν ἱερέων,* 1 *Mach.* 14. 35, 41: *proclive itaque fuit per inſulam Pontificiam diminutum iri decus Principis, nomenque Regium pati, quod ad Sacerdotem proprio & commerito jure pertineret. Clerici profecto ceterique* LXXI. *Synhedrorum (pars autem fuit longe major Clericorum, ſicut Rabini vetuſti, Scriptoreſque Gentium referunt) Sacerdotem Summum, ut meruerat, aut in jus poterant vocare, aut ſibi in Præſidium, & in Moyſis Cathedra, Cathedra Hannaſi,* Maſiecta Synhedrin *c. 1. §. 6. collocare: quod eſt verbis ὀλιγαρχίας Phariſaicæ* Synh. *2. 1.* כהן גדול דן ודנין אותו; *ubi Lazarus, Ris Lacis, aliique Urbis Doctores vere ſevereque adnotant,* מלקין אותו וגו' כהן גדול שחטא. *Eximitur idcirco Rex à ſententia ſiuticaque Senatoria, Anteceſſoribus itidem confitentibus.* BERN.

[h] Μὴ λάθοι] *Big.* & *Samb.* eodem ſonitu μὴ λάβῃ. BERN.

omnia agentes. satis enim idoneus est Deus, qui *vobis* præsit. Verum si regis cupiditas vos incesserit, is sit consanguineus, semperque ei cura sit justitiæ reliquarumque virtutum. Is autem legibus concedat, Deoque summam prudentiæ; nihilque sine pontifice & senatorum sententia faciat: neque multis utens conjugiis, neque pecuniæ vim ingentem aut equorum multitudinem sectans; quæ consequutus leges insuper habere & fastidire possit. Prohibeatur autem, si quid tale affectet, fieri potentior, quam rebus vestris expediat.

Termini patrum aut sociorum loco non movendi. Deut. c. 19. & 27.

18. [3] Terminos terræ ne liceat movere, neque propriæ, neque alienæ eorum quibuscum vobis est pax: sed caveatur ne auferantur, tanquam firmus Dei calculus in sempiternum positus; quippe cum bella inde nascantur & seditiones, quod ultra terminos progredi velint avari. Neque enim à legibus transiliendis longe absunt, qui *agrorum* limites de loco suo dimovent.

Arborum vescarum fructus ante quartum annum nec Deo offerendi, nec comedendi. Lev. c. 19.

19. [4] Qui terram conseverit, si stirpes ante quatuor annos fructum ediderint, neque primitias inde libet, neque ipse *ad victum* utatur: non enim ex eis suo tempore provenerunt. naturâ autem immature conatâ neque Deo convenit neque ipsi domino uti. At quarto *anno* vindemiam omnium, quæ provenerint, metat, (tunc enim est tempestivum) collectamque in urbem Sacram ferat, & cum aliarum frugum decimis insumat, epulans cum amicis & cum pupillis & mulieribus viduis. Quinto autem anno stirpium fruges percipiendi potestatem habeat.

Simplicitas in omnibus, vita casta, & connubia paria imperantur. heterogenea etiam tam sementis faciendæ, quam brutorum copulandorum ad jugum vel ad naturam prohibita.

20. [5] Terra vitibus consita ne seminetur. ei enim satis est hanc stirpem alere, & ab aratri laboribus esse liberam. Bubus aretur terra, & aliorum animalium nullum ad idem cum eis jugum subeundum adigatur; sed & illis fiat aratrum suis convenienter generibus. Semina autem sint pura & incommista; neve bina & trina serantur. natura enim dissimilium non gaudet societate. Neque ad pecudes admittantur

τας [i] καὶ κατ' αὐτὰς ἔπαξια πράττοντες. ἀρκεῖ γὰρ ὁ Θεὸς ἡγεμὼν εἶναι. βασιλέως δ' εἰ γήροιτο ἔρως ὑμῖν, ἔστω μὲν ἔστω [k] ὁμόφυλος· πρόνοια δ' αὐτῷ δικαιοσύνης καὶ τ' ἄλλης ἀρετῆς ἀληπτος ἔστω. [l] ὡδαχωρείτω δ' ἔστω τοῖς μὲν νόμοις καὶ τῷ Θεῷ τὰ πλείονα δ' φρονεῖν, πρασσέτω δ' μηδὲν [m] δίχα δ' ἀρχιερέως καὶ τῆς τ' γερουσιαστῶν γνώμης· γάμοις τε μὴ πολλοῖς χρώμενος, μηδὲ [n] πλήθει οἰκέτων χρημάτων [o] μηδ' ἵππων, ὧν αὐτῷ ἀπαγορευμένων ὑπερήφανος ἂν τ' νόμων ἔσοιτο. κωλυέσθω δ', εἰ τούτων τι διὰ πενίας ἔχοι, γίνεσθαι δ' συμφέροντος ὑμῖν δυναλώτερος.

ιή. Ὅρους γῆς μὴ ἐξέτω κινεῖν, μήτε οἰκείας μήτ' ἀλλοτρίας πρὸς ὃς ἐστιν [p] ἡμῖν εἰρήνη· φυλαττέσθω δ' ὥσπερ θεσπ ψῆφον βέβαιον εἰς αἰῶνα κειμένου ἀναιρεῖν, ὡς πολέμων ἐντεῦθεν καὶ [q] στάσεων γινομένων, ἐκ δ' πλεονεκτοῦντας πρόσωτέρω χωρεῖν βέλεσι τῶν ὅρων. μὴ γὰρ μακρὰν εἶναι δ' καὶ τὰς νόμους ὑπερβαίνειν τὰς τ' ὅρον μετακινοῦντας.

ιθ'. Γῆν ὁ φυτεύσας, πρὶν ἐτῶν πεντάρων ἂν καρπὸν [r] προβάλῃ τὰ φυτὰ, μήτε τῷ Θεῷ ἀπαρχὰς ἐντεῦθεν ἀποφερέτω, μήτ' αὐτὸς [s] χρήσθω· ἀ γὰρ κτ' καιρὸν [t] τόκον ὑπ' αὐτῶν ἐνεχθῆναι. βιασμένης τ' τῆς φύσεως ἀώρως, μήτε τῷ Θεῷ ἁρμόζειν, μήτ' αὐτῷ τῷ δεσπότῃ χρῆσθαι. τῷ τ' τετάρτῳ [v] τρυγάτω πᾶν τὸ [x] γιγνόμενον· τότε γὰρ ὥριον εἶναι· καὶ σωναγαγὼν εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν κομιζέτω, καὶ σὺν τῇ δεκάτῃ δ' ἄλλα καρπὰ μετ' τ' φίλων διοχέμενος ἀναλισκέτω, καὶ μετ' ὀρφανῶν καὶ χηρῶν γυναικῶν. πέμπτῳ τ' ἔτει κυεῖν ἔτω τὰ φυτὰ καρπάσθαι.

κ. Τὴν ἀμπέλους καταφύλον γῆν μὴ σπείρειν. δρκεῖ γὰρ αὐτῇ τρέφειν τὸν τὸ φυτὸν, καὶ τ' ἐξ ἀρότου πόνων ἀπηλλάχθαι. βοσὶν ἀροῦν τὴν γῆν, καὶ μηδὲν τ' ἑτέρων ζώων σὺν αὐτοῖς ὑπὸ ζεύγλαν ἄγοντας· ἀλλὰ κατ' οἰκεῖα γένη κἀκείνοις πιεῖσθαι τὸ ἄροτρον. εἶναι τ' [z] καθαρὰ τὰ σπέρματα καὶ ἀνεπίμικτα· καὶ μὴ σπείρειν καὶ τρία σπείρειν. ἀ γὰρ τῇ τ' ἀνομοίων κοινωνίᾳ χαίρειν τὴν φύσιν.

---

i Καὶ κατ' αὐτὰς] Ita *Epiphan.* καὶ deest in *Editis.* in *Big.* & *Samb.* κὰ κ' τοιους.

k Ὁμόφυλος.] Ita explicat Josephus id quod Deus Deut. 17. jusserat Hebræos regem eligere ex fratribus suis, non נכרי extraneum אשר לא אחיך הוא *qui frater vester non est.* REL.

l Παρεκχωρείτω] Παρωχωρείτω *Samb.* & *Big.* ὑποχωρείτω *Vat.*

m Δίχα δ' ἀρχιερέως] Talmudici penes Synedrium magnum fuisse summam rerum scribunt, ita ut rex sine illius consensu de bello gerendo aliisque rebus majoris momenti non potuerit decernere. Vide Sanhedrin. 1. 5. REL.

n Πλήθει] *Big.* & *Samb.* πλήθη.

o Μηδ' ἵππων,] *Samb.* μηδὲ ἵππων. Subinde ὧν αὐτῷ γεγονότων *Hen.* cum *Busb.* BERN.

3. *Terminos terræ ne liceat movere,*] *Terminos patrum tuorum aut sociorum loco ne moveto. Deut. c.* 19. 14. & *c.* 27. 17. *Job c.* 27. 2. *Prov. c.* 22. 28. & *statim c.* 23. 10. *Sanxit insuper Romanorum secundus,* Qui terminum exaravit, ipsus & boves ejus sacri sunto. *Vide etiam leges Agrarias Licinii, Julii, Tiberii, Nervæ, Hadriani, aliorumque Imperatorum inter sententias Pauli Romani, in collationibus Rufini, & in Pandectis Justinianeis l.* 47. *tit* 21. & *adhuc diligentius apud Scriptores Gromaticos.* Terminorum avulsor, si per vim palam patraverit, rapti גזלה: sin secreto, tenetur furti גנבה. *Siphri, sive* Extravagantium Rabanicarum *fol.* 45. *d.* BERN.

p Ἡμῖν εἰρήνη·] *Al* ὑμῖν.

q Σβάσεων γινομένων,] Ita in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* στάσεως.

4. *Qui terram conseverit,*] Περὶ φυτῶν ἀκροβύστων καὶ ἀκαθάρτων *strictim agit Moyses Legislator, Lev. c.* 19. 23, 24, 25. *amplius Judas Princeps ejusque secla Masicla integra* Orla ערלה, & Maaser seni *c.* 5. *Moyses Maimonis* Iad *c.* 9. 10. περὶ δικατῶν δόσεων, & *Cosensis ille Moyses* καθαρὰ ἐκ. *Caterum Doctor dubitantium rursus abutitur* Agricultura Nabatæa *Vaxiadæ p.* 450. *de fundo ac ratione hujus legis, quæ sane facilior communiorque apparet, quam ipse aut Abenesdras existimabant, aut Grotius ab illis. Primos enim fructus arborum consecratu sibi postulavit bonorum omnium Auctor & Dator, sed jam bonæ conditionis ut fas dignumque, & autumno quarto plusquam exiguos, plusquam raros: ante vero ab his tanquam præputiatis & impuris rerum abstinendum. Quippe* יצר ערלה כאוס, *Levitici Commentario parvo f.* 25. *b. Observabis deinde quam perite expedivit Flavius phrasin antiquam* כל פרין קדש הלולים ליהוה, πᾶς ὁ καρπὸς αὐτῆς ἅγιος αἰνετὸς τῷ κυρίῳ, *ubi ait,* καὶ σωναγαγὼν εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν, *&c. Similiter Patres Deuteroseos* נטיע רביע דינו להאכל בירושלם לביעלי כביעשר שני. *Codice* περὶ δευτερωτικατῶν, & *alibi Operis Misnici*, & Pesicta Zutarta, *ubi supertus.* BERN.

r Προβάλῃ] Sic *Busb. Hen. Samb.* & *Vat.* προσβάλῃ *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Epiphan* βάλῃ *Bas.* & *G.*

s Χρήσθω·] Ita *Busb.* & *Hen.* Atticorum more. χράσθω *Big.* & *Samb.* χρῆσθω *Vat.* χρεῖσθω *Bas.* & *G.* ut *Græcorum* nemo.

t Τόκον ὑπ' αὐτῶν] *Al.* τόκων.

v Τρυγάτω] Ita in quinque *MSS.* (*Coll. Voss.*) & *Vet. Interpr.* τρυγείτω *Bas. G.* & *Castal.*

x Γιόμβον·] *Hen.* & *Busb.* γιόμβου. Mox *Samb. Busb.* & *Hen.* μετ'. Dein *Hen.* & *Busb.* χηρῶν. BERN.

5. *Terra vitibus consita*] *Morum quidem simplicitatem, vitam castam, & connubia paria homines omnino docet Maximus, ubi heterogenea negat tam sementis faciendæ, quam brutorum copulandorum ad jugum vel ad naturam. Vetat autem vehementer confusa ista Lev. c.* 19. 19. *Deut. c.* 22. 9, 10. & 2 *Cor.* 6. 14. & *Israeli* & Noachidis, *quod est, toti generi nostro,* Pesictæ minoris *f.* 25. *a. Hæc porro decreta late explicant, terroreque undequadraginta inculcant Scholæ Pharisaicæ ad Masiclam* Cilaim, & *ab illis Maimonides suo in* Iad *titulo eodem,* & Samag *Interdicto* 181. & *R. Levis in* Catechesi *capitibus* 249, 250, 568, & 571. *ubi* ἀκριβολογεῖται, כל חכם לב מזה יקח מוסר שלא לכנוס שני אנשים לעולם ברבר מן הרברים שיהיו רחוקים בטבעם ומשונים בהנהגתם כמו צריך ורשע; *quo plane modo super idem interdictum fecerat sanctissimus Paulus,* μὴ γίνεσθε ἑτεροζυγοῦντες ἀπίστοις. τίς γὰρ μετοχὴ δικαιοσύνῃ καὶ ἀνομίᾳ· τίς δὲ συμφώνησις χριστῷ πρὸς βελίαλ. *Adde his* Maccot *c.* 3. Baba mesia *f.* 91. & Cholin *f.* 115, 116. & *Commentaria magna Pentateuchi Hebraici f.* 236, 269, 297. *Procopium ad Deuteron.* & *Philonem p.* 712. *ubi impuritatem & naturam imbecillem asino objicit, ne cum bove jugum unum jubeat: quod & Rabini veteres & Abenesdras dudum animadverterunt. Repetit etiam hac causa Maimonides* Rustica *Vaxiadæ*, & *odio Chaldaismi contendit temere in Terra sancta vitium ordines frumento omni liberari.* Mores enim veteris fuit, *ait Auctor Agriculturæ Nabatææ,* conserere cum vitibus juxta hordeum, vindemiæ felicioris causa, *p.* 451, & 504. *Verum hæc procul à Moyse.* BERN.

y Τὸ ἄροτρον.] Sic *Big.* & *Vat.* in *reliquis* τ' ἄροτρον. HUDS. Lege τ' ἄροτρον COCC.

z Καθαρὰ] Ita habemus in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* καθαρώτατα σπέρματα.

σιν. μὴ ἢ κτλώσεσιν ἐπάγειν ὅπως μὴ συγχωρῶ. δέον γὰρ ἐκ τούτου μὴ διαβαίνῃ καὶ μέχρι τῶν [a] ἀνθρώπων ἡ φειδὼ τὸ ὁμόφυλον ἀτιμία, τοῦ δρέπειν ἀπὸ τῶν φύσει τὰ μικρὰ καὶ τὰ φαῦλα πρότερον λαβόντα. δεῖ ἢ μηδὲν εἶναι τοιοῦτον συγκεχωρημένον, ἐξ οὗ κἂν μίμησιν πραγματικήν τις τῶν κατὰ τὴν πολιτείαν ἔσοιτο. [b] ἀλλ' ὡς ὁ φειδὼ τῶν τυχόντων ἀμελεῖται τοῖς νόμοις εἰδόσι προνοεῖσθαι καὶ κατ' αὐτὰς ἀμέμπτως.

κα'. Ἀμῶντας ἢ καὶ σπαιροῦντας τὰ θέρη, μὴ καλαμᾶσθαι. [c] καταλιπεῖν δέ τινα καὶ τῶν δραγμάτων τοῖς βίᾳ πανίζουσιν, [d] ἔρημον εἶναι καὶ εὕρημα φειδοῦς. ὁμοίως ἢ καὶ τὸ τρύγης ἀπολιπεῖν τὰς ὀπιφυλλίδας τοῖς πένησι· [e] καὶ τῶν ἐλαίων παρεῖναί τι ἐξ καρπὸν φειδοῦς συλλογεῖσθαι τοῖς ἐξ ἰδίων οὐκ ἔχουσι μεταλαβεῖν. ὁ τοσαύτη [f] γὰρ ἂν ἐκ τοῦ ἐπ' ἀκριβὲς αὐτῶν συλλογῆς ὄφελος τοῖς δεομένοις ἦν, ὅση χάρις ἐκ τῶν δεομένων ἔλθοι· τὸ τε θεῖον τοῦ γεωργοῦ [g] προθυμότερον εἰς τοῦ ἐκθρεφθῆναι τῶν καρπῶν [h] ἀπεργάσεται, μὴ ἐξ καθ' αὐτὰς φειδομένων λυσιτελῶς, [i] ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν ἄλλων διαφθορᾶς λόγον ἐχόντων. μηδὲ βοῶν, ὁπότε τρίβοιεν τὰς σταχυὰς, ἀποδεῖν τὰ στόματα ὑπὸ τοῦ [k] ἄλω. ὁ γὰρ εἶναι δίκαιον εἴργειν τὰς συνεργασμένας τοῦ καρποῦ, καὶ φεῖσθαι τοῦ γῆρας αὐτοῦ πονήσαντας. [l] μηδὲ ὀπώρας ἀκμαζούσης κωλύειν ἅπτεσθαι τὰς ὁδῷ βαδίζοντας· ἀλλ' ὡς ἐξ οἰκείων αὐτοῖς ὑπαρχόντων [m] ἐμπίπλασθαι, κἂν ἐγχώριοι τυγχάνωσι καὶ ξένοι, χαίροντας ὑπὲρ τῷ [n] παρέχειν αὐτοῖς τῶν ὡραίων μεταλαμβάνειν. [o] ὑπιφέρεσθαι δ' αὐτοῖς μηδὲν ἐξέστω. μηδὲ τρυγῶντες [p] ὧν εἰς τὰς ληνὰς κομίζουσιν εἰργέτωσαν τοὺς ὑπαυλιάζοντας [q] ἐπιθύειν. ἄδικον γὰρ ἀγαθῶν, ἃ κτῆσθαι βέλησιν Θεὸς [r] παρῆλθον εἰς τὸν βίον, φθονεῖν τοῖς ὑπὸ τοῦ

quæ non sint generis ejusdem. nam ex eo metus, ne cognatorum dehonestamentum etiam ad homines usque transeat, sumpto ante principio ab iis quæ levia habentur & parva. Oportet autem nihil ejusmodi esse concessum, ex quo aliqua rerum in republica mutatio consequatur imitatione expressa. quapropter & leges vulgaria non negligunt, scientes providendum esse ut nihil in eis possit reprehendi.

21. * Metentes autem & demessa colligentes ne spicilegium faciant: sed & nonnullos victu egentibus relinquant manipulos, ut qui insperato prosint & ad alimoniam inveniantur. Similiter etiam de vindemia pauperibus relinquantur racemuli; & olearum frugum nonnihil prætermittatur, ut ab iis colligatur qui de suis quæ percipiant non habent. non enim ex accurata in iis colligendis diligentia tantum commodi paritur dominis; quantum gratiæ, *modo hoc non fiat*, ex egentibus veniet: & Deus terram ad fructus alendos alacriorem efficiet, si non suæ *tantum* utilitati prospexerint, sed etiam alimenti aliorum rationem habuerint. Neque boum in area triturantium ora obligentur. non enim æquum est eos à fructu arcere qui una laborarunt, ejusque in procreationem sese delassarunt. Neque viatores fructus maturos gustare prohibeantur, sed permittatur eis tanquam suis expleri, sive indigenæ sint sive peregrini; gaudentes quod illis concedere possint de fructibus maturis participare. nihil autem eis liceat asportare. Neque vindemiantes obvios iis vesci prohibeant, quæ in torcularia deferunt. iniquum est enim bona, quæ ex voluntate Dei ad victum provenerunt, iis invidere, qui frui desiderant eorum tem-

Spicas & manipulos facta messe forte relictos, ut & vineæ olivetique reliquias decidua, pauperibus cedere. Deut. 24.

Boum spicas terentium ora non ligandа. Deut. 25. 1 Cor. 9.

Viatores à fructibus gustandis non arcendi. Deut. 23.

[a] Ἀνθρώπων] *Al.* ἀνθρωπείων & ἀνθρωπίων.

[b] Ἀλλ' ὡς] Excusum bis fuit ἀλλ' ὡς ὁ περὶ τῶν τυχόντων μέλει. *Big.* & *Epiph.* ἀλλ' ὡς ὁ περὶ τῶν τυχ. ἀμελεῖται. *Samb.* ἀλλ' ὡς ὅτι περὶ τῶν τυχ. ἀμελεῖται. Vel leges ἀλλ' ὡς οὐ περὶ τῶν τ. μέλει. BERN. Ita *Big.* & *Epiphan.* nec aliter *Samb.* & *Vat.* nisi quod in uno ὅτι reperiatur pro ὁ, & in altero ὅτι. excusum bis fuit, ἀλλ' ὡς ὁ περὶ τῶν τυχόντων μέλει τοῖς ι. Est qui conjicit, ἀλλ' ὡς οὐ περὶ τῶν τυχόντων μέλει τοῖς ι.

[c] *Metentes autem*] *Imperantur porro huic populo opera misericordiæ & officia humana, ut sunt isthæc. Primo. Præter agrorum angulos, quos Pharisæi minus valere nolunt parte messis sexagesima Masiclæ* Pea *c.* 1. §. 2. *Spicas atque manipulos facta messe forte relictos,* πῆα καὶ λίκετ καὶ γόμες, *pauperibus cedere. His etiam largiri vineæ olivetique reliquias,* γαλελὼτ, *quæ sunt decidua, vindemiatoris oblivia, & rhagologia:* καὶ φίρετ, ἐπιφυλλίδας δηλονότι *Josepho, Aquilæ & nonnunquam Interpr.* LXX. *vel his* καὶ ῥᾶγας *seu* ῥάγας, *ut legerat Philo abs eisdem Interpretibus, p.* 703. *Vide jam cætera codicis* פאה, *Maimonidis capita quinque priora de* Jure pauperum, μαιμανὼτ γαιεήμ. *Bene enim convenit inter Josephum & Patres* δευτερώσεων *tam de crimine quam de pœna,* Maccot. *c.* 3. §. 9, 10, 11. *Plectebatur adeo* בן הכורת *mastigia, quicunque his talibus contraria fecerat, duræ Ægypti satis immemor, tredecim ictibus triplicis scuticæ, quod est huic Historico & Divino Paulo* πληγαῖς τεσσαρακονθᾷ παρὰ μίαν, *aut verbis Pharisæorum* מלקין אותו ארבעים חסר אחת שנ" במספר ארבעים מנין שהוא סמוך לארבעים. אין אומרים אותו אלא בככורת, *Deut. c.* 25. 3. *Masicla* Maccot *c.* 3. § 10, 11. & *T. Bab.* Synh. *f.* 10. & Maccot *f.* 22, 23. & *Maimon.* הראויות להשתלש Synh. *c.* 16. *magno opere, & Uzielides ad Deut. c.* 25. 3. *Secundo. Bovem* (ἢ κτῆνος ὀλοὸν Baba cama *c.* 5. §. 7.) *triturantem fiscella non capistrari, Deut. c.* 25. 4. 1 Cor. *c.* 9. 9. & 1 *Tim. c.* 5. 18. *Philo p.* 711, 712. *Talmudici* Iebamot *f.* 4, 43. & Mesia *f.* 88, 90, 91, 92. & *præcipue Misna* Mesia *c.* 7. §. 2. *Maimonides cum illic, tum c.* 13. §. 2. *grandioris corporis de* Conducto שכירות, & Turim *titulis* 337, 338. *Adde veterem Commentarium* Siphra *f.* 252. *c. T. Bab.* Meila *f.* 13 *a.* & *Bartenorium ad secundum* δευτέρωσιν *capitis* VII. Mesia. *Unde profecto constat à Gamaliele aliisque istius ævi Scholasticis edoctum beatum Paulum hoc Axioma, mite quidem & Mosaicum, à brutis operis ad humanas, ad sacras transtulisse.* Τὸ μὲ γὰρ τοῦ ἀναγωγῆς καὶ αὐτὸ ἦ τὸ φύσεσθαι, ἀλογίας; *quod ait Theodoretus ὁ συζητητής. Flagitiosa tamen est interpretatio Lazari Azariadæ Gemara* Iebamot *f.* 4. 1. & *Uzielidæ Paraphrastæ ad Moysis Deuteronomion. Quinvero in Israelitas ἀγριαίζοντας, sordidos ita & crudeles, ut ora industriis bestiarum obstruerent fallerentque, flagro undequadragesimo, acerba quidem, servili & conditione infamia, est sævitum: quam etiam in causa Regia Grotius Seldenusque, ut absurdum parit absurda, contra Moysen Moysisque Successores, & contra humani generis sensum permittunt. Tertio. Autumni tempore pomis ac uvis non prohiberi viatorem, neque æstate vulsis spicis,* קטפרת מלילות, *quantum modo apud fundum tuum esse volet. Deut. c.* 23. 24, 25. Baba mesia *c.* 7. §. 2, &c. Talm. Jeros. *f.* 31. *b.* T. Bab. *f.* 87. &c. & *in* lad *Maimonidis c.* 12. φειδὼ μισθώσεως. *Namque Moysis sui indulgentiam.* כי תבא בכרם ובקמת רעך. *Onceloſus, Uzielides, & omnis schola Talmudica præsertim intepretantur* ארי תתגרו וגו, Conductus si fueris vindemiatum, sive messum. *Liberalius tamen idem fas exponit Matthiades, & in Evangelio suo ὁ ὢν ὀγκτός.* BERN.

[d] Ἔρημον εἶναι καὶ εὕρημα] Ἔρημον εἶναι τούτοις φειδοῦς *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Vat. ἐρημ. εἰ. τούτοις διὰ φειδώ. Samb.* HUDS. pro iis habet MS. τούτοις, sic ut εὕρημα glossa sit vocis ἔρημον. REL.

[e] Καὶ τῶν ἐλαίων] Sic in quinque *MSS.* in *Editis* καὶ ἐλαιώνων. HUDS. Deut. 24. 20 confer codicem Pea VII. 1. REL.

[f] Γὰρ ἂν ἐκ τοῦ] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Bas. G. Aliisque* γὰρ ἐκ.

[g] Προθυμοτέρων] Eo modo *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* προθυμότερον, non male.

[h] Ἀπεργάσεται,] Ita ex *MSS.* in *Bas.* & *G.* ἀπεργάσεται.

[i] Ἀλλὰ καὶ] *Al.* ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀλλ.

[k] Ἄλω.] *Al.* ἄλων. in *Vat.* ἄλω. *Atticorum* ritu.

[l] Μηδὲ ὀπώρας] Prima densa libri nostri scripti aut impressi typis, tanquam ab ἔπουαι & ὀπάζομαι, *tempus cum fructibus suis, quod horam*, i. e. *messem frumentumque lectum lectum continuo excipit.* Idem μεθόπωρον appellatur Didymo, Hesychio, aliisque Criticorum non vetustissimorum. Hujus autem Judæi totiusque nationis hostis Apion, & Grammatici plerique lenius efferunt ἐπώρα, ἀπὸ τοῦ ὀπὸς sine sensu bono hoc vocabulum arcescentes. Dicerent potius ἡ τοῦ ὄπιος ἥβη τοῦ τροφῆς ὥρα, sive τὸ ὀπίσω τοῦ ὥρας, *quod ætatem sequitur.* Recte Eustathius ὀπώρα ἡ μετὰ τὸ θέρος ὥρα, à Poëta suo edoctus, καὶ φασὶ ἐλθοῦσαν ἡ εἰς θέρος ἡ εἰς ὀπώραν. Distinctius etiam Didymus, ὀπώρα καλεῖται ὁ μεταξὺ θέρους καὶ φθινοπώρου καιρός. BERN. Alii lenius, ὀπώραν, efferunt.

[m] Ἐμπίπλασθαι,] *Big.* & *Samb* manu altera ἐμπίμπλασθαι, altera ἐμπιμπλᾶσθαι. *Bas.* & *Gen.* ambabus utrique ἐμπιμπλάσθαι, ut vel tono agnoscat originem primam à circumflexo πλᾶσθαι. Bene mox *Samb.* προσφέρειν. BERN. Ita edidit *Bernardus.* ἐμπίπλασθαι *Big.* & *Samb.* ἐμπιμπλᾶσθαι *Bas.* & *G.*

[n] Παρέχειν] Παρέχειν *Samb.*

[o] Ἐπιφέρεσθαι] Epiphanius, *Portare vero nihil eis liceat. Bas.* & *Gen.* pariter ἐπιφέρεσθαι δ' αὐτοῖς ἐξέστω, *at secum insuper ferre quicquam illis haud liceat.* Quod est phrasi obvia *Big.* & *Samb.* ἀποφέρεσθαι δ' αὐτοῖς μηδὲν ἐξέστω, *inde tamen nihil isti secum auferunto.* BERN.

[p] Ὧν εἰς] Ὧν ἂν εἰς τὰς ληνὰς κομίζωσιν *Big. Samb.* & *Vat.*

[q] Ἐπιθύειν.] *Hen.* ἐπιθύειν puta pro ἐπιγεύειν. BERN. Forte ἀπιθεῖν. COCC.

[r] Παρῆλθον] Παρῆλθεν *Samb.*

tempestivitate, & vigente & abire properante, prout Deo visum fuerit. Quinetiam si qui præverecundia attingere dubitent, ut capiant hortentur, Israelitas quidem ut socios & propter cognationem *rerum suarum* dominos; homines vero, qui alicunde advenerint, obsecrantes ut iis *munusculis* uti velint hospitalibus, quæ Deus ipsis tempestive præbuerit. non enim *sibi* impendio esse putandum est, quæ quis ex benignitate capere alteri permittit, Deo bonorum copiam suppeditante non solum ad fruendum, sed etiam ad liberaliter dandum, volenteque & aliis hoc modo suam erga populum Israeliticum benevolentiam & felicitatis suppeditationem innotescere, dum etiam cum illis ea communicent quæ ipsis abunde superfunt. Qui vero contra hæc fecerit, plagis undequadragenis à publico fustuario acceptis, pœnam hanc fœdissimam liber perpetiatur; quod lucro serviendo dignitatem *suam* læserit. vobis enim pulchrum *erit*, calamitates in Ægypto & per solitudinem expertis, eorum curam gerere qui in similibus versantur; & opum abundantiam ex misericordia Dei providentiæ adeptis, hanc eandem egentibus ex simili sensu impertiri.

Decuma tertia viduis & orphanis dividenda. Deut. 26.

22. *Præter duas decimas, quas quotannis sol-

μῶσιν αὐτῶν μεταλαμβάνειν· τὴ ὥρας ἐν ἀκμῇ τε ἔσης καὶ ἀσφαλοῦς ἀπελθεῖν, ὡς τῷ Θεῷ κεχαρισμένον ἂν εἴη. κἂν ὑπ' αἰσχύνης τινὰς ὀκνοῦντας ἄψασθαι, λαβεῖν [s] παρακαλεῖτωσαν, οὕτως μὲν Ισραηλίτας, ὡς κοινωνοὺς καὶ δεσπότας διὰ τὴν [t] συγγένειαν· ἀφιγμένους δ' ἀλλαχόθεν ἀνθρώπους [v] ξενίων τυχεῖν ἀξιοῦντας, ὧν ὁ Θεὸς [x] καθ' ὥραν αὐτοῖς παρέσχεν. ἀναλώματος γὰρ ὀκ ἡγητέον, ὅσα τις κῇ χρήσηται [y] παρέντι ἀνθρώπῳ λαμβάνειν· ᾗ Θεῷ τὴν ἀφθονίαν τῶν ἀγαθῶν χορηγοῦντι, [z] οὐκ ὀλίγα τὸ καρπεῦσαι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ δοῦναι φιλότιμος, καὶ βαλομένῳ τῷ τρόπῳ τούτῳ τὴν ἰδίαν [a] σπεῖρε τῶν Ισραηλιτῶν λαὸν εὐνοιαν καὶ τὴν χορηγίαν ἡ δαιμονία καὶ τοῖς ἄλλοις ἐμφανίζεσθαι, ὀκ ὀλίγα δὲ σπείροντι αὐτοῖς κακείνοις μεταδιδοῦσιν. ὁ δὲ ταῦτα ποιήσας, πλήρεις [b] μιᾷ λιπάσει πεπαρέξουσι τῷ δημοσίῳ σκύτει λαοῦ, τιμωρίαν τούτων αἰσχίστην ἐλεύθερον ὑπομενέτω· ὅτι τῷ κέρδει δουλεύσας ὕβρισε τὸ ἀξίωμα. καλῶς γὰρ ὑμῖν ἔχει, πεπειραμένοις ἐν Αἰγύπτῳ συμφορῶν καὶ τῆς τὴν ἐρημίαν, σπουδὴν τῶν ἐν τοῖς ὁμοίοις ὑπαρχόντων ποιεῖσθαι· καὶ τυχόντας εὐπορίας ἐξ ἐλέους [c] καὶ σπουδῆς τοῦ Θεοῦ, τὴν αὐτὴν ταύτην [d] ἐξ ὁμοίου πάθους ἀπομερίζειν τοῖς δεομένοις.

κβ'. [e] Ταῖς δὲ δεκάταις δυσὶν, ἃς ἔτους ἑκάστου σπεῖ-

πων

29. *i. e. è sarte post trituram coacervato, similiterque de aliarum frugum cumulis, & ex uvarum olivarumque pressarum lacrymis seu fluore, peritè adeo verterunt oi δ'. τὰς ἀπαρχὰς αλωνῶν καὶ ληνῶν καὶ ἐλαιοτριῶν: tradebantque heri Sacerdotibus, qui collectum venerant, ex jure Divino Deut. c. 18. 4. Ex. c. 12. 29. Num. c. 18. 12. Moysi & Deuteronis* התרומה תנדולה *τῷ τρυμῷ, sive his* התרומה *τῷ τρυμῷ τῷ μεγάλῳ, LXX. Interpr. modo τὸ ἀφαίρεμα, modo τῷ ἀπαρχῷ; Onceloso, Jonathani, & plerisque Masorethis* אשרות & הפרשה *το ἀφόρισμα, aliis τῷ ἐξαιρέσει, quæ etiam secuit aream torcularis, sed & velleris partem non minorem sexagesima vel pro oculo malo & avarissimo. Is enim modus Ezechieli vati notatus c. 45. 13.* זאת התרומה אשר תרימו ששית האיפה כחצי החתים וששית האיפה כחצי השערים, *LXX. Int. αὕτη ἡ ἀπαρχὴ ἣν ἀφορεῖτε, ἑκτὸν μέτρου (Jonathani pariter* חרמן שתא *בכיליתא* מן כל גומר *(leges* כומר *) & πρῶτα, καὶ τὸ ἕκτον & οἴφι* מן כל כור *(i. e. s. μέτρα* מן כומר *) τῶν ἐρεσσῶν. B. Hieronymus, Et hæ sunt primitiæ quas tolletis, sextam partem Ephi de coro frumenti, & sextam partem Ephi de coro hordei. Doctissimus Presbyter* Trumot *Primitias ad sacrum κείμηλον interpretatur, quod vides, & distinctius in Commentario* Primitiva: *imo aliquando sanctissimus Moyses eadem ἀφαιρέματα nuncuparit* ראשית *ἠσιτ, τὰς ἀπαρχάς; unde magna confusio apud Scriptores Christianos Judæosque de Primitiis. Inde etiam indulgentia Scribarum antiquorum, siquis ante* Biccurim *de cado acervoque suo forte* Trumam *demserit: quandoquidem in Lege ἀφαίρεμα & ἀπαρχὴ* תרומה וראשית *nuncupetur tam grandis* Truma *Deut. c. 18. 14. & Ex. c. 25. 2. quam* Biccurim *πρωτόλεια, seu Primitiæ proprie dictæ Deut. c. 26. 2. & Deut. c. 12. 17. Nam* Biccurim, *non* Trumas *ad Solymas deportare imperatum Israelitis, post Aquilam adnotat Auctor* Siphra *f. 42. idemque Compilator* Siphre. *Videamus autem quid de hac re Tiberienses docuerant olim nostrum Hieronymum, Δεκάδα i. e.* decimam partem omnium frugum [כיעשר ראשון *Pharisæis, Trumot. c. 3. 6.* Ita in genere quicquid in cibum mortalium è tellure creverit, decimatur. *inquiunt Antecessores initio Maasiclæ περὶ δεκατῶν,* [כל שהוא אוכל ונשמר וגרוליו מן הארץ חייב במעשרות Leviticæ tribui populus ex lege debebat. Rursus ex ipsis decimis, Levitæ, hoc est, inferior ministrorum gradus, decimas dabat Sacerdotibus, & hæc est quæ appellatur *δευτερογενεκάτη. Locutione quidem Talmudica* כיעשר המיעשר Maaser hamaaser, *seu δεκατοστὴ δεκάτη, seu centesima; necnon* תרומת כיעשר Trumat maaser, *τὴ δεκάτης τὸ ἀφαίρεμα.* Erant quoque & aliæ decimæ (כיעשר שני) quas unusquisque de populo Israel in suis horreis separabant, ut comederet eas, cum iret ad Templum, in urbe Jerusalem & in vestibulo Templi, & Sacerdotes & Levitas invitaret ad convivia. Erant autem & aliæ decimæ, quas pauperibus recondebant, quæ Græco sermone appellantur *πτωχοδόκαι*). *Quod est phrasi Misnica* כיעשר עני, Trumot *c. 9. 3. & passim.* Atvero Primitiva quæ de frugibus offerebant, non erant speciali numero definita, [*Ita de* Biccurim *illustrissimus Judas primis verbis Maasiclæ* Pea, Modum & mensuram certam (שיעור) non habent Angulus pauperum, Primitiæ בכורים, Oblatio Regalim, Eleemosyna, aut *πωλητὶ ἀπελεία. Pariterque de* Trumot *c. 1. 7.* "אין תורמין לא במרה ולא במשקל ולא במנין וגו *vel ut Rabini solent dicere* באכד לא במרה.] sed offerentium arbitrio derelicta. Traditionemque accepimus Hebræorum, non Lege præceptam, sed Magistrorum (חכמים) arbitrio inolitam: qui plurimum, quadragesimam partem dabat Sacerdotibus: qui minimum, sexagesimam: inter quadragesimam & sexagesimam licebat offerri quodcunque voluisset. [*Hæc sane discipuli sui gratia ex Judæ Syntagmate Misnico transtulerat Doctor Tiberiensis Trumot c. 4. 3.* עין יפרת אחר כארבעים בירת שכאי אומרים כשלשים.

s Παρακαλείτωσαν] Ita *Bas. G. Hen. Busb. & Vat.* Verum παρακαλῶν *Big.* (*Coll. Voss.*) *Vat & Samb.* per ectasin *Atticam* pro παρακαλοῖεν. BERN & HUDS.

t Συγγένειαν] *Big & Samb.* συγγένειαν. *Bas. & Gen.* præter consuetudinem συγγενίαν. Hoc quidem pro συγγενείαν, aut pro συγγηνίαν voculatione Attica. BERN.

v Ξενίων τυχεῖν] ξενίας τυγχάνειν ἀξιοῦντας *Big.* (*Coll. Voss.*) *& Samb.* ξενίων τυχεῖν ἀξιοῦντας *Vat.*

x Καθ' ὥραν] Καθοσῶν legerat *Epiphan.*

y Παρέντι] Παρέζειν ἀνθρώποις *Idem.* παρέντι ἀνθρώποις *Hen. & Busb.* παρέντων ἀνθρώπων *Vat.*

z Οὐκ ἔστι τὸ] Οὐκ ἐπὶ τὸ [τῷ *Big.*] καρπεῦσαι μόνοις, ἀλλὰ καὶ τὸ [τῷ *Big. & Coll. Voss.*] τοῖς ἄλλοις μεταδιδόναι [διδόναι *Vat.*] φιλοτίμως *Big. Samb. & Vat.*

a Περὶ τὸ τὸ] Περὶ τὸ ἰσραηλιτῶν λαὸν *Big.* & manu altera *Samb.* & inter Latinos codex *Lipsiensis.* περὶ τὸ ἰσραηλίτων λαὸν, *Samb.* manu altera, & quasi ἐκαθίσχυε *Epiphanius.* Mox κἀκείνοις μεταδιδοῦσιν, typis *Genevæ.* BERN.

b Μιᾷ λιπάσει] Μὴ λειπόσιος *Samb.* corrupte, ut satis demonstrant cætera exemplaria Græca, Latina plane omnia, utque §. κβ'. hujus capitis adnotat clarissimus *Bosius.* Jam *Hen. & Busb.* ὁ π. τ. ποιῶν, πλαγὰς μιᾶς λειπούσης τεσσ. τ. δ. σκύτη λαμβάνων. BERN. In V. T. præcipiuntur 40 dari, uti nostri id explicare solent: at Judæi 39. & ita Paulus quoque fatetur se 39. accepisse. REL.

c Καὶ σπουδῆς ᾗ Θεοῦ,] Ita *MSS.* in *Editis* deest καί. HUDS. Forte ἐξ ἐλέους καὶ σπουδῆς. Vet. *Ex misericordia & providentia Dei.* COCC.

d Ἐξ ὁμοίου πάθους] Ἐξ ὁμοιοπαθοῦς *Vat.*

e Ταῖς ᾗ δεκάταις] Ita *Big. Samb. & Vat.* ταῖς δεκάταις ταῖς δ. *Bas. & G.*

* *Præter duas decimas,*] *Sumebant equidem de proprio Patres familias Judaicas, aut Proselyti, per Palæstinas Syriasque, aut si vellent Samaritæ, &* נכרים, *quod est, Gentiles & Christiani, Masiclis* Trumot *c. 1. 1, 3. c. 3. 4, 9. & c. 4. 4.* Biccurim *c. 1. 2, 4, 5, 11.* Challa *c. 4. 11. &* Talm. Jerof. *f. 64. b.* Iad *Maim f. 443. Primo* Primitias, בכורים *βικκουρίμ, πρωτόγονα Interpr. LXX. πρωτόλεια Josepho*, Primitiva *& Primitias B. Hieronymo aliisque innumeris, qualia θαλύσια vocavit Maconides ιλ. ϊ. 530. frumenti fructuumque suorum τὸ πρῶτον χώνευμον, scirpo* בגמי *ante signatum* Biccurim *c. 3. 1. nimirum ex his septem, tritico, hordeo, uvis, ficubus, malis Punicis, olivis, & dactylis, tot dapibus Palæstinæ Deut. c. 8. 8. & Misna* Bicc. *c. 1. 3, 10. unde Talm. Jerof. f. 64. b.* פירות תאילן בכלל פירות תאדמה *& f. 65. c.* כי אלו מן המובחר, *partem bonam & δίεως καὶ τὸ ὑπαῖθρος, indeterminatam quidem Misna* Pea *c. 1. 1. &* Bicc. *c. 2. 3. aut sexagesimam ex Gemara, ut munus parcissimum, easque ad Jerosolyma lento itinere magna cum pompa & lætitia, præeuntibus tibicine, cophinis & bove ἐλαιοστεφάνῳ & χρυσοκέρῳ, & ad quamque stationum centies decantato* שבחתי באמרים לי *Ps. 122. comportabant, apud Ædem Dei* בנקום *βαμμακὼμ, tempore aliquo inter festa Pentecostes & Encæniorum, quod est, nec ante oblatum Gomer, nec post Autumnum, rite agitandas & offerendas. Sedulo autem de his primitivis Sapientes Judæorum Masiclis* Biccurim, Pea, *&* Challa, *& Apophthegmatum Legalium Collector tit. συνωνύμων sui* Iad *f. 442. & mille alii Concisionis Rabinicæ: præcipue vero sacrorum rituum Auctor Exodi c. 23. c. 34. & c 35. Deut. c. 26. Lev. c. 23. & Num c. 15. Secundo. Dein separabant de πρωτοκαθεδρίας, & de frugibus conditionis melioris,* (Trumot c. 24. מן היפה) *& quidem usu jam dignis & apparatis, apud Deuterotas* מן הנגמרים *ἐκ τῶν τετελειωμένων, aut locutione Mosaica* כלאחך ורכיך *Ex c. 22.*

πὸν πλεῖν, τὸ μὲν τοῖς Λευίταις, τὸ δ' ἑτέρων θεὸς vere præcepi, alteram quidem Levitis, alteram vero

משלשים והבנינית כהמשים והחריעה מששים Avara manus tollit Trumæ nomine *τὸ ἑξηκοστὸν*, modica *τὸ πεντηκοστὸν*, ſed liberalis *τὸ τεσσαρακοστὸν*: aut ex placito Sammaiſtarum *τὸ τεσσαρακοστὸν*.] Quod igitur in Pentateucho dubium relictum eſt, hic ſpecialiter definitur propter Sacerdotum avaritiam, ne amplius à populo exigant in primitiis deferendis, id eſt, ut ſexageſimam partem offerant eorum quæ gignuntur à terra. Si enim Corus, qui Hebraice appellatur Homer, & LXX. dicitur Gomor, triginta habet modios; Epha quoque & Batus decima pars eſt Cori; præcipiturque, ut ſexta pars tam Ephæ quam Bati detur Sacerdotibus in primitiis offerendis, quæ de tribus Modiis dimidium faciunt Modium: perſpicue ſupputatur ſexageſimam partem primitiarum Sacerdotes accipere debere. *Talia Hieronymus, talia & Salomo Jarchius ad idem Vaticinium. Caterum de primitiis vellerum, ἧτις ἀγνὴς* ראשית הגז *accuratiſſime agunt Patres* Cholin *toto capite* XI. *& poſt illos Gemarici f.* 139, *&c. T. Bab. & ab illis Maimon. f.* 445. *a.* Iad. *Flagellabat autem hoc tributum ovile vel quinque bidentum Paleſtinarum, (ſive exterarum κατὰ τὸ δεύτερον, refragantibus licet Joſe Elao, & ex recentioribus Maimonide,) velleris cujuſque Selaim quinque Judaicis, aut decem Selaim Galilæis, quæ exæquant viginti zuza Judaica, Cholin c.* 11. *& Trumot c.* 20. 8. *vel ut Babylonii adnotant f.* 136. *a, b. Cholin. τῷ ἑξηκοστῷ & πέμπτῳ. De cæteris* Trumis *extat Maſicta prolixa Phariſæorum, cum commentariis ſuorum nepotum valde prolixis. De Primitiis* בכורים *ſive βικκυρίμ ſtudioſe agit Moyſes c.* 26. *libri ultimi,* ולקחת מראשית, כל פרי האדמה אשר תביא מארצך וגו *κατὰ τὴν ἀπαρχὴν τῶν καρπῶν (Onceloſo* מרוש כל אבא *τ γῆς σε, etiam Phariſæis interpretantibus* Biccurim *c.* 1. 2. *κατὰ ἐμβαλεῖς εἰς τὸ κάνταλον, voce Alexandrina Interpretes* LXX. *Moyſi* בטנא *βατείνη, mollita voce* צנא, *quæ Deuterotis* Caniſtrum *denotat, ſicut* Senna סאנא *apud Arabes: in Targumo Onceloſi & ubique Talmudorum* בסלא *&* בסל *i. e. ἐν καφῷ, in quaſillo: κατὰ πορεύσῃ εἰς τ τόπον, &c. Pertinebat igitur ad hunc ritum, Primitias legere, & ad Templum corbe deportare: tum eas Sacerdote manus dirigente coram Deo elevare, recitareque palam formulam ἀρωμι ὧδε v.* 5. *offerre pacifica, & ὑμνολογεῖν, & profiteri δικαιώτας à ſe probe pieque jam præſtitas: denique in Urbe Sancta pernoctare. Dicam jam a Phariſæorum reſponſis* Maſicta Biccurim *c.* 2. *quomodo inter ſe differant hæc tria, Biccurim, Truma, & Decimæ.* 1. *Truma & Biccurim (nam & hæc Trumæ vocantur Deut. c.* 12. 17. *cum c.* 26. 4.) *requirunt, ſiquis Lacus (ζὰξ* זר*) cogitato eas comederit,* מיתה *manum Dei vindicem; ſi incogitanter, ſuper pretium frugis partem quintam* חומש: *tanquam opes propriæ (*נכסי הכהן*) Sacerdotum, permutantur pro ſervo, beſtia munda, aut pro fundo coëmendo, exſolvendo debito &c. Bicc. c.* 3. 12. *aut* Cuſtodibus Ædis *erogantur: & ſi minores fuerint parte centeſima cumuli communis (*חולין*) in quem forte inciderint, eum haud conturbant, i. e.* יעולין בא וכאה: *denique nec illota manu, nec ab hemerobaptiſta unquam attinguntur.* 2. *Biccurim vero & Decimæ apportantur ad Ædem, tenentur Confeſſione* ורוי, *Planctum prohibent Deut. c.* 26. 11, 14. *penitus expenduntur & ἀκριβοῦται.) Deut.* 26. 13. *ante exitum trieteridis: & ſi forte commiſceantur, apud Solymas cum* Cholin *aut ſecum, hominem Laicum aut brutum veſci eis nefas.* 3. *Truma & Decimæ aream totam continent ab uſu fructu, donec eximantur,* טבלו *δίκη: menſuram proventus certam habent; illa τὸ πεντηκοστὸν ex decreto Phariſæorum, hæ à Moyſe τὸ δέκατον: ſumuntur de ſeptem quæ celebrantur, deque reliquis frugum generibus, etiam ex conducto & ex recuperato: ad Templum & Tenupham haud obligantur.* 4. *Biccurim vero ad agrum ipſum pertinent, ibique deſignantur, non ab area & torculari capiuntur; imo agrum totum, ſi pius Iſraelita velit, vindicant auferuntque: atque, ut ſupra dixi, cum Euchariſtico ſacrificio, (propter Deut. c.* 26. 11.) *& cantilena & ſolenni agitatione offeruntur; indeque in Urbe Sancta pernoctant heri.* 5. *Poſtremo* Trumat Maaſer *Num. c.* 18. 26. *Maimon. de Jure Pauperum c.* 6. 6. *i. e. δεκατοδεκάτη, quam ἀπαρχῶν ἀπαρχὰν & λόγον ἰκανὸν appellat Philo, & Scriptor melior μαασὶς ἀκαθαρσίας, & τερουμὰ ἀσήμου, quamque Levitam Sacerdoti fas ſolvere, inſtar* Trumæ grandioris *acervum vetat, donec ipſa eximatur, uſurpari, eſtque menſuræ definitæ: at tamen ex incorrupto carpitur, ſicut biccurim ſolent, pro fructu marcido & poſt notationem corrupto,* ושלא כן הכוקף *Tertio. Poſt exemptas Primitias Trumaſque* בכורים ותרומות, *reſidui proventuum terræ quorumcunque unde veſcimur, Deut. c.* 14. 22. *&* 2 Par. 31. 5. *pecorumque decimam menſura, pondere, & numero certo captam & accuratam* Trumot *f.* 52. *&* Abot *f.* 10. *imo Scribarum præſcribentium κομιανηθησυσθαι χαποδέκατον Matth. c.* 23. 23. *Luc. c.* 11. 42. *& Juris Judaicis Maſictis* Maaſerot *& c.* 2. 1. Demai, Joma *f.* 83. *b. &* Roſſana *f.* 12. *T. Babyl. & Maimonidis hilcot* Maaſer *c.* 1. *f.* 434. *d. Et ſollicite Doctores Urbis f.* 48. 3. לא דכאיסי quidem ſemen quicquid habet, quicquid veget natura, etiam בצלין, צנונות, חרובים, שתלים, כרשין, aut ſiquid hiſce vilius creſcit: *ibidemque ait Iſa bar Juda,* Sapientes decimant olera. המעשרות לירקות מרבריהם. *Levitis vel Leviſſis, aut quidem Sacerdotibus ex ſanctione Eſdræ nobiliſſimi Scribæ, multatis adeo τοῖς νομοφύλαξι Talm. Jeroſ. f.* 56. *d. & Talm. Bab.* Cholin *f.* 130. *& Maimonidi ad ultima Maſictæ* Maaſer Seni, *& Siphre f.* 20. *b. tribuebant Laici, dominuſve vel conductor. Non enim Levitis ſolvebant Levitæ aut Sacerdotes, Talm. Jeroſ. ad* μαασὶς σενὶ *c.* 5. 9 *& Talm. Bab. f.* 130. *&* χολὶν. *Hæc autem omnia tradebantur nomine* מעשר ראשון *τ πρώτης δεκάτης, ut loquuntur Judæorum Patriarchæ, metu vero vindictæ Divinæ* מיתה; *ita Moyſen interpretantur Num. c.* 18. 21, 22, 24. *Cæterum primis illis decimis, ut κοινῶς* חולין *minimeque ſacris rebus, veſci licuit plebeios, etiam parum puros, Num. c.* 18. 30, 32. *& ibidem Siphre f.* 20. *b. Quarto Tum reliquæ frugis decimam, ſicut juſſum erat Deut. c.* 14. 22, 24. מעשר שני *δεκάτῳ δεύτερον* voce Phariſæorum, *ejuſve pretium parte quinta adauctum, apud urbem Solymas patres cum familiabus ſuis hoſpites læti impendebant & pollucebant. Nam, ut ajunt Phariſæi Maſicta περὶ δεκάτων δεύτερων,* מעשר שני ניתר לאכילה ולשתיה ולסיכה. *Quinto. Quinetiam tertio quoque anno, ſive bis quavis heptaëteride (annis enim ſeptimis ſive Sabbaticis Terræ Sacræ cultoribus ceſſabant omnino ἔργα & δῶρα) decima ejus quod reſtaret, titulo τ πρίτης δεκάτης apud Joſephum, pariterque* מעשר שלישי *initio Tobiæ, quod exemplaria Hebraica, Græca, & Syriaca conteſtantur v.* 7. *adverſus cavillationem Joſephi Scaligeri. Quis enim non videt Hieronymum ab Hebraico abiiſſe boni Naphthalitæ & à rei veritate, ubi verterat,* Ita ut in anno tertio proſelytis & advenis miniſtraret omnem decimationem. *Tertias inſuper decimas arguit Deut. c.* 26. 12. *τὸ δεύτερον ἐπιδικαίων δώσεις, ſi recte perpendas. Legerunt enim οἱ ο'. in Codice Moſaico* שנית המעשר ונתנת, *ſuvíθα,* iterumque decimabis datum Levitæ &c. *Seldeni etenim* שנית שנית *Hebraicum non eſt. Clarus etiam ipſe Hieronymus apparet & diſertus c.* 14. 28. Anno tertio ſeparabis aliam decimam (*i. e. præter* מעשר שני, *ſive* decimam Euchariſticam, *de qua egerat vir ſapientiſſimus à v.* 22.) omnibus quæ naſcuntur tibi eo tempore. *Clarior adhuc Theodoretus ad Legem eandem, μὴ τρία ἔτη ἐξοίσεις πᾶν τὸ ἐπιδικαίων τῷ ἡγιασμένῳ σε ἐν τῷ σὺν αὐτῷ σπείρῳ, & δήπου αὐτὸ &c. ἐσίον ἦ ὡς ἰώσηπος συντεύθει λαοῖς ἀφειμένῳ, μᾶλλον ἢ & τὸ ἰουδαίων ἐπισάρῳ ἐσθ' ὡς ἰουδαῖος, τρίτης ἔφη δεκάτας φησὶ χέναι τ νόμον φησφέρειν τοῖς μὲν τοῖς λευίταις, τὸ ἢ τοῖς ἐξ ἀνοῖς· & τοῖς χήραις, τὸ ἢ ἄλλῳ τοῖς τ φερομένων δώρεας. Quinimo contra Joſephum in hoc ritu Scaliger, Amama, & Seldenus validi nihil objiciunt. Quinvero eodem nomine* מעשר עניי *μικρὸς γαὶ in libro Miſnæ, τ πτωχοδικάτης ſimiliter Hieronymo, contra vicinam pauperiem, præcipue viduarum & orphanorum, domi erogabatur, propter Deut. c.* 14. 28. *& c.* 26. 12 *unicuique profecto in agro poſcentium ſemicabum tritici, hordei ſpeltæve cabum, vini ſemilogum, & de cæteris ſicut Phariſæi juſſerant* Pea c. 8. 5. *&c. &* Cholin *f.* 131. *donec diſſiparetur totum πτωχοδικάου. Verumtamen ad oſtium herus inter inopes diſtribuet, quo ſibi modo placuerit, diſtribuet inquam. Quippe* decimæ paupertinæ *non ſolvunt debita, beneficia non repenſant, captiva capita non redimunt, regionem ſuam non mutant, ſportulas nuptiales non præſtant; nec quidem faciunt eleemoſynam* צדקה, *multo minus hero cedunt in uſum fructum,* Pea f. 57. *&* Cholin f. 131. *Quanquam Maimonides l.* 6. *μαθαναὼ γαυτεὶμ, ex ſententia R. Joſuæ Levitæ, aliorumque Babyloniorum f.* 12. *b. Talm. Bab.* de Anno ineunte, *hanc decimam ſolutam adfirmat κατὰ τριετηρίδας loco* decimæ ſecundæ *abſque novo damno areæ. Ita & par Targumiſtarum Uzielida & Solymitarius Deut. c.* 26. 12. בשנת תליתאי מעשרא תניינא הוא מעשר מכסניא. anno tertio perſolves decimas ſecundas, nomine ac uſu Decimarum Paupertinarum. *Subjicit tamen ibi Jonathas,* quinimo Decimam tertianam מעשר תליתאי apud Deum deportatum comedes. Quaſi Decimæ Euchariſticæ & Polluctæ מעשר שני *annis tertiis tertio loco venerint, & medio τὰ πλωχοδίκαια. Sacrum inſuper idem ſuadet, quod Joſephus ex illo & ex conſuetudine voluit. ἰὼν ἢ σωτελίσῃς πᾶν τὸ ἐπιδικαίων τ γενημάτων σε ἐν τῷ ἔτῃ τῷ τρίτῳ,* qui quidem annus eſt Decimarum, *crede aliarum:* dabiſque ex triennalibus hiſce decimis Levitæ cæteriſque merito poſtulantium *Et adhuc diſertius κατὰ τὸ σαμαρειτικὸν,* **وفي السنه الثالثه سنه التعشير**, anno tertio, anno decimationis ſive novi cenſus, dabis nimirum *τὸ τριτοδέκατον* turbæ Levitarum orbarumque. *Nam cum perrexerat per gratulationes civium Jeroſolymitanorum ordo aliquis Stationarius ad montem Dei* להר הבירה, *calathum ſuis quiſque humeris portabat, ex auro quidem vel argento ditiores, reliqui viminеum* Biccurim c. 3. 8. *præcipuis telluris ſacræ deliciis intus repletum, extra coronatum, ornatumque, neque hoc officium detrectabat vel rex Agrippa, in Atrium Iſraelis* לישראל, *ultimum Divinorum Hymnorum canentes, dum aſcenderent, Levitis ſubinde* ℣. 30, *modulantibus. Mox pullis avium, quos etiam ſuper corbes ferebant, Sacerdoti εἰς ὁλοκαυτωσιν traditis, recitatur Deut. c.* 26. *v.* 3. הגדתי, *ἀναγέλλω σήμερον &c. Dein latum primitiarum onus, ab humeris remotum,* Agitatur *rite apud Deum, Sacerdote ſubtus dirigente, & Laico Sortæ manubria prenſante profiteteque ſimul ex formula* ארמי אבד אבי, *Deut. c.* 26. *v.* 5. —— 10. *quam μικρὸν βικκυρείμ appellarunt ex re,* Sotæ c. 7. 2, 3. *verbis omnino Hebraicis. Nam* וירוי מעשר Profeſſio Decimarum, *Deut. c.* 26. *v.* 13, 14, 15. *quavis linguarum licebat,* Sotæ c. 7. 1. *Hunc autem in modum Decimas olim confitebantur,* Maaſer *Seni extrema Maſicta, &* Jad *titulo eodem c.* 11. *die ultimo Azymorum ad Sacrificium Veſpertinum, heptaeteridum annis quarto & poſtremo, Trumatione atque Decimatione vel tertii anni, Deut. c.* 14. 28. *jam peracta & perſoluta. Quippe frumentum & herbæ ἀπεδεκατώθη ad Tiſris initium, arbores ad medium Sebeti, cuncta præ Paſchate: quinimo reliquias iſtius cenſus, quæ forte heris uſque remanſerant, ante diem* XIII. *Niſanis donari aut comburi oportuit,* Maaſer ſeni c. 5. 6. *Extuli, φησὶν ὁ ἀληθὼς ισραηλίτης, quod ſacrum erat,* decimas equidem ſecundas & fructum arborum quadriennium, Lev. c. 19 24 *tradidique Levitæ,* decimas primas, Num. c. 18. 21. *Largitus etiam ſum* trumam grandem & trumam decimalem. *Peregrino profecto & orphano & viduæ τὸ πλωχοδίκαιον,* & ſpicilegium, & manipulum relictum,

ro ad epulationes, anno *quoque* tertio tertia conferatur, *ad distribuenda quæ desunt mulieribus viduis & pueris orphanis. Fructuum autem maturorum quicquid primum cuique proveniſſe contigerit, *id* in Templum deferant; Deoque pro terra unde manarint, quam eis poſſidendam tradidit, *grato ore* laudato, *ac* ſacrificiis, quæ lex eos ferre jubet, rite peractis, horum primitias dent ſacerdotibus. Poſtquam vero ea quis perfecerit, & adduxerit etiam decimas omnium, una cum primitiis quæ aut Levitis ſolvendæ erant aut in epulis inſumendæ, ad ſuam domum abiturus, contra delubrum ſtans Deo quidem gratias agat, quod ab Ægyptiorum injuria liberatis terram uberem & amplam fruendam dederit: teſtatus vero ſe decimas ex Moyſis legibus peregiſſe, Deum *ſuppliciter* oret, ut ſibi ſemper benignus ſit & propitius, atque omnibus communiter Hebræis præſens eſſe perſeveret, ſervando quidem quæ eis

τὰς δωχίας, [f] τρίτῳ πρὸς αὐτὰς [g] καὶ τὸ ἔτος τρίτον συμφέρειν εἰς ἀναίνησιν τ ἀπαιζομένων, γυναιξὶ τε χήραις καὶ [h] πᾶσιν ὀρφανοῖς. τῶν δ' ὡραίων ὁ, τι καὶ [i] πρῶτον ἑκάστῳ τύχῃ γιγνόμενον, εἰς τὸ ἱερὸν κομιζέτωσαν, καὶ τ Θεὸν ὑπὲρ τ ἐνεγκαμένης [k] αὐτὰ γῆς, ὡ αὐτοις κτήσωσθαι παρέχει, εὐλογήσαντες, θυσίας ἃς ὁ νόμος αὐτοῖς ὑποφέρειν κελεύει ὑπιτελέσαντες, τούτων τὰ [l] πρωτόλεια τοῖς ἱερεῦσι διδότωσαν. ἐπὰν δ' ἂν ἢ πῶτα πιήσας πις, [m] καὶ πάντων τ δεκάτας ἅμα τ [n] εἰς τὰς Λευίτας καὶ τὰς δωχίας τ ἀπαρχὰς ἀπενεγκὼν, ἀπέναι μέλλῃ πρὸς [o] αὐτὸν οἶκαδε, εὐς [p] ἀνύκρυς τοῦ τεμενισματος εὐχαριστούτω μὲν τῷ Θεῷ, ὅτι τ ἀπ' Αἰγυπτίων αὐτὸς ὑρέως ἀπαλλάξας [q] γῆν αὐτοῖς ἀγαθὴν καὶ πολλὴν ἔδωκε καρπούς· μαρτυράμενος δ' ὡς [r] πᾶς τε δεκάτας καὶ τὰς Μωϋσέως τελέσαι νόμους, αἰτησάσθω τ Θεὸν ἵλεων καὶ [s] ἥμερον αὐτῷ διαπαντὸς εἶναι, καὶ κοινῇ πᾶσιν

ctum, agrique mei angulum Deut. 24. 19. Lev. 19. 10. *abs edibus adeo meis* Collyras Challæ nomine debitas Num. 15. 20. *Omnino ſicut juſſiſti*, non turbavi ordinem decimarum trumarumve. *Non violavi mandata tua*; non obtuli avulſum pro indecerpto, vetus pro recenti, vel aliud pro alio genere. *Neque ſum oblitus* agendarum hac cauſa tuo Numini gratiarum. *Quin* decimas ſecundas cognati funeris *in luctu non comedi; neque immundus iſta forte ſeparavi, neque impendi quicquam eorum* in pollincturam, in ſandapilam, involucrum, lamenta, vel in alia funebria. *Obedivi vero voci Domini mei*, comportatis iſtis ad Ædem Electam בית הבחירה, *& imparata quæcunque ita præſtiti* lubens lætuſque. *Hoc colon ſubmiſſa, voce altiori ſequentia, T Jeroſ. f.* 56. *Tantum enim Profeſſorum faſtum ſeculo ſuo pravo & illiberali ferre non potuit pius Chaſmonæus Johannes P. M. ſed interdixit potius*, Maaſer ſeni c. 5. 15. *iterumque* Sota c. 9. 10. *Recte adeo obſervavit R. Hylas de hac Exomologeſi, con tumeliam atrocem Sanctiſſimo facere*, מי שהוא אומר יגשתי והוא לא יגשה. *Pergit autem vox confitentis. Reſpice igitur de ſancto habitaculo tuo in cœlis:* ſicut nos mandata tua jam faceſſimus, vota etiam noſtra, quæſumus, perfice; *atque benedic Iſraeli populo tuo* filiis multis filiabuſque; *tellurique quam à te habemus*, roribus & aquis & prole magna beſtiarum: *quatenus pollicebare pridem Majoribus noſtris ſolum melleum & lacteum*, dulcioribus fructibus nobile. *Sic erat Phariſæorum Commentatio ad Deut. c.* 26. 13, 14, 15. *pietate, quod ſentio, & bona eruditione præclara*, Maaſer Seni c. ult §. 10. &c. *Mox Deo adorato, munus cum qualo juxta Altare relinquitur* Biccurim c. 3. §. 4, 5, &c. *& Maimonidis hilcot* Bicc. c. 4. בקדן דרומית מיערבית *verſus plagam Africam, pietatis domeſticæ monumentum cibuſque Sacerdotum; ſumendus tamen reverenter ac opportune* בקדש בקדש Biccurim f. 85. *Talm. Bab. Quiſquis enim ſtaminum ante carmen illud ſolenne guſtarat, luebat undequadraginta*, Maccot c. 3. 3. *Reddebantur autem rurſus heris calathi ſui deaurati donis caſſi. Fas autem fuit* Scham Biccurim *recitari ab Iſraelita alterius ſaltem parentis, non à Gentili, non à Proſelyto, propter Deut. c.* 26. 3. 7. *& δόντ ῥωζιν βιχχελιμ c.* 14. *indulget tamen his aliquatenus conſuetudo, quod ex Juda Principe urget R. Joſua Levita Talm. Jeroſ. f.* 64. *a. quia Abramum totius mundi patrem renuntiarat ὁ ὢν Gen. c* 17. 5. *quomodo & Diviniſſimus Paulus idem Oraculum in ſuis Epiſtolis ſæpius expoſuit, & ex recentioribus Moſes Maimonis jubet intelligi*, Hilcot Biccurim c. 4. *Licuit & Sacerdoti Levitæve propter urbes ἀσύλους ἢ τ πρωτογονημάτων ἐξομολόγησις*, Maaſer Seni c. 5. 14. *Non licuit illa fœminæ, aut ſervo, aut commiſſario, aut dubii generis homini, quos ſane omnes prohibet* אשר נתתי לי, *Deut. c.* 26. 10. *Sed nec tempori fieret ultra ſolennia Scenopegia, aut pro agro poſt exemptas primitias divendito, aut primitiarum corruptarum forte loco ubi aliæ denuo offerentur, aut piſcella ſecunda, ſiquis bis ἀπαρχὴ ſpecie variante; multo minus pro unica duntaxat ex ſeptem frugibus*, Biccurim c. 1. *Liquet igitur totius annonæ portionem propе quartam abſtuliſſe colonis Hebræis* Primitiarum, Trumarum, *triumque* Decimarum *jus: ut de* Demai *cumuli dubii ἀναδεκατώτῳ deque Sacrificiis cæteriſque opibus Sacerdotum, quas recenſet paragraphon antepenultimum Maſiclæ* Challa, *Philoque Philoſophus p.* 830. *jam ipſe taceam. Patet etiam inde, rerum omnium Largitorem, quicquid in Sacerdotes ſuos conſertur, ſibi redditum exiſtimare & gratum habere. Tale quid animadvertit Levis Catechiſta Præcepto* LXXII. *Graviſſime igitur increpat & repetito Adamantius noſter Hom* XI, *ſuper numeros* Quomodo ergo abundat juſtitia noſtra pluſquam Scribarum & Phariſæorum, ſi illi de fructibus terræ ſuæ guſtare non audent, priuſquam primitias Sacerdotibus offerant, & Levitis decimæ ſeparentur: & ego nihil horum faciens, fructibus terræ ita abutar, ut Sacerdos neſciat, Levites ignoret, Divinum Altare non ſentiat. Hæc diximus, aſſerentes mandatum de primitiis frugum vel pecorum debere etiam ſecundum literam ſtare. *At quid dicit Seldenus noſter? Legatur potius Legumlatorum primus Moyſes* Num *c.* 15. *c.* 18. *& c.* 31. *Deut. c.* 12. *& c.* 26. *Exod. c.* 22. *c.* 23. *c.* 25. *& c.* 35. *Lev. c.* 2. *c.* 7. *c.* 23. *c.* 25. *Nehemias etiam c.* 10. 37, 38. *& proximus Prophetis Tobias c.* 1. 6, 7. *Poſt illos σιδὲς ζεραὶμ tomus primus Miſnæ, & Siphra f.* 53. *Atque porro Maimonidis libelli quinque, de* Eleemoſynis *maxime c.* VI. de

Trumis, de Decimis primo dictis, de Decimis ſecundis, deque Primitiis: *necnon* Samag *inter mandata* 133 —— 140. *& inter vetita* 253 —— 264. *Huc etiam pertinet quod de juſtitia, i. e.* ἀσκήσει *Phariſæorum, obſervavit in Panario ſuo hæreſium profligator.* ἀπεδεκάτευ μὲν τὰ ὀφειλόμενα, perſolvebant illi decimas omnes. τὰς ἀπαρχὰς ἐδίδου, elargiebantur adeo bicurrimtelamonidas τε, adhæc עני ישראל decimas pauperum unoquoque triennio expenſas, καὶ πεντηκοστάς, trumor inſuper ſive ἀφαιρέματα, multam quinquageſimam areæ & torcularis, ſicut ea Secta ſanciebat, ultro eximebant. *Hæc quidem Epiphaniana cum ignaris intellexerunt Petavius & Seldenus. Stet denique Philo ad jeram coronida (ſatis eſt) his verbis p.* 437. Οὐκ ἀπὸ ζώων μόνον ἀπάρχεσθαι δεκάτας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τ ὅσα ἐκ γῆς βλάστης αἴρεται, *Lev. c.* 27. 30. *Et alibi*, κελεύουσι οἱ νόμοι δεκάτας μὲν ἀπὸ σίτου, οἴνου καὶ ἐλαίου, καὶ ἀρίμματων ἡμέρων, καὶ ἐρίων ἀπάρχεσθαι τοῖς ἱερωμένοις· ἀπὸ δὲ τ κατ' ἀγρὸν ὀπώρας, καὶ τ ἄλλων ἀναρρύδην κατ' ἀναλογον τ κτήσεως, ἐν παλαιοῖς πλήθεσι κομίζειν, ὧν ὠδὰς εἰς τ Θεὸν πεποιημένας, ἃς ἀναγράπτως σπλιτόδοτοι αἱ ἱεραὶ βίβλοι· καὶ ἀποσέτει βοῶν καὶ ἀρνῶν καὶ αἰγῶν τὰ πρωτότοκα. *Et p.* 830. δεύτερον δὲ (*præter* Challam) ἀφορίζει ἀπὸ τ ἄλλης κλήσεως ἀπαρχὰς καθ' ἑκάστην μὲν λησιν, οἶνον· πλὸ δὲ ἄλωνα, σῖτον καὶ κριθάς. ὁμοίως δ' ἐξ ἐλαιῶν ἔλαιον, καὶ ἀπὸ τ ἄλλων ἀκροδρύων ἡμέρων καρπὸν· ἵνα καὶ τ ἀπὸ τοῦ ἀεργοῦντος βίου ἀπορῆται, ἱλαρώτερον ἐξ ἀφθόνων τυγχάνωσι μὴ κόσμῳ δ' ἀποσκοντῶ. τέλειον δὲ γέρας, τὰ πρωτότοκα *&c.* καὶ ἄλλον πολὺν ὃν βραχὺ ἀπονεμῆ τοῖς ἱερεῦσιν ἑκάστου, (ἱερεῦσι δέκατον *legit interpres Latinus*) τ πρωτοδόων ἀπάρχεσθαι κελεύσας ἀπό τε σίτου, οἴνου, καὶ ἐλαίου, καὶ ἔτι πρεμμάτων ἐπιγονῆς, *&c.* ἐξ ὧν ἁπάντων ἐστὶ σαφὲς, ὅτι βασιλέως εἰς πενιότητα καὶ τιμὰς πρέπει τοῖς ἱερεῦσιν ὁ νόμος. καὶ ἄλλοι ὃ εἰσὶν ἐξαίρετοι πρόσοδοι πεπαίδευται ἱερεῦσιν, αἱ ἀπὸ τ ἀναγομένων θυτιῶν. *Et p* 834. κλῆρος μὲν τ νεκρῶν αἱ θεκάτ. ἃ πρὸ ἱερῶν γὰρ ἔφασκεν ὁ νόμος αὐτὰς χεῖσθαι τοὺς λαοῦντας, ἢ πάλιν ἄλλας δεκάτας ὡς ἀπὸ κτημάτων ἰδίων ἀπάρξασθαι, καὶ δοῦναι τοῖς τ ἀμείνονος τάξεως ἱερεῦσι. BERN.

f Τελέτην πρὸς αὐτὰς] Ita ut non ſint eædem ac decimæ ſecundæ, ſed diverſæ ab iis; πρὸς αὐτὰς. Præter eas quæ quotannis ſolvebantur, has anno tertio ſolutas videtur putaſſe, quoniam τελέτην appellat. REL.

g Κατὰ τὸ ἔτος τρίτον] Κατὰ ἔτος π. *Vat.*

h Πᾶσιν ὀρφανοῖς.] Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* πᾶσιν. & paulo ante τ πειρομένων pro τ παιζόντων *Busb.* & *Hen.*

i Πρῶτον] Sunt בכורים, πρωτόλεια mox appellanda: pro qua voce πρωτόλεια in MS. cod. eſt. REL.

k Αὐτὰ γῆς,] Αὐτὸ *Big.* (*Coll. Veſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

l Πρωτόλεια] Πρωτόλεια *Baſ Gen Busb.* & *Hen.* etiam ſenſu Lycurgi νομοθέτου libro de Sacrificiis. πρωτόλεια *Big.* & *Samb.* Quomodo Heſychius πρωτολέαι, ἀπαρχαί. Sic enim legi volo pro πρωτολέιον, ὑφάρχον. Frequentius tamen rectiuſque legitur τὸ πρωτόλειον, quod eſt eidem Grammatico, & Suidæ, & Etymologo magno ἡ ἀπαρχή. Similiter illuſtriſſimo Photio πρωτόλεια, αἱ τ καρπῶν ἀπαρχαὶ, οἷον πρωτολήια. Eadem in miſera Græcia τὰ πρωτόλεια. BERN.

m Καὶ πάντων] *Caſſiodori* codex, καὶ πάντων τὰς δεκάτας ἅμα τοῖς εἰς τὰς λεύιτας καὶ τὰς δωχίας τοῦ ἀπαρχὰς ἀπενεγκὼν. Reſcribes tamen, amabo, Καὶ πάντων τοῦς δεκάτους ἅμα τοῦς εἰς τὰς λεύιτας καὶ τὰς δωχίας τὰς ἀπαρχὰς ἀπενεγκὼν. Vel hoc modo, καὶ πάντων τὰς δεκάτας ἅμα τοὺς εἰς τὰς λεύιτας καὶ τὰς δωχίας τοῦς ἀπαρχὰς ἀπενεγκὼς. *Samb.* ἐπὶ τὰς λεύιτας. BERN.

n Εἰς τὰς Λευίτας] Επὶ τὰς Λευίτας *Samb.*

o Αὐτὸν οἶκαδε,] Εαυτὸν *Hen.* & *Busb.*

p Ἀνύκρυς] *Al.* ἀύλακρυ & ἄυλακρυς. HUDS. Ita explicat quod Deut. 26. 13. dicitur quod לפני יהוה *coram facie Dei* peragi debuerit. REL.

q Γῆν αὐτοῖς ἀγαθὴν] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* γῆν αὐτὰς *Baſ.* & *G.*

r Τάς τε δεκάτας] Τάς τε δεκάτας καὶ τ' ἄλλα τὰς Μωϋσέως νόμους *Busb.* & *Hen.*

s Ἵλεων] *Big.* & *Samb.* proletarie ἵλιον, ſaltem ante vocalem literam. Ibi *Samb.* Ἀφθαστος. Et ſtatim *Big. Baſ.* atque *Gen.* κοινῇ, contra artem Herodiani. BERN.

πᾶσιν Ἑβραίοις ἀγαμένειν, Φυλάττοντα μὲν ἃ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀγαθὰ, [t] προσκτήσαντα ἢ ὅσα δικαίᾳ χαρίζεται.

κγ'. Γαμείτωσαν ἢ ἐν ὥρᾳ γάμου γινόμενοι παρθένους ἐλευθέρας γονέων ἀγαθῶν· ὁ δὲ μὴ μέλλων ἄγεσθαι παρθένον, μὴ ζευγνύσθω συνοικοῦσαν ἄλλῳ [v] νοσφίσας, μὴ ἢ λυπῶν τὸ πρότερον αὐτῆς ἄνδρα. δοῦλας δὲ μὴ γαμεῖσθαι τοῖς ἐλευθέροις, μηδ' ἂν ὑπ' ἔρωτος [x] πρὸς τοῦτό τινες ἐκβιάζωνται. κεκλῆσθαι δὲ τῆς ἐπιθυμίας τὸ δικαιότατον καὶ τοῖς ἀξιώμασι πρόσφορον. [y] ἔτι δὲ μηδὲ ἡταιρημένης εἶναι γάμον· ἧς δὲ ὕβρει καὶ σώματος τὰς ἐπὶ τῷ γάμῳ θυσίας ὁ Θεὸς οὐκ ἂν πρόσοιτο γένοιτο δ' ἂν ἄτοπον τῶν παίδων τὰ φρονήματα ἐλευθέρια καὶ πρὸς ἀρετὴν ὄρθια, [z] εἰ μὴ τύχοιεν ἐκ γάμων φαύλων αἰσχρῶν, [a] μηδὲ ἐξ ἐπιθυμίας οὐκ ἐλευθέρα συνελθόντων. [b] εἴ τις ὡς παρθένον μνησθείσαμενος, ἔπειτα μὴ τοιαύτην εὕροι· δίκην λαχὼν αὐτὸς μὲν κατηγορείτω, χρώμενος εἰς ἀπόδειξιν οἷς ἂν [c] ἔχοι τεκμηρίοις. ἀπολογείσθω δὲ ὁ τῆς κόρης πατὴρ, [d] ἢ ἀδελφὸς, ἢ ὃς ἂν μὴ τούτων ἐγγυτέρω δοκῇ τοῦ γένους. καὶ κεκλῆσθαι μὲν ἡ κόρη μὴ ἀδικεῖν, συνοικείτω τῷ κατηγορήσαντι· μηδὲ μίαν ἐξουσίαν ἔχοντος ἐκείνου ἀποπέμπεσθαι αὐτὴν, πλὴν εἰ μὴ μεγάλας αἰτίας οἵας πρὸς ἃς ὀφλεῖν ἀντιπεῖν δυνηθείη. [e] τοῦ δὲ τολμήρως καὶ προπετῶς ἐπενεγκεῖν αἰτίαν καὶ διαβολὴν, πρόσιμον ἐκτινέτω, πλησὰς τεσσαρακοντα [f] μιᾶς λειπούσης λαμβάνων, καὶ πεντήκοντα σίκλους [g] ἀποτινέτω τῷ πατρί. ἂν δὲ ἐλέγξῃ τὴν παιδίσκην ἐφθαρμένην· [h] δημότης μὲν ὢν, τοῦ μὴ σωφρόνως προσθῆναι τῆς παρθενίας ἄχρι νομίμων γάμων, καταλιθέσθω· ἂν δὲ ἐξ ἱερέων ἡ [i] γεγυνημένη, [k] καιέσθω ζῶσα. δύο γυναικῶν ὄντων τινὶ, καὶ τῆς μὲν ἑτέρας [l] ὀπὶ τιμῇ σφόδρα καὶ εὐνοίᾳ κειμένης ἢ δι' ἔρωτα καὶ κάλλος ἢ κατ' ἄλλην αἰτίαν, τῆς δὲ ἑτέρας ἐν ἐλάττονι μοίρᾳ τυγχανούσης· ἂν ὁ ἐκ τῆς ἀγαπωμένης παῖς γένηται, νεώτερος ὢν τοῦ ἐκ τῆς ἑτέρας φύντος, ἀξιοῖ διὰ τὴν πρὸς τὴν μητέρα τοῦ πατρὸς εὔνοιαν τῶν πρεσβείων τυγχάνειν, ὥστε διπλασίονα μέρος τῶν ὑπαρχόντων λαβεῖν. ταῦτα μὲν οὖν περὶ τῶν γάμων ἔταξεν ἡμῖν ὁ νομοθέτης.

largitus est bona, quæcunque vero donare potest adjiciendo.

23. Cum vero *juvenes* ad ætatem nuptiis idoneam pervenerint, [1] uxores ducant virgines ingenuas, honestis parentibus natas: qui autem virginem non ducturus est, ne cum alio degentem, quam corruperit, sibi copulet, neve priorem ejus virum contristet. Porro servas ne ducant liberi, quamvis ad hoc ab amore impellantur. nam ut quod decet plus valeat quam cupiditas, etiam ad *vitæ cujusque* dignitatem *maxime* conducit. Præterea [2] nec cum prostituta matrimonium ineundum, cujus, propter corporis probrum, sacrificia nuptialia Deus non sit admissurus. ita enim natorum ingenia fient liberalia, & ad virtutem erecta, si ex turpi conjugio non geniti fuerint, neque ex libidine eorum qui cum *femina* non libera convenerint. Si quis aliquam pro virgine desponsam, postea talem non invenerit, ipse quidem actionem intendat & accuset, eis quæ ad rem demonstrandam habet indiciis usus. Puellæ vero causam agat pater, aut frater, aut qui post hos propius eam cognatione attingere videbitur. Et puella, si quidem judicatum fuerit eam non deliquisse, cum accusatore habitet, nullam eam dimittendi potestatem habente, nisi magnas ei causas præbeat, & quibus nihil contradici possit. Quod si crimen & calumniam audacter & temere impegerit, pœnas luat, quadraginta una minus plagis acceptis, patrique siclos quinquaginta solvat. Sin autem puellam corruptam coarguerit, si quidem popularis sit, quod usque ad legitimas nuptias virginitatem non prudenter defenderit, lapidibus obruatur: sin ex sacerdotibus nata sit, viva cremetur. Si cui sint duæ uxores, & *is* alteram, propter amorem aut pulchritudinem aut aliam ob causam, magno honore & benignitate prosequatur, alteram autem minori observantia & affectu: si filius ex dilecta genitus, procreato ex altera junior, jus primogenituræ, propter patris erga matrem benevolentiam, consequi nitatur, ut rei paternæ duplicem partem accipiat (hoc enim

LEGES CONNUBIALES. Deut. c. 23.

Lev. 21.

Deut. 21.

[t] Προσκτήσαντα] *Epiphanius* fortean viderat προσκτήσαντα δέ. BERN.

1. *Uxores ducant virgines ingenuas.*] *LEGES CONNUBIALES.* 1. *Viri ingenui ingenuas virgines ducunt: uxores alienas non seducunt; neque matrimonium ineunt cum scorto, cujus equidem sacrificia nuptialia neutiquam Deo placeant.* Deut. c. 23. 8. *qui locus Seldenum nostrum latuit, non latuit Maimonidem* Issure mizbeah c. 4. *Lev. c.* 21. 7. & *c.* 19. 29. Synhedrin f. 76. Iebamot. f. 37. & *Maimonidæ* Issure biah c. 18, 19. & More p. 498. 2. *Uxorem præreptæ virginitatis temere accusatam vir suus in ærum recipit, multatus adeo verberibus undequadraginta, atque etiam siclis* L. *supra dotem socero numerandis. Nam Moyses nequam istum damnaverat centum nummis Deut.* 22. 18. *Attamen certo vitiata lapidibus obruitur, si Laica; sive ex Sacerdotibus accesserit, viva comburitur, Deut. c.* 22. 13. & *Lev. c.* 21. 9. *Masicta* Synhedrin c. 8. 1. Cetubot *T. B.* f. 22, 40, 44, 45, 46. Cidduſim f. 3. Eracin f. 15. & Synhedrin f. 50. 51, 52, 66. *Maimonidis* Iad c. 3. περὶ παρθένων, & de Congressu illicito c. 1. 6. & Doctoris dubitantium p. 501. 3. *Gaudet naturæ suæ jure* במשפט הבכורה *filius maximus, uxorum licet minus dilecta genitus, Deut. c.* 21. 15. Cidduſim f. 68, 78. Becorot f. 47, 52. Baba batra 122 —— 130. & *Maimonidis c.* 2. περὶ κληρονομίας. 4. *Feminam alteri jam desponsatam quisquis corruperit, pereat cum ipsa: aut solus, si per vim fecerit, Deut. c.* 22. 23. Cidduſim f. 10. & Synhedrin f. 41. *Maimonidis c.* 1. παρὰ βετυλά. *Paria etiam judicarunt de hoc flagitio viri sapientes, Marcellus, Paulus, & Papianus in* Collatione Rufiniana, *doctissimusque Velsodus, lux Grotii, titulo Parallelo* XXIV. & *aliquot sequentium.* 5. *Qui violat virginem necdum desponsatam, hanc uxorem accipiat: aut si parens delibatæ volet, solvat siclos* L. *pretium infamiæ, Deut. c.* 22. 28. *aut potius Exodi c.* 22. 16. 17. & Cetubot. f. 10, 29, 38, 39, 40. & *Maimonidis* Iad c. 1, 2. נערה, *ejusdemque* מורם *p.* 500. 6. *Mulieri aliquam ob causam dimissæ, leviculam satis Hillelistis Aquibaque decernentibus extremo Codice* Γιτίν, *ad alium virum cum libello repudii sui licet divertere: sed ad repudiantem postliminio redire non licet Deut. c.* 24. 1. *Matth.* 12. 7. *Masicta tota* Γιτίν, *i. e.* de Repudii formulis, & *T. B.* Cidduſim f. 3—9. Sota f. 3, 5, 20, 31. *Maimonidis Iad in* Γερωσὶν, *item p.* 499 μοιχεί. 7. *De Leviro ingrato & conspuendo, vide Deut c.* 25. 5. *Deuterotarum Masictam* περὶ γαλωγαιῶν ἤτοι εἰσαμωὺ; & *Maimonidis* יבום וחליצה f. 295. Iad, *necnon* More p. 500. 8. *Captivam vero Israelita nemo ad torum prius admittet, quam illa mensem lugubrem ex more capite raso patriæ ac parentum derelictorum memor exegerit: atque semel admissam eam tanquam uxorem, vel saltem liberam inde existimabit. Deut. c.* 21. 10. Cidduſim f. 21, 22, 68. Jebamot f. 47, 48. *Maimonides* de Regibus c. 8. §. 5. & p. 467. Doctoris sui. *Cæterum* de Jure muliebri *præter Moysen magnum, Josephum, & filium Maimonis, alios quam pauciſſimos Judæorum huc allegavi. Sufficit igitur* Uxor Hebraica *Seldeni nostratis, aut oppido lasciviunt in hoc argumento Scholæ Rabinorum & impudica* φιλόμυθος. BERN.

[v] Νοθεύσαι,] Verbum νοθεύσας, quod deerat in *Editis*, restitui ex quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* Sic legit *Castalio*, μὴ ζευγνύσθω συνοικοῦσαν ἄλλῳ, μηδὲ λυπῆσαι τὸ πρ. &c. *neque quæ reliquerit suum priorem virum.* Æque bene, μηδὲ λυπῆσαι, *qui priorem maritum molestia non affecerit, sc.* protervia sua, malisque moribus.

[x] Πρὸς τοῦτό τινες ἐκβιάζωνται.] Πρὸς τοῦτο τινὲς ἐκβιάζοιντο *Hen.*

[y] Ἔτι δὲ μηδ' ἡταιρημένης] Ita *Samb.* (& *Coll. Voss.*) ἔτι μηδὲ ἡτ. *Bas. G. Aliique*

2. *Nec cum prostituta matrimonium ineundum,*] Neque meretrici sit jus nuptiarum, *Gelen.* neque meretricis sint nuptiæ, *Selden.* de *Uxore Hebr.* l. 6. c. 10.

[z] Εἰ μὴ τύχοιεν] Εἰ τύχοιεν ἐκ γάμων φύντες οὐκ αἰσχρῶν (*Coll. Voss.*) *Big.*

[a] Μηδ' ἐξ ἐπιθυμίας] Ita *Bas. G.* & *Vet. Interpr.* μηδ' ἐξ ἐπιθυμίας οὐκ ἐλευθέρας *Samb.* μηδ' ἐξ ἐπιθυμίας οὐκ ἐλευθερίας *Big.* (& *Coll. Voss.*) μηδ' ἐξ ἐπιθυμίας οὐκ ἐλευθερίᾳ *Vat.* HUDS. Forte ἐλευθέρως, vel ἐξ ἐπιθυμίας οὐκ ἐλευθέρᾳ συνελθόντων. COCC.

[b] Εἴ τις] Ei δέ τις *Big.* & *Samb.*

[c] Ἔχοι τεκμηρίοις.] Ἔχῃ *lidem*, & v. 19. δοκῇ.

[d] Ἡ ἀδελφὸς,] Ἢ ὁ ἀδελφὸς *Hen.* & *Busb.* mox ἢ ὅστις ἂν *Vat.*

[e] Τοῦ δὲ] Forte ὁ δὲ ἐλεγχθεὶς. COCC.

[f] Μιᾶς λειπούσης] Μιᾷ λιπούσας *Big.* & *Coll. Voss.*

[g] Ἀποτινέτω] In *MSS.* ἀποτινύτω. quod idem est. & v. 27. ἐξελίγξῃ.

[h] Δημότης μὲν] Ita *MSS.* in *Editis* δημῶτις.

[i] Γεγενημένη,] *Samb. Hen.* & *Busb.* γεγονυῖα. BERN.

[k] Καιέσθω ζῶσα] Hinc apparet combustionem graviorem pœnam lapidatione fuisse. REL.

[l] Ἐπὶ τιμῇ] Ἐν τιμῇ *Big. Samb.* & *Vat.*

enim in legibus ſtatui) ne permittatur. eſt enim iniquum, ut natu major, quòd in genere materno ſuperetur, eis fraudetur quæ ex patris teſtatione ei debentur. Qui puellam alteri deſponſam vitiaverit, ſi quidem ei perſuaſerit & ad corrupteiam conſentientem habuerit, cum ea moriatur. nam uterque juxta nequam eſt: ille quidem, qui puellam exorarit ultro tem turpiſſimam ſubire, eamque liberali conjugio anteponere; hæc vero, quod exorata fuerit, ut propter voluptatem aut propter lucrum ſui copiam ad flagitium *committendum* faceret. Sin autem ſolam alicubi nactus illam violaverit, nemine qui defenderet præſente, ſolus moriatur. Qui virginem nondum deſponſam compreſſerit, ipſe eam in matrimonium ducat. Quod ſi non videatur patri puellæ eam illi collocare, *tum* ſiclos quinquaginta, injuriæ mulctam, ſolvat. Qui vero ab uxore ſecum habitante quaſcunque ob cauſas disjungi velit (multæ autem tales hominibus accidunt) ſcripto confirmet, [1] ſe non amplius cum ea rem habiturum eſſe. ſic enim facultatem accipiet cum alio habitandi: nam priuſquam hoc fiat *illud* non permitttendum. Quod [2] ſi male habeat etiam apud illum, aut eo vita defuncto prior eam ducere voluerit, ne liceat ei revenire. Liberis carentem, viro ejus mortuo, frater illius ducat, puerumque *ex ea* natum, defuncti nomine vocatum, in *ſpem* ſucceſſionemque hæreditatis nutriat. Hoc *ſi* fiat, plurimum etiam reipublicæ proderit; dum familiæ non deficiant, & facultates cognatis maneant: & feminis, cum priorum virorum proximis habitantibus, calamitatis allevationem afferet. Quod ſi frater nolit eam ducere, mulier convento ſenatu hoc ipſum teſtificetur; quod ſe, volentem in familia manere & ex eo liberos gignere, admittere noluerit, fratris defuncti memoriam injuria afficiens. Interrogante vero ſenatu, quam ob cauſam à matrimonio abhorreat, ſive parvam ſive magnam afferat, [3] eò inclinet. Uxor autem fratris, calceis ei detractis, faciemque ejus conſpuens, dignum eſſe dicat qui hæc à ſe habeat, quòd mortui memoriam læſerit. Atque ille quidem è ſenatu abeat, in omnem vitam ignominia notatus: illa vero cuicunque voluerit poſcenti nubat. Si quis autem captivam ceperit virginem, ſive etiam nuptam; volenti eam in matrimonium accipere ne prius liceat lectum attingere & cum ea congredi, quam ipſa tonſa, ſumptoque lugubri habitu, cognatos & amicos, qui perierint in prælio, deploraverit: ut cum dolorem, quem capiet ex illis, ſatiaverit, ita demum ad epulas & nuptias ſe convertat. nam pul-

Deut. 22.

Deut. 24.

Deut. 21.

ωλᾶν τὸ μέρ⊙ τῆς πατρῴας ὐσίας λαμβάνειν, τοῦτο γὰρ ἐν τοῖς νόμοις διετάξαμεν, μὴ [m] συγκεχωρῆσθαι. ἄδικον γὰρ τ τῇ ἡμέσῃ [n] πρεσβύτερον, [o] ὅτι τὰ τ μητρὸς αὐτῷ ἥτ⌈ονα, ⌈τ⌉ὰ τῇ Δι⌈αθέσ⌉ῃ ⌈τ⌉ πατρὸς τ ὀφειλομένων αὐτῷ στέρεσθαι. ὁ κύριος ἄλλῳ κατηγγυημένην φθείρας, εἰ μὲν πείσας καὶ ⌈τ⌉ὸν φθορέα [p] συγκατανον λαβὼν, ἀποθνησκέτω σὺν αὐτῇ. πανηροὶ γὰρ ὁμοίως ἑκάτεροι· ὁ μὲν τὸ αἴ⌈σ⌉ιστον πείσας ἐκουσίως ⌈σ⌉ωμεῖναι, καὶ ⌈τ⌉οσοῦτον τοῦτο ⌈τ⌉ ἐλαττῆρα γάμου τῷ κόρῳ, ἡ δ' ⌈τ⌉αραχεῖν αὐτῷ πα⌈θεῖσα [q] δι' ἡδονὴν ἢ Δι⌈ὰ κέρδ⊙ ⌈τ⌉ὸς τῷ ὕβρι. ἐὰν δέπου μόνη ⌈τ⌉ειπισὼν βιάσηται μηδενὸς βοηθοῦ παρόντ⊙, μόν⊙ ἀποθνησκέτω. ὁ φθείρας παρθένον μήπω [r] κατηγγυημένην, αὐτὸς γαμείτω. [s] ⌈ῷ⌉ δ' τῷ πατρὶ τ κόρης μὴ δοξῃ συνοικίζειν αὐτῷ, πεντήκοντα σίκλους [t] τῷ τιμῷ τ ὕβρεως καταβαλλέτω. [v] γυναικὸς τῆς συνοικούσης βουλόμεν⊙ Δι⌈αζ⌉υχθῆναι [x] καθ' ἃς δήπ⌈ο⌉υθεν αἰτίας· πολλαὶ δ⌈ὲ⌉ ἂν τοῖς ἀνθρώποις τοιαῦται γίνοιντο· χρήμασι μὲν ⌈τ⌉οῖς δ μηδέποτε συνελθεῖν ἰσχυρίζεσθω. λάθοι γὰρ ἂν ὅτ⌈ω⌉ς [y] ἐξουσίαν συνοικεῖν ἑτέρῳ· ⌈τ⌉ότερον γὰρ οὐκ [z] ἐφετέον. εἰ δ' καὶ ⌈τ⌉ὸς ἐκεῖνον [a] κακωθείη, ἢ τελευτήσαν⌈τ⌉⊙ αὐτὸ θελήσοι [b] γαμεῖν ὁ ⌈τ⌉ότερ⊙, μὴ ἐξεῖναι [c] αὐτῇ ἐπανιέναι. [d] τῷ ἄπεκνον, τ' ἀνδρὸς αὐτῇ τετελευτηκότ⊙, ὁ ἀδελφὸς ἐκείνῃ γαμείτω· καὶ τ παῖδα τ γινόμενον [e] τῷ δ τεθνεῶτ⊙ καλέσαις ὀνόμαζε, τρεφέτω δ κλήρῳ Δι⌈αδοχον. τοῦτο γὰρ καὶ τοῖς δημοσίοις λυσιτελήσ⌈ει⌉ γινόμενον, [f] τ οἴκων οὐκ ἐλλειπόν⌈τ⌉ων, καὶ τ χρημάτων τοῖς συγγένεσι μενόν⌈τ⌉ων· καὶ τ γυναιξὶ κοσμισμὸν οἴσει τ συμφορᾶς, τοῖς ἔγγισ⌈α⌉ τ ⌈τ⌉οτέρων ἀνδρῶν συνοικήσαις. ἐὰν δ μὴ βούλη⌈τ⌉αι γαμεῖν ὁ ἀδελφός· ὑπὶ τῷ γερουσίαν ἐλθοῦσα ἡ γυνὴ, μαρτυρέσθω τοῦθ' ὅτι βουλομένῳ αὐτῷ ὑπὶ δ οἴκῳ μένειν κ τεκνοῦσθαι ἐξ αὐτοῦ μὴ ⌈τ⌉οσδέχοιτο, ὑβρίζων τῷ τοῦ τεθνηκότ⊙ ἀδελφοῦ μνήμῃ. [g] ἑρμένης δ τ γερουσίας Δι⌈ὰ⌉ ποίαν αἰτίαν ἀλλοτρίως ἔχοι ⌈τ⌉ὸς τ γάμον, ἄν τε μικρὰν ἄν τε μείζω λέγῃ, ⌈τ⌉ρὸς ταῦτα ῥεπέτω· ὑπολύσασα δ⌈ὲ⌉ αὐτὸν ἡ γυνὴ τὸ⌈δ⌉ελφοῦ τὰ σάνδαλα, κ [h] πτύσασα αὐτοῦ εἰς τὸ ⌈π⌉ρόσωπον, [i] τούτων αὐτὴν ἄξιον εἶναι παρ' αὐτῆς λεγέτω τυγχάνειν, ὑβρίσασ⌈α⌉ τῷ τοῦ κατοιχομένου μνήμῃ. κ ὁ μὲν ὀκ τ γερουσίας [k] ἀπείτω, τοῦτ' ἔχων ὄνειδ⊙ ⌈π⌉ρὸς ἅπαντα τ βίον· [l] ἡ δ⌈ὲ⌉ ὥπερ ἂν βουληθῇ τινι τ δεομένων γαμείσθω. ἂν δ⌈ὲ⌉ αἰχμάλω⌈τ⌉όν τις λάβῃ παρθένον, ἄν τε κ γεγαμημένῳ, βουλομένῳ συνοικεῖν μὴ ⌈π⌉ρότερον ἐξέστω οἰκῆς [m] ἄπεσθ κ κοινωνίας, ⌈π⌉ρὶν ἢ ξυρασμένῳ αὐτῷ, κ πένθιμον σχῆμα ἀναλαβοῦσαν, ἀποθρηνῆσαι συγγενεῖς κ φίλους τὸς ἀπολωλότας ἐν τῇ μάχῃ· ὅπως τὸ ἐπ' αὐ-

m Συνκεγωρῆσθω.] Συγχωρεῖσθω *Busb.* & *Hen.* συγκεχωρεῖσθω *Big.* & *Samb.*

n Πρεσβύτερον,] Πρεσβύτερον ὅτι⌈τ⌉α τ μ. *Samb.* & *Vat.*

o Οτι τὰ τ μητρὸς] Alii ſic diſtinguunt, ὅτι τὰ τ μητρὸς αὐτῷ ἥτ⌈ονα⌉ τῇ Δι⌈αθέσ⌉ῃ τ πατρὸς, τ &c.

p Συγκάτανον] *Big. Samb.* & *Epiph.* συγκάτθνον prave *Baſ.* & *Gen.* καταπόθνον *Hen.* & *Busb.* alia voce. Deinde verba Legis ענה את אשת רעהו (ἐταπείνωσεν) על דבר אשר bene explicat Joſephus, ὁ μὲ τὸ αἰ⌈σ⌉χ ⌈σ⌉ον πάντας ἐκουσίνς ⌈σ⌉ωμεῖναι. BERN. Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* συγκάτθνον prave in *Editis.* καταπόθνον *Hen.* & *Busb.*

q Δι ἡδονὴν] Δι ἡδονὴν ἰδίαν, ἢ Δι⌈ὰ⌉ κ. *Vat.* & *Vet. Interpr.*

r Κατηγγυημένην,] Ita *MSS.* κατεγγυημένην in *Editis.*

s Ῥ δ] In aliquot *Epiphanii* codicibus, *ſi vero puellæ non placeat, ut habeat eam, patri quinquag.* &c. ac ſi Græca fuiſſent, τῷ δ πατρὶ, ἐν τῇ κόρῃ μὴ δοξῃ συνοικίζειν αὐτῷ, πεντ.

t Τῷ τιμῷ] Articulum negligunt aliquot *MSS.*

v Γυναικὸς] Γυναικὸς δ τ *Big. Samb* & *Vat.*

x Καθ' ἃς δήποτ⌈ε⌉ν] Καθ' ἑκάστην αἰτίαν *Busb.* & *Hen.* dein πολλαὶ δ⌈ὲ⌉ ἂν τοῖς ἀνθρώποις τοιαῦ⌈τ⌉αι σύμπτωμα. γράμμα in *Cod. Vat.*

1. *Se non amplius cum ea rem*] Vide Cl. *Seldenum* de *Uxore Hebr.* l. 3. c. 19. p. 437. & c. 24. p. 507.

y Εξουσίαν] Εξουσίαν ἡ γυνὴ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Hen.* & *Busb.*

z Εφετέον.] Ita *Busb.* (*Colleji* correctio) & *Hen.* recte ἀφετέον *Big. Samb.* & *Vat.* ἐφικτέον *Baſ.* & G.

2. *Si male habeat etiam*] Si in illum etiam male affecta fuerit, *Epiphan.*

a Κακωθείη,] Κακωθείη, ἢ τελευτήσαντ⊙ ἐκεῖνα *Hen.* & *Busb.* κακωθῇ, ἢ τελευτήσαντ⊙ αὐτῷ *Big.* & *Samb.* κακωθείη, τελευτήσαντ⊙ αὐτῷ, abſorpta partitionis particula. Hoc colon omiſit bonus Epiphanius. Mox θέλῃ *Hen.* θελήσῃ *Busb.* Idem ſtatim ὁ ⌈τ⌉ότερον. BERN.

b Γαμεῖν] Αὐτῷ poſt γαμεῖν inſerunt *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

c Αὐτῇ ἐπανιέναι.] Αὐτῷ in quinque (*Coll. Big.* & *Voſſ.*) *MSS.*

d Τῷ ἄτεκνον,] Ita *Samb.* τῷ ἄτ. ἀνδρὸς αὐτῇ *Baſ.* & *G.* τῷ ἄτ. δ ἀνδρὸς αὐτῇ *Busb.* & *Hen.* τῷ ἄτ. ἀνδρὸς αὐτῆς *Big.* ἀτέκνῳ δ ἀνδρὸς αὐτῆς *Vat.*

e Τῷ δ τεθνεῶτ⊙] Sic *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* in *Editis* & *Vat.* deeſt τῷ.

f Τῶν οἴκων] Τῶν οἴκων οὐκ ἐκλειπόντων *Vat.* τ οἰκείων οὐκ ἐκλ. *Big.* & *Samb.*

g Ερμῆς] Ερμῆς in *MSS.*

3. *Eò inclinet.*] Ad hoc veniendum eſt, ut uxor fratris &c. *Epiphan.*

h Πτύσασα αὐτῷ] Πτύσασα in quatuor (*Coll. Voſſ.*) *MSS.*

i Τούτων αὐτὴν] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* τοῦτο ἄξιον juxta *Vet. Interpr.* τοῦτο αὐτῷ ἄξιον *Vat.* in *Editis* duntaxat ἄξιον εἶναι.

k Απείτω,] *Big.* & *Samb.* ἀπίτω, Canonice ab ἴημι. Nam εἶμι auris eſt Bœoticæ. Reliqui à verbo originis circumflexo, ἀπείτω. BERN. Απίτω *Big.* & *Samb.* ut & p. ſeq. v. 10.

l Η δ' ὥπερ ἂν] In *Samb.* ἢδ' ὅπερ &c.

m Απ⌈εσ⌉θ] Αψασθ in quinque *MSS.*

n Το-

αὐτοῖς κηρέσασθαι λυπηρὸν, ἐπὰν ἔτους ἐπ' ὀκτὼ [n] τραπῇ καὶ γάμους. καλὸν γὰρ εἶναι καὶ δίκαιον παιδοπιὸν παραλαμβάνοντα θεραπεύειν αὐτῆς [o] τὸ βούλητόν· ἀλλὰ μὴ τινὶ ἰδίαν ἡδονὴν διώκοντα μόνον, τὰ κατ' αὐτὸν ἀμελεῖν κεχαρισμένα. τριάκοντα δ' ἡμερῶν [p] ὀπτὶ τῷ πένθει διελθόντων, αὐτάρκεις γὰρ ὀπτὶ τοῖς δακρύοις αὐτὰ τῶν φιλτάτων τοῖς φρονίμοις, τότε χωρεῖν ὀπτὶ τὸν γάμον. εἰδ' ἐμπληθεὶς τὴν ὀπτιθυμίας [q] ὑπερηφάνουσεν αὐτῷ γαμετῷ ἔχειν, μὴ κατ' ἐξουσίαν ἐχέτω καταδυναστῶν αὐτῷ. ἀλλ' ὅπη βούλεται χωρεῖν [r] ἀπείτω, τὰ δ' ἐλεύθερον ἔχουσα.

κδ'. Ὅστις δ' ἂν [t] τῶν νεωτέρων ἀθετοφρονῶσι τοὺς γονεῖς, καὶ τιμὴν αὐτοῖς μὴ νέμουσιν, ἢ δι' αἰσχύλου [t] ἢ ἀφ' ὑβρίσεως ἐξυβρίζοντες εἰς αὐτούς· πρῶτον μὲν λόγοις αὐτοὺς [v] νουθετείτωσαν οἱ πατέρες· αὐτάρκεις γὰρ [x] ἐπιφύεσθαι δοκοῦσιν ἤτοι δικασταί· "συνελθεῖν μὲν ἀλλήλοις οὐκ ἡδονῆς "ἕνεκα λέγοντες, οὐδὲ τὴν τῶν χρημάτων αὐξήσεως, κοι- "νῶν τῶν ἑκατέροις ὑπαρχόντων γιγνομένων· ἀλλ' ὅπως "παῖδων τύχωσιν, οἳ [y] γηροκομήσουσιν αὐτούς, καὶ ὧν ἂν "δέωνται παρ' αὐτῶν [z] ἔξουσι. [a] γιγόμενον δέγε, μὴ χα- "ρᾶς καὶ τῷ Θεῷ χάριν εἰδέναι τινὶ μείζονι, ἀφά- "μενοι, ἀφ' ἁπλοῦς ἀνεθρέψαμεν· μηδενὸς φειδὼποι- "ούμενοι καὶ δόξαντος εἰς σωτηρίαν τινὶ σοὶ καὶ παι- "δείαν τῶν ἀρίστων εἶναι χρησίμου. νυνὶ γὰρ, συγγνώμην γὰρ "δεῖ νέμειν ἐφ' ἁμαρτήμασι νέων, [b] ἀποχρήσει ὅσα τὰ "εἰς ἡμᾶς τιμῆς [c] ὀλιγώρησις, καὶ μεταβαλὼν [d] πρὸς "τὸ σωφρονέστερον· λογισάμενος καὶ τὸν Θεὸν ὀπτὶ τοῖς εἰς "πατέρας τολμωμένοις χαλεπῶς ἔχειν, ὅτι καὶ αὐτὸς "[e] πατὴρ καὶ πάντων ἀνθρώπων γένους ἐστὶ, καὶ σωφρο- "σύνην δοκεῖ τοῖς τοῦ αὐτοῦ οἴκου πρόσοψιν ἔχουσιν, "ἐκ ὧν προσῆκεν αὐτοῖς ἀφ' ὧν παίδων [g] τυγχανόντων. "καὶ νόμος κολαστὴς γίνεται τῶν τοιούτων ἀπαραίτητος, "ἂν σὺ [h] μὴ πεισθείης". κἂν μὲν τούτοις [i] θεραπεύσῃ τὰ τῶν νέων αὐθάδες, ἀπαλλαγέντα τῶν ὀπτὶ τοῖς ἡγνο-

chrum eſt & æquum, ut qui mulierem, ex qua liberos ſuſcepturus eſt, ſibi adſciſcit, voluntati ejus morem gerat, ejuſque non negligat deſideria, ſuam tantum perſequendo voluntatem. Triginta vero diebus in luctu præteritis (hæ enim ſapientibus ad cariſſimos deflendos ſatis ſunt) tunc matrimonium adeat. Quod ſi libidine expletus eam conjugem habere faſtidiverit, ſervam eam faciendi poteſtatem ne habeat: ſed *mulier*, quò ire voluerit, diſcedat, hac ei conceſſa libertate.

24. [2] Quicunque vero adoleſcentium parentes *ſuos* contemnent, eiſque *debitum* honorem non tribuent, aut probro *aliquo* aut de induſtria in eos contumelioſi, eos primum verbis caſtigent parentes (hi enim judices eſſe ſolent idonei) dicentes, "ſeſe inter ſe congreſſos eſſe, non voluptatis cauſa, neque ut rebus utriuſque factis communibus facultates amplificarent; ſed ut liberos adipiſcerentur, qui ipſos in ſenectute nutrirent, ipſiſque ea, quibus indigerent, *demum* ſuppeditarent. "Natum quidem ſublatum, lætitia geſtientes maximaſque Deo gratias habentes, *ſumma* cura educavimus, nulli rei parcentes, quæ ad tuam ſalutem & rerum optimarum diſciplinam utilis eſſe videretur. Nunc autem (oportet enim veniam dare juvenum peccatis) ſatis habe, hactenus honorem erga nos contempſiſſe, & redi ad ſanitatem; tecum cogitans, quod etiam Deus ea quæ adverſum patres committuntur moleſte ferat, quoniam & ipſe eſt totius hominum generis parens, & in eis, cum quibus illi communis eſt appellatio, lædi videtur, cum quæ illis debebantur à liberis non obtineant. atque *inſuper* lex talium vindex eſt inexorabilis, cujus abſit ut tu facias periculum". Ac ſi quidem his adoleſcentum improbitas fuerit ſanata, probris ob errata

Lex de filiis intemperantibus & adverſus parentum ſuorum monita contumacibus. Deut. 21.

[n] Τραπῇ καὶ γάμους.] Τραπῶσι in iiſdem *MSS.*

1. *Voluntati ejus morem gerat,*] Voluntati ejus medeatur, *Caſtal.*

[o] Τὸ βουλητόν.] Τὸ λυπηρόν. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

[p] Ἐπὶ τῷ πένθει.] Illud ἐπὶ abeſt *Big. Samb.* & *Vat.*

[q] Ὑπερηφάνουσεν.] *Samb.* ὑπερηφανῆσειν, ut apud Mæonidem & Gloſſarum veterum Conditores ὑπερηφανῶ, *faſtidio*, licet abſque laude Julii Pollucis. *Big.* ὑπερηφανίτειν. *Baſ.* & *Gen.* ὑπερηφάνουσιν. *Busb.* & *Hen.* ὑπερηφανοῦτο. BERN.

[r] Ἀπείτω,] *Big.* & *Samb.* ἀπίτω, τὸ ἐλεύτερον ἔχουσα. *Baſ. Gen.* & *Epiph.* ἀπείτω, τὸ ἐλεύθερον ἔχουσα. Supra *Samb.* κατεξουσίαν ἐχέτω, & *Hen.* cum *Busb.* ἐξέτω. Perite autem explicuit Flavius phraſin Moſaicam לא תתעמר בה, μὴ κατ' ἐξουσίαν ἐχέτω καταδυναστεῖν αὐτῷ. BERN.

2. *Quicunque vero adoleſcentum*] *Lex riariſſima & exempli pauci, Deut. c.* 21. 18. *Filius intemperans & adverſus parentum ſuorum monita contumax*, סורר ומורה, ἀπειθὴς καὶ ἐξεθισὴς, *q. e. Samaritis in verſione vernacula*, ארראי וכחתי: *Saadiæ* زايغ ومخالف, *& Judæorum plurimis: idemque* gulo *v.* 20. וולל וסבא συμβολοκοπῶν καὶ οἰνοφλυγῶν LXX. *Interpr.* וולל בסר וסבא חמר *Onceloſo, aut explicatius Uzielidæ* גרגרן בבשרא ושתאי בחמרא, vorago carnium & vini: *Samaritarum paraphraſi Arabica* اكيل وشريب, φάγος καὶ πότης, *neci datur, præſertim* κατακαύσει), *Deut. c.* 21. 18. *Cadavera vero hominum ſupplicio publico damnatorum, vel etiam hoſtium, ſole occidente omnino ſepeliunto. Sufficit enim exemplo una dies. Deut. c.* 21, 22, 23. *Vide etiam Uzielidam & Compilatorem Siphræ, & Maſictam* Synhedrin *c.* 6. §. 4, 5. *& T. Bab. titulo eodem f.* 45, 46, 47. *& T. Jeroſ. f.* 23. *c, d. & Flavium Joſephum paragrapho* 6. *hujus capitis; & in ingenti Opere Maimonidem c.* 15. Synhedrin. *Præterea Anteceſſores Babylonii ultionis publicæ tela ſimul cum ſceleratis defodi honeſte jubent. Iſtam autem filiorum rebellium cenſuram ac eadem plectere volunt Phariſæi, Divinæ Legis caſtigatores, duntaxat ephebos, poſt flagra publica, propter heminam vini carniſque τριτημόριον, quod eſt Babyloniis interpretantibus ἡμιναῖον, vel rectius juxta Gemaram Solymitariam* Semilibra, *ſive* triens mnæ unius. *in ipſa δλιτειώσῃ* Synh. c. 8. 2. חצי לוג יין האיטלקי וטרטימר בשר, *raptam de penu familiari ac hauſto uno ſubinde deglutitam, utroque genitore jam vivente natoſque* (ὁ viſcera) *accuſante. Docent inſuper Judæorum Magiſtri tam ſevere animadverſiſſe Oratorem Sineum in contemptores parentum ex metu conſequentis mali*, בן סורר נידוי על סופו: *ne ab hac protervia & a furtis domeſticis procederent porro nequam ingenia ad homicidia & maxima flagitia. Maſicta* Synhedrin. c. 8. *& Talm. Bab. f.* 80, 81, 85. *& Talm. Jeroſ. f.* 26. *&* Siphra *f.* 48. *c, d. &* Paraphraſis Uzielidæ *Deut. c.* 21. *His autem obſervatum*, Maligna quidem & rebelli prole puniri parentes ob peccata, quibus ipſi rerum Patrem offenderint. *Adde ex Maimonidis* Iad *capita poſteriora* ממלים, *atque* יד חזקה *p.* 437, 463. *Poſtremo autem poteſtatem patribus vitæ auferendæ, quam ingratis dederant, aſſerit ſapiens Græcia: aſſerit apud Romanos lex Regia, lex* δωδεκαδέλτος; *tum vox Urbis domina de liberis Herodis, Ulpianus, Papianus, aliique veterum Interpretum; quos legas apud Ruſinum Collatorem, & in æterno opere maximi Grotii* de Bello ac Pace. BERN.

[s] Τῶν νεωτέρων.] Τῶν νέων ἀθεοφρονῶσι *Samb. Hen. Busb.* & *Epiph.* Τῶν νέων ἀθεοφρονῶσι *Big.* & *Vat.*

[t] Ἢ ἀφ' ὑβρίσεως] Ἢ δι' ἀσωτίαν legerat *Vet. Interpr.*

[v] Νουθετείτωσαν.] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* νουθετήτωσαν in *reliquis.*

[x] Ἐπιφύεσθαι.] Sic reſtituo. Impreſſum pridem fuit *Baſ.* & *Gen.* ἐπιφύκασιν pro ἐπιφύεσθαι vel πιφύκασιν: ſcriptumque à quatuor ἐφ' ἡσιν, *pro filiis.* Hoc etiam prudens nemo damnaverit. Quippe ex Flavio argumentum cepiſſe mihi videtur Sopater Apamienſis, quo auſterum jus παιδοκτονίας defenderet, ὁ νόμος εἰδὼς, ὡς εἰλικρινὴς ἦθός τ' ἂν δικαστὴς ὁ πατὴρ, τῦτο ἀφοσιώσειν. *Epiphanius* forte agnoverat in Muſæo *Caſſiodori*, αὐξήσεις γὰρ ἐπὶ τούτῳ ἤτοι δικασταί. BERN. Sic reſtituit *Bernardus*, quod ἐφ' ἡσιν invenerit in *MSS.* in *Editis* ἐπιφύκασιν, pro ἐπιφύεσθαι vel (quod vult *Coccejus*) πεφύκασιν. *Epiphanius* forte legerat, αὐξήσεις γὰρ ἐπὶ τούτῳ ἤτοι δικασταί.

[y] Γηροκομήσουσιν.] Recte *Samb.* Aliis tribus præter Canonem γηροκομίσουσιν. Vulgus quidem Græciæ dicunt γηροκομῶ, ſed pars melior & Attica γηροκομῶ. Mox *Samb.* γενόμενον, & poſtea φειδῶ, indeque ἀποχρῆσοι. BERN.

[z] Ἔξουσι.] Lege ἕξουσι. COCC.

[a] Γενόμενον δίγε.] Γενόμενον &c. *Samb.* γινόμενον ἢ μὴ χ. *Vat.*

[b] Ἀποχρήσει.] Lege ἀπόχρη σοὶ. COCC.

[c] Ὠλιγώρησας,] Ita *Samb.* ὀλιγώρησας *reliquis.*

[d] Πρὸς τὸ σωφρονιστέρον.] Sic *MSS.* in *Editis* πρὸς σωφρονίστερον. Verum πρὸς πρέπον σωφρονῶ, aut πρὸς πρέπον σωφρονιστέρου legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

[e] Πατὴρ καὶ πάντων.] Eo modo *MSS.* ὁ πατὴρ *Baſ.* & *G.*

[g] Τυγχανόντων.] Τυγχάνουσι *Vat.* ταῦτα τυγχάνει in ſuo *Codice* habuit *Epiphan.*

[h] Μὴ πεισθείης.] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Vat.* πεισθείης *Samb. Baſ.* & *G.*

[i] Θεραπεύσῃ.] Potius θεραπεύσῃ) cum *Samb. Big. Vat.* & *Vet. Interpr.* aut θεραπεύσητο ut *Hen.* & *Busb.*

ta liberentur. Ita enim & bonus erit legiſlator & patres fortunati, qui neque filium neque filiam puniri viderint. Sin autem verba eorum & reſipiſcendi diſciplina nihil proficere videantur; ſed continuis contra parentes facinoribus leges ſibi hoſtes faciat implacabiles, ab iis ipſis extra urbem ſequente multitudine productus lapidetur; &, cum per totum diem ad ſpectaculum omnium manſerit, noctu ſepeliatur. Sic etiam qui legibus quoquo modo rei capitalis condemnati fuerint. Sepeliantur autem & hoſtes, nec ullus terræ expers mortuus jaceat, præter æquum pœnas dans.

Hebræis cum Hebræo vetitum fœnus. Lev. c. 25. Ex. c. 22. Deut. c. 19.

25. [1] Ne liceat ulli Hebræorum ad uſuram dare, neque cibum neque potum. non enim juſtum eſt in reditu habere fortunas tribulis: ſed ſubvenientem ejus neceſſitatibus in lucro ponere & gratiarum actionem illius, & remunerationem à Deo conſequuturam ob humanitatem.

Qualiter lege cautum de mutuo & pignoribus. Ex. c. 26. Deut. c. 24.

26. [2] Qui autem mutuati ſunt aut argentum, aut aliquid fructuum humidorum ſiccorumve, [3] rebus *ſuis* ex ſententia, Dei benignitate, ſuccedentibus, hæc referentes cum alacritate reddant creditoribus; quaſi apud ſeipſos deponentes, & ſi egeant rurſum habituri. Si vero *debitores* circa redditionem improbe agant, & *eam morentur*, ne liceat domum eorum ingreſſis pignora capere, priuſquam de eo judicium fiat; pignus autem foris *ſtantes* petant, & debitor ipſe ferat *ad creditorem*, nihil ei contradicens, qui legis præſidio ſubnixus ad ſe venit. Ac ſi quidem locuples ſit qui pignoravit, pignus retineat creditor donec reddat

[k] Ονείδων] Ita *Baſ. G. Big.* & *Busb.* Atticorum more. ὀνειδῶν *cæteri* tono vulgi.

[l] Γάρ] Γὰρ ἂν *Coll. Big.* & *Voſſ.* & mox tantum εἴη.

[m] Αν εἴη,] Εὑρεθείη *Epiphan.*

[n] Οὐκ ἐπιδόντες] Ita *Samb. Big.* & *Burius* è conjectura. in *reliquis* ἐπιτάντες.

[o] Εἰ ἢ οἱ] Οὓς (ὁ *Coll. Voſſ.*) δ' ἂν οἱ λόγοι *Big. Samb.* & *Vat.* ᾧ ἢ οἱ λόγοι legiſſe videtur *Epiphan.*

[p] Αὐτῷ] Ita *Big. Samb.* & *Epiph.* αὐτῷ ſeu αὐτῷ in *reliquis* deſiderabatur.

[q] Θαπτέσθω νυκτός.] Deut. 21. 32. ſcriptum eſt לא תלין non pernoctabit, ſed eodem die ſepelietur. Eodem die videtur eſſe capiendum, uti quum de quorundam ſacrificiorum comeſtione dicitur: Eodem die comedetur: nihil remanebit uſque ad mane. Id eſt, quod Judæi dicunt, in illis לילה הולך אחר היום *nox ſequitur diem.* Secus enim ſolet dies 24 horarum inchoari a veſpera & nocte, ut tempus diurnum cenſeatur pars poſterior. Joſephus lib. III. de bello cap. 14. etiam ſcribit τὰς αὐτελόντας ἑαυτὰς μίχεας ἡλίου δύσεως ἀτάφους, eos qui ſibi violentas manus intulerunt, relinqui inſepultos uſque ad ſolis occaſum. Ita capite ultimo libri quarti notat de blaſphemo κρεμάσθω δι' ὅλης ἡμέρας καὶ ἄλυπως καὶ ἀφανῶς θαπτέσθω, *pendeat per totum diem & ignominioſe & obſcure ſepeliatur.* Sic ἐν νυκτὶ Achan ſepultus ταφῇ ἀλύπῳ, teſte noſtro lib. V. Ant. 1. Sic idem infra lib. XVI. ult. Herodis filios duos νύκτωρ, noctu ſepultos narrat. Verum his adverſari videtur, quod lib. IV. de bell. cap. 7. ſcribit ὡς δύνοιος ἡλίου καθελεῖν τε καὶ θάπτειν conſueviſſe Judæos, ſi qui cruci eſſent affixi. Num ſolos hic cruci affixos reſpicit, quibus ſolis convenit τὸ καθελεῖν; Aut an καθελεῖν ſit ante ſolis occaſum, θάπτειν poſt? An vero ita debet intelligi, ut tempus circa occaſum ſolis innuatur deſtinatum, & ut a cruce auferantur & ſepeliantur? Puto quos Deus verat pernoctare inſepultos, potuiſſe circa occaſum ſolis (quando ſcopo Dei erat ſatis factum, id eſt, quum ſpectandus omnibus ſatis ſuperque fuerat) ſepeliri: potuiſſe etiam adulta jam nocte terræ mandari, modo ne pernoctaret inſepultus uſque ad mane. Confer Joh. 19. 31. quia Sabbatho, quod inſtabat, non licebat mortuos ſepelire, ante ſolis occaſum Chriſtum in monumento condunt. Ceteroquin probabile eſt eos Chriſtum noctu θαπτῇ ἀλύπῳ ſepulturos fuiſſe. Sed uti ſepulcrum ei honoratum contigit, ita & tempus ſepulturæ. REL.

[r] Νεκρὸς μὴ ἐᾷς] Hic eſt quem Hebræi מת מצוה dicunt REL.

[s] Τινῶν.] Ex τίνων *Big. Samb.* & *Vat.*

1. *Ne liceat ulli Hebræorum*] *Hebræus Hebræo pecuniam, panem, potumque mutuo dat, abſque omni fœnore,* אינו נושך ולא תרבית. *Lev. c. 25, 36, 37. Ex. c. 22. 25. Deut. c. 19. v. 20. Ezech. c. 18. 13, 17.* & *c. 22. 12. Ψ. 15. 5. De Uſura vero in genere & de Mutuo præclare agunt Phariſæi* Maſicta baba meſia, *& ab illis Maimonides in* Iad. f. 672. *titulo* מלוה ולוה. *Agit & magnus Grotius libro ſecundo* Juris, *& pluribus voluminibus immodicum Salmaſii ingenium. Item prudentiæ Romanæ Pandectæ l.* XII. *tit.* 1. *&* l. XIII. *tit.* 6, 7. *& toto libro* XX. *Reſcriptaque Imperatorum l.* VIII. *Codicis tit.* 17. *&c. Hæc autem lex homines Chriſtianos minus percellit. Noſtram enim aviditatem, vel erga extraneos (in quos pro arbitrio ſæviit malignitas Judaica, quaſi Moyſis licentia Deut. c. 23. 20.* לנכרי תשך, τῷ ἀλλοτρίῳ ἐκδικεῖς, *Scholiſque acclamantibus. Jeroſ.* יש *f. 44.* & *T. Bab. f. 26.* יש, & *Maimonidis* Iad. *f. 676. tit.* מלוה ולוה) *uſuræ* Unciaria, *ſive per menſes æſtimata* Centeſima, *qui modus licitus ſemper fuit Græcorum, qui Romanorum uſque à* XII. *Tabulis etiam complurium Imperatorum edicta flagellant. Nam Jura Municipalia adhuc ſtrictius fœneratores coercent: adeo ut Uſura nunc temporum evaſerit uberius lucrum capientis quam dantis mutuo. Theologi tamen nonnulli & Canonum Chriſtianorum ſtudioſi, ſcripta ſanctorum Prophetarum & Eccleſiaſticorum dum rigide interpretantur, à populo Fideli omne fœnus eunt ablatum, debitore ſimul ac creditore invitis & adflictis.* BERN.

[t] Τὴν ἐμοφύλων] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* atque ita legerat *Salmaſ.* de *Trapezit. Fœnore*, p. 683. in *Editis* τὰς ὁμοφύλους.

[v] Τῷ τ' ἐκείνων] Τῷ τ' ἐκείνῳ ἐκχαρισίαν *Vat.*

2. *Qui autem mutuati ſunt*] *Commodatum reſtituitor fide bona animo læto. Secus ſi acciderit, rem ſuam creditor ante ædes debitoris expectet, aut in Foro perſequatur. Mola ejuſque inſtrumenta, Moyſi Juriſconſultorum principi* רחים ורכב מולה καὶ ἐπιμύλιον, *ceteraque cuncta quibus victus humanus apparatur,* כל דבר שיושין בו אוכל נפש, (*ſicut Joſephus Matthiæ*, & *Deuteroteæ* Baba meſia c. 9. 13. *late digneque Deuteronomium Moſaicum interpretantur c.* 24. 6.) *pignori haud cedunt,* לחבל או לעבוט. *Quinvero pignus pauperculi, maxime amiculum* שכלרת, ἱμάτιον *Alexandinis & Joſepho, ſub occaſu ſolis ad ipſum redit, quo dormiret. Repetes jam Exodi c.* 22. 26. *Deut. c.* 24. 6--13. *Talmudum* Porta mediana, *& Maimonidem tit.* מלוה ולוה. BERN.

[x] Υγρῶν ἢ ξηρῶν,] Υγρὸν ἢ ξηρὸν *Samb.*

3. *Rebus ſuis ex ſententia*,] *Sc.* ſi ſolum hoc illi ſuperſit, cui in ſtratis incubet, aut quo ſe operiat noctu dum ſomnum capit. *Salmaſ.* de *Trapezit Fœnore*, p. 707.

[y] Χορηγάντων,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* χορηγησάντων, pro χορηγησαμένων aut χορηγηθέντων.

[z] Ἀποθέμενοι] Ἀποθεμένοις εἰς αὐτὰς, καὶ πάλιν εἰ χρήζοντες ἕξουσιν *Vat.*

[a] Ἀπόδοσιν,] Nec eliminabis τὴν ἀπόδοσιν *Hen.* & Editorum, quod deſcendit à tempore venturo δώσω, ut ζῶσις, χώσις, &c. BERN.

[b] Μὴ πρὸς τὴν οἰκίαν] Ita *Busb. Hen.* & *Salmaſ.* p. 518. μὴ πρ. τ οἰκ. βαδίσαντες *Baſ.* & G. μὲ πρὸς τὴν οἰκ. βαδίσαντας *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

[c] Ἐνεχυριάζειν,] De vi vocis ἐνεχυριάζειν vide *Salmaſium* de *Modo Uſurarum* & de *Trapezit Fœnore.*

[d] Δι' αὐτῆ,] Sic *Epiphan.* & *Salmaſ.* in *cæteris* δι' αὐτῆ.

[e] Δεδανεικώς·] Ita ex *MSS.* in *Editis* δανεικώς.

ἀποπηδέτω πρὶν ἡλίου δυσμῶν, καὶ μάλιστα ἂν ἱμάτιον ᾖ τὸ ἐνέχυρον· ὅπως εἰς ὕπνον ἔχῃ τοῦτο, φύσει δὲ θεὸς τοῖς πενομένοις [f] ἔλεον νέμοντος. μύλην δὲ καὶ τὰ πρὸς [g] ταύτην σκεύη μὴ ἐξεῖναι λαμβάνειν ἐνέχυρον· ὅπως μὴ [h] στέρωνται καὶ τοῦ πρὸς τὰ σιτία ὀργάνων, μήτε ὑπ' ἐνδείας πάθωσί τι τῶν χειρόνων.

κζ'. Ἐπ' ἀνθρώπου μὲν κλοπῇ θάνατος [i] ἔστω ζημία. ὁ δὲ χρυσὸν ἢ ἄργυρον [k] ὑφελόμενος, τὸ διπλοῦν [l] ἀποτινύτω. κλέπτας δὲ ἐπὶ τοῖς κατ' οἶκον κλεπτομένοις τις ἀθῳούσθω ἔστω, [m] κἂν εἰ πρὸς διορύγματι [n] τειχίου. βόσκημα δὲ ὁ κλέψας, [o] τετραπλοῦν τὴν ζημίαν ἀποτινύτω, πλὴν βοός· πενταπλοῦν δὲ ὑπὲρ τούτου [p] καταβαλλέτω. [q] ὁ δὲ τὸ ἐπιτίμιον ἄπορος ἁλύσαντι, δοῦλος [r] ἔστω τοῖς [s] καταδικασαμένοις.

κη'. Πραθεὶς δὲ ὁμοφύλου τις ἕξ ἔτη δουλεύετω, τῷ δὲ ἑβδόμῳ ἐλεύθερος ἀφείσθω. ἐὰν δέ, [r] τέκνα αὐτῷ γενόμενα ὑπὸ δούλης πρὸ τοῦ πριαμένου, σὺν τοῦ εὐνοίαν καὶ πρὸς τὰ οἰκεῖα φιλοστοργίαν [v] βούλῃ δουλεύειν· [x] ἐνιαυτοῦ ἐνστάντος τοῦ Ἰωβήλου, πενηκοστὸς δὲ ἐνιαυτός ἐστιν, ἐλευθερούσθω, καὶ τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα ἐλευθέραν ἐπαγόμενος.

κθ'. Ἐὰν δέ τις [y] ἢ χρυσίον ἢ ἀργύριον εὑρὼν κατ' ὁδὸν, ἀπιζητήσας τὸν ἀπολωλοκότα, καὶ κηρύξας τὸν τόπον ἐν ᾧ εὗρεν, ἀποδότω, τὸν σὸν τὸν ἑτέρου ζημίας ὠφέλειαν σὺν ἀγαθῇ ὑποληπτέον. ὁμοίως καὶ περὶ βοσκημάτων οἷς ἂν ἐντύχοι τις [z] κατ' ἐρημίαν [a] πλανωμένοις, μὴ ἀμελεῖν τοῦ κυρίου ἀποδιδράσκοντος, μαρτυράμενον τὸν Θεὸν μὴ νοσφίζεσθαι ἀλλότρια.

λ'. Μὴ ἐξεῖναι δὲ παρελθεῖν κλινῶν [c] πνι κακοπαθούντων, ἀλλὰ ἀνορθοῦν καὶ ἐπαίρειν τὸν πεπτωκότα μετὰ τοῦ ἑτέρου· ἐὰν δὲ ἐπὶ τῇ ὁδῷ τύχῃ τις ὑποζυγίου ἢ βοὸς ἐκπεσόντος, μὴ παρελθεῖν, ἀλλὰ συνεπιλαβέσθαι τοῦ ἑτέρου τὸ ζῷον ἀνορθοῦν.

tur mutuum: sin pauper, ante solis occasum referat, præsertim si pignus sit vestimentum, ut [1] id habeat ad somnum *capiendum*, Deo natura pauperibus misericordiam adhibente. Molam autem & instrumenta ejus ne liceat pignori capere, ne *his ablatis* priventur etiam cibi parandi facultate, neve quid gravius ob inopiam patiantur.

27. [2] In furto quidem hominis pœna esto mors. Qui vero aurum aut argentum surripuerit, duplum reddat. Si quis eorum aliquem qui res è domo furto eat ablatum occiderit, insons esto, etiamsi in pariete *tantum* suffodiendo *deprehendatur*. Furatus autem pecudem, quadruplo damnum rependat, nisi bos sit: nam pro hoc quintuplum reddat. Qui vero mulctæ solvendæ non erit, servus iis esto, quibus eam pendere damnas fuerit. *De Furtis. Ex. 21. & 22. Deut. 24.*

28. [3] Venditus quis contribuli sex annos serviat, septimo manumittatur. Quod si filio ei ex serva nato apud emptorem propter benevolentiam & charitatem erga sua servire velit, anno Jubilæo (est autem annus quinquagesimus) liberetur, & liberos & uxorem liberam abducens. *De servis liberandis. Ex. c. 21. Deut. 15.*

29. [4] Si quis autem vel aurum vel argentum in via repererit, quæsito eo qui perdidit, locoque per præconem indicato quo *forte* reperit, *illud* restituat, utilitatem ex damno alterius nequaquam bonam esse reputans. Similiter etiam de pecudibus in quas errantes in deserto aliquis inciderit, domino non statim invento apud se servet, Deum testatus se nolle aliena avertere. *Res inventa haud statim cedunt inventori. Ex. 23. Lev. 6. Deut. 22.*

30. [5] Ne *cuiquam* liceat præterire, cum jumenta *Jumenta sublevanda. Ex. 23.*

1. *Id habeat ad somnum* capiendum,] *Iis in mentem venientibus quæ à Deo acceperunt*, vertit Castalio.

f Ἔλεον νέμοντος.] Ut constat ex *Exodi* c. 22. 27.

g Ταύτην σκεύη] Αὐτὴν σκεῦη μὴ ἐξὸν *Busb.*

h Στέρωνται] *Samb. & Salmas.* στέρωνται. Valet & Barytonon. BERN.

i Ἔστω ζημία.] Ἔστω ἡ ζημία *Vat.*

2. *In furto quidem*] *Plagiarius morte multetur*, tanquam reus homicidii adfectati, inquit Maimonides p. 463. מורה. *Fur pecunia dupla. Et abigeus pecoris minoris, Moysi* טה, βοσκήματος *Josepho & Talmudicis, pretio quadruplo*, ob frequentiam harum quadrupedum, quod animadvertit More nebucim p. 460. *bovis vero quintuplo*, jumenti, ait Vaxiades Chaldæus, abactu proni; addo, & optimi. *At si forte dicta multa minor fur fuerit, in servitutem rite vindicetur, Exodi c.* 22. 1 -- 4. Τοιχωρύχος *plurali Moysis, aut verbis Tabularum Romanarum*, Si nox furtum factum sit, aut interdiu cum telo, si im aliquis occisit, jure cæsus esto. *Leges eædem*: Pœna manifesti furti, quadrupli est; nec manifesti, dupli. *Vide insuper sententias Pauli & Ulpiani apud L. Rufinum, & illas Pharisæorum penes Maimonidem* Hilcot Geniba f. 548. *vel potius in Misna c.* 7. Baba cama, & Cidduſim f. 18. T. Babyl. *Deinde* ἐπὶ ἀνδραποδισῶν *leges Exodi c.* 21. 16. *Deut. c.* 24. 7. *Masicta* סנהדרין *c.* 10. 1. *& Talm. Bab. f.* 85, 86. Baba mesia *c.* 4. 9. *& Talm. Bab. f.* 56, 57. *& Maimonidem* de Furto *c.* 2. 1. *& c.* 9. 6. *Hinc plagium hominis Israelitæ strangulatione puniunt Synhedri Moysis. Satis autem habent, venum surreptus Ethnicus, si restituatur. Quinimo legerant abunde Interpretes Ptolemaici Exodi c.* 21. 16. איש מכני ישראל. *Adhuc etiam ex Deut. c.* 24 7. *Onceloſus traduxerat* נפש מבני ישראל. BERN.

k Υφελόμενος.] Αφελόμενος *Busb. & Hen.*

l Ἀποτινύτω.] *Big. & Samb.* ambo bis ἀποτινύτω. Reliqui quatuor ἀποτινύτω. BERN.

m Κἂν εἰ] Forsan κἂν εἰ, vel ἴσῃ, vel ᾖ πρ. HUDS. Lege ᾖ. COCC.

n Τειχίου.] *Baſ. & Gen.* διωρύγματι τειχίου, vitio prioris. διορύγματι τοιχίου *Big.* διορύγματι τοιχου *Samb. Hen. & Busb.* Vel ibi leges κἂν εἰ, vel ἴσῃ, i. e. הבא במחתרת phrasi Maimonidis p. 463. *Ductoris*, vel κἂν ᾖ πρὸς διορ. Dicit enim melior Moyses de hoc nebulone, אם במחתרת ימצא, ἐὰν ἐν τῷ διορύγματι εὑρεθῇ. Hanc sententiam præterierat bonus Scholasticus. BERN.

o Τετραπλοῦν] *Al.* τετραπλᾶν & mox πενταπλᾶν.

p Καταβαλλέτω.] Ita in quatuor *MSS.* καταβαλλέτω *Vat. Baſ. & G.*

q Ὁ δὲ τὸ ἐπιτίμιον] Ὁ δὲ ἐπὶ τὸ ἐπιτίμιον εἰ ἄποροϛ ἐστι ἁλύσαντι αὐτῷ δοῦλος &c. *Vat.*

r Ἔσω] Sic è *MSS.* in *Editis* ἔσαι.

s Καταδικασαμένοις] Eo modo *Big.* (& *Coll. Voſſ.*) καταδικασθεῖσιν in *Editis*, *Aliisque.* καταδεδικασμένοις *Samb.* (& *Cocc.*) καταδικασθέντος aut καταδικασθείσης apud *Iſæum* & *Demoſth.* est is secundum quem judicatum est.

3. *Venditus quis contribuli*] *Hebræum servituti subjectum*, ex furto equidem בגניבתיה *addit Jonathan interpres Exodi c.* 21. 2, *&c.* & Senatu decernente; *aiunt Babylonii* Cidduſim f. 14, 15. & Stigmatias, *in Deuteronomio Judæ hannasi* הנרצעים, *cum natis, si volet, annus septimus liberat; etiam nolentes mittit quinquagesimus, seu felicitas Iobeli. Ita filius idem Uzielis cum Josepho & Phariſæis exponit Moysis* יצר יובלא איך יובלא *Ex. c.* 21. 2. *& Deut. c.* 15. 12, *&c. i. e. ad ludos usque seculares Hebræorum. Inde Nomodidascali initio* Cidduſim, Acquiritur servus Hebræus argento soluto, aut ex contractu. Liberatur vero anno servitutis septimo, aut demum quinquagesimo seculi, vel immature ex compensatione pecuniaria. Mancipium quidem αὐτεξούσιον vindicat ipsa Subula: sed Iobelus solvit, & heri obitus. עבר עברי נקנה בכסף ובשטר וקונה עצמו בשנים וביובל ובגידעון כסף יתירה עליו הנרצע נקנה ברציעה וקונה את עצמו ביובל ובמיתת האדון. *Pra cæteris autem Judæorum de conditione servili accuratior videtur mihi Maimonides f.* 645. Iad, *titulo* עבדי מלות. BERN.

t Τίκνα αὐτῷ] Τίκνων αὐτῷ γενομένων in quatuor *MSS.*

v Βούλῃ δουλεύειν.] Ελῃ *Hen. & Busb.*

x Ἐνιαυτῷ ἑστῶτος δὲ Ἰωβήλου,] Ita *MSS.* in *Editis* deest ἑστῶτος δὲ.

4. *Si quis autem vel aurum*] *Pecuniam in via forte inventam per præconem reddes. Pecudem vero errantem in deserto, cum offenderis, bona fide apud te reservabis, ignarus domini. Deut. c.* 22. 1, 2, 3. *Ex. c.* 23. 4. *& Lev. c.* 6. 3. *Quocirca* ex rebus perditis האברה, istæ haud cedunt statim inventori: sed tenentur præconio; *sicut definiunt Phariſaismi Proceres Baba mesia c.* 2. *paulo minutius quam Flavius ipse*, Vas fructuum, imo vasa cuncta; facculus: ita pecuniæ, aut rei alius, & vel trium nummorum cumulus; fasciculus extra viam communem deprehensus: torta domestica, non illa pistoris publici: vellera petita ab eriopolio, seria denique vini oleive. *Quod est verbis patrum*, ואלו חייב להכרוז מצא פירות בכלי או כלי כמות שהוא מעות בכיס וכיס כמות שהוא צבורי צבורי מעות ג' מטבעות זה על גב זה כריכות ברשות היחיד וככרות של בעל הבית וגזיז צמר הלקוחות מבית האומן כדי יין וכדי שמן. *Vide & Maimonidem* de rapto & perdito, *præsertim c.* 13. BERN.

y Ἢ χρυσίον] Particula ἢ abest quibusdam *MSS.*

z Κατ' ἐρημίαν] Επ' ἐρημίαν *Vat.*

a Πλανωμένοις,] *Al.* πλανομένοις.

b Παρ' αὐτῷ] Ita *Big. Samb. & Vat.* παρ' αὐτὸ in *Editis.*

c Τινι κακοπαθούντων] Τινὶ κακοπαθόντων ἢ בהמה *Big. & Samb.* τινὰς κακοπαθόντων בהמה legisse videtur *Vet. Interpr.*

5. *Ne* cuiquam *liceat præterire*,] *Scias tui esse, jumentum quod videris cunque prolapsum hærensque in luto sublevare, aut cum agasone suo* συνδιαπάζειν. *Quomodo locutionem difficilem satis explicat hic Sacerdos*, וחדלת ליעזוב לו עזב תעזב עמו *Ex. c.* 23. 5. *Interpr.* LXX. *reddidere*, ὑ παρελιύζῃ αὐτὸ, ἀλλὰ συναρῇς αὐτὸ μετ' αὐτοῦ. *Reddo ego*, Opemne detrectabis? quin una cum ductore eum omnino relevabis. עזב *enim tam* liberare *&* solvere, *quam denotat* omittere *&* derelinquere. *Recte adeo Samarites*, لا تنقطع عن مساعدته فكما تفكّ معه, Suppetias ire jumento fratris ne desiste, sed potius junctis viribus liberato. *Verum clarius libro alio ipse Moyses* הקם תקים *Deut. c.* 22. 4. ἀνιστῶν ἀνιστήσεις αὐτὸ μετ' αὐτοῦ, tu & ille lapsam bestiam

ta alicui afflicta jacuerint, in luto propter tempeſtatem collapſa: ſed ſuccurrat & ſubveniat, laborem etiam proprium exiſtimans.

Ignoranti via monſtranda. Deut. 27.

31. [1] Quin & vias ignorantibus oſtendant *oportet;* neve, riſum ſibi aucupantes, errore alterius commodum impediant.

Surdo mutoque non maledicendum. Lev. 19.

32. [2] Similiter neque maledicat quiſquam abſenti, neque muto.

Leges de Percuſſoribus. Ex. 21. Lev. 24. Deut. 19.

33. [3] Aliquis in contentione, ubi nullum fuerit ferrum, vulneratus, continuò vindicetur, eo qui vulneraverit idem paſſo. Quod ſi domum delatus dies complures ægrotaverit, & deinde mortuus fuerit, impunitus eſto qui percuſſit. Si autem revaluerit, & multa in ægrotationem inſumpſerit, ſolvat omnia quæcunque tempore decubitus impendit, & quæcunque medicis erogavit. Qui mulierem prægnantem calce pulſaverit, ſi quidem abortum fecerit mulier, à judicibus pecunia multetur, ut qui ex fœtu in ventre corrupto populum minuerit: viro etiam mulieris ab eo dentur pecuniæ. Quod ſi illa ex ictu moriatur, & ipſe mortem ſubeundo pœnas luat; lege æquum eſſe cenſente, ut vita pro vita reponatur.

των ὑπὸ χειμῶνος [d] πεπλωκότων ἐν πηλῷ· σωθιασώζειν γ', καὶ τὸ πονον οἰκεῖον ἡγησάμενον βοηθεῖν.

λα'. Μωύσεως γ' καὶ [e] τὰς ὁδοὺς τοῖς ἀγνοοῦσι, καὶ μὴ γέλωτα ἡρωμένους [f] αὐτοῖς ἐμποδίζειν πλάνῃ τοῦ ἑτέρου χρείαν.

λβ'. Ομοίως μηδὲ βλασφημείτω τις [g] τὸ ἀπόντα καὶ τὸ ἐνεόν.

λγ'. Εν μάχῃ τις, ὅπως μὴ σίδηρος, πληγείς, [h] παραχρῆμα μὲν δικαιείσθω, παυσάντος παθόντος [i] πεπληγότος. ἂν γ' κομισθεὶς παρ' ἑαυτὸν καὶ νοσήσας ὑπὲρ πλείονας ἡμέρας, ἔπειτα ἀποθάνῃ· ἀθῶος ἔσω ὁ πλήξας. σωθέντος γ' καὶ πολλὰ δαπανήσαντος εἰς τοῦ νοσηλείαν, [k] ἀποτινύτω πάντ' ὅσα ἀνδρὶ τὸ χρόνον τὸ κατακλίσεως ἀνάλωσε, καὶ ὅσα τοῖς ἰατροῖς ἔδωκεν. ὁ γυναῖκα [l] λακτίσας ἔγκυον, ἂν μὲν ἐξαμβλώσῃ ἡ γυνὴ, ζημιούσθω χρήμασιν ὑπὸ τῶν δικαστῶν, ὡς ἀνδρὶ τὸ [m] διαφθαρὲν ἐν τῇ χαρᾷ μειώσας τὸ πλῆθος· διδόσθω γ' καὶ τῷ ἀνδρὶ τὰ γυναικὸς παρ' αὐτοῦ χρήματα. [n] θνησκούσης δ' ἐκ τῆς πληγῆς, καὶ αὐτὸς ἀποθνησκέτω· ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς καταγέσθω δικαιοῦντος νόμου.

λδ'. Φάρ-

---

beſtiam erigetis. *Vide omnino explicationem Phariſæorum* Baba meſia c. 2. 10. *una cum Gemara Jeroſ. f. 8. d. & Babyl. f. 32. Hi enim, uti optime norant vim verbi* שב, *ita paſſim interpretantur* פרק *κωφίζει, ἀπολύει. Cæterum ad hanc Legem Bochartus non placet.* BERN.

d Πεπλωκότων] *Al.* πεπλοκότων, & ἐμπεπλωκότων.

e Τὰς ὁδὰς] Gentes de Judæis dicebant, illos *Non monſtrare vias eadem niſi ſacra colenti.* REL.

1. *Quin & vias ignorantibus*] *Ab itinere neminem ſeducere*, ſed monſtrare vias eadem neque ſacra colenti. *Unde Axioma veteris Scholæ,* פריקה בחנם מעניה בשכר: ἀμισθὶ μὴ ἡ ἀποκλῆ, μισθῷ γ' τὸ ἐπιφόρημα. *Tantum profectlo propter diras Deut. c. 27. 18.* ἐπικαταράτου ὁ πλανῶν τυφλὸν ἐν ὁδῷ. *Nimirum admonet Uzielida, ſimulque Paraphraſtes Urbis,* אבסניא דהוא מרמי לסמיא. inexpertus viæ pro cæco habetur. BERN.

f Αὐτοῖς ἐμποδίζειν] Αὐτοῖς *Samb.* una manu, αὐτὰς altera.

g Τὸν ἀπόντα καὶ τὸ ἐνεόν.] *Big. & Samb.* τὸ ἄοπλον καὶ τὸ ἐνεόν. *Hen. & Busb.* τὸ ἀπόντα καὶ τὸ ἄοπλον i. e. τὸ ἀόφθον. Late etiam accepit vocabulum Moſaicum חרש cor Onceloſi: unde vertit Chaldaice דלא שמע ὁ ἀνήκοος, Lev. c. 19. 14. ſive vitio aurium, ſive abſentia hoc contigerit. Veruntamen heic ſcribendum ei arbitror ſuadeoque, τὸ ἄοπλον καὶ τὸ ἐνεόν, quod frequentius in libris bonis, τὸ κωφὸν καὶ τὸ ἐνεόν, *ſurdum & mutum.* ἄοπλος enim apud Græcos Philologos ἄφωνος, κωφὸς: ſed & χέρης inter Criticos linguæ ſanctæ tam mutitate & ſilentio, quam ſurditate affectum hominem denotat; ut de vitiis admodum cognatis licuit. BERN. Τὸν ἄοπλον καὶ τὸ ἐνεὸν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* τὸ ἀπόντα καὶ τὸ ἄοπλον *Hen. & Busb.* τὸ ἀπόντα καὶ τὸ νέον *Vat.* τὸ ἄοπλον καὶ τὸ ἐνεόν. i. e. τὸ κωφὸν καὶ τὸ ἐνεὸν, *ſurdum & mutum*, malit *Bernardus.*

2. *Similiter neque maledicat*] *Surdo mutoque cave maledicas* לא תקלל חרש ὅ κακῶς ἐρεῖς κωφόν. *Lev. c. 19 14. Certe qui audit omnia, is tibi reſpondebit. Vide* Synhed. f. 66. *Talm. Bab. Bene etiam* Peſicta Zotorta *de hoc præcepto,* מרנה אפילו בר ישראל שאינו שומען כל וחומר לפניו. BERN.

h Παραχρῆμα] *Big.* ⸗דפאכרם *Samb.* ⸗דפאכרם, ⸗דפאכרם *Busb. Hen. Baſ. Gen. & Epiph.* ⸗דפאכרם *repente macletur*: vel, ut habet L. *vindicetur repente.* Ibidem *Hen.* πεπονθότος pro παθόντος, atque *Samb.* πεπληχότος pro voce media. BERN. Παραχρῆμα μὲν δικαιούσθω in *MSS.*

3. *Aliquis in contentione, ubi nullum fuerit ferrum, vulneratus,*] *In rixa percuſſum, recte Aquila* יריבון *hac cauſa vertit* ἐμμάχων), *abſque ferro, (aut vocibus Legiſlatoris, etiam præter Biblion Samariticum,* באבן ובאגרוף, *i. e.* λίθῳ ἢ πυξμῇ *Philoni, Hieronymo, Uzielidæ, aliiſque veterum poſt Interpretes Ptolemaicos, Onceloſo equidem* lapide aut κεφαλῷ כורמיא, *Jonathani pariter ad Eſ. c. 58. 4.) ſtatim vindicat Lex talionis. Sin ſaucius ille poſt complures dies domi emoriatur, percuſſor inſons eſto homicidii: alias medicinæ temporiſque damnum revaleſcenti rependat. Paulo aliter hæc explicat Philo p. 793. Petes igitur fundum juris Exodi c. 21. v. 24, 25. & v. 18, 19. Lev. c. 24. 17, 19. 20. Deut. c. 19. 21. & in Codice Chriſtiano Matth. c. 5. 38. Unde ſcimus noſtri eſſe officii, quotquot nomine Jeſu tingimur, ad ultiones, etiam a Moyſe aliiſque Legumlatoribus conceſſas, raro aut nunquam ire. Verum Jure Sineo cædem cædes legitima repenſat, Ex. c. 21. 12.* מכה איש ומת מות יומת. *Quod recta ratione interpretantur Phariſæi Maſicta* Synhedrin c. 9. 1, 2, 3. *indeque Scholaſtici Urbis f. 27. a. & Babylonii f. 78, & 84. atque demum Uzielides ad Moyſen,* Iſraelitam quiſquis illico interfecerit concertando vel abſque gladio, gladio plectitor, ceu הרוצח. *Attamen damna cuncta Hebræorum, vulneraque, præter lethalia, (hæc enim, ut oſtendimus, ſunt ἀκαθάπακτα, pretioque omni majora) Magiſtratu irrogante, nummi redintegrant, ut docuit Schola omnis Phariſæorum, Saducæis Carræiſque multum invitis. Præſertim Miſnæ* Baba cama c. 8. §. 1, 2. *Ubi læſionis, actionis quam fœcundæ, quinque capita damnum, dolor, curatio, tempus vacuum, & ignominia, pecuniam contra eſtimantur. Ita & Talm Jeroſ. f. 6. b. & Talm. Bab. f. 83, 84, 85. Unde Jonathas ad Lev. c. 24. 20.* דמי חברא וגו׳ Pretium fracturæ pro fractura, proque oculo valor oculi. *Vide porro* Coſri p. 220. *& Maimonidem* Hilcot חובל, *ſeu* de atroci injuria *c. 2. & c. 1, 3, 4, 5. ubi hæc late tractat & tanquam Juriſconſultus, ex Talmudis utriſque. Quippe in* More *animus ei deſtectit, quaſi in* vindictam parem, *l. 3. c. 41. Deinde vix aliud a Moyſe crepuere Romani juris Tabulæ primæ,* Si membrum rupit, ni cum eo pacit, talio eſto. *Quis enim hac cauſa depaciſci nollet, præter ingenia improba & ſervilia? Adde his ſententias Pauli Ulpianique tit. 3. Collationis Rufiniane, & Π. lib. 48. tit. 8. Inſuper ad hunc titulum pertinent dictata alia Moyſis.* Quiſquis partum prægnanti mulieri excuſſerit, multa pecuniaria diſſolvet crimen prolis imminutæ: ſin fœmina ex plaga intermoriatur, ille neci dabitur. *Exodi c. 21. 22* —— 25. *& δευτέρωσις Phariſaica c. 8.* Baba cama. *Et Talm. Bab.* Synhedrin *f. 74, 79, 87, 111.* Cetubot *f. 30, 33, 34, 35, 36. &* Baba cama *f. 42, 43, 49, 84. & Maimonides c. 4.* Chobel. *Nam limitationem Moyſis* אסון יהיה ואם, ſi cædes forte contigerit, מותא *μώθα*, exitium *Onceloſo, ſicut inter Æthiopum populos* וסאן exitus, finis, deliquium; *Fl. Joſephus, Hieronymus noſter, & larga ſecta Phariſæorum, non de abortu, ſed de parente pereunte interpretantur. Veruntamen juſtitia Romana decreta & Principum Chriſtianorum rem capitalem habent, fœtum utero diſſolvere, ſpemque hominis perdere plaga aut pharmaco; ſit modo* אסון, *quod eſt,* formæ noſtræ, *ſive* εἰκονισμένου, אם צורה היא. *Sic enim Judæi* LXXII. *ſic Samaritæ plures dictionem illam priſcam explicant.* Εἰ γ' μὴ ἐξέλθοι μεμορφωμένον, μὴ λογίζεσθαι φόνον. ἐπειδήπερ ὑδέπω ψυχωθὲν ἐξημβλώθη, *ait Theodoretus ὁ συζητητὴς. Similis fuit & paraphraſis facundiſſimi Philonis, quam neſcire non potuit Joſephus, noluit tamen ſequi, Phariſæorum interpretamentis addictior.* Εὰν γ' συμπλακῇ τις γυναικὶ ἐγκύῳ, καὶ πληγὰς ἐμφορήσῃ καὶ τὸν γαστέρος, ἢ δι' ἀμβλώσεως· ἐὰν μὲν ἄπλαστον καὶ ἀδιατύπωτον τὸ ἀμβλωθὲν τύχῃ, ζημιοῦσθω· καὶ διὰ τὸν ὕστερον, καὶ ὅτι ἐμποδὼν ἐχρῆν τῇ φύσει ζωογονῆσαι τὸ κάλλιστον τεχνιτεύσῃ καὶ δημιουργήσῃ ζῷον, ἄνθρωπον. εἰ δ' ἤδη μεμορφωμένον, ἀπάντων μυῶν τὰς εἰκείας τάξεις καὶ ποιότητας ἀπειληφότων, θνησκέτω. τὸ γὰρ τοιοῦτον, ἀνθρωπός ἐστιν, ὃν ἐν τῷ τῆς φύσεως ἐργαστηρίῳ διεχρήσατο· ἐοικὸς ἀνδριάντι ἐν τῇ πλαστικῇ καθαπτομένῳ, πλέον ὑδὲν ἢ τὸν ἔξω διαπομπὼ καὶ ἀντίζηλον ἐπιζητοῦντι. *Præterea tamen* אסון *denotare poteſt* plagam atrocem gravemque اساس *Arabice &* باس: *quod heic expreſſit Paraphraſtes Samaritanus, & in libro præcedenti Symmachus intellexit voce* κίνδυνος. *Aut plane ſimpliciterque ſignificat* אסון abortum, fœtum fœtentem & corruptum. *Is* اسس & وسن *Arabibus, Aquilæ Judæo* σύμπλωμα. BERN.

i Πεπληγότος.] Πεπληχότος *Samb.*

k Ἀποτινύτω] Hic & paſſim *Big. & Samb.* ἀπτινύτω. Quatuor tamen ἀποτινύτω. Et ſtatim *Samb.* ⸗דפאכרם τὸ κατακλ. BERN.

l Λακτίσας ἔγκυον,] Λακτίσας ἔγκυμον pro ἐγκύμονα *Big.* λακτήσας ἔγγυον vitio *Hen.* Dein ζημιούσθω *Baſ. & Gen.* ζημιούσθω χρήματα æque *Hen.* BERN.

m Διαφθαρὲν] Διεφθαρμένον *Samb.*

n Θνησκούσης] Θνησκούσης γ' τὸ γυναικὸς, καὶ αὐτὸς *Vat.* Hic *Joſephus* non de abortu, ut debuit, ſed de parente pereunte verba *Moyſis* intelligit. Veruntamen juſtitia Romana & decreta principum Chriſtianorum rem capitalem habent fœtum utero diſſolvere, ſpemque hominis perdere plaga aut pharmaco: ſimiliter & *Philo*; quem tamen ſequi noluit *Joſephus*, Phariſæorum interpretamentis addictior.

λδ'. Φάρμακον, μήτε θανάσιμον μήτε τ εἰς ἄλλας βλάβας πεποιημένων, Ισραηλιτῶν ἐχέτω ° μηδε εἷς. ἐὰν δ' κεκτημένῳ φωραθῇ, P τεθνάτω· τὸ πάσχων ὁ διέθηκεν ἂν ἐκεῖνος, q καθ' ὃς τὸ φάρμακον ἰῶ παρεσκευασμένον.

34. ' Nemo Iſraëlitarum pharmacum habeat, neque lethale, neque ad alias læſiones factum. Quod ſi habuiſſe deprehenſus fuerit, morte mulctetur; idem patiens quo illos affeciſſet, contra quos paratum erat pharmacum. *Pharmacum lethalis parantis pœna. Ex.* 22.

λε. Ο πηρώσας παθέτω τὰ ὅμοια, r ἐρόμενος ὅπερ ἄλλον ἐξέρησε, πλὴν εἰ μέτι χρήματα λαβεῖν ἐθελήσειεν ὁ πεπηρωμένος· αὐτὸν τ πεπονθότα κύριον δ νόμος ποιοῦντος τιμήσασθαι τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ πάθος, καὶ συγχωροῦντος εἰ μὴ βέλτιον ψυχαῖς s πικρότερος.

35. ² Qui mutilaverit *aliquem*, ſimilia patiatur, privatus quo privavit alium, niſi forte mutilatus, pecuniam malit accipere; lege *injuriam* paſſo plenam dante poteſtatem æſtimandi caſum qui ei accidit, & concedente *hoc facere* niſi acerbior eſſe velit. *Lex Talionis. Deut.* c. 19.

λς'. Βοῦν τοῖς κέρασι πλήσσοντα ὁ δεσπότης ἀποσφαττέτω. εἰ δέ τις t ἐφ' ἅλω κτείνοι τινα πλήξας, αὐτὸς μὲν καταλευσθεὶς ἀποθνησκέτω, μηδὲ εἰς τροφὴν εὐχρηστος εἶναι κατηξιωμένος. ἐὰν δὲ καὶ ὁ δεσπότης v ἐλέγχεται προειδὼς αὐτοῦ τὴν φύσιν καὶ μὴ φυλαξάμενος, καὶ αὐτὸς x ἀνηρέτω· ὡς αἴτιος τῷ ὑπὸ δ βοὸς y ἀνηρημένῳ γεγονέναι. ἐὰν δὲ δοῦλον ἢ θεράπαιναν ἀποκτείνῃ βοῦς, αὐτὸς μὲν καταλιθούσθω. τριακονταῖ δὲ σίκλους ὁ κύριος δ βοὸς ἀποτινύτω τῷ δεσπότῃ δ ἀνηρημένου. βοῦς δέ ἐὰν ἕτως πλήσσοις ἀποθάνῃ πωλείσθωσαν καὶ ὁ τεθνεὼς καὶ ὁ πλήξας· καὶ τὴν τιμὴν τὴν ἀμφοτέρων οἱ δεσπόται αὐτῶν διανεμέσθωσαν.

36. ³ Bovem cornibus petentem dominus jugulet. Quod ſi aliquem in area percuſſum interfecerit, ipſe quidem lapidatus moriatur, & ab eſu hominum rejiciatur. Si vero dominus ingenium ejus ante ſciviſſe convincatur, nec tamen cuſtodiviſſe, ipſe quoque morte plectatur; ut qui necato à bove mortis cauſa fuerit. Sin autem ſervum aut ancillam bos occiderit, ipſe quidem lapidetur; dominus vero bovis triginta ſiclos interempti domino pendat. ⁴ Quod ſi bos ita *à bove* ictus mortuus fuerit, & mortuus & percuſſor vendantur, & domini eorum pretium utriuſque inter ſe dividant. *Lex de Bove petulco. Ex.* 21.

λζ. ² Οἱ φρέαρ ἢ λάκκον ὀρύξαντες, ἐπιμελῶς ποιείσθωσαν ὥστε σανίδων ἐπιβολαῖς ἔχειν κεκλεισμένα· οὐχ ὅπως τινὲς εἴργοιντο ὑδρείας, ἀλλ' ἵνα μηδεὶς κίνδυνος ὡς ἐμπεσουμένοις ᾖ. ³ εἰ δέ ἀν εἰς ὄρυγμα τοιοῦτον μὴ κλεισὸν ἐμπεσὸν βόσκημά τινος ἀφθαρῇ, τὴν τιμὴν αὐτοῦ τῷ δεσπότῃ καταβαλλέτω. περιβαλλέσθω δὲ καὶ τοῖς b φραγμοῖν, ἅπερ ὡς ἀντὶ τείχους ὄντα οὐκ ἐάσει τινὰς c ἀποκυλισθησομένους d ἀποβάλλειν.

37. ⁵ Qui puteum aut lacum demiſerint, diligenter curent, ut tabulis impoſitis clauſos habeant; non ut ulli aquatione arceantur, ſed ut nullum in eos incidendi periculum ſit. Quod ſi intalem ſerobem non clauſam pecus alicujus delapſum intereat, pretium ejus domino ſolvat *is qui foderit*. Quin & tectis circumdentur, quæ, vicem parietis implentia, non ſinent ullos devolutos exſtingui. *De pecore in lacu aut puteo exſtincto. Ex.* 21. *& Philo, p.* 800.

λη'. Παρακαταθήκην ἣν, ὥσπερ ἱερόν τι καὶ θεῖον χρῆμα, ὁ φυλαττέτω φυλακῆς ἀξιούτω· καὶ μηδεὶς ἀποστερείτω

38. ⁶ Depoſitum qui accepit, *illud* tanquam rem ſacram & divinam ſervet & cuſtodiat; & nemo *Depoſitum bona fide ſervandum. Ex.* 22.

---

1. *Nemo Iſraëlitarum pharmacum habeat,*] Pharmacum lethale paranti pœna capitis eſto. *Nec lex eſt juſtior ulla.* מכשפה *itaque Joſepho interprete* φαρμακεύτρια, *Exodi c.* 22. 18. Venefi-cam (*Onceloſo* חרשא, *Samaritis* בנרא & ساحرة: *ſed* LXX. *Interpr.* φαρμακὸς ἢ φαρμακεύτρια, *beatoque Hieronymo* maleficos, *quod eſt,* מכשאפים *aut* מכשף) haud ſines vivere; *quin lapidibus obrues, Deuteronis definientibus,* Synhedrin 67. Talm. Bab. *Vide Deut. c.* 18. 10. & *D. ad legem Corneliam* de Sicariis & Veneficis, *ubi graviſſime edixit Hadrianus,* In maleficiis voluntas ſpectatur, non exitus. *Idem equidem ante Hadrianum Philo Judæus p.* 790. & *ſpecialim de Veneficis ſexus utriuſque p.* 791, 792. *Moſaica verba fortiter premens,* κακὴν φαρμακείας καὶ φαρμακείας μηδὲ μίαν ἡμέραν βιῶναι. ἀλλὰ ἅμα τῷ ἀλῶναι τεθνάναι, μηδεμίαν ἐξαγομένης θεραπείας εἰς ἀναβολὴν καὶ ὑπερθέσιν τῆς τιμωρίας. *Mox elegantius ille, quam æquius:* φαυλότατον γὰρ καὶ τοιούτων καὶ τοὺς ἐπιεικεστάτους φοβεῖν καὶ ἰσοζυγοῦντας ἀναγκαῖον εἶναι, τὸ μὴ ἑτέροις τὴν τιμωρίαν ἐπιτρέπειν, ἀλλ' ἑαυτοῖς. καθάπερ ἔχεις καὶ ὅσα ἰσόρροπα πρὸς δικαίαν, θεσπεσίμοι μόνον χωρὶς ὑπερθέσεως κτείνομεν. BERN.

o Μηδὲ εἷς. ἐὰν δ κεκτημένῳ] *Hen. & Busb.* μηδεὶς· ἂν δ κεκτημένῳ. BERN.

p Τεθνάτω.] In maleficiis ejuſmodi voluntas ſpectatur, non exitus. Vide *Philonem*, p. 791, 792.

q Καθ' ὃ τὸ] Καθ' ὃν *Big. & Samb.*

r Στερόμενος] Στερόμενος *Vat.*

2. *Qui mutilaverit* aliquem,] *In atrocibus injuriis obtinet jus Talionis, ni læſo placeat pecunia depaciſci. Vide* §. 33. & *Deut. c.* 19. 19. & *prudentiſſimum Velvodum tit.* 42. Parallelorum. BERN.

s Πικρότερος.] Fortè πικρότερον. COCC.

3. *Bovem cornibus petentem*] *Bos qui hominem ingenuum in area cornu confixerit, confeſtim lapidetur, & ab eſu hominum rejiciatur.* ὅτι πρόγνωμα πρὸς ἀνθρώπου γίνεται τὸ δ κτείναι ἀνθρωπον, οὐχ ὅσιον, *argumento Philonis. Vel in damnum majus poſſeſſoris negligentis,* explicante More l. 3. c. 40. *Pereat & dominus, qui beſtiam petulcam ſciens monituſque non continuerit. Aut ex æquiſſimo Legiſlatorum, pro capite libero ſolvat arbitrio Judicum,* כנהררין של ישראל *Jonathani, Exodi c.* 21. 30. *Tali tamen caput nunquam valebat minus ſiclis ſexaginta. Idem jus repetit & Philoſophus Alexandrinus,* τὸ μὲ ἀναπείσαι αὐθις δυνατὸν ὁ δ κύριος πρὸς ἀναίρεσιν ᾖ, ἢ λύτρα καὶ σάρκα καταβλητέον. τὸ δ δικαιότερον, ὅτι χρὴ παθεῖν ἃ δεδίκαικε, λογιστέον. *Servum vero ſervamque, quippe de pauperie Chananæi Ethnicive minus curant Synedria Judaica, ſi notæ feritatis taurus confoderit, obruatur ipſe; atque inſuper extincti ſervi pretium, ſiclos triginta, hero pendat dominus cornupetæ non bonus. Quoties denique bos bovem alterius trucidaverit, amborum pretia æque inter ſe domini partiunto, Exodi c.* 21. 28, *&c. & jure Noachico Gen. c.* 9. 10. *Partiter Proceres fori Romani* ad legem Corneliam de Sicariis l. 15. & *ad Aquiliam l.* 51. & *maxime initio l.* 9. ¶. & *Comp. Harmenopuli l.* 6. *tit.* 1. Si quadrupes pauperiem, *quæ eſt damnum grave,* feciſſe dicetur, &c. *phraſi* XII. *Tabularum,* & *ſententia Solonis ſapientiſſimi viri. Verum* de damnis ſine injuria facientis datis, *accuratione ſevera & Phariſaica agitur Maſicla* Baba cama, *capitibus* 1, 2, 3, 4, 5. & *in Gemaris adjectis: indeque Maimonidis in* Iad l. καὶ ζημιῶν, *magna copia ſententiarum.* BERN.

t Ἐφ' ἅλω] Margo cod. *Sambucani* ἐπὶ ἅλωι. Hoc omiſit cura *Epiphanii.* BERN.

v Ἐλέγχε᾽ται] Ἐλέγχηται *Big. Samb. & Vat.*

x Θηκέτω·] Ἀποθηκέτω *Big. & Samb.*

y Ἀνῃρημένῳ] *Samb.* antique ἀνιρημένῳ. BERN.

4. *Quod ſi bos ita*] Bos autem ſi à bove percuſſus &c. in *Vet. Interpr.* ac ſi pro ἅλως legiſſet ὑπὸ βοός.

z Οἱ φρέαρ] Οἱ ἢ φρέαρ *Big. & Samb.*

5. *Qui puteum aut lacum demiſerint,*] *Pretium pecoris lacu aut puteo inoperto extincti diſſolvat is qui foderit: dummodo foveam extra atrium ſuum in itineribus fecerit,* בשוקא או בשרות הרבים, *quod aiunt Jonathan interpres & Judas Anteceſſor Judaicus; necnon ævo eodem inter prudentes Romulidas clariſſimus Paulus D. ad Aquiliam l.* 28. *Conſule tamen ipſe Divinum Moyſen Exodi c.* 21. 33. & *Deuteronomii Phariſaici* Baba cama c. 1, 5, 6, & *Moyſen Maimonis c.* 12. de Damnis; *Philonem denique Judæorum facundiſſimum p.* 800. *ubi ex Lege Sacra dat putei foſſorem quadrupede illo mortuo, conditionemque injicit ſupradictam,* qua pluribus itur: ἐάν τις τ ὁδῷ παχείαν μὴ προαποθόμενος. *Joſephus utraque conditione caret ex compendio.* BERN.

a Εἰ δέ ἀν] Οὗ δέ ἀν τις *Idem.*

b Στέγειν,] Τέγειν *Vat.*

c Ἀποκυλισθήσας] Ἀποκλεισθήσας *Vat.*

d Ἀποβάλλειν.] Ἀποβαλεῖν *Big.* (*Voſſ Coll.*) & *Samb.*

6. *Depoſitum qui accepit,*] *Depoſitum bona fide ſervanto coram Deo conſcio: vel abſque aliquo uſu ſuo notitiave perditum dejeranto apud Septemviros: alioquin integrum creditori redhibento. Exodi c.* 22. 7. *Lev. c.* 6. 1. & *c.* 19. 11. & *Phariſæi curate ac feliciter Maſicla* Sebuot c. 5, 6, 7. & Baba Cama c. 9. & *Babylonii* Cama f. 63, 70, 76, 93, 106, 107. Sebuot f. 39. Cidduſim f. 11, & 42. Synhedrin f. 2, 3. & Meſia f. 41, 44, 47. & *Maimonides titulo* גולה *c.* 7. & 8. & *tit.* שאלה ופקרון *f.* 666. & *Hilcot* Sebuot f. 394. *&c. Dixi definito* apud Septemviros. *Ita enim ſederat* Synhedrium minus *ævo Joſephi. Moyſes quidem ſimpliciter juſſit ire illos* אל האלהים, *quod eſt,* לקרם ריניא ad Forum Hebraicum, *Onceloſo & mille aliis Judæis; idemque* الي حاكم الله ad Judicem Sacrum *Samaritis innumeris. Alexandrini vero haud bene, haud diſtincte verterunt in Græcum* ἐνώπιον τ θεῦ. *Adhoc, Mercedem operario die ſuâ dabis, ni iratum Numen temſeris. Deut. c.* 24. 14. *Lev. c.* 19. 13. & *Tobiæ c.* 4. 14. *Item Deuteronomii* Lev. 6.

mo doloſe *aliquid* componat ad eum, qui depoſuit, fraudandum, neque vir, neque mulier, etiamſi auri vim immenſam lucraturus ſit, fretus ſecuritate quod nullus ſit qui redarguat. nam omnino quidem convenit, unumquemque bene facere, animum ſuum ſibi conſcium eſſe credentem (& quiſque ſibi locuples teſtis ea agere ſtudeat quæ ei ab aliis laudem pariant) & maxime Deum, quem nemo malus latet. Quod ſi depoſitarius, nihil dolo malo agens, *depoſitum* perdiderit, ſeptem judices adeat, Deumque juret nihil ſua voluntata & vitio perditum eſſe, neque ſe ulla parte ejus uſum eſſe: atque ita innocens abeat. Quod ſi vel minima parte creditorum uſus forte perdiderit, ad reliqua omnia quæ accepit redhibenda damnetur. Similiter etiam ac in depoſitis, ſi quis mercedem eorum retinuerit qui corporibus ſuis operantur, meminerit *oportet* hominis pauperis mercedem non eſſe retinendam, hoc ipſum cogitando, quod eam Deus illi præbuerit pro terris ac aliis poſſeſſionibus. Quin & nihil ſolutionem differat, ſed eodem die ſolvat: tanquam Deo nolente ut operarius *quam minimum* careat laboris ſui fructu.

Operarios non fraudandos, ſed mercedem ſtatim ſolvendam. Lev. 19. Deut. 24.

Cauſa patrum liberos non puniendos, aut è contra. Deut. c. 23. 24. & c. Philo, p. 857.

39. [1] Nati propter patrum culpam ne puniantur; ſed propter ſuam ipſorum virtutem miſericordia potius digni habeantur, quod ex improbis geniti fuerint parentibus, quam odio, quod vitioſis ſati. Neque vero filiorum peccatum patribus eſt imputandum: cum adoleſcentes diſcendi faſtidio multa præter noſtram doctrinam ſibi permittant.

Spadonum congreſſus & caſtratio omnigena prohibita. Lev. c. 22. & Deut. 27.

40. [2] Spadones abhorreantur, & eorum fugia-

ςερῆσαι [c] σωτηρίᾳ τ πεπιςδυκότα, μήτε ἀνὴρ μήτε γυνὴ, μηδ' εἰ χρυσὸν ἄπορον μελλοι κερδαίνειν, καταφρονῶν τῷ μηδένα εἶναι τ [f] ἐξελέγχοντα. καθ' ὅλα μὲν γὰρ τὸ πιςευθὲν ὑπισχνούμενον τὸ αὐτῷ θεοσῆκον ἕκαςον εὖ πράττειν· [g] καὶ μάρτυς δεκτέον αὐτῷ πάντα ποιεῖτω ἃ παρ' ἄλλων ἐπαινον αὐτῷ παρέξει· μάλιςα δὲ τ Θεὸν, ὃν ὐδεὶς πονηρὸς ὢν λανθάνει. εἰ δὲ μηδὲν ὑπόκλοπον ὁρῶν ὁ πιςευθεὶς ἀπολέσειεν, ἀφιέμενον ὀμνύναι τὰς [h] ἑπτὰ κριτὰς [i] ὀμνύτω τ Θεὸν, ὅτι [k] μηδὲν ᾧδε τῷ αὐτῷ βλάψειν ἀπίλοιτο καὶ κακίαν, ὐδὲ χρησαμένῳ τινὶ μέρει αὐτῆς· καὶ ὅτως [l] ἀνεπαγτίαλον ἀπειτω. [m] χρησάμενον δὲ κἂν ἐλαχίςῳ μέρει τ πεπιςευμένων [n] ἀπολέσαι τύχῃ, τὰ λοιπὰ [o] πάντ' οὖν ἃ ἔλαβεν ἀποδοῦναι κατιγνώσθω. ὁμοίως δὲ τῷ ᾧ παρακαταθήκων, [p] κἂν μισθόν τις ἀποςερήσῃ τ ὑπὸ σώμασι τοῖς αὐτῶν ἐργαζομένων· [q] μεμνήσθω ὅτι σὸν ἀποςερηκὸς ἀνδρὸς πένητος μισθὸν, εἰδότας ὡς ἀντὶ γῆς καὶ τ ἄλλων κτημάτων ὁ Θεὸς αὐτῷ τοῦτον εἴη παρεχηκώς. ἀλλὰ [r] μηδὲν ἀναβάλλεσθαι τὴν ἀπόδοσιν, ἀλλ' αὐθημερὸν ἐκτίνειν· [s] ὡς ὁ βαλομένῳ θεῷ τ ἐξ ὧν πεπόνηκε χρήσεως ὑςερεῖν τ εἰργασμένον.

λθ'. Παῖδας ὑπὲρ ἀδικίας πατέρων μὴ κολάζειν· ἀλλὰ μᾶλλον τὴν ἐκείνων αὐτῶν ἀρετὴν, οἰκτὸν μᾶλλον ἀξιοῦν ὅτι μοχθηρῶν ἐγένοντο πατέρων, ἢ μίσος [t] φύντας ἐκ φαύλων. ὧδε μὲν πατράσιν ὑμῶν ἁμαρτίαν λογιςέον· τῶν νέων πολλὰ ᾧδε τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν [v] αὐτοῖς ὑπερεπόντων, ὑπερηφανίαν θ διδάσκεσθαι.

μ'. [x] Γάλλους ἐκτρέπεσθαι, καὶ συνόδου φάυλην [y] τὴν μετ'

tarum Baba meſia c. 9. §. 11, 12. & Iad c. 11. περὶ μισθώσεως. BERN.

e Συνθείη] Θεραπευθείη *Samb. Busb. (Coll. Voſſ.) Hen* & *Vat.*

f Ἐξελίσχοντα.] Ἐξελέγχοντα *Vat.*

g Καὶ μάρτυς] *Big. Samb.* & *Epiph.* καὶ μάρτυρα δεκτέον αὐτῷ πάντα ποιῶν, ἃ παρ' ἄλλου ἔπαινον. Alterum forte concinnius. BERN. Verba iſta καὶ μάρτυς δεκτέον &c. parentheſi (quod fecimus) includenda, niſi cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* legamus, καὶ μάρτυρα δεκτέον αὐτῷ πάντα ποιεῖν &c. aut dicamus poſt τ Θεὸν vocem aliquam (quæ forſan exciderit) ſupplendam eſſe: *ſc.* vel ἀποδόντων ex *Vet. Interpr.* qui habet *& maxime reſpicientem ad Deum*, vel φοβούμενον cum *Caſtalione.*

h Ἑπτὰ κριτὰς] De quibus pluribus agit *Seldenus* de *Synedriis Vett. Hebr.* l. 2. c. 6. §. 4. HUDS. An σεμνὰς; ſed & ſupra meminit τ ἁγίου. REL.

i Ὀμνύτω τ Θεὸν,] Ὀμνύτω *Hen.* & *Busb.*

k Μηδὲν] *Al.* μηδεὶ. & mox αὐτῷ & ἑαυτῷ.

l Ἀνεπαγτίαλον ἀπείτω.] Ἀνεπαγτίαλον ἀπείτω *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ἀναίτιον ἀπείτω *Busb.* & *Hen.*

m Χρησάμενον] Χρησάμενον ἢ, καὶ ἐλάχιςον μέρος τ &c. *Vat.*

n Ἀπολέσαι] Lege ἐὰν ἀ. τ. COCC.

o Πάντ' οὖν] Πάντα δὲ ἔλ. *Big. Samb.* & *Vat.*

p Κἂν μισθόν] Κἂν μισθῷ τις *Samb.*

q Μεμνήσθω] Μισησθω οὐδεν σὸν ἀπισεῖ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* atque ita *Epiphan.* qui vertit *habeatur odibilis* (merito inquit *Bern.*) BERN. & HUDS.

r Μηδὲν ἀναβάλλεσθαι] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Busb.* μηδὲ ἀναβάλλεσθαι *Hen.* & *Vat.* in *Editis* μηδὲν ἀναβαλλέσθω.

s Ὡς ὁ βαλομένῳ] Ὡς μὰ β. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

1. *Nati propter patrum culpam ne puniantur;*] *Cauſa parentum liberi ne puniantur, neve iſti natorum culpa. In ſuppliciis quidem capitalibus id prohibet optimus Legiſlator, Deut. c.* 24. 16. *Suſtinent tamen jura moſque Gentium, maxime Aſianarum. Quinetiam Doctores Babylonii titulis* Synhedrin f. 27, 28. Cama f. 88, & 79. & Beracot f. 7. & *Interpres Legis* Jonathan, *multique recentioris ſeculi Rabini, decus præſertim Maimonis c.* 13. Edut περὶ μαρτυρίων, *Moſaicum* אל בנים *duobus exponunt modis:* Crimine filiorum, aut horum quidem teſtimonio, capite ne plectunto parentes. לא יתקטלון אבהן לא בסהדות ולא בחובי בנין וגו׳: *aut verbis piis & præclaris Talmudi,* „לא יומתו אבות על בנים ולא בנים על אבות" בעון בנים ובנים בעון אבות אלא כשאוחזין מעשה אבותיהן בידיהן ולא יומתו אבות בעדות בנים ובנים בעדות אבות. *Tantidem forte innuit Onceloſus, aut aliquid ſimplex locutione iſthac* בבנים בנים. *Denique in veteri Commentario* Siphre f. 52. a. *paulo laxius patet* אל בנים, per liberos ſuos neci ne danto parentes על ידי בנים; *aut potius* בערותם של בנים, filiorum, nepotum, adfiniumque ſuorum teſtimonio genitor non perit. *Haud aliter æquitatis Romanæ lima Julius Paulus*, Receptarum Sententiarum libro 5. *necnon p.* 154. Collationis Rufinianæ: Adverſus ſe invicem parentes & liberi, itemque liberti, nec volentes ad teſtimonium admittendi ſunt; quia rei veræ teſtimonium neceſſitudo perſonarum plerumque corrumpit. *Ne jam porro neceſſe ſit ad* Legem Juliam *provocare in re communi mortalium.*

t Φύντας] Φύτις *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.*

v Αὐτοῖς ἐπιτρεπόντων,] Ἑαυτοῖς *Big.* & *Samb.*

x Γάλλους] *Miſer interpres, dum omnino neſciret quid rerum eſſent γαλλοι, arripere maluit,* & διδάσκεσθαι ἄλλοις (*vel* καλὰ) ἐκτρέπεσθαι, καὶ συνόδου φεύγειν &c. *atque ad filiorum adeo arrogantiam transferre, quæ de ſpadonibus jure merito dicebantur. Vertit enim*, nolentes quæ ſunt utilia doceri, & cultum (*ita MSS. tuncta, præter* Lipſ. *editaque, exceptis* Col. & Frob.) fugere, per quem una ſecum & maſculi virtutem, & fructum filiorum procreationis amittunt. BERN.

2. *Spadones abhorreantur,*] *Deut. c.* 23. 1. *Eunuchorum,* τ γάλλων, *aut Moyſi & Eſaiæ poſt Aſſyrios ταγμοῖς, ſit* Ἀλλοίας ἤτοι Ἀλλοίας פצוע רכא, *ſit* ἀπικεκομμένου כרות שכה, *vel ſit* خصي ἀλλοίας, *aut monſtri cuicui conſortium & connubium omnino deteſtantur, tanquam genus mollius quam viri; atque adeo* Eccleſia Domini קהל יהוה, *i. e. cum munere publico, tum præſertim thalamis Hebræis indignum prorſus & exciſum. Ita Joſephus Moyſen ſuum interpretatur: ita Schola Phariſæorum Maſicta* ἐξαμμὰτ *c.* 1. & *ibidem Commentatores Solymitani f.* 9. *b. Babyloniique f.* 75, 76, 79. & *præter ipſos Obadias Moyſeſque Scholiaſtæ. Hic etiam fuſius magno Opere c.* 16. ἰσραὴλ βέλτιον, *aut ſtrictius p.* 507. More. *Hac etiam de cauſa monet Commentarius antiquus* Siphra *venire apud Hebræos quatuor* קהילות ἐκκλησίας τ κυρίου *ex opinione Judæ Principis, aut tres excluſis proſelytis, ut Sapientes cæteri profitentur, Sacerdotum, Levitarum, & Laicorum. Perite itaque Uzielides* Deut. c. 23. 1. לא ירבי ממזר ורפסיק גירה למסב איתא מקהל עמא דיי, Profanior equidem eſt ſpado, nervo quiſquis vaſiſve mancus, quam ex populo Dei nurum ullam ducere liceat. *Addit inſuper Flavius ex Lev. c.* 22. 24. Hominum quempiam pecudumque caſtrare ne audento. Θλαδίαν מעוך, *ait Legiſlator,* καὶ ἀποτετιλμένον כתות, καὶ ἐκτομίαν נתוק, καὶ ἀπειτασμένον כרות ὑ ᾧ θυσάξετε τῷ κυρίῳ, καὶ ἐπὶ τ γῆς ὑμῶν ὑ ποιήσετε, בארצכם לא תעשו; *quod eſt,* בארעכון לא תסרסון, neque execabitis ullum animal, ſive commune ſive devotum, *ut docent Jonathan Paraphraſtes, & celebris Anteceſſor Benzomas in* Chagiga f. 14. b. & Sabbat f. 3. *Maimonideſque* de Congreſſu illicito c. 16. §. 9. *Gallis adeo parcit jus Judaicum, & mutilari unquam vigore ipſos vetat. Philo equidem & Theologi noſtri aliter capiunt verba Legis veteris,* τ θλασίαν καὶ ἀπικεκομμένον ἐκκλησιάζειν εἴρξειν ὁ νόμος *Lev. c.* 22. 24. *ſive* ἱερᾶς ἐκκλησίας ἐπιλάβεσθαι: *quod tamen in Republ. Hebraica minime conſtat. Iterum vero idem inculcat Sophiſta Judaicus p.* 857. ᾠοφανείς παῖδας τὰς ἀναξίους ἱερᾶς συνόδου, τὰς τὸ φύσεως νόμισμα διαφθείρας ἀνδρογυνίας· θλασίας τε καὶ ἀπικεκομμένας τὰ γυναικεῖα ἰλαιώδη, *&c. ſtatimque ille amore nimio Platonis,* τὰς ἀσωμάτους ἰδέας ἀναμίξας, τόπον δὲ ὅτου εἴ τις ἄλλος ἐπιδέχεται ἀλλογοείαν, αἱ ἱεραὶ τ νόμου κλῆσαι μιαίνουσι θλασίας· καὶ τὰς καὶ τὸ παιδεραςὰς ἀθέους ὑπάρχειν, ὁπόταν αὐτοῖς οἰκεῖον τὸ ἀπόπτωτον ἦθος. *De legibus Romanis nunc abſtineo dicere. Patent enim harum Pandectæ, ſatiſque quod puto adſtigunt Caſtratores & Caſtratos.* BERN.

y Τὴν μετ' αὐτῶν,] Τὴν μετ' αὐτων ἀθελομενων αὐτὰς *Vat.* τὴν μὴ τ ἀθελομένων αὐτὰς *Hen.* & *Busb.* ſtatim ἄρσεν Iidem.

μετ' αὐτῶν, ἀφελομένους αὐτοὺς τὸ ἄῤῥεν & τὰ τῆς παιδοποιίας καρπόν· ὃν ἀνθρώποις ἐπ' αὐξήσει τῆς ἡμῶν [z] ἡμῶν ὁ Θεὸς παρέσχεν. ἐλαύνειν γὰρ ἔοικε τοὺς τέκνων σφαγῆ καὶ πρὸ τούτων ἀπολλύντας τὸ ἐκείνων [a] αἴτιον· δῆλον γὰρ ὡς, τῆς ψυχῆς αὐτοῖς πεπηλυσμένης, [b] μετεκεκόμισται πρὸς τοῦτο καὶ τὸ σῶμα· ὁμοίως γὰρ καὶ πᾶν τὸ νομιζόμενον πέρας τοῖς ὁρῶσι. μὴ ἐξεῖναι γὰρ πιεῖν ἀκτομίας, μήτε ἀνθρώπους, μήτε τῶν ἄλλων ζώων.

μά'. Αὕτη μὲν οὖν ὑμῖν εἰρηνικὴ τῶν νόμων καὶ τῇ πολιτείαν διάταξις ἔσται, καὶ ὁ Θεὸς ἐμμενῆς αἰσεσίασον αὐτῆς τὸν κόσμον παρέξεται· γένοιτο δὲ χρόνῳ μηδὲ εἰς, ὃς [c] καινίσει τι τούτων καὶ πρὸς τὸ ἐναντίον [d] μεταβάλλοι. ἐπεὶ δὲ ἀνάγκη τὸ [e] ἀνθρώπινον καὶ εἰς ἀβουλήτους ἢ καὶ προαίρεσιν παραχὰς καὶ κινδύνους ἐμπεσεῖν, φέρε καὶ περὶ [f] τούτων βραχέα προδιατάξωμεν· ὡς ἂν προειδότες ἃ χρὴ πιεῖν, ἐν τῇ χρείᾳ τῶν [g] σωτηρίων ὑπάρῃτε, καὶ μὴ τότε ἃ δεῖ πιεῖν ἀπιζητοῦντες, [h] ἀπαρασκεύαστοι [i] τοῖς καιροῖς [k] προπέσητε. γοῦν, ὧν ὑμῖν ὁ Θεὸς ἔδωκε πόνων καταφρονοῦσι καὶ ψυχὰς πρὸς ἀρετὴν [l] ἠσκημένοις, [m] πόλεμον νέμοισθε, κεκτημένοι αὐτὴν, μήτε ἀλλοτρίων εἰς αὐτὴν ἀπὸ κακούσης στρατοσύνης, μήτε στάσεως ἐμφυλίου καθαρχούσης ὑμᾶς· ὑφ' ἧς πάντα πατρώα τοῖς ἑαυτῶν πράττοντες ἀπολεῖτε τὰ ἐκείνοις νομισθέντα· χρώμενοί τε νόμοις, οὓς ἀγαθοὺς δοκιμάσας ὁ Θεὸς προδέδωκε, διαπλοίητε. ἔργον δ' [n] ὅ, τι ἂν πολεμικὸν, ἢ νῦν ὑφ' ὑμῶν ἢ ὕστερον ἀπὸ παίδων ὑμετέρων, γένηται, [o] τοῦθ' ὑπερόριον πραχθείη. μέλλοντας δὲ πολεμεῖν, [p] πρεσβείας καὶ κήρυκας πέμπειν προτὸς [q] ἑκουσίους πολεμίους. πρὸ γὰρ τοῦ ὅπλων καλὸν εἶναι χρῆσθαι λόγοις πρὸς αὐτοὺς, δηλοῦντας ὅτι καὶ χαλεπὸν πολλῷ ἔχοντες, καὶ ἵππους, καὶ ὅπλα, καὶ πρὸ τούτων ἐμοὶ τὸν Θεὸν καὶ σύμμαχον, ὅμως [r] ἀξιοῦτε μὴ ἀναγκάζεσθαι πολεμεῖν [s] αὐτοῖς, μηδὲ τὰ ἐκείνων ἀφαιρουμένους ἀβούλητον αὐτοῖς κέρδος προσλαμβάνειν. καὶ προμένων μὲν, καλῶς ὑμᾶς ἔχειν τῇ εἰρήνῃ [t] φυλάττεσθαι. [v] εἰ δὲ φρονοῦντες ἐφ' ἑαυτοῖς ὡς ἰσχύι διαφέρουσιν, ἀδικεῖν

tur congreſſio; quibus erepta ſit virilitas, & generationis fructus, quem Deus hominibus ad generis noſtri incrementum tribuit. Abigantur autem tanquam qui liberos peremerint, & antequam ſint id ſuſtulerint quod cauſa eorum fuiſſet (perſpicuum enim eſt, eos, cum effeminata ſit ipſorum anima, in idem etiam corpore mutatos eſſe) itidem etiam quicquid aſpicientibus putatur monſtrum. neque homines caſtrare liceat, neque alia animalia.

41. [1] Et hæc quidem vobis ſit pacifica legum reipublicæ conſtitutio, & Deus propitius honeſtatem ejus à ſeditionibus imperturbatam conſervabit: abſit autem ut ullum veniat tempus, quod horum aliquid innovet & in contrarium mutet. Sed quoniam neceſſe eſt hominum genus, vel invito vel ſua ſponte, in turbas etiam & pericula incidere, age pauca etiam de his præterea ordinemus: ut quæ facienda ſint prævidentes, ſalutaria, cum opus erit, habeatis; neque tunc requirentes quæ facere oporteat, imparati [2] in tempora *funeſta* incurratis. Faxit Deus, ut terram, quam vobis dedit labores contemnentibus, animoſque ad virtutem exercitatos habentibus, in pace ac tranquillitate colatis, poſſidentes eam ſine perniciosis externorum incurſionibus, & abſque civili vos exagitante ſeditione, (per quam ſi patribus veſtris contraria faciatis, inſtituta illorum perdetis) utque legibus uti pergatis, quas Deus *ut* bonas *numine ſuo* comprobatas tradit. [3] Si vero res bellica quæcunque acciderit, aut nunc veſtro ævo aut poſtea apud ſeros nepotes, *utinam* hæc extra *terræ veſtræ* limites geratur. Cæterum bellum geſturi, legationes mittite & præcones ad hoſtes voluntarios. decet enim, anteqam arma *inferantur*, verbis ad eos uti, declarando, vos, quamvis & exercitum magnum habeatis, & equos & arma, & ante hæc Deum popitium & auxiliarem, nolle tamen cogi bellum cum eis gerere, neque facultates illorum auferentes lucrum ipſis inviſum comparare. Ac ſi quidem obtemperaverint, decet vos pacem ſervare: ſin vero ſibimet *nimium* fidentes, ac ſi viribus præpollerent,

Legem Moyſis ἀταράκτου perpetuamque animo vano credit Joſephus, ſicuti & cætera Judæorum calamitas.

LEGES BELLI. *Deut. c. 24.*

Præcones mittendi.

z Ἡμῶν ὁ Θεὸς] Ἡμῖν *Vat.*

a Αἴτιον·] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis* ἀναίτιον, forte pro ὦν αἴτιον. quam lectionem ſequendo ita *Gelenius* interpretatur, *ſed multo ante propriam innocentiam ac puritatem perdidit.* HUDS. *Quod inſons eſt.* Fuit quum legerem αἴτιον, ut ſenſus ſit, debere illos haberi pro homicidis, qui quidem filios ipſos non occidunt, ſed ἀντὶ τέκνων, filiorum loco τὸ ἀντὶ ἐκείνων αἴτιον quod filiorum cauſa eſt. In alia longe diverſa vagatur interpres Latinus. Poteſt tamen ſervari lectio ἀναίτιον, & ſenſus eſſe, *quod ipſorum cauſa non eſt*, id eſt, partem quæ filios non producit i. e. genitalia tollunt, quæ filios producere potuiſſent: nunc cauſa filiorum eſſe nequeunt, quia avulſa. In cod. MSto eſt αἴτιον, quod ſuſpicionem priorem confirmat. REL.

b Μετικομίσατο] Μετικοσμήσατο *Big.* & *Samb.* μετικοσμίσατο *Vat.*

1. *Et hæc quidem vobis ſit pacifica*] *Lex Moyſis ἀταράκτου perpetuaque. Sic ait bis terque Flavius: ſic animo vano credit hæreſis tota Judæorum, Templo licet diruto, omnique Moyſis ſupellectile jam penitus exciſa. Verum hic Archæologus, Deut. c. 27. v. ult. quo jam reſpexit, invenisſe videtur abſolute* את כל דברי התורה הזאת, *cum* LXXII. *Alexandrinis, & Divino Paulo, & cum Doctoribus Sicimæis; quorum exemplaria oſtentant* ἀπὸ διζῆς, *teſtibus B. Hieronymo, Procopio Gazæ, noſtriſque tandem oculis. Imo, quod mireris, Leviticon magnum f.* 193. 3. *Tanchumas Juriſconſultus in Talm. Jeroſ. Sotæ f.* 21. *d. pleniſſime citant hunc verſum* מכיון דכתיב בסוף אמן כמי שכלו דבר אחר כתיב אשר אשר לא יקים את כל דברי התורה הזאת. *Idem denique confirmatur Lege ipſa Deut. c.* 11. 32. BERN.

c Καινίσοι τι] Καινίσῃ *Baſ.* in *cæteris* καινίσῃ, vel καινίσοι.

d Μεταβάλλοι] Μεταβαλεῖ *Big.* & *Samb.* & mox ἐπειδή.

e Ἀνθρώπινον] Ἀνθρώπειον *Vat.*

f Τούτων βραχέα] Τούτῳ *Big. Vat.* & *Samb.* à manu ſecunda.

g Σωτηρίων ὑπάρῃτε,] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* σωτηρίων ὑπορρῆτε.

2. *In tempora* funeſta *incurratis.*] *Temporibus ſuccumbatis* vertit *Epiphan.*

h Ἀπαρασκεύαστοι] Sic *Vat.* in *reliquis* ἀπαρασκεύαστοι.

i Τοῖς καιροῖς] Forſan τοῖς καιροῖς.

k Προπέσητε.] Προπέσητε, ἀλλὰ γοῦν &c. legit *Caſtalio.*

l Ἠσκημένοις,] Οὐκ ἠσκημένοις vel ἀνασκήτοις legerat *Epiphan.*

m Πόλεμον νέμοισθε,] Πόλεμον μὲν νέμοιτο δεδεγμένοις κεκτημένοις αὐτὴν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

3. *Si vero res bellica quæcunque acciderit,*] *Hactenus opera pacis, & populi felicis tranquillique officia. Sequitur de jure belli. Quoties hoſtium aliquis ſpretis legationibus contra Hebræos bellum admoverit, ducem creanto, præſtat enim unus, Deo imperatori ſoli ſecundum. Dein conſcribitor in militiam virtute animi & corporis præſtantior pars populi, exceptis ædium, vinearum, nuptarumque novarum dominis. Annum autem quietum & imbellem exposcebant ex vetuſtiſſima traditione (quam commemorant Phariſæi Maſicla* Sota c. 8. §. 8. *& Talm. Jeroſ. ibidem, atque demum Maimonides* Melacim c. 7. *confirmat vero hoc loco Mattathiades*) dedicatio חנוכת, *quæ eſt inhabitatio domus recentis, & vineæ vel arboreti quinquennalis* ἐγκαινισμὸς חלול *ſive uſus: item gaudia neogamorum id ſpatium vel juſſu Moyſis Deut. c.* 24. 5. *Unde etiam pro lare & hortis arguebant vetuſtiſſimi Explanatores Divinæ Legis f.* 51. *d.* נקי לביתו זה ביתו יהיה וה כרמו בנה בירת וחנכו ולא שהא בתוכו יב" חרש. נטע כרם וחיללו ולא שהא בת כו יב" חרש, *quod eſt verbis ipſis Flavii,* τὰς τε νεωστὶ δεμαμβώνας οἰκίας ἐᾶν, οἷς ὅπως χρῆσθαι ἀπλαύσεως αὐτῶν ἰδιώτοις &c. *Conſules, credo, in hac licentia Divinum Moyſen, Deut. c.* 20. *& Moyſen minorem c.* 5, 6, 7. πρὸ βασιλέων, *præcipue ex* Sotæ *c.* 8. *& T. Jeroſ. f.* 22. *& T. Babyl. f.* 42, 43, 44. *atque ex* Siphre f. 47, 49. b. *Philonem etiam Alexandrie p.* 739. *ubi cauſas iſtius indulgentiæ exponit. Alteram quidem,* ἵν' ἐπειδὰν καὶ πολίωνς ἄδηλα, μὴ τὰ τῆς ποιησάντων ἀταλαιπώρως ἄλλοι λαμβάνωσι: *alteram vero,* ἵνα μὴ σώματι σφετερίζωνται, ταῖς ψυχαῖς ὑπεξίζωσιν. BERN.

n Ὅ, τι ἂν] Ita, vel ὅτι ſcribendum cenſeo, pro vulgato ὅτι.

o Τοῦθ' ὑπερόριον] Ita *Samb.* cum *Vet. Interpr.* בחוץ לגבול *Baſ.* & *Vat.* בחוץ לגבול. *Gen.* unde legendum cenſet *Petitus*, γένηται) בחוץ לגבול ὑπερόριον, τοῦτο πραχθείη.

p Πρεσβείας] Eo modo *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vet. Interp.* πρεσβείαν *Vat.* πρὸς βίαν perperam in *Editis.*

q Ἑκουσίους πολεμίους.] Ἑκουσίους in quinque *MSS.*

r Ἀξιοῦτε] Ἀξιοῦντας *Busb.* & *Hen.*

s Αὐτοῖς,] *Al.* αὐτοῖς.

t Φυλάττεσθαι] Ita pro φυλάττεσθε in *Editis* emendatum dederunt *Bernardus*, (*Coccejus*) *Butriuſque.* in *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* φυλάττεσθε.

v Εἰ δὲ φρονοῦντες] Sic in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* (*Coll.*

rent, vos lædere voluerint, exercitum in eos ducite, Deo quidem ſummo imperatore utentes, uno vero præſtanti virtute ſecundarum partium duce creato. nam multorum imperium, præterquam quod iis qui aliquid celeriter agere neceſſe habent impedimento ſit, etiam *eo* utentibus *non raro* obeſſe ſolet. Exercitus autem purus ducatur, delectis corporum robore animique audentia præcellentibus; timidis vero rejectis, ne dum acie decernitur in fugam verſi hoſtibus proſint. Iique qui nuper domos ædificarint, quibus nondum per annum fruiti ſunt; & qui conſeverint, necdum fructus perceperint, domi *manere* ſinantur; necnon ſponſi, & qui nuper uxores duxerint: ne harum rerum deſiderio vitæ parcentes, & ſeipſos ad earum fruitionem ſervantes, ultro ſe male gerant [propter uxores.]

Militum delectus habendus.

42. [1] Caſtris autem poſitis, providete ne quid ſævum & improbum faciatis. Cum vero urbem obſideatis, & ligna ad machinas conficiendas deſideretis, ne terram attondete, arbores mites ac frugiferas ſuccidendo: ſed parcite, eas in hominum utilitatem natas eſſe cogitantes; & ſi vocem haberent, vobiſcum expoſtulaturas eſſe, ſeſe immeritò malo affici, ut quæ belli cauſa non exſtiterint, atque inde migraturæ fuerint & in aliam terram tranſituræ, ſi eis eſſet poteſtas. Cum autem prælio *hoſtes* ſuperaveritis, eos qui in adverſa acie ſteterint interficite, cæteros vero ad tributa vobis pendenda conſervate, gente Chananæorum excepta: hos enim ad internecionem delere oportet.

Cavendum ne ſævum quicquam aut improbum caſtra polluat. Deut. c. 23. v. 5.

Arbores frugiferæ non exſcindendæ. Deut. c. 20.

43. [2] Cavete autem, maxime in præliis, ne vel non homines? Quamobrem ergo illas cæderetis? REL.

Lex de ornatu virili muliebrique. Deut. c. 22. v. 5.

ἐθέλοιεν, ϛρατὸν ἐπ' αὐτὰς ἀγάγεϲε, [x] ϛρατηγῷ μὲν αὐτοκράτορι χρώμενοι τῷ Θεῷ, ὑποϛρατηγὸν δὲ χειροτονήϲαντες ἕνα τ' [y] ἀρετῇ ϖροὔχοντα. πολυαρχία γὰρ, ϖρὸς μὲν τοὺς ὀξέως τι ϖράττειν ἀναγκαίως ἔχουϲιν ἐμπόδιον εἶναι, καὶ βλάπτειν ϖέφυκε τοὺς χρωμένους. ϛρατὸν δὲ ἄγε καθαρὸν, [z] ἐκ ϖάντων τῶν ῥώμῃ [a] ϲωμάτων καὶ ψυχῆς τολμίαι [b] διαφερόντων· τὸ δὲ δειλὸν [c] ἀποκρίναντας, μὴ τοὺς ϖολεμίους ϖρὸ τοῦ ἔργου ϖαρὸν εἰς ϕυγὴν [d] ὠφελήϲῃ. τοὺς τε νεωϲὶ δειμαμένους οἰκίας οἷς ὔϖω χρόνος ἀϖολαύϲεως αὐτῶν ἐνιαυτὸς, καὶ ϕυτεύϲαντας ὔϖω δὲ καρϖῶν μετεσχηκότας ἐᾶν κατ' χώραν, καὶ τοὺς [e] μνηϲτευμένους δὲ καὶ νεωϲὶ γεγαμηκότας· μὴ ϖάθῃ τούτων φειδόμενοι δι' ζῆν, καὶ ϖηρεῖϲ [f] ἑαυτοὺς εἰς τὰ τούτων ἀϖόλαυϲιν, ἐθελοκακήϲωϲι [g] [ϖερὶ τὰς γυναῖκας.]

μϚ'. [h] Ϛρατοϖεδευόμενοι δὲ ϖροσέχετε μή τι τῶν δυϲχερεϲτέρων ἐργάϲηϲθε. ϖολιορκοῦντας δὲ καὶ ξύλων ἀϖτομένους εἰς ϖοίηϲιν μηχαναμάτων, μὴ κείρειν τὰ γῆϲ ἥμερα δένδρα κόϖτοντας· ἀλλὰ φείδεϲθε, λογιζομένους ἐϖ' ὠφελείᾳ ταῦτα [i] τῶν ἀνθρώϖων γεγονέναι, καὶ φωνῆϲ ἂν δυνηθέντα δικαιολογήϲαϲθαι ϖρὸς ὑμᾶς, [k] ὡς οὐδὲν αἴτια γεγόνοτα τοῖς ϖολεμεῖν ϖάντως κακῶς ϖοιεῖν δίκαιον, [l] εἰ δυνάμεις αὐτοῖς δοίη καὶ μετοικήϲαντα ἂν καὶ ϖρὸς ἄλλην μεταβάντα γῆν. κρατήϲαντες δὲ [m] τῇ μάχῃ, τοὺς ἀνταξαμένους κτείνατε· τοὺς δ' ἄλλους εἰς τὸ ϖελᾶν ὑμῖν ϕόρους [n] ϲώζετε, ϖλὴν [o] τῶν Χαναναίων ἐθνῶν. τούτους γὰρ ϖανοικὶ χρῆναι ἀφανίϲαι.

μγ'. Φυλάϲϲετε δὲ, μάλιϲτα ἐν τοῖς μάχαις, ὅϲτε μήτε γυναι-

Voſſ. οἱ δὲ) in *Editis* Φρονῆται ἐφ' ἑ. ὡς ἰ. Ἀϲφίρυϲιν· οἱ δ' ἀδικ.

x Ϛρατηγῷ μὲ αὐτοκράτορι] Apertè conjunxit & contemplatus ſimul eſt Flavius noſter duo inſignia & nota *Homeri* loca, ex libro ſcilicet Iliad. δ. 84. Ζεὺς, ὅϲ' ἀνθρώϖων ταμίης ϖολέμοιο τέτυκται. & ibid. l. β. 204. Οὐκ ἀγαθὸν & quæ ſequuntur. HAV.

y Ἀρετῇ ϖροὔχοντα.] Ἐϖ' ἀρετῇ *Vat.*

z Ἐκ ϖάντων] Καὶ ἐκ. ϖ. legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

a Σωμάτων] Σώματος *Busb. Hen. Vat* & *Epiphan.*

b Διαφερόντων] Διαφέροντα legerat *Vet. Interpr.*

c Ἀποκρίναντας,] Ἀποκρίνοντας *Samb. Busb. Hen.* & *Vat.* ἀϖοκρίναντος *Big.*

d Ὠφελήϲῃ.] Ὠφελήϲῃ *Samb.* & *Epiphan.*

e Μνηϲτευμένους] Μεμναμένους *Samb.* & *Hen.* verbo bono ac vetere, ut inquit *Bern.*

f Ἑαυτοὺς] Αὐτοὺς *Samb.* & *Big.*

g Περὶ τὰς γυναῖκας] Non dubito quin tres illæ voces, quas uncis incluſas dedi, à ſciolo aliquo additæ fuerint, cum eas non agnoſcat *Vetus Interpres.*

h Ϛρατοπεδευόμενοι] Ϛρατοπεδευόμενοί τι ϖροσέχεϲθαι *Samb.* & *Big.* ϛρατ. δὲ ϖροσέχεϲθε μή τι τῶν δυϲχερῶν *Vat.*

i. *Caſtris autem poſitis,*] *Cavento ut caſtra Hebraica ſævum quicquam aut improbum,* רבר רע *Deut. c.* 23 9. (*ubi leges Uzieli dam*) *unquam polluat. Adeoque arbores mites ac frugiferas, Moyſi* עץ מאכל, *Latinis* poma, *& Scholaſticis Judaicis* עץ לאסרק, *ubi creſcant cunque, ad machinamenta belli ne ſuccidunto. Quid enim mali iſtæ fecerint? Deut. c.* 20. 19. *Diſce hinc ingenium Moyſis, benignum, ſimplex, omniſque humanitatis theſaurum. Sic profecto fuit Theologorum veterum interpretamentum, Philonis, Joſephi, Onceloſi, Conſtructoris* Siphre f. 47. d. *& Hieronymi noſtri, atque Samaritarum præcipue* اتري انسان سجر الصحرا يدخل بين يديك في الحصن. *Aliter vero Moſaica explicant novi homines. Vide adhuc Maimonidem* de Regibus c. 6. *& Doctores Babylonios allegorias affatim jactantes* Taanit f. 7. Synhedrin f. 100. b. *&* Maccot f. 22. *Pergit autem æquitatis magiſter,* Hoſtium equidem quicquid in acie reperitur, neci dato: cæteros tributarios habento, tam operarum quam opum ſuarum. Chananæi tamen omnino ſunt delendi, *Deut. c.* 20. 10, *&c. His inſuper addunt patres Phariſæi gentem improbam* Amaleci, *loco octavo. Deſiderantur vero commate* 17. *ſicut & Exodi c.* 34. 11. *in Hebraico Judæorum, & in verſione Hieronymiana* Gergeſæi: *attamen Samaritæ & Interpretes Ptolemaici illos cum reliquis miſeri* ἐπαφύλως *utrobique recenſent, ordine ſaltem diverſo. Quinimo hoc omiſſum Maſoretis opportune excuſat Auctor* Siphre f. 47. c. כאשר אומר צוך יהוה אלהיך לרבות ארץ הגרגשי. *Vide modo Deut. c.* 7. 1, 2. *c.* 25. 19. *Exodi c.* 23. 32. *Joſ. c.* 11. 15. 1 *Reg. c.* 5. 13. *& c.* 9. 15. *& Maimonidis* מלאכים *c.* 6. *ex* Sota *Babyloniorum f.* 3, *&* 35. *&* Synhedrin f. 67. *& Scholaſticos Urbis* Cidduſin f. 65. c. BERN.

i Τῶν ἀνθρώϖων] Videtur ita intellexiſſe verba Dei, האדם *homini* ſunt deſtinata. Sed memini me à viro docto audiviſſe, ſi per modum interrogationis intelligantur, ſenſum aptiorem fundere *num homo ſunt?* num arbores oppugnatum ibitis, &

k Ὡς οὐδὲν] Ὡς οὐδὲν αἴτια δὲ ϖ. γ. ϖάντως *Big.* & *Samb.*

l Εἰ δυνάμεις] Εἰ δὲ δυν. legerat *Epiphan.*

m Τῇ μάχῃ,] Articulum negligunt *Big.* & *Samb.*

n Σώζετε,] Σώζητε *Vat.*

o Τῶν Χαναναίων ἐθνῶν] Τῶν Χαναναίων in quinque *MSS.*

2. *Cavete autem, maxime in præliis,*] *Vir ne prodeat veſte muliebri præſertim in pericula belli ex Deut. c.* 23. 9. *neve uſquam virili cincta fœmina, Deut. c.* 22. 5 *Turpe enim utrumque, Deoque obſervatori valde odioſum,* תועבת יהוה. *Præſertim vero dictum puta,* cum palla fœminea melior natura in prœlia ne pergat. *Namque* כלי גבר, σκεῦη ἀνδρὸς, (*ſic Helleniſtæ, Samaritæ, Syri, & multi Judæorum dictionem veterem interpretantur*) *de armis ac veſtitu militari maxime accipiunt Joſephus, Onceloſus hac quidem paraphraſi* תקון זין דגבר armatura virilis; *& inter Deuterotas Eleazarus Jacobides f* 69. *de* Naziræis. *Is ibi ſuggerit, Moyſen hac ſanctione vetare,* שלא תצא אשה בכלי זין למלחמה, fœminæ ne capeſcant arma, ſed potius inermes & pudicæ caſtra ſequantur: neque peplo muliebri viri conditionis ſuæ immemores ſemet induant. ושלא יתקון איש בתקוני אשה. *Statimque de eodem flagitio,* לא מפרש המקרא בפשוטו שלא ילבש איש מלבושים חמיוחדים לנשים כגון ציניף וקיניגא. *Unde etiam conſtat ſimilem illum Doctorem Deuteroſeon,* καὶ ἐϖαινεῖ, *R. Eleazarum conſcriptam ſuo ævo legiſſe verſionem deciſſimi & ſapientiſſimi Onceloſi. Idem porro repetit Siphre Auctor vetus f.* 49. a. *& poſt illum Moyſes Coſenſis* LX *vetitorum, cum celebri meritoque elogio ſupradicti Eleazari,* והלכה כרא' בן יעקב בכל מקום. *Ex eadem lege docet Maimonides c.* 12. *de* Idololatria, interdici fœminas Hebræas galeis & loricis, ſed & conſimili virorum decore ac tutamine, viroſque ornatu fœmineo. *Hujus autem decreti rationes duas adfert* More p. 447. *Alia petitur à modeſtia ſemper colenda. Huc proculdubio reſpexit Amramides, aut communius, aut quidem ſtricte contra Ægypti jam derelictæ mollitiem, & permutata ſexus utriuſque officia,* οἱ γὰρ ἄνδρες κατ' οἶκον ἐοντες ὑφαίνουϲι; *ſimiliaque narrat de Nili accolis Herodotus, ſcriptor excellens. Cauſam vero aliam, nimis amat, ab odio Zebaiſmi arceſcit Maimonides. Jubet ſcilicet codex* Tomtom, *i. e.* ἐϖιτύμως ϖερὶ τῶν τελείων χαλδαικῶν, viros ad Venerem accedere ſtolis fœminarum, atque has apud Martem ſtare habitu ac armis non ſuis. *Vel ſic quidem occurrit Legiſlator ſuperſtitioni Syriacæ; quippe in Æde Hierapolitana, Luciano teſte, ſtetit Combabus Spado,* μοχθηρὸ μὲ ἰδεῖν γυνὴ, ἐ ϖᾶϲα δ' ἀνδρηίλη ἔϊκεν, *Sacerdote evirato & ſtolato cultus.* ἱματά τε γυναικήϊα ϕορέουϲι καὶ ἔοργα γυναικῶν ἐϖιτελέουϲι, *inquit Rhetor de miniſtris Combabi. Pariter deſcriptor antiquitatum Amathuſiarum,* ϖάρεϲτιν ἀνδρὶ τὴν Θεὸν (ἀϖηγμένην, *deam è Syria acceptam*) ἐχνμαΐζειν ἐν κυπρῳ νέῳ. *Ita locum Heſychii peſſime corruptum reſtituo. Deinceps de hoc interdicto eleganter diſſertat Philo p.* 738. φιλοψυχίᾳ ϖρὸς δὲ γυναῖκας καὶ ϖυγκρύψαι τὸ ψυχρὸν ϖρὸς ἀνδρεῖαν, ϖρὸς ἐϖιθημάτων διεξάξαντο ὄνομα· ἀϖεϊκότως ἂν κατ' ἀνδρὸς γυναικὸς ἀμφιέννυϲθαι ἀναλαμβάνειν, ἵνεκα δὲ μηδὲν ἔχῃ ἡ ϲκιὰν αὐτὸ μόνον δ' ἡλίου ἐϖὶ λυμῇ τῆς ἀρετῆς ϕλυείας ϖροϲτέθεικε. καὶ τὴν γυναῖκα ἐκώλυϲε λαμβάνειν ἀνδρὸς ἐτ ὄντα, ϖοῤῥωθεν ὡς ἀνδρογυνίας ὄτω καὶ γυναίνδρους φυλαξόμενον. *Adde his quæ ad Moyſen citat magnus*

Gro-

γυναῖκα ἀνδρικῇ σκευῇ χρῆσθαι, μήτε ἄνδρα στολῇ [p] γυναικείᾳ.

femina ornatu virili utatur, vel vir ſtola muliebri.

μδ'. Πολιτείαν μὲν οὖν τοιάνδε Μωϋσῆς [q] κατέλιπε·

44. [1] Moyſes igitur hujuſmodi reip. inſtitutionem

Leges ſuas frequentibus concionibus inculcabat Moyſes, & tandem ſcripto volumine Sacerdotibus tradidit. Deut. c. 31.

Grotius ex Philochoro. BERN.

p Γυναικείᾳ.] Γυναικείᾳ *Busb. Hen. Vat. & Samb.* à manu ſecunda.

q Κατέλιπε·] *Al.* καταλέλοιπε. ut pag. ſeq. v. 7.

1. *Moyſes igitur hujuſmodi reip. inſtitutionem reliquit:*] *Talis erat Politia Moyſis. Has quidem leges cæteraſque inſtante jam anno Exodi quadrageſimo, & frequentibus concionibus inculcabat vir Divinus, & tandem ſcripto volumine, Sacerdotibus tradidit, Deut. c. 31. 9, 24, 25. ſimulque Tabularum* διαλόγου *apothecam, & Tabernaculum Sacrum, necnon Poema illis dedit de futuro Hebræorum ſtatu, verſibus (nemo prudens dubitet) hexametris conſcriptum, cui & eventus rerum optime reſpondit. Venimus igitur nunc ad ultima juſſa Legiſlatoris. Vindictam de Amalecitis opportune capiunto. Item ad partem orientalem Chananææ, deleta modo ſtirpe mala incolentium, prope Sicimas convalli media inter montes, Garizin,* גריזים *à dextris, & à lævis Gibalum* עיבל, Hibal *Samaritis & Joſepho & Arabibus, ſed* Hebal *Maſoretis Judæorum & Interpr.* LXX. *& B. Hieronymo, extruatur altare: atque Hebræis hinc inde in duas acies diſcedentibus, ſicut dicetur l. 5. c. 1. horum Origi num, bona fauſtaque omnia obſervantibus Leges datas adprecetur pars Garizæa, acclamantibus itidem Gibalinis. Tum hi diras vibrent in violatores Divini Juris, idem protinus reſonante clivo Garizin. Deut. c. 11. 27. & c. 27. Denique in memoriam rei, Benedictiones illas Execrationeſque, quarum exemplar extat Deut. c. 27. 15. tectorio dextro ſiniſtroque inſcriptas ferat altare cum ſigno contrarii, ſubſtituto equidem bono verbo* ברוך *in locum* ארור, *& ſententia aiente in negantem verſa: quod placuiſſe video Joſepho altiſque diſcipulis Phariſæorum in corpore* διατιθέσεων: *abſque ea die ſacrificiis omnis immune ſtet & incruentum. Hæc adeo exequebatur pius Imperator Jeſus. c. 4. 1. & c. 8. 30.* Actorum ſuorum. *Qua tamen pompa quove ritu ſolicite referunt poſt tot ſecula Hebraica Proceres Phariſaiſmi* Sotæ c. 7. § 5. Ubi enim, Jordane trajecto, pervenerant Iſraelitæ ad Garizin & Hebal, montes Samariæ, juxta Sicima in campo Morio, הר הגריזים והר עבל שבשמרון שבצד שכם שכאצל אלוני מורה. *Ita Traditionum Judaicarum Patres explicant verba Legis Deut. c. 11. 30. Ita horum filii in Commentariis Babyloniis f. 33. b. ejuſdem* Sotæ, אלוני מורה שכם ; *ſcilicet Gen. c. 12. 6. & Joſ. c. 24. Illi autem deſcriptioni, Deut. c. 11. 30.* τὸ σαμαρειτικόν, *poſt ſingulare* אצל אלון מורה (*ſicut & Ptolemaici legerant; ubi tamen Hieronymus noſter viderat* אלון ומורה,) *ſuperaddit modo* אצל אלון מורה *μικρὸν σίκιμα, quod eſt alteri Interpretum Samaritan.* איסטר מישר חזבה קבל שכם juxta campum viſionis, *ſive* patentem late ante Sicima: *alteri vero* جانب مرج البها مقابل نابلس, ad planitiem pulcram cui prætacet Neapolis. *Hæc enim urbs, ut itineraria nova veteraque teſtantur, inter Gerizin & Hebal exporrecta planis Acrabatenis obſidet. Quinetiam gloſſema illud voluminis Samaritici Deut. c. 11. 30. jam olim notaverant Deuterotæ Judaici, præſertim Eleazarus Joſis Galilæi,* Sotæ *f. 21. c. T. Jeroſ. & f. 33. T. Babyl.* אמרתי לסיפרי כותיים זייפתם תורתכם ולא העליתם בירכם בלום שאתם אומרים אלוני מורה שכם textui Moſaico vos Cuthæi adjicitis *Scilicet:* ultro enim fatemur ipſi *Elone More* de Sicimis veſtris recte exponi. *Dicitur præterea verſu eodem Deut. ſive Jeſus ſive alius militum ſuorum operi Moſaico eam deſcriptionem inſeruerat,* eminere montes illos in terra Chananæorum, proprie Hevæorum, qui ab occiduo, בערבה, ἐπὶ δυσμῶν, veriſſime à Cauro reſpectant Galgala, בארץ הכנעני חיושב בערבה מול הגלגל. *Vel,* qui בערבה per planitiem illuſtrem excurrunt ad fines Galgalorum, ad campos uſque Jericuntios, *tanquam caſtris Hebræis nobilem locum & notiſſimum. Obſervant adeo Doctores Solymitani* Sotæ *f. 21. c.* בעיר הירדן, *valere ibidem* כן הירדן להלן. *Vel denique ait vetuſtiſſimus iſte Interpolator,* gemina iſta cacumina opponi Galgalis Gophni cis terminum occiduum Ephræmi. *De eiſdem montibus Illuſtriſſimus Phocas,* μὴ σεῦσῃ σαδίων ὡσεὶ δέκα καὶ πέντε, ἐστιν ἡ τῶ σαμαρέων μητρόπολις σιχὰς, ἡ μὴ ταῦτα κληθεῖσα νεάπολις· κειμένη μέσον δύο βουνῶν, ἀμφοτέρων ἐξαπλωμένη τῷ θυμελίῳ ἐπιμήκες τὸν σχοῖνον. ὧν τὸ δεύτερον ὑπάρχει τὸ ὄρος ὃν φοῖ οἱ σαμαρεῖς λέγουσι τὸ ἀκέραιον θυσίων τελεῖσθαι καὶ ἱσαὰκ. *Conveniunt idcirco inter ſe idemque faciunt ad Deut. c. 11. 30.* מול שכם *Samaritarum, & πόρρω τῶν σικίμων Flavii hujus, atque demum Deuterotarum* שכצד שכם. *Pergamus igitur ad pompam Hebræam. Inter dictos montes circa Aram mediam in plano conſiſtebant Sacerdotes, qui quidem Deut. c. 27. 9, 14. ſicuti verſubus aliis viginti tribus ſacri Codicis appellantur Levitæ à Tribu ſua, ut opportune monet Clariſſimus Amoræus Joſue ben Levi T. Jeroſ. f. 21. c.* Sota. *Sacerdotibus vero junguntur titulo ſimplici Levitæ. Inde à dextris ſex tribus heriles, ordine gemmarum Logii, ſubeunt jugum Garizæum,* ἀχγάεις ὁ Damaſcio Philoſopho, الجبل الشريف *ipſis Samaritis, ut decuit,* جبل نابلس mons Neapolitanus *Eutychio Alexandrino, quod paulo propius imminet Neapoli Jud. c. 9. 7. & Joſephi l. 11. c. ult. Sex aliæ tribus à lævis ad clivum Gibalinum pandantur. Nam* למול הר גריזים וגו' *in rebus Joſue, idem denotat quantum in Lege* על הר גריזים וגו'. *Tum verſis ad Garizin vultubus, benedictiones ordiuntur Sacerdotes ex Formula,* καὶ ἀρᾶται ὁ ἄνθρωπος ὅστις ὁ ποιήσῃ γλυπτὸν ἢ χωνευτὸν, καὶ τὰ ἑξῆς, ארור האיש אשר עשה פסל ומסכה, *cæteraque Deut. c. 27. à v. 15. Quibus protinus acclamant utrumque* ἐξάφυλοι, Amen. *Mox contra Gibalum* אבל *converſi, execrationes pariter denuntiant.* ἐπικαλοῦνται ὁ ἄνθρωπος ὅστις ποιήσῃ γλυπτὸν ἢ χωνευτὸν, καὶ τὰ ἑξῆς, ארור האיש אשר עשה פסל ומסכה. *Reboantque continuo ambæ acies* Γένοιτο *ſuper quolibet maledicto. Poſthæc verba cuncta Legis iſtius, i. e. Formulæ, altari hac de cauſa conſtructo dealbatoque inſcribuntur linguis* LXX. *phraſi Phariſæorum glorioſa, quæ valet pariter cum Moſaica* σαφῶς σφόδρα באר היטב, *Deut. c. 27. 7. ſicut profitentur Judas Princeps hoc loco, & alibi R. Johannes* Sabbat *f. 88. necnon ab iſtis Uzielides* מתקרי בא' ומתרגם בע' לישנין. *Poſtremo demolito monumento iſto, quod* σῶς ἔλιθον ἀνίσχυτα τετραμμένον *perite refert Flavius; qua Sicima propius à Jordane abſunt quam mari Mediterraneo: niſi ſi ille cum priſcis Scholaſticis locutionem verſus 30.* דרך מבוא השמש, *de ſole oriente acceperat. Ita* Sota *f. 21. c. T. Jeroſ.* אחרי דרך מבוא השמש מקום שהחמה זורחת. וקיפלו את האבנים ולנו בגלגל ושם הקימו את האבנים. *Ubi Gloſſator,* ונטלו את האבנים ובאו ולנו במקומן. *Ipſo inquiunt deſtructo, lapides ejus ſecum comportabant in caſtra. Invident enim valde, pernegantque Samaritis pleraque Judæorum factio tam ſacrum, tam antiquum monumentum in alterutro vertice Hargarizin, vel obliteratæ jam inſtauratæ, ſervari. Concedit tamen Joſephus lapides duodecim, ritu hoc peracto, in cacumine Gibaleno fuiſſe relictos, in caſtra Siluntina populo abeunte. Loquitur enim is libro* v. *de Chananæis Acrabotenam incolentibus, quæ ſane pertingit à Garizim ad Galgala, ut notum Euſebio altiſque Geographis ſacris. Cadit adeo argumentum Doctorum Solymitanorum* Sota *f. 21. c. Quinimo eousque crevit pertinacia Eleazari & nonnullorum Rabinorum, magis ex odio Samaritarum, quam propter phraſin Legis* מול הגלגל: *cui neque Euſebius Epiſcopus Cæſareæ Paleſtinæ, neque Epiphanius ortus Eleutheropoli, aliique Eccleſiaſticorum erant obſiſtendo: quinimo aſſererent prope Jerichunta, longeque à Sicimis, ſtetiſſe ævo Joſue* Garizin & Ebal, *contra fidem omnem bonorum viatorum ſcriptorumque, etiam Sacrorum: adeoque Samaritas à manu finxiſſe hoſce montes, aut nominibus non ſuis eos dediſſe. Veruntamen Sicimitæ, Benjamino Judæo, & mox Breidenbachio Chriſtiano ex alloquio referentibus, rite ſeſe affirmabant* ἀλεκανδρῖνοι *ſuper Joſue Aram Garizitanam,* על המזבח שבנו בהר גריזין מהאבנים שהקימו בני ישראל כשעברו הירדן. *De loco tamen, quo aram illam ex ſacris Jordanicis inſtauraverat Joſue, graviſſime altercati ſunt per omne ævum Samaritæ & Judæi. Horum enim exemplaria Hebraica verſioneſque prorſus omnes, tam Deut. c. 27. 4. quam Joſuæ c. 8. 30. declarant,* ὡκοδομησεν ὁ ἰησοῦς θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ τῷ θεῷ ἰσραὴλ ἐν ὄρει γαιζὰλ, בהר עיבל. *Nec aliter legerat Flavius iſte Judæus, ἐπὶ τῷ γιζηλῳ ἱστοι τὸν λιθινεον· ἐν ᾧ καὶ ὁ βωμὸς ἐστι. lib. 5. Orig. c. 1. §. E contra, Pentateuchum Hebraicum &* σαμαρειτικὸν, *Syriacum, Arabicum, Græcumque: item Chronicon Samaritarum, eorum Commentaria Biblica, atque etiam Exomologeſis nuper ad nos tranſmiſſa à Neapoli Paleſtina, Altare verbis diris boniſque inſcriptum, & refugientis Jordanis ſpolia in meliore cacumine montis* δικαρήνου *miro conſenſu collocant ex Deut. c. 27. 4.* στήσατε τοὺς λίθους τούτους, ὃς ἐγὼ συντίθεμαί σοι σήμερον βιάσασθαι, على جبل عيبال جرزيم, καὶ κοπιάσεις αὐτοὺς κονίᾳ, καὶ οἰκοδομήσεις ἐκεῖ θυσιαστήριον. *Aut verbis Abulphetachi Chronographi Samaritani,* في ذلك الوقت بنا مذبح حجارة في جريزيم كما قال الله تعالي واصعد عليه صعايد. Poſt Hagin dirutam, altare ſaxeum erexit Joſue in Har Garizim, ſicut Deus juſſerat, atque holocauſtis illud adolevit. *Ita quidem ad verticem Garizim à nobili Trajectu contra Jerichunta milliaribus ſexaginta deportabantur ſaxa illa bis ſex, ut perite ſupputant Babylonii f. 44* Synhedrin, *f. 36.* Sota. *Veruntamen lectioni Samaritanæ favet inter Sophiſtas Chriſtianos Procopius ad Deut. c. 27. Idem enim in Joſue actis, Altare in loco maledictionis Gebalo poſitum adnotat* ὡς ἔν κειμήλιον. Lapides autem non in monte Gebal, ſed in Garizim collocaſſe, *ait Gazæus,* exemplar habet Samariticum, nec forte abſque ratione. Siquidem ibi benedictiones fieri præcepit, in Gebal vero maledictiones. Ecqui igitur conſentaneum fuerit in hoc altare eſſe conſtitutum? Porro in libro Judicum c. 9. 6, 7. Garizim montem nominat, qui circa Neapolin eſt, quem Samaritæ colunt. Super quo cum conſtitiſſet Joatham filius Gedeonis ſuperſtes, execratus eſt eos, qui regem præ ipſo creaverant Abimelech Gedeonis filium ex ancilla, qui fratres ſuos interemit. Niſi quis adſerat Eſdram, aut Scripturarum S. Collectorem, ſive alium quempiam fuiſſe, qui nova nomina ex ſuæ gubernationis locis traducta iis locis impoſuerit. Quemadmodum Jeruſalem vocat, quæ antiquitus Jebus vocabatur; Bethleem item, quæ Euphrata. *Pariter Origenes in Tomis ad Joan. c. 4. 19.* οἱ μὲν γὰρ σαμαρεῖς τὸ καλούμενον γαιζὶν ὄρος ἅγιον νομίζοντες, ἐν αὐτῷ φασκουσι τῷ θεῷ, ἐ μίμπ) μωυσῆς ἐν δευτερονομίῳ· ἤτοι φήσοι) ὁμολογεῖν τὸ λαὸν ἐν ὄρει γαιζεῖν. *Dein idem Adamantius,* σαμαρεῖς ὡς εἰκὸς τὸ ἑτεροδόξων, ἀκολούθως τὸ μὲ γαιζεῖν διατιθεσιν, ὅπερ ἐμιωσεν) ἄβατον ἡ διαίρεσις· εἰκὸς δὲ τινα λαβεῖσθαι ἀφ' τὸ μὴ φησὶ μωυσῆ ὁμολογίαν ἐπὶ τῷ γαιζεῖν γινομένην. *Accedit huc & ὁ χρυσορρήμων ad v. 20.* οἱ παλαιοὶ ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ φασκουσιν εἶναι τὸν αὐτὸν ἀναβαθμόν. *Inde nomine* montis benedicti טור ברוך *coluiſſe Garizim, ac frequen-*

nem reliquit: leges vero quadrageſimo anno ante reliquit, de quibus in alio libro dicemus. Sequentibus autem diebus (aſſidue enim concionabatur) fauſtas eis precationes tradit, & imprecationes in eos qui ex legibus non viverent, ſed contra præſcripta earum agerent. Deinde carmen hexametrum eis recitavit, quod in ſacro volumine *ſcriptum* reliquit, continens futurorum prædictionem, juxta quam omnia facta ſunt atque fiunt, neque ille quicquam à veritate aberravit. Hos igitur libros ſacerdotibus tradit, ſimul & arcam, in qua decem *illa* præcepta in duabus tabulis ſcripta reconDindicta de Amalecitis capiunda. didit, atque tabernaculum. Quin & populum admonuit, ut cum *Chananæorum* terram deviciſſent, & *in ea* conſediſſent, injuriæ ab Amalecitis acceptæ non obliviſcerentur: ſed, facta in eos expeditione, pœnas repoſcerent maleficiorum, quibus illi eos affecerant, cum eſſent in deſerto. Occupata Chananæorum ſtirps delenda. vero Chananæorum terra, omnique ejus multitudine ut par eſt deleta, aram exſtruere *juſſit* ad ſolem orientem verſam, non procul ab urbe Sicimorum inter montes duos, Garizæo quidem ad dextram poſito, ad lævam autem eo qui Gibalus nuncupatur: diviſumque exercitum in ſenas tribus ſuper duobus montibus ſtatuere, & una cum illis Levitas & ſacerdotes. ac primum quidem illos in Garizæo fauſtiſſima eis apprecari, qui religionis Dei ſtudioſi eſſent & cuſtodiæ legis, neque ea quæ dixiſſet Moyſes rejeciſſent; *ſex* alias vero *tribus* bene illis ominari, & rurſum his precantibus priores acclamare: deinde itidem tranſgreſſoribus diras imprecari, alteras alteris ad dicta comprobanda & ſancienda ſuccinentes. Fauſtas autem precationes & earum exſecrationes ſcriptis conſignavit, [1] ut earum diſciplina nullo unquam tempore intermitteretur. Quas ſane [2] moriens etiam aræ inſcribi juſſit ex utroque latere, ubi etiam populo denunciat ut ſtans ſacrificet & holocauſta offerat, & poſt illam diem nunquam aliam victimam *ei* imponeret: non enim eſſe licitum. Hæc igitur Moyſes inſtituit, atque gens Hebræorum his conſentanea pergit facere.

νόμους δ' [r] ἐπὶ πρότερον τεσσαρακοστῷ ἔτει γεγραμμένους παραδίδωσι, περὶ ὧν ἐν [s] ἑτέρᾳ γραφῇ λέξομεν. τῇς δ' ἑξῆς ἡμέρας, [t] συνεχῶς γὰρ ἐξεκλησίαζεν, εὐλογίας αὐτοῖς δίδωσι, καὶ κατάρας ἀπὶ τοὺς μὴ κατὰ τοὺς νόμους ζησομένους, ἀλλὰ παραβησομένους [v] τὰ ἐπ' αὐτοῖς διωρισμένα. ἔπειτα ποίησιν ἐξάμετρον αὐτοῖς ἀνέγνω· [x] ἣν καταλέλοιπεν [y] ἐν τῷ βιβλίῳ τῷ ἱερῷ, προρρήσιν [z] ἔχουσαν τῶν ἐσομένων, καθ' ἣν γέγονε πάντα καὶ γίνεται, μηδὲν ἐκείνου διημαρτηκότος τῆς ἀληθείας. ταῦτ' οὖν τὰ βιβλία παραδίδωσι τοῖς ἱερεῦσι, καὶ τῇ κιβωτῷ εἰς ἣν καὶ τοὺς δέκα λόγους γεγραμμένους ἐν δυσὶ πλαξὶ [a] κατέθετο, [b] καὶ τῇ σκηνῇ· τῷ τε λαῷ παρῄνεσε κρατήσαντι τῆς γῆς, καὶ ἱδρυθέντι, μὴ λήθῃ λαβεῖν τὰ Ἀμαληκιτῶν ὕβρεως· ἀλλὰ στρατεύσαντας ἐπ' αὐτοὺς τιμωρίαν ἀπολαβεῖν ὧν ἀπὸ τῆς ἐρήμου [c] τυγχάνοντας ἐποίησαν κακῶς. ἐξελόντας δὲ τῇ [d] Χαναναίων γῇ, καὶ πᾶσαν διαφθείραντας τὴν ἐν αὐτῇ πληθὺν καθὰ πρέπει, τὸ βωμόν τε ἀναστῆσαι πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα τετραμμένον, ὑπὲρ πόρρω τῆς Σικίμων [e] πόλεως μεταξὺ δυοῖν ὀροῖν, [f] Γαριζαίᾳ μὲν τῷ [g] ἐκ δεξιῶν κειμένῳ, Γάβαλ δ' ἐκ λαιῶν [h] Γιβάλῃ προσαγορευομένῳ· μερισθῆναι δὲ τὴν στρατιὰν καθ' ἓξ φυλὰς ἀπὸ τῶν δυοῖν ὀροῖν ἀναστῆναι, καὶ σὺν αὐτοῖς Λευίτας τε καὶ τοὺς ἱερέας. καὶ [i] πρῶτα μὲν τοὺς ἀπὸ τῷ Γαριζεῖν ἡγουμένους εὔχεσθαι τὰ κάλλιστα τοῖς περὶ τὴν θρησκείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν τῶν νόμων φυλακὴν ἀποδάζειν, ὧν τε Μωϋσῆς εἶπε μὴ παραβαίνοντες, εὐφημεῖν ἀπὸ τοὺς ἑτέρους, καὶ τούτων πάλιν εὐχομένων, τοὺς ἑπομένους ἐπαινεῖν· [k] ἔπειτα τοῖς κατὰ ταῦτα πεπραγμένοις κατάρας τίθεσθαι, ὑποφωνήσας ἀλλήλαις ἀπὸ κυρώσει τῶν λεγομένων. ἀνέγραψε δὲ τὰς εὐλογίας καὶ τὰς κατάρας [l] αὐτῶν, ὡς μηδέποτε [m] ἐκλιπεῖν τὴν μάθησιν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ χρόνου· ἃς δὴ καὶ τῷ βωμῷ τελευτῶν ἐνέγραψε καθ' ἑκατέραν, ἢ καὶ σέντα [n] φησὶ τὸ λαὸν θῦσαί τε καὶ ὁλοκαυτῶσαι, καὶ μετ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν [o] οὐκ ἐπενεγκεῖν ἱερεῖον ἕτερον· ἐᾶν γὰρ εἶναι νόμιμον. ταῦτ' οὖν Μωϋσῆς [p] τε διέταξε, καὶ τὸ Ἑβραίων ἔθνος ἀκόλουθα τούτοις πιοῦν διατελεῖ.

μέ. Τῇ

quentaſſe Samaritas Macriſius Arabs teſtatur in hiſtoria Cairenſi, ان طور بريك هو الموضع الذي خاره الله ون كورة في التوراة بقف اله اجعل البركة علي طور بريك. *Atque hæc hactenus.* BERN.

r Ἐτι πρότερον] Ἐτέ πρ. τ. γεγραμμένους *Busb. Hen. & Vat.*

s Ἑτέρᾳ γραφῇ] Vide p. 228. in fine.

t Συνεχῶς γὰρ ἐξεκλησίαζεν,] Συνεχὲς γὰρ ἐξ. *Big.* (συνεχῶς *Coll. Voſſ.*) *Samb. & Vat.* συνεχῶς ἐξεκλησιάσας *Epiph.* HUDS. Sic. 3. Reg. 8. 1. in Jeremia ἐξεκλησιάσθη. quid ſi ſit pro ἐξεκλησιάσθη. Plutarchus à καθαφημίζω derivat καθαπεφημισμένον. COCC.

v Τὰ ἐπ' αὐτοῖς] Τὰ ἐν αὐτοῖς *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. & Vat.*

x Ἣν καταλέλοιπεν] Ἣν κὴ καθὰ. *Big. & Samb.*

y Ἐν τῷ βιβλίῳ] Ἐν βιβλίῳ ἐν τῷ ἱερῷ *Big. Samb. Vat. & Epiph.* Videſis *Deut.* 32.

z Ἔχουσαν] *Baſ. & Gen.* ἣν κὴ καταλέλοιπεν ἐν βίβλῳ ἐν τῷ ἱερῷ, προρρήσιν προεῖχουσαν τῶν ἐσομένων *Big. & Samb.* ἣν καταλέλοιπεν ἐν βίβλῳ ἐν τῷ ἱερῷ, π. π. τῶν ἐσομένων *Epiphanius.* Etiam προρρήσιν προεῖχουσαν reperias apud *Busb. & Hen.* Tum penes hunc curate διημαρτηκότος. BERN.

a Κατέθετο,] Κατέθητο *Big. & Samb.*

b Καὶ τῇ σκηνῇ·] Καὶ τὴν σκηνὴν, *in tabernaculo* lege. REL.

c Τυγχάνοντας] Τυγχάνοντες *Big. & Samb.*

d Χαναναίων γῇ,] Ita quinque *MSS.* & *Epiph.* Χαναναίαν *Baſ. & G.*

e Πόλεως] Πόλιως ἀπεριάγεν μεταξὺ δυοῖν ὀρῶν *Samb. Big.* (*Coll. Voſſ.*) *& Vat.*

f Γαριζαίᾳ] Γαριζὶν *Baſ. & Gen.* γαριζαίᾳ *Big. Samb. Busb. & Hen.* ritu epitheti Græcanici deformatum à גרזים *garizein*, quo equidem typo ſæpiſſime uſus eſt Flavius in his Originibus. Ita Φαρισαῖοι à פרושים, *viri eximii*, Pollen Iſraelis. Neſcio tamen an γαριζεῖν ſcriptum huic Flavio, ſicut alibi γαριστεῖ in caſu liberali. Quinimo γαριζὶν ſuo etymo μεγάδες denotat & διεχισμένα. Hoc ſignificat & גרז & גזר: unde γαζίφειν pro γαριζὶν in verſione Syriaca τῶν μαχαιρῶν. Nam ex una radice creverant duo culmina, Ebal & Garizin BERN. Ita ex quatuor *MSS.* edidit *Bern.* Γαριζὶν *Baſ. & G.* Γαριζὶνα *Vat.* quod proxime accedit ad Hebraicum Γαριζὶν. HUDS. Γαριζαῖα MS. uti αι & ε ſexcenties a librariis permutantur. REL.

g Ἐκ δεξιῶν] Ad auſtralem plagam, ut ἐκ λαίων, ubi erat Ebal, erat ad ſeptentrionem. REL.

h Γιβάλῃ] Τῇ ἢ ἐκ λαίων γιβαλῇ, aut γιβαλὴ, *Big. Samb. Hen. & Busb.* Sed in libro ſequente ex conſenſu codd. ſcribitur γιβήλαι. Sedes autem dirarum *Hibal*, ſeu *Hebal* עיבל, à capite cano glabroque nomen meruit. Quod enim Græci φαλάκραν & φάλακρον, Arabes vocant الاعبال *gibâl*. Manet etiam adhuc monti huic *albor* ſterilis nota execrationis veteris, aut verbis Benjamini erronis והר עיבל יבל יבש באבנים וסלעים. Καὶ πρώτους μὲν τοὺς ἐπὶ τῷ γαριζεῖν *Big. Samb. Hen. & Busb.* Verum hi omnes libri quinti c. 1. ἐπὶ τῇ γαριζεῖ, à formula Attica γαριζάς. Quinetiam ut à locali עברים, Onceloſus, Siriique alii producunt עבראי *ebraïa*, *tranſitoria*, eadem dialecto hic Judæus γαριζαῖα effecit de גרזין. BERN. Videſis *Annott.* ad l. V. c. 1. §. 19.

i Πρῶτα μὲν] Πρώτους μὲν τοὺς ἐπὶ τῷ Γαριζὶν in quinque *MSS.* verum in libri quinti c. 1. §. 19. ἐπὶ τῷ Γαριζεῖ, è formula Attica Γαριζάς.

k Ἔπειτα] Ita edidit *Bernardus.* ἔπειτα κὴ ταῦτα τοῖς π. *Baſ. & G.* ἔπ. κὴ ταῦτα π. *Big. Samb. & Vat.* ἔπειτα τοῖς πεμ. κὴ ταῦτα ἀρὰς τίθεσθαι *Hen. & Busb.*

l Αὐτῶν,] Αὐτὸς in quinque *MSS.*

1. *Ut earum diſciplina*] *Ut in perpetuum cunctis eas diſcere liceat*, vertit *Gelenius.*

m Ἐκλιπεῖν] *Sambuci* manus altera: altera ἐκλίπῃ, cum *Baſ. Gen. & Big.* Solebant enim viri Athenienſes, ſicut Angli hodieque facimus, correptim loqui, tempori ſimul orique parcentes, adeoque accentus vocabulorum retrahere, πάππος, órator, &c. BERN.

2. *Moriens etiam aræ inſcribi*] Al. *tandem inſcripſit* &c. Interpretationem noſtram vocis ἐπιγράψαι defendit *Bonfrerius* ad *Deut.* c. 27. p. 1021. mox *Gelenius* reddit, *qua populus eſt ſtare.*

n Φησὶ τὸ λαὸν] Vocem φησὶ non agnoſcit *Vet. Interpr.*

o Οὐκ ἐπενεγκεῖν] Ita *Big.* οὐκ ἔτ' ἐπενεγκεῖν ἱερεῖον ἕτερον *Samb. & Vat.* οὐκ ἐπενεγκεῖν ἱερείων ἑτέρων *Baſ. & G. Grotius* (ad *Joſ.* c. 8. v. 30.) dicit, *tunc quidem aram iſtam* in ſacrificii uſum *fuiſſe*, in poſterum vero monumenti cauſa *manſiſſe.*

p Τε διέταξε,] Illud τε negligunt *Samb. Vat. & Vet. Interpr.*

1. *Poſtri-*

μέ. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ τ λαὸν σὺν γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις εἰς ἐκκλησίαν συναγαγὼν, ὡς παρεῖναι καὶ τὸ ἀνδράποδα, ὥρκωσε τ νόμων αὐτὸς φυλακὴν ποιησασθαι· καὶ τ ὑπ' Θεοῦ ἀληθείας ἀκριβεῖς λογισμὸς [q] ἡγουμένους, μηδὲν εἰς αὐτὸς μήτε συγγνώμῃ χαριζομένους, μήτε εἰκότως φόβῳ, μήτε ἄλλην καθάπαξ αἰτίαν κυριωτέραν τ τῶν νόμων φυλακῆς ὑπολαμβάνοντας ἀθῳωθῆναι τούτους. ἀλλ' ἄν τέ τις τ ἐξ αἵματος [r] συγχεῖν καὶ καταλύειν ἐπιχειρῇ τὴν κατ' αὐτὸς πολιτείαν, ἅπασι πόλις, ἀμύνειν [s] αὐτὸς καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν· καὶ κρατήσαντας μὲν ἐξ αὐτῶν ἀναστάσιν θεμελίων, καὶ μηδὲ τὸ ἔδαφος τ ὑπονοηθέντων εἰ δυνατὸν καταλιπεῖν. εἰ δ' ἀσθενοίεν λαβεῖν τὴν τιμωρίαν, αὐτὸ τὸ μὴ κατ' βούλησιν ἰδίαν παῦσαι γίνεσθαι δεικνύναι. καὶ τὸ μὲν πληθος ὤμοσεν.

μς'. Ἐδίδασκε δ' αὐτὸς ὡς ἂν αἱ θυσίαι τῷ Θεῷ μᾶλλον κεχαρισμέναι γένοιντο, καὶ ὅπως ἂν οἱ στρατεύοντες ἐξίοιεν [t] πεμπτεύων χρώμενοι τοῖς λίθοις, ὡς καὶ πρότερον δεδήλωκα. [u] προεφήτευσε δὲ καὶ Ἰησοῦς Μωϋσέως παρόντος ἔτι· καὶ πάντ' ὅσα ποιήσειν ὑπὲρ τ τοῦ λαοῦ [x] σωτηρίας ἔν τε πολέμοις καὶ κατ' εἰρήνην, νόμους [y] συντεθεὶς καὶ τ τῆς πολιτείας κόσμον συμπερίζων, ἀναλογιζόμενος προεῖπεν, ὡς δηλώσειν αὐτῷ τὸ θεῖον, "ὅτι θαῤῥοῦντες "[z] τὸν πρὸς αὐτὸν θρησκείαν πρεσβήσονται κακῶν, ὡς "ὅπλων τε αὐτοῖς πολεμίων πληρωθῆναι τὴν γῆν καὶ κα- "ταφλεχθῆναι [a] πόλεις, [b] καὶ τ νεὼν καθαιρεθῆναι, καὶ

45. [1] Postridie autem populo una cum mulieribus & parvulis ad concionem convocato, ut mancipia etiam adessent; adjuravit eos ut legum curam haberent: utque diligentes mentis Dei æstimatores eas non transgrederentur, nihil contra eas neque consanguinitati indulgentes, neque timori cedentes, neque aliam omnino causam legum conservatione potentiorem esse existimantes. Quin, seu quisquam eorum consanguineus, seu civitas *quæpiam* reipublicæ eorum institutionem confundere & dissolvere conaretur, eos & publice & privatim ulciscerentur: ac si quidem eos superassent, funditus exscinderent, neque, si fieri posset, vel vestigium [2] vecordi insolentia elatorum relinquerent. Quod si pœnas sumere non valerent, hoc *saltem* ostenderent, hæc nequaquam de voluntate sua facta esse. Et multitudo quidem juravit. *Hebræos ad legum custodiam jurejurando adstringit Moyses.*

46. [3] Docuit autem eos, quomodo sacrificia Deo fierent acceptiora, & quomodo in militiam exirent, signo capto ex lapillis, ut etiam prius declaravi. Josua quoque vaticinatus est, Moyse adhuc præsente: atque omnia expendens quæcunque pro salute populi faceret, cum in bellis tum in pace, dum leges componeret & rectam suppeditaret reipublicæ institutionem, prædixit, prout "numen sibi declararet, eos religione in Deum "violata mala experturos esse, ita ut terra eorum "armis hostilibus oppleretur, & urbes funditus "everterentur, & Templum incenderetur, & ipsi "ven- *Docet quomodo sacrificia rite offerrent.* *Num. c. 28. c. 29. Monet ne gemmis P. M. inconsultis bella gererent. Num. c. 27. Vaticinatur Jesus. Deut. c. 34.*

1. *Postridie autem*] *Postridie vero totam gentem, ne servitiis quidem exclusis, jurejurando obligat vir sanctus, & custoditum ipsos legem sacram. Aut si juis cognatorum suorum, vel urbs aliqua ab hac forte desciscere, privatim publiceque, quantum possent, ferro & igni vindicatum. Conferes Deut. c. 29. c. 30. cum c. 13. deinpetes corpus δικαιωσεων in* Synhedrin *c. 7. 10. & c. 11. 4, 5, 6. & Talm. Bab. fol. 111, 112. & Maimonidem c. 4. & 5. de Idololatria. Flavius autem phrasi isthac καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν, aut jam testium insidias permittit, quod dantaxat in causa plani licebat ex Misna Pharisæa* Synhedrin *c. 7. 10.* כל חייבי מיתות שכתורה אין מכמנין עליהן חוץ מהסמיות. *Aut idem omnino ille intellexit, quod verbis pluribus dixerat Moyses,* ביהרג תהרגנו יכול תהיה בו בראשונה לביתו ויר כל העם באחרונה. *V. L.* Sed statim interficies eum. Sit primum manus tua super eum, manus delatoris. Et postea omnis populus mittat manum. *Unde Auctor Siphra f. 41. b.* מצוה ביד הנסרה שימות ואהב ביד כל אדם. BERN.

q Γνωμένους,] Γενομένους *Big. & Samb.*

r Συγχεῖν] Συγχωρεῖν ἐπιχειρῇ *Busb. & Hen.*

s Αὐτὸς] Ita *MSS. & Vet. Interpr.* in *Editis* αὐτούς.

2. *Vecordi insolentia elatorum relinquerent.*] *Desperatorum* reddit *Castalio.* Sed (ut inquit *H. Steph.*) ita uti nomine *desperatus*, haud scio an Latinitas concessura sit.

3. *Docuit autem eos,*] *Israelitas insuper docuit ὁ νομοθέτης, quomodo sacrificia recte grate Deo offerrent, Num. c. 28. & c. 29. commonuitque, ne Gemmis P. M. inconsultis bella gererent, Num. c. 27. 21, 22, 23. Vide & l. 3. harum Originum. Recte vero hæc capita τῶ ἀριθμῶν ad dies ultimos Moysis transfert, eumque capite 31. Deut. connectit Josephus. Utrobique enim agitur de Inauguratione Josuæ. Superaddes & istis Deut. c. 34. 9. Posthæc prædicit Cortina Dei duci Josuæ, Moyse tum præsente, quicquid is esset bello paceque gesturus, Num. c. 27. 20. & Deut. c. 34. 9. & c. 31. 14. Mox narrantur longa fata populi Hebræi: tellurem bonam templumque Sammi suo crimine haud semel hostibus relicturos; pœnitentes tamen postliminio ad ea redituros. Sic enim vel à cinere Ædis secundæ adblanditus sibi Josephus, sic cetera Judæorum calamitas. Deut. 30. 1, 2, 3. c. 31. à v. 14. & c. 32. à v. 20. ad 44. ubi videndas est Uzielides paraphrastes. Doctores autem Alexandrini v. 44. sic exhibent, καὶ ἐλάλησε μωυσῆς πάντας τοὺς λόγους τ νόμου τούτου, quasi* התורה הזאת, *aut νόμου potius sumitur ut solent Musici* ... τε αὐτὰ τ λαῷ, αὐτὸς καὶ Ἰησοῦς (*sic & Samarita, Judæus vero* הושע הושיע) ὁ τ ναυῆ. *Hæc inquam οἱ ὁ'. à v. 24. capitis præcedentis. Inde Doctor priscus in Siphra hunc in modum commentatur f. 54.* והיה משה וישראל מגביהם ראשכם לשכות קול דבריו של יהושע. *Præterea Pharisæi propter Oraculum Num. c. 27. 20.* ונתת מהוד לך עליו, Imperties Josue de decore tuo, *hunc Lunæ instar, Moysen tanquam Solem inter Israelitas effulsisse jactant ex adagio vetere, T. Bab.* Baba batra f. 75. פני משה כפני חמה פני שהרי יהושע היה יהושע כפני לבנה. *Ubi Glossator perite verequc,* נביא ומלך כמשה ולא יכול להגיע לכבודו. *Item* Baba cama f. 92. b. *declarant Doctores* ἀπὸ χειροθεσίας transtulisse Spiritum Sanctum, *i. e.* majestatem & sapientiam *è Scholio*, à se in caput Josue. *Ubi Jarchius,* מלאו חכמתו בעין יפה. *Ita & Siphra f. 50. ad Num c. 27* 18, 20. קח לך את יהושע בן נון אין לך אלא לקיחה וכורה בהוריות משיבו רוח הקודש למשה חן לו מתורגמן ליהושע והוא שואל ודורש *Et mox. v. 22.* ויקח משה את יהושע לקחו בדברים. *Hucmaxime spectat nota plane Rabinica Hieronymi nostri* Mansione extrema. Jesus Moysi in monte succedit, & discita Lege, quæ spiritualiter offerre debeat in Ecclesia. Primum, quid per singulos dies: deinde quid Sabbato, quid in Calendis, quid in Pascha, quid in Pentecoste, quid Neomenia mensis septimi, quid in Jejunio ejusdem mensis die decimo, quid in Scenopegio decimo quinto die dicti mensis. *Quasi doctissimus Presbyter olim legisset acroama* Synhedrin *Babylonii, quod hoc compendio refert* Siphra f. 60. d. למה נסמכה פרשת יפקוד יהוה לפרשת הקרנות כלמד שאמר לו הבה" למשה ער שאתה מפקדני להפריד עליהם איש פקוד שלא ימרו בי ושלא ימירו את. ככורי. *Pariter Criticus quidam Judæorum* פלמה מארת משה וחוקר תכל יהושע מא נולד עלירה בן אלתפסיר. *Denique quis nescit apophthegma Pharisaicum initio* Abot, משרד קבל התורה מסיני ומסי רה ליהושע *unde pendet ipsa ratio ac momentum* τ ὁδοτελεύτων, *unde Rabinissimus.* BERN.

t Πεμπτεύων] *Epiphanius* temere, ἀξιοῖεν πεμπτεύειν χρώμενοι. Laudat enim Flavius jus illud valde eximium & familiæ Aaronicæ honorificum, Num. c. 27. 21. ויעל בו יצאל, καὶ ἐπὶ τῷ ῥήματι αὐτῷ (ἐλεαζάρου φησὶ δ Θεοδότου εἰς μάχην) ἐξελεύσονται, καὶ ἐπὶ τῷ ῥήματι αὐτῷ εἰσελεύσονται αὐτὸς (ἡγεῖται) καὶ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ὁμοθυμαδὸν, καὶ πᾶσα συναγωγή. Quinimo fœdere Gabaonitico satis sensit ipse Imperator c. 9. 14. suæ historiæ, quam imprudenter Oraculum Pontificale neglexerat. BERN. Id est, signo ex sanctissimo illo oraculo *Urim & Thummim* capto, quod describitur *Num.* c. 27. v. 21. Hac de re *Schotanus* in *Bibliotheca Historiæ Sacræ*, tom. 2 p. 345.

u Προεφήτευσε] *Bas. & Gen.* multum tribuentes Josue. Verum *Epiphanius* legerat προεφ. ἅμα καὶ Ἰησοῦς μωυσέως παρόντος. ὁ δὲ μωυσῆς πάντ' ὅσα ποιήσειν. *Big. & Samb.* προεφ. ἅμα Ἰησοῦς μωυσέως παρόντος. ἔπειτα πάντ' ὅσα ποιήσειν. *Hen. & Busb.* προεφήτευσέ τι καὶ Ἰησοῦς μωυσέως παρόντος. ἔπειτα πάντ' ὅσα ποιήσειν. Quid si isthæc alternemus, προεφήτευσε δὲ καὶ Ἰησοῦ μωυσῆς παρόντος. ἔτι πάντ' ὅσα &c. BERN. Ita cum *Bas. & G.* nisi quod distinxerim post ἔτι, & καὶ addiderim. *Epiphanius* legerat πρ. δὲ κ. Ἰ. Μ. παρόντος. ὁ δὲ Μωϋσῆς πάντ' atque ita edidit *Castalio*, nisi quod καὶ ὁ Μωϋσῆς habeat pro ὁ δὲ Μωϋσῆς. in quinque *MSS.* (*Coll. Voss. & Big.*) πρ. δ. κ. Ἰ. Μ. παρόντος. ἔπειτα πάντ' ὅσα ποιήσειν [ποιήσειν *Big. & Samb.*] ὑπὲρ τ &c. Quid si (inquit *Bern.*) isthæc alternemus, πρ. δὲ καὶ Ἰησοῦ Μωϋσῆς παρόντος. ἔτι πάντ' ὅσα &c.

x Σωτηρίας] Aliter paulo *Big. Samb. & Epiph.* σωτηρίας ἔν τε πολέμοις καὶ κατ' εἰρήνην· νόμους τε συντεθεὶς καὶ τ τῆς πολιτείας κόσμον συμπερίζων ἀναλογιζόμενος προεῖπεν, ὡς δηλώσειν αὐτῷ ὁ θεὸς, ὅτι &c. Ibidem *Busb. & Hen.* breviter μωσῆς προεῖπεν ὅσα συμβήσεσθαι ἔμελλε τῷ ἔθνει. Burius noster mutavit μεθ' ἑκάτον in συμπερίζειν. BERN.

y Συντεθεὶς] Συνθεὶς. COCC.

z Τὸν πρὸς αὐτὸν] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. & Vat.* τὸν αὐτὸν θρ. *Bas.* τὸν αὐτοῦ θρ. *Gen.* τὸν αὐτῶν θρ. edidit *Castalio*, atque ita legendum esse conjecerat *Burius.*

a Πόλεις,] Τὰς πόλεις *Vat.*

b Καὶ τ νεὼν] Typographi priores manu cæca, καὶ τ νεὼ καταπελωθῆναι, καὶ καταπρωθῆναι. Certe à Nabuchodonosoro, Antiochorum Illustri, T. Vespasiano, atque demum ab Ælio Hadriano paratum novimus; quicquid de gente ingrata tam-

"venditi hominibus ſervirent, nullam ex calami-
"tatibus corum miſericordiam capturis, ipſos au-
"tem, cum hæc paterentur, fruſtra pœniten-
"tiam acturos eſſe. Deus tamen, qui vos crea-
"vit, civibus veſtris & urbes & Templum red-
"det. Fore autem amiſſionem eorum non ſemel,
"ſed ſæpe.

Moyſes, abs rebus humanis aſcenſurus, addit animos Joſuæ de Chananea ſubigenda, totique genti benedicit. Tum etiam carmine Deum celebrat. Deut. c. 31. & 32. & 33.

47. [1] Tum Jeſum cohortatus ad exercitum in Chananæos educendum, utpote Deo conatus ejus omnes adjuvante, & univerſæ multitudini bene ominatus, "quoniam, inquit, ad majores noſtros
"diſcedo, & Deus hanc mihi diem diſceſſus ad
"illos præfinivit, gratias quidem illi vivus adhuc
"& apud vos præſens me habere profiteor, cum
"pro veſtri cura, quam non ſolum pro malorum
"veſtrorum depulſione geſſit, ſed & bonorum do-
"natione; tum quod mihi opitulatus eſt laboran-
"ti, & in magna animi ſolicitudine verſanti pro
"veſtrum in melius mutatione, ſeque nobis in o-
"mnibus propitium præſtitit. potius autem erat i-
"pſe qui & nobis ad ea aggredienda præivit, & exi-
"tus largiebatur *felices*, me duce vicario utens, &
"miniſtro beneficiorum, quibus populum veſtrum
"afficere voluit. Pro quibus æquum eſſe exiſtima-
"vi, ut Dei potentiam, cui etiam in poſterum vos
"curæ eritis, decedens prius collaudem: & ipſe
"utique hanc gratiam debitam ei reddens, vobiſ-
"que *illud* in memoria relinquens, quod vobis con-
"venit eum venerari & honorare, & leges, o-
"mnium, quæ vobis dedit & propitius manens ad-
"huc daturus eſt, munus pulcherrimum, *conſtan-*
"*ter* ſervare. Equidem *noſtis* quam gravis hoſtis
"ſit etiam homo legiſlator, dum leges ei lædun-
"tur & temere ſpretæ jacent. Nolite autem Deum
"vobis ob leges neglectas ſuccenſentem experiri,
"quas ipſe conditor vobis dedit.

Genti univerſæ oboritur ploratus. Deut. 48. Hæc autem Moyſe ad vitæ exitum loquuto, & futura etiam unicuique tribui cum fauſtis omi-

[c] πραΰνεσθαι δυνάμενον ἀνθρώποις ἐδένα λημομένοις οἶκτον
"ἐπὶ τῇ συμφορᾷ αὐτῶν, μεταγνόντα δ' αὐτὸς ἐπὶ μη-
"δενὶ χρησίμῳ ταῦτα πάσχοντας. ὁ μέντοι Θεὸς, [d] ὁ κτί-
"σας ὑμᾶς, πόλεις τε πολίταις ὑμετέροις ἀποδώσει καὶ τὸν
"ναόν. ἔσεσθαι δὲ τῶν τέτων ἀποβολὴν οὐκ ἄπαξ, [e] ἀλλὰ
"πολλάκις.

μζ'. [f] Παρορμήσας δὲ τὸν Ἰησοῦν ἐπὶ τὰς Χαναναίας
στρατιὰν ἐξαγαγεῖν, ὡς ὑπὸ Θεοῦ συνεργούμενον οἷς ἂν ἐπι-
χειρήσῃ, καὶ πᾶσιν ἐπιφημίσας τῷ πληθύν, "[g] ἐπεὶ,
"φησὶ, πρὸς τὰς ἡμετέρας ἄπειμι προγόνους, [h] καὶ Θεὸς
"τοῦδε μοι τῷ ἡμέρᾳ τὸ πρὸς ἐκείνους ἀφίξεως ὥρισε,
"χαίρειν μὲν αὐτῷ ζῶν ἔτι καὶ παρὼν ὑμῖν ἔχειν ὁμολογῶ
"προνοίας τε τὰς ὑπὲρ ὑμῶν, ὧν οὐκ ὑπὲρ ἀπαλλαγῆς
"μόνον τῶν [i] ἡμετέρων ἐπίσασθε κακῶν, ἀλλὰ καὶ δωρεᾶς
"τῶν κρειττόνων· ὅτι τε πονοῦντί μοι [k] καὶ κατὰ πᾶσαν ἐπί-
"νοιαν τὸ ἐπὶ τὸ βέλτιον ὑμῶν μεταβολῆς φροντίδα λαμ-
"βάνοντι συνηγωνίσασθε, [l] καὶ παρέσχεν ἐν ἅπασιν αὐτὸν
"ὑμενῆ ἡμῖν. μᾶλλον δ' αὐτὸς ὧν ὁ καὶ τὴν ἀφήγησιν
"αὐτῶν διδοὺς, καὶ τὰ τέλη χαριζόμενος, ὑποστρατήγῳ
"χρώμενός [m] μοι, καὶ ὑπηρέτῃ ὧν τὸ ὑμέτερον λαὸν διερ-
"γετεῖν ἠθέλησεν. [n] ἀνθ' ὧν εὐφημήσαι τὴν θεοῦ
"δύναμιν, ᾗ μελήσῃ καὶ εἰς τὸ μέλλον ὑμῶν, ἀπαλ-
"λαοσόμενον καλῶς ἔχειν ἡγησαμένῳ· αὐτός τε τοῦτον
"ὀφειλομένῳ ἀμοιβὴν ἀποδιδοὺς, καὶ [o] καταλείπων εἰς
"μνήμην ὑμῖν, τὸ σέβειν τε καὶ τιμᾶν τὸν θεὸν
"[p] ἡμῖν, καὶ τοὺς νόμους [q] πάντων, ὧν τε παρέχηκε καὶ
"μένων εὐμενὴς ἔτι παρέξει, δώρημα κάλλιστον φυλάτ-
"τειν. ὡς [r] δεινὸς μὲν ἐχθρὸς καὶ ἄνθρωπος νομοθέτης,
"ὑβριζομένων [s] αὐτῷ τῶν νόμων καὶ κάτω κειμένων. Θεοῦ
"δὲ μὴ παραθείητε χαλεπαίνοντος ὡς ἠμελημένων
"νόμων, οὓς αὐτὸς ἐγνώκατε ὑμῖν ἔδωκε.

μή'. Μωϋσέως δὲ ταῦτα πρὸς τελευτῇ τοῦ βίου φήσαν-
τος, καὶ μετ' εὐλογίας ἑκάστης τῶν φυλῶν προφητεύσαν-
[t] τος

diu præſagierat Moyſis pectus ſanctum & ſapiens. Ut Deut. c. 28. à. v. 48. & à v. 24. c. 29. Præ cæteris vero jam verſabantur ob animum Flavii illæ omina Deut. c. 31. 16, 17, 20, 21, 27, 29. necnon carminis graviſſimi verſus 20, 22, 26, 35, 43. BERN. Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* in *Vat.* & *Editis* καὶ τὸν ναὸν καταπεσεῖσθαι ὧν.

c Πεσεῖσθαι] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* καταπεσεῖσθαι in *Editis*. Certe id patratum novimus, quicquid de gente ingrata præſagierat Moyſes: ut *Deut.* c. 28. v. 48. & c. 29. v. 24. Præ cæteris vero jam *Joſepho* ob animum verſabantur illa omina *Deut.* c. 31. v. 16. uſque ad v. 43.

d Ὁ κτίσας ὑμᾶς,] Ita *Big. Samb. Baſ.* & *Gen.* Tum etiam *Epiphanius*, ὁ μὲν τοι Θεὸς, φησὶν, ὁ κτίσας ὑμᾶς. Libenter emendarem ὁ μὲν τοι Θεὸς οἰκτίσας ὑμᾶς, *quare miſertus veſtri Deus*: niſi paulo infra itidem inculcaſſet, ἀμελημένων νόμων ὃς αὐτὸς γνώσας ἔδωκε. Vel, ut cecinit vatum ſummus c. 32. 6. הלא הוא אבין קנין עשך ויכננך, οὐκ αὐτός σε πατὴρ ἐκτήσατό σε καὶ ἐποίησέ σε καὶ ἔπλασέ σε. BERN. Οἰκτίσας ſolus *Vat.* atque ita emendarem, inquit *Bern.* niſi paulo infra itidem inculcaſſet, ἀμελημένων νόμων ὃς αὐτὸς γνώσας ἔδωκε.

e Ἀλλὰ πολλάκις.] Nam hoc unicum Rabbini pro hæreditate nepotibus ſuis relinquunt, obſtinato ſperare. BERN.

f Παροξύνας] Ita *Big.* & *Samb.* in *aliis* παρωξύνας & παρωθήσας.

1. *Tum Jeſum cohortatus ad exercitum in Chananæos educendum,*] *Moyſes denique abs rebus humanis protinus aſcenſurus, (nam mortis ſuæ diem noverat) addit animos Joſuæ de Chananea ſubigenda, totique gens ſolenniter benedicit. Tum etiam carmine longe optimo, quod inter mortales unquam conditum, Deum Maximum Optimumque concelebrat. Leges hæc Deut. c. 31. & 32. & 33. Jus Moſaicum δῶρον κάλλιστον poſt Evangelium Jeſu Chriſti; qui & illud obſervavit, ac vita ſua ſolus Hebræorum integre expreſſit. * Poſtremo ad animoſum & grande illud Epiphonema Legiſlatoris, ἀσχῆμα ἰσχνὸν μεὶ καινῶκα, Deut. c. 33. 29. ſtatim oboritur ploratus nationis univerſæ. Quinvero virum conſtantis ſatis animi, jamque à ſeculo properantem lamentis ſuis aliquantum morantur, & ſecum miſcere lacrymas cogunt. Unde eum ſcripſiſſe confingunt Talmudici caput ultimum Legis* ברמע *ſtillis oculorum ſuorum. Tum populo ſe forte continente, ad montem Abarin, qui trans fluvium imminet Jerichunti, ipſum deducunt Senatus cum Eleazaro Joſueque. Mox dimiſſis cæteris, dum in clivo Pontificem & Imperatorem vir Divinus amplexu oſculiſque impertiret & valediceret, nube repente circumfuſa, in convallium quandam abripitur & ſepelitur. Quippe tam ſanctum & præclarum virum hinc fuiſſe vivum ad ſuperos tranſlatum & inſertum, ne forte crederemus, de morte ſua in S. Pentateucho ipſe dixerat vel decies, ut Johannes Deuterotarum gloria ſupputavit, Num. c. 20. 12. c. 27. 14. Deut. c. 1. 37. c. 3. 24. & c. 4. 21. & c. 31. 2, 14. & c. ult. 1, 2, 3, 4, 5. Id tamen patrabant Nebuntis accolæ Idumæi, ſepulchri licet Moſaici ignari, idolo vultus radioſi, πυρράκτῃ τῷ, inquit Artapanus, καὶ κομήτῃ. Παρόμοιά γοῦν, ſic Philo, τὸ μυστικὸν καὶ τὸ θεῖον θανάτου αὐτοῦ καιρὸν καὶ τάφον καὶ ῥῆμα (credis?) πρὸς τὸν λαὸν λέγουσιν. Ἀνδρὸς συνεργοῦντος, ἵνα τῷ θείῳ δο-
κῶν ᾖ καὶ τῷ γήρᾳ· χρόνιον μέν, ἐνυσμένων, δεῖ μὲ δὴ ζῆν ἀπελθεῖν,
ὑποβάθημι καὶ νῦν τὰ θεῖα πρὸς ὑμᾶς. ἄπειμι δ' αὐτὸς χαίρειν ἐπὶ
τοῖς ὑμετέροις ἀγαθοῖς, ποθούσῃ δ' αὐτῷ, ὃ ἔμελλεν ἀθανατισθῆναι,
πάλαι ἐπόθῳ δεδακρυμένοι. ἀσπαζομένῳ δ' αὐτῷ καὶ τὰ ἐλεάζαρ καὶ τὰ
Ἰησοῦ, καὶ προσομιλοῦντος αὐτοῖς ἐπὶ δ' ὄρους δ' ἀέρος δ' ἀθρόα, νέφος ἀφνί-
διον ὑπὲρ αὐτὸν στάν, [*Ita ſane in montibus Sinæo Itaburioque aliquando contigiſſe certius ſcimus*] ἀφανίζει καθ' ὑπὸ φάραγγος. *Iterumque Glycas p.* 160. ἄφρες λοιπὸν καὶ τὰ δ' ἰωτάπτα. καὶ γὰρ ἀμφὶ θείαν ὀργὴν, *Deut. c.* 32. 49. ἐτελεύτησεν ὁ μωυσῆς, ὃ μὲν ἐν γῇ Μωαβ, ὡς οἱ πολλοὶ φασιν. Petirat Moſeh & Debarim Rabba *adhuc cauſam tertiam injiciunt p.* 51. *propter Ægyptium à Moyſi zelota olim trucidatum.* BERN.

g Ἐπεὶ, φησὶ,] Ἰδοὺ φησὶ ſoli *Busb. Hen.* & *Zonar.*

h Καὶ Θεὸς] Καὶ ὁ Θεὸς *Vat.*

i Ἡμετέρων ἐπισασθαι] Ὑμετέρων legerat (quod & vult *Cocc.*) *Vet. Interpr.*

k Καὶ κατὰ πᾶσαν] Ita in *Ed. Genev.* καὶ κατὰ πᾶσαν ἐπὶ τὸν *Baſ.* & *Vat.* καὶ κατὰ πᾶσαν ἐπινοοῦντί *Big.* καὶ πᾶσαν ἐπινοοῦντί (*Voſſ.*) *Samb.*

l Καὶ παρέσχεν] Καὶ παρέσχεν ἅπασιν ἑαυτὸν ὑμῖν ὑμνητὸν *Big.* & *Samb.*

m Μοι, καὶ ὑπηρέτῃ] Ἐμοὶ *Samb.* & *Vat.*

n Ἀνθ' ὧν] Ἀνθ' ὧν ἁπάντων εὐσεβολογήσαι legerat *Epiphan.* ἀνθ' ὧν εὐσεβολογῆται *Samb.* & *Vat.* HUDS. Fortè εὐσεβολογήσαι. COCC.

o Καταλείπων] Lege καταλιπὼν. COCC.

p Ἡμῖν,] Ὑμῖν ſoli *Samb.* & *Epiphan.*

q Πάντων,] Ita *Vat. Samb.* & *Vet. Interpr.* τιμᾶν πάντων ὄντε *Big.* τιμᾶν ὄντε *Baſ.* & *G.*

r Δεινὸς μὲν] Δεινὸν *Big.* & *Samb.*

s Αὐτῷ τῶν νόμων] Eleganter. αὐτῶ *Gen.* contra cæteros. Hoc autem Tmema & præcedentia quædam ita contraxit in Annalibus ſuis Zonaras. μωυσῆς δὲ πολλὰ παραινέσας, καὶ νόμους δὲς ἐν βίβλοις καὶ τὰ σφίτερα πολίτευμα ἀναθέσθαι, καὶ στρατεῦσαι κατὰ τῶν ἀμαληκιτῶν ἐστειλάμενον, ὡδὲ τὰ φυλακῆς τε τῶν νόμων ὅρκοι ἀπαγήσας αὐτοὺς, καὶ τὰ δημαγωγὸν Ἰησοῦν προβήσας ἐπὶ τοὺς χαναναίους στρατεῦσαι· ἰδὼ φησὶν, ὡς τοὺς ἡμετέρους ἄπειμι προγόνους, τῷ δὲ μοι δὴ τῷ ἡμέρᾳ τὸ ὡς ἐκείνους ἀφίξεως ὥρισεν ὁ Θεός. BERN. Ita *Samb. Vat.* & *Baſ.* αὐτῶ *G.*

t Τὰ

[t] τὰ γὰρ γλυπτόμενα, τὸ πλῆθος εἰς δάκρυα πρέπεσεν· ὡς καὶ τὰς γυναῖκας [v] στερνοτυπουμένας ἐμφανίζειν τὸ ἐπ' αὐτῷ τεθνηξομένῳ πάθος. καὶ οἱ παῖδες ὑπ' ἀρίωνται τες ἔτι μᾶλλον, ὡς ἀσθενέστεροι κρατεῖν λύπης, ἐδήλουν ὅτι τὸ ἀρετῆς αὐτοῦ καὶ μεγαλουργίας παρ' αὐτοῖς τὴν ἡλικίαν σημήνειαν. ἰδεῖν δ' ἦν κατ' ἐπίνοιαν τοῖς τε νέοις καὶ πρεσβυτέροις [x] ἄμιλλα τὸ λύπης. οἱ μὲν γὰρ εἰδότες οἷον [y] στρατηγὸν κηδεμόνος, πρὸς τὸ μέλλον ἀπορθρίωσκον· τοῖς δὲ καὶ πρὸς [z] τοῦτο τὸ πένθος ἦν, καὶ ὅτι μήπω καλῶς τὸ ἀρετῆς αὐτοῦ [a] γεγευμένοις ἀπολείπεσθαι συνέβαινεν αὐτοῦ. τὴν δ' ὑστερολογίαν τοῦ πλήθους οἰμωγῆς καὶ τῶν ὀδυρμῶν [b] πεμφθήναι ἄν τις ἐκ τοῦ συμβαίνοντος τῷ νομοθέτῃ. καὶ γὰρ πεπεισμένος ἅπασι τῷ χρόνῳ [c] μὴ δεῖν ὅτι μελλούσῃ πλουτῆ καταφθεῖν, ὡς κατὰ βούλησιν αὐτὸ πάσχοντας θεοῦ καὶ φύσεως [d] νόμον, ὅτι τοῖς ὑπὸ τοῦ λαοῦ περιπομένοις ἐνικήθη δακρῦσαι. [e] προϊόμενος [f] δ' ἔνθεν ἃ ἔμελλεν ἀφανισθήσεσθαι, πάντες εἵποντο δεδακρυμένοι. καὶ Μωϋσῆς τοὺς μὲν πόρρω τῇ χειρὶ κατασείων μένειν ἠρεμοῦντας ἐκέλευε· τοὺς δ' ἔγγιον λόγοις παρεκάλει, μὴ πιεῖν αὐτῷ [g] δακρυωτέον τὴν ἀπαλλαγὴν ἐπομένους. οἱ δὲ καὶ τοῦτ' αὐτῷ χαρίζεσθαι κρίνοντες, τὸ μὴ βούλησιν ἀπελθεῖν αὐτοῦ τὴν ἰδίαν ἐφεῖναι, κατέχουσιν [h] αὑτοὺς ἐν ἀλλήλοις δακρύοντες. μόνη δ' ἡ γερουσία πρέπεμψεν αὐτὸν, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Ελεάζαρος, καὶ ὁ στρατηγὸς Ἰησοῦς. ὡς δ' ἐπὶ τοῦ ὄρους [i] τοῦ Αβαρεῖ καλουμένου ἐγένετο· τοῦτο δ' ὑψηλὸν Ιεριχουντικοῦ [k] ἀντικρὺς κεῖται, γῆν ἀρίστην τῶν Χαναναίων καὶ πολείσιν [l] παρέχον τοῖς ἐπ' αὐτοῦ κατοικεῖν· ἀπέπεμπε τὴν γερουσίαν. ἀσπασομένου δὲ καὶ τὸν Ελεάζαρον αὐτοῦ καὶ Ἰησοῦν, καὶ προσομιλοῦντος [m] αὐτοῖς ἔτι, νέφος [n] αἰφνίδιον ὑπὲρ αὐτοῦ στάντος, [o] ἀφανίζεται κατά τινος φάραγγος. γέγραφε δ' [p] αὐτὸν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τεθνεῶτα, δείσας μὴ δι' ὑστερολογίαν τοῦ περὶ αὐτὸν ἀρετῆς πρὸς τὸ θεῖον αὐτὸν ἀναχωρῆσαι τολμήσωσιν εἰπεῖν.

nibus vaticinato, in lachrymas prorumpit multitudo, ita ut etiam mulieres pectora tundentes dolorem ob eum moriturum oſtenderent. Quin & pueri magis etiam plorantes, ut qui ad ægritudinem comprimendam imbecilliores, declarabant ſe virtutem ejus rerumque geſtarum magnitudinem, ſupra quam ætas illa fert, intelligere. Erat autem ex animi ſenſu juvenes inter & grandiores doloris certamen. Hi enim ſcientes quali duce & præfecto orbarentur de futuro plorabant: illis vero & de eodem luctus erat, & quod ab eo, virtute ejus nondum bene guſtata, deſtitui acciderit. Licet autem alicui populi luctus & lamentationis magnitudinem ex eo conjicere quod Legiſlatori accidit. Quamvis enim per omnem vitam perſuaſiſſimum habuit, non oportere *quenquam* mœrore dejici ex interitu futuro, ut qui id ex voluntate Dei & naturæ lege pateretur, ea tamen quæ à populo fiebant ei fletum extorſerunt. Cum autem inde eò proficiſceretur, ubi erat è conſpectu evaniturus, cum lachrymis omnes ſequebantur. Ac Moyſes jubebat, ut qui longius quidem aberant quieti manerent, manu *id* innuens: propiores autem verbis hortabatur, ne eum proſequendo deceſſum ſibi lachrymabilem facerent. Illi vero etiam hoc ei concedendum eſſe exiſtimantes, ut eum arbitratu ſuo è vita diſcedere ſinerent, cohibent ſeipſos inter ſe collachrymantes. Solus autem ſenatus eum deduxit, & Eleazarus pontifex, & Jeſus imperator. Ut vero in monte Abari vocato conſtitit (is autem excelſus è regione Jerichuntis ſitus eſt, aſcendentibus eum Chananæorum terram optimam & ampliſſimam præbens deſpiciendam) ſenatum dimiſit. Interea vero, dum Eleazarum & Jeſum amplecteretur, & adhuc cum eis ſermones conferret, *mox*, nube ſubito ſupra eum ſe demittente, videri deſiit, in vallem quandam abreptus. In Sacris autem libris ſcripſit ſe mortuum eſſe; veritus ne dicere auderent, ſe propter virtutis ejus magnitudinem ad Deum diſceſſiſſe.

[t] Τὰ γὰρ γλυπτόμενα.] Τὰ γλυόμενα *Big.* & ſecunda manus *Samb.* Nam prior appoſuerat τὰ γὰρ γλυόμενα, ſicut *Baſ.* & *Gen.* excuſum. *Epiphanius Schotanuſque* τὰ γλυπτόμενα, *futura.* Conſulendus & Uzielides cap. ultimo Legis. Legerat enim Flavius de eo vaticinio ſublimiter diſſertantem Philonem p. 696. ἐπειδὴ τῷ σοφίδει ἀποικίαν ἔμελλεν εἰς ἄφανες στέλλειν, καὶ τὸ θνητὸν ἀπολιπὼν βίον ἀπαθανατίζειν· μεταληθεὶς ὑπὸ πατρὸς, ὃς αὐτὸν δυάδα ὄντα σῶμα καὶ ψυχὴν εἰς μονάδα ἀνεσυνίστα φύσιν, ὅλον δι' ὅλου μεθαρμοζόμενον εἰς τὸν ἀλιοειδέστερον. τότε δὴ καταλειφθεὶς, οὐκέτι συλλήβδην αὐθρώπῳ παυλ τῷ ἔθνει θεατίζειν ἔοικεν, ἀλλὰ καὶ μέρος ἱκανὸν φυλῇ τὰ μέγιστα καὶ γλυπτὰς αὐθις ἀπεικονίσματα. οὐ γὰρ μὴ ἤδη συμβιῶναι, τὰ δ' ὑστερολογίαν. διότι πίστις τοῦ μεθόντων ἢ τοῦ ἀπογενομένου τελείωσις. ἥμισυ γὰρ ἀμφισβητεῖ καὶ τῶν ἀπορρήτων καὶ μάλιστα ἐν τοῖς μητρῴοις γένεσι, καὶ βαλσαμάτων πολυτρόποις ἰδέαις, καὶ τοῦ θεοῦ τοῦ βίου ἱστιοδρομάτων ἀμυθήτοις ἀμφορεῦσι, ἅπερ τινα κλῆσιν ἀμφιβολιῶν λόγων καὶ χρημάτων ἀρεῖ. BERN. Ita placuit edere cum *Epiphanio* & *Caſtalione*, probante *Schotano*. τὰ καὶ γλυόμενα in *Editis*. τὰ γιόμενα *Big.* & *Samb.* à manu ſecunda. Videſis *Philonem*, p 696.

[v] Στερνοτυπουμένας] *Baſ. Gen. Busb.* & *Hen.* στερνοτυπιομένους *Big.* & *Samb.* Proba ſunt omnia hæc, & tertium στερνοτυπουμένως: Attica etiam omnia. BERN. Στερνοτυπιομένους *Vat. Big.* & *Samb.*

[x] Αμιλλα τοῦ λύπης.] Ita *Samb.* Atticorum more. leniter efferunt *reliqui.*

[y] Στρατηγὸν κηδεμόνος,] Στρατηγὸς *Samb.*

[z] Τοῦτο τὸ πένθος] Τοῦτο πένθ. *Vat.*

[a] Γεγευμένοις] Γεγωμένοι, ἀπολιπέσθαι *Samb.* γεγωμένοι ἀπολιπέσθαι *Big.*

[b] Πεμφθήναι] Ita *Big. Samb. Epiph. Burius*, (*Cocc.*) *Schotanuſque.* in *Editis* πεμφθεῖσθαι, aſſentiente *Caſtalione.* πεμφθεῖσθαι rectius *Hen.* & *Busb.* BERN. & HUDS.

[c] Μὴ δεῖν] Sic *Big* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & forſan *Vet. Interpr.* vel μὴ δεῖ τινα. In *Editis* μηδὲν.

[d] Νόμον,] *Gen.* & *Big.* νόμων *Baſ.* manuſque prior *Samb.* νόμῳ *Epiph.* cenſorque cod. *Samb.* Cuncta illa ſenſum commodum ferunt. Præſtant etiam correctione Cl, Boſii διὰ τοῦ φύσεως νόμον. BERN.

[e] Προϊόμενος] Προϊόμενον in *Editis.*

[f] Δ' ἔνθεν] Δ' ἐντεῦθεν *Samb.*

[g] Δακρυωτέον] Ita *Big.* δακρυτέον τὴν ἀπ. *Samb.* & *Vat* δακρυόεν τὴν ἀπαλ. *Hen.* & *Busb.*

[h] Αὑτοὺς ἐν ἀλλήλοις] *Hen.* & *Busb.* ἑαυτούς. *Epiphanius* abunde, ἑαυτοὺς ἐν ἄλλοις δακρύοντες, καὶ ἀπιόντα ὀφθαλμοῖς ἀμφορέοντες φορῶντες. BERN.

[i] Τοῦ Αβαρεῖ] *Samb. Busb.* & *Hen.* ut τῷ γαιζεῖ. *Baſ.* & *Gen.* τῷ ἀβαρεῖ, ab Hebræo הר העברים הזה, aut juſte הר העברים אבארים. Græce diceretur τὸ πέραιον, mons Jordani imminens ad *Trajectus.* Latiſſime enim fugerat Jordanes hinc inde ab Arca Domini pæne in maria Galilæum Mortuumque; unde appellantur numero merito αἱ Ἀβαρεῖς, הָעֲבָרִים, ubi trajecerant copiæ Hebraicæ. Plures etiam הרי עברים viſuntur in Moabitide: heic autem præſertim indicatur clivus *Phaſga*, ſive ut Reubenitæ maluere *Nabo*, qui Moyſen mortalibus abſtulit, ſuaviſſimæ urbium Jerichunti præter flumen oppoſitus. BERN. Ita *Samb. Busb.* & *Hen.* τῷ Ἀβαρεῖ *Baſ. G. Alii*que.

[k] Ἀντικρὺς κεῖται,] Κατ' ἀντικρὺ κεῖται *Big. Samb.* & forte *Epiphan.* ἀντικρὺς κεῖται *Baſ. Gen. Busb.* & *Hen.* BERN.

[l] Παρέχον τοῖς ἐπ' αὐτοῦ] Ita *Big.* & *Samb.* παρέχων in *Editis*, *Aliiſque.*

[m] Αὐτοῖς ἔτι,] *Busb.* αὐτοὺς ἔτι. *Samb.* ἔτι duntaxat. Tres alii cum *Hamartolo* & *Epiphanio* αὐτοῖς ἔτι. BERN.

[n] Αἰφνίδιον] *Baſ. Gen. Glycas* & *Hamartolus.* αἰφνίδιον ὑπὲρ αὐτὸν *Big.* (*Vat.*) & *Samb.* αἰφνιδίως ὑπὲρ αὐτῷ *Busb.* & *Hen.* Subjicit tamen *Michael Siculus*, ὁ μὲν ἰώσηπός ἐστιν, ὅτε μυθολογῶν ὅτω φαίνεται. Iterumque ille p. 160. ἄφνω λοιπὸν καὶ τὰ ἰωσήπου. καὶ γὰρ ἀμφὶ θείαν ἀγγελίαν ἐτελεύτησεν ὁ μωυσῆς· ὁ μὲν ἀμφὶ γῆρας, ὡς ἐκεῖνός φησιν. BERN.

[o] Αφανίζεται] Prudenter hæc *Flavius.* nam, ut *Glycas* poſt *alios* adnotat, ὁ συγχωρεῖ ὁ Θεὸς τῷ αὐτῷ τελευτῆσαι γνησίως καθεύδηλον, ἵνα μὴ τὰ ὀστᾶ ἐκείνου λαβόντες οἱ τὸ μέχρι προσκυνήσαντες θεοποιήσωσιν αὐτά. Videſis *Allatium* ad *Euſtathii* Hexaëm. p. 310.

[p] Αὐτὸν ἐν ταῖς ἱεραῖς] *Busb. Hen. Baſ. Big.* & *Samb.* At vero eodem animo, γέγραφε δ' αὐτὸν *Gen. Burius*, *Geleniuſque.* γεγράφασι δ' αὐτὸν, ἵνα μὴ, *Zonaras* percaute. Epiphanius etiam ita acceperat verba Flavii. Hunc itaque Archæologum forte an ſeduxit ars Philonis, cujus ſub calamo grandeſcunt omnia, colliculique in magnos aſſurgunt montes Quippe ex tota vita Legislatoris, præter alia argumenta utriſque uſurpata, facile intelligas quantum à Joſepho diſtat Philo, à ſcriptore prudenti ac docto Sophiſta Alexandrinus, qui eloquentia Iſocratis, & Philoſophia Peripatetica ignorantiam ſuam ſermonis, rituum, reliquæque plurimæ eruditionis Hebraicæ, Judæus licet, paſſim redimere contendit. Ait ergo ille de ultimo capite Legis, quod doctores, ex Judæis quam Chriſtianis,

Moyses obiit primo die menſis Adari, anno XL. *ab exitu ex Ægypto.*

49. [1] Vixit autem omnino tempus viginti & Eſdræ vel Scribæ conſimili poſt Moyſen tribuunt, atque ſimul τὸ κύμβρον probe demonſtrat: θαυμασιώτατον ἦ τὸ τέλος τῶν ἱερῶν γραμμάτων. ἠδὴ γὰρ ἀναλαμβανόμενος καὶ ἐπ' αὐτῆς βαλείου ἑσπέρας, ἵνα εἰς τὴν ὑρωνὶν δρόμον ἄρχηται διϊπτάμενος, καταπνοηθεὶς καὶ ἐπιθειάσας ζῶν ἔτι, τὰ ὡς ἐπιθανοῦ ἑαυτῷ προφητεύῃ δίκαιος, ὡς ἐτελεύτησε μήπω τελευτήσας· ὡς ἐτάφη μηδενὸς παρόντος, δηλονότι χερσὶν ἀθητοῦς, ἀλλ' ἀθανάτοις δυνάμεσι. ὡς δὴ σὺν τάχει τὴν προπαίζων ἐπιδοθῆ, τυχὼν ἐξαιρέτου μνήμης, ὃ μηδεὶς εἶδεν μηθεμίαν· ὡς σύμπαν τὸ ἔθνος αὐτοῦ ὅλον μιᾷ δακρυρροΐᾳ ἐπένθησε, ἴδιον καὶ κοινὸν πένθος ἐπιδεικάμενον ἕνεκα τοῦ ἀλέκτου καὶ ὡσὲ ἵνα ἕκαστον καὶ ὡσὲ ἅπαντας δύνοις καὶ κηδεμονίας. τοιοῦτος μὲν ὁ βίος· τοιαύτη δὲ καὶ ἡ τελευτὴ τοῦ βασιλέως καὶ νομοθέτου καὶ ἀρχιερέως καὶ προφήτου μωϋσέως, ἀφ' τῶν ἱερῶν γραμμάτων (saltem ex interpretatione Græca) μεμηνύσθαι. Audi jam quid ex hoc paragrapho fecerit Johannes Annaliſta. τὸ δὲ πλῆθος ἐδάκρυε, καὶ ἐν ὁ θρῆνος αὐτῶν ἀπροσδόκητος, καὶ τοσοῦτος ὡς καὶ αὐτὸν μωυσῆν ἀνικηθῆναι τῷ πάθει, καὶ προσοικεῖον δάκρυα. προδυομένου δ' ὅπου ἔμελλεν ἀφανὴς ἔσεσθαι, εἵπετο πᾶσιν κοπετώδης· ὁ δὲ τὸν μὲν πόθον τῷ χρεὼν καταστέλλων, μόνον οὐκ ἐλάθει. μόνη δ' ἡγεμονία προὐκρίνατο αὐτὸν, καὶ ὁ δεσπότης ἐκάλεσε, καὶ ὁ τεκτήνας ἐκόσμει· ἕως ἐπὶ τὸ ὄρος ἦλθε ναβαὺ ἐπὶ κορυφῆς φαργᾶ, ἣ ἐστὶ κατὰ πρόσωπον ἱεριχώ· ὅθεν ἔδειξε αὐτῷ κύριος τὴν γῆν, ἣν ἤμελλον κληρονομῆσαι οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. ἐπὶ δὲ τὸ ὄρος τοῦτο ἦλθον, ὑψηλὸν τυγχάνον, τὴν μὲν γεγονέναι ἀπέκρυψε. τὸ δὲ ἐλεάζαρ καὶ τὸ ἰησοῦν ἐκκλησίᾳ καὶ πρεσομιλῶν αὐτοῖς, νέφος ἀθρόον περιλαβόν αὐτὸν, ἐφθείρε ἀφανής. γεγραφάσι δὲ αὐτὸν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τεθνεῶτα, ἵνα μὴ δι' ὑπερβολὴν τοῦ θεοῦ αὐτὸν ἀριστῆς τολμήσωσί τινες εἰπεῖν ὡς ἀπιστεῖν. Prudenter autem dixit Flavius de viro illo mortis quam vitæ admirandæ, ἀφανίζει καθὸ τὸν θάνατον. Nam ut Glycas poſt Baſilium, Theodoretum, Procopiumque; alioſque adnotat, ὃ συγχωρεῖ ὁ θεὸς τῷ αὐτῷ τελευτῶ θροίας καθόλου, ἵνα μὴ τὰ ὀστᾶ ἐκείνα λαβόντες οἱ τοῦ μόχου προσκυνήσωσιν, διὸ ποιήσωσιν αὐτά. BERN. *Al.* αὐτόν. A Joſepho diverſus abit Cl. *Huetius* in *Dem. Evang.* Pr. 4. §. 10.

[q] Τὸν παῦλα] Τὸν ἅπαντα *Vat.*

[1] *Vixit autem omnino tempus viginti & centum annorum:*] Obiit vero *Moyſes Neomenia menſis Adari, qui reſpondet Dyſtro Macedonum, anno* XL. *famoſiſſimæ Exodi, ſuique regiminis uno menſe minus, qui luctui tanti Principis datus, ætatis ſuæ anno* CXX. *Vir ingenii incomparabilis, vultus angelici, prudens, facundus, affectuum ſuorum arbiter ac dominus, dux belli, quales pauciſſimi: Prophetarum plane ſummus, & digniſſimus hominum apud Deum aut ad hos vice Dei fari, Dei familiaris, teſte Pollione, quod eſt verſu antepenultimo Legis,* אשר ידעו יהוה פנים אל פנים: *primus inter quinque Satrapas Chriſti triumphantis, imo Magni Meſſiæ ſimillimus Act.* 3. 22. *miraculorum pollentiſſimus artifex: Æthiopum forte, terror certe Ægyptiorum, Arabum, gentiumque Chananæarum: Scriptor antiquitate, fide ac ſapientia longe celeberrimus. Legumlatorum Princeps & Canon: fons Theologiæ etiam Græcanicæ, Chronologiæ, Hiſtoriæ, Coſmographiæ,* Chron. Alex. *p.* 180. *& G. Syncell. p.* 143. *omniſque ſcientiæ: Judæorum denique, Samaritarum, Ethnicorum, Chriſtianorum, Mahommedanorum, ac mortalium omnium, quotquot unquam ejus ſcripta legerint, deſiderium & admiratio. Idem* εἷς θεῖος ἀνήρ, *Eumenio laudante* πᾶσιν σοφὸς, *Eupolemo: quocum etiam Tabernaculum Dei deſeruit Nubes Gloriæ, Rabbinis priſcis adnotantibus Siphræ f.* 54 *b. Hunc equidem Principem ac Prophetam Chriſto ſolo minorem impenſe Flavius Joſephus ambobus libris contra Grammaticum Alexandriæ: ſed ampliſſime omnium hunc collaudavit in* Demonſtratione Evangelica *doctiſſimus & piiſſimus Huetius, gloria magna Neuſtriæ. Hic ergo deſinit* התורה, ὁ νόμος, *opus Pentateuchum Divini Moyſis. De die emortuali tanti doctoris ductoriſque unum Matthathiaden, virum ſtudioſum veri, & ordinis Hieratici, & (præcipuum) in Archivis Ædis qui diu aſſederat, tot ſcholis vel ſeculis miſerorum Rabinorum haud vereor anteferre. Præteribo igitur errorem Calendarii Seldeniani, ubi Legiſlatoris obitu notatur quintus dies Adari; præteribo pravum calculum correctionemque Petiti in Eclogis. Is enim hoc jejunium in Nonum Adari differt. Joſephus, quod heic & ſupra vidimus, Calendis Adaris à rebus mortalium Moyſen ſuum abſtulit. Judæorum reliqui hebdomada aliam vivendi viro Dei concedunt. Quinimo vetuſtior multo ſertur & receptior hæc* μετενσαρξώσις, *quam viri docti exiſtimant, quamque omitti prorſus deceat. Diſerta ſunt in hac re, ſi genuina, quæ verba legimus in* Megillat Taanit: *niſi arbitrarer potius propter Gemaram Solymitariam ad Maſicam* תעניות *f.* 66. *a. aliaque ob argumenta, non multum veteris libelli laudatique Juriſconſultis Urbis hucuſque ſervari, aut ſub vetere titulo aliena, Hebraica ſcilicet; cum fragmenta indubia priſci iſtius voluminis dialectum Jeroſolymitanam omnino ferant. Inſuper in medio libello, ubi exponuntur calamitates, quæ dies anni obſcurarant Judæis, ne verbum offendas de lucluoſa morte Moyſis. Docet autem Megilla* ναὶ μὰ τὸν μωσῆν, *verbis quidem Hebraicis interpolata* בשבעה באדר מת משה רבינו, *ex* דף ζ. ἀδάμου τέθνηκεν ὁ μωσῆς ὁ διδάσκαλος ἡμῶν: *hunc adeo diem numerat ille libellus inter jejunia Legis ipſius* כתורה, *non decreti Rabinici. Verum conſtat ex Talmudis utriſque Jeroſ. f.* 66. *a. & Bab. f.* 68. *idque* καὶ τὸ μεθόδευμα τὲ ἀκύβα, *& ex Iad, Samag, Arba turim, ceteriſque Juris compendiis, Jejunia Catholica* תעניות לכל ישראל *fuiſſe duntaxat quatuor, ſuis temporibus definita à Zacharia vate c.* 8. 19. *Sed caſubus eadem & infortuniis ſuis notata ab Hieronymo Aſceta ad* ὠδικαπροφήτην, *ac ſi recens veniſſet è conceſſu Gemariſtarum Solymitariorum, quibuſcum ſane diu ille verſaverat. Inſtaurabatur igitur ſex aut ſeptem hinc ſeculis, poſt Talmuda equidem collecta, quanquam R. Samſon in* Jalcut, *& G. Gaul minus reverentius & antiquius de eo reputarint, Jejunium*

μθ'. Ἐβίωσε δὲ [q] τὰ πάντα χρόνον ἐτῶν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν,

Moyſis die VII. *& illud Eſtheræ die* XIII. *Adari, quæque ſuper quatuor illa commemorat* Megilla Taanit. *Ejuſdem plane Commatis habeo* Chronicon Moſaicum, רה" של משה, *cujus fine legitur* בחרש יב" בו" מת משה רבינו. *Neque vero fidenter inſiſtam verbis* פטירת משה Legendæ *de obitu Moſis,* בא" השבט יר שבינה באדר, לו' ימים ובאותן ימים פירש התורה לישראל ובשבעה באדר מרת Die*bus autem* 36. *à Neomenia Sebati ad diem ſeptimum Adari populo Hebræo jus idem expoſuit, qui tulerat: protinuſque eodem die ab humanis exceſſit. Fabulam enim iſtam compactam video aut interpolatam ex Talmudo Babylonio, Siphræ, aliiſque veteribus libris, præſertim ex* Debarim rabba, *cujus ultima foliacum* Petirat moſeh קץ לאקין, *præter quædam epiſodia ingenio malo neſcio cujus paſſim intruſa. Unde non plus dimidia editionis Gaulmincianæ ſapit priſcum Commentarium* τῶ ἀναλήψιο ᾧ μωυσέως, *ut Tanchuma, Samuel Nachmanides, aliaque nomina Talmudica oſtendunt. Vetuſtius itaque argumentum de die ipſo Moyſis diſcedentis, jejuno tamen an liberali non dico, nec minus quam tredecim ſeculorum fama nobile Traditionem ſive Baretham huc accommodant Patres Babylonii,* Ciddufim f. 38. *ubi de* XL. *annorum cibo agitur.* ובסוף מלירד והיו מסתפקים בו' באדר מת משה כמן שבכליהם יר ששה עשר בניסן תניא אירך בשבעה באדר מת משה ובשבעה באדר נולד מניין שבו' באדר מרת. *Deut. c.* 34. 7. *Joſ. c.* 1. 1, 2, 10, 11. *& c.* 4. 19. צא מהן לג' ימים למפרע הא למרת שבו' באדר כת משה ומניין שבו' באדר נולד משה, Conſtat adeo retro numeranti à die decimo Niſani, quando *ex Deut. c.* 31. 2. Jordanem Joſue trajecerat, dies XXXIII. ſeptimo Adari ſtare obitum Moſis. Natum autem fuiſſe eundem ſeptimo die Adari colligitur ex Deut. c. 31. Hodieque habeo annos CXX. כי יהוה יושב ומכלא שנותיהם של צדיקים מיום ומחרש לחרש. *Idem etiam retulit Iſmaelus ab ore Gamalæ Tanaï. Iterumque Babylonii Cod.* Sota f. 12 b. אמר מר בו' באדר מת משה ובו' באדר נולד משה מז" באדר ועד ששה מסיון תלתת ירחין, Inter diem ſeptimum Adari, quo cœpit vivere Legiſlator, quo & deſiit, & ſextum Sivani ſatium intercedit trimeſtre, quod docet Mar Zutra celebris Gemariſta. *Sextus autem dies Sivani expoſito ad Nilum Moyſe quam data Lege Hebræa notabilis. Quinimo paria legimus in Toſaphtha* Ciddufin *ſive Appendice, quam adtexuit operi Judæ principis R. Chias, ejus diſcipulus & Gabdoch, ſeculis nec duobus minor Joſepho hiſtorico.* שמן הכן שלקטו ביום שמת משה בו אכלו היכן משכינה באדר ועד ששה עשר בניסן שלשים וט" ימים עד שהקריבו העומר בגלגל לא פסק הכן ר" אליעזר בן יעוריה אומר ובשבעה באדר פסק הכן מלירד אותהיום מת משה ובששה עשר בניסן כלא מה שבירן שנ" ויאכלו מתבואת הארץ כנען בשנה ההיא. *Eleazarus itaque Azariæ, aliique Phariſæi tempore Hadriani, ſeptima Adari Legiſlatorem ereptum fuiſſe mortalibus traditione acceperant. Amoreis autem & Deuterotis ſupradictis ſuccedit ſententia & ætate proximus Jonathan ille, cujus interpretatio legitur Deut. c.* 34. 5. *hiſce verbis,* בשבעה יומין לירחא דאר אתילד משה וכו' יומין לירחא דאר אתכנש כגו עלמא על נשיקת מימרא דיו', Datus eſt Moyſes, idemque poſt CXX. annos ſæculo ablatus διὰ ἀπατεμῶ ᾧ θείᾳ λόγῳ, Hebraice על פי יהוה, quod eſt, Deo volente, die ſeptimo Adari קץ פלוגתא. *Similiter Seder Olam rabba, cui altam vetuſtatem tribuunt Judæi: certe, quæ jam inde adferimus, ex Chronicis Joſis Chelphatidæ ſub Marco Antonino conditis, non ſerius derivantur.* A calendis Sebatis, *Deut. c.* 1. 3. בא" בשבט ער ו' באדר פירש משה רבינו התורם את כל התורה כולת ושמה בו יאמר הבה אל משה הן קרבו יבך למות בו באדר, uſque ad ſextum Adari Legem totam expoſuit apud Eccleſiam Hebræam ὁ νομοθέτης. Sexto autem Deus ipſi indixit, prope eſt faralis dies, ô Moyſes! *Deut. c.* 31. 14. Quare luce ſequente is è vivis diſceſſit. *Et poſt pauca ejuſdem cap.* x. Tres illi paſtores populi Hebraici periere anno uno potius quam menſe: Maria Niſanis decimo die, Aaron Neomenia Abi, & Moyſes denique Adari die ſeptima, damnorum tertium triplexque, רמשת רבינו בשבעה באדר וגו". *Sequuntur porro eadem in eodem capite, quæ ſupra è Toſaphtha memoravimus de manna ſimul cum Moyſe Hebræis ablata Adari ſeptima luna. Idem porro à Rabinis didicerat annis abhinc* DCCL. *Eutychius Alexandriæ, Georgiuſque Homedida ab eo,* ومات وموسي في سبعه ايام من ادار وهو برمهات Annus, *ajunt illi,* XL. ab Exodo perimit tres fratres; Mariam ſexta die Niſanis, cui ex parte ſua congruit Pharmuthi *in anno fixo Alexandrinorum.* Aaronem vero P. Max. Neomenia Abi, qui menſi *ſtato* Meſori reſpondet. Abſtulit denique Moyſen ſeptima die Adari, qui incurrit in menſem *Alexandrinum* Phamenoth, ſive *prolatione Arabica* Barmehat. *Deinde ex menologiis Judæorum idem tempus hauſerant Mohammedani. Præ ceteris enim illorum doctiſſimus Maſudius in Canone ſuo Aſtronomico, quantivis pretii opere, inter jejunia Judaica notat,* ادار صوم موت موسي, Septimum Adari jejunio adfligit obitus Moyſis. *Pari modo Macriſius in hiſtoria Memphitica,* في اليوم السابع صعد موسي الجبل فقبضه الله هنالك واخفاه ولم يعلم احد منهم قبره ولا شاهوه وكان بين وفاة موسي وبين طوفان سنة ٢٤٥٤ Die VII. Adari, ubi montem aſcenderet Amramides, Deus ibi eum abripuit, clamque Hebræis condidit. Hoc contigiſſe fama eſt anno 1626. à diluvio Noachi. *Idem hiſtoricus capite de* دمو, *templo celeberrimo Judæorum in Ægypto, natum etiam Moyſen refert,*

τὸν, ὧν ἦρξε τὸ τέταρτον μέρος ἐνὶ λείποντι μηνί. ἐπελθόντος δὲ τῷ ὑστάτῳ μηνὶ καὶ ἔτους, [r] ὃν μὲν Μακεδόνων Δύστρον καλουμένῳ, [s] Ἀδάρῳ δὲ ὑφ' ἡμῶν, νουμηνίᾳ

centum annorum: quorum tertiam partem tenuit principatum, dempto uno menſe. At deceſſit ultimo anni menſe, qui vocatur à Macedonibus quidem Dyſtrus, à nobis vero Adarus, *& quidem* noviluna-

feri, في يوم سابع من شهر ادار سنة ثلاثين ومائة لدخول يعقوب علي يوسف, Adari die ſeptimo, anno 130. à deſcenſu Jacobi. *Adde his ex Zohari paraſis* Hucca *&* Truma, *ſeptima die Adari ſub veſpera Sabbati diſparuiſſe Moyſen è populo ſuo*, משה מת ביום ז' אדר ואהרן ביום רח"א ומרים ביום ו' ניסן וכלם בשנת הם ולא נקברו יחד לשובות ישראל יוסף ומשה ודויד מתו ביום שבת בשנת המנה. *Quoniam vero iſta Commentaria Jochaides nunquam viderat, licet hoc credant recens circumciſio, adſcribam potius verba Abraami bar Chia, qui ſex retro ſeculis claruit ob ſcientiam Aſtrorum:* משה רבינו הוא השביעי לאבות הקדושים וגולר אחר לו' שנים למיתה לוי שנת אלפים ושסה' ליצירת יום רביעי שבעה ימים לאדר כאשר כתב ר' א' בר חייה הספרדי, *Moyſes ſeptimus* τῶν πάντων, (*ceteri fuerant Adamus, Enochus, Noachus, Abramus, Iſacus, & Jacobus; quanquam Legiſlator ſeptimus etiam genere emicuit ab Abramo fonte ipſo Hebraiſmi, quod Demetrius hiſtoricus noſque omnes novimus*) *natus eſt ille feria quarta die ſeptimo Adari anno* 37. *poſt obitum Levis, & ab orbe condito anno* 2368. *Denatus autem idem die eodem, ut tota fatetur Rabinitas. Quinimo de feria Moyſis abeuntis ferebatur olim inter Babylonios* Sota c. 1. σώσσατο ἡ ἑσπέρα τοῦ ἀδαρ, σάββατον τῷ ὄντι, אותו שבת שבת של ריחוני. *Quippe Moyſes dux erat Iſraelis mane, veſpera Joſue. Caterum circa annum Domini noſtri* 1180. *in honore erat Abraamus Davidis, qui* ἐν τῷ ἰωβηλαίῳ (*ſic enim interpretor* ספר הקבלה, *ad mentem magni Epiphanii*) *ait de Conditore Legum Hebraicarum*, נפטר משה רבינו ביום שבת כערי המתנה בז' באדר בשנת שנים תפט", Obiit Moyſes VII. die Adari poſt meridiem, qui erat Sabbatinus, annoque creati mundi 2489. *à Tiſri ſupputato. Ita Abraamus veterum* Agadot *excuſſor. Hoc demum agmen claudat Zacuthus optimus Chronologus Judeorum:* ומת משה בנשיקה על פי יהוה כמו אהרן אחיו בשנת מ' בחדש אדר בז' באדר בחצי היום בעצמו של יום שנ" בעצם היום הזה שבת ויש מדרש אחר שאומר בעש והיתה ואתהשנה שנת אלפים ותפת' ליצירת, Experaverit itaque Moſes anno mundi 2488. ſub meridie Sabbati, quod incidit in diem VII. Adari. *Quandoquidem vero, ut Sophiſtæ Babylonii ultro fatentur*, 33. *dies à Jordane tranato ad Moyſis obitum* ἐξ τὰ ἀπογράμματα *computati, huic calamitati diem Adari ſeptimam referant, erroris perveteris (ut videtis) & pertinacis fundum indicaſſe ſufficiat. Joſephus tamen unus ex mille Judæis ſcriptoribus verum diem dixit obitus Moſaici, Adari primum. Statuit adeo Flavius ſpatii ſupradicti totos dies* XL. *concinne. Menſem luctus exegerat. Inde ſex dies Ducis excitatio & exploratorum pericula conſumunt. Tum exercitus propter fluvium admotus, triduo luſtratur. Deinde luce decima Niſanis itinere lato ſiccoque Jordanem trajicit. Idem ſane intervallum exigit methodus libri Joſue c.* 1. 1. *c.* 2. 1, 2, 3. *c.* 3. 1, 2, 5. *& c.* 4. 19. *Alibi autem perſtrinximus, quam bene conveniat inter Hieronymum noſtrum & Ris Lacis, aliosque Phariſaicos* Taanit f. 9. *T. B. &* Siphre f. 54. *&* Petirat Moſeh *de mente Zachariæ vatis c.* 11. Tres paſtores uno menſe ſuccidentis, Mariam, *inquiunt*, Aaronem, & Moyſen. Quo enim menſe moriebatur ſoror, decretum erat cœlitus, ne fratres Chananæam unquam intrarent. *Aut, quod maluit Gemariſta*, cum Moyſi ſimul evanuere tria magnalia trium illorum Prophetarum, puteus perennis, & nubes gloriæ, & nimbus mannæ. *Verum Commentariorum Miſnicorum proœmio ex Traditione quaſi certiſſima, imo ex Siphre f.* 63. *b. commentario antiquiſſimo, refert Moſes Maimonis de Moyſe Maximo*, Poſt exactos 36. dies, qua legibus oretenus explicandis, qua calamo deſcribendis vel ad XIII. exemplar, meridie ſeptimo Adari diſceſſiſſe protinus in Abarim montem, indeque ad cœlos confeſtim avolaſſe Deo miniſtratum, corpore nedum exuto; *quod ne Michael Archangelus aſſerere auſus eſt*, περὶ τοῦ μωσέως σώματος. תם טלע על אלגבל פי נצף נהאר סאבע אדר עלי מא צחת אלנקל פכאן דלך כותרת פי הקנאת לעד מנאת איאת ואלחיאת פי חקרת למא ארתקי אליה והכוא קאלו משה רבינו לא מת אלא אמר כן עלה אל ההר בחצי עלרת ומשמש במרומים. *Aut Hebraice*, היום השביעי לחרש אדר כפיו אשר דקיקה הקבלת וגו". *Dignum plane commentum ingenio Philonis ac Cabaliſtarum, ſed adverſans ſacro Deuteronomio c. ult. v.* 6. φασκόντων ὁτιοῦν. *Scio quidem Scriptoribus Eccleſiæ noſtræ cum Græcis tum Latinis valde placuiſſe Tranſlationem corporis Moſaici, & inter hos quandoque B. Hieronymo. Nam is tandem ad Matth. c.* 17. *fingere maluit in nobiliſſima illa Metamorphoſi* Eliam de cœlo *in Itabyrium* deſcendentem, reſurgentem ab inferis Moyſen. *Verumtamen Enochum etiam Eliamque mortalitatis ſuæ exuvias in terris clam nepotibus tum olim reliquiſſe, meraſque animas Deo auctori reddidiſſe: primumque adeo omnium hominum Jeſum Chriſtum Servatorem omnium, & τὴν ἀναβασιν εἰς τοὺς οὐρανοὺς, cœlos humano corpore penetraſſe, rectum ego exiſtimo piumque creditu. Docuit inſuper Judas Princeps, utroque Talmudorum atteſtante, T. Bab. f.* 13. *&* Jeroſ. *f.* 17. *c.* Sota, ex S. Scriptura conſequi, quod vix alias liceret dicere, Moyſen quidem animam ſuam efflaſſe apud Nebunta in ditione Rubenica, Deut. c. 34. 1. & Num. c. 32. 38. corpus tamen ejus per quatuor milliaria ſubinde delatum על כנפי שכינת, recondi in partibus Gaditarum. Tantum enim ſonat vaticinium Deut. c. 33. 21. כי שם חלקת מחוקק ספון. Quod in parte ſua, *in parte Gadis, ſic & Hieronymus noſter interpretatur*, doctor eſt repoſitus, qui fuit cum principibus populi. *Clarius adhuc Onceloſus doctiſſimus Legis interpres & antiquus*, Quoniam ibi in hæreditate ſua Moyſes Scriba magnus Iſrael, *ſic Moyſen ſolebant nuncupare Eleazarus ſenior Deuterotarum decus, & D. Simalion Sota f.* 13. *b.* ſepultus eſt, qui egrediebatur ante populum & ingrediebatur. *Onceloſum ſequuntur uno animo Uzielides & Paraphraſtes Solymitarius. Recliſſime idcirco dixit Baruchias Talmudiſta, capite* 34. *Deut. verſiculoque ejus* 6. *pro ſepultura Moyſis argumentum non unum contineri, ſed* σημεῖον ἐπὶ σημείῳ, סימן בתוך סימן. *Unde urget R. Chamas f.* 14. *Sota*: Imitare tu Deum, *Deut. c.* 34. 6. & humana corpora humo mandato, והבה" קבר מתים שנ" ויקבר אתו אף אתר קבור מתים. *Et ante eam conditor Miſnarum* Sota c. 1. §. 9. מי נרול ממשה שלא נתפסק בו אלא המקום, Curæ ſuæ exiſtimavit Optimus Moyſen ſepelire, qui ipſe Joſephi Patriarchæ oſſa tam ſtudioſe tam pie ſervarat. *Attamen Deo adeſſe ſemper ſcimus Michaëles, Raphaëles, aliaque ſplendida ſervitia, ſi quid de vita morteve noſtra ille juſſerit. Quapropter non male obſervatum fuit ab Epiphanio Cyprio*, τῷ μὴ γινώσκειν ἄνθρωπον τὸν μωυσέως ταφὸν, σημαίνοντος δὲ θεία γραμμάτος· ὡς ὑπὸ ἀνθρώπων τὸ σῶμα μωυσέως μὴ κεκηδεῦσθαι· ἀλλὰ παθὼς ὑπὸ θεοῦ ἢ ἀγγέλων. *Ex ea opinione factum credes, quod in Græcis exemplaribus legatur Deut. c.* 34. 6. κ' ἔθαψεν αὐτὸν ἐν γῇ ἐν τῇ γῇ μωάβ, *mendo quæſito pro* ἔθαψεν αὐτὸν: *niſi forte Interpretes Ptolemaici viderant olim* ויקברו, *acceperantve ipſum tanquam* ἀπρόσωπον. *Ne quis tamen miretur, quod huc non ſiſtam de Legiſlatoris reliquiis altercationem Satanæ, eximio nomine Samaelis, quem inter Egregoros recenſet vetuſtiſſima fabula* Enochi, Debarimque rabba *merito nuncupat* ראש כל השטנים, שמאלאנ, *necnon* Petirat Moſeh τὸ ποιμενικὸν כמאל הרשע, *& capitulum* XIII. *Eleazari* Serpentis *callida beſtiæ callidiorem* aurigam, *cum Michaele, Defenſore magno & Imperatore Hebræorum, i. e.* שר צבא יהורה, *& in Moyſis Analepſi* שר של ישראל, *ſub quo militabant Moyſes ille & Joſuë & Chaſamonæi, Ex. c.* 23. 23. *Joſ. c.* 5. 14. *& Dan. c.* 12. 1. *Malo equidem verſum nonum Judæ Apoſtoli* τοῦ ἁγίου πνεύματος, בגוף של יהושע, de perſona polluta, *ut Latine loquar, quod eſt*, de habitu minus puro Joſuë Pontificis ſummi, *ſaltem interpretari; nam ſic legere abſque exemplarium Eccleſiæ quis auſit? Ita vero convenient probe Judas & Zacharias vates c.* 3. 2. *itidemque Petrus Apoſtolus. Nam* ἁγίου πνεύματος *abundat in Epiſtola altera ejus c.* 2. 11. *contra fidem codicum Orientalium & Occidentalium, quique vetuſtatem præferunt. Quandoquidem vero antiquiſſimis apographis N. T. adnotent literis majuſculis ad nonum Judæ* ΜΩΥΣΕΩΣ ΑΠΟΚΡΥΦΟΝ: *Adamantius etiam* περὶ ἀρχῶν *tertio referat* ἐκ τῆς ἀναβάσεως μωυσέως, cujus libelli meminit in Epiſtola ſua Judas Apoſtolus, (*Origenis hæc ſunt*) Michaelem diabolo objicientem, cauſam extitiſſe prævaricationis Adæ & Evæ inſpiratum ſerpentem: *cujus equidem ſimillimum legimus in libro Judaico* de Moyſis obitu, *& in* Zoharo f. 45, c. *Præcipue vero, quia prolixe admodum diſputant bonus Michael Samaelque nefarius tam in* Debarim rabba, *quam in proxime laudato opere* Petirat Moſeh; *litem iſtam Angelicam ad Commentaria noſtra in Panarion Epiphanii, quaſi ad fundum proprium, deferri placet. Interea obtineant, quantum poſſunt, lectio & ſententia communis, vetus, & Cabaliſtis Chriſtianis gratiſſima, non tantum in hoc loco Judæ, ſed & Gal. c.* 6. 15. *Iſtum enim verſiculum Georgius Syncellus Taraſii, & Novi Teſtamenti meliores membranæ, eidem Moyſi Apocrypho tribuunt. Sentio autem ex veteri Analepſi Moyſeos derivatum, ut alia non pauca, ita maxime blandam illam evocationem animæ Moſaicæ* בתי קשנה קצבתי לך וגו", βατὰ, O mea filia, exactis nunc CXX. annis, quos tibi (ait Optimus, qui mox illam oboſculando exhauſit) in corpore iſtius juſti commorari decrevi, egredere abſque mora. Te mox Cherubinis Seraphiniſque inferam prope Thronum meum. Reſpondiſſe tamen mentem tam ſanctam Moyſis jam in exitu ſolis jubare illuſtrioris, & gloriam Seraphicam, non minorem, adverſus Samaelem carnificem ſpirantis. טוב לי כזה (ſicut in monte ſancto Petrus Apoſtolus) Præſtat heic eſſe; quoniam cœlo lapſi Azas & Azaelis flagitioſe agunt in terris. *Vetus etiam arbitror piumve Epiphonema illud intermorientis Legiſlatoris ad populum ſuum*, יראה אתכם לתחית המתים, Rurſus vos Hebræos videbo, quando reſurgent mortui. *Antiquo operis & illa*, Gabrielem, Michaelem patronum Hebræorum, & Doctorem Moyſis ſcribamque eundem cœlituum *Zagzagelem* וגגואל *in* Rabbot, *aut Zanghielem* וגניאל *in* Petirat Moſeh, de Moyſe liberando cum lethifero Samaele contendiſſe, & increpuiſſe dæmonem hiſce verbis, רשע אני בוכה ואתה שוחק וגו": eoſdem ſubinde ſplendidiſſimos & curaſſe & defleviſſe funus Moyſis, cœli terræque communem luctum. *Cætera* Petirat Moſeh *aut ſunt momenti levioris, aut otium noſtrum uberius expoſtulant.* BERN.

r Ὑπὸ μὲν Μακεδόνων] Diſcrete *Big. Samb. Hen. & Busb.* Sed *Baſ. &* Gen. phraſi rotunda, ὧν μὲν μακεδόνων δύστρον καλουμένῳ, ἀδάρῳ δὲ ὑφ' ἡμῶν νουμηνίᾳ, Non enim ex integro ſolent congruere menſes Macedonum cum Hebraicis. *Samb.* ibidem voculatur nomen peregrinum ἀδαρῶ. Mox τὸν πόποὶ ἀνθρώπως *Samb. Busb. & Hen.* BERN. Ita in quinque (*Coll. Big. & Voſſ.*) *MSS.* in *Editis* ὧν μὲν Μακεδόνων Δύστρον καλουμένῳ, Ἀδάρῳ δὲ ὑφ' ἡμῶν νουμηνίᾳ.

s Ἀδάρῳ] Scilicet ultimo anni menſe, primoque illius die, quod (ut inquit Cl. *Uſſerius*) cum ſequentium hiſtoriarum ſerie magis convenit, quam traditio poſteriorum Hebræorum,

vilunio: & ingenio mortales omnes, qui unquam fuerunt, ſuperans, & rebus excogitatis optime uſus; miræque in dicendo venuſtatis, præſertim cum ad populum loqueretur. Cæterum ita affectionibus imperans, ut ne quidem ulla earum animo ejus ineſſe videretur; & nomina illárum magis ex eo quod illas in aliis hominibus conſpiceret, quam ex ſeipſo cognita haberet. Et imperator quidem inter primos: vates autem qualis haud alius; ita ut quicquid *ipſe* eloqueretur, Deus ipſe loquens audiri putaretur. Eum igitur per triginta dies ploravit populus. Luctus autem tantus magnitudine nunquam Hebræos tenuit, quantus tunc *eos occupabat* Moyſe defuncto. Ipſum vero deſiderabant, non ſolum qui eum experti ſunt: ſed & qui in leges ejus *forte* inciderint, vehementi ejus deſiderio tenebantur, ex illis, quam excellenti eſſet virtute, conjicientes. Et talis quidem à nobis declaratus ſit Moyſis exitus.

Finis Libri quarti.

νία· σωφρονῆσαί τε τοὺς πώποτε ἀνθρώπους ὑπερβαλών, καὶ χρησάμενος ἄριστα τοῖς νοηθεῖσιν, [t] εἰπεῖν τε καὶ πολλοῖς ὁμιλῆσαι κεχαρισμένως. τάτε ἄλλα καὶ τὸ παθῶν αὐτοκρατῶς· ὡς [v] μηδ' ἐνεῖναί τι τούτων τῇ ψυχῇ δοκεῖν αὐτοῦ, καὶ γινώσκειν [x] μόνον αὐτῶν τὴν προσηγορίαν, [y] οὐκ ἐκ παρ' ἄλλοις αὐτὰ βλέπων μᾶλλον ἢ [z] παρ' αὐτοῦ. καὶ κρατηγὸς μὲν ἐν ὀλίγοις· προφήτης δ' οἷος οὐκ ἄλλος, ὡς θ' ὅ, τι ἂν φθέγξαιτο δοκεῖν αὐτοῦ λέγοντος ἀκροᾶσθαι τοῦ Θεοῦ. [a] πενθεῖ μὲν δὴ αὐτὸν ὁ λαὸς [b] ἐφ' ἡμέρας τριάκοντα. λύπη δ' οὐκ ἄλλη κατέσχεν Ἑβραίους [c] τοσαύτη τὸ μέγεθος, ὅση τότε Μωϋσέως ἀποθανόντος. ἐπόθουν δ' αὐτὸν οὐχ οἱ παρόντες αὐτοῦ μόνον· ἀλλὰ καὶ οἱ τοῖς νόμοις ἐντυγχάνοντες αὐτοῦ, δεινὴν ἐποιοῦντο τὴν ἀπορίαν τοῦ θείου αὐτοῦ τῆς ἀρετῆς [d] ἐκ τούτων λογιζόμενοι. καὶ τὸ μὲν καθ' Μωϋσέα τέλος [e] τοῦτον ἡμῖν δεδηλώσθω τὸν τρόπον.

Τέλος τῆς βιβλίου τετάρτου.

qui ad ſeptimum diem menſis *Adar* obitum illius referunt.

t Εἰπεῖν] At Moyſes *linguæ* erat *impeditioris*, Exod. 4, 10, & 6. 11. nempe natura ſua (ut dicit *Al. Morus* ad *Act.* 7, 22.) non poſtquam dixit ipſi Deus, *ego ero in ore tuo.*

v Μηδ' ἐνεῖναι] Ita *Baſ. Epiph.* & *Samb.* à manu prima μὴ δὲν τούτων ab altera. μὴ δ' εἶναι τούτων *Big.* μηδὲ ἓν εἶναι τούτων *Vat.*

x Μόνον αὐτῶν] Μόνῳ *Vat.*

y Ἐκ δὲ παρ' ἄλλοις] Καὶ οὐκ δὲ legerat *Vet. Interpr.*

z Παρ' αὐτοῦ.] Sic *Baſ.* & *G.* ut ſpectet ad γινώσκειν. παρ' αὐτῷ *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

a Πενθεῖ μὲν δὴ αὐτὸν] *Busb.* & *Hen.* πενθεῖ δ' αὐτόν. BERN.

b Ἐφ' ἡμέρας] Ἐφ' ἡμέρας MSS. quatuor. Inde deſibata crede quæ *Zonaras* ſcribit p. 28. Annalium, ἦδη μὲν τεσσαρακοντὰς διεληλυθότων ἐτῶν, ἐξόδου τοῦ αἰγυπτίου οἱ ἰσραηλῖται ἐξεληλύθασι πεντήκοντα ἐνδεκάτων ἡμερῶν, ἀθροίσας τὸν λαὸν μωυσῆς, ρκ'. ἐτῶν γεγονὼς, τὸ οἰκεῖον αὐτοῖς κατέγγελε τέλος. Et deinceps, ἐδίδαξε δὲ τὸν ἄλλον ζωὴν σώφρονα ρκ'. ἐν ἧρξε τὸ πέμπτον μέρος, ἐνὸς λείποντος μηνὸς, καὶ ἐπένθησεν αὐτὸν ἐφ' ἡμέρας λ'. ταῦτα μὲν φησιν ὁ ἰώσηπος. BERN.

c Τοσαύτη] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Epiph.* in *Editis*, *Aliiſque* deeſt τοσαύτη.

d Ἐκ τούτων λογιζόμενοι] Ἐκ τούτου *Vat.*

e Τοῦτον ἡμῖν] *Samb.* & *Epiphan.* τοῦτον ἡμῖν δεδηλώσθω τὸν τρόπον. *Big.* τοιοῦτον ἡμῖν διδ. τὸν τρόπον. *Baſ.* & *Gen.* τοιοῦτον ἡμῖν διδηλώσθω. Subjicit autem *Samb.* Φλαβίου ἰωσήπου ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας λόγος τέταρτος. Item *Busb.* & *Hen.* τοιοῦτος ὁ τέταρτος ὅτος λόγος (*Busb.* ὁ λόγος) χρήσιμον ἐτῶν ὀκτὼ καὶ τριάκοντα. Qui numeri certi ſunt bonique. BERN.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a]ΕΝ ΤΗ ΠΕΜΠΤΗ

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO QUINTO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. Ως Ιησῆς ὁ ςρατηγὸς τ Εβρεχίων, πολεμήσας ωρὸς Χαναναίους ϗ κρατήσας αὐτῶν, [b] τὰς μὲν διέφθειρε, τῇ γῇ δὲ κατακληρυχήσας διένειμε τ Φυλαῖς.

1. *Quomodo Jesus, Hebræorum imperator, bello Chananæis illato iisque devictis, illos quidem internecione delevit, terram vero eorum tribubus sorte divisit.*

β'. Ως, ἀποθανόντ Ε τ ςρατηγ, ωαραβαίνοντες οἱ Ισραηλίτης τὰς πατρίους νόμους μεγάλων ἐπέτυχον συμφορῶν· ϗ ςασιασάντων ἡ Βενιαμὶς διεφθάρη φυλὴ, χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων.

2. *Quomodo imperatore mortuo Israëlitæ, patrias leges violantes, magnas experti sunt calamitates; ortaque seditione, tota Benjaminis tribus, præter viros* DC. *interempta est.*

γ'. Πῶς μ τοῦτον τὸν κακοπραγίαν ἀσεβήσαντας αὐτὰς ὁ Θεὸς Ασσυρίοις ἐδούλωσεν.

3. *Quomodo post hanc afflictionem Deus eos, impie agentes, Assyriis in servitutem tradidit.*

δ'. Η Δ ϗ Κενέζ τ [c] Αθνιήλ παῖδος αὐτοῖς ἐλευθερία γενομένη, ἄρξαντ Ε ἔτη πεντήκοντα, λεγομένη δ ωαρ' Ἑλλησι ϗ Φοίνιξι κριτής.

4. *Libertas ipsis per Cenezum Athnieli filium reddita, qui & principatum per annos* XL. *tenuit, & apud Græcos & Phœnices Judex dictus est.*

ε'. Οτι πάλιν ὁ λαὸς ἡμῶν ἐδούλευσε Μωαβίταις ὀκτὼ ϗ δέκα ἔτη· ϗ ὑπό τιν Ε [d] Ηούδ τ Δυλείας ἀπηλλάγη, τῷ δεξιῷ ἐπ' ἔτη κατασχόντ Ε ὀγδοήκοντα.

5. *Quomodo populus noster rursum Moabitis Octodecim annos servivit, & per Ehudam in libertatem vindicatur, qui imperio potitus est annis octoginta.*

ς'. Ως Χαναναίων αὐτὰς καταδουλωσαμένων ἐπ' ἔτη εἴκοσιν, ἠλευθερώθησαν ὑπὸ Βαρακ ϗ [e] Δεβώρας, οἳ ἦρξαν αὐτῶν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα.

6. *Quomodo Chananæis eos in servitutem redigentibus per annos* XX. *à Baraco & Debora liberati sunt, qui rerum summæ præerant per annos* XL.

ζ. Οτι πολεμήσαντες [f] οἱ Αμαληκίται τοῖς Ισραηλίταις ἐνίκησάν τε ϗ τῶν χώρων ἐκράτησαν ἐπ' ἔτη ἑπτά.

7. *Quod Amalecitæ, bellum Israëlitis inferentes, eos devicerunt; regionemque eorum per septem annos afflixerunt.*

η'. Ως Γεδεὼν αὐτὰς ἠλευθέρωσεν ἀπὸ Αμαληκιτῶν, ϗ ἦρξε τῆς πληθυος ἐπὶ ἔτη τεσσαράκοντα.

8. *Quomodo eos ab Amalecitis liberavit Gedeon, populoque imperavit per annos* XL.

θ'. Οτι μετ' αὐτὸν πολλοὶ γενόμενοι Δεδόχοι τοῖς πέριξ ἔθνεσιν ἐπολέμησαν ἱκανῷ χρόνῳ.

9. *Quod plurimi ei in imperio succedentes cum gentibus circumquaque finitimis longo tempore bellum gesserunt.*

ι'. Περὶ τ Σαμψῶν Ο ἀνδρίας, ϗ ὅσων κακῶν αἴτι Ο Παλαισῖνοις ἐγένετο.

10. *De Sampsonis fortitudine, quantaque mala Palæstinis intulerit.*

ια'. Ως οἱ υἱοὶ Ηλὶ τ ἱερέως ἐσφάγησαν ἐν τῇ ωρὸς Παλαισῖνας μάχῃ.

11. *Quomodo filii Eli sacerdotis à Palæstinis in prælio cæsi sunt.*

ιβ'. Ως ὁ [g] πατὴρ αὐτῶν, ἀκούσας τὴν συμφορὰν, βαλὼν ἑαυτὸν ἀπὸ τ θρόνου ἀπέθανεν.

12. *Quomodo pater eorum, audita hac calamitate, semetipsum de sella dejiciens mortem obiit.*

ιγ'. Ως νικήσαντες ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ τὰς Εβραίας οἱ Παλαισῖνοι ϗ τὴν κιβωτὸν αὐτῶν αἰχμάλωτον [h] ἔλαβον.

13. *Quomodo Palæstini in hoc bello, victoriam ab Hebræis reportantes, etiam arcam eorum captam abstulerunt.*

---

a Εν τῇ πέμπτῃ] *Al.* ἐν τῷ πέμπτῳ.
b Τὰς] Τότας μὲ *Big.* & *Samb.*
c Αθνιήλ] Ita è *Vet. Interpr.* & S. *Bibliorum* versione *Syriaca* & *Arabica.* Αθνιήλ *Bas.* Ναθαναήλ *Samb.* Hothniel *Hebr.* Γοθονιὴλ LXX.
d Ηούδ] Ita *Samb.* convenienter Hebraïco *Ehud.* Ιουδὰς *Bas. G.* & *Vet. Interpr.* Αωὸδ LXX.
e Δεβώρας,] Ita *Big.* & *Samb.* prout in Textu Hebr. in *Editis*, *Aliisque* Δεββώρας. atque ita LXX.
f Οἱ Αμαληκίται] Illud οἱ ex *MSS.* ut & ἐπὶ in sequentibus.
g Πατὴρ αὐτῶν,] *Al.* πατὴρ, αὐτῶν ἀκ. *pater, eorum audita cal.*
h Ελαβον.] *Al.* παρέλαβον.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] τετρακοσίων ἑβδομήκοντα ἓξ.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER QUINTUS.

Qui continet tempus annorum CCCCLXXVI.

CAP. I.

Quomodo Jesus, Hebræorum imperator, bello Chananæis illato iisque devictis, illos quidem internecione delevit, terram vero eorum tribubus sorte divisit.

Luctu exacto, & exploratoribus in Jerichunta clam dimissis, Jesus copias Jordani fluvio admovet. Jos. c. 2. & c. 3.

CUM autem Moyses, quemadmodum dixi, ex hominibus sublatus esset, Jesus, justis omnibus ei persolutis, luctuque sedato, denunciabat ut populus semet ad expeditionem faciendam pararet. Exploratores etiam in Jerichunta mittit, ut vires eorum & quam ipsi voluntatem haberent, cognosceret. at ille *interea* exercitum per ordines explicuit & instruxit, ut tempestive Jordanem *fluvium* trajiceret. Principes vero Rubelidis tribus convocans, atque etiam qui summæ rerum Gadidis atque Manassetidis *tribus* præerant (nam & parti hujus tribus dimidiæ Amoræam habitare permissum erat, quæ terræ Chananæorum

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Ἰησοῦς ὁ στρατηγὸς τ Ἑβραίων, πολεμήσας τοῖς Χαναναίοις κ κρατήσας αὐτῶν, [b] τοὺς μὲν διέφθειρε, τ δ' γῆν κατακληρουχήσας διένειμε ταῖς Φυλαῖς.

[c] ΜΩΥΣΕΩΣ δ τ τετελευτηκότος τρόπον ἐξ ἀνθρώπων ἀπογεγονότος, Ἰησοῦς, ἀπάντων ἤδη [d] τ ἐπ' αὐτῷ πενομισμένων τέλος ἐχόντων, καὶ τ πένθος λελωφηκότος, παρήγγειλεν ὅπλα [e] στρατιὰν ἕτοιμον εἶναι τὸ πληθος. [f] πέμπτῃ δ [g] κατασκόπους εἰς Ιεριχοῦντα, τήν τε δύναμιν αὐτῶν κ τίνα βούλησιν ἔχουσιν αὐτοὶ [h] γνωσόμενος. αὐτὸς δ [i] ἐξέταξε τ στρατὸν, ὡς κατὰ καιρὸν διαβησόμενος τ Ἰορδάνην. ἀναπαλεσάμενος δ τοὺς τῆς [k] Ρουβηλίδος φυλῆς ἄρχοντας, κ τοὺς τῆς [l] Γαδίδος κ Μανασσητίδος προεστῶτας· ἐξ ἡμισείας γὰρ κ τῇδε τῇ Φυλῇ τ [m] Ἀμορραίαν κατοικεῖν ἐπετέτραπτο, [n] τ Χαναναίων γῆς [o] ἑβδομον

a Τετρακοσίων] Annos τνϛ' ccccLxxvi. i. e. Josuæ an. 26x450 Judicum, inter obitus Moysis ducis Elisque P. M. intercipi jam consentiunt exemplaria Græca *Big. Busb. Bas. Hen. Samb.* & 1, 2, 3, 6. Bibliothecæ Regis Christianissimi: tum ex Latinis *Bodl. Mert. W.* 2. *Voss.* 1. *Vig. Bal. Cant. Thuan. S. Germani*, *Regiorum* 8, & 9. Tantum etiam intervallum exposcit Epocha Templi à Salomone fundati, Flavio isto atque S. Paulo supputantibus, quod alibi ostendimus. Ut prorsus insanum sit non credere Josephum ita hujus libri historiam temporibus suis definiisse. BERN. Scilicet Josuæ annos xxvi. & Judicum ccccl. inter obitus Moysis Elisque intercipi consentiunt innumera exemplaria, partim Græca, partim Latina.

b Τοὺς μὲ διέφθειρε,] Græcorum quatuor, & cum illis moles *Epiphaniana*. τούτους μὲ *Big.* & *Samb.* BERN.

c Μωυσέως] Μωυσέος *Samb.* manus altera, & *Gall.* 1. qui in Bibl. Regia præfert numerum 1051. BERN.

d Τῶν ἐπ' αὐτῷ νενομισμένων] Τῶν ἐπὶ Μωϋσῇ *Busb.* & *Hen.*

e Στρατιὰν] *Samb. Bas.* & *Gen.* Aut ἐπὶ στρατείαν, *ad expeditum*, cum *Big. Tar. Epiphanio*, *Schotanoque*. Utrumque equidem scriptis veterum pro *expeditione* probatur, hoc frequentius. BERN.

f Πέμπτῃ] Πέμπτῃ τε *Gall.* 1. *Samb. Hen.* & *Epiphanius*. BERN.

g Κατασκόπους εἰς Ιεριχοῦντα,] *Luctu adeo exacto, & exploratoribus binis,* אנשים כרגלים, *iidem mox* מלאכים, *Jacobo* ἄγγελοι, *Jonathani*, מאללים, *& Arabi* جاسوسوں, *in Jerichunta clam dimissis, auxiliis etiam tribuum duarum dimidiæque expetitis, Imperator quinquagies mille milites (sic computat Mattathiades, ad censum Josuæ c. 4. 13. addita forte tribuum Transjordanarum myriade) Jordani fluvio admovet è statione* XLII. *quam Moyses plenè adpellat* ἀβὶλ σατὶμ, אבל השטים, *Jos. c. 2. 1. & c. 31.* σατὶν *aut* Setim, *passim Josephus* ἀβὶλα, *quod est* אבלה, τὸ πεδίον. *Urbs illa fuit regionis Peræa, ac sortis Rebenica, sub monte Phogore, milliaribus Italicis* 7½ *à Jordane distans, totidemque à Philadelphia, necnon* XII. *milliaribus a* Bethjesimot, *quod Scholastici Urbis Sacræ adnotarunt in* Sebiit f. 36. c. *à Liviade denique sex duntaxat milliaribus remota, sicut S. Hieronymus noverat* κ πίδα. *Vide illum ad Joelem ratem. Insuper perite, ut solet,* וחבינו לכם צדה, *Jos.* 1. 11. *Archæologus explicat,* παρήγγειλεν ἐπὶ στρατιὰν ἑτοίμων εἶναι τὸ πλῆθος: viatica equidem vasaque sua colligere Hebræos jussum. *Perperite etiam idem posuit,* ὡς κατὰ καιρὸν διαβησόμενος τ Ἰορδάνην, *pro cruce illa Rabinorum veterum & recentium,* בי בצור שלשת ימים אתם עברים הירדן הזה. *Nam in libro Josue quædam ordine non directo referri, nemo non videat præter caput Rabinicum.* BERN.

h Γνωσόμενος.] Γνωσομένους *Vat.* & *Vet. Interpr.*

i Ἐξέταξε] Ita *Big.* & *Samb.* ἐξέτασε *lustravit* in *Vat. Hen. Busb.* & *Samb.* ad oram libri. ἐξήγαγε *eduxit* habent *Bas.* & *G.*

k Ρουβηλίδος] *Busb. Hen.* & *Samb.* ῥουβήλιδος *Big. Bas.* & *Gen.* Unde *Zonaras*, μεσακαλεσάμενος τ τοὺς φυλάρχους τ τε ῥουβὶμ φυλῆς κ τ γαὰδ κ τ μανασσῆ, ὑπεμίμησκεν αὐτοὺς τ περὶ μωσοῦν σωθησῶν. τ τ ἐπομβῶν πενθήμερος μυρίοις ἐπλίτας ἐπὶ τ Ἰορδάνην ἐστρατοπέδευσε. BERN.

l Γαδίδος] Γαΐλος delicate *Big. Samb.* & exemplaria quædam Latina. Rectius γαδιδος *Bas. Gen. Busb.* & *Hen.* γαΐλος *Gall.* 2. BERN. Γαδίλος *Vat.* pro quo in *Big.* & *Samb.* Γαΐλος.

m Ἀμορραίαν] Ἀμορραίαν *Bas. Gen.* ἀμορραίαι *Big.* & *Samb.* Eadem Onceloso ארץ האמרי אמוראה *tellus Amorea*; ארץ האמרי viro Divino. *Hen.* & *Busb.* hæc ponunt τὴν ἀμορρίτιν ex libro præcedente; & manus recentior ad oram MS. *Samb.* τὴν ἀμορρίαν ex Bibliis Græcis petitum. Quid tandem fecerit *Epiphanius*, altera columella docebit. Subinde τ χαναναίων γῆς *Gall.* 1. *Epiph.* BERN. Ἀμορρίων *Vat. Big.* & *Samb.* à prima manu, ab altera Ἀμορραίων. *Busb.* & *Hen.* ponunt Ἀμμορίτιν ex p. 209, & 224. Vide etiam p. 24. v. 2.

n Τῆς Χαναναίων] *Al.* τ Χαναναίων.

o Ἑβδομον μέρος.] Quid audio? Num Ἀμορία, regio Emorræorum, id est, transjordanica, pars erat τ χαναναίων γῆς; at Josephus ipse distinguit Chananæam, ut & sacer Codex, a regione trans Jordanem. Et quomodo septima pars Chananæ fuit?

μον ἅσαν μέρος. [p] ὑπεμίμνησκεν δὲ [q] ὑπέχοντο Μωϋσῆ, καὶ παρεκάλει χαριζομένους τῆτε ἐκείνῳ φροντίδι, μηδ' ὅτε ἀπέθνησκε φεῦγε αὐτοὺς καμόντι, τῷ τε καινῇ συμφέρουλα παρέχειν αὐτοὺς εἰς τὰ προηγγελλόμενα προθύμους. τῶν δ' ἑπομένων [r] ὡπλίσας πεντακισμυρίους, ἀπὸ τῆς [s] Ἀβίλης ὅπι τὸν [t] Ἰορδάνην [v] ἐξήκοντα σταδίους ἐξήκοντα.

β'. [x] Καὶ στρατοπεδούσης ἐκεῖ τοὺς κατάσκοπους παρῆσαν, μηδὲν ἀγνοήσαντες τῶν πρὸς τοὺς Χαναναίους. λαθόντες γὰρ τὸ πρῶτον, ἄφοβον ἐπ' ἀδείας τὴν πόλιν αὐτῶν κατενόησαν· τά τε τείχη ὅσα καρτερὰ, καὶ ὅσα μὴ τοιοῦτον [y] ἔχει τὸν τρόπον αὐτοῖς ἀσφαλῶς, καὶ τὰς πυλίδων αἱ πρὸς εἴσοδον τῷ στρατοπέδῳ δι' ἀσθένειαν συνέφερον. ἡμέλουν δὲ θεωμένων οἱ ἐντυγχάνοντες, [z] καθ' ἱστορίαν ξένοις προσήκουσαν ἀκριβῶς ἕκαστα πολυπραγμονεῖν τὰ ἐν τῇ πόλει νομίζοντες, ἀλλ' οὐκ ἀφανοίᾳ πολεμίων. ὡς δὲ ἡμέρης ὀψίας ὑποχωρῆσαι εἰς τι [a] καταγώγιον ἔξω τείχους πλησίον, εἰς ὃ καὶ προήχθησαν δειπνοποιησόμενοι, καὶ πρὸς ἀπαλλαγὴν αὐτοῖς τὸ λοιπὸν [b] ἡ Φρουτὶς λεγομένη· μισθούνται τῷ βασιλεῖ πρὸς δεῖπνον ὄντι [c] κατασκεψόμενοί τινες τὴν πόλιν ἀπὸ τῶν Ἑβραίων στρατοπέδου παρεῖναι, καὶ ὄντες ἐν τῷ τῆς [d] Ῥαχάβης καταγωγίῳ, μὴ πολλῆς τῆς [e] λανθάνειν προνοίας ὑπαρχούσης. [f] ὁ δὲ ἀβὺς πέμψας πρὸς αὐτοὺς, ἐκέλευσεν ἀγαγεῖν συλλαβόντας, ἵνα βασανίσας

pars ſeptima eſt) eos illorum admonebat quæ Moyſi polliciti ſunt, obſecrabatque ut in ejus gratiam, qui ne ultimo quidem vitæ momento eis proſpiciendo defeſſus erat, & propter communem utilitatem alacriter ſemet ad promiſſorum fidem liberandam accingerent. Qui cum illum ſequerentur; armatis quinquagies mille *militibus*, ab Abila ad Jordanem ſtadia ſexaginta profectus eſt.

2 Cumque fuiſſet *illic* caſtra metatus, repente aderant ſpeculatores, nihil eorum quæ apud Chananæos eſſent neſcientes. Primò enim ignoti totam illorum urbem * ſine metu perluſtrarunt; ac *præſertim* mœnia, quà valida erant, & quà parum tuta illis munimenta, *obſervarunt*; portarumque etiam quænam infirmiores opportunum exercitui præberent introitum. Qui autem forte obvii erant *illos omnia* contemplantes neglexerunt, exiſtimantes eos, cognoſcendi viſendique cauſa, prout decet peregrinos, curioſis oculis res urbis perſpicere, ſed nequaquam animo hoſtili *id facere*. Ut vero ſub veſperam hoſpitium ſubierunt prope mœnia *civitatis*, quò perducti erant in cœnam, & jam tum de diſceſſu ſoliciti eſſe cœperunt, regi cœnanti indicatum eſt veniſſe quoſdam è caſtris Hebræorum ad urbem ſpeculandam, & nunc apud Rachabam divertentes magnam ut abdite lateant curam adhibere. Ille vero confeſtim *ſatellites* ad eos mittens, comprehenſos ad ſe adduci juſſit, ut eos tor-

fuit? Suſpicor hic aliud latere. Emoræi populi fuere, uni ex ſeptem populis Cananææ Deut. 7. 1. adeoque Emoræi dici poſſent ἑβδόμου μέρους fuiſſe τῶν χαναναίων. REL.

p Ὑπεμίμνησκεν] Ὑπεμίμνησκεν αὐτοὺς *Zonar.* & *Vet. Interpr.*

q Ὑπέχοντο] Ὑπέχωτο *Big. Samb.* & *Epiphan.*

r Ὡπλίσας] Ita *Baſ.* & *G.* ὡπλίταις πενταχισμυρίοις in *MSS. Vet. Interpr.* & *Zonara.* exiguo ſane diſcrimine, Verum *Joſephus* ſua computatione ad cenſum Iſraëlitarum (Joſ. c. 4. v. 13.) addit forte tribuum Transjordaniarum myriadem. BERN.

s Ἀβίλης] Ἀβέλης *Hen.* & *Busb.* & jam *Epiphanii* Codices. Ita ἀβελὰ legimus in Onomaſtico S. Euſebii. ἀβέλης *Samb. Big.* ἀβίλης *Baſ. Gen.* & *Gall.* 1. quibus accedit Stephanus in Ethnicis, ἀβίλη, πόλις ἐπὶ τῷ ἰορδάνῃ ποταμῷ. ἀβίλη eadem Antiq. l. 4. c. 8. §. 1. & *Abila* veteri Interpreti: necnon ἄβιλα, aut ἄβηλα Bell. l. 5. c. 3. exeunte. Nam illa omnia *Ebel* ſeu *Abel*, *Abela* & *Abila* אבל, אבלה & אבילה, tam *luctum* quam *planitiem* denotant. Jacet enim urbs illa in *Araboth Moab*, ערבות מואב, Num. c. 33. 49. i. e. *Abelſatim in locis planioribus Moabitarum*, Hieronymo interpretante: & præſertim Onceloſo, כישר שטים במישריא דמואב, *μίσαρ σίτιμ βιμισαρεῖα δεμωάβ*, *πεδίον σιτὶμ τὸ τοῖς πεδινοῖς μωάβ*. Ita ἀβὶλ μεγλα, Chaldæo מהולא מישר 1 Reg. c. 19. 16. LXX. Interpr. Joſephoque Ant. l. 8. c. 7. ἄβιλα, de patria Eliſæi vatis urbe. Et ante hos omnes minorum Prophetarum aliquis ſubſtituit נחל השטים *νααλ ἀσατ-τιμ*, *Convallis Sittim*, aut (ut Plinius diceret) *Convallis Liviadis*; atque vero Jonathan מישר חשטים, pro אבל השטים legis. BERN. Eo modo *Baſ. G.* & *Steph. Byzant.* Ἀβῖλης *Hen. Busb.* & *Epiphan.* ita Ἀβιλα *Euſebio* in *Onomaſtico*. Ἀβείλης *Big.* & *Samb.* Eadem Ἀβιλὴ p. 226. in pr. necnon Ἀβιλα aut Ἀβηλα in *Bello Jud.* l. 5. c. 3. exeunte. Illa autem omnia *Ebel* ſeu *Abel*, *Abela* & *Abila* tam *luctum* quam *planitiem* denotant. Urbs hæc fuit regionis Perææ, ac ſortis Rubeniticæ, ſub monte Phogore, milliaribus Italicis ſeptem ½ à *Jordane*, totidemque à Philadelphia, à Liviade ſex duntaxat, ut nos docet *S. Hieron.* Videſis *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 13. p. 435.

t Ἰορδάνῃ] Ἰορδάνου *Gall.* 1. *Hen.* & *Busb.* BERN.

v Ἐξήκ] Ἑξῆ *Baſ.* & *Gen.* ἑξῆκ *Epiphan.* & *Tar.* cum quinque Græcorum. BERN.

x Καὶ στρατοπεδούσης] *Hebræorum autem par ſub mœnibus Jerichuntis jam ſatis exploratæ excipit* פונדקיתא *παιδοκεύτρια*, *nomine ita ambiguo non imperite vertit Jonathan Targumiſta ex Hebraico* רחב הזונה, אשה זונה & *Joſ. c. 2. 2. & c. 6. 17, 24. Nam promiſcuæ malæque famæ ſunt, ſemperque fuerunt* hoſpes fœmina & meretrix, *καπηλὶς καὶ πόρνη; ſicut diverſoria utrumque fornices.* Πόρνη *tamen placuit* LXXII. *Int. atque abs his novi Inſtrumenti Scriptoribus, & ſine illis Flavio in hiſtoria patria. Vocabatur autem ea mulier dialecto Chananæa* Rachab רחב, *quod eſt* Laura *ſive* Euryclea; Rahab *S. Hieronymo, atque Interpreti Evangelii Hebraici κατὰ ματθαῖον verſio quinto accurate* ῥαχάβ. *Joſepho pariter* ῥαχάβη *flexu Græco, vel ſane Hebraico Syroque* רחבת & רחבא. *Quippe* ὀαάβη Gall. 1. & ῥαάβ *Apoſtolorum duorum, Clementiſque viri Apoſtolici ex Alexandrina verſione accepta venerant. Illa igitur, qua præſtructis ob Hebræos in ſolario lini faſciculis, quave jactato quod vocant officioſo mendacio, quod tamen culpæ potius dabis & ingenio meretricio cum ſanctis Patribus Eccleſiæ noſtræ, quam referes unquam ad laudem, εἰς πίστιν καὶ ἔργα τῆς ῥαάβ Epiſtolis Apoſtolorum adeo celebrata, ſicut Grotius audet, adverſus regis Jerichuntii nuncios protexit. Legis autem faſciculis lini apud hunc Antiquarium λίνα ἀῖκαλίτι. Idem* מיזעני כתנא minipuli lini *Targumo Jonathanis*, λινοκαλάμη *Alexandrinus*, ſtipula lini *B. Hieronymo*, *Hiſtorico Divino* פשתי הינץ, linis ligni *locutione* ὑπαλλαττούσῃ: *hoc eſt*, culmis lineis *ſeu* cannabinis, *quos ſummæ ædes ſolent in Oriente deſiccare* εἰς ξύλον, בגיזולי פשתן *ut explicat Gloſſa Talmudica f. 43. b.* Beracot. *Noſtri Theologi goſſipium xylinum ea dictione intelligunt: at ſimplicius rectiuſque exponunt Deuteroteæ c. 2.* Sabbat. כל היוצא כן הינץ אין מדליקין בו אלא פשתן: *quo adnectat. Mar Zutra*, פשתן איקרי ינץ שנ' ותמכנם בפשתי ינץ. *Hoc ergo ex beneficio ſanctæ paciſcitur Copa cum exploratoribus pro ſe ſalva ſuiſque, lemniſco puniceo ædes ipſius forte præmonſtrante, nimirum* ἐν τῷ θυρῶν (*ſic Joſephus, aliis* εἰς τὸν θυρίδα בחלון, *in feneſtra, v.* 18. *unde ſubmiſſi milites Hebræi*) *quando urbem patriam Hebræus funditus deleret. Sic enim magnis ominibus crediderat inſtitrix Phœniſſa, deſcriptore geſtorum Joſue, Jacobo Pauloque viris vere Hebræis, Clemente Chriſtiano, necnon Flavio Judæo, & Abulphetacho Samaritano magno aſſenſu referentibus. Interpretes autem* LXX. תקורת השני *reddunt modo* σημεῖον τὸ κόκκινον, *tanquam* אות השני, *& poſt illos Clemens Romanus; modo hoc vel plenius dictum* תקורת חוט השני v. 12. *iidem Græce faciunt* σπαρτίον τὸ κόκκινον, funiculus coccineus *S. Hieronymo: Jonathani eo animo dicitur* חוטא דהורית *i. e.* תר torro, *ſive* καλώδιον φοινικοῦν, *ſive Cl. Saadiæ phraſi* مسالك القرمز. *Nam τίκνα idem poteſt quod* καῦ, λινάριον. *Unde* תקורת השני μίτριθοι, *phaleræ, rubellæ. Hoc & Joſephus maluit intelligi. Verum longe excellit interpretatio myſtica Pontificis Romani, qua is ſtudet mitigare animos Corinthiorum:* ὡσπερεὶ ἔθετο μὲν οἱ καθάσκοποι τὴν ῥαὰβ σῆμα σημεῖον, ὅπως κρεμάσῃ ἐκ τῆς οἰκίας αὐτῆς κόκκινον· ὡσὰύτως ποιοῦμεν, ὅτι διὰ τοῦ αἵματος τοῦ κυρίου λύτρωσις ἔσται πᾶσι τοῖς πιστεύουσι καὶ ἐλπίζουσιν ἐπὶ τὸν θεόν. *Quicquid denique apud Rachabam bene merentem Speculatores juxta murum urbis lapſantes juraverant, mox Pontifex maximus Senatuſque Hebraicus, Imperatore equidem rogante, conceſſum habent & ratum. Vide infra §. 5, 7. & Joſ. c. 2. & c. 6. 17, 21. Et Hebr. c. 11. 31. Jac. c. 2. 25. Et Clementinarum prioris c. 12. ubi ex verſione* τῶ ο'. *fuſe declaratur pietas Rachabica.* BERN.

* *Sine metu perluſtrarunt;*] *Al.* per otium, & licenter.

y Ἔχει τὸν τρόπον] Ἔχοι *Big. Samb.* & *Epiphanius.* ἔχῃ *Baſ.* & *Gen.* Superius *Gall.* 1. αὐτῶν τὴν πόλιν κατενόησαν. BERN.

z Καθ' ἱστορίαν] Κατὰ ἱστορίαν *Samb. Big.* & *Gall.* 1. BERN.

a Καταγώγιον] Videtur καταγώγιον, non ut *Vulg.* καταγώγιον, legendum. Gloſſæ veteres Καταγώγιον, deverticulum, applicatio, diverſorium. REL.

b Ἡ Φρουτὶς λεγ.] Articulum negligit *Vat.*

c Κατασκεψόμενοί] *Gall.* 2. *Big. Tar. Samb. Hen.* & *Busb.* Scripſit itaque *Epiphan. quod exploraturi quidam civitatem.* Aut dices omnium temporum forma, κατασκεψάμενοί τινες, cum *Gall.* 1. *Baſ.* & *Gen.* Ibi loci ἀφιδόπτων unice *Samb.* BERN. Ita in ſex *MSS.* & *Vet. Interpr.* Aut dices (ut inquit *Bern.*) omnium temporum forma κατασκεψάμενοί τινες cum uno *MS.* & *Baſ.* & *G.*

d Ῥαχάβης] Ῥαάβης paſſim *Vat. Gall.* 1. & Ῥαὰβ *Epiphan.* & *Zonar.* ex LXX.

e Λανθάνειν] Λαθεῖν πρ. *Big. Samb.* & *Gall.* 2. λανθάνειν ἀσφαλείας *Vat.*

f Ὁ δὲ ἀβὺς πέμψας] Ὁ δὲ ἀβὺς αὐτοὺς ἐκέλευσεν ἀγαγεῖν συλλαβόντας legerat *Epiphan.*

torquendo *inde* diſceret quo conſilio iſthuc ſe contulerint. Ut vero aliquid de adventu eorum Rachabæ innotuit, forte enim lini faſciculos ſuper tectum ſiccabat, ſub illis quidem ſpeculatores *ſubito* occulit, miſſis autem à Rege dicebat, hoſpites quoſdam ignotos paullo ante ſolis occaſum apud ſe cœnatos diſceſſiſſe: quos, ſi metuendi viderentur civitati, aut ad periculum Regi moliendum veniſſent, ſine multo labore ab inſequentibus comprehendi poſſe, *adjiciebat*. At illi, muliere eos ita *reſponſi obſequio* fallente, nihil doli ſuſpicati abierunt, ne explorato quidem hoſpitio. Cum vero per vias excurriſſent, quibus veriſimile erat eos diſcedere & quæ ad flumen ducebant, nullo invento veſtigio, à labore *eos perſequendi* deſtiterunt. Sedato autem tumultu, Rachaba viros deducens, & diſcrimen quod pro eorum ſalute adiret (ſe enim in iis occultandis deprehenſam non poſſe Regis vindictam effugere, ſed cum univerſa domo ſua perituram eſſe) ut in memoria tenerent, obſecrans, quando terra Chananæorum occupata penes eos eſſet gratiam pro ſalute præſenti rependere, eos domum ſe recipere jubebat, jurisjurandi religione data, ipſam ſuamque familiam ſervandas eſſe, cùm urbe expugnata omnes ejus incolas perimerent, prout ipſis decretum erat. hæc enim ſe noviſſe *ajebat* editis à Deo ſignis edoctam. At illi & de præſentibus gratias ei habere fatebantur, pariterque de futuris jurabant ſe ei revera gratiam relaturos eſſe. Ipſi autem ſuadebant, ut, cum urbem captam fore intelligeret, & facultates ſuas & neceſſarios omnes in diverſorio deponens concluderet, januis lemniſcos puniceos appendens: ut imperator, cum domum noverit, ab illa lædenda caveat. ipſi enim, dixerunt, *eam* indicabimus, propter tuum *nos* ſervandi ſtudium. Sin vero tuorum aliquis in pugna ceciderit, tute nobis ne vitio vertas; Deumque, per quem juravimus, deprecamur, ne cui *noſtrum* ut jusjurandum violanti ſuccenſeat.

[g] μάθοι τί] *Al.* μάθῃ.

[h] Αγκαλίδας] Αγκαλίδα legerat *Epiphan.*

[i] Επὶ ℈ τείγως] Επὶ ℈ τείχως *Baſ. Gen. Gall.* 1. *Epiphanius, Comeſtorque Scholaſticus.* Simile mendum jamdiu inhæſit ἀνὰ γραφοῖς LXXII. Int. Ezech. c. 40. 13. ἀπὸ ℈ τείχως ℈ θεὶ ἐπὶ τ τοῖχον ℈ θεὶ, *à muro thee uſque ad parietem thee*, ut habuit vetus tranſlatio Latina. Nam S. Hieronymus rectius vertit ex Hebræo, *à tecto thalami uſque ad tectum ejus*, ἀπὸ ℈ τίγως ℈ θεὶ ἐπὶ τὸ τίγ℗ ℈ θεῖ. Pari enim tinnitu aures Græcas feriunt tria hæc vocabula τοῖχ℗, τεῖχ℗, & τίγ℗. Quinimo apud Joſephum hunc *Big. Tar. Hen. Busb.* confirmant nobis lectionem rectam ἐπὶ ℈ τείγως, quod eſt in lingua principe עֲלֵי הַגַּג Joſ. c. 2. 6. ἀπὸ ℈ δώματ℗, *ſuper ſolarium*, Interpretibus LXXII. Syris etiam Aſſyriiſque עַל אֻרְיָא. BERN. Ita *Big. Hen.* & *Busb.* recte, ut conſtat ex Joſ. c. 2. v. 6. in *reliquis* cum *Editis* ἐπὶ ℈ τείχως.

[k] Αποκρύπτ℮,] *Al.* κατακρύπτ℮.

[l] Τινὲς ἀγνῶτες] Τινὲς εἰεν ἀγνῶτες in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* & ſatis recte, ſi mox omnes cum *Epiphanio* legiſſent καὶ δειπνίσαντες, ἀπαλλαγέντ℮, vel cum *Hen.* & *Busb.* δειπνήσαντες καὶ ἀπαλλαγέντες. Videſis *Zonaram* in *Annalibus* p. 29.

[m] Δειπνησάντες ἀπαλλαγεῖεν·] *Gen.* & *Gall.* 1. δειπνήσαντες ἀπαλλαγῶν. *Epiphanius* καὶ δειπνίσαντες ἀπαλλαγὲν *Hen.* & *Busb.* δειπνήσαντες καὶ ἀπαλλαγέντες. *Big. Samb.* & *Baſ.* δειπνήσαντες ἀπαλλαγέντ℮. Magnus Drungarius de eiſdem, οἱ ℈ πεμφθέντες κατάσκοποι εἰς Ιεριχὼ ℈ Δαχωμβροι, τῷ πόλιν ἅπασαν κατενόησαν· γνωσθέντες ℈ τῷ βατιλεῖ τ χωρεῖν μιωύσῃ. ὁ ℈ δοὺς αὐτοῖς συλληψιν ἐκέλευσεν. ὡς δ' ἔγνω τὴν ἔφοδον τ ζητοῦντων τοὺς ἄνδρας ἡ γυνὴ πρὸ ἡ ℈ποσπεφεύγασι ῥαδ℗ καλυμμένη, τοὺς μὲ κατέκρυψε, λίνα αὐτοῖς ἀγκαλίδας ἐπιβεβλημένη· τοῖς ℈ ζητοῦσιν ἔλεγεν· ὡς οἱ ἀγνῶτες ἄνδρες ἐκεῖνοι, πρὸ ὀλίγου τ ἡλιον πρὸ αὐτῆ δειπνήσαντες ἀπηλλάγησαν. οἱ δ' ὅπως αὐτοὺς ℈πελθόντες τ γυναικὸς, ὥρμησαν ἄλλ℗ ἀλλαχῆ τοὺς ἄνδρας διώκοντες. ἡ ℈ ῥαδ℗ χωρεῖν ἐκέλευσεν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα τοὺς ἄνδρας, καὶ μισυηλ℈ αὐτῆς, καὶ ἀμοιβὴν ὀλίσαι τ χαναναίων χώρας ἐπικρατήσαντας. οἱ ℈ καὶ χάριν ἔχειν ὡμολόγουν, καὶ πρὶν ἂν ἡ πόλις ἁλίσκῃ, τὴν κτῆσίν τε καὶ τοὺς οἰκείους εἰς τὸ καταγώγιον ἐγκαθεῖρξαι αὐτῆ ἐνετέλλοντο· ἀπαιωρῆσαι ℈ καὶ φοινικίδα ἀφ' τ θυρῶν, ἵν' εἰη γνώριμ℗ ἡ οἰκία καὶ ἀσφυλαχθῇ. καὶ οἱ μὲ ἀφ' τοὺς οἰκείους ἐσώθησαν, καθὰς ἔπραξαν ἰδήλωσ. BERN.

[n] Απονον εἶναι] Απονως εἶναι *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1.

[o] Υπελθόντες,] *Hen.* & *Busb.* ἐπ λθόντες, & ſubinde ὁρμήσαντις nullo bono. Ibidem ὁρμήσαντες διώκειν καθ' ἃς *Gall* 2. *Big.* & *Samb.* ὁρμήσαντες καθ' ἃς *Baſ. Gen.* & *Epiphan.* phraſi utraque probabili, & Athenis recepta. Mox *Gall.* 1. ἀπίχιαζ. BERN.

[p] Ορμήσαντες] Ορμήσαντες διώκειν καθ' ἃς *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 2.

[q] Εἰς τ ποταμὸν φερόσας,] Jordanem, quem ſolum eſſe navigerum flumen Palæſtinæ ſcribit Ammianus Marcellinus. ירדן etiam nil niſi fluvium notat a ירד. Ita hoc ipſo capite portionem Jitſaſcar patere ſcribit uſque ad ποταμὸν, Jordanem videlicet. REL.

[r] Καθσταλίντ℗] Στυλίντ℗ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

[s] Καὶ τ κίνδυνον] Καὶ τ κίνδυνον εἰπῶσα ὃν ὑπὲρ &c. *Big. Samb.* nova manu & *Gall.* 1, 2. καὶ τ κίνδυνον ὃν ὑπὲρ *Samb. Baſ. Gen.* & *Epiphanius.* Similiter *Busb.* & *Hen.* ℈δεκαλέσασα ἀφ' μήνης ἔχειν τ κίνδυνον &c. BERN.

[t] Ως ἂν ἀφευγεῖν] Ita ex *MSS.* in *Editis* ὡ ναὶ δ.

[v] Απολεῖαζ κακῶς·] Ita *Baſ.* & *G.* ἀπολεῖαζ *Big.* & *Samb.* ἀπολέσαι *Vat.*

[x] Εκίλδυεν] Ita *MSS.* in *Editis* ἐκέλδυσεν.

[y] Οταν τὴν πόλιν] Οταν εἰς τὴν πόλιν ἐλθόντες, φθείρωσιν αὐτὴν καὶ πάντας τοὺς ἐν αὐτῆ legerat *Vet. Interpr.*

[z] Οἱ ℈ καὶ τ παρόντων] Οἱ ℈ καὶ ἐπὶ τ π. *Samb. Vat. Gall.* 1. & *Epiphan.*

[a] Καὶ περὶ τ μελλόντων] Ita *Big. Gall.* 2. & *Epiphan.* in *ceteris* καὶ περὶ τ αὐθις.

[b] Θυρῶν] Θυρῶν pro θυρίδ℗ poſuit *Joſephus.*

[c] Ανατείναται φοινικίδας·] Ανατιθεῖσαι φοινικίδας *Gall.* 2. & *Big.* ἀνατείναται φοινικίδι *Tar.* ἀνατείναται φοινικίδας *Baſ. Gen. Samb. Hen. Busb.* & *Gall.* 1. quod eſt, *appenſis lemniſcis ſeu phaleris puniceis.* Verum apud Flavium ἀνατείναται φοινικίδα numero minimo olim legerant tam *Epiphanius* Scholaſticus quam *Zonaras* Drungarius, *coccineum funem appenderet.* BERN. Ανατιθεῖσαι ſoli *Big.* & *Gall.* 2. ἀνατείναται φοινικίδα olim legerant *Vet. Interpr.* & *Zonaras.* Eſt qui conjicit ἀνατείναται φοινικίδι.

[cc] Οπως εἰδῶς] *Big. Samb. Gall.* 1, 2. *Epiphan.* & *Zonaras.* ὅπως ἰδὼν τὴν οἰκείαν *Baſ.* & *Gen.* ὅπως τὴν οἰκίαν ἰδὼν *Hen.* & *Busb.* Nam ἰδὼν & εἰδὼν apud Criticorum priſcos valebat cum ἐῶν, tum etiam μαθών. BERN.

[d] Μιωύσομεν] Sic *Hen.* & *Busb. Gall.* 2. & *Epiphan.* in *Editis* *ceteriſque* μιώσειν, ſatis eleganter. BERN. & HUDS.

[e] Τῶν σῶν,] Τῶν σῶν, ἃ σὺ, σὸν ἂν &c. legerat *Epiphan.* Forſan σοί τι σὸν &c. BERN.

[f] Επενέγκαις] *Al.* ἐπενέγκοις.

[g] Μηδενὶ] Μηδὲν ὡς quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.*

ῥάναι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα συνθέμενοι ἐχώρουν, ἀφὲ ᾧ τείχους καθιμήσαντες ἑαυτούς· καὶ ἀσφαλῶς, ὡς τοὺς οἰκείους ἐδήλωσαν ὅσα πεάξαντες ὅτι τ πόλεως ἦκον. [h] Ἰησοῦς τε τῷ ἀρχιερεῖ Ελεαζάρῳ καὶ τῇ γερουσίᾳ Φαρίζει τε τοῖς [i] σκοποῖς ὁμοθυμάδα ὡς τὴν Ραχάβην· οἱ δ' ἐπεκύρουν τ ὅρκον.

γ'. Δεδιότ ᾧ ἦ ᾧ στρατηγῷ τὴν ἄβασιν· [k] μέγας γὰ ἦν ὁ ποταμὸς τῷ ῥύματι, [l] καὶ ὅτε γεφύρας παρῆν τὰς, ὐ γὰ [m] ἔζυκτό πω ὡς τότερον, βαλομένης τε γεφυροῦν ἀκ ἔξειν χολὴν ὥσθ' τ πολεμίων [n] ὑπελάμβανον, [o] πορθμείων τε μὴ τυγχανόντων· [p] ἀβατὸν αὐτοῖς ἐπαγγέλλεται [q] ὁ Θεὸς ποιήσειν τ ποταμὸν, μειώσας [r] αὐτῦ τὸ πλῆθος. καὶ δύο ἤδη ἡμέρας Ἰησοῦς, διεβίβαζε [t] τ στρατὸν καὶ τὴν πᾶσαν ἀπόσκευὴν τοιούτῳ τρόπῳ. [v] προῆσαν μὲν οἱ ἱερεῖς τὴν κιβωτὸν [x] ἔχοντες· [y] ἕπονται οἱ Λευῖται, τὴν τε σκηνὴν καὶ τὰ πρὸς ὑπηρεσίαν τ θυσίας σκεύη κομίζοντες. εἴπονθ' ἦ τοῖς Λευίταις [z] καὶ φυλὰς ὁ πᾶς ὅμιλος, [a] μέσους ἔχων παῖδας καὶ γυναῖκας, [b] δεδιὼς μὴ βιασθεῖεν ὑπὸ ᾧ ῥύματος. ὡς ἦ τοῖς ἱερεῦσι πρῶτοις [c] ἐμβᾶσιν [d] πο-

Et illi quidem hæc polliciti abibant, cum ſe funè de mœnibus demiſiſſent: atque incolumes ad ſuos reverſi iis renunciaverunt quæcunque in urbe geſſiſſent. Tum Jeſus Eleazaro pontifici & ſenatui indicat, quæ fuerant ab exploratoribus Rachabæ jurata: atque illi jusjurandum *eorum* confirmabant.

3. * Imperatore autem de trajectu ſolicito (nam pleno tum alveo ferebatur fluvius, & pontibus tranſiri nequibat, nam nondum iis junctus erat, neque, ſi ponte jungere vellent, id hoſtes paſſuros eſſe arbitrabantur, neque navium copia erat) Deus ſe facturum eſſe promiſit ut fluvius illis trajiceretur, *aquarum* ejus abundantiam imminuendo. Atque Jeſus, duobus præteritis diebus, exercitum totamque multitudinem tali modo traduxit. Sacerdotes quidem cum arca præibant: deinde *procedebant* Levitæ, Tabernaculum geſtantes, & vaſa ſacrificiorum miniſterio deſtinata. Levitas autem tributim ſequebatur turba univerſa, infantibus & mulieribus in medium conjectis, illis metuens ne vi fluminis abriperentur. Ut vero ſacerdotibus, primis ingreſſis, vadari poſſe viſus eſt fluvius, profun-

Iſraëlitis Jordanum trajecturis Deus viam aperuit. *Joſ. c. 3.*

h Ιησοῦς τε] Ιησοῦς ᾧ *Hen. Busb.* & *Epiphan.*

i Σκοτοῖς ὁμοθύντα] Recte *Baſ.* & *Gen.* ab ὦμος. τὰ τοῖς σκοποις ὁμοθυτά *Gall.* 1. τὰ τοῖς κατασκόποις ὁμοθυτὰ *Gall.* 2. *Big.* & *Samb.* ſecunda manus. τὰ τοῖς κατασκόποις ὁμοθύτα *Samb.* prius. τὰ τοῖς κατασκόποις ὁμοθέτα *Tar.* BERN.

k Μ γαρ] Pluviis ſcilicet ſerotinis turgidior & effuſior: quod *Ariſteas* etiam memoravit, & *Jeſus* in *Eccleſiaſt.* c. 24.

l. *Imperatore autem de trajectu ſolicito*] *Cum duci Chananeam adſectanis obſiſteret Jordanes torrens, neque ponte neque pontonibus perdomandus, ſed jam pluviis ſerotinis turgidior & effuſior, quod Ariſteas etiam memoravit, & in Eccleſiaſtico ſuo Jeſus c. 24. Deus viam victuro populo aperit. Die enim tertio ab exercitu propter Jordanem admoto Joſ. c 3. 1. gente Hebræa ordine pone Clerum procedente, teneriſque familiarum in medium conjectis, rem miram & divinam! ſimul atque Sacerdotes qui Arcam ferebant, Jordanis aquis extremis meros pedes tinxerant, illico diſſuſſus amnis partim in Mortuum mare defecit, partim Genneſaricum contra refugiens ſtetit protinus in cumulum; donec Aaronidæ ſiccum alveum cum ſymbolo præſentis favențiſque Numinis deſererent, tranſmiſſis prius ignoto lato feſtinoque itinere copiis popularibus, iterumque locum ac curſum ſuum fluvio cederent.* Τί οἱ ἰορδάνη, ὅτι ἐστράφης εἰς τὰ ὀπίσω; καὶ ἐστράπτε θεῦ ἰακωβ, ἵνα στραφῶσι κύματα, מלפני ארון: מן קרם קירום, *ut ſonat Antiphonon Davidis* ψ. 114. *de Theca, ſeu potius Diatheca omnia potentis Dei, quæ tunc ad ripam acceſſerat. Præ animo adeo ſuo habuit Rex facundiſſimus exclamationem iſtam nobiliſſimi Ducis c.* 3. 13. ἰδοὺ ἡ κιβωτὸς τ ἀβδήκης κυρίου πάσης τ γῆς (καὶ μᾶλλον τ γυναικείας) ἀβδώτ ἔναντι ὑμῶν τ ἰορδάνου, ארעא דרבון כל Chald. הנרת ארון הברית ארון כל ארן & *ex adventu rei c.* 4. 7. נכרת מימי הירדן מפני ארון בריתי יהוה. *Pie igitur ſuadent Talmudi Conditores* Beracot f. 49. *ad trajectum Jordanis quemque Judæum Numini Maximo benedicere, qui aquas eius coram Eleazaro Pontifice jam olim diſſiparat. Traditum enim eſt patribus Phariſæis de miraculoſo tranſitu Jordanis f.* 33. *b.* Sota *T. B.* בכל יום ארון נוסע אחר שני דגלים והיום נסע תחלה. *Hoc idem expreſſit Chronicon Samaritarum,* امر الله ان اعملوا ان صندوق عهد الله عابر قدامكم. *Inſuper addit, voce una voce magna exclamaſſe populum ſacrum dum tranſiret,* κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν κυρίω εἷς, יהוה אלהינו יהוה אחד. *Unde repente, Deus fecit, aridum iter relictum vexillis Hebraicis,* ووقعت الباقة بقدرة الله ومشيت وصارت الارض يابسة. *Præclare etiam agit de illo prodigio Origenes noſter in Homiliis,* Conſiſtit ordo Sacerdotalis & Leviticus: & aquæ velut reverentiam quandam Dei myſteriis referentes, curſum ſuum refrænant, & coacervantur in cumulum, iter Dei populo innoxium concedentes. Tibi vero, Chriſtiane, qui per Baptiſmi Sacramentum Jordanis fluenta digreſſus es, Divinus ſermo majora multo & celſiora promittit. Iter tibi per aëra ipſum & tranſirum pollicetur, 1 Theſſ. c. 4 4. 17. Omnis juſto creatura famulatur. *Et poſt pauciſſima,* Si vero ad myſticum Baptiſmi veneris fontem, & conſiſtente Sacerdotali & Levitico ordine invitatus fueris venerandis illis magnificiſque Sacramentis, quæ norunt illi quibus noſſe fas eſt; tunc etiam Sacerdotum miniſteriis Jordane digreſſo terram repromiſſionis intrabis: in qua te poſt Moyſen ſuſcipit Jeſus, & ipſe tibi efficitur novi itineris dux. *Coactas autem aquas dicit fuiſſe ὁ ἅγιος cumulate* נד אחד: נד אחד, *quod Aquilæ editori* εἷς σωρὸς, πῆγμα *in* LXX. *Interpr.* inſtar montis *S. Hieronymo: quo factio* ἔστησεν ὁ λαὸς κὶ διέβη, *Joſ. c* 4. 10. *ſicut juſſum fuerat* לא יעברתם ברך מחמול שלשום *c.* 3. 4. *De intervallo demum, quod Jordane refugiente patuit, accurate ſtatuitur v.* 16. ἀπὸ ἀδαμὶ ἕως πέρας σαρθὰν, *aut verbis antiquis* באדם הנד אשר מצד ארתן, *à Bethabara (ſic interpretor) ad Adamam, villam prope Sarthanam. Vel aliis ſiquis & propinquis urbibus ſiccati fluvii intercapedinem æſtimare meum malit,* quaſi à Liviade ad Scythopolin refluxum eſt. *Quod eſt phraſi ſacra, quantum jacet inter Bethſanem & Abelmeulam,* 1 *Reg. c.* 4. 12. *aut Joſepho explicante inter Salomonica, juxta Magnum campum cis fluvium. Vel denique pene inter duas Bethabaras, duos Trajectus, Genneſaricum & Jerichuntinum, tam amplo vulnere pandit fluvius terminalis Chananeæ. Ampliet licet R. Judas in* Sota *T. B. f.* 34. *ſic amat, recurrentium rurſum undarum acervum per aream duodecies duodecim milliariorum quadratorum,* כנגד כותני ישראל. BERN.

l Καὶ ὅτε γεφύρας] Ita *MSS.* in *Editis* deeſt καί.

m Ἐζυκτό] Eo modo *Baſ. G.* & *Gall.* 1. in *cæteris* ἴζυκτό πω πς.

n Υπελάμβανον,] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* ὑπελάμβανε *Baſ.* & *G.*

o Πορθμείων] Πορθμῶν τι *Baſ* & *Gen.* πορθμό τι *Gall.* 1. πορθμείων τε *Tar.* πορθμεῖων τι *Gall.* 2. *Big* & *Samb.* Joſephum etenim ſe legiſſe indicat noſter Severus, quando ait in hiſtoria, *Sed Jordanis flumen validiſſimum tranſitum prohibebat, quia neque navium copia pro tempore erat,* (i. e. πορθμείων τε μὴ τυγχανόντων) *neque vadari fluvius poterat, qui tum pleno alveo ferebatur.* Hic ſilet Epiphanius Scholaſticus. BERN. Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 2. in *Editis* ποδμῶν. Eſt qui malit ποδμεῖον. De hac voce videſis *H. Steph.* in *Theſ. Gr.* t. 3. 186.

p Διαβατὸν] Vel cum *Epiphanio* ἀβατὸν αὐτῷ ὁ θεὸς ἐπαγγέλλεται ποιήσειν: vel ex *MSS. Big.* & *Samb.* ἀβατὸν αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐπαγγέλλεται ποιήσειν: vel denique juxta *Gall.* 1. ἀβατὸν αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐπαγγέλλεται ποιεῖν. BERN.

q Ο Θεὸς] Ex *MSS.* in *Editis* deeſt articulus.

r Αὐτῦ τὸ πλῆθ ᾧ.] Αὐτῦ τὸ πλῆθ ᾧ ᾧ ῥεύματ ᾧ. καὶ δύο &c. ſolus *Vat.*

s Ημέρας Ιησοῦς,] Die tertio ab exercitu propter Jordanem admoto, *Joſ.* c. 3. Ημέρας τ δύο *Big. Samb.* & *Gall.* 2. ſuperflue. Niſanis enim menſis dies octavam nonamque intelligit. BERN. & HUDS.

t Τὸν στρατὸν] Τόν τε στρατὸν *Baſ.* & *G.* contra quinque *MSS.*

v Προῆσαν] Προσῆσαν *Samb.* προεῖσαν *Schotanus.*

x Ἔχοντες·] *Baſ. Gen. Gall.* 1. *Epiphaniuſ*que. Sic enim fecerat elegans manus Joſephi. Verum *Gall.* 1. *Big.* & *Samb.* id mutant in vulgarius φέροντες. Sæpius enim repetitum Joſ. c. 3. de eiſdem הכהנים נשאי ארון הברית, proprie *οἱ ἱερεῖς*: & quidem והכהנים הלוים, phraſi non infrequenti. Nam Joſua Levita celebris inter Scholaſticos Urbis numerabat 24 loca ſacra, ubi obtinet hæc ἐπίθεσις, ורת אחר שהן *Sota* c. 7 f. 21. c. T. Jeroſ. *Sacerdotes ſtirpis Leviticæ*, ut rite vertit S. Hieronymus, notaveratque ante in Hexaplis ſuis Adamantius. Quippe Jonathan & LXX. Græci legerant potius והכהנים והלוים נשאים אתו, *οἱ ἀγόντες τὴν κιβωτὸν τ ἀβδήκης.* Pertinuit autem revera ad Sacerdotium Thecam tam Divinam ſummiſſis humeris comportare: quamvis ter duntaxat ita factum autumarint Doctores Babylonii f. 33. b. *Sota*, propter Num. 3. 31. Ego potius reor Caathitarum apicem Aaronidas fuiſſe κιβοφόρους, cæteros ejus gentis κιβοφύλακας: illos quoties migrandum eſſet, ſuſtuliſſe Arcam, Adytaque ſanctiſſima pignora; hos candelabrum portaſſe, reliquaque vaſa ᾧ ἁγία ἅτοι ᾧ ἱκάλα. Vide facinus Ozæ Levitæ 1 Par. c. 13. 10. & Num. c. 4. 15. BERN. Φέροντες *Big. Samb.* & *Gall.* 1. minus eleganter.

y Επ-ται] Επεται μετ' αὐτὰς οἱ Λ. *Big.* & *Samb.* nimio opere.

z Καὶ φυλὰς ὁ πᾶς ὅμιλος,] *Samb.* manus non prima καὶ φυλακὰς ὁ πᾶς λαός. Imo πᾶς λαὸς *Hen.* & *Zonaras.* πᾶς ὁ στρατὸς *Epiphan.* BERN.

a Μέσους ἔχων] Μέσους δ' εἶχε π. *Vat.*

b Διδιὼς] Ita *MSS.* in *Editis* καὶ δειδιώς.

c Εμβᾶσιν] *Baſ. Gen.* & altera manus *Samb.* ἐμβάσιν, minus recte. Sic enim ſoleas ſuas Atthides ſolebant appellitare. BERN.

d Ποσὶ] Εδοξε ποσὶς εἶναι ὁ π. *Vat.*

e Επὶ

funditate quidem ejus inhibita, glarea autem, quod neque multus neque celer fluxus esset ut ipsam vi auferre posset, in fundo jacente, omnes jam audacter fluvium trajecere; qualem eum se facturum esse prædixerat Deus, talem *fieri* animadvertentes. Steterunt autem in *alvei* medio sacerdotes, donec transiret multitudo, & in tuto consisteret. quod ubi factum est, *tum demum ipsi* egressi sunt sacerdotes, [1] iterum locum ac cursum suum fluvio cedentes. Et fluvius quidem statim ut exissent Hebræi auctus est, suamque recuperavit magnitudinem.

Ex lapidibus XII. *e Jordane sublatis, altare statuit, idemque victimis conseerat Jesus. Jos. c. 4.*

4. [2] Illi vero, quinquaginta stadia progressi, castra decem stadiis à Jerichunte locant. Jesus autem, aram à lapidibus, quos singuli tribuum principes ex alveo propheta jubente sustulerant, *statim* exstruens, *posteris* in monumentum *mirandæ* fluminis scissuræ, super eam Deo sacrificavit; Paschatis etiam festum illic loci celebrant *universi*, rebus omnibus quibus prius contigerat eos egere, tunc facile abundantes. nam & segetes Chananæorum maturas tum demetebant, & reliqua prædam faciebant: tunc enim & mannæ cibus eos defecerat, quo per annos quadraginta fuerant usi.

Quo modo Jericho capta est. Jos. c. 6.

5. [3] Cum vero, Israëlitis omnia late vastantibus, nullum in eos impetum facerent Chananæi,

ρούτης ἔδοξεν ὁ ποταμὸς, ⸗ μὲν βάθος ἐπτυχημένον, ⸗ ἦ κάχληκ⸗, τῷ μὴ πολὺ εἶναι μήσι ὀξὺ τ ῥοῦν ὡσθ' ὑποφέρειν αὐτὸν τῇ βίᾳ, [e] ὅπερ τὰ ἐδάφη κειμένα, πάντες ἤδη θαρσαλέως [f] ἐπεραιοῦντο τ ποταμόν· οἷον [g] αὐτὸν ὁ Θεὸς ποιῆσαι προεῖπε, τοιοῦτον καταλαμβάνοντες. ἔστησαν δ' ἐν μέσῳ οἱ ἱερεῖς, ἕως ἡ πᾶσα τὸ πλῆθ⸗ καὶ πρόσφαλὲς ἀφέμενον τύχης. πάντων δ' ἀφεθέντων ἐξῆσαν οἱ ἱερεῖς, ἐλεύθερον ἀφέντες ἤδη τὸ ῥεῦμα χωρεῖν καὶ τῷ σωθῆναι. καὶ ὁ μὲν ποταμὸς ὕδατος ὀκβάντων αὐτὸν τ Ἑβραίων ἤυξετο, καὶ τὸ ἴδιον ἀπελάμβανε μέγεθ⸗.

δ'. Οἱ δὲ πεντήκοντα προελθόντες στάδια, [h] βάλλονται στρατόπεδον ἀπὸ δέκα σταδίων τ Ἰεριχοῦντ⸗. Ἰησοῦς δὲ [i] βωμὸν ἐκ τ λίθων ὧν ἕκας⸗ ἀνείλετο τῶν φυλάρχων ἐκ τ βυθοῦ, τοῦ προφήτου κελεύσαντ⸗, ἱδρυσάμεν⸗, τεκμήριον γενησόμενον τ ἀνακοπῆς τοῦ ῥεύματ⸗, ἔθυεν ἐπ' αὐτοῦ τῷ Θεῷ, καὶ τὴν φάσκα [k] ἑόρταζον ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, πάντων, ὧν αὐτοῖς πρότερον συνέβαινε ταναύζειν, τότε ῥαδίως ὑπορούντων. τόν τε γὰρ σῖτον ἀκμάζοντα ἤδη τ Χαναναίων ἐθέριζον, καὶ τὰ λοιπὰ [l] λείαν ἦγον· τότε γὰρ αὐτοῖς καὶ ἡ τ μάννης ἐπελελοίπει τροφὴ, χρησαμένοις ἐπὶ ἔτη τεσσαράκοντα.

ε'. [m] Ὡς δὲ, ταῦτα ποιούντων τῶν Ισραηλιτῶν, οὐκ ἐπεξήεσαν οἱ Χαναναῖοι, τὰ χήρεις δ' ἠύχαζον, πολιορ-

e Επὶ ⸗ ἐδάφους] Ant' ἐδάφους *Big.* & *Samb.*

f Επεραιοῦντο] Sic *MSS. Epiph.* & *Zonar.* in *Basil.* & *G.* ἐπορεύοντο.

g Αὐτὸν] *Big. Samb. Epiph.* & *Schot.* Perinde valet prius excusum αὐτός. Hæc & sequentia ita redegit in arctum *Zonaras*: ⸗ ἰορδάνη μὲ πολλὴ ῥέοντ⸗, ὅτω τῆς ἐξόδου ὁ ἡγεῖς ἐπ' αὐτῇ διεβίβασε. πεσήσαν μὲ οἱ ἱερεῖς, τὴν κιβωτὸν αἴροντες· ὅτα οἱ λαοὶ, νομίζοντες τῷ σκηνῷ. ἐπόντο ⸗ τούτοις ὁ λαός. ὡς ⸗ τοῖς ἱερεῦσι πρῶτοις εἰσβᾶσιν ἀνεκόπη τὸ ῥεῦμα ⸗ ποταμὸ, πάντες θαῤῥοῦντες ἐπεραιοῦντο. ἔστησαν δ' ὲν μέσῳ οἱ ἱερεῖς, ἕως ὁ λαὸς τὸ πλῆθ⸗· εἶτα καὶοὶ ἐξῆσαν, ἐλεύθερον ἀφέντες τὸ ῥεῦμα χωρεῖν. καὶ πρὸ δέκα σταδίων τ Ἱεριχοῦντ⸗ στρατοπεδεύουσι. BERN.

1. *Iterum locum ac cursum suum fluvio cedentes.*] *Al.* cursu fluminis jam in integrum restituto, *aut*, liberum ei solitum cursum relinquentes, *aut demum*, liberum jam fluvium relinquentes, ut more suo decurreret.

h Βάλλονται] στρατόπεδον] *Epiph.* βάλλον τι στρατόπεδον. *Samb.* προελθόντες στάδια, βάλλοντες στρατ. BERN.

2. *Illi vero, quinquaginta stadia progressi,*] *Prima igitur castra ponunt Hebræi in Galgalis telluris diu pollicitæ, decem stadiis à Jerichunte, quindecimque decem cis Jordanem, ubi etiam altare saxorum* XII. *Jordanicorum statuit victimisque consecrat Josue; grandium sane singulorum lapidum Lazaro Jurisconsulto* Sota f. 34. *quantum pendant* 40. *sata Judaica aut* 60. *modii Italici. Sic Imperatorem præcessor ejus jusserat Deut. c.* 27. 2. *Eodemque in loco Paschæ omnium tertium, primum legalium, celebratur per septiduum frugibus novis, spolisque agri Jerichuntini; manna tum primum deficiente,* XL. *annorum prodigioso cibo, Jos. c.* 4. & *c.* 5. & Sota *f.* 33. *b. T. B.* & *in volumine* ⸗ νουθέτα *Ex. c.* 16. 35. *Illum equidem versiculum manus sacra adjecerat operi Mosaico, manus antiquior Esdra bono scriba. Verum* גלגל *Masoretæ Judaici sonant* Gilgal, *Alexandrini Syrique Arabesque* γάλγαλα: *atqui Samaritæ in historiis locum istum vocant* جلبله Galila, *item Syrus Jos. c.* 15. 7. *quod sæpius Galilæam regionem denotat. Insuper* τὴν ἐπαύριον τὸ πάσχα *Jos. c.* 5. 11. כימחרת הפסח, die Nisanis XVI. *Josephus & Talmudici interpretantur. Hi quidem* Ciddusim f. 37, 38. Zebachim f. 118. Jebamot f. 7. Rosasana f. 13. *Puto equidem rerum Josue scriptorem posuisse hanc phrasin pro Mosaica non minus ambigua* ממחרת השבת: *utrasque tamen signare diem oblati* Gomeri, *messisque adeo legitimæ principium,* יום קרבת העומר. *Eundem etiam diem definit Uzielides Ex. c.* 16. *v. penult. ubi ait, Hebræos mannam esse post defunctum Moysen adhuc dies quadraginta,* ית מנא אכלו ארבעין יומין בתר מותיה של משה. *Quanquam Chronographo Samaritico & nonnullis perplaceat Judæorum defectum mannæ, Paschaque de frugibus Chananæis adparatum, in vesperam* XIV. *mensis primi rejicere. Imo ille, distinguens omnino campos Jerichuntinos à* جلبله *Galila:* ورحل بنو اسرايبل من جلبله ونزلوا في مرج ريحا في اربع عشر يوما من الشهر الاول واكلوا الفطير بين الرويين (*Josue liber Hebraicus & vere Divinus simpliciter* בינרב מִ' ואתי׳ *c.* 5. 11.) من مغل الارض ولم ياكلوا المن بعد ذلك. *Jesephus vero non distinguit inter Galgala & prata Jerichuntis: sed populum refert prope monumentum ex Jordanico lapide editum* בגלגל *isse feriatum. Utraque sane opinio verbis sacris uti vult, Jos. c.* 5. 10. BERN.

i Βωμὸν] *Gall.* 1, 2. *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Epiphanius.* τὸν τι βωμὸν, ὃν ἐκ τ λίθων ἕκας⸗ ἀνείλετο &c. Typis prioribus. Vel emendabis ἡησοῦς ⸗ τὸν τι βωμὸν, ἐκ τ λίθων ὧς ἕκας⸗ ... ἔθυεν ἐπ' αὐτῷ τῷ Θεῷ· καὶ τὴν φάσκα ἑορτάζειν &c. Sic enim magnus Drungarius ea in Annalibus interpolavit, βωμὸν δ' ἐκ τ λίθων ὁ ἡησοῦς ἱδρυσάμεν⸗, ὡς ἕκας⸗ τ φυλάρχων κατ' ἐντολὴν αὐτοῦ (*mavim* potius dixerat Flavius, licet verum utrumque) ἐκ τ βυθοῦ τ Ἰορδάνου ἀνέλετο, ἔθυεν ἐπ' αὐτῷ, καὶ τὴν ἑορτὴν ⸗ πάσχα ἑώρταζε· τότε δ' αὐτοὺς καὶ τὸ μάννα ἐπιλελοίπει, χρησαμένους αὐτῷ ἐπὶ τεσσαρακοντα ἔτη. ἤδη γὰρ ἐπόρουν ἐκ τ χώρας πάντων ὧν πιεῖν ἐδέοντο. Pariter Tarasii Coadjutor, καὶ ἔτραγον οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἀπὸ ⸗ σίτου τ γῆς ἄζυμα καὶα, τουτέστι, ἀπὸ σίτου νέου. ὅπερ μέχρι σήμερον ἔστιν ἰδεῖν ἐν Ἱεριχοῖ καὶ τὴν ἐκείνου ἐπαρχίαν γινόμενον. BERN. Sic ex *Big. Samb. Hen. Busb. Gall.* 1. 2. & *Epiph.* τὸν τι βωμὸν, ὃν ἐκ τ λίθων ἐκ. in *Editis.* τὸν τι β. ἐκ τ. λ. ὃν ἔν. *Vat.* vel cum *Bernardo* emendabis, τὸν τι βωμὸν, ἐκ τ. λ. ὃν ἔν. dein ἔθυεν ἐπ' αὐτῷ τῷ Θεῷ, καὶ τὴν Φάσκα ἑορτάζειν &c. quo modo fere *Zonaras*, p. 29. *Al.* ἑώρταζον & ἑόρταζεν. καὶ τὴν πάσχα πᾶς ὁ λαὸς ἑώρταζεν ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ legisse videtur *Vet. Interpr.*

k Ἑόρταζον] *Busb. Hen. Bas. Gen.* & *Epiphanius.* ἑώρταζον *Burius* sequutus Grammaticastros. ἑόρταζεν *Gall.* 1. *Big.* & *Samb.* necnon ἑώρταζεν hyperbibasmo vulgari *Johannes Zonaras.* Ni alibi apud Josephum forma φάσκα teneret, jam dicerem asperius τὴν Φάχα, à nomine Syriaco פַּסחָא, suppresso jam ἑορτὴν. BERN.

l Λείαν ἦγον] Λεῖον ἦγον *Gall.* 1. λίαν ἦγον *Epiphanius* cæcutiens. Mox *Gall.* 1. ἡ τ μάννα. BERN.

m Ὡς ⸗, ταῦτα ποιούντων] *Busb.* & *Hen.* suo more, ὡς ⸗ τὸν χώρον ὁπλιτῶν τ ἑῴαιον τειχέων ἦσαν οἱ χαναναῖοι, πολ. αὐτὸς ἔγω ὁ ἡησοῦς. Vehementer hoc expressit Historia sacra. ἡσυχὼ σιγήσετ ἀμετσιγήσετ. BERN.

3. *Cum vero, Israëlitis omnia late vastantibus,*] *Circum Jerichunta totius Palæstinæ florem urbiumque amœnissimam, at jam clausam undique, & firmiter obmunitam, certe* סגירת וככנרת, *à die* XV. *Nisanis per sanctam, lætam, felicemque Azymorum hebdomada, quanquam Rabini recentiores pompam illam statim à festo die Nisanis* 22. *cœptam referant in majore suorum Chronicorum, Dei Arcam victricem comportant Aaronidarum præcipui, præeunte cum bucinis septem fratrum choro, militemque circumfusum clangoribus suis instante. Post Sacerdotium Senatores incedunt. Quum jam civitatem devotam sexies obiisset Dei acies, ecce die ultima Festi, quæ fuit* 21. *Nisanis, & quidem Sabbatina, ut Joses Pharisæorumque Schola plena tradunt* Sabbat *f.* 4. 4. *a. T. Jerof.* μιᾷ εἰκότας, *Imperator Divino Numine fretus acclusque, pollicetur militi septies equidem tunc lustraturo expugnationem loci, mœniis per miraculum corruentibus: simulque perimere jubet quicquid animantium ibi extra Rachabæ hospitium repererint; auro tamen argento atque duriore metallo Providentiæ propugnanti ritu primitiarum reservandis ac sacrandis. Quippe ni tam* נחשת *quam* ברזל *sacri Scriptoris Jos. c.* 6. 19. *Flavius iste* χαλκὸς *vocabulo unico expressit, more Græciæ antiquæ. Præterea* שופרות היובלים σαλπίγγων ἰωβηλαίων *Historici Divini, & Aquila, & Interpr.* LXX. *sæpius* σάλπιγγες ἀφίσεως; *melius reddidit Josephus* κέρατα, & *c.* 8. *hujus libri* κεραῖ κέρατα. *Symmachus interpretatur eadem Hebraica* σάλπιγγες κερατίνων, *vel potius* κεράτων: *quomodo & apud* LXX. *Interpr. legi suadeo v.* 13. *pro* σάλπιγγες ἱεραί. *Hoc ipsum confirmat Jonathanis* σοφεσὰ ἐκκίρου δικραῖα, *corneæ de sincipite arietino: item animadversio Josis nobilis Deuterotæ, quam leges* Rosasana c. 3. §. 2. *necnon R. Aquibas f.* 26. *a. ejusdem Massicta: ubi ab ore refert calonam Gallicorum, ut legit Bartenorius, aut potius Arabicorum* יובלא תוא דכרא. *Num dux gregis vocatur Gallice* un belin; *interque pastores Arabum*

λιορκεῖν αὐτὰς Ιησοῦς ἔγνω. [n] καὶ τῇ πρώτῃ τ ἑορτῆς ἡμέρᾳ τὸ κιβωτὸν οἱ ἱερεῖς [o] φέρονλες · πρὸ δ' αὐτοῦ ἐν κύκλῳ μέρος τι τῶν ὁπλιτῶν φυλάττον λεώ · [p] οἱ καὶ προήεσαν ἐπὶ κέρασιν αὐτῶν [q] σαλπίζοντες, καὶ παρεκάλουν τ στρατὸν εἰς ἀλκὴν, πρόμαχόν τε τὸ τεῖχος [r] ἑπομένης τ γερουσίας. καὶ μόνον σαλπισάντων τῶν ἱερέων, τότε γὰρ ἄδειν ἐποίησαν [s] πρωϊαίτερον, ἀνέζευξαν εἰς τὸ στρατόπεδον. καὶ τὸν ὅλον ἡμέρας ἑξ ποιησάντων, τῇ ἑβδόμῃ τὸ ὁπλιτικὸν [t] Ιησοῦς συναγαγὼν καὶ τ λαὸν ἅπαντα, τὴν ἄλωσιν [v] αὐτῷ τ πόλεως δεηγελίσατο · ὡς κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ παύτην παρέξοντος, αὐτομάτως καὶ δίχα τοῦ πόνου τοῦ σφετέρου τῶν τειχῶν κατενεχθησομένων. κτείνειν [x] μέντοι πάντ' ὃν τινα οὐκ λάβοιεν παρεκελεύετο, καὶ μήτε κάμνοντας ἀποστῆναι τοῦ φόνου τῶν πολεμίων, μήτε ἐλέῳ [y] παραχωρήσαντας, μήτε πρὸς ἁρπαγὴν ὁρμωμένους πρὸ ὁρᾶν φεύγοντας τοὺς ἐχθρούς · ἀλλὰ τὰ μὲν ζῶα πάντα διαφθείρειν, μηδὲν [z] αὐτοὺς εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν λαμβάνοντας. [a] ὅσα δ' ἂν ἄργυρος ἢ καὶ χρυσὸς, πᾶσα [b] σκέλους συγκομίζοντας ἀπαρχὴν ἐξαίρετον τῶν [c] κατορθωμένων τῷ Θεῷ τηρεῖν, [d] ἐκ τ πρῶτον ἁλισκομένης πόλεως εἰληφότας · σώζειν δὴ μόνην Ραχάβην καὶ τὴν ὑμεναν αὐτῆς, διὰ τοὺς ὑμοφύλους πρὸς αὐτὴν τοὺς κατασκόπους ὅρκους.

ε'. Ταῦτ' εἰπὼν καὶ διατάξας τ στρατὸν, [e] προσῆγεν ἤδη τὴν πόλιν. προήεσαν δὴ πάλιν τὴν πόλιν, ἡγεμένης τ κιβωτοῦ, καὶ τ ἱερέων τοῖς κέρασιν ἐξοτρυνόντων τὴν δύναμιν πρὸς τὸ ἔργον. καὶ προελθόντων ἐπάκις καὶ πρὸς ὀλίγον ἠρεμησάντων, κατέπεσε τὸ τεῖχος, μήτε μηχανῆς μήτε ἄλλης βίας αὐτῷ προσενεχθείσης ὑπὸ τ Ἑβραίων.

ς'. [f] Οἱ δ' εἰσελθόντες εἰς Ιεριχοῦντα, [g] πάντας ἔκτεινον ἐν αὐτῇ · πρὸς τὴν παράδοξον δὲ τείχους ἀνατρο-

sed intra mœnia *præ metu* se continerent, eos obsidione premere decrevit Jesus. Et prima die festivitatis sacerdotes arcam gestabant (eam vero in præsidium armata militum manus cingebat) aliique *sacerdotes* præcedebant septem cornubus suis clangentes, & exercitum ad fortitudinem hortabantur, & muros in ambitum circuibant, senatu *eos* sequente. At cum buccinis solummodo sonuissent sacerdotes, nihil enim hoc amplius faciebant, ad castra reversi sunt. Cumque per sex continuos dies idem feciſſent, septima Jesus, exercitum congregans omnemque populum, lætum illis de urbe capienda nuncium attulit: illa nempe die, Deo hoc illis effecturo, & mœnibus sponte ac sine militum labore corruituris. Veruntamen illis auctor erat *Jesus*, ut omnes quotquot deprehenderent, ferro perimerent; & neque lassitudine ab hostium cæde abstinerent, neque ex misericordia ac lenitate; neque circa prædam occupati hostes è manibus elabi sinerent: sed & animantia quidem omnia occiderent, nihil in rem suam vertentes. Quicquid vero auri ac argenti *repertum* fuerit, jussit ut istud *in unum* comportantes in primitias eximias ob rem feliciter gestam Deo servarent, *ut* spolia primæ urbis obsidione captæ: solam autem Rachabam cum sua cognatione in tuto collocarent, ob jusjurandum quo sese illi obstrinxerant exploratores.

6. [1] Hæc cum dixisset & exercitum instruxisset, copias urbi admovebat. urbem autem rursum circuibant, arca præcedente, & sacerdotibus cornuum classico militem ad opus *aggrediendum* incitantibus. Cumque urbe septies circuita paulisper constitissent, mœnia concidere, nec machinis admotis, nec ulla vi ab Hebræis adhibita.

7. [2] Illi vero urbem ingressi omnes in ea promiscue trucidabant, ut qui inopinata murorum eversione

Capitur Jericho, & conservatur Rachaba. Jos. c. 6.

bum idem אבל *ebelo*, & ולה *velah arietis appetentia. Ludicrum enim est, quod de cornu arietis, ceu nimis solido, neque ex se cavo neque cavando objectant huc viri optimi Masius & Bochartus, & ab opilionibus Britannicis nimis refutatum. Haud denique pernegandum tot circumitiones fecisse Hebræos ob Jerichunta ipso Sabbato. Nam quid obsecro apud vagum populum vel Circumcisio, vel Sabbatismus, vel alia Mosis Sacramenta potuerunt? Quidve hæc contra instans Dei imperium? Quid adversus Bellum Sacrum* מלחכה חובה ? *Unde Urbis sancti Patres* מצינו שלוא נכבשה ירחו אלא בשבת יש ורתה אפילו בשבת *, freti Jos. c. 6. 33. Deut. c. 20. 20.* BERN.

n Καὶ τῇ πρώτῃ] Καὶ τῇ πρώτῃ τ ἑορτῆς ἡμέρᾳ μέρος τι τ ὁπλιτῶν φυλάττον λεώ, καὶ τὸ κιβωτὸν οἱ ἱερεῖς φέροντες. οἱ δὲ προήεσαν. COCC.

o Φέροντες.] Ita *Gall.* 2. *Big.* & *Samb.* Verum *Epiphanius* φέρουσι, καὶ πρὸ αὐτοῦ ἐν κύκλῳ μέρος τι. *Tar.* apud *Bigot.* φέροντες, περὶ αὐτὸν, ἐν κύκλῳ, ὡς μέρος τι. *Bas.* & *Gen.* φέροντες, πρὸ αὐτοῦ ἐν κύκλῳ μέρος τι. BERN. Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 2. nisi quod καὶ omittant ante προεκάλουν, nosque novam adhibeamus verborum distinctionem. In *Editis* φέροντες πρὸ αὐτοῦ ἐ. κ. μ. τ. τ. ὁ. φ. λ. οἱ δὲ προήεσαν ἐ. κ. ἀ. σ. καὶ προεκάλουν. in *Epiphanio* ad hunc modum, *Et prima die festivitatis ferebant arcam sacerdotes, & circa eam undique pars erat armatorum custodientium. Aliique sacerdotes præcedebant septem buccinis suis clangentes, rogabantque* &c. adeo ut φέροντες hic loci acceperit pro φέροντες ἦσαν, atque οἱ δὲ sive οἱ δὲ verterit *aliique*, quorum utrumque *Atticis* valde familiare.

p Οἱ δὲ προήεσαν] *Bas.* & *Gen.* οἱ δὲ προήεσαν. Interpres *Scholasticus* ἄλλοι δὲ, vel οἱ δὲ προήεσαν. *Tar.* οἱ δὲ προήεσαν. *Samb.* & *Gall.* 1, 2. οἱ δὲ προήεσαν. *Schotanus* in Bibliotheca φυλάττον ἐν· δὲ προήεσαν, aut προήεσαν ἐπὶ κέρασιν. BERN.

q Σαλπίζοντες,] *Bas.* Gen. & *Epiphanius*, ut Attici particulorum prodigi noscuntur. Vel scribes cum *Big. Samb. Busb. Hen.* & *Gall.* 1, 2. σαλπίζοντες, παρεκάλουν τ ςρ. BERN.

r Επομένης] Sic *Bas.* G. *Vat.* & *Vet. Interpr.* ἑπομένης δὲ τ γερουσίας *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Gall.* 2. in *Editis* tamen sic distinguitur, ἐπὶ τ γερουσίας, δὲ μόνον σαλπισάντων τ ἱερέων, τότε &c.

s Πρωϊαίτερον,] Πρωϊαίτερον *Big. Samb.* & *Gall.* 2.

t Ιησοῦς] *Gall.* 2. & *Samb.* ὁ Ιησοῦς. Quid heic Glicas? ἐν τούτῳ μὲν τῷ κῷ τ ἱεριχὼ πολέμῳ δρχὴν ἔλαβε καταλύσαι τὸ σάββατον. ἐπὶ γὰρ ἡμέρας αὐτὸν μὴ σαλπίσαντα περικύκλωσαν. BERN. In *Gall.* 1. & *Samb.* ὁ Ιησοῦς.

v Αὐτῷ τ πόλεως] *Al.* αὐτοῖς.

x Μέντοι πάντ'] Μέντοιγε παντὸς ὃν ἂν λάβοιεν *Gall.* 2. *Big.* & *Samb.* πάντ' εἰ λάβοιεν *Gall.* 1. Sive rescribas huc μήτοι πάντ' ὃν τιν' ἂν, sive ὃν τινὰ λάβοιεν, tantidem valebit. BERN. Μέντοιγε πάντ' ὃν ἂν λάβοιεν *Gall.* 2. *Big.* & *Samb.* μέντοιγε πάντ' ὁπόσα ἂν εἰ λάβοιεν *Vat.* Forsan μέντοι (vel μενοῦν γε) πάντ' ὃν τιν' ἂν λάβοιεν.

y Παραχωρήσαντας,] Παραχωρέσαντας φείσασθαι, μήτε π. *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 2.

z Αὐτοὺς εἰς] Debilis conjectura *Tar.* αὐτῶν. BERN.

a Οσα δὲ ἂν ἄργυρος] Οσας δὲ ἂν ἀργυρος ἢ χρ. legerat *Gall.* 2. & *Epiphan.*

b Σκέλους] Vel cum *Big. Samb.* & *Gall.* 1. σκέλους κατορθωμάτων. *Hen.* & *Busb.* BERN.

c Κατορθωμένων] Ita *Big.* & *Samb. Aliis.* καθορθωμένων.

d Εκ τ πρῶτον] *Gall.* 1. ἐκ τ τι πρῶτον, dein ῥαχάβην pro ῥαχάβην. BERN.

e Προσῆγεν] Προσήγαγεν *Gall.* 1. Dein *Samb.* ἠρεμησάντων. BERN.

1. *Hæc cum dixisset*] *Hoc ergo prodigio invadenti Hebræo patuit pulcherrima rerum Jericho. Quinimo eam murorum ruinam ex fiducia mera Oraculi Divini accidisse animadvertit beatissimus Paulus, Heb. c. 11. 30.* Πίστει τὰ τείχη Ιεριχὼ ἔπεσε, κυκλωθέντα ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας. BERN.

f Οἱ δὲ εἰσελθόντες] *Samb.* & *Busb.* οἱ δὲ εἰσελθόντες. Tum *Gall.* 2. *Big.* & *Samb.* εἰς τὴν ἱεριχοῦντα · & subinde *Gall.* 1. πάντας ἔκτεινον ἐν αὐτῇ: necnon *Gall.* 2. *Big.* & *Samb.* πάντας ἔκτεινον, τ ἐν αὐτῇ πρὸς τὸν π. τ. π. π. τ. τ. ἀ. καθαπερ ἐπλήγότων. BERN.

g Πάντας ἔκτεινον] Πάντας ἔκτεινον, τ ἐν αὐτῇ πρὸς τὸν π. *Big.* & *Samb.* & *Gall.* 2.

2. *Illi vero urbem ingressi omnes in ea* promiscue *trucidabant*,] *Ferrum & ignis cætera Jerichuntis omnino delent. Veruntamen Rachaba hospes bona vivere meruit cum suis, atque encomiis insuper, honoribus, & agris ab imperatore piissimo donari. Increbuit equidem jampridem in scholis Babyloniis hanc faminam, quæ judicio Pauli & Jacobi procerum Christianismi à fide ac probitate animi rectius æstimatur, quam à caupona sua, ad octo vates Hieraticos genus suum propagasse, item ad Holdam præclaram Sibyllam. Veri illi sunt Nerias, Baruchus, Saraias, Machasias, Jeremias, Hilcias, Hannemaelis Sallumus*, Megilla *f.* 14. *b. Imo non tantum in Dei Ecclesiam* במבילתה ובקרבן *, sed in thalamum imperatoris hanc Gioren penitus admiserunt iidem doctores* Jebamot *c.* 8. *& alibi. Certe inter Criticos sacros* רחב *v.* 25. *hereditatem & fundum & opes induere, minus nihil, notavit Cimchius junior & comprobavit,* החירת שנתן לרת מחירת ממון או נחלת במרת שיתיו וזהו שאמר ומשב בקרב ישראל וזהו הפירוש הנכון *Quanquam simplicius dictionem illam acceperit Samarita, quæ historiam Hebraicam Josue interpolavit,* ورعب الغندقية سلموا من القتل وسكنت الامراة واهلها في هلة القوم *Præterea longe meliori fide novimus*

sione consternati essent, animoque defecti ad vim propulsandam. Itaque occidebant in plateis jugulati, & in domibus oppressi. Nihil autem eos *à morte* eximebat, sed omnes perempti sunt, usque ad mulieres & infantes. Ac urbs mortuis oppleta est, nihilque *vivum* effugiebat: sed urbem totam incendio vastarunt simul & regionem. Rachabam vero cum suis *omnibus* in diversorium confugientem periculo eripuerunt exploratores. eique Jesus ad se adductæ gratias se ob servatos speculatores habere professus est; certeque, dicebat, se non eum visum iri, qui pro hoc beneficio paria non referret. Mox autem eam agris donavit, & *postea* omni in honore habuit.

Diræ in Jerichuntis instauratorem. Jos. c. 6. v. 3. 1 Reg. c. 16. v. 34.

8. [1] Cæterum si quem urbis locum *intactum* præteriret ignis, *eum* funditus diruebat: & contra habitatores, si quis vastatam instaurare vellet, diras imprecabatur; nimirum, ut fundamenta quidem mænium jaciens orbaretur filio primogenito, postquam vero absolverit, minimum natu filiorum amitteret. Diras autem non insuper habuit numen; sed in sequentibus calamitatem memorabimus quæ propter eas *factas* venerit.

Aurum & argentum omne Deo sepositum.

9. [2] Ex urbis autem excidio immensa vis argenti simul & auri, necnon & æris, coacervata est, nemine edictum transgredi auso, aut in proprium emolumentum ea diripere. Et has quidem manubias Jesus sacerdotibus in thesauros reponendas tradidit. Ac Jerichuntis quidem eversio in hunc modum se habuit.

Furti reus Acharus. Jos. c. 7.

10. [3] Acharus vero quidam, Zebediæ filius ex

πλὼ καταπεπληγότων, καὶ ⸀ Φρονήμαλ⸂ος αὐτοῖς πρὸς ἅμιλλαν ἀχρείᾳ γεγονότ⸂ος. ἀνηρουῶτο δ' ἂν ἐν τ῀ ὁδοῖς ἀποσφαττόμενοι, [h] καὶ ἐν τ῀ οἰκίαις ἀπικαταλαμβανόμενοι. παρητεῖτ⸂ο δ' οὐδεν αὐτὸς, ἀλλὰ πάν⸂τες ἀπώλλυντ⸂ο [i] ἄχρι καὶ γυναικῶν καὶ παιδίων. καὶ νεκρῶν ἡ πόλις ἦν ἀνάπλεως, καὶ διέφυγε [k] οὐδέν. τλῶ ⸀ πόλιν ἐνέπρησαν ἅπασαν, καὶ τλῶ χώρεαν· καὶ τλῶ Ραχάβλω σὺν τοῖς οἰκείοις εἰς τὸ καταγώγιον συμφυγοῦσαν ἔσωσαν οἱ κατάσκοποι· καὶ πρὸς αὐτὸν Ιησοῦς ἀχθεῖσῃ χάριν ἔχειν ὡμολόγ⸂ε σωτηρίας τ῀ κατασκόπων, καὶ [l] μλὼ τ῀ ἐργασίας ταύτης ἔλεγε ⸀ τ῀ ἀμοιβαῖς οὐκ ἤττονα φανήσεσθ⸂αι. δωρεῖτ⸂αι δ' αὐτλὼ εὐθὺς ἀγροῖς, [m] καὶ λοιπὸ τιμῆς εἶχε τ῀ ἁπάσης.

ή. Τῆς ⸀ πόλεως εἰ καί τι παρελθοι τὸ πῦρ, κατέσκαπτε, καὶ κατὰ τῶν [n] οἰκησόντων, εἴτις [o] παρηθεῖσαν ἐγείρειν ἐθελήσειεν, ἀρὰς ἔθετ⸂ο· ὅπως θεμελίως μὲν ὑψηλῶν βαλλόμεν⸂ος [p] στερηθῇ τῶ πρώτ῀ παιδὸς, τελειώσας ⸀ τ῀ νεώτατον τῶν παίδων ἀποβάλῃ. τ῀ ⸀ ἀρᾶς τὸ θεῖον οὐκ ἠμέλησεν· ἀλλ' ἐν τοῖς [q] ὕστερον ἐρεῖμεν τὸ [r] περὶ αὐτλὼ πάθ⸂ος γλόμενον.

θ'. Ἀπέρον δέ τι πλῆθ⸂ος ἐκ τῆς ἁλώσεως συναθροίζε⸀ ἀργύρ῀ τε καὶ χρυσῦ, καὶ πρὸς ἔτι χαλκῦ· μηδενὸς ⸂ωβαίνοντ⸂ος τὰ δεδομένα, μηδ' εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν αὐτὰ [s] διαρπασαμένων. καὶ τοῦτα μὲν Ιησοῦς τοῖς ἱερεῦσιν εἰς τοὺς θησαυροὺς ⸂ωδίδωσιν καταθέσ⸂ος. καὶ ἡ Ιερειχοῦς μὲν τοῦτον ἀπώλετ⸂ο τ῀ τρόπον.

ί. [t] Αχαρ⸂ος δέ τις, [v] Ζεβεδίᾳ παῖς ὢν [x] ἐκ φυλῆς Ιού-

quotquot nos Christiani, propter S. Matthæum, qui hoc dubio procul ab archivis Templi Solymitani excerpserat, ex eadem Rachaba, post longam regum principumque seriem, descendisse tandem Mariæ Virginis Beatissimæ sponsum Josephum. Duxerat enim illam Jerichosiam non Josue, sed Josue secundus imperio & honore, tribus principis præfectus, vir piissimus, vir Bethleemita, *Salmon Naassonida, ut Jonathan interpres tam in MSS. quam in libris Ectypis eum laudat,* auctor progeniei probissimæ & fama suavissima, *quod ait paraphrastes Chronicorum S. l. 1. c. 2. 54.* שלמה *ille &* שלמון *vocatur indifferenter apud suos, parens Boozi. Boozorum denique istum Jonathas paraphrastes & Rab Huniades in Talmudo* Baba batra *f. 91. unum eundemque faciunt cum* אבצן *Abessane judice: quod ratio vera temporum non facit.* BERN.

h Καὶ ⸀ τ῀ οἰκίαις] Illa καὶ ⸀ τ. οἰ. ἐπ. addita sunt è *MSS. & Vet. Interpr.*

i Αχρι] *Epiphanius* ἀπώλλυντο ἄχρι καὶ γ. καὶ π. *Bas. & Gen.* ἀπώλλυντο μέχρι γυναικῶν καὶ παιδίων *Gall. 2. Samb. Hen. & Busb.* ἀπώλλυτο μέχρι καὶ γυναικῶν καὶ παιδίων *Big.* Reliquerat forte Mattathiades μίχρις, unde facerent Librarii μίχρι καὶ. BERN. *Al.* μίχρι καὶ γ. Reliquerat forte *Josephus* μίχρις κ.

k Οὐδὲν] Οὐδεὶς *Busb. & Epiphan.*

l Μὴ τ῀ ἐργασίας] *Epiphan. & Tar.* καί μιν &c. *Bas. & Gen.* καὶ μηδὲν τ῀ ἐργασίας ταύτης ἔλαττον ⸀ τ῀ ἀμοιβαῖς ἤττονα φανήσεσθ⸂αι *Big. Samb. & Gal. 1, 2.* BERN. Ita edidit *Bernardus*, nixus *Epiphanio & alicujus* conjectura. in *Editis*, *Aliisque* μιν. in *Big. Samb & Gall. 1. & 2.* μηδ'. & dein ἀμοιβαῖς ἤττονα.

m Καὶ λοιπῆς τιμῆς] Καὶ λοιπὸ τιμῆς (λοιπτιμῆς *Samb.*) εἶχε τ῀ πάσης *Big. Samb. & Gall. 1.* Hanc autem pompam, haud vanam, sed virtutis admirandæ & urbi suavissimæ decretoriam, de Josepho sic contraxit Zonaras Annalista: Τῇ ⸀ πρώτῃ τ῀ ἑορτῆς ἡμέρᾳ τῇ πολιορκίᾳ τ῀ ἱερεχῶν⸂ος ὁ Ἰησοῦς ἐπεχείρησεν, ὅτω ταύτλω λαθέμεν⸂ος· τλὼ κίωτὸν οἱ ἱερεῖς φέροντες περιῴδουν τὸ τεῖχ⸂ος, ἁπλᾷ σαλπίσαντες κέρατι. καὶ ἡ γερουσία παρείπετο· εἶτ' ὑπεισῆσαν εἰς τὸ στρατόπεδον. καὶ τοῦτο ἐπὶ ἓξ ἑπτλὼν ἡμέρας. τῇ δ' ἑβδόμῃ τὰ αὐτὰ ποιησάντων καὶ περιελθόντων ἑπτάκις, τὸ τεῖχ⸂ος κατέπεσε. καὶ ὁ λαὸς εἰσελθὼν παίλας ἔκτεινον, καὶ τλὼ πόλιν ἐσέπρησαν. τλὼ ⸀ ῥαῴδ μόνλω σὺν τοῖς οἰκείοις ἔσωσαν οἱ κατάσκοποι, Φοινικίδα φῶς τ῀ οἰκίας ἀπαωρήσασαν. καὶ ἐκτὸς αὐλῆς αὐτῇ ἐδωρήσαλθ, καὶ ἦγε λοιπὸ τιμῆς. BERN.

1. *Caterum si quem urbis locum* intactum *præteriret ignis,*] *Neque ita sistunt animi imperatoris: quin diras imprecaretur forma solenni familiæque perniciem, quisquis ausus urbem Jerichunta è favilla denuo instauraret: Jos. c. 6. Devoventi tum annuit sanctum Numen, ut constat 1. Reg. 16. 34. Præsertim ait Chronologus Samariticus* فوقف ∇שׁ֫ש֫ם ونادي بصوت عالي معلون من يبني هذه المدينة الي الابد Recto corpore ac voce elata novæ Jerichuntis fundatorem execratus est Jesus. *Sed differamus hæc ad* Βασιλικὰ, *librumque* VIII *harum originum. Egregie equidem, hoc non differam, Flavius explicat modo* τὸ ἐξεραϊκὸν ובצעירו יציב דלתיה, τελειώτας ⸀ τ῀ νεώτατον τ῀ παίδων ἀποβαλῃ. BERN.

n Οἰκησόντων,] Mallem οἰκισόντων.

o Παρηθεῖσαν] Παρελθεῖσαν ἀναγείρειν *Gall. 2. Big. & Samb.* παρεθεῖσαν ἐγείρειν *Bas. & Gen.* παρεθεῖσαν ἐγείρειν *Gall. 1. Hen. Busb. & Zonaras.* Sic enim ωβαῴδ Drungarius iste, ⸀ ⸂ὸ ⸀ ἐγείρειν αὐθις βουληθησομένων τλι πόλι ἀρὰς ἔθετο· περιθεῖναι μὲ τλὼ πρώτ῀ παιδὸς τ῀ θεμελίως βαλλόμεν⸂ος, τ῀ ⸀ τελειώσαντα ⸀ ζημιωθῆναι τ῀ νεώτατ⸂ου. BERN.

p Στερηθῇ] Στερηθείη *Busb. & Hen.* & mox ἀποβαλεῖ

q Υστερον ἐρεῦμεν] *Al.* ὑστέρως ἀπαγγ. & ἐπαγγελλόμεν. ut & ὕστερ⸂ον ἐπαγγελλόμεν, & ἐν τοῖς ὑστέροις ἐρεῦμεν.

r Περὶ αὐτλὼ] Forsan ωβὶ αὐτόν, ut apud *Ælianum*, τὸ ωβὶ Σωκράτλι πάθ⸂ος

2 *Ex urbis autem excidio immensa vis argenti simul & auri,*] *Crevit ab auro ereque Hierichuntino Gaza Dei, non thesa privata.* BERN.

s Διαρπασαμένων.] *Gall. 1. Bas. Gen. & Epiphanius.* Amplius adhuc *Big. Gall. 2. & Samb.* διαρπασαμένων, ἀλλ' ἀπιχομένων, ὡς ἦεν τῷ θεῷ καθιερωμένων. ταῦτα μὲ &c. Similiter *Zonaras*, πολὺ ⸀ πλῆθ⸂ος ἐκ τ῀ πόλεως ἀργύρε τι καὶ χρυσῦ· καὶ ἅπαν ἀνετέθη τῷ θεῷ, ὡς τ῀ καταρθωμένων ἰσόμοιρον ἀπαρχλύ. ἀπείρῳ γὰρ πᾶσιν ἐκ τούτ⸂ου τι σφετερίσασθ⸂αι. ἀχλὼ δέ τις ἐκ τ῀ ἰούδα φυλῆς, ὑφάσματί χρυσοϋφεῖ ωβετυχὼν καὶ μάζῃ χρυσῦ ἑλκύσῃ σίκλας διακοσίους, ἰδιώσασθ⸂αι ταῦτα, καθορύξας ἐν τῇ σκλνῇ. BERN. Διαρπασαμένων [διαπρεσ⸂ύντων *Vat.*] ἀλλ' ἀπιχομένων, ὡς ἦεν τῷ Θεῷ καθιερωμένων, καὶ ταῦτα μὲ &c. *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat. & Gall. 2.* Vide *Zonaram*, p. 30.

t Αχαρ⸂ος δέ τις,] Αχὰρ 1. *Paral.* c. 2. v. 7. in *Alexandrino Cod.* LXX. Αχάν.

v Ζεβεδίᾳ] Ζεβεδαῖ *Gall. 1. & Epiphan.* Χαρμὶ Ζεβεδίᾳ παῖς *Vat.* ex *Jos.* c. 7. v. 1.

x Ἐκ φυλῆς] Sonantius ἐκ τ῀ Ἰούδα φυλῆς in sex *MSS.*

3. *Acharus vero quidem,*] *Verum chlamydem regiam auro contextam, una cum massula ejusdem metalli pondo siclis cc. clam cæteris, præter Deum vindicem, apud se defodit totius gentis infortunium, macula tribus Judæ, dolorque* זברי *Zebediæ avi Acharus. Hoc nominis* עכן *Achan scribunt Hebræicum ingestis Josue, Chaldæum ibidem, versio S. Hieronymi, atque Alexandrinum ex Græcis exemplaribus Complutinumque, necnon Procopius Commentator.* ἴχαν. *denique* אינן *Chronographus Samaritanus. Idem tamen Josepho* ἀχαρ⸂ος ὁ ἄχαρ עכר *Annalista sacro, 1 Par. c. 2. omnibusque pariter ipsius interpretibus. Syris hic nebulo ubique* ἄχαρ ܥܟܢ: *sicut illi ipsi malunt* συχὰρ *pro notissima urbe* συχὲμ; *quod ex N. T. fidei nostræ arca, quam ex Deuteronomio Pharisæorum etiam novimus. Insuper* ἄχαρ *retinent* ἐκδόσεις *Aldina, Basileensis & Romana apud Josue: Episcopus Cyrensis in Quæst. G. Syncellus, Glycasque. Hanc denique scriptionem abunde confirmat Imperator c.* VII. 25. *ubi ab invisо satis nomine sordidum militem increpat damnatque pro tribunali* עכרתנו יעכרך יהוה ביום הזה. Temet hodieque (*non in sæculo futuro, aiunt lati pectoris Theologi in Massicla* Synhedrin c. 6. §. 2. *Gemarisque ambabus ejusdem*) *deturbabit* Deus, *O turbator rei Hebraicæ! Repetitque rursum dictorium vetus & Φιρώνιμον sacrorum Paralipomenon conservator l. 1. c. 2. 7* עכר עובר ישראל אשר מעל בחרם. *Hoc deinceps in Adagium severius concessit, ut Reg. l. 1. c. 18. 17.* זה עוכר ישראל, ὁ ⸀ τ῀ ἑξαίων λαὸν κακώσας, *Flavio iste interprete:* ὁ ταράξας ⸀ ἰσραὴλ, *sive* المعكر, *ut Arabs explicat sua voce. Adhuc etiam visitur val-*

Ιούδα, ὑφῶν [y] χλαμύδα βασίλειον, ὁκ χρυσοῦ μὲν πᾶσαν ὑφασμένην, [z] μάζαν δ' χρυσοῦ σταθμὸν ἔλκυσαν [a] σίκλους διακοσίους, κ) δεινὸν ἡγησάμενος, εἰ ὁ κινδυνώσας [b] ἥυρεθη κέρδος, τοῦτο τῆς ἰδίας χρείας ἀφελόμενος δοῦναι φέρων τῷ Θεῷ [c] καὶ μὴ δεομένῳ, ὄρυγμα βαθὺ [d] ποιήσας ἐν τῇ αὐτοῦ σκιωῇ καθώρυξεν εἰς τοῦτο· [e] λήσειν νομίζων ὡς τοὺς συσταλιώτας, οὕτω καὶ τὸ Θεόν.

ια'. Ἐκλήθη δὲ ὁ τόπος, [f] ἐν ᾧ στρατόπεδον ἔβαλεν Ἰησοῦς, [g] Γάλγαλα· σημαίνει δὲ τοῦτο [h] ἐλεύθερον ὄνομα. Διαβάντες γὰρ τὸ ποταμὸν, [i] ἐλεύθεροι αὐτοὺς ἤδη ἀπό τε τῶν Αἰγυπτίων καὶ τοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ παλαιπωρίας ἐνόμισαν.

tribu Judæ, cum invenisset chlamydem regiam; totam auro contextam, una cum [1] massula auri pondo siclis ducentis, & durum admodum existimasset, si quis periculo adito forte invenerit quod in rem suam esset, istud in sui detrimentum Deo etiam non egenti offerret, foveam profundam intra tentorium suum deprimens, illic defodit; ratus fore ut Deum similiter ac commilitones lateret.

II. [2] Locus autem, ubi castra habuit Jesus, vocatus est Galgala: quod nomen libertatem denotat. Nam fluvium trajecti, jam semet à miseriis, quas sub Ægyptiis & in deserto pertulerant, [3] liberatos esse senserunt.

Prima Hebræorum castra cis Jordanem Galgala appellata. Jos. 12. [1] At *c.* 5. *v.* 9.

vallis, paulo borealior Galgalis, ἐμὶκ ἀχώρ, κοιλὰς ἀχώρ, cum LXXII. *Interpretibus Alexandrinis, tum tribus aliisque Judæis Oseæ c.* 2. 15. *Et incolis simpliciter dicta Achor, testibus Hieronymo Bethleemita, Procopioque Gazæo, & nominis illius & obruti sacrilegi diutinum argumentum. Reperies denique inter Chaldæos sensus similis vocabula* Achar, Achan, & Agan, יעכר עכן ויעגן. *Impedimento enim ac* Scandalo esse *tria ista omnino denotant. Furti autem partem artificiosam* ארדת שניץ מוברה *Judæi* LXXII. *Interpretantur* ψιλὼ ποικίλῳ, *doctissimus Symmachus* vestem Singaricam, *ἔνδυμα σινικὸν: Aquila & Jonathas* κολλῷ βασιλικῷ, אכטלי בבלי. *Et grandis Geneseos Rabinorum* ποδυτῆρα βασιλικῷ, פרפירא בבליקון. *Pariter Arabs Waltoni* لزارا عراقيه Chlamydem Eracæam. *Idem etiam vestimentum à tinctura cælesti* coccineum *appellat noster Hieronymus. Josephus vero Judæus à dignitate* Regale, *purpuram equidem auro varians, ut in Babylonicis solet. Partes alteræ furti* Regula *aut* Lingua aurea L. *siclis argenteis pondo.* חמשים שקלים במשקלו, *valorem vero argenti siclis Hebraicis aut tetradrachmis Ægineticis* 12Χ50=600: *simulque* מאתים שקלים כסף, *Symmacho & διακόσιοι σταθμοὶ ἀργυρίου; juste, juxta stateras Insularum Græcanicarum: quæ sunt ducenta Didrachma Interpretum Alexandrinorum, ut oportuit: aut tot* Selagin סלעין *Chaldaicorum. Mutilus adeo reperitur hic locus in omni codice Josephi, propter repetitum σίκλους. Sic illum tamen instauro.* χλ. βασ. ὁκ χρ. μ̃ π. ὑφασμένην, μάζαν δ' χρυσοῦ σταθμὸν ἔλκυσαν πεντήκοντα σίκλους· ἀργυρίου δ' σίκλους διακοσίους. *Tantum enim fassus est sacrilegus v.* 21. BERN.

g Χλαμύδα] Χλαμίδα *Hen. & Epiphanius, vitio librorum frequentissimo.* χλαμίδα quidem vocabulum Græcum ipse Theodoretus viderat in hoc paragrapho. Sic enim differit de sacrilegio Achari, ὑπελάβεν ἀχὰρ ὁ κιναδοὺς, ὥσπερ τοὺς ἀνθρώπους, οὕτω δηλονότι καὶ τὸ Θεῖον. ἠθέλησεν οὖν καὶτοῦτον διελεγξαι, καὶ πᾶσιν ἐνθεῖναι δίδαγμα, ὅπως οἱ τὰς θείας νόμους φυλάττοντες τὰς ἀδικοῦντας διελέγχωσιν, ὡς τὸ ἐπαχθησομένης μεθέξοντες τιμωρίας, sicut Jos. c. 22, 18, 20. τὸν δὲ ψιλὸν ὁ ἀκύλας κολλὸν ἑρμηνεύσε (κολλὸν pariter heic supponit Octateuchum Oxoniense pro ψιλὸν versionis vulgatæ) ὁ δὲ ἰωσηπος χλανίδα· τὸν δὲ γλῶσσαν, μάζαν χρυσοῦν. δῆλον δ' ὁτιοῦν, ὡς ἡ ὑπὸ τὸ σφῆνα καλυμένη κοιλὰς ἀχὼρ, αὕτη ἐστὶν ἐν ᾗ ὁ ἄχαρ καθηλώθη· καὶ γὰρ ἡ ἐμπαχὼρ φάσγανε ἀχὼρ ἑρμηνεύεται. BERN. Χλανίδα in *Josepho* legerat *Theodoret.* quem videsis *Tom.* 1. p. 201.

1. *Massula auri*] *Recte Mert.* mazan, μάζαν. *Star. & W.* 2. *expositionum haud parci*, auri mazam, *i. e.* massam. *Recte & ἑτύμως. Ita & Glossæ veteres*, μάζα, ἡ βῶλος, massa. *Metalli enim* massula *seu* lingula *Græcis dicitur* πλινθίον, μαζίον, βώλιον, *& βώλαξ: unde acceptum Iberorum*, Balux. *Quinetiam* μᾶζα *apud Griphologos* ῥῶλίδιον τυρροῦ καὶ ξηροῦ, crustulum *denotat, & tralate* palacra. ἔλκυσαν *vero, aut saltem* ἔχσαν *retraxit inficetus Scholasticus ad chlamyda. Voss.* 2. & habentem auri mazam. *Addam hisce Petrum historicum*, Porro Achor vel Achar, alias Achan, filius Charmi de tribu Juda, tulit aliquid de anathemate, chlamydem scilicet coccineam contextam auro, habentem secundum Josephum auri mazan, i. e. massam, id est, ducentos siclos: tulitque totidem siclos argenti, regulamque auream, vel linguam quinquaginta siclorum. BERN.

z Μάζαν δὲ χρυσοῦ] Τὸν δὲ γλῶσσαν ὁ ἰωσηπος μάζαν χρυσοῦν ἑρμήνευσεν, *Theodoret.* loco jam citato.

a Σίκλους διακοσίους,] Ita *Hen. Busb. Bas. & Gen.* At vero minus eleganter *Big. Samb. & Gall.* 1, 2. σίκλων διακοσίων. BERN. Σίκλων διακοσίων in quinque *MSS.* minus eleganter, ut censet *Bern* qui etiam propter repetitum σίκλους locum mutilatum esse suspicatur, atque hoc modo integritati suæ restituendum, χλ. β. ὁκ χρ. μ̃ π. ὑφασμένην, μάζαν δὲ χρυσοῦ σταθμὸν ἔλκυσαν πεντήκοντα σίκλους, ἀργυρίου δὲ σίκλους διακοσίους, quod tantum fassus sit Achar, *Jos.* c. 7. v. 21.

b Ἥυρεθη κέρδος,] *Bas. Gen. & Epiphanius.* εἰ ὁ κινδυνώσας εὕρεθη *Big. & Samb.* εἰς ὁ κινδυνώσας ἥυρεθη *Gall.* 1. Mox ὥρυμα *Bas. & Gen.* quod ipsis equidem Athenienses, rotundissimi licet oris civibus, concedi non debet. BERN.

c Καὶ μὴ δεομένῳ,] Καὶ μὴ μᾶλλον δεομένῳ legerat *Epiphan.*

d Ποιήσας] *Al. (Samb. & Epiph.)* ποιήσας τῇ αὐτῇ σκιωῇ.

e Λήσειν νομίζων] *Bas. Gen. & Theodoretus.* λήσεσθαι libri plures quam meliores, ut *Samb. Big. & Gall.* 1, 2. Atticorum enim vox utraque. Statim συσταλιώτας *Bas. & Gen* antique; atque proxime ὅτως κ) *Samb. & Gall.* 1, 2. etiam ritu prisco. BERN.

f Ἐν ᾧ στρατόπεδον] *Bas. & Gen.* crede ex Hebraico גלגל. *Samb. Big. Gall.* 1, 2. *Hen.* (*Vat.*) *Busb. & Epiphanius* ἐν ᾧ τὸ στρατόπεδον ἐκάλεσε ἰησοῦς γάλγαλα: sive ex versione Græca S. Bibliorum adsumto nomine locali, sive ex ipso Mattathiade, qui sæpissime χαλδαΐζει in nominibus sacris. Namque גלגלא legis apud Jonathanem interpretem, Jos. c. 5. 10. & passim. Hanc lectionem confirmat in Annalibus *Zonaras* Interpolator operis Josephici, ἐκλήθη δὲ ὁ τόπος ὃ στρατόπεδον ἐβάλετο ἰησοῦς γάλγαλα. ὡς ἤδη ἑαυτοὺς ἐλεύθερους τῶν αἰγυπτίων καὶ τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ ταλαιπωρίας γενέσθαι τῶν ἰσραηλιτῶν. γάλγαλα γὰρ τὴν ἐλευθερίαν ἑρμηνεύει καλεῖσι. Procopius consimili modo ad Jos. 5. 9. ἀφεῖλον τὸν ὀνειδισμὸν, *Probri* nomine servitutem innuit. Nunc enim liberum vobis circumcidi, non sicut in Ægypto cum metu servili. Ab obita vero circumcisione loco Galgal nomen imponitur. *Galgala* enim est revolutio. *Clare etiam & aperte ante illos docuerat S. Theodoretus ad erotema quartum*, Γάλγαλα δὲ ὁ τόπος ὠνομάσθη. τοῦτο δὲ τὸ ὄνομα ἐλευθερίαν δηλοῖ. τότε ὁ τὸ ὅλον ἔτρεψε θεὸς· ὁν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ ἀφεῖλον τὸν ὀνειδισμὸν αἰγύπτιον ἀφ' ὑμῶν. δηλοῖ δὲ ὁ λόγος τὸν τῆς αἰγυπτιακῆς δουλείας καὶ δυσσεβείας ἀπαλλαγὴν, καὶ τὸ ἐπηγελμένης γῆς τὸν ἀπόλαυσιν. καὶ ἡμεῖς δὲ μανθάνομεν, ὡς ὁ διὰ παντὸς βαπτισμὸς ἀξιόμεθος, καὶ τὸν πνευματικὴν περιτομὴν ἐπιφέρομεν, τὸ τῆς ἁμαρτίας ὀνειδος ἀπολύει. Huc adnotavit Tar. Γαλγαλ, *i. e. liber. Inde Galli & Franci iidem.* BERN.

2. *Locus autem, ubi castra habuit Jesus, vocatus est Galgala:*] *Prima Hebræorum castra cis Jordanem Galgala adpellari Optimo placuit, in memoriam populi sui ab Ægyptiis & Saracenis tum demum* liberati & exemti. *Jubebat enim Jos. c.* 5. 9. ὁν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ ἀφεῖλον τὸν ὀνειδισμὸν αἰγύπτιον, גלותי Gallothi; *Hieronymus noster*, abstuli: & *Jonathan cum Syro Arabeque congrue* אעדית, اخذت, كشفت; *aut Salomon* חסירותי. *Quinimo ipsum* גלגל *fundi Hebraici; quod pronuntiarunt Masoretæ* Gilgal; *B. Hieronymus inter Doctores Tiberienses versatissimus* Galgal, & γολγὸλ LXXII. *Judæi ad Deut. c.* 11. 31. *Indeque derivatum* גלגלה *aut* גלגלא, γάλγαλα *equidem Josephi, Onceloſi, Interpretis Samaritani, & Bibliorum tam Græcorum quam Syrorum, recte denotat* libertatem, evasionem, *aut* apocatastasin, remque in melius evolutam: *veluti* גלוית לוטית *apud Senes illos Alexandrinos. Nequicquam adeo rationis bonæ habent novi Theologi, quod de hoc etymo in Mattathiaden, ac simul adversus Theodoretum, Procopium à Gaza Zonaramque obganniant. Denique de castris istis multo rectius judicant Samaritæ, quæ quidem ad sesquimilliare abs Jerichunte jam olim statuerat Imperator, quam Judæi* Sotæ *Talmudicæ f.* 33. *b. aut propter Judæos Eusebius Cæsariensis & Bethleemita ille Hieronymus* de Locis sacris. BERN.

g Γάλγαλα·] Ita cum septem *MSS. Vet. Interpr. Aliisque*, sive ex versione LXX. assumpto nomine locali, sive ex ipso *Josepho*, qui sæpissime Χαλδαΐζει in nominibus sacris. in *Bas. & G.* juxta *Hebraicum* Γαλγάλ.

h Ἐλεύθερον] Ita etiam *Theodoretus*, Tom. 1. p. 199. *Zonaras.* in *Annalibus.* p. 30. & *Procopius* ad *Jos.* c. 5. v. 9. HUDS. Potuit ad גלה non respexisse & sensum expressisse nominis loco dati, quod ibi demum liberatio ex Ægypto vere facta fuisse dici possit, uti mox testatur, tunc quum Jordanem transiissent, si & ab Ægypto & malis itineris ex Ægypto instituti liberati essent. REL.

i Ἐλεύθεροι] *Gall.* 1. *Busb. & Hen.* ἐλεύθερους ἤδη τὸν αἰγυπτίων. Ita & *Zonaras.* Ibidem ἐλεύθ. αὐτοὺς *Samb.* BERN.

3. *Liberatos esse senserunt.*] *Audiendus rursus & P. Comestor*, Facta autem circumcisione dixit Dominus ad Josue, *Hodie abstuli à vobis opprobrium Ægypti, i. e.* præputium, quod apud Hebræos erat opprobrium immunditiæ gentium. Ob hoc vocatum est nomen loci illius *Collis præputiorum*, vel *Galgala, i. e.* revelatio, quasi sanctificatio, secundum illud: Facta est Judæa sanctificatio ejus. Potest tamen dici opprobrium ab eis ablatum, servitus Ægypti & labor deserti: quod congruit secundum aliam nominis interpretationem. Interpretatur enim *Galgala*, libertas. Porro mansit populus in castrorum loco donec sanaretur, & fecerunt Phase XIV. die ad vesperam in campestribus Jericho, quod nondum nisi bis factum fuerat. Primo in finibus Ægypti circa Rameſſe: secundo ad radicem montis Syna secundo anno itineris. Ex tunc intermissum fuerat cum circumcisione usque ad terram promissionis. BERN.

Contra Ainitas rem infelicius gerunt Israëlitæ. Ios. c. 7.

12. [1] At paucis diebus à calamitate Jerichuntis, mittit Jesus tria millia armatorum ad urbem Ainam supra Jerichuntem sitam, ut *eam* oppugnarent; qui, Ainitis cum illis manus conferentibus, in fugam versi, viros triginta sex amiserunt. Quod cum nunciatum fuisset Israëlitis in magnum mœrorem eos conjicit atque angustias: non tam propter cognatos amissos, licet omnes qui perierint viri fortes fuerant & valde æstimandi, quam propter desperationem. nam cum crederent se jam ea regione potitos, & salvum incolumemque in prælis exercitum habituros, Deo hoc illis promittente, contra opinionem hostes elatos videbant. Itaque saccum vestimentis inducentes tota die erant in luctu & lachrymis, de cibo capiendo ne minimum quidem soliciti; ut qui ægerrime quod acciderat tulerunt.

De tam malo omine apud Deum expostulat Josua, pronus corpore, animo fidens propter promissa Divina. Ios. c. 7.

13. [2] Jesus autem videns exercitum ita territum atque animis consternatum, & de rerum summa jam male sperantem, cum fiducia Deum alloquitur. "Nos enim, inquit, non temeritate & "audacia adducti sumus, ut terram hanc armis in "nostram potestatem redigeremus: sed Moyse ser"vo tuo ad hoc *aggrediendum* nos incitante, dum "multis signis promiseris te nobis hanc terram "possidendam traditurum, teque effecturum ut "noster exercitus semper armis hostes superaret. "Et quidem nonnulla ceciderunt, sicut tu nobis "pollicitus es. Nunc vero præter opinionem cla"de accepta, & parte copiarum cæsa, quasi fides "tuis parum constaret promissis & iis quæ Moyses "prædixerit, haud leviter affligimur; atque eo "magis anxia de futuris spe pendemus, quod res "tam male nobis primo experimento facto evene"rint. Tu ergo Domine, potes enim hisce *malis*

ιϛ'. [k] Μετὰ δ' ὀλίγας ἡμέρας τ Ιεριχουῖτ συμφορᾶς, πέμπει τρισχιλίους ὁπλίτας Ιησῆς εἰς [l] Αἶναν πόλιν ὑπὲρ τ Ιεριχουῖτ κειμένην [m] αἱρήσοντας· οἱ, [n] συμβαλόντων αὐτοῖς τ [o] Αἰνιτῶν, τραπέντες, ἀποβάλλουσιν ἄνδρας ἐξ ϗ τριάκοντα. τοῦτ' ἀγγελθὲν τοῖς Ισραηλίταις, [p] λύπην τε μεγάλην καὶ ὀδύνην ἐποίησεν ἀθυμίαν· ὡ γὰρ τὸ οἰκεῖον τ ἀπολωλότων, καίτοιγε πάντων ἀνδρῶν ἀγαθῶν καὶ σπουδῆς ἀξίων διεφθαρμένων, ἀλλὰ καὶ ἀπόγνωσιν. πεπιστευκότες γὰρ ἤδη τ γῆς ἐγκρατεῖς εἶναι, καὶ σῶον ἕξειν ἐν τ μάχαις τ στρατὸν, ὅτως ϗ Θεῷ συμπαραστάτῃ, τεθαρρηκότας ὑπεραδόξως ἑώρων τὰς πολεμίους. καὶ σάκκους [q] ἐπενδυσάμενοι τ στολαῖς, δι' ὅλης τ ἡμέρας ἐν δακρύοις ἦσαν ϗ πένθει, τροφῆς οὐδὲ μίαν ἀπολαύσεως ποιούμενοι· [r] μειζόνως [s] δὲ τὸ συμβεβηκὸς εἶχον ἀχθόμενοι.

ιγ'. Βλέπων ὢν ὅτως ὁ Ιησῆς τὸν τε στρατιὰν καταπεπληγυῖαν, ϗ ὡς ἐπὶ τ ὅλων πονηρὰν ἤδη τὴν ἐλπίδα λαμβάνουσαν, [t] παῤῥησίαν λαμβάνει πρὸς τ Θεόν. "ἡμεῖς "γὰρ, εἶπεν, οὐχ ὑπ' αὐθαδείας προσηχθημεν [v] ὡς ταῦ"τὸν ὑπάρξαι τοῖς ὅπλοις τὸν γῆν· ἀλλὰ Μωϋσέως "σοῦ δόντος πρὸς τοῦθ' ἡμᾶς [x] ἐπεγείραντος, ὡς πολ"λῶν τεκμηρίων ἐπηγγέλλετο κτήσασθαι παρέξειν ἡμῖν "τὸνδε τὸν γῆν. καὶ τ στρατὸν ἡμῶν ἀεὶ τ πολεμίων "πολὺ τοῖς ὅπλοις κρείττονα. τινὰ μὲν οὖν ϗ τὰς "ὑποσχέσεις ἡμῖν [y] ἀπλήστηκε τὰς σάς· νῦν δ' παρὰ δόξαν "ἐπλαικότες καὶ τῆς δυνάμεως τινας ἀποβαλόντες, [z] ἐπί "τε τούτοις ὡς οὐ βεβαίων τ παρὰ σοῦ καὶ ὧν προεῖπε "Μωϋσῆς [a] ἀχθόμεθα· καὶ χεῖρον ἡ τ μελλόντων ἐλπὶς "ἡμᾶς ἀνιᾷ, τῇ πρώτῃ πείρᾳ τοιαύτῃ συντυχόντας. ἀλ"λὰ σὺ δέσποτα, δυνάμεις γάρ σοι τούτων ἔστιν εὑρεῖν, "τὸ

k Μετὰ δ' ὀλίγας] *Busb.* & *Hen.* μετ' ὀλίγον τ ιεριχοῦντ ἀλώσεως. *Epiphanius*, *Samb.* & *Gall.* 1. μ ϗ ὀλίγας ἡμέρας τ ιεριχοῦντ συμφορᾶς. μ ϗ ἡμέρας ὀλίγας *Bas.* & *Gen.* BERN.

1. *At paucis diebus*] *Jos. c.* VII. *Contra Ainitas re infelicius gesta, Chananæa debellandæ spem statim abjicere Hebræus, atque ad saccos & jejunia cœpit convertere. Amiserant etenim* XXXVI. *viros ex præcipuis, fatente Josepho, necnon in T. B. f.* 44. *Sotæ R. Juda, Domine propterne tantula spolia occiditur pars major Senatus?* תיהרוג רובה של סנהדרין. BERN.

l Αἶναν πόλιν] *Bas.* & *Gen.* ἀγὰν *Big.* & *Gall.* 2. γάϊν *Zonaras.* γὰν *Samb.* γάϊαν *Gall.* 1. ἄϊαν *Hen.* ἄϊαν *Busb.* Pessime vero *Epiphaniana* versionis descriptores *Adan* pro ἄγαν, aut ἄϊαν, aut ἀγάϊαν. Hujusce tamen urbis nomen variis modis scribunt sanctissimi viri: Moses ejusque הַעַי *Hahai*; Esaias עַיָּת *Haiath*, i. e. αὐλισμὸς, καῤῥύμα, sic lego ex mente τ πρώτων, sive Arabum عباة & تعوية. Jeremias עַי *Hai*, Esdras modo *Hahai* cum Mose, modo *Haia* עַיָא. Ex Interpretibus Græcis Alexandrini ἀγγαὶ; sed qui historias sacras verterant, γαὶ & ἀγγαὶ: atque apud Nehemiam semichaldæum ἀϊὰ & ἀγαὶ. Onceloſus Jonathan & Syri עַי *Hai*, Saadias العي. Paraphrastes Samariticus in Bibliis Waltoni עינה *Haina*, ex quo defenditur ἄϊνα & ἀϊνάτης Josephi. Abit magis à pristino nomine Chronicon Samariticum: ponit enim الهوية hoc loco. Quinimo longius adhuc abesse videtur versio Arabica Pentateuchi Samaritani, at revera minimo discrepat, quando الكفير substituit pro הָעַי c. 12. 8. Γαϊσ. כְּפִירָה *Cephira* enim, sive كفرة & وبيت الكفير ut vocat Commentator Samariticus in Bibl. Cl. Huntingtoni, è proxima regione visebatur, ut oportuit, *Bethelæ* fani Dei. Significat adeo بيت الكفير idem quod بيت الغيان, *sedes* τ γαϊανῶν, i. e. *infidelium errantiumque*, plane *Bethaven* stabulum Idololatriæ, qua pravius nihil. Reperimus denique in magna Exodo *parasa* 31. adnotatum veteribus Pharisæis ter mille passibus à *bethela* distare *Haiam*: quantum etiam ab illa Cephiram remotam innuunt locorum sacrorum sancti metatores. Eusebius enim Hieronymusque sub Gabaone ajunt jacere Cephiram; *Gabaon* tamen haud plus IV. milliaribus à *Bethela* abesse iter orientale carpenti. Dicit autem Chronicon Samaritanum de הָעַי plane ex codice Judaico, مدينة الهوية هي مقابل بيت الغادر من الشرق. BERN. Ita *Bas.* & *G.* Αγαὶ *Big.* & *Gall.* 2. Γαϊ, *Samb.* & *Zonaras.* Γαϊαν *Gall.* 1. Αϊαν *Hen.* & *Busb.* Αϊαν *Vat.* & Αινὰν juxta *Steph. Byzant.* Videsis Cl. *Berkelium* ad locum p. 134.

m Αἱρήσοντας· οἱ,] Vocem αἱρήσοντας supplevimus ex *Big. Samb.* & *Vat.*

n Συμβαλόντων] *Al.* Συμβαλλόντων.

o Αἰνιτῶν,] Cum Γαϊητῶν, & Γαϊτῶν & Αϊαλῶν habeamus in *MSS.* pro vulgato Αἰνατῶν placuit rescribere Αἰνιτῶν, quod ab Αἶνα juxta τ ἐπιχώριον τύπον recte deducitur.

p Λύπην τε μεγάλην] Λύπῃ μεγάλῃ *Samb.* Dein communius *Big. Samb.* & *Gall.* 1. τεθαρσηκότας. BERN.

q Επενδυσάμενοι] Ita *Samb.* (*Vat.*) & *Epiphan.* Sed *Gall.* 1, 2. ὑπενδυσάμενοι τὰς στολὰς δι' ὅλης τ ἡμέρας, quod est יַעֲרִיב v. 6. *Bas.* & *Gen.* ἐπενδυσάμενοι, δι' ὅλης τὰς ἡμέρας τὰς στολὰς. *Big.* ἐπενδυσάμενοι στολὰς, δι' ὅλης ἡμέρας. Ibidem *Hen.* & *Busb* ἐν ἀκρυσιν pro ἐν δακρύοις: phrasinque insuper aliam substituunt ϗ μὴ τροφῆς γευόμενοι, pro elegantia Josephi τροφῆς οὐδὲ μίαν ἐπιζητοῦντες ποιούμενοι. BERN. Supra στολὰς ergo saccos induebant: nunc saccos, id est, cilicia gerunt in luctu sub vestibus aut tunicis exterioribus. REL.

r Μειζόνως] *Bas. Gen.* & *Epiphan.* μειζόνως ϗ *Big.* & *Samb.* BERN.

s Δὴ τὸ συμβεβηκὸς] Δὲ *Big.* & *Samb.*

2. *Jesus autem videns*] *Mox c.* VII. *de tam malo omine apud Deum expostulat Josue, pronus corpore, animo fidens propter promissa Divina, ut Jos. c.* I. 3, 5. *Deut. c.* 7. 2, 18, 23. & *c.* 31. 6. & *c.* 27. 3, 4. *quo etiam respexit Gemaricus* Synhedrin *f.* 44. *a. imo passim sacro volumine Moysis.* BERN.

t Παῤῥησίαν λαμβάνει] Παῤῥησίαν ἄγγ *Big.* & *Gall.* 2. atqui alterum tersum est & ab Athenis mediis. BERN.

v Ως ταὐτὸν ὑπάρξαι] *Bas.* & *Gen.* ὥστε ταὐτὸν ὑπαγαγεῖν *Big.* & *Samb.* E Latinis *Voss.* 1. *ut hanc terram armis subjicerimus.* ὥστε ταυτὸν ὑπάγειν *Gall.* 1. Mox μυστιως *Gall.* 1. BERN.

x Επεγείραντος,] *Epiphanius.* ἐπιγείραντος, ὃς ϗ *Bas.* & *Gen.* quod etiam consistere possit in illa sententia. ἐξεγείραντος, ὃς ϗ *Gal.* 2. ἐξεγείραντος, ᾧ ϗ *Samb.* & *Big.* ἐπιγείραντος, ᾧ ϗ *Burius* meus, necnon *Tar.* ὡς ϗ ambo ἐξ ἀγχινοίας. Hinc concipiat aliquis legisse olim Josephum cum Interprete Græco v. 7. לכה הינביר עכרן, ἵνατὶ διεῖδασεν ὁ πᾶς σε, ὁ μωυσῆς δηλονότι. BERN. Ita *Bernardus* ex *Epiphanio.* ἐπεγείραντος, ὃς ϗ *Gall.* 1. & 2. ἐξεγείραντος, ᾧ ϗ *Samb.* (*Voss.*) & *Big.*

y Απήτηκε] Απήντησε *Samb. Gall.* 1. & 2. Voculas τὰς σὰς non agnoscit *Vat.*

z Επί τε τούτοις] Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* ἐπεί τε τούτοις.

a Αχθόμεθα·] *Samb. Gall.* 2. & *Tar.* ἀχθόμεθα. *Big.* ἀπεχόμεθα vel ἀχθόμεθα & πολεμεῖν. *Bas. Gen.* & *Gall.* 1. ἀπεχόμεθα. Vel rescribes ἐπαχθόμεθα, sicut viderat fortean famulus Cassiodori. Nam hoc infortunium v. 5. יכם לבב הינם ויתי לכים, eliquarat corda Hebræa instar aquæ. Mox ἐστοτα est ἀδυναῖ sacri Codicis, v. 7, & 8. BERN. Ita *Samb.* & *Gall.* 2. ἀχθόμεθα vel ἀπεχόμεθα & πολεμεῖν *Big.* (& *Voss.*) ἀπεχόμεθα *Bas. G. Vat.* & *Gall.* 1. Forsan rescribendum, ut nos monuit *Bernardus*, ἐπαχθόμεθα.

b Καὶ

"τὸ τε παρὸν ἡμῶν λυπηρὸν, νίκῃ ϖαραχόμενος, "[b] καὶ ϖεὶ τῶν αὖθις δύσελπις ἀφαιρεμένους ἄτως τὰ ἀφε- "νοίας ἔξελε.

ιδ'. Ταῦτα μὲν Ιησοῦς ὀπὶ ϛόμα πεσὼν [c] ἠρώτα τὸν Θεόν. [d] χρηματίσαντος ἢ ἀνίστασθαι ϗ Θεῦ καὶ [e] καθαίρειν τὸν ϛρατὸν, μιάσματος ἐν αὐτῷ γεγονότος, κλοπῆς τε τῶν καθιερωμένων αὐτῷ χρημάτων τετολμημένης· ἀφὸ γὰρ ταῦτα τῷ νῦν αὐτοῖς ἦπαν συμπεσεῖν, ἀναζητηθέντος ἢ ϗ δράσαντος καὶ κολασθέντος, νίκῃ αὐτοῖς ἀεὶ [f] ϖοιήσασθαι τῶν ϖολεμίων· φράζει ταῦτα ϖρὸς τὸν λαὸν Ιησοῦς, καὶ καλέσας Ελεάζαρον [g] τὸν ἀρχιερέα καὶ τοὺς ἐν τέλει, ϗ Φυλῇ ϖκλήρᾳ. [h] τούτῳ ἢ τὸ τετολμημένον ἐκ τῆς Ιούδα Φυλῆς δηλοῦντος, ϗ Φοβήσας πάλιν ϖροτίθησι τὸν κλῆρον ταύτης. τὸ ἢ ἀληθὲς ϗ κακουργήματος ϖρὸς τῷ [i] Σαραχίᾳ συγγένειαν ηὑρέσκετο. [k] κατ' ἄνδρα ἢ τῆς ἐξετάσεως [l] γινομένης, λαμβάνουσι τὸν Αχαρον. ὅσῃ ϖόκ ἔχων ἔξαρνος [m] εἶναι, δεινῶς αὐτὸν ϗ Θεοῦ ϖκροβιελθόντος, ὡμολόγῃ τε τῷ κλοπίμῳ καὶ τὰ Φωρία παρῆγε εἰς μέσον. καὶ οὗτος μὲν ὀλίγους ἀναιρεθεὶς, [n] ἐν νυκτὶ ταφῆς ἀτίμου ϗ καταδίκου [o] ϖροσηκούσης τυγχάνῃ.

ιε'. Ιησοῦς ἢ ἀγνίσας [p] τὸν ϛρατὸν ἐξῆγε ὀπὶ τὴν [q] Αἶναν [r] αὐτούς· ϗ νυκτὸς τὰ ϖρὸς τὴν ϖόλιν ἐνέδρας ϖολλοχίσας ὑϖὸ τὸ ὄρθρον συμβάλλῃ τοῖς ϖολεμίοις. τῶν ἢ μὴ [s] θράσος αὐτοῖς ἀφὰ τὴν ϖροτέραν νίκην ὀπιόντων, ὑϖεχωρεῖν ϖροσποιησάμενος, ἕλκῃ τῷ τρόπῳ τούτῳ

"medicinam adhibere, & præſentem mœrorem "victoriam largiens adime, & deſperationem in "poſterum animo ita defectis aufer.

14. * Ita quidem Jeſus, in faciem prolapſus, Deum *ſupplex* rogabat. Deo autem hoc ei reſponſum dante, ut ſurgeret & exercitum luſtraret, qui flagitio ſemet polluerit, rerumque ſibi dicatarum furtum facere ſuſtinuerit, (propterea enim hanc illis cladem accidiſſe, inquiſitione autem facta & pœna à ſacrilego exacta, victoriam de hoſtibus ſemper reportaturos eſſe) hæc populo declarat Jeſus, & vocato Eleazaro pontifice & magiſtratibus, ſortem per ſingulas tribus mittebat. Hæc autem cum ſcelus in Judæ tribu commiſſum eſſe oſtenderet, rurſum per cognationes ejus ſors mittebatur. Iſtud autem maleficium revera perpetratum eſſe deprehenſum eſt in cognatione Sarachiæ. Cum vero viritim inquiſitum eſſet, Acharum capiunt. At ille, cum inficias ire nequiſſet, Dei indicio graviter illum conſtringente, & furtum fatebatur, & res ſurreptas in medium proferebat. Et ille quidem ſtatim morte multatus noctu ſepulturæ traditur ignominioſæ, & qualis publico judicio damnatis tribui ſolet.

Joſuam eligit Deus, jubetque exercitum luſtrari & ſacrilegium puniri. Joſ. c. 7.

Sortibus deprehenſus Acharus pœnas luit. Joſ. c. 7.

15. † Jeſus autem, exercitu luſtrato, copias ad Ainam ducit; &, noctu diſpoſitis circa urbem inſidiis, prima luce cum hoſtibus congreditur. Is vero, cum illi recenti victoria feroces audacter in eos irruerent, ſimulata fuga longius illos ab oppido

Exercitum contra Ainam ducit Joſua, Ainitas profligat, urbemque eorum evertit; dein ſpolia ampla impertit militi. Joſ. c. 8.

[b] Καὶ ϖεὶ τὴν αὖθις δύσελπις ἀφαιρεμένους] *Baſ.* & *Gen.* phraſi tolerabili: quanquam aliter ſenſerint novi vetereſque Critici. Legitur enim codd. *Big. Samb.* & *Gall.* 2. καὶ τὸ ϖεὶ τὴν αὖθις εὐσελπι ἀφαιρεμένου. *Gall.* 1. καὶ τὸ ϖεὶ τὴν αὖθις δύσελπις ἀφαιρεμένου. *Tar.* διακεισμένους. *Epiphanius* denique ſuggerit καὶ τὸ ϖεὶ τὴν αὖθις δύσελπι διακεισμένους ὄντως ἀφὰ τὴν συνοίκειαν σὺν ἔξελε. BERN. Καὶ τὸ ϖεὶ τὴν αὖθις δύσελπι διακεισμένους *Vat.* κ. τ. π. τ. ἀ. δύσελπι διακείμενον *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Gall.* 2. Suggerit *Epiphanius*. καὶ τὸ π. τ. ἀ. δύσελπι διακεισμένοις ὄντως ἀφὰ τὴν συνοίκειαν σὺν ἔξελε. Eſt qui malit διακεισμένης.

[c] Ηρώτα] *Gall.* 1. *Baſ. Gen. Hen. Busb.* & *Epiphanius.* τὸν Θεὸν ἱκέτευε, clarioris locutionis ac familiaris ergo *Big. Samb.* & *Gall.* 2. ἐδεῖτο ϗ Θεῦ *Zonaras* BERN.

* *Ita quidem Jeſus,*] *Novis tamen victoriæ ſuaſionibus hunc erigit Clementiſſimum Numen, ſimulque luſtrato exercitu, ſacrilegium quod à Jerichunte eum polluerat, ignibus purgari jubet, ceu primæ calamitatis facem. Ad ſortes iduirio: phraſin ita ſacram v.* 14. אשר ילכדנו יהוה, *ὧν ἂν δήξῃ κύριος, tali jactum expoſuit Eccleſiaſticorum decus S. Hieronymus*, Quamcunque tribum, *ſuis verbis*, ſors invenerit. *Eodemque ſæculo Rabini Solymitarii Talmudi ſui tit.* Synhedrin *f.* 23. *b. profeſſo explicant eundem verſiculum*, והעמידה ישראל לשבטיו והפל גורלות עליהן מיד אני מוציאו : Sortes ut vos duxeritis, nebulonem ego ipſe producam, qui ſpolia mea ſurripuit. *Pergunt vero illi Magiſtri nomine Achari de Sortitionis ritu conquerentes & huic ultro opponunt Legem Moyſis Deut. c.* 17. 6. *Similia & videas apud Scholaſticos Babylonios f.* 43 *b. ejuſdem Maſictæ. Tum etiam* הנסתרות, τὰ κρυπτὰ *Deut. c.* 29. *v. ult. de hoc ſcrutinio extraordinario ab iis exponi, indicante itidem priſca ἐπισημᾶ ſuper vocabula*, נקור על לנו ולבנינו ועל עין שבעיר שלא ענש על הנסתרות עד שעברו ישראל את הירדן, *ſimulque refutante opinionem Theologorum nimis hebetium de punctorum Maſoreticorum antiquitate. Ad ſortes inquam coram Theca Divina Phylarchos cum Pontifice Maximo cogit Imperator. Namque in hoc foro. Eleazari meminerunt Flavius & ſucceſſores Flavii, architecti Talmudi. Legitur autem Judais. Tum hac de tribu Zarachum demarchum ſeu fratriarchum ferit index Divinus. Captus demum inter Zarachidas, convictuſque palam Acharus, cum furtivis propriiſque ſimul opibus perit.* Τὰ μὲν ζῶα, ἢ μᾶλ' αὐτὸς ὡσϖερ καταλάβῃ· τὰ ϗ λοιϖὰ ἀφὰ ϖυρὸς ἀφανίζῃ. *Aut verbis veteris Doctoris T. B.* Synhedrin *f.* 44. הראוי לשריפה לשריפה והראוי לסקילה לסקילה. *Diſertiuſque Deuteronomion grande* Paraſa 23. וירגמו אותו כל ישראל אבן הוא לברו וישרפו אותם השור והבהמה באש בממונו. *Recte igitur ſacrum illud cadaver more inhoneſto clamque ſole mox ſepultum fuiſſe retulit Joſephus, objectis lapidibus* εἰς ϖυρὸν μέγαν. *Contra quicquid nuperi Theologi muſſitant. Vide iterum Joſ. c.* 7. 26. BERN.

[d] Χρηματίσαντος] Legis enim c. VII. 10. καὶ εἶπε κύριος ϖρὸς ἰησοῦν, קם לך, ἀνάϛηθι, *ἵνατι τοῦτο σὺ ϖέϖλωκας ἐϖὶ ϖροσώϖου σου.* Idem diſerta dictione declarat Chronographus Samaritanus, ſimulque docet Oracula tum olim miſſis ab Arca vocibus fuiſſe perlata, فدخل يهوشع وهو باك الي قدام صندوق عهد الله وخر علي وجهه وتضرع الي الله تعالي وتخضع وتذلل فجاه الصوت من عند الله خطا الشعب هذا. BERN.

[e] Καθαίρειν] *Gall.* 1. καθαρεύειν. Recte autem, optime interpretatus eſt hic Sacerdos Divinum Epiphonema v. 15. כי עשה נבלה בישראל, μιάσματος ἐν τῷ ϛρατῷ γεγονότος. νέβαλα enim *fœdum ac turpe* denotat, μολυσμα καὶ ἀκαθαρσίαν apud Aſſyrios Paleſtinoſque, ἄσχημον καὶ ἀκαθαρσίαν in Bibliis Græcis. BERN.

[f] Ποιήσασθαι] *Tar.* ποιήσασθαι. Verum in Attica ποιήσεσθαι tantundem valet. *Gall.* 1. ϖεισϖάσεσθαι. BERN.

[g] Τὸν ἀρχιερέα] *Baſ.* & *Gen.* τὸν ἀρχιερέα, καὶ τοὺς ἐν τέλει καὶ Φυλῇ ϖκλήρου, diſtincte. *Samb.* ambigue & ἀκόλως. *Big.* & *Epiphanius* ita ſententiam illam componunt, τὸν ἀρχιερέα καὶ τοὺς ἐν τέλει, καὶ Φυλῇ ϖκλήρου. BERN.

[h] Τούτῳ ϗ] *Samb.* τοῦτο. Dein *Baſ.* & *Gen.* ϖάλιν ταύτης ϖροτίθησι τὸν κλῆρον, minori arte *Big. Samb. Gall.* 1, 2. BERN.

[i] Σαραχίᾳ] Reddo huc cum *Schotano* ϖερὶ τὴν ζαραχίου συγγένειαν εὑρέσκετο, ex c. VII. v. 17. וילכוד את משפחת הזרחי, καὶ ἐϖεδείχθη ὁ ἐκ ζαρεί. *Baſ.* & *Gen.* ediderant perverſe ϖερὶ τὴν σαχαρίου συγγένειαν ἀφέσκετο. In *Gall.* 2. *Big.* & *Samb.* reperimus ſcriptum ϖερὶ τὴν ἀχαρίου συγγένειαν ηὑρέσκετο. Denique *Gall.* 1. & tota officina codicum Latinorum oſtendunt ϖερὶ τὴν ἀχάρου συγγένειαν ἀφέσκετο. Nemo autem demiretur nominis initio *Z.* omiſſum fuiſſe tot Scribis. Blæſius enim ſonuerat olim id elementi, quam nunc auditur, atque ſæpiſſime in *H.* merumque ſpiritum defecerat. BERN. Ita *Schotanum* ſequutus edidit *Bernardus* ex *Joſ.* c. 7. v. 17. Σαχαείου *Baſ.* & *G.* Αχαείου *Gall.* 2. *Big.* & *Samb.* Αχάρου *Vat. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.*

[k] Κατ' ἄνδρα ϗ] *Samb.* κατ' ἄνδρα ϗ (לגברים λαγεβαρείμ) τῆς ἐξετάσεως γινομένης. BERN.

[l] Γινομένης,] Γενομένης *Vat.*

[m] Εἶναι, δεινῶς] *Baſ.* & *Gen.* εἶναι, ϗ Θεῦ δεινῶς αὐτὸν ἐκϖεριελθόντος *Gall.* 1. 2, *Big.* & *Samb.* BERN.

[n] Ἐν νυκτὶ] Ἐν τῇ νυκτὶ *Vat.* HUDS. Noctu ſolebant rei ſepeliri: ſed Chriſtus ante noctem ſepultus, quia inſtabat Sabbathum; confer notata ad lib. IV. 8. ſupra. REL.

[o] Προσηκούσης] Περιπούσης *Gall.* 2. *Big.* & *Samb.*

[p] Τὸν ϛρατὸν ἐξῆγεν] Ita ex ſeptem *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* τὸ λαόν.

[q] Αἶναν] Αἶναν *Baſ.* & *Gen.* ἄϊαν *Busb.* ἄϊαν *Hen.* pariterque exemplaria *Epiphanii Adan* pro *Aian.* γαΐαν *Samb.* γαΐαν Theodoretus MS. γαὶν *Big.* & *Gall.* 2. ναΐαν, vice γαΐαν *Gall.* 1. ναῖν pro γαὴν *Zonaras.* Æmulantur hæc Bibliorum Græcanicorum γαὴ, quod Severo *Ge.* Hinc Origenes הע, χάος, i. e. *vorago*, eſt interpretatus; quod non aliud quam גיא, γαὴ, ut Zach. c. 14. 4. Sed de iſto nomine ſatis mihi videor dixiſſe §. 12. BERN. Ανα *Vat.* Videſis p. 268. v. 2.

† *Jeſus autem, exercitu luſtrato,*] *Joſ cap.* 8. *Cum copiis jam puris, quorum quinque millia in inſidias occidentales,* אורב מים לעיר *& quinquies quinque ex adverſa valli (quam* ἀφαΐα *modo, modo* γαὴ *& ἑωθεν appellitat hiſtoricus ſacer) in apertam pugnam deducebantur, fuga vulturnum verſum, quod eſt in ſacro* דרך המרבר *dixerim ἀναδῶσαι, licet Theologi noſtri aliud doceant, adeo ſimulata: quid enim ſtrategematum facilius illo jactatur, aut conſuetius? Ainatas fuſe profligat Imperator, urbemque eorum evertit: dein ſpolia ampla impertit militi.* BERN.

[r] Αὐτούς·] Αὐτοὺς in ſex *MSS.*

[s] Θράσος αὐτοῖς] *Baſ.* & *Gen.* μὴ θάρσος *Big.* 1, 2. & *Samb.* propter recentiorem Criticam: quæ diſtinguit quoquo modo inter θάρσος & θράσος. BERN.

pido abducit, *hostem* se persequi existimantes, & quasi victoria jam parta insolescentes: deinde *subito* conversis copiis obviam illis proficiscitur, & signa dans, de quibus convenerat, iis qui in insidiis erant, illos etiam ad pugnam excivit. In urbem autem illi irrumpebant, dum cives intus circa muros versarentur, aliqui vero & in illis qui egressi fuerant observandis animo essent occupati. Et hi quidem urbem ceperunt, & obvium quemque occiderunt: Jesus vero manus conferentium phalanges perrumpens in fugam vertit. Compulsi autem in urbem quasi *adhuc* integram, cum & ipsam *ab hostibus* occupatam viderent, & cum uxoribus & liberis incensam deprehenderent, per agros dispalati oberrabant, ad semetipsos, quod soli essent, defendendos viribus destituti. Postquam vero hujusmodi calamitas Ainitis acciderat, *magna* multitudo puerorum & mulierum atque mancipiorum capta est, & aliorum vis ingens impedimentorum & sarcinarum. Quin & pecudum greges ceperunt Hebræi multumque pecuniæ, (opulenta enim erat ea regio) & hæc omnia Jesus, cum esset in Galgalis, inter milites partitus est.

μαχεῖν αὐτοὺς τ πόλεως, διώκειν [t] οἰομένους καὶ ὡς ὅτι νίκη καταφρονοῦντας. [v] ἐπὶ τ ἀναστρέψας τὴν δύναμιν κατὰ πρόσωπον αὐτοῖς ποιεῖ· [x] σημεῖά τε δοὺς, ἃ πρὸς τοὺς ἐν τ Κιτίῳ συνετίθακτο, κἀκείνους ὅτι τὴν μάχην ἐξανίσησιν. [y] οἱ δ' εἰσπεσόντες εἰς τὴν πόλιν, τῶν ἔνδον ὄντων τείχεσιν, ὧν ἡ πρὸς θάλασσαν τῶν ἔξω τὴν γνώμην ἀπατωμένων. καὶ οἱ μὲν τὴν πόλιν ἔρημον, καὶ πάντας τοὺς ἐντυγχάνοντας ἔκτεινον· Ἰησοῦς δὲ τοὺς εἰσελθόντας [z] εἰς χεῖρας βιαζόμενος φυγὴν τρέπεται. συναλαλαγμένοι δὲ ὡς εἰς ἀκέραιον τὴν πόλιν, ἔτι καὶ τούτῳ ἐχομένην ἐώρων, καὶ καταπεμπομένην ὁμοῦ γυναιξὶ καὶ τέκνοις κατέλαβον, διὰ τ ἀγρῶν [a] ἧσσαν σκεδασθέντες, ἀμύνειν [b] αὐτοῖς ὑπὸ μονώσεως μὴ δυνάμενοι. τοιαύτης δὲ [c] τ συμφορᾶς τὸν [d] Αἰνίτας καταλαβούσης, παίδων τε ὄχλου ἁλὼ καὶ γυναικῶν καὶ θεραπείας, [e] καὶ τ ἄλλης ἀποσκευῆς ἀπείρου τι πλῆθος. ἀγέλας τε βοσκημάτων ἔλαβον οἱ Ἑβραῖοι, καὶ χρήματα πολλά· καὶ γὰρ πλούσιον ἦν τὸ χωρίον· καὶ ταῦτα πάντα τοῖς στρατιώταις Ἰησοῦς [f] διένειμε, γυμνοῦ ἐν Γαλγάλοις.

Gabaonitæ, Chananæorum necessitudinem omnem abnegantes, specie gentis peregrinæ cum Jesu paciscuntur. Jos. VII.

16. [1] Cæterum Gabaonitæ, qui proxime Jerosolymas habitarent, calamitates, quæ Jerichuntinis

ις'. Γαβαωνῖται δὲ καὶ οἰκοῦντες [g] ἔγγιστα τοῖς Ιεροσολύμοις, τά τε τοῖς Ιερειχουσίοις συμβεβηκότα πάλαι καὶ τὰ

t Οἰομένους] *Baf.* & *Gen.* οἰωμένους, auditum puta pro *οἰομένους* verbali *πεπιστωμένῳ* & *ἐμμελεῖ*. BERN.

v Ἐπὶ τ' ἀναστρέψας] Ἐπειτ' *Big. Samb. Hen* & *Busb.* ἐπεὶ δ' *Gall.* 1, 2. *Baf. Gen.* & *Epiphanius* interpres. BERN.

x Σημεῖά τε δοὺς,] Aut Antistitem Cyrensem sua fefellit memoria, aut aliter olim lectum in hoc loco Originum. Sic enim ille *ἐφωτ. ιά'. τὸ μέν τοι γαισὸν, ᾧ τὴν λοχῶντας διήγερεν ἰησοῦς, ἀσπίδα ἠμείωσεν ὁ Ἰώσηπος, ἑαυτὸν ἢ καὶ ὁ σύμμαχος*. Viderat ergo in suo exemplari Theodoretus hoc aut simile aliquid, *ἀναστρέψας τὴν δύναμιν κατ' πρόσωπον αὐτοῖς, ἀσπίδι τε σημεῖα δοὺς ἃ πρὸς τοὺς ἐν ταῖς Κιθάραις συνετίθακτο*, &c. *Cidone* enim ducis urbem versus in altum vibrato, confestim surgere oporteret, Deo adeo admonente, legionem insidiatricem, v. 18. ונטה בכידון אשר ביהן אל העי וגו׳. Verumenimvero ita erraverat Theodoretus, vel potius Eroremutum ejus exscriptor *ἐπιλήσμων*, pro dicto vero *γαισὸν —— ἀσπίδα ἠμείωσεν ὁ Ἰούλας, ἑαυτὸν ἢ καὶ ὁ σύμμαχος*. Pariter enim verterat senior trium כידון ולרעש apud Jobum c. 41. 20. *ἀσπίδος σειομένης*, velut Symmachus ibidem *δορὶ σειομένῳ*. Præterea describitur miles Persicus Jeremiæ c. 6. 23. cum arcu & scuto קשת וכידון, quod Jonathani, qui Symmachus est in Commentariis Ecclesiasticorum, aut certe ipsius premit vestigia, semel iterumque interpretatur קשתן ותריסן, *καρὰν ὑτερασπὰν, τόξα καὶ δορικὸς*. Ait enim de Persis Polymnia Herodoti, *αὐλὸν μὲν ἀσπίδων, γέρρα. ὑπὸ δὲ Φαρσησίων ἐκρέμαντο. αἰχμαὶ δὲ βραχίαι εἶχον, τόξα δὲ μιγάλα. καὶ αὐθις ἐφόλος. κύρος ἐλέλιτο τὰ πολλὰ τ πολεμίων, κατίλιπε μόνον τὸ συνὸν τοῖς στρατιώτας, μαχαίρα καὶ γέρρῳ καὶ διώκαι μάχιος*. Imo ille decies horum meminit tanquam Persarum præcipui tutaminis. Γέρρον autem Clypeus Persicus, plane גרגה *gerga* de vimine aut etiam de corio, ut nemo veterum Grammaticorum ignoravit. Syris ܓܪܓܐ *gargo* idem quod *γάγχ* in Persida, seu גגל in Chaldæa, aut צנה apud Palæstinos & Arabas: *θυρεὸς, orbis* & *corbis*, non tamen Babylonius: quod hucusque Theologi omnes, quos vidi veteres novosque, perperam existimarunt. Certe ex c. 50. 42. ejusdem vatis satis refutantur, & ab ipsa armatura gentis. Significat autem, quod noster Hieronymus Symmachusque Judæus Interpretum optimi ac utilissimi voluere, כידון *clypeus, scutum, ὃ τινι κλοπεῖ τὸ σῶμα ἤτοι καλύπτει*. Inde enim nomen illud Latinum: non quo Caius Plinius, nec quomodo Claudius Salmasius aliique deformant. Quanquam præstet cæteris originatio Plinii, ut Clypeus *διὰ τ γλυφῆς* diceretur, adeoque à *καὶὸ* כיר, *sculpsit, figuris insignivit*, כידון descenderet: quod scio patres feciales & aspidologi lubentissime arripient. Mihi magis placet prior nostrarum conjecturarum. Quippe *κυδὼν* Æthiopum atra per ora *σκεπάλυμμα* & *σκέπασμα, protegmen quodvis corporis:* pariterque كدنة, *κίδνα*, in Arabia. Hæc quidem scribere volui, dum viderem aut captos auctoritate Rabinorum aut eruditione clarissimi Bocharti nostros Theologos, pro *gerris Medicis, gæsa Celtica* venditare sub nomine Hebraico כידון. Omisi longe plurima. Adjiciam tantum, post pilum manuale liciatorii instar, nulla arte aut commodo *lanceam* ac רומחא suspendi humeris illepidis monstri Palæstini. Recte adeo & necessario *Cidon* Goliathi נחשת בין כתפיו כידון, 1 Sam. 17. 6, 45. *ἀσπὶς*, ترس, & ܬܪܣ, interpretati sunt veteres Critici, & jam Cimchius minor in Lexico. Nam aliud ille dicit ad libros sacros. אינו רומח כי הוא כלי מגן, *ἐς equidem θυρεοῦς, nullo modo lanceæ* à tergo Gittæi. Neque valet quicquam Bocharti objectamentum ex versu sequente de armigero Goliathi sive נשא הצנה, *ὁπλοφόρῳ*, Josepho interprete. Notabis etiam obiter Nathanem & Tanchumum Rabbinos *θυρεοφόρῳ* suis in Bibliis minus correctis legisse, ונתן כידון נחשת על ראשו, v. 38. c. 17. l. 1. Sam. pro קוכע. Differunt enim inter se *θυρεὸς* & *ἀσπὶς*, sive תרס & צנה, ut dicam ad monomachiam Davidis, ubi Josephus *δόρυ* substituit bis pro כידון: ut alibi. Sufficiat Hieronymum nostrum ex traditione Pharisæorum monuisse *ἄλωσιν* χειδὼν l. 1. Par. c. 13. *Chidon interpretatur Clypeus. Traditur enim iste locus esse, ubi Josue stabat quando dictum est ei, Leva clypeum contra urbem Ahi.* In Basilicis eadem area vocatur *κειὼν*. Unde Doctores veteres, *Primo dicebatur* כשנעלם מהם, *sed postea* נכון. Vide Celim c. XI. T. B. *Sota* c. 7. & Midbar rabba *Parasa*. BERN.

y Οἱ δ'] *Samb.* οἳ δ'. Mox *Baf.* & *Gen.* ἤσαν. BERN.

z Εἰς χεῖρας] Εἰς τὰς χεῖρας *Big. Samb. Vat. Gall.* 2.

a Ἧσαν σκεδασθέντες,] *Big. Samb.* & *Epiphan.* ἦταν σκεδασθέντες, contrahentibus pro ἦσαν. Ibidem οἰχομένην ἐώων *Busb.* & *Gall.* 1. BERN.

b Αὐτοῖς ὑπὸ μονώσεως] *Baf.* & *Gen.* αὐτοῖς. *Big.* & *Samb.* ἑαυτοῖς. Expressit igitur Mattathiades vim & elegantiam Hebraicam v. 20. ולא היה בהם ידים לנס הנרה והנרה, *ἀμωσεὶ αὐτοῖς ὑπὸ μονώσεως μὴ δυνάμενοι. ἰαδαΐμ manus, copiæ conferta, & in procinctu acies nulla jam apparuit*, quo se dispalati reciperent: aut his amplius, *nulla brachia*, i. e. *receptus* nullus, nihil refugii præsidiique certi. Bene autem convenit Josepho de hac strage cum codice sacro: licet Salianus & Schotanus malunt ad calumnias vertere, quam dicta Josephi æque recteque concipiunt. BERN.

c Τῆς συμφορᾶς] Articulum omittit *Vat.*

d Αἰνίτας] Typographi etiam priores. Verum *γαϊνὰς Big.* & *Gall.* 2. *γαϊτᾶνας Gall.* 1. *γαϊτῶνας Samb. αἰτῶνας Hen. αἰτιῶνας Busb.* BERN.

e Καὶ τ ἄλλης] Καὶ τ ἀλλης σκοδῆς *Big.* & *Epiphan.*

f Διένειμε,] *Samb.* & *Gall.* 1, 2. *διεμείνεν τὸ γαλγάλοις χωμᾷ*. BERN.

g Ἔγγιστα] Lib. 7. c. 10. ait eum vicum ab Hierosolymis abfuisse stadiis XL. at l. 2. de *Bello Jud.* c. 32. stadiis L. Videsis *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 13. p. 339.

1. *Cæterum Gabaonitæ,*] *Statim ab internecione Ainitarum* Gabaonitæ (*ut frequentius legimus in Josephi codicibus ab origine* γαβαὼν, λόγος, *eodem scribente & interpretante. Occurres enim in MSS. etiam formulis gentilibus* γαβαῖοι), & γιβεῖται): *quibus favit usus Syriacus* Gebhon, & *Masora Judaica* Gibhon *à* גבעון.) *necnon ab occidente proximi horum* Cepheritæ *ac* Carthierimitæ, *vel producius* Cariathiarimitæ, *pars Hevæorum sub monte Garizin,* جانب هر جريم, *ait Chronographus Samaritanus, haud ultra* L. *stadia à Solymis in boream rejecta, per legatos* (*Josephus enim legisse videtur* v. 4. ἰσαάρε, h. e. πέμψαι πρέσβεις, *velut Æthiopes illo verbulo utuntur*) *Chananæorum necessitudinem omnem jam abnegantes, specie gentis peregrinæ & ab itinere longo attritæ, cum Jesu Imperatore paciscuntur, haud ita ignari decreti Divini, Ex. c. 22. 32. & Deut. c. 7. 2. Eleazaro Senatuque Hebræo,* נשיא העדה, *τοῖς ἄρχουσι τ συναγωγῆς, fœdus perpetuum rite ferientibus & juratis ac populo consentiente. Sive hoc vetustissimi esset moris, sive potius à Principibus Chasmonæis in Rempublicam Sacram demum induceretur, multum adplaudente Pharisæorum Schola. Mox ubi dux è montibus Samariæ descendens doli mali hos cives incusaret, illi tanti victoris metum necessitatemque suorum servandorum unice obtendentes, εἰς δημοσίας ἤτοι ὑπηρετικὰς τοῖς κοινοῖς ἔργοις, in ministeria publica, sive εἰς δῆλας τ πόλεως, quomodo recte Gelenius phrasin antiquorum Rhetorum, non recte conceperant Zonaras ve Schotanus ve, ad fidem majorem juris*

jam

τὰ τοῖς [h] Αἰνίταις ὁρῶντες, καὶ τοὺς σφᾶς μεταβήσεσθαι τὸ δεινὸν ὑπονοοῦντες, Ἰησοῦν μὲν [i] ἀφανῶς καλεῖν ἀ διέγνωσαν· ὅτι γὰρ πύθοιτό τινος τὸ μετρίων ὑπελάμβανον, ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν Χαναναίων ἔθνους παντὸς [k] πολεμοῦντος αὐτούς. [l] Κεφηρίτας δὲ καὶ [m] Καριαθιαριμίτας· γείτονας ὄντας αὐτοῖς ὑπὲρ συμμαχίαν παρεκάλουν, ὡσθ' αὐτοὺς [n] διαφεύξεσθαι τὸν κίνδυνον λέγοντες, εἰ [o] φθάσαιεν αὐτοὶ ληφθέντες ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν· [p] συμπείσαντες δὲ αὐτούς, διέγνωσαν διαφθαρῆναι τὴν δύναμιν αὐτῶν. [q] προσδεξαμένων δὲ τοὺς λόγους αὐτῶν, πέμπουσι πρέσβεις πρὸς Ἰησοῦν φιλίαν αἰτησομένους, οὓς μάλιστα τῶν πολιτῶν ἐδοκίμαζον ἱκανοὺς πρᾶξαι τὰ συμφέροντα τῷ πλήθει. οἱ δὲ ὁμολογεῖν αὐτοὺς Χαναναίους ὑπισφαλὲς ἡγούμενοι, διαφεύξεσθαι δὲ τὸ τοῦτο κίνδυνον ὑπολαμβάνοντες, εἰ λέγοιεν ἑαυτοὺς μὴ προσήκειν μηδὲν Χαναναίοις, ἀλλὰ πορρωτάτω τούτων κατοικεῖν· ἥκειν τε κατὰ πίστιν τῆς ἀρετῆς [r] αὐτοῦ πολλοὺς ἀνύσαντας ὁδὸν ἔφασκον, τεκμήριον τοῦ λόγου τούτου τὸ σχῆμα ὑπεδείκνυον· τὰς γὰρ ἐσθῆτας καινὰς ὅτε ἐξήεσαν οὔσας ὑπὸ τοῦ μήκους τῆς ὁδοιπορίας αὐτοῖς περιῆψαν. [s] τυχίνας γὰρ [t] εἰς τὸ πολὺ πεποιῆσθαι πρὸς αὐτοῦ ἐπίτηδες ἔλαβον. στάντες οὖν εἰς μέσους ἔλεγον ὡς πεμφθεῖεν ὑπὸ τῶν Γαβαωνιτῶν καὶ τῶν περιοίκων πόλεων, πολεῖσον ἀπεχουσῶν τῆσδε τῆς γῆς, ποιησόμενοι πρὸς αὐτοὺς Φιλίαν ἐφ' αἷς πάτριον αὐτοῖς ἐστι συνήκας. μαθόντες γὰρ ὡς θεοῦ χάριτι καὶ [v] δωρεᾶς τοῦ Χαναναίων [x] αὐτοῖς γῆν κτήσασθαι δεδόσθαι, [y] τούτοις τε λίαν ἔλεγον ἥδεσθαι καὶ πολίτας ἀξιοῦν αὐτῶν γενέσθαι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα λέγοντες καὶ ὑπιδεικνύντες τὰ τεκμήρια τῆς ὁδοιπορίας παρεκάλουν ὑπὲρ συνθήκας καὶ [z] Φιλίαν τοὺς Ἑβραίους. Ἰησοῦς δὲ πιστεύσας οἷς ἔλεγον, ὡς οὐκ εἴεν ἐκ τῶν Χαναναίων ἔθνους, [a] ποιεῖται πρὸς αὐτοὺς Φιλίαν, καὶ Ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς μετὰ τῆς γερουσίας ὄμνυσιν ἕξειν τε φίλους καὶ συμμάχους, καὶ μηδὲν [b] μοχλεύσειν κατ' αὐτῶν ἄδικον, τοῖς ὅρκοις

evenerant atque Ainitis, aſpicientes, periculumque ad ſe tranſiturum eſſe ſuſpicantes, Jeſum quidem [1] *aperte* orare non ſtatuerunt: neque enim quidquam æqui ab eo ſe impetraturos putabant, qui internecino bello totam Chananæorum gentem perſequebatur. Cepheritas autem & Cariathiarimitas, qui vicini eis erant, in ſocietatem invitarunt; dicentes nec ipſos poſſe periculum evadere, ſi eos [2] occuparent Iſraëlitæ: ipſis vero modo hoc perſuaſerint, decreverunt copias eorum effugere. Illis autem iis quæ dixerant conſentientibus, legatos ad Jeſum mittunt cum eo amicitiæ fœdus inituros; quos, ad ea agenda quæ omnibus expedirent, civium maxime idoneos judicabant. At illi, ſe diſcrimen adire rati ſi ſemet Chananæos eſſe faterentur, hujuſmodi autem periculum fugituros eſſe exiſtimantes, modo dicerent ſe Chananæos nulla neceſſitudine attingere, ſed ſedes longo intervallo ab iis disjunctas habere, ajebantque ſe fide virtutis ejus adductos veniſſe, multorum dierum itinere confecto, habitumque hujuſce ſermonis veritatis indicium oſtendebant: nam veſtes, quas domo exeuntes novas induiſſent, immenſa viarum ſpatia peragrando detritas eſſe. laceras enim data opera ſumpſerant, ut ab eo fidem verbis impetrarent. Stantes ergo in medio *concionis* dicebant, ſe miſſos à Gabaonitis & vicinis civitatibus, ab ea terra longe diſſitis, cum illis amicitias juncturos [4] fœderibus ritu patrio receptis. Nam intelligentes quod Dei gratia & munere illis conceſſum ſit Chananæorum terram poſſidere, ſe *iis* ea de re valde gratulari dicebant, enixeque petere ut ab iis in civium numero habeantur. Et illi quidem iſta loquentes, atque *longi* itineris indicia oſtendentes, orabant Hebræos ut cum illis fœdera ſancirent & amicitiam. Jeſus autem dictis eorum credens, quod non eſſent de gente Chananæorum, eos in amicitiam recipit: & Eleazarus pontifex cum ſenatu juravit, habituros ſe eos pro amicis & ſociis, & nihil injuſti contra eos moli-

jam modo jurati, coacto iterum Concilio admittuntur. Vita enim Gabaonitis parcitum, ut oportuit, propter pacta conventa & ſacra. Fraudem nihilominus ſuam ipſi luunt, poſterique eorum operis publicis, חטבי עצים *&* ושאבי מים *ſive conditione, ut alibi loquuntur Hiſtorici ſacri,* נתינים, *i. e.* Fratrum Laicorum, *& in Eccleſiæ miniſteria viliora* damnatorum: *ex officio εἰς λῃτουργίαν τῶν λῃτουργῶν ἦγον τῶν λευϊτῶν. Steterant enim* נתינים *in Republica Hebræa, ut genus mediocrumum, neque Iſraelita neque plane manicipia,* לא ישראל ולא עברים. *Diu equidem Gabaonitas caſtris Hebraicis ſerviiſſe credo, quod ex locutione pari codicis Hebraici expreſſit Samaritarum Chronicon* اسقا للخيل وللجمال, abs jumentorum aquatione: *at vero hos ipſos* שאבי המים לעדה *à Davide rege, ut huic genti valde favit, tandem meliori munere donatos. Perlege hac de cauſa Joſ. c.* IX. *& T. B.* Gittin *f.* 46. *a.* Cetubot *f.* 75. *a.* Jebamot *f.* 79. *a. Et Paraſam* VIII. δριθμῶν μεγάλων. *Samaritarum denique Chronica.* BERN.

h Αἰνίταις] *Baſ. & Gen.* Codices Latini, *Adanitis* pro *Alanitis. Hen. & Busb.* αἰτλωοῖς. *Gall.* 1. ναϊτίνοις. *Samb.* γαϊαλινοῖς. *Big. & Gall.* 2. γαϊνοῖς. Laudarem equidem αἰανάτας Joſephi cauſa, quaſi ab עניא, ſive Latinum codicis Lipſienſis hoc in loco *Hayanitis.* BERN.

i Παρακαλεῖν] Παρακαλεῖν διέγνωσαν ſolus *Gall.* 1.

2. Aperte *orare non ſtatuerunt:*] Vocem hanc ex verſione *Epiphanii* ſupplevi.

k Πολεμοῦντος αὐτούς.] Commode ſatis *Baſ. Gen. Big. & Samb.* dum pars eſſe viderentur Gabaonitæ Heptarchiæ perdendæ prorſus abſque fœdere & miſericordia, & παλαιοθεσία Cananitarum obnoxii. Nitide dictum πολεμοῦντος αὐτοὺς pro communi πολεμοῦντος ὡσὲ αὐτούς. Legerat tamen à tot ſæculis apud ſuum Caſſiodorum noſter Scholaſticus πολεμοῦντος αὐτῷ. Inter conjectores *Tar.* πολεμοῦντος αὐτῷ ac πολεμοῦσα αὐτοῖς heic loci offert. BERN. Pro πολεμοῦντος ὡσὲ αὐτούς. Olim tamen legerat *Epiphanius,* πολεμοῦντος αὐτῷ.

l Κεφηρίτας] Κεφηρίτας δὲ καὶ καθιερμίτας non nimis prolixe *Baſ. Gen. & Epiphanius.* κεφηρίτας τε καὶ καριαθιαριμίτας *Big. & Tar.* κιφ. δὲ καὶ καριαθιαριμίτας *Samb.* καὶ κιφηρίτας καὶ καθιερμίτας *Gall.* 1. κεφηρίτας καὶ καριαθιαριμίτας *Busb. & Hen.* Dicit autem incolas כפירה *Cephira* ſeu *Caphira*, & קרית יערים *Ciriathiarim* aut *Cariath baal:* de quibus agit Joſue hiſtoria c. 9. 17. & c. 18. 14, 26. & c. 15. 60. necnon illa Eſdræ c. 2. 23, 25. Joſephus autem libri ſequentis c. 2. καριαθιαριμίτας pro iiſdem nomen ſeſquipedale certa manu adpoſuit. BERN.

m Καριαθιαριμίτας] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Busb. & Hen.* Καθιερμίτας in *Editis.* Βηρωθίτας καὶ Ιαριμίτας *Vat.*

n Διαφεύξεσθαι] Ita quatuor *MSS.* tam hic loci quam mox infra, v. 14. διαφύξασθαι in *Editis, Aliiſque.*

o Φθάσαιεν] Ita *Big.* in *Aliis* φθάσειν & φθώσαιεν.

3. *Occuparent Iſraëlitæ:*] Vel, *ſi eos in poteſtatem ſuam redigere occuparent Iſraëlitæ.* Similiter ac Livius dicit, *occupat bellum facere,* Græcos imitatus.

p Συμπείσαντες] *Gall.* 1. συναπάτησαντες δὲ αὐτοῖς. *Samb.* συναπάτησαντες δὲ αὐτοῖς. *Big.* συμπείσαντες δὲ αὐτοῖς. *Baſ. & Gen.* συμπείσαντες δὲ αὐτὰς, recte. Paullo poſt *Samb.* αὐτάς. Dein διαφθείσθαι *Big. Samb. Gall.* 1. & *Epiphan.* διαφύξασθαι *Baſ. & Gen.* BERN.

q Προσδεξαμένων] Προσδεξαμένοι *Vat.*

r Αὐτοῦ πολλοὺς ἀνύσαντας] Αὐτῶν juxta *Vet. Interpr.*

s Τυχίνας γὰρ] Sic reſtitui. Capies autem τυχίνας, i. e. ῥάκια, exemplo γλωχῖνας: vel ſcribes πυχίνας, quod eſt ἐσθῆτας ἐντετριμμένας ἤτοι πεπεσώτα. *Baſ. & Gen.* πυχίνας γὰρ εἰς τὸ ταύτας ποιεῖσθαι ὡσὲ αὐτοῦ. *Samb.* πυχίνας γὰρ εἰς τὸ ταῦτα ποιεῖσθαι ὡσὲ αὐτῶν, cæteris melius. πειχίνας (*cilicinas*) εἰς τὸ ταῦτα ποιε. ὡσὲ αὐτῶν *Big. & Gall.* 1. bonuſque Scholaſticus Epiphanius. Ibi ingenium *Tar.* πύχου γὰρ εἰς τὸ τοιαύτας, vel ταῦτα, ποιε. ὡσὲ αὐτὸ. BERN.

t Εἰς τὸ ταῦτα] Ita edidit *Bernardus.* εἰς τὸ ταύτας π. αφ. αὐτὸν *Baſ. & G.* εἰς τὸ ταῦτα π. αφ. αὐτῶν *Big. Samb. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.*

v Δωρεᾶς] *Gen.* δωρεὰς, ritu epirrhematis. BERN.

x Αὐτοῖς] *Al.* αὐτὸς.

y Τούτοις τε] Ita *Big. Samb. & Gall.* 2. τοῦτο τ' ἔλεγον ἥδεσθαι *Aliis.*

z Φιλίαν] Φιλίας *Gall.* 2. & *Epiphan.*

a Ποιεῖται] *Big. Samb. Hen. & Busb.* Eodem modo *Zonaras* φιλίαν ὡσὲ αὐτοὺς ἐποιήσαθ. *Baſ. & Gen.* ποιεῖ τε ſonoritatis ſimillimæ. Hoc etiam ferri poteſt in ea ſententia. BERN.

b Μοχλεύσειν] Recte μοχλεύσασθαι, *moliri,* ὀχλεύσεσθαι, κινήσεσθαι, ut norunt Heſychius, Herodianus, Euſtathius, Etymologus M. aliique Interpretes vocum Homericarum. Verum jam βυλεύεσθαι, *cogitare*, ut facilius vel è Gloſſario oblatum, ſubſtituere *Samb. Big. & Gall.* 2. & exemplaria piiſſimi *Caſſiodori.* Audies autem quid de verſutia Gabaonitica peroraverit ex Joſepho *Zonaras* Annaliſta: Γαβαωνῖται δὲ καὶ οἱ ὁμόφυλοι περίοικοι, χαναναίοις ὡσυνήκασι, φοβηθέντες ὡς τοῖς ἱεροσυλίοις καὶ τοῖς περὶ ναὶν (l. γαὶν) τὰ ὅμοια πείσοιτο, πρεσβεύουσι δόλῳ πρὸς τὸν Ἰησοῦν· πορίζεσθαι λέγοντες καλύπτειν μηδὲ ἕλκος κοινωνεῖν χαναναίοις, καὶ ὡσυνθήκας ὡσὲ αὐτοὺς διεθέμενοι ζητοῦντες τὸν ἱεροφαλίτας καὶ συνθήκας φιλίας. ἐποιοῦντο δὲ φιλίαν ὡσὲ αὐτοὺς ἐποιήσαθ. γνοὺς δ' ἐπειτα τοὺς ἔθνους ὄντας τῶν χαναναίων,

turos,

turos, in iſtud jusjurandum conſentiente *univerſo* populo. Ac illi quidem, dolo malo voti compotes, ad ſuos reverſi ſunt. Jeſus autem cum exercitum in ſubmontanum Chananæorum tractum duxiſſet, & audiſſet Gabaonitas non longe à Jeroſolymis habitare, & à Chananæis oriundos, magiſtratibus eorum accerſitis, fraudis eos incuſabat. Cum autem ſibi non aliam ad ſalutem viam patere prætenderent, ideoque neceſſitate adactos hoc ſibi effugium quæſiviſſe, Elazarum pontificem & ſenatum convocat: eiſque conſentibus publicis miniſteriis deputandos eſſe, ne fidem jurejurando datam violarent, operis hiſce eos addixerunt. Et illi quidem, cum eis jam immineret calamitas, tale ſibi præſidium & ſecuritatem invenerunt.

Gabaonitæ fraudem ſuam luunt, poſterique eorum operis publicis. Joſ. c. 9.

17. * Cæterum cum rex Jeroſolymitarum indigne ferret Gabaonitas ad Jeſum defeciſſe, & vicinarum gentium reges ad bellum ſimul contra eos gerendum acciviſſet; Gabaonitæ iſtos ei adeſſe videntes, (quatuor autem erant) caſtriſque circa fontem quendam non longe ab urbe poſitis ad oppugnationem ſeſe parare, Jeſum in auxilium advocabant. nam eò tum res eorum devenerant, ut ab his quidem perniciem exſpectarent; ab illis

Rex Jeroſolymitarum (adjunctis quatuor vicinarum gentium regibus) contra Gabaonitas bellum movet. Joſ. c. 10.

[c] ὑπισχνέσαντο δ πλήθος. καὶ οἱ μὲν ὧν ἤλπιζον τυχόντες [d] ἐξ ἀπάτης ἀπῆεσαν πρὸς ἑαυτούς. Ἰησοῦς δ' [e] τῆσδε τ Χαναναίας ἐραπεύσας εἰς τὸ [f] ὑπώρειαν, καὶ μαθὼν ὰ πόρρω τ Ιεροσολύμων τοὺς [g] Γαβαωνίτας [h] κατοικημένους, καὶ δ' ὄντας τ Χαναναίων, μεταπεμψάμενος αὐτῶν τοὺς ἐν τέλει, τ ἀπάτης αὐτοῖς ἐνεκάλει. τ δ' οὐκ ἄλλῳ ἀφορμὴν σωτηρίας ἔχειν ἢ ταύτην προφασιζομένων, καὶ Δι' ἣν τοῦτ' ἐπ' αὐτὸν ἐξ ἀνάγκης καταφυγεῖν, συγκαλεῖ τ ἀρχιερέα Ελεάζαρον, καὶ τὸ γερουσίαν· καὶ δημοσίους αὐτοὺς δικαιούτων ποιεῖν ὑπὲρ τῷ μὴ προδοθῆναι τ ὅρκον, [i] ἀποδεικνύουσιν εἶναι πιστούς. καὶ οἱ μὲν τ καταλαβούσης αὐτοὺς συμφορᾶς τοιαύτην φυλακὴν καὶ ἀσφάλειαν ηὑραντο.

ιζ'. Τῷ δ' τ Ιεροσολυμιτῶν βασιλέως χαλεπῶς φέροντος ἐπὶ τῷ μεταπέμψασθαι πρὸς τ Ιησοῦν τοὺς [k] Γαβαωνίτας, καὶ τοὺς τ πλησίον ἐθνῶν προσκαλέσαντος βασιλέας συνάραι τῷ κατ' αὐτῶν πολέμῳ, [l] τύτους πρόνοιας σὺν αὐτῷ, τέσσαρες δ' ἦσαν, οἱ Γαβαωνίτας ἰδόντες, καὶ στρατοπεδευσαμένους [m] ἐπί τινι πηγῇ τῆς πόλεως σὺν ἄπωθεν προσκαλέσασθαι πρὸς πολιορκίαν, ἐπεκαλοῦντο σύμμαχον Ιησοῦν. ὁ τύτοις δὲ ὧν αὐτοῖς

τὸ

γαίων, τ ἀπάτης αὐτοῖς ἀνεκάλ. οἱ δ' ἐξ ἀνάγκης ἔφασαν τοῦτο πρᾶξαι, δεδιότες τ ὀλεθρον. καὶ Ἰησοῦς, ἵνα μὴ δημοσίᾳ τ ὅρκον, δημοσίως αὐτὸς ἀποδείκνυσιν. ὅτως ἰώσηπος. ὁ δ βιβλος δ Ἰησοῦ φησιν, ἔτι καθεζόμενον αὐτὸν ξυλοκόπους καὶ ὑδροφόρους πάσῃ τῇ συναγωγῇ καὶ τῷ θυσιαστηρίῳ δ θεοῦ. Causam rei addit Theodoretus ἱερωτ. ιγ'. Τοῖς ψεύσεσι λόγοις γαβαωνῖται πιστεύσαντες οἱ ἑβραῖοι ἐπεισάνθη, καὶ τὰς συνθήκας ἐκράτυναν ὅρκῳ. ἔφθη δὲ ὁ τ ὅλων θεὸς πάντας εἰδέναι δι' ἀποδείξεως θαυμάτων. τ θείας τοίνυν σύβολῆς, καὶ τ ὅρκων μισος ἀπληθὴς, ὑπῆρξεν αὐτὸς τ ἱερᾶς λειτουργίας ἀπέβησεν ὁ Ἰησοῦς. ἔδει γὰρ καὶ δ' ὧν τὴν προφητείαν πέρας λαβεῖν. ἔφη δ', ἐπικαλεσάμενος χαναὰν πᾶς, οἰκήτης ἔσαι τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. BERN. Βυλώσεσθαι, ut facilius, vel è *Gloſſario* oblatum ſubſtituêre *Samb. Big. Gall.* 2. & *Vet. Interpr.* De verſutia Gabaonitica vide *Zonaram*, p. 30. & Theodoret. ἱερωτ. ιγ'.

c Επισυναινεσαι. Δ'] *Busb.* & *Hen.* ἐπισυναινῆσαι. BERN.

d Εξ ἀπάτης] Εξαπατήσαντες ἀπ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Gall.* 2.

e Τῆσδε] Τῆσδε omittunt *Big.* & *Samb.*

f Υπώρειαν,] Sive cum *Samb.* ſcribas εἰς τὸ ὑπώρειαν, forma ſubſtantiali, ſive εἰς τὸ ὑπόρειον, non errabis à Canone. Heic autem repræſentant *Big.* εἰς τὸ ὑπόρειαν, *Baſ.* & *Gen.* εἰς τὸν ὑπώρειαν, & *Gall.* 1. εἰς τὸν ὑπώρειον. BERN. Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis* ὑπόρειον pro ὑπόρειον. HUDS. Non eſt ὀρεινὴ, de qua mox. REL.

g Γαβαωνίτας] Ita *Big. Samb. Gall.* 2. *Vat. Busb.* & *Hen.* Γαβεωνίτας *Baſ.* & G. Γεβεωνίτας *Gall.* 1.

h Κατωκημενους,] Manus ſecunda *Samb.* & pejor κατωικημένους. Dein *Baſ.* & *Gen.* καὶ ἀλλὰ τοῦτο καὶ ἐπ' αὐτῶ. BERN.

i Αποδεικνυσιν] Αποδείκνυσιν *Samb. Hen.* & *Busb.* ἀποδεικνύουσιν Syntaxi Attica, *Big. Baſ. Gen.* & fortaſſis *Epiphanius.* BERN.

* *Cæterum cum rex Jeroſolymitarum*] *Joſ. c.* x. *Sedes eſt mirabilis hiſtoriæ & Dei milite dignæ. Gabaonitis enim genti ſervæ, ſed fœderatæ, contra quinque Regulos Amorrhæos cum tota vi Hebraica ſuccurrit Jeſus, mature & feliciter. Quippe grando ſolito grandior & graviſſima, cui etiam fulmina miſcet Joſephus, cœlitus ruens, per* declivia Bethoronia במורד בירת חורן, *hoſtem plurimum proſternit. Tum Imperator furore Divino accenſus,* Eſ. *c.* 28. 21. Hab. 3 8, 11. & Eccleſ. 46. 5. *præpotenti hoc diſticho,* שמש בגבעון דום וירח בעמק אילון, & *ſimul merito Fidei (quod bene ſuggerit noſter Severus) noctem avertit fugienti Chananæo, & ſuffiaminatis Luminaribus diem lucemque victricem producit. Quocirca, ſive orbes ſiderum præcipuorum detineret modo manus Æterna quæ fecerat, modo in locum priſtinum redigeret: ſive ſpeciem Solis ſororiſque ejus (quod Cimchis ambo adſerunt) in polo non ſuo pingeret: ſive denique hanc ſummiſſis vaporibus ſenſim illa repararet & fulciret; ſane præter naturam ritumque mundi lux ea morata eſt ſuper Gabaonem, ac longe præter opinionem Maimonidæ, Gerſonidæ, Spinoſi ſimiliumque pſeudoſophiſtarum. Nihil equidem turpius faciunt Judæi Hiſpanici, quam philoſophantur ab Ariſtotele perperam intellecto. Sexcenties ita peccavit Moſes in* More Nebuchim, *Leviſque Gerſomi ad S. Biblia vel millies. Neque vero Sapientiam Carteſianam mente ſua prava unquam adſecutus fuit Acanthias ille Batavus: quanquam viri ſtulti puerique aliter credant de hoc nebulone. Verum enim de hac longa & liberali die, ſicut Eſdras ſuo ævo adpellaverat ad monumentum* Jaſar *inſcriptum, ita certæ firmiſſimæque famæ cauſa, ſi hæſitaret forte Epaphroditus ceterive ſuorum lectorum in tanto prodigio, hinc provocat Flavius ad S. Biblia, Ædis Jeroſolymitanæ quondam κρμάλιον pretioſiſſimum, imovero hodie oculorum animorumque Chriſtianorum lumen aſſiduum & ſalutem. Reliqua autem hujus miraculi deſcripta legito apud Andream Maſium, qui ad Codicem Divinum unquam acceſſere, omnium doctiſſimum, luculentiſſimum & piiſſimum Commentatorem. Sic ſentio. De locis adeo ſecundo tertioque certent inter ſeſe amici Chryſoſtomi, Hieronymi, Teſtati, Merceri, Calvini, Grotii. Quorſum vero Aſceta Bethleemicus in Bibliis Vulgatis 1 Par. c.* 4 22. *præſtat nobis pro virili nomine* יוקים, Qui ſtare fecit Solem, *Rabinorum iſtius ævi traditione confiſum ſeipſum ultro fatetur in* Quæſt. Hebr. *Quo plane modo & Talmudum Babyloniorum* Batræ *f.* 91. *b.* יוקים זה יהושע שהקים שבועתו לאנש גבעון. *Quid vero rationum, quoi pondera adportant illi Judæi, filius Maimonis. filius Gerſomi, & Spinoſus, non curo cujus, contra inveteratam fidem hujus Solſtitii. At nihil tanti edidit unquam Moſes. Aiunt: non credo iſtis trutinatoribus Divinorum operum. Tres etenim viros Dei, qui in vertice Itaburii ſpecie ſupra humanam illuſtri quondam comparuerant, plura video feciſſe ſuis ſeculis quam hunc Nuni filium, & ingentis ſtuporis. Hoc autem oſtentum apud S. Paulum non repetit Grotius inter exempla Fidei præclarioris cap.* xi. ad Hebræos. *At deſiderantur ei & ruentis Jerichuntis & Jordanis fluvii, fontes verſus refugientis coram Pontifice Hebræo, vel proxima prodigia. Agnoſcit inſuper Magnus Apoſtolus* verſus 32. *ſtudio brevitatis plurimas ſe omiſiſſe hiſtoriarum mirabilium. Eſto tamen hoc Dei opus maximum: μεῖζον ἔσω τοῦτο τ μωσέως, ſicus æſtimat Johannes Chryſoſtomus. Profitetur itaque Scriptor Divinus* v. 14. *Joſ. c.* x. Nunquam ita ſe accommodaſſe Optimum Numen homini expetenti, ולא היה כיום ההוא לפניו ואחריו לשמוע יהוה בקול איש: *quod bene explicat Georgius Elmacinus, quem vocant, dialecto Arabica,* ولم يكون مثل ذلك اليوم ان يقبل الله سوال احد في مثله. *Inde perite adnotat Johannes Deuterota ex illa ſtatione ſolis inaudita & mirifica effectum: ut Ephramitæ (ſic erat Joſue) timor juxta vetus vaticinium Gentium animis ubique inſideret,* היכא רמיזא ורעדו יהיה מלא הנוים בשעה שעמדה לו חמה ליהושע, Breſit Raba *π.* 5, & 6. *Et Talmudi Babyl.* Cod. de Ididolatria f. 25. *ubi & hiſtoria tangitur Nicodemi Gorionidæ, cujus gratia ſolem aliquando ſtetiſſe comminiſcuntur Magiſtri. Verum novi illi Theologi, velut Daniele & Eſdra, & Habacuco & Sirachida ſe ſapientiores norunt,* æſtivam *diem inferre audent pro* miraculoſa planeque nova. *Ardori etiam militum & ferociæ pro ſua pietate Gerſonides tribuere, quod protelata ſupra modum luce actum prodiint Sacræ Literæ Omittam potius illud Enthymema Maimonidis ex Joſ. c.* x. 12. *quam redarguam multis,* In oculis Iſraelis, *haud* totius Iſraelis; *non ſolum argutum nimis & exile, ut Rabinica ſolent, ſed tanquam infeſtum* verſui 7. *iſtius* cap. *Deinde Ajalonem & Gabaonem in eadem convalli, haud procul abs Jeroſolymis, propiores tamen Nicopoli, certo offendet Chorographus, ſit modo diligentior Bonfrerio, doctiorque Rabinis recentibus: ne locis ipſis diutius abutantur corruptores miraculorum, præſertim cum hoc itidem doceant Paralipomena ſacra. Præterea Samarites, qui Joſue geſta deſloravit è codice Judaico, mirum ni hoc fuerit illi hæreſi neceſſarium, pro miraculoſa illa Cœleſtium quiete, ſubſtituit duntaxat verſiculum Epinicii Moſaici Exodi c.* 15. *quem in prælio una voce recitarent Hebræi,* Dominus belli potens, Dominus nomen ejus, יהוה איש מלחמה יהוה שמו. *Poſtremo apud Macchida quot dixi Reguli è ſpecu trahuntur in necis contumeliam.* BERN.

k Γαβαωνίτας.] *Big. Samb. Gall.* 2. *Busb.* & *Hen.* Verum *Gall.* 1. γεβεωνίτας & γεβεωνίται. *Baſ.* & *Gen.* γαβεωνίτας & γαβεωνίται. BERN.

l Τύτους παρόντας] *Gall.* 1. & *Big.* ὡς τύτους τε παρόντας. *Gall.* 2. ὡς τύτους παρ. *Samb.* ὡς τὸς τε παρ. *Epiphanii* codices plerique τύτους παρόντας σὺν αὐτοῖς, ἱεροσολυμίτας δηλονότι. Dein *Gall.* 1. εἶδον. BERN.

m Επὶ τινι πηγῇ] Επὶ τῇ πηγῇ *Vat.*

τὰ πράγματα, ὡς [n] ὑπὸ μὲν τούτων ἀπολεῖσθαι προσδοκᾶν, ὑπὸ δὲ τῶν ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν Χαναναίων ὁρμὴν στρατοῦσιν σωθήσεσθαι διὰ τὸν ἡγούμενον Φιλίαν ὑπολαμβάνειν. καὶ Ἰησοῦς πανσυρὶ σπουδὴν ποιούμενος ἐπὶ τὸν βοηθοῦντα, καὶ δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς [o] ἀνύσας, [p] ὄρθριος προσβαίνουσι τοῖς πολεμίοις ἐμπίπτει· καὶ τραπεῖσιν εἵπετο διώκων διὰ χωρίων ὑπορρύτων. [q] Βήθωρα καλεῖται. ἔνθα καὶ τὸν τῶν Θεὸν [r] συνεργίαν ἔμαθεν· ὑπεσημήνατο γὰρ αὐτῷ βροντῆς τε καὶ κεραυνῶν ἀφέσει, καὶ χαλάζης καταφορᾷ μείζονος τῆς συνήθους. ἔτι γε μὴν καὶ τὴν ἡμέραν αὐξηθῆναι πλέον, ὡς ἂν μὴ καταλαβοῦσι νὺξ [s] ὑπαντιάσῃ τὸν τῶν Ἑβραίων σπουδήν, συνέπεσεν. ὥστε καὶ λαμβάνει τοὺς βασιλέας Ἰησοῦς ἔν τινι κρυπτομένους σπηλαίῳ κατὰ [t] Μακχιδά, καὶ κολάζει πάντας. ὅτι δὲ τὸ μῆκος τῆς ἡμέρας ἐπιδοὺς τότε, καὶ ὃ συνήθους ἐπλεόνασε, δηλοῦται διὰ τῶν ἀνακειμένων ἐν τῷ ἱερῷ [v] γραμμάτων.

ιη'. Καταστραμμένων δ' ὅτως τῶν περὶ τοὺς βασιλέας, οἱ τοὺς [x] Γαβαωνίτας [y] πολεμήσαντες ἐστράτευσαν. ἐπανῆκε πάλιν τῆς Χαναναίας ὀπὶ τὸν ὀρεινὸν Ἰησοῦς· καὶ πολὺν τῶν ἐν αὐτῇ φόνον ἐργασάμενος, καὶ λείαν λαβών, παρῆν εἰς τὰ [z] ἐν Γαλγάλοις στρατόπεδον. ὃ δὴ περὶ τῆς Ἑβραίων ἀρετῆς λόγῳ πολλῷ φοιτῶντος εἰς τοὺς πλησίον, κατάπληξις εἶχε [a] τοὺς ἀκούοντας τὸ τῶν ἀπολωλότων πλῆθος· [b] καὶ στρατεύουσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ περὶ Λίβανον ὄρος βασιλεῖς ὄντες Χαναναῖοι, καὶ οἱ ἐν τοῖς [c] πεδινοῖς τῶν Χαναναίων, Παλαιστῖνοι προσλαβόντες, στρατοπεδεύσι πρὸς [d] Βηρώθῃ πόλει [e] τῆς Γαλιλαίας [f] τῆς ἄνω, [g] Κεδέσης ἀπόρρω. Γαλιλαίων δέ ἐστι καὶ τοῦτο τὸ χωρίον.

vero, qui in Chananæorum gentis excidium bellum moverant, salvari se propter initas amicitias existimarent. Tum Jesus cum toto exercitu ut *illis* succurreret properans, die noctuque itinere continuato, hostes obsidionem molientes summo mane aggreditur; cumque terga vertissent, per regionis declivia fugientes est persequutus. Bethora *is locus* dicitur. Atque illic Deum sibi in auxilium venisse didicit, manifesto indicio, quod tonitrua & fulmina *è cælo* missa fuerint, & grando decidérit solito major. Quin & illud præterea contigit, quod dies producta fuerit, ne à nocte appetente reprimeretur Hebræorum impetus. quo factum est ut Jesus reges apud Macchida deprehenderit in spelunca quadam abditos: omnesque pœna affecerit. Quod vero longitudo diei eo tempore incrementum ceperit, ac ultra consuetum creverit, palam est ex *Sacris* literis in archivis Templi repositis.

Exercitus eorum fusi fugatique, regesque ad unum omnes cæsi. Jos. c. 10. Sol & luna stant. Jos. c. 10.

18. † Regibus autem in hunc modum debellatis, qui Gabaonitas armis invaserant, in Chananææ montana reversus est Jesus: ibique magna cæde edita prædaque abacta, ad castra in Galgalis sese recepit. At cum fama de virtute Hebræorum in omnium ore atque sermone apud gentes vicinas percrebresceret, audita cæsorum multitudine attoniti hæserunt: ac reges Libanum montem accolentes, & ipsi Chananæi generis, quique in campestribus habitarunt Chananæi, Palæstinis *in auxilium* adscitis, castra metati sunt ad Berotham, oppidum Galilææ superioris, non procul à Cedesa. hic autem locus Galilæorum ditionis est. Totus autem ex-

Profligatis Chananeis atque auxiliis Palæstinis, ad Galgala redit Jesus. Jos. c. 10.

cr-

n Ὑπὸ μὲν τούτων] *Bas.* & *Gen.* ὑπὸ μὲν τοιούτων *Gall.* 1. forte pro ὑπὸ μὲν τῶν ἑαυτῶν, vel τῶν τ' αὐτῶν. Planius quidem *Big. Samb. Gall.* 2. & *Epiphanius* ὑπὸ μὲν τοιούτων: nescio ex scholiolo, an ex fundo Josephi. Dein παντερτία *Big.* & *Samb.* Mox illi καὶ δὴ ἡμέρας. BERN. Ὑπὸ μὲν τοιούτων *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat. Gall.* 2. & *Epiphan.*

o Ἀνύσας] Τὴν ὁδὸν ἀνύσας *Gall.* 1. phrasi plana. BERN.

p Ὀρθρίως προσβαίνουσι] Ita *Bas. G. Hen.* & *Busb.* Ὀρθρίως προσβαίνουσι τ. π. ἐπιπίπτῃ *Vat.* ὀρθρίως δ' προσμίξαι (vel. προσμίξασι) τ. π. ἐπιπίπτῃ *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

q Βήθωρα] Βήθωρα juxta aliquot codices *Epiphanii.*

r Συνεργίαν ἔμαθεν·] *Al.* συνεργείαν, vel συνέργειαν.

s Ἐπιχῇ] *Busb. Hen.* & *Samb.* ἐπίχῃ, tempore instanti. Ibi *Gall.* 1. τὸ τῶν ἑβραίων προθυμον: & *Busb.* τὸν τῶν ἑβρ. προθυμίαν. BERN.

t Μακχιδά,] *Bas.* & *Gen.* μακκηδὰ *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* μακηδὰ Interpres Græcus Josuæ, & Masoretæ suis punctulis: *Maceda* B. Hieronymus. Has enim formas plurésque alias sustinet vox מקדה. Eadem in historia Zonaras, Ἐπιθυμήσας τοῖς γαβαωνίταις βασιλέας τοὺς ἐπιστολύμων, διὰ τὰς πρὸς ἑβραίους συνθήκας, ὁ Ἰησοῦς αὐτοῖς συμμαχεῖ· καὶ τρέπει τοὺς ἐναντίους, καὶ τραπέντας ἐδίωκεν. ὅ τε καὶ θερμόθεν χαλαζά τε τὸ συνήθους μείζων, καὶ κεραυνοὶ τοῖς πολεμίοις ἐπέπεσον. καὶ ἡ ἡμέρα ηὔξητο, τοῦ θερμοῦ δὴ ἡλίου σήσαντος θεοῦ ἐντολῇ δὴ Ἰησοῦ, ἵνα μὴ νυκτὸς ἐπελθούσης διαφύγωσιν οἱ πολέμιοι. καταλαμβάνουσι δὲ καὶ οἱ βασιλεῖς ἔν τινι σπηλαίῳ, καὶ κτείνουσι πάντες. Prudenter adeo hæc Origenes & fidelius multo, quam solet in homiliis, *Hæc secundum historiam gesta, miracula Divinæ virtutis universis sæculis prædicant, nec interpretatione extrinsecus indigent, in quibus gestorum lumen coruscat.* Dein Theodoretus ἐφωτ. ιδ'. διδάξας ἡμᾶς ὁ συγγραφεὺς δὴ πρόσθεν τὴν δύναμιν, ὅτι λόγῳ μόνῳ χρησάμενον πρὸς τὰς μεγάλας φωνὰς κεκώλυκεν, ἕως κρατοῦντος ἐνίκησεν· ὑπεισδύεται μή τις ἀπιστήσῃ τῷ λόγῳ, ἴδιον τοῦτο τῷ παλαιῷ διηγήσασθαι συγγράμματι. δῆλον τοίνυν κἀντεῦθεν, ὡς ἄλλος τις τῶν μεταγενεστέρων τὴν βίβλον ταύτην συνέγραψε, λαβὼν ἐξ ἑτέρας βίβλου τὰς ἀφορμάς. Addes his verba Dionysii, aut potius, Apollinarii adversus Apollophanem, si otium est. Quin inter primos defensores Fidei Justinus, πάλιν τοῦ γῆς νόμιν ὀρθοδόξως (si Tryphonem Deuterotam objurgat ille) μὴ θαυμαίως τοιαύτης, ὡς καὶ τὸν ἥλιον θεάσασθαι ὑμᾶς προσέταξε δὴ ἀνδρὸς ὀνείνου δὴ ἐπονομασθέντος τῷ ἰησοῦ ὀνόματι, σαθρίζα οὐ τῷ ἀρχαίῳ, καὶ μὴ δυσωπεῖσθε μέχρι ἀρᾶν λόγου. Agapius inter MSS. Arabica Huntingtoni nostri sex horis diem hanc extendit ultra naturam; Eleazarus Talmudista quot Justinus noster tribuit: Jesus vero in Aprocryphis integram integræ diei subjicit. Quid alii ex voluntate sua? BERN. Ita *Bas.* & *G.* Μακκηδὰ *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* Μαχηδὰ *Vat.* (Μαλχιδὰ *Coll. Voss.*) Μαχηδὰ in LXX.

v Γραμμάτων.] Librum *Recti* intelligit *Masius.* refellit *Schotanus*, p. 388. & de libro *Josuæ* accipit.

† *Regibus autem in hunc modum debellatis,*] *Jos. cap.* 11. *Cum Reges Chananæorum, tam accolæ Libani montis ac maritimi,* המלכים אשר בכל חוף הים הגדול וגו׳: & *phrasi æquâ, c.* 11. המלכים אשר מצפון בנפרת דור מים (*perite enim transfert Flavius primos versus capitis* 11. *Josuæ ad initium capitis* 12.) *quam mediterranei c.* 9. כל המלכים אשר בעבר הירדן בהר ובשפלה & *c.* 9. אשר מצפון בהר ובערבה נגב כנרות ובשפלה הכנעני במורח והים והאמרי וגו׳, *cum copiis suis plane stupendis, trecentis millibus peditum, equitum decem millibus, curruumque viginti millibus* [*Tantam vim barbarorum ex archivis Sanctæ Sedis huc retulit Flavius. Nam Biblia quæ hodieque ferimus, militum numerum tantum haud servant. Vide etiam illum Josuæ copias recensentem c. 6. hujus libri.*] *confluerent undique in castra eis* מי מרום, Aquas Merom, (*sic rite vocatur Samachonites lacuum Jordanicorum* supremus: *sequuntur enim hunc de amne eodem Genneſareticus & Asphaltites*) *apud urbem* Berotham, *Ezech. c.* 47, ברותה, *Syre* ܒܪܘܬܐ, & βηρωθὰ 2 *Sam.* 8. 8. *quæ assidet* Cedesæ קדש *Metropoli Galilææ superioris: contra tam immanem hostem spe certa victoriæ Jesum itinere quinque dierum Galgalis admotum, animat Oraculum Divinum. Ubi prælio commisso, profligantur Chananæi, simul cum auxiliis Palæstinis; nam illos etiam colligit Josephus ad pugnam hanc deliberatoriam, forte propter phrasin sacram c.* 11. ובכל חוף הים הגדול. *Quinvero cum humani nihil supereſſet in tanta strage, ense ac flamma sævitum est porro in suffragines equorum, currumque materiem. Verum* עקר ὑφεκοπεῖν, & ἄχρηστα ποιῆσαι *de jumentis idem unumque posse indicat Talmudum* ירו׳ *f.* 13. *a. Inde tota protinus patet Chananæa occupanti Jesu & triumphanti.* BERN.

x Γαβαωνίτας] Iterum *Bas.* & *Gen.* Josepho haud invito τοῖς γαβεωνίταις πολεμήσασι, neve illo ingrato τοὺς γαβαωνίτας πολεμήσαντες *Big.* τοὺς γαβαωνίτας, l. γαβεωνίτας, πολεμήσαντες bene *Samb.* Et vix male *Gall.* 1. τοὺς γεβεωνίτας πολ. BERN.

y Πολεμήσαντες] *Al.* πολεμήσοντες.

z Ἐν Γαλγάλοις] Ergo hæc sita in ὑποφείῳ, e qua ante egressum Josuam scribit, & ὀρεινῆς mox meminit: sic ut ὑποφὰς sit regio ad montium radices sita, ὀρεινὴ & ὀρεινὸν in tractu montano. Statim etiam fatetur Josuam Galgalis profectum ad regionem ὄρεσιν. REL.

a Τοὺς ἀκούοντας] Ἀπορίας τοὺς ἀκ. *Epiphan. Hen.* & *Busb.*

b Καὶ στρατεύουσιν] Καὶ στρατεύσαι *Big.* & *Samb.* BERN.

c Πεδινοῖς] Πεδίοις *Samb. Big. Gall.* 1, 2. contra *Zonaram*, Drungarium, & quinque alios. Ita Symmachus, optimus trium virorum, ערבה jam πεδινὰ exponit Jos. 11. v. 2. Dein παλαιστῖνοι *Samb. Big. Hen. Busb.* & *Zonaras.* Ibidem προσλαβόντες *Hen.* BERN. *Al.* πεδίοις, & Παλαιστίνων & dein λαβόντες.

d Βηρώθῃ] *Samb.* enallaxi prava πρὸς ῥοσώθῃ πόλει γαλιλαίας. Præstantissimus Masius reponit πρὸς μηρώθῃ ex מרום Jos. 11. 5. Ita quidem legimus μαρωθ & μηρὼθ in Lexico Eusebii, pro μήρωμ & μαρὼν Exemplarium Sacrorum. BERN. Μεσώθῃ ex *Jos.* c. 11. v. 5. reponendum censent *Masius* & *Villalpandus.* Forsan eadem urbs, quæ *Bell. Jud.* l. 2. dicitur Μηρώ.

e Τῆς Γαλιλαίας] Articulum negligit *Vat.*

f Τῆς ἄνω,] An, quod erat & altera Cadesh in australibus terræ finibus, illud ἡ ἄνω ad Cedesen spectat? Non putem. Erat γαλιλαία ἡ ἄνω, cujus urbs erat Cedes. REL.

g Κεδέσης] *Bas.* & *Gen.* τῆς ἄνω καδέσης ἀ πόρρω. *Samb.* & *Big.*

ercitus conſtabat peditum trecentis millibus, equitum vero decem millibus, & curruum millibus triginta. Timore itaque perterruit hoſtium multitudo & Jeſum ipſum & Iſraëlitas, & propter metus magnitudinem vix auſi erant vel meliora ſperare. Deo autem eis formidinem exprobrante, & an *quid* majus ejus ope & auxilio deſiderent, atque eis pollicente victoriam de hoſtibus, jubenteque ut eorum equis poplites ſucciderent & currus igne cremarent, concepta ex *his* Dei promiſſis fiducia, contra hoſtes profectus eſt, dieque quinta illis ſuperveniens acie concurrit; ac *utrinque* acriter pugnatum eſt, eaque ſtrages edita quæ *fere* omnem audientium fidem ſuperat. Effuſos autem longe perſequitur, demptiſque paucis totum hoſtium exercitum *ferro* interimit. Reges etiam ad unum omnes ceciderunt: adeo ut, hominibus ad cædem deficientibus, equos eorum necaverit & currus igne abſumpſerit. Regionem deinde univerſam, nemine ad pugnam exire audente, ſecure peragrabat; urbes nempe obſidione capiens, item quicquid *vivum* deprehenderet occidens.

Chananæis quinquennali bello protritis, & præter loca quædam munita omnino deletis, Galgala deſerit Jeſus, Siluntis amœnitate captus: ubi caſtra ſua & Tabernaculum ſtatueret, donec Templum conderetur. Joſ. c. 11. & c. 18.

19. [1] Jam vero exactus erat annus quintus, nec quiſquam Chananæorum amplius ſupererat, abſque iis qui in loca munitiſſima ſe receperant. Je-

[h] ἁπάντες, ἐπλιτῶν μὲν ἦσαν μυριάδες τριάκοντα· μύριοι δ' ἱππεῖς, καὶ ἅρματα [i] δισμύρια. καταπλήττει δὴ τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων αὐτόν τε Ἰησοῦν καὶ τοὺς Ἰσραηλίτας· καὶ πρὸς τὴν ἐλπίδα τῶν κρειττόνων εὐλαβέστερος εἶχον δι' ὑπερβολὴν τοῦ δέους. τοῦ θεοῦ δ' ἐξονειδίσαντος αὐτοῖς τὸν φόβον, [k] καὶ εἰ πλέον τῆς παρ' αὐτοῦ βοηθείας πεφεύγασι, κατασχομένης τε νικήσειν τοὺς ἐχθροὺς, καὶ κελεύσαντος τοὺς τε ἵππους ἀχρήστους ποιῆσαι, καὶ τὰ ἅρματα πυρώσαι· θαρσαλέως πρὸς τὰς ὑποσχέσεις τοῦ θεοῦ [l] ὁρμήσας ἐξώρμησεν ὀπὶ τοὺς πολεμίους, καὶ διὰ πέμπτης ἡμέρας ἐπ' αὐτοὺς ἐλθὼν σωάπιος, καὶ καρτερὰ μάχη γένηται, καὶ φόνος πρείττων πίστεως πᾶσι τοῖς ἀκροωμένοις. [m] διώκων δ' ὀπὶ πολὺν ἐξῆλθε, καὶ πᾶν τὸ στράτευμα τῶν ἐχθρῶν πολλοὺς ὀλίγους [n] διέφθειρεν. καὶ οἱ βασιλεῖς πάντες ἔπεσον· [o] ὥστε τῶν ἀνθρώπων ὁπόσοι λειπόντων πρὸς τὸ κλείνεσθαι, τοὺς ἵππους Ἰησοῦς αὐτῶν ἀνήρει, καὶ τὰ ἅρματα ἐνεπίμπρα. τῶν τε χώρων [p] ἐπ' ἀδείας διεπορεύετο, μηδενὸς τολμῶντος εἰς μάχην ἐπεξελθεῖν· ἀλλὰ πολιορκίᾳ τὰς πόλεις [q] αἱρῶν, [r] καὶ πάλιν ὅ, τι λάβοι φονεύων.

ιθ'. Ετος δὲ ἦν [s] πέμπτον ἤδη παρεληλύθει, καὶ Χαναναίων οὐκέτ' ἄδεις ὑπελέλειπτο, πολλοὺς εἰ μή τινες [t] εἰς ὀχυρώτατον πῖχος διέφυγον. Ἰησοῦς ἦν ὁκ τῶν Γαλγάλων ἀνα-

[h] τὸ ἄνω, καὶ κεδίσης ὁ πέριξ. *Epiphanius* τὸ ἄνω, καὶ δεσίσης ὁ πόριξ. Vides hoc in loco quid feci. BERN. Καδίσης ὁ π. *Baſ. Big.* & *Samb.* καὶ Κεδεσης ὁ πόρρω *Vat.* καὶ Δεσίσης ὁ π. *Vet. Interpr.*

h Τῶν δὲ ἐπλίτων πᾶσῶν,] Ἦν δὲ ἐπλίτων ὑπλιτῶν &c. *Zonar.* p. 30.

i Δισμύρια.] *Epiphanius* καὶ ἅρματα διχίλια. *Zonaræ* exemplaria largiuntur καὶ τρισμύρια ἅρματα, putate ex c. 6. §. 1. hujus libri. Mox *Hen.* & *Busb.* αὐτόν τε τὸν Ἰησοῦν. BERN.

k Καὶ εἰ πλέον] Καὶ τι πλέον *Gall.* 1. unde legendum cenſeo καὶ εἴ τι πλέον.

l Γενόμενος ἐξώρμησεν] Eſt qui legit γενόμενος ὁ Ἰησοῦς.

m Διώκων] Ita *MSS. διώκων τ' ἐπὶ πολ. Baſ.* & *G.*

n Διέφθειρεν.] *Samb. Big.* & *Gall.* 2. διέφθειρεν Ἰησοῦς. Inde forte *extinxiſſet* in MS. *Voſſ.* 1. offendimus pro *extinxit Jeſus*, aut *Jhs.* BERN.

o Ὥστε τῶν ἀνθρώπων] Stylus Schotani, ὥστε τῶν ἀνθρώπων μὴ ἐπιλελοιπότων &c. Dein abundè nimis *Big.* & *Samb.* πρὸς τὸ κλείνεσθαι, τοὺς ἵππους αὐτῶν Ἰησοῦς ἀνήρει. Imo *Big.* & *Epiph.* tollunt Ἰησοῦς. BERN.

p Ἐπ' ἀδείας] Vide p. 261. v. 9.

q Αἱρῶν,] *Al.* αἴρων καὶ πᾶν ὅ,τι λάβοι.

r Καὶ πάλιν ὅ,τι,] Ita *Hen. Busb. Baſ.* & *Gen.* Vel καὶ πᾶν ὅτι λάβοι, cum *Epiphanio*, *Big. Samb. Gall.* 1, 2. Utrumque tamen convenit bene cum Joſ. c. XI. 9, 11, 12, 20, 40. Joſephi verba carpſit *Zonaras* de ampla illa victoria, & tale in compendium reduxit, Ἰησοῦς δ' ἐπανήει πάλιν ἐπὶ χαναναίους ἐπὶ τὸν ὀρεινόν. καὶ πολιορκῶν φόνον τὸν αὐτὸν ἐργασάμενος, καὶ λείαν λαβὼν, εἰς τὸ ὂν γαλγάλοις ἦλθε στρατόπεδον. ἐκλήθη δ' ὁ τόπος (vide hujus capitis § 11.) ὑπὸ στρατιᾶς γάλγαλα, ὡς ἤδη ἑαυτὸν ἱλάσθαι ὑπὸ τὴν ἀγυπτίων καὶ τῆς κατὰ τὸν ἔρημον ταλαιπωρίας γενόντων τοῦ ἰσραηλιτῶν. γάλγαλα γὰρ τὴν ἱλάσθειαν ἑβραῖοι καλοῦσι. στρατεύσασι δ' ἐπ' αὐτοὺς οἱ τῶν λίβανον χαναναίων, καὶ οἱ σὺν τοῖς πεδινοῖς παλαιστινοῖς συμμαχοῦντες. ἐν δ' ὁ στρατὸς ἐκεῖνον ὁπλιτῶν μυριάδες τριάκοντα, μύριοι δ' ἱππεῖς, καὶ τρισμύρια ἅρματα. νίκην ἡ δὲ θεὸς ἐπαγγειλαμένου, καρτερὰ μάχη γίνεται), ὡς πᾶν τὸ στράτευμα τῶν ἐχθρῶν, πλὴν ὀλίγων, διαφθαρῆναι, καὶ τὰς βασιλέας ἡ πεσεῖν. BERN.

s Πέμπτον] Vide *Usſerii* Chronol. S. p. 206.

* *Jam vero exactus erat annus quintus*,] *Chananæis igitur quinquennali bello protritis, & præter loca quædam munita omnino deletis, Joſ. c.* XI. *inde à verſu* 12. *& c.* XVIII. 1. *Galgala anno ſequente, uno enim anno diſſentiunt à cæteris ſuæ hæreſis Rabbi Talmudicus & Joſephus, non biennio, ut Maſius & minores Maſio Theologi intendunt adverſum hunc Sacerdotem, & tot ejuſdem tribus. Quinetiam ſex annis hoc bellum exercitum tradit Eutychius Patriarcha, non pluribus. Septem autem annos Chananæa peragrata, ſubacta, & diſtributa ſupputat Mar Zutra cum pleriſque Gemariſtarum & Chronologorum Judaicorum ex Joſ. c.* XIV. *v.* 7. 10. *viz.* 7 = 45 — 38. *necnon à Jobelæo* XVII. *quando Ædem primam exciſam volunt, ſpatio male correpto, retrorſum numerantes.* Eracin *f.* 13. & Zebachin *f.* 118. *b.* & Synhedrin *f.* 69. *b. Sed verum prius nempe* 6 = 45 — 39: *ut Joſephus collegerat ex illo verſu* 10. *Nam à medio anni ſexti Eccleſiaſtici, ex quo Jordanem tranſierant Hebræi, cœpit κληρουχία, & Epocha Jobelorum & Semitarum. Primus adeo annus* Cycli Sabbatici *à Tiſri menſe deductus, incurrebat in partem priorem* ſeptimi anni ſacri *ab eremo derelicta, ut vult Traditio veterrima Judæorum. Recte autem docent Phariſæi, Maſſicta de* Initio anni & *Jejunio*, בתשרי ראש השנה לשנים ולשכיטין וליובלות לנטיעה ולירקות. *Galgala, inquam, deſerit Imperator, Siluntis amœnitate captus, ubi caſtra ſua, &* (*quod excellens*) *Tabernaculum Dei demum ſta-*

tueret, donec Templum Numini conderetur, & cortinæ in ſaxa cedroſque verterent. Unde deflorator Neapolitanus libri Joſuæ à captis Haiis, وفي ذلك الوقت بنا مذبح حجارة في هر جريم كما قال الله تعلي. *Quamprimum autem bella ponerent, Altare Deo erexit in Samaria pius Jeſus, ſicut ſemel iterumque præceperat Anteceſſor, Deut. c.* 27. 4. & c. 11. 29. *Super Gebalum contendunt Judæi plane omnes Chriſtianique. Atqui in cacumine Garizin idem ſtatuunt Pentateuchum & Chronica penes Samaritas, ex veneratione Templi ſui. Maſoretæ vero Judaici jam à multo ævo, ac prius noſtro Hieronymo,* אז יבנה יהושע מזבח ליהוה אלהי ישראל בהר עיבל, & reliqua iſtius ritus pariter atque tempus promoverunt Joſ. c 8. 30. *poſt Haiam exciſam. At commodius & ſedatius Flavius Mattathiades, Interpres Græcus libri Joſue, id facilum narrant, poſtquam tota vis Barbarorum eſſet profligata, quæ adverſus populum Hebræum undique ad Galilæam convenerat noviſſimo ac miſerabili conſilio Joſ. c.* 9. 2. καὶ συμπλέκεται ἐκεῖ τῷ αὖθις συστρατευσαμένῳ Ἰησοῦ καὶ Ἰσραὴλ ἅπας πάντες. ὅτε ἀναδόμησαι Ἰησοῦς, *refert exemplar Romanum,* Συνιστᾶσιν τῷ κυρίῳ θεῷ Ἰσραὴλ ἐν ὄρει γαιβαλ. *Quanquam Origines in Homiliis, pariterque MS. Alexandrinum, ſed & Complutenſe ordinem alium obſervant eo in loco. Fatetur adhuc Geriomides hoc factum pertinere ad c.* 11. 23. καὶ ἡ γῆ κατεπαύσατο πολέμων, *plane ut Joſephus dixerat. Imo vero Iſmael, vir celebris inter Amoræos,* Sota *f.* 21. *c. vult hanc ceremoniam ad annum* XIV. *à tranato Jordane fuiſſe prorogatam & dejectum:* לא נאמרו ברכות וקללות אלא לאחר ארבע עשרה שנה, *cum jam in duodecim regiones diſtributa eſſet terra Chananæa. Eo vergit & opinio R. Eleazari, quam leges eodem* Sotæ *capite. Præterea Talmudum Babylonium hoc* אז אלך *in Bibliis extra fundum ſuum ac ſedem venire*, taleque nihil patraſſe Imperatorem confeſtim à clade Haienſi agnoſcit voluiſſe equidem illum, ſi res Hebraica tum protinus pateretur, Sabbat *f.* 56. *b.* & Synhedrin *f.* 91. *b.* אז יבנה יהושע מזבח ליהוה שבקש לבנות ולא בנה אלא רבנה הבא נמי רבנה. *Prout de Rege tum minus ſapiente dicitur* 1 *Reg. c.* 11. אז יבנה. Tunc extruxit Salomo altare Camoſo, i. e. ædificatum meditabatur, & animo deſtinabat, quod poſtea ædificaretur, שבקש לבנות ולא בנה אלא מיעתר. *Deinde R. Symeon* Sota *f.* 36. *T. Bab. necnon Salomo, Cimchius, aliique recentium Theologorum, Abarbinele hinc excepto, propter auctoritatem Judæ Principis,* Sota *f.* 21. 3, בי עיל דיתיה רר' יהודה מאה ועשרים מיל הלכו באותו היום. *aut magis ex verbis Oraculi acceptis perperam,* והיה כיעברתם את הירדן, *hanc hiſtoriam ſuis codicibus protrudi queruntur longius in futura, cum eſſet illud primum opus Hebræorum in tellure diu promiſſa jamque adita. At hæc ſententia prodigioſa nimis apparet & delirii Judaici. Diſtat enim Jordanis trajectus ante Galgala* LX. *millaribus à Garizin, ut utrumque Talmudum aſſerit, comprobantque Chorographi Chriſtiani. Tum etiam inter juga Garizin & Gebal longo ordine diſtributus exercitus, adſiſtentibus circa altare gente ſacra Levitis, hoſtias faciunt & imprecationes. Dein diris hiſce* (*nihil enim amplius indicat* כשנה תורה, *mire τοφὸς, ſeu δυσερμήνευτος; longius nihil* καὶ δίκῃ ἀλόγῳ ἀζωὴ, *quam paraſam* תבא, *aut magis conciſum Deut. c.* 27. *aut adhuc reſtringenti à verſu* 15. *capitis iſtius,* ארור האיש אשר יעשה פסל וגו', *quod Joſephus ſacerdos noverat*) *memoriæ ergo altari novo inſcriptis, Moſes enim juſſerat, Silunta cunctli revertuntur. Joſ. c.* 8. 30. *Deut. c.* 27. 4, 13. & *c.* 11. 29. & *Maſſicta* סוטה *c.* 7. *cum Commentariis Scholæ utriuſque, Babylonicæ & Paleſtinæ.* BERN.

t Εἰς ὀχυρώτατον] *Baſ* & *Gen* locutione venuſta. Nec male εἰς ὀχυρότητα, ſeu εἰς ἰσχυρότητα, τειχῶν *Epiphanius.* ἰσχυρότητα τειχῶν

ἀναστρατοπεδεύσας [v] εἰς τὸ ὄρειον, ἱστᾷ τὸν ἱερὸν σκηνὴν ἐν Σιλωῦ πόλιν· ἐπιτήδειον γὰρ ἐδόκει τὸ χωρίον διὰ κάλλος, [x] ἕως οἰκοδομεῖν ναὸν αὐτοῖς τὰ πράσμαθ' ὑφήκῃ· καὶ χωρήσας ἐντεῦθεν ἐπὶ Σικίμων σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ, [y] βωμόν τε ἵστησιν ὅπερ ἐκέλευσε Μωϋσῆς, καὶ νείμας τὸν στρατὸν, ἐπὶ μὲν τῷ [z] Γαριζεῖ ὄρει [a] τὴν ἡμίσειαν ἵστησιν, ἐπὶ δὲ τῷ [b] Γιβάλῳ [c] τὴν ἡμίσειαν, [d] ἐν ᾧ καὶ ὁ βωμός ἐστι, καὶ τὸ Λευιτικὸν [e] καὶ τοὺς ἱερεῖς. θύσαντες δὲ καὶ ἀρὰς ποιησάμενοι, καὶ ταύτας [f] ἐπὶ τῶν βωμῶν γεγραμμένας [g] καταλιπόντες, εἰς τὸν Σιλωῦ ἀνέζευξαν.

κ'. Ἰησοῦς δ' ἤδη γηραιὸς ὢν, καὶ τοὺς τῶν Χαναναίων πόλεις ὁρῶν οὐκ ἀβαλώτους, [h] ὑπό τε τῶν χωρίων ἐν οἷς ἦσαν [i] ἐχυρότητος, καὶ τῶν τάφρων ἰσχύος, ἃ τῇ φυσικῇ τῶν πόλεων πλεονεξίᾳ [k] προσπεριβαλλόμενοι προσεδόκων τοὺς πολεμίους ἀφέξεσθαι πολιορκίας δι' ἀπόγνωσιν τοῦ λαβεῖν· καὶ γὰρ ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ ἑαυτῶν οἱ Χαναναῖοι μαθόντες τοὺς Ισραηλίτας [l] ποιησαμένους τὴν ἔξοδον τὴν ἀπ' Αἰγύπτου, [m] πρὸς τὸ τὰς πόλεις καρτερᾶς ποιεῖν ἐκεῖνον ἅπαντ' ἦσαν τὸν χρόνον· [n] συναγαγὼν τὸν λαὸν εἰς τὸν Σιλωῦ ἐκκλησίαν παρήγγειλε. καὶ παρὼν προθραμόντων, τότε ἤδη [o] κατορθώμενα, καὶ τοὺς γεγυμνέους πράξεις, ὡς εἰσιν ἄριστοι, καὶ [p] τοῦ θείου τοῦ προφητικοῦ αὐτοὺς ἄξιοι, καὶ τὰ ἀρετῆς τῶν νόμων οἷς καταχθλυθῶσιν, ἔλεγε· βασιλεῖς τε τριάκοντα καὶ ἕνα, πολεμήσαντας αὐτοῖς εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, κεκρατῆσθαι δηλῶν, καὶ τὴν Ισραὴλ, ὅση ποτὲ κατελείφθη τὰ αὐτῶν δυνάμεως εἰς μάχην συνῆψεν, ἅπασαν διαφθαρεῖσαν, ὡς μηδὲ γενεὰν αὐτοῖς ὑπολελεῖφθαι. τῶν δὲ πόλεων ἐπιδήπερ αἱ μὲν ἑαλώκεσαν, πρὸς ἃς δὲ χρόνῳ καὶ μεγάλης πολιορκίας, διὰ τὴν τῶν τάφρων ὀχυρότητα καὶ τὴν ὑπὸ ταύτῃ τῶν οἰκητόρων πεποίθησιν, ἠξίουν τοὺς ἐκ τῆς περαίας τοῦ Ιορδάνου συνεξορμήσαντας αὐτοῖς, καὶ τῶν κινδύνων συναραμένους, ὄντας συγγενεῖς, ἀπολύειν ἤδη πρὸς τὰ οἰκεῖα, χάριν αὐτοῖς ὧν συνέκαμον ὁμολογοῦντας· ἵνα τε καὶ φυλὴν, ἀρετῆ πρόσχειν μαρτυρηθέντα, πέμπωσιν, οἳ, τὴν γῆν ἐκμετρησόμενοι πιστῶς καὶ μηδὲν κακουργήσοντες, δηλώσουσιν ἡμῖν ἀδόλως [q] αὐτῆς τὸ μέγεθος.

autem, motis caſtris ex Galgalis, *in* montanis collocavit ſacrum Tabernaculum ad urbem Siluntem (opportunus enim atque idoneus videbatur locus, propter amœnitatem, donec templum ædificari res Iſraëlitarum paterentur) atque inde cum omni populo Sicima profectus & altare ſtatuit ubi Moyſes præceperat; & dein exercitu diviſo, in monte quidem Garizi dimidium ejus conſtituit, dimidium vero alterum in Gibalo, (ubi & altare eſt) & *cum iis* Levitas & ſacerdotes. Cum autem ſacra feciſſent & diras vibraſſent, eaſque aræ inſcriptas reliquiſſent, in Siluntem ſunt reverſi.

20. Cæterum Jeſus jam ætate provectus, urbeſque Chananæorum, *quæ ſupereſſent*, expugnatu difficiles *eſſe* videns, tum ob locorum ubi ſitæ erant munimenta, tum ob valida murorum præſidia; quibus ad urbes egregie natura munitas in circuitum adjectis, exſpectabant ut hoſtes ab obſidione abſtinerent, de iis potiundis deſperantes (nam Chananæi, cognito Iſraëlitas in excidium ſuum ex Ægypto egreſſos eſſe, toto illo tempore in oppidis muniendis occupati fuerant) conventu populi in Siluntem indicto concionem advocat. Cumque * frequens concurſus factus eſſet, eis recenſuit quæ ad id temporis proſpere evenerant, utque res quas geſſerant pulcherrimæ erant, & quales par erat Dei auſpiciis geri, legumque quas amplexi ſunt dignitati convenientes: præterea commemorans reges triginta & unum, qui manus conſerere auſi ſunt, prælio ſuperatos; & exercitum, qui viribus ſuis aliquando fiſus cum illis acie dimicavit, totum internecione ita deletum, ut ne ſoboles quidem iis ſupereſſet. Cæterum quoniam ex urbibus aliæ quidem captæ eſſent, aliæ vero, ob murorum firmitudinem & incolarum in ea fiduciam, diuturnam validamque oppugnationem poſtularent, cenſebat eos qui ex regione Transjordaniana in communem expeditionem profecti fuerant, & propter cognationem periculorum ſocios ſe adjunxerant, jam domum remittendos, gratiis pro ope & auxilio illis prius relatis: deinde ex ſingulis tribubus ſingulos, qui virtutis ſuæ præcellentis teſtimonium acciperent, delegandos, qui regionem bona fide permenſi, omnique procul habita malitia, nobis ſine dolo magnitudinem ejus renunciabunt.

Jeſus jam ſenex concilium exercitûs cogit Siluntæ: ubi res geſtas recenſens de tribuum Transjordaniarum miſſione & de tellure dimetiendâ deliberat. Joſ. c. 22. &c.

21. † Et

---

[v] Ἀναστρατοπεδεύσας] Ἀναστρατοπεδεύσας δὲ *Vat.* ἀναστρατοπεδεύσας δὲ καὶ *Bas.* & *Gen.* ἀναστρατοπεδεύσας δὲ καὶ ἐκ τῶν Γαλγάλων *Big.* ἀναστρατοπεδεύσας δὲ καὶ ἐκ τῶν Γαλγάλων *Samb.* ἀναστρατοπεδεύσας δὲ καὶ ἐκ τῶν Γαλγάλων *Gall.* 1, 2. Pro eodem *Big.* ἰσχυρότητι τειχῶν. Vide de paragrapho ſequente elementum i. BERN. Ἐσχυρότητι τειχῶν *Samb. Gall.* 1. & 2. ὀχυρότατα τειχῶν *Vat.* ἰσχυρότητι τειχῶν *Big.*

[x] Εἰς τὸν Ορειον,] Citra Atticiſmum *Big. Samb. Busb. Hen.* & *Gall.* 2. εἰς τὸν ὀρεινόν. Ea regio vocatur, *Montes Ephraemaei*, הר אפרים, Joſ. c. 20. 7. c. 21. 21. & ubique hiſtoriarum ſacrarum. BERN. Εἰς τὸν ὀρεινὸν in quinque *MSS.* Ea regio vocatur *Montes Ephræmei* in S. Literis.

[x] Ἕως οἰκοδομεῖν] Ἕως ἂν οἰκοδ. *Big.* & *Samb.*

[y] Βωμόν τε ἵστησιν] *Epiph.* βωμὸν θεῷ ἵστησιν ὅπερ ἐκέλευσε Μωϋσῆς. BERN.

[z] Γαριζεῖ] *Al.* Γαριζεῖν & Γαριζῖν. Videſis p. 252. v. 23.

[a] Τὴν ἡμίσειαν ἵστησιν,] Τὴν ἡμ. ἵστησι μείζων *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

[b] Γιβάλῳ] Γιβάλῳ &, ſupra impreſſum fuit. Quippe inter propria nominum עבל & עיבל idem legitur S. Bibliis. Heic *Baſ.* & *Gen.* γιβήλῳ. Ita γαιβὰλ Judæi LXXII. pro אבל Legislatoris Deut. 11. 29. & hujus, vel Eſdræ Deut. c. 27. 4. γιβὶλ Syrus paſſim & perperam. *Busb.* ἰωβήλῳ. *Hen.* habet βήλῳ, ut Latinorum aliquot ὠὰ βδελυκτῶς. Leviter enim ſonat ſyllaba γι. ἰξήλῳ *Big.* & *Gall.* 1. ἰεβάλῳ, ut puto, Epiphanius. ἰβήλῳ *Samb. Hebal* enim fortiter efferunt Hieronymus noſter, & Judæi Spanienſes ex Maſora: tum etiam Interpreti Græco Joſ. c. 8. 30, 33. Alibi enim haud occurrit id locale. Necnon loci iſtius cultores Samaritæ, tam in Chronicis ſuis quam Legis Divinæ verſione Arabica *Hebal* vocant. Petes cætera è libro præcedente. Promptum equidem mihi eſt reſcribenti γιβάλῳ apud Joſephum utrobique, vel cum Gallicorum altero ἰβήλῳ. BERN. Ita & ſupra p. 252. v. 20. Γιβάλῳ *Baſ* & *G.* in *MSS.* Ἡβήλῳ & Ἡβιάλῳ & Ἡβίλῳ. Sed Γηβάλῳ aut (ut in uno *MS.*) Ἡβίλῳ malit *Bernardus.*

[c] Τὴν ἡμίσειαν.] *Baſ.* & *Gen.* quod etiam ſufferri poteſt ſub ἵστησι, aut longius pone νείμας, repetendum mente. *Epiphanius* ex libro antecedente explicat, aut membranis Caſſiodori ſui heic eſt affectus, ἵστησιν, ἐπὶ δὲ τῷ ἰβάλῳ τὴν ἡμίσειαν· ἐν ᾧ δὲ ἐστὶ βωμὸν ἵστη, καὶ τὸ λευϊτικὸν καὶ τοὺς ἱερεῖς διεμέρισε. Ibidem *Big.* ἐν ᾧ καὶ βωμός ἐστι, &c. BERN.

[d] Ἐν ᾧ καὶ ὁ βωμός ἐστι,] Ἐν ᾧ καὶ βωμός ἐστι *Big.* ἐν ᾧ καὶ βωμὸν ἵστη, καὶ τὸ Λευϊτικὸν καὶ τοὺς ἱερεῖς διεμέρισε, legiſſe videtur *Epiphan.*

[e] Καὶ τοὺς ἱερεῖς.] Καὶ οἱ ἱερεῖς θύσαντες δὲ καὶ δείσαι ἀρὰς *Vat.*

[f] Ἐπὶ τῶν βωμῶν] Ἐπὶ τῶν βωμῶν *Baſ.* & *Gen.* de uno altari laterum plurium, μάλ' ἀσείως & quaſi apud Palladium. Planius *Hen.* & *Busb.* ἐπὶ τὸν βωμόν. Atque *Big. Samb. Gall.* 1, 2. *Epiphaniuſque* ἐπὶ τῷ βωμῷ. BERN. Ita *Baſ. G.* & *Vat.* de uno altari laterum plurium μάλ' ἀσείως, ut ait *Bern.* in *MSS.* ἐπὶ τὸν βωμὸν, aut ἐπὶ τῷ βωμῷ.

[g] Καταλιπόντες,] *MSS.* cuncta. καταλείποντες excuſa: exigua diſcrepantia. Zonaras denique eandem hiſtoriolam attingit, ἔτι δὲ πέμπτον ἐὰν παρελαλύθει, ἐν χαιναναίαν ἐπὶ ἐδίης ὑπαλλάξαι πλο. ἰησοῦς δὲ ἐστὶ τὸν σιλωὴν καὶ πόλιν σηλὼμ, ἵνα οἰκοδομῆσαι αὐτοῖς ναὸν χθὲς). BERN.

[h] Ὑπό τε] Ὑπὸ τε τῶν *Big.* & *Samb.*

[i] Ἐχυρότητος,] *Samb.* & *Gall.* 2. ἰσχυρότητος, heic & inferius. *Baſ.* & *Gen.* ἰσχυρότητι. *Big. Buriuſque* ἰσχυρότατι. *Gall.* 1. & *Zonaras* ἰσχυρότητι: capies hanc, vel lectionem primam. BERN.

[k] Προσπεριβαλλόμενοι] Recte *Big. Samb.* & *Gall.* 2. προσπεριβαλλόμενοι *Gall.* 1. περιβαλλόμενοι *Baſ.* & *Gen.* Mox ἀφίξιας πολιορκίας *Gall.* 1. non imperite. BERN.

[l] Ποιησαμένους] Ita *Big. Samb.* & pars codicum *Epiphanii.* in *Editis*, *Aliiſque* ποιησομένους.

[m] Πρὸς τὸ τὰς] Forte πρὸς τῷ. COCC.

[n] Συναγαγὼν] Συναγαγεῖν τὸν λαὸν ἐκκλησίαν ἐν Σηλγίλῳ *Big.* συναγαγεῖν τὸν λαὸν εἰς τὸν σιλῶν ἐκκλησίαν ἐν Σηλγίλῳ *Samb.* συναγαγεῖν τὸν λαὸν εἰς τὸν σιλῶν ἐκκλησίαν παρήγγειλε *Hen. Busb.* συναγαγὼν τὸν λαὸν σιλῶν, ἐκκλησίαν παρήγγειλε. Ibidem καὶ παρὼν συνθραμόν. *Big.* BERN.

[o] Κατορθώμενα,] Κατωρθωμένα *Big.* καθορθωμένα *Samb.* ſonis ſic ludere ſolent nurus Atticæ. καθορθωμένα Typographi. BERN.

[p] Τοῦ θείου] Τοῦ Θεοῦ *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

[q] Αὐτῆς] *Busb.* αὐτοῖς. Procedat autem Drungarius Byzantius. συναγαγὼν δὲ τὸν λαὸν εἰς σηλὼμ, τοὺς ἰαλωκότας τὴν πολιτείαν ἀπηριθμεῖ,

Ager Chananæus describitur, & æstimatur. Jos. c. 13.

21. † Et Jesus quidem, cum hæc verba fecisset, populum universum sibi assentientem habuit: moxque viros ad terram illorum dimetiendam emisit, adjunctis ad eos quibusdam Geometriæ peritis, quibus propter artem verum ignotum non erat futurum: mandans eis ut terræ felicis & minus bonæ mensuram æstimarent. Telluris enim Chananæorum natura ejusmodi est, ut videre liceat campos magnos, eosque fructibus edendis aptissimos, qui alii quidem terræ collati fertilissimi haberi possint, at si cum Jerichuntinorum aut Jerosolymitanorum agris conferantur, nihil fere apparituri sunt. ac quanquam iis accidit ut exiguum admodum terræ spatium incolerent, idque maxima ex parte montanum, eximia tamen fertilitate & pulchritudine nulli alii cedit. Quamobrem arbitrabatur ut magis ex æstimatione quam ex mensura sortitio fieri deberet. cum sæpe unum jugerum millenis contra non carum sit. At viri qui missi fuerant, decem autem erant, terra perlustrata & æstimata, septimo mense ad eum in Siluntem urbem reversi sunt, ubi Tabernaculum constituerant.

Imperator atque pontifex, una cum phylarchis cæterisque senatoribus, inter novem tribus & dimidiam Manassitidæ terram sorte varia distribuunt. Jos. c. 14. &c.

22. Tum Jesus, assumpto Eleazaro cum senatu & tribuum principibus, divisit *regionem* novem tribubus & Manassitarum dimidiæ, cuique tribui agri portionem pro ejus magnitudine partitus. Cum *iis* sortitus esset, Judæ quidem sorte obtigit omnis superior Judæa Jerosolymas usque protensa, latitudine vero lacum Sodomiticum attingens. In hac autem sorte urbes erant Ascalon & Gaza. Symeonis vero tribui, nam secunda erat, obvenit Idumææ pars Ægypto & Arabiæ contermina. At Benjamitæ terram sorte habuere, quæ à Jordane fluvio longitudine quidem usque ad mare pertingit; latitudine vero Jerosolymis & Bethelis terminatur. hæc autem sors angustissima erat propter soli bonitatem: nam & Jerichunta & Jerosolymitarum urbem acceperunt. Ephraïmi au-

καί. Καὶ Ἰησοῦς μὲν, τούτοις πιστεύσας τοὺς λόγους, συγκατάνευον ἔσχε τὸ πλῆθος· καὶ ἄνδρας τοὺς ἐκμετρησομένους τὴν χώραν αὐτῶν ἐξέπεμψε, προσδοὺς αὐτοῖς τινας γεωμετρίας ἐπισήμονας, ὡς τάληθὲς σὺν ἔμελλε λήσεσθαι διὰ τὴν τέχνην· ἐντολὰς δοὺς [r] ἀποτίσασθαι τὸ τε εὐδαίμονος διάμετρον γῆς καὶ τὸ ἧσον ἀγαθῆς. ἡ γὰρ φύσις τῶν Χαναναίων γῆς τοιαύτη τίς ἐστιν, ὡς ἰδοι τις ἂν πεδία μεγάλα καὶ καρποὺς φέρειν ἱκανώτατα, καὶ συγκρινόμενα μὲν ἑτέρᾳ γῇ, πανευδαίμονα νομισθησόμενα· τοῖς δὲ [s] Ιερειχουντίων χωρίοις προσβαλλόμενα καὶ τοῖς Ιεροσολυμιτῶν, τὸ μηδὲν [t] ἀναφανησόμενα. καί τοι παντελῶς ὀλίγων αὐτῶν εἶναι τὴν γῆν συμβέβηκε, καὶ ταύτης ὀρεινὴν τὴν πολλήν· ἀλλ' [u] ὑπερβολὴ εἰς καρπῶν εὐτροφίαν τε καὶ κάλλος οὐκ ἀπολέλοιπεν [v] ἑτέραις. καὶ διὰ τοῦτο τιμητὰς μᾶλλον ἢ μετρητὰς [w] τοὺς κλήρους εἶναι δεῖν ὑπέλαβε· πολλάκις ἑνὸς πλέθρου κἂν χιλίων ἀνταξίαν γινομένην. οἱ δὲ ἄνδρες οἱ πεμφθέντες, δέκα δὲ ἦσαν, περιοδεύσαντές [x] τε καὶ τιμησάμενοι τὴν γῆν, ἐν ἑβδόμῳ μηνὶ παρῆσαν πρὸς αὐτὸν εἰς [y] Σιλοῦντα πόλιν, ἔνθα τὴν σκηνὴν ἐπήξαντο.

κβ'. Καὶ Ἰησοῦς, Ἐλεάζαρόν τε καὶ τὴν γερουσίαν [z] καὶ σὺν τοῖς φυλάρχοις παραλαβών, νεμὶ τὴν ἐννέα· φυλαῖς [a] καὶ τὴν Μανασσιτῶν τοῖς ἡμίσεσι, κατὰ μέγεθος ἑκάστης τῶν φυλῶν τὴν μέτρησιν ποιησάμενος. κληρώσαντος δὲ αὐτοῦ, ἡ μὲν Ἰδουμαία [b] λαχοῦσα πᾶσαν αἱρεῖται τὴν καθύπερθεν [c] Ιουδαίαν, προσπίπτουσαν μὲν ἄχρι τῶν Ιεροσολύμων, τὸ δ' εὖρος ἕως τῆς Σοδομίτιδος λίμνης καθήκουσαν. ἐν δὲ τῷ κλήρῳ τούτῳ πόλεις ἦσαν Ασκάλων καὶ Γάζα. Συμεωνίτῃ δὲ, δευτέρα γὰρ ἦν, ἔλαχε [d] τὴν Ιδουμαίας τῇ Αἰγύπτῳ τε καὶ τῇ Αραβίᾳ προσορον οὖσαν. Βενιαμίτῃ δὲ τὸν ἀπὸ Ιορδάνου ποταμοῦ ἔλαχον ἄχρι θαλάσσης μὲν τὸ μῆκος· τὸ δὲ πλάτος, Ιεροσολύμοις ὁριζομένῳ καὶ [e] Βεθήλοις στενόταλος δὲ ὁ κλῆρος ὅτος ἦν διὰ τὴν τῆς γῆς ἀρετήν. Ιεριχοῦντα γὰρ καὶ τὴν Ιεροσολυμιτῶν πόλιν [f] ἔλαβεν. ἡ δὲ Εφραϊ-

καὶ ὅτοι τὴν ἀναλίων διεθάζησαν τραπιὰν· καὶ ὡς τελέσοντες βατιλεῖς αὐτῶν (excidit sane unus regulorum) ἀπεικόνισαν· τὰς δὲ ὠφελειφθείσας ἔτι πόλεις πολυχρονίῳ δεῖσθαι πολιορκίας διὰ ὀχυρότητα ἔλεγε. καὶ ἤδεισαν τὸς ὡς τὴν περαίας καὶ Ιορδάνου συνεξορμήσαντας αὐτοῖς ἀπαλύειν ἤδη πρὸς τὰ οἰκεῖα. καὶ προσκαλεσάμενος τὸς ὡς τὴν δύο φυλῶν καὶ τὴν ἡμισείας, πιθανώτατον ἦν, πρὸς τὰς κληρουχίας αὐτῶν ἐπιτρέψαι ἀπιέναι. Hæc Johannes. BERN.

† *Et Jesus quidem, cum hæc verba fecisset,*] *Lecti igitur decemviri hujus descriptionis curatores, tot enim tribuum res agebatur, cum suis Metatoribus, dices duplo pluribus, quemadmodum Josepho & Scriptori sacro dignius consentiat præter spem ac incusationem præclarissimi Masii, Schotani, aliorumque, Chananæam pro natura soli in bis quinque regiones partiuntur atque demum cum Tabula bonæ terræ, septem mensium opere, ad Prætorium Siluntium revertuntur. Calebus equidem, vir strenuus & probatæ fidei, in castris Galgalenis mature sibi vindicabat Hebronem plagam gigantum, quoad ejus promiserat Legislator, Num. c. 14. 21. bello nondum confecto. Jos. c. 10. 37. c. 11. 21. 23. c. 14. 6, 12, 15. c. 15. 13, 14. & c. 19. 51. Posthæc igitur terræ jam subactæ & quietæ, ut Hebræus loquitur, revera supervenit metatio, missa jam à Silunte: quanquam causa Calebi primi & sine Gromatica aut saltem sine Sortitione Chananæ auspicalis ad Hebronem hæredis, sortes Judæ, (is rus conterminum eduxerat,) & utriusque domus Josephi in Codice sacro aliquot capitibus prævertant. Quoniam vero campi inter duo maria Galilæum & Mortuum, qui judicio hydriæ ad Judam & Josephum inprimis pertinebant, simulque bina castra Hebræorum Galgala & Siluntem compleclebantur, toti genti per id temporis mira soli indulgentia viderentur sufficere: securius hinc ac socordius regiones reliquæ leguntur, ut Jos. c. 18. notatum & reprehensum.* BERN.

r Αποδόσασθαι] Αποδημήσασθαι τὸ τε εὐδαίμονος ἰδίᾳ τὸ μέτρον γῆς *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Gall.* 2. ἀπολαμήσασθαι τὸ τε εὐδαίμονος ἀπὸ τὸ μέτρον γῆς *Gall.* 1. & *Epiphan.*

s Ιεριχοῦντα χωρίοις] Hierichuntem. Nam fertilissimus fuit ager Hierichuntinus, (sicut Hierosolymitanum solum etiam fuit fertile) quem θεῖον χώριον divinam regionem dici posse Josephus scribit de bello lib. v. 4. Tanta illic est aëris temperies, ut dum in aliis Judææ partibus ningit, illic incolæ lino tantum vestiantur: *ibid.* REL.

t Α.χραινομένα [Ita cum *Gall.* 1. & *Schotano*: ἀν φαινομένα *Samb.* ἀν ἀφαινομένα *Big.* in *Editis* ἀναφανισόμενα, quo admisso, legendum puto, εἰς τὸ μηδὲν ἀναφανισόμενα, *in nihilum abitura.*

u Υπερβολὴ] Eo modo in septem *MSS.* in *Editis* ὑπερβολὴ εἰς &c. Verum, ἀλλ' ὑπερβολὴ καρπῶν εἰς πρόσω τε καὶ κάλλος οὐκ ἐπιοίκειν ἑτέρᾳ legisse videtur *Epiphan.* εἰς καρπῶν ὦν εἰς εὐτροφίαν τε *Vat.* Videsis *H. Steph.* Thes. Gr. voce ὑπερβολή.

v Ετέραις.] Sic in quatuor *MSS.* ἑτέρα in uno. ἑτέρας *Bas.* & *G.*

w Τὸς κλήρους] Τὸς deest *Vat.* Sicut εἶναι in *Big.*

x Τε] Imo τε minimam omnium particulam prætereunt *Big. Samb.* & *Gall* 1. Mox *Bas* & *Gen.* pro Attico ἐσάκεισαν, aut pro ἐσάκεισαν communis sermonis. Ibi etiam lege εἰς σιλοῦντα. BERN.

y Σιλοῦντα] Supra p. 275 v. 2. Σιλοῦν πόλιν.

z Καὶ σὺν τοῖς φυλάρχοις] *Big. Samb* & *Epiphan.* καὶ τὴν γερουσίαν σὺν τοῖς φυλάρχοις. Valet & alterum peræque. Pars enim senatus Phylarchi. BERN. Illud καὶ non agnoscunt *Big. Samb. Vat.* & *Vet Interpr.*

a Καὶ τὴν Μανασσητῶν] Καὶ τῶν Μαν. *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

b Λαχοῦσα πᾶσαν αἱρεῖ) τὴν καθυπερθεν] Libri Græci, præter *Gall.* 1. qui sic constituit hunc locum, ἐλαχοῦσα τῶν αἱ τὴν καθύπερθεν ἰδουμαίαν, προσπίπτουσα μὲν ἄχρι τῶν ἱεροσολύμων. Procopius Commentator S. Historiarum, & Epiphanius Scholasticus viderant heic, τὴν καθύπερθεν ἰδουμαίαν, προσπίπτουσαν μὲν. Assidebat enim Judæ propriè dicta tribus Idumææ superiori, ad Euronotum sive Θαιμὰν, אל גבול מרכר צן נגברת מקצה תימן, ut definit Historiographus Sacer c xv. 1. Defenditur tamen altera lectio c. xii. v. 1, 9. ejusdem scriptoris: unde scimus sortem Judæ priorem cæteris & ampliorem, Symeonitas etiam concluisse, ויהי נחלתכם בתוך נחלת בני יהודה. Tales etiam Judæos intellexit Magister B. Pauli, cœtusque doctorum, quando literas miserant *ad fratres suos Austri superioris*, בני דרומורת יעלאת: atqui Symeonis nepotes, sive Judææ partem occiduam, per *incolas Austri inferioris*, בני דרומא ארעיתא, T. Jerosol. *maasrie seni* f. 56. c. Insuper si hoc satis scribat probum, aliquis contra fidem librorum tam Græcorum quam Latinorum de Symeonide, ἔλαχε τὴν ἰδουμαίας τὴν αἰγύπτῳ τε καὶ τῇ ἀραβίᾳ πρόσορον οὖσαν. Mox Σιμεωνίτης *Gall.* 1. magis ex Masora Judæorum & dein *Samb.* ἡ δὲ ἰδουμαία. BERN.

c Ιουδαίαν] Ιουμαίαν *Vat. Gall.* 1. *Procopius*, & omnis libet *Epiphanii* tam à calamo quam à typis. Assidebat enim Judæ tribus Idumææ superiori, ut constat ex *Jos.* c. 15. v 1. altera tamen lectio nititur *Jos.* c. 19. v. 1 & 9. unde scimus sortem Judæ, cæteris ampliorem, Symeonitas etiam concluisse.

d Τὴς Ιδουμαίας,] Est qui malit τὴν Ιδουμαίας, quod Idumæam ab Hebræis attingi noluerit Deus.

e Βεθήλοις.] *A Bethelis.* Ephraimitarum ea fuit. Vid. lib. v, c. 3. Ant. REL.

f Ελαβεν.] Forsan ἔλαβεν.

Εφραϊ-

g Γα-

Εφραίμιτ Φυλὴ τῷ ἄχρι [g] Γαδάρων ἀπὸ Ιορδάνου ποταμοῦ μηκυνομένῳ ἔλαχεν· ἀρειάν τε οὖσαν ὑπὸ Βεθήλων εἰς τὸ μέγα πεδίον τὸ καλούμενον. [h] τῆς δὲ Μανασσήτιδος οἱ ἡμίσεις ἀπὸ μὲν Ιορδάνου μέχρι Δώρων πόλεως· πλάτος δὲ ἐστὶ [i] Βηθσάνων, ἣ νῦν Σκυθόπολις καλεῖται. ἐν μέσῃ [k] τούτοις Ισσαχαρις, [l] Κάρμηλόν τε [m] ὄρος ἔχει [n] ποταμὸν ἔχον μήκους ποιησαμένη [o] τέρμονα, τὸ δὲ Ιταβύριον ὄρος ἔχει πλάτους. Ζαβυλωνίταις δὲ τὸ μέχρι [p] Γεννησαρίτιδος, καθήκουσα δὲ [q] περὶ Κάρμηλον καὶ θάλασσαν ἔλαχον. τὸ δὲ ἀπὸ ἔχει Καρμήλου, κοιλάδα περιεχομένῳ λόφῳ τὸ καὶ τοιαύτην εἶναι, Ασηρίταις φέρονται πᾶσαν τὴν ὑπὲρ Σιδῶνος κειμένην. [r] Αρκὴ δὲ πόλις ὑπῆρχεν [s] αὐτῶν ἐν τῇ μεσόγαίᾳ, ἣ καὶ [t] Ακτιπᾶς. τὰ δὲ πρὸς τὰς ἀνατολὰς κείμενα [v] μέχρι [x] Δαμάσκου πόλεως, καὶ τῆς Γαλι-

tem tribus terram à Jordane fluvio uſque ad Gadara porrectam adepta eſt: latam vero in quantum patet à Bethelis ad Campum uſque magnum. At tribus Manaſſitidis pars dimidia à Jordane quidem uſque Dora urbem *habuit*, latitudine vero ad Bethſana, quæ nunc Scythopolis vocatur. Atque poſt hos Iſacharis Carmelum montem & fluvium longitudinis terminum nacta eſt, latitudinis autem Itabyrium montem. Zabulonitæ vero terram ad Genneſaritidem uſque *lacum*, Carmelo autem & mari contiguam, ſunt ſortiti. Quæ vero regio poſt Carmelum ſita eſt, convallis cognominata ex ipſa re, tota ea, ad Sidonem obverſa, Aſeritis ceſſit. Urbs autem Arce in eorum portione erat, [1] quæ etiam Actipus *nuncupatur*. Illa vero quæ ad orientem ſpectant uſque ad Damaſcum urbem

&

[g] Γαδάρων] Γαζάρων *Big. Samb. Gall.* 1, 2. & *Epiphanius.* גזר. *Gazer*, adeo ſcribitur Joſ. c. xv. 10. paſſimque ſacrorum librorum. *Baſ.* & *Gen.* γαοαζων. Z enim & Δ aurem Græcam ſonis ſimillimis terunt & conturbant. Iterum Flavius ſiccam literam ſubſtituit pro ζ, l. 12. c. 11. Perſecutus eſt Judas copias Græcas, μέχρι τῶν γαδάρων. Ibi *Busb.* & *Hen.* legunt ἄχρι τῶν γαζάρων. Jaſon vero c. 4. 15 ἕως γαζηρῶν, ibique Hieron. *uſque Geſeron*, & Syrus μέχρι γάζερ. BERN. Γαζάρων *Big. Samb Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.* Sic Gazer ſcribitur *Joſ.* c. 15. v. 10. paſſimque ſacrorum librorum. HUDS. Cod. MS. Γαζάρων. *Gadara.* Videtur eſſe urbs Gazer, גזר, ſita in Ephraim. Joſ. 21. 21. Longe enim alia eſt Gadara metropolis Perææ. vid. noſtrum de bell. v. 3. REL.

[h] Τῆς δὲ Μανασσήτιδος] Ita ex *Vet. Interpr.* τῆς Μανασσ. *Baſ.* & *G.* τῆς τε Μανασσ. *Big. Samb.* & *Vat.*

[i] Βηθσάνων,] Βηθσάων *Baſ.* & *Gen.* hoc libro: illique iidem & ſcripti ad c. 12. l. 12. Sed βηθσὰν l. 6. de Saulo cruci affixo. Hebraicum autem ביתשאן, atque etiam ביתשן, 1 Sam. v. penult. & l. 2. c. 21. 12. enuntiatur Euſebio, Hieronymo, & Interpretum Græcorum primo βαιθσὰν & βηθσάν. Et eximie Jud. c. 1. 27. βαιθσαν, ἥ ἐστι σκυθῶν πόλις. Imo Syrus 2 Macc. c. 12. 30. poſuit, ut oportuit, ביתשן. βηθσὰν, pro σκυθῶν πόλις Scriptoris Græci. Sæpius enim idem admonet Mattathiades in Originibus, Euſebius & alii. Verum in priore τῆ πρώτῃ. Græce βηθσαὰν de ביתשאן. *Big. Samb. Gall.* 1, 2. & *Epiphan.* βηθσανῶν aut βηθσανων. Accedit hæc lectio prope Maſoram veterem, adeoque proxime ad vocalionem Judæorum Hiſpanienſium *Bethjean* ביתשאן, & Arabicum بيث شان, Joſ. c. 17. 11, 16. atque Jud. c. 1. 27. & 1 Reg. c. 14. 12. & 1 Par. c 7. 29. & ad ſcripturam Syrorum in hiſtoria Joſuæ, & Regum, & Chaſmoniorum, ut l. 1. c. 5. 52. & c. 12. 40. بيث باسان, βηθίασαν proque eo erratum in Arabico Jud. c. 1. 27. atqui ſæpius non erratum. Significat autem ביתשאן & ביתשן, idem quod ביתשאנן, βηθσαανὰν & βηθσαανὰ, οἱ καὶ ἀναπαυτέας, καθάλυμα, κοιμητήριον. Idem autem Græcis ſignificat νύσσα, *terminus*, *quies*, *meta*. Hinc fundus fabulæ Græcanicæ, quam Plinius haud tacuit, repetit Solinus, *Scythopolin*, *antea Nyſam à Libero patre*, *ſepulta ibi nutrice*, (namque Lyæum aluit ſopor) *Scythis deductis*. Attingit etiam Stephanus Byzantii, σκυθόπολις παλαισίνης πόλις· ἡ νύσση κοίλης συρίας, σκυθῶν πόλις, ὡς Τίτος λεγουδμη βιστων (ſcribes βωθσᾶν: ſimile enim peccant codd. Euſebii, Cedreni, & aliorum in hoc nomine) ὑπὸ τῶν βαρβάρων. Addo ex typo Syriaco βαιθια ἀν facili opere perverti νυσσα. Haud diſplicet etiam etymologia alia, οἱ δὲ ἐχθρὸν, ביתשנא, βηθσὴν & βηθσαν. Urbem enim iſtam ſemper quaſi in umbilico terræ ſanctæ coluerat hoſtis Hebræi nominis: Chananæi primi, Jud. c. 1. 27 dein tempore Cyaxaris, ut Clio Herodoti Euſebiuſque in Chronico ſubmonent, Scythæ Aſiæ domini turpiſſimi & inviſi: Græci poſt illos ut recentioris ævi cæteros omutam. Hinc Rabini priſci Scythopolin ſemper excipiunt quaſi civitatem non ſuam, ſed gentis profanæ, חוצה לארץ. Urbs illa τελωνία appellabatur cum vicinis Bethſaida & Tiberiade cis lacum Genneſariten. Johannes Antiochenus, ſcriptor ſatis vilis judicio omnium præterquam Cedreni, & nomen illud ſervat, & poſiti in urbe Scythopoli altaris tale lemma, τὰς ἐκ σκυθίης Φώγοντας δέχνυσο σὸν νύσσα. Sic enim lego pro θεὰ ποᾳ νύσσα MS. aut πιώα Chilmedi. Μεθοραμ vero tomo priore Annalium *Zonaræ* totum vitium eſt, pro βεθσὰμ Bibliorum Græcorum, ut 1. Reg. ult. c. 10. ἐν τῷ τείχει βηθσάμ.

Termini Tribuum novem & dimidiæ conſpectu brevi.

		1. Judæ.	2. Symeonis.	3. Benjamini.	4. Ephræmi.	5. Manaſſis dimidii.
Long.	Or.	*Aſphaltites.*	*Judæ montes.*	*Jordanes.*	*Jordanes.*	*Jordanes.*
	Occ.	*Symeon*	*Mare Mediterr.*	*Mare Mediterr.*	*Gazara.*	*Dora.*
Latit.	Auſtr.	*Idumæa Orient.*	*Occidua Idum.*	*Hieroſolyma.*	*Bethela.*	*Ephræmus.*
	Bor.	*Hieroſolyma.*	*Baalath.*	*Bethela.*	*Campus M. Jezrael.*	*Scythopolis.*

		6. Iſacharis.	7. Zabulonis.	8. Aſeri.	9. Nephthalis.	10. Danis.
Long.	Or.	*Jordanes.*	*Genneſarites.*	*Nephthalis.*	*Damaſcus.*	*Judas.*
	Occ.	*Carmelus.*	*Mare Medit.*	*Mare Medit.*	*Aſer.*	*Mare Medit.*
Latit.	Auſtr.	*Manaſſes.*	*Iſacharis.*	*Jephthael.*	*Zabulon.*	*Azotus.*
	Bor.	*Itaburium.*	*Carmeli convallis.*	*Sidon.*	*Libanus.*	*Dora*, aut *Zora* ad *Joppen.* BERN.

Βηθσανῶν aut Βηθσαάνων *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Epiphan.* Βασὰν, ἥ ἐστι Σκυθῶν πολις LXX. in *Jud.* c. 1. v. 27. ἡ Σκυθόπολις Βασὰν εἰλήγει ὡς πρότερον Cedreno, p. 18. in 2. *Macc.* c. 12. v. 30. Βηθσὰν.

[k] Τούτοις Ισσάχαρις.] Τούτοις *Gall.* 1. τούτοις ἡ Ι-αχάρ *Vat.*

[l] Κάρμηλόν] *Carmelum.* Ergo non pertigit ad mare mediterraneum. & alias tribus Aſer non potuiſſet a borea Manaſſen tangere. Joſ. 17. 10. REL.

[m] Ορος] Τὸ ὄρος *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

[n] Ποταμὸν] Jordanem. REL.

[o] Τέρμονα,] Τέρματα *Big. Samb. Gall.* 1. & 2.

[p] Γεννησαρίδος,] Ita *Baſ. G.* & *Epiphan.* in *MSS.* Γεννησαρίτιδος λίμνης, vel Γεννησαρίδος λίμνης. Vide *Cellarii* Geogr. Antiq. vol. 2. p. 298.

[q] Περὶ Κάρμηλον.] Ὑπὲρ Κάρμηλον *Samb.*

[r] Αρκὴ δὲ πόλις.] Αρκη *Samb.* & *Vat.* ut & mox infra, v. 28. quo modo *Stephanus* & alii *Græcorum.*

[s] Αὐτῶν ἐν τῇ μεσόγαίᾳ,] Αὐ οἵ, *Gall.* 1.

[t] *Quæ etiam Actipus* nuncupatur.] *Al* & Actipus.

[v] Ακτιπᾶς.] *Big.* & *Samb* ἀκλιπας: quid facilius calamo currenti pro ἀκτιπας, compoſitione quaſi Græca. *Epiphanius* (& *Vat*) ἄκλιπος. *Gall.* 1. ακδιπας. Ger Voſſius ακδίππη. *Actipus* autem Joſephi, *Ecdippa* Plinii ac Ptolemæi, urbs illa eſt prope mare inter Ptolemaida & Tyrum (hoc peregrini omnes adnotarunt) in edito ſita, quam dialectus Chananæa vocavit *Achzib*, אכזב, Joſ. c. 19. 29 Hinc Euſebius in Geographia ſacra, ἀχσὶφ ἡ καὶ ἀκζεὶβ κλίτος ἀνης (Jud. c. 1. 31. ubi Compl. legit ἀχαζεὶβ, Hieronymus ſtatim ſubdit, *In qua alienigenæ permanſerant*, ex capite illo Judicum) αὕτη ἐστὶν ἐκδίππα σημείοις θ'. ἀπὸ πτολεμαΐδος καλούντων εἰς τύρον. De altero nomine urbis iſtius Stephanus in ſuo Lexico Ethnico, ἄρκη πόλις φοινίκης, ἡ νῦν ἄρκαι καλουμένη. ἱστορεῖ ἐν πέμπτῳ τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας. Potius ad mentem Flavii referret Geographus Byzantius ἡ νῦν ἀκλίπας ἡ ἐκδίππη καλουμένη. Vel emendabis levi facinore textum Joſephi, ἀρκὴ δὲ ἡ πόλις (vel hæc eſt ἀχραὰ, ערכן. Hoc enim invenerat Interpres Græcus in ſuo codice, non *Abran* cum Hieronymo & Maſoretis, Joſ. c. 19. 28. Idem adeo Hieronymus de Locis S. *Achran*, *in tribu Aſer*, ἀχρὰν πόλις ἀσήρ. Vel potius nobilis illa *Arce* & μεσόγαιος quæ nomen dederat filio Chanaanis ערקי: quanquam ab *Araceo* accepiſſe eam credidit Flavius contra vocis formam, & poſt Flavium Hieronymus, aliique.) ὑπῆρχεν αὐτῶν ἐν τῇ μεσόγαίᾳ, καὶ ἡ ἀκλιπᾶς. *Arcen* enim Libaneſiam ab *Ecdippa* omnis vetus Geographia intervallo patente diſtinguit: & ipſe protinus Joſephus de origine Jordanis fluvii, necnon harum Antiquitatum primo c. 6. 3. Cum *Arce* denique hanc vel illam urbem confundere inſcitiæ eſt turpis ac Judaicæ. Flavius equidem in rebus Salomonis *ſortem Aſeri* hac periphraſi exponit τῷ ἀπὸ ἀρκῶν ἀσηρίδι, quod verum. BERN. Vide *Cellari* Geogr. Antiq. Vol. 2. p. 294. Locum ita refingit *Fullerus* in *Miſcell.* l. 4. c. 15. Αρκη πόλις ὑπῆρχεν αὐτῶν ἐν τῇ μεσόγαίᾳ, ἡ Ε δίππα.

[x] Μέχρι Δαμάσκου πόλεως,] *Big. Samb.* καθ' ὑπερβολὴν. Quinimo à Flavio iſthoc didicerat Stephanus Byzantius Nephthalitarum ſedes, Νεφθαλί), ἔθνος κρατῆσαν τοῦ ἑῶ, τοῦ παλαισίνης δηλονότι BERN.

[x] Δαμάσκου] Δαὰν urbs hic debuiſſet locum habere, non Δαμασκὸς,

& Galilæam ſuperiorem ſibi aſſumpſerunt Nephthalitæ, ad Libanum uſque montem & Jordanis fontes, qui ex monte prorumpunt, [1] attingente fines boreales urbis Arces finitimæ. Danitæ autem vallis quæcunque occidenti ſoli objacent, adepti ſunt, Azoto & Doris clauſi; omnemque Jamniam ſimul & Gettam ab Acarone ad montem uſque, ex quo incipit tribus Judæ.

23. [2] Ad hunc quidem modum ſex gentes, à filiis Chananæi denominatas, Jeſus diviſit, terramque earum novem cum dimidia tribubus habitandam dedit: Amoræam enim, & ipſam ab uno ex Chananæi filiis nominatam, Moyſes jam ante duabus cum dimidia tribubus diſtribuerat. hoc autem & ſupra memoravi. Loca vero circa Sidonem, & *quæ ad* Arucæos & Amathæos & Arithæos *pertinebant*, nondum diſtributa erant.

Præcipit Jeſus ut Chananæos funditus delerent; ut urbes XXXVIII *Levitis concederent, præter x. ultra fluvium; & ex illis tres ſacras & asyla declarat. Joſ. c. 20. c. 21. c. 22.*

24. Cæterum Jeſus, cum à ſenectute impediretur ea efficere de quibus animo cogitaret, iique qui ei in imperio ſucceſſerant paulo negligentius bono publico conſulerent, unicuique tribui *plena concione* imperabat, ut è terra, quæ ſibi ſorte obvenerat, totam Chananæorum gentem exſcinderet & deleret, (ſecuritatem enim ſuam legumque patriarum incolumitatem in hoc vertere Moyſem etiam prædixiſſe, idemque ipſos perſuaſiſſimum habere) dein vero ut Levitis urbes octo & triginta concederentur. jam enim decem *ultra fluvium* in Amoræa acceperant. Harum tres profugis *in Aſyla* aſſignat, ut illas incolerent; (magnæ enim ei curæ erat, ne quid eorum omitteret, quæ Moyſes ordinaverat) & quidem Chebronem de tribu Judæ, Sicima vero ex Ephraïmitica, & Cedeſam de Nephthalitide. eſt autem & hic locus in Galilæa ſuperiori. Quin & prædæ quicquid

λαίας τὰ καθύπερθεν Νεφθαλίτας παρέλαβον, ἕως Λιβάνου [y] ὄρους καὶ τῶν ἀπὸ Ἰορδάνου πηγῶν, αἱ τὸ ὁρμιὰν ἐκ τοῦ ὄρους [z] ἔχουσιν, ἐκ δὲ καθηκόν[Ω] τοῖς ὅροις [a] κατὰ βόρεια πόλεως [b] Ἀρκῆς παροικοῦσης. Δανίται δὲ τῆς κοίλης ὅσοι πρὸς δυόμενον πίπτουσι τὸν ἥλιον λαγχάνουσιν, [c] Ἀζώτῳ καὶ [d] Δώροις ὁριζόμενοι· Ἰαμνιάν τε πᾶσαν καὶ [e] Γέτθαν, ἀπ' [f] Ἀκάρων[Ω] ἕως τοῦ ὄρους ἐξ οὗ [g] Ἰούδα ἤρκτο φυλή.

κγ'. [h] Καὶ ἓξ μὲν ἔθνη, τῶν υἱῶν τοῦ Χαναναίου φέρονται τὴν ἐπωνυμίαν, διεῖλεν ἴσους Ἰησοῦς, καὶ τὴν γῆν αὐτῶν ἐννέα [i] καὶ τῇ ἡμισείᾳ φυλαῖς ἔδωκε νέμεσθαι. τὰ γὰρ [k] Ἀμορίτην, καὶ αὐτὴν ἴσους ἀφ' ἑνὸς τῶν Χαναναίου παίδων καλουμένου, Μωϋσῆς ἤδη προειληφὼς νενεμήκει τοῖς δυσὶ φυλαῖς [l] καὶ τῇ ἡμισείᾳ. τοῦτο δὲ [C] πρόπορον [m] δεδηλώκειν. τὰ δὲ περὶ Σιδῶνα [C] [n] Ἀρκαίους [C] [o] Ἀμαθαίους [C] [p] Ἀραδίους ἀδιακόσμητα λοιπά.

κδ'. Ἰησοῦς δὲ, τοῦ γήρως ἐμποδίζοντος ἤδη πράττειν ὅσα [C] νοήσαι, τῶν τε μετ' αὐτὸν [q] τὴν ἡγεμονίαν παραλαβόντων ἀμελῶς προστάντων τοῦ κοινῇ συμφέροντος, [r] παρήγγελλε φυλῇ ἑκάστῃ, τοὺς γηγενεῖς τῶν Χαναναίων μηδὲν [s] ὑπολιπεῖν ἐν τῇ καταικεκληρωμένῃ γῇ· τὴν γὰρ ἀσφάλειαν αὐτοῖς [C] τὴν φυλακὴν τῶν πατρίων ἐθῶν [t] ἐν μόνῳ τούτῳ [C] Μωϋσεῖ αὐτοῖς εἶναι προειπεῖν, [C] τοῦτ' [v] αὐτοὺς πιπεῖσθαι· καὶ τοῖς Λευίταις δὲ τὰς ὀκτὼ [C] τριάκοντα πόλεις ἀποδιδόναι. προειλήφεισαν γὰρ ἤδη καὶ τὴν [x] Ἀμορραίαν τὰς δέκα. τούτων τρεῖς ἀπονέμει τοῖς φυγάσιν οἰκεῖν ἐν αὐταῖς· πολλὴ γὰρ ἦν προνοία τοῦ μηδὲν ὧν Μωϋσῆς διέταξε παραλιπεῖν· τῆς μὲν ἐν Ἰούδα φυλῆς [y] Χεβρῶνα, Σίκιμα δὲ τῆς Ἐφραϊμίτιδος, [z] τῆς Νεφθαλίτιδ[Ω] τὴν Κεδέσιν. ἔστι δὲ [a] καὶ τὰ καθύπερθεν Γαλιλαίας [b] τοῦτο χωρίον. νέμει δὲ καὶ τῆς λοιπᾶς ὅσα ἦν ἔτι λοιπά· [c] πολεί-

σιν, nisi quod regio Nephthalitarum poſſit dici Damaſcum verſus ſe ad ortum extendere. In cod. MSto legitur δίχα Δαμασκοῦ, non μίχει. REL.

y Ὄρους] Ὄρους τοῦ Ἰορδ. *Vat.* ὄρους, καὶ τοῦ Ἰορδ. *Big.* & *Samb.* ὄρους τοῦ Ἰορδ. π. αἱ καὶ τὸν ὁρμὸν &c. *Gall.* 1.

z Ἔχουσι,] Ἔχουσι τούτου καθήκοντ[Ω] *Big.* & *Samb.*

1. *Attingente fines boreales urbis Arces finitimæ.*] *Al.* qua fines ſunt Arces urbis ſeptentrionem verſus ſitæ.

a Κατὰ βόρεια] Κατὰ τὰ βόρεια *Vat.* & *Gall.* 1.

b Ἀρκῆς] *Samb.* rurſum ἄρκης, ut alibi Joſephus & Scriptores alii ſolent. BERN.

c Ἀζώτῳ καὶ Δώροις] Azoto & Doris. Si Danitarum regio ſe ab Azoto ad Dora extendit, quomodo Benjaminitarum regio a Jordane ad mare ſe extendit? uti mox dixit. Debuit enim ita perrumpere regionem Danitarum. An Γαδώροις pro Δώροις legendum eſt? REL.

d Δώροις] Nam ex צוערה Joſ. c. 19. 41. fecerant Hieronymus Græcuſque Interpres σαρεᾶ, Maſoretæ Judaicæ *Zoraa*, Joſephus ſono ſicco ζῶρος pro ζῶρος: ut ſupra γαδώρων pro γαζώρων. Haud pertigit ſane Danitarum ſors certa v. 47. ultra Joppen longe ad *Doram* ſeu *Doros* ſub Carmelo. Quinetiam celebrior illa *Dora* aliis omnino literis ſcribitur apud Hebræos דאר. Niſi vero hæc ſuffecerint Criticis ſacris, ſcribatur illico ζώροις aut σώροις in verſu Joſephi. BERN. Sono ſicco Δώροις pro Ζώροις, ut ſupra Γαδώρων pro Γαζώρων.

e Γέτθαν,] Miſere *Samb.* & *Big.* τιτῶν ἀπαναφῶν[Ω]. Typus vernaculus hujus urbis גת *gèt* ſeu *Gath*. Syriacus vero, quem Græci ſolent imitari, גתרה *Gitta*. A ſitu denique γειτόθεν nomen illud volo traductum, potius quam ἀπὸ τοῦ λιθῶν. *Epiphanius* ſuo in exemplari reperit γίτταν ἀπ' εἰκόνων[Ω]: quomodo Maſoretæ יקרון, *Hecron*, enuntiant. BERN. In quibuſdam *MSS.* Γίτων. Urbs hæc Hebræis *Geth* ſeu *Gath*. Syris vero, quos Græci ſolent imitari, *Gitta*.

f Ἀκάρων[Ω]] Ακκαρῶν[Ω] *Vat.* Ἐκέρων[Ω] ſive Ἐκκέρων[Ω] legerat *Epiphan.* quo modo Maſorethæ *Hecron* enunciant.

g Ἰούδα ἤρκτο φυλή.] Η Ἰούδα *Big. Samb.* & *Vat.*

h Καὶ ἓξ μὲν ἔθνη,] Καὶ εἰς μὲν ἔθνη *Gall.* 1. καὶ ἓξ ἃ ἴσωθεν ἔθνη *Big.* & *Samb.*

2. *Ad hunc quidem modum ſex gentes, à filiis Chananæi denominatas, Jeſus diviſit,*] *Regionum itaque devotarum ſex inter Iſraelitarum tribus* 9½ *hoc pacto diſtribuebantur. In Amorea vero, ſeptima illa ſedes erat Chananitarum, duas tribus cum ſemiſſe trans Jordanem pridem conſtituerat Divinus Moſes, Num. c.* 32. 33. *Deut. c.* 3. 9. *c.* 7. 1. & *c.* 31. 3. *Joſ. c.* 12. 8. & *c.* 13. *Verum ad provincias cateras nequam Chananis haud pertenderat ars aut peragratio Geometrarum Hebraicorum. Necdum adeo propulſi fuerant loco* Sidonii, Arucæi, ערקי Haraci, *Gen. c.* 10. 15. & *v.* 14. τοῦ Δαλιτ. *i. e. ex magno Commentario Breſit*, ערקם רליבנן, Ab Arca Libani. Amathæi *vel* ἀμάθιοι, *l.* 1. *c.* 6. §. 3. *Originum*; *in Hebræo* חכתי Chamathi, *incola* Emath *ſeu* Hamah חמת: *quæ* Epiphania *in ſcriptis Græcorum, ut Joſephus, Auctor Quietus magnas f.* 79. *a.* & *Geographia Abulfedæ domini iſtius ditionis, fide certa comprobant contra plures aliter ſentientes. Aut* Arathæi, *prius iidem & correctius* ἀραδαῖοι *apud Flavium, in Lege Sanctiſſima* ארודי Arudi *vel* Arvadi. *Poſſunt ſane cum Breſit rabba* Arethuſii *eo nomine intelligi, non* Aradii *convenientius propiuſque Aſeritis, non* Antaradii *Paraphraſtæ Solymitarii.* Arethuſios *etiam dici voluit Uzzelida, cum* ארודי לוטסאי λωτικαῖοι *ſubſtituit pro codicis Hebræi, aut voluit* Laodicenos. *Quatuor autem verbis (quod vides) ex Geneſi repetitis exponit Joſephus tres verſus Joſuæ c.* 13. *v.* 4, 5, 6. *totidemque Jud. c.* 1. *v.* 31, 32, 33. BERN.

i Καὶ τῇ ἡμισείᾳ] *Coll. Big.* Καὶ τῷ ἡμίσει (ἥμισυ *Coll. Voſſ.*) φυλῆς Μανασσῆ.

k Ἀμορίτην,] Ἀμωρῖτιν *Samb.* Vide p. 260. v. penult.

l Καὶ τῇ ἡμισείᾳ.] Καὶ τῷ ἡμίσει φυλῆς Μανασσῆ *Big. Samb.* & *Vat.*

m Δεδηλώκειν.] Pro ἰδεδηλώκειν. In *Gall.* 1. δεδηλώκαμεν.

n Ἀρκαίους] Ἀρκαίους *Procopius.* Vide l. 1. c. 6. §. 2. Eſt qui malit Ἀρκαίους.

o Ἀμαθαίους] Ita *Big. Samb. Vat. Epiphan.* & *Procop.* ab Ἀμάθη, quæ *Epiphania* Græcis. in *Editis* Ἀμαθίους.

p Ἀραδαίους] *Baſ.* & *Gen.* ἀμαδίους καὶ ἀραδίους. Potius ἀρυκαίους καὶ ἀμαθαίους καὶ ἀραδίους cum Procopio, qui ipſe Palæſtinus fuerat oriundo, ad κληρουχίαν ſacram, *Licet vero qui volet ex Joſephi quinto Antiquitatum libro petere, quod de expoſitione Sortium clarius habet. Caterum alio ordine Sortes ſupputavit. Sciendum inſuper, quod ea quæ circa Sidonem, Arycæos, Amathæos, Aradioſque ſunt, inculta erant.* Hæc pius Sophiſta poſt Flavium. BERN. Ita *Bernardus* cum *Vet. Interpr.* Ἀραδίους *Baſ.* & G. Ἀραδίους *Big. Samb.* & *Vat.* Ἀραδίους *Procop.* Forſan Ἀραδαίους ex Hebraïco *Arudi*, niſi malis Ἀριθαίους.

q Τὴν ἡγεμονίαν] *Samb.* & *Big.* τὸν ἡγεμονίαν. *Fortaſſe quod Joſue ſenio impeditus fuerat, caterique poſt ipſum duces ſegnius egiſſent*, Procopius declaravit ex his originibus. BERN.

r Παρήγγελλε] Παρήγγειλέ τε *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

s Ὑπολιπεῖν] Ὑπολιπεῖν *Big. Samb.* & *Vat.*

t Ἐν μόνῳ τούτῳ] Ἐν μόνῳ τούτῳ βλαφθῶσαι καὶ Μωϋσεῖ αὐτοῖς ἤδη προειπεῖν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

v Αὐτοὺς πιπεῖσθαι·] Αὐτοῖς *Vat.*

x Ἀμορραίαν] Ἀμορραίων *Big. Gall.* 1. & *Samb.* à manu ſecunda, Ἀμωραίων à prima. Videſis *Annott.* ad p. 260. v. penult.

y Χεβρῶνα,] *Al.* Χίβρωνα.

z Τῆς Νεφθαλίτιδ[Ω] τὴν Κεδέσιν.] Κεδασὼν τὴν τοῦ Νεφθαλίτιδ[Ω] *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Gall.* 1. in *Editis* Κεδίσιν pro Κεδέσιν.

a Καὶ τὰ καθυπερθεν] Καὶ omittunt *Samb. Vat.* & *Epiphan.*

b Τοῦτο χωρίον.] Τοῦτο τὸ χωρίον *Samb. Big.* & *Vat.*

c Πλείστη δ' ἐγεγόνει.] *Baſ.* & *Gen.* πλείστη τὴν γεγόνει accentu Urbis, *Samb.* Oſcitando legerat Interpres Scholaſticus πλείστα τὴν

ση δ' ἐγεγένη. καὶ μεγάλης πλήθυς [d] προεβέβλητο, καὶ κοινῇ πάντες καὶ [e] κατ' ἰδίαν ἕκαστοι, [f] χρυσοῦ τε καὶ ἐσθήτων καὶ τῆς ἄλλης [g] ἀποσκευῆς ἕνεκα· [h] τετραπόδων δ' πλήθυς, ὅσων οὐδὲ ἀριθμὸν μαθεῖν ἦν, προσγενομένης.

κέ. Μετὰ δὴ ταῦτα συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ στρατὸν, τοῖς ὑπὲρ τὸν [i] Ἰορδάνην κατὰ τὴν Ἀμορραίαν ἱδρυμένοις· συνεστράτευον δ' αὐτοῖς [k] πενταπισμύριοι ὁπλῖται· ἔλεξε τάδε. "Ἐπεὶ [l] ὁ Θεὸς, καὶ πατὴρ καὶ "δεσπότης τῶν Ἑβραίων ἔθνους, γῆν τε κτήσασθαι ταύτην "ἔδωκε, καὶ [m] κτησεῖσιν εἰς ἅπαν ἡμετέραν Φυλά- "ξειν ὑπέσχηται, [n] συνεργίας δὲ τῆς παρ' ὑμῶν κατ' "ἐκπολεμοῦντα τοῦτον δεομένοις [o] αὐτὸς εἰς ἅπαντα "προθύμως ἐδώκατε· δίκαιον ὑμᾶς, μηδενὸς ἔτι δυσ- "κόλου προσιμένοντος, ἀναπαύσεως ἤδη τυχεῖν φειδοῦ "τῆς προθυμίας ὑμῶν, [p] ἵν' εἰ καὶ πάλιν δεήσειεν "ἡμῖν αὐτῆς, ἄοκνον ἔχωμεν εἰς τὰ καταπείξοντα, καὶ "μὴ [q] τοῖς νῦν καμοῦσιν αὖθις βραδυτέραν. [r] χάρις "τε οὖν ὑμῖν ὧν συνήραθε κινδύνων, καὶ οὐχὶ νῦν "μόνον, [s] ἀλλὰ εἰς ἅπαν ἔτως ἔχομεν, ὄντες ἀγαθοὶ "μεμνῆσθαι τῶν φίλων, καὶ προθύμῳ τῇ διανοίᾳ περι- "ποιῆσαι ὅσα παρ' αὐτῶν ἡμῖν ὑπῆρξεν, ὅτι τε τῷ ἀπο- "λαῦσιν τῶν ὑπαρχόντων [t] ὑμῖν ἀγαθῶν δι' ἡμᾶς "[v] ἀνεβάλεσθε, καὶ [x] πονήσαντες εἰς ἃ νῦν δυνάμεθα "θεῦ κατήξημεν, [y] ἔπειθ' ἕτως ἐκείνοις αὐτῶν με- "ταλαμβάνειν. [z] γένοιτο δὲ πρὸς τοῖς ὑπάρχουσιν ἀγα- "θοῖς ἐκ τῶν σὺν ἡμῖν πόνων πλέονος ἄφθονος, "λείαν τε πολλῷ ἐπαξομένοις καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυ- "ρον, καὶ τὸ τούτων [a] ὅτι πλέον ἢ παρ' ἡμῶν εὐ- "νοια, καὶ πρὸς ὅ, τι βουληθέντες κατ' ἀμοιβὴν "προθύμου. ἅτε γὰρ ὧν Μωϋσῆς προεῖπεν ἀπελείφθητε, "καταφρονήσαντες ἐξ ἀνθρώπων ἀπελθόντος· ἔστ' ἔσην "ἄδηλον ἐφ' ᾧ μὴ χάριν ὑμῖν οἰδάμεν. χαίροντας οὖν "ὑμᾶς ὅτι τὰς κληρουχίας ἀπολύομεν, καὶ προσδεό- "μενον μηδένα [b] τῶν πρὸς ἡμᾶς συγγενείας ὅρον ὑπο- "λαμβάνειν· μηδ', ὅτι μεταξὺ ποταμὸς ἔτης ἐστιν, "ἑτέρους ἡμᾶς [c] νομίσητε καὶ οὐχὶ Ἑβραίους. Ἀβράμου "γὰρ ἅπαντες ἐσμὲν, οἵτ' ἐνθάδε κἀκεῖ κατοικοῦντες, "θεός τε [d] εἷς τοὺς τε ἡμετέρους προγόνους καὶ τοὺς ὑμῶν "αὐτῶν παρήγαγεν εἰς τὸν βίον· ὃν τῆς θρησκείας [e] ἐπι- "μελεῖσθαι καὶ πολιτείας δεῖ, ἣν αὐτὸς διὰ Μωϋσέως

reliquum erat *Iſraëlitis* partitur: copia enim infinita reportata fuerat. Ac communiter omnes & privatim ſinguli magnis affluebant divitiis, propter vim ingentem auri & veſtium ac reliquæ ſupellectilis; tanta accedente quadrupedum multitudine, quanta vix numero comprehendi potuit.

25. Poſt hæc itaque advocato in concionem exercitu, ad eos qui ultra Jordanem juxta Amoræam ſedes habuerunt (illi autem armatorum quinquagies mille erant qui una expeditionem ſuſceperant) hunc in modum loquutus eſt. "Cum "Deus, & pater & dominus Hebræorum gentis, "hanc *nobis* terram poſſidendam dederit, poſſeſ- "ſamque ſemper ſe nobis conſervaturum eſſe pro- "miſerit, ope autem veſtra & auxilio egentibus "promptiſſime ad omnia, prout Deus præcepe- "rat, voſmet obtuleritis; æquum eſt, cum nihil "præterea arduum ſuperſit, ut vos jam requie- "tem habeatis, dum veſtræ alacritati parcimus; "ut ſi ea rurſum nobis opus eſſet, ad pericula im- "minentia *depellenda* paratam habeamus, & non, "*quaſi* præſentibus defatigatam, in poſterum tar- "diorem. Gratias itaque vobis pro diſcriminibus "una nobiſcum aditis *habemus*, & non nunc ſo- "lum, ſed in omne ævum pariter habituri ſumus; "ita à natura comparati ut amicos recordemur, "& in memoria retineamus quæcunque veſtra "ope nobis provenerunt, quodque bonorum ve- "ſtrorum fruitionem propter nos diſtuleritis, & "*nobiſcum* laborantes circa ea quæ Dei benignitate "*tandem* aſſequuti ſumus, poſt hæc vobis ita vi- "ſum fuerit propriorum participes fieri. Magnæ "autem ad veſtras facultates ex communi no- "ſtrum utriuſque labore acceſſere divitiæ, (ut qui "prædæque multum atque auri & argenti hinc "abducturi eſtis) &, quod pluris eſt quam iſta "omnia, noſtra benevolentia, atque alacritas ad "beneficium quodcunque volueritis referendum. "Iis enim, quæ præceperit Moyſes, ne tantillum "quidem excidiſtis, contempta mortui auctorita- "te: nec quicquam eſt, pro quo vobis gratias non "agimus. Lætos igitur vos ad veſtras poſſeſſio- "nes dimittimus, ac obſecramus ut veſtram no- "biſcum cognationem nullis terminis definiri exi- "ſtimetis; neve, quod inter nos fluvius hic inter- "meet, alios nos eſſe cogitetis quam Hebræos. "Omnes enim ab Abramo ſumus, qui vel hanc "vel illam ripam incolimus, ac unus Deus tam "noſtros quam veſtros majores in vitam eduxit: "cujus cultui vobis cura adhibenda eſt, eique "reip.

Poſt hæc auxilia Transjordania cum ſpoliis ingentibus, multis gratiis, monitis piiſſimis, magniſque votis dimittit Imperator. Joſ. c. 22.

γῆ γεγόνει. BERN. Πλείστη ἢ γεγόνει ſolus *Samb.*

d Προεβεβλήθη,] *Gall.* 1. προεβέβληλο. BERN.

e Κατ' ἰδίαν] Amplius dicunt *Big.* & *Samb.* ex libro ſacro, καλδίαν ἕκαστοι χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου, בכסף וכוהב, καὶ ἐσθήτων &c. Verum *Baſ. Gen. Gall.* 1. & *Epiphanius* nihil de metallo frequentiori, ferro, ære, aut etiam de argento. Tandem *Samb.* ἀποσκευῆς ἕνεκα. BERN.

f Χρυσοῦ τε] Χρυσίου καὶ ἀργύρου ἐσθ. ſoli *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

g Ἀποσκευῆς ἕνεκα·] Ita cum *Samb.* ut ſupra, p. 270. v. 16. in cæteris ἐπισκευῆς.

h Τετραπόδων] Πλῆθος ὅσον οὐδὲ ἀριθμῷ μ. ἦν προσγενόμενον *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Vat.* & *Samb.* niſi quod προσγενομένου habeant *Samb.* & *Vat.*

i Ἰορδάνην] Tanto numero liber omnis, ſive Latinus ſive Græcus. Hoc credes eſſe ex vitiis vetuſtis & rubiginoſis Joſephi, pro τετραπισμύριοι: aut id quod dixi ad Lemmation, æquo animo recipies. Quinvero *Zonaras* ſummam eandem reddit his verbis, ἐκ προσκατασάμενος τοὺς ἐκ τῶν δύο φυλῶν καὶ ἡμιτείας, πενταπισμυρίους ὁπλίτας, πρὸς τὰς κληρουχίας αὐτῶν ἐπίτηδειον ἀπολιθῖν. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Vat.* Ἰορδάνου in *reliquis.*

k Πενταπισμύριοι ὁπλῖται·] Ita in omnibus libris tam *Gr.* quam *Lat.* aſſentiente *Zonara.* Tantum quadragies mille milites, expeditos, numerat *Joſ.* c. 4. v. 13 at *Joſephus* forſan (ut conjicit *Bern.*) hunc numerum auxit parte quinta propter impedimenta.

l Ὁ Θεὸς,] Ita cum maxima parte codicum *Epiphanii.* ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ, δεσπότης in *Editis*, *Aliiſque.* ὁ Θεὸς, πατὴρ καὶ θεὸς. *Samb Vat.* & *Gall.* 1. 2.

m Κτησεῖσιν] Κτησείσαν *Big.* & *Gall.* 1.

n Συνεργίας] Ita *Big.* & *Samb.* in *Aliis* συνεργείας.

o Αὐτὸς] Ἑαυτοὺς *Samb. Gall.* 1. & *Hen.* αὐτοῖς *Vat.* & *Samb.* manu altera.

p Ἵν' εἰ] Ita *Big. Samb.* & *Gall* 1. in *Editis*, *Aliiſque*, ἵνα εἰ καὶ π. & dein ἔχωμεν.

q Τοῖς νῦν καμοῦσιν] Τὸ νῦν καμοῦσαν αὖθις *Gall.* 1. τοῖς νῦν συγκαμοῦσαν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* τοῖς νῦν καμοῦσιν αὖθις βραδυτέρους, vel τῇ νῦν καμούσῃ αὖθις βραδυτέραν *Epiphan.*

r Χάρις] Χάριν τε ὖν *Gall.* 1. χάρις τε ὑμῖν ὧν *Vat.*

s Ἀλλὰ εἰς ἅπαν] Ita ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* ἀλλ' ἀεὶ πάντως ἔτως ἕξειν ἐμμόνοιες ἀγαθοὶ *Gall.* 1. in *Editis*, ἀλλ' εἰς πᾶν ἔτως μόνοιες ἀγαθοὶ μεμνῆσθαι &c. & dein παρ' αὐτῶν ὑμῖν.

t Ὑμῖν] Lege ἡμῖν. COCC.

v Ἀνεβάλεσθε,] Sic cum *Samb.* (& *Coccejo*) ἀνεβάλεσθε *Big.* in *Editis*, *Aliiſque*, ἀνατέθειθε.

x Πονήσαντες] *Baſ.* & *Gen.* ἀναβάλεσθε, καὶ ποιήσαντες. Aliter *Big. Samb. Gall* 1 & *Epiphan.* Imo *Gall.* 2. καὶ συμπονήσαντες. BERN. Ita *Bernardus*, quod in *Editis* fuerit ποιήσαντες, & in *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Gall.* 1. συμπονήσαντες.

y Ἔπειθ' ἕτως] Ita *Big* & *Samb.* (ἔπειτ' ἔτως *Coll. Voſſ.*) ἐπεὶ ἕτως *Baſ. G Aliique.*

z Γένοιτο δὲ] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* γίγνοιτο πρὸς τοῖς *Baſ. G. Aliique.*

a Ἔτι πλέον] Ἔτι πλεῖον *Big. Samb.* & *Vat.* Eſt qui malit ἐπιπλέον.

b Τῶν πρὸς ἡμᾶς συγγενείας] Τὸν πρὸς ὑμᾶς *Samb.*

c Νομίσητε] Νομίσετε *Big.* & *Samb.* (νομίσητε *Coll. Voſſ.*) ἡμᾶς εἶναι νομίσητε *Vat.*

d Εἷς τοὺς] Εἷς ὃς τούς τε *Samb.* (*Voſſ Coll.*) *Vat. Gall.* 1. & *Epiphan.*

e Ἐπιμελεῖσθαι] Ἐπιμελεῖσθαι, καὶ πολιτείας, ἣν, & mox φιλ. ἔχειν.

"reip. formæ, quam ipſe per Moyſem inſtituit, "omnia diligenter obſervando. Quo quidem fiet, "ut, dum in his permancatis, Deus vobis propi- "tius futurus ſit & adjutor; ſi vero ad aliarum "gentium mores imitandos deſciveritis, & ille ge- "nus veſtrum averſabitur". Hæc cum dixiſſet, & unumquemque magiſtratuum ſingillatim, communiterque turbam univerſam ſalutaſſet, ipſe quidem ſubſtitit; eos autem non ſine lachrymis proſequebatur populus, atque ægre ab invicem diſceſſerunt.

Fratres ſuos populus lachrymis proſequitur.

Phineeſem atque Decemviros, quos de altari propter fluvium conſtructo expoſtulatum miſerat Jeſus, reſponſo ſuo placant Iſraëlitæ Transjordanii. Joſ. c. 22.

26. Itaque cum fluvium trajeciſſet tribus Rubeli & Gadis, & quotquot Manaſſitarum eos ſunt ſequuti, altare ſuper ripam Jordanis ſtatuunt, in monumentum apud poſteros & ſignum *fraternæ* neceſſitudinis cum iis qui *terram* trans Jordanem incolerent. Qui vero ex altera parte Jordanis erant, audientes aram à dimiſſis exſtructam eſſe, non tamen qua voluntate eam erexerant, ſed ad novum cultum Deoſque peregrinos introducendos, *rumori* diffidere noluerunt, ſed religionis calumniam pro re veriſimili reputantes, arma corripuerunt, ad eos, qui altare collocaverant, vindicta perſequendos, fluvium tranſituri, & ob patrios ritus violatos pœnas ab iis exacturi. Exiſtimabant enim non tam cognationis & dignitatis eorum, qui in hoc erant crimine, quam Dei voluntatis, & iſtius quo gaudet cultûs rationem habendam eſſe. Et illi quidem ira commoti ad expeditionem ſeſe accinxerunt: Jeſus autem & Eleazarus pontifex cum ſenatu ipſos cohibebant, ſuadentes ut ſermonibus prius qua mente id feciſſent experiri vellent; deinde ſi forte malo animo factum deprehenſum ſit, tum demum armis eos aggrederentur. Ad eos igitur legatos mittunt, Phineeſem Eleazari filium, & cum eo decem alios præcipuæ apud Hebræos dignitatis, ut ex iis reſciſcerent quid ſibi voluerint altare ſuper ripam fluvii poſt tranſitum ſtatuentes. Ut vero illi fluvium trajecerant & ad eos venerant, *ſtatim* advocata eſt concio, & Phineeſes *in medio* ſtans, "majus illos in ſe peccatum admiſiſſe, aje- "bat, quam ut verbis reprehenſi in poſterum *ca-* "*vere* admoneantur. Sed ipſos, non, ad culpæ "magnitudinem reſpicientes, protinus ad arma & "ad ultionem manibus ſumendam accurriſſe; ſed "de cognatione cogitantes, atque ſpe fretos quod "fortaſſe verbis ad ſanam mentem reduci poſſint, "hanc legationem ſuſcepiſſe: ut, cauſa cognita, "qua moti altare exſtruxiſtis, non temere vos ar- "mis perſequi videamur, qui pio animo aram *for-* "*ſan* poſuiſtis, juſteque vos ulciſcamur modo ac- "cuſationem veram eſſe conſtiterit. Vix enim "credere potuimus, vos, qui Dei voluntatem per- "ſpectam habuiſtis, & legum, quas ille vobis de- "dit, auditores exſtitiſtis, disjunctos à nobis & "ad ſortem propriam jam reverſos, quam gratiæ "Dei ejuſque veſtrum curæ & providentiæ ac- "ceptam debetis, illius *tam cito* obliviſci poſſe, at- "que, Tabernaculo & arca & altari patrio reli- "ctis, Deos alienos introducere, moribus Chana- "næorum pravis obſequutos. Sed nihil mali com- "διέταξε, φυλακὴν [f] ἔχοντας πᾶσαν. ὡς ἐμμενόν- "των μὲν τούτοις, καὶ τοῦ Θεοῦ παρέξοντ[ος] [g] εὔνουν "εἶναι καὶ σύμμαχον ἑαυτόν· σκεψαμένους δὲ εἰς ἑτέ- "ρων ἐθνῶν μίμησιν, [h] ἀποστραφησομένου τοῦ θε[ο]ῦ ὑ- "μῶν". ταῦτα εἰπὼν, καὶ καθ' ἕνα τοὺς ἐν τέ- λει καὶ κοινῇ τὸ πλῆθ[ος] αὐτῶν [i] ἅπαν ἀσπασά- μεν[ος], αὐτὸς μὲν ὑπέμεινε· προὔπεμπε δ' αὐ- τοὺς ὁ λαὸς οὐκ ἀδακρυτί, καὶ μόλις ἀλλήλων ἀπε- λύθησαν.

κς'. [k] Καὶ Δαβᾶται οὖν τὸν ποταμὸν ὑπὲρ [l] Ρουβηλὶς φυλὴ καὶ [m] Γαδὶς, καὶ ὅσοι τῶν [n] Μανασσιτῶν αὐτοῖς συνεῖπον, βωμὸν ὑπὲρ τῆς ὄχθης [o] ἱδρύονται τοῦ Ἰορ- δάνου, μνημεῖον τοῖς ἐπειτα γιγνομένοις καὶ σύμβολον τῆς πρὸς τοὺς πέραν [p] κατοικησομένους οἰκειότητ[ος]. ἀκού- σαντες δὲ οἱ πέραν βωμὸν ἱδρύσαντο τοὺς ἀπολυθέντας, οὐ μετ' ἧς ἐκεῖνοι γνώμης ἀνέστησαν αὐτὸν, ἀλλ' ὑπὲρ νεω- τερισμῷ καὶ ξενικῶν εἰσαγωγῇ θεῶν, οὐκ ἤθελον ἀπι- στεῖν, ἀλλὰ πρὸς τὴν πατρίαν θρησκείαν τὴν Δαβολίτ[ων] πλανηλὸν νομίζοντες, ἐνοπλοι ἦσαν, ὡς ἐπ' ἀμυνῇ τοῦ βωμὸν ἱδρυσαμένων, περαιωσομενοι τὸν ποταμὸν, καὶ κο- λάσοντες αὐτοὺς τῆς ἀθεσιοπλίας τῶν πατρίων ἐθῶν. ὁ γὰρ ἐδόκει τὴν συγγένειαν αὐτοὺς λογίζεσθαι καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ τὴν αἰτίαν εἰληφότων, ἀλλὰ τὸ τοῦ Θεοῦ βούλημα, καὶ ᾧ τρόπῳ τιμώμεν[ος] χαίρει. καὶ οἱ μὲν ἐστρατεύοντο ὑπ' ὀργῆς· ἐπέσχε δ' αὐτοὺς Ἰησοῦς καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Ἐλεαζα- ρ[ος] καὶ ἡ γερουσία, λόγοις συμβαλλόντες [q] ὑποπίπτειν αὐτῶν τῇ γνώμῃ λαβεῖν πρῶτον, [r] ἐπὰν ἂν κακοήθη μάθωσι τὴν Δαβίτιαν αὐτῶν τότε τοῖς ὅπλοις χωρεῖν ἐπ' αὐτούς. πέμπουσιν οὖν πρεσβευτὰς πρὸς αὐτοὺς, Φινεέσην τὸν υἱὸν Ἐλεαζάρου, καὶ δέκα σὺν αὐτῷ τῶν ἐν τι- μῇ παρὰ τοῖς Ἑβραίοις, μαθησομένους τί καὶ φρονήσαν- τες τὸν βωμὸν ὑπὲρ τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ Δαβάντες ἔστη- σαν. ὡς δὲ περαιωσαμένων καὶ πρὸς αὐτοὺς ἀφικομένων [s] ἐκκλησία συνελέγη, τοῖς Φινεέσης, "μείζω μὲν αὐ- "τοὺς ἁμαρτεῖν, ἔλεγε, ἢ ὥστε λόγοις ὑπομνησθέντας "[t] νουθετῆσθαι πρὸς τὰ μέλλοντα. πλὴν ὅ, πρὸς τὸ "μέγεθ[ος] τῆς παρανομίας ἀποδόντας, δίκης [v] ἐφ' ὅ- "πλα καὶ τὴν ἐκ χειρῶν τιμωρίαν ὁρμῆσαι, πρὸς ἣ "τὸ συγγνῶναι καὶ τὸ τάχα καὶ λόγοις ἂν σωφρονῆσαι "σκοπήσαντας, ἕτω ποιήσασθαι τὴν πρέσβειαν· ἵνα τὴν "αἰτίαν μαθόντες ὑφ' ἧς προῆχθητε τὸν βωμὸν κατασκευ- "άσαι, μήτε παρανεῖς δοκῶμεν ὅπλοις μετιόντες ὑμᾶς "κατὰ λογισμὸν ὅσιον ποιησαμένους τὸν βωμὸν, [x] καὶ "δικαίως ἀμυνώμεθα τῆς Δαβολῆς ἐλεγχθείσης ἀλη- "θοῦς. ὃ γὰρ ἠξιώμεν ὑμᾶς πεῖρα τοῦ θεοῦ γνώμης "ἐντὸς γεγυμνασμένους, καὶ νόμων ὧν αὐτὸς ἡμῖν [y] δεδω- "κεν ἀκροατὰς ὑπάρχοντας, Δαζδυχθέντας ἡμῶν καὶ "παρόντας εἰς τὸν ἴδιον κλῆρον, ὃν κατὰ χάριν τοῦ θεοῦ "καὶ τὰ ἐκείνου πρὸς [z] ὑμᾶς προνοίας ἐλάχετε, λαθεῖν "λαβεῖν αὐτό, καὶ τὴν σκηνὴν καὶ τὴν κιβωτὸν κα- "ταλιπόντας ἐν βωμὸν ὃς ἡμῖν πάτριος, ξενικοὺς θεοὺς "ὑπαφέρειν τοῖς Χαναναίων κακοῖς προσκεχωρηκότας. "ἀλλ' οὐδὲν ἀδικεῖν δοξετε μετανοήσαντες καὶ περαιτέρω "μὴ

χειν. *Vet. Interpr.* ἐπιμελεῖσθε, καὶ πολιτείας, ἣν αὐτοὺς πρὸς Μωϋσέως διέταξε, φυλακὴν ἔχετε τὴν πᾶσαν *Big. Samb.* & *Vat.*

f Ἐχοντας πᾶσαν.] Ἐχετε τὴν ἅπασαν *Coll. Big.* & *Voſſ.*

g Εὔνουν εἶναι] Εὔνουν αὐὴ εἶναι καὶ σ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* quo fere modo & *Epiphan.*

h Ἀποστραφησομένου τὸ θεῖόν] Ita *MSS.* omnia, tam *Gr.* quam *Lat.* in *Editis* ἀπεστραφησομένου τοῦ θεοῦ.

i Ἅπαν] Vox ἅπαν deſideratur in *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vet. Interpr.*

k Καὶ Δαβᾶται] Διαβᾶσα ἡ τὸ π. in ſex *MSS.* & *Vet. Interpr.* Διαβᾶσα δὲ τὸ π. in *Editis.*

l Ρουβηλὶς] Ρουβὴλ *Vat.*

m Γαδὶς,] Ita *Samb.* & *Big.* Γὰδ *Vat.* in *Editis* Γάδδις.

n Μανασσιτῶν] *Al.* Μανασσιτῶν.

o Ἱδρύονται] Ἱδρύε) ſolus *Vat.*

p Κατοικησομένους] Ita velim cum *Epiphanio.* κατοικησομένους *Baſ.* & *Gen.* κατωκημένους libri quatuor è ſcriptis. Mox *Gall.* 1. θεῖον. & idem τὸν βωμὸν ἱδρ. BERN. Ita *Vat. Baſ.* & *G.* κατωκημένους in quatuor *MSS.* κατοικησαμένους amplexus eſt *Bern.*

q Ὑποπίπτειν αὐτῶν] Ἀποπίπτειν *Samb. Big.* & *Vat.*

r Ἐπειτ' ἂν] *Al.* ἐπειτ. ἂν γε κ.

s Ἐκκλησία] Ita è *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἐκκλησίαν συνελέγη.

t Νουθετῆσθαι] Eo modo *Samb.* pro νουθετεῖσθαι. in *Editis* νουθε- τεῖσθαι.

v Ἐφ' ὅπλα] *Big.* ἐπ' ὅπλα καὶ τὴν χειρῶν τιμωρίαν. Dein *Samb.* καθαλογιτὸν θεῖον. BERN.

x Καὶ δικαίως] Εἰ ἦ ἄδικον ἀμ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

y Δεδωκεν ἀκροατὰς] Ita *Bernardus* è quatuor *MSS.* ἔδωκεν *Vat. Baſ.* & *G.*

z Ὑμᾶς προνοίας] Ita ex *Vet. Interpr.* in *Editis*, *Aliiſque* ἡμᾶς.

a Πα-

"μὴ μανέντες, νόμων ἢ [a] πατρίων αἰδῶ καὶ μνήμην
"λαβόντες. ἂν δ' ἐπιμένητε τοῖς ἡμαρτημένοις, οὐ [b] πα-
"ραιτησόμεθα τὸ ὑπὲρ τῶν νόμων πόνον· ἀλλὰ περιιω-
"σάμενοι τὸ [c] Ιορδάνιον τούτοις βοηθήσομεν, καὶ [d] πρὸς
"αὐτῷ τῷ Θεῷ, μηδὲν ὑμᾶς Χαναναίων διαφέρειν
"ὑπολαμβάνοντες, ἀλλ' ὁμοίως ἐκείνοις διαφθείρον-
"τες. μὴ γὰρ νομίσητε τῷ διαβεβηκέναι τὸ ποταμὸν καὶ
"τὴν τοῦ Θεοῦ δυνάμεως ἔξω γεγονέναι. πανταχοῦ δ' ἐν
"τοῖς τούτου ἐσμὲν· καὶ ἀποδρᾶναι τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ καὶ
"τὸν [e] ἀπ' αὐτῆς δίκην ἀδύνατον. εἰ δ' οἴεσθε τὸν
"ἐνθένδε παρουσίαν ὑμῖν ἐμπόδιον εἶναι τοῦ σωφρονεῖν,
"ὅδεν [f] κωλυσθὲ πάλιν τὸν γῆν ὑμᾶς ἀναδάσασθαι,
"καὶ τούτου ἀνεῖναι μηδόσοτον. ἀλλ' [g] εὖ ποιήσετε σω-
"φρονήσαντες, καὶ ὅτι νεαροῖς [h] μεταθέμενοι τοῖς
"ἁμαρτήμασι. καὶ παρακαλοῦμεν ὑμᾶς πρὸς παίδων
"καὶ γυναικῶν, μὴ παράσχειν [i] ἡμῖν ἀναγκὴν ἀ-
"μύνασθαι. [k] ὡς οὐ τὰς ὑμετέρας αὐτῶν σωτηρίας,
"καὶ τὰ φιλτάτων ὑμῖν ἐν τῇδε τῇ ἐκκλησίᾳ κειμέ-
"νης, ὅτῳ [l] βαλεῖσθε· λόγοις ἡδηθῆναι συμφέ-
"ρειν [m] ὑπολαβόντες, ἢ πείραν ἔργων καὶ πολέμου ποιή-
"σειν.

κζ'. Τοσαῦτα δὲ Φινεέσου διαλεχθέντος, οἱ πρεσβύτεροι τῆς ἐκκλησίας καὶ τὸ πλῆθος [n] αὐτὸ πᾶν ἤρξαντο πρὸς τὰ ἐγκεκλημένων αὐτοῖς ἀπολογεῖσθαι, "καὶ μήτε
"συγγνώμης τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀποστῆναι, μήτε καινοτο-
"μὸν ἀναστῆσαι τὸν βωμὸν, [o] ἕλεγον· ἀλλὰ θεόν τε
"ἕνα γινώσκειν τὸ Ἑβραίοις ἅπασι κοινὸν, καὶ τὸ [p] πρὸς τὸ
"σκηνῆς βωμὸν [q] χάλκεον, ᾧ τὰς θυσίας ποιήσῃ. τὸ μέν-
"τοι γε νεῶ ἀναστῆναι, δι' ὃν καὶ ὑποπτοι γεγόνασιν, ἀ
"κατὰ θρησκείαν ἱδρύσθαι, σύμβολον ἦν ὅπως εἴη καὶ τεκ-
"μήριον εἰς τὸν αἰῶνα τῆς πρὸς ὑμᾶς οἰκειότητος, καὶ ἀ-
"ναγκὴ τοῦ σωφρονεῖν καὶ τοῖς πατρίοις ἐμμένειν, ἀλλ'
"[r] οὐχὶ διαβάσεως ἀρχὴ, ὡς ὑπονοεῖτε. μάρτυς δ' ἡ-
"μῖν [s] τοῦ δὴ τοιαύτην τὸν βωμὸν αἰτίαν κατασκευάσαι
"γλῶττα ὁ Θεὸς ἀξιόχρεως. ὅθεν ἀμείνονα περὶ ἡμῶν ἔ-
"χοντες ὑπόληψιν, μηδὲν καταγινώσκετε τούτων, ἐφ'
"οἷς ἐξώλεις εἶναι δίκαιοι πάντες, ὅσοι, τοῦ Ἀβράμου
"γένους ὄντες, νεωτέροις ἐπιχειρῶσιν ἔθεσι, καὶ τοῦ συ-
"νήθους τρόπου παρηλλαγμένοις".

κη'. Ταῦτα εἰπόντας ἐπαινέσας ὁ Φινεέσης, παρῆλθε πρὸς Ἰησοῦν, καὶ τὰ παρ' αὐτῶν ἀπήγγειλε τῷ λαῷ. ὁ δὲ, χαίρων ὅτι μηδεμίᾳ ἀνάγκῃ στρατολογεῖν [t] αὐτὸς μέλλει, μηδ' εἰς αἷμα καὶ πόλεμον ἐξαγαγεῖν κατὰ ἀνδρῶν συγγενῶν, χαριστηρίους ὑπὲρ τούτων τῷ Θεῷ θυσίας [v] ἐπετέλει. καὶ διαλύσας μετὰ ταῦτα τὸ πλῆθος εἰς τὰς ἰδίας κληρουχίας Ἰησοῦς, αὐτὸς ἐν Σικίμοις διῆγεν. ἔτη δ' ὕστερον εἰκοστῷ, [x] ὑπέργηρως δὴ ὢν, μεταπεμψάμενος τοὺς ἐπ' ἀξιώματος μάλιστα τῆς πόλεως, καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ [y] τὴν γερουσίαν, καὶ δὴ πλήθους ὅσον ἐφικτὸν αὐτῷ συναγαγών, ἐπὶ παρῆσαν, τάς τε διεργεσίας δὴ Θεοῦ ἁπάσας ἀνεμίμνησκεν αὐτούς· [z] πολλαὶ δ' ἦσαν τοῖς ἐκ ταπεινοῦ σχήματος εἰς τοῦτο

"meruisse videbimini, ad pœnitentiam adducti,
"& non ad majorem insaniam prolapsi, è contra
"vero leges patrias reveriti & memoria complexi.
"Quod si in delictis persistatis, nullum pro legibus
"laborem detrectabimus; sed, fluvio superato, ea-
"rum ipsiusque pariter Dei honorem tuebimur,
"inter vos & Chananæos nihil interesse existiman-
"tes, sed *vos quoque* similiter ac ipsos perimentes.
"Cavete enim putetis vosmet, quia fluvium trans-
"istis, extra Dei potestatem evasisse. Ubique
"autem vos ambit ejus imperium; nec quoquo
"modo licet ejus potentiam & ex ea vindictam
"effugere. Si vero arbitremini *vestrum* ad hæc
"loca accessum obstare quo minus recte sentiatis;
"vobis integrum erit terram iterum dividere, &
"hanc ipsam pecoribus compascuam relinquere.
"Sed bene agetis si ad sanam mentem redeatis, &
"post nova peccata sententiam mutetis. Vosque
"per liberos ac conjuges obsecramus, ne nobis
"necessitatem *vobiscum* dimicandi imponatis.
"Quasi vero vestra omnium salus vobisque cha-
"rissimorum in hac concione sita esset, ita con-
"silium inite, melius esse rati verbis persuaderi,
"quam factorum bellique experimento stare".

27. Cum hæc disseruisset Phineesses, qui præerant concioni populusque ipse universus cœperunt crimina sibi objecta diluere, dicebantque, "se ne-
"que à cognatione defecisse, neque innovandi
"studio aram erexisse; sed Deum unum agnosce-
"re, Hebræis omnibus communem, atque illud
"æneum ante Tabernaculum positum altare * ad
"sacra facienda. At quod nunc ereximus, quod-
"que vestræ suspicioni ansam præbuit, non reli-
"gionis ergo exstructum est, sed ut signum sit &
"indicium in omne ævum necessitudinis quæ no-
"bis vobiscum intercessit, atque causa justa cur
"recte *de Deo* sentiamus ritibusque patriis adhæ-
"reamus; & non, ut vos suspicamini, transgressio-
"nis principium. Deus autem nobis testis sit lo-
"cuples, quod eo *solum* nomine aram *hanc* ex-
"struendam esse fecerimus. Unde vobismet me-
"liora de nobis persuadentes, nihil tale nobis im-
"putetis, propter quod morte digni censendi
"sunt, quotquot, ab Abramo oriundi, novis mo-
"ribus studentes à receptis discedunt institutis.

28. Cum autem Phineesses hanc *honestam* orationem habentes collaudasset, reversus est ad Jesum, & quæ illi fecissent populo narrabat. Illi vero, gaudentes quod nulla exercitum colligendi foret necessitas, nec ad cognatorum sanguinem fundendum & bellum cum iis gerendum deducerentur, victimas pro gratiarum actione Deo obtulerunt. Ac post hæc, multitudine ad sua patrimonia dimissâ, Jesus ipse Sicimis agebat. Anno autem post vicesimo (tum enim senio confectus erat) accitis oppidatim honoratioribus, & cum senatu magistratibus, atque è plebe quotquot commode congregare potuit, cum adessent, & illis cuncta Dei beneficia in memoriam revocavit (plurima autem iis contigerant ex humili conditione ad tan-

Josue postrema ad populum adhortatio.
Jos. c. 24.

a Πατρίων αἰδῶ] Πατρώων αἰδὼ *Big.* πατρώων αἰδῶ *Samb.* Lis ipsa esto Luciani & consimilium Sophistarum. Qui tamen πάτριος & πατρῶος communius usurpabit, veterrimorum instar Scriptorum haud fecerit. BERN.

b Παραιτησόμεθα] Πεισησόμεθα *Vat.* & *Gall.* 1.

c Ἰορδάνιον] *Samb. Hen.* & *Busb.* Ἰορδάνιον ab Interpretibus SS. Bibliorum. BERN. Ἰόρδανον *Samb.* (*Coll. Voss.*) *Hen.* & *Busb.* alterum ab interpretibus *SS. Bibliorum* esse existimat *Bern.*

d Πρὸς αὐτῷ τῷ Θεῷ,] Vehementius & audacius *Gall.* 1. & *Epiphanius* καὶ πρὸ αὐτῶν τῷ θεῷ. BERN.

e Ἀπ' αὐτῆς] Ἀπὸ ταύτης *Big.* & *Samb.* ἀπ' αὐτῦ *Vat.*

f Κωλυσθὲ πάλιν] Κωλύει *Big. Samb.* & *Vat.*

g Εὖ ποιήσετε] Ita *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* εὐποιήσατε.

h Μεταθέμενοι] Μετατιθέμενοι *Big.* & *Samb.*

i Ἡμῖν ἀναγκὴν ἀμύνασθαι.] Sic *Big.* & *Samb.* ὑμῖν in *reliquis.*

k Ὡς οὐ τὰς ὑμετέρας.] Ὡσεὶ τὰ ὑμ. *Big.* & *Samb.* ὡς οὐ τὰ τε ὑμ. *Vat.*

l Βαλεῖσθε] Ita *Gen.* & *MSS.* Βαλοῦσθε *Bas.*

m Ὑπολαβόντες,] Ὑπολαμβάνοντες *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

n Αὐτὸ πᾶν ἤρξαντο] Αὐτῶν *Samb.* & *Vat.* ac mox ἤρξαντο *Vat.*

o Ἕλεγον·] Λέγειν *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

p Πρὸς τὸ σκηνῆς] Πρὸ τὸ σκ. *Big.* & *Samb.*

* *Ad sacra faciendum.*] *Gelenius* vertit, *quod victimas nostras excipiet.*

q Χάλκεον,] Vocem χάλκεον non agnoscunt *Samb.* & *Vet. Interpr.*

r Οὐχὶ διαβάσεως] Οὐ *Big. Samb.* & *Vat.*

s Τοῦ ἐπὶ τοιαύτην] Ὡς ἐπὶ τοιαύτην *Vat.*

t Αὐτὸς] Forte abundat. COCC.

v Ἐπετέλει.] Ἐπιτελεῖ *Coll. Big.* & *Voss.*

x Ὑπέργηρως δὴ ὢν,] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ὑπέργηρως ἦν, *mut.* in *Editis*, *Aliisque.*

y Τὴν γερουσίαν,] Eo modo *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.* τὰς γερουσίας in *reliquis.*

z Πολλαὶ δ' ἦσαν] Ea enumerat *Josua*, c. 24.

tantam gloriam & rerum abundantiam provectis) Deique voluntati, eis adeo benignæ, obsequium præstare hortabatur, utpotè quod sola pietate futura numinis erga eos benevolentia niteretur. Sibi enim jam opportunum esse *dicebat*, è vita discessuro, hujusmodi eis admonitionem relinquere: cosque rogabat ut adhortationem suam memoria *perpetuo* tenerent.

Imperator optimus vita decedit. Jos. c. 24.

29. Et ille quidem, cum ad eos qui aderant hæc verba fecisset, mortem obiit, cum annos vixisset centum & decem. quorum quadraginta cum Moyse, ut ab eo *sibi* utilia disceret, commoratus est: illis vero post obitum imperium habuit quinque & viginti *annos*. Vir autem erat, qui neque prudentiam desiderabat, neque eloquium quo cogitata populo clare enunciaret; sed in utroque summus: tam in operibus & periculis fortis & magnanimus, quam in pacis consiliis magnæ solertiæ, virtutisque ad omne tempus accommodatæ. Sepultus est autem in oppido Thamnæ tribus Ephraïmitidis. Eodem vero tempore moritur & Eleazarus pontifex, sacerdotio Phineesæ filio relicto: ejusque monumentum & sepulchrum exstat in urbe Gabatha.

Moritur & Eleazarus, pontificatu Phineesæ relicto. Jos. c. 24.

δεξης καὶ ωφελησας ωρελθοσι· φυλάτειν τε τὼ τοῦ Θεοῦ ωροαίρεσιν, ἐχουσαν ὅτως ωρὸς αὐτοὺς, [a] παρεκάλει, καὶ τῇ εὐσεβεία μόνῃ φίλον αὐτοῖς ἀμένειν τὸ θειον. [b] αὐτῷ γὰ καλῶς ἔχειν, ἀπείναι μέλλοντι τοῦ ζῆν, παραίνεσιν αὐτοῖς τοιαύτην καταλιπεῖν· κἀκείνους ἠξίου ἀεὶ μνήμης ποιήσασθαι τὼ ωροηκόντων.

κθ'. Καὶ ὁ μὲν, τοσαῦτα ωρὸς τοὺς ωαρόντας ἀναλεχθεὶς, τελευτᾷ, βιὺς ἐκατὸν ιτη καὶ δέκα. ὧν Μωϋσεῖ μὲν, ὅτι διδασκαλίαν τῶν χρησίμων, συνδιετριψε τεσσαρακοντα· στρατηγὸς ἦ μετὰ τὼν ἐκείνου τελευτὼν γένεται, [c] πέντε καὶ εἴκοσι. [d] ἀνὴρ ἦ μήτε συνέσεως ἐν ἐνδεὴς, μήτε τὰ νοηθέντα ωρὸς τοὺς ωολλοὺς σαφῶς ἐξενεγκεῖν ἀπόρω, ἀλλ' ἐν ἀμφοτέροις ἄκρω· ωρός τε τὰ ἔργα καὶ τοὺς κινδύνους εὔψυχω καὶ μεγαλότολμω, ωευστικὸς τε τὰ καὶ τῆ τὼν εἰρήνων δεξιώτατω, καὶ ωρὸς ἅπαντα καιρὸν τὼν ἀρετὼν ἡρμοσμένω. θάπτεται ἦ ἐν ωόλει [e] Θαμνᾶ τῇ Εφραίμ Φυλῆς. θνήσκει ἦ [f] κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν καὶ Ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς, φίνεέσῃ τῷ ωαιδὶ τὼν ἀρχιερωσυνὼν καταλιπών· καὶ μνημεῖον αὐτῷ καὶ τάφος ἐν Γαβαθᾷ ωόλει τυγχάνει.

CAP. II.

ΚΕΦ. β'.

Quomodo imperatore mortuo Israëlitæ, patrias leges violantes, magnas experti sunt calamitates; ortaque seditione, tota Benjaminis tribus, præter viros DC. *interempta est.*

Ὡς, ἀποθανόντος τὸ στρατηγὸ, ωαραβαίνοντες οἱ Ισραηλίται τὰς ωατρίους νόμους μεγάλων ἐπράθησαν συμφορῶν· καὶ στασιασάντων ἡ Βενιαμὶς διεφθάρη Φυλὴ, χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων.

Juda tribus Chananæis bellum princeps infert Jud. c. 1.

HOrum autem post obitum Phineesæs vaticinatus est juxta Dei voluntatem, ut in Chananæorum generis excidium Judæ tribus principatum acciperet. nam populo curæ erat cognoscere quid Deo factu optimum videretur. Atque illa *sibi sociam* assumpsit *tribum* Symeonitidem, ea lege ut tributariis è Judæ ditione sublatis, idem facerent illis qui in Symeonis sorte relicti erant.

Μετὰ ἦ τὼν τοῦτων τελευτὼν Φινεέσης [g] ωροφητεύει [h] καὶ τὼν [i] τοῦ Θεοῦ βούλησιν, ἐπ' ἐξωλείᾳ τοῦ Χαναναίων γένους τῇ [k] Ιουδαίᾳ Φυλῇ ωαραχωρεῖν τὼν ἡγεμονίαν. καὶ γὰ τῷ λαῷ ἀεὶ ωυνδὴς ἦν μαθεῖν [l] τί καὶ Θεῷ δοκεῖ. καὶ [m] ωροσλαβέσθαι τὴν [n] Συμεωνίδα, [o] ἐφ' ᾧτε ἐξαιρεθέντων τῶν [p] ἐκείνων ὑποτελῶν, καὶ τὰς [q] ἐν αὐτῇ κληρουχίας [r] τοῦτο ποιῶσιν.

II. *Adonibezecus dux Chananæorum capitur, & Jerosolymitanorum urbes expugnantur. Jud. c. 1.*

2. Chananæi autem, rebus illorum tum valde florentibus, cum magno exercitu apud Bezecam *urbem* eos exspectabant, imperio ad Adonibezecum Bezecenorum regem delato, (id autem nomen Bezecenorum dominum significat; nam Adonni Hebræorum lingua dominus dicitur) sperabantque de Israëlitis se victoriam reportaturos esse, quod mortuus esset Jesus. Israëlitarum vero duæ tribus prædictæ cum his congressæ egregie pugnaverunt: & illorum quidem plus decem millia perimunt, reliquos vero in fugam vertentes insequentesque Adonibezecum capiunt. qui, ab illis mutilatus, dixit, "non semper potui latere Deum, "*jam* eadem passus, quibus antea duos & septua"ginta reges afficere non erubui". Et vivum quidem Jerosolymas usque deportarunt: fato vero functum terræ mandaverunt. deinde regionem obierunt, ut urbes expugnarent; &, captis quam-

Β'. Χαναναῖοι δ', ἀκμαζόντων αὐτοῖς κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῶν ωραγμάτων, στρατῷ μεγάλῳ κατὰ [s] Βεζέκλων αὐτοὺς ὑωέμενον, τῷ βασιλεῖ τῶν Βεζεκλιτῶν Αδωνιβεζέκῳ τὴν ἡγεμονίαν ἐπιτρέψαντες· τὸ ἦ ὄνομα τοῦτο σημαίνει Βεζεκλιτῶν κύριος, Αδωνὶ γὰ τῇ Εβραίων [t] γλώττῃ κύριος [v] λέγεται· ἤλπιζόν τε κρατήσειν τῶν Ισραηλιτῶν, ἀφ' τὸ τεθνᾶναι Ιησοῦ. συμμίξαντες δ' αὐτοῖς [x] οἱ Ισραηλίται, ταῖς [y] δυσὶ Φυλαῖς αἷς ωροεῖπον, ἐμαχέσαντο λαμπρῶς· καὶ κτείνουσι μὲν αὐτῶν ὑωὲρ μυρίους, τρεψάμενοι ἦ τὸ λοιπὸν καὶ διώκοντες αἱροῦσι τὸν [z] Αδωνιβέζεκον. ὃς, ἀκρωτηριασθεὶς ὑωὸ αὐτῶν, φησίν· "ἀλλ' οὐκ εἰς τὸ πᾶν ἄρα λή"σεσθαι [a] Θεὸν ἔμελλον, τάδε πεπονθὼς, ἃ κατ' [b] δυσὶν "καὶ ἑβδομήκοντα Βασιλέων πράξας ωρότερον οὐκ ἐτε"τράκλω". καὶ ζῶντας μὲν κομίζουσιν ἕως Ιεροσολύμων· "τελευτήσαντα ἦ γῇ θάπτουσι. καὶ [c] διεξίασιν αἱρούμενοι τὰς

[a] Παρεκάλει,] Τιμῇ πάσῃ χαμβύσης post παρεκάλει inserunt *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* & mox τῇ & γε omittunt.

[b] Αὐτῷ γὰ καλῶς] Ita in libris omnibus præter *Bas.* & *Samb.* qui habent αὐτῷ γὰ κ.

[c] Πέντε καὶ εἴκοσι.] Juxta *Epiphanii* Cod. εἴκοσι καὶ ἕξ.

[d] Ανὴρ ἦ] Ανὴρ μήτε συνέσεως ἐνδεὴς in quibusdam *MSS.*

[e] Θαμνᾶ] Hæc est quæ in Sacro Codice Timnath cheres dicitur, diversa a Θαμνὰ, urbe, unde tempore Josephi nostri regio Thamnitica nomen tulit. REL.

[f] Κατ' αὐτὸν] Υπ' αὐτὸν *Big.* & *Samb.*

[g] Προφητεύει] Perpetuo oraculum per Urim & Thummim προφητείας vocabulo exprimit, ut notavit *Schotanus.*

[h] Καὶ] Forte delendum. COCC.

[i] Τῷ Θεῷ βούλησιν,] Articulum præterit *Vat.*

[k] Ιουδαίᾳ Φυλῇ] Ιούδα Φ. *Vat.*

[l] Τί καὶ Θεῷ δοκεῖ.] Τί καὶ τῷ Θεῷ *Big.* & *Samb.*

[m] Προσλαβέσθαι] Προσλαβέσθαι pro προσλαβέσθαι ἰὼ vel προσέλαβεν, sicuti p. 265. v. 3. Φίεφιτις pro Φίεφιτις ἦταν vel ἔφιεφ.

[n] Συμεωνίδα,] Φυλὴν post Συμεωνίδα adjiciunt *Big.*, *Samb.* & *Vat.*

[o] Ἐφ' ᾧτε ἐξαιρεθέντων] Forte ἐφ' ᾧτε, ἐξαιρεθέντων τῶν ἐκείνῃ ὑωοτελῶν καὶ τὰς ἐν αὐτῇς κληρουχίας τοῦτο ποιῶσιν. COCC.

[p] Ἐκείνων ὑωοτελῶν,] Ἐκείνης *Big.* & *Samb.*

[q] Ἐν αὐτῇ κληρουχίας] Ἐν αὐτῇ τῇ κλ. *Samb.* & *Vat.*

[r] Τοῦτο ποιῶσιν] Ταὐτὸ ποιῶμεν *Hen.* & *Busb.*

[s] Βεζέκλω] Ita *Vat.* (*Coccejus*) & *Vet. Interpr.* quo fere modo LXX. Ζεβέκλω & mox Ζεβεκλιτῶν in *Editis*, *Aliisque.* Vetus esse mendum constat ex *Steph. Byzant.* v. Ζεβεκη, qui in vitiosos *Josephi* codices inciderat.

[t] Γλώττῃ] Διαλέκτῳ *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

[v] Λέγεται.] *Coll. Voss.* γίνε.

[x] Οἱ Ισραηλίται,] Illud οἱ inserui ex *Big.* & *Samb.*

[y] Δυσὶ Φυλαῖς] Judæ & Simeonis. REL.

[z] Αδωνιβέζεκον.] Αδωνιζέβεκον *Iidem.* ut & modo superius.

[a] Θεὸν ἔμελλον,] Τὸν Θεὸν *Vat.*

[b] Δυσὶν καὶ ἑβδομήκοντα] Juxta *S. Literas* tantum LXX.

[c] Διεξίασιν] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* διεξίσασι, & mox ἀφιξόντες *Vat.* & *Samb.*

d χω-

τὰς πόλεις· ωλείσας τε λαβόντες, ἐπολιόρκουν Ιερο-
σόλυμα. καὶ τὴν μὲν κάτω λαβόντες σὺν χρόνῳ, πάν-
τας ἔκτειναν τὰς ἐνοικουντας· χαλεπὴ δ' ἦν ἡ καθύ-
περθεν αὐτοῖς αἱρεθῆναι, τείχων ὀχυρότητι καὶ φύσει τῆ
[d] χωρίου.

γ'. Οθεν μετεστράτοπεδεύσαν εἰς Χεβρῶνα· καὶ ταύ-
την ἑλόντες, κτείνυσι πάντας. [e] ὑπελείπετο δὲ τὸ
τῶν γιγάντων ἔτι γένος, [f] οἳ διὰ σωμάτων [g] μεγέ-
θη καὶ μορφὰς ὕδεν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ὡμοίω-
τηντας ὡμοίδοξον ἦσαν θέαμα καὶ δεινὸν ἄκουσμα.
[h] δείκνυται δ' ἔτι καὶ νυῦ τούτων ὀστᾶ, μηδὲν τοῖς
ὑπὸ [i] πίστιν ἐρχομένοις ἐοικότα. καὶ τοῦτο μὲν τοῖς
Λευίταις ἐξαίρετον [k] γέρας ἔδοσαν [l] μετὰ τῶν διχα-
λίων πηχῶν. τὴν δὲ γῆν Χαλέβῳ δωρεὰν ἔδοσαν κα-
τὰ Μωϋσέως ἐντολάς· ἦτον δ' οὗ τῶν κατασκόπων
εἷς, ὧν ἔπεμψε Μωϋσῆς εἰς τὴν Χαναναίαν. διδόασι
δὲ καὶ τοῖς [m] Ιέθρα τοῦ Μαδιανίτου ἀπογόνοις, Μωϋ-
σέως γὰρ οὗ [n] γαμβρὸς, γῆν ἵνα νέμωνται. τὴν γὰρ
πατρίδα καταλιπόντες ἠκολουθήκεσαν ἐκείνοις, καὶ συνῆ-
σαν αὐτοῖς ὅπου τὸ ἐρῆμον.

δ'. Η δὲ Ιούδα Φυλὴ καὶ [o] Συμεωνὶς, τὰς μὲν κατ' τὴν
ὀρεινὴν τὸ Χαναναίας πόλεις ἕλον, τὰ δ' ἐν τῷ πεδίῳ
καὶ πρὸς θαλάσσῃ Ασκάλωνά τε καὶ Αζωτον. Διαφεύγει
δ' αὐτὰς Γάζα, καὶ Ακκάρων· πεδίων γὰρ ὄντων καὶ
πολλῆς ὁρμάτων εὐπορίας κακῶς ἐποίουν τοὺς ἐπελθόν-
τας. καὶ αἵδε μὲν αἱ Φυλαὶ, μεγάλως ἐκ τοῦ πολεμεῖν
εὐδαιμονήσασαι, [p] ἀνεχώρησαν εἰς τὰς ἑαυτῶν πόλεις,
καὶ κατατίθενται τὰ ὅπλα.

ε'. Βενιαμίται δὲ, τούτων γὰρ λῶ Ιερουσόλυμα, τοῖς οἰ-
κήτορσιν [q] αὐτὴν συνεχώρησαν Φόρους τελεῖν. καὶ ἅτως
πανσάμενοι πάντες, οἱ μὲν τοῦ κτήνεσιν, οἱ δὲ κινδυνεύου-
ἐργάζεσθαι τὴν γῆν [r] ἠχόλουν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ αἱ λοι-
παὶ Φυλαὶ, τὴν Βενιαμίτην μιμησάμεναι, ἐποίουν, καὶ
τοῖς τελουμένοις δεκάτοις Φόροις ἐπέτρεπον τοῖς Χανα-
ναίοις ἀπολέμοις εἶναι.

ς'. Η δὲ [s] Εφραίμου, πολιορκοῦσα Βέθηλα, πλεῖ-
στον ἄξιον τοῦ χρόνου καὶ τοῦ πόνων [t] ἠνύσατο τὴν πολιορ-
κίαν. οἱ δὲ, καίπερ ἀχθόμενοι, τῇ καθέδρᾳ προσεκαρ-
τέρουν. ἔπειτα συλλαβόντες τινὰ τῶν ἐν τῇ πόλει προσελ-
θόντα ὅπως κομιδῇ τῶν ἀναγκαίων, τινὰς πίστεις ἔδοσαν
αὐτῷ, ἀπαδώσειν τὴν πόλιν, σώσειν αὐτόν τε καὶ τοὺς
συγγενεῖς αὐτοῦ· καὶκεῖνος ὅπως τούτοις ὤμνυε τὴν πόλιν
αὐτοῖς ἐγχειρεῖν. καὶ ὁ μὲν, ἅτως προδοὺς, σώζεται
μετὰ τῶν οἰκείων· οἱ δὲ, ἀποκτείναντες ἅπαντας τοὺς ἐνοικοῦν-
τας, εἶχον τὴν πόλιν.

ζ'. Καὶ μετὰ ταῦτα πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους μαλα-
κῶς εἶχον οἱ Ισραηλίται· τὰ δὲ γῆς καὶ τῶν τούτης ἔρ-
γων ἐπεμελοῦντο. [v] τῶν δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον αὐτοῖς ὅπη-
διδόντων, ὑπὸ τρυφῆς καὶ ἡδονῆς τοῦ κόσμου [x] ὠλιγώ-
ρουν, καὶ τὰ πολιτείας τῶν νόμων οὐκέτ' ἦσαν ἀκρι-
βεῖς ἀκροαταί. παροξυνθεὶς δ' ὅπη τούτοις τὸ θεῖον ἀναι-
ρεῖ, πρῶτον μὲν ὡς φείσαιντο πρὸς τοῦ αὐτοῦ γνώμου
τοῦ Χαναναίων· [y] ἔπειθ' ὡς ἐκεῖνοι χρήσαιντο πολλῇ κατ'

plurimis, Jerosolymas adorti sunt. Ac parte quidem inferiore tandem expugnata, omnes in ea habitantes occiderunt: superiorem vero obsidione capere illis ardua res erat, propter murorum firmitudinem locique naturam.

3. Quam ob rem castra moverunt ad Chebronem: atque ea *vi* capta *incolas* omnes interficiunt. Relinquebatur autem adhuc gigantum genus, qui ob corporis magnitudinem & formam multum aliis hominum dispares, stupendum erant spectaculum & res auditu horrenda. monstrantur & adhuc etiamnum horum ossa, in nullo iis quæ sub fidem veniunt similia. Et hoc quidem *oppidum* Levitis eximio muneri dederunt cum *agro* duûm millium cubitorum. terram vero *reliquam* Chalebo, juxta mandatum Moysis, donarunt: hic autem erat unus è speculatoribus, quos Moyses in Chananæam præmiserat. Quin & posteris Jethræ Madianitæ, Moysis enim socer erat, terram, ut *eam* habitarent, tribuerunt. patria enim relicta ipsos sequuti sunt, & cum eis erant in deserto.

Chebron vi capta. Jud. c. 1.

4. At tribus Judæ & Symeonis urbes quidem *omnes* in montanis Chananææ ceperunt; in planitie vero & ora maritima *solas* Alcalonem & Azotum. Illos autem evasit Gaza, *ut* & Accaron: nam cum essent in campestribus & curribus abundarent, impetum in eos facientes damno *semper* afficiebant. Ac istæ quidem tribus, ex bello valde locupletatæ, suas in urbes se receperunt, & arma deposuerunt.

Quæ loca non occupaverint Judæi. Jud. c. 1. c. 2. c. 3.

5. Benjamitæ vero, nam horum in sorte erant Jerosolymæ, habitantibus *ea lege* urbem concesserunt, ut eorum vectigales essent. Atque ita omnes quietem nacti, alii quidem à cædibus, alii vero à periculis, ad agrorum culturam se contulerunt. Reliquæ autem tribus, & ipsæ Benjamitarum exemplo motæ, idem fecerunt: ac, tributorum solutione contenti, permisere Chananæis à bello vacare.

Israëlitæ contra Dei mandatum Chananæis parcunt, & sibi posteriisque incendium accumulant. Jud. c. 2.

6. Ephraïmitica autem tribus cum copias Bethelis admovisset, multo tempore ac labore obsidioni impenso nihil proficiebat. Illi tamen, quamvis *moram* ægre ferebant, urbi assidere perseverarunt. Postea uno è civibus comprehenso, qui *versus eos* accederet ad necessaria curanda & importanda, incolumitatem illi & cognatis ejus fide data promittunt, si urbem proderet: isque juravit se ea conditione urbem illis traditurum esse. Ac ille quidem, hoc modo proditor factus, cum suis servatur: illi vero, incolis omnibus occisis, urbem occupabant.

Bethela proditione capiunt Benjamitæ. Jud. c. 1.

7. Ac post hæc Israëlitæ bellum intermittebant aut molliter gerebant: terræ vero colendæ, rebusque rusticis, operam navabant. Hisce autem divitem illis proventum edentibus, luxuria diffluentes & voluptate honestam disciplinam negligebant, legesque & instituta reip. non amplius diligenter audiebant. Deus autem, ejusmodi flagitiis irritatus, oraculo eos admonet, primum quidem quod contra voluntatem ejus Chananæis pepercerint; dein-

Israëlitis irascitur Deus, quod Chananæis pepercerint, & à patria, legum institutione decesserint. Jud. c. 2.

d Χωρίου.] Eo modo *Big.* (*Coll. Voss.*) *Vat* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* πεδίου. HUDS. Χωρίου MS. nec enim erat illic loci πεδίου. REL.

e Υπελελείπετο] Υπολελείπτο *Big.* & *Samb.*

f Οἱ διὰ σωμάτων] In *Hamartolo* οἱ διὰ σ. & dein ὡμοίοξον θέαμα. Vide *Grotii* Annott ad Lib. 1. de *Ver. Chr. Rel.* c. 16.

g Μεγέθη] Μεγέθη *Vat.*

h Δείκνυται] Δείκνυ καὶ νυῦν ἔτι *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Hamart.*

i Πίστιν] Forte πύστιν COCC.

k Γέρας] Nota optimas urbes fuisse, quæ Levitis datæ sunt. Antea illas dixit ἀγροὺς καὶ κώμας fuisse. REL.

l Μετὰ τῶν διχαλίων] Μετὰ καὶ τῶν *Big.* & *Samb.* Hac de re vide p. 204. v. 9.

m Ιέθρα] Ιοθόρα *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* ex Ιοθὸρ *Interpretum* LXX.

n Γαμβρὸς] Vide *Spanhemium* de *Usu Numism.* p. 724. *Edit. Lond.* & ad *Julianum*, p. 72. *Edit. Lipsi.*

o Συμεωνὶς,] Ita *Vat.* (*Coll. Big.* & *Voss.*) & *Epiphanii* aliquot *Codd.* in *Aliis* Σιμεωνίς.

p Ανεχώρησαν] Ανεχόρευν *Vat.*

q Αὐτὴν συνεχώρησαν] Αὐτῶν *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

r Ηχόλουν] Εὐχόλουν *Iidem*, forsan pro νύχόλουν, *Atticorum* more neglecto augmento.

s Εφραίμου,] Ita in quinque *MSS.* in *Editis* ἡ Εφραὶμ π.

t Ηνύσατο τὴν πολιορκίαν.] In *MSS.* ἄνυσε.

v Τῶν δὲ κτ.] Τὰ δὲ πλείστα σφίσιν ἐπιδιδόντος *Hen.* & *Busb.*

x Ωλιγώρουν,] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ὀλιγώρουν.

y Επειθ' ὡς ἐκεῖνοι] Επειδὴ ὡς ἐκεῖνοι *Hen.* & *Busb.*

deinde quod illi, tempus opportunum nacti, crudelitatem eis *pro clementia* reponerent. At Iſraëlitæ non ſolum in magno mœrore erant ex hac Dei monitione, ſed & bellum animis abhorrebant; tum quod multa è Chananæis commoda perciperent, tum quod ex luxu ad laborem facti eſſent ſegniores. Ac corrumpi jam cœperat Optimatium ſtatus: & neque ſenatus legebatur, neque alii quales ante legitimi erant magiſtratus. Vitam autem in agris agebant, quæſtus faciendi voluptati *unice* dediti. Atque in tanta licentia & ſecuritate denuo gravis perturbatio incidit, ac eo uſque proceſſerunt ut bello ſe invicem laceſſerent tali de cauſa.

Hiſtoria de uxore Levitæ à Gabaënſibus ſtupro corruptæ & necatæ. Jud. c. 19. & 20.

8. Vir *quidam* è Levitarum plebe, ſortis Ephraïmiticæ, & in ea habitans, ex Bethlemis uxorem ducit. hic autem locus ad tribum Judæ attinet. Cum vero conjugem vehementer amaret, ejuſque pulchritudine vinceretur, male ſe habuit quod pari amore illum non complexa eſſet. Porro cum illa alieniorem *indies* ſe gereret, ac ille præterea eo magis amore exarderet, quotidianæ inter eos ortæ ſunt querelæ: tandemque mulier iis preſſa & gravata, à viro digreſſa mente quarto ad parentes revertitur. At cum præ amore ægre id ferret maritus, ad ſoceros ſe contulit; ac querimoniis diſcuſſis cum uxore in gratiam redit. Et quidem *ille* quatuor dies eo loci commoratur, benigne lauteque à parentibus exceptus. Quinta autem die, cum decreviſſet domum repetere, circa meridiem egreſſus eſt. ſerius enim filiam dimittebant parentes, atque moram faciebant ad inclinationem diei. Unus autem eos famulus ſequebatur; eiſque aderat aſinus, quo mulier vehebatur. Cum autem circa Jeroſolymas eſſent, triginta enim ſtadia *jam* fuerant progreſſi, famulus ſuadebat, ut aliquò diverterent, ne nocte iter facientes in pericula & difficultates inciderent, præſertim cum non longe abeſſent ab hoſtibus, tempore *iſto* etiam familiaria parum tuta & ſuſpecta reddente. Verum Levitæ non placuit id conſilii, ut alienigenarum uteretur hoſpitio; (nam Chananæorum urbs erat) ſed *melius eſſe* cenſebat, ut viginti ſtadiis emenſis ad Iſraëlitarum urbem diverterent. Illique cum aſſenſum eſſet, inde pervenerunt ad Gabam tribus Benjamitidis *oppidum*, cum ſol jam occubuiſſet. Ac nemine eorum, qui tum in foro verſabantur, eos domum ut hoſpitio exciperentur invitante, ſenex rure *ex opere* rediens, qui de tribu quidem erat Ephraïmitide, Gabæ vero tum commorabatur, illi obviam factus, quærit ab eo quiſnam ſit, & quam ob rem *illuc* veniens, ſub tenebras neceſſaria ad cœnam ſibi peteret. Cui ille ſe quidem Levitam eſſe fatetur, uxoremque à parentibus domum abducere: habitare vero ſe referebat in ſorte Ephraïmitide. Senex autem cum propter cognationem, tum quod ipſe * in eadem tribu domicilium habuerit, & porro quod *fortuito* in eum inciderit, voluit ut apud ſe in hoſpitium diverteret. Gabaonitæ autem quidam adoleſcentes, qui mulierculam in foro viderant, *ejuſque* formæ venuſtatem admirati

αὐτῶν ὠμότητι καιροῦ λαβόμενοι. οἱ δὴ καὶ πρὸς τὰ περὶ τοῦ Θεοῦ δυσθύμως εἶχον, καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν ἀηδῶς· πολλά τε ὠφελοῦντο τῶν Χαναναίων λαβόντες, καὶ πρὸς τοὺς πόνους ἤδη διὰ τὴν τρυφὴν ἐκλελυμένοι. καὶ συνέβαινεν ἤδη τὴν ἀριστοκρατίαν διεφθάρθαι· καὶ τὰς γερουσίας οὐκ ἀπεδείκνυσαν, οὐδὲ ἀρχὴν ἄλλην οὐδεμίαν τῶν πρότερον νενομισμένων. ἦσαν δ' ἐν τοῖς [z] ἀγροῖς ἡδονῇ τοῦ κερδαίνειν [a] προσδεδεμένοι. καὶ διὰ τὴν πολλὴν ἄδειαν ἐφ' ἑαυτοὺς πάλιν [b] κατελάμβανε δεινή, καὶ προήχθησαν εἰς τὸ πολεμεῖν ἀλλήλοις ἐκ τοιαύτης αἰτίας.

ἡ. Λεύίτης ἀνὴρ τῶν δημοτικωτέρων τῆς Ἐφραΐμιδος κληρουχίας ὤν, καὶ ἐν ἐκείνῃ κατοικῶν, ἄγεται γυναῖον ἀπὸ [c] Βηθλέμων. τῆς δὲ Ἰούδα φυλῆς τοῦτ' ἔστι τὸ χωρίον. [d] ἐρῶν δὲ σφόδρα τῆς γυναικὸς, καὶ τοῦ κάλλους αὐτῆς [e] ἡττημένος, ἠτύχει τῶν παρ' ἐκείνης [f] οὐχ ὁμοίων πειρώμενος. ἀλλοτρίως δ' αὐτῆς ἐχούσης, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον ἐκκαιομένης τῷ πάθει, [g] μέμψεις συνεχεῖς αὐτοῖς ἐγίνοντο· καὶ τέλος ἡ γυνὴ, πρὸς αὐτὰς βαρυνομένη, καταλιπεῖν τὸν ἄνδρα, πρὸς τοὺς γονεῖς ἀφίκνεται, μηνὶ τετάρτῳ. χαλεπῶς δὲ φέρων ὁ ἀνὴρ ἐπὶ τῷ ἔρωτι, ἦκε πρὸς τοὺς πενθερούς· καὶ, διαλυσάμενος τὰς μέμψεις, καταλαμβάνεται πρὸς αὐτούς. καὶ τέσσαρας μὲν ἡμέρας [h] αὐτόθι διαιτᾶται, φιλοφρονευμένων αὐτὸν τῶν γονέων. τῇ δὲ πέμπτῃ, δόξαν ἀπέναι πρὸς αὐτὸν, ὡς δείλιον ἔξειεν. βεβάδιον γὰρ ἀπέλυσαν οἱ γονεῖς τῷ γαμβρῷ καὶ τὰς ἡμέρας τελεῖν ἐποιοῦντο. ἑσπέρων δ' αὐτοῖς εἰς εἶπερ· καὶ ὄνος ἦν αὐτοῖς, ἐφ' οὗ [i] ὠχεῖτο τὸ γυναῖον. [k] γνομένων δὲ αὐτῶν κατὰ τὰ Ἱεροσόλυμα, σταδίους δ' [l] ἐληλύθεσαν ἤδη τριάκοντα, συνεβούλευεν ὁ ἑσπέρων καταχθῆναί που, μὴ καί τι [m] καὶ τὴν νυκτὸς αὐτοὺς ὁδεύοντας [n] καταλάβοι δύσκολον, καὶ ταῦτα ἅδε πόρρω πολεμίων ὄντας, ἔν γε ἡμέρᾳ πολλάκις ἀπίσφαλῆ καὶ ὑποπτα ποιουμένους καὶ τὰ φίλα. τῷ δ' οὐκ ἤρεσεν ἡ γνώμη παρ' ἀλλοφύλοις ἀνδράσι ξενοδοκεῖσθαι· Χαναναίων γὰρ [o] ὧδε ἡ πόλις· ἀλλὰ [p] προελθόντας εἴκοσι σταδίους, εἰς οἰκείαν ἥξειν καταγεσθαι πόλιν. καὶ κρατήσας τῇ γνώμῃ, παρῆει εἰς [q] Γαβᾶν [r] φυλῆς τῆς Βενιαμίτιδος, ἤδη ὀψίας οὔσης. καὶ μηδενὸς ἀπὶ ξενίαν τὸν κατὰ τὴν ἀγορὰν αὐτὸν προκαλουμένου, πρεσβύτης ἐξ ἀγροῦ κατιών, τῆς μὲν Ἐφραϊμίτιδος φυλῆς ὢν, ἐν ᾗ τῇ Γαβᾷ διαιτώμενος, συντυγχάνων αὐτῷ, τίς τε ὢν ἤρετο, καὶ δι' ἃς αἰτίας σκότους ἤδη τὰ πρὸς τὸ δεῖπνον αὐτῷ λαμβάνοι. ὁ δὴ, Λεύίτης μὲν ἔφησεν εἶναι, γυναῖον δὲ ἄγων τῶν γονέων ἄγων, πρὸς [s] αὐτὸν ἀπεῖναι· τὴν δ' οἴκησιν [t] ἐθέλειν τυγχάνειν ἐν τῇ [v] Ἐφραΐμου κληρουχίᾳ. ὁ δὴ πρεσβύτης, καὶ διὰ τὴν συγγένειαν, καὶ διὰ τὸ τὴν αὐτὴν φυλὴν νέμειν, καὶ μὴν διὰ τὴν συντυχίαν, παρ' αὐτὸν ξενιζόμενον ἦγε. [x] νεανίαι δέ τινες τῶν Γαβαιτῶν, ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς τὸ γυναῖον θεασάμενοι, καὶ τὴν εὐπρέπειαν θαυμάσαντες, ἐπὶ τῷ πρεσ-

---

z Ἀγροῖς ἡδονῇ] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis*, ἦσαν δὲ ἐν τοῖς ἀγροῖς &c. *erant autem, ut qui maxime, quæſtus* &c.

a Προσδεδεμένοι.] Sic in *MSS.* in *Editis* προσπεδωμένοι.

b Κατελάμβανε] *Al.* καταλαμβάνει.

c Βηθλέμων.] Ita ex *Cod. Samb.* ut in recto ſit Βήθλεμα, ſicuti Βήθηλα. in *reliquis* Βηθλεμῶν.

d Ἐρῶν δὲ] Ἐρᾶν τε *Vat.*

e Ἡττημένος,] Ἡττώμενος *Vat.*

f Οὐχ' ὁμοίων πειρώμενος.] Οὐχ ὁμοίων τυγχανούσης *Vat.* atque ita forſan *Epiphan*

g Μέμψεις] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & mox infra, v. 23. in *Editis*, *Aliiſque* σκέψεις. *lites* reddit *Epiphan.*

h Αὐτόθι διαιτᾶται,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* ὡς αὐτόθι in *Editis.* ὡς αὐτὰς mallem. HUDS. Abundat ὡς, aut adverbialiter ponitur. COCC.

i Ὠχεῖτο τὸ γυναῖον.] Eo modo *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* ὀχεῖτο.

k Γινομένων] *Al.* γνομένων.

l Ἐληλύθεισαν] Ita *Samb.* in *reliquis* ἐληλύθεσαν.

m Καὶ τὴν νυκτὸς] Illud καὶ non agnoſcit *Vat.*

n Καταλάβοι] Καταλάβῃ *Big. Samb.* & *Vat.*

o Ἧν ἡ πόλις·] Ἦν πόλις *Vat.*

p Προελθόντας] Προελθοῦσι εἰκ. σ. ὡς οἰκ. ἥξειν *Big.* & *Samb.*

q Γαβᾶν] Cum *Editis* conſentiunt *MSS.* niſi quod diverſo accentu Γαβαν aut Γαβᾶαν habeant Γαβαὼ *Zonaræ*, Γαβαὰ LXX.

r Φυλῆς τῆς Βενιαμίτιδος,] Ad hunc modum in quatuor *MSS.* φυλῆς τῆς Βενιαμίτιδος. ἤδη δὲ ὀψίας οὔσης, καὶ μηδενὸς &c.

s Αὐτὸν ἀπεῖναι·] Ita cum *Editis*, *Aliiſque.* αὐτὸν *Samb.*

t Ἐθέλειν τυγχάνειν] Ἐθέλωσι *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb*

v Ἐφραΐμου] Ita ex *iiſdem.* Ἐφραΐμῳ in *Editis*, *Aliiſque.*

* *In eadem tribu domicilium habuerit,*] *Ad eandem tribum cenſeretur*, vertit *Schotanus.*

x Νεανίαι] Νεανίσκοι *Vat.*

πρεσβύτη κατηγμένῳ ἔμαθον, καταφρονήσαντες τ ἀσθενείας κ τ ὀλιγότητ, ἦκον ἐπὶ τας θύρας. ὁ δ πρεσβύτης παρακαλοῦντ ἀπαλλάττεσθαι. [y] κ μὴ προσφέρειν βίαν μηδ' ὕβριν, ἀξιοῦν αὐτὸν παρέχοντα τῷ ξένῳ πραγμάτων ἀπηλλάχθαι. ὡς δ συγχωρῆ τι λέγοντ κ [z] λοιπὸν δ πρεσβύτης, [a] κ δρασθν αὐτὰς δεινὰ ὑπ' ἡδονῆς εἰς τὰς νόμους ἐξαμαρτάνοντας, ὠλιγώρουν δ δικαίων κ ἀπειλῶν· ἠπείλουν δ ἀποκτενεῖν αὐτὸν, ἐμποδίζοντα τ ἐπιθυμίαις αὐτῶν. [b] εἰς δ' ἀνάγκην πεσηγμένῳ, κ μὴ βλάπτειν τὸν ξένον [c] πειθοῖ ὑπεθέντα, τ ἑαυτῆ θυγατρὸς αὐτοῖς παρεχώρει· πληρώσειν τε τὴν ἐπιθυμίαν αὐτὰς λέγων νομιμώτερον, δίκα τ εἰς τὰς ξένας ὕβρεως, αὐτὸς δ μηδὲν ἀδικήσειν ὃς [d] ὑποδεξαμ τούτῳ τρόπῳ νομίζων. ὡς δ' ἤδεν τ ἀπορρήτ τ ἐπὶ τὴν ξένην ἐκπεσόντα, ἀλλ' ἐπέκειντ παντὶ σθένει φυλάττειν ἀξιοῦντες, ὁ μὲν [e] ἱκέτευσε μηδὲν τολμᾶν βέβηλον, οἱ δ' ἁρπασάμενοι, κ πεσθέμενοι μᾶλλον τῷ βιαίῳ τ ἡδονῆς, ἀπήγαγον πρὸς αὐτὰς τὴν γυναῖκα· κ δι' ὅλης [f] τ νυκτὸς ἐμπλησθέντες τ ὕβρεως, ἀπέλυσαν πρὶ ἐρχομένην ἡμέραν. ἡ δ πεπλαιπωρημένη τοῖς συμβεβηκόσιν παρῆν ἐπὶ τὴν ξενίαν, κ ὑπὸ λύπης ὧν ἐπεπόνθη, κ δ μὴ τολμᾶν ὑπ' αἰσχύνης εἰς ὄψιν ἐλθεῖν [g] τ ἀνδρί· τῦπον γὰ μάλιστα τοῖς γεγυμνένοις ἔχειν [h] ἀνιάτως ἐλογίζετ· καταπεσοῦσα τὴν ψυχὴν ἀφίησιν. ὁ δ ἀνὴρ αὐτῆς, οἰόμεν ὑπνῳ βαθεῖ [i] κατοχῆσθαι τὴν γυναῖκα, κ μηδὲν σκυθρωπὸν ὑφορώμεν, ἀνεγείρειν ἐπεθύμ· ὡς δ συνῆκεν ὅτι διεγνωκὼς, ὡς οὐκ ἐξ ἐκουσίας γνώμης αὐτὴν [k] ὡμίλουν τοῖς καθυβρίσασιν, ἀλλὰ ἁρπασαμένων ὑπὸ τὴν ξενίαν αὐτῶν. ὡς δ πλουτήσασαν ἔμαθεν, [l] σωφρόνως πρὸς τὸ μέγεθ τ κακῶν ὑπενεγμένῳ τῷ κτήνει νεκρὸν τὴν γυναῖκα κομίζει πρὸς [m] αὐτόν· κ διελὼν αὐτὴν κατὰ [n] μέλ εἰς μέρη δώδεκα, διέπεμψεν εἰς ἑκάστην φυλὴν, ἐντειλάμενος τοῖς κομίζουσι λέγειν τὰς αἰτίας τ πλούτης [o] γυναικὶ κ τὴν βίαν τῆς φυλῆς.

erant, poſtquam apud ſenem diverſari cognoverant, contempta imbecillitate *eorum* ſimul ac paucitate venerunt ad januas. Sene vero eis ut diſcederent ſupplicante, atque ut vi abſtinerent & injuria; *vicissim* ipſum rogabant, ut, facta peregrinæ copia, ſe negotio expediret. Cum autem ſenex diceret cognatam eſſe & Levitin, illoſque atrox flagitium commiſſuros, qui propter voluptatem leges *patrias & jura hoſpitii* violarent, *illi* jus faſque deſpectui habebant & deridebant: quin & illum interficere minabantur, ſi libidini ſuæ diutius obſtaret. At *ſenex* in anguſtias redactus, nolenſque ut hoſpites ſineret contumelia affici, ſuam eis filiam ceſſit & produxit: dicenſque minus eſſe peccati ut ea cupiditatem ſuam explerent, quam ut hoſpites injuriæ exponeret; ratuſque ſe hoc modo nihil injuſti in eos, quos exceperat, commiſſurum. Cum vero illi nihil de eo quo in hoſpitem ferebantur deſiderio remitterent, ſed acrius inſtarent ut eam acciperent flagitantes, is quidem ſupplex orabat, ne quid iniqui perpetrare auderent. at illi, magna vi uſi ac magis magiſque libidine furentes, domum ad ſe mulierem abducunt: eamque per totam noctem conſtuprantes & ludibrio habentes ſub ortum auroræ dimiſerunt. Illa vero iis, quæ ei acciderant, graviter afflicta ad hoſpitium revertitur: ac dolore plena ob ea quæ pertulerat, & præ pudore non auſa in conſpectum mariti venire (illum enim ægritudine inſanabili laboraturum eſſe exiſtimabat) humi collapſa animam efflavit. Ejus autem maritus, eam ſomno profundo oppreſſam arbitratus, & nihil gravius ſuſpicans, ſuſcitare conabatur; quod eam conſolari decreverit, utpote quæ non ſe ſponte contumelioſis hominibus ſubmiſerit, ſed illi eam in *aliud* hoſpitium rapuerint. Ut vero defunctam eſſe intellexit, ſatis prudenter pro calamitatis magnitudine, mortuam mulierem jumento impoſuit, domumque reportavit: eamque membratim in duodecim partes diſſecans ad tribum unamquamque dimiſit, mandans perferentibus ut indicarent per tribus qui mulieri cauſa mortis fuerint, & *quam inauditam ei* vim *intulerint*.

Levita membra uxoris in 12. partes diſciſſa per tribus miſit, ut eas facti invidia commoveret. Jud. c. 19.

9. Illi autem & aſpectu & auditu facinoris atrocitatis graviter commoti, qui antea nihil ejuſmodi experti ſunt, iraque pura puta & juſta perciti, ad Siluntem convenerunt, & ante Tabernaculum in concionem coacti, ſtatim ut arma caperent magno ſtudio decreverunt, & Gabaënos pro hoſtibus haberent. Eos autem reprimebat ſenatus, ſuadens non oportere ita ſubito bellum inferri popularibus, priuſquam querelæ verbis diſceptatæ ſint, cum lex ne in externos quidem permittat injuriæ affectis producere exercitum, niſi legatione prius miſſa, tentatiſque viis *quibus* ad ſaniorem mentem *revocari poſſint*. æquum igitur eſſe ut juxta legem ad Gabaënos *legati* mittantur, qui *ſceleris* auctores *ad ſupplicium* depoſcant: & illis quidem deditis, horum pœna contentos eſſe debere; ſi vero contumaces fuerint, bello in eos vindicandum. Itaque mittunt ad Gabaënos, ut juvenes accuſarent de iis quæ mulieri acciderant, & * ad pœnam eos poſtularent, qui nefaria quidem

Super ea re conſilium capiunt Iſraëlitæ, & legatos ad Gabaënſes mittunt, qui injuriæ auctores ad ſupplicium depoſcunt. Jud. c. 20.

Gabaënſes ſceleratos tradere recuſant Benjamitæ. Jud. c. 20.

y Καὶ μὴ προσφέρειν] Μηδὲ πρ. *Vat.*
z Λοίτιν] Λοίτιλω *Samb.*
a Καὶ δράσειν] Καὶ ἂν δράσειν *Big.*
b Εἰς δ' ἀνάγκην] Ita *Samb.* & *Vat.* in *cæteris* εἰς ἀνάγκην.
c Πειθοῖ] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis Aliiſque* ὑπειθοῖ.
d Ὑποδεξαμ] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *cæteris* ἐποδέξαμ.
e Ἱκέτευσε μηδὲν] Ἱκέτευε *Big.* & *Samb.*
f Τῆς νυκτὸς] Articulum inſerui ex *iiſd. Cod.*
g τ' Ἀνδρί·] *Schotanus* malit τ' ἀνδρὸς, invitis *MSS.*
h Ἀνιάτως ἐλογίζετο·] Iterum ex *iiſd.* ἀλᾶτο in *Editis*, *Aliiſque.*
i Κατοχῆσθαι] Sic juxta canones cum *Big.* & *Samb.* καθοχῆσθαι *Baſ. G. Aliique.*
k Παρώχοι] Παροίχη *Vat.*
l Σωφρόνως] Σωφρονῶν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*
m Αὐτόν·] Illud αὐτὸν pro αὐτὸν, vel ἑαυτὸν, quorum poſterius in *Big.* & *Samb.*
n Μέλη] Male μέρη in quibuſdam *MSS.*
o Γυναικὶ κ τὴν βίαν] Τῇ γυναικὶ κ τὴν παροινίαν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* τῇ γ. κ. τ. ὑβριομίαν *Vat.*
p Τὰς δόξαντας ἀδικεῖσθαι] Τὰς δόξαντας ἀδικεῖν στρατείαν ἀγαγεῖν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*
q Ἔχειν τῷ νόμῳ] Ἐχθ *Big. Samb.* & *Vat.*
* *Ad pœnam eos poſtularent*,] Et eos dari ad ſupplicia depoſcentes, qui legitime non egiſſent; quaſi eſſet juſtum ut pro omnibus illi potius morerentur, *Epiphan.* Καὶ θανατώσωμεν αὐτὰς, κ ἐξαιρεῖσθω κακίαν ἐξ Ισραὴλ juxta LXX.

dem perpetrârant, digni vero erant qui ob hæc ipſa morte plectantur. Gabaëni vero juvenes in eorum poteſtatem tradere noluerunt, & ſibi contumeliæ eſſe exiſtimarunt ſi alienis imperatis metu belli parerent; videri volentes nulli alii *populo* armis cedere aut copiarum numero aut *earundem* virtute. * Magnus autem iis erat belli apparatus, & cæteris etiam tribulibus: ſimul enim cum iis inſolentia efferebantur, ad eos qui vim afferrent ulciſcendos.

Iſraëlitæ eos bello adorti magnam cladem accipiunt. Jud. c. 20.

10. Ut vero Iſraëlitis renunciata erant, quæ facere in animum induxerant Gabaëni, jurant neminem ipſorum viro Benjamitæ filiam nuptum daturum, ſeque eos bello proſequuturos, magis iis iraſcentes, quam majores noſtros Chananæis *ſuccenſuiſſe* accepimus. Ac confeſtim contra eos eduxerunt exercitum quadringentorum millium armatorum: Benjamitarum arma ferentium cum eſſent viginti quinque millia ſexcenti, ex quibus erant quingenti, qui ſiniſtra optimi erant funditores. Itaque apud Gabam prælio commiſſo, Benjamitæ in fugam vertunt Iſraëlitas: virique ex eis ceciderunt ad viginti duo millia: & fortaſſe plures periiſſent, niſi nox eos inhibuiſſet & prælium diremiſſet. Et Benjamitæ quidem gaudio exſultantes in urbem ſe recipiunt; Iſraëlitæ vero in caſtra ex clade animo conſternati. at ſequenti die iterum acie congreſſi ſunt, & Benjamitæ altera victoria potiuntur: atque Iſraëlitarum cadunt octodecim millia, & cædem *multam* metuentes caſtra deſeruerunt. Cum autem acceſſiſſent ad Bethela urbem in proximo ſitam, & poſtridie jejunium egiſſent, Deo per Phineeſem pontificem ſupplicabant, ut eis ſuccenſere deſineret, atque duabus cladibus illatis contentus victoriam largiri dignaretur & vires contra hoſtes. Deus vero hæc ipſa per Phineeſem vaticinantem pollicitus eſt.

Benjamitæ demum victi cæſique ad internecionem. Jud. c. 20.

11. Exercitu itaque in duas partes diviſo, dimidiam quidem noctu in inſidiis circa urbem collocant; reliqui vero pugnam conſerebant cum Benjamitis, & ſeſe ſubducebant cum illi inſtarent, eoſque perſequebantur Benjamitæ. Hebræis pedetentim ſuffugientibus, & quam maxime volentibus ut ad unum omnes urbe egrederentur, retro cedentes inſequebantur *Benjamitæ*, ita ut ſenes pariter & juvenes, qui propter ætatem imbellem in urbe relicti fuerant, una cum iis procurrerent, hoſtes in poteſtatem ſuam redigere expetentes. Poſtquam autem *ſatis* longe ab urbe diſceſſum eſt, fugere quidem deſierunt Hebræi, converſi autem aciem inſtaurant, atque in inſidiis collocatis ſignum iſtud tollunt, de quo convenerat: qui mox coorti cum clamore hoſtes aggreſſi ſunt. Illi vero, ſimul ac ſe deceptos ſenſerunt, eo redacti ſunt, ut quid agerent plane neſcierint: atque in vallem quandam & locum concavum compulſi, à circumſtantibus telis petiti ſunt & confoſſi, ita ut omnes interirent præter ſexcentos. Illi vero conglobati & in denſum agmen coacti per medios hoſtes erumpentes ad montes vicinos ſe

Ex immani Benjamitarum cæde ſexcenti duntaxat evaſerunt. Jud. c. 20.

μὲν ὰ νόμιμα, γλιομένης ἢ δικαίως ἀντ' αὐτῶν ἐκείνων ἀποθανεῖν. οἱ ἢ Γαβαλωοὶ ὅτι τὰς νεανίσκας ἐξέδοσαν, καὶ δεινὸν ἀλλοτρίοις ὑπακούειν προστάγμασιν ἡγοῦντο πολέμῳ φόβῳ· μηδενὸς ἀξιοῦντες εἶναι χείρους ἐν τοῖς ὅπλοις, μήτε [r] διὰ τὸ πλῆθος, μήτε δι' εὐψυχίαν. ἦσαν ἢ ἐν ψηφίσει μεγάλῃ [s] καὶ τῶν ἄλλων Φυλετῶν· παρεπεκλήσαντο γὰρ αὐτοὺς ὡς ἀμυνόμενοι βιαζομένους.

ι'. Ὡς ἢ ταῦτα ἠγγέλθη τοῖς Ισραηλίταις τὰ ψηφισθέντα τῶν Γαβαλωῶν, ὅρκους ποιοῦνται μηδένα σφῶν [t] ἀνδρὶ Βενιαμίτῃ δώσειν πρὸς γάμον θυγατέρα, στρατεύσειν τε ἐπ' αὐτοὺς μᾶλλον αὐτοῖς δι' ὀργῆς [v] ὄντας, ἢ τοῖς Χαναναίοις τοὺς προγόνους ἡμῶν παρειλήφαμεν γνωμένους. ψηφισθέντα τε ἐξῆγον ἐπ' αὐτοὺς τὸ στρατόπεδον μυριάδας παραρρηθέντα ὁπλιτῶν· [x] Βενιαμιτῶν δὲ ὁπλιτῶν δισμυρίων καὶ πεντακισχιλίων καὶ ἑξακοσίων, ὧν ἦσαν εἰς πεντακοσίους τὸν [y] λαιᾶς τὸν χερῶν σφενδονῶν ἄριστοι. ὥστε καὶ μάχης γενομένης τῇ Γαβᾷ γνωμένης, τρέπουσιν οἱ Βενιαμῖται τοὺς Ισραηλίτας, ἄνδρες τε πίπτουσιν [z] ἐξ αὐτῶν εἰς δισμυρίους καὶ δισχιλίους. ἐφοβήθησαν ἢ ἴσως ἂν καὶ πλείονες, εἰ μὴ νὺξ αὐτοὺς ἐπέσχε καὶ διέλυσε μαχομένους. καὶ οἱ μὲν Βενιαμῖται, χαίροντες ἀνεχώρουν εἰς τὴν πόλιν· οἱ δὲ Ισραηλῖται καταπεπληγότες [a] τὸν ἥττης εἰς τὸ στρατόπεδον. τῇ δὲ ὑστέρᾳ πάλιν συμβαλόντων, οἱ Βενιαμῖται κρατοῦσι, θνήσκουσι τῶν Ισραηλιτῶν ὀκτακισχίλιοι καὶ μύριοι, καὶ δείσαντες [a] τὸ φόνον ἐξέλιπον τὸ στρατόπεδον. ψηφισθέντες ἢ εἰς [b] Βεθηλα πόλιν ἔγγιστα κειμένην, καὶ νηστεύσαντες, καὶ τὴν ὑστεραίαν τὸν Θεὸν ἱκέτιον διὰ Φινεέσου τοῦ ἀρχιερέως παύσασθαι τοῦ ὀργῆς τοῦ πρὸς αὐτοὺς, καὶ τὸν δυσὶν αὐτῶν ἥτταις δεκαεπτὰ δῶναι νίκην καὶ κράτος καὶ τὰ πολεμίων. ὁ ἢ Θεὸς ἐπαγγέλλεται ταῦτα διὰ Φινεέσου προφητεύσαντος.

ια'. Ποιήσαντες οὖν τὴν στρατιὰν δύο μέρη, τὴν μὲν ἡμίσειαν περιλοχίζουσι νυκτὸς περὶ τὴν πόλιν· οἱ δὲ ἡμίσεις συνέβαλλον τοῖς Βενιαμίταις, ὑπεχώρουν τε ἐγκειμένων, καὶ ἐδίωκον οἱ [c] Βενιαμίται. τῶν Εβραίων ὑποφευγόντων ῥᾳδίως, καὶ ὑπὸ πολὺ θελόντων εἰς ἅπαν αὐτοὺς ἐξελθεῖν, ἀναχωροῦσιν εἴποντο, ὡς καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει πρεσβύτας καὶ νέους [d] ὑπολειφθέντας δι' ἀσθένειαν συνεκδραμεῖν αὐτοῖς, πάντας βουλομένους χειρώσασθαι τοὺς πολεμίους. ὡς ἢ [e] πολὺ τῆς πόλεως ἀπέσχον, ἐπαύσαντο μὲν φεύγοντες οἱ Εβραῖοι· ὑπερφρονήσαντες δὲ ἔστησαν [f] εἰς μάχην, καὶ τοῖς ἐν ταῖς ἐνέδραις ὅτι τὸ σημεῖον αἴρουσιν ὁ συνέκειτο· οἱ δὲ ἐξαναστάντες μὴ βοῶσι [g] ἐπέσαν τοῖς πολεμίοις. [h] οἱ ἢ, ἅμα τε ἠπατημένους αὐτοὺς ἤθλιπτον, καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ συνεῖχον· καὶ εἴς τι κοῖλον συνελαθέντας καὶ φαραγγώδες χωρίον περιστάντες κατηκόντισαν, ὥστε πάντας διαφθαρῆναι πλὴν ἑξακοσίων. ὅτοι ἢ συνεφαφέντες καὶ πυκνώσαντες ἑαυτοὺς, καὶ διὰ μέσων ὠσάμενοι τῶν πολεμίων, ἔφυγον ὑπὲρ τὸ πλησίον ὄρη· καὶ καταχόντες ἱδρύθησαν. οἱ δὲ ἄλλοι πάν-

r Διὰ τὸ πλῆθος,] Διὰ πλῆθος *Big.* & *Samb.*

s Καὶ τῶν ἄλλων] Illud καὶ delet *Coll. Big.* proque eo *Coccejus* mavult μὴ. HAV.

* *Magnus autem iis erat belli apparatus,*] Ita *Vet. Interpr.* erant enim nimis inſtructi, & ſuper alias tribus induſtrii; deſpexeruntque illos, & indignati ſunt è diverſo tanquam compreſſuri violentiam facientes. *Adeo ut* ὑπὲρ ἄλλων φ. *legiſſe videatur. forſan* μὴ τῶν ἄλλων φ.

t Ανδρὶ Βενιαμίτῃ δώσειν πρὸς γάμον θυγατέρα,] Adeoque licuit Judæis extra tribum ſuam inire matrimonium. REL.

v Ὄντας,] Ὄντες *Big.* & *Samb.* & mox Χαναναίοις οἷς τοὺς πρ. in *iiſd.* & *Cod. Vat.*

x Βενιαμιτῶν δὲ ὁπλιτῶν δισμυρίων] Βενιαμιτῶν δὲ ὁπλίκον ὑπὸ δισμ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* Βενιαμῖ) δὲ εἶχον ὁπλίκον ὑπὸ δισμ. *Vat.*

y Λαιᾶς τῶν χερῶν] Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* λαιᾶς. Locum ita reddit *Vet. Interpr.* ſiniſtra manu utebantur ut dextra.

z Ἐξ αὐτῶν] Illud ἐξ reposui ex *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*

a Τὸν Φόνον ἐξέλιπον] Ita *Big.* & *Samb.* δείσαντες τὸν Φόβον in *Editis*, *Aliiſque.* Verum δείσαντες ἐξέλιπον *Vat.* atque ita forſan *Vet. Interpr.* qui reddit, *metuenteſque exercitum reliquerunt.* HUDS. Forte Φόνον, vel διὰ τὸν Φοβον. COCC.

b Βέθηλα πόλιν] Sic in Græcis omnibus in Latinis *Bethlehem*, aut *Bethlem.* Male LXXII. & *Joſephus* accipiunt *Bethel*, tanquam ſi nomen proprium eſſet: quod nunquam arca Dei fuerit in Bethel. *Schotanus* in *Bibl. Hiſt. S.* tom. 2. p. 499. qui oſtendit *Joſephum* in hac narratione ſæpius plus juſto à veritate *Hebraïca* receſſiſſe. Non negandum tamen Siluntem, ubi erat arca Dei, & Bethela urbes adeo vicinas fuiſſe, ut neceſſe eſſet tot hominum millia caſtra circa utraſque locare.

c Βενιαμῖ).] Primus ita diſtinxi. antea Βενιαμῖ), τοῦ Εβρ.

d Υπολειφθέντας] Υπολελειφθέντας διεκδραμεῖν δι' ἀσθένειαν αὐτοῖς πανσυδὶ βουλομένους *Big. Samb.* & *Vat.*

e Πολὺ τῆς πόλεως] Πολλοὶ legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

f Εἰς μάχην.] Πρὸς μάχην *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

g Επέσαν] Ita *Big* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* ἐπιέσαν.

h Οἱ ἢ,] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* niſi quod ἑαυτοὺς pro αὐτοὺς habeat *Vat.* in *Editis*, οἱ ἢ ἅμα τε αὐτοὺς ἠπ. ἠθλιβον καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ ν.

πάντες, ὡϐὶ δισμυρίοις ὄντες καὶ πεντακισχιλίοις, ἀπέθανον. οἱ δὴ Ισραηλῖται, τῷ τε Γαϐᾶν [i] ἐνεπίπρασαν, καὶ τὰς τε γυναῖκας καὶ τῶν ἀρρένων τὰς μὴ ἐν ἀκμῇ διεχρήσαντο· τάς τε ἄλλας τῶν Βενιαμιτῶν πόλεις [k] ταὐτὰ δρῶσιν. [l] ὅτως τε ἦσαν παρωργισμένοι, ὥστε καὶ [m] Ιάϐισον τὸν [n] Γαλαδίτιδος ὄσαν, ὅτι μὴ συμμαχήσειεν αὐτοῖς κατὰ τῶν Βενιαμιτῶν, πεμψάντες μυρίους καὶ δισχιλίους ἐκ τῶν πόλεων ἐκέλευσαν ἀνελεῖν. καὶ φονεύσαι τὸ μάχιμον τῆς πόλεως οἱ πεμφθέντες σὺν τέκνοις καὶ γυναιξί, πλὴν τετρακοσίων παρθένων. ὅθι τοσοῦτον ὑπὸ ὀργῆς προήχθησαν, τῷ καὶ τῷ γυναῖκα πάθει προσλαϐόντες καὶ τὸ καὶ τῷ [o] ἀναίρεσιν τῶν ὁπλιτῶν.

κϐ'. Μετάνοια δὲ αὐτοὺς λαμϐάνει τῶν Βενιαμιτῶν συμφορᾶς, καὶ νησείαν ἐπ' αὐτοῖς προέθεντο, καὶ τοι δίκαια παθεῖν αὐτοὺς ἀξιοῦντες εἰς τοὺς νόμους ἐξαμαρτάνοντας. καὶ τοὺς ἀφυγόντας αὐτῶν ἑξακοσίους ἀφὰ πρεσϐευτῶν ἐκάλουν. καθίδρυταί δὴ ὅθι πέτρας τινὸς [p] Ροᾶς καλουμένης, κατὰ τὴν ἔρημον. οἱ δὴ πρέσϐεις, ὡς οὐκ ἐκείνοις τὰ συμφορᾶς μόνοις γεγενημένης, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τῶν συγγενῶν ἀπολωλότων, ὀδυρόμενοι, πρόῳ ἔπεμψαν φέρειν, καὶ συνελθεῖν εἰς ταὐτὸ, καὶ μὴ παντελῶς τὸ Βενιαμίτου φυλῆς ὄλεθρον τὸ γε ἐπ' αὐτοῖς καταψηφίσασθαι. "συγχωρῶμεν δὴ ὑμῖν, ἔλεγον, τῷ ἀπάσης τὰ φυ- "λῆς γῆν, καὶ λείαν ὅσην ἀπάγειν δυνηθείητε". οἱ δὲ, τὰ καθ' ἑαυτοὺς θεοῦ ψήφῳ γεγονότων, [q] κατ' ἀδικίαν τῷ αὐτῶν γνωσιμαχήσαντες, [r] κατῆεσαν εἰς τὸ πάτριον φυλὴν πεμπόμενοι τοῖς [s] προκαλουμένοις. οἱ δὲ Ισραηλῖται γυναῖκας αὐτοῖς [t] τὰς τετρακοσίας ἔδοσαν παρθένους τὰς Ιαϐίτιδας. ὡϐὶ δὲ τῶν Δακοσίων ἐσκόπουν, ὅπως καὶκεῖνοι γυναικῶν [v] ἐπορήσαντες παιδοποιῶνται. γεγυμνένων δὲ αὐτοῖς ὅρκων, ὥστε μηδενὶ Βενιαμίτῃ συνοικῆσαι θυγατέρα, ὡϐὶ δὲ πολέμῳ, οἱ μὲν ὀλιγωρεῖν συνεϐάλλοντο τῶν ὀμωμοσμένων, ὡς ὑπὸ ὀργῆς ὀμόσαντες ἀ γνώμῃ καὶ κρίσει, [x] τῷ δὲ Θεῷ μηδὲν ἐναντίον ποιήσειν εἰ φυλῇ ὅλῃ [y] κινδυνευούσαν ἀπολέσθαι σῶσαι δυνηθεῖεν, πάς τε ὅρκος οὐχ ὅταν ὑπὸ ἀνάγκης γένωνται χαλεπὰς εἶναι καὶ ἐπισφαλεῖς, ἀλλ' ὅταν ἐν κακουργίᾳ τολμηθῶσι· τὸ δὲ γερουσίας πρὸς τὸ τὸ ὅρκος ὄνομα χετλιασείοις, ἔφη τὶς, [z] τούτοις γυναικῶν ἀπορίαν ἔχειν εἰπεῖν καὶ τηρῆσιν [a] τὸν ὅρκον. ἐρομένων δὲ τῷ ὑπάτῳ, "ἡμῖν, [b] εἶπεν, τρὶς δ' ἔτους [c] εἰς "Σηλὼ συνιόντι ἔπεστι κατὰ [d] πανήγυριν αἱ γυναῖ- "κες καὶ αἱ θυγατέρες· τούτων κατὰ ἁρπαγὴν ἐφεί- "σθω γαμεῖν Βενιαμίταις ἃς ἂν δυνηθεῖεν, ἡμῶν ὅτε "προτρεπομένων ὅτι κωλυόντων. πρὸς δὲ τὰς πατέρας "αὐτῶν, δυσχερεχίνοντας καὶ τιμωρίαν λαμϐάνειν ἀξι- "ώσας, φήσομεν, αὐτοὺς αἰτίους φυλακῆς ἀμελή- "σαντας τῶν θυγατέρων· [e] ὅτι τε δεῖ τὸ ὀργῆς ὅθι

fuga recipiebant, illisque occupatis ibidem per *aliquod tempus* manserunt. At cæteri omnes, numero circiter viginti quinque millia ferro ceciderunt. Israëlitæ vero & Gabam incenderunt, & mulieres pariter ac masculos impuberes peremerunt: similiterque in reliquas Benjamitarum urbes sævitum est. Atque adeo ira efferebantur, ut etiam Jabisum Galaditidis urbem, eo quod illis auxilium non tulerit contra Benjamitas, duodecim millibus ex acie evocatis jusserint *funditus* evertere. missique perimunt quotquot in urbe arma ferre potuerunt una cum liberis & uxoribus, servatis tantum quadringentis virginibus. Eo *furoris* præ ira processerunt, ad ea quæ mulier *Levitica* passa est accedente *ingenti* militum cæde.

In Jabenses omnes, præter quadringentas virgines, ferro sævitum est. Jud. c. 21.

12. Illos autem *postea* pœnituit cladis Benjamitis illatæ, & ob ea *quæ contigerant* jejunium indixerunt, quamvis eos supplicio merito plecti censuerint, ut qui in leges *Dei auspiciis sancitas* peccarint. Sexcentos quoque illos, qui effugerant, missis legatis revocabant. nam super petram quandam in deserto, quæ Rhoa dicitur, sese collocarant. Legati vero non illorum tantum vicem ob calamitatem acceptam dolentes, sed & suam, tot consanguineorum pereuntibus, suadebant eis ut æquo animo *cladem* ferrent, & ad suos aggregarentur, neve, quantum in se esset, universam tribum Benjamiticam perditum irent. "Quin & vobis, inquiebant, con- "cedimus *hæreditariam* totius tribus terram, & "prædæ quantum abigere potestis". Illi autem, quod tam male res suæ ex Dei judicio ceciderant, & pro sua iniquitate *sibi factum esse* mutata sententia agnoscentes, ad patriæ tribus lares descenderunt, eos invitantibus morem gerentes. Israëlitæ vero eis in uxores dederunt quadringentas illas virgines Jabiticas: & de ducentis *reliquis* deliberabant, quo modo & illis uxores suppeterent ad prolem suscipiendam. nam cum ante initium belli jurejurando cautum esset, ne quis filiam ulli Benjamitarum elocaret, nonnulli quidem negligendum esse id sacramentum suadebant, quasi ira adducti eo sese obstrinxissent, non opinioni suæ & judicio obsequentes; Deo vero rem non ingratam facturos esse, si tribum integram, in extremum salutis discrimen adductam, ab interitu vindicarent; atque perjuria non quando necessitate extorta sint noxia esse & periculosa, sed cum dolose & malitiose fiant: senatu vero se miseros exclamante ad perjurii mentionem, ajebat quidam, se habere dicere, quo modo & cum istis connubia jungant & jurisjurandi religio servari possit. Cum autem eum de re excogitata interrogarent, "ter, "inquiebat, in anno *nos* apud Siluntem convenien- "tes ad celebritatem sequuntur uxores & filiæ: "has, quas fortuna cuique per raptum obtulerit, "liceat Benjamitis in matrimonium ducere, nobis "nec incitantibus nec prohibentibus. Ad patres "vero earum, si rem ægre tulerint & vindictam po- "stularint, dicemus, ipsos in culpa esse, qui fi- "lias negligenter custodiverint; & quod non o- "por-

Benjamitas 600. revocant Israëlitæ, iisque nuptum dant Jabensium virgines conservatas. Jud. c. 21.

Benjamitis ducentis, quibus deerant uxores, raptum puellarum permittunt Israëlitæ. Jud. c. 21.

[i] Ἐνεπίπρασαν,] Ita pro mendoso ἐμπίπρασαν, quod in *Editis* exstabat. ἐμπιπρῶσι *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ἐμπιστῶσι *Vat.* dein καὶ τὰς γυναῖκας.

[k] Ταὐτὰ δρῶσιν.] Sic *Samb. Hen.* & *Busb.* in reliquis ταῦτα.

[l] Οὕτως τε] Eo modo *Vat.* ὅτως τε ἦσαν παρωργισμένοι ὡς καὶ *Big.* & *Samb.* in *Editis* δρῶσιν, ὅτως ἦσαν παρωργισμένοι, καὶ.

[m] Ιάϐισον] Ιάϐεσσον *Big.* & *Samb.* Ιάϐις & Ιάϐισσος *Stephano Byzant.* De hac voce vide lib. 6 cap. ult.

[n] Γαλαδίτιδος] Γαλααδίτιδος *Vat.* quod formatum videtur ex Γαλααδ in interpretibus LXX.

[o] Ἀναίρεσιν τῶν ὁπλιτῶν.] Ita *Big.* (*Coll. Voss.* & *Coccejus*) & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* αἵρεσιν.

[p] Ροᾶς καλουμένης,] Ῥόας *Samb.* Eadem est rupes, quæ in *Sacris Literis* dicitur Ρεμμών.

[q] Καὶ κατ' ἀδικίαν] Illud καὶ inserui ex *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

[r] Κατῆεσαν] Ita ex *iisdem* (& *Coccejo*) in *Editis*, *Aliisque* κατέστησαν.

[s] Προκαλουμένοις.] Rursum ex *Big.* & *Samb.* in *reliquis* προσκαλουμένοις.

[t] Τὰς τετρακοσίας] Articulum, qui in *Editis* deerat, restitui ex *Big. Samb.* & *Vat.*

[v] Ἐπορήσαντες] Ἐπορήσασι καὶ παιδοποιήσασι *Vat.*

[x] Τῷ δὲ Θεῷ] Ita *Big. Vat.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* τῷ Θεῷ.

[y] Κινδυνεύουσαν] *Coll. Big.* & *Voss.* κινδυνεύσασαν.

[z] Τούτοις γυναικῶν] Τοῦτο τε *Samb.* atque ita forsan *Vet. Interpr.* qui reddit, *hoc consilio & isti*, &c. τοῦτό τι *Big.* (& *Coll. Voss.*) ἔτι τε *Vat.*

[a] Τὸν ὅρκον.] Τὸν νόμον καὶ τὸ ὅρκον *Vat.*

[b] Εἶπεν,] Ita *Big. Samb.* & *G.* εἰπὼν in *reliquis*.

[c] Εἰς Σηλὼ] Ita cum *Editis*, & LXX. Σηλῶ *Samb.* Σηλὼν *Vat.* in aliis locis Σιλὼ & Σιλῶν.

[d] Πανήγυριν] *Bonfrerius* (in *Comment.* ad *Jud.* p. 409) hoc vult intelligi de uno ex tribus Festis anniversariis, quibus Israëlitæ se sistere debebant ad Tabernaculum. Verum *J. Clericus* (ad *Jud.* c. 21.) existimat hîc agi de festo quopiam Siluntinæ urbi peculiari,

[e] Ὅτι τε δεῖ τὸ ὀργῆς] Δεῖ δὲ τὸ *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ὅτι δὲ τὸ *Vat.*

[f] Εφεῖ-

"porteat *eos* iræ in Benjamitas indulgere, qui jam "antea eam in illos immodice prompſerint". Atque illi quidem, cum hiſce aſſenſum eſſet, decreverunt ut Benjamitis liceret uxores rapto quærere. Inſtante autem feſtivitate, illi quidem ducenti, bini trinive, virginibus, dum ad ſolennitatem adventarent, ante urbem inſidiabantur, & in vineis aliiſque locis quibus *commode* erant latituri. At illæ cum luſu, nihil futurorum ſuſpicatæ, ſine cuſtodia iter faciebant: illi vero ſubito coorti diſperſas corripiebant. Ac iſti quidem, hoc modo ductis uxoribus, agriculturæ operam *ſtrenuam* navarunt, & providerunt ut ad priſtinam felicitatem aliquando pervenirent. Benjamitarum itaque tribus, quæ parum abfuit quin tota interiret, eo quem diximus modo ab Iſraëlitarum ſapientia ſervata eſt: brevique admodum floruit, & quam ocyſſime hominum multitudine aliiſque rebus magna cepit incrementa. Et hoc quidem bellum hunc exitum habuit.

"Βενιαμίτας [f] ἐφεῖναι, χρησαμένους αὐτῇ καὶ [g] θάτ-
"τον ἀμέτρως". καὶ οἱ μὲν, τύτοις πιθόντες, ψη-
φίζονται τ Δι τ ἁρπαγῆς γάμον τοῖς Βενιαμίταις. ἐν-
εστώσης δὲ τῆς ἑορτῆς, οἱ μὲν Δμαξόσιοι, κατὰ δύο καὶ
τρεῖς, πρὸ τῆς πόλεως [h] ἐνίδρυον παρεσομένας τὰς
παρθένους, ἔν τε ἀμπελῶσι καὶ χωρίοις ἐν οἷς λήσειν
ἔμελλον. αἱ δὲ μὴ παιδιᾶς ἕδεν [i] ὑφορώμεναι τῶν
μελλόντων ἀφυλάκτως [k] ὤδευον· οἱ δὲ σκεδασθείζων
εἶχον ἐξαναστάντες. καὶ ὅτοι μὲν ἅτως γαμήσαντες
ἐπ' ἔργα τῆς γῆς ἐχώρησαν, καὶ πρόνοιαν ἐποιήσαντο
πάλιν, εἰς τὸ πρότερον εὐδαιμονίαν ἐπανελθεῖν.
Βενιαμιτῶν μὲν οὖν ἡ φυλὴ, κινδυνεύσασα πρὸς
ἀφθορίαν, τῷ προειρημένῳ τρόπῳ κατὰ τὸ Ισ-
ραηλιτῶν σοφίαν σώζεται· ἤνησέ τε θάρρημα, καὶ
παχεῖαν [l] εἰς τὸ πλῆθος καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἐποιη-
σαντο τὸ ἐπίδοσιν. ἔτος μὲν οὖν ὁ πόλεμος ἔτως
πάυεται.

CAP. III.

Quomodo poſt hanc afflictionem impie agentes Aſſyriis in ſervitutem traditi ſunt: atque eos liberavit Deus per Hothnielum, qui ſummæ rerum præerat annis XL.

ΚΕΦ. γ'.

Πῶς μὴ ταύτῳ τὸ κακοπραγίαν ἀσεβήσαντες Ασυρίοις
ἐδούλευσαν· καὶ ὁ Θεὸς αὐτοὺς Δι Οθνιήλε ἠλευθέρω-
σεν, ἄρξαντος ἔτη πεσαράκοντα.

Danitica tribus à Chananæis preſſa in montana ſe recipit: dein in coloniam deducens Dana urbem exſtruit.

CONtigit autem ut hiſce ſimilia pateretur etiam tribus Danitica, quæ ex hujuſmodi cauſa eo infelicitatis devenerat. Cum jam Iſraëlitæ bellicæ rei ſtudium intermiſiſſent, agriſque colendis eſſent unice dediti, Chananæi, quibus cœperunt eſſe contemptui, copias collegerunt: non quod ab illis ſe *mali* aliquid paſſuros exſpectarent; ſed quod ſpe pleni exiſtimarent, ſe in poſterum, modo Hebræos affligerent, ſecurius *aliquanto* urbes ſuas habituros. Igitur & currus mutua opera parabant, & exercitum conflabant; urbeſque ipſorum in idem conſentiunt, atque Aſcalonem & Accaronem in ſorte Judæ ad partes ſuas traxerunt, & alias quamplurimas in planitie *ſitas:* coguntque Danitas in montana confugere, ne minimum quidem iis in regione campeſtri, ubi pedem figerent, relinquentes. Hi autem cum impares eſſent, qui bellum illis inferrent, nec terræ ſpatium ſatis amplum haberent, miſerunt ex ſuis quinque viros in mediterranea, locum exploraturos in quem colonias deducerent. Illi vero, non procul à Libano monte & minoris Jordanis fontibus, in campo magno Sidonis urbis itinere unius diei progreſſi, & ſpeculati terram bonam & fertilem, ſuos de ea certiores faciunt: qui mox cum exercitu illuc profecti Dana urbem condiderunt, cognominem uni è Jacobi filiis, & à ſua tribu denominatam.

Ομοια δὲ τύτοις παθεῖν καὶ τὸ [m] Δανίτην σωέ-
θη φυλὴ, ἐξ αἰτίας τοιαύτης εἰς τύτο προα-
χθεῖσαν. τῶν Ισραηλιτῶν σκελεοιπότων ἤδη τὸ ἐν
τοῖς πολέμοις ἄσκησιν, καὶ πρὸς τοῖς ἔργοις ὄντων τῆς
γῆς, Χαναναῖοι, καταφρονήσαντες αὐτῶν, σωεποιή-
σαντο δύναμιν· ἕδεν μὲν αὐτοὶ πείσεσθαι προσδοκῶν-
τες, ὡς δὲ βεβαίαν [n] τὸ δ ποιήσειν κακῶς τὰς Εβραίας
ἐλπίδα λαβόντες, ἐπ' ἀδείας [o] τὸ λοιπὸν οἰκεῖν τὰς
πόλεις ἠξίωσαν. ἁρματά τε [p] οὖν συμπαρεσκεύαζον, καὶ
τὸ ὁπλιτικὸν σωεκρότυν, αἵ τε πόλεις αὐτῶν σωεφρό-
νυν, καὶ τῆς Ιύδα φυλῆς τὸ Ασκάλωνα καὶ Ακκά-
ρωνα παρεσπάσαντο, ἄλλας τε πολλὰς τ ἐν τῷ πεδίῳ·
καὶ Δανίτας εἰς τὸ ὄρος ἠνάγκασαν συμφυγεῖν, ἕδε
ὀλίγον αὐτοῖς ὑπίβατον δ πεδίε καταλιπόντες. οἱ δ' ὅτι
πολεμεῖν ὄντες ἱκανοὶ, γῆν τε ὐκ ἔχοντες ἀρκέσουσαν,
πέμπουσιν ἐξ αὐτῶν πέντε ἄνδρας εἰς τὸ μεσόγαον, κα-
τοψομένους γῆν, εἰς ἣν μεταναστήσαιντο· οἱ δ' οὐ πόρ-
ρω δ Λιβάνε ὄρες καὶ [q] ἐλάσσονος Ιορδάνε τῶν πη-
γῶν κατὰ τὸ μέγα πεδίον Σιδῶνος πόλεως ὁδὸν ἡμέ-
ρας μιᾶς προελθόντες, καὶ κατασκεψάμενοι γῆν ἀγα-
θὴν καὶ πάμφορον, σημήναντο τοῖς αὐτῶν· [r] οἱ δ' ὁρ-
μηθέντες στρατῷ κτίζουσιν αὐτόθι πόλιν Δάνα, ὁμώνυ-
μον τῷ Ιακώβε παιδὶ, φυλῆς δ' ἐπώνυμον τῆς αὐτῶν.

Iſraëlitæ, armis deſueti, luxui dediti, Deique obliti, à Chuſarthe ſubacti ei in ſervitutem addicuntur. Jud. c. 3. III.

2 Iſraëlitis autem res in pejus lapſæ ſunt, quod à labore eſſent deſuefacti, cultumque Dei negligerent. nam, cum ſemel ab honeſtæ inſtitutionis diſciplina defecerant, eò ferebantur ut pro libidine ſuoque arbitratu vitam agerent: quo factum eſt ut patriis & familiaribus Chananæorum vitiis ad ſatietatem uſque indulgerent. Eis igitur iraſcitur

Β'. Τοῖς δ' Ισραηλίταις σωέβαινεν ὑπὸ τε ἀπρ-
αξίας δ πονεῖν τὰ κακὰ, καὶ ἀπὸ τῆς σωὶ τὸ θεῖον ὀλι-
γωρίας. [s] μεταικινηθέντες γὰρ ἅπαξ δ κόσμε τῆς πολι-
τείας, [t] ἐπεφέροντο σωὶς τὸ καθ' ἡδονὴν καὶ βέλησιν
ἰδίαν βιῶν, ὡς καὶ τ ἐπιχωριαζόντων σωὶ τοῖς Χανα-
ναίοις ἀναπίμπλασθαι κακῶν. ὀργίζεται τοίνυν αὐτοῖς

[f] Εφεῖναι,] Forte ἀφεῖναι. COCC.

[g] Θάτθον καὶ ἀμέτρως.] Θάτθον καὶ ἀμέτρως ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

[h] Ενήδρυον παρεσομένας] Ενέδρυον *Samb.* ſine augmento.

[i] Υφορώμεναι τ μελλόντων] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ὑφο-
ρῶσαι δὴ εἶναι τ μ. *Baſ.* & G. ὑφορῶσαι ὄντων εἶναι τ μ. *Vat.*

[k] Ωδευον·] Sic *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* ὁδευον.

[l] Εἰς τὸ πλῆθος] Εἴς τι τὸ πλ. *Big.* & *Samb.*

[m] Δανίτην σωέθη φυλὴ,] Ita è *Cod. Vat.* Δανιανὴ in *Editis.* Δανιάνη *Samb.* Δὰν *Zonar.*

[n] Τὸ δ ποιήσειν] Articulum inſerui cum *Big. Vat.* & *Samb.*

[o] Τὸ λοιπὸν] Illud τὸ è *Codd. MSS.*

[p] Οὖν συμπαρεσκεύαζον,] Conjunctionem ὖν ſupplevi è *Cod. Samb.*

[q] Ελάσσονος Ιορδάνε] Minor Jordanes eſt à fontibus ad lacum uſque Semechonitidem. Quod vero *Majoris* nuſquam alibi facta ſit deſcriptio, *Lightfootus* cenſet (in *Chorogr.* ad *Matth.* c. LXVII.) non eſſe hunc alium rivum ſive fluvium; ſed *Parvum* eſſe è fontibus uſque ad Semechonitidem: eundemque fluvium jam auctiorem *Majorem* appellari. *Cellar. in Geogr. Antiq.* l. 3. c. 13. p. 292.

[r] Οἱ δ' ὁρμηθέντες] Ita è *Cod. Samb.* pro οἱ δ' ὁρμ. quod *in reliquis* obtinet.

[s] Μεταικινηθέντες] Sunt qui legunt μεταικινηθέντος, etiam invitis omnibus libris.

[t] Επεφέροντο σωὶς] Ita è *Cod. Vat.* & *Vet. Interpr.* cum quibus fere conſentiunt *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* quorum in uno ἐφέροντο σωὶς τὸ καθ' ἡδ. κ. β. ἰ. βιῶν, in altero ἐφέροντο σωὶς τὰ κ. ἡ. κ. β. ἰ. βιῶν. in *Editis*, ἐφ' ἕτερον τὸ σωὶς τὸ καθ' ἡδ. κ. β. ἰδίαν ἐξίειν.

[v] ὁ Θεὸς· καὶ ἰδὼ σὺν πόνοις μυρίοις δυσαιμονίαν ἐκτήσαντο, ποτὲ μὲν ἀπέβαλον διὰ τρυφήν. στρατεύσαντος γὰρ ἐπ' αὐτοὺς [x] Χουσάρθα τοῦ τῶν Ασυρίων βασιλέως, πολλούς τε τῶν ὑφισταμένων ἀπώλεσαν, καὶ πολιορκούμενοι κατὰ κράτος ἡρέθησαν. εἰσὶ δέ τινες [y] οἱ διὰ φόβον ἑκουσίως αὐτῷ προσεχώρησαν· φόρους τε τοὺς δυνατοὺς μείζονας ὑπετάγησαν ἐπάλαι, καὶ ὕβρεις παντοίας ὑπέμενον ἕως ἐτῶν ὀκτώ. μεθ' ἃ τῶν κακῶν ὕστερον ἠλευθερώθησαν.

γ'. Τῆς Ιούδα φυλῆς τις [z] Οθνίηλος τοὔνομα Κενέζου υἱός, δραστήριος ἀνὴρ, καὶ τὸ φρόνημα γενναῖος· ἔχεσθαι αὐτῷ μὴ προῖεσθαι ἐν τοιαύτῃ τὰς Ισραηλίτας ἀνάγκῃ κειμένας, ἀλλ' εἰς ἐλευθερίαν αὐτὰς ἐξαιρεῖσθαι τολμᾷν· [a] προσκαλεσάμενος συλλαμβάνεσθαι τοῦ κινδύνου τινὰς αὐτῷ· ὀλίγοι δέ ἦσαν, οἷς αἰδὼς ὑπὲρ [b] τοῦ τότε παρεῖσιν ἐτύγχανε καὶ προθυμία μεταβολῆς· [c] πρῶτον μὲν τὸν παρ' αὐτοῖς ὄντα φρουρὸν τοῦ Χουσάρθα ἀναιρεῖται, [d] προσγινομένων δὲ πλειόνων τῶν συναγωνιζομένων ἐκ τοῦ μὴ ἁμαρτεῖν περὶ τὰ πρῶτα τῆς ὅλης χειρήσεως, μάχῃ τοῖς Ασυρίοις συνάπτουσι, καὶ πρὸς τὸ παντελὲς [e] αὐτοὺς ἀπωσαμένοις, περαιοῦσθαι τὸν Εὐφράτην ἐσιάζουσι. [f] Οθνίηλος δέ, ὡς ἔργῳ [g] πεῖραν αὐτοῦ δεδωκὼς τῆς ἀνδραγαθίας, γέρας ὑπὲρ αὐτῆς λαμβάνει παρὰ τοῦ πλήθους ἀρχήν, ὥστε κρίνειν τὸν λαόν. καὶ ἄρξας ἐπ' ἔτη [h] τεσσαράκοντα, καταστρέφει τὸν βίον.

Deus; ac felicitate, quam infinitis pæne laboribus adepti erant, luxu diffluentes exciderunt. Nam bellum eis inferente Chuſarthe Aſſyriorum rege, & multos acie dimicantes amiſerunt, & obſidione valida capti ſunt. quidam vero timore ſeſe ei addixerunt: & tributa, quæ vix ſolvendo erant, ſubjecti ſolvere tenebantur, & omne genus contumelias per octo annos ſufferebant. quibus exactis hoc modo à calamitate ſua liberati erant.

IV. *Eos in libertatem reſtituit Hothnielus. Jud. c. 3.*

3. Quidam è tribu Judæ, nomine Hothnielus, Kenezi filius, vir impiger, magnique animi, (oraculo monitus ne deſpiceret Iſraëlitas in hujuſmodi neceſſitatem adductos, ſed in libertatem eos vindicare auderet) cum multo opere ſibi aliquot periculi ſocios adſciviſſet, (pauci enim erant quos præſentis rerum ſtatus pudebat, quive eum in melius mutari deſiderabant) primo quidem præſidium ſuis à Chuſarthe impoſitum interficit; numero vero commilitonum illi creſcente ex eo, quod in primis ad quæ aggreſſus eſt non lapſus fuerit, prælium committunt cum Aſſyriis, &, cum eos univerſos in fugam conjeciſſent, Euphratem trajicere coëgerunt. Hothnielus autem, ut qui re vera egregium fortitudinis ſuæ ſpecimen dederit, in rei bene geſtæ præmium principatum à populo accepit, ut eos judicaret. Et *is*, cum annis quadraginta *Iſraëlitis* imperaſſet, vitam cum morte commutavit.

ΚΕΦ. δ'.

Ως πάλιν ὁ λαὸς ἡμῶν ἐδουλώσατο Μωαβίταις ὀκτὼ καὶ δέκα ἔτη· καὶ ὑπὸ τινος Ηθδὶ τῆς δουλείας ἀπηλλάγη, τοῦ ἄρξαντος ἐπ' ἔτη καταχόνδοκοντα ὀγδοήκοντα.

CAP. IV.

Quomodo populus noſter rurſum Moabitis ſerviit; & per Ehudem in libertatem vindicatur, qui imperio potitus eſt annis octoginta.

V.

Τελευτήσαντος [i] δὲ τότε πάλιν τὰ τῶν Ισραηλιτῶν ὑπὸ ἀναρχίας ἐνόσει πράγματα· καὶ τῷ μὴ διὰ παντὸς ἄγειν τὸν Θεὸν μηδὲ τοῖς νόμοις ὑπακούειν [k] ἔτι μᾶλλον ἐκακοῦντο, ὡς καταφρονήσαντα αὐτῶν τὴν ἀκρισίαν καὶ τὴν τοῦ πολιτεύειν [l] Εγλῶνα, τὸν Μωαβιτῶν βασιλέα, πόλεμον πρὸς αὐτοὺς ἐξενεγκεῖν, καὶ πολλαῖς μάχαις αὐτῶν κρατήσαντα, [m] καὶ τοὺς φρονήματι τῶν ἄλλων διαφέροντας ὑποτάξαντα πρὸς τὸ παντελὲς αὐτῶν τὴν δύναμιν ταπεινῶσαι, καὶ φόρους αὐτοῖς [n] ὑπατάξαι τελεῖν· καθιδρύσας δέ, ὡς ἐν [o] Ιεριχοῦντι [p] βασίλειον, ἔδειξε τὸ εἰς τὸ πλῆθος κακώσεως [q] παρέλιπεν· εἰς τε πενίαν αὐτοὺς κατέστησεν, [r] ὑπὲρ ὀκτωκαίδεκα ἔτη. λαβὼν δὲ οἶκτον ὁ Θεὸς τῶν [s] Ισραηλιτῶν ἐφ' οἷς ἔπασχον, καὶ ταῖς [t] ἱκετείαις αὐτῶν ὑπικλασθεὶς, ἀπήλλαξε τοὺς [v] ὑπὸ τοῖς

HOC autem mortuo, rurſum res Iſraëlitarum, cum nemo populum imperio regeret, in pejus ruere cœperunt; &, quod nec Deo *debitum* tribuerint honorem, nec legibus obedientiam, adhuc magis affligebantur, poſtquam Eglon Moabitarum rex, qui propter reip. perturbationem eos deſpexerit, bello adortus ipſos fuerat; &, cum multis præliis eos viciſſet, animoque cæteris elatiores ſibi ſubjeciſſet ad potentiam eorum prorſus deprimendam, tributa etiam ipſis *gravia* imperaverat. Sibi enim ſede regia in Jerichunte conſtituta, modis omnibus populum vexavit, fecitque ut in *ſumma* inopia per annos octodecim degerent. At Deus, Iſraëlitarum ob calamitates quas perferebant miſertus atque precibus eorum ſupplicibus flexus, eos à Moabitarum injuriis liberavit.

Iſraëlitæ, longa pacis malo corrupti, ab Eglone Moabitarum rege in ſervitutem rediguntur. Jud. cap. 3.

[v] ὁ Θεὸς·] Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* deeſt articulus.

[x] Χουσάρθα] Ita in noſtris omnibus *Codd. Gr.* præter *Vat.* qui paſſim habet Χουσαρθάμ. in *Latinis* dicitur *Cuſardus*, vel *Cuſarthus*. in Hebraïcis *Bibliorum* Codd. *Chuſan raſarthaim*. unde Χουσαρθαϊμ in LXXII. *Euſtathio* ad *Hexaëmeron* Χουσαζθάν.

[y] Οἱ διὰ φόβον] Sic *Samb.* in *reliquis* οἱ.

[z] Οθνίηλος] Placuit ita legere, cum in *S. Literis* (*Jud.* c. 1. v. 13.) juxta textum *Hebraicum* ſit *Hothniel filius Kenez*, & in LXX. Γοθονιὴλ υἱὸς Κενὲζ, ac diſertim in *Cod. Vat.* Οθονιὴλος τοῦτο Κενέζου υἱὸς, atque in *Zonara*, qui *Joſephum* ſolet exſcribere, δραστήριός τις ἀνὴρ, ἐκ τῆς Ιούδα φυλῆς, Γοθονιὴλ καλούμενος. in *Editis* τὸς Κενέζου ὄνομα, ſ. nec aliter *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* niſi quod Κένιζος habeant.

[a] Παρασκαλεσάμενος] Παρακαλεσάμενος *Samb.*

[b] Τοῦ τότε παρεῖσιν ἐτύγχανε] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* deeſt τότε.

[c] Πρῶτον μέν] Πρῶτον μὲν σὺν ὀλίγοις τοῦ Ασυρίων τὸν π. *Busb.* & *Hen.*

[d] Προσγινομένων] Προσγενομένων δὲ αὐτῷ πλ. *Busb.* & *Hen.*

[e] Αὐτοὺς ἀπωσάμενοι,] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ. Coccejus*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis* αὐτῶν.

[f] Ο νιὴλος δέ,] Jam Γοθονιὴλος in *Cod. Vat.* Κενίαζος in *Editis.* Κένιζος *Samb.* Κίναζος (*Coll. Voſſ.*) *Big.*

[g] Πεῖραν αὐτῷ δεδωκὼς] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* πεῖραν αὐτῷ λαμβάνῃ &c. ſex vocibus omiſſis. proclivi admodum errore ex ſimilitudine vocum αὐτῷ & αὐτῆς. quod norunt quibus cum vett. membranis res eſt.

[h] Τεσσαρακοντα,] Πεντήκοντα juxta *Zonaram* & *Sulpitium Severum.*

[i] Δι τότε πάλιν] Sic *Big* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis* αὐτε.

[k] Ετι μᾶλλον] Καὶ ἔτι μᾶλλον *Vat.*

[l] Εγλῶνα,] Ita *Vat* Εγλανα *Baſ* & *G.* Αἰγλῶνα τὸν Μ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* Εγλὼμ LXXII. Αἰγλὼμ *Zonar.*

[m] Καὶ τοὺς φρονήματι] Sic cum *Cod. Vat.* καὶ τοῖς φρονήματι τῶν ἄλλων διαφερούσας *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* in *Editis* καὶ τοὺς φρονήματι τ. ἀ. διαφερούσας. HUDS. Lege τὰς φρονήματι τῶν ἄλλων διαφερούσας ὑποτάξαντα. COCC.

[n] Ετιτάξαι τελεῖν.] Επέταξε *Big.* & *Samb.*

[o] Ιεριχοῦντι] *Sc.* alicubi in agro *Jerichuntino*, aut non procul ab urbis nondum (ut liquet ex 1 *Reg.* 16. 34.) inſtauratæ ruderibus.

[p] Βασίλειον,] Ita *Vat. Baſ. G.* & *Zonaras.* βασιλείαν *Big. Samb. Hen* & *Vet. Interpr.* quin & καὶ ταυτὸν ἀπέδειξεν adjiciunt *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

[q] Παρέλιπεν·] Sic *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* in *caeteris* παρέλειπεν.

[r] Επὶ ὀκτωκαίδεκα ἔτη.] Εἰς ὀκτ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb* & *Vat.*

[s] Ισραηλιτῶν ἐφ' οἷς] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* deeſt vox Ισραηλιτῶν. pro ea αὐτῶν habent *Busb. Hen.*

[t] Ικετείαις] *Al.* ἱκεσίαις.

[v] Επὶ τοῖς Μωαβίταις] Ὑπὸ *Big.* & *Samb.*

vit. Hoc autem modo liberationem iis peperit.

Ab Ehude, qui Eglonem interemit, in libertatem armis vindicantur. Jud. c. 3.

2. Juvenis è tribu Benjamitide, nomine quidem Ehudes, Gera vero patre *natus*, tam ad magna audenda animi plenus, quam ad eadem exſequenda corpore validiſſimus, melior manuum ſiniſtrâ & ab ea omne robur trahens, in Jerichunte quidem & ipſe habitabat, familiarior vero factus eſt Egloni, *quippe* muneribus ipſum *ſibi* concilians & pleniori obſequio devinciens, ita ut eo nomine etiam cæteris, qui circa regem erant, charus admodum haberetur. Ac cum aliquando, duobus famulis comitatus, munera Regi ferret, ſica ſub veſte accinctus ad femur dextrum introiit ad Regem. erat autem æſtatis tempus, &, cum jam meridies eſſet, remiſſius agebant cuſtodes, aut propter æſtum, aut quod ad prandium diverterint. Juvenis igitur, oblatis Egloni muneribus, (morabatur enim in cubiculo quodam æſtati bene accommodato) confabulari cum eo cœpit. nam ſoli erant, Rege famulos qui *tum forte* ingrederentur foras abire jubente, ut cum Ehude colloqueretur. Sedebat autem in ſolio, & timor inceſſit Ehudem ne falleret ictus, & plagam minime lethalem inferret. Ipſum igitur ſuſcitavit, dicens ſe habere ſomnium ei ex Dei mandato narrandum. Et ille quidem præ gaudio, quod ſomnium eſſet auditurus, è throno exſiluit: Ehudes vero, ictu ei in cor impacto, & pugione in vulnere relicto, egreditur clauſis poſt ſe foribus; ac famuli *interim* quieſcebant, regem in ſomnum delapſum eſſe rati.

Jerichuntini, occiſo Eglone, arma capiunt. Jud. c. 3.

3. Ehudes vero, Jerichuntinis re clam indicata, ipſos hortabatur ut ſeſe in libertatem aſſererent. Illi vero, libenter hæc accipientes, & ipſi ad arma accurrebant, & per totam regionem *aliquos* dimittebant, qui id cornuum arietinorum ſonitu ſignificarent. hiſce enim mos patrius erat populum convocare. Eglonis autem domeſtici diu ignorabant id quod ei acciderat. Sed cum jam adveſperaſceret, veriti ne quid ei novi & inſoliti contigiſſet, in cubiculum ingreſſi ſunt. Cumque mortuum inveniſſent, conſilii inopes hærebant; & antequam præſidia in agmina cogi poterant, illis magno numero ſuperveniunt Iſraëlitæ. Et alii quidem è veſtigio perempti ſunt; alii vero fuga dilabuntur, ut in terram Moabiticam evaderent. Erant autem ultra decem millia. & Iſraëlitæ, vada Jordanis præoccupantes quà tranſitus erat, perſequentes eos interimunt: & in ipſo trajectu plurimos ex iis conficiunt. nec quiſquam è manibus ipſorum effugit. Et Hebræi quidem hoc modo è ſervitute Moabitica liberati ſunt. Ehudes autem, ob hanc cauſam totius populi principatu honoratus, vita decedit, cum imperium annos octoginta tenuiſſet: vir *ſane*, quamvis facinus præclarum jam memoratum non feciſſet, *omni* laude dignus. Ac poſt hunc Sanagarus Anathi filius, electus *ab omnibus* ut regnaret, primo imperii anno vitam finivit.

Ehudes à populo principatum accipit. Jud. c. 3.

Ei in imperio ſuccedit Sanagarus. Jud. c. 3.

Μωαβίταις ὑβρεως [x] ἠλευθέρωσε ἢ τῷ τρόπῳ τούτῳ.

β'. Τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς νεανίας, [y] Ηὼδης μὲν τὄνομα, γηραιτε πάτρος, τολμητής τε ἀνδρειότατος, καὶ τῷ σώματι πρὸς τὰ ἔργα [z] χρήσθαι δυνατώτατος, τὰ χειρῶν τὴν ἀριστερὰν ἀμείνων, καὶ [a] ἀπ' ἐκείνης τὴν [b] πᾶσαν ἰσχὺν ἔχων, κατῴκει μεν. ἐν Ιεριχοῦντι καὶ αὐτὸς· σωμήρης ἢ γίνεται τῷ Εγλῶνι, δωρεαῖς αὐτὸν θεραπεύων καὶ ὑπερχόμενος, [c] καὶ διὰ τοῦτο καὶ τοῖς περὶ τὸ βασιλέα προσφιλὴ τυγχάνειν αὐτόν. καί ποτε σὺν δυσὶν οἰκέταις δῶρα τῷ βασιλεῖ φέρων, ξιφίδιον κρύφα τῷ δεξιῷ σκέλει περιδησάμενος εἰσῆλθε πρὸς αὐτόν· ἄρτι δὴ καὶ ὥρας, καὶ τὴν ἡμέρας ἤδη μεσοῦσης, ἀνεῖντο αἱ φυλακαὶ, [d] ὑπό τε τοῦ καύματος, καὶ πρὸς ἄριστον τετραμμένων. δοὺς οὖν τὰ δῶρα τῷ Εγλῶνι ὁ νεανίσκος· διέτριβε δή ἔν τινι δωματίῳ δεξιῶς πρὸς ἥρω ἔχοντι· πρὸς ὁμιλίαν ἐτράπετο. μόνοι δὴ ἦσαν, ἔξω βασιλέως καὶ τοὺς ἐπεισπλεύσαντας τὴν θεραπόντων [e] ἀπέναι κελεύσαντος, διὰ τὸ πρὸς Ηὼδην ὁμιλεῖν. [f] καθῆστο ἢ ἐπὶ θρόνου, καὶ δεῖσας εἰσῆλθε Ηουδλων μὴ διαμάρτῃ, καὶ μὴ δὶς καιρίαν πληγὴν ἐνίσησιν αὐτὸν, ὄναρ εἰπὼν ἔχειν ἐκ προστάγματος αὐτῷ δηλῶσαι ἔκ Θεοῦ. καὶ ὁ μὲν πρὸς τὴν χαρὰν τὴν ἔκ ὀνείρου [g] ἀνεπήδησεν ἀπὸ ἔκ θρόνου. πλήξας δὲ αὐτὸν ὁ Ηουδης εἰς τὴν καρδίαν, καὶ τὸ ξιφίδιον [h] καταλιπὼν, ἔξεισι [i] προσκλείσας τὴν θύραν. οἱ τε θεραπεύοντες ἠρέμουν, εἰς ὕπνον τετράφθαι νομίζοντες τὸν βασιλέα.

γ'. Ο ἢ Ηουδης τοῖς Ιεριχουντίοις ἀποσημήνων κρυπτῶς, παρεκάλει τὴν ἐλευθερίας ἀντιλαμβάνεσθαι. οἱ ἢ, ἀσμένως [k] τοῦτ' ἀκούσαντες, αὐτοί τε εἰς τὰ ὅπλα ἤεσαν, καὶ διέπεμπον εἰς τὴν χώραν τοὺς ἀποσημαίνοντας κέρασιν [l] οἴων. τοῦτοις γὰρ συγκαλεῖν τὸ πλῆθος, πάτριον ἦν. οἱ ἢ περὶ τὸν Εγλῶνα πάλαι μὲν χρόνον ἠγνόουν τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ πάθος. ἐπεὶ ἢ πρὸς ἑσπέραν ἦν, δείσαντες μή τι νεώτερον εἴη περὶ αὐτὸν γεγονὸς, εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον, καὶ νεκρὸν ὁρῶντες, ἐν ἀμηχανίᾳ [m] καθεστήκεσαν· καὶ περὶ τὴν φυγὴν συγκροτῆναι, [n] τῶν Ισραηλιτῶν αὐτοῖς ἐπέρχεται πλῆθος. καὶ οἱ μὲν σφαγὴν ἀναιροῦνται· οἱ ἢ εἰς φυγὴν τρέπονται, ὡς ἐπὶ τὴν [o] Μωαβίτιν σωθησόμενοι. ἦσαν ἢ ὑπὲρ μυρίους. καὶ Ισραηλῖται, προκατειληφότες ἔκ Ιορδάνου τὰς διαβάσεις, διώκοντες ἔκτεινον· καὶ κατὰ τὰς διαβάσεις πολλοὺς αὐτῶν ἀναιροῦσιν. διέφυγέ τις οὐδεὶς εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν. καὶ οἱ μὲν Εβραῖοι τούτῳ τῷ τρόπῳ τῆς ὑπὸ τοῖς Μωαβίταις δουλείας ἀπηλλάγησαν. Ηὼδης ἢ, τὴν αἰτίας ταύτης τιμηθεὶς τε ἔκ πολίτων [p] ἅπασι ἡγεμονίᾳ, πολιτᾷ, τὴν δεκάτην ἔτεσιν [q] ὀγδοήκοντα κατασχὼν, ἀνὴρ καὶ δίκα τῆς προειρημένης πράξεως ἐπάνω δικαίως τυγχάνειν. καὶ μέντοι [r] Σαναγαρος, ὁ Ανάθου παῖς, αἱρεθεὶς ἄρχειν, ἐν τῷ πρώτῳ τῆς δεκάτης ἔτει κατέστρεψε τὸν βίον.

ΚΕΦ.

x Ηλευθέρωσε] Ηλευθερώθησαν soli *Big.* & *Samb.*

y Ηὼδης] Ita cum *Samb.* in *ſummariis*, p. 177. quam videſis. In *Editis*, *Aliiſque* Ιούδης. atque ita vel Ιούδας in ſuis *Joſephi* codicibus legerat *Zonaras*.

z Χρήσθαι δυνατώτατος,] Χρήσασθαι *Big.* & *Samb.*

a Απ' ἐκείνης] Κατ' ἐκείνης *Big.* (*Coll. Voſſ.*) καὶ ἀπ' ἐκείνων *Samb.*

b Πᾶσαν ἰσχὺν] Απασαν *Big. Samb.* & *Vat.*

c Καὶ διὰ τοῦτο] Ita cum *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* καὶ διὰ τοῦτο. mox τὴν non agnoſcunt *Big.* & *Samb.*

d Υπό τε ἔκ καύματος,] Καὶ ὑπό τε ἔκ κ. *Vat*

e Απέναι κελεύσαντος,] Απελθεῖν κελεύσαντος *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ἀπέναι κελεύσαντος *Vat.*

f Καθῆστο] Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* καθεῖστο.

g Ανεπήδησεν ἀπὸ ἔκ θρόνου.] Ανίστη *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.*

h Καταλιπὼν,] Εγκαταλιπὼν *Big.* & *Samb.*

i Προσκλείσας τὴν θύραν.] Προσκλίνας *Iidem.*

k Τοῦτ' ἀκούσαντες,] Vocem τοῦτο inſerui è *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.*

l Οἴων.] Illud οἴων ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

m Καθεστήκεσαν·] Καθεισήκεσαν *Big.* καθεισήκεσαν *Vat* & *Samb.*

n Τῶν Ισραηλιτῶν] Τὸ τῶν Ισρ. *Samb.* (*Coll. Voſſ.* & *Big.*) & *Vat.*

o Μωαβίτιν σωθησόμενοι] Μωαβίτιν *Samb.*

p Απασι ἡγεμονίᾳ,] Πάντων *Big.* & *Samb.*

q Ογδοήκοντα] Οκτὼ malit *Jac. Cappellus.* quem vide in *Hiſt. Sacr.* & *Exot.* ad A. M. 2573. & 2657. Haberur expreſſum (inquit *Uſſerius* in *Chron. S.* p. 208.) in *Jud* c. 3. v. 30. *& quievit terra octoginta annis*, non quod per tot annos Iſraëlitis *Ehud* præfuerit (quod ab omni veriſimilitudine eſt alieniſſimum) ſed quod occiſo per *Ehudem* Eglone, cui per annos XVIII. Iſraëlitæ ſervierant, quieſcere cœperit terra anno LXXX°. poſt priorem pacem ab Othniele illi reſtitutam.

r Σαναγαρος,] Σάγαρος *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* Σαμγὰρ juxta *Bibl. Hebr.* Σαμεγὰρ LXXII. Σαμάγαρος ſcribendum eſſe cenſet *Druſius*.

ΚΕΦ. ε'.

Ως Χαναναίων αὐτὸς καταδυλωσαμένων ἐπ' ἔτη εἴκοσιν, ἠλευθερώθησαν ὑπὸ Βαράκου καὶ Δεβώρας, οἳ ἦρξαν αὐτῶν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα.

CAP. V.

Quomodo Chananæis eos dura ſervitute prementibus per annos XX. *à Baraco & Debora liberati ſunt, qui rerum ſummæ præerant per annos* XL.

VI.

Ισραηλίται δὲ πάλιν· οὐδὲν γὰρ ὅτι διδαχῇ τοῦ κρείττονος ἐλάμβανον τὸ βέλτιον [s] ἠτυχημένων, ὑπό τε τοῦ μήτε σέβειν τὸν Θεὸν μήθ' ὑπακούειν τοῖς νόμοις· [t] πρὶν ἢ καὶ τὸν ὑπὸ Μωαβίταις ἀναπνεῦσαι δουλείας βραχὺ, ὑπὸ [v] Ιαβίνου τοῦ τῶν Χαναναίων βασιλέως καταδουλοῦται. ἔστι γὰρ ἐξ Ασώρων πόλεως ὁρμώμενος· αὐτὴ δὲ ὑπέρκειται τῆς [x] Σεμεχωνίτιδος λίμνης· στρατὸν μὲν ὁπλιτῶν τριάκοντα ἔτρεφε μυριάδας, μυρίους δὲ ἱππέας, [y] τρισχιλίων δὲ ἁρμάτων [z] ἡνιόχει. τούτης οὖν στρατηγῶν τὸν δυνάμεως [a] ὁ Σισάρης, τιμῆς τὸ πρώτης ἔσχε παρὰ τῷ βασιλεῖ τυγχάνων, συνελθόντας τοὺς Ισραηλίτας ἐπάκουσε δεινῶς, ὥστε αὐτοῖς ὑποτάξαι πλεῖν φόρους.

Sabinus, Chananæorum rex, Iſraëlitas ſubjugat, crudelique dominatu premit Jud. cap. 4.

β. Εἴκοσι μὲν [b] δὴν ἔτη ταῦτα πάσχοντες ἤνυσαν, μήτε [c] αὐτοὶ φρονεῖν ὑπὸ τῆς δυσχρίας ὄντες ἀγαθοὶ, καὶ τοῦ Θεοῦ [d] πλεῖον δαμάσαι θέλοντος αὐτῶν τὴν ὀργὴν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν [e] ἀγνωμοσύνην. καὶ μεταθέμενοι δὲ λοιπὸν, σωφρόνως συνδιδαχθέντες τὰς συμφορὰς αὐτοῖς ἐκ τῆς παρανομίας τῶν νόμων ὑπάρξαι, [f] Δεβώραν τινὰ προφῆτιν· μέλισσαν γὰρ σημαίνει τοὔνομα κατὰ τὴν Εβραίων γλῶτταν· ἱκέτευον δεηθῆναι τοῦ Θεοῦ λαβεῖν οἶκτον αὐτῶν, καὶ μὴ [g] παντελῶς ἀπολλυμένους ὑπὸ Χαναναίων. ὁ δὲ Θεὸς ἐπένευσε σωτηρίαν αὐτοῖς, καὶ στρατηγὸν αἱρεῖται Βάρακον τὸν [h] Νεφθαλίτιδος ὄντα φυλῆς. Βάρακος δέ ἐστιν ἀσπαστὴ, κατὰ τὴν Εβραίων γλῶτταν.

Baracus & Debora illis priſtinum ſtatum reddiderunt. Jud. c. 4.

γ. Μεταπεμψαμένη δὲ ἡ Δεβώρα τὸν Βάρακον, ἐπιλέξασθαι τῶν νέων μυρίους [i] ἐκέλευε χωρεῖν ὑπὲρ τοὺς πολεμίους. ἀπεχρῆν γὰρ [k] τοσούτων, τοῦ Θεοῦ προειρηκότος, καὶ νίκην ἐπισημαίνοντος. Βάρακος δὲ Φαμένου [l] εἰ στρατηγήσειν μὴ κἀκείνης αὐτῷ συστρατηγούσης, ἀγανακτήσασα, „σὺ μὲν, εἶπε, γυναικὶ παραχωρεῖς ἀξίωμα „ὅσον δέδωκεν ὁ Θεὸς, ἐγὼ δὲ οὐ φθονῶ". καὶ συναθροίσαντες μυρίους, ἐστρατοπεδεύσαντο πρὸς [m] Ιταβυρίῳ τῷ ὄρει. ἀπέβαινε δὲ αὐτοῖς ὁ Σισάρης, τοῦ βασιλέως κελεύσαντος· καὶ στρατοπεδευσάντων τῶν πολεμίων οὐκ ἄπωθεν. τοὺς δὲ Ισραηλίτας καὶ τὸν Βάρακον, [n] καταπλαγέντας τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων καὶ ἀναχωρεῖν διεγνωκότας, ἡ Δεβώρα κατέσχε, τῇ συμβουλῇ πιθέσθαι κατ' ἐκείνην κελεύσασα τὴν ἡμέραν. νικήσειν γὰρ αὐτοὺς, καὶ συλλήψεσθαι τὸν Θεόν.

Debora autem, Baraco accerſito, ei præcepit, ut, juvenum ad decem millia delectu habito, contra hoſtes proficiſceretur. tantum enim copiarum ſufficere præſertim cum Deus ita præmonuerit, & victoriam prænunciarit. Baraco vero dicente, ſe nolle exercitum ducere, niſi & ei imperio juncta eſſet, indignata, "tu quidem, ajebat, "mulieri de honore impertiris, quem Deus in te "contulit, ego vero *illum* non recuſo". Ac cum decem millia collegiſſent, caſtra poſuerunt ad montem Itabyrium. Illis vero obviam fit Siſares, Rege hoc ipſum imperante: & non longe ab hoſte cum exercitu conſedit. Iſraëlitas autem & Baracum, hoſtium multitudine territos & de receptu jam cogitantes, retinuit Debora, juſſitque ut illa die prælio decertarent. victoriam enim penes ipſos fore, Deumque illis opem & auxilium laturum.

δ. Σωπήσαντος οὖν, καὶ προσμιξάντων αὐτῶν [o] χειμὼν ἐπιγίνεται μέγας, καὶ ὕδωρ πολὺ, καὶ χάλαζα· [p] τὸν τε ὑετὸν καὶ πρόσωπον ἤλαυνε τοῖς Χαναναίων ἄνεμος, καὶ ὄψεσιν αὐτῶν ἐπισκοτῶν, ὡς τὰς τοξείας ἀχρήστους αὐ-

4. Pugnam itaque ineunt, & acie dimicantibus magna ingruit tempeſtas; cum largo imbre & grandine: ventuſque in adverſos Chananæorum vultus pluviam egit, oculis eorum caliginem objiciens, ita ut jacula & fundæ illis nulli fuerint uſui.

s Ητυχημένων,] In *Editis*, *Aliiſque* Δυτυχημένων, ſed cum Πυτυχημένων habeant *Big.* & *Samb.* levicula cum mutatione malui ἠτυχημένων. præſertim cum ita legiſſe videatur *Vet. Interpr.*

t Πρὶν ἢ] Qui id poteſt dici (inquit *Schotanus*) cum octoginta annis principatus Ehudæ quieverint? Vide *Annott.* ad v. 12.

v Ιαβίνου] In quibuſdam *MSS.* (*Coll. Voſſ. Big.*) Αβίτου. in LXXII. Ιαβὶν aut Ιαβεὶν.

x Σεμεχωνίτιδος λίμνης·] Utrum Σεμεχωνίτιδος vel Σαμαχωνίτιδος (nam utroque modo apud *Joſephum* ſcribitur) verior ſit ſcriptura, aliorum eſto judicium.

y Τρισχιλίων] *Joſephum* erroris arguunt *Bochartus* & *Schotanus*, quod in *S. Literis* non amplius habeamus quam currus DCCCC.

z Ηνιόχει.] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ἄνιόχει.

a Σισάρης,] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ*) *Samb.* & *Vat.* Σισάρας LXX. Σισάρας *Zonar.*

b Οὐδὲ ἴστη] Illud δὲν inſerui è *Big. Samb.* & *Vat.*

c Αὐτοὶ φρονεῖν] Αὐτοὶ non agnoſcit *Vat.*

d Πλεῖον δαμάσαι] Πλείονι χρόνῳ *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vet. Interpr.* πλεῖον χρόνῳ *Big.*

e Αγνωμοσύνην.] Αγνωμοσύνῃ, ἵνα μεταθ. τ. λ. συμφοραῖσι διδαχθ. τ. σ. ἀ. ἐκ τ. π. τ. ν. ὑπάρξαι. Δεβώραν δέ τινα &c. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

f Δεβώραν] Ita *Baſ. G. Glycas*, *Aliique.* Δαβώραν *Big.* & *Samb.* Δεβώρραν *Vat.* Δεββῶρα LXX Δαβώρα *Zonar.*

g Παντελῶς] Ita *Big.* & *Samb.* παθεῖν in *Editis*, *Aliiſque.* Vide p. 285. v. 11.

h Νεφθαλίτιδος] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* Νεφθαλίδος.

i Ἐκέλευε χωρεῖν] Ἐκέλευσε *Big.* & *Samb.*

k Τοσούτου,] Τοσοῦτος *Idem.*

l Οὐ στρατηγήσειν] Ex *Big.* & *Samb.* οὐ reposui pro μὴ *Editorum*, *Aliorumque.*

m Ιταβυρίῳ τῷ ὄρει.] Ita *Big.* (*Coll Voſſ.*) & *Vat.* atque *Joſephus* ipſe in *Vita ſua.* Ατταβυρίῳ in *Editis*, hîc loci.

n Καταπλαγέντας] Καταπλαγέντας *Big* & *Samb.*

o Χειμὼν ἐπιγίνεται μέγας] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. ὄμβρος *Baſ. G. Epiphan.* & *Zon.*

p Τόν τε ὑετὸν] Ὁ, τε ὑετὸς καὶ πρόσωπον ἤλαυνε τοῖς Χαναναίοις, ἀντιμός τε ταῖς ὄψεσιν αὐτῶν ἐπισκοτῶν legiſſe videtur *Epiphanius.*

usui. gravis etiam armaturæ milites præ torpore gladios tenere non poterant. Iſraëlitas vero tempeſtas, terga eorum diverberans, & minus offendebat; & inde majores animos ſumebant, cogitantes Deum ſibi in auxilium veniſſe: adeo ut * in medios hoſtes irruentes, ingentem eorum ſtragem ediderint. ac alii quidem ab Iſraëlitis; alii vero ſuo ab equitatu perturbati ceciderunt, adeo ut multi illorum à curribus *protriti* mortem oppeterent. Siſares autem, ut vidit ſuos terga vertere, è curru exſiliens fuga delatus eſt ad mulierem quandam Cenetidem, cui nomen erat Jale: quæ & rogantem ut eum celaret excepit, & potum poſcenti lac jam corruptum præbet. Ille autem, cum immodice bibiſſet, *gravi* ſomno corripitur: at Jale dormienti clavum ferreum per tempora ictu vehementi in ſolum adigit; ac militibus Baraci poſt paululum venientibus terræ affixum oſtendit. Atque ſic quidem victoria ipſa, prout vaticinata fuerat Debora, ceſſit mulieri: Baracus vero, cum exercitu Aſorum contendens, & Jabinum, *cum copiis* ei occurrentem, occidit, &, duce cæſo urbem funditus diruens, Iſraëlitarum imperium tenuit annis XL.

Siſares, Jabinenſium dux, à Jale, muliere Cenetide, occiſus. Jud. c. 4.

τοῖς εἶναι καὶ τὰς σφενδόνας. οἵπερ ὀλίγῳ ἔμπροσθεν τὸ κρύος ἐξῆνθαι τοῖς ξίφεσιν οὐκ εἶχον. τὰς δ' Ισραηλίτας ἧττόν τε ἔβλαπτε [q] κατόπιν γινόμενος ὁ χειμών, καὶ πρὸς τιὼ ἔννοιαν τῆς βοηθείας τοῦ Θεοῦ θάρσος ἐλάμβανον· ὥστε, εἰς μέσους ὠσάμενοι τοὺς πολεμίους, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν. καὶ οἱ μὲν ὑπὸ τῶν Ισραηλίτων· οἱ δ' ὑπὸ τῶν οἰκείας ἵππου παραχθέντες ἔπεσον, ὡς ὑπὸ τῶν ἁρμάτων πολλοὺς [r] αὐτῶν ἀποθανεῖν. Σισάρης δὲ καταπηδήσας ἐξ ἅρματος, ὡς εἶδε τιὼ τροπιὼ γινομένιω, φυγὼν ἀφικνεῖται πρός τινα τῶν [s] Κενεπίδων γυναῖκα, [t] Ιάλιω ὄνομα· ἣ κρύψαι τε ἀξιώσαντα δέχεται, καὶ ποτὸν αἰτήσαντι [v] δίδωσι γάλα διεφθορὸς ἤδη· ὁ δὲ πιὼν ἐξ μέτρον δαψιλέστερον, εἰς ὕπνον τρέπεται· ἡ δὲ Ιάλη κοιμωμένῳ σιδήρεον ἧλον ἐλάσασα σφύρᾳ [x] διὰ τῶν κροτάφων αὐτοῦ διέπειρε τὸ ἔδαφος, καὶ τοῖς πρὸς τὸν Βάρακον μικρὸν ὕστερον ἐλθοῦσιν [y] ἐπιδείκνυε τῇ γῇ πεφοπλωμένον. καὶ ἕτως μὲν ἡ νίκη αὕτη περιῆλθε, καθὼς τὰ ὑπὸ Δεβώρας εἰρημένα, εἰς γυναῖκα· Βάρακος δὲ, στρατεύσας ἐπ' Ασώρων, [z] Ιαβῖνόν τε ὑπανδρώσαντα κλεινὸν, καὶ, τὸν στρατηγὸν πεσόντος καθελὼν εἰς ἔδαφος τιὼ πόλιν, στρατηγεῖ τῶν Ισραηλιτῶν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα.

VII. CAP. VI.

ΚΕΦ. ϛ'.

Quomodo Madianitæ cum aliis, bellum Iſraëlitis inferentes, & eos ſuperarunt & terram per ſeptem annos afflixerunt; illos autem Gedeon liberavit, populoque imperavit per annos XL.

Ως οἱ Μαδιανῖται καὶ ἄλλοι, πολεμήσαντες τοῖς Ισραηλίταις, ἐνίκησάν τε καὶ τιὼ χώραν ἐκάκωσαν ἐπ' ἔτη ἑπτά· αὐτοὺς δὲ Γεδεὼν ἠλευθέρωσεν καὶ ἦρξε τοῦ πλήθους ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα.

Iſraëlitæ à Madianitis victi, duroque imperio habiti. Jud. c. 6.

DEfuncto autem Baraco, *ut* & Debora eodem fere tempore, poſt hæc Madianitæ, Amalecitis & Arabibus *in auxilium* advocatis, bellum intulerunt Iſraëlitis; *eoſque acie* congreſſos prælio ſuperarunt, & frugibus igne vaſtatis prædam abegerunt. Cumque hæc per ſeptem annos continuos facerent, Iſraëlitarum univerſi in montes conceſſerunt, & loca campeſtria reliquerunt: atque, cuniculos *ſibimet* agentes & ſpeluncas, quicquid hoſtium è manibus evaſerat in illis ut ſervaretur depoſuerunt. Nam Madianitæ, æſtatis tempore expeditionem facientes, hyemem Iſraëlitis ad agros colendos permittebant; ut ex laboribus illorum haberent quod depopularentur. Fames itaque ingruebat, & victus penuria: unde ad Deum precibus converſi ſunt, ab ipſo ſalutem implorantes.

Τελευτήσαντος δὲ Βαράκου καὶ Δεβώρας κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν, μετὰ ταῦτα Μαδιανῖται, παραλαβόντες Αμαληκίτας τε καὶ Αραβας, στρατεύουσιν ὅπι τοὺς Ισραηλίτας· [a] καὶ μάχῃ νικῶσι τοὺς συμβαλόντας, καὶ τὸν καρπὸν δηώσαντες τιὼ λείαν [b] ἀπηγόντο. τοῦτο δὲ ἐπὶ ἑπτὰ τῶν ἐπ' ἔτη ἑπτὰ, εἰς τὰ ὄρη τῶν Ισραηλιτῶν ἀνεχώρουν τὸ πλῆθος, καὶ τῶν πεδίων ἐξεχώρουν· ὑπονόμους τε καὶ σπήλαια ποιησάμενοι, πᾶν, ὅ, τι τοὺς πολεμίους διέφυγε, ἐν τούτοις εἶχον φυλάττοντες. οἱ γὰρ Μαδιανῖται, καθ' ὥραν [c] θέρους στρατεύοντες, τὸν χειμῶνα γεωργεῖν τοῖς Ισραηλίταις ἐπέτρεπον, ὅπως ἔχωσι πεπονηκότων αὐτῶν εἰς ἃ βλάπτωσι. λιμὸς δὴ λοιὼ καὶ πανὶς τροφῆς· καὶ τρέπονται πρὸς [d] ἱκετείαν τοῦ Θεοῦ, σώζειν αὐτοὺς παρακαλοῦντες.

VIII. *Gedeoni angelus forma adoleſcentis apparet, eumque ducem & liberatorem populi pronunciat. Jud. c. 6.*

2. Ac Gedeon Joaſi filius, unus è paucis de tribu Manaſſitide, ſpicarum manipulos ferens clam in torculari eos triturabat. metuebat enim propter hoſtes palam hoc in area facere. Spectro autem ei adſtante adoleſcentis ſpecie, & beatum Deoque charum prædicante; commode reſpondens dixit, ſiquidem hoc benignitatis ejus maximum indicium, quod torculari vice areæ uteretur. Illo vero jubente bono eſſe animo, & conari ut libertatem recuperaret, ſubjiciebat, fieri non poſſe:

β'. [e] Καὶ Γεδεὼν ὁ Ιωάσου παῖς, [f] Μαναστηΐδου φυλῆς ἐν ὀλίγοις, θράσματος σταχύων φερόμενος κρυπτῶς εἰς τιὼ ληνὸν ἔκοπτε. τοὺς γὰρ πολεμίους ἐδεδοίκει φανερῶς τοῦτο ποιεῖν ὑπὲρ τῆς ἄλω. Φαντάσματος δ' αὐτῷ παραστάντος νεανίσκου μορφῇ, καὶ φήσαντος δαίμονα καὶ φίλον τῷ Θεῷ, ὑπονοήσαντα, τοῦτο μὲν, ἔφη, τεκμήριον τῆς [g] εὐμενείας αὐτοῦ μέγιστον, τῇ ληνῷ [h] με νῦν ἀντὶ ἄλω χρήσασθαι. θαρρεῖν δὲ παρακελευσαμένου, καὶ πεῖραν τιὼ ἐλευθερίαν ἀνασώζειν, ἀδεῶς

---

q Κατόπιν] Ita *MSS.* male editi κατ' ὄπιν.

* *In medios hoſtes irruentes,*] Ita placuit vertere, non *per medios hoſtes erumpentes*, quod eſt, διὰ μέσων ὠσάμενοι τοὺς πολεμίους, ut p 286. in fine.

r Αὐτῶν ἀποθανεῖν.] Abeſt αὐτῶν *Big.* & *Samb.*

s Κενεπίδων γυναῖκα,] Ita *Baſ.* & *G.* Eſt tamen qui malit Κινιλίδων, vel Καινιλίδων in quinque *MSS.* & *Epiphanio* Κενελίων. vitio ſane vetuſto. Κιναίδων *Vat.* Vide *Interpp.* LXXII. *Jud.* c. 4. v. 17.

t Ιάλιω ὀνόματι·] Ιαὴλ LXX.

v Δίδωσι γάλα] Ita *Big. Samb. Hen. Busb. Glycas* & *Zon.* γάλα δίδωσι *Baſ.* & *G.* γάλα δίδωσι· διεφθορὼς γὰρ λῶ juxta *Epiphanium.*

x Διὰ τῶν κροτάφων αὐτοῦ διέπειρε] Sic *Baſ. G. Epiphan. Zonar.* & *Glycas.* διὰ τῶν σώματος καὶ τῶν χιλωσὶν διέπειρε τὸ ἔδαφος *Big.* (*Coll Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. inſigni varietate, fortaſſe à manu *Joſephi.*

y Επιδείκνυε] Επιδείκνυν *Hen.* & *Busb.*

z Ιαβῖνόν] Ιαβῖνόν τε *Samb.* Ιαβεινὸν τε *Busb.* Ιάβλωόν τε *Hen.*

a Καὶ μάχῃ νικῶσι] Καὶ μάχῃ τε *Samb.* & *Vat.* ſtatim τοὺς καιροὺς *Hen.* & *Busb.*

b Απήγοντο.] Υπήγοντο *Big.* (*Coll Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* ὑπῆγον *Hen.* & *Busb.*

c Θέρους στρατεύοντες,] Ετους *Big.* & *Samb.* more *Thucydidis.* in *Baſ. G. Aliiſque* θέρους, lingua communi, ut ſup. cap. IV. §. 2. in medio.

d Ικετείαν τοῦ Θεοῦ,] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. μάλ' Ατλικῶς. in *Editis*, *Aliiſque* ικεσίαν.

e Καὶ Γεδεὼν] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* Γεδεὼν ὁ Ιάσου παῖς in *Editis.* Καὶ Γεδεὼν ὁ Ιάσου παῖς *Hen.* & *Busb.* Γεδεὼν ὃ ὁ Ιάσου παῖς juxta *Vet. Interpr.*

f Μαναστηΐδου] Sic *Baſ. G.* & *Vat.* Μανασσίδου *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* rectius forſan.

g Εὐμενείας αὐτοῦ μέγιστον,] Eo modo *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Gall.* 1. & *Epiphan.* εὐδαιμονίας *Baſ. G Vat. Aliique.*

h Με νῦν ἀντὶ] Illud με inſerui ex *Big. Samb. Baſ.* & *Gall.* 1. in *Editis*, *Aliiſque* deſideratur.

i Αὐ-

ἀδυνάτως ἔχειν ἔλεγε· τῷ τε γὰρ Φυλῇ ἐξ ἧς ὑπῆρχε πλήθους ὑστερεῖν, καὶ νέον αὐτὸν εἶναι, καὶ τηλικούτων πραγμάτων ὑπονοίας ἀσθενέστερον. ὁ δὲ Θεὸς, αὐτὸς ἀναπληρώσειν τὸ λεῖπον ἐπηγγέλλετο· καὶ νίκην παρέξειν Ισραηλίταις, αὐτὸς στρατηγῶν.

γ'. Τοῦτ' οὖν διηγουμένου τοῦ Γεδεὼν πρὸς τῶν νέων, ἀπιστεύετο· καὶ τεκμήριον πρὸς τοὺς ἀγῶνας ἕτοιμον εἶναι τὸ στρατιωτικὸν μυρίων ἀνδρῶν. ἐπίστευε δὲ κατὰ τοὺς ὕπνους ὁ Θεὸς τῷ Γεδεῶνι. τῷ τε ἀνθρωπίνῳ φύσιν [i] αὐτοφίλαυτον οὖσαν ἐδήλου, καὶ πρὸς τὰς ἀρετὴν διαφέρουσας ἀπεχθανομένην· ὅπως τε [k] μὴ τῷ νίκῃ παρέντες τὸ Θεῷ δοκεῖν [l] νομίζωσιν ἰδίαν, ὡς πολὺς στρατὸς ὄντες καὶ πρὸς τὰς πολεμίους ἀξιόμαχος. ἵνα μάθωσιν οὖν βοηθείας τὸ αὐτοῦ [m] τὸ ἔργον, συνεβούλευε περὶ μεσοῦσαν τὴν ἡμέραν, ἐν ἀκμῇ τοῦ καύματος ὄντος, ἄγειν τὸν στρατιὰν ἐπὶ τὸ ποτάμιον· καὶ τοὺς μὲν καταπονηθέντας, [n] καὶ ὕπνου πόνους, εὐψύχους ὑπολαμβάνειν, ὅσοι δ' ἂν εὐπαθούμενοι καὶ μὴ θορύβῳ πίνοντες τύχοιεν, τούτους [o] νομίζειν ὑπὸ δειλίας τοῦτο πάσχειν, καὶ καταπεπληγότας τοὺς πολεμίους. ποιήσαντος δὲ [p] καὶ τοῦ Θεοῦ ὑποθήκας τῷ Γεδεῶνος, τριακόσιοι ἀνδρες ἠυρέθησαν τῇ χερσὶ μὴ φόβῳ ποσσενεγκάμενοι τὸ ὕδωρ πεπαραγμένως. ἐφησέ τε ὁ Θεὸς τούτους ἐπαγόμενον ὑπερχειρεῖν τοῖς πολεμίοις. ἐστρατοπέδευον [q] δὲ ὑπὲρ τοῦ Ιορδάνην, μέλλοντες εἰς τὴν ὑπέρασαν περαιοῦσθαι.

δ'. Γεδεὼν δὲ ἐν φόβῳ καθεστῶτος· καὶ γὰρ νυκτὸς ὑπερχειρεῖν αὐτοῖς ὁ Θεὸς προεῖπεν· τὴν δεξιὰν αὐτὸν ἀπαγαγεῖν βουλόμενος κελεύει, [r] προσλαβόντα τῶν στρατιωτῶν ἕνα πλησίον χωρεῖν τῆς [s] Μαδιανιτῶν σκηνῆς· παρ' αὐτῶν γὰρ ἐκείνων λήψεσθαι φρόνημα καὶ θάρσος. πεισθεὶς δὲ [t] ἦει, [v] Φαρὰν τὸν ἑαυτοῦ θεράποντα προσαγαγόμενος. καὶ πλησιάσας σκηνῇ τινι καταλαμβάνει τοὺς ἐν αὐτῇ ἐγρηγορότας, καὶ τὸν ἕτερον ὄναρ διηγουμένου τῷ συσκηνοῦντι, ὥστε ἀκοῦσαι τὸν Γεδεῶνα. τὸ δὲ τοιοῦτον ἦν. μάζαν ἐδοκεῖ κριθίνην, [x] ὑπ' ἀτελείας ἀνθρώποις ἄβρωτον, διὰ τοῦ στρατοπέδου κυλιομένην, τῷ τοῦ βασιλέως σκηνῷ καταβαλεῖν, καὶ τὰς τῶν στρατιωτῶν πάντων. ὁ δὲ σημαίνειν ὄλεθρον τοῦ στρατοῦ τῷ ὄψιν ἔκρινε· λέγων ὅθεν τοῦτ' αὐτῷ [y] σωισθεῖν ἐπῆλθε. πᾶν τὸ σπέρμα τὸ καλούμενον κρίθινον ἀτελέστατον ὁμολογεῖσθαι τυγχάνειν, τοῦ δὲ Ασιανοῦ παντὸς τὸ Ισραηλιτῶν ἐστὶν ἰδεῖν νῦν ἀτιμότερον γεγονὸς, ὁμοίων τῷ κατὰ κρίθινον γένος· καὶ τὸ φρονεῖν τοῖς Ισραηλίταις νῦν [z] μεγαλοφρονοῦν τοῦτ' ἂν εἴη Γεδεών, καὶ τὸ σὺν αὐτῷ στρατιωτικόν. ἐπεὶ οὖν τὴν μάζαν φῆς [a] ἰδεῖν τὰς σκηνὰς ἡμῶν ἀνατρέπουσαν, δέδια μὴ ὁ Θεὸς Γεδεῶνι τὸν καθ' ἡμῶν νίκην ὑπανύσῃ.

ε'. Γεδεῶνα δὲ, ἀκούσαντα τὸ ὄναρ, ἐλπὶς ἀγαθὴ καὶ θάρσος ἔλαβε· καὶ προσέταξεν ἐν τοῖς ὅπλοις εἶναι τοὺς οἰκείους, διηγησάμενος αὐτοῖς καὶ τὸν τῶν πολεμίων ὄψιν. οἱ δὲ ἕτοιμοι πρὸς τὰ προαγγελλόμενα [b] φρονηματισθέντες ὑπὸ τῶν δεδηλωμένων ἦσαν· [c] καὶ κατὰ [d] τετάρτην μάνam & tribui, ex qua esset, numerum deficere; seque juvenem *admodum* esse, & qui de tantis aggrediendis ne cogitare quidem auderet. Deus autem quicquid deesset se suppeditaturum pollicebatur; & victoriam Israëlitis daturum, modo ipse exercitum ducere non gravaretur.

3. Hanc itaque rem cum Gedeon juvenibus quibusdam enarraret, fidem inveniebat: & è vestigio ad acie dimicandum præsto erat exercitus ad decem hominum millia. Deus autem, Gedeoni in somnis apparens, homines eo esse ingenio declarabat, ut sese nimium diligerent, & alios virtute præcellentes odio haberent: ut, victoriam à Deo esse videri ægre concedentes, *eam* sibimet tribuant, magno utpote exercitui, dignoque qui cum hostibus congrediatur. Igitur ut opis divinæ rem esse addiceret, consilium dedit, ut, cum æstas maxime vigeret, exercitum ad fluvium adduceret, eosque qui in genua procumberent, atque ita biberent, pro viris magnanimis haberet, quotquot vero cum festinatione & tumultu, id facere crederet præ metu & ob terrorem ab hoste. Cum autem Gedeon, Dei monitis parens, hoc ipsum tentassèt, trecenti homines reperti sunt, qui præ metu aquam manibus sumptam cum trepidatione ori admoverent. Tum jussit Deus, ut eos secum ducens hostes adoriretur. Castra itaque ad Jordanem fluvium posuerunt; die proximâ trajecturi.

Trecentos duntaxat è magno exercitu, qui raptim & cum pavore è vola manus biberant, Dei monitu retinuit Gedeon. Jud. c. 7.

4. Gedeone autem timore perculso, (nam & nocte hostes ut aggrederetur Deus præceperat) volens eum omni metu eximere imperat *Deus*, ut uno è militibus sibi adjuncto prope ad Madianitarum tentoria concederet: ab illis enim ipsis animos accepturum esse & fiduciam. Ibat autem prompto obsequio, assumpto secum Phara famulo suo. Cumque ad quoddam tentorium propius accessisset, *milites* in eo vigilantes offendit, atque alterum contubernali suo somnium narrantem, ut illud facile exaudiret Gedeon. Hoc autem modo se habuit. Visus eat sibi videre mazam hordeaceam, præ vilitate vix hominibus comedendam, per castra provolutam, Regis tentorium, & *dein* quæ militum omnium essent, ire dejectum. ille vero visionem totius exercitus interitum portendere pronunciabat; referens unde hoc ipsi conjecisse in mentem venerit. Semen, *inquit*, omne hordeaceum sine controversia sordidissimum esse; Israëlitas autem nunc videri Asiatici generis universi vilissimos esse factos, similesque frumento hordeaceo: & id quod inter Israëlitas jam magnanimitatem præ se ferat, esse Gedeonem ejusque milites. Quia igitur dicis, te vidisse mazam tentoria nostra evertentem, vereor ne Deus Gedeoni victoriam de nobis annuerit.

Madianitæ somnium, Gedeoni victoriam portendens, à Gedeone subauditum, & commilitonibus enarratum. Jud. c. 7.

5. Gedeonem autem, audito hoc somnio, bona spes incessit & fiducia: edixitque suis, enarrata ipsis etiam hostium visione, ut arma *protinus* expedirent. Illi vero, fortius animati ex iis quæ indicaverat, ad jussa exsequenda parati erant: ac circa quar-

Gedeon percutiendo strategemate hostes aggreditur, qui territi in mutuas cædes corruunt, & magna cum strage fusi sunt & fugati. Jud. c. 7.

i Αὐτοφίλαυτον] Αὐτῷ φίλαυτον *Big.* & *Samb.*

k Μὴ τῷ νίκῃ] Ita cum *Big. Samb. Gall.* 1. & *Epiph.* μὴ deest in *reliquis.*

l Νομίζωσιν ἰδίαν,] Sic *Big.* & *Samb.* νομίσωσιν *Hen.* & *Busb.* νομίζουσιν in *Editis*, *Aliisque.*

m Τὸ ἔργον,] Αὐτοῦ τὸ ἔργον *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Gall.* 1. De hoc loco videsis *Gatakeri* Adversar. Miscell. l. 2. c. 18.

n Καὶ ὕπνους πίνοντας,] Καὶ ὕπνους πίνοντας ὑψύχους καλοῦσιν *Hen.* & *Busb.*

o Νομίζειν ὑπὸ δειλίας] Ita *Bas. G. Aliique.* hic δὴ inserunt *Big.* & *Samb* τούτους δειλοὺς νομίζειν καὶ καταπεπληγότας *Vat.*

p Καὶ τοῦ Θεοῦ] Τῶν Γεδεὼν καὶ τοῦ Θεοῦ ὑποθήκας *Big. Samb.* & *Epiphan.*

q Διὰ ὑπὲρ τοῦ Ιορδάνην,] Διὲ in διὰ mutavi auctoritate *Vet. Interpr.*

r Προσλαβόντα] Προσλαβόμενον ἕνα τῶν στρατιωτῶν *Hen. Busb.* & *Zon.* προσλαβόντα ἕνα τῶν σφ. *Big. Samb. Gall.* 1. & *Epiphan.*

s Μαδιανιτῶν] Ita *Big. Samb. Aliique.* Μαδηνιτῶν *Bas.* & passim *Vat.*

t Ἦει,] Ita cum *Big. Samb. Busb. Hen.* (*Coccejo*) & *Gall.* 1. in *Editis*, *Aliisque* ἔλθη.

v Φαρὰν] Sic cum *Vet Interpr.* & juxta LXX. *Jud.* c. 7 v 10. Φαρὰν *Bas. G. Aliique.* Φαρὰν *Samb.* unde forsan aliquis maluerit Φαρὰν sive Πουρὰν cum *Hebraico* textu.

x Ὑπ' ἀτελείας ἀνθρώποις] Ἀπ' ἀτελείας *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

y Σωισθεῖν ἐπῆλθε.] Ita *Samb.* (*Coccejus*) & *Schotanus.* in *Editis*, *Aliisque* σωιστεῖν.

z Μεγαλοφρονοῦν] Μέγα φρονοῦν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. καὶ τοῖς Ισραηλίταις μέγα φρονοῦν ἂν εἴη Γεδεών, legisse videtur *Epiphan.*

a Ἰδεῖν τὰς σκηνὰς] Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* εἰδέναι.

b Φρονηματισθέντες] Ita cum *Big. Samb.* (*Coccejo*) & *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* Φρονηματιθέντες.

c Καὶ κατὰ] Καὶ κατὰ τὴν τετάρτην τῆς νυκτὸς φυλακὴν *Busb. Hen.* & *Zon.* καὶ κατὰ τὴν πρώτην μάλιστα φυλακὴν *Epiphan.*

d Τετάρτην μάλιστα φυλακήν] Et inter Judæos 4 φυλακαὶ fuere noctis. REL.

quartam fere vigiliam copias ſuas educebat Gedeon, in quatuor cohortes diviſas. atque ſingulæ centenæ erant. Geſtabant autem omnes amphoras vacuas & *in eis* faces ardentes, ne incurſus illorum ab hoſtibus præſentiretur; & in dextra cornu arietinum. illo enim vice tubæ utebantur. Hoſtium autem caſtra multum ſpatii occupabant: (nam contigit ut magnus illis eſſet camelorum numerus) &, per gentes diſtributi, in unius circuli ambitu omnes continebantur. At Hebræi præmoniti, ut, cum non longe ab hoſte abeſſent, ſigno dato, cornubus ſonantes, & amphoras confringentes, cum facibus irruerent clamore ſublato, & vincerent Deo Gedeoni auxiliante, hoc ipſum exſequuti ſunt. Magna autem perturbatio & terror homines invaſit vix ſomno ſuſcitatos. nox enim erat, atque hoc voluit Deus. Ac pauci quidem ab hoſtibus interempti ſunt: plures vero à ſociis, quod magna eſſet inter eos ſermonis diverſitas. ac cum ſemel in tumultu eſſe cœperunt, obvios omnes pro hoſtibus trucidabant. Multa autem cædes erat; & ubi Gedeonis victoriæ rumor ad Iſraëlitas pervaſerat, arma corripiebant: & perſequuti deprehendunt hoſtes in cava, torrentibus circumdata, cum trajicere nequirent, regione. atque illos undique obſidentes ad unum omnes interficiunt, cum duobus regibus Orebo & Zebo. Reliqui autem imperatores, quod ſupererat exercitus ſecum abducentes, (erant enim ferme octodecim millia) longius provecti procul ab Iſraëlitis caſtra poſuerunt. Gedeon autem non laboribus erat defatigatus, ſed cum toto exercitu eos inſequutus, & *cum iis* congreſſus hoſtes univerſos interimit: cæteroſque duces, Zeben & Salmanan, captivos factos reduxit. In ipſo autem prælio ceciderunt Madianitarum & Arabum, qui eis auxilio venerant, circiter centum & viginti millia. Multa etiam præda, *ut* aurum, & argentum, & textilia, & cameli, & jumenta, Hebræis ceſſit. Gedeon vero, reverſus in Ephran patriam ſuam, Moabitarum reges morte afficit.

Reges duo, Orebus & Zebus, in prælio cæſi; duoque, Zebes & Salmana, capti. Jud. c. 8.

Gedeon placidis verbis pacat Ephraïmitas, ira in eum concitatos. Jud. c. 8.

6. Cæterum tribus Ephraïmitis, ægre ferens proſperos Gedeonis ſucceſſus, bello eum petere decreverat, *ipſi* objiciens, quod re prius ſecum non communicata cum hoſtibus conflixerit. Gedeon autem, cum vir eſſet modeſtus & omni virtute excellens, reſpondit ſe non ſuo arbitratu hoſtem abſque illis aggreſſum eſſe, ſed juſſu divino: & victoriam nihilo minus illorum eſſe ajebat, quam ſuam ipſorum qui militaſſent. Atque his verbis ſedata eorum ira plus emolumenti contulit in Hebræos, quam rebus contra hoſtes præclare geſtis. illos enim, cum foret ut civilis oriretur ſeditio, ab ea liberavit. Verum hujus *in eum* contumeliæ tribus hæc ſupplicium luit; quod ſuo tempore declarabimus.

Imperium cum vita deponit, & in Ephra ſepelitur. Jud. c. 8.

7. Gedeon autem, cum ei in animo eſſet imperium deponere, compulſus eſt id retinere per an-

λιτε φυλακὴ πεοσῆγε τὴν αὐτὴν σρατιὰν Γεδεὼν, εἰς τρία μέρη διελὼν αὐτήν. ἑκατὸν δ' ἦσαν ἐν ἑκάστῳ. σκόμιζον δὴ πάντες [e] ἀμφορέας κενὰς καὶ λαμπάδας ἡμμένας, ὅπως μὴ καταφωρᾶται τοῖς πολεμίοις ἡ ἔφοδος αὐτῶν γένηται· καὶ ἐν τῇ δεξιᾷ, κελῶ [f] κέρας ἐχόντων δὴ [g] τούτῳ ἀντὶ σάλπιγγος. χωρίον δὴ πολὺ κατεῖχε τὸ τῶν πολεμίων σρατόπεδον· πλείστη γὰρ αὐτοῖς εἶναι σωέβαινε κάμηλος· καὶ καθ' [h] τὰ ἔθνη νεμηθέντες ἐφ' ἑνὶ κύκλῳ πάντες ἦσαν. οἱ δὲ Ἑβραῖοι, πεοειρημένα αὐτοῖς, ὁπότ' ἂν γένωνται πλησίον τῶν πολεμίων, ἐκ σημασίας, [i] κέρασί τε ἠχήσαντες καὶ τὰς ἀμφορέας καταξάντες, ὁρμῆσαι μὲν τῶν [k] λαμπάδων ἀλαλάξαντες, καὶ νικᾶν Θεῷ Γεδεῶνι βοηθήσαντι, τῶν δ' ἐπιέναι. παρῆν δὲ λαμβάνειν τοὺς ἀνθρώπους ἔτι τε ὑπνοῦντας, καὶ δεῖμα. νὺξ γὰρ ἦν, καὶ ὁ Θεὸς τοῦτο ἤθελεν. ἐκτείνοντο δὴ ὀλίγοι μὲν ὑπὸ τῶν πολεμίων· οἱ δὲ πλείους ὑπὸ τῶν συμμάχων, διὰ τὸ τὴν γλῶσσαν διαφωνεῖν. ἅπαξ δὲ καταστάντες εἰς παρῆν, πᾶν τὸ πεοσυχὸν ἀνθρωπον, νομίζοντες εἶναι πολέμιον. [l] φόνος δὲ πολὺς ἦν, καὶ φήμης πεὸς τοὺς Ισραηλίτας τῶν Γεδεῶνος νίκης ἀφικομένης, ἐν τοῖς ὅπλοις ἦσαν· καὶ διώξαντες λαμβάνουσι τοὺς πολεμίους ἐν χείλῳ τινί, χαράδρας πεοκειμένῃ, ἃ δυναμένους διαπερᾶσαι, χωρίον. καὶ πεοστάντες κλείουσιν ἅπαντας, καὶ δύο τῶν βασιλέων, [m] Ωρηβόν τε καὶ Ζήβον. οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἡγεμόνων, τοὺς [n] πεοκαλεσαμένους τῶν σρατιωτῶν [o] ἀνάγοντες· ἦσαν δὲ [p] ὡς μύριοι καὶ ὀκτακισχίλιοι· σρατοπεδεύονται πόρρω πολὺ τῶν Ισραηλιτῶν. Γεδεὼν δὲ οὐκ ἀπηγορευκὼς πόνων, ἀλλὰ διώξας μετὰ πάντος τοῦ σρατοῦ καὶ συμβαλὼν ἅπαντας διέφθειρε τοὺς πολεμίους· καὶ τοὺς λοιποὺς ἡγεμόνας, [q] Ζεβεὶ καὶ Σαλμανὰν αἰχμαλώτους λαβὼν [r] ἀνήγαγε. ἀπέθανον δὲ ἐν αὐτῇ τῇ μαχῇ, Μαδιανιτῶν τε καὶ τῶν [s] συσρατευσαμένων αὐτοῖς Ἀραβων, πεὶ μυριάδας δώδεκα. λεία τε πολλὴ, χρυσὸς, καὶ ἄργυρος, καὶ ὑφὴ, καὶ κάμηλοι, καὶ ὑποζύγια, λαμβάνεται τοῖς Ἑβραίοις. Γεδεὼν δὲ, θαῤῥήσαντος εἰς [t] Ἐφραὶν τὸν ἑαυτοῦ πατέρα, κλείνει τοὺς τῶν Μαδιανιτῶν βασιλέας.

ς'. Ἡ δὲ [v] Ἐφραϊμίτις φυλὴ, τῇ Γεδεῶνος ὑπεραγάπα δυσχεραίνουσα, σρατεύειν ἐπ' αὐτὸν [x] διεγνώκεισαν, τὸ μὴ [y] πεοσαγγεῖλαι τὴν ἐπιχείρησιν αὐτοῖς τὴν πρὸς τῶν πολεμίων ἐγκαλοῦντες. Γεδεὼν δὲ, μέτριος ὢν καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἀκρος, οὐκ αὐτὸς ἔλεγε αὐτοκρατορεύσασθαι χρησάμενος λογισμῷ τοῖς ἐχθροῖς ἐπιθέσθαι χωρὶς αὐτῶν, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ κελεύσαντος· τὴν δὲ νίκην οὐχ ἧττον αὐτῶν ἔφασκεν ἰδίαν, ἢ τῶν [z] σρατευσαμένων εἶναι. καὶ τούτοις παρηγορήσας αὐτῶν τὴν ὀργὴν τοῖς λόγοις, μᾶλλον τοὺς Ἑβραίους ὠφέλησε τοῦ ἐπὶ τῶν πολεμίων ὑπεραίρεσθαι. ἐμφυλίου γὰρ αὐτοὺς στάσεως ἄρχειν μέλλοντας ἐρρύσατο. τὸ μέντοι γε ὕβρεως ταύτης ἡ Φυλὴ δίκην ἐξέτισεν· ὡς δηλώσομεν καιρὸν ἴδιον.

ζ'. Γεδεὼν δὲ τὴν ἀρχὴν ἀποθέσθαι βουλόμενος, βιασθεὶς ἔσχεν αὐτὴν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα, βεβαιεύων αὐτοῖς

Gedeon placidis verbis pacat Ephraïmitas, ira in eum concitatos. Jud. c. 8.

Imperium cum vita deponit, & in Ephra ſepelitur. Jud. c. 8.

e Ἀμφορέας] Φορέτρας κενὰς legerat *Epiphan.*

f Κέρας.] Ita cum *Big. Samb.* & *Gall.* 1. quod præceſſerit κέρας.

g Τούτῳ ἀντὶ σάλπιγγος.] In *cæteris* τούτοις, & mox in *Cod. Vat.* σάλπιγξι.

h Τὰ ἔθνη] Articulus abeſt *Big.* & *Samb.*

i Κέρασί τε] Sic cum *Hen. Busb.* & *Epiphan.* σάλπιγγί τε in *Editis*, *cæteriſque.*

k Λαμπάδων ἀλαλάξαντες,] Ἐπὶ τοὺς πολεμίους poſt λαμπάδων inſerunt *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Gall.* 1. & *Vat.*

l Φόνος δὲ πολὺς ἦν,] Ita cum *Cod. Vat.* φόνος τε π. *Big.* & *Samb.* in *Editis* ὁ φόνος τε π.

m Ωρηβόν τε καὶ Ζήβον.] Sic *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Epiphan.* ut & Ὀρηβ & Ζηβ *Zonara* & LXX. in *Editis*, *Aliiſque* Ωρηβόν τε καὶ Ζίβεον.

n Προσκεκλημένους] Παρακληθέντας *Hen.* & *Busb.*

o Ἀνάγοντες·] Ἄγοντες *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

p Ὡς μύριοι καὶ] Illud ὡς abeſt *Big.* & *Samb.*

q Ζεβεὶ καὶ Σαλμανὰν] Ita placuit edere, cum Ζεβεὶ καὶ Σαλμανὰ haberet *Vat.* & Ζεβεὶ καὶ Σαλμανὰ LXXII. Ζεβεὶ καὶ Εσαρβενὰ *Baſ.* & G. Ζεβεὶ καὶ Ζαρνώνα *Epiphan* Ζεβείδαν καὶ Ζαρμώνα (Ζεβίδιν καὶ Ζαρμίνι *Coll. Voſſ.*) καὶ Σαλμανὰν *Big* Ζεβεὶλ καὶ Εζαρβενὰ *Gall.* 1. Ζεβεὶλ καὶ Σαρμώνα *Samb.* Ζεβεὶς καὶ Ζαβενὰς *Hen.* & *Busb.* Eſt qui conjicit Ζεβεὶ καὶ Σαλμώνα à *Joſepho* fuiſſe.

r Ἀνήγαγεν.] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in *Editis*, *Aliiſque* ἤγαγεν.

s Συσρατευσάντων] Συσρατευσαμένων *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

t Ἐφραὶν τὸν] Ita *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* ut *Jud.* c. 8. v. 27. Ἐφραὶμ *Baſ.* & G.

v Ἐφραϊμίτις] Sic *Big. Vat. Hen.* & *Busb.* Ἐφραίμιτις *Baſ.* G. & *Samb.*

x Διεγνώκεισαν,] Διεγνώκει, τῷ μ. *Big. Samb.* & *Gall.* 1. διεγνώκη, τὸ μ. *Vat.*

y Προσαγγεῖλαι] Προσαγγεῖλαν *Vat.*

z Συσρατευσάντων εἶναι.] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* συσρατεύσασθαι in *Editis*, *Aliiſque.*

a Τι-

τοῖς τὰ δίκαια, καὶ σὺν τῶν διαφορῶν ἐπ' αὐτὸν βαδιζόντων. κύριά τε πάντα ἦν τὰ ὑπ' αὐτοῦ [a] πλειόμενα. καὶ ὁ μὲν, γηραιὸς τελευτήσας, ἐν [b] Εφρὰν τῇ πατρίδι ἐτάφη.

nos quadraginta, judiciis præsidens, & singulis de litibus *suis* eum adeuntibus. rataque habebantur omnia quæ ille pronunciaverat. Et is quidem, cum justa senectute obiisset, apud Ephran in patria *sua* sepultus est.

ΚΕΦ. ζ'.

Οτι μετ' αὐτὸν πολλοὶ ἡγούμενοι διάδοχοι τοῖς πέριξ ἔθνεσιν ἐπολέμησαν ἱκανῷ χρόνῳ.

CAP. VII.

Quod plurimi ei in imperio succedentes cum gentibus circumquaque finitimis longo tempore bellum gesserunt.

IX.

ΠΑῖδες δὴ ἦσαν αὐτῷ, γνήσιοι μὲν ἑβδομήκοντα· πολλὰς γὰρ ἔγημε γυναῖκας· νόθος δ' εἷς ἐκ παλλακῆς [c] Δρύμας, Αβιμέλεχος τοὔνομα, ὃς μετὰ τελευτὴν τοῦ πατρὸς πλούτῳ ἀναχωρήσας εἰς Σίκιμα [d] πρὸς τοὺς ἀπὸ μητρὸς συγγενεῖς· ἐντεῦθεν γὰρ ἦν· καὶ λαβὼν ἀργύριον παρ' αὐτῶν, [e] οἷς διὰ πλῆθος ἀδικημάτων ἦσαν ἐπίσημοι, ἀφικνεῖται σὺν αὐτοῖς εἰς τὴν πατρῴων οἶκον, καὶ κτείνει πάντας τοὺς ἀδελφούς, πλὴν [f] Ιωαθάμου. σώζεται γὰρ οὗτος διαφυγεῖν δυνηθείς. Αβιμέλεχος δὲ εἰς τυραννίδα τὰ πράγματα μεθίστησι, κύριον αὐτὸν ὁ, τι βούλεται ποιεῖν [g] ἀντὶ τῶν νομίμων ἀποδείξας, καὶ δεινῶς πρὸς τοὺς τῷ δικαίῳ προϊσταμένους ἀκπικραινόμενος.

β'. Καί ποτε δημοτελοῦς Σικίμοις ὄσης ἑορτῆς, καὶ τοῦ πλήθους παντὸς ἐκεῖ συνειλεγμένου, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ [h] Ιωάθαμος, ὃν καὶ διαφυγεῖν ἔφαμεν, ἀνελθὼν ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ [i] Γαριζεῖν· ὑπερκειται δὲ τῶν Σικίμων πόλεως· ἐκβοήσας εἰς ἐπήκοον, τοῦ πλήθους ἡσυχίαν αὐτῷ διαχόντος, ἠξίου μαθεῖν τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενα. γνωμένης δὲ σιγῆς, εἶπεν "ὡς τὰ δένδρα φωνῇ [k] ἀν-"θρωπίνῃ χρήσαιτο ἐν συνόδῳ γνωμένης αὐτῶν, δεη-"θείη συκῆς ἄρχειν αὐτῶν. ἀρνησαμένης δ' ἐκείνης, διὰ "τὸ τὸ τιμῆς τὸ ἐπὶ τοῖς καρποῖς οἰκείας ὄσης ἀπο-"λαύειν, ἐκ ὑπ' ἄλλων ἐξωθεῖν προσγινομένης, τὰ "δένδρα τὸ ἐπὶ τὸ ἄρχεσθαι φροντίδος σὺν εἰπελείπε-"το, ἐδόκει δ' αὐτοῖς ἀμπέλῳ τῇ τιμῇ χρᾶσθαι· "καὶ ἡ ἄμπελος [l] χειροτονηθεῖσα, τοῖς αὐτοῖς τῇ συ-"κῇ χρησαμένη λόγοις, παρῃτεῖτο τὴν ἀρχήν. τὸ δ' αὐ-"τὸ καὶ τῆς ἐλαίων ποιησαμένων, ῥάμνος, ἐδεήθη γὰρ "[m] αὐτῆς ὥστε χαλαβεῖν τὴν βασιλείαν τὰ δένδρα· "πυρὰ δὲ ἀγαθὴ χαλᾶσθαι τῆς ξύλων ἐστίν· ὑπισχνεῖται "τὴν ἀρχὴν ἀναλήψεσθαι, καὶ ἀόκνως ἔχειν. δεῖ μὲν-"τοι σωτηρίαν αὐτὰ ὑπὸ τὴν σκιὰν· εἰ δ' ὄλεθρον "ἐπ' αὐτῇ φρονοῖεν, ὑπὸ δ' ἐνόντος πυρὸς ἀφθή-"σεσθαι. ταῦτα δ' ὁ γέλωτος ἕνεκα [n] φησὶ λέγειν· ὅτι "δὲ, πολλῶν ἀγαθῶν ἐκ Γεδεῶνος πεπορισμένοι, πει-"σθήσονται Αβιμέλεχον διὰ τῶν ὅλων ὄντα πραγμάτων "σὺν αὐτῷ τοὺς ἀδελφοὺς [o] ἀποκτείναντες, ἂν πυρὸς οὐδὲν "διοίσειν". καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν ὑπεχώρησεν καὶ διη-τᾶτο λανθάνων ἐν τοῖς ὄρεσι, δεδιὼς ἐπ' ἔτη τρία τὸν Αβιμέλεχον.

ΑΒιμέλεχος δὴ ἐπὶ τοῖς παροῦσι πράγμασι γενόμενος, καὶ τὴν ἀρχὴν ἐπὶ τρισὶν ἔτεσιν ἔχων, ἐπολέμησε τοῖς πέριξ ἔθνεσιν, ἐπιθυμῶν αὐτοὺς ὑποχειρίους ποιήσασθαι. καὶ πρῶτον μὲν ἐπὶ τοὺς Μωαβίτας ἐστράτευσεν, ἔπειτα ἐπὶ τοὺς Γαλαδηνούς, εἶτα ἐπὶ τοὺς Ἀμμανίτας, καὶ τοὺς Φυλιστίνους, καὶ τοὺς Σύρους τοὺς ἐν Μεσοποταμίᾳ, καὶ τοὺς Σοβηνούς. καὶ πάντας ὑπηκόους ἐποιήσατο, καὶ φόρους ἐτάξατο, καὶ τοὺς ἐπιτρόπους ἐπέστησεν, ἐν ἑκάστοις ἔθνεσιν ἕνα, καὶ τοὺς ἐπιτρόπους ἐκέλευσε τοὺς φόρους ἀπαιτεῖν. καὶ ἐπὶ τρισὶν ἔτεσιν ἐβασίλευσε τῶν ἐθνῶν τούτων.

γ'. [p] Μετὰ δὲ πολὺ τὴν ἑορτὴν οἱ Σικιμῖται· μετενόησεν γὰρ ὅτι τοῖς Γεδεῶνος υἱοῖς πεφονευμένοις· ἐξελαύνουσι τὸν Αβιμέλεχον τῆς πόλεως καὶ τῆς φυλῆς. [q] οἱ δὲ κακοῦ τὴν πόλιν ἐφρόντιζον. τὸν δ' ὥρας τὸ

Ergo autem ei filii è thoro legitimo nati septuaginta, (nam multas habuit uxores) unus vero spurius è concubina Druma, cui nomen Abimelechus. qui patre mortuo ad cognatos suæ matris Sicima profectus, (inde enim orta fuit) acceptaque ab iis pecunia, qui multis admodum injuriis erant insignes, cum illis ad ædes paternas revertitur, fratresque omnes præter Joathamum interimit. hic enim fuga feliciter elapsus servatur. Abimelechus autem omnia in Tyrannidem convertit, quicquid sibi pro arbitrio suo agere placuerit id pro legitimo haberi volens, atque vehementer juris defensoribus inimicus infensusque.

Abimelechus tyrannidem occupat ope cognatorum, & per cædem fratrum omnium, præter Joathamum. Jud. c. 9.

2. Ac cum aliquando festum diem agerent Sicimis, & illuc populus universus conveniret, frater ipsius Joathamus, quem fuga evasisse diximus, conscenso clivo montis Garizin (nam urbi Sicimis imminet) & sublata voce ut *ab omnibus* exaudiri posset, silentium ei populo præbente, obsecravit ut animos attenderent ad ea quæ dicturus esset. Facto autem silentio, narrabat, "ut arbores voce "humana utentes, cum in concionem coivissent, "rogaverint ficum ut regnum in eas capesseret. "Illa autem recusante, quod honore ex fructibus "sibi propriis frui vellet, non qui ab aliis extra se "proveniret, arbores à cogitatione imperium ali-"cui deferendi non destiterunt, sed visum est eis "viti principatum offerre: ac vitis, cum eam ele-"gissent, iisdem verbis quibus ficus usa regnum "deprecata est. Cum vero olea similiter honorem "detrectasset, rhamnus, nam ab ipso postulabant "arbores ut regnum in eas susciperet (inter ligna "vero commodum est *illud* ad ignem accenden-"dum) pollicetur se imperium accepturum esse "& impigre in eo administrando se gessurum. "verum illas oportet sub umbra *sua* considere: sin "autem ipsi exitium struere pararent, igne ei insi-"to absumerentur. Hæc vero *Joathamus* inquit *se* "non risus movendi causa dicere: sed quod, mul-"tis beneficiis à Gedeone affecti, patienter sinant "Abimelechum rerum summæ præesse, cum eo "fratrum *suorum* necis participes; cujus ingenium "nihil ab igne differre *sentient* ". Atque ille hæc loquutus semet subduxit, & latenter habitabat in montibus, timore Abimelechum per triennium defugiens.

Joathamus nobilem Sicimitis apologum edidit, de vario arborum & principum virorum ingenio, annis plus DCC. ante natum Æsopum. Jud. c. 9.

3. Haud multo post festum Sicimitæ, (nam eos pœnituerat cædis in Gedeonis filios patratæ) Abimelechum ex urbe pariter & tribu expulerunt. Is vero & *qui cum eo erant* malum aliquod civitati inferre cogitabant. Cumque vindemiandi tempus in-

Sicimitæ urbe pellunt Abimelechum, & Gaalæ præsidio sese tuentur. Jud. c. 9.

a Τελειόμενα.] Αιγόμενα *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.* neque hoc improbandum, neque illud.

b Εφρὰν] Ita (ut supra p. 294. v. 36.) legendum censeo, aut cum *Bibliis Complutinis* & *Cod. Alexandrino* Εφρὰ, *Jud.* c 8. v. 32. Εφρὰμ *Gen. Big.* & *Gall.* 1. Εφραὶμ *Basil. Samb.* & *Epiphan.*

c Δρύμας] Δρώμας legerat *Epiphan.*

d Πρὸς τοὺς] Πρὸς τὰς τοῦ μ *Hen.* & *Busb.*

e Οἷς διὰ πλῆθος] Forsan, ὅτι διὰ π. ἀ. ἦσαν ἐπίσημοι, aut διὰ ἐπίσημος.

f Ιωαθάμου.] Ita cum *Cod. Vat.* præsertim cum Ιωάθαμ sit in LXX. Ιωαθὰν in *Basil. Gen. Epiphan.* & *Zonaras.* Ιωάθα *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Busb. Hen.* & *Gall.* 1.

g Αντὶ τῶν νομίμων] Αντὶ τῶν νομίμων παιδῶν aut vidit, aut subintellexit *Epiphan.*

h Ιωάθαμος,] *Coll. Big.* & *Voss.* Ιωθάτης.

i Γαριζεῖν·] Ita cum *Editis* hic & supra p. 253. v. 24. Γαριζηνὸν *Vat.* Γαριζὶν *Big.* & *Epiphan.*

k Ανθρωπίνῳ σχοινίσματι,] Ανθρώπειον *Big. Samb.* & *Vat.* Atticorum more.

l Χειροτονηθεῖσα,] Sic in *MSS.* in *Editis* κεχειροτονημένη.

m Αὐτῆς] Eo modo *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis* αὐτῷ.

n Φησὶ λέγειν·] In *MSS.* aut φησὶ λέγω, aut λέγω φησί.

o Αποκτείναντες,] In quibusdam *MSS* ἀποκτείναντα.

p Μετὰ δὲ πολὺ] Μετὰ δὲ πολὺ ἡ χρόνοις legisse videtur *Epiphan.*

q Οἱ δὲ κακοῦ] Ο δὲ & mox ἐφρόντιζεν legisse videtur *Vet. Interpr.* quo modo sane scribendum, nisi subintelligamus κατὰ τὴν οἰκίαν *domestici*, aut κατὰ γένος *cognati.*

r Δοκεῖ-

instaret, proficiſci in agros ut fructus colligerent plane metuebant, ne ipſos male multaret Abimelechus. Cum autem ad eos *eodem fere tempore forte* immigraſſet Gaales, unus è viris principibus, cum armatorum manu & cognatis ſuis, eum exorabant ut ipſis præſidio eſſet, dum vindemiatum irent. Poſtquam vero ille honorem acceperat, ad *opus* proceſſerunt, unaque Gaales cum militum ſuorum cohorte. Itaque & fruges domum ſecure advehuntur, & per ſodalitia epulantes jam aperte auſi ſunt Abimelecho maledicere, atque principes *cum cognatis*, loca circa urbem inſidiis occupantes, multos ex Abimelechi ſatellitio comprehenſos perimebant.

Zebuli proditione, qui civibus etiam ſuaſerat ut Gaalem urbe ejicerent, Abimelechus enſe & igne delet Sicimitas. Jud. cap. 9.

4. At Zebulus quidam è principibus Sicimitarum, hoſpes Abimelechi, nunciis miſſis ei indicabat, quomodo Gaales populum contra ipſum irritaret, ſimul etiam hortabatur ut inſidias ante urbem collocaret: ſe enim Gaalæ perſuaſurum ut *ipſe* contra eum egrederetur. atque ita in ſua poteſtate fore, ut de eo vindictam ſumeret. quo facto ſpondere ſe quod gratiam cum populo initurus ſit. Abimelechus igitur *cum ſuis* in inſidiis conſidebat; & Gaales in ſuburbiis negligentius agebat, & cum eo Zebulus. Gaales autem, cum videret armatos ad ſe approperantes, ad Zebulum clamabat, verſus ſe tendere viros armis inſtructos. Illo vero dicente, cautium umbras eſſe, cum propius aliquanto accederent, re accurate perpenſa, non umbras eſſe ajebat, ſed virorum cohortem. Cui Zebulus, nonne tu, inquit, Abimelecho ignaviam objiciebas? cur igitur non oſtendis, qui vir ſis, pugnam cum eo ineundo? Gaales autem, *nonnihil* animo conſternatus, manus conſerit cum Abimelecho; ac nonnulli quidem è ſuis prælio cadunt: at ipſe ſe in urbem recipit, alios ſecum ducens. Interea Zebulus ita cum civitate agit ut Gaales ex ea ejiceretur, eum calumniatus quaſi molliter & ignave cum Abimelechi militibus dimicaſſet. Cæterum Abimelechus, cognito quod Sicimitæ ad vindemiam *denuo* egreſſuri eſſent, in locis circa urbem inſidias diſponit: cumque prodiſſent, tertia quidem exercitus pars portas occupat, ut cives aditu prohiberet, cæteri vero diſperſos curſu perſequuntur; & ubique cædes facta eſt. ac urbe diruta & ſolo æquata (nam ſine obſidione dedita eſt) ſaleque in ruderibus ejus ſeminato, agmine compoſito proceſſit. atque ita Sicimitæ omnes deleti ſunt. Quotquot autem per regionem diſſipati periculum evaſerant, hi ipſi, ſeſe in turmam colligentes ad petram quandam bene munitam, ſuper eam ſedes figebant, & ad eam muro cingendam aggrediebantur. ſed Abimelechus, intellecto eorum conſilio, prius ad eam cum ſuis omnibus copiis acceſſit: atque ipſemet ligni aridi faſces ferens, ut iis locum circumdaret, exercitum, ut idem facerent, hortabatur. ac brevi lignis petræ in ambitum circumpoſitis, ignes injiciunt & quicquid natura facilius accendit & urit: maximamque flammam excitant. Et quidem nemo ex ea petra effugit, ſed una cum uxoribus & liberis i-

ſ τεγαῖν γομένης, ἐδεδίεσαν συλλέγειν τὸν καρπὸν ωεοιόντες, μή τι [r] δράσῃ κακὸν αὐτοὺς Αβιμέλεχος. ὑπιδημήσαντος δ' ωεὸς αὐτὸν τ ἀρχόντων τινὸς [s] Γαάλε, σωὸ ὁωλίτας καὶ συγγενέσι τοῖς αὐτοῦ, Φυλακὴν οἱ Σικιμίτας δέονται ωαρέχειν αὐτοῖς, ἕως ἂν τεγήσωσι. ωεοσδεξαμένου δὲ ἐκείνου τὴν ἀξίωσιν, ωοιῆσαι, καὶ [t] Γαάλης σωὺν αὐτοῖς, τὸ οἰκεῖον ἄγων ὁωλιτικόν. ὅ, τι σωὺν καιρὸς μὴ ἀσφαλείας σωάγεται, καὶ δειπνοῦντες κατ' [v] συμμορίαν φανερῶς ἀπετόλμων ἤδη βλασφημεῖν τ Αβιμέλεχον· οἵ τε ἄρχοντες, ἐνέδρας καταλαμβανόμενοι τὰ ωερὶ τὴν ωόλιν, ωολλοὺς τῶν Αβιμελέχου συλλαμβάνοντες διέφθειρον.

δ'. [x] Ζέβουλος δέ τις τῶν Σικιμιτῶν ἄρχων, ξένος ὢν Αβιμελέχου, ὅσα ωαροξύνει Γαάλης τ δῆμον, ωέμωων ἀγγέλους ἐμήνυεν αὐτῷ, καὶ ωαρῄνει λοχᾶν ωερὶ τ ωόλεως· ωείσειν γὰρ Γαάλην ἐξελθεῖν ἐωὶ αὐτόν. καὶ τὸ λοιωὸν ἐωὶ ἐκείνῳ τυγχάνειν, ὥστε [y] ἀμυνάσθαι. γενομένου γὰρ τούτου, ωροσλαγὰς αὐτῷ μνησεύεσθαι ωερὶ τ δῆμον. ὅ, τι σωὺν Αβιμέλεχος ἐκάθισεν ἐνεδρεύων· καὶ ὁ Γαάλης ἀφυλακτότερος διετρίβεν ὑπὸ τ ωεραστείαν, καὶ Ζέβουλος σωὺν αὐτῷ. ἰδὼν δ' ὁωλίτας ὑωιφερομένους Γαάλης ωρὸς Ζέβουλον ἔλεγεν, ἄνδρας αὐτοῖς [z] ὑωιέναι καθοωλισμένους. ὁ δ' [a] σκιὰς εἶναι φαμένου τῶν ωετρῶν, ωλησίον ἤδη γομένων τὸ ἀωέχειν καταγνοῦς, σκιὰς ἔλεγε ταῦτ' εἶναι, λόχον δ' ἀνδρῶν. καὶ Ζέβουλος, σὺ σὺ μέντοι, φησὶν, Αβιμελέχῳ κακίαν [b] ἐωικαλεῖς; τί οὖν σὺκ ὑωιδείκνυσαι τὸ τ [c] σῆς ἀρετῆς μέγεθος, εἰς μάχλιν αὐτῷ συμβαλών; Γαάλης δ' θορυβούμενος σωανίει τοῖς Αβιμελέχου, καὶ [d] ωίωτουσι μέν τινες τ σὺν αὐτῷ· φεύγει δ' αὐτὸς εἰς τὴν ωόλιν, τοὺς ἄλλους ἀγόμενος. καὶ Ζέβουλος ωολιτεύεται [e] Γαάλην ἐκβληθῆναι τ ωόλεως, κατηγορήσας ὡς μαλακῶς ωρὸς τοὺς Αβιμελέχου στρατιώτας ἀγωνίσαιτο. Αβιμέλεχος δ', ωυθόμενος ἐξελθουσένους αὖθις κατὰ τεγαῖον τοὺς [f] Σικιμίτας, ἐνέδρας ωερλοχίζεται τὰ ωερὶ τὴν ωόλιν· καὶ ωροελθόντων, ἡ μὲν τρίτη μοῖρα τ στρατιᾶς καταλαμβάνει τὰς ωύλας, ἀφαιρησομένη τὴν εἴσοδον τοὺς ωολίτας, οἱ δ' ἄλλοι σκιδναμένους μεταθέουσι· ωανταχῇ τε φόνος ἦν. καὶ καταασκάψας εἰς ἔδαφος τὴν ωόλιν· ἡ γὰρ ἀντέχε ωρὸς ωολιορκίαν· ἅλας κατὰ τ ἐρειωίων ωτείρας [g] ωεσῆγε. καὶ Σικιμίτας ωάντας ὅτως ἀωώλοντο. ὅσοι δ' κατὰ τὴν χώραν σκεδασθέντες διέφυγον τ κίνδυνον, ὅτοι, συλλεγόντες ὑωί τινα ωέτραν ἰσχυρὰν, ἐω' αὐτῆς ἱδρύοντο, [h] τειχίσαι τε ταύτην ωαρεσκευάζοντο. ἔφθη τε, τὴν διάνοιαν αὐτῶν Αβιμέλεχος μαθὼν, ἐλθεῖν [i] ἐω' αὐτὴν μὲν τ δυνάμεως· καὶ [k] φακέλους ὕλης ξηρᾶς [l] ωεβαλὼν τῷ χωρίῳ, δι' αὐτοῦ φέρων ταὐτὸ ωοιεῖν [m] τὴν στρατιὰν ωαρεκελεύσατο. καὶ ταχέως ωεληφθείσης [n] ἐν κύκλῳ τ ωέτρας τοῖς ξύλοις, ωῦρ ἐμβάλλουσιν, [o] ὅσον τε μᾶλλον ἐξάωτειν φύσιν ἔχει· καὶ μεγίστην αἴρουσι φλόγα. καὶ διαφεύγει μὲν [p] ἀωὸ τ ωέτρας οὐδείς, ἀλλ' ἅμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀωώλοντο, [q] ἄν-

r Δράσῃ κακὸν] Ita cum *MSS.* δοάσαι in *Editis*.

s Γαάλε,] Sic *Cod. Vat.* atque *Vet. Interpr.* & recte: cum in *Bibliis Sacris* exſtet Γαάλ, *Jud.* 9. c. 26. in cæteris *MSS.* hic loci Γιλλε.

t Γαάλης,] Jam ita *Big. Samb. Gall.* 1. & *Epiphan.* Γαάλος *Vat.* Γάλης *Baſ.* & *G.*

v Συμμορίαν] Forte *συμμορίας* vet. *per ſingulos choros.* COCC.

x Ζέβουλος] Sic *Vat. Epiphan.* & LXX. Ζάβουλος *Big. Samb.* & *Gall.* 1. & ſtatim Ζίβουλος & Ζιβουλάν. in *Editis* Ζίβουλος, & mox Ζιβέλης & Ζιβίλαν.

y Ἀμυνάσθαι.] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in *Aliis* ἀμυνεῖσθαι.

z Ὑπιέναι] Sic *Big.* & *Samb.* in *cæteris* ἰωιέναι.

a Σκιὰς εἶναι] Σκιᾶς *Samb.* ut & infra v. 25.

b Ἐωικαλεῖς;] Eo modo *Big. Samb.* & *Epiphan.* ἐνικαλεῖς *Busb.* & *Hen.* ἐωικαλεῖς *Baſ. G.* & *Vat.*

c Σῆς ἀρετῆς] Illud σῆς abeſt *Big.* & *Samb.*

d Πίπτουσι] Ita in quinque *MSS.* in *Editis* perperam πίπτουσι.

e Γαάλην] Πάλιν σκῦλ. *Vat.*

f Σικιμίτας] Ita *Vat.* (& *Cocc.*) in *reliquis* hic loci Σικιμίνς.

g Προῆγε.] Ἀπῆλθε *Vat.* atque ita forſan *Vet. Interpr.*

h Τειχίσαι τε] Ita *Big.* & *Samb.* in *ceteris* τοιχῆσαί τε.

i Ἐπ' αὐτὴν] Sic *Baſ. G.* & *Vat.* ἐπ' αὐτὸς *Samb. Big. Gall.* 1. & *Epiphan.*

k Φακέλους] Eo modo *Vat.* nec aliter *Thucydides.*

l Περιβαλὼν] Ita *Big. Samb. Busb.* & *Hen.* in *reliquis* ωεριβάλλων.

m Τὴν στρατιὰν] Τῇ στρατιᾷ *Big.* & *Samb.*

n Ἐν κύκλῳ] Ex *MSS. Coll. Big.* & *Voſſ.* in *Editis* enim ponitur poſt ξύλοις. HAV.

o Ὅσον τε μᾶλλον] Forte ὅσα τὸ μᾶλλον ἐξάωτειν φ. ε. ἢ μ. αἴρει φλόγα, ἐν κύκλῳ πῦρ ἐμβάλλουσιν. COCC.

p Ἀωὸ τ ωέτρας] Ita *Big.* & *Samb.* ἐωὶ τ ωετρᾶς *Baſ. G. Alique.*

q Ἀν-

[q] ἄνδρες μὲν ὡεὶ πενζακοσίους καὶ χιλίους, τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ἱκανόν. καὶ Σικιμίτας μὲν τοιαύτη συμφορὰ σωέπεσε, [r] μείζονος καὶ τ' ἐπ' αὐτῇ λύπης γιομένης, πλὴν ὅτι [s] κζ' δίκλω ἐπ' ἀνδρὸς [t] διεργέτου σωτῆσι κακὸν τηλικοῦτον.

ε'. Ἀβιμέλεχος δ', τοῖς Σικιμιτῶν κακοῖς καπιπλήξας τὺς Ἰσραηλίτας, μειζόνων ἐφιέμενος δῆλος ἦν, καὶ μηδαμῶ [v] ὡειχράψων τὸν βίαν, εἰ μὴ πάντας ἐπολέσθεν. ἤλαυνεν οὖν ὅπι [x] Θήβας, καὶ τὸν μὲν πόλιν ἐξ ἐπιδρομῆς [y] αἱρεῖ· πύργος δ' ἔντος ἐν αὐτῇ μεγάλος, εἰς ὃν πᾶν τὸ πλῆθος σωέφυγε, πολιορκεῖν τοῦτον παρεσκεύαζεν. καὶ αὐτὸν, πλησίον ὁρμῶντα τ' πυλῶν, γυνὴ [z] θραύσματι μύλης βαλοῦσα κατὰ τ' κεφαλῆς τυγχάνει. πεσὼν δ' [a] Ἀβιμέλεχος τ' ὑπασπιστὴν παρεκάλει κτεῖναι αὐτὸν, μὴ τ' γυναικὸς ὁ θάνατος αὐτῷ δόξειεν ἔργον. καὶ ὁ μὲν τὸ [b] ποησαχθὲν αὐτῷ ἐποίει· ὁ δὲ τοιαύτῃ [c] ὑπὲρ τῆς εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ἀθεμιτοποιίας ποινὴν ἐξέπεσε, καὶ τ' εἰς Σικιμίτας αὖπω πεπολεμημένων. τούτοις δὲ κζ' τὸν Ἰωαθάμου μαντείαν ἡ συμφορὰ σωέπεσε. τὸ μέντοι σὺν Ἀβιμελέχῳ στράτευμα, πεσόντος αὐτοῦ σκεδασθὲν, ἀνεχώρησεν ὅπι τὰ οἰκεῖα.

ς'. Τῶν δ' Ἰσραηλιτῶν τὴν ἡγεμονίαν [d] Ἰαείρης ὁ [e] Γαλαδηνὸς ἐκ τῆς Μανασσήτιδος Φυλῆς ἀθλαμβάνει, ἀνὴρ τἆλλα ἀγαθὸς εὐδαίμων, καὶ παῖδας ἀγαθοὺς πεποιημένος· τριάκοντα μὲν τ' ἀριθμὸν, ἱππεύειν δ' ἀρίστους, καὶ τ' κζ' τὴν Γαλαδηνὴν πόλεων ἀρχὰς ἐγκεχειρισμένους. ἔτος, δύο καὶ εἴκοσι ἔτη τὴν ἀρχὴν κατασχὼν, πλήρης γήρως· καὶ θαφῆς ἐν [f] Καμὼν πόλει τῆς Γαλαδηνῆς ἀξιοῖται.

ζ. Πάντα δὲ τὰ τ' Ἑβραίων εἰς ἀνοσμίαν καὶ ὕβριν [g] τοῦ Θεοῦ καὶ τ' νόμων ὑπεφέρετο· καὶ καταφρονήσαντες αὐτῶν Ἀμμανῖται καὶ [h] Παλαιστῖνοι, στρατῷ μεγάλῳ διήρπαζον τὴν χώραν· καὶ τὴν Περαίαν ἅπασαν καταχόντες καὶ ὅπι τὴν τ' λοιπῶν ἤδη κτῆσιν διαβαίνειν ἐτόλμων. Ἑβραῖοι δ', σωφρονισθέντες [i] ἀπὸ τῶν κακῶν, εἰς ἱκετείας [k] ἐτρέποντο τοῦ Θεοῦ, καὶ θυσίας [l] ἐπέφερον· ἐβόων καλοῦντες αὐτὸν μελετᾶσθαι, καὶ πρὸς τὴν δέησιν αὐτῶν ὑπαχθέντα, παύσασθαι τῆς ὀργῆς. ὁ δὲ Θεὸς, [m] μεταβαλόμενος εἰς τὸ ἡμερώτερον, ἔμελλεν αὐτοῖς βοηθεῖν.

η'. Ἀμμανιτῶν [n] δὲ ἐστρατευκότων ὅπι τὴν Γαλαδηνὴν, ὑπωλύτων οἱ ὅπιχώριοι πρὸς τὸ ὄρος, δεόμενοι τοῦ στρατηγήσοντος. ἦν δέ τις [o] Ἰεφθὴς, ἀνὴρ ἀλκὴ τὴν πατρῴαν ἀρετὴν δυνατὸς, [p] καὶ δι' οἰκείαν [q] αὐτοῦ στρατιὰν ἦν ἐτρεφεν αὐτὸς [r] μισθοφορῶν. πρὸς τοῦτον οὖν πέμψαντες ἠξίουν αὐτὸν συμμαχεῖν, ἐπαγγελλόμενοι θάξειν εἰς ἅπαντ' αὐτῷ τ' χρόνον τὴν ἰδίαν ἡγεμονίαν. ὁ δ' ὡς προσέβη τ' θάκλησιν αὐτῶν, ἐγκαλῶν ὅτι μὴ βοηθήσαν αὐτῷ ὑπὸ τ' ἀδελφῶν ἀδικουμένῳ φανερῶς. ὡς γὰρ ἔοικε ὁμοίως

ne abſumpti ſunt: viri quidem circiter MD. cætera vero multitudo numero magna. Et talis quidem calamitas in Sicimitas incidebat, majorque ex ea mœror exſtitiſſet, niſi quod juſte pœnas dederint ob tantum mali viro de ſe egregie merito conflati.

ſ. Abimelechus autem, cum Iſraëlitis ex Sicimitarum miſeriis terrorem incuſſiſſet, palam præ ſe ferebat quod majora appeteret, & non prius violentiæ ſuæ modum eſſet adhibiturus quam universos exitio dederat. Thebas itaque contendit, & urbem quidem ſubita incurſione capit: cum vero turris in ea valida eſſet, in quam multitudo omnis confugiebat, eam oppugnare aggreditur. atque, dum ipſe cum impetu in portas irrueret, muliercula in caput ejus molæ fragmen dejicit. Abimelechus autem, humi collapſus, armigerum rogabat, ut ſe *diſtricto enſe* perimat, ne à muliere videretur interfectus. Et hic quidem imperata ei fecit: ille vero hujuſmodi ſupplicium dependet pro ſcelere in fratres, & facinore quod in Sicimitas patrare auſus eſt. atque hæc clades illis juxta Joathami vaticinium accidit. Cæterum qui cum Abimelecho erant milites, illo mortuo *paſſim* diſperſi, ad domum quiſque ſuam redierunt.

Fruſto molæ à muliere iclus periit Abimelechus. Jud. c. 9.

6. Iſraëlitarum autem imperium *ab illis* accipit Jaires Galadenus è tribu Manaſſitide, vir cum cætera felix, tum quod liberos fortes procreaverat; numero quidem triginta, equites vero egregios, & quibus urbium Galadenarum commiſſæ erant præfecturæ. Is, cum viginti & duos annos rebus illorum præfuiſſet, ingraveſcente ætate obiit; & in Camone, urbe Galadena ſepultus eſt.

Jaïres rem Hebraïcam adminiſtrat. Jud. c. 10.

7. Jam res Hebræorum ad perturbationem ordinis & Dei legumque contemptum ferebantur: Ammanitæque & Palæſtini, eos deſpectui habentes, cum magno exercitu regionem *vaſtarunt & diripuerunt*; &, cum loca ultra Jordanem occupaſſent, ad reliqua poſſidenda *fluvium* auſi ſunt trajicere. Hebræi vero, cum ex calamitatibus reſipuiſſent, ad Deum precibus ſe convertebant, victimaſque ei mactabant; ipſum implorantes, ut, ſeveritate cohibita, precibuſque eorum ſupplicibus flexus, ab ira deſiſteret. Jamque Deus mitior & placidior factus, in animum induxit illis opitulari.

Iſraëlitas opprimunt Palæſtini & Ammanitæ. Jud. c. 13.

8. Cum vero Ammanitæ in Galadenam fuiſſent ingreſſi, iſtius regionis incolæ illis ad montem occurrebant, ducem deſiderantes. Erat autem Jephthes quidam, vir patriis virtutibus pollens, proprioque exercitu quem ſumptibus ſuis alebat. Ad hunc igitur miſſis nunciis, enixe petebant ut *eis* in auxilium veniret; pollicentes, *ſe* principatum ſuum ei conceſſuros eſſe, quamdiu viveret. Ille vero preces eorum non admittit, ipſis exprobrans, quod nullam ei opem tulerint, dum à fratribus manifeſtam

Jephthem ducem ſibi poſcunt Galadita. Jud. c. 11.

[q] Ἄνδρες μ'] Ἀνδρες μ' πενζακοσίοις καὶ χιλίοις *Gall.* 1. ἄνδρας μ' πενζακοσίους καὶ χιλίους *Samb.* & *Vat.*

[r] Μείζονος] Μείζω τ' ἐπ' αὐτῇ λύπης γενομένη *Big. Samb.* & *Vat.*

[s] Κατὰ δίκλω] Ita *Samb.* in *ceteris* una voce καδίκλω.

[t] Εὐεργέτου] Εὐεργέτου καὶ θ' γενες αὐτῷ legiſſe videtur *Epiphan.*

[v] Περιγεφύρων] Περιγεφύρων *Samb.* & *Big.*

[x] Θήβας,] Urbis hujus meminit *Stephanus Byzant.* v. Θήβη. Vide *Jud.* c. 9. v. 50. 2 *Sam.* c. 11. v. 21. *Bocharti* Canaan. l. 1. c. 16. & *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 13. p. 326.

[y] Αἱρεῖ] Ita *MSS.* in *Editis* αἴρει.

[z] Θραύσματι μύλης] Θραυτμά τι ſoli *Big.* & *Epiphan.*

[a] Ἀβιμέλεχος] Sic *Big Samb. Hen. Busb.* & *Gall.* 1. ὁ Ἀβιμέλεχος τ' υ. π. *Baſ. G.* & *Vat.*

[b] Ποησαχθὲν] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in *Editis*, *Aliiſque* deeſt αὐτῷ.

[c] Ὑπὲρ τ'] Vocem ὑπὲρ omittit *Vat.*

[d] Ἰαείρης] Ἰαὴρ ης *Samb.* & *Big.* Ἰαεὶς *Zonaras* è *S. Bibliis.* Sed hîc loci, neſcio an aliquid è libris exciderit, an incuria omiſerit *Joſephus* tres & viginti annos Tholæ principis, *Jud.* c. 10. v. 1. Veruntamen in ſummam annorum Judicum *iſtius* regimen inſeruit.

[e] Γαλαδηνὸς] *Al.* Γαλαδὶτὴς & infra Γαλαδὶτὴ.

[f] Καμὼν] Malim Καμῶνι.

[g] Τοῦ Θεοῦ καὶ τ' νόμων ὑπεφέρετο·] Illa Τοῦ Θεοῦ καὶ è *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Epiphanio* inſerui, & ex iiſdem ὑπεφέρετο dedi pro ἐφέρετο.

[h] Παλαιστῖνοι,] *Al.* Παλαιστεῖ.

[i] Ἀπὸ τ' κακῶν,] Ὑπὸ τ' κακῶν *Big. Samb.* & *Vat.*

[k] Ἐτρέποντο τοῦ Θεοῦ,] Ita cum *MSS.* in *Editis* ἐτρέποντο.

[l] Ἐπέφερον·] Sic *Big. Samb.* & *Epiphan.* ὑπεφέροντο *Baſ. G. Aliique.*

[m] Μεταβαλόμενος εἰς] Ita *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* in *ceteris* μεταβαλὼν ὁμοίως.

[n] Δ' ἐστρατευκότων] Ita cum *Samb.* in *ceteris*, δ' στρατ.

[o] Ἰεφθὴς,] Eo modo *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis* Ἰάφθης & infra p. 298. v. 14. Ἰάφθαε, convenientibus Græcis codibus, ut & p. 299. v. 16. Ἰάφθα in obliquo. Ἰεφθὴς *Busb.* & *Hen.* Ἰεφθάε *Zonaras* ab *Interpretibus* LXXII.

[p] Καὶ δι' οἰκείαν] Καὶ διατρέφειν aut ſimile quid legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

[q] Αὐτοῦ στρατιὰν] Εαυτῷ *Big* & *Samb.*

[r] Μισθοφορῶν.] Μισθοφόρος *Big. Samb.* & *Vat.*

ſtam injuriam pateretur. Cum enim illis non eſſet frater uterinus, ſed quod ad matrem, quam pater amore captus eis induxerat, peregrinus, ipſum *domo* expulerunt, contempta ejus imbecillitate. & ille quidem in regione Galaditide vocata degebat; omnes, qui ad eum undecunque confluxerunt, dato ſtipendio excipiens. Tandem vero precibus expugnatus, & jurejurando accepto in perpetuum ei daturos eſſe imperium, copias eduxit.

Jephthes ad Ammanitarum regem legatos mittit. Jud. c. 11.

9. Et cum mature quicquid facto opus erat providiſſet, exercitu in urbe Maſphathe collocato, legatos mittit ad regem Ammanitarum; *per eos* rerum *injuria* captarum poſtulans. Ille vero *legatis* viciſſim miſſis, *probri* incuſabat Iſraëlitarum ex Ægypto egreſſum, & ab ipſis poſcebat ut è regione Amoræa excederent, quaſi patrum ejus à tempore antiquo fuiſſet. Jephthes autem reſpondens, quod non cum ratione Iſraëlitarum progenitores de Amoræa *poſſeſſa* culparent, ſed potius eis gratias agere deberent pro Ammanitide relicta; nam Moyſes potuit & ipſam occupaſſe: ac cum *Rex* jubeat ut de terra ſua decederent *Iſraëlitæ*, quam ultra ccc. jam annos, à Deo *ſibi* acquiſitam, tenuerint; *ſciat velim*, inquiit, *nos* cum illis *pro ea repetenda* dimicare.

Ammanitarum regem profligat, copiaſque ejus perſequitur ad Maniathen uſque urbem. quæ quidem Μενιὼθ aut Μανιὼθ LXX. Menith vero Hieronymo. Jud. c. 11.

10. At cum hæc quidem dixiſſet, legatos dimiſit: ille vero victoriam precatus, ſacraque facturum eſſe pollicitus, ſi incolumis ad ſuos reverteretur, & quodcunque ei primum occurreret immolaturum, congreſſuſque *cum hoſtibus* & longe *eos* ſuperat, & cum cæde perſequutus eſt uſque ad urbem Maniathen: ac cum trajeciſſet in Ammanitidem, urbeſque multas delevit & multum prædæ abegit; ſuoſque populares à ſervitute liberavit, quam ſervierant annis XIIX. At revertens in calamitatem incidit, rebus à ſe feliciter geſtis prorſus diſſimilem. nam ei *redeunti* occurrit filia; quæ etiam unigenita erat, virgo adhuc. Ille autem, graviter ingemiſcens præ doloris magnitudine, filiam reprehendebat, quod tanta feſtinatione ei obviam prodierit: nam illam Deo in victimam offerre promiſerat. At illi non ingrate *ad aures* accidit quod eventurum erat, ut quæ pro victoria patris & civium libertate eſſet moritura: orabat autem ut ei duos menſes remitteret ad juventutem ſuam cum civibus deflendam, & tunc ei integrum eſſet votum ſolvere. Ille vero, cum liberam ipſi poteſtatem in tempus prædictum feciſſet, eo elapſo filiam mactatam in holocauſtum obtulit, neque legitima neque Deo grata ſacra faciens, quod ratiocinatione non explorarit quid futurum erat, & quale judicium de facinore laturi eſſent qui id fama acciperent.

Filiam ex voto temerario mactat Jephthes. Jud. c. 11.

Ephraïmitæ arma civilia admovent Jephthæ, & ab eo fuſi ſunt & fugati. Jud. c. 12.

11. Cum autem tribus Ephraïmitis ei bellum intuliſſet, quod cum iis non communicarit expeditionem in Ammanitas factam, ſed ſolus prædam habuerit & rerum geſtarum gloriam: primo quidem dicebat, neque ignoraſſe eos quod conſan-

μήτερον αὐτοῖς, ἀλλὰ ξένον [s] περὶ τὴν μητέρα, δι' ἐρωτικὴν ὑπεπθυμίαν ἐμπεσθεῖσαν αὐτοῖς [t] ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἐξέβαλον, [v] καταφρονήσαντες τῆς αὐτοῦ ἀσθενείας. καὶ ὁ μὲν διέτριβεν ἐν τῇ [x] Γαλαδίτιδι καλουμένῃ χώρᾳ, πάντας τοὺς [y] ὁπόθεν ἂν συναγινομένους πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ μισθοῦ δεχόμενος. ἐκλιπαρησάντων δ' αὐτῶν, καὶ ὁμοσάντων εἰς ἀεὶ παρέξειν αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν [z] ἐστράτευε.

ϑ'. Καὶ ποιησάμενος ὀξεῖαν τὴν [a] τῶν πραγμάτων περίνοιαν, ἐν πόλει [b] Μασφαθῇ καθίσας τὸ στρατὸν, πρεσβείαν πέμπει πρὸς τὸν Ἀμμανίτην, αἰτιώμενος τὴν ἀλώπεκα. ὁ δὴ, ἀντιπέμψας ἠτιᾶτο τοὺς Ἰσραηλιτῶν τὴν ἔξοδον τὴν ἀπ' Αἰγύπτου, καὶ τῆς [c] Ἀμορραίας αὐτοὺς ἠξίου χωρεῖν, ὡς πατρῴας ὔσης [d] ἀρχῆθεν. [e] ἀποκεκινόμενος δὴ ὁ Ἰεφθὴς, ὡς ὅτι τῆς Ἀμορραίας τοὺς προγόνους αὐτῶν δίκαιος ἐκάλυσι, χάριν τι μᾶλλον τῆς Ἀμμανίτιδος αὐτοὺς ἔχειν ὀφείλοντι παρεθήκατο, δυνατὸν γὰρ Μωϋσεῖ καὶ τοῦτο λαβεῖν· χωρεῖν τε [f] ἰδίας εἰπὼν γῆς, ἣν Θεὸς κατακτησαμένοις [g] ὑπὲρ τετρακόσια ἔτη νέμοντας, [h] μάχεσθαι πρὸς αὐτοὺς ἔφησεν.

ι'. Καὶ τοὺς μὲν πρέσβεις τοῦτ' εἰπὼν ἀπέλυσεν· αὐτὸς δὲ ὀξάμενος νίκης, καὶ θυσιάσειν ὑποσχόμενος ἂν [i] ζῶν εἰς τὰ οἰκεῖα ὑποστρέψῃ, καὶ πᾶν ὅ, τι καὶ πρῶτον αὐτῷ [k] συντύχοι ἱερουργήσειν, συμβαλὼν τε νικᾷ χωρὶς πολύ, καὶ φονεύων ἐδίωκε μέχρι πόλεως [l] Μανιάθης· καὶ διαβὰς εἰς τὴν Ἀμμανίτιν, πόλεις τε ἠφάνισε πολλὰς καὶ [m] λείας ἤλασε, καὶ τοὺς οἰκείους δουλείας ἀπήλλαξεν, [n] ἐν ἔτεσιν ὀκτωκαίδεκα τούτοις ὑπομείναντας. ἀναστρέφων δὲ συμφορᾷ περιπίπτει, κατ' ὀδὸν ὁμοία τοῖς κατωρθωμένοις αὐτῷ. ὑπαντᾷ γὰρ ἡ θυγάτηρ αὐτῷ· μονογενὴς δ' ὢν ἔτι παρθένος. ὁ δὴ, ἀνοιμώξας ὑπὸ τῷ μεγέθει τῆς [o] πάθους, κατεμέμφετο τῆς περὶ τὴν ὑπάντησιν ἀσυδοῦς τὴν θυγατέρα· [p] καθιερῶσαι γὰρ αὐτὴν τῷ Θεῷ καθυπέσχετο. τῆς δὲ τὸ συμβησόμενον οὐκ ἀηδῶς περιέπεσεν, ὑπὲρ νίκης τε πατρὸς καὶ ἐλευθερίας τῶν πολιτῶν πεθυμουμένης· παρεκάλεσε δὴ, δύο μῆνας αὐτῇ περιβαλόντα πρὸς τὸ μὴ τῶν πολιτῶν ἀποθρηνῆσαι τὴν νεότητα, τότε ποιεῖν τὰ [q] κατὰ τὴν εὐχήν. συγχωρήσας δὴ καὶ τὸ προειρημένον χρόνον, [r] μετὰ τοῦτον διελθόντα θύσας τὴν παῖδα ὡλοκαύτωσεν, οὔτε νόμιμον οὔτε [s] τῷ Θεῷ κεχαρισμένῳ θυσίαν ὑπάρχων, μὴ βεβαιώσας τῷ λογισμῷ τὸ γνησόμενον, οἷον τὸ πραχθὲν [t] δόξῃ τοῖς ἀκούσασι.

ια'. Τῆς δὲ [v] Ἐφραΐμου φυλῆς ἐπ' αὐτὸν στρατευσάσης, ὅτι μὴ κοινωνήσαντο τὴν ἐπ' [x] Ἀμμανίτας ἐλασίαν αὐτοῖς, ἀλλὰ μόνον [y] καὶ λείαν ἔχοι, καὶ τὰ ὑπὲρ τοῖς πεπραγμένοις δόξαν· πρῶτον μὲν ἔλεγον, ὡς ὅτε λάθοιεν αὐ-

s Περὶ τὴν μητέρα,] Καὶ τὴν μητέρα *Big.* (*Coll. Voſſ*) & *Samb.*

t Ὑπὸ τοῦ πατρὸς,] Περὶ τοῦ πατρὸς *Vat.*

v Καταφρονήσαντες] Ita *Samb.* καταφρ. αὐτῷ ἀσθ. *Big.* & *Epiphan.* καταφρ. τὸ δι' αὐτὸ ἀσθ. *Vat.* καταφρ. δι' αὐτὸ ἀσθ. *Baſ.* & *G.*

x Γαλαδίτιδι καλουμένῃ] Sic *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* Γαλααδίτιδι. Vide *Cellarii Geogr. Antiq.* l. 3. c. 13. p. 388.

y Ὁπόθεν ἂν] Ὁποθενοῦν συναγινομένους *Samb.*

z Ἐστράτευσε.] Ἐστράτευσε *Vat.*

a Τῶν πραγμάτων περίνοιαν,] Τῶν πρ. ἐπιμέλειαν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

b Μασφαθῇ καθίσας] Ita quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* Μασφάκη.

c Ἀμορραίας] Ἀμορραίας *Big.* & *Samb.* à manu prima. Ἀμορρίας ab altera. Ἀμορρίαις paſſim *Vat.*

d Ἀρχῆθεν.] Ἀρχῆς *Vat.*

e Ἀποκεκινόμενος] Ἀποκεκινάμενος *Big.* & *Samb.*

f Ἰδίας εἰπὼν γῆς,] Ἰδίας abeſt *Big. Samb.* & *Epiphan.*

g Ὑπὲρ τετρακόσια] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* μὴ πε.

h Μάχεσθαι] Μαχήσεσθαι legerat *Vet. Interpr.* quod & ipſe mallem.

i Ζῶν] Forte σῶν COCC.

k Συντύχοι] Ita *Big. Samb.* (*Cocc.*) & *Vat.* συντύχῃ *Busb.* & *Hen.* συντύχειν in *Editis*.

l Μανιάθης·] Μαλιάθης *Big.* & *Samb.* Αμνίθης *Epiphan.*

m Λείας ἤλασε,] Λείαν *Big. Samb.* & *Epiphan*

n Ἐν ἔτεσιν] Ετεσιν ὀκτωκαίδεκα *Samb.* ὀκτωκαίδεκα ἔτη ταύτῃ ὑπ. *Big.* (*Coll Voſſ.*) & *Call.* 1.

o Πάθους] Πένθους *Big.* & forte *Epiphan.*

p Καθιερῶσαι] Ita è *Cod. Vat.* in *Editis* deeſt καθυπέσχετο, ut & in *Big.* & *Samb.* qui habent καθιέρωσε. in *Busb.* & *Hen.* ἔφη καθιερώσειν ὑποσχέσθαι.

q Κατὰ τὴν εὐχήν.] Κατ' εὐχὴν *Big.* & *Samb.*

r Κατὰ τοῦτον] Μετὰ τοῦτο *Vat.*

s Τῷ Θεῷ κεχαρισμένῳ] Articulus abeſt *Big. Samb.* & *Vat.*

t Δόξῃ τοῖς ἀκούσασι.] Δόξῃ *Samb.*

v Ἐφραΐμου φυλῆς] Ita *Big.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* Ἐφραΐμου.

x Ἀμμανίτας] Sic cum *Vat. Hen.* & *Busb.* in *Editis*, *Aliiſque* Ἀμμανίτας. præterea ἐπ' Αμ. ἐλασίας in *Cod. Vat.*

y Καὶ λείαν ἔχοι,] Καὶ τὴν λείαν *Big. Samb.* & *Vat.*

z Πα-

αὐτὰς οἱ συγγυεῖς πολεμήμενοι, καλήμενοί τε πρὸς συμμαχίαν ὰ [z] παρεγίνοντο, δέον καὶ πρὸ δεήσεως ἐγνωκότας ἐπέχθηναι· ἔπαθ' ὡς ἄδικα πράξειν ἐπιχειρῶσι, τοῖς πολεμίοις ὰ τολμήσαντες εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ἐπὶ δὲ τὰς [a] συγγυεῖς ὡρμηκότες· ἠπείλή τε σὺν τῷ Θεῷ λήψεσθαι δίκην παρ' αὐτῶν, ἂν μὴ σωφρονῶσιν. ὡς δ' οὐκ ἔπαθεν, ἀλλὰ συνέβαλεν αὐτοῖς ἐλθοῦσι μὴ στρατιᾶς, ἢ μεταπεμπτὸν ἐκ τῆς [b] Γαλαδίνης ἐληλύθη, φόνον τε πολὺν αὐτῶν εἰργάσατο, καὶ διώκων τραπέντας, πρὸ λαβῶν μέρη τινὶ προαπεσταλμένῳ ὑπὲρ Ιορδάνην τὰς Αβραάδας, κλείνη πρὸ δισχιλίους καὶ τετρακισμυρίους γεγονότας.

ιβ'. Αὐτὸς ὁ, ἄρξας ἓξ ἔτη, τελευτᾷ, καὶ θάπτεται ἐν τῇ [c] αὐτοῦ πατρίδι [d] Σεβεῇ· ἡ [e] Γαλαδίνης δ' ἐστὶν αὕτη.

ιγ'. Τελευτήσαντος ὁ [f] Ιεφθοῦ, τὸν ἀρχὸν [g] Αψάνης ἀπὸ Βαλαμβάνης, Φυλῆς μὲν Ιούδα, [h] Βηθλεέμων ὁ πόλεως. τούτῳ ὁ παῖδες ἦσαν ἑξήκοντα, τριάκοντα μὲν ἄῤῥενες, αἱ λοιπαὶ ὁ θυγατέρες, ἃς καὶ πάντας ζῶντας κατέλιπε, τὰς μὲν ἀνδράσιν ἐκδὺς, τοῖς ὁ γυναῖκας ἡσμένος. πράξας δ' ὅδεν ἐν τῷ ἐπαίειτι [i] χρόνῳ λόγου καὶ μνήμης ἄξιον, γηραιὸς ὢν ἀπέθανε· καὶ ταφῆς ἐν τῇ πατρίδι τυγχάνει.

ιδ'. [k] Αψάνους δ' ἅτως ἀποθανόντος, ὁδὶ ὁ μετ' αὐτὸν τὰς Ζαβουλὼν τὴν ἡγεμονίαν Ηλων, ἐπ' ἔτη δέκα καταρχὼν αὐτὴν, Φυλῆς μὲν τῆς [l] Ζαβόλου, ἔπραξέ τι ἀξιόδεις ἄξιον.

ιε'. Ἀβδὼν ὁ [m] Ελλήλου παῖς, Φυλῆς μὲν τῆς [n] Ἐφραϊμίτιδος, πόλεως ὁ τῆς Φαραθωνιτῶν γεγονὼς, αὐτοκράτωρ ἡγεμὼν ἀποδειχθεὶς [o] μετ' Ηλωνα, μόνης ἂν τῆς εὐπαιδίας μνημονευθεὶη, [p] διὰ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἀδειαν τῶν πρασσομένων λαμπρὸν μηδ' αὐτὸς μηδὲν ἐργασάμενος. υἱεῖς δ' ἦσαν αὐτῷ πεσαράκοντα, [q] καὶ τούτων τὸν γενεὰν καταλιπόντες τριάκοντα, ἤλαυνε τε σὺν αὐτοῖς ἕξιν ἑβδομήκοντα, πᾶσιν ἱππάζειν ἀρίστοις γεγυμνασμένοις· καὶ, πάντας ὑστέρου γῆς ἀπολιπὼν, [r] θνήσκει γηραιὸς, καὶ ταφῆς ἐν [s] Φαραθῶνι λαμπρᾶς τυγχάνει.

guinei bello premerentur, neque auxilium rogatos advenisse, cum oporteret eos ante *omnes* preces re cognita certatim festinasse: dein quod ad iniqua patranda aggrederentur, qui cum hostibus non ausi pugnam conferere, *postea* vero in cognatos impetum fecerint: & *postremo* minabatur, se ab iis pœnas Deo volente, ni sapere velint, expetiturum esse. Cum vero nihil verbis proficeret, sed cum illis *contra se* venientibus congressus esset, accito è Galadena exercitu, & magnam illorum stragem *in prælio* edidit, & in fugam versos persequens, præmissis quibusdam qui vada Jordanis occuparent, quadraginta duo millia *illorum* occidit.

12. Is autem, cum sex annos Israëlitis imperasset, moritur, atque sepultus est in patria sua Sebee. illa vero terræ Galadenæ urbs est. *Jephthes moritur, sepelituque in urbe Galadena.*

13. At, Jephthe mortuo, principatum accipit Apsanes, è tribu Judæ & Bethleemis oppido. Huic liberi erant sexaginta; triginta quidem mares, è reliquis vero totidem filiæ: quos omnes superstites reliquit; & has quidem viris collocaverat, illis vero puellas adsciverat. cumque nihil dictu & memoratu dignum in imperio septenni gessisset, senex *admodum* diem obiit; & in patria sua sepultus est. *Jud. c. 12. Ab excessu Jephthe Hebræos rexit Apsanes. Jud. c. 12.*

14. Apsane autem ita defuncto, neque, qui post hunc principatum assumpsit, Elon, è tribu Zabuli, ipsumque per decennium tenuit, magni aliquid momenti egit. *Post hunc decennio haud memorabili Elon. Jud. c. 12.*

15. Abdon vero, Helleli filius, è tribu quidem Ephraïmitide, ex urbe vero Pharathonitarum, cui post Elonem, summum delatum erat imperium, propter bonos duntaxat liberos memorari meruit: ut qui, in pace & *summa* rerum securitate vitam agens, nihil præclari gesserit. nam filios habuit XL. & ex his nepotes XXX. procreatos: & cum ipsis, qui LXX. erant & omnes egregii equites, illi equitare mos erat: atque cunctos superstites relinquens senecta ætate moritur, & in Pharathone magnifice sepultus est. *Ei denique successit Abdon.*

ΚΕΦ. η'.

Περὶ τῆς Σαμψῶνος ἀνδρίας· καὶ ὅσων κακῶν αἴτιος Παλαιστίνοις ἐγένετο.

CAP. VIII.

De Sampsonis fortitudine: narratur etiam, mala quanta Palæstinis inferebat.

ΜΕτὰ δὲ τοῦτον [t] Παλαιστῖνοι πολιτήσαντες κρατοῦσι τῶν Ισραηλιτῶν, καὶ φόρους παρ' αὐτῶν ἐλάμβανον ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα. τούτοις δ' ἐλευθερωθεῖσι τῆς ἀνάγκης τούτῳ τῷ τρόπῳ.

β'. [v] Μανώχης τις, Δανιτῶν ἐν ὀλίγοις ἄριστος καὶ τῆς πατρίδος ὁμολογούμενος πρῶτος, εἶχε γύναιον [x] ἐν εὐμορφίᾳ θαυμάσιον, καὶ τῶν καθ' αὑτὸ ἀξιοφέρον. παίδων δ' ὑπ' αὐτῷ γινομένων, δυσφορῶν ὅτι

POst hunc autem vita defunctum Palæstini præsunt Israëlitas, & tributa ab eis exigebant per annos XL. Cæterum à *dura* hac necessitate in hunc modum liberati sunt. *Dein per annos XL. exactionibus Palæstinorum atteritur gens Hebræa. Jud. c. 13.*

2. Manoches quidam, Danitarum inter paucos optimus & patriæ sine controversia princeps, mulierculam *uxorem* habuit forma egregia suspiciendam, & inter æquales suas præcellentem. At cum ex ea liberos non suscepisset, ægreque ferens quod iis *Manochis uxori angelus apparet, filiumque ei promittit. Jud. 13.*

---

z Παρεγένοντο,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* Προσεγένοντο.

a Συγγενεῖς ἀρτιγενεῖς·] Eo modo *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in *reliquis* συγγενεῖς.

b Γαλαδηνῆς] Ita *Samb.* & mox tam *Big.* quam *Samb.* Γαλααδινῆς *Basil.* & *G.* Γαλαδινὴς *Vat.* & *Big.* hic loci.

c Αὐτοῦ πατρίδι] Ex τῇ *Big.* & *Samb.*

d Ζεβεῇ] Sic *Big.* & *Samb.* Σεβεῖ *Basil. G. Aliique.* Σεβεθῇ aut Σεβεθεῖ juxta *Epiphan.*

e Γαλαδηνῆς] Eo modo *Big.* & *Samb.* Γαλαδινῆς in *ceteris.*

f Ιεφθῆ,] Ita & superius modo in initio §. 8. Ιάφθα in *Editis.*

g Αψάνης] In fonte Hebræo *Ebsan*, quod nunc legunt *Ibsan*, ut *Josephus* olim *Absan*, unde Αψάνης. Vide *Drusium* ad *Severum.* HUDS. Αφανὴς *Basil.* Αβρανὴς *Gen.* Αψάνη *Coll. Big.* & *Voss. Coccejus* correxit Αψάνης, rectius nomen illud Editio exhibet Anglica. HAV.

h Βεθλεεμων] Βεθλεμιτῶν soli *Big.* & *Samb.* Videsis *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 13 p. 342. & *Berkelium* ad *Steph. Byzant.* p. 220.

i Γενομένῳ] Γενόμενον *Vat.* γεγονὼς *Samb.* & *Gall.* 1.

k Αψάνης] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* τούτου δ' ὕστερον ἀπ. *Vat.* Αφρανὴς *Basil.* & *G.*

l Ζαβόλου,] Sic in libris sex *MSS.* in *Editis* Ζαβουλῆς.

m Ελλήλου] Ita cum *S. Literis*, non Ηλωνος cum *Josephi* libris Gr. in *Vet. Interp.* habemus *Chilonis.*

n Εφραϊμίτιδος,] Sic in *MSS.* in *Editis* Εφραμίτιδος.

o Μετ' Ηλωνα,] Ita rursus *MSS.* μὴ Ηλωνος *Basil.* & *G.*

p Διὰ τὴν εἰρήνην] Μηδὲν ἔργον ἄξιον τ. & dein καθ' αὑτὸν εἰργασμένος *Big. Samb.* & *Gall.* 1. ut & *Vat.* nisi quod ἐργασάμενον habeat.

q Καὶ τούτων] Καὶ τούτων γενεὰς καταλιπόντων in sex *MSS.* & aliis ex eorum semine descendentes triginta, *Vet. Interpr.*

r Θνήσκει γηραιὸς,] Ita cum *MSS.* in *Editis* θνήσκει γὰρ γηραιός.

s Φαραθῶνι] Sic cum *Epiphanio* & *S. Literis.* in *ceteris* Φαρὰθῳ. aut Φαρὰθῃ.

t Παλαιστῖνοι] Παλαιστινοὶ passim *Vat.* Παλαιστινοὶ in reliquis *MSS.*

v Μανώχης] Typo *Hebraïco* Μανὼχ, *Masoretarum* ritu *Manoah*, sive Μανοὶ cum LXXII.

x Εν εὐμορφίᾳ] Επ' εὐμορφίᾳ *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Gall.* 1.

iis careret, Deo ſupplicabat, ſæpiuſcule cum uxore in ſuburbium egrediens (hoc autem erat campus magnus) ut illis liberos qui ſuccederent legitimos daret. Quin & in uxorem præ amore perdite deperibat, adeoque zelotypia vehementi *erat* afflatus. Mulieri autem, cum ſola eſſet relicta, ſpectrum apparuit, Angelus Dei, quaſi juvenis ſpecie eminenti & pulchra, eique lætum nuncium afferens, ſe ex Dei providentia filium parituram eſſe, pulchrum & inſignem robore; à quo ad virilem ætatem adoleſcente affligerentur Palæſtini: præmonuitque ne capilli puero recidantur; utque ab omni quidem alio potu, Deo ita præcipiente, abſtineat, aquam vero ſolam bibere *à teneris* aſſueſcat. Et is quidem, cum hæc dixiſſet, diſcedebat, ut qui voluntate Dei venerat.

Zelotypiam mariti reditu ſuo corrigit angelus, & evaneſcit. Jud. 13.

3. Illa vero marito reverſo nunciat quæ ab Angelo acceperat, ſimul etiam prædicans juvenis pulchritudinem & proceritatem: adeo ut ille hiſce laudibus ex zelotypia obſtupeſceret, & ſuſpicionem *de ea* haberet ex hujuſmodi affectione ortam. At ipſa, volens abſurdo mœrore virum levare, Deum ſupplex orabat, ut rurſum *ad ſe* angelum mittere dignaretur, quò *ille* à conjuge etiam ſuo conſpiceretur. atque iterum ex gratia Dei advenit angelus, cum in ſuburbano verſarentur; & mulieri apparuit, à marito relictæ. Illa vero, precata ut pauliſper maneret dum virum adducat, permittente illo, Manochen accerſit. Is autem, cum *angelum* vidiſſet, ne tum quidem ſuſpicari deſiit: rogavitque ut ſibi etiam & illa declararet, quæ uxori indicaverat. Cum vero ille reſpondiſſet, ſufficere ut ipſi ſoli innoteſcerent, jubebat quiſnam eſſet dicere, ut nato filio gratias ei referre & aliquid muneris dare poſſent. Ille autem cum dixiſſet, ſe nihil horum egere, neque enim ob hanc cauſam læta hæc de filio nunciaſſe, hic vero obſecraret ut maneret & lautia acciperet, non annuit: at *tandem* victus precibus, dum etiam atque etiam rogaretur ut moram faceret donec munus aliquod hoſpitale ei afferretur, cum Manoches hœdum mactaſſet, mandaſſetque uxori ut eum coquendum curaret, paratis omnibus, juſſit *angelus* ut ſuper petram panes & carnes apponerentur abſque vaſculis. quo facto, virga quam geſtabat carnes tetigit: illæ vero, igne protinus emicante, una cum panibus ardebant; atque angelus, fumo uſus loco vehiculi, in conſpectu illorum in cœlum aſcendebat. Manochen autem, cum haud mediocriter extimeſceret ne quid periculi immineret ex viſo numine, uxor bono eſſe animo jubet: nam è re fore illorum, quod Deum *oculis ſuis* aſpexerint.

Filium demum procreat parens, oraculi obſervantiſſima, Samſonis nomine dignum Jud. c. 13.

4. Atque illa & gravida facta eſt, & quæcunque *ei* præcepta erant obſervabat; natumque infantem Samſonem nominant. fortem vero ſignificat nomen *iſtud* Puer autem valde creſcebat: ac manifeſtum erat quod propheta evaderet, cum ex parſimonia ejus in victu, tum quod promiſſos aluerit capillos.

Samſon leoni occurrens feram manibus ſuffocat. Jud. c. 14.

5. At *forte* cum parentibus Thamnam, urbem Palæſtinorum, profectus, dum magna eſſet celebritas, virginis *cujuſdam* indigenæ amore corripitur: rogatque parentes, ut puellam ſibi conci-

γ'. Η ὴ πανδρὶ θλιβομένῳ τὰ [c] θεῖα ὑ ἀγγέλε ἐκδιηγήσατο, ἐκπλαγεῖσα τὸ [d] τε νεανίσκε τὸ κάλλ ⊖ καὶ τὸ μέγεθ ⊖· ὡς ἐκείνου ἐκ τ ἐπαίνων εἰς ἔκπληξιν ὑ ζηλοτυπίαν πεῖσῆναι, καὶ ὑπόνοιαν τὴν ἐκ τοιάτε πάθες κινεμένην. ἡ ὴ, βελομένη τὴν ἄλογον πανδρὸς λύπην σκεδάσαι, τ Θεὸν ἱκέτευε [e] πάλιν πέμψαι τ ἄγγελον, ὡς ἂν καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς [f] ὀφθείη. καὶ θλιβόμενε πάλιν ὑ χάριν τε Θεοῦ ὁ ἄγγελ ⊖, [g] ὄντων ἐν τῷ πεδασείῳ· καὶ τῇ γυναικὶ φαίνεται, τοῦ ἀνδρὸς μεμονωμένῃ. ἡ δ' ὑπομείναι δεηθεῖσα ὡς ἂν ἀγάγοι τ ἄνδρα, [h] συγχωρήσαντ ⊖ μείναι τ [i] Μανώχε. ὁ ὴ, ξενασάμεν ⊖, ὡδ' ἔτως [k] ἐπαύετο τῆς ὑπονοίας· ἠξίωσέ τε καὶ αὐτῷ δηλῶν, [l] ὅσα ὑ τῇ γυναικὶ μεμύσθαι. ἐρωτήσαι ὴ Φερώσαντ ⊖ [m] ταύτῃ μόνῃ εἰδέναι· τις εἴη λέγων ἐκέλευεν, ἵνα τῷ παιδὸς γενομένῳ χάριν αὐτῷ καὶ δωρεὰν θλίψωσιν. τῷ ὴ μηδέ τινων αὐτῷ δεῖσθαι φήσαντ ⊖, ὡδὲ γὰ ὑ χρείαν ταῦτα διαγγελίσασθαι θεὶ τῆς τῷ παιδὸς γονῆς, τῷ ὴ μείναι θλιβακλουῖτ ⊖ καὶ ξενίων μεταλαχεῖν, οὐκ ἐπένευσε· πεισθεὶς δ' ὅμως λιπαρέντ ⊖ ὑπομείναι ὡς ἂν ξένιον [n] αὐτῷ τι κομίσῃ, καὶ θύσαντ ⊖ ἔριφον τῷ Μανώχε, καὶ τῦτον ὀπτᾶν τῇ γυναικὶ κελεύσαντ ⊖, ἐπεὶ πάντ' ἦν ἕτοιμα, [o] προσέταξεν ἐπὶ τῆς πέτρας ἀποθεῖναι τοὺς τε ἄρτους ὑ τὰ κρέα χωρὶς τ ἀγγείων. καὶ ποιησάντων, ἅπτεται τῇ ῥάβδῳ ἣ εἶχε τ κρεῶν· τὰ ὴ, λάμψαντ ⊖ πυρὸς, ἅμα τοῖς ἄρτοις ἐκαίετο, ὑ ὁ ἄγγελ ⊖ διὰ τοῦ καπνοῦ ὥσπερ ὀχήματ ⊖ ἀνιὼν εἰς οὐρανὸν αὐτοῖς φανερὸς ἦν. Μανώχην δὲ, φοβούμενον μή τι σφαλερὸν αὐτοῖς ἐκ τῆς ὄψεως τοῦ Θεοῦ [p] γένοιτο, θαῤῥεῖν ἡ γυνὴ παρεκελεύετο· ἐπὶ γὰ συμφέρονθε τῷ αὐτῶν τ Θεὸν αὐτοῖς [q] ὀφθῆναι.

δ'. Καὶ νύκτα τινὰ ἐκείνη, ὑ φυλακὴν εἶχε τ ἐντολῶν· ὑ γενόμενον τὸ παιδίον Σαμψῶνα καλοῦσιν. [r] ἰσχυρὸν δ' ἀποσημαίνῃ τὸ ὄνομα. ηὔξετο δ' ὁ παῖς ῥᾳδίως, ὑ δῆλ ⊖ ἦν θεοφητεύσων ἀπὸ τῆς θεῖ τιμῆ διαιταν σωφροσύνης ὑ τῆς τ τριχῶν ἀνέσεως.

ε'. Ἀφικόμεν ⊖ δὲ μετ τ γονέων εἰς Θαμνὰ πόλιν τ Παλαιστίνων, πανηγύρεως ἀγομένης, ἐρᾷ παρθένε τ ἐπιχωρίων. [t] ὑ θλιβακαλεῖται τοὺς γονεῖς, ἄγεσθαι πρὸς γά-

---

y Τῦτο παιδίον.] Τῦτο τὸ παιδίον *Big. Samb* & *Vat.*

z Μανωάθης] Μανάχης *Samb.* & *Gall.* 1. Μανώχης *Big.* & *Coll. Voſſ.*

a Παραπλήσιο ⊖] Παραπλήσιον μεγάλῳ ἀγγελιζόμενον αὐτῇ *Big. Samb* & *Vat.*

b Κατὰ βέλησιν] Illa, ὑ βέλησιν ἐλθὼν τ Θεῦ, non agnoſcit *Epiphan.*

c Περὶ τ ἀ ἀγγέλε] Περὶ τὰ ἀγ. *Big.*

d Τι νεανίσκε] Illud τι abeſt *Big.* & *Samb.*

e Πάλιν πέμψαι] Πάλιν deeſt *Vat.*

f Ὀφθείη.] Ita *Big. Samb.* & *Busb.* ὀφθεῖν in *Editis*, *Aliiſque.*

g Ὄντων ἐν τῷ πεδασείῳ·] Aut ὄντων αὐτῶν legendum, aut αὐτῶν ſubintelligendum.

h Συγχωρήσαντ ⊖] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ. Cocc.*) *Samb. Vat. Gall.* 1. & *Epiphan.* συγχωρήσας in *Editis.*

i Μανώχε.] Ita ex *Vat.* reſcripſi, quamvis in cæteris *Exemplaribus* fuerit Μάνωχον.

k Επαύετο] Επαύσατο *Big.* & *Samb.*

l Οσα ὑ τῇ γυναικὶ] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ὅσα τῇ γ.

m Ταύτῃ μόνῃ] Ταύτῃ μόνον *Busb*

n Αὐτῷ τι κομίσῃ,] Αὐτῷ τι *Big.* & *Samb.*

o Προσέταξεν] Εταξεν *Busb.* ἐπέταξεν *Hen.*

p Γένοιτο,] Γένοιτο *Big.* & *Samb.*

q Ὀφθῆναι] Sic *Big.* & *Samb.* in *aliis* ὀφθεῖναι.

r Ἰσχυρὸν] Vide *Iſ. Voſſii* Caſtigationum Auctarium ad *Hornium*, p. 362.

s Θαμνὰ] Sic volui cum *Editis*, *Aliiſque*, quod paulo infra habeamus Θαμνιτῶν. verum Θαμναθὰ *Big.* (& *Coll. Big.* Θαμνατὰ *Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & LXX.

t Καὶ θλιβακαλεῖται] Παρακαλεῖται τε *Big. Samb.* & *Vat.*

γ Ομο-

ῥάμον αὐτῷ τῇ κόρῃ. τῶν δὲ ἀρνουμένων, διὰ τὸ μὴ [v] ὁμόφυλον εἶναι· τοῦ Θεοῦ κρ τὸ [x] Ἑβραίων συμφέρον ὑπονοοῦντος τὸν γάμον, σκνικὰ μνηστεύσασθαι τὴν παρθένον. συνεχῶς δ' ἀπερχόμενος πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῆς, [y] συντυγχάνει λέοντι, καὶ γυμνὸς ὢν ἐκδεξάμενον αὐτὸν ἀγχεῖ τῇ χειρὶ, καὶ [z] εἰς τὸ χωρίον τὸ ὑλῶδες ἐνδοτέρω τῆς ὁδοῦ ῥίπτει τὸ θηρίον.

ς'. Πάλιν τε ἀπιὼν πρὸς τὴν κόρην, ὑπιτυγχάνει σμήνει μελιττῶν ἐν τῷ σηπεδόνι τοῦ λέοντος ἐκείνου [a] γενοσσωκότων. καὶ ἀνελόμενος τρία μέλιτος κηρία, σὺν τοῖς λοιποῖς δώροις οἷς ἐκόμιζε, δίδωσι τῇ παιδί. τῶν δὲ Θαμνιτῶν πρὸς τὴν ὥραν τὴν τῶν γάμων· [b] εἰσία γὰρ αὐτοὺς ἄπαντας· ἅμα δὲ τοῦ ἰσχύος ἕνεκα νεανίσκους τριάκοντα [c] δόντων αὐτῷ τοὺς ἀκμαιοτάτους, λόγῳ μὲν ἑταίρους ἑσομένους, ἔργῳ δὲ φύλακας μή τι παρακινεῖν ἐθελήσῃ, καὶ [d] ποτε [e] προσαίνοντος καὶ παιδιᾶς ἕνεκα, οἷα φιλεῖ [f] πρὸς τοῖς τοιούτοις καιροῖς, ὁ [g] Σαμψὼν εἶπεν· ἀλλὰ προσάλλομαι ὑμῖν [h] λόγον εἰ λύσετε τοῦτον ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ πιόντες τὴν ζήτησιν, ὀθόνας τε καὶ στολὰς γέρας τῆς συνέσεως κατ' ἄνδρα ἕκαστον [i] φέρεσθε παρ' ἐμοῦ. φιλοτιμουμένων δὲ ἐμοῦ τε συνεῖναι [k] δόξαν καὶ κέρδος [l] εὑρέσθαι καὶ λέγειν ἀξιούντων, φησίν· ὅτι τὸ πάμβορον γεγονὸς βορᾶν ἡδεῖαν ἐξ αὐτοῦ, καὶ πάνυ ἀηδοῦς ὄντος. τῶν δὲ ὑπὲρ τρεῖς ἡμέρας ἃ δυναμένων ἐξευρεῖν τὸ νοούμενον, προσκαλουμένων δὲ τὴν κόρην μαθέσθαι παρὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτοῖς μηνύσαι· καὶ γὰρ ἠπείλουν αὐτῇ [m] ἐμπρῆσαι τοῦτο μὴ προσσχοῦσαν· ὁ Σαμψὼν, δεομένης τῆς κόρης εἰπεῖν αὐτῇ, τὸ μὲν πρῶτον ἀντεῖχεν· ἐγκειμένης δ' αὐτῆς, καὶ εἰς δάκρυα προπιπτούσης, καὶ τεκμήριον πιθεμένης τὸ πρὸς αὐτὴν δυσνοίας τὸ μὴ λέγειν αὐτῇ, μινυθὲν τὸ πρὸς τὴν ἀναίρεσιν αὐτοῦ τοῦ λέοντος, [n] καὶ ὅτι μελίτας ἔρων ἐν τῷ σηπεδόνι αὐτοῦ, τρία βαστάσας μέλιτος κηρία [o] κομίσειεν αὐτῇ. καὶ ὁ μὲν ἡδέως ὑφορώμενος δολερὸν, σημαίνει τὸ πᾶν· [p] ἡ δ' ἐκφέρει τὸν λόγον τοῖς δεηθεῖσι. [q] κατὰ οὖν τὴν ἑβδόμην ἡμέραν, καθ' ἣν ἐδει τὸ προβληθὲν λόγον [r] αὐτῷ ἀφανισθῆναι, πρὶν ἢ δῦναι τὸν ἥλιον συνελθόντες, φασίν· ὅτι λέοντος ἀηδέστερόν τι τοῖς [s] συντυγχάνουσιν, ὅτι ἥδιον μέλιτος χρωμένοις. καὶ ὁ Σαμψὼν εἶπεν [t] οὐδὲ γυναικὸς εἶναί τι δολερώτερον, ἥτις ὑμῖν ἐκφέρει τὸν ἡμέτερον λόγον. καὶ ἐκείνοις μὲν δίδωσιν ἃ ὑπέσχετο, λείαν ποιησάμενος Ἀσκαλωνιτῶν τοὺς κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῷ συντυγχάνοντας· [v] Παλαιστῖνοι δ' εἰσὶ καὶ οὗτοι· τὸν δὲ γάμον ἐκεῖνον [x] ἀφίσταται, καὶ ἡ παῖς, ἐκφαυλίσαντος τὴν ὀργὴν αὐτὸν, συνοῦσα [y] τῷ αὐτοῦ φίλῳ νυμφαγωγῷ γεγονότι.

ζ. Πρὸς δὲ τὴν ὕβριν ταύτην Σαμψὼν παροξυνό-

lient in matrimonium. Illis vero recusantibus, quod non ejusdem esset gentis: is, Deo in magnum Hebræorum commodum & emolumentum has excogitante nuptias, pervincit ut virgo ei desponsaretur. Cum autem crebro parentes ipsius inviseret, *semel* in leonis occursum incidit; & cum nudus & *inermis* esset eum excipiens, manibus strangulat, atque in saltum ad interiora viæ feram projicit.

6. Iterumque ad puellam proficiscens, offendit examen apum quæ in leonis pectore nidulos construxerant; atque inde tres mellis favos auferens, eos, una cum reliquis quæ portabat muneribus, dono dat puellæ. Thamnitis autem, dum epulas faceret nuptiales (illos enim omnes ad eas adhibuit) triginta juvenes strenuissimos ei quasi sodales quidem futuros assignantibus, re ipsa vero custodes ne quid audacius *virium fiducia* perpetrare velit; cum compotatio increbresceret & ludere inciperent, ut ejusmodi solennitatibus fieri solet, Samson dicebat: agedum, si fabulam, quam vobis proponam, mihi intra septem *convivii* dies explicatam dederitis, lintea & vestes in sapientiæ *vestræ* præmium singuli à me accipietis. cum vero illi magnopere vellent simul sapientum gloriam ac lucri aliquid aucupari, atque *eum* dicere juberent, infit; qui cuncta vorat cibum ex se jucundum procreavit, licet ipse valde injucundus sit. At illi cum per triduum haud potuerint investigare quid sibi velit, puellamque obsecrarint, ut à viro *suo ænigmatis* sententiam ediscceret, quam eis indicaret (quin etiam minabantur, se illam crematuros esse, nisi hoc præstiterit) illa orante ut rem sibi patefaceret, Samson quidem primum ei resistebat: postea vero cum acrius instaret, & ad lachrymas veniret, eique objiceret, certissimo indicio esse se illam non amare, qui istud sibi aperire noluit, declarat ei ut leonem jugulaverat, & quod, apibus in pectore ejus inventis, tres mellis favos ad eam apportarit. Atque ille quidem, nihil doli suspicans, rem totam ei exponit: illa vero sermonem *ejus ænigmatis arcanum* efflagitantibus prodit. Itaque die septima, qua oportebat illos fabulam ei explicatam dare, ante solis occasum convenientes, *sic illi* dicunt; neque leone quidquam occurrentibus injucundius, neque melle gustantibus jucundius. Atque Samson subjiciebat, neque muliere quidquam fallacius, quæ ad vos detulit sermonem nostrum. Et is quidem illis dat quæ promiserat, præda facta ex Ascalonitis qui forte ei in via occurrunt (nam & isti Palæstini sunt) ab hisce autem nuptiis *ille* refugit; atque puella, quæ eum ob iram despectui habuit, ipsius familiari nupsit, qui illius affinitatis conciliator fuerat.

Interepulas nuptiales apud xxx. *viros ænigma proponit. Jud.* c. 14.

Nova nupta, minis acribus & vivicomburio territa, rem totam, persuaso lachrymis marito, popularibus suis aperit. Jud. c. 14.

Ascalonitis xxx. *vita & veste spoliatis, mercedem promissam præstat Samson. mox Thamnitida desponsam, quæ paranymphum ejus nubit. Jud.* c. 14.

7. Samson vero, vehementer hac contumelia irri-

[v] Ὁμόφυλον] Ὁμόφυλοι sunt Israelitæ omnes, licet non ex eadem tribu, uti ἀλλόφυλοι contra Gentes. REL.

[x] Ἑβραίων] In *iisdem MSS* Ἑβραίοις.

[y] Συντυγχάνει] Ἐντυγχάνει *Busb.* & *Hen.*

[z] Εἰς τὸ χωρίον] Rursumque in *iisdem*, εἰς τι χωρίον ὑλῶδες. HUDS Forte τῷ χωρίῳ COCC.

[a] Νενοσσωκότων.] Νενοσσωκότι *Busb.*

[b] Εἰσία γὰρ] Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* εἰσία.

[c] Δόντων αὐτῷ] Διδόντων *Vat.*

[d] Ποτε] Ita *Samb.* correcte. in *Editis*, *Aliisque* perperam ποτὲ.

[e] Προσαίνοντος] Προσάντος *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

[f] Πρὸς τοῖς τοιούτοις] Παρὰ τοὺς τοιούτους καιροὺς *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

[g] Σαμψὼν εἶπεν·] Ita hic loci in omnibus libris. infra tamen sæpiuscule Σαμψωνὴς in *iisdem*. Verum cum in obliquis plerumque habeant Σαμψωνος &c. non Σαμψὼν sed Σαμψὼν edendum esse curavi.

[h] Λόγον εἰ λύσετε] Mos vetus (ut ait *Grotius*) virorum excellentium de ingenio inter se certandi proposito ænigmate: ut constat ex libro priore contra *Appionem*, & 1 Reg. 10. 1. Hujusce rei etiam exempla apud *Herodotum* exstant, & apud Scriptorem *Convivii septem sapientum* inter opera *Plutarchi*.

[i] Φέρεσθε παρ' ἐμοῦ.] Φέρεσθε *Big.* & *Samb.*

[k] Δόξαν] Ita cum *Big. Samb.* & *Epiphan.* δόξῃ in *Editis*, *Aliisque*.

[l] Εὑρέσθαι] Εὑρεῖν *Samb.* à manu secunda.

[m] Ἐμπρῆσαι τοῦτο] Ἐμπρῆσαι *Big.* & *Samb.*

[n] Καὶ ὅτι μελίτας] Illa, καὶ ὅτι υ. ἐ. εἰ τ. ς. αὐτῷ, inserui ex *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.* cum antea typorum defectu excusum esset, λέοντος, τρία βαστάσας.

[o] Κομίσειεν αὐτῇ.] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* κομίσει.

[p] Ἡ δ' ἐκφέρει] In *Samb Busb.* & *Hen.* ἥ δ'.

[q] Κατὰ οὖν] Κατὰ γοῦν τὴν ἑβδ *Vat.* καὶ ἡ τὴν *Hen.* & *Busb.*

[r] Αὐτῷ ἀφανισθῆναι,] Αὐτῷ deest *Vat.*

[s] Συντυγχάνουσιν,] Ἐντυγχάνουσι *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Hen.* & *Busb.*

[t] Οὐδὲ γυναικὸς] Οὔτε *Vat.* & *Busb.*

[v] Παλαιστῖνοι δ' εἰσὶ καὶ οὗτοι] Illa, Παλ. δ'. ἐ. κ. ὅτοι, ex *Samb.* (*Coll. Voss.*) *Vat.* & *Vet. Interpr.*

[x] Ἀφίσταται,] Est qui malit, ἀφίσταται ἡ παῖς, καὶ ἐκφαυλίσασα.

[y] Τῷ αὐτοῦ φίλῳ] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*. deest τῷ.

Samſon miro ſtratagemate Palæſtinorum ſegetes incendit: illi perfidam feminam cum familia ſua igni combuſunt. Jud. c. 14.

ritatus, ſecum ſtatuit omnes cum ea Palæſtinos vindicta perſequi. Cum autem æſtas eſſet, & ad meſſem maturæ jam eſſent fruges, captis trecentis vulpibus, & caudis illarum facibus ardentibus alligatis, in agros Palæſtinorum *eas* immittit: atque ita illis perit fructuum *ſuorum* proventus. At Palæſtini, cum comperiſſent Samſonem facinoris auctorem eſſe, noſſentque quid eſſet quod eum ad hoc impulerit, *viris quibuſdam* principibus Thamnam miſſis, mulierem, quæ illi uxor fuerat, ipſiuſque cognatos vivos igni combuſſerunt, ut qui *illis* malorum *horum* cauſæ exſtiterant.

Samſon ſecurus Ætam receſſit: inde vinctus ad Palæſtinos adducitur: quorum mille aſini maxilla unus cecidit, pluresque fugavit. Jud. c. 15.

8. Cæterum Samſon, cum multos in campo Palæſtinorum occidiſſet, Ætam habitatum ibat. eſt enim petra *natura* munita in tribu Judæ. Palæſtini autem contra *totam* tribum exercitum educunt. Cum vero dicerent *tribules*, quod immerito à ſe pœnas exigerent propter Samſonis delicta, præſertim cum tributa omnia ſolverint; reſponſum eſt, ſi inſontes haberi velint, *oportet ut* Samſonem ſibi in manus traderent. Illi, à reprehenſione abeſſe volentes, *cum* tribus millibus armatorum ad rupem acceſsêre: conqueſtique de facinoribus quæ in Palæſtinos auſus fuerat, viros *ſcilicet* qui toti Hebræorum genti potuerunt cladem inferre; dicenteſque in hoc ſe veniſſe ut comprehenſum eis *in ſupplicium* dederent, rogabant ut lubenti animo hoc ſuſtineret. Is vero, jurejurando ab illis accepto, ſe *injuriæ* nihil amplius ei facturos eſſe, quam ut hoſtibus addiceretur, è petra deſcendens ſeſe in tribulium poteſtatem permiſit: atque illi revinctum duobus funibus Palæſtinis tradendum ducebant. Cumque ad locum quendam appuliſſent, qui hodie Maxilla nuncupatur à præclaro Samſonis illic edito facinore, olim enim nomine carebat, Palæſtinis non procul *ab eo* caſtra metantibus, ſed in occurſum ejus venientibus cum gaudio & vociferatione, ac ſi *ea* quæ expetiverant *jam* feliciter confecta eſſent, *ad conſpectum illorum* Samſon, vinculis diruptis & arrepta aſini maxilla, quæ ad pedes forte jacebat, in hoſtes irruit; & maxilla illos feriens ad mille *virorum* occidit, cæteros vero metu turbatos in fugam vertit.

Samſoni, ad ſobriam mentem ſiti reducto, fontem de rupe elicuit Deus, ubi aſini maxillam forte abjecerat heros delaſſatus. Jud. c. 15.

9. Samſon autem, hanc ob rem plus juſto elatus, illam non ex Dei auxilio ita cecidiſſe dicebat, ſed ſuis viribus acceptum tulit quod factum fuerat; glorians alios quidem hoſtium à ſe proſtratos eſſe, alios vero illius metu in fugam conjectos. Cum autem vehementi affligeretur ſiti, ſecum cogitans ut exiguæ admodum eſſent vires humanæ, Deo omnia adſcribenda eſſe teſtatus eſt, eumque ſupplex orabat, ne propter ea quæ dixiſſet ira commotus ipſum hoſtibus *in ſupplicium* traderet, ſed ei in diſcrimen adducto auxilium præſtaret, & à malo *impendente* eximeret. Deus itaque precibus *ejus* flexus fontem à petra quadam dulcem emittit ac copioſum. unde Samſon locum iſtum Maxillam nominavit: & ad hunc uſque diem ita appellatur.

θεὶς, [z] ἅπαντας ἔγνω συὺ αὐτῇ Παλαιστίνης μετέρχεσθαι. θέρους δ' ὄντος, καὶ ὡσὶς ἀμητὸν ἤδη τῶν καρπῶν ἀκμαζόντων, συλλαβὼν τριακοσίας ἀλώπεκας, καὶ τὰς οὐρὰς [a] αὐτῶν ἐξάψας λαμπάδας ἡμμένας, [b] ἐξαφίησιν εἰς τὰς ἀρούρας τῶν Παλαιστίνων· καὶ φθείρεται μὲν ὅτως αὐτοῖς ὁ καρπός. Παλαιστῖνοι δὲ γνόντες Σαμψῶνος εἶναι τὸ ἔργον, καὶ τὴν αἰτίαν οἷς ἐπραξε, πέμψαντες τὰς ἄρχοντας εἰς [c] Θαμνὰ, τὴν γημαμένην αὐτοῦ γυναῖκα καὶ τοὺς συγγενεῖς ζῶντας κατέπρησαν, ὡς αἰτίους τῶν κακῶν γεγονότας.

η'. Σαμψὼν δὲ, πολλοὺς ἐν τῷ πεδίῳ τῶν Παλαιστίνων ἀπεκτεινας, [d] Αἰτὰν κατῴκει. πέτρα δ' ἐστὶν ὀχυρὰ τῆς Ιούδα φυλῆς. Παλαιστῖνοι δὲ [e] ἐστρατεύσαντο ἐπὶ τὴν φυλήν. τῶν δὲ δικαίως λεγόντων τιμωρίαν αὐτοὺς εἰσπράξεσθαι παρὰ τοῦ Σαμψῶνος ἁμαρτημάτων, φόρους αὐτοὺς τελοῦντας· εἰ βούλονται μὴ ἔχειν αἰτίαν, ἔφασαν, αὐτοῖς ὑποχείριον Σαμψῶνα δοῦναι. οἱ δὲ, [f] ἀνέγκλητοι βούλόμενοι τυγχάνειν, παρῆσαν ἐπὶ τὴν πέτραν τρισχιλίοις ὁπλίταις· οἳ καταμεμψάμενοι τοῖς Παλαιστίνοις αὐτῷ πεπολεμημένοις, ἄνδρας ἀπαντᾶ τῷ ἔθνει τῶν Εβραίων συμφορὰν ἐπενεγκεῖν δυναμένους, ἥκειν τε λέγοντες ὅπως αὐτὸν λαβόντες ὑποχείριον [g] δῶσιν αὐτοῖς, ἠξίουν ἐκόντι τοῦτ' ὑπομένειν. ὁ δὲ λαβὼν ὅρκους παρ' αὐτῶν μηδὲν τούτων ποιήσειν βιαιότερον, ἀλλὰ τοῖς ἐχθροῖς ἐγχερεῖν μόνον, καταβὰς ἐκ τῆς πέτρας [h] αὐτὸν ἐν τῇ τῶν Φυλετῶν πίπτουσιν ἐξουσίᾳ· κἀκεῖνοι, δήσαντες αὐτὸν δυσὶ καλωδίοις, ἦγον παραδοῦναι τοῖς Παλαιστίνοις. καὶ γινομένων κατὰ τι χωρίον, ὃ Σιαγὼν καλεῖται νῦν διὰ τὴν Σαμψῶνος ἀνδραγαθίαν ἐπ' αὐτῷ γενομένην, πάλαι δὲ ἦν ἀνώνυμον, ὁρᾷ [i] ἄπωθεν ἐστρατοπεδευκότων τῶν Παλαιστίνων, ἀλλ' ὑποπτώντων μετὰ χαρᾶς καὶ [k] βοῆς ὡς ἤδη καλῶς πραττομένοις εἰς χεῖρας ἥξουσι, διαῤῥήξας τὰ δεσμὰ Σαμψὼν, ἁρπάσαντος ὄνον σιαγόνα διὰ πόδιν οὖσαν εἰς τοὺς πολεμίους ὥρμησε· καὶ πάντων αὐτοὺς [l] τῇ σιαγόνι κτείνει [m] εἰς χιλίους, τοὺς δ' ἄλλους τρέπεται παραχθέντας.

ι'. Σαμψὼν δὲ, [n] μείζω ἢ κατὰ θεὸν ἐπὶ τούτῳ φρονῶν, ἢ κατὰ θεὸν [o] σωτηρίαν ἔλεγε τὸν συμβεβῶσαν, τὴν δ' ἰδίαν ἀρετὴν ἐπήρατο τῷ γεγονότι, σιαγόνι τῶν πολεμίων τοὺς μὲν πεσεῖν, τοὺς δ' εἰς φυγὴν τραπῆναι διὰ δ παρ' αὐτοῦ δέους αὐχῶν. διψῶν δ' αὐτὸν ἰσχυρὰ καταλαμβάνει, καταμανθάνων ὡς οὐδέν ἐστιν [p] ἀνθρώπῳ ἀρετὴ, [q] τοῦ θεοῦ πάντα προσημαίνοντος· καὶ καθικέτευε, μηδὲν τῶν εἰρημένων [r] πρὸς ὀργὴν λαβόντα, τοῖς πολεμίοις αὐτὸν [s] ἐγχειρῖσαι, βοηθεῖν δὲ πρὸς τὸ δεινὸν, καὶ ῥύσασθαι δι' ἀκοῆς. πρὸς οὖν τὰς [t] ἱκετείας ἐπικλασθεὶς ὁ θεὸς, πηγὴν [v] κατὰ τινα πέτρας ἀνῆσιν ἡδείαν καὶ πολλήν· ὅθεν ὁ Σαμψὼν καλεῖ τὸν χωρίον Σιαγόνα, [x] καὶ μέχρι δεῦρο τοῦτο λέγεται.

ι'. Με-

z Απαντας] Απαστας non agnoſcit *Vat.*

a Αὐτῶν ἐξάψας] Illud αὐτῶν inſerui ex *Vet. Interpr. Glyca*, *Zonara* & *Hamart.*

b Εξαφίησιν] Εναφίησιν *Hen. Busb.* & *Zonar.* ἀφίησιν *Glyc.* & *Hamart.*

c Θαμνὰ,] Θαυνὰθὰ hîc loci ſoli *Big.* (Θαμνατὰ *Coll. Voſſ.*) & *Samb*

d Αἰτὰν κατῴκει] Ita in *Joſephi* libris omnibus (præter *Samb.* qui habet Αἰτα.) & in LXX. 1 *Paral.* c 4. v. 32. & 2 *Paral.* c 11. v. 6. Verum *Jud.* c. 15 in *iisdem* bis occurrit Ητὰμ; & apud *Joſephum* Antiqq. l. 8. Ἠταμὶ exſtat.

e Εστράτευσαν] Εστρατόσαν *Vat.*

f Ανεγκλήτοι] Ανεπικλήτοι *Samb.* eodem ſenſu. *Zonaras* alia voce ἀναίτιοι.

g Δῶσιν αὐτοῖς] Ita *Samb. Hen. Busb.* & *Gall.* 1. δώσειν *Big. Vat* & *Baſ.*

h Αὐτὸν ἐν τῇ] Eo modo cum *Hen.* reſcribere placuit. αὐτὸν ἐν *Baſ.* & G. ἑαυτὸν ἐν *Vat.* ἑαυτὸν ἐπὶ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* αὐτόν τε *Busb.*

i Απωθεν] Ita *Samb.* ritu *Attico.* in *cæteris* ἄποθεν.

k Βοῆς ὡς] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* βοήσεως ἐπὶ κ.

l Τῇ σιαγόνι κτείνει] Sequuti ſumus *Vat Busb. Hen.* & *Vet. Interpr.* Illa τῇ σιαγόνι deſunt in *Baſ.* & G. ut & αὐτὸς τῇ σιαγόνι in *Big.* & *Samb.*

m Εἰς χιλίους,] Ως χιλίους *Epiphan.* χιλίους ἀνέκτεινεν ἐν αὐτῇ *Zonar.* quem videſis, ut & *Glycam*, *Cedrenum*, & *Syncellum.*

n Μείζω] Μειζον *Samb Big.* & *Vat*

o Σωτηρίαν ἔλεγε] Ita *Big.* & *Samb.* σωτεγίαν in *Editis*, *Aliiſque.* Hic loci in Samſonem injurium eſſe *Joſephum* queritur *Bochartus* in *Hieroz.* parte 1. l. 2. c. 15.

p Ανθρωπῳ ἐστιν] Sic cum *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* ἀνθρώπῳ aut ἀνθρώπου.

q Τῷ Θεῷ πάντα] Τον Θεὸν *Hen.*

r Πρὸς ὀργὴν λαβόντα,] Εἰς ὀργὴν *Vat.*

s Εγχειρῆσαι,] Εγχειρίσαι *Big.*

t Ικετείας] *Al.* ἱκεσίας.

v Κατά τινα πέτρας] Κατά τινας πέτρας malit *Schotanus*, invitis libris. *Fontem circa petram quandam de aſini maxilla ſuavem* &c. in *Vet. Interpr.* ac ſi in membranis ſuis olim vidiſſet, κατ' τινος πέτρας ἐκ τοῦ ὄνου σιαγόνος.

x Καὶ μέχρι] Equidem & fons ille etiamnum durat. Vide Itinerarium *Antonini*, p. 24.

ι'. Μετὰ [y] ταύτην τὴν μάχην Σαμψὼν, καταφρονῶν τῶν Παλαιστίνων, εἰς Γάζαν ἀφικνεῖται, καὶ ἐν τινι τῶν καταγωγίων διέτριβε. μαθόντες δὲ τῶν [z] Γαζαίων οἱ ἄρχοντες τὰ αὐτοῦ παρουσίαν αὐτοῦ, τὰς [a] πρὸ τῶν πυλῶν ἐνέδρας καταλαμβάνουσιν, ὅπως ἐξιὼν μὴ λάθῃ. Σαμψὼν δὲ, ἀγνοῶν ταῦτα μηχανωμένους, περὶ μεσοῦσαν ἤδη τὴν νύκτα ἀναστὰς [b] ἐπέρχεται τοῖς πυλαῖς, αὐταῖς τε φλιαῖς καὶ μοχλοῖς, ὅση τε ἄλλη περὶ αὐτὰς ὕλωσις, αἴρει καὶ [c] καταφόρτους, εἰς τὸ ὑπὲρ [d] Χεβρῶνος ὄρος φέρων καταθήσει.

ια'. Παρέβαινε δ' ἤδη τὰ πάτρια, καὶ τὴν οἰκείαν διαίταν παρεχάραττε ξενικῶν μιμήσει ἐθισμῶν· καὶ τέτ' ἀρχὴ αὐτῷ κακῶν γίνεται. γυναικὸς γὰρ ἐπαγελζομένης αὐτῷ τοῖς Παλαισίνοις ἐρασθείς, [e] Δαλίλης τινομα, συνῆν αὐτῇ· καὶ τῶν Παλαιστίνων οἱ τοῦ κοινοῦ προεστῶτες, [f] ἐλθόντες πρὸς αὐτὴν πείθουσιν ἐπαγγελίαις μαθεῖν παρὰ τοῦ Σαμψῶνος τὴν αἰτίαν τῆς ἰσχύος, ὑφ' ἧς ἀνήκεστός ἐστι τοῖς ἐχθροῖς. ἡ δὲ, [g] πάσαν καὶ τοιαύτην σπουδὴν θαυμάζουσα τὰς πράξεις αὐτοῦ, [h] ἐπιχειρεῖ μαθεῖν τινι τρόπῳ [i] τοσοῦτον περοῦχον κατ' ἀρετήν. ὁ δὲ Σαμψὼν· ἔτι γὰρ φρονεῖν ἰσχυρὸς ἦν· ἀντιπαίσας τὴν [k] Δαλίλαν, φάμενος· εἰ πλήμασιν ἐπὶ δεθείη ἀμπελίνοις, ἔτι καὶ [l] περιελεῖσθαι δυναμένοις, ἀσθενέστερος ἂν πάντων ἔσοιτο. ἡ δὲ, τότε μὲν ἡσύχασεν· [m] ἀποσημήνασα δὲ τοῖς ἄρχουσι [n] τῶν Παλαιστίνων, ἐνήδρευσεν τῶν στρατιωτῶν ἔνδον τινὰς, καὶ καθεύδοντα μεθύοντα [o] κατέδει τοῖς πλήμασιν [p] καὶ τὸ ἰσχυρότατον, ἐπειτ' ἀνεγείρασα, ἐδήλου παρεῖναί τινας ἐπ' αὐτόν. ὁ δὲ, ῥήξας τὰ πλήματα, βοηθεῖν ὡς ἐπερχομένων αὐτῷ τινῶν ἐπειρᾶτο. καὶ ἡ γυνὴ, συνεχῶς ὁμιλοῦντος αὐτῇ τοῦ Σαμψῶνος, δεινῶς ἔχειν ἔλεγεν, εἰ [q] κατ' ἀπιστίαν διανοίας τῆς πρὸς αὐτὸν μὴ [r] λέγοι ταῦθ' ἅπερ δεῖται· ὡς οὐ σιγησομένης, ὅσα μὴ γινώσκεσθαι συμφέρειν οἶδεν αὐτῷ. τοῦ δὲ πάλιν ἀπατῶντος αὐτὴν, καὶ φήσαντος, [s] ἐπὰ κάλοις δεθέντα τὴν ἰσχὺν ἀπολέσειν· ἐπεὶ καὶ τοῦτο ποιήσασα οὐδὲν ἤνυσε, τρίτον ἐνυφῶσα τὰς κόμας αὐτοῦ [t] ἐμιώυσεν. ὡς δ' οὐδὲ τούτου γνομένου ἀληθὲς ἠυρέσκετο, δεομένης πλουτᾶν ὁ Σαμψών· ἔδει γὰρ αὐτὸν συμφορᾶ περιπεσεῖν· χαρίζεσθαι βουλόμενος τῇ [v] Δαλίλᾳ, ἐμοῦ, φησὶν, ὁ Θεὸς κήδεται, καὶ κατὰ τὴν ἐκείνου πρόνοιαν γενηθεὶς, κόμην ταύτην τρέφω, παρεγγυήσαντος μὴ ἀποκείρειν τοῦ Θεοῦ. [x] τὴν γὰρ ἰσχὺν εἶναί μοι κατὰ τὴν ταύτης αὔξησιν καὶ διαμονήν. ταῦτα μαθοῦσα, καὶ στερήσασα τὴν κόμης αὐτὸν, [y] παραδίδωσι τοῖς πολεμίοις, οὐκ

10. Post hanc autem pugnam Samson, Palæstinos despiciens, Gazam profectus est, & in loco meritorio diversabatur. Quod ubi Gazæorum principes intellexerunt, illuc ipsum venisse, loca ante portas insidiis occupant, ne clam se subduceret. At Samson (non enim ignorabat quæ parabantur) cum impetu irruit in portas, ipsasque, una cum postibus & repagulis & reliquo apparatu ligneo, humeris sublatas in jugum montis, qui Chebroni imminet, vectas deposuit.

Portas urbis Gazæ evellit Samson, atque in justi. gium montis deportat. Jud. c. 16.

11. Desciscebat autem *postea* à patriis moribus, * propriumque vitæ institutum in pejus mutavit consuetudines peregrinas imitando: id quod ei omnium malorum fit principium. Cum enim mulierem quandam meretricem adamasset, nomine Dalilam, cum ea consuescebat: quique Palæstinorum rei publicæ præerant, ipsam adeuntes, pollicitationibus *magnis ei* persuadent, ut à Samsone disceret quæ causa fuerit tanti roboris, ob quod invictus esset ab hostibus. Illa vero, inter pocula & ejusmodi consuetudinem res ejus gestas admirata, arte cognoscere conabatur qua ratione usque adeo virtute excellebat. Samson autem (nam adhuc erat mentis compos) fraudem Dalilæ fraude eludebat, dicendo, si vinearum palmitibus, qui & adhuc contorqueri possunt, revinctus fuerit, *cæteris* omnibus fore se viribus debiliorem. At illa, tunc quidem istis contenta erat: re vero cum principibus Palæstinorum ab ea communicata, intus milites quosdam in insidiis collocavit, illumque somno vinoque obrutum palmitibus, quam arctissime potuit, constringebat, deinde experrecto indicat quosdam illi *hostium* imminere. Is autem ruptis palmitum vinculis, sese, ac si aliqui eum aggressuri essent, ad sui defensionem parabat. Cæterum mulier, Samsone cum ea crebram consuetudinem habente, ægre se ferre ajebat, quod, suæ in ipsum benevolentiæ diffisus, noluerit ei dicere quod scire quam maxime desiderat; ac si ipsa tacere nesciverit, quæ novit ei non expedire ut aliis innotescerent. Samsone autem rursus feminam fallente, *vicissimque* dicente, sibi septem funibus alligato vires esse defecturas: cum hoc etiam experta nihil profeciisset, tertio is illi indicabat, ut comas ejus *licio* intexeret. Cum autem hujusce rei experimento facto, ne tum quidem verum invenerit, preces ea adhibente tandem Samson (nam necesse erat ut in calamitatem incideret) cum Dalila gratiam redintegrare volens, mei, inquit, Deus curam habet, & ejus providentia natus hanc comam alo, Deo ne detondeatur præcipiente. vires enim mihi ita aucturas esse & permansuras, ac illa augeretur & conservaretur. Cum hæc intellexisset, comamque

Samson, ritus patrios transgressus, prostibulo consuescit, cui nomen Dalila. Jud. c. 16.

Illa Samsonem blanditiis aggreditur, ut ab eo disceret, in quo robur ejus situm erat. Jud. c. 16.

[y] Δὲ ταύτῃ τῇ μάχῃ] Ita *Samb.* in *reliquis* δή.

[z] Γαζαίων] Eo modo *Big. Samb. Hen. Busb. Syncellus* & *Zonaras.* male in *Editis*, *Aliisque* Γαζίων.

[a] Πρὸ τῶν πυλῶν] Sic *MSS* & *Vet. Interpr.* ἐπὶ τὰς πύλας *Basil.* & *G.* phrasi vetustiori & eleganti, quæ idem valet ac ἐπὶ πύλης *Interpretum* LXXII.

[b] Ἐπέρχεται τοῖς πυλαῖς,] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.* ἐν ᾄσει) *Samb. Vat.* & *Suida* in voce ἐπέρχεται, quam ἑρμηνικῶς ἐφορμᾷ interpretatur ἀναστὰς, τὰς πύλας αὐταῖς τε φλ. *Basil.* ἀναστὰς τὰς πύλας σὺν αὐταῖς τε φλ. *Gen.* vocula σὺν sine auctoritate inserta, quæ apud optimos Auctores sæpe omissa subauditur. Cum in nonnullis *Epiphanii* libris sit, *surgens*, *eruit*, (in aliis *irruit*, *eripit*, *arripit*) *portas*, *ipsasque clausuras simul & vectes* &c. forsan legendum, ἀναστὰς, ἐπέρχεται τὰς πύλας, αὐταῖς τε φλ.

[c] Καταφόρτους,] Vide Suidam in voce hac.

[d] Χεβρῶνος] *Al.* Ἐξρῶνος & Ἐζρωνος.

* *Propriumque vitæ institutum in pejus mutavit*] In *Epiphanio* lego *propriam diætam relinquebat*, i. e. *professionem continentiæ*, cui adstricti erant *Nazarei*

[e] Δαλίλης τὄνομα,] Ita cum *Vet. Interpr.* Δαλήλας solummodo *Basil* & *G* Δαλιδὼ *Vat.* Δαλίδης *Hen.* & *Busb.* Δαληθὲς τὄνομα *Big Samb.* (*Coll. Voss*) & *Gall.* 1. propter *Bibliorum Græcorum* Δαλιδά. unde & *Zonaras*, ἐραθεὶς δὲ ἑταίρας Παλαιστῖνης Δαλιδᾶς καλουμένης.

[f] Ἐλθόντες πρὸς αὐτὴν] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. & *Epiphan.* προσελθόντες *Basil.* & *G.*

[g] Πᾶσαν πότου] Sic cum *Samb.* πᾶσαν ποτὸν καὶ τὴν τ. in *Editis*, *Aliisque.* πᾶσαν πότου καὶ τὴν αὐτῆς *Hen.* & *Busb.*

[h] Ἐπιχειρεῖ] In quinque *MSS.* ἐπιχείρει. confer Suidam in hac voce.

[i] Τοσοῦτον] Ita *Basil G. Vat.* & *Epiph.* τοιοῦτον πρόσχημ *Big.* & *Samb.* τοιοῦτον κρατεῖ *Hen.* & *Busb.*

[k] Δαλίλαν,] *Coll. Big.* & *Voss* Δαληδὰν.

[l] Περιελεῖσθαι] Sic *Big.* & *Samb.* in cæteris περιελῆσαι.

[m] Ἀποσημήνασα] Vide Suidam in hoc verbo.

[n] Τῶν Παλαιστίνων,] Illud τῶν ex *MSS.*

[o] Κατέδει] Κατέδεσι *Big* & *Samb* καταδεῖ *Vat.*

[p] Καὶ τὸ ἰσχυρότατον,] Eo fere modo ac apud *Ælianum* (in *Var. Hist.* l. 1. c. 3.) καὶ τὸ καρτερόν.

[q] Κατ' ἀπιστίαν] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* καὶ πίστιν *Basil. G.* & forte *S. Ambrosius.*

[r] Λέγοι ταῦθ'] Λέγοι *Samb.*

[s] Ἐπτὰ κάλοις] Ἐν καλωδίοις καινοῖς &c. *S. Bibl.* ἐν ἑπτὰ καλωδίοις ἀΐνίτοις *Glycas.*

[t] Ἐμιώυσεν.] Ita cum sex *MSS.* ἐμίανεν in *Editis.*

[v] Δαλίλᾳ] *Coll. Big.* & *Voss.* Δαλήλᾳ.

[x] Τὴν γὰρ ἰσχὺν] Κατὰ γὰρ τὴν ταύτης αὔξησιν καὶ διαμονὴν τὴν ἰσχὺν εἶναί μοι.

[y] Παραδίδωσι] Παραδίδοῖ *Big.* & *Samb.* δίδωσι *Hen.* & *Busb.*

Samſon, effoſſis oculis, in carcerem conjicitur. Quæ c. 16.

que ei *neſcienti* abraſiſſet, *protinus* eum hoſtibus prodidit, cum jam non valeret illorum incurſum propulſare: illi vero, oculis ei effoſſis, *quibuſdam* ut vinctum ducerent *ipſum* tradiderunt.

Cum ei vires pariter accapilli ſuccreviſſent, accitus ut ludibrio haberetur domum diſjicit, ſeque una cum Paleſtinis in eadem ruina involvit. Quæ c. 16.

12. Procedente autem tempore cæſaries illi renaſcebatur. Cumque diem feſtum Palæſtini publicum agerent, virique principes & notæ melioris eodem in loco epularentur (domus enim erat, cujus tectum duæ ſuſtinebant columnæ) Samſon ab illis accitus in convivium adducitur, ut ei inter compotandum illuderent. Ille vero * malorum extremum eſſe exiſtimans, quod ludibrio habitus *injuriam* ulciſci non potuerit, puero à quo manu ducebatur perſuadet, dicens quod præ laſſitudine paululum requieſcere deſideraret, ut eum columnis admoveret. Ut vero eò veneret, in illas magna vi ſe impulit, & domum ſubverſis columnis dejicit, una cum tribus hominum millibus, qui omnes *ruina* oppreſſi erant, interque cæteros etiam ipſe Samſon. Et ille quidem hujuſmodi exitum habuit, cum annos viginti Iſraëlitis imperaſſet. Convenit autem, ut virum admiremur virtutis ergo & fortitudinis, pariterque ob magnanimitatem qua mortem oppetiit, & quod ad extremum uſque ſpiritum hoſtibus ſuccenſuerit. Ac quod à muliere quidem captus fuerit, hominum ingenio adſcribendum, quod facile cedit peccatis; ipſi vero teſtimonium *hoc* tribuendum, quod cætera egregius fuerit & virtute excellens. Ejus autem cognati ſublatum ſepelierunt cum majoribus ſuis in Saraſa *urbe* patria.

ἔτ' ὄντα ἰσχυρὸν [z] ἀμυύαθαι τὴν ἔφοδον αὐτῶν. οἱ δ', ἐκκόψαντες αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς, δεδεμένον ἄγειν παρέδοσαν.

ιϛ'. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, [a] ἤυξετο ἡ κόμη τῷ Σαμψῶνι. καὶ ἑορτῆς ὄσης τοῖς Παλαιστίνοις δημοτελοῦς, καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ γνωριμωτάτων ἐν ταὐτῷ διωχυμένων· οἴκου δ' ἦν δύο κιόνων στηρίζοντων αὐτό τὸ ὄροφον· ἄγεται μεταπεμψαμένων ὁ Σαμψὼν εἰς τὸ συμπόσιον, ὅπως ἐνυβρίσωσιν [b] αὐτὸν ὡδὶ τὸ πρῶτον. ὁ δὲ, δεινότερον τῶν κακῶν ὑπολαμβάνων, τὸ μὴ δύασθαι ὑβριζόμενον ἀμύασθαι, τὸ χειραγωγοῦντα παῖδα [c] πείθει, [d] προσαναπαύσασθαι φησὶν εἰπὼν ὑπὸ κόπου, τοῖς κίοσιν αὐτὸν [e] ἐγγὺς ἀγαγεῖν. ὡς δ' ἦκεν, ἐνισθεὶς αὐτοῖς ἐπικαταβάλλει τὸν οἶκον, [f] ἀναλεπτύνων τῶν κιόνων, χιλιάσιν ἀνδράσιν, οἱ πάντες ἀπέθανον, ἐν αὐτοῖς δὲ καὶ Σαμψών. καὶ τὸν μὲν [g] τοιοῦτο κατέσχε τέλος, [h] ἄρξαντος τῶν Ισραηλιτῶν εἴκοσιν ἔτη. θαυμάζειν δὲ ἄξιον τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἰσχύος καὶ ἔτι τοῦ πλούτου μεγαλόφρονα τὸν ἄνδρα, καὶ τῆς ὀργῆς τῆς μέχρι τῶν πολεμίων. καὶ τὸ μὲν ὑπὸ γυναικὸς ἁλῶναι, δεῖ τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων συγχώρειν ἥττονι ἁμαρτημάτων οὔσῃ· μαρτυρεῖν δὲ ἐκείνῳ τοῦ εἰς τὰ ἄλλα πάντα τῆς ἀρετῆς σφοδρότητα. οἱ δὲ συγγενεῖς, ἀραμένοι τὸ σῶμα αὐτοῦ, θάπτουσιν ἐν [i] Σαρασᾷ τῇ πατρίδι μετὰ τῶν συγγενῶν.

CAP. IX.

Quo modo, cum Eli præeſſet Iſraëlitis, Rutham in uxorem accepit Boazus, ex quo Obed Davidis avus.

ΚΕΦ. Θ'.

Ὡς, Ηλεὶ προεστῶτος τῶν Ισραηλιτῶν, τοῦ Ῥοβοὰμ γαμεῖ Βόαζος, ἐξ οὗ Ὠβήδης καὶ Δαβίδου πάππος.

XI. *Ex annonæ anguſtia in agrum Moabiticum cum Naami uxore & filiis profectus eſt Elimelechus.*

POſt Samſonis autem obitum Iſraëlitis præfuit Eli pontifex. Ejus tempore, regione ea fame valde laborante, Elimelechus oriundus Bethleemis (eſt enim urbs illa tribus Judæ) cum calamitatem tolerare non *amplius* potuerit, aſſumpta uxore Naami, filiiſque ex ea ipſi natis Chellione & Mallone, in terram Moabiticam commigrat. Cumque res ei ex animi ſententia procederent, feminas Moabiticas filiis ſuis matrimonio junxit: Chellioni quidem Orphan, Malloni vero Rutham. Annis autem decem exactis, Elimelechus filiique ejus brevi poſt tempore moriuntur: atque Naamis quæ ei acciderant acerbe ferens, ſeque in *tanta* orbitate vix ſuſtinens, poſt amiſſos ſibi chariſſimos, quorum gratia patriam reliquerat, iterum in eam ſe recipiebat. audierat enim jam omnia ei bene pro-

Elimelecho mortuo Naamis cum Rutha in patriam reverſa eſt.

Μετὰ δὲ τοῦ Σαμψῶνος πλούτου, προέστη τῶν Ισραηλιτῶν [k] Ηλεὶ ὁ ἀρχιερεύς. ὅτε τότε [l] λιμῷ δὴ χώρας κακοπαθούσης αὐτῶν, [m] Ελιμέλεχος ὁ [n] Βηθλεέμων· ἔστι δ' ἡ πόλις αὕτη τῆς Ἰούδα φυλῆς· ἀντιχὼν τῷ δεινῷ μὴ δυνάμενος, τοῦ τε γυναῖκα [o] Νααμὶν καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γεγονυμένους, [p] Χελλίωνα καὶ [q] Μάλλωνα, ἐπαγόμενος εἰς τὴν Μωαβίτιν μετοικίζεται. καὶ συγχωρούντων αὐτῷ καὶ γνωτῶν τῶν πατρίων, ἄγει τοῖς υἱοῖς γυναῖκας Μωαβίτιδας, Χελλίωνι μὲν Ὀρφὰν, [r] Ῥοῦθην δὲ [s] Μάλλωνι. διελθόντων δὲ [t] δέκα ἐτῶν, ὅ, τε Ελιμέλεχος καὶ μετ' αὐτὸν οἱ παῖδες [v] δι' ὀλίγου τελευτῶσι· καὶ ἡ Νααμὶς πικρῶς μὲν τοῖς συμβεβηκόσι φέρουσα, [x] καὶ τὴν ὑπὸ τῶν φιλτάτων ἐρημίαν οὐχ ὑπομένουσα, διὰ δὲ καὶ τὴν πατρίδα ἐξελήλυθε, πάλιν εἰς αὐτὴν ἀπηλλάττετο. καὶ γὰρ ἤδη καλῶς

z Αμυύασθαι] Sic *Big.* & *Samb.* ἀμείνασθαι in *Editis*, *Aliiſque.*

a Ηυξετο ἡ κομη] Ita cum *MSS.* in *Editis* ἤυξατο.

b Αὐτὸν] Αὐτῷ in quamplurimis *MSS.*

* *Malorum extremum eſſe exiſtimans,*] *Al.* miſeriis ſuis *illud* gravius eſſe exiſtimans, quod &c.

c Πείθει,] Sic quinque *MSS. S. Ambroſ.* & *Epiphan.* ποιεῖ *Baſ. G.* & *Vat.*

d Προσαναπαύσασθαι] Πρὸς ἀναπαύσασθαι *Samb.*

e Ἐγγὺς ἀγαγεῖν.] Vox ἐγγὺς abeſt pleriſque *MSS.*

f Ἀναλεπτύνων] Καὶ ἀναπεπτύνων *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.*

g Τοιοῦτο] Ita *Samb.* in *reliquis* τοιοῦτον.

h Ἄρξαντος] Ἄρξαντα *Big. Samb.* & *Vat.*

i Σαρασᾷ] Σαρασᾶ *Big.* Σαρηασᾶ *Samb.*

k Ηλεὶ ὁ ἀρχιερεύς.] Ita cum *Big. Cedreno*, *Zonara* & *Glyca.* Ηλὶ *Vat.* atque ita, vel Ηλὶς ubique *Baſ.* & *G.* Ἠλὶς paſſim *Samb.* Ἠλεὶ *Gall.* 1. Ἠλεὶς *Busb.* & *Hen.* Ἠλὶ aut Ἠλεὶ LXXII.

l Λιμῷ δὴ χώρας] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. atque ita *Epiphan.* vel λιμὸν τὴν χώραν καταλαβόντος αὐτῶν. nam vertit, *provinciam eorum apprehendente fame.* In *Editis*, *Aliiſque*, preſſius & ad phraſim ſacram, ἐπὶ τότε λιμοῦ γενομένου.

m Ελιμέλεχος] Ita *Vat. Epiphan.* & *Cedrenus.* quod olim *Druſio* placuit. Ἀβιμέλεχος vitio in *Editis* aliiſque *Exemplaribus*, ut & apud *Theodoretum* & *Zonaram.* Eſt qui malit Αλιμέλεχος ex *Cod. Alexand. S. Bibliorum.*

n Βηθλείμων·] Eo modo cum *Hen.* & *Busb.* hic loci, & cum *Editis* paulo infra, pag. ſeq. Βηθλέμων *Samb.* ut ſupra p. 284. v. 14. Βηθλεμῶν *Baſ. G.* & *Vat.* Vide *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 13. p. 342. & *Berkelium* ad *Steph. Byzant.* p. 220.

o Νααμὶν] Ita *Baſ. G.* & plerique *MSS.* ut & *Epiphanii* Cod. *Lipſ.* Νοομὶν paſſim *Vat.* Νοεμὶν *Cedren.* & *Zon.* & omnes fere Codd. *Epiphanii.* Νωεμὶν, Νωιμὶ, aut Νοομμὶ LXX.

p Χελίωνα] Sic in *Editis* & *MSS.* Idemque in *Epiphanii* libris dicitur *Celion*, *Cellion*, aut *Cellon.* Χελαιὼν vero aut Χελιὼν in LXX.

q Μάλλωνα,] Ita *Baſ.* & *G.* Μαλαῶνα *Big.* & *Samb.* Μαλλίωνα *Vat.* Hic ipſe Μααλὼν LXX. *Epiphanii* libris *Mallon*, *Mallion* aut *Maalon.*

r Ῥοῦθην] Sic *MSS.* in *Editis* Ρυθὴν.

s Μάλλωνι.] Ita reſcripſi ex v. 36. in *Editis* Μαλλίωνι. in pleriſque *MSS.* Μαλεῶνι aut Μελεῶνι.

t Δέκα ἐτῶν,] Sic *Baſ. G.* & quatuor *MSS.* διελθόντων δ' αὐτοῦ καὶ δέκα ἐτῶν juxta libros omnes *Epiphanii.* διελθόντων δὲ δώδεκα ἐτῶν *Samb.* pro δώδεκα ἐτῶν, ut puto. Forſan διελθόντων δ' ὡς δέκα ἐτῶν. nam *S. Literis*, καὶ κατοίκησαν ἐκεῖ ὡς δέκα ἔτη. Juxta *Zonaram* οἱ δέκα μῆνες εἰσιν.

v Δι' ὀλίγου] Δι' ὀλίγου *Samb.* (*Coll. Voſſ.* & *Coccejus*) quod communius. deſunt *Vat.*

x Καὶ τὴν ὑπὸ τῶν φιλτάτων ἐρημίαν] Καὶ τὴν ὑπ' ὄψιν τῶν φ. ἐρ. οὐχ ὑπ. δι' ὧν καὶ τὰ π. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. Verum *Epiphanius* arripuit, καὶ τῶν ἰδίων φιλτάτων ἐρημίαν.

y Τοῖς

λῶς τὸ κατ' αὐτὴν ἐπιωθάνετο χωρεῖν. οὐκ ἐκαρτέρουν ὑπ' ἀλλήλων λυόμεναι αὐτῆς αἱ νύμφαι, ἀδὲ ἀπειπαμένη βιαζομένας σωεξορμᾶν πείθειν ἐδύνατο· ἀλλ' ἐγκειμένων δύσμενη γάμον δυτυχέστερον αὐτῆς ἔ διημαρτηκέσαν παρὰ [y] τοῖς αὐτῆς γαμηθείσαις, καὶ τ' ἄλλων ἀγαθῶν κλῆσιν, ὅτι τε τὸ θεὸς αὐτὴν ἄτως ἐστὶ, μένειν αὐτόθι [z] παρεκάλει, καὶ μὴ συμμεταλαμβάνειν αὐτῇ [a] βληθῆναι πταισμάτων ἀδήλων, τὴν πάτριον γλῶ καταλιπόσας. ἡ μὲν οὖν Ορφὰ [b] μένει· τ' δὲ Ρᾶθην μὴ πεῖσαι δύσασα ἀπῆγεν, κοινωνὸν παντὸς ἔ θεοσυχούσης ἡγησομένην.

β'. Ελθοῦσαν δὲ Ράθην μετ' τὸν πενθερὸν εἰς τὴν [c] Βηθλεέμων, [d] Βόαζος, Ελιμελέχου συγγενὴς ὤν, [e] ξενίζει. καὶ ἡ Νααμὶς, θεσσαγορεύουσα αὐτὴν ὀνόματι [f] τῶν πολιτῶν, δικαιότερον εἶπε Μάραν [g] καλώσαί με· σημαίνει δὲ κατ' Εβραίων γλῶτταν Νααμὶς μὲν [h] εὐτυχίαν, [i] Μάρα δὲ ὀδύνην. ἀμητὸς δὲ ἦν τότε ἐξῆς καλαμησομένη κατὰ συγχώρησιν τ πενθερὸς ἡ Ρᾶθη, ὅπως τροφῆς [k] ἐπορῷεν, καὶ εἰς τὸ Βοαζου [l] τυχαίως ἀφικνεῖται χωρίον. θεσπαγομένου δὲ Βόαζου μετ' ὀλίγον, καὶ ἰδασάμενον τὸν κόρλον, ἀνέκραγε τὸν [m] ἀγροκόμον [n] θεῖ τὸ παιδός. ὁ δὲ μικρὸν ἔμπροσθεν παρ' αὐτῆς ἅπαντα [o] θεοπεπυσμένος ἐδήλου τῷ δεσπότῃ. ὁ δὲ, τὸ θεῖ τὴν πενθερὰν εὐνοίας ἅμα καὶ μνήμης ἕ παιδὸς αὐτῆς ᾧ σεσώκησεν [p] ἀσπασάμενος, καὶ δέξάμενος αὐτῇ πεῖσιν ἀγαθῶν, καλαμᾶσαι μὲν αὐτὴν οὐκ ἠξίωσεν, ἰσχεῖν δὲ πᾶν ὅ, τι καὶ δυώσειν καὶ λαμβάνειν ὀπιτρέπει, θεοτάξας τῷ ἀγροκόμῳ μηδὲν αὐτὴν ἀφανιούειν [q] λαμβάνειν, ἄριστόν τε παρέχειν αὐτῇ καὶ ποτὸν, ὁπότε σιτίζοι τοὺς θερίζοντας. Ρᾶθη δὲ ἅλφιτα λαβοῦσα παρ' αὐτοῦ ἐφύλαξε τῇ ἑσπέρᾳ, καὶ παρὼν ὤψε κομίζουσα μετὰ τῶν σταχύων· ἐπετηρήκει δὲ αὐτὴν καὶ ἡ [r] Νααμὶς [s] ἀπομοίρων βρωμάτων τινῶν οἷς αὐτὴν ἐπολυώρουν οἱ γειτνιῶντες· διηγεῖται δ' αὐτῇ καὶ τὰ θεῖ ἕ Βόαζου θεὸς αὐτὴν εἰρημένα. δηλωσάσης δ' ἐκείνης ὡς συγγενὴς ἐστι, καὶ τάχα ἂν [t] δι' εὐσέβειαν θεονοήσειν αὐτῶν, ἐξῆς πάλιν τ ἐχομένας ἡμέρας ἅπτι καλάμης συλλογὴν σὺν τ ἕ Βόαζου θεραπαινίσιν.

γ'. [v] Ελθὼν δὲ μετ' ὀλίγας ἡμέρας καὶ Βόαζος, ἤδη τ κριθῆς λελικμημένης, ἅπτι τ [x] ἄλωνος ἐκάθευδε. τότε πυθομένη ἡ Νααμὶς, πεπνᾶται [y] θεῖ κατακλίναι τὴν Ρᾶθην αὐτῷ· καὶ γὰ ἔσεσθαι χρηστὸν [z] αὐτοῖς ὁμιλήσουσα τῇ παιδὶ· καὶ πέμπει τὴν κόρλον ὑπνωσομένην αὐτοῦ θεῖ τοῖς ποσίν. ἡ δὲ, θεὸς ἤδεν γὰ ἀντιλέγειν τ ὑπὸ τ ἐκυρᾶς κελευομένων ὅσιον ἡγεῖτο, θεῖ γίνεται· καὶ θεῖ μυστικὰ μὲν λαυθάνει τ Βόαζον βαθέως καθυπνωκότα. θεεγερθεὶς δὲ περὶ μέσην νύκτα, καὶ αἰσθόμενος τ ἀνθρώπου θεῖ κατακειμένης, ἀνέκραγε τίς εἴη. τῆς δ' εἰπούσης [a] τέκνομα,

[y] Τοῖς αὐτῆς γαμηθεῖσαι,] Ita *Big.* & *Samb.* τ αὐτῆς in *Editis*, *Aliisque.*

[z] Παρεκάλει,] Ita *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* θεῖ καλεῖ *Baſ. G. Aliique.*

[a] Βληθῆναι] Βλέλεχ *Vat. Big. Samb.* & *Gall.* 1.

[b] Μένει·] Μένει πειθθεῖσα *Big.* & *Samb.* ſuperflue.

[c] Βηθλείμων,] Ita conſenſu omnium Librorum præter *Vat.* qui habet Βηθλεήμλω.

[d] Βόαζος,] Sic paſſim *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Gall.* 1. Βόοζος in *ceteris.*

[e] Ξενίζει.] Δέχεται ξενίαν, & δέχεται ξενίαν in quibuſdam *MSS.*

[f] Τῶν πολιτῶν] Illa τ πολιτῶν abſunt *Big. Samb. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.*

[g] Καλῶντί με·] Lege καλοίντί με. COCC.

[h] Εὐτυχίαν,] *Joſephum* recte interpretatum eſſe Νααμὶς & Μάρα, oſtendit *Iſ. Voſſius* contra *Hornium*, p. 362.

[i] Μάρα] *Big.* & *Samb.* hîc Μαρὰ & ſubinde Μαρὰ, contra *Editos* & quinque *MSS.*

[k] Εὐπορῷεν,] Lege ἀπορρῖεν. COCC.

[l] Τυχαίως] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* Τυχίως *Baſ. G. Aliique.* Forſan τυχηρῶς, aut τυχόν.

[m] Αγροκόμον] Ita in libris omnibus. Sed cum alibi, quod ſciam, non exſtet hoc verbum, mallem ἀγρονόμον, *villicum*, ut vocem interpretatur *Philoxenus* in *Gloſſario.*

[n] Περὶ τὸ παιδός.] Περὶ αὐτῆς *Hen. Busb.* & *Epiphan.*

[o] Περπεπυσμένος] Sic *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Epiphan.* θεοπεπεσμένος in *Editis*, *Aliiſque.*

[p] Ασπασάμενος] Ασπασάμενος τῷ κόρλῳ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. ἀσπασάμενος αὐτῷ *Hen.* & *Busb.*

[q] Λαμβάνειν,] Vocem λαμβάνειν non agnoſcit *Vat.*

[r] Νααμὶς] *Coll. Big.* & *Voſſ.* Νεμὶς, ut & inferius paſſim.

[s] Απομοίρων βρωμάτων] Απὸ μοίρας in *Editis*, *Aliiſque.* ἀπομοίρας *Samb.* quod placuit etiam *H. Stephano* in *Theſ. Gr.* voce πολυνφίν. ſed cùm ἀπὸ μοίρων habeat *Vat.* malui conjunctim ἀπομοίρων.

[t] Δι' εὐσέβειαν] Δι' ἀλάβειαν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. minus recte.

[v] Ελθὼν δὲ] *Al.* ἐλθών τε.

[x] Αλωος] Ἀλῶος in *Editis.* diverſe tamen ἄλωος, ἀλῶνος & ἄλνος in *MSS.*

[y] Παρακατακλῖναι] Παρακατακλίνει apud *Big.* & *Samb.* θεῖ κατακλῖναι *Vat.* συγκατακλίνειν *Zonar.*

[z] Αὐτοῖς ὁμιλήσουσα] *Busb.* αὐτᾶς, *ipſi ſocrique.* & mox καὶ πίπτειν. dein πείθει pro θεῖ γίνεται.

[a] Τέκνομα,] Ita *Vat.* in *aliis* τ' ὄνομα.

* *Illa vero nomen dicente,*] *Al.* illa vero nomen edente, dicenteque ſe eſſe in illius poteſtate.

ſpereque cedere. Nurus autem ejus non patiebantur ut ab ea disjunctæ eſſent; neque, cum deprecaretur ne cum ea proficiſci velint, *illis* perſuadere potuit: ſed, cum urgerent, precata eis felicius conjugium, à quo exciderant filiis ſuis nuptæ, aliorumque bonorum poſſeſſionem; &, quod ſua ita ſe haberent, illic manere obſecrabat, neque patria deſerta illam comitari velle in rerum *ſuarum* incertitudine. Et quidem Orpha illic ſubſtitit: Rutham vero, cui non perſuaſit, ſecum abduxit, cujuſvis fortunæ ſibi participem futuram.

Naamin & Rutham hoſpitio excipit Boazus.

2. Rutham autem, cum ſocru in Bethleemorum *urbem* venientem, hoſpitio excipit Boazus, Elimelechi cognatus. Ac Naamis, cum à civibus ſuo nomine appellaretur, juſtius, inquit, me vocaretis Maram: Hebræorum enim lingua Naamis quidem felicitatem ſignificat, Mara vero dolorem. Meſſis autem tempore Rutha permiſſu ſocrus ad ſpicilegium faciendum egreſſa eſt, ut victus illis ſuppeteret, acciditque ut in Boazi fundum deveniret. At cum Boazus paulo poſt adeſſet, & conſpicaretur puellam, de ea agri curatorem percontatus eſt. Is vero, cum antea ab ipſa omnia accepiſſet, domino ea declarabat. At ille, eam amore amplexus, cum ob benevolentiam erga ſocrum, tum quod memoriam revereretur filii ipſius cui nupta fuerat, atque ut fauſta *omnia* experiretur precatus, noluit quidem eam ſpicis colligendis occupari, ſed permiſit ut ſibi ipſi meteret quantum poſſet, ac ſumeret: mandavitque villico ne eam *quidquam* ſibi capere prohiberet, & ut prandium ac potum ei præberet, cum *eorundem* copiam faceret meſſoribus. Rutha vero polentam ab eo acceptam reſervavit ſocrui, eamque veſpere una cum ſpicis, ad illam apportabat; (quin & ei Naamis ſervaverat partem ciborum, quos vicini, multa ipſam cura dignantes, ipſi contulerant) atque ſocrui narrat *omnia* quæ ei Boazus dixerat. Cum vero Naamis ei indicaſſet quod cognatus eſſet, & propter pietatem forſan curam earum habiturus, ſequentibus etiam diebus ad ſpicas legendas exivit cum Boazi ancillis.

Rutha ad ſpicas legendum in agros egreditur.

In Rutham Boazi benignitas.

3. Poſt aliquot autem dies, cum jam ventilatum eſſet hordeum, ipſe etiam Boazus in *rus ſuum* venit, & in area dormiebat. quo audito, Naamis excogitavit ut Rutham propter eum diſcumbere faceret (nam & ipſis emolumento fore *rata eſt*, modo is cum Rutha colloqueretur) mittitque *eò* puellam, ad pedes ejus dormituram. Illa vero, nam ſibi religioni eſſe ducebat ulla in re ſocrus *ſuæ* juſſis contradicere, *ad aream rectà* contendit: & in præſens quidem Boazum latuit, quod profunde dormiverat. Media autem nocte experrectus, & ſentiens mulierem ſibi accubantem, quæ ea eſſet interrogabat. * Illa vero nomen dicente, po-

Naamis citat ut Boazum in maritum Ruthæ conciliaret.

poſtulanteque tanquam dominus *ſibi* veniam concederet, tunc quidem quieſcit: mane vero priuſquam famuli ad opus expergiſcerentur, excitatam juſſit, cum quantum ferre potuit hordei cepiſſet, ſocrum adire, antequam alicui reſciſceretur ſe illic diſcubuiſſe. prudentis enim eſſe calumniam ex ejuſmodi rebus cavere, præſertim cum nihil commiſſum fuerit. Verum, inquit, de re univerſa ita conſtituetur. ipſum oportet interrogem qui me tibi genere propinquior eſt, an te conjugem velit. Si quidem annuerit, ipſum ſequeris: ſin vero recuſarit, te conjugem legitimam habebo.

Boazus cum Ruthæ cognato de ea in matrimonium ducenda agit.

4. Hæc ubi dicta ſocrui renunciaverat, bono animo eſſe cœperunt, ſpei plenæ fore ut Boazus illarum curam ſuſciperet. Atque ille jam media die deſcendens in urbem fecit ut ſenatus coiret, Ruthaque accita advocavit & propinquum: qui, cum acceſſiſſet, dixit ei; nonne Elimelechi & filiorum ejus bona poſſides? illo fatente & *addente* id ſinere leges ob propinquitatem; non igitur, ait Boazus, ex parte dimidia legum meminiſſe oportet, ſed omnia facere ſecundum leges. muliercula enim huc venit à Mallone relicta, quam ex legibus ducere debes, ſi fundos retinere velis. Ille autem Boazo & mulierem & fundos cedit, quandoquidem & ipſe foret defunctorum cognatus; dicens eſſe jam ſibi uxorem & liberos. Boazus ergo ſenatum teſtificatus mulieri præcipiebat, ut accedens calceum ei ſolveret & in faciem ſpueret. Atque hoc facto, Rutham duxit Boazus in matrimonium, annoque elapſo natus eſt illis infans maſculus. Hunc cum Naamis nutricarit, Obedem de conſilio mulierum nominavit, ut qui ad curam ſenectutis ejus gerendam educaretur. nam Obed Hebræorum lingua idem eſt ac ſerviens. Ex Obede autem prognatus eſt Jeſſæus, ex hoc David, qui regnavit, & liberis ſuis principatum reliquit uſque ad primam & viceſimam virorum ſtirpem *propagatum*. Hæc quidem neceſſe habui de Rutha narrare, volens Dei potentiam oſtendere, cui facile eſt etiam vulgares homines ad ampliſſimam dignitatem perducere, ad qualem Davidem evexit ex hujuſmodi majoribus ortum.

Cum propinquus ille Ruthæ de jure ſuo cederet, eam Boazus ſibi in uxorem accipit.

Davidis genus.

καὶ φαμένης ὡς αὐτὸν δεσπότην [b] συγχωρεῖν, τότε μὲν ἡσυχίαν ἄγει· ὄρθρου δὲ, πρὶν ἢ τοὺς οἰκέτας ἄρξασθαι κινεῖσθαι πρὸς τὸ ἔργον, παρεγγυᾷ αὐτῇ, κελεύσᾳ τ' κριθῶν λαβοῦσαν ὅ, τι καὶ δύναιτο, παρεῖναι πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, πρὶν ὀφθῆναί τισιν αὐτόθι κεκοιμημένην. φυλάττεσθαι γὰρ σῶφρον τ' ἔτι τοιούτοις ἀφορμὴν, καὶ μάλιστ' ἔτι [c] μὴ γεγονόσι. σοὶ μέντοι ἐγὼ πάντος ἧττον, φησὶν, ἔσομαι. ἐρωτᾶν τ' ἔγγιστα ἐμοῦ τῷ γένει τυγχάνουσα, εἰ σοῦ χρεία γαμετῆς ἐστιν αὐτῷ. καὶ [d] λέγοντι μὲν ἀκολουθήσῃς ἐκείνῳ· παρακελευομένης [e] δὲ, νόμῳ σε συνοικῆσαι ἕξομεν.

δ'. Ταῦτα τῇ ἐκυρᾷ δηλώσασα Ῥὺθμία κατεῖχεν αὐτὰς, ἐν ἐλπίδι τ' πέψεσθαι ἕξειν αὐτῶν [f] Βόαζον. καὶ κεῖνος ἤδη μεσούσης τ' ἡμέρας καταλθὼν εἰς τὴν πόλιν, τινὰ τῶν γερουσίαν συνῆγε, [g] καὶ μεταπεμψάμενος Ῥοῦθην, σκαλῇ καὶ τ' συγγενῇ· καὶ πυθανόμενος φησὶν, [h] Ἐλιμελέχου καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ [i] κλήρων κρατεῖς; ὁμολογήσαντος δ', συγχωρούντων τῶν νόμων καὶ ἀγχιστείαν· οὐκ οὖν, φησὶν ὁ Βόαζος, [k] ἐξ ἡμισείας δεῖ μεμνῆσθαι τῶν νόμων, ἀλλὰ πάντα ποιεῖν [l] κατ' αὐτούς. Μάλλωνος γὰρ δεῦρ' ἥκεις γυναῖον, ὅπερ, εἰ θέλεις τῶν ἀνδρῶν κρατεῖν, γαμεῖν σε δεῖ καὶ τοὺς νόμους. ὁ δὲ Βόαζος καὶ δὴ κλήρου καὶ τ' γυναικὸς [m] παραχωρεῖ, συγγνοὺς μὲν ὄντι καὶ αὐτῷ τῶν [n] τετελευτηκότων· εἶναι δὲ καὶ γυναῖκα λέγων [o] αὐτῷ, καὶ παῖδας ἤδη. μαρτυρόμενος οὖν ὁ Βόαζος τὴν γερουσίαν, [p] σκέλους τῇ γαμουμένῃ ἐκλῦσαι αὐτὸν προσελθοῦσαν καὶ τ' νόμον, καὶ [q] πτύσαι εἰς τὸ πρόσωπον. [r] καὶ γενομένης τούτου, Βόαζος γαμεῖ τὴν Ῥοῦθην, καὶ γίνεται παιδίον αὐτοῖς, μετ' ἐνιαυτὸν, ἄρρεν. [s] τοῦτο ἡ Νααμὶς παθοῦσα καὶ συμβουλίαν τ' γυναικῶν Ὠβηδίαν ἐκάλεσεν, ὅτι γηροκομίας τῆ [t] αὐτῆς τραφησόμενον. Ὠβηδης γὰρ καὶ δουλεύειν [v] τ' Ἑβραίων δοτικῇ δηλοῖ. Ὠβηδου δὲ γίνεται Ἰεσσαῖος, τούτου Δαυΐδης ὁ [x] βασιλεύσας, καὶ παισὶ τοῖς αὐτοῦ καταλιπὼν τ' ἡγεμονίαν [y] ἐπὶ μίαν καὶ εἴκοσι γενεὰς ἀνθρῶν. τὰ μὲν [z] οὖν περὶ Ῥοῦθην ἀναγκαίως διηγησάμην, ὅπως δείξω βουλόμενος τοῦ θεοῦ δύναμιν, ὅτι τούτῳ πάντα ῥᾴδιόν ἐστιν εἰς ἀξίωμα λαμπρὸν καὶ τοὺς ὀλιγοχόνους, εἰς οἷον ἀνήγαγε καὶ [a] Δαυΐδην ἐκ τοιούτων γεγονότων.

CAP. X.

De nativitate Samueli prophetæ; & ut filiorum Eli calamitatem prænunciabat.

ΚΕΦ. ί.

Περὶ τ Σαμουήλου γενέσεως· καὶ ὡς προήγγειλε τοῦ θεοῦ Ηλεὶ υἱῶν συμφοράν.

Eli Sacerdotis filii nequiſſime ſe gerunt.

HEbræi autem, rebus eorum in deterius lapſis, rurſus bellum movent Palæſtinis, talem ob cauſam. Eli pontifici duo filii erant, Hophnis &

Ἑβραῖοι δ', τ πραγμάτων αὐτοῖς ἐπὶ τὰ χείρω μεταβεβηκότων, πάλιν πόλεμον ἐκφέρουσι Παλαιστίνοις, [b] δι' τοιαύτην αἰτίαν. [c] Ηλεὶ τῷ ἀρχιερεῖ δύο παῖδες ἦσαν [d] Ὀφνίς τε καὶ

---

b Συγχωρεῖν,] *Epiphanius* quaſi ἀδικεῖν συγχωρεῖν.

c Μὴ γεγονόσι.] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* καὶ μάλιστ' ἔτι γεγονόσι, *maxime ſi non de nihilo oriantur*, ut vertit *Gelenius*.

d Λέγοντι μέ] Θέλοντι *Hen.* & *Epiphan.* mox ἀκολουθήσει *Vat.*

e Δι', νόμῳ σε συνοικῆσαι ἕξομαι.] Δ' ἐν νόμῳ συνοικήσασαν ἄξομαι *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) *Big.* & *Vet. Interpr.* ἢ νόμῳ συνοικήσασαν ἕξομαι *Hen.* ἢ νόμῳ συνοικῆσαν ἄξομαι *Vat.*

f Βόαζον.] Βόαζον γυναῖκα *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) *Big.* & *Epiphan.*

g Καὶ μεταπεμψάμενος Ῥοῦθην,] Καὶ μεταπεμψάμενος, τὴν Ῥοῦθην ἐκ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* καὶ μ. τὴν τε Ῥοῦθην ἐκ *Zonaras*.

h Ελιμελιχε] Alii ſententiam ſine interrogatione efferunt.

i Κλήρων κρατεῖς;] *Al.* κλῆρον. utrumque recte.

k Ἐξ ἡμισείας] Οὐκ ἐξ *Vat.*

l Κατ' αὐτούς. Μάλλωνος] Ita cum *Vet. Interpr.* & *MSS.* (lectionem firmante *Zonara*) niſi quod in *nonnullis* ſit Μαλλίωνος, in *aliis* Μάλωνος. in *Editis*, κατ' αὐτοῖς [κατ' αὐτοὺς *Baſ.*] μᾶλλον. ἰδοὺ γὰρ δεῦρ' ἥκεις γ.

m Παραχωρεῖ,] Παρεχώρει *Samb. Big.* & *Epiphan.*

n Τετελευτηκότων·] Τῷ τετελευτηκότι *Epiphan.*

o Αὐτῷ,] Eo modo *Baſ.* & *Samb.* in *cæteris* αὐτῷ.

p Ἐκέλευε τῇ γυναικὶ] Ita *Samb. Hen.* & *Busb.* ἐκέλευσε in *reliquis*.

q Πτύειν εἰς τὸ πρόσωπον.] Sic è *MSS.* τύπτειν perperam in *Editis*. Vide *Zonaram* de ritu iſto, ut & *Bynæum* de *Calceo Hebr.* p. 328. *Lindenbrog.* in *Terentium*, p. 607. *Ramireſii de Prado* Pentecontarchum, c. 26. & *Seldenum* de ſucceſſ. ad Leges Hebr. c. 15. HUDS. Lego πτύειν, *ſpuere*. REL.

r Καὶ γινομένης τούτου,] Aut cum *Samb.* & *Big.* Γινομένῃ δ' καὶ τούτου.

s Τοῦτο] *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. & *Epiphanius*, τοῦτο ἡ Νεμὶς τιθεμένη καὶ συμβουλίαν τ. γ. Ὠβ. ὀνόματος, *i. e.* γ. τῇ αὐτῆς τ. Rectius vero *Baſ. G.* cum *Busb.* & *Hen.* quomodo & expreſſum heic typis, præter τ αὐτῆς pro τῇ αὐτῆς.

t Αὐτῆς] Forte ἑαυτῆς COCC.

v Τῶν Ἑβραίων] Τῶν Ἑβραίων *Vat.*

x Βασιλεύσας,] Sic quinque *MSS.* & cum iſtis *Epiph.* & *Zonar.* βασιλεύς in *Vat.* & *Editis*. Vide *Syncellum* p. 175.

y Ἐπὶ μίαν καὶ εἴκοσι γενεὰς ἀνδρῶν.] Ἐπὶ μιᾷ καὶ εἴκοσι γενεᾶς *Vat.* HUDS. Confer Matth. 1. REL.

z Οὖν περὶ Ῥοῦθην] Ita *Vat.* τὰ μὲν οὖν περὶ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* τὰ μὲν περὶ in *Editis*.

a Δαυΐδην] Δαεῖδην *Baſ. G. Vat.* ſicut *N. T.* ſcriptoribus acceptum Δαεῖδ. Verum Δαυΐδης *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* quod Hebraïco probe convenit.

b Διὰ τοιαύτην αἰτίαν.] Διὰ τὴν τ. αὐτ. *Big.* & *Samb.* ἐκ τ τ. αἰτίας *Hen.* & *Busb.*

c Ηλεὶ τῷ ἀρχιερεῖ] Eadem heic notanda, quæ ad p. 304. v. 32.

d Ὀφνίς τε] Ὀφνίς τε *Hen.* & *Busb.* unde ſono duriori Ὀφνὶς τε feci. Ὀφνὶς τε in *Editis*. Ὀφνίης τε *Vat.* Ὀφνίεις τε *Big.* & *Samb.*

e Αὐ-

καὶ Φινεέσης. ὅτοι, καὶ πρὸς ἀνθρώπους ὑβριστὴ γενόμενοι καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀσεβεῖς, ἀδενὸς ἀπείχοντο παρανομήματος. καὶ τὰ μὲν ἐφέροντο τῶν γερῶν καὶ τιμὴν, ἃ ἦν ἐλάμβανον [c] αὐτοῖς ἁρπαγῆς τρόπῳ· γυναῖκάς τε τὰς ἐπὶ θρησκείᾳ προσιουσας ὑβριζον φθορεῖς, τὰς μὲν βίαν [f] προσφερόμενοι, τὰς δὲ δώροις ὑπαγόμενοι. τυραννικὸς δὲ [g] ἀδὲν ἀπέλειπεν ὁ βίος αὐτῶν. ὅ, τε οὖν πατὴρ [h] αὐτοῖς ἐπὶ τούτοις χαλεπῶς εἶχεν, ὅσον ἀδέπω προσδοκῶν ἥξειν ἐκ θεοῦ τιμωρίαν αὐτοῖς ἐπὶ τοῖς πραττομένοις, [i] τό, τε πλῆθος ἐδυσφόρει· καὶ ἐπειδὴ φράζει τῷ ἐσομένῳ συμφορὰν ὁ θεὸς τοῖς παισὶν αὐτοῦ τῷ τε Ηλεὶ καὶ Σαμουήλῳ τῷ προφήτῃ, [k] παιδί τε ὄντι, τότε φανερὸν ἐπὶ τοῖς ἰδίοις πένθος ἦγε.

β'. Βέλομαι δὲ τὰ περὶ τὸν προφήτην πρότερον διεξελθὼν, ἐπὶ τότως τὰ περὶ τοὺς Ηλεὶ παῖδας εἰπεῖν, καὶ τὴν [l] τῶν δυσχέραιαν τῶν παντὶ τῷ λαῷ Εβραίων γιγνομένην. [m] Ελκανης, Λευίτης ἀνὴρ, τῶν ἐν μέσῳ πολιτῶν, τῆς Εφραΐμου κληρουχίας, [n] Ραμαθὰν πόλιν κατοικῶν, ἐγημε δύο γυναῖκας, Ανναν τε καὶ Φενάνναν. ἐκ δὴ ταύτης καὶ παῖδες αὐτῷ γίνονται. [o] τὸν δὲ ἕτερον, ἄπαιδον ὄντα, ἀγαπῶν διετέλει. ἀφικνούμενος δὲ μετὰ τῶν γυναικῶν εἰς Ελκάνα [p] εἰς Σιλὼ πόλιν θύσων· ἐνταῦθα γὰρ ἡ σκηνὴ τοῦ θεοῦ ἐπεπήγει [q] καθὰ προειρήκαμεν· καὶ πάλιν καὶ τὸν δώσειαν νέμων μοίρας κρεῶν [r] ταῖς τε γυναιξὶ καὶ τοῖς τέκνοις, Αννα θεασαμένη τὰς τῶν ἑτέρας παῖδας τῇ μητρὶ [s] προκαθημένας, εἰς δάκρυά τε προὔπεσε, καὶ τὴν ἀπαιδίας [t] αὐτὴν ὠλοφύρετο καὶ τὴν μονώσεως. καὶ τὴν ἀνδρὸς φιλοστοργίας τῇ λύπῃ κεκτήσασα, εἰς τὴν σκηνὴν ᾤχετο τοῦ θεὸν ἱκετεύσουσα δῶναι γονὴν αὐτῇ καὶ ποιῆσαι μητέρα, ἐπαγγελλομένη τὸ πρῶτον αὐτῇ [v] γιγνόμενον καθιερώσειν ὅπερ [x] διακονίαν καὶ θεοῦ, δίαιταν ἔχ ὁμοίαν τοῖς ἰδιώταις [y] ποιησάμενον. διατριβούσης δὲ ἐπὶ τῆς σκηνῆς πολὺν χρόνον, Ηλεὶ ὁ ἀρχιερεὺς, σκαθέζετο γὰρ πρὸς τὴν σκηνῆς, ὡς παροινοῦσαν [z] ἐκέλευεν ἀπιέναι. τὴν δὲ πεῖν ὕδωρ φαμένης, [a] λυπουμένῳ δὲ ἐπὶ παίδων ἀπορίᾳ τὸν θεὸν ἱκετεύειν, θαῤῥεῖν [b] παρεκελεύετο, παρέξειν αὐτῇ παῖδας τὸν θεὸν καταγγέλλων.

γ'. Παραχρημένη δὲ εὐέλπις πρὸς τὸν ἄνδρα, τροφῇ χαίρουσα προσηνέγκατο· καὶ ἀναστρεψάντων εἰς τὴν πατρίδα, κύειν ἤρξατο. καὶ γίνεται παιδίον αὐτοῖς, ὃν Σαμούηλον προσαγορεύουσι· θεαίτητον ἄν τις [c] εἴποι. [d] παρῆσαν οὖν ὡς τὸν ἐξ παιδὸς γενέσεως θυσοντες, δεκάτας τε φέροντες. ἀναμνησθεῖσα δὲ ἡ γυνὴ τὴς εὐχῆς τὴν ὑπὲρ τῷ παιδὶ γεγενημένης, παρεδίδου [e] τῷ Ηλεὶ, ἀναπεῖσα τῷ θεῷ προφήτην γενησόμενον. κόμην τε οὖν αὐτῷ ἀνεῖτο, καὶ πότον ὕδωρ ἦν. καὶ Σαμούηλος μὲν ἐν τῷ ἱερῷ διῆγε τρεφόμενος. [f] Ελκάνη δὲ ἐκ τῆς Αννης [g] υἱεῖς τε ἄλλοι γίνονται, καὶ τρεῖς θυγατέρες.

Phineeſes. Illi, & in homines injurioſi & in Deum impii, ne ab ulla quidem nequitia abſtinebant. Ac alia quidem munera ut honoraria auferebant, alia vero veluti rapto ſibi vendicabant: mulieres etiam, religionis ergo ſacra adeuntes, corruptelis dedecorabant; aliis quidem vim inferentes, alias vero donis *ad ſtuprum* pellicientes. atque ita à tyrannide nihil differebat vitæ eorum conſuetudo. Itaque & pater illis ob hæc graviter iraſcebatur, continuo exſpectans ut Deus eos propter hæc facinora ulciſceretur, & populus ea ægerrime ferebat: ac poſtquam Deus futuram filiorum ejus cladem tam Eli quam Samuelo prophetæ etiamnum puero prædixerat, tunc palam ob filios luctum agebat.

2. Volo autem primo nonnulla de propheta percenſere, atque ita demum ea quæ ſpectant ad Eli filios enarrare. Elcanes, vir Levita, mediæ fortunæ civis de tribu Ephraïmitide, urbem Ramatham habitans, duas uxores duxit, Annam & Phenannam. Ex hac autem liberos ſuſcepit: tamen alteram, licet nullum ediderit partum, amare non deſtitit. Cæterum cum Elcanes unà cum uxoribus in Siluntem urbem ſacrificatum veniſſet, (illic enim fixum erat Dei tabernaculum, ſicut ante memoravimus) & in convivio portiones carnium uxoribus & liberis viciſſim diſtribuiſſet, Anna, ut viderat alterius liberos matri undique aſſidentes, & in lachrymas prorumpebat, & ſuam ſterilitatem & ſolitudinem deplorabat. Cumque in tanta eſſet mœſtitia ut eam conſolari non potuerit maritus, Tabernaculum adiit, Deum ſupplex orans, ut ſibi daret prolem, matremque faceret, promittens, ſe primum filium ſibi natum miniſterio divino conſecraturam eſſe, qui victu conſueto aliiſque familiari non uſurus eſſet. Et dum precibus diu incumberet, Eli pontifex (nam ante Tabernaculum ſedebat) tanquam parum ſobriam diſcedere jubebat. Illa vero dicente ſe aquam potare, contriſtatamque quod liberos non haberet, Deo ſupplicare, ipſam bono animo eſſe hortabatur, denuncians, Deum ipſi daturum eſſe filium. *Anna, ex Elcanæ uxoribus altera, Deo votum facit ob impetrandum filium.*

3. Tum demum bona cum ſpe ad maritum revertens, cibum læta ſumpſit: & poſtquam ſe in patriam recepiſſent, *brevi* uterum gerere cœpit, eiſque *exacto ad pariendum tempore*, natus eſt filius, quem Samuelum nominant, quaſi à Deo petitum. Itaque *ad Tabernaculum* aderant, pro puero *nato* ſacra facturi, ſimulque decimas *ex more* afferentes. Mulier autem recordata voti, quod pro puero nuncuparat, eum Eli tradidit, Deo in prophetam futurum conſecrans. Itaque & comam prolixam nutriebat, & aquam *tantum* potabat. Ac Samuelus quidem apud Tabernaculum commorabatur *ibidem* educatus. Quin & Elcanæ alii filii ex Anna, treſque filiæ progenitæ ſunt. *Samuelus naſcitur, & Deo ſacratur.*

4. Sa-

---

e Αὐτοῖς ἁρπαγῆς τρόπῳ·] *Al.* αὐτοῖς.

f Προσφέροντες,] Προσφέροντες *Vat.*

g Οὐδὲν ἀπέλειπεν] Οὐδὲν ἀπέλιπεν *Samb.*

h Αὐτοῖς ἐπὶ τούτοις] Αὐτὸς *Idem.* αὐτῶν *Vat.* & *Epiphan.*

i Τό, τε πλῆθος ἐδυσφόρει] Τόσον το πλ. legiſſe videtur *Epiphan.*

k Παιδί τε ὄντι,] Ita *Big.* & *Samb.* παιδὶ τότε ὄντι, τότε φ. in *Editis.* Σαμουήλῳ τῷ παιδὶ τότε ὄντι *Vet. Interpr.* Σαμ. τῷ πρ. παιδὶ τότε ὄντι Φανερὸν &c. *Vat.*

l Τὴν δυσχέραιαν] Ita placuit reſcribere, cum τὴν τῷ παντὶ τῷ λαῷ habeant *haſ* & *G.* & τῷ παντὶ λαῷ *Big. Samb.* & *Vat.* παντὶ non legerat *Vet Interpr.*

m Ελκάνης,] In *Editis*, *Busb. Hen* & *Epiphanio*, Ἐλκάνης. verum in *Samb. Big. Vat* ubique lectum Αλκανης. nec aliter legerat *Suidas*, apud quem ſcribe, ᾧ ἦ ἐν ἀρχῇ τοῦ ἀ. βιβλίου τῶν Βασιλειῶν Ελκανὰ κεῖται τὰ ονικα

n Ραμαθὰν] Ex Chaldaïco *Ramatha*, quod ab Hebræo *Ramathaim.* In *Big* (*Coll. Voſſ.*) *Samb Vat. Hen.* & *Busb.* Αρμαθὰν, hyperthеſi nimis frequenti, ut apud LXX. *Suidam*, *Alioſque* Αρμαθαιμ.

o Τὸν δὲ ἕτερον] Τὸν δὲ Ανναν *Hen.* & *Busb.*

p Εἰς Σιλὼ] *Al.* Σηλὼ, & Σιλὼ, & Σηλὼμ, & Σιλῶν.

q Καθὰ προειρήκαμεν·] Κατὼ, in quatuor *MSS.*

r Ταῖς τε γυναιξὶ] Ταῖς γ. καὶ τ. τ. ὑ Αννα in *MSS.*

s Προκαθισαμένας,] In quatuor *MSS.* in *Editis* προκαθησαμένας. Forte προκαθημένας legerant *Zonar.* & *Suid.* καθ' ὃς *Coll. Voſſ.*

t Αὐτὴν ὠλοφύρετο] *Al.* ἑαυτὴν.

v Γιγνόμενον] Γενησόμενον in *Editis*, *Aliiſque* contra quatuor *MSS.* & *Suidam.*

x Διακονίαν τοῦ Θεοῦ,] Ita *MSS.* Διακονίαν in *Editis* & *Suida.*

y Ποιησάμενον.] Vel ποιησόμενον cum *Busb* (*Coiſ.*) & *Hen.*

z Ἐκέλευεν ἀπιέναι.] Ita in quatuor *MSS.* in *Editis*, ἐκ ἐώσειν.

a Λυπουμένῳ] Ita *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & quædam ἀνέγραφα *Epiphanii.* in *Editis*, *Aliiſque* λυπουμένης.

b Παρεκελεύετο,] Παρεκελεύσατο *Vat.* Παρακελεύετο *Aliis.*

c Εἰποι.] Ita (quomodo etiam correxit *Coteljus*) vel εἴποιεν. antea εἴποις.

d Παρῆσαν] Ita è *Cod. Vat.* nec aliter *Samb* & *Big.* niſi quod θύσοντες pro θύσοντες habeant. παρῆσαν οὖν ὡς παῖδος θύσοντες, δεκάτας τε φέροντες in *Editis*, *Aliiſque.*

e Τῷ Ηλεὶ,] *Illud* τῷ ex *MSS.*

f Ελκάνη] Αλκάνη *Coll. Big.* & cum aſpiratione *Coll. Voſſ.*

g Υἱεῖς τε ἄλλοι] Ita *Vat. Big. Samb.* & *Vet Interpr.* ἄλλοι deeſt in *Editis*, *cæteriſque* Apud *Suidam*, ὑοι γίνον) τρεῖς καὶ θυγάτηρ. Mallem tamen ex *S. Literis* υἱῆς τε γίνον) τρεῖς καὶ δύο θυγατέρες.

Deus Samuelem alloquitur; Eliique sacerdoti iram denunciat ob flagitia filiorum.

4. Samuelus autem, anno ætatis duodecimo jam completo, prophetam agere cœpit. Et eum aliquando dormientem Deus nominatim vocavit. Ille vero, ratus à Pontifice se vocari, eum adit. Cum autem diceret Pontifex, illum à se non vocatum esse, Deus hoc ter fecit. Tum Eli illuminatus eum sic alloquitur; & jam quidem, Samuele, & ego ut ante silentium egi: Deus autem est, qui te vocat. age, significa illi te præsto esse. Rursus cum Deum loquentem audivisset, orabat ut sibi oracula aperire dignaretur; ipse enim in ministeriis, ad quæcunque voluisset, non segnem fore. Cui Deus, "quoniam, inquit, ades, disce *ex me* cladem Israëlitis "imminere, majorem quam ut forte à quopiam "narrari & credi possit: immo & Eli filios una die "morituros, & pontificatum in Eleazari familiam "transiturum. Eli enim suum in filios amorem "meo cultui, illorumque commodis & rationibus "prætulit". Illa ipsa cum à propheta jurejurando extorsisset *Eli* (nam ea narrando ipsi mœrorem afferre nolebat *Samuelus*) ex eo jam certiorem interitûs filiorum exspectationem habuit. Samueli autem gloria magis magisque crescebat, quod nihil ab eo prædictum irritum esse conspiceretur.

δ'. Σαμύηλος ὴ, πεπληρωκὼς ἔτος ἤδη δωδέκατον, [h] προεφήτευε. καί ποτε κοιμώμενον ὀνόματι ἐκάλεσεν ὁ Θεός. ὁ ὴ νομίσας ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως προφωνῆσθαι, [i] προσαγίνεται πρὸς αὐτόν. ὡς φαμένου ὴ καλέσαι τοῦ ἀρχιερέως, ὁ Θεὸς [k] εἰς τρὶς τοῦτο ποιεῖ. καὶ Ηλεὶ [l] διανυχθεὶς φησι πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἐγὼ μὲν, Σαμύηλε, σιγὴν [m] ὡς καὶ τὸ πρὶν ἦγον, Θεὸς δ' ἐστὶν ὁ καλῶν. ἀλλὰ σήμαινε πρὸς αὐτὸν, ὅτι προσευχάνω. καὶ τοῦ Θεοῦ φθεγξαμένου πάλιν ἀκούσας, ἐᾷν λαλεῖν ὀρθὶ τοῖς [n] χρωμένοις, ὡς γὰ ὑστερήσειν αὐτὸν [o] ἐφ' οἷς ἂν θελήσῃ Δίκαιος. καὶ ὁ Θεὸς, "ἐπεὶ, φησὶ, προ-"ευχάνεις, μάνθανε συμφορὰν Ισραηλίταις ἐσομέ-"νην, λόγου μείζονα καὶ πίστεως τοῖς προσευχάνουσι· "καὶ τοὺς Ηλεὶ ὑὸς ἡμέρᾳ μιᾷ τεθνηξομένους, καὶ "τῷ ἱερωσύνῃ μεταλλαξομένῃ εἰς τὸν Ελεαζάρου οἶ-"κίαν. Ηλεὶ γὰρ τὸ ἐμοῦ θεραπείας μᾶλλον τοὺς υἱοὺς "καὶ τὸ συμφέρον αὐτοῖς ἠγάπησε". ταῦτα [p] βιασθέντος ὅρκοις εἰπεῖν αὐτῷ τὸ προφήτῃ [q] Ηλεὶ· ὡς γὰ ἐβούλετο λυπεῖν αὐτὸν λέγων· ἔτι μᾶλλον βεβαιοτέραν εἶχε τὴν προσδοκίαν τὸ τῶν τέκνων ἀπωλείας. Σαμύηλος δ' ἠύξετο [r] ὀρθὶ πλεῖον ἡ δόξα, πάντων ὧν [s] προεφήτευεν ἀληθινῶν [t] βλεπομένων.

CAP. XI.

Narrantur quæ Eli filiis, arcæ, populoque acciderunt; utque Eli miserabili fine vitam claudit.

Palæstini Hebræos fundunt fugantque.

ITaque per idem tempus Palæstini bello Israëlitarum populo illato, castra posuerunt apud urbem Aphecam. Cum autem brevi *illos* exspectarent Israëlitæ, die sequenti congressi sunt, victoriamque reportant Palæstini: & Hebræorum quidem quatuor circiter millia perimunt, reliquam vero multitudinem in castra persequuntur.

Alteram eis cladem inferunt & arcam capiunt.

2. Quamobrem Hebræi, de rerum summa soliciti, mittunt ad Senatum atque Pontificem qui arcam Dei in *castra* afferri postularent, ut ea inter illos versante in aciem instructi hostes superent: ignorantes eum, qui calamitatem illorum decreverat, majorem esse arca, propter quem contigit ut ipsa esset veneranda. Aderat igitur arca, simulque duo Eli filii, accepto à patre mandato, ut, si illos arca capta vivere non piguerit, in ipsius non audeant venire conspectum. Phineeses autem tunc sacerdotio fungebatur, pater id propter senectutem concedente. Hebræis itaque magna accrescit fiducia, ac si ex arca advecta hostibus forent superiores. Contra autem hostes, animis consternati sunt, metuentes ne arcæ præsentia Israëlitis præsidio esset. At res non ita ceciderunt ac hi vel illi exspectabant. Sed cum manus conseruerunt, victoria, quam sperabant Hebræi, à Palæstinis stetit: atque cladem, quam isti timore defugiebant, cum paterentur Hebræi, cognoverunt quod frustra in arca fiduciam reposuerint. etenim statim ac pugna cum hostibus erat commissa, in fugam versi sunt, & *viros* ad triginta millia desiderarunt, inter quos &

ΚΕΦ. ιά'.

Δηλῶται τὰ κῆ τοῦ Ηλεὶ υἱοῦ, τοῦ κιβωτὸν, καὶ τὸ λαὸν συμβάντα· καὶ ὡς ὁ μὲν Ηλεὶ θανάτῳ οἰκτρῷ περιπίπτει.

Κατὰ τοῦτον δὴ τὸν καιρὸν [v] Παλαιστῖνοι στρατεύσαντες ὀρθὶ τοὺς Ισραηλίτας, [x] στρατοπεδεύονται κῆ πόλιν [y] Αφεκάν. δεξαμένων δ' ἐξ ὁλίγου τοὺς Ισραηλιτῶν, συνῆσαν εἰς τοῦτο ἐχομένην, καὶ νικῶσιν οἱ Παλαιστῖνοι· καὶ κλείνουσι μὲν τοὺς Εβραίων εἰς [z] τετρακισχιλίους, τὸ ὴ λοιπὸν πλῆθος συνδιώκουσιν εἰς τὸ στρατόπεδον.

β'. Δείσαντες ὴ περὶ τῶν ὅλων οἱ Εβραῖοι πέμπουσιν ὡς τοῦ γερουσίαν καὶ [a] τὸν ἀρχιερέα, τοῦ κιβωτὸν τοῦ Θεοῦ κελεύοντες κομίζειν, ἵνα παρόντος αὐτῆς βεβαιωσόμενοι κρατῶσι τῶν πολεμίων· ἀγνοοῦντες ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ καταψηφισάμενος αὐτῶν τοῦ συμφορὰν τοῦ κιβωτοῦ, δι' ὃν καὶ τούτου [b] ἐν τιμῇ συνέβαινεν εἶναι. παρῆν τε οὖν ἡ κιβωτὸς, καὶ οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς, τοῦ πατρὸς αὐτοῖς ὀρθὶ στείλαντος, εἰ ληφθείσης τοῦ κιβωτοῦ ζῆν [c] ἐθελήσουσιν, εἰς ὄψιν αὐτῷ μὴ βουληθέντι. Φινεέσης ὴ ἤδη καὶ ἱερᾶτο, τοῦ πατρὸς αὐτῷ παραχωρήσαντος διὰ τὸ γῆρας. θάρσος οὖν ὀρθὶ γίνεται πολὺ τοῖς Εβραίοις, ὡς διὰ τοῦ ἀφίξειν τοῦ κιβωτοῦ περισωθησομένους τοῦ πολεμίων. [d] καταπλήττονται ὴ οἱ πολέμιοι, δεδιότες τοῦ παρουσίαν τοῦ κιβωτοῦ τοῖς Ισραηλίταις. ταῖς μέντοι γε ἑκατέρων προσδοκίαις οὐχ ὅμοιον ἀπήντησε τὸ ἔργον. ἀλλὰ συμβολῆς γενομένης, μὲν ἤλπιζον νίκην Εβραῖοι, τοῦ Παλαιστίνων αὖτη γίνεται· μὲν δ' ἐφοβοῦντο ἥτταν ὅσοι, τούτου Εβραῖοι πεζόντες, ἔγνωσαν αὐτὸς μάτην [e] ὀρθὶ τῷ κιβωτὸν πεπαρρησιάσθαι. ἐτράπησάν τε γὰ [f] εὐθὺς εἰς φυγὰς ἐλθόντες τοῦ πολεμίων, καὶ ἀπέβαλον εἰς τρισμυρίους, ἐν οἷς ἔπεσον καὶ

h Προεφήτευε.] Προεφήτευτε Busb. Hen. Zon. & Suid.
i Προσαγίνεται.] Παρεγένετο Suid.
k Εἰς τρὶς] Sic Big. (Cocc.' Samb. & Suid. εἰς τρεῖς in Editis. καὶ τοῦτο τρὶς ποιοῦντι Busb. & Hen.
l Διανυχθεὶς] Διυπνισθεὶς Big. Samb. & Vat. (διυπνισθεὶς Coll. Voss.) Διαγαθεὶς Suid.
m Ως καὶ τὸ πρὶν ἦγον] Ως καὶ πρὶν ἴτ' ἦγον Big. (Coll. Voss.) & Samb.
n Χρωμένοις,] Forte ἀκροωμένοις. COCC.
o Ἐφ' οἷς] Ἐφ' ὡς ἂν θελήσειε Δίκαιος; Suid. v. Σαμυήλ.
p Βιασθέντος] Coll. Voss. βιαζομένοις.
q Ηλεί] Ita Big. (Coll Voss.) Samb. & Vat. in Editis, Aliisque desunt Ηλεὶ & μᾶλλον.
r Επὶ πλεῖον] Επὶ πλέον in quatuor MSS.
s Προεφήτευεν] Al. προεφήτευσεν.
t Βλεπομένων.] Φαινομένων Vat.
v Παλαιστῖνοι] Καὶ Παλαιστῖνοι Vat.
x Στρατοπεδεύονται] Εστρατοπεδεύοντο Vat.
y Αφεκάν.] Ita cum Big. (& Coll Voss.) præsertim cum hanc urbem *Aphec* appellent *S Literæ* in *Jos.* c. 13. v. 15. & 1 *Sam.* c. 4 v. 1. Εφεκὰν Samb. Αμφεκὰν in Editis, Aliisque. ab Αφεκὰ, ut *Ambubaia* ab Αὐβουβαὰ Syrorum. *Amphec* extat in *Epiphanio.*
z Τετρακισχιλίους,] Τεσσαρακοντα legerat *Vet. Interpr.*
a Τὸν ἀρχιερέα,] Τοὺς ἀρχιερέας Idem.
b Εν τιμῇ] Illa ἐν τιμῇ habuimus Big. Samb. & Gall. 1.
c Εθελήσουσιν,] Ita Big Samb. Gall. 1. & Epiphan. ἐθέλουσιν εἰς ὄψιν αὐτῷ μὴ βουληθέντι Vat. ἐθέλουσιν εἰς ὄψιν μὴ βουληθέντι Bas. G. Aliique.
d Καταπλήττονται] Ita Big. & Samb. καταπλήττοντο Aliis.
e Επὶ τῷ κιβωτῷ] Επὶ τῇ κιβωτῷ Big. Samb. & Vat.
f Εὐθὺς] Coll. Voss. αὖθις.

καὶ οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς · ἥ τε κιβωτὸς ἥρετο ὑπὸ τῶν πολεμίων.

γ'. Ἀπαγγελθείσης δὲ τῆς ἥττης εἰς τὴν [g] Σιλὼ, καὶ τῆς αἰχμαλωσίας τῆς κιβωτοῦ· Βενιαμίτης [h] γάρ αὐτοῖς τις ἀγγέλῳ ἀφικνεῖται νεανίας, ὃς καὶ παρῆν τῇ μάχῃ, καὶ τὰ γεγονότα πάντα ἀκριβῶς ἠπίστατο· πένθους δὲ πανδημεὶ τὴν πόλιν κατασχόντος, καὶ τοῦ ἀρχιερέως, ἐκαθέζετο γὰρ κατὰ τὰς τῶν πυλῶν ἐφ' ὑψηλοῦ θρόνου, ἀκρόασιν ποιούμενος, καὶ νομίσας νεώτερόν τι πεπρᾶχθαι περὶ τοὺς οἰκείους, καὶ μεταπεμψάμενος τὸν νεανίαν, ὡς ἔγνω τὰ κατὰ τὴν μάχην, ῥᾷον μὲν ἐπί τε τοῖς παισὶ, καὶ τοῖς συμπεπτωκόσι περὶ τὸ στρατόπεδον, ὡς ἂν θεοῦ προειδότος, καὶ προαπηγγελκότος. συνέχῃ γὰρ ἱκανῶς τὰ παρὰ τὴν προσδοκίαν συμπεσόντα δεινά. ὡς δὲ καὶ τοῦ κιβωτοῦ ἥκουσεν ἁλῶναι ὑπὸ τῶν πολεμίων, ὑπὸ τοῦ παρ' ἐλπίδας αὐτῷ τοῦτο προπεσεῖν βαρυνθείς, ἀποκυλισθεὶς ἀπὸ τοῦ θρόνου πεσὼν, ὀπτὼ καὶ ἐνενήκοντα βιώσας ἔτη τὰ πάντα, καὶ τούτων τὰ τεσσαράκοντα κατασχὼν τὴν ἀρχήν.

δ'. Θνῄσκει δὲ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν καὶ ἡ Φινεέσου [i] παιδὸς γυνὴ, μὴ καρτερήσασα ζῆν ἐπὶ τῇ ἀνδρὸς δυσχερείᾳ. κυήσασα [k] μὲν αὐτῇ προσηγγέλθη τὸ περὶ τὸν ἄνδρα πάθος. τίκτει δ' ἑπταμηνιαῖον παῖδα, ὃν καὶ ζήσασα [l] Ἰωχάβην προσηγόρευσεν· σημαίνει δὲ ἀδοξίαν τὸ ὄνομα · διὰ τὴν προσπεσοῦσαν [m] δυσκλειαν τότε τῷ στρατῷ.

ε'. Ἦρξε δὲ πρῶτος Ηλεὶ, [n] Ἰθαμάρου τοῦ ἑτέρου τῶν Ἀαρῶνος υἱῶν οἰκίας· ἡ γὰρ Ἐλεαζάρου οἰκία τὸν πρῶτον [o] ἱερᾶτο, παῖς παρὰ πατρὸς διαδεχόμενοι τὴν τιμὴν, ἐκείνός τε Φινεέσῃ τῷ παιδὶ αὐτοῦ παραδίδωσι, μεθ' ὃν [p] Ἀβιεζέρης υἱὸς ὢν αὐτοῦ τὴν τιμὴν παραλαβών, παιδὶ αὐτοῦ [q] Βακὶ [r] τὄνομα αὐτὸς αὐτὴν καταλειπεν αὐτῷ, παρ' οὗ διεδέξατο [s] Ὀζίας υἱὸς ὢν, μεθ' ὃν Ηλεὶ ἔσχε τὴν ἱερωσύνην, ἕως μὲν ἦν ὁ λόγος, καὶ τὸ γένος τὸ ἀπ' ἐκείνου, μέχρι τοῦ καὶ τὴν Σολομῶνος βασιλείαν καιρῶν. τότε δὲ οἱ Ἐλεαζάρου πάλιν αὐτὴν [t] ἀπέλαβον.

Pontificis filii occubuerunt: arca item in hoſtium poteſtatem redacta eſt.

3. Cum autem fama hujuſce cladis atque arcæ captivitatis apud Siluntinos percrebreſceret (nam illis nuncius venerat juvenis quidam Benjamita qui prælio interfuerat) tota civitas luctu repleta eſt. Atque Eli pontifex (ad portarum enim alteram ſublimis in ſella ſedebat) audito ejulatu ſuſpicatus *id quod res erat*, novi aliquid *mali* ſuis accidiſſe, accerſitoque juvene ſimul ac cognoverat eventum prælii, lenius ferebat filiorum cædem, & quæ una nunciata erant de exercitus ſtrage; ut qui præſciverat à Deo quod futurum erat, & prædixerat. maxime enim *nos* afficiunt mala quæ præter exſpectationem cadunt. Ut vero etiam arcam in hoſtium manus veniſſe acceperat, ex rei adeo inſperatæ nuncio cum valde indoluiſſet, è ſolio delapſus animam exhalavit, annos natus octo & nonaginta, atque per horum quadraginta imperio *ſummo* potitus. XII. *Eli, delato ad ſe mali nuncio, animam exſpiravit.*

4. Eadem vero die & Phineeſis filii *ejus* conjux defuncta eſt, quod vivere non ſuſtinuerit poſt mariti infortunium. ipſi quidem, cum gravida eſſet, *& partui non adeo vicina*, nunciata erat viri *ſui* clades: puerum vero ſeptimeſtrem enititur, ipſumque, utpote vitalem, Jochaben nominarunt (nomen autem *iſtud* infamiam ſignificat) ex ignominia quam eo tempore acceperat exercitus. *Phineeſis uxor, ex interitu mariti partus doloribus correpta, moritur.*

5. Primus autem *hic* Eli ex familia Ithamari, alterius Aaronis filii, pontificatum obtinuit: nam ante in Eleazari domo fuit ſacerdotium, dignitate à patre ad filium tranſmiſſa; atque ille Phineeſi filio ſuo tradidit; poſt quem Abiezeres filius ejus, ſumptum honorem, filio ſuo, cui nomen erat Bocci, reliquit; à quo eum accepit Ozis filius ejus; poſt quem Eli, de quo nunc *nobis* facta eſt narratio, ſacerdotium habuit, ut & ſtirps ejus uſque ad tempora regni Solomonis. tunc enim Eleazari poſteri id recuperarunt. *Pontificatus ex una familia in aliam transfertur.*

Τέλος τῆς βιβλίου πέμπτης. *Finis Libri quinti.*

[g] Σιλώ,] Σιλὼν *Vat.* Σηλῶ *Samb.* Vide p. 287. v. 44.
[h] Γὰρ αὐτοῖς] Γάρ τις αὐτοῖς ἀγγ. *Samb.*
[i] Παιδὸς γυνή,] Τῆς παιδὸς *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *amb.*
[k] Μὲν αὐτῇ προσηγγέλθη] Γὰρ αὐτῇ *Samb.*
[l] Ἰωχάβην προσηγόρευσεν·] Ἰοχαβὴλ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Ὀχάμβη *Vat.*
[m] Δυσκλειαν] Δυσκολίαν *Big* & *Samb.*
[n] Ἰθαμάρου] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* Ἰθάμαρ δὲ *in.* in *Editis.* Ἰθαμάρου ἱερέως *Vat.*
[o] Ἱερᾶτο,] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* qui mox habet παιδὸς. ἱερᾶτο à typis.
[p] Ἀβιεζέρης] *Abiezer* hic, depravatis, ut fieri amat, ex Græcorum Latinorumque ſcriptione Orientalium nominibus, eſt *Abishua*, *Boccias Bucci*, *Ozi Uzzi*, qui omnes in poſteris Phinees recenſentur, 1 *Paralip.* c. 6. v. 51. *Seldenus* de *Succ. in Pontif. Hebr.* l. 1. c. 2.
[q] Βακὶ] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Gall.* 1. In *Editis* Βόκκη. in *Vat.* Βόλχῃ. utrumque forſan pro (quod & vult *Cocceius*) Βόκκῃ.
[r] Τὄνομα αὐτὸς] Τὄνομα αὐτῷ καταλειπεν. π. *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* αὐτὸς αὐτῷ καταλειπεν *Epiphan.*
[s] Ὀζίας] Ὀζεις *Big.* & *Samb.*
[t] Ἀπέλαβον.] Ἀπιλαβὲν λόγιοι *Vat.* ἀπέλαβον. Περιέχει ὁ λόγος χρόνον ἐτῶν νος. *Busb.* & *Hen.*

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ [a]ΤΗι ΕΚΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ
ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO SEXTO
HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ
HÆC CONTINENTUR.

1. *Clades Palæſtinorum & terræ eorum, ex ira Dei propter arcam ab iis captam: & quo modo eam remiſerunt ad Hebræos.*
2. *Expeditio Palæſtinorum in ipſos, & victoria Hebræorum ductu Samueli prophetæ.*
3. *Ut Samuelus, propter ſenectutem rebus adminiſtrandis parum idoneus, curam earum filiis ſuis commiſit.*
4. *Ut populus, cum illi in principatu male ſe gererent, ira incitatus Regem petiit.*
5. *Samuelo ab iis mota indignatio; iſque Regem eis deſignat, Saulum nomine, Deo ita jubente.*
6. *Saulus contra Ammanitarum gentem exercitum educit; atque hoſtes profligat ſpoliatque.*
7. *Ut Palæſtini, rurſus Hebræos armis aggreſſi, ab iis debellantur.*
8. *Saulus cum Ammanitis bellum gerit, deque iis victoriam reportat.*
9. *Quod, cum Saulus prophetæ mandata tranſgrederetur, Samuelus clam alium creat Regem, Davidem nomine, ex juſſu Dei.*
10. *Quomodo novam expeditionem contra Hebræos, Saulo regnante, Palæſtini ſuſceperunt.*
11. *Singulare certamen Davidis cum Goliatho, viro Palæſtinorum fortiſſimo: atque Goliathi peremptio, & Palæſtinorum ſtrages.*
12. *Ut Saulus, fortitudinem Davidis admiratus, filiam ei in matrimonium collocavit.*
13. *Quod poſtea Rex, cum Davidem in ſua poteſtate haberet, ad eum perimendum ſe accinxit.*
14. *Ut aliquoties Davides, à Saulo in vitæ diſcrimen adductus, ſalvus effugit: bis tamen Saulo, cum perdere poſſet, pepercit.*
15. *Hebræi, cum Palæſtini in eos bellum moverent, prælio victi ſunt; in quo Saulus rex una cum filiis contra eos pugnans occubuit.*

α'. Φθορὰ Παλαιςίνων ϗ τ γῆς αὐτῶν ἐξ ὀργῆς τ Θεᾶ, λαβὰ τ αἰχμαλωτευθεῖσαν ὑπ' αὐτῶν κιβωτόν· ϗ τίνα τρόπον [b] ἀπέπεμψαν αὐτὴν τοῖς Ἑβραίοις.

β'. Στρατεία Παλαιςίνων ἐπ' αὐτὸς, ϗ νίκη Ἑβραίων Σαμυήλ στρατηγοῦντ αὐτῶν τ προφήτ.

γ'. Ως Σαμυήλ, λαβὰ τὸ γῆρας ἀσθενὴς ὢν τὰ πράγματα διοικεῖν, τοῖς αὑτ παισὶ ταῦτα ἐνεχείρησεν.

δ'. Ως ὁ καλῶς προϊςαμένων ἐκείνων τ ἀρχῆς, τὸ πλῆθ ὑπ' ὀργῆς ᾔτησεν βασιλέα.

ε'. Σαμυήλ προς τὸν ἀγανάκλησις. ϗ βασιλέως αὐτοῖς [c] ἀπόδειξις, Σαοὺλ τ Κεῖνομια, κελεύσαν τ Θεᾶ.

ς'. Σαοὺλ στρατεία ἐπὶ τὸ Ἀμμανιτῶν ἔθν, ϗ νίκη ϗ ἁρπαγὴ [d] τ πολεμίων.

ζ'. Ως στρατευσάμενοι πάλιν ἐπὶ τὰς Ἑβραίας οἱ Παλαιςῖνοι ἡττήθησαν.

η'. Σαοὺλ πρὸς Ἀμαληκίτας [e] πόλεμοι ϗ νίκη.

θ'. Οπ παραβαίνοντ Σαοὺλ τὰς ἐντολὰς τ προφήτ, Σαμυὴλ ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα κρύφα, Δαυίδην ὄνομα, κατ' ἐπιταγὴν Θεᾶ.

ι'. Ως ϗ πάλιν ἐπεστράτευσαν τοῖς Ἑβραίοις οἱ Παλαιςῖνοι, ἐπὶ [f] Σαοὺλ βασιλεύοντ.

ια'. Μονομαχία Δαυίδ τότε πρὸς Γολίαθον, τ ἄριςον τῶν Παλαιςίνων· ϗ ἀναίρεσις τ Γολιάθ, ϗ ἧττα τῶν Παλαιςίνων.

ιβ'. Ως θαυμάσας τ Δαυίδην τ ἀνδρείας, συνῴκισεν αὐτῷ τὴν θυγατέρα [g] Σαοὺλ.

ιγ'. Οπ μὴ ταῦτα [h] ὑπ' αὐτῷ τ Δαυίδην ὄντων ὁ βασιλεὺς ἐπεχείρησεν ἀποκτεῖναι.

ιδ'. Ως πολλάκις ϗ Δαυίδης κινδυνεύσας ἀποθανεῖν ὑπὸ Σαοὺλ διέφυγε· ϗ Σαοὺλ, δὶς ἐπ' αὐτῷ γενόμενον, ὥςε ἀνελεῖν, ἀφῆκεν.

ιε'. Ως στρατευσαμένων Παλαιςίνων ἐπὶ τὰς Ἑβραίας ἡττήθησαν οἱ Ἑβραῖοι τῇ μάχῃ· ϗ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν Σαοὺλ ἀπέθανε μετὰ τῶν παίδων μαχόμενος.

---

a Τῇ ἕκτῃ] *Al.* ἐν τῷ ἕκτῳ λέγω.
b Απέπεμψαν] Ετιμψαν *Samb.* in reliquis convenit cum *Edit. Baſ.* Verum hæc ſummaria paulo contractiora exhibet *Gen.*
c Απόδειξις,] *Coll. Voſſ* ἀνάδειξις.
d Τῶν πολεμίων.] Addunt *Coll. Voſſ.* & *Big.* ϗ τ πόλεων.
e Πόλεμοι] *Coll. Voſſ.* πόλεμ.
f Σαοὺλ βασιλεύοντ.] *Coll. Voſſ.* & *Big.* Σαμυὴλ προφητεύοντ.
g Σαοὺλ] Ponunt hoc in prioribus poſt θαυμάσας *Coll. Big.* & *Voſſ.*
h Υπ' αὐτῷ] *Coll. Big.* & *Voſſ.* ὕποπτον.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος [a] χρόνον ἐτῶν λϛ'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER SEXTUS.

Qui continet tempus annorum XXXII.

ΚΕΦ. α'.

Φθορὰ Παλαιστίνων καὶ τῆς γῆς αὐτῶν ἐξ ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, λαβόντων τὴν αἰχμαλωτοθήκην παρ' αὐτῶν κιβωτόν· καὶ τίνα τρόπον ἀπέπεμψαν αὐτὴν τοῖς Ἑβραίοις.

ΑΒΟΝΤΕΣ δὲ οἱ Παλαιστῖνοι τὴν τῶν Ἑβραίων κιβωτὸν αἰχμάλωτον, ὡς προείρηκα μικρὸν ἔμπροσθεν, εἰς Ἄζωτον ἐκόμισαν πόλιν, καὶ παρὰ τὸν αὐτῶν Θεὸν, ὥσπερ τι λάφυρον, [b] Δάγων δ' ἔστιν ἐπάκλησιν, τιθέασι. τῇ δ' ὑστεραίᾳ πάντες, ἅμα τῇ τὴν ἡμέραν ἄρχειν εἰσιόντες εἰς τὸν ναὸν προσκυνῆσαι τὸν Θεὸν αὐτῶν, ὑπετυγχάνουσιν αὐτῷ τοῦτο ποιοῦντι τὴν κιβωτὸν· ἔκειτο γὰρ [c] ἐκπεπλωκὼς τῆς βάσεως, ἐφ' ἧς ἐπὶ διετὲς ἱδρυτο. καὶ βασάσαντες πάλιν ἐφίστασιν αὐτὸν ὅπου πρότερον, δυσφορήσαντες ὅτι τῷ γεγονότι πολλάκις ἦν φανερὸν ἐπὶ τὸν [d] Δαγῶνα καὶ καταλαμβάνοντες ὁμοίως ὅτι τῷ προσκυνοῦντι τὴν κιβωτὸν ἀκίνητον κείμενον, ἐν ἀπορίᾳ δεινῇ καὶ συγχύσει καθίσαντο. καὶ πλάνητον [e] ἀπέσκηψεν εἰς τὴν τῶν Ἀζωτίων πόλιν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν φθορὰν [f] τὸ θεῖον καὶ [g] νόσον. ἀπέθνησκον γὰρ ὑπὸ [h] δυσεντερίας, πάθους χαλεποῦ καὶ [i] τὴν ἀναίρεσιν ὀξυπόνου διαφέροντος, πρὶν ἢ τὴν ψυχὴν αὐτοῖς ἀθανάτως ἀπολυθῆναι τοῦ σώματος, τὰ ἐντὸς ἀναφέροντες [k] ἐξεμοῦντες διαβεβρωμένα καὶ παντοίως ὑπὸ τῆς νόσου διεφθαρμένα. τὰ δ' ὑπὸ τῆς χώρας μυῶν πλῆθος, ἀνελθὸν [l] ἀπὸ τῆς γῆς, κατέβλαψε· μήτε φυτῶν, μήτε καρπῶν ἀπεχόμενον. ἐν δὴ τούτοις ὄντες τοῖς κακοῖς οἱ Ἀζώτιοι, καὶ πρὸς τὰς συμφορὰς ἀντέχειν ἀδυνάμενοι, σωθῆναι ἐκ τῆς κιβωτοῦ [m] παύσας αὐτοῖς ἀναχεῖν, καὶ τὴν νίκην καὶ τὴν παύσης αἰχμαλωσίαν [n] οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ γεγονυῖαν. πέμπουσιν οὖν πρὸς τοὺς Ἀσκαλωνίτας, αἰτιώμενοι τὴν κιβωτὸν αὐτοὺς παρ' σφᾶς [o] δέ-

CAP. I.

Clades Palæstinorum & terræ eorum, ex ira Dei propter arcam ab iis captam; & quo modo eam remiserunt ad Hebræos.

CUM autem Palæstini arcam Hebræorum cepissent, quemadmodum paulo ante diximus, in urbem Azotum eam deportarunt; &, ut *eximium* quiddam è manubiis, juxta Deum suum collocant: is autem Dagon appellabatur. Postridie vero cuncti in fanum prima luce ingredientes, ut Deum suum adorarent, eum invenerunt hunc ipsum honorem arcæ præstantem: humi enim jacebat, basi prolapsus, cui perpetuo insistebat. eum itaque sublatum in eandem restituunt, ægerrime ferentes id quod acciderat. Cumque sæpius ad Dagona accederent, pariterque eum ante arcam adorantis specie projectum reperirent, in magna erant anxietate animisque perturbati. Tum denique in Azotiorum urbem & regionem diram immisit Deus vastationem & morbum. Moriebantur enim intestinorum torminibus; gravi malo & necem acerbissimam inferente, viscera, priusquam anima ipsis per mortem convenienter solveretur corpore, egerentes, exesa & modis omnibus à morbo corrupta evomendo. Quicquid autem in provincia erat mures innumeri è terra exorti graviter læserunt, nec stirpibus nec fructibus parcentes. Itaque dum Azotii his malis premerentur, nec amplius calamitates ferendo essent, intellexerunt arcam Dei in causa esse quod tam gravia paterentur, atque victoriam arcæque captivitatem sibi in damnum cessisse. Miserunt igitur ad Ascalonitas, obsecrantes ut eam ad se reciperent. Illis autem non ingrata

Dagon, Azotiorum deus, ante arcam prosternitur. 1 *Reg. c.* 5.

Palæstini plagis percutiuntur.

Azotii malis vexa-

---

a Χρόνον ἐτῶν λϛ'.] Ita *Samb. Big.* & *Coll. Voss.* numerumque defendit *Vossius* in *Chronol. S.* c. 5.

b Δαγὼν δ' ἔστιν] Hunc specie hominis, in piscem ab umbilico desinentis, super Deos reliquos gens maritima venerabatur. HUDS. Conf. De bell. Jud. lib. v. c. 9. §. 4. Δαγὼν τὸ ξόανον· SPANH.

c Ἐκπεπλωκὼς] Ἀπ' αὐτῆς ἀποπεπλωκὼς τὸ β. *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

d Δαγῶνα] Ita cum *Cod. Vat.* in *reliquis* Δαγών.

e Ἀπέσκηψεν] Ἐπέσκηψεν *Vat.* ἐπέσκηψεν *Hen.* & *Busb.* quod forsan à *Josepho*.

f Τὸ Θεῖον καὶ νόσον. ἀπέθνησκον γὰρ ὑπὸ δυσεντερίας,] Καὶ νόσον τὸ θεῖον *Vat.*

g Νόσον. ἀπέθνησκον γὰρ ὑπὸ δυσεντερίας,] De hac clade, de bell. Jud. lib. v. c. 9. §. 4. σπείρωσι δὲ τὰ κρυπτὰ τῶν σώματος, καὶ δι' αὐτῶν τὰ σπλάγχνα. SPANH.

h Δυσεντερίας,] Vide *Theodoretum*, tom. 1. p. 236.

i Τὴν ἀναίρεσιν ὀξυπόνου] *Epiphanius* legerat πρὶν ἢ τὴν ἀναίρεσιν ὀξυπόνου αὐτοῖς ἐπιφέρειν, πρὶν ἢ τὴν ψ.

k Ἐξεμοῦντες] Ἐξέμων *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) *Gall.* 1. & *Epiphan.* in *reliquis* cum *Hesychio* & *Glyca* ἐξεμοῦντες.

l Ἀπὸ τῆς γῆς,] Ἐκ τῆς γ. *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb* & *Vat.*

m Παύσας αὐτοῖς ἀναχεῖν,] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.* παύσης in *Editis*, *Aliisque*.

n Οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ] Οὐκ ἐπὶ χρηστῷ γενομένη *Vat.* οὐκ ἐ. ἀγ. γενομένη *Big.* & *Samb.*

o Δέχεσθαι.] Δέξασθαι *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* Vide *Zonaram*.

p Αὐ-

ti arcam ad Aſcalonitas transferunt, atque illi ad alios eam deportant. 1 Reg. c. 5.

grata accidit hæc ſupplicatio: quamobrem iis non ægre quidem concedunt quod petierunt. Cum vero arcam ſumpſiſſent, eadem ipſis mala ingruebant: Azotiorum enim calamitates una cum arca importatæ erant iis, qui eam ab illis acceperunt. Ad alios igitur eam ablegant Aſcalonitæ. neque vero apud illos permanſit: nam cum & ipſi ab eodem morbo vexarentur, ad vicinas eam dimittunt urbes. Atque in hunc modum quinque Palæſtinorum urbes pervagata eſt arca; à qualibet, ideo quod ad ipſas veniſſet, tributi vice exigens ea quæ paſſæ ſunt.

Palæſtini de remittenda arca conſultant. 1 Reg. c. 6.

2. Cum hiſce autem ſuppliciis pæne conficerentur quotquot iis affecti erant, quique de iſtis audierant illorum exemplo moniti eſſent, ne arcæ præſentiam emerent tanta mercede & vectigali, tandem quæſiverunt qua arte & via ab ea ſemet expedirent. Et cum conveniſſent quinque civitatum principes, Gittæ & Accaronis & Aſcalonis, itemque Gazæ & Azoti, diſpiciebant quid facto opus eſſet. Ac primum quidem illis viſum eſt, ad ſuos remittendam eſſe arcam, quaſi palam eſſet Deum ejus ſuſcepiſſe vindictam, atque ideo calamitates cum ea in ipſos invaſiſſe, ſimulque in urbes eorum ingreſſas eſſe. Erant autem qui dicerent, hoc quidem nequaquam faciendum eſſe, fallique *eos* qui malorum cauſam illi acceptam ferrent. non enim tantam ei poteſtatem eſſe & vim; neque ſi ejus curam habuiſſet Deus, in hominum manus veniſſet. Cæterum monebant ut quieſcerent, & quicquid acciderat æquo animo ferrent, cogitantes non aliam eſſe eorundem cauſam quam ipſam rerum naturam; quæ & corporibus & terræ & plantis & omnibus mortali concretione ſatis, certis temporum vicibus, hujuſmodi mutationes affert. Prædictas autem ſententias vincit iſtorum virorum conſilium, qui & antea crediti ſunt intelligentia & prudentia præcellere, & tunc maxime viſi ſunt accommodate dicere ad præſens negotium; qui neque *ita inanem* remittendam eſſe arcam cenſuerunt, neque retinendam: ſed quinque *podicum* ſimulachra aurea pro unaquaque civitatum quaſi munus Deo conſecranda, quod eorum ſaluti proſpexerit, & vitam illis conſervarit, cum ex ea malis depellerentur, quibus reſiſtere non poterant. Quin & totidem numero mures aureos conflari *curarunt*, iis ſimiles qui regionem eorum populati ſunt atque vaſtarunt. Deinde hiſce in loculum incluſis, & ſuper arcam collocatis, currum novum ei fabricari *voluerunt*: vacciſque fœtis ei alligatis, vitulos quidem earum domi concludi & cuſtodiri, ne matribus, eas ſequendo, impedimento forent; eorum autem deſiderio *illæ* quam ocyſſime redirent. Cum vero illas arcam vehentes in trivium abegiſſent, ibi relinquendas eſſe *juſſerunt*, facta eis poteſtate abeundi quò velint. Et ſi quidem Hebræos verſus pergerent, & in illorum regionem conſcenderent, eſſet ut exiſtimarent arcam illis malorum cauſam exſtitiſſe; ſin vero aliò deflecterent, illam perſequendam eſſe di-

Multis cum muneribus vehiculo imponitur, cui boves fœtæ adjunguntur incluſis domi vitulis.

χεαχ. τοῖς ᾗ οὐκ ἀηδὴς ἡ τ Αζωτίων δέησις ωεσέπεσεν· ἀλλ' ὀπινεύσι μεν αὐτοῖς τὴν χάριν. λαβόντες ᾗ τὴν κιβωτὸν, ἐν τοῖς ἑμαίοις δεινοῖς κατίσησαν. συνεξεκόμισε γὰρ [p] αὐτῇ τὰ τ Αζωτίων ἡ κιβωτὸς πᾶσι ωεὸς τὰς ἀπ' ἐκείνων αὐτὴν δεχομένας. καὶ ωεὸς ἄλλας παρ' αὐτῶν ἀποπέμπεσιν Ασκαλωνῖται. μένει δ' ἐδὲ παρ' ἐκείνοις· ὑπὸ γὰρ τ αὐτῶν ωαθῶν ἐλαυνόμενοι, ωρὸς τὰς ἐχομένας ἀπολύσι πόλεις. καὶ τέτων [q] ωερίεχε τ τρόπον τὰ πέντε τ Παλαιστίνων πόλεις ἡ κιβωτὸς, ὥσωερ δασμὸν ἀπαίτ̃σα παρ' ἑκάστης ᾗ [r] ωρὸς αὐτὰς ἐλθεῖν, ἃ δι' αὐτὴν ἔπαθον.

β'. Απειρηκότες ᾗ τοῖς κακοῖς οἱ ωεπονθότες, καὶ τοῖς ἀκούσιν αὐτὰ διδασκαλία [s] γινόμενοι, ᾗ μὴ ωροσδέξασθαι τὴν κιβωτὸν ποτε ωρὸς αὐτὰς ὅτι τοιέτῳ μισθῷ καὶ τέλει, τὸ λοιπὸν ἐζήτουν μηχανὴν καὶ πορον ἀπαλλαγῆς αὐτῆς. καὶ συνελθόντες οἱ ἐκ τ πέντε πόλεων ἄρχοντες, [t] Γιτ[τ]ης [v] καὶ Ακκάρων καὶ Ασκάλων, [x] ἔτι ᾗ Γάζης καὶ Αζώτε, ἐσκόπουν τί δεῖ ποιεῖν. καὶ τὸ μὲν ωρῶτον ἐδόκει, τὴν κιβωτὸν ἀποωέμωὴν τοῖς οἰκείοις, ὡς [y] ὑωερόπτ̃ωτον αὐτὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ συνεπόδημησάσ̃ν αὐτῇ διὰ τέτο τ δεινῶν, καὶ [z] συνεισβαλόντων μετ' ἐκείνης εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν. ἦσαν ᾗ οἱ λέγοντες, [a] τέτο μὲν μὴ ποιεῖν, μηδ' ἐξαπατᾶσθαι τὴν αἰτίαν τ κακῶν εἰς ἐκείνην ἀναφέροντας· ἐ γὰρ ταύτην εἶναι τὴν δύναμιν [b] αὐτῆ καὶ τὴν ἰσχύν· ἐ γὰρ ἂν ποτ' αὐτῆς [c] κηδομένε Θεῦ ὑωοχείριον ἀνθρώωοις γενέσθαι. ἡσυχάζειν ᾗ καὶ ωράως ἔχειν ὅτι τοῖς συμβεβηκόσι ωαρήνουν, αἰτίαν τέτων οὐκ ἄλλην, ἢ μόνην λογιζομένες τὴν φύσιν· ἣ καὶ σώμασι καὶ γῇ καὶ φυτοῖς καὶ ωᾶσι τοῖς ἐξ αὐτῆς συνεστῶσι, κατὰ χρόνων ωερίοδος, ωίπτει τοιαύτας μεταβολάς. νικᾷ ᾗ τὰς ωροειρημένας γνώμας ἀνδρῶν ἔν τε τοῖς ἐωάνω χρόνοις συνέσει καὶ Φρονήσει [d] διαφέρειν ωεωισμένων συμβουλία, καὶ τότε μάλιστα δοξάντων ἁρμοζόντως λέγειν τοῖς ωαροῦσιν, οἳ μήτ' ἀωοωέμωειν ἔφασαν δεῖν τὴν κιβωτὸν, μήτε κατέχειν· ἀλλὰ ωέντε μὲν ἀνδριάντας ὑωὲρ ἑκάστης ωόλεως χρυσέας ἀναθεῖναι τῷ Θεῷ χαριστήριον, ὅτι ωροενόησεν αὐτῶν τ σωτηρίας, καὶ κατέχειν ἐν τῷ βίῳ [e] διωκομένες ἐξ αὐτοῦ ωαθήματιν, οἷς οὐκέτι ἰῶ [f] ἀντιβλέψαι· [g] τοσέτες ᾗ τ ἀριθμὸν μῦας χρυσᾶς τοῖς κατανεμηθεῖσιν αὐτῶν καὶ διαφθείρασι τὴν χώραν ἐμφερεῖς. ἔπειτα [h] βαλόντας εἰς γλωσσόκομον αὐτὰς, καὶ ἅντας ἐωὶ τὴν κιβωτὸν, ἅμαξαν αὐτῇ καινὴν κατασκευάσαι· καὶ βόας ὑωοζεύξαντας δρεπτόκες, τὰς μὲν [i] δαμάλεις ἐγκλεῖσαι καὶ κατασχεῖν, μὴ τοῖς μητράσιν ἐμποδὼν ἐσομένας γένωνται, ωόθῳ δ' αὐτῶν ὀχυτέρων [k] ποιῶνται τὴν ωορείαν. ἐκείνας δ' [l] ἐξελάσαντας τὴν κιβωτὸν φερούσας ἐωὶ τριόδε καταλιωεῖν, αὐτὰς [m] ὑωιτρέψαντας ᾗ βάλονται τ ὁδῶν ἀωελθεῖν. κἂν μὲν τὴν Εβραίων ἀωίωσιν, καὶ τὴν τέτων χώραν ἀναβαίνωσιν, ὑωολαμβάνειν τὴν κιβωτὸν αἰτίαν [n] τ κακῶν· ἂν ᾗ ἄλλην ωράπωνται, [o] μεταδιώξομεν

[p] Αὐτῇ τὰ τ Αζωτίων] *Al.* αὐτῇ & αὖτη. & mox inferius αὐτὰς.
[q] Περιέχε τ τρόπον] Εκπεριέχε *Big. Samb. & Vat.*
[r] Πρὸς αὐτὰς ἐλθεῖν,] Παρ' αὐτὰς *Vat.*
[s] Γιτόμβροι,] Γειτόμβροι *Samb.*
[t] Γίτ[τ]ης] Γιτθῶν Ant. Jud. lib. XIV. c. 15. §. 10. & de bell. Jud. lib. I. c. 17. §. 2. Γιτθὰ καλῶν. item Simon ἀπὸ κώμης λεγομένης Γιτθῶν nempe in Samaria. *Juſtin. Apoll.* II. SPANH.
[v] Καὶ Ακκάρων] Illud καὶ deeſt in *Editis*, & quibuſdam *MSS.* & nonnulli efferunt Ακάρων.
[x] Ετι ᾗ Γάζης] Ετι καὶ Γ. *Vat.*
[y] Υπεροδικῆτ] Υπερεκδικῆτ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Gall.*
[z] Συνεισβαλόντων] Ita cum *Big.* & *Samb.* συνεισβαλλόντων in *Editis*, *Aliiſque.*
[a] Τέτο μέ] Τέτο μὲν ποιεῖν *Big. Hen.* & *Busb.*
[b] Αὐτῇ καὶ] Αὐτὴ pro ὑγιὴ repoſui ex *Epiphanio.*
[c] Κηδομένε Θεῦ] Κηδομένη ᾗ Θεῦ *Vat.*
[d] Διαφέρειν πεπισμένων] Vocem διαφέρειν (quæ in *Editis* deerat) reſtituimus ex *MSS.*
[e] Διωκομένες] *Coll. Voſſ.* διωκομένοις.
[f] Ανιβλέψαι.] Ανιβλέπειν proprie eſt *contra tueri*, improprie *obniti.* uti & ἀνιφθαλμεῖν *Demoſtheni* & *Polybio.*
[g] Τοσέτες ᾗ τ ἀριθμὸν μῦας χρυσᾶς] 1. Sam. VI. 3. Sic mus ſculptus in Tenediorum & aliis numis cum Smintheo Apolline, ob liberatum ab eo à muribus illum tractum. SPANH. Confer Tabulas Numiſmatum in extremo Tom. II. HAV.
[h] Βαλόντας εἰς γλωσσόκομον] Βαλόντες & mox πέντε, dein ὑωοζεύξαντες *Big. Samb. & Vat.*
[i] Δαμάλεις ἐγκλεῖσαι] Πόρτεις *Big. Samb. Gall.* 1. *Vat.* & *Epiphan.* (πόρτις *Voſſ.* qui mox ταῖς pro τοῖς) μόχις *Zonar.*
[k] Ποιῶν] τὴν πορείαν.] Sic *Big. Samb. & Vat.* ποιῶν] τὴν πορείαν in *Editis*, *Aliiſque.*
[l] Εξελάσαντας τὴν κιβωτὸν] Εξελάσαντες *Vat.*
[m] Επιτρέψαντας] Επιτρέψαντες τῷ *Samb. & Vat.*
[n] Τῶν κακῶν·] Τέτων τ κακῶν *Big. Samb. & Vat.*
[o] Μεταδιώξομεν] Μεταδιώξωμεν *Big. Samb. & Glycas.*

p Tem-

ξομεν αὐτλῳ ἔφασαν, μαθόντες ὅτι μηδεμίαν ἰσχὺν [p] τοιαύτην ἔχει.

γ'. Ἐκείναν δ' αὐτὰ καλῶς εἰρῆσθαι, καὶ τοῖς ἔργοις δῆλος τλῳ γνώμλῳ ἐκύρωσαν. καὶ ποιήσαντες μὲν τὰ προειρημένα, προάγουσι τλῳ ἅμαξαν ἐπὶ τλῳ τρίοδον, καὶ καταλιπόντες ἀνεχώρησαν. Τ᾽ δὴ βοῶν τλῳ ὀρθλῳ ὁδὸν ὥσπερ [q] ἡγεμένων τινῶν αὐτᾶς ἀπιουσῶν, οἱ Τ Παλαισίνων ἄρχοντες ἠκολύθουν, πόποτε στήσονται καὶ πρὸς τίνας ἥξουσι βλόμενοι μαθεῖν. κώμη δέ τις ἐστὶ Τ Ιώδα Φυλῆς [r] Βηθσάμη ὄνομα. εἰς τοῦτλω ἀφικνοῦνται αἱ βόες· καὶ πεδίᾳ μεγάλᾳ καὶ καλῇ τλῳ πορείαν αὐτῶν ἐκδεξαμένᾳ, παύονται [s] πρόσω χωρεῖν, στήσασαι τλῳ ἅμαξαν αὐτόθι. ἦσα δ' ἦν τοῖς [t] ἐν τῇ κώμῃ, καὶ πρόχαρες ἐγίνοντο. θέρος γὰρ ὥρᾳ πάντες ὅτε τὴν συγκομιδὴν Τ καρπῶν ἐν Τ ἀρούραις ὑπῆρχον, ὡς εἶδον τὴν κιβωτὸν, ὑφ' ἡδονῆς ἁρπαγῆτες, καὶ τὸ ἔργον ἐκ Τ χειρῶν ἀφέντες, ἔδραμον δῆλος ὅτι τὴν ἅμαξαν. καὶ καθελόντες τὴν κιβωτὸν, καὶ τὸ ἄγγος ὃ τὰς ἀνδριάντας εἶχε καὶ τὰς μῦας, πρίασιν ἐπὶ πυρᾶς πέτρας, ἥτις ἦν ἐν τῷ πεδίῳ· καὶ θύσαντες λαμπρῶς τῷ Θεῷ, καὶ κατολωχηθέντες, τήν τε ἅμαξαν καὶ τὰς βόας ὁλοκαύτωσαν. καὶ ταῦτ' [v] ἰδόντες οἱ τῶν Παλαισίνων ἄρχοντες, [x] ὑπέστρεψαν ὀπίσω.

δ'. Ὀργὴ δὴ καὶ χόλος Τ Θεοῦ μέτεστιν, ὥστε [y] ἑβδομήκοντα τῶν ἐκ τῆς Βηθσάμης κώμης, ὡς οὐκ ὄντας ἀξίους ἅψασθαι τῆς κιβωτοῦ, ἱερεῖς γὰρ οὐκ ἦσαν, καὶ προσελθόντας αὐτῇ, βαλὼν ἀπέκτεινεν. ἔκλαυσαν δὲ τοῦτο παθόντας αὐτοὺς οἱ [z] κωμῆται, καὶ [a] πένθος ἐπ' αὐτοὺς ἦλθεν οἷον εἰκὸς ὅτι θεοπεμπὲς κακόν· καὶ τὸν ἴδιον ἕκας ὃς ἀπεθρήνει. ὅ τε μένειν τλῳ κιβωτὸν παρ' αὐτοῖς ἀναξίους ἀποφαίνοντες αὐτοὺς, πρὸς τὸ κοινὸν Τ Εβραίων πέμψαντες, ἐδήλουν ἀποδεδόσθαι τλῳ κιβωτὸν ὑπὸ τῶν Παλαισίνων. κἀκεῖνοι γνόντες τοῦτο, [b] ἀποκομίζουσιν αὐτλῳ εἰς [c] Καριαθιαρίμαν πόλιν [d] τοῖς Βηθσαμίταις· ἔνθα τινὸς Λευίτου τὸ γῆρος, [e] Ἀμιναδάβου, δόξαν ἔχοντος ἐπὶ δικαιοσύνῃ [f] καὶ θρησκείᾳ, καταβιοῦντος, εἰς οἰκίαν τλῳ κιβωτὸν ἤγαγον, [g] ὡς πρέπουσαν τῷ Θεῷ τόπον, ἐν ᾧ κατοικεῖ δίκαιος ἄνθρωπος. ἐθεράπευον δὴ τλῳ κιβωτὸν οἱ τούτου παῖδες, καὶ τὴν ἐπιμελείας ταύτης ἕως ἐτῶν εἴκοσι προέσησαν. τοσαῦτα γὰρ ἔμεινεν ἐν τῇ Καριαθιαρίμᾳ, [h] ποιήσαντα πρὸς τοῖς Παλαισίνοις μῆνας τέσσαρας.

xerunt, facta inde conjectura, quod poteſtatem ejuſmodi nullam haberet.

3. Hæc autem bene ac ſapienter dicta judicarunt, atque illico conſilium factis comprobarunt. Et quidem cum ea quæ jam diximus exſequuti fuiſſent, plauſtrum in trivium deducunt, ibique relicto ſeceſſerunt. Vaccæ autem cum recta abirent & contenderent, non aliter quam ſi ab aliquibus deducerentur, eas *eminus* ſubſequebantur Palæſtinorum principes, ſcire deſiderantes ubi ſubſiſterent & ad quoſnam ſe conferrent. Eſt autem vicus quidam in tribu Judæ, nomine Bethſama. in fines ejus venerunt vaccæ: & cum eas, ſi proceſſiſſent, campus magnus & pulcher excepiſſet, ulterius tamen non progreſſæ ſunt, plauſtrum illic ſiſtentes. Erat autem omnibus in villa *gratum* ſpectaculum, lætitiaque exſultabant. æſtatis enim tempore cum cuncti in agris ad fruges comportandas verſarentur, ubi arcam animadverterunt, voluptate geſtientes, & opus è manibus dimittentes, è veſtigio ad plauſtrum accurrebant. atque arcam ex eo ſublatam, capſamque in qua *aurea* erant ſimulachra & mures, ſaxo cuidam, quod in campo erat, impoſuerunt: & cum Deo magnifice ſacra feciſſent, ſeque epulis adhibuiſſent, plauſtrum ſimul ac vaccas ſolido ſacrificio immolarunt. Quo viſo Palæſtinorum principes retro ad ſuos reverſi ſunt.

Boves contra indolem ſuam & affectum recta in ditionem Hebræorum pergunt. II.

Hebræi ex urbe Bethſama, arcæ conſpectu lætati, ad eam recipiendam accurrunt; moxque boves cum curru Deo cadunt victima.

4. Cæterum ira atque indignatio Dei eos perſequitur, adeo ut ſeptuaginta viros ex pago Bethſamæ, quippe indignos qui attingerent arcam (ſacerdotes enim non erant) ad eam tamen accedentes, fulmine jacto interimeret. Ipſos autem hæc paſſos vici iſtius incolæ deplorarunt, eoſque *ejuſmodi* plangore proſequuti ſunt, qualem fas erat edere ob malum divinitus immiſſum; ſuumque mortuum unuſquiſque lugebat. Quamobrem ſeſe indignos agnoſcentes, quibuſcum arca commoraretur, nunciis ad commune Hebræorum *concilium* miſſis, indicarunt redditam eſſe à Palæſtinis arcam. Atque illi, hac re cognita, transferunt eam in Cariathiarimam, urbem vicinam Bethſamitis: ubi Levita quodam vitam agente, Aminadabo, qui magnæ erat exiſtimationis ob juſtitiam & religionem, in domum *ejus* arcam intulerunt, ut convenientem Deo locum, in quo vir juſtus habitabat. Ejus autem filii arcæ miniſterio operati ſunt, atque huic rei curandæ per viginti annos præerant: tot enim in Cariathiarima manſit, cum apud Palæſtinos quatuor menſes fuiſſet.

Bethſamitæ, qui arcæ manus Lævas admoverant, Deo ita vindicante pereunt.

Arca Cariathiarimam transfertur in domum Abinadabi.

1 *Regum*, c. 7.

Ibi per viginti annos manſit.

ΚΕΦ. β'.

Στρατεία Παλαισίνων ἐπ' αὐτὺς, καὶ νίκη Εβραίων Σαμυήλου στρατηγοῦντος αὐτῶν καὶ προφήτου.

Τοτ δὲ λαὸς πᾶς ὁ ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ, καθ' ὃν εἶχεν ἡ Τ [i] Καριαθιαριμιτῶν πόλις τλῳ κιβωτὸν,

CAP. II.

Expeditio Palæſtinorum in ipſos, & victoria Hebræorum ductu Samueli prophetæ.

CUM autem populus univerſus illo tempore, quo arcam poſſidebat Cariathiarimitarum urbs, *Hebræos, ad meliorem frugem*

[p] Τοιαύτην ἔχει.] Αὐτὴ ἔχει *Vat.* Videſis ut hanc hiſtoriam defloret *Zonaras*.

[q] Ἡγεμένων τινῶν] Ἡγεμένες τινὲς αὐτᾶς *Aliis.*

[r] Βηθσάμη ὄνομα.] Ita in *MSS.* Βαθσάμη *Baſ.* & *G.* Βηθσαμὺς 1 *Regum*, c. 6. & 2 *Paralip.* c. 28. v. 18.

[s] Πρόσω χωρεῖν,] Προσωτέρω *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

[t] Ἐν τῇ κώμῃ,] Ἐπὶ τῇ κώμῃ *Vat.*

[v] Ἰδόντες οἱ] Sic *MSS.* εἰδόντες in *Editis.*

[x] Ὑπέστρεψαν ὀπίσω.] *Al.* ἀνέστρεψαν.

[y] Ἑβδομήκοντα] *De populo* LXX. & L. *millia plebis* juxta *Hebr.* ἑβδομήκοντα ἄνδρας καὶ πεντήκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν *Interpretes* LXXII. Vide *Bocharti* Hierozoicon, l. 2. c. 36. & *Clericum* ad 1 *Sam. al.* 1 *Regum* c. 7.

[z] Κωμῆται,] Ita cum pleriſque *MSS.* (& *Coccejo*) κωμῆται *Samb. Baſ.* & *G* Verum κωμήτης occurrit apud *Eurip.* in *Alceſte*, v. 476. & *Plat.* de *Legibus*, l VII. p. 794. atque hanc ſcripturam tuetur *Berkelius* ad *Stephanum Byz.* p. 498. HUDS. Sic Euripid. Alceſt. v. 476. Τῆς δὴ κωμῆτ) χθονὸς· Item Plato lib. VII. de Legib. pag. 794. lit. A. SPANH.

[a] Πένθος ἐπ' αὐτὺς] Πένθος *Vat.*

[b] Ἀποκομίζουσιν] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb. Vat. Hen.* & *Busb.* & juxta iſtos *Zonaras*, λαβόντες αὐτλῳ ἀπάγουσιν εἰς κ. in *Editis* ἀποικίζουσιν (pro ὑποικίζουσιν) εἰς Καριαθιαρείμ. Videſis LXXII. ad 1 *Reg.* c. 7. v. 1.

[c] Καριαθιαρίμαν] *Gen.* Καριαθιαρείμ, & Lib. VII. Cap. 4. §. 2. SPANH.

[d] Τοῖς Βηθσαμίταις·] Τοῖς Βηθσάμης *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Gall.* 1.

[e] Ἀμιναδάβου,] Ita fere in libris omnibus *Joſephi* & Interpp. LXXII. Ἀβιναδάβου juxta *Hebr. Codd.* atque ita forſan legendum, cum μ & υ (ut in *MSS.* ſcribi ſolent *mu* & *beta*) facile invicem permutentur.

[f] Καὶ θρησκείᾳ,] Sic in *MSS.* in *Editis* καὶ τῇ θρησκείᾳ.

[g] Ὡς πρέπουσαν] Vel plenius ὥσπερ εἰς πρέποντα ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.*

[h] Ποιήσαντα] Eſt qui conjicit εἰκόσαντα, & mox ἐπὶ pro τέσσαρας ex *S. Literis.* HUDS. Ita & Latini loquuntur, *fecit tot annos*. REL.

[i] Καριαθιαριμιτῶν πόλις] *Al.* Καριαθιαρειμιτῶν.

redeuntes, convocat Samuelus; monetque eos libertatem armis vindicare. 1 Reg. c. 7.

urbs, votis & sacrificiis operam daret, multumque religionis in Deum & magnum ejus studium præ se ferret, Samuelus propheta animadverso eorum *pio* obsequio, quasi jam opportunum esset ad illos, cum ita se haberent, verba facere de libertate & bonis quæ in ea insunt, oratione utitur maxime accommodata ad mentes eorum flectendas & persuadendas: "O viri *Israelitæ*, dicebat, quibus "etiamnum hostes quidem graves *sunt* Palæstini, "Deus vero incipit esse propitius & amicus, non "solum libertatem expetere debetis, sed & opor- "tet hæc facere, quibus ea vobis assequenda est. "Ne quidem cogitate à dominatu liberari, dum "pergitis ea agere quæ vos servituti subjicient: sed "justitiam colite, atque nequitiæ, eam ex anima- "bus abolendo, curationem adhibentes, tota men- "te Deo supplicate, ejusque in cultu perseverate. "Hæc si feceritis, erit ut bonis affluatis, à servi- "tute liberemini, & victoriam de hostibus repor- "tetis: quæ neque armis, neque corporum viri- "bus, neque copiarum multitudine consequi faci- "le est. non enim hisce res ejusmodi se præbitu- "rum esse pollicetur Deus, sed probitati & justi- "tiæ. Ego vero hæc promissa vobis rata fore "spondeo". Hæc cum dixisset, ei applaudebat populus, ex ista exhortatione lætitia elatus; consensitque ad id ipsum faciendum quod Deo gratum esset. Ipsos autem congregat Samuelus in urbem quandam Masphaten appellatam: quod nomen sermone Hebraïco conspicuum significat. Ibi & hausta aqua *effusaque* Deo libant, & cum tota die jejunassent ad preces se convertunt.

Cum jam Israëlitas nec opinos nec armatos in Masphate aggrederentur Palæstini, Deum experitur Samuelus, agno lacte immolato.

2. Illic vero congregati non latent Palæstinos. Sed illi, conventu eorum sibi nunciato, cum magno exercitu & copiis, sperantes fore ut incautos & imparatos adorirentur, Hebræis superveniunt. Ii autem, ex hoc valde consternati, tumultuari incipiunt & pavore occupari: atque ad Samuelum accurrentes, "animos illis, dicebant, concidisse præ "metu & ex memoria recentis cladis; adeoque *li-* "*benter* quieturos esse, ne hostium potentiam in "nos concitemus. Nam cum in nos nudos & iner- "mes, qui tuo ductu & auspiciis ad supplicationes "& victimas & juramenta *solennia huc* conveni- "mus, expeditionem jam fecerint hostes: non alia "itaque nobis salutis nostræ superest spes, quam "in te & Deo à te implorato ut nobis daret è Pa- "læstinorum manibus effugere". At ille eos securo animo esse hortatur, promittitque Deum illis auxilium laturum esse. Et cum agnum sub rumum cepisset, eo *solidum* pro populo sacrificium facit; Deumque supplex orat, ut eos in prælio à vi Palæstinorum defenderet; iterumque non sineret eos infortunio multari. Has autem preces exaudit Deus, & cum animo benigno & propitio sacrificium accepisset, innuit se illis victoriam daturum esse & potentiam auctaurum. Cum autem adhuc Deo super altare esset victima, & nondum tota sacrâ flammâ absumeretur, hostium copiæ è castris

Ab omine bono Israëlitas erigit Samuelus, & cum iis impetum facit in Palæstinos, quos acie fusos usque ad Correa persequitur. 1. Reg. c. 7.

[k] ἐπ' ὄχθας καὶ θυσίας τραπέντα τοῦ Θεοῦ, καὶ πολλὰ ἐμφανίζοντα τῷ περὶ αὐτὸν θρησκείαν καὶ φιλοτιμίαν, ὁ προφήτης [l] Σαμήλα ἰδὼν αὐτῶν τὴν προθυμίαν, ὡς εὐκαίρον πρὸς ἅπαντος ἔχοντας εἰπεῖν περὶ ἐλευθερίας, καὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν αὐτῇ, χρῆται λόγοις οἷς ὤετο μάλιστα τὴν διάνοιαν αὐτῶν προσάξεσθαι καὶ πεῖσαι· "[m] ἄνδρες γὰρ εἶπεν οἷς ἔτι νῦν βαρεῖς μὲν "πολέμιοι Παλαιστῖνοι, Θεὸς δ' ὑμῖν ἀρχεται γίνε- "σθαι καὶ φίλος, οὐκ ἀπολυμεῖν ἐλευθερίας δεῖ μό- "νον, ἀλλὰ καὶ ποιεῖν δι' ὧν ἂν ἔλθοι [n] πρὸς ὑμᾶς. "[o] οὐδὲ βούλεσθε μὲν ἀπηλλάχθαι δεσποτῶν, μένειν "δὲ πράττοντες ἐξ ὧν τοιοῦτοι διαμένουσιν· ἀλλὰ γίνε- "σθε δίκαιοι, καὶ, τὴν πονηρίαν ἐκβαλόντες τῶν ψυ- "χῶν καὶ θεραπεύοντες [p] αὐτὸν, ὅλαις ταῖς διανοίαις "[q] τρέπεσθε τὸ θεῖον, καὶ πιθόμενοι διαπλεῖτε. τὰ- "τε γὰρ ὑμῖν ποιοῦσιν ἧττα τὰ ἀγαθὰ, δουλείας ἀπαλ- "λαγὴ, καὶ νίκη πολεμίων· ἃ λαβεῖν οὔθ' ὅπλοις, "οὔτε σωμάτων ἀλκαῖς, οὔτε πλήθει συμμάχων δυνα- "τόν ἐστιν. οὐ γὰρ τούτοις ὁ Θεὸς ὑπισχνεῖται παρέξειν "αὐτὰ, τῷ δ' ἀγαθοὺς εἶναι καὶ δικαίους. ἐγγυητὴς "δ' αὐτὸς τῶν ὑποσχέσεων ἐγὼ γενήσομαι". [r] ταῦτ' εἰπόντα ἐπῴδησε τὸ πλῆθος ἡδέως τῇ προθυμίᾳ, καὶ κατένευσεν αὐτὸ παρέξειν κεχαρισμένον τῷ Θεῷ. σωάγει δ' αὐτὰς ὁ Σαμήλας, εἰς τινα πόλιν λε- γομένην [s] Μασφάτην· καταβλύσαντα τοῦτο σημαίνει κατὰ τὴν Ἑβραίων γλῶτταν. ἐντεῦθεν [t] ὑδροβοήσαντες τῷ Θεῷ, καὶ νηστεύσαντες ὅλην τὴν ἡμέραν ἐπ' ὄχθας τράπεντα.

β'. Οὐ λανθάνουσι δὲ τοὺς Παλαιστίνους ἐκεῖ [v] συνα- χθέντες. ἀλλὰ μαθόντες ὅτι τὴν ἄθροισιν αὐτῶν, μεγά- λῃ στρατιᾷ καὶ δυνάμει, κατ' ἐλπίδα τοῦ μὴ προσδοκῶσι μηδὲ παρεσκευασμένοις ἐπιπεσεῖν, τοῖς Ἑβραίοις ἐπέρ- χονται. καταπλήττει δ' αὐτοὺς τοῦτο, καὶ εἰς παράκλησιν ἄγει καὶ δέος· καὶ δραμόντες πρὸς Σαμοῦηλον, "ἀνα- "πεπωκέναι τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὑπὸ φόβου καὶ τὸ πρό- "τερας ἥττης, ἔφασκον, καὶ διὰ τοῦτ' ἠρεμεῖν ἵνα μὴ κι- "νήσωμεν τὴν τῶν πολεμίων δύναμιν. σοῦ δ' ἀναγαγόν- "τος ἡμᾶς ἐπ' ὄχθας καὶ θυσίας καὶ ὅρκους, γυμνοὺς καὶ "[x] ἀνόπλους [y] ἐπεστρατεύκασιν οἱ πολέμιοι· ἐλπὶς οὖν "ἡμῖν οὐκ ἄλλη [z] σωτηρίας ἡμῶν, ἢ ἡ παρὰ σοῦ καὶ τοῦ "Θεοῦ ἱκετευθέντος ὑπὸ σοῦ παρασχεῖν ἡμῖν διαφυγεῖν "Παλαιστίνους". ὁ δὲ θαρρεῖν τε παρεσκεύαζε καὶ βοηθὴσειν αὐτοῖς τὸν Θεὸν ἐπαγγέλλεται. καὶ λαβὼν ἄρνα γαλαθηνὸν, ὁλοκαυτοῖ τῶν ὅλων ὑπέρ· καὶ παρακαλεῖ τὸν Θεὸν [a] ὑπερέχειν αὐτῶν τὴν δεξιὰν ἐν τῇ πρὸς Παλαιστίνους μάχῃ, καὶ μὴ [b] περιιδεῖν δεύτερον αὐτοὺς [c] δυσχήσαντας. ἐπήκοος δὲ γίνεται τῶν εὐχῶν ὁ Θεὸς, καὶ προσδεξάμενος εὐμενεῖ καὶ συμμάχῳ τῇ διανοίᾳ τὴν θυσίαν, ὑπανεύει νίκην αὐτοῖς καὶ κράτος. [d] ἔτι δ' ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τὴν θυσίαν ἔχοντος τοῦ Θεοῦ, καὶ μήπω πᾶσαν λαβὸν τὸ ἱερὸς φλόγα ἀπλη- φότος, [e] προῆλθεν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ἡ τῶν πολεμίων δυνα-

[k] Ἐπ' ὄχθας καὶ θυσίας] Vel ἐπ' ὄχθας καὶ θυσίας cum quatuor *MSS.*

[l] Σαμήλα ἰδὼν] In sex *MSS.* Σαμουὴλ ὁρῶν.

[m] Ἄνδρες γὰρ] Vel dicendum γὰρ post ἄνδρες redundare, vel legendum ἄνδρας.

[n] Πρὸς ὑμᾶς.] Πρὸς ἡμᾶς *Big.* & *Samb.*

[o] Οὐδὲ βούλεσθε μὲν ἀπηλλάχθαι] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis* οὐδὲ βούλεσθε μένειν στρατὸ.

[p] Αὐτὸν,] Mallem αὐτὰς cum *Epiphanio.*

[q] Τρέπεσθε τὸ θεῖον,] Omnino legendum προσρέπεσθε, (quo modo lectum *Epiphanio*, nam vertit, *invocate Deum*) nisi dicatur τρέπεσθαι nonnunquam idem valere ac προσρέπεσθαι. Vide *Stephani Thes. Gr.* voce προσρέπομαι.

[r] Ταῦτ' εἰπόντα ἐπῴδησε] Ita placuit edere cum ταῦτ' εἰπόντος ἐπῳδήκει habeant *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* τοῦτ' εἰπόντος ἐπῳδήκει in *Editis*, *Aliisque*

[s] Μασφάτην·] *Al.* Μασφάτιν & Μασφατὼ. ex urbibus *Leviticis* itinere fere medio inter *Gazam* & *Solymas*, prope *Eleutheropolim.* HUDS. Μασφάτις, Græcè καθοπτάζουσα Hebr. מצפה *locus eminens* LXX. σκοπιὰ Num. xxiii. 3. unde נצפו Isa. xiii. 2. SPANH

[t] Ὑδροβοήσαντες] Ὑδροβοάμοι τε πεῖνδησι *Big. Samb* & *Vat.* καὶ ὑδροῦν) ὕδωρ, καὶ ἐξέχεαν ἐνώπιον κυρίου ἐπὶ τὴν γῆν LXXII. 1 *Regum* c. 7. v. 6. Aqua effusa lachrymas significat

[v] Συναχθέντες.] Συστελθόντες *Vat. Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

[x] Ἀνόπλοις] Ἀσπλοις *Hen. Busb.* & *Zonaras.*

[y] Ἐπεστρατεύκασιν] Ita in quatuor *MSS.* (& *Coll. Voss.*) in *Editis* ἐπεστράτευσαν.

[z] Σωτηρίας ἡμῶν,] Σωτηρίας ἢ μόνη ἡ παρὰ σοῦ *Big Samb.* & *Vat.*

[a] Ὑπερέχειν αὐτῶν] Phrasis est *Homerica* pro *protegere.*

[b] Περιιδεῖν δεύτερον] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* παρελθεῖν.

[c] Δυσχήσαντας.] Ἀτυχήσαντας *Big.* & *Gall.*

[d] Ἔτι δ' ἐπὶ τοῦ βωμοῦ] Καὶ ἰδοὺ Σαμουὴλ ἀναφέρων τὴν ὁλοκαύτωσιν LXXII.

[e] Προῆλθεν] Προσῆλθεν *Vat.*

f Εἰς

δυάμις, καὶ ἀναπάσεται [f] εἰς μάχλω, ἐπ' ἐλπίδι μὲν νίκης, ὡς ἀπλημμελούντων ἐν ὁπορία τῶν Ἰουδαίων, μήτε ὅπλα ἐχόντων, μήτε ὡς ἐπὶ μάχλω ἐκεῖσε ἀπλωτηκότων. ἀπιπτωσι δ', οἷς οὐδ' εἰ προὐλεγέ τις ῥᾳδίως ἐπείθησαν. πρῶτον μὲν γὰρ αὐτοὺς ὁ Θεὸς κλονεῖ σεισμῷ, καὶ τὴν γῆν αὐτοῖς ὑποτρόμον καὶ σφαλερὰν κινήσας πέμπει· ὡς σαλευομένης τε τὰς βάσεις ὑποφέρεσθαι, καὶ διεσαμένης εἰς ἔνια τῶν χασμάτων καταφέρεσθαι. ἔπειτα [g] βροντῆς [h] προσφόρους ἀναπτῆς ὡς [i] καταφλέξων αὐτῶν τὰς ὄψεις προσελάμψας, καὶ τῶν χειρῶν ἐκκροτήσας τὰ ὅπλα, γυμνοὺς εἰς φυγὴν [k] ἀπέστρεψεν. ἐπεξέρχεται δὲ Σαμουὴλος μετὰ τοῦ πλήθους· καὶ πολλοὺς κατασφάξας κατακωλυθεὶς [l] μέχρι Κορραίων, τόπου τινὸς ἄτω λεγομένου. καὶ καταπήξας ἐκεῖ λίθον, ὥσπερ ὅρον τῆς νίκης καὶ τῆς φυγῆς τῶν πολεμίων, ἰσχυρὸν αὐτὸν προσαγορεύει, σύμβολόν τε [m] τῆς ἐκ Θεοῦ γιγνομένης αὐτοῖς καὶ τῶν ἐχθρῶν ἰσχύος.

γ'. Οἱ δὲ μετ' ἐκεῖνον τὸν πληγὸν οὐκ ἐπεστράτευσαν ἐπὶ τοὺς Ἰσραηλίτας· ἀλλ' ὑπὸ δέους καὶ μνήμης τῶν συμβεβηκότων ἡσύχαζον. ὁ δὲ λεὼς πάλαι θάρσος τοῖς Παλαισίνοις ἐπὶ τοὺς Ἑβραίους, [n] τότ' ἐκείνων μετὰ τὸν νίκην ἐλθόντος. καὶ Σαμουὴλος στρατεύσας ἐπ' αὐτοὺς ἀναιρεῖ πολλούς, καὶ τὰ φρονήματ' αὐτῶν εἰς τὸ παντελὲς ταπεινοῖ· καὶ τὸν χώραν ἀφαιρεῖται, ἣν τῶν Ἰουδαίων [o] ἀπέτεμνον τὸ πρότερον κρατήσαντες τῇ μάχῃ. [p] αὕτη δὲ λεὼς μέχρι πόλεως Ακκάρωνος [q] ἀπὸ τῆς Γίττης ὅρων ἐκτεταμένη. λεὼς δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν [r] φίλα τοῖς Ισραηλίταις τὰ ὑπολειπόμενα τῆς Χαναναίων. egreſſæ ſunt, & ſeſe ad pugnam inſtruunt; ſpe quidem *certa* victoriæ, ac ſi Judæi conſilii plane inopes forent, ut qui nec arma habuerint, nec eo loci ad pugnandum convenerint. Talis autem erat rerum eventus, ut ſi quis eas prædixiſſet, haud facile fidem inveniſſent. Nam primum quidem eos *magna* concuſſione perturbat Deus, terramque quaſſatione illis ſubtremiſcere parumque tutam *ei inſiſtentibus* fecit; ita ut vel eâ agitatâ incerta ponerent veſtigia, vel diſcedente in hiatum aliquem prolaberentur. deinde cum tonitrubus circumſonuiſſet, atque igneis fulguribus quaſi ad ora illis adurenda eos circumfulſiſſet, atque manibus arma excuſſiſſet, nudos in fugam conjecit. Tum vero Samuelus cum populo in eos irruit, multiſque cæſis reliquos perſequitur ad * Corræa uſque, locum quendam ita nominatum. Ac cum ibi ſaxum ſtatuiſſet, veluti terminum victoriæ & hoſtium fugæ, id Præſidii *ſaxum* appellat, in ſignum virium quibus eos ad hoſtes debellandos impertivit Deus.

3. Palæſtini vero, ea clade accepta, exercitum † non eduxerunt contra Iſraëlitas: ſed, præ metu & memoria eorum quæ acciderant, quieſcebant. Fiducia autem, qua olim Palæſtini animati erant in Iſraëlitas, *viceverſa* illorum eſſe cœpit poſt victoriam *iſtam*. Et tum Samuelus, copiis in eos motis, magnas edit ſtrages; atque elatos eorum animos prorſus deprimit: regionem etiam eis adimit, qua prius Judæos multabant cum illos prælio ſuperaſſent. illa vero à finibus Gittæ ad Accaronem uſque civitatem longe lateque patebat. Reliqui autem Chananæorum eo tempore pacem & amicitiam cum Iſraëlitis colebant.

Regionem Iſraëlitis ereptam recuperat Samuelus, ſuoque tempore Palæſtinos cohibuit.

ΚΕΦ. γ'. CAP. III.

Ut Samuelus, propter ſenectutem rebus adminiſtrandis parum idoneus, curam earum filiis ſuis commiſit: atque populus, illis in principatu male ſe gerentibus, ira incitatus Regem petiit, Samuelo id graviter ferente.

Ὡς Σαμουὴλος, διὰ τὸ γῆρας ἀσθενὴς ὢν τὰ πράγματα διοικεῖν, τοῖς αὑτοῦ παισὶ ταῦτα ἐνεχείρισεν· καὶ ἐκείνων δὲ καλῶς τὴν ἀρχὴν προϊσαμένων, τὸ πλῆθος ὑπ' ὀργῆς ἠτήσατο βασιλεύεσθαι, Σαμουήλου πρὸς τοῦτο ἀγανακτοῦντος.

Ὁ δὲ προφήτης Σαμουὴλος διαναστήσας τὸν λαὸν καὶ πάλιν αὐτοῖς ἀποδοὺς, εἰς ταὐτὸν ἐκέλευσε συνερχομένους πρὸς τὸν πρὸς ἀλλήλους κρίνεσθαι διαφορῶν. αὐτὸς δὲ, [s] δὶς τοῦ ἔτους ἐπερχόμενος τὰς πόλεις, ἐδίκαζεν [t] αὐτοῖς· καὶ πολλὴν εὐθυμίαν ἐπὶ χρόνον πολὺν.

β'. Ἐπεὶ δ' ὑπὸ γήρως βαρυνόμενος, καὶ τὸ συνήθη πράττειν ἐμποδιζόμενος, τοῖς ἰδίοις παισὶ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν προεδρίαν καὶ πλήθους προσαπέδωσιν· ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος [v] Ἰωὴλος προσηγορεύετο, τῷ δὲ νεωτέρῳ [x] Ἀβία ὄνομα ἦν. προσέταξε δὲ τὸν μὲν ἐν [y] Βεθήλοις πόλει καθεζόμενον κρίνειν, τὸν δ' ἕτερον ἐν [z] Βαρσουβαὶ, μερίσας τὸν ὑπακουόμενον ἑκατέρῳ λαόν. ἐνόμιζε δὲ συμφὲς ἔσεσθαι πρόσδειγμα καὶ νουθέτημα, καὶ μὴ τὸν τρόπον ὁμοίους τοῖς φύσαντι γενέσθαι τινὰς, ἀλλὰ τύχαι μὲν χρηστὰς καὶ μετρίους ἐκ πο- PORro Samuelus propheta, populo commode diſtributo, & ſua ſingulis civitate aſſignata, (*quamvis prætorium ei fixum eſſet Ramathe*) juſſit ut in eam convenirent ad res controverſas dijudicandas. Ipſe autem, bis anno urbes obiens, jus illis dicebat; & multo tempore judicia ex æquo exercebat.

2. Deinde, cum ætate gravis eſſet & invalidus, ut conſuetis muniis ſufficere non poſſet, filiis ſuis principatum & reip. curam tradidit: quorum quidem grandiori Joelus, minori vero Abia nomen erat. Iis autem mandavit, ut unus quidem in Bethelis, alter vero in Barſube ſederet & judicia redderet, populum qui pareret inter eos partitus. Iſti autem exemplo erant & indicio, non omnes moribus ſimiles parentibus naſci, ſed forte quidem ex malis probos & æquos *gigni*: tunc vero ſeſe oſtende-

Samuelus (quamvis prætorium ei fixum eſſet Ramathe) bis in anno civitates præcipuas Hebræorum jus dictum obibat.

Tandem vero defectus jam annis Samuelus filiis ſuis tribunalia ſtatuit duobus in locis; qui judicum fiunt avariſſimi & flagitioſiſſimi. 1. Reg. c. 8.

---

f Εἰς μάχλω,] Πρὸς μάχλω in quinque *MSS.*

g Βροντᾶς] Similia apud Æſchylum Prometh. v. 1081. χθὼν σεισάλωι· ῥευχία δ' ἀχὼ ποιμνικὴ βροντᾶς ἴλικες &c. SPANH.

h Περιψοφήσας, καὶ ἀναπύρους ἀστραπᾶς ὡς] Ita cum Cod. *Vat.* in *cæteris* ἀψοφήτας.

i Καταφλέξων] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* καθαφλέξας. HUDS. Lege καθαφλέξω. COCC.

k Ἀπέστρεψεν.] Ἀνέστρεφεν *Big.* ἀνέτρεψεν *Gall.*

l Μέχρι Κορραίων,] Μέχρι Βεθχώρων *Vat.* & Βεθχόρων *Samb.* à manu ſecunda, ex *Bibl. S.*

* Corræa uſque,] Correon juxta *Vet. Interpr.* Si in *Græcis* Βεθχώρων maluerimus, καὶ λέγειν eſſet *domus Cori.*

m Παρὰ Θεοῦ] Παρὰ Θεῶ *Vat.*

† *Non eduxerunt contra Iſraëlitas*] *Sc.* deinceps Iſraëlitarum fines non incurſarunt, totoque tempore Samuelis à Deo cohibiti ſunt. 1 *Reg.* c. 7. v. 13.

n Τότ' ἐκείνων] Τότ' ἐκείνοις *Big. Samb.* & *Vat.*

o Ἀπέτεμνον τὸ πρότερον] Ἀπέτεμον *Busb.* & *Hen.* ἀπετέμοντο *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

p Αὕτη δ' ἡ] Αὕτη δ' ἡ ἡ μέχρι *Iidem.*

q Ἀπὸ τῆς Γίττης] Ἀπὸ τῆς τῆς Γίττης *Vat.*

r Φίλα τοῖς Ισραηλίταις] Φιλία τ. Ισραηλίταις ὑπολειπομένη τῆς Χαναναίων *Vat.* Forſan φίλα τοῖς Ισραηλίταις τὰ ὑπόλοιπα τῆς Χαναναίων.

s Δὶς δ' ἔτους ἐπερχόμενος] Κατ' ἐνιαυτὸν in *Bibliis S.*

t Αὐτοῖς·] Αὐτὸς ſolus *Busb.* quo modo legit *Grotius.*

v Ἰωὴλος προτεγορεύετο,] Ita *Baſ. G. Hen.* & *Busb.* Ἰωήλος in *Codd.* aliquot *Epiphanii.* Οὐήλος *Big. Samb. Vat.* & *Gall. c.*

x Ἀβία ὄνομα ἦν.] Sic quatuor è *Græcis.* Verum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat. Gall.* 1. & *Epiphan.* Ἀβιᾶ aut Ἀβηᾶ aut Ἀβιᾶς.

y Βεθήλοις πόλει] Ita ut ſupra p. 283. v. 36. Βεθήλῳ *Baſ.* & *G.* Βαιθήλῳ *Samb.* & *Big.* Βεθήλῃ *Vat.* HUDS. Vid. inf. Cap. VI. §. 1. SPANH.

z Βαρσουβαὶ] Βαρσουβαεὶ *Samb.* correcte ſatis. Βερσουβαεὶ *Vat.* HUDS. Conf. lib. 1. cap. 12. §. ult. Philo Βηρσαβεεὶ· SPANH.

debant pravos ex bono prognatos. nam à parentis inſtitutis & ſtudiis deflexi, diverſamque ab eo viam ingreſſi, munerum ergo turpiſque lucri jus pervertebant: ac in judiciis non ex veritate ſed ad emolumentum ſuum agentes, ſolutique in luxum & deliciis ſumptuoſis dediti, primum quidem hæc adverſus Deum patrabant; dein vero contra voluntatem prophetæ, patris illorum, qui multum ſtudii curæque impenderat ut multitudo juſtitiam coleret.

Hebrei, Samuelidarum multum pertæſi, regem ſibi dari poſtulantes, valde vexabant Samuelum.

3. At populus, cum Prophetæ filii priorem rerum ſtatum & ordinem injuriis labefactarent, & commiſſa ægre ferebat, & ad Samuelum frequentes concurrunt (tum enim in urbe Ramatha habitabat) atque non ſolum ei de filiorum ejus iniquitatibus narrabant, ſed &, quod præ ſenectute & ætatis debilitate non amplius rebus ſimiliter ac antea adminiſtrandis par eſſet, eum orabant ſimul & obſecrabant ut aliquem ipſis regem crearet, qui poſſet gentem moderari & gubernare, & à Palæſtinis pœnas ſibi debitas exigere ob priſtinas injurias. Hæc *illorum* verba Samuelum valde ſolicitum habuerunt & anxerunt, propter innatum juſtitiæ amorem & inviſum ſibi regium dominatum. nam vehementer captus erat optimatium regimine, ut quod ea reip. forma utentes fere divinos faciat & beatos. Verum ex jam dictis adeo curarum plenus erat & cruciatuum, ut nec cibi nec ſomni capiendi meminerit: ſed per totam noctem vigilarit dum *varias* de rebus cogitationes in animo verſaret.

Deus autem Samuelo apparens ipſum ſolatur, atque ei de rege creando mandatum dat.

4. Cum autem ita ſe habuiſſet, ei apparuit Deus, eumque conſolatur, *dicens*, "non oportere "ea, quæ poſtularet populus, ægre ferre: quando "non illum ſed ipſummet ſpreviſſent, ne ſolus *ipſis* "imperaret. Hæc enim ab eo die, quo ex Ægy"pto educti fuerint moliri eos cœpiſſe. veruntamen brevi illos pœnitentiam *ſibi* gravem mole"ſtamque acturos eſſe, per quam nihil quidem fu"turi erit infectum; at contemptus *ſui* redarguen"tur, & quod conſilia tam in me quam tuam erga "prophetiam ingrata ceperint. Jubeo itaque te il"lum ipſum eis regem conſtituere, quem *tibi* præ"monſtravero; cum prius illis mala expoſueris, "quæ ſub regibus paſſuri ſunt, & teſtificatus fue"ris in qualem ſe temere conjiciunt *rerum* mutationem.

Samueli ad populum concio, qua mala regii dominatus eis exponit. 1 Reg. c. 8.

5. Hæc Samuelus cum audiſſet, convocatis prima luce *in concionem* Judæis, *palam* faſſus eſt ſe Regem illis creaturum eſſe: dicebat autem oportere primum quidem ipſis enarrari, quæ ſub Regibus futura eſſent, & quibus malis conflictarentur. "Scitote enim, *inquit*, quod primum quidem li-

---

νηρῶν· τότε μέν γε Φαύλως [a] ἐξ ἀγαθῶ παρέχον αὐτὸς γλωμένως. τ γὰρ πατρὸς ὑπιτηδευμάτων [b] ἐκτρεπόμενοι, κ τλὼ ἐναντίαν ὁδὸν ἀπελθόντις, δώρων κ λημμάτων αἰσχρῶν ἐλαυφίεντο τὸ δίκαιον· κ τὰς κρίσις ἐ πρὸς τ ἀλήθειαν, ἀλλὰ πρὸς τὸ κέρδος ποιέμενοι, κ πρὸς τρυφλὼ κ [c] πρὸς διαίτας πολυτελεῖς ὑπονενευκότις, πρῶτον μὲν ὑπεναντία ταῦτα ἔπραττον τῷ Θεῷ, δεύτερον ἢ [d] τῷ προφήτῃ, πατρὶ αὐτῶν, ὃς [e] πολλὼ τ τὸ πλῆθος εἶναι δίκαιον ἀπαλλὼ εἰσεφέρετο κ πρόνοιαν.

γ'. Ο ἢ λαὸς, ἐξυβριζόντων [f] εἰς τλὼ πρότερον κατάστασιν κ πολιτείαν τ τῦ προφήτυ παίδων, χαλεπῶς τι τοῖς πραττομένοις ἔφερε, κ πρὸς αὐτὸν [g] συνεχυρσι· διετριβε δ' ἐν [h] Ραμαθᾷ πόλι· κ τὰς τ τ υἱῶν παρανομίας ἔλεγον, κ ὅτι γηραὸς αὐτὸς ὢν ἤδη Ϲ [i] παρειμένος ὑπὸ τῦ χρόνυ τ πραγμάτων οὐκέτι τ αὐτὸν προισόνας δύναται τρόπον· ἐδέοντό τε [k] Ϲ ἱκέτευον ὑποδεῖξαί τινα [l] αὐτῶν βασιλέα, ὃς [m] ἄρξῃ τῦ ἔθνως Ϲ πιμωρήσηται Παλαισίνως, ὀφείλοντας [n] ἑαυτοῖς δίκας τῶν προτέρων [o] ἀδικημάτων. ἐλύπησαν ἢ σφόδρα τ Σαμύηλον οἱ λόγοι, διὰ τλὼ σύμφυτον δικαιοσύνλω [p] Ϲ τὸ πρὸς τὰς βασιλέας μῖσος· [q] ἤτητο γὰρ δεινῶς τ ἀνελευθερίας, ὡς [r] θείας κ μακαρίας πιόσης τὰς χρωμένας αὐτῇ τῇ πολιτείᾳ. ὑπὸ ἢ Φροντίδος κ βασάνυ τ ὑπὲρ τοῖς εἰρημένοις, ὅτε τροφῆς ἐμνημόνευσεν ὅτε ὕπνυ· δι' ὅλης ἢ τ νυκτὸς φρέφων τὰς περὶ τ πραγμάτων ἐννοίας διεκαρτέρει.

δ'. Ἐχνλι ἢ ὅτως ἐμφανίζεται τὸ θεῖον, κ παραμυθεῖται "μὴ δυσφορεῖν ἐφ' οἷς ἠξίωσε τὸ πλῆθος· "ὡς οὐκ ἐκεῖνον ὑπερηφανήσαντας, [s] ἀλλ' αὐτὸν, ἵνα "μὴ [t] Βασιλεύσῃ μόνος. ταῦτα ἢ ἀφ' ἧς ἡμέρας "ἐξήγαγε αὐτὸς [v] ἀπ' Αἰγύπτυ μηχανᾶσθαι τὰ ἔργα. "λήψεσθαι μέντοι γε οὐκ εἰς μακρὸν μετάνοιαν αὐτὸς "ὑπέρογον, ὑφ' ἧς ὐδὲν μὲν ἀγνοηθὲν ἔσται [x] τ ἐσομέ"νων· ἐλεγχθήσονται ἢ καταφρονήσαντες, κ βιλὰς "οὐκ ἀχαρίστως πρὸς ἐμὲ κ τλὼ σλὼ προφητείαν λα"βόντες. κελεύω [y] δή σε χαριστνεῖν αὐτοῖς ὧν ἂν [z] ἐ"γὼ [a] προείπω βασιλέα· προδηλώσαντα [b] ποίων τε "πεφθήσονται βασιλευόμενοι κακῶν, κ διαμαρτυ"ράμενον [c] ἐφ' οἷσιν ἀπόδωσι μεταβολλύ.

ε'. Ταῦτα ἀκήσας Σαμύηλος, ἅμα ἕω συγκαλέσας τὸς Ιυδαίυς ὑποδείξειν αὐτοῖς βασιλέα ὡμολόγησεν· ἔφη ἢ δεῖν πρῶτον [d] μὲν αὐτοῖς ἐκδιηγήσασθαι τὰ πρὸς τ βασιλέων ἐσόμενα, κ ὅσοις [e] συνεχθήσονται κακοῖς. "γινώσκετε γὰρ ὅτι πρῶτον μὲν ὑμῶν ὑποστά"σε-

---

a Ἐξ ἀγαθῦ] Ἐξ ἀγαθῶν *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

b Ἐκτρεπόμενοι,] Τραπόμενοι *Vat.*

c Πρὸς διαίτας] Illud πρὸς omittit *Vat.* ut & κ πρὸς & deinceps ἔλεγε *Hen.* & *Busb.*

d Τῷ προφήτῃ,] Καὶ τῷ πατρὶ αὐτῶν *Epiphan.* τῷ προφήτῃ πατρὶ ἢ αὐτῶν *Big.* & *Samb.* τῷ προφήτῃ πατρί τε ἑαυτῶν *Vat.*

e Πολλὼ Ϝ τὸ πλῆθος] Πολλὼ κ Ϝ *Samb. Big.* & *Vat.* paulo diſertius.

f Εἰς τλὼ πρότερον] Illud εἰς deeſt *Vat.*

g Συνεχύρσι] Numero adhuc ſervato συνίστηχε πρὸς τυφλὼ &c. ab ingenio *Joſephi.* nam ſolummodo δωροδοκίαν illis vitio vertunt *S. Literæ*, ut notavit *Theodoretus*, tom. 1. p. 239.

h Ραμαθᾷ πόλι·] Ita cum *Vet. Interpr.* prout p. 307. v. 18. Αρμαθὰ π. tam in *Editis* quam *MSS.* HUDS. Ραμαθὰ leg. *Gelen.* Conf. lib. v. cap. xi. & cap. iv. §. 6. inf. uti *Gen.* Δραμαθὰ. SPANH.

i Παρειμένος] Æſchylus Prom. v. 173. B. τὶ τῆδι λοιπὸν, ἢ παρειμένον. SPANH.

k Καὶ ἱκέτευον ὑποδεῖξαί] Καὶ καθικέτευον *Vat.*

l Αὐτῶν βατιλία,] Αὐτοῖς *Busb.* & *Hen.*

m Ἀρξῃ τῷ ἔθνως] Ita cum *Vet. Interp.* ἄρξῃ Ϝ ἐθν. *Baſ.* & *G.* ἄρξῃ τε *Big.* & *Samb.* dein mox τιμωρήσαιτο. Verum ἄρξῃ Ϝ ἐθν. & ſtatim τιμωρήσηται *Hen.* & *Vat.*

n Εαυτοῖς δίκας] Ετ' αὐτοῖς *Big. Samb.* & *Vat.* non inconcinne.

o Αδικημάτων.] Αμαρτημάτων *Vat.*

p Καὶ τὸ πρὸς τὰς βασιλέας μῖσος·] Hæc, uti veriſimile eſt, ex ſuo in Reges odio, (nam nihil hujuſmodi exſtat in *S. Literis*) adjecit *Joſephus*, diſcipulus ſane melior Phariſæorum, quam civis Romanus.

q Ητητο γὰρ δεινῶς] Eſt qui malit ἤδιτο γ. δ. τῇ ἀνελευθερίᾳ ἀ. θ. κ. μ. ποιᾶσῃ.

r Θείας κ μακαρίας] Θείαν legiſſe videtur *Vet. Interpres.*

s Ἀλλ' αὐτὸν,] Ita *Big. Baſ.* & *G.* ἀλλ' ἢ αὐτὸν *Samb.* ἀλλ' ἢ αὐτὸν *Vat.* ἀλλ' εἰς αὐτὸν *Busb.* & *Hen.* ὅτι ἐ τι ἐξυδυνάσαιτο, ἀλλ' ἐμὲ, τῷ μὴ θέλειν βατιλεύειν ὑπ' ἐμῦ *Cedrenus*. ex *Interpretibus* LXXII. *quaſi non in illum ſuperbi fuerint, ſed magis in ſe, non ſolus ſuper eos ipſe regnaret*, vertit *Epiphan.*

t Βασιλεύσῃ μόνος·] Βασιλεὺς ἢ μόνος *Big. Samb.* & *Vat.*

v Απ' Αἰγύπτυ] Εξ Αἰγύπτυ *Big. Vat.* & *Samb.* à manu ſecunda. & paulo ante ἐξάγαγον habet *Cedrenus.*

x Εσομένων·] Επομένων *Vat.*

y Δή σε χαριζεῖσθαι] Δή σοι *Big.* & *Samb.* δέ σοι *Vat. Hen.* & *Busb.*

z Εγὼ] Εγώ σοι τρ. quatuor *MSS.*

a Προείπω βασιλέα·] Προτείπω *Vat.*

b Ποίων τε] Ποταπῶν τε ἔσοι π. *Big. Samb.* & *Vat.* πρὸς ποῖόν τι κ ποταπῶν π. *Epiphan.*

c Εφ' οἷσιν ἀπόδωσι] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ἐφ' οἷς ἂν ἀπόδωσι μεταβολὴν *Vat.* ἐφ' ἢ ἂν ἀπόδωσι μεταβολὴν *Baſ.*

d Μὲν αὐτοῖς ἐκδιηγήσασθαι] Illud μὲν è *Cod. Samb.*

e Συνεχθήσονται) κακοῖς.] Ita in omnibus *MSS.* in *Editis* συνεχθήσονται). Forſan συναχθήσονται). *quibus forent afflictionibus asterendi*, vertit *Epiphan.*

f Καὶ

"σιν τὰ τέκνα· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ἁρματηλάτας εἶ-
"ναι κελεύσουσι, τοὺς δ' ἱππεῖς [f] καὶ σωματοφύλα-
"κας, δρομεῖς τ' ἄλλους καὶ χιλιάρχους [g] καὶ ἑκατον-
"τάρχους· ποιήσουσι τ' καὶ τεχνίτας, ὁπλοποιοὺς καὶ ἁρ-
"ματοποιοὺς καὶ ὀργάνων τέκτονας, γεωργούς τε καὶ τ'
"ἰδίων ἀγρῶν ἐπιμελητὰς, καὶ σκαπανεῖς ἀμπέλων.
"καὶ οὐδέν ἐστιν ὃ μὴ κελεύόμενοι ποιήσουσιν, ἀνδραπόδων
"ἀργυρωνήτων τρόπον. καὶ τὰς θυγατέρας τ' ὑμῶν μυ-
"ρεψοὺς ἀποφανοῦσι, καὶ ὀψοποιοὺς, καὶ σιτοποιούς· καὶ πᾶν
"ἔργον, ὃ θεραπαινίδες ἐξ ἀνάγκης πληγὰς φοβούμε-
"ναι καὶ βασάνους ὑπηρετοῦσι. κτῆσιν δ' τὴν ὑμετέραν
"ἀφαιρήσονται· καὶ ταύτην δώρων καὶ σωματοφύλαξι
"δωρήσονται, καὶ βοσκημάτων ἀγέλας τοῖς αὐτῶν θερα-
"πεύουσιν. σωφρονεῖν δ' εἰπεῖν, δουλοῦσθε μὴ πάντων
"τῶν ὑμετέρων τῷ βασιλεῖ, [h] καὶ τοῖς αὐτῶν οἰκέταις
"ἴσοι γιγνόμενοι. καὶ μνήμην ὑμῖν τῶνδε τῶν λόγων γιγ-
"νήσῃ καὶ τὸ πάσχειν αὐτά· [i] καὶ μεταγινώσκοντες ἱκετεύ-
"σετε τ' Θεὸν ἐλεῆσαί τε ὑμᾶς καὶ δωρήσασθαι ταχεῖαν ἀ-
"παλλαγὴν τῶν βασιλέων. ὁ δ' οὐ προσδέξεται τὰς
"δεήσεις [k] ὑμῶν· ἀλλὰ προϊέμενος ἐάσει [l] δίκην ὑπο-
"σχεῖν ὑμᾶς τ' αὐτῶν κακοβουλίας.

5'. Ἦν δ' ἄρα καὶ τοῖς τὰς προῤῥήσεις τῶν συμβη-
σομένων ἀνόητον τὸ πλῆθος, καὶ δύσκολον ἐξελεῖν τ'
ἀμαυρὰν κρίσιν ἤδη προλαβοῦσαν τῷ λογισμῷ καθιδρυμένην.
οὐδὲ γὰρ ἐπεστράφησαν, οὐδ' ἐμέλησεν αὐτοῖς τῶν Σα-
μουήλου λόγων· ἀλλ' ἐνέκειντο λιπαρῶς, καὶ χειροτονεῖν
ἠξίουν ἤδη τ' βασιλέα, καὶ μὴ φροντίζειν τῶν ἐσομέ-
νων. ὅτι γὰρ τιμωρία τῶν ἐχθρῶν, ἀνάγκη τ' πο-
λεμήσουσα σὺν αὐτοῖς ἔχειν· καὶ οὐδὲν ἄτοπον εἶναι,
τῶν πλησιοχώρων βασιλευομένων, τὴν αὐτὴν ἔχειν
αὐτοὺς πολιτείαν. ὁρῶν δ' αὐτοὺς μήδ' ὑπὸ τῶν
προειρημένων ἀπειλημμένους ὁ Σαμουήλος, ἀλλ' ἐ-
πιμένοντας· "νυῦ μὲν, εἶπεν, ἄπιτε πρὸς [m] αὐ-
"τοὺς ἕκαστος, [n] μεταπέμψω δ' ὑμᾶς εἰς δέον,
"ὅτ' ἂν μάθω παρὰ τοῦ Θεοῦ τίνα δίδωσιν ὑμῖν βα-
"σιλέα.

"beros *veſtros* à vobis abſtrahent; & alios quidem
"illorum currus agitare jubebunt, alios vero equi-
"tes fieri & ſatellites, itemque antecurſores, & tri-
"bunos ac centuriones: rurſuſque alios artifices fa-
"cient, armorum & curruum & inſtrumentorum
"fabricatores; atque etiam aratores & agrorum
"ſuorum curatores, & vinearum foſſores. nihilque
"omnino eſt quod non agent, imperio illorum
"obſequentes, more ſervorum pretio emptorum.
"Quin & filias veſtras unguentarias, coquas, &
"piſtrices ſuas facient; & ad omne opus eas *adhi-*
"*bebunt* ad quod præſtandum ex neceſſitate adi-
"guntur ancillæ verberum metu & cruciatuum.
"imo & poſſeſſiones veſtras auferent, & eas ſpa-
"donibus ſuis aſſecliſque dabunt, pecorumque
"greges ſuorum aliquibus diſtribuent. ac, ut bre-
"viter dicam, regi ſervi eritis cum veſtris omni-
"bus, famulis etiam illorum ſimiles facti. Cumque
"acciderit ut hæc patiamini, tum vobis in men-
"tem venient ea quæ loquutus ſim: ac *tandem*
"reſipiſcentes Deo ſupplicabitis, ut veſtri miſere-
"ri dignaretur, voſque quam ocyſſime à regum
"dominatione liberaret. Ille vero preces veſtras
"non exaudiet; ſed voſmet negligendo ſinet ut
"mali conſilii veſtri pœnas luatis.

6. Ad ea autem quæ de rebus eventuris prædi- *Hebræi, quibus præſentia erant faſtidio & inſueta deſiderio, in ſententia ſua perſeverant.*
cebat ſurda erat multitudo; ac difficile *admodum* opinionem præjudicatam è mente evellere, præ-
ſertim cum jam ratiocinatione firmata eſſet & ſta-
bilita. nam neque à propoſito dimoveri poterant, neque quidquam curæ erat illis quod diceret Samuelus: ſed vehementer inſtabant, & poſtulabant ut jam Regem *illis* crearet, & non de futuris ſemet ſolicitum haberet. nam ut hoſtes ulciſcerentur neceſſe erat Regem illis eſſe, qui in aciem ſecum prodiret; nihilque in eo abſurdi eſſe, ſi, cum vicini regnarentur, ipſi ſimili in ſtatu viverent. Cum vero vidiſſet Samuelus nihil illos moviſſe ea quæ prædicta fuerant, ſed in eadem ſententia perſeverare, "nunc quidem, ajebat, ad ſuam quiſque
"domum diſcedite; cum autem oportebit vos ac-
"cerſam, quamprimum à Deo accepero, quem
"vobis Regem deſignat.

f Καὶ σωματοφύλακας,] Hoc modo *Epiphan.* καὶ σωματοφύλακας καὶ δρομεῖς· ἄλλους δ' χιλ.

g Καὶ ἑκατοντάρχους·] Καὶ ἑκαθιῶάρχους adjecimus ex *Vet. Interpr.* & *MSS.*

h Καὶ τοῖς αὐτῶν οἰκέταις] Τοῖς αὐτῷ οἰκ. ἴσοι γίγν. καὶ μνήμην *Epiphan.* τοῖς ἑαυτῶν [καὶ τοῖς αὐτῷ *Big.* & *Samb.* αὐτὰ ὡς *Coll. Voſſ. Coccejus* putat καὶ forte eſſe delendum] οἰκέταις. ὡς γιγόμενοι μνήμην *Big. Samb.* & *Vat.*

i Καὶ μεταγινώσκοντες] Καὶ μεταγινώσκοντας ἱκετεῦσαι *Big.* & *Samb.* καὶ μετεγινώκοτες ἱκετεῦσαι *Vat.*

k Ὑμῶν·] Illud ὑμῶν ex *MSS.*

l Δίκην ὑποσχεῖν ὑμᾶς] In quatuor *MSS.* δικαίαν ὑποσχεῖν ὑμᾶς τιμωρίαν τῶν ἑαυτῶν κακοβουλίας. præſtat altera lectio, verſione antiqua probata.

m Αὐτοὺς ἕκαστος,] Ita è quatuor *MSS.* in *Editis*, *Aliiſque* αὐτούς.

n Μεταπέμψω δ' ὑμᾶς] Μεταπέμψομαι in *iiſdem MSS.*

o Κίσης ὄνομα.] Κὶς *Big.* Κῖς *Samb.* & *Zon.* & mox Κῖσος *Big.* Κῖσος *Samb.* in *Editis Aliiſque* paſſim Κίς. Vide p. 319. v. 6.

p Σαοὺλον αὐτὸν σκάλλειν.] Σαῦλον & Σαῦλος ubique *Samb.* & *Vat.*

q Ἐξέπεμψε. ὁ δ', ἐπεὶ] Ita ex *MSS.* in *Editis* ἐξέπεμψε, ὁ δ' ἐπὶ τὴν π.

r Ἀπεῖναι διεγνώκει,] In quinque *MSS.* ἀπιέναι. quod & vult *Coccejus.*

s Λοιπὸν τὴν φροντίδα.] Vel cum *Big.* & *Samb.* τὸ λοιπόν.

ΚΕΦ. δ'.

Βασιλέως τοῖς Ισραηλίταις ἀπόδειξις. Σαοὺλος τύραννος, κελεύσαντος τοῦ Θεοῦ.

CAP. IV.

Saulus juſſu Dei Iſraëlitarum rex declaratur.

Ἦν δέ τις ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς ἀνὴρ εὖ γε-
γονὼς καὶ ἀγαθὸς τὸ ἦθος, [o] Κίσης ὄνομα. τού-
τῳ παῖς ὑπῆρχεν. ἦν δὲ νεανίας τὴν μορφὴν ἄριστος
καὶ τὸ σῶμα μέγας, τό τε φρόνημα καὶ τὴν διάνοιαν
ἀμείνων τ' βλεπομένων. [p] Σαοὺλον αὐτὸν ἐκάλουν. ἦν-
τος ὁ Κίσης, ὄνων αὐτῷ ἐκ τῆς νομῆς καλῶν ἀποπλα-
νηθέντων· ἤδετο γὰρ αὐτῆς ὡς οὐκ ἄλλῳ τινὶ τ' κτημά-
των· τ' ἦν μεθ' ἑνὸς θεράποντος δεῖ ζήτησιν τῶν κτη-
νῶν [q] ἐξέπεμψε. ὁ δ', ἐπεὶ τὴν πάτριον ἐπῆλθε φυλὴν,
ἐξερευνῶν τοὺς ὄνους, εἰς τὰς ἄλλας ἀφίκετο· ὡσ' ἐν
ταύταις ἀπιτυχὼν [r] ἀπεῖναι διεγνώκει, μὴ ποιήσῃ πε-
ρὶ αὑτοῦ τῷ πατρὶ [s] λοιπὸν τὴν φροντίδα. ἔνθ' δ' ἐπο-

ERat autem quidam ex tribu Benjamitide, vir bene natus & honeſtis moribus, nomine Ciſes. Huic filius erat. juvenis autem erat forma præ-
ſtantiſſima & corpore procero & amplo, quique animo & ingenio plus pollebat quam ſpecie exter-
na. Saulum ipſum appellarunt. Hic Ciſes, cum forte aſinæ ejus pulchritudine conſpicuæ à grege in paſcuis aberrarent (illis enim mirifice, præ cæteris quæ poſſidebat, capiebatur) filium cum uno famulo ad jumenta perquirenda emiſit. Ille vero, poſtquam tribum patriam aſinas indagando circumiverat, profectus eſt ad alias: & cum in illis eas fruſtra quæſiviſſet, *domum* abire decrevit, ne patri deinceps ſolicitudinem de ſe crearet. Ubi autem pro- *Saulus, in regem à Deo deſignatus, patris aſinas quæſitum mittitur. 1 Reg. c. 9.*

Post longum errorem Samuelum adit ſciſcitatum de aſinabus.

prope ad urbem Ramatham ventum eſt, cum ipſius pediſſequus eum ſubmonuiſſet, illic verum eſſe prophetam, conſiliumque dediſſet ut illum adiret, ab eo enim reſciturum quid de aſinabus factum eſſet: nihil ipſis ſupereſſe, dicebat, ſi conſultum irent, quo prophetam remunerarent; quod jam exhauſti eſſent viaticis. At cum famulus ſubjeciſſet, mihi eſt quadrans ſicli, eumque dari poſſe, (errabant enim, quod neſcirent prophetam mercedem non accipere) ad eum ſe conferunt. atque ad portas nacti puellas, quæ aquatum exibant, quærunt ex eis ubi eſſet prophetæ domus. illæ vero *ædes* monſtrant, juſſeruntque ut *eum adire* properarent, priuſquam ille epulis accumberet: accidit enim ut multos convivio excipiat, *moriſque eſt* ut ante invitatos diſcumbat. Tum autem Samuelus hac ipſa de cauſa plurimos ad epulum convocaverat. nam cum ei quotidie Deum oranti, ut prædiceret quem conſtituturus ſit regem, pridie hunc ipſum indicaſſet (illa enim hora miſſurum ſe Benjamitam quendam juvenem *dixerat*) ille quidem in ſolario ſedens exſpectabat dum tempus adeſſet. eo vero exacto deſcendebat ad cœnam iturus. Saulum autem *ante januam* offendit, atque ei ſuggerit Deus, hunc eſſe qui populum imperio regeret. Saulus vero ad Samuelum accedit, eumque ſalutatum rogabat ut ei oſtenderet ubinam propheta habitaret: ſe enim, utpote hoſpitem, hoc ignorare dicebat. Cum autem ille reſpondiſſet ſe eum eſſe, & ad cœnam duceret, quaſi aſinæ ad quas veſtigandas miſſus erat ſalvæ forent, eumque omnium bona in ſua poteſtate habere, quod in ipſum inciderit: "ſupra ſpem, ajebat, meam ſunt iſta, Domine, & "de tribu ſum minori quam ut reges faceret, & "de familia cæteris familiis humiliori. Tu vero "me ludis & deridendum propinas, ut qui de rebus "majoribus, quam mea fert conditio, loqueris". At propheta ipſum ad convivium deducens accumbere facit, ejuſque famulum, ſupra alios invitatos, (illi autem erant ſeptuaginta numero) jubetque miniſtris Saulo apponere portionem regiam. Cum vero hora cubitus veniſſet, alii quidem domum quiſque ſuam diſcedebant: at Saulus apud prophetam cum famulo ſomno ſe dedit.

Saulum cum ſervo comite convivio publico excipit Samuelus.

Samuelus, poſtridie urbem egreſſus cum hoſpitibus, clam ſervo caput Sauli lentigula olei perfundit, quæque ipſi in itinere eſſent eventura predicit. 1 Reg. c. 9.

2. Cum autem ſub ortum auroræ Samuelus illum è lectulo ſuſcitaſſet, *abeuntem* deduxit. atque, ſimul ac urbem egreſſus eſſet, monebat ut famulum juberet ipſos prævertere, ipſe autem pauliſper reſtaret: eſſe enim quod ſine arbitris illi vellet dicere. Tum Saulus famulum quidem ablegat. Propheta autem, ſumpto lecytho, oleum in caput juvenis effundit; eumque deoſculatus, "eſto, inquit, Rex, à Deo conſtitutus & ad Palæſtinos "perſequendos & Hebræos vindicandos. Horum "autem *id* tibi ſignum erit, quod te volo præſci"re. Cum hinc digreſſus fueris, offendes in itine"re tres homines Bethela euntes ad Deum adoran"dum. quorum primum quidem tres panes por"tantem videbis, ſecundum vero hœdum: tertius "autem utrem vini bajulans eos comitabitur. Iſti

μένα ϑεράποντ, ὡς ἐγίνετο κῦ τῷ [t] Ραμαθὴν πόλιν, εἶναι προφήτην ἐν αὐτῇ φήσαντ ἀληθῆ, καὶ πρὸς αὐτὸν βαδίζειν συμβαλοῦντ, γνώσεσθαι γὰρ παρ' αὐτοῦ τὸ περὶ τῶν ὄνων τέλος· ὅθεν ἔχειν πορισμὸν εἶπεν ἀντὶ τῆς προφητείας, ὃν [v] καὶ προσοίσουσιν αὐτῷ, κενεῶσθαι γὰρ ἤδη τὰ ἐφόδια. ἕως δ' οἰκέτης τέταρτον αὐτῷ περσεῖναι σίκλου φήσαντ καὶ τοῦτο δώσειν, [x] ὑπὸ γὰρ ἀγνοίας ἔτι μὴ λαμβάνειν τὰ προφήτου μισθὸν ἐπιλανῶντο, προσαγόνονται. καὶ πρὸς τῇ πόλει [y] περιτυχόντες παρθένοις ἐφ' ὕδωρ βαδίζούσης, ἐρωτῶσιν αὐτὰς ἔνθα προφήτου τοῦ οἰκίαν. αἱ δὲ σημαίνουσι· καὶ κατιόντων παρεκελεύσαντο, πρὶν αὐτὸν εἰς τὸ δεῖπνον κατακλιθῆναι· πολλὰς γὰρ ἑστιᾶν, καὶ προκατακλίνεσθαι τῶν κεκλημένων. ὁ δὲ Σαμουήλ [z] Διὰ τοῦτο πολλὰς ὅτι τοῦ ἑστιᾶν τότε σωτῆρα. δεομένῳ γὰρ [a] κῦ πᾶσαν ἡμέραν αὐτῷ ἔνθεον, προειπεῖν τινα [b] ποιητὴν βασιλέα, τῇ παρελθούσῃ τοῦτον [c] ἐμισύσειν· πέμψειν γὰρ αὐτὸς τινὰ νεανίσκον ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς, κῦ τοῦδε τὸν ὥραν· αὐτὸς μὲν ὅτι ἔνδον δώματος καθεζόμενον, ἐξεδέχετο τὸν καιρὸν ᾧ δεῖ γενέσθαι. πληρωθέντος δὲ αὐτοῦ, καταβὰς ὅτι τὸ δεῖπνον ἐπορεύετο. συναντᾷ δὲ τῷ Σαοὺλῳ, ὃν ὁ Θεὸς αὐτῷ σημαίνει τοῦτον εἶναι τὸν ἄρξειν μέλλοντα. Σαοὺλος δὲ προσέρχεται τῷ Σαμουήλῳ, καὶ προσαγορεύσας ἐδεῖτο μηνύειν τὸν οἰκίαν ἔνθα προφήτου· ξένον γὰρ ὢν ἀγνοεῖν ἔφασκε. ἔνθα δὲ Σαμουήλ [d] Φράσαντος αὐτὸν εἶναι, καὶ ἄγοντος ὅτι τὸ δεῖπνον, ὡς τῶν ὄνων ἐφ' ὧν τοῦ ζήτησιν ἐκπεμφθείη σεσωσμένων, περί τε πάντων ἀγαθὰ ἔχειν αὐτῷ κεκυρωμένα, προσευχών· "ἀλλ' "ἤτταν, εἶπεν, ἐγὼ, δέσποτα, ταύτης τὰς ἐλπίδος, καὶ "φυλῆς μικροτέρας ἢ βασιλέας ποιεῖν, καὶ πατριᾶς "ταπεινοτέρας τὰς ἄλλων [e] πατριῶν. οὐ δὲ παίζεις καὶ γέ"λωτά με τίθεσαι, προεῖ μειζόνων ἢ κῦ τοῦ ἐμοῦ χρείαν "διαλεγόμενος". ὁ δὲ προφήτης ἀγαγὼν αὐτὸν ὅτι τοῦ ἑστιᾶσιν κατακλίνει, καὶ τὰ ἀκόλουθον, ἐπάνω τῶν κεκλημένων· ἦσαν δὲ ἅπαντες [f] ἑβδομήκοντα τὸ ἀριθμόν· προσέταττε δὲ τοῖς διακόνοις παρατεθεῖναι τῷ Σαοὺλῳ [g] μερίδα βασιλικήν. [h] ἐπεὶ δὲ ἡ κοίτης ὥρα προσῆκεν, οἱ μὲν ἀναστάντες [i] ἀνέλυον [k] πρὸς αὐτούς ἕκαστοι· ὁ δὲ Σαοὺλος παρὰ τῷ προφήτῃ σὺν τῷ ϑεράποντι κατεκοιμήθη.

Β'. Ἅμα δὲ ἡμέρᾳ Σαμουήλος ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ τῆς κοίτης, προύπεμψε. καὶ [l] γενόμενος ἔξω τῆς πόλεως ἐκέλευε τὸν μὲν ϑεράποντα ποιῆσαι προελθεῖν, [m] παραλείπεσθαι δὲ αὐτόν· ἔχειν γὰρ αὐτῷ τι φράσαι, μηδενὸς ἄλλου παρόντος. ὁ μὲν Σαοὺλος ἀποπεμπεται τὸν ἀκόλουθον. [m] λαβὼν δ' ὁ προφήτης τὸ ἀγγεῖον, ἔλαιον κατέχει τῆς νεανίσκου κεφαλῆς· καὶ καταπασάμενος, "ἴσθι, "φησὶ, βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κεχειροτονημένος, ὅτι "Παλαιστίνων τε καὶ τῶν ὑπὲρ Ἑβραίων ἄμυναν. τὸ"των δὲ ἔσῃ σοι σημεῖον ὃ σε βούλομαι προγνώσκειν, "[n] ὅτ' ἂν ἀπέλθῃς ἐντεῦθεν, καταλήψῃ τρεῖς ἀνθρώπους "ἐν τῇ ὁδῷ [o] προσκυνήσοντας τὸν Θεὸν πορευομένους εἰς [p] Βέ"θηλα. ὧν τὸν μὲν πρῶτον τρεῖς ἄρτους [q] ὄψῃ κομίζοντα, "τὸν [r] δὲ δεύτερον ἔριφον· ὁ τρίτος δὲ, ἀσκὸν οἴνου φέ"ρων,

[t] Ραμαθὴν πόλιν,] Ita ex p. 307. v. 40. & quatuor *MSS.*
[v] Καὶ προσοίσουσιν αὐτῷ,] Illud καὶ deeſt in pleriſque *MSS.*
[x] Ὑπὸ γὰρ ἀγνοίας] Ita *Samb.* & *Baſ.* in *reliquis* διὰ ἀγν.
[y] Περιτυχόντες παρθένοις] Παρατυχόντες *Big.* & *Samb.* à manu ſecunda. Συναντυχαίνοντες *Vat.*
[z] Διὰ τοῦτο πολλὰς] Illa διὰ τοῦτο deſunt *Vat.* & *Vet. Interpr.* & rectius forſan abeſſent.
[a] Καθ' ἡμέραν ἡμέραν] Καθ' ἑσπέραν ἡμέραν legerat *Epiphan.*
[b] Ποιητὴν βασιλέα,] Ποιήσειν *Vat.* forſan pro ποιήσειε.
[c] Εμίσυσεν·] Μηνύσαντ *Big. Samb.* & *Vat.*
[d] Φράσαντος αὐτὸν εἶναι,] Φήσαντ *Vat.*
[e] Πατριῶν.] Conf. inf. §. 4. SPANH.
[f] Ἑβδομήκοντα τὸ ἀριθμόν·] Ὡς ἑβδομήκοντα *Vat.* Hic Interpretes LXX. ſequutus eſt *Joſephus.* juxta textum *Hebraicum* πεντήκοντα.
[g] Μερίδα βασιλικήν.] Juxta ritum veterem, quo convivis partes ſingulis appoſitæ. Hinc κρεωδαίτης, carnium diviſor inter Miniſtros Regis Spartanorum. Plutarch. Ageſil. p. 599. F. Convivis ſua ſingulis carnis portio appoſita, unde δαὶς ἐπὶ ξ δαῖτα Athen. l. 1. p. 12. C. & Coquus δαιτρὸς dictus eſt. SPANH.
[h] Ἐπεὶ δὲ ἡ κοίτης] Ἐπειδὴ ᾗ in *MSS.*
[i] Ἀνέλυον] Sic ἀνάλυσις *reditus*, *egreſſus*, lib. XIX. c. 4. §. 1. ἀναλύειν *reverti domum.* SPANH.
[k] Πρὸς αὐτοὺς ἕκαστοι·] Πρὸς ἑαυτοὺς ἕκαστ *Vat.*
[l] Γενόμενος ἔξω τῆς πόλεως] Γενόμενον ἔξω τῆς πόλεως ἐκέλευσε, τὸ μ. *Vat.* καὶ γενομένου legiſſe videtur *Vet. Interpr.*
[m] Λαβὼν δ' ὁ προφήτης τὸ ἀγγεῖον,] Ita cum *Editis*, *Busb.* & *Hen.* λαβὼν ᾗ ὁ προφ. τὸ ἅγιον ἔλαιον καθέχει in reliquis *MSS.*
[n] Ὅτ' ἂν ἀπέλθῃς] *Coll. Big.* & *Voſſ.* ἐὰν &c.
[o] Προσκυνήσοντας τὸν Θεὸν πορευομένους] Ita *Big.* & *Samb.* cum ſcriptoribus prophanis. in *Editis*, *Aliiſque* προσκυνήσαι τῷ Θεῷ, ut *plerumque* in *Bibliis S.*
[p] Βέθηλα.] Conf. lib. v. c. 1. §. iv. ἀπὸ Βηθήλων. SPANH.
[q] Ὄψῃ κομίζοντα,] Ὀψῇ *Big. Samb.* & *Epiphan.*
[r] Δὲ δεύτερον ἔριφον·] Illud ᾗ inſerui ex *Cod. Vat.*

s Εἰς

"ρων, ἀνθλυθήσῃ. ἀσπάζονται δέ σε ἔτι καὶ φιλοφρο-
"νήσονται. Ϲ δώσουσί σοι ἄρτους δύο· σὺ ϑ λήψῃ. κἀκεῖ-
"ϑεν ἥξεις [s] εἰς τὸ Ῥαχήλας καλούμενον μνημεῖον, ὅπου
"συμβαλεῖς τῷ [t] σεσῶσθαί σου τὰς ὄνους διαγελασμένῳ.
"[v] ἐπεὶτ' ἐκεῖϑεν ἐλϑὼν εἰς [x] Γαβαϑὰ, προφήτας σκλη-
"σιάζουσιν [y] ὀπισϑόξῃ· καὶ γιγνόμενος ἔνϑεος προφητεύ-
"σεις σὺν αὐτοῖς, ὡς πάνυ' ὀνόμου ὁρῶντα σκωπτήσε-
"ϑαί τε καὶ ϑαυμάζειν, λέγοντα πόϑεν εἰς τοῦτο εὐδαιμο-
"νίας ὁ [z] Κίσου παῖς παρῆλϑεν; ὅταν δέ σοι ταῦτα γένη-
"ται σημεῖα, τὸ Θεῖον ἴσϑι μὴ σοὶ τυγχάνοντα· ἀσπασά-
"τω τὸν πατέρα σου καὶ τοὺς συγγενεῖς. ἥξεις δὲ μεταπεμπό-
"μενος εἰς Γάλγαλα ὑπ' ἐμοῦ, ἵνα χαρίσηται τούτων ϑυσωμεν
"τῷ Θεῷ". Φήσας ταῦτα καὶ προειπὼν, ἀποπέμπει τὸν
νεανίσκον. τῷ Σαούλῳ δὲ πάντα κατὰ τὴν προφητείαν Σα-
μουήλου ἀπέβαινεν.

γ'. Ὡς δὲ ἦλθεν εἰς [a] τὴν οἰκίαν ὃν συγγενῆς αὐτοῦ
[b] Ἀβενάρου· Ϲ γὰρ ἐκεῖνον τῶν ἄλλων οἰκείων μᾶλλον ἔστερ-
γεν· ἀνερωτῶντος τὴν ἀποδημίας καὶ τῶν κατ' αὐτὸν γεγονότων, τῶν μὲν ἄλλων οὐδὲν ἀπεκρύψα-
το, οὐδὲ ὡς ἀφίκοιτο παρὰ Σαμουήλου τὸν προφήτην,
οὐδὲ ὡς ἐκεῖνος αὐτῷ σεσῶσθαι [c] τὰς ὄνους ἔφρασε.
περὶ δὲ τῆς βασιλείας καὶ τῶν κατ' αὐτὸν, ἃ καὶ
φθονον ἀκουόμενα καὶ ἀπιστίαν ἔχειν ᾤετο, σιωπᾷ
πρὸς αὐτόν· καὶ οὐδὲ πρὸς εὔνους σφόδρα δοκοῦντα
εἶναι, καὶ πιστότερον τῶν ἀφ' [d] αἵματος ὑπ'
αὐτοῦ στεργόμενον, ἀσφαλὲς ἢ σῶφρον ἔδοξε μηνύειν.
λογιζόμενος, οἶμαι, τὴν ἀνθρωπίνην Φύσιν οἵα τ'
ἀληϑείας ἐστὶν· ὅτι βεβαίως οὐδεὶς εὔνους, ὅτι φί-
λων ὅτι συγγενῶν, οὐδὲ ἄχρι τοῦ ϑεοῦ λαμπρῶν
ἀποσώζει τὴν διάϑεσιν, ἀλλὰ πρὸς τὰς ὑπεροχὰς κα-
κοήϑεις τυγχάνουσιν ἤδη καὶ βάσκανοι.

δ'. Σαμουήλος δὲ συγκαλεῖ τὸν λαὸν εἰς [e] Μασφα-
ϑὴν πάλιν· καὶ πρὸς αὐτὸν διατίϑεται λόγους, ὡς
κατ' ἐντολὴν φέρειν ἔλεγε τοῦ Θεοῦ· "ὅτι, τὴν ἐλευ-
"ϑερίαν αὐτοῖς σκεύη προσχόντος καὶ τοὺς πολεμίους
"διωλώσαντος, ἀμνημονήσαντα τὰς εὐεργεσιῶν, καὶ τὸν μὲν
"Θεὸν ἀποχειροτονοῦσι τῆς βασιλείας, οὐκ εἰδότες ὡς συμ-
"φορωτέρου ὑπὸ δὲ πάντων ἀρίστου προστατεῖας. Θεὸς δὲ
"πάντων ἄριστος. αἱροῦνται δ' ἔχειν ἄνθρωπον βασι-
"λέα· ὃς ὡς κτήμασι τοῖς ὑποπεπτωκόσι καὶ βλη-
"σιν καὶ ὀδυνμίαν καὶ τῶν ἄλλων παϑῶν ὁρμὴν χρή-
"σεται, τῆς ἐξουσίας ἀφειδῶς ἐμφορούμενος. ἀλλ' οὐκ
"ὡς ἴδιον ἔργον καὶ κατασκεύασμα τὸ τῶν ἀνθρώπων γέ-
νος ὧδε διατηρήσει πανδαισί. ὁ Θεὸς δὲ [f] κατ' αὐτὴν
"τὴν αἰτίαν κηδοῖτο. ἀλλ' ἐπεὶ δέδοκται ταῦτα ὑμῖν, καὶ
"κεκρατήκεν ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ὕβρις, [g] τάχητε πάντες
"[h] καὶ φυλάς τε [i] καὶ σκῆπτρα, καὶ κλήρους βάλετε.

ε'. Ποιησάντων δὲ τοῦτο τῶν Ἑβραίων, ὁ τῆς Βενιαμί-
τιδος κλῆρος ἐξέπεσε. ταύτης δὲ κληρωϑείσης ἔλαχεν
[k] ἡ Ματρὶς καλουμένη πατριὰ, ἧς κατ' ἄνδρα κληρω-
ϑείσης [l] λαγχάνει ὁ [m] Κίσου Βασιλεύειν παῖς Σαούλος.
γνοὺς δὲ τοῦτο ὁ νεανίσκος, φήσας [n] ἐκ ποδῶν αὐτὸν
ποιεῖ· μὴ βουλόμενος, οἶμαι, δοκεῖν τὴν ἀρχὴν ἐκὼν

"te salutabunt comiterque appellabunt, & duos
"tibi panes dabunt: eos vero erit ut accipias. Et
"inde venies ad *locum* Rachelæ ſepulchrum no-
"minatum, ubi homini occurres, qui tibi nuncia-
"bit ſalvas eſſe aſinas. Dein, illinc cum ad Ga-
"batha perveneris, incides in cœtum propheta-
"rum: & divino correptus ſpiritu cum eis vatici-
"naberis, adeo ut omnibus, quicunque *hoc* vide-
"rint, rei miraculo attonitis mirari ſubeat, dicen-
"tibus, unde eo felicitatis devenerit Ciſæ filius?
"Cum vero hæc tibi ſigna eveniſſe contigerit,
"ſcito tibi Deum adeſſe: patremque tuum & cog-
"natos ſaluta. Venies autem Galgala, cum te ac-
"cerſivero, ut pro his Deo pacificas hoſtias im-
"molemus". Cum hæc dixiſſet & prænunciaſſet, juvenem dimittit. Saulo autem omnia acciderunt, quæ Samuelus prædixerat.

3. Ut vero in domum reverſus eſt Abenari cognati ſui (etenim ipſum præ cæteris ſibi propinquis diligebat) eo percontante quò illis iter fuerit, & quidnam eis in illo acciderit, aliorum nihil ipſum celavit, neque quod Samuelum prophetam adierit, neque quod is aſinas ſibi ſalvas eſſe dixerit. De regno autem rebuſque eò ſpectantibus, quæ audita invidiam movere fidemque haud impetrare poſſe putabat, illa apud ipſum ſilentio tranſit: & neque tutum aut prudentis eſſe viſum eſt ea cum illo communicare, etiamſi ſibi amiciſſimus eſſe videretur, & quem inter conſanguineos ſuos omnium maxime amaret. quod ſecum, ut arbitror, reputarit, tale revera eſſe hominum ingenium; ut nemo neque amicorum neque cognatorum perpetuo benevolus ſit, neque uſque dum quis felicitate à Deo cumuletur eundem ſervet affectum, ſed eminentiores quoſque malevolentia proſequatur & invidia. *Saulus in domum reverſus patrui, ei omnia præter auſpicia regalia exponit.*

4. Porro Samuelus populum convocat ad urbem Maſphathen: eoſque iis verbis alloquitur, quæ ex Dei juſſu ſe facere ajebat: quod, cum ipſe "illos in libertatem vindicaſſet & hoſtes ſub jugum miſiſſet, beneficiorum parum memores fuerint, & ipſi quidem Deo regnum abjudicent, "neſcientes maxime è re ſua eſſe omnium optimi "imperio ſubjici. Deus autem omnium præſtantiſſimus. veruntamen hominem ſibi regem eſſe "malunt; qui ſubditis tanquam pecudibus pro arbitrio & libidine & ex affectuum aliorum impetu dominabitur, poteſtati ſuæ immodice indulgens: atqui non ut à ſe factum & conditum ita "conſervare ſtudebit humanum genus. cum vero "Deus hanc ipſam ob cauſam *veſtri* curam agat. "Sed quoniam hæc vobis placuerint, & eo contumeliæ in Deum deventum ſit, curate ut omnes "juxta tribus & ſceptra diſtributi ſint, dein ut "ſortes jaciantur. *Samuelis ad populum concio de jure regio.* 1 *Reg. c.* 8.

5. Cum autem Hebræi hoc ipſum feciſſent, Benjamitidi tribui ſors obvenit. illa vero ducta per cognationes, deſignata eſt cognatio Matris appellata, quæ cum viritim ſortiretur, Saulo Ciſæ filio regnum obtigit. Cæterum ubi hæc res juveni innotuit, illico ſe abſcondit, nolens (ut arbitror) ad regnum videri lubenti animo accedere. *Saulus rex creatur.* 1 *Reg. c.* 10.

Sed

[s] Εἰς τὸ] *Coll. Big. & Voſſ.* πρὸς τὸ.
[t] Σεσῶσθαί σου τὰς ὄνους] Σεσῶσθαί σοι in quinque *MSS.*
[v] Ἐπειτ' ἐκεῖϑεν] Ἔτι δ' ἐκ.
[x] Γαβαϑὰ,] Sup. lib. v. c. 1. §. ult. ἐν Γαβαθᾶ πόλει & lib. VIII. c. 12. §. 4. πρὸς τὴν πολιορκίαν τῆς Γαβαθῶν. SPANH.
[y] Ἐπιτούξῃ·] Ἐπιτεύξῃ *Hen.*
[z] Κίσου παῖς παρῆλθεν;] Sic *Baſ. G. Samb. & Vat.* Κήσου *Big.*
[a] Τὴν οἰκίαν] *Epiphanius & Gelenius* ita locum vertunt, ac ſi comma eſſet poſt οἰκίαν
[b] Ἀβενάρου·] Eſt qui malit Νήρου aut Ἀβεννήρου. Vide 1 *Reg.* c. 14. v. 51. & 1 *Paralip.* c. 8. v. 33. *Abner* in *Vet. Interpr.*
[c] Τὰς ὄνους ἔφρασε.] Τὰς pro τὰς repoſui ex *MSS.*
[d] Αἵματος] Δοκούντων poſt αἵματος inferunt *Big. & Samb.*
[e] Μασφαβὴν πόλιν·] Ita ex p. 298. v. 9. Μασσαβὴν *Vat.* Μασφαβὰ in *Editis, Aliiſque.* HUDS. Lib. VIII. c. 12. §. 4. Μασφά. at heic & lib. X. c. IX. §. 1. Μασφαβά. SPANH.
[f] Κατ' αὐτὴν τὴν αἰτίαν] Κατὰ ταύτην τὴν αἰτ. *Samb. Big. & Vat.*
[g] Τάχητε πάντες] Ita *Samb. Busb. & Hen* ut & mox βάλετε. in *Editis, Aliiſque* ταχῆτε, & dein βάλητε.
[h] Καὶ φυλάς τε] Sic in LXXII. καὶ τὰ σκῆπτρα ὑμῶν καὶ κατὰ τὰς φυλὰς ὑμῶν. Vide *F. Schacchi* Myrothecium III. c. 13. p. 146 & 147. &c.
[i] Καὶ σκῆπτρα,] Suſpectum illud καὶ σκῆπτρα, pro quo ſi ſenſus, & ſequentium habenda ratio, legendum, καὶ πατριάς; ſic ſup. §. 1. SPANH.
[k] Ἡ Ματρὶς καλουμένη] Articulus è *Big. Samb & Vat.* Ματριὰς *Vat.* & *Epiphan.* Ματρὶ *Zonar*
[l] Λαγχάνει] *Coll. Big. & Voſſ.* τυγχάνει.
[m] Κίσου βασιλεύειν] Ita *Vat.* Κισαὶ *in Editis.* Κὲς *Samb.* Κῆς *Big.* Vide p. 317. v. 41, & pag. hac v. 9.
[n] Ἐκ ποδῶν] Ἐκποδὼν *Hen. & Samb.* ab altera manu.

o Περι-

Sed eam præ ſe tulit moderationem & modeſtiam, ut, cum plerique ex parva felicitate vix ſui præ lætitia ſint compotes, ſed ſeſe oſtentantes omnium in oculos ingerant, ille, tot licet tantorumque populorum dominus conſtitutus, ab hujuſmodi oſtentatione ex regno ſibi delato tam procul abfuit, ut ſeſe è conſpectu illorum quibus erat imperaturus clam ſubduxerit, feceritque ut ab illis non ſine labore perquireretur. Quibus, quod Saulus nuſquam comparuerit, ad anguſtias redactis & valde ſolicitis, propheta Deum obſecrat, ut oſtenderet ubi eſſet, & juvenem omnibus conſpiciendum ſiſteret. Cum vero ex Deo reſciviſſet latebras in quas ſe abdiderat Saulus, mittit qui eum adducant. Ac poſtquam venit, in medio populi eum collocat. illos vero omnes ſupereminebat, & ipſa ſtatura præ cæteris forma eſſe regia videbatur.

Samuelus, rege creato, eventura in libro deſcripta recitat, populumque dimittit. 1 Regum, c. 10.

6. Tum vero propheta: "Hunc vobis in regem "Deus tradit. videte ut excellit omnibus, & im- "perio ſe dignum prodit". Cumque populus acclamaſſet, vivat rex, propheta, qui illis perſcripſerat omnia quæ eventura eſſent, recitavit ea *populo* coram rege, librumque in Dei Tabernaculum repoſuit, ut in omne ævum teſtimonio eſſet quod ea prædixerit. Hæc ubi perfecerat Samuelus, populum domum dimittit: atque ipſe in urbem Ramatham profectus eſt. ei enim patria erat. Saulo vero Gabatham, ex qua erat, abeunte, boni quidem multi eum comitabantur, debitum regi honorem præſtantes; plures vero improbi, qui & ipſum contemptui habebant, & cæteros etiam irridebant, & neque munera afferebant, neque data opera aut verbis teſtari volebant ſibi Saulum placere.

λαμβάνειν. ἀλλὰ τοσούτῳ ἐνεδείξατο ἐγκράτειαν καὶ σωφροσύνῃ· ὥστε τῶν πλείστων ἐπὶ μικραῖς εὐπραγίαις τῇ χαρᾷ καταχεῖν δυναμένων, αὐτὸς εἰς τὸ πᾶσι γνώσεσθαι Φανερὸς [o] προσπεπόνθων, ὁ δὲ μόνον οὐδὲν ἐνέφηνε τοιοῦτον ἐπὶ βασιλείᾳ, [p] καὶ τῶν τοσούτων καὶ τηλικούτων ἐθνῶν [q] ἀποδειχθῆναι δεσπότης, ἀλλὰ καὶ τῆς ὄψεως αὐτὸν τῆς τῶν βασιλευθησομένων ἐξέκλεψε, καὶ ζητεῖν αὐτὸν καὶ σπεύδειν τοῦτο παρεσκεύασεν. ὧν ἀμηχανούντων καὶ φροντιζόντων ὅπου γῆς τὸ ἀφανὲς ὁ Σαοὺλος, ὁ προφήτης ἱκετεύει τὸν Θεὸν δεῖξαι πᾷ ποτ' εἴη, καὶ προσελθεῖν [r] εἰς ἐμφάνειαν τὸ νεανίσκον. μαθὼν δὲ παρὰ Θεοῦ τὸν τόπον ἔνθα [s] κέκρυπται ὁ Σαοὺλος, πέμπει τοὺς ἄξοντας αὐτόν· καὶ παραγενόμενον ἴσχυσι μέσον [t] τοῦ πλήθους. ἐξεῖχε [t] δὲ αὐτῶν ἁπάντων, καὶ τὸ ὕψος ἴσον βασιλικώτατος.

ς'. Λέγει δὲ ὁ προφήτης· "τοῦτον ὑμῖν ὁ Θεὸς ἔδωκε "βασιλέα. ὁρᾶτε δὲ ὡς καὶ κρείττων [v] ἐστὶ πάντων, καὶ "τῇ δεξιᾷ ἄξιος". ὡς δὲ ἐπεφήμησε τῷ βασιλεῖ σωτηρίαν ὁ λαὸς, τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι [x] καταγράψας αὐτοῖς ὁ προφήτης, ἀνέγνω δὲ βασιλέως ἀκροωμένου· καὶ τὸ βιβλίον τίθησιν ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ σκιρᾷ, τεκμήριον μελέτης γνησίας [y] εἰς μαρτύριον ὧν προείρηκε. τοῦτ' ἐπιτελέσας ὁ Σαμουήλος, ἀπολύει τὸν πληθύν. καὶ αὐτὸς ἦλθεν εἰς [z] Ραμαθὰν πρόσφορον πόλιν. πατρὶς γὰρ ἦν αὐτῷ. Σαοὺλῳ δὲ ἀπερχομένῳ εἰς [a] Γαβαθὰν, ἐξ ἧς ὁρμήσας, [b] συνήρχοντο πολλοὶ μὲν ἀγαθοὶ, τὸν προσήκοντα βασιλεῖ τιμὴν νέμοντες· πονηροὶ δὲ πλείους, οἱ [c] καταφρόνουν τ' αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἄλλους ἐκλεύαζον, καὶ οὔτε δῶρα προσέφερον, οὔτε ἐν ἀγορᾷ καὶ λόγῳ τὸ ἀρέσκεσθαι [d] τῷ Σαοὺλον ἐπῆγεν.

CAP. V.

Saulus contra Ammanitarum gentem exercitum educit; atque hoſtes profligat ſpoliatque.

ΚΕΦ. ε'.

Σαούλου στρατεία ἐπὶ τὸ Ἀμμανιτῶν ἔθνος, καὶ νίκη καὶ ἁρπαγὴ τῶν πολεμίων.

Naaſe regis Ammanitarum expeditio in Judæos Transjordanianos. 1 Reg. c. 11.

AT deinde poſt unum *fere* menſem ei auctoritatem apud omnes peperit bellum, quod geſſit cum Naaſe rege Ammanitarum. Hic enim Judæis ultra Jordanem habitantibus, expeditione in eos facta cum magno & forti exercitu, multa infert mala; urbeſque eorum in ſervitutem adducit; illos quidem, quos vi & violentia in præſens ſubegerat, aſtuto callidoque commento eo impotentiæ redigens, ut ſi quando ab eo deſciſcere vellent, nulla eis ſupereſſet ſervitutis ſub ipſo effugiendæ poteſtas. nam illis, qui aut fide data ſeſe dediderunt, aut jure belli capti erant, dextros oculos effodiebat. eo autem conſilio, ut, ſiniſtro oculo illis ſub ſcuto latente, *bello* eſſent prorſus inutiles. Et hæc quidem rex Ammanitarum cum feciſſet habitantibus trans Jordanem, exercitum in eos educebat qui Galadeni vocantur. ac caſtra metatus apud primariam hoſtium urbem (illa autem Jabis eſt) legatos ad eos mittit cum monitis mi-

Μηνὶ δὲ ὕστερον [e] ἀρχὴ τοῦ πάντων αὐτῷ τιμῆς ὁ πρὸς [f] Ναάσσην πόλεμος, τῶν Ἀμμανιτῶν βασιλέα. οὗτος γὰρ πολλὰ κακὰ τοὺς πέραν τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ κατῳκημένους τῶν Ἰουδαίων ἠργάσατο, [g] μετὰ πολλοῦ καὶ μαχίμου στρατεύματος ἐφοδεύσας ἐπ' αὐτούς· καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν εἰς δουλείαν ὑπήγαγεν, ἰσχύϊ μὲν καὶ βίᾳ πρὸς τὸ παρὸν αὐτοὺς χειρωσάμενος, σοφίᾳ δὲ καὶ διανοίᾳ, πρὸς τὸ μηδὲ αὖθις ἀποστάσεως δυνηθῆναι τῷ [h] ὑπ' αὐτῷ δουλείαν ἀφυγεῖν, ἀσθενεῖς ποιῶν. τοῦτο γὰρ ἦν καὶ πίστιν ὡς αὐτὸν ἀφικνουμένων, ἢ λαμβανομένων πολέμῳ νόμῳ, τοὺς δεξιοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξέκοπτε. ἐποίει δὲ τοῦτ', ὅπως, [i] τοῦ ἀριστεροῦ αὐτοῖς ὄψεως ὑπὸ τῷ θυρεῷ καλυπτομένης, [k] ἄχρηστοι παντελῶς εἶεν. καὶ ὁ μὲν τῶν Ἀμμανιτῶν βασιλεὺς, ταῦτ' ἐργασάμενος τοὺς πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ἐπὶ τοὺς [l] Γαλαδηνοὺς λεγομένους ἐπεστράτευσε. καὶ στρατοπεδευσάμενος πρὸς τῇ μητροπόλει τῶν πολεμίων, [m] Ἰαβὶς δὲ ἐστὶν αὕτη, πέμ-

o Προσπεπόνθων,] Lege προσπεπόνθειν. COCC.

p Καὶ τοσούτων] Καὶ τῷ *Big.* & *Samb.*

q Ἀποδειχθῆναι] Ἀποδεδεῖχθαι *Iidem* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

r Εἰς ἐμφάνειαν] Εἰς ἐμφανὲς *Iidem.*

s Κέκρυπται] ὁ Σαοὺλος,] Κρύπτει] *Hen. Busb* & *Vat.*

t Δ' αὐτῶν ἁπάντων,] Ita cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* δὲ ἁπάντων *Baſ.* & *G.* δὲ αὐτῶν ſine ἁπάντων *Vat.*

v Ἐστὶ πάντων,] Sic quinque *MSS.* & *Epiphanius.* ἴσα *Baſ.* & *G.*

x Καταγράψας αὐτοῖς] Ita rurſus *Iidem.* κακὰ γράψας in *Editis.*

y Εἰς μαρτύριον] Eo modo *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* ſimpliciter μαρτύριον *Baſ.* & *G.*

z Ραμαθὰν προσῆλθε] Sequutus ſum *Vet. Interpr.* Vide p. 307. v. 18. εἰς Ἀρμαθὰ *Big. Samb.* & *Vat* εἰς Ἀρμαθὰ *Baſ.* & *G.* HUDS. Conf. Cap. 11. ſup. §. 3. SPANH.

a Γαβαθὰν,] Ita *Baſ. G. Vat. Hen.* & *Busb.* Γαβαὼθ *Big.* Γαβαούθ *Samb.* Vide Cl. *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 13. p. 339.

b Συνήρχοντο πολλοὶ μὲν ἀγαθοὶ,] Συνήγοντο *Vat.*

c Καταφρόνουν τ' αὐτοῦ,] Ita *Vat.* καταφρόνουν τε quinque *alii.* (abeſſe poſſe putat *Cocceius*) καταφρονοῦντες αὐτοῦ *Baſ.* & *G.*

d Τὸν Σαοὺλον ἐθεράπευον.] Τῷ Σαοὺλῳ *Vat.*

e Ἀρχὴ τοῦ πάντων] Ἀρχὴ *Vat. Big.* & *Samb.* Initio ejuſdem belli *Zonaras*, μετὰ ἓν μῆνα, ὁ *Flavio.*

f Ναάσσῃ πολέμου,] *Al.* Ναασσῆ.

g Μετὰ πολλοῦ] Διὸ μετὰ *Big. Samb. Vat* & *Gall.* 1. καὶ μετὰ legiſſe videtur *Epiphan.* Alii quidem ſic diſtinguunt, ἐφοδεύσας· μετὰ π. κ. μ. σ. δ. ἐ. αὐτούς, καὶ τὰς π.

h Ὑπ' αὐτῷ] Ὑπ' αὐτῶν *Vat.* & mox πρὸς αὐτόν. ubi abſque cauſa ἢ πρὸς αὐτὸν *Big.* & *Samb.*

i Τῆς ἀριστερᾶς] Τὴν ἀριστερὰν αὐτῶν *Hen.* & *Busb.* nam qui ſiniſtra manu objicit clypeum, eo tegit ſiniſtrum oculum, dextro autem aſpicit hoſtes: qui ergo dextrum iis eruit oculum inutiles bello facit. *Theodoret.* Tom. 1. p. 242.

k Ἀχρηστος παντελῶν εἶεν.] Ita *Big. Samb.* & *Biblia Vaticana.* Ἰαβὶς *Baſ. G.* & *Biblia Complutina.*

l Γαλαδηνοὺς] Γαλαδηνὰ Regio lib. v. ſup. c. VII. §. 11. SPANH.

m Ἰαβὶς δὲ ἐστὶν αὕτη,] Ἰαβεὶς *Zonaras* & *Biblia Alexandrina.*

n Ανα-

πέμπει πρὸς αὐτὸὺς πρέσβεις, κελεύων ἢ φιλοδωρῆσαι σφᾶς αὐτὸὺς ὑπὲρ τῶ τὸὺς δεξιὸὺς αὐτῶν ὀφθαλμὸὺς ἐξορύξαι, ἢ πολιορκήσειν ἠπείλει καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν [n] ἀνασήσειν· τὸν δ' αἵρεσιν ἐπ' αὐτοῖς εἶναι, πότερον ποτὲ βραχύ τι τοῦ σώματος ἀποτεμεῖν [o] θέλουσιν, ἢ πάντες ἀπολωλέναι. οἱ δὲ Γαλαδηνοὶ καταπλαγέντες πρὸς ὁτέτερον μὲν ἐτόλμησαν ὁδὲν εἰπεῖν, [p] ὅτ' εἰ φιλοδίδοασιν. αὐτὸὺς, ὅτ' εἰ πολεμοῦσιν. ἀνοχλὴ δ' ἡμερῶν ἑπτὰ λαβεῖν ἠξίωσαν, ἵνα πρεσβευσάμενοι πρὸς τοὺς ὁμοφύλους φίλους παλέσωσι συμμαχεῖν [q] αὐτοῖς. καὶ εἰ μὲν ἔλθοι βοηθὰ, [r] πολεμῶσιν· εἰ δ' ἄπορα εἴη τὰ παρ' ἐκείνων, φιλοδώσειν αὐτοὺς ἔφασκον, ὑπὲρ τῶ παθεῖν ὅ, τι ἂν αὐτῷ δοκῇ.

β'. Ὁ δὲ Ναάσης, καταφρονήσας τῶν Γαλαδηνῶν πλήθους, καὶ τὴν ἀποκρίσεως αὐτῶν, δίδωσί τι αὐτοῖς τὴν ἀνοχὴν, καὶ πέμπει πρὸς οὺς ἂν θέλωσι συμμάχους ὑπερέπῃ. [s] πέμψαντες οὖν ἄγγελους κατὰ πάλιν τοῖς Ἰσραηλίταις διήγγελλον τὰ φίλα τῷ Ναάσῃ, καὶ τὴν ὠμότητα ἐν ᾗ καθεστήκεσαν. οἱ δὲ εἰς δάκρυα καὶ λύπην ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τῶν φίλων τοὺς Ἰαβισηνοὺς προήχθησαν, καὶ πέρα τούτων ὁδὲν αὐτοῖς ἄλλο πρᾶξαι συνεχώρησε τὸ δέος. ἀκουόντων δὲ τῶν ἀγγέλων [t] καὶ ἐν τῇ Σαούλ τοῦ βασιλέως πόλει, καὶ τοὺς κινδύνους ἐν οἷς εἶναι συνέβαινε τοὺς Ἰαβισηνοὺς φερομένους, ὁ μὲν λαὸς παυτὰ τοῖς πρώτοις ἔπαθεν· ὠδύρετο γὰρ τὴν συμφορὰν τὴν τῶν συγγενῶν. ὁ δὲ Σαοὺλ, ἀπὸ τῶν περὶ τὴν γεωργίαν [v] φιλοτιμούμενος ἔργων εἰς τὴν πόλιν, ὑπὸ τυγχάνει κλαίουσι τοὺς αὐτοῦ πολίτας· καὶ πυθόμενος τὴν αἰτίαν τῆς συγχύσεως καὶ κατηφείας αὐτῶν, μανθάνει τὰ φίλα τῶν ἀγγέλων. καὶ ἐνθέως ἀκούσας ἀποπέμπει μὲν τοὺς Ἰαβισηνοὺς, ὑπισχνούμενος αὐτοῖς ἥξειν βοηθὸς τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν, καὶ πρὶν ἥλιον ἀνασχεῖν κρατήσειν τῶν πολεμίων, ἵνα [w] νενικηκότας ἤδη [x] τῶν φόβων ἀπηλλαγμένους ὁ ἥλιος ὑπείλας [x] ἤδη. ὑπομεῖναι δὲ ἐκέλευσέ τινας αὐτῶν, ἡγησομένους τῆς ὁδοῦ.

γ'. Βουλόμενος ὁ Φόβος ζημίας τὸν λαὸν [y] εἰς τὸν πρὸς Ἀμμανίτας ὑπερθέσθαι πόλεμον, καὶ συνελθεῖν αὐτοὺς ὀξύτερον, ὑποτεμὼν τῶν αὐτῶν βοῶν τὰ νεῦρα, [z] ταὐτὸ ἀφθήσειν ἠπείλησε [a] τοὺς ἀπαντῶντας, εἰ μὴ πρὸς τὸν Ἰορδάνην ὡπλισμένοι καὶ τὴν ὑπούσαν ἀπαντήσωσιν ἡμέραν, καὶ ἀκολουθήσωσιν αὐτῷ ὁ Σαμουήλῳ τῷ προφήτῃ, ὅπου ποτ' ἂν αὐτοὺς ἀγάγωσι. τῶν δὲ διὰ ὄλαβειαν τὸν [b] κατεπηγγελμένης ζημίας εἰς τὸν ὡρισμένον καιρὸν συνελθόντων, ἐξαριθμεῖται ἐν Βαλὰ τῇ πόλει τὸ πλῆθος· εὑρέθη δὲ τὸν ἀριθμὸν χωρὶς τῆς Ἰούδα φυλῆς, εἰς [c] ἑβδομήκοντα μυριάδας συνειλεγμένους· τῆς δὲ φυλῆς ἐκείνης, [d] ἦσαν ἑπτὰ μυριάδες. ἀφικομένοις δὲ τὸν Ἰορδάνην, καὶ [e] σχοίνων δέκα διὰ ὅλης τῆς νυκτὸς ἀνύσας ὁδὸν, φαίνει μὲν ἥλιον ἀνίσχοντα. [f] τειχῆ δὲ τὸ στράτευμα διελὼν, ὑπερπίπτει παντάχοθεν ἀφνιδίως [g] οὐ προσδοκῶσι τοῖς ἐχθροῖς. καὶ συμβαλὼν εἰς μάχην, ἄλλους τε πολλοὺς ἀποκτείνει τῶν Ἀμμανιτῶν, καὶ Ναάσην τὸν βασιλέα. τοῦτο

nisque, ut aut ea conditione deditionem facerent, ut dextros eis oculos erueret, aut exspectarent se illos obsessurum esse, urbesque eorum funditus eversurum: penesque illos esse eligendi optionem, utrum velint particulam corporis amittere, aut certe universi perire. Galadeni vero, metu perterriti, ad neutrum quidem horum ausi sunt quidquam respondere, neque si semetipsos traderent, neque an bello rem experiri mallent. Sed petierunt sibi dies induciarum septem concedi, ut missis ad tribules suos legatis suppetias ab eis implorarent. Et si quidem auxilio sibi venerint, bellum jungere; sin vero nullam opem ab iis impetrarint, sese illi dedituros esse dicebant, ea lege ut paterentur quicquid ipsi libuerit. *Hortatur Galadenos ad deditionem, dura lege oculos dextros eruendi. c. 11.*

2. Naases autem, qui Galadenos contempsit, illorumque *sprevit* responsum, simul dat eis induicias, finitque ut quoscunque velint in auxilium evocent. Igitur nunciis statim per omnes Israëlitarum urbes missis ea illis narrabant, quæ *atrociter* minitatus est Naases, & in quas redacti erant angustias. Illi vero, audita hac Jabisenorum calamitate, ad lachrymas magnumque in mœrorem adducti sunt: timor autem eos omni facto & incœpto prohibebat. Ac cum nuncii in Sauli regis civitatem venissent, & in quibus contigit Jabisenos esse periculis declarassent, populus quidem *iste* similiter ac alii quos adierant dolore afficiebantur: nam *ingentem* excitabant luctum ob cognatorum miseriam. Saulus autem, * ex opere rustico *tum forte* in urbem se recipiens, cives suos offendit lachrymis perfusos; atque percontatus quid iis accidisset, ut in tanta essent perturbatione & mœstitia, ab iis accipit quæ attulerint legati. atque divinitus afflatus Jabisenos quidem remittit, pollicitus eis se tertia die venturum auxilio, & ante solem exortum hostes superaturum, ita ut eos jamjam victores & timore liberatos sol oriens aspiceret. Quosdam autem illorum, in duces itineris, secum manere jussit. *Saulus Galadenis auxilium pollicetur, spondetque iis victoriam. 1 Reg. c. 11.*

3. Volens autem populum ad bellum contra Ammanitas metu ne damno multarentur excitare, facereque ut quam ocyssime convenirent, cum bobus suis † nervos succidisset comminatus est eodem modo se tractaturum eos qui sibi afforent, nisi die proxima cum armis ad Jordanem præsto adessent, sequuturi ipsum & Samuelum prophetam quocunque *eos* ducerent. Eorum vero, qui sibi caventes à supplicio denunciato ad præfinitum tempus convenerant, multitudinis in urbe Bala facta est recensio: numerumque invenit virorum absque tribu Judæ ad septingenta millia confluxisse: illius autem tribus erant septuaginta millia. Transgressus ‡ dein Jordanem, & tota nocte decem schœnorum viam emensus, ante solis quidem ortum pervenit quo destinaverat. Cum autem exercitum trifariam partitus esset, derepente hostes nihil tale exspectantes undique adoritur. ac prælio commisso, & alios quamplurimos perimit, ipsumque regem Naasem. Res ista à Saulo præcla- *Populo gravia comminatus est Saulus, si ipsum sequi detrectarent.* VI.

n Ἀνασήσειν·] Ἀναστατώσειν *Vat.*

o Θέλωσιν,] Vel cum *Samb. ἐθέλωσι.* ut mox hac pag. v. 16. *θέλωσι Vat.*

p Οὔτ εἰ φιλοδίδοασιν] Οὔτε φιλοδιδ. ὅτε πολ. *Vat.*

q Αὐτοῖς.] Αὐτοῖς *Samb.* & mox αὐτὰς.

r Πολεμῶσιν·] Πολεμήσουσιν *Busb.* (*Coll. Voss.*) *Hen. Vat.* & *Samb.* à manu secunda.

s Πέμψαντες οὖν] Πέμπουσιν οὖν, & dein οἱ ἤγγελλον *Vat.*

t Καὶ ἐν τῇ Σαούλ] Illud καὶ non agnoscit *Vat.*

v Περιγινόμενος] Ἀφικόμενος *Vat.*

* *Ex opere rustico* tum forte *in urbem se recipiens*,] In *Bibliis S.* qui tum rure boves agens veniebat.

x Ἤδη.] Ἰδὴ *Samb.* & *Big.* absque Atticismo. Est qui malit ἤδη.

y Εἰς τὸν πρὸς Ἀμμανίτας] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. ἐπὶ in *Editis.*

z Ταὐτὸ ἀφθήσειν] Ita in quinque *MSS. Bas.* & *G. ταῦτα Epiphan.*

† *Nervos succidisset*,] *Si Literæ* dicunt, *eum par boum cepisse, dissectumque in omnes Israëlitarum fines per nuncios dimisisse, cum edicto ut qui eum sequuti non essent, eorum bubus ita fieret.* Vide *Schotanum* in *Biblioth.* tom. secundo, p. 570.

a Τοὺς ἀπαντῶντας,] Τοὺς οὐκ ἀπαντῶντας *Big. Samb.* & *Vat. τοὺς ἄπαντας Epiphan.* non inconcinne.

b Κατεπηγγελμένης ζημίας] Κατηγγελμένης *Vat.*

c Ἑβδομήκοντα] Ita *Codices Græci Latinique omnes*, sanè super numeros *Bibliorum S.* quæ versamus. HUDS. 1 Sam. xi. 8. numerus Israëlitarum 300. millia, & è tribu Juda 30. millia. SPANH.

d Ἦσαν ἑπτὰ μυριάδες.] Ἦσαν εἰς ἑπτὰ μυριάδας *Vat.*

‡ *Dein Jordanem*,] Apud *Vet. Interpr.* habemus *ergo.* ac si legisset δὴ pro δέ.

e Σχοίνων δέκα] Σχοινίων *Vat.* HUDS. Σχοῖνος mensura viæ, vox Persica teste Athenæo lib. 111. p. 122. A. SPANH.

f Τειχῆ δὲ τὸ] Ita *Samb.* in *cæteris* τειχῆ.

g Οὐ προσδοκῶσι] Ὡς οὐ προσδ. *Vat.*

Saulus ex re præclare gesta gloriam adeptus est. 1 *Reg. c.* 11.

clare gesta erat, famaque ejus ingenti cum laude ad omnes Israëlitas perlata est, atque mirabilem ob fortitudinem adeptus est gloriam. nam & siqui erant qui prius ipsum contempserant, tum mutata sententia illum honore prosequebantur & omnium optimum *esse* existimabant. Non enim eo contentus erat, quod Jabisenos conservasset, sed & in Ammanitarum regionem facta irruptione, eam totam vastat & depopulatur; cumque multum prædæ cepisset, glorioše in suas sedes reversus est. Populus autem ex voluptate, qua eos affecerant prosperi rerum sub Saulo successus, gaudebant quidem quod talem nacti essent regem. contra eos vero, qui illum nec res suas tueri nec augere posse dixerant, exclamabant, *rogitantes* ubi nunc sunt isti, pœnas exsolvant; atque alia omnia *adjiciebant convicia* quæ solet populus felicitate sua elatus in eos projicere, qui paulo ante ejus auctores despexerant. Saulus interea studium quidem eorum & benevolentiam erga se collaudabat: verum jurejurando negavit se quenquam à tribulibus eo die conspecturum esse supplicio affectum. quippe absurdum fore *ajebat* ut victoria à Deo data sanguine & cæde eorum fœdaretur, qui ex eadem qua ipsi stirpe essent prognati: magis vero decere, mutuo amore epulisque diem celebrare.

λαμπρὸν ἐπράχθη τῷ Σαύλῳ [h] τὸ ἔργον, καὶ ὡς πάντας αὐτὸν τὰς Ἑβραίους διῆγλεν ἐπαινούμενον, καὶ δόξης ἀπολαύοντα θαυμαστῆς ἐπ' ἀνδρείᾳ. καὶ γὰρ εἴ τινες ἦσαν οἱ πρότερον αὐτὸ [i] κατεφρόνουν, τότε μετέγνωσαν ὅτι τὸ τιμᾶν καὶ πάντων ἄριστον νομίζειν. ὁ γὰρ [k] ἤρκησεν αὐτῷ τὰς Ἰαβισηνὰς σεσωκέναι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆ τ Ἀμμανιτῶν ἐπιστρατεύσας χώρᾳ, πᾶσαν αὐτὴν κατεστρέφετο· καὶ πολλὴν λείαν [l] λαμπρῶς εἰς τὴν οἰκείαν ἀπέστρεψεν. ὁ δὲ λαὸς, ὑφ' ἡδονῆς [m] τῶν Σαύλῳ κατωρθωμένων, ἔχαιρε μὲν ὅτι τοιοῦτον ἐχειροτόνησε βασιλέα. πρὸς δὲ τοὺς ὐδὲν ὄφελος αὐτὸν ἑστάναι τοῖς πράγμασι λέγοντας ἐβόων· ποῦ νῦν εἰσὶν ἐκεῖνοι, καὶ δότωσαν δίκην· καὶ πάντ' ὅσα φιλεῖ λέγειν ὄχλος ἐπ' ἀπειλαῖς [n] ἁρμένος πρὸς τοὺς ἐξυβριζοντας ἔναγχος τοὺς τούτων αἰτίους. Σαύλου δὲ τούτων μὲν ἀπέστρεφε τὴν εὔνοιαν καὶ τὴν [o] περὶ αὐτοῦ προθυμίαν· ὥμοσε γὰρ [p] μή τινα περιόψεσθαι τῶν ὁμοφύλων [q] ἀναιρούμενον ἐπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας. ἄτοπον γὰρ εἶναι τὴν ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ δεδομένην νίκην αἵματι Φύρειν καὶ φόνῳ, τῶν ἐκ ταὐτοῦ γένους αὐτοῖς· [r] πρέπειν δὲ μᾶλλον ἀμνεμόνως διακειμένους ἑορτάζειν.

Regnum Saulo renovatur. 1 *Reg. c.* 11.

4. Cum vero Samuelus pronunciasset; altera etiam opus esse inauguratione, ut *novis auspiciis* Saulo confirmaretur regnum, omnes sese in urbem Galgala congregant: nam ut in istum locum convenirent, jusserat Samuelus. ac rursum populo inspectante Saulum sacro oleo inungit propheta, iterumque *eum* declarat regem. Atque hoc modo Hebræorum respublica in regni formam commutata est. nam sub Moyse & discipulo ejus Jesu, qui exercitui cum imperio præerat, in optimatium statu permanserunt. Ejus autem post obitum, annos omnes decem & octo præterea, populus non habuit summum magistratum. Postea vero ad pristinam regiminis formam redierunt, *supremo* rerum omnium judicio ei, qui bello optimus & fortitudine præcellere videretur, permisso. quam ob rem *totum* hoc tempus, quo isto gaudebant statu, Judicum appellarunt.

δ'. Σαμουὴλ δὲ φήσας [s] καὶ δευτέρας δεῖν χειροτονίας Σαύλῳ τὴν βασιλείαν ἐπικυρῶσαι, συνίαζι πάντας εἰς Γαλγαλα πόλιν· [t] ἐκεῖ γὰρ αὐτὸς ἐκέλευσεν ἐλθεῖν. καὶ πάλιν ὁρῶντος τοῦ πλήθους ὁ προφήτης χρίει τ Σάουλον τῷ ἁγίῳ ἐλαίῳ καὶ δεύτερον ἀναγορεύει βασιλέα. καὶ οὕτως ἡ τῶν Ἑβραίων πολιτεία εἰς βασιλείαν μετέπεσεν. ἐπὶ γὰρ Μωϋσέως καὶ [u] μαθητοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ, ὃς ἦν στρατηγὸς, ἀριστοκρατούμενοι διετέλουν· μετὰ δὲ τὸν [x] ἐκείνου τελευτὴν, ἐπὶ τοῖς πᾶσι δέκα καὶ πρὸς τούτοις ὀκτὼ, τὸ πλῆθος αὐτῶν ἀναρχία κατέσχε. μετὰ ταῦτα δ' εἰς τὴν προτέραν ἐπανῆλθον πολιτείαν· τῷ κρῖναι πόλεμον ἀρίστῳ δόξαντι γεγενῆσθαι καὶ κατ' ἀνδρείαν πρὸ [y] τῶν ὅλων δικάζειν ἐπιτρέποντες. καὶ διὰ τοῦτο τὸ χρόνον τοῦτον τῆς πολιτείας, Κριτῶν ἐκάλεσαν.

Samuelus populo ostendit suam innocentiam. 1 *Reg. c.* 12.

5. Samuelus autem propheta, cum Hebræos in concionem convocasset, ait, "adjuro vos per maximum Deum, qui fratres bonos, Moysem sane volo & Aaronem, in hanc lucem misit, & patres vestros ex Ægyptiorum dominatu & *dura* qua illos premebant servitute eripuit, ut, neque pudori cedentes, neque ex metu aliquid imminuentes, neque ulli affectui obsequentes, dicatis, ecquid pravi & injusti fecerim, aut quæstûs ergo, aut plus justo habendi cupidine, aut ut gratiam cum aliis inirem. Coarguite *me* si cujus vitulum aut ovem, aut simile quidpiam acceperim (cum tamen culpa vacare videatur, si quid in victum cesserit) aut si alicujus jumentum meos in usus abripiendo eum contristaverim; in hisce & similibus *si vel tantillum peccaverim*, dicite, rege vestro præsente". Illi vero exclamarunt,

ε'. Ἐκκλησίαν δὴ Σαμουὴλος ποιήσας ὁ προφήτης τ Ἑβραίων, [z] "ἐπόμνυμι, φησὶν, ὑμῖν τ μέγιστον Θεὸν, "ὃς τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἀγαθοὺς ἐκείνους, λέγω δὴ Μωϋ- "σῆ καὶ Ἀαρῶνα, παρήγαγε εἰς τ βίον, καὶ τοὺς πα- "τέρας ἡμῶν ἐξήρπασεν Αἰγυπτίων, καὶ τ [a] ὑπ' αὐτοῖς "δουλείας· μηδὲν μήτ' αἰδοῖ χαριζομένους, [b] μήθ' ὑπο- "στελλομένους φόβῳ, μήτε ἄλλῳ τινὶ πάθει προσχωρή- "σαντας εἰπεῖν, [c] τί μοι πέπρακται σκαιὸν καὶ ἄδι- "κον, ἢ κέρδους ἕνεκα, ἢ πλεονεξίας, ἢ χάριτος τ "ὑμῶν [d] ἄλλης. [e] ἐλέγξατ' εἰ μόχθον ἢ πρόβατον ἢ τοιοῦ- "τόν τι προσηκάμην· ἀφ' ὑμῶν ἀνεμέσητον δοκεῖ "λαμβάνειν· ἢ εἴτινος ὑποζύγιον εἰς ἐμὴν ἀποστάσας "χρείαν ἐλύπησα· τούτων ἔν τι κατεῖπεῖν παρόντος ὑ- "μῶν τ βασιλέως". οἱ δὲ ἀνέκραγον, "μηδὲν τούτων "ὑπ'

h Τὸ ἔργον] Abest τὸ *Big. Hen.* & *Vat.* ibidem ἔργων *Samb.* & mox πρὸς πάντα *Big.*

i Κατεφρόνουν,] Καθαφρονοῦντες *Vat.*

k Ἤρκησεν αὐτῷ] Ἤρκεσεν *Big. Samb.* & *Vat.* alterum tamen correctius & vetustius.

l Λαμπρῶς] Aut λαμπρὰς cum *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*

m Τῶν Σαύλῳ] Ita ex *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* τῷ Σαύλῳ κατορθωμένων.

n Ἡρμένος] Sic *Big.* & *Samb.* ἠρεσμένος *Basil. G. Alii*que. εἰρημένος legisse videtur *Epiphan.* Ita tamen *Vat.* λέγειν ὄχλος ἐν ὑπερβολαῖς πρὸς τοὺς ὑπελίζοντας ἔναγχος.

o Περὶ αὐτὸν] Περὶ αὐτὸν *Big. Samb.* & *Vat.*

p Μή τινα περιόψεσθαι] Μηδένα *Big.* & *Samb.* μηδένα *Vat.*

q Ἀναιρούμενον ἐπ' ἐκείνης] Ἀναιρεθῆναι ἀπ' ἐκείνης *Vat.* & mox ὑπὸ Θεοῦ.

r Πρέπειν δὲ μᾶλλον] Πρέπειν δὲ μᾶλλον πρὸς ἀλλήλους ὑμνοῦντας in quatuor *MSS.*

s Καὶ δευτέρας] Καὶ δευτέρᾳ δεῖν (vel δεῖ) χειροτονίᾳ in aliquibus *MSS.*

t Ἐκεῖ γὰρ αὐτὸς] *Al.* ἐκέλευσεν γὰρ αὐτὸς ἐκεῖ ἐλθεῖν.

u Αὐτοῦ] Delet *Collatio Voss.*

x Ἐκείνου τελευτὴν,] Aut ἐκείνων cum *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*

y Τῶν ὅλων] Τῶν ἁπάντων *Vat.*

z Ἐπόμνυμι,] Ἐπόμνυμι in quinque *MSS.* Atticissant hîc *Basil.* & *G.*

a Ὑπ' αὐτοῖς] Ὑπ' αὐτὸς *Vat.*

b Μήθ' ὑποστελλομένους φόβῳ,] Ita cum *Vat.* in *Aliis* μήτε.

c Τί μοι πέπρακται;] Εἴ τι μοι *Big. Samb.* & *Vat.*

d Ἄλλης.] Ἀλλήλων *Vat.*

e Ἐλέγξατ' εἰ μόχθον] Vel cum *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* ἐλέγξατ' εἴ τι κ τ τοιοῦτον τι προσηκάμην, μόχθον ἢ πρόβατον. Favet & *Epiphanii* liber. mox ἤτινος ὑποζυγίου εἰς τὴν ἐμὴν, in iisdem *MSS.*

f Αὐ-

"ὑπ' αὐτῶ γενόμενα· σωθῆναι ἢ ὁσίως [f] αὐτὸν καὶ δι-
"καίως ἅπασι ἔθνεσι.

ε'. Σαμουὴλος δ', ταύτης ἐξ ἁπάντων τὴν μαρτυρίας
αὐτοῖς γενομένης, "ἐπεὶ δεδώκατέ μοι, φησὶν, τὸ μη-
"δὲν ἄτοπον [g] ἐφ' ὑμᾶς αὐτοῖς ἐμοῦ δυνάσθαι λέγειν, φέρε
"νῦν μοι παῤῥησίας ἀκούσατε ἐμοῦ λέγοντος, ὅτι μεγάλα
"ἡσεβήσατε εἰς τὸν Θεὸν αἰτησάμενοι βασιλέα. ἐλαμνημο-
"νεύειν δ' ὑμᾶς ἔδει, ὅτι σὺν ἑβδομήκοντα μόνοις
"ἐκ τοῦ γένους [h] ἡμῶν ὁ πάππος Ἰάκωβος ἐλθὼν λιμὸν
"εἰς Αἴγυπτον ἦλθε. κἀκεῖ πολλῶν μυριάδων ἐπιτεκνω-
"θέντων, ἃς εἰς δουλείας καὶ χαλεπὰς ὕβρεις ἤγαγον οἱ
"Αἰγύπτιοι, ὁ Θεὸς, [i] ἐξαμένων τὸν πατέρων, χωρὶς
"βασιλέως παρέσχεν αὐτοῖς ῥύσασθαι τὴν ἀνάγκης τὸ σωτῆ-
"ριον, Μωϋσῆν αὐτοῖς καὶ Ἀαρῶνα [k] πέμψας ἀδελ-
"φούς· οἳ ἤγαγον ὑμᾶς εἰς τόνδε τὸν γῆν, ἣν νῦν ἔ-
"χετε. καὶ τούτων ἀπολαύσαντες ἐκ τοῦ Θεοῦ, προδεδώ-
"κατε τὸν θρησκείαν καὶ τὸν εὐσέβειαν. ὃ μὲν ἀλλὰ
"καὶ [l] πολεμίοις ὑποχειρίους γινομένους ἠλευθέρωσε.
"πρῶτον μὲν Ἀσυρίων καὶ τὴν ἐκείνων ἰσχὺν ὑπερτι-
"θεὶς ἀπεργασάμενος· ἔπειτα Ἀμμανιτῶν κρατῆσαι πα-
"ρασχὼν [m] καὶ Μωαβιτῶν, καὶ τελευταῖον Παλαιστί-
"νων. καὶ ταῦτα ὁ βασιλέως ἡγεμόνος διεπεράσασθε,
"ἀλλ' [n] Ἰεφθοῦ καὶ Γεδεῶνος στρατηγούντων. τίς οὖν ἔχει
"ὑμᾶς ἄνοια, [o] φυγεῖν μὲν τὸν Θεὸν, ὑπὸ βασιλέα δὲ
"εἶναι θέλειν. ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀποδείξω τοῦτον ὃν αὐτὸς ἐ-
"πελέξατο. ἵνα μέντοι γε φανερὸν [p] ὑμῖν ποιήσω τὸν Θεὸν
"ὀργιζόμενον καὶ δυσχεραίνοντα τῇ τῶν βασιλείας ὑμῶν αἱρέ-
"σει, δηλώσω τοῦτ' ὑμῖν [q] τὸν Θεὸν ποιήσας ὑμᾶς σή-
"μειον [r] ἐναργῶς. ὁ γὰρ ἀθέρος πότερον εἶδεν ὑμῶν οὐ-
"δεὶς ἐνταῦθα γεγενημένον, θέρους ἀκμῇ χειμῶνα, αἰτη-
"σάμενος τὸν Θεὸν παρέξω τοῦτο νῦν ὑμῖν ἐπιγνῶναι". καὶ
ταῦτ' εἰπόντος πρὸς τὸ πλῆθος τοῦ Σαμουήλου, [s] βροντὰς
σημαίνει τὸ θεῖον καὶ ἀστραπὰς καὶ χαλάζης καταφορὰς
τιὼ τοῦ προφήτου πᾶσι πάντων ἀληθῆναι· ὡς πεφαμένους
τας αὐτοὺς καὶ πεισθέντας [t] ἁμαρτεῖν τε ὁμολογεῖν
καὶ κατ' ἄγνοιαν εἰς τοῦτο προπεσεῖν, καὶ ἱκετεύειν τὸν
προφήτην ὡς [v] πατέρα χρηστὸν καὶ ἐπιεικῆ τοῦ Θεὸν αὐτοῖς
ὑμενῆ καταπῆσαι, καὶ παυτὸν ἀφεῖναι τὴν ἁμαρτίαν, ἵν'
πρὸς οἷς ἐξύβρισαν ἄλλοις καὶ [x] παρενόμησαν προσεξηρ-
γάσωνται. ὁ δὲ ὑπισχνεῖται καὶ προσκαλέσειν τὸν Θεὸν συγ-
γνώναι πρὸς τούτων αὐτοῖς καὶ πείσειν. σπεύδειν μέντοι
δικαίους εἶναι καὶ ἀγαθοὺς, καὶ μνημονεύειν ἀεὶ τοῦ Δι-
τιὼ προφέρειν [y] τὴν ἀρετὴν αὐτοῖς κακῶν συμπεσόντων·
καὶ τῶν σημείων τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Μωϋσέως νομοθεσίας,
εἰ σωτηρίας αὐτοῖς καὶ τῆς μετὰ τοῦ βασιλέως εὐ-
δαιμονίας ἐστὶν ἐπιθυμία. εἰ δὲ τούτων ἀμελήσουσιν,
ἔλεγεν, ἥξειν αὐτοῖς τε καὶ τῷ βασιλεῖ μεγάλην
[z] ἐκ Θεοῦ πληγήν. καὶ ὁ Σαμουὴλος μὲν ταῦτα
τοῖς Ἑβραίοις προφητεύσας, ἀπέλυσεν αὐτοὺς ἐπὶ τὰ
οἰκεῖα, βεβαιώσας ἐκ δευτέρου τῷ Σαούλῳ τὴν βα-
σιλείαν.

"horum nihil ab eo factum, sed sancte & juste
"genti præfuisse.

6. Samuelus autem, cum de eo universi præ- *Samuelus populi ingratum animum arguit. 1 Reg. c. 12.*
clarum adeo dedissent testimonium, inquit, quo-
"niam id mihi concessistis, vos nihil mali mihi
"adhuc objicere posse, eja agite, nunc animum
"mihi advertite dum vobis paulo liberius dicam,
"vos rege flagitando graviter in Deum deliquisse.
"Oportebat enim vos meminisse, quod cum se-
"ptuaginta solummodo nostri generis hominibus
"avus Jacobus fame coactus in Ægyptum vene-
"rit. Cumque ibi in multas myriadas illorum ex-
"crevisset soboles, eaque ab Ægyptiis in gravem
"& contumeliosam adducta esset servitutem,
"Deus, à patribus *vestris* invocatus, absque rege
"eis auctor erat, ut multitudo ex ista liberaretur
"necessitate, mittendo eis Moysem & Aaronem
"fratres; qui vos in hanc terram eduxerunt, quam
"nunc possidetis. Et tamen post ista à Deo ac-
"cepta beneficia *non semel* prodidistis *veram* pie-
"tatem ac religionem. nihilominus vos in ho-
"stium potestatem redactos in libertatem asseruit.
"Cum primum quidem effecerit, ut superiores
"essetis Assyriorum potentia: deinde vobis dederit
"Ammanitas vincere & Moabitas, postremoque
"Palæstinos. atque hæc *omnia* confeciistis, non re-
"giis auspiciis, sed ductu Jephthæ & Gideonis.
"Quæ igitur vos cepit dementia, ut Dei quidem
"imperium detrectaretis, vosmet vero regi subji-
"ceretis. Sed ego quidem istum creavi regem
"quem ille designavit. At vobis ut manifestum
"fiat, Deum iratici & indignari, quod regium do-
"minatum elegeritis, ita res comparabo ut Deus
"indiciis certissimis hoc ipsum vobis ostendat.
"Quod enim nunquam quisquam vidit in hac
"regione, æstate media tempestatem, hoc ipsum
"cum Deum invocavero faciam ut vos conspi-
"ciatis". Ac statim ut hæc ad populum dixerat *Samuelis verbis fidem adstruit Deus miris prodigiis. 1 Reg. c. 12.*
Samuelus, tanta vi tonitruum ac fulgurum &
grandinis prophetæ in omnibus veritati fidem ad-
struit Deus, ut admiratione & timore perculsi
peccasse se cuncti profiterentur & per insciitiam
eò prolapsos esse; atque à propheta contenderent,
ut veluti pater benignus mitisque propitium sibi
redderet Deum, ita ut istud remitteret peccatum,
quo tot alias suas contumelias & delicta cumula-
rant. Ille vero pollicitus est, se Deum ut illa ipsis
condonaret rogaturum, simulque exoraturum.
Veruntamen eis consilium dedit, ut justi esse stu-
derent & boni: semperque in memoria tenerent
calamitates, in quas à virtute descisendo incide-
rant; ac præterea signa à Deo edita, legesque à
Moyse latas, si illis incolumitatis suæque juxta ac
regis felicitatis cupido incesserit. Sin vero ista
neglexerint, fore ajebat, ut ipsi una cum rege grave
à Deo plagam acciperent. Et cum Samuelus
quidem hæc Hebræis prædixisset, illos domum
quemque suam dimisit, regno iterum Saulo con-
firmato.

[f] Αὐτὸν καὶ δικαίως] Ita *Big.* & *Samb.* numero meliori. in *Editis*, *Aliisque* καὶ δικαίως αὐτοῦ τ. & mox αὐτῷ τὴ μαρτυρίας γενομένης.

[g] Ἐφ' ὑμᾶς αὐτοῖς ἐμοῦ] Ἐφ' ὑμᾶς *Big. Samb.* & *Vat.*

[h] Ἡμῶν ὁ παππος] Ita cum *Samb.* & plerisque *Epiphanii* libris. in *aliis* ὑμῶν.

[i] Εὐξαμένων] Συνεξαμένων *Vat.*

[k] Πέμψας ἀδελφούς] Ἀποστείλας *Big. Samb.* & *Vat.*

[l] Πολεμίοις ὑποχειρίους] Pressius *Big. Samb. Gall.* & *Vat.* τοῖς πολεμίοις ὑποχειρίους γενομένους.

[m] Καὶ Μωαβιτῶν,] Illa καὶ Μωαβιτῶν non agnoscit *Vet. Interpr.*

[n] Ἰεφθοῦ καὶ Γεδεῶνος] Ita ex p. 297. v. 43. Ἰεφθάε *vulgo.* Ἰεφθᾶ *Vat.*

[o] Φυγεῖν μὲν τὸν Θεὸν,] Φεύγειν *Vat.* & mox ὑπὸ βασιλεῖ, & dein ὑποδείξω.

[p] Ὑμῖν ποιήσω] Ὑμῖν αὐτὸν ποιήσω *Vat.*

[q] Τὸν Θεὸν ποιήσας ὑμᾶς] Illa τὸν Θεὸν desunt *Vat.*

[r] Ἐναργῶς.] Forte ἐνεργῶν. COCC.

[s] Βροντὰς] Nam licet hic æstate tonitrua & fulmina soleant esse, in Palæstina & Syria hyeme tonat. REL.

[t] Ἁμαρτεῖν] Ita in quinque *MSS.* & *Glyca.* ἁμαρτάνειν τε *Vat.* cum *Editis.*

[v] Πατέρα χρηστὸν] Αὐτοῖς post πατέρα inserunt *Big.* & *Samb.*

[x] Παρενόμησαν προσεξηργάσαντο.] In *MSS.* παρηνόμησαν & παρηνόμεσαν & statim προσεξειργάσαντο.

[y] Τῆς ἀρετῆς αὐτοῖς] Τῆς ἀρετῆς non agnoscit *Vat.*

[z] Ἐκ Θεοῦ πληγήν.] Ἐκ τοῦ Θεοῦ *Vat.*

VII.

CAP. VI.

Ut Palæstini rursus Hebræos armis aggressi, ab iis debellantur.

ΚΕΦ. ϛ'.

Ως στρατευσάμενοι πάλιν ἐπὶ τὸς Ἑβραίους οἱ Παλαιστῖνοι ἡττήθησαν.

Palæstini, postquam ferri usum Hebræis ademerant, bellum movent. 1 Reg. c. 13.

HIC vero delectis ex multitudine circiter tribus millibus, cum ex eis duo quidem millia sibi in satellitium sumpsisset, ipse in urbe Bethelis commorabatur: * at reliquos cum filio suo Jonathæ dedisset ut ei corporis custodes essent, *eum* Gabas mittebat. Ille autem in castro quodam Palæstinorum expugnando occupatur, quod à Galgalis non procul aberat. Nam qui Gabam incolebant Palæstini, debellatis Judæis, & arma ipsis auferebant, & munitissima regionis loca præsidiis tenebant: porro & à ferro gestando, ejusque usu in universum *illos* prohibebant. Atque ob hoc interdictum agricolæ, si quando illis opus esset ut instrumenta sua inspicarent; puta vomerem, aut ligonem, aut aliud quidpiam eorum quibus in agrorum cultura utuntur, ad Palæstinos crebro euntes illa reficienda curabant. Ut vero de castro eversо audiverunt Palæstini, indignati, & contemptum *Hebræorum* gravem esse injuriam interpretati, Judæis bellum inferunt. Adducebant peditum quidem trecenta millia, curruum autem triginta millia, equitum vero sexaginta millia: ac castra metantur apud urbem Machmam. Hæc cum Saulus rex Hebræorum intellexisset, in urbem Galgala descendit; & dimissis per totam regionem præconibus populum libertatis tuendæ ergo ad bellum contra Palæstinos convocat, potentiam eorum *verbis* elevans, eique obtrectans tanquam esset spernenda, & quod nec tantillum dubitarent cum illis prælium committere. Qui vero cum Saulo erant, conspectis Palæstinorum copiis, animis valde consternati erant: ac alii quidem in speluncas & cuniculos sese abdunt; plures vero in terram Transjordanianam fuga dilapsi sunt. illa autem sortis erat Gadis & Rubeli.

Israëlitæ, Saulo frustra eos hortante, Palæstinorum metu diffugiunt. 1 Reg. c. 13.

Saulus injussu Dei sacrificat. 1 Reg. c. 13.

2. Saulus vero, missis ad prophetam nunciis, *eum* ad se accersit, una cum ipso de bello rebusque *præsentibus* consultaturum. Is vero jussit ut eum illic opperiretur, atque pararet victimas. se enim post septem dies ad ipsum venturum esse, ut die septima sacra faciant, atque ita demum cum hostibus congrediantur. Et quidem dum veniret,

Οτ͡ω δ' ἐπιλέξας ἐκ τ͡ῦ πλήθυς ὡς περὶ τρισχιλίους, [a] τὸς μὲν διχιλίους ὥστε σωματοφυλακεῖν αὐτὸν λαβὼν, αὐτὸς διέτριβεν ἐν πόλ[ι] [b] Βεθήλοις· Ιωνάθη δὲ τῷ παιδὶ τὸς λοιπὸς δὸς ὥστε σωματοφυλακεῖν αὐτὸν, εἰς [c] Γαβὰς ἔπεμψεν. [d] ὁ δ' ἐκπολιορκεῖ τι φρούριον τ͡ῶν Παλαιστίνων ἀ πόρρω [e] Γαλγάλων. οἱ γὰρ τ͡ὸ [f] Γαβᾶς Παλαιστῖνοι κατασκευαζομένους τὸς Ιουδαίους, πάτε ὅπλα [g] αὐτοὺς ἀφῃρεῖτο, καὶ τὰς ὀχυρωτάτας τ͡ὰς χώρας τόπους φρουραῖς [h] κατελαμβάνοντο· καὶ σιδηροφορεῖν, χρεώ τε καθάπαξ ἀπηγόρευον σιδήρῳ. καὶ διὰ τοιτ͡ῳ τ͡ῷ [i] ἀπόρρησιν οἱ γεωργοὶ, εἴποτε [k] δεήσοι αὐτοὺς ἐπισκεύασαί τι τ͡ῶν ἐργαλείων, ἢ [l] ὑῦνιν ἢ μακέλλιν ἢ ἄλλό τι τ͡ῶν εἰς γεωργίαν χρησίμων, φοιτῶντες [m] εἰς τοὺς Παλαιστίνους τοῦτ' ἐπράττον. ὡς δ' ἠκούσθη τοῖς Παλαιστίνοις [n] ἡ τ͡ῶν Ἑβραίων ἀναίρεσις· [o] ἀγανακτήσαντες, καὶ δεινὸν ὕβριν τ͡ὴν καταφρόνησιν ἡγησάμενον, στρατεύουσιν ἐπὶ τὸς Ιουδαίους. πεζῶν μὲν τριάκοντα μυριάσιν, ἅρμασι δὲ τρισμυρίοις· [p] ἵπποις δ' ἑξακισχιλίοις ἐπῆγον. καὶ [q] στρατοπεδεύονται πρὸς [r] πόλ[ι] Μαχμᾶ. τοῦτο Σαούλ͡ου ὁ τ͡ῶν Ἑβραίων βασιλεὺς μαθὼν, εἰς Γάλγαλα καταβαίν[ει] πόλιν, καὶ διὰ πάσης κηρύσσ[ει] τ͡ὴ χώρας ἐπ' ἐλευθερίᾳ καλῶν τ͡ὸ λαὸν ἐπὶ τὸν πόλεμον τὸν [s] πρὸς Παλαιστίνους· τ͡ὸ διανεμεῖν σκαφαλίζων αὐτ͡ῶν, καὶ διασύρων ὡς οὐκ ἀξιόλογον, οὐδ' ὥστε φοβεῖσθαι διακινδυνεύειν πρὸς αὐτούς. καταπονήσαντες δὲ τὸ πλῆθ͡ος τ͡ῶν Παλαιστίνων οἱ μὲν Σαούλου, κατέπαυσαν· καὶ οἱ μὲν εἰς τὰ σπήλαια καὶ τοὺς [t] ὑπονόμους ἐκρύψαν [v] αὐτοὺς, οἱ πλείους δὲ εἰς τὸ [x] πέραν τοῦ Ιορδάνου γῆς ἔφυγον. αὖτη δ' ἦν Γάδων καὶ Ρουβήλου.

Β'. Πέμψας δὲ Σαούλ͡ος πρὸς τ͡ὸν προφήτην, ἐκάλ[ει] πρὸς αὐτὸν συνδιασκεψόμενον περὶ τ͡ῦ πολέμου καὶ τ͡ῶν πρασσομένων. ὁ δὲ προσμένειν αὐτὸν ἐκέλευσεν αὐτόθι, καὶ παρασκευάζειν θύματα. μ͡ῖ γὰρ [y] ἡμέρας ἑπτὰ πρὸς αὐτὸν ἥξειν, ὅπως θύσωσι τ͡ῇ ἑβδόμῃ τ͡ῶν ἡμερῶν, ἔπειθ' ὕστερος συμβάλωσι τοῖς πολεμίοις. καὶ προσμένοντος μὲν ὡς ὁ προφήτης

[a] Τὸς μὲ διχιλίους] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* τὸς μὲ διχιλίους ὁὸς ὥστε &c. vocula ὁὸς huic loco injecto ex versiculo sequente. Est qui ista, ὁὸς ὥστε σωματοφυλακεῖν αὐτὸν, expungi malit.

[b] Βεθήλοις· Ιωνάθη] Sic volui ex lib. 5. cap. 2. §. 6. in *Editis* & *MSS* tam Βεθήλῳ quam Βεθήλ͡ῳ habemus. Constat autem è *Libris Sacris* Bethelis tum egisse regem Hebræorum. HUDS. Conf. sup. Cap. 3. §. 2. SPANH.

* *At reliquos cum filio suo Jonathæ dedisset ut ei corporis custodes essent,*] *Alii sic*, reliquis vero Jonathæ filio suo in corporis custodiam datis, *eos* mittebat Gabas.

[c] Γαβὰς ἔπεμψεν.] Ita *Samb.* Γάβας *Bas. G. Aliique.* Γαβάλας *Vat.* Γαβαθῶ juxta *Codd.* quosdam *Epiphanii.* atque ita forsan in suis *Josephi* exemplaribus legerat *Stephanus Byzantius.* Notum vero satis fedem patriam Sauli vocari à Scriptoribus sacris, Γιβεὰ, & Γιβεὰ seu Γαβεὰ & Γαβαὼν, necnon Syriaco flexu Γαβαθά. Videsis *Chr. Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 13. p. 339. & *Berkelium* ad *Steph. Byzant.* p. 252. & 253.

[d] Ο δ' ἐκπολιορκεῖ] Ο ᾧ ἐπολιόρκ[ει] *Busb. Hen.* & *Epiphan.*

[e] Γαλγάλων.] Ita cum *Vet. Interpr.* & *S. Literis* 1 *Regum* c. 13. v. 8. scilicet ut intelligamus de Galgalis juxta Machmasam cum *Eusebio*, non Jerichunta ut opinatur *Schotanus.* Γιλγάλων *Bas* & *G.* Γαβάλων *Vat.* Est qui conjicit Γαβάων aut Γαβαῶν, aut cum *Bosio* Γαβαὼν, vel demum Γαβαίων. HUDS. Locus hic non est in Latino. videtur Γαβῶν legisse. in MS. Γαβάλων. REL. *Gen.* Γιβεάλων, forte Γαβάλων. SPANH.

[f] Γαβᾶς Παλαιστῖνοι] Sic cum *Big.* & *Samb.* Γάβας *Bas.* & *G.* Γαβαᾶς juxta *Epiphanium.*

[g] Αὐτὸς ἀφῃρεῖτο,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* αὐτοῖς in *Editis*, *Aliisque.*

[h] Κατελαμβάνοντο·] Κατελάμβανον, καὶ τὸ σιδηροφορεῖν καὶ χρεῶν ἀπηγόρευον *Vat.* ἢ χρεῶν τε κ. *Busb.*

[i] Απορρησιν] Περρῆσιν *Vat.*

[k] Δεήσοι αὐτὸς] Sive δεήσ[ει] cum quatuor *MSS.* ibique αὐτοῖς pro αὐτὸς *Busb.* & *Hen.*

[l] Υνιν ἢ μακέλλιν] *Al.* ὑῦν, & ὑῦλω, dein μάκελλαν, ἢ ἀλλ' ὅτι τ͡ῶν in quibusdam *MSS.* HUDS. Υνιν Plutarch. in Romulo p. 25. SPANH.

[m] Εἰς τὸς Παλαιστίνους] Πρὸς *Busb.* πρὸς *Vat.*

[n] Η τ͡ῶν φρουρ͡ῶν ἀναίρεσις·] *Al.* τ͡ὸ φρουρείας & τ͡ῦ φρουρείου.

[o] Αγανακτήσαντες,] Αγανακτήσαντές τε *Samb.*

[p] Ιππων δ' ἑξακισχιλίων] Ιππων ἑξακισχιλίων *Vat.* ἵππον ἑξακισχιλίων *Samb.*

[q] Στρατοπεδεύονται] Στρατοπεδευσαμένων *Vat.*

[r] Πόλ[ι] Μαχμᾶ.] Lib. XIII. c. 1. §. 6. ἐν Μαχμᾶ πόλ[ει]. SPANH.

[s] Πρὸς Παλαιστίνους·] Πρὸς τὸς Παλ. *Hen. Busb.* & *Vat.*

[t] Υπονόμους·] Υποδύτας *cuniculos* Thucyd. Lib. II. p. 149. A. Schol. ὑπόνομ͡ον, κεκευμμ[έ]νον ὄρυγμα. Vide Polyæn. Stratag. Conf. inf. §. 2. hujus Cap. SPANH.

[v] Αὐτὸς,] Sive αὐτὸς cum *Epiphanio*, sive ἑαυτὸς cum *Big. Samb.* & *Vat.* ut & mox v. 34. ἑαυτ͡ῶν *Hen.* & *Busb.*

[x] Πέραν τ͡ῦ Ιορδάνου γῆς] Nota dimidiam tribum Menasse non censeri habitasse ἐν τ͡ῇ πέραν Ιορδάνου, uti & Peræa dicebatur modo regio Gadis & Rubenis. REL.

[y] Ημέρας ἑπτὰ] Ημέρας ἑξ *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Gall. Vat. Hen.* & *Zonaras*, ingenio forsan suo, quum nimis metuerant à verbis sequentibus istius sententiæ, ὅπως θύσωσι τ͡ῇ ἑβδόμῃ τ͡ῶν ἡμερ͡ῶν. Aliter sanctiores Literæ & ipse (ut puto) *Josephus.* HUDS. Id fraudi fuit interpreti, qui ideo τ͡ῇ ἑβδόμῃ reddidit Sabbatho, at Josepho μ͡ῖ τ͡ῷ ὀγδόῳ circumcidi infantes scribenti Antiq. 1. 12. liquet idem esse ac *die octavo.* at ἑβδόμῃ τ͡ῶν ἡμερ͡ῶν est die septimo; atque ita iisdem vocibus infra utitur Antiq. lib. VII. 7. Sic cap. 10. ejusdem libri τρίτῃ τ͡ῶν ἡμερ͡ῶν est dies tertius. In Cod. MS. legitur μ͡ῖ γὰρ ἡμέρας ἓξ, non ἑπτά. REL.

z Τὰς

της ἐπέσχλεν. ὡς ἔτι μέντοιγε Δ⸗τηρεῖ τὴν ἐντολήν. ἀλλ' ὡς ἑώρα βραδυώντα μεν τ̃ προφήτην, αὐτὸν ὑ ὑπὸ τ̃ στρατιωτῶν καταλειπόμενον, λαὸν τε θυμαίνα προσηγαγ. ἐπεὶ δε τὸν Σαμυηλεν ἤκυσε προσιόντα, ὑπαντησομεν ἐξ̃ηλθεν. ὁ δ' ὡς ὀρθῶς αὐτὸν ἔφη πεποιηκεναι, ⸗δ⸗κυσπετα ὧν ἐπέσχλεν αὐτὸς, κ φλάσαντα τὴν παρουσίαν· ἰὼ κ βάλησιν γινομένω θεία, [z] τὰς θυχὰς κ τὰς θυσίας τὰς ὑπὲρ δ̃ πλήθους προλαβὼν, κακῶς ἱερουργήσε κ προπετὴς [a] γνόμεν. ἀπολογυμενα δ̃ Σαύλα, κ προειμεῖναι μὲν τας ἡμέρας ἃς προσε λέγον, ὑπὸ δ̃ ἀνάγκης κ ἀναχωρήσεως τ̃ αὐτ̃ στρατιωτῶν [b] Δι' φόβον στρατοπεδείας τ̃ ἐχθρῶν ἐν Μαχμᾷ, κ ἀκθῆς [c] τ̃ προς αὐτὸν εἰς Γάλγαλα καταβάσεως, [d] ἐπιχθῆναι προς τὴν θυσίαν. [e] ὑπολαβὼν ὁ Σαμυήλ· "ἀλλὰ σὺ, φησὶν, εἰ δίκαι ἤθα "κ μὴ παρήκυσας ἐμ̃, μήδ' ὧν ὑπετέτο μοι προ τ̃ "παρόντων ὁ Θεὸς [f] ὠλιγώρησας, ταχύτερ ἡ σωέφε- "ρε τοῖς πράγμασι γενομὸς, σὶ τ' αὐτ̃ πλεῖσον ἂν βα- "σιλεῦσαι χρονον ἐξεγθερε, κ τοῖς σοῖς ἐκγόνοις". κ Σαμυήλ μὲν, ἀχθόμεν ὅπ τοῖς γεγυμνόνοις, ἀνεχώρησε παρ' ἑαυτόν· Σαύλ δ̃ εἰς [g] Γαβαὼν πόλιν, ἔχων ἑξακοσίους [h] μεθ' ἑαυτ̃ μόνους, ἦκε σὺ Ιωνάθη τῷ παιδὶ. τούτων δ̃ οἱ πλείους οὐκ εἶχον ὅπλα, τ χώρας ἀπανιζούσης σιδήρ κ τ̃ ὅπλα χαλκεύειν δυναμένων. ἀ γὰ εἶων οἱ Παλαιστῖνοι ταῦτα εἶναι, [i] καθὰ κ μικρὸν ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν. διελόντες δ̃ εἰς τρία μέρη τὴν στρατιὰν οἱ Παλαιστῖνοι, κ κ̃ τοσαύτας ὁδὸς ἐπερχόμενοι, τὴν τῶν Ἑβραίων χώραν ἐπόρθυν, βλεπόντων τε Σαύλ δ̃ βασιλέως αὐτῶν κ δ̃ παιδὸς Ιωνάθ, ἀμῦναί τε τῇ γῇ, μετ' ἑξακοσίων γὰ μόνον ἦσαν, ἃ δυναμένων. καθεζόμενοι δ' αὐτός τε κ ὁ παῖς αὐτ̃, κ ὁ ἀρχιερεὺς [k] Αχίας ὑπόγυον ὢν Ηλεὶ δ̃ ἀρχιερέως, ὅπ [l] βυνοῦ ὑψηλοῦ, κ τ̃ γλῶ λεπλατυμένην ὁρῶντες, ἐν ἀγωνία δεινῇ [m] καθεσηκεσαν. σωτιθεται δ̃ ὁ Σαούλ παῖς τῷ [n] ὁπλοφόρῳ, κρύφα [o] προσθέντων αὐτῶν εἰς τ̃ τ̃ πολεμίων παρεμβολὴν ἐσβαμεῖν, κ παρεκλὼ ἐμποιῆσαι κ θόρυβον αὐτοῖς. τοῦ δ̃ ὁπλοφόρου προθύμως [p] ἐφέπεσθαι φήσαντ ὅπου ποτ' ἂν [q] ἡγῆται, κἂν ἀποθανεῖν δέοι, προσλαβὼν τὴν ἐκ νεανίσκου σωεργίαν, κ καταβὰς ἀπὸ τοῦ βυνοῦ, προς τοὺς πολεμίους ἐπορθέρ. ἰὼ δ̃ [r] τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον [s] ὑπὸ κρημνῷ, τρισὶν ἄκραις, εἰς λεπτὸν ἀπηκονημέναις μῆκ, πέτρας ἐν κύκλῳ [t] περιφανούσης, ὥσπερ προβόλοις τὰς ὑπιχειρήσεις ἀπομαχόμενον. ἔνθεν σωέβαινεν ἠμελῆσθαι τὰς φυλακὰς τοῦ στρατοπέδου, Δι' τὸ φύσ περιεῖναι τῷ χωρίῳ τὴν ἀσφάλειαν, κ [v] πάντ νομίζειν ἀμήχανον εἶναι κατ' ἐκείνας σὐκ ἀναβῆναι μόνον, ἀλλὰ κ προσελθεῖν. ὡς οὖ ἦκον εἰς τὴν παρεμβολὴν, [x] ὁ Ιωνάθης παρεθάρρυνε

exſpectat, quemadmodum præceperat propheta. Attamen non uſquequaque mandato ejus obſequitur: ſed ut cunctari quidem prophetam animadvertit, ſeque à militibus deſeri, ſumptis hoſtiis ipſe eas aræ admovebat. Cum vero Samuelum adeſſe audiviſſet, ei obviam progreſſus eſt. At ille, non recte eum feciſſe, dicebat, iis quæ ipſe imperaverat non obtemperando, neque adventum ejus præſtolando: quo ex Dei voluntate conſtituto, inauſpicato auſuque temerario ſacris operatus fuerit, quod preces & victimas pro populo offerre jam occuparit. Saulo autem ſemet ei excuſante, ac dicente ſe per tot dies quot præfiniverat moratum eſſe: ex neceſſitate vero, & militum ſuorum diſceſſu propter metum hoſtilis apud Machmam exercitûs, auditoque quod *mox* ad eum in Galgala deſcenderent, ad ſacra facienda impulſum eſſe. Tum Samuelus, "ſed tu, inquit, ſi juſtus fuiſſes & "mihi paruiſſes, neque ea quæ de præſentibus mi- "hi ſuggeſſit Deus contempſiſſes, plus quam rebus "expediret feſtinando, contigiſſet ut & tu longo "tempore regnares, tuique ſimiliter poſteri". Et quidem Samuelus, moleſte ferens quæ facta fuerant, domum diſceſſit: Saulus vero, ſexcentos tantum milites ſecum habens, cum Jonatha filio in urbem Gabaon venit. At pluribus ex iis arma deerant, quod ea regio nec ferrum ſuppeditarit, nec qui arma fabricare poterant. nam quo minus hæc eſſent Palæſtini prohibebant, ſicut & paulo ante declaravimus. Porro Palæſtini cum exercitum in tria agmina diviſiſſent, & per totidem vias irruptionem facerent, Hebræorum regionem populabantur, dum Saulus eorum rex & filius *ejus* Jonathas inſpectarent, & terram (quod cum illis ſexaginta ſolummodo eſſent) defendere non valerent. Dum autem Saulus & filius ejus, & Achias pontifex ex poſteris Eli pontificis, ſuper colle excelſo ſederent, & terram devaſtatam conſpicerent, graviter animis angebantur. Filius vero Sauli conſtituit cum armigero *ſuo*, ut clam digreſſi in caſtra hoſtium excurrerent, eoſque in tumultum & trepidationem concitarent. Cumque armiger promiſiſſet, ſe illum quocunque duxerit ſecuturum, etiamſi mortis periculum eſſet aditurus: aſſumpto ſibi in adjutorem juvene, deſcenſuque de colliculo facto, ad hoſtes contendebat. * Erant autem caſtra eorum in loco præcipito ſita, tribus prominentiis, ita acuminatis ut exigue admodum paterent, ſcopulis in ambitum euntibus, tanquam propugnaculis contra aggredientium impetum munita. Unde contingebat ut negligentius cuſtodirentur caſtra, quod locorum natura undique tuta fuerint, & exiſtimarint *omnes* nullo modo fieri poſſe ut quis ad *prominentias* iſtas accederet, multoque magis ut eas aſcenderet. Cum igitur ad caſtra veniſſent, armigerum bono ani-

Samuelus Saulo minatur regni amiſſionem. 1 *Reg* c. 13.

Jonathas audaci conſilio, ſolo armigero ſuo comite, præſidium Paleſtinorum adoritur, cæditque. 1 *Reg.* c. 14.

---

z Τὰς θυχὰς] Περὶ τὰς θυχὰς *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* dein, πρσλάβοι, κακῶς ἱερυργήσας *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* πρσλάβοι κακῶς ἱερυργήσει *Vat.*

a Γινόμν.] Ita *Samb. Hen.* & *Busb.* γινόμν in *Editis*, *Aliiſque*.

b Διὰ φόβον στρατοπεδείας] Διὰ φόβον, στρατοπεδείας ϗ *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

c Τ̃ς πρὸς αὐτὸν] Τ̃ς ἐπ' αὐτὸν (*Coll. Voſſ.*) *Vat.*

d Επιχθῆναι] Ita ex quatuor *MSS.* (*Coccejus*) in *Editis*, *Aliiſque* miſere ἐπιχθῆναι aut ἐπιχθῆναι.

e Υπολαβὼν ὁ Σαμυήλ·] Υπολαβὼν ϗ ὁ Σ. *Samb.*

f Ωλιγωρησας,] Ita *Samb.* & *Busb.* Vitioſe in *ceteris* ὀλιγώρησας. mox σοί τε πλεῖσν ἂν βασιλεῦσαι χρν ἐξεγθέρ *Busb.* & *Hen.*

g Γαβαὼν πόλιν,] Γαβαᾶ πόλιν. *Vat.* Γαβλωὼν πόλιν *Hen.* & *Busb.* cum *nummo veteri.* Γαβαώ πολιν *Steph. Byzant.* ad quem vide *Berkelium.* Forſan tamen Γαβαὼν aut Γαβάν. HUDS. Lib. VII. c. 1. §. 3. ἐν Γαβαᾷ (Gen. Γαβαὼ) πολ. SPANH. Geba appellatur 1 Sam. 13. 16. Confunduntur aliquando Geba, Gibea, Gibeon, quæ diſtincte גבע, גבעה, גבעון ſcribuntur. REL.

h Μεθ' ἑαυτ̃ μόνον,] Μεθ' ἑαυτ̃, μόν ἦκε in aliquot *MSS.*

i Καθὰ κ μικρὸν] Vel καθὼς cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

k Αχίας] Conf. §. 4. huj. Cap. SPANH.

l Βυνῦ ὑψηλῦ,] Γὰ βυνῖτ. Æſchyl. Suppl. v. 783. SPANH.

m Καθεσηκεσαν] Καθεσήκεσαν *Vat.*

n Οπλοφόρῳ,] Armigerum *Vulg.* 1 Sam. XIV. 1. LXX. αἴρντα τὰ σκεύη, & ita Hebr. SPANH.

o Προσθέντων] Ita ex *Big. Samb. Gall. Vat.* & *Epiphanio.* in *Editis* προσθέντ αὐτῦ & dein ἐσβαμεῖν.

p Εφέπεσθαι] Sic ex *iiſdem Codd.* in *Editis* ἕπεσθαι.

q Ηγῆται,] Ηγεῖται *Big.* & *Samb.* & mox δέῃ. at ἡγῆται *Baſ.* & *Vat.*

* *Erant autem caſtra eorum in loco præcipito ſita*,] Erant igitur hoſtium caſtra ſuper ſcopulum habentem ſubtiliſſimam longitudinem, tribus verticibus acutiſſimis prominentem, ſcopulis per circuitum euntibus, & quaſi propugnaculis invaſiones pugnantium prohibentibus, *Epiphan.* Ea ſita erant in loco præcipito, qui tribus angulis in longum excurrebat, rupe circumquaque cincta, ceu munimento contra inſultus hoſtium, *Gelen.* Caſtra autem hoſtium ſita erant in præcipitio, tribus verticibus, deſinentibus in exiguam patentiam, ſaxo in circuitu cingente, tanquam propugnaculis aggreſſus arcentia, *Schotanus.*

r Τὸ τ̃ πολεμίων] Ita ex *MSS.* illud τὸ deerat in *Editis.*

s Επὶ κρημνῷ,] Επὶ κρημνῦ ſoli *Samb.* & *Vat.*

t Περισφανούσης] Sufficeret vel σφανούσης ut in *Big.* & *Samb.*

v Πάντ νομίζειν] Πάντι *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.*

x Ο Ιωνάθης παρεθάρρυνε τ̃ ὁπλοφόρον,] Ita cum quatuor *MSS.*

Vide 1 Regum, c. 13. v. 8.

animo esse hortabatur Jonathas, ajebatque, hostes adoriamur. Et siquidem, cum nos viderint, ad eos nos ascendere jusserint, hoc ipsum in victoriæ signum *omenque* accipe: sin vero plane tacuerint, quasi nos non vocassent, revertamur. Cum vero propius ad castra hostium accederent, die jam illucescente; tum Palæstini, iis conspectis, inter se dicebant, ex cuniculis & speluncis nos versus prorepunt Hebræi. Deinde Jonatham & armigerum alloquuti sunt, adeste, ad nos ascendite, ut pœnis, prout audacia commeruit, vos afficiamus. Sauli autem filius vocem amplexus, ut victoriam ipsi addicentem, protinus quidem inde digressus est, ubi conspecti erant ab hostibus: loco autem mutato ad petram venit, propter firmitatem *suam* nullis præsidiis custoditam. Atque inde cum sursum non sine magno labore erepsissent, difficultate ex natura loci superata in altum evaserunt ad hostes: eosque sopitos aggressi, *homines* quidem circiter viginti occiderunt. adeo autem eos tumultu & consternatione complerunt, ut nonnulli quidem armis abjectis in fugam se proriperent; plerique vero, suos non internoscentes, quod ex multis constarent gentibus, hostesque esse credentes (non enim putabant duos tantum Hebræos ad ipsos penetrasse) pugnam ineunt. Atque horum quidem alii mutuis cædibus intereunt; alii vero *ab aliis* protrusi ex rupibus dejiciuntur.

Saulus, militibus propere eductis, Palæstinos turbatos fugientesque persequitur, & victoria potitur. 1 Reg. c. 14.

3. Cum autem Sauli speculatores, omnia in Palæstinorum castris tumultu misceri, renunciassent regi; percontatus est Saulus, ecquis è suis ab ipsis discessisset. Audito vero filium *ejus* cum armigero abesse, jubet pontifici ut sumpta veste sacerdotali sibi de futuris vaticinaretur. acceptoque responso, illum victorem fore & hostes viribus superaturum, egreditur in Palæstinos, ac perturbatos & ferrum in seipsos convertentes adoritur. Ad ipsum vero se recipiunt & ii qui ante in cuniculos & speluncas confugerant, simul ac de victoria Sauli audierint. Cumque ad decem millia Hebræi jam crevissent, hostes persequitur per totam regionem passim dispalatos. Verum, sive propter gaudium ex victoria adeo inopinata (nam fieri solet ut vix rationis & consilii compotes sint, quibus tanta obtigerit felicitas) sive per insciti am in grave malum incidit, & rem multorum reprehensioni obnoxiam. Volens enim semet vindicare, meritasque pœnas à Palæstinis repetere, imprecatur Hebræis; ut si quis à cæde hostium desistens cibum capiat, antequam nox superveniens eos ab hostibus occidendis & persequendis depulerit, hic ipse diris devoveatur. Cum vero Saulus hoc pronunciasset, postquam in sylvam quandam sortis Ephraïmiticæ, densam & apibus abundantem, venerant; Sauli filius, qui nihil de patris imprecatione inaudierat, quodque populus in eam consensisset, de melle è favo quodam expresso edebat.

τὸ ὁπλοφόρον, καὶ, προσβάλωμεν τοῖς πολεμίοις, ἔλεγε. κἂν μὲν ἀναβῶσι κελεύσωσιν ἡμᾶς πρὸς αὐτοὺς ἰδόντες, σημεῖον τοῦτο νίκης [y] ὑπολάμβανε· ἐὰν δὲ φθέγξωνται μηδέν, ὡς ὑ καλοῦντες ἡμᾶς, [z] ὑποστρέψωμεν. προσπόντων δὲ αὐτῶν τῷ στρατοπέδῳ τῶν πολεμίων, ὑποφαινούσης ἤδη τὴν ἡμέραν· ἰδόντες οἱ Παλαιστῖνοι πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον, ὅτι τῶν [a] ὑπονόμων καὶ τῶν σπηλαίων [b] προϊέναι τοὺς Ἑβραίους. καὶ πρὸς Ἰωνάθην καὶ τὸν ὁπλοφόρον αὐτοῦ, δεῦτε ἔφασαν, [c] ἀνέλθετε πρὸς ἡμᾶς ἵνα ὑμᾶς [d] τιμωρησώμεθα [e] τῶν τετολμημένων ἀξίως. ἀσπασάμενος δὲ τὴν φωνὴν ὁ τοῦ Σαύλου παῖς, ὡς νίκην αὐτῷ σημαίνουσαν, ἀσφαλτικὰ μὲν [f] ἀνεχώρησεν ἐξ ὅπερ ὠφθησαν τόπου τοῖς πολεμίοις· ὡσημειώσαμενος δὲ τοῦτον ὅτι τὴν πέτραν ἦκεν, ἔρημον ὄσαν τῶν φυλαττόντων διὰ τὴν ὀχυρότητα. κἀκεῖθεν ἀνερπύσαντες μετὰ πολλῆς παλαιπωρίας, ἐξιάσαντο τὴν ἐκ χωρίου φύσιν ὡς ἀνελθεῖν ὅτι τοὺς πολεμίους· ὑπιπεσόντες δὲ αὐτοῖς κοιμωμένοις, ἀποκτείνασι μὲν [g] ὡς εἴκοσι. παραχρῆς δὲ καὶ ἐκπλήξεως αὐτοὺς [h] ἐχούσης· ὡς πολλοὺς μὲν φυγεῖν τὴν παντοπλίας ἀποῤῥίψαντας, οἱ δὲ πολλοὶ μὴ γνωρίζοντες ἑαυτούς, διὰ τὸ πολλῶν ἐθνῶν εἶναι, πολεμίους ὑπονοοῦντες ἀλλήλους· [i] καὶ γὰρ εἴκαζον ἀναβῆναι πρὸς αὐτοὺς τῶν Ἑβραίων μόνους τοὺς δύο· εἰς μάχην ἐτράποντο. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν ἀπέθνησκον κτεινόμενοι· τινὲς δὲ φεύγοντες καὶ τῶν πετρῶν ὠθούμενοι κατεκρημνίζοντο.

γ'. Τῶν δὲ Σαύλου κατασκόπων πεπαρέχθαι τὸ στρατόπεδον τῶν Παλαιστίνων φεισαμένων τῷ βασιλεῖ, Σαύλου ἐρώτα, μή τις εἴη τῶν αὐτοῦ κεχωρισμένων. ἀκούσας δὲ τὸν υἱὸν καὶ σὺν αὐτῷ τὸν [k] ὁπλοφόρον ἀπεῖναι, κελεύει τὸν ἀρχιερέα, λαβόντα τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν, προφητεύειν αὐτῷ περὶ τῶν μελλόντων. δὲ δὴ νίκην ἔσεσθαι καὶ κράτος καὶ τῶν πολεμίων φεύγοντων, ἐπεξέρχεται τοῖς Παλαιστίνοις, καὶ πεπαραγμένοις προσβάλλει καὶ φονεύουσιν ἀλλήλους. [l] προσρέουσι δὲ αὐτῷ καὶ οἱ πρότερον εἰς τὰ τοὺς ὑπονόμους καὶ [m] εἰς τὰ σπήλαια συμφυγόντες, ἀκούσαντες ὅτι νικᾷ Σαύλου. γνωμένων δὲ ὡς μυρίων ἤδη τῶν Ἑβραίων, διώκει τοὺς πολεμίους καὶ πᾶσαν [n] ἐσκορπισμένους τὴν χώραν. εἶτα δὲ ὑπὸ τῇ νίκῃ χαρεὶς ἄτοπα [o] παραλόγως γνομένῃ· συμβαίνει γὰρ μὴ κρατεῖν δὲ λογισμὸν τοὺς ἄτως εὐτυχήσαντας· εἰθ' ὑπὸ ἀγνοίας, εἰς δεινὸν προσαίτιον, καὶ πολλῶν [p] ἔχον καταμεμψιν ἔργον. βουλόμενος γὰρ [q] αὐτῷ τι τιμωρῆσαι, καὶ δίκην ἀπολαβεῖν παρὰ τῶν Παλαιστίνων, ἐπαρᾶται τοῖς Ἑβραίοις· ἵν' εἴ τις ἀποχόμενος φονεύειν τοὺς ἐχθροὺς φάγοι, καὶ μὴ μέχρις ἂν νὺξ ἐπελθοῦσα τὸ ἀναιρέσεως καὶ τὸ διώξεως αὐτοὺς [r] παύσῃ τῶν πολεμίων, ἄτος ἐπάρατος ᾖ. δὲ δὴ Σαύλου τοῦτο φήσαντος, ἐπὶ κατά τινα [s] δρυμῶνα ἐφύοντο βαθεῖαν καὶ μελισσῶν γέμουσαν, τὸ Ἐφραίμου κληρουχίας· ὁ δὲ Σαύλου παῖς, οὐκ ἐπακηκοὼς τοῦ πατρὸς ἀρᾶς, οὐδὲ τὸ ἐπ' αὐτῇ τοῦ πλήθους ὁμολογίας, ἀπο-

(& *Coccejo*) articulatius & definite. in *Editis*, *Aliisque* ὁ & τὸν desiderantur. Forsan tamen cum *Vet. Interpr.* legendum, ὡς δὲ ἦκεν εἰς τὴν π. Ἰωνάθης, παρεβάρυνε τὸ ὁπλοφόρον &c.

y Ὑπολάμβανε.] Ὑπολαμβάνειν *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* Ibidem *Hen.* & *Busb.* compendio ὑπολητέον, *Zonaraque* verbo alio νομιστέον.

z Ὑποστρέψωμεν.] Ὑποστρέψομεν legit *Schotanus* in *Bibl.* Tom. 2. p. 576.

a Ὑποτόμων] Conf. sup. §. 1. hujus Cap. SPANH.

b Προϊέναι τοὺς Ἑβραίους.] Προτίνειν *Vat.* & mox τὸν ἰωνάθην.

c Ἀνέλθετε πρὸς ἡμᾶς] Ita in sex *MSS.* in *Editis* ἔλθετε.

d Τιμωρησώμεθα] Τιμωρησόμεθα *Vat.*

e Τῶν τετολμημένων ἀξίως.] Illud τῶν ex *MSS.* quod deerat in typis.

f Ἀνεχώρησεν] Ἀνεχώρησαν *Samb.*

g Ὡς εἴκοσι.] Ita in sex *MSS.* & *Zonara.* in *Editis* tamen ὡς desideratur.

h Ἐγέμισαν·] Aut cum *Big.* & *Samb.* ἐγέμησαν, forma Attica & energetica. τοὺς λοιποὺς ἔπλησαν *Hen.* & *Busb.* ad sensum ipsum.

i Καὶ γὰρ εἴκαζον.] Καὶ γὰρ οὐκ εἴκαζον, & dein τοὺς Ἑβραίους τοὺς δύο μόνους *Big. Samb.* & *Vat.*

k Ὁπλοφόρον ἀπεῖναι,] Ὁπλοφόρου κεχωρισμένον ἀπεῖναι *Vat.*

l Προσρέουσι] Ita *Baf.* & *MSS.* προσφέρουσι *Gen.* προσφώνουσι *Epiphan.* προσεῖδέοντο *Zon.* Quinimo hac causa apud *Hesychium* lege, προσρέουσι (non προσρώουσι) προσβάλλουσι, προστέχουσι.

m Εἰς τὰ σπήλαια] Illud εἰς non agnoscit *Vat.*

n Ἐσκορπισμένους] Artemidor. l. 1. c. 58. p. 49. συνάγει τοὺς ἐσκορπισμένους τὸ ὄρεγμον. congregat dispersos Tuba. Et Joseph. lib. XVI. cap. 1. §. 2. εἰς τὸ λοιπὸν πλῆθος ἐσκόρπιζον τοὺς τοιούτους λόγους. SPANH.

o Παραλόγως γνομένῃ·] Ita cum *Big.* (*Coll Voss.*) & *Samb.* vel, si malis, παράλογος γνομένης cum *Vat.* & *Epiphan.* in *Editis* ἄτως γνομένης.

p Ἔχον καταμεμψιν ἔργον.] Sic *Big.* (*Coccejus*) *Samb. Vat* & *Gall.* 1. ἂν ἔχον κατάμεμψιν *Baf.* & *G.* pro ἀνέχον καταμεμψιν.

q Αὐτῷ τι τιμωρῆσαι,] Ἑαυτῷ τε *Samb.* βουλόμενος γὰρ Σαύλος παντελῶς τιμ. legisse videtur *Epiphan.* nam vertit, *volens autem Saulus funditus interimere Palæstinos.*

r Παύσῃ τῶν πολεμίων,] Πανσῇ *Busb.* & *Hen.* ut & φάγῃ paulo ante. παυσαι *Zonaras.* ἀπαυσῇ *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

s Δρυμῶνα ἐγέμοντο] Δρυμὸν *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

t Ἐχθρῶν

ἀποθλίψας τὸ κηρίον τοῦ μέλιτος ἤσθιε. μεταξὺ δὴ γνὺς, ὅτι μὴ δεινῆς ἀρᾶς ὁ πατὴρ ἀπείπεν γεύσασθαί τινα τροφῆς ἡλίκα δυσμῶν, ἐαθίων μὲν ἐπαύατο. ἔφη δὴ οὐκ ὀρθῶς τοῦτο κωλύσαι τὸ πατέρα· μὴ μείζονος δὲ ἰσχύος ἂν ἡ τροθυμίας διώκοντας, εἰ τροφῆς μετελάμβανον, πολλῷ πλείονας καὶ λαβεῖν τῶν [c] ἐχθρῶν καὶ φονεύσαι.

γ'. Πολλὰς δὴ οὖν καταβαλόντες μυριάδας τῶν Παλαιστίνων, δείλης ὀψίας ἤδη διῆρπαγμὸν ἔχοντι τὴν Παλαιστίνων τράπεζαν· καὶ λείαν πολλὴν καὶ βοσκήματα λαβόντες κατασφάζουσι, καὶ τοῦτ' [v] ἐν αἵματι κατήσθιον. [x] ἀπαγγέλλεται δὴ τῷ βασιλεῖ ὑπὸ τῶν γραμματέων· ὅτι τὸ πλῆθος εἰς τὸν Θεὸν ἐξαμαρτάνει θύσαν, καὶ πρὶν ἢ τὸ αἷμα καλῶς ἀποπλυῦναι καὶ τὰς σάρκας ποιῆσαι καθαρὰς, ἐαθίον. καὶ ὁ Σαοὺλος κελεύει κυλισθῆναι λίθον μέγαν εἰς μέσον· καὶ κηρύσσει θύειν [y] ἐπ' αὐτὸν τὸν ὄχλον τὰ ἱερεῖα, καὶ τὰ κρέα μὴ σὺν τῷ αἵματι [z] δαίνυσθαι. τοῦτο γὰρ οὐκ εἶναι τῷ Θεῷ κεχαρισμένον. τῶν δὲ πάντων κατὰ τὴν προθυμίαν τοῦ βασιλέως ποιησάντων, ἵδρυσιν ἐκεῖ βωμὸν ὁ Σαοὺλος, καὶ ὁλοκαύτωσεν ἐκεῖ ἐπ' αὐτῷ τῷ Θεῷ. τοῦτον πρῶτον βωμὸν κατεσκεύασεν.

δ'. Ἄγειν δὲ δυὸς ἤδη τὴν παρεμβολὴν τῶν πολεμίων, ἤδη τὴν διαρπαγὴν τῶν ἐν αὐτῇ, [a] βαλόμενος περὶ ἡμέρας, καὶ τῶν τραπεζῶν οὐκ ὀκνούντων ἔπεσθαι, πολλὴν δὲ εἰς ἃ [b] προσῆκεν προθυμίαν ἐνδεικνυμένων, καλέσας ὁ βασιλεὺς [c] Ἀχίτωβον τὸν ἀρχιερέα, ἐκέλευσεν αὐτὸν γνῶναι, εἰ δίδωσιν ὁ Θεὸς αὐτοῖς, καὶ συγχωρεῖ βαδίσασιν ἐπὶ τὸ τράπεδον τῶν ἐχθρῶν διαφθεῖραι τοὺς ἐν αὐτῷ τυγχάνοντας. εἰπόντος δὲ τοῦ ἱερέως, μὴ [d] ἀποκρίνεσθαι τὸν Θεόν· "ἀλλ' ἐ δίκαι[e] αἰτίας, εἶ-"πεν ὁ Σαοὺλος, πιθανομένοις ἡμῖν φωνὴ ἐ δίδωσιν "ὁ Θεός· ὃς πρότερον [f] αὐτὸς πεφεμίωνται πάντα, καὶ "[g] μηδ' ἐπερωτῶσιν ἔφθανε λέγων. ἀλλ' ἔστι τι λανθά-"νον ἐξ ἡμῶν ἁμάρτημα [h] πρὸς αὐτὸν αἴτιον τὴν σιωπῆς. "καὶ ὄμνυμί γε τοῦτον αὐτὸν ἢ μὴν κἂν ὁ παῖς ὁ ἐμὸς "Ἰωνάθης ᾖ τὸ ἁμάρτημα τοῦτο ἐργασάμενος, [i] ἀποκτεί-"νειν αὐτὸν, καὶ τὸν Θεὸν οὕτως ἱλάσασθαι· ὡς ἂν εἰ καὶ "παρ' ἀλλοτρίᾳ, καὶ μηδὲν ἐμοὶ προσήκοντι, τιμωρήσειν "αὐτὸν δικαίως ἀπελάμβανον". ἐφ' ᾧ δὴ πλήθους τοῦτο ποιεῖν ἀπειθήσαντος, διαιρεῖσθαι πάντας ἔρησιν εἰς ἕνα τόπον. ἵστασθαι δὴ καὶ αὐτὸς σὺν τῷ παιδὶ κατ' ἄλλο μέρος, καὶ κλήρῳ τὸν ἁμαρτήσαντα μαθεῖν ἐπιζητεῖ. καὶ λαγχάνει δοκεῖν [k] αὐτὸς εἶναι Ἰωνάθης. ἐπερωτώμενος δὲ ὑπὸ τοῦ πατρὸς [l] τί πεποίηκε καὶ πεπλημμέληκε, καὶ τί [m] περὶ τὸν βίον οὐκ ὀρθῶς οὐδὲ ὁσίως [n] αὐτῷ διαπεπραγμένῳ συνέγνωκε· "πάτερ, εἶπεν, ἄλλο μὲν οὐδέν, [o] ὅτι δὲ ἐχθὲς "ἀγνοῶν τὴν ἀρὰν αὐτὸν καὶ τὸν ὅρκον, μεταξὺ διώκων "τοὺς πολεμίους ἐγεύσατο κηρίου". Σαοὺλος δὲ [p] ἀποκτείνειν αὐτὸν ὄμνυσι, καὶ τὸ γνήσιον καὶ [q] τὸ φύσεως τῶν φίλτρων προτιμήσας τὸν ὅρκον. ὁ δὲ ἀπαλλαγῆναι τὴν ἀπλῆν καὶ θανάτου· θαυμασάμενος δὴ δικαίως καὶ μεγαλοφρόνως, "ἀλλ' ἐγώ σε, φησὶν, ἱκετεύσω φεί-

Interea autem cognito, patrem diris gravibus interdixisse, ne quisquam ante solis occasum cibum gustaret, ab esu quidem abstinuit. At dicebat haud recte patrem istud vetuisse: nam majore cum vi & alacritate insequentes, si aliquantulum cibo refecti essent, multo plures ex hostibus caperent & ferro perimerent.

3. Itaque cæsis Palæstinorum multis myriadibus, sub vesperam *demum* ad castra diripienda se convertunt: cumque multum prædæ & pecora *quamplurima* cepissent, mactant, atque illa cum sanguine comedebant. Regi autem à scribis nunciatur, militum vulgus inter sacrificandum in Deum peccare; quod, antequam sanguis prorsus ablueretur, carnesque purgarentur, edere sustinerent. Tum Saulus jubet saxum ingens in medium advolvi: edicitque turbæ, ut super illud victimas offerrent, & carnibus cum sanguine non vescerentur. illud enim Deo nequaquam gratum esse. Cum autem hoc omnes ex edicto regis præstitissent, illic Saulus aram exstruit, ibique Deo solidum super eam litat sacrificium. Hæc prima erat ara à Saulo constructa. *Milites vesciuntur carne cum sanguine.* 1 *Reg. c.* 14.

4. Volens autem è vestigio *suos* in hostium castra educere, ad ea priusquam illucesceret diripienda, præsertim cum milites *eum* sequi non gravarentur, sed magnam ad jussa ejus exsequenda præ se ferrent alacritatem, rex, accito Achitobo pontifice, jussit eum rescire, an permitteret illis Deus, concederetque ad castra hostium profectis, ut omnes in iis repertos occiderent. Cum vero dixisset pontifex, nolle Deum responsum reddere: "at jam "non sine causa, inquit Saulus, scisciantibus nobis oraculum non edit Deus; qui antea ipse præ-"nunciabat omnia, & ne interrogantes quidem "occupabat. sed occultum est aliquod in cum de-"lictum nostrum hujusce silentii causa. Equidem "per hunc ipsum juro, me certe, si vel Jonathas "filius meus hujus peccati auctor fuerit, *omnino* "eum interfecturum, atque hac ratione Deum "placaturum; non secus ac si ab alieno, & nulla "mecum necessitudine conjuncto, hanc ob rem "supplicium sumerem". At cum multitudo, ut hoc faceret, exclamasset, illico omnes in unum locum statuit: ipse vero cum filio ex altera parte sistitur, & sortibus quis in culpa esset scire quærebat. Fitque ut sors Jonatham fontem videri indicaret. Interrogatus autem à patre, quid feciisset, & qua re deliquisset, cujusve in vita agenda maleficii aut impietatis sibi conscius esset; "Pater, in-"quiebat, aliud quidem nihil *perpetravit*, nisi quod "hesternodie, dum hostes persequitur, de favo de-"gustaverit, exsecrationis ejus atque juramenti i-"gnarus". Saulus vero jurat, se, quod generis & naturæ illecebris jusjurandum prætulerit, illum occisurum. Ille vero mortis intentatione nihil terretur: sed cum se in medio constituisset generose & magnanime, "ne ego quidem, inquit, obsecra-"bo *Deus consulenti Saulo nihil respondet ob gustatum à Jonatha mel.* *Jonatham jubet Saulus morte affici: sed prohibentibus militibus.* 1 *Reg. c.* 14.

[c] Ἐχθρῶν καὶ φονεῦσαι.] Ἐχθρῶν αὐτῷ *Vat.*
[v] Ἐν αἵματι] Ἐναιμα *Big.* & *Samb.*
[x] Ἀπαγγέλλεται] Ἀπήγγελται *Vat.*
[y] Ἐπ' αὐτὸν τὸν ὄχλον] Ita (ut mox infra) cum *Samb. Big. Vat. Hen.* & *Busb.* ἐπ' αὐτὸν *Baſ* & *G.*
[z] Δαίνυσθαι.] Εὐωχεῖσθαι solus *Big.* verbo utpote faciliori.
[a] Βαλόμενος] Βαλόμενον τὸν λαὸν *Hen.* & *Busb.*
[b] Προσῆκεν προθυμίαν] Ita *Samb. Gall. Vat.* & *Epiphan.* πρόσεστι in *Editis.* κελεύσει *Busb.*
[c] Ἀχίτωβον τὸν ἀρχιερέα] Ἀχίαβον τὸν ἱερέα κελεύσαντα αὐτὸν *Vat.* Ἀχίαν volo cum *Seldeno* in lib. de *Succeſſ in Pontif.* c. 3. HUDS. Qui Ἀχίας ſup. §. 2 & 1 Sam. XIV. 18. Nomen verò hìc à Gelenio omiſſum. SPANH.
[d] Ἀποκρίνεσθαι τὸν Θεόν] Ἀποκρίναντα *Vat.*
[e] Αἰτίας,] Αἰτίας τινὸς *Big Samb.* & *Vat.*
[f] Αὐτὸς πεφιλώνται] Ita cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Vat.* & *Epiphan.* αὐτοῖς in *Editis*, *Aliiſque*
[g] Μηδ' ἐπερωτῶσιν] Μηδ' ἐπερωτήσασι φάναι (forſan pro φθάναι) λέγων *Vat.*
[h] Πρὸς αὐτὸν αἴτιον] Τῆς δὲ Θεῷ σιωπῆς αἴτιον *Glycas*, qui mox habet εἶη pro ᾖ & ἱλεώσασθαι pro ἱλάσασθαι.
[i] Ἀποκτείνειν αὐτὸν,] Mallem ἀπεκτονεῖν.
[k] Αὐτὸς] Ὠὗτος *Samb.* correptione Attica. ὅτος *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*
[l] Τί πεποίηκε] Illa τί πεποίηκε καὶ (quæ deerant in *Editis*) repoſui ex quatuor *MSS.* & *Vet. Interpr.*
[m] Περὶ τὸν βίον] Περὶ τὸν βίον *Big. Vat.* & *Samb.* à manu ſecunda.
[n] Αὐτῷ διαπεπραγμένῳ] Sic cum *Samb.* & *Vat.* qui etiam habet διαπεπραγμένῳ. In *Gen. Aliiſque* αὐτῷ
[o] Ὅτι δὲ ἐχθὲς] Ὅτι ἡ χθὲς in pleriſque *MSS.*
[p] Ἀποκτείνειν αὐτὸν] Mallem cum *Zonara* ἀπεκτονεῖν.
[q] Τὸ φύσεως] Ita cum *Vet. Interpr.* cui favent *Codd. MSS.* nam τὸ φύσεως τῶν φίλτρων ἐτίμησε τὸν ὅρκον habet *Vat.* φύσεως τῶν φιλτέων ἐτίμησε *Big.* & *Samb.* in *Editis* τὸ φύσεως καὶ τῶν φίλτρων προτιμήσας τὸν ὅρκον.

[r] Ἡμῖν

"bo te, pater, ut mihi parcas. Dulciſſima mihi "mors eſt; quam & pro tua pietate obire contin- "git, & poſt victoriam *adeo* ſplendidam. Maxima "enim conſolatio eſt, Hebræos relinquere Palæ- "ſtinorum victores". Hiſce indoluit populus univerſus, ejuſque vicem miſeratus eſt: ac juravit, haud laturos ſe ut occidatur Jonathas, victoriæ auctor. Atque ita quidem ipſum à patris exſecratione vindicarunt. illi vero vota Deo faciunt pro juvene, ut ei peccatum remittere dignaretur.

Sauli bella, ejuſque genus. 1 Reg. c. 14.

5. Tum Saulus in urbem ſuam reverſus eſt, cæſis circiter ſexaginta millibus hoſtium. Feliciter deinde regnavit: ac gentes finitimas bello adortus, & Ammanitas & Moabitas & Palæſtinos, Idumæos etiam & Amalecitas, Sobæque regem ſubigit. Habuit autem Saulus liberos, tres quidem mares, Jonatham & Jeſum & Melchiſum; filias vero, Merobam & Michalam. At ei dux exercitus erat Abenarus patrui filius. ille vero Nerus vocabatur. Nerus autem & Ciſes, pater Sauli, fratres erant, & Abieli filii. Abundabat autem & Saulus curribus & equitatu: & cum quibuſcunque bellum geſſerit, victor diſcedebat: auctor etiam erat ut Hebræis proſpere res ſuccederent; eoſque ad magnam felicitatem perducebat, aliiſque gentibus potentia ſuperiores reddidit. Quin & juvenes, quoſcunque proceritate & magnitudine præcellere animadvertit, in corporis cuſtodes ſibi adſciſcebat.

"σωθαί μι πάτερ. [r] ἡδίς δέ μοι ὁ θάνατος, ὑπὲρ "τε τῆς ὁσιότητος γινόμενος καὶ ὅτι νίκη λαμπρᾶ. "μέγιστον γὰρ παραμύθιον τὸ καταλιπεῖν Ἑβραίους Πα- "λαιστίνων κεκρατηκότας". ὅτι τούτοις ὁ λαὸς πᾶς ἤλ- γησε καὶ συνέπαθεν· ὤμοσέ τε μὴ προΐδεσθαι τὸν αἴτιον τῆς νίκης Ιωνάθην [s] ἀποθανοῦντα. καὶ τὸν μὲν ἔτως ἐξαρ- πάζουσι τοῦ μέσου θανάτου· αὐτοὶ δὲ ὄχλος ὑπὲρ τοῦ νεανίσκου ποιοῦνται τῷ Θεῷ, ὡς αὐτὸν ἀπολύσῃ τοῦ ἁμαρτήματος.

ε'. Καὶ ὁ Σαοὺλος εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν ὑπέστρεψε, διαφθείρας ὡσεὶ μυριάδας ἐξ τῶν πολεμίων. Βασιλεύσας δὲ εὐτυχῶς· καὶ, τὰ πλησιόχωρα τῶν ἐθνῶν πολεμήσας, χειρώσατο [t] τό τε Αμμανιτῶν καὶ Μωαβιτῶν, καὶ Παλαιστίνους, [v] Ιδουμαίους, Αμαληκίτας τε, καὶ τὸν Βασιλέα τοῦ [x] Σωβᾶς. ἦσαν δὲ παῖδες αὐτῷ, τρεῖς μὲν ἄρρενες, Ιωνάθης καὶ [y] Ιεσσῆς καὶ [z] Μέλχισος· θυγατέρες δὲ, [a] Μερόβη καὶ [b] Μιχάλα. στρατηγὸν δὲ εἶχε, τὸν τοῦ θείου παῖδα [c] Αβνήαρον. Νὴρ δὲ οὗτος ὀνομάζετο. Νὴρ δὲ καὶ [d] Κίσης ὁ Σαοὺλου πατὴρ, ἀδελφοὶ ἦσαν, υἱοὶ δὲ [e] Αβιήλου. ὧν δὲ καὶ πλῆθος ἁρμάτων Σαοὺλῳ καὶ ἱππέων. [f] οὓς δ' ἂν [g] πολεμήσῃ, νικήσας ἀπηλλάσσετο· καὶ τοὺς Ἑβραίους [h] εἰς εὐπραγίας καὶ μέγεθος εὐδαιμονίας προήγαγε, καὶ τῶν ἄλλων ἀπέδειξεν ἐθνῶν [i] δυνατωτάτους. τῶν δὲ νέων [k] τοὺς δὲ μεγέθει καὶ κάλλει διαφέροντας φύλακας τοῦ σώματος ἐποιεῖτο.

VIII. CAP. VII.

Saulus cum Amalecitis bella gerit, deque iis victoriam reportat.

Samuelus jubet Saulo, ut Amalecitas adoriretur, eoſque cum ſuis omnibus exitio daret. 1 Reg. c. 15.

SAmuelus autem cum ad Saulum veniſſet, à Deo ad ipſum ſe miſſum eſſe dicebat; ut illum commoneret, quod Deus eum *cæteris* omnibus prælatum crearit regem; atque adeo par eſſe ut obtemperet, moremque ei gerat, quoniam ipſe quidem gentium habeat imperium, Deus vero ipſius eſſet & rerum omnium dominus. Ajebat igitur ſic dixiſſe Deum, "quandoquidem Amale- "citæ Hebræos in deſerto multis affecerint injuriis, cum ex Ægypto egreſſi in eam quam nunc "tenent regionem contenderent, jubeo, ut bello "Amalecitas perſequutus, & victoria potitus, ne- "minem eorum *ſuperſtitem* relinquat; ſed in o- "mnem graſſandum ætatem, incipiendo à mulie- "rum internecione & infantium: atque hujuſmodi "pœnas ab iis pro malis majoribus noſtris illatis "exigendas eſſe. ac ne jumentis quidem aliiſque "pecudibus parcendum, emolumenti ſui gratia & "poſſeſſionis, ſed omnia Deo ſacranda eſſe; atque "Amaleci nomen, ſicuti Moyſes præceperat, pe- "nitus delendum.

ΚΕΦ. ζ'.

Σαούλου πρὸς Αμαληκίτας πόλεμοι καὶ νίκη.

Σαμούηλος [l] δὲ σταλεὶς πρὸς τὸν Σαοὺλον, πεμφθῆναι πρὸς αὐτὸν ἔφασκεν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· ὅπως αὐτὸν ὑπομνήσῃ, ὅτι βασιλέα προκρίνας αὐτὸν ἁπάντων ὁ Θεὸς ἀπέδειξε, καὶ δι' ἐκεῖνον πιθέσθαι καὶ καθήκειν αὐτῷ [m] γνέσθαι, ὡς αὐτοῦ μὲν ἔχοντος τὴν τῶν ἐθνῶν ἡγεμονίαν, αὐτὸν δὲ Θεοῦ καὶ τὴν κατ' ἐκείνου καὶ τῶν ὅλων πραγμάτων. λέγειν τοίνυν ἔφασκε τὸν Θεὸν, "ἐπεὶ πολλὰ κακὰ τοὺς Ἑβραίους Αμαληκῖται διέθηκαν "κατὰ τὴν ἔρημον, ὅτε ἐξελθόντες ἀπ' Αἰγύπτου εἰς τὴν "γῆν ἣν κατῴκησαν αὐτοῖς ἐστέλλοντο χώραν, [n] κελεύω "πόλεμῳ τιμωρησάμενον τοὺς Αμαληκίτας, καὶ κρατήσαν- "τα, [o] μηδὲν αὐτῶν ὑπολιπεῖν, ἀλλὰ πάσης [p] διελ- "θεῖν ἡλικίας, ἀρξαμένους ἀπὸ γυναικῶν κτείνειν καὶ "νηπίων· καὶ τοιαύτην ὑπὲρ ὧν τοὺς προγόνους ἡμῶν εἰργάσαντο τιμωρίαν ἀπολαβεῖν. φείσασθαι δὲ μήθ' ὑπο- "ζυγίων μήτε τῶν ἄλλων βοσκημάτων εἰς ὠφέλειαν καὶ "κτῆσιν ἰδίαν, ἅπαντα δὲ [q] ἀναθεῖναι τῷ Θεῷ· καὶ τὸ "Αμαλήκου ὄνομα [r] Μωϋσέως παραγγείλαντος ἐκτολαῖς "ἐξαλεῖψαι. β'. [r] Ωμο-

r Ηδὶς δέ μοι] Sic cum *Big. Samb.* & *Epiphanio.* ἡδέως δέ μοι θάνατος, ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας *Vat.* ὑπέρ τε τῆς ὁσ. *Baſ.* ὑπό τε τῆς ὁσιότ. *Gen.*

s Αποθανοῦντα.] Ita cum quinque *MSS.* ἀποθανόντα *Baſ.* & *G.*

t Τό τε Αμμανιτῶν] Sic *MSS.* in *Editis* τὸ Αμμ.

v Ιδουμαίους,] Ιδουμαίους τε καὶ Αμαληκίτας καὶ *Big Samb. Vat. Gall.* 1. Verum *Amalecitas* jam præteriit *Vet. Interpr.* Hos tamen commemorat *Zonaras*, Codicis Sacri paulo obſervantior.

x Σωβᾶς.] Ita cum Cl. *Boſio* ex *Bibliis Hebr.* neque multum abludit τοῦ Σωβᾶ *Vat.* aut Σουβὰ in LXXII. & *Zonara.* aut demum *Suba* & *Soba* in *Epiphanii* Codicibus. Verum τοῦ Ωβᾶς in *Editis*, & τοῦ Ωβᾶς *Samb. Hen.* & *Busb.* articulo defraudante loci nomen.

y Ιεσσῆς] Ita malim quam Ιησσῆς cum *Editis.* Ιεσσεὶ *Samb.* Ιεσσιὲ & Ιεσσαὲ in LXX.

z Μέλχισος·] Μάλχισος *Vat.* Μαλχισσὲ & Μελχισὲ in LXX.

a Μερόβη] Ita cum *Samb.* (*Coll. Voſſ.* & *Big.*) & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* Μεράβ.

b Μιχάλα.] Sic volui ex Hebraïco *Michal.* Μεψχόλη *Vat.* Μελχωὲ *Samb.* (Μελχαὲ *Coll. Big.* & *Voſſ.*) Μιχαὲλ *Baſ.* & *G.* Μελχὸλ LXX.

c Αβνήαρον.] Eo modo (ut ſupra. cap. 4. §. 3. princip.) cum *Baſ.* & *G.* Rectius forſan (ex Αβεννῆς in LXX.) Αβέννηρον cum *Big. Samb. Vat.* & *Hen.* aut Αβέιηρον cum *Busb.*

d Κισης ὁ Σαοὺλου πατὴρ,] Sic ex cap. 4. §. 5. Κὶς in *Editis.* Verum varie in *MSS.* Κεῖς, Κῖς, Κῖσος & Κῆσος.

e Αβιήλου.] Ita ex Αβιὴλ LXX. & *Abiel.* apud *Biblia Hebr.* & *Epiphanium.* Αβελίου aut Αβηλίου tam in *MSS.* quam *Editis Joſephi.*

f Οὓς δ' ἂν] Eo modo *Samb.* & *Vat.* more *Flavii.* οἷς δ' ἂν in *Editis*, *Aliiſque.* utrumque probum.

g Πολεμήσειε,] Πολεμήσας νικήσειε τοῦτο ποιῶν ἀπηλλάσσετο *Vat.*

h Εἰς εὐπραγίας] Εἰς εὐπραγίαν *Hen. Busb.* & *Vat.*

i Δυνατωτάτους.] *Al.* δυνατατέρους.

k Τοὺς δὲ μεγέθει] Τοὺς γὰρ *Samb.* rotunde.

l Δὲ σταλεὶς] Δὴ legille videtur *Vet. Interpr.*

m Γενέσθαι,] Γίνεσθαι *Big. Samb.* & *Vat.*

n Κελεύω πολέμῳ] Κελεύσῃ *Vat.*

o Μηδὲν αὐτῶν] Ita cum *Samb.* & *Vet. Interpr.* μηδὲν αὐτῶν in *Editis*, *Aliiſque.*

p Διελθεῖν ἡλικίας,] Vel διεξελθεῖν cum *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. HUDS. Διελθεῖν hic pro διεργάσασθαι &c. alioquin pro διεγήσασθαι Ariſtoph. Eq. p. 325. SPANH.

q Ἀναθεῖναι τῷ Θεῷ·] Ita ut decuit, in quatuor *MSS.* ἀναθῶσαι perperam in *Editis*, *Aliiſque.*

r Ωμο-

β'. [r] Ωμολόγ[ησ]ε δ' ποιήσειν Σαοὺλος τὰ προσταττόμενα· τὴν δ' ἀρχὴν τῆς πρὸς τὸν Θεὸν οὐκ ἐν τῷ ποιήσασθαι τὴν πρὸς τοὺς Ἀμαληκίτας [s] στρατιὰν λογιζόμενος εἶναι μόνον, [t] ἀλλὰ καὶ τὴν ἑτοιμότητα καὶ τὸ ταχὺ ἀναβολῆς ἀεὶ προτίθησι φαίνεσθαι μᾶλλον ἐμφανίζει. [v] ἀθροίζει τε πᾶσαν τὴν δύναμιν· καὶ παρ' αὐτοῖς ἐξαριθμήσας ἐν Γαλγάλοις, διέστησε τὴν Ἰσραηλιτῶν ἔξω τῆς Ἰούδα φυλῆς πρὸς [x] πεντακόσιαι μυριάδας. [y] ἦσαν γὰρ ἡ φυλὴ καθ' αὑτὴν ἐπὶ τριάκοντα μυριάδας. Σαοὺλος δὲ, ἐμβαλὼν εἰς τὴν τῶν Ἀμαληκιτῶν [z] χώραν, ἐνέδρας πολλὰς καὶ λόχους ἔπι τοῦ χειμάρρου τίθησιν· ὡς μὴ μόνον ἐκ φανερᾶς μαχομένους αὐτοὺς κακῶς ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ μὴ προσδοκῶσι κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐπιπίπτειν, καὶ κυκλουμένους ἀναιρεῖν. καὶ δὴ συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην, [a] τρέπεται τοὺς πολεμίους· καὶ διαφθείρας πάντας, φεύγουσιν ἐπακολουθῶν. ὡς δ' ἐκεῖνο τὸ ἔργον αὐτῷ κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ προφητείαν ἐχώρησε, τοῖς πόλεσι τῶν Ἀμαληκιτῶν προσέβαλε· καὶ τοὺς μὲν μηχανήμασι, τοὺς δ' ὀρύγμασιν ὑπονόμοις καὶ τείχεσιν ἐξωθεν ἀντιπροσβαλομένοις, τοὺς δὲ λιμῷ καὶ δίψει, τοὺς δ' ἄλλοις τρόποις ἐκπολιορκήσας καὶ λαβὼν κατὰ κράτος, ὅπλοις σφαγὴν γυναικῶν καὶ νηπίων ἐχώρησεν· οὐδὲν ὠμὸν δὲ ἢ ἀνθρωπίνης σκληρότερον ἁψασθαι φύσεως ἡγούμενος, πρῶτον μὲν, πολεμίους τοῦτο ὁρῶν· ἔπειτα [b] προστάγματι Θεοῦ, ᾧ τὸ μὴ πείθεσθαι κίνδυνον ἔφερε. λαμβάνει δὲ καὶ τὸν βασιλέα [c] τῶν ἐχθρῶν Ἀγαγον αἰχμάλωτον. ἔδαμασε τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος, σωτηρίας ἄξιον ἔκρινεν· οὐκ ἐπὶ τῷ ποιῶν κατὰ βούλησιν τοῦ Θεοῦ, πάθει δὲ νικώμενος ἰδίῳ, καὶ χαριζόμενος ἀκαίρως τοῖς ὧν οὐκ εἶχεν ἀκίνδυνον ἐξουσίαν οἰκτῳ. [d] ὁ γὰρ Θεὸς ἔτως ἐμίσησε τὸ τῶν Ἀμαληκιτῶν ἔθνος, ὡς μηδὲ νηπίων φείσασθαι κελεῦσαι, πρὸς ἃ μᾶλλον ἔλεος γίνεσθαι πέφυκε. Σαοὺλος δὲ, [e] αὐτῶν τὸν βασιλέα, καὶ τὸν ἡγεμόνα τῶν εἰς Εβραίους κακῶν ἔσωσε· [f] τῆς μνήμης ὧν ἐπέστειλεν ὁ Θεὸς τοῦ τοῦ πολεμίου κάλλος ὑπεσχέθη ποιούμενος. συνεξήμαρτε δ' αὐτῷ καὶ τὸ πλῆθος. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν βοσκημάτων ἐφείσαντο καὶ διήρπασαν, μὴ τηρεῖν αὐτὰ τοῦ Θεοῦ κελεύσαντος· τότε ἄλλα χρήματα καὶ τὸν πλοῦτον ἐξεφόρησαν. εἰ δέ τι μὴ σπουδῆς [g] ἄξιον ἦν ὥστε κτήσασθαι, διέφθειρον.

γ'. Νικήσας δὲ Σαοὺλος [h] ἅπαντας, τοὺς ἀπὸ [i] Πηλουσίου τοῦ Αἰγύπτου καθήκοντας ἕως τῆς Ερυθρᾶς θαλάσσης, διέφθειρε [k] τὸν τῶν πολεμίων, θᾶλλον τὸν τῶν [l] Σικιμιτῶν ἔθνος. ἔστι γὰρ ἐν τῇ Μαδιλωῇ χώρᾳ μέσοι κατῳκισται. πρὸ δὲ τῆς μάχης πέμψας παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀναχωρεῖν, μὴ τοῖς Ἀμαληκίταις κοινωνήσωσι [m] συμφορᾶς. συγγυεῖς γὰρ αὐτοὺς ὄντας Ραγουήλ τοῦ Μωϋσέως πενθεροῦ, σώζειν αἰτίαν [n] ἔχειν.

δ'. Καὶ Σαοὺλος μὲν, ὡς μηδενὸς παρακούσας ὧν ὁ προφήτης ἐπέστειλε μέλλοντα τοῖς Ἀμαληκίταις ἀνοίσειν πόλεμον, ἀλλ' ὡς ὑπὸ πᾶσιν ἐκείνοις ἀκριβῶς πε-

2. Et Saulus quidem pollicitus est se jussa exsecuturum: ratus vero suam erga Deum obedientiam non in eo solum spectari, quod exercitum in Palæstinos educeret; præterea promptitudinem suam & celeritatem, rem nihil differendo, magis etiam ostendit. Imo copias suas omnes colligit: iisque in Galgala recensitis, Israëlitas absque tribu Judæ comperit esse circiter quadringenta millia. nam & tribus ista separatim habuit triginta millia. Saulus autem, facta irruptione in Amalecitarum regionem, multas insidias & cohortes apud fluvium collocat: ut non solum marte aperto eos infestaret; sed ex improviso etiam per vias illos adoriretur, & circumdatos opprimeret. Ac cum acie concurreret cum illis, hostes in fugam vertit: atque ad unum omnes perimit, dum fugientes insequeretur. Posteaquam vero illud incœptum prospere ex Dei prædictione successit, Amalecitarum urbes invadebat: ac cum alias quidem stratagematibus, alias vero suffossionibus cuniculosis, & externis operibus è regione structis, alias autem fame & siti, alias denique modis aliis expugnasset ac vi in potestatem suam redegisset, ad cædem feminarum etiam & puerorum processit; nihil existimans se crudele, aut naturæ humanæ adversum in eo facere. primum quidem, quod hostes erant, in quos id fiebat; dein Dei jussu id exsequebatur, cui non obtemperare periculosum erat. Quin & Agagum hostium regem captivum ducit. cujus pulchritudinem & proceritatem corporis admiratus, dignum qui servaretur judicabat: non jam hoc faciens ex voluntate Dei, sed proprio victus affectu; & misericordiæ, ubi ei non integrum erat sine periculo, intempestive cedens. Deus enim adeo gentem Amalecitarum odio habuit, ut jusserit ne infantibus quidem parcere, ad quos miserandos sumus procliviores. Saulus autem eorum regem, Hebræis etiam malorum omnium auctorem servavit; eorum quæ præceperat Deus parum memor, dum majoris faceret hostis pulchritudinem. Et similiter ac ipse peccavit etiam populus. nam & illi jumentis & pecoribus pepercerunt, eáque *sibi* diripuerunt, etiamsi jusserat Deus nequid eorum conservarent: imo & alias res divitiasque exportarunt. Si quid vero possidere vix operæ pretium esset, corruperunt.

Saulus, præcepti divini immemor, capta servari & ferri jubet, interque ea Agagum regem. 1 Reg. c. 15.

3. Cum autem Saulus subegisset universos, quotquot à Pelusio in Ægypto pertingunt usque ad mare Rubrum, terram hostilem *omnem* devastavit, sola Sicimitarum gente intacta. illi enim in Madianiticæ regionis meditullio habitarunt. Hos vero, antequam acie decertaret, nunciis missis admonuit ut secederent, ne calamitatem cum Amalecitis participarent. erat enim cur eos incolumes vellet, propter necessitudinem quæ illis cum Raguelo Moysis socero intercedebat.

Sicimitarum genti parcitur.

4. Et quidem Saulus, ac si nihil eorum neglexerit, quæ ei, bellum contra Amalecitas illaturo, in mandatis dederat propheta, sed quasi omnibus istis

Deus offensus ad Samuelem dicit pœnitere se, quod Saulum regem constituerit. 1 Reg. c. 15.

r Ωμολόγ[ησ]ε δ'] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* ὁμολογῶ.

s Στρατιὰν λογιζόμενος] Στρατείαν *Big.* & *Samb.*

t Ἀλλὰ κ.] Forte scribendum ἀλλὰ κ' &c. COCC.

v Ἀθροίζει τε πᾶσαν] Ἀθροίζει πᾶσαν *Vat.*

x Τετρακόσιαι μυριάδαι.] Ita etiam LXX. Verum in *Hebr.* & *Vulg.* 200 millia peditum & 10 millia Judæorum. SPANH.

y Ἦσαν γὰρ] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* ἡ δὲ aut ἦδε φυλὴ &c. *Basil. G. Alique.* Ibidem καθ' αὑτὴν εἶχε στρατιώτας τριακοντάδας *Vet. Interpr.*

z Χώραν,] Vox χώραν deest *Vat.* & commode abesse potest.

a Τρέπεται τοὺς πολεμίους·] Τρέπει *Busb.* & *Hen.* atque mox προσέβαλε.

b Προστάγματι Θεοῦ] Προστάγματι τοῦ Θεοῦ *Vat.*

c Τῶν ἐχθρῶν] Ita in quinque *MSS.* τὸν ἐχθρὸν *Basil. G.* & *Vat.*

d Ὁ γὰρ Θεὸς] Ὁ μὲν γὰρ Θεὸς *Vat.*

e Αὐτῶν τὸν βασιλέα,] Αὐτὸν τὸν βασιλέα *Samb.* emphasi quadam. Ἀγαγον τὸν βασιλέα jam olim viderat *Epiphanius.*

f Τῆς μνήμης] Τῇ μνήμῃ μὲν οὖν *Vat.* & mox ἐπέταξεν pro ἐπέστειλεν *Hen.* & *Busb.* & dein ἐπισχοθῆναι in quibusdam *MSS.*

g Ἄξιον ὧν] Ἄξιον ὧστε μὴ κεκτῆσθαι *Vat.* atque ita *Epiphan.* qui vertit, *si quid vero dignum possideri non erat.*

h Ἅπαντας, τοὺς ἀπὸ] LXX. ἀπὸ Εὐιλὰθ ἕως Σὰρ ἐπὶ πρόσωπον Αἰγύπτου & ita in Hebr. SPANH.

i Πηλουσίου τοῦ Αἰγύπτου καθήκοντας ἕως τῆς Ερυθρᾶς θαλάσσης, διέφθειρε] Πηλούσιον ut Ægypti. vid. lib. X. c. 1. §. 4. & c. 6. §. 1. SPANH.

k Τὸν τῶν πολεμίων,] Scilicet στρατὸν sive γῆν. verum τὰ τῶν πολεμίων habent *Big.* (*Coll. Voss.*) *Vat.* & *Samb.* à manu secunda.

l Σικιμιτῶν] Kenitæ appellantur 1 Sam. 15. 6. qui Samaritanis שלמאה. an שכמאה legendum est, ut id conveniat cum his Σικιμίταις; REL.

m Συμφορᾶς.] Τῆς συμφορᾶς *Samb.* & *Vat.* disertius.

n Ἔχειν.] Ἐχεῖν *Vat.*

istis curatis præstitisque ex hostibus victoriam esset adeptus, domum reversus est cum gaudio ob res prospere gestas. Deus autem regis Amalecitarum incolumitatem graviter fert, & prædam pecudum à populo abactarum; quod ipso non permittente hæc fecissent. Nam indignum esse existimabat, quod cum hostes quidem, ipso vires largiente, vicissent & superassent, illum tamen * contemptui haberent & negligerent, neque ut regem humanum tractarent. Samuelo igitur prophetæ dicebat, se pœnitere creati regis Sauli, *utpote* qui non curet sua mandata exsequi, sed malit agere quod lubet. His auditis Samuelus vehementer conturbatus est; atque in animum induxit tota nocte Deum comprecari, ut cum Saulo in gratiam rediret, eique non succenseret. At ille, quantumlibet à propheta rogatus, veniam Saulo nequaquam annuit: quod non justum existimarit, *hujusmodi* peccata *alterius* precibus condonare. non enim aliunde magis nascuntur, quam ex nimia eorum in quos peccatur indulgentia: qui dum lenitatis & benignitatis gloriam aucupantur, non animadvertunt se peccandi ansam dare. Cum igitur Deus preces prophetæ non admitteret, & certum esset eum nolle sententiam mutare, prima luce Samuelus ad Saulum Galgalis tum agentem proficiscitur. Illo vero conspecto, rex ad eum *protinus* accurrit; & cum eum salutasset, Deo, inquit, gratias ago, qui mihi victoriam dedit: omnia vero, quæ ille imperaverat, peracta esse. At Samuelus ad hæc subjiciens, dicebat, quî fit igitur, ut vocem pecudum & jumentorum in castris audiam. Ille vero respondit, populum ea in victimas reservasse. veruntamen Amalecitarum gentem universam juxta mandatum Dei funditus excisam esse & deletam: & ne unum quidem superesse, nisi quod regem, quem solum salvum voluit, ad eum captivum adduxerit. de quo quid fieri oporteret, fore ajebat ut secum deliberarent. Tum propheta, non, victimis, dicebat, oblectari Deum, sed viris bonis & justis. Hi vero sunt qui illius voluntati & jussis obsequuntur, & qui nihil credunt recte à se fieri, nisi quod Dei jussu fecerint. eum enim contemni *scito*, non quando ei non sacrificatur, sed cum quis non dicto audiens esse videatur. Ab iis vero qui ei non obtemperant, nec tribuunt cultum verum solumque Deo gratum, etiamsi multas & opimas victimas immolent, & donaria exquisitissima ex auro & argento conflata afferant, ne hæc quidem benigno placatoque animo accipit: sed ab his se avertit, & nequitiæ argumenta esse ducit, non pro pietate habet. At qui unum idque solum in memoria tenent, quod ipse pronunciaverit ac præceperit, mortemque malunt oppetere, quam ejusmodi quidquam violare, his delectatur, ac ne sacrificium quidem ab ipsis requirit. Verum etiamsi rem divinam fecerint, munere licet viliori; pauperem honorem libentius *ab his* accipit quam à quocunque alio vel locupletissimo. Tu itaque nosce Deum tibi graviter iratsci: nam contempsisti ac neglexisti mandata ejus. Quamobrem quî potes existi-

Saulum contumaciæ arguit Samuelus, prædicitque fore ut regnum alteri traderetur. 1 *Reg. c.* 15.

φυλαγμένοις νενικηκὼς τὰς πολεμίας, οἴκαδε [o] πρὸς αὐτὸν ὑπέστρεψε, χαίρων ἐπὶ τοῖς κατορθωμένοις. ὁ δὲ Θεὸς ἄχθεται [p] ἐπί τε τῇ τοῦ βασιλέως τῶν Ἀμαληκιτῶν σωτηρίᾳ, καὶ τῇ τῶν βοσκημάτων διαρπαγῇ τοῦ πλήθους· ὅτι μὴ συγχωρήσαντι αὐτῷ ταῦτ' ἐπράχθη. δεινὸν γὰρ ἡγεῖτο, νικᾶν μὲν καὶ περιγίνεσθαι τῶν ἐχθρῶν, ἐκείνῳ τῷ ἰσχὺν διδόντι αὐτοῖς, καταφρονεῖσθαι δὲ καὶ [q] παρορᾶσθαι, μηδὲ ὡς ἄνθρωπον βασιλέα. μετανοεῖν οὖν ἔλεγε πρὸς τὸν προφήτην Σαμουήλον [r] ἐπὶ τῷ χειροτονῆσαι βασιλέα τὸν Σαοῦλον, μηδὲν ὧν αὐτὸς [s] κελεύοι πράττοντα, τῇ δ' οἰκείᾳ βουλήσει χρώμενον. σφοδρᾶ ταῦτ' ἀκούσας ὁ Σαμουήλος [t] συνεχύθη· καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς παρεκαλεῖν ἤρξατο τὸν Θεὸν καταλλάττεσθαι τῷ Σαούλῳ, καὶ μὴ χαλεπαίνειν. ὁ δὲ τῷ συγγνώμην οὐκ ἐπένευσεν εἰς τὸν Σαοῦλον αἰτουμένῳ τῷ προφήτῃ· λογισάμενος οὐκ εἶναι δίκαιον [v] ἁμαρτήματα χαρίζεσθαι παραιτήσεσιν. ἀεὶ γὰρ ἐξ ἄλλης τινὸς φύεσθαι μᾶλλον, ἢ ἐξ ὑπερμελακίζεσθαι τοὺς ἀδικουμένους. [x] θηρωμένους γὰρ δόξαν ἐπιεικείας καὶ χρηστότητος, λαμβάνειν αὐτοὺς ταύτας γνώμας. ὡς οὖν εἶπεν ὁ Θεὸς τῷ προφήτῃ δεήσει, καὶ δῆλος ἦν μὴ μεταμελόμενος, ἅμα ἡμέρᾳ Σαμουήλος εἰς Γάλγαλα παραγίνεται πρὸς Σαοῦλον. θεασάμενος δ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς προσηύχετο, καὶ [y] καταπασασόμενος, τῷ Θεῷ, φησὶν, ἐυχαριστῶ, [z] δόντι μοι τὸν νίκην· ἅπαντα μέντοιγε κεκελευσμένα [a] ὑπ' αὐτοῦ πεπράχθαι. Σαμουήλος δὲ πρὸς τὰ παρόντα, πόθεν οὖν ἀκούω θρεμμάτων, εἶπε, καὶ ὑποζυγίων βοῆς ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ὁ δὲ τὸν λαὸν ταῦτα εἰς θυσίας ἀπηκέναι τετηρηκέναι. τὸ μέντοιγε τῶν Ἀμαληκιτῶν γένος ἅπαν ἐξηφανίσθαι κατὰ τὸν ἐντολήν· καὶ προειλέσθαι ἄλλον μηδένα, πρὸς δ' αὐτὸν ἀγαγεῖν τηρήσαντα μόνον [b] αὐτὸν τὸν βασιλέα. πρὸς ἃ τί δεῖ ποιεῖν βουλεύεσθαι πρὸς ἀλλήλους ἔφασκεν. ὁ δὲ προφήτης, οὐχὶ θυσίαις, ἔλεγε, ἥδεσθαι τὸ θεῖον, ἀλλὰ τοῖς ἀγαθοῖς καὶ δικαίοις. οὗτοι δ' εἰσὶν οἱ τῇ βουλήσει καὶ ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ [c] κατακολουθοῦντες, καὶ μηδὲν ἄλλο πράττοντες καλῶς ὑφ' ἑαυτῶν νομίζοντες, ἢ ὅτι ἂν πίστωσι τοῦ Θεοῦ κεκελευκότος. καταφρονεῖσθαι γὰρ, οὐχ ὅταν αὐτῷ μὴ θύῃ τις, ἀλλ' ὅταν [d] ἀπειθεῖν δοκῇ. πρὸς δὲ τῶν οὐχ ὑποτασσομένων οὐδ' ἀληθῆ καὶ μόνῳ τῷ Θεῷ κεχαρισμένῳ [e] θρησκεύοντων θρησκείαν, οὔτ' ἂν πολλὰ ἐπιμελῆ καταθύσωσιν ἱερεῖα, οὔτ' ἂν κόσμον ἀναθημάτων ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ πεποιημένων προσφέρωσι, δέχεται ταῦτ' εὐμενῶς· ἀλλ' ἀποστρέφεται, καὶ δείγματα τῆς πονηρίας, οὐκ εὐσέβειαν ἡγεῖται. τοῖς δὲ ἓν καὶ μόνον τοῦθ' ὅπερ ἂν φθέγξηται καὶ κελεύσῃ ὁ Θεὸς διὰ μνήμης ἔχουσι, καὶ πιθανὰ μᾶλλον ἢ ἀβλαβῆ τι τούτων αἱρουμένοις ὑπείρπεται· καὶ οὔτε θυσίαν ἐπιζητεῖ παρ' αὐτῶν. καὶ παρὰ θυόντων δὲ, [f] κἂν ᾖ λιτὰ, πενίας ἥδιον τὸν τιμὴν ἢ πρὸς τῶν πολυτελεστάτων δεξιᾶται. σὺ τοίνυν ἴσθι σαυτὸν δι' ὀργῆς ὄντα τῷ Θεῷ· [g] καταφρόνησας γὰρ

o Πρὸς αὐτὸν ὑπέστρεψε,] Ita *Big. Vat.* & *Samb.* πρὸς αὐτὸν ὑπέστρεψε [ἀνέστρεψε *Busb.*] χαίρων ἐπὶ τοῖς κατορθωμένοις *Baſ. G. Aliique.*

p Ἐπί τε τῇ] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ἐπὶ τῇ τοῦ β. *Vat.* Simpliciter τῇ τε τοῦ βασ. in *Editis*, *Suida*, *Aliiſque.*

* *Contemptui haberent & negligerent,*] Illum ſpernerent, & nec tanquam humani regis præceptionibus obedirent, *Epiphan.* Ejus mandata contemni, etiamſi is mortalis aliquis rex fuerit, *Gelen.*

q Παρορᾶσθαι,] Sic cum *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* προσορᾶσθαι *Baſ. G. Aliique.*

r Ἐπὶ τῷ χειροτονῆσαι βασιλέα τὸν Σαοῦλον,] Deſunt in *Coll. Big.* & *Voſſ.*

s Κελεύοι] Κελεύσει pro κελεύοι *Big.* & *Samb.*

t Συνεχύθη·] Διεχύθη ſolus *Vat.*

v Ἁμαρτήματα] Aut cum *Epiphanio*, *Big. Samb.* & *Vat.* ἁμαρτήμασι χαρίζεσθαι προσίτησιν. namque alternant iſtæ phraſes, ſenſu eodem ſervato.

x Θηρωμένους] Θηρωμένους μὲν γὰρ δόξαν *Vat.*

y Καταπασασάμενος,] Καταπατούμενος *Hen.* & *Busb.*

z Δόντι μοι τὸν νίκην·] Τῷ δόντι *Vat.* & mox παρ' αὐτοῦ *Big. Samb.* & *Vat*

a Ὑπ' αὐτοῦ] *Coll. Big.* & *Voſſ.* παρ' αὐτοῦ.

b Αὐτὸν τὸν βασιλέα] Αὐτῶν *Samb.* ut ſupra p. 329. §. 2. a. f.

c Κατακολουθοῦντες,] Κατακολουθήσαντες *Vat.*

d Ἀπειθεῖν δοκῇ.] Ἀπειθεῖν αὐτῷ δοκῇ *Big.* & *Samb.* ἀπειθείας πίστιν δοκῇ legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

e Θρησκεύοντων θρησκείαν,] Θρησκεύσαντων αὐτὸν θρησκείαν *Big. Samb.* & *Vat.* θρησκεύοντων αὐτῶν θρησκείαν *Gall.*

f Κἂν ᾖ λιτὰ,] Καὶ ἡ λιτὰ τὰ πενίας, ἥδιον τὸν τιμὴν μᾶλλον ἢ πρὸς τῶν πολ. *Big.* & *Samb.* κἂν ᾖ λιτὰ καὶ τὰ τῆς πενίας, ἥδιον ἢ τιμιωτάτα πρὸς τῶν πολ. aut ſimile quid, olim viderat *Epiphan.*

g Καταφρόνησας] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* κατεφρόνησας γὰρ καταμελήσας in *Editis*, *Aliiſque.*

γὲ καὶ κατημέλησας ὧν ἐπέσταλε. πῶς οὖν οἴει τὴν θυσίαν [h] ἂν αὐτὸν προσβλέπειν ἐξ ὧν κατέκρινεν ἀπολέσθαι γινομένων· πάλιν εἰ μὴ [i] νομίζῃς [k] ὅμοιον ὀλέθρῳ τὸ θύεσθαι ταῦτα τῷ Θεῷ. προσδόκα τοίνυν τὴν βασιλείαν ἀφαιρεθησόμενος καὶ τὴν ἐξουσίαν, ἀφ' ἧς ὁρμώμενος τοῦ προφήτου σοι Θεοῦ ταύτην ἠμέλησας. Σαοὺλος ἦν ἀληκεῖν [l] ὡμολόγησε καὶ τὴν ἁμαρτίαν οὐκ ἠρνεῖτο. προβεβλῆσθαι γὰρ τὰς ἐντολὰς ὑπὸ προφήτου· κατὰ μέντοιγε δέος καὶ τὸ ἀπὸ τῶν στρατιωτῶν φόβον μὴ κωλύσαι διαρπάζοντας αὐτοὺς τὴν λείαν μήθ' ὑπισχεῖν. ἀλλὰ συγγνῶσκε, [m] φησί, καὶ πρᾴως ἴλαθι· [n] φυλάξεσθαι γὰρ εἰς τὸ πρόσθεν ἁμαρτεῖν. [o] παρεκάλει τε τὸν προφήτην ὑποστρέψαντα, θυσίας χαριστηρίους ὑπιπλέσαι τῷ Θεῷ. ὁ δὲ, ἐπεὶ γὰρ ἐώρα τὸν Θεὸν διαλλαττόμενον, ἀπῆει [p] πρὸς αὐτόν.

ε'. Σαοὺλος δέ, κατασχεῖν βουλόμενος τὸν Σαμοῦηλον, [q] ἐλλαμβάνεται τῆς [r] διπλοΐδος, καὶ βιαίας τῆς ὁλκῆς διὰ τὸ μεθ' ὁρμῆς ἀπεῖναι τὸν Σαμοῦηλον γινομένης, [s] διαῤῥήγνυται τὸ ἱμάτιον. καὶ ὁ προφήτης τὴν βασιλείαν οὕτως αὐτοῦ διαῤῥαγῆναι φήσαντος, καὶ λήψεσθαι ταύτην ἄμεινον καὶ δικαιότερον· ἐμμένειν γὰρ τὸν Θεὸν τοῖς περὶ αὐτοῦ κεκριμένοις, ὡς δὲ μεταβάλλεσθαι καὶ τρέπειν τὴν γνώμην ἀνθρωπίνης παθῶν ὄντος, καὶ θείας ἰσχύος. ὁ δὲ Σαοὺλος ἀσεβῆσαι μὲν ἔλεγεν, ἀγνοίᾳ δὲ ποιῆσαι τὰ πεπραγμένα μὴ δύνασθαι· τιμῆσαί γε μὴν αὐτὸν παρεκάλει, ὡς πλήθους ὁρῶντος [t] σὺν αὐτῷ προσκυνήσοντα. [v] τὸν Θεὸν προσκυνῆσαι. δίδωσι δὲ τοῦτο Σαμοῦηλος αὐτῷ, καὶ συνελθὼν [x] προσκυνεῖ τῷ Θεῷ. ἄγεται δὲ καὶ ὁ τῶν Ἀμαληκιτῶν βασιλεὺς Ἀγαγος πρὸς αὐτόν. καὶ πυθανομένῳ πῶς εἴη πικρὸς ὁ θάνατος, εἶπεν· ὡς σὺ πολλὰς μητέρας Ἑβραίων ὑπὸ τέκνοις ὀδυρεσθαι καὶ πένθος [y] ἄγαν ἐποίησας, οὕτως ὀδυνήσῃ ὑπὸ σοῦ τῷ διαφθαρέντι τὴν μητέρα. καὶ κελεύει προσαχθῆναι αὐτὸν ἐν Γαλγάλοις ἀποθανεῖν· καὶ αὐτὸς δὲ εἰς [z] Ραμαθὰν πάλιν [a] ἀπαλλάσσεται.

mare quod ad tuum respiciet sacrificium, ex iis adornatum quæ interitui & exitio destinaverat; nisi forte putas perinde esse ea Deo immolare ac perdere. Quapropter exspecta, quod te vicissim regno privabit & potestate, qua subnixus & elatus ejus largitorem Deum insuper habuisti. Saulus autem tassus est se male agere; atque peccatum *suum* non negabat. Se enim contra prophetæ mandatum fecisse: attamen ex metu & propter timorem sibi à militibus incussum, illos non prohibuisse à prædæ direptione nec cohibuisse. sed ignosce *mihi*, *inquit*, & mitis esto *benignusque:* se enim cauturum esse, ne deinceps peccet. Prophetam autem obsecrabat ut reverteretur, & *tantisper maneret dum* pacificas Deo hostias immolaret. Ille vero, quod nulla ex Deo in gratiam cum eo redeundi spes affulserit, in eo erat ut domum abiret.

ſ. At Saulus, volens Samuelum retinere, manu prehendit pallium: ac, vi paulo majori adhibita quod properantius discederet, vestimentum discindit. Cumque propheta dixisset, fore ut sic regnum ejus dilaceraretur, illudque habiturum esse virum bonum & justum; Deum enim suis de eo stare decretis, quippe quod sententiam mutare & ab ea discedere humanæ fragilitatis sit, non Dei potentiæ. Tum Saulus se quidem peccasse dicebat, sed quæ facta fuerint infecta reddere non posse; rogabatque saltem hoc honoris sibi coram populo haberet, ut secum profectus Deum adoraret. Hoc autem ei annuit Samuelus, simulque cum eo Deum adoratum ivit. Post hæc adductus est ad eum Agagus rex Amalecitarum. Qui cum sciscitaretur quo modo mors acerba res esset, dixit *ad eum propheta:* quemadmodum tu multis Hebræorum matribus cæsis earum filiis lamentationem & luctum excitasti, ita & tu matri tuæ dolorem afferes cum de morte tua inaudiverit. confestimque jubet ut Galgalis moreretur: ipse vero reversus est in urbem Ramatham.

IX. *Peccatum suum agnoscit Saulus.* 1 *Reg.* c. 15.

Agagum regem interficit Samuelus. 1 *Reg.* c. 15.

ΚΕΦ. η'.

Οτι προδεικνύοντος Σαοὺλου τὰς ἐντολὰς τοῦ προφήτου, Σαμοῦηλος ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα κρύφα, Δαυίδην ὄνομα, κατ' ἐπιτροπὴν Θεοῦ.

CAP. VIII.

Quod, cum Saulus contra prophetæ mandata faceret, Samuelus clam alium creavit regem, Davidem nomine, ex jussu Dei.

ΣΑοὺλος δὲ ὁ βασιλεὺς αἰσθόμενος ὧν [b] περιῆν κακῶν, ἐχθρὸν αὐτῷ τὸν Θεὸν κατασκευάσας, εἰς τὸ βασίλειον ἀναβαίνει [c] Γαβᾶ· σημαίνει δὲ βουνὸν ἑρμηνευόμενον τὸ ὄνομα· καὶ μετ' ἐκεῖνον οὐκ ἔτι τὴν ἡμέραν εἰς ὄψιν ἦλθε τῷ προφήτῃ. Σαμοῦηλος δὲ, λυπουμένῳ τοῖς αὐτοῦ, παύσασθαι μὲν τῆς φροντίδος ἐκέλευσεν ὁ Θεός· λαβὼν δὲ τὸ [d] ἅγιον ἔλαιον εἰς [e] Βηθλεέμην ἀπελθεῖν πόλιν πρὸς Ἰεσσαῖον παῖδα Ὠβήδου, καὶ χρίσαι τῶν υἱῶν αὐτοῦ [f] ὃν ἂν αὐτὸς ὑποδείξῃ βασιλέα γενησόμενον. ὁ δὲ δέους ἐπλήσθη φόβου, μὴ τοῦτο μαθὼν Σαοὺλος ἀνέλῃ λοχήσας αὐτὸν, ἢ καὶ φανερῶς· ὑποθεμένου δὲ Θεοῦ

SAulus autem rex *tum demum* sentiens quæ mala pateretur, qui effecerat ut Deus sibi inimicus esset, ascendit in regiam Gaba: (quod nomen ex interpretatione collem significat) nec unquam post illam diem in prophetæ conspectum venit. Cum vero Samuelus vicem ejus doleret, ut hanc quidem solicitudinem missam faceret, jussit Deus: sacro vero oleo assumpto in urbem Bethleema concederet ad Jessæum Obedæ filium; & de filiis ejus eum inungeret, quem ipse ei regnaturum esse significarit. Cumque diceret vereri se, ne Saulus si hoc senserit, vel per insidias vel aperta vi perniciem ipsi strueret, promittente Deo facienteque ut

Samuelo jubet Deus ut unum è Jessæi filiis unctum eat. 1 *Reg.* c. 16.

h Αν αὐτὸν προσβλέπειν] Iterum ex *iisdem* repositimus particulum ἂν, quæ deerat in *Editis*.

i Νομίζῃς] Lege νομίζεις. COCC.

k Ομοιον ὀλέθρῳ] Ομοιον ὀλέθρῳ *Big. Samb* & *Vat.*

l Ωμολόγησε] Vel ὡμολόγει, ut in iisdem *MSS.*

m Καὶ πρᾴως] Καὶ νῦν πρᾴως ἵλαθι legerat *Epiphan.*

n Φυλάξεσθαι] Φυλάξασθαι *Big. Samb.* & *Vat.*

o Παρεκάλει] Παρακαλεῖ *Busb.* & *Vat.*

p Πρὸς αὐτόν.] Πρὸς ἑαυτὸν *Samb.*

q Ἐλλαμβάνεται] Ἐπιλαμβάνεται (*Coccejus*) *Samb.* à manu secunda. forsan ex *Zonara.*

r Διπλοΐδος,] Idem quod δίπλακος Hom. Od. τ. & Apollon. Rhodius lib. I. v 926. & 722 διπλοΐς & Anthol. lib. III. c. XXXIII. Ep. 12. Ita etiam hic LXX. 1 Sam. xv. 27. Conf. cap. XIV. §. 2. infr SPANH.

s Διαχίζῃ] Διαχίζει) τὸ ἱμ. *Vat.*

t Σὺν αὐτῷ] Forte κὰ σὺν αὐτῷ COCC

v Τὸν Θεὸν] Ita *Cocc* & *Hudson.* reliqui editi habent τῷ Θεῷ nec video in *MSS.* mutationem, nisi mutaverit lectionem *Hudſ.* ex iis quos non nominaverit. HAV.

x Προσκυνεῖ] Προσκυνεῖ τὸν Θεὸν *Vat.*

y Ἄγειν ἐποίησας,] Ἔχειν *Big.* & *Samb.* & in margine.

z Ραμαθὰν πόλιν] Ita cum *Vet. Interpr.* prout etiam in p 307. § 2. princ. Αρμαθὸν *Baſ.* & *G. Aliique.* Αρμαθὼ legisse videtur *Epiphan.* HUDS. *Gen* Αρμαθὸν Αρμαθαὶμ LXX. Hebr. הרמתה Αρμαθὰ cap. XI. sequ. §. 5. & cap. XIII. § 5. SPANH.

a Ἀπαλλάσσεται.] Ἀπηλλάσσετο *Vat.*

b Περιῆν] Ita ex *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* περιεφθείη.

c Γαβᾶ.] Sic cum *Busb.* Γαβὰ in *ceteris.* Γαβαὰ Σαοὺλ *S. Literis.* HUDS. גב *locus editus*, גבה *altitudo* Hinc infr. Cap. XII. §. 4. ἐπὶ τὸν βουνὸν ὃ τὸ βασίλειον ἦν· Gelenius hic βουνὸν per *Gabam* vertit: *ad Regiam urbem Gabam.* SPANH

d Ἅγιον ἔλαιον εἰς] Ἅγιον ὃ ἐλαίου. *Busb.* & *Epiphan.* abs *Historico Divino.*

e Βηθλεέμην ἀπελθεῖν] Ita *Busb.* Βηθλεὲμ ἀπελθεῖν *Baſ. G. Aliique.* Βηθλέεμ *Samb.* mallem sane Βηθλεέμων. ut p. 305. §. 2. princip.

f Ὃν ἂν αὐτὸς] Ὃν αὐτὸς ὑποδείξῃ σοι *Busb.* & *Hen.*

ut salvus *illuc* proficisceretur, ad urbem prædictam pervenit. Atque cum omnes salutabant, simulque de adventûs causa percontabantur. Dicebat autem, se eò venisse, ut Deo sacrificaret. Cum itaque rem divinam fecisset, Jessæum una cum liberis vocat, ut sacris vescerentur. Atque filiorum *ejus* natu maximum intuitus bene magnum & pulchrum, ex forma conjecit eximia hunc esse eum qui rex futurus esset. A Dei autem proposito aberravit. nam cum ex eo quæsivisset, an istum oleo inungeret juvenem, quem admiratus fuerat, regnoque dignum judicabat; non eadem, respondebat, spectare Deum ac homines. at tu quidem ad juvenis formam egregiam respiciens, & hunc sane idoneum existimas qui imperet. ego vero non constituo regnum corporis pulchritudini in præmium donare, sed animi virtuti: atque istum requiro qui eo nomine sit omnibus numeris absolutus; pietate & justitia & fortitudine & obsequio, ex quibus animi constat pulchritudo, *instructus &* exornatus. Hæc cum Deus dixisset, Jessæo præcepit Samuelus, ut ejus in conspectum filios *suos* adduceret. Atque ille fecit ut quinque alii se sisterent: quorum quidam ætate major Eliabus, secundus Aminadabus, tertius Samalus, quartus Nathanaëlus, & quintus vocabatur Raëlus, sextus vero Asamus. Propheta autem, cum & hos videret forma nequaquam cedere natu grandiori, Deum interrogavit, quemnam horum in regem deligeret. Datoque responso, neminem *ex his*se, scitatur ex Jessæo, ecqui præterea illi essent liberi. Cumque is dixisset, *unum* restare nomine Davidem; at pastorem agere, pecorumque custodiæ operam dare. jubet istum statim evocari: ipsis enim, nisi ille adsit, epulis accumbere non licere. Ubi autem advenit Davides à patre accitus, adolescens colore flavus, * vividis oculis, & cætera pulcher. Hic est, cum tacite secum dixisset Samuelus, quem regnare Deo visum est, ipse quidem discumbit; sibi vero proximum juvenem collocat, ac *deinceps* Jessæum & filios *ejus*. Tum sumpto in conspectu Davidis oleo, & ipsum eo perfundit, submisseque in aurem dicit; & hoc signo est, quod Deus ipsum in regem elegerit. monebatque ut justitiam coleret, præceptisque ejus obtemperaret: atque ita regnum ei longo tempore permansurum, ac domum *ejus* splendidam fore celebremque; porro Palæstinos debellaturum esse; & cum quibuscunque gentibus bellum gesserit, victorem pugnaque superiorem, gloriam, dum viveret, illustrem habiturum, posterisque suis, *cum moreretur*, relicturum.

Jessæum ad sacra vocat, filiosque ejus in conspectum adduci jubet. 1 Regum, c. 16.

Samuelus à Deo monitus Davidem inungit. 1 Reg. c. 16.

2. Et quidem Samuelus, cum hæc *eum* monuisset, discedit: simulque numen relicto Saulo ad Davidem transit. Et hic quidem, postquam spiritus Dei ad ipsum migraverat, vaticinari cœpit: Saulum vero perturbationes quædam pervasêrunt &

Dei spiritu afflatur Davides, & Saulum dæmonibus agitatum cithara ad sanam mentem reducit. 1 Reg. c. 16.

καὶ δόντος ἀσφαλείας ὁδὸν, [g] εἰς τὴν προφθασθεῖσαν ἦκε πόλιν. καὶ πάντες αὐτὸν ἠσπάζοντό τε καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἀφίξεως [h] ἐπηρώτων. ἔλεγε δ' ἥκειν ἵνα θύσῃ τῷ Θεῷ. πεισθεὶς οὖν τὴν θυσίαν, καλεῖ τὸν Ἰεσσαῖον μετὰ τῶν παίδων ἐπὶ τὰ ἱερεῖα. καὶ θεασάμενος αὐτῶν τὸν [i] πρεσβύτατον τῶν υἱῶν μεγέθει καὶ κάλλει, εἰκάσεν ἐκ τῆς εὐμορφίας τοῦτον εἶναι τὸν μέλλοντα βασιλεύειν. ἁμαρτανὴς δὲ τῆς τοῦ Θεοῦ προνοίας. ἐπηρωτήσαντι γὰρ αὐτὸν, εἰ χρίσει τῷ ἐλαίῳ τὸν νεανίσκον, ὃν αὐτὸς ἐπῄνεσεν, καὶ τῆς βασιλείας ἄξιον [k] ἔκρινεν· ὁ δὲ αὐτὸς βλέπειν ἀνθρώπους, εἶπε, καὶ Θεὸν. ἀλλὰ σὺ μὲν εἰς τὸ κάλλος ἀποβλέπων καὶ νεανίσκου, καὶ δὴ τοῦτον ἡγῇ ἄξιον καὶ βασιλεύειν εἶναι. ἐγὼ δὲ σωμάτων εὐμορφίας ἔπαθλον ποιοῦμαι τὸν βασιλείαν, [l] ἀλλὰ ψυχῶν ἀρετῆς· καὶ ζητῶ ὅστις [m] πάντως ἐστὶ τελέως εὐσεβείας, εὐσεβίᾳ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἀνδρείᾳ καὶ πᾶσι, ἐξ ὧν τὸ ψυχῆς σωφρονέστατον κάλλος, καὶ κεκοσμημένος. τοῦτα φράσαντος τοῦ Θεοῦ, πάντας σκηλδύσεν οὕτω τὸν Ἰεσσαῖον τοὺς υἱοὺς ὑποδείξαι Σαμουήλῳ. ὁ δὲ πέμψε κἀκείνους ἐπισῆσαι ἐλθεῖν· ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος Ἐλίαβος, ὁ δεύτερος Ἀμιναδάβος, [n] Σαμαλὸς ὁ τρίτος, ὁ τέταρτος Ναθαναήλος, καὶ Ῥάηλος ὁ πέμπτος σκαλεῖται, ὁ δὲ ἕκτος Ἄσαμος. ἰδὼν δὲ καὶ τούτους ὁ προφήτης μηδὲν χείρους τοῦ πρεσβυτέρου τῆς μορφῆς, [o] ἐπηρώτησε τὸν Θεὸν, τίνα τούτων αἱρεῖται βασιλέα. εἰπόντος δ' ἀδέλφους, πωλοῦσιν τοὺς Ἰεσσαίου, μὴ πρὸς τούτοις αὐτῷ καὶ ἄλλοι παῖδες εἰσι. φήσαντος δὲ εἶναι [p] Δαυίδου τοῦνομα· πιμαίνειν δὲ καὶ τὸ τῶν βοσκημάτων φυλακῆς ἐπιμελεῖσθαι. κελεῦσαι καλεῖν αὐτὸν ἐν τάχει· κατακλιθῆναι γὰρ εἰς τὴν διαίτην οὐκ εἶναι δυνατὸν αὐτοῖς, ἐκείνου μὴ παρόντος. [q] ὡς δ' ἦκεν ὁ Δαυίδης μεταπεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς, πυῤῥὸς μὲν τὴν χρόαν, γοργὸς δὲ τὰς ὄψεις, καὶ καλὸς ἄλλως· οὗτός ἐστιν, εἶπεν [r] ἡσυχῇ [s] πρὸς αὐτὸν Σαμουήλος, ὁ βασιλεύειν ἀρέσας τῷ Θεῷ, κατακλίνεται μὲν αὐτός· κατακλινὲς δὲ [t] ὑπ' αὐτὸν τὸν νεανίσκον, καὶ τὸν Ἰεσσαῖον [v] μετὰ τῶν παίδων. ἔπειτα [x] λαβὼν ὁρῶντος τοῦ Δαυίδου τὸ ἔλαιον, [y] ἀλείφει τε αὐτὸν, καὶ πρὸς τὸ οὖς ῥῆμα λαλεῖ. καὶ σημαίνει τοῦθ', ὅτι βασιλεύειν αὐτὸν ὁ Θεὸς ἤρηται. [z] παρῆν δ' εἶναι δίκαιον, καὶ κατήκοον αὐτοῦ τοῖς προσταγμάτων· οὕτως γὰρ αὐτῷ συμμένειν τὴν βασιλείαν [a] ἐπὶ πολὺ χρόνον, καὶ τὸν οἶκον λαμπρὸν καὶ περιβόητον γενέσθαι, [b] καταστρέψεσθαι δὲ καὶ Παλαιστίνους, καὶ οἷς ἂν ἔθνεσι πολεμῇ, νικῶντα [c] καὶ περιόντα τῇ μάχῃ, κλέος ἀοίδιμον ζῶντά τε ἕξειν, καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν ἀπολείψειν.

β'. Καὶ Σαμουήλου μὲν ἀπαλλάσσεται, ταῦτα παραινέσας· πρὸς δὲ τὸν Δαυίδην μεταβαίνει τὸ θεῖον, [d] καταλιπὸν Σάουλον. καὶ ὁ μὲν προφητεύειν ἤρξατο, διὰ θείας πνοιᾶς [e] μετοικισαμένης· τὸν Σάουλον δὲ περιῆρχεν [f] πάθη τινὰ καὶ δαιμόνια, [g] πνι-

[g] Εἰς τὴν προφθασθεῖσαν] Ἦλθεν εἰς τὴν πρ. πόλιν *Vat.* ἦκεν εἰς τ. πρ. π. *Big.* & *Samb.*

[h] Ἐπηρώτων.] Aut ἀνεπηρώτων cum *Samb.*

[i] Πρεσβύτατον] Τὸν πρεσβύτατον υἱὸν Δυ. *Vat.*

[k] Ἔκρινεν·] Κρίνει *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

[l] Ἀλλὰ ψυχῶν ἀρετῆς·] Ἀλλὰ ψυχῶν ἀμείνω γ' ἀρετῆς juxta *Epiphan.*

[m] Ταύτης] Forte ταύτῃ COCC.

[n] Σάμαλος ὁ τρίτος] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Gall.* 1. Σάλαλος *Bas.* & *G.* errore facillimo. Σαμὰς *Vat.* Σαμὲ LXXII in *Epiphanii* codd. aliquot *Samael*, & *Samaiel*, in aliis *Samma*, *Samna*, & *Sammaa*.

[o] Ἐπηρώτησε τὸν Θεὸν,] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* ἐπερώτησε.

[p] Δαυίδου τοῦνομα·] Ita cum quatuor *MSS.* Δαβίδου *Bas. G.* & *Vat.*

[q] Ὡς δ' ἦκεν ὁ Δαυίδης] Ὡς δ' ἦλθεν *Vat.*

* *Vividis oculis, & cætera pulcher.*] Μετὰ κάλλους ὀφθαλμῶν *Zonaras.* Pulcher aspectu, *Epiphan.* Martium quiddam tuens, *Gelen.*

[r] Ἡσυχῇ] Ita cum *Samb.* juxta *Chæroboscum.* ἡσυχῆ *Aliis.*

[s] Πρὸς αὐτὸν Σαμουήλος,] Forsan leges πρὸς αὐτὸν. vereor enim ut patri dixerit Samuelus, filium regem fore. *Bosius.* Imo ita intelliges πρὸς αὐτόν. Differte πρὸς ἑαυτὸν *Hen.* & *Busb.*

[t] Ὑπ' αὐτὸν τὸν νεανίσκον,] Ὑπ' αὐτὸν *Big.* & *Samb.* mente eadem.

[v] Μετὰ τῶν παίδων.] Μετὰ τῶν παίδων *Samb.* μετὰ τῶν παίδων *Busb.* & *Hen.* μετὰ λοιπῶν παίδων juxta *Epiphanium.*

[x] Λαβὼν ὁρῶντος] Καταλαβὼν *Vat.*

[y] Ἀλείφει τε] Ex *MSS.* editi ἀλείψετε.

[z] Παρῆν δ'] Παρῆν τε *Vat. Hen.* & *Busb.*

[a] Ἐπὶ πολὺ χρόνον,] *Coll. Voss.* εἰς π. χ.

[b] Καταστρέψεσθαι] Καταστρέψασθαι *Big. Samb.* & *Vat.*

[c] Καὶ περιόντα] Sic quidem volui cum Codicibus *Bigotii* (*Coll. Voss. Colbertino*) & *Sambuci.* νικῶντα καὶ περιόντα (forsan pro περιέντα) τῷ μάχῳ, κλέος τε ἀοίδ. *Bas.* & *G.* καὶ περιόντα τῇ μάχῃ κλέος ἀοίδ. *Vat.*

[d] Καταλιπὸν Σάουλον.] Decore καταλιπὼν Σάουλον *Busb.* & *Hen.* pariterque καταλιπὼν τὸν Σάουλον *Big.* & *Samb.* eo casu πνεῦμα ἦν θεοῦ &c. *Zonaræ.* καταλιπὸν τὸν Σάουλον *Vat.*

[e] Μετοικισαμένης·] Μετοικήσαντος τὸν Σάουλον ἢ περιέχοντος *Busb.* & *Hen.*

[f] Πάθη τινὰ] Ita *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Epiphan.* πάθη δεινὰ *Bas. G.* & *Vat.*

[g] πνι-

g πνιγμὸς αὐτῷ καὶ h φαρυγάλας ἐπιφέροντα, ὡς τὸν ἰατρὸν ἄλλῳ μὲν αὐτῷ θεραπείαν μὴ ἐπινοεῖν· εἰ δέ τις ἐστὶν ἐξάδειν δυνάμενος καὶ ψάλλειν ὅπῃ i κινύρα, τοῦτον ἐκέλευσαν ζητήσαντας, k ὅπως ἂν αὐτῷ l θεσπίσῃ τὰ δαιμόνια καὶ παρατίθοι, πιεῖν ὥσπερ κεφαλῆς m φάρμακα ψάλλειν, καὶ τοὺς ὕμνους ἐπιλέγειν. n ὁ δ' οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ ζητεῖσθαι προσέταξε τοιοῦτον ἄνθρωπον. Φησαμένου δέ τινος o αὐτῶν παρόντων, ἐν p Βηθλεέμῃ πολὺ πεφέρεσθαι Ἰεσσαίου μὲν υἱὸν, q ἔτι δὲ παῖδα τῶν ἡλικιῶν, ὡραιότητι δὲ καὶ κάλλει, r τἄλλα δὲ πολλῆς εὐφυΐας ἄξιον, s καὶ t ψάλλειν εἰδότα καὶ ᾄδειν ὕμνους, καὶ πολεμικὴν ἄκρον· πέμψας πρὸς τὸν Ἰεσσαῖον, ἐκέλευσεν ἀποστέλλειν αὐτῷ τὸν Δαυίδην, τῶν ποιμνίων ἀποστασαντα, βούλεσθαι γὰρ αὐτὸν ἰδεῖν, ὡς εἰ τὴν ὡραιότητος καὶ ἀνδρείας ἀκοὰς τοῦ νεανίσκου. ὁ δὲ Ἰεσσαῖος πέμπει τὸν υἱὸν, καὶ ξένια δοὺς κομίσαι τῷ Σαούλῳ. u ἐλθόντος δὲ, ἥσθη· καὶ ποιησάμενος ὀπλοφόρον, ἀφ' ὅσης v εἶχε τιμῆς. ἐξήδετο γὰρ ὑπ' αὐτοῦ· καὶ πρὸς τὸν w ἀπὸ τῶν δαιμόνων παραχλιὴν, ὁπότε αὐτῷ ταῦτα προσέλθοι, μόνος ἰατρὸς ἦν, x λέγων τε τοὺς ὕμνους, καὶ ψάλλων ἐν τῇ y κινύρᾳ, καὶ ποιῶν ἑαυτοῦ γίνεσθαι τὸν Σαοῦλον. πέμπει τοίνυν πρὸς τὸν πατέρα τοῦ παιδὸς Ἰεσσαῖον, ἐάσαι z παρ' αὐτοῦ τὸν Δαυίδην κελεύων· ἤδεσθαι γὰρ αὐτῷ βλεπομένῳ καὶ παρόντι. a τὸν δ' οὐκ ἀντειπεῖν τῷ Σαούλῳ, συνεχώρησε δὲ κατέχειν.

spiritus malefici, qui suffocationes illi & strangulationes creabant. ita ut medici nullam quidem curationem illi adhibere cogitarent; si quis vero esset excantandi peritus & cithara psallendi, jusserunt, ut illo quaesito, quotiescunque ad eum mali accederent genii turbarentque, curae illis esset, ut ad caput ejus adstans psalleret & hymnos recitaret. Ille autem rem non distulit, sed *suis* mandavit ut de hujusmodi homine sibi providerent. Cumque unus qui aderat *forte* diceret, in urbe Bethleemis se vidisse Jessaei quidem filium, adhuc vero aetate admodum juvenem, speciosum & pulchrum, caeteraque magni faciendum, psallere scientem & hymnos canere, studiisque bellicis exercitatissimum; missis ad Jessaeum nunciis, jussit ut Davidem à gregibus abductum ad se mitteret; velle enim ipsum videre, quod multa de forma juvenis egregia & pulchritudine fama acceperit. Jessaeus autem filium mittit, datis etiam muneribus quae ad Saulum apportaret. Cumque venisset, *eo* delectatus est *Saulus*; eoque armigero usus, in summo honore habebat. Ab illo vero excantabatur, & contra perturbationem à daemonibus illatam, cum hujusmodi quid ei contingeret, solus erat medicus; hymnos recitans & cithara psallens, faciensque ut Saulus sui compos fieret. Mittit igitur ad Jessaeum patrem adolescentis, postulans ut Davides apud se maneret: illius enim conspectu & praesentia se mirifice capi. Is vero, Saulo non contradicendum ratus, concessit ut illum apud se retineret.

Davides apud Saulum in honore habetur. 1 Reg. c. 16.

ΚΕΦ. Θ'.

Ὡς καὶ πάλιν ἐπεστράτευσαν τοῖς Ἑβραίοις οἱ Παλαιστῖνοι, ὅπως Σαούλου βασιλεύοντος. καὶ ὡς, Γολιάθου ἐν μονομαχίᾳ ἀναιρεθέντος ὑπὸ Δαυίδου, ἠτήθησαν.

CAP. IX.

Ut novam expeditionem contra Hebraeos, Saulo regnante, susceperunt Palaestini: utque, post Goliathum à Davide interfectum, cum clade discesserunt.

Χρόνοις δ' ὕστερον ὑπὸ πολλοῖς οἱ Παλαιστῖνοι b πάλιν συνελθόντες, καὶ δυνάμιν c ἀθροίσαντες μεγάλην, d ἐπὶ πᾶσι τοῖς Ἰσραηλίταις· e μεταξὺ f Σοχῶθ e Ἀζηκᾶς καταλαμβανόμενοι στρατοπεδεύονται. ἀντιπαράγει δ' αὐτοῖς g τὴν στρατιὰν e Σαούλος· e ἐπί τινος ὄρους στρατοπεδευσάμενος, ἀναγκάζει τοὺς Παλαιστίνους τὸ μὲν πρῶτον στρατόπεδον καταλιπεῖν, ἐπὶ ὁμοίου δέ τινος ὄρους ἀντικρὺ τοῦ καταληφθέντος ὑπὸ τοῦ Σαούλου στρατοπεδεύσασθαι. h διέσησε δ' ἀπ' ἀλλήλων τὰ στρατόπεδα μέσος αὐλὼν τις i ὀρῶν ἐφ' ὧν ἦν. καταβὰς οὖν k τις τῶν ἐκ τοῦ Παλαιστίνων στρατοπέδου, l Γολίαθος ὄνομα, πόλεως δὲ Γίττης, ἀνὴρ παμμεγέθεστος· ἦν γὰρ πηχῶν

Cæterum aliquanto post Palæstini denuo congregati, coactisque magnis copiis, bellum Israëlitis inferunt; atque loco inter Sochum & Azecam occupato, ibi castra metantur. Saulus autem adversus illos exercitum educit: & cum in monte quodam cum suis consedisset, facit, ut Palæstini castra quidem priora relinquerent, simile vero jugum, è regione illius cui Saulus insederat, castris occuparent. Exercitus autem ab invicem diremit vallis, collibus in quibus consistebant interjecta. Itaque cum quidam è castris Palæstinorum descendisset, nomine Goliathus, & ex urbe Gitta, vir immanis staturae (erat enim quatuor cubitorum & unius spi-

Palaestini rursus bellum inferunt Israëlitis. 1 Reg. c. 17.

Goliathus ultra sex cubitos longus ad singularem pugnam provocat Is-

---

g Πνιγμὸς αὐτῷ] Πνῖγος καὶ φ. *Vat.*

h Στραγάλας] Lib. IX. inf. c. 4. §. 6. στραγάλη διέσθειρε. Στραγάλη *locus supplicii* apud Plutarchum in Ag. & Cleomene p. 824. A. Heic verò de morbo Sauli. SPANH.

i Κινύρᾳ,] Κινύρα ὄργανον μουσικὸν Hesych. & LXX. xvi. 16. 1 Sam. ψάλλειν ἐν κινύρᾳ Hebr. בכנור Vulgat. psallere citharâ. vid. Gen. IV. 21. & Cap. inf. XI. §. 3. SPANH.

k Ὁπόσ' ἂν αὐτῷ] Ita cum *Samb.* & *Vat.* ὁπόταν in *Aliis.*

l Προσίοι τὰ δαιμόνια] Ita *Big. Samb. Busb.* & *Hen.* προσίῃ *Baf. G.* & *Vat.* ibique ταραττῇ *Hen.* & *Busb.*

m Στάντα ψάλλειν,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* ἑστάντα. mox ψάλλειν τε *Samb.*

n Ὁ δ' οὐκ ἐμέλλησεν,] Eo modo *MSS.* Σαοὺλ δ' οὐκ ἐμ. *Baf.* & *G.*

o Αὐτῷ τῶν παρόντων,] Illud αὐτῷ inseruimus ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

p Ἐν Βηθλεέμῃ πόλει] Ita ut supra p. 332. §. 1. ex *Busb.* (*Coccejo*) *Hen.* & *Vat.* Βηθλεεμεῖ in *Editis*, *Aliisque.*

q Ἔτι δὲ παῖδα] Ἔτι δὲ καὶ παῖδα *Samb.*

r Τά τε ἄλλα] Ex *Samb Vat.* & *Epiphan.* τὰ δ' ἄλλα in *ceteris.*

s Πολλῆς εὐφυΐας ἄξιον,] Πολλῆς deest *Big. Samb.* & *Vat.* agnoscit tamen *Vet. Interpr.* cum *Editis*, *Aliisque.*

t Καὶ ψάλλειν εἰδότα καὶ ᾄδειν ὕμνους,] Καὶ δὴ καὶ *Big.* & *Samb.* & forsan *Vet. Interpr.* qui vertit, *nec non.*

u Ψάλλειν εἰδότα καὶ ᾄδειν ὑμνους,] Quales ὑμνωδοὶ à Graecis dicti, & vulgò pueri seu adolescentes ad id delecti, ut noto ad Callimachum. SPANH.

x Ἐλθόντος] Ἐλθόντι δὲ ἥσθη soli *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

y Εἶχε τιμῆς.] Ἦγε *Busb. Hen.* & *Glycas.*

z Ἀπὸ τοῦ δαιμόνων] Vel ἀπὸ τῶν δαιμόνων, ut *Busb. Hen.* & *Epiphan.*

a Λέγων τε τοὺς ὕμνους, καὶ ψάλλων ἐν τῇ κινύρᾳ,] Quod utrumque praestabant οἱ κιθαρῳδοί, Callim. H. in Apoll. v. 12. μήτε σιωπηλὸν κίθαριν· SPANH.

b Κινύρᾳ] *Al.* κινύρᾳ.

c Παρ' αὐτοῦ] Παρ' αὐτῷ *Samb.* & *Big.* παρ' αὐτῷ mavult *Coccejus.*

d Τὸν δ' οὐκ ἀντειπεῖν] Forte ὁ δὲ οὐκ ἔχων ἀντειπεῖν vel ἐ δὲ οὐκ ἀντεῖπε τ. σ. συνεχώρησε δὲ, vel ἐκ κατέχειν. COCC.

e Πάλιν συνελθόντες,] Illud πάλιν è *MSS.*

f Ἀθροίσαντες μεγάλην,] Συναθροίσαντες *Vat.*

g Ἐπίασι τοῖς Ἰσραηλίταις·] Ἐφίσασι *Vat.*

h Σοχῶθ καὶ] Συκχωθ καὶ Ἀζηκα LXX. Hebr. שוכה ועקרה, vid. Lib. VII. c. 10. §. 1. SPANH.

i Ἀζηκᾶς καταλαμβανόμενοι] Ita cum *Epiphanio.* congrue satis ad *S. Literas.* Ἀζηχᾶς, aut Ἀζηκὰς in *Editis* & *MSS.*

k Τῶν στρατιὰν καὶ Σαούλου·] Τῶν στρατιαν ὁ Σαούλου *Vat.*

l Διέσησε δ' ἀπ' ἀλλήλων.] Διεσήκει δ' ἀπ' ἀλλήλων τὰ στρατόπεδα· μέσος δ' αὐλὼν τις ἦν *Vat.*

m Ὀρῶν] Vulg. ὄρων. mox *Cocc.* ἐφ' ὧν.

n Τις τῶν ἐκ τῶν Παλαιστίνων στρατοπέδου,] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat. Gall.* 1. & *Epiphan.* τις τῶν Παλαιστίνων στρατοπέδου *Baf. G. Alique.*

nn Γολιάθου ὄνομα,] Sic *Baf. G.* forma probabili. Γολιάθης perpetuo *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* modo legitimo. Γολιὰθ *Zon. Cedren.* & *Glyc.* ex *S. Literis.*

raëlitas. 1 Reg. c. 17.

ſpithamæ, armis cinctus magnitudini corporis congruentibus; nam thorace quidem indutus erat qui quinque millia ſiclorum pendebat, cuſpide vero & ocreis æneis qualibus par erat viri magnitudinis adeo prodigioſæ membra tegi; haſta erat non leve geſtamen dextræ, ſed quam & ipſe humeris ſuſtinebat; quin & lanceam ſexcentorum ſiclorum habebat; multique eum ſequebantur arma *ejus* portantes) jam vero, *inquam*, cum hic Goliathus inter utramque aciem conſtitiſſet, ingenti utitur vociferatione, & ad Saulum & Hebræos clamat; "vos "quidem à pugnæ diſcrimine & periculis libero. "quæ nos adigit neceſſitas, ut exercituum jactu"ram acie confligendo faceremus? date è vobis "aliquem, qui mecum deſcendet in certamen; "* atque de bello finiendo ſtatuetur ex eo qui vi"cerit: is enim populus alteri ſerviet, cujus civis "ſuperior fuerit. multo enim melius eſſe & con"ſultiſſimum, unius periculo quæ vultis aſſequi, "quam omnium". Hæc loquutus in caſtra ad ſuos revertitur. Die autem proximo iterum egreſſus eadem verba fecit, ac per quadraginta dies conditionibus prædictis hoſtes provocare non deſtitit: adeo ut non mediocri terrore perculſi fuerint Saulus & exercitus. Et inſtructi quidem prodibant tanquam in aciem, neutri vero ad manus conſerendas veniebant.

Davides, à patre incaſtra miſſus, petiit ut ſibi liceret cum Goliatho congredi. 1 Reg. c. 17.

2. At cum bellum *hoc* inter Hebræos & Palæſtinos gereretur, Saulus Davidem ad Jeſſæum patrem ablegavit, tribus *aliis* ejus filiis contentus, quos in ſocietatem belli & periculorum miſerat. Ille vero primum quidem ſe ad greges rurſus & pecus paſcendum recipit. at non multo poſt ad Hebræorum caſtra venit miſſus à patre, ut & fratribus commeatum afferret, ſciretque quid ageretur. Cum autem rurſus *ex acie* egrederetur Goliathus, & *Hebræos* provocaret, *eiſque* exprobraret, neminem illorum ea eſſe fortitudine, ut ſecum in certamen deſcendere auderet; Davides, dum colloqueretur cum fratribus de iis quæ ei mandaverat pater, audito ut Palæſtinus exercitum probro affecerit & contemptui habuerit, valde indignatus eſt, & ad fratres ſuos ajebat; ſe paratum eſſe ad hoſtem ſingulari certamine excipiendum. Ad hoc Eliabus fratrum natu maximus eum objurgavit, dicendo eum ſupra quam ætas fert audacem eſſe, & quid ſibi deceret plane neſcire: juſſitque ut ad greges ſuos & ad patrem ſe conferret. Is vero fratrem reveritus *ab eo* digreſſus eſt, & apud militum quoſdam verbis præ ſe tulit, quod *ipſe* vellet cum * *Palæſtino* provocante congredi. Juvenis autem propoſito ſtatim ab illis ad Saulum relato, *eum* rex ad ſe jubet accerſi. Ac cum ab eo requireret quidnam dicere vellet, "ne, inquit, animum deſpon"deas, nec quid extimeſcas, ô Rex, ego elatos "hoſtis ſpiritus comprimam, ſimul ac cum ipſo "pugnam conſeruero, magnumque & procerum

ο τεσσάρων] Sex cubiti legitur in Sacris literis. REL.

p Σίκλων,] Σίκλων ϛαθμὲ *Vat.* σίκλων χαλκῶ legerat *Vet. Interpr.* σίκλων χαλκῶ καὶ σιδηρῶ LXXII.

q Κνημίδας χαλκέας] Ita ex *Editis* cum minima mutatione vocis κνήμας in κνημίδας, approbantibus *MSS.* in quibus κνημίδας χάλκεα ὁποῖα εἰκὸς ἦν. Tibialia habebat ærea, quæ &c. in *Vet. Interpr.*

r Σκεπάσαι] Ita cum *Cod. Vat.* articulus *cæteris* negligitur. μέρη etiam dixit pro μέλη. De hac hiſtoria videſis *Glycam* & *Zonaram.*

s Βάσαγμα] Βασαγὴ, βάρος. Heſych. SPANH.

t Λίγε·] Ἐλιγε· μάχης ὑμᾶς καὶ κινδύνων ἀπ. *Vat.*

v Ἡμῶν συμπεσοῦσαν] Ὑμῶν *Big.* & *Samb.*

x Μαχεῖται] Ita cum *Big. Samb.* & *Epiphanio*, vel etiam μάχηται. in *Editis* μάχεται.

* *Atque de bello finiendo ſtatuetur ex eo qui vicerit:*] Atque totum bellum unius victoria terminabitur, *Epiphan.*

y Τὸ δὲ πολέμου τέλος] Τὰ δὲ πολέμου τῷ νενικηκότι *Vat.*

z Ὧν ἂν ὁ νικήσας γένηται.] Ita cum *Big.* & *Samb.* articulus ὁ deeſt *Editis*, *Aliiſque.* οἷς ἂν νικήσας *Vat.*

a Πολὺ γὰρ κρεῖττον] Forſan melius πολλῷ cum *Big. Samb.* & *Epiphanio.*

ο πεντάρων ἐν παλάμαις, ὅπλα τῇ φύσει τοῦ σώματος ἀναλογοῦντα περικείμενος, θώρακα μὲν γὰρ ἐνεδέδυτο ϛαθμὸν ἀγοντα πέντε χιλιάδας P σίκλων, κόρυθα δὲ ἐπὶ Q κνημιδας χαλκέας ὁποίας εἰκὸς ἦν ἀνδρὸς ὅτω βαλλομένῳ δόξαι τὸ μέγεθος R σκεπάσαι τὰ μέρη, δόρυ δὲ ἦν αὐτῷ καὶ ξίφος S βάσαγμα δεξιᾶς, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ὤμοις αὐτὸ ἄρων ἔφερεν, εἶχε δὲ ἐν λόγχῃ ἑξακοσίων σίκλων, εἴποντο δὲ πολλοὶ βαστάζοντες τὰ ὅπλα· ϛὰς τοίνυν ὁ Γολίαθος ἵστος μεταξὺ τῶν παρατάξεων, βοᾷ τε ἀφύπτα μεγάλῃ, καὶ πρὸς τὸν Σαοῦλον καὶ τοὺς Ἑβραίους T λέγει· "μάχης μὲν ὑμᾶς καὶ κινδύνων ἀπαλλάττω. τίς γὰρ ἀνάγκη τῇ στρατιᾷ V ἡμῶν συμπεσοῦσαν κακοπαθεῖν; δότε "δή μοι ὅς τις ἐμοὶ X μαχεῖται τῶν ὑμετέρων, καὶ βεβαιώ"σεται Y τὸ τοῦ πολέμου τέλος ἐν τῷ νενικηκότι· δου"λεύσουσι γὰρ ἐκεῖνοι τοῖς ἑτέροις, Z ὧν ἂν ὁ νικήσας γέ"νηται. a πολὺ δὲ κρεῖττόν ἐστιν b σωφρονέστερον, ἑνὸς "κινδύνῳ λαβεῖν ὃ c βούλεσθε, ἢ πάντων". ταῦτ' εἰπὼν ἀνεχώρησεν εἰς τὸ τῶν οἰκείων στρατόπεδον. d τῇ δ' ἐρχομένῃ πάλιν ἐλθὼν, τοὺς αὐτοὺς ἐποίησε λόγους, καὶ μέχρι τεσσαράκοντα ἡμερῶν ἃ διέλειπε προκαλούμενος ἐπὶ τοῖς προειρημένοις τοὺς πολεμίους, ὡς καταπλαγῆναι e αὐτὸν τὸν Σαοῦλον καὶ τὴν στρατιάν. καὶ παρετάσσοντο μὲν ὡς εἰς μάχην, οὐκ ἤρχοντο δὲ εἰς χεῖρας.

β'. Τοῦ δὲ πολέμου συνεχοῦς τοῖς Ἑβραίοις καὶ τοῖς Παλαιστίνοις, f ὁ Σαοῦλος ἀπέστειλε τὸν Δαυίδην πρὸς τὸν πατέρα Ἰεσσαῖον, δεχόμενος αὐτὸν τοῖς τρισὶν υἱοῖς, εἰς μὲν συμμαχίαν καὶ τοὺς κινδύνους ἔπεμψεν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον μὲν τὰ ποίμνια πάλιν καὶ τὰς νομὰς τῶν βοσκημάτων ἐφοδεύσων. μετὰ δὲ πολὺ ἦλθε πρὸς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑβραίων πεμφθεὶς g ὑπὸ τοῦ πατρὸς, κομίσων τε τοῖς ἀδελφοῖς ἐφόδια, καὶ γνώσων τί πράττουσι. καὶ ἦν Γολιάθου πάλιν ἐλθόντος, καὶ προκαλουμένου καὶ ἐνειδίζοντος, ὅτι μηδείς ἐστιν h ἀνδρεῖος ἐν αὐτοῖς, ὃς εἰς μάχην αὐτῷ τολμᾷ καταβῆναι· μεταξὺ τοῖς ἀδελφοῖς ὁμιλῶν i ὁ Δαυίδης πρὸς ὧν ἐπύθετο ὁ πατὴρ, ἀκούσας βλασφημοῦντος τὸν θεὸν καὶ κακίζοντος καὶ Παλαιστίνους, ἠγανάκτησε, καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ εἶπεν, ἑτοίμως ἔχειν μονομαχῆσαι τῷ πολεμίῳ. πρὸς τοῦθ' ὁ k πρεσβύτερος τῶν ἀδελφῶν Ἐλίαβος ἐπέπληξεν αὐτῷ, τολμηρότερον παρ' ἡλικίαν καὶ ἀμαθῶς καὶ προπετῶς εἰπόντι· ἐκέλευσέ τε πρὸς τὰ ποίμνια καὶ τὸν πατέρα βαδίζειν. καταγνοὺς δὲ τοῦ ἀδελφοῦ ὑπεχώρησεν· καὶ πρός τινας τῶν στρατιωτῶν ἀπελάλησεν, ὅτι θέλοι l μάχεσθαι τῷ προκαλουμένῳ. δηλωσάντων δὲ λόγους τῷ Σαοῦλῳ τὸν Δαυίδην μεταπέμπεται πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεύς. καὶ m πυθόμενος τί βούλεται καὶ λέγειν, "ο μὴ "ταπεινόν, εἶπεν, ἔσω φρόνημα, μηδὲ δείλαβες, ὦ "βασιλεῦ, καθαιρήσω γὰρ ἐγὼ τὴν ἀλαζονείαν καὶ πο"λεμίου, χωρήσας αὐτῷ μόνος μάχης, καὶ τὸν ὑψηλὸν καὶ "με-

b Σωφρονίσαι,] Forte σωφρονίσειεν. COCC.

c Βούλεσθε, ἢ πάντων] Ita plerique *MSS.* & *Vet. Interpr.* βούλεσθε τὸν πάντων *Baſ. Coll.* vero *Big.* & *Voſſ.* pro ἀπείλυσε habet ἀπέλυσε.

d Τῇ δ' ἐρχομένῃ] Τῇ δ' ἐχομένῃ *Samb.* eodem ſenſu.

e Αὐτὸν τὸν Σαοῦλον] Αὐτόν τε τὸν Σαοῦλον *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.*

f Ὁ Σαοῦλος ἀπέστειλε] Articulum ſupplevimus ex *MSS.*

g Ὑπὸ τοῦ πατρὸς,] Παρὰ τοῦ πατρὸς *Busb.* & *Hen.* & mox κομίσων τοῖς *Vat.*

h Ἀνδρεῖος ἐν αὐτοῖς,] Ἀνδρεῖος αὐτοῖς *Vat.*

i Ὁ Δαυίδης] Ita cum quatuor *MSS.* in *reliquis* deeſt articulus.

k Πρεσβύτερος] Ita *Baſ. G.* Atticorum more πρεσβύταιος *Big. Samb.* & *Vat.* quod præfert *Boſius.*

l Μάχεσθαι] Μαχισθῶσιν *Vat.*

* Palæſtino *provocante congredi.*] Verbum iſtud agnoſcit *Vet. Interpr.*

m Μεταπέμπεται] Μεταπέμπει αὐτὸν *Samb. Busb.* & *Epiphan.*

n Πυθομένῳ τί] Πυθομένῳ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

o Μὴ ταπεινὸν,] Μὴ ταπεινὸν ἔσω τὸ φρόνημα μηδ' δείλαβες, εἶπεν, ὦ βασ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

"μέγαν ὑπ' ἐμαυτῷ [p] βαλών. [q] γλύοιτο μὲν αὐτὸς ὅτω
"καταγέλας, ἔνδοξον ἢ τὸ σὸν στράτευμα· εἰ μηδ'
"ὑπ' ἀνδρὸς πολεμεῖν ἤδη δυναμένης καὶ πεπαυμένης πα-
"ρατάξιν καὶ μαχας, ἀλλ' ὑπὸ παιδὸς ἔτι δοκοῦντος
"καὶ ταύτην ἔχοντος [r] τὴν ἡλικίαν ἀποθάνοι.

γ'. Τὸν δὲ Σαοὺλ τὸ μὲν τολμηρὸν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀψυ-
χίαν θαυμάζοντος, ἀ θαρροῦντος δὲ ἐπ' αὐτῷ διὰ τὴν
ἡλικίαν, ἀλλ' ἀσθενέστερον εἶναι διὰ ταύτην πρὸς εἰδότα
πολεμεῖν μάχεσθαι λέγοντι· "ταῦτ', εἶπε Δαυίδης,
"ἐπαγγέλλομαι, τῷ Θεῷ θαρρῶν [s] ὄντι μετ' ἐμοῦ· πε-
"πίσταμαι γὰρ αὐτοῦ τῆς βοηθείας. λέοντα γὰρ, [t] ἐ-
"πελθόντα μοι ποτὲ τοῖς ποιμνίοις καὶ ἁρπάσαντα ἄρ-
"να, διώξας καταλαμβάνω, καὶ τὸν μὲν ἄρνα ἐκ
"τοῦ στόματος ἐξαρπάζω δὲ θηρός· αὐτὸν δ' ὁρμήσαν-
"τα ἐπ' ἐμὲ τὸν ἀγρὸν βασάσας καὶ προσρίξας τῇ γῇ,
"διαφθείρω. παύτο δ' καὶ [v] ἄρχειν ἀμυνόμενος [x] διά-
"τίθεμαι. νομιζέσθω δὴ καὶ ὁ πολέμιος ἐκείνων [y] εἴ-
"ναί τι τῶν θηρίων, ὑνειδίζων ἐκ πολλῆς τὴν ἀλαζο-
"νείαν, καὶ βλασφημῶν ἡμῶν τὸν Θεὸν, ὃς αὐτὸν ὑποχείριον
"ἐμοὶ ποιήσει.

δ'. Τῇ προθυμίᾳ τοιαύτῃ καὶ τῇ τόλμῃ τοῦ παιδὸς
ὅμοιον γλίσθαι τέλος πρὸς τοῦ Θεοῦ Σαοὺλ δύξάμενος,
ἄπιθι, φησὶ, πρὸς τὴν μάχην. καὶ προίεται αὐτῷ τὴν
αὐτοῦ θώρακα, καὶ περιζώσας τὸ ξίφος, καὶ περικε-
φαλαίαν ἁρμόσας, [z] ἐξέπεμπεν. ὁ δὲ Δαυίδης, βαρυ-
νόμενος ὑπὸ τῶν ὅπλων· οὐκ ἐγεγύμναστο γὰρ ἀδὴ ἐμε-
μαθήκει φέρειν ὅπλα· "ταῦτα μὲν, εἶπεν, ὦ βασι-
"λεῦ, σὺς ἔστω κόσμος σοῦ [a] καὶ βαστάζειν δυναμένῳ,
"συγχώρησον δὲ ὡς δύλω σοι καὶ ὡς ἐγὼ βούλομαι μα-
"χεσθῆναι". τίθησιν οὖν τὰ ὅπλα· καὶ τὴν βακτη-
ρίαν αἴρεται, καὶ πέντε λίθους ἐκ τοῦ χειμάρρου βα-
λὼν εἰς τὴν πήραν τὴν ποιμενικὴν, καὶ σφενδόνην ἐν
τῇ δεξιᾷ χειρὶ φέρων, ὑπὸ τὸν Γολίαθον ἐπορεύετο. κα-
ταφρονεῖ δ' ὅτως ἰδὼν αὐτὸν ὁ πολέμιος ἐρχόμενον· καὶ
προσέσκωψεν, ὡς ἐκ [b] ὅσα πρὸς ἄνθρωπον ὅπλα νε-
νόμιστο [c] ταῦτ' ἔχων μέλλοι μάχεσθαι, οἷς δ' κυνὰς
ἀπελαύνομεν καὶ φυλασσόμεθα. μὴ αὐτὸν ἀντὶ ἀνθρώ-
που κυνᾶ εἶναι δοκεῖ; ὁ δ' ἐκ τοιοῦτον, ἀλλὰ καὶ χεί-
ρω κυνὸς αὐτὸν νομίζειν ἀπεκρίνατο. κινεῖ δ' πρὸς ὀρ-
γὴν τὸν [d] Γολίαθον· καὶ ἀρὰς αὐτῷ τίθεται ἐκ τῆς [e] προ-
φητείας τοῦ Θεοῦ, καὶ δώσειν ἠπείλησε τὰς σάρκας αὐτοῦ
τοῖς θηρίοις καὶ τοῖς μεταρσίοις [f] διαπάσασθαι. ἀμεί-
βεται δ' αὐτὸν ὁ Δαυίδης. σὺ μὲν ἐπέρχῃ μοι [g] ἐν ῥομ-
φαίᾳ, καὶ ἐν δόρατι, καὶ ἐν θώρακι· ἐγὼ δὲ χωρῶν
ὅπλα σε, τὸν Θεὸν ὡπλισμαι, ὃς σέ τε καὶ τὴν πᾶσαν ὑμῶν
φαλαγγα χερσὶ τῇ ἡμετέραις διολέσει. καρεῖ γάρ σε σήμερον, καὶ τὸ ἄλλο σῶμα τοῖς ὁμοφύλοις κυσὶ καὶ θη-
ρίοις· μαθήσονται δὲ πάντες, ὅτι πρόνοιαν Ἑβραίων τὸ
θεῖον, καὶ ὅπλα ἡμῖν καὶ ἰσχὺς [h] τούτου ἐστὶ τὸ κηδόμε-
νον. ἡ δ' ἄλλη παρασκευὴ καὶ δυνάμεις ἀνωφελεῖς, Θεοῦ
μὴ παρόντος. ὁ δὲ Παλαιστῖνος [i] ὑπὸ βάρους τῶν ὅπλων
εἰς ὠκύτητα καὶ δρόμον ἐμποδιζόμενος, βαδίζει ἐπὶ τὸν
Δαυίδην προσγίνεται· καταφρονῶν, καὶ πεποιθὼς
γυμνὸν ὁμοῦ καὶ παῖδα ἔτι τὴν ἡλικίαν ῥᾳδίως ἀναιρή-
σειν.

"mihimet subjecero. Sic quidem iste ab omnibus
"irridebitur, tuus vero exercitus gloriam conse-
"quetur: si non à viro ad bellum idoneo aut aciei
"instruendæ ducendæque perito, sed ab illo qui
"puer esse videatur, eaque revera sit ætate, occi-
"di contigerit.

3. Cum autem Saulus illius quidem ânimum intrepidum alacremque miraretur, ei vero propter ætatem non confideret, sed ex ea imbecilliorem esse diceret quam ut cum viro pugnæ sciente congrederetur, "hæc, ajebat Davides, polliceor, Deo
"fidens quod mecum erit: ejus enim expertus
"sum auxilium. Nam leonem, cum greges meos
"aliquando adortus esset & agnum abripuisset,
"persequutus apprehendi; & feræ quidem de fau-
"cibus agnum extorsi, ipsam vero, cum in me in-
"surrexisset, cauda sublatam ac in humum adfli-
"ctam occidi. * quin & idem plane feci, dum ur-
"sum ulciscor. Itaque & hostis ille aliquid ex ea-
"rum *ferarum* numero esse existimetur, multa in
"exercitum probra jaciens, & in Deum nostrum
"convicia effundens, qui ipsum *viribus ferocientem*
"mihimet subjiciet.

Deo fidens Saulo pollicetur se victorem fore.

4. Tum Saulus Deum precatus, ut juveni omnia ex animi ejus prompti strenuique sententia succederent, abi, inquit, ad pugnam. Et cum galeam illi suam imposuisset, & *suo eum* accinxisset gladio, loricaque induisset, dimittebat *eum*. Davides autem armis gravatus (non enim erat *ad rem militarem* exercitatus, neque arma ferre didicerat) ajebat, "hæc quidem, ô Rex, tua sint ornamen-
"ta, qui & illa gestare potes; mihi vero ut servo
"tuo concede pugnam prout & ipse volo capes-
"sere". Arma itaque deponit: ac sublato bacu-
lo, & quinque è torrente lapidibus in peram pa-
storalem conjectis, dextraque manu fundam por-
tans ibat Goliathum versus. Cum autem hostis
eum ita ad se accedentem vidisset, contemptui
habet, & dicteriis eum incessit; quasi non armis,
quibus adversus hominem uti moris est, ista ge-
rens secum pugnaturus prodeat, sed quibus canes
abigimus & ab illis cavemus. num ipsum canem,
non hominem esse putaret? Ille autem nihil hu-
jusmodi *esse*, sed vel cane eum deteriorem exis-
timare respondit. At exinde Goliathus ad iram
commovetur; & diras illi imprecatur ex Dei co-
gnomine, atque minatus est se carnes ejus bestiis
terrestribus daturum esse, & volucribus aëriis
sparsurum. Illi vero subjicit Davides. Tu quidem
cum gladio & hasta & lorica me aggrederis: mi-
hi vero contra te venienti Deus pro armatura est,
qui & te & totum vestrum exercitum manuum
nostrarum viribus perdet. Nam hodie quidem
caput tuum auferam, & reliquum corporis ca-
nibus tui similibus tradam: & discent omnes quod
Deus præfectus fuerit Hebræis, ejusque provi-
dentia arma nobis viresque suppeditet. at aliusmodi
parum valent apparatus & potentia, nisi Deus præ-
sens cœptis adspiret. Palæstinus autem, quo mi-
nus festinaret & cursu uteretur armorum pondere
impeditus, lento gradu Davidem versus profici-
scitur; contemptum præ se ferens, fiduciaque fre-
tus se facillime inermem simul ac ætate puerum
perimere posse.

Davides, devositis Saulı armis, cum pera pastorali & funda in Palæstinum profiscitur. 1 Reg. c. 17.

5. Ve-

p Βαλών.] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* ὑπ' ἐμαυτῇ λάβω. ὑπ' ἐμαυτῷ ἀν λάβω *Vat.*
q Γένοιτο μὲν] Γένοιτο μὲ ὃς αὐτος ὅτω. *Big.* & *Samb.*
r Τὴν ἡλικίαν] Illud τὴν inseruimus ex *MSS.*
s Ὄντι μετ' ἐμοῦ·] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis* ὅτι μετ' ἐμοῦ.
t Ἐπελθόντα μοι] Προσελθόντα *Vat.*
v Ἄρχειν ἀμυνόμενος] Ita, asteismo Attico, *Bas. Big. Samb. Hen.* & *Busb.* unde ventus ἅπτα κίας. ἄρτον *Gen. Vat.* & *Vulgus.*
* *Quin & idem plane feci,*] Idem & ursō faciente, in eo ultus sum, *Epiphan.* sic etiam ursum, defendens gregem excepi, *Clericus.*
x Διατίθεμαι.] Διαλύθημι *Vat.* & mox ἢ pro ἐπὶ *Samb.* & *Vat.*
y Εἶναί τι τῶν θηρίων,] Sic cum *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* τι deest.
z Ἐξέπεμπεν.] Ἐξέπεμψεν *Big. Samb.* & *Vat.*
a Καὶ βαστάζειν] Καὶ deest *Vat.*
b Ὅσα πρὸς ἄνθρωπον] Οἷα *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* mente non alia.
c Ταῦτ' ἔχων] Ταῦτ' ἔχοι μέλλων *Vat.*
d Γολίαθον·] Hic quidam Γολιάθων *Coll. Big.* & *Voss.*
e Προφητείας τοῦ Θεοῦ,] Vide *Grotium* ad *Matt.* c. 22. v. 44. p. 211. HUDS. Vetus, *ex vocabulo Dei sui.* Josephus forte intellexit באלהי רוי notari COCC.
f Διαπάσασθαι.] Διασπάσασθαι *Big. Samb.* & *Vat.*
g Ἐν ῥομφαίᾳ.] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* ἐν deest.
h Τοῦτ' ἐστὶ] Τοῦτ' ἔστι κηδόμενον *Big.* & *Samb.* τοῦτο ἐστὶ κηδόμενον *Vat.*

i Πα-

XI. *Goliathum funda & lapide victum supe rat atque necat.*

5. Verum antagoniſtæ occurrit juvenis cum occulto ſuo adjutore. ille autem Deus erat. Et cum è lapidibus, quos in peram ex torrente *delectos* conjecerat, unum deprompſiſſet fundæque adaptaſſet, *eum* in adverſam Goliathi frontem jacit, qui vi ſua ad cerebrum uſque penetrabat: ita ut mox veterno correptus in faciem procideret Goliathus. Cum autem *Davides* curſu ad eum contendiſſet, ſuper hoſtem jacentem conſtitit: ſtrictoque illius enſe, quod ipſe gladium non habuerit, ei caput amputat. Verum concidente Goliatho, ſuperantur fugamque capeſſunt Palæſtini. nam ſpectatiſſimum *è ſuis* proſtratum videntes, & de rerum ſumma *jam* metuentes, non amplius *in acie* conſiſtere decreverunt; ſed in turpem & ignominioſam fugam ſemet conjicientes periculum evadere conabantur. Saulus autem & univerſus Hebræorum exercitus ſublato clamore in eos irruunt, multiſque cæſis, eos uſque ad Gittæ fines & portas Aſcalonis perſequuntur. Et è Palæſtinis quidem ceciderunt triginta circiter millia; & duplo plures vulnerati ſunt. Porro Saulus, ad caſtra eorum reverſus, munimenta diripit ac incendit: caput autem Goliathi Davides in ſuum tentorium reportavit, & gladium *ejus* Deo conſecravit.

ε'. Απαντᾷ ᾗ ὁ νεανίσκος μετὰ συμμάχου μὴ βλεπομένου τῷ πολεμίῳ. Θεὸς δ' ἦν ὅτος. καὶ ἀνελόμενος ἐκ τ πήρας ὧν εἰς αὐτὴν κατέῤῥηκεν ἐκ τοῦ χειμάῤῥου λίθον ἕνα, καὶ ἁρμόσας τῇ σφενδόνῃ, βάλλει ἐπὶ τ Γολίαθον εἰς τὸ μέτωπον, καὶ διῆλθεν ἕως τοῦ ἐγκεφάλου τὸ βληθέν· ὡς δ' ὑγὺς καρωθεὶς πεσεῖν τ Γολίαθον ἐπὶ τὴν ὄψιν. δραμὼν δ' ἐφίσταται τῷ πολεμίῳ κειμένῳ· καὶ τῇ ῥομφαίᾳ τῇ ἐκείνου, μάχαιραν γὰρ οὐκ ἔχων αὐτὸς, ἀποτέμνει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. πεσὼν δ' ὁ Γολίαθος, ἦλθε καὶ φυγὴ γίνεται Παλαιστίνοις. τ γὰρ δοκιμώτατον ἰδόντες ἐρριμμένον, καὶ ὡς τ ὅλων δείσαντες, οὐκ ἔτι μένειν [k] διεγνώκεσαν· ἀλλ' αἰσχρᾷ καὶ ἀκόσμῳ φυγῇ ᾤοντο δώσειν [l] αὐτοὺς, ἐξαρπάζειν τ κινδύνων ἐπιῤῥώνυντο. Σαοὺλος δ' καὶ πᾶς ὁ τ Ἑβραίων στρατὸς ἀλαλάξαντες ἐκπηδῶσιν [m] εἰς αὐτούς· καὶ πολλοὺς ἀποσφάττοντες διώκουσιν ἄχρι τ Γίττης ὁρίων καὶ τ πυλῶν τ [n] Ασκάλωνος. καὶ θνήσκουσι μὲν τ Παλαιστίνων εἰς τρισμυρίους· δὶς δ' τοσοῦτοι τραυματίαι γίνονται. Σαοὺλος δ', ὑποστρέψας εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτῶν, διαρπάζει τὸ χαράκωμα καὶ ἐνέπρησεν· τὴν δὲ κεφαλὴν τοῦ Γολιάθου Δαυίδης εἰς τὴν ἰδίαν σκηνὴν ἐκόμισεν, καὶ τὴν ῥομφαίαν ἀνέθηκεν τῷ Θεῷ.

CAP. X.

Davidi ob res præclare geſtas invidet Saulus: atque, occaſione inſidias illi ſtruendi arrepta, pollicetur ſe filiam ei daturum in matrimonium, ſi ſexcenta Palæſtinorum capita attulerit.

ΚΕΦ. ί.

Δαυίδῃ ἀριστεύσαντι φθονεῖ ὁ Σαοὺλος· καὶ, δραξάμενος ἀφορμῆς ὡς τ κατ' ἐκείνου ἐπιβουλὴν, ὑπισχνεῖται αὐτῷ ἀποδώσειν τὴν θυγατέρα, ἂν ἑξακοσίας κεφαλὰς κομίσῃ τ Παλαιστίνων.

Saulus, ob res præclare geſtas Davidi invidens, ſtatuit eum periculis objicere. 1 *Reg. c.* 18.

SAuli autem invidiam & odium in ipſum concitarunt mulieres. Exercitui enim triumphanti occurrentes cum cymbalis & tympanis, & omne genus lætitia, canebant; mulieres quidem, multas à Saulo occiſas eſſe Palæſtinorum chiliadas, virgines vero, myriadas à Davide deletas. Hæc autem cum audiret rex, ſibi quidem minus amplum tribui teſtimonium, juveni vero multas myriadas adſcribi; & ſecum reputaret, nihil adeo ei poſt *tam* glorioſam acclamationem deeſſe ac regnum, Davidem metuere & ſuſpectum habere cœpit. ac cum à priori quidem ordine (quod ex formidine propinquus ipſi & vicinus admodum videretur, quippe qui armiger ſibi conſtitutus erat) eum amoviſſet, militum tribunum creat, dato quidem ei loco meliore, ſibimet vero ut putabat tutiore. Secum enim ſtatuebat eum in hoſtes & pugnas emittere, ut pericula obeundo forte periret.

Φθόνον δὲ καὶ μῖσος τ Σαοὺλος πρὸς αὐτὸν αἱ γυναῖκες ἐρεθίζουσιν. ὑπαντῶσαι γὰρ τῇ στρατιᾷ νικηφόρῳ μετὰ κυμβάλων καὶ τυμπάνων καὶ παντοίας χαρᾶς, ᾖδον· αἱ μὲν γυναῖκες, ὡς πολλὰς Σαοὺλος ἀπώλεσε Παλαιστίνων χιλιάδας, αἱ παρθένοι δὲ, ὡς μυριάδας Δαυίδης [o] ἀφανίσαι. τούτων δ' ἀκούων ὁ βασιλεὺς, ὡς τὸ μὲν ἔλαττον τ μαρτυρίας αὐτὸς λάβοι, τὸ δὲ τῶν μυριάδων πλῆθος ἀνατεθείη τῷ νεανίσκῳ· καὶ λογισάμενος μηδὲν ὅτως μὴ λαμπρὰν ὑφημίαν ἢ τὴν βασιλείαν ὑστερῆν αὐτῷ, φοβεῖσθαι καὶ ὑποπτεύειν ἤρξατο τ Δαυίδην. καὶ τ μὲν πρώτης [p] τάξεως· ἐπεὶ τῷ δεῖ πλησίον αὐτοῦ καὶ λίαν ἐγγὺς εἶναι, ἐποίησε γὰρ αὐτὸν ὁπλοφόρον· μεταπέμπεται, ἀποδείκνυσι χιλίαρχον, δοὺς αὐτῷ χώραν ἀμείνονα μὲν, [q] ἀσφαλεστέραν δ' ὡς ἐνόμιζεν αὐτός. ἐβούλετο γὰρ εἰς τοὺς πολεμίους αὐτὸν ἐκπέμπειν καὶ τοὺς μάχας, ὡς ἐν τοῖς κινδυνίοις τιθνηξόμενον.

2. Davides autem, Deum ſibi ubique *præſens* in auxilium adſciſcens quocunque ſe conferret, res proſpere gerebat; eique omnia feliciter cedere conſpiciebantur: adeo ut, ex fortitudinis eminentia, & populus *eum in deliciis haberet*, & Sauli filia adhuc virgo amore ejus caperetur; affectuque prævalente manifeſto ſe proderet, & *hanc ob rem* ad patrem deferretur. Ille vero, ut oblatam ad inſidias Davidi ſtruendum occaſionem amplexurus, *hoc* libenter audivit, filiæque amorem ei renunciantibus dicebat, ſe alacriter illi virginem daturum; *utpote* quod hoc foret ipſi *eam* accepturo pe-

Davidem amat Sauli filia, eique in matrimonium ſpondetur, modo is Saulo DC. *afferat Paleſtinorum capita.*

β'. Δαυίδης ᾗ, παντα χοῦ τ Θεὸν ἐπαγόμενος [r] ὅπου ποτ' ἀφίκοιτο, κατώρθου, καὶ διέπραττεν ἐβλέπετο· ὡς, δι' ὑπερβολὴν τ ἀνδρείας, [s] τόν τε λαὸν αὐτοῦ, καὶ τὴν Σαοὺλος θυγατέρα, παρθένον ἔτι οὖσαν, λαβεῖν ἔρωτα, καὶ δ' πάθους [t] ὑπερκαλουμένου φανερὸν φανερὸν, καὶ ἁλῶναι πρὸς τ πατέρα. ὁ δ', ὡς ἐφορμὴν [v] χρησόμενος τ ὀργῇ Δαυίδου ὑπιέμενος, ἡδέως ἤκουσε· καὶ δώσειν προθύμως αὐτῷ τὴν παρθένον πρὸς τὰς τ ἔρωτα μνηύσεως αὐτῆς ἔφη, γνησόμενον ἀπωλείας καὶ κινδύνων αἴτιον αὐτῷ ληψομένῳ. "[x] κατα-

"πιγ-

i Παλαιστίνοις.] Τοῖς Παλαιστίνοις *Vat.*

k Διεγνώκεσαν·] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* διέγνωσαν.

l Αὐτὸς.] Αὐτοὺς & ἑαυτοὺς *Big.* mente eadem.

m Εἰς αὐτούς] Sic cum *MSS.* ἐπ' αὐτοὺς *Baſ.* & *G.*

n Ἀσκάλωνος] Ex *S. Literis* Ἀκκάρωνος. HUDS. Malim Ἀκκαρῶνος, uti legitur. 1 Sam. 17. 52. ſed & οἱ ὁ ibi habent ἕως τ πύλης Ἀσκαλῶνος, ubi in Hebræo eſt שערי עקרון πύλας Ἀκκαρῶνος. REL.

o Ἀφανίσαι.] Iterum ex *MSS.* ἀφανίσαι in *Editis*, contra canonem Grammaticum.

p Τάξεως·] Παραταξεως *Vat.* & mox ἐπὶ τῷ δ. *Samb.*

q Ἀσφαλεστέραν] Σφαλερὰν *Big.* & *Samb.* melius *Baſ. G.* & *Epiphanius* αὐτῷ imputant Saulo.

r Ὅπου ποτ' ἀφίκοιτο,] Ita *Vat.* ὅπου ποτ' ἐφίκοιτο *Baſ.* & *G.* ὅποι ποτ' ἀφίκοιτο *Big.* & *Samb.* Poſſumus & locum hoc modo interpungere, Δαυίδης ᾗ, παντα χοῦ τ Θεὸν ἐπαγόμενος, ὅπου ποτ' ἀφίκοιτο κατώρθου.

s Τόν τε λαὸν] Ita in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* τόν τε λαὸν αὐτοῦ ἐφίλει, καὶ τὴν *Baſ.* & *G.*

t Ὑπερκαλουμένου] Aut ὑπερκρατὲς ὄντος cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb* & *Vat.* ἐπικρατοῦντος *Epiphan.*

v Χρησόμενος] Χρησάμενος *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

x Κατεγνωκὼς γὰρ.] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.* καταγινώσκω *Baſ.* & *G.*

y Εξα-

"πγῦῶ γὰ, εἶπεν, αὐπῷ τ̃ τ̃ ϑυγατρός μȣ γάμον, "ἂν [y] ἑξακοσίας μοι κομίσῃ κεφαλὰς τῶν πολεμίων. "ὁ ὃ ϰ̀ χέρως ἄνω λαμπρᾶ ϖεφηνέντ⊙, ϰ̀ βȣλό- "μεν⊙ [z] ἐπ' ἔργῳ ϖ̃ϑαβόλῳ ϰ̀ ἀπίϛῳ λαβεῖν "κλέος, [a] ὁρμήτ μὲν ὕπὸ τὼ πρᾶξιν· ϑιαφθαρήσε- "ϖ̣ι δ' ὑπὸ τῶν Παλαιϛίνων, ϰ̀ χωρήσ μοι τὰ κατ' "αὐτὸν ὑπερεπῶς. ἀπαλλαγήσομ γὰ αὐπ· ὁ ἄλλον "αὐτὸν, ἀλλ' ἐχὶ δι' ἐμαυτ̃ κτείνας". [b] ϑιάφερεν ὃ τ̃ ϗ Δαυίδȣ ϑιανοίας κελεύσ τὰς οἰκέτας λαμβάνειν, [c] πῶς ἔχσ ϖρὸς τὸ γῆμαι τῷ κόρῃ. οἱ δ' ἤρξαντο ϑιαλέγεσθαι ϖρὸς αὐτόν. [d] "ὅτι σέργοι μὲν αὐτον ὁ Βασι- λεὺς Σάȣλ⊙ ϰ̀ ὁ λαὸς ἅπας, βέλετ δ' αὐπῷ ϰηδεῦσ τῇ ϑυγατέρα. ὁ ὃ, "μικρὸν [e] ἄρ' ὑμῖν, "εἶπε, δοκεῖ γαμβρὸν γέσθαι βασιλέως; ἐμοὶ δ' ἐχὶ "πιϛὸν φαίνετ, ϰ̀ μάλιϛα ὅτι ταπεινῶ, ϰ̀ "δοξης ϰ̀ τιμῆς ἀμοίρω". Σάȣλ⊙ ὃ, ἀγϛαλάν- των αὐπῷ τῶν οἰκετῶν τὰς ϗ Δαυίδȣ ὑποκρίσ, "ὡ "χρημάτων, ἔφη, δεῖσθαί με φράζετε αὐπῷ, ὧδε "[f] ἐθνων· [g] ἀπεμπολᾶν γάρ ἐϛιν ὅτως τῷ ϑυγατέρα, "μᾶλλον ἢ σωοικίζειν· γαμβροῦ δ' ἀνδρείαν ἔχοντ⊙ "ϰ̀ τῷ ἄλλῳ ἀρετῷ [h] πᾶσιν, ὡ ὁρᾶν ὑπάρχȣ- "σαν αὐπῷ. βέλεσθαι δή [i] μοι παρ' αὐπȣ̃ λαβεῖν ἀντὶ "ϗ γάμȣ τ̃ ϑυγατρὸς, ὡ χρυσὸν ἢ δ' ἄργυρον, οὐδ' "ὅπως ταῦτ' ὀκ [k] τ̃ πατρὸς οἰκιῶν κομίσῃ· Παλαι- "ϛίνων ϑ' τιμωρίαν ϰ̀ [l] ϰεφαλὰς αὐτῶν ἑξακοσίας. "οὐπῷ τε γὰ ἐμοὶ τύτων ϐδὲν ἂν ἄτε [m] ϖοθεινότε- "ρον ἄτε λαμπρότερον δῶρον γέσοιτ· τ̃τε παιδὶ μȣ ϖο- "λὺ τ̃ νεομοσμένων ἐθνων ζηλωτότερον, τὸ σωοικεῖν "ἀνδρὶ τοιύτῳ, ϰ̀ μαρτυρȣμένῳ [n] τῷ πολεμίων ἥτ̃αν.

γ'. Κομιϛέντων ὃ τύτων ϖρὸς τ̃ Δαυίδ τῶν λό- γων, ἡδεῖς, [o] τ̃ Σάȣλον ἐσπȣδακέναι νομίζων αὐπῷ ϖρὸς [p] τῇ συγγένειαν, οὐδε βȣλεύσασθαι ϖερμείνας, οὐδ' εἰ δικαίȣ ἢ δυσκολόν ἐϛι τὸ ϖροκείμενον ἔργον τῷ λο- γισμῷ ϖρȣνόησας, ὥρμησεν ὡσὺς μ̃ τῆς ἑταιρείας ὅπ τȣ̀ς πολεμίȣς, ϰ̀ τῷ ὑπὲρ τȣ̃ γάμȣ καπηγγελμέ- νῳ ϖρᾶξιν· [q] ϰ̀, ὁ Θεὸς γὰ ᾧ ὁ πάντα ϖοιῶν ὡμαρῆ ϵ̀ δικαπὸ δίδȣ τῷ Δαυίδῃ, κτείνας πολλȣ̀ς ϰ̀ κεφαλὰς ἑξακοσίων ὑποτεμών, ἦκε ϖρὸς τ̃ βασιλέα, ϑι' τῆς τύτων ὑποδείξεως τ̃ ἀντὶ τύτων γάμον ἀπαιτῶν. Σάȣ- λ⊙ ὃ ὀκ ἔχων ἀναφυγεῖν ὃ τ̃ ὑπεσχημένων· αἰ- σχρὸν γὰ ὑπελάμβανεν, ἢ ψεύσασθαι δοκεῖν, ἢ δι' ὑπȣλῶ, ἵν' ὡς ἀδικώτατος ὑπ' ἐχθρῶν ὁ Δαυίδης [r] ἀνα- ϖοθάνῃ, τ̃ γάμον ἐπηγγέλθαι· δίδωσιν αὐπῷ [s] τῇ ϑυ- γατέρα, [t] Μιχάλαν ὀνόμαϛι.

riculorum & exitii cauſa. "Spondeo enim, aje- "bat, me filiam meam ei collocaturum in matri- "monium, ſi ſexcenta hoſtium capita mihi addu- "cat. nam ille, & quod præmium adeo præcla- "rum ſibi propoſitum eſſet, volenſque ex opere "periculoſo & incredibili gloriam adipiſci, ad rem "quidem aggrediendam properabit; erit autem ut "à Palæſtinis perimatur, & *ſic* mihi pulchre pro- "cedent quæ in illum molior. ab eo enim libera- "bor; cum ipſum per alium & non propria ma- "nu interfecero". Jubet itaque domeſticis ut Davidis mentem explorarent, quomodo ſe erga puellæ conjugium habeat. Illi vero ad ipſum ver- ba facere cœperunt, quod Saulus quidem rex cum populo univerſo cum amore proſequatur, velletque ei filiam ſuam connubio jungere. At ille re- ſpondebat, "num vos igitur parvi ducitis regium "fieri generum? mihi vero non ita eſſe videtur; "præſertim cum homo tenuis ſim, gloriæque & "honoris expers". Saulus autem, cum ei domeſtici retuliſſent Davidis reſponſa, dicebat, "illi "nunciate me non pecuniis egere neque dote (hoc "enim eſſet filiam potius vendere quam elocare) "ſed genero, qui fortitudine & aliis omnibus vir- "tutibus præcellat, quas in ipſo videre eſt. Vel- "le itaque me ab eo pro filiæ nuptiis accipere, "non aurum aut argentum, neque ut hæc è pa- "ternis ædibus afferat; * ſed Palæſtinorum ſup- "plicium & ſexcenta illorum capita. nam & mi- "hi ipſi nullum aliud munus hiſce ſplendidius aut "præſtabilius poteſt accidere: atque filiæ meæ do- "te legitima multo optabilius eſt, cum tali viro "matrimonium inire, & qui *præclarum adeo* victo- "riæ de hoſtibus reportatæ attulerit teſtimonium.

3. Hæc poſtquam verba Davidi nunciata eſſent, *Davides iis* delectatus, exiſtimans quod Saulus ſtuduerit eum ſibi cognatione conjungere, antequam *ſe in* conſilium adhibuerit, aut ſecum animo reputaverit, an res propoſita facile fieri poſſit necne, ſtatim ad hoſtes cum ſodalibus ſuis contendit, & ad opus ſibi pro nuptiis denunciatum aggreditur: atque (Deus enim erat qui fecit ut Davidi cuncta facilia eſſent & poſſibilia) cæſis *hoſtium* plurimis, abſciſſiſque ſexcentorum capitibus, ad regem revertebatur, ob ea in conſpectum ejus adducta nuptias pro illis *pactas ab eo* poſtulans. Saulus autem nihil habens quod obtenderet cur promiſſis non ſtaret (turpe enim ducebat, ut aut quidquam mentitus videretur, aut nuptias ex inſidiis pollicitus, ut Davides, factu difficillima adeundo, ſe morti objiceret) ei filiam, Michalam nomine, nuptum locat. *meretur in matrimonium.* 1 *Reg. c.* 11. XII.

[y] Ἑξακοσίας μοι] In tot *capitibus Palæſtinis* conveniunt omnes *Codd.* tam *Græci* quam *Latini*, & propter illos *P. Comeſtor.* tum inter *Hiſtoricos Græcos*, idem annotarunt *Zonaras* & *Glycas*: & prior horum hiſce verbis, ὁ ὃ Ἰώσηπ⊙ οὐχ ἑκατὸν ἀκροȣσίας κομίσαι τ̃ Δαυὶδ, ἀλλὰ ἑξακοσίας κεφαλὰς τ̃ ἀλλοφύλων.

[z] Ἐπ' ἔργῳ ϖ̃ϑαβόλῳ ϰ̀ ἀπίϛῳ] Παραϐολώτατ⊙ ἀγωνιϛῇ Antipater Acuv. lib. 1. c. 9. §. 5. ϖ̃ϑαβολώτερος κρατήσαντ⊙ Plutarch. in Cat. Min. 784. A. ϖ̃ϑαβολώτερον vid. 761. B. SPANH.

[a] Ὁρμήτ μὲ] Aliter legiſſe videtur *Epiphan.* nam vertit, *procedere tendebat ad cauſam. Saulus autem ducebat eum fore ab hoſtibus perimendum.*

[b] Διάφερεν ὃ] Διάπεμψεν δὴ *Big.* & *Samb.*

[c] Πῶς ἔχ,] Ὡς ἐϛὶ *Vat.* ὅτως ἔχσ *Busb.* & *Hen.*

[d] Ὅτι σέργοι μὲ] Ὅτι τοῖς ἔργοις μὲ αὐτὸν ὁ βασιλεὺς Σάȣλ⊙ ϰ̀ ὁ λαὸς ἀποδεκνύσθ. βέλε δ' αὐτῷ *Vat.*

[e] Ἆρ' ὑμῖν,] Ita cum *Big.* & *Samb.* ἄρα in *Editis*, *Aliiſque.* ἆρα ὑμῖν δοκεῖ, εἶπε, γαμβρὸν *Vat.*

[f] Ἐθνων·] Sic *Samb. Vat. Busb.* & *Hen.* ἰδιωτῶν in *Editis*, *Aliiſque* rectius tamen ἐθνων, ſi *Etymologo* & *Euſtathio* fides habenda.

[g] Ἀπεμπολᾶν γάρ ἐϛιν ὅτως τῷ ϑυγατέρα,] Ἀπεμπολητής Lycophron p. 61. SPANH.

[h] Πᾶσιν,] Ἁπασιν *Big. Samb. Vat.* & mox βέλεσθ δή μι *Big.* & *Samb.*

[i] Μοι] *Coll. Big.* & *Voſſ.* μὲ. quod & vult *Coccejus.* Utrumque ſibi conſtare poteſt. HAV.

[k] Τῶν πατρὸς] Τῶν ϗ πατρὸς οἰκιῶν κομίσοι, Παλ. ϗ τιμωρίαν κεφαλὰς αὐτῷ *Vat.* τ̃ ϗ πατρὸς οἰκείων agnoſcunt *Big. Samb.* & *Epiphan.*

* *Sed Palæſtinorum ſupplicium & ſexcenta illorum capita.*] Sed pro ſupplicio hoſtium capita ſexcenta Palæſtinorum, *Epiphan.* ac ſi legiſſet, πολεμίων δ' εἰς τιμωρίαν κεφαλὰς Παλαιϛίνων ἑξακοσίας.

[l] Κεφαλὰς αὐτῶν] Genitale caput, quod metere ſolebant Judæi, uti Rutilius in itinerario loquitur. vide 1 Sam. 18. 24. REL

[m] Ποθεινότερον] Περιμοτερον *Vat. Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Gloſſa.*

[n] Τῷ πολεμίων ἥτ̃αν.] Vel cum *Samb.* & *Vat.* τῷ τ̃ πολεμίων ἥτ̃αν.

[o] Τὸν Σάȣλον] Ἐπὶ τῷ (τὸ *Coll. Voſſ.*) τ̃ Σάȣλον *Big. Samb. Vat.* & *Gall.*

[p] Τῷ συγγένειαν,] Τῆς συζȣγίας, ὧδε βȣλόσθαι π. *Vat.*

[q] Καὶ, ὁ Θεὸς γὰ ᾧ] Sic in quinque *MSS.* in *Editis*, ϰ̀ ὁ Θεὸς γὰ ᾧ ὁ πάντα ποιῶν ὡμαρῆ ϰ̀ δικαίᾳ δίδȣ τῷ Δαυὶδῃ. κτείνας γὰ πολλȣ̀ς, κεφαλὰς &c. non tamen ita *Epiphanius*, qui vertit, *Deus enim erat, qui cuncta facilia Davidi & poſſibilia faciebat. Cumque multos interemiſſet, abſcidens ſexcenta capita venit ad regem* &c.

[r] Ἐναποθάνῃ.] Ἐπαποθάνῃ *Vat. Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Gall.*

[s] Τῷ ϑυγατέρα,] Illud τῷ ex *MSS.*

[t] Μιχάλαν ὀνόμαϛι.] Ita ſuper. Cap. VI. §. 5. Μελχώλῳ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Gall.* Μελχὼ *Hen. Busb. Baſ.* & *G.* Μελχόλλῳ *Vat.* ex Μελχὸλ LXXII. Μιχόλῳ juxta *Epiphanium.* Μελχὼ extulit *Glycas.*

CAP. XI.

Ut Davides, dum Saulus ei insidias strueret, Jonathæ studio curaque, & Michalæ uxoris suæ artibus, periculis exemptus ad Samuelum prophetam se contulit.

Sauli propositum Davidis perimendi ei indicat Jonathas. 1 Reg. c. 19.

ATtamen non erat ut Saulus diu factis acquiesceret. Nam cum videret Davidem gratia tum apud Deum florere tum apud populum, *sibi ipsi* metuit: & cum metum occultare & dissimulare non valeret, utpote de rebus magnis, regno simul & vita, quorum vel altero privari gravis *est* calamitas; Davidem interficere in animum induxit, Jonathæque filio & domesticorum fidissimis in mandatis dedit ut eum tollerent. Ille vero demiratus quod de Davide adeo animum mutaverit, ut non solum, cum *antea* ipsi valde benevolus exstitisset, leviter eum læderet, sed & morte afficeret, ex amore erga juvenem & virtutis ejus reverentia prodit ei patris arcanum & propositum: & quidem ei consulit sibi cavere, postridie semet è *regis* conspectu subducendo. se enim patrem salutationis specie aditurum, & occasione oblata de ipso cum eo colloquuturum; foreque ut causam *indignationis* cognoscat, eamque verbis extenuet: quod scilicet non oporteat ob istiusmodi rem illum occidere, qui tot quidem beneficiis populum affecerat, de se vero præclare meruerat; adeoque, si quam maxime peccasset, veniam jure consequi debeat. At ego te de patris animo certiorem faciam. Itaque Davides, bono consilio obsequutus, à regis ore oculisque concessit.

XIII. *Jonathas Saulo Davidem reconciliat. 1 Reg. c. 19.*

2. Proxima autem die Jonathas ad patrem profectus, cum eum hilarem & gaudio perfusum offendisset, cœpit de Davide apud ipsum *hujusmodi* orationem habere. "Ecquod peccatum, parvum "magnumve, ô pater, commissum esse arbitratus "es, ut jusseris interfici virum, qui multum qui"dem tibi ipsi in salutem profuerit, magis vero "contulerit ut res Palæstinis in supplicium cede"rent: porroque Hebræorum populum contume"liis & derisione, quam per quadraginta dies per"tulerunt, liberarit, cum solus *ex omnibus* hosti "*eos ad certamen* provocanti semet opponere ausus "fuerit; & qui posthæc retulerit quidem tot ho"stium capita quot ei imperata erant, in præmium "vero sororem meam in matrimonium acceperit. "adeo ut mors ejus nobis eo magis luctuosa futu"ra sit, non solum ipsius ob virtutem, sed & pro"pter necessitudinem quæ ei nobiscum intercedit. "Ejus quippe ex interitu injuriam unà patitur fi"lia tua, quæ, priusquam ex sociali vitæ consue"tudine fructus perceperit, viduitatem expertura "est. Hæc tecum reputando sine te ad mitiora "flecti, nihilque ei mali inferas, qui primum qui"dem nobis magnum beneficium præstitit tuæ sa"lutis, quando, cum tibi mali spiritus & dæmo"nes insiderent, illos quidem ejecerit, tuæ autem "animæ ab iis liberatæ tranquillitatem restituerit; "deinde vero hostes vindicta fuerit persequutus. "Nam opprobrio tibi erit horum oblivisci". Hisce sermonibus Saulus delinitur, juratque filio se

ΚΕΦ. ια'.

Ως ὁ Δαυίδης, Σαύλῳ αὐτῷ ὀπιβαλῶν[f], τῇ ἀπορδῇ καὶ ὀπιμελείᾳ Ιωνάθᾳ, καὶ τῶν τ γυναικὸς αὐτῷ Μιχάλας τέχναις, κινδύνους ἐκφυγὼν ἦλθε πρὸς τ προφήτην Σαμουήλον.

ΕΜελλε μὲν οὐκ ὀπὶ πολὺ τοῖς γεγονόσιν ἐμμένειν Σαύλ· ἄρα. ὁρῶν γὰρ τὸν Δαυίδην θεῷ τε τῷ Θεῷ καὶ θεῷ τοῖς ὄχλοις ἀδοκιμάστα, κατέδεισε· καὶ τ φόβον οὐκ ἔχων ἀποκρύψασθ, θεῖ μεγάλων ὄντα βασιλείας τε καὶ ζωῆς, ὧν καὶ θατέρᾳ στερηθῆναι συμφορὰ δεινὴ, κτεῖναι τ Δαυίδην διεγνώκει, καὶ πρόσκαιρ τὴν ἀναίρεσιν αὐτῷ Ιωνάθῃ τε τῷ παιδὶ καὶ τοῖς πιστοτάτοις [v] οἰκετῶν. ὁ δὲ τ πατέρα τ ὀπὶ τῷ Δαυίδῃ μεταβολῆς θαυμάσας, οὐκ ἐπὶ μετρίοις ἀπὸ τ πολλῆς εὐνοίας, ἀλλ' ἐπὶ θανάτῳ γνωμένης, καὶ τ νεανίσκον ἀγαπῶν καὶ τὴν ἀρετὴν αὐτῷ καταιδέμενος, λέγει πρὸς αὐτὸν τὸ τ πατρὸς ἀπόῤῥητον καὶ τὴν πρόαίρεσιν. συμβαλὼν μέντοι φυλάσεσθ γνώμενον ἐκποδὼν τὴν ὀπιοῦσαν ἡμέραν. αὐτὸς γὰρ [x] ἀπάσεσθ τὸν πατέρα, καὶ [y] τῷ καιρῷ πρόσφανεὶς αὐτῷ διαλεχθήσεσθ περὶ αὐτοῦ, καὶ τ αἰτίαν μαθήσεσθ καὶ παύτην ἐκφαυλίσειν· ὡς δὲ δεῖν ἐπ' αὐτῇ κλείνειν τοσαῦτα μὲν ἀγαθὰ τὸ πλῆθος ἐργασάμενον, διεργέτην δ' αὐτὸ γεγονότα, [z] δι' ἃ καὶ συγγνώμην ἂν ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ἁμαρτήμασιν εἰκότως εὕροιτο. δηλώσω δέ σοι τὴν τ πατρὸς γνώμην. Δαυίδης γὰρ, πεφευγὼς συμβουλίᾳ χρησθ, ὑπεξέσται τ τοῦ βασιλέως ὄψεως.

β'. Τῇ δ' ὑπιούσῃ πρὸς τ Σαύλον Ιωνάθης ἐλθὼν, ὡς ἱλαρόν τε καὶ χαίροντα κατέλαβεν, ἤρξατο [a] λόγον αὐτῷ περὶ τ Δαυίδου ποιεῖσθαι. "[b] τί καταγνὺς "μικρὸν ἢ μεῖζον ἀδίκημα, ὦ πάτερ, πρόσταξας ἀ"νελεῖν ἄνδρα, μέγα μὲν αὐτῷ πρὸς σωτηρίαν ὄφελη"γενόμενον, [c] μεῖζον δὲ πρὸς τὴν Παλαιστινῶν τιμω"ρίαν· ὕβρεως δὲ καὶ [d] χλιδῆς ἀπαλλάξαντα τῶν Ε"βραίων λαὸν, ὃν ὀπὶ πεντηκονταετίαν [e] ἡμέρας ὑπέ"μεινε μόνος τολμῶν ὑποζύγιον τὴν τ πολεμίων [f] πρό"κλησιν, καὶ μετὰ ταῦτα κομίσαντα μὲν ὅσας ἐπετάχ"θη κεφαλὰς τ ἐχθρῶν, λαβόντα δὲ ὀπὶ τούτῳ γέ"ρας τὴν ἐμὴν ἀδελφὴν πρὸς γάμον. [g] ὡς ἂν ἀλ"γνότερος αὐτὸς γένοιθ' ἡμῖν ὁ θανὼν, ὑ διὰ τὴν "[h] ἀρετὴν αὐτὸς μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν συγγέ"νειαν. συναδικεῖται γὰρ αὐτῷ τῷ θανάτῳ καὶ ἡ σὴ "θυγάτηρ, [i] χηρείαν πρὶν ἢ τ συμβιώσεως εἰς ὄνη"σιν ἐλθεῖν μέλλουσα [k] πεφάζειν. ταῦτα λογισάμενος, "μεταβαλοῦ πρὸς τὸ ἡμερώτερον, καὶ μηδὲν πείσῃς "κακὸν ἄνδρα, πρῶτον μὲν ἡμᾶς [l] διεργάσαι μεγά"λων διεργετήσαντα τὴν σὴν σωτηρίαν, ὅτε σοι δ' "πονηρὸν πνεῦμα καὶ τῶν δαιμονίων ἐγκαθεζομέ"νων, τὰ μὲν ἐξέβαλεν, εἰρήνην δ' ἀπ' αὐτῶν τῇ "ψυχῇ σου παρέσχε· δεύτερον δὲ τὴν ἀπὸ τ πολε"μίων [m] ἐκδίκησιν. αἰσχρὸν γὰρ τούτων ὀπιλελῆσθ". τούτοις παρηγορῶν τοῖς λόγοις Σαύλ, καὶ μηδὲν ἀ-

ὀρ-

[v] Οἰκετῶν.] Τῶν οἰκετῶν *Big. Samb.* & *Vat.*
[x] Ἀπάσεσθ τ πατέρα,] Ἀπάσασθ *Iidem.*
[y] Τῷ καιρῷ] Articulum negligit *Vat.*
[z] Δι' ἃ καὶ συγγνώμην] Διὸ καὶ *Vat.*
[a] Λόγον αὐτῷ] Λόγους *Samb. Big. Hen.* & *Busb.*
[b] Τί καταγνὺς μικρὸν] Aut τί καταγνὺς αὐτῷ μικρὸν cum *Big. Samb.* & *Gall.*
[c] Μεῖζον] *Coll. Big.* & *Voss.* μείζω.
[d] Χλιδῆς ἀπαλλάξαντα] Λιχῆς solus *Samb.* & mox τ τ Εὐρ. *Big. Samb.* & *Vat.*
[e] Ἡμέρας ὑπέμεινε] Ἡμέρως *Vat.*
[f] Πρόκλησιν] Ita cum *Samb.* (*Coccejo*) & *Epiphanio*, πρόσ-

κλησιν in *cæteris.*
[g] Ὡς ἂν ἀλγεινότερος] Sic *Big.* (*Coccejus*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliisque.* ὡς ἀλγεινότερος.
[h] Ἀρετὴν αὐτὸς μόνον,] Eo modo cum *Big. Samb.* & *Gall.* ἀρετὴν μόνον *Bas.* & *G.* ἀρετὴν καὶ τὴν συγγένειαν. *Vat.*
[i] Χηρείαν] Forte χηρείας. COCC.
[k] Πεφάζειν.] Λαμβάνειν solus *Vat.* πεφᾶσθ legere *Coccejus* jubet.
[l] Διεργάσαι μεγάλων] Διεργεσίαν in quatuor *MSS.* quod & mavult *Coccejus.*
[m] Ἐκδίκησιν.] Vel cum *Big.* & *Samb.* ἐκδίκιαν more Attico.

n Λό-

ὀργῆς καὶ φόβου ὁ δίκαιος [n] λόγος. Ἰωνάθης δὲ, μεταπεμψάμενος τὸν Δαυίδην, σημαίνει τε αὐτῷ χρηστὰ καὶ σωτήρια τὰ παρὰ τοῦ πατρός. ἄγει δὲ πρὸς αὐτόν· καὶ παρέμενε τῷ βασιλεῖ Δαυίδης ὥσπερ ἔμπροσθεν.

γ'. Κατὰ δὲ τὸν τῶν Παλαιστίνων στρατευσαμένων πάλιν ἐπὶ τοὺς Ἑβραίους, πέμπει μὲν στρατιὰς ὁ Δαυίδην πολεμήσουσα τοῖς Παλαιστίνοις. καὶ συμβαλὼν πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτεινε, καὶ νικήσας [o] ἐπάνεισι πρὸς τὸν βασιλέα. προσδέχεται δ' αὐτὸν ὁ Σαοὺλος, οὐχ' ὡς ἤλπισεν ἀπὸ τῆς κατορθώματος, ἀλλ' ὑπὸ τῆς δυσφορίας αὐτοῦ λυπηθείς, ὡς ὑπισφαλέστερος αὐτὸς ἐκ τῶν ἐκείνου πράξεων γινόμενος. [p] ἐπεὶ δὲ πάλιν προσελθὸν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον ἐθορύβει [q] πνεῦμα καὶ συνετάραττε· καλέσας εἰς τὸ δωμάτιον, ἐν ᾧ κατέκειτο, κατέχων τὸ δόρυ προσέταξε [r] τῷ ψαλμῷ καὶ τοῖς ὕμνοις ἐξάδειν αὐτόν. ἐκείνου δὲ τὰ κελευσθέντα ποιοῦντος, ἀφέντα ἀκοντίζει τὸ δόρυ. καὶ τὸ μὲν [s] προϊδόμενος ὁ Δαυίδης ἐξέκλινε· φυγὴ δὲ εἰς τὸν οἶκον τὸν αὐτοῦ, καὶ δι' ὅλης ἔμεινεν ἡμέρας αὐτόθι.

δ'. Νυκτὸς δὲ πέμψας ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἄχρι τοῦ ἕω φυλάττεσθαι, [t] μὴ καὶ λάθῃ παντελῶς ἀφανὴς γενόμενος, ἵνα προαγόμενος εἰς τὸ δικαστήριον καὶ κεῖσθαι προσδοὺς ἀποκτείνῃ. [v] Μιχάλα δὲ ἡ γυνὴ Δαυίδου, θυγάτηρ δὲ βασιλέως, τὴν δὲ πατρὸς μαθοῦσα διάνοιαν, τῷ ἀνδρὶ [x] παρήσαται, δεινὰς ἔχουσα τὰς περὶ αὐτοῦ ἐλπίδας, καὶ περὶ τοῦ ἰδίας ψυχῆς ἀγωνιῶσα· ἀδὲ γὰρ αὐτὴν ζῆν ὑπομένειν ἐκείνου στερηθεῖσαν. καὶ μή σε, φησὶν, ἥλιος ἐνταυθοῖ καταλάβοι· ἃ γὰρ ἔτ' ὄψεται σε. φεῦγε δὲ, ὡς τάχιστά σοι δυνατὸν προσφέρειν ἡ παροῦσα νύξ, καὶ [y] ποιήσει δέ σοι ταύτην ὁ Θεὸς μακροτέραν. ἴσθι γὰρ σωτὸν, ἂν ἁρεθῇς ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἀπολλύμενον. καὶ [z] καθιμήσασα διὰ θυρίδος αὐτὸν ἐξέσωσεν. ἔπειτα [a] σκεδάσασα τὸ κλίνιον, ὡς ὑπὸ νοσοῦντι, καὶ ὑποθεῖσα τοῖς [b] ἐπιβολαίοις [c] ἧπαρ αἰγὸς, ἅμα ἡμέρᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῆς πέμψαντος ὑπὲρ τοῦ Δαυίδου, [d] ὠχλοῦσαν διὰ τὸ νυκτὸς εἰπεῖν τοῖς παροῦσιν, ὑπιδεῖξαι τὸ κλίνιον κατακεκαλυμμένον, καὶ τῷ πηδήματι τοῦ ἥπατος [e] σαλευόμενον τὸ ὑπιβόλαιον πεισομένη τὸ κατακείμενον τὸν Δαυίδην [f] ἀθυμεῖν. ἀπαγγελάντων δὲ τῶν πεμφθέντων, ὅτι νοσοῖτο διὰ τὸ νυκτὸς ἀθενέστερος, ἐκέλευσεν ὅτως ἔχοντα κομισθῆναι. [g] βούλεσθε γὰρ αὐτὸν ἀνελεῖν. ἐλθόντες δὲ, καὶ ἀνακαλύψαντες τὸν κλίνιον καὶ τὸ σόφισμα τῆς γυναικὸς εὑρόντες, ἀπήγγελλον τῷ βασιλεῖ. μεμφομένου δὲ τοῦ πατρὸς αὐτῷ ὅτι σώσασα μὲν τὸν ἐχθρὸν [h] αὐτοῦ, κατασοφίσαιτο δ' αὐτὸν, ἀπολογίαν σκήπτεται πιθανήν. "ἀπειλήσαντα γὰρ [i] αὐτῷ ἀποκτείνειν, ἔφησε, τυχεῖν ἐκ τοῦ δέους τοῦ πρὸς τὸ σωθῆναι σωτηρίας. ὑπὲρ ἧς συγγνώναι καλῶς ἔχειν αὐτῇ, καὶ "ἀνάγκην ἀλλὰ μὴ καὶ προαίρεσιν γνωμένης. ἃ γὰρ ἔ-"τως, ἔλεγεν, οἴεται [k] τὸν ἐχθρὸν ἐζητεῖς ἀποκτεῖναι, nullam Davidi facturum injuriam. iram enim metumque vicit justa defensio. Jonathas autem, accersito ad se Davide, indicat ei benigna *omnia* & salutaria à patre *exspectanda esse*. ipsumque ad eum adducit: atque apud regem remansit Davides, sicut antea.

XIV. *Davidem, cum victoria reversum, Saulus iterum necare conatur.* 1 Reg. c. 19.

3. Cæterum statim ab illo tempore, cum Palæstini adversus Hebræos copias iterum educerent, Davides cum exercitu *à Saulo* mittitur, ut bellum Palæstinis jungeret. ac congressus magna eos clade affecit, victorque reversus est ad regem. At non ita eum excipit Saulus, ut speravit, post rem feliciter administratam, sed prospero ejus successu mœstus, quasi ex rebus ab ipso *præclare* gestis in regni discrimen veniret. Cum autem dæmonis spiritu correptus iterum agitaretur & conturbaretur, accitum in cubiculum, in quo decumbebat, hastam in manu tenens jussit citharæ pulsu & hymnis ipsum excantare. Illo vero jussa exsequente, hastam protensam in eum jaculatur. atque ille quidem eam, ictu prævisо, declinavit: domum vero fuga se recipit, & in ea tota die permansit.

Michala Davidem per fenestram demittit, fallitque Sauli nuncios. 1 Reg. c. 20.

4. Noctu autem rex missis *lictoribus* mandat ut eum usque ad mane observarent, ne omnino lateret clam elapsus, ut in forum adductus & judicio perfusus morte plectatur. At Michala, uxor Davidis, regis vero filia, cum quod patri erat in animo intellexisset, ad maritum accedit, de ipso inter spem metumque dubia, & de vita sua admodum solicita, ut quæ nec ipsa vivere sustineret illo orbata. Cave, inquit, ne te sol hîc loci offendat; ita enim erit ut te non amplius aspiciat. fuge autem qua per noctis hujus tenebras licet, easque tibi producat Deus. scito enim teipsum, si deprehensus fueris, patris manibus periturum esse. Atque *adeo* cum per fenestram eum demisisset, à periculo conservavit. Deinde cum lectum straviſſet, quasi propter ægrotantem, & stragulis capræ jecur subjecisset, prima luce cum pater illius ad Davidem misisset, dicebat, eam totam noctem inquietam exegisse, lecto operto illis qui aderant ostenso, fideque facta, dum jecur palpitatione stragulas commoveret, id quod jacebat esse Davidem anhelantem. Ubi vero à *nunciis* missis *regi* relatum erat; quod per noctem male se haberet, jussit ut eum utcunque laborantem sibi afferrent. se enim velle illum perimere. Illi vero reversi, cum & lectum retexissent & fraudem à muliere compositam deprehendissent, ad regem rem detulerunt. Patre autem ipsam reprehendente, quod ejus quidem servaverit inimicum, illum vero deceperit, excusationem commenta est verisimilem. "Mortem e-"nim ei comminatum, dixit, metu extorsisse, ut "sua ad semet conservandum opera uteretur. quam-"obrem ei debere ignosci, quod necessitate ada-"cta & non sponte opem tulerit". adjiciebatque, "non enim puto te adeo inimici neci studere ac "meæ

Michala sese apud Saulum excusat, veniamque ab eo impetrat. 1 Reg. c. 19.

n Λόγος.] Λογισμὸς *Big. Samb. & Gall.*

o Ἐπάνεισι πρὸς τὸν βασιλέα.] Ita cum *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* ἐπάνοδον.

p Ἐπὶ δὲ πάλιν] Ἐπειδὴ *Vat.*

q Πνεῦμα καὶ συνεταράττετο.] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Gall.* in *Editis*, *Aliisque* deest πνεῦμα. juxta *Epiphan.* καὶ πνεῦμα συνεταράττετο.

r Τῷ ψαλμῷ καὶ τοῖς ὕμνοις ἐξάδειν αὐτόν.] *Verte*: *jussit citharæ pulsu & hymnis seu cantu placare ipsum.* Ψαλμὸς nempe pulsus ad citharam. Vid. supr. cap VIII. §. 2. Melius Ruffinus, *psallere & hymnos cantare præcepit*, modo *psallere* pro Græco ψάλλειν intelligatur. SPANH.

s Προϊδόμενος ὁ Δαυίδης] Sic *Big* (*Cocc.*) & *Samb.*

t Μὴ καὶ λάθῃ] Μὴ λάθῃ *Samb* & *Epiphan.*

v Μιχάλα δὲ] Eo modo supra p 328. §. 5. & 337. §. 3. Μελχᾶ *Samb.* Μελχὰ *Basil.* & *G.* Μελχάλη *Busb.* Μελχόλ *Zonaras* ex *Interpretibus* LXXII. Μελχόλη δὲ ἡ γυνὴ αὐτοῦ *Vat.*

x Παρήσεται,] Παρασυγίσαι legisse videtur *Epiphan.* παρήσεται δῆλος ἦν. *Samb. Vat*

y Ποιήσει δέ σοι] Ita *Big. Samb.* & *Epiphan.* ποιήσῃ in *Editis*, *Aliisque.*

z Καθιμήσασα διὰ θυρίδος] Ita omnes *MSS.* præter *Big.* qui cum *Editis* habet καθιμήσασα δι' αὐτοῦ.

a Σκεδάσασα τὸ κλίνιον,] Σκεπάσασα *Big Samb.* & *Gall.* 1. σκεδάσασα καὶ σκεπάσασα *Vat.*

b Ἐπιβολαίοις] Περιβολαίοις *Big. Samb.* & *Vat.*

c Ἧπαρ αἰγός,] Καὶ γάρ φασι τὸν αἰγῶν τὸ ἧπαρ κινεῖσθαι μᾶλλον πολλῷ. *Theodoret.* vol. 1. p. 251.

d Ὠχλοῦσαν] Ὀχλοῦσαν *Hen.* & *Busb.*

e Σαλευόντος] Ita cum *Busb.* & *Hen.* σαλεύοντα τὸν ἐπὶ τὸ ἐπιβόλαιον *Bas.* & *Gen.* σαλεύοντα τὸν ἐπιβολὴν *Big. Samb.* & *Vat* σαλεύοντος τοῦ τὸ ἐπιβόλαιον legisse videtur *Epiphan.* Videsis *Zonaram* de eodem sophismate.

f Ἀθυμεῖν.] Ἀθετεῖν *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.* minus recte.

g Βούλεσθε γὰρ] Βούλεσθε *Big.* & *Samb.*

h Αὐτοῦ,] Illud αὐτοῦ, quod deerat in *Editis*, restituimus ex *MSS.* mox κατασοφίσαιτο τ' αὐτὸν *Vat.* & *Samb.*

i Αὐτῷ ἀποκτείνειν,] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* αὐτὸν in *Editis.* αὐτῷ σφᾶς ἀποκτείνειν *Busb.* & *Hen.*

k Τὸν ἐχθρὸν ἐζήτεις] Τὸν ἐχθρὸν σὺ ἐζήτεις ἀποκτεῖναι *Big.* & *Samb.* οἴμαι τὸν ἐχθρὸν ἀποθανεῖν ὡς *Vat.*

"meæ ſaluti". Et Saulus quidem *hoc, quicquid erat culp.e*, puellæ condonat: Davides vero, cum fuga evaſiſſet, Ramatham ad Samuelum prophetam ſe contulit, eique inſidias ſibi à rege factas expoſuit, quodque parum abfuerit, quin mortem obiret ab ipſo haſta trajectus, adeoque cum nec in eum mali quidquam patraſſet, nec in pugnis cum hoſte minus ſtrenue ſe geſſiſſet, ſed Dei auſpiciis feliciterque dimicaſſet. id quod Saulo odii in Davidem cauſa erat.

Davides fugit ad Samuelum. Lictores, eum accerſitum miſſi, divino ſpiritu corripiuntur, poſteaque ipſe etiam Saulus. 1 *Reg. c.* 19.

5. Propheta autem, cum intellexiſſet quam inique cum eo ageret rex, urbem quidem Ramatham relinquit, ſecum vero ducto Davide in locum quemdam Galbaath nominatum, illic cum eo aliquandiu morabatur. Ut vero Saulo nunciatum eſt, Davidem apud prophetam eſſe, nunciis miſſis in mandatis dedit, ut eum comprehenſum ad ipſum adducerent. Illi vero, cum ad Samuelum perveniſſent & in prophetarum cœtum incidiſſent, Dei ſpiritu afflantur, & *ipſi* vaticinari cœperunt. Hoc vero ubi Saulus acceperat, alios miſit ad Davidem *capiendum*. ac, cum illis idem quod prioribus accidiſſet, alios denuo ſummittebat. At tertiis *iſtis ſimiliter* vaticinantibus, tandem irarum plenus ipſe eo properavit. poſtquam vero propius jam aberat, Samuelus, antequam in conſpectum veniret, fecit ut ille prophetam ageret. Cum vero Saulus ad ipſum perveniſſet, vehementi ſpiritu agitatus non amplius ſuus eſſe videbatur; exutiſque veſtimentis toto *illo* die ac nocte humi ſtratus jacebat coram Samuelo & Davide.

De Sauli in Davidem odio tandem perſuadetur Jonathæ.

6. Cum autem Davides, illinc ad Jonatham Sauli filium profectus, *multa* de patris ejus inſidiis conquereretur, diceretque ut pater ejus ipſi perimendo, nulla facta injuria aut peccato commiſſo, quam maxime ſtuduerit; *ille* cum obſecrabat, ut neque ſuis de illo ſuſpicionibus *temere* crederet, neque aliorum calumniis, ſiqui eſſent qui hujuſmodi quid auderent, ſed ſibi animum adverteret & confideret. nihil enim tale in ipſum moliri patrem. eum enim voluiſſe ſibi indicare & in conſilium adhibere, ut qui de communi ſententia omnia ageret. Ille vero jurabat pro certo ita eſſe, rogabatque ut perſuaſus ipſius potius proſpiceret ſaluti, quam ſermonis veritatem deſpectui haberet: & tum demum vera eſſe omnia exiſtimaret, poſteaquam ipſum exſtinctum vel viderit vel audierit. adjiciebatque nolle patrem de hiſce quidquam cum eo communicare, quod norit qua in ipſum eſſet amicitia qualique affectu.

Davidis & Jonathæ conſultatio de noſcitando Sauli erga Davidem animo. 1 *Reg. c.* 23.

7. Jonathas autem triſtis, quod ei adeo de Sauli propoſito fidem fecerit, Davidem interrogabat, num quid ab eo ſibi fieri velit. Ille vero dicebat, "novi omnia te mihi conferre meique in gratiam "præſtare velle. Equidem cras novilunium agi- "tur: ſoleo autem *eo die* cum rege accumbere ad "epulas. quare, ſi ita tibi videtur, è civitate e- "greſſus ruri latebo. At tu, ſi me requiret rex, "eis

ὡς ἐμὲ σώζεσθαι." ὁ μὲν συγγινώσκει τῇ κόρῃ Σαοὺλος· ὁ δὲ Δαυίδης, ἐκφυγὼν τὸν κίνδυνον, ἦκε πρὸς τὸν προφήτην Σαμοῦηλον εἰς [l] Ραμαθὰν, καὶ τὰ ὑπὸ Σαοὺλου αὐτῷ τὰ τοῦ βασιλέως ἐδήλωσε, καὶ ὡς βραχὺ μικρὸν ὑπ' αὐτοῦ τῷ δόρατι βληθεὶς ἀπολάνοι, μήτ' ἐν τοῖς πρὸς αὐτὸν κακὸς ἡγούμενος, μήτ' ἐν τοῖς πρὸς τοὺς πολεμίους ἀγῶσιν [m] ἀνανδρος, ἀλλ' ἐν ἅπασι [n] μὴ τοῦ Θεοῦ καὶ εὐτυχής. τὸ δὲ λοιπὸν ἄτοπον Σαοὺλῳ τὸ πρὸς Δαυίδην ἀπεχθείας.

ε'. Μαθὼν δὲ ὁ προφήτης τὴν τοῦ βασιλέως ἀδικίαν, καταλείπει μὲν τὴν πόλιν [o] Ραμαθὰν. [p] ἀγαγὼν δὲ τὸν Δαυίδην ἐπί τινα τόπον, [q] Γαλβαὰθ ὄνομα, ἐκεῖ διέτριβε σὺν αὐτῷ. ὡς δὲ ἀπηγγέλθη τῷ Σαοὺλῳ περὶ τοῦ προφήτου τυγχάνων ὁ Δαυίδης, πέμψας ὁπλίτας [r] ἐπ' αὐτὸν, ἄγειν προσέταξεν συλλαμβάνοντας. οἱ δὲ ἐλθόντες πρὸς τὸν Σαμοῦηλον, καταλαβόντες προφητῶν ἐκκλησίαν, τοῦ θείου μεταλαμβάνουσι πνεύματος, καὶ προφητεύειν ἤρξαντο. Σαοὺλος δὲ ἀκούσας, ἄλλους ἔπεμψεν ὑπὲρ τὸν Δαυίδην. [s] κἀκείνων ταὐτὸ τοῖς πρώτοις παθόντων, πάλιν ἀπέστελλεν ἑτέρους. προφητευόντων δὲ καὶ τὸ τρίτον, πολὺ τοῦτο ὀργισθεὶς αὐτὸς ἐξώρμησεν. [t] ἐπεὶ δὲ ἐγγὺς ἦν ἤδη, Σαμοῦηλος, πρὶν ἰδεῖν αὐτὸν, προφητεύειν ἐποίησεν. ἐλθὼν δὲ [v] πρὸς αὐτὸν Σαοὺλος, ὑπὸ πολλοῦ πνεύματος ἐλαυνόμενος ἔκφρων γίνεται. καὶ τὴν ἐσθῆτα [x] περιδύσας [y] αὐτὸν, καταπεσὼν ἔκειτο δι' ὅλης ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς, [z] Σαμοῦηλόν τε καὶ Δαυίδην βλέπων.

ς'. Ἰωνάθης δὲ ὁ Σαοὺλου παῖς, ἀφικνουμένου πρὸς αὐτὸν ἐκεῖθεν Δαυίδου, καὶ περὶ τῆς παρὰ πατρὸς ἀποδυρομένου ὑπουλότητος, καὶ λέγοντος, ὡς οὐδὲν ἀδικήσας, ὅτι [a] ἐξαμαρτὼν ἀπροσδόκητον ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτῷ φονευθῆναι· μήτε αὐτῷ τοῦθ' ὑπονοεῖν πιστεύειν παρεκάλει, μήτε τοῖς ἀμφὶ Σαοὺλλιον, εἴ τινες ἄρα εἰσὶν οἱ τοῦτο πράττοντες, ἀλλ' αὐτῷ προσέχειν καὶ θαρρεῖν. μηδὲν γὰρ τοιοῦτον ἐπ' αὐτῷ φρονεῖν τὸν πατέρα. [b] φράσαι γὰρ αὐτῷ περὶ τούτου καὶ σύμβουλον προσκαλεῖσθαι, τῇ κοινῇ γνώμῃ καὶ πάλλα πράττοντα. ὁ δὲ ὤμνυεν ἢ μὲν ὅτως ἔχειν. καὶ πιστοῦται ἡξίου προνοεῖν αὐτοῦ μᾶλλον, ἢ καταφρονοῦντ' [c] ὑπὸ ταληθέσι τοῖς λόγοις· τὸ δὲ ἀληθὲς ὑπολαβεῖν, ὅταν ἢ θεάσηται [d] πεφονευμένον αὐτὸν ἢ πύθηται. μὴ λέγειν δὲ αὐτῷ τὸν πατέρα περὶ τούτων ἔφασκεν, εἰδότα τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ ἀγάπησιν.

ζ'. Λυπηθεὶς δὲ ἐφ' ὅτῳ πιστευομένῳ τὸ θεῖον Σαοὺλος προαίρεσιν Ἰωνάθης, [e] ἐπηρώτα τίνος ἐξ αὐτοῦ βούλεται τυχεῖν. ὁ δὲ, "οἶδα γὰρ, ἔφη, πάντα σε χαρίζεσθαί μοι καὶ περὶ "πλείονος ἐμοῦ ποιεῖσθαι· νεμηνία μὲν εἰς τὸν ὑπερῴαν ἐσμεν· ἐγὼ δὲ "ἔχω δειπνεῖν σὺν τῷ βασιλεῖ καθημένῳ. εἰ δή σοι δοκεῖ, "προϊεὶς ἔξω τῆς πόλεως ἐν τῷ πεδίῳ, λανθάνων [f] ἀφάνε- "σῶ. σὺ δὲ, ὑπιζητήσαντος αὐτοῦ, λέγε προῖέναί με "εἰς

[l] Ραμαθὰν] Ita prout p. 307. §. 2. & *alibi*. Αρμαθὰ in *Editis*, *Aliiſque*. εἰς Αρμαθὰν ἤτοι Αρεμὲθ *Vat.*

[m] Ανανδρος,] Ανανδρος hic pro *ignavo*, alioquin pro *Vidua* apud Auctores; ut Æſchylus v. 289. Eurip. Andromach. 387. & alibi. SPANH.

[n] Μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπιτυχής.] Ita edere viſum eſt cum μετὰ τοῦ Θεοῦ μὲν καὶ ἐπιτυχής. τὸ δὲ λοιπὸν habeant *Baſ.* & *Gen.* μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπιτυχίας. τοῦτο δὲ λοιπὸν *Big. Samb. Gall.* & *Vat.* ἀλλ' ἐν ἅπασι σπουδαῖος καὶ ἐπιτυχής. τὸ δὲ λοιπὸν *Vet. Interpr.*

[o] Ραμαθὰν] Sup. Cap. VII. §. 5. SPANH.

[p] Αγαγὼν δὲ] Sic ex *MSS.* ἀγὼν in *Editis*.

[q] Γαλβαὰθ ὄνομα,] Ita *Baſ.* & G. Γαλεβαὰθ juxta *Epiphanium*. Γαλεβάθαν *Hen.* & *Busb.* ἐν Ραμᾷ Βαλγαὰθ, *Samb* ἐν Ραμᾷ Βαλγαὰθ (*Coll Voſſ.*) *Big.* ἐν Ραμᾷ Βαλγαάθα ὄνομα ἤτοι Ναΐαθὰ *Vat.* ſcripſit olim *Flavius*, qnod puto à 1 Regum c. 20. v. 19. Ναυὶθ aut Ναυιὰθ, aut Γαλγαυὰθ vel Γαλγαυὰ, *Collis Naioth.* HUDS. Malim Ναυὰθ, uti Interpretes Græci: nam *Naioth* eſt in contextu Hebræo. REL.

[r] Επ' αὐτὸν,] Πρὸς αὐτὸν ἄγειν ἐκέλευσε συλλαζόντας *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

[s] Κἀκείνων ταὐτὸ] Κἀκείνων δὲ αὐτὰ *Vat.*

[t] Επεὶ δὲ ἐγγὺς] Επεὶ δὲ ἐγγυς ὄντα εἶδε Σαμοῦηλος, πρὶν &c. *Vat.*

[v] Πρὸς αὐτὸν Σαοὺλος,] Πρὸς αὐτὸς *Busb. Hen.* & *Epiphan.*

[x] Περιδύσας] Id eſt, ἀποδύσας, ut conſtat ex Lib. VII. cap. 1. non procul ab initio. atque apud *Heſychium* περιδύσου, ἀπόδυσον.

[y] Αὐτὸν,] Ita ex *Samb.* αὐτὸν in *reliquis*.

[z] Σαμοῦηλόν] Σαμυήλου καὶ Δ. *Vat.*

[a] Εξαμαρτὼν] Εξαμαρτῶν *Samb.*

[b] Φράσαι γὰρ] Aut Φράσαι γὰρ ἂν αὐτῷ cum *Big.* & *Samb.* & *Vat.* & mox καὶ τ' ἄλλα προσαιτίσεται *Vat.*

[c] Επὶ ταληθέσι] Επ' ἀληθέσι *Big.* & *Samb.* quod & præfert Coccejus. Vetus, *potius quam eum ſperneret quaſi mendacem.*

[d] Πεφονευμένον] Illa πεφονευμένον αὐτὸν deſunt *Vat.* neque ea agnoſcit *Vet. Interpr.*

[e] Επερώτα τίνος] Επερωτᾷ *Vat.*

[f] Διαμένω.] Ita in quinque *MSS.* ἀφάνω *Baſ.* G. & *Vet. Interpr.*

"εἰς τ̃ πατρίδα [g] Βηθλεέμιλν, ἑορτλ̀ν μι τ̃ Φυλ̃ς ἀγό-
"σης, ϖϑπ̃ηεὶς, ὅτι σύ μει [n] συγκεχώρηκας. κἀν μὲν,
"οἷον εἰκὸς κ̀ σωήθες ἐστι λέγειν ὅτι Φιλοις ἀποδημ̃σιν,
"ἐπ' ἀγαθῷ βεβαλκεν εἴπη· ἴδι μηδεν ὕπαλον [i] παρ'
"αὐτ̃ εἶναι μησὶ ἐχθρόν. ἂν σὶ [k] ὡς ἄλλως [l] ἀποκρί-
"νηται, τ̃τ' ἔσται τεκμήριον τ̃ κατ' ἐμ̃ βεβαλλμένων.
"μλυύσης δέ μοι τλὴν Δ̀ϕνοιαν τλὴν ϑ̃ πατρὸς, οἰκτῳ τε
"νέμων τ̃τον κ̀ Φιλίαν, δι' λὴν πίσ̀ν τι παρ' ἐμ̃ λαβεῖν
"ἠξίωκας, αὐτός τε ἐμοὶ δ̃ναι δεσπότης ὢν [m] οἰκέτη
"σῷ. εἰ σὶ βέβηκεις τὶ ὂν ἐμοὶ πονηρὸν, αὐτὸς ἄνελε
"κ̀ Φθάσον τ̀ πατέρα.

ή. Πρὸς ϑ̃ τὸ πλλτ̃ον δυσχερ̀νας τ̃ λόγων Ιωνά-
θης, [n] ποιήσὴν ταῦτ' ἐπηγγείλατο· κἀν τι σκυθρωπὸν ὁ
πατὴρ αὐτ̃ κ̀ τλὴν ἀπέχθναν [o] ἐμφανίζον ἀποκρίνηται,
μλυύειν. ἵνα σὶ κἀτ̃ [p] θαρρ̃ μᾶλλον, ἐξαγαγὼν αὐ-
τὸν εἰς ὕπαιθρον κ̀ καθαρὸν ἀέρα, ὀμὲν παρήσὴν ἐκεῖρ
τ̃ Δαυίδ σωτηρίας ὤμνυε. "τ̀ γὰ Θεὸν, εἶπε, τὸ-
"τον, ὃν [q] πολλὴ ὁρᾷς κὴ πανταχ̃ κεχυμένον, κὴ
"πρὶν ἑρμηνεῦσά με τοῖς λόγοις τλὴν Δ̀ϕνοιαν ἤδη μ
"ταύτλν εἰδότα, μάρτυρα ποιοῦμαι τ̀ πρὸς σὲ σωηκῶν.
"ὡς οὐκ ἀνήσω τ̀ πατέρα πολλάκις αὐτ̃ τ̃ ϖϑαιρέσεως
"Δ̀ϕπτραν λαμβάνων, πρὶν ἢ καταμαθεῖν εἴ τις ἐστὶ
"κὴ ϖϑὸς τοῖς ἀπρρήτοις αὐτοῦ τ̃ ψυχ̃ς [r] νόσ⊖. κα-
"ταμαθὼν σὶ οὐκ [s] ἀποκρύψομαι· καταμηνύσω ϑ̃ πρὸς
"σὲ, κὴ πρᾶον ὄντα κὴ δυσμενῶς Δ̀ϕκείμενον. οἶ-
"δεν ϑ̃ ὅτ⊖ ὁ Θεὸς, πῶς αὐτὸν εἶναι μ̃ σὶ Δ̀ϕ πάν-
"τὸς εὔχομαι. ἔστι μὲν γὰ νῦ, κὴ οὐκ ἀπολείψ σε.
"ποιήσ ϑ̃ τ̃ ἐχθρῶν, [t] ἄνϑ' ὁ πατὴρ ὁ ἐμὸς ἄντ' ἐγὼ,
"κρείττονα. σὺ μόνον μνημόνευε τ̃των· κἀν ἀποθανεῖν
"μοι μέλλ̃τα, τὰ τέκνα μ σῶζε, κὴ τλὴν ἐκεῖρ τ̃
"παρόντων μοι ἀμοιβλὴν εἰς ἐκείνα καπόδ". ταῦτ'
ἐπομόσας, ἀπλύ̃ τ̃ Δαυίδην, εἴς τινα τόπον ἀπελ-
ϑεῖν τὸ πεδίν Φράσας· ἐν ᾧ γυμναζόμεν⊖ [v] διετέλ.
γνὺς γὰ τὰ ϖϑὶ τ̃ πατρὸς, ἥξειν πὸς αὐτὸν ἔφησεν
[x] ἐκεῖ, μόνον ἐπαγόμεν⊖ παῖδα. "[y] κἂν τρία ἀκόν-
"τια βαλὼν ὅπι τὸν σκοπὸν κομίσ τῷ παιδὶ ϖϑοτάσ-
"σω τὰ ἀκόντια, κεῖϑαι γὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ, γίνωσκε
"μηδὲν εἶναι Φαῦλον ϖϑὶ τ̃ πατρός· ἂν ϑ̃ πάναντία
"τούτων ἀκούσ̃ς μι λέγοντ⊖, κ̀ τὰ ἐναντία ϖϑὶ τοῦ
"βασιλέως ϖϑοδόκα. τ̀ μέν τοι γε ἀσφαλείας τεύξ̃
"παρ' ἐμοῦ, [z] κ̀ οὐδὲν μὴ πάθ̃ς ἄτοπον· ὅπως ϑ̃ μνη-
"σθ̃ς τούτων ϖϑὶ τὸν τ̃ ὑπεραλίας καιρὸν σκόπ, κ̀
"τοῖς ἰδίοις μι χρ̃σιμ⊖". Δαυίδης μὲν οὖ τοιού-
τας λαβὼν ϖϑὶ Ιωνάθ τὰς πίσ̀ς, εἰς τὸ συγκείμενον
ἀπηλλάγη χωρίον.

ϑ'. [a] Τ̃ σὶ ἐρχομέν̃, νεομηνία [b] σὶ λὴ, ἀγνί-
σας ὡς ἔθ⊖ εἶχεν ὁ βασιλεὺς ἦκεν ὅτι τὸ δεῖπνον. κ̀
ϖϑακαθεσθέν̃ων αὐτῷ, ϑ̃ μὲν παιδὸς Ιωνάθ ἐκ δε-
ξιῶν, [c] Αβενήρ ϑ̃ ϑ̃ [d] ἀρχιστρατήγ ἐκ τ̃ ἑτέρων· ἰδὼν
τλὴν ϑ̃ Δαυίδ καθέδραν [e] κενλὴν, ἡσύχασεν, ὑπονοήσας

"dices me petiisse Bethleemam, patriam meam,
"quod tribus mea solenne sacrum celebret, adje-
"cto id permissu tuo factum. Et si quidem, ut
"verisimile est & dici solet de amicis peregre eun-
"tibus, dixerit, in rem suam profectus est, scito
"nihil ab eo agi dolose aut inimice. Sin vero ali-
"ter respondeat, hoc signo erit, quod aliquid in
"me animo agitaverit: mihi autem renunciabis
"voluntatem patris, idque ex misericordia & ami-
"citia, propter quam fidem à me accipere, & ipse
"dominus mihi servo tuo vicissim dare voluisti.
"Sed si quid mali me commississe senseris, tu me
"interficias *velim* & patrem prævenias.

8. Cæterum Jonathas, verbis extremis ad indignationem adductus, se quæ postulaverat facturum promittebat: & si quid asperius retulerit pater, & quod præ se ferat odium, se indicare velle. ut vero ipsi magis confideret, ei * in apertum educto purumque aëra jurejurando confirmat, se nihil non tentaturum quod Davidi in salutem esset. Ajebat enim, † "Deum hunc, quem magnum
"esse animadvertis & per omnia diffusum, quique
"priusquam verbis eloquar mentem meam jam no-
"vit, testem appello fœderis quod tecum facio,
"me non cessaturum esse patris *in te* voluntatem
"modis omnibus explorare, donec comperiam ec-
"quid vitii in animæ ipsius involucris lateat. Cum
"vero ut se habeat intellexero, id te non celabo,
"sed tibi indicabo, sive benignus fuerit sive male-
"volus. Novit enim hic ipse Deus, ut illum tibi
"propitium adesse perpetuo precor. Nam &
"nunc quidem tecum est, & te non destituet: fa-
"cietque, sive pater meus sive ego tibi adversèr,
"ut superior discedas. Tu horum duntaxat me-
"mor esto: &, si me mori contigerit, liberos meos
"serva, & gratiam mihi pro hisce debitam illis
"refer". Cum in hæc jurasset, Davidem dimittit, jussum in certum agri locum secedere, in quo se exercere moris erat. cognito enim patris animo, venturum se illic dixit, puero solum secum adducto. "Et si, tribus jaculis ad scopum emissis,
"puero jussero ut illa petat (fore enim ut ante
"ipsum jaceant) pro certo nosce nihil triste à pa-
"tre *metuendum* esse. quod si contraria me dicere
"audieris, contraria similiter à rege exspecta. Ve-
"runtamen ego securitati tuæ prospiciam, & ni-
"hil mali patieris: tu vero, cum lætiora advene-
"rint tempora, fac horum memineris, curaque ut
"liberis meis prosis". Et quidem Davides, cum hanc fidem à Jonatha accepisset, in locum constitutum discessit.

Amicitiæ fœdus inter Jonatham & Davidem ictum.

9. Die vero sequenti, erat enim novilunium, rex, cum se pro more purificasset, venit ad convivium. Cumque ei filius quidem Jonathas à dextris assideret, Abenerus vero legatus exercitus à sinistris, videns Davidis locum vacare tacuit, suspi-

Jonatha iratscitur Saulus, propter ejus in Davidem benevolentiam. 1 Reg. c. 20.

g Βηθλείμλν,] Sic cum *Big. Samb.* & *Vat.* Βηθλειὲμ *Hen.* & *Busb.* Βηθλέεμα aut Βηθλέεμα *Basil.* & *G.*

h Συγκεχώρηκας.] Συνεχώρησας solus *Vat.*

i Παρ' αὐτ̃] Lege παο' αὐτῷ. COCC.

k Ως ἄλλως] Ως omittit *Vat.*

l Αποκρίνηται,] Ita cum sex *MSS.* ἀπανείπ in *Editis.*

m Οικέτη σῷ.] Illa οἰκέτη σῷ desunt *Vat.*

n Ποιήσειν] *Coll. Big.* & *Voss.* κἀν ποιῆτις.

o Εμφανίζον ἀποκρίνηται,] Ita cum *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* ἐμφανίζων ἀπανείπ in *Editis*, *Altisque.* ἐμφανίζων ἀπεκρίνατο μηνύειν *Vat.*

p Θαρρ̃] Aut θαρρῇ cum *Samb.* & *Vat.*

* *In apertum eductoque purumque aëra jurejurando confirmat,*] Sub dium exiit, ut cœlum intuens Deum juraret.

q Πολὺν ὁρᾷς] Μέγαν *Samb.* & *Epiphan.*

† *Deum hunc, quem magnum esse animadvertis & per omnia diffusum,*] Vetus, *quem magnum esse vides, & ubique præsentem.* Verto, *quem maximum vides & ubique diffusum.* Crediderim vero Josephum se accommodasse Gentibus cœlum esse Deum putantibus. COCC. Juxta illud Lucani lib. IX. versu 580. *Jupiter est, quocunque vides, quocunque moveris.* Ita enim libri *MSS.* meliores, non *quodcunque.* HAV.

r Νόσ⊖.] Γενέσθαι pro νόσ⊖ habent *Big. Samb. Vat.* & forsan *Epiphan.*

s Αποκρύψομαι·] Αποκρύψω μ *Big.* & *Samb.*

t Ανϑ' ὁ πατὴρ] Εάν τε ὁ πατὴρ ἐμὸς, ἐάν τε ἐγὼ *Big. Samb. Vat.* & *Gall.*

v Διετέλ.] Αὐτὸς διετέλ *Iidem.*

x Εκεῖ,] Ita cum iisdem *MSS.* ἐκεῖν⊖ ἐπαγ. *Bas.* & *G.*

y Κἂν τρία ἀκόντια] Καὶ τρία ἀκόντια ϑ βαλὼν *Big.* τρία ἀκόντια ϑ βαλὼν *Samb.* & *Epiphan.*

z Καὶ οὐδὲν μὴ] Καὶ σὺ ϑ μὴ πάθ̃ς ἄτοπον· ὅπως ϑ μνηθ̃ς ϑϑὶ τ̃ *Vat.*

a Τ̃ σὶ ἐρχομέν̃,] Ita cum *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis* τ̃ δ' ἐρχομέν̃.

b Δ' λῶ,] Δ' λῶ, δι' λὼ ἁγνίσας *Big. Samb.* & *Vat.*

c Αβενήρ ϑ] Αβεννὴρ *Vat.*

d Αρχιστρατήγ] Ita in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀνθυπατήγ *Bas.* & *G.*

e Κενλὼ,] Κεμένλω *Vat.*

ſpicatus, ideo eum abeſſe quod à coitu non eſſet purus. Poſtquam autem poſtridie novilunii non adeſſet, quærebat à Jonatha filio, qua de cauſa Jeſſæi filius tam pridie quam eo die à convivio & cœna abfuerit. Ille vero reſpondit eum ipſius permiſſu in patriam, ut convenerant, conceſſiſſe, tribu *ſua* feſtum ſolenne agente: quin etiam ipſum ad ſacrificium invitaſſe. & ſi mihi, inquit, veniam dederis, eò proficiſcor: noſti enim meam erga illum benevolentiam. Tunc deprehendit Jonathas, quam infeſto pater ejus in Davidem eſſet animo: & voluntatem ejus plane perſpectam habuit. Haud enim ab ira temperabat Saulus, ſed convicia projiciens, à profugis natum hoſtemque appellabat, & ſocium Davidis adjutoremque eſſe dicebat; & neque ipſum revereri neque matrem ſuam dum iſta cogitaret: nolleque hoc ſibi perſuaſum eſſe, regnum ipſis parum tutum eſſe, quamdiu ſuperſit Davides. quamobrem ſe eum acciturum eſſe dixit, ut ſupplicium lueret. Cum vero Jonathas ſubjiceret, quid commiſit, ut tanta illum puniendi te inceſſeret cupido? non amplius Saulus verbis *contumelioſis* probriſque iram exprompſit; ſed arrepta haſta in ipſum inſiluit, necem ei decernens. Et facinus quidem non perpetravit, ab amicis impeditus: verum jam filio haud dubium erat, quin Davidem odio proſequeretur, eumque interficere *quammaxime* deſideraret; cum parum abfuerit à filio etiam propter illum manu ſua perimendo.

Jonathas, de Sauli in Davidem odio perſuaſus, ejus ſaluti proſpicit. 1 *Reg.* c. 20.

10. Et tunc quidem regis filius è convivio ſe proripiens, ut qui præ mœrore cibum capere non potuerit, noctem fletu egit inſomnem, quod de vita quidem ſua periclitatus fuerit, Davides vero morti eſſet deſtinatus. At prima luce ante urbem in agrum, ſpecie quidem ſemet exercendi, re ipſa vero ut amico patris affectum indicaret, ſicuti conſtitutum erat, proceſſit. Cumque Jonathas omnia, in quæ convenerant, feciſſet, puerum quidem pediſſequum in urbem dimittit, ipſe vero in ſolitudine Davidi in conſpectum venit & colloquium. Cumque ille ſe oſtendiſſet, Jonathæ ad pedes accidit, & *eum* adorans animæ ſuæ ſervatorem appellabat. Illum vero à terra attollit *Jonathas*, & ſibi invicem impliciti, longiuſcule ſeſe mutuo & non ſine lachrymis deoſculati ſunt; ſortem ſuam deplorantes, & quod ea eſſent ætate & ſuæ invideretur amicitiæ, porroque locorum intervallo disjungendi eſſent, quod ipſis nihil à morte differre videbatur. Cum autem vix ſe ex luctu recollegiſſent, ſeque mutuo obſecraſſent ut fidei jurejurando datæ forent memores, ab invicem diſceſſerunt.

ὁ καθαρεύουσαν αὐτὸν [f] ἀπὸ συνουσίας ὑστερεῖν. ὡς ἦ καὶ τῇ δευτέρᾳ τ νεμηνίας ὁ παρὼν, ἐπυνθάνετο πρῶτον τοῦ παιδὸς Ιωνάθου· ὅτι καὶ τῇ παρελθούσῃ καὶ ταύτῃ τ δεῖπνον καὶ τ ἑστιάσεως ὁ τοῦ Ιεσσαίου παῖς ἀπολέλειπται. ὁ δὲ, πεπρεῦσθαι κατ' τὰς συνθήκας, ἔφησεν, αὐτὸν εἰς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα, τ φυλῆς ἑορτὴν ἀγούσης, ὑπατρέψαντος αὐτοῦ· προκαλέσαι μέντοι καὶ τοῦτον ἐλθεῖν ὑπὲ τὴν θυσίαν. κἂν [g] συγχωρῇς, φησὶν, ἀπέρχομαι· τὴν γὰρ εὔνοιάν μου τὴν πρὸς αὐτὸν ὑπίστασαι. τότε τὴν πρὸς Δαυίδην τοῦ πατρὸς Ιωνάθης ἐπέγνω δυσμένειαν, καὶ τραχεῶς τὴν ὅλην αὐτοῦ βούλησιν εἶδεν. ὁ γὰρ κατέχε τ ὀργῆς Σαοὺλος, ἀλλὰ βλασφημιῶν ἐξ αὐτομόλων γεμήσας καὶ πολέμιον ἀπεκάλει, καὶ κοινωνὸν τοῦ Δαυίδου καὶ συνεργὸν ἔλεγε, καὶ μηδὲ αὐτὸν αἰδεῖσθαι μήτε τὴν μητέρα αὐτοῦ, ταῦτα φρονοῦντα· καὶ μὴ βουλόμενον πυθέσθαι τοῦθ', ὅτι μέχρις οὗ πρέσει Δαυίδης ὑπισφαλῶς αὐτοῖς τὰ τ βασιλείας ἔχει. μεταπέμψας τοιγαροῦν αὐτὸν ἔφησεν, ἵνα δῷ δίκην. ἀπαντιχόντος δὲ Ιωνάθου, τί δὲ ἀδικοῦμαι [h] κωλύσας θέλεις; οὐκ ἔτ' εἰς λόγους καὶ βλασφημίας τὴν ὀργὴν ὁ Σαοὺλος ἐξένεγκεν· ἀλλ' ἁρπάσας τὸ δόρυ ἀνεπήδησεν εἰς αὐτὸν, ἀποκτεῖναι θέλων. καὶ τὸ μὲν ἔργον οὐκ ἔδρασε διακωλυθεὶς ὑπὸ τ φίλων· φανερὸς δὲ ἐγένετο τῷ παιδὶ, μισῶν τ Δαυίδην, καὶ διαχρήσασθαι πάντων, ὡς πρὸς μικρὸν δὲ ἐκείνου [i] αὐτόχειρ τοῦ παιδὸς γεγονέναι.

ι'. Καὶ τότε μὲν ὁ τοῦ βασιλέως παῖς ἐκπηδήσας ἀπὸ τοῦ δείπνου, καὶ μηδὲν ὑπὸ λύπης προσενέγκασθαι δυνηθεὶς, κλαίων αὐτὸν μὲν τοῦ πρὸς μικρὸν [k] ἀπολέσθαι, τοῦ κατακεκρίσθαι δὲ ἀποθανεῖν Δαυίδην, [l] ἐνυκτέρευσεν. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ, πρὸς τ πόλεως εἰς τὸ πεδίον, ὡς [m] γυμνασόμενος μὲν, δηλώσων δὲ τῷ φίλῳ τὴν [n] τοῦ πατρὸς Δάθεσιν, ὡς σπένδετο [o] πρόσεισι. ποιήσας δὲ ὁ Ιωνάθης τὰ συγκείμενα, τ μὲν ἑπόμενον ἀπολύει εἰς τὴν πόλιν παῖδα· ὁ δὲ ἐν ἐρημίᾳ τῷ Δαυίδῃ παρῆλθεν εἰς ὄψιν [p] αὐτῷ καὶ λόγους. [q] ἀναφανεὶς δὲ οὕτως, πίπτει πρὸς τ Ιωνάθου ποδῶν, καὶ προσκυνῶν σωτῆρα αὐτοῦ τ ψυχῆς ἀπεκάλει. ἀνίστησι δὲ ἀπὸ [r] τ γῆς αὐτόν· καὶ περιπλακέντες [s] ἀλλήλοις, μακρά τε ἠπάζοντο καὶ δεδακρυμένα, [t] τὴν τε ἡλικίαν ἀποθρηνοῦντες αὐτῶν καὶ τὴν ἐφθονημένην ἑταιρίαν, καὶ τ μέλλοντα διαχωρισμὸν, ὃς οὐδὲν αὐτοῖς ἐδόκει θανάτου διαφέρειν. μόλις δὲ ἐκ θρήνων ἀνανήψαντες, καὶ μεμνῆσθαι τ ὅρκων ἀλλήλοις προσκελευόμενοι, διελύθησαν.

CAP. XII.

Ut Davides fuga ſe recipit ad Achimelechum, deinde ad Palæſtinorum & Moabitarum reges: utque Saulus Achimelechum cum tota ejus cognatione perimit.

ΚΕΦ. ιϚ'.

Ὡς ὁ Δαυίδης φεύγων πρὸς Αχιμέλεχον, ἔπεμπε πρὸς τοὺς Παλαιστίνων καὶ Μωαβιτῶν βασιλέας· καὶ ὡς ὁ Σαοὺλος ἀποκτείνει τ Αχιμέλεχον καὶ τὸν γένος αὐτοῦ.

Davides Achimelechum pontificem adit. 1 *Reg.* c. 21.

AT Davides, regem fugiens bellumque ab ipſo *intentatum*, in urbem Nobam ſe confert

ΔΑυίδης δὲ [v] φεύγων τ βασιλέα καὶ τ ἐξ αὐτοῦ [x] πόλεμον, εἰς [y] Νωβᾶν παραγίνεται πόλιν πρὸς [z] Αχιμέλεχον

f Ἀπὸ συνουσίας ὑστερεῖν.] Ὑπὸ συνουσίας *Vat.*

g Συγχωρῇς,] Συγχωρήσης *Vat.*

h Κωλύσαι θέλεις;] Κωλύσαι *Big.* & *Samb.*

i Αὐτόχειρ] Aut communius cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* αὐτόχειρα.

k Ἀπολέσθαι,] Ἀπολέσαι· κατακεκρίσθαι δ' ἀποθανεῖν Δαυίδην διενυκτέρευσεν *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Vat.* qui mox habet, ἅμα δ' ἡμέρᾳ πρὸς τὸ πεδίον πρὸ τ πόλεως.

l Ἐνυκτέρευσεν.] *Coll. Voſſ.* & *Big.* διενυκτέρευσεν.

m Γυμνασόμενος μὲν,] Ita cum *libris omnibus*, præter *Eusb. Baſ.* & *Gen.* qui habent γυμναζόμενος.

n Τῆς πατρὸς Δάθεσιν,] Τῆς βασιλέως *Vat.*

o Πρόσεισι.] Ita in *MSS.* in *Editis* πρόσεισι.

p Αὐτῷ καὶ λόγους.] Αὐτῷ deeſt *Vat.*

q Ἀναφανεὶς] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* ἅμα φανεὶς in *Editis. Aliiſque.* & mox πρὸ τ Ιωνάθου ποδῶν *Samb.* & *Vat.*

r Τῆς γῆς] Τῆς non agnoſcit *Vat.*

s Ἀλλήλοις,] Ἀλλήλας *Vat.*

t Τὴν τε] Lege τὴν θ'. COCC.

v Φεύγων τ βασιλέα] Ita cum *MSS.* & *Zonara. Φυγὼν Baſ.* & *G.*

x Πόλεμον,] Θάνατον *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Gall.* 1. & *Epiphan.* non male.

y Νωβᾶν παραγίνεται] Ita *Gen.* juxta *Biblia S.* & *Epiphanium* in prima ſyllaba. Ναβᾶν *Baſ.* Ναβαὺν *Big.* & *Samb.* Ναβὰν aut Ναβὰ *Busb. Hen.* & *Zon.* Νοβᾶ aut Νοβὰ *Hieronymo* & LXXII. Ναβᾶν ἤτοι Νοβὰν *Vat.*

z Αχιμέλεχον] Ita *Baſ. G. Vat. Samb. Big.* ut & *Procopius* & *Bibliorum Græc.* editio *Complutina*, juxta *Hebr.* & *Lat. Hieronymi.* Ἀβιμέλεχον *Hen. Busb. Zon.* & *Epiphan.* ex *Editione* communiori *Græcorum.* Codex autem *Sambuci* hîc adnotat, ferme è *Procopio Gazenſi*, ἰσέον ὅτι ἡ μὲ παλαιὰ Αχιμέλεχ λέγει· τὸ δὲ ψαλτήριον Ἀβιμέλεχ· τὸ δὲ ἀκριβέστερον Ἀβιάθαρ.

a It-

μέλεχον τὸν [a] ἱερέα. ὃς, ἐπὶ τῷ μόνον ἥκοντα ἰδεῖν, καὶ μήτε φίλον σὺν αὐτῷ μήτ' οἰκέτην παρόντα, ἐθαύμασε· καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ μηδένα εἶναι σὺν αὐτῷ μαθεῖν ἠθελεν. ὁ δ', πρᾶξιν ἀπόρρητον ὑπ' αὐτοῦ πεπρᾶχθαι πρὸς τὸν βασιλέως, [b] ἔφη· εἰς ὃν σωφρονίας αὐτῷ [c] βουλομένῳ μαθεῖν οὐκ ἔδει. τοὺς μέν τοι θεράποντας εἰς τόνδε μοι τὸν τόπον ἀπαντᾶν προστέταξα. ἥξειν δ' λαβεῖν ἐφόδια. φίλον δ' αὐτὸν ποιήσειν ἔργον [d] ἀναχόντα, καὶ πρὸς τὸ προκείμενον συλλαμβανόμενον. τυχὸν δ' τούτων, μὴ δ' [e] ὅπλων τι μὴ χείρας, ῥομφαίαν ἢ δοράτιον. παιδὶ δ' Σαούλου δοῦλος [f] μὲν [g] Σύρος, Δώηκος δ' ὄνομα, τὰς δὲ βασιλέως ἡμιόνους [h] νέμων. ὁ δ' ἀρχιερεὺς ἔχειν μὲν αὐτὸς ἔδεν εἶπε τι τοιοῦτον· εἶναι δ' τοῦ Γολιάθου ῥομφαίαν, ὃν ἀποκείνας τὸν Παλαιστῖνον αὐτὸς ἀνεθείη τῷ Θεῷ.

β'. Λαβὼν δ' ταῦτα ὁ Δαυίδης, ἔξω τοῦ [k] τῶν Ἑβραίων χώρας εἰς [l] Γίτθαν [m] διέφυγε τοῦ Παλαιστίνων, ἧς Ἀγχοῦς [n] ἐβασίλευεν. ὑπογνωσθεὶς δ' ὑπὸ τῶν [o] τοῦ βασιλέως οἰκετῶν, καὶ φανερὸς αὐτοῖς γιγόμενος, μιμούμενον ἐκείνων ὅτι Δαυίδης ὁ πολλὰς ἀπεκτίνας Παλαιστίνων μυριάδας εἴη, δείσας μὴ πρὸς αὐτοῦ θάνῃ, καὶ [p] τὸν κίνδυνον ὃν ἐξέφυγε πρὸς Σαούλου παρ' ἐκείνου πεφασθῇ, πρόσποιεῖται [q] μανίαν τε καὶ λύσσαν, ὡς ἀφρὸν κατὰ τοῦ στόματος αὐτοῦ φερόμενον, καὶ τὰ ἄλλα δ' ὅσα σημήσει [r] μανίας πίστιν [s] πρὸς τῷ Γιτθῶν βασιλεῖ [t] γενῆσθαι τῆς νόσου. καὶ τοῖς οἰκέταις [v] προσδυσχεραίνας ὡς ἔκφρονα πρὸς αὐτὸν ἀγάγοιεν ἄνθρωπον, ἐκέλευσε τὸν Δαυίδην ὡς τάχος [x] ἐκβαλεῖν.

γ'. Διασωθεὶς δ' [y] ἔτως ἐκ τοῦ Γίτθης, εἰς τὴν Ἰούδα φυλὴν γίνεται. καὶ ἐν τῷ πρὸς [z] Ἀδυλλάμην πόλει σπηλαίῳ διατρίβων, πέμπει πρὸς τοὺς [a] ἀδελφοὺς δηλῶν αὐτοῖς ἔνθα εἴη. οἱ δ' μὴ [b] πάσης συγγρεύας ἦκον πρὸς αὐτὸν, καὶ τῶν ἄλλων δ', ὅσοις ἡ χρεία δι' ἡ φόβος ἐκ Σαούλου τοῦ βασιλέως, συνερρύησαν πρὸς αὐτὸν, καὶ παῖειν τὰ [c] ἐκείνῳ δοκοῦντα ἑτοίμως ἔχειν ἔλεγον. ἐγίνοντο δὲ οἱ πάντες [d] ὡς τετρακόσιοι. θαρρήσας δὲ ὡς ἐς χρὸς αὐτῷ ἐς συνεργίας ἤδη [e] προσγεγυμένης, ἀπάρας ἐκεῖθεν ἀφικνεῖται πρὸς τὸν τῶν Μωαβιτῶν βασιλέα· καὶ τοὺς γονεῖς αὐτοῦ εἰς [f] τὴν αὐτοῦ χώραν προσδεξάμενον, ἕως ἂν ἀπογνῷ τὸ [g] καθ' αὐτὸν τέλος, ἔχειν παρεκάλει. καταινέσαντος δ' αὐτῷ τὴν χάριν, καὶ πάσης τοὺς γονεῖς τοῦ Δαυίδου τιμῆς, [h] παρ' ὃν ἐτύγχανον παρ' αὐτῷ χρόνον, ἀξιώσαντος.

δ'. Αὐτὸς [i] δὲ, τοῦ προφήτου κελεύσαντος αὐτὸν τὴν μὲν ἐρημίαν ἐκλιπεῖν, πορευθέντα δ' εἰς τὴν κληρουχίαν

ad Achimelechum sacerdotem. qui, quod solum venisse & sine amico famulove adesse viderit, *valde* miratus est; & scire desiderabat, quid causæ esset, quod neminem secum attulerit. Ille vero dicebat, regem *mihi* negotium secretum mandavisse, ad quod nullo comitatu ipsi scire volenti opus esset. verum hic loci me convenire famulos jussi. Porro *illi* supplicabat, ut liceret viaticum accipere. nam, eo suppeditato, amici reique agendæ adjutoris officium præstiturum esse. Hoc autem impetrato, petebat armorum quicquid ei ad manum esset, gladium aut hastam. At *tum forte* aderat etiam Sauli servus, gente quidem Syrus, nomine vero Doëcus, qui regis asinas pascebat. Cæterum pontifex ajebat, se quidem ejusmodi quid non habere: esse vero apud se Goliathi gladium, quem occiso Palæstino Deo consecraverat.

2. Hoc autem accepto, Davides extra ditionem Hebræorum aufugit in Gittam Palæstinorum *urbem*, in qua regnavit Anchus. A regis vero ministris agnitus, ipsique manifestus factus, illis ei dictitantibus, hunc esse Davidem qui multas Palæstinorum myriadas occidit, sibi permetuens ne ab eo interficeretur, & periculum, quod apud Saulum effugerat, apud ipsum *adiret* & experiretur, furorem & rabiem simulat, ita ut ore spumam emiserit, & alia, quæ insaniæ fidem faciunt, morbi hujus apud Gittensium regem dederit indicia. Atque *ille*, domesticis suis periratus, ut qui hominem mente alienatum sibi adducerent, jussit ut quamprimum foras ejicerent Davidem.

Inde ad Gittenses fugit, & insaniam simulando è periculo evasit. 1 Reg. c. 21.

3. Cum ita è Gitta evasisset, in Judæ tribum se recipit. atque in spelunca prope urbem Adullamam morans, ad fratres suos mittit qui nunciarent ubi ille esset. Illi vero cum tota cognatione sese ad eum contulerunt; necnon & alii, quibus angustæ res erant aut metus à Saulo rege injectus, eodem confluxerunt, seque ad omnia ejus arbitrio exsequenda paratos esse dicebant. erant autem universi plus minus quadringenti. Et jam fiducia elatus quod ei numerus creverit & auxilium venerit, eo loco relicto, ad Moabitarum regem proficiscitur: ipsumque orabat, ut, parentibus suis in ejus ditionem & *potestatem* receptis illos, quamdiu de rerum suarum exitu desperaret, præsidio tueretur. ille vero hanc gratiam annuit, parentesque Davidis, tantisper dum cum eo fuerint, omni honore prosequutus est.

Adullamam petit, deinde se confert ad Moabitarum regem, sibi suisque benignum. 1 Reg. c. 22.

4. At ipse, cum propheta ei imperasset ut è solitudine quidem abiret, in sortem vero tribus Judæ

Saulo, de Davide ad suos questo, indicat Doëcus eum ab Abimelecho receptum fuisse. 1 Reg. c. 22.

[a] Ἱερέα.] Ἀρχιερέα *Vat.* HUDS. Mox ἀρχιερέα appellat. Nam & alii Pontificem Maximum Ἱερέα nuncupant ἁπλῶς. REL.

[b] Ἔφη.] Ἔφησεν *Big.* & *Samb.*

[c] Βουλομένῳ μαθεῖν] Βουλομένοις *Id.* (βουλομένοις *Coll. Voss.*) βουλομένῳ λαθεῖν *Vat.* & *Hen. Coccejus* utrumque forte abundare putat.

[d] Παρακόντα,] Παρακόντι *Vat.*

[e] Ὅπλων τι] Ὅπλον τι in quatuor *MSS.*

[f] Γένος μὲν] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* atque ita *Vet. Interpr.* vel γένους μὲν cum *Vat.* γένομένος in *Editis*, *Aliisque.*

[g] Σύρος,] Ἰδουμαῖος juxta *Biblia Hebraïca.* Sic etiam legit *Hieronymus.* Attamen ὁ Σύρος habent *Interpretes* LXXII. excepto codice *Complutensi*, qui forsan ad *Hebraïcum* fuerit emendatus. Verisimile est, quod & alii observarunt, dissensum ortum esse ex confusione vocum *haadomi* & *haarami*, una litera in aliam permutata. Videsis *Lud. Capellum* in *Critica S.* l. 4. c. 5.

[h] Νέμων.] Ita cum *Interpp.* LXXII. ἀρχιποιμὴν *pastorum præfectus* juxta textum *Hebraïcum.* Videsis *S. Bochartum* in *Hieroz.* P. 1. Lib. II. c. 44.

[i] Τὶ τοιοῦτον·] Illud τὶ ex *MSS.*

[k] Τῶν Ἑβραίων] Illud τῶν deest *Vat.*

[l] Γίτθαν] Γεθαν *Big.* & *Samb.* Γέτθαν *Hen.* & *Busb.* Γὶθ ἐ *Bibliis S.* habent *Zonaras* & *Epiphan.* Γὰθ *Masoretis.*

[m] Διέφυγε] Ἔφυγε τὴν Π. τῆς Ἀγχοῦς, ἤτοι Ἀγχοῦσ *Vat.* Rex ille juxta *S. Literas* & *Epiphanium* Ἀχὶς.

[n] Ἐβασίλευεν.] Ita *MSS.* ἐβασίλευσεν *Bas.* & *G.*

[o] Τοῦ βασιλέως οἰκετῶν,] Τοῦ negligit *Vat.*

[p] Τὸν κίνδυνον] Forte τοῦ κινδύνου. COCC.

[q] Μανίαν τε] Sic *MSS.* in *Editis* μανίαν καὶ λ.

[r] Μανίας] Forte abundat. COCC.

[s] Πρὸς τῷ Γιτθῶν βασιλεῖ] Τῶν Γιτθῶν *Vat.* τοῦ πρὸς τῷ τοῦ Γιτθῶν *Big.* & *Samb.*

[t] Γενῆσθαι τῆς νόσου.] Ita *MSS.* γενέσθαι in *Editis.*

[v] Προσδυσχεραίνας] Eo modo in quinque *MSS.* προσδυσχερείας, pro προσδυσχαίνας, in *Editis.*

[x] Ἐκβαλεῖν] Ἐκβάλλειν *Big.* & *Samb.* ἀγαγεῖν ἔξω *Vat.*

[y] Οὕτως οὖν τοῦ Γίτθης,] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* ἔτως.

[z] Ἀδυλλάμη πόλει] Sic *Big.* & *Samb.* Ἀδυλλάμη *Bas.* & *G.* Ἀδολλαμῆ *Vat.* Ἀδυλλάμη *Hen.* & *Busb.* Ἀδολάμη *Epiphan.* Ἀδυλλὰμ *Zonaras* ex LXX.

[a] Ἀδελφοὺς δηλῶν] Ἀδελφοὺς αὐτοῦ *Vat.*

[b] Πάσης συγγρείας] Πάσης τοῦ συγγ. *Hen.* & *Busb.* mox καὶ οἱ ἄλλοι ὅσοις *Id.* καὶ τοῦ γε ἢ ἄλλων ὅσοις *Vat.* dein ἡ χρεία *Big.* ἐχθρεία *Epiphan.*

[c] Ἐκείνῳ] Ita *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* ἐκείνων in *Editis*, *Aliisque.*

[d] Ὡς τετρακόσιοι.] Ὡσεὶ *Samb.* & *Vat.*

[e] Προσγεγυμνασμένης,] Προσγλωμβένης *Big.* γεγυμνωμένης *Vat.*

[f] Τὴν αὐτοῦ χώραν] Τὴν ἑαυτοῦ χ. *Vat.*

[g] Καθ' αὐτὸν τέλος] Ita in quatuor *MSS.* (& *Cocc.*) καθ' αὐτῶν *Bas. G. Aliique.*

[h] Παρ' ὃν ἐτύγχανον] Παρ' ὅσον *Hen.* & *Busb.*

[i] Δὲ] Lege δὴ. COCC.

dæ concedens illic habitaret, jussis obsequitur: & in Sarin urbem se conferens ibidem commoratus est. Saulus autem, ubi audivit Davidem cum multorum comitatu esse visum, in non mediocrem conjectus est metum & perturbationem: nam viri animi elati fortisque non ignarus, magni aliquid ex ipso oriturum esse suspicatus est, quod certe luctum sibi crearet & molestiam. atque ad se convocans amicos, & duces, & tribum ex qua ipse erat, in collem ubi regiam habuit, sedensque in Arura (nam locus quidam erat sic dictus) magna aulicorum multitudine cum stipante totoque satellitio, *sic* eos affatur. "Equidem novi, viri populares, quod beneficentiæ meæ memineritis; utque agrorum aliquos dominos constituerim, fecerimque ut *alii* honores apud populum consequantur & dignitatem. Vos igitur interrogo, num plura & his majora munera à Jessæi filio exspectetis? nam compertum habeo universos ad cum incumbere, cum filius meus Jonathas & ipse rebus illius studuerit, vobisque ei favere persuaserit. Non enim ignoro quæ Davidi juraverit, quæque cum illo fœdera inierit: neque quod Jonathas quidem consilio suo & auxilio ea promoverit, quæ contra me facere decretum est. verstrum vero nemini curæ sunt ista, sed quæ sint consequutura patienter attenditis". Cum autem rex tacuisset, alius quidem præsentium nemo quidquam respondit, Doëcus vero Syrus, mularum ejus curator, dicebat; se vidisse Davidem cum venerit in urbem Nobam ad Achimelechum pontificem, eumque quæ eventura essent ex eo vaticinante perspecta habuisse, commeatuque accepto & Goliathi gladio incolumem ad quos volebat deductum fuisse.

Saulus Achimelechum & sacerdotes interfici jubet. 1 Reg. c. 22.

5. Saulus igitur, cum pontificem ejusque patriam omnem familiam accersi jussisset, "quid, inquiit, mali aut ingrati à me passus es qui Jessæi filium benigne exceperis, & cibaria quidem ei dederis & arma, regno meo insidianti? & cur etiam ei de futuris ex oraculo pronunciaris? sane non tibi ignotum erat, quod à me profugerit domumque meam odio habuerit". Pontifex autem non id agebat, ut facta inficiaretur; sed libere fatebatur se illa *ei* suppeditasse, non ut à Davide gratiam iniret sed ab ipso. "tibi enim hostem esse ne quidem sciviisse, ajebat, ministrum vero fidelissimum, & quod hisce majus, & generum jam tuum & necessitudine conjunctum. nam illis non inimicos impertire moris est hominibus, sed quos maxime benevolentia & honore prosequuntur. pro eo autem non se nunc primum vaticinatum esse, sed & sæpius & alio in loco hoc feciisse: cumque se diceret à te omni festinatione missum ad aliquid agendum, si nihil horum præbuissem quæ desiderabat, tibi magis quam illi me ista abnuere putabam. Quare non est, quod de me male sentias, aut ob ea quæ nunc

τὸ Ἰσσὰ φυλῆς ἀν αὐτῇ Δάγδν, πείθεσ. καὶ ὠσθησόμενον εἰς [k] Σάρμν [l] πόλιν ἐν αὐτῇ κατέμενε. Σάουλος δ' ἀκούσας ὅτι μὴ πολίτης ὀφθείη Δαυίδης, σὺν εἰς τυχόντα ὄχλου καὶ παραχὺ ἐνέπεσεν· ἀλλ' εἰδὼς τὸ φρόνημα τὸ ἀνδρὸς καὶ τὸν θυμὸν, ὃσον ἐξ αὐτοῦ μικρὸν ἀνακύψειν ἔργον, [m] ὑφ' ᾧ κλαύσεσθαι πάντως καὶ πενήσειν ὑπενόησε. καὶ συγκαλέσας τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τοῦ φυλοῦ [n] ἐξ ἧς αὐτὸς ἦν, πρὸς αὐτὸν ὑπὸ [o] τὸ [p] βουνὸν ὃ τὸ βασίλειον [q] ἔχει, καὶ καθίσας [r] ἐπ' Ἀρούρης· τόπος ἦν οὕτω προσαγορευόμενος· πρῶτος πολιτικῆς θεὶς αὐτὸν ἔρις [s] τῆς τάξεως καὶ τῶν σωματοφυλάκων· λέγει πρὸς αὐτούς. "ἄνδρες ὁμόφυλοι, μέμνησθε [v] μὲν οἶδ' ὅτι τῶν ἐμῶν εὐεργεσιῶν· ὅτι καὶ ἀρχῶν "τινας ἐποίησα δεσπότας, καὶ τιμῶν τῶν ἐν τῷ πολίτῃ καὶ "τάξεων ἠξίωσα. πιστάνομαι τοιγαροῦν, εἰ μείζονας "τούτων δωρεὰς καὶ πλείονας παρὰ Ἰεσσαίου παιδὸς "προσδοκᾶτε. οἶδα γὰρ ὅτι πάντες ἐκείνῳ [x] προσέξετε, "τοῦμὸν παιδὸς Ἰωνάθου αὐτὸν τε ὄντως φρονήσαντες καὶ "ὑμᾶς ταῦτα πείσαντες. ὁ γὰρ ἀγνοῶ τοὺς ὅρκους καὶ τὰς "συνθήκας τὰς πρὸς Δαυίδην οἵπερ γεγραμμένας· ὁδὲ "ὅτι σύμβολον μὲν καὶ συνεργὸς Ἰωνάθης ἐστὶ τῶν κατ' "ἐμοῦ συντεταγμένων. μέλει γὰρ ὑμῶν οὐδενὶ περὶ τούτων, "ἀλλὰ τὸ ἐπεσόμενον ἡσυχάζοντες σκοπεῖτε". συνθέσθαι γὰρ τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ μὲν οὐδεὶς ἀπεκρίνατο τὰ παρόντων· Δώηκος γὰρ ὁ Σύρος, ὁ τὰς ἡμιόνους αὐτοῦ βόσκων, εἶπεν, ὡς ἴδοι τὸν Δαυίδην εἰς [y] Νωβὰν πόλιν πρὸς [z] Ἀχιμέλεχον ἐλθόντα τὸν ἀρχιερέα, τά τε μέλλοντα παρ' αὐτοῦ προφητεύσαντα μαθεῖν, καὶ λαβόντα ἐφόδια καὶ τὴν ῥομφαίαν [a] τοῦ Γολιάθου πρὸς οὓς ἐβούλετο μὴ ἀσφαλείας προπεμφθῆναι.

ε'. Μεταπεμψάμενος οὖν τὸν ἀρχιερέα, καὶ πᾶσαν αὐτοῦ [b] τὴν συγγένειαν Σάουλος, "τί παθὼν, εἶπεν, "ἐξ ἐμοῦ δεινὸν καὶ [c] ἄχαρι, τὸν Ἰεσσαίου παῖδα προσε-"δέξω, καὶ σιτίων μὲν αὐτῷ μετεδώκας καὶ ὅπλων, "ὅτι τὴν [d] ἐμῆς βασιλείας ἐπιβουλὴν; τί γὰρ δὴ καὶ περὶ "τῶν μελλόντων ἐχρηματίζες; οὐ γὰρ δὴ σε φεύγοντα ἐμὲ καὶ "μισοῦντα τὸν ἐμὸν οἶκον ἐλάνθανεν". ὁ δ' ἀρχιερεὺς οὐκ ἐπ' ἄρνησιν ἐτράπη τῶν γεγονότων, ἀλλὰ μὴ παῤῥησίας τοῦτο προσθεῖναι ὡμολόγει, οὐχὶ Δαυίδῃ χαριζόμενος, ἀλλ' αὐτῷ. "πολέμιον γὰρ [e] σὸν οὐκ εἰδέναι, ἔφασκε, "πιστὸν δὲ ἐν τοῖς μάλιστα [f] δοῦλον καὶ χιλίαρχον, καὶ "τὸ τούτων μεῖζον, γαμβρόν τε ἤδη καὶ συγγενῆ. τοῦτο "δ' οὐκ ἐχθροῖς [g] παρέχειν τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ "τοῖς εὐνοίᾳ καὶ τιμῇ τῇ πρὸς αὐτοὺς ἀρίστοις. προσφη-"τεῦσαι δὲ οὐ νῦν πρῶτον [h] αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις "καὶ ἄλλοτε τοῦτο πεποιηκέναι· φήσαντι δὲ τοῦ σοῦ πεμ-"φθῆναι κατὰ πολλὴν σπουδὴν ὑπὲρ πρᾶξιν, τὸ μηδὲν "προσδιαφέρειν ὧν ἐπεζήτει, σοὶ μᾶλλον ἀντιλέγειν ἢ ἐκεί-"νῳ πρὸς αὐτῶν ἐλογιζόμην. διὸ μηδὲν πονηρὸν κατ' "ἐμοῦ φρονήσῃς, μηδὲ πρὸς ἃ νῦν ἀκούεις Δαυίδῃ "ἐγκει-

k Σάρμν] Σάρλω *Big. Samb.* & *Gall.* Σάρεν πόλιν ἤτοι Σάρεχον *Vat.* in *Epiphanii* libris *Sarin*, *Sarich*, *Sarimit*, & *Aret.* non dubito quin legendum sit, εἰς Αρλὼ, vel Αρέθλω πόλιν, litera Σ attracta ex præcedenti vocula εἰς. Hebræis *jahar Hhareth*, lenius Αρλὼ *Eusebio*. HUDS. Conf. inf. Cap. 13. §. 10. SPANH. Natum ex sylva *Chareth*. confer 1 Sam. 22. 5. REL.

l Πόλιν] Lege πόλιν, quod & interpres videtur legisse & in *MSS.* est. REL.

m Υφ' ᾧ κλαύτιαζ] Εφ' ᾧ κλ. π. καὶ συμπονήτειν ἐπ. *Vat.* HUDS. Forte ἀλλ' ἐφ' ᾧ κλαύσιαζ π. καὶ πονήσειν ἔμελλεν. COCC.

n Ἐξ ἧς αὐτὸς ἦν,] Ita cum melioribus *MSS.* ἐξῆς αὐτὸς πρ. *Bas.* ἐξ ἧς αὐτὸς πρ. *Gen.*

o Τὸν βουνὸν ὃ τὸ βασίλειον] Conf. sup. Cap. VIII. §. 1. SPANH.

p Βουνὸν ὃ τὸ βασίλειον] Sic & LXX. *Intt.* σκάθλωτο ἐν τῷ βουνῷ, existimantes בגבעה in textu *Hebraico* esse nomen appellativum.

q Ἔχει, καθίσας] Εἶχε *Samb.* & *Big.*

r Ἐπ' Ἀρούρης·] Septuaginta etiam senes posuerunt ὑπὸ τὴν ἄσεφαν pro *thabbath haeschal*, i. e. *in nemore* juxta *Hieronymum* & *Jonathanem* interpretes. at *in segete* vertit *Epiphanius*.

s Οὕτω προσαγορευόμενος.] Illa οὕτω προσαγορευόμενος non agnoscit *Vat.*

t Τῆς τάξεως] Articulum inseruimus ex *MSS.*

v Μὲν οἶδ'] Εὖ οἶδ' *Vat.*

x Προσέξετε,] Sic quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* προσέθεσθε τοῦμὸν τε π. *Bas.* & *G.*

y Νωβὰν πόλιν] Ναβὰν, τὴν καὶ Νομβὰν πόλιν *Vat.* Vide Cap. XII. §. 1.

z Ἀχιμέλεχον] *Al.* Ἀχιμέλεχον. de quo ibidem.

a Τοῦ Γολιάθου] Articulus deest *Vat.*

b Τὴν συγγένειαν Σάουλος,] Τὴν γένειαν *MSS. Vet. Interpr.* & *Zon.* atque ita mox inferius.

c Ἄχαρι,] Ἀχάριστον *Vat.*

d Ἐμῆς βασιλείας] Sic *MSS.* & *Epiphan.* in *Editis* desideratur ἐμῆς.

e Σὸν οὐκ εἰδέναι,] Ita *Samb. Vat.* & *Epiphan.* σὸν deest in *reliquis*.

f Δοῦλον καὶ χιλίαρχον,] Δοῦλοις *Vat.*

g Παρέχειν τοὺς ἀνθρώπους,] Παραχεῖν *Vat.*

h Αὐτῷ,] Αὐτῷ, πολλάκις ἢ καὶ ἄλλοτε *Big. Samb.* & *Vat.*

ι Τὸν

"ἐγχειρεῖν πρὸς ταῦτα τῷ τότε μὴ δοκοῦσαν Φιλαν-
"θρωπίαν ὑποπτεύσῃς. φίλῳ γὰρ καὶ γαμβρῷ σῷ καὶ
"χιλιάρχῳ παρέχον, οὐ πολεμίῳ.

ε'. Ταῦτα λέγων ὁ ἀρχιερεὺς, οὐκ ἔπεισε [i] τὸν Σάυ-
λον· ἀλλὰ δεινὸς μὲν ὁ φόβος μήπ' [k] ἀληθεῖ πιστεύειν
ἀπολογία. κελεύει δὲ τοῖς ὁπλίταις, [l] περιεσθεῖσιν αὐ-
τὸν, μὴ τῆς γνεᾶς ἀποκλεῖναι. μὴ θαῤῥούντων δ' ἐκεί-
νων ἅψασθαι ἔτι ἀρχιερέως, ἀλλὰ τὸ θεῖον εὐλαβουμένων
μᾶλλον ἢ τὸ προσκοῦσαι τοῦ βασιλέως, τῷ Σύρῳ.
Δωήκῳ προστάττει τὸν φόνον. καὶ προσβαλὼν [m] ὁμοίως
αὐτῷ πονηρὸς ἐκεῖνος ἀποκτείνει τὸν [n] Ἀχιμέλεχον, καὶ
τὴν γνεᾶν αὐτοῦ. ἦσαν δ' πάντες ὡς [o] πεντε καὶ ὀγδοήκοντα
καὶ τριακόσιοι. πέμψας δ' ὁ Σάυλος καὶ εἰς τὴν πό-
λιν τῶν ἱερέων [p] Νωβᾶν, πάντας τε αὐτοὺς ἀπέκτεινεν,
ἀ γυναικῶν, ἀ νηπίων, ἀπ' ἄλλης ἡλικίας φεισάμε-
νος· αὐτήν τε ἐνέπρησε. διασώζεται δ' παῖς εἷς Ἀχιμε-
λέχου Ἀβιάθαρος ὄνομα. ταῦτα μέντοιγε σωθεὶς, καθὼς
προεφητεύσεν ὁ Θεὸς τῷ ἀρχιερεῖ [q] Ηλεὶ, διὰ τὰς τῶν
υἱῶν αὐτοῦ δύο παρανομίας [r] εἰπὼν διαφθαρήσεσθαι τοὺς
ἐκγόνους.

ζ'. Σάυλος δ' ὁ βασιλεὺς, ὠμὸν ἅτως ἔργον διαπε-
πραξάμενος, καὶ γνεὰν ὅλην ἀρχιερατικῆς ἀποσφάξας
τιμῆς, καὶ μήτ' ὀπὶ νηπίοις λαβὼν οἶκτον, μήτ' ὀπὶ γήρως
σεμνῷ [s] αἰδῶ, κατασκαλὼν δ' καὶ τὴν πόλιν, ἣν
πατρίδα καὶ τροφὸν τῶν ἱερέων καὶ προφητῶν αὐτό-
θι [t] τὸ θεῖον ἐπελέξατο, καὶ μόνην εἰς τὸ τοιοῦτος φέ-
ρειν ἄνδρας ἀπέδειξε, μαθεῖν ἅπασι παρέχει καὶ κατα-
νοῆσαι τὸν ἀνθρώπινον τρόπον· ὅτι μέχρις ἃ μέν εἰσιν
ἰδιῶταί τινες καὶ ταπεινοὶ, [v] τῷ μὴ δυνάσθαι χρῆσθαι τῇ
φύσει μηδὲ τολμᾶν ὅσα θέλουσιν, ὀπιεικεῖς εἰσι καὶ μέ-
τριοι, καὶ μόνον διώκουσι τὸ δίκαιον, καὶ πρὸς αὐτὸ
[x] τῷ πᾶσαν ἔμφασίν τε καὶ σπουδὴν ἔχουσι. τότε δ' καὶ
πρὸς τὸ θεῖον πεπιστεύκασιν, ὅτι πᾶσι τοῖς γινομένοις ἐν
τῷ βίῳ πάρεστι· καὶ ἃ τε ἔργα μόνον ὁρᾷ τε πραττόμε-
να, ἀλλὰ καὶ τὰς διανοίας ἤδη σαφῶς οἶδεν, ἀφ' ὧν
μέλλοι ταῦτ' ἔσεσθαι. ὅταν δ' εἰς ἐξουσίαν περέλθωσι καὶ
δυναστείαν, τότε πάντ' ἐκεῖνα μεταδυσάμενοι, καὶ ὥσ-
περ ἐπὶ [y] σκηνῆ προσωπεῖα τὴν ἦθη καὶ τοὺς τρόπους ἀπο-
θέμενοι, μεταλαμβάνουσι τόλμαν, ἀπόνοιαν, κατα-
φρόνησιν ἀνθρωπίνων τε καὶ θείων. καὶ ὅτι μάλιστα δεῖ
τὴν εὐσεβείας αὐτοῖς καὶ τὴν δικαιοσύνης, ἔγγιστα τοῦ φυ-
γεῖν γεγυμνάσθαι, καὶ πᾶσι φανεροῖς ἐφ' οἷς ἂν νοή-
σασιν ἢ πράξωσι καθεστῶσι· τόθ' ὡς οὐκέτι βλέπον-
τος αὐτοὺς τοῦ Θεοῦ, ἢ διὰ τὴν ἐξουσίαν [z] δεδιότος,
οὕτως ἐμπαροινοῦσι τοῖς πραγμασιν. ἃ δ' ἂν ἢ φοβη-
θῶσιν ἀκούσαντες, ἢ [a] μισήσωσι θελήσαντες, ἢ [b] στέρ-
ξωσιν ἀλόγως· ταῦτα ῥᾴθυμα καὶ βέβαια καὶ [c] ἀλη-
θῆ, καὶ ἀνθρώποις ἀρεστὰ καὶ Θεῷ δοκοῦσι. τῶν δὲ

"Davidem moliri audis, meam, ut tunc visa est,
"humanitatem suspiceris. nam amico & genero
"tuo & tribuno *eam* tribuebam, non hosti.

6. Hæc cum diceret pontifex, Saulo non persuasit: sed metus quidem usque eo valebat, ut justæ excusationi non haberetur fides. jubet itaque militibus armatis, ipsi circundatis, ut eum cum cognatione sua perimerent. Cumque illi non ausi essent manus afferre pontifici, & magis vererentur ne Deum offenderent, quam ne regi non obtemperarent, Doëco Syro cædem imperat. atque ille, assumptis sibi facinorosis *aliquot* sui similibus, Achimelechum ejusque cognationem omnem occidit. erant autem universi circiter CCCLXXXV. Porroque cum in urbem sacerdotum Nobam *sicarios* misisset, omnes illius incolas perimebat, ne mulieribus quidem exceptis, aut infantibus, aliave ætate; & *urbem* ipsam *pari sævitia* incendit. Verum unus ex Achimelechi filiis nomine Abiatharus, *ex ista clade* servatus est. Illa utique acciderunt, prout Eli pontifici prædixerat Deus, illi, propter duorum ipsius filiorum iniquitates, suæ minatus progeniei interitum. *Doëcus regis mandata exsequitur.* 1 *Reg.* c. 22.

7. Rex autem Saulus crudeli adeo facinore edito, (quo & omnes stirpis sacerdotalis ferro interemit, neque teneram ætatem miseratus neque grandævos reveritus, urbemque præterea funditus evertit, quam in patriam & alumnam sacerdotum & prophetarum illic Deus delegerat, solamque ad viros id genus educandos destinaverat) fecit ut omnes intelligerent perspicerentque hominum ingenium: quod tantisper dum privatam vitam agant, humilisque sint fortunæ, quia tum naturæ obsequi nequeunt nec quod lubet facere audent, boni sunt & moderati, ac quod justum est unice persequuntur, & in id toto animo omnique studio incumbunt. tunc etiam illis de Deo persuasum est, quod omnibus quæ in vita agunt hominesinterfit; & non solum opera cum fiant, sed & cogitationes multo ante exploratas habeat, unde illa proditura sunt. Cum vero ad potentiam & imperium provecti sunt, tunc, hisce omnibus exuti, & institutis moribusque, tanquam in scena personis, depositis, assumunt audaciam, insolentiam, & rerum humanarum divinarumque contemptum. & cum maxime illis opus est pietate & justitia, ut qui invidiæ proxime constituti sunt, & ob cogitata & facta omnium in conspectu collocati; tunc quasi non amplius eos intueretur Deus, aut ob potestatem metueret, ita demum in omnibus insolenter se efferunt. Si qua vero aut timuerint, quia nescio quid audiverint, aut oderint, quia ita illis placuerit, aut temere amaverint, hæc rata & firma & vera, atque hominibus & Deo grata existimant. At futurorum nullam rationem habent; sed illos, qui *Querela Flavii de pravo hominum ingenio.*

i Τὸν Σάυλον·] Τὸν Σάουλον· δεινὸς δ' ὁ φόβος *Big. Samb. & Vat.*

k Ἀληθεῖ πιστεύειν] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ἀληθῶς in *Editis*, *Aliisque.* ἀληθεῖ πιστεύειν ὁμιλίᾳ *Vat.* & dein κελεύει τ. ὁπ. προστάσσων αὐτὸν ἀποκτεῖναι.

l Περισταθεῖσιν αὐτὸν,] Περιστᾶσιν *Big. Samb. Epiphan. & Zonaras.*

m Ὁμοίως αὐτῷ] Ita quatuor *MSS.* & *Epiphan.* ὁμοίως *Basil.* & *G.* haud male.

n Ἀχιμέλεχον,] Sic in *Basil. G. Vat. & Samb.* Ἀβιμέλεχον & mox Ἀβιμελέχῳ in *ceteris.*

o Πέντε καὶ ὀγδοήκοντα] Numerum sacerdotum in *S. Literis Hebraïcis* trecentis hic augent *Basil.* & *G.* ὡς πέντε καὶ τριακόσιοι *Epiphanius*, *Zonarasque* & *Interpretes* LXXII. πεντήκοντα καὶ τριακόσιοι *Theodor.* ὡς πέντε καὶ τριακόσιοι, πεντήκοντα καὶ τριάκοντα *Hen.* ὡς πεντακόσιοι καὶ τεσσάκοντα *Busb.* ἦσαν δ' οἱ πάντες πέντε καὶ ὀγδοήκοντα *Vat.* hic loci. Verum infra (p. 347. §. 7.) cum *Flavio* trecentos (numero rotundo) Achimelechi causa dicit periisse.

p Νωβᾶν,] In *MSS.* varie, Νομβὰ, & Ναμβὰν & Νοββάν. Vide p. 342. v. ultimo.

q Ηλεὶ,] In libris omnibus Ηλὶ aut Ηλεί. rectius, ut puto, Ἠλὶ aut Ἠλεί.

r Εἰπὼν διαφθαρήσεσθαι] Εἶπε γὰρ διαφθ. *Vat.*

s Αἰδῶ,] Ita *Big. Samb.* & *Vett. Grammatici.* αἰδὼ *Basil. G. Aliique* cum *novis.*

t Τὸ θεῖον ἐπελέξατο,] Hinc aliquis efficeret, Josephum credidisse hanc urbem unam fuisse ex illis, quas Deus sacerdotibus assignaret. Verum inter illas Nob non recensetur in sacris literis. Et quia prophetis illam a Deo destinatam æque ac sacerdotibus scribit, & clarum est nullas urbes prophetis datas fuisse, quemadmodum Levitis & Sacerdotibus, intelligi debet, providentiam Divinam hanc esse id temporis sedem multorum sacerdotum & prophetarum voluisse. REL.

v Τῷ μὴ δυνάσθαι χρῆσθαι] Τῷ μὴ δυνάσθαι τῇ φύσει, μηδὲ τολμᾶν ὅπερ θέλουσι καὶ ὅσα δεῖ(ν) καὶ θέλουσιν, ἐπιεικεῖς *Vat.*

x Τῷ πᾶσαν ὄψιν] Ita cum *MSS.* in *Editis* alio ordine τῷ ὄψιν τε καὶ πᾶσαν σπ.

y Σκηνῇ προσωπεῖα] Aut σκηνῆς cum *Big. Samb.* & *Vat.*

z Διὰ τὸν δεδιότος,] Οὐ δεδιότες *Vat.*

a Μισήσωσι θελήσαντες,] Μισήσωσιν ἐθελήσαντες *Big.* & *Samb.*

b Στέρξωσιν ἀλόγως·] Ita ex præcedentibus cum *Big.* & *Samb.* in *reliquis* στέργωσιν.

c Ἀληθῆ,] Sic *Big.* & *Samb.* nec aliter *Vat.* nisi quod habeat τῷ Θεῷ. in *Editis*, *Aliisque*, τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἀρεστὰ τῷ Θεῷ δοκοῦσι, pro καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἀρεστὰ καὶ τῷ Θεῷ δοκοῦσι.

qui multos pro eis exantlarunt labores, honore quidem prosequuntur, postea vero invidia. ac cum eos ad dignitatem illustrem evexerint, non solum eam adeptos possessione depellunt, sed & propter ipsam de vita, idque ob criminationes maligne conflictas, tantæque magnitudinis ut sint incredibiles. Quin & neque pœnas infligunt ob facinora supplicio digna, sed ob calumnias & delationes absque ullo examine *receptas;* neque in quos sævire oportet *animadvertunt*, sed in quoscunque possunt morte afficere. Id quod Saulus Cisæ filius, qui primus, postquam desiit optimatium status & reiminis sub Judicibus forma, in Hebræis regnavit, nobis manifestum fecit; qui trecentos sacerdotes & prophetas propter suspectum Achimelechum occidit, porroque urbem eorum funditus evertit, & quantum in se fuit *Dei* fanum in solitudinem à sacerdotibus & prophetis redegit; cum tot quidem interfecerit, & nec patriam eorum superesse passus fuerit, ut alii post illos suscitarentur.

Abiatha-, è cade elapsus, Davidem adit. 1 Reg. c. 22.

8. Abiatharus autem Achimelchi filius, qui solus conservari potuit ex stirpe sacerdotum à Saulo peremptorum, Davidem cursu consequutus, suorum omnium cladem & patris interitum ei nunciavit. Ille vero dicebat, se viso Doëco non ignorasse, quod foret ut hæc illis acciderent: nam istæc ei *tum* incidit suspicio, illum pontifici apud regem calumniaturum esse; seque accusabat qui illos tanto infortunio mactavit. illic vero ut maneret & secum moraretur, postulabat, quod nusquam alibi ita lateret.

μελλόντων λόγ@ αὐτῆς οὐδὲ εἷς· ἀλλὰ πιμῶσι [d] μὲν τοὺς πολλὰ πελαπωρήσαντας, τιμήσαντες δὲ φθονοῦσι, [e] καὶ ωροαγαγόντες εἰς ὑπιφάνειαν, οὐ πάσης ἀφαιροῦνται μόνον τοὺς τετυχηκότας· ἀλλὰ διὰ ταύτην καὶ τοῦ ζῆν ἐπὶ πονηραῖς αἰτίαις καὶ δι' ὑποβολὴν αὐτῶν [f] ἀπιθάνοις. κολάζουσι δ' οὐκ ἐπ' ἔργοις δίκης ἀξίοις, ἀλλ' ἐπὶ διαβολαῖς καὶ κατηγορίαις ἀδοκήτοις· οὐδ' ὅσους δεῖ [g] τοῦτο πάσχειν, ἀλλ' ὅσους ἀποκτεῖναι δύνανται. τοῦτο Σαοὺλ@ ἡμῖν ὁ [h] Κίσ@ παῖς, ὁ πρῶτ@ [i] μετὰ τὴν [k] ἀριστοκρατίαν καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς κριταῖς πολιτείαν Ἑβραίων βασιλεύσας, φανερὸν πεποίηκε, τριακοσίους ἀποκτείνας ἱερέας καὶ ωροφήτας ἐκ τῆς ωρὸς Ἀχιμέλεχον ὑποψίας, ὑπικαθελὼν ἢ αὐτοῖς καὶ τὴν πόλιν, καὶ τὸν ἐν τρόπῳ τινὶ [l] ναὸν ασεβάσας ἱερέων καὶ ωροφητῶν ἔρημον καθεῖσαν· τοσούτους μὲν ἀνελὼν, μίαν ἢ ἐάσας οὐδὲ τὴν πατρίδα αὐτῶν, ωρὸς τὸ [m] μὴ μετ' ἐκείνους ἄλλους γένεσθαι.

η'. Ο δ' Ἀβιάθαρ@ ὁ ἐξ Ἀχιμελέχ@ παῖς, [n] ὁ μόν@ διασωθῆναι δυνηθεὶς ἐκ τῆς γένους τῶν ὑπὸ Σαοὺλ φονευθέντων ἱερέων, φυγὼν ωρὸς Δαυίδην, τὴν τῶν οἰκείων αὐτῷ συμφορὰν ἐδήλωσε καὶ τὴν ἐξ πατρὸς ἀναίρεσιν. ὁ δ' οὐκ ἀγνοεῖν ἔφη ταῦτα [o] ωερὶ αὐτὸν ἐσόμενα, ἰδὼν τὸν Δοῆκον· ὑπονοῆσαι γὰρ διαβληθήσεσθαι [p] ωρὸς αὐτοῦ τὸν ἀρχιερέα τῷ βασιλεῖ, καὶ τὴν ἀτυχίας ταύτης αὐτὸς αὐτὸν ἠτιᾶτο. τὸ μένειν δ' αὐτόθι καὶ σὺν αὐτῷ διατρίβειν, ὡς οὐκ ἐν ἄλλῳ τόπῳ [q] λησόμενον ὄντως, ἠξίου.

CAP. XIII.

Ut Davides bis Saulo, cum perdere posset, pepercit: deque obitu Samueli & Nabali.

ΚΕΦ. ιγ'.

Ὡς Δαυίδης τὸν Σαοὺλον δὶς ἐπ' αὐτῷ γενόμενον, ὥστε ἀνελεῖν, ἐφείσατο· καὶ ωερὶ τὸν Σαμουήλ τελευτῆς καὶ Νάβαλ.

Davides, Cillanis opem ferens, cedit Palæstinos; metuensque ne à Cillanis proderetur, in solitudinem abit. 1 Reg. c. 23.

PER idem tempus, cum Davides accepisset Palæstinos in Cillanorum agrum irrupisse, eumque devastasse, seipsum offert ad exercitum in eos educendum, modo Deus à propheta consultus victoriam annueret. Cum vero ille respondisset, victoriam promitti, cum sociis suis impetum fecit in Palæstinos, multamque illorum stragem edidit, & prædam abegit, mora etiam apud Cillanos facta, donec frumentum ex areis frugesque secure colligerent. Saulo autem regi nunciatur, ut cum eis manserit. nam quod ausus fuerit eique prospere cesserit, non apud quos res gesta est conclusum tenebatur; sed fama illius late emanavit, & ad omnium aures, regisque inter cæteros, [r] pervenit, in facti ejusque auctoris gloriam. Saulus autem, certior factus Davidem in Cilla esse, *valde* lætatur: atque, illum divinitus in suam venisse potestatem dicens, quoniam in urbem compulsus est muris & portis & repagulis munitam, jussit populo universo ut Cillam adorirentur, ac Davidem obsessum

Κατὰ δὴ τοῦτον τὸν καιρὸν εἰσέτασε ὁ Δαυίδης τοὺς Παλαιστίνους ἐμβεβληκότας εἰς [s] Κιλλανῶν χώραν καὶ ταύτην διαρπάζοντας, δίδωσιν ἑαυτὸν στρατεύειν ἐπ' αὐτοὺς, [t] εἰ ὁ Θεὸς ωρὸς τοῦ ωροφήτου ωυθόμεν@ ὑπηχήσει νίκην. ὡς δὴ σημήναντος φήσαντ@, ἐξώρμησεν ὅπλα τοῖς Παλαιστίνοις μὴ τῶν ἐπιόντων, καὶ φόνον τι αὐτῶν ωολὺν ἐξέχεε, καὶ λείαν ἤλασε, καὶ ωροσμείνας τοῖς Κιλλανοῖς ἕως ἂν τοὺς [u] ὅλωνας καὶ τὸν καρπὸν [v] συνεῖλον ἀβεβαίως. Σαοὺλ@ [x] δὲ τῷ βασιλεῖ μηνύεται, ωαρ' αὐτοῖς ὤν. τὸ μὲν ἔργον καὶ τὸ κατόρθωμα οὐκ ἔφασκε ωαρ' οἷς ἐγένετο· φήμη δ' ὅτι ωᾶν, εἴς τε τοὺς τῶν ἄλλων ἀκοὰς, καὶ ωρὸς τοὺς τοῦ βασιλέως διεφοιτήσειν, αὐτό τε [y] συνιστάμενον καὶ τὸ ωεποιηκός. χαίρει δὲ Σαοὺλ@ ἀκούσας ἐν [z] Κίλλᾳ τὸν Δαυίδην· καὶ, Θεὸς ἤδη χορηγὸν τῆς ἐμοῦ ὑπάρξειν αὐτὸν εἰπών, ἐπεὶ καὶ [a] συναναγκάσειν ἐλθεῖν εἰς πόλιν, τείχη καὶ πύλας καὶ μοχλοὺς ἔχουσαν, τῷ λαῷ ωαντὶ ωροσέταξεν ὅπλα τὴν Κίλλαν ἐξορμῆσαι· καὶ ωολιορκήσαντι καὶ ἑλόντι τὸν Δαυίδην ἀποκτεῖναι· ταῦτα δ' αἰσθόμεν@ ὁ Δαυί-

---

d Μὲν τοὺς πολλὰ] Eo modo *Big. Samb.* & *Epiphan.* μὲν τὰ πολλὰ ταλαιπωρήσαντας *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* μὲν πολλὰ ταλαιπωρήσαντας.

e Καὶ ωροαγαγόντες] Ita *Samb. Vat.* & *Epiphan.* in cæteris κἂν ωροαγ.

f Ἀπιθάνοις.] Sic cum *Samb.* (*Coll. Voss.*) *Vat.* & *Epiphan.* in reliquis ἀπιθάνως κολάζουσιν, οὐκ ἐπ' ἔργ.

g Τοῦτο ωαθεῖν,] Ταῦτα *Vat.*

h Κίσ@ ωαῖς,] Ita (ut supra, p. 319. in principio) edere visum est. Κισαὶν, aut Κηταὶν hic loci habent Codices *Josephi.*

i Μετὰ τὴν] Μετὰ τὴν ἀριστοκρατίαν, τὴν ἐπὶ τοῖς κρ. juxta *Epiphanium.*

k Ἀριστοκρατίαν] At Θεοκρατία fuit, sed speciem externam habebat ἀριστοκρατίας ob Synedrium & Judices, penes quos summa rei esse videbatur. REL.

l Ναὸν ασεβάσας ἱερέων] Θεὸν pro ναὸν legisse videtur *Epiphan.* HUDS. Tabernaculum, quod aliquo modo templum dici Dei poterat. REL.

m Καὶ μετ'] *Coll. Big.* & *Voss.* κἂν.

n Ο μόν@ διασωθῆναι] Ος μόν@ *Vat.*

o Περὶ αὐτὸν ἐσόμενα,] Περὶ αὐτῷ *Vat.*

p Ωρὸς αὐτοῦ τὴν χειρίαν] Παρ' αὐτοῦ *Vat.* & mox τὸ ante μένειν praeterit.

q Λησόμενον ὄντως,] Alii sic distingunt, λησόμενον, ὄντως ἠξίου.

r Κιλλανῶν] Ita *Bas. G. Vat.* & *Big.* Κιλανῶν *Samb.* Κιλαιῶν *Hen.* & *Busb.* Κειλανῶν *Epiphan.* omnes ex *Ceila* Hebræorum. Similique varietate in voce Κιλλανοῖς, mox infra.

s Εἰ ὁ Θεὸς] Τῷ Θεῷ δὲ ἐξ ωροφήτου συνόμεν@ εἰ ἐπιτρέψειν *Vat.*

t Ἀλωνας] Ἀλῶνας: vid. lib. xx. c. 7. §. 8. Ἀλῶνα *aream* LXX. Gen. L. 10. SPANH.

v Συνεῖλον] Forte συνῆγον. COCC.

x Δὲ τῷ βασιλεῖ] Illud ῷ non agnoscunt *Vat. Big. Samb.* & *Epiphan.*

y Συνιστάμενον] Hic mutatio est generis à fœminino ad neutrum: qua de re vide *H. Steph.* de *Dial. Attic.* p. 30. & p. 131.

z Κίλλᾳ] *Al.* Κιλᾷ & Κειλᾷ. juxta *Eusebium* Κειλᾶ.

a Συναναγκάσειν] Συνειλωάγκασεν αὖ ἐλθεῖν *Vat.*

Δαυίδης, καὶ μαθὼν παρ᾽ [b] τοῦ Θεοῦ, ὅτι μείναντα παρ᾽ αὐτοῖς οἱ Κιλλίται ἐκδώσουσι τῷ Σαούλῳ, παραλαβὼν τοὺς [c] τετρακοσίους, ἀπῆρεν ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τὴν ἔρημον ἐπάνω τῆς [d] Ενγεδαΐν λεγομένης. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, ἀκούσας αὐτὸν πεφυγότα παρὰ τῶν Κιλλιτῶν, ἐπαύσατο τῆς ἐπ᾽ αὐτὸν στρατείας.

β΄. Δαυίδης δὲ ἐκεῖθεν ἄρας, εἰς τινα τόπον [e] Καμηλὼ καλουμένην τῆς [f] Ζιφίνης παραγίνεται· εἰς ὃν Ιωνάθης ὁ τοῦ Σαούλου παῖς συμβαλὼν αὐτῷ καὶ καταπασάμενος, θαρρεῖν τε καὶ χρηστὰς παρὰ τῶν μελλόντων ἐλπίδας ἔχειν παρεκάλει, καὶ μὴ κάμνειν τοῖς παροῦσι· βασιλεύσειν γὰρ αὐτὸν, καὶ πᾶσαν τὴν Ἑβραίων δύναμιν ἕξειν ὑφ᾽ αὑτῷ· φιλεῖν γὰρ τὰ τοιαῦτα σὺν μεγάλοις ἀπαντᾶν πόνοις. πάλιν δ᾽ ὅρκους [g] ποιησάμενος εἰς ἅπαντα τὸν βίον πρὸς ἀλλήλους εὐνοίας καὶ πίστεως, καὶ τὸν Θεὸν μάρτυρα καλέσας, ὧν ἐπηράσατο. [h] αὐτῷ παραβάλλει τὰ συγκείμενα καὶ μεταβαλλομένῳ πρὸς τἀναντία, τὸν μὲν αὐτίθη καταλείπει μικρὰ τῶν Φροντίδων καὶ δέους [i] ἀπικρυφίσας· αὐτὸς γὰρ πρὸς αὐτὸν ἐπανέρχεται. οἱ γὰρ [k] Ζιφλωῖοι, χαριζόμενοι τῷ Σαούλῳ μηνύσειν αὐτῷ παρ᾽ αὐτοῖς διατρίβειν τὸν Δαυίδην· καὶ παραδώσειν ἔφασαν [l] ἐπ᾽ αὐτῶν ἐλθόντι. καταληφθέντων γὰρ τῶν τῆς Ζιφλώης [m] γενῶν, οὐκ εἶναι [n] φυγεῖν αὐτῷ πρὸς ἄλλους. ὁ γὰρ βασιλεὺς ἐπήνεσεν αὐτοὺς, χάριν ἔχειν ὁμολογήσας τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ μεμηνυκόσι, καὶ οὐκ εἰς μακρὰν ἀμείψασθαι τὴν εὐνοίας ὑποδεχόμενος αὐτοὺς, ἔπεμψε τοὺς ζητήσοντας τὸν Δαυίδην, καὶ τὴν ἐρημίαν ἐξερευνήσοντας· αὐτὸς δ᾽ ἀκολουθήσειν ἀπεκρίνατο. καὶ οἱ μὲν δὴ τὴν θήραν καὶ τὸν σύλληψιν τοῦ Δαυίδου προῆγον τοῦ βασιλέα, σπουδάζοντες μὴ μόνον τῷ μηνύσαι τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ τὴν εὔνοιαν, ἀλλὰ καὶ τῷ παραδοῦναι αὐτὸν εἰς ἐξουσίαν [o] φανερωτέραν καταστήσειν. διήμαρτον δὲ τῆς ἀδίκου καὶ πονηρᾶς ἐπιθυμίας, οἱ μηδὲν [p] κινδυνεύειν ἔμελλον εἰ μὴ τοῦτο ἐμφανίσειαν τῷ Σαούλῳ [q] φιλοτιμίας, ἀλλὰ δὴ κολακείαν καὶ [r] κέρδους προσδοκίαν παρὰ τοῦ βασιλέως, ἄνδρα θεοφιλῆ, καὶ παρὰ δίκην ζητούμενον ὑπὸ θανάτου, καὶ λανθάνειν δυνάμενον [s] διέκαλλον, καὶ παραδώσειν ὑπεσχοντο. γνοὺς γὰρ ὁ Δαυίδης τὴν τῶν Ζιφλωῶν κακοήθειαν καὶ τὴν τοῦ βασιλέως ἔφοδον, ἐκλείπει μὲν τὰ στενὰ τῆς [t] ἐκείνων χώρας, φεύγει δ᾽ ὑπὲρ τὴν μεγάλην πέτραν τὴν οὖσαν ἐν τῇ [v] Μάωνος ἐρήμῳ.

captumque interimerent. At Davides cum hæc intellexisset, & à Deo didicisset, Cillitas illum, si apud ipsos maneret, Saulo dedituros esse, assumptis viris quadringentis, urbe egressus est in solitudinem supra Engedain, ut appellatur. Et rex quidem, audito illum Cillitis se subduxisse, expeditionem in eum omisit.

2. Davides autem, inde profectus, in locum quendam agri Zipheni venit, Cænam vocatum, ubi Jonathas Sauli filius, cum ipsum convenisset & salutasset, eum hortabatur bono animo esse, & de futuris bene sperare, malisque nequaquam cedere præsentibus. nam & regnaturum esse, & Hebræorum copias omnes sua in potestate habiturum: res vero ejusmodi solere non nisi magnis laboribus acceptæ referri. Cum autem iterum jurasset, quoad viveret, fidem inter ipsos & benevolentiam conservaturum, Deumque in testem adhibuisset dirarum, quas sibimet imprecatus est, si fœdera violaret, & in contrarium mutaretur, illum quidem ibi relinquit, metu nonnihil ac solicitudine levatum: ipse vero domum se recipit. At Zipheni, ut gratiam à rege inirent, Saulo nunciant Davidem apud se morari; dixeruntque, quod ei, si ad se venire dignaretur, illum in manus traderent. occupatis enim Ziphenes angustiis, non posse ad alios effugere. Rex autem illos *coram* laudavit, gratias se illis habere fassus quod inimicum sibi indicaverant; brevique se illis benevolentiæ ergo remuneraturum esse promittens, misit qui Davidem perquirerent & solitudinem perlustrarent: dato hoc illis responso, se *continuo* secuturum esse. Et illi quidem, ut Davidem indagarent & prehenderent, regem antecedebant: annitentes non solum inimicum ei indicando benevolentiam suam patefacere, sed & magis adhuc eum illius in potestatem redigendo. At iniquo & maligno proposito exciderunt, qui, quando nullum adituri essent discrimen, si non adeo contendissent suum erga Saulum studium ostendere, ex adulandi tamen desiderio & spe lucelli à rege *consequendi*, virum Deo charum, & præter jus ad mortem quæsitum, & qui latere poterat, insimulabant, & regi dedituros esse pollicebantur. Nam Davides, cum ei innotuisset Ziphenorum animus malignus, simulque regis adventus, regionis quidem illorum angustias relinquit, fuga vero digreditur ad magnam petram in solitudine Maone.

Jonathas it consolatum Davidem, apud Ziphenos morantem. 1 *Reg* c. 23.

Zipheni à Saulo, Davidem ei indicando, gratiam ineunt. 1 *Reg.* 23.

γ΄. Ὡρμησεν δ᾽ ἐπ᾽ ἐκείνῳ διώκειν Σαοὺλος. καὶ γὰρ τὴν ὁδὸν ἀναχωρήσαντα ἐκ τῶν στενῶν μαθὼν τὸν Δαυίδην, ὅτι τὸ ἕτερον μέρος τῆς πέτρας ἀπῆρεν. [x] ἀντιπερίεισασαν δὴ τὸν Σαοὺλον ἀπὸ τῆς διώξεως τοῦ Δαυίδου, μέλλοντος ἤδη συλλαμβάνεσθαι, Παλαιστῖνοι, πάλιν ὅτι τὴν [y] τῶν Ἑβραίων ἐστρατοκένευσαν χώραν ἀκροθίνιον. ὅτι γὰρ τούτους ἀνέστρεψε, φύσει πολεμίους ὄντας· αὐτοὺς ἀμυνάσθαι κρεῖττον ἀναγκαιότερον, ἢ τὸ ἴδιον παραδόντα λαβεῖν ἐχθρὸν ὑποχειρίαν τὴν γῆν κακωθεῖσαν.

3. Eò autem Saulus properavit, ad *Davidem* persequendum. audito enim in itinere quod superatis angustiis evaserat, inde movit ad alterum petræ latus. Saulum vero à persequutione Davidis, cum in eo jam esset ut illum caperet, aliò avocarunt Palæstini, rumore divulgato eos iterum in Hebræorum regionem incursionem fecisse. in eos enim, suapte natura *Hebræis* infestos, se retrorsum convertit; illorum injurias propulsare magis è re sua esse arbitratus, quam, dum proprio inimico capiendo insisteret, terram *Hebræam* malis divexatam negligere.

Saulum à Davide persequendo revocat Palæstinorum incursio. 1 *Regum* c. 23.

4. At-

[b] Τοῦ Θεοῦ] Articulum negligit *Vat.*

[c] Τετρακοσίους,] Ita etiam in LXXII. juxta textum *Hebraïcum* ἑξακοσίους scribi debet.

[d] Ενγεδαΐν λεγομένης.] Ενγελαΐν *Basil. G. Samb.* Ενγαλαΐν *Big.* Ενγεδὼ *Vat.* & forsan *Epiphan.* cum itaque Λ & Δ sæpe commutari soleant, rescripsi Ενγεδών.

[e] Καμηλὼ καλουμένην] Ita *Basil. G.* & *Epiphan.* Κεηλὼ prave in quinque *MSS.* Legerat enim in *S. Literis* noster *Flavius*, ut & *Interpretes* LXXII. (1 *Reg.* 25. 15.) *bahadesa* כבהדשה in *baboresa*, *in sylva.*

[f] Ζιφλώης παραγίνεται] Aut Ζιφίνης cum quinque *MSS.* & *Epiphanio.*

[g] Ποιησάμενος] Ποιησάμενοι *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.*

[h] Αὐτῷ παραβάλλει] Vocem αὐτῷ inseruimus ex *MSS.*

[i] Ἀπικρυφίσας·] Ἐπικρυφίσας αὐτὸν. ὁ δὲ *Vat.*

[k] Ζιφλωῖοι,] Ita in *Excusis* & *plerisque MSS.* Ζιφῶοι & Ζιφιναῖοι in *aliis.*

[l] Ἐπ᾽ αὐτῶν ἐλθόντι.] Ἐπ᾽ αὐτὸν ἐλθόντι *Big.* & *Samb.* ἐλθόντι ἐπ᾽ αὐτὸν *Vat.*

[m] Στενῶν,] Στενωπῶν *Vat.*

[n] Φυγεῖν] Aut φυγὼ cum *Samb.* & *Big.*

[o] Φανερωτέραν καταστήσειν.] Φανερωτέραν καταστῆσαι *Big. Vat.* & *Samb.* Φανερωθέντα καταστήσειν juxta *Epiphanium.*

[p] Κινδυνεύειν ἔμελλον] Κινδυνεύσειν *Vat.*

[q] Φιλοτιμίας,] Φιλοτιμίας abest à *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Gall. Vat.* & versione *Epiphanii:* nulla injuria.

[r] Κέρδους προσδοκίαν] Κέρδους ἐπιθυμίαν τινὰ καὶ προσδοκίαν *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* juxta *Epiphanium* ἀλλὰ δὴ κολακείαν καὶ βασιλέως καὶ παρὰ δίκην ζητ.

[s] Διέκαλλον,] Διέβαλλον *Samb.* & *Vat.*

[t] Ἐκείνων χώρας,] Ἐκείνης ex *Vet. Interpr.*

[v] Μάωνος ἐρήμῳ.] Ita cum *Epiphanio.* Μαὼν etiam *Interpretibus* LXXII. & Μαὼν *Zonar.* in *Editis* & *MSS.* Σίμωνος, lusus Scribarum. HUDS. Μαὼνος scriptum oportuit. 1 Sam. 23. 20. REL.

[x] Ἀντιπερίεισασαν δὴ] Ἀντιπερίεσπασαν *Hen.* & *Busb.*

[y] Τῶν Ἑβραίων] Τῶν deest *Vat.*

Saulus in ſpelunca incidit in Davidem, qui vitæ ejus parcit. 1 Regum c. 24.

4. Atque ita quidem Davides, periculo præter ſpem liberatus, ad agri Engedini anguſtias ſe recipit. Palæſtinis autem expulſis, ad Saulum venerunt quidam, nunciantes Davidem intra fines Engedinorum morari. Ille verò, aſſumptis tribus armatorum millibus *ex omni Iſraëlitarum numero* ſelectis, ad eum contendebat. Cumque non longe à locis *illis* abeſſet, prope viam conſpicit ſpeluncam, profundam & cavam, atque in multam longitudinem & latitudinem patentem, qua tum forte Davides cum viris quadringentis deliteſcebat. itaque ſtimulatus ad requiſita naturæ ſolus in eam intravit. Conſpectus autem erat ab uno è Davidis comitibus: eoque qui viderat eum dicente, jam adeſſe tempus ulciſcendi inimicum à Deo oblatum, ſuadenteque ut Saulo caput amputaret, ad ſeſe è vita erratica & ærumnis expediendum, ſurgens abſcidit quidem laciniam ſolummodo veſtis quam gerebat: ſtatim vero pœnitudine ductus injuſtum facinus eſſe dicebat dominum ſuum occidere, eumve qui ad regiam dignitatem à Deo provectus eſt. nam ſi ille in nos malignus, haud fas eſt ut par illi referam. Cum autem Saulus è ſpelunca egrederetur, Davides ad eum contendens exclamavit, Saulum obſecrans ut *ipſum* audire vellet. Cum que rex reſpexiſſet, adorat eum in faciem procidens, ut moris erat, dicitque, "non oportet, ô "rex, ut, improbis vanaſque calumnias confingen- "tibus aurem admovens, illis quidem fidem habe- "re digneris, tibi vero amiciſſimos in ſuſpicionem "vocari patiaris: ſed potius ex rebus ipſis ſpectari "debet, ut quiſque in te animo ſit affectus. nam "calumniæ nos decipiunt, ex factis vero *cujuſque* "benevolentia clare eluceſcit. Et quidem verba "comparata ſunt ut utriuſque, veri & falſi, ſpe- "ciem præ ſe ferant: facta vero nudum animum "conſpiciendum ſiſtunt. Ex his itaque mihi cre- "dendum, me tibi tuæque familiæ bene velle; "non illis ea mihi vitio vertentibus, quæ neque "in mentem venerunt, neque fieri potuerunt, dum "pergis animam meam perſequi, & nihil die no- "ctuque aliud cogitare, quam ut animam mihi vi- "tamque adimas: quod *ſumma* iniquitate moliris. "Quî fit ut tanto in errore de me verſeris, quaſi "occidere te voluerim? aut quomodo erit ut non "ſis in Deum impius, hominis, tanquam tibi inimi- "ci, necem expetens, qui, cum hodie ſemet vin- "dicare potuerit & à te pœnas exigere, tibi pe- "percit, neque illa uſus eſt opportunitate, quam, "ſi tibi ad mei perniciem contigiſſet, è manibus "elabi non ſiviſſes? quando enim veſtis tuæ laci- "niam præcidebam, potui & tunc caput ampu- "taſſe". pannoque ſimul prolato verbis fidem adſtruit. "ſed ego, inquit, à juſta quidem vindicta "abſtinui: tu vero non erubeſcis odio me injuſto "proſequi. Hanc cauſam Deus ſuſcipiat, moreſque "noſtros redarguat". Saulus autem, modo incredó-

Davidis cum Saulo expoſtulatio. 1 Reg. c. 24.

δ'. Καὶ Δαυίδης μὲν ἅτως, ὀκ ἀβουλόγως τ̃ κίνδυνον ἀφυγὼν, εἰς τὰ γενὰ τ̃ [z] Ενγεδλωῆς ἀφικνεῖται. Σαύλῳ δ', ὀκβαλόντι τὸς Παλαιςίνας, ἦκον ἀπαγγέλλονλές τινες τὸν Δαυίδην ὲν τοῖς [a] Ενγεδηνοῖς διατρίβειν ὄροις. λαβὼν δ' τρισχιλίους [b] ὁπλίτας ἐπιλέκτους, ἐπ' αὐτὸν ἠπείγετο. καὶ γιόμενος ἀ πόρρω τ̃ τόπων, ὁρᾷ πὰ τὴν ὁδὸν σπήλαιον βαθὺ καὶ χοῖλον, εἰς πολὺ κ μῆκος ἀνεφγὸς καὶ πλάτος, ἔνθα συνέβαινε τὸν Δαυίδην μετὰ τῶν τετρακοσίων κεκρύφθαι. ἐπιγίμενος οὖν [c] ὑπὸ τ̃ κ' φύσιν, εἰσεισιν εἰς αὐτὸ μόνος. θεαθεὶς δ' [d] ὑφ' ἑνὸς τῶν μετὰ Δαυίδου· καὶ φράσαν[ος] ἅ θεασαμένη πρὸς τὸν ἐχθρὸν αὐτ πρὰ τὸ Θεὸ καιρὸν ἔχειν ἀμυνῆς, καὶ συμβλεύον[ος] τ̃ Σαύλη ἀποτεμεῖν τὴν κεφαλὴν, καὶ τ πολλῆς [e] ἄλης αὐτὸν ἀπαλλάξαι καὶ πλανπωρίας, ἀναστὰς ἀπότεμεν [f] μὲν τὴν πέρυγα τ̃ ἱματίου [g] μόνον ἅ ὁ Σαὺλος [h] ἀμπείχετο. μετανοήσας δ' ὀλίγον, ἅ δίκαιον εἶπε φονεύειν τὸν [i] αὐτ̃ δεσπότην, ἅδε τὸν ὑπὸ τ̃ Θεοῦ βασιλείας ἀξιωθέντα. καὶ γὰ εἰ πονηρὸς ἦν εἰς ἡμᾶς, ἀλλ' ὀκ ἐμὲ δεῖ τοιοῦτον εἶναι πρὸς αὐτόν. ταῦτ' δ' Σαὺλος τὸ σπήλαιον ἐκλιπόντ[ος], [k] προελθὼν ὁ Δαυίδης [l] ἀνεκαλεῖτο, ἀκοῦσαι Σαύλον ἀξιῶν. ὑπερφανέντ[ος] δ' τ̃ βασιλέως, [m] προσκυνεῖται αὐτὸν πεσὼν ὑπὲρ πρόσωπον, ὡς ἔθος, καί φησιν, "οὐ [n] πονηροῖς, ὦ βασιλεῦ, καὶ ψευδέσι "πλάσμασι λόγους παρέχοντα [o] δεῖ τὰς ἀκοὰς, κα- "λέσαι μὲν ἐκείνους τὸ πιστεύειν αὐτοῖς, τὰς δ' φιλ- "τάτους δ' ὑπονοίας ἔχειν· ἀλλὰ τοῖς ἔργοις σκοπεῖν "τὴν ἀπάντων διάθεσιν. διαβολὴ μὲν γὰ ἀπατᾷ, σα- "φὴς δ' ἀπόδειξις διανοίας τὰ πραττόμενα. καὶ λόγος "μὲν [p] ἐπ' ἀμφότερα πέφυκεν ἀληθής τε καὶ ψευ- "δής· τὰ δ' ἔργα γυμνὰ [q] ὑπ' ὄψ τὴν διάνοιαν "τίθησι. τοίνυν ὀκ τούτων [r] καλῶς ἔχειν [s] με πρὸς σὲ "καὶ τὸν σὸν οἶκον ἐμοὶ πιστεῦσαι δεῖ, καὶ μὴ τοῖς κα- "τηγορῆσιν ἃ μήτε εἰς νοῦν [t] ἐβαλόμην, μήτε δυνά- "την γενέσθαι, προθέμενον διώκειν τὴν ἐμὴν ψυχὴν, "καὶ μηδεν μήθ' ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἔχειν ἀπὸ φρον- "τίδ[ος] [v] ἢ τὴν ἐμὴν ψυχὴν καὶ ἀναίρεσιν· ἣν ἀδί- "κως μετεπορεύη. πῶς γὰ ψευδῆ πρὸς ἐμοῦ δόξαν εἴ- "ληφας, ὡς ἀποκτεῖναί σε θέλον[τος]; ἢ πῶς ὀκ ἀ- "σεβεῖς [x] εἰς τὸν Θεὸν, ἄνθρωπον σήμερον αὐτῷ τιμω- "ρῆσαι δυνάμενον καὶ πρὸς σοῦ λαβεῖν δίκην, καὶ μὴ "θελήσαντα, μηδὲ [y] τῷ καιρῷ χρησάμενον, ὃν, εἴ "σοι κατ' ἐμὲ προέπεσεν, ὀκ ἂν αὐτὸς παρῆκας, ἁρ- "χρήσασθαι [z] πρόφ νομίζων πολέμιον; ὅτε γάρ σε τὴν "πέρυγα τ̃ ἱματίου ἀπέτεμον, τότε σε [a] καὶ τὴν κε- "φαλὴν ἠδυνάμην". ὑπέδειξας δ' τὸ ῥᾴδ[ιον] ἰδεῖν, πιστεύειν παρεῖχεν. "ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀπεχόμην δικαίας "ἀμυνῆς, φησί· σὺ δ' [b] μῖσος ἄδικον ὀκ αἰδῇ κατ' "ἐμὲ φέρων. Θεὸς ταῦτα δικάσαι, καὶ τὸν ἑκατέρου "τρόπον ἡμῶν ἐλέγξειε". Σαύλ[ος] δ' ὑπὸ τῷ θαύμα-

δό-

z Ενγεδλωῆς ἀφικνεῖται.] Ita malui ab *Engedi* Hebraïco. Εγγηδλωῆς in *Editis* & tribus *MSS.* Εσγιδινῆς *Hen.* & *Busb.* Εσγηδηῶν ἤτοι Εσγαδι *Vat.*

a Ενγεδλωοῖς,] Similiter ac ſupra v. 33. variant *libri*, niſi quod Γεδλωοῖς habeat *Vat.* HUDS. Conf. lib. IX. c. 1. §. 2. SPANH.

b Οπλίτας ἐπιλεκτους] Οπλίτας, ἐπ' αὐτὸν ἠγεῖτο *Vat.*

c Υπὸ τῶν κ' φυσιν,] Ita in *Editis.* verum ὑπὸ τ̃ habemus in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* qui reddit, *dumque naturaliter ventris purgandi neceſſitate urgeretur.*

d Υφ' ἑνὸς] Υπό τινος *Big.* & *Samb.* ὑφ' ἑνὸς τ̃ ὑπὸ τ̃ Δαυΐδ *Vat*

e Αλης αὐτὸν] "Αλης *Samb.* ut *Etymon.* ſuadet. κ τ πολλῆς αὐτὸν ἀπαλλάξαι ταλ. *Vat.*

f Μὲν τὴν πτέρυγα] Illud μ̃ ex *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*

g Μόνον ἅ ὁ Σαύλ[ος]] Ita *Samb.* & *Big.* μόνα ὁ (aut ὃ) Σαύλος *Baſ.* & *G.* μόνα δ Σαὺλ[ος] *Vat.*

h Αμπειχέτο.] Ημπειχέτο *Big.* & *Gall.*

i Αὐτ̃ διαστολὴν,] *Al.* αὐτ̃ & ἑαυτ̃.

k Προελθὼν ὁ Δαυίδης] Προελθὼν *Hen. Busb. Vat.* & *Zonar.*

l Ανεκαλεῖτο,] Εκαλεῖτο *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* & mox τ Σαύλον.

m Προσκυνεῖται αὐτὸν] Προσκυνεῖ τε *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

n Πονηροῖς,] Πονηρὰς juxta *Epiphan.*

o Δεῖ τὰς ἀκοὰς,] Δεῖ τὰ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Epiphan.* & mox πιστεύειν τὰ *Busb.* & *Hen.*

p Επ' ἀμφότερα] Επ' ἀμφότερον ἀληθές τε κ ψευδ[ος] *Vat.*

q Υπ' ὄψ] Επ' ὄψ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

r Καλῶς ἔχειν] Καλῶς ἔχειν μ̃ πρ. *Vat.*

s Με πρὸς σὲ] *Coll. Big.* & *Voſſ.* σὲ πρὸς σέ.

t Εβαλόμην] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* ἐμβαλόμην.

v Η τὴν ἐμὴν ψυχὴν] Η τὴν ἐμὴν ἀναίρεσιν in ſex *MSS.* ἢ τ ἐμῆς ψυχῆς ἀναίρεσιν *Epiphan.*

x Εἰς τὸν Θεὸν,] Voculam εἰς inſeruimus ex *MSS.*

y Τῷ καιρῷ χρησάμενον,] Τῷ καιρῷ τούτῳ in quatuor *MSS.* & mox ὃς εἴ σοι *Vat.*

z Προθὼν νομίζων πολέμιον;] Προθὼν κ νομίζων *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb* & *Vat.*

a Καὶ τὴν κεφαλὴν ἠδυνάμην.] Illud κ ex *iiſdem* & *Epiphan.*

b Μῖσος ἄδικον] Μῖσος ἄδικον κατ' ἐμὲ φέρεις *Vat.*

c Καὶ

δόξῳ τ̃ σωτηρίας ϑαυμάσας, καὶ τῷ τ̃ νεανίσκῳ μετριότητα καὶ φύσιν ἐκπλαγείς, ἀνώμωξε. τὸ δ' αὐτὸ κἀκείνῳ πιϑόμενος, αὐτὸν εἶναι δίκαιον εἶπεν ἀπερεῖναι. "σὺ μὲν γὰρ, φησὶν, ἀγαθῶν αἴτιός μοι γέγο-"νας, ἐγὼ δ' ὧν σοὶ συμφορῶν. ἐπεδείξω δ' [c] καὶ σήμερον "τῷ δεχαίων ἔχοντί σου τὸν δικαιοσύνῃ· οἳ τὰς ἐχ-"ϑρὰς, ἐν ἐρημίᾳ [d] λαβόντας, σώζειν [e] παρήγγελλον. "πεπεισμαι δὴ νῦν ὅτι σοὶ τῷ βασιλείαν ὁ Θεὸς φυλάτ-"τει, καὶ ϑεμένῳ σὲ τῶν πάντων τ̃ Ἑβραίων κρατεῖν. "δὸς δή μοι πίστιν ὀμόσας, μή μου τὸ γένος [f] ἐξαφανί-"σαι, μηδ' ἐμοὶ μνησικακοῦντα τοὺς ἐμοὺς ἐκγόνους ἐξα-"πολέσαι· τηρῆσαι δέ μοι καὶ σῶσαι τ̃ οἶκον". ὀμόσας δ', καϑὼς [g] ἠξίωσε, Δαυίδης, Σαοὺλον μὲν εἰς τῷ ἰδίαν ἀπέλυσε βασιλείαν· αὐτὸς δ' μ̃ τῶν σὺν αὐτῷ εἰς τῷ [h] Μαϑηρῶν ἀνέβη γενεάν.

ε'. Ἀποϑνήσκει δ' [i] κ̃ τὸν τόπον τ̃ καιρὸν καὶ Σαμουήλος ὁ ϑεοφήτης, ἀνὴρ ὢ τ̃ τυχόντος [k] ἀπολαύων ϑαυμαστῶς τοῖς Ἑβραίοις τιμῆς. [l] ἐνεφάνισε γὰρ τῷ ἀρετῷ αὐτοῦ καὶ τ̃ ἐπὶ πολὺν χρόνον ὁ λαὸς ἤγετο· καὶ ἡ ϑεῖα τῷ ταφῷ αὐτοῦ, καὶ τῷ τ̃ νομιζομένων ἀναπλήρωσιν, φιλοτιμία τε καὶ σπουδή. ϑαπτουσι [m] δ' αὐτὸν ἐν τῇ πατρίδι [n] Ραμαϑᾷ, καὶ ὀπὶ πολλὰς πάνυ ἡμέρας ἔκλαυσαν, [o] ὡ κοινὸν τοῦτο πάσχοντες ὡς ἐπ' ἀλλοτρίᾳ πλούτῃ, [p] ὡς εἰς οἰκεῖον δ' ἕκαστος [q] παθών. ἐγένετο δ' ἀνὴρ δίκαιος καὶ χρηστὸς τῷ φύσιν, καὶ λίαν τοῦτο μάλιστα φίλος τῷ ϑεῷ. ῥᾳδίως γὰ καὶ ϑεοείκη λαὸς, μ̃ τ̃ Ηλεὶ δ' ἀρχιερέως πλούτῳ, μόνον μὲν ἔτη δώδεκα, μ̃ τοῦ Σαοὺλ τοῦ βασιλέως δέκα ϑεοῖς τοῖς ὀκτώ. καὶ τὰ μὲν περὶ Σαμουήλου [r] τοῦτο τὸ πέρας ἔσχεν.

ς'. Ην δέ τις τ̃ Ζιφηνῶν, ἐκ πόλεως [s] Ἐμμᾶ, πλούσιος καὶ πολυϑρέμμαλος. τρισχιλίων μὲν γὰρ [t] αὐτοῦ ποίμνη ποδάτων ἐνέμετο, χιλίων δ' αἰγῶν. ταύτα Δαυίδης ἀσινῆ τηρεῖν τε καὶ ἀβλαβῆ [v] παρήγγελλε τοῖς σὺν αὐτῷ, καὶ μήτε ὑπὸ ὀπιθυμίας, μήτε ὑπὸ ἐνδείας, μήτε ὑπὸ τ̃ ἐρημίας, καὶ ᾧ δυνάσθαι λανθάνειν, καταβλάπτειν· τούτων δ' ἁπάντων ἐπάνω πίστεσθαι τὸ μηδὲν ἀδικεῖν, καὶ τὸ τ̃ ἀλλοτρίων ἅπτεσθαι δεινὸν ἡγεῖσθαι καὶ πρόσαντες τῷ ϑεῷ. ταῦτα δ' ἐδίδασκεν αὐτοὺς, οἰόμενος ἀνθρώπῳ χαρίσασθαι ἀγαθῷ, καὶ παύτης τυγχάνειν ἀξίῳ τ̃ εὐνοίας. ὧ ὄ [x] Νάβαλος, τοῦτο γὰ εἶχεν ὄνομα, σκληρὸς καὶ πονηρὸς τοῖς ὀπιτηδεύμασιν, [y] ἐκ κυνικῆς ἀσκήσεως πεποιημένος τὸν βίον· [z] γυναικὸς δ' ἀγαϑῆς καὶ σώφρονος, καὶ τὸ εἶδος εὐπρεπείας λελογχώς. πρὸς οὖν τ̃ Νάβαλον τοῦτον, καϑ' ὃν ἔκειρε πὶ πρόβατα καιρὸν, πέμψας ὁ Δαυίδης ἄνδρας δέκα τ̃ σὺν αὐτῷ, ἀφ' τούτων αὐτὸν ἀσπάζεται, καὶ [a] σωτηρίαν τοῦτο ποιεῖν ἐπ' ἔτη πολλά. ϑαῤῥεῖν δ' ἐξ ὧν δύνατός ἐστιν αὐτῷ [b] παρεκάλει, μαϑόντι παρὰ τῶν ποιμένων, ὅτι μηδὲν αὐτοὺς ἠδικήσαμεν, ἀλλὰ φύλακες αὐτῶν τε καὶ τ̃ ποιμνίων γεγόναμεν, πολλὰ ἐν τῇ ἐρημίᾳ

dibili ſe ſervatum eſſe demiratus, ejuſque modeſtia & ingenio attonitus ingemuit. atque idem cum feciſſet Davides, rex juſtius eſſe ſe ingemiſcere reſpondit, "nam tu, inquit, mihi bonorum cauſa "exſtitiſti, ipſe vero tibi calamitatum *auctor*: ho-"die etiam oſtenditi priſcorum in te vigere juſti-"tiam, qui inimicos in ſolitudine captos ſervan-"dos eſſe edixerunt. Itaque nunc perſuaſum ha-"beo, regnum tibi à Deo adſervari, tibique ceſ-"ſurum eſſe Hebræorum omnium imperium. qua-"re jurejurando mihi fidem facias, te genus meum "non eſſe deleturum, neque injuriarum memorem "exitio daturum liberos meos: ſed domum meam "cuſtoditurum eſſe & ſervaturum". Cum autem in hæc, prout *rex* poſtulaverat, juraſſet Davides, Saulum quidem in regnum ſuum dimiſit: ipſe vero cum ſuis ad anguſtias Maſtherôn aſcendit.

Moritur Samuelus; 1 *Reg.* c. 25.

5. Sub hoc tempus & Samuelus propheta vita deceſſit: vir non vulgarem inter Hebræos honorem aſſequutus. Illud enim & virtutis ipſius & populi erga ipſum benevolentiæ indicium erat, quod eum diu luxerint & lamentarint, atque ſepulturam ejus ſolenneſque exſequias certatim & magnô ſtudio celebrarint. Sepelierunt autem eum in Ramatha patria ſua, multiſque diebus eum defleverunt, non quaſi in publico mœrore ex morte alieni; ſed quaſi privatim quiſque aliquid pateretur. A natura enim fictus formatuſque erat ad juſtitiam & bonitatem; proptereaque Deo eximie charus. Quin & imperavit populoque præfuit, ſolus quidem poſt mortem Eli pontificis annis duodecim, cum vero Saulo rege duodeviginti. Et hæc quidem, quæ ad Samuelum ſpectant, hunc finem habuerunt.

Davides commeatum petit à Nabalo; ſed fruſtra. 1 *Reg.* c. 25.

6. Tum vero erat Ziphenus quidam ex urbe Emma, locuples & multo pecore abundans. nam in paſcuis alebat ovium quidem tria millia, mille vero capras. Davides *autem* juſſit ſuis curare ut hæc integra ſalvaque forent; neque illa *quovis modo* lædere ex nimia cupiditate, aut ex urgenti inopia, aut ex ſpe latendi in deſerto: hiſce vero omnibus antiquius habere, nemini injuriam facere; atque nefas ducere Deoque adverſum, res alienas contrectare. Illos autem ita docebat, exiſtimans ſe gratiam initurum eſſe à viro bono, dignoque cui hæc cura adhiberetur. At e *contra* Nabalus, (hoc enim nomen habebat) duro erat & *agreſti* ingenio & malis moribus, qui ex cynica exercitatione vitam inſtituerat; uxorem vero nactus bonam atque prudentem, formaque eleganti. Ad hunc igitur Nabalum, quo tempore ovium tonſuram faciebat, cum Davides decem viros è ſuis miſiſſet, per illos cum ſalutat, ſimulque precatur ut in multos annos idem facere illi daretur: deinde vero obſecrabat, ut ſibi ex iis quibus plurimum pollebat aliquid impertiret, certior à paſtoribus factus, quod longo jam tempore in ſolitudine verſati, nulla eos injuria affecerimus, ſed illorum gregumque cuſtodes

c Καὶ σήμερον] Καὶ adjeci ex *MSS.* quorum duo habent τῷ ἐκείνων ἀρχαίων ἔχ. alius vero τῷ ἐκείνων ἔχ.

d Λαβόντας,] Λαβόντες *Big. Samb.* & *Vat.*

e Παρήγγελλον.] Ita ex iiſdem *MSS.* παρήγγελον *Baſ.* & *G.*

f Ἐξαφανίσαι,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* niſi quod ἐξαλεῖψαι habeat pro ἐξαπολέσαι. in *Editis* ἀφανίσῃ, μηδὲ μοι μν. τοὺς ἐκγ. ἀπολέσαι.

g Ἠξίωσε,] Eo modo in *MSS.* ἠξίωτε in *Editis.*

h Μαϑηρῶν ἀνέβη] Μαϑηρῶν ἤτοι Μασηρὼν in *Cod. Vat.* Suſpicor *Flavium* ſcripſiſſe Μαϑηρὼϑ aut Μασηρὼϑ. à quo non longe recedit Μασηρὲϑ Codicis *Alexandrini* τ̃ ὁ. HUDS. LXX. εἰς τὸν Μεσηρὰν ἐνιαυτόν. Hebr. הַמִּצְפֵּה. COCC. Μαϑηρῶν ἀνέβη ἐνιαυτὸν habet Ed. Baſil. Omiſſa autem hæc ſunt ab Interprete, non à Rufino: *abſceſſit in anguſtias Maſpha.* SPANH.

i Καὶ τοῦτον τ̃ καιρὸν] Ita in ſex *MSS.* in *Editis* κατ' αὐτὸν καιρόν.

k Ἀπολαύων ϑαυ] Aut ἀπολαύσας cum *MSS.* & *Vet. Interpr.*

l Ἐνεφάνισε γὰ] Ἀλλ' ἐνεφάνισε γὰ τῷ ἀρετῷ αὐτοῦ *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Vat.* ἐνεφάνητε γὰ τῷ ἀρ. *Baſ.* & *G.*

m Δ' αὐτὸν] Ita cum *Epiphanio.* γὰ *Samb.* καὶ *Aliis.*

n Ραμαϑᾷ,] Ἀρμαϑᾶ ἤτοι Ἀρίμαθα *Vat.* HUDS. Conf. ſup. Cap. VII. §. 5. SPANH.

o Οὐ κοινὸν] Οὐχ οἷον τοῦτο π. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

p Ὡς εἰς οἰκεῖον δ'] Ὡς εἰς οἰκεῖον δ' ἕκαστος ἰδίου *Big.* & *Samb.* ὡς οἰκεῖον δ' ἕκαστος ἴδιον *Vat.*

q Παθών.] Ita cum *Epiphanio.* in *Editis*, *Aliiſque* παθῶν.

r Τοῦτο τὸ πέρας ἔχει] Τοῦτο πέρας *Big. Samb.* & *Vat.*

s Ἐμμᾶ] Ita *Samb.* Ἐμμὰ *Baſ. G. Big.* Αἰμὰν *Vat.* Ἀμὰν juxta *Epiphanium.* Μαὰν *Zonaras* cum Editione Complutina LXXII. Μαὼν in *Aliis*, & *Hieronymo.* Forſan ſcripſerit *Joſephus* Ἀμᾶν aut Ἐμμαοῦν.

t Αὐτοῦ] Forte αὐτῷ. COCC.

v Παρήγγελλε] Παρήγγελε *Hen.* παρήγγελε *Busb.*

x Νάβαλος,] Ναβαλος Ed Baſil. SPANH.

y Ἐκ κυνικῆς ἀσκήσεως πεποιημένος τ̃ βίον.] Habens vitam deteſtabilem *Rufinus.* SPANH.

z Γυναικὸς δ' ἀγαθῆς] Illud ὃ inſerui è *Cod. Vat.*

a Σωτηρίαν] Ἐπόχε? *Hen.* & *Busb.*

b Παρεκάλει,] Παρακαλεῖ? *Vat.*

ſtodes fuerimus. non crit autem ut ipſum pœniteat, ſi quid Davidi contulerit. At cum ii qui miſſi erant hæc peregiſſent ad Nabalum, ille inhumaniter admodum & aſpere eos excipit. nam ab iis percontatus, quis eſſet Davides, ut audivit eſſe Jeſſæi filium; nunc igitur, inquiebat, magnifice de ſe ſentiunt fugitivi, ſeque inſolentius efferunt, relictis dominis. Davides autem, cum hæc illi retuliſſent, gravius commovetur: & quadringentis quidem armatis ipſum ſequi juſſis, ducentis vero ad impedimenta cuſtodienda relictis (jam enim ſexcentos coëgerat) ibat contra Nabalum; poſtquam juraverat quod domum ejus ſuaque omnia *ea* nocte in nihilum redigeret. ſe enim non id ſolum ægre ferre, quod animo fuerit in ipſos ingrato, nihil eis largitus, qui ſeſe adverſus ipſum multa cum humanitate geſſerant: ſed & quod conviciis & maledictis eos impeteret, nulla injuria ab ipſis affectus.

Nabali mors. 1 Reg. c. 25.

7. Cum vero ſervus quidam, ex iis qui Nabali greges cuſtodiebant, heræ quidem ſuæ, Nabali vero uxori, enarraret, "quod Davides, miſſis *ali-*
"*quot de ſuis* ad maritum ejus, ne quod æquum
"quidem eſſet impetrârit, ſed è contra gravibus
"conviciis appetitus fuerit, cum *tamen* ipſis in gre-
"gum cura & cuſtodia ſe quammaxime benignum
"præſtiterit, hoc autem domino in damnum ceſ-
"ſiſſe"; illo iſta loquuto, Abigæa (ita enim vocabatur) cum aſinos clitellari juſſiſſet, & variis muneribus eos oneraſſet, ne verbo quidem facto ad maritum (nam ex ebrietate haud mentis compos erat) Davidi obviam proficiſcebatur. Illi autem per montis anguſtias deſcendenti occurrit Davides, cum viris quadringentis ad Nabalum contendens. Tum mulier, viſo illo, confeſtim deſiluit, & in faciem procidens adorabat, ſupplexque petebat ut nollet verborum Nabali meminiſſe: non enim ignorare eum nomini ſuo plane reſpondere. nam Hebræorum lingua Nabalus ſtultitiam denotat. Illa autem ſeſe excuſabat, quod neminem eorum viderit qui ab ipſo miſſi fuerant. "quare mi-
"hi, inquit, ignoſcas precor, Deoque gratias age,
"qui *per me* tibi obſtitit quo minus humano ſan-
"guine manus polluas. nam ille ipſe, ſi incon-
"minatus *à cæde* permanſeris, ab iis qui *in te* ma-
"ligni ſunt pœnas exiget. Mala enim quæ Naba-
"lum manent, illa in inimicorum tuorum capita
"recident. At mihi benignus ſis *obſecro*, & iſta à
"me accipere digneris; atque iram & indignatio-
"nem qua in maritum ejuſque domum commove-
"ris, mei in honorem remittas. Te enim decet
"manſuetudini conſueſcere & humanitati; præ-
"ſertim cum ſis regnaturus". Ille vero, muneribus acceptis, ait; "Deus ſane propitius te, ô mu-
"lier, ad nos hodie adduxit: alioqui craſtina tibi
"non illuxiſſet dies, cum juraverim hac ipſa no-
"cte everſum ire Nabali domum, veſtrumque ne-
"minem ſuperſtitem relicturum ex familia homi-
"nis maligni & in me meoſque ſumme ingrati.
"jam vero, tui curam gerente Deo, mature mihi
"obviam facta es, ut iram meam delinires. Sed
"Nabalus quidem, per te licet ſupplicio nunc
"eximatur, pœnam tamen non effugiet: ſui enim
"ſibi, ex alia occaſione, exitio erunt mores.

μῳ Δαβὶδ ἐβούλετο ἤδη χρόνον. [c] μετανοήσας δ' ὁδὸν Δαβὶδ ᾤχετο. ταῦτα δὴ τ πεμφθέντων Δαβιδηνῶν πρὸς τ Νάβαλον, ἀπανθρώπως σφόδρα καὶ σκληρῶς ἀπήντησεν. ἐρωτήσας γὰρ αὐτὸς, τίς ἐστι Δαβίδης, ὡς τ ἀγὸν ἤκουσεν Ἰεσσαίου, νυνὶ ἄρα, εἶπε, [d] μεγαλοφρονοῦσιν ἐπ' αὐτοὶ οἱ δραπέται καὶ σεμνύονται, [e] τοὺς δεσπότας [f] καταλιπόντες. ὀργίζεται δ' αὐτῶν φεισαμένων ὁ Δαβίδης· καὶ τετρακοσίους μὲν ὡπλισμένους αὐτὸς κελεύσας ἕπεσθαι, διακοσίους δὲ φύλακας τῶν σκευῶν καταλιπὼν, ἤδη γὰρ εἶχεν ἑξακοσίους, ἦλθε τὸν Νάβαλον ἐβάδιζεν, ὀμόσας ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ τὰ κτῆσιν [g] ὅλην ἀφανίσειν. ὁ γὰρ ἄχθεσθαι μόνον ὅτι γέγονεν ἀχάρις εἰς αὐτὸς, μηδὲν ἀποδοὺς πολλῇ φιλανθρωπίᾳ πρὸς αὐτὸν [h] χρησαμένοις· ἀλλ' ὅτι καὶ προσεβλασφήμησε καὶ κακῶς εἶπε, μηδὲν [i] ὑπ' αὐτῶν λελυπημένου.

ζ, Δούλος δέ τινος τῶν τὰ ποίμνια φυλαττόντων τὰ τοῦ Νάβαλος, πρὸς τὴν δέσποιναν μὲν αὐτοῦ, γυναῖκα δ' ἐκείνου, κατέπλου, "ὅτι πέμψας ὁ Δαβίδης αὐ-
"τῆς πρὸς τὸν ἄνδρα μηδενὸς τύχοι τῶν μετρίων, ἀλλὰ
"καὶ προσυβριστείη βλασφημίαις δειναῖς, πάσῃ σπου-
"αὐτὸς προνοίᾳ καὶ φυλακῇ τ ποιμνίων χρησάμενος,
"γεγονέναι ὢ τοῦτο [k] ὄπι τῷ κακῷ τῷ ἑαυτοῦ δεσπότου".
καὶ ταῦτ' ἐκείνος φήσαντος, [l] Ἀβιγάια, προσηγορεύετο γὰρ οὕτως, [m] ὀπισάζασα τοὺς ὄνους, καὶ πληρώσασα παντοίων ξενίων, καὶ μηδὲν εἰπεῖσα πάνδρι, ὑπὸ γὰρ μέθης ἀναίσθητος ἦν, ἐπορεύετο πρὸς Δαβίδην. [n] καταβαινούσῃ δὲ τὰ φανὰ ἑαυτοῦ ἔρως ἀπλώτησε Δαβίδης, [o] μετὰ τετρακοσίων ἐπὶ Νάβαλον ἐρχόμενος. θεασαμένη δ' αὐτὸν ἡ γυνὴ, κατεπήδησεν, καὶ πεσοῦσα ἐπὶ πρόσωπον [p] προσεκύνησε, καὶ τ μὲν Νάβαλος λόγων ἐδεῖτο μὴ μνημονεύειν· ὁ γὰρ ἀγνοεῖν αὐτὸν ὅμοιον ὄντα τῷ ὀνόματι. [q] Νάβαλος δὲ κατὰ τὴν Ἑβραίων γλῶτταν ἀφροσύνη δηλοῖ. αὐτὴ δ' ἀπελογεῖτο, μὴ θεάσασθαι τοὺς πεμφθέντας ὑπ' αὐτοῦ. "διὸ συγγίνωσκέ μοι, φησὶ, καὶ τῷ Θεῷ
"χάριν ἔχε, κωλύοντί σε μιαιφονίαν ἀνθρωπίνῳ αἵ-
"ματι. μένουσα γάρ σε καθαρὸν ἐκεῖνος αὐτὸς ἐκ-
"δικήσει τῶν πονηρῶν. ἃ γὰρ ἐκδέχεται κακὰ Νά-
"βαλον, ταῦτα καὶ τοῖς τῶν ἐχθρῶν σου κεφαλαῖς
"[r] συμπεσεῖ. χρυσοῦ δ' ὑμενής μοι, κρίνας [s] ἀξίαν
"τοῦ παρ' ἐμοῦ ταῦτα δέξασθαι, καὶ τὸν θυμὸν καὶ τὴν
"ὀργὴν τὴν ὅτι τὸν ἄνδρα μου [t] καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ εἰς
"τὴν ἐμὴν τιμὴν ἄφες. πρέπει γὰρ ἡμέρῳ σοι καὶ φι-
"λανθρώπῳ τυγχάνειν, καὶ ταῦτα μέλλοντι βασιλεύ-
"ειν". ὁ δ', τὰ δῶρα δεξάμενος, "ἀλλὰ σὲ, φη-
"σὶν, ὦ γύναι, Θεὸς ὑμενὴς ἦγαγε πρὸς ἡμᾶς τήμε-
"ρον· εἰ γὰρ ἂν τὴν ἐπερχομένην ἡμέραν εἶδες· ἐμοῦ
"τ οἶκον τ Νάβαλος μετὰ τῆσδε τ νυκτὸς ὁμόσαντος
"ἀπολέσαι, καὶ μηδένα ὑμῶν ἀπολείψειν ἀπὸ ἀνδρὸς
"πονηροῦ καὶ ἀχαρίστου πρὸς ἐμὲ καὶ τοὺς ἐμοὺς ἑταίρους [u] γε-
"νομένου. νυνὶ δὲ φθάσασα προέλαβες [x] καταμειλίξασθαί
"μου τὸν θυμὸν, κηδομένου σου τοῦ Θεοῦ. ἀλλὰ Νάβαλος
"μὲν, κἂν ἀφεθῇ νυνὶ μετὰ σὲ τῆς τιμωρίας, ὑπ' ἐμοῦ
"ἔχεται τὴν δίκην· ἀλλ' ὁ τρόπος αὐτὸν ἀπολεῖ, λα-
"βὼν αἰτίαν ἄλλην. η'. Ταῦτ'

c Μεταγνόησε] Μεταγνόησεν *Big. Samb.* & *Vat.* Attice. mox παραχώρησον *Vat.*

d Μεγαλοφρονοῦσιν] Μεγαφρονοῦσιν ἐφ' ἑαυτοὺς eodem ſenſu *Big.* & *Samb.* μεγαφρονοῦσιν ἐπ' αὐτοῖς *Vat.*

e Τοὺς δεσπότας] Οἱ τοὺς δεσπ. *Vat.*

f Καταλιπόντες.] Ita *MSS.* καταλείποντες & mox καταλείπων in *Editis*, *Aliiſque.*

g Ὅλην ἀφανίσειν.] Vox ὅλην deeſt *Vat.* mox ἀφανίσαι legunt *Hen.* & *Busb.*

h Χρησαμένοις·] *Coll. Voſſ.* & *Big.* χρησαμένους.

i Ὑπ' αὐτῶν λελυπημένου.] Παρ' αὐτῶν *Vat.*

k Ἐπὶ τῷ κακῷ] Ἐπὶ τῷ κακῷ διατοίχῃ *Vat.*

l Ἀβιγαία,] Ita quidem Codices *Joſephi* Gr. nec aliter LXXII. Ἀβιγαΐλη juxta *Epiphanium* ab origine *Abigail.*

m Ἐπισάζασα τοὺς ὄνους,] Sic *Baſ. G.* & *Vat.* Κθὶως ἐπισάξουσα *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Gall.* ἐπιδέξασα τοὺς ὄνους *Hen.* & *Busb.* ἐπάξασα τοὺς ὄνους legiſſe videtur *Epiphanius.*

n Καταβαινούσῃ] Ita cum ſex *MSS.* καταβαινούσης perperam in *Editis.*

o Μετὰ τετρακοσίων] Μετὰ τῶν τετρακοσίων *Vat.*

p Προσεκύνησε,] Προσεκύνησε *Hen. Busb.* & *Zonaras.*

q Νάβαλος δὲ κατὰ τὴν Ἑβραίων γλῶτταν ἀφροσύνῃ δηλοῖ,] נבל ἄφρων flagitioſus. SPANH.

r Συμπεσεῖ.] Ita cum *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* συμπίσοι *Big.* & *Vat.* (ἐμπεσεῖ *Coll. Voſſ.*) ἐμπίσοι *Samb.*

s Ἀξίαν δ'] Sic *Samb. Vat. Gall.* & *Epiphan.* (Legi ἀξίαν δ' vel ἄξιον τὸ vult *Cocceius*) ἄξιον *Baſ. G.* & *Big.*

t Καὶ τὸν οἶκον] Καὶ τὸν οἶκον δ' Νάβαλος *Vat.*

u Γενομένου.] Γενομένῳ *Vat.*

x Καταμειλίξασθαί μου τὸν θυμὸν,] Μειλίξασθαι *Vat.*

η'. Ταῦτ' εἰπὼν, ἀπολύει τὴν γυναῖκα. ἡ δ', εἰς τὸν οἶκον ἐλθοῦσα, καὶ καταλαβοῦσα τὸν ἄνδρα μὴ πολλῶν ἀωχούμενον καὶ κεκαρωμένον ἤδη, τότε μὲν οὐδὲν τῶν γεγονότων διεσάφει. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, νήφοντι ἅπαντα δηλώσασα, [y] παρεθῆναι [z] καὶ πᾶν ἐν αὐτῷ νεκρωθῆναι τὸ σῶμα ὑπὸ τῶν λόγων [a] καὶ τῶν ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἐποίησε. καὶ δέκα δὲ πλείους διατρίψασα ἡμέρας τὸν βίον κατέστρεψε ὁ Νάβαλος. ἀκούσας δ' αὐτὸν τεθνηκέναι ὁ Δαυίδης, [b] ἐκδεδικῆσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καλῶς αὐτὸν ἔλεγεν· ὑποπτεύειν γὰρ Νάβαλον ὑπὸ τῆς ἰδίας πονηρίας, καὶ δοῦναι δίκην [c] αὐτῷ καθαρὰν ἔχοντι τὴν δεξιάν. ἔγνω δὲ καὶ τότε τοὺς πονηροὺς ἐλαυνομένους ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ μηδένας τῶν ἐν ἀνθρώποις ὑπερορᾶσθαι, διδόναι δὲ τοῖς μὲν ἀγαθοῖς τὰ ὅμοια, τοῖς δὲ πονηροῖς [d] ἀξίαν διαφέρουσαν τῆς πονηρίας. πέμψας δ' αὐτὸς πρὸς τὴν γυναῖκα, συνοικήσουσαν καὶ γαμηθησομένην [e] καλεῖ πρὸς αὐτόν. ἡ δὲ [f] ἀναξίαν μὲν εἶναι καὶ ποδῶν ἅψασθαι τῶν ἐκείνου, πρὸς τοὺς παρόντας ἔλεγεν· ὅμως δὲ μὴ πάσης τῆς θεραπείας ἦκε. καὶ συνῴκησε μὲν αὐτῷ, πρότερον [g] λαμβάνουσα τὸν τιμὸν καὶ [h] διὰ τὸν τρόπον σώφρονα ὄντα καὶ δίκαιον· [i] τυχοῦσα δ' αὐτῆς, καὶ διὰ τὸ κάλλος. εἶχε δὲ Δαυίδης γυναῖκα πρότερον, τὴν ἐξ [k] Ἀβεσάρου πόλεως ἔγημε· [l] Μιχάλαν δὲ τὴν Σαοὺλος βασιλέως θυγατέρα, τὸν γαμούμενον δὲ Δαυίδῃ γυναῖκα, ὁ πατὴρ [m] τῷ Φελτίᾳ υἱῷ Λίσου συνέζευξεν, ἐκ πόλεως ὄντι [n] Γεθλᾶς.

θ'. Μετὰ ταῦτα τινὲς ἐλθόντες [o] τῶν Σιφλωῶν ἀπήγγειλαν τῷ Σαούλῳ, ὡς εἴη πάλιν Δαυίδης ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν, καὶ δυνατὸν συλλαβεῖν αὐτὸν, βουλομένῳ σφίσι χαρίζεσθαι. ὁ δὲ μυρίλιον ἐπιλέκτων [p] ἐβάδιζεν ἐπ' αὐτόν· καὶ νυκτὸς ἐπελθόντος, [q] ἐπεστρατοπέδευσεν [r] ἔν τινι τόπῳ [s] Σεκελὰ λεγομένῳ. Δαυίδης δ' ἀκούσας τὸν Σαοὺλον ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμψας κατασκόπους, ἐκέλευσε δηλῶν αὐτῷ, πῶς τὴν χώρας Σαοὺλος ἤδη [t] παρεληλύθη. τῶν δ' ἐν [u] Σεκελᾷ φρουούντων, ἀφανυκτερεύει [v] ἀφελαθὼν τοὺς ἰδίους, καὶ εἰς τὸ τοῦ Σαοὺλος στρατόπεδον παρεγένετο, ἐπαγόμενος τὸν ἐκ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Σαρουίας Ἀβισαῖον, καὶ [x] Ἀχιμέλεχον τὸν [y] Χετταῖον. τοῦ δὲ Σαοὺλος κοιμωμένου, καὶ περὶ αὐτὸν ἐν κύκλῳ τῶν ὁπλιτῶν καὶ τοῦ στρατηγοῦ [z] Ἀβενήρου κειμένων, ὁ Δαυίδης εἰσελθὼν εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ τοῦ βασιλέως, ὅτι αὐτὸς ἀναιρεῖ τὸν Σαοὺλον, ὑπῆγεν αὐτοῦ τὴν κοίτην [a] ἐν τῇ δορᾷ, τοῦτο γὰρ αὐτῷ παρεπεπόητο, ὅτι τὸν Ἀβισαῖον, βουλόμενον φανεῖσθαι καὶ πρὸς τοῦτο ὁρμῶντα, ἔπαυεν· ἀλλὰ τὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ [b] κεχειροτονημένον βασιλέα φύσει εἶναι δι-

8. Hæc loquutus mulierem dimisit. Illa vero, domum reversa virumque nacta cum multis epulantem & jam vino gravatum, tunc quidem nihil eorum quæ facta sunt *ei* exposuit: die vero sequenti, cum sobrio omnia declarasset, effecit ut vires ei solverentur, & totum corpus prope jam mortuum esset, propter *ejus* sermones & dolorem ex iis conceptum. nec pluribus diebus, quam decem, vita producta, eam cum morte commutavit Nabalus. Davides autem, ut illum defunctum esse acceperat, à Deo quidem eum merito vindicatum esse dicebat: suapte enim malitia interiisse Nabalum, sibique pœnas persolvisse dextram habenti cædis puram. Quin & tum didicit sceleſtos à Deo exagitari, ipsumque omnium hominum neminem negligere, sed bonis quidem similia rependere, malis vero pœnas, quas commeruerunt, infligere. Moxque missis ad uxorem ejus nunciis, ipsam, ut una secum esset sibique connubio jungeretur, ad se accersit. Illa ad eos, cum adessent, dicebat, se quidem indignam esse, quæ vel ad pedes ejus accederet; cum omni tamen observantia veniebat. ac illi quidem nupsit, hunc honorem consequuta & propter modestiam ejus bonosque mores; eundem vero promerita, etiam propter formæ gratiam. Davides autem uxorem antea habuit, quam ex urbe Abesaro duxerat: at Michalam Sauli regis filiam, prius Davidi nuptam, pater ipsius Phalti Lisi filio de civitate Gethla locaverat.

Davidem ira accensum in Nabalum placat Abigea. 1 Reg. c. 25.

Mittit Davides qui sibi Abigeam in matrimonium adducant. 1 Reg c. 25.

9. Aliquanto post Ziphenorum quidam venerunt, Sauloque nunciaverunt, Davidem rursum in eorum regione esse; seque illum capere posse, modo ipse vellet illis auxilio esse. Tum ille cum tribus hominum millibus ad eum *vestigandum* contendebat, & nocte appetente castra posuit in loco quodam, cui nomen Secela. Davides autem, ut audierat, Saulum contra se venire, missis exploratoribus, jussit sibimet nunciari, ad quem regionis locum Saulus jam accessisset. Cum vero illi *Saulum* apud Secelam esse narrassent, clam suis pernoctavit, aditque Sauli castra, adducto secum Abisæo, sororis suo Saruiæ filio, & Achimelecho Chettæo. Dum autem Saulus dormiret, & circa eum milites in ambitu jacerent una cum Abenero exercitûs duce, Davides, in regis tentorium ingressus, neque ipse regem, agnito ejus cubili ex hasta (ilia enim *humi* juxta eum defixa erat) interficere sustinuit, neque Abisæum permisit, qui & voluntate & impetu quodam ad eum occidendum ferebatur: sed, cum grave esse dixisset regem à Deo creatum interimere quantumvis pravum, ei enim

Saulus à Ziphenis Davidem persequitur. 1 Reg. c. 26.

Davides in castra ad Saulum ingreditur, dormientibus cunctis. 1 Reg. c. 26.

---

y Παρεθῶσαι καὶ πᾶν ἐν αὐτῷ νεκρωθῶσαι τὸ σῶμα ὑπὸ τῶν λόγων] Παρεθῆναι Hen. & Busb. utrumque fert ratio Grammatica. HUDS. Et ad solutionem membrorum, & penè ad mortem usque deduceretur. *Rufinus.* Infrà lib. VIII. c. 8. §. 5. δίθυς παρείθη &c. & Cap. 9. seq. §. 1. παρεθῆσαι αὐτῷ, τὴν δεξιάν· Item lib. XV. c. 7. §. 9. πτελαιρείθη (Gen. παρείθη) τὸ πλεῖστον Ἡρώδης· SPANH.

z Καὶ πᾶν ἐν αὐτῷ νεκρωθῶσαι τὸ σῶμα ὑπὸ τῶν λόγων] Καὶ πᾶν αὐτῷ *Vat.*

a Καὶ τὰ ἐπ' αὐτοῖς λύπης] Καὶ τῇ ἐπ' αὐτοῖς λύπῃ *Vat.*

b Ἐκδικηθῆναι] Ἐκδικηθῆναι μὲν αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Θ. *Big.* & *Samb.*

c Αὐτῷ καθαρὰν ἔχοντι] Αὐτῷ ἀφ' ἁπάτου καθαρᾶν legisse videtur *Epiphan.*

d Ἀξίαν ἐπιφέρουσαν] Οἰκείαν *Big.*

e Καλεῖ πρὸς αὐτόν] Ἐκάλει πρὸς ἑαυτόν *Hen.* & *Busb.*

f Ἀναξίαν μὲν εἶναι] Ita *Big.* & *Samb.* ἀναξία in *Editis*, *Aliisque.* οὐκ ἀξίαν *Zonar.*

g Λαμβάνουσα τὸν τιμὸν] Λαβοῦσα *Big. Samb.* & *Vat.*

h Διὰ τὸν τρόπον] Διὰ τὸ τὸν τρόπον σώφρονα εἶναι καὶ δίκαιον *Vat.*

i Τυχοῦσα δ' αὐτῆς,] Τυχοῦσα ταύτης *Big. Samb.* & *Vat.*

k Ἀβεσάρου πόλεως] Ἀβισάρου *Big. Samb.* & *Vat.* sane pro Ιεζραήλ Codicis *Divini*, miro dissensu. in *Epiphanii* libris *Ebisar* & *Bisar.*

l Μιχάλαν δὲ] Μελχὰν δὲ τὴν καὶ Μελχόλλαν *Vat.* videsis *Annott.* ad p. 337. in fine.

m Τῷ Φελτίᾳ υἱῷ Λίσου] Ita cum *Epiphanio*, (nisi quod Σεμεῖ pro Λισοῦ exstet in nonnullis Codicibus) aut Λαΐσου aut Λησοῦ. *Falti Ben Lais* in fundo Sacro. τῷ Φελτίου υἱῷ Λισῷ *Bas.* & *G.* τῷ Φελτίου (aut Βελτίου) υἱῷ Ελισσοῦ *Big.* (*Coll. Voss*) *Samb.* & *Vat.*

n Γεθλᾶς.] Mallem sane cum *Schotano* scribere Γεθθὰς ab Hebraïco *Gallim*, quod retinent *Epiphanii* codices. nec displicet Γεθλᾶς à simili voce Chaldaïca, ejusdem plane significationis, sive *collis* sive *involucrum* denotetur iis nominibus.

o Τῶν Σιφλωῶν] Σιφλωῶν, ἤτοι Ζιφαίων αἰτησ. τ. Σ. ὡς εἴη ὁ Δαβίδης εἰς τὴν χώραν *Vat.*

p Ἐβάδιζεν] Ἐβάδιζε πρὸς αὐτὸν *Vat.*

q Ἐπεστρατοπέδευσεν] Aut ἐπεστρατοπέδευσεν cum *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

r Ἔν τινι τόπῳ] Ἐπὶ τὴν Σικελὰν λεγομένην, & mox Σικελὰν *Vat.* Συκελὰν *Bas.* & *G.* Σακελὰν *Hen.* & *Busb.* Σικελὰ *Big.* Σικελὰ *Samb.* Σικιλὰ *Epiphan.* addita forsan litera Σ, pro Εκελὰ aut Εκιλά. Is enim locus in volumine Hebraïco est *Hachila*, in Græco τὸ ὄ. Αχελὰ, Ἐχελὰ & Εχιλὰ. & *Zonaræ* Εχιλάτ. collis septies mille passubus ab Eleutheropoli remotus, & *Habacuci* vatis monumento clarus.

s Σικελὰ λεγομένῳ.] Gen. Συκέλα. sed §. 10. seq. Σικέλαν (Gen. Σικέλαν) & seq. cap. 14. §. 5. εἰς Σικέλαν (Gen. Σικέλα.) SPANH.

t Παρεληλύθη.] Ita *Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis*, *Aliisque* παρεληλύθῃ.

u Σικελᾷ φρουούντων,] Hîc loci Σικέλᾳ *Big. Samb.* & *Epiphan.* Σικέλα *Vat.* Συκελᾷ *Bas.* & *G.*

v Διαλαθὼν τοὺς ἰδίους,] Καὶ λαθὼν τοὺς Ιουδαίους εἰς τὸ τοῦ Σ. *Vat.*

x Ἀχιμέλεχον] Ἀβιμέλεχον *Vat. Hen.* & *Busb.* ex LXXII.

y Χετταῖον.] Χετταίου *Vat.*

z Ἀβενήρου κειμένων,] Ἀβενήρου in quinque *MSS.* Ἀβενὴς *Zon.* ὡς τὸ ὄ. Abner *Hieronymus* & *Masoreta.*

a Ἐν τῇ δορατῷ,] Καὶ τὸ δόρυ juxta *Epiphanium.*

b Κεχειροτονημένον] In Sacro Codice hoc loco *unctus Dei* appel-

enim ultionem tempore ſuo venturam ab eo qui imperium dederat, conatum ejus reprimebat. Attamen ut appareret, quod cum potuiſſet eum occidere *manus* abſtinuerit, capta ejus haſta & aquæ lenticula, quæ *forte* Saulo quieſcenti erat admota, cum in caſtris nemo animadverterit, omnibus dormientibus, diſceſſit, ſecure omnia exſequutus, quibus, prout tempus ei concederet, auderetve, regios mulctavit. Torrentem vero tranſgreſſus, & conſcenſo montis vertice, unde facile poterat exaudiri, vociferatus ad Sauli milites, & ad Abenerum exercitûs ducem, è ſomno eos excitavit, atque ad hunc clamabat & populum. Cum autem *hoc* audierit exercitûs dux, & rogaverit quiſnam eſſet qui ſe nominatim appellaſſet, Davides ajebat, "Ego, "Jeſſæi quidem filius, à vobis vero profugus. Sed "quî fit, ut tu vir magnus, & apud regem cæte-"ris honore prælatus, negligenter adeo cuſtodie-"ris domini corpus? num tibi magis volupe eſt "ſomnum capere, quam ejus ſalutis curam gere-"re? Hæc enim mortis ſupplicio digna ſunt: quip-"pe qui quoſdam è noſtris in caſtra ad regem & "alios omnes ingreſſos non perſenſiſtis. Quære i-"taque ubi ſit haſta regis & aquæ lenticula, & "diſces quantum mali in caſtris commiſſi vos la-"tuit". Saulus autem, agnita Davidis voce, intellectoque quod, cum deprehendiſſet eum à ſomno & cuſtodum negligentia proditum, non tamen occiderit, ſed peperçerit, cum juſte eum perimere potuiſſet, gratias pro ſalute ſe illi habere dicebat: hortabaturque ut ſumpta fiducia, & nihil amplius mali ab ipſo metuens, domum ſuam reverteretur. ſibi enim perſuaſum eſſe, quod non ſeipſum ita amaret, ac ab ipſo diligeretur; cum quidem eum, qui illum cuſtodire poſſet & multa benevolentiæ indicia dederit, perſequeretur; & ad vitam tamdiu in exſilio ſummaque de anima ſua ſolicitudine agendam adigeret, abſque *omni* amicorum & cognatorum conſortio: ipſe vero adhuc ab eo ſæpius conſervaretur, animamque ſuam manifeſtum in diſcrimen adductam *ab eo* ſalvam recipereret. Davides autem juſſit aliquem ab eo mitti, qui haſtam peteret & aquæ lenticulam: iſto adjecto, fore ut Deus ipſos ex ingenio utrumque ſuo factiſque inde prodeuntibus judicaret; qui norit, quod, cum te hodie occidere potuiſſem, manus abſtinuerim.

Davidi gratias agit Saulus, quod vitæ ipſius pepercerit. 1 Reg. c. 26.

Davides ad Anchum Gittæ regem ſe confert. 1 Reg. c. 27.

10. Et quidem Saulus, cum iterum ex Davidis manibus evaſiſſet, in regiam & patriam ſuam reverſus eſt: at Davides, veritus ne quando à Saulo caperetur ſi illic maneret, ſibi conſultius eſſe putabat, ut in Palæſtinam aſcenderet, ſeque illius intra fines contineret. Itaque cum ſexcentis, quos *forte* circa ſe habuit, ad Anchum concedit Gittæ regem. illa autem erat una è quinque *Palæſtinis* civitatibus. Cumque illum viroſque *ſuos comites benigne* excepiſſet, locumque ad habitandum dediſſet,

νὸν ἀποκτεῖναι, κἂν ᾖ πονηρὸς, ἥξειν γὰρ αὐτῷ φῶς τοῦ δόντος τὴν ἀρχὴν σὺν χρόνῳ τὴν δικὴν, ἐπίσχε τὴν ὁρμῆς. σύμβολον δὲ τοῦ κτεῖναι δυνηθεὶς [c] ἀποσχέσθαι, λαβὼν αὐτοῦ τὸ δόρυ, καὶ τὴν [d] φακὴν τοῦ ὕδατος, [e] ὃς κοιμωμένῳ παρέκειτο τῷ Σαούλῳ, μηδενὸς αἰσθομένου τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, πάντων δὲ κατακοιμωμένων, ἐξῆλθεν ἀδεῶς πάντ' ἐργασάμενος, ὅσα καιροῦ [f] δεινὸς αὐτῷ καὶ τόλμης, διέθηκε τοὺς τοῦ βασιλέως. Δραθεὰς δὲ τὸ χειμαῤῥοῦν, καὶ ὅπη τοῦ κορυφοῦ ἀνελθὼν τοῦ ὄρους ὄφεν ἔμελλεν [g] ἐξακουσθήσεσθαι, ἐμβοήσας τοῖς στρατιώταις τοῦ Σαούλου καὶ τῷ στρατηγῷ [h] Ἀβεννήρῳ, διανίσησιν αὐτοὺς ἐκ τοῦ ὕπνου, τοῦτόν τε ἐφώνει καὶ τὸν λαόν. ἐπακούσαντος δὲ τοῦ στρατηγοῦ, καὶ τίς ὁ καλέσας αὐτὸν [i] ἐστὶν ἐρομένου, Δαυίδης εἶπεν, "ἐγὼ, παῖς μὲν Ιεσσαίου, "φυγὰς δὲ ὑμέτερος. ἀλλὰ τί δή ποτε, μέγας τις ὢν, "καὶ τὴν πρώτην ἔχων φέρῃ τῷ βασιλεῖ τιμὴν, οὕτως "ἀμελῶς τὸ τοῦ δεσπότου φυλάσσεις σῶμα; καὶ ὕπνος "ἡδίων ἐστί σοι τῶν τούτου σωτηρίας καὶ κηδεμονίας; θανάτου "γὰρ παῦται ἄξια καὶ τιμωρίας, οἵ γε μικρὸν ἔμπροσθε εἰσ-"ελθόντας πυνὰς [k] ἡμῶν εἰς τὸ στρατόπεδον, ὅπου τὸν βα-"σιλέα καὶ πάντας τοὺς ἄλλους, οὐκ ἐνοήσατε. ζήτησον δὲν "τὸ δόρυ τοῦ βασιλέως καὶ τὴν φακὴν τοῦ ὕδατος, καὶ μα-"θήσῃ πηλίκην ὑμᾶς ἔλαθε κακὴν [l] ἐντὸς γιγόμενον". Σαοὺλος δὲ γνωρίσας τὴν [m] τοῦ Δαυίδου φωνὴν, καὶ μαθὼν ὅτι [n] λαβὼν αὐτὸν ἔκδοτον ὑπὸ τοῦ ὕπνου καὶ τὴν τῶν Φυλαστίνων ἀμέλειαν οὐκ ἀπέκτεινεν, ἀλλ' ἐφείσατο δικαίως ἂν αὐτὸν ἀνελὼν, χάριν ἔχειν αὐτῷ τῆς σωτηρίας ἔλεγε· καὶ παρεκάλει θαῤῥοῦντα, καὶ μηδὲν ἔτι πίστεως δεινὸν ἐξ αὐτοῦ φοβούμενον, [o] ἀναχωρεῖν [p] ὅπη τὰ οἰκεῖα. πεπεῖσθαι γὰρ ὅτι μηδ' αὐτὸν ἔτως ἀγαπήσειεν; ὡς ὑπὸ ἐκείνου σέσεσται, ὃς τὴν μὲν φυλάττειν αὐτὸν δυνάμενον καὶ πολλὰ δείγματα τῆς διοίας παρεσχημένον ἐλαυόσι, καὶ τοσοῦτον ἐν φυγῇ χρόνον καὶ τοὺς [q] περὶ τὴν ψυχὴν ἀγωνίας ἠνάγκασε ζῆσαι, φίλων καὶ συγγενῶν ἔρημον. αὐτὸς δ' [r] ὁ παύεται πολλάκις ὑπὸ αὐτοῦ σωζόμενος, ἀδὲ τὴν ψυχὴν φανερῶς ἀπολλυμένην λαμβάνων. ὁ δὲ Δαυίδης πέμψασθαι ἀπολαβεῖν ἐκέλευσε τὸ δόρυ καὶ τὴν φακὴν τοῦ ὕδατος· ἐπιπὼν, ὡς ὁ Θεὸς ἑκατέρῳ τὴν ἰδίας φύσεως καὶ τὴν κατ' αὐτὸν πεπραγμένων ἔρεις δικαίας, ὃς, ὅτι καὶ καθ' τὴν παροῦσαν ἡμέραν ἀποκτεῖναί σε δυνηθεὶς ἀπεχόμην, οἶδε.

ι'. Καὶ Σαοὺλος μὲν, δεύτερον ἀφυγὼν τὰς Δαυίδου χεῖρας, εἰς τὰ βασίλεια καὶ [s] τὴν οἰκείαν ἀπηλλάττετο· φοβηθεὶς δὲ Δαυίδης μὴ μένων αὐτόθι συλληφθῇ ὑπὸ τοῦ Σαούλου, [t] συμφέρειν ἔκρινεν, [v] εἰς τὴν Παλαιστίνην ἀναβὰς, διατρίβειν ἐν αὐτῇ. καὶ μετὰ τῶν ἑξακοσίων, οἳ περὶ αὐτὸν ἦσαν, ἀφικνεῖται [x] πρὸς Αγχοῦν τὸν Γίτθης βασιλέα. [y] μία δ' ἦν αὕτη [z] τῶν πέντε πόλεων. δεξαμένου δ' αὐτὸν τοῦ βασιλέως σὺν τοῖς ἀνδράσιν, καὶ δόντος οἰκητήριον, ἔχων

pellatur. Recte hoc ita reddit: nam *unctus* non eſt niſi *conſtitutus*. Errant qui de oleo cogitant, ubi de unctione agitur. REL.

c Αποσχέσθαι] Ita *Vat.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Epiphan.* ἀπέχεσθαι *Baſ. G.* & *Big.*

d Φακὸν τοῦ ὕδατος,] צפחת מים Φακὸς ὕδατος. REL. Urceolum aquæ *Ruſin.* Φακὸν τὸ κλίνης· Athenæ. l. x. p 413. B. Juſtin. Paræneſ. p. 35. D. φακὸν ἐκ χαλκοῦ· SPANH.

e Ος κοιμωμένῳ] Ος ἐν παρ' αὐτῷ κείμενος κοιμωμένῳ τῷ Σαούλῳ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ὃς ἐν παρ' αὐτῷ κείμενος τῷ Σαούλῳ *Vat.* τὸ παρ' αὐτῷ κείμενον *Hen.* & *Busb.*

f Δόντος αὐτῷ] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* διδόντος.

g Εξακουσθήσεσθαι,] Εξάκουσος εἶναι *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* & mox ἐμβοήσας *Hen.* βοήσας *Vat.*

h Ἀβεννήρῳ,] Ἀβεννέρῳ in quinque *MSS.* & ſtatim αὐτὸν *Vat.*

i Ἐστὶν ἐρομένου,] Vocem ἐστὶν non agnoſcit *Vat.*

k Ημῶν εἰς το στρατόπεδον,] Υμῶν juxta *Vet. Interpr.*

l Εντὸς γιγόμενον.] Εντὸς γεγονυῖαν *Vat.* ἐντὸς γιγομένης legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

m Τοῦ Δαυίδου φωνὴν,] Τοῦ omittunt quinque *MSS.*

n Λαβὼν αὐτὸν ἔκδοτον] Nil ergo cauſæ, eſt cur Act. 11. 23. ἔκδοτον λαβόντες ſuſpectum videatur quibuſdam. REL.

o Αναχωρεῖν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα.] Αναχωρῆσαι *Vat.*

p Επὶ τὰ οἰκεῖα.] Græci permutant hos loquendi modos, ἐπὶ τὰ ἴδια, ἐπὶ τὰ αὐτοῦ, ἐπὶ τὰ οἰκία, qui idem notant. Sic quoque τὰ οἰκία τοῦ Περιφαντος, & τὰ τοῦ Περιφαντος id eſt domus Periphantis. REL.

q Περὶ τὴν ψυχὴν] Περὶ ψυχὴν *Vat.*

r Οὐ παύεται] Οὐ παύει ὑπὸ σύτοῦ σωζόμενος καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ φανερῶς *Vat.*

s Τὴν οἰκείαν] Τὰ οἰκίαν præferunt *Big.* & *Samb.* confer 1 Reg. 26. 25.

t Συμφέρειν ἔκρινεν,] Τοῦτο συμφέρειν *Big. Samb.* & *Vat.*

v Εἰς τὴν Παλαιστίνην] Εἰς τὴν Παλαιστίνων ἀναβὰς *Vat.* εἰς τὰς Παλαιστίνης καταβὰς juxta *Epiphanium.* HUDS. Id eſt, regionem Philiſtæorum. REL.

x Πρὸς Αγχοῦν] Πρὸς Αχὶ, ἤτοι Αγχοῦς τὸ Αγχουσον *Vat.*

y Μία δ' ἦν αὕτη] Conf. Cap. ſup. 1. §. 1. SPANH.

z Τῶν πέντε πόλεων.] Τῶν Παλαιστίνων πόλεων *Epiphan.*

a Αχι-

ἔχων ἅμα καὶ τὰς δύο γυναῖκας [a] Αχιμαὰν καὶ Αβιγαίαν διῆγε [b] ἐν τῇ Γίτθᾳ. Σαούλῳ δὲ ταῦτα ἀκηκοότι λόγος οὐκ ἔτι ἦν πέμπειν ἐπ' αὐτὸν ἢ βαδίζειν. δὶς γὰρ ἤδη κινδυνεῦσαι σφόδρα μικρὸν ἐπ' ἐκείνῳ γενόμενον, συλλαβεῖν αὐτὸν ἀπροσδόκητος. Δαυίδῃ δ' οὐκ ἔδοξεν ἐν τῇ πόλει τῇ Γιτθῶν μένειν· ἀλλ' ἐδεήθη τοῦ βασιλέως αὐτῶν, ἵν', ἐπειδὴ φιλανθρώπως αὐτὸν ὑπεδέξατο, καὶ τοῦτο χαρίσηται, τόπον τινὰ τῆς χώρας δοὺς αὐτῷ πρὸς κατοίκησιν. αἰδεῖσθαι γὰρ Δαβίδην ἐν τῇ πόλει βαρὺς [c] αὐτῷ καὶ φορτικὸς εἶναι. δίδωσι δ' [d] Αγχῆς αὐτῷ κώμην τινὰ [e] Σικελλαν καλουμένην. ἐν βασιλεύσας ὁ Δαυίδης ἀγαπῶν, ἴδιον κτῆμα [f] ἐπίστευεν εἶναι καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν ἄλλοις δηλώσομεν. ὁ δὲ χρόνος, ὃν κατῴκησεν Δαυίδης [g] ἐν Σικέλλᾳ τῆς Παλαιστίνης, ἐγένετο [h] μῆνες τέσσαρες πρὸς ταῖς εἴκοσιν ἡμέραις· [i] καὶ ἐπερχόμενοι ἔλαθον τοῖς πλησιοχώροις τῆς Παλαιστίνων [k] Σερρίτας καὶ Αμαληκίτας, διήρπαζεν αὐτῶν τὴν χώραν· καὶ λείαν πολλὴν κτηνῶν καὶ καμήλων λαμβάνων ὑπέστρεφεν. [l] ἀνθρώπων γὰρ ἀπέχετο, δεδιὼς μὴ καταμηνύσωσιν αὐτὸν πρὸς Αγχῆν τὸν βασιλέα. τὸ μέντοι γε τῆς λείας μέρος αὐτῷ δωρεὰν [m] ἔπεμπε. τοῦ δὲ βασιλέως πυθομένου, [n] τίσιν ἐπιτεθέμενος τὴν λείαν ἀπήλασε, τοῖς πρὸς τὸν νότον [o] τῶν Ιουδαίων τεταγμένοις καὶ ἐν τῇ πεδιάδι κατοικοῦσιν εἰπών, πείθει τὸν [p] Αγχῆν φρονῆσαι ὕτως. ἤλπισε γὰρ ἐκεῖνος, ὅτι Δαυίδης [q] ἐπολέμησε τὸ ἴδιον ἔθνος, καὶ δοῦλον ἕξειν [r] παρ' ὃν ζῇ χρόνον, ἐν τοῖς αὐτοῦ καταμένοντα.

Gittæ degebat una cum duabus ſuis uxoribus Achima & Abigæa. Saulo autem, hac de re certiori facto, non jam curæ erat aut contra eum proficiſci, aut ut milites mitteret. jam enim bis adeo periclitatum fuiſſe, ut parum abfuerit quin in ejus manus incideret, dum eum capere moliretur. Davidi autem non placuit in Gittenſium urbe *diutius* manere: ſed regem eorum oravit, ut, cum benigne eum exceperit, hoc etiam concederet, ut locum ſibi aliquem in regione *campeſtri* ad habitandum daret. vereri enim ne, ſi in urbe moraretur, ipſi moleſtiæ eſſet onerique. Tum Anchus vicum quendam, Sicellam nomine, ei donavit. quem Davides *etiam* regnum adeptus, quod eum dilexerit, pro privata ſua poſſeſſione habuit, ejuſque ſimiliter poſteri. Sed de his quidem alibi dicemus. Temporis autem ſpatium, quo Davides in Sicella moratus eſt, conficiebat quatuor menſes cum viginti diebus. atque in vicinæ regionis Palæſtinos, Serritas & Amalecitas, clam *Gittenſibus* incurſiones faciens, terram eorum diripiebat, multaque jumentorum & camelorum præda auctus revertebat. Nam hominibus abſtinebat, præ metu ne ſe Ancho regi indicarent. Manubiarum tamen partem ei dono mittebat. Rege autem quærente quoſnam adortus prædam abegerit, cum dixiſſet Judæos ad meridiem poſitos & planitiem incolentes, Ancho *facile* perſuadet ut ita ſentiret. in eam enim ſpem venerat, Davidem cum gente ſua pugnas conſeruiſſe, ſibique, dum viveret, ſervum futurum eſſe, ſuis in terris ſubſiſtentem.

Davidi locus in Paleſtina ad habitandum datur. 1 Reg. c. 27.

ΚΕΦ. ιδ'.

Ως Σαὴλ, οὐκ ἀποκεκαμένου τοῦ Θεοῦ περὶ τῆς πρὸς τοὺς Παλαιστίνους μάχης, παρεκάλει τὴν ἐγγαστρίμυθον ἀνάγειν αὐτῷ τὴν τοῦ Σαμουήλου ψυχήν· καὶ ὡς ἐκεῖνος, Εβραίων τῇ μάχῃ ἡττηθέντων, μετὰ τῶν παίδων αὐτοῦ ἀπέθανεν.

Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν, τῶν Παλαιστίνων ὅλον τοὺς Ισραηλίτας στρατεύειν διεγνωκότων, καὶ πανστρατιὰν ἀθροίσαντες πρὸς τοὺς συμμάχους ἅπαντας, ἵνα [s] συμπερῶσιν αὐτοῖς εἰς τὸν πόλεμον εἰς [t] Ρεγγᾶν, ὅθεν ἔμελλον ἀθροισθέντες ἐξορμᾶν ὅλον τοὺς Εβραίους, ὁ τῶν Γιτθῶν βασιλεὺς [v] Αγχῆς [x] συμμαχήσασθαι τὸν [y] Δαυίδην αὐτῷ μετὰ τῶν ἰδίων ὁπλιτῶν ὅλον τοὺς Εβραίους [z] ἠξίου. τοῦ δὲ προθύμως ὑποδεχομένου, καὶ φήσαντος δεῖσθαι καιρὸν, ἐν ᾧ τὴν ἀμοιβὴν αὐτῷ τῆς εὐεργεσίας καὶ τῆς ξενίας [a] ἀποδώσειν· καὶ ποιήσειν αὐτὸν φύλακα τοῦ σώματος μετὰ τὴν νίκην, καὶ τοῦ ἀγῶνος τοῦ πρὸς τοὺς πολεμίους κοινωνὸν χωρήσασθαι αὐτοῖς, ἐπηγγείλατο, [b] τῇ τῆς τιμῆς καὶ πίστεως ὑπερβολῇ τὸ πρόθυμον [c] αὐτοῦ μᾶλλον αὔξων.

CAP. XIV.

Ut Saulus, ſilente Dei oraculo, ventriloquam obſecrabat, ut ſibi excitaret Samueli animam: utque ille, Hebræis prælio ſuperatis, cum filiis ſuis occumbebat.

SUB idem tempus, cum Palæſtini in Iſraëlitas exercitum educere decreviſſent, & circumquaque ad auxiliares ſuos omnes miſiſſent, ut ad bellum gerendum convenirent Rengam, unde conferti in Hebræos impetum facturi erant, Anchus rex Gittenſium Davidem orabat, ut cum copiis ſuis ſeſe ei ſocium adjungeret *in expeditione* contra Hebræos. Illo vero prompte operam ſuam pollicente, dicenteque adeſſe tempus pro beneficiis gratiaque hoſpitali vicem rependendi; *rex*, ut honorem & *benevolentiæ* fidem promittendo alacritatem ejus augeret, fore denunciavit ut corporis cuſtodiæ illum admoveret poſt victoriam, & ſi daretur cum hoſtibus ex animi ſententia acie dimicare.

Davides Gittenſium regi auxilium pollicetur. 1 Reg. c. 28.

2. Jam

---

a Αχιμαὰν] Αχιμαὰν ἤτοι Αχινώμην *Vat.* Αχινόαν *Epiphan.* Αχινὰν forſan pro Αχινὰν, quæ eſt *Achinoam* in Bibliis Hebr. Αχινάαμ *Interpp.* LXXII.

b Εν τῇ Γίτθᾳ.] Ita in pleriſque *MSS.* in *Editis*, *Aliiſque* ἐν Γίτθῃ.

c Αὐτῷ δὲ φορτικὸς εἶναι.] Αὐτῷ deeſt *Vat.*

d Αγχῆς] Αγχους *Vat.*

e Σίκελλαν καλουμένην.] Σικέλλαν *Baſ.* & G. & parvo cum diſcrimine Σικελὰν in *Big.* & *Samb.* mox tamen Σικελὰ *Samb.* Σικελὰν *Epiphan.* forſan pro Σικλαγὰν aut Σικλεγὰν ab origine *Siclag* aut Σικελὰγ *Interpretum* LXXII. HUDS. Conf. §. 9. præced. SPANH.

f Ελπισεν εἶναι] Ενόμιζεν *Vat.*

g Εν Σικέλλᾳ] Εν τῇ Σικελλᾳ *Vat.*

h Μῆνες τέσσαρες] In Bibliis Hebr. *annus & quatuor menſes.*

i Καὶ ἐπερχόμενοι] Καὶ abeſt *Samb. Big. Vat.* & *Epiphan.*

k Σερρίτας καὶ Αμαληκίτας,] Ita *Big. Samb.* & *Epiphan.* Σαρρίτας *Baſ.* & *G.* omnes illi pro integra voce Γεσερρίτας aut Γεσυρρίτας. namque natio iſta Hebræis *Geſuri*, Græcis autem Interpretibus Γεσιρεὶ & Γεσιζεὶ & Γεσυρεί. Plane Γεσιρείτας in *Cod. Vat.* HUDS. Pro iis Geſchuræos & Girzæos habet 1 lib. Samuel. 27. 8. Γαρσίτας ſcripſiſſe puto Joſephum. REL. (Gen. Σαρρίτας) vel Σαρεί· ſupra urbs Σαρὶς Cap. XII. §. 4. SPANH.

l Ανθρώπων γὰρ ἀπείχετο,] Sacræ Literæ dicunt *eum nec virum nec mulierem conſervaſſe, ne ſe regi indicarent.*

m Επεμπε.] Επεμψε *Vat.*

n Τίσιν ἐπιτεθέμενος] Τίσιν ἐπιθέμενος *Vat.*

o Τῶν Ιουδαίων τεταγμένοις] Τοῖς Ιουδαίοις *Big.* & *Samb.*

p Αγχῆν] *Coll. Voſſ.* & *Big.* Αγχίνην.

q Επολέμησε] Εμίσησε *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.*

r Παρ' ὃν ζῇ χρόνον] Ita ex *MSS.* παρ' ὃν ζῇ in *Editis.*

s Συμπαρῶσιν αὐτοῖς] Παρῶσιν *Vat.*

t Ρεγγᾶν,] Σινᾶν aut Σενᾶν aut Σόναν. Vide p. 354. in princip. & confer 1 *Reg.* c. 28. v. 4.

v Αγχῆς] Αγχίσης hîc & paulo ſupra *Big. Gall.* & *Samb.* Αγχους συμμαχήσειν τὸν Δαβίδην αὐτῷ μετὰ τῶν ἰδίων ὁπλιτῶν ὁπλίδος *Vat.*

x Συμμαχήσαντα] Lege συμμαχήσοντα. COCC.

y Τὸν Δαυίδην αὐτῷ μετὰ τῶν ἰδίων ὁπλιτῶν] Deeſt in Gr. ſexcentorum. SPANH.

z Ηξίου.] Forte ἄγειν ἠξίου, aut ſimile quid. COCC.

a Αποδώσειν·] Αποδώσειν αὐτὸν, καὶ φύλακα τοῦ σώματος μετὰ τὴν νίκην καὶ τοὺς ἀγῶνας τοὺς πρὸς τοὺς π. κ. τ. χωρήσαντα αὐτοῖς ἐπηγγείλατο ποιήσειν αὐτὸν *Big. Samb.* & *Vat.* HUDS. Lege ἀποδώσ. COCC.

b Τῇ τῆς τιμῆς] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* deeſt τῆς.

c Αὐτοῦ μᾶλλον αὔξων.] Αὐτῷ *Vat.*

XV. *Saulus à Deo desertus ventriloquam consulit. 1 Reg. c. 28.*

2. Jam Saulus, Hebræorum rex, divinos quidem & ventriloquos, & quicunque hujusmodi artem exercerent è regione *sua* expulerat, præter prophetas. Cum vero audisset jam in propinquo esse Palæstinos, & non procul ab urbe Suna in planitie positâ castra metatos esse, cum copiis suis ad eos properavit. Cumque accessisset ad montem quendam Gelboë vocatum, è regione hostium consedit. Non temere autem perturbatur animadverso hostium exercitu, quem & numero & viribus suo præstare secum reputavit: Deumque per prophetas orabat ut ei de pugna ejusque eventu *aliquid* prædicere dignaretur. Cum vero Deus non responderet, majori adhuc commotus est terrore, animoque concidit, malum, quale verisimile *erat*, mente præsagiens, si Deus sibi in auxilium non adforet. Attamen quæri sibi jubet mulierculam aliquam ex ventriloquis, & mortuorum animos evocare peritam, quasi sic intellecturus an res ex ipsius sententia processuræ essent. nam ventriloquorum genus, ciens defunctorum animas, per eas quæ sint eventura scisitantibus prædicit. Cumque fuisset à quodam è suis ei nunciatum, hujusmodi mulierculam esse in urbe Endoro, insciis omnibus in exercitu & mutato regio habitu, assumptis duobus è suis quos sibi fidissimos esse novit, nocte Endorum venit ad mulierem; eamque obsecrabat ut divinaret, sibique excieret animam illius, quem ipse ei dixerit. Illa autem repugnante, dicenteque non contempturam esse regem, qui hoc divinorum genus *suis è finibus* exterminaverat, neque humanum esse factum, ut qui ab ipsa nulla lacessitus esset injuria eam insidiis ad vetita eliceret, quibus patrandis deprehensa ad supplicium traheretur; juravit *rex* neminem *hoc* rescisturum esse, nec alteri *cuipiam* ejus divinationem proditurum, sed fore *eam* extra omne periculum. Ut vero jurejurando omnem ei timorem excussisset, jussit ut ipsi animam Samueli excitaret. Illa autem ignorans quis esset Samuelus, ab inferis hunc evocat. Cumque ille apparuisset, mulier, conspicata virum gravem & majestate Deo similem, perturbatur, & ad adspectum perculsa, nonne tu es, inquit, Saulus rex? nam *ei* illum indicavit Samuelus. Cum vero ille annuisset, & rogaret unde orta esset ejus perturbatio, ajebat se videre quendam ex *terra* ascendentem specie divina. Cumque ille dicere jussisset, qua is qui apparuit similitudine esset, quove habitu, & qua ætate: eum jam senem quidem esse respondebat, formaque illustri, penula vero sacerdotali amictum. Ex hisce rex Samuelum *hunc* esse agnovit, & in terram procidens salutabat *eum* & adorabat. Anima autem Samueli interrogante, cur eam sedibus *suis* emoveri elicique fecerit? de necessitate querebatur *Saulus*, nam hostes sibi graves incumbere, ipsumque magnis in præsentia angustiis premi, à Deo desertum, ac neque per

Samuelus ab inferis excitus. 1 Reg. c. 28.

Β'. Ετυχε ὴ Σάυλ⊖, ὁ τ̃ Εβρ̃αίων βασιλεὺς, τὰς [d] μὲν μάντεις κ̀ τοὺς ἐγγ̃αστριμύθους, κ̀ πᾶσαν τ̀ τοιαύτ̃ω τ̃εχνην ἐκ τ̃ χώρας ἐκβεβληκὼς, ἐξ̃ω τ̃ ϖ̃ροφητ̃ῶν. ἀκηούσας ὴ τοὺς Παλαισ̃ίνους ἤδη παρόντας, ⊂ ἐγ̃ισ̃ας [e] Σούνης πόλεως ἐν τ̃ῷ πεδίῳ κειμένης ἐσ̃ατοπεδ̃ευκότας, ἐξ̃ώρμησεν ἐπ' αὐτοὺς μ̃ τ̃ δυνάμεως. κ̀ ϖ̃ροσμ̃ιγνύμεν⊖ ϖ̃ρὸς ὄρει τινὶ [f] Γελβυ̃ὲ καλουμένῳ, βάλλεται σ̃ρατόπεδον ἀντικρὺ τ̃ πολεμίων. ϖ̃αράβλει σ̀ αὐτὸν, [g] ὀχ ὡς ἔτυχεν, ἰδόντ̃α ἡ τ̃ ἐχθρῶν δυ̃αμις, πολλὴ π ὖσα κ̀ τ̃ [h] οἰκείας κρείττ̃ω ὑ̃ονοουμένη· κ̀ τ̀ Θεὸν λ̃ιτ̀ τ̃ ϖ̃ροφητ̃ῶν ἠρώτα ϖ̃ῶς τ̃ μάχης κ̀ ὅ ϖ̃ῶς ταύτ̃ῳ ἐσομένη τέλους ϖ̃ροειπ̃εῖν. οὐκ ἀποκρινομένου ὴ ὅ Θεοῦ, ἔτι μᾶλλον ὁ Σάυλ⊖ κατέδεισε, κ̀ τ̃ῷ ψυχ̃ῷ κατέπεσε· τὸ κακὸν, οἷον εἰκὸς, ἀ ϖ̃αρόντ⊖ αὐτῷ κ̃ χεῖρα ὅ Θεοῦ ϖ̃ροορώμεν⊖. ζ̃ητ̃ῆναι σ̀ αὐτῷ κελεύει [i] γυναῖόν τι τ̃ ἐγ̃αστριμύθων, κ̀ τὰς τ̃ τεθνηκότων ψυχὰς [k] ἐκκαλ̃ούμενον, ὡς ἂτ⊖ γνωσόμεν⊖ εἰ κ̃ νοτ̃ῷ χωρεῖν αὐτῷ [l] μέλλοι τὰ ϖ̃ράγματα. τὸ γὰ τ̃ ἐγ̃αστριμύθων γέν⊖, ἀνάγον τὰς τ̃ νεκρῶν ψυχὰς, δι' αὐτῶν ϖ̃ρολέγ τοῖς δεομένοις τὰ ἀποβησόμενα. μηνυθέντ⊖ σ̀ αὐτῷ ϖ̃ᾷ τιν⊖ τ̃ οἰκετῶν [m] εἶναί τι γυναῖον τοι̃ῦτον ἐν πόλει [n] Ενδώρῳ, λαθὼν πάντας τὰς ἐν τ̃ῷ σ̃ρατοπέδῳ, κ̀ [o] ἀπεκδὺς τ̃ῷ βασιλικῷ ἐσ̃ῆτα, δύο ϖ̃αραλαβὼν οἰκέτας, ὡς [p] ἴδοι πισ̃οτ̃άτους [q] ὄντας, [q] ἦκεν εἰς τ̃ῷ Ενδωρον ϖ̃ρὸς τ̃ῷ γυναῖκα, κ̀ ϖ̃αρεκάλ μαντεύασ̃αι κ̀ ἀνάγειν αὐτῷ ψυχ̃ῷ, ὅ̃περ ἂν αὐτὸς εἴ̃ποι. τ̃ ὴ γυναικὸς ἀ̃ποματ̃αχομένης κ̀ λεγούσης ὡ καταφρονήσειν ὅ βασιλέως, ὃς [r] τ̃ὸτ⊖ ἦν⊖ τ̃ μάντεων ἐξ̃ήλασεν, ὂμ̃ὶ αὐτὸν ὴ ϖ̃ιεῖν καλῶς ἀδικηθέντ̃α μηδὲν ὑ̃ὑ' αὐτ̃ῆς, ἐνεδρεύοντ̃α ὴ εἰς τὰ κεκωλυμένα λαβεῖν αὐτ̃ῷ ἵνα δῷ δίκ̃ην, ὤμοσε μηδένα γνώσεσ̃αι, μηδὲ [s] ϖ̃αρ' ἄλλον ἄ̃ῆν αὐτ̃ῆς τ̃ῷ μαν̃είαν, ἐσεσ̃αι σ̀ ἀκίνδυνον. ὡς ὴ τοῖς ὅρκοις αὐτ̃ῷ ἔ̃ῖσε μὴ δεδι̃έναι, κελεύει τ̃ῷ [t] Σαμυ̃ήλ ψυχ̃ῷ ἀναγαγεῖν αὐτῷ. ἡ σ̀ ἀγνοοῦσα τ̀ Σαμυ̃ήλον ὅστις ἦ̃ν, καλεῖ τ̃ὸτον ἐξ ᾅδ. Φανέντ⊖ σ̀ αὐτ̃ῷ, θεασαμένου τὸ γυναῖον ἄνδρα σεμνὸν ⊂ θεοπρεπ̃ῆ ϖ̃αράβλεται· κ̀ ϖ̃ρὸς τ̃ῷ ὄ̃ψιν ἐκ̃ϖλαγ̃ῆ, ὃ σὺ, φησὶν, ὁ βασιλεὺς Σάυλ⊖, ἐδ̃ήλωσε γὰ αὐτὸν ὁ Σαμυ̃ήλ⊖. ὀ̃ϖτευσαν⊖ σ̀ ἐκείνου, κ̀ τ̃ῷ ϖ̃αραχ̃ῷ αὐτ̃ῆς ἐρομένου ϖ̃όθεν γν̃οιτο, βλέϖ̃ειν εἶ̃ϖεν ἀνελθόντ̃α Θεῷ τινὰ τ̃ῷ μορφὴν ὅμοιον. ὅ ὴ τ̀ν εἰκόνα [v] φράζειν κ̀ τὸ σχ̃ῆμα τ̃οῦ θεαθέν⊖ κ̀ τ̀ν ἡλικίαν κελεύσαν⊖· γεροντ̃α μὲν ἤδη κ̀ ἔνδοξον [x] ἐϖ̃ιμ̃ένειν, [y] ἱεραλικὴν ὴ ϖ̃ερικείμενον δι̃πλοΐδα. ἐγνώρισεν ἐκ τούτων ὁ βασιλεὺς τ̀ Σαμουήλον ὄντ̃α· κ̀ ϖ̃εσὼν ὀ̃ῖτ̀ τ̀ν γ̃ῆν ἠσ̃άζετ⊖ κ̀ ϖ̃ροσεκυ̃ήσε. τ̃ ὴ Σαμυ̃ήλ ψυχ̃ῆς ϖ̃υθομένης δι̃ὰ τί κινήσασ̃ά αὐτὴν ⊂ ἀναχθ̃ῆναι ϖ̃οι̃ήσε; τ̀ν ἀνάγκ̃ην ἀ̃ϖωδύρετ⊖, [z] τὰς ϖ̃ολεμίους γὰ ὀ̃ῖτ̀ κεῖσθαι βαρεῖς αὐτῷ, αὐτὸν ὴ ἀμηχανεῖν τοῖς ϖ̃αρ̃οῦσιν, ἐγκαταλελειμένον ὑ̃ὸ ὅ Θεοῦ, κ̀ μήτε ϖ̃ροῤῥ̃ήσεως τυγχάνοντα,

d Μὲν μάντεις κ̀] Illud μ̃ὲ ex *Big.* & *Vat.*

e Σούνης πόλεως] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Epiphan.* Σούνης *Vat.* Σόυνης *Bas. G. Alii que.*

f Γελβυ̃ὲ] Conf. inf. §. 7. SPANH.

g Οὐχ ὡς ἔτυχεν,] Οὐχ non agnoscunt *Big.* & *Samb.* ut & *Vat.* cui etiam deest *ἰδόντα*.

h Οικείας κρείττ̃ω] Αἰλίας κρ. *Vat.*

i Γύναιόν τι τ̃ ἐγ̃αστριμύθων,] Ἐγ̃αστρίμυθον Hebr. אוֹב 1 Sam. XXVIII. 7. de spiritu impuro Deut. XX. 27. SPANH.

k Εγκαλέμμενον,] Εκκαλεμένων *Samb.* & *Vat.*

l Μέλλοι τὰ ϖ̃ράγματα.] Μέλλῃ *Big.* & *Samb.*

m Εἶναί τι γύναιον] Εἶναι γύναιον *Vat.*

n Ενδώρῳ,] Ita *Bas. G.* & *Epiphan.* Αενδώρῳ *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb* iidem mox Αένδωρον. Δώρῳ ἤτοι ἐν Αενδὼρ *Vat.* Αενδὼρ LXXII. excepta editione *Complutina*, quæ cum *S. Hieronymo* habet, Ενδώρ. in fundo *Hebraico* & *Onomastico Eusebii* Ηνδὼρ. HUDS. Hæc verba ex Josepho ita citat Stephanus in lib. de urbibus, ut appareat eum legisse Δώρῳ, & male refert ad urbem Dora. Εν σ'. εἶναί τι γύναιον ἐν πόλει Δώρῳ. *Josephus lib.* VI. (ita Montfauconiana editio hujus fragmenti habet) *esse mulierculam in urbe Doro.* Sciolus aliquis credidit ἐν abundare si legeretur ἐν πόλῃ ἐνδώρῳ. REL. Ενδώρῳ Hebr. בעין דור ad verbum *in oculis* seu *in conspectu generationis*, pro nomine loci *in Gemdor* Vulg. *in Endor.* SPANH.

o Απεκδὺς τ̃ῷ βασιλικῷ] Μετεκδὺς in sex *MSS.* μεταμφιασάμ⊖ *Zonaras.*

p Ὄντας,] Εἶναι *Vat.*

q Ηκεν εἰς τ̃ῷ Ενδωρον] Ex his verbis corrige, quod in Stephano de urbibus ex Josephi lib. VI. citatur ἤνεγκεν εἰς τ̀ Δῶρον. REL.

r Τ̃ὸτο γὰ⊖] Τ̃ὸτο τὸ γὰον *Vat.* & *Samb.*

s Παρ' ἄλλον ἄγειν] Ita cum *Big* & *Samb.* in *reliquis* παρ' ἄλλου. HUDS. Forte παρ' ἄλλης. COCC.

t Σαμυ̃ήλ] Hac de re vide *Theodoretum* & *Procopium Gazæum*, ut & *Leonem Allatium* in Syntagmate de Engastromythis & *Lavaterum* de Spectris.

v Φράζειν] Φράζειν εἰπόντ⊖ *Big. Samb.* & *Vat.* qui mox omittunt κελεύσαντ⊖.

x Εσ̃ήμαινεν,] Εσ̃ήμηνεν *Vat.*

y Ιεραλικὴν ὴ ϖ̃ερικείμενον δι̃πλοΐδα.] Id in sacris non legitur. REL. Ιεραλικὴν δι̃πλοΐδα. Sic LXX. δι̃πλοΐδα ἀναβεβλημέν⊖· 1 Sam. XXVIII. v. 14. Hebr. מְעִיל Exod. XXVIII. 4. LXX. ibi ϖ̃οδήρη. suprà de Samuele vestito Cap. 7. §. 5. δ δι̃πλοΐδ⊖. SPANH.

z Τὰς πολιμίους] Ita è *Cod. Vat.* in *reliquis* γὰ deest.

a Ετὶ

πε, μήτε ἀφ' προφητῶν, μήτε δι' ὀνειράτων· καὶ ἀφ' τοῦ ὁ θεὸς τ ἀεὶ ἐμοῦ προνοησάμενον κατέφυγον. Σαμουήλου ἦ, τέλος αὐτὸν ἔχοντα ἤδη τ μεταβολῆς ὁρῶν, περιττὸν μὲν εἶπεν ἔτι καὶ παρ' ἐμοῦ βούλεσθαι μαθεῖν, ὃς θεοῦ καταλελοιπότος αὐτόν. ἄκουέ γε μοῦ, ὅτι βασιλεῦσαι δεῖ Δαυίδην, καὶ καταρθῶσαι τ πόλεμον· σὲ ἦ καὶ τὸν ἀρχὸν καὶ τὸν ζωὸν ἀπολέσαι, θεοῦ προμηνύσαντος ἐν τῷ πρὸς [b] τοὺς Ἀμαληκίτας πολέμῳ, καὶ τὰς ἐπιτολὰς αὐτοῦ μὴ φυλάξαντα, [c] καθὰ προεφήτευσέ σοι καὶ ζῶν. ἰδοὺ τοίνυν καὶ τ λαὸν ὑποχείριον τοῖς ἐχθροῖς ἡγησόμενον· καὶ σαυτὸν μετ τ τέκνων αὔριον πεσοῦσα ὑπὸ τ μάχης [d] μετ' ἐμοῦ ἡγησόμενον.

γ'. Ταῦτα ἀκούσας [e] ὁ Σαοὺλος ἄφωνος ὑπὸ τ λύπης ἐγένετο, καὶ καπνεχθεὶς εἰς τοὔδαφος, εἴτε ἀφ' τοῦ προσπεσοῦσαν ἐκ τ [f] δεδηλωμένων ὀδυνῶν, εἴτε ἀφ' τοῦ ἐνδειαν· [g] ἐ γὰρ προσενηνόχει τροφὴν τῇ παρελθούσῃ ἡμέρᾳ τε καὶ νυκτί· ῥᾳδίως καπενεγκεῖν. μόλις ἦ ἑαυτοῦ γενόμενον, συνηνάγκασεν ἡ γυνὴ γεύσασθαι. τιμῶντα. αἰτησαμένη παρ' αὐτοῦ τοῦ χάριν ἀντὶ τῆς [h] προφόλου μαντείας, ἣν οὐκ ἐξὸν [i] αὐτῇ ποιήσασθαι ἀφ' τ ἐξ αὐτοῦ φόβον, ἀγνοουμένης τοῖς πολλοῖς, ὅμως ὑπέστη καὶ παρέσχεν. ἀνθ' ὧν παρεκάλει, τράπεζάν τε αὐτῷ [k] παραθῆναι καὶ τροφήν· [l] ὡς ἂν τοῦ ἰσχὺν συλλεξάμενος εἰς τὸ τ οἰκείων [m] ἀποσωθῇ στρατόπεδον. ἀντέχοντα ἦ κἀ πλείους ἀπειραμένου [n] ὑπὸ τ ἀθυμίας, ἐβιάσατο κἀ σωθέντος. ἔχρησε ἦ μόσχον ἕνα σωθῆναι καὶ τῆς κατ' οἶκον ἐπιμελείας καὶ τροφῆς ἀξιούμενον ὑπ' αὐτῆς, ὡς [o] γυνὴ χερνῆτις καὶ τούτῳ μόνῳ προσαπαυομένη [p] τῷ κτήματι· κατασφάξασα τοῦτον, καὶ τὰ κρέα προσασκευάσασα, τοῖς οἰκέταις αὐτοῦ καὶ αὐτῷ προσέθηκε. κἀ Σαοὺλος μὲν ἀφ' τῆς νυκτὸς ἦλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον.

δ'. Δίκαιον ἦ ἀποδέξασθαι τῆς φιλοτιμίας τὴν γυναῖκα, ὅτι καίπερ τῇ τέχνῃ κεχωλυμένη χρήσασθαι ὑπὸ τ βασιλέως, παρ' ἧς ἂν αὐτῇ τὰ κἀ τ οἶκον ἐμοῦ ἀμείνω κἀ ἀφορμέστερα, κἀ μηδέποτε αὐτὸν προτέρου πεῖραν λαβόντος, οὐκ ἐμνησικάκησεν τῆς ὑπηρεσίας [q] τῆς ὑπ' αὐτοῦ καταγνωσθείσης, οὐκ ἀπεστράφη τε ὡς ξένον κἀ μηδέποτ' ἐν σωτηρίᾳ γεγονότα, ἀλλὰ συνεπάθησέ τε κἀ παρεμυθήσατο, κἀ προῖκα ἃ διέκειτο λίαν [r] ἀφθόνως προσετρέψατο, κἀ τὸ μόνον αὐτῇ παρὸν ὡς ἐν πενίᾳ τοιούτῳ παρέσχεν σκηνῶς κἀ φιλοφρόνως, ἔτι ὑπὲρ εὐεργεσίας [s] ἀμοιβῆς τινος γεγονυίας, ὅτε [t] χάριν μέλλουσαν ἠρωμένη· πλουτήσοντα γὰρ αὐτὸν ἠπίστατο· φύσει τῶν ἀνθρώπων, ἢ πρὸς τοὺς ἀγαθόν τι παρεσχημένους φιλοτιμουμένων, ἢ παρ' ὧν ἄν τι δυώνται λαβεῖν ὄφελος τούτους προθεραπεύοντων. καλὸν οὖν ἐστι μιμεῖσθαι τὴν γυναῖκα, κἀ [v] ποιεῖν εὖ πάντας τοὺς ἐν χρείᾳ γιγνομένους, κἀ μηδὲν ὑπολαμβάνειν ἄμεινον μηδὲ μᾶλλόν τι προσήκειν τῶν ἀνθρώπων γένει [x] τούτων, μηδ' [y] ἐφ' ᾧ τ θεὸν ἵλεων κἀ χορηγὸν τῶν ἀγαθῶν ἕξομεν. καὶ τὰ μὲν περὶ τῆς γυναικὸς ἐν τοσούτοις λεγέσθω δεδηλῶσθαι. τ ἦ πόλεσι καὶ δήμοις καὶ ἔθνεσι συμφέροντα λόγον καὶ προσήκοντα τοῖς ἀγαθοῖς, ὑφ' ἅ προσαχθήσονται

prophetas neque per ſomnia de futuris aliquid accipientem: quapropter ad te, qui mihi ſemper proſpexiſti, memet *jam* contuli. Samuelus autem, cum jam ei extremum vitæ diem adeſſe ſentiret, ſupervacaneum quidem eſſe ajebat, velle adhuc & à me diſcere, quum ſis à Deo derelictus. Audi tamen, *inquit*, in fatis eſſe ut Davides regno admoveatur, bellumque feliciter conficiat; utque tu, ſicuti & ego cum in vivis eſſem tibi prædixi, & imperium & vitam ſimul amittas, quoniam in bello Amalecitis illato Deo non obtemperaveris, & quæ præceperat non obſervaveris. Scito igitur fore ut populus hoſtibus addicatur, tuque ipſe cum filiis cras in prælio cadens una mecum ſis. *Saulo triſtis admodum prædixit Samuelus. 1 Reg. c. 28.* *Confer 1 Reg. c. 15. v. 22. & c. 28. v. 18.*

3. His auditis Saulus præ mœrore obmutuit, & ad terram delatus, ſive ob dolorem qui ex nunciatis ei inciderit, ſive propter inediam (nam die præterito nocteque cibum non ceperat) facile *tota mole* concidit. Cum vero ægre ad ſeipſum rediſſet, mulier urgebat eum ut cibum ſumeret; hanc gratiam ab ipſo repoſcens pro temeraria & audaci divinatione, quam, cum non liceret eam exercere ob metum ipſius, dum quis eſſet ignoraretur, in ſe tamen recepit præſtititque. pro quibus *viciſſim* rogabat, ut menſa ei cum cibo apponeretur, ut recreatis viribus ad ſuorum caſtra incolumis rediret. Cum vero ei reſiſteret, ſeque præ animi anxietate ab ea averteret, illa *majori* vi inſtitit adeoque perſuaſit. cumque unicum haberet vitulum ſibi familiarem, quem domi cum cura alere dignata eſt, ut mulier manibus victum quæritans & hac ſola poſſeſſione contenta vivens, illo *propere* mactato paratiſque carnibus, *eas* famulis ejus ipſique apponit. Et Saulus quidem dum nox adhuc eſſet in caſtra revertebat. *Saulo ſolatium adhibet mulier ventriloqua. 1 Reg. c. 28.*

4. Convenit autem laudare prolixam mulieris liberalitatem, quæ licet à rege artem exercere vetita, unde res ſuæ domi meliores fierent auctioreſque, ipſumque nunquam antea viderit, injuriæ tamen ex ſcientia ab eo damnata haud meminit, neque illum ſprevit & rejecit ut peregrinum, nullaque ex conſuetudine ſibi notum; ſed ipſius vicem doluit, eique ſolatium adhibuit, & ad ea quæ valde faſtidierat adhortata eſt, & quod ſolum ipſi utpote pauperi ſuppetebat, hoc largiter & amiciſſime illi impertiebat, neque pro beneficio vel tantillum remunerata, neque gratiam futuram aucupans (nam ipſum moriturum eſſe noverat) ut natura fert hominum, aut illis qui in eos boni aliquid contulerint modis omnibus ſtudentium, eoſve, à quibus viciſſim commodi aliquid poſſunt accipere, pleniori obſequio demerentium. Pulchrum eſt itaque *illam* imitari mulierem, omneſque inopia laborantes ſublevare; nihilque hiſce præſtantius exiſtimare, aut generi humano convenientius, neque ex quo Deum adeo propitium & ad bona largienda promptum habebimus. Atque hæc quidem de muliere *iſta* dixiſſe ſufficiat. Sermonem vero nunc faciam, civitatibus & populis & gentibus utilem, virſque bonis accommodum, quo ad vir- *Ventriloqua laus.* *Saulo ſolatium.*

a Ἐπὶ σὲ τ ἀεὶ] Ἐπὶ σὲ τ ἐμοῦ προνοησόμενον *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

b Τοὺς Ἀμαληκίτας] Illud τοὺς ex *MSS.*

c Καθὰ προεφήτευσέ] Aut καθὼς cum *Big. Samb.* & *Vat.*

d Μετ' ἐμοῦ ἡγησόμενον.] Καὶ μετ' ἐμοῦ *Big.* & *Samb.*

e Ὁ Σαοὺλος] Articulum ὁ ut & mox τ omittit *Vat.*

f Δεδηλωμένων ὀδυνῶν,] Προδεδηλωμένων *Vat.*

g Οὐ γὰρ προσενήνεκτο τροφὴν] Οὐδὲ γὰρ & ſtatim ἡ ῥᾳδίως ὑπανεγκεῖν juxta *Epiphanium.*

h Προφόλου] Πομπῆς ἦν &c. κἀ προφόλου Ariſtophan. Veſp. p. 442. προφόλοι de bell. Jud. lib. I. c. 19. §. 5. SPANH.

i Αὐτῇ ποιήσασθαι] Αὐτὴν *Big.* & *Samb.*

k Παραθῶσι] Lege παραθεῖναι COCC.

l Ὡς ἂν τὸν ἰσχὺν] Ὡς ἂν κἀ τὸ ἰσχὺν *Big.*

m Ἀποσωθῇ στρατόπεδον.] Ἀποσωθεὶς *Big. Samb.* & *Vat.*

n Ὑπὸ τ ἀθυμίας,] Ἀπὸ τ *Vat.*

o Γυνὴ χερνῆτις] Ex Homer. Il μ'. v. 433. γυνὴ χερνῆτις ἀληθὴς· Æſchyl. Prom. v. 892. ὅτε χερνίζων uti Schol. Infra lib. VIII. c. 13. §. 2. γυναῖκα χερνῆτιν. φιλοξενία mulieris laudata, vid. Infr. lib. XVIII. c. 7. §. 6. SPANH.

p Τῷ κτήματι·] Τῷ κτηνεῖ *Vat.*

q Τῆς ὑπ' αὐτοῦ καταγνωσθείσης] Illud τ ex *Big.* & *Samb.* & mox τι pro ὃ poſt ἀπεστράφη ex *iiſdem* & *Vat.*

r Ἀφθόνως προσετρέψατο,] Φαγεῖν προστρέψασθαι legiſſe videtur *Epiphanius.* ἀπλῶς προσεβλέψατο *Vat.*

s Ἀμοιβῆς τινος γεγονυίας,] Ἀμειβομένην *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

t Χάριν μέλλουσαν] Χάριν τοῦ μέλλουσαν *Vat.*

v Ποιεῖν εὖ πάντας] Ποιεῖν ὁμοίως πάντας *Vat.*

x Τούτων,] Τούτου *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.*

y Ἐφ' ᾧ τ θεὸν] Ἐφ' ὅτῳ τ θεὸν *Vat.* ἐφ' ᾧ τ' αὐτὸν θεὸν ἵλεων κἀ χορηγὸν τ ἀγαθῶν ἕξομεν *Big.* & *Samb.* non male.

virtutem ſectandam omnes alliciantur, quique gloriam propinabit, & viam ad memoriam ſempiternam muniet: magnumque etiam gentium regibus & civitatum principibus rerum præclararum deſiderium ſtudiumque injiciet; atque ad pericula & mortem pro patria ſubeundam incitamento erit, ſimul ac documento ut mala quæque graviora deſpiciant. Facit autem Saulus Hebræorum rex, ut hunc ſermonem inſtituam. Ille enim, licet noverat quæ eventura eſſent, mortemque ſibi imminere ex prophetæ prædictione, haud tamen ſecum ſtatuit eam effugere; aut vitæ amore ſuum exercitum hoſtibus prodere, atque adeo regiam majeſtatem dehoneſtare: ſed, ſeipſum cum tota ſua domo liberiſque objiciens periculis, præclarum eſſe duxit una cum illis pro populo ſibi ſubjecto pugnando occumbere; maluitque ut filii, qui ſtrenui eſſent, mortem oppeterent, quam ut in incerto relinqueret, quales moribus futuri ſunt *ſuperſtites*. ſe enim ſucceſſorum loco poſterorumque laudem & perpetuam memoriam habiturum. Hic igitur juſtus & fortis & prudens mihi videtur ſolus; & ſi quis fuerit talis, aut meruerit ut teſtimonium ob virtutem ei ab omnibus tribuatur. Haud enim mihi recte facere videntur, qui ad bellum cum certa victoriæ redituſque incolumis ſpe profectos, etiamſi magnifici aliquid geſſerint, fortes appellarunt, quoties illorum in hiſtoriis aliiſve ſcriptis mentionem fecerint. Equidem & his ſua laus debetur. Veruntamen illi ſoli ſtrenui, & magna auſi, & periculorum contemptores jure dici poſſunt, quicunque Saulum æmulati ſunt. Nam ut aliqui, neſcientes quidem quid ipſis in bello eventurum ſit, non ſegniter illud aggrediantur, ſed futuri incerto ſe committentes in eo jactentur, non adeo generoſi eſt animi, quamvis multa egregia præſtiterint: ut vero, cum nihil benigni cogitatione præceperint, ſed moriendum eſſe præſciverint, idque in acie dimicando, tum demum neque terrerentur, neque malum *imminens* expaveſcerent, ſed ei prægnito obviam irent, hoc ego viri vere fortis indicium eſſe cenſeo. Hoc igitur Saulus fecit, ut oſtenderet debere quidem omnes, qui gloriam poſt mortem expetunt, iſta facere, ex quibus ſibimet hæc ipſa accreſceret: præcipue vero reges, quaſi illis non liceret ob imperii magnitudinem, non modo non malis eſſe erga ſubditos, ſed ne quidem mediocriter bonis. Hiſce adhuc plura de Saulo ejuſque præcellenti fortitudine dicere potui, materia nobis *ampla* ex argumento ſuppeditata. Sed, ne in ejus laudibus præter decorum laſcivire videar, denuo revertor unde in hæc digreſſus ſum.

Paleſtini proceres Davidem ſecum militare nolunt. 1 Reg. c. 29.

5. Cum jam Palæſtini, ſicut antea dixi, caſtra metaſſent, & copias ſuas per gentes & ſatrapias recenſuiſſent, noviſſimus cum ſuo exercitu venit rex Anchus; ejuſque agmina claudebat Davides cum ſua militum ſexcentorum cohorte. Illum autem ubi viderunt Palæſtinorum duces, regem percontabantur; undenam illis adeſſent iſti Hebræi, & à quibus vocati. Ille vero Davidem eſſe dicebat, qui Saulum dominum ſuum fugerat, quemque ad ſe venientem exceperat: at nunc, ut gratiam viciſſim referat, deque Saulo vindictam ſumat, illis ſup-

πάντες ἀρετὴν διώξειν, καὶ [z] δηλοῦντα δόξαν, καὶ μνήμην [a] αἰωνίαν ἀθάνατον δωρησόμενον, πίστευμα· πολλὴν καὶ βασιλεῦσιν ἐθνῶν καὶ ἄρχουσι [b] πόλεων ἐπιθυμίαν καὶ προθυμίαν τῶν καλῶν ἐνθήσουσα, καὶ πρός τε τὰς κινδύνους [c] καὶ τὸν ὑπὲρ τῶν πατρίδων θάνατον προτρεψομένη, καὶ πάντων καταφρονεῖν διδάξουσα τῶν δεινῶν. ἔχω δ' αἰτίαν ἐξ λόγου τούτου Σαοῦλον τὸν τῶν Ἑβραίων βασιλέα. ἔστω γάρ, καί περ εἰδὼς τὰ συμβησόμενα, καὶ τὸν ἐπικείμενον θάνατον, ὃν προφήτης προεῖρηκότος, οὐκ ἐγνω φυγεῖν αὐτὸν, οὐδὲ φιλοψυχήσας προδοῦναι μὲν τοὺς οἰκείους τοῖς πολεμίοις, καταδεέσαι δὲ τὸ τῆς βασιλείας ἀξίωμα· ἀλλὰ προθὺς αὐτὸν παυοικὶ μετὰ τῶν τέκνων τοῖς κινδυνίοις, καλὸν ἡγήσατο εἶναι, πεσεῖν μετὰ τούτων, ὑπὲρ τῶν βασιλευομένων μαχόμενος, καὶ τοὺς παῖδας ἀποθανεῖν μᾶλλον ἀγαθοὺς ὄντας, ἢ καταλιπεῖν ἐπ' ἀδήλῳ, [d] τὸ ποδαπὸι γνήσονται τὸν τρόπον. Ἀγαθοχλεῖ γὰρ καὶ γλῶς τὸν ἔπαινον καὶ τιμὴν ἀγήρω μνήμην ἔξειν. ἔστω οὖν δίκαιος ἀνδρεῖος, καὶ σώφρων ἐμοί γε δοκεῖ μόνος, καὶ εἴ τις γέγονε τοιοῦτος ἢ γνώσεται, τιμὴ μαρτυρίαν ἐπ' ἀρετῇ καρπώσασθαι παρὰ πάντων [e] ἄξιος. τοὺς γὰρ μετ' ἐλπίδων ὑπὲρ πολέμων ἐξελθόντας [f] καὶ σώους ὑποστρέψαντας, ἐπεὶ δ' ἂν τι λαμπρὸν, ἔμοι δοκοῦσι καλῶς ποιεῖν ἀνδρείους ἀποκαλοῦντες, ὅσοι περὶ τοιούτων ἐν ταῖς ἱστορίαις καὶ τοῖς ἄλλοις συγγράμμασιν εἰρήκασιν. ἀλλὰ δίκαιοι μέν εἰσι κἀκεῖνοι τυγχάνειν ἀποδοχῆς· εὐψυχοι γὰρ, καὶ μεγαλότολμοι, καὶ τὸν δεινῶν καταφρονηταὶ μόνοι δικαίως ἂν λέγοιντο πάντες οἱ Σαοῦλον μιμησάμενοι. τὸ μὲν γὰρ οὐκ εἰδότας [g] τί μέλλοι συμβήσεσθαι καὶ τὸν πόλεμον αὐτοῖς, μὴ μαλακιοθυμῆσαι περὶ αὐτὸν, ἀλλ' ἀδήλῳ τῷ μέλλοντι θαρρύνας αὐτὸς ἐπ' αὐτὸ παρελύεσθαι, [h] ἐσθ' ὅτως γενναῖον, κἂν ἔργα πολλὰ διαπραξάμενοι τύχωσι· τὸ γὰρ μηδὲν ἐν τῇ διανοίᾳ χρηστὸν προσδοκῶντας, ἀλλὰ προειδότας ὡς δεῖ θανεῖν, καὶ τοῦτο πεῖσαι μαχομένους, [i] εἶτα μηδὲ φοβηθῆναι, μηδὲ καταθλαγῆσαι τὸ δεινὸν, ἀλλ' ἐπ' αὐτὸ χωρῆσαι προγινωσκόμενον, τοῦτ' ἀνδρείᾳ ἀληθῶς τεκμήριον [k] ἐγὼ κρίνω. Σαοῦλος τοίνυν τοῦτο ἐποίησεν, ὑποδείξας ὅτι πάντας μὲν προσῆκε τὸ μὴ τὸ θανάσιμον δυσημίας γλιχομένους ταῦτα ποιεῖν, ἐξ ὧν ἂν αὐτοῖς τοιοῦτο καταλίποιεν· μάλιστα δὲ τοὺς βασιλέας, ὡς οὐκ ἐξὸν αὐτοῖς διὰ τὸ μέγεθος τῆς ἀρχῆς [l] ἢ μόνον ἢ κακοῖς εἶναι πρὸς τοὺς ἀρχομένους, ἀλλ' οὐδὲ μετρίως χρηστοῖς. ἐπὶ τούτων πλεῖστα πρὸς Σαούλου καὶ [m] τῆς δυσψυχίας λέγειν ἐδυνάμην, ὕλην ἡμῖν χορηγησάσης τῆς ὑποθέσεως. ἀλλ' ἵνα μὴ [n] φανῶ ἀπροκάλως αὐτὸ χρώμενος τοῖς ἐπαίνοις, ἐπάνειμι πάλιν [o] ἀφ' ὧν εἰς τοῦτο ἐξέβλυσα.

ε'. Κατεστρατοπεδευκότων γὰρ τῶν Παλαιστίνων, ὡς προεῖπον, καὶ κατὰ ἔθνη καὶ βασιλείας καὶ [p] σατραπείας ἐναριθμουμένων τὴν δύναμιν, πλουτῶν βασιλεὺς παρῆλθεν [q] Ἀγχὴς μετὰ τῆς ἰδίας στρατιᾶς· μετ' αὐτὸν δ' ὁ Δαυίδης, μετὰ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν εἵπετο. θεασάμενοι δ' αὐτὸν οἱ στρατηγοὶ τῶν Παλαιστίνων· πόθεν εἶπαν ἥκοντες οἱ Ἑβραῖοι, καὶ τίνων καλεσάντων, ἠρώτων τὸν βασιλέα. ὁ δὲ Δαυίδῃ ἔλεγε εἶναι, τὸν φυγόντα Σαοῦλον τὸν ἑαυτοῦ δεσπότην, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα δέξασθαι· καὶ νῦν, τῆς χάριτος ἀμοιβὴν ἀντὶ-

z Δηλοῦντα δόξαν,] Ζηλοῦντα *Vat.*
a Αἰωνίαν ἀθάνατον] Αἰώνιον *Samb. Big. & Vat.*
b Πόλεων ἐπιθυμίαν] Λαῶν juxta *Epiphan.*
c Καὶ τὸν ὑπὲρ τῶν πατρίδων] Illa καὶ τὸν desunt *Epiphanio.*
d Τὸ ποδαποὶ] Illud τὸ non agnoſcit *Vat.* HUDS. Forte ποταποὶ. COCC.
e Ἄξιος.] Ita *Big. (Coll. Voſſ.) Samb. Vat. & Epiphan.* ἀξιῶ in *Editis, Aliiſque.*
f Καὶ σώους ἐπιστρέψαντας,] Καὶ ὑγιῶς ὑποστρέψαντας *Vat.*
g Τί μέλλοι συμβήσεσθαι] Τί μέλλῃ *Big. & Samb.*
h Οὐδ' ὅτως γενναῖον,] Οὐχ ὅτως *Big. (Conrejus) Samb. & Vat.*
i Εἶτα μηδὲ φοβηθῆναι, μηδὲ] Εἶτα ἢ μὴ in *Iiſdem.*
k Ἐγὼ κρίνω.] Ἐγωγε in quatuor *MSS.*
l Οὐ μόνον ἢ κακοῖς εἶναι] Οὐ μόνον κακοῖς *Vat.*
m Τῆς δυσψυχίας] Τῆς δυσψυχίας αὐτὸ λίαν ἡδυνάμην *Vat.*
n Φανῶ ἀπροκάλως αὐτὸ χρώμενος] Φανῶμαι *Big. (Coll. Voſſ.) & Samb.* & mox χρώμενοι in iiſdem. φανῶμαι ἀπροκαλως αὐτὸ χρῆσθαι τοῖς ἐπαίνοις *Vat.*
o Ἀφ' ὧν] Ἀφ' ὧν εἰς τοῦτ' ἐξέβημεν *Vat.*
p Σατραπείας] Σατραπείας *Big. (Coll. Voſſ.) Samb. Vat.* & *Gall.*
q Ἀγχὴς] Ἀγχίζης *Big. (Coll. Voſſ.) Samb.* & *Epiphan.* ὁ Ἀγχοῦς *Vat.* dein, καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Δαβίδης *Vat.* καὶ μετ' τοῦτον δ' ὁ Δαυίδης *Big.* & *Samb.*
r Καὶ-

σκπί-

ἐκτίσαι βελόμενον καὶ τιμωρήσασθαι τὸν Σάουλον, συμμαχεῖν αὐτοῖς. ἐμέμφθη ὑπὸ τῶν στρατηγῶν, ἄνδρα παρειληφὼς ὀξὺ συμμαχίας πολέμιον· καὶ δοκοῦντες σωτηρίαν, μὴ καὶ λάθῃ μέγα δι' αὐτὸν κακὸν τοὺς φίλους ἐργασάμενον. [r] καιρὸν γὰρ οὐκ παρέξειν ἐξ καταλλαγῆναι πρὸς τὸν δεσπότην, [s] κακώσαντα τὴν ἡμετέραν δύναμιν. [t] ὁ δὲ καὶ τεθορυβημένον, εἰς τὸν τόπον, ὃν ἐδώκει αὐτῷ κατοικεῖν, σκέλθειν ἀποπέμπει σὺν τοῖς ἑξακοσίοις ὁπλίταις. τοῦτον γὰρ εἶναι Δαυίδην ὃν ᾄδουσιν αἱ παρθένοι, πολλὰς μυριάδας Παλαιστίνων ἀποκτείναντα. τοῦτ' ἀκούσας ὁ τῶν Γιτθῶν βασιλεὺς, καὶ καλῶς εἰρῆσθαι λογισάμενος, καλέσας τὸν Δαυίδην, "ἐγὼ "μὲν, [v] εἶπε, μαρτυρῶ σοι πολλὴν [x] τὴν ἐμὲ ἀγαθὴν "καὶ εὔνοιαν, [y] καὶ ἀξιῶ τοῦτο σὲ σύμμαχον ἐπηγόμην. οὐ "δοκεῖ δὲ [z] ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς. ἀλλ' ἄπιθι μετ' ἐμέ- "ραν εἰς ὃν ἐδωκά σοι τόπον, μηδὲν ὑπονοῶν ἄτοπον, "κἀκεῖ φύλαττέ μοι τὴν χώραν, μή τινες εἰς αὐτὴν "τῶν πολεμίων [a] εἰσβάλλωσιν. ἔσῃ δὲ τούτου συμμαχίας "μέρος". καὶ Δαυίδης μὲν, ὡς σκέλθοιεν ὁ τῶν Γιτθῶν βασιλεὺς, ἦκεν εἰς [b] Σίκελλαν. καθ' ὃν δὲ καιρὸν ἐξ αὐτῆς συμμαχήσων τοῖς Παλαιστίνοις ἀπῆλθε, τὸ τῶν Ἀμαληκιτῶν ἔθνος ἐπελθὸν [c] αἱρεῖ τὴν Σίκελλαν καὶ κρατεῖ, καὶ ἐμπρήσαντες, καὶ πολλὴν λείαν ἄλλην ἔκ τε αὐτῆς ἐκείνης καὶ τῆς ἄλλης τῶν Παλαιστίνων χώρας λαβόντες ἀνεχώρησαν.

ς'. Ἐκπεπορθημένην δὲ τὴν Σίκελλαν καταλαβὼν ὁ Δαυίδης, καὶ διηρπασμένα πάντα, καὶ τὰς γυναῖκας τὰς ἑαυτοῦ, δύο γὰρ ἦσαν, καὶ τὰς γυναῖκας τῶν ἑταίρων [d] σὺν τοῖς τέκνοις ἠχμαλωτισμένας, [e] περιῤῥήγνυται τὰ ἐσθήματα. κλαίων δὲ καὶ ὀδυρόμενος μετὰ τῶν φίλων, ἐπὶ τοσοῦτον [f] παρεῖτο τοῖς κακοῖς, ὥστε αὐτὸν [g] ἀπολείπειν ἤδη καὶ τὰ δάκρυα. [h] σκυδνώδους δὲ βλεπομένου τοῦ τῶν ἑταίρων, ἀλγούντων ἐπὶ τῇ αἰχμαλωσίᾳ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων, λιθοβολεῖν. [i] αὐτὸν γὰρ τῶν γεγονότων ἠτιῶντο. ἀναρρώσας δὲ ἐκ τῆς λύπης, καὶ τὴν μανίαν πρὸς τὸν Θεὸν ἀναζήσας, παρεκάλεσε τὸν ἀρχιερέα [k] Ἀβιάθαρον ἐνδύσασθαι τὴν [l] ἱερατικὴν στολὴν, καὶ ἐπερωτῆσαι τὸν Θεὸν, καὶ προφητεύσαι εἰ [m] διώξαιτο τοὺς Ἀμαληκίτας δίδωσι καταλαβεῖν, καὶ σῶσαι μὲν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, τιμωρήσασθαι δὲ τοὺς ἐχθρούς. ὡς δὲ ἀρχιερέως διώκειν κελεύσαντος, ἐκπηδήσας μετὰ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν εἵπετο τοῖς πολεμίοις. παραγενόμενος δὲ ἐπί τινα χείμαρρον, [n] Βάσελον λεγόμενον, καὶ φλαυσαμένῳ τινὶ [o] προσπεσών, [p] Αἰγυπτίῳ μὲν τὸ γένος, ὑπὸ ἐνδείας καὶ λιμοῦ παρειμένῳ, τρισὶ γὰρ ἡμέραις καὶ τῇ ἐρημίᾳ πλανώμενος ἄσιτος διεκαρτέρησε, [q] πρῶτον αὐτὸν ποτῷ καὶ τροφῇ ἀναψυξάμενος καὶ ἀναλαβών, ἐπύθετο τίνος τε εἴη καὶ πόθεν. ὁ δὲ γένος μὲν ἐσήμηνεν, Αἰγύπτιος ὤν· καταλιφθῆναι δὲ ὑπὸ δεσπότου [r] κατ' ἀῤῥωστίαν ἕπεσθαι μὴ δυνάμενον. ἐδήλου δὲ [s] αὐτὸν τῶν κατεπεχθέντων καὶ διηρπακότων

petias afferre. A ducibus autem reprehensus est, quod hostili animo virum ad auxilium acciverat; suadebantque ut eum dimitteret, neve imprudenter per eum amicos magno afficiat damno. se enim illi opportunitatem daturum esse redeundi in gratiam cum domino suo, vires nostras affligendo. Quod cum & ipsi prævidissent, jusserunt eum cum militibus suis sexcentis remittere in locum, quem ipsi ad habitandum dederat. hunc enim esse illum Davidem à virginibus decantatum, ob multas Palæstinorum myriadas occisas. Hæc ubi audierat Gittensium rex, illosque recte monuisse reputaverat, accito ad se Davide, dicebat, "ego quidem "studium tuum & benevolentiam comprobo, pro- "ptereaque te *expeditionis* hujus socium adduce- "bam. Verum *cæteri* duces non ita de te existi- "mant. Quare statim ab hac die in locum, quem "tibi donavi, discede, nihil mali suspicans; & il- "lic esto meæ regioni in præsidium, ne qui ho- "stes in eam impetum faciant. nam & sic in so- "cietatis partem venis". Et quidem Davides, Gittensium regis jussis obsequens, se in Sicellam recipiebat. Sub idem vero tempus quo ex ea egressus est, Palæstinis auxilium laturus, Amalecitarum gens, incursione facta, vi Sicellam expugnant: & cum illam incendissent, aliamque multiplicem prædam tam ex illa ipsa quam ex reliqua Palæstinorum regione cepissent, *protinus* abierunt.

6. Davides autem cum Sicellam vastatam deprehendisset, atque omnia *illic* direpta, uxoresque etiam suas (nam duæ erant) cum suorum uxoribus pariter ac liberis in captivitatem abductas, statim vestimenta sua lacerat. Luctum vero tollens & lamentationem cum amicis in tantum malis indulsit, ut etiam lachrymæ eum deficerent. Quin & discrimen adiit, ne à comitibus, captivitatem uxorum & liberorum dolentibus, lapidatus interiret. quæ enim acciderant ei vitio vertebant. Ubi autem se à mœrore recollegerat, mentemque ad Deum sustulerat, rogavit pontificem Abiatharum, ut vestem sacerdotalem indueret, Deumque interrogaret, & ex oraculo referret, an insequuto Amalecitas daret eos adsequi, uxoresque & liberos salvos quidem recipere, ab hostibus vero pœnas repetere. Pontifice autem jubente ut *eos* persequeretur, exsiliens *continuo* cum sexcentis suis militibus sequutus est hostes. Cumque ad torrentem quendam nomine Baselum perveniisset, & in hominem errantem incidisset, genere quidem Ægyptium, inopia & fame languescentem, (nam per tres dies totidemque noctes in solitudine errans sine cibo permanserat) postquam ei cibum & potum admoverat viresque ejus refecerat, quæsivit ex eo cujas & undenam esset. Atque ille se genere quidem Ægyptium esse indicabat: à domino vero relictum, quod propter invaletudinem *æquis passibus* sequi non potuerit. quin & fatebatur se ex

Davides Dei monitu Amalecitas persequitur, qui Sicellam devastârant. 1 Reg. 30.

iis

r Καιρὸν γὰρ αὐτῷ] Καὶ γὰρ τῷ αὐτῷ παρέξειν ἐξ καταλλαγῆναι πρὸς τ. *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

s Κακώσαντα τὴν] Ita cum *Samb.* & *Vat.* in *ceteris* κακώσαντα.

t Ὁ δὲ καὶ τεθορυβημένον,] Ita sane legendum, vel ὁ δὲ καὶ τεθορυβημένον. Verum in libris omnibus tam impressis quam manu exaratis ὁ δὲ τεθορυβημένον.

v Εἶπε, μαρτυρῶ σοι] Εἶπε inseruimus ex *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

x Περὶ ἐμὲ ἀγαθὴν] Πρὸς ἐμὲ *Samb.* (*Coll. Voss.*) *Gall.* & *Vat.*

y Καὶ ἀξιῶ τοῦτο] Ita cum *MSS.* in *Editis* καὶ ἀξιῶ τοῦτο σύμμαχον ἐπαγόμην.

z Ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς.] Τοῦτο *Vat.*

a Εἰσβάλλωσιν.] Ἐμβάλωσιν *Samb.* & *Vat.* ἐμπέσωσιν *Big.*

b Σίκελλαν.] Conf. cap. 13. §. 9. sup. SPANH.

c Αἱρεῖ τὴν Σίκελλαν] Sic *MSS.* (& *Coccejus*) male in *Editis* ἄγει.

d Σὺν τοῖς τέκνοις] Σὺν τέκνοις *Vat.* & mox κλαίων τε καί.

e Περιῤῥήγνυται τὰ ἐσθήτα.] Sic infr. lib. VII. c. 1. §. 1. SPANH.

f Παρεῖτο τοῖς κακοῖς,] Ita cum *Samb.* ut canon postulabat. παρεῖθη *Bas. Vat. Aliique.* παρέθη *Gen.* HUDS. Lege παρεῖδη vel παρεῖθη. COCC. Vel παρέθη, ut bene Ed. Basil. SPANH.

g Ἀπολείπειν ἤδη] Ἐκλιπεῖν *Big. Samb.* & *Vat.* HUDS. Lege ἐπιλείπειν. COCC.

h Σκυδνώδους] Κυδιωσύνας τε *Vat.*

i Αὐτὸν γὰρ] Ita *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Epiphan.* αὐτῶν in *Editis*, *Aliisque.*

k Ἀβιάθαρον ἐνδύσασθαι] Sic *Vat. Hen.* & *Busb.* Ἀχιαθάρ in *Editis*, *Aliisque.*

l Ἱερατικὴν στολὴν,] Ἀρχιερατικὴν στολὴν in quatuor *MSS.*

m Διώξαιτο τοὺς Ἀμαληκίτας] Διώξαντα *Vat.*

n Βάσελον] Ita *Bas. G.* & *Samb.* Βάθλον *Big.* Βόσορον juxta *Epiphanium.* Manus equidem *Flaviana*, ut suspicor, dederat Βάσορον pro *Besor* aut *Bosor* fundi Hebraïci. Βάσελον, ἤτοι Βοσὸρ καὶ Βόσηρον λεγόμενον *Vat.*

o Προσπεσών,] Περιτυχὼν *Busb.* & *Hen.*

p Αἰγυπτίῳ μὲν] Αἰγυπτίῳ μὲν, τὸ γένος Αἰθίοπι, ὑπὸ λ. legisse videtur *Epiphan.*

q Πρῶτον αὐτὸν] Πρῶτον αὐτῷ ποτῷ καὶ τροφῇ ἀναψυξάμενος *Vat.*

r Κατ' ἀῤῥωστίαν] Δι' ἀῤῥωστίαν *Big. Vat. Epiphan.* & *Samb.* à manu secunda.

s Αὐτὸν τῶν κατεπεχθέντων] Αὐτῷ *Samb.* & *Vat.* αὐτῶν *Big.*

iis esse qui incenderant & diripuerant cum *loca* alia Judææ tum Sicellam. Davides itaque eo duce usus ad Amalecitas *persequendos*, nactusque eos humi temere jacentes, & alios quidem prandentes, alios vero jam ebrios & vino solutos, & spoliis prædaque sese oblectantes, ex improviso *eos* adortus magnam eorum stragem edidit. nam cum nudi essent & inermes, & nihil tale suspicarentur, sed id solum agerent universi ut compotarent & epularentur, facile erat eos conficere. Et alii quidem illorum, dum mensis accumberent, deprehensi apud illas jugulati sunt, & sanguis frumentum eorum victumque secum * abripuit: alios vero propinationibus sese excipientes occidit, rursusque alios ex crapula in somnum delapsos. At quotquot jam armaturam induerant ut ejus impetum sustinerent, non minori negotio quam qui nudi jacerent ferro peremit. Et qui cum Davide erant etiam ii † ab hora prima usque ad vesperam cædem facere perseverarunt, ut non plures ex Amalecitis prælio superfuerint quam quadringenti: illique etiam ‡ dromadibus insidentes effugerunt. Atque ita cum alia omnia, quæ hostes diripuerant, recipit Davides, tum suas pariter ac suorum uxores. Cum autem reversi veniissent ad locum, ubi ducentos, qui se sequi non potuerunt, ad impedimenta reliquerant; illi quidem quadringenti alia emolumenta & prædam cum iis partiri recusabant, qui se non comitati fuerant, sed præ ignavia hostem persequi destiterunt; ajebantque contentos esse debere receptis uxoribus & liberis. Davides autem hanc eorum sententiam improbam esse & iniquam pronunciavit. par enim esse, Deo illis concedente, hostes quidem ulcisci, sua vero omnia recuperare, ut universis militibus ex æquo dividantur emolumenta: præsertim cum *illi* ad impedimentorum custodiam remanserint. Atque ex illo ista apud eos lex obtinuit, ut æquas cum iis, qui in certamen descendunt, partes auferant ii, qui impedimenta custodiunt. Cum autem Sicellam perveniisset Davides, misit de præda omnibus ex tribu Judæ familiaribus suis & amicis. Atque ita quidem facta sunt quæ ad Sicellensium direptionem & Amalecitarum cædem spectant.

Davides, fusis Amalecitis, prædam recipit, suisque ex æquo dividit. 1 *Reg.* c. 30.

7. Cum autem Palæstini *Hebræis* congrederentur, & acriter *utrinque* pugnaretur, superiores quidem fiunt Palæstini, plurimosque ex adversa acie sternunt: Saulus autem Israëlitarum rex ejusque filii egregie pugnantes, summaque cum alacritate, quasi in eo solum, ut pulchre morerentur & intrepide cum hostibus dimicarent, sita esset omnis eorum gloria (nihil enim pluris faciebant) totam hostium phalangem in se convertunt; atque *multitudine* circundati occumbunt, magna Palæstinorum strage edita. Erant autem Sauli filii Jonathas & Aminadabus & Melchisus. Isti cum cecidissent, populus Hebræorum in fugam vertitur; atque magna facta est perturbatio

Hebræi, prælio cum Palæstinis conserto, vincuntur; & Sauli filii acie cadunt. 1 *Reg.* c. 31.

ἄλλά τε τῆς Ιουδαίας καὶ τὴν Σίκελλαν εἶναι. ζητούμενον οὖν ὁ Δαυίδης τότῳ ἐπὶ τοὺς Αμαληκίτας ὁδηγῷ, καὶ καταλαβὼν αὐτοὺς [t] ἐπὶ γῆς ἐρριμμένους, καὶ τοὺς μὲν ἀρισῶντας, τοὺς δὲ καὶ μεθύοντας ἤδη καὶ λελυμένους ὑπὸ οἴνου, καὶ τῶν λαφύρων καὶ τῆς λείας [v] ἀπολαύοντας, ἐπιπεσὼν αἰφνιδίως, πολὺν αὐτῶν φόνον εἰργάσατο. γυμνοὶ γὰρ ὄντες, καὶ μηδὲν προσδοκῶντες πεισθῆναι, ἀλλὰ πρὸς τὸ [x] πιεῖν καὶ διωχεῖσθαι τεταγμένοι, πάντες ἦσαν διακείμενοι. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν, ἐπὶ τῶν τραπεζῶν καθημένων, ἐπικαταλαμβανόμενοι παρ' αὐτῆς ἀνηρούντο, καὶ παρέσυρεν αὐτῶν τὰ σιτία καὶ τὸν τροφὸν τὸ αἷμα· τοὺς δὲ δεξιουμένους ἀλλήλους τῇ [y] προπόσει διέφθειρεν, ἑνίους δὲ καὶ πρὸς ὕπνον ὑπὸ τῆς ἀκρατείας κατενηνεγμένους. ὁπόσοι δὲ ἔφθησαν [z] πεπεμένοι πᾶς παροπλίας ἐξ εὐπετείας αὐτῷ ὄντας, τούτους οὐδὲν ἧττον διχερῶς τῶν γυμνῶν κατακειμένων ἀπέσφαξε. διέμενον δὲ οἱ [a] σὺν τῷ Δαυίδῃ καὶ αὐτοὶ [b] ἀναιρούμενοι ἀπὸ πρώτης ὥρας ἕως ἑσπέρας, ὡς μὴ πεπολεμῆσθαι τῶν Αμαληκιτῶν πλείονας ἢ τετρακοσίους· καὶ [c] αὐτοὶ δὲ δρομάσι καμήλοις ἐπιβάντες διέφυγον. ἀνέσωσε δὲ πάντα ἃ διήρπασαν [d] αὐτῶν οἱ πολέμιοι, καὶ τὰς τε αὐτοῦ γυναῖκας καὶ τὰς τῶν ἑπτείρων. ὡς δὲ [e] ἀναστρέφοντες ἦκον ἐπὶ τὸν τόπον, ἔνθα διέμειναν, μὴ δυναμένους αὐτοὺς ἕπεσθαι, [f] καταλελοίπεσαν ἐπὶ τῶν σκευῶν· οἱ μὲν τετρακόσιοι τὴν ἄλλης ὠφελείας τε καὶ λείας οὐκ ἠξίουν [g] αὐτοὺς ἀπομερίζειν, ὡς συναγωνισθησομένους, ἀλλὰ μαλακιζομένους τῇ τῶν ἀνδρῶν, ἀγανακτῶν δὲ [h] σεσωσμένας τὰς γυναῖκας ἀπολαμβάνοντας ἔλεγον. Δαυίδης δὲ πονηρὸν καὶ ἄδικον αὐτῶν τοῦτον ἀπέφαινε τὸν γνώμην. εἶναι γὰρ ἀξίους, ὧν θεὸν συναγωνιστὴν· αὐτοῖς ἀμύνασθαι μὲν τοὺς πολεμίους, κομίσασθαι δὲ πάντα [i] τὰ αὐτῶν, [k] πᾶσιν ἐξ ἴσου τοῖς στρατευσαμένοις μερίζεσθαι τὴν ὠφέλειαν· καὶ τοῦτ' ἐπὶ φυλακῇ τῶν σκευῶν μεμενηκότων. καὶ ἐξ ἐκείνου νόμον οὗτον ἐπέθετο παρ' αὐτοῖς, ἵνα ταὐτὰ τοῖς μαχομένοις λαμβάνωσιν οἱ τὰ σκεύη φυλάττοντες. ἦμεν δὲ ἐν Σικέλλᾳ Δαυίδης, [l] διέπεμψε πᾶσι τοῖς ἐν τῇ Ιούδα φυλῇ συνήθεσι καὶ φίλοις [m] ἀπομοίρας τῶν λαφύρων. καὶ τὰ μὲν πρὸς τὴν [n] Σικελλῶν πόλιν, καὶ Αμαληκιτῶν ἀναίρεσιν, ἔτως ἐγένετο.

ζ'. Τῶν δὲ Παλαιστίνων συμβαλόντων, καὶ καρτερᾶς μάχης γενομένης, [o] νικῶσι μὲν οἱ Παλαιστῖνοι, καὶ πολλοὺς ἀναιροῦσι τῶν ἐναντίων· Σαοὺλος δὲ ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ γενναίως ἀγωνιζόμενοι, καὶ πάσῃ προθυμίᾳ χρώμενοι, ὡς ἐν μόνῳ τῷ καλῶς ἀποθανεῖν [p] παραβόλως διακινδυνεύσαι τοῖς πολεμίοις τὴν ὅλης αὐτοῖς δόξης ἀπειλημένης, ἁπάντων γὰρ τούτῳ προτιμότερον εἶχον, ἐπιτρέφει πᾶσαν εἰς αὐτοὺς τὴν τῶν ἐχθρῶν φάλαγγα, καὶ περικυκλωθέντες ἀπαντῶσι, πολλοὺς τῶν Παλαιστίνων καταβαλόντες. ἦσαν δὲ οἱ Σαούλου παῖδες, Ιωνάθης, [q] Αμινάδαβος, καὶ [r] Μελχισός. τούτων πεσόντων, τρέπεται τὸ τῶν Εβραίων πλῆθος, καὶ ἀκοσμία καὶ συγχυ-

t Ἐπὶ γῆς ἐρριμμένους,] Aut ἐπὶ γῆς cum *Big. Samb.* & *Vat.*

v Ἀπολαύοντας,] Ita *Samb.* & *Epiphan.* ἀπολαβόντας in *Editis, Aliisque.*

x Πιεῖν καὶ διωχεῖσθαι] Πίνειν *Vat.*

* *Abripuit:*] *Scil.* torrentis instar. Verum τοῦτ' παρέσυρεν *mihi suspecta est.*

y Προπόσει διέφθειρεν,] Ita cum *Vat. Samb. Big.* (*Coccejo*) & *Epiphan.* προπότοις in *Editis.*

z Περιθέμενοι τὰς παροπλίας] Περιθέμενοι ἐξ εὐπετείας τι αὐτῷ *Big. Samb.* & *Vat.*

a Σὺν τῷ Δαυίδῃ] Σὺν αὐτῷ Δ. *Big. Samb.* & *Vat.*

† *Ab hora prima usque ad vesperam cædem facere perseverarunt,*] *In Literis S.* à diluculo usque ad vesperam.

b Ἀναιρούμενοι ἀπὸ πρώτης] Ἀναιρεῖντες *Vat.*

c Αὐτοὶ δὲ δρομάσι] Οὗτοι *Samb.* & *Vat.*

‡ *Dromadibus insidentes effugerunt.*] Camelis quos appellant dromades, *phrasi divina.*

d Αὐτῶν οἱ πολέμιοι,] Ita *Big.* & *Samb.* αὐτὸν in *reliquis.*

e Ἀναστρέφοντες] Ἀναστρέφοντες *Big.* & *Samb.*

f Καταλελοίπεσαν] Ita *Samb.* more Attico pro communi καταλελοίπεσαν. (quod malebat *Coccejus*) in *Editis* præter canonem καταλελοίπησαν. alio tempore καταλελοίπασιν *Hen.* & *Busb.*

g Αὐτοὺς ἀπομερίζειν,] Αὐτοῖς in quinque *MSS.*

h Σεσωσμένας] Ἀνασεσωσμένας *Busb.* & *Hen.*

i Τὰ αὐτῶν,] Illud τὰ ex *MSS.*

k Πᾶσιν ἐξ ἴσου] Πᾶσιν αὐτοῖς ἐξ ἴσου συστρατευσαμένοις *Big.* & *Samb.* non male. atque mox μερίσασθαι *Hen.* & *Busb.*

l Διέπεμψε] Διεπέμψαθο *Big. Samb.* & *Vat.*

m Ἀπομοίρας] Ἀπόμοιρα, μερὶς Hesych. SPANH.

n Σικελλῶν] Σικέλων *Bas.* & *G.* Σικελῶν *Big. Samb.* & *Epiphan.*

o Νικῶσι μὲν οἱ] Ita ex *MSS.* μὲν deest in *Editis.*

p Παραβόλως] Τοὺς παραβόλως πλέοντας Menander in Stob. Exerc. Gr. p. 227. SPANH.

q Αμινάδαβος,] Αμιναίταβος *Big.* Αμιναίταβος *Samb.* malim quidem Αβινάδαβος cum *Masoretis, Hieronymo*, & Editione *Complutina Bibliorum* Græcorum.

r Μελχισός.] Est qui malit Μελχισοῦς. In *Cod. Vat.* Ιωνάθης καὶ Ιωναδαμος καὶ Μελχισὸς καὶ Αμιναδαβος.

s Τὸ

σύγχυσις γίνε῀ ϗ φόν῀ ἐπικ῾μένων τ̃ πολεμίων. Σάυλ῀ ὁ῀ φεύγ῾, [s] τὸ καρτερὸν τ̃ φ῀ ἔχων πρὸ αὐτόν. ϗ τ̃ Παλαιστίνων ἐπιπεμψάντων ἀκοντιστὰς ϗ τοξότας, πάντας μὲν ἀποβάλλ῾ πολλοὺς ὀλίγων· αὐτὸς ὁ῀ λαμπρῶς ἀγωνισάμεν῀, ϗ πολλὰ τραύματα λαβών, ὡς μηκέτι δ῾μαι καρτερεῖν μηδ᾽ ἀντέχ῾ν τ̃ πληγ῀ς, ἀποκτεῖναι μὲν αὐτὸν ἠθέν῾, κελεύ῾ ὁ῀ τ̃ ὁπλοφόρου, σπασάμενον τ̃ ῥομφαίαν, ταύτ῀ [t] αὐτὸ διελάσαι, πρὶν ζῶντα συλλαβεῖν αὐτὸν τὰς πολεμίας. μὴ τολμῶν῀ ὁ῀ δ῀ ὁπλοφόρ῀ κτεῖναι τ̃ δεσπότ῀, αὐτὸς τ̃ ἰδίαν σπασάμεν῀ [v] μάχαιραν, ϗ ῥήσας ἐπὶ τ̃ ἀκμ῀, ῥίπτει κατ᾽ αὐτ῀ς αὐτόν· ϗ μὴ δυνάμεν῀ ὠσασθ῀, μηδ᾽ ἐπερείσας [x] δι῾βαλεῖν αὐτὸ τ̃ σίδηρον, [y] ἐκπερόφε῀). ϗ νεανίσκ῀ τινὸς ἐγγὺς τ῀ν῀, πυθόμεν῀ τίς εἴη, ϗ μαθὼν ὡς Αμαληκίτης ἐστὶ, παρεκάλεσεν ἐπερείσαντά῀ τ̃ ῥομφαίαν, δι᾽ ὃ μὴ τ̃ χερσὶν αὐτὸν τ῀ρ῀ δυνάσθ῀ ποιῆσαι, τ῀ν῀ χεῖρ῀ αὐτ῀ τελευτ῀ν [z] ὁποίαν αὐτὸς βούλε῀). ποιήσας ὁ῀ τ῀ρ῀, ϗ περιελόμεν῀ [a] τ̃ περὶ τ̃ βραχίονα αὐτ῀ χρυσοῦν ϗ τ̃ βασιλικὸν στέφανον, ἐκ ποδῶν ἐγένε῀. θεασάμεν῀ δ᾽ [b] ὁ ὁπλοφόρ῀ τ̃ Σαῦλον ἀνῃρημένον ἀπέκτεινεν ἑαυτόν. [c] διεσώθη δ᾽ ὐδεὶς τ̃ σωματοφυλάκων ϗ βασιλέως· ἀλλὰ πάντες ἔπεσον περὶ τὸ καλούμενον [d] Γελβυε ὄρ῀. ἀκούσαν῀ς ὁ῀ τ̃ Εβραίων οἱ τ̃ κοιλάδα [e] πέραν ϗ Ιορδάνου κατοικοῦντες, ϗ οἱ ἐν τῷ πεδίῳ τὰς πόλεις ἔχον῀ς, ὅτι Σαῦλ῀ πέπτωκε ϗ οἱ παῖδες αὐτ῀, ϗ τὸ σὺν αὐτ῀ στρατ῀ὸν ἀπόλωλε· καταλιπόντες τὰς ἑαυτῶν πόλεις, εἰς [f] ὀχυρωτάτας [g] κατέφυγον. οἱ ὁ῀ Παλαιστῖνοι τὰς καταλελειμμένας, ἐρήμους εὑρόν῀ς, κατῴκησαν.

η. Τῇ δ᾽ ὑπαύσῃ σκυλεύον῀ς οἱ Παλαιστῖνοι τοὺς τ̃ πολεμίων νεκροὺς ἐπιτυγχάνουσι [h] τοῖς ϗ Σαῦλ῀ ϗ τ̃ παίδων αὐτ῀ σώμασι, ϗ σκυλεύσαν῀ς [i] ἀποτέμνουσιν αὐτῶν τὰς κεφαλάς· ϗ κ῀ πᾶσαν περιήγγειλαν τ̃ χώραν πέμψαν῀ς ὅτι πεπτώκασιν οἱ πολέμιοι. ϗ τὰς μὲν πανοπλίας αὐτῶν ἀνέθηκαν εἰς τὸ [k] Ασταρτεῖον [l] ἱερόν· τὰ ὁ῀ σώματα ἀνεσταύρωσαν πρὸς τὰ τείχη τ῀ [m] Βηθσὰν πόλεως, ἣ νῦν Σκυθόπολις καλεῖται. ἐπεὶ ὁ῀ ἦκουσαν οἱ ἐν [n] Ιαβιατῷ πόλ῀ τ῀ [o] Γαλαδίτιδ῀ κατοικοῦν῀ς, ὅτι λελωβῆτ῀ι) τ Σαῦλ῀ νεκρὸν ϗ τοὺς τῶν παίδων αὐτ῀, δεινὸν ἡγησαμενοι πρεπειδεῖν ἀκηδευτους, ἐξελθόν῀ς οἱ ἀνδρειότατοι ϗ τόλμῃ διαφερόν῀ς· ἡ ὁ῀ πόλις αὕτη ϗ σώματος ἀλκίμους ϗ ψυχαῖς φέρ῀· ϗ δι᾽ ὅλης τ῀ νυκτὸς ὁδεύσαν῀ς, ἦλθον εἰς τ̃ Βηθσὰν, ϗ προσελθόν῀ς τῷ τείχ῀ τῶν πολεμίων, ϗ καθελόν῀ς [p] τὸ σῶμα Σαῦλ῀ ϗ τῶν παίδων αὐτ῀, νομίζουσιν εἰς [q] Ιαβιατὸν, μηδὲ τῶν πολεμίων αὐτοὺς [r] κωλύσαι δυνηθέν῀ων, ἢ τολμησάν῀ων διὰ τὴν ἀνδρείαν. οἱ ὁ῀ [s] Ιαβιατῖται, πανδημεὶ κλαύσαν῀ς, [t] θάπτουσι τὰ σώματα ἐν τῷ καλλίστῳ τ῀ χώ-

& confuſio & cædes, hoſtibus à tergo inſtantibus. Saulus autem, valida ſuorum caterva ſtipatus, fugit. atque miſſis à Palæſtinis jaculatoribus & ſagittariis, maximam quidem eorum partem amittit: ipſe vero cum pulchre dimicaſſet, & multa vulnera accepiſſet, ut nec amplius pugnare nec plagas ferre potuerit, infirmior quidem erat quam ut ſeipſum interimeret; armigero vero imperat ut ſe ſtricto enſe transfigeret, ne vivus in hoſtium poteſtatem veniret. Armigero autem non audente dominum *ſuum* occidere, ipſe ſuo gladio educto, ſibique ejus mucrone admoto, in eum ſe projicit: cumque enſem ſuum in ſe impellere non valeret, neque eum ſibi impingendo trajicere, ſeſe circumagit. atque juvene quodam propter eum adſtante, cum interrogaſſet quiſnam eſſet, audiſſetque eſſe Amalecitam, orabat ut gladio ſibi ab eo impacto, id quod ſuis manibus perficere non potuit, mortem ſibi afferret qualem ipſe expeteret. Hoc autem exſequutus, detractiſque brachio aureis armillis capitique regia corona, in fugam ſe conjiciebat. Tum armiger, conſpecta Sauli nece, ſemetipſum interemit. atque nemo ex ſatellitibus regis in tutum evaſit, ſed omnes in monte Gelboë dicto ceciderunt. Hebræi vero, qui vallem trans Jordanem habitabant, quique urbes in planitie tenebant, cum audiſſent Saulum ejuſque filios cecidiſſe, & univerſos qui cum eo erant periiſſe, relictis urbibus ſuis in munitiſſimas ſe receperunt. At Palæſtini in relictis, quas deſertas invenerant, ſedem ceperunt.

Saulus gladio ſuo incumbit, juvanteque Amalecita interimitur.

8. Poſtridie, cum Palæſtini hoſtes prælio occiſos ſpoliarent, *forte* inciderunt in Sauli filiorumque ejus corpora, exutiſque capita illorum abſciderunt: atque nunciis per totam ſuam regionem miſſis divulgarunt hoſtes *acie* cecidiſſe. Et quidem armaturam illorum in fano Aſtartes conſecrarunt: corpora vero * in cruces ſuſtulerunt ad muros urbis Bethſanæ, quæ etiamnum Scythopolis appellatur. Poſtquam vero Jabiſſi, regionis Galaditidis urbis, incolæ acceperant, truncata eſſe Sauli ac filiorum ejus cadavera, indignum rati ut inſepulta eſſe paterentur, fortiſſimi quique & audaciſſimi egreſſi (viros enim corpore robuſtos animoque feroces alit hæc urbs) totaque nocte continuato itinere, Bethſanam venerunt, atque ad hoſtium muros accedentes, ablatiſque Sauli ejuſque filiorum corporibus, ea Jabiſſum deportarunt, cum hoſtes neque eos prohibere potuiſſent, neque auſi eſſent propter *ipſorum* virtutem. Jabiſſeni autem univerſi cum ploratu corpora eorum ſepelierunt in pulcher-

Sauli filiorumque arma in templo Aſtartes conſecrata, & corpora illorum in cruces ſublata. 1 *Reg. c.* 31.

Jabiſſeni Saulo ejuſque filiis parentant. 1 *Reg. c.* 31.

---

s Τὸ καρτερὸν] Illud τὸ ex *MSS.*

t Αὐτῷ διελάσαι,] Αὐτῷ *Vat.*

v Μάχαιραν,] Vocem μάχαιραν nobis ſuppeditarunt *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

x Διαβαλεῖν αὐτῷ] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *reliquis* διαβάλλειν.

y Περιερείφε῀).] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* ἐκπερείφε῀).

z Οποίαν αὐτὸς βούλε῀).] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* οἵαν in *Editis.*

a Τὸν περὶ βραχίονα] Ita in *MSS.* in *Editis* τ῀ deeſt.

b Ο ὁπλοφόρ῀ τ῀ Σαῦλον] Articuli ὁ & τ῀ ex *MSS.*

c Διεσώθη δ᾽ ὐδεὶς] Διεσώθη δ᾽ ὐδεὶς τ. σ. τ. β. ὐδεὶς *Big.* & *Samb.*

d Γελβυὲ ὄρ῀.] Ita *Big.* & *Samb.* Γελβοὲ in *Editis*, *Aliiſque.* HUDS. Gen. Γελβοὲ, vel Γελβωὲ, & ſupr. §. 2. Γιλβυὲ. SPANH.

e Πέραν ϗ Ιορδάνου] Vide *J. Clericum* ad 1 Sam. c. xxxi. p. 278.

f Οχυρωτάτας] Forte ἰσχυρότατας. COCC.

g Κατέφυγον.] Sic *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ἔφυγον.

h Τοῖς ϗ Σαῦλ῀] Illud τοῖς ex *Big.* & *Samb.*

i Αποτέμνουσιν αὐτῶν τὰς κεφαλάς·] Similiter Leonidæ cadaver dehoneſtavit Mardonius, quod in hoſte imitari noluit Pauſanias, prout refert Herodotus lib. 9. pag. 538. edit. Gronov. HAV.

k Ασταρτεῖον] De *Aſtarte* vide *Theodoret.* Tom. 1. p. 324. & 353. ut & *Seldenum* de *Diis Syris.*

l Ιερὸν·] Ιερὸν abeſt *Big. Samb.* & *Vat.*

* *In cruces ſuſtulernnt ad muros urbis Bethſanæ,*] Crucibus affixerunt circa mœnia urbis &c. *Gelen.* Corpora ſuſpenderunt ſuper murum &c. *Epiphan.* Τὰ σώματα ἀνεσταύρωσαν πρὸς τὸ τεῖχ῀ Μεθοφὶμ &c. *Zonaras.*

m Βηθσὰν πόλεως,] Βηθσιὰν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* Vide *Stephanum Byzant.* voce Σκυθόπολις, *Cedrenum*, p. 135. & *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 13. p. 316. HUDS. Βηθσὰν poſtea Σκυθόπολις ſupra lib. v. *cap.* 1. §. 1. Σκυθοπολῖ) infr. libr. XII. cap. 4. §. 5. Iidem, qui Βηθσανῖ) lib. XII. c. 8. §. 5. SPANH.

n Ιαβιατῷ] Ita cum *Big.* Ιαβειατῷ *Samb.* Ιαβιατᾶ *Baſ.* & *G.* Ιαβεῖ *Hen.* & *Busb.* Ιαβεὶ *Zonaras* è LXXII. οἱ ἐν τῷ Ιαβεῖ, ἤτοι Ιαβιατῷ *Vat.* Vide *Annot.* ad p. 287. in princip.

o Γαλαδίτιδ῀] Γαλααδίτιδ῀ *Vat. Hen.* & *Busb.* prout in *Var. Lect.* ad p. 287. in princip.

p Τὸ σῶμα Σαῦλ] Τὰ σώματα Σαῦλ ϗ τ῀ *Hen.* & *Busb.* τὸ σῶμα Σαῦλ ϗ τὰ τ῀ *Big. Samb.* & *Vat.*

q Ιαβιατὸν,] Ita *Vat.* ut & paulo ſupra. Ιαβιατὰν *Baſ.* & *G.* Ιάβιταν *Big.* Ιαβειταν *Samb.* Ιάβηταν *Hen.* & *Busb.* HUDS. Gen. Ιαβιατὰν, & lib. VI. c. 1. §. 2. Ιαβείαφ. SPANH.

r Κωλύσαι δυνηθέντων,] Κωλ. τολμ. διὰ *Vat.*

s Ιαβιατῖται,] Sic cum *Cod. Vat.* Ιαβιατῖται *Baſ. G.* & *Big.* Ιαβειατῖται *Samb.*

t Θάπτουσι τὰ σώματα] Non alio modo clam quoque ſepultus fuit Mardonius, Perſarum Dux, ut citato paullo ante loco docet Herodotus, facemque Romana manu accenſam truncus Pompeji accepit, juxta Lucanum & alios. HAV.

* *Quem*

cherrimo regionis loco, * quem Aruram appellant. atque per ſeptem dies cum uxoribus liberiſque eos deflebant, pectora tundentes ac lugentes regem ejuſque filios, ita ut neque potum degustarent neque cibum.

9. Hunc Saulus finem habuit, juxta Samueli vaticinium, quoniam Dei de Amalecitis non obtemperaverit mandatis; & quod totam Achimelechi cognationem ſuſtulerit, ipſumque Achimelechum, & urbem pontificum. Regnavit autem vivente Samuelo annis octodecim, poſt mortem vero ejus annis duobus & viginti. Et quidem Saulus hoc modo è vita exceſſit.

Finis Libri ſexti.

ρας τόπῳ, [v] Ἀρύρης λεγομένῳ. Ϛ πένθ[ος] [x] ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ σὺν γυναιξὶ Ϛ τέκνοις ἐπ' αὐτοῖς [y] ἦγαγον, κοπτόμενοι Ϛ θρηνοῦντες τ̀ βασιλέα Ϛ τοὺς παῖδας αὐτ[οῦ], μήτε ποτοῦ μήτε τροφῆς γευσάμενοι.

θ'. Τοῦτο Σαοὺλ[ος] τὸ τέλ[ος] ἔσχε τοῦ προφητεύσαντ[ος] Σαμουήλου, λέγ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Θεοῦ τῶν ἐπ' Ἀμαληκίτας ἐντολῶν· καὶ ὅτι τ̀ [z] Ἀχιμελέχου Ϛ ἀρχιερέως γένους, καὶ Ἀχιμέλεχον αὐτὸν, καὶ τ̀ τῶν ἀρχιερέων πόλιν ἀνεῖλεν. ἐβασίλευσε δ', Σαμουήλου ζῶντ[ος], ἔτη ὀκτὼ καὶ δέκα· τελευτήσαντ[ος] δ', [a] δύο Ϛ εἴκοσι. καὶ Σαοὺλ[ος] μὲν [b] ἔτως κατέστρεψε τ̀ βίον.

Τέλ[ος] Ϛ βιβλίου ἕκτου.

* *Quem Aruram appellant.*] Ita juxta interpretes LXXII. Vide *Annott.* ad p. 344. §. 4.

v Ἀρύρης λεγομένῳ.] *Haëſel* interpretantur LXXII. *Judæi* & *Flavius* noſter ἄρουρα, *nemus* alii. Vide pag. 344. §. 4.

x Ἐφ' ἡμέρας] Ἐφ' ἡμέρας *Gen.*

y Ἤγαγον,] Ita *Big.* & *Samb.* ritu Attico. in *reliquis* ἦγον.

z Ἀχιμελέχου Ϛ ἀρχιερέως] Ita *Baſ. G.* & *Samb.* καὶ τὸ Ἑβραϊκόν. Sed Ἀβιμελέχου & mox Ἀβιμέλεχον *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Gall. Vat. Hen.* & *Busb.* cum *Interpretibus* LXXII.

a Δύο καὶ εἴκοσι.] Sic *Baſ. G.* & libri omnes *Græci* quos vidimus. δύο abſque εἴκοσι *Epiphanii* Codices. & quidem recte, & juxta periochen chronicam hujus libri. *Petrus* itaque *Comeſtor* ex verſione *Epiphaniana* hæc nobis reliquit: *Et regnavit Saul, vivente Samuele* XVIII. *annis, & eo mortuo duobus annis. Hos annos ſacra tamen ſcriptura non adnotavit.* Verum *Joannes Zonaras* vulgata *Joſephi* exemplaria ſequutus eſt. Ait enim, ἐβασίλευσε δ Σαοὺλ, ζῶντ[ος] ἔτι δ Σαμουὴλ, ὀκτωκαίδεκα ἔτη· ἐκείνου δ θανόντ[ος], δύο καὶ εἴκοσι. *Flavium* autem ſcripſiſſe arbitror ἔτη δύο, aut ἔτη δύο, ὁμοῦ δ ἔτη εἴκοσι. Quinetiam numerum XX. annorum Saulo regnanti imputant *Clemens* & *Eutychius* Alexandrini, ſectatores, quod video, *Joſephi.* Videſis *Iſ. Voſſii* Chronologiam Sacr. cap. VI. p. 119. *Rainoldum* de *Libris Apocryphis*, vol. 1. p. 1076. & *Gatakerum* in *Adv. Miſcell.* p. 77.

b Οὕτως κατέστρεψε τ̀ βίον.] Ita *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* ἔτυ.

ΤΑΔΕ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a]ΕΝ ΤΗι ΕΒΔΟΜΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO SEPTIMO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. Ως Δαυῖδης μὲν τ῀ μιᾶς φυλῆς ἐβασίλευσεν ἐν Χεβρῶνι πόλει, τ῀ δ' ἄλλα πλῆθος ὁ Σαύλου παῖς.

1. UT Davides quidem uni tribui imperavit in urbe Chebrone, populo autem reliquo Sauli filio.

β'. Οτι, [b] τούτου φονευθέντος ἐξ ἐπιβουλῆς φίλων, ἅπασιν τοῖς βασιλείαν Δαυῖδης παρέλαβεν.

2. Quod, illo amicorum insidiis occiso, Davides in universos imperium obtinuit.

γ'. Οτι Δαυῖδης στρατεύσαντας ἐπ' αὐτὸν [c] Παλαιστίνους ἐν Ιεροσολύμοις ἐνίκησεν.

3. Quod Davides à Palæstinis bello impetitus apud Hierosolyma victoriam obtinuit.

δ'. Ως πολιορκήσας Ιεροσόλυμα Δαυῖδης, καὶ λαῶν τὴν πόλιν, ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς Χαναναίους· ἐνῴκησε δ' εἰς αὐτὴν Ιουδαίους.

4. Ut Davides obsessis Hierosolymis, captaque urbe, Chananæos quidem ex ea ejecit; Judæis vero habitandam dedit.

ε'. [d] Η γνωμένη πρὸς Εἴραμον τ῀ Τυρίων βασιλέα καὶ Δαυῖδην φιλία.

5. Amicitiæ fœdus inter Hiramum Tyriorum regem & Davidem.

ς'. Ως τοῖς περιξ ἔθνεσι στρατεύσας Δαυῖδης καὶ χειρωσάμενος, φόρον ἐπέταξεν αὐτοῖς τελεῖν.

6. Ut Davides, cum in gentes finitimas expeditionem fecisset casque subegisset, tributum illis imperavit.

ζ. Η γνωμένη πρὸς Δαμασκηνοὺς Δαυῖδου μάχη, καὶ νίκη.

7. Davides cum Damascenis acie dimicat, victoriamque reportat.

η'. Πῶς ὅτι τοὺς Μεσοποταμίους στρατεύσας ἀνεῖλεν αὐτῶν.

8. Quomodo Mesopotamios, bello eis illato, devicit.

θ'. Οτι, τῶν περὶ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ στασιασάντων, ὑπὸ [e] τ῀ παιδὸς ἐξεβλήθη τ῀ ἀρχῆς [f] εἰς τὴν πέραν τ῀ Ιορδάνου.

9. Quod, mota ab ipsius domesticis seditione, à filio ex imperio abactus erat in regionem Transjordanianam.

ι'. Ως στρατεύσας [g] Αβεσάλωμος ὅτι τ῀ πατέρα Δαυῖδην, ἀπώλετο σὺν τῷ στρατῷ.

10. Ut Abesalomus, cum bellum patri Davidi intulisset, cum exercitu suo periit.

ια'. Πῶς [h] εἰς τὴν βασιλείαν πάλιν [i] ἀνῆλθε, καὶ ἔζησεν εὐδαιμόνως.

11. Quomodo [Davides] regnum recuperavit, & feliciter vixit.

ιβ'. Ως ἔτι περιὼν Σολομῶνα τὸν υἱὸν ἀπέδειξε βασιλέα.

12. Ut, dum in vivis esset, Solomonem filium suum imperare voluit.

ιγ'. Τελευτὴ Δαυῖδου, [k] καταλιπόντος τῷ παιδὶ πολλὴν ὕλην χρυσοῦ καὶ [l] λιθίας εἰς τὴν οἰκοδομὴν τ῀ ναοῦ.

13. Davides diem obit, argenti magna vi aurique & lapidum pretiosorum filio suo relicta.

---

a Εν τῇ ἑβδόμῃ] *Al.* Εν τῷ ἑβδόμῳ.

b Τούτου φονευθέντος] Ιεβοσθε pro τούτου reposuerunt *Genevenses*, & mox *Summario* IV. Δαυῖδης ante στρατεύσαντας.

c Παλαιστίνους] Δὶς Παλαιστίνους *Samb.* & *Coll. Voss.*

d Η γνωμένη] Hoc summarium inserui è *Cod. Samb.*

e Τοῦ παιδὸς] Articulum nobis suppeditavit *Samb.*

f Εἰς τὴν πέραν τ῀ Ιορδάνου.] Illa εἰς τὴν πέραν τ῀ Ιορδάνου omiserunt *Genevenses.*

g Αβεσάλωμος] Αβεσάλωμος *Samb.*

h Εἰς τὴν βασιλείαν] Perspicuitatis gratiâ Δαυῖδης hîc inserunt *Genevenses.*

i Ανῆλθε,] Καιῆλθε *Samb.*

k Καταλιπόντος] Ita *Samb.* καὶ ὅσα τῷ παιδὶ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τ῀ ναοῦ κατέλειπεν *Gen.*

l Λιθίας] Videsis *Du Fresne* in *Glossario Gr.* voce λιθίας.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

[a] Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν πεντεκαίδεκα.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER SEPTIMUS.

Qui continet tempus annorum quadraginta.

CAP. I.

Ut Davides quidem uni tribui imperavit in urbe Chebrone, populo autem reliquo Sauli filius: utque bello civili conflato moriuntur Asaëlus & Abenerus.

Davidi nunciatur Sauli mors. 2 Reg. c. 1.

ONTIGIT autem ut eo die hæc pugna committeretur, quo Davides de Amalecitis victor Sicellam est reversus. Cum vero jam biduum fuisset Sicellæ, die tertio advenit *quidem*, è pugna cum Palæstinis elapsus, qui Saulum interfecerat, lacceratis vestibus & capite pulvere conspersо. Isque, Davide adorato, ab eo interrogatus, undenam ita veniret, ab Israëlitarum pugna *cum Palæstinis* dicebat. ejus autem exitum tristem fuisse indicabat, multis quidem Hebræorum myriadibus cæsis, insuper vero rege ipsorum Saulo cum filiis ejus interempto. Atque hæc se *pro certis* nunciare ajebat, ut qui cum Hebræis esset fusis fugatisque, regique dilapso adesset; quem, cum foret ut ab hostibus caperetur, & ipse ab eo rogatus occidisse fatebatur. nam cum ille in gladium incubuisset, ex vulneribus repetitis infirmior factus est quam ut se conficeret. Quin & cædis ipsius signa *haud dubia* ostendebat, armillas regis aureas & coronam, quas Saulo mortuo detraxerat ut *eas* illi afferret. At Davides, cum non jam esset cur ei diffideret, post manifesta mortis Sauli indicia in conspectum ipsius adducta, vestimenta quidem discidit, cum amicis vero lugens ploransque totam diem exegit. Luctum vero ei aliquanto acerbiorem fecit Jonathas Sauli filius, qui & amicus ei fidissimus & salutis ipsi auctor fuerat. Tam illustris autem ejus erat virtus, tantaque benevolentia Saulum prosequutus est, ut non solum ægerrime tulerit ejus interitum, sæpius licet ab eo in vitæ discrimen adductus; sed & occisorem illius suppicio affecerit. nam cum ei dixisset, quod ipse sui accusator exstiterit, qui regem interfecerat; didicisseque oriundum esse patre gene-

Davides, mira pietate, Saulum luget. 2 Reg. c. 1.

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Δαυὶδης μὲν τ̃ μιᾶς φυλῆς ἐβασίλευσεν ἐν Χεβρῶνι, ⸀ ἡ ἄλλη πληθὺς ὁ Σαούλου παῖς· καὶ ὡς πολέμου ἐμφυλίου γενομένου πλείστων Ασαήλου ⸀ Αβέννηρος.

ΣΥΝΕΒΗ δὲ ταύτην γενέσθαι τ̃ μάχην, καθ' ἣν ἡμέραν ⸀ Δαυίδης, τοὺς Αμαληκίτας νικήσας, εἰς [b] Σίκελλαν κατέστρεψεν. ἤδη δ' αὐτοῦ δύο ἡμέρας ἔχοντος ἐν τῇ Σικέλλᾳ, τῇ τρίτῃ ἀφικνεῖται Δι̃σωθεὺς ἐκ τ̃ μάχης τ̃ πρὸς Παλαιστίνους ὁ τ̃ Σαούλου ἀνελών· τοῦ τε ἐσθῆτα διερρηγμένος, καὶ τ̃ κεφαλὴν πέφρα πεπιχεάμενος. καὶ προσκυνήσας [c] αὐτὸν, πυνθανομένῳ, πόθεν [d] ἥκοι τοιοῦτος, ἀπὸ τ̃ τ̃ Ισραηλιτῶν μάχης ἔλεγε. πολλὴ δ' ἀπυχὴς αὐτῆς τὸ πλῆθος ἐδήλου· πολλῶν μὲν ἀναιρεθέντων τοῖς Εβραίοις μυριάδων, πιστὸν ⸀ ἦ ⸀ καὶ βασιλέως αὐτῶν Σαούλου μ⁻ τῶν τέκνων. ταῦτα ἦ σημαίνειν ἔφασκεν αὐτὸς συντυχὼν τῇ τροπῇ τῶν Εβραίων ⸀ τῷ βασιλεῖ πεφυγότι παρών· ὃν [e] καὶ κτεῖναι, μέλλοντα ὑπὸ τῶν πολεμίων λαμβάνεσθαι, συγκληθεὶς αὐτὸς ὡμολόγει. τῇ ῥομφαίᾳ γὰρ αὐτὸν ὀπτεύοντα, διὰ τ̃ τῶν τραυμάτων ὑπερβολὴν αὐτὸν ἀσθενῆσαι καταργάσασθαι. [f] καὶ σύμβολα δ' αὐτοῦ τ̃ ἀναιρέσεως ἐπιδείκνυε, τόν τε [g] περὶ τοῖς βραχίοσι χρυσοῦν ⸀ βασιλέως ⸀ τ στέφανον, ἃ περιδύσας τ Σαούλου νεκρὸν κομίσαι αὐτῷ. Δαυίδης ἦ, μηκέτ' ἀπιστεῖν ἔχων, ἀλλ' ἐναργῆ τεκμήρια ⸀ Σαούλου θανάτου βλέπων, [h] κατερρηγνύτο μὲν τὴν ἐσθῆτα· κλαίων ἦ ⸀ ὀδυρόμενος μ⁻ τῶν ἑταίρων [i] ὅλην διεκαρτέρησε τὴν ἡμέραν. [k] ἐποίει δ' αὐτῷ [l] τὴν λύπην χαλεπωτέραν ⸀ ὁ Σαούλου παῖς Ιωνάθης, πιστότατός τε ὢν φίλος αὐτῷ, καὶ σωτηρίας αἴτιος γεγονὼς μεγίστης. τοσούτῳ δ' ἐπεδείξατο τὴν ἀρετὴν ⸀ τὴν πρὸς Σαούλου εὔνοιαν, ὡς μὴ μόνον ὑπὲ τεθνηκότι χαλεπῶς ἐνεγκεῖν, πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ κινδυνευούσας ἀφαιρεθῆναι τ βίου· ἀλλὰ ⸀ τ ἀποκτείναντα κολάσαι. φήσας γὰρ πρὸς αὐτὸν, ὡς αὐτὸς [m] αὐτὸν φήσειε κατήγορος ⸀ ἀνελὼν τ βασιλέα, καὶ μαθὼν ὡς

[a] Περιέχει ἡ βίβλος] E *Big. Samb. Voss.* & *Epiphan.*

[b] Σικελλαν] Σικελὰν *Samb.* & *Epiphan.* & mox Σικελᾶ. verum Σικέλλαν & Σικέλλᾳ habent *Busb.* & *Hen.* Videsis *Annott.* ad p. 353. v. 11.

[c] Αὐτὸν] Αὐτῷ *Vat.*

[d] Ηκοι] Ita *Big.* & *Samb.* ἦκε *Vat.* ἔκτε *Bas.* & *G.*

[e] Καὶ κτεῖναι,] Καὶ abest *Big.* & *Samb.*

[f] Καὶ σύμβολα] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* καὶ σύμβολα τ ὠν. *Bas. G. Aliique.*

[g] Περὶ τοῖς βραχίοσι] Περὶ τὼς βραχίονας *Vat.* ut περὶ τ βραχίονα. p. 359. v. 17.

[h] Κατερρηγνύτο μὲν τὴν ἐσθῆτα·] Conf. lib. VI. c. 14. §. 6. SPANH.

[i] Ὅλην διεκαρτέρησε τὴν ἡμέραν.] Vox ὅλην ex *MSS.*

[k] Ἐποίει δ' αὐτῷ] Sic in *MSS.* ποιεῖ in *Editis.*

[l] Τὴν λύπην χαλεπωτέραν] Iterum cum *MSS.* (& Cocc.) male in *Editis* τὴν λυπὴν τὴν χαλεπωτέραν.

[m] Αὐτὸν φήσειε κατήγορος] Αὐτῷ carent *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

ὡς εἴη πατρὸς Αμαληκίτου γυνή, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀποκτεῖναι. ἔγραψε δὲ καὶ θρήνους καὶ ἐπιταφίους ἐπῴδὰς Σαούλου καὶ Ιωναθου· ὅσοι καὶ μέχρις ἐμοῦ διαμένουσιν.

β'. [n] Ἐπεὶ δὲ τούτοις ἐξετέμησε τὸν βασιλέα, παυσάμενον δὲ πένθους, ἤρετο τὸν θεὸν διὰ τοῦ προφήτου, τίνα δίδωσιν αὐτῷ κατοικῆσαι πόλιν τῆς Ιούδα καλουμένης φυλῆς. φήσαντος δὲ αὐτοῦ δίδόναι [p] Χέβρωνα, καταλιπὼν τὴν Σίκελλαν, εἰς ἐκείνην ἀναχωρεῖ, τάς τε γυναῖκας [q] εἰσαγόμενον τὰς αὐτοῦ, δύο δὲ ἦσαν, καὶ τοὺς οἰκείους [r] σὺν αὐτῷ. συνελθὼν δὲ πρὸς αὐτὸν ἅπας ὁ τῆς φυλῆς τοῦ προειρημένης λαὸς, ἀποδείκνυσιν αὐτὸν βασιλέα. ἀκούσας δὲ ὅτι τὸν Σαοῦλον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ θάψειαν οἱ ἐν [s] Ιαβίσῳ τῆς [t] Γαλααδιτίδος κατοικοῦντες, ἔπεμψε πρὸς αὐτούς, ἐπαινῶν δὲ ἀποδεχόμενος αὐτῶν τὸ ἔργον, καὶ χάριτας ἀποδώσειν ἀντὶ τοῦ πρὸς τοὺς τεθνηκότας [v] σπουδῆς ὑπισχνούμενος· ἅμα δὲ δηλῶν ὡς ἡ Ιούδα φυλὴ [x] κεχειροτόνηκεν αὐτὸν βασιλέα.

γ'. Ο δὲ τοῦ Σαούλου μὲν ἀρχιστράτηγος [y] Αβένηρος, Νήρου δὲ παῖς, ἀνὴρ δραστήριος καὶ ἀγαθὸς τὴν φύσιν, ὡς ἔγνω πεσόντα τὸν βασιλέα καὶ τοὺς Ιωνάθου, καὶ τοὺς δύο τοὺς ἄλλους αὐτοῦ παῖδας, [z] ἐπιχειρεῖ εἰς τὴν παρεμβολὴν, καὶ τὸν ὑπολειπόμενον ἐξαρπάσας υἱὸν αὐτοῦ, Ιέβοσθον δ' ὀνομάζετο, διαβιβάζει πρὸς τὸν πέραν τοῦ Ιορδάνου· καὶ πᾶσι ἀποδείκνυσι τοῦ πλήθους βασιλέα, πάρεξ τῆς Ιούδα φυλῆς. βασίλειον δ' ἐποίησεν αὐτῷ [a] γλῶ, καὶ μὲν τὴν ὑπιχώριον γλῶτταν [b] Μάναλιν, καὶ δὴ τὴν Ελλήνων παρεμβολὰς λεγομένην. ὥρμησε δ' ἐκεῖθεν Αβένηρος [c] μετὰ στρατιᾶς ὑπλίτου, συμβαλεῖν τοῖς ἐκ τῆς Ιούδα φυλῆς προαιρούμενος, [d] ὀργισθεὶς ὅτι ἐβασίλευσεν Δαυίδης. [e] ἀπλώτησε δ' αὐτῷ πεμφθεὶς ὑπὸ Δαυίδου Ιωάβος, ὁ Σαρουίας μὲν παῖς, πατρὸς δὲ [f] Σερεί, [g] ἐκ δὲ τῆς ἀδελφῆς Δαυίδου γεγονὼς, ἀρχιστράτηγος ὢν αὐτοῦ, μετὰ τῶν ἀδελφῶν [h] Αβεσσαίου καὶ [i] Ασαήλου, καὶ πάντων τῶν Δαυίδου ὁπλιτῶν. καὶ προϊτυχὼν ὑπό πυκνῷ κρημνῷ ἐν [k] Γαβαῷ πόλει, παρετάξατο πρὸς μάχην. τοῦ δ' Αβενήρου φήσαντος πρὸς αὐτὸν, μαθεῖν βούλεσθαι πότερον αὐτῶν ἀνδρειότερους στρατιώτας [l] ἔχει, συντίθενται παρ' ἀμφοτέρων δυοκαίδεκα μαχησομένους συμβαλεῖν. προελθόντες δὲ εἰς τὸ μεταξὺ [m] τῶν παρατάξεων οἱ πρὸς τὴν μάχην ὑφ' ἑκατέρων τῶν στρατηγῶν ἐξελεγμένοι, καὶ τὰς αἰχμὰς ἐπ' ἀλλήλους ἀφέντες, σπασάμενοι τὰς [n] μαχαίρας, καὶ τῶν κεφαλῶν ἐκλαμβανόμενοι, κατέχοντες [o] αὐτοὺς, ἔπαιον [p] εἰς τὰς πλευρὰς καὶ τὰς λαγόνας ἀλλήλους τοῖς ῥομφαίαις, ἕως ἅπαντες ὡσαύτως ἐν συμπτώματι ἀπώλοντο. πεσόντων δὲ τούτων, συνέρρηξε καὶ ἡ λοιπὴ στρατιά· καὶ καρτερᾶς μάχης γενομένης, ἡττήθησαν οἱ

re Amalecita, eum interimi præcepit. Præterea autem nænias compoſuit & laudationes funebres in gratiam Sauli & Jonathæ, quæ etiamnum manent.

2. Poſtquam vero regi hæc juſta perſolviſſet, luctu finito, Deum per prophetam conſuluit, quamnam ex urbibus, tribûs quæ Judæ dicitur, ad habitandam ſibi daret. cumque reſpondiſſet, illi ſe dare Chebronem, relicta Sicella in eam concedit, uxores ſuas ſecum adducens (duæ enim erant) ſuorumque militum cohortem. Ad eum autem populus tribus prædictæ omnis profectus ipſum regem creant. Cum vero audiſſet, quod Jabiſſi, regionis Galaditidis urbis, incolæ Saulum ejuſque filios ſepeliviſſent, miſit ad eos, qui facinus eorum *præclarum* laudarent & approbarent, quique ſe illis gratias pro ipſorum in defunctos ſtudio relaturum eſſe pollicerentur; prætereaque illi nunciarent, Judæ tribum regem ſe conſtituiſſe.

Davides in Chebrone habitat. 2 *Reg. c.* 2.

Jabiſſenis ob Saulum ejuſque filios ſepultos gratias agit. 2 *Reg. c.* 2.

3. Cæterum Abenerus, imperator quidem exercitus Sauli, Neri vero filius, vir impiger, naturaque benignus, quam primum novit cecidiſſe regem una cum Jonatha & duobus aliis ejus filiis, reditu in caſtra accelerato, filioque ejus ſuperſtite abrepto, nomine quidem * Jebooſtho, cum eo trajicit ad populum ex altera Jordanis ripa, & in univerſos Iſraëlitas, excepta tribu Judæ, regem eum conſtituit. Regiam autem ei elegit ad locum, lingua quidem vernacula Manalin appellatum, Græca vero Caſtra. Cæterum Abenerus inde cum electiſſimis exercitûs viris properavit, volens ante omnia prælio cum tribu Judæ congredi, ex indignatione quod Davidem regem creaviſſent. Joabus autem, matre quidem Saruiæ filius, patre vero Suri, Davidis autem ex ſorore nepos, exercitus ipſius dux, ei occurrit, etiam cum Abeſſæo & Aſaële fratribus ſuis, & univerſo Davidis exercitu. Et cum circa quendam fonticulum apud urbem Gabao in eum incidiſſet, aciem ad prælium explicat. Cum autem Abenerus ei dixiſſet, velle ſe reſciſcere utri illorum præſtantiores eſſent milites, convenit inter eos, ut duodeni utrinque pugnam committerent. Progreſſi igitur in medium inter acies, qui in certamen ab utriſque ducibus electi erant, cum haſtas in ſe mutuo jeciſſent, ſtringunt gladios, prehenſiſque capitibus alteri alteros tenentes, latera & ilia ſibi invicem gladiis confoderunt, uſque dum omnes quaſi ex pacto occumberent. Cum vero illi cecidiſſent, cæteri ex utroque exercitu conflixerunt; & poſtquam ſummis viribus dimicatum eſſet, Abeneri milites ſuccubuerunt.

Abenerus Jebooſthum regem creat. 2 *Reg. c.* 2.

Davidici & Jebooſthani alteri ab alteris interfecti. 2 *Reg. c.* 2.

n Επεὶ δὲ τούτοις] Επὶ δὲ τούτοις *Samb.*

o Τοῦ πένθους,] Hîc δὲ ante τοῦ πένθους delevimus auctoritate *Codd. MSS.*

p Χέβρωνα,] *Al.* Χεβρῶνα. HUDS. Hebr. חברונה. SPANH.

q Εἰσαγόμενον τὰς αὐτοῦ,] Εἰσαγόμενον *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

r Σὺν αὐτῷ.] Τοὺς σὺν αὐτῷ *Vat.*

s Ιαβίσῳ] Ita cum *Vat.* in *Editis* Ιαβείσῳ. in pleriſque *MSS.* Ιαβειτῇ aut Ιαβιτῇ. Vide p. 287. §. 12. & 320. in fine. HUDS. Conf. lib. VI. c. 14. §. 8. SPANH.

t Γαλααδίτιδος καλουμένης,] Γαλααδίτιδος *Big. Samb.* & *Vat.* nec aliter in quibuſdam *Epiphanii* exemplaribus.

v Σπουδὴν ὑπισχνούμενον·] Τιμὴν καὶ σπουδὴν *Vat.*

x Κεχειροτόνηκεν] Ita cum *MSS.* in *Editis* κεχειροτόνηται, è dialecto. & paulo ante ὅτι pro ὡς in *Hen. Busb. Samb* & *Epiphan.*

y Αβέννης,] Αβέννηος ubique *Hen. Busb. Samb. Big.* & *Vat.* Αβεννὴρ *Zonaras* è *Bibliis S.*

z Επιχθεὶς εἰς τὴν παρεμβολὴν,] Ita cum *Vat.* & *Epiphanio.* ἐπείχθη in *Editis*, *Aliiſque.* ἠπείχθη *Samb.* manu ſequiori.

* *Jebooſtho*,] *Isbooſthus* juxta *Hebr.* & in *Paralipomenis* ſacris *Isbaalus* aut *Esbaalus*. At *Flavius* aut *Librarii*, E poſita loco Σ ſibilantis literæ, Ισβοσθον pingere maluerunt.

a Γλῶ,] Γλὼ *Big. Vat.* & *Samb.* contra *Editos* & tres *MSS.* & mox τὸ ante ὑπιχώριον abeſt *Vat.*

b Μάναλιν,] Μανάιμ vel Μανάν reſcribendum cenſet *Bochartus* de *Colon. Phœn.* l. I. c. 28. p. 591. HUDS. Μανάλιν Hebr. מחנים LXX. ἐν τῇ παρεμβολῇ εἰς Μανάιμ 1 Reg. 11. 8. *Vulg.* circumduxit eum per caſtra. Hebr. והנחם caſtra, παρεμβολὴν. SPANH.

c Μετὰ στρατιᾶς ὑπιλίτου,] Ita *MSS.* (& *Cocc.*) μετὰ τοῦ στρατιᾶς ὑπλίτου in *Editis.*

d Οργισθεὶς] Ωργισε (ὠργισθε *Vat.*) γὰρ αὐτοῖς βασιλέα τὸν Δαυίδην κεχειροτονηκότων *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.* διὰ ὀργῆς ἐποιεῖτο τὴν Ιούδα φυλὴν, ὡς βασιλεύσασαν τὸν Δαβὶδ *Zonar.*

e Απλώτησε δ' αὐτῷ] Ita cum *Epiphanio.* parvo cum diſcrimine ἀπλώτησε δ' αὐτῷ πεμφθεὶς ὑπὸ Δαυίδου (Σαρουίας *Coll. Voſſ.*) Σερείας *Big. Samb.* & *Vat.* Verum in *Editis* illa πεμφθεὶς ὑπὸ Δαυίδου deſiderantur.

f Σερεί] Σερεία in *liſdem MSS.* Σαρὲ aut Σαρεὶ *Epiph.*

g Εκ δὲ τῆς ἀδελφῆς] Εκ δὲ τῆς ἀδελφῆς τῆς ἐκείνου (τῆς ἐκείνης *Big.*) γεγονὼς αὐτῷ Ιωάβος ἀρχισε. *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

h Αβεσσαίου] Ita cum *Hen. Busb. Big. Samb.* & *Epiph.* Αβεσσίου *Vat.* Αβισαίου *Baſ.* & *G.* Αβεσὰ *Zonar.* In margine quidem *Cod. Samb* non nemo adnotavit, Ιωὰβ καὶ Αβεσὰ καὶ Ασαὴλ ἀνεψιοὶ ἦσαν τοῦ Δαυὶδ ἐκ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Σαρουίας, plane ex 1 *Paralip.* 2. 16.

i Ασαήλου] Ασαὴλ *Vat.*

k Γαβαῷ πόλει,] Ita *Samb.* Γαβαὼ *Baſ. G. Vat. Aliique.* Γαβᾶ aut Γαβαᾶ *Epiphan.* Γαβαὼν in *Codice S.* HUDS. Conf. lib. VI. c. 6. §. 2. SPANH.

l Εχει,] Εχῃ *Big.* & *Samb.*

m Τῶν παρατάξεων] Τῆς παρατάξεως *Vat.*

n Μαχαίρας,] Μαχαίρας οἱ τοῦ Δαυίδου juxta *Epiphan.*

o Αὐτοὺς,] Forte αὐτοῖς. COCC.

p Εἰς τὰς πλευρὰς] Εἰς τὰ πλευρὰ *Vat.*

runt. Versos deinde in fugam Joabus non destitit persequi. Sed & ipse instabat, hortatus suos ut è vestigio insequerentur, & nequaquam occidendo fatiscerent; fratres etiam sui acriter pugnarunt, præcipueque natu minimus Asaëlus præ reliquis maxime conspicuus: (ex pedum etiam velocitate gloriam adeptus erat; nam non homines solum celeritate superabat, sed & equum cum eo contendentem cursu prævertisse dicitur) qui tum Abenerum totis viribus rectaque insequebatur, in neutram partem deflexus. Cum autem Abenerus respexisset, & impetum ejus eludere tentasset: & nunc quidem monuisset, ut, ab eo persequendo desistens, alicui militum suorum arma auferret, nunc vero, ubi ei hæc non persuaserat, precibus obsecrasset, ut se reprimeret & persequi desineret, ne * fratris ejus in conspectum veniendi libertatem amitteret: atque ille his verbis nihil moveretur, sed insequi persisteret, *Abenerus* dum fugientis more hastam teneret, à tergo opportune ictu illato, statim eum confecit. Qui vero cum eo Abenerum insectabantur, postquam in locum venerant, ubi forte Asaëlus jaceret, mortuum circumstantes non amplius hostes persequebantur. Joabus autem & frater ejus Abessæus, cadaver cursu prætervecti, majorique studio ex ira ob *fratrem* occisum in Abenerum incitati, mira cum pernicitate ac alacritate usque ad locum quendam, Ammatam nomine, Abenerum persequuti sunt, cum jam sol occideret. At colle quodam ascenso, in eodem loco cum tribu Benjamitide constitit *Joabus*, & illos conspiciebat & Abenerum. Hic vero cum vocem sustulisset & dixisset, non oportere inter populares contentionem & pugnam conciere; in culpa enim fuisse fratrem ejus Asaëlum, cui, ipso *illum* obsecrante, non persuasum erat ut ab insequendo cessaret, propterea que percussus occubuit: Joabus ei assentus, seque hisce verbis *bene* admonitum esse ratus, signo tuba dato suos revocat, & ne ulterius persequerentur cohibebat. Et hic quidem in eo loco castris positis pernoctat: Abenerus vero tota nocte itinere continuato, Jordaneque fluvio trajecto, in † castra pervenit ad Iebosthum Sauli filium. Die autem sequenti Joabus, recensitis *cæsorum* cadaveribus, omnes sepulturæ mandavit. Ceciderunt autem ex Abeneri quidem exercitu circiter trecenti & sexaginta; è Davidicis vero undeviginti, præter Asaëlum. cujus corpus cum Joabus & Abessæus inde Bethlemen deportassent, & in sepulchro *ejus* patrio sepelivissent, ad Davidem in Chebronem reversi sunt. Ex illo itaque tempore intestinum inter Hebræos gliscebat bellum, & aliquandiu perdurabat: ita ut Davidicis quidem vires semper augerentur, & ex periculis in majus proveherentur; Sauli vero filiis & qui eis parebant quotidie fere minuerentur.

Asaëlus Abenerum persequitur. 2 Reg. c. 2.

Abenerus Asaëlum occidit.

Joabus receptui canit. 2 Reg. c. 2.

Bellum civile inter Hebræos. 2 Regum, c. 3.

4. Sub hoc autem tempus & filii Davidi nati erant numero sex, è totidem uxoribus. Quorum

Davidis filii. 2 Regum, c. 3. & 1 Paralip. c. 3.

ἔ Αβενήρ. καὶ τεσαπέντας ὁσι ἀνὴρ [q] διώκων ὁ Ἰώαβ. ἀλλ' αὐτὸς τε ἐπέκειτο ᾠδ ακελαύομεν τὸς ὁπλίτας ὁκτὼ ἔπεσ, καὶ μὴ κάμνειν ἀναμοιῶτας. [r] οἱ τε ἀδελφοὶ ᾠθύμως ἠγωνίσαντο, καὶ ὁ διαφανέστερ τ ἄλλων μάλισα ὁ νεώτερ Ασάηλ· ὑπῆ τε ποδῶν ὠκύτητι κλέ εἶχεν, ὰ γὰ ἀνθρώπους ἐνίκα μόνος, ἀλλὰ [s] ἵππον καπεσάνζα εἰς ἄμιλλαν λέγεσι ᾠδ αδραμεῖν· [t] ὃς τ Αβένηρον ἐδίωκεν ὑσὸ ῥύμης τ ἐπ' ὀρθὸν φερ ἐξ εἰς ἀδέτερον [v] ἐγκλινὴς τ μερῶν. ὑπερασφέν ὃ δ' Αβενήρ, καὶ κατασοφιζ τῷ ἑαυτ πρωμένος, καὶ ποτὲ μὲν εἰπόν, ἑνὸς τῶν ἑαυτ στρατιωτῶν [x] ἀφέμεν τ διώξεως [y] ἀφελεῖ τὴν παιδιάν, πάλιν δ', ὡς ὁκ [z] ἔπειθε τὸν ποιεῖν, καταρᾶσθαι αὐτὸν μὴ διώκειν ᾠδ αινοῦντ, μὴ κλείνας αὐτὸν ἀπολέσῃ τῷ πρὸς τ ἀδελφὸν αὐτ παῤῥησίαν· ὁ [a] πρσπεμένου δ τὸς λόγους, ἀλλ' ὑπιμείναν [b] τῇ διώξει, φεύγων ὡς εἶχε τὸ δόρυ [c] πλήξας εἰς τὰπίσω καιρίως, ᾠδ ῆξεν ἀπέκτανεν. οἱ δ μετ' αὐτ διώκοντες τ Αβένηρον, ὡς ἦλθον ὑπὲ τ τόπον ὅ κεῖ συνέβαινε τ Ασάηλον, πρσιόντες τ νεκρὸν ὁκ ἔπι τὸς πολεμίους ἐδίωκον· ὁ δ Ιώαβ αὐτὸς ὁ ἀδελφὸς αὐτ Αβεσαΐ, ᾠδ αδραμόντες τὸ πῶμα, καὶ τ πλείονα ὑπὲ τὸν Αβένηρον πρδὸς αἰτίαν τῷ ὑσερ τοῦ τετελευτηκότ ὀργὴν λαβόντες, ἀπίσω τάχ ὁ πρθυμίᾳ χρώμενοι, μέχρι τόπ τινὸς [d] Αμμάταν καλᾶσι, ἐδίωξαν τ Αβένηρον, ἤδη πρὸ δυσμὰς ὄντ ἡλίου. ἀναβὰς δ' ὑπί τινα βουνὸν, ὡς ἔσῃ ἐπ' ἐκείνῳ τῷ τόπῳ μ τ Βενιαμίτιδ φυλῆς, αὐτός τε κατισκέπτετ ὁ τ Αβένηρον. τότε δ [e] ἀνακεκραγότ ὁ φωνῇ, μὴ δεῖν ἄνδρας ὁμοφύλους εἰς ἔριδα ὁ μάχην παροξύνειν· ἁμαρτεῖν δ ὁ τ ἀδελφὸν αὐτ Ασάηλον, ὃς [f] πραινοῦντ μὴ διώκειν ὁκ ἐπείθη, καὶ διὰ τοῦτ βληθεὶς ἀπέθανε. συμφρονήσας ὁ ᾠδ άκλησιν ἡγησάμενος [g] τότε τὸς λόγους ὁ Ἰώαβος, ἀνακαλεῖ· τῇ σάλπιγγι σημήνας τὸς στρατιώτας, καὶ τῆς ὑπὲ πολὺ διώξεως ἐπέσχε. καὶ ὅτος μὲν ἐπ' ἐκείνῃ καταστρατοπεδεύεται δ τόπῳ τῇ νύκτ ταύτῃ· Αβένηρος δ δι' ὅλης αὐτῆς ὁδεύσας, καὶ περαιωσάμενος τ Ιορδάνην ποταμὸν, ἀφικνεῖ ὡς τ τοῦ Σαούλ παῖδα εἰς τὰς παρεμβολὰς Ἰεβοσθον. τῇ δ' ἐχομένῃ τοὺς νεκροὺς Ἰώαβος ἐξαριθμήσας, ἅπαντας ἐκήδευσεν. ἔπεσον δ τ μὲν Αβενήρ στρατιωτῶν, ὡς τριακόσιοι ὁ ἑξήκοντα· τ δ Δαυίδ δέκα ὡς τοῖς ἐννέα, καὶ Ασάηλος. οὗ τὸ σῶμα κομίσαντες ἐκεῖθεν Ἰώαβος ὁ Αβεσαῖος εἰς [h] Βηθλέεμ, καὶ θάψαντες ἐν τῷ [i] πατρίῳ μνήματι, πρὸς Δαυίδην εἰς Χεβρῶνα παρεγένοντο. ἤρξατο μὲν οὖ ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου τοῖς Εβραίοις ἐμφύλιος πόλεμος, καὶ διέμενεν ἀχρι πολλοῦ· τῶν μὲν μετὰ Δαυίδ κρειττόνων ἀεὶ γινομένων καὶ πλεῖον [k] ἐκ τοῖς κινδύνοις φερομένων, [l] τῶν δ Σαούλ παίδων καὶ τῶν ὑπηκόων αὐτῶν καθ' πᾶσαν ἡμέραν ἐλαττωμένων.

δ'. Ἐγένοντο δ κατ' τὸν τ καιρὸν καὶ παῖδες [m] τῷ Δαυίδῃ, τ ἀριθμὸν ἓξ, ὁκ γυναικῶν ποσότων. ὧν ὁ

q Διώκων ὁ Ἰώαβ.] Διώκων Ἰώαβ *Big. Samb.* & *Vat.*

r Οἱ τε ἀδελφοὶ] Οἵγε ἀδ. *Vat.*

s καὶ ἵππον καταστάσα] Ιππως juxta *Epiphan.*

t Ος καὶ τ Αβινηρον] Ita cum *Big.* & *Samb.* ἀλλὰ καὶ in *Editis*, *Aliisque.* ὥστ *Hen.* & *Busb.*

v Εγκλιθεὶς τ μερῶν.] Sic *Big.* & *Samb.* Εγκλειθεὶς *Vat.* ἐγκλειθεὶς *Baſ.* & *G.*

x Αφέμεν τ διώξεως] Αφέμεν *Vat.*

y Αφελεῖ] Αφιλεῖ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

z Επειθε τοῦτο ποιεῖν,] Επιθεῖν *Vat.*

* *Fratris ejus in conſpectum veniendi libertatem amitteret:*] Ne ante ejus fratrem ulterius fiduciam non haberet, *Epiphan.*

a Πρσπεμένου δ τὸς λόγους,] Πρσπεμένου.

b Τῇ διώξει,] Τῷ διώξει *Big. Samb.* & *Vat.* τῷ διώξει *Coll. Voſſ.*

c Πλήξας εἰς τὰπίσω καιρίως,] Πέπληγμαι καιρίαν πληγὴν Æſchyl. Agam. v. 1352. Plutarch. in Philopoem. pag. 359. B. καιρίως ἀπέθανε. SPANH.

d Αμμάταν] Eo modo *Big.* & *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) atque ita quidem aut Αμμάθαν *Flavium* ſcripſiſſe puto. Ουμαῦν *Baſ. G. Aliique.* Μαβὸ aut Αμαβὸ *Epiph.* Αμμὰ aut Αμμὰν *Interpretibus* LXXII. HUDS. Ομμαῦν *Gen.* ita etiam Edit. *Baſil.* Rufinus; *locum nomine Gabaon.* in Hebr. 2 Sam. II. 24. גבעת *Gibnath.* LXX. Αμμὰν *Amman. Vulg. collem aqueductus*, quem ſecutus hic eſt Gelenius. SPANH.

e Ανακεκραγότ] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* ἀνακεκραγότ.

f Πραινοῦντ μὴ διώκειν] Παραιτοῦντα *Vat.*

g Τότε τὸς λόγους] Τότε *Vat.*

† *Caſtra pervenit ad Ieboſthum Sauli filium.*] Confer. p. 363. §. 3.

h Βηθλέεμ,] Βηθλείμ *Big. Samb.* & *Vat.* originario propius.

i Πατρίῳ μνήματι,] Πατρῴῳ *Iidem.*

k Εκ τοῖς κινδυνοις] Ita *Vat.* & *Samb.* ἐν τοῖς.

l Τῶν δ Σαούλ παίδων] Τῶ δ Σαοὺλ παῖδα καὶ τ ὑσερον ὠνομασμένον αὐτῷ legiſſe videtur *Epiphanius.* ac αὐτὸ quidem agnoſcit *Vat.*

m Τῷ Δαυίδῃ,] Articulum non agnoſcunt *MSS.*

n Αχι-

ὁ μὲν πρεσβύτερος ἐκ μητρὸς [n] Ἀχινᾶς ὑμόμενος, [o] Ἀμνων ἐκλήθη· ὁ δὲ δεύτερος ἐκ γυναικὸς Ἀβιγαίας, [p] Δανιηλος· τῷ τρίτῳ δ' ἐκ τῆς [q] Θολομαΐου θυγατρὸς [r] Μαχάμης Φωῦτι ὄ [s] Γεσσιρῶν βασιλεως, [t] Ἀβεσάλωμος ὄνομα· τὸ δέ γε τέταρτον [v] Ἀδωνίαν ἐκ γυναικὸς [x] Ἀγγίθης ὠνομηγόρευσε· [y] τὸν πέμπτον δὲ Σαφατίαν τῆς [z] Ἀβιτάλης, καὶ τὸν ἕκτον [a] Γεθραάμην τῆς [b] Αἰγλᾶς ἐπωνόμασε. τὰ δ' ἐμφύλια πολέμια συνεστῶτος, καὶ συμπιπτόντων εἰς ἔργα καὶ μάχην πυκνῶς [c] τῶν μετ' ἑκατέρου τῶν βασιλέων, Ἀβένηρος ὁ τοῦ Σαοὺλος [d] παιδὸς ἀρχιστράτηγος, σωστός τε ὢν καὶ σφόδρα εὔνοιαν ἔχων τὸ πλῆθος, πάντας συμμεῖναι τῷ Ἰεβόσθῳ παρεσκεύασεν· καὶ [e] διέμειναν ἱκανὸν χρόνον τὰ σκείνου φρονοῦντες. ὕστερον δ' ἐγκλήματι ὑμόμενος [f] ὁ Ἀβένηρος, καὶ λαβὼν αἰτίαν ὡς συνέλθοι τῇ Σαοὺλος παλλακῇ, [g] Ῥισσφᾷ μὲν τὄνομα [h] Σιβάθου [i] ἦν θυγατρὶ, καὶ καταμεμφθεὶς ὑπὸ Ἰεβόσθου, βαρυαλγήσας καὶ θυμωθεὶς ὡς ὑ δικαίων τῶν παρ' αὐτοῦ τυγχάνοι πάσῃ προθυμίᾳ περὶ αὐτὸν χρώμενος, ἐπείλησε μὲν τὴν βασιλείαν εἰς Δαυίδην μεταθήσειν, ἐπιδείξειν δ' ὡς ὑ Δι' τὴν ἰδίαν ῥώμην καὶ σύνεσιν [k] ἀρχὴ τῶν πέραν Ἰορδάνου, Δι' δὲ τὴν αὐτοῦ στρατηγίαν τε καὶ πίστιν. καὶ πέμψας εἰς Χεβρῶνα παρὰ Δαυίδην, λαβεῖν ὅρκους τε καὶ πίστεις ἠξίου, ἢ μὴν ἕξειν αὐτὸν ἑταῖρον καὶ φίλον, ἀναπείσαντα τὸν λαὸν, τοῦ Σαούλου μὲν ἀποστῆναι παιδὸς, αὐτὸν δὲ ἀποδείξαντα πάσης [l] τῆς χώρας βασιλέα. τοῦ δὲ Δαυίδου ποιησαμένου τὰς ὁμολογίας, ἦλθε γὰρ ἐφ' οἷς Ἀβένηρος διεπρεσβεύσατο πρὸς αὐτὸν, καὶ πρῶτον τεκμήριον ἀπαιτῶν τῶν συνθηκῶν ἀξιώσαντος, ἀναστῶσαντα πρὸς αὐτὸν [m] Μιχαλαν τὴν γυναῖκα, μεγάλοις ὠνηθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ κινδύνοις, καὶ Παλαιστίνων κεφαλαῖς ἑξακοσίαις. ἃς ὑπὲρ αὐτῆς ἐκόμισε τῷ πατρὶ Σαούλῳ, πέμπει μὲν αὐτῷ τὴν Μιχάλαν, ἀποστάσας [n] Φελτίου, [o] τοῦ τότε συνοικοῦντος αὐτῇ, πρὸς τοῦτο καὶ Ἰεβόσθου συμπεσόντος. ἐγεγράφει γὰρ αὐτῷ Δαυίδης τὴν γυναῖκα δικαίως ἀπολαβεῖν. συγκαλέσας ὖ καὶ τοὺς γεγηρακότας ᾧ πλήθους καὶ ταξιάρχους [p] καὶ χιλιάρχους, λόγους ἐποιήσατο πρὸς αὐτούς, "ὡς ἔχοντας ἑτοίμως ἀποστῆναι μὲν Ἰεβόσθου, "Δαυίδῃ ὖ προσθέσθαι, παύσης ἀποστρέψειε τ ὁρμῆς, "νῦν μέντοιγε ἐπιτρέποι χωρεῖν [q] εἰ βούλονται. καὶ γὰρ "εἰδέναι τ Θεὸν Δι' Σαμουήλου ᾧ προφήτου Δαυίδην "χειροτονήσαντα πάντων Ἑβραίων βασιλέα, προειπεῖν "δ' ὅτι Παλαιστίνους ἐκεῖνος αὐτοὺς τιμωρήσεται, καὶ "ποιήσει κρατήσας ὑποχειρίους". ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ πρεσβύτεροι καὶ ἡγεμόνες, [r] ὡς καὶ Ἀβένηρος γνώμην ἐν πρότερον εἶχον αὐτοὶ πρὸς τῶν πραγμάτων σύμφωνον

natu quidem maximus, è matre Achina susceptus, Amnon vocabatur: secundus vero, ex uxore Abigæa, Daniclus: tertio autem, ex Machama Tholomæi regis Gessiritarum filia prognato, nomen erat Abesalomus: at quartum ex uxore Aggitha vocavit Adoniam: quintum vero Saphatiam ex Abitaala, sextumque ex Ægla *natum* Gethraaman cognominavit. Cum autem bellum civile conflatum esset, & crebro ad manus venirent confligerentque utriusque regis exercitus, Abenerus, partium Sauli filii imperator, qui & vir prudens erat, & multitudinem habuit in eum valde propensam, effecit ut omnes à Jebostho starent: & aliquandiu in ejus fide permanserunt. Postea vero, cum accusaretur Abenerus, eique objiceretur, quod cum Sauli concubina (nomine quidem Ræspha, Sibathi vero filia) rem habuisset, & à Jebostho reprehenderetur, dolore percitus iraque incensus, quasi meritam ab eo non acceperit gratiam, cujus rebus summa cum alacritate studuit, minatus est quidem se regnum ad Davidem translaturum esse, palamque facturum quod non propria virtute & prudentia Transjordianis imperaret, sed sua in exercitu gubernando peritia & fide. missisque in Chebronem ad Davidem legatis, obsecrabat ut juramentum ab eo acciperet fidemque, quod certe quidem ipsum habiturus esset socium & amicum, cum populo persuaserit ut à Sauli quidem filio deficerent, eum vero omnium Israëlitarum regem constituerent. Postquam autem Davides fœdus cum eo percussisset (nam sibi grata erant ea quæ Abenerus apud ipsum per legatos egerat) atque in primum fidei sibi datæ indicium postulasset, ut ejus beneficio Michala uxor sibi restitueretur, quam magno sui periculo emerat, & sexcentis Palæstinorum capitibus, pro illa in *uxorem ducenda* ad Saulum patrem allatis; ipsi quidem Michalam mittit *Abenerus*, à Pheltia, qui tunc eam in matrimonio habebat, abstractam, adjuvante etiam Jebostho. Scripserat enim illi Davides ut uxorem suam jure reciperet. Quin & *Abenerus*, convocatis senioribus populi & centurionibus & tribunis, apud ipsos hujusmodi verba fecit; "quod illos, "cum in eo essent ut à Jebostho desciscerent & "sese Davidi adjungerent, ab isto impetu & *vo*-"*luntate* averterit; nunc vero illis potestatem fa-"ciat *ad ipsum* eundi, si vellent: nam & sibi com-"pertum esse, Deum, cum per Samuelum pro-"phetam Davidem omnium Hebræorum regem "constituisset, etiam prædixisse, fore ut ille ipse "pœnas à Palæstinis exigeret, illosque devictos "sub jugum mitteret". Cum hæc audissent seniores & *exercitûs* duces, quodque Abenerus haud aliter,

Abenerus à Jebostho ad Davidem deficit. 2 Regum 3. c. 3.

Davidis Michalam reposcit. 2 Regum. c. 3.

Abenerus Israëlitas Davidi conciliat. 2 Regum. c. 3.

n Ἀχινᾶς ὑμόμενος,] Ἀχίνας *Bas.* & *G.* Ἐχίνας *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* Ἀχίνας ἤτοι Ἀχινόαμης *Vat.* Ἀχινόης *Epiphan.* *Masoretis & Hieronymo* Ἀχινόαμ. *Interpretibus* LXXII. Ἀχινάαμ aut Ἀχινοὰμ. Ἀχινᾶς ex p. 353. v. 2. si vera sit ista lectio.

o Ἀμνων ἐκλήθη·] Ἀμνῶν *Samb.* Ἀμνὼν *Big. Vat.* & LXXII. Ἀμνοὼν *Epiphan.*

p Δανιηλος.] Ita etiam 2 Paralip. c. 3. v. 1. Verum 2 *Reg.* c. 3. v. 3. *Chilab* juxta *Hebr.* Δαλουΐα LXXII. Δαλούηλος *Big.* & *Vat.* Δαλουΐηλος *Samb.* Verum *Celeb* est *Epiphanio.*

q Θολομαΐου θυγατρὸς] *Talmaï* in *Hebr.* Θολμὶ & Θαλμαΐ LXXII. Θολμαΐου *Vat.* in aliquot *Epiphanii* libris *Tholomei*, in aliis *Ptolomæi.*

r Μαχάμη] Μααχὰ dicitur in *Bibliis S.*

s Γεσσιρῶν βασιλέως,] Γεσηρῶν *Big.* & *Samb.*

t Ἀβεσάλωμος ὄνομα·] Ἀβεσάλωμος *Big.* & *Samb.*

v Ἀδωνίαν] Ὀρειαν *Vat.* ex *Interpretibus* LXXII.

x Ἀγγίθης] Ita cum *Busb.* & *Hen.* Ἀγγίτης *Bas.* & *G.* Ἀγιθῆς *Big.* & *Samb.*

y Τὸν πέμπτον ὖ Ζαφαΐαν] In iis quæ sequuntur fere conveniunt *Codd. MSS.* nec multum discrepant *Epiphanii* libri. In *Editis* vero πέμπτον ὖ καὶ τὸν ἕκτον Γεθεσὰν καὶ Γαλὰ ἐπωνόμασε.

z Ἀβιτάλης,] Ἀβιτάλης juxta *Biblia S.* Ἀμιτάλης *Vat.*

a Γεθραάμην] Γεθραάμ *Vat.* Ἰεθραὰν *Samb.* (*Coll. Voss.*) *Hen.* & *Busb.* Ἰεθόραν *Big.* Γεθερσὰν *Bas.* & *G.* Ἰεθραὰμ aut Ἰεθραὰμ LXXII. 2 *Reg.* c. 3. v. 5. 1 *Paralip.* c. 3. v. 5.

b Αἰγλᾶς] Ita *Big.* & *Samb.* Αἴγλας *Vat.* Αἰγαὶ & Αἰγᾶς & Αγλᾶς in codicibus LXXII.

c Τῶν μετ' ἑκατέρου] Sic cum *Vat.* (*Coccejo*) & *Epiphan.* τῶν deest in *Editis*, *Aliisque.*

d Παιδὸς ἀρχιστράτηγος] Παιδὲς abest *Vat.* & quibusdam *Epiphanii* libris.

e Διέμειναν ἱκανὸν] Διέμφρον ἱκ. *Vat.* διέμβοον ἐφ' ἱκανὸν χρ. *Busb.* & *Hen.*

f Ὁ Ἀβένηρος,] Articulum supplevi ex *Samb.* & *Vat.*

g Ῥισσφᾷ] Ῥεσφᾷ juxta *Literas S.*

h Σιβάθου] Λίβε *filiæ* in fundo *Hebraïco.* Ἰωὰλ aut Ἰὸλ θυγατρὶ LXXII. Σιβάτου *Vat.* at *Sebabeth* aut *Sebaheth* apud *Epiphanium.*

i Δὶ θυγατρὶ,] Illud ὖ ex *MSS.*

k Ἀρχὴ τῶν πέραν Ἰορδάνου,] Ἀρχοὶ *Big.* & *Samb.* ᾧ addit mox *Coll. Voss.* & *Big.*

l Τῆς χώρας βασιλέα.] Ita *MSS.* τ abest *Editis.*

m Μιχάλαν] *Al.* Μιλχόλαν. Vide p. 337. in fine.

n Φελτίου,] Ὀφελτίου *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

o Τοῦ τότε συνοικοῦντος] Ita cum *MSS.* & *Epiphanio.* in *Editis* ᾧ τε συνοικοῦντος, & mox καὶ πρὸς τοῦτο.

p Καὶ χιλιάρχους,] Illa καὶ χιλιάρχους restituimus è *Codd. MSS.* & *Epiphanio.*

q Εἰ βούλονται.] Η βούλονται *Big.* & *Samb.* HUDS. Forte εἴ. COCC.

r Ὡς καὶ Ἀβένηρος] Ita cum *Vet. Interpr.* ὡς καὶ τὴν Ἀβενήρου γνώμην ἐν πρότερον εἶχον αὐτοὶ πρὸς τ. πρ. σ. παρέλαβον *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* ὡς καὶ Ἀβένηρος γνώμην ἐν εἶχον αὐτῷ πρὸς τ πραγμάτων σύμφωνον προσέλαβεν *Bas.* & *G.*

ter, ac illi prius, ſenſerit, eò adducti ſunt ut Davidis auſpicia ſequerentur. Cum autem his perſuaſum eſſet, tribum Benjamiticam convocat (nam ex ea erant omnes Jeboſthi ſatellites) atque hæc apud eos loquutus, poſtquam illos ne quidem reniti animadvertiſſet, ſed in ſuam ſententiam concedere, è ſociis circiter viginti aſſumptis ad Davidem ſe contulit, ut ipſemet ab eo jurisjurandi fidem acciperet (iis enim quæ per alios fiunt firmiora eſſe videntur quæ noſmetipſi gerimus) ſimulque ut ſermonem, quem cum ducibus habuit tribuque univerſa, ei referret. Cum autem illum benigne excepiſſet, menſæque ſplendidæ & magnificæ per aliquot dies adhibuiſſet, petiit *Abenerus* dimitti ad populum ei adducendum, ut præſenti videntique imperium traderet.

Abenerus à Davide benigne accipitur. 2 Regum, c. 3.

Joabus Abenerum calumniatur apud Davidem. 2 Regum, c. 3.

5. Cæterum ubi à Davide dimiſſus eſſet Abenerus, ſtatim ut abiit Chebronem venit Joabus, *copiarum* Davidis imperator: cognitoque quod apud ipſum fuiſſet Abenerus, & paulo ante, pactis conſtitutiſque omnibus de principatu, diſceſſiſſet, veritus ne ille quidem in honore primoque loco haberetur, ut qui regnum ei conciliaturus eſſet, & præterea acri erat ingenio ad res perſpiciendas & temporibus *quaſque ſuis* accommodandas, ipſe vero imminueretur & exercitus imperium amitteret, malignam pravamque viam *& rationem* iniit. Et primum quidem eum apud regem calumniis adoritur, dictitans ut ſibi de illo caveret, & iis quæ polliceretur Abenerus non *temere* fidem haberet. omnia enim illum agere ad principatum Sauli filio ſtabiliendum: cum fraude vero doloque malo ad ipſum acceſſiſſe, eaque quam voluit ſpe fretum & omnibus *ad inſidias* pulchre paratis diſceſſiſſe. Ubi vero hæc Davidi non perſuaſerat, ac ne tantillum quidem iis moveri ſenſerat, ad audaciora

Davidis nomine Abenerum revocat. 2 Reg. c. 3.

ſtatim aggreditur: ſtatutoque ſecum Abenerum interimere, nuncios ad illum perſequendum miſit; quibus in mandatis dedit ut illum aſſequuti Davidis nomine revocarent, quaſi ipſe nonnulla de rebus ſuis cum eo communicanda haberet, quæ, dum ille aderat, ipſi è memoria exciderant. Abenerus autem, ut ea quæ retulerunt nuncii acceperat, (ipſum enim aſſequuti ſunt in loco quodam, cui nomen Beſira, viginti ſtadiis à Chebrone diſſito) nihil eorum quæ eventura erant ſuſpicans *ad urbem* reverſus eſt. At Joabus, cum ei ad portam obviam veniſſet, & benigne *eum* excepiſſet, viri ſumme benevoli amicique ſpeciem præ ſe ferens (fit enim ſæpiuſcule, ut, ne qua daretur inſidiarum ſuſpicio, vere bonorum mores ſimulent, quibus in animo eſt flagitii aliquid patrare) ipſum quidem à ſuis ſeducit, quaſi in ſecreto cum eo colloquuturus, deductum vero in portæ locum ſolitarium, uno fratre Abeſſæo præſente, ſtricto gladio ſubter ilia percutit. Et Abenerus quidem diem obit, hoc modo inſidiis exceptus à Joabo, qui, ut ipſe quidem dicebat, ultus fuerat fratrem Aſaëlum, quem Abenerus *ſe pertinaciter* inſequentem occiderat in prælio ad Chebronem; re autem vera quod timeret de imperio exercitus, deque honore apud regem, ne hiſce quidem ipſe privaretur, primum vero honoris locum à Davide Abenerus acciperet. Ex his licet alicui perſpicere, quanta &

Joabus Abenerum interficit. 2 Reg. c. 3.

προσέλαβεν, τὰ Δαυΐδου φρονεῖν [s] μετεβάλλοντο. πεθέντων ἢ τούτων, Ἀβέννηρος [t] συγκαλεῖ τὴν Βενιαμίτην φυλήν· οἱ γὰρ ἐκ ταύτης ἅπαντες Ἰεβόαθου σωματοφύλακες ἦσαν· καὶ ταῦτα πρὸς αὐτοὺς διαλεχθεὶς, ἐπεὶ μηδεν ἀντικρούοντας εἶδε, προσιθεμένους δ' οἷς ἐβούλετο, διαλαβὼν ὡς εἴκοσι τῶν ἑταίρων, ἦκε πρὸς Δαυΐδην, τοὺς ὅρκους παρ' αὐτοῦ ληψόμενος· αὐτὸς γὰρ τὰ δι' ἄλλων πραττομένων ὅσα δι' αὐτῶν ἕκαστοι πιστὰ εἶναι δοκεῖ· καὶ προσέτι τοὺς ἡγουμένους [v] αὐτῷ λόγους πρός τε τοὺς ἡγεμόνας καὶ τὴν φυλὴν ἅπασαν σημήνων. ὑποδεξαμένου δ' αὐτὸν φιλοφρόνως, καὶ λαμπρᾷ καὶ πολυτελεῖ τραπέζῃ [x] ξενίσαντος ὀλίγας ἡμέρας, ἠξίωσεν ἀφεθεὶς ἀγαγεῖν τὸ πλῆθος, ἵνα παρόντι καὶ βλέποντι προδώσῃ τὴν δεξιάν.

ε'. Ἐκπέμψαντος δὲ Δαυΐδου τὸν Ἀβέννηρον, ὃς ὀλίγον διαλιπὼν εἰς Χεβρῶνα ἦκεν Ἰωάβος ὁ δεξιστράτηγος αὐτοῦ· καὶ μαθὼν ὡς εἴη παρὼν πρὸς αὐτὸν Ἀβέννηρος, καὶ μικρὸν ἔμπροσθεν ἀπηλλαγμένος ὑπὲρ συμβάσεως καὶ ὁμολογίας τῆς ἡγεμονίας, δείσας μὴ τὸν μὲν ἐν τιμῇ καὶ τῇ πρώτῃ πολίσηται τάξει, συνεργόν τε τῆς βασιλείας ἐσόμενον, καὶ τἄλλα δεινὸν ὄντα συνιδεῖν πράγματα καὶ τοὺς καιροὺς ὑποδραμεῖν, αὐτὸς δ' ἐλαττωθείη καὶ τῆς στρατηγίας ἀφαιρεθείη, κακὸν μὲν καὶ πονηρὰν ὁδὸν ἅπασι. καὶ πρῶτον μὲν ὑπεχείρει διαβάλλειν αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλέα, φυλάττεσθαι φάσκων, καὶ μὴ προσέχειν οἷς Ἀβέννηρος συντίθεται. πάντα γὰρ ποιεῖν αὐτὸν [y] ὑπὲρ τῷ βεβαιώσασθαι τῷ Σαούλου παιδὶ τὴν ἡγεμονείαν· ὑπὲρ ἧς ἀπάτης καὶ δόλῳ [z] πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα, μεθ' ἧς ἐβούλετο νῦν ἐλπίδος καὶ οἰκονομίας τῶν κατασκαζομένων ἀπελθεῖν. ὡς δ' οὐκ ἔπειθε τὸν Δαυΐδην τούτοις, οὐδὲ παροξυνόμενον ἐᾶσθαι, τρέπεται ταύτης τολμηροτέραν ὁδόν· καὶ κρύφα Ἀβέννηρον ἀποκτείναι, πέμψας τοὺς ὑπιδιώξοντας, οἷς καταλαβοῦσι προσέταξεν αὐτὸν καλεῖν ἐκ τοῦ Δαυΐδου ὀνόματος, ὡς ἐπιχοντος αὐτοῦ τινὰ περὶ τῶν πραγμάτων πρὸς αὐτὸν, ἃ μὴ διεμνημόνευσε παρόντας εἰπεῖν. Ἀβέννηρος δ' ὡς ἤκουσε τὰ παρὰ τῶν ἀγγέλων· καταλαβὸν γὰρ αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ [a] Βησιρᾷ καλουμένῳ, ἀπέχοντι τῆς Χεβρῶνος σταδίους εἴκοσι· μηδὲν ὑποπτεύσαντα τῶν συμβησομένων ὑπέστρεψεν. ὑπαντήσας δ' αὐτῷ [b] πρὸς τῇ πύλῃ ὁ Ἰώαβος, καὶ δεξιωσάμενος ὡς μάλιστ' εὔνους καὶ φίλος· ὑποκρινόμενος γὰρ ἱκανῶς πολλάκις εἰς τὸ ἀνύποπτον τῆς ὑπερβολῆς τὰ τῷ ἀληθῶς ἀγαθῶν οἱ πράγμασιν ἐγχειροῦντες ἀτόπως· δόλῳ μὲν [c] τῶν οἰκείων αὐτὸν, ὡς ἐν ἀπορρήτῳ διαλεξόμενος, παραγαγὼν ἢ εἰς τὸ ἐρημότερον τῆς πύλης, μόνος αὐτὸς ὢν σὺν Ἀβεσσαίῳ τῷ ἀδελφῷ, παίσαντε μεταξὺ τὸν λαγόνα πατάξ. καὶ πληγὰς μὲν Ἀβέννηρος τὴν ἐνεδρευθεὶς τὸν τρόπον ὑπὸ Ἰωάβου, ὡς μὲν αὐτὸς ἔλεγε [d] τιμωρήσασθαι Ἀσαὴλῳ τῷ ἀδελφῷ, ὃν διώκοντα [e] βαλὼν Ἀβέννηρος ἀπέκτεινεν ἐν τῇ πρὸς τῇ [f] Χεβρῶνι μάχῃ· ὡς ἢ πληγὴς εἶχε, δείσαντος περὶ τῆς στρατηγίας καὶ τῆς παρὰ τῷ βασιλεῖ τιμῆς, μὴ τούτων μὲν αὐτὸς [g] ἀφαιρεθείη, λάβοι ἢ παρὰ Δαυΐδου τὴν πρώτην τάξιν Ἀβέννηρος. ἐκ τούτων ἂν

s Μετεβάλοντο.] Μετεβάλοντ' *Big.*

t Συγκαλεῖ τὴν Βενιαμίτην] Ita omnes *MSS.* συγκαλεῖ) in *Editis.*

v Αὐτῷ λόγους] Αὐτῶ *Vat.*

x Ξενίσαντος] Sic *Cod. Samb.* (& correxit *Coccejus.* collatio *Big.* ξένισας) ξενήσαντος in *reliquis.*

y Ἐπὶ τῷ βεβαιώσασθαι] Ἐπὶ τὸ βεβ. *Samb.*

z Πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα,] Illud πρὸς non agnoſcit *Vat.*

a Βησιρᾷ καλουμένῳ,] Βισηρᾷ *Samb.* Βητηρᾷ *Big.* Βησίρᾳ καλουμένῳ, ἤτοι Σιαρᾷμ, ἀπέχ. *Vat.* Apud *Vet. Interpr.* habemus *Sira* vel *Syra.* At *Flavio* in *Vita ſua* §. 24. dicitur Βηταρῶν πόλις. HUDS. Βησιρᾷ Gen. Βησάρων de Vita ſua & paulo ante ibidem Βασαρὼν πόλιν. SPANH.

b Πρὸς τῇ πύλῃ] Ita cum *Big.* & *Samb.* πρὸς τὴν πύλην *Vat.* πρὸς τὴν πύλης legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit *ante portam.* In *Editis* πρὸς τῇ πόλει.

c Τῶν οἰκείων] Articulum inſeruimus è *Samb.* & *Big.* τὸν ἀνδρα legiſſe videtur *Epiphanius:* nam vertit, *ab aliis hominibus.*

d Τιμωρήσασθαι] Τιμωρέσασθαι in aliquot *MSS.*

e Βαλὼν Ἀβέννηρος] Λαβὼν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

f Χεβρῶνι] Γαβαῶνι pro Χεβρῶνι ex *Epiphanio* legendum videtur. uti recte notavit *Schotanus* in *Bibliotheca Hiſt. S.* tom. 2. p. 669.

g Ἀφαιρεθείη,] Ἀφαιρεθῇ *Vat.*

ἀν τις καταγνόφεν, ὅσα καὶ πηλίκα τολμῶσιν ἄνθρωποι πλεονεξίας ἕνεκα καὶ ἀρχῆς, καὶ ὃ μηδενὶ τούτων ἀφαιρήσας. κτήσασθαι γὰρ αὐτὰ πολλοῦ τοὺς μεγίστων κακῶν λαμβάνειν, καὶ δείσαντες ἀποβαλεῖν, πολλῷ χείρους τὸ βέβαιον αὐτοῖς τῆς ἀφροσύνης ἀφεικότας· ὡς ἀεὶ ὁμοίως δεινὸν τυγχάνοντος [h] [μὴ] πορίσασθαι [i] τηλικοῦτον μέγεθος ἐξουσίας, καὶ σωφρονῆσαι τοὺς [k] ἀπ' αὐτῆς ἀγαθοῖς χρώμενον ἐπὶ ταὐτὸν [l] ἀπολέσαι. τοῦτο γὰρ ἀνατροπῆς ἔχοντος συμφορᾶς, ἀφ' οὗ καὶ χαλεπώτερα μηχανῶνται κατὰ [m] τολμῶσιν ἔργα πάντες φοβῷ δ' ἀποβαλεῖν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν βραχέσιν ἀρκεῖ δεδηλῶσθαι.

5'. Δαυίδης δ' ἀκούσας ἀνῃρημένον τὸν Ἀβένηρον, ἤλγησε μὲν τῇ ψυχῇ, [n] ἐμαρτύρατο γὰρ πάντας, ἀναπέμπων εἰς τὸν Θεὸν τὴν δεξιὰν καὶ βοῶν, ὡς ὅτι κοινωνὸς εἴη τῷ Ἀβένηρι σφαγῆς, ὅτι κατ' ἐντολὴν καὶ βούλησιν ἰδίαν ἀποθάνοι· ἀρὰς γὰρ κατὰ δ' πεφονευκότος αὐτὸν δίκας ἐπῆγε, καὶ τὸν οἶκον [o] ὅλον αὐτοῦ, καὶ τοὺς συμπράξαντας [p] ὑποδίκους ἐποιεῖτο ταῖς ὑπὲρ τοῦ πεπλουτηκότος ποιναῖς. ἔμελε γὰρ αὐτῷ μὴ δόξαι παρὰ τὰς πίστεις καὶ τοὺς ὅρκους, οὓς ὤμοσεν Ἀβενήρῳ, [q] τοῦτον εἰργάσθαι. προσέταξε μέντοιγε παντὶ τῷ λαῷ κλαίειν καὶ πενθεῖν τὸν ἄνδρα, καὶ τοῖς νομιζομένοις τιμᾶν αὐτοῦ τὸ σῶμα, [r] περιρρηξαμένους μὲν τοὺς ἐσθῆτας, ἐνδύτας δὲ σάκκους· ταῦτα δὲ ποιεῖν, προάγοντας τῇ κλίνῃ. αὐτὸς δ' ἐφείπετο μετὰ τῶν γερεαχόντων καὶ τῶν ἐν ἡγεμονίαις ὄντων, [s] κοπτόμενός τε καὶ τοῖς δακρύοις ἐνδεικνύμενος τό τε εὔνουν τὸ πρὸς τὸν ζῶντα καὶ τῷ ὄντι πεθνηκότι λύπῃ, καὶ ὅτι μὴ κατὰ τὴν αὐτοῦ γνώμην ἀνῄρηται. θάψας δ' αὐτὸν ἐν Χεβρῶνι μεγαλοπρεπῶς, καὶ ἐπιταφίους τε συγγραψάμενος θρήνους, αὐτὸς ἐπὶ τοῦ τάφου στὰς πρῶτος ἀνεκλαύσατο καὶ παρέδωκε τοῖς ἄλλοις. οὕτως δ' αὐτὸν ὁ Ἀβενήρου διέκειτο θάνατος, ὡς μηδὲ τροφὴν ἀναγκαζόντων αὐτὸν ἕτερον λαβεῖν· ἀλλ' ὤμοσε γεύσασθαι μηδενὸς, ἄχρις ἡλίου δυσμῶν. ταῦτ' εὔνοιαν αὐτῷ ἀφ' ἁπάντων ἐμήνυσεν. οἵ τε γὰρ πρὸς τὸν Ἀβένηρον φιλοσόργως διακείμενοι, σφόδρα αὐτοῦ τῇ πρὸς αὐτὸν τιμῇ ἀποθανόντα, καὶ φυλακῇ τῆς πίστεως ἠγάπησαν· ὅτι πάντων αὐτὸν ἀξιώσαντα τὸν νομιζομένων, ὡς συγγενῆ καὶ φίλον, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐχθρὸν γενόμενον ὑβρίσαντα ἀκόσμῳ ταφῇ [t] καὶ ἠμελημένῃ τότε. ἀλλ' ὡς πᾶν ὅτι χρηστῷ καὶ ἡμέρῳ τῇ φύσιν ἔχαιρε, τῇ αὐτῷ ἑκάστου λογιζομένου πρόνοιαν εἰς αὐτὸν δ' βασιλέως ἐν τοῖς ὁμοίοις, [v] οἵοπερ τυγχάνοντα τὸν Ἀβένηρον νεκρὸν ἑώρα. [x] πρὸς τούτοις οὖν μάλιστα Δαυίδῃ γλίχεσθαι δόξης ἀγαθῆς, πειρώμενον πρόνοιαν [y] ἢν εἰκὸς, ὡς ἀφθεὶς ὑπενόησεν ὑπ' αὐτοῦ φονευθῆναι τὸν Ἀβένηρον. ἔλεξε δὲ καὶ πρὸς τὸ πλῆθος

qualia ſolent homines audere, ut ſuperiora omnia habeant & principatum obtineant, & nemini hiſce cedant. nam dum iſta adipiſci deſiderant, per mala innumera ad ea graſſantur; & veriti ne eadem aliquando amittant, ut quam diutiſſime illis permaneant etiam pejora facere non dubitant: exiſtimantes haud adeo grave eſſe ad tantum poteſtatis faſtigium non pervenire, ac ut quis commodis ejus aſſuetus iiſdem tandem excidat. Hoc autem cum rerum calamitoſiſſimum ſit, ideo omnes *ea* amittendi metu nihil utut arduum relinquunt, quod non tentant audentque perficere. Sed de his quidem ſatis eſt paucis admonuiſſe.

6. Davides autem, cum audiſſet Abenerum peremptum eſſe, animo quidem indoluit, dextraque ad Deum porrecta & voce ſublata teſtatus eſt omnes; neque ſe Abeneri cædis conſcium fuiſſe, neque *illum* ſe jubente volenteque occubuiſſe: diras autem graves necis ejus auctori imprecatus eſt, atque totam ipſius familiam & facinoris ſocios pœnis mortuo perſolvendis devovebat. Erat enim ſolicitus, ne videretur præter fidem & jusjurandum, quod Abenero dederat, eum occidiſſe. & quidem populo univerſo præcepit, ut virum deflerent & lugerent, & corpus ejus ſolennibus honorarent exſequiis, laniatis quidem veſtimentis *ſuis*, ſaccis vero amicti; idque lectum antecedentes. Ipſe autem *rex* ſequebatur * cum ſenioribus viriſque principibus, planctu & lachrymis indicans benevolentiam qua vivum, & mœrorem quo mortuum proſequutus eſt; quodque præter ipſius voluntatem interemptus fuerit. Cæterum cum ipſum in Chebrone magnifice ſepeliviſſet, & lamentationes funebres conſcripſiſſet, ipſe ſuper monumentum ſtans primus *verbis* lamentatus eſt, † dein fecit ut alii ploratum redintegrarent. Adeo autem eum conturbabat Abeneri interitus, ut ne alimentum quidem, ipſum *ad id* amicis adigentibus, capere voluerit; ſed jurarit nulla de re guſtaturum eſſe, uſque ad ſolis occaſum. Hæc *magnam* ei gratiam apud populum conciliarunt. nam & qui Abenerum tenerrimo affectu diligebant, vehementer hunc defuncto præſtitum ab eo honorem ſervatamque fidem probaverunt: quod *ſcilicet* ipſum, ut cognatum & amicum, omnibus exſequiarum juſtis dignatus fuerit, & non ut inimicum turpis & tunc neglectæ ſepulturæ ignominia affecerit. Sed univerſi de eo *utpote* natura *adeo* benigno mitique gaudebant; ſinguli ſecum reputantes regem ſibi in ſimilibus pari modo proſpecturum eſſe, ac Abenerum mortuum ab eo curatum eſſe videbant. Igitur in his Davides bonæ famæ potiſſimum ſtudebat, curam omnem & diligentiam, quam par erat, adhibendo: ita ut nemo Abenerum ejus voluntate occiſum eſſe *vel minimum* ſuſpicaretur. Quin

Abenerum deplorat Davides. 2 *Regum*, c. 3. 1 *Paralip.* c. 11.

h [Μὴ] ποριάσασθαι] Illud μὴ adjiciendum eſſe volui, (voluit & in ora Codicis mei *Coccejus*) ſenſu id poſtulante: uncis tamen incluſum dedi, quod nec in *Editis* reperiatur nec in *MSS.*

i Τηλικοῦτον] Τηλικοῦτον *Vat.* ut p. 368. v. 10. τοιοῦτον.

k Ἀπ' αὐτῆς] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ὑπ' αὐτῆς in *Editis*, *Aliisque.*

l Ἀπολέσαι. τοῦτο γὰρ ὑπερβολὴ] Sic ex *iiſdem MSS.* in *libris reliquis*, ἀπολίσαι, ὃ δὴ ὑπερβολὴν ἔχοντος συμφορᾶς. ἀφ' οὗ τοῦτο &c.

m Τολμῶσιν ἔργα πάντες φόβῳ] Τολμῶσιν οὐ φόβῳ ἔργα πάντες τοῦτ' ἀποβαλεῖν φοβούμενοι (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* τολμῶσιν οὐ φόβῳ ἔργα πάντες δ' ἀποβαλεῖν φοβούμενοι. *Vat.* τολμῶσιν ἔργα πάντες οὐ φόβῳ τοῦτ' ἀποβαλεῖν. ἀλλὰ π. *Big.*

n Ἐμαρτύρατο] Ἐμαρτύρετο *Vat.*

o Ὅλον αὐτοῦ,] Vocem ὅλον inſerui ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Epiphanio.*

p Ὑποδικους] *Gen.* ὑποθυσίους· vel ὑποδυσίους. Ita etiam *Edit. Baſil.* SPANH.

q Τοῦτον εἰργάσθαι.] Ita *Baſ. G. Aliique.* αὐτὸν εἰργάσασθαι *Vat.* τοῦτο εἰργάσθαι *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.*

r Περιρρηξαμένους μὲν] Περιρρηξαμένων & mox ἐνδυσαμένων *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* περιρρηξαμένῳ & ἐνδυσαμένῳ *Vat.* Aliter legiſſe videtur *Epiphanius*, qui locum ſic vertit, *precepit autem deflere & lugere, & lamentationes fieri ſuper virum, & ejus corpus ſolennibus honorari exſequiis, cum & ipſe veſtem diſrumperet ingemiſcens & ſacco videretur indutus.*

s Κοπτόμενός] Ita κόπτων *planctus* in inferiis, Æſchylus Choëph v. 21. ſic LXX. Gen. L. v. 10. ἐκόψαντο αὐτὸν κοπετὸν μέγαν f. κόπτων, de inferiis Iacobi. infr. lib. VIII. c. XI. §. 1. δ' τίνων κοπτομένη τελούτῳ· SPANH.

* *Cum ſenioribus viriſque principibus*,] Cum honoratioribus ac præfectis, *Gelen.*

† *Dein fecit ut alii ploratum redintegrarent*] Suoque exemplo cæteros ad idem faciendum provocavit, *Gelen.*

t Καὶ ἠμελημένῃ τότε.] Forte, ἠμελημένῃ· τό, τε ἄλλο πᾶν. Vetus, *Omnes ergo pro optima & mitiſſima Regis natura latabantur.* COCC.

v Οἵοπερ τυγχάνοντα] Οἵοις *Big. Samb.* & *Vat.* ὁποῖον τυγχάνοντα εἰς τὸν Αβ. legiſſe videtur *Epiphan.*

x Πρὸς τούτοις οὖν μάλιστα Δαυίδῃ γλίχεσθαι δόξης ἀγαθῆς ποιούμενον πρόνοιαν, ἣν εἰκὸς ὡς ἀθεὶς. *Omnes igitur Davidem maxime expetere, qui honeſtæ exiſtimationis curam gereret, conſentaneum erat; quare nemo ſuſpicatus eſt, ab ipſo cæſum fuiſſe Abenerum.* COCC.

y Ἣν εἰκὸς,] Ἣν εἰκὸς μὲν ἐν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

Quin & in hæc verba loquutus ad populum, "quod is non mediocrem dolorem ceperit ex vi- "ri præstantis interitu, nec modicum res Hebræo- "rum detrimentum, amisso viro, qui & eos opti- "mo consilio & strenua manu, gliscente bello, "tueri & servare potuit. Verum Deus quidem, "ajebat, cui res universæ curæ sunt, hunc vobis "inultum esse non patietur. Sciatis autem velim, "me infirmiorem esse quam ut in Joabum & Ab- "essæum Saruiæ filios animadvertam: sed Deus "illis scelerum digna rependet". Et Abenerus quidem in hunc modum vitam finivit.

ϑ, "ὡς αὐτῷ μὲν [z] ὐχ ἡ τυχοῦσα γένοιτο λύπη ἀν- "ὀρὸς ἀγαθοῦ τετελευτηκότος, ὐ μικρὰ δ' τοῖς Ε- "βραίων πράγμασι βλάβη, στρηβένων αὐτοῦ· καὶ σώζειν "βελάς τε αἱρέσεως καὶ ῥώμη χερῶν ἐν τοῖς πολεμικοῖς "ἔργοις δυναμένου. ἀλλὰ θεὸς μὲν, εἶπεν, ᾧ μέλει "πάντων, οὐκ ἐάσει τοῦτον ὑμῖν ἀνεκδίκητον. [b] ὄπισθε- "σθω δ', ὡς ὐδὲν ἐγὼ Ἰώαβον καὶ Ἀβεσσαῖον τοὺς [c] Σα- "ρυίας παῖδας ποιεῖν ἀκακός εἰμι, πολέσιν ἐμοῦ δυναμέ- "νους, ἀλλ' ἀποδώσει τινὰ ὑστερ τ πεπλημμελημένων αὐτοῖς "ἀμοιβὴν τὸ θεῖον". καὶ Ἀβένηρος μὲν εἰς τοιοῦτο κα- τέστρεψε πλοῦ τ βίον.

II. CAP. II.

ΚΕΦ. β'.

Quod, Jebosetho amicorum insidiis occiso, Davides omnium Israëlitarum imperium obtinuit.

Οτι, τοῦ Ἰεβόσθου φονευθέντος ἐξ ὑποβελῆς φίλων, ἅπασαν τὴν βασιλείαν Δαυίδης παρέλαβεν.

Jebosthus insidiis perit. 2 Regum, c. 4.

CUM autem mortem ejus accepisset Jebosthus Sauli filius, non leviter id tulit, utpote viro orbatus sibi cognato, & qui regnum sibi conciliarat: sed valde commotus erat, magnumque ei dolorem attulit Abeneri interitus. Cæterum & ipse non diu superstes erat; sed *aliquanto post* ex Hieremmonis filiorum (*uni quidem* Banaothæ, alteri vero nomen erat Thannus) insidiis periit. Hi enim cum essent & genere Benjamitæ, & primi ordinis, ideoque existimarint, si Jebosthum perimerent se magna esse à Davide dona consequuturos, sibique munia aut imperatoria aut alia quædam honorifica cessura esse, nacti solum Jebosthum in cubiculo meridiantem & dormientem, cum nec custodes adessent nec *ædium* janitrix vigilaret, sed & ipsa præ labore & opere, quod in manibus erat, & æstu in somnum delapsa esset, ingressi in conclave, ubi Sauli filium dormivisse contigit, ipsum interficiunt. Dein præciso capite & per totam noctem & diem itinere facto, ac si ab iis quos læserant fugissent ad eum qui & gratiam accepturus esset, & securitatem daturus, Chebronem pervenerunt: ostensoque Davidi Jebosthi capite, semetipsos ei commendabant, ut propensæ in eum voluntatis, & qui inimicum ejus & regni æmulum de medio sustulissent. At ille non adeo ac sperabant illorum facinore delectatus est. Sed cum dixisset, "O sceleratissimi & jamjam sup- "plicium luituri; num nesciebatis quod à me o- "peræ præmium retulerit Sauli interfector, qui "ad me coronam ejus auream apportaverat, & "quidem cum ipsius in gratiam eum interemerit, "ne ab hostibus caperetur. an à me mutatum & "non amplius eundem esse credidistis, ut viris "maleficis delectarer, & pro beneficio haberem "domini cædem à vobis patratam, qui virum ju- "stum suo in cubili jugulastis, & qui neminem ul- "la unquam injuria affecit, vos vero maxima etiam "benevolentia summisque honoribus prosequutus "est. Quapropter illi quidem pœnas persolvetis "supplicio affecti, itidemque mihi quod ipsum sus-

Κρίσας δ' τοῦ τελευτοῦ αὐτὸν ὁ Σαοῦλος παῖς Ἰεβο- σθος, ὐ πρέως ἤνεγκεν, ἀνδρὸς ἐστερημένος συγ- γενοῦς καὶ τοῦ βασιλείου αὐτῷ φρονοῦντος. ἀλλ' ὑστερ- επάθησε, καὶ λίαν αὐτὸν ὠδυνήσεν ὁ Ἀβενήρου θάνα- τος. οὐκ [d] ἐπεβίωσε δ' ὀλ' αὐτὸς πολυ χρόνον, ἀλλ' ὑπὸ τῶν [e] Ἱερέμμωνος υἱῶν· [f] Βαναόθα, τῷ δ' ἑτέρῳ [g] Θάννος ὄνομα ἦν· ὑποβελόθρεις ἀπέθανεν. ὄντοι γὰρ ὄντες τὸ μὲν γένος Βενιαμίται, τοῦ δ' πρώτου πάγματος, λογισάμενοι δ' ὡς ἂν ἀποκτείνωσιν τ Ἰε- βοσθον, μεγάλων φήσὶ Δαυίδου [h] τεύξονται δωρεῶν, καὶ χαρισμάτων, ἢ τινος ἄλλης πίστεως τὸ ἔργον αὐτοῖς ἔσαι, φήσὶ τὸ δωμάτιον μόνον μεσημβρίζοντα καὶ χει- μώμενον τ Ἰεβοσθον, καὶ μήτε τὰς φύλακας παρόντας, μήτε τοῦ θυρωροῦ ἐγρηγορέναι, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ ὑπνώττοντος καὶ τ κόπου καὶ τ ἐργασίας, [i] ὑφ' μετεχειρίζετο, καὶ τοῦ καύματος εἰς ὕπνον καταπεσοῦσαν, [k] παρελθόντες εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ συνέβαινε καθεκαθεύδειν τ Σαοῦλος παῖδα, κτείνουσιν αὐ- τόν. καὶ τοῦ κεφαλοῦ ἀποτεμόντες, [l] καὶ δι' ὅλης τ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ποιησάμενοι τοῦ πορείαν, ὡς ἂν [m] φυγόντες ἐκ τ ἠδικημένων πρὸς τ ληψόμενόν τε τοῦ χάριν καὶ παρέ- ξοντα τοῦ ἀσφάλειαν, εἰς Χεβρῶνα παρεγένοντο· καὶ τοῦ κεφαλοῦ ἐπιδείξαντες τῷ Δαυίδῃ τοῦ Ἰεβόσθου, σωτῆρων [n] ἑαυτοὺς ὡς εὐνους, καὶ τ ἐχθρὸν αὐτοῦ καὶ τ βασιλείας ἀν- ταγωνιστὴν ἀνηρηκότας. [o] ὁ δ' ὐχ ὡς ἤλπιζον ἔτως αὐ- τῶν προσεδέξατο τὸ ἔργον. ἀλλ' εἰπών, "ὦ κάκιστοι καὶ "φαυλοτάτην δίκην ὑφέξοντες, οὐκ ἔγνωτε πῶς ἐγὼ τ "Σαοῦλος φονέα καὶ τ νομίσαντά μοι τ χρυσοῦν αὐτοῦ στέ- "φανον ἠμυναμην· καὶ ταῦτ' ἐκείνῳ χαριζόμενον τοῦ "ἀναίρεσιν, ἵνα μὴ συλλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι. ἢ με- "ταβεβλῆσθαί με, καὶ μηκέτ' εἶναι τ αὐτὸν [p] ὑποπτεύσατε, "ὡς χαίρειν κακοῖς ἀνδράσι, καὶ χαρίζεσθαι ἠγήσασθε "τοὺς κυβερνῶντας ὑμῶν πράξεις, ἀνηρηκότων ὑπὸ τ αὐτοῦ "κοίτης ἄνδρα δίκαιον, καὶ μηδένα μηδὲν κακὸν ἐργασάμε- "νον, [q] ὑμᾶς δ' ἐκ πολλῆς εὐνοίας καὶ τιμῆς ἐφύλα- "τε. [r] διὸ δώσετε ποινὴν μὲν αὐτῷ κολασθέντες, δίκην "δ' ἐ-

Jebosthi caput ad Davidem delatum. 2 Regum, c. 4.

[z] Οὐχ ἡ τυχοῦσα] Sic è *Big. Samb. & Vat.* ὐ τυχοῦσα γέν. in *Editis, Aliisque.*

[a] Καὶ σώζειν] Καὶ abest *Big. Samb. & Epiphan.*

[b] Επισάσθω δ', ὡς ὐδὲν ἐγω] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ἐ- πισάσθω δ', ὡς ὐδὲν Ἰώαβον *Bas. & G.* ἐγὼ δ' ἐπισασθ' ὡς ὐδὲν Ἰώαβον *Vat.* Verum *Epiphanius* vertit, *ego novi quod Joab & Abisai Saruiæ filiis nihil prævaleo facere.*

[c] Σαρυίας] Sic *MSS.* Σαρυΐα in *Editis.*

[d] Επεβίωσε δ'] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* nec aliter *Vat.* nisi quod οὐκ omittat ante ἐπεβίωσε. in *Editis*, οὐκ ἐπεβίω δ' ὐδ' αὐτ ς π.

[e] Ιερέμμωνος υἱῶν·] Ita *Big. Samb. Bas.* & G. Ρέμμωνος *Vat.* & *Epiphan.* Ερεμῶνος *Hen.* Ερεμὼτ *Big.*

[f] Βαναόθα,] Verisimile est aut voculas τῷ μὲν ante Βαναόθα excidisse, aut subintelligendas esse. Βαναοθὰ ἤτοι Βαανᾶ *Vat.*

[g] Θάννος ὄνομα] Ita *Bas.* & G. Θαὺν *Big.* & *Samb.* Ρίχαμος *Vat.* forsan pro Ρήχαβος. nam ι & η, & β & μ sæpe invicem permutantur. *Sed à filiis Remmon, id est Baana & Rechab* (vel *Rechab*) *passus* &c. habet *Epiphanius.* unde inducor ut credam illa, Βαναόθα, τῷ δ' ἑτέρῳ Θαννος ὄνομα ἦν, primo margini apposita fuisse, dein in textum irrepsisse.

[h] Τεύξονται δωρεῶν,] Τεύξονται *Big.* & *Samb.*

[i] Ηι μετεχειρίζετο] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* ἧς μετεχειρίζετο in *Editis.*

[k] Παρελθόντες] Λαθόντες παρῆλθον *Hen.* & *Busb.* & mox κτέ- νωσι.

[l] Καὶ δι' ὅλης] Καὶ δι' ἔλης νυκτὸς *Big. Samb.* & *Vat.*

[m] Φυγόντες ἐκ τ ἠδικημένων] Φεύγοντες in *iisdem MSS.*

[n] Εαυτὸς ὡς εὔνους,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* αὐτὸς ὡσεὶ εὔνους *Bas.* & *G.* pro quo rectius αὐτὸς ὡσεὶ εὖνος.

[o] Ο δ' ὐχ ὡς] Sic in *iisdem MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ὁ δ' ὡς οὐκ ἠλπίζον.

[p] Υποπτεύσατε] Eo modo *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ὑποπτεύσητε.

[q] Υμᾶς δ' ἐκ] Ita *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.* in reliquis deest καί.

[r] Διὸ δώσετε] Κολασθέντες δὲ οἰκείῳ μὲ δώσετε ποινῶ, ἐμοὶ δ' δί- κην νομίσαντες *Busb.* & *Hen.*

s Τὸν

"σὶ ἐμοὶ δ, νομίσαντας ἡδέως ἔξειν με [s] τῷ Ιεβόσθε πε-
"λθυτῶ, τὸν ἀνελεῖν. ὁ γὰ ἐδύνασθε μᾶλλον ἀδικῆσαι
"τῶ ἐμῶ δόξαν τοῦθ' ὑπολαβόντες". ταῦτ' εἰπὼν,
πᾶσαν αἰκίαν αὐτοὺς αἰκισάμενος, διεχρήσατο· [t] καὶ τὸν
Ιεβόσθε κεφαλὴν ἐν τῷ Αβενήρε τάφῳ πάντων ἀξιώσας
ἐκήδωσε.

β. Τούτων δ' [v] τοιοῦτο λαβόντων τέλος, ἦκον ἅπαντες
οἱ δ λαὸς τ Εβραίων πρῶτοι πρὸς Δαυίδην εἰς Χεβρῶνα,
οἵ τε χιλίαρχοι & ἡγεμόνες αὐτῶν, καὶ παρεδίδοσαν [x] αὐ-
τοὺς, τήν τε εὔνοιαν ἣν ἔτι & Σαούλε ζῶντος εἶχον πρὸς
αὐτὸν ὑπομιμνήσκοντες, καὶ τὴν τιμὴν ἣν γινόμενον τότε
χιλίαρχον τιμῶντες ἀ διέλιπον· ὅτε τε βασιλεὺς ὑπὸ δ
Θεοῦ Δαβὶδ Σαμουήλε δ προφήτε χειροτονηθεὶς καὶ παῖδες
αὐτοῦ, καὶ ὡς τὴν Εβραίων χώραν αὐτῷ σῶσαν καταγνω-
σαμένῳ Παλαιστίνους δέδωκεν ὁ Θεὸς, ἐμφανίζοντες. ὁ
δ ταῦτα τε [y] ἀποδέχεται τ προθυμίας αὐτοὺς, καὶ πε-
ρικαλέσας Δαβὶδ ἔμενεν, ἀ γὰ ἔσεσθαι μετάνοιαν αὐτοῖς ἐκ
δ τοιούτους εἶναι, κατδωκήσας καὶ φιλοφρονησάμενος,
ἔπεμψε τ λαὸν [z] παρ' αὐτὸν ἄξοντας ἅπαντα. καὶ πολ-
λοὶ, ἐκ μὲν τ Ιούδα φυλῆς ὁπλιτῶν ὡς ὀκτακόσιοι καὶ
ἑξακισχίλιοι, φοροῦντες ὅπλα θυρεὸν καὶ [a] σιρομάσλιν.
ἦσαν δ τῷ Σαούλε παιδὶ παρέμενον. τούτων γὰ χωρὶς ἡ
Ιούδα φυλὴ τ Δαυίδην ἀπέδειξε βασιλέα. ἐκ δ τ Συ-
μεῶνος φυλῆς ἑπτακισχίλιοι καὶ ἑκατόν. ἐκ δ τ Λευί-
τικοῦ τετρακισχίλιοι ἑπτακόσιοι, [b] ἔχοντες ἄρχοντα [c] Ιώ-
δαμον. [d] μετὰ τούτους ἦν ὁ ἀρχιερεὺς [e] Σάδωκος, σὺν εἴ-
κοσι καὶ δύο συγγενέσιν ἡγεμόσιν. ἐκ δ τ Βενιαμίτικοῦ
φυλῆς ὁπλίται [f] τετρακισχίλιοι. ἡ γὰ φυλὴ πρὸς ἐμένεν
ἔτι τ ἐξ γένους & Σαούλε τινὰ βασιλεῦσαι προσδοκῶσα.
ἐκ δ τ Εφραίμου φυλῆς δισμύριοι καὶ ὀκτακόσιοι, [g] τ
δυνατωτάτων καὶ κατ' ἰσχὺν διαφερόντων. ἐκ δ τ [h] Μα-
νασσίτικοῦ φυλῆς & ἡμίσους μύριοι ὀκτακισχίλιοι [i] τ δυ-
νατωτάτων. ἐκ δ τ Ισαχάρου φυλῆς [k] διακόσιοι μὲν
[l] οἱ προγινώσκοντες τὰ μέλλοντα, [m] ὁπλίται δ δισμύριοι.
ἐκ δ τ Ζαβουλῶνος φυλῆς, ὁπλιτῶν ἐπιλέκτων, πέν-
τε μυριάδες, αὕτη γὰ ἡ φυλὴ [n] μόνη πᾶσι πρὸς Δαυί-
δην συνῆλθεν. ἦσαν πάντες τ αὐτὸν ὁπλισμὸν εἶχον τοῖς
[o] τ Γάδου φυλῆς. ἐκ δ τ [p] Νεφθαλίτικοῦ φυλῆς ἐπί-
σημοι καὶ ἡγεμόνες χίλιοι, ὅπλοις χρώμενοι θυρεῷ καὶ δόρα-
τι. ἠκολούθει δ' ἡ φυλὴ [q] ἀναρίθμητος ὅσα. ἐκ δ τ
Δανίτικοῦ φυλῆς σκληκτοὶ [r] δισμύριοι ἑπτακισχίλιοι ἑξα-
κόσιοι. ἐκ δ τ [s] Ασήρου φυλῆς μυριάδες τέσσαρες. ἐκ δ
τ [t] δύο φυλῶν τ πέραν & Ιορδάνου καὶ & λοιπῆς τ Μανασ-
σίτικοῦ φυλῆς, [v] ὡπλισμένων θυρεῷ καὶ δορὶ καὶ πρικε-
φαλαίᾳ καὶ ῥομφαίᾳ, μυριάδες δώδεκα. καὶ αἱ λοιπαὶ
φυλαὶ ῥομφαίαις ἐχρῶντο. [x] τοῦτο δὴ τὸ πλῆθος εἰς Χε-

"tuleritis, arbitrati me ex ejus interitu gaudio
"exsultaturum. haud enim gravius existimatio-
"nem meam lædere potuistis, quam hujusmodi de
"me suspicione". Cum hæc, *inquam*, dixisset, jussit eos omne genus tormentis excruciatos ad mortem duci: caputque Jebosthi omni cum honore in sepulchro Abeneri sepelivit. *Davides Jebosthi cæsores interfici jubet. 2 Regum, c. 4.*

2. His itaque finitis, universi Hebræorum proceres ad Davidem Chebronem convenerunt, cum tribunis ac ducibus eorum, & semetipsos *ei* tradiderunt, cum suam in illum vivente adhuc Saulo benevolentiam commemorantes, tum honorem quo illum dum tribunus esset prosequi non destiterunt; simul etiam testificantes, quod à Deo per Samuelum prophetam rex una cum suis filiis declaratis fuerit, eique soli concesserit Deus ut debellatis Palæstinis terram Hebræorum *illis* conservaret. At ille, alacri hoc in se studio collaudato, hortatusque ut in cœptis permanerent (non enim fore ut eos unquam pœniteat quod tales se præstiterint) convivio & omni comitate exceptos remisit, ut populum universum ad ipsum adducerent. Et convenerunt *ad eum* ex Judæ quidem tribu armatorum circiter sex millia & octingenti, arma gestantes scutum & lanceam. Hi vero Sauli filio adhæserant. nam seorsim ab illis Judæ tribus Davidem regem creaverat. Ex Symeonis autem tribu septem millia & centum. Ex Levitica vero quatuor millia & septingenti, Iodamum principem habentes. Post hos veniebat Sadocus pontifex cum XXII. cognatis ducibus. Ex tribu autem Benjamitide quater mille ad militiam parati. hæc enim tribus adhuc suspensa erat exspectatione alicujus ex genere Sauli regnaturi. Ex tribu vero Ephraïmitide viginti millia & octingenti ex potentissimis & viribus præstantissimis. Ex dimidia vero tribu Manassitide octodecim millia potentissimorum. Ex tribu autem Isachari ducenti quidem futurorum præscii, armatorum vero viginti millia: Ex tribu autem Zabulonis militum lectissimorum quinquaginta millia. hæc enim tribus sola cum omnibus suis ad Davidem confluebat. qui omnes eadem arma gerebant quæ tribus Gadi. Ex tribu vero Nephthalitide viri insignes & duces mille, armis utentes scuto & hasta. atque *eos* sequebatur tribus *sua*, innumera fere multitudo. Ex tribu autem Danitide selectorum viginti septem millia & sexcenti. Ex tribu vero Aseri quadraginta millia. Ex duabus autem tribubus Transjordanianis atque parte altera tribus Manassitidis centum viginti millia, quibus arma erant scutum & hasta galeaque ac gladius. Reliquæ etiam tribus gladiis utebantur. Hæc itaque multitudo ad Davidem Chebro-

Davides ab universis Israëlitis rex creatur. 2 Regum, c. 5.

[s] Τῷ Ιεβόσθε τελευτῶ,] Τῇ Ιεβόσθε τελευτῇ *Big. Samb. & Vat.* τῇ δ Ιεβόσθε τελευτῇ *Hen. & Busb.*

[t] Καὶ τὸν Ιεβόσθε] Τὸν δ Ιεβόσθε *Busb. Hen. & Vat.*

[v] Τοιοῦτο λαβόντων] Τοιοῦτον *Big. Samb. & Vat.*

[x] Αὐτοὺς,] Ita cum *Samb.* αὐτοὺς *Baf. & G.* ἑαυτοὺς *Busb. & Hen.*

[y] Ἀποδέχεται τ προθυμίας] Διεξάμβε *Hen. & Busb.*

[z] Παρ' αὐτὸν ἄξοντας] Illa παρ' αὐτὸν inserui auctoritate quinque *MSS.*

[a] Σιρομάσλιν.] Ita *Big. & Samb.* in *reliquis* σιρομάσλω. HUDS. Σιρομάσης (Gen. σιρομάσλω) λόγχη, δόρυ, ῥομφαία *Hesych.* Rufinus etiam *lanceas* vertit. sæpe LXX. usi voce σιρομάσης pro lancea. Num. XXV. 7. Jud. v. 8. &c. *Hebr.* רמח vid. infr. lib. VIII. c. 10. §. 1. σιρομάσας· & ejusd. lib. c. 12. §. 1. σιρομάσλιν. SPANH.

[b] Επτακόσιοι,] Εξακόσιοι in *Bibliis S.* 1 *Paralip.* c. 12. v. 26. & *sexcenti* in aliquot *Epiphanii* codicibus.

[c] Ιώδαμον.] Ιωαδὰν LXXII.

[d] Μετὰ τούτους ὧν] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. & Vat.* recte. μετὰ τούτων in *Editis*, *Aliisque*: quorum errorem notavit *Schotanus* tom. 2. *Bibl. Hist. S.* p. 673.

[e] Σάδωκος,] Ita cum *Big. & Samb.* in *ceteris* Σάδοκος.

[f] Τετρακισχίλιοι.] Τεσσαρακισχίλιοι juxta *Biblia S.*

[g] Τῶν δυνατωτάτων] Sic *Big. Samb. & Vat.* antea in *Editis* οἱ τῶν δ.

[h] Μανασσίτικοῦ φυλῆς] Μανασσίτιδος *Big. & Samb.*

[i] Τῶν δυνατωτάτων.] Illa τῶν δυνατωτάτων è *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. & Vat.*

[k] Διακόσιοι μὲν οἱ προγινώσκοντες τὰ μέλλοντα,] LXX. γινώσκοντες συνέσεως εἰς τοὺς καιρούς· *Vulg.* Viri, qui noverant singula tempora. *Hebraizantes* scientes intelligentiam in temporibus. SPANH.

[l] Οἱ προγινώσκοντες τὰ μέλλοντα,] Rationis temporum periti & scientes quid esset Israelitis faciendum *S. Litera.* Vide *Casp. Sanctium* ad 1 *Paralip.* c. 12. & *J. Clericum.*

[m] Οπλῖται δ] Unde accepit illos vicies mille armatos? non ex *Sacris Literis.*

[n] Μόνη] Abest à *Coll. Voss.*

[o] Τῆς Γάδου] Τοῦ Γάδου *Coll. Voss.*

[p] Νεφθαλίτικοῦ] Νεφαλίμου *Vat.*

[q] Ἀναρίθμητος ὅσα.] Τεσσαρακοντακισχίλιοι ex ea tribu numerant *S. Litera.*

[r] Δισμύριοι ἑπτακισχίλιοι] Ita cum *Vat.* & melioribus *Epiphanii* Codicibus. in *Græcis ceteris* desunt ἑξακόσιοι, & juxta *Latinorum* aliquot πεντακόσιοι legendum pro ἑξακόσιοι. Ex textu *Hebraico* δισμύριοι ὀκτακισχίλιοι ἑξακόσιοι. verum δισμύριοι ὀκτακισχίλιοι ὀκτακόσιοι ex LXXII.

[s] Ασήρου φυλῆς] Ασήρ *Big. & Samb.*

[t] Δύο φυλῶν] Δυοῖν *Vat.*

[v] Ωπλισμένων] Ωπλισμένοις θυρεὸν καὶ δόρυ καὶ περικεφαλαίαν καὶ ῥομφαίαν *Big. & Samb.* ὁπλισμένοις θυρεοὺς καὶ δόρυ καὶ περικεφαλαίαις καὶ ῥομφαίας *Vat.*

[x] Τοῦτο δὴ τὸ πλῆθος] Τοῦτο δ πᾶν τὸ πλ. *Samb. & Vat.*

bronem conveniebat cum multo apparatu frumenti & vini, cæterorumque ad victum commodorum, & ad Davidem regem creandum concordarunt *omnes*. Cum vero tribus diebus festa celebrassẽt populus & epulatus esset in Chebrone, Davides cum omnibus *his copiis* illinc motis Hierosolyma est profectus.

Populus à Davide convivio excipitur.

Χρῶνα τοὺς Δαυίδῃ [y] συνῆλθε, μεθ' ὅλης εὐθηνουμένης σιτίων καὶ οἴνου, καὶ τῶν τοῖς τροφεῖα πάντων, καὶ μιᾷ γνώμῃ τὸν Δαυίδῃ βασιλεύειν ἐκύρωσαν. ὅτε δὴ τρεῖς ἡμέρας ἑορτάσαντος μετὰ λαοῦ, καὶ κατευωχηθέντος [z] ἐν Χεβρῶνι, [a] ὁ Δαυίδης μετὰ πάντων ἐκεῖθεν ἄρας ἦκεν εἰς Ἱεροσόλυμα.

CAP. III.

ΚΕΦ. γ'.

Ut Davides, obsessis Hierosolymis captaque urbe, Chananæos quidem ex ea ejecit; Judæis vero habitandam dedit.

Ὡς πολιορκήσας Ἱεροσόλυμα Δαυίδης, καὶ λαβὼν τὴν πόλιν, ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς Χαναναίους· ἐνῴκισε δὲ εἰς αὐτὴν Ἰουδαίους.

Hierosolyma aggreditur Davides adversum Jebusæos. 2 Regum, c. 5.

JEbusæi vero qui *tum* urbem incolebant, Chananæorum & ipsi generis sunt, cum illi *suas* occlusissent portas, atque homines cæcos & claudos & quosvis mutilos, in derisionem regis, imposuissent muro, dicerentque mutilos impedituros ne ipse ingrederetur (hæc autem faciebant præ contemptu ob murorum *suorum* firmitatem) ad iram concitatus Hierosolyma cœpit oppugnare. Et cum multum studii & alacritatis adhibuisset, (quasi ex ejus expugnatione statim vires & *potentiam suam* ostenderet, metumque incuteret aliis, si qui similiter ac illi in ipsum affecti essent) vi urbem inferiorem occupat. Cum vero arx adhuc remaneret, statuit rex pollicitatione præmii & honorum milites ad rem fortiter gerendam alacriores reddere: promisitque se ei totius exercitus imperium daturum esse, qui per subjecta præcipitia in arcem evasisset. Cum vero eò certatim omnes eniterentur, & cupiditate præfecturæ accensi nullum laborem sustinere detrectarent, Joabus Saruiæ filius alios prævenit, & arce conscensa ad regem clamavit, *promissum* copiarum imperium postulans.

Urbem expugnat. 2 Regum, c. 5.

Arcem occupat Davides, Joabo rem fortiter gerente.

ΤΩΝ δὴ καθοικούντων τὴν πόλιν Ἰεβουσαίων, γένος δ' εἰσὶν ἔτι Χαναναίων, ἀποκλῄσαντες αὐτοῖς τὰς πύλας, καὶ τοὺς πεπηρωμένους τὰς ὄψεις ἢ τοὺς βάσεις ἢ πᾶν τὸ λελωβημένον σησάντων [b] ὅτι χλευὴ τοῦ βασιλέως ὅτι τοῦ τείχους, καὶ λεγόντων κωλύειν αὐτὸν εἰσελθεῖν τοὺς [c] ἀναπήρους, ταῦτα δὴ ἔπραττον καταφρονοῦντες τῇ τοῦ τείχων ὀχυρότητι, ὀργισθεὶς πολιορκεῖν ἤρξατο τὰ Ἱεροσόλυμα. καὶ πολλῇ σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ χρησάμενος [d] ὡς διὰ τοῦτο ἐλεῖν δῆθεν ἐμφανίζων τῷ ἰσχυὰ, καὶ [e] καταπληττόμενος εἴ τινες ἄρα καὶ ἄλλοι τὸν αὐτὸν σκέψοιντο τρόπον ἐπὶ τοὺς αὐτὸν, λαμβάνει κράτος τὴν κάτω πόλιν. ἔτι δὴ τῆς ἄκρας λειπομένης, ἔγνω πηδῆσαι καὶ χερῶν ὁ βασιλεὺς προθυμοτέρους ὅτι τὰ ἔργα τοὺς σφαλιώτας ποιήσασθαι, καὶ τῷ διὰ τοῦ ὑποκειμένου φαραγγος ὅτι τὴν ἄκραν ἀναβάντι καὶ τοῦτον ἑλόντι στρατηγίαν [f] ἅπαντος τοῦ λαοῦ δώσειν ἐπηγείλατο. πάντων δὴ φιλοτιμουμένων ἀναβῆναι, καὶ μηδένα πόνον οἰκνούντων ὑφίσασθαι δι' ὅπλων ἐπιθυμίαν τῆς στρατηγίας, ὁ [g] Σαρυίας παῖς Ἰωάβος ἔφθη τοὺς ἄλλους, καὶ [h] ἀναβὰς ἐβόησε πρὸς τὸν βασιλέα, τὴν στρατηγίαν ἀπαιτῶν.

III. *Davides Jebusæos ejicit ex arce, urbemque instauratam Davidis nuncupat. 2 Regum, c. 5.*

2. Cum autem *rex* Jebusæos ex arce ejecisset, & ipse Hierosolyma instaurasset, urbem ipsam Davidis appellavit, & quamdiu *omnium Israëlitarum* imperium tenuit in ea habitabat. cæterum tempus, quo apud Chebronem solius tribus Judæ rex fuit, erat septem annorum & mensium sex. Postquam autem Hierosolymis regiam suam constituerat, res ei indies magis magisque splendidæ esse cœperunt, Deo curante ut meliore essent conditione, & *nova subinde* incrementa caperent. Quin & Hiramus Tyriorum rex missa legatione amicitiam cum eo & societatis fœdus iniit. misit etiam ad eum & dona *quædam*, ligna cedrina, atque artifices, fabros lignarios & ædificatores, qui regiam *ei* Hierosolymis exstruerent. Davides autem, & urbem inferiorem complexus & arce cum ea conjuncta, *ex utrisque* unum corpus effecit: atque mœnibus circumpositis curatorem illorum Joabum constituit. Primus itaque Davides, pulsis ex Hierosolymis Jebusæis, de suo nomine civitatem appellavit. nam sub Abramo progenitore nodicit, hoc nomen ei à Melchisedeco positum esse, cum antea Solyma vocaretur.

Β'. [i] Ἐκβαλὼν δὴ τοὺς Ἰεβουσαίους ἐκ τῆς ἄκρας, [k] καὶ αὐτὸς ἀνοικοδομήσας τὰ Ἱεροσόλυμα, [l] πόλιν αὐτῷ Δαυίδα προσηγόρευσε, καὶ τὸν ἅπαντα χρόνον ἐν αὐτῇ διέτριβε βασιλεύων. ὁ δὴ χρόνος ὃν τῆς Ἰούδα φυλῆς ἦρξε μόνης [m] ἐν Χεβρῶνι ἐγένετο ἔτη ἑπτὰ καὶ μῆνες ἕξ. ἀποδείξας δὲ [n] βασίλειον τὰ Ἱεροσόλυμα, λαμπροτέροις ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐχρῆτο τοῖς πράγμασι, θεοῦ προνοουμένου κρείττω ποιεῖν αὐτὰ καὶ λαμβάνειν ἐπίδοσιν. πέμψας δὲ πρὸς αὐτὸν [o] καὶ Εἴραμος ὁ Τυρίων βασιλεὺς φιλίαν καὶ συμμαχίαν συνέθετο. ἔπεμψε δὲ αὐτῷ καὶ δωρεὰς, ξύλα κέδρινα, καὶ τεχνίτας, ἄνδρας τέκτονας καὶ οἰκοδόμους, οἳ [p] κατασκευάσαι βασίλειον ἐν Ἱεροσολύμοις. Δαυίδης δὲ τῷ τε [q] κάτω πόλιν προσλαβὼν, καὶ τὴν ἄκραν [r] συνάψας αὐτῇ, ἐποίησεν ἓν σῶμα· καὶ προσκτίσας ἐπιμελητὴν τοῦ τείχων κατέστησεν Ἰώαβον. [s] πρῶτος οὖν Δαυίδης τοὺς Ἰεβουσαίους ἐξ Ἱεροσολύμων ἐκβαλὼν, ἀφ' ἑαυτοῦ προσηγόρευσε τὴν πόλιν. ὅτι γὰρ Ἀβράμου καὶ προγόνου ἡμῶν [t] Σόλυμα ἐκαλεῖτο. μετὰ ταῦτα δὲ [v] αὐτὴν φασί τινες ὅτι καὶ Ὁμηρος

---

y Συνῆλθε,] Συνῆλθον solus *Samb.*

z Ἐν Χεβρῶνι,] Ita cum *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* ἐν τῇ Χεβρῶνι.

a Ὁ Δαυίδης] Ὁ βασιλεὺς *Busb.* & *Hen.*

b Ἐπὶ χλεύῃ] Ita cum *Samb. Busb.* & *Hen.* in *reliquis* ἐπιχλεύῃ.

c Ἀναπήρους,] Vide *Seb. Castalionis* Annotationem ad 2 *Regum*, c. 5. v. 8. & *F. Clericum* ad locum eundem.

d Ὡς δὴ δι' ταύτην] Ita cum *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* in *Editis*, *Alisque* ὡς δὴ διὰ τοῦτ' αὐτὸν ἐλεῖν.

e Καταπληττόμενος] Καταπληξάμενος *Samb.* & *Vat.*

f Ἅπαντος τοῦ λαοῦ] Παντὸς *Big.* & *Samb.*

g Σαρυίας παῖς Ἰωάβος] Ita cum *Vat.* ut supra p. 368. v. 7. in *aliis* Σαρυία.

h Ἀναβὰς ἐβόησε] Sic in *MSS.* in *Editis* καὶ ἀναβόησεν ἀναβάς.

i Ἐκβαλὼν δὲ] Ἐκβαλὼν δὲ ὁ βασιλεὺς τοὺς Ἰεβ. legisse videtur *Vet Interpr.*

k Καὶ αὐτὸς ἀνοικοδομήσας] Aliter *Epiphanius*, qui vertit, & *reædificans civitatem, eam Hierosolymam nuncupavit.* Verum sic sibi contradiceret *Josephus*, qui (libro VII. *de Bello Jud*, c. 18.)

l Πόλιν αὐτῷ] Non recte toti urbi id nomen factum esse dicit *Schotanus* in *Bibl. S. Hist.* tom. 2. p. 677. Verum totam civitatem Davidis nomine compellatam, ostendit *Villalpandus* in *Apparatu*, part. 1. l. 1. c. 7.

m Ἐν Χεβρῶνι ἐγένετο] Ἐν τῇ Χεβρῶνι solus *Vat.*

n Βασίλειον] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* βασίλειον ὄντα τὰ Ἱεροσόλυμα.

o Καὶ Εἴραμος] Illud καὶ adjectum esse volui, quod καὶ Χείραμος vel καὶ Εἴραμος habeant melioris notæ *MSS.*

p Κατασκευάσειαν] Ita *Samb.* in *cæteris* κατασκευάσειαν.

q Κάτω πόλιν] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* favente contextu. ἄνω in *Editis*, *Aliisque.*

r Συνάψας] Sic quinque *MSS.* συνάψας τῷ αὐτῇ in *Editis.*

s Πρῶτος δὴ] Πρῶτον *Vat.*

t Σόλυμα ἐκαλεῖτο.] Ἱεροσόλυμα *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* & mox τὰ ante Σόλυμα desideratur in *iisdem MSS.*

v Αὐτὴν φασί] Puto vel αὐτῷ, vel ταῦτα post Ὁμηρος redundare.

x Σό-

Ὁμη-

Ομηρος παῦτα ὠνόμασεν [x] Σόλυμα· [y] τὸ γὰρ ἱερὸν τὰ Σόλυμα καὶ τῶν Ἑβραίων ὠνόμασε γλῶτταν, ὅ ἐστιν ἀσφάλεια. ὢν δὴ πᾶς ὁ χρόνος ἀπὸ τῆς Ἰησοῦ τοῦ στρατηγοῦ ἐπὶ Χαναναίους στρατείας, καὶ τοῦ πλέμου καθ' ὃν κρατήσας αὐτῶν κατένειμε ταύτην τοῖς Ἑβραίοις, καὶ οὐκ ἐπὶ τοὺς Χαναναίους ἐκβαλεῖν ἐξ Ἱεροσολύμων ἐδυνήθησαν οἱ Ἰσραηλῖται μέχρις οὗ Δαυίδης αὐτοὺς ἐξεπολιόρκησεν [z] ἔτη πενταχόσια καὶ πεντεκαίδεκα.

γ'. Πειρίσεμαι δὴ καὶ [a] μνήμην [b] Ορόννα, τῶν μὲν ἀνδρὸς τῶν Ἰεβουσαίων, οὐκ ἀναιρεθέντος δὲ ἐν τῇ Ἱεροσολύμων πολιορκίᾳ ὑπὸ Δαυίδου διὰ τὸν [c] πρὸς τοὺς Ἑβραίους εὔνοιαν αὐτοῦ, καί τινα καὶ χάριν καὶ σπουδὴν πρὸς αὐτὸν ὑπομένοντα τὸν βασιλέα, ὃν μικρὸν ὕστερον δικαιότερον σημανῶ. ἔγημε δὲ καὶ ἄλλας γυναῖκας πρὸς ταῖς οὔσαις αὐτῷ Δαυίδῃ, καὶ παλλακὰς ἔσχεν. ἐπίσησε δὲ καὶ παῖδας [d] ἕνδεκα ἀριθμὸν, οὓς προσηγόρευσεν [e] Αμνους, Εμνους, [f] Εβαν, Νάθαν, Σολομῶν, Ιεβὰρ, Ελιοὺ, Φάλνα, [g] Ηνναφιὼ, Ιενάε, Ελιφαλέ· ἔτι δὲ καὶ θυγατέρα Θαμάραν. τούτων οἱ μὲν ἐννέα ἐξ ἀνηρίθων ἦσαν γεγονότες· οὓς δὲ τελευταίους εἰρήκαμεν δύο, οὐκ ἐκ τῶν παλλακίδων. Θαμάρα δὲ ὁμομήτριος ἦν Αβεσαλώμῳ τῷ.

stro Solyma vocabatur. Posthac vero, dicunt nonnulli, etiam ab Homero urbem hanc Solyma appellatam. * Templum enim ex Hebræorum lingua Solyma nominavit, quod securitatem denotat. Erat autem tempus omne, ex quo Jesus imperator exercitum in Chananæos eduxit, eisque bello devictis regionem Hebræis distribuit, atque ex Hierosolymis Chananæos ejicere nunquam potuerunt Israëlitæ usque dum Davides eos expugnaret, annorum quingentorum & quindecim.

3. Convenit autem hîc Oronnam memorare, virum quidem inter Jebusæos opulentum, non vero interemptum in Hierosolymorum obsidione à Davide, propter ejus erga Hebræos benevolentiam, & quoddam beneficium pariter ac studium, quo regem ipsum prosequutus est, ut paulo post loco magis opportuno declarabo. Quin & Davides, præter eas quas habuit, uxores alias duxit, & concubinas sibi adscisccbat. Procreavit autem & liberos undecim, quorum nomina erant, Amnos, Emnos, Eban, Nathan, Solomon, Jeban, Elien, Phalna, Ennaphen, Jenaë, Eliphale: & præterea filiam Thamaram. Horum novem quidem ex † ingenuis nati erant; duo vero, quos proxime nominavimus, ex concubinis. Thamara autem ex eadem matre erat cum Abesalomo.

Oronna Jebusæus Davidis amicus.

Davidis filii Hierosolymis nati. 2 Regum, c. 5. 1 Paral. c. 3. & c. 15.

ΚΕΦ. δ'.

Οτι Δαυίδης, στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν Παλαιστίνους ἐν Ιεροσολύμοις νίκησας, τὸν τοῦ Θεοῦ κιβωτὸν μετακομίζει εἰς Ιεροσόλυμα, καὶ ναὸν κατασκευάζειν βουλεύεται.

Γνόντες δ' οἱ Παλαιστῖνοι τὸν Δαυίδην, βασιλέα [h] ὑπὸ τῶν Ἑβραίων ἀποδεδειγμένον, στρατεύειν ἐπ' αὐτὸν εἰς Ιεροσόλυμα· καὶ καταλαβόμενοι [i] τὴν κοιλάδα τὴν [k] Γιγάντων καλουμένην, τόπος δέ ἐστιν ὁ πρόσω τῆς πόλεως, ἐν αὐτῇ στρατοπεδεύονται. ὁ δὴ τῶν Ιουδαίων βασιλεὺς· ἤδειν γὰρ ἄνευ προφητείας, καὶ ἃ κελεύσας τὸν Θεὸν, καὶ πρὶν τὸν ἐσομένων λαβεῖν ἐγχειρήσειν ἐκεῖνον ἑαυτῷ, πιεῖν ἐπέτρεπεν· ἐκέλευσε τὸν ἀρχιερέα, τί δοκεῖ τῷ Θεῷ, καὶ [l] πόσαπον ἔσεσθαι τὸ τῆς μάχης τέλος, προλέγειν αὐτῷ· προφητεύσαντος δὲ νίκην τε κράτος, ἐξάγει τὴν δύναμιν ὅπλα τοὺς Παλαιστίνους· καὶ γενομένης συμβολῆς, αὐτὸς [m] κατόπιν αἰφνιδίως

CAP. IV.

IV.

Quod Davides, victis Palæstinis qui ei bellum intulerant, arcam Dei transfert Hierosolyma; & de Templo exstruendo deliberat.

At Palæstini, postquam Davidem regem ab Hebræis creatum intellexerunt, exercitum in eum ducunt Hierosolyma; & occupata valle quæ Gigantum appellatur (locus autem est non procul ab urbe) in ea castra metantur. Judæorum vero rex (nihil enim sine vaticinio, aut Dei jussu, ejusve de futuris sponsione non innixus sibi facere permittebat) præcepit pontifici, ut quid Deo placeat, & qualis foret prælii eventus, sibi prædiceret. Cum autem victoriam & imperium prænunciasset, copias in Palæstinos educit; pugnaque inita, ipse, à tergo hostes ex improviso adortus, alios qui-

Davides Palæstinos vincit. 2 Regum, c. 5.

---

[x] Σόλυμα] Conf. lib 1. c. XI. §. 1. τὸν μέντοι Σόλυμα, ὕστερον ἐκάλεσαν Ιεροσόλυμα· Vid. itidem de bell. Jud. lib. VI. c. 4. §. 1. Ιεροσόλυμα τὴν πόλιν προσηγόρευτε, Σόλυμα καλουμένην πρότερον· quasi id nomen ab ipso Melchisedeco fuisset impositum. Errorem hunc Josephi, quasi Græcum nomen fuisset inditum à Chananæis, urbibus nec conditis, tangit Bochart. de Cel. Ph. p. 795. Vid. lib. 1. Antiq. Jud. c. XI. §. 1. ubi non à Melchisedeco, sed sequutis demum ætatibus Ιεροσόλυμα dicta traditur. Hierosolyma ab Homero juxta quosdam Σόλυμα dicta. Hieron enim Hebræa lingua *munitio* est. *Rufinus.* SPANH.

[y] Τὸ γὰρ ἱερὸν] Locus hic vexatissimus mire exercuit Eruditorum ingenia: qui nihil aliud ex eo collegerunt quam *Josephum* Hebraïcæ linguæ ignarum fuisse, & peccasse in Etymo *Hierosolymorum*, dum vocis originem partim ex Hebræa partim ex Græca arcessit lingua. Iis vero respondet *Is. Vossius* (in *Epist.* ad *Colvium*, p. 395.) minime fieri potuisse ut *Josephus*, qui libro *contra Apionem* ibridas id genus voces ridet Græcosque fugillat *Hierosolymorum* vocabulum è sua lingua derivantes, ex Hebræo simul & Græco conflatum esse crediderit: at cum alibi scribat Hierosolymis nomen inditum esse, postquam Melchisedecus templum ibi struxit, non Græcam vocem ἱερὸν, sed Hebraïcum idem significantem respexisse, nempe ירא. Quam sententiam firmat ex verbis sequentibus: quibus cum ex aliorum mente dixerit *Homerum* urbis hujus meminisse sub *Solymorum* nomine, de suo mox subjungit (ut legi debet) τὸ γὰρ ἱερὸν ἱερὸν, τὰ Σόλυμα καὶ τὴν Ἑβραίων ὠνόμασταν γλῶτταν, ὅ ἐστιν ἀσφάλεια. nam Ιεροσόλυμα pro Σολυμα habent *MSS.* voce ἱερὸν in alienum migrante locum: & ירא seu יראה & ἱερὸς pro eodem accipiuntur etiam apud *Rabbinos*, qui *deos*, *idola*, *delubra*, & *sancta* præcipue gentium sic appellant. *Jerusalem* itaque *Josepho* est *sanctum pacis*: seu, ut ipse maluit, *sanctum securitatis*. Verum vix est ut credam verba illa τὸ γὰρ ἱερὸν &c. esse à *Josepho*.

* *Templum enim ex Hebræorum lingua Solyma nominavit, quod securitatem denotat.*] Hieron enim Hebræa lingua munitio est. Erat autem &c. *Epiphan.*

[z] Ετη πεντακόσια] Hunc numerum verum esse demonstrat *Is. Vossius* in *Chronol. S.* c. VI.

[a] Μνήμην Ορόννα, πλουτίου μὲν ἀνδρὸς] Hic *Gen. ἐφόρα.* de quo infra cap. 13. §. 4. ubi vocatur Ορόνα *Gen.* SPANH.

[b] Ορόννα, πλουτίου μὲν ἀνδρὸς] Ita placuit rescribere, prout infra occurrit. Hic in *Editis* Ορόδνα, in *MSS.* Ορφνᾶ, *Orphan* in *Epiphanii* libris. *Araunah* habet textus *Hebraïcus*, Ορνὰ LXX.

[c] Πρὸς τοὺς Ἑβραίους] Πρὸς Εβραίους *Vat.*

[d] Ενδεκα] Εννέα τὸν ἀριθμὸν *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* male, ut patet ex sequentibus, v. 17. & 18. Nomina filiorum apud *Epiphanium* sic se habent; *Amnon*, *Ellus*, *Eban*, *Nathan*, *Salomon*, *Jebar*, *Eliel*, *Falna*, *Ennaphim*, *Inas*, *Elifal*. Innumeras & monstrosas illorum varietates (quas nobis tam in *Græcis* quam *Latinis* exhibent *MSS.*) referre piget, præsertim cum constat *Josephum* hîc sequutum esse corruptam Editionem τῶν ο'. ut notavit *Schotanus*, quem videsis in *Bibl. Hist. S.* tom. 2do p. 695.

[e] Αυνης,] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* Αμας.

[f] Εβαν,] Sic è *Cod. Vat.* Εβαναθαν perperam in *Editis*, *Aliisque.*

[g] Ηνναφιὼ,] *Coll. Voss.* Νάφιω.

† *Ingenuis nati erant;*] *Al.* legitimis uxoribus.

[h] Υπὸ τῶν Ἑβραίων] Απὸ τῶν Εβραίων δεδειγμένον *Vat.*

[i] Τὴν κοιλάδα τῶν] Ἐν τῇ κοιλάδι τῶν Τιτάνων 11 Sam. V. v. 22. בעמק רפאים. SPANH.

[k] Γιγάντων καλουμένην,] Τιτάνων *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* & nunc quidem Τιτάνων, nunc Γιγάντων LXXII. Τοὺς γίγαντας καὶ Τιτᾶνας ὀνόμαζον. ὁ δὲ Εβραῖος Ραφαείμ αὐτοὺς κέκληκεν: *Theodoret.* in 2 *Regum.* ΕΡΩΤ. ιζ'. Videsis *J. Clericum* ad *Jos.* c. XV. p. 41.

[l] Ποσάπον] Forte ποταπόν. COCC.

[m] Κατόπιν αἰφνιδίως] Ita cum *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Big.* κατ' ὄπιν in *Editis*, *Aliisque.* HUDS. Κατ' ὄπιν vel κατόπιν, ὄπισθεν· *Hesych.* SPANH.

quidem eorum occidit, alios vero in fugam vertit. Nemo autem suspicetur exiguum Palæstinorum exercitum contra Hebræos venisse, ex celeritate cladis & quod nihil magni aut memoratu digni gesserint ignavos timidosque exstitisse conjiciens, sed sciat Syriam omnem & Phœnicen, & præterea alias gentes multas pugnacesque illis auxilium tulisse bellique participes fuisse. Quod solum etiam causa erat, cur tam sæpe victi, ac, multis myriadibus amissis, denuo bellum cum Hebræis majoribus viribus redintegrarint. Quippe cum pugnis istis res illis tam male cecidissent, copiis triplo majoribus in Davidem irruebant, & eodem loco quo antea castra posuerunt. Rege autem Israëlitarum iterum Deum interrogante, quinam exitus pugnæ futurus esset, præmonet pontifex, ut in sylva quæ vocatur Planctus (non procul quidem ab hostium castris) exercitum contineret, ipsum vero non prius moveret, pugnamve iniret, quàm sylva perflante vento agitaretur. At simul ac sylva concussa erat, tempusque aderat quod Deus ei prædixerat, nihil moratus, ad victoriam jamjam paratam atque omnem extra aleam positam egrediebatur. Ejus enim impetum non sustinuerunt hostium phalanges; Sed statim à primo congressu in fugam versis multa cum cæde ingruit, & illos quidem persequitur usque ad urbem Gazara (illa autem regionis illorum limes est extremus) dein castris eorum direptis, ubi multas opes deprehendit, Deos etiam illorum disperdebat.

Secundo prælio eos fundit fugatque. 2 *Reg. c.* 5.

2. Cum autem & hanc pugnam adeo feliciter confeciſſet, visum est Davidi, de communi seniorum & ducum & tribunorum consilio, ex omni *illorum* regione ad se accersi tribulium quotquot integra erant ætate, deinde sacerdotes ac Levitas; atque ita *una* profectos *ad oppidum* Cariathiarim arcam Dei ex isto *loco* Hierosolyma transferre, eaque illic deinceps collocata adorare cum sacrificiis aliisque quibus numen delectatur honoribus. Si enim dum adhuc Saulus regnaret hæc præstitissent, nihil mali eis accidisset. Omni igitur populo sicuti decretum fuerat congregato, rex ad arcam contendit: quam sacerdotes ex ædibus Aminadabi elatam, novumque in plaustrum impositam, bubus ei adjunctis, fratribus ejus & liberis agendam permiserunt. Præcedebat autem rex, & cum eo multitudo, laudes Deo dicentes, cantantesque patria omne genus carmina, magnam cientes sonorum varietatem ex instrumentorum pulsu & saltatione & cantionibus, una cum buccinæ clangore & cymbalorum tinnitu, dum arcam Hierosolyma deducerent. Postquam autem ad Chidonis aream (locum quendam ita appellatum) processerant, ac-

Davides consilia inire cæpit arcæ Hierosolyma deportandæ. 2 *Regum, c.* 6.

Arca portatur.

ἀπιπεσὼν τοῖς πολεμίοις, τὰς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, τὰς δὲ εἰς φυγὴν ἐτρέψατο. ὑπολαβὴ δὲ μηδεὶς ὀλίγην τὴν τῶν Παλαιστίνων [n] στρατιὰν ἐληλυθέναι ἐπὶ τοὺς Ἑβραίους, τῷ πάσχειν τε ἡττᾶσθαι τοὺς μηδὲν ἔργον ἀποδείξασθαι γενναῖον μηδὲ μαρτυρίας ἄξιον [o] σχαζομένων αὐτῶν τὴν [p] βραδυτῆτα καὶ τὴν [q] ἀγύιαν, ἀλλὰ γινωσκέτω [r] Συρίαν ἅπασαν καὶ Φοινίκην, καὶ ὡσεὶ τούτοις ἄλλα ἔθνη [s] πολλὰ καὶ μάχιμα συστρατεύσαι αὐτοῖς, καὶ τὸ πολέμιον κινωνῆσαι. ὃ καὶ μόνον ἦν αἴτιον τοσαυτάκις αὐτοὺς νικωμένους, καὶ πολλὰς [t] ἀποβαλέσθαι μυριάδας, μὴ μείζονα ἀπιέναι τοῖς Ἑβραίοις δυνάμεως. ἀμέλει [v] ταύταις παισὶ τῆς μάχης [x] τριπλασίῳ στρατῷ ἐπῆλθον τῷ Δαυίδῃ, καὶ εἰς ταὐτὸ χωρίον ἐστρατοπεδεύσαντο. πάλιν δὲ βασιλέως τοῦ Ἰσραηλιτῶν ἐρομένου [y] τὸν Θεὸν, εἰ τὸ εἰ τῷ μάχῃ ἐξόδου, προφητεύει ὁ ἀρχιερεὺς, [z] ἐν τοῖς ἄλσεσι τοῖς καλουμένοις [a] Κλαυθμῶσι κατέχειν τὴν στρατιὰν, ὅπως [b] ἀπόθεν μὲν ὦσι δεῖ τὰ πολεμίων στρατοπέδου· κινεῖν δ' αὐτὸν μὴ πρότερον, μηδ' ἄρχεσθαι μάχης, πρὶν ἢ τὰ ἄλση συλεύεσθαι μὴ πνέοντος ἀνέμου. ὡς δ' ἐσαλεύθη τὰ ἄλση, [c] καὶ ὁ καιρὸς ὃν αὐτῷ προεῖπεν ὁ Θεὸς παρῇ, ὁρμᾶν ἐφ' ἑτοίμου ἤδη δὲ φανερὸν ἐξῆλθε τὴν νίκην. ὁ γὰρ ἐπόμενον αὐτὸν αἱ τῶν πολεμίων φάλαγγες, ἀλλ' εὐθὺς ἀπὸ τῆς [d] πρώτης συμβολῆς τραπέντας ἐνέκειτο κτείνων, καὶ διώκει μὲν αὐτοὺς ἄχρι πόλεως [e] Γαζάρων· ἡ δ' ἔστιν ὅρος αὐτῶν τῆς χώρας· [f] εἶτα διαρπάσας αὐτῶν τὴν παρεμβολὴν, καὶ πολὺν ὅρων ἐν αὐτῇ εὗρεν, καὶ [g] τοὺς θεοὺς αὐτῶν διέφθειρεν.

Arca portatur.

β'. Τοιοῦτο δ' ἀποβάντος καὶ τούτης τῆς μάχης τέλους, ἔδοξε Δαυίδῃ, συμβουλευσαμένῳ μετὰ τῶν γερόντων καὶ ἡγεμόνων καὶ χιλιάρχων, μεταπέμψασθαι [h] τοὺς ὁμοφύλους ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας πρὸς αὐτὸν τοὺς ἐν ἀκμῇ τῆς ἡλικίας, ἔπειτα τοὺς ἱερεῖς καὶ Λευίτας· καὶ [i] παραλήψεσθαι [k] Καριαθιαρείμ μεταχομίσοντας τιμὴν τοῦ Θεοῦ κιβωτὸν ἐξ αὐτῆς εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ θησκεύσειν ἐν αὐτῇ λοιπὸν ἔχοντας αὐτὸν θυσίαις καὶ πάσῃ ἄλλῃ τιμῇ ἃς χαίρει τὸ θεῖον. εἰ γὰρ ἔτι Σαοὺλ βασιλεύοντος [m] ταῦτ' ἔπραξαν, οὐκ ἂν δεινὸν εἶδεν ἔπαθον. συνελθόντος οὖν τοῦ λαοῦ πάντος, καθὼς ἐβουλεύσαντο, προάγεται ὁ βασιλεὺς ἀπὸ τῶν κιβωτῶν· ἣν βαστάσαντες οἱ τὸν Ἀμιναδάβου οἶκον οἱ ἱερεῖς, καὶ ἐπιθέντες ἐφ' ἅμαξαν καινὴν, ἔλκειν ἀδελφοῖς τε καὶ παισὶν ἐπέτρεψαν μετὰ τῶν βοῶν. προῆγε δ' ὁ βασιλεὺς καὶ [n] πᾶν σὺν αὐτῷ τὸ πλῆθος, ὑμνοῦντες τὸν Θεὸν, καὶ ᾄδοντες πᾶν εἶδος μέλους [o] ἐπιχώριον, σύν τε ἤχῳ ποικίλῳ [p] κρεμάτων τε καὶ ὀρχήσεων καὶ ψαλμῶν, ἔτι δὲ [q] καὶ σάλπιγγος καὶ κυμβάλων, κατάγοντες τὴν κιβωτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα. ὡς δ' ἄχρι τῆς [r] Χειδῶνος ἅλωνος, ἔπειτα

n Στρατιὰν ἐληλυθέναι] Eo modo *Samb.* & *Big.* στρατεύειν in *reliquis*.

o Στοχαζόμενον αὐτῶν τὴν βραδυτῆτα καὶ τὴν ἀγύιαν] Omissa hæc à Gelenio, uti & à Rufino, ad verbum, *conjiciens eorum gravitatem & ignaviam*. SPANH.

p Βραδυτῆτα] Sic cum *MSS.* pro βραδύτητα *Editorum*.

q Ἀγύιαν,] Ita *Samb.* in *cæteris* ἀγχόνειαν aut ἀγχόνιαν.

r Συρίαν] Συρίαν τε ἅπασαν *Samb.* & *Vat.*

s Πολλὰ καὶ μάχιμα] Illa πολλὰ καὶ (quæ deerant in *Editis*) accepi ex *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

t Ἀποβαλέσθαι μυριάδας] Ἀποβαλεῖν *Big.* & *Samb.*

v Ταύταις παισὶ] Ταύτῃ ἡττηθέντες τῇ μάχῃ *Busb.* & *Hen.*

x Τριπλασίῳ] Τριπλασίων στρατὸς ἐπῆλθε τ. *Vat.*

y Τὸν Θεὸν,] Τὸ θεῖον *Vat.*

z Ἐν τοῖς ἄλσεσι τοῖς καλουμένοις Κλαυθμῶσι] Ἀπὸ δὲ ἄλσους δὲ κλαυθμῶνος· LXX. 2 Sam. v. 24. In Hebr. מכול בכאים *ex adverso pyrorum*. Sic LXX. 1 Chron. xiv. 14. πλησίον τῆ ἀπίας· SPANH.

a Κλαυθμῶσι] Hîc *Josephus* manifesto sequitur LXXII. *Interp.* qui בכאים *moros* confuderunt cum בוכים *flentibus*. Videsis *Grotium* ad 2 *Regum* c. 5. 230. & *J. Clericum*.

b Ἀποθεν μὲ] Ἀπωθεν *Samb.* μὲ post ἄποθεν omittit *Vat.*

c Καὶ ὁ καιρὸς] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliisque*, καὶ ὃν αὐτῷ καιρὸν πρ.

d Πρώτης συμβολῆς] Vocabulum πρώτης inserui auctoritate *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.*

e Γαζάρων·] Sic in *Cod. Vat.* & LXXII. Γεζάρων in *reliquis*. in *Epiphanii* libris, *Gezerenna*, & *Gazathena*, & *Gazachen* & *Gezachen*.

f Εἶτα διαρπάσας] Vocem εἶτα debemus *Codd. Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Big.* Ἀφαρπάσας δ' αὐτῶν *Vat.* & *Epiphan.*

g Τοὺς Θεοὺς αὐτῶν διέφθειρεν.] Ita etiam LXX. *Vulg.* sculptilia sua. Hebr. פסיליהם idola eorum. Vid. Esai. xlviii. 5. Hos. iv. 17. SPANH.

h Τῶν ὁμοφύλων] Τοὺς ὁμοφύλους ἐξ ἁπάσης χώρας *Vat.*

i Παραλήψεσθαι] Ita cum *Samb.* & *Vat.* παραλήψεσθαι in *reliquis*.

k Καριαθιαρείμ] Καριαθιαρειμὰ *Big.* (*Coll. Viss.*) & *Samb.* Καριαθιαρείμ *Vat.* HUDS. Conf. lib. vi. Cap. 1. § 4. SPANH.

l Ἐν αὐτῇ] Forte ἐν αὐτοῖς, aut referendum ad Ἀμίνου πόλ. COCC.

m Ταῦτ' ἔπραξαν,] Ita cum *Samb.* (*Cocc.*) & *Epiphan.* ταῦτ' ἔπραξεν *Bas.* & *G.* τοῦτ' ἔπραξεν *Vat.*

n Πᾶν σὺν αὐτῷ] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* deerat πᾶν.

o Ἐπιχώριον,] Est qui malit ἐπιχωρίαν.

p Κρεμάτων τε καὶ ὀρχήσεων] Hoc modo *Big. Samb.* & *Vat.* κρεμάτων καὶ in *reliquis*. HUDS. LXX. καὶ ἐν ᾠδαῖς καὶ ἐν κιθάραις καὶ ἐν νάβλαις· 11 Sam. vi. 5. SPANH.

q Καὶ σάλπιγγος] Illud καὶ etiam è *MSS.*

r Χειδῶνος ἅλωνος,] Ita juxta textum *Hebr.* & *Cod. Alexandrinum* LXXII. in 1 *Paralip.* c. 13. Verum 2 *Regum*, c. 6. *Nachonis area* dicitur. Vide *Bochartum* in *Hieroz.* part. 1. l. 2. c. 37.

πινὸς ἅτω καλυμένυ, [s] ωεσῆλθον, τελυτᾷ Οζᾶς κατ' ὀργὴν τᾶ Θεᾶ. τῶν βοῶν γὰ [t] ὑπινδυσάντων τὴν κιβωτὸν, σκιρτέναντα τὴν χεῖρα καὶ καταχεῖν θελήσαντα, ὅτι [v] μὴ ὢν ἱερεὺς ἅψαρ τᾶτης ἀποθανεῖν ἐποίησε. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς καὶ ὁ λαὸς ἐδυσφόρησαν ὑπὶ τῷ θανάτῳ τᾶ Οζᾶ. ὁ δὲ τόπος, ἐν ᾧ ἐτελευτησεν, ἔτι νῦν [x] Οζᾶ διακοπὴ καλεῖται. δείσας δὲ ὁ Δαυίδης καὶ λογισάμενος μὴ τὰυτὸ πάθῃ τῷ Οζᾷ δεξάμενος τὴν κιβωτὸν [y] παρ' αὐτὸν ἐν τῇ πόλει, σκεῖνα, διότι μόνον ἐξέτεινεν τὴν χεῖρα ωεὸς αὐτὴν, ἅτως ἀποθανόντος, οὐκ εἰσδέχεται μὲν αὐτὴν ωεὸς ἑαυτὸν εἰς τὴν πόλιν· ἀλλ' σκευάσας εἴς τι χωρίον ἀνδρὸς δικαίυ, [z] Ωβεδάμυ ὄνομα, Λᾳϊτᾶ τὸ γένος, παρ' αὐτῷ τὴν κιβωτὸν τίθησιν. [a] ὑπιμένει δὲ ὑπὶ τρεῖς ὅλας μῆνας αὐτόθι, καὶ τὸν οἶκον τὸν Ωβεδάμυ ἤυξησέ τε καὶ πολλῶν αὐτῷ μετέδωκεν ἀγαθῶν. ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς ὅτι ταῦτα [b] συμβέβηκεν Ωβεδάμῳ, ὡς σὺν [c] τῆς ωροτέρας πενίας καὶ ταπεινότητος ἀθρόως εὐδαίμων καὶ ζηλωτὸς [d] γέγονε ωᾶσι τοῖς ὁρῶσι καὶ πυνθανομένοις τὴν οἰκίαν αὐτᾶ, θαρσήσας, ὡς ἐνδενὸς κακῶ ωεραθησόμενος, τὴν κιβωτὸν ωεὸς [e] αὐτὸν μεταπέμπεται. τᾶ μὲν ἱερέων βασταζόντων αὐτὴν, ἑπτὰ δὲ χορῶν ὡς διεκόσμησεν ὁ βασιλεὺς ωροαγόντων, αὐτὸς δὲ [f] ἐν κιννύρᾳ [g] παίζοντος καὶ κροτοῦντος, ὥστε καὶ τὴν γυναῖκα [h] Μιχόλαν, Σαούλυ δὲ θυγατέρα τᾶ ωρώτυ βασιλέως, ἰδοῦσαν αὐτὸν τᾷ ωοιοῦντι χλευάσαι. εἰσκομίσαντες δὲ τὴν κιβωτὸν, [i] πήξασιν ὑπὸ τὴν σκηνὴν ἣν Δαυίδης ἔπηξεν αὐτῇ, καὶ θυσίας τε ἐπετέλεσε πολυτελεῖς καὶ εἰρηνικὰς ἀνήνεγκε, καὶ τᾶ ὅχλου [k] εἰσιᾷ [l] ἅπαντα, καὶ γυναιξὶ καὶ ἀνδράσι καὶ νηπίοις διαδὺς [m] κολλυρίδα ἄρτυ καὶ ἐχαρίτιν καὶ λάγανον [n] τηγανιτὸν καὶ μερίδα θύματος. καὶ τὸν μὲν λαὸν ἅτω κατᾠκησεν ἐπεμψεν· αὐτὸς δὲ εἰς τὸν οἶκον τὸν αὐτᾶ ωαρῆν.

γ'. Παραλαβοῦσα δὲ αὐτὸν Μιχόλα ἡ γυνὴ, Σαούλυ δὲ θυγατηρ, τά τε ἄλλα αὐτὸν κατηύχετο, καὶ ωαρὰ τᾶ Θεᾶ [o] γίνεσθαι ἥτις πάνθ' ὅσα ωαρασχεῖν αὐτὸν δυνατόν, δύνεται τυγχάνουσα· καὶ δὴ κατιδόμενος, ὡς ἀκοσμήσειν ὀρχούμενος ὁ τηλικᾶτος βασιλεὺς, καὶ γυμνούμενος ὑπὸ τᾶ ὀρχήσεως καὶ ἐν δόλοις [p] καὶ θεραπαινίσιν. ὁ δὲ οὐκ αἰδεῖσθαι ταῦτα ποιήσας εἰς τὸ τῷ Θεῷ κεχαρισμένον ἔφασκεν, ὃς αὐτὸν καὶ τᾶ πατρὸς αὐτῆς καὶ τᾶ ἄλλων ἁπάντων ωροετίμησε, παίζειν τε πολλάκις καὶ χορεύειν μηδένα τᾶ δόξαι καὶ θεραπαινίσιν αἰσχρὸν καὶ αὐτῇ τὸ γενόμενον ποιησόμενος λόγον. ἡ δὲ Μιχόλα αὐτὴ, Δαυίδῃ μὲν συνοικεῖσα, παῖδας οὐκ ἐποίησεν· γαμηθεῖσα δὲ ὕστερον ᾧ παρέδωκεν αὐτὴν ὁ πατὴρ [q] ὁ Σαούλ, [r] τότε [s] δὲ ἀπαστάσας αὐτὸς εἶχε, πέντε παῖδας ἔτεκε. καὶ ωερὶ μὲν τούτων καὶ χώρας δηλώσομεν.

δ'. Ορῶν δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶσαν τὴν ωράγματα αὐτῷ

cidit ut Ozas ex ira Dei mortis ſupplicium lueret. Nam cum boves *forte* arcam inclinaſſent, & is manu illi admota, *ne plauſtro excuteretur*, tenere voluiſſet, fecit *Deus*, quod à ſacerdotio alienus arcam tetigerit, ut *ſtatim* animam eſſlaret. Et quidem rex populuſque *univerſus* Ozæ mortem ægre tulerunt. Locus autem, ubi exanimatus eſt, etiamnum Ozæ percuſſio vocatur. Tum veritus *ob hoc* Davides, ratuſque ſe forte idem quod Oza paſſurum ſi arcam in urbem domumque ſuam recipere, quoniam ille manu tantum in eam protenſa ita obierit, ipſam quidem ad ſe in urbem invehi noluit: ſed cum divertiſſet in agrum quendam hominis juſti, Obedami nomine, genere Levitæ, apud illum arcam depoſuit. Iſto autem per tres menſes integros uſa eſt hoſpitio, domumque Obedami divitiis auxit, ipſumque multis cumulavit beneficiis. Davides vero, poſtquam Obedamo res feliciter ceſſiſſe audiverat, adeo ut ex egeno antea & humili continuo opibus affluerit, eumque beatum omnes prædicarent qui vel domum ejus locupletatam viderint vel fama acceperint, ſumpto *tandem* animo, ut qui nihil mali experturus eſſet, arcam ad ſe transfert. Sacerdotibus quidem eam portantibus, ſeptemque choris antecedentibus à rege inſtitutis, ipſo vero citharam pulſante & plaudente; adeo ut Michala, uxor ejus, Sauli vero regis primi filia, eum iſtud agentem conſpicata ludibrio habuerit. Cum autem arcam *in urbem* intuliſſent, & in tabernaculo collocaſſent quod ei Davides tetenderat, ſacra fecit magno cum ſumptu, & victimas pacificas obtulit, omnemque multitudinem convivio excepit; tam mulieribus quam viris ac parvulis ſingulas panis collyridas partitus & aſſaturam & laganum frixum & fruſtum de victima. ac populum quidem, iſtiuſmodi epulis adhibitum, *tandem* dimiſit: ipſe vero ſuam ad domum ſe recipit.

Ozas ob ſtatam arcam à Deo occiſus. 2 Regum, c. 6.

Arca in Obedami domum infertur.

Davides arcam in urbem Hieroſolyma invehit. 2 Regum, c. 6.

Populo congiarium dat.

3. Illi autem cum adſtitiſſet Michala uxor ejus, Sauli vero filia, cum alia ei bene precata eſt, tum orabat ut à Deo ea omnia conſequeretur quæ propitius largiri poteſt; reprehendit tamen, quod præter decorum tantus rex ſaltaſſet, & in conſpectu ſervorum ſuorum & ancillarum inter ſaltandum ſe denudaſſet. At ille, ſibi non pudori eſſe, dicebat, ea feciſſe, quæ *norit* Deo *eſſe* gratiſſima, qui ſe & patri ipſius & cæteris omnibus prætulerat: foreque ut luderet ſæpius & tripudiaret, dum nihil curaret quam turpe hoc ancillis ipſique videatur. Hæc autem Michala, Davidi quidem connubio juncta, uterum non geſſerat; poſtea vero *alteri* nupta, cui eam tradidit Saulus pater (tunc enim ille *à viro* abſtractam tenebat) quinque peperit liberos. Sed de his quidem ſuo loco dicemus.

A Michala objurgatur. 2 Regum, c. 6.

4. Cum autem rex videret, quotidie fere res ſuas,

Davides templum ædificare ſtatuit. 2 Reg. c. 7.

s Πεσῆλθον,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ωεσῆλθε.

t Επινδυσάντων τὴν κιβωτὸν,] Forte ἐπινδυσάντων, σκιρτέναντα τὴν χεῖρα καὶ τὴν κιβωτὸν κλάσαι. COCC.

v Μὴ ὢν ἱερεὺς] *Joſephum* hic lapſum eſſe oſtendit *Theodoretus* in 2 *Regum* ΕΡΩΤ. ιθ'.

x Οζᾶ διακοπὴ] Locum ita vocant & LXXII. HUDS. Sic LXX. Διακοπὴ Οζᾶ MS. Alex. Αζζᾶ Hebr. עזה פרץ 11 Sam. VI. 8. SPANH.

y Παρ' αὐτῷ] Sic *Samb.* in *reliquis* παρ' αὐτόν.

z Ωβεδάμυ] In *MSS.* Αβαδάμυ & Αβαδάρυ & Αβιδάρυ. juxta *Codices Latinos* Ωβεδιδάμυ. in LXXII. *Intt.* Αβιδδαρᾶ aut Αβιδδαδόμ.

a Επιμένει] Εμεινε *Vat.*

b Συμβέβηκεν] Ita *Vat.* juxta canonem. in libris tamen *reliquis* σωέβηκεν.

c Τῆς ωροτέρας] Illa τῆ ωροτέρᾳ inſerui ex *MSS.* ex quibus *Big.* & *Samb.* inſuper habent ὃς οὐκ ἦ πε.

d Γέγονε] Vox γέγονε etiam ex *MSS.*

e Αὐτὸν μεταπομίζεται.] Ita *Samb.* & mox infra v. 32. αὐτᾶ. Verum αὐτὸν & αὐτᾶ in *reliquis*.

f Εν κιννύρᾳ] Οχχέρμοι καὶ ἀναχορεύοντες LXX. 11 Sam. VI. 16. SPANH.

g Παίζοντος καὶ κροτοῦντος,] Παραπαίζοντος *Big.* & *Vat.* ωαίζοντος *Samb.*

h Μιχόλαν,] Sic *Baſ.* & *G.* ut ſupra p. 328. v. 17. Μηχάλλα *Samb.* Μελχόλλα *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* Μελχάλλα *Busb.* & *Hen.*

i Πήξασιν] Πήξαντες εἰς τὸν σκ. *Vat.*

k Εἰσιᾷ] Ita *Vat.* in *cæteris* ἐσιᾷ.

l Απαντα,] Sic *Vat.* πάντα in *reliquis*.

m Κολλυρίδα ἄρτυ καὶ ἐχαρίτιν καὶ λάγανον] Ita etiam LXX. κολλυρ. αρ. κ. ἐχ. καὶ λάγανον ἀπὸ τηγανυ 11 Sam. 11. 19. *Rufinus* colliridas panis & aſſaturam, & liganum frixum. Κολλυρίδες vid. Schol. LXX. Exod. XXIX. 3. & Levit. XVIII. 25. *Ariſtophan. Veſp.* p. 632. Κολλύραν μεγάλην, uti Schol. ac *Athen. lib.* III. p. 111. A. Εχαρίτιν, vide de hoc *Athen. lib.* III. p. 109. D. Λάγανον τηγανον. *Athen. ibid. p.* 110. A. & LXX. *Levit.* II. 4. λάγανα ἄζυμα· SPANH.

n Τηγανιτὸν] Sic *MSS.* in *Editis* ταγηνιτὸν.

o Γίνεσθαι ἥτις] Γενέσθαι *Big. Samb.* & *Vat.*

p Καὶ ἐν θεραπαινίσιν.] Καὶ ἐν θεραπαινίσιν *Big.* & *Samb.*

q Ο Σαούλ,] Articulum ante Σαούλ omittunt *Samb.* & *Vat.*

r Τότε δὲ ἀπαστάσας] Forte ὅτε. COCC.

s Δὲ ἀπαστάσας] Illud δὲ inſeruimus ex *MSS.*

ſuas, Dei auſpiciis, meliores fieri auctioreſque, ſe flagitii reum eſſe exiſtimabat, ſi, cum ipſe in cedrina domo maneret, excelſa pariter ac ſummo artificio exornata, arcam *Dei humili* tabernaculo exceptam deſpiceret. conſtituit itaque Deo exædificare templum, ſicuti prædixerat Moyſes. Nathanaque propheta in conſilium adhibito, cum is auctor eſſet, ut faceret quicquid in animo haberet, quod Deus ei ad omnia auxilio foret & adjumento, majori adhuc templi exſtruendi deſiderio tenebatur. Cum autem Deus Nathanæ ea nocte apparuiſſet, juſſiſſetque ut Davidi nunciaret, "ſibi qui-
"dem voluntatem ejus & deſiderium probari,
"præſertim cum nemo antea de templo ei exæ-
"dificando cogitarit. verum, ei licet hoc facere
"in mentem venerit, non tamen ſe permittere, ut
"qui multa bella obierit & hoſtium ſanguine ma-
"nus polluerit ſibi templum conſtitueret; cæte-
"rum, cum plena ætate & longiſſima ſtatione
"mortali functus majoribus ſuis conceſſerit, ex-
"ſtruendum eſſe templum à filio, qui poſt eum
"regnaturus eſt, & Solomonis nomine vocabitur,
"cujus non aliter quam filii ſe cuſtodiam actu-
"rum curamque habiturum pollicebatur, ita ut re-
"gnum quidem poſteris ejus ſervaturus ſit & tra-
"diturus, in ipſum vero, ſi quid deliquerit, mor-
"bis & terræ ſterilitate animadverſurus"; Davides, hiſce ex propheta acceptis, magnaque ei lætitia oborta, quod jam norit propagini ſuæ imperium ſtabiliendum eſſe, familiamque ſuam illuſtrem fore & celebrem, ad arcam ſe confert, procidenſque in faciem cœpit adorare, Deoque gratias agere tam pro omnibus, quibus eum jamjam affecerat, *beneficiis*, ex ſtatu humili vitaque paſtoritia ad tantam imperii gloriæque magnitudinem adductum, quam pro iis quæ ſtirpi ſuæ promiſerat, eaque quam ſuſceperat Hebræorum & libertatis illorum cura. Cum hæc dixiſſet, Deoque hymnum cecinisſet, *à tabernaculo* digreditur.

Deus Nathanæ vati ad Davidem præcepta dat.

Davides ob promiſſa poſteris ſuis facta Deo gratias agit. 2 Regum, c. 7.

ᾠχεδον ἡμέραν ἀμείνω [t] γινόμενα ἐκ τ τῦ Θεῦ βυλήσεως, ἐνόμιζεν ἐξαμαρτάνειν αὐτον, εἰ μένων αὐτὸς ἐν οἴκοις ἐκ κεδρα πεποιημένοις, ὑψηλοῖς τε & [v] καλλίσλω τλὼ ἄλλω κατασκδνὴν ἔχυζι, θεωρᾷ τὴν κιβωτὸν ἐν σκηνῇ κειμένλω, [x] καὶ ἐβυλετο τῷ Θεῷ καταασκδάσαι ναὸν, ὡς Μωϋσῆς θεσεῖπεν. καὶ θεὶ τύτων [y] Ναθάνα τῷ θεοφήτῃ διαλεχθεὶς, ἐπει ποιεῖν ὅ, τι περ ὥρμηται πρόεταξεν αὐτον, ὡς τῦ Θεῦ θεὸς ἅπαντ' αὐτῷ συνεργῦ πεφόντ@, εἶχεν ἤδη θεὶ τλὼ ἐν ναῷ καταασκδλω θεθυμότερον. τῦ Θεῦ ἢ κατ' ἐκείνλω τλὼ νύκτα τῷ Ναθάνᾳ [z] φανέντ@ καὶ φράσαι κελεύσαντ@ τῷ Δαυίδῃ, "ὡς τλὼ μὲν θεαίρεσιν αὐτὸ καὶ τλὼ ὀπιθυμίαν
"[a] ἀποδέχεται, μηδενὸς μὲν θεότερον εἰς νοῦν βαλο-
"μένυ ναὸν αὐτῷ καταασκδάσαι· [b] τῦ ἢ παύτλω τλὼ
"διαίνοιαν λαβόντ@, σὺν [c] ὀπιτρέπειν ἢ πολλὰς πο-
"λέμυς ἠγωνισμένῳ καὶ φόνῳ τ ἐχθρῶν μεμιασμένῳ
"ποιῆσαι ναὸν αὐτῷ· μὴ μέντοιγε τ θάνατον αὐτὸ, γη-
"ράσαντ@ καὶ μακρὸν ἀνύσαντ@ βίον, ἔσεαι τ ναὸν
"ὑπὸ τῦ παιδὸς τῦ μετ' αὐτὸν τλὼ βασιλείαν θεδεχο-
"μένυ, κληθησομένυ ἢ Σολομῶν@, ὃ θεοήσεται κὴ
"[d] θεονοήσειν ὡς πατὴρ υἱῦ· [e] κατεπηγγείλατο, [f] τλὼ μὲν
"βασιλείαν τέκνων ἐκγόνοις φυλάξων & θεδιδώσων,
"[g] αὐτὸν ἢ τιμωρήσων, ἂν ἁμαρτὼν τύχῃ, νόσῳ & [h] γῆς
"ἀφορίᾳ". μαθὼν ταῦτα θεδὲ τῦ θεοφήτυ Δαυίδης, κὴ θεηυχαρὶς γλόμεν@ [i] ὀπὶ τῷ, τοῖς ἐκγόνοις αὐτὸ τὴν
ἀρχὴν διαμένυσαν ἐγνωκέναι βεβαίως, κὴ τ οἶκον αὐτὸ λαμθεὼν ἐσόμενον & θεισόητον, θεὸς τλὼ κιβωτὸν πα-
ραγίνεται, κὴ πεσὼν ὀπὶ θεόσωπον ἤρξατο θεοσκυνεῖν, κὴ θεὶ πάντων ὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ, ὧν τε αὐτὸ παρέχη-
κεν ἤδη ἐκ παιδνῦ καὶ [k] ποιμέν@ εἰς [l] τηλικῦτο μέγε-
θ@ ἡγεμονίας τε καὶ δόξης ἀναγαγὼν, ὧν τε τοῖς ἐκ-
γόνοις αὐτὸ καθυπεσχέτο, [m] καὶ τ θεονοίας, ἣν Εβεκίων καὶ τ τύτων ἐλθυθερίας ἐποιήσατο. ταῦτα εἰπὼν καὶ τ Θεὸν ὑμνήσας ἀπαλλάσσεται.

V. CAP. V. ΚΕΦ. ε'.

Ut Davides Palæſtinos & Moabitas, Sophenes regem Damaſcique & Syriæ, inſuper & Idumæos armis ſubegit: atque ut Amathes regem in ſocietatem recepit, & Jonathæ Sauli filii erga ipſum amicitiæ meminit.

Ὡς Δαυίδης τοὺς Παλαιστίνυς & Μωαβίτας, τ Σωφήνης βασιλέα & τ Δαμασκοῦ & Σύρων, ἔτι & τοὺς Ἰδυ-
μαίυς ὅπλοις ἐχειρώσατο· κὴ ὡς συμμαχίαν θεὸς τ Αμάθης βασιλέα ἐποιήσατο, κὴ ἐμνήθη τ Ιωνάθυ τοῦ Σαούλυ παιδὸς πρὸς αὐτὸν φιλίας.

Davides Palæſtinos & Moabitas & Adrazarum bello aggreditur vincitque. 2 Regum, c. 8.

POſtea autem aliquanto ſecum reputavit neceſſe eſſe Palæſtinis bellum movere, nec res ſuas vel minimum otio & deſidia marceſcentes videre, ut, quemadmodum Deus ei prædixerat, hoſtibus debellatis pacatum in poſterum ex ſtirpe ſua regibus imperium relinqueret. Et convocato iterum exercitu, denunciatoque illis ut ad bellum ſe pararent & accingerent, quamprimum ſibi viſa ſunt omnia in exercitu pulchre ſe habere, relictis Hieroſolymis ad Palæſtinos contendebat. Illis autem acie profligatis, & magna regionis parte mulctatis,

Διαλιπὼν ἢ ὀλίγον χρόνον, ἔγνω δεῖν ὀπὶ τοὺς Παλαιστίνας ἐκστρατεύσαι, κὴ μηδὲν ἐᾶν μηδὲ [n] ῥᾳθυμον ἐν τοῖς πράγμασιν ὁρᾶν [o] ὑμένον, ἵν' ὡς τὸ θεῖον αὐτῷ θεοεῖπε, καταστρεψάμεν@ τοὺς πολεμίυς, ἐν εἰρήνῃ τὸ λοιπὸν τοὺς ἐκγόνυς αὐτὸ βασιλεύοντας κα-
ταλίποι. κὴ συγκαλέσας πάλιν τλὼ στρατιὰν, κὴ πα-
ρασκευὰς αὐτῇ πρὸς πόλεμον [p] ἑτοίμλω κὴ παρεσκδα-
σμένλω τυγχάνειν, ὅτε ἔδοξεν αὐτῷ καλῶς ἔχειν πε παρ' αὐτῆς, ἄρας ἐκ τ Ιεροσολύμων, ὀπὶ τοὺς Παλαι-
στίνας ἦκε. κρατήσας δ' αὐτῶν τῇ μάχῃ, πολλὴν τ χώ-

t Γινόμενα] Itidemque γινόμενα ex *iiſdem MSS.*

v Καλλίσλω] Καλλίσως *Vat.*

x Καὶ ἐβύλετο] Εὐβύλετο ἢ τῷ Θεῷ *Big. Samb.* & *Vat.*

y Ναθάνᾳ] Ναθάνῃ paſſim *Vat.* Infra autem ſæpiuſcule non Ναθάνας aut Ναθάνης dicitur, ſed Νάθαν & Νάθαε.

z Φανέντ@] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis* φαινόντ@ λέγειν τῷ Δ

a Αποδέχεται,] Λίαν ἀπὸ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* at non ita *Epiphan. Aliique.*

b Τῦ ἢ ταυτλω] Τῦτ᾽ ἢ ταύτλω *Big. Samb.* & *Vat.*

c Επιτρέπειν] Ita tres *MSS.* & *Epiphan.* ἐπιτρέπῃ in *Editis*, *Aliiſque.*

d Προνοήσειν] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* θεονοεῖν in *Editis.*

e Κατεπηγγείλατο,] Προκατεπηγγείλατο in *iiſdem MSS.*

f Τλὼ μὲ βασιλείαν τέκνων ἐκγόνοις] Hic Joſephus præcipuas promiſſiones occultat. COCC.

g Αὐτὸν ἢ τιμωρήσων,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis*, *Aliiſque* illa αὐτὸν ἢ τιμωρήσων omittuntur. In 2 *Regum* c. 7. v. 14. *ac ſi quid deliquerit, ego in eum humana virga, humanis plagis animadvertam.*

h Γῆς ἀφορίᾳ.] Γῆς ἀφορίᾳ inter pœnas Regum delinquentium. Sic *Antiphon. Orat.* 11. *p.* 33. ἐν ᾗ τέκνων ἄν τε ἀφορίαι· Vid. *Æſchyl. Eum.* v. 787. pro χθονιαφόρυν *Anth.* leg. χθονὶ ἀφορυν *terræ ſterilitas.* SPANH.

i Επὶ τῷ,] Επὶ τὸ *Samb.*

k Ποιμὴν@] Πίνητ@ legiſſe videtur *Epiphan.*

l Τηλικῦτο μέγεθ@] Τηλικῦτον paſſim *Vat.*

m Καὶ τ θεονοίας,] Illud κὴ, ſenſu id poſtulante, inſerui, non tamen ſine auctoritate *Vet. Interpretis.* HUDS. Forte τ τε θεονοίας. COCC.

n Ῥᾳθυμον] Βαρύθυμον ſolus *Vat.*

o Γινόμενον,] Γινόμενον *Big. Samb.* & *Vat.*

p Ετοίμλω] Sic ex *iiſdem MSS.* in *Editis*, *Aliiſque* ἑτοίμῃ παρεσκδασμένῃ.

q Προ-

χώρας ἀποτεμόμενος, καὶ [q] προσοφείσας τῇ τῶν Ἑβραίων, ἐπὶ τοὺς Μωαβίτας τὸν πόλεμον μετήγαγε. καὶ τὰ μὲν δύο μέρη τῆς φαλάγγος αὐτῶν, τῇ μάχῃ νικήσας, διέφθειρε· τὸ δὲ λειπόμενον αἰχμάλωτον ἔλαβε. φόρους τε αὐτοῖς ἐπιτάξας κατ' ἔτος πλεῖν, [r] εἶτα ἐπὶ [s] Ἀδραάζαρον τὸν [t] Ἀραὲ μὲν υἱὸν, βασιλέα δὲ [u] Σωφένης ἐστράτευσε· καὶ συμβαλὼν αὐτῷ πρὸς τὸν Εὐφράτην ποταμὸν, πεζῶν μὲν αὐτοῦ διέφθειρεν ὡς δισμυρίους, τῶν δὲ ἱππέων ὡς [x] ἑπτακισχιλίους. ἔλαβε δὲ καὶ αὐτοῦ ἅρματα χίλια· καὶ τὰ πλεῖω μὲν αὐτῶν ἠφάνισεν, ἑκατὸν δὲ μόνα προσέταξεν αὐτῷ φυλαχθῆναι.

β'. Ἀκούσας δὲ ὁ Δαμασκῶν καὶ Σύρων βασιλεὺς Ἀδάδος, ὅτι πολεμεῖ Δαυίδης τὸν Ἀδράζαρον, φίλος ὢν αὐτῷ μετὰ δυνάμεως ἦκεν ἰσχυρᾶς συμμαχήσων, [y] ἀπαλλάξαι δι' ὡς προσεδόκα. καὶ συμβαλὼν πρὸς τῷ [z] Εὐφράτῃ ποταμῷ, παίσας δὲ τῇ μάχῃ πολλὰς ἀπέβαλεν τῆς φαλαγγος. ἔπεσον γὰρ τῶν Ἑβραίων ἀναιρεθέντες [a] τὴν Ἀδάδου δυνάμεως [b] δισμύριοι, οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἔφυγον. μέμνηται δὲ τούτου τοῦ βασιλέως καὶ [c] Νικόλαος ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν, λέγων οὕτως· "μετὰ δὲ τοῦτο πολλῷ χρόνῳ ὕστερον τῶν ἐγχωρίων τις Ἀ- "δαδος ὄνομα, πολεῖον ἰσχύσας Δαμασκῶ τε καὶ τῆς ἄλλης "Συρίας, ἔξω Φοινίκης, ἐβασίλευσε. πόλεμον δὲ ἐξενέγκας "πρὸς Δαυίδην βασιλέα τῶν Ἰουδαίας, καὶ πολλαῖς μάχαις "[d] κριθείς, ὑστάτῃ τε πρὸς τὸν Εὐφράτην, ἐν ᾗ ἡττᾶτο, "ἄριστος ἔδοξεν εἶναι βασιλέων ῥώμῃ καὶ ἀνδρείᾳ". πρὸς τούτοις δὲ καὶ περὶ τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ φησὶν, ὡς μετὰ τὸν ἐκείνου πλοῦτον ἐξεδέχοντο παρ' ἀλλήλων καὶ τὴν βασιλείαν καὶ τὸ ὄνομα, λέγων οὕτως· "πλουτήσαντος δὲ ἐκείνου [e] οἱ "ἀπόγονοι ἐπὶ δέκα γενεὰς ἐβασίλευον, ἑκάστου πρὸς τοῦ "πατρὸς ἅμα τῇ ἀρχῇ καὶ τοῦνομα [f] τοῦτο ἐκδεχομένου, "ὥσπερ οἱ Πτολεμαῖοι ἐν Αἰγύπτῳ. μέγιστον δὲ πάντων δυ- "νηθεὶς ὁ τρίτος, ἀναμαχέσασθαι βουλόμενος τὴν τοῦ "προπάτορος ἥτταν, στρατεύσας ἐπὶ Ἰουδαίους, ἐπόρθησε "τὴν νῦν Σαμαρεῖτιν καλουμένην". οὐ διήμαρτε δὲ τῆς ἀληθείας. οὗτος γάρ ἐστιν Ἀδάδος ὁ στρατευσάμενος ἐπὶ Σαμαρείαν, Ἀχάβου βασιλεύοντος τῶν Ἰσραηλιτῶν· περὶ οὗ καὶ χώραν ὕστερον ἐροῦμεν.

γ'. Δαυίδης δὲ στρατευσάμενος ἐπὶ Δαμασκὸν καὶ τὴν ἄλλην Συρίαν, πᾶσαν αὐτὴν ὑπήκοον ἐποίησατο, καὶ φρουρὰς ἐν τῇ χώρᾳ καταστήσας, καὶ φόρους αὐτοῖς τελεῖν ὁρίσας, ὑπέστρεψε· καὶ τάς τε χρυσοῦς φαρέτρας καὶ τὰς πανοπλίας, ἃς οἱ τοῦ Ἀδάδου σωματοφύλακες ἐφόρουν, ἀνέθηκε τῷ Θεῷ εἰς Ἱεροσόλυμα, [h] ἃς ὕστερον ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς Σέσωγχος, στρατεύσας ἐπὶ [i] τὸν [k] ὑὸν αὐτοῦ Ροβόαμον, ἔλαβε, καὶ πολλὰ ἄλλα ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων ἐξεφόρησε πλοῦτον. ταῦτα μὲν οὖν, ὅταν ἔλθωμεν ἐπὶ τὸν οἰκεῖον αὐτῶν τόπον, δηλώσομεν. ὁ δὲ τῶν Ἑβραίων βασιλεὺς, τοῦ Θεοῦ συμπνέον-

eaque Hebræorum ditioni adjecta, in Moabitas bellum transferebat. Et duas quidem exercitus eorum partes victoria potitus ferro perimebat, quod vero reliquum erat in deditionem accipiebat. Ac, cum illis annuum tributum imperasset, statim in Adrazarum, Arai quidem filium Sophenes autem regem, copias adduxit: cumque eo juxta Euphratem fluvium pugna conserta, peditum quidem circiter viginti millia, equitum vero ad septies mille occidit. Quin & currus ipsius mille cepit: ac majorem quidem illorum partem igne absumpsit, centum vero solummodo jussit sibi adservari.

VI. *Adadum, Damasci & Syrorum regem, subigit.*

2. Adadus autem Damasci & Syrorum rex, audito quod Davides Adrazaro bellum intulerat, valida cum manu ei, utpote ipsius amicus, ad auxiliandum veniebat, liberandumque *ab hoste* ut sperabat. Atque ei congressus ad Euphratem fluvium, in prælio vero spe lapsus magnam exercitus partem amisit. nam ex Adadi acie ceciderunt viginti millia ab Hebræis cæsa, reliqui vero omnes terga vertebant. Hujus autem regis meminit etiam Nicolaus historiarum libro quarto in hæc verba: "Multo post hæc tempore indigenarum quidam "nomine Adadus, præpollens factus, & Damas- "scum & Syriæ, præter Phœnicen, cætera regno "tenuit. Suscepto autem in Davidem Judææ re- "gem bello, cum multis præliis decertasset, po- "stremo ad Euphratem commissio, in quo victus "est, præstantissimus regum esse cum robore tum "fortitudine visus est". Ad hæc autem & de posteris ejus narrat, quod post illius obitum, alius ab alio, regnum simul & nomen acceperunt, hisce verbis: "Eo mortuo posteri ejus in decem ætates "regnarunt, unoquoque à patre simul cum impe- "rio hoc etiam nomen accipiente, ut Ptolemæi "in Ægypto. Horum vero tertius, cum multum "invaluisset, avi cladem bello instaurare volens, "urbem, quæ nunc Samaritis dicitur, populatus "est". In hoc autem à veritate non aberravit. hic enim est *ille* Adadus, qui, Achabo apud Israëlitas regnante, Samariam invasit: de quo suo loco dicturi sumus.

Nicolaus Damascenus historicus.

Adadus Damasci & Syrorum rex, subigit.

3. Davides autem, expeditione facta in Damascum & cætera Syriæ, ipsam totam in suam potestatem redegit; dispositisque per regionem præsidiis, atque certo vectigali incolis imperato, *domum* est reversus: & aureas pharetras, & armaturas, quibus amicti erant Adadi satellites, Deo Hierosolymis dedicavit; quas postea Susacus Ægyptiorum rex, exercitu in nepotem ejus Roboamum educto, capiebat, & cum multis aliis divitiis ex Hierosolymis exportavit. Atenim hæc, cum in locum illis proprium ventum fuerit, *fusius* declarabimus. Hebræorum autem rex, Deo cœptis ejus ad-

Davides ampla spolia ex Syris devictis reportat. 2 Regum, c. 8.

q Προσοφείσας τῇ τῶν Ἑβραίων,] Iterum ex *iisdem MSS.* (& *Coccejo*) cum antea legeretur προσοφείσας ἐπὶ τὴν τῶν Ἑβρ.

r Εἶτα ἐπὶ] Vox εἶτα deest *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* & commode satis abesse potest.

s Ἀδραάζαρον] Ἀδρααζαρον *Big.* & *Samb.* Ἀραάζαρον *Hen.* & *Busb.* Ἀραάζαρον τ Ἀδραζὰρ ἤτοι Ἀδραάζαρον. Rectius forsan Ἀδαδάζαρον.

t Ἀραέ] Ἀρωὲχ juxta libros *Epiphanii.* Ἀραὲ ἤτοι Ραάβ *Vat.* Ραάβ legi voluit *Schotanus* ex LXXII.

u Σωφένης] Σωφανὴς *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* Σωφωὴς *Hen.* & *Busb.* Σωφωὴς ἤτοι Σωβὰ τ Σωβωὴς ἱεραύσε *Vat.* Quam *Tzobam* nominant *S. Literæ*, hic *Sophenem* dixit *Flavius*, errore ut arbitror. Nam *Ptolemæus* collocat *Sophenem* ultra *Euphratem*: atque si *S. Historiam* (2 *Sam.* 8. & 1 *Chron.* 18.) expendas, *Tsobam* Damasco vicinam, atque inter Terram Sanctam & Euphratem sitam fuisse animadvertes. C. *L'Empereur.* Vide *Bocharti Phaleg*, l. 2. c. 6. Sobam *Ptolemæi* Sabam esse existimat *Grotius.* HUDS. De Pharetris Aureis acceptis ab Sophenorum Rege, & à Davide Deo dicatis, ut & de Sophenes Rege à Davide ad Euphratem victo. vid. lib. seq VIII. c. 10. §. 3. SPANH.

x Ἑπτακισχιλίους.] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* in *Edisis*, *Alisque* perperam πεντακισχιλίους. Videsis *Schotanum* in *Bibl. Hist. S.* tom. 2. p. 699.

y Ἀπαλλάξαι] Ita locum constituere visum est, præsertim cum hoc modo legant *Busb.* & *Hen.* ὅτι πολεμεῖ Δαυίδης Ἀρτάζαρον, φίλος ὢν αὐτῷ ἦκεν συμμαχήσων, παίσας δὲ τῇ μάχῃ πολλὰς ἀπέβαλε τῆς φαλ. atque *Epiphanius* vertat, *eum sicut sperabat ab obsessione liberaturus, & congressus denuo apud Euphratem contra David, bello devictus est. ceciderunt autem* &c. Antea erat ἀπαλλάξαι δι' ὡς προσεδόκα συμβαλὼν π. τ. Ε. π. ππ. ᾗ τ. μ. καὶ πολὺς ἀπέβαλε τῆς φαλ. nec aliter plerique *MSS.* nisi quod ἀπηλλαξε ᾗ ὑ προσεδόκα habeant *Big.* & *Samb.* ἀπήλλαξε δι' ὡς ὑ ας. *Vat.*

z Εὐφράτῃ] Ἐφράτῃ passim *Vat.*

a Τὴς Ἀδάδου] Καὶ τ Δαυίδου δυνάμεως *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* contra quam in *aliis Gr.* & *Epiphan.*

b Δισμύριοι,] *Viginti duo millia* juxta *S. Literas*, 2 *Regum*, c. 8. v. 6. & 1 *Paralip.* c. 18. v. 5.

c Νικόλαος] Sc. *Damascenus*, amicus *Augusto* & *Herodi.*

d Κριθείς,] Κρηθεὶς, ὑστάτῃ ᾗ π. τ. Ε. ὃ ᾗ ἥττητο *Vat.*

e Οἱ ἀπόγονοι] Illud οἱ ex *MSS.*

f Τοῦτο] Τοῦτον *Big. Samb.* & *Vat.*

g Τὴν νῦν Σαμαρεῖτιν] Τὴν νῦν καλουμένην Σαμαρεῖτιν γῆν *Vat.*

h Ἃς ὕστερον] Ταύτας ὕστ. *Vat.*

i Τὸν ὑὸν] *Gen.* τ ὑὸν · leg. τ ὑωνὸν nepotem, & sic infr. cap. 10. §. 3. Δαυίδου ὑωνῷ Ροβοάμῳ· SPANH.

k Υἱὸν αὐτοῦ] Ita cum *Epiphanio* ipsoque *Josepho* sub finem capitis noni. in *Græcis* perperam ὑόν.

adſpirante, curanteque ut bella ei proſpere cederent, exercitum admovit pulcherrimis Adrazari urbibus, Bettææ & Machoni; caſque vi expugnatas diripuit. In his autem magna vis auri argentique reperta eſt: prætereaque æris genus, quod auro pretioſius eſſe perhibebant; ex quo fecit Solomon magnum illud vas quod * mare appellatum erat, & pulcherrima illa polubra, cum templum Deo adornârit.

Amathes rex Davidi gratulatur. 2 Regum, c. 8.

4. Poſtquam vero Amathes rex Adrazari res intellexit, vireſque ejus fractas eſſe audivit, ſibi metuens, ſtatuenſque Davidem, priuſquam ab eo invaderetur, ſibimet amicitia & fide *data* devincire, filium ſuum Adoramum ad eum mittit; qui ei nomine ſuo de Adrazaro, ſibi etiam hoſte, debellato gratularetur, atque ſocietatem cum eo & amicitiam iniret. Miſit & ei dona, antiqui operis vaſa aurea & argentea & ænea. Davides autem, inita ſocietate cum Thæno (ita enim appellabatur Amathes rex) acceptiſque muneribus, filium ejus pro utriuſque dignitate honorifice tractatum dimiſit. Quæ vero ab illo miſſa erant, & reliquum auri argentique, ex manubiis urbium gentiumque à ſe ſubactarum, Deo conſecravit. Non autem ipſi ſolummodo in acie dimicanti & exercitum ducenti vincere dedit Deus, & proſpere rem gerere; verum etiam miſſo cum copiis in Idumæam Abeſſæo, fratre Joabi exercitus ejus ducis, per ipſum de Idumæis victoriam reportare conceſſit. illorum enim octodecim millia in prælio Abeſſæi ductu ceciderunt. Et cum Idumææ univerſæ præſidia impoſuiſſet rex, tributa & pro agris & pro ſingulis capitibus ab Idumæis recipiebat. Erat autem & natura juſtus, & judicia ad veritatem reſpiciens exercebat. Totius vero exercitûs ducem habuit Joabum: à commentariis autem fecit Joſaphatum Achili filium: at Sadocum è domo Phineeſi pontificem creavit cum Abiatharo, amicus enim ei erat: ſcribam autem Siſam conſtituit; Banajæ vero Joadæ filio ſatellitum præfecturam dedit. Filii autem ejus natu majores corporis cuſtodes habebantur eique præſidio erant.

Cum Amathes rege fœdus init Davides.

Davidis officia. 2 Regum, c. 9.

5. Quin & ei in mentem venit fœderis cum Jonatha Sauli filio initi & fidei jurejurando datæ, illiuſque erga ſe amicitiæ ſtudiique. nam cæteris omnibus ejus virtutibus accedebat, quod eorum qui ei unquam beneficia contulerant ſemper meminerit. Itaque præcepit ut diligenter inquirerent, an quis ex ejus ſtirpe ſuperaret, cui gratias, quas debuit, referre poſſet pro jucunda olim cum Jonatha habita vitæ conſuetudine. cumque ad eum vir adductus eſſet è Sauli quidem libertis, qui vero ſcire poterat, ſi quis adhuc ex genere illius in vi-

Ejus erga Jonathæ filium benignitas. 2 Regum, c. 9.

τ῀ αὐτῷ, καὶ τὰς πολέμους συνκατορθοῦντ῀, [l] καὶ τ῀ καλλίστας τῶν Ἀδραζάρου πόλεων ἐπεστράτευσε, [m] Βετθαίαν καὶ Μάχωνι· καὶ λαβὼν αὐτὰς κατὰ κράτ῀ διήρπασε. [n] χρυσὸς δ' ἐν αὐταῖς εὑρέθη πάμπολυς Ϲ ἄργυρ῀, ἔτι δὲ Ϲ χαλκὸς, ὃν ἔφασαν χρυσοῦ κρείττονα ἔλεγον· ἐξ οὗ Ϲ ὁ Σολομὼν τὸ μέγα σκεῦ῀, θάλασσαν ᾗ [o] καλέμενον, ἐποίησε, καὶ τὰς καλλίστας σκείνας λυτῆρας, ὅτε τῷ Θεῷ τ῀ ναὸν κατεσκεύασεν.

δ'. Ὡς δὲ ὁ τ῀ [p] Ἀμάθης βασιλεὺς τὰ περὶ τ῀ Ἀδραζάρου ἐπύθετο, καὶ τὴν δυνάμιν αὐτ῀ διεφθαρμένην ἔγνωσε, δείσας περὶ αὐτ῀, καὶ τ῀ Δαυίδην πρὶν ἐπ' αὐτὸν [q] ἐλθεῖν φιλίᾳ καὶ πίστει γνῆς συνδήσασθαι, πέμπει πρὸς αὐτὸν [r] Ἀδώραμον υἱὸν αὐτ῀· καὶ περὶ μὲν τ῀ Ἀδραζάρου ἐχθρὸν ὄντ' αὐτῷ πολεμῆσαι, χάριν ἔχειν ὡμολογῶν, καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν Ϲ φιλίαν πιστὴν ἐποιεῖτο. [s] ἔπεμψεν αὐτῷ καὶ δῶρα, σκεύη τ῀ ἀρχαίας κατασκευῆς, χρύσεα Ϲ ἀργύρεα Ϲ χάλκεα. Δαυίδης δ' ποιησάμενος τ῀ συμμαχίαν πρὸς τ῀ [t] Θαΐνον, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ βασιλεῖ τ῀ Ἀμάθης, καὶ τὰ δῶρα δεξάμενος, ἀπέλυσεν αὐτ῀ τ῀ μὲν μὴ τιμῆς τ῀ προσηκούσης ἑκατέροις. τὰ δὲ πεμφθέντα ὑπ' αὐτ῀ καὶ τ῀ ἄλλον χρυσὸν καὶ ἄργυρον, [u] ὃν ἐκ τ῀ πόλεων εἰληφὼς καὶ τ῀ κεχειρωμένων ἐθνῶν, φέρων ἀνατίθησι τῷ Θεῷ. οὐκ [x] αὐτῷ δὲ πολεμοῦντι μόνῳ, καὶ τῆς στρατιᾶς ἡγεμένῳ τὸ νικᾶν καὶ κατορθοῦν [y] παρέσχεν ὁ Θεός· ἀλλὰ καὶ πέμψαντ῀ αὐτ῀ μὴ δυνάμεως εἰς τὴν Ἰδουμαίαν Ἀβεσσαῖον τ῀ Ἰωάβου Ϲ [z] ἀρχιστράτηγον ἀδελφὸν, δι' ἐκείνου [a] τὴν τῶν Ἰδουμαίων νίκην ἔδωκε. μυρίους γὰρ αὐτῶν καὶ ὀκτακισχιλίους Ἀβεσσαῖ῀ διέφθειρε τῇ μάχῃ. καὶ τὴν Ἰδουμαίαν ἅπασαν φρουρᾶς ἀμαλαβὼν ὁ βασιλεὺς, φόρους ὑστέρει τε τ῀ χώρας Ϲ τ῀ ἑκάστου κεφαλῆς παρ' αὐτῶν ἐδέχετο. [b] δικαι῀ τὴν φύσιν, καὶ τὰς κρίσεις πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀφορῶν ἐποιεῖτο. [c] στρατηγὸν δ' ἁπάσης εἶχε τ῀ στρατιᾶς τ῀ Ἰωάβου· ὑπὲρ δὲ τῶν ὑπομνημάτων [d] Ἰωσάφαλον υἱὸν [e] Ἀχίλου κατέστησεν· ἀπέδειξε δ' ἐκ τ῀ [f] φινεέσου [g] οἰκίας τ῀ Σάδωκον [h] ἀρχιερέα μετ' Ἀβιαθάρου, φίλ῀ γὰρ ἦν αὐτῷ· γραμματέα δὲ [i] Σισᾶν ἐποίησε· [k] Βαναίαν δὲ τῷ [l] Ἰωάδου τὴν τῶν σωματοφυλάκων ἀρχὴν παρέδωσιν. οἱ δὲ πρεσβύτεροι [m] παῖδες αὐτῷ περὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν τούτου φυλακὴν ἦσαν.

ε'. Ἐμνήσθη δὲ καὶ [n] τῶν πρὸς Ἰωνάθην τ῀ Σαοῦλος παῖδα σωθέντων καὶ ὅρκων, καὶ τῆς ἐκείνου πρὸς αὐτὸν φιλίας τε καὶ ἀγαθῆς. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀγαθοῖς οἷς εἶχεν, ἔτι καὶ μνημονικώτατ῀ τῶν εὖ ποιησάντων ἦν καὶ τ῀ ἄλλον χρόνον [o] ὑπῆρχε. πρόσταξε γοῦν ἀναζητεῖν εἴ τις ἐκ Ϲ γένους αὐτῷ σώζεται, ᾧ τὰς ἀμοιβὰς ἃς ὤφειλε τῷ Ἰωνάθῃ τῆς ἑταιρείας ἀποδώσῃ. ἀχθέντ῀ οὖν τινὸς, ἠλευθερωμένου μὲν ὑπὸ Σαοῦλος δουλεύοντος δὲ γινώσκειν τοὺς ἐκ Ϲ γένους

[l] Καὶ ταῖς καλλίσταις] Καὶ ταῖς ἄλλαις τ῀ &c. legiſſe videtur *Epiphan.*

[m] Βετθαίαν καὶ Μάχωνι·] Ita in *Græcis* omnibus, ſine ulla ſcripturæ varietate, in *Epiphanii* libris *Baachan & Machon*, aut *Bacham & Machoneas*. Videſis *J. Clericum* ad 2 *Sam.* c. 8. v. 8. HUDS. LXX. 11 Sam. VIII. 8. τ῀ Μεταβὰχ καὶ ἐκ τ῀ ἐκλεκτῶν πόλεων· Hebr. ומכנתי ומברתי MS. Alex. Μαστεβὰχ pro Μαστεβὰχ. *In Verſ. Syr.* Tabah & Beruthi. SPANH.

[n] Χρυσὸς δ'] Χρυσὸς δὲ αὐταῖς *Vat.*

[o] Καλέμενον,] Ita cum *Cod. Vat.* in *reliquis* καλεμένῳ.

* *Mare appellatum erat,*] *Sc.* à capacitate.

[p] Ἀμάθης] Ἀμάθη ſup. urbs Phœniciæ lib. 1. c. 7. §... dicta à Macedonibus Ἐπιφάνεια. SPANH.

[q] Ἐλθεῖν φιλίᾳ] Ἐλθεῖν *Vat.*

[r] Ἀδώραμον] Ἀδώραμον ἤτοι Ἰδδούραν *Vat.* in *Epiphanii* libris *Adaram.* juxta Hebr. *Joram.* LXXII. Ἰδδουράμ.

[s] Ἔπεμψεν αὐτῷ καὶ δῶρα,] Ἔπεμψε δ' αὐτῷ *Vat.*

[t] Θαΐνον,] Θόϊ juxta pleroſque *Epiphanii* libros & LXXII. (Θόϊνον *Coll. Big.* & *Voſſ.*) πρὸς Θάρραν τ῀ Θοῦ *Vat.*

[u] Ὃν ἐκ τ῀ πόλεων] Ita *Big. Samb.* & *Epiphan.* ὧν in *Editis.*

[x] Αὐτῷ ᾧ πολεμοῦντι] Sic ex *iiſdem.* (& *Coccejo*) in *Editis* αὐτό.

[y] Παρέσχεν ὁ Θεός·] Παρῆν *Vat.*

[z] Ἀρχιστράτηγον] Ita cum *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* in *reliquis* ἀνθιστράτηγον.

[a] Τὴν τ῀ Ἰδουμαίων] Articulum τὴν inſerui ex *MSS.*

[b] Σ στρατηγὸν] Delevimus τ῀ ante στρατηγὸν auctoritate *Codd. Samb.* & *Vat.*

[c] Ἰωσάφαλον] Ita cum *MSS.* in *Editis* Ἰωσαφὰτ τ῀ υἱόν.

[d] Ἀχίλου] Ἀχιλοῦ LXXII.

[e] Φινεέσου] Itidemque ex *MSS.* Φινεὲς in *Editis.*

[f] Οἰκίας] Οἰκίας ἀρχιερέα τ῀ Ἀβιάθαρον juxta *Vet. Interpr.* Verum locum mutilum eſſe oſtendit *J. Seldenus* lib. 1. *de Succeſſ. in Pontific.* c. 4. Vide *Theodoret.* in 2 *Regum*, ΕΡΩΤ. κγ'.

[g] Ἀρχιερέα μετ' Ἀβιαθάρου,] Duo Pontifices ſub Davide. vid. infr. cap. 9. §. 2. SPANH.

[h] Σισᾶν] Σατῶα *Vat.* quo modo in *Codicibus* LXXII. 2 *Regum*, c. 8. v. 17. niſi quod Σαρεΐας habeat *Alexandrinus.* Συσὰ 1 *Paralip.* c. 18. v. 16. in *Epiphanii* libris *Seraias* aut *Saraias* dicitur.

[i] Βαναίαν] Βεναΐα *Big.* & *Samb.*

[k] Ἰωάδου] Sic cum *MSS.* Ἰούδου in *MSS.*

[l] Παῖδες αὐτῷ] Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* πάντες in *Editis.* HUDS. Forte πρεσβύτεροι πάντες ὡσὶ αὐτῷ. COCC.

[m] Τῶν πρὸς Ἰωνάθην] Τῶν adjecimus ex *MSS.* & ex *iiſdem* Ἰωνάθῃ fecimus pro Ἰωνάθαν.

[n] Ὑπῆρχε.] Ὑπῆρξε *Vat.*

[o] Προστάξε] Ita in omnibus *MSS.* niſi quod προσίταξεν ὃν habeant *Big.* (& *Coll. Voſſ.*) & σώζηται *Vat.* ſic etiam legebat (præter *Coccejum*) *Epiphanius*, qui vertit, *præcepit ergo requiri, ſi aliquis de Sauli genere ſupereſſet, cui retributionis debitum pro Jonathæ amicitiis repenſaret.* antea erat ὑπῆρχε. καὶ ὅτις ἐκ Ϲ γένους αὐτῷ σώζεται, ᾧ τὰς ἀμοιβὰς ἀφίλειαν Ἰωνάθῃ τ῀ ἑταιρείας ἀποδώσει.

ἡβῶς [p] αὐτοῦ φειδόντας, ἀνέκρινεν εἴ πινα ἔχοι λέγειν τῶν Ιωνάθῃ φοσηκόντων ζῶντα, καὶ κομισαίατο τὰς τῶν εὐεργεσιῶν χάριτας δυνάμενον, ὧν αὐτὸς ἔτυχε παρὰ Ιωνάθου. φήσαντος δ' ἐκεῖνον αὐτοῦ φειλειπεσθαι, [q] Μεμφιβοσθον ὄνομα, πεπηρωμένον τὰς βάσεις· τῆς γὰρ τροφοῦ, μετὰ τὸ φοσαισθέσθαι τὰ παιδία καὶ τὸ πάππων ἐν τῇ μάχῃ πεσόντας, ἁρπασαμένης καὶ [r] φυγούσης, ἀπὸ τῶν ὤμων αὐτὸν καταπεσεῖν καὶ βλαβῆναι τὰς βάσεις· [s] μαθὼν ὅπου τε καὶ παρά τινι τρέφεται, πέμψας πρὸς τὸν Μάχειρον εἰς [t] Λαβαθὰ πόλιν, παρὰ τοῦτῳ γὰρ ὁ τοῦ Ιωνάθου παῖς ἐτρέφετο, μεταπέμπεται πρὸς αὐτόν. ἐλθὼν δὲ ὁ Μεμφίβοσθος πρὸς τὸν βασιλέα, πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον προσεκύνησεν [v] αὐτόν. ὁ δὲ Δαυίδης, θαρρεῖν τε [x] προτρέπετο καὶ τὰ βελτίω προσδοκᾶν. δίδωσι δ' αὐτῷ καὶ τὸν πατρῷον οἶκον, καὶ πᾶσαν τὴν οὐσίαν ἣν ὁ πάππος αὐτοῦ Σαοὺλος ἐκτήσατο· σύσσιτόν τε ὁμοτράπεζον ἐκέλευσεν εἶναι, καὶ μηδὲ μίαν ἡμέραν ἀπολείπεσθαι τὴν σὺν αὐτῷ [y] τραπέζης. ἔχ δὲ παιδὸς προσκυνήσαντος ἐπί τε τοῖς λόγοις καὶ τοῖς δωρεαῖς, καλέσας τὸν [z] Σιβὰν, τόν τε πατρῷον οἶκον ἔλεγε [a] δεδωρῆσθαι τῷ παιδὶ καὶ πᾶσαν τὴν Σαοὺλος κτῆσιν· αὐτόν τε ἐκέλευσεν ἐργαζόμενον αὐτοῦ τὴν γῆν καὶ φροσόδους εἰς Ιεροσόλυμα κομίζειν. [b] ἄγεται δ' αὐτὸν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπὶ τὴν αὐτοῦ τράπεζαν· αὐτόν τε τὸν Σιβὰν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ἦσαν δ' ἐπὶ πεντεκαίδεκα, καὶ τοὺς οἰκέτας αὐτοῦ, τὸν ἀριθμὸν ὄντας εἴκοσιν, [c] τῷ παιδὶ χαρίζεται Μεμφιβόσθῳ. ταῦτα [d] διαταξαμένου βασιλέως, ὁ μὲν Σιβὰς προσκυνήσας, καὶ πάντα ποιήσειν εἰπὼν, ἀνεχώρησεν· ὁ δὲ Ιωνάθου παῖς ἐν Ιεροσολύμοις κατῴκει, συνεστιώμενος τῷ βασιλεῖ, καὶ πάσης ὡς υἱὸς αὐτοῦ θεραπείας τυγχάνων. ἐνόσει δ' αὐτῷ ὁ παῖς, ὃν [e] Μιχὰν προσηγόρευσε.

vis eſſet, interrogavit *eum* num quem vivere exploratum habeat cum Jonatha ſanguine conjunctum, quique à ſe poſſet beneficiis remunerari vicem illorum quæ ipſe à Jonatha acceperat. Cum autem ille reſpondiſſet, filium ejus ſupereſſe nomine Memphibosthum, pedibus claudum (nam dum nutrix, ut nunciatum erat pueri patrem avumque prælio cecidiſſe, eo feſtinanter arrepto fugeret, contigit ut ille humeris excuſſus prolaberetur, pedeſque læderet) poſtquam intellexit ubinam eſſet & apud quem educaretur, miſit in Labathan urbem ad Machirum (nam apud eum educatus erat Jonathæ filius) qui illum ad ſe accerſerent. Ubi vero ad regem venit Memphibosthus, in faciem procidens illum adoravit: Davides autem ut bono eſſet animo hortatus eſt & meliora *omnia* exſpectaret. Ei vero domum paternam donat, & quicquid Sauli avi ſui antea fuiſſet: juſſitque ut ſibi convictor eſſet & ſecum epulis accumberet, & ne uno quidem die ſibi ad menſam non accederet. Cumque puer verborum donorumque gratia *eum* adoraſſet, *rex* Siba vocato dicebat, ſe puero dediſſe domum paternam & quicquid Saulus habuit; ipſique præcepit ut terram ejus coleret curaretque, & omnium proventum Hieroſolyma afferret. Verum ſingulis diebus eum ad menſam ſuam adducit; ipſumque Sibam & filios ejus (erant autem iſti quindecim) ejuſque ſervos (numero viginti) puero dat Memphibostho. His ita à rege conſtitutis, Sibas quidem, cum *eum* adoraſſet, dixiſſetque ſe omnia *quæ juſſerat* facturum eſſe, diſceſſit: Jonathæ vero filius Hieroſolymis habitabat, regis menſæ adhibitus, atque omni, quaſi filius ejus, obſervantia cultus. Habebat autem & ipſe filium, quem Micham appellavit.

p Αὐτῦ φειόντας,] Sic in *MSS.* αὐτῷ in *Editis.*

q Μεμφιβοσθον] Μιφιβοσθὲ juxta *Epiphanium*, Μεμφιβοσθὲ LXXII.

r Φυγούσης,] Φώγυσης *MSS.*

s Μαθὼν] Μαθὼν δ' ὅπου *Big. Samb.* & *Vat.*

t Λαβαθὰ] Λαδάδα *Vat.* Λοβάδαρ aut Λαβάδαρ aut Λαβαδαεὶ in *Codd.* LXXII. in *Epiphanii* libris *Iodabar*, & *Lodabar*, & *Labathan.*

v Αὐτὸν.] Ita ex *MSS.* αὐτῷ in *Editis.*

x Προτρέπετο] Sic *Vat.* προσετρέπετο *Big.* & *Samb.* προσέπει *Baſ.* & *G.*

y Τραπέζης.] Διαίτης ſolus *Vat.*

z Σιβὰν,] Σιβᾶν *Vat.* Σιβᾶ *Big.* & *Samb.* Σιβὰ *Baſ.* & *G.*

a Δεδωρῆσθαι] Sic *Big.* & *Samb.* δεδωρεῖσθαι *Baſ.* & *G.* δωρήσασθαι *Vat.*

b Ἄγεται δ' αὐτὸν] Ἀγεσθαι *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) atque ita legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

c Τῷ παιδὶ χαρίζεται] Τῷ Ιωνάθου παιδὶ juxta *Epiphanium.*

d Διαταξαμένου] Διαπταξαμένου ſolus *Vat.*

e Μιχὰν προσηγόρευσε.] Ita cum *Vat.* & *Epiphanii* libris. Michaeum in *Editis*, *Aliiſque.*

f Καὶ Ιωνάθου] Καὶ τοῦ Ιωνάθου ſolus *Vat.*.

g Καιρὸν] Sic in *omnibus MSS.* in *Editis* χρόνον.

h Τῶν Αμμανιτῶν] Illud τῶν inſerui ex *MSS.*

i Ναάσου,] Sic *Samb. Vat.* & *Hen.* Ναάσου in *Editis*, *Aliiſque.* Ναὰς LXXII.

k Οὗτος αὐτῷ,] Ita *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* αὐτὸς in *cæteris.*

l Τῷ παιδὶς,] Articulum nobis ſervarunt *Big.* & *Samb.* in *Editis* deſideratur. βασιλείαν τοῦ παιδὸς *Vat.*

m Τὸν αὐτὸν φιλίαν] Τὸν φιλίαν Δαυΐδην *Vat.* & *Epiphan.*

n Ἀλλ' ὁ] Ἀλλ' ὁ καὶ τὰ Δ. πρ. τ. ἐξεδέξατο *Samb.* & *Vat.*

o Πιθανώτερα λέγειν] Ita *Samb.* in *reliquis* πυθανότερον.

p Εἶχεν,] Ἔχειν *Big.* & *Samb.*

ΚΕΦ. ϛ'. CAP. VI.

Ὡς ἤρξη πόλεμος κατὰ τῶν Αμμανιτῶν, καὶ κατορθῶται.

Ut bellum contra Ammanitas cœptum eſt, feliciterque confectum.

ΚΑΙ οἱ μὲν φειλεφθέντες ἐκ τοῦ Σαοὺλος γένους [f] καὶ Ιωνάθου τούτων ἔτυχον φαρὰ Δαυΐδου τῶν τιμῶν. πλουτήσαντος δὴ κατ' ἐκεῖνον τὸν [g] καιρὸν τοῦ [h] τῶν Αμμανιτῶν βασιλέως [i] Ναάσου, φίλος δὴ ὢν [k] οὗτος αὐτοῦ, καὶ παραδεξαμένου τὴν βασιλείαν αὐτοῦ [l] τοῦ παιδὸς, πέμψας Δαυΐδης πρὸς αὐτὸν, παρεμυθήσατο· πεφύκασί τε φέρειν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ πατρὸς φρονοῦντες, καὶ [m] τὴν αὐτὴν φιλίαν μένειν ἣ πρὸς ἐκεῖνον ἦν τούτῳ προσδοκᾶν. οἱ δὲ τῶν Αμμανιτῶν ἄρχοντες κακοήθως, [n] ἀλλ' ὁ καὶ τὸ τοῦ Δαυΐδου τρόπον, ταῦτ' εἰδέξαντο, καὶ παρώτρυναν τὸν βασιλέα, λέγοντες κατασκόπους πεπομφέναι τὴν χώραν Δαυΐδην καὶ τῆς αὐτῶν δυνάμεως ἐπὶ προφάσει φιλανθρωπίας· φυλάττεσθαί τε συνεβούλευον καὶ μὴ προσέχειν τοῖς λόγοις αὐτοῦ, μὴ καὶ σφαλεὶς ἀπαρηγορήτῳ συμφορᾷ περιπέσῃ. τοῦτ' οὖν δόξας [o] πιθανώτερα λέγειν τοὺς ἄρχοντας, ἢ πάλησθες [p] εἶχεν, ὁ τοῦ Αμμανι-

ET quidem Davides relictos ex Sauli Jonathæque familia hiſce dignatus eſt honoribus. Cum vero per idem tempus mortem obiiſſet Naaſes Ammanitarum rex, (qui & ipſe Davidi amicus erat) & filius ejus ei in regno ſucceſſiſſet, Davides, miſſis ad eum ſuis, ipſum de patre conſolatus eſt, ſimul adhortans ut & mortem ejus patienter ferret, & eandem amicitiam, quæ ſibi cum illo interceſſerat, manſuram exſpectaret. Ammanitarum autem principes pravo malignoque animo, & non ex more & ingenio Davidis, hæc ipſa acceperunt, eique ſtimulos admoverunt, dicentes, Davidem ſub humani officii prætextu miſiſſe qui regionem ſpecularentur, ipſorumque vires *explorarent*; ac proinde ei conſilium dederunt ut ſibi caveret, nec verbis ejus temere crederet, ne in calamitatem incidat, cui nulla adhiberi poteſt conſolatio. Rex itaque Ammanitarum Naaſes, cum hanc principum

Davides mittit qui Naaſis filium de morte patris conſolentur. 2 *Regum*, c. 10.

pum orationem fide digniorem esse, quam revera erat, sibimet persuasisset, legatos à Davide missos gravissima affecit injuria. nam, rasis ex parte barbis eorum, & dimidio vestium præciso, responsa factis non verbis relaturos dimisit. Cum autem hæc conspexisset Israëlitarum rex, ægre rem tulit; & præ se ferebat non neglecturum se injuriam cum contumelia conjunctam, sed bellum Ammanitis illaturum esse, & pœnas ob flagitium in legatos ab illis admissum à rege exacturum. Postquam vero *regis* necessarii & copiarum præfecti intellexerunt, quod fœdera violarint & supplicia pro scelere luituri essent, mature seïe ad bellum comparabant: missisque ad Syrum Mesopotamitarum regem mille talentis, illum ut hac mercede socius fieret obsecrarunt, prætercaque Soubam. habebant autem isti reges peditum viginti millia. Quin & provinciæ, quæ Micha nuncupatur, regem conduxerunt, & quartum nomine Istobum. atque illi secum adducebant duodecim armatorum millia.

Ammanitis, quod legatos Davidis male tractarint, bellum infertur. 2 Regum, c. 10.

VII. *Joabi de Ammanitis victoria. 2 Regum, c. 10.*

2. At Davidem non perterruit *hæc* armorum consociatio & Ammanitarum potentia. Deo autem confisus, quod juste cum illis pro injuriis sibi illatis bellum esset gesturus, statim adversus illos Joabum imperatorem misit cum totius exercitus robore. Atque ille ad primariam Ammanitarum urbem Rabatham castra posuit. Cum autem hostes egressi essent, & non simul sed seorsim aciem instruxissent, (copiæ quidem auxiliares solæ in *patenti* campo, Ammanitarum vero agmina ante portas è regione Hebræorum) Joabus, hoc animadverso, ad stratagemata se recipit, & fortissimorum quidem delectu habito eos contra Syrum ordinavit & reges qui cum eo erant; reliquos vero cum fratri Abessæo tradidisset, jussit ut eos Ammanitis opponeret, hoc dato consilio, "ut si Syros ipsum "premere videret & prævalere, acie conversa sibi "auxilium ferret, idem vero istud & se facturum, "si *forte* illum conspiceret ab Ammanitis gravius "urgeri". Itaque cum fratrem deduxisset, & obsecrasset ut fortiter & cum alacritate omnia ageret, quæ ignominiam metuentibus solet ad dimicandum animos addere, ipsum quidem cum Ammanitis pugnaturum dimisit, ille vero cum Syris congressus est. Et cum illi aliquantisper magna vi restitissent, multos quidem illorum Joabus perimebat, cæteros vero omnes eo impulit ut terga verterent. Quo viso, Ammanitæ, metu Abessæi & exercitus ejus, prælium non commiserunt, sed sociorum exemplum sequuti fuga urbem repetiverunt. Joabus itaque, hostibus fusis fugatisque, Hierosolyma ad regem cum splendore reversus est.

τῶν βασιλεὺς [q] Ναάσης τὰς πρὸς τὸν Δαυίδην πεμφθέντας πρέσβεις χαλεπῶς ἤνεγκεν. ξυρήσας γὰρ αὐτῶν τὰ ἡμίσεα τῶν γενείων, καὶ τὰ ἡμίσεα τῶν ἱματίων ἀφεικὼς μέχρι μέσων, ἔργοις ἀπέλυσε κομίζοντας ἀλλὰ λόγοις τὰς ὑποκρίσεις. [r] ἰδὼν δὲ ταῦτα ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς ἠγανάκτησε, καὶ δῆλος ἦν ἀμυνούμενος τὴν ὕβριν καὶ τὸν ἐπηλακισμόν, ἀλλὰ [s] πολεμήσων τοῖς Αμμανίταις, καὶ τιμωρίαν αὐτῶν τῆς παρανομίας τῆς εἰς τοὺς [t] πρεσβύτας εἰσπραξάμενος τὴν βασιλέα. συνέντες δὲ οἱ τε ἀναγκαῖοι καὶ ἡγεμόνες ὅτι παρεσπονδήκασι καὶ δίκην τούτων ὀφείλουσιν, ἐπαρεσκευάζοντο εἰς τὸν πόλεμον· [v] καὶ πέμψαντες πρὸς Σύρον τὸν τῶν Μεσοποταμιτῶν βασιλέα χίλια τάλαντα, σύμμαχον αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ ποιεῖσθαι τῷ μισθῷ παρεκάλεσαν καὶ [x] Σωβάν. ἦσαν δὲ τοῖς βασιλεῦσι τούτοις πεζῶν δύο μυριάδες. [y] ἐπεστρατεύσαντο δὲ καὶ τὸν ἐκ τῆς [z] Μιχᾶς καλουμένης χώρας βασιλέα, καὶ τέταρτον [a] Ισθὸν ὄνομα· καὶ τούτους ἔχοντας μυρίους καὶ δισχιλίους ὁπλίτας.

β'. Οὐ καταπλήξας δὲ τὸν συμμαχίαν καὶ τὸν τῶν Αμμανιτῶν δύναμιν ὁ Δαυίδης. [b] τῷ Θεῷ δὲ πεποιθὼς ἐν τῷ δικαίως αὐτοῖς ἀνθ' ὧν ὑβρίσθη πολεμεῖν μέλλειν, Ιώαβον τὸν δεξιὸν τάττει, δὸς αὐτῷ τὸ στρατιᾶς τὸ ἀκμαιότατον, ἐξ αὐτῆς ἐπεμψεν [c] ἐπ' αὐτούς. ὁ δὲ [d] πρὸς τῇ μητροπόλει [e] τῶν Αμμανιτῶν [f] Ραβαθὰ καταστρατοπεδεύσατο. τῶν δὲ πολεμίων [g] ἐξελθόντων, καὶ παραταξάμενοι οὐκ ὀμοῦ διχῇ δέ· τὸ μὲν γὰρ ἐπικουρικὸν ἐν τῷ πεδίῳ καθ' αὐτὸ ἐτάχθη, τὸ δὲ τῶν Αμμανιτῶν στράτευμα πρὸς ταῖς πύλαις [h] ἀντικρὺ τῶν Εβραίων· ἰδὼν τοῦτο Ιώαβος ἀντεμηχανᾶτο, καὶ τοὺς μὲν ἀνδροτάτους ἐπιλεξάμενος ἀντιπαρετάξατο τῷ Σύρῳ τοῖς μετ' αὐτοῦ βασιλεῦσι, τὸ δὲ ἄλλο στράτευμα Αβεσσαίῳ τῷ ἀδελφῷ, τοῖς Αμμανίταις [i] ἐκέλευσεν ἀντιπαράξασθαι, εἰπών, "ἂν τοὺς Σύρους ἴδῃ βιαζομένους αὐτὸν καὶ "πλέον δυναμένους, μεταχωρήσας τῷ Φάλαγγα βοηθεῖν "αὐτῷ· τὸ δὲ αὐτὸ τοῦτο ποιήσειν καὶ αὐτὸς, ἂν ὑπὸ τῶν Αμ"μανιτῶν αὐτὸν καταπονούμενον ἴδωσιν". [k] παρεμυθήσατο οὖν τὸν ἀδελφὸν, καὶ παρακαλέσας δρυχῶς καὶ μὴ παθυμίας ἅπασι δράσειν, αἰσχύνῃ φοβούμενος [l] παρεπίσης ἀγωνίσασθαι, τὸν μὲν ἀπέλυσε τοῖς Αμμανίταις μαχησόμενον, αὐτὸς δὲ τοῖς Σύροις συνέβαλε. καὶ πρὸς ὀλίγον ἀντιχόντων [m] αὐτῶν καρτερῶς, πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν Ιώαβος, ἅπαντας δὲ ἠνάγκασεν εἰς φυγὴν τραπῆναι. τοῦτο ἰδόντες οἱ Αμμανῖται, καὶ δείσαντες τὸν Αβεσσαῖον καὶ τὴν μετ' αὐτοῦ [n] στρατιὰν, οὐκ ἔμειναν· ἀλλὰ μιμησάμενοι τοὺς συμμάχους, εἰς τὴν πόλιν ἔφυγον. κρατήσας οὖν τῶν πολεμίων ὁ Ιώαβος εἰς Ιεροσόλυμα πρὸς τὸν βασιλέα λαμπρῶς κατέστρεψε.

γ'. Τῦ-

q Ναάσης] Sic *Baſ.* & *MSS.* Ναάσου παῖς *Gen.* ex ingenio, ut opinor *Editoris.* inducor ut credam Ναάσης delendum esse.

r Ἰδὼν δὲ ταῦτα] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis*, ἰδὼν δὲ ταῦτα Δαβίδης, &c.

s Πολεμήσων] Πόλεμον *Vat.*

t Πρεσβύτας] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *reliquis* πρεσβύτας.

v Καὶ πέμψαντες] Aliter legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *Tunc vero mittentes ad Syrum Mesop. regem mille talenta, socium eum sub hac mercede fieri popoſcerunt. habebant* &c.

x Σωβάν.] Hic Σωβὰν & paulo infra Ισθὸν ex regionibus virorum nomina facit *Josephus.* qua de re videsis *Schotanum* in *Bibl. Hist. S.* tom. 2. p. 701. & *J. Clericum* ad 2 *Sam.* c. 10.

y Πρεστεμιθώσαντο] Προστεμιθώσαντο καὶ τὸν τῶν Αμαληκιτῶν βασιλέα, καὶ τὸν ἐκ τῆς M. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ἐπεστεμιθώσαντο καὶ τὸν Αμαληκιτῶν βασιλέα καὶ τεταρτὸν Ισωβὸν ὄνομα *Vat.*

z Μιχᾶς] Ita tam libri *Græci* quam *Latini MSS.* in *Epiphanii* tamen Editis *Maacha* ex *S. Volumine.* Videtur esse (ut inquit *Bochartus* in *Phalegi* l. 2. c. 6.) *Ptolemæi* Epicæros, Palæstinæ urbs ad ortum Jordanis, quòd Hebræorum *Maacha* in Chaldæa Paraphrasi sit *Epicæros.* HUDS. מעכה Malachah 11 *Sam.* x. 6. In Nummis Ant. Pii & Severi MOKA IEP. ACYA. AYTO. SPANH. Confer Tab. Numism.

a Ισθὸν ὄνομα·] Ισὼβ *Vat.*

b Τῷ Θεῷ δὲ πεποιθὼς] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* τῷ Θεῷ πεποιθὼς τὸ δικ. & mox καὶ Ιώαβον τὸν ἀντιστρ. Verum τῷ Θεῷ πεποιθὼς τῷ δ. —— πολεμῶν μέλλοντι, καὶ Ιώαβον τὸν ἀρχιστρ. legisse videtur *Vet. Interpr.*

c Ἐπ' αὐτούς.] Sic in iisdem *MSS.* & *Vet. Interpr.* πρὸς αὐτοὺς in *Editis.*

d Πρὸς τῇ μητροπόλει] Πρὸς τὴν μητρόπολιν *Vat.*

e Τῶν Αμμανιτῶν] Nomen urbis Aramatha omisit *Gelenius.* Charanachen *Rufinus.* Conf. seq. §. 3. SPANH.

f Ραβαθᾶ] Ita ex *sequentibus*, ubi de urbe capta agit, & *Interpretibus* LXXII, 1 *Paralip.* c. 20. Ραββαθᾶ in *Editis*, *Aliisque* hîc loci. Χαρμαβᾶ juxta *Epiphan.* HUDS. Interpres omisit. Ραβαθᾶ scripsit Josephus, uti & interpres mox legit, & in hoc ipso capite in contextu Græco Ραβαθᾶ scribitur. REL.

g Ἐξελθόντων,] Ἐπεξελθόντων *Vat.*

h Ἀντικρὺ] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ἄντικρυς in *reliquis.*

i Ἐκέλευσεν] Eo modo *Samb.* & *Vat.* ἐκέλευεν in *reliquis.*

k Παρεμυθήσατο] Προτρεψάμενος *Vat.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vet. Interpr.* & forsan rectius, cum mox sequatur ἀπέλυτε, & sæpe jungantur παρατρέπω καὶ παραπλήσιος.

l Παρεπίσης] Ita cum *Cod. Samb.* nisi quod mutaverim φοβεμένοις in φοβούμενος, voce παρεπίσης hunc casum postulante. φοβεμένους παρεπισύσης nullo plane sensu in *Editis.* μὴ παθυμίας ἅπαντ' ἀνδράσιν αἰσχύνῃ φοβεμένοις παρεπίσης ἀγωνίσασθαι *Vat.* μὴ παθυμίας ἅπαντα δράσειν, καὶ αἰσχύνῃ φοβούμενον δεινὸν ἀγωνίσασθαι legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *ut magnanimiter & fiducialiter ageret universa & gravem iracundiam metuens decertaret.* Est qui conjicit, μὴ πᾶς. ἅπασι δράσειν, καὶ αἰσχύνῃ φοβούμενον παρεπίσης ἀγωνίσασθαι.

m Αὐτῶν καρτερῶς] Αὐτῷ *Vat.*

n Στρατιὰν,] Στρατιὰν solus *Samb.*

γ'. Τῷρ τὸ [o] πταῖσμα τὸς Αμμανίτας ὐκ ἔπεισεν ἡρεμεῖν, ἀδὲ [p] μαθόντας τὸς κρείτονας ἰσυχίαν ἄγειν· ἀλλὰ πέμψαντες πρὸς [q] Χαλαμὰν τ τ πέραν Εὐφράτ τ Σύρων βασιλέα, μισθοῦνται τοῦτον [r] ἐπὶ συμμαχίαν, ἔχοντα μὲν ἀνδραπηγὸν [s] Σάβεκον, πεζῶν ἢ μυριάδας ὀκτὼ, καὶ ἱππέων μυρίας. γνοὺς ἢ ὁ τῶν Εβραίων βασιλεὺς, πάλιν ἐπ' αὐτὸν τὸς Αμμανίτας τοσαύτην δύναμιν σωηθροικότας, ὐκέτι διὰ στρατηγῶν αὐτοῖς πολεμεῖν ἔκρινεν· ἀλλ' αὐτὸς σὺν ἁπάσῃ τῇ δυνάμει διαβὰς τ Ιορδάνην ποταμὸν, καὶ ὑπαντήσας αὐτοῖς, συνάψας [t] αὐτοῖς εἰς μάχην, ἐνίκησε. [v] καὶ ἀναιρεῖ μὲν αὐτῶν, πεζῶν μὲν εἰς τεσσαράκοντα μυριάδας, ἱππέων δ' εἰς [x] ἑπτακισχιλίους. ἔτρωσε ἢ [y] καὶ τ στρατηγὸν τ Χαλαμᾶς Σάβεκον, ὃς ὐκ τ πληγῆς ἀπέθανεν. οἱ ἢ Μεσοποταμῖται, τοιούτου γενομένου τ πόλεως τ μάχης, [z] αὐτὸς Δαυίδῃ [a] παρέδοσαν, καὶ δῶρα ἔπεμψαν αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν ὥρα χειμῶνος ἀνέστρεψεν εἰς Ιεροσόλυμα· ἐρχομένου ἢ τ ἔαρος, ἔπεμψε τ [b] ἀρχιστράτηγον Ιώαβον πολεμήσοντα τοῖς Αμμανίταις. ὁ ἢ τὴν τε γῆν ἅπασαν αὐτῶν ἐπερχόμενος διέφθειρε, καὶ αὐτὸς εἰς τὴν μητρόπολιν συγκλείσας [c] Ραβαθὰν ἐπολιόρκει.

3. Non tamen hæc clades Ammanitis perſuaſit ut quieſcerent, neque ut *Hebræos* ſuperiores experti pacem colerent: ſed miſſis legatis ad Chalamam Syrorum Tranſeuphratenſium regem, ipſum mercede in ſocietatem pertrahunt, habentem quidem Sabecum exercitus ducem, peditum vero octoginta millia, & equitum decem millia. Poſtquam autem Hebræorum rex intellexit, Ammanitas denuo contraſe tam ingentem militum vim coëgiſſe, non jam cum illis per legatos ſuos bellare decrevit: ſed ipſe cum univerſo exercitu *ſuo*, Jordane fluvio trajecto, illis occurrit, prælioque commiſſo victoriam reportavit. Et ex illis quidem occîdit, peditum quadraginta circiter millia, equitum vero ad ſeptuagies mille. Quin & Sabeco vulnus inflixit, exercitus Chalamæ duci; ex quo illum mori contigit. Meſopotamitæ vero, cum hujuſmodi exitum pugna habuerit, ſemet Davidi dediderunt, eique dona miſerunt. Et ille quidem hyeme appetente Hieroſolyma reverſus eſt: at vere ineunte miſit Joabum exercitus ducem ad bellum cum Ammanitis gerendum. Is autem incurſione facta agros eorum omnes vaſtabat, ipſoſque in Rabatham gentis metropolim compulſos obſidebat.

Davides Syros vincit. 2 Regum c. 10.

Joabus Ammanitarum metropolin obſidet. 2 Regum, c. 11.

ΚΕΦ. ζ.

Ως τ Βεεθσαβῆς ἠράθη Δαυίδης, καὶ Οὐρίαν τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀνελὼν διὰ Ναθάνης ἐλέγχεται.

CAP. VII.

Ut Davides Beethſabes amore irretitus eſt, & propter Uriam ipſius maritum ab eo morte mulctatum a Nathana reprehenditur.

Συνέπεσε ἢ Δαυίδῃ πταῖσμα δεινὸν, ὄντι [d] φύσει δικαίῳ καὶ θεοσεβεῖ, καὶ τὰς [e] πατρίους νόμους ἰσχυρῶς φυλάττοντι. θεασάμενος γὰρ δείλης ὀψίας ἀπὸ τ [f] στέγης τ βασιλείων, ἐν ᾧ περιπατεῖν κατ' ἐκεῖνο τῆς [g] ὥρας [gg] ἐν ἔθος, εἶδε γυναῖκα λουομένην ἐν τῇ αὐτῆς οἰκίᾳ ψυχρῷ ὕδατι, καλλίστην τὸ εἶδος πασῶν διαφέρουσαν· [h] ὄνομα αὐτῇ ἦν [i] Βεεθσαβή· [k] ἥβητάν τε ἡ κάλλος τ γυναικὸς, καὶ [l] τ ἐπιθυμίας κατασχεῖν ἀδυνάμενος, μεταπεμψάμενος αὐτὴν, συνέρχεται. γενομένης δ' ἐγκύου τῆς γυναικὸς, καὶ πεμψάσης πρὸς τὸν βασιλέα, ὅπως τῷ ἁμαρτήματι σκέψηταί τινα τρόπον λαθεῖν ὁδόν· ἀποθανεῖν γὰρ αὐτὴν καὶ τὰς παρ' ἐκείνοις [m] καθηκε νόμους μεμοιχευμένην· [n] μεταπαλεῖται τὸν Ιωάβου μὲν ὁπλοφόρον ὐκ τῆς πολιορκίας, ἄνδρα ἢ τῆς γυναικὸς, Οὐρίαν ὄνομα. καὶ θεασάμενος, πρός τε τῆς γραμμᾶς ὐ [o] πρὸς τῆς πολιορκίας ἀνέκρινε. λέγοντος ἢ πάντα καὶ νοῦν αὐτοῖς κεχωρηκέναι τὰ πράγματα, βασάσας ἐκ τ δείπνου μέρη προσδίδωσιν αὐτῷ, καὶ κελεύει πρὸς τὴν γυναῖκα ἀπελθόντα ἀναπαύσασθαι σὺν αὐτῇ. ὁ ἢ Οὐρίας τοῦτο μὲν ὐκ ἐποίησε, παρεκοιμήθη ἢ τῷ βασιλεῖ σὺν τοῖς ἄλλοις ὁπλοφόροις. ὡς ἢ γνοὺς [p] τοῦθ' ὁ βασιλεὺς, ἀνέκρινεν αὐτὸν

3. Davides ea *tempeſtate* in grave peccatum incidit, natura licet juſtus & pius, atque legum patriarum obſervator diligentiſſimus. Cum enim ſub veſperam ex regiæ domus tecto, ubi moris erat eo fere tempore deambulare, circumcirca proſpiceret, mulierem ſe domi ſuæ aqua frigida lavantem animadvertit, forma egregiam & *aliis* omnibus excellentem (nomen ei Beethſabe erat) feminæque pulchritudine captus eſt, & cum *adeo arderet ut* cupiditati ſuæ imperare non potuerit, cum ea accerſita rem habuit. Cum autem mulier facta eſſet gravida, regique miſiſſet, ut de via delicti occultandi diſpiceret (mori enim eam adulterio admiſſo ex patriis legibus oportebat) *Davides* accerſit ex obſidione Joabi quidem armigerum, mulieris vero maritum, nomine Uriam. Ubi venit ex eo ſciſcitatus eſt & de exercitu & de urbis oppugnatione. Cum autem diceret, res omnes illis ex animo ſucceſſiſſe, fercula ex convivio apportata ei *in cœnam* dat, jubetque ut profectus ad uxorem cum ea requieſceret. At Urias non ita quidem fecit, ſed regi cum aliis *ejus* armigeris accubuit. Rex autem, ubi hoc reſcivit, illum interrogabat,

Davides Beethſabem ſtupro compertam habuit. 2 Regum, c. 11.

Davides Uriam accerſit. 2 Regum, c. 11.

o Πταῖσμα] Πτῶμα *Vat.*

p Μαθόντας] Ita cum *Vat.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* in *reliquis* μαθόντας.

q Χαλαμὰν τ τ πέραν Εὐφράτ τ Σύρων βασιλέα,] Ita *Samb.* Χαλάμαν in *Editis.* Χαλαμὰχ *Vat.* in LXXII. πέραν ἐ ποταμῶ Χαλαμάκ unde *Joſephus* fecit Χαλαμὰν, aitque legatum ejus fuiſſe Sabechum, qui Hadarhezeris legatus dicitur à *Scriptore S.* 2 *Regum*, c. 10. v. 16. HUDS. Syri trans-Euphratenſes. LXX. 11 Sam. x. 16. Συρίαν τὸν ὐκ πέραν ἐ ποταμῶ Χαλαμὰν MS. Alex. πέραν ἐ ποταμῶ ſine addita illa voce χαλαμὰν, quæ in Hebræo & aliis Orientalium Verſionibus itidem deeſt. vid. inf. hac ead. paragr. SPANH.

r Ἐπὶ συμμαχίαν,] In *Epiphanii* libris melioris notæ *Chalmantum Syrorum* r. in aliis *Adrazarum Syr.* r.

s Σάβεκον,] In *Epiphanii* codicibus *Sabaicum*, *Sapibaicum* & *Sobachum*.

t Αὐτοῖς εἰς μάχην,] Αὐτοῖς non agnoſcit *Vat.*

v Καὶ ἀναιρεῖ] Καὶ ἀναιρεῖ μὲν ὐκ τ πεζῶν *Vat.* καὶ ἀναιρεῖ αὐτῶν πεζῶν μὲ *Big.* & *Samb.*

x Επτακισχιλίους,] Επτακοσίους perperam juxta *Epiphanium*. Confer 2 *Regum*, c. 10. v 18. & 1 *Paralip.* c. 19. v. 18.

y Καὶ τ στρατηγὸν] Καὶ τ στρατηγὸν ἐ Χαλαμαχᾶ Σάβεκον *Vat.* in *Epiphanii* libris, *proſtravit autem in acie principem militiæ Chaldam*, (aut *Chadam*, aut *Chaldum*) *nomine Sobachum*.

z Αὐτὸς Δαυίδῃ] Ita *Samb.* ἑαυτὸς *Hen.* & *Busb.* αὐτὸς in *reliquis* deeſt vox φύσει.

e Πατρίους νόμους] Πατρώους ſolus *Vat.*

f Στέγης τ βασιλείων] Τείχους *Big. Samb.* & *Vat.*

g Ὥρας] Hic ὥρα tempus anni notat. REL.

gg Ην ἔθος,] Illud ἦν inſerui ex *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* in ſequentibus ἠτῶ). commode ſatis.

h Ονομα αὐτῇ] Ονομα δ' αὐτῇ *Vat.*

i Βεεθσαβή·] Βερσαβὲ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* Βερσαβεὲ *Hen. Busb.* & *Vat.* ex Βερσαβεὲ *Interpretum* LXXII.

k Ἡτ,ητάν τε] Ητῶ) ἐ κ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Hen. Busb.* & *Vat.*

l Τὰς ἐπιθυμίας] Τὴν ἐπιθυμίαν *Big.* & *Coll. Voſſ.*

m Καθηκε νόμους] Προσήκε *Big.* & *Coll. Voſſ.*

n Μεταπαλεῖται] Ita verba collocavi juxta *Codd. Samb.* & *Vat.* in *Editis* μεταπαλεῖ) μὲ τ Ιωάβου ὁπλ. μεταπαλεῖται Ιωάβου ὁπλ. *Big.*

o Πρὸς τ πολιορκίας] Illud πρὸς ex *MSS.*

p Τοῦθ' ὁ βασιλεύς] Ita vel τοῦτο in *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ταῦθ' ὁ βασ.

gabat, cur se ad domum suam non receperit, neque ad uxorem post longum adeo tempus, ut natura fert omnium hominum cum peregre reversi sint. "Haud æquum esse, respondebat, ut cum sui "commilitones & imperator humi dormirent in "castris soloque hostili, *ipse* cum uxore semet re-"crearet & delicias agitaret". Hæc loquuto Davides præcepit, ut illic maneret etiam eo die, sese vero postridie cum dimissurum esse ad imperatorem. Urias deinde à rege ad cœnam invitatus, & usque ad ebrietatem potus, rege ipsum de industria crebris poculis excipiente; nihilominus tum quoque pro regis foribus obdormivit, nullo uxoris desiderio captus. Hanc ob rem indignatus rex Joabo per literas in mandatis dedit, ut in Uriam pœna animadverteret (ipsum enim peccasse significabat) & modum quo puniretur, ne palam fieret quod ipse hoc voluerit, suggerebat. jussit enim ut hostibus, quà maxime urgerent, *illum* objiceret, & ubi certissimum pugnando discrimen adiret, à cæteris destitutus: nam præcepit ut socii loco cederent, quam primum commissum erat prælium. His ita scriptis & proprio sigillo obsignatis, epistolam Uriæ dedit ad Joabum perferendam. Joabus autem cum literas accepisset, regisque voluntatem intellexisset, in eo loco Uriam statuit, ubi sciebat hostes sibi maxime infensos esse, adjunctis illi quibusdam è militibus fortissimis. atque se cum toto exercitu opem *illis* laturum dicebat, si parte aliqua muri eversa in urbem penetrare potuerint. Ipsum vero, cum esset miles strenuus, magnæque cum apud regem tum tribules suos omnes existimationis ob fortitudinem, obsecrabat, ut magnis laboribus gauderet, & non ad indignationem commoveretur. Uria autem alacriter opus suscipiente, commilitonibus ejus clam significavit *Joabus*; ut, cum hostes *portis* erupturos viderent, desertum relinquerent. Itaque cum Hebræi urbi succedissent, veriti Ammanitæ, ne, in illo loco ubi Urias forte constitutus erat, quam primum *murum* ascenderent hostes, prima acie fortissimis collocatis portaque subito recluſa cum impetu magnoque cursu in eos eruptionem fecerunt. Illos autem ubi conspexerunt, Uriæ milites, omnes sese *ex improviso* subduxerunt, prout illis ante dixerat Joabus. At cum puderet Uriam tergum dare & aciem deserere, hostes sustinuit, & impetum eorum excipiens non paucos quidem perimit, verum circundatus & captus in medio *illorum* mortem occumbit. Cum eo autem & alii nonnulli è sociis cadebant.

Uriam cum literis ad Joabum remittit Davides. 2 Regum, c. 11.

Uriæ mors. 2 Regum, c. 11.

2. His ita gestis nuncios Joabus misit ad regem, jussos ut dicerent, "quod operam quidem dederit "ut urbem celeriter caperet, sed oppugnatione "mœnia adortus, aliquammultis amissis recedere "compulsus fuerit"; istis vero, si propter ea ira correptum videant, mortem Uriæ adjicerent. Hæc autem rex cum à nunciis accepisset, & ægre tulisset, dixissetque "quod male fecerint mœnia "cominus oppugnando, cum oportuerit cuniculis "& machinis ad urbem capiendam aggredi, idque

De ea Davidem certiorem facit Joabus. 2 Regum, c. 11.

ὅπι μὴ πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν ἔλθοι, μηδὲ πρὸς τὴν [q] γυναῖκα διὰ τοσοῦτο χρόνο, πάντων [r] τῶν ἀνθρώπων τοῦτο ἐχόντων τὴν φύσιν ὅταν ἐλθωσιν ἐξ ἀποδημίας. "[s] οὐκ εἶ-"ναι δίκαιον, εἶπε, τὸν συστρατιωτῶν αὐτὸν καὶ τὸ στρατηγὸν "χαμαὶ κοιμωμένων ἐν [t] τῇ παρεμβολῇ καὶ τῇ τῶν πολεμίων "χώρᾳ, μὴ τῆς γυναικὸς αὐτὸν [v] ἀναπαύεσθαι καὶ τρυφᾶν". ταῦτα εἰπόντα μείναι τὴν ἡμέραν ἐκείνην [x] προσέταξεν αὐτῷ, ὡς εἰς τὴν ὑπιοῦσαν ἀπολύσων αὐτὸν πρὸς τὴν ἀρχιστράτηγον. κληθεὶς δ' ὑπὸ δεῖπνον ἐπὶ τὸ βασιλέως Οὐρίας, καὶ μέχρι μέσης προελθὼν ἐν τῷ πότῳ, δεξιωμένου τὸν βασιλέως αὐτὸν ὑπατηδὲς τὸ [y] προπόσεσιν, ὧδεν ἦλθον πάλιν πρὸς τὸ τοῦ βασιλέως θυρῶν ἐκοιμήθη, μηδὲ μίαν λαβὼν τὴν γυναικὸς ὑπιθυμίαν. ὑπὸ τούτῳ ἡ δυσμαχετήσας ὁ βασιλεὺς ἔγραψε τῷ Ιωάβῳ, κελεύσας προσέχειν τὸν Οὐρίαν· ἁμαρτὴν γὰρ αὐτὸν ἐδήλου· καὶ τὸν τρόπον τὴν τιμωρίας, ἵνα μὴ φανῇ [z] φανερὸς αὐτὸς τοῦτο βεβληθεὶς, ὑπέθετο. καὶ γὰρ τὸ δυσμαχώτατον αὐτὸν ἐκέλευσε μέρος τῶν πολεμίων τάξαι, καὶ καθ' ὃ [a] κινδυνεύσει μαχόμενον ἀπολειφθεὶς μόνον· τοὺς γὰρ [b] συμπαραστάτας ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς μάχης γινομένης ἐκέλευσε. ταῦτα γράψας καὶ σημηνάμενον [c] τῇ αὐτοῦ σφραγῖδι, τῷ ὑπηρέτῃ ἔδωκεν Οὐρίᾳ κομίσαι πρὸς Ιωάβον. δεξάμενον δὲ τὰ γράμματα Ιωάβου, καὶ τὸν τοῦ βασιλέως προαίρεσιν ἀναγνόν, καθ' ὃν εἶδε τόπον τοὺς πολεμίους οὐπω χαλεπῶς ἔχοντας, καὶ τοῦτον ἔσπευσε τὸν Οὐρίαν, δοὺς αὐτῷ τινας τῶν ἀρίστων τῶν στρατιᾶς. αὐτὸς δὲ ἀπάσῃ τῇ δυνάμει [d] προσεπιβοηθήσειν ἔφησεν, εἰ δυνηθεῖεν ἀνατρέψαντές τι τοῦ τείχους εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν. ὅπερ δὲ αὐτὸν γυναῖον στρατιώτην, καὶ δόξαν ἔχοντα καθά τε τῷ βασιλεῖ καὶ [e] πᾶσι τοῖς ὁμοφύλοις ἐπ' ἀνδρείᾳ, χαίρειν τοῖς μεγάλοις πόνοις, ἀλλὰ μὴ προσαγανακτεῖν ἠξίου. ὃ δὲ Οὐρίας προθύμως ὑπεδέξατο τὸ ἔργον, τοῖς μετ' αὐτοῦ καθαπτομένοις ἰδίᾳ, καταλιπεῖν ὅταν [f] ἐξορμήσοντας ἴδωσι τοὺς πολεμίους, ἐδήλωσεν. προσβαλόντων δὲ οὖν τῇ πόλει τῶν Εβραίων, δείσαντες οἱ Αμμανῖται, μὴ κατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον, καθ' ὃν Οὐρίας συνέβαινε τεταχέναι, φθάσαντες ἀναβῶσιν οἱ πολέμιοι, προεξαιρούμενοι τοὺς ἀνδρειοτάτους αὐτῶν ἐπὶ τῷ πύλῃ ἀνοίξαντες [g] αἰφνιδίως, μετὰ ῥύμης ἐπὶ δρόμου πολλοῦ τοῖς ἐχθροῖς ἐπεξῆλθον. ἰδόντες δὲ αὐτοὺς οἱ σὺν τῷ Οὐρίᾳ, πάντες ἀνεχώρησαν ὀπίσω, καθὼς Ιώαβος αὐτοῖς προεῖπεν. αἰσχυνθεὶς δὲ Οὐρίας φυγεῖν καὶ [h] τὴν τάξιν καταλιπεῖν, ὑπέμεινε τοὺς πολεμίους, καὶ τὴν ὁρμὴν αὐτῶν ἐκδεξάμενος, ἀναιρεῖ μὲν οὐκ ὀλίγους, κυκλωθεὶς δὲ καὶ ληφθεὶς ἐν [i] μέσῳ τελευτᾷ. σὺν δὲ αὐτῷ τινες καὶ ἄλλοι συγκατέπεσον τῶν ἑταίρων.

β'. Τούτων οὕτω γινομένων, ἔπεμψεν ἀγγέλους Ιώαβος πρὸς τὸν βασιλέα, λέγειν ἐντειλάμενος αὐτοῖς, "ὡς σπου-"δάσαι μὲν ταχέως ἐλεῖν τὴν πόλιν, προσβαλὼν τῷ τεί-"χει καὶ πολλοὺς ἀπολέσας ἀναχωρῆσαι βιασθείη". προσεῖπον δὲ τούτοις, ἂν ὀργιζόμενον ἐπ' αὐτοῖς βλέπωσι, καὶ τὸν Οὐρίαν [k] θάνατον. τοῦ δὲ βασιλέως ἀκούσαντος ταῦτα παρὰ τῶν ἀγγέλων, [l] καὶ δυσφορουῦτος, καὶ φάσκοντος· "[m] ἁμαρ-"τεῖν αὐτοὺς τῷ τείχει προσβαλόντας, δέον ὑπονόμοις καὶ μη-"χανήμασιν ἐλεῖν πειρᾶσθαι τὴν πόλιν, καὶ ταῦτ' [n] ἔχοντας πα-"ρὰ

"ρά-

q Γυναῖκα] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* γυναῖκα ἔλθοι διὰ τοσούτου in *Editis*.

r Τῶν ἀνθρώπων] Τῶν insertum dedi ex *MSS.*

s Οὐκ εἶναι] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ὁ δ' οὐκ εἶναι δ.

t Τῇ παρεμβολῇ] Eo modo *MSS.* ἐν παρεμβολῇ in *Editis*.

v Ἀναπαύεσθαι] Ἀναπαύσασθαι solus *Vat.*

x Προσέταξεν αὐτῷδε,] Ita ex *MSS.* consentiente *Epiphanio.* προσέταξεν ὡς τὴν ἐπιοῦσαν in *Editis*.

y Προπόσεσιν,] Προποσέσει *Big.* & *Samb.*

z Φανερὸς αὐτὸς] Φανερὸς αὐτοῖς *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* καταφανὴς αὐτοῖς *Vat.*

a Κινδωσεύσει] Sic *MSS.* in *Editis* κινδωσεύῃ.

b Συμπαραστάτας] Συμπαρασπάστας solus *Vat.*

c Τῇ αὐτοῦ σφραγῖδι,] Ita *MSS.* τῇ αὐτοῦ in *Editis*.

d Προσεπιβοηθήσειν] Sic cum *Samb.* & *Vat.* (quod & vult *Coccejus*) in *reliquis* πρὸς ἐπιβοηθήσειν, ut & mox infra πρὸς ἀγανακτεῖν.

e Πᾶσι τοῖς ὁμοφύλοις] Eo modo *MSS.* & *Vet. Interpr.* πρὸς τοῖς in *Editis*.

f Ἐξορμήσοντας] Ἐξορμήσαντας *Vat.*

g Αἰφνιδίως,] Sic *MSS.* in *Editis* αἰφνιδίως καὶ μετὰ ῥύμης δρόμου πολλοῦ.

h Τὴν τάξιν καταλιπεῖν,] Ita *MSS.* in *Editis* τὴν deest.

i Μέσῳ τελευτᾷ.] Hîc omnia turbantur in *MSS.* qui legunt ἐν μέσῳ αὐτῶν τινὲς ἢ καὶ ἄλλοι τελευτᾷ, συγκαταπεσόντων καὶ ἑταίρων. Forsan, ἐν μέσῳ αὐτῶν τελευτᾷ. τινὲς ἢ καὶ ἄλλοι συγκατέπεσον τῶν ἑταίρων.

k Θάνατον.] Λέγειν post θάνατον adjicit *Samb.*

l Καὶ δυσφορῶντος,] Illud καὶ ex *Samb. Vat.* & *Epiphan.* sed mox καὶ ante φάσκοντος ex solo *Epiphanio* adjectum esse volui.

m Ἁμαρτεῖν] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἁμαρτάνειν in *Editis*, *Aliisque*.

n Ἔχοντας] Ἔχοντες *Vat.*

o Θέ-

"ρᾶϑ͂ϛμα τ͂ Γεδεῶν@ ὑὸν Αβιμέλεχον, ὃς ἐπὶ τὸν ἐν
"ο Θήβαις πύργον ἐλεῖν P ἐβάλετο βίᾳ, βληθεὶς ὑπὸ
"πρεσϐύτιδ@ πέτρᾳ κατέπεσε, κ͂ὴ, ἀνδρειότατ@ ὢν,
"q Δι᾽ τὸ δυχερὲς τ͂ης r ὑπϐολ͂ης αἰσχρῶς ἀπέϑανεν·
"ἃ μνημονεύοντας ἔδει μὴ πρ@σιέναι τ͂ῳ τείχ͂ι τ͂ πο-
"λεμίων. ἄριστον γ͂ὰ ἁπάντ͂ων s τ͂ ἐν πολέμῳ πραχ-
"ϑέντ@ν κ͂ὴ καλ͂ως κ͂ὴ ὡς ἑτέρως ἐν τ͂οῖς αὐτ͂οῖς κιν-
"δυνίοις μνήμ͂ην ἔχειν, ὡς τὰ μὲν μιμεῖσϑαι, τὰ δ͂ὲ
"t φυλάττεσϑαι". ἐπεὶ σ͂ὲ ἔτως u ἔχοντα κ͂ὴ τὸν Οὐ-
ρία ϑάνατον ἐδήλωσεν ὁ ἄγγελ@, παύσασϑαι μὲν τ͂ης
ὀργ͂ης· Ιωάϐῳ σ͂ὲ ἐκέλευσεν x ἀπελϑόντα λέγειν, "ἀν-
"ϑρώπινον εἶναι τὸ συμϐεϐηκὸς, κ͂ὴ τὰ τ͂ῷ πολέμῳ φύ-
"σιν ἔχειν τοιαύτ͂ην, ὥστε ποτὲ μὲν τ͂οῖς ἐναντίοις εὖ
"πράττειν συμϐαίνειν κατ᾽ αὐτ͂ὸν, ποτὲ δ͂ὲ τ͂οῖς ἐπι-
"ροις, τ͂ῷ λοιπ͂ῷ μέντοιγε πρ@νοεῖν τ͂ πολιορκίας, ὅπως
"μηδὲν y ἐπὶ παίσωσι κατ᾽ αὐτ͂ὸν, ἀλλὰ χώμασι κ͂ὴ
"μηχαναῖς ἐκπολιορκήσαντας κ͂ὴ ϑ͂ηρησαμένους, τ͂ὸν
"μὲν πόλιν κατασκάψαι, πάντας σ͂ὲ ἀπολέσαι τ͂ὰς
"ἐν αὐτ͂ῇ". κ͂ὴ ὁ μὲν ἄγγελ@, z τὰ ὑπ᾽ τ͂ῷ βα-
σιλέως ἐντεταλμένα κομίζων, πρ@ς Ιώαϐον ἠπείγετ·
ἡ δ͂ὲ τ͂ῷ a Οὐρία γυν͂ὴ Βεεϑσαβὲ, τὸν ϑάνατον πάνδῆς·
b πυϑομένη, ὅτι συχνὰς αὐτ͂ὸν ἡμέρας ἐπένϑησε· παυ-
σαμένης δ͂ὲ τ͂ης λύπης κ͂ὴ τ᾽ ἐπ᾽ Οὐρία δακρύων, ὁ βα-
σιλεὺς ἄγ@ς c ἠγάγετο γυναῖκα. κ͂ὴ παῖς ἄρρεν ἐξ αὐ-
τ͂ης αὐτ͂ῷ γίνεται.

γ'. Τ͂ῦτον ἐχ ἡδέως ἐπεῖδεν ὁ Θεὸς τὸν γάμον, ἀλ-
λὰ δ᾽ ὀργ͂ης ἔχων τὸν Δαυίδ@ν, τ͂ῷ πρ@φήτ͂ῃ Ναϑάνᾳ
φανεὶς κατὰ τὰς ὕπνους, ἐμέμφετο τὸν βασιλέα. ὁ δ͂ὲ
Ναϑάνας, ἀγεῖ@ ὢν ἐ σπουδ͂ὸς ἀνὴρ, λογισάμεν@ ὡς
οἱ βασιλεῖς, ὅταν εἰς ὀργ͂ὴν ἐμπέσωσι, ταύτ͂ῃ κωλέον ἢ
τ͂ῷ δικαίῳ νέμωσι, τὰς μὲν πρ@ὸ τ͂οῦ Θεοῦ γεγνημένας
ἀπειλὰς d ἡσυχάσειν ἔκρινεν, ἄλλ͂ως δὲ λόγ@ς χρησ@ὺς
πρὸς αὐτ͂ὸν διεξ͂ῆλϑε, κ͂ὴ δ͂ὴ τοιούτ͂ον τινα τρόπον, πρὶ
οὗ κ͂ὴ τί φρονεῖ, ποιῆσαι σαφὲς αὐτ͂ῷ, παρεκάλει. "δύο
"γ͂ὰ, ἔφησεν, ἄνδρες τ͂ὴν αὐτ͂ὴν καλ͂ουμένην πόλιν, ὧν ὁ
"μὲν πλούσι@ λί@, κ͂ὴ πολλὰς εἶχεν ἀγέλας ὑπ@ζυ-
"γίων τε κ͂ὴ ϑρεμμάτων κ͂ὴ βοῶν· τ͂ῷ πένητι σ͂ὲ ἀμνὰς
"μία ὑπ͂ῆρχε. ταύτ͂ην μ͂ῦ e τ͂ τέκνων αὐτ@ὶς ἀνέτρεφε,
"f συνδιαιτώμεν@ αὐτ͂ῇ τὰ g σιτία, κ͂ὴ φιλοστοργίᾳ
"πρὸς αὐτ͂ὸν χρώμεν@ ἥ τις ἂν χρήσαιτο κ͂ὴ πρὸς ϑυ-
"γατέρα. ξένῳ σ͂ὲ ἐπελϑόντ@ τ͂ῷ πλουσίῳ, τῶν μὲν
"ἰδίων ἀδὲν ἐκεῖν@ ϐοσκημάτων ἠξίωσε καταϑύσας
"δωρ͂ήσασϑαι τὸν φίλον· πέμψας δ᾽ τ͂ὸν ἀμνάδα τ͂οῦ πέ-
"νητ@ ἀπέσπασε, κ͂ὴ ταύτ͂ην ϑ͂ησκιάσας εἰσίασε
"τὸν ξένον". h σφόδρα σ͂ὲ ἐλύπησεν ὁ λόγ@ οὗτ@ τὸν
βασιλέα, κ͂ὴ πονηρὸν πρὸς τὸν Ναϑάναν τὸν ἄνϑρωπον
ἐκεῖνον, i ὃς γε τ͂οῦτο τὸ ἔργον ἐτόλμησεν, ἀπειφήνατο,
k κ͂ὴ τετραπλ͂ῆ τε ἀποτίσαι τ͂ῷ ἀμνάδι δίκαιον εἶναι,
κ͂ὴ πρὸς τ͂ούτῳ ϑανάτῳ κολασϑ͂ῆναι. Ναϑάνας σ͂ὲ ἐντυ-
χὼν, "αὐτ͂ὸν, ἔλεγε, ἐκεῖνον εἶναι τὸν ἄξιον l ταῦτα πα-
"ϑεῖν, ὑφ᾽ αὐτ͂οῦ κεκριμένον τολμήσαντα μέγα κ͂ὲ δεινὸν

"exemplum illis ſuppeditante Abimelecho Gi-
"deonis filio, qui dum Thebis turrim vi capere
"vellet, ab anicula ſaxo percuſſus cecidit, &, cum
"vir eſſet fortiſſimus, propter * incœpti difficul-
"tatem cum dedecore vitam amittebat: cujus *rei*
"memores non debuiſſetis ad muros hoſtiles *prope*
"*adeo* accedere. optimum enim res omnes bello
"geſtas, ſeu bene ſeu male *ceſſerint*, cum ſimile pe-
"riculum inciderit, in memoriam revocare, unde
"quod imitetur, quodve vitet quiſque ſibi capiat".
Poſtquam vero ita ſe habenti mortem Uriæ nun-
cius declaraverat, ab ira quidem deſiſtit; præcepit
autem nuncio, cum abiret, ut Joabo diceret, "hu-
"manum eſſe quod accidit, eamque eſſe belli na-
"turam, ut in eo quidem inimicis aliquando res
"proſpere cedere contingat, aliquando vero aliis,
"debere tamen in poſterum eam in obſidione cu-
"ram adhibere, ut denuo dum res geritur nullate-
"nus offendant, ſed, cum aggeribus & machinis ur-
"bem expugnarint & in poteſtatem ſuam redege-
"rint, eam quidem funditus evertant, ejus vero in-
"colas omnes conficiant perimantque". Et nun-
cius quidem cum hiſce regis mandatis ad Joabum
ſe propere recipiebat: uxor vero Uriæ Beethſabe,
poſtquam intellexit mortuum eſſe maritum, per ali-
quot dies eum deflevit & lamentata eſt. Cum au-
tem à luctu & lachrymis pro Uria effuſis deſiiſſet,
mox eam rex conjugem ſibi aſcivit, & ex ea fi-
lium ſuſtulit.

Beethſaben in uxorem accipit Davides. 2 *Regum*, c. 11.

3. Has nuptias Deus haud libenter aſpexit, ſed
Davidi offenſus, & prophetæ Nathanæ in ſomnis
oblatus, *graviter* regem accuſabat. Nathanas au-
tem, cum vir eſſet comis ac prudens, ſecum repu-
tans, ut reges, ſiquando iraſcantur, iram præ juſti-
tia ſequi ſoleant, Dei quidem comminationes ſi-
lentio premere ſtatuebat, alios vero utiles apud
ipſum ſermones habebat, idque tali quodam mo-
do, de quo ſuam ſententiam ut ſibi aperiret obſe-
crabat. "Duo, inquiit, viri eandem urbem inco-
"lebant, quorum alter quidem opulentus erat, &
"multos jumentorum greges oviumque & boum
"poſſidebat: alter vero pauperculus unam omni-
"no habebat oviculam. Hanc ſimul cum liberis
"ſuis enutriebat, eodem cum ipſa cibo veſci ſoli-
"tus, & eo ipſam affectu proſequens quo quis etiam
"filiam proſequeretur. Cum autem hoſpes diviti
"ſupervenisſet, ille de ſuis pecoribus ne unum
"quidem, ut amicum epulis adhiberet, mactare
"voluit: ſed, miſſis qui pauperis oviculam abripe-
"rent, cum eam paraſſet, hoſpitem convivio exce-
"pit". Sermo autem iſte vehementer regem con-
triſtavit, hominemque qui hoc facinus patravit
coram Nathana ſceleſtum pronunciavit, juſtum-
que eſſe ut oviculam quadruplo penſaret, præter-
eaque morte mulctaretur. Tum Nathanas in hæc
verba ſubjiciebat, "ipſum eſſe illum *quem* hac
"animadverſione dignum *affirmaverat*, ſuopte ju-
"dicio damnatum ut qui auſus fuerat magnum ad-
"eo & atrox flagitium committere". Porro ante

Nathanas Davidis flagitium arguit. 2 *Regum*, c. 12.

• Θήϐαις] Θαμνὰ *Vat.* Vide p. 297. §. 5.

p Ἐϐάλετο βίᾳ,] Ita *Samb. Vat. Baſ.* & *Vet. Interpr.* in *ceteris* ἐϐαλεῖτο.

q Διὰ τὸ δυχερὲς] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* δυχερέστατον in *aliis*: quod bene ferri poteſt.

* *Incœpti difficultatem cum dedecore vitam amittebat:*] Sunt qui ἐπιϐολὴ reddunt *propugnaculum*.

r Ἐπιϐολ͂ης] Ita lego, favente nonnihil *Epiphanio*, (qui vertit, *propter rei difficultatem*) ſenſuque ita exigente. in *Græcis* tamen omnibus ἐπιϐουλ͂ης.

s Τ͂ων ἐν πολέμῳ] Illud τ͂ ὲ *Samb.* & *Vat.* ut & mox κ͂ὴ ante καλ͂ως. ὲ *Vat.* & *Epiphanio*.

t Φυλάττεσϑ.] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* φύλαγειν.

u Ἔχοντι] Ἔχοντα ἔγω κ͂ὴ τ᾽ *Big. Samb.* & *Vat.* Sed aliud quiddam in ſuo codice habuiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *cumque hæſitaret rex & de caſu bellico cogitaret, Uriæ morte à nunciis indicata* &c.

x Ἀπελϑόντα λέγειν,] Sic in quinque *MSS.* & *Vet. Interp.* in *Editis* deeſt ἀπελϑόντα.

y Ἔτι πταίσωσι] Ita *MSS.* in *Editis* ἐπιπταίσωσι.

z Τὰ ὑπ᾽ Ϝ] Eo modo *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ταῦτα ὑπὸ Ϝ βασιλέως ἐντεταγμένα in *reliquis*.

a Οὐρία] *Al.* Οὐρίου.

b Πυϑομένη,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *ceteris* πυϑανομένη.

c Ἠγάγετο γυναῖκα.] Ita ut infra p. 382. v. 6. ἄγε.) *Big.* & *Samb.* ἀγάγετο *Baſ. G. Aliique*.

d Ἡσυχάσειν] Forte ἡσυχάζειν aut ἡσυχάζειν ἐᾶν. COCC.

e Τ͂ων τέκνων] Articulum inſerui ex *Big.* & *Samb.*

f Συνδιαιτώμεν@] Ita *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* συνδιαιτούμεν@ *Big. Samb.* & *Vat.*

g Σιτία,] *Al.* σῖτα.

h Σφόδρα] Σφόδρα ἐλύπησεν *Vat.* σφόδρα δὲ ἐλύπ. juxta *Vet. Interpr.*

i Ὃς γε τ͂οῦτο] Ita *Vat.* in *aliis* ὃς δὴ τ.

k Καὶ τετραπλ͂ῆ] Sic *Samb.* & *Vat.* & mox ἀποῦσαι *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* κ͂ὴ τὸ τετραπλ͂ῆτε ἀπαιτ͂ῆσαι.

l Ταῦτα παϑεῖν] Ταδὲ πάϑεῖν *Vat.* ταῦτα δεῖν παϑεῖν *Big.* & *Samb.*

te oculos posuit & patefecit iram Dei, qui ipsum quidem cunctorum Hebræorum regem constituerat, & omnium in circuitu gentium multarum magnarumque dominum; insuper autem è Sauli manibus olim liberaverat, dederatque ei conjuges quas juste & legitime duxerat: nihilominus tamen ab ipso spretus fuerit & male habitus, qui alienam uxorem matrimonio sibi junxerat, ejusque maritum hostibus proditum interimendum esse curaverat. Ipsum itaque pro istis Deo pœnas daturum, foreque ut suæ quidem uxores ab uno è filiis stuprum patiantur, ipse vero etiam ab eodem insidiis appetatur, & qui occulte hoc peccatum admiserit pœnas pro eo luce palam subeat. quin & erit ut puer tibi ex ea natus sine mora intereat. Cum autem hisce rex perturbatus esset & valde confusus, & cum lachrymis & mœrore se in Deum peccasse fateretur (erat enim proculdubio vir pius, vitæque plane integer & sceleris purus, nisi quod forte in re Uriæ uxoris deliquerit) ejus misertus est Deus, & cum eo in gratiam rediit, & regnum & vitam ei se servaturum esse pollicitus. illi enim, cum ob ea quæ facta erant pœnitentiam agat, non amplius *Deum* succensere dicebat. Et quidem Nathanas, postquam ista regi futura aperuisset, domum revertebatur.

Davidis filius ex Beethsabe moritur. 2 Regum, c. 12.

4. Puerum autem, quem Uriæ conjux Davidi pepererat, Deus gravi morbo affecit. Quam rem Davides ægre ferens, cibum quidem per septem dies, vehementer licet instarent domestici, non degustabat: sed atra veste indutus & in saccum procumbens humi jacebat, Deo supplicans pro pueri salute. nam magno matris ejus amore flagrabat. Cum autem septimo die puer obiisset, hoc servi regis ei nunciare verebantur, quod conjicerent fore ut re cognita multo magis à cibo reliquaque cura corporis abstineret, ut in luctu ob filium defunctum, cum eo ægrotante adeo sese mœrore afflictaverit. Tum rex domesticos suos perturbatos sentiens, similiterque affectos ac illi qui maximopere aliquid celare expetunt, intellecto puerum esse mortuum, cum unum è domesticis compellasset & veritatem comperisset, *è vestigio* surrexit, lotusque & veste candida sumpta ad Dei tabernaculum contendit: deinde præcipiens ut cœna sibi apponeretur, ex novo & inopinato consilio magnam & cognatis & domesticis admirationem movebat; quod cum nihil horum ægrotante puero fecisset, post ejus obitum omnia simul faceret. ipsumque, præfatione adhibita ut percontari liceret, dicere obsecrabant quid causæ fuerit quod ita fecerit. Ille vero eos, cum rerum imperitos esse pronunciasset, hoc docebat; "se adhuc quidem vi-
"vente puero, dum spem salutis ejus haberet, o-
"mnia pro re nata præstitisse, existimans hisce
"forsan placari posse Deum: illo autem mortuo
"inani mœrore non amplius opus esse". Hisce dictis, sapientiam regis & prudentiam *uno ore* prædicarunt. Cum uxore autem Beethsabe *iterum* congressus, ipsam gravidam fecit; infantemque masculum *ex ea sibi* natum, Nathanæ prophetæ monitu, Solomonem appellavit.

Nascitur Solomon. 2 Regum, c. 12.

5. Interea Joabus obsidione Ammanitas valde affligebat, & aqua illis præcisa & rerum aliarum copia *præclusa*; ita ut potus simul & victus inopia

"ἔργον". ἀνεκάλυπτε δ' αὐτῷ καὶ παρεγύμνα τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ, πιήσαντα μὲν αὐτὸν βασιλέα τῆς Ἑβραίων δυνάμεως, καὶ τῶν ἐν κύκλῳ πάντων ἐθνῶν πολλῶν καὶ μεγάλων κύριον, ῥυσαμένου δ' ἔτι πρὸ τούτων ἐκ τῶν Σαούλου χειρῶν, δόντα δ' αὐτῷ καὶ γυναῖκας ἃς δικαίως καὶ νομίμως ἠγάγετο· καταφρονηθέντα δ' ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἀσεβηθέντα, ὃς ἀλλοτρίαν τε γήμας [m] ἔχοι γυναῖκα, καὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀποκτείναντος [n] ἐκδοὺς τοῖς πολεμίοις. δώσειν οὖν [o] αὐτὸν ἀντὶ τούτων δίκας τῷ Θεῷ, καὶ βιαισθήσεσθαι μὲν αὐτοῦ τὰς γυναῖκας ὑφ' ἑνὸς τῶν παίδων, ἐπιβουλευθήσεσθαι δ' καὶ αὐτὸν ὑπ' ἐκείνου, καὶ τὸ ἁμάρτημα κρύφα τοῦτο δράσαντα φανερὸν τοῖς ἐπ' αὐτῷ δικάζουσιν ὑφέξειν. τεθνήξεσθαι δ' καὶ τὸν παῖδά σοι [p] συγχεῖμαι τὸν ἐξ αὐτῆς γεγονημένον. ταραχθέντα δ' ὑπὸ τούτοις τὸν βασιλέως, καὶ συγχυθέντα ἱκανῶς, καὶ μὴ δακρύων καὶ λύπης ἀσεβῆσαι λέγοντα· ἐγὼ γὰρ ὁμολογουμένως θεοσεβὴς, καὶ μηδὲν [p] ἁμαρτὼν ὅλως περὶ τὸν βίον, ἢ τὰ περὶ τὴν [q] Οὐρίου γυναῖκα· [r] ὤκτειρεν ὁ Θεὸς, καὶ διαλλάττεται, φυλάξειν αὐτῷ καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὴν βασιλείαν ἐπαγγελλόμενον. [s] μετανοῆσαι γὰρ περὶ τῶν γεγονημένων οὐκ ἐπὶ χαλεπῶς ἔχειν ἔφασκε. καὶ [t] Νάθανας [v] μὲν, ταῦτα τῷ βασιλεῖ προφητεύσας, οἴκαδ' ἐπανῆλθε.

δ'. Τῷ δ' ἐκ τῆς Οὐρίου γυναικὸς γενομένῳ παιδὶ Δαυὶδ νόσον ἐνσκήπτει χαλεπὴν τὸ θεῖον. ἐφ' ᾗ δυσφορῶν ὁ βασιλεὺς, προφὴν μὲν ὑπὲρ ἡμέρας ἑπτὰ, καίτοιγε ἀναγκαζόντων τῶν οἰκείων, οὐ προσηνέγκατο· μέλαιναν δ' περιθέμενος ἐσθῆτα, πεσὼν ὑπὲρ σάκκου καὶ γῆς ἔκειτο, τὸν Θεὸν ὑπὲρ τοῦ παιδὸς ἱκετεύων σωτηρίας. σφόδρα γὰρ ἔστεργεν αὐτὸ τὴν μητέρα. τῇ δ' ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν τελευτήσαντος τοῦ παιδὸς, οὐκ ἐτόλμων τῷ βασιλεῖ τοῦτο μηνύειν οἱ θεράποντες, λογιζόμενοι μὴ γνοὺς ἔτι μᾶλλον ἀπόσχηται καὶ τροφῆς καὶ τῆς ἄλλης ἐπιμελείας, ὡς ἂν [x] ἐπὶ πένθει τέκνου πεπληγότα, ὁπότε καὶ νοσοῦντος οὕτως ὑπὸ τῆς λύπης αὐτὸν ἐκάκου. παραπομένων δ' αἰσθόμενος τῶν οἰκετῶν ὁ βασιλεὺς, καὶ [y] ταῦτα παρόντων ἃ μάλιστα συγκρύψαι τι θέλουσι συμβαίνει, σαφεῖς ὄντα τεθνηκέναι ὁ παῖς, προσφωνήσας ἕνα τῶν οἰκετῶν, καὶ μαθὼν παίληδες, ἀνίστα, καὶ λουσάμενος καὶ λαβὼν ἐσθῆτα λαμπρὰν εἰς τὸν σκηνὸν ἐσῆλθε τοῦ Θεοῦ προσκυνήσων. καὶ κελεύσας δεῖπνον αὑτῷ [z] παρατεθῆναι, πολὺ ὑπὲρ τὸ προσῆκον τοῖς τε συγγενέσι καὶ τοῖς οἰκέταις ἐκπλῆξιν [a] παρέσχεν, ὅτι μηδὲν τούτων ὑπὲρ νοσοῦντι τῷ παιδὶ ποιήσας, πάντ' ὀμοῦ τεθνηκότος ἔπραττε. τὸν τε αἰτίαν, δεηθέντες ἐπιτρέψαι πρῶτον αὐτοῖς [b] πυθέσθαι, παρεκάλουν εἰπεῖν τὰ γεγονημένα. ὁ δ', ἀμαθεῖς εἰπὼν αὐτοὺς, ἐδίδασκεν, "ὡς ἐπὶ μὲν ζῶντος τοῦ παιδὸς ἔχων ἐλπίδα σωτηρίας "αὐτῷ δεόντως πάντ' ἐποίει, τὸν Θεὸν ἡγεμένος τούτοις "δυνῆσθαι καταιδέσθη· ἀποθανόντος δ' οὐκέτι χρείαν "εἶναι λύπης ματαίας". ταῦτ' εἰπὼν, ἐπήνεσαν τὴν σοφίαν καὶ τὴν διάνοιαν τοῦ βασιλέως. συνελθὼν δὲ τῇ γυναικὶ Βεεθσαβῇ, ἔγκυον αὐτὸν ἐποίησε· καὶ γενόμενον ἄρρεν παιδίον, [c] Σολομῶνα προσηγόρευσε, [d] Ναθάνου τοῦ προφήτου κελεύσαντος.

ε'. Ἰωὰβος δὲ τῇ πολιορκίᾳ τοὺς Ἀμμανίτας ἰσχυρῶς ἐκάκου, τῶν τε ὑδάτων αὐτοὺς ἀποτεμνόμενος καὶ τῶν ἄλλων ἐπομείας, ὡς πάνυ παλαιπωρεῖν ἐνδεία ποτοῦ καὶ τρο-

m Ἔχοι γυναῖκα,] Ἐχῇ *Big.* & *Samb.*
n Ἐκδοὺς] Ἐνδοὺς *Vat.*
o Αὐτὸν] Αὐτὸν non agnoscit *Vat.*
p Ἁμαρτὼν] Ἁμαρτῶν *Samb.*
q Οὐρία γυναῖκα.] Οὐρίᾳ *Vat.*
r Ὠκτειρεν] Ita *Big.* (*Coccejus*) *Samb.* & *Vat.* οἰκτειρεῖν in *Editis*, *Aliisque.*
s Μετανοῆσαι] Μετανοῆσαι γὰρ αὐτῷ *Vat.*
t Ναθάνας] Ita ut supra §. 3. in *Editis* hîc loci Νάθας, atque Νάθαν *Vat.*
v Μὲν ταῦτα] Μετὰ ταῦτα *Big. Samb.* & *Vat.*

x Ἐπὶ πένθει τέκνου] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐπὶ τέκνου πόθῳ τετελ. *Bas.* & *G.*
y Ταῦτα παρόντων] *Al.* ταῦτα.
z Παρατεθῆναι,] Ita cum *Big. Samb.* & *Busb.* προσθεῖναι *Bas.* & *G.* προσθεῖναι *Hen.*
a Παρεῖχεν,] *Al.* παρεῖχεν.
b Πυθέσθαι,] *Al.* πύθεσθαι.
c Σολομῶνα] *Al.* Σαλομῶνα.
d Ναθάνου] Οὕτω ante Ναθάνου habent *MSS.* quibus haud consentit *Vet. Interpr.*

τροφῆς. ἐξ ὀλίγης γὰρ φρέατος ἤρτωντο, [c] καὶ τούτῳ, ὥστε μὴ πλέως αὐτοὺς ἀπολιπεῖν τὸν πηγὸν, [f] δ' ἀσφαλέστερον [g] χρώμενοι. γράφει οὖν τῷ βασιλεῖ ταῦτα δηλῶν, καὶ παρακαλῶν αὐτὸν ἐπὶ τὴν [h] αἵρεσιν τῆς πόλεως ἐλθεῖν, ἵνα τὴν νίκην αὐτὸς [i] ἐπιγραφείη. ταῦτ' Ἰωάβης γράψαντος, ὑποδεξάμενος [k] αὐτὸν τῇ εὐνοίᾳ καὶ τῇ πίστει ὁ βασιλεὺς, παραλαβὼν τὴν σὺν αὐτῷ δύναμιν, ἦκεν ἐπὶ τὴν [l] Ραββαθῶν πόλησιν· καὶ κρατήσας ἑλὼν ἁρπάσαι τοῖς στρατιώταις ἐφῆκεν. αὐτὸς δὲ τὸν ἐκ βασιλέως τῶν Ἀμμανιτῶν λαμβάνει στέφανον, ἕλκοντα χρυσοῦ τάλαντον, [m] καὶ πολυτελῆ λίθον ἔχοντα ἐν μέσῳ [n] σαρδόνυχα. [o] ἐφόρει δ' αὐτὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς [p] Διαπαύσος Δαυίδης. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα σκῦλα λαμπρὰ καὶ πολύτιμα ἦυρεν ἐν τῇ πόλει· τοὺς δ' ἄνδρας αἰκισάμενος διέφθειρε. [q] ταὐτὰ δὲ καὶ τὰς ἄλλας τῶν Ἀμμανιτῶν πόλεις διέθηκεν, ἑλὼν αὐτὰς κρατῶν.

in universum laborarent. Ex puteo enim exiguo spes eorum pendebat: ac ne hoc quidem largiter utebantur, ne forte in totum eos deficeret fons. Hæc Joabus per literas regi significat, eumque obsecrat ut ad urbem capiendam properaret, ut ipsi victoria adscriberetur. Rex cum benevolentiam ejus fidemque collaudasset, assumptis *omnibus* quæ illi aderant copiis, ad Rabathæ expugnationem venit; eamque *mox* vi captam militi diripiendam permisit. Ille vero regis Ammanitarum coronam sibi vendicat, auri talentum pendentem, & Sardonychen magni pretii lapidem in medio habentem. Atque illam Davides perpetuo in capite gestabat. Quin & multa alia spolia splendida & pretiosa in urbe reperiebat: viros autem excruciatos occidebat. Nec mitius tractavit etiam alias Ammanitarum urbes, quas vi expugnaverat. *Rabatha capitur.* 2 *Regum*, c. 12.

ΚΕΦ. η'.

Ὡς Ἀβεσάλωμος φόνῳ ἀπεσκύλασε τὸν Ἀμνῶνα, βιασάμενον τὴν αὐτοῦ ἀδελφήν· καὶ ὡς φυγὰς γενόμενος ὕστερον ὑπὸ Δαυίδου μετακαλεῖται.

CAP. VIII.

Ut Abesalomus cæde nefaria Amnonem sustulit, quod sororem suam stupraverat: utque exsul factus postea à Davide revocatur.

Ἀναστρέψαντος δὲ εἰς Ἱεροσόλυμα τοῦ βασιλέως, πλῆσμα αὐτοῦ τὴν οἰκίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης καταλαμβάνει. θυγάτηρ ἦν αὐτῷ, παρθένος μὲν ἔτι, τὸ δὲ κάλλος ὑπερβαλλούσας ὑπερβάλλειν τὰς ὁμορφοτάτας γυναῖκας, [r] Θαμάρα ὄνομα, τὸ δ' αὐτὸ τῆς Ἀβεσαλώμου μητρὸς [s] κεκοινωνηκυῖα. ταύτης ὁ [t] πρεσβύτατος τῶν Δαυίδου παίδων Ἀμνὼν ἐρασθεὶς, ὡς ὅτι διὰ τὴν παρθενίαν αὐτῆς, ὅτι διὰ τὴν φυλακὴν τυχεῖν τῆς ἐπιθυμίας ἐδύνατο, χαλεπῶς διέκειτο. καὶ τό τε σῶμα τὸ ὀδυνῆς αὐτὸν καταθλίψης κατισχναίνετο, καὶ τὴν χρόαν [v] μετέβαλεν. δῆλος ἦν ταῦτα πάσχων γινόμενος [x] Ἰωνάθῃ τινὶ, συγγενεῖ καὶ φίλῳ. σπουδὸς δ' ἦν ἔστος ἐν τοῖς μάλιστα καὶ τὴν διάνοιαν ὀξύς. ὁρῶν οὖν καθ' ἑκάστην ἡμέραν τὸν Ἀμνῶνα μὴ κατὰ φύσιν ἔχοντα τῷ σώματι, προσελθὼν ἠρώτα φέρων τὴν αἰτίαν αὐτῷ. εἰκάζειν μέντοιγε αὐτὸς ἔλεγεν ἐξ ἐρωτικῆς ἕξεως ἔχειν αὐτὸν ἐπιθυμίας. ὡς δὲ Ἀμνὼν ὁμολογήσειεν τὸ πάθος, ὅτι τὴν ἀδελφῆς ἐρᾷ τυγχανούσης [y] ὁμοπατρίας, ὁδὸν αὐτῷ καὶ μηχανὴν εἰς τὸ τυχεῖν ὧν ἐπιθυμεῖ ἔφρασεν. νόσον γὰρ [z] ὑποκρίνεσθαι παρήνεσεν. ἐλθόντα δὲ πρὸς αὐτὸν τὸν πατέρα, πέμψαι τὴν ἀδελφὴν αὐτῷ βρεχομένην σκέλους προσκαλέσασθαι. ῥᾴων γὰρ ἔσεσθαι καὶ ταχέως ἀπαλλαγήσεσθαι τῆς [a] νόσου, τούτου γινομένου. καταπεσὼν οὖν ὁ Ἀμνὼν ἐπὶ τὴν κλίνην, νοσεῖν προσεποιεῖτο κατὰ τὰς Ἰωνάδου ὑποθήκας. εἰσελθόμενον δὲ τὸν πατρὸς καὶ σκεπτόμενος πῶς [b] ἔχει, τὴν ἀδελφὴν ἐδεῖτο πέμψαι πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ δῆθεν σκέλους ἀχθῆναι. ἡκούσῃ δὲ προσέταξεν ἄρτους αὐτῷ ποιῆσαι τηγανιστούς, αὐτουργῷ γιομένῃ. προσίσεσθαι γὰρ [c] ἤθελον

in conspectu fratris farinam subegisset & collyridas formasset

[e] Καὶ τούτῳ,] Καὶ τοῦτο τεταμειδμβρίου ὡς μὴ *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* καὶ τούτῳ τεταμειδμβρίου ὡς μὴ *Vat.* Forsan τούτῳ τεταμειδμβρίῳ. Quin & lectionem ab hisce diversam secutus esse videtur *Epiphan.* qui vertit; *& licet illis esset fontis auxilium, ne tamen deficeret, non eo largius utebantur.*

[f] Οὐ δασυλέστερον] Illud ὑ, quod in *Græcis* deest, ex *Latinis Epiphanii* supplevi.

[g] Χρώμενοι.] Χρωμένους *Big.* (*Coccejus*) *Samb.* & *Vat.*

[h] Αἵρεσιν] Sic *MSS.* in *Editis* αἱρέσεων.

[i] Επιγραφείη.] Επιγράφη *Vat.*

[k] Αὐτὸν τῇ εὐνοίᾳ] Illud αὐτὸν ἐν *Cod. Vat.*

[l] Ραββαθῶν] LXX. Ραββὰθ & Ραββαθὼθ MS. Alex. 2 Sam. XII. 26. 27. SPANH.

[m] Καὶ πολυτελῆ] Καὶ πολυτελεῖς λίθους ἔχοντα καὶ ἐν μέσῳ σαρδόνυχα juxta *Epiphanium.*

[n] Σαρδόνυχα.] Σαρδόνυχον *Big.* & *Samb.* Σαρδόνυχον *Vat.* Videsis *S. Bochartum* in *Hieroz.* parte II. l. 5. c. 7.

[o] Εφορεῖ δ' αὐτὸν] Vix est ut credam tanti ponderis coronam ab eo capite gestatam fuisse: sed potius (ut conjicit *R. Kimchi*, quem sequitur *J. Clericus* ad 2 *Sam.* c. 12.) sune suspensam, ita ut videretur adhærere capiti regis eam subeuntis, duntaxat ostentationis causa cum in solio sederet.

[p] Διαπαύσος] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* Δαβιδαῖος non agnoscunt *Bas.* & *G.*

[q] Ταὐτὰ δὲ] Eo modo *Samb.* ταῦτα in *reliquis.*

[r] Θαμάρα] Sic *MSS.* Θημάρα in *Editis.* Θημὰρ in LXXII. juxta *Exemplar. Vat.* Θαμὰρ in *Alexandrino.*

[s] Κεκοινωνηκυῖα.] Iterum ex *MSS.* in *Editis* κεκοινωκυῖα.

[t] Πρεσβύτατος] Πρεσβύτερος *Big. Samb.* & forsan *Epiphan.*

[v] Μετέβαλεν.] Μετέβαλλε *Samb.* & *Vat.*

[x] Ἰωνάθῃ τινὶ,] Non *Jonathas* sed *Jonadab* in *Epiphanii* libris. Sunt autem synonyma.

[y] Ομοπατρίας,] Ομοπατρείας *Vat.*

[z] Υποκρίνεσθαι] Υποκρίνασθαι *Big. Samb.* & *Busb.*

[a] Νόσου,] Ita distinguo & lego ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* νόσου. τούτου γινομένου καταπεσὼν ὁ Ἀμνὼν in *Editis.*

[b] Ἔχοι,] Ἔχει *Big.* & *Samb.*

[c] Ἤθελον] Sic *MSS.* ἤθελεν in *Editis.*

set & coxisset, *eas* ipsi obtulit. At ille *de iis* tunc non degustavit: sed famulis mandavit, ut quotquot essent pro foribus cubiculi summoverent, velle enim quiescere, turba & tumultu liberatus. & postquam imperata fecissent, petiit à sorore ut sibi in conclave edulium afferret. Cum autem ei hac in re obsequuta esset puella, eam prehendens suadere laborabat ut sui copiam faceret. Puella vero, sublato clamore, dicebat, at tu noli, frater, mihi vim inferre, noli flagitium committere, id agendo ut leges transgrediaris & magno temet pudore circumfundas. omitte iniquam adeo fœdamque cupiditatem explere, ex qua opprobrium & infamia in familiam nostram redundabunt. eique consilium dedit ut hac de re cum patre colloqueretur: illum enim *ejus desiderio* concessurum esse. Hæc autem dicebat, volens impetum ejus cupiditatis in præsentia vitare. Ille vero noluit ei obsequi: sed amore ardens & œstro libidinis agitatus sorori vim intulit. At Amnoni, ut eam constupraverat, statim odio esse cœpit; isque *fastiditam* conviciis aggressus, jussit ut surgeret & discederet. Cum vero injuriam etiam eo graviorem fore clamaret, si ipse, qui stuprum *sibi* obtulerat, non usque ad noctem *secum* manere permitteret, sed è vestigio inde die luceque facessere juberet, ut in turpitudinis suæ testes incideret, mandavit famulo ut eam foras ejiceret. Illa vero ob injuriam & vim gravi dolore percita, cum tuniculam laceraſſet (virgines enim tunicas antiquitus ferebant manuleatas, & ad talos usque demissas ne facile conspicerentur) & caput pulvere conspersisset, per mediam urbem abibat, vociferans, & vim *sibi illatam* deplorans. Frater autem Abesalomus, ei forte obviam factus scisscitatus est quidnam mali acciderit ut ita se haberet. cumque illa injuriam quæ passa esset ei denarrasset, solatus eam hortabatur ut quiesceret & *dolorem* moderate ferret, sibique in contumeliam cessisse non crederet, cum à fratre fuerit vitiata. Illa persuasa desiit à clamore & ab injuria in populum divulganda; & aliquammulto tempore deserta apud fratrem Abesalomum permansit.

Thamaram stuprat Amnon. 2 Regum, c. 13.

Amnon occiditur ab Abesalomo, 2 Regum, c. 13.

2. Postquam autem hoc pater *ejus* Davides rescivit, rem quidem ægerrime tulit; verum cum Amnonem valde diligeret, (erat enim filius ejus natu maximus) necesse habuit illum dolore non afficere. At Abesalomus (nam eum odio vehementi & occulto prosequebatur) tempus ad peccatum ejus ulciscendum opportunum captabat. Cumque biennium jam præteriisset, ex quo ista de sorore sua acciderant, atque ad greges suos tondendos iturus esset in Belsephon (ista autem urbs est in sorte tribus Ephraïmiticæ) rogavit patrem simul & fratres ut ad se venirent & secum convivium agerent. quo semet excusante quod nollet ei oneri esse, obsecravit ut fratres ipsius jussu mitterentur. Cum autem missi essent, *famulis* suis imperavit, ut quam primum Amnonem vino somnoque gravatum animadvertissent, neminem veriti ad nutum suum illum trucidarent.

ἐκ τῶν ἐκείνης χειρῶν. ἡ δ' ἐμβλέποντι τἀδελφῷ φυρᾶσαι τὸ ἄλυρον, καὶ πλάσαι κολλυρίδας, καὶ τηγανίσαι, προσήνεγκεν αὐτῷ. [d] ὁ δ' τότε μὲν οὐκ ἐγεύσατο· προσέταξε δὲ τοῖς οἰκέταις ἅπασι διαπονεῖσθαι πάντας τοὺς ἔνδοθεν δωματίου· βούλεσθαι γὰρ ἀναπαύσασθαι, θορύβου καὶ παραχῆς [e] ἀπηλλαγμένον. ὡς δὲ τὸ κελευσθὲν ἐγένετο, τὴν ἀδελφὴν [f] ἠξίωσεν εἰς τὸν [g] ἐνδοτέρω οἶκον τὸ δεῖπνον αὐτῷ παρενεγκεῖν. πειρωμένης δὲ τῆς κόρης, λαβόμενον αὐτῆς, συνελθεῖν αὐτῷ πείθειν ἐπειρᾶτο. ἀνακραγοῦσα δὲ ἡ παῖς, ἀλλὰ μὴ σύ γε τοῦτο [h] βιάσῃ με, μηδὲ ἀσεβήσῃς, εἶπεν, ἀδελφὲ, τοὺς νόμους διαβάς, καὶ δεινῇ φθορᾷ τὸν σὸν αἰσχύνῃ. πᾶσαι δ' ἂν οὕτως ἀδίκου καὶ μιαρᾶς ἐπιθυμίας, ἐξ ἧς [i] ὄνειδος καὶ κακοδοξίαν ὁ εἷς ἐμῶν κερδανεῖ. συγγνώμην δὲ σκέψαι τοῦτο λαβεῖν τῷ παλαιῷ· συγχωρήσειν γὰρ ἐκεῖνον. ταῦτα δ' ἔλεγε, βουλομένη τὴν ὁρμὴν αὐτοῦ τὴν ὀρέξεως πρὸς τὸ παρὸν διαφυγεῖν. ὁ δ' οὐ πείθεται, [k] τῷ δ' ἔρωτι καιόμενον, καὶ τοῖς τοῦ πάθους κέντροις μυωπιζόμενον βιάζεται τὴν ἀδελφήν. μῖσος δ' εὐθέως μᾶλλον τὴν [l] διαχώρησιν εἰσέρχεται τῆς Ἀμνῶνα, καὶ προσλοιδορησάμενον ἐκέλευζεν ἀναστῆσαι [m] ἀπέναι. τῆς δὲ χείρω τὴν ὕβριν ἐκ διὰ ταῦτα ἀποκαλούσης εἰ βιασάμενον αὐτὸς μηδ' ἄχρι νυκτὸς ἐπιτρέπει [n] μεῖναι, ἀλλὰ προσέταξεν ἀπαλλάττεσθαι κελεύσας ἡμέρᾳ ἐκ φωτί, ἵνα καὶ μάρτυσι τῆς αἰσχύνης πλείοσι, προσέταξεν αὐτὴν ἐκβαλεῖν τῷ οἰκέτῃ. ἡ δὲ, πλειαγὴς ἐπὶ τῇ ὕβρει καὶ τῇ βίᾳ γινομένη, περιρήξασα τὸν [o] χιτωνίσκον· ἐφόρουν γὰρ αἱ τῶν ἀρχαίων παρθένοι [p] χειροδέτους ἄχρι τῶν σφυρῶν πρὸς τὸ [q] μηδὲ βλέπεσθαι κνήμας· καὶ κατασὰν καταχεαμένη τῆς κεφαλῆς, ἀπῆλθε διὰ τῆς πόλεως [r] μέσης βοῶσα ἐκ ὀδυρομένη τὴν βίαν. περιτυχὼν δ' [s] αὐτῇ ἀδελφὸς Ἀβεσάλωμος, ἀνέκραγεν τίνος αὐτῇ δεινοῦ συμβάντος οὕτως ἔχει. κατοικτίσας δ' αὐτῆς πρὸς αὐτὸν τὴν ὕβριν, ἡσυχάζειν ἐκ μετρίως φέρειν παρῄνει, καὶ μὴ νομίζειν ὕβρεως φθορεῖσαν ὑπ' ἀδελφοῦ. [t] ἡ δὲ πεισθεῖσα παύεται τῆς βοῆς, καὶ δι' πρὸς πολλοὺς [v] τὴν βίαν ἐκφέρειν· καὶ πολὺν χρόνον [x] χηρεύσασα παρ' Ἀβεσαλώμῳ τῷ ἀδελφῷ διεκαρτέρησε.

β'. Γνοὺς δὲ ταῦθ' ὁ πατὴρ Δαυΐδης, τοῖς μὲν πεπραγμένοις ἤχθετο· Φιλῶν δὲ τὸν Ἀμνῶνα σφόδρα, πρεσβύτατον γὰρ υἱὸν αὐτῷ, μὴ λυπεῖν αὐτὸν ἠναγκάζετο. ὁ δὲ Ἀβεσάλωμος, ἐμίσει μὲν χαλεπῶς αὐτὸν καὶ λανθάνων, καιρὸν εἰς ἄμυναν αὐτοῦ τῆς ἁμαρτίας ἐπιτήδειον παρεφύλασσεν. ἔτος δ' ἤδη τοῖς περὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ παίσμασι [y] διεληλύθη δεύτερον, καὶ μέλλων ἐπὶ τὸν τῶν ἰδίων κειρὰς ἐξιέναι θρεμμάτων εἰς [z] Βελσεφῶν, πόλις δ' ἔστιν αὕτη τῆς [a] Ἐφραϊμίτιδος κληρουχίας, [b] παρεκάλει τὸν πατέρα σὺν καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν ἐφ' ἑστιασιν. προσαιτησαμένου δ' ὡς ἂν μὴ βαρὺς αὐτῷ γένοιτο, τοὺς ἀδελφοὺς ἀποστεῖλαι παρεκάλεσε. πέμψαντος δὲ, τοῖς ἰδίοις σκέλεσιν ὁπλίσκα ἔδωσι τὸν Ἀμνῶνα [c] μέθῃ παρειμένον καὶ κάρῳ, νεύσαντος αὐτοῦ φονεύσωσι μηδένα φοβηθέντες. γ'. Ὡς

d Ὁ ὃ τότε] Ita cum *Big.* & *Samb.* τότο in *Editis.* τέτων legisse videtur *Epiphan.* non male.

e Απηλλαγμένον.] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* ἀπηλλαγμένον.

f Ηξίωσεν] Ita in quinque *MSS.* in *Editis* ἐκέλευσεν.

g Ενδοτέρω] Ενδότερον solus *Vat.*

h Βιάσῃ με,] Βιάσῃ με, μηδὲ ἀσεβήσεις *Big.* & *Samb.*

i Ονειδος] Ονείδη *Big. Samb.* & *Vat.*

k Τῷ δ' ἔρωτι] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* τῷ ἔρωτι. *Coll. Voss.* habet ἄλλα τῷ ἐρᾷν.

l Διαχώρησιν εἰσέρχεται] Κορέαν *Big. Samb.* & *Vat.* κορέαν *Busb.* & *Hen.*

m Απέναι.] Απεῖναι *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

n Μεῖναι,] Μεῖναι, προσέταξεν ἅπαξ. *Big. Samb.* & *Vat.*

o Χιτωνίσκον·] Puellæ apud veteres χιτωνίσκους manicatos gerebant, ut χιτῶνες laterent. REL.

p Χειροδέτους] Ita in *omnibus libris*, tam *impressis* quam *MSS.* Χειρίδωτους malit *Schotanus* ut apud *Herodianum* & alios Auctores.

q Μηδὲ βλέπεσθαι χιτῶνας·] Μὴ βλέπεσθαι *Big. Samb.* & *Vat.*

r Μέσης βοῶσα] Vocem μέσης inserui ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

s Αὐτῇ ἀδελφὸς] Ita ex *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* αὐτῆς ἀδ.

t Η ὃ πειθθεῖσα] Illa ἡ ὃ absunt *Big. Samb.* & *Vat.*

v Τὴν βίαν ἐκφέρειν.] Τὴν ὕβριν *Vat.*

x Χηρεύσασα] Χηρεύσασα *Vat.*

y Διεληλύθη δεύτερον,] Ita in quatuor *MSS.* διελήλυθε in *Vat.* & *Editis.*

z Βελσεφῶν,] Βιτελσεφῶν *Vat.* Βιτελσεφῶν *Big.* Apud *Vet. Interpretem* varie, *Belsephon*, & *Betsephon*, & *Bosor*, & *Baasor.* Βελασὼρ LXXII. in textu Hebraïco *Baal-Hasor*, *ad fines Ephraïmitarum.*

a Εφραϊμίτιδος] Ita ut supra aliquoties. Εφραΐμ *Bas.* & *G.* Εφραΐμις *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

b Παρεκάλει τὸν πατέρα] Παρακαλεῖ solus *Vat.*

c Μέθῃ παρειμένον] Μέθῃ *Samb.*

d Ιτ-

γ'. Ως δ' ἐπίηταν τὸ πρόσταχθὲν, ἐκπληξις καὶ ταραχὴ τὰς ἀδελφὰς λαμβάνει· καὶ δείσαντες περὶ ἑαυτῶν, ἐμπηδήσαντες [d] ἵπποις ἔφερον πρὸς τὸν πατέρα. Φθάσας δέ τις αὐτὰς, ἄπαντας ὑπὸ Ἀβεσαλώμου πεφονεῦσθαι τῷ πατρὶ [e] προσήγγειλεν. ὁ δ' ὡς ὅτι πᾶσιν ὁμοῦ τοσούτοις ἀπολωλόσι, καὶ τοῦτ' ὑπ' ἀδελφοῦ, τὸ λύπης [f] καὶ τῷ κτεῖναι δοκοῦντι γινομένης πικρότερον, [g] συναρπαγεὶς ὑπὸ τοῦ πάθους, ὅτε τὴν αἰτίαν ἀνέκρινεν, ὅτ' ἄλλό τι μαθεῖν, οἷον εἰκὸς τηλικοῦτο προσηγγελμένου κακοῦ. Ὁ δ' ὑπερβολὴν ἀπιστίαν ἔχοντος, προὐτέμνετο· ἀλλὰ καταῤῥηξάμενος τὴν ἐσθῆτα, καὶ ῥίψας αὐτὸν ὅτι τοῦ γοῦν, ἔκειτο πενθῶν τοὺς υἱοὺς ἅπαντας, καὶ τοὺς ἀποθανεῖν δεδηλωμένους καὶ τὸ ἀνηρηκότας. ὁ δὲ [h] Σαμαᾶς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ παῖς [i] Ιωνάθης, ἀνεῖναί τε τὸ λύπης παρεκάλει, [k] καὶ μὲν περὶ τῶν ἄλλων μὴ πιστεύειν ὡς τεθνᾶσιν, ἀδὲ γὰρ αἰτίαν δοῦναι ὑπολαμβάνειν· [l] περὶ δ' Αμνῶνος ἐξετάζειν ἔφη δεῖν. εἰκὸς γὰρ διὰ τοῦ Θαμάρας ὕβριν ἀποτολμῆσαι τὸν Αβεσάλωμον τοῦ ἀναίρεσιν τοῦ ἐκείνου. μεταξὺ δὲ κτύπος [m] ἵππων καὶ ὄχλος πολλῶν αὐτοὺς ἐπέστρεψεν. ἦσαν δ' οἱ τοῦ βασιλέως παῖδες, οἱ διαφυγόντες ἀπὸ τῆς ἐπιβάσεως. ὑπαντᾷ δ' αὐτοῖς ὁ πατὴρ θρηνοῦσι λυπούμενος, καὶ [n] παρ' ἐλπίδα ὁρῶν εἰς [o] ἡκηκοὼς μικρὸν ἔμπροσθεν [p] ἀπολωλότας. ἐπὶ δὲ πάντων δάκρυα καὶ γόος· τὸν μὲν ὡς ἐπ' ἀδελφῷ πεπολιτηκότι, τοῦ βασιλέως δ' ὡς ὅτι παιδὶ κατεσφαγμένῳ. Φεύγει δ' Αβεσάλωμος εἰς [q] Γεσσύραν πρὸς τὸν πάππον τὸν πρὸς μητρὸς, διατρίβων τοῦ ἐκεῖ χώρας· καὶ τρισὶν ὅλοις ἔτεσι παρ' αὐτῷ καταμένει.

δ'. Τῶ δὲ Δαυὶδ προαίρησιν ἔχοντι ἐπὶ τὸν Αβεσάλωμον πέμπειν, οὐκ ἐπὶ τιμωρίᾳ καταλυόμενον, ἀλλ' ὅπως εἴη σὺν αὐτῷ. καὶ γὰρ τὸ τοῦ ὀργῆς ὑπὸ τοῦ χρόνου λελωφήκει· πρὸς τοῦτο μᾶλλον αὐτὸν Ιώαβος ὁ ἀρχιστράτηγος παρώρμησε. γυναῖόν γάρ τι τῶν ἡλικίαν ἤδη προβεβηκὸς ἐπίησεν αὐτῷ προσελθεῖν ἐν σχήματι πενθίμῳ. "[r] παίδων ἐπὶ τοῦ ἀρχαιοτάτου αὐτῆς [s] διενεχθέντων, "καὶ πρὸς φιλονεικίαν τραπέντων, ἀδενὸς δὲ καταπαύσοντος "δυναμένου [t] φανέντος, ἔλεγεν ὑπὸ θατέρου τὸ ἕτερον "τεθνήξεσθαι ἀποθανεῖν· ἠξίου τε, τοῦ συγγνῶναι ἐπὶ τοῦ ἀνη- "ρηκότι ἀρμηκότων καὶ ζητουμένων αὐτὸν ἀνελεῖν, χα- "ρίσασθαι τῶν σωτηρίαν [v] αὐτῇ τοῦ παιδὸς, καὶ μὴ [x] τοὺς "ὑπολοίπους τοῦ [y] γηροκομίας αὐτῶν ἐλπίδας προσαφαι- "ρεθῆναι· τοῦτο δ' αὐτῇ κωλύσαντα τοὺς βουλομένους ἀπο- "κτεῖναι τοῦ υἱὸν αὐτῆς παρέξειν. ὃ γὰρ ἐφέξειν ἐκείνους ἄλ- "λῳ τινὶ τοῦ ἀσεβοῦς ἢ τῷ παρ' αὐτοῦ φόβῳ". Ὡς δὲ [z] συγκαταινέσαντος οἷς τὸ γυναῖον [a] ἱκέτευσεν, [b] ὑπολαβὸν πάλιν πρὸς τὸν βασιλέα, "[c] χάριν μὲν, εἶπεν, οἶδά "σοι τῇ χρηστότητι [d] κατοικτίραντος μου τὸ γῆρας καὶ τοῦ "παιδὸς μικρὸν ἀπαίδευτον· ἀλλ' ἵνα βέβαια τὰ παρὰ σοῦ "σῆς μοι [e] εἴη φιλανθρωπίας, τῷ σοὶ παιδὶ πρῶτον

3. Ut vero perpetratum eſt quod mandaverat, terror gravis & perturbatio fratres occupat: & ſibi quiſque metuens, equis ſubito conſcenſis curſu ad patrem ferebantur. At quidam, cum illos præveniſſet, omnes ab Abeſalomo interfectos eſſe patri *illorum* nunciavit. Ille autem, quaſi ob filios qui tot ſimul perierunt, idque fratris ſcelere, dolore correptus, eoque ex illo qui cædis auctor viſus eſt exacerbato, nec cauſam requirebat, nec minimum cunctabatur ut aliquid præterea audiret, ſicuti par erat, malo nunciato adeo atroci & ob magnitudinem ſuperante fidem; ſed cum veſtimenta laceraſſet ſeque in terram proſtraviſſet, procumbebat filios ad unum omnes luctu proſequens, & quos peremptos acceperat, & ipſum interfectorem. Jonathas vero, Samæ fratris ipſius filius, orabat ut parcius lugeret & de aliis quidem ne ſibi perſuaderet eos mortem obiiſſe, nihil enim cauſæ eſſe quod ita ſuſpicaretur: ſed de Amnone inquiſitionem faciendam eſſe dicebat. nam veriſimile Abeſalomum ob injuriam Thamaræ factam ipſum interficere auſum eſſe. Interea vero ſonitus equorum & venientium turba illos *in ſe* convertit. Erant autem regis filii qui è convivio effugerant. atque ipſis pater flentibus occurrit mœrens, etiam cum præter ſpem videret quos paulo ante exſtinctos eſſe audiverat. Omnes itaque lachrymas effundebant & gemitus, illi quidem pro mortuo fratre, rex vero pro filio interempto. At Abeſalomus in Geſuram ad avum maternum confugit, iſtius loci dynaſtam: & apud illum toto triennio commoratur.

Davidi, ex filiorum morte ei nunciata perturbato, conſilium dat Jonathas. 2 *Regum*, c. 13.

In Geſuram fuga ſe recipit Abeſalomus. 2 *Regum*, c. 13.

4. Cum autem Davidi in mentem veniſſet ad filium Abeſalomum mittere, non ut ſupplicium lueret venturum, ſed ut una ſecum eſſet: (jam enim tempore ſedata erat ira) ipſum eò *ſatis propenſum* Joabus imperator acrius incitavit. Nam fecit ut muliercula quædam, ætate jam provecta, ſumpto lugubri veſtitu regem adiret. "Orto ruri inter fi- "lios ſuos diſſidio, eoque in rixam erumpente, cum "nemo eſſet qui litem dirimeret, ajebat alterum "ab altero ictum occubuiſſe: atque obſecrabat, "eo quod cognati in interfectorem impetum fece- "rint, ejuſque cædem expetant, ut filii ſalutem "ſibi concederet, nec reliquam ſenectutis ſuæ cu- "randæ ſpem ſibi auferri pateretur; ſed precibus "ſuis indulgeret, ipſos reprimendo qui filium ſuum "ad necem poſcunt. illos enim nulla re niſi i- "pſius metu à propoſito averti poſſe". Cum autem ille mulierculæ poſtulatis annuiſſet: tum illa regem excipiens dicebat, "tuæ quidem benigni- "tati gratias ago, qui meam ſenectutem & pæne "dixeram orbitatem miſeratus es: ſed ut rata ha- "beantur quæ pro tua humanitate mihi pollicitus "es, tuum ipſius filium prius in gratiam recipe & "ab ira in illum deſiſte, alioqui quomodo poſſem "mi-

Joabi ſtratagema de revocando Abeſalomo. 2 *Regum*, c. 14.

d Ιπποις ἐφέροντο] Τοῖς ἵπποις *Big. Samb.* & *Vat.*

e Προσήγγειλεν.] Ita cum *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* προσήγγελεν.

f Καὶ τῷ κτεῖναι δοκοῦντι γινομένης] Ita locum conſtituere viſum eſt ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* quibus ex parte conſentiunt & *alii.* nam τῷ κτεῖναι δοκοῦντι δυσαμένης habet *Vat.* atque *Epiphanius* vertit, *triſtitia, quæ eum uſque ad mortem ferre videretur, amara nimis invaſit* &c. Si quis hic πικροτέρας malit, per me licet.

g Συναρπαγεὶς ὑπὸ τοῦ πάθους,] Id eſt: *ablatus affectu.* COCC.

h Σαμαᾶς] Σαμαὰ LXXII. Apud *Epiphanium* varie *Samma*, & *Samaa*, & *Semmaa*, & *Samatha.*

i Ιωνάθης,] Ιωναΐμος *Vat.* forſan pro Ιωνάδαβος. quo modo legendum juxta *Vet. Interpr.* & LXX. Vide ſup. in initio hujus Cap.

k Καὶ μὲν περὶ τῶν ἄλλων] Sic *MSS.* καὶ μὲν περὶ ἀλλων in *Editis.*

l Περὶ δ' Αμνῶνος] Iterum ex *MSS.* περὶ Αμνῶνος δ' ἐξετάζειν in *Editis.*

m Προσιόντων] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* προϊόντων in *Editis.*

n Παρ' ἐλπίδα] Παρ' ἐλπίδας *Big. Samb.* & *Vat.*

o Ηκηκοὼς μικρὸν] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ἤκουε *Vat.* ἀκηκοὼς in *Editis.*

p Απολωλότας.] Amplius aliquid in ſuo codice habuiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *His lugentibus triſtis pater occurrit, & præter ſpem videns quos ante paululum periiſſe crediderat, amplexatus eſt eos.*

q Γεσσύραν] Γεθσύραν *Big. Samb.* & *Vat.* Γισύρα *aliis.* apud *Epiphanium* habemus *Geſſur.* in *S. Literis* Γεδσὺρ & *Gheſur.*

r Παίδων] Ως παίδων *Big. Samb.* & *Vat.*

s Διενεχθέντων,] Ita cum *MSS.* διενεχθέντων in *Editis.* αὐτῇ δύο ὄντων legiſſe videntur *Epiphanius* & *Zonaras.* Eſt qui malit αὐτοῖς διενεχθέντων. Sed faciunt pro αὐτῇ quæ nobis dat *Cl. Perizonius* in *Indice* Gr. ad *Ælianum*, voce *Dativi* &c.

t Φανέντος,] Παραφανέντος in *iiſdem.*

v Αὐτῇ δὲ παιδὸς,] Ita in quinque *MSS.* αὐτῆς in *Editis.*

x Τοὺς ὑπολοίπους] Τοὺς ἔτι λοιπὰς *Vat.*

y Γηροκομίας] Γηρωκομίας *Samb. Vat.* & *Baſ.*

z Συγκαταινέσαντος] Συγκαταδέσαντος *Big.* (& *Coll. Voſſ.*) eodem plane ſenſu.

a Ικέτευσεν,] Ικέτευεν *Vat.*

b Υπολαβὸν πάλιν] Υπολαβὼν *Big. Hen.* & *Busb.*

c Χάριν μὲν,] Ita cum *Ed. Gen.* χάριν μὲν εἶπεν οἶδα *Baſ.* χάριν μὲν εἶπεν ἤδη *Samb. Busb.* & *Hen.* ὡς τὸ βασιλέα εἶπε χάριν μὲν ἤδη σοῦ τῇ *Vat.* & *Big.*

d Κατοικτίραντος] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Hen.* & *Busb.* κατοικτείραντί μου in *Editis* & *Vat.*

e Εἴη φιλανθρωπίας,] Sic quinque *MSS.* in *Editis* ἡ.

"mihi perſuaſum habere te vere hanc mihi gra-
"tiam feciſſe, cum tibi ipſi ob ſimilem injuriam
"filius tuus adhuc inviſus ſit. quin & inſipientis
"eſſe, cum unus præter voluntatem ceciderit, vel-
"le ut alter etiam ad eum abeat". Tum regi ſuboluit, hoc commentum eſſe à Joabo ejuſque in Abeſalomum ſtudio: ac poſtquam anicula interrogata rem ita ſe habere comperuit, & ad Joabum accitum dicebat ſe aſſequutum eſſe quod in animo erat, juſſitque ut Abeſalomum reduceret. non enim ſe amplius illi ſuccenſere, ſed jam iram & indignationem miſſam feciſſe. Ille vero, adorato rege, verbiſque ejus lubenti animo acceptis, è veſtigio Geſuram properavit, & aſſumptum ſecum Abeſalomum Hieroſolyma reduxit.

Abeſalomus revocatur. 2 Regum, c. 14.

ς. Rex autem, ut audierat filium adventare, ante præmiſit ad eum juſſitque domum ſuam concedere; nondum enim ita ſe affectum, ut reverſum videre ſtatim ſuſtineat. Atque ille quidem, cum ita pater ei imperaſſet, illius conſpectum non ſubiit, domique ſe continebat, iſtis officiis contentus quibus eum ſui proſequebantur. nec tamen aliquid ejus pulchritudini deceſſit, vel propter mœrorem, vel quod ejuſmodi illi non adhibita fuerit cura quæ regis filio convenit: ſed adhuc eminebat omneſque præcellebat ſpecie ac proceritate corporis, & vel eos ſuperabat qui multis in deliciis vitam agerent. At tam denſa ei erat cæſaries, ut vix intra octo dies detonderetur, ſiclos ducentos appendens. iſti autem quinque minas conficiunt. Hieroſolymis certe biennium commoratus eſt, trium quidem filiorum pater factus, unius vero filiæ, forma præſtantiſſimæ, quam Roboamus Solomonis filius *in uxorem* accipit: & ex ea natus eſt puerulus nomine Abias. Deinde Abeſalomus, nunciis ad Joabum miſſis, ipſum orabat ut patrem ſibi prorſus placaret, & precibus contenderet, ut ipſi daretur in conſpectum ejus venire & cum eo colloqui. Cum autem Joabus *hoc facere* negligeret, quibuſdam de ſuis ſubmiſſis, agrum *ejus* ſuo adſitum incendit. Tum is, cognito facinore, ad Abeſalomum veniebat, ipſum accuſans & cur ita fecerit percontans. Ille vero dicebat, "hoc ſtratagema excogi-
"tavi, quod te ad nos poſſet adducere, mandata
"quæ tibi de patre mihi conciliando dedi minus
"curantem. ideoque te præſentem oro obteſtorque,
"ut mihi placatum reddas genitorem: quòd ego
"me exiſtimem pejus habitum iri poſt reditum
"quam in exſilio, ſi pater in ira permaneat".
Ejus pulchritudo & cæſaries. 2 Regum, c. 14.

Abeſalomi ſtratagema ut ſemet Joabo in memoriam revocaret. 2 Regum, c. 14.

Joabi beneficio ad patrem admittitur. 2 Regum, c. 14.

Tum Joabus *his* perſuaſus & neceſſitatem *quæ premebatur* miſeratus, pro eo cum rege interceſſit: & ſuis de filio *Abeſalomo* ſermonibus fecit ut ita animo afficeretur rex, ut confeſtim eum ad ſe evocaret. Cumque ille humi procidiſſet, & peccatorum veniam imploraſſet, *eum* & *manu* tollit *rex* & anteactorum oblivionem ei pollicetur.

"καπελλάγηθι, καὶ τῷ πρὸς αὐτὸν ὀργῷ ἄφες. πῶς γὰρ
"ἂν πιθοίμην ἐμοί σε τοιοῦτῳ ἀληθῶς δεδωκέναι τὴν χά-
"ριν, αὐτὸς σὺ μέχρι νῦν ἐφ' ὁμοίοις ἀπεχθανομένῳ
"τῷ παιδί. [f] ἀνεκτὸν δ' ἂν εἶναι προσθεῖναι τῷ [g] δο-
"γμάτῳ [g] δοτοθανούσῃ ἕτερον ἐκγόνου". [h] σωίησι δὲ ὁ
βασιλεὺς, [i] ὑποβλητὸν ὄσον τὸν [k] σκῆψιν ἐξ Ἰωάβου τὸ
τότε ἀποδῆς· καὶ ἐπιδὴ προσῆλθε τὸ πρεσβυτικὸν πυθόμενον ὅ-
τως ἔχον παλιθῆς ἔμαθε, [l] προσκαλεσάμενον Ἰώαβον, ἐπι-
τυχεῖν τε ἃ προκειμένῳ καὶ νῦν ἔφασκε, καὶ τὸν Ἀβεσάλωμον
ἄγειν ἐκέλευσεν. ὁ δὲ ἐπὶ χαλεπῶς ἔχειν πρὸς αὐτὸν, ἀλλ'
ἤδη τοῦ ὀργοῦ τὸ θυμὸν [m] ἀφεικέναι. ὁ δὲ, προσκυνήσας τὸν
βασιλέα τοὺς λόγους ἀποδεξάμενον, ἐξώρμησεν εἰς τὴν
[n] Γεσσύρου προσαυτίκα· καὶ τὸν Ἀβεσάλωμον προσλαβὼν, ἦ-
κεν εἰς Ἱεροσόλυμα.

ε'. Προέπεμψε δ' ἔμπροσθεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν
υἱὸν ὡς ἥκουσε προσαγόμενον, καὶ πρὸς ° ἑαυτὸν ἐκέ-
λευσε χωρεῖν· ὅπως γὰρ ἔτως ἔχειν ὡς' οἴδης ἰδεῖν
καπλήττεται. καὶ ὁ μὲν, τοῦτο δὲ πατρὸς κελεύσαν-
τος, ἐξέκλινε τὴν ὄψιν αὐτοῦ, καὶ διετέλει τῆς
προσηκούσης τῶν οἰκείων θεραπείας τυγχάνων. οὐκ ἐπε-
βεβλαπτο δ' εἰς τὸ κάλλος ὑπό τε τῆς λύπης καὶ
τοῦ μὴ τυγχάνειν τῆς προσηκούσης ἐπιμελείας ὑπὸ
βασιλέως· ἀλλ' ἔτι ἐξῆκε καὶ διέπρεπε [p] πάντας
τῶτε εἴδει καὶ τῷ μεγέθει δὲ σώματος, καὶ τὸν ὁ πο-
λλῇ τρυφῇ διαιτώμενον ὑπερέβαλλε. τοσοῦτο μέντοιγε
ἦν τὸ βάθος τῆς κόμης αὐτοῦ, ὡς μόλις [q] αὐτὴν ἡμέραις
δυσὶ κειρέμεν ἑκτῷ, σταθμὸν ἕλκουσαν σίκλους διακοσίους,
ἔστι δὲ εἰσὶ πέντε μναῖ. διέτριψε μέντοι ἐν τοῖς Ἱεροσο-
λύμοις ἔτη δύο, τριῶν μὲν ἀῤῥένων παῖδα γιόμενον,
μιᾶς δὲ θυγατρὸς, τὴν μορφὴν ἀρίστης, ἣν ὁ Σολο-
μῶνος υἱὸς Ῥοβόαμος ὕστερον λαμβάνει· καὶ γίνεται
παιδίον ἐξ αὐτῆς, Ἀβίας ὄνομα. [r] πέμψας δὲ ὁ Ἀβε-
σάλωμος πρὸς Ἰώαβον, ἐδεῖτο αὐτοῦ τελέως καταπρᾳΰ-
ναι τὸ πικρὸν, καὶ δεηθῆναι ὅπως αὐτῷ συγχωρήσῃ πρὸς
αὐτὸν ἐλθόντι θεάσασθαί τε καὶ προσφωνεῖν. καταμελήσαν-
τος δὲ Ἰωάβου, τῶν ἰδίων τινὰς δοτοστόλους τὸν ὁμοῤῥίζιον
αὐτοῦ χώραν ἐπυρπόλησεν. ὁ δὲ, τὸ πραχθὲν μαθὼν, ἦ-
κε πρὸς τὸν Ἀβεσάλωμον, ἐγκαλῶν τε αὐτῷ καὶ τὸν αἴ-
τιον [s] πυθόμενος. ὁ δὲ "στρατήγημα τοῦτ', εἶπεν, ἦν
"ἀγαγεῖν σε πρὸς ἡμᾶς δυνάμενον ἀμελοῦντα τῶν ἐντο-
"λῶν, ἃς ἵνα μοι τὸν πατέρα διαλλάξῃς ἐπεμήκυνα. καὶ
"δὴ δέομαί σε παρόντος, ἡμερῶσαί μοι τὸν χαλεπω-
"τατον· ὡς ἔγωγε δεινοτέραν τὴν φυγῆς κρίνω τὴν κάθο-
"δον, ἐπ' ᾗ πικρὸς ὁ ὀργὴ διαμένουσιν". [t] πεισθεὶς
δὲ ὁ Ἰώαβος, καὶ τῷ ἀναγκαίῳ αὐτοῦ [v] καταικτείρας,
ἐμεσίτευσε πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ διαλεχθεὶς περὶ τοῦ παι-
δὸς, ἔτως αὐτὸν ἤδεως διατίθησιν, [x] ὥστε δίκαιος καλέ-
σαι πρὸς αὐτόν. ὃν ὁ ῥίψαντος αὐτὸν ὅπλ' ὃν ἐδάφους καὶ
συγγνώμην αἰτουμένου τὰ ἡμαρτημένων, ἀνίησί τε καὶ τὰ
γεγονότων ἀμνησίαν ἐπαγγέλλεται.

f Ἀποθανόντι δ' ἂν] Τελέως δ' ἀποῖτον εἶναι *Vat.* τελέως δ' ἂν ἀνήκτον εἶναι *Big.* & *Samb.*

g Ἀποθανόντι] Ἀποθανόντος σε ἀρᾷ ἄλλον *Vat.* ἀποθανόντος τοῦ ἀρᾷ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* Locum interpretatur *Epiphanius* hoc modo, *Fœdum namque eſt, ut, cum filius unus contra voluntatem patris mortuus ſit, ſponte huic caſui apponatur & alius.*

h Σωίησι] Ita in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* σωιεὶς in *Editis.*

i Ὑποβλητὸν] Ὑποβλητέον *Vat.*

k Σκῆψιν] Σκέψιν in *Editis.* nec aliter legiſſe videtur *Vet. Interpr.* Sed cum *MSS.* maluimus σκῆψιν. *commentum* aut *tentamentum*, ut apud *Herodianum* interpretatur *Politianus.*

l Προσκαλεσάμενον Ἰώαβον,] Προσκαλεσάμενον τὸν Ἰώαβον *Vat.*

m Ἀφεικέναι.] Ita *Big.* & *Samb.* ἀφεῖναι *Vat.* ἀφηκέναι in *Editis.*

n Γεσσύρου] Ex *Samb.* & *Vat.* Γεσσοῦρ *Baſ.* & *G.* Γεθσοῦρ *Big.* Vide p. 385. §. 3. in fine.

o Ἑαυτὸν] Ita cum *Big.* *Samb.* & *Vat.* adſentiente *Epiphanio*, qui vertit, *& præcepit ut ad domum propriam remearet.* καὶ πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσε μὴ χωρεῖν in *Editis.*

p Πάντας τῶτε εἴδει] Ita *MSS.* πᾶν τὸ εἶδος καὶ τῷ μ. in *Editis.*

q Αὐτὴν ἡμέραις] Sic *MSS.* (*Coccejus*) & *Vet. Interpr.* αὐτοῦ in *Editis.* De tonſura comæ *Abſalomi* mira adeo narrat *Joſephus*, ut non dubitem quin inciderit in corruptum codicem verſionis τὸ ϛ'. Adi *Rainoldum* in *Prælect.* LXV. de *Libris Apocr.* p. 729. *Salmaſii* Epiſt. ad *Colvium*, p. 43. & *J. Clericum* ad 2 *Sam.* c. 14. De pondere ejus capillitii videſis *Salmaſium* in Epiſtola jam citata p. 38. & 42. & *Waſerum* de *Antiquis nummis Hebræorum*, l. 2. c. 9.

r Πέμψας δὲ] Πέμψας δ' αὐτὸς Α℧. *Samb.* & *Vat.*

s Πυθόμενος.] Πυθομένου in quatuor *MSS.*

t Πεισθεὶς δὲ] Πεισθεὶς ὁ ὁ Ἰώαβος *Samb.* πεισθεὶς δ' Ἰώαβος *Vat.*

v Κατοικτείρας,] Ita cum *Cod. Vat.* in *cæteris* κατοικτειρέσας.

x Ὥστε δίκαιος] Sic *Vat.* ὡς in *reliquis.*

ΚΕΦ. Θ'.

Περὶ τῆς κατὰ τὸν Δαυίδου ἀναστάσεως τοῦ Ἀβεσαλώμου, καὶ περὶ Ἀχιτοφέλου τοῦ Χωσὶ, καὶ περὶ Σιβᾶ τοῦ Σιμεεί· καὶ ὅπως ὁ Ἀχιτόφελος ἑαυτὸν ἐπήγξατο.

Ὁ δὲ Ἀβεσάλωμος, πιστῶν αὐτῷ τῶν τοῦ βασιλέως ἀποδάντων, πολλοὺς μὲν ἵππους, ἐν ὀλίγῳ πάνυ χρόνῳ, πολλὰ δὲ ἅρματα [z] ἐκέκτητο· καὶ ὁπλοφόροι περὶ αὐτὸν ἦσαν πεντήκοντα. [a] καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὄρθριος πρὸς τὰ βασίλεια παρεγίνετο, καὶ τοῖς ἐπὶ τὰς κρίσεις ἥκουσι καὶ ἐλαττόμενοις πρὸς ἡδονὴν ὁμιλῶν, [b] ὡς μὴ συμβούλους ἀγαθοὺς εἶναι τῷ πατρὶ, [c] τάχα δ' αὐτῶν καὶ ἀδίκως ἐπαικότων περὶ τὴν κρίσιν, εὔνοιαν αὑτῷ [d] πρὸς πάντων [e] κατεσκεύαζε. λέγων ὡς αὐτὸς ἂν εἰ ταύτην εἶχε τὴν ἐξουσίαν πολλοῖς αὐτοῖς ἐβεβαίωσεν δίκαια. τούτοις [f] δημαγωγήσας τὸ πλῆθος, ὡς βεβαίαν ἔχειν ἤδη τὴν πρὸς τῶν ὅλων εὔνοιαν ἐνόμιζε, μετὰ δὲ τὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καταλλαγὴν τεττάρων ἐτῶν ἤδη [g] διεληλυθότων, ἐδεῖτο προσελθὼν, εἰς Χεβρῶνα συγχωρῆσαι πορευθέντι θυσίαν ἀποδοῦναι τῷ Θεῷ. φεύγοντα γὰρ [h] τοῦτο εὐξαμένου. τοῦ δὲ Δαυίδου τὴν αἴτησιν ἀφέντος, πορεύεται. καὶ πολὺς ἐπισπόρρωσεν ὄχλος, ἐπὶ πολὺν αὐτοῦ ἀφεστήμψαντος.

β'. Παρῆν δὲ καὶ ὁ Δαυίδου σύμβουλος ὁ [i] Γελμωναῖος Ἀχιτόφελος, καὶ ἀφανεῖς τινες ἐξ αὐτῶν [k] Ἱεροσολυμιτῶν, οὐκ εἰδότες μὲν τὴν ἐπιχείρησιν, ὡς δ' ἐπὶ θυσίαν μεταπεμπόμενοι. καὶ βασιλεὺς ὑπὸ πάντων [l] ἀποδεικνυται, τὴν γνώμην στρατηγήσας. ὡς δ' [m] ἀπηγγέλθη ταῦτα Δαυίδῃ, καὶ παρ' ἐλπίδας αὐτῷ τὰ πρὸς τὸν παῖδα ἠκούσθη, δείσας ἅμα καὶ τὴν ἀσέβειαν [n] καὶ τόλμης αὐτὸν, θαυμάσας δ' ὅτι μηδὲ τῶν ἐπὶ τοῖς ἡμαρτημένοις συγγνώμης ἐμνημόνευσεν, ἀλλ' ἐκείνων πολὺ χείροσι καὶ ἀθεμιτωτέροις [o] ἐπεβάλετο, βασιλείαν πρῶτον μὲν [p] ὑπὸ τοῦ Θεοῦ [q] δεδομένην, δεύτερον δ' ἐπ' ἀφαιρέσει τοῦ γεγεννηκότος, ἔγνω φεύγειν [r] εἰς τὰ πέραν τοῦ Ἰορδάνου· καὶ συγκαλέσας τῶν φίλων τοὺς ἀπιστοτάτους, καὶ περὶ τῆς τοῦ παιδὸς ἀπονοίας κοινολογησάμενος αὐτοῖς, καὶ περὶ πάντων ἐπιτρέψας κρίσει τῷ Θεῷ, καταλιπὼν τὰ βασίλεια φυλάττειν δέκα παλλακίσιν, ἀπῆρεν ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων, τοῦ τε ἄλλου πλήθους προθύμως αὐτῷ συνεξορμήσαντος, καὶ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν, οἳ καὶ τῆς πρώτης αὐτῷ φυγῆς συνεπόμενοι ἔτυχον Σάδωκος. [s] τὸν δ' Ἀβιάθαρον καὶ Σάδωκον τοὺς ἀρχιερέας, συναπάρειν αὐτῷ διεγνωκότας, [t] καὶ Λευίτας ἅπαντας μετὰ τῆς κιβωτοῦ, μένειν ἔπεισεν, [v] ὡς τοῦ Θεοῦ εἰ μὴ μεταπεμπομένης αὐτὸν [x] ῥυσομένου. ἐπετέλατο δ' ἕκαστα τῶν γινομένων λάθρᾳ [y] διαγγέλλειν αὐτῷ. πιστὸς δ' ἦν πρὸς πάντα διά-

CAP. IX.

De insurrectione Abesalomi contra Davidem, deque Achitophelo & Chusi, & de Siba & Simei: utque Achitophelus semet suspendebat.

Abesalomus autem, ista à rege ex animi sententia assequutus, brevi admodum tempore & magnum equitatum & multos currus sibi comparavit, & satellitium armatorum quinquaginta: atque in singulos dies mane ad regiam adibat: & cum iis, qui ad jus petendum veniebant & causa cadebant, ad voluptatem sermonem conferens, quasi ita cum illis actum esset, quod patri non adsint periti consiliarii, aut forsan ipsi in judicio ferendo in iniquam lapsi fuerint sententiam, ab omnibus sibi benevolentiam conciliabat; *præterea* dicens, ipsum, si ea sibi data esset potestas, jus illis multa cum æquitate redditurum. His *artibus* cum populum sibi obsequentem haberet, adeo ut multitudinis benevolentiam sibi firmam esse existimaret, quatuor vero annis, ex quo cum patre in gratiam rediit, præteritis, *ipsum supplex* accedens orabat, ut sibi permitteret ire Chebronem ad victimam Deo mactandam. nam dum exsul esset votum nuncupaverat. Davide autem *ejus* petitioni concedente, *eo loci* proficiscitur: & cum ad multos hinc inde misissет, ad illum ingens hominum vis confluxit.

Abesalomus multitudinis animos sibi conciliat. 2 *Regum*, c. 15.

Chebronem proficiscitur. 2 *Regum*, c. 15.

2. Inter cæteros aderat Davidis consiliarius Achitophelus Gelmonæus, & ducenti viri ex ipsis Hierosolymis, totius quidem negotii ignari, sed quasi ad sacra facienda accersiti. atque rex ab omnibus declaratur, stratagemate ut hoc fieret adhibito. Postquam vero hæc Davidi nunciabantur, ipsique inopinato audita erant quæ filius patraverat, veritus ipsum propter audaciam pariter ac impietatem, miratusque quod veniæ peccatis datæ non meminerit, sed ad alia illis multo pejora & iniquiora animum adjecerit, primum quidem ut regnum à Deo donatum sibi eriperet, dein vero ut genitori vitam auferret, in loca trans Jordanem fugere decrevit: convocatisque amicis sui studiosissimis, & consiliis cum iis de filii *sui* insolentia communicatis, atque omnibus Dei judicio commissis, ab Hierosolymis, regiæ domus custodia decem concubinis relicta, discessit, cum alia multitudine alacriter cum eo *urbem* egressa, tum illa sexcentorum cohorte qui prioris ipsius Saulo vivente fugæ comites fuerant. Abiatharo vero & Sadoco pontificibus, quibus una cum Levitis omnibus arcam gestantibus in animo erat eum comitari, ut manerent persuasit, quod Deus ipsum ea non circumlata liberaturus esset. Illis autem mandavit, ut de rebus gestis singulis ipsum clam certiorem facerent. ministrosque sibi in urbe fideles habuit *pontificum* filios, Sadoci quidem Achimam, Jonatham

Achitophelus inter conjuratos apud Abesalomum. 2 *Regum*, c. 15.

Jubet Davides pontificibus ut in urbem redeant. 2 *Regum*, c. 15.

γ Παρὰ τοῦ βασιλέως] Παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ βασιλέως *Big.* (& *Voss. Coll.*) παρὰ τοῦ πατρὸς ἀπὸ *Vat.* & *Vet. Interp.*

z Ἐκέκτητο·] Ἐκτήσατο *Vat. Busb.* & *Hen.*

a Καὶ καθ' ἑκάστην] Καὶ deest plerisque *MSS.* & καθ' ἑκάστην ἡμέραν habent *Samb. Vat.* & *Vet. Interp.*

b Ὡς παρὰ] Ὥστε in *Editis*, *Aliisque.*

c Τάχα δ'] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* nisi quod pro ἐπταικότων legisse videatur ἐσκηκότων. τάχα αὐτῶν &c. *Vat.* τάχα δ' αὐτῷ καὶ ἀδίκως ἐπταικότι *Bas.* & *G.*

d Παρὰ πάντων] Παρὰ deest *Big.*

e Κατεσκεύαζε.] Sic cum quatuor *MSS.* & *Vet. Interpr.* κατεσκεύαστο *Vat. Bas.* & *G.*

f Δημαγωγήσας] Δημαγωγῶν *Big.* & *Samb.*

g Διεληλυθότων,] Sic *MSS.* παρεληλυθότων in *Editis.*

h Τοῦτο εὐξαμένου.] Αὐτὸν *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

i Γελμωναῖος Ἀχιτόφελος,] Γωλωναῖος solus *Vat.* Γιλωναῖος juxta *Exemplar Alexandrinum* τῶν ο'. in *Epiphanii* libris varie *Gelmonæus*, & *Galamonæus*, & *Gilonæus.*

k Ἱεροσολυμιτῶν,] Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* Ἱεροσολυμιτῶν in *Editis.*

l Ἀποδεικνυται,] Ἀναδείκνυται *Vat.*

m Ἀπηγγέλθη ταῦτα] Ἀπηγγέλη *Big. Samb.* & *Vat.*

n Καὶ τόλμης αὐτόν,] Τῆς τόλμης αὐτὸν θαυμάσας ὅτι *Big.* (*Cocc.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

o Ἐπεβάλετο,] Ὑπεβάλετο *Big. Samb.* & *Vat.*

p Ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δεδομένην,] Ὑπὸ Θεοῦ *Vat.*

q Δεδομένην,] *Coll. Big.* & *Voss.* ὃ δεδομένην, tanquam ad Abesalomum debeat referri. HAV.

r Εἰς τὰ πέραν] Εἰς τὸ πέραν *Samb. Vat. Hen.* & *Busb.*

s Τὸν δ' Ἀβιάθαρον καὶ Σάδωκον τοὺς ἀρχιερέας,] Conf. sup. cap. 5. §. 4. SPANH.

t Καὶ Λευίτας] Ita distinguo *Epiphanium* sequutus. antea erat, καὶ Λευίτας ἅπαντας, μὴ τὴν κιβωτὸν μένειν &c.

v Ὡς τοῦ Θεοῦ] Ὅπως τοῦ Θ. *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

x Ῥυσομένου.] Ita *Samb.* & *Vat.* quo modo legendum esse voluit *Schotanus.* in *ceteris* ῥυσαμένου.

y Διαγγέλλειν] Διασέλλειν *solus Vat.*

tham vero Abiathari. Ethi quoque Gitthæus cum eo profectus est, etiam præter Davidis voluntatem: nam ipsi ut *domi* maneret persuadere conabatur. & ex hoc ipso conspectior erat ejus in illum benevolentia. Cum autem Davides per clivum Olivarum nudis pedibus ascenderet, & * omnes qui cum eo erant lachrymis indulgerent, nunciatum est Achitophelum esse apud Abesalomum & cum illo sentire. Quæ res audita luctum ei magis intendebat: precibusque Deum implorabat, ut Abesalomi animum ab Achitophelo alienaret. nam verebatur ne contra se ei dando consilia apud ipsum fidem inveniret; cum vir prudens esset, & in dispiciendo quid facto opus sit oculatissimus. Postquam autem in montis jugum pervenerat; urbem respiciebat, & multis cum lachrymis, ac si regno excidisset, Deo preces effundebat. tumque ei obviam factus est vir amicus & fidelis, Chusi nomine. Hunc conspicatus veste lacerata & capite pulvere oppleto, resque mutatas lugentem, solatium ei adhibebat, & obsecrabat ut à mœrore desisteret. postremoque supplex ab ipso petiit, ut ad Abesalomum, simulato ejus partium studio, digressus, & arcana animi ejus exploraret, & Achitopheli consiliis adversaretur. nam si secum pergeret tantum prodesse non posse, quantum *proderit* si ad eum concesserit. Atque ita à Davide persuasus, eo relicto Hierosolyma se contulit. eódemque non multo post venit & Abesalomus.

Davides de Abesalomi consiliis solicitus, Deum, ut successu careant, precatur.

Chusi obtestatur, ut Achitopheli consiliis sese opponat. 2 Regum, c. 15.

3. Cæterum Davidi paululum progresso occurrit Sibas Memphibosthi servus, quem ad prædia procuranda miserat, filio Jonathæ Sauli filii ab ipso donata, agens præ se duos asinos necessariis *ad victum* onustos: ex quibus petiit ut accipere dignaretur, quicquid ipsi suisque opus esset. Cum autem *Davides* ex eo quæreret, ubinam Memphibosthum reliquisset, Hierosolymis, dicebat, spei plenum, fore ut, rebus jam turbatis, ob Sauli meritorum memoriam populi suffragiis rex crearetur. Hanc autem ob rem indignatus, omnia quæ Memphibostho concesserat Sibæ largitur. multo enim justius esse agnovit ut hic quam ille istis frueretur. Et quidem Sibas gaudio exsultabat.

Sibas heri accusati latifundiis potitur. 2 Regum, c. 16.

4. Ubi vero Davides pervenit ad locum Baürin appellatum, supervenit cognatus Sauli, nomine quidem Simei, Geræ vero filius, & lapidibus eum impetebat & convicia jaciebat. Cum vero amici regem circumstarent & protegerent, eo magis maledicendo procedebat, sanguinarium atque malorum auctorem vocitans. quin & ex regione ut impurus & exsecrandus excederet jubebat: Deoque se gratias habere fatebatur, qui eum regno exuerat, & per proprium filium pœnas ab eo exegerat peccatorum quæ in dominum suum commiserat. Cum autem omnes ira in ipsum concitarentur, &

Semei maledicit Davidi. 2 Regum, c. 16.

κόνυς, παῖδας [z] Αχιμὰν μὲν Σαδώκυ, Ιωνάθλω δ' Αβιαθάρου. [a] Εθὶ δ' ὁ Γιτθαῖος συνεξώρμησεν αὐτῷ, βιασάμενος [b] τὴν Δαυίδυ βούλησιν· μένειν γὰρ αὐτὸν ἀνέπειθεν. καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον εὔνυς αὐτῷ κατεφάνη. ἀναβαίνοντος δ' αὐτοῦ διὰ τῆς Ελαιῶνος ὄρους γυμνοῖς τοῖς ποσὶ, καὶ πάντων συν αὐτῷ δακρυόντων, ἀγγέλλεται καὶ ὁ Αχιτόφελος [c] συνὼν τῷ Αβεσαλώμῳ, καὶ τὰ τούτῳ φρονῶν. ἐπτοήθη δ' αὐτοῦ τὸ λυπηρὸν, τοῦτο ἀκυρωθῆναι· καὶ τὸν Θεὸν ἐπικαλεῖται δεόμενος ἀπολλοτριῶσαι τοῦ Αβεσαλώμου διάνοιαν τῆς πρὸς τὸν Αχιτόφελον. εἰδυῖα γὰρ μὴ πίστιν σωμβουλεύσαι πείσειν αὐτὸν, ἀνὴρ ὢν [d] φρενήρης καὶ συνιδεῖν τὸ λυσιτελὲς ὀξύτατος. γινόμενος δὲ ὑπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους, ἀπεστράπτο τὴν πόλιν, καὶ μετὰ πολλῶν δακρύων, ὡς ἂν βασιλείας ἐκπεσὼν, ἠύχετο τῷ Θεῷ. συνήντησε δ' αὐτῷ φίλος ἀνὴρ καὶ βέβαιος [e] Χουσὶ ὄνομα. τοῦτον ὁρῶν τὴν ἐσθῆτα κατερρηγμένον, καὶ τὴν κεφαλὴν σποδοῦ πλήρη, καὶ θρηνοῦντα τὴν μεταβολὴν, παρηγόρει καὶ παύσασθαι τῆς λύπης παρεκάλει· καὶ πάλιν ἐσπουδάκει σωμβουλεύσων τῷ [f] Αβεσαλώμῳ, ὡς τὰ ἐκείνου φρονοῦντα, τά τε λοιπὰ φ διανοίας αὐτοῦ κολακεύων, καὶ τὴν Αχιτοφέλου συμβουλίαν ἀνατρέψαι. ἐβούλετο γὰρ ὠφελήσαι [g] αὐτῷ συνεχόμενον, ὅτου παρ' ἐκείνου ἠφίετο καὶ ὁ μὲν πόθεις τῷ Δαυίδῃ, καταλιπὼν αὐτὸν, ἦκεν εἰς Ιερουσάλυμα. ἀφικνεῖται δ' εἰς αὐτὸ μετ' ὀλίγυ καὶ Αβεσαλώμος.

γ'. Ολίγον δ' τῷ Δαυίδῃ προελθόντι Σιβᾶς ὁ τοῦ Μεμφιβόσθυ δοῦλος συνέλυτησεν, ὃν προνοησόμενον ἀπεστάλκει τῶν κτήσεων, [h] ὡς δεδώρηται τῷ Ιωνάθυ τοῦ Σαούλ παιδὸς ὑμῶ, μυρίους [i] ζεύγυς ὄνων [k] καταπεφορτισμένους τοῖς ἐπιτηδείοις, ἐξ ὧν ἐπέλθυσι λαμβάνειν ὧν αὐτὸς τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ δέοιντο. [l] πυθομένου δ', πῶ καταλέλοιπε τὸν Μεμφίβοσθον, ἐν Ιερουσάλυμοις ἔλεγε, προσδοκῶντα χειροτονηθήσεσθαι βασιλέα διὰ τὴν [m] ὑπάρχυσαν παρ' αὐτῷ, εἰς μνήμην ὧν [n] ἠυεργέτησεν αὐτὸς Σαούλ. ἀγανακτήσας δ' [o] ἐπὶ τούτῳ, πάντ' ὅσα τῷ Μεμφιβόσθυ παρεχώρησε Σιβᾷ χαρίζεται. [p] πολὺ γὰρ δικαιότερον [q] αὐτὸν ἐκείνυ ταῦτ' ἔχειν ἐπίγνωσιν. καὶ ὁ μὲν Σιβᾶς προσκυνήσας ἦν.

δ'. Δαυίδῃ δ' γινομένῳ κατ' [r] Βαυρὴν, τόπον ἔτω καλούμενον, ἐπέρχεται τῶν Σαούλ συγγενὴς ὄνομα [s] Σεμεῖ, υἱὸς δὲ Γηρᾶ, καὶ λίθοις τε [t] ἔβαλεν αὐτὸν, καὶ ἐκακηγόρει. ὠθιζόντων δὲ τὸν φίλων καὶ σκεπόντων, ἔτι [v] μᾶλλον βλασφημῶν διετέλει, μιαιφόνον καὶ πολλῶν δίκην κακῶν ἀποκαλῶν. [x] ἐκέλευε δὲ καὶ τῆς γῆς ὡς ἐναγῆ καὶ ἐπάρατον [y] ἐξιέναι· καὶ τῷ Θεῷ χάριν ἔχειν ὁμολογῶ τὴν βασιλείας [z] αὐτὸν ἀφελομένῳ, καὶ Δαυίδῃ παιδὸς ἰδίυ τὸν ἑτέρου ὄντα ἥμαρτεν εἰς [a] ἑαυτὸν ἀποστῆναι δικαίως [b] αὐτὸν εἰσπραξαμένῳ. πάντων δὲ ἐπ' αὐτὸν ὁρμησάν-

των

z Αχιμὰν] Αχίμαν *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* Αχίμαιον, hic loci. infra tamen passim Αχιμὰν & Αχιμᾶς. Vide p. 393. §. 4.

a Εθὶ δ' ὁ Γιτθαῖος] Εθὶς δ' ὁ Γεθθαῖος *Vat.* in quibusdam *Epiphanii* libris *Ethai Gethæus.*

b Τὴν Δαυίδυ βούλησιν·] Τὴν τ Δ. *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

* *Omnes qui cum eo erant lachrymis indulgerent,*] Al. *omnes pariter ac ipse lachr.*

c Συνὼν τῷ Αβεσαλώμῳ,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* συν τῷ Αβ. in *cæteris.*

d Φρενήρης] Φρενήρη Euripid. Heraclid. v. 151. SPANH.

e Χουσὶ ὄνομα.] Sic *Big. Vat. LXXII.* & *Epiphanius* in melioribus *Codd.* Χουσὶν *Samb.* Χουσὶς in *reliquis.*

f Τὸν Αβεσαλωμον,] Articulus deest *Vat.*

g Αὐτῷ συνεχόμενον,] Ita cum *Big.* & *Samb.* αὐτὸν in *reliquis.*

h Ας δεδώρηται] Ων δεδώρητο solus *Vat.*

i Ζεύγυς ὄνων] Ita *MSS.* ζεύγυ in *Editis.*

k Καταπεφορτισμένους] Ita legere jubet *Coccejus* & adstipulatur *Coll. Big.* Vulgati καταπεφορτισμένων. HAV.

l Πυθομένῳ δ',] Iterum ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* πυθομένου *Editis.*

m Υπάρχυσαν] Sic *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in reliquis ὑπερέχυσαν.

n Ηυεργέτησεν αὐτὸς] Eo modo *Samb.* & *Vat.* διεργέτησεν *Aliis.*

o Επὶ τούτῳ,] Επὶ τούτοις *Vet. Interpr.* & *Zonar.*

p Πολὺ γὰρ δικαιότερον] Sic *Big. Vat.* & *Vet. Interpr.* πολὺ γὰρ δικαιότερον ἐκείνυ ταῦτ' ἔχειν αὐτὸν ἐπίγνωσιν *Samb.* π. γ. δικαιότερον αὐτὸν ὡσ. ν. ἔχειν αὐτὸν ἐπίγνωσιν in *Editis.*

q Αὐτὸν] Delendum. COCC.

r Βαυρὴν, τόπον] Ita cum *Coll. Vat.* Βαυρὲ *Big.* (*Coll. Voss.*) Χώρυον *Samb.* Χωσαμὸν *Bas.* & *G.* in *Epiphanii* libris varie, *Bacoram*, & *Choron*, & *Choran.* Sed *Baburim* habet *P. Comestor* è sacro *volumine.* HUDS. Gen. χώρυμον· *Gelen.* Bachora. SPANH.

s Σεμεῖ,] Sic *Big.* Σεμεῖ μὲν ὄνομα *Samb.* Σεμεΐνης μὲν ὄνομα *Vat.* ὄνομα Σεμεῖ *Bas.* & *G.* absque μέν.

t Εβαλεν αὐτὸν,] Eo modo *Samb.* & *Vat.* ἔβαλεν in *reliquis.*

v Μᾶλλον βλασφημῶν] Ετι μᾶλλον ὁ Σεμεῖ βλασφ. *Big.* ἔτι μ. ὁ Σεμεΐας βλ. *Samb.* ἔτι μ. ὁ Σεμεΐας βλ. *Vat.*

x Εκέλευε δ'] Εκέλευσε *Vat.*

y Εξιέναι·] Sic cum *MSS.* (& *Coccejo*) in *Editis* ἐξιέναι.

z Αὐτὸν ἀφελομένῳ,] Αὐτῷ αὐτὸν *Big.* & *Samb.*

a Εαυτὸν] Ita cum *Vat.* εἰς τὸ αὐτοῦ ὄνομ. *Big.* & *Samb.* εἰς αὐτὸν ὀνομ. *Bas.* & *G.*

b Αὐτὸν εἰσπραξαμένῳ.] Sic *Samb.* & *Vat.* αὐτῷ in *Editis.* deest *Big.*

c Τὸν

νων ὑπ' ὀργῆς, καὶ μάλιστα Ἀβεσσαίου, ἀφεῖρητο βυλομένου [c] τὸν Σεμεεί, Δαυίδης αὐτὸν τὸ ὀργῆς ἐπίσχε. "μὴ "τοῖς παροῦσι κακοῖς ἑτέρων προσεξεργασώμεθα, φησὶ, "κακοτέρων ἀφορμάς. ἃ γὰρ δὴ ὑβριζόντος μοι "τούτου κυνὸς αἰδοῦς τις ἢ φρονῆς [d] ὑπερίσχει. τῷ Θεῷ "γὰρ εἶκεν, ὃν ἔστιν ἐφ' ἡμᾶς ἀπιονοῆσαι. θαυμαστὸν δ' "οὐδὲν ὑπὸ τούτου με ταῦτα παθεῖν, ὅτε γε καὶ παιδὸς "ἀσεβοῦς ἐπιβεβήκαμεν. ἀλλὰ ἴσως τις ἴσως οἰκτος ἡμῖν "ἐκ τοῦ Θεοῦ, καὶ κρατήσομεν τῶν ἐχθρῶν τούτου βλάσφη-"του". [e] ἦκεν οὖν τὴν ὁδὸν, ὁ Φρονπίζων τῷ Σεμεεὶ παρὰ τὸ ἕτερον μέρος τοῦ ὄρους διατρέχοντος τὸ [f] πολλὰ παρηγορούντος. [g] παραβοηθοῦντος δ' ὅτι τὸν Ἰορδάνην, ἀνελαμβανε τοὺς ἰδίους ὑπεσπασμένους.

ε'. Ἀβεσσαλὼμης δὲ καὶ Ἀχιτόφελος ὁ συμβούλος παραγενόμενοι εἰς Ἱεροσόλυμα, σὺν ἅπασι τῷ λαῷ, [h] καὶ Δαυίδου φίλος ἦκε πρὸς αὐτούς· καὶ προσκυνήσας αὐτὸν συνήυχετο τὴν βασιλείαν εἰς αἰῶνα [i] καὶ πάντα παραμεῖναι χρόνον. φήσαντος δ' ἐκείνου πρὸς αὐτόν· "τί "δήποτε, φίλος [k] ἐν τοῖς μάλιστα τὸν πατρὸς αὑτοῦ γε-"γνημένος, [l] καὶ πρὸς ἅπαντα πιστὸς εἶναι δόξας, ὁ "σὸν οὐκ ἐπὶ σοὶ ἔστιν, ἀλλὰ καταλιπὼν ἐκεῖνον [m] με-"τεβαίνεις πρὸς αὐτόν"; δεξιῶς ἀποκρίνεται καὶ σωφρόνως. εἶπε γὰρ, "ἔπεσθαι δεῖν αὐτὸν τῷ Θεῷ, καὶ τῷ "παντὶ πλήθει. τούτων σοὶ μὲν σὺ, δέσποτα, γεγυμνη-"μένων, εἰκότως ἕπομαι πάλαι. τοῦ γὰρ βασιλείαν ἐλα-"βες παρὰ τοῦ Θεοῦ. τοῦ αὐτοῦ μέντοι γε πάντων καὶ εὐ-"νοιαν ἐπιδείξομαι, πιστεύομενος εἶναι φίλος, διὸ οἰ-"ὰ με τῷ πατρί σου παρεσχημένον. ἀγανακτεῖν δ' οὐ-"δὲν [n] προσῆκε τοῖς παροῦσιν. οὐ γὰρ εἰς ἄλλου οἰκίαν ἡ "βασιλεία μετῳκέβηκε· μεμένηκε δ' ὅπου τ' αὐτῆς, ὑοῦ "παραδιδόντος". ταῦτα λέγων, ἔπεισεν· ὕποπτον γὰρ αὐτὸν εἶχε. καὶ καλέσας τὸν Ἀχιτόφελον, συνεβου-λεύετο σφίσι τί δεῖ ποιεῖν. ὁ δὲ παρήνεσε, τῆς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ παλλακαῖς συνελθεῖν. [o] ἐκ τούτου γὰρ εἴσεσθαι "τὸν λαὸν, ἔλεγε, πιστεύσοντα ὡς ἀδιάλλακτός σοι πρὸς "αὐτόν ἐστι, καὶ μὴ πολλῆς [p] συστρατεύσεσθαι προθυμίας "ὅτι τὸν πατέρα· μέχρι γὰρ δεῦρο φανερὸν ἔχθραν ἀ-"ναλαμβάνειν δεδιέναι, προσδοκῶντας ὑμᾶς ὁμονοή-"σειν". πεισθεὶς δὲ τῇ συμβουλίᾳ, κελεύει σκηνὴν αὐτῷ πῆξαι τοὺς οἰκέτας ὑπὲρ τοῦ βασιλείου, τοῦ πλήθους ὁρῶντος· καὶ παρελθὼν, συνέρχεται ταῖς τοῦ πατρὸς παλ-λακαῖς. τοῦτο δ' ἐγένετο κατὰ τὴν Ναθάνου προφητείαν, ὃν τῷ Δαυίδῃ σημήναντα τὴν ἐκ τοῦ παιδὸς ἐπιβουλὴν ὑπέ-θετο προσφιλῆ ὄντα.

ς'. Πεισθεὶς δ' Ἀβεσσάλωμος τὰ προβουλευθέντα αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Ἀχιτοφέλου, δεύτερον αὐτὸν συμβουλεύειν ἠξίου περὶ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς τὸν πατέρα. [q] μυρίους δ' αὐτὸν ὑπολέκτους αἰτήσαντος ἐκείνου, καὶ τὸν πατέρα κτεί-νειν αὐτοῦ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ σώους [r] ἀνάξειν ὑποσχο-μένου, καὶ [s] βεβαίαν τότε τὴν βασιλείαν ἔσεσθαι φή-

præcipue Abeſſæus, cui in animo erat Semei interficere, Davides iraſcentis impetum cohibebat. "Abſit, inquit, ut malis præſentibus novi alicu-"jus motûs occaſionem adjiciamus. nulla enim "reverentia aut cura ducor canis hujus rabie in "me invadentis: ſed cedo Deo, per quem in nos in-"ſanus factus eſt. Nihil vero miri quod hæc ab "eo patiar, quando filium etiam impium exper-"tus fuerim. ſed fortaſſe Deus nobis miſericor-"diam adhibebit, & hoſtes nobis ipſius ex volun-"tate ſuccumbent". Viam itaque pergebat, nihil morans Semei, per alterum montis latus diſcurrentem & fortiter conviciantem. Cum autem veniſſet ad Jordanem, tum ſuos *itinere* defatigatos reficiebat.

ς. At ubi Abeſalomus cum Achitophelo conſiliario, omni *Iſraëlitarum* populo comitante, Hieroſolyma venerat, *inter cæteros* etiam Davidis amicus ipſos adibat; ac, adorato Abeſalomo, precabatur ipſi imperium perpetuum & in omne ævum permanſurum. Cum autem ille ad ipſum dixiſſet: "curnam, cum inter præcipuos patris ipſius amicos fuerit, & in omnibus fidiſſimus eſſe viſus, "non cum illo nunc ſit, ſed eo deſerto ad ipſum "tranſierit"? Scite prudenterque reſpondet. nam dicebat, "illum ſequi oportere Deum & populum "univerſum. Hos itaque cum tibi, domine, adeſſe viderim, ego quoque merito ſequor. à Deo "enim regnum accepiſti. Et quidem eandem fidem & benevolentiam *tibi* oſtendam, in amicis "habitus, quam noſti me patri tuo præſtitiſſe. "Ægre autem ferre rerum præſentem ſtatum haud "convenit. nam in aliam regnum non tranſiit familiam, ſed in eadem manſit, filio *patri* ſuccedente". His verbis fidem fecit: nam ſuſpicionem non effugerat. Advocato deinde Achitophelo, ipſum conſulebat quid facto opus eſſet. Is vero ſuaſit, ut cum patris pellicibus congrederetur. ex "hoc enim populum ſciturum creditumque, dicebat, fieri non poſſe ut unquam cum eo in gratiam redeas; atque adeo multa cum acritate "contra patrem ſimul militaturum: nam hactenus "veritos eſſe apertas ſuſcipere inimicitias, conveniturum inter vos exſpectantes". Huic autem conſilio obſequutus juſſit famulis, ut * ſuper *domo* regia ſibi tabernaculum tenderent, † inſpectante populo: eóque ingreſſus cum pellicibus patris concubuit. Atque iſta acciderunt quemadmodum vaticinatus eſt Nathanas, cum prædiceret fore ut filius ipſum adoriretur.

Abeſalomum adit Chuſi. 2 *Regum*, c. 16.

Achitophelus ſuadet Abeſalomo ut patris concubinas primat. 2 *Regum*, c. 16.

6. Abeſalomus autem, ea exſequutus quæ ipſum monuerat Achitophelus, iterum ab eo poſtulabat, ut de bello cum patre gerendo ei conſilium daret. Cum vero ille decem mille lectos viros ab eo petiiſſet, & patrem ipſius interimere pollicitus eſſet, & qui ſecum proficiſcerentur ſalvos reducturum, & tum demum imperium ſibi firmum fore ſtabileque di-

IX. *Achitophelis conſilium de opprimendo Davide.* 2 *Regum*, c. 17.

c Τὸν Σιμεεί,] Τὸν inſertum dedi ex *MSS.* qui paſſim hic Σιμεῖ & inferius Σεμεῖ vel Σοιμεῖ habent.

d Υπέρχει.] Επέχει ſolus *Vat.*

e Ηδιον δὲ τοῦτο οὐδὲν,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* Μῶν δ' ὂν in *Editis.*

f Πολλὰ κακηγοροῦντος.] Πολλὰ adjecimus ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

g Παραβοηθοῦντος.] Sic *Baſ. G.* & *Vet. Interp.* παραβοωμένου *Big. Samb.* & *Vat.*

h Καὶ Δαυίδου φίλος] Ita *MSS.* καὶ Δαυίδου φίλος ἦκε in *Editis.* καὶ Δαυίδου φίλος ὁ Χουσὶ juxta *Vet. Interpr.* qui mox legiſſe videtur πρὸς αὐτόν· καὶ προσκυνήσας Αβεσάλωμον σων.

i Καὶ πάντα παραμένειν χρόνον.] Sequutus ſum *Vat.* καὶ τὴν ἅπασαν παραμένειν χρόνον *Samb.* καὶ τὴν ἅπασαν μένειν χρόνον *Big.* (& *Coll. Voſſ.*) καὶ αὐτὸν παρεῖναι πάντα χρόνον *Baſ.* & *G.* Vertit *Epiphanius* hoc modo, *optabat regnum ejus incolume & in omni tempore permanere.*

k Ἐν τοῖς μάλιστα] Sic *MSS.* (*Cocceſus*) & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἐν τοῖς νῦν μάλ. τ. π. ἀ. γεγυμνάσθαι, πῶς ἄπ.

l Καὶ πῶς ἅπασι] Ex *MSS.* inſertum eſt καὶ.

m Μεταβαίνεις] Μεταβαίνῃ *Big.* μεταβαίῃ *Samb. Barb.* & *Hen.*

n Προσῆκε τοῖς παροῦσιν.] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* προσῆκεν *Baſ.* & *G.*

o Ἐκ τούτου γὰρ εἴσεσθαι] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Epiphanius*, ut puto, qui vertit, *ex hoc enim, populum ſciturum creditumque dicebat.* ἐκ τούτου γὰρ ἔλεγε τὸν λαὸν ἴσεσθαι πιστόσασθαι *Vat.* ἐκ τούτου παρίσεσθαι τὸν λαὸν ἔλεγε πῶς. *Baſ.* & *G.*

p Συστρατεύσεσθαι] Συστρατώσασθαι *Big.* & *Samb.*

* *Super* domo *regia ſibi tabernaculum tenderent,*] *In ſolario* regio vertit, *Epiphan.* Perperam *in regia* reddit *Geſen.* ἐπὶ τὸ δῶμα LXXII.

† *Inſpectante populo:*] *Et vidente populo accedens ad patris ſui concubinas ingreſſus eſt*, reddit *Epiphan.* ac ſi legiſſet, καὶ τοῦ πλήθους ὁρῶντος παρελθὼν σ. Juxta S. Literas, *ad patris ſui concubinas in conſpectu omnium Iſraëlitarum ingreſſus eſt.*

q Μυρίους δ' αὐτὸν] Δώδεκα χιλιάδας in S. *Literis.*

r Ανάξειν ὑποσχομένου,] Ita cum *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ἀνάξειν *Vat.* ἀναχεῖν in *Editis.*

s Βεβαίαν τότε] Ita cum *Vat.* & *Samb.* ut ſupra, p 387. §. 1. in *Editis* βέβαιον.

dixiſſet, Davide è vivis ſublato; hac ſententia delectatus Chuſi accerſit, Davidis amicum, (ita enim ille eum vocabat) eique propoſita Achitopheli ſententia ab eo quæſivit quid ipſi hac de re videretur. At ille, intellecto, ſi hæc fierent quæ ſuaſerat Achitophelus, id diſcriminis aditurum eſſe Davidem, ut captus mortem oppeteret, operam dedit ut contrariam afferret ſententiam. "Non enim "ignoras, ajebat, ô rex, virtutem patris tui & co- "rum qui eum nunc comitantur; quod & multa "bella geſſerit, & ſemper hoſtium victor evaſerit. "Nunc autem veriſimile eſt ipſum in caſtris ver- "ſari (quippe ſolertiſſimum in ſtratagematis exco- "gitandis, doliſque hoſtium in aggreſſione præ- "ſentiendis) ſed nocte ſuis relictis, aut in valle ali- "qua deliteſcet, aut ad rupem aliquam in inſidiis "erit. Cum autem noſtri manus conſerent, ſui "quidem paulatim pedem referent, mox vero au- "dentiores facti, quaſi illis in propinquo fuerit "rex, ſeſe *nobis* opponent: & dum pugna res ge- "ritur, pater ex improviſo conſpectus, illis qui- "dem animos ad pericula *ſubeunda* adjiciet, tuis "vero metum & conſternationem afferet. Expen- "de igitur meum quoque conſilium, & ſi hæc o- "ptima eſſe agnoveris, Achitopheli quidem ſen- "tentiam rejice; nunciis vero in omnem Hebræo- "rum regionem miſſis, impera illis ut expeditio- "nem contra patrem tuum ſuſcipiant. Deinde aſ- "ſumptis copiis, tui ductu & auſpiciis geratur "bellum, neque alterius fidei committatur. nihil "enim minus exſpectandum quam ut illum facile "ſuperaturus ſis, modo in aperto campo aſſequa- "ris paucis munitum, cum multas militum myria- "das habueris, qui maxime expetunt ſuum in te "ſtudium oſtendere & alacritatem. Quod ſi pa- "ter *intra* mœnia ad obſidionem *tolerandam* ſe con- "cluſerit, machinis & cuniculorum foſſionibus ur- "bem iſtam expugnabimus". Hæc cum dixiſſet, majori pollebat auctoritate quam Achitophelus. nam hujus *conſilio* illius ſententiam prætulit Abeſalomus. Verum hoc ipſum effecit Deus, ut Chuſi conſilium illi res ſecum reputanti melius videretur.

Ei contradicit Chuſi. 2 Regum, c. 17.

Achitopheli conſilium rejicitur. 2 Regum, c. 17.

7. At *Chuſi* cum ad Sadocum & Abiatharum pontifices properaſſet, atque Achitopheli ſententiam necnon & ſuam eis expoſuiſſet, quodque optimum viſum eſſet ea agere quæ ipſe ſuaſerat, juſſit ut mitterent qui Davidi indicatum irent, atque iſta conſilia palam facerent, adhortarenturque *eum* ut ſine mora Jordanem trajiceret: ne forte filius mutata ſententia ipſum perſequi feſtinaret, &, priuſquam in tutum ſe recipiat, comprehendat. Pontifices autem de induſtria curaverant ut extra urbem *alicubi* laterent filii, relaturi ad Davidem quid *in ea* ageretur. Fideli igitur ad ipſos miſſa ancilla, ſecum ferente quæ Abeſalomo decreta eſſent, præceperunt, ut de iſtis Davidem propere admonendum curarent. Illi vero nec mora nec procraſtinatione rem diſtulerunt, ſed, patris mandatis acceptis, ſeſe pios fidoſque miniſtros oſtendebant: &, cum in obſequio præſtando celeritatem adhibere & velocitatem optimum eſſe exiſtimarint, Davidi obviam ire maturabant. Illos vero, cum duobus ſtadiis urbe abeſſent, equites aliquot forte

Chuſi, ope pontificum filiorum, Davidem de omnibus certiorem facit. 2 Regum, c. 17.

σαντος, Δαυίδης μηκέτι ζῶντος, ἀρεσθεὶς [t] τῇ γνώμῃ μεταπαλαίσαντα τὸν Χουσὶ, τὸν Δαυίδου [v] φίλον· οὕτως γὰρ αὐτὸν ἐκεῖνος ἐκάλει· καὶ τῷ Αχιτοφέλους γνώμῃ αὐτῷ δηλώσας, τί καὶ οὕτω δοκεῖ σοὶ αὐτῆς ἐπιμεληθέντος. ὁ δὲ [x] σωισθὼν, ὅτι, γνωμένων ὧν Αχιτόφελος συνεβούλευσε, κινδυνεύσει· Δαυίδης συλληφθεὶς ἀποθανεῖν, ἐναντίαν ἐπιφέρει γνώμην εἰσφέρειν. "ἀ γὰρ ἀ- "γνοεῖς, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τῷ τῷ πατρὸς καὶ τῷ "τῶν σὺν αὐτῷ νῦν ὄντων ἀνδρείαν· ὅτι καὶ πολλοὺς πε- "πολέμηκε, καὶ πάντοτε [y] κρατῶν τῶν πολεμίων ἀπήλ- "λακται. νυνὶ δὲ εἰκὸς αὐτὸν ὑπὸ στρατοπέδου μένειν· στρα- "τηγήσοντος γὰρ [z] ἱκανώτατος, καὶ [a] προσιδεῖν ἀπάτῳ "[b] ἐπερχομένων πολεμίων· ἀλλὰ κατὰ τῶν ἑαυτοῦ ἀ- "πολιπὼν τοὺς ἰδίους, [c] ἢ εἴς τινα τῶν αὐλώνων αὐτὸν "ἀποκρύψει, ἢ πρὸς πέτρᾳ τινὶ λοχήσει. συμβαλόν- "των δὲ τῶν ἡμετέρων, οἱ μὲν ἐκείνου πρὸς μικρὸν ὑπο- "χωρήσουσι, [d] θαρρήσαντες δ' ὡς τοῦ βασιλέως αὐτοῖς "ἐγγὺς ὄντος ἀντιστήσονται· καὶ μεταξὺ τούτων μαχο- "μένων ὁ πατὴρ ὀφθεὶς ἐξαίφνης, τοῖς μὲν θύμου- "μόν πρὸς τοὺς κινδύνους παρασκευάσει, τοὺς δὲ σοὺς "καταπλήξεται. ταῦτά σοι καὶ τῷ ἐμῷ "συμβουλίαν τῷ λογισμῷ, καὶ ταῦτ' ὀφείλοντα ἄρεσαι, "τῷ μὲν Αχιτοφέλους γνώμῃ παραίτησαι· πέμψας "δ' [e] εἰς πᾶσαν τὴν χώραν τῶν Εβραίων, παράγγει- "λον αὐτοῖς τὴν ὑπὲρ τὸν πατέρα σου στρατείαν. καὶ "παραλαβὼν [f] αὐτὸς τὴν δύναμιν, τοῦ πολέμου γί- "νου στρατηγὸς, καὶ μὴ πίστευσης τοῦτον ἑτέρῳ. νικᾶ- "σειν γὰρ προσδόκα ῥᾳδίως αὐτὸν, ἂν ἐπὶ φανε- "ρῷ καταλάβῃς ὄντα μετ' ὀλίγων, αὐτὸς πολλὰς "ἔχων μυριάδας βουλομένων τὴν σοὶ σπουδὴν "[g] ἐπιδείξασθαι καὶ προθυμίαν. ἂν δ' ὁ πατὴρ αὖ- "τὸν εἰς πολιορκίαν ἀνάγκλείσῃ, μηχανήμασι καὶ ὀ- "ρύγμασιν [h] ἀνομοίοις καθαιρήσομεν ἐκείνου τὴν "πόλιν". ταῦτ' εἰπὼν ἠδοκίμησε μᾶλλον Αχιτοφέ- λους· τῆς γὰρ ἐκείνου γνώμης ἡ τούτου προεκρίθη παρ' Αβεσαλώμῳ. Θεὸς μέντοιγε ἦν ὁ τῇ τούτου ἀφρονίᾳ τὴν τοῦ Χουσὶ [i] συμβουλίαν συνήσας ἀμείνονα εἶναι δοκεῖν.

ζ. Σπεύσας δὴ πρὸς τοὺς ἀρχιερέας Σάδωκον καὶ Αβιάθαρον, τῷ τε Αχιτοφέλους γνώμῃ ἐξειπὼν αὐτοῖς καὶ τῷ ἑαυτοῦ, καὶ ὅτι δέδοκται [k] τὰ ὑπ' αὐτοῦ παρανενοημένα πράττειν, σκέλδοσι μιανύειν [l] πέμψαντας Δαυίδῃ καὶ φανερὰ ποιεῖν τὰ [m] συμβεβουλευμένα, καὶ προπαρασκευάζεσθαι ταχέως διαβαίνειν τὸν Ιορδάνην, μὴ μεταγνοὺς ὁ παῖς αὐτοῦ διώκειν ὁρμήσῃ, καὶ πρὶν ἐν ἀ- σφαλείᾳ γένηται φθάσας καταλάβῃ. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἐξε- πιτηδὲς τοὺς υἱοὺς ἔξω τῆς πόλεως κεκρυμμένους εἶχον, ὅ- πως διαγγείλωσι πρὸς τὸν Δαυίδην τὰ πραττόμενα. πέμ- ψαντες οὖν πιστὴν θεραπαινίδα πρὸς αὐτοὺς, φέρου- σαν τὰ βεβουλευμένα ὑπὸ Αβεσαλώμου, προσέταξαν μετὰ σπουδῆς ταῦτα Δαυίδῃ σημῆναι. οἱ δ' ὁδὸν εἰς ἀναβολὰς καὶ μέλλησιν ὑπερεῖδεν, λαβόντες δὲ πρὸς τῶν πατέρων ἐντολὰς, δυσβοὴς ἅμα καὶ πιστοὶ γε- νόμενοι δόξαντες· καὶ τῆς ὑπηρεσίας τὸ τάχος ἢ τῷ ὀξύτητα κρείττων ἄρεσον εἶναι, ἠπείγοντο συμβαλεῖν Δαυίδῃ. γνωμένους δ' αὐτοὺς ἀπὸ σταδίων τῆς πόλεως δύο [n] ἰεῶν-

[t] Τῇ γνώμῃ] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* τῷ γνώμῳ in *Editis.*
[v] Φίλον·] Ita in *MSS.* Suſpicor *Epiphanium* legiſſe ἀρχαῖον φίλον, quod ſane mallem quam ἀρχίφιλον *Editorum.*
[x] Σωισθὼν,] Σωισθὼν δ' ὅτι *Big.* & *Samb.* καὶ σωισθὼν ὅτι *Vat.*
[y] Κρατῶν τῶν πολεμίων] Τῶν ἐχθρῶν κρατῶν *Vat.*
[z] Ικανώτατος,] Sic *MSS.* & *Vet. Interp.* ικανώτατον in *Editis.*
[a] Προσιδεῖν ἀπάτῳ] Προϊδὲν *Big.* & *Samb.*
[b] Επερχομένων πολεμίων·] Υπερχομένῳ *Vat.*
[c] Η εἴς τινα] Illud ἢ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* deerat in *Editis.*
[d] Θαρρήσαντες] Θαρσήσαντες *Big. Samb.* & *Vat.*
[e] Εἰς πᾶσαν τὴν χώραν] Εἰς πᾶσαν χώραν *Vat.*
[f] Αὐτὸς τὴν δύναμιν,] Illud αὐτὸς inſertum dedi ex *MSS.*
[g] Επιδείξασθαι] Ενδείξασθαι *Vat.*
[h] Ανομοίοις καθαιρήσομεν] Καὶ ὑπονόμοις *Vat.*
[i] Συμβουλίαν συνήσας] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* συμβουλὴν σήσας in *Editis.*
[k] Τὰ ὑπ' αὐτοῦ παρανενοημένα] Sic *MSS.* in *Editis* ταῦθ' ὑπ' αὐτοῦ.
[l] Πέμψαντας Δαυίδῃ] Iterum ex *MSS.* (ſuffragante *Coccejo*) πέμψαι in *Editis.*
[m] Συμβεβουλευμένα,] Eo modo *MSS.* (& *Coccejus*) συμβε- βουλεύθαι *Baſ.* & *G.* in quibus mox πρὸς προβιβάσασθαι, contra quam in *MSS.*

[n] Θεῶν-

[n] θεῶντάι τινες ἱππεῖς, καὶ Δαβάλλωσι πρὸς τὸν Ἀβεσαλωμον. ὁ δ' ἄλλους ἔπεμψε τοὺς συλληψομένους. νοήσαντες δὲ τοῦτο οἱ τῶν ἀρχιερέων παῖδες ἐκτραπέντες τῆς ὁδοῦ, [o] ᾠχήκεσαν εἰς κώμην τινὰ τῶν [p] Ἱεροσολύμων οὐκ ἄπωθεν ἑαυτοὺς ἔδωκαν. [q] Βαχουρὶς δὲ ὄνομα τῇ κώμῃ. γυναικὸς δ' ἐδεήθησάν τινος κρύψαι καὶ σῶσαι αὐτοὺς τὴν ἀσφάλειαν. ἡ δὲ καθήσασα τοὺς νεανίσκους εἰς φρέαρ, καὶ πλάκας ἄνωθεν ἐξ ἴων ὑπεβάλετο, ὡς ἦκον οἱ διωκόντες αὐτούς, καὶ σὺν αὐτῶν ἀνέκρινον εἰ θεάσαιτο, ἰδεῖν [r] μὲν οὐκ ἠρνήσατο, [s] μείναντας γὰρ παρ' αὐτῇ πάλιν ἀπελθεῖν. εἰ μέντοι σωτόμως διώξουσι, καταλήψεσθαι πρόλεγεν. ὡς δ' ὑπὸ πολὺ διώξαντες οὐ κατέλαβον, ἀνέστρεψαν [t] εἰς τὰπίσω. θεασαμένη δ' αὐτοὺς ἀναζεύξαντας ἡ γυνὴ, καὶ μηδένα φόβον τοῖς νεανίσκοις ἀπ' αὐτῶν ἔτι συλλήψεως εἶναι, ἀνιμήσαντα τὸν σκεπασθέντα ὀδὸν ἀνύδρου παρεκελεύσατο. καὶ, πολλῇ σπουδῇ καὶ χάρᾳ χρησάμενοι σὺν τὴν ὁδοιπορίαν, ἦκον πρὸς Δαυίδην· καὶ πάντα ἀκριβῶς ἐδήλωσαν αὐτῷ τὰ παρ' Ἀβεσαλώμου βεβουλευμένα. ὁ δὲ Δαβεζῆναι τὸν Ἰορδάνην τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ σπουδάζειν, ἤδη νυκτὸς ὄσης, καὶ μηδὲν ὀκνεῖν δι' αὐτόν.

η'. Ἀχιτόφελος δὲ, τὴν γνώμης αὐτοῦ παρὰδοκιμηθείσης, σκάφας δ' κτήσας ἐξώρμησεν εἰς [v] Γελμῶνα τὴν πατρίδα· καὶ συγκαλέσας τοὺς οἰκείους ἅπαντας, ἃ συνεβούλευσεν Ἀβεσαλώμῳ πρὸς αὐτοὺς διεξῆλθε, καὶ ὡς ἀπιθεῖς φανερός ἐστιν οὐκ εἰς μακρὸν ἀποθανούμενος. Δαυίδην δὲ κρείττονα [x] μέλλειν ἔλεγε, καὶ ἐπανήξειν ἐπὶ τὴν βασιλείαν. ἄμεινον οὖν, ἔφησεν, εἶναι δ' [y] ζῆν αὐτὸν ἐξαγαγεῖν ἐλεύθερος ὑπὲρ μεγαλοφρόνως, ἢ θανατεῖν αὐτὸν εἰς κόλασιν Δαυίδῃ, [z] καθ' ἃ πάντα συνέπραττεν Ἀβεσαλώμῳ. ταῦτα διαλεχθεὶς, καὶ παρελθὼν εἰς τὸ [a] μυχαίτατον τῆς οἰκίας, ἀνῄρησεν [b] αὐτόν. καὶ τὸν μὲν Ἀχιτόφελον, τοιούτῳ θανάτῳ δικαίῳ [c] αὐτῷ χρώμενον, [d] καθελόντες ἐκ τοῦ ἀγχόνης, ἐκήδευσαν οἱ προσήκοντες. ὁ δὲ Δαυίδης, διαβὰς τὸν Ἰορδάνην καθὼς προεφθάκαμεν, [e] εἰς Παρεμβολὰς καλουμένην ὀχυρωτάτην πόλιν παρεγένετο. δεχόντων δ' αὐτὸν [f] διαπρεπέστατα πάντες οἱ πρῶτοι τῆς χώρας, κατά τε [g] αἰδῶ τοῦ [h] τότε φυγῆς, καὶ τοῦ πρόσω τοῦ προτέρας [i] ὑπαρχίας. ἦσαν δὲ ἔτι Βερζελαῖος ὁ [k] Γαλαδίτης, [l] καὶ Σιφὰρ ὁ τοῦ Ἀμμανίτιδος δυνάστης, καὶ Μάχιρος ὁ τῆς Γαλαδίτιδος χώρας πρῶτος. οὗτοι πάσαν αὐτῷ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ τοῦ ὑποζυγίου κτῆσιν παρέσχον, ὡς μήτε κλίνας ὑπολίπῃν ἐρωμένας, μήτε ἄρτους καὶ οἶνον, ἀλλὰ καὶ ζωμάτων ἀφθονίαν χορηγῆσαι, καὶ τοῖς ἀναπαυσιν ἅμα κεκοπωμένοις καὶ τροφὴν χρησίμων ἐπιμέλειαν διαρκῆ παρέχειν.

consPiciunt, atque indicant Abesalomo. isque statim ad capiendum eos misit. At cum hoc animadvertissent pontificis filii, via divertentes illico in vicum quendam non longe ab Hierosolymis se contulerunt. Bachures vico nomen erat. Mulierem autem quandam rogaverunt, ut latebras daret ipsisque securitatem præstaret. Illa vero cum juvenes in puteum fune demisissent, lanamque coactam ori ejus obduxisset, ut ad eam venerunt qui illos persequerentur, & ex ea quæsiverunt num eos vidisset, sibi quidem conspectos esse non negavit, paululum enim secum moratos denuo discessisse. fore tamen prædicebat ut eos comprehendant, si modo è vestigio subsequerentur. At postquam longe illos insequuti non deprehenderunt, retrorsum se receperunt. Mulier autem, cum eos revertisse vidisset, & non amplius juvenibus metuendum esse ab illis ne caperentur, per funem rursum extractos iter propositum conficere jussit. promptequ viam ire festinantes ad Davidem pervenerunt: & accurate ei omnia indicarunt, quæ decreverit Abesalomus. Ille vero suis omnibus imperavit ut Jordanem trajicerent, etiamsi nox esset, ac ob eam nihil cunctarentur.

Pontificum filii in puteo absconditi. 2 Regum, c. 17.

Ad Davidem salvi perveniunt pontificum filii. 2 Regum, c. 17.

Davides Jordanem trajicit. 2 Regum, c. 17.

8. At Achitophelus, cum suo non obtemperatum esset consilio, conscenso jumento Gelmonem in patriam suam contendit: suisque omnibus convocatis, exposuit eis quæ Abesalomo consuluerat; quodque non dicto audiens fuerit, pro certo brevi periturum. Davidem enim victorem fore ajebat, & in regnum restitutum iri. Præstat igitur, inquiit, libere magnoque animo è vita exire, quam Davidi, contra quem operam navavit Abesalomo, sese dare ad supplicium. Cum hæc dixisset & in intimam domum digressus esset, semetipsum suspendit. Et quidem Achitophelum, qui suopte judicio hujusmodi morti se addixerat, cognati ejus laqueo demptum sepulturæ mandarunt. At Davides, Jordane ut ante diximus superato, Castra pervenit, urbem pulcherrimam ac munitissimam. omnesque regionis *istius* optimates eum libentissime excipiunt, tam quod eos puduerit præsentis ipsius fugæ, quam quod eum in honore habuerint ob priorem felicitatem. Erant autem isti Berzelæus Galadita, & Siphar Ammanitidis dynastes, & Machirus regionis Galaditidis primas. Hi omnia ipsi suisque ad vitam necessaria largiter suppeditabant, ut nec lectos stratos eis deesse paterentur, nec panem ac vinum, sed & magnam * pecudum abundantiam ministrarent, rerumque ad lassatorum quietem pariter ac victum utilium copiam assiduam præberent.

Achitophelus in patriam contendit, & mortem sibi consciscit. 2 Regum, c. 17.

---

n Θεῶνταί τινες ἱππεῖς,] Sic *Big.* (*Coccejus*) *Samb. Busb.* & *Hen.* θεοῦ) in *Vat. Bas.* & *G.*

o Παρεχρήμα] Παραυτίκα solus *Vat.*

p Ἱεροσολύμων] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* Ἱεροσολυμιτῶν in *Editis.*

q Βαχουρὶς δὲ ὄνομα] Ita *Epiphanius* aut Βοχυρὶς. Βαυχυρὶς *Vat.* Βοχύρος in *Editis*, *Aliisque.* Vide supra p. 388. §. 3.

r Μὲν οὖν ἠρνήσατο,] Vocalem ᾗ inserui, auctoritate *MSS.* & *Vet. Interpr.*

s Μείναντας γὰρ] Sic cum *MSS.* πίοντας γὰρ παρ' αὐτῇ legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *dicens apud se eos sumpsisse potum & continuo discessisse.* ἀπιόντας in *Editis.* HUDS. *Gen.* ἀπιέναι· *Genebrius* & *Rufinus* legerunt hic πίοντας· SPANH.

t Εἰς τὰπίσω.] Iterum cum *MSS.* ἀνέστρεψαν ὀπίσω in *Editis.*

v Γελμῶνα τὴν πατρίδα·] Γελμὼν Γαλὰ *Big.* (& *Coll. Voss.*) Γελμὼν Γαλὶν *Samb.* Γόλων *Vat.* in *Epiphanii* libris varie, *Galmon*, & *Galmeeh.* Videsis p. 387. §. 2.

x Μέλλειν ἔλεγε,] Μέλλειν non agnoscit *Vat.*

y Ζῆν αὐτὸν ἐξαγαγεῖν] Ita cum *Big.* & *Samb.* ζῆν in *reliquis.* HUDS. *Gen.* ζῆν αὐτόν· vel ἑαυτὸν· SPANH.

z Καθ' ἃ πάντα] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ὃς καθάπαν πάντα &c.

a Μυχαίτατον] Ita Ἀλωε· lib. v. c. 10. §. 2. μύχατα γύαλα Euripid. Helen. v. 190. SPANH.

b Αὐτόν] Sic *Samb.* ἑαυτὸν *Busb.* & *Hen.* αὐτὸν in *reliquis.*

c Αὐτῷ χρώμενον,] Eo modo *Samb.* & *Vat.* αὐτῷ *Big.* αὐτὸν *Bas.* & *G.*

d Καθελόντες ἐκ τοῦ ἀγχόνης,] Καθελόντες αὐτὸν ἐκ τοῦ *Vat.*

e Εἰς Παρεμβολὰς] Εἰς Μανεὶμ LXXII. id est *Duplicia castra.* Vide supra p. 381. §. 1. & *J. Clericum* ad 2 *Sam.* c. 2. v. 8. HUDS. *Rufinus* vertit: in castra optima & munitissimam Civitatem. Confer. inf. c. 15. §. 1. SPANH.

f Διαπρέπεστα πάντες] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* διαπρέπετα in *Editis.*

g Αἰδῶ τοῦ] *Al.* αἰδοῦς.

h Τότε φυγῆς,] Πρώτης φυγῆς *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.* dissentiente ab iis *Epiphanio*, qui vertit, & *fugam illius temporis reverentes.*

i Ὑπαρχίας.] Sic *MSS.* ὑπαρξίας in *Editis.*

k Γαλαδίτης,] *Al.* Γαλααδίτης & mox Γαλααδίτιδος.

l Καὶ Σιφὰρ] Καὶ Εὐσοῦν ὁ τοῦ Αμ. *Vat.* ex versione τοῦ ὁ. in *Epiphanii* libris varie, *Sipha*, & *Sypha*, & *Syphas*; dein, & *Amanhias* seu *Amandias* pro *Ammanitidos.*

CAP.

CAP. X.

Quomodo Abeſalomus victus crinibus arbori implicitis pependit & interfectus eſt.

Abeſalomus patrem perſequitur. 2 Regum, c. 17.

ATque illis quidem ita ſe res habebant. At Abeſalomus, magno in *Davidem* patrem *ſuum* coacto Hebræorum exercitu, trajectoque Jordane fluvio, conſtitit non longe à Caſtris in Galaditarum regione; Ameſſa, loco Joabi cognati ejus, exercitui præpoſito. nam patre quidem Jetharſa *prognatus erat*, matre vero Abigæa: illa autem & Saruïa mater Joabi ſorores erant Davidis. At cum

Davides ſuos ad prelium emittit. 2 Regum. c. 18.

Davides, copiis ſuis recenſitis, quatuor mille virorum inveniſſet, decrevit non exſpectare dum Abeſalomus illum adoriretur: ſed tribunis & centurionibus * ſuper eos conſtitutis, diviſoque in tres partes exercitu, unam quidem Joabo imperatori tribuit, alteram vero fratri ejus Abeſſæo, tertiam autem tradidit Ethi, ſuo quidem familiari & amico, è Gittenſium vero urbe oriundo. Ipſum autem, cum exercitu profecturum, diſſuaſerunt amici: idque ſapientiſſimo conſilio. nam ſi "cum illo vin-"cerentur, omni de ſpe bona dejectos iri, dice-"bant: quod ſi una parte exercitus victi, cum re-"liqua ad ipſum ſe recipiant, fore ut in melius "vires redintegret. quin & veriſimile eſt hoſtes "ſuſpicaturos, alium exercitum ipſi adeſſe". Cum hoc ei gratum eſſet conſilium, ipſe quidem apud Caſtra manere conſtituit. At dum amicos & duces ad bellum dimitteret, *eos* hortabatur ut ſe fortes & fideles ejuſque memores præſtarent, ſi vel tantillo beneficio ab eo affecti fuerint: orabat vero & obſecrabat, ut victoria potiti juveni parcerent Abeſalomo, ne illo mortuo aliquid mali in ſeipſum ſtatueret. Atque is quidem victoriam illis precatus exercitum emittit.

Abeſalomi exercitus fuſus fugatuſque. 2 Regum, c. 18.

2. Cum vero Joabus contra hoſtes aciem explicuiſſet in Magno campo, à tergo ſylva cincto, Abeſalomus ex adverſo ſuos eduxit: & congreſſi utrinque rem præclare geſſerunt, tam magna audendo quam fortiter pugnando: his quidem, ut Davides amiſſum imperium recuperet, nulli non periculo ſemet objicientibus, ſummamque alacritatem adhibentibus, illis vero omnia facere & pati paratis, ne Abeſalomus occupatum amittat, & patri ſupplicium ſolvat auſis *facinoroſis* debitum. Inſuper his quidem, cum plures eſſent, ne à paucis illis ſuperentur, qui cum Joabo erant ejuſque ducibus, (nam & hoc ipſum illis in maximum ceſſurum eſſe opprobrium) Davidis vero militibus ut tot myriadas debellarent magnopere laborantibus, ſumma contentione pugnatum eſt. tandemque victoriam reportant Davidici, quod viribus præſta-

ΚΕΦ. ί.

Οπως Αβεσάλωμος ήπηθεὶς ὑπ τειχῶν ὑν δένδρῳ κατεχέθη ϗ ἀνηρέθη.

ΚΑΙ οἱ μὲν ὑν τούτοις ἦσαν. Αβεσάλωμος ὁ, ἀθροίσας μεγάλῳ στρατιὰν τ Εβραίων [m] ὀπὶ τ πατέρα, ϗ διαβὰς τ Ιορδάνην ποταμὸν, ἐ πόρρω κατίζδξε τ Παρεμβολῶν ὑν τῇ Γαλαδιτῶν χώρᾳ· καταςήσας στρατηγὸν πάσης τ δυνάμεως [n] Αμεσσὰν εἰς τὸν Ιωάβε τάξιν ἐ συγγνῶς αὐτῷ. πατρὸς μὲν γὰ λέγ [o] Ιεθάρσε, μητρὸς δ Αβιγάϊος· αὕτη δ Σαρείᾳ [p] ἡ Ιωάβε μήτηρ ἀδελφαὶ ἦσαν Δαυίδε. ὡς δ ἐξαριθμήσας τὺς σὺν αὐτῷ Δαυίδης [q] ὡεὶ τετρακισχιλίους ηὗρεν ὄντας, ὐκ ἔγνω μένειν [r] πὸτ' ἐπ' αὐτὸν ὁ Αβεσάλωμος ἔλθῃ. ςησθεὶς δ τοῖς ἀπ χιλιάρχοις [s] ϗ ἑκατονταρχοις, ϗ διελὼν εἰς τρία μέρη τὸν στρατὸν, τὸ μὲν τῷ στρατηγῷ παρέδωκεν Ιωάβῳ, τὸ δ τῷ ἀδελφῷ αὐτ Αβεσσαίῳ, τὸν δ τρίτον μοῖραν [t] ὑνεχείρησεν [v] Εθὶ, σωηθ μὲν ὄντι ὐ φίλῳ, ὐκ δ τ Γιτθῶν πόλεως ὑπάρχοντι. βυλόμενον δ συνεκστρατεύειν αὐτὸν ὐκ εἴασαν οἱ φίλοι· γνώμῃ καταχόντες σφωτέ-"τῃ· νικηθέντες μὲν γὰ σὺν αὐτῷ πᾶσαν ἀποβαλεῖν ἐλπίδα "ςήσην, ἔφασκον· ἂν δ ἡπηθέντες ἑνὶ μέρει τ δυνάμεως "τῷ λοιπῷ ςὸς αὐτὸν φύγωσιν, ἀμείνονα ςρατόπεδά-"σθαι αὐτὸν ἰσχύι. ὑπονοήσειν δ ὐ τὺς πολεμίους εἰκὸς ἐστὶν "ἄλλο μετ' αὐτὸ στράτευμα εἶναι". ἡθεὶς δ τῇ συμβουλίᾳ ταύτῃ, μένειν μὲν [x] αὐτὸς ὑν Ϝ [y] Παρεμβολαῖς ἔκρινεν. ὑκπέμπων δ τὺς φίλους ὐ τὺς στρατηγὺς ὀπὶ τ πόλεμον παρεκάλει ςουμίαν ὑναποδείξασθαι ὐ πίςιν ὐ μνήμην, [z] εἴ τινος τ μελείας ἐχόντων παρ' αὐτοῦ ἔτυχον· φείσασθαι δ ὐ ἐ παιδὸς Αβεσαλώμου κρατήσαντας ἀντιβόλει, μὴ κακὸν αὐτὸν ἐργάσηταί τι πλουτήσαντος αὐτοῦ. ϗ ὁ μὲν, νίκην αὐτοῖς ἐπεύχόμενος, ὑκπέμπει τὸν στρατόν·

Β'. Ιωάβος δ ςρατάρχης τὸν δυνάμων ἀνίκητον τ πολεμίων [a] ὑν τῷ πεδίῳ τῷ Μεγάλῳ, ἐξόπισθεν ὑπεκβεβλημένῳ [b] δρυμὸν, ἀντεξάγει τὸν στρατιὰν ϗ Αβεσάλωμος· ϗ συμβολῆς γενομένης, ἔργα μεγάλα χειρῶν τε ϗ τόλμης παρ' ἀμφοτέρων [c] ἐπιδείκνυτο· τ μὲν, ὑπὲρ δ τὸν βασιλείαν ὑπολαβεῖν Δαυίδη ςασιαζόντων ϗ πάσῃ ςουμίᾳ χρωμένων, τῶν δ ἵνα μὴ ϗ τούτῳ Αβεσάλωμος ἀφαιρεθῇ, ϗ δῷ τῷ πατρὶ δίκας κολασθεὶς ἀνθ' ὧν ἐτόλμησεν, ὁδὲν ὀκνούντων, ὅτι ποιεῖν ὅτι πάσχειν. ἔτι δ, τ [d] μὲν πλειόνων ἵνα μὴ κρατηθῶσιν ὑπὸ τ σὺν Ιωάβῳ ϗ τοῖς σὺν αὐτῷ στρατηγοῖς ὄντων ὀλίγων· αἰσχύνη γὰ [e] αὐτοῖς τοῦτ' εἶναι μεγίςην· τ δ Δαυίδε στρατιωτῶν ἵνα τ τοσούτων μυριάδων [f] κρατήσωσιν φιλοτιμουμένων ἐφ' ἑκάτερα, ϗ νικῶσιν οἱ Δαυίδε, ῥώμῃ τε πεφύκοντες ϗ τῇ τ πολε-

m Επὶ τ πατέρα,] In *MSS.* ἦγεν ἐπὶ τ π. Sed vocem ἦγεν non agnoſcit *Epiphan.* & commode ſatis abeſſe poteſt.

n Αμεσσὰν] Ασσαὰν in *quibuſdam libris*, perperam. Αμασσὰν juxta *Epiphanium.*

o Ιεθαρσε] Ιεθέρα *Vat.* ex LXXII. Γεθαίε aut Ιεθαίε legiſſe videtur *Epiphan.*

p Η Ιωάβε μήτηρ] Voculam ἡ adjeci ex *MSS.* Al. *victimarum*, & *maclationum.*

q Περὶ τετρακισχιλίους] Ita etiam *Zonaras* ex *Joſepho.* nihil de militum numero in *S. Litteris.*

r Πότ' ἐπ' αὐτὸν] Ita reſcripſi pro vulgato ποτ' ex p. 311. v. 45. & *Epiphanio* qui vertit, *noluit exſpectare quando ſuper eum Abeſalomus veniret.* μὴ ποτε παρ' αὐτὸν *Vat.* Uſitatius vero ἕως ποτε vel ἕως ἂν. HUDS. Lege ἕως ὅτε vel πότ' ut paullo inferius. COCC.

* *Super eos conſtitutis,*] Al. *quibuſdam* novis adjectis.

s Καὶ ἑκατονταρχ. χους,] Illa ϗ ἑκατονταρχους, quæ deerant in *Editis*, adjeci ex *MSS* & *Vet. Interpr.*

t Ενεχείρησεν] Lege ὑνεχείρισεν. COCC.

v Εθὶ, σωηθ] Cum ſupra Εθὶς (p. 388. in princip.) & in *Cod. Vat.* Εθη habeamus, Εθὶ placuit reſcribere. Εθαίῳ *Samb.* & *Baſ.* Εθαίῳ in *cæteris*, in *Epiphanii* libris, *Ethæo Eſteo*, & *Eſthæo.*

x Αὐτὸς ὐ ταῖς Παρεμβολαῖς] Αὐτος in quatuor *MSS.* αὐτὸν *Vat. Baſ.* & *G.*

y Παρεμβολαῖς] Conf. ſup. c. 9. §. 8. SPANH.

z Εἴ τινος τ μετείας ἐχόντων] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis* εἴ τινος μετείας ἔχοντος. Forſan εἴ τινος μετείων ἐχόντες. nihil horum occurrit aut apud *Epiphanium* aut *Geleſium.*

a Εν τῷ πεδίῳ] Εν πεδίῳ μεγάλῳ ſolus *Vat.*

b Δρυμὸν,] Δρυμὸν νυκτὸς ἔιθεγον μυλῶν Euripid. Rheſ. v. 289. Infra Αλσος· lib. VII. c. 6. §. 5. Ιαρδὼν δρυμών· *Jarden ſaltum.* SPANH.

c Επιδείκνυτο·] Επεδείκνυτο in *MSS.*

d Μὲν πλειόνων] Illud μ inſerui ex *MSS.*

e Αὐτοῖς τοῦτ' εἶναι μεγίςην·] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* αὐτὸς τοῦτο *Baſ.* αὐτὸς τοιοῦτοις *Gen.* Illa αἰσχύνη γὰ αὐτοῖς τοῦτο εἶναι μεγίςην non agnoſcit *Epiphan.*

f Κρατησωσιν] Ita locum ſupplevi ex tribus *MSS.* (& *Coll. Big.* & *Voſſ.*) quem mutilum eſſe deprehenderat *Schotanus*, p. 726. ante erat in *Editis.* τ δ Δαυίδε στρατιωτῶν ἵ. τ. τ. μ. κρατήσωσιν. οἱ Δαυίδε γνώμῃ τε πεφύκοντες &c. nec multum juvat *Epiphanii* verſio, *inſuper metuebant etiam ne ab Joab & paucis ejus militibus tanta multitudo ſubjugaretur. Inter hæc vicit David exercitus robore, magnanimitate & exercitatione bellorum* &c.

g Πολε-

λεμικῶν ἀπισήμη. Φεύγοντας ᾗ διὰ δρυμῶν, καὶ φαραγγῶν ἑπομενοι, τὰς μὲν ἐλάμβανον, [g] πολλὰς ᾗ ἀνῄρουν, ὡς φεύγοντας πεσεῖν πλείονας ἢ μαχομένους· ἔπεσον γὰρ ὡς δυσμενεῖς ἐπ' ἐκείνης τ ἡμέρας. οἱ ᾗ τ Δαυίδου πάντες ὥρμησαν ἀπὶ τ Αβεσάλωμον. φανερὸς γὰρ αὐτοῖς ἦν τε τ κάλλους καὶ τ μεγάθους ἐνῶντι. δείσας ᾗ μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι, ἀπιβὰς τ ἡμιόνου τ βασιλικῆς, ἔφευγε· φερόμενος ᾗ μὴ ῥᾳδίως, καὶ ἦν ᾗ σαλὸς καὶ τ κινήσεως κᾆφος ὤν, ἐμπλακείσης αὐτῷ τ κόμης τραχεῖ δένδρῳ μεγάλοις ἀπιπλοῦ κλάδοις ἐκπεπαμένῳ, ᾠήθη δόξως [h] ἀνακρεμᾶσθαι. καὶ τὸ μὲν κτῆνος ἦτε ὀξύτητι ὡς ἀπικείμενον τ δεσπότου ἔτι φέρον ἐχώρει πρόσω πορρωτέρω· ὁ δὲ ἐκ τ κλάδων [i] αἰωρούμενος ἐκρατεῖτο τοῖς πολεμίοις· [k] τῶν τις ἰδὼν τ Δαυίδου στρατιωτῶν, ἐδήλωσεν Ιωάβῳ. καὶ [l] πεντήκοντα σίκλους ἂν αὐτῷ δεδωκέναι ᾗ στρατηγὸν φήσαντος εἰ βαλὼν [m] ἀπέκτεινε τ Αβεσάλωμον, δεῖν εἰ [n] χιλίους, εἶπεν, [o] ἔμελλές μοι παρέξειν, τοῦτ' ἂν διέφθειρά μου τ ᾗ δεσπότου παῖδα, καὶ ταῦτ' ἐκείνου πάντων ἡμῶν ἀκουόντων [p] φείσασθαι ᾗ νεανίσκου δεηθέντος. ὁ ᾗ, κελεύσας αὐτῷ δεῖξαι πᾶν κρεμάμενον ἴδοι τὸν Αβεσάλωμον, τοξεύσας κατὰ τῆς καρδίας ἀπέκτεινεν. οἱ ᾗ τὰ τοῦ Ιωάβου κομίζοντες ὅπλα, [q] ἐν κύκλῳ σταθέντες τὸ δένδρον καταπῶσι τ νεκρόν. καὶ τ μὲν εἰς χάσμα βαθὺ καὶ ἀφανὲς ῥίψαντες, [r] ἐπιβάλλουσιν αὐτῷ λίθους, [s] ὡς ἀναπληρωθῆναι, καὶ τὸ χῶμα πάφου καὶ μέγεθος λαβεῖν· σημήνας ᾗ ἀνακληθῆναι ὁ Ιώαβος [t] ἀπέσχετο τοῦ διώκειν τοὺς οἰκείους στρατιώτας τῶν τ πολεμίων δυνάμιν, φειδόμενος τ ὁμοφύλων.

γ'. Εσηκε δὲ Αβεσάλωμος ἐν τῇ κοιλάδι τῇ βασιλικῇ στήλην λίθου μαρμαρίνου δύο σταδίους ἀπέχουσαν Ιεροσολύμων, ἣν προσηγόρευσεν ἰδίαν χεῖρα· λέγων, ὡς καὶ τῶν τέκνων [v] αὐτῷ διαφθαρέντων ἐν τῇ στήλῃ [x] μενεῖ τὸ [y] ὄνομα. [z] τέκνα γὰρ ἦσαν αὐτῷ τρία μὲν ἄρρενα, θυγάτηρ ᾗ μία Θαμάρα τοὔνομα, ὡς προειρήκαμεν. συνοικήσασης δὲ αὐτῆς τῷ [a] Δαυίδου [b] υἱωνῷ Ροβοάμῳ, γίνεται παῖς ὁ Αβιδὰξ τὴν βασιλείαν [c] Αβίας. καὶ περὶ μὲν τούτων ἐν ὑστέροις οἰκειότερον τῇ ἱστορίᾳ δηλώσομεν. μετὰ ᾗ τὸν Αβεσαλώμου τελευτὴν, ὁ μὲν λαὸς εἰς τὰ οἰκεῖα διεσκεδάρη.

δ'. [d] Αχιμὰς ᾗ ὁ Σαδώκου τοῦ ἀρχιερέως [e] υἱὸς, Ιωάβῳ προσελθὼν, [f] ἐδεῖτο αὐτοῦ τὸν νικῆσαι ἀπιτρέψαι πρόθυμόν τινα Δαυίδῃ μηνύσαι, καὶ ὅτι τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ βοηθείας ἔτυχε καὶ προνοίας εὐαγγελίσασθαι. [g] καὶ τ μὲν οὐ [h] προῆκεν, εἰπὼν, αὐτῷ καλῶν ἄγγελον ἀεὶ γενόμενον, νῦν [i] ἀπέναι δηλώσοντα θάνατον τῷ βασιλεῖ τοῦ παιδὸς [k] αὐτοῦ; μένειν δὲ ἠξίου. καλέσας ᾗ τὸν Χουσὶ, ἐκείνῳ προσέταξε τὸ ἔργον, ἵν' ὅπερ αὐτὸς ἐδύνατο καὶ στρατιωτικῆς ἐμπειρίας ἐκέκτητο. Φεύγοντες ᾗ διὰ δρυμῶν καὶ φαράγγων, τοὺς μὲν ἐλάμβανον, πολλοὺς ᾗ ἀνῄρουν, ὡς φεύγοντας πεσεῖν πλείονας ἢ μαχομένους· ἔπεσον γὰρ ὡς δυσμενεῖς ἐπ' ἐκείνης τ ἡμέρας. οἱ ᾗ τ Δαυίδου πάντες ὥρμησαν ἀπὶ τ Αβεσάλωμον. φανερὸς γὰρ αὐτοῖς ἦν τε τ κάλλους καὶ τ μεγάθους ἐνῶντι. δείσας ᾗ μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι, ἀπιβὰς τ ἡμιόνου τ βασιλικῆς, ἔφευγε· φερόμενος ᾗ μὴ ῥᾳδίως, καὶ ἦν ᾗ σαλὸς καὶ τ κινήσεως κᾆφος ὤν, ἐμπλακείσης αὐτῷ τ κόμης τραχεῖ δένδρῳ μεγάλοις ἀπιπλοῦ κλάδοις ἐκπεπαμένῳ, ᾠήθη δόξως [h] ἀνακρεμᾶσθαι. καὶ τὸ μὲν κτῆνος ἦτε ὀξύτητι ὡς ἀπικείμενον τ δεσπότου ἔτι φέρον ἐχώρει πρόσω πορρωτέρω· ὁ δὲ ἐκ τ κλάδων [i] αἰωρούμενος ἐκρατεῖτο τοῖς πολεμίοις· [k] τῶν τις ἰδὼν τ Δαυίδου στρατιωτῶν, ἐδήλωσεν Ιωάβῳ. καὶ [l] πεντήκοντα σίκλους ἂν αὐτῷ δεδωκέναι ᾗ στρατηγὸν φήσαντος εἰ βαλὼν [m] ἀπέκτεινε τ Αβεσάλωμον, δεῖν εἰ [n] χιλίους, εἶπεν, [o] ἔμελλές μοι παρέξειν, τοῦτ' ἂν διέφθειρά μου τ ᾗ δεσπότου παῖδα, καὶ ταῦτ' ἐκείνου πάντων ἡμῶν ἀκουόντων [p] φείσασθαι ᾗ νεανίσκου δεηθέντος. ὁ ᾗ, κελεύσας αὐτῷ δεῖξαι πᾶν κρεμάμενον ἴδοι τὸν Αβεσάλωμον, τοξεύσας κατὰ τῆς καρδίας ἀπέκτεινεν. οἱ ᾗ τὰ τοῦ Ιωάβου κομίζοντες ὅπλα, [q] ἐν κύκλῳ σταθέντες τὸ δένδρον καταπῶσι τ νεκρόν. καὶ τ μὲν εἰς χάσμα βαθὺ καὶ ἀφανὲς ῥίψαντες, [r] ἐπιβάλλουσιν αὐτῷ λίθους, [s] ὡς ἀναπληρωθῆναι, καὶ τὸ χῶμα πάφου καὶ μέγεθος λαβεῖν· σημήνας ᾗ ἀνακληθῆναι ὁ Ιώαβος [t] ἀπέσχετο τοῦ διώκειν τοὺς οἰκείους στρατιώτας τῶν τ πολεμίων δυνάμιν, φειδόμενος τ ὁμοφύλων.

rent artisque militaris peritia. Cum vero fugientes per saltus & abrupta sequerentur, nonnullos quidem ceperunt, multos vero interfecerunt, ita ut plures fuga quam pugna perierint: ea enim die ferme viginti millia virorum ceciderunt. Davidici autem omnes magno cum impetu ferebantur in Abesalomum. ipsis enim conspicuus erat tam ob pulchritudinem quam ob proceritatem. At is veritus, ne vivus in hostium manus veniret, conscensa mula regia effuso cursu fugiebat. Cumque rapide ferretur, atque agitatione motuque levis esset, implicita ei cæsarie asperæ arbori, magnis ramis maxime patulæ, miro modo suspenditur. & jumentum quidem eadem pergebat velocitate ac si dominum insidentem haberet: ille vero in altum à ramis sublatus hostibus circundatur. Quem cum unus è Davidis militibus *forte* conspiceret, Joabo *rem* nunciavit: ac quinquaginta siclos se illi dare voluisse dicente imperatore, si illum confodisset, respondit, nec si duo millia daturus fuisses, hoc domini mei filio fecissem; præsertim cum nobis omnibus audientibus ille oraverit ut juveni parceretur. Ille vero, cum ei imperasset ut ipsi ostenderet ubinam Abesalomum pendentem viderit, conjecta in cor sagitta eum interemit. Joabi autem armigeri, qui orbe facto ei adstiterunt, mortuum arbori detrahunt. & cum ipsum quidem in voraginem profundam & obscuram projecissent, in eam lapides devolvunt congeruntque, usque dum impleretur, & *justi* tumuli speciem & magnitudinem acciperet: Joabus vero, cum receptui cecinisset, milites suos ab hostium copiis, quod populo consanguineo parcebat, persequendis cohibuit.

Abesalomus, omnibus in arbore suspensus a Joabo transfixus interiit 2 Regum, c. 8.

3. Sibimet autem Abesalomus erexerat in valle regia columnam lapidis marmorei, duobus stadiis dissitam ab Hierosolymis, quam appellavit manum suam; dicens, quod etiamsi liberi sibi perirent, in ista columna nomen ipsius esset mansurum. nam tres liberos sustulit, duos quidem filios, filiam vero unam, Thamaram nomine, quemadmodum jam ante diximus. Ea autem cum Davidis nepoti Roboamo nupta esset, peperit filium Abiam qui postea regnum accepit. Ac de his quidem infra in loco suo & narrationi magis proprio dicemus. Post obitum autem Abesalomi, populo dissipato, ad domum quisque suam se receperunt. X.

Abesalomi columnam 2 Regum, c. 18.

4. Jam vero Achimas, Sadoci pontificis filius adito Joabo petiit ab ipso ut sibi liceret ire ad Davidi indicandum quod victoriam reportarit, lætumque nuncium afferendum, quod ei Dei auxilio curaque freto prospere omnia ceciderint. Et hunc quidem non præmittebat, dicens, num ille, qui semper ei lætorum nuncius exstiterit, nunc *recta* proficisceretur regi nunciaturus filium obiisse? sed obsecrabat ut *secum* maneret. At Chusi vocato

Itur ad Davidem ad nunciandam victoriam & Abesalomi mortem. 2 Regum, c. 18.

[g] Πολλὰς ᾗ ἀνῄρουν,] Τὰς ᾗ ἀνῄρουν *Vat.*

[h] Ανακρεμᾶσθαι,] Ἀφαιρεῖσθαι in tribus *MSS.*

[i] Αἰωρούμενος] Ita *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Vat.* ἐωρύμενος in *Editis* ἠωρεῖτο *Hen.* & *Busb.* Si quis ἠωρεῖτο malit, per me licet. *Epiphanius* reddit, *ille vero ramis comarum allegatione retinebatur astrictus.*

[k] Τῶν τις τῶν ἰδὼν] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* τοῦτο in *Editis.*

[l] Πεντήκοντα σίκλους] Librariorum vitio ut censet *Villalpandus:* nam *decem argenteos & cingulum* habent *S. Literæ.*

[m] Απέκτεινε τ Αβεσάλωμον,] Αποκτείνει *Vat.*

[n] Χιλίους, εἶπεν,] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* quibus consentiunt *S. Literæ.* διχιλίους in *Editis.*

[o] Εμελλες μοι παρέξειν,] Εμελες *Big.* & *Samb.*

[p] Φείσασθαι ᾗ νεανίσκου] Ita lego cum *Vat.* & *Vet. Interpr.* φείσασθαί σε ᾗ ν. in *cæteris.*

[q] Εν κύκλῳ σταθέντες] Ita legendum censui (prout & correxit *Coccejus*) pro παρεστάντες, quod in *Editis* exstabat. ἑστάντες ἐν κύκλῳ τὸ δένδρον *Big. Samb.* & *Vat.*

[r] Επιβάλλουσιν αὐτῷ λίθους,] Sic cum *MSS.* in *Editis* βάλλουσιν.

[s] Ὡς ἀναπληρωθῆναι,] Ita *Vat.* ὡς in *reliquis.*

[t] Απέσχετο ᾗ] F. ἐπέσχε. COCC.

[v] Αὐτῷ ἀφαιρεθέντων] Αὐτοῦ *Samb.* & *Vat.*

[x] Μενεῖ τὸ] Μενῇ *Big.* μενεῖ *Samb.* μένῃ *Vat.*

[y] Ονομα.] Videsis 2 *Regum*, c. 18.

[z] Τέκνα γὰρ ἦσαν] Τέκνα γὰρ ὦ αὐτῷ *Vat.*

[a] Δαυίδου ἡνῷ Ροβοάμῳ,] Τῷ Σολομῶνος υἱῷ legisse videtur *Epiphan.*

[b] Υἱωνῷ Ροβοάμῳ,] Conf. sup. Cap. 5. §. 3. SPANH.

[c] Αβίας·] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* Αβιὰ *Bas.* & *G.* Αβίαν *Vat.*

[d] Αχιμὰς ᾗ] Αχίμας passim *Vat.* Αχιμάας LXXII.

[e] Υἱὸς,] Παῖς solus *Vat.*

[f] Εδεῖτο αὐτοῦ] Εδεετο *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

[g] Καὶ τ μὲν οὐ προῆκεν, εἰπὼν, αὐτῷ] Forte καὶ τ μὲν, οὐ προῆκεν, εἰπὼν, αὐτῷ καλῶν ἄγγελον ἀεὶ γενόμενον, νῦν ἀπέναι δηλώσοντα θάνατον τῷ βασιλεῖ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, μένειν ἠξίου· COCC.

[h] Προῆκεν, εἰπὼν, αὐτῷ] Προῆκεν *Big.* (& *Coll. Voss.*) προσῆκεν *Samb.* & *Vat.* in *Epiphanii* versione; *cui non concessit hoc Joab dicens, quia cum semper boni nuncii homo fuisset, modo non deberet regi mortem filii nunciare.*

[i] Απέναι] Απέναι in *MSS.*

[k] Αὐτοῦ;] Sensum interrogationis nota post αὐτῷ juvandum censui.

cato negotium mandavit, ut quod ipſe vidiſſet id regi etiam indicaret. Cum vero Achimas denuo eum rogaret, ut nunciatum mitteretur (ipſum enim de victoria ſolummodo mentionem facturum eſſe, de morte vero filii taciturum) *tandem* ei permittebat Davidem adire. atque per viarum compendia profectus (nam ſibi ſoli nota erant) Chuſi prævertit. Sedente autem Davide inter *duas* portas, atque exſpectante dum aliquis è prælio veniens ſibi res in eo geſtas nunciaret, ſpeculatorum unus, cum proſpiceret *è longinquo* Achimam currentem, & non adhuc quis eſſet dignoſcere poſſet, ajebat ad Davidem videre ſe quempiam ad ipſum advenientem. Cum vero dixiſſet rex bonum venire nuncium, paulo poſt & alterum quendam *illum* ſequi regi indicatur. Cumque & illum nuncium bonum pronunciaſſet, ſpeculator, ubi Achimam conſpexerat jam propius admotum, Sadoci pontificis filium accurrere ſignificavit. Davides autem admodum lætatus, hunc bonorum nuncium eſſe ajebat, & quod optatis reſpondeat ſibi è pugna afferre.

Davides, Abeſalomi cæde ei nunciata, filii mortem deplorat. 2 Regum, c. 18.

5. Ac dum iſta rex diceret, comparuit Achimas, regemque adorabat: ſcitantique de pugna victoriam nunciat & imperium. Cum vero interrogaret, quid de filio exploratum habeat: ille quidem dicebat, *omnes* in ipſum ſtatim, ut in fugam verſi erant hoſtes, magno cum impetu ferri, ingentem vero clamorem audiviſſe militum Abeſalomum inſequentium; nec præterea quicquam comperti habere potuiſſe, quod miſſus à Joabo ad victoriam nunciandam valde feſtinarit. At cum Chuſi adeſſet, & adoraſſet, eumque victoriæ nuncio impertiſſet, ex eo etiam de filio quæſivit. ille vero, inimicis, ajebat, eveniant eadem quæ Abeſalomo acciderunt. Hæc verba in cauſa fuerunt, ut nec rex ipſe neque milites ipſius in voluptate ex victoria licet maxima *diutius* permanerent. nam ille quidem, editiſſima urbis parte conſcenſa, deflebat filium, *pugnis* ſibi tundens pectora, capitiſque capillos dilacerans, & modis omnibus ſeſe afflictans, ac vociferans, "ô fili, utinam in me invaſiſſet mors, "& ſimul tecum obire contigiſſet". Cum enim natura eſſet affectu in ſuos propenſiſſimo, etiam majorem ipſi impertitus eſt miſericordiam. Exercitum autem & Joabum, audito quod rex ita filium lugeret, puduit triumphantium more in urbem ingredi: ſed mœrore dejecti & lachrymis ſuffuſi, quaſi clade accepta, intraverunt. Cumque rex vultu velato conſideret, *graviterque* filium gemeret, Joabus ad eum introiit, & ſolatium adhibens, "Domine, inquiit, clam tibimet ita te gerendo "convicium facis: dum iſtos quidem qui te amant, "proque te pericula ſubeunt, teque ipſum & famiſ"liam tuam odiſſe videris, tibi vero inimiciſſimos "diligere, exſtinctoſque deſiderare, qui morte me"ritiſſima affecti ſunt. Si enim Abeſalomus viciſ"ſet & regnum fauſtis auſpiciis tenuiſſet, ne tan"tillum ex nobis omnibus reliquum feciſſet: ſed o"mnes, à te tuiſque initio facto, miſerandum in "modum periiſſemus, ita ut nos non plorarent

Joabus Davidem objurgat. 2 Regum, c. 19.

τὸς εἶδε τοῦτο μηνύσαι [l] καὶ τῷ βασιλεῖ. τοῦ δ' Αχιμᾶ πάλιν δεηθέντος αὐτὸν ὅπῃ τλιὼ ἀγγελίαν ἀφεῖναι· ὡεὶ μόνης γὰρ [m] αὐτὸν ποιήσεσθαι τῆς νίκης, ἡσυχάζειν ἢ ὡεὶ τῆς Αβεσαλώμου τελευτῆς· ἐπέτρεψεν αὐτῷ τλιὼ ὡεὸς τὸν Δαυίδην ἄφιξιν. καὶ τλιὼ ὀπιτομωτέραν [n] ἐκλαβὼν τῶν ὁδῶν, καὶ γὰρ μόνος αὐτλιὼ ἐγίνωσκε, τ' Χωσὶ φθάσας. καθεζομένου ἢ Δαυίδη μεταξὺ τ' πυλῶν, καὶ ὡδαμόθεν πω' αὐτοῦ τὶς ἐλθὼν ἀπὸ τ' μάχης [o] ἀπαγγείλῃ πὶ κατ' [p] αὐτλιὼ, τῶν σκοπῶν τὶς ἰδὼν τὸν Αχιμᾶν τρέχοντα, καὶ μήπω τὶς ἐστι γνωρίσαι δυνάμενος, εἶπε ὡεὸς τὸν Δαυίδην βλέπειν τινὰ ὡδαγινόμενον ὡεὸς αὐτόν. τοῦ δ' ἄγγελον ἥκειν φήσαντος ἀγαθὸν, μετ' ὀλίγον ἕπεσθαί τινα καὶ ἕτερον [q] ἐδήλωσεν αὐτῷ. κἀκεῖνον ἢ ἄγγελον [r] ἀγαθὸν εἰπόντος, ἰδὼν τὸν Αχιμᾶν ὁ σκοπὸς, ἐγγὺς ἤδη γεγωνέναι, τὸν Σαδώκου παῖδα τοῦ ἀρχιερέως ὡροσρέχθαι ἐμήνυσεν. ὁ ἢ Δαυίδης, ὡεὶ χαρᾶς γλυκείας, [s] ἀγαθῶν ἄγγελον τοῦτον ἔφησεν εἶναι, [t] καὶ τι τ' ὀκταίων αὐτῷ φέρειν ἀπὸ τ' μάχης.

5. Καὶ μεταξὺ ταῦτα λέγοντος τοῦ βασιλέως, φανεὶς ὁ Αχιμᾶς [v] ὡροσκυνεῖ τ' βασιλέα· καὶ πυθομένου ὡεὶ τ' μάχης, νίκην εὐαγγελίζεται καὶ κράτος. ἐρομένου [x] δὲ τί ἢ περὶ τοῦ παιδὸς ἔχοι λέγειν, αὐτὸς μὲν ἔφασκεν ὅλους ὁρμῆσαι ὡεὸς αὐτὸν ἀπ' ὀροπῆς τῶν πολεμίων γλυκείας, ἀκοῦσαι ἢ μεγάλης βοῆς διωκόντων τὸν Αβεσάλωμον· καὶ πλεῖον [y] τούτου μὴ δύνασθαι μαθεῖν διὰ τὸ πεμφθέντα ὑπὸ Ιωάβου δηλῶσαι τλιὼ νίκην [z] ἐπείγεσθαι. ὡδαγλυκανθέντος ἢ τ' Χωσὶ, καὶ ὡροσκυνήσαντος, καὶ τλιὼ νίκην σημάναντος, περὶ τ' παιδὸς αὐτὸν ἀνέκρινεν. ὁ δ', ἐχθροῖς, εἶπε, τοῖς σοῖς οἷα συμβέβηκεν Αβεσαλώμῳ γένοιτο. ἔστω ὁ λόγος, ὑπὲρ τλιὼ ὀπὶ [a] τῇ νίκῃ χαρὰν εἶχεν, ὅτ' αὐτῷ μένειν μείζω ὄντα, ὅτι τοῖς γραπτέοις. αὐτὸς μὲν γὰρ ἀναβὰς ὀπὶ τὸ ὑψηλότατον τῆς πόλεως, [b] ἀνεκλαίετο τὸν υἱὸν, τυπτόμενος τὰ στέρνα, καὶ τλιὼ κεφαλλιὼ ἀπαρχιτόμενος, καὶ παντοίως [c] αὐτὸν αἰκιζόμενος, καὶ, "τέκνον, ἐκδοῶν, [d] αἴθε μοι "τὸν θάνατον ἐπιλαβεῖν ἐγένετο καὶ ἅμα σοὶ τελευτῆσαι". φύσει γὰρ ὢν φιλόστοργος, ὡεὸς ἐκεῖνον ἔτι μᾶλλον συμπαθῶς εἶχεν. ἡ στρατιὰ ἢ καὶ [e] ὁ Ιωάβος, ἀκούσαντες ὅτι πενθεῖ τὸν υἱὸν ἔτως ὁ βασιλεὺς, ἠχυσθησαν μετὰ τ' τῶν νενικηκότων χάριτος εἰσελθεῖν εἰς τλιὼ πόλιν· κατηφεῖς ἢ καὶ δεδακρυμένοι πάντες ὡς ἀφ' ἥττης παρῆλθον. καλυψαμένου ἢ τ' βασιλέως καὶ στένοντος τὸν υἱὸν, εἰσεισι ὡεὸς αὐτὸν Ιώαβος, καὶ παρηγορῶν, "ὦ δέσποτα, φησὶ, [f] λανθάνεις διαβάλλων "σαυτὸν οἷς ποιεῖς, ὅτι τοὺς μὲν ἀγαπῶντάς σε καὶ πε"ρὶ σῆς κινδυνεύοντας, καὶ σαυτὸν καὶ τλιὼ σλιὼ γλυκὺν "δοκεῖς μισεῖν, στέργειν ἢ τοὺς ἐχθροτάτους καὶ πᾶσιν "οἷς ἔτ' ὄντας, οἳ δίκῃ τεθνήκασιν. εἰ γὰρ Αβεσάλω"μος ἐκράτησε, καὶ τλιὼ βασιλείαν βεβαίως κατέ"σχεν, ἀδέκος ἂν ἡμῶν ὑπελείφθη λείψανον· ἀλλὰ "πάντες ἂν, ὑπὸ σῆ καὶ τῶν σῶν δεξάμενοι τέκνων,

"ἀπω-

l Καὶ τῷ βασιλεῖ.] Voculam καὶ adjeci ex *Vat.* & *Vet. Interpr.*

m Αὐτὸν ποιήσασθαι τ' νίκης,] Αὐτῆς *Vat.* & dein mallem ποιήσεσθαι.

n Ἐκλαβὼν τ' ὁδῶν,] Ita cum *Vat.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vet. Interpr.* ἐμοὶ λαὼν in *reliquis*.

o Ἀπαγγείλῃ] Ἀγγείλῃ *Vat.*

p Αὐτλιὼ,] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* αὐτὸν in *Editis*.

q Ἐδήλωσεν αὐτῷ.] Ἐδήλωσεν μετ' αὐτὸν *Vat.*

r Ἀγαθὸν εἰπόντος,] Vocem ἀγαθὸν omittunt *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* at non ita *Vet. Interpr.*

s Ἀγαθῶν ἄγγελον] Ἀγαθὸν *Big.* & à prima manu *Samb.*

t Καί τι τ' ὀκταίων] Ita *MSS.* & *Epiphan.* qui vertit, *& aliquid optabile* &c. καί τινων in *reliquis*.

v Προσκυνεῖ τ' βασιλέα.] Προσκυνοῦ in *MSS.* quibus non conſentit *Vet. Interpr.*

x Διὰ τί ἢ περὶ] Δ' εἴ τι in quinque *MSS.*

y Τοῦτο μὴ δυνάσθαι] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* καὶ πλεῖον μὴ μαθεῖν *Vulg.* & *Samb.* καὶ πλεῖον τοῦτο μὴ δυνάσθαι μαθεῖν *Big.* (& *Coll. Voſſ.*)

z Ἐπείγεσθαι.] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* γλυκάνθαι in *Editis*.

a Τῇ νίκῃ χαρὰν εἶχεν.] Ita *MSS.* τῇ deeſt in *Editis*.

b Ἀνεκλαίετο τὸν υἱὸν,] Ita *Baſ.* & *Vet. Interpr.* ἀνεκαλεῖτο in quinque *MSS.*

c Αὐτὸν αἰκιζόμενος] Ita volui, cum ἑαυτὸν ſit in *MSS.* & αὐτὸν in *Editis*.

d Αἴθε μοι τὸν θάνατον] Εἴθε μοι *Big. Samb.* & *Vat.*

e Ὁ Ιωάβος,] Articulum ὁ omittit *Vat.*

f Λανθάνεις] Forſan vel cum interrogatione efferenda ſunt verba; vel legendum ὦ λανθάνεις, quomodo legiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *aperte demonſtras ex iis quæ agis* &c.

ζ Απω-

"[g] ἀπωλώλειμεν οἰκτρῶς, ὁ κλαιόντων ἡμᾶς τῶν πολε-
"μίων, ἀλλὰ χαιρόντων, καὶ τὸς [h] ἐλεξάντας ὑπὲ τοῖς
"κακοῖς κολαζόντων. [i] σὺ δ' οὐκ αἰσχύνῃ ταῦτα ποιῶν
"ὑπὲ μᾶλλον [k] ἐχθρῶ, ὅτι σὸς ὢν υἱὸς ὢν ἀσεβὴς [l] ἔτως
"ἐγένε. παυσόμεν⊙ οὖν τ ἀδίκυ λύπης, ἐλθὼν
"[m] ὄφθητι τοῖς σαυτῦ φιλιώταις, καὶ τ [n] περὶ ἐμᾶ ἀγῶν⊙
"εὐθυμίας ἀπαλλάξησον. ὡς ἐγὼ τήμερον, ἂν ὑπιμέ-
"νῃς τοῖς ἄρτι πεπλομένοις, ἀναπίσας ἀποστῆναί σε τ
"λαὸν, καὶ τὴν βασιλείαν ἑτέρῳ παραδόναι, τότε σοι
"πικρότερον ἢ ἀληθὲς πείσω τὸ πένθ⊙". ταῦτ' εἰπὼν
Ἰωάβ⊙, ἀπέστρεψεν ἀπὸ τ λύπης, καὶ ἤγαγε εἰς τ περὶ
τ πραγμάτων λογισμὸν τ βασιλέα. [o] μεταχηματίσας
γὰρ αὐτὸν Δαυίδης, καὶ ποιήσας ὑπιτήδειον εἰς τὴν τῆ πλή-
θυς ὁδὸν, πρὸς τ πύλαις ἐκάθισεν· ὡς ἅπαντα τ
λαὸν ἀκούσαντα συνδραμεῖν πρὸς αὐτὸν ἢ καταπαύσασ-
θαι. καὶ ταῦτα μὲν τοῦτον ἔσχε τ τρόπον.

"inimici, ſed *ea re* gauderent, & qui vel noſtram
"vicem miſerarentur pœnis caſtigarent. Te vero
"non pudet iſta facere hominis gratia *tibi* maxime
"inimici: qui cum eſſet tuus filius, tantopere in
"te fuit impius. Age itaque, miſſa hac iniqua tri-
"ſtitia, prodi in conſpectum tuorum militum; &
"gratias illis redde pro victoria prælioque decer-
"tandi alacritate. *Nam ego hodie, ſi pergas ea
"facere quæ hactenus feciſti, perſuadebo populo
"ut à te deficiat & regnum alii tradat, & tunc
"amariorem & verum faciam tibi luctum". Hiſce
verbis Joabus regem avertit à triſtitia, eoque adduxit ut de rebus gerendis cogitaret. Nam ubi habitum mutaverat Davides, ſeque compoſuerat ut in populi conſpectum veniret, ad portas ſemet collocavit; ita ut hoc audito univerſus populus ad eum ſalutandum concurrerit. Et iſta quidem ita ſe habuerunt.

ΚΕΦ. ια'.

Ὡς Δαυίδης, τὴν βασιλείαν ἀποκαθὼν, διαλλάττεται τῷ Σεμεΐ & τῷ Σιβᾷ, καὶ εὔνοιαν μεγάλην ἀποδείκνυται τῷ Βερζελαίῳ· καὶ ὡς, στάσεως γενομένης, εἰς δίωξιν τ Σαβαίυ τ στρατηγὸν τ Αμεσσὰν κατέστησεν, ὃν ἀναιρεῖ ὁ Ἰωάβ⊙.

CAP. XI.

Ut Davides, regno recuperato, Semei & Sibæ reconciliatur, & Berzelæum magna benevolentia complectitur: utque, orta ſeditione, ad Sabæum perſequendum Ameſſam imperatorem conſtituit, quem Joabus interimit.

Οἱ δὲ ἐκ τ μάχης ἀναχωρήσαντες τ Ἑβραίων [p] τ
μετ' Ἀβεσαλώμυ, [q] γνόμενοι παρ' ἑαυτοῖς ἕκασοι,
[r] διεπέμποντο κατὰ πόλεις, ὑπομιμνήσκοντες αὐτὸς ὧν
[s] ἠυεργέτησεν αὐτὸς Δαυίδης, καὶ τ ἐλευθερίας ἣν ἐκ
πολλῶν καὶ μεγάλων ῥυσάμεν⊙ αὐτὸς πολέμων παρέχε·
μεμφόμενοι δὲ ὅτι τ βασιλείας αὐτὸν ἐκβαλόντις ἄλ-
λῳ ταύτῃ [t] ἐπεχείρησαν, καὶ νυῦ τετελευτηκότ⊙ τ κα-
τασχόντ⊙ ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόν⊙ [u] τ Θαβαλῶσι Δαυί-
δην, παύσασθαι μὲν τ ὀργῆς, εὐνοϊκῶς δὲ πρὸς αὐτὸς
ἔχειν, τ δὲ πραγμάτων, καθὼς ἤδη καὶ πρότερον,
ποιεῖσθαι πρόνοιαν, τὴν βασιλείαν ἀποδόντα. ταῦτα
μὲν οὖν συνεχέστερον ἀπηγγέλλετο τῷ Δαυίδῃ. κἀκεῖν⊙
ἤδεν ἥτιον ἔπεμψε πρὸς Σάδωκον καὶ Ἀβιάθαρον τὸς ἀρ-
χιερέας, ἵνα τοῖς ἄρχυσι [x] τ Ἰούδα Φυλῆς διαλεχθῶ-
σιν, "ὡς αἰσχρόν ἐστιν αὐτοῖς ἄλλας Φυλὰς πρὸ σκεί-
"νης Δαυίδην χειροτονῆσαι βασιλέα· καὶ ταῦθ' ὑμῶν συγ-
"γενῶν ὄντων καὶ πρὸς αὐτὸν κοινὸν αἷμα κεκληρωμέ-
"νων". τὰ δ' αὐτὰ καὶ Ἀμεσσᾷ τῷ στρατηγῷ πρόσπαιξεν αὐτὸς λέγειν· "ὅτι τ ἀδελφῆς υἱὸς ὢν αὐτὸ μὴ
"πείθῃ τὸ πλῆθ⊙ Δαυίδῃ τὴν βασιλείαν ἀποδῦναι.
"προσδοκᾶν γὰρ παρ' αὐτό, μὴ [y] Δαλλαγὴν μόνον, τῆς
"δὴ ἤδη γέγονεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἅπαν⊙ & λαῦ στρατη-
"γίαν, ὡς αὐτῷ καὶ Ἀβεσάλωμ⊙ παρέχεν". καὶ οἱ
μὲν ἀρχιερεῖς, ἃ μὲν τοῖς τῆς Φυλῆς ἄρχυσι διελέχθη-
σαν, ἃ δὲ τ Ἀμεσσὰν ἔπεισαν, τὰ πρὸς & βασιλέως πρὸς
αὐτὸν εἰπόντες, ἐγχωρεῖν [‡] ὑπὲρ αὐτῷ φρονεῖν. καὶ
πείθῃ γε τὴν Φυλὴν πρόσφορον πέμψαι πρὸς Δαυίδην

[Israëlitæ de rege revocando agunt. 2 Regum, c. 19.]

HEbræi autem, quotquot Abeſalomum ſequuti ex pugna evaſerant, cum ad domum quiſque ſuam ſe recepiſſent, in unamquamque urbem *nuncios* dimittebant, admonentes ipſos beneficiorum quæ à Davide acceperant, atque libertatis, in quam è multis magniſque bellis ſervatos vindicaverat: querenteſque quod Davidem regno expulerint, aliique ſummam imperii tradiderint; & nunc exſtincto, quem ipſi ſibi principem conſtituerant, Davidem non ſupplices obſecrent, ut iram deponeret, & ipſos benevolentia proſequeretur, regnoque recepto curam eandem, quam ante, reipublicæ impenderet. Et quidem de hiſce crebri nuncii ad Davidem veniebant. iſque nihilominus Sadoco & Abiatharo pontificibus *ſignificatum* miſit, ut *in hanc ſententiam* cum principibus tribus Judæ loqueretur; "illis dedecori eſſe, ut aliæ tribus,
"prius quam ipſa, Davidem *denuo* regem crearent;
"præſertim cum vos cognati eſtis & conſanguinei". Præterea illis mandavit ut & eadem dicerent ad Ameſſam imperatorem; "† quod, cum eſſet ex ſorore nepos, populo non perſuaderet regnum Davidi reſtitutum ire. licere autem ei ab
"ipſo exſpectare, non ſolum ut in gratiam cum eo
"redeat, id quod jam factum eſt, ſed ut totius exercitus dux fieret quemadmodum erat ſub Abeſalomo". Et quidem pontifices cum principes tribus *iſtius* alloquuti ſunt, tum Ameſſæ perſuaſerunt, ubi ei dixerant quæ à rege acceperant, ‡ut de ipſo *reducendo* conſilia iniret. Imo *is* tribum *ſuam* eò perduxit, ut è veſtigio legatos ad Davidem

---

[g] Απωλώλειμεν οἰκτρῶς,] Ita cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* & *Vet. Interpr.* ἀπολωλαμὲν in *cæteris.*

[h] Ελεῶντας] Sic *Big.* & *Samb.* ἐλεῶντας perperam in *Editis* & ἐλῶντας *Vat.*

[i] Σὺ δ' οὐκ αἰσχύνῃ] Quæ ſequuntur cum interrogatione forſan legi debent.

[k] Ἐχθρῷ,] Eo modo *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐχθρῶν in *reliquis.*

[l] Οὕτως ἐγένε] Sic *Big. Samb.* & G. ἔτ⊙ *Baſ.* & *Vat.*

[m] Ὀφθῆι τοῖς σαυτῦ στρατιώταις,] Ita *Big.* & *Samb.* ὄφθηι in *reliquis.*

[n] Περὶ ἐμᾶ ἀγῶν⊙] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Epiphan.* περὶ τὸς ἀγῶνας in *Editis*, *Aliiſque.* πρὸς τὸς ἀγῶνας *Vat.*

* *Nam ego &c.*] *Epiphanius* vertit, *Ego namque optime novi, quia ſi in hoc actu permanſeris, hodie à te populus univerſus abſcedet, ac alii regnum tradet, & tunc habebis* &c. ac ſi legiſſet, ἐγὼ οἶδ' ἐγὼ ὡς τήμερον, ἂν ἰ. τ. ἄ. πραττομένοις, ἀποστήσ⊙ σῦ ὁ λαὸς, καὶ τ. β. ἑτ. παραδώσ⊙, καὶ τότε σοὶ π. κ. ἀλ. ποιήσεις τὸ π.

[o] Μεταχηματίσας γὰρ αὐτὸν] Eo modo *Epiphan.* μετ. δὲ αὐτὸν *Big.* & *Samb.* μετ. γὰρ αὐτὸν in *reliquis.*

[p] Τῶν μετ' Ἀβεσαλώμυ,] Τῶν inſerui ex *MSS.*

[q] Γενόμενοι παρ' ἑαυτοῖς ἕκασοι,] Ita *Samb.* γενόμενοι in *cæteris.*

[r] Διεπέμποντο κατὰ πόλεις,] Sic cum *MSS.* διέπεμπον in *Editis.*

[s] Ηὐεργέτησεν αὐτὸς] Iterum ex *MSS.* in *Editis* ἀυεργέτησεν.

[t] Ἐπεχείρησαν,] Ita cum *Big.* & *Samb.* ἐπεχείρησαν in *reliquis.*

[u] Οὐ Θαβαλῶσι Δαυίδην,] Οὐ inſertum dedi ex *Big. Samb.* & *Vat.* At *reliqui* cum *Epiphanio* illud non agnoſcunt.

[x] Τῆς Ἰούδα Φυλῆς διαλεχθῶσιν,] Sic *Baſ.* & *G.* τ & Ἰούδ. *Vat.* τοῖς τ Ἰούδα *Big.* & *Samb.*

† *Quod, cum eſſet ex ſorore nepos,*] *Gelenius* interpretatur, *quòd fieret, quod cum eſſet ipſ.* &c. faciendo ut ὅτι interrogationi ſerviat, ac ſi τί præceſſerit, ut fere ſolet.

[y] Διαλλαγὴν] *Coll. Big.* & *Voſſ.* Δαλλαγῶν.

‡ *Ut de ipſo* reducendo *conſilia iniret.*] *Ut in ejus partibus conſiſteret*, vertit *Epiphan.*

dem mitterent, orantes ut ille in regnum ſuum reverteretur. idem autem & omnes fecerunt Iſraëlitæ, hortatu Ameſſæ.

Semei Davidi obviam procedit. 2 Regum, c. 19.

2. Cum quidem legati ad eum perveniſſent, Hieroſolyma ſe contulit: ante alios vero omnes tribus Judæ regi ad Jordanem fluvium occurrit; cumque his Semei Gèræ filius, mille viris cum comitantibus, quos è tribu Benjamitica ſecum adducebat: prætereaque Sibas Sauli libertus, filiique ejus quindecim numero cum famulis viginti. Hi una cum tribu Judæ fluvium ponte junxerunt, ut rex cum ſuis nullo negotio tranſire poſſet. Ut vero ad Jordanem pervenit, eum quidem tribus Judæ ſalutavit: Semei vero ponte conſcenſo procidit, regiſque pedibus prehenſis orabat "ut ſuis in "eum peccatis ignoſceret, nolletque ipſum acer- "be *aſpereque* tractare, neque poteſtatem *iterum* ad- "eptus id *ſibi* primum *faciendum* exiſtimaret ut "ſupplicium adhibeat; ſed reputaret ſecum, quod "erratorum pœnitentia ductus ei primus occur- "rere feſtinarit". At dum illa verbis ſupplicibus rogaret, ſuique miſerationem excitaret, Abeſſæus Joabi frater ſubjiciebat, "idcircone non jam mo- "rieris, qui ei maledicere auſus es quem Deus in "regni ſede conſtituit?" Davides autem ad illum converſus ait, "quieſcere nolitis Saruiæ filii? ne "redintegrate nobis novas, prioribus vix ſopitis, "turbas & ſeditiones. nam vos ignorare haud fas "eſt, quod hodie regnum ineo. quamobrem juro "omnibus qui in me impii fuerint ſupplicia con- "donare, neque in quenquam qui peccaverit ani- "madvertere. Tu vero, adjiciebat, ô Semei, bo- "no animo eſto, nihilque mortem, quaſi jamjam "oppetendam, metuas". Atque ille, rege adorato, progrediebatur.

Memphibo-ſthus Davidi obviam venit. 2 Regum, c. 19.

3. Quinetiam Sauli nepos Memphibоſthus ei obviam venit, veſte ſordida amictus, & promiſſum neglectumque capillitium gerens. nam poſt fugam, neque præ mœrore comam totondit neque veſtem abluit,*ut qui regis mutationem ſuam eſſe calamitatem reputaverit. prætereaque falſo à Siba procuratore ſuo apud ipſum inſimulatus erat. Poſtquam autem ille *regem* ſalutaverat & adoraverat, cœpit eum *rex* interrogare, "qua de cauſa "non ſimul ſecum exiſſet, fugæque particeps fuiſ- "ſet?" reſpondit, "hanc ſibi à Siba illatam eſſe "injuriam. nam cum juſſus eſſet omnia ad profe- "ctionem *neceſſaria* parare, nihil curavit: ſed ver- "ba ſua, ac ſi mancipium exſtitiſſet, contempſit. "Sane ſi pedibus integris fuiſſem, fieri haud po- "tuit ut à te relictus eſſem, cum iis ad fugam *ma- "turandam* uti licuiſſet. At non contentus erat "meæ erga te, Domine, pietati obeſſe; verum in- "ſuper me calumniis adortus eſt & mendaciis im- "probe confictis. Sed novi omnem hiſce in men- "tem tuam præcluſum eſſe aditum, quæ & juſta "eſt, & amans veritatis, quam Deus etiam ipſe "vult prævalere. Nam cum ex avo meo *hiſce* ma-

πρέσβεις, ⸀προκαλοῦνται [z] εἰς τὴν ἰδίαν ἐπανελθεῖν βασιλείαν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ πάντες ἐποίουν οἱ Ισραηλιτῶν πρωτεύσαντες ὑπ' Αμεσσᾶ.

β'. [a] Τῶν μὲν πρέσβεων ἀφικομένων πρὸς αὐτὸν εἰς Ιεροσόλυμα [b] παρεγένετο. πάντας δὲ τοὺς ἄλλους ἔφθασεν ἡ Ιούδα φυλὴ [c] πρὸς τὸν Ιορδάνην ποταμὸν ἀπαντήσασα τῷ βασιλεῖ, καὶ ὁ Γήρας παῖς Σεμεΐ μετὰ χιλίων ἀνδρῶν, οὓς ἐκ τῆς Βενιαμιτιδος φυλῆς ἐπήγετο· καὶ Σιβᾶς ὁ ἀπελεύθερος Σαούλου, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, πεντεκαίδεκα τὸν ἀριθμὸν ὄντες, μετὰ οἰκετῶν εἴκοσιν. ὅτοι σὺν τῇ Ιούδα φυλῇ τὸν ποταμὸν ἐγεφύρωσαν, ἵνα ῥᾳδίως διαβῇ μετὰ τῶν ἰδίων ὁ βασιλεύς. ὡς δ' ἦκεν ἐπὶ τὸν Ιορδάνην, ἠσπάσατο μὲν αὐτὸν ἡ Ιούδα φυλή· προσέπεσε δ' ἀναβὰς ἐπὶ τὸν γεφυραν Σεμεΐ, καὶ κατασχὼν αὐτοῦ τοὺς πόδας ἐδεῖτο "συγγνώναι οἱ "τῶν εἰς αὐτὸν ἡμαρτημένων, καὶ μὴ μνησθῆναι πι- "κρὸν οὐδέν, μηδὲ [d] τὸν πρῶτον ἡγήσασθαι τὴν πι- "μωρίαν ἐν ἐξουσίᾳ γινόμενον, λογίσασθαι δ' ὅτι καὶ "μετανοήσας ἐφ' οἷς ἐσφάλη πρῶτος ἐλθεῖν πρὸς αὐ- "τὸν [e] ἐσπούδασε". ταῦτα δὲ ἀντιβολοῦντος αὐτοῦ καὶ οἰκτιζομένου, Αβεσσαῖος ὁ Ιωάβου ἀδελφὸς, "[f] Διὰ "τοῦτο οὖν, εἶπεν, ὁ τεθνήξη βλασφημήσας τὸν ὑπὸ "τοῦ Θεοῦ κατασταθέντα βασιλεύειν; Δαυΐδης δ' ὑπισχνεῖται εἰς αὐτὸν, "[g] ὦ παῦσαι, εἶπεν, ὦ Σαρυΐας παῖ- "δες; [h] μὴ κινήσητε πάλιν ἡμῖν καινὰς ὑπὲρ τῶν πρώτων "παρεχὰς ὑμᾶς σφόδρα. οὐ γὰρ ἀγνοεῖν ὑμᾶς χρὴ ὅτι "σήμερον ἄρχομαι τῆς βασιλείας. διὸ πᾶσιν ἀφίημι τὰς "κολάσεις τοῖς ἀσεβήσασιν ὄμνυμι, καὶ [i] μηδένα τῶν "[k] ἁμαρτόντων ἐπεξελθεῖν. οὕτω, εἶπεν, ὦ Σεμεΐ, θάρ- "ρει, [l] καὶ δείσῃς μηδὲν ὡς τεθνηξόμενος". ὁ δ', ὡς προ- "κινήσας αὐτὸν, προῆλθε".

γ'. Απήντησε δὲ αὐτῷ καὶ ὁ Σαούλου ἔκγονος Μεμφίβοσθος, ῥυπαρόν τε τὸν ἐσθῆτα περικείμενος, καὶ [m] τὸν κόμην βαθεῖαν καὶ κατημελημένην ἔχων. μέχρι γὰρ τοῦ Δαυΐδου φυγοῦ, οὔτ' ἀπεκείρατο λυπούμενος, οὔτε καθῆρε τὴν ἐσθῆτα, κατασκευάσας [n] αὐτοῦ συμφορὰν τοῦτον τὴν τοῦ βασιλέως μεταβολήν. διεβέβλητο δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου Σιβᾶ πρὸς αὐτὸν ἀδίκως. ἀσπασαμένου δ' αὐτὸν καὶ προσκυνήσαντος, ἤρξατο πυνθάνεσθαι, "τί δή ποτ' οὐ συνεξῆλθεν αὐτῷ, καὶ κοινω- "νὸς ἦν τῆς φυγῆς"; ὁ δ', "ἀδίκημα τοῦτ', ἔλεγε, "εἶναι Σιβᾶ. κελεύσθεις γὰρ [o] ⸀προσκαθάσασθαι τὰ πρὸς "τὴν ἔξοδον, οὐκ ἐφρόντισεν· ἀλλ' ὥσπερ ἀνδραπό- "δου τινος οὕτως παρήκουσεν. εἰ μέντοι γε ταῖς βάσεις "εἶχον ἐρρωμένας, οὐκ ἂν ἀπελείφθην σου, ζητῶν "πρὸς τὴν φυγὴν τάσσεσθαι δυνάμενος. οὐ τοίνυν ὁ μόνον "ἠδίκησέ μου τὴν πρὸς σὲ, δέσποτα, εὐσέβειαν· ἀλλὰ "καὶ προσδιέβαλε, καὶ [p] διέψευσταί με κακουργῶν. [q] ἀλλ' "οἶδα ὅτι τούτων οὐδὲν ἡ ἀλήθεια ἡ σὴ προσίεται, δι- "καία τε οὖσα, καὶ τὴν ἀλήθειαν, ὃν ἰσχύειν τι βού- "λεται [r] καὶ τὸ θεῖον, ἀγαπῶσα. μείζονα γὰρ κινδυ- "νεύ-

[z] Εἰς τὴν ἰδίαν ἐπανελθεῖν] Εἰς τὴν ἰδίαν αὐτὸν ἐπ. *Big.* & *Samb.* αὐτῶν ἐπ. *Vat.*

[a] Τῶν μὲν πρέσβεων] Τῶν δὲ πρ. *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* τῶν δὲ πρ. legiſſe videtur *Epiphan.* HUDS. Forte τῶν μὲν οὖν πρέσβεων. COCC.

[b] Παρεγένετο.] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἀπαγγέλλουσι *Hen.* & *Busb.* In *Editis* παρεγένοντο. quam lectionem ſequutus *Scholiaſtes* hunc ſenſum verbis (vereor ne male) affingit; *quod interim, cum legati tribuum ad Amaſam veniſſent Hieroſolymas, ipſæ tribus* (aut *eorum primores*) *ſe contulerint ad regem, ut eum Jordanem traji cerent: ſed præventos eſſe omnes à Judæis* &c.

[c] Πρὸς τὸν Ιορδάνην ποταμὸν ἀπαντήσασα] Deſiderantur in *Coll. Big.* & *Voſſ.*

[d] Τὸν πρῶτον ἡγήσασθαι] Ita cum *Big.* & *Samb.* τοῦτον in *Editis*, *Aliiſque.* unde *Gelenius* vertit, *neque recepta poteſtate in ſe primum animadvertiſſet.*

[e] Ἐσπούδασε.] Ἔσπευσε *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

[f] Διὰ τοῦτο οὖν,] Διὰ ταῦτα legiſſe videtur *Epiphan.*

[g] Παύσασθ',] Παύεσθ', & mox Σαρυΐα *Samb.* & *Vat.*

[h] Μὴ κινήσητε πάλιν] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* uti μὴ πισθῶσης ſupra p. 390. §. 6. μὴ κινήσῃ τι in *Editis.* Si quis malit μὴ κινήσειτε, ut μὴ φονεύσεις *ne occidito*, per me licet. ὦ παύεσθ', ἄνδρες, ὦ Σ. παῖδες κινήσειν πάλιν ἡμῖν &c. legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *non ceſſatis, filii Saruiæ, has commovere denuo nobis ſuperiores turbas & ſeditiones inſtantes.*

[i] Μηδένα τῶν] Μηδενὶ *Vat.* more *Thucydideo.*

[k] Ἁμαρτόντων ἐπεξελθεῖν.] Ἁμαρτάνοντων & ἁμαρτάντων in *MSS.*

[l] Καὶ δείσῃς] Καὶ δείσεις *Vat.*

[m] Κόμην βαθεῖαν] ראש פרוע. REL.

* *Ut qui regis mutationem ſuam calamitatem reputaverit.*] Seque in hac afflictione devoverat permanere, donec regiam videret converti calamitatem, *Epiphan.* Calamitatem ejus non ſecus quam propriam ferens, *Gelenius*, *præterita iſta*, ἐπὶ τῇ μεταβολῇ τοῦ βασιλέως.

[n] Αὐτοῦ συμφορὰν] Αὐτῷ τὴν συμφορὰν *Vat.*

[o] Προσκαθάσασθαι] Προσκαθάσαι in quinque *MSS.*

[p] Διεψεύσταί με κακουργῶν.] Κατεψεύσταί in *iiſdem MSS.*

[q] Ἀλλ' οἶδα] Ἀλλ' οἶδα γὰρ ὅτι τούτων οὐδὲν ἡ σὴ Δίκαιοσύνη προσ. *Big. Samb.* & *Vat.*

[r] Καὶ τὸ θεῖον,] Ὡς καὶ τὸ θ. *Samb.* ὡς τὸ θεῖον *Big.* & *Coll. Voſſ.*

[s] Ει-

"νεύσας πεῖθειν ὑπὸ τοῦ πάππου τοῦμοῦ, καὶ τῆς
"ὅλης ἡμῶν ἡγεμονίας ὀφειλούσης εἰς ἐκεῖνα ἀπολωλέ-
"ναι, οὐ μετρίως καὶ χρησὸς ἐγένου, τότε μάλιστα
"πάντων ἐκείνων λήθην ποιησάμενος, ὅτ' ἐξουσίαν
"τῆς ὑπὲρ αὐτῶν τιμωρίας εἶχεν ἡ μνήμη. φίλον γὰρ
"σὸν ἔκρινας ἐμὲ, καὶ ὅτι τῆς τραπέζης [z] εἶχες ὁσα-
"μέρας, καὶ ἴδιον ἀπέλειπον τῶν συγγενῶν τοῦ μάλι-
"στα τιμωμένου". ταῦτ' εἰπόντος, ὅτι τὸν Μεμφί-
βοσθον ἔγνω κολάζειν, ἵνα ὡς καταψευσάμενον [a] Σι-
βᾶν [b] καταδικάζειν. ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τοῦ μὴ μὴ Σιβᾶ
πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν ἐκείνῳ πάντα χαρίσασθαι φήσας,
αὐτῷ γὰρ συγγινώσκειν ὑπέσχετο, [c] τῆς οὐσίας αὐτῷ τὸ ἥμισυ κελεύσας ἀποδοθῆναι. ὁ γὰρ Μεμφίβοσθος, "[d] πάντα
"μὲν, εἶπεν, ἐχέτω ὁ Σιβᾶς, ἐμοὶ δ' ἀπέχει τὸ σὲ
"τὴν βασιλείαν [e] ἀπολαβεῖν".

δ [1] Βερζελαῖον δὲ τὸν Γαλαδίτην, ἄνδρα μέγαν καὶ καλὸν, καὶ πολλὰ παρεσχημένον ἐν ταῖς Παρεμβολαῖς αὐτῷ, Δαυίδην τε προπέμψασθαι μέχρι τοῦ Ιορδάνου, παρεκάλει συνελθεῖν ἕως τῶν Ιεροσολύμων· γηροκομήσειν γὰρ αὐτὸν ἐν πάσῃ τιμῇ, καὶ ὡς πατρὸς [2] ἐπιμεληθήσεσθαι, καὶ προνοήσειν ἐπηγγέλλετο. ὁ δὲ πάθῳ τῶν οἰκοι παρῃτεῖτο τὴν μετ' αὐτοῦ διατριβήν· καὶ τὸ γῆρας λέγων ἀπὸ τοιούτου αὐτῷ τυγχάνειν ὥστε [f] ἀπολαύειν τῶν ἡδέων, εἰς ὀγδοήκοντα ἔτη προβεβηκότος, ἀλλ' ὥστε καταλύσεως ἤδη καὶ ταφῆς προνοεῖν, ὅτι ταύτην ἠξίου [g] βουλόμενον αὐτῷ χαρίζεσθαι τὰ κατ' ἐπιθυμίαν [h] ἀπολῦσαι. ἔστε γὰρ τροφῆς ἔστε ποτοῦ σωτέναι διὰ τὸ γῆρας· ἀποκεκλεῖσθαι δ' αὐτῷ καὶ τὰς ἀκοὰς ἤδη πρὸς αὐλῶν ἦχους καὶ μέλη τῶν ἄλλων ὀργάνων, ὅσα πρὸς βασιλεῦσι τέρπει τοὺς [i] ἐνδιαιτωμένους. ὅτου δὲ λιπαρῶς δεομένου, "σὲ μὲν, εἶπεν, ἀπολύω· [k] τὸν δὲ
υἱὸν Αχίμαανον "ἄφες μοι. πάντων γὰρ αὐτῷ μεταδώσω
"τῶν ἀγαθῶν". καὶ Βερζελαῖος μὲν καταλιπὼν τὸν υἱὸν, καὶ προσκυνήσας τὸν βασιλέα, καὶ πάντων ἐπόμενος αὐτῷ τέλος ὧν ἔχει κατὰ ψυχὴν, οἴκαδε [l] ὑπέστρεψεν. ἐλθόντος δ' εἰς Γάλγαλα Δαυίδου, τῷ λαῷ πάντες ἤδη τὸ ἥμισυ περὶ αὐτὸν ἔχων καὶ τὴν Ιούδα φυλήν.

ε'. Ἀφικνοῦνται δ' εἰς Γάλγαλα πρὸς αὐτὸν οἱ φ χώρας πρῶτοι, μετὰ πολλῆς πληθύος, καὶ τὴν Ιούδα φυλὴν κατεμέμφοντο λαθρα πρὸς αὐτὸν ἐλθόντων, ὡς δεῖν ἁπᾶ πάντας μιᾶ γνώμῃ ποιήσασθαι τὴν ὑπάντησιν. οἱ δ' ἄρχοντες τῆς Ιούδα φυλῆς, μὴ δυσχερέσιν αὐτὰς ἠξίουν προληφθείσας. "καὶ γὰρ συγγενεῖς ὄντες αὐτοῦ, καὶ
"διὰ τοῦτο μᾶλλον προνοούμενοι καὶ σπεύδοντες φθάσαι,
"διὰ μέντοιγε διὰ τὸ προελθεῖν δῶρα λαβεῖν αὐτὰς, ἵν'
"ἔχωσιν ὅπη τούτῳ δυσφορεῖν, ὕστεροι πρὸς αὐτὸν ἐλ-
"θόντες". ταῦτα τῶν τῆς Ιούδα φυλῆς ἡγεμόνων εἰπόντων, οἱ τῶν ἄλλων ἄρχοντες οὐχ ἡσύχασαν. ἀλλ'
"ἡμεῖς μὲν, ἔφασαν, ὦ ἀδελφοὶ, θαυμάζομεν ὑμᾶς
"[m] αὐτῶν ἀποκαλοῦντας μόνων συγγυῆ τὸν βασιλέα.
"ὁ γὰρ τῶν ἁπάντων ἐξουσίαν παρὰ τοῦ Θεοῦ λαβὼν,
"πάντων ἡμῶν εἶναι συγγυὴς κέκρικεν. [n] καὶ διὰ

"jora adieris *discrimina*, propterea aque tota noſtra
"familia periiſſe meruerit, tu commodum beni-
"gnumque temet oſtendiſti, tunc præcipue illo-
"rum omnium oblitus, cum obliviſci non potue-
"ris in tua eſſe poteſtate ut illa vindices. ad hæc
"tu me in amicorum tuorum numero eſſe voluiſti, & quotidie menſæ adhibuiſti, nullaque in re
"à cognatorum tuorum honoratiſſimo quoque
"differebam." Cum hæc *ille* dixiſſet, neque in Memphibosthum *rex* ſtatuit ſupplicio uti, neque Sibam ut calumniatorem judicio perfundere. Sed præfatus ſe quidem, quod cum Siba ſibi non obviam venerit, ei omnia largitum eſſe, ipſi tamen, ubi imperaverat dimidium bonorum ipſi reſtitui, veniam dare pollicebatur. Tum vero Memphibosthus ſubjicit, "ſibi quidem totum habeat Si-
"ba, mihi vero ſatis eſt te regnum recepiſſe."

4. Berzelæum autem Galaditam, virum magnum ac bonum, quique ei dum apud Caſtra eſſet multa ſuppeditavit, eumque ad Jordanem uſque deduxit, obſecrabat Davides ut ſecum iret Hieroſolyma: ipſum enim eum in ſenectute omni cum honore tractaturum eſſe, eique tanquam patri curam adhibiturum & proviſurum eſſe ſpondebat. At ille antiquæ ſedis ſuorumque deſiderio cum eo vivere recuſabat: atque dicens, ſe non ea eſſe ſenectute ut voluptatibus frueretur, cum jam annum octogeſimum attigerit, ſed ut obitui & ſepulturæ proſpiceret, ideo ab ipſo, ſi ſibi quod gratum eſſet facere voluerit, dimitti *obnixe* petebat. nam per ætatem ſe neque cibi neque potus jucunda intelligere poſſe: imo etiam aures ſibi occludi ad tibiarum ſonos & modulationem aliorum inſtrumentorum, quibus oblectari ſolent qui cum regibus vivunt. Cum vero ita inſtanter rogaret, "te quidem,
"ajebat *rex*, dimitto: filium vero Achimanum
"permitte mihi. nam ei de bonis omnibus imper-
"tiam." Et quidem Berzelæus, relicto filio & rege adorato, precatuſque ut omnia ei proſpere cederent quæ in animo agitaret, domum eſt reverſus. Davides vero Galgala pervenit, jam dimidium totius populi circa ſe habens & *integram* Judæ tribum.

Berzelæus à rege, magna ei pollicito, petiit, ut in patriam redire liceret.

2 Regum, c. 19.

ſ. Galgala autem ad eum veniunt primores regionis *Iſraeliticæ*, magna eos comitante multitudine; conqueſtique ſunt *apud eum* de tribu Judæ, quod ad eum clam ſe contuliſſet, cum ſimul omnes unanimes ei obviam proceſſiſſe debuerint. Principes vero tribus Judæ illos orabant, ne dolerent quod anticipati fuerint. "nam cum ejus cog-
"nati eſſent, idcirco & cura & amore *ſuo alios* præ-
"vertere feſtinarunt, non tamen quaſi munera,
"quia præceſſerunt, ipſi acceperint, ita ut inde
"juſtas rem ægre ferendi cauſas habeant, qui ſe-
"rius ad eum venerint." Cum hæc dixiſſent tribus Judæ duces, non acquieverunt aliarum tribuum principes, ſed, "nos quidem, reſponderunt, mira-
"ri ſubit, ô fratres, quod regem vos veſtrum ſo-
"lum cognatum appelletis. nam qui in omnes po-
"teſtatem à Deo accepit, *is* nos omnes cognatio-
"ne

Diſſidium inter Iſraëlitas & Judæos.

2 Regum, c. 19.

[z] Εἶχες] *Coll. Big.* εἶχ' *Voſſ.* εἶχε.

[a] Καταδικάζειν.] Ita locum conſtitui ex *MSS.* (adſtipulantibus *Coll. Big.* & *Voſſ.*) favente quidem *Epiphanio.* in *Editis.* δικάζειν. ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τοῦ μὴ Σιβᾶ ἐλθεῖν αὐτῷ πάντα χαρισάμενον φήσας.

[b] Τῆς οὐσίας αὐτῷ] Τὰ ἡμίση τῆς οὐσίας αὐτῷ *MSS.* eodem plane ſenſu cum *Editis.*

[c] Πάντα μὲν,] Ita *Vat.* paulo concinnius, quam in *ceteris.* πάντ' ἐχέτω μὲν, εἶπεν, ὁ Σιβᾶς in *Editis.* πάντ' ἐχέτω, εἶπεν, Σιβᾶς *Big.* & *Samb.*

[d] Ἀπολαβεῖν.] Παραλαβεῖν *Vat.*

[e] Βερζελαῖον δὲ] Ita ut ſupra, p. 391. §. 8. antea Βερζέλαον in pleriſque *Codd.*

[f] Ἐπιμεληθήσεσθαι,] Sic *MSS.* ἐπιμελεῖσθαι in *Editis.*

[g] Ἀπολαύειν τὸ κοῖον,] Iterum è *MSS.* ἀπολαύσει in *Editis.*

[h] Βουλόμενον αὐτῷ χαρίζεσθαι] Βουλομένῳ, & mox τὰ κατ' ἐπιθυμίαν αὐτῷ *Vat.*

[i] Ἀπολῦσαι.] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.* & *Coccejus*) *Samb.* & *Vat.* ἀπολαῦσαι in *Editis.* alteram lectionem veram eſſe oſtendunt ſequentia, σὲ μὲν, εἶπεν, ἀπολύω.

[k] Ἐνδιατωμένους.] Συνδιατριβούσης *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

[l] Τὸν δὲ υἱὸν Αχίμαανον] Ita cum *Samb.* & *Vat.* in *ceteris* τὸν δὲ Αχίμαανον υἱόν. Juxta *Epiphanium* Αχιμάν. Unde patet veterem hunc locum obſediſſe mendam. nam in textu *Hebraico* nominatur *Chimham.* apud LXXII. Χαμαάμ aut Χαιμάν.

[m] Ὑπισχνεῖτο.] Ἐπίσχυεν *Big. Samb.* & *Vat.*

[n] Αὐτῶν ἀποκαλοῦντας] Ita *Samb.* & mox μόνων *Big.* & *Samb.* in *reliquis* αὐτῶν & dein μόνον.

[i] Καὶ διὰ τοῦτο μὲν] Καὶ διὰ τοῦτ' ὁ μὲν λαὸς ἅπας *Big. Samb.* & *Vat.*

"ne attingere cenſendus eſt. ideoque cum totus "quidem populus undecim partes habeat, * nos "vero unam, & tamen natu majores ſumus, etiam "præter æquum feciſtis, qui furtim & nobis inſciis "voſmet ad regem recepiſtis."

Sabæus Iſraëlitas à Davide abducit. 2 Regum, c. 20.

6. Dum in hunc modum inter ſe colloquerentur *tribuum* duces, vir quidam improbus & ſeditionis amans, nomine Sabæus, Bochoriæ filius, tribus Benjamitidis, cum ſe in medium proripuiſſet, magna voce clamabat ad multitudinem, "nec "mo noſtrum habet in Davide partem, aut in Jeſſæi filio ſortem." Atque ubi hæc dixerat, inflato cornu bellum regi denunciat. Tum omnes illum ſequuti ſunt, rege relicto. Sola autem ei permanſit tribus Judæ, illumque in regia Hieroſolymis collocavit. Et fecit quidem *rex*, ut concubinæ, cum quibus congreſſus eſt filius ejus Abeſalomus, in alias ædes migrarent, juſſis curatoribus omnia eis neceſſaria ſuppeditare, ipſe vero ad eas *poſtea* non accedebat. Dein autem Ameſſam imperatorem conſtituit, locumque ei dedit quem Joabus obtinebat: præcepitque, ut, collectis quantas poſſet è tribu Judæ copiis, poſt triduum ad ſe veniret, ut, omni exercitu ei cum imperio tradito, ipſum contra Bochoriæ filium *in pugnam* emitteret. Cum autem egreſſus eſſet Ameſſa & in militum delectu inſtituendo procraſtinaſſet, comperto ipſum non maturare reditum, tertia die rex ad Joabum dicebat, "haud ſibi expedire in re Sabæi "dilationem pati; ne forte copiis majoribus com"paratis plus damni det, pluſque negotii *ipſis* fa"ceſſat quam ab Abeſalomo acceperant. Itaque "ne tantillum cunctare, ſed, aſſumptis quæ ad ma"nus ſunt militibus & ſexcentorum cohorte, cum "Abeſſæo fratre tuo hoſtem perſequere, & ubi"cunque illum fueris aſſequutus fac ei congredia"ris. Ocyus te move ut illum prævenias, ne urbes "munitas nactus in cauſa ſit nobis dimicationum "multique ſudoris."

Davides concubinas ſuas in cuſtodiam dat. 2 Regum, c. 20.

Ameſſam ad copias colligendas mittit.

Eo ultra tempus præſcriptum morante, Joabo imperat ut Sabæum perſequatur.

Joabus, ad Sabæum perſequendum profectus; Ameſſam, ei obviam factum interficit. 2 Regum, c. 20.

7. Joabus autem ſecum ſtatuebat nihil morari; ſed fratre viriſque ſexcentis aſſumptis, reliquiſque qui tum Hieroſolymis aderant militibus eum comitari juſſis, ad Sabæum perſequendum profectus eſt. Cumque Gabaonem perveniſſet (illa autem vicus eſt XL. ſtadiis ab Hieroſolymis diſtans) Ameſſæ, qui magnum *ſecum* adduxerat exercitum, obviam factus eſt. At Joabus, cum gladio accinctus eſſet & thorace indutus, accedente ad eum ſalutandum Ameſſa, id de induſtria egit ut enſis quaſi ſponte è vagina excideret; eoque mox à terra ſublato, & altera manu, tanquam Ameſſam prope adſtantem deoſculari vellet, barba *illius* prehenſa, nihil advertentem, vulnere in ventre facto, occidit. facinus nefarium & omnino flagitioſum perpetrans, quod juveni bono & cognato & innocenti ab ipſo invideretur propter munus imperatorium, atque honorem cum ipſius dignitate ex regis gratia æquatum. Hac enim de cauſa jam ante Abenerum interfecit. Sed illud quidem ipſius ſcelus honeſti ſpecies excuſare videbatur, quod fratrem Aſaëlum vindicaſſe exiſtimaretur: Ameſſæ vero cædi nihil hujuſmodi prætendi potuit. Cæſo

"τῶν μὲν λαὸς ἅπας [k] ἕνδεκα μοίρας ἔχει, μίαν "δ' ἡμεῖς, καὶ [l] πρεσβύτεροι ἐσμεν, καὶ οὐκ ἐπιεί"κειαν δίκαια, κρύφα καὶ λελη θότως ἐλθόντες πρὸς τὸν "βασιλέα".

ε'. Τοιαῦτα τῶν ἡγεμόνων πρὸς ἀλλήλους διαλεχθέντων, ἀνὴρ τις πονηρὸς, καὶ σφόδρα χαίρων, ὄνομα [m] Σαβαῖος, υἱὸς Βοχορέως, τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς, σὺς ἐν μέσῳ πρὸς τὸ πλῆθος, μέγα βοήσας, εἶπεν· "ὅτ' ἔχει τις ἡμῶν πρὸς Δαυίδην μοίρας, ὅτε "κλῆρον πρὸς τῷ Ιεσσαίου παιδί". καὶ μετὰ τὰς λόγχας σαλπίσας κέρατι, σημαίνει πόλεμον πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ πάντες ἠκολούθησαν ἐκείνῳ, Δαυίδην καταλιπόντες. μόνη δ' αὐτῷ παρέμεινεν ἡ Ιούδα φυλὴ, καὶ κατέστησεν αὐτὸν εἰς τὸ ἐν Ιερουσαλήμοις βασίλειον. καὶ τὰς μὲν παλλακὰς, αἷς ὁ υἱὸς αὐτοῦ συνῆλθεν Αβεσαλωμος, εἰς ἄλλην μετήγαγε οἰκίαν, πάντα προσάξας αὐταῖς χορηγεῖν τὰ ἐπιτήδεια [n] τὰς ἐπιμελουμένους, αὐτὸς δ' [o] οὐκ ἐπλησίαζεν αὐταῖς. ἀποδείκνυσι δὲ τὸν Αμεσσὰν στρατηγὸν, καὶ τὴν τάξιν αὐτῷ, ἐφ' ἧς Ιώαβος ἦν, δίδωσιν· [p] σκέλλοντί τι, στρατιὰν ὅση δύναται συναγαγόντα ἐκ τῆς Ιούδα φυλῆς, μεθ' ἡμέρας τρεῖς ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν, ἵνα, προσλαβὼν αὐτῷ πᾶσαν τὴν δύναμιν, ἐκπέμψῃ πολεμήσοντα [q] τὸν υἱὸν Βοχορέως. ἐξελθόντος δὲ Αμεσσᾶ, καὶ πρὸς τὴν ἄθροισιν τῆς στρατιᾶς [r] βραδύναντος, ὡς οὐκ ἐπανήκει, τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν ὁ βασιλεὺς πρὸς [s] τὸν Ιώαβον ἔλεγε, "οὐκ εἶ"ναι [t] σύμφορον ἀνέχεσθαι τῷ Σαβαίῳ δίδοναι· μὴ, γὰρ "μενος ἐν τελείοις προσπταίσῃ, μειζόνων κακῶν καὶ πρᾶ"γμάτων αἴτιος, ἢ Αβεσάλωμος αὐτοῖς κατέστη, φθά"νει. μὴ πρόμενε τοίνυν ἔτι μηδὲν, ἀλλὰ τὴν ἅπασαν προσλα"βὼν δύναμιν, καὶ τοὺς ἑξακοσίους μὴ Αβεσσαίου δ' ἀφελ"θὼν σε, δίωκε τὸν πολέμιον· καὶ ὅπου ποτ' ἂν αὐτὸν "καταλάβῃς ὄντα, πρόφθασον συμβαλεῖν. ποιήσασον δὲ "αὐτὸν φθάσαι, μὴ, πόλεις ὀχυρὰς καταλαβόμενος, "ἀγῶνας ἡμῖν ἐν πολλοῖς ἱδρῶσι παράσχῃ".

ζ. Ιώαβος δ' οὐκ ἔτι μέλλειν ἔκρινεν· ἀλλὰ τόν τε ἀδελφὸν καὶ τοὺς ἑξακοσίους [v] παραλαβὼν, καὶ ὅση λοιπὴ δύναμις ἦν ἐν τοῖς Ιερουσαλήμοις ἔπεσθαι κελεύσας, ἐξώρμησεν ἐπὶ τὸν [x] Σαβαῖον. ἦλθε δὲ εἰς [y] Γαβαῶν· κώμη δ' ἐστὶν αὕτη σταδίους ἀπέχουσα τριακοντα τῶν Ιεροσολύμων· γενόμενος, [z] πολλὴν Αμεσσᾶ δύναμιν ἀγαγόντι, ἀπλούστησεν αὐτῷ. περιζωσάμενος δὲ μάχαιραν, καὶ θώρακα ἐνδεδυμένος Ιώαβος, προσιόντος ἀσπάσασθαι δι' Αμεσσᾶ, φιλοτέχνως τὴν μάχαιραν αὐτομάτως ἐκ τῆς θήκης ἐποίησεν ἐκπεσεῖν· βαστάσας δ' αὐτὴν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ τῇ ἑτέρᾳ τὸν Αμεσσὰν ἐγγὺς γόμενον ὡς καταφιλήσων δι' γειὸς λαβόμενος, ὡ προσειδόμενον εἰς τὴν γαστέρα πλήξας ἀπέκτεινεν. [a] ἀσεβὲς ἔργον ἀπεργασάμενος καὶ παντελῶς ἀνόσιον, ἀγαθὸν νεανίαν [b] καὶ συγγενῆ καὶ μηδὲν ἀδικήσαντα ζηλοτυπήσας τῆς στρατηγίας καὶ τῆς πρὸς τὸ βασιλεῖ πρὸς αὐτὸν ἰσοτιμίας. διὰ ταύτην γὰρ τὴν αἰτίαν καὶ τὸν Αβένηρον ἐφόνευσεν. ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν αὐτοῦ τὸ προφάνημα πρόφασις ὑπερεπὴς [c] σύγνωστον εἰδέναι ποιεῖν, ὁ ἀδελφὸς Ασάηλος [d] ἀδεδικημένος νομιζόμενος· δι' δ' Αμεσσᾶ φόνος ἦν

[k] Ἕνδεκα μοίρας ἔχει,] Juxta *S. Literas dicta.* Videſis *J. Clericum* ad 2 *Sam.* c. 20.

* *Nos vero unam,*] Vel ſcribendum ὑμεῖς *vos* &c. vel de ſingulis Iſraëlitarum tribubus eſt intelligendum. HAV.

[l] Πρεσβύτεροι ἐσμὲν] Καὶ πρεσβύτερος ἐγὼ ἢ σὺ LXXII.

[m] Σαβαῖος,] Σαβεῖος *Vat.* paſſim. Σαβεὶ LXXII.

[n] Τὰς ἐπιμελουμένους,] Τοῖς ἐπιμελουμένοις ſolus *Vat.*

[o] Οὐκ ἐπλησίαζεν αὐταῖς.] Οὐκ ἦν ἐπλ. *Samb.*

[p] Ἐκέλλουσί τι,] Ita *Vat.* & *Epiphan.* in *ceteris* σκέλλουσι ἢ σε.

[q] Τὸν υἱὸν Βοχορέως.] Τὸν Σαβαῖον υἱὸν Βοχορέως legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

[r] Βραδύναντος,] Βραδύνοντος *Big.* & *Samb.*

[s] Τὸν Ιώαβον] Articulum non agnoſcit *Vat.*

[t] Σύμφορον] Συμφέρει *Vat.*

[v] Παραλαβὼν,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* παρέλαβε in *Editis.* commode ſatis.

[x] Σαβαῖον.] *Coll. Big.* & *Voſſ.* Σαβὰν.

[y] Γαβαῶν· κώμη δ' ἐστὶν αὕτη σταδίους ἀπέχουσα τριακοντα] Ita cum *Vat.* ut ſupra, p. 363. §. 3. in *reliquis* Γαβαών. HUDS. Lib. v. Ant. Jud. c. (*I.*) §... Γαβαωνῖ) οἳ κατοικοῦντες ὀλίγον τῶν Ιεροσολύμων· vid. etiam lib. VIII. c. 12. §. 5. SPANH.

[z] Πολλὴν Αμεσσᾶ δύναμιν] Οὐ πολλὴν Αμεσσᾶ δύναμιν ἀγαγόντος juxta *Epiphanium*, qui vertit, *occurrit ei Amaſa ut ſalutaret eum, non multo adhuc exercitu congregato.*

[a] Ασεβὲς ἔργον] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* deeſt ἀσεβὲς, ut & ἢ ante παντελῶς.

[b] Καὶ συγγενῆ] Ita cum *Vat.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* ναυίαν συγγενῆ.

[c] Σύγνωστον εἰδέναι ποιεῖν,] Sic *Vat. Samb.* & *Baſ.* in *ceteris* δὲ γνωστον.

[d] Ἐκδεδικῆσθαι νομιζόμενος·] Eo modo *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ἐκδεδικῆσθαι in *Editis*, *Aliiſque.*

ἐδὲν πιᾶτον ἔχε ϖ̃ Δακάλυμμα. ἀποκ[είνας [e] ἢ τ̃ ϛρατηγὸν ἐδίωκε τ̃ Σαβαῖον, καταλιπὼν ἕνα [f] πρὸς τῷ νεκρῷ· βοᾶν ἐντελάμενο πρὸς τ̃ὸ ϛραλιὰν, ὅτι τέθνηκε μὲν Αμεσσὰς δικαίως Ϲ μετ' αἰτίας [g] κολαζόμενο, εἰ ἢ Φρονεῖτε τὰ ϝ̃ βασιλέως, ἕπεσθε αὐτ̃ τῷ ϛρατηγῷ Ιωαϐ, κ̀ Αβεσσαίῳ τῷ τότε ἀδελφῷ. κειμένε ἢ ϝ̃ σώμα[ο ὅπὶ τ̃ ὁδ̃, κ̀ παν[ὸς ϝ̃ τληθέ [h] ἐπ' αὐτὸ συῤῥέον[ο, κ̀ οἷα ὄχλο φιλεῖ, ἐθαύμαζον τὸν τλέον [i] ϖεσισάμενοι, βαϛάσας ἐκεῖθεν ὁ φύλαξ, κ̀ κομίσας εἴ τι χωρίον ἀπωτάτω τ̃ ὁδ̃, τίθησιν αὐτὸ, Ϲ καλύπτει ἱματίῳ. τότε γενομένε, πᾶς ὁ λαὸς ἠκολ[θησε τῷ Ιωάϐ. διώξαντι [l] δ' αὐτὸν Δ[ὰ πάσης τ̃ [k] Ισραηλίτιδο χώρας τ̃ Σαβαῖον, δηλοῖ τὶς ἐν ὀχυρᾷ πάλ τυγχάνειν αὐτὸν, [l] Αβελμαχέα λεγομένη. ϖ̃ϑ[γενόμενο δ' ἐκεῖ, κ̀ τῇ ϛραλιᾷ ϖεικαθίσας τὴν πόλιν, κ̀ [m] χαράκωμα ϖερὶ αὐτὴν ποιήσαμενο, ὑποῤύσειν ἐκέλευσε τοῖς ϛρατιώταις τὰ τίχη, κ̀ καταβάλλειν αὐτά. μὴ δεξαμένων δ' αὐτὸν τ̃ ἐν τῇ πάλ, χαλεπῶς πρὸς αὐτὸς [n] Δ[α-πειθείη.

η'. Γυναῖον δέ τι σῶφρον κ̀ σωετὸν, [o] ἐπ' ἐχάτης ἤδη τὴν πατρίδα κειμένην θεασάμενον, ἀναβὰν ὅπὶ τὸ τεῖχο, ϖροσκαλεῖται Δ[ὰ τῶν ὁπλιτῶν τ̃ Ιωάϐον. ϖροσελθόντο δ' ἤρξατο λέγειν, "ὡς ὁ "Θεὸς τὸς βασιλεῖς κ̀ τὸς ϛρατηγὸς ἀποδείξειεν, "ἵνα τὸς πολεμίους [p] τὸς Εβραίων ἐξάρωσι κ̀ πα-"ρέχωσιν αὐτοῖς εἰρήνην ἁπάντων. σὺ ἢ ϖαιδάζεις μη-"τρόπολιν Ισραηλιτῶν καταβαλεῖν κ̀ περῆσαι, μη-"δεν ἐξαμαρ[ήσασαν". ὁ δ' [q] ἵλεω μὲν εὔχεται τ̃ Θεὸν [r] αὐτ̃ Δ[αμένειν· "[s] αὐτὸς δ' ἄτως ἔχειν, εἶπεν, ὡς "μηδένα ϝ̃ λαῦ Φονεῦσαι, ὐχ ὅτι πόλιν ἐξελεῖν βέλε-"ται τηλικαύτην. λαὸν μέντοι παρ' αὐτῶν τ̃ ἀνταπό-"ρανϛα τῷ βασιλεῖ πρὸς τιμωρίαν [t] Σαβαῖον ἰὸν τῦ "Βοχορέως, παύσασθαι [v] τ̃ πολιορκίας καὶ τὴν ϛραλιὰν "ἀπάξειν". ὡς δ' ἤκουσεν ἡ γυνὴ [x] τὰ ϖ̃ϑ[ὸ τῦ Ιωάϐ, μικρὸν ὑπιχεῖν δεήσεσθαι· τὴν γὰ κεφαλὴν ἀφ-ῆσεως αὐτ̃ [y] ῥιφθήσεσθαι τῦ πολεμίου. καταβαίνε πρὸς τὸς πολίτας, κ̀ "βέλε", εἰπῦσα, κακὸ κακῶς μ̀ "τέκνων ἀπολέσ Ϲ γυναικῶν ὑπὲρ ἀνθρώπου πονηρῦ "κ̀ μηδ' τίς ἐϛι γνωρίμου, κ̀ τῦτον ἔχειν ἀντὶ Δαυίδου "[z] τοσαῦτ' εὐεργετήσαν[ο [a] ὑμᾶς βασιλέως, κ̀ πρὸς δύ-"ναμιν τοσαύτην Ϲ τηλικαύτην ἀνταίρειν μίαν πόλιν"; πείθ, τὴν κεφαλὴν ἀποτεμόν[ας ϝ̃ [b] Σαβαίου, ῥίψαι ταύτην εἰς τὸ Ιωάϐ ϛράτευμα. τότε γενομένε [c] σημάνας ἀνακλητικὸν ὁ τῦ βασιλέως ϛρατηγὸς, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν. κ̀ ϖ̃ϑ[γενόμενο εἰς Ιεροσόλυμα, παν[ὸς ἀποδείκνυται πάλιν τῦ λαῦ ϛρατηγός. καθίϛη ἢ Ϲ [d] Βαναίαν ὁ βασιλεὺς ὅπὶ τ̃ σωματοφυλάκων Ϲ τ̃ ἑξακοσίων, [e] Αδωρεμον δ' ἐπέϛησεν ὅπὶ τ̃ Φόρων, κ̀ [f] Σαβάθην Ϲ Αχίλαον ὅπὶ τ̃ [g] ὑπομνηματογράφων· [h] Σουσὰν ἢ γραμματέα, Σάδωκον ἢ Ϲ Αβιάθαρον ἀπέφηνεν ἱερεῖς.

autem imperatore Sabæum perſequebatur, uno relicto apud cadaver: cui juſſerat clamare ad exercitum, Ameſſam quidem juſte peremptum eſſe, meritoque ſupplicio affectum, qui vero regi faverent Joabum, cui exercitus imperium dederat, fratremque ejus Abeſſæum ſequi debere. Cum autem corpus *mortui* ad viam jaceret, totaque multitudo ad id conflueret, majorique, ut in vulgo fieri ſolet, admiratione tenerentur prope adſtantes, cuſtos *ei appoſitus* cum *corpus* inde tuliſſet, & in agrum procul à via aſportaſſet, illic depoſitum veſte operit. Quo facto omnes perrexerunt Joabum ſequi. Illi vero, dum per totam regionem Iſraëliticam Sabæum perſequitur, indicat quidam eum ſe recepiſſe in urbem munitam quæ Abelmachea vocabatur. Cum autem illuc ſe contuliſſet & exercitu urbem obſediſſet, vallo etiam ei circumjecto, imperavit militibus ut muros ejus ſuffoderent & everterent. nam quod urbis iſtius cives eum *portis patentibus* non exceperant, valde eis iraſcebatur & ſuccenſebat. *Joabus Abelmacheam obſidet. 2 Regum, c. 20.*

8. Verum muliercula quædam, proba ſimul & ſapiens, cum patriam in extremum periculum adductam cerneret, conſcenſis mœnibus Joabum per milites ad colloquium evocat. Cumque *ille* acceſſiſſet, dicere exorſa eſt, "quod Deus reges & exercitus duces conſtituerit, ut Iſraëlitarum hoſtes è "*finibus ſuis* amoverent, facerentque ut pacem cum "omnibus colerent. Tu vero conaris primariam "Iſraëlitarum urbem, quæ nihil deliquerit, expugnare & depopulari." Atque ille quidem Deum propitium ſibi permanere precatur: "ipſum vero "non ita ſe habere, dicebat, ut è populo quempiam perditum iret, nedum ſibi in animo eſſe ut "urbem adeo magnam exciſam velit: ſed, ſi ipſi "ad ſupplicium dederetur Sabæus Bochoriæ filius, "qui contra regem rebellaverat, ab obſidione diſceſſurum & exercitum abducturum eſſe." Ubi Joabi verba acceperat mulier, ipſum obteſtata ut pauliſper à vi deſiſteret (fore enim *dicebat* ut caput perduellis de muro ipſi confeſtim projiceretur) ad cives deſcendit: & cum dixiſſet, "vultiſne "mali cum liberis & conjugibus male perire pro"pter hominem improbum & plane ignotum; "eumque pro Davide, cujus tanta in vos exſtant "beneficia, in regem habere, unamque urbem tam "magno validoque exercitui reſiſtere?" perficit, ut illi abſciſſum Sabæi caput ad Joabi milites projicerent. Tum *Joabus* regii exercitus dux, ubi receptui cecinerat, obſidionem ſolvit: & Hieroſolyma reverſus denuo copiis univerſis præficitur. Quin & rex Banajam præpoſuit ſatellitibus *regiis* & ſexcentorum cohorti; voluitque ut Adoramus eſſet à tributis, & Sabathes & Achilaus à commentariis: atque Suſam ſcribam conſtituit, & Sadocum & Abiatharum pontifices. *Sabæo caput abſciſſum. Davidis officia. 2 Regum, c. 20.*

e Δὶ τ̃ ϛρατηγὸν] Δ' αὐτὸν, *ibidem Hen. & Busb.*
f Πρὸς τῷ νεκρῷ·] Sic cum *MSS.* in *Editis* ϖρὸς τ̃ νεκρόν.
g Κολαζόμενο,] Ita *Big.* & *Gen.* κολαζόντης *Baſ. Samb.* & *Vat.* Illa κ̀ μετ' αἰτίας κολαζόμενο non agnoſcit *Vet. Interpr.*
h Επ' αὐτὸ συῤῥέοντο,] Επ' αὐτῷ *Big. Samb.* & *Vat.* Mox aliud quiddam in ſuo codice habuiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *ſuper eum conflueret, & cum quadam defunctis miſericordia moraretur & Joabum ſequi tardaret.*
i Περσισάμενοι,] Ita in *iiſdem MSS.* ἐσάμενοι in *Editis.*
k Ισραηλίδο χώρας] Ισραηλιτῶν *Big. Coll. Voſſ. Samb.* & *Vat.*
l Αβελμαχέα] Αβιλμαχᾶ in nonnullis *MSS.* Videſis *Clericum* ad 2 *Sam.* c. 20. Λοὶλ πόλις τ̃ Παλαιςίνης, νῦν Αβιλᾶ ὑπομασμένη. *Theodoret.* ΕΡΩΤ. λϑ'.
m Χαράκωμα ϖερὶ αὐτὴν] Χάρακας *Vat.* Χάρακα *Hen.* & *Busb.*
n Διατιθείη.] Forte διατίθετο. COCC.
o Επ' ἐχάτης] Ες ἐχάτας *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ἐν ἐχάτοις *Vat.*
p Τὸς Εβραίων ἐχθρὸς] Τῶν Εβραίων *Vat.*
q Ἵλεω μὲ εὔχε[αι] Ἵλεων *Big.* & *Samb.*
r Αὐτ̃ Δ[αμένειν·] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* αὐτὸν in *Editis*, *Aliiſque.*
s Αὐτὸς δ' ἄτως ἔχειν,] Αὐτὸς δ' ὐχ' ὕτως ἔχειν, εἶπεν, ὥϛε τινα ϝ̃ λ. *Vat.*
t Σαβαῖον ἰὸν ϝ̃ Βοχορέως] *Coll. Big.* & *Voſſ.* Σαβὰν ἰὸν ϝ̃ χοβορέως.
v Τῆς πολιορκίας] Τὴν πολιορκίαν *Vat.*
x Τὰ ϖ̃ϑ[ὸ τῦ Ιωάϐ,] Illud τὰ ex *Cod. Samb.* & *Coll. Voſſ.*
y Ριφθήσεσθαι] Ριφήσεσθαι τὴν ϝ̃ πολίτου *Big. Samb.* & *Vat.*
z Τοσαῦτ' εὐεργετήσαν[ος] Τὰ τοσαῦτα *Big.* & *Samb.* ϝ̃ τὰ τοσαῦτα *Vat.*
a Υμᾶς βασιλέως,] Ημᾶς *Big.* & *Vat.*
b Σαβαίου.] *Coll. Big.* & *Voſſ.* ut paſſim Σουβᾶ.
c Σημάνας ἀνακλητικὸν] Σημήνας *Busb. Hen.* & *Vat.*
d Βαναίαν ὁ βασιλεὺς] Βανίαν *Big.* & *Samb.*
e Αδωρεμον] Ita cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* Αδόρεμον *Samb.* Αώρεμον in *Editis.* Αδώρεμον juxta *Epiphanium.*
f Σαβάθην] Ita in *Editis.* Σαφάθην ϗ Αχίλαον *Big.* & *Samb.* Σαβάκην ϗ Βαχιλὰν juxta pleroſque *Epiphanii* libros. Ιωσαφατὸν ἰὸν Αχιλύθ *Vat.* forſan è *Sacro Volumine.*
g Υπομνηματογράφων·] Υπομνηάτων *Vat.*
h Σουσὰν ἢ] Σαῦσαν *Big.* & *Samb.*

CAP.

CAP. XII.

Ut fame liberati erant Hebræi, cum Gabaonitis satisfactum esset pro cæsis civibus: & quæ res contra Palæstinos præclare gestæ erant à Davide virisque ejus fortibus.

ΚΕΦ. ιϛ'.

Ὡς ἔ λιμῷ ἀπηλλάγησαν Ἑβραῖοι, τ̃ Γαβαωνιτ̃ν δίκλω λαβόντων ὑπὲρ τ̃ ἀνῃρημένων· οἷά τε καλῶς ὠθήσαντο κ̃ τ̃ Παλαιστίνων ὑπὸ τὸν Δαυίδου Ϲ τ̃ περὶ αὐτὸν ἀνδρείων.

Fames ob Sauli in Gabaonitas savitiam. 2 Regum, c. 21.

POst hæc autem, fame regionem premente, Davides supplex à Deo petiit ut populi misereretur, & causam morbi ejusque remedium indicare vellet. Cumque prophetæ respondissent, "postulare Deum ut Gabaonitæ vindicarentur, quos "Saulus rex deceptos præter jus & fas interemerat, non servato juramento quod illis olim Jesus "imperator & senatus juraverat; at vero, si Ga"baonitis pœnas pro cæsis civibus, quas ipsi volue"rint exigere, permittat rex, se cum illis in gra"tiam rediturum & populum à calamitate libera"turum promittebat." Tum, ut hæc Deum requirere ex prophetis intellexerat, Gabaonitas ad se accersit, eosque interrogabat, quid sibi fieri vellent. Cum vero illi septem Sauli sobolis homines ad supplicium deposcerent, rex perquisitos eis tradidit, ita ut Memphibostho Jonathæ filio parceretur. Postquam vero viros acceperant Gabaonitæ, *illos* pro arbitrio pœnis mulctarunt. Quo facto Deus cœpit illico pluere, & terram ad fructuum productionem revocare liberatam ab ea quæ fuerat siccitate; rursusque rerum copia & abundantia affluit Hebræorum regio. Aliquanto autem post bello Palæstinos rex adoritur; & commisso prælio cum eos in fugam vertisset, *magno impetu* illos persequutus solus relictus est. Cumque jam defatigatus esset, forte ab uno ex hostibus conspectus est, nomine quidem Acmone, Araphæ vero filio. Et hic quidem erat de genere Gigantum. Lanceam autem gerens, cujus manubrium trecentos siclos pendebat, atque thoracem catenatum & gladium, *è fuga* conversus in eum irruit, quasi certus occidere hostium regem. nam præ lassitudine pæne fatiscebat. At Abessæus Joabi frater, qui derepente apparuit, regem quidem jacentem protexit, hostem vero *victum* interfecit. Ægre autem tulit populus, quod parum abfuerit quin rex *vitæ* discrimen adierit: eumque jurejurando obstrinxerunt principes, non iterum egressurum esse secum in prælium, ne, si ex fortitudine pugnandique ardore mali aliquid gravioris passus fuerit, omnia ab ipso manantia populo perirent & interciderent beneficia, non solum quæ ab eo jam acceperant, sed & quæ vitâ ipsius longius productâ porro acceperi essent.

Μετὰ ὃ ταῦτα τ̃ χώρας λιμῷ [i] φθειρομένης, ἱκέτευσε Δαυίδης τ̃ Θεὸν ἐλεῆσαι τ̃ λαὸν, καὶ τὴν αἰτίαν αὐτῷ καὶ τὴν ἴασιν φανερὸν ποιῆσαι τ̃ νόσου. τ̃ δ' προφητῶν εἰπόντων, "βέλεσθαι τ̃ Θεὸν ἐκδικίας "τυχεῖν τὸς Γαβαωνίτας, ὓς Σαοὺλος ὁ βα"σιλεὺς ἀποκτείνας παρὰ δίκην ἐξαπατήσας, καὶ τὸς ὅρ"κους αὐτοῖς ὓς ὁ στρατηγὸς Ἰησοῦς ὤμοσε καὶ ἡ γερου"σία μὴ φυλάξας· [k] ἐὰν τοίνυν δίκλω λῷ αὐτοὶ δέ"λωσιν οἱ Γαβαωνῖται λαβεῖν ὑπὲρ τ̃ ἀνῃρημένων, παύ"σειν αὐτοῖς πᾶσαν, ἀλλαγήσεσθαι καὶ τ̃ ὄχλον "ἀπαλλάξειν τ̃ κακῶν ἐπηγγέλλετο". ὡς οὖν ταῦτα ἔμαθεν τ̃ προφητῶν ἔμαθεν ἐπιζητεῖν τ̃ Θεὸν, μεταπέμπεται τὸς Γαβαωνίτας, καὶ τίνος βέλονται τυχεῖν, ἐπηρώτα. τ̃ δ' ἐκ ἔ γένους ἔ Σαοὺλ ἔμαλαβεῖν ἑπτὰ παῖδας ἀξιωσάντων εἰς τιμωρίαν, ὁ βασιλεὺς ἀναζητήσας, παρέδωκεν αὐτοῖς, Μεμφιβόσθ Φεισάμενον τοῦ Ἰωνάθ παιδός. ἁλαλαβόντες δ' οἱ Γαβαωνῖται τὸς ἄνδρας, ὡς ἐβούλοντο σκόλασαν. ἤρξατο δ' ὕειν ἔβαρχῆμα ὁ Θεὸς, καὶ τὴν γῆν πρὸς γονὴν καρπῶν ἀνακαλεῖν, λυπούσης τοῦ πρότερον αὐχμοῦ. καὶ πάλιν ἐθήνησεν ἡ τ̃ Ἑβραίων χώρα. στρατεύεται ὃ [l] μετ' ὀ πολὺ χρόνον ὁ βασιλεὺς ἐπὶ Παλαιστίνους, κ̃ σωνάψας μάχην αὐτοῖς καὶ τρεψάμενος, ἐμονώθη διώκων. καὶ γιόμενος [m] ἔκλυτος ὤφθη ὑπό τινος τ̃ πολεμίων, [n] Ακμωνος μὲν τέκνωμα, Ἀραφὰ δ' παιδός. οὗτος μὲν καὶ δόρατος τ̃ γιγάντων. ἔχων δ' καὶ ξυστὸν, οὗ [o] τὴν λαβὴν σωέλκειν ἔφασαν τριακοσίους σίκλους, καὶ θώρακα [p] ἁλυσιδωτὸν καὶ ῥομφαίαν, ὥρμησεν ἐπισταφεὶς ὡς ἀποκτείνων τ̃ τ̃ πολεμίων βασιλέα. παρεῖτο γὰρ ὑπὸ τοῦ κόπου. ἐπιφανεὶς δ' ἐξαίφνης Ἀβεσσαῖος [q] ὁ Ἰωάβου ἀδελφὸς τ̃ βασιλέα μὲν ὑπερήσπισε πεσόντα κείμενον, ἀπέκτεινε δ' τὸν πολέμιον. ἤνεγκε δ' ἐπὶ τῷ παρ' ὀλίγον κινδυνεῦσαι τὸν βασιλέα χαλεπῶς τὸ πλῆθος. καὶ οἱ ἡγεμόνες ὤρκωσαν αὐτὸν μηκέτι εἰς μάχην ἀπαντῆσαι σὺν αὐτοῖς, μὴ, δι' ἀνδρείαν καὶ προθυμίαν παθών τι τ̃ δεινῶν, στερήσῃ τὸν λαὸν τῶν δι' αὐτὸν ἀγαθῶν, ὅσα τε ἤδη παρέσχηκε, κ̃ ὅσων ἔτι μείζω πολὺν βιώσαντος χρόνον.

Cum Palæstinis tribus immanis staturæ pugnant totidem Israëlitæ. 2 Regum, c. 21.

2. Palæstinis autem *iterum* ad urbem Gazaram congregatis, rex, quamprimum hoc cognovit, exercitum in ipsos expedivit. At tunc quidem strenuissime dimicavit & laudem præclaram adeptus est Sobacchis Chettæus, unus ex iis quos fortissimos habuit Davides. nam eorum multos occidit qui se ex Gigantibus ortos esse gloriabantur, & propter fortitudinem magnifice de se sentiebant, effecitque ut Hebræi superiores *è pugna* discederent. Atque post cladem istam acceptam Palæstini bellum redintegrarunt: ac, misso in eos à Da-

Β'. Συνελθόντων [r] δὲ τῶν Παλαιστίνων εἰς [s] Γαζάεραν πόλιν, ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἔπεμψεν ἐπ' αὐτὸς στρατιάν. ἠγώνισται δὲ τότε καὶ σφόδρα ἠυδοκίμησεν [t] Σοβακχὶς ὁ Χεττα῀ος, εἷς τῶν περὶ Δαυίδην ἀνδρειοτάτων. ἀπέκτεινε γὰρ πολλοὺς τῶν αὐχουμένων γεγόνεναι τοὺς Γίγαντας, καὶ μέγα ἐπ' ἀνδρείᾳ φρονουμένων, αἴτιός τε τ̃ νίκης τοῖς Ἑβραίοις ἐγένετο. καὶ μετ' ἐκείνην τὴν ἦτταν, πάλιν ἐπολέμησαν οἱ Παλαιστῖνοι. καὶ στρατιὰν ἐπ' αὐτοὺς Δαυίδ

i Φθειρομένης,] Διαφθειρομένης *Vat.*

k Ἐὰν τοίνυν δίκλω] Εἰ τοίνυν *Vat.*

l Μετ' ὀ πολὺ χρόνον] Μετὰ πολὺν χρ. *Big. Samb. & Vat.*

m Ἔκλυτος ὤφθη] Ἔκλυτος Hesych. ἔνδοξος, τίμιος· melius itaque γνώριμος, ἔκλυτος ὤφθη ita verti debuit: *conspicuus factus*, nisi ἔκλυτος idem hic sit quod ἐκλελυμένος dissolutus, nempe dissolutum est, & hic interruptum; erat enim jam labore dissolutus *Rufinus*, omisit *Gelenius*. Αλωτ. lib. I. c. 19. §. 3. μετείθει συμπορῶν ἐπαλήλων ἔκλυτος. SPANH.

n Ακμωνος μὲ] Ἰσσοῖος μὲ τέκνωμα, Ραφὰ δ' παιδὸς *Vat.* ut puto ex LXXII Juxta *Epiphanium*, Αχιμὼν μ. τ. Αταφάτου δ' π.

o Τὴν λαβὴν σωέλκειν] Forte ἡ λαβὴ vel ὅλκη σωεῖλκε. COCC.

p Ἁλυσιδωτὸν] Lege ἁλυσιδέτον. COCC.

q Ο Ἰωάβου ἀδελφὸς] Articulum inserui ex *Big. Samb. & Vat.*

r Δὲ τῶν Παλαιστίνων] Οὖν τ̃ Π. *Vat.*

s Γαζάεραν πόλιν,] *Al.* Γάζαραν & Γάζεραν. HUDS. Γεζὲρ LXX. Γάζαν leg. Gelen. Γαζαρᾷ tamen legitur inf. lib. VIII. c. 6. § 1. & lib. XII. c. XI. §. 2. ubi Ἀζὲ ὄρους, *Rufin.* Gazara. 1 Maccab. IX. 15. Ἀζωτε ὄρους· *Rufin. hîc*: usque ad Gazara, ut proinde legerit μέχρις Γαζάρας· cujus mentio hîc fit. SPANH.

t Σοβακχὶς ὁ Χεττα῀ος,] Σοβὰκχης *Big. & Samb.* Σοβοχαῖος *Vat.* mox Χυσαθαῖος pro Χεττα῀ος legendum censet *Schotanus.*

δὲ πέμψαντος, ἠρέτισε [v] Νεφάνος ὁ συγγενὴς αὐτοῦ. μονομαχήσας γὰρ τῷ πάντων ἀνδρειοτάτῳ [x] τῶν Παλαιστίνων, ἀπέκτεινεν αὐτὸν, καὶ τοὺς ἄλλους εἰς φυγὴν ἔτρεψε· πολλοί τε αὐτῶν ἀπέθανον μαχόμενοι. ἀφελιπόντες δ' ὀλίγον χρόνον, [y] ἐστρατοπεδεύσαν [z] πρὸς τῇ πόλει τῶν ὅρων τῆς Ἑβραίων χώρας οὐκ ἄπωθεν. ἦν δ' αὐτοῖς ἀνὴρ, τὸ μὲν ὕψος ἐξ πηχῶν· δακτύλους δ' ἐν [a] ἑκατέρῳ τῶν βάσεων καὶ τῶν χειρῶν ἑνὶ πλείοσι εἶχε τῶν κατὰ φύσιν. ὑπὸ τῆς οἰκείας ἐμφύτου ἐπ' αὐτοὺς ὑπὸ Δαυίδου στρατιᾶς, τούτῳ [b] μονομαχήσας Ἰωνάθης ὁ [c] Σαμαῖος, ἀνεῖλέ τε αὐτὸν· καὶ, τῆς ὅλης νίκης ῥοπὴ γενόμενος, δόξαν ἀρετῆς ἀπηνέγκατο. καὶ ἔστι γὰρ ὁ Παλαιστῖνος ἴυχι τῶν Γιγάντων ἀπόγονος εἶναι. μὴ ἐν πάσῃ τῇ μάχῃ, οὐκ ἐπὶ τοῖς Ἑβραίοις ἐπολέμησαν.

γ'. Ἀπηλλαγμένου δ' ἤδη πολέμων ὁ Δαυίδης καὶ κινδύνων, καὶ βαθείας [d] ἀπολαύων τὸ λοιπὸν εἰρήνης, ᾠδὰς εἰς τὸν Θεὸν καὶ ὕμνους [e] συνετάξατο, μέτρα ποικίλα. τὰς μὲν γὰρ [f] τριμέτρους, τὰς δὲ πενταμέτρους ἐποίησεν. ὀργανά τε κατασκευάσας ἐδίδαξε πρὸς αὐτὰ τοὺς Λευίτας ὑμνεῖν τὸν Θεὸν, κατά τε τὴν τῶν καλουμένων Σαββάτων ἡμέραν, καὶ τὰς ἄλλας ἑορτάς. ἡ δὲ τῶν [g] ὀργάνων ἰδέα τοιαύτη τίς ἐστι τὸ τρόπον. ἡ μὲν [h] κινύρα, δέκα χορδαῖς ἐξημμένη, τύπτεται πλήκτρῳ· ἡ δὲ [i] νάβλα, δώδεκα φθόγγους ἔχουσα, τοῖς δακτύλοις κρούεται. κύμβαλά τε ἦν πλατέα καὶ μεγάλα χάλκεα. καὶ περὶ μὲν τούτων ὅπη τοσοῦτον ἡμῖν, ὡς μὴ τελέως ἀγνοεῖν τὴν τῶν προειρημένων ὀργάνων φύσιν, ἐρρήθω τὸν λέλεκται.

δ'. Τῷ δὲ βασιλεῖ πάντες ἦσαν οἱ περὶ αὐτὸν ἀνδρεῖοι. τούτων δ' οἱ ἀφανεστάτοις καὶ λαμπροὶ τὰς πράξεις ὀκτὼ καὶ τριάκοντα. ὧν πέντε μόνον διηγήσομαι τὰ ἔργα. φανερὰς γὰρ καὶ τὰς τῶν ἄλλων ἀρετὰς ἐκφέρουσιν οὗτοι ποιήσαι. δυνατοὶ γὰρ ἦσαν οὗτοι καὶ [k] χώρας ὑπάγεσθαι καὶ μεγάλων ἐθνῶν κρατῆσαι. πρῶτος μὲν οὖν, [l] Ἰεσσαιμος υἱὸς [m] Αχεμάνου. ὃς πολλάκις εἰς τὸν πολέμιον ἐμπεσὼν τῶν πολεμίων, ὃ πρὶν [n] ἀνεπαύετο μαχόμενος, πρὶν [o] ἐννακοσίους αὐτῶν κατέβαλε. μετ' αὐτὸν ἦν Ἐλεάζαρος υἱὸς [p] Δωδείου, ὃς ἦν μετὰ τοῦ βασιλέως ἐν [q] Ἀρασαμῷ. οὗτός ποτε, τῶν Ἰσραηλιτῶν καταπεφευγότων τὸ πλῆθος τῶν Παλαιστίνων καὶ Φυλιστίνων, μόνος ἔμεινε· καὶ συμπεσὼν τοῖς πολεμίοις ἀπέκτεινεν αὐτῶν πολλοὺς, ὡς ὑπὸ τοῦ αἵματος πρόσκολληθῆναι τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ τῇ δεξιᾷ, καὶ τοὺς Ἰσραηλίτας ἰδόντας τεθαρρηκότας ὑπ' αὐτοῦ [r] τοὺς Παλαιστίνους, καταβάντας ἀπὸ τῶν ὀρέων, διώκειν, καὶ θαυμαστὴν καὶ ἀξιόλογον τότε νίκην ἄρασθαι, τοῦ μὲν Ἐλεαζάρου κτείνοντος, ἑπομένου δὲ τοῦ πλήθους καὶ σκυλεύοντος τοὺς ἀναιρεθέντας. τρίτος δὲ ὧν Ἰλεῖ μὲν υἱὸς, [s] Σεβὰς δὲ ὄνομα. καὶ ἦτος ἐν τοῖς πρὸς Παλαιστίνους ἀγῶσιν, εἰς τόπον Σιαγόνα λεγόμενον [t] αὐτῶν παραταξαμένων, ὡς οἱ

vide exercitu, ſtrenue ſe geſſit Nephanus ipſius cognatus. ſingulari enim certamine cum fortiſſimo Palæſtinorum congreſſus, ipſum interemit, & reliquos terga dare coëgit: cum plurimi ipſorum in acie ceciderant. Nec longo poſt intervallo caſtra metati ſunt ad urbem quæ non longe à finibus Hebræorum regionis diſtabat. Habebantque ſecum hominem ſex quidem cubitos altum: cui vero in utroque pede & utraque manu digiti erant plures quam naturæ conveniret. Huic itaque Jonathas Samæ filius, ex exercitu contra illos à Davide miſſo *prodiens*, duello congreditur, ipſumque peremit: &, cum magnum momentum attulerit ad totam victoriam, præcellentis fortitudinis gloriam retulit. nam & Palæſtinus iſte ſe à Gigantibus prognatum eſſe jactabat. Poſt hanc autem pugnam tum demum Iſraëlitas bello laceſſere deſierunt *Palæſtini*.

3. Jam vero Davides, bellis & periculis perfunctus, pacemque deinceps profundam agitans, odas in Deum hymnoſque compoſuit, vario carminum genere. etenim tam verſus trimetros adhibuit, quam pentametros. Et cum inſtrumenta *diverſa* confecerat, Levitas docuit ad ea Dei laudes canere, non ſolum Sabbatorum, ut appellantur, die, ſed & aliis feſtis ſolennibus. Iſta autem inſtrumenta hujuſmodi ſunt ſpecie. Cinyra quidem, decem intenſa chordis, plectro percutitur: nabla vero, duodecim ſonos habens, digitis pulſatur. Cymbala ad hæc ærea erant magna lataque. Atque de illis quidem hæc à nobis eatenus dicta ſufficiant, ne prorſus ignorata eſſet inſtrumentorum iſtorum natura.

Hymni Davidis & muſica inſtrumenta. 2 Regum. c. 22.

4. Porro omnes, quos circa ſe habuit rex, ſpectatæ erant fortitudinis. Horum vero maxime illuſtres, magnæque ob res præclare geſtas celebritatis octo præcipue & triginta erant. quorum quinque tantum ob egregia facinora commemorabo. ex illis etenim abunde perſpectæ erunt cæterorum virtutes. nam iſti adeo viribus pollebant, ut & regiones ſubigere & gentes magnas debellare potuerint. Et quidem primus *illorum* Jeſſæmus Achimæi filius. qui, non ſemel in hoſtium aciem ſe conjiciens, pugnandi finem prius non fecit, quam nongentos ex illis occidiſſet. Secundum hunc fuit Eleazarus filius Dodeiæ, qui cum rege erat apud Araſamum. Hic, cum aliquando Iſraëlitæ hoſtium multitudine conſternati eſſent in fugam, unicus ſubſtitit: & cum hoſtibus congreſſus *tam* multos illorum cæcidit, ut cruore gladius ejus dextræ adhæſerit; & Iſraëlitæ, ubi viderant Palæſtinos ab ipſo in fugam verſos, deſcenſu facto è montibus, eos perſequerentur, & tunc mirandam plane celebremque victoriam reportarent, Eleazaro quidem ſtragem edente, multitudine vero *duntaxat* ſequente & cæſos ſpoliante. Tertius autem erat Ili quidem filius, nomine vero Sebas. Et hic in quodam cum Palæſtinis prælio, cum, in loco qui

Quos habuerit David fortiſſimos. 2 Regum, c. 23.

[v] Νεφάνος ὁ συγγενὴς] Νεφὰν *Big.* & *Samb.* Εφὰν *Vat.* & *Epiphan.* adeo ut ex ἠρέτισε Εφὰν factum exiſtimarem ἠρέτισε Νεφάν.

[x] Τῶν Παλαιστίνων,] Τῶν omittit *Vat.*

[y] Ἐστρατοπεδεύσαν] Ἐστρατεύσαντο *Vat.*

[z] Πρὸς τῇ πόλει] *Scaliger* πρὸς τῇ Γίτθᾳ πόλει, ut conſtat ex *S. Literis.* HUDS. Forte πρός τινι πόλει. COCC.

[a] Ἑκατέρῳ] Forte ἑκατέρᾳ. COCC.

[b] Μονομαχήσας Ἰωνάθης] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* μονομαχεῖ in *Editis.*

[c] Σαμαῖος ὑὸς,] Σαμὰ *Big.* & *Samb.* dein ὁ ἀδελφὸς adjiciunt *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* forſan è *S. Literis.* illa verba margini adſcripta habet *Samb.* ſed non agnoſcit *Epiphan.*

[d] Ἀπολαύων τὸ λοιπὸν] Sic *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ἀπολαύων perperam in *reliquis.*

[e] Συνετάξατο,] Συνετεθείκατο *Big.* & *Samb.*

[f] Τριμέτρους,] Vide *Annott.* ad hanc vocem alibi & *G. Voſſium* de *Artis Poeticæ Natura* & *Conſtitut.* c. XIII. §. 2. & 5.

[g] Ὀργάνων ἰδέα] Sic *MSS.* in *Editis* ὀργάνων ἐστιν ἰδέα τοιαύτη τις τὸ τῷ.

[h] Κινύρα,] Ita cum *Samb.* & *Big.* κινύρα in *aliis*, minus recte, ut oſtendit *Bochartus* in *Colon. Phœnic.* l. 2. c. 7.

[i] Νάβλα,] Conf. inf. lib. 8. c. 3. §. 8. SPANH.

[k] Χώρας ὑπάγεσθαι] Ita *Big.* & *Samb.* χώραν in *Editis*, *Aliiſque.*

[l] Ἰεσσαιμος υἱὸς] Ita *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* Ἰοσσαμος. Ἰεσσὸς juxta *Epiphanium.*

[m] Αχεμάνου.] Αχεμμαὶν *Big.* & *Samb.* Αχιμαὶν *Epiphan.* Αχεμὼν legit *Schotanus* in *Bibl. Hiſt. S. Tom.* 2. p. 680.

[n] Ἀνεπαύετο μαχόμενος,] Ἀνεπαύσατο *Big.*

[o] Ἐννακοσίους αὐτῶν] Ὀκτακοσίους ſolus *Vat.*

[p] Δωδείου,] Δώδου *Epiphan.*

[q] Ἀρασαμῷ.] Γιεφταμὼ *Vat.* in *Epiphanii* codicibus varie, *Sarpha*, & *Sarcha* & *Reſpha.*

[r] Τοὺς Παλαιστίνους,] Illud τοὺς è *MSS.* ut & mox illa ὑπὸ τοῦ ἀρείου. quæ etiam *Epiphanius* agnoſcit.

[s] Σεβὰς ὄνομα.] Κισαβαῖος vel Κισαβαῖος in *MSS.* apud *Epiphanium* habemus *Semeas filius Eli.*

[t] Αὐτῶν παραταξαμένων,] Ita cum *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* αὐτῷ in *reliquis.*

qui Maxilla dicitur, acies ex adverſo conſtitiſſent, poſtquam Hebræi rurſus copiis illorum perterriti fugere cœperant, ſolus inſtar exercitus & aciei conſtitit: & alios quidem illorum ſternebat, alios vero, ipſius vim & impetum non ſuſtinentes, ſed in fugam ſe conjicientes, inſectatus eſt. Atque has quidem res manibus pugnaque tres iſti præclare geſſerunt. Quo vero tempore, cum rex eſſet Hieroſolymis, ex inopinato venit Palæſtinorum exercitus bellum *ei* illaturus, Davides quidem in arcem aſcendit, ut ante diximus, Dei oracului de bello conſulturus; caſtris vero hoſtium in ea valle poſitis quæ uſque ad Bethleem urbem pertingit, viginti ſtadiis ab Hieroſolymis diſtantem, Davides ſociis dicebat, bonam aquam habemus in patria mea, maxime in puteo portæ vicino, *ſubinde* mirans, an quiſquam eam inde ſibi bibendam afferret, *quod* ſane *ſe* malle, quam ut magnam opum vim *ſibi* daret. tres iſti viri, hiſce auditis, è veſtigio excurrerunt, &, cum per media hoſtium caſtra prorupiſſent, ad Bethleem venerunt; hauſtaque *de puteo* aqua rurſus *eadem* per caſtra ad regem reverſi ſunt. * adeo ut Palæſtini, eorum audacia animique fortitudine attoniti, quieverint, nihilque in ipſos auſi fuerint, etiamſi eos præ paucitate contempſerant. Cum autem allata eſſet aqua, bibere noluit rex, † dicens, ipſam ad ſe periculo & ſanguine hominum advectam eſſe, ideoque haud fas eſſe ut eam biberet. Deo autem inde libavit, eique pro virorum incolumitate gratias egit. Poſt hos fuit Abeſſæus Joabi frater. nam & hic una die DC. hoſtes interfecit. Quintus Banajas, genere ſacerdos. à duobus enim fratribus, inter Moabitas illuſtribus, provocatus, ſtrenuitate ſua illos ſuperavit. Ac rurſus, cum vir genere Ægyptius, ſtupendæ magnitudinis, eum provocaſſet, inermis armatum & ſuo ipſius gladio percuſſum interemit. nam cum ipſi haſtam extorſiſſet, & vivum adhuc & pugnantem ſpoliaſſet, ſuis ipſum armis confecit. Quin & hoc facinoribus ejus jam memoratis accenſeri meruit, aut ut primum illorum, ſi magnanimitatis ratio habeatur, aut ut *illis* par. Deo enim *terris* nivem mittente, *forte* in puteum quendam lapſu cecidit leo. cumque *puteo* os anguſtum eſſet, illo nive occluſo in manifeſto erat vitæ periculo. Itaque de exitu & ſalute deſperans rugire occœpit. At Banajas fera audita (tunc enim *illac* iter faciebat) atque eo, unde clamor, profectus, cum in puteum deſcendiſſet, repugnantem ictu baculi, quem in manibus geſtabat, continuo occidit. Reliqui autem triginta tres etiam pari virtute præditi erant.

Vide pag. 371. §. 1.

Ἐβραῖοι πάλιν τὴν δύναμιν φοβηθέντες οὐκ ἔμειναν, ἀπέρη μόνον ὡς τράπεμα ἡ πεῖρις· καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν κατέβαλεν, τὸν δὲ ὑ παρατηρήσας αὐτὸν τὴν ἰσχὺν ἡ τὴν βίαν, ἀλλ' εἰς φυγὴν ἀποτραφέντας [v] ἐδίωξε. ταῦτα μὲν ἔργα χεῖρων ἡ μάχης οἱ τρεῖς ἐπεδείξαντο. καθ' ὃν δὲ καιρὸν ὁ [x] Ιεροσολύμοις ὄντος ὁ βασιλέως, ἐπῆλθεν [y] ἡ τῶ Παλαιστίνων δύναμις πολεμοῦσα, Δαυίδης μὲν ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν ἀνῆλθεν, ὡς προεφήκαμεν, πυθόμενος θεὸν περὶ πολέμου· τὸ δὲ τῶν ἐχθρῶν παρεμβολὴν ἐν τῇ κοιλάδι κειμένην, ἣ μέχρι [z] πόλεως Βηθλεὲμ διατείνει, [a] σταδίους Ιεροσολύμων ἀπεχούσης εἴκοσι, ὁ Δαυίδης τοῖς ἑταίροις, καλὸν ὕδωρ, εἶπεν, ἔχομεν ἐν τῇ πατρίδι μου, καὶ μάλιστα τὸ [b] πρὸς τῷ λάκκῳ τῷ πρὸς τῇ πύλῃ, θαυμάζων, εἴ τις ἐξ αὐτοῦ πιεῖν [c] αὐτὸ κομίσαι, μᾶλλον ἐθελήσαι, ἢ εἰ πολὺ χρήματα [d] δίδοιη. ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ τρεῖς ἄνδρες ἔτοι, θαρσαλέα [e] ἐνθυμούμενοι, καὶ διὰ μέσου τοῦ τῶν πολεμίων ὁρμήσαντες στρατοπέδου, ἦλθον εἰς Βηθλεέμ, καὶ, τοῦ ὕδατος ἀρυσάμενοι, πάλιν διὰ τῆς παρεμβολῆς ἐπέστρεψαν πρὸς τὸν βασιλέα, ὡς τοὺς Παλαιστίνους, καταπλαγέντας αὐτῶν τὸ θράσος ἐν τῇ ἀψυχίᾳ, ἠρεμῆσαι, [f] καὶ μηδὲν ἐπ' αὐτοὺς πολμῆσαι, καταφρονήσαντας τῆς ὀλιγότητος. κομισθέντος δὲ τοῦ ὕδατος οὐκ ἔπιεν ὁ βασιλεὺς, κινδυνεύειν ἐν αἵματι φήσας ἀνθρώπων αὐτὸ κεκομίσθαι, καὶ διὰ τοῦτο μὴ πρέπειν [g] αὐτὸ πιεῖν. ἔσπεισε δὲ ἀπ' αὐτοῦ τῷ θεῷ, καὶ περὶ τῆς σωτηρίας τῶν ἀνδρῶν [h] ηὐχαριστήσατο αὐτῷ. μετὰ τούτους ἦν ὁ Ιωάβου ἀδελφὸς Ἀβεσσαῖος. καὶ γὰρ ἕνα μιᾷ ἡμέρᾳ τῶν πολεμίων ἐξακοσίους ἀπέκτεινεν. πέμπτος Βαναίας, ὁ ἱερεὺς τῷ γένει. προκληθεὶς γὰρ ὑπ' ἀδελφῶν δισσῶν ἐν τῇ Μωαβίτιδι χώρᾳ κατ' ἀριστεῖα ἐπεφάτησεν αὐτῶν. καὶ πάλιν αὐτὸν ἀνδρὸς Αἰγυπτίου τὸ μέγεθος, θαυμαστὸν τὸ μέγεθος, προκαλεσαμένου, γυμνὸν [i] ὡπλισμένον, τῷ δόρατί τε ἐκείνου βαλὼν, ἀπέκτεινε. προελόμενος γὰρ [k] αὐτὸν ἄοπλον, καὶ ζῶντα ἔτι ἐπὶ μαχόμενον σκυλεύσας, τοῖς ἰδίοις αὐτὸν ὅπλοις διεχρήσατο. προσαριθμῆσαι δ' ἄν τις αὐτοῦ ἐπὶ τούτῳ τοῖς προφημένοις πράξεσιν, ἢ ὡς [l] πρῶτον αὐτῶν κατ' ἀψυχίαν, ἢ ὡς ὅμοιον. νίφοντος γὰρ τοῦ θεοῦ, λέων εἴς που λάκκον ἐκ λιθῶν ἐνέπεσε. χιονὸς δ' ὄντος τοῦ χωρίου, δῆλος ἦν ἀφανὴς ἐσόμενος, ἐμφραγέντος αὐτοῦ τῇ χιόνι. πόρον οὖν ἑαυτῷ ἐξόδου καὶ σωτηρίας, ἐθηρυχᾶτο. τοῦ δ' ἡρὸς ἀκούσας ὁ [m] Βαναίας, ὥδευε γὰρ τότε, καὶ πρὸς τὸν βόθρον ἐλθὼν [n] καταβὰς εἰς τὸ χωρίον, πλήξας αὐτὸν μαχόμενον τῷ μὴ χεῖρας ξύλῳ, διεχρήσατο. καὶ οἱ λοιποὶ δ' τριάκοντα [o] τρεῖς, τοιοῦτοι τὰς ἀρετὰς ὑπῆρχον.

v Εδίωξε.] Εδίωκε *Big.* & *Samb.*

x Ιεροσολύμοις ὄντος δὲ βασιλέως,] Vide 2 *Regum*, c. 23. v. 13. & *Schotanum* in *Bibl. Hiſt. S.* Tom. II. p. 681. ut & *Cedrenum*, p. 86. & *Glycam*, p. 180.

y Η τῶν Παλαιστίνων δύναμις πολεμῆσαι, Δαυίδης μὲν ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν ἀνῆλθεν,] Hæc omnia abſunt in *Coll. Big.* & *Voſſ.*

z Πόλεως Βηθλεὲμ διατείνει,] Βιθλείμων πόλεως *Big.* (& *Coll. Voſſ.*) Βεθλεέμης πόλεως *Vat.*

a Σταδίους Ιεροσολύμων ἀπεχούσης εἴκοσι,] At Bethleemum longius aberat, 6. videlicet miliaria Romana Hieroſolymis. REL.

b Πρὸς τῷ λάκκῳ] Ἐν τῷ λάκκῳ *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) *Vat. Busb.* & *Hen.*

c Αὐτὸ κομίσαι,] Αὐτῷ *Busb.* & *Hen.*

d Διδοίη.] Δοίη *Big. Samb.* & *Vat.*

e Ενθυμούμενοι,] Εἰσθυμούντες *Vat.*

* *Adeo ut Palæſtini*,] Ita ut Pal. eorum fiduciam & magnanimitatem obſtupeſcentes, quia ſic pauci eos contemnerent, à dimicatione ceſſarent, *Epiphan.* Attonitis audacia tanta barbaris, nec auſis paucitatem eorum contemnere, *Gelen.*

f Καὶ μηδὲν] Vid. Lib. de Maccab. §. 3.

† *Dicens, ipſam ad ſe periculo & ſanguine hominum advectam eſſe*,] Dicens ſe nolle hominum ſanguinem bibere, qui aquam vitæ ſuæ periculo petierunt, *in S. Literis.*

g Αὐτὸ πιεῖν.] Αὐτῷ *Samb.*

h Ηυχαρίστησεν αὐτῷ.] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ηὐχαριστήσας.

i Ωπλισμένον,] Sic *Vat.* & *Vet. Interp.* ὡπλισμένου τῷ δόρατι, τὸ ἐκείνου λαβὼν ἀπ. in *Editis*, ὡπλισμένου, δόρατί τε τῷ ἐκ. λ. ἀπ. *Big.* & *Samb.*

k Αὐτὸν ἄοντα,] Αὐτῆ τ' ἄοντι *Big. Samb.* & *Vat.*

l Πρῶτον αὐτῶν] Sic *Vat.* &, ut puto, *Vet. Interpr.* αὐτῶν in *reliquis.*

m Βαναίας,] Βανίας paſſim *Big.* & *Samb.* ut & LXXII.

n Καταβὰς] Καὶ καταβὰς *Vat.*

o Τρεῖς,] Τρεῖς abeſt *Big. Samb.* & *Vat.* agnoſcit tamen *Epiphan.* & quidem rectè.

ΚΕΦ. ιγ'.

Ὅτι Δαυίδου ἀριθμήσαντος, ὁ λαὸς τὴν τιμωρίαν ἀνεδέξατο· καὶ ὡς αὐτὴν ὁ θεῖος ἐκώλυσεν ἔλεος.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Δαυίδης p βουλόμενος γνῶναι πόσαι μυριάδες εἰσὶ τοῦ λαοῦ, τῶν q Μωϋσέως ἐντολῶν ἐκλαθόμενος, r ὃς προεῖπεν, ἐὰν ἐξαριθμηθῇ τὸ πλῆθος, ὑπὲρ ἑκάστης κεφαλῆς αὐτοῦ τῷ Θεῷ s τελέσειν ἡμίσικλον, προσέταξεν Ἰωάβῳ τῷ στρατηγῷ, πορευθέντι πάντα t τὸν ὄχλον ἐξαριθμῆσαι. τοῦ δ' οὐκ ἀναγκαῖον v εἶναι φήσαντος τοῦτο ποιῆσαι, οὐκ ἐπείσθη· προσέταξε δὲ μηδὲν x μελλήσαντα, βαδίζειν ἐπὶ τὴν ἐξαρίθμησιν τῶν Ἑβραίων. Ἰώαβος δὲ, τοὺς ἄρχοντας τῶν φυλῶν παραλαβὼν καὶ γραμματεῖς, ἐπιὼν τὴν τῶν Ἰσραηλιτῶν χώραν, καὶ τὸ πλῆθος ὅσον ἐστὶ κατανοήσας, ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν βασιλέα, μετὰ μῆνας ἐννέα καὶ ἡμέρας εἴκοσι, καὶ τὸν ἀριθμὸν y ἀπέδωκε τῷ βασιλεῖ τοῦ λαοῦ χωρὶς τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς, ἐξαριθμῆσαι γὰρ αὐτὴν οὐκ ἔφθασεν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν Λευιτῶν φυλήν. z μετενόησε γὰρ ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν Θεὸν a ἁμαρτών. ἦν δὲ τῶν ἄλλων Ἰσραηλιτῶν ἀριθμὸς ἐνενήκοντα μυριάδες, ὅπλα βαστάζειν καὶ στρατεύεσθαι δυναμένων· ἡ δὲ Ἰούδα φυλὴ καθ' ἑαυτὴν b τεσσαράκοντα μυριάδες ἦσαν.

β'. Τῶν δὲ προφητῶν δηλωσάντων c τῷ Δαυίδῃ ὅτι δι' ὀργῆς ἐστιν αὐτῷ ὁ Θεὸς, ἱκετεύειν ἤρξατο καὶ παρακαλεῖν εὐμενῆ γίνεσθαι καὶ συγγινώσκειν ἡμαρτηκότι. Γάδον δὲ τὸν προφήτην ἔπεμψεν ὁ Θεὸς πρὸς αὐτὸν, τρεῖς αἱρέσεις κομίζοντα, ὅπως ἐκλέξηται τούτων ἣν ἂν δοκιμάσῃ· πότερον θέλει λιμὸν γενέσθαι κατὰ τὴν χώραν ἐπὶ d ἔτη ἑπτὰ, ἢ τρεῖς μῆνας e πολεμίοις ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἡττηθῆναι, ἢ f λοιμὸν ἐνσκῆψαι καὶ νόσον ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας τοῖς Ἑβραίοις. ὁ δ' εἰς ἀμήχανον ἐκλογὴν μεγάλων κακῶν ἐμπεσὼν g ἐλυπεῖτο, καὶ σφόδρα ἦν συγκεχυμένος. τοῦ δὲ προφήτου, τοῦτο δεῖν ἐξ ἀνάγκης γενέσθαι, φήσαντος, καὶ h κελεύσαντος ἀποκρίνασθαι ταχέως, ἵνα ἀπαγγείλῃ τὴν αἵρεσιν αὐτοῦ τῷ Θεῷ· λογισάμενος ὁ βασιλεὺς, ὡς εἰ λιμὸν αἰτήσειεν i ἔδοξε τοῦτο πεποιηκέναι τοῖς ἄλλοις, αὐτῷ k μὲν ἀφόβως, ὅτι πολὺν αὐτὸς ἐγκεκλεισμένον ἔχοι σῖτον, ἐκείνοις δὲ βλαβερῶς, ἂν δέ γε ἕληται τοὺς τρεῖς μῆνας l νικωμένοις αὐτοῖς, ὅτι τοὺς ἀνδρειοτάτους m ἔχων περὶ αὐτὸν καὶ φρούρια, n καὶ διὰ τοῦτο μηδὲν φοβούμενος, εἵλετο τὸν πόλεμον, o ᾐτήσατο τὸ πάθος κοινὸν καὶ βασιλεῦσι καὶ τοῖς ἀρχομένοις, ἐν ᾧ τὸ δέος ἴσον ἁπάντων γίνεται, προειπὼν ὅτι πολὺ κρεῖττον εἰς τὰς τοῦ Θεοῦ χεῖρας ἐμπεσεῖν ἢ τὰς τῶν πολεμίων.

γ'. Ταῦτ' ἀκούσας ὁ προφήτης, p ἀπήγγελλε τῷ Θεῷ.

CAP. XIII.

Quod populus, cum eum numerasset Davides, luit supplicium: atque ut illud divina cohibuit misericordia.

CÆterum cum Davidi regi in animo esset cognoscere quot myriadibus constaret populus, immemor mandatorum Moysis, qui prædixerat, ut, si populus numeraretur, in singula ejus capita sicli semissis Deo offerri deberet, Joabo copiarum duci imperavit, ut regionem obiret & multitudinis universæ censum ageret. Illo vero dicente, nihil necesse esse ut hoc faceret, regi non persuadetur; sed jussit ut omni absque mora proficisceretur ad Hebræos recensendos. Joabus autem assumptis *ad hoc negotium* principibus tribuum & scribis, cum Israëlitarum terram perlustrasset, & quanta fuit *illorum* multitudo computasset, post menses novem & dies viginti Hierosolyma reversus est ad regem, eique numerum *recensiti* populi retulit, absque tribu Benjamitica: nam eam nondum ad censum vocaverat, nedum tribum Leviticam. quippe regem, ut qui in Deum deliquerit, facti pœnituit. Erat autem Israëlitarum numerus nongenta millia *hominum* qui arma ferre & militiæ nomen dare poterant: Judæ vero tribus seorsim quadraginta millia conficiebat.

Populum numerari jubet Davides. *2 Regum, c. 24. & 1 Paral. c. 21.*

2. Deinde cum Davidi declarassent vates, Deum ipsi periratum esse, supplex orare cœpit & obsecrare, ut propitius fieret sibique noxam ignosceret. Tum Deus ad ipsum misit Gadum vatem, qui tres optiones ad eum deferret; ut harum unam eligeret quam maxime omnium probaret; an velit suis in finibus septem annos fame laborare, an dum bellum gereret tres menses hostibus cedere, an Hebræos pestilentiæ morbo grassante tribus diebus cum eo conflictari. Ille vero, quod inter mala adeo gravia difficilis esset electio, *animi* discruciabatur, atque valde confusus erat. At cum vates dixisset, necesse esse ut hoc fieret, jussissetque statim responsum dare, ut optionem ab eo factam Deo renunciaret: rex, secum reputans, quod, si famem optaret, contra alios *hoc* facere videretur, dum ipse quidem extra metum esset, ut qui multum frumenti reconditum haberet, illi vero pessime acciperentur; sin autem per tres menses ipsos debellari eligeret, quod à viris fortissimis stiparetur, & loca ei essent præsidiis munita, propterea nihil timentem bellum elegisse *diceretur*; malum infligi voluit regibus cum subditis commune, unde par metus omnibus incutitur, præfatus melius esse in Dei quam hostium manus incidere.

Pestem præ cæteris malis eligit Davides. *2 Regum, c. 24. & 1 Paral. c. 21.*

3. Ista cum vates accepisset, *ea* Deo nunciatum ivit.

Pestis sævit in Israëlitas. *2 Regum, c. 24. & 1 Paral. c. 21.*

p Βουλόμενος γνῶναι] Βουληθεὶς *Hen.* & *Busb.*

q Μωϋσέως] *Sc.* mandatorum, quæ per Moysen dederat Deus, oblitus; *Exod.* c. 30. v. 12. Vide *Schotanum* in *Bibl. Hist. S. Tom.* 2. p. 740. Τῆς Μωϋσέως ἐντολῆς legisse videtur *Vetus Interpr.*

r Ος προεῖπεν,] Εἰπόντος ἐὰν *Hen.* & *Busb.*

s Τελέσειν ἡμίσικλον,] Τελέσειν juxta *Epiphanium.* atque ita expresse legit *Cedrenus* (p. 69.) ex ipso *Josepho.*

t Τὸν ὄχλον ἐξαριθμῆσαι.] Τὸν στρατὸν in suo codice habuisse videtur *Epiphan.*

v Εἶναι φήσαντος] Εἶναι deest *Vat.*

x Μελλήσαντα,] Μελήσαντα *Big.* & *Samb.* μελήσαντα *Vat.* nec μελλήσαντα nec μελήσαντα agnoscit *Epiphan.* qui vertit, *sed jussit numerum Hebræorum insigniter adimpleri.*

y Απέδωκε τῷ βασιλεῖ] Επέδωκε *Big. Samb.* & *Vat.*

z Μετενόησε γὰρ] Aut verba pluscula in suo codice habuit *Epiphanius*, aut, quod raro ab illo factum, de ingenio addidit: nam vertit, *pœnituit autem Davidem quod dinumerasset populum, eo quod deliquisset in Deum.*

a Αμαρτών.] Αμαρτῶν solus *Samb.*

b Τεσσαράκοντα μυριάδες ἦσαν] Judæis centum millia detraxit, & Israëlitis addidit. *Schotanus* in *Bibl. Hist. S. Tom.* 2. p. 741. τέσσαρες χιλιάδες *Epiphan.*

c Τῷ Δαυίδῃ] Τῷ deest *Vat.* ut & mox ὁ Θεός.

d Ετη ἑπτὰ,] Ita in *S. Literis* juxta *textum Hebr.* in 2 *Sam.* c. 24. at τρία ἔτη LXXII. ut & tam in *textu Hebr.* quam *Gr.* 2 *Paralip.* c. 21. Videsis *Bochartum* in *Hieroz.* Part. 1. L. 2. c. 28.

e Πολεμίοις ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν] Ita cum *Big.* & *Samb.* & non πολεμήσαντας cum *Editis*: quòd illud usitatius sit in prosa quam hoc.

f Λοιμὸν ἐνσκῆψαι] Sup. lib. IV. c. 6. §. 12. λοιμῷ ταύτην ἐνσκήψαντος αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ τὴν νόσον· Ενσκῆψαι apposite usus hac voce de Peste à Deo immittenda; sic Æschylus Pers. v. 717. λοιμοῦ τις ἦλθε σκηπτὸς· & Sophocl. Oedip. Tyr. v. 27. -- ὁ δὲ πυρφόρος θεὸς σκήψας ἐλαύνει λοιμὸς ἔχθιστος πόλιν· SPANH.

g Ελυπεῖτο,] Sic *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ἐλιπεῖτο in reliquis.

h Κελεύσαντος ἀποκρίνασθαι] Κελεύοντος *Vat.*

i Εδοξε τοῦτο] Δόξειε *Big.* (*Coll. Voss*) *Samb.* & *Vat.*

k Μὲν ἀφόβως,] Μέντοι *Vat.*

l Νικωμένοις αὐτοῖς,] *Coll. Voss.* & *Big.* νικωμένους αὐτούς.

m Εχων περὶ αὐτὸν] Ita cum *Vat.* & *Vet. Interpr.* in reliquis ἔχοι.

n Καὶ διὰ τοῦτο] Καὶ ὡς διὰ τοῦτο *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

o Ητήσατο τὸ πάθος] Ητήσατο πάθος *Big.* & *Samb.*

p Απήγγελλε τῷ Θεῷ.] Απήγγειλε *Samb.* (*Cocc.*) *Busb.* & *Hen.*

ivit. Tum ille peſtem & interitum immiſit Hebræis. Uno autem modo non obierunt: neque ita ut facile fuerit morbum cognoſcere. Sed malum quidem unum erat; ipſos vero ex innumeris cauſis & occaſionibus; cum nihil conſilii capere poterant, abripiebat. Alius enim ſuper alium interibat, & ægritudo clam ingruens mortem quam ocyſſime afferebat. aliis quidem derepente cum graviſſimis doloribus & acerbo cruciatu animam efflantibus: nonnullis vero iis quæ paſſi ſunt maceratis, & ne ad ſepulturam quidem relictis, ſed ipſo morbo plane conſumptis. alii rurſus ſubito tenebris ob oculos obortis præfocati ejulabant; nonnullique, domeſticorum alicui juſta ſolventes, ſepultura nondum abſoluta moriebantur. Peſte autem mane exorſa & uſque ad prandii tempus graſſante, abſumpta ſunt *hominum* ſeptuaginta millia. Jamque angelus manum ſuam in Hieroſolyma intendit, ut ea etiam eodem malo multaret. At rex ſaccum indutus humi jacebat, Deum obſecrans oranſque ut peſtem ſedaret, & jam mortuis contentus de cætero quieſceret. Oculis autem in aërem ſublatis, conſpectoque angelo qui Hieroſolyma *ſublimis* ferebatur gladio etiam evaginato, ad Deum exclamabat, "ſe utpote paſtorem dignum eſſe ſuppli-"cio, greges vero ſervari *meruiſſe*, ut qui nihil *ma-*"*li* commiſerint:" ſupplexque poſcebat ut ira in ipſum domumque ipſius patriam univerſam ſæviret, populoque parceret.

Sedatur pœnitentiam agente Davide. 2 Regum, c. 24. & 1 Paral. c. 21. Davides, jubente Deo, aram exſtruit in area Oronna. 2 Reg. c. 24. & 1 Paral. c. 21.

4. Tum Deus, precibus *iſtis* exauditis luem compeſcuit: ac, miſſo ad eum Gado vate ei præcepit ut confeſtim aſcenderet in aream Oronnæ Jebuſæi, araque conſtructa illic Deo ſacrificia perageret. Davides autem hoc audito quod mandatum erat non neglexit, ſed illico ad locum ſibi condictum properabat. At Oronnas, in frumento triturando occupatus, ut vidit regem cum filiis *ſuis* omnibus verſus ſe tendentem, ad ipſum accurrebat. Erat autem genere quidem Jebuſæus, Davidis vero præcipuus amicus: quapropter nihil mali adverſus illum admiſit, cum urbem evertebat, ut paulo ante indicavimus. Porro Oronna percontante, cur ad ſervum dominus accederet, reſpondebat, ad emendam ex eo aream, ut in ea altare Deo exſtrueret, & ſacra faceret. At ille, & aream & aratra & boves in holocauſtum ſe ei largiri, dicebat, Deumque precari lubenti animo ut ſacrificium acciperet. Rex vero ajebat ſe illum ſimplicitatis ergo & magnanimitatis diligere, illumque à ſe gratiam iniiſſe: illum autem obſecrabat ut *certo* pretio iſta omnia ſibi addiceret, haud enim fas eſſe gratuitas hoſtias immolare. Cum vero Oronnas dixiſſet ſe facturum eſſe quicquid *ille* vellet, quinquaginta ſiclis aream ab illo emit *rex*, araque exſtructa rem divinam fecit & ſolida cremavit ſacrificia, & victimas pacificas obtulit. unde placatus eſt Deus, iterumque propitius factus.

Ubi olim Iſacus ara erat admotus, & ubi poſtea conditum eſt Templum.

Contigit autem ut hic locus eſſet in quem Abramus olim filium ſuum Iſacum adduxit, ut eo ſolidum faceret ſacrificium, &, cum ad puerum ju-

ὁ δὲ τὸ λοιμὸν καὶ τὸν φθορὰν ἔπεμψε τοῖς Ἑβραίοις. ἀπέθνησκον δὲ ὑ μονοτρόπως· ὑδὲ ὥστε ῥᾴδιον καταγνῶναι γνώμῃ τὸν νόσον. ἀλλὰ τὸ μὲν κακὸν ἓν ἦν, μυρίαις δὲ αὐτὸς αἰτίαις καὶ προφάσεσιν ὑδὲ ὑπονοῆσαι δυναμένοις ἀνήρπαζεν. ἄλλος γὰρ ἐπ' ἄλλῳ διεφθείρετο, καὶ λανθάνον ἐπερχόμενον τὸ δεινὸν ὀξείαν τὴν τελευτὴν ἐπέφερε. τὸν μὲν αἰφνιδίως μετ' ἀλγημάτων σφοδρῶν καὶ πικρᾶς ὀδύνης τὴν ψυχὴν ἀφιέντων· ἐνίων δὲ καὶ μαραινομένων τοῖς παθήμασι, καὶ μηδὲ εἰς κηδείαν ὑπολειπομένων, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ κάμνειν εἰς τὸ παντελὲς δαπανωμένων. οἱ δὲ [q] αἰφνίδιον σκότος αὐτοῖς ταῖς ὄψεις ὑποδραμόντος ὠλιγωρεῖς [r] ἀπῴμωζον· ἔνιοι δὲ, τῶν οἰκείων τινὰ κηδεύοντες, [s] ἐναπέθνησκον ἀτελέστοις τοῖς ταφαῖς. ἀπώλοντο δὲ, ἑξαμένης ἑωθεν τὸν λοιμικὸν νόσον φθείρειν αὐτὸς ἕως [t] ὥρας ἀρίστου, [v] μυριάδες ἑπτὰ ἐξέπνευσαν δὲ ὁ ἄγγελος τὴν χεῖρα [x] ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα, τὸ δεινὸν κακεῖσε πέμπων. ὁ δὲ Βασιλεὺς σάκκον [y] ἐνδεδυμένος ἔκειτο κατὰ τῆς γῆς, ἱκετεύων τὸν Θεὸν καὶ δεόμενος ἤδη λωφῆσαι, καὶ τοῖς ἀπολωλόσιν ἐγκεκοτέναι παύσασθαι. ἀναβλέψας δὲ εἰς τὸν ἀέρα ὁ βασιλεὺς, καὶ θεασάμενος τὸν ἄγγελον δι' αὐτὸς φερόμενον ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ μάχαιραν ἐσπασμένον, εἶπε πρὸς τὸν Θεόν· "ὡς αὐτὸς "ἓιη δίκαιος κολασθῆναι ὁ ποιμὴν, τὰ δὲ πόιμνια σώ-"ζεσθαι, μηδὲν ἐξαμαρτόντα". καὶ ἠντιβόλει τὴν ὀργὴν εἰς αὐτὸν καὶ τὴν γῆν αὐτὸς πᾶσαν ἀποσκῆψαι, φείδεσθαι δὲ λαοῦ.

δ. Κατανεύσας δὲ ὁ Θεὸς τὴν [z] ἱκεσίας, ἔπαυσε τὸν λοιμόν· καὶ πέμψας Γάδον τὸν προφήτην, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀναβῆναι προσχαρῆμα εἰς [a] τὴν ἅλω ἣν Ἰεβουσαίος [b] Ορόνα, καὶ οἰκοδομήσαντα βωμὸν ἐκεῖ τῷ Θεῷ [c] θυσίας ἐπιτελέσαι. Δαυίδης δὲ ἀκούσας οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλ' εὐθὺς [d] ἐπορεύετο ἐπὶ τὸν [e] παρηγγελμένον αὐτῷ τόπον. [f] Ορόννας δὲ τὸν σῖτον ἅλοων, ἐπεὶ τὸν βασιλέα προσιόντα ἐν τοῖς παῖδας αὐτὸς πάντας ἐθεάσατο, προσέδραμεν αὐτῷ καὶ προσεκύνησεν. ἦν δὲ τὸ μὲν γένος Ἰεβουσαῖος, φίλος δὲ ἐν τοῖς μάλιστα Δαυίδου· [g] καὶ διὰ τοῦτ' αὐτὸν εὐθὺς εἰργάσατο δεινὸν, ὅτε τὴν πόλιν κατεσκέψατο, ὡς μικρὸν ἔμπροσθεν ἐδηλώσαμεν. ὁ δὲ Ορόννα πυθόμενος τὸν [h] παρεῖναι πρὸς τὸν δοῦλον ὁ δεσπότης, εἶπεν, ὠνήσασθαι παρ' αὐτὸς τὴν ἅλω, ὅπως βωμὸν ἐν αὐτῇ κατασκευάσῃ τῷ [i] Θεῷ, καὶ παύσῃ θυσίαν. ὁ δὲ, καὶ τὴν ἅλω, [k] εἶπε, καὶ τὰ ἄροτρα καὶ τοὺς βόας εἰς ὁλοκαύτωσιν χαρίζεται, καὶ τὸν Θεὸν ἑκόντος εὔχεται τὴν θυσίαν [l] προσέσθαι. ὁ δὲ Βασιλεὺς, ἀγαπᾷν μὲν αὐτὸν τὴν ἁπλότητα καὶ τὴν μεγαλοψυχίας, ἔλεγε, καὶ δέχεσθαι τὴν χάριν· τιμὴν δὲ αὐτὸν ἐξίου λαμβάνειν πάντων. ἃ γὰρ εἶναι δίκαιον προῖκα θυσίαν ἐπιτελεῖν. ὁ δὲ Ορόννα φήσαντος ποιεῖν ὅ, τι βούλεται, πεντήκοντα σίκλων ὠνεῖται παρ' αὐτὸς τὴν ἅλω· καὶ, οἰκοδομήσας τὸν βωμὸν, ἱερούργησε καὶ ὁλοκαύτωσε, καὶ θυσίας ἀνέωξεν εἰρηνικάς. κατεπραΰνετο δὲ τότοις τὸ θεῖον, καὶ πάλιν ἵλεως γίνεται. σωθεὶς δὲ εἰς ἐκεῖνον ἀναγεῖν τὸν τόπον Αβραμον τὸν ὑὸν αὐτὸς Ισακον ὡστε ὁλοκαυτῶσαι, καὶ μέλλοντος ἀποσφάττεσθαι ὁ παῖδος κριὸν ἐξαίφνης ἀναφανῆναι

[q] Αἰφνίδιον σκότος] Αἰφνιδίως juxta *Epiphan.*

[r] Απῴμωζον·] Ita *Big.* in *cæteris* ἀπίμωζον.

[s] Εναπέθνησκον] Hoc ipſo verbo utitur *Thucydides* in deſcriptione peſtis Athenienſis. ἐπαπέθνησκον habent *Big. Samb.* & *Vat.*

[t] Ωρας ἀρίστου.] Ita & LXXII. inter *ſex horas* coërcet *Theodoret.* in 2 *Regum*, ΕΡΩΤ. μγ'. Vide *Bochartum* in *Hieroz.* Part. 1. L. 2. c. 38. *Schotanum* in *Bibl. Hiſt.* Tom. 2. p. 743. & *J. Clericum* ad 2 *Sam* c. 24.

[v] Μυριάδες ἑπτά.] Χιλιάδες ἑβδομήκοντα apud *Cedrenum.*

[x] Επὶ τὰ Ἱεροσόλυμα,] Καὶ ἐπὶ τὰ *Vat.*

[y] Ενδεδυμένος ἔκειτο] Ενδυτάμενος ἔκειτο κατὰ γῆς ſolus *Vat.*

[z] Ικεσίας.] Ita cum omnibus *MSS.* ἱκετείας in *Editis.*

[a] Τὴν ἅλω ἣν Ἰεβουσαίος] Conf. ſup. cap. 3. §. 3. SPANH.

[b] Ορόνα.] Alibi (in *Annott.* ad p. 371. §. 3.) Ορφόνα. At *Bochartus* (in *Hieroz.* Part. 1. Lib. 2. c. 38.) malit hic Ορόνα & illic Ορόννα reſcribere. Ορνᾶ *Vat. Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & LXXII. Ορνᾶ *Hen.* & *Busb.* in *Epiphanii* codicibus varie, Oronna, Orpha, Orna & Orphni. Vide *Annott.* ad p. 371. §. 3.

[c] Θυσίας ἐπιτελέσαι.] Θυσίαν *Vat.*

[d] Επορεύθη] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb* & *Vat.* ἔπεσεν libavit in ſuo codice habuit *Epiphanius.* facili errore pro ἔπορεύθη vel ἔπορεύθην. in *Editis*, *Aliiſque* ἔπεμψεν.

[e] Παρηγγελμένον] Sic *Samb.* (*Cocc.*) & *Vat.* in *reliquis* παρηγγελμένον.

[f] Ορόννας] Eo modo *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* in *cæteris* Ορόνα.

[g] Καὶ διὰ] Ea de re ſup. cap. 3. § 3. SPANH.

[h] Παρεῖναι πρὸς τὸν δοῦλον] Πρεῖν *Big.* & *Samb.* πρεῖναι *Hen.* & *Busb.*

[i] Θεῷ,] Ita in omnibus *MSS.* & in aliquot *Epiphanii* libris. in *cæteris* & in *Editis Gr.* πυελῷ.

[k] Εἶπε,] Εἶπεν αὐτῷ *Vat.*

[l] Προσέσθαι.] Προσίεσθαι *Samb.* (προσιέσθαι *Coll. Voſſ.*) προσιτήσασθαι *Big.*

[m] Exem-

νῆναι παρεσῶτα τῷ βωμῷ, ὃν Ϛ κατίδυσεν ὁ Αβραμος ἀντὶ Ϝ παιδὸς, ὡς προέφηκαμεν. ὁρῶν δ' ὁ βασιλεὺς Δαυίδης, τῆς ἰδίχῆς αὐτῷ τὸν Θεὸν ἐπήκοον γεγωημένον, καὶ τὴν θυσίαν ἱλέως προσδεξάμενον, [m] ἔκρινε τὸν τόπον ἐκεῖνον ὅλον βωμὸν προσαγορεῦσαι Ϝ λαῷ παντὸς, καὶ [n] οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ Θεῷ. ταύτην δ' ἐύτύχως ἀφῆκεν εἰς τὸ γωησόμενον τὴν φωνήν. ὁ γὰρ Θεὸς τὸν προφήτην ἀποστείλας πρὸς αὐτὸν, ἐκεῖ ναὸν ἔλεγεν οἰκοδομήσειν αὐτῷ τὸν υἱὸν, τὸν μέλλοντα μετ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν διαδέχεσθαι.

gulandum ſe accingeret, aries ex improviſo apparuit altari adſtans, quem & Abramus pro filio, quemadmodum ante diximus, immolavit. Videns autem Davides orationem ſuam à Deo exauditam eſſe, ſuumque ſacrificium ab eo benigne acceptum, cenſebat totum illum locum appellare aram populi univerſi, templumque *illic* Deo ædificare. Quod ſane appoſite ad id quod erat futurum pronunciabat. nam Deus, per vatem ad eum miſſum dicebat, fore ut templum eo loci exſtrueret ipſius filius, qui ei in regno ſucceſſurus erat. *Lib. 1. c. 14.*

ΚΕΦ. ιδ'.

Οτι, πολλὰ ἡτοίμασεν ὁ Δαυίδης εἰς οἶκον Ϝ Θεοῦ· καὶ, Αδωνία βασιλεύειν ἐπιχειρήσαντος, Σολομῶνα ἀπέδειξε βασιλέα.

CAP. XIV.

Quod multa paravit Davides in ſtructuram ædis Dei: atque, Adonia regnum affectante, Solomonem regem declaravit.

ΜΕτὰ δὲ ταύτην τὴν προφητείαν ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς ἐξαριθμηθῆναι τοὺς [o] παροίκους, καὶ ηὑρέθησαν εἰς ὀκτὼ μυριάδας καὶ δέκα. ἐκ τούτων ἀπέδειξε λατόμους μὲν τοὺς ὀκτακισμυρίους, τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος προσφέρειν τοὺς λίθους· [p] τρισχιλίους δὲ καὶ πεντακοσίους, τοὺς ἐργαζομένους ἐξ αὐτῶν ἐπέστησεν. [q] ἡτοίμασε δὲ καὶ πολὺν σίδηρον καὶ χαλκὸν εἰς τὰ ἔργα, καὶ ξύλα κέδρινα πολλὰ καὶ παμμεγέθεσται, Τυρίων αὐτῷ πέμπτων καὶ [r] Σιδωνίων. ἐπεστάλκει γὰρ αὐτοῖς τὴν τῶν ξύλων χορηγίαν· πρός τε τοὺς φίλους ἔλεγε, πρὸς ἃ παρασκευάζεσθαι νῦν, ἵνα τῷ μέλλοντι παιδὶ βασιλεύειν μετ' αὐτὸν ἑτοίμην τὴν ὕλην πρὸς οἰκοδομίας Ϝ ναοῦ καταλείπῃ, καὶ μὴ τότε συμπερίζῃ νέος ὢν, καὶ τοιούτων ἄπειρος πρὸς τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ παρακειμένην ἔχων ἐπιτελῇ τὸ ἔργον.

β'. Καλέσας δὲ τὸν παῖδα Σολομῶνα, [s] κατασκευάσαι τῷ Θεῷ ναὸν αὐτὸν ἐκέλευσε πρὸς Ϝ Θεοῦ δεξάμενον τὴν βασιλείαν· λέγων, "ὡς αὐτὸν βεβλό-"μενον κωλύσειεν ὁ Θεὸς αἵματι καὶ πολέμοις πεφυρ-"μένον, προείπεν δ' ὅτι Σολομὼν [t] οἰκοδομήσει τὸν "ναὸν αὐτῷ, παῖς νεώτατος, καὶ τοῦτο κληθήσομε-"νος τοὔνομα, ὃ προνοήσειν μὲν αὐτὸς ὡς πατὴρ "ἐπηγγέλλετο, τὴν δ' Εβραίων χώραν εὐδαίμονα κα-"τασήσειν ἐπ' αὐτῷ, τοῖς τε ἄλλοις ἀγαθοῖς, καὶ δὴ "τῷ μεγίστῳ πάντων, εἰρήνῃ καὶ πολέμων ἀπαλλαγῇ "καὶ στάσεων ἐμφυλίων. σὺ τοίνυν, ἐπεὶ [v] καὶ πρὸ "τῆς γωήσεως ἀπεδείχθης βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, "πειρῶ τά τε ἄλλα γίνεσθαι τῆς τύχης προνοίας "ἄξιος, εὐσεβὴς ὢν καὶ δίκαιος καὶ ἀνδρεῖος· "καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ τοὺς νόμους, οὓς Μωϋ-"σέως ἡμῖν ἔδωκε, φύλαττε, καὶ τοῖς ἄλλοις μὴ πα-"ραβαίνειν ὑπήρξητε. τὸν δὲ ναὸν, ὃν ὑπὸ σοῦ βασι-"λεύοντος ἔκλεπτο αὐτῷ γενέσθαι, σπεύδοντα ἀποδοῦναι τῷ "Θεῷ, μὴ καταπλαγεὶς τὸ μέγεθος τοῦ ἔργου, μη-"δὲ [x] ἀποδειλιάσας πρὸς αὐτό. πάντα γὰρ σοὶ, πρὸ "τῆς ἐμαυτοῦ τελευτῆς, ἕτοιμα ποιήσω. γίνωσκε δὴ, "χρυσοῦ μὲν [y] ἤδη τάλαντα σωρευθέντα μύρια, [z] δέ-"κα δὲ ἀργυρίου μυριάδας ταλάντων. χαλκὸν δὲ καὶ "σίδηρον ἀριθμῷ πλείονα σωτέθεικα· ξύλων δὲ καὶ "λίθων ὕλην ἄφθονον. ἔχεις δὲ καὶ λατόμων πολλὰς

ΗΟC autem vaticinio accepto juſſit rex ut recenſerentur inquilini: & inventa ſunt eorum centum & octoginta millia. Ex his quidem octoginta millia conſtituit lapicidas, reliquam vero multitudinem ad convehendos lapides deputavit. atque ex iſtis ter mille & quingentos operariis præfecit. Quin & magnam vim ferri ac æris in opera *deſignata* paravit, & materiam cedrinam multam & ſtupendæ magnitudinis, Tyriis & Sidoniis hanc illi mittentibus. ipſis enim per literas ſignificaverat ut ligna ei ſuppeditarent: dicebatque ſuis amicis hæc ſe jam apparare, ut filio ei ſucceſſuro materiem ad manus congeſtam templo ædificando relinqueret, & ne tunc illam conquireret cum juvenis eſſet & propter ætatem iſtiuſmodi rerum imperitus, ſed eam in promptu habens opus abſolveret. *Davidis apparatus ad Templi exſtructionem. 1 Paral. c. 21.*

2. Accito deinde Solomoni filio mandavit, ut, quamprimum imperium adeptus eſſet, templum Deo conſtrueret, dicens; "quod ipſum, cum id fa-"cere in animum induxerat, prohibuerit Deus, ut-"pote ſanguine & bellis pollutum; veruntamen pli exſtru-"prædixerit fore ut Solomon ex filiis natu mini-"mus ſibi templum ædificaret, qui ſcilicet hoc "nomine vocaretur, cujus ſe quidem veluti pa-"trem curam habiturum eſſe pollicebatur, terræ "vero Hebræorum *magnam* ſub ipſo felicitatem "largiturum, cum aliis bonis cumulatam, tum eo "quod omnium maximum eſt, pace & quiete ab "hoſtibus & diſcordiis civilibus. Tu itaque, cum "à Deo, etiam antequam natus eras, rex fueris de-"ſignatus, da operam ut & cætera dignum te "præbeas ejus providentia, pietatem colens & ju-"ſtitiam atque fortitudinem: mandata quoque e-"jus & leges per Moyſen traditas cuſtodi, & ne "patiare alios peccare. Templum autem, quod te "regnante ſtrui ſibi voluit, modis omnibus age ut "Deo perficiatur, nihil attonitus operis magnitu-"dine, neque ejus difficultatem pertimeſcens. nam "ut omnia tibi ante obitum meum parata ſint "efficiam. Scito ſane collecta eſſe auri quidem "decem millia talentorum, argenti vero centum "millia. Quin & æs & ferrum innumerabile con-"geſſi: & ad hæc lapidum & lignorum materiæ "vim immenſam. Prætereaque habes fabrorum "la- XI. *Davides hortatur Solomonem ut ad Templi exſtructionem ſe cum alacritate accingeret. 1 Paral. c. 22.*

m Ἔκρινε τ τόπον ἐκεῖνον] Vide 1 Par. c. 22. v. 1.

n Οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ Θιῷ.] Ἀλλὰ ἀπέχθη πρὸς Ϝ Θιῦ adjicit *Zonaras*.

o Παροίκους,] Προσηλύτας LXXII.

p Τρισχιλίους δ] Auctoritate *MSS.* καὶ ante τρισχιλίους, quod in *Editis* exſtabat, delevi.

q Ἡτοίμασε δ] Ἡτοίμα ſolus *Vat.*

r Σιδωνίων.] Σιδονίων *Big.*

s Κατασκευάσαι] Ita cum *Big.* & *Samb.* κατασκευάσαι τ ναὸν αὐτὸν τῷ Θιῷ ἐκέλευσε *Baſ.* & *G.* κατασκευάσαι τῷ Θιῷ ναὸν αὐτῷ ἐκέλευσε Δαβιδ ἐξαιρῶν *Vat.*

t Οἰκοδομήσει τ ναὸν αὐτῷ,] Ita *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* in reliquis οἰκοδομήσοι.

v Καὶ πρὸ τ γωήσεως] Καὶ inſerui ex *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

x Ἀποδειλιάσαι] Ἀποδειλιάσης *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

y Ἤδη τάλαντα] Vocem ἤδη accepi ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

z Δέκα δ] Hic *Joſephus* diſſentit à *S. Literis*: in quibus, *auri centum millia talentorum, argenti decies centena millia.* Hac de re videſis *Villalpandum* tom. III. p. 412. *Brerewoodum* de *Ponderibus*, c. 6. & *Uſſerium* in *Epiſt.* ad *L. Cappellum*, p. 214.

"lapidariorum & lignariorum multas myriadas: &
"si quid hiſce defuerit, tu ſupplebis. Quapropter
"hoc opere abſoluto gratus eris Deo, ejus gau-
"dens patrocinio." At poſt hæc populi etiam
principes adhortatus eſt, ut in ſtructura filium *pro virili* adjutarent, & ab omni malo immunes Dei cultui curando *unice* vacarent. fore enim ut pro his viciſſim accipiant pacem pulchramque rerum adminiſtrationem, quibus homines pios juſtoſque remunerare ſolet Deus. Cum autem templum eſſet exſtructum, juſſit arcam in eo reponi & vaſa ſacra, quæ multo ante templum habuiſſe debuerant, niſi patres noſtri mandata Dei neglexiſſent, qui præceperat ut quamprimum nacti fuiſſent hanc terram ipſi templum ædificarent. Atque iſta quidem Davides ad principes filiumque ſuum loquutus eſt.

Verba etiam ea de re facis ad populum. 1 Paral. c. 22.

Abeſace Davidis fotrix. 3 Regum, c. 1.

3. Jam vero ætate ingraveſcente, ejuſque corpore præſenio frigeſcente, alſioſus factus eſt, ut ne quidem multarum veſtium injectu caleſceret. Cum autem medici conveniſſent, ſuaſiſſentque, ut virgo forma præcellenti per totam regionem conquiſita una cum rege dormiret, (id enim contra frigus auxilium fore, fovente eum puella) inventa eſt in urbe una femina omnium feminarum *ejus ætatis* pulcherrima, Abeſace nomine, quæ ſolummodo cum rege ſomno ſe dando eum calefaciebat. nam præ ſenectute rebus venereis uti & cum feminis conſueſcere non valebat. Sed de hac virgine mox infra dicemus.

Adonias regnum affectat. 3 Regum, c. 1.

4. Adonias autem quartus Davidis filius, juvenis ſingulari pulchritudine & proceritate, ex uxore Ægiſtha ei natus, nomine Adonias, ingenio Abeſalomo ſimilis, ipſe regni ſpe elatus erat, & amicis dicebat; oportere ipſum imperium ſuſcipere. atque currus multos & equos & præcurſores viros quinquaginta ſibi comparavit. Quæ cum pater videret, neque ipſum *verbis* caſtigabat, neque reprimebat quo minus ejuſmodi quid animo verſaret: ac ne eo *quidem* proceſſit ut ſciſcitaretur, quem in finem iſta ageret. Adjutores autem Adonias habebat, Joabum imperatorem & Abiatharum pontificem: ſolique *conatibus ejus* reſiſtebant, Sadocus pontifex, & Nathanas vates, & Banajas ſatellitum præfectus, & Semeis Davidis amicus, virorumque fortiſſimorum cohors. Cum autem Adonias convivium apparaſſet extra urbem ad fontem qui eſt in horto regio, eoque fratres ſuos omnes præter Solomonem vocaſſet, quin & ſecum aſſumpſiſſet Joabum imperatorem & Abiatharum & principes tribus Judæ; at Sadocum pontificem & Nathanam vatem & Benajam ſatellitum *regiorum* præfectum, & quotquot ab altera parte ſteterunt, non invitaſſet ad convivium: hujus rei indicium ad Solomonis matrem Beethſaben detulit Nathanas vates, Adoniam ſcilicet pro rege ſe gerere, idque inſcio

Beethſabe, Nathana eam ſummonente, a Davide regnum Solomoni petit. 3 Reg. c. 1.

"μυριάδας καὶ τεκτόνων· ἂν δέ τι [a] τύποις σοὶ προσ-
"δέῃ, σὺ προθήσεις. [b] γινομένου τούτου τοῦτο, ἄρεσ-
"ἔσῃ τῷ Θεῷ αὐτὸν ἔχων προστάτην." [c] προσπαρεκε-
λεύσατο δὲ καὶ τοὺς ἄρχοντας ἐκ λαοῦ, τὴν οἰκοδομίας [d] συλ-
λαβέσθαι τῷ παιδὶ, καὶ πάντων ἀδεεῖς ὄντας τῶν κακῶν
περὶ τὴν ἐκ Θεοῦ θρησκείαν [e] ἀσχολεῖν. [f] καρπώσεσθαι γὰρ
αὐτοὺς ἀντὶ τούτων εἰρήνης καὶ εὐνομίας, οἷς ἀμείβεται
τοὺς εὐσεβεῖς καὶ δικαίους ὁ Θεὸς ἀνθρώπους. οἰκοδομηθέν-
τος δὲ ναοῦ, [g] τὴν κιβωτὸν εἰς αὐτὸν ἀποθέσθαι προσέ-
ταξε, καὶ τὰ ἅγια σκεύη, περὶ πολλοῦ ναὸν ὀφείλοντα ἔ-
χειν, εἰ τοῖς ἐντολοῖς ἐκ Θεοῦ μὴ παρήκησαν ἡμῶν οἱ πατέ-
ρες, ἐπιλαμένους μὲν τοῦ τὴν γῆν ταύτην κατασχεῖν οἰκο-
δομῆσαι ναὸν αὐτῷ. ταῦτα μὲν πρὸς τοὺς ἡγεμόνας ὁ Δαυί-
δης καὶ τὸν υἱὸν αὐτὸς διελέχθη.

γ'. Πρεσβύτερος δὲ ὢν ἤδη, καὶ τὸ σῶμα περὶ αὐτὸν
ψυχόμενος διὰ τὸ γῆρας, [h] δυσειγὴς ὑπῆρχεν, ὡς
μηδὲ ὑπὸ τῶν ἐπιβολῶν ἐκ πολλῶν ἱματίων γιγνομένης ἀ-
ναθερμάνσεως. συνελθόντων οὖν τῶν ἰατρῶν, καὶ συμβουλευσάν-
των, ὅπως ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας κόσης ἐπιλεξάμενοι παρ-
θένον συγκαθεύδῃ τῷ βασιλεῖ· τῦτο γὰρ αὐτῷ πρὸς τὸ
ῥῖγος ἔσεσθαι βοήθημα, θαλπόσης αὐτὸν τῇ κόρης· [i] ἐ-
ζήτησε) δὴ πόλει γυνὴ μία πασῶν τὸ εἶδος ἀρίστη γυναι-
κῶν, [k] Ἀβισάκη τὄνομα, ἡ συγκοιμωμένη [l] μόνον τῷ
βασιλεῖ συνεθέρμηνεν αὐτόν. ὑπὸ γὰρ γήρως λοιπὸν πρὸς τὰ
ἀφροδίσια καὶ γυναικὸς ὁμιλίαν ἀσθενής. ἀλλὰ περὶ μὲν
ταύτης τῆς παρθένου μετ' ὀλίγον δηλώσομεν.

δ'. Ὁ δὲ τέταρτος υἱὸς [m] Δαυίδου, νεανίας κάλλους
καὶ μέγας, ἐκ γυναικὸς αὐτῷ [n] Αἰγιλθῆς γεγονὼς, Ἀδω-
νίας δὲ προσαγορευόμενος, ἐμφερὴς ὢν Ἀβεσαλώμῳ
[o] τὴν ἰδέαν, αὐτὸς [p] ὡς βασιλεύσων ὑπῆρχε, καὶ
πρὸς τοὺς φίλους ἔλεγε, ὡς τὴν ἀρχὴν αὐτὸν δεῖ προ-
λαβεῖν. καὶ σκευάσας ἅρματα πολλὰ καὶ ἵππους, καὶ πεν-
τήκοντα ἄνδρας τοὺς προδρόμους. ταῦθ' ὁρῶν ὁ πατὴρ, οὐκ
ἐπέπληττεν, οὐδὲ ἐπέσχεν αὐτὸν τοῦ προαιρέσεως· οὐδὲ
μέχρι τοῦ [q] πύθεσθαι, διὰ τί ταῦτα πράττει, [r] προῆλθε.
συνεργοὺς δ' εἶχεν Ἀδωνίας, τὸν στρατηγὸν Ἰώαβον καὶ τὰ-
ρχιερέα Ἀβιάθαρον. μόνοι δ' ἀντιπράττουσιν, ὁ ἀρχιερεὺς
Σάδωκος, καὶ ὁ προφήτης [s] Ναθάνας, καὶ Βαναίας ὁ ἐπὶ
τοῦ σωματοφυλάκων, καὶ [t] Σεμεῖς ὁ Δαυίδου φίλος, καὶ
πάντες οἱ ἀνδρειότατοι. τοῦ δὲ Ἀδωνίου προπεμπομένου
δεῖπνον ἔξω τῆς πόλεως, παρὰ τὴν πηγὴν [v] τὴν ἐν τῷ βα-
σιλικῷ παραδείσῳ, καὶ πάντας καλέσαντος τοὺς ἀδελφοὺς
ἑαυτοῦ Σολομῶνος, παραλαβόντος δὲ καὶ τὸν στρατηγὸν Ἰώα-
βον καὶ Ἀβιάθαρον καὶ τοὺς ἄρχοντας τῆς Ἰούδα [x] φυλῆς,
τοὺς δὲ περὶ τὸν ἀρχιερέα [y] Σάδωκον καὶ Ναθάναν τὸν προ-
φήτην, καὶ τὸν ἐπὶ τῶν σωματοφυλάκων Βαναίαν, καὶ πάν-
τας τοὺς ἐκ τῆς ἑαυτοῦ αἱρέσεως, οὐκ ἐκάλεσεν ἐπὶ τὴν
ἑστίασιν· τῦτο προσῆλθε τὴν Σολομῶνος καταμηνύσαι μητέρα
[z] Βεθσαβέην Ναθάνας ὁ προφήτης, ὡς Ἀδωνίας βασι-
λεύς

a Τύποις σοὶ] Τύπων solus *Vat.*

b Γινομένου τούτου τοῦτο,] Ita *Baſ.* Γινομ. τ. τ. ἄρεσ- ἔση τῷ Θεῷ αὐτὸν ἔχων σπ. *Samb.* Γιν. τ. τ. ἄρεσ- ἔση τῷ Θεῷ αὐτὸν ἔχων *Big.* Γίνου τοίνυν ἄρεσ- τῷ Θεῷ ἔχων προστάτην *Vat.* unde (præſertim cum *Epiphanius* habeat, *eſto igitur optimus gubernator Deum habendo patronum*) legendum cenſeo, Γίνου τοίνυν ἄρεσ-, τὸν Θεὸν ἔχων προστάτην.

c Προσπαρεκελεύσατο] Conf. inf. lib. VIII. c. 5. §. 2. SPANH.

d Συλλαβέσθαι] Συλλαμβάνεσθαι *Big.* & *Coll. Voſſ.*

e Ἀσχολεῖν.] Εὐσχολεῖν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

f Καρπώσεσθαι γὰρ] Καρπώσασθαι ſolus *Vat.*

g Τὴν κιβωτὸν εἰς αὐτὸν] Ita *Big.* τὴν κιβωτὸν αὐτὸν ἀποθέσθαι *Samb.* τὴν κιβωτὸν αὐτῷ ἀπ. *Vat.* τὴν κιβωτὸν ἀποθέσθαι *Baſ.* & *G.* Sic *Epiphanius* vertit, *arcam eum præcepit illic & ſacra vaſa recondere.*

h Δυσειγὴς ὑπῆρχεν,] Δύσειγος in *MSS.*

i Εὑρέσεως] Εὑρέθη *Vat.*

k Ἀβισάκη τὄνομα,] Ita in *Græcis* omnibus. Ἀβισάκη *Cedreno.* Ἀβισάγη juxta *Epiphanium.*

l Μόνον τῷ βασιλεῖ,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἡ συγκ. τῷ βασιλεῖ συνεθέρμαινεν αὐτὸν μόνον.

m Δαυίδου,] Τοῦ Δαυίδου *Samb.*

n Αἰγιλθῆς γεγονὼς,] Αἰγίλθης *Samb.* Ἀγγίθης *Vat.* Αἰγίθης vel Ἀγίθης juxta *Epiphanium.*

o Τὴν ἰδέαν,] Τῆτε ἰδέαις *Vat.*

p Ὡς βασιλεύσων ὑπῆρχε.] Ὡς βασιλεὺς ὢν *Big.* & *Samb.*

q Πύθεσθαι,] *Al.* πυθέσθαι.

r Προῆλθε.] Διενοεῖτο *Vat.*

s Ναθάνας,] Ita ut ſupra p. 381. §. 3. in *Editis*, *Aliiſque* hic loci Νάθαν.

t Σεμεῖς ὁ] Σιμεὶς *Big.* & *Samb.* Σιμεΐας *Vat.* & *Epiphan.*

v Τὴν ἐν τῷ βασιλικῷ παραδείσῳ,] Τὴν abeſt *Big.* & *Samb.* De hoc fonte vide *Theodoret.* ad 2 *Regum*, ΕΡΩΤ. μέ. *Druſii* Fragm. Gr. Interpp. p. 260. & *Villalp.* App. Part. 1. p. 191.

x Φυλῆς, τοὺς δὲ περὶ τὸν ἀρχιερέα] Οὗτοι γὰρ πάντες παρῆσαν poſt φυλῆς adjiciunt *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* verum ea non agnoſcit *Epiphan.*

y Σάδωκον] Σάδωκον inſertum dedi ex *MSS.* & *Vet Interpr.* & τοὺς περὶ τὸν ἀρχιερέα Σ. accipio cum *Epiphanio* pro Σάδωκον ὃν τὸν ἀρχ. &c. quo modo plane exſtat in *Cod. Vat.* & mox τοὺς δὲ περὶ τὸν &c.

z Βεθσαβέην] Ita & p. 380. §. 1. Βεθσαβέη in *Editis.* Βερσάβεη *Big.* & *Samb.* Βερσαβεὲ *Vat.*

a Σι-

λεύς ἐστι, καὶ τοῦτ' ἀγνοεῖ Δαυίδης, συνεβούλευέ τε σώζειν αὐτῷ καὶ τὸν παῖδα [a] Σολομῶνα, καὶ πρὸς Δαυίδην προσελθόντι μόνῳ λέγειν, "ὡς αὐτὸς μὲν ὁμόσαι μετ' αὐτὸν "Σολομῶνα βασιλεύειν, μεταξὺ δ' Αδωνίας τῷ ἀρχιε "ἤδη θυσιάζοι." ταῦτα δὴ τοῦ βασιλέως ἀκούσαντος, ὁ προφήτης ἐπιστεύσατο καὶ αὐτὸς ἔφησε καὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ συμμαρτυρήσειν. ἡ δὲ Βεεθσαβὴ, πεισθεῖσα τῷ Ναθάνᾳ πάλιν πρὸς τὸν βασιλέα· καὶ προσκυνήσασα, καὶ λόγου αἰτησαμένη, πάντ' αὐτῷ [b] καθὼς ὁ προφήτης ὑπ' ἐκείνου διεξέρχεται, τό, τε δεῖπνον [c] τοῦ Αδωνία, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτὸν κεκλημένους, Αβιάθαρον τὸν ἀρχιερέα καὶ Ιωαβον τὸν ἄρχοντα, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ χωρὶς Σολομῶνος καὶ τῶν ἀναγκαίων αὐτοῦ φίλων, μεμνήσατο. ἔλεγέ τε [d] πᾶσαν τὸν λεὼν ἀφορᾶν τίνα χειροτονήσει βασιλέα· παρεκάλει τε καὶ νοεῖν, [e] ὡς μὴ τὸν ἀπελλαγέντα αὐτοῦ βασιλεύσας αὐτόν τε καὶ Σολομῶνα τὸν υἱὸν αὐτῆς [f] ἀναιρήσει.

ε'. Διαλεγομένης δ' ἔτι τῆς γυναικὸς, ἤγγελλον οἱ τοῦ δωματίου [g] προεστῶτες, ὅτι βούλεται Ναθάνας ἰδεῖν αὐτόν. τοῦ δὲ βασιλέως [h] ἐπιδέξασθαι κελεύοντος, εἰσελθὼν, εἰ τήμερον ἀποδείξειε τὸν Αδωνίαν βασιλέα ἢ θυσαδοίη τῷ ἀρχιε, ἐπυνθάνετο. λαμπρὸν γὰρ αὐτὸν παίσασα δεῖπνον κεκληκέναι τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ πάντας χωρὶς Σολομῶνος, καὶ τὸν στρατηγὸν [i] τὸν Ιωαβον, οἱ, μετὰ κρότου καὶ παιδιᾶς ἀνωχλημένοι πολλῆς, [k] αἰώνιον αὐτῷ [l] σωτήριον τὴν ἡγεμονίαν· ἐπαλείσει τε ἅμα ἐμὲ, καὶ τὸν ἀρχιερέα Σάδωκον, καὶ Βαναίαν τὸν ἐπὶ τοῦ σωματοφυλάκων. δίκαιον δ' εἶναι ταῦτα γινώσκειν ἅπαντας, εἰ καὶ τῷ σῷ γνώμῃ ἐχρῆτο. ταῦτα δὲ Ναθάνα φήσαντος, ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε καλέσαι τὴν Βεεθσαβὴν πρὸς αὐτόν. ἐκκεχωρήκει γὰρ ἐκ τοῦ δωματίου, προφήτου θυσιάζοντος. ἡ δὲ γυναικὸς ἐλθούσης, "ὄμνυμί σοι, φησὶ, "τὸν μέγιστον Θεὸν, ἢ μὲν τὸν υἱόν σου Σολομῶνα [m] βασι "λεύσειν, ὡς καὶ πρότερον ὤμοσα, καὶ τοῦτον ἐπὶ τοῦ ἐμοῦ [n] καθ "ήσειν θρόνου, καὶ τοῦτ' ἔσεσθαι σήμερον." προσκυνησάσης δ' αὐτὸν τὴν γυναικὸς, καὶ μακρὸν εὐξαμένης αὐτῷ βίον, Σάδωκον μεταπέμπεται τὸν ἀρχιερέα, καὶ Βαναίαν τὸν ἐπὶ τοῦ σωματοφυλάκων. καὶ [o] θυσιαζομένων κελεύει θυσιάζειν Ναθάναν τε τὸν προφήτην, καὶ τοὺς ἐπὶ τοῦ αὐλοῦ σαλπιστὰς ἅπαντας, καὶ ἀναβιβάσαντας τὸν υἱὸν αὐτοῦ Σολομῶνα ἐπὶ τοῦ [p] βασιλικοῦ ἡμιόνου, ἄγειν ἐπὶ τὴν πηγὴν τὴν λεγομένην [q] Γιών· καὶ προχειρισαμένους τὸ ἅγιον ἔλαιον ἀποδείξαι βασιλέα. τοῦτο δὴ ποιήσαι προσέταξε Σάδωκον τὸν ἀρχιερέα καὶ Ναθάναν τὸν προφήτην, ἀναβιβασθέντας τε προστάξαι Δαβὶ μέσης τῆς πόλεως, τοῖς κέρασιν ἐπισαλπίζοντας, βοᾶν, "εἰς αἰῶνα [r] τὸν Σολομῶνα τὸν βα "σιλέα καθίσαι ἐπὶ [s] βασιλικοῦ θρόνου." ἵνα γνῶ πᾶς [s] ὁ λαὸς ἀποδεδειγμένον αὐτὸν [t] ὑπὸ τοῦ πατρὸς βασιλέα. Σολομῶνι δὲ [v] ἐντέλλεται πρὸς τὰ ἀρχῆς, ἵνα εὐσεβῶς καὶ δικαίως προστῇ [x] τῶν τῶν Εβραίων ἐθνῶν παντὸς καὶ τῆς Ιουδα φυλῆς. Βαναίας δ' εὐξαμένου τὸν Θεὸν Σολομῶνι εὐμενῆ γενέσθαι, μηδὲ μικρὸν ἀναβιβάζουσιν ἐπὶ τοῦ ἡμιόνου τὸν Σολομῶνα· καὶ [y] προάγοντες ἔξω τῆς πόλεως ἐπὶ τοῦ πηγοῦ, καὶ τῷ ἐλαίῳ χρίσαντες, [z] εἰσῆγον εἰς τοὺς πόλιν ἐπευφημοῦντες, καὶ τοῦ βασιλέως [a] αὐτῷ γε-

Davide; deditque ei consilium ut suæ filiique Solomonis saluti prospiceret, & sola ad Davidem ingressa ei diceret, "quod ipse quidem juraverit sibi "in regno successurum esse Solomonem, interim "vero Adonias imperium jam susceperit." dum autem hæc ad regem loqueretur, se superventurum esse præterea dicebat vates, verbisque ipsius fidem facturum. Bethsabe parut Nathanæ & regem adit: & cum eum adorasset veniamque dicendi petiisset, omnia sicuti vates monuerat ordine recenset; facto indicio, ut convivium apparaverat Adonias, & Joabum exercitus ducem vocaverat, & Abiatharum pontificem, & filios ejus absque Solomone ejusque necessariis amicis. addebat etiam *totum* populum *suspensum* exspectare quemnam regem declararet; orabatque ipsum & obsecrabat, ut secum reputaret, quod ille, si post ipsius discessum regnarit, & ipsam & Solomonem filium suum perimet.

ε'. Muliere autem adhuc cum rege loquente, *regii* cubiculi præfecti ei nunciatum veniunt, Nathanam velle ipsum videre. Rege autem jubente ut illum exciperent, ingressus percontabatur an hodie regem declararit Adoniam, eique imperium tradiderit. ipsum enim splendido convivio adornato filios ejus omnes excepto Solomone invitasse & Joabum imperatorem, qui cum plausu multoque joco epulantes imperium illi æternum apprecantur: cum *interea* neque me, neque Sadocum pontificem, neque Banajam satellitum præfectum evocaverit. Æquum vero esse ut omnibus innotescat, num hæc gerantur ex tua sententia. Postquam hæc dixerat Nathanas, rex Beethsaben acciri jussit. excesserat enim cubiculo ad vatis adventum. Cumque mulier se stitisset, "juro, "inquit, tibi per Deum maximum, filium tuum "Solomonem certe regnaturum esse, ut jam ante "juravi, eumque in solio meo sessurum, idque hac "ipsa die." Ubi autem mulier regem adoraverat, eique longam vitam precata fuerat, Sadocum pontificem ad se accersit *rex* & Banajam satellitum præfectum. ipsisque comparentibus jubet ut assumpto Nathana vate & militibus omnibus qui circa aulam *regiam* essent, impositoque filio ipsius Solomone in mulam regiam, extra urbem illum deducerent ad fontem qui vocatur Gihon, sacroque oleo circumfuso inunctum regem declararent. Hoc autem negotium Sadoco pontifici & Nathanæ vati dari voluit; illisque mandavit, ut cum per mediam urbem comitantes, cornibus inflatis, clamarent, "in *omne* ævum solo regio sedeat Solo "mon rex:" ut pro comperto habeat populus universus regem eum à patre constitutum. Solomoni autem de regno in mandatis dedit, ut pie & juste præsit omni Hebræorum populo & Judæ tribui. Cumque Banajas vota nuncupasset, ut Deus Solomoni propitius adsit, protinus Solomonem mulæ imponunt, deductumque extra urbem ad fontem, oleoque inunctum, rursus in eam cum faustis acclamationibus reducebant, *Deum obtestantes* precantesque ut quam diutissime regnet: dein in

Nathanas etiam Davidem adit, eique consilium dat. 3 Reg. c. 1.

Davides Solomonem fieri regem jubet. 3 Reg. c. 1.

a Σολομῶνα,] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis* Σολομῶνα βασιλεύειν. μεταξὺ δ' Αδωνίας.

b Καθὼς ὁ προφήτης] Ita cum *MSS.* καθὰ in *Editis.*

c Τοῦ Αδωνία,] Τῷ Αδωνίᾳ *Big.* & *Samb.*

d Πάντα τὸν λαὸν] Πάντα inserui ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

e Ὡς μὴ τὸν ἀπαλλαγέντα] Ως μὴ *Big. Samb.* & *Vat.*

f Ἀναιρήσει.] Ἀναιρήσειεν *Vat.*

g Προεστῶτες,] Ita lego cum *Big.* & *Samb.* παρεστῶτες in *Editis*, *Aliisque*

h Ἐπιδέξασθαι κελεύοντος,] Μὴ ἐπιδέξασθαι *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb* & *Vat.* HUDS. Forte ἐπιδέξασθαι. COCC.

i Τὸν Ἰώαβον,] Τὸν abest *Vat.*

k Αἰώνιον αὐτῷ] Αἰώνιον *Vat.*

l Σωτήριον τὴν ἡγεμονίαν·] Ita *Big.* (Cocc.) & *Samb.* σωσυχῶν in *Editis.*

m Βασιλεύσειν.] Βασιλεύσει *Big.* & *Samb.*

n Καθῆσθαι θρόνου,] Καθεδεῖσθαι in *Iisdem.*

o Παρακλουμένων κελεύει] Παρακλυσμένοις *Samb.* & *Vat.* Θυσιαζομένης *Coll. Big.* Θυσιαζομένης *Coll. Voss.*

p Βασιλικοῦ ἡμιόνου,] Βασιλικῷ αὐτοῦ ἡμιόνου *Vat.*

q Γιών·] Ita cum LXXII. quòd Γιὼν habeant *Big.* & *Samb.* Verum Γιὸν in *Editis.* Σιὼν *Vat.* Videsis *Villalpand.* in App. P. 1. l. 3. c. 15. p. 190, & 191. & *Annott.* ad p. 406. §. 4.

r Τὸν Σολομῶνα] Τὸν deest *Vat. Big.* & *Samb.*

s Ὁ λαὸς ἀποδεδειγμένον] Articulum ὁ reposui ex *MSS.*

t Ἀπὸ τοῦ πατρὸς] Ὑπὸ *Samb.* (quod & *Coccejus* vult) & *Vat.*

v Ἐντέταλται πρὸς τὰ ἀρχῆς,] Ita juxta *Epiphanium*, favente nonnihil *Vat.* qui ἐντέταλθε habet. ἐντετάλθαι *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ἐπιτεταλ῀ in *Editis*, forsan pro ἐπιτέταλ῀. HUDS. Lege ἐπιτέταλ῀. COCC.

x Τῶν τῶν Εβραίων ἐθνῶν] Τῶν Εβρ. *Samb.* τῶν τε Εβρ. *Vat.*

y Προάγοντες] Προαγαγόντες *Big.* & *Vat.* προσαγαγόντες *Samb.*

z Εἰσῆγον εἰς τὴν πόλιν] Εἰσήγαγον *Vat.*

a Αὐτῷ γενέσθαι] Αὐτῶ *Vat.*

b Οἱ-

in domum regiam adductum ſolio *paterno* collocant. moxque totus populus ad convivia diemque feſtum celebrandum convertebatur, choris tibiiſque ſeſe *adeo* oblectantes; ut ex ingenti inſtrumentorum numero terra ſimul omnis & aër undique circumſonaret.

Solomon rex ſalutatur. 3 *Reg. c.* 1.

6. Ut vero clamorem acceperunt Adonias ejuſque convivæ, animis conſternati erant: & Joabus imperator dicebat, ſibi nec placere ſonitum iſtum nec tubam. Dumque appoſitum eſſet convivium & nemo de eo deguſtaret, ſed omnes cogitatione defixi tenerentur, accurrit ad eos Jonathas pontificis Abiathari filius. Cum vero Adonias juvenem conſpexiſſet libens, bonumque nuncium vocaſſet, *ordine* illis rem totam de Solomone regiſque Davidis voluntate expoſuit. Tum omnes, & Adonias & qui ab eo invitati fuerant, cum propere è convivio ſurrexiſſent, domum quiſque ſuam diffugiebant. Adonias autem, veritus regem ob ea quæ in eum admiſerat, Deo ſit ſupplex, cornibus etiam altaris, quæ ſcilicet prominebant, ab eo prehenſis. Nunciatur Solomoni quod hoc fecerit *Adonias*, quodque fidem jurejurando ſibi dari obſecret, "ipſum nec injuriæ memorem fore, nec ma"li aliquid ſibi illaturum." At ille clementer admodum prudenterque ob iſtud quidem peccatum ei veniam dedit & impunitatem, monito tamen, "ſi poſthac in novis rebus moliendis fuerit depre"henſus, ſibimet debere pœnam acceptam ferre." Deinde miſit qui illum à ſupplicatione excitarent. Cumque ad eum veniſſet & adoraſſet, domum ſuam juſſit diſcedere, nihil *mali* ſuſpicantem; ac in poſterum ſemet virum bonum præſtare, ut hoc ſibi in emolumentum cederet, volebat.

Hoc audito Adonias ad aram confugit. 3 *Reg. c.* 1.

Davides ſacerdotes & Levitas in claſſes dividit, eiſque munera aſſignat. 1 *Paral. c.* 23. 24. *&c.*

7. Cum autem Davidi in animo eſſet filium totius populi regem declarare, convocat principes *univerſos* Hieroſolyma una cum ſacerdotibus aç Levitis. atque * hiſce primum numeratis, invenit virorum triginta octo millia à trigeſimo ad quinquageſimum annum: ex quibus curatores quidem templi ædificandi conſtituit viginti tria millia, judices vero populi & ſcribas eorum ſex millia, janitores autem domus Dei quatuor millia, totidemque qui Deum laudarent, canentes ad inſtrumenta *muſica* à Davide facta, quemadmodum ante diximus. Illos autem in familias diſtribuit: & ſeparatis à *reliqua* tribu ſacerdotibus, horum viginti quatuor familias invenit: & quidem ex Eleazari domo ſexdecim, ex Ithamari vero octo. inſtituitque ut una familia miniſtraret Deo per dies octo, à Sabbato uſque ad Sabbatum. atque ſic familiæ omnes ſortem *ſuam* acceperunt in præſentia Davidis, & Sadoci & Abiathari pontificum, & omnium principum. Et familia quidem cujus ſors prima exiit, ſcripta eſt prima: ſecunda vero deinceps uſque ad vigeſimam quartam. Atque hæc diviſio manſit in hodiernum diem. Fecit autem & de tribu Levi-

Pag. 401. §. 3.

νέαν πολυχρόνιον ἄγομενοι· καὶ θορυβούμενοι εἰς τὸν [b] οἶκον βασιλικὸν, καθίζουσιν αὐτὸν [c] ἐπὶ τοῦ θρόνου. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἐπ' ἀωχίαν ἄμα τύπτων καὶ ἑορτὴν, χορεύων καὶ αὐλοῖς τερπόμενος· ὡς ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ὀργάνων ἅπασαν ἠχεῖσθαι τὴν γῆν καὶ [d] ἀέρα.

ε'. Ὡς δ' ἤκουσε τὸν βοῦν Ἀδωνίας τε καὶ οἱ παρόντες ἅμα τὸ δεῖπνον, ἐταράχθησαν· ὅ τε στρατηγὸς Ἰωάβος ἔλεγεν, οὐκ ἀρέσκεσθαι τοῖς ἤχοις ἅδε τῇ σάλπιγγι. θορυβουμένου δὲ τοῦ δείπνου, καὶ μηδενὸς γευομένου, πάντων δ' [e] ἐπ' ἐννοίας ὑπαρχόντων, εἰσπέτεται πρὸς αὐτοὺς ὁ τοῦ ἀρχιερέως Ἀβιαθάρου παῖς Ἰωνάθης. τοῦ δ' Ἀδωνίου θεασαμένου τὸν νεανίαν ἡδέως, καὶ προσιόντος ἀγαθὸν ἄγγελον, ἐδήλου πάντ' αὐτοῖς τὰ περὶ τὸν Σολομῶνα καὶ τὴν Δαυίδου [f] τοῦ βασιλέως γνώμην, ἀναπηδήσαντες δ' ἐκ τοῦ συμποσίου, ὅ τε Ἀδωνίας καὶ οἱ κεκλημένοι πάντες ἔφυγον πρὸς ἑαυτοὺς ἕκαστοι. [g] Φοβηθεὶς δ' Ἀδωνίας τὸν βασιλέα περὶ τῶν γεγονότων [h] ἱκέτης γίνεται τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν τοῦ θυσιαστηρίου κεράτων, ἃ δὴ περιῆχεν, ἐλλαβόμενος. δηλοῦται τοῦτο Σολομῶνι πεποιηκὼς, καὶ πίστεις ἀξιῶν παρ' αὐτοῦ λαβεῖν, ὥστε μὴ μνησικακῆσαι, μηδ' ἐργάσασθαι δεινὸν [i] αὐτὸν μηδέν. ὁ δὲ, ἡμέρως πάνυ καὶ σωφρόνως τῆς μὲν τότε ἁμαρτίας αὐτὸν ἀφῆκεν ἀθῷον, εἰπὼν δ' εἰ ληφθείη τι πάλιν καινοποιῶν, ἑαυτῷ αἴτιον τῆς τιμωρίας ἔσεσθαι. [k] καὶ πέμψας αὐτὸν ἀνίστησιν ἀπὸ τῆς [l] ἱκεσίας. ἐλθόντα δὲ πρὸς αὐτὸν καὶ προσκυνήσαντα, εἰς τὴν ἰδίαν οἰκίαν ἀπελθεῖν ἐκέλευσε, μηδὲν ὑφορώμενον, καὶ τὸν λοιπὸν παρέχειν αὐτὸν ἀγαθὸν ὡς αὐτῷ τοῦτο συμφέρον ἥξειν.

ζ. Βουλόμενος δὴ Δαυίδης παντὸς τοῦ λαοῦ ἀποδεῖξαι τὸν υἱὸν βασιλέα, συγκαλεῖ τοὺς ἄρχοντας εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τοὺς ἱερεῖς, καὶ τοὺς Λευίτας. ἐξαριθμήσας δὴ τούτους πρῶτον, εὗρεν ἀπὸ τριάκοντα [m] ἐτῶν ἕως πεντήκοντα τετρακισχιλίους, ἐξ ὧν ἀπέδειξεν [n] μὲν τοὺς οἰκοδομίας ἕξ χιλιάδας, [o] δισμυρίους τρισχιλίους· κριτὰς δὲ καὶ λαῶν καὶ γραμματέας τούτων ἑξακισχιλίους, πυλωροὺς δὲ τετρακισχιλίους ἕξ οἴκου ἕξ Θεοῦ, καὶ τοσούτους ὑμνῳδοὺς ἕξ Θεοῦ, ᾄδοντας τοῖς ὀργάνοις οἷς Δαυίδης [p] κατεσκεύασε, καθὼς προειρήκαμεν. διεμέρισε δ' αὐτοὺς καὶ πατριάς, καὶ χωρίσας ἐκ τῆς Φυλῆς τοὺς ἱερεῖς [q] εὗρε τούτων εἴκοσι τέσσαρας πατριάς· καὶ ἐκ μὲν τοῦ Ἐλεαζάρου οἰκίας ἐκκαίδεκα, ἐκ δὲ τοῦ Ἰθαμάρου ὀκτώ· [r] διέταξέ τε μίαν πατριὰν λειτουργεῖσθαι τῷ Θεῷ ἀπὸ ἡμέρας [s] ἑκτῆς, ἀπὸ σαββάτου ἐπὶ σάββατον. καὶ [t] οὕτως αἱ πατριαὶ πᾶσαι διεκληρώσαντο, Δαυίδου παρόντος, καὶ Σαδώκου ϛ' [v] Ἀβιαθάρου τῶν ἀρχιερέων, καὶ πάντων τῶν ἀρχόντων. καὶ ἡ πρώτη μὲν ἀναβᾶσα πατριὰ ἐκλάφη πρώτη· [x] ἡ δὲ δευτέρα ἀκολούθως ἄχρι τῶν εἴκοσι τεσσάρων. [y] καὶ διέμεινεν οὕτως ὁ μερισμὸς [z] ἄχρι τῆς σήμερον ἡμέρας. ἐποίησε δὲ καὶ

b Οἶκον βασιλικὸν,] Οἶκον τὸν βασιλικὸν *Big. Samb. & Vat.*

c Ἐπὶ τοῦ θρόνου.] Ἐπὶ θρόνου *Vat.*

d Ἀέρα.] Καὶ τὸν ἀέρα *Big. Samb. & Vat.*

e Ἐπ' ἐννοίας ὑπαρχόντων,] Ἐννοίας *Samb.*

f Τοῦ βασιλέως γνώμην,] Ita *Baſ.* & *Samb.* τοῦ deeſt *ceteris.*

g Φοβηθεὶς δ' Ἀδωνίας] Φοβηθεὶς δ' ὁ Ἀδωνίας *Vat.*

h Ἱκέτης γίνεται τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. & Vat.* ἱκέτης γίνεται τοῦ θυσιαστηρίου, ὃ δὴ περιῆχεν ἐλαιόμορον in *Editis.* atque *Epiphanius* ſenſu adhuc magis mutilato, vertit, *ſupplex factus eſt ei. Et dum cornu altaris teneret, hoc feciſſe nunciatum eſt Solomoni.* Ἱκέτης τὸ γυναικὸς apud *Thucydidem*, ubi agit de Themiſtocle ad Admetum confugiente, dein in Sacrarium ſe recipiente.

i Αὐτὸν μηδέν.] Αὐτῷ *Big. & Samb.*

k Καὶ πέμψας αὐτὸν] Καὶ deeſt *Big. Samb. & Vat.* agnoſcit tamen *Epiphan.*

l Ἱκεσίας.] Ita cum *MSS.* ut aliquoties ſupra. ἱκετείας in *Editis.*

* *Hiſce primus numeratus,*] Sc. *Levitis* juxta *S. Literas*, 1 *Paralip.* c. 23. v. 3.

m Ἐτῶν ἕως πεντήκοντα] Verba illa ἐτῶν ἕως πεντήκοντα inſerui ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

n Μὲν τοὺς οἰκοδομίας] Illud μὲν ex *Big. Samb. & Vat.*

o Δισμυρίους τρισχιλίους·] Ita *Baſ. Samb.* & *Epiphan.* δισμυρίους καὶ τρισχιλίους *Vat.* δισμ. τετρακισχιλίους *Gen.* & *Big.* cum *S. Literis.*

p Κατεσκεύασε,] Sic *Samb. & Vat.* κατασκεύασε in *reliquis.*

q Εὗρε τούτων] Alibi ἦν ἐδοὺ edidi. Sed jam εὗρε retineo, meliora edoctus ab *H. Stephano* in *Animadverſ. ad Dialectum Att.* p. 147.

r Διέταξέ τε] Ita *Big. Samb. & Epiphan.* διέταξε δὲ in *ceteris.*

s Ἑκτῆς,] Vide *Scaligerum* in *Canonibus Iſagog.* p. 297.

t Οὕτως αἱ πατριαὶ] Eo modo *Baſ. Samb. & Vat.* οὕτως ἂν αἱ π. in *reliquis.*

v Ἀβιαθάρου] Παρόντων, quo poſt Ἀβιαθάρου exſtabat in *Editis*; auctoritate *MSS. & Epiphanii* ejectum eſſe volui.

x Ἡ δὲ δευτέρα] Aliquid amplius in *ſuo Codice* habuiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *ſecunda pariter & tertia & conſequenter uſque ad* XXIV.

y Καὶ διέμεινεν οὕτως] Ita cum *Vat.* διέμεινε in *ceteris.*

z Ἄχρι τῆς σήμερον] Ex his verbis quidam colligunt Joſephum hos libros ſcripſiſſe ante excidium templi, quoniam everſo tem-

τ Λβιὶπδ Φυλὰς εἴκοσι μέρη Ĉ πσαρα, ϗ κληρωσαμένων κ τ αὐτὸν ἀνεθησαν τρόπον τ τ ἱερέων [a] ἐφημερίσιν [b] ἀπὶ ἡμέρας ὀκτώ. τῆς δ' ἀπογόνους Ḡ Μωϋσέως ἐπίμησεν. ἐποίησε γὰρ αὐτὰς Φύλακας τ ϑησαυρῶν Ḡ Θεοῦ, ϗ τ ἀναθημάτων ἃ σωιέβη τοὺς βασιλεῖς [c] ἀναθῆναι, διέταξε ϗ πᾶσι τοῖς ἐκ τ Λβιὶπδ Φυλῆς Ĉ τοῖς ἱερεῦσι δϗλεύειν [d] νύκτα Ĉ ἡμέραν τῷ Θεῷ, καθὼς αὐτοῖς ἐπέτειλε Μωϋσῆς.

η. Μετὰ ταῦτα διεμέρισε πᾶσαν τὴν σραλιὰν εἰς δώδεκα μοίρας, σὺν ἡγεμόσι Ĉ ἑκατοντάρχαις Ĉ ταξιάρχαις. εἶχε δ' ἑκάστη τ μοιρῶν δισμυρίας Ĉ τετρακισχιλίας, [e] οὓς ἐκέλευσε σφοιτεύειν ϗ τριάκονθ' ἡμέρας ἀπὸ τ πρώτης ἕως τ ὑστάτης Σολομῶνι τῷ βασιλεῖ σὺν τοῖς χιλιάρχοις ϗ ἑκατοντάρχοις. κατέϑησε ϗ Ĉ ἄρχοντας ἑκάστης μοίρας, ὃν ἀγαθὸν [f] ἤδει ϗ δίκαιον, ἀπτρόπτους τε τῶν ϑησαυρῶν, ϗ κωμῶν ϗ ἀγρῶν ἄλλους, ϗ κτηνῶν, ὧν οὐκ ἀναγκαῖον ἡγησάμιλο μνηϑῆναι τῶν ὀνομάτων.

ϑ. Ὡς δ' ἕκαστα τούτων κατὰ τὸν [g] σροειρημένον διέταξε τρόπον, εἰς ἐκκλησίαν συγκαλέσας τοὺς ἄρχοντας τῶν Ἑβραίων, ϗ τοὺς Φυλάρχας, ϗ τοὺς ἡγεμόνας τῶν Λφαιρέσεων, ϗ τοὺς ἐπὶ πάσης πραξεως ἢ κτήσεως τοῦ βασιλέως τεταγμένους, εἰς [h] ἐφ' ὑψηλοτάτε βήμαΤ ὁ βασιλεὺς, ἔλεξε σρὸς τὸ σλῆϑΤ· "Ἀδελ-
"φοὶ Ĉ ὁμοεθνεῖς, γινώσκϖ ὑμᾶς βούλομαι, ὅτι ναὸν οἰ-
"κοδομῆσαι τῷ Θεῷ Λβανοηθεὶς, χρυσόν τε σολὺ σαρε-
"σκευασάμιλο, ϗ [i] ἀργυρίε ταλάντων μυριάδας δέκα. ὁ
"ϑ Θεὸς ἐκώλυσέ με Λβὰ τοῦ σροφήτε Ναθάνα, Λβά τε
"τοὺς σατέρ ὑμῶν σολέμους [k] ϗ τῷ φόνῳ τ ἐχθρῶν
"μεμιάνθαι τὴν δεξίαν· τ ϑ ἰδὸν ἐκέλευσε τ Λβαδεξό-
"μενον τὴν βασιλείαν καθαρκευάσαι τ ναὸν αὐτῷ. νῦν
"οὖν ἐπεὶ Ĉ [l] τῷ σροόνῳ ἡμῶν Ιακώβῳ δυοκαίδεκα σαί-
"δων ἡμομένων, ἵστε τ Ιούδαν ἀσοδειχϑέντα βασιλέα [m] Ĉ
"ἐμὲ τ ἀδελφῶν ἐξ ὄντων σροκριϑέντα Ĉ τὴν ἡγεμονίαν
"λαβόντα [n] σαρὰ τοῦ Θεοῦ, ϗ μηδένα τούτων δυχερά-
"ναντα, οὕτως ἀξιῶ κἀγὼ τοὺς ἐμαυτοῦ σαῖδας μὴ στα-
"σιάζειν σρὸς ἀλλήλους, ΣολομῶνΤ τὴν βασιλείαν
"σαρειληφότΤ· ἀλλ' ὁπισαμένους ὡς ὁ Θεὸς αὐτὸν
"ἐξελέξατο, φέρειν ἡδέως αὐτὸν δεσπότην. οὐ δεινὸν γὰρ
"Θεοῦ ϑέλοντΤ οὐδὶ ἀλλοτρίῳ κρατοῦσι δϗλεύειν·
"χαίρειν δ' ἐπ' ἀδελφῷ τούτης τυχόνλι τ τιμῆς σροσῆ-
"κεν, ὡς κοινωνοῦντας αὐτῆς. εὔχομαι δὴ τὰς ὑσοχέ-
"σεις τοῦ Θεοῦ σαρελϑεῖν εἰς τέλΤ, ϗ τὴν Ἰουδαί-
"μονίαν τούτῳ ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώραν σταρῆναι, ϗ
"τ ἅσανλα τοῦτο ϖϑαμένειν χρόνον, ἐὰν αὐτὸς ἐσηγ-
"γείλατο σαρέξειν ἐσὶ ΣολομῶνΤ βασιλέως. ἔσαι [o] ϑ
"σῦτα βέβαια, ϗ καλὸν ἕξει τέλος, ἂν εὐσεβῆ [p] Ĉ
"δίκαιον σαυτὸν ϗ φύλακα τῶν σατρίων σαρέχῃς νό-
"μων, ὦ τέκνον. εἰ ϑ μὴ, τὰ χείρω σροσδόκα, σῦτα
"ϖϑαβαίνων."

ί. Ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς τούτοις σοησάμενΤ τοὺς λό-

tarum classes viginti quatuor: factaque sortitione, illis obtigerunt vices similiter ac sacerdotibus per dies octo. At honore *præcipuo* dignatus est Moysis posteros. constituit enim eos custodes thesaurorum Dei, & donariorum, quæ à regibus fuerint dedicata; sancivitque ut Levitæ omnes & sacerdotes continuato diem noctemque ministerio servirent Deo, prout Moyses ipsis præceperat.

8. Cæterum post hæc exercitum totum in duodecim cohortes distribuit, singulæ *cohorti* ducibus *suis* & centurionibus & tribunis assignatis. Cohors autem unaquæque vicena quaterna millia continebat, quos per triginta dies à prima ad ultimam Solomoni regi præsto esse jussit una cum tribunis *suis* & centurionibus. Quin & viros, quos bonos esse noverat justosque, unicuique cohorti præesse voluit: ærarii etiam quæstores, vicorumque curatores & agrorum alios constituit, nunnullosque rei pecuariæ præfecit; quos nominatim *omnes* recensere haud necessarium esse duxi. *Reliquum etiam populum distribuit. Paral. c. 27.*

9. Postquam autem horum singula modo *jam* dicto ordinaverat, advocatis in concionem Hebræorum magistratibus, & tribuum principibus & cohortum ducibus, ad hæc omnibus qui aut regis negotia illa aut facultates procurabant, cum in tribunali solito celsiori constitisset, multitudinem sic alloquutus est: "Fratres & populares, nolo vos igno-
"rare, quod, cum mihi in animo esset ædem Deo
"construere, tum auri multum paravi tum argenti
"decem millia talentorum. At Deus per Nathanam
"vatem mihi ne facerem interdixit, quod multa pro
"vobis bella gesserim & hostium cæde dextram
"polluerim: voluit autem ut filius, regni succes-
"sor, ipsi templum exstrueret. Nunc igitur quan-
"doquidem scitis Judam, Jacobo licet proavo no-
"stro essent filii duodecim, regem declaratum fuis-
"se, meque, cum sex fratres essent, *reliquis* præla-
"tum, & à Deo imperium accepisse, nec eorum
"quenquam id ægre tulisse; ita ego quoque oro
"obtestorque liberos meos, ut nolint seditionem
"commovere, Solomone imperium consequuto;
"sed cognito quod Deus ipsum delegerit, eundem
"lubenti animo dominum ferre velint. Haud e-
"nim grave, Deo ita volente, vel extraneo rerum
"potienti servire: æquum vero de fratre ad tantum
"honoris fastigium evecto sibimet gratulari, ut
"qui ejusdem *fortunæ* socii & participes essent.
"Equidem precor ut rata habeantur Dei promis-
"sa, atque hæc ipsa felicitas, quam Solomone re-
"gnante se largiturum esse pollicitus est, per re-
"gionem omnem longe lateque diffundatur, æter-
"numque in ea duratura sit. Ista autem firma ma-
"nebunt, & felicem exitum habebunt, si te, ô
"fili, pium justumque præstiteris, legumque pa-
"triarum custodem & vindicem. sin minus, ex-
"specta omnia tibi male cessura esse dum contra
"ista facias." *Davides ad Solomonem & populum verba facit, de Templo exstruendo, & de pace & pietate colendis. 1 Paral. c. 28.*

10. Et quidem rex, cum in hæc verba loquutus, *Solomoni in manus tradit exemplar Templi, suosque exponit apparatus ad Templi edificationem. 1 Paral. c. 28.*

templo cessarunt functiones sacerdotum sorte distributæ. Sed aliunde liquet Josephum primum scripsisse libros de bello & deinde hos: & certum est *μερισμὸν*, distributionem Sacerdotum in 24 familias, ætate Josephi in usu fuisse, etiamsi in templo non ministrarent, nam & ipse notat e qua ephemeria fuerit. Hodie norunt Judæi post tot seculorum decursum, quinam sint ex genere sacerdotali, quamvis 24 classes distinguere non possint. Sed ætate utique Josephi sciri potuit ex qua familia sacerdotali aliquis esset, quando ii vivebant, qui vel ipsi vel quorum patres in templo ministraverant. Quod si Josephus ipse novit, e qua ephemeria ortum duceret (quod non puto aliquem esse inficias iturum) an non jure dixit illum *μερισμὸν* sacerdotum in 24 classes mansisse usque ad sua tempora? REL.

a Ἐφημερίσιν] Non alibi quod sciam, nisi apud *Josephum* in *Vita sua* occurrit vox *ἐφημερὶς* pro *ἐφημερία*, qua utuntur LXXII.

b Ἐπὶ ἡμέρας ὀκτώ.] Ἐπὶ ἡμέρας, *Big. Samb.* & *Vat.*

c Ἀναθεῖναι,] Ἀναθεῖναι *Samb.*

d Νύκτα ϗ ἡμέραν] Καθ' νύκτα *Vat.*

e Οὓς ὠείλοσι] Forte pro ὧν legendum censebat in ora Codicis mei *Coccejus* ὧ vel ᾧς. Vetus, *quos præcipit. Coll. Big.* & *Voss.* aperte ᾧς habent, itaque non dubitavi, ut veram lectionem recipere. HAV.

f Ἤδει ϗ δίκαιον,] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ᾔδη *Aliis.*

g Προειρημένον διέταξε τρόπον] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* εἰρημένον in *Editis.*

h Ἐφ' ὑψηλοτάτε βήματΤ] Ἐφ' ὑψηλῆ *Hen.* & *Busb.*

i Ἀργυρίε ταλάντων] Ita *Vat.* ἀργύρε *Samb.* ἀργύρεον in *Editis.* HUDS. Lege ἀργυρίε. Vetus, *centum millia talentorum.* Hebr. ככר אלף 1 Paral. 22. 14. COCC.

k Καὶ τῷ φόνῳ] Καὶ τὸ φ. *Samb.*

l Τῷ σροόνῳ] Ita in omnibus *MSS.* & *Vet. Interp.* τ σροόνων in *Editis.*

m Καὶ ἐμὲ τ ἀδελφῶν] Εμέ τε *Big.* & *Samb.*

n Παρὰ Ḡ Θεῦ,] Παρὰ Θεῶ *Vat.*

o Δὲ ταῦτα βέβαια,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἔσαι δ' αὐτὰ in *Editis.*

p Καὶ δίκαιον σαυτὸν] Καὶ δίκαιον αὐτὸν φύλακα τ πατρίων σροσχῃς νόμων *Vat.*

tus, esset orationem finivit. Templi autem ædificandi exemplar ejusque ordinationem omnium in conspectu Solomoni tradidit, *ut & substructionum & ædicularum inferiorum & superiorum*; dein quot numero essent quantaque altitudine & latitudine, & quo pondere quæque vasa tam aurea quam argentea fieri deberent, præfinivit. Ipsum autem verbis hortatus est ut summum studium & alacritatem operi adhiberet: simulque principes & tribum Leviticam, ut ei auxilio esse velint, tum quia nondum ad adultam ætatem pervenerit, tum quia Deus ipsum elegerit & ad templum exstruendum & ad populum imperio regendum. Quin & ostendit ædificium haud fore rem magnæ difficultatis aut immensi laboris: præsertim cum ipse multa quidem auri talenta præparaverit, plura vero argenti, ut & ligna, & fabros quamplurimos & lapicidas, smaragdosque & lapides omne genus pretiosos. Et nunc etiam ex sui imperii reditibus ducenta *talenta*, prætereaque tria millia talentorum auri puri se suppeditaturum esse dicebat ad sacrarium, & Dei currum Cherubos *exornandos*, quos arcæ insistere oportebit *alis expansis* eam obtegentes. Postquam autem Davides conticuerat, principes & sacerdotes & tribus Levitica magna cum alacritate *suis de facultatibus in commune* contulerunt, & multa liberaliter & magnifice polliciti sunt. nam in se receperunt *auri* quidem talentorum quinque millia daturos & decies mille stateras, argenti vero talentorum decem millia, ferrique talentorum multas myriadas. Ad hæc si cui lapillus erat pretiosus, attulit eum & in thesauros *reponendum* tradidit; quorum curam agebat Ialus Moysis * nepos.

Israëlitarum divites ad Templi constructionem conferunt. 1 Paral. c. 29.

Davides populusque Deo gratias agunt. 1 Paral. c. 29.

11. His lætus erat & populus universus, & *maxime* Davides, cum videret quo studio principes & sacerdotes & reliqui omnes certatim *ad opus promovendum* ferebantur: atque Deum elata voce laudare cœpit, patrem atque genitorem mundi universi appellans & effectorem rerum humanarum divinarumque, quibus semet præesse voluit simul & gentis Hebræorum curam suscipere, eorumque felicitatis pariter ac regni quod ipse ab eo acceperat. Deinde & fausta *omnia* precatus populo universo, & Solomoni filio mentem sanam & integram & omni virtute corroboratam, jussit ut populus quoque Deo laudes diceret. Atque illi quidem in terram procidentes *Deum* adorarunt; & præterea Davidi gratias egerunt pro *bonis* omnibus quæ ipso regnante perceperant. Postridie vero ejus diei hostias ad Deum adduxerunt, mille vitulos, totidemque arietes, & mille agnos, quos solidis sacrificiis immolarunt: insuper & victimas pacificas obtulerunt, multis myriadibus hostiarum mactatis. Atque tota *ea* die rex & populus universus epulati sunt: & Solomonem iterum oleo inunxerunt, ipsumque regem creaverunt; & Sadocum pro po-

Solomon rex creatur. 1 Paral. c. 29.

γως ἐποιοῦντο. τῷ δ' Δαβὶδ καὶ τὴν Δάξιν τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ πάντων ὁρῶν ἔδωκε Σολομῶνι, θεμελίων καὶ οἴκων καὶ ὑπερώων, [q] ὅσοι τε τὸ πλῆθος καὶ πηλίκοι τὸ ὕψος καὶ τὸ εὖρος γένοιντο, ὅσα τε σκεύη [r] χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ τίνων τὸν σταθμὸν ὥρισεν. παρεκελεύσατο δὲ καὶ λόγοις [s] αὐτὸν πάσῃ χρήσασθαι προθυμίᾳ περὶ τὸ ἔργον· καὶ τοὺς ἄρχοντας [t] καὶ τῷ τῶν Λευιτῶν φυλῷ συναγωνίσασθαι, Δαβίδ τε τῇ ἡλικίαν, καὶ Δαβὶδ τὸ τὸν Θεὸν ἐκεῖνον ἐλέσθαι [v] καὶ τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ καὶ τῆς βασιλείας προστάτην. ὠμαρτῆ δ' αὐτοῖς καὶ ὁ σφόδρα ἐπιτήδειον τῇ οἰκοδομίαν ἀπέφηνεν, [x] αὐτὸ πολλὰ μὲν τάλαντα χρυσίου, πλείω δ' ἀργυρίου, καὶ ξύλα [y] καὶ τεκτόνων πλῆθος καὶ λατόμων ὕλην [z] παρασκευασάμενος, σμαράγδους τε καὶ παντοίους ἰδέας λίθου πολυτελοῦς. καὶ νῦν δ' ἔτι τῆς [a] ἰδίας αὐτοῦ ἀρχῆς Δαβὶδ ὑπόσια, καὶ ἄλλα τετρακόσια τάλαντα χρυσοῦ καθαροῦ παρέξειν ἔλεγεν εἰς τὸ ἄδυτον, καὶ εἰς τὸ [b] ἅρμα τοῦ Θεοῦ τοὺς [c] Χερουβεῖς, ἐς ἐφεστῶναι δεήσει τῷ κιβωτὸν καλύπτουσας. σιωπήσαντος Δαβὶδ, πολλὴ καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἱερέων καὶ τῆς Λευίτιδος φυλῆς προθυμία συμβαλλομένων καὶ πασῶν ἐπαγγελίας λαμπρὰς καὶ μεγαλοπρεπεῖς ἐνεγκαμένων. [d] χρυσίου μὲν γὰρ ὑπέσχοντο εἰσοίσειν τάλαντα πεντακισχίλια, καὶ [e] στατῆρας μυρίους· ἀργυρίου δὲ μύρια τάλαντα, καὶ σιδήρου [f] μυριάδας ταλάντων πολλάς. καὶ εἴ τινι λίθος ἦν πολυτελὴς, ἐκόμισε καὶ παρέδωκεν εἰς τοὺς θησαυρούς· ὧν ἐπετρόπευεν ὁ Μωϋσέως ἔκγονος [g] Ιαλος.

ια'. Ἐπὶ τούτοις ἥσθη τε ὁ λαὸς ἅπας, καὶ Δαυίδης, τῷ μὲν σπουδῇ τε τῇ φιλοτιμίᾳ τῶν ἀρχόντων τε ἱερέων τε ἄλλων ἁπάντων ὁρῶν· καὶ τὸν Θεὸν ἐλογεῖν ἤρξατο μεγάλῃ βοῇ, πατέρα τε καὶ [h] γενέτορα τῶν ὅλων ἐπικαλῶν, καὶ δημιουργὸν ἀνθρωπίνων τε καὶ θείων, οἷς [i] αὐτὸν ἐκόσμησεν προστάτην τε καὶ κηδεμόνα γένους τοῦ Ἑβραίων τε καὶ τούτων εὐδαιμονίας, ἧς τε αὐτῷ [k] βασιλείας ἔδωκεν. ἐπὶ τούτοις ἐξάμενος τῷ τε παντὶ λαῷ τὰ ἀγαθὰ, καὶ τῷ παιδὶ Σολομῶνι Δαβὶδ εὐχὰς ὑγιῆ τε διαίαν, καὶ πᾶσι τοῖς τῆς ἀρετῆς μέρεσιν ἐρρωμένην, ἐκέλευσε τὸ πλῆθος εὐλογεῖν τὸν Θεόν. καὶ οἱ μὲν πάντες ἐπὶ τῷ γλῶ προσεκύνησαν, ἠυχαρίστησαν δὲ τῷ Δαβὶδ πρὸ πάντων ὧν αὐτὸ τῇ βασιλείαν ἐβεβαίου. τῇ δ' ἐπιούσῃ, θυσίας τῷ Θεῷ παρέσχησαν· μόσχους χιλίους, καὶ κριοὺς τοσούτους, καὶ χιλίους ἀμνούς, οἷς ὁλοκαυτώσαν. ἔθυσαν δὲ καὶ εἰρηνικὰς θυσίας, πολλὰς μυριάδας ἱερείων καταφάξαντες. καὶ δι' ὅλης [l] τῆς ἡμέρας ἑώρτασεν ὁ βασιλεὺς σὺν παντὶ τῷ λαῷ· καὶ Σολομῶνα δεύτερον ἐχρισαν τῷ ἐλαίῳ, καὶ ἀπέδειξαν αὐτὸν βασιλέα, καὶ Σάδωκον ἀρχιερέα τε πληθος ἀπείρους. εἰς τε τὸ βασίλειον ἀγαγόντες

---

q Ὅσοι τε τὸ πλῆθος] Ὅσοι γε *Vat. Hen.* & *Busb.*

r Χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ] In *Editis* χρυσὰ καὶ ἀργυρᾶ.

s Αὐτὸν πάσῃ] Αὐτόν τε *Vat. Hen.* & *Busb.*

t Καὶ τῷ τῶν Λευιτῶν] Καὶ τῷ Λευιτῶν *Vat.*

v Καὶ τῆς οἰκοδομίας] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* καὶ aberat *Editis.*

x Αὐτῷ πολλὰ] Ita lego *Epiphanium* sequutus, qui vertit *cum ipse multa* &c. ἀπέφηνεν αὐτῷ. πολλὰ μὲ τάλ. in *Editis.* ἀπεφηνεν αὐτός. πολλὰ μ. τ. *Big.* & *Samb.*

y Καὶ τεκτόνων πλῆθος] Τεκτόνων τε *Big.* & *Samb.*

z Παρασκευασάμην,] Παρασκευασαμένους *Big.* (& *Coll. Voss.*) παρεσκευασμένους *Samb.* παρεσκευασμένον *Vat.*

a Ἰδίας ἀπ' ἀρχῆς Δαβὶδ,] Ita ex vestigiis *Codd. MSS.* nam τῆ ἰδίας ἀπαρχῆς Δαβὶδ habent *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* quibuscum nonnihil facit *Epiphan.* qui ἀπαρχῆς plane agnoscit, dum vertit, *sed & tum oblationis primitias faciens, tria millia talentorum* &c. Τῆς ἰδίας ἀρχῆς Δαβὶδ (aut quod mallem Δαβὶδ) in *Editis.* Καὶ νῦν ἡ προσθήκη τοῖς ἤδη συνειλεγμένοις χρυσοῦ καθαροῦ τετρακόσια τάλαντα εἰς τὸ ἄδυτον &c. apud *Zonaram.* Confer 1 *Paralip.* c. 29. v. 3.

b Ἅρμα τοῦ Θεοῦ] Sic 2 *Sam.* c. 22. v. 11. *Cherubo insidebat, superque ventorum alis volabat.* ut & *Ps.* 18, 11. *in Cherubo inequitans volabat, seque alis venti librabat.*

c Χερουβεῖς,] Sic cum *MSS.* Χερουβεῖς in *Editis.*

d Χρυσίου μὲν γὰρ] Χρυσοῦ in *omnibus MSS.*

e Στατῆρας μυρίους·] Ita & *Zonaras.* χρυσοῦς μυρίους LXXII. Vide *Villalpand.* in *App.* Tom. 3. p. 412. & *Budæum* de *Asse*, l. 4. p. 469. *Ed. Lugd.*

f Μυριάδας ταλάντων πολλάς.] In *S. Literis* (1 *Paralip.* c. 29. v. 7.) centum millia.

g Ιαλος.] Ιεηλ LXXII. apud *Epiphanium* varie *Ialus, Iabus, Iabis* & *Ialis.*

* *Nepos.*] Sic placuit vocem ἔκγονος interpretari, quo modo & *Politianus* apud *Herodianum*, l. 5, 7. 2. & l. 7, 10, 15. *Epiphanius* reddit *pronepos.* at *Gelenio* est *unus è posteris Moysis.*

h Γενέτορα τῶν ὅλων] Ita lego, nixus auctoritate Cod. *Vat.* qui habet γένητορα, & *Epiphanii*, qui vertit, *genitorem omnium.* in *Editis Abiisque* γένεσιν τῶν ὅλων.

i Αὐτὸν ἐκόσμησεν] Si quis αὐτὸν malit, per me licet. quod mox sequitur ἐκόσμησεν est ex *MSS.* pro ἐκόσμησε *Editorum.* utrum horum mavis accipe. *Epiphanius* vertit, *& quibus eum ipse præposuisset præsulem, simul & curatorem fecisset generis Hebræorum* &c.

k Βασιλείας ἔδωκεν.] Βασιλείαν solus *Vat.*

l Τῆς ἡμέρας ἑώρτασεν] Articulum insertum dedi ex *MSS.*

γόντες Σολομῶνα, καὶ καθίσαντες αὐτὸν [m] ἐπὶ θρόνου τοῦ πατρῴου, ἀπ' ἐκείνης τὴν ἡμέραν ὑπήκουον αὐτῷ.

pulo universo sacerdotem. Cumque Solomonem in regiam deduxissent, eumque solio paterno collocassent, ex ea die illi paruerunt.

ΚΕΦ. ιε'.

Οἷα Δαυίδης, ἐγγίζοντος θανάτου, διελέχθη πρὸς τὸν Σολομῶνα· καὶ ὅσου αὐτῷ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ κατέλειπεν.

CAP. XV.

Quibus verbis Davides, morte appropinquante, Solomonem alloquutus est; & quantum ipsi ad structuram Templi reliquit.

XII.

ΜΕΤ' ὀλίγον δὲ χρόνον καὶ Δαυίδης κατακεσὼν εἰς νόσον ὑπὸ γήρως, καὶ [n] συνιδὼν ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, καλέσας τὸν [o] υἱὸν Σολομῶνα, [p] διελέχθη πρὸς αὐτὸν τοιάδε· "ἐγὼ μὲν, ὦ τέκνον, εἰς τὸ [q] χρεὼν ἤδη καὶ πείρας τὰς ἐμὰς ἀπαλλάσσομαι, κοινὴν ὁδὸν ἁπάντων τῶν τε νῦν ὄντων καὶ τῶν ἐσομένων πορεύομενος· ἐξ ἧς [r] οὐκέθ' οἷόν τε ἐπανελθόντα γνῶναί τι κατὰ τὸν βίον πράττεται. διὸ ζῶν ἔτι, καὶ πρὸς αὐτῷ γεγονὼς [s] ἄρτι τῷ τελευτᾶν, παραινῶ σοι ταῦθ' ἃ καὶ πρότερον "[t] ἐφὼ συμβουλεύσας, δικαίῳ μὲν εἶναι πρὸς τοὺς χρωμένους, εὐσεβεῖ δὲ πρὸς τὸν τὴν βασιλείαν δεδωκότα Θεὸν, φυλάττειν δ' αὐτοῦ τὰς ἐντολὰς καὶ τοὺς "νόμους, οὓς αὐτὸς διὰ Μωϋσέως κατέπεμψεν ἡμῖν· "καὶ μήτε χάριτι, μήτε [u] θωπείᾳ, μήτ' ἐπιθυμίᾳ, "μήτ' ἄλλῳ πάθει [x] προσηθειμένον τούτων ἀμελῆσαι. "τὴν γὰρ θείαν πρὸς σαυτὸν εὔνοιαν [y] ἀπολεῖς, πα"ραβὰς τὰ νόμιμα· [z] καὶ πρὸς ἅπαντ' αὐτοῦ τὴν ἀ"γαθὴν ἀποστρέψεις πρόνοιαν. τοιοῦτον δέ [a] σε αὐτὸν "παρέχων, ὁποῖον εἶναί τε δεῖ, [b] κἀγὼ θαρσαλέως, "καθέξεις ἡμῶν τὴν βασιλείαν τῷ γένει· καὶ οἰκί"ᾳ ἄλλῃ Ἑβραίων οὐκ ἂν διατάσσειεν, ἀλλ' ἡμεῖς αὐ"τοὶ διὰ παντὸς αἰῶνος. μέμνησο δὲ καὶ τὸν Ἰωά"βου τοῦ στρατηγοῦ παρανομίας, ἀποκτείναντος δύο "ζηλοτυπίαν δύο στρατηγοὺς δικαίους καὶ ἀγαθοὺς, [c] Ἀβε"νήρου τὸν Νήρου παῖδα, καὶ τὸν Ἀμεσσαὶ υἱὸν [d] Ἰεθράνου. "[e] ὧν, ὅπως ἂν σοι δόξῃ, τὸν φόνον ἐκδίκησον· ἐπεὶ "καὶ κρείττων ἐμοῦ καὶ δυνατώτερος [f] ὁ Ἰωάβου ὢν, "μέχρι νῦν τοῦ δίκου διέφυγε. [g] παραδίδημι δέ σοι, "καὶ τοὺς Βερζελαίου τοῦ Γαλαδίτου παῖδας· ὃς ἐν τιμῇ "πάσῃ καὶ προνοίᾳ τοῦτ' ἐμοὶ χαριζόμενος ἔξεις. ὃν "προκατέρχομεν γὰρ ὑποπίας, ἀλλ' ἀμοιβὴν ὧν ὁ πατὴρ "αὐτῶν τοῖς τοῦ φυγεῖν ὑπῆρξέ μοι [h] χρεολυτοῦμεν. "καὶ τὸν Γηραν ὃν υἱὸν Σεμεΐ, τὸν ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος φυ"λῆς, ὃς, πολλὰ βλασφημήσας με τοῖς τοῦ φυγεῖν "ὅτ' εἰς [i] Παρεμβολὰς ἐπορεύομεν, ἀπήντησεν ἐπὶ Ιορ"δάνῃ, καὶ πίστεις ἔλαβεν ὡς μηδὲν αὐτὸν παθεῖν τότε, "νῦν ἐπιζητήσας αἰτίαν εὔλογον, [k] ἄμυναι."

β'. Ταῦτα συνείσας τῷ παιδὶ τοῦ τε τῶν ὅλων πραγμάτων καὶ τοῦ τῶν φίλων, καὶ ὃς ἔδει τιμωρίας ἀξίως μνησθέντος, ἀπέθανεν· ἔτη μὲν βιώσας ἑβδομήκοντα, βασιλεύσας δὲ ἐπτὰ μὲν ἐν Χεβρῶνι τῆς Ἰούδα φυλῆς καὶ μῆνας ἓξ, ἐν Ιεροσολύμοις δὲ ἁπάσης τῆς χώρας τρία δέ

P Aulo autem post Davides, cum ex senectute in morbum incidisset, vidisset que jam instare sibi mortem, accito Solomone hisce verbis illum alloquutus est: "Ego quidem, ô fili, jam in eo sum "ut fato concedam & ad patres meos abeam, viam- "que ingrediar omnibus qui nunc sunt aut futuri "sunt ineundam, quam remetiri nemini licet, ut "quid in hac vita geratur exploratum habeat. "Quapropter vivens adhuc & jam morti proxi- "mus ea te moneo, quæ & antea dixeram, tibi "suadendo, ut erga subditos quidem sis justus, er- "ga Deum vero pius, qui tibi regnum dedit, ut- "que custodias præcepta ejus & leges, quas nobis "per Moysen mittendas curavit: & cave ne quid "tibi propositum negligas, aut gratiæ cedens, aut "assentatione aut cupiditate *nimia* abreptus, alia- "ve animi perturbatione. nam ex Dei erga te be- "nevolentia excides, siqua contra legum præscri- "pta feceris; atque in omnibus bonam ejus provi- "dentiam à te alienabis. Quod si ita te erga illum "gesseris ut te decet, & ipse porro te hortor *sua- "deoque*, efficies ut regnum in familia nostra ma- "neat, & nulla alia domus præter nostram He- "bræis imperet in omne ævum. Et præterea fac "memineris iniquitatis Joabi imperatoris, qui in- "vidiæ œstro percitus duos exercitus duces, viros "justos bonosque, interemit, Abenerum Neri fi- "lium & Amessam filium Jethranæ. quorum mor- "tem, ut tibi visum fuerit, ulciscere: quandoqui- "dem Joabus, utpote me viribus superior poten- "tiorque, hactenus supplicium evasit. Commen- "do autem tibi etiam Berzelæi Galaditæ liberos, "quos mei gratia omni honore curaque dignabe- "ris. neque enim erit ut primi beneficium confe- "ramus, sed illos pro officiis remuneremus, quæ "pater illorum in me contulit, cum in fugam me "dederam. Quin & Semei Geræ filium, è tribu "Benjamitide, qui mihi fugienti diris modis ma- "ledixit, tum cum Castra petebam, moxque mi- "hi ad Jordanem *progresso* obviam factus fidem im- "columitatis tunc à me impetravit, cum justam "causam nactus fueris, noli committere ut impu- "nitus abeat."

Davides moriens Solomoni præcepta dat. 3 Reg. c. 2.

2. His mandatis filio & de summa rerum & de amicis, deque iis quos noverat pœna dignos, è vita excessit: cum quidem vixisset annos septuaginta, ac regnasset Hebrone quidem in Judæ tribum annos septem & sex menses, Hierosolymis autem in omnem regionem tres & triginta. Hic vir optimus

Davidis moritur. 3 Reg. c. 2.

Davidis encomium.

m Επὶ θρόνου] Επὶ τοῦ θρόνου *Vat.*

n Συνιδὼν] Συνειδὼς *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

o Υἱὸν Σολομῶνα,] Voculam ὑὸν inserui ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

p Διελέχθη] Διειλέχθη *Vat.*

q Χρεὼν ἤδη] Ita cum *Samb.* in cæteris χρέων. & juxta *Epiphanium* πάντων χρεών.

r Οὐκέθ' οἷόν τε] Sic *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ἐκεῖθ' οἷόν in *Editis*, *Aliisque.*

s Ἄρτι τῷ τελευτᾶν,] Iterum cum *MSS.* ὄντως τῷ τελευτᾶν in *Editis.*

t Ἐφὼ συμβουλεύσας,] Rursus ex *Iisdem.* ἔφθω *Bas.* & G.

u Θωπείᾳ,] Ἀπειθείᾳ juxta *Epiphanium.*

x Προσηθειμένον] Προσιθέμενον *Vat.*

y Ἀπολεῖς,] Ita cum *Big.* (*Coccejo*) & *Samb.* levicula sane mutatione, pro ἀπωλεῖς, quod in *Editis omnibus* obtinuit; qua tamen auctoritate, alii judicent.

z Καὶ πρὸς ἅπαντ'] Καὶ ἀντικρὺ πρὸς σὲ αὐτῷ τῷ ἀγαθῷ ἐπιστρέψεις πρόνοιαν, τοιοῦτον σαυτὸν παρέχων, ὁποῖον εἶναι σὲ δεῖ, κἀγὼ θαρσαλέως, καθέξει ἡμῶν τὴν βασιλείαν &c. legisse videtur *Epiphan.*

a Σε αὐτὸν παρέχων,] Σεαυτὸν *Vat.*

b Κἀγὼ θαρσαλέως] Κἀγὼ συνδιαλῶ *Vat.*

c Ἀβενήρου τοῦ Νήρου] Ἀβεννήρου τε, vel Ἀβίννηρόν τε in *MSS.* quibus non consentit *Epiphan.*

d Ἰεθράνου.] Ἰεθέρου *Vat.* Ἰέθρου *Epiphan.*

e Ὧν, ὅπως] Ita cum *Vet. Interpr.* (& *Coccejo*) ὃν in *Editis.* deest *MSS.*

f Ὁ Ἰωάβου ὢν,] Articulum ὁ acceptum debes *MSS.*

g Παραδίδημι δέ σοι,] Παραδίδωμι δὲ σοι καὶ τοὺς Βερζέλαι τοῦ Γαλαδίτου παῖδας *Vat.*

h Χρεολυτοῦμεν.] Χρεωλυτοῦμεν *Samb.* HUDS. Infr. lib. XVIII. c. 9. §. 9. τὸν μισθὸν χρεωλυτῶν. SPANH.

i Παρεμβολὰς] Conf. sup. c. 9. §. 8. & c. 10. §. 1. SPANH.

k Ἄμυναι.] Ἀμῦναι *Samb.*

mus erat, & omnibus virtutibus præditus, quibus regem ornari oportebat, cui tot gentium ſalus commiſſa eſt. nam & omnibus fortitudinis gloria antecellebat: & cum certamina pro ſubditis iniret, primus *magno impetu* ferebatur in pericula, labores perferendo pugnandoque milites ad res *præclare* gerendas excitans, & non domini more imperando. Optime perſpiciebat ſimul & conſiderabat tam futura quam rationem expediendi inſtantia: *ad hæc* modeſtus, mitis, erga calamitoſos benignus, juſtus, humanus *in omnes*. In his quæ fas eſt ut reges ſibi propria vendicent, ne omnino quidem poteſtatis magnitudine peccavit, præterquam in eo quod ſpectat ad Uriæ uxorem. Tantam præterea opum vim reliquit, quantam nemo alius regum, nec Hebræorum, nec aliarum gentium.

Ejuſque ſepultura & monumentum.

3. Sepelivit autem eum filius Solomon Hieroſolymis magnifice, & præter cætera omnia, quæ in regum funeribus fieri ſolebant, multas etiam ingenteſque divitias cum eo ſepeliit: quarum magnitudinem facile ſit alicui conjectare ex iis quæ dicturus ſum. Nam poſt ſpatium annorum MCCC. Hyrcanus pontifex oppugnatus ab Antiocho cognomine Pio, filio Demetrii, volens pecuniam ei dare, ut obſidione abſiſteret & exercitum *ſuum* abduceret, cum aliunde ei *ad largiendum* nihil ſuppeteret, aperta cella una monumenti Davidis, & inde deportatis tribus talentorum millibus, partem Antiocho dedit: & ita ſe ab oppugnatione liberavit, ſicut & alibi indicavimus. Poſt hunc autem, multis annis elapſis, iterum Herodes rex, alia cella recluſa, inde magnas opes ſuſtulit. Veruntamen ad loculos *qui* regum *cineres continent* neuter eorum pervenit. ſingulari enim arte ita erant ſub terram conditi, ut ingredientibus in monumentum nihil plane appareret. Sed hæc quidem hactenus nos dixiſſe ſufficiat.

Lib. 13.

Lib. 16.

Finis Libri ſeptimi.

τριάκοντα. ἦν δὲ ἀνὴρ ἐγγύτερον καὶ πᾶσιν ἀρετῇ ἔχων ἐπιδεῖξαι τῷ βασιλεῖ, καὶ τοσούτων ἐθνῶν σωτηρίαν ἐγκεχειρισμένῳ προσεῖναι. ἀνδρεῖός τε γὰρ ἦν, ὡς οὐκ ἄλλος τις· ἐν δὲ τοῖς ὑπὲρ τὸ κατηκόων ἀγῶσι, πρῶτος ἐπὶ τοὺς κινδύνους ὥρμα, τῷ πονεῖν ἐν μάχαις προκελεύομενος τοὺς στρατιώτας ἐπὶ τὰς πράξεις, [l] ἀλλ' οὐχὶ τῷ προστάττειν ὡς δεσπότης. νοῦσαί τε ἐν συνιδεῖν, καὶ πρὸς τὰ μελλόντων ἐν τοῖς ἐνεστηκότων οἰκονομίας, ἱκανώτατος· σώφρων, ἐπιεικὴς, χρηστὸς πρὸς τοὺς ἐν συμφοραῖς ὑπάρχοντας, δίκαιος, [m] φιλάνθρωπος. ἃ μόνοις [n] ἐξαίρετα τοῖς βασιλεῦσιν εἶναι πέφυκε, μηδὲν ὅλως [o] πρὸς τοσοῦτο μέγεθος ἐξουσίας [p] ἁμαρτών, ἢ τὸ πρὸς τὴν [q] Οὐρίου γυναῖκα. [r] κατέλειπε δὲ πλοῦτον, ὃν οὐκ ἄλλος βασιλεὺς, οὔθ' Ἑβραίων, οὔτ' ἄλλων ἐθνῶν.

γ'. Ἔθαψε δ' αὐτὸν ὁ παῖς Σολομὼν ἐν Ἱεροσολύμοις λαμπρότατα, τοῖς τε ἄλλοις οἷς περὶ κηδείαν νομίζεται βασιλικὴν ἅπασι, καὶ δὴ καὶ πλοῦτον αὐτῷ πολὺν καὶ ἄφθονον συνεκήδευσεν. ὧν τὴν ὑπερβολὴν [s] τεκμήραιτ' ἄν τις ῥᾳδίως ἐκ ὧν [t] λεχθησομένων. μετὰ γὰρ χρόνον ἐτῶν χιλίων καὶ τετρακοσίων, Ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς, πολιορκούμενος ὑπὸ Ἀντιόχου τοῦ Εὐσεβοῦς ἐπικληθέντος, υἱοῦ δὲ Δημητρίου, βουλόμενος χρήματ' αὐτῷ δοῦναι, ὑπέρ τε λῦσαι τὴν πολιορκίαν καὶ τὴν στρατιὰν ἀπαγαγεῖν, καὶ ἀλλαχόθεν οὐκ ἐπόρων, [v] ἀνοίξας ἕνα οἶκον τῶν ἐν τῷ Δαυίδου μνήματι, καὶ βασιλικὰς τριχιλίας τάλαντα, μέρος ἔδωκεν Ἀντιόχῳ· καὶ διέλυσεν ὕστερον τὴν πολιορκίαν, καθὼς ἐν [x] ἄλλῳ [y] δεδηλώκαμεν. μετὰ δὲ τοῦτον, ἐτῶν πολλῶν διαφθαρέντων, πάλιν Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς, ἕτερον ἀνοίξας οἶκον, ἀνείλετο [z] χρήματα πολλά. [a] τῶν μέντοιγε θηκῶν τῶν βασιλέων οὐδεὶς αὐτῶν ἐπέτυχεν. ἦσαν γὰρ ὑπὸ τὴν γῆν μηχανικῶς κεκρυμμέναι πρὸς τὸ μὴ φανεραὶ εἶναι τοῖς εἰς τὸ μνῆμα εἰσιοῦσιν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἡμῖν ἐπὶ τοσοῦτον ἀπόχρη δεδηλῶσθαι.

Τέλος βιβλίου ἑβδόμου.

---

l Ἀλλ' οὐχὶ] Οὐ τῷ προστάττειν *Vat.*

m Φιλάνθρωπος.] Ita locum diſtinxi cum *Epiphanio*, qui vertit, *In his autem quæ regibus præcipue conveniunt, in nullo penitus niſi in uxore Uriæ magnitudine poteſtatis deliquit.* Sic autem *Gelenius*; φιλάνθρωπος, ἃ μόνοις ἐξαίρετα τοῖς βασιλεῦσιν εἶναι πέφυκεν. μηδὲν ὅλως &c. *quæ quidem præcipua ſunt Regum virtutes. nec in tanta poteſtate* &c.

n Ἐξαίρετα τοῖς βασιλεῦσιν] Ἐξαίρετα, juxta Scholia *Thucydidis*, ἐκπεπελμένα.

o Παρὰ τοσοῦτο] Παρὰ τοσοῦτον μέγεθος τῆς ἐξουσίας *Vat.*

p Ἁμαρτὼν,] Ἁμαρτῶν *Samb.*

q Οὐρίου] *Coll. Big.* & *Voſſ.* Οὐρίου.

r Κατέλιπε] Κατέλειπε *Samb.*

s Τεκμήραιτ' ἄν τις] Ita *Baſ. G. Busb.* (*Coccejus*) & *Hen.* τεκμαίροιτ' ἄν τις *Big.* & *Samb.* τεκμαίρεταί τις *Vat.*

t Λεχθησομένων.] Δεικνυμένων *Vat.*

v Ἀνοίξας ἕνα οἶκον] Ita *MSS.* & *Veſus Interpres.* ἀνοίξας οἶκον τῶν ἐν Δαυῒδ μνημάτων in *Editis.*

x Ἐν ἄλλῳ] Ἐν ἄλλοις *Big. Vat.* & *Epiphan.*

y Δεδηλώκαμεν.] Δηλώσομεν juxta *Epiphanium.* verum puto librarios *indicavimus* poſuiſſe pro *indicabimus.*

z Χρήματα πολλά.] Πολλὰ τάλαντα ἐξήγαγεν, *Syncell.* p. 189. Χρήματα, καθάπερ Ἑβραῖος, οὐχ ὁρᾶν, κοπτὸν ἢ χρυσῆ καὶ κεκμηλίων πολλῶν, *Joſ.* Lib. 16. Ἀνοῖξαι μὲν τὸν τάφον, χρήματα δὲ μὴ ὁρᾶν, *Cedren.* p. 98. πεφραθέντα ἢ καὶ σιδηρέῳ χωρεῖν πυελὶ ἐπιχθόνια, *Cedren.* p. 98. ex *Joſepho* in lib. 16.

a Τῶν μέντοιγε θηκῶν] Τῶν ἢ θηκῶν τῶν αὐτῶν βασιλέων οὐδεὶς λέγω βάθος μεμηχανημένως οὐδεὶς προσπέλασεν, *Syncell.*

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a]ΕΝ ΤΗ ΟΓΔΟΗ

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO OCTAVO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. Ως Σολομὼν, τὴν βασιλείαν παραλαβὼν, τοὺς ἐχθροὺς ἀνεῖλε.

β'. Περὶ τ σοφίας αὐτ, κ δ [b] τ συνέσεως, [c] κ τ πλούτ.

γ'. Οτι πρῶτ τ ἐν Ιεροσολύμοις ναὸν ᾠκοδόμησεν.

δ'. Ως τελευτήσαντ Σολομῶντ, ὁ λαὸς, ὑποτὰς τ παιδὸς αὐτ [d] Ροβοάμ, τ δέκα φυλῶν [e] τ ὑπηκόων τινὰ Ιεροβόαμον ἀπέδειξε βασιλέα· τ δ δύο φυλῶν ὁ υἱὸς αὐτ ἐβασίλευσεν.

ε'. Ως Σύσακ ὁ Αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατεύσαντ ἐπὶ τὰ Ιεροσόλυμα, κ κατασχὼν τὴν πόλιν, τ πλοῦτον αὐτῆς εἰς Αἴγυπτον μετῴκησεν.

ς'. Στρατεία Ιεροβοάμ, κ τ Ισραηλιτῶν βασιλέως, [f] ἐπὶ τ υἱὸν τ Ροβοάμ Αβίαν ἔ ἦλθ.

ζ'. Οτι τὴν Ιεροβοάμ γυνεὰν [g] Βασάνης τὶς ὄνομα Δαφθείρας, αὐτὸς τὴν βασιλείαν ἔσχεν.

η'. Αἰθιόπων ἐπιστρατεία τοῖς Ιεροσολύμοις, βασιλεύοντ αὐτῶν Ασάνα κ Αβία παιδὸς, καὶ Δαφθερᾶ τ στρατ.

θ'. Ως, τ [h] Βασάνα γυνεᾶς Δαφθαρείσης, ἐβασίλευσεν τ Ισραηλιτῶν [i] Ζαμάρης ὁ υἱὸς αὐτ Αχαβ.

ι'. [k] Ως Αδαδ, Δαμασκῶ κ Συρίας βασιλεὺς, δὶς ἐπ' Αχαβον στρατευσάμεν ἡττήθη.

ια'. [l] Αμμανιτῶν καὶ Μωαβιτῶν, [m] ἐπιστρατευσαμένων ἐπ' Ιωσαφάτ τ Ιεροσολύμων βασιλέα, ἧτται.

ιβ'. Ως Αχαβ, ἐπὶ Σύρους στρατεύσαμεν, ἡττήθη τῇ μάχῃ, καὶ αὐτὸς ἀπώλετ.

1. *Quomodo Solomon, imperio accepto, inimicos ferro peremit.*

2. *De ejus sapientia, scientia, & divitiis.*

3. *Quod primus omnium Hierosolymis Templum ædificavit.*

4. *Quomodo Solomone defuncto populus, à Roboamo ejus filio deficiens, Hieroboamum, è subditis unum, decem tribuum regem declaravit: duarum vero tribuum imperium penes Solomonis filium mansit.*

5. *Quomodo Susacus Ægyptiorum rex, in Hierosolyma exercitu educto, & urbe capta, divitias ejus in Ægyptum deportavit.*

6. *Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades.*

7. *Quod quidam nomine Basanes, stirpe Hieroboami excisa, imperium sibimet occupavit, tenuitque.*

8. *Æthiopum in Hierosolymitanos expeditio, cum apud illos regnaret Asanes filius Abiæ, & exercitus eorum interitus.*

9. *Quomodo, Basanis genere exstirpato, regnavit Zamaras, & dein filius ejus Achabus.*

10. *Quomodo Adadus, Damasci & Syriæ rex, bis contra Achabum ducto exercitu, cladem accepit.*

11. *Ammanitæ & Moabitæ, cum bellum intulissent Josaphato Hierosolymorum regi, victi discedunt.*

12. *Quomodo Achabus, contra Syros profectus, pugna superatus est, & ipse disperiit.*

a Εν τῇ ὀγδόῃ] *Al.* ἐν τῷ ὀγδόῳ, vel ἐν τῷ ὀγδόῳ λόγῳ.

b Τῆς συνέσεως,] Τῆς deest *Samb.*

c Καὶ π πλούτ] Ita distinxi ex *MSS.* in *Editis* hoc summarium priori cohærebat, ita ut lectum fuerit, κ π πλούτ, κ ὅτι πς. &c.

d Ροβοάμ,] Τῦ ante Ροβοάμ delevi auctoritate *Codd. MSS.*

e Τῶν ὑπηκόων τινὰ] Illa τ ὑπηκόων τινὰ & mox αὐτῦ inferuimus è *MSS. Samb. (Coll. Voss)* & *Gall.*

f Επὶ τ υἱὸν τ Ροβοάμ Αβίαν] Sic in *iisdem MSS.* in *Editis* ἐπὶ τ υἱὸν τ Ροβοάμ, κ ἧτται, κ ὅτι &c. ita ut unus solummodo titulus sit.

g Βασάνης] Sic infra in *Editis* & *MSS.* at Βασσάνης & Βασάμης *Vat.* & semel Βασάμης *Bas.* & *G.* hîc loci tamen in *libris omnibus* Βασάνης.

h Βασάνα γυναικὸς] Ita cum *Vet. Interpr.* ut & libris Græcis omnibus in sequentibus. Hic vero Δαισαφὲς nobis repræsentant tam *MSS.* quam *Editi.*

i Ζαμάρης] Αμάρης *Vat.* Αμαρις *Samb.*

k Ως Αδαδ,] Αδὶς, in *libris omnibus*, juxta LXXII. verum maluimus Αδαδ, quod infra nobis exhibet maxima *Exemplarium* pars.

l Αμμανιτῶν] Sic *Bas. Samb. Vat.* & *Gall.* quibuscum conveniunt *Epiphanii* vetustiora exemplaria.

m Επιστρατευσαμένων] Ita *Bas.* στρατεύσαμένων *Samb.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ.

[a] Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ρξγ'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER OCTAVUS.

Continet hic liber tempus annorum CLXIII.

CAP. I.

Quomodo Solomon, imperio accepto, inimicos ferro peremit.

Solomoni regnum ineunti populus fausta omnia apprecatur.

TAM vero de Davide & ejus virtute, quantorumque bonorum popularibus suis auctor exstiterit, & quantis bellis feliciter gestis pugnisque bene pugnatis *tandem* senio confectus decesserit, in libro antecedente enarravimus. Cum autem Solomon ejus filius admodum adolescens principatum accepisset, à patre dum adhuc in vivis esset populi dominus Dei voluntate declaratus, & in solio consedisset, universa quidem multitudo, ut sub novi regni exordia fieri solet, faustis acclamationibus ei ut omnia prospere cederent precata est, utque florentibus imperii rebus ad beatam perveniret senectutem.

Adonias Beethsaben adit, ut sibi à Solomone postularet Abisacen in matrimonium. 3 Regum, c. 2.

2. Cæterum Adonias, qui vivo adhuc patre de regno occupando cogitavit, cum ad regis matrem Beethsaben accessisset, eamque blande salutasset, illa percontata an ulla re egens ad ipsam veniat, jubenteque ut sibi mentem *suam* aperiret, utpote non gravate *quidquam* concessuræ, orsus est dicere, "etiam ipsam quidem nosse, quod tam "ætatis prærogativa quam voluntate populi ejus "fuerit regnum, sed cum ita Deo visum sit ut "translatum esset in filium ipsius Solomonem, se "*quidem* servitutem sub ipso diligere & amare, "præsentique rerum statui acquiescere. adeoque "ipsam obsecrabat ut cum fratre pro se ageret, "eique persuaderet ut Abisace, quæ cum patre "dormire consuevérat, sibi in matrimonium da"retur: patrem enim cum ea propter senectutem "non congressum esse, & proinde adhuc virgi"nem manere." Tum Beethsabe se illi sedulam operam daturam esse pollicita est, nuptiasque *se illi* ideo conciliaturam esse, tum quod rex ultro fratri gratificare voluerit, tum *præsertim* quod ipsa instanter oraret. Et ille quidem spei plenus, fore has nuptias, discedit: Solomonis vero mater recta ad filium contendit, ut cum eo de iis sermocinaretur quæ supplici Adoniæ promiserat. Atque filius cum ei obviam processisset, illamque complexu excepisset, & in cubiculum ubi tunc tem-

Beethsabe ad Solomonem supplex accedit.

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Σολομὼν, τῷ βασιλείαν παραλαβὼν, τοὺς ἐχθροὺς ἀνεῖλε.

ΠΕΡΙ μὲν οὖν Δαυίδου καὶ τῆς αὐτοῦ, καὶ ὅσων ἀγαθῶν αἴτιος γενόμενος τοῖς ὁμοφύλοις, πολέμους τε καὶ μάχας ὅσους κατορθώσας γηραιὸς ἐτελεύτησεν, ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν. Σολομῶνος δὲ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, νέου τὴν ἡλικίαν ἔτι ὄντος, τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, ὃν ἔτι ζῶν ἀπέφηνε τοῦ λαοῦ [b] διαστόλῳ καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ βούλησιν, καθίσαντος ἐπὶ τὸν θρόνον, ὁ μὲν πᾶς ὄχλος ἐπεφήμησεν, οἷον εἰκὸς ἐπ' ἀρχομένῳ βασιλεῖ, πλουτῆσαι καλῶς [c] αὐτῷ τὰ πράγματα, καὶ πρὸς γῆρας ἀφικέσθαι λιπαρὸν καὶ πανόλβιον τὴν ἡγεμονίαν.

Β'. Ἀδωνίας δὲ, ὃς καὶ τοῦ πατρὸς ἔτι ζῶντος ἐπεχείρησε τῷ ἀρχῷ καταρχεῖν, παρελθὼν πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως μητέρα [d] Βεεθσαβεὲ, καὶ φιλοφρόνως αὐτὴν ἀσπασάμενος, πυθομένης εἰ καὶ δεῖ χρείαν τινα παρ' αὐτῆς ἀφῖκται, καὶ δηλοῦν κελεύσης ὡς ἥδεως παρεξομένης, ἤρξατο λέγειν, "ὅτι μὲν γινώσκοι μὲν τὴν "βασιλείαν καὶ αὐτὴ καὶ διὰ τὴν ἡλικίαν καὶ διὰ τὴν "τοῦ πλήθους προαίρεσιν ἅπαν αὐτοῦ, μεταβάσης δὲ "πρὸς Σολομῶνα τὸν υἱὸν αὐτῆς καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ γνώ"μην εἰς καὶ ἀγαπᾷ τὸν [e] ὑπ' αὐτὴν δουλείαν, "καὶ τοῖς παροῦσιν ἥδεται πράγμασιν. ἐδεῖτο δὴ οὖν "διαλεχθῆναι πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ πεῖσαι δοῦ"ναι τὴν τῷ πατρὶ συγκοιμωμένην πρὸς γάμον αὐτῷ "Ἀβισάκην· ἃ γὰρ πεπονθέναι τὸν πατέρα διὰ τὸ γῆ"ρας αὐτῇ, μένειν δὴ ἔτι παρθένον." ἡ δὲ Βεεθσαβὲ, καὶ [f] διαλεχθήσεσθαι αὐτοῖς ὑπέσχετο, καὶ καταπράξασθαι τὸν γάμον δι' ἀμφοτέρα, τοῦ τε βασιλέως [g] αὐτῷ χαρίσασθαί τι [h] βουλομένου, καὶ δεησομένης αὐτῆς λιπαρῶς. καὶ ὁ μὲν εὐέλπις ἀπαλλάττεται περὶ τοῦ γάμου· ἡ δὲ τοῦ Σολομῶνος μήτηρ [hh] εὐθέως ὥρμησεν ἐπὶ τὸν υἱὸν [i] διαλεξομένη περὶ ὧν Ἀδωνίας δεηθεὶς κατηγγείλατο. καὶ προϋπαντήσαντος αὐτῇ τοῦ παιδὸς, καὶ προσπλακέντος, ἐπεὶ παρῆλθε αὐτῷ εἰς τὸν οἶκον οὗ συνέ-

---

a Περιέχει] Ita in omnibus *MSS.* tam *Græcis* quam *Latinis*, numerumque defendit *Is. Vossius* in *Chr. S.* c. 7.

b Διαστόλῳ καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ] Alii sic distinguunt, διαστόλῳ, καὶ τῇ τ. Θ. βούλησιν καθίσαντος &c.

c Αὐτῷ τὰ πράγματα,] Αὐτῷ deest *Big.*

d Βεεθσαβέ,] *Coll. Big.* & *Voss.* ut passim Βησαβέ.

e Ὑπ' αὐτὴν δουλείαν,] Ὑπ' αὐτὸν *Big.* (*Coll. Voss.*) ὑπ' αὐτῷ *Vat.*

f Διαλεχθήσεσθαι] Αὐτῷ post Διαλεχθήσεσθαι inserunt *Busb.* & *Hen.* ut & mox ante καταπράξασθαι.

g Αὐτῷ χαρίσασθαι] Illud αὐτῷ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

h Βουλησομένου,] Ita cum *MSS.* βουλομένου in *Editis.*

hh Εὐθέως] Εὐθὺς *Vat. Hen.* & *Busb.*

i Διαλεξομένη] Διαλεξαμένη *Samb.*

σωνέβαινεν αὐτῷ κεῖσθαι τ̀ βασιλικὸν θρόνον, καθίσας ἐκέλευσεν ἕτερον ἐκ δεξιῶν τεθῆναι τῇ μητρί. [k] καθεσθεῖσα δ' ἡ Βεεθσαβὴ, "μίαν, εἶπεν, ὦ παῖ, χάριν αἴτημί "σε μοι κατάνυσον, καὶ μηδὲν [l] ἐξ ἀρνήσεως δύσκολον "μηδὲ σκυθρωπὸν ἀπεργάσῃ." ὁ δ' ὑπὸ Σολομῶνος ποιεῖσθαι κελευσθεὶς, πάντα γὰρ ὅσον εἶναι μητρὶ παρέχειν, καὶ πεισμεμψαμένην τὴν ἀρχὴν ὅτι μὴ μετ' ἐλπίδος ἤδη βεβαίας ἔτυχεν ὧν ἀξιοῖ ποιεῖται τὰς λόγους, ἀλλ' ἄρνησιν ὑφορωμένη· δῦναι τὴν παρθένον αὐτὴν Ἀβισάκην Ἀδωνίᾳ τῷ ἀδελφῷ πρὸς γάμον παρεκάλει.

γ'. Ἀκούσας δὲ [m] πρὸς ὀργὴν ὁ βασιλεὺς τὸν λόγον, ἀποπέμπεται μὲν τὴν μητέρα· μειζόνων δ' ὀρέγεσθαι πραγμάτων εἰπὼν Ἀδωνίαν, καὶ θαυμάζειν [n] πῶς ἀ ὠμόχωρήσαι καὶ τῆς βασιλείας ὡς πρεσβυτέρῳ προσκαλεῖ, τὸν γάμον αὐτῷ τὸν Ἀβισάκης [o] αἰτημένην, φίλους ἔχοντι δυνατοὺς, Ἰώαβον τὸν στρατηγὸν, καὶ Ἀβιάθαρον τὸν ἱερέα. [p] καὶ μεταπεμψάμενος Βαναίαν τὸν ἐπὶ τῶν σωματοφυλάκων, ἀποκτεῖναι προστάττει [q] αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν Ἀδωνίαν. καλέσας δὲ [r] τὸν Ἀβιάθαρον τὸν ἱερέα, "θανάτῳ μέν, εἶ "πε, ῥυεῖταί σε πρὸ τε ἄλλα ὅσα τῷ πατρὶ μου συνέκα "μες, καὶ ἡ κιβωτὸς ἐῶ σοι αὐτῷ μετέωγκας. τούτῳ "δέ σοι τὴν τιμωρίαν ἐπιτίθημι, παξαμένῳ μὴ Ἀδω "νίᾳ καὶ τοῖς ἐκείνου φρονήσασι· μήτε ἐνθάδε ἴοθι, μήτε "εἰς ὄψιν [s] ἀπάντα τῷ ἐμῷ, ἀλλὰ εἰς τὴν πατρίδα "πορεύῃς ἐν τοῖς ἀγροῖς ζῆθι, καὶ τὸν ἄχρι τέλους "τῆς ἔχεις τ̀ βίον, [t] ἁμαρτῶν δὲ μηκέτι εἶναι [v] δικαίως "ἐν ἀξίᾳ.". [x] κατελύετο μὲν οὖν ἀπὸ τ̀ [y] ἱερατικῆς τιμῆς ὁ Ἰθαμάρου οἶκος διὰ τὴν προειρημένην αἰτίαν, καθὼς καὶ τῷ Ἀβιάθαρι πάππῳ προεῖπεν ὁ Θεὸς [z] Ἠλεί· μετῆλθε δ' εἰς τὸ [a] Φινεέσου γένος, πρὸς Σάδωκον. οἱ δ' ἰδιωτεύσαντες ἐκ τοῦ Φινεέσου γένους, καθ' ὃν καιρὸν εἰς τ̀ Ἰθαμάρου οἶκον ἡ ἀρχιερωσύνη μετῆλθεν, Ἠλεὶ πρώτου τούτου ἐβασίλευσεν, ἦσαν ὧδε· ὁ τοῦ [b] ἀρχιερέως Ἰωσήπου υἱὸς Βοκκίας, τούτου δ' Ἰωάθαμος, Ἰωαθάμου δ' Μαραιώθης, Μαραιώθου δ' Ἀροφαῖος, Ἀροφαίου δ' Ἀχίτωβος, Ἀχιτώβου δ' Σαδωκος, ὃς πρῶτος ἐπὶ Δαυίδου τοῦ βασιλέως ἀρχιερεὺς ἐγένετο.

δ'. Ἰωάβος δ' ὁ στρατηγὸς, τὴν ἀναίρεσιν ἀκούσας τὴν Ἀδωνίου, φοβερὸς ἐγένετο· φίλος γὰρ ὢν αὐτῷ μᾶλλον, ἢ τῷ βασιλεῖ Σολομῶνι. καὶ κίνδυνον ἐκ τούτου, διὰ τὴν πρὸς ἐκεῖνον εὔνοιαν, οὐκ ἀλόγως ὑπωπτεύων, καταφεύγει μὲν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον· ἀσφάλειαν δ' ἐνόμιζεν αὐτῷ [c] περιεῖν ἐκ τ̀ [d] πρὸς τ̀ Θεὸν εὐσεβείας ἢ βασιλέως. ὡς δ', ἀπαγγελάντων αὐτῷ [e] τινῶν τὴν Ἰωάβου γνώμην, πέμψας Βαναίαν, ἐκέλευσεν [f] ἀναστήσαντα αὐτὸν ἐπὶ τὸ δικαστήριον ἄγειν ὡς ἀπολογησόμενον. Ἰώαβος δ' οὐκ ἔφη καταλείψειν τὸ ἱερὸν, ἀλλ' [g] αὐτοῦ τεθνήξε-

poris ſolium erat regium deduxiſſet, eo occupato, aliud à dextra matri apponi juſſit. Poſtquam vero conſedit Beethſabe, "Mihi, inquiit, unum à te, "fili, poſtulanti annue; & nihil moroſi tetricive, "*mihi quod peto* denegando, facias." Solomone autem jubente ut illi imperaret, quod fas eſſet matri omnia concedere; poſtquam tamen prius eam paululum reprehenderat, quod non cum certa ſpe impetrandi quod vellet verba fecerit, ſed quaſi repulſam laturam eſſe metuerit: tum illa *eum* obſecrabat, ut is virginem Abiſacen fratri *ſuo* Adoniæ nuptum daret.

3. At rex, hac oratione non leviter offenſus, matrem quidem dimittit; Adoniam vero majora appetere & *moliri* dicens, ſeque mirari quod non poſtularet ut ei tanquam natu majori regno cederet, cum ei depoſcat Abiſaces conjugium, amicos potentes habenti Joabum imperatorem & Abiatharum ſacerdotem. moxque accito Banaja ſatellitum præfecto, mandavit ei ut fratrem Adoniam *aggreſſus* interimeret. Vocato deinde Abiatharo ſacerdote, "te, inquiit, mortis ſupplicio eximunt, "tum quidem alioquin iſtæ calamitates quarum "cum patre meo particeps fuiſti, tum quod una "cum eo arcam tranſtuliſti. Hanc autem, tibi, "Adoniam ſequuto ejuſque partibus ſtudenti, "pœnam conſtituo, ut neque hîc moreris, neque "*poſthac* in conſpectum meum venias; ſed, cum in "patriam tuam te contuleris, in agris degas, & "uſque dum moriaris in vita iſthac te exerceas; "cum adeo deliqueris, ut haud fas ſit te in officio "diutius manere." Et quidem ob cauſam jam memoratam à domo Ithamari ablatus eſt honos ſacerdotalis, quemadmodum Deus Eli avo Abiathari prædixerat: tranſiitque in ſtirpem Phineeſis ad Sadocum. Qui vero ex Phineeſis genere * vitam egerant privatam, eo tempore quo pontificalis dignitas in Ithamari domum tranſlata ibi manſit, Eli primum eam recipiente, iſti fuere; Boccias pontificis Joſephi filius, hujus autem Joathamus, Joathami vero Maræothus, Maræothi autem Arophæus, Arophæi vero Achitobus, Achitobi autem Sadocus, qui primus Davide regnante pontifex eſt creatus.

Repulſam patitur. *3 Regum, c. 2.*

Adonias occiditur. *Abiatharus ſacerdotio abdicatur.* *3 Reg. c. 2.*

Honos Pontificalis ab Ithamari domo ablatus ad Phineeſis ſtirpem rediit.

4. Porro Joabus imperator, fama necis Adoniæ ad eum perlata, haud mediocriter expaveſcebat: ejus enim amicitiam magis quam regis Solomonis coluerat. Atque ab eo periculum ſibi imminere, propter ſuam in iſtum benevolentiam, non temere ſuſpicatus, ad altare quidem confugit; ea vero opinione ſe in tuto fore ex regis in Deum pietate. At ille, ubi ei à nonnullis nunciatum erat Joabi conſilium, miſſo eò Banaja, juſſit ut eum *ab ara* excitum ad tribunal cauſam ſuam acturum duceret. Joabus autem dicebat ſe ſacrarium nequaquam relicturum eſſe, ſed iſthic loci potius quam alibi uſ-

Joabus ad aram fugiens occiditur. *3 Regum, c. 2.*

---

k Καθεσθεῖσα] Ita *MSS.* καθεσθῆσα in *Editis.*

l Ἐξ ἀρνήσεως] Sic volui cum *Samb.* ἐξαρνήσεως *Big. Vat.* & *Gall.* ἐξαρνήσεων *Baſ.* ἐξαρνήσαν *Gen.* In *Epiphanii* verſione, *& nec velis quaſi difficile denegare triſtemque deſerere.* HUDS. Forte καὶ, μηδὲν ἐξαρνοῦ ὧν δύσκολον, μή με σκυθρωπὸν ἀπεργάσῃ. Hebr. אל תשב את פני Senſus. *& ne, negando rem minimè difficilem, me contriſteris.* COCC.

m Πρὸς ὀργῆς] Πρὸς ὀργὴν *Vat.*

n Πῶς ἀ ὠμόχωρήσαι] Πῶς abeſt *Big.* & *Gall.* 1. agnoſcunt *cæteri* pariter ac *Epiphan.*

o Αἰτουμένη,] Ita *Big. Samb. Gall.* & *Epiphan.* αἰτουμένου *Baſ.* αἰτουμένῳ *Vat.* & *Gen.*

p Καὶ μεταπεμψάμενος] Μεταπεμψάμενος δὲ Βαναίαν *Big. Samb.* & *Vat.*

q Αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν] Ita *Samb.* & *Baſ.* in *cæteris* αὐτῷ.

r Τὸν Ἀβιάθαρον] Καὶ Ἀβιάθαρον τ̀ ἀρχιερέα *Busb.* & *Hen.*

s Ἁπάντα] Sic *Vat. Busb. Hen. Gall.* 1. & *Epiphan.* ἁπαντᾶν in *reliquis.*

t Ἁμαρτὼν] Ἁμαρτῶν *Samb.*

v Δικαίως ὤν] Δίκαιος *Vat.* In *Epiphanii* verſione, *quoniam peccaſti & non eſt juſtum te habere ſacerdotium.*

x Κατελύετο] Κωλύεται *Hen.* & *Busb.*

y Ἱερατικῆς] Quod de *pontificali dignitate* neceſſe eſt ut accipias, inquit Cl. *Seldenus.*

z Ἠλεί.] *Al.* Ἠλί.

a Φινεέσου] *Al.* Φινεάσου, Φινεέσου, & Φινεάσου.

* *Vitam egerant privatam,*] Seu *Pontificatu non functi fuerant*, ut interpretatur *Seldenus.*

b Ἀρχιερέως Ἰωσήπου] Ἀρχιερέως Ὁσὶ πρώτου υἱὸς legendum. quod olim ſcripturæ compendio πρ pro πρώτου comparuerit, à quo cum præcedenti voce Ὁσὶ conjuncto factum eſt Ωσήπου, unde Ἰωσήπου. appellat autem *Joſephus* hunc Oſim πρῶτον, quia fuit etiam alius eo nomine inter *Pontifices M.* qui (libro X.) corrupte dicitur Ἰσὼς pro Ὀζίς. *Sam. Petitus* in *Animadverſionibus ineditis* in *Joſephum*, Tom. 1. p. 266. Confer 1 *Paralip.* c. 6. & videſis Cl. *Seldenum* in lib. 1. de *Succeſſ. in pontif. Hebr.* c. 4. HUDS. Joſephi hujus Ἀρχιερέως, haud ullibi mentio, neque Joathami, vel Arophæi, unde corrigendum hic Joſephum putat Selden. de Succ. Pontif. l. 1. c. 111. p. 123. SPANH.

c Περιεῖν] Ita cum quinque melioris notæ *MSS.* ἐφιέναι in *Editis*, *Aliiſque.*

d Πρὸς τ̀ Θεὸν] Πρὸς τὸ Θεῖον *Vat.*

e Τινῶν τῷ] Illud τινῶν ex *Big. Samb.* & *Vat.*

f Ἀναστήσαντα αὐτὸν] Ἀναστήσαντα ἄγειν ἐπὶ τὸ δικαστήριον *Vat.*

g Αὐτῷ τεθνήξεσθαι] Αὐτῷ πᾶ τεθνήξεσθαι *Vat.*

h Αὐ-

usquam moriturum esse. Quod Joabi responsum postquam regi Banajas retulit, præcepit Solomon, ut illic ei, uti postulat, caput amputaret, & hoc de eo supplicium sumeret pro duobus *istis* exercitûs ducibus, quos ille nefarie *oppressos* occiderat: corpus vero ejus sepelire, ut *ejus* peccata in posteros ipsius in perpetuum redundent, ipse vero ac pater Joabi morte insontes sint. Et quidem Banajas quæ mandata erant exsequutus, ipse copiis universis præficitur: Sadocum autem solum rex pontificem constituit loco Abiathari, ab eo *pontificatûs honore* pulsi.

Sadocus fit pontifex. 3 Reg. c. 2.

Solomon Semei imperat ut in urbe maneat. 3 Regum, c. 2.

5. Deinde is Semei *evocato* edixit, ut domo Hierosolymis exstructa assidue secum esset, & torrentem Cedronem transire non auderet. Quod si secus fecerit, morte multandum esse. Tam magna autem interminatione non contentus, jurejurando etiam eum *ad hoc præstandum* adegit. Semei vero Solomoni, ob ea quæ sibi mandaverat, se gratias habere professus, cum imperata se facturum esse jurasset, patria relicta Hierosolymis habitabat. Triennio autem post cum audisset duos ejus servos, qui aufugerant, Gittam se contulisse, ad famulos *suos conquirendos eò* properavit. Rex autem posteaquam rescivit eum una cum illis reversum, utque mandata ejus contemptui habuerit, &, quod majus, jusjurandum Deo factum non curaverit, ægre rem tulit: eoque accersito, "nonne tu, inquiit, "jurasti te nunquam à me discessurum esse, neque "ex hac urbe in aliam *quamvis* egressurum? non "igitur effugies perjurii pœnam: verum ob istud "pariter ac contumelias, quibus patrem meum fu- "gientem affecisti, pœnas mihi dabis sceleribus "coopertus; ut scias nihil inde lucrari malos, quod "flagrante delicto non puniantur, sed per omne "tempus, quo propter impunitatem securi esse vi- "dentur, augeri ipsisque graviorem fieri pœnam, "quàm si statim scelere commisso eam subiissent." Atque ita Semei jussu regis Banajas *aggressus* interfecit.

Semei occiditur à Banaja, jussu regis. 3 Reg. c. 2.

δαι μᾶλλον ἢ ἐν ἑτέρῳ χωρίῳ. Βαναίᾳ δὴ τὴν ἀποκρισιν [h] αὐτὸ τῷ βασιλεῖ δηλώσαντος, προσέταξε Σολομὼν ἐκεῖ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀποτεμεῖν, καθὼς βέλεται, καὶ ταύτην λαβεῖν τὴν δίκην ὑπὲρ τῶν δύο στρατηγῶν, [i] ὃς αὐτὸς ἀνοσίως ἀπέκτεινε· θάψαι δ' αὐτοῦ τὸ σῶμα, ὅπως τὰ μὲν ἁμαρτήματα μηδέποτε [k] καταλείπῃ τὸ γένος τὸ ἐκείνου, τοῦ δὲ Ἰωάβου πλουτῆς αὐτός τε καὶ ὁ πατὴρ ἀθῶοι τυγχάνωσι. καὶ Βαναίας μὲν τὰ κελευσθέντα ποιήσας, αὐτὸς ἀποδείκνυται στρατηγὸς πάσης τῆς δυνάμεως· Σαδώκην δὲ μόνον [l] ποιεῖ ἀρχιερέα ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν Ἀβιαθάρου τόπον, ὃν μετῆκεν.

ε'. Σεμεΐ δ' [m] ὧδε προστάξεν οἰκίαν οἰκοδομήσαντα μένειν ἐν Ἱεροσολύμοις αὐτῷ προσεδρεύοντα, καὶ μὴ διαβαίνειν [n] τὸ χείμαρρον Κεδρῶνος ἔχειν ἐξουσίαν. ἐὰν δὲ τοῦτο ποιήσῃ, θάνατον ἔσεσθαι [o] τὸ πρόστιμον. τῷ δὲ μεγέθει τῆς ἀπειλῆς καὶ ὅρκους [p] αὐτὸν προσηνάγκασεν ποιήσασθαι. Σεμεΐ δὲ χάριν οἷς προσέταξεν αὐτῷ Σολομὼν ἔχειν φήσας, καὶ ταῦτα ποιήσειν προσομόσας, καταλιπὼν τὴν πατρίδα, τὴν διατριβὴν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐποιεῖτο. διελθόντων δὲ τριῶν ἐτῶν, ἀκούσας δύο δούλους [q] ἀποδράντας [r] αὐτοῦ ἐν Γίτθῃ τυγχάνοντας, [s] ὥρμησεν ἐπὶ τοὺς οἰκέτας. ἐπανελθόντος δὲ μετ' αὐτῶν τοῦ βασιλέως αἰσθόμενος, ὡς καὶ τὰ ἐντολῶν αὐτοῦ καταφρονήσαντος, καὶ, τὸ μεῖζον, τὸν ὅρκων τὸν θεῷ μηδεμίαν ποιησαμένου φροντίδα, χαλεπῶς εἶχε· καὶ καλέσας αὐτὸν, "ἐ σὺ, φησὶν, ὤμοσας μὴ [t] καταλείψειν ἐμὲ, "μηδὲ ἐξελεύσεσθαί ποτε [v] ταύτης τῆς πόλεως εἰς ἄλλην; "[x] ἔφην ἀποδέξασθαι τὴν τῆς ἐπιορκίας δίκην, ἀλλὰ "καὶ ταύτης καὶ ὧν τὸν πατέρα μου ἔθρασα τὴν φυγὴν "ὕβρισας τιμωρήσομαί σε πονηρὸν γνόμενον. ἵνα γνῶς "ὅτι [y] κερδαίνειν ἔδεν οἱ κακοὶ μὴ παρ' αὐτὰ τὰδι- "κήματα κολασθέντες, [z] ἀλλὰ παντὶ τῷ χρόνῳ, ᾧ νο- "μίζουσιν ἀδεεῖς εἶναι μηδὲν πεπονθότες, αὔξεται δὲ γί- "νεται μείζων ἡ κόλασις αὐτοῖς [a] ἧς ἂν ἐθάνατος ταλημε- "λήσαντες ἔδοσαν." καὶ [b] Σεμεΐ μὲν κελευσθεὶς Βαναίας ἀπέκτεινεν.

CAP. II.

De Solomonis uxore, deque sapientia ejus intellectuque præstanti & divitiis, & quæ ab Hiramo nactus est in ædificationem Templi.

Solomon Pharaonis filiam ducit. 3 Regum, c. 3.

SOlomon autem, ubi jam sublatis inimicis imperium sibi firmaverat, Pharaonis Ægyptiorum regis filiam duxit uxorem. atque instauratis Hierosolymorum mœnibus, ut ampliora essent pariter ac munitiora quam antea, summa pacis tranquillitate deinde remp. administravit, nihil ei obstante adolescentiæ fervore, quo minus vel justitiam coleret & leges custodiret, vel quæ à patre morituro acceperat memoria conservaret: verum, non secus ac viri provectioris ætatis consummatæque prudentiæ, omnia exquisito judicio II. transegit. Porro statuit Chebronem proficisci &

ΚΕΦ. β'.

Περὶ τῆς γυναικὸς Σολομῶνος, τῆς σοφίας αὐτοῦ καὶ τῆς φιλότητος, καὶ ὅσων ἐπέτυχεν παρὰ τοῦ Εἰράμου εἰς οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ.

ΗΔΗ δὲ τὴν βασιλείαν βεβαίως ἔχων ὁ Σολομὼν, καὶ τῶν ἐχθρῶν κεκολασμένων, ἄγεται τὴν Φαραώθου τοῦ τῶν Αἰγυπτίων βασιλέως θυγατέρα. καὶ, καταστησάμενος τὰ τείχη τῶν Ἱεροσολύμων πολλῷ μείζω καὶ ὀχυρώτερα τῶν πρόσθεν ὄντων, λείπει τὰ πράγματα [c] λοιπὸν ἐπὶ πολλῆς εἰρήνης, μηδὲν τοῦ νεότητος, πρός τε δικαιοσύνην καὶ φυλακὴν τῶν νόμων καὶ μνήμην ὧν ὁ πατὴρ πλούτων ἐπέσκηλε, βλαπόμενος· ἀλλὰ πάνθ' ὅσοι οἱ τοῖς χρόνοις προβεβηκότες, καὶ πρὸς τὸ φρονεῖν ἀκμάζοντες, μετὰ πολλῆς ἀκριβείας ἐπιτελῶν. ἔγνω δὲ εἰς

h Αὐτῷ τῷ βατιλεῖ] Αὐτῷ deest *Big.* & *Samb.*

i Οὓς αὐτὸς ἀνοσίως ἀπέκτεινε·] Οὓς αὐτὸς ἀνοσίως *Vat.*

k Καταλείπῃ τὸ γένος] Καταλίπῃ *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

l Ποιεῖ ἀρχιερέα] Ita *Big. Samb. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.* Σάδωκον δὲ ποιεῖ μόνον ἀρχιερέα ὁ βασ. *Vat.* & *Gall.* 2. in *Editis* deest vox ἀρχιερέα.

m Ὧδε προστάξεν] Ita pro ὧδε, quod in *Editis*, *Aliisque* exstat, rescribere visum est: eoque magis quod ὧδε nec agnoscit *Vat.* nec *Vetus Interpr.*

n Τὸν χείμαρρον Κεδρῶνος] Φάραγγι βαθείᾳ, quæ dicta Κεδρὼν· Αλωτ. lib. v. c. 2. §. 3. ut & §. 4. ibid. Χαράδρα de eodem. SPANH.

o Τὸ πρόστιμον.] Sup. lib. IV. c. 8. ἐπιτιμητὴν αἰτίαν καὶ ἀληθολλῶ προσήμιον· SPANH.

p Αὐτὸν προσηνάγκασεν] Ita cum *Cod. Vat.* verum in *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* desideratur αὐτὸς, & commode satis abesse potest. in *Editis*, *Aliisque* ὃς ὁ Ἰωάβου ἀνοσίως &c.

q Αποδράντας] Αποδράσαντας *Vat.*

r Αὐτὸν] Αὐτῷ *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Hen.* & *Busb.*

s Ωρμησεν] Ita in quinque *MSS.* ἤρμησε *Big. Bas.* & *G.*

t Καταλείψειν ἐμὲ,] Sic *Samb.* & *Gall.* 1. 2. καταλήψειν *Alii* cum *Editis.*

v Ταύτης τῆς πόλεως] Ex ταύτης *Samb.* & *Vat.*

x Οὐκουν ἀποδράσῃ] Ita *Samb.* in cæteris *MSS.* aut ἔκειν vel ἐκεῖν ἀποδράσῃς, aut ἔκειν vel ἐκεῖν ἀποδράσῃ. in *Editis* οὐκ ἂν ἀποδράσῃς.

y Κερδαίνειν] Κερδαίνει μὲ ἐδὲν *Vat.*

z Ἀλλὰ παυλ τῷ χρόνῳ,] Ἀλλὰ καὶ παυλ *Vat.* & mox αὔξεται δὲ καὶ γ.

a Ης ἂν ἐθάνατος] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ὧν ἂν π. in *Editis*, *Aliisque.*

b Σεμεΐ] *Coll. Big.* & *Voss.* Σεμείεσον.

c Λοιπὸν ἐπὶ πολλῆς εἰρήνης,] Τὸ λοιπὸν *Vat.*

ſuper aram æneam, quam Moyſes fabricari cura- *Tabernaculum Chebrone petit.* verat, Deo ſacrificare. atque mille ſolidas hoſtias *ad eam* immolavit. Cum autem hoc præſtitiſſet, magnopere viſus eſt Deum honoraſſe. nam nocte, quæ proxime ſequuta eſt, ei per quietem apparuit, juſſitque ut poſceret quod ſibi pro *hac* pietate ab ipſo dari vellet. Solomon vero pulcherrima & maxima à Deo petiit, quæque illi ad largiendum gratiſſima & homini ad accipiendum utiliſſima. non enim aurum aut argentum aut alias *id genus* divitias, ut homo & juvenis, ſibi accumulari popoſcit: (fere enim iſta ſola pleriſque magni æſtimantur, & inter Dei munera habentur) ſed "da "mihi, inquit, Domine, mentem ſanam rectum- "que *in decernendo* judicium, ut vera juſtaque lo- "quendo populo *huic* jus dicam." Hac petitione adeo delectatus erat Deus, ut & alia omnia, quorum in optione ſua non meminerit, ſe ei daturum eſſe promiſerit, opes, gloriam, de hoſtibus victoriam, & præ omnibus ſcientiam ac ſapientiam, quantis nemo alius vel regum vel privatorum *ante eum* præditus fuit. inſuper & regnum ſeris ejus nepotibus ſe conſervaturum eſſe pollicitus eſt, modo juſtus eſſe pergat, ſibique obtemperet, & patrem in quibus excellebat quam maxime referat. Ubi hæc à Deo acceperat Solomon, è lecto ſtatim proſiluit, numenque veneratus Hieroſolyma revertit; & mactatis ante Tabernaculum plurimis victimis ſuos omnes epulis adhibuit.

Deus Solomoni poſcenti ſapientiam dat. 3 *Regum*, c. 3. & 2 *Paral.* c. 1.

2. Hiſce autem diebus judicium ad eum delatum eſt arduum: quod *quidem* difficile erat dirimere. Rem vero, de qua diſceptari contigit, *paucis* exponere neceſſarium duxi; ut & qui hæc legerint quanta de ea decernendi fuerit difficultas intelligant, & qui in hujuſmodi negotiis verſantur regiæ ſolertiæ exemplar intuendo de quæſitis facile pronunciare poſſint. Mulieres duæ meretrices ad ipſum venerunt: quarum alterâ, cui injuria facta eſſe videbatur, prima dicere orſa eſt. "Ego "quidem, dicebat, ô rex, in uno cum hac *muliere* "cubiculo habito. Accidit autem utrique noſtrum, "ut una die maſculos infantes circa eandem ho- "ram pareremus. At tertio poſt die, iſta ſomno- "lento in puerulum ſuum incubitu ipſum quidem "opprimit: meum vero è gremio meo *clam* ſubla- "tum ad ſe transfert, & mortuum quieſcenti mi- "hi in ulnas impoſuit. Mane autem, cum infanti "vellem mammam admovere, meum quidem non "inveni, hujus vero mortuum lateri meo video "accumbere. rem enim, omnibus accurate per- "penſis, ita eſſe comperui. Quare filium meum "poſtulo: & cum illum non receperim, ad tuam "opem implorandam, Domine, confugio. Nam "quod nos ſolæ fuerimus, nulluſque ſubſit metus "alicujus qui *nos* poſſit redarguere, *illa*, negligens "*quid de ſe quiſque ſentiat*, conſtanter & fortiter fa- "ctum negare." Ubi hæc dixerat, rex alteram interrogabat, ecquid habeat dictis objiciendum. Illa autem inficiante ſe hoc feciſſe, & aſſeverante ſuum vivere filium, adverſariæ vero interiiſſe, cum nemo exiſtimare potuerit quid decernendum eſſet, ſed

Duarum meretricum lis à Solomone dijudicata. 3 *Regum*, c. 3.

d εἰς Χεβρῶνα] Γαβαὼν juxta *Biblia S.* in Codicibus *Gallicis* Γίβεων. HUDS. Γαβαὼν legendum eſt, nec enim Chebrone fuit altare. REL.

e Κατασκαθέντος] Sic etiam Judæi loquuntur de altari, licet Bezaleel fecerit. REL.

f Αἰτεῖας] Αἰτέας *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* verum αἰτεῖας cum *cæteris* legiſſe videtur *Epiphan.*

g Δώσῃ αὐτῷ δωρεάς.] Pro δώσῃ in *MSS.* habemus δώσῃς aut δώσῃ.

h Δίκαια λαλῶν] Ita cum *Vat.* favente *Epiphanio* qui vertit, *ut circa populum juſtum poſſim verumque proferre judicium.* in *Editis*, *Aliiſque* δίκαια λαλῶν.

i Κρίνοιμι.] Ita *MSS.* in *Editis* ἀνακρίνοιμι.

k Πολεμίων,] Πολεμίων κάθεξιν *Big. Samb.* & *Gall.* 2.

l Πρὸ πάντων] Ita cum *omnibus MSS.* & *Vet. Interpr.* ὡς deſideratur in *Editis.*

m Ἄλλος τις ἀνθρώπων] Sic melioris notæ *MSS.* & *Epiphan.* in *Aliis* cum *Editis* ἄλλων.

n Εὐθὺς ὡς τὸ κοίτης,] Illud εὐθὺς adjecimus ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

o Ὑπίσρεψεν εἰς Ιερσόλυμα·] Ἀνέσρεψεν *Vat.*

p Πρὸ τῶν σκιωῆς μεγάλας] Sic *Big.* (*Gocc.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *reliquis* ὡς τὸ σκιωῆς.

q Γινόμενοι λάβωσιν,] Γενόμενοι *Gall.* 2.

r Οἰκῶ μέ,] Οἰκῶ μὲ εἰπῶσα *Vat.*

s Μετὰ ταύτης] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* μετ' αὐτῆς in *Editis*, *Aliiſque.*

t Τῷ αὐτῆς παιδίῳ] Τῷ ἰδίῳ αὐτῆς π. *Vat.*

v Καὶ τὸ νεκρὸν ἐμοῦ] Καὶ τὸν νεκρὸν *Samb.*

x Τὸ γὰρ εἶναι μόνας] Mallem τῷ γὰρ εἶναι.

y Ἡμᾶς,] Illud ἡμᾶς adjectum eſſe volui è *Samb. Big.* & *Vat.*

z Ἐξελέγξαι δυνάμενον] Ἐλέγξαι ſolus *Vat.*

ſed omnes, quaſi ænigma fuerit, in eo evolvendo mentis cæcitate laborarint, ſolus rex tale quiddam excogitavit. Juſſis afferri infantibus tam vivo quam mortuo, ſatellitum quendam ad ſe evocat, imperatque ſtricto gladio puerum utrumque diſſecare in duas partes, ut utraque dimidium accipiat tam vivi quam mortui. Hanc ob rem populus quidem univerſus regem, ut *admodum* adoleſcentem, clam irridebat. Inter hæc autem cum vera quidem mater exclamaſſet, ne hoc ageretur, ſed potius alteri tanquam ſuus tradatur infans, ſibi enim ſufficere, modo vivat ipſumque conſpiciat, licet alterius eſſe videatur; altera vero parata eſſet puerum videre diviſum, atque inſuper *magnopere* vellet ipſam quoque *matrem* dolore excruciari: rex, animadverſo utriuſque voces ex animo eſſe, illi quidem quæ exclamaverat puerum adjudicabat, (ipſam enim revera eſſe matrem) alterius vero malitiam damnabat, ut quæ & ſuum peremerat, & amicæ filium exſtinctum videre cuperet. Hoc populo viſum eſt magnum eſſe argumentum indiciumque regis prudentiæ ſimul & ſapientiæ: atque ex illo deinceps die ipſi tanquam divina mente prædito auſcultabant.

Solomonis officia. 3 Regum, c. 4.

3. Militiæ autem præfecti ipſi erant, præſideſque regionis omnis, iſti *ſcilicet*. Ephraïmi quidem ſorti præerat Ures; toparchiæ vero Beethlemiticæ Dioclerus: regionem autem Dorenſem & maritimam omnem ſibi ſubjectam habebat Abinadabus, qui Solomonis filiam duxerat. At Campus magnus erat ſub Banaja filio Achili. quin & omni regioni etiam imperitabat, quæ ad Jordanem uſque pertingit. Galaditicam vero & Gaulaniticam *provinciam* uſque montem Libanum, urbes ſexaginta magnas & munitiſſimas ſua in ditione habens, Gabaris regebat. Achinadabus autem Galilæam omnem Sidonem uſque procurabat habens & ipſe in matrimonio Solomonis filiam nomine Baſimam. Maritimam vero circa Arcen Banacates obtinebat. atque Saphates Itabyrium montem & Carmelum & terram Galilææ uſque ad Jordanem fluvium. At unus illis ſuperior totius *regionis iſtius* curator erat conſtitutus. Semei autem tribûs Ben-

εὕρεσιν αὐτὸ πάντων [a] τῇ Διανοίᾳ πεπυθομένων, μόνος ὁ βασιλεὺς ἐπενόησέ τι τοιοῦτον. κελεύσας ἡμιθῆναι [b] τὸ νεκρὸν καὶ τὸ ζῶν παιδίον, μεταπέμπεται τινα τῶν σωματοφυλάκων, καὶ ἀσασάμενον παρίστησι τῷ μάχαιραν ἀμφοτέρωθεν διχοτομῆσαι τὰ παιδία, ὅπως [c] ἑκάτεραι λάβωσιν ἀνὰ ἥμισυ ἕν τι ζῶντος καὶ ἓν πεπλασμένου. ὅπερ τούτῳ πᾶς μὲν ὁ λαὸς λανθάνων ἐχλεύαζεν ὡς μειρακιῶδες τὸ βασιλέα. μεταξὺ δὲ [d] τὴν μὲν ἀληθῆ μητέρα ἀνακεκραγέναι τοῦτο μὴ ποιεῖν, ἀλλὰ παραδιδόναι τῇ ἑτέρᾳ τὸ παιδίον ὡς ἐκείνης, [e] ἀρκεῖσθαι γὰρ τῷ ζῆν αὐτὸ καὶ βλέπειν μόνον καὶν ἀλλότριον δοκῇ, τὴν δ' ἑτέραν ἑτοίμως ἔχειν διαιρούμενον ἰδεῖν τὸ παιδίον, καὶ παρεῖναι βασανισθῆναι καὶ αὐτὴν ἀξιοῦσαν· ὁ βασιλεὺς, ἐπιγνοὺς τὰς ἑκατέρων φωνὰς ἀπὸ τῆς ἀληθείας γεγενημένας, τῇ μὲν [f] ἀνακεκραγέναι τὸ παιδίον παρεσκευάσθαι, μητέρα γὰρ αὐτὴν ἀληθῶς εἶναι, τὴν δ' ἄλλης κατεγνω πονηρίαν, τό τε ἴδιον ἀποκτείνασης, καὶ τὸ τῆς φίλης ἀπολαύσεσθαι ἀπολλύμενον θεάσασθαι. τοῦτο μέγα δεῖγμα καὶ τεκμήριον τῆς βασιλέως [g] φρονήσεως καὶ σοφίας ἐνόμιζε τὸ πλῆθος· [h] καὶ ἐκείνης λοιπὸν τῆς ἡμέρας, ὡς θείαν ἔχουσι διάνοιαν, αὐτῷ πειθήνιον.

γ'. Στρατηγοὶ δ' αὐτῷ, καὶ ἡγεμόνες ἦσαν τῆς χώρας ἁπάσης, οἵδε. τῆς μὲν Ἐφραΐμ κληρουχίας [i] Οὔρης, ὅπερ ἦν τῆς [k] Βηθλεέμης τοπαρχίας ὑπὸ [l] Διόκληρος· τὴν δὲ τῶν Δώρων καὶ τὴν παραλίαν [m] Ἀβινάδαβος εἶχεν ὑπ' αὐτῷ, γεγαμηκὼς τὴν Σολομῶνος θυγατέρα. [n] τὸ δὲ Μέγα πεδίον ὑπὸ [o] Βαναίᾳ τῷ Ἀχίλα παιδὶ. [p] πρόσπηχε δὲ καὶ τῆς ἄχρι Ἰορδάνου πάσης. τὴν δὲ [q] Γαλααδίτιν καὶ [r] Γαυλανίτιν ἕως ὄρους Λιβάνου ὄρους, καὶ πόλεις ἑξήκοντα μεγάλας καὶ ὀχυρωτάτας ἔχων ὑφ' αὑτὸν, [s] Γαβάρης διῴκει. [t] Ἀχινάδαβος δὲ τῆς Γαλιλαίας ὅλης ἄχρι Σιδῶνος ἐπετρόπευε, συνοικῶν καὶ αὐτὸς θυγατρὶ Σολομῶνος [v] Βασίμᾳ τοὔνομα. τὴν δὲ [x] πρὸς [y] Ἀρκὴν Φοινίκων [z] Βανακάτης. [a] Σαφάτης δὲ [b] τὸ Ἰταβύριον ὄρος καὶ Κάρμηλον καὶ τὴν [c] Γαλιλαίαν ἄχρι τοῦ ποταμοῦ Ἰορδάνου [d] χώραν. [e] ὑπὲρ δὲ τούτων [f] [εἷς] πᾶσιν ἐπετέτραπτο. [g] Σεμεῖ δὲ τὴν τοῦ Βενιαμί-

[a] Τῇ Διανοίᾳ τετυφλωμένων,] Sic *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* deeſt τῇ.

[b] Τὸ νεκρὸν] Καὶ τὸ νεκρὸν *Vat.*

[c] Ἑκάτεραι] Ἑκατέρᾳ *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. ἑκάτερα *Big.*

[d] Τὴς μὲ ἀληθῆς] Τῆς μὲ ἀπαστάσης, καὶ ἀληθῆς *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) *Hen. Busb.* & *Gall.* Verum illa ἀπαστάσης καὶ non agnoſcunt *Vat. Baſ. G.* & *Vet. Interpr.*

[e] Ἀρκεῖσθαι γὰρ τῷ ζῆν] Sic cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἀρκεῖσθαι γὰρ βλέπειν αὐτὸ ζῶν κἂν ἀπ.

[f] Ἀνακεκραγέναι] Amplius quiddam in *ſuo codice* habuiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *relamanti quidem ne perimeretur infantulus.*

[g] Φρονήσεως] Φρονήσεως τε καὶ *Samb. Big.* & *Gall.* 1.

[h] Καὶ ἐκείνης] Καὶ ἀπ' ἐκείνης τὸ λοιπὸν *Vat.*

[i] Οὔρης,] Uri apud *Epiphan.* Ωρ LXXII.

[k] Βηθλεέμης τοπαρχίας] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat. Gall.* 1. *Vet. Interpr.* Βιθλέμης in *Editis*. Βαθσαμὺς LXXII. 3 *Regum*, c. 4. v. 9. Unde Βαθσίμης legit *Schotanus*, & Βηθσέμης *Boſius*. Eſt qui malit Βεθλημᾶς. HUDS. *Bethleem* habet etiam Rufinus. SPANH.

[l] Διόκληρος·] Sic ex *iiſdem MSS.* ὁ Κλῆρος in *Editis*. in *Epiphanii* libris *Dochis*. ὑὸς Δακὰρ LXXII. unde ὁ κλῆρος τοῦ Δακάρ maluit *Schotanus* (in *Bibl. Hiſt. S.* Tom. 2. p. 771.) qui inſuper notavit ὑὸν Εσδὶ (ut in LXXII.) & quæ ad eum pertinebant omiſſa eſſe.

[m] Ἀβινάδαβος εἶχεν] Ita cum *Cod. Vat.* Ἀβινάδαβος in *Editis Aliiſque*. Αμινάδαβος juxta verſionem *Gelenii* ex LXXII. *Aminadab*, & *Abian Aſaph*, & *Abian Adab* in *Epiphanii* libris.

[n] Τὸ δὲ Μέγα πεδίον] Sup. lib. v. c. 1. §. 22. εἰς τὸ μέγα τελοῦντα πεδίον· & infr. lib. xv. c. 8. §. 5. ἔν τε τῷ μεγάλῳ πεδίῳ, in Magno Campo; & lib. xii. c. 8. §. 5. εἰς τὸ Μέγα πεδίον· SPANH.

[o] Βαναίᾳ] *Sub Banajæ filio Bachi* (vel *Machi*) apud *Epiphanium*. Βανὰ υἱῷ Αχιλαδ juxta LXXII.

[p] Προσεπήχει] Ita pro προσυπῆχε reſcribere viſum eſt, levicula mutatione.

[q] Γαλααδίτιν] *Al.* (ut & *Cocc.*) Γαλαδίτιν.

[r] Γαυλανίτιν] Ita cum *MSS.* vel (cum *Cocc.*) Γαυλωνίτιν. in *Editis* Γαυλωνίτιν.

[s] Γαβάρης] Γαδάρης *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. in *Epiphanii* vulgatis *Gabiar.* in *MSS.* vero, *Gabier gubernabat Caſachina Dani autem totius Galilææ* &c. *Bengaber* juxta Biblia *Hebr.* υἱὸς Γαβὲρ LXXII. in *Exemplari Alexandrino.*

[t] Ἀχινάδαβος] Hic *Achinadabum* & *Achimaan* in unum confundit, ut conſtat ex *S. Literis*, quæ poſteriori nuptam eſſe dicunt *Pharaonis* filiam.

[v] Βασίμα τοὔνομα.] Βασεμμὰθ LXXII.

[x] Πρὸς Ἀρκὴν Φοινίκων] *Coll. Big.* & *Voſſ.* πρὸς Μακὴν.

[y] Ἀρκὴν Φοινίκων] Ἀρκὴ Φοιν. diverſa nempe ab ea quæ ὑπὸ Λιβάνῳ lib. 1 cap. 7. §. 2. (ubi natus Alexander Severus Imperator. Lamprid. in Alexandr. Sever.) Ab hoc Ἀρκῇ Phœnicum alia Arabiæ, poſtea Πέτρα dicta, de qua lib. iv. ſup. c. 4. §. 7. πρότερον μὲ Ἀρκὴν λεγομένην, Πέτραν δὲ νῦν ὀνομαζομένην. hæc Ἀρκαία primaria Urbs Arabum. Superioris Ἀρκῆς mentio iterum lib. v. c. 1. §. 22. Τοῖς ὄρεσι καὶ βάσσαις πόλεως Ἀρκῆς· ut & heic loci. SPANH.

[z] Βανακάτης.] *Banach* aut *Banac* in *Epiphanii* libris. Βανὰ υἱὸς Χαδὶ LXXII.

[a] Σαφάτης] *Sabath* eſt *Epiphanio*. Ιωσαφὰτ LXXII.

[b] Τὸ Ἰταβύριον] Sup. lib. v. c. (1.) §.... τὸ δὲ Ἰταβύριον ὄρος, ἓν πλάτει· SPANH.

[c] Γαλιλαίαν] Κάτω Γαλιλαίαν *Coll. Big.* & *Voſſ.*

[d] Χώραν.] Χώραν refero ad Γαλιλαίαν, & per Γαλιλαίαν χώραν ἄχρι ἓν ποταμῷ Ιορδάνου intelligo *Galilæam inferiorem*. Verum τὴν κάτω Γαλιλαίαν habent *Big. Samb.* & *Vat.* qui forſan vocem κάτω *margini* ἐξηγήσεως ἕνεκα appoſitam in *textum* receperint. Illud κάτω tamen agnoſcit *Epiphan.* qui in ſequentibus à *S. Literis* & *Joſepho* diverſus abit, dum vertit, *& Carmelum & inferiorem Galilæam. Regionem autem uſque ad Jordanem fluvium conſtitutam Baſan diſponebat. Semei autem* &c.

[e] Ὑπὲρ δὲ τούτων] Ὑπὲρ τούτῳ *Big. Samb.* & *Gall.* Illa vero χώραν: ἐπὶ δὲ τούτων πᾶσαν ἐπετέτραπτο deſiderantur in *Cod. Vat.*

[f] [Εἰς] πᾶσαν ἐπετέτραπτο.] Illud εἷς, (ſenſu id poſtulante ut pag. ſeq. in initio) inſerere viſum eſt.

[g] Σεμεῖ δὲ] Sic cum *Epiphanio* & *S. Literis*. Σεκεὶς in *Editis Aliiſque*. Σεμεΐας *Vat.* ut paſſim ſupra pro Σεμεΐ.

h Εγ-

ιαμίπδ@· κληρυχίαν [h] ἐγκεχείρισο· [i] Γαβάρης ὃ εἶχε τὴν πέραν τ Ιορδάνυ χώραν. ἐπὶ δὲ τούτων εἷς πάλιν ἄρχων ἀποδέδεικτο. θαυμασὴν δὲ ἐπίδοσιν [k] ἔλαβεν ὅ, τε τῶν Ἑβραίων λαὸς, καὶ ἡ Ιούδα Φυλὴ, πρὸς γεωργίαν τραπέντων καὶ τὴν τῆς γῆς ἐπιμέλειαν. εἰρήνης γὰρ ἀπολαύοντες, καὶ πολέμοις καὶ ταραχαῖς μὴ περιπαγόμενοι, καὶ πρὸς τὴ πολυτάτης ἐλευθερίας ἀκρατῶς ἐμφορούμενοι, πρὸς τὸ σωαύξειν ἕκας@ τὰ οἰκεῖα [l] καὶ πλείω ἄξια πλείον@· ὑπῆρχεν.

δ'. Ησαν δ' [m] καὶ ἕτεροι τῷ βασιλεῖ ἡγεμόνες, οἱ τ τε Συρων γῆς καὶ τ ἀλλοφύλων, ἥπις ἦν ἀπ' Εὐφράτ ποταμ διήκουσα μέχρι τῆς Αἰγυπτίων, ἐπῆρχον, ἀπολέγοντες αὐτῷ φόρους πρὸς τ ἐθνῶν. σιτεῖτλυν δὲ καὶ τῇ τραπέζῃ καθ' ἡμέραν ὁ τῷ δείπνῳ τ βασιλέως σεμιδάλεως μὲν κόρους τριάκοντα, ἀλεύρου δ' ἑξήκοντα, σιτους δὲ βόας δέκα, καὶ νομάδας βόας εἴκοσι, [n] καὶ σιτους ἄρνας ἑκατόν. πάντα πάρεξ τ [o] ἐπ' ἄγρας, ἐλάφων λέγω καὶ βυβάλων καὶ τ πτηνῶν καὶ ἰχθύων, κομιζετο καθ' ἡμέραν τῷ βασιλεῖ πρὸς τ ἀλλοφύλων. τοσοῦτον δὲ πλῆθος ἦν ἁρμάτων Σολομῶνι, ὡς [p] τέσσαρας εἶναι μυριάδας φατνῶν τ [q] ὑποζυγίων ἵππων. χωρὶς δὲ τούτων ἦσαν ἱππεῖς δισχίλιοι καὶ μύριοι· ὧν οἱ μὲν ἡμίσεις τῷ βασιλεῖ περισπάρδην ἦν Ιεροσολύμοις, οἱ δὲ λοιποὶ κατ' τὰς βασιλικὰς διεσπαρμένοι [r] κώμας ἦν αὐτοῖς κατίμενον. ὁ δ' αὐτὸς ἡγεμὼν, ὅτ τ βασιλέως δαπάνῃ πεπιστευμένος, καὶ τοῖς ἵπποις ἐχορήγει τὰ ἐπιτήδεια, συγκομίζων εἰς ὃν ὁ βασιλεὺς διέτριβε τόπον.

ε'. Τοσαύτη δ' [s] ἦν ἦν ὁ Θεὸς Σολομῶνι παρέσχε Φρόνησιν καὶ σοφίαν, [t] ὥστε τὰς ἀρχαίας ὑπερβάλλειν ἀνθρώπους· καὶ μηδὲ τὰς Αἰγυπτίους, οἱ πάντων [v] ἐν σοφίᾳ διενεγκεῖν λέγονται, [x] συγκεκρινομένους λείπεσθαι παρ' ὀλίγον, ἀλλὰ καὶ πολὺ κρείττονα ἀφεστηκότας τῆς βασιλέως φρονήσεως ἐλέγχεσθαι. ὑπερῆρε δὲ καὶ διήνεγκε σοφίᾳ καὶ τῶν κατὰ τ αὐτὸν καιρὸν δόξαν ἐχόντων παρὰ τοῖς Ἑβραίοις ἔτι δοκούντων. ὧν ὰ παρελεύσομαι τὰ ὀνόματα. ἦσαν δὲ [y] Εθάν@ καὶ Αἱμάν@, καὶ [z] Χαλκέ@ καὶ [a] Δάρδαν@, υἱοὶ [b] Ημάων@. συνεπάξατο δὲ καὶ [c] βιβλία περὶ ᾠδῶν καὶ μελῶν [d] πέντε πρὸς τοῖς χιλίοις, καὶ παροιμιῶν καὶ εἰκόνων βίβλους τρισχιλίας. καθ' ἕκασον γὰρ εἶδ@ [e] δένδρ παροιμιοῦ εἶπεν, ἀπὸ ὑσσώπ ἕως κέδρ. τὸν αὐτὸν ἦ τρόπον καὶ περὶ κτηνῶν καὶ τῶν τ ἐπιγείων ἀπάντων ζώων, καὶ τῶν νηκτῶν καὶ τῶν ἀερίων. ὐδεμίαν γὰρ [f] τούτων φύσιν ἠγνόησεν, ὐδὲ παρῆλθεν ἀνεξέταστον· ἀλλ' ἐν πᾶσιν ἐφιλοσόφησεν, καὶ τὴν ἐπιστήμην τῶν ἐν [g] αὐτοῖς ἰδιωμάτων ἔδειξεν ἀκριβεστάτην. παρέσχε δ' αὐτῷ μαθεῖν ὁ Θεὸς, καὶ τὴν κατὰ τῶν δαιμόνων τέχνην [h] εἰς ὠφέλειαν καὶ θεραπείαν

jamitidis sors commissa erat: atque Gabares regionem transjordanianam tenebat. His vero rursum unus præpositus erat. Miro autem incremento auctæ sunt res Hebræorum & tribus Judæ, populo ad agrorum colendorum curandorumque studium converso. Nam pace potiti, & neque bellis neque turbis *intestinis* distracti, ac præterea optatissima libertate ad satietatem usque fruentes, omni cura & cogitatione in hoc incubuerunt, ut sua quisque augeret & majoris pretii faceret.

4. Erant autem regi & alii præfecti, qui & Syrorum & alienigenarum terræ omni, à fluvio Euphrate Ægyptum usque pertingenti, præerant, è gentibus ipsi tributa colligentes. Atque *isti* regis victui in singulos dies ejusque conviviis conferebant similæ quidem * coros triginta, farinæ vero sexaginta, boves autem altiles decem, & armentales viginti, & agnos altiles centum. Hæc omnia præter capturas ex venatione, cervos inquam & bubalos & aves & pisces, regi ab alienigenis quotidie advehebantur. Porro tantus erat Solomoni curruum numerus, ut quadraginta haberet præsepiorum millia equorum jugalium. Verum absque his erant duodecim millia equitum: quorum pars quidem dimidia Hierosolymis circa regem versabatur; reliqui vero per villas regias dispersi in illis manebant. Idem vero præfectus, cui mandati erant sumptus regii, equis etiam necessaria suppeditabat, in eum locum advecta ubi rex erat. *Solomonis regni magnitudo, ejusque victus. 3 Regum, c. 4.*

5. Tanta autem erat sapientia & prudentia, qua Solomonem donavit Deus, ut priscæ ætatis hominibus præstiterit: & non solum Ægyptios, qui omnes scientia superare feruntur, cum eo comparatos fere vicerit; sed & eos à regis sapientia longe abfuisse demonstrarit. Quin & quotquot apud Hebræos isto ævo perspicaciæ laudem assequuti sunt, ingenii præstantia supergressus est, iisque *longe* antecelluit. quorum nomina non præteribo. Erant autem Ethanus & Hæmanus, & Chalceus & Dardanus, filii Hemaonis. Composuit etiam * libros de odis & canticis quinque supra mille, & proverbiorum & † similitudinum ter mille. nam de quavis arboris specie ‡ parabolam dixit ab hyssopo usque ad cedrum. Similiter autem & de jumentis & de cæteris etiam terrestribus animantibus, ut de iis quæ per aquam pariter ac aërem feruntur, *parabolas fecit*. Ne unius quidem horum naturam ignoravit, aut inexploratam reliquit: sed de omnibus philosophorum more disseruit, & scientiam proprietatum earum summam se adeptum esse ostendit. Concessit ei etiam Deus ut disceret artem contra malos dæmones ad utilitatem & curara- *Ejus sapientia. 3 Regum, c. 4. Quænam scripta reliquit Solomon. 3 Regum, c. 4. 33.*

h Εγκεχείρισο.] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ἐγκεχειρισμέν@ in *Editis.* ἐπετέτραπτο *Vat.*

i Γαβάρης ὃ] Ita in omnibus *MSS.* Ταβάρης in *Editis.* vitiose, ut constat ex *S. Literis*, 3 *Regum*, c. 4.

k Ελαβεν ὅ, τε] Lege ἔλαβε τότε. COCC.

l Καὶ ποιεῖν ἄξια] Καὶ ποιεῖν ἄχρι πλείον@ *Vat.* nonnihil favet *Epiphanius*, qui vertit, *& eas semper potius extendendas.*

m Καὶ ἕτεροι] Καὶ inserui ex *Samb.* & *Vat.*

* *Coros triginta*,] Vide *Annott.* ad p. 421. §. 9.

n Καὶ σίλησις ἀρνας] Σιλησις ὃ *Big. Vat. Samb.* & *Gall.* 1. σιτισις τε *Gall.* 2.

o Επ' ἄγρας,] Απ' ἄγρας (*Coll. Voss.*) *Vat.*

p Τέσσαρας εἶναι μυριάδας] Videsis *Bochartum* in *Hieroz.* P. 1. l. 2. c. 9. *Schotanum* in *Bibl. Hist.* S. tom. 2. p. 772. & *Clericum* ad 3 *Regum*, c. 4. v. 26.

q Υποζυγιμίων ἵππων.] Υποζυγιμίων *Vat.*

r Κώμας ἐν αὐτοῖς] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* χώρας in *Editis.*

s Ην ἦν ὁ Θεὸς] Sic *Samb.* & *Vat.* atque eo plane modo, vel τοσαύτην δ' ὁ Θεὸς, legendum esse monuit *Schotanus* cum *aliis.*

t Ωστε τὰς ἀρχαίας] Ως τὰς τε *Big. Samb.* & *Vat.*

v Εν σοφίᾳ διενεγκεῖν] Illud ἐν ex *Big.* & *Samb.*

x Συγκεκρινομένους λείπεσθαι] Συγκεκρινόμ@ legisse videtur *Epiphan.*

y Εθάν@] Ita cum *Cod. Samb.* in *Editis*, *Aliisque* Αθαν@ καὶ Αἴμαν@. *Ethan* & *Heman* juxta *S. Literas*, 3 *Regum* c. 4. v. 31. Αιμὰν & *Ethan* Davidis ψαλμῳδοὶ memorati 1 Chron. xv: 19.

z Χαλκέ@] Χάρκι@ *Vat.* in *Epiphanii* libris *Chalgal*, & *Chaca* & *Calcheus.* in *Bibliis* Hebr. *Chalcol*, Χαλκαὶ LXXII. Legendum forsan ex 3 *Regum* iv: 31. χαλκάδας καὶ Δάρδαν@ υἱοὶ Μάλι@.

a Δάρδαν@,] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Gall.* 1. & *Epiphan.* quod propius accedat ad Hebraïcum *Darda.* in *Editis Aliisque* Δόδαν@.

b Ημάων@.] Ημαν@ *Vat.* Μαὰλ & *Mahol* in *S. Literis.* apud *Epiphanium* varie, *Madanis* & *Madonis* & *Samad.*

c Βιβλία περὶ ᾠδῶν] Studium Essenorum circa consilia sequitur Αλωτ· lib. 2. c. 8. §. 6. Vid. Not. Oxon. in eum locum. SPANH.

* *Libros de odis & canticis quinque supra mille*,] *Alii vertunt*, carminum & canticorum libros. *Forsan* περὶ ante ᾠδῶν *delendum, & mox voci* πέντε *præfigendum, ut legatur* περὶ πέντε πρὸς τοῖς χιλίοις.

d Πέντε πρὸς τοῖς χιλίοις,] Πενταχιλία Cedren. πενταχιλίας ᾠδὰς *Zonar.* Vid. Huet. in D. E. p. 190.

† *Similitudinum ter mille.*] *Al.* parabolarum.

e Δένδρ] Vide Casaub. c. Baron. p. 647.

‡ *Parabolam dixit ab hyssopo usque ad cedrum.*] *Al.* comparationem fecit.

f Τούτων φύσιν ἠγνόησεν,] Τούτων omittunt *Vat.* & *Epiphan.*

g Αὐτοῖς ἰδιωμάτων] Αὐτῶν *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Epiphan.*

h Εἰς ὠφέλειαν] Εἰς ὠφέλειαν ἢ ἀνθρώπων Cedren. εἰς ἀνθρώπων ὠφέλειαν *Zonar.*

rationem hominum. Et cum excantationes compoſuiſſet, quibus leniantur morbi, etiam formas adjurationum reliquit, quibus victa dæmonia *ita* ejiciunt, ut nunquam revertantur. atque hoc ſanationis genus etiamnum apud nos plurimum valet. Vidi enim ex popularibus meis quendam Eleazarum, coram Veſpaſiano & filiis ejus & tribunis reliquiſque militibus, ex dæmonum poteſtate ab iis obſeſſos liberantem. Modus autem iſtius curationis erat talis. Naſi dæmoniaci admoto annulo, cujus pala una ex radicibus incluſa erat, quas indicaverat Solomon, paulo poſt ex naribus odorantis extrahebat dæmonem. tum homine ſtatim collapſo *dæmonem* adjurabat ne in hunc poſtea reverteretur, Solomonis *interim* mentionem faciens, & incantationes ab eo compoſitas recitans. Porro volens Eleazarus illis qui aderant perſuadere manifeſtumque facere, quod hanc vim habuerit, non longe inde collocabat aut poculum aqua plenum aut polubrum; dæmonique imperabat ut homine egrediens illa evertat, atque faciat ut ſpectantes intelligant quod hominem reliquiſſet. Hoc autem *revera* facto, palam erat Solomonis ſapientia & ſcientia. Ideoque ut omnibus nota ſit ingenii ejus magnitudo, quamque charus Deo fuerit, utque nemini, quem ſol intuetur, lateat regis in omni genere virtutis excellens præſtantia, ad verba de illis facienda adducti fuimus.

Eleazarus quidam dæmonas ejicit.

Hiramus legatos mittit ad Solomonem. 3 *Reg. c.* 5.

6. Porro Tyriorum rex Hiramus, audito quod Solomon patri in regnum ſucceſſiſſet, magnopere gaviſus eſt, (nam Davidis erat amicus) & per legatos ipſum ſalutabat, eique gratulabatur de præſenti felicitate. At Solomon ad eum literas mittit his verbis.

SOLOMON HIRAMO REGI.

Solomonis ad Hiramum litera. 3 *Regum. c.* 6.

"Scias velim quod pater meus, cum in animum "induxiſſet ædificare Templum Deo, bellis & "continuis expeditionibus fuerit impeditus. non "enim prius hoſtes debellare deſiit, donec eos o"mnes tributum ferre coëgerat. Ego vero Deo "gratias ago pro ea qua nunc fruor pace: ac pro"pterea otio abundans jam ſtatuo domum Deo "exſtruere. eam etenim me conditurum eſſe, "Deus patri meo prædixit. Quam ob rem te oro "atque obſecro, ut aliquos una cum meis mitti ju"beas in montem Libanum ad ligna excidenda. "nam in materia cædenda Sidonii noſtratibus pe"ritiores ſunt. Ipſe vero mercedem, quantam tu "dixeris, fabris materiariis ſolvam."

7. Hiramus autem, cum has literas legiſſet, mandatiſque multum lætatus eſſet, Solomoni *ita* reſcripſit.

REX HIRAMUS REGI SOLOMONI.

Hirami ad Solomonem reſponſio. 3 *Regum, c.* 5.

"Deum quidem laudare par eſt, qui paternum "imperium tibi tradidit, viro ſapienti & omni vir"tute prædito. Atque ego, his *mirifice* delectatus, "quæcunque per literas petiiſti tibi *lubens* ſuppe"ditabo. Ligno enim multo magnoque exciſo, "cedrino pariter ac cypariſſino, mihi curæ erit ut

ἐξαπίναν τοῖς ἀνθρώποις. ἐπῳδάς τε [i] συνταξάμενος αἷς [k] παρηγορεῖτο τὰ νοσήματα, καὶ τρόπους ἐξορκώσεων κατέλειπεν, οἷς [l] ἐνδέμενα τὰ δαιμόνια ὡς μηκετ' ἐπανελθεῖν [m] ἐκδιώκοιτο. ἡ δ' αὐτη μέχρι νυῦ παρ' ἡμῖν ἡ θεραπεία ἰσχύει. ἱστόρησα γάρ τινα Ἐλεάζαρον τῶν ὁμοφύλων, Οὐεσπασιανοῦ παρόντος καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ καὶ χιλιάρχων καὶ ἄλλης στρατιωτικῆς πληθύος, τοὺς ὑπὸ τῶν δαιμονίων λαμβανομένους ἀπολύοντα [n] τούτων. ὁ δὲ τῆς θεραπείας τρόπος τοιοῦτος ἦν. προσφέρων τῇ ῥινὶ τοῦ ὀικαιμονιζομένου [o] τὸν δακτύλιον, ἐχοντα ὑπὸ τῇ σφραγίδι [p] ῥίζαν ἐξ ὧν ὑπέδειξε Σολομών, ἔπειτα [q] ἐξέλκυεν ὀσφραινομένῳ διὰ τῶν μυκτήρων τὸ δαιμόνιον. καὶ πεσόντος οὐθὲν [r] ἀπηρεῖ τὸν ἄνθρωπον, μηκέτ' εἰς αὐτὸν [s] ἐπανελθεῖν ὥρκου, Σολομῶνός τε μεμνημένος, καὶ τὰς ἐπῳδὰς, ἃς συνέθηκεν ἐκεῖνος, ἐπιλέγων. βουλόμενος δὲ πεῖσαι καὶ ἐπιδείξαι τοῖς παρατυγχάνουσιν ὁ Ἐλεάζαρος ὅτι ταῦτα ἔχει ἰσχύν, ἐπέθηκε μικρὸν ἔμπροσθεν [t] ἤτοι ποτήριον πλῆρες ὕδατος ἢ ποδόνιπτρον· καὶ τῷ δαιμονίῳ προσέταττεν ἐξιόντι εἰς ἀνθρώπου ταῦτ' ἀνατρέψαι, καὶ παραχρῆμα ἐπιγνῶναι τοῖς ὁρῶσιν, ὅτι καταλέλοιπε τὸν ἄνθρωπον. γινομένου δὲ τούτου, σαφὴς ἡ Σολομῶνος [v] καθίστατο σύνεσις καὶ σοφία. διὰ δὲ, ἵνα γνῶσιν ἅπαντες τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ τῆς φύσεως καὶ [x] τὸ θεοφιλὲς, καὶ λάθῃ μηδένα τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον [y] βασιλέως τοῦ πᾶν εἶδος ἀρετῆς ὑπερβολῇ, τοῦτων εἰπεῖν προήχθημεν.

ς'. Ὁ δὲ τῶν Τυρίων βασιλεὺς [z] Εἴρεμος, ἀκούσας ὅτι Σολομὼν τὸν [a] πατρὸς διεδέξατο βασιλείαν, ὑπερήδη· φίλος γὰρ [b] ἐτύγχανε τῷ Δαυίδῃ· καὶ πέμψας πρὸς αὐτὸν, ἠσπάζετό τε καὶ συνέχαιρεν ὅτι τοῖς παροῦσιν ἀγαθοῖς. [c] ἀπέστειλε δὲ πρὸς αὐτὸν Σολομὼν γράμματα δηλοῦντα τάδε.

[b] ΣΟΛΟΜΩΝ ΕΙΡΑΜΩ ΒΑΣΙΛΕΙ.

"Ἰδοί με τὸν πατέρα βουληθέντα κατασκευάσαι τῷ "Θεῷ ναὸν, ὑπὸ τῶν [c] πολέμων καὶ τῶν συνεχῶν στρατιῶν "κεκωλυμένον. ἐπεὶ γὰρ ἐπαύσατο πρότερον τοὺς ἐχθροὺς "καταστρεφόμενος, πρὶν ἢ πάντας αὐτοὺς Φόρων ὑπο"τελεῖς [d] ἐποίησεν. ἐγὼ δὲ χάριν οἶδα τῷ Θεῷ τὴν πα"ρούσης εἰρήνης, καὶ διὰ τοῦτο βούλομαι τὸν οἶκον "τῷ Θεῷ βούλομαι τὸν οἶκον. καὶ γὰρ ὑπ' ἐμοῦ [e] τοῦτον "ἔσεσθαι τῷ πατρί μου προεῖπεν ὁ Θεός. διὸ παρακαλῶ "σε συμπέμψαι τινας τοῖς ἐμοῖς εἰς Λίβανον τὸ ὄρος, "κόψοντας ξύλα. πρὸς γὰρ τομὴν ὕλης ἐπισημοτέρους "ἔχουσι τῶν ἡμετέρων Σιδώνιοι. μισθὸν δ' ὃν ἂν ὁρίσῃς, "[f] ἐγὼ τοῖς ὑλοργοῖς παρέξω.

ζ. Ἀναγνοὺς δὲ τὰ ὑπεσταλμένα Εἴρεμος, καὶ τοῖς ἐπεσταλμένοις ἡσθεὶς, ἀντιγράφει τῷ Σολομῶνι.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΕΙΡΑΜΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙ ΣΟΛΟΜΩΝΙ.

"Τὸν μὲν Θεὸν εὐλογεῖν ἄξιον, ὅτι σοι τὸν πα"τρῴαν παρέδωκεν ἡγεμονίαν, ἀνδρὶ σοφῷ καὶ πᾶσαν "ἀρετὴν ἔχοντι. ἐγὼ δὲ, τούτοις ἡδόμενος, ἅπαντα "ὑπουργήσω τὰ ἐπεσταλμένα. τεμὼν γὰρ ξύλα πολλὰ "καὶ μεγάλα, κέδρου τε καὶ [g] κυπαρίσσου, διὰ τῶν "ἐμῶν

[i] Συνταξάμενος] Συνεξάξαι legiſſe viſus eſt *Epiphan.*

[k] Παρηγορεῖτο τὰ νοσήματα] Παρηγόρει τὰ νοσ. *Vat.* forſan pro παρηγορεῖ) νοσήματα.

[l] Ἐνδέμενα τὰ δαιμόνια] Ἐναδόμενα *Samb.* & *Vat.* ἐνδέμενοι *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Gall.* 1. 2.

[m] Ἐκδιώκοιτο.] Ἐκδιώξειε *Vat.* ἐδιώκοιτο *Zonar.* ἐκδιώκοι) *Cedren.*

[n] Τούτων.] Τοῦτον *Big.* & *Samb.* τοῦτο *Gall.* 1. τούτοις *Cedren.*

[o] Τὸν δακτύλιον] Vid. Fabric. Pſeudepigr. V. T. p. 1054. & Borrichium contra Conringium p. 21.

[p] Ῥίζαν ἐξ ὧν] In *Edit. Gen.* & uno aut altero codice ῥίζας. Sunt qui exiſtimant radicem fuiſſe herbæ, quam (in libris *de bello Judaico*) *Baram* appellat, & magnifice extollit.

[q] Ἐξέλκυεν ὀσφρανομένῳ] Ἐξῆλθεν ὀσφρανόμενον *Cedren.* ἐξέλκυεν ὀσφρομένῳ *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

[r] Ἐπανιέναι ὤρκου,] Ἐπανῆξεν *Vat.* & forſan *Epiphan.* ἀπιέναι *Cedren.*

[s] Μικρὸν ἔμπροσθεν] Eſt forſan qui malit μικρῷ πρόσθεν.

[t] Ἤτοι ποτήριον] Ἢ *Vet. Interpr.* inſerui è *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

[v] Καθίστατο σύνεσις] Καθίστα) *Vat.*

[x] Τὸ Θεοφιλὲς,] Illud τὸ ex *MSS.* ut & mox ἡ ante τῆς βασ.

[y] Εἴρεμος,] *Al.* Εἰρῶμος, & Εἴρωμος & Χειρόμος.

[z] Ἐτύγχανε τῷ Δαυίδῃ·] Ἐτύγχανε Δαυίδου *Vat.*

[a] Ἀποστείλαντος δὲ πρὸς αὐτὸν] Sic fere omnes *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἐπιστείλαντος δὲ πρὸς αὐτόν. Σολομὼν Εἰρ. &c.

[b] Σολομὼν] Hæ literæ Salomonis & Hirami habentur apud Euſebium in P. E. IX. 33. 34. Ex Eupolemo deſcriptæ erant; ſuis verbis hic exſcripſit Joſephus. confer 1 Reg. v. 5 ʼSPANH.

[c] Πολέμων] Πολέμων τῶν συνεχῶν κεκωλ. *Gall.* 1. 2. atque ita legiſſe videtur *Epiphan.*

[d] Ἐποίησεν] Πεποιηκέναι *Gall.* 2.

[e] Τοῦτον ἔσεσθαι] *Al.* τοῦτο.

[f] Ἐγὼ τοῖς ὑλοργοῖς] Ἐγὼ inſertum dedi ex *Vat.* & *Vet. Interpr.*

[g] Κυπαρίσσου,] Pro κυπαρίσσου in Hebr. 1 Reg. v. 8. בְּרוֹשִׁים abie-

"ἐμῶν ὅπῃ θέλοιεν καταπέμψω· καὶ κελεύσω τὰς "ἐμὰς [h] χειδίαν πεζαμένας εἰς ὃν ἂν βουληθῇς τόπον "τῆ [i] σαυτῆ χώρας πλεύσαντας ἀποθέσθαι. ἔπειθ' οἱ σοὶ "[k] διακομίσουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα. ὅπως [l] δὲ καὶ σὺ πα- "ράσχῃς ἡμῖν ἀντὶ τούτων σῖτον, ἃ δεῖ [m] τὴν νῆσον οἰκοῦν- "τες δεόμεθα, φρόντισον."

η'. Διαμένει δ' ἄχρι τῆμερον τὰ τῶν ἐπιστολῶν τούτων [n] ἀντίγραφα; οὐκ ἐν τοῖς ἡμετέροις μόνον σωζόμενα βιβλίοις, ἀλλὰ καὶ παρὰ Τυρίοις· ὡς εἴ τις θελήσαι τὸ ἀκριβὲς μαθεῖν, δεηθεὶς τῶν ἐπὶ [o] τῶν Τυρίων γραμματοφυλακίων δημοσίων, εὑρεῖ συμφωνοῦντα τοῖς εἰρημένοις [p] ὑφ' ἡμῶν τὰ παρ' ἐκείνοις. ταῦτα μὲν οὖν διεξῆλθον, βουλόμενος γνῶναι τοὺς ἐντυγχάνοντας, ὅτι μηδὲν μᾶλλον ἔξω τῆς ἀληθείας λέγομεν, μηδὲ πιθανοῖς τισι καὶ πρὸς ἀπάτην καὶ τέρψιν ἐπαγωγοῖς τὴν ἱστορίαν ἀναλαμβάνοντες, τὴν μὲν ἐξέτασιν φεύγειν πειρώμεθα, πιστεύεσθαι δ' οὕτως ἀξιοῦμεν, [q] εἴθε [r] συγκεχωρημένον ἡμῖν, κατεξανισταμένους τῆς ἐπιπλοκῆς τῆς πραγματείας, ἀθῴοις ἐπάρχειν· ἀλλὰ μηδεμιᾶς [s] ὑποδοχῆς τυγχάνειν παρακαλοῦντες, ἂν μὴ μετὰ ἀποδείξεως καὶ τεκμηρίων ἰσχυρῶν ἐμφανίζειν [t] δυνώμεθα τὴν ἀλήθειαν.

θ'. Ὁ δὲ βασιλεὺς Σολομὼν, ὡς ἐκομίσθη παρὰ τοῦ Τυρίων βασιλέως γράμματα, τήν τε προθυμίαν αὐτοῦ καὶ τὴν εὔνοιαν ἐπῄνεσε, καὶ οἷς ἠξίωσε τούτοις αὐτὸν ἠμείψατο· σῖτα μὲν γὰρ κατ' ἔτος πέμψας [v] δισμυρίους κόρους, καὶ [x] τοσούτους ἐλαίου [y] βάδους. ὁ δὲ [z] βάδος δύναται [a] χωροῦσαι ξέστας [b] ἑβδομήκοντα δύο. τὸ δὲ αὐτὸ μέτρον καὶ οἶνος παρεῖχεν. ἡ μὲν οὖν Εἰράμου φιλία καὶ Σολομῶνος ἀπὸ τούτων ἔτι μᾶλλον ἠὐξησε, καὶ διαμένειν [c] ὤμοσαν εἰς ἄπαν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπέταξε παντὶ τῷ λαῷ φόρον ἐργάτας τρισμυρίους, οἷς ἄπονον τὴν ἐργασίαν κατέστησε, μερίσας αὐτὴν σπουδῆς. μυρίους γὰρ ἐπέστησε κεφάλονας ἐπὶ μοῖραν ἕνα ἐν τῷ Λιβάνῳ ὄρει· δύο δὲ μοίρας ἀναπαύεσθαι [d] παρῃνημένους ὅπῃ τὰ οἰκεῖα, μέχρις ἂν πάλιν οἱ δισμύριοι τὴν ἐργασίαν [e] ἀναπληρώσωσι κατὰ τὸν ὡρισμένον χρόνον. ἔπειθ' ἕτως συνέβαινε τοῖς πρώτοις μυρίοις διὰ τετάρτου μηνὸς ἀπαντᾶν ἐπὶ [f] τὸ ἔργον. [g] γεγόνει δ' ἐπίτροπος τοῦ φόρου τούτου [h] Ἀδώραμος. [i] ἦσαν δ' ἐκ τῶν παροίκων οὓς Δαυῖδης καταλελοίπει, τοὺς μὲν παρῃνημένους τὴν [k] λιθείαν καὶ τὴν ἄλλην ὕλην, ἑπτὰ μυριάδες· τῶν δὲ λατομούντων ὀκτάκις μύριοι. τούτων δ' ἐπέκειντο τρισχίλιοι καὶ [l] τριακόσιοι. προσετάχθη δὲ λίθους μὲν αὐτοὺς τέμνειν μεγά-

"meorum opera in mare devehatur: meisque *præ-* "*terea* imperabo, ut rate *ex illis* connexa ad quem- "cunque volueris tuæ regionis locum mari naviga- "to *ea* deponant: deinde tuis licebit ea Hieroso- "lyma deportare. *Tuque* fac cures ut pro his fru- "mentum nobis suppeditetur, qua re nobis opus "est, utpote insulam habitantibus."

8. Etiamnum autem manent harum literarum exemplaria, non tantum in nostris libris conservata, sed & apud Tyrios: adeo ut siquis voluerit pro certo rem nosse, rogatis iis qui publicis tabulariis præsunt apud Tyrios, inventurus sit quæ ab iis dicta fuerint consentanea illis quæ nos diximus. Atque hæc quidem oratione persequutus sum, volens lectores pro comperto habere, nobis in animo esse nihil præter veritatem dicere, nedum, verisimilibus quibusdam & ad homines decipiendos delectandosque accommodis, historiam distinguendo, operam quidem dare ut examen fugiamus, postulare autem ut *narrationi* statim credatur; neque nobis concessum esse, ut, facta ab historiæ decoro discessione, à culpa simus immunes: sed oramus atque obsecramus ut nemo nostra hæc approbatione sua dignari velit, nisi veritatem demonstratam dare certisque indiciis confirmare possimus. *Josephus provocat ad archiva Tyria, & veritatis studium profitetur.*

9. Rex autem Solomon, cum ad eum allatæ fuissent regis Tyriorum literæ, promptum ejus obsequium & benevolentiam valde laudavit, & quæ ab ipso petiit vicissim ei submini-travit; mittendo quotannis tritici quidem viginti cororum millia, oleique *expressi* totidem batos. Batus autem capit sextarios septuaginta duo. Eandem vero ei mensuram etiam vini suppeditabat. Et ab istis quidem initiis magis magisque crevit amicitia inter Solomonem & Hiramum; seque in ea perpetuo mansuros esse jurarunt: Imperavit autem Solomon populo universo in tributum operariorum triginta millia: quibus ut ministerium non esset laboriosum effecit, scienter illud atque perite dividendo. constituit enim ut deni milleni in mensem unum *sylvam* in monte Libano cæderent, per duos autem menses quietem agerent domum quisque suam regressi, donec reliqui viceni milleni suum opus itidem absolverint. Ita demum tempore præfinito contigit, ut quarto *quoque* mense primi deni milleni ad opus redirent. Huic vero tributo *exigendo* præerat Adoramus. Porro erant ex inquilinis, quos Davides *operi destinatos* reliquerat, in vectores quidem saxorum & cæteræ materiæ septuaginta millia, in lapicidas vero octoginta millia. Hisque præfecti *erant viri* ter mille & trecenti. In mandatis *Hirami responsa lætatur Solomon.* *Solomonis opera ad Templi materiam.* *3 Regum, c. 5.*

abiegnis ut & *Vulg.* LXX. vero πεύκινα Paraphrast. legisse videtur ברותים Cupressi Cant. 1. 17. SPANH.

h Σχεδίαν] Forte χειδίας.

i Σαυτῆ χώρας] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis Aliisque* αὐτῆ.

k Διακομίσουσιν] Διακομίσωσι solus *Samb.*

l Δὲ καὶ σὺ] Illa ᾗ καὶ σὺ ex *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

m Τὴν νῆσον] Nota Tyrum insulam hic dici, ut inf. cap. 5. §. 3. SPANH.

n Ἀντίγραφα,] Exstat & exemplar aliud harum literarum ex *Eupolemo* apud *Eusebium* de *Prep. Evang.* l. 9. c. 33. quod, undecunque prolatum, videtur esse suppositicium.

o Τῶν Τυρίων] Τῶν inseritur ex *Big. Samb.* & *Vat.*

p Ὑφ' ἡμῶν τὰ παρ' ἐκείνοις.] Παρ' ἡμῶν *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

q Οὕδε] Ὡς οὐδὲ *Vat.*

r Συγκεχωρημένον ἡμῖν,] Συγκεχωρισμένα *Gall.* 2.

s Ὑποδοχῆς] Ἀποδοχῆς *Big. Samb.* & *Vat.*

t Δυνώμεθα] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis Aliisque* δυνάμεθα, forsan (ut & *Coccejus* vult) pro ἐνωσόμεθα.

v Δισμυρίους κόρους,] Ita rescripsi ex *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & melioribus *Epiphanii* libris. δισχιλίους perperam in *Editis Aliisque.* ὁ δὲ κόρος (inquit *Josephus*, l. 13. c. 12.) δυοῖν μεδίμνοιν Ἀττικοῖν ἐστι. *Cedrenus* autem p. 94. ὁ δὲ κόρος ἐποιεῖ μόδια λ'. Videsis *Villalp.* in *Apparat.* ad *Ezech.* part. 2. p. 452. HUDS. In Hebræo 1 Reg. v. 11. & Vulg. viginti millia. SPANH.

x Τοσούτους ἐλαίου βάδους,] In Hebr. & Vulg. 1 Reg. 11. viginti coros olei. LXX. vero εἴκοσι χιλιάδους βαὶθ ἐλαίου κεκομμένου. Pro βαὶθ in MS. Alex. βὲθ· SPANH.

y Βάδους.] Βάδος, ὁ καὶ βάτος, πεντήκοντα ξέσται ἔχει δὲ ἡ. Item mox βάδος, ν ξέσται &c. בת LXX. μέτρον, 2 Chron. IV. 4. & Ezech. XLV. 10. 11. infr. cap. 111. §. 5. βάδους δισχιλίους. SPANH.

z Βάδος δυνάται] Βάδος, ὁ καὶ βάτος. *Hesych.*

a Χωρῆσαι ξέστας] Χωρῆσαι non agnoscunt aliquot *MSS.* & commode satis abesse potest.

b Ἑβδομήκοντα δύο.] Sic cum *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *aliis* ἑβδομήκοντα καὶ δύο. Utcunque sextarios Romanos intelligendos esse docet *Jac. Capellus* de *Mensuris Cubicis*, p. 94.

c Ὤμοσαν] Ita cum *Vat.* & *Epiphanio.* ὡμολόγησαν in *Editis Aliisque.*

d Παρῃνημένους] Παρῃγορημένους *Samb.* & *Big.*

e Ἀναπληρώσωσι] Sic cum *MSS.* in *Editis* πληρώσωσι & mox ὡρισμένον.

f Τὸ ἔργον.] Τὸ adjecimus ex *MSS.*

g Γεγόνει δ'] Ἐγεγόνει solus *Vat.* Est qui malit γίγνεται. sed cum infra occurrat γεγόνει, ut & ἐποιεῖτο, & alia id genus, non dubito quin *Atticorum* more omissum fuerit augmentum Συριακὸν γέγονεν.

h Ἀδώραμος.] אדניראם 1 Reg. v. 14. LXX. Ἀδωνιρὰμ· SPANH.

i Ἦσαν δ'] Παρῃκιῶν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. utraque lectio ferri potest.

k Λιθείαν] Λιθίαν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

l Τριακόσιοι.] Sic *Big. Gall.* 2. *Gen.* & *Epiphan.* Διακόσιοι *Easi Aliique.*

datis præterea dederat, ut saxa quidem ingentia illi excíderent in Templi fundamenta: cum vero in monte ea prius aptassent & colligassent, ita *demum* in urbem conveherent. Istis autem operam navabant non solum structores indigenæ, sed & artifices ab Hiramo missi.

λας, εἰς τὰς Ϝ ναῦ θεμελίας [m] ἁρμόσαντας δὲ πρῶτον καὶ συνδήσαντας ἐν τῷ ὄρει, κατακομίζειν ἔτως εἰς τὴν πόλιν. ἐγένετο δὲ ταῦτα ὑ ϖϐ τῶν οἰκοδόμων τῶν ἐγχωρίων [n] μόνον, ἀλλὰ καὶ ὧν ὁ Εἴρωμος ἔπεμψε τεχνιτῶν.

CAP. III.

De ædificatione Templi.

Solomon Templum ædificat. 3 Reg. c. 6. 2 Paral. c. 3.

SOlomon autem Templum ædificare cœpit regni sui anno quarto, mense secundo, quem Macedones quidem Artemisium vocant, Hebræi vero Jar, post quingentos nonaginta duos annos ab exitu Israëlitarum ex Ægypto, post mille autem & viginti annos ab Abrami migratione ex Mesopotamia in Chananæam, post mille vero & quadringentos & quadraginta à diluvio. Ab Adamo autem primo formato, usque ad tempus quo Solomon ædificavit Templum, in universum effluxerunt anni ter mille centum & duo. Illo vero tempore quo Templum cœptum est ædificari, tunc undecimum in regno Tyri annum jam egerat Hiramus. A Tyri autem conditu usque ad exstructionem Templi elapsi sunt anni quadraginta & ducenti.

Templi descriptio.

2. Et quidem rex in altissimam terræ profunditatem jacit fundamenta Templi, ex lapidum materia firmitate prædita, & vi temporis injuriis resistendi, quique cum terra coalescentes solum & firmamentum futuri essent operi superstruendo, & propter robur inferne *inexpugnabile* facile laturi ædificii futuri molem, & sumptuosum ornamentorum apparatum, qui pondere non minor foret quam reliqua quæ ad celsitudinem & amplitudinem *conferebant*, decorisque & magnificentiæ gratia excogitabatur. Illud autem eduxerunt usque lacunar ex saxo candenti constructum. Et quidem altum erat sexaginta cubitos, totidem vero & longum, & latum viginti. Super hoc autem erat aliud ædificium paribus mensuris; ita ut tota altitudo

ΚΕΦ. γ'.

Περὶ τ οἰκοδομῆς Ϝ ναῦ.

ΤΗΣ δ' οἰκοδομίας Ϝ ναῦ Σολομὼν ἤρξατο, [o] τετάρτου ἔτ Ϙ ἤδη τ βασιλείας ἔχων, μηνὶ δευτέρῳ, ὃν Μακεδόνες μὲν [p] Ἀρτεμίσιον καλοῦσιν, Ἑβραῖοι δ' Ἰαρ, [q] μ Ϙ ἔτη πεντακόσια Ϝ ἐνενήκοντα Ϝ δύο τ ἀπ' Αἰγύπτ τ Ἰσραηλιτῶν ἐξόδ, μ Ϙ χίλια Ϝ [r] εἴκοσι ἔτη τ Ἀβράμ εἰς τὴν Χαναναίαν ἐκ τῆς Μεσοποταμίας ἀφίξεως, ἀπὸ δ τῆς ἐπομβρίας [s] μ Ϙ χίλια Ϝ τετρακόσια Ϝ τεσσαράκοντα. ἀπὸ δ Ϝ πρώτ [t] γεννηθέντ Ϙ Ἀδάμ ἕως ἧ τ ναὸν ᾠκοδόμησεν ὁ Σολομὼν διελήλυθε τὰ πάντα ἔτη τρισχίλια Ϝ [v] ἑκατὸν Ϝ δύο. καθ' ὃν δ ὁ ναὸς ἤρξατο οἰκοδομεῖσθ [x] χρόνον, καθ' ἐκεῖνον ἔτ Ϙ ἤδη τῆς ἐν Τύρῳ βασιλείας [y] ἐνδέκατον [z] ἐνεστηκὸς Εἰρώμῳ. [a] ἀπὸ δ τῆς οἰκήσεως Τύρ εἰς τὴν οἰκοδομίαν Ϝ ναῦ διαγενόν χρόν Ϙ [b] ἐτῶν τεσσαράκοντα Ϝ διακοσίων.

β'. Βάλλεται μὲν οὖ τῷ ναῷ θεμελίας ὁ βασιλεὺς ὀρυχὴ μήκιστον τῆς γῆς βάθ Ϙ, ὕλης λίθων ἰσχυρᾶς, καὶ πρὸς χρόνον ἀντέχειν δυναμένης, [c] οἵ τε τῇ γῇ συμφυέντες ἔμελλον καὶ ἔδαφ Ϙ καὶ ἕρεισμα τῆς [d] ἐποικοδομησομένης κατασκευῆς ἔσεσθαι, καὶ διὰ τὴν κάτωθεν ἰσχὺ [e] οἴσειν ὁπόνως τὸ [f] μέγεθ Ϙ τῶν [g] ἐποικοδομησομένων, καὶ κάλλος πολυτέλειαν, [h] ἣ βάρ Ϙ ἔμελλεν οὐχ ἥττων εἶναι τ ἄλλων ὅσα πρὸς ὕψ Ϙ καὶ πρὸς ὄγκον, κόσμ τε χάριν καὶ [i] μεγαλουργίας ἐπενοεῖτ. [k] ἀνήγαγον δ' αὐτὸν ἄχρι τῆς ὀροφῆς ἐκ λευκῆς λίθ πεποιημένον. τὸ μὲν οὖ ὕψ Ϙ ἓξ [l] ἐξήκοντα πηχῶν, τῶν δ' αὐτῶν καὶ [m] τὸ μῆκ Ϙ, εὗρ Ϙ δ' εἴκοσι. κατὰ [n] τοῦτ ὃ ἄλλ Ϙ ἓξ ἐπηγερμέ-

m Ἁρμόσαντας ὃ πρῶτον κ συνδήσαντας] *Poliebant & copulabant in montibus.* Rufinus. SPANH.

n Μόνον,] Μόνων *Big.* & *Samb.* à prima manu.

o Τέταρτον ἔτ Ϙ] Ita *Big.* & *Samb.* in aliis τεταρτον ἤδη τ. β. ἔτ Ϙ ἦν.

p Ἀρτεμίσιον καλοῦσιν, Ἑβραῖοι δ Ἰαρ,] Ἀρτεμισι Ϙ Macedonibus, Ιαρ Hebræis. 1 Reg. VI. 1. ῃ ζιν, *Mensis secundus. Vulg.* Mense zio h. e. Aprili. In MS. Alex. ἐν μηνὶ Ζείῳ κ τῷ δευτέρῳ μηνί. 1 Reg. VI. 38. SPANH.

q Μετὰ ἔτη πεντακόσια] Μετὰ ἔτη πεντακόσια κ δύο juxta plerosque *Epiphanii* libros. *Tostatus* tamen in nonnullis reperiit DCXII. ut videre est in *Quæst.* IV. ad 3 *Regum*, c. 6. Verum Græcos *Josephi* codices hic loci non vitiatos esse colligit J. G. *Vossius* (in *Isag. ad Chronol. S.* c. 7.) ex *Lib.* X. *Antiquitatum*, c. XL. ubi dicitur Templum fuisse crematum anno CCCCLXX. ex quo condi cœpisset. ab egressu vero populi ex Ægypto CIↃLXII. nam si ab anno hisce detrahas CCCCLXX. residui sunt DXCII. Videsis *Heideggeri* Hist. Sacr. p. 347. *Usserii* & *Is. Vossii* Chron. Sacr. & L. *Capelli* Chron. Sacr. p. 153.

r Εἴκοσι ἔτη] Καὶ δύο ἔτη post εἴκοσι adjicienda censet *Schotanus*, in *Bibl. Hist.* tom. 2. p. 779.

s Μετὰ χίλια] Μετὰ χίλια κ τεσσαρακόσια κ τεσσαρεσκαίδεκα rescribendum censet *Schotanus*. In nonnullis *Epiphanii* codicibus *anno millesimo quadringentesimo*, sine *quadragesimo*.

t Γεννηθέντ Ϙ Ἀδάμ] *Al.* γενηθέντ Ϙ.

v Ἑκατὸν κ δύο.] Ἑβδομήκοντα pro ἑκατὸν δύο reponendum censet *Schotanus*. HUDS. Credo legendum (quoniam supra annos a mundo condito ad diluvium numerat 2256.) annos 4102. esse a mundi ortu usque ad templum, & 1446. a diluvio. Sic enim minima instituitur mutatio, &

2656
1446
4102

adeoque τετρακισχίλια substituo pro τεσσαράκοντα & post τεσσαράκοντα addo κ ἓξ, nam si retineatur 1440, major in pluribus numeris fit mutatio. REL.

x Χρόνον,] Χρόνον ἐτῶν τεσσαράκοντα, καθ' ἐκεῖνον ἔτ Ϙ *Vat.*

y Ἑνδέκατον] Δυοδέκατον, ut in Lib. 1. contra *App.* rectius esse censet *H. Dodwellus* in Diss. de *Periplo Hannonis ætate*, p. 21.

z Ἐνεστηκὸς Εἰρώμῳ.] Ita cum *Cod. Vat.* in *reliquis* ἐνεστώσης.

a Ἀπὸ δ τ οἰκήσεως] Ἀπὸ deest *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 2. in quibus τ δ' οἰκήσεως εἰς τὴν οἰκοδομίαν.

b Ἐτῶν τεσσαράκοντα κ διακοσίων.] CCCLI. numerat *Chron. Alex.* p. 189. Vide J. *Scalig.* ad *Fragm. Gr. Script.* p. 29. *Edit. Gen.* & *W. Langium* de *Annis Christi*, p. 289.

c Οἵ τε τῇ γῇ] Ita *Big. Samb. Vat.* & (ut conjicio) *Epiphan.* qui vertit, *quique constipati sibi & conserti terræ, pavimentum & fortitudo superædificati operis essent.* in *Editis Aliisque* συμφύεσθ ἔμελλον κ ἔδαφ Ϙ &c.

d Ἐποικοδομησομένης] Ἐποικοδομηθησομένης *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.*

e Οἴσειν ὁπόνως] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis Aliisque* perperam οἷς ὁπόνως. HUDS. Forte οἷαν ὁπόνως φέρειν. COCC.

f Μέγεθ Ϙ] Μέγεθός τε *Samb. Vat.* & *Gall.* 2.

g Ἐποικοδομησομένων,] Ἐπικεισομένων in *Gall.* 2. & *Epiphanio.*

h Ἡ βάρ Ϙ ἔμελλεν οὐχ ἥττων] Cum in *Editis* sit ἣ βάρ Ϙ ἃ ἔμελλεν οὐχ ἥττονα εἶναι &c. & in *MSS.* ἣ βάρ Ϙ ὃ ἔμελλεν οὐχ ἧττον εἶναι, aut ἣ βάρ Ϙ ἔμελλεν οὐχ ἧττον εἶναι &c. ideo placuit rescribere ἣ βάρ Ϙ ἤμελλεν οὐχ ἧττων εἶναι. si quis ἧς βάρ Ϙ ἀεὶ ἔμελλεν οὐχ ἧττον εἶναι, per me licet. HUDS. Forte ἤμελλον οὐχ ἧττονες. COCC.

i Μεγαλουργίας] Τῆς ante μεγαλουργίας delevimus auctoritate *Codd. Big. Samb.* & *Vat.*

k Ἀνήγαγον] Ἀνήγαγεν *Vat.* & *Vet. Interpr.*

l Ἐξήκοντα πηχῶν] Περὶ ὧ Ϝ μίτρᾳ (inquit *Zonaras*) Ϝ ὕψ ος αὐτῆ κ Ϝ μήκ ος, κ τ αὐτῆ κατασκῆς, οὐχ ὁμοφωνοῦσι ἤτε τρίτῃ τ Βασιλικῶν κ Ἰώσηπ Ϙ ἐν τῷ ὀγδόῳ λόγῳ τ Ἀρχαιολογίας περὶ Ϝ ναῦ συγγραφόμ Ϙ, ἀλλ' ἐν τοῖς πλείοσι διαφέρουσ). Quod ideo *Josephum* fecisse existimandum est (ait *Villalpandus*) quod *S. Scripturæ* testimonia, quæ de his rebus exstabant, percipere minime potuerit; vel propterea minime, quod architecturæ fuerit omnino ignarus. HUDS. Sequitur hic Josephus non rei veritatem sed traditiones, sive potius fabulas Judæorum. quod probatum vide in nostro examine explicationis Vitringianæ Templi Ezechielis. p. 103. 104. 105. COCC. *Filius.*

m Τὸ μῆκ Ϙ,] Τὸ non agnoscunt *Big.* & *Samb.*

n Τούτ ὃ ἄλλ Ϙ ἓξ] Ita *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. κ τοῦτο in *reliquis.*

o Τε-

ν, ἴσα τοῖς μέτροις· ὥστε εἶναι τὸ πᾶν ὕψος τῷ ναῷ πηχῶν ἑκατὸν, καὶ εἴκοσι. τετραπλοῦν δὲ πρὸς τὸν ἀνατολικόν. τὸ δὲ πρόναον αὐτὸ προέκειτο ὃπερ ὁ πήχεις εἴκοσι τὸ μῆκος, πρὸς τὸ εὖρος δὲ [P] οἴκων τεταγμένον, ἔχον δὲ πλάτος πήχεις δέκα, ὕψος δὲ ἀνεγηγερμένον πηχῶν ἑκατὸν [q] καὶ εἴκοσι. περιῳκοδόμησε δὲ τὸν ναὸν ἐν κύκλῳ τελάκοντα βραχέσιν [r] οἴκοις, οἳ συνοχή τε δι' παντὸς ἔμελλον ἔσεσθαι διὰ πυκνότητα καὶ πλῆθος ἐξόδων ἐκείμενοι. καὶ δὴ καὶ τὰς εἰσόδους αὐτοῖς δι' ἀλλήλων κατεσκεύασεν. ἕκαστος δὲ τῶν οἴκων τέτταρας μὲν εἶχεν [s] πέντε πήχεις, μῆκος δὲ τὰς αὐτάς, ὕψος δὲ [t] εἴκοσι. ἐπῳκοδόμητο δὲ [v] τούτοις ἄνωθεν ἕτεροι οἶκοι, καὶ πάλιν ἄλλοι κατ' αὐτῶν, [x] ἴσοι καὶ τοῖς μέτροις καὶ τῷ ἀριθμῷ· [y] ὡς τὸ πᾶν ὕψος αὐτὸς λαβεῖν [z] τῶν κάτωθεν οἴκων τριακοντήσιον. ὁ γὰρ ὑπερῷος οὐκ ἴσον περιῳκοδομημένος. ὄροφος δ' αὐτοῖς ἐπεβέβλητο κέδρος. καὶ τοῖς μὲν οἴκοις ἦν ἴδιος ἑκάστῳ, πρὸς τὰς πλησίον δ' συνάπτων. τοῖς δ' ἄλλοις ὑπῆρχεν ἡ στέγη [a] κοινὴ δι' ἀλλήλων [b] δεδομημένη μηκίσταις δοκοῖς, καὶ [c] διηκούσαις ἁπάντων· ὡς τὰς μέσας τοίχους [d] ὑπὸ τῶν αὐτῶν συγκρατουμένους ξύλων ἐρρωμενεστέρους διὰ τοῦτο γίνεσθαι. τὴν δ' ὑπὸ τὰς δοκοὺς στέγην τῆς αὐτῆς ὕλης [e] ἐβάλλετο πᾶσαν [f] ἐξεσμένην εἰς φατνώματα καὶ [g] περισκόλλησιν χρυσῷ. τοὺς δὲ τοίχους κεδρίναις διαλαβὼν σανίσι, χρυσὸν αὐταῖς [h] ἐνετόρνωσεν, ὥστε στίλβειν ἅπαντα τὸν ναὸν καὶ περιλάμπεσθαι τὰς ὄψεις τῶν εἰσιόντων ὑπὸ τῆς αὐγῆς τοῦ χρυσοῦ πανταχόθεν φερομένης. ἡ δ' ὅλη τοῦ ναοῦ οἰκοδομία κατὰ πολλὴν τέχνην ἐκ λίθων ἀκροτόμων ἐγίνετο, συντεθέντων ἁρμονίως πάνυ καὶ λείως, ὡς μήτε [i] σφῦραν μήτε ἄλλο τινὸς ἐργαλεῖον τεκτονικὸν τοῖς καταναοῦσιν ἐργασίαν δηλῶσθαι, ἀλλὰ δίχα τῆς τούτων χρήσεως πᾶσαν [k] ἁρμόσθαι [l] τὴν ὕλην περιφυῶς· ὡς ἀκίνητον τὴν ἁρμονίαν αὐτῆς δοκεῖν μᾶλλον, ἢ τὰ τῶν ἐργαλείων ἀνάγκης. ἐφιλοτέχνησεν δὲ [m] ὁ βασιλεὺς ἄνοδον εἰς τὸν ὑπερῷον οἶκον διὰ τοῦ εὖρους τοῦ τοίχου. ἦν γὰρ [n] εἶχεν θύραν μεγάλην καὶ τὰ ἀνατολῆς ὡς εἶχεν ὁ κάτωθεν οἶκος, ἀλλ' οὐκ εἰς πολλοὺς ἦσαν αἱ εἴσοδοι διὰ μικρῶν πάνυ θυρῶν. διέλαβε δὲ τὸν ναὸν καὶ ἔνδοθεν [o] καὶ ἔξωθεν ξύλοις κεδρίνοις, ἁλύσεσι παχείαις συνδεδεμένοις· ὥστε ἀντ' ὀχυρωμάτων καὶ ῥώμης τοῦτο αὐτοῖς [p] εἶναι.

γ'. Διελὼν δὲ τὸν ναὸν εἰς δύο, τὸ μὲν ἔνδοθεν οἴκων, εἴκοσι πηχῶν, ἐποίησεν ἄδυτον [q] εἶναι· [r] τὸ δὲ, τεσσαράκοντα πηχῶν, ἄγιον ναὸν ἀπέδειξεν. ἑκτὸν δὲ μέρος

Templi centum & viginti cubitis constaret. versumque erat ad orientem. Vestibulum autem ejus ad introitum statuerunt, longum viginti cubitos, ad mensuram latitudinis ædis, latum vero decem cubitos, celsitudine autem evectum ad centum viginti cubitos. Porro ædiculas Templo per circuitum astruebat triginta, quæ extrinsecus circumjectæ totum *Templum* propter crebritatem earum & multitudinem erant cohibituræ. Quinetiam effecit ut earum aditus essent per alias in alias. Unaquæque autem ex hisce domunculis patebat quidem in latitudinem quinque cubitos, totidem vero in longitudinem, & viginti cubitis attollebatur. Super has autem aliæ ædiculæ exstructæ erant, & super illas rursum aliæ, omnes pari cum ipsis invicem mensura & numero, ita ut omnes simul inferius *Templi* ædificium altitudine æquarent. nam pars ejus superior nullis erat domunculis circundata. Tectum autem illis impositum erat cedrinum. Et domunculæ quidem suum quæque *tectum* habebant, cum proximis nequaquam cohærens: aliis vero commune tectum erat ex longissimis trabibus consertum, ad utrumque latus pertingentibus: adeo ut medii parietes, ab iisdem lignis contenti, propterea firmiores redderentur. porro trabibus fornicem subjiciebat ex eadem materia, eumque in laquearia dedolatum cum junctis aureis. Parietes autem, cum tabulis cedrinis eos incrustasset, cælatura ex auro induxit, ita ut Templum omne fulgore colluceret & illustraretur, atque oculos ingredientium perstringeret auri splendore undique diffuso. Tota vero Templi fabrica multa cum arte exstructa est ex lapidibus politis, apta admodum lævique commissura junctis conditisque, ut intuentibus nullum usquam mallei aut cujuslibet instrumenti fabrilis appareret indicium; sed illis non adhibitis materiam omnem congrue coagmentatam fuisse: ita ut sua sponte potius cohærere videretur quam ferramentorum vi. Porro ascensum in superius domûs tabulatum commentus est rex *per cochleam* parietis crassitudine *inclusam*. non enim ei erat janua magna ad orientem, sicuti domui erat inferiori; sed à lateribus adibatur per parva ostiola. Templum autem tam intus quam extra complexus est asseribus cedrinis, crassis catenis inter se constrictis; adeo ut hoc illis vice firmamentorum & roboris esset.

3. Cum autem Templum in duas partes divisisset, ædem quidem interiorem, viginti cubitorum, in * Adytum sepositi; exteriorem vero, quadraginta *Templum divisum in Cellam & Penetrale.*

o Πήχεις εἴκοσι] Πήχεις μὲ εἴκοσι *Big. Samb.* & *Vat.*

p Οἴκων τεταγμένον,] Ita cum *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Gall.* 2. οἴκων τιταγμένων *Vat. Gall.* 1. leviculo sane discrimine. in *Editis* μήκους τεταγμένης.

q Καὶ εἴκοσι.] Sic *Vat.* in *reliquis* deest καί.

r Οἴκοις,] Οἴκοι, cellæ Templi. SPANH.

s Πέντε πήχεις,] In *Editis* εἴκοσι πέντε πήχεις. Sed auctoritate *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 2. & *Epiphanii* εἴκοσι delevimus, probante *Villalpando* ad *Ezech.* tom. 2. part. 2. p. 289. ut & *Castalione* ad 3 *Regum*, c. 6. HUDS. Ita circuitus 30. cellarum cum frontispicio Templi fuisset cubitorum 870. quod absurdum est cogitare, non tantum quia Ultima fabrica Templi l. 5. de bell. c. 14. dicitur habuisse latitudinem 100 cubitorum, à fronte, & pone XL. cubitis angustior fuisse; sed & repugnat descriptio cellarum 1 Reg. 6: 5. 6. COCC. *Filius.*

t Εἴκοσι.] Cella unaquæque cum suo tabulato alta erat calamum, omnes simul calamos tres, hoc est cubitos octodecim cum tribus quartis cubiti partibus, quos historico more licuit Josepho vocare *viginti*; nisi de celsitudine super pavimento domus loquatur. nam superioris cubiculi tabulatum à solo erigitur cubitos XX. *Villalp.*

v Τούτοις ἄνωθεν] Επὶ τούτοις solus *Vat.*

x Ἴσοι καὶ τοῖς μέτροις] Si de cubiculorum longitudine & celsitudine intelligatur, omnium ordinum cubicula paria erant; si vero de latitudine erant certe imparia, ut constat ex 3 *Regum*, c. 6. v. 6. *Villalpand.*

y Ὡς τὸ πᾶν ὑψος] Ωστε πᾶν *Vat.*

z Τῶν κάτωθεν οἴκων] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. in *Editis* τὸν κάτωθεν οἶκον.

a Κοινὴ δι' ἀλλήλων] Illud κοινὴ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

b Διδομημένη] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *Editis Aliisque* διδωμημένη.

c Διηκούσας ἁπάντων·] Διηκόσας maluimus cum *Samb.* (& *Cocc.*) quam διοικούσας cum *ceteris* omnibus.

d Ὑπὸ τῶν αὐτῶν] Sic cum *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. ὑπὸ τὸ συγχ. *Big.* ὑπ' αὐτῶν in *Editis.*

e Ἐβάλλετο πᾶσαν] Ἐβάλλετο *Big.* & *Samb.*

f Ἐξεσμένην] Ἀναξεσμένης *Vat.*

g Περισκόλλησιν χρυσῷ.] Ita cum *MSS.* περὶς κόλλησιν in *Editis.*

h Ἐνετόρνωσεν,] Ἐνετόρνωσεν *Gall.* 2.

i Σφῦραν μήτε ἄλλο τινὸς ἐργαλείου] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* σφύρας in *Editis.* HUDS. 1 Reg. VI. 7. SPANH.

k Ἁρμόσθαι] Ita *Samb.* (& *Cocc.*) in *ceteris* ἡρμῶσθαι.

l Τὴν ὕλην] In *Editis* τὴν τούτων ὕλην. sed τούτων delevimus, quod illud nec agnoscant *MSS.* nec *Vet. Interpr.*

m Ὁ βασιλεὺς] Articulum ὁ inseruimus è *Codd. MSS.*

n Εἶχεν θύραν μεγάλην] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* in *ceteris* εἶχον.

o Καὶ ἔξωθεν] Illa καὶ ἔξωθεν non agnoscit *Vetus Interpr.*

p Εἶναι.] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Vat.* & *Gall.* 2. τοῦτο εἶναι αὐτοῖς *Samb.* in *Editis* τοῦτον αὐτοὺς χρῆσθαι. Forsan, ex scriptura *Cod. Samb.* τοῦτο αὐτοὺς χρῆσθαι.

q Εἶναι.] Εἶναι ex sex *MSS.* deerat tamen in *Vat.* & *Editis.*

r Τὸν δὲ,] Τὸν δὲ τ. π. καὶ ἅγιον *Gall.* 1. 2.

* *Adytum sepositi*;] *Al.* Sanctum Sanctorum, & Penetrale.

† *San-*

ginta cubitorum, † Sanctuarium esse constituit. In scissura vero medii parietis fores posuit cedrinas multo auro obductas & variis cælaturis *ornatas*. Illis autem vela prætendit, pulcherrima florum variatione, hyacintho & purpura & cocco intexta, necnon & byssо splendidissima & mollissima. Porro in Adyto, viginti cubitos in latitudinem patente totidemque in longitudinem, duos Cherubes dedicavit, ‡ totos aureos utrumque in altitudinem quinque cubitorum. Utrique etiam alæ erant in quinos cubitos expansæ. Quare non longe ab invicem eas collocabat; ut unâ quidem alarum australem parietem Adyti attingerent, alia vero septentrionalem: aliæ autem alæ inter se cohærentes arcam in medio positam obtegerent. At quales fuerint hi Cherubes nemo dicere potest aut conjicere. Quin & Templi pavimentum petalis aureis instravit. Portæ etiam Templi fores aptavit, parietis altitudini proportione respondentes, latas cubitos viginti, iisque jungendis aurum adhibuit. Atque, ut summatim dicam, nullam Templi partem reliquit, aut intus aut extra, quæ non erat auro illita. Istis præterea januis aulæa oppandit illis similia quæ intus oppansa erant. Cæterum vestibuli janua nihil horum habuit.

Chiramus conflator. 3 Regum, c. 7. v. 13. 14.

4. Solomon autem Tyro accersit ab Hiramo artificem Chiramum, ex matre quidem genere Nephthalitide, (nam ex illa erat tribu) patre vero Uria Israëlitis oriundo. Hic omnis quidem opificii scientia pollebat, præcipue vero peritus erat in auro & argento & ære fabrificiendo: à quo sane omnia circa Templum *summo* artificio facta sunt ad voluntatem regis. Foris autem, & hic Chiramus formavit duas columnas æneas, crassitudine quatuor digitorum. atque surgebant quidem istæ columnæ in altitudinem octonûm denûm cubitorum: circuitus vero illarum *erat* cubitorum octodecim. Utriusque autem columnæ capiti imposuit capitulum fusile lilii specie, in quinûm cubitorum altitudinem excitatum: cui circundatum erat opus reticulatum palmulis æneis perplexum, ad lilia tegenda. inde autem dependebant bini malogranatorum ordines, ducentorum numero. Harum columnarum unam quidem ad dextram vestibuli antam statuebat, Jachin nominatam: alteram vero ad sinistram, Boaz vocatam.

Duæ æreæ columnæ. 3 Regum, c. 7.

Mare æneum, sive lacus fusilis. 3 Reg. c. 7. & 2 Paral. c. 4.

5. Fudit autem & mare æneum in hemisphærii speciem. illud vero opus à metallario confectum ex sui amplitudine mare appellatum est. Erat e-

τοῖχον θύρας ἐπέσησε κεδρίνας, χρυσὸν αὐτῶν πολλῷ [s] ἐπεργασάμενος καὶ τορείαν ποικίλλων. καταπέτασε δὲ ταύτας ὕφεσιν ἀνθεστάτοις, ἐξ ὑακίνθου καὶ πορφύρας καὶ [t] κοκκίνου πεποιημένοις· ἃ μὲν ἀλλὰ καὶ βύσσου λαμπροτάτης καὶ μαλακωτάτης. ἀνέθηκε δ' εἰς τὸ ἄδυτον, εἴκοσι πηχῶν τὸ εὖρος, τῶν δ' αὐτῶν καὶ τὸ μῆκος, δύο [v] Χερουβεὶς ὁλοχρύσους, πηχῶν [x] ἑκάτερον τὸ ὕψος [y] πέντε. δύο δ' ἦσαν [z] ἑκατέρῳ πτέρυγες, ἀπὸ πέντε πήχεις ἐκτεταμέναι. [a] διὸ καὶ μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων αὐτὰς ἀνέστησεν, ἵνα τῶν πτερύγων τῇ μὲν ἁπτωνται τοῦ κατὰ νότον κειμένου τοίχου [b] ἀδύτου, τῇ δὲ τοῦ βορρᾶ· αἱ δ' ἄλλαι πτέρυγες [c] αὐτῶν σωάπτουσαι τελεῖσι μεταξὺ αὐτῶν τῇ κιβωτῷ σκέπην τυγχάνουσι. τοὺς δὲ Χερουβεὶς ἰδεῖς [d] ὁποῖά τινες ἦσαν εἰπεῖν ἢ δι' εἰκάσαι δύναται. κατέστρωσε δὲ καὶ τὸν ναὸν τὸ ἔδαφος [e] ἐλάσμασι χρυσοῖς, ἐπέθηκε δὲ καὶ τῷ πυλῶνι τοῦ ναοῦ θύρας, ἴσας τὸ ὕψος τοῦ τοίχου [f] συμμετρημένας, εὖρος ἐχούσας πηχῶν [g] εἴκοσι, καὶ ταύτας κατεκόλλησε χρυσῷ. σωρελόνθι δ' εἰπεῖν, ἴδιον εἶασε τοῦ ναοῦ μέρος, ὅτι ἔξωθεν ὅτι ἔνδοθεν, [h] ὃ μὴ χρυσὸς ἦν. κατεπέτασε δὲ καὶ ταύτας τὰς θύρας, ὁμοίως [i] τοῖς ἐνδοτέρω καταπετάσμασι. ἡ δὲ τοῦ προναοῦ πύλη τέτων ἴδιον εἶχε.

δ'. Μεταπέμπεται δ' ἐκ Τύρου Σολομὼν ἄνδρα Εἰράμου τεχνίτην, Χείραμον ὄνομα, μητρὸς μὲν ὄντα Νεφθαλίτιδος τὸ γένος, ἐκ δὲ ταύτης ὑπῆρχε [k] τῆς φυλῆς, πατρὸς δὲ [l] Οὐρίου, γένους Ἰσραηλιτῶν. ἔστω δὲ ἅπαντος μὲν [m] ἐπιστήμην εἶχεν ἔργων· μάλιστα δὲ τεχνίτης ἦν χρυσὸν ἐρεύγεσθαι καὶ ἄργυρον καὶ χαλκόν· ὑφ' ἃ δὴ καὶ πάντα κατὰ τὴν τοῦ βασιλέως βούλησιν τὰ περὶ τὸν ναὸν ἐξεμηχανήθη. κατεσκεύασε δὲ ὁ Χείραμος ἔστως κίονας δύο χαλκοῦς ἔσωθεν, [n] τὸ παχος τεσσάρων δακτύλων. ἦν δὲ τὸ μὲν ὕψος τοῖς κίοσιν ὀκτωκαίδεκα πηχῶν· ἡ δὲ περίμετρος δέκα καὶ δύο [o] πηχῶν. χωνεύτην δὲ ἐφ' ἑκατέρᾳ κεφαλῇ κρίνον ἐφεστήκει, τὸ ὕψος ἀπὸ πέντε πήχεις ἐγηγερμένον· ᾧ περίκειτο [p] δίκτυον ἐλάτῃ χαλκείᾳ περιπεπλεγμένον, καλύπτον τὰ κρίνα. τέτταρα δὲ ἀπήρτιτο κατὰ [q] δισοιχίαν καὶ [r] ῥοιαὶ ἀφάσσαι. τούτων τῶν κιόνων τὸν μὲν ἕτερον κατὰ τὴν δεξιὰν ἔστησε περιπλαίου προναοῦ, καλέσας αὐτὸν [s] Ιαχίν· τὸν δὲ ἕτερον κατὰ [t] τὴν ἀριστερὰν, ὀνομάσας αὐτὸν [v] Βοάζ.

ε'. Ἐχώνευσε δὲ καὶ θάλασσαν χαλκῆν εἰς ἡμισφαίριον [x] ἐσχηματισμένην. ἐκλήθη δὲ τὸ χαλκούργημα θάλασσα ἀφ' τοῦ μέγεθος. ἦν γὰρ ὁ λαὸς τὴν ἀφάμετρον

† *Sanctuarium esse constituit.*] *Al.* Cella, & Templum anterius.

s Ἐπεργασάμενος] Ita ex *MSS.* pro ἐργασάμενος Editorum.

t Κοκκίνου] Κόκκου *Vat.*

v Χερουβεὶς ὁλοχρύσους,] Verum illi Cherubini è lignis olei facti dicuntur 1 *Reg.* VI. 23. quod de lignis olei omissum à LXX. Pro Χερουβὶμ apud LXX. MS. Alex. Χερουβ. Illi autem Cherubim auro tecti 1 Reg. VI. 23. SPANH.

x Ἑκάτερον τὸ ὕψος] Vel hic ἑκατέρων legendum, vel εἶδος, aut simile huic verbum subintelligendum, ut constat ex v. 13. & 14..

y Πέντε.] Δέκα juxta LXXII. & Veritatem *Hebraïcam*, in 3 *Regum*, c. 6. v. 23.

z Ἑκατέρῳ πτέρυγες,] Ita cum *Editis*. ἑκατέρων in *MSS.*

‡ *Totos aureos*,] *Ex auro solido* vertit *Gelen. ex purissimo* reddit *Epiphan.* Sed juxta *S. Literas*, ex materia erant *imparissima* auro tecta.

a Διὸ καὶ μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων] Διὸ καὶ μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων, vel διὸ καὶ μακρὰν οὕτω ἀπ' ἀλλήλων in *MSS.*

b Ἀδύτου,] Τοῦ ἀδύτου *Big. Samb.* & *Vat.* Verum ἀδύτου non agnoscit *Vat.*

c Αὐτὰς σωάπτουσαι] Ita ex *Busb. Vet. Interpr.* & *S. Literis.* in *Editis*, *Aliisque* αὐτοῖς.

d Ὁποῖαί] Pag. 135. §. 5. dicit Cherubes referre animantia volatilia eaque tali forma qualem nemo unquam conspexerat.

e Ἐλάσμασι χρυσοῖς,] Ελασμα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου Habacuc. I. 11. & Inf. Antt. lib. XII. c. 2. §. 8. ἔλασμα γὰρ χρυσοῦ· Ελασμα, *ductile aurum* Rufin. SPANH.

f Συμμετρημένας,] Sic *MSS.* in *Editis* συμμετρημένας.

g Εἴκοσι,] Ita in omnibus *Josephi* libris tam *Græcis* quam *Latinis*. At *Ezech.* (cap. 41. v. 2.) ostio *decem* tantum *cubitos* tribuit. Videsis *Villalp.* tom. 2. in *Ezech.* part. 2. p. 576.

h Ὃ μὴ χρυσὸς ἦν.] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in reliquis cum *Editis* ᾧ μὴ χρ.

i Τοῖς ἐνδοτέρω] Lege τοῖς, vel ὁμοίοις τοῖς ἐνδοτέρω καταπετάσμασιν. COCC.

k Τῆς φυλῆς, πατρὸς] Forte τῆ φυλῆ γένους Ἰσραηλιτῶν, πατρὸς δὲ Τυρίου. COCC.

l Οὐρίου,] Ita in libris omnibus *Josephi* tam *Gr.* quam *Lat.* præter *Gall.* 1. & *Gen.* qui ex *S. Literis* (ut videtur) Τυρίου habent. Videsis *Commentarios* ad 3 *Regum*, c. 7. v. 14. & 2 *Paralip.* c. 2. v. 14. & *Schotanum* in *Bibl. Hist. S.* tom. 2. p. 775.

m Ἐπιστήμων εἶχεν] Ἐπιστημόνως *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) *Vat.* & *Gall.* 1. 2.

n Τὸ παχος] Paulo aliter legisse visus est *Epiphan.* qui vertit, *cum canalibus*, *cavatione quatuor digitorum.*

o Πηχῶν.] Πηχῶν deest *Vat.*

p Δίκτυον ἐλάτῃ χαλκείᾳ] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis* *Aliisque* δίκτυον ἐλάτη χάλκινον περιπλεγμένον καλύπτειν τὰ κρ.

q Δισοιχίαν] Sic pleriqne *MSS.* & *Gen.* δισιχίαν *Samb.* & *Bas.* HUDS. Δισιχίαν Ed. Basil. δύο σίχοι ῥοῶν χαλκῶν LXX. VII. Reg. 18. l. 1. Item v. 42. SPANH.

r Ῥοιαὶ ἀφάσσαι.] *Al.* ῥοαί.

s Ιαχίν·] Ita *Big.* & *Vat.* in *aliis* Ιάχειν & Ιαχεὶν & Ιαχλί.

t Τὴν ἀριστερὰν] Sic *Vat.* in *ceteris* τῆ τῆ ἀριστερᾷ.

v Βοάζ.] Eo modo *Gen.* cum *S. Literis.* Βαὶζ & Βαὶς juxta *alios.* HUDS. Pro Βοὰζ in Edit. Basil. βαὶζ. LXX. Ιαχὶν & Βαλὼζ. MSS. Alex. Ιαχεὶ & Βοὸς. 1 Reg. VII. 21. SPANH.

x Ἐχηματισμένην.] Sic cum *MSS.* in *Editis* ἐχηματισμένον.

τῶν πηχῶν δέκα, καὶ ὅπι παλαιστιαῖον πάχος [y] κεχωνδυμένον. [z] ὑπῆρειστο δὲ [a] κατὰ τὸ μεσαίτατον ἑκάτερα [b] σπείρᾳ σφιγγομένη εἰς ἕλικας δέκα. ἦν δὲ τὸ διάμετρον πήχεως. σφιγγήκεσαν δὲ σφὶ αὐτὸν μόχοι δώδεκα, πρὸς τὰ κλίματα τῶν τεττάρων ἀνέμων [c] ἀποβλέποντες, καθ' ἕκαστον αὐτῶν τρεῖς, ἔσω τὰ ὀπίσθια νενευκότες, ὥστ' αὐτοῖς ὑπικαθέζεσθαι [d] τὸ ἡμισφαίριον, κατὰ σφιγγωγὸν ἔνδον [e] ὑπενεῦον. ἐδέχετο δὲ ἡ θάλασσα [f] βάθος [g] τριχιλίους.

ς'. Ἐποίησε δὲ καὶ λουτήρων δέκα βάσεις χαλκᾶς τετραγώνων. τούτων ἑκάστη μῆκος μὲν εἶχε πέντε πήχεων, πλάτος τεττάρων, ὕψος ἓξ. [h] συνεκέκλειτο δὲ τὸ ἔργον κατὰ μέρος [i] τετορευμένον ὕτως. τέτταρες ἦσαν κιονίσκοι κατὰ γωνίαν ἑστῶτες τετράγωνοι, τὰ πλάγια τῆς βάσεως ἐξ ἑκατέρου μέρους ἐν αὐτοῖς ἔχοντες ἐξηρμοσμένα. ἦν δὲ ταῦτα τριχῇ διηρημένα. ἑκάστῳ δὲ χώραν [k] ὅρος ἐπεῖχεν εἰς ὑποβασιν καταεσκευασμένον· [l] ἐφ' οἷς ἐτετορευτο, πῇ μὲν λέων, πῇ δὲ ταῦρος καὶ [m] ἀετός. ὅπι δὲ τῶν κιονίσκων ὁμοίως ἐξείργαστο τοῖς κατὰ τὰ πλάγια τετορευμένοις. τὸ δὲ πᾶν ἔργον ὅπι τεττάρων [n] αἰωρύμενον τροχῶν εἰστήκει. χωνευτοὶ δ' ἦσαν ὕτοι, [o] πλήμνας καὶ ἄντυγας πήχεως καὶ [p] ἡμίσους ἔχοντες τὸν διάμετρον. ἐθεώρησεν ἄν τις τὰς ἀψίδας τῶν τροχῶν θεασάμενος, πῶς [q] συμπεπλεγμέναι, καὶ τοῖς πλαγίοις τῶν βάσεων προσηρμοσμέναι, ἁρμονίως τῇ ἄντυγι ἐνέκειντο. ἦσαν δ' ὅμως ὕτως ἔχουσαι. τὰς δὲ γωνίας ἄνωθεν συνέκλειον ὦμοι χειρῶν ἀναπεπταμένων· οἷς ἐπεκάθητο στέγα [r] κοῖλον ὑπικειμένη τῇ λουτῆρι, τῇ χερσὶν ἐπαναπαυόμενον ἀετῷ καὶ λέοντι, αὐτοῖς ἐφηρμοσμένων, ὡς σύμφυτα ταῦτ' εἶναι δοκεῖν τοῖς ὁρῶσι. μεταξὺ δὲ τούτων φοίνικες ἦσαν [s] τετορευμένοι. τοιαύτη μὲν ἡ κατασκευὴ τῶν [t] δέκα βάσεων ὑπῆρχε. [v] προσεξειργάσατο δὲ καὶ [x] κυθρογαύλας, [y] δέκα λουτῆρας χρογγύλας χαλκᾶς· ὧν ἕκαστος ἐχώρει τεσαρακοντα [z] χόας. τὸ μὲν ὕψος εἶχε τεττάρων πηχῶν, καὶ [a] τοσοῦτος ἀπ' ἀλλήλων αὐτοῖς [b] διειστήκει τὰ χείλη. τίθησι δὲ τοὺς λουτῆρας τούτους ὅπι τῶν δέκα βάσεων τῶν κληθεισῶν [c] μεχωνώθ.

nim labrum ſecundum diametrum cubitorum decem: & ad palmi craſſitudinem fuſum erat. Suffulciebatur autem ad ipſum alvei meditullium ſpirâ in decem orbiculos circumductâ: eratque diametro cubiti unius. Circumſtabant autem circum illam juvenci duodecim, verſus regiones quatuor ventorum adſpicientes, ad unumquemque ventum tres, cum poſterioribus introrſum propendentibus, ut eis hemiſphærium incumberet, ſecundum circumactum intus depreſſius. Continebat autem *hoc* mare batos ter mille.

6. Fecit præterea labrorum decem baſes æneas quadrangulas. Harum ſingulæ quinque cubitos in longitudinem, in latitudinem quatuor patebant, in altitudinem ſex. Opus autem, cum per partes torno factum eſſet, ad hunc modum compactum erat. Quatuor erant columellæ, ad totidem angulos diſpoſitæ, forma quadrangulari, quibus latera baſium utrinque adaptata erant & inſerta. erant autem hæc tripartita, & ſingulæ areolæ continebantur * limbo in graduum ſimilitudinem facto. ſuper quibus ſculptus erat alibi leo, alibi taurus & aquila. Columellæ etiam haud ſecus ac latera cælaturis erant ornatæ. Totum vero opus quatuor rotis ſuſpendebatur. Illæ autem fuſiles erant cum modiolis & radiis diametri ſeſquicubitalis. Mirum eſſet videre rotarum curvaturas, quomodo rotundatæ & lateribus baſium coaptatæ radiis congrue inſiſtebant. Fere autem ita ſe habebant. angulos vero ſuperne continebant manuum extenſarum humeri, quibus incumbebat ſpira fundo appoſita lavacri, requieſcentis ſuper manibus leonis & aquilæ qui illis adaptati erant, ut iſta *omnia* ſpectantibus ejuſdem conflaturæ eſſe viderentur. Hiſce vero interſertæ erant palmæ cælatæ. Hujuſinodi quidem ſtructuræ erant decem baſes. Præterea autem fecit † decem Cythrogaulos, lavacra ænea rotunda. quorum ſingula capiebant ‡ choas quadraginta. erat enim *hoc vas* altitudine quaternûm cubitorum, & tantundem ab alterutris labia ejus recedebant. Hæc autem lavacra decem *iſtis* baſibus impoſuit, quæ Mechonoth appellabantur. Porro quinque lavacra in ſiniſtra Templi parte poſuit, (erat autem hæc ad aquilonem verſa) & totidem in dextra ad auſtrum, ita ut orientem reſpicerent. il-

Baſes æreæ & lavacra. 3 *Reg.* c. 7. & 2 *Paral.* c. 4.

[y] Κεχωνδυμένον] *Coll. Big.* & *Voſſ.* κεχωνδυμένης.

[z] Ὑπῆρειστο δὲ] Ita edere viſum eſt, (ita & *Cocc.*) cum ὑπῆρειστο habeat *Big.* ὑπῆρκτο *Samb.* ſi quis tamen cum *Editis* malit ὑπεστήριστο, non repugno.

[a] Κατὰ τὸ μεσαίτατον] Καὶ κατὰ *Big.* & *Samb.*

[b] Σπείρᾳ σφιγγομένη] Ita feci. cum antea eſſet σπεῖρα σφιγγομένη. Hanc columnam, ſive columnæ baſin, à ſpiræ ſimilitudine ita dictam aptiſſime nobis repræſentavit *Gallicus Interpres*, & majori cum veriſimilitudine, quam aut *Villalpandus*, aut *N. F. D.* in Epiſtola *E. Bernardi* libro *de Menſ.* & *Pond.* ſubjuncta.

[c] Ἀποβλέποντες,] *Al.* βλέποντες.

[d] Τὸ ἡμισφαίριον.] Illud τὸ ex *MSS.*

[e] Ἐπινεῦον.] Ἀποκεῖσθαι *Vat.*

[f] Βάθος τριχιλίους.] Vid. ſup. Cap. II. §. 9. illic *congius*, *radius* hic vertit Gelenius. Βάθος enim eadem menſura, quæ *Epha*. SPANH.

[g] Τριχιλίους.] Ita *Baſ.* & *MSS.* tam Gr. quam *Lat.* ut in 2 *Paralip.* c. 4. διχιλίους in *Edit. Gen.* ex *S. Literis*, 3 *Regum*, c. 7. Vide *J. Clericum* ad 2 *Paralip.* c. 4. v. 5. & Diſſertationem de *Mari æneo* ſubjectam libro *Ed. Bernardi* de *Ponderibus* & *Menſuris*.

[h] Συνεκέκλειτο] Συνεκέκλειστο *Vat.* (quomodo legendum vult *Coccejus*) quod magis regulare.

[i] Τετορευμένον ὕτω..] *Al.* Τετορευμένον.

[k] Ὅρος ἐπεῖχεν] Ita lego cum *Cod. Gall.* 2. ὅρος ἐπ'. *i. e.* κατεσκευασμένον in *Editis*, *Aliiſque*. ὁρος *i. e.* ὑπ. κατεσκευασμένον. *Samb.*

[l] Ἐφ' οἷς ἐτετορευτο,] Mallem ἐφ' οἷς, *ſc.* χώραις. quam cum *Editis Aliiſque* ἐφ' οἷς, *ſc.* πλαγίοις. quæ vox paulo remotior videtur.

[m] Ἀετός.] In Sacris literis nulla mentio aquilæ. REL.

* *Limbo in graduum ſimilitudinem facto.*] In *S. Literis* (3 *Regum*, c. 7 v. 28.) *limbo inter ſcalas*, ἀναμέσον τῶν ἐξεχομένων LXXII. Genus ſculpturæ eſſe videtur, *ſcalarum* vel *graduum* inſtar, quales *denticuli* in Romana Architectura, ut notavit *J. Clericus*.

[n] Αἰωρύμενον] Ita cum *Big.* (*Cocc.*) *Samb. Gall.* 1. 2. in *Editis Aliiſque* ἐωρύμενον.

[o] Πλήμνας] Apollon. Rh. l. 1. v. 757. Ἀξοὶ δὲ πλήμνησι· Schol. πλήμνη τὸν χοιρικίδα σημαίνει δὲ τροχόν· Vid. *Galen.* ad *Hippocr. de Fractur.* T. XII. p. 209. χοιρικίδα δὲ τροχὸν πλημνίον τὸν τῶν λίγεως· SPANH.

[p] Ἡμίσους ἔχοντες] Sic *MSS.* ἡμίσου in *Editis*. unde quis ἥμισυ legendum eſſe conjiceret.

[q] Συμπεπλεγμέναι,] Συμπεπερασμέναι καὶ ταῖς πλαγίαις in aliquot *MSS.*

[r] Κοῖλον ὑπικειμένη.] Ita *MSS.* κλοιὸν in *Editis*.

[s] Τετορευμένοι.] Τετορευμένοι *Big. Samb. Gall.* 1. 2.

[t] Δέκα βάσεων] Hic loci & mox infra δώδεκα *Big. Samb.* & *Vat.*

[v] Προσεξειργάσατο] Προσεξήργασο in *iiſd. MSS.*

[x] Κυθρογαύλας,] Hæc vox occurrit, 3 *Regum*, c. 7. v. 38. juxta LXXII. in *Exemplari Alexand.* & apud *Theodoretum* ΕΡΩΤ. κδ'. in *Regum* 3. p. 307. HUDS. V. *cantharos* Hebr. כיורות κιωρὰς ἢ γαυλὰς vel καυθαρογαύλας vel χυτρογαύλας. LXX. χυτρηκαύλας. COCC. LXX. κυθροκαύλας· 1 Reg. VII. 38. in MSS. Alex. χυθρογαύλας· SPANH.

† *Decem Cythrogaulos*,] *Al.* decem labra ænea rotunda conchæ ſpecie.

[y] Δέκα] *Coll. Voſſ.* & *Big.* δώδεκα.

‡ *Choas quadraginta*] Coros, *Epiphan.* congios, *Gelen.* batos, *textûs Hebraici Interpp.*

[z] Χόας.] Χοᾶς *Big. Samb.* & LXXII. & *Gall.* 1. 2. χόους *Vat. Busb.* & *Hen.*

[a] Τοσοῦτοις] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *reliquis* τοσούτων.

[b] Διειστήκει τὰ χείλη.] *Al.* διεστήκει.

[c] Μεχωνώθ.] Μεχωνὼθ ſic LXX. VI. Reg. 27. 30. MSS. Alex. Μαχανώθ· SPANH.

[d] Ἰσησιν ἐξ ἀριστερᾶ] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* deeſt ἰσησιν.

[e] Εθηκε] Ita cum *Cod. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* ἀνέθηκε.

[f] Ὕδατος αὐτῆς] Sic *Hen.* & *Busb.* in *cæteris* ὕδατος, τὸν μὲ θαλ.

illac etiam mare *æneum* collocavit. Cum autem illa & mare aqua impleſſet, mare quidem conſtituit ad abluendum in eo manus & pedes ſacerdotum, qui ad altare aſcenſuri erant; lavacra vero ad purganda inteſtina animalium, quæ tota adolenda erant, eorumque pedes.

Altare æneum. 2 Paral. c. 4. v. 1.

7. Fabricavit autem & altare æneum, viginti cubitorum longitudine, totidemque latitudine, altitudine vero decem, ad ſolida ſacrificia conſumenda. Porro fecit etiam vaſa ejus ex ære omnia, lebetes & amulas. quinimo & ad hæc forcipes & harpagones, & omne *demum* inſtrumentum confecit ex ære, ſplendore & pulchritudine aurum referente. Menſas quoque multas * dedicavit rex, & unam quidem magnam auream, cui imponebant Dei panes; atque huic ſimiles decem mille, modo ab illis diverſo factas: ſuper quas vaſa jacebant, & phialæ & pateræ, aureæ quidem vigeſies mille, argentearum vero quadraginta millia. Inſuper & candelabra fecit decem mille, juxta præceptum Moyſis. ex quibus unum in Templo dedicavit, ut interdiu luceret ſecundum legem: & menſam unam panes impoſitos habentem, ad ſeptentrionale Templi latus ex adverſo candelabri. illud enim ad auſtrum collocavit. Aureum vero altare medio inter hæc poſuit. Iſta omnia continebat domus *anterior* XL. cubitorum, ante vela adyto oppanſa. in illo enim arca erat reponenda.

Menſæ. 2 Paral. c. 4. v. 8.

Candelabra. 2 Paral. c. 4. v. 7.

Reliqua Templi inſtrumenta.

8. Faciendos inſuper curavit rex urceolos vinarios octoginta mille, atque phialarum aurearum decem millia, argenteas vero duplo plures. Lancium item aurearum, ad afferendam in eis ſimilam maceratam ad altare, octoginta millia, duplum vero argentearum *numerum*. Craterarum quoque, in quibus ſimilam oleo ſubigebant, ſexaginta quidem millia aurearum, argentearum vero bis totidem. Menſurarum autem, Moſaïcis, hin & aſſaron appellatis, ſimilium, aurearum quidem *erant* viginti millia, argenteæ vero duplo plures. Porro acerræ aureæ, quibus odoramenta in Templum inferri ſolent, *erant* vigeſies mille: ſimiliter & aliæ acerræ, quibus ignem deferebant à magno altari in parvum intra Templum ſitum, quinquageſies mille. Quin & ſtolas ſacerdotales mille *paravit* in uſum Pontificum, cum epomidibus talaribus & rationali & lapidibus. Corona vero, cui Moyſes nomen Dei inſcripſit, una fuit, & ad hodiernum uſque diem permanſit. Stolas autem ſacerdotales ex byſſo fieri curavit, cum zonis pro unoquoque purpureis decies mille; & tubarum, quales Moyſes præſcripſit, ducena millia; item *alias* ſtolas byſſinas Levitis hymnorum cantoribus ducenties mille:

αὐτούς τε καὶ τὴν θάλασσαν, τὴν μὲν θάλασσαν ἀπέδειξεν εἰς τὸ νίπτειν τοὺς εἰς τὸ ναὸν εἰσιόντας ἱερεῖς ἐν αὐτῇ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, μέλλοντας ἀναβαίνειν ἐπὶ τὸ βωμόν· τοὺς δὲ λαυτῆρας, εἰς τὸ καθαίρειν τὰ ἐντὸς τῶν ὁλοκαυτουμένων ζώων, καὶ τοὺς πόδας αὐτῶν.

ζ. Κατεσκεύασε δὲ καὶ θυσιαστήριον χάλκεον πηχῶν εἴκοσι τὸ μῆκος, καὶ τοσούτων τὸ εὖρος, τὸ δὲ ὕψος δέκα, πρὸς τὰς ὁλοκαυτώσεις. ἐποίησε δὲ αὐτὸ καὶ πᾶσι σκεύη πάντα χάλκεα, ποδιστῆρας καὶ [g] ἀναλημπτῆρας. [h] οὐ μὴν ἀλλὰ πρὸς τούτοις [i] καὶ λαβίδας, καὶ [k] ἅρπαγας, καὶ πᾶν σκεῦος ἐδημιούργησεν ἐκ χαλκοῦ, τὴν αὐγὴν [l] ὁμοίαν χρυσῷ καὶ τὸ κάλλος. τραπεζῶν τε [m] πλῆθος ἀνέθηκεν ὁ βασιλεύς, καὶ μίαν μὲν μεγάλην χρυσέαν, ἐφ' ἧς ἐπίθεσαν τοὺς ἄρτους τοῦ Θεοῦ, [n] καὶ ταύτην πλησίον μυρίας πρὸς [o] αὐτῆς ἑτέρῳ τρόπῳ γεγυμνωμένας· ἐφ' ὧν ἐπέκειτο τὰ σκεύη, φιάλαι τε καὶ [p] ἀσυνδεῖα, χρύσεα μὲν [q] δισμύρια, ἀργύρεα δὲ τετρακισμύρια. καὶ λυχνίας δὲ μυρίας ἐποίησε [r] κατὰ τὴν Μωϋσέως πρόσταξιν. ἐξ ὧν μίαν ἀνέθηκεν εἰς τὸν ναὸν, ἵνα καίηται [s] καθ' ἡμέραν ἀκολούθως τῷ νόμῳ· καὶ τραπέζας μίαν [t] ἀπικειμένην ἄρτους πρὸς τὸ βόρειον τοῦ ναοῦ μέρος ἀντικρὺ τῆς λυχνίας. ταύτην γὰρ [v] κατὰ νότον ἔσησεν. ὁ δὲ [x] χρύσεος βωμὸς μέσος αὐτῶν ἔκειτο. ταῦτα πάντα εἶχεν ὁ τέσσαρακοντα πήχεων οἶκος, πρὸς ᾧ καταπλάσμασι τοῦ ἀδύτου. εἰς τοῦτο γὰρ ἡ κιβωτὸς ἔμελλε κεῖσθαι.

η'. [y] Οἰνοχόας δ' ὁ βασιλεὺς [z] μυριάδας ὀκτὼ κατεσκεύασε, καὶ φιάλων χρυσέων δέκα, ἀργυρέας δὲ διπλασίονας. πινάκων δὲ χρυσέων, εἰς τὸ προσφέρειν ἐν αὐτοῖς [a] πεφυραμένην σεμιδαλιν τῷ βωμῷ, μυριάδας ὀκτὼ, τούτων δ' ἀργυροῦς διπλασίονας. κεκτῆσθαι δ', οἷς [b] ἐνέφυρον τὴν σεμίδαλιν μετ' ἐλαίου, χρυσέους μὲν ἑξακισμυρίους, ἀργυρέους δὲ δὶς τοσούτους. τὰ μέτρα δὲ [c] τοῖς Μωϋσέως, λεγομένοις δὲ εἶν καὶ [d] ἀσσάρων, πρόσταλτο, χρύσεα μὲν δισμύρια, ἀργύρεα δὲ διπλάσιονα. θυμιατήρια δὲ [e] χρυσᾶ, ἐν οἷς ἐκόμιζεν [f] τὸ θυμίαμα εἰς τὸν ναὸν, δισμύρια. ὁμοίως ἄλλα θυμιατήρια, οἷς ἐκόμιζον ἀπὸ τοῦ μεγάλου βωμοῦ πῦρ ἐπὶ τὸν μικρὸν βωμὸν τὸν ἐν τῷ ναῷ, πεντακισμύρια. στολὰς δὲ ἱερατικὰς τοῖς ἀρχιερεῦσι, σὺν ποδήρεσιν ἐπωμίσι καὶ [g] λογίῳ καὶ λίθοις, χιλίας. ἡ δὲ στεφάνη, εἰς ἣν Μωϋσῆς τὸ Θεῖον ἔγραψε, μία ἦν, καὶ διέμεινεν ἄχρι τῆσδε τῆς ἡμέρας. τὰς δὲ ἱερατικὰς στολὰς ἐκ βύσσου κατεσκεύασε, καὶ ζώνας εἰς ἕκαστον πορφύρας μυρίας, καὶ σάλπιγγων, καὶ Μωϋσέως ἐντολὴν, μυριάδας εἴκοσι, καὶ στολῶν τοῖς ὑμνῳδοῖς τῶν Λευιτῶν ἐκ βύσσου μυριάδας εἴκοσι· καὶ τὰ ὄρ-

γανα

g Ἀναλημπτῆρας.] Ἀναληπτῆρας *Vat.* (& *Cocc.*) quod voci ἀναλημπτῆρας præfert *H. Steph.*

h Οὐ μὴν ἀλλὰ] Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πρ. *Vat.*

i Καὶ λαβίδας,] Χείραμα καὶ λαβίδας *Vat.* Χείραμα καὶ λίβητας *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Gall.* 1. 2. & *Samb.* hic tamen in margine habet λαβίδας.

k Ἅρπαγας,] Σιδηρᾶ ἁρπαγῇ Euripid. Cycl. v. 33. ἅρπαγαι harpagones de machina obſidionali. Infra lib. IX. c. 10. §. 3. hîc inter vaſa Templi. SPANH.

l Ὁμοίαν χρυσῷ] *Al.* ὁμοίας.

m Πλῆθος ἀνέθηκεν] In *Editis Aliiſque* τὸ πλ. verum τὸ auctoritate meliorum *Codicum* ejecimus.

* *Dedicavit rex*,] *Sc.* ad dextrum latus orientale, ſecundum meridiem, ut in *S. Literis*, 2 *Paralip.* c. 4. v. 10.

n Καὶ ταύτην] Confer cum 3 *Regum*, c 7 v. 49, & 50. & 2 *Paralip.* c. 4. v. 7, & 8. & videſis *Villalpandum* ad *Ezech.* tom. 2. p. 354.

o Αὐτῆς ἑτέρῳ] Ita cum *MSS.* in *Editis* καὶ ταύτης ἑτέρ. μ. αὖθις αὖ ἑτέρῳ τρ.

p Ἀσυνδεῖα,] Sic *MSS.* ἀσύνδια in *Editis.* ἀσύνδετα *Gall.* 1. 2.

q Δισμύρια,] Μύρια juxta *Epiphanii* libros.

r Μετὰ τὴν] Forte ἐξ ὧν μίαν καὶ τὴν Μ. π. ἀνέθηκεν εἰς τὸν ναόν. HUDS. *in Add.*

s Καθ' ἡμέραν] Id non indicat interdiu luxiſſe, non noctu: ſed תמיד id eſt ſingulis diebus, uti noſter infra hoc capite narrat reginam Æthiopiæ beatos ſervos Salomonis dixiſſe, qui καθ' ἡμέραν ipſum audirent, id eſt quotidie. Ibi dies non intelligitur quatenus nocti opponitur. Et paullo poſt de equitibus Salomonis καθ' ἡμέραν id eſt non interdiu, ſed quotidie, ramentis auri capillos ſpargentibus. Sic infra VIII. 3. Sic infra lib. VIII. 7. τοῖς καθ' ἡμέραν ἀσεβήμασι, quotidianis impietatibus. Et eodem capite corvos καθ' ἡμέραν id eſt *quotidie* Eliæ panem dediſſe notat REL.

t Ἐπικειμένην] Hæc conſtructionis forma occurrit, p. 425. §. 6.

v Κατὰ νότον ἔσησεν.] Τὸ νότιον ſolus *Vat.*

x Χρύσεος βωμὸς μέσος] Ita in *MSS.* χρυσὸς β. μέσος in *Editis.* HUDS. Gen. χρυσοῦς βωμὸς· χρύσεος ut infra c. IV. §. 1. SPANH.

y Οἰνοχόας] Forte οἰνοχοῶν. COCC.

z Μυριάδας ὀκτὼ] Ὀκτακισχιλίας κατ. ſolus *Vat.*

a Πεφυραμένην σεμίδαλιν] Sic in quinque *MSS.* περιφαμένης σεμιδάλεως in *Editis.*

b Ἐνέφυρον] Ita cum *Big.* & *Samb.* ἐνέφυρε in *Editis Aliiſque.*

c Τοῖς Μωϋσέως,] Sic è veſtigiis *Codd. MSS.* & *Editorum* reſcribere viſum eſt. Τῆς Μωϋσέως ἐν καὶ ἑσταίων *Baſ.* & *Ox.* τοῖς Μωϋσέως λεγομένοις δεῖν καὶ ἑσταίοις π. *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 2 niſi quod δεῖν & ἀσσαρῶνες habeat *Vat.* & ἑσταιῶνες *Gall.* 2. Si quis malit τοῖς Μωϋσέως ἐν καὶ ἀσταίοις π. per me licet.

d Ἀσσάρων,] *Coll. Big.* & *Voſſ.* ἀσσαρώνης.

e Χρυσᾶ,] *Al.* χρυσέα & χρυσά.

f Τὸ θυμίαμα] Illud τὸ ex *MSS.*

g Λογίῳ καὶ λίθοις,] Λογείῳ *Big.* & *Samb.*

χανα τὰ μυσικὰ καὶ πρὸς τὴν ὑμνωδίαν [h] ἐξευρημένα, ἃ καλεῖται [i] νάβλα καὶ κινύρα, ἐξ ἠλέκτρου κατεσκεύασε τετρακισμυρίας.

θ'. Ταῦτα πάντα ὁ Σολομὼν εἰς τὸν τοῦ Θεοῦ τιμὴν [k] πολυμερῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς κατεσκεύασε, μηδενὸς φειδόμενος, ἀλλὰ πάσῃ φιλοτιμίᾳ πρὸς τὸν τοῦ ναοῦ κόσμον χρησάμενος, ἃ καὶ κατέλιπε [l] τοῖς θησαυροῖς τοῦ Θεοῦ. περιέβαλε δὲ τοῦ ναοῦ κύκλῳ, [m] γεισὸν μὲν ἀπὸ τοῦ ὑπερκειμένου γλώττης, [n] θεγκὼν δὲ παρ' Ἕλλησι λεγόμενον, εἰς τρεῖς πήχεις ἀναγαγὼν τὸ ὕψος, [o] εἰρξούσας μὲν τοὺς πολλοὺς τοῦ εἰς τὸ ἱερὸν εἰσόδου, μόνοις δὲ ἀνειμένου αὐτοῦ τοῖς ἱερεῦσι σημανοῦντα. τοῦτο δ' ἔξωθεν ἱερὸν ᾠκοδόμησεν ἐν τετραγώνῳ χήματι, πύλας ἐχούσας μεγάλας καὶ [p] πλατείας καὶ πύλαις ὑψηλαῖς ἀνεῳγμένας, ὧν ἑκάστη πρὸς ἕκαστον [q] τέτραπται χρυσέας [r] κλειομένη θύρας. εἰς τοῦτο δὲ λαὸς πάντες, οἱ διαφέροντες ἁγνείᾳ καὶ καθαιρόντες τὸ νομίμων, εἰσήεσαν. θαυμαστὸν δὲ καὶ λόγῳ παντὶ ἀπέφηνε [s] μεῖζον, ὡς δὲ εἰπεῖν καὶ τῇ ὄψεως, τὸ τούτων ἔξωθεν ἱερόν. μεγάλας γὰρ [t] ἐγχώσας φάραγγας, ἃς διὰ βάθος ἄπειρον ἀδὲ ἀπόνως νευσάσαις μὲν ἰδεῖν, καὶ ἀναβιβάσας εἰς τετρακοσίους πήχεις τὸ ὕψος, ἰσοπέδους τῇ κορυφῇ τοῦ ὄρους, ἐφ' οὗ ὁ ναὸς ᾠκοδόμητο, κατεσκεύασε. καὶ διὰ τοῦτο ὕπαθρον ὂν τὸ ἔξωθεν ἱερὸν, ἴσον ὑπῆρχε τῷ ναῷ. περιελαμβάνῃ δ' αὐτὸ καὶ στοαῖς διπλαῖς μὲν τὸν κατασκόλιν, λίθου δ' αὐτοφυοῦς τὸ ὕψος κίοσιν ἐπηρτημέναις· ὀροφαὶ δ' αὐτῶν ἦσαν ἐκ κέδρου [v] φαλνώμασιν [x] ἐξεσμέναι. [y] πᾶς δὲ θύραις τῷ ἱερῷ τούτῳ πάσαις ἐπέστησεν ἐξ ἀργύρου.

instrumenta item muſica etiam in hymnorum cantum inventa, quæ nablæ & cinyræ vocantur, ex electro confecit quadragies mille.

9. Iſta omnia Solomon, ſumptibus haud parcens, ſed ſumma in Templo exornando liberalitate uſus, multifariam & magnifice apparavit; quæ etiam in theſauros Dei recondidit. Templo autem *ſeptum* in orbem circumdedit, quod noſtra quidem lingua Giſort appellamus, Græcis vero Θεγκὸς dicitur, in altitudinem trium cubitorum evectum, quod populum quidem ab ingreſſu in Templum prohiberet, ſolis vero ſacerdotibus aditum patere ſignificaturum eſſet. At extra hoc *ſeptum* fanum exſtruxit ſpecie quadrangula, cum porticibus magnis ac latis & patentibus in portas altas, quarum ſingulæ ſingulos ventos ſpectabant, & foribus auratis claudebantur. In hoc *fanum* cuilibet è populo, modo non polluto & præſcriptorum legis obſervanti, intrare licebat. Dici autem non poteſt, ac vix etiam oculis credi, quam mirandum fecerit illud exterius fanum. Cum enim terra aggeſta valles magnas impleſſet, quas propter immenſam profunditatem oculis dejectis difficile erat intueri, & in altitudinem ſuſtuliſſet quadringentorum cubitorum, effecit ut ejuſdem eſſent celſitudinis cum vertice montis, quo exſtructum erat Templum. ac propterea fani exterioris ſubdialis area Templi ſolo æquabatur. Illud autem circumdedit porticibus ſtructura quidem duplicibus, columnis vero è nativo ſaxo ſublime ſuſtentatis: atque illis impoſitum erat tectum è cedro in laquearia dedolatum. Huic autem fano januas omnes fecit ex argento.

Templi ſeptum.

Fanum exterius.

ΚΕΦ. δ'.

Ὡς Σολομὼν τὸν κιβωτὸν μετήνεγκεν εἰς τὸν ναὸν, καὶ ὡς ἱκετεύσας τὸν Θεὸν δημοσίας θυσίας ἐπετέλεσεν.

CAP. IV.

Quomodo Solomon in Templum arcam tranſtulit; & cum Deo ſupplicaſſet, publice ſacra fecit.

ΤΑ μὲν οὖν ἔργα ταῦτα, καὶ τὰ μεγάθη καὶ κάλλη τῶν τε οἰκοδομημάτων καὶ τῶν εἰς τὸν ναὸν ἀναθημάτων Σολομὼν ὁ βασιλεὺς ἐν ἔτεσιν ἑπτὰ συνετέλεσας, καὶ πλούτου καὶ σοφίας ἐπίδειξιν ποιησάμενος, ὡς ἄν τις ἰδὼν ἐνόμισεν ἐν τῷ παντὶ κατασκευασθῆναι χρόνῳ, [z] ταῦτα ἐν ἔτεσιν ὀλίγῳ πρὸς τὸ μέγεθος συγκεκλεισμένα καὶ ναῷ συμπερανθῆναι, [a] γράψας τοῖς ἡγεμόσι καὶ πρεσβυτέροις τῶν Ἑβραίων ἐκέλευσεν ἅπαντα τὸν λαὸν συναγαγεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα, οἰόμενόν τε τὸν ναὸν καὶ μεταπομπεύσειν τὴν τοῦ Θεοῦ κιβωτὸν εἰς αὐτόν. καὶ προαγγελθείσης τοῦ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα πάλιν ἀφίξεως, ἑβδόμῳ μηνὶ μόλις συνίασιν, ὑπὸ μὲν τῶν ἐπιχωρίων [b] Θισρὶ, ὑπὸ δὲ τῶν Μακεδόνων Ὑπερβερεταίῳ λεγομένῳ. συνέβαινε δὲ εἰς τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ ὁ τῆς Σκη-

ET quidem Solomon rex, cum hæc opera atque ædificia tam magna & ſplendida, una cum donariis Templo reponendis, ſeptennio confeciſſet, & præclarum divitiarum & promptitudinis *ſuæ* ſpecimen dediſſet, ut quæ, ſi quis *oculis animoque* ea perluſtraret, ætatem integram hominis poſcere videbantur, brevi adeo, cum Templi magnitudine collata, tempore fuerint abſoluta; literis ad duces & ſenatores Hebræorum miſſis, juſſit ut populus omnis Hieroſolyma congregaretur, & Templum viſuri & arcam Dei in illud tranſlaturi. Et cum omnibus denunciatum fuiſſet ut Hieroſolyma proficiſcerentur, ſeptimo demum menſe vix eô convenerunt; ab indigenis quidem Thiſri, à Macedonibus vero dicto Hyperberetæo. Incidit autem in idem tempus & Umbraculorum ſolennitas, feſtum

[h] Ἐξευρημένα,] Ἐξηυρημένα ſolus *Samb.*

[i] Νάβλαν] Ita cum *MSS.* ut ſupra p. 401. §. 3. ναῦλαν καὶ κινύραν in *Editis.* HUDS. Gen. ναύλαν, ſupra ναῦλαν lib. VII. c. 12. §. 3. SPANH.

[k] Πολυμερῶς] Ita *Vat.* faventibus *Epiphanio*, qui vertit *copioſe.* in *reliquis* πολυτελῶς.

[l] Τοῖς θησαυροῖς τοῦ Θεοῦ.] Ἐν τοῖς θεσ. *Vat.* (*Cocc.*) & *Vet. Interpr.*

[m] Γεισὸν] Γείσιον *Samb.* Γείσιον *Gall.* 2. atque ita in *Editis.* libro 7. de *Bello Judaico.* Vocem Syriacam eſſe oſtendit *L. Capellus* in *Spicileg.* ad *Epheſios*, p. 112. HUDS. Hieronymus ad Jerem. 40. 43. ait ſe neſcire, an γεισὸς ſit Hebraicum an Græcum. Græci שפתים ita tranſtulerunt. REL. Γείσιον inf. lib. VI. de bell. Jud. c. 2 §. 4. SPANH.

[n] Θεγκὼν] Θεγγὸς ἡ ἱφύπερθε δόμοιο λαΐνεος Apollon. Rh. lib. III. v. 217. SPANH.

[o] Εἰρξούσας μὲν] Εἰρξούσαις *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

[p] Πλατείας καὶ πύλαις] Ita cum *MSS.* in *Editis* πλατεῖς. mox πύλας ὑψηλὰς habent *Big.* & *Samb.*

[q] Τέτραπται χρυσέας] Ἐτέτραπτο *Big.* & *Samb.*

[r] Κλειομένη θύρας.] Κλειομέναις *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* κλειομένας *Gall.* 1.

[s] Μεῖζον,] Ita *Hen.* (*Cocc.*) *Busb.* & *Vat.* & puto *Epiphan.* μειζόνως ἢ οἴεται in *Editis Aliiſque.*

[t] Ἐγχώσας φάραγγας,] Sic cum ſeptem *MSS.* ἐμφορήσας in *Editis.* Vid. *L'Empereur* in Cod. Middoth p. 5.

[v] Φαλνώμασιν] Athen. lib. V. p. 196. ἐν αἷς φατνώμασι &c. de Tentorio Antiochi; & pag 207. B. de navi Hieronis, ἐφ' ἧς πατασκάσασα φατνώματα· SPANH.

[x] Ἐξεσμέναι.] Ἀνιξεσμέναι in ſex *MSS.* ſupra (p. 424. §. 3.) εἴργη εἰς φατνώματα ἐξεσμένη.

[y] Πᾶς δὲ θύραις] Πᾶς δὲ βάσεις αὐταῖς πάσαις ἐπέστησεν ἐξ ἀργύρου legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *baſes autem in his omnibus fecit argenteas.*

[z] Ταῦτα δὲ ὄντως ὀλίγῳ] Forte ἀλλ' ἐπὶ δὲ ὄντως ὀλίγῳ πρὸς τὸ μέγεθος συγκεκλεισμένα καὶ ναῷ. COCC.

[a] Γράψας τοῖς] Sic *MSS.* (& *Cocc.*) in *Editis* γράψας τὸν ἡγ.

[b] Θισρὶ,] Ita reſcribere non dubitavi, cum iſtam menſium diſpoſitionem obſervet *Joſephus*, qua *Hyperberetæus* reſpondet *Thiſri.* Θυρὶ in *Editis.* Θισρὶ & Θυρὶ & Αὐύρι in *MSS.* Codices vero *Epiphanii* habent *Theſria*, & *Theſeri*, & *Cheſari.* HUDS. *Gen.* Θυρί· Menſis Θισρὶ תשרי Hebræis, Ὑπερβερεταῖος Macedonibus; Menſis VII. 1 Reg. VIII. בירח האתנים in menſe fortium *Santes Pagninus. Vulg.* in menſe Ethanim. SPANH.

festum apud Hebræos plane sanctissimum & maximum. Cum igitur arcam sustulissent, & tabernaculum quod Moyses struxerat, omnemque supellectilem ad ministerium sacrificiorum Dei *paratam*, *ea* transferebant in Templum. Præcedebant autem *eam* cum hostiis & ipse rex & populus universus & Levitæ, libaminibus & multo victimarum sanguine viam perfundentes, & infinitam suffituum vim adolentes, ut totus circumquaque aër *iis* oppletus etiam longissime remotos suavitatis odore exciperet, & indicaret Deum in profectione esse, atque, ut hominibus videbatur, habitatum venire locum sibi recens exstructum & consecratum. quippe neque hymnos canentibus, neque choreas agentibus, dum ad Templum accederent, oborta est lassitudo. Et quidem hoc modo arcam transtulerunt. Cum vero jam in adytum inferri deberet, reliqua quidem multitudo abscessit, soli vero sacerdotes, qui *eam* gestaverant, inter duas cherubes collocarunt. illæ vero consertis alarum extremitatibus (etenim ita ab artifice fabricatæ erant) arcam velut umbella quadam & tholo protexerunt. Arca vero nihil aliud habebat præter duas tabulas lapideas, quæ decem verba, à Deo in Sinæo monte Moysi prolata, eis inscripta servabant. Candelabrum autem & mensam & altare aureum posuerunt in Templo ante adytum, iisdem in locis, quæ & olim, cum in tabernaculo sita essent, tenuerunt. quo facto quotidiana sacrificia obtulerunt. Altare autem æneum ante Templum locavit ex adverso ostii, ita ut *eo* aperto illud oculis expositum esset, & adspectaretur rei sacræ peractio & magna victimarum opulentia. Et cum cæteram omnem supellectilem coëgisset, *eam* intra Templum reposuit.

Solomon arcam in Templum inferendam curat. 3 Regum, c. 7. & 8. 2 Paral. c. 5.

2. Postquam vero sacerdotes, omnibus quæ ad arcam spectabant *rite* constitutis, ex sacrario egressi erant, derepente nubes conglobata, non rigida nec qualis hiberno tempore pluviâ gravida conspicitur, sed mollis & temperata, in Templum illabitur: & tantam quidem oculis sacerdotum caliginem offudit, ut alius alium intueri non potuerit; omnium vero mentibus cogitationem & opinionem excitavit, Deum jam in Templum descendisse, libenterque illud in domicilium sibi delegisse. Atque illi quidem hæc secum reputabant. Rex autem Solomon, cum surrexisset (tunc enim forte sedebat) ad Deum verba fecit, quæ naturæ divinæ aptissima esse rebatur, sibique convenire ut faceret. "Tu, inquit, domum quidem sempiternam "habes, Domine, & ex iis quæ tibimet condidi- "sti factam, cœlo scilicet & aëre & terra & ma- "ri, per quæ omnia, * nec illorum ambitu conclu- "sus, pervadis. Hoc vero tuo nomini constitui "Templum, ut ex eo preces, rem sacram facientes "litantesque, sursum in aërem mittamus: idque ea

Nubes eadem replet. 3 Regum, c. 8. 2 Paral. c. 5.

Solomon Deum alloquitur: deinde populum.

νοπηγίας καιρὸς, [c] ἑορτῆς σφόδρα ὄντα τοῖς Ἑβραίοις ἁγιωτάτης καὶ μεγίστης. βασιλεῖς οὖν τὴν κιβωτὸν καὶ τὴν σκηνὴν, ἣν Μωϋσῆς ἐπήξατο, καὶ πάντα τὰ πρὸς τὴν λειτουργίαν τῶν θυσιῶν τοῦ Θεοῦ σκεύη, μετεκόμιζον εἰς τὸν ναόν. [d] πρόπεμπον δὲ μετὰ θυσιῶν αὐτός τε ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ λαὸς ἅπας καὶ οἱ Λεβῖται [e] σπονδαῖς τε καὶ πολλῶν ἱερείων αἵματι τὴν ὁδὸν καταντλοῦντες, καὶ θυμιῶντες ἀπείρου τι θυμιαμάτων πλήθους, ὡς ἅπαντα τὸν περιέχοντα ἀέρα πεπληρωμένον, καὶ τοῖς πρῶτον τυγχάνουσιν ἡδυῶ ἀπαντᾶν, καὶ γνωρίζειν ὀπτιδημίαν Θεοῦ καὶ κατοικισμὸν, κατ' ἀνθρωπίνην δόξαν, εἰς νεοδόμητον [f] αὐτῷ καὶ καθιερωμένον χωρίον. καὶ γὰρ ὕδε ὑμνοῦντες ὕδε χορεύοντες ἕως ἔξω τοῦ ναὸν ἦλθον [g] ἔκαμον. τέτῳ μὲν οὖν τῷ τρόπῳ τὴν κιβωτὸν μετήνεγκαν. ὡς δὲ εἰς τὸ ἄδυτον αὐτὴν μετενεγκεῖν ἔδει, τὸ μὲν ἄλλο πλῆθος μετῆκεν· μόνοι δὲ κομίσαντες οἱ ἱερεῖς μεταξὺ [h] τῶν Χερουβὶμ τὰ δύο κατέθεσαν. αἱ δὲ τὰς [i] πτέρυγας συμπλέξασαι, καὶ γὰρ ἔτως ἦσαν ὑπὸ τοῦ τεχνίτου κατεσκευασμέναι, τὴν κιβωτὸν ὡς ὑπὸ σκηνῇ τινι καὶ θόλῳ κατεσκέπασαν. εἶχε δὲ ἡ κιβωτὸς οὐδὲν ἕτερον, ἢ δύο λιθίνας πλάκας, αἷς τὰς δέκα λόγους τὰς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ [l] Μωϋσῆ λαληθέντας ἐν Σινᾳίῳ ὄρει ἐγγεγραμμένας αὐτῷ ἔσωζον. τὴν δὲ λυχνίαν καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ [m] τὸν βωμὸν τὸν χρύσεον, ἔσησαν ἐν τῷ ναῷ πρὸ τοῦ ἀδύτου, κατὰ τὰς αὐτὰς τάξεις, ἐν αἷς καὶ τότε ἐν τῇ σκιρτῇ κείμενοι κατεῖχον. καὶ τὰς καθημερινὰς θυσίας [n] ἀνέφερον. τὸ δὲ θυσιαστήριον τὸ χάλκεον ἵδρυσε πρὸ τοῦ ναοῦ [o] ἀντικρὺ τῆς θύρας, ὡς ἀνοιχθείσης αὐτὸ κατεπρόσωπον εἶναι, καὶ βλέπεσθαι τάς τε ἱερουργίας καὶ τὴν τῶν θυσιῶν πολυτέλειαν. τὰ δὲ λοιπὰ σκεύη πάντα [p] σωαλίσας, ἔνδον εἰς τὸν ναὸν κατέθετο.

β'. Ἐπεὶ δὲ πάντα διακοσμήσαντες οἱ ἱερεῖς τὰ περὶ τὴν κιβωτὸν ἐξῆλθον, ἄφνω πίλημα νεφέλης οὐ σκληρὸν οὐδὲ οἷον ὥρᾳ χειμῶνος ὑετοῦ [r] γέμον ἵσταται, κεχυμένον δὲ καὶ [s] κεκραμένον εἰς τὸν ναὸν [t] εἰσερρύη· καὶ τῆς μὲν ὄψεσι τῶν ἱερέων, ὡς μηδὲ καθορᾶν ἀλλήλους, ἐπεσκότει, τῆς δὲ διανοίας τῆς ἁπάντων φαντασίαν καὶ δόξαν παρεῖχεν, ὡς τοῦ Θεοῦ κατεληλυθότος εἰς τὸ ἱερὸν καὶ κατεσκηνωκότος ἡδέως ἐν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν ὑπὸ ταύτης εἶχον [v] αὐτὰς τὰς ἐννοίας. ὁ δὲ βασιλεὺς Σολομὼν ἐξεγερθεὶς, ἔτυχε γὰρ καθεζόμενος, ἐποιήσατο λόγους πρὸς τὸν Θεὸν, ὡς τῇ θείᾳ φύσει πρέποντας ὑπολαμβάνει, καὶ καλῶς [x] ἔχειν αὐτῷ λέγειν. "σὺ γὰρ, εἶπεν, οἶκον μὲν αἰώνιον ἔχεις, "ὦ δέσποτα, [y] καὐξ ὧν σαυτῷ εἰργάσω [z] γεγονότα, τὸν "οὐρανὸν οἴδαμεν καὶ ἀέρα καὶ γῆν καὶ θάλασσαν, οἷ' "ὧν ἁπάντων ὧδε τούτοις ἐγκύμενος κεχώρηκας. τοῦτον "δέ σοι [a] κατεσκεύασα τὸν ναὸν ἐπώνυμον, ὡς ἂν ἀπ' "αὐτοῦ σοι τὰς εὐχὰς θύοντες καὶ [b] καλλιερεῦντες ἀνα-

πέμ-

c Ἑορτῆς] Ἑορτὴ σ. π. τ. E. ἁγιωτάτη καὶ μεγίστη *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Gall.* 1. ἀνωτάτης pro ἁγιωτάτης habet *Vat.* nec aliter legisse videtur *Vet. Interpr.*

d Προῆγον δ'] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* πρόσω̃γον perperam in *Editis.*

e Σπονδαῖς] Σπένδοντες *Hen.* & *Busb.*

f Αὐτῷ καὶ καθιερωμένον] Sic *MSS.* & *Epiphan.* αὐτοῖς in *Editis.*

g Ἔκαμον.] Ἐκάμνον *Vat.*

h Τῶν Χερουβὶν] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* Χερουβὶν in *Editis.* τὰ δύο Χερουβὶμ κατέθεσαν *Gall.* 1. *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* κατασκευασμένας.

i Ταῖς συμπλέξασαι,] *Al.* θάρσης. *Coll. Voss.* & *Big.* συμπλέξει. HUDS. Gen. θαῖσαι; Vel ταῖσαι & ita ed. Basil. SPANH.

l Μωϋσῆ λαληθέντας] Illud Μωϋσῆ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

m Τὸν βωμὸν τὸ χρύσεον,] Conf. sup. cap. 111. §. 7. SPANH.

n Ἀνέφερον.] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Gall.* 1. 2. ἀπέφερον *Bas.* & *G.* est qui malit ἐπέφερον.

o Ἀντικρὺ τῆς θύρας,] *Al.* ἀντικρυς & ἄντικρυ.

p Σωαλίσας,] Σωαθροίσας *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Gall.* 1.

q Πίλημα νεφέλης] Πίλημα λαμπρὸν ὡς τὸ πολυτελεστάτης πορφύρας· Athenæus lib. XIV. p. 535. lit. F. SPANH.

r Γέμον ἴσται,] Sic *Big. Samb. Gall.* 1. 2. in *reliquis* cum *Editis* γέμων.

s Κεκραμένον] Περικεκραμένον *Big.* & *Vat.* ἐγκεκραμένον *Samb.*

t Εἰσερρύη·] Εἰσερρύη *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

v Αὐτὰς τὰς ἐννοίας.] Ita *MSS.* in *Editis* αὐτὰς.

x Ἔχειν αὐτῷ λέγειν.] Ita *Vat.* in *reliquis* ἔχειν. illa καὶ καλῶς ἔχειν αὐτῷ λέγειν non agnoscit *Epiphan.*

y Καὐξ ὧν σαυτῷ] Sic *Bas.* G. *Vat.* & *Vet. Interpr.* ἄξιον αὐτῷ ὧνπερ εἰργάσω *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ἄξιον σαυτῷ ὧν ἐποιήσω *Gall.* 1. ἄξιον αὐτῷ εἰργάσω *Gall.* 2.

z Γεγονότα, τὸν οὐρανὸν] Paulum aliter distingue & versionem corrige. καὐξ σαυτῷ εἰργάσω γεγονότα τὸν οὐρανὸν οἴδαμεν —— *& ex iis quæ tibimet condidisti intelligimus cœlum & aërem & terram & mare* ——. Sic melius & sensui & Grammaticæ consulitur. Cl. IBBETSONUS.

* *Nec illorum ambitu conclusus, pervadis.*] *Ad verbum*, nec his contentus. *Totum sic vertit Gelenius*, Tu quidem, inquit, sempiternam domum habes, Domine, nec ignoramus te tibi ipsi hanc universi molem condidisse, quæ cœlo, aëre, terra & mari constat; quam totam imples, nec tamen ab ea caperis.

a Κατεσκεύασα τὸν ναὸν] Κατεσκεύακα *Vat.*

b Καλλιερεῦντες] Καλλιεργεῦντες *Samb.*

c Δια-

"πύπωμεν εἰς τ̃ ἀέρα· καὶ πεπεισμένοι [c] ἀφηλοίη-
"μεν ὅτι [d] πάρει, καὶ μακρὰν οὐκ ἀφέστηκας [e] ἀδὲ
"σωτῶν. τῷ μὲν γὰ [f] πάντά τε ἐφορᾶν καὶ πάντα ἀκούειν,
"ἀδὲ νῦν ὅπερ σοι θέμις οἰκεῖν [g] ἀπολείπεις τὰς πάντας,
"μᾶλλον δὲ πᾶσιν ἔγγιστα εἶναι, μάλιστα δ' ἑκάστῳ καὶ
"[h] βαλλομένῳ καὶ ἀφ' νυκτὸς καὶ ἡμέρας [i] συμπάρει."
ταῦτ' [k] ἐπιφάσας πρὸς τ̃ Θεὸν, ἀπέστρεψεν εἰς τὸ πλῆ-
θος τὰς λόγους, ἐμφανίζων ἅ Θεᾶ τὴν δύναμιν αὐ-
τοῖς καὶ τὴν πρόνοιαν. ὅτι Δαυὶδ τῷ πατρὶ πρὶ τ̃ μελ-
λόντων ἅπαντα, καθὼς ἀπεβέβηκεν ἤδη τὰ πολλὰ καὶ
ἠλπίσεται τὰ λείποντα, δηλώσας· καὶ ὡς αὐτὸς ἐπιθεῖη
[l] τὸ ὄνομα τῷ μήπω γεγωνημένῳ, καὶ τίς μέλλοι καλεῖσ-
θαι πρείπει, καὶ ὅτι τ̃ ναὸν ἔτος οἰκοδομήσειεν αὐτῷ, βα-
σιλεὺς μὲ τὴν ἅ πατρὸς πλοῦτὴν γνόμενος. ἃ βλέ-
ποντας καὶ τὴν ἐκείνου πρόφησίαν [m] ἐπιτελῆ, τ̃ Θεὸν
εὐλογεῖν ἠξίου, [n] καὶ μὴ πρέπειν ἀπογινώσκειν ὧν [o] ὑ-
πέσχηται πρὸς εὐδαιμονίαν ὡς οὐκ ἐσομένων, πιστεύον-
τας οὐ τ̃ ἤδη βλεπομένων.

γ'. Ταῦτα ἀφαλεχθεὶς πρὸς τ̃ ὄχλον ὁ βα-
σιλεὺς, [o] ἀφορᾷ πάλιν εἰς τ̃ ναόν· καὶ τὴν δε-
ξιὰν εἰς τ̃ ὄχλον ἀνασχών, "ἔργοις μὲν, εἶπεν, ὐ
"δυνατὸν ἀνθρώποις ἀποδοῦναι Θεῷ χάριν ὑπὲρ ὧν
"εὖ πεπόνθασιν. ἀπρεπεστὲς γὰ τὸ θεῖον ἀπάντων [p] καὶ
"κρεῖττον τοιαύτης ἀμοιβῆς. ᾧ ἢ τ̃ ἄλλων ζώων
"ὑπὸ σᾶ, δέσποτα, κρείττονες γεγόναμεν, [r] τούτῳ
"τὴν σὰ εὐλογεῖν μεγαλειότητα [s] πρέπει, καὶ πρὸ
"τῶν ὑπηργμένων εἰς τὸν ἡμέτερον οἶκον καὶ τὸν Ε-
"βραίων λαὸν, εὐχαριστεῖν ἀνάγκη. [t] τίνι γὰ ἄλλῳ
"[v] μᾶλλον [x] ἱλάσεσθαί τε [y] μειωῶντα, καὶ ἀφαιρέσον-
"τα εὐμενῆ [z] δεξιώτερόν ἐστιν ἡμῖν, ἢ φωνῆ· ἣν [a] ἐξ
"ἀέρος τε ἔχομεν, καὶ δι' αὐτὰ πάλιν ἀνιοῦσαν οἴδα-
"μεν. χάριν οὖ [b] ἔχειν δι' αὐτῆς ὀφείλω σοὶ, πα-
"ρὰ τὰ [c] πατρὸς πρῶτον, ὃν ἐξ ἀφανοῦς εἰς το-
"σοῦτὴν ἀνήγαγες δόξαν, ἔπειθ' ὑπὲρ ἐμαυ-
"τοῦ πάντα μέχρι τῆς παρούσης ἡμέρας ἃ προ-
"εἶπας πεποίηκας· [c] δέομαί τε τοῦ λοιποῦ χορηγεῖν
"ὅσα Θεῷ δύναμις ἀνθρώποις ὑπὸ σοῦ τετιμη-
"μένοις, καὶ τὸν οἶκον τὸν ἡμέτερον αὔξειν εἰς ἄπαν,
"[d] ὡς καὶ ὡμολόγησας Δαυὶδῃ τῷ πατρί μὲ καὶ
"ζῶντι καὶ θανόντι τὴν πλοῦτὴν, ὅτι παρ' ἡμῖν ἡ
"βασιλεία [e] μενεῖ, καὶ τὸ ἐκείνου γνῶναι αὐτὴν ἀφε-
"δοχαῖς [f] ἀμείψει μυρίαις. παῦτ' οὖ ἡμῖν ἐπάρ-
"κεσον, καὶ [g] παῖσι τοῖς ἐμοῖς ἀρετὴν [h] ἣ σὺ χαίρεις
"θανόχου. πρὸς δὴ τούτοις ἱκετεύω καὶ μοῖραν π-
"να τοῦ σοῦ πνεύματος εἰς τὸν ναὸν [i] ἐποικίσαι,

"constanti opinione quod hîc ades, & à tuis non
"longe receſſiſti. nam ex eo quidem quod uni-
"verſa videas & omnia audias, neque, ut hic, ubi
"nunc fas eſt, habites, omnium curam abjicis, at-
"que adeo cunctis præſens eſſe *deſinis*, præſertim
"vero cum ſingulis etiam te conſulentibus nocte
"dieque ſimul adſis." Hiſce Deum obteſtatus, ad
populum orationem convertit, illis repræſentans
Dei potentiam ſimul & providentiam. Quod *ſcilicet* Davidi patri ſuo futura omnia, prout eorum pleraque jam evenerunt & reliqua eventura ſunt, patefecerit: utque ille nondum nato nomen indiderit, & quis foret appellandus prædixerit; & quod ipſe Templum ei ædificaturus eſſet, rex factus poſt patris obitum. Quæ cum juxta illius vaticinium adimpleta vidiſſent, eos admonebat ut Deo benedicerent, neque de ulla re quam ad felicitatem eorum promiſerat, ac ſi eam non præſtiturus eſſet, deſperarent, ex iis quæ jam conſpexerant illi fidem habentes.

3. His populum affatus rex, rurſum Templum verſus aſpicit: dextraque in multitudinem porrecta, dicebat, "Fieri non poteſt, ut homines operi-
"bus quidem gratiam Deo pro acceptis beneficiis
"reddant. nullius enim rei numen divinum indi-
"get, majuſque quam ut ei fiat id genus remune-
"ratio. Quo enim cæteris animantibus à te, Do-
"mine, ſuperiores ſumus conſtituti, eo nos decet
"tuam laudare majeſtatem; & pro his, quibus fa-
"miliam noſtram atque Hebræorum populum di-
"gnatus es, gratias agere neceſſe habemus. Qua e-
"nim re alia potiori fauſtiſque magis auſpiciis con-
"venit iratum propitium reddere perpetuoque be-
"nignum conſervare, quàm voce; quam & ex aë-
"re haurimus, iterumque per eum ſurſum ferri
"novimus. Ejus igitur beneficio tibi gratias age-
"re par eſt, ac de patre meo in primis quem ex
"obſcuro ad tantam gloriam provexiſti, deinde
"quod mihi ipſi in diem hodiernum omnia, quæ-
"cunque *verbis* es pollicitus, *reipſa* præſtiteris: pre-
"corque ut in poſterum largiaris quæ Deus ho-
"minibus, quos vult honoratos, largiri poteſt; &
"familiam noſtram in omne ævum auctam velis
"& ornatam, quemadmodum Davidi patri meo &
"viventi & morienti promiſiſti, quod apud nos
"regnum ſit permanſurum, & genus illius per vi-
"ces innumeras illud accepturum ſit. Hæc igitur
"nobis quæſo ſuppedites, liberiſque meis virtutem
"iſtam, quæ tibi grata eſt, impertiaris. Ad hæc
"ſupplex oro, ut ſpiritum tuum eatenus in Tem-
"plum *hoc* migrare facias, ut etiam in terris eſſe nobis

Deo gratias agit, quòd Davidi promiſſa præſtiterit. 3 Regum, c. 8. 2 Paral. c. 6.

Deinde populo & Templo fauſta omnia precatur.

c Διατελοίημεν] Modo *Optativo* pro *Subjunctivo* utitur, quod *Atticis* familiare eſt, ut oſtendit *H. Steph.* libro de *Dial. Att.* p. 137.

d Πάρει,] Ita *MSS.* παρῇ in *Editis.*

e Οὐδὲ σαυτῶν.] Hoc modo legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *neque à tuis ſedibus procul abes.* οὐδὲ σαυτῷ *Baſ. G. Vat. Hen. & Busb.* ea vero non agnoſcunt *Big. Samb. & Gall.* 1. 2. HUDS. Forte τ̃ σαυτ̃. COCC.

f Πάντά τε] Πάντας *Big. & Samb.*

g Ἀπολείπεις] Ἀπολείπεις ἅ πᾶσιν ἔγγ. *Big. Samb. Vat. & Gall.* 2.

h Βαλλομένῳ] Βαλλομαμένῳ *Vat.*

i Συμπάρει.] Ita *MSS.* συμπαρῇ in *Editis.*

k Ἐπιθεάσας πρὸς τ̃ Θεὸν,] Sic *MSS.* ἐπιθεάσας in *Editis.*

l Τὸ ὄνομα τῷ μήπω] Eo modo *Big. Samb. & Vat.* in *reliquis* τὸ deeſt.

m Ἐπιτελῆ,] Iterum cum *MSS.* ἐπιτέλῃ perperam in *Editis.*

n Καὶ μὴ] Καὶ πρὲ μηδενὸς in quinque *MSS.*

o Ὑπέχηται] Ὑπέχηθ solus *Vat.*

p Ἀφορᾷ πάλιν] Ita cum *Samb. & Gall.* 1. 2. in *reliquis* ἐφορᾷ.

q Καὶ κρεῖττον] Καὶ inſertum dedi ex *Big. Samb. Vat. & Vet. Interpr.*

r Τούτῳ τὴν σὴ εὐλογεῖν] Sic *MSS.* in *Editis* τοῦτο τὴν σὴ.

s Πρέπει,] Πρέπει deeſt *Big. Samb. Vat. & Gall.* 1. nec καὶ mox ſequens agnoſcunt *Samb. & Gall.* 1. Totum hoc modo legiſſe videtur *Epiphan.* τούτῳ τὴν σὴν εὐλογουμένῳ μεγαλειότητα, καὶ πρὸ τ. ὑ. ἡ. τ. ἐ. οἶκον ἀνάγκη εὐχαριστεῖν τ̃ Ἑβραίων λαόν.

t Τίνι γὰ ἄλλῳ] Ita *Samb. & Baſ.* τίνι καὶ ἄλλῳ *Gen. Big. Alique.* τί γὰ ἄλλο *Vat.*

v Μᾶλλον] Illud μᾶλλον ex *Big. Samb. Vat. & Vet. Interpr.* qui locum ita vertit ac ſi paulo aliter eum legerit, *nullum enim alium magis optamus habere propitium, & in eo tuam circa nos devotionem cognoſcimus per munera, quia per te eſt nobis vox, quam ex aëre habemus, & per eum iterum novimus aſcendentem*, aut ut in aliis libris, *& in ea circa nos devotione permanere quam te. Eſt nobis vox quam &c.*

x Ἱλάσεσθαί τε] *Al.* ἱλάσασθαι.

y Μειωῶντα,] Ita *Vat.* μειωνῶτα in *ceteris.*

z Δεξιώτερόν ἐστιν ἡμῖν,] Forte δεξιώτερόν ἐστιν. COCC.

a Ἐξ ἀέρος τε ἔχομεν,] Sic *MSS.* ἐξ ἀέρος ἔχομέν τε in *Editis.*

b Ἔχειν δι' αὐτῆς] Ita *Big.* (*Cocc. Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat. Gall.* 1. 2. & *Epiphan.* ἔχειν αὐτῆς ὀφείλω σοι in *Editis.*

c Δέομαί τε] Ita cum *Vat.* δέομαι ἅ in *Editis Aliiſque.* δέομαι ἅ λ. *Big.*

d Ὡς καὶ] Ὡς καθωμολόγησας *Vat.*

e Μενεῖ,] Sic *Big.* (*Cocc.*) *Samb. & Vet. Interpr.* in *Editis Aliiſque* μένει.

f Ἀμείψει μυρίαις.] Ἀμείψαι ſolus *Samb.*

g Παῖσι τοῖς ἐμοῖς] Ita *Big. Samb. Gall.* 1. & *Epiphan.* πᾶσι in *Editis Aliiſque.*

h Ἣ σὺ χαίρεις] Sic *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 2. & *Epiphan.* ἅ συγχαίρεις in *Editis Aliiſque.*

i Ἀποικίσαι,] Ita *Big.* (*Cocc.*) *Samb. & Gall.* 1. 2. ἐποικίσαι in *Editis Aliiſque.*

"bis videaris. Nam & cœlum omne tibi quidem "parvum eſt domicilium, & eorum quæ in eo ſunt "profunditas, nedum hoc qualecunque Templum: "veruntamen te obteſtor atque precor, hoc Tem-"plum *cuſtodi* & ab omni vaſtatione hoſtili ut pro-"prium protege, ejuſque tanquam poſſeſſionis tuæ "curam gerito. Et ſi quando populus in te deli-"querit, atque adeo clade aliqua ob peccatum "*ſuum* à te afficiatur, terræ ſterilitate & peſtis "contagione, aliiſve ejuſmodi malis, quibus in ju-"ra ſacra violantes ſoles animadvertere, ac deinde "magna frequentia ad *hoc* Templum ſupplex con-"fugerit, ſalutem votis expetens; exauditis illo-"rum precibus, quaſi in æde habitares, ſortis illo-"rum miſerere eoſque à calamitatibus libera. Hanc "vero non ſolum Hebræis in peccata prolapſis à "te opem peto: ſed etiam ſi ab *extremis* orbis fini-"bus aliqui advenerint, aut ex quocunque demum "loco ad te ſupplicandum ſeſe converterint, & "boni quidpiam à te impetrare deſiderarint, po-"ſtulata illis concedito. Sic enim omnibus mani-"feſtum erit, quod tu quidem ipſe hanc ædem a-"pud nos tibi exſtrui volueris, nos vero non ita à "natura comparatos eſſe ut humanitatis ſimus ex-"pertes, aut alienigenis iniqui & infeſti, ſed liben-"ter feramus te communiter omnibus tum adju-"torem eſſe tum bonorum omnium largitorem."

Solomon litat, & ignis de cælo ſacrificia conſumit. 2 Paral. c. 7.

4. Cum *ille* hæc dixiſſet, & humi ſe proſtravi-ſet, & aliquamdiu adoraſſet, *tandem* in pedes ere-ctus hoſtias aræ admovit: cumque eam ſolidis vi-ctimis repleviſſet, ſacrificium Deo gratum eſſe & acceptum comperuit, ſigno maxime illuſtri. ignis enim per aërem delatus, & cum impetu in altare omnium in conſpectu irruens, victimas corripuit & abſumpſit. Hac autem ſpecie oculis oblata, populus quidem, conjectura inde facta Deum hiſce declaraſſe ſe in Templo habitaturum eſſe, lætus in terræ ſolum procidens adorabat. rex vero & Deo cœpit benedicere, & populum, ut idem facerent, hortabatur, jam perſpectam quidem habentes Dei erga ſe benevolentiam, de cætero vero precantes ut quæ ab eo proveniunt ſibi ſemper æque optata accidant, utque mentem eorum puram ab omni peccati labe cuſtodire dignetur in juſtitia ejuſque cultu, quo poſſint & præcepta, quæ ipſis per Moy-ſen dedit Deus, *æternum* permanſura obſervare. Sic enim Hebræis proſpere cedent omnia, & cæ-teris mortalibus erunt beatiores. Simulque eos ob-ſecrabat in memoria habere, quod quibus artibus bona præſentia comparaſſent, eiſdem & illa con-

Populum hortatur ad leges ſervandas.

"ὡς ἂν καὶ ἐπὶ γῆς ἡμῖν εἶναι δοκῇς. σοὶ μὲν γὰρ "μικρὸν οἰκητήριον καὶ τὸ πᾶν ὑρανῶ [k] καὶ τῶν κα-"τὰ τοῦτον ὄντων [l] κύτος, ἀλλ' ὅπως γε ἔστος ὁ τε-"χὼν ναός· ἀλλὰ φυλάσσειν τε [m] ἀπόρρητον σὺ πο-"λεμίων ὡς ἴδιον εἰς ἄπαν, καὶ προνοεῖν ὡς οἰκείας "κτήματος προσηκόντως. κἂν ἁμαρτών ποτε ὁ λαὸς "[n] τύχῃ, ἐπειτα πληγῇ τινι [o] κακωθῇ διὰ τὴν ἁμαρ-"τίαν σὺν σοῖ, γῆς ἀκαρπίᾳ, [p] καὶ φθορᾷ λοιμικῇ, "[q] ἤ τινι τούτων τῶν παθημάτων οἷς οὐ τὰς φύσε-"ως ἅπαντας τι τῶν ὁσίων μετέχῃ, καὶ καταφύγῃ πᾶς "ἀθροισθεὶς [r] εἰς τὸν ναὸν ἱκετεύων σε καὶ σωθῆναι "δεόμενος, ἐπήκοος αὐτὸς γιώμενος ὡς ἔνδον ὢν "[s] ἐλεήσῃς καὶ τῶν συμφορῶν ἀπαλλάξῃς. τοιγαροῦν σὺ "οὐχ Ἑβραίοις μόνον δέομαι προσὼν σοῖ τὴν βοήθειαν "εἶναι σφαλεῖσιν, ἀλλὰ [t] κἂν ἀπὸ περάτων "τῆς οἰκουμένης τινὲς [v] ἀφίκωνται, κἂν ὁπόθεν [x] δη-"ποτοῦν [y] προστρεπόμενοι καὶ τυχεῖν τινὸς ἀγαθοῦ λι-"παρούντες, δὸς αὐτοῖς [z] ἐπήκοος γιώμενος. ἵ-"στως γὰρ ἂν μάθοιεν πάντες ὅτι σὺ μὲν [a] αὐτὸς ἐξε-"λήλυθας παρ' ἡμῖν κατασκευασθῆναί σοι τὸν οἶκον, "ἡμεῖς δ' οὐκ ἀπάνθρωποι τὴν φύσιν ἐσμὲν, ἢ δ' "ἀλλοτρίως πρὸς τοὺς [b] οὐκ ὁμοφύλους ἔχομεν, ἀλλὰ "πᾶσι κοινὸν τὴν ἀπὸ σοῦ βοήθειαν, καὶ τὴν τῶν ἀγα-"θῶν ὄνησιν, ὑπάρχειν ἐθελήσαμεν."

δ'. Εἰπὼν ταῦτα, καὶ ῥίψας ἑαυτὸν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐπὶ πολλὴν ὥραν προσκυνήσας, ἀνα-στὰς θυσίας [c] τῷ βωμῷ προσῆγε· καὶ γεμίσας τῶν [d] ὁλοκλήρων ἱερείων, ἐπαργέστατα τὸν Θεὸν ἤδεως ἔγνω [e] ἅπασαν τὴν θυσίαν προσδεχόμενον. πῦρ γὰρ ἐξ ἀέρος διαφαμὸν καὶ πάντων ὁρώντων ἐπὶ τὸ βωμὸν πίπτει, τὴν θυσίαν ἥρπασε καὶ [f] κατεδαίσατο. [g] ταύ-της [h] δὴ τὸ ἐπιφανείας γιωμένης, ὁ μὲν λαὸς [i] δή-λωσιν εἶναι ταῦτ' εἰκάσας τὸ ἐν τῷ ναῷ σὺν Θεῷ διατελεῖν ἐσομένης, καὶ ἡδεῖς [k] προσεκύνησε πρὸς τὸν ἐδάφους. ὁ δὲ βασιλεὺς [l] εὐλογεῖν τε ἤρξατο, καὶ τὸ πλῆθος ταὐτὸ [m] ποιεῖν παρώρμα, δείγματα μὲν ἔχοντας ἤδη τὸ σὺν Θεῷ πρὸς αὐτοὺς εὐμενείας, [n] εὐχομέ-νους δὲ ποιαῦτα διαβαίνειν ἀεὶ τὰ παρ' ἐκείνου, καὶ τὴν διάνοιαν [o] αὐτοῖς καθαρὰν διὰ πάσης φυλάττεσθαι κα-κίας ἐν δικαιοσύνῃ καὶ θρησκείᾳ, καὶ [p] τῷ τὰς ἐντολὰς τηρεῖν ἃς διὰ Μωϋσέως αὐτοῖς ἔδωκεν ὁ Θεὸς [q] διαμενούσας. ἔσεσθαι γὰρ ὕτως εὐδαίμονα τὸ Ἑβραίων ἔθνος, καὶ παντὸς ἀνθρώπων γένους μακαριώτερον. παρεκάλει τε μνημονεύειν ὡς οἷς [r] ἐκτήσαντο τὰ παρόντα ἀγα-θὰ,

k Καὶ τὸ τὸν] Καὶ τὸ τὸ ſolus *Samb.*

l Κύτος,] Ἐγχίας ταὐτῳ κύτει Æſchyl. Agam. v. 330. SPANH.

m Ἀπόρρητον] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* ἀπόρρητον ὡς ἴδιον σὺν πολ. in *Editis Aliiſque.*

n Τύχῃ,] Illud τύχῃ ex *MSS.*

o Κακωθῇ] Κακῷ *Big. Samb. Gall.* 1. 2. κακῶς *Vat.* At *Epiphanius* vertit, *deinde plaga quadam peſſima peccato digna à te terris illata fuerit, aut ſterilitas, aut corruptio famis* (al. *aut corruptio aut fames* ἢ φθορᾷ ἢ λοιμὸς) *aut hujuſmodi paſſio provenerit, quam* &c.

p Καὶ φθορᾷ λοιμικῇ,] Καὶ deeſt *Samb.* ἢ pro καὶ legiſſe videtur *Epiphan.*

q Ἤ τινι τούτων] Sic *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* in *ceteris* εἴ τινι.

r Εἰς τὸν ναὸν] Επὶ τὸν ναὸν *Vat.*

s Ἐλεήσῃς] Ἐλεήσεις & mox ἀπαλλάξεις *Samb.* & *Big.*

t Γὰρ κἂν] Γὰρ deeſt *Vat.*

v Ἀφίκωνται,] Ita *Big. Cocc.* & *Samb.* in *reliquis* ἀφίκοιντο.

x Δηποτοῦν] Sic *MSS.* δηποτοῦν in *Editis* deeſt.

y Προστρεπόμενοι] Ita lego, levicula mutatione, pro προστρεπόμενοι, quod in libris omnibus exſtat tam *Editis* quam *MSS.*

z Ἐπήκοος] Ὑπήκοος *Vat.*

a Αὐτὸς ἐξελήλυθας] Αὐτὸς abeſt *Big.* & *Gall.* 1.

b Οὐκ ὁμοφύλους] Οὐκ non agnoſcunt *Big. Samb.* & *Vat.* reperitur tamen in *ceteris* & in *Vet. Interpr.* HUDS. Lege οὐχ. COCC.

c Τῷ βωμῷ προσῆγε·] Τῷ Θεῷ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Gall.* 1.

d Ὁλοκλήρων] Id eſt תמימים quæ integra erant, non vitiata. Ita ſupra Sacerdotes ſcribit eſſe debere ὁλοκλήρους. Interpres credidit eſſe ὁλόκαυστα. REL.

e Ἅπασαν] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* deeſt ἅπασαν.

f Κατεδαίσατο.] Ita cum *Gall* 2. κατεδίσατο in *Editis Aliiſque.* κατεδύσατο *Vat.* HUDS. Gen. κατεδίσατο, vel κατεδαίσατο. fit enim à καθεδαίομαι· ſic Heſych. κατεδάισε, κατέκαυσε· SPANH.

g Ταύτης] Eo modo *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* τοιαύτης *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

h Δὴ τὸ ἐπιφανείας] Ita cum *Vat.* & *Vet. Interpr.* δ' in *reliquis.*

i Δήλωσιν εἶναι] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* niſi quod τ' αὐτ' εἶναι habeant *Gall.* 1. & 2. quibus favere videtur *Epiphan.* ὁ μὲν λαὸς δῆλον ὡς τῶν εἰκάσας εἶναι in *Editis.*

k Προσεκύνησε] Ita *MSS.* & *Epiphan.* προσεκυνεῖ πεσὼν ἐπὶ τὸ ἔδαφος in *ceteris.*

l Εὐλογεῖν] Τὸν Θεὸν εὐλογεῖν legiſſe videtur *Epiphan.*

m Ποιεῖν παρώρμα,] Sic *Hen. Busb.* & *Epiphan.* εἰκεῖν in *reliquis.*

n Εὐχομένους] Εὐχομένῳ *Big.* & *Samb.*

o Αὐτοῖς καθαρὰν] Αὐτὰς junxta *Vet. Interpr.*

p Τῷ τὰς ἐντολὰς] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *ceteris* deeſt τῷ.

q Διαμενούσας.] Διαμενούσης *Big.* & *Gall.* 1. 2. HUDS. Iσ. διαμενοῦσαν, ut jungatur cum voce διάνοιαν.

r Ἐκτήσαντο] Ἐκτήσατο *Big.* & *Gall.* 1.

s Ἐξη-

θὰ, τέτοις αὐτὰ καὶ βέβαια [s] ἔξειν, καὶ μείζω καὶ πλείω κατασήσεσθαι. ὁ γὰρ λαβεῖν αὐτὰ μόνον δι' ὁσίαν καὶ δικαιοσύνην, [t] ἀλλὰ καὶ καθέξειν δοκεῖ ταῦτα παρὰ τοῦ θεοῦ κελεύειν. εἶναι γὰρ τοῖς ἀνθρώποις [v] οὐκ ὄντως μέγα τὸ κτήσασθαί τι τῶν ὑπαρχόντων, ὡς τὸ σῶσαι τὰ [x] προσθέντα, καὶ μηδὲν [y] ἁμαρτεῖν εἰς βλάβην αὐτῶν.

ε'. Ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς Σολομὼν ταῦτα πρὸς τὸ πλῆθος, ἀφεὶς τὴν ἐκκλησίαν, πλείστας θυσίας ὑπὲρ τε ἑαυτοῦ καὶ πάντων Ἑβραίων· ὡς μόσχους μὲν [z] καταθῦσαι μυρίους καὶ χιλίους, προβάτων δὲ μυριάδας δώδεκα. [a] τὸν γὰρ ναὸν τότε πρῶτον ἔσφαγεν ἱερουργημάτων, καὶ κατεσκηνώθησαν ἐν αὐτῷ πάντες σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις Ἑβραῖοι· ἐπὶ δὲ καὶ [b] τὴν Σκηνοπηγίαν καλουμένην ἑορτὴν πρὸ μὲν ναοῦ λαμπρῶς· καὶ μεγαλοπρεπῶς ὅλας· [c] δὶς ἑπτὰ [d] ἡμέρας ἤγαγε ὁ βασιλεὺς, σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ κατεσκηνωμένῳ.

ς'. Ἐπεὶ δ' εἶχεν αὐτοῖς ἀποχρώντως ταῦτα, καὶ [e] μηδὲν ἐνεῖδεν τῇ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβείᾳ, πρὸς αὐτοὺς ἕκαστοι μὲν βασιλέως ἀπολύσαντος ἀπῆεσαν· εὐχαριστήσαντες [f] τῷ βασιλεῖ, τά τε πρὸς αὐτοὺς προνοίας καὶ ὧν ἐπεδείξατο ἔργων, καὶ εὐξάμενοι τῷ Θεῷ σῶζειν αὐτοὺς [g] εἰς πολὺν χρόνον Σολομῶνα βασιλέα. [h] τήν τε πορείαν ἐποιοῦντο μετὰ χαρᾶς καὶ παιδιᾶς, ὕμνους εἰς τὸν Θεὸν ᾄδοντες, ὡς ὑπὸ τῆς ἡδονῆς ἀπόνως τὴν ὁδὸν τὴν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα πάντας ἀνύσαι. καὶ οἱ μὲν, τὴν κιβωτὸν εἰς τὸν ναὸν εἰσαγαγόντες, καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλλος ἰσορήσαντες αὐτοῦ, καὶ θυσιῶν ἐπ' αὐτῷ μεγάλων καὶ ἑορτῶν μεταλαβόντες, εἰς τὰς αὐτῶν ἕκαστοι πόλεις ὑπέστρεψαν. ὅναρ δ' ἐπιφανὲν τῷ βασιλεῖ κατὰ τὰς ὑπνους· [i] ἐσήμηνεν αὐτῷ τὰς εὐχὰς ἐπήκοον τὸν Θεὸν γεγονέναι, καὶ ὅτι φυλάξοι τε τὸν ναὸν, καὶ διαπαντὸς ἐν αὐτῷ μένοι, τοῖς [k] ἐκγόνοις αὐτοῦ καὶ τοῖς ἁπάσης πολιτείας τὰ δίκαια ποιοῦσι. αὐτὸν δὲ πρῶτον, ἐμμένοντα τοῖς τοῦ πατρὸς ὑπομήμασι, ἔλεγεν, εἰς ὕψος καὶ μέγεθος εὐδαιμονίας ἀνοίσειν ἄπειρον, καὶ βασιλεύσειν ἀεὶ τὰς χώρας τὰς ὑπὸ τοῦ ἔθνους αὐτοῦ καὶ τῆς Ἰούδα φυλῆς. προδοῦναι μέντοι τὰ ὑπιτηδεύματα, καὶ λήθῃ αὐτῶν παισάμενον, καὶ ξενικοὺς θεοὺς θρησκεύειν μεταβαλλόμενον, [l] προρρίζους ἐκκόψειν, καὶ μήτε τοῦ ἔθνους τι λείψανον [m] αὐτὸ ἐάσειν, μήτε τὴν Ἰσραηλιτῶν λαὸν [mm] ἀπαθῆ παρόψεσθαι· πολέμοις δ' αὐτοὺς καὶ κακοῖς ἐξαφανίσειν μυρίοις, [n] καὶ τῆς γῆς, ἣν τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἔδωκεν, ἐκβαλὼν, ἐπήλυδας ἀλλοτρίας κατασήσειν, τόν τε ναὸν τὸν νεῶ οἰκοδομηθέντα [o] καταπεπρησόμενον τοῖς ἐχθροῖς παραδώσειν καὶ διαρπαγησόμενον, κατασκάψειν τε καὶ τὴν πόλιν χερσὶ τῶν πολεμίων, καὶ ποιήσειν μυθῶν ἄξια τὰ παρ' αὐτοῖς κακὰ, καὶ πολλῆς δι' ὑπερβολὴν μεγέθους ἀπιστίας· ὡς τοὺς προσοίκους ἀκούσαντας τὴν συμφορὰν ἐκπλαγέντας, καὶ μὴ πιστεύσαντας ἐπὶ τοσούτοις κακοῖς γενέσθαι τοὺς Ἑβραίους, ἐρωτᾶν τοὺς παριόντας, τίνα ποτὲ τὰ τοσαῦτα κακὰ τὴν πόλιν καὶ τὸν λαὸν ἐπεσπάσατο· καὶ τοὺς μὲν ἐρωτωμένους ἀποκρίνασθαι, ὅτι τὸν πατρῷον θεὸν καταλιπόντες, καὶ τοῖς ἀλλοτρίοις προσκυνήσαντες καὶ θύσαντες, τοιαύτην ἐπ' αὐτοὺς ὀργὴν ἐκίνησαν τοῦ θεοῦ· καὶ τοῦτο τὸν ἐπιφανέντα τῷ βασιλεῖ λόγον ἀληθῆ γεγονέναι· καὶ τοῦτο μὲν τοῖς ἀλλοφύλοις ἐκ τοῦ πολλοὺς ἐπὶ τοσούτοις κακοῖς γενέσθαι τοὺς Ἑβραίους, ἐρωτᾶν τοὺς παριόντας, τίνα ποτὲ τὰ τοσαῦτα κακὰ τὴν πόλιν καὶ τὸν λαὸν ἐπεσπάσατο· καὶ τοὺς μὲν ἐρωτωμένους ἀποκρίνασθαι, ὅτι τὸν πατρῷον θεὸν καταλιπόντες, καὶ τοῖς ἀλλοτρίοις προσκυνήσαντες καὶ θύσαντες, τοιαύτην ἐπ' αὐτοὺς ὀργὴν ἐκίνησαν τοῦ θεοῦ· καὶ τοῦτο τὸν ἐπιφανέντα τῷ βασιλεῖ λόγον ἀληθῆ γεγονέναι· καὶ τοῦτο μὲν τοῖς ἀλλοφύλοις ἐκ τοῦ πολλοὺς ἐπὶ τοσούτοις κακοῖς γενέσθαι τοὺς Ἑβραίους,

servaturi essent; & majora ac cumulatiora facturi. Haud enim existimandum est hæc solummodo pietati & justitiæ accepta deberi, sed & ab illis esse ut firma maneant & stabilia. porro hominibus non adeo magnum est parare quæ desiderant, ac parta tueri, nullumque peccatum, quo lædi possunt, admittere.

5. Et quidem rex, his multitudinem affatus, concionem dimisit, sacris primum factis tam pro semet, quam pro Hebræis universis; ita ut vitulorum quidem viginti millia mactarit, balantum vero centum & viginti millia. nam Templum tum primum victimarum cruore imbutum est, & in eo Hebræi omnes cum uxoribus & liberis convivio excepti sunt: ac præterea festum, quod Scenopegia vocabatur, ante Templum per bis septem dies rex splendide & magnifice celebravit, cum populo universo epulatus.

Tabernaculorum festum celebratum. 2 Paralip. c. 7.

6. Cum autem illis abunde satisfaceretur, nihilque plane deesset illorum erga Deum pietati, singuli, cum rex eos dimisisset, domum quisque suam reversi sunt; actis prius regi gratiis pro sua illorum cura & operibus quæ *præstare* fecerat, precibusque Deo effusis ut illis Solomonem regem quam diutissime conservaret. iter etiam faciebant lætitia gestientes, hymnosque Deo canentes: ita ut voluptate deleniti omnes viam, qua domum irent, absque tædio confecerint. Et quidem illi, qui arcam in Templum intulerant, ejusque magnitudinem & pulchritudinem conspexerant, atque adeo magnorum sacrificiorum & festivitatum participes facti erant, ad suas quique civitates regressi sunt. Somnium vero, regi per quietem obortum, ei indicabat, Deum ejus exaudivisse preces, quodque Templum conservare voluerit, in eoque perpetuo habitare, posteris ipsius totoque populo justitiam colentibus. seque illum in primis, si patris monitis *præceptisque* institerit, ad celsitudinem felicitatis & magnitudinem immensam provecturum esse dicebat, nec unquam defore ex stirpe ipsius tribuque Judæ qui regioni huic *longe lateque* imperet. Sin autem à legis institutis defeciverit, eorumque oblitus fuerit, & ad Deorum peregrinorum cultum se contulerit, fore ut radicibus eum exscinderet, & neque vel tantillas generis ipsius reliquias superesse sineret, neque populum Israëlitarum ab omni calamitate immunem præteriens aspiceret; sed *ipsos* bellis & cladibus innumeris exstingueret, atque è terra, quam patribus eorum dederat, ejectos, aliena in regione collocaret, Templum quoque nunc *recens* exstructum, incendendum diripiendumque traderet inimicis; quin & urbem *ipsam* hostium manibus suffossam everteret, faceretque ut mala quibus succumberent fabulæ esse mereantur, & vix credenda ob stupendam magnitudinem: ita ut finitimi audita *illorum* calamitate attoniti hæreant, & cu-

Deus Solomoni dicit se ejus audivisse preces &c. 3 Regum, c. 9. 2 Paralip. c. 7.

s Ἔξειν,] In quibusdam *MSS.* ἴξειν, & mox καθασήσειν.

t Ἀλλὰ καὶ καθέξειν] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* illa ἀλλὰ καὶ καθέξειν desunt in *Editis.*

v Οὐκ ὄντως μέγα] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* οὐκ deest in cæteris.

x Προσθέντα,] Sic *Vat.* & *Vet. Interpr.* προσωθέντα in *Editis Aliisque.* προσοφθέντα *Gall.* 2. HUDS. Forte προσποιηθέντα. Vet. *acquisita servare.* COCC.

y Ἁμαρτεῖν] Ἁμαρτεῖν solus *Vat.*

z Καταθῦσαι] Sic *MSS.* καταθύσας in *Editis.*

a Τὸν γὰρ ναὸν τότε πρῶτον ἔσφαγεν ἱερουργημάτων, καὶ κατεσκηνώθησαν] Tunc enim primum in Templo sacrificia celebrata sunt. *Rufinus.* SPANH.

b Τὴν Σκηνοπηγίαν καλουμένην ἑορτὴν] Tabernaculorum festum per XIV. dies celebratum; vid. infr. lib. XIII. c. 13. §. 5. item lib XV. c. 3. §. 3. &c. SPANH.

c Δὶς ἑπτὰ] Illud δὶς ejiciendum censeo, ut *auctor* conveniat cum *S. Literis* in 2 *Paralip.* c. 7. v. 8. nisi dicatur, tunc celebrata esse quatuordecim dies Scenopegia, quæ stata gentis sacra in eos forte dies inciderant.

d Ἡμέρας ἤγαγεν] Sic *MSS.* ἡμέρας in *Editis.*

e Μηδὲν ἐνεῖδεν] Μηδὲν εἶδε *Vat.*

f Τῷ βασιλεῖ,] Τῶτε βασιλεῖ *Vat.*

g Εἰς πολὺν χρόνον] Ἐπὶ πολὺν *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

h Τήν τε πορείαν] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* τὴν δὲ πορείαν in *cæteris.*

i Ἐσήμηνεν αὐτῷ] Ita *Samb.* & *Gall.* 2. ἐσήμανεν in *Editis.* ἐσήμηνεν *Vat.*

k Ἐκγόνοις] Ἐγγόνοις solus *Vat.*

l Προρρίζους ἐκκόψειν,] Ita Tragic. Sophocl. Elec. v. 768. προρρίζου ἴφθαρται γένος· & Euripid. Hippol. v. 684. προρρίζου ἐκπεσεῖν σε. SPANH.

m Αὐτὸ ἐάσειν,] Ita lego, prout legisse visus est *Epiphan.* αὐτῶν in *Editis* & *MSS.*

mm Ἀπαθῆ παρόψεσθαι] Verterem, *immunem sineret*, nisi *sineret* exstaret versu superiore; quomodo *Tacitus* Ann. III 38. *injurias inultas sinere.* Verti etiam potest, *neque populum* —— *impunitum* vel *inultum* prætermitteret. ea est enim vis verbi παροψεσθαι. IBBETSON.

n Καὶ τῆς γῆς,] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* καὶ τῆς γῆς in *Editis Aliisque.*

o Καταπεπρησόμενον] Καταπεπρησθησόμενον *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* non ita *Epiphanius Alique.*

curiosius quærant quam ob causam Deus sic odio habuerit Hebræos, quos antea honore affecerat & divitiis auxerat; atque ab iis, qui *ex tanta clade* supersint, responsum ferant, confitentibus, quoniam peccaverint & patrias leges violaverint. Atque hisce quidem Deum per quietem Solomonem affatum esse, *sacris* literis consignatum est.

φοερὸν θαυμάζειν, καὶ τὴν αἰτίαν πολυπραγμονεῖν, δι' ἣν ἅτως ἐμισήθησαν Ἑβραῖοι τῷ Θεῷ, πότερον εἰς δόξαν καὶ πλεῖον [p] παρ' αὐτὸ ᾠφελθέντες, καὶ ᾠφελὰ τ ὑπολειπομένων ἀκούειν, ἐξομολογουμένων τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, καὶ τὰς τ [q] πατρίων νομίμων ᾠφελάσεις. [r] ταῦτα μὲν αὐτῷ τ Θεὸν εἰπεῖν κ τὰς ὕπνους, ἀναγέγραπται.

CAP. V.

Ut sibi Solomon ædes construxit, sumptuosas & splendidas: utque ænigmata ab Hiramo ad se missa dissolvit.

Solomon Regiam ædificat.

POst Templi autem ædificationem, quæ septennio, ut ante diximus, facta est, ad structuram regiæ aggrediebatur, quam annis tredecim vix absolvit. neque enim adeo huic operi insudabat ac Templo. sed illud quidem, magnum licet, cuique mirandum & incredibile adhibitum est artificium, Deo etiam, cujus gratia erat exstructum, simul opem ferente, annis memoratis ad finem perductum est: regiæ vero magnificentiâ multum Templo cedentes, quod nec tam diu ante nec tanto cum studio parata fuerit *earum* materia, quodque regibus non Deo futuræ essent domicilium, tardius erant absolutæ. Veruntamen & illæ *magnæ &* memorabiles, & convenienter regionis regisque felicitati exædificatæ. Omnem autem earum ordinationem & dispositionem explicare necesse habeo, ut magnitudinem earum conjectura perspiciant, qui forte in hæc scripta inciderint.

Regiæ descriptio.

2. Domus erat ampla & pulchra, multis columnis suffulta; quam ad populum in causis dicendis & rebus dijudicandis excipiendum condidit, & ad cœtum hominum capiendum cum ad judicia *solennia* convenerint. Longitudo quidem centum patebat cubitos, latitudo vero quinquaginta, atque altitudo triginta; columnis quidem quadrangulis sustentata, iisque ex cedro omnibus, tecta vero * more Corinthiaco, additis antis parilibus cum valvis † triglyphis ad ornamentum *loci* simul & munimentum. Alia autem domus erat juxta totam *suam* latitudinem in medio collocata, quadrangula, lata triginta cubitos, ex adverso habens Templum, validis columnis in altum evectum. atque in ea erat exedra magnifica, ubi rex sedebat ad jus dicendum. Cui adjuncta erat domus altera in usum reginæ exstructa: aliaque demum ædificia ad victum capiendum animumque relaxandum, cum finita essent negotia; constrata omnia tabulis cedrinis. Et *hæc* quidem partim ex lapidibus decemcubitalibus ædificavit, alio vero sectili *lapide* & pretioso muros incrustavit, qui, in templorum ornamentum & regiarum *ædium* pompam, terra per-

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς βασίλεια ἑαυτῷ ᾠκοδόμησεν ὁ Σολομὼν, πολυτελῆ τε κ λαμπρά· κ ὡς αἰνίγματα ὑπὸ Ἑβραίμου αὐτῷ πεμφθέντα διέλυσεν.

ΜΕτὰ δὲ τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευὴν, [s] ἐν ἔτεσιν ἑπτὰ, καθὼς προεῖπαμεν, γενομένην, τὴν τ βασιλείων οἰκοδομίαν κατέβαλεν, ἣν ἐπὶ [t] τρισκαίδεκα μόλις ἀπήρτισεν. ὁ γὰρ τ αὐτὸν [v] ἐπαίδαζε τρόπον ὅπερ [x] καὶ τὸ ἱερόν. ἀλλὰ τὸ μὲν, καίπερ ὂν μέγα, κ θαυμασῆς [y] ἐργασίας καὶ ᾠφελείας [z] τετυχηκὸς, ἔτι κ [a] τοῦ Θεοῦ συνεργοῦντος εἰς ὃν ἐγένετο, τοῖς προειρημένοις ἔτεσιν ἔλαβε πέρας· τὰ δὲ βασίλεια, πολὺ τ ἀξίας τοῦ ναοῦ καταδεέστερα τυγχάνοντα, τῷ μήτε τὴν ὕλην ἐκ τοσούτου χρόνου καὶ τ αὐτῆς ἑτοιμάσθαι φιλοτιμίας, κ βασιλεῦσιν οἰκητήριον, ἀλλὰ μὴ [b] Θεῷ γενέσθαι, βραδίον ἠνύσθη. κ αὐτὰ μὲν οὖν [c] ἀξιολόγως κ τὴν εὐδαιμονίαν τ Ἑβραίων χώρας κ τοῦ βασιλέως [d] ᾠκοδομήθη. τὴν δὲ ὅλην αὐτῶν διάταξιν κ τὴν διάθεσιν εἰπεῖν ἀναγκαῖον, ἵν' ἅτως ἐκ τούτου σοχάζεσθαι κ σωορᾶν ἔχωσι τὸ μέγεθος οἱ τῇ γραφῇ μέλλοντες ἐντυγχάνειν.

β'. Οἶκος μὲν γὰρ μέγας καὶ καλὸς; πολλοῖς σύλοις ἠρτημένος, ὃν εἰς τὰς κρίσεις καὶ τὴν τ πραγμάτων διάγνωσιν πλῆθος ὑποδέξασθαι, καὶ χωρῆσαι σύνοδον ἀνθρώπων ὅτε δίκας συνελεγμένων κατεσκεύασεν. ἑκατὸν μὲν πήχεων τὸ μῆκος, εὖρος δὲ πεντήκοντα, τὸ δὲ ὕψος τριάκοντα· κίοσι μὲν τετραγώνοις ἀνειλημμένον [e] ἐκ κέδρου πᾶσιν, [f] ἐσταλμένον δὲ [g] Κορινθίως, ἰσομέτροις δὲ φλιαῖς καὶ θυρώμασι τριγλύφοις ἀσφαλῆ τε ἅμα καὶ κεκαλλωπισμένον. ἕτερος δὲ οἶκος ἦν ἐν μέσῳ κατὰ ὅλου τοῦ πλάτους πεπαγμένος, [h] τετράγωνος, εὖρος πήχων τριάκοντα, [i] ἄντικρυς ἔχων ναὸν, παχέσι φύλοις [k] ἀναλεπταμένον. ἦν δὲ ἐν αὐτῷ [l] ἐξέδρα λαμπρὰ, ἐν ᾗ καθεζόμενος ὁ βασιλεὺς ἔκρινεν. ἦ παρέζυγο κατεσκευασμένος ἄλλος οἶκος τῇ βασιλίσσῃ· κ τὰ λοιπὰ, τὰ πρὸς τὴν διαίταν κ τὰς ἀναπαύσεις οἰκήματα μὴ τὴν τ πραγμάτων [m] ἀπόλυσιν, [n] ἐρρωμένα πάντα σανίσι τετμημέναις ἐκ κέδρου. κ τὰ μὲν ᾠκοδόμησε λίθοις δεκαπήχεσιν, [o] ἑτέρῳ δὲ πρίσῳ τοὺς τοίχους κ πολυτελεῖ κατημφίεσεν, [p] ὃς εἰς κόσμον ἱερῶν κ βασιλείων οἴκων θεω-

[p] Παρ' αὐτὸ ᾠφελθέντες,] Ὑπ' αὐτοῦ *Big.* (*Coll. Vss.*) *Samb.* & *Vat.*

[q] Πατρίων νομίμων] Νόμων *Vat.*

[r] Ταῦτα μ̀] Ταῦτα μ̀ δὴ *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1.

[s] Ἐν ἔτεσιν ἑπτὰ,] Sic *MSS.* ἐν deest *Editis.*

[t] Τρισκαίδεκα] Ita cum *Vat.* τρισὶ κ δέκα in *reliquis.*

[v] Ἐπαίδαζε] Ἐπαιδάζετο *Big.* & *Samb.*

[x] Καὶ τὸ ἱερόν.] Καὶ deest *Vat.* HUDS. Forte κ τὸ ἱερόν. SPANH.

[y] Ἐργασίας] Sic cum *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ὀδοξίας in *Editis Aliisque.*

[z] Τετυχηκὸς,] Τετύχηκὸς *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

[a] Τοῦ Θεοῦ συνεργοῦντος] Articulum inserui ex *Samb.* & *Gall.* 1. 2.

[b] Θεῷ γένεσθαι,] Sic *MSS.* in *Editis* Θεοῦ γενέσθαι.

[c] Ἀξιολόγως] Ἀξια λόγου κ τῆς *Big. Samb.* & *Vat.* ἄξια λόγου κ τῆς *Gall* 1. 2. *Hen.* & *Busb*

[d] Ὠκοδομήθη.] Sic in *MSS.* οἰκοδομήθη in *Editis.*

[e] Ἐκ κέδρου πᾶσιν,] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat. Gall.* 1. 2. consentanei *S. Literis* & *Epiphanio.* ἑπταίδεκα πᾶσιν in *Editis.*

[f] Ἐσταλμένον δὲ Κορινθίως] Columnæ operis Corinthiaci in Salomonis Regia; quod per ᾠφέλησιν dictum, quum illud Architecturæ genus a Corinthiis repertum nondum foret. Sic de Porta Corinthii operis in Templo ab Herode restaurato Alwo. lib. v. c. 5. §. 3. SPANH.

* *More Corinthiaco,*] Al. *opere Corinthiaco.*

[g] Κορινθίως,] Hoc κτῆμα ᾠφέλησιν dictum: nondum enim id genus architecturæ à *Corinthiis* erat inventum.

† *Triglyphis ad ornamentum* loci *simul & munimentum.*] Quæ constabat veluti tribus sulcis, duobus mediis integris, & semicaniculis hinc inde cæsis. *Philander* ad *Vitruvium.*

[h] Τετράγωνος,] Vocem τετράγωνος nec agnoscit *Vat.* nec *Vet. Interpr.*

[i] Ἄντικρυς ἔχων] *Al.* ἄντικρυ & ἀντικρύ.

[k] Ἀναλεπταμένον.] Ἀνεπτειγμένον solus *Vat.*

[l] Ἐξέδρα] Forte ἕδρα vel καθέδρα, 1 Reg. 7:7 Vetus, *Solium valde decorum.* COCC.

[m] Ἀπόλυσιν] Antea ἀπόλαυσιν, verum ita *Samb.* & *Vat.* ut & *Epiphan.* qui vertit *post causas explicitas.*

[n] Ἐρρωμένα] Sic *Big.* & *Samb.* in *plerisque* ἐρρωμένα.

[o] Ἑτέρῳ δὲ πρίσῳ] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Gall.* 1. 2. ἑτέρα in *Editis.* ἑτέρᾳ (quod & vult *Cocc.*) legisse videtur *Epiphan.*

[p] Ὃς εἰς κόσμον] Haud aliter in *Vat.* & *Gall.* 2. nisi quod mutaverim ὃν in ὃς, & duabus vocibus γῇ & ἐπαινουμένη punctula sub-

θεωρίαν γῆ μεταλλεύε), τοῖς φέρουσιν αὐτὸν τόποις ἐπαγνυμένη. ἡ τὸ μὲν ἀπ' αὐτῆ καλλ☉ ὅτι [q] τρισοιχίαν ἦν ἐνυφασμένον· [r] τεταρτη ἢ μοῖρα γλυφέων παρῆχε θαυμαζειν ὑπογράμμω, ὑφ' ὧν πεποιητο δένδρα ☾ φυτὰ παντοια, σύσκια τοῖς κλαδοις ☾ τοις ἐκκρεμαμένοις αὐτῶν πέταλοις, ὡς ὑπονοεῖν αὐτὰ ☾ σαλευεσθ διὰ ὑπερβολὴν λεπτότητ☉, καλυπτουσα τ ὑπ' [s] αὐτοῖς λιθον. τὸ ἢ ἄλλο μέχρι τ στέγης χελιτὸν ἦν [t] ἡ καταπεποικιλμένον χρώμασι ☾ γραφαῖς· [v] πεποσκατισκεύασε ἢ πρὸς τούτοις ἄλλα τε πρὸς τρυφὴν οἰκήματα, ἡ δὴ ☾ στοὰς μηκίστας, ἡ [x] ἐν καλῷ τ βασιλείων κειμένας, ἐν αἷς λαμπροτατον [y] οἶκον εἰς ἑστιάσεις ☾ συμποσια χρυσᾶ [z] περίπλεω. καὶ [a] τἄλλα ἢ, ὅσα τόπον ἐχὴν εὐθὺ πρὸς τὴν τ ἑστιωμένων ὑπηρεσίαν, σκευὴ πάντ' ἐκ χρυσᾶ κατεσκευασε. δύσκολον δ' ἐστὶν [b] καταριθμήσασθ τὸ μεγεθ☉ ☾ τὴν ποικιλίαν τ βασιλείων, ὅσα μὲν ἦν αὐτοῖς τὰ μέγιστα οἰκήματα, ποια ἢ τὰ τούτων [c] ὑποδεέστερα, ἡ ποια ὑπόγαια ☾ ἀφανῆ· τό τε τ [d] ἀνειμένων εἰς ἀέρα καλλ☉, ἡ τὰ ἄλση πρὸς θεωρίαν ὑπερπεσόντα, ἡ θέρους ὑποφυγὴν ☾ σκέπην εἶναι τοῖς σώμασιν. ἐν κεφαλαίῳ δ' εἰπεῖν, τὴν ὅλην οἰκοδομίαν ἐκ λίθου λαμπροῦ ☾ κέδρου ☾ χρυσοῦ ☾ [e] ἀργύρου πᾶσαν ἐποίησατο. τὰς ὀροφὰς ☾ τοὺς τοίχους τοῖς ἐγκλειομένοις χρυσῷ λιθοις [f] διαθέσιας τ αὐτὸν τρόπον ὡς ☾ τ ἁ Θεοῦ ναὸν, τούτοις κατηγλάισεν. [g] εἰργάσατο ἢ ἐξ ἐλέφαντ☉ θρόνον [h] παμμεγεθέστατον, ἐν κατασκαφῇ βηματ☉, ἐχοντα μὲν ἐξ [i] ἀναβαθμούς. [k] ἑκάτερθεν ἢ τούτων ἑξ [l] ἑκατέρα μέρους δύο λέοντες [m] ἐφεστηκότες, τοσούτων ἄνωθεν ἄλλων [n] παρεστώτων. [o] τὸ δ' ἀνάκλιτον τ θρόνου, χεῖρες ἦσαν δεχόμεναι τ βασιλέα. [p] ἀνεκέκλιτο δὲ εἰς μόσχου πρόσωπον τὸ [q] κατόπιν αὐτῆ βλέπον☉· χρυσῷ ἢ ἅπας [r] ὁ δεδεμέν☉.

γ'. Ταῦτα ὁ Σολομὼν εἰκοσαετία κατασκευάσας, ἐπεὶ πολὺν μὲν αὐτῷ χρυσὸν, πολὺ δ' ἄργυρον, ὁ τ Τυρίων βασιλεὺς Ειραμ☉ εἰς τὴν οἰκοδομίαν συνεβάλετο, ἔτι ἢ καὶ ξύλα κέδρου καὶ πίτυ☉, ἀντεδωρήσατο [s] καὶ αὐτὸς μεγάλαις δωρεαῖς τ Εἴραμον, σῖτόν τε κατ' ἔτ☉· πέμπων αὐτῷ καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ὧν μάλιστα δεῖται τὸ [t] νῆσον οἰκεῖν, ὡς ☾ προειρήκαμεν ἤδη, χορηγῶν διετέλει. πρὸς τούτοις [v] ἢ καὶ πόλεις αὐτῷ τ Γαλιλαίας, εἴκοσι μὲν τ ἀριθμὸν, ἃ πόρρω [x] ἦ τ Τύρου κειμένας, ἐχαρίσατο. ἃς ἐπελθὼν καὶ καταιδόμενος Εἴραμ☉, καὶ δυσαρεστήσας τῇ δωρεᾷ, πέμψας πρὸς Σολομῶνα μὴ δεῖσθαι τ πόλεων αὐτὸν ἔφη. καὶ ἐπυνθάνετο τίνος ἕνεκα δοθείη. καὶ ὁ μὲν ἔλεγεν ὅτι δωρεὰν αὐτὰ δέδωκε· καὶ ὁ Εἴραμος ἐπιστέλλει πρὸς αὐτὸν ἐπιστολὴν ἐν ᾗ ἐδήλου τὴν ἀηδίαν τῶν δωρεῶν. καὶ ἐκάλουν αὐτὰς Χαβάλ, ἕως ἔτι καὶ νῦν ἡ γλῶττα τῶν Φοινίκων ἔχει τὴν προσηγορίαν ταύτην ἐπὶ τῶν μὴ καθαρῶς ἀρεσάντων.

quiritur ipſius fodinis nobilitata. Et ex eo quidem tribus ordinibus contexto elucebat pulchritudo; quarta vero pars præ ſe ferebat admirabile ſculptorum artificium, à quibus expreſſæ erant arbores ac omne genus ſtirpes, opacæ ramis foliiſque ab iis pendentibus, idque excellenti adeo ſubtilitate ut agitari quodammodo viderentur, lapidem iis ſubjectum fere occultantes. Reliquum vero uſque ad lacunar opere albario tectum erat, & variis coloribus & picturis diſtinctum. Ad hæc & alia exſtruxit ædificia voluptatibus adhibendis, inſuper & porticus longiſſimas in commodo regiæ *loco* poſitas, atque in iis conclave ſplendidiſſimum in epulationes & compotationes auro undique ornatum. atque alia etiam quæcunque huic neceſſaria ſupellex, quò *lautius* convivæ exciperentur, ex auro erat fabricata. Difficile autem eſt recenſere magnitudinem & varietatem baſilicarum, & quanta erant illarum majora cubicula, & quam multa hiſce minora, quotque ſub terra & ab aſpectu remota: necnon & pulchritudinem locorum apricorum, atque nemora quæ ſimul viſum delectarent, & corpora in æſtatis ardore reciperent & ab eo defenderent. In ſumma, fecit ut totum ædificium è ſaxo candenti & cedro atque auro & argento conſtaret. Imo tecta *ipſa* & parietes, cum lapides auro incluſos ſimiliter ac in Templo Dei eleganter intertexuiſſet, hiſce illuſtravit. Quin & ex ebore *Eburneum* fecit ſolium immenſæ magnitudinis, ſpecie tribu- *ſolium* nalis, cui ſex erant gradus. Horum autem ſingu- *2 Paral.* lis ex utraque parte ſtabant duo leones, * totidem *c. 2. v. 17.* aliis ſuperne adſtantibus. at loco ſeſſionis manus erant regem excipientes. † Reclinabatur autem in dimidiatum juvencum, tergum ſuum reſpicientem: totumque auro vinctum erat.

3. Cum hæc Solomon viginti annis perfeciſſet, *Quid Solo-* quoniam ipſi ad operum ſtructuram multam qui- *mon Hira-* dem auri vim, majorem vero argenti contulerat *mo pro* Hiramus Tyriorum rex, ac præterea cedrinam pi- *Templi* ceamque materiam, viciſſim & ipſe magnis donis *materia* Hiramum remuneravit, quotannis & frumentum *dederit.* ei mittens & vinum & oleum, quibus, quod inſu- *3 Reg. c. 9.* lam (ut & ante diximus) habitarit, perpetuo e- *v. 11.* gebat. Ad hæc autem *terræ* etiam Galilææ urbes, viginti quidem numero, Tyro vero finitimas, ei dono obtulit. Quas cum Hiramus adiiſſet & perluſtraſſet, eique donum diſplicuiſſet, nunciis ad Solomonem miſſis dicebat ſibi non opus eſſe civitati-

ſubjecerim. κατηυθετημένα εἰς κ. ἰ. κ. βασιλέων οἴκων θεωρίᾳ ἡ μεταλλεύε τ. Φ. ἀ. τ. ἐπαινημένη in *Editis.* κατημθιατμενον εἰς κ. ἰ. κ. βασιλέων οἴκων θεωρίᾳ γῆ μεταλ. τ. Φ. ἀ. τ. ἐπαινημένη *Big. Samb* & *Gall.* 1. In hunc modum ſe habet *Epiphanii* verſio, *& alia quidem ædificavit ex marmoribus decem cubitorum, alia vero tabulis veſtita ſectilibus & pretioſiſſimis exornavit ſecundum decus templorum & miraculum habitationum regalium, cujus pulchritudo tribus ordinibus opere intexta Aſſyrio. Quarta vero pars &c.*

q Τεισοιχιαν] Τεσιχίαν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. Vide ad p. 424 §. 4.

r Τεταρτη ἢ μοῖρα] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* τῇ ἢ μοίρᾳ in *Editis.*

s Αὐτοῖς λίθον.] Ita *MSS.* αὐτῇ in *Editis.*

t Καὶ καταπεποικιλμένον] Illud καὶ ex *MSS.*

v Πεσκατισκεύασε] Sic *MSS.* πρὸς κατασκεύασε in *Editis.* HUDS. Vid. lib. 7. ſup c. 14. §. 2. πρὸς παρεκελεύσαθ, ubi *Gen.* πρὸς παρεκελ. SPANH.

x Ἐν καλῷ τ βασιλέων] Ita cum *MSS.* ἐν κάλλει in *Editis.*

y Οἶκον] Οἶκ☉ pro loco convivii, ut æcus Vitruv. REL.

z Περίπλεω.] Forte πρόκλεων. COCC.

a Τἄλλα ἢ] Eo modo *MSS.* τὰ ἄλλα in *Editis.*

b Καταριθμήσασθ] Καταριθμήσασθ κ διηγήσασθ in omnibus *MSS.* verum καὶ διηγήσασθ non agnoſcit *Vet Interpr.*

c Ὑποδεέστερα,] Ὑποδεέστερα, ἀπενώτερα Heſych. SPANH.

d Ἀνειμένων εἰς ἀέρα] Sic *MSS.* atque ita vel ἀνεωγμένων (ut Cocc. Vetus *Solariorum*) legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *ſolariorum.* in *Editis* ἀνειγμένων.

e Ἀργύρου πᾶσαν] Ἀργύρου ἐπεποίητο ſolus *Vat.*

f Διαθέσιας] Διανθήτας ſolus *Hen.*

g Εἰργάσατο] Ita *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* εἰργάσαντο in *reliquis.*

h Παμμεγεθέστατον] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* παμμεγέθη σκαπτὸν, ἐν κατασκαφῇ in *Editis Aliiſque.*

i Ἀναβαθμούς.] *Gen.* ἀναβαθμ. ſine accentu, ἀναβαθμὶς· SPANH.

k Ἑκάτερθεν ἢ] Ἑκάτερ *Big* & *Samb.*

l Ἑκατέρα μέρους] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat. Gall.* 2. & *Vet. Interpr.* ἑτέρᾳ in *Editis Aliiſque.* HUDS. Hic deſinit *Collatio Voſſiana*, cujus lectiones, paſſim cum *Big.* & *Samb.* optimis codicibus, convenientes, ſuis locis, incluſas uncinulis, inſeruimus. HAV.

m Ἐφεστήκεσαν,] *Al.* ἐφεστήκεσαν & ἐφεστήκεταν & ἐφεστήκεσαν.

* *Totidem aliis ſuperne adſtantibus.*] Juxta *S. Literas*, 2 *Paralip.* c 9. v. & utrinque manus in loco ſeſſionis & manibus aſtantes duo leones.

n Παρεστώτων.] Ἑφεστώτων *Big.* & *Samb.* eſt qui malit καθεστώτων·

o Τὸ δ' ἀνάκλιτον τ θρόνου,] Atticorum more κῆ ſubauditur. HUDS. Κλιμάκων ἀνάκλιτα *Eurip. Suppl.* v. 729 In reclinatione verò manus erant &c. *Ruſinus*, quo illud ἀνάκλιτον non exprimitur. SPANH.

† *Reclinabatur autem in dimidiatum juvencum,*] *Sc.* poſteriori parte, qua reclinabatur rex.

p Ἀνεκέκλιτο] Sic *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ἀνεκέκλειτο in *Editis Aliiſque.*

q Κατόπιν αὐτῆ] *Al.* κατ' ὄπιν.

r Ὁ δεδεμέν☉.] Illud ὁ inſerui ex *Big. Samb.* & *Vat.*

s Καὶ αὐτὸς] Δὲ ante καὶ αὐτὸς delevimus auctoritate Cod. *Samb.* & *Vet. Interpr.*

t Νῆσον οἰκεῖν,] Ergo Tyrus inſularis jam erat habitata ante Nebucadnezarem: quod quidam negant. REL. Conf. ſup. cap. 2. § 7. SPANH.

v Δὲ καὶ] Δὴ καὶ *Vat.*

x Δὲ τ] Ita cum *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Gall.* 1. in *reliquis* deeſt δέ.

tatibus: atque ex illo tempore iſtæ appellatæ erant terra Chabalon. nam Chabalon, ſi interpreteris, juxta Phœnicum linguam id ſignificat quod minus placet. Quin & argutias & griphos ad Solomonem miſit Tyriorum rex, rogans eum ut illas ſibi explicaret, atque omnem de quæſtionibus in illis involutis dubitationem tolleret. Hunc vero, cum mira eſſet ſagacitate & intelligentia, nihil horum fugiebat, ſed cum omnia rationis vi ſuperaſſet, & quid ſibi velint intellexiſſet, *ea* reddidit perſpicua. Horum autem duorum regum meminit etiam Menander, qui è Phœnicum lingua Tyriorum tabularia in ſermonem Græcum tranſtulit, ita dicens. "Defuncto autem Abibalo ſucceſſit ei "in regno filius ejus Hiramus, qui regnavit annos "triginta & quatuor, vita ad annum quinquage-"ſimum tertium producta. Hic aggeravit Am-"plum *qui dicitur* locum, & auream columnam "poſuit, quæ in Jovis eſt templo; ac præterea ex-"ciſum profectus eſt lignorum materiam, è mon-"te Libano appellato, ad tecta templorum. atque "antiqua ſacraria demolitus, & Herculis templum "ædificavit & Aſtartæ: primuſque Herculis fanum "erexit menſe Peritio. Expeditionem etiam con-"tra Eyceos ſuſcepit, quod tributa *illis imperata* "non ſolverint; cumque eos ſibi iterum ſubjeciſſet "reverſus eſt. Hujus temporibus clarebat Abde-"monis filius natu minor, qui difficultatem pro-"blematum, quæ *ſibi explicari* juſſit Solomon Hie-"roſolymorum rex, ſemper *ingenii ſubtilitate* ſupe-"rabat." Inſuper & *horum* meminit Dius, ita dicens; "Abibalo mortuo regnavit filius ejus Hira-"mus, qui ad orientalem urbis plagam aggeres "comportavit, urbemque ampliorem reddidit: "atque Jovis Olympii templum, ſeorſum poſitum, "ſpatio quod intercedebat terra repleto, urbi an-"nexuit, ornavitque aureis donariis. Deinde cum "in Libanum aſcendiſſet, ad templorum ſtructu-"ram ligna excidit." Præterea dicit, "Solomo-"nem, qui Hieroſolymis tunc regnabat, ad Hira-"mum ænigmata miſiſſe, pariter rogantem ab i-"pſo ut alia acciperet: quique *propoſita* ſolvere ne-"quiret, *is* ab interprete pecunia mulctaretur. "Hiramum vero, cum conditionem accepiſſet, & "ænigmata explicare non potuiſſet, magnam pe-"cuniæ vim pro mulcta pependiſſe. poſtea per

Solomon Tyrio regi ænigmata explicat.

Menander Hiſtoricus.

Dius Hiſtoricus.

λεων ἔλεγλο· καὶ ἔκτοτε ωεοσηγορεύθησαν [y] αὗται [z] Χαβαλὼν γῆ. μεθερμηνευόμενον δὲ τὸ Χαβαλὼν, κατὰ Φοινίκων γλῶτταν, σὺκ ἀρέσκον σημαίνει. καὶ σοφίσματα δὴ καὶ λόγους αἰνιγματώδεις διεπέμψατο πρὸς τὸν Σολομῶνα ὁ τῶν Τυρίων βασιλεὺς, ωαρακαλῶν ὅπως αὐτῷ τούτους σαφηνίσῃ, καὶ τὴν ἀπορίαν τῶν ἐν αὐτοῖς ζητουμένων ἀπαλλάξῃ. τὸν δὴ, δεινὸν ὄντα καὶ σοφωτὸν, οὐδὲν τούτων παρῆλθεν· ἀλλὰ πάντα νικήσας τῷ λογισμῷ, καὶ μαθὼν αὐτῶν τὴν διάνοιαν [a] ἐφώτισε. μέμνηται δὲ τούτων τῶν δύο βασιλέων καὶ [b] Μένανδρος, ὁ μεταφράσας ἀπὸ τῆς Φοινίκων διαλέκτου τὰ Τυρίων ἀρχεῖα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν φωνὴν, λέγων οὕτως. [c] "τελευτήσαντος δὲ "Αβιβάλου, διεδέξατο τὴν βασιλείαν [d] παρ' αὐτοῦ [e] ὁ "υἱὸς αὐτοῦ Εἴραμος· ὃς, βιώσας ἔτη πεντήκοντα τρία, "ἐβασίλευσε τριάκοντα καὶ τέσσαρα. οὗτος [f] ἔχωσε τὸ "[g] Εὐρύχωρον, [h] καὶ τὸν τε χρυσοῦν κίονα τὸν [i] ἐν τοῖς "Διὸς ἀνέθηκεν, [k] ἔπι τε ὕλαις ξύλων ἀπελθὼν ἔκοψεν "ἀπὸ τοῦ ὄρους τοῦ λεγομένου [l] Λιβάνου εἰς τοὺς τῶν ἱερῶν "στέγας. [m] καθελών τε τὰ ἀρχαῖα ἱερὰ, [n] καὶ ναὸν "ὠκοδόμησε τοῦ Ἡρακλέους, [o] καὶ τὸν τοῦ Ἀστάρτης. [p] πρῶ-"τός τε τοῦ Ἡρακλέους ἔγερσιν ἐποιήσατο ἐν τῷ [q] Περιτίῳ "μηνί. τοὺς τε [r] Ἠυκαίους [s] ἀπιστρατεύσατο μὴ ἀποδιδόν-"τας τοὺς φόρους, καὶ ὑποτάξας πάλιν [t] αὐτῷ ἀνέστρε-"ψεν. [v] ἐπὶ τούτου ὁ [x] Ἀβδήμονος παῖς νεώτερος, "ὃς ἀεὶ ἐνίκα τὰ προβλήματα, ἃ ἐπέπαυτο Σολομὼν "ὁ Ἱεροσολύμων βασιλεύς." μνημονεύει δὲ καὶ [y] Δίος, λέγων οὕτως. "Ἀβιβάλου τελευτήσαντος, υἱὸς αὐτοῦ "Εἴραμος ἐβασίλευσεν. οὗτος τὰ πρὸς ἀνατολὰς μέ-"ρη τῆς πόλεως [z] προσέχωσε, καὶ μείζον τὸ ἄστυ [a] ἐ-"ποίησε· καὶ τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς τὸ ἱερὸν [b] καθ' ἑαυτὸ "ἐγχώσας τὸν μεταξὺ τόπον σωῆψε τῇ πόλει, καὶ χρυ-"σοῖς ἀναθήμασιν ἐκόσμησεν. ἀναβὰς δὲ τὸν Λίβανον, "ὑλοτόμησε πρὸς τὸν τῶν [c] ἱερῶν κατασκευήν. τὸν δὲ "τυραννοῦντα Ἱεροσολύμων Σολομῶνα πέμψαι, [d] φη-"σὶ, πρὸς τὸν Εἴραμον αἰνίγματα, καὶ παρ' αὐτοῦ λα-"βεῖν [e] ἀξιοῦντα· τὸν δὲ, [f] μὴ δυνηθέντα λῦσαι τοῖς "τῶν λύσαντι χρήματα ὑποτίνειν. ὁμολογήσαντα δὲ τὸν "Εἴραμον, καὶ μὴ δυνηθέντα λύσαι τὰ αἰνίγματα, "πολλὰ τῶν χρημάτων εἰς τὸ ὑπεζήμιον ἀναλῶσαι. "[g] εἶτα δι' [h] Ἀβδήμονά τινα Τύριον ἄνδρα τὰ ωρο-

"τε-

[y] Αὗται] Αὖ adieci è *Cod. Vat.* & *Vet. Interpr.*

[z] Χαβαλὼν γῆ.] Χαβωλὼν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in *Epiphanii* libris *Chabulan* & *Gabalon* & *Gabulan.* Χαβωλῶν reſcribendum cenſet *S. Bochartus* in *Chanaan*, l. 2. c. 4. favente *Joſepho*, l. 2. de *Bello Jud.* c. 2. Vide *J. Clericum* in 1 *Regum* c. 9. p. 391 & 393. HUDS. Conf. de Vita §. 43. Χαβωλῶν emendat *Bochart.* Col. Ph. p. 794. כבול 1 Reg. IX. 13. SPANH.

[a] Ἐφώτισε.] Ita in omnibus *MSS* ἀνεφώτισε in *Editis.*

[b] Μένανδρος,] Hæc Menandri & Dii teſtimonia etiam leguntur infra in lib. c. Apionem lib. 1. §. 17 & 18. quæ confer cum his. REL. Menandri Tyri Annalium ſcriptoris verba vid. infr. cap. 13. §. 2. & cap. 14. §. 2. & adv. Apion. lib. 1. §. 18. SPANH.

[c] Τελευτήσαντος δὲ Ἀβιβάλου,] Confer cum iſtis *Joſephum* contra Apionem, *Theophilum* ad Autol. p. 255. Edit. *Oxon. Syncellum* p. 182. & *Scaligerum* in Vett. Fragmentis, p. 5. IBBETSON.

[d] Παρ' αὐτοῦ] Deſunt apud Scaligerum.

[e] Ὁ υἱὸς] Ὁ υἱὸς Εἰραμος *Vat.* unde, favente *Vet. Interprete*, ὁ υἱὸς αὐτοῦ Εἰρ. reſcripſi. In *lib.* 1. c. *App.* διαδέξαται τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Εἰρ. quod ſi quis malit, non repugnabo.

[f] Ἔχωσε] Ἐχώσθησε *Vat.*

[g] Εὐρύχωρον,] Eo modo in *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 2. ut & l. 1. c. *App.* & *Syncell* p. 182. δοὺς χωρίον in *Editis.*

[h] Καὶ τὸν τε] Τότε abſque καὶ in *Cod. Vat.* atque ita in *Syncello*, & *lib.* 1. c. *App.*

[i] Ἐν τοῖς Διὸς] Id eſt ἐν τῷ ναῷ, ut oſtendit *L. Cappellus* in *Spicileg.* ad *Luc.* c. 2. v. 49.

[k] Ἔτι τε ὕλαις] Ἐπί τε ὕλαις ξύλων ἀπελθὼν ἔ. ἀ. τ. ὄ. τ. λ. Λιβάνου κέδρινα ξύλα εἰς τὰς *Syncell.* atque ita in *lib.* 1. c. *App.* niſi quod illic ἔπειτα ſcriptum ſit pro ἐπί τε. ἔπειτα ſc.

[l] Λιβάνου] Κέδρινα ξύλα ſc.

[m] Καθελὼν τε] Plenius aliquanto lib. 1. c. *App.* quem videſis.

[n] Καὶ ναὸν] Καινὸς ναὸς ſc.

[o] Καὶ τὸν τῆς Ἀστάρτης.] Καὶ τὸ τῆς *Vat.*

[p] Πρῶτός τε] Πρῶτος in *lib.* 1. c. *App.* atque ſequentia rectius, ut puto, ibidem leguntur.

[q] Περιτίῳ μηνί.] Περιτίῳ, ut *in lib.* 1. c. *App.* malim, quam cum *Editis* Περιτείῳ.

[r] Ἠυκαίους] Ἰυκαίους & Ἡυκαίους in *MSS. Gr.* in *Latinis* vero *Euchios* & *Eucheos. Syncello* & *lib.* 1. c. *App.* Τιτυοῖς, atque *Titicos* apud *Vet. Interpr.* HUDS. Ἠυχίους *Rufin* Eucheos. SPANH.

[s] Ἐπισρατεύσατο] Lege ἐπεστρατεύσατο. COCC.

[t] Αὐτῷ ἀνέστρεψεν.] Οὕτως *Vat.*

[v] Ἐπὶ τούτου] Ἐπὶ τούτων in *l.* 1. c. *App.*

[x] Ἀβδήμονος] Ita in pleriſque libris *Epiphanii*, ubi legitur, *Abdemonis filius juvenculus*: in nonnullis tamen *Abdemon filius juv.* Ἀβιμος *Big.* & *Gall.* 1. Ἀβδήμωνος in *lib.* 1. c. *App.* & *Syncello.*

[y] Δίος,] Juxta nonnullos *Epiphanii* libros Δίωνος; qui etiam legiſſe videtur Δίωνα συγγραφεῖς.

[z] Προσέχωσε,] Σωέχωσε *Vat.*

[a] Ἐποίησε·] Πεποίηκε in *l.* 1. c. *App.*

[b] Καθ' ἑαυτὸ] In *lib.* 1. c. *App.* & *Syncello* καθ' ἑαυτὸ ὂν ἐν νήσῳ. χώσας τ' μ. in *Epiphanii* verſione, & *Olympii Jovis templum deſtruens medium locum civitati conjunxit.*

[c] Ἱερῶν] Ναῶν in *l.* 1. c. *App.* verum ἱερῶν habet *Syncellus.*

[d] Φησὶ,] Ita libri omnes tam Gr. quam *Lat.* φασὶν in *lib.* 1. c. *App.* & *Syncello.*

[e] Ἀξιοῦντα· Ita cum omnibus *MSS.* ἀξίωσιν in *Editis.* ἀξιῶν in *lib.* 1. c. *App.* & *Syncello.*

[f] Μὴ δυνηθέντα] Sic in *lib.* 1. c. *App. Syncello*, & omnibus *Joſephi MSS.* niſi quod in *nonnullis* habeamus Χείραμος aut Εἴρωμος pro Εἴραμος, & λῦσαι pro λύσαι. nec aliter legiſſe videtur *Vet. Interpr.* in *Editis* τὸν δὲ μὴ δυνηθέντα λύσαι τὰ αἰνίγματα, πολλὰ &c. reliquis omiſſis.

[g] Εἶτα δι'] Ita in *Editis* & *MSS. Grecis* quibuſdam *Latiniſque* omnibus, pariterque apud *Syncellum.* εἶτα δὴ in *lib.* 1. c. *App. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

[h] Ἀβδήμονά] Ἀβδήμονά τινα in *Gall.* 2. & *lib.* 1. c. *App.* in *Epiphanii* libris *Abdimum* & *Addimum* & *Abdemonem.*

"τεθέντα λύσαι, καὶ αὐτὸν ἄλλα [i] προβαλεῖν, ἃ "μὴ λύσαντα τὸν Σολομῶνα, πολλὰ τῷ Εἰράμῳ "προσαποτίσαι χρήματα." καὶ Δίων μὲν ὕστως εἰρηκεν.

"Abdemonem quendam, hominem Tyrium, solvisse ea quæ proposita erant, rursumque alia proposuisse, quibus solvendis cum hæsisset * Solomon, Hiramo ab eo multum pecuniæ persolutum." Atque Dius ita quidem scripsit. *Abdemon Tyrius mirus anigmatum artifex.*

ΚΕΦ. ϛ'.

Ὡς Σολομὼν τὴν Ἱεροσολύμων πόλιν ὠχυρώσατο, μεγάλας τε πόλεις ᾠκοδόμησεν· καὶ ὡς Χαναναίων τινὰς ὑποχειρίους ἐποιήσατο, καὶ τὴν Αἰγύπτου καὶ Αἰθιοπίας βασίλισσαν ἐδέξατο.

CAP. VI.

Ut Solomon munivit Hierosolyma, magnasque urbes condidit: utque Chananæos quosdam in potestatem suam redegit, atque Ægypti & Æthiopiæ reginam excepit.

ΕΠΕΙ δ' ἐώρα τὰ τῶν Ἱεροσολύμων τείχη ὁ βασιλεὺς πύργων τε εἰς ἀσφάλειαν δέομενα καὶ τῆς ἄλλης ὀχυρότητος, [k] πρὸς γὰρ τὸ ἀξίωμα τῆς πόλεως ἡγεῖτο δεῖν καὶ τὰς προβόλους εἶναι, ταῦτά τε προσεπισκεύαζε, καὶ πύργοις αὐτὰ μεγάλοις προσεξῆρεν. ᾠκοδόμησε δὲ καὶ πόλεις τὴν Βαρυτάπας ἀναβήμασι, [l] Ἀσωρόν τε καὶ Μαγεδὼ, τὴν τρίτην δὲ [m] Γαζαρὰ, τὴν τῆς Παλαιστίνων χώρας ὑπάρχουσαν, ἣν [n] Φαραὼν ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατεύσας καὶ πολιορκήσας [o] αἱρεῖ καὶ κατὰ κράτος, ἀποκτείνας δὲ πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας αὐτὴν κατέσκαψεν, εἶτα δωρεὰν ἔδωκε τῇ αὑτοῦ θυγατρὶ Σολομῶνι γεγαμημένῃ. διὸ καὶ ἀνῄρει ὁ βασιλεὺς αὐτὴν ἅπασαν ὀχυρὰν φύσει, καὶ πρὸς πολέμους καὶ τὰς τῶν καιρῶν μεταβολὰς χρησίμην εἶναι δυναμένην. ἃ πόρρω δ' αὐτῆς ἄλλας ᾠκοδόμησε δύο πόλεις· [p] Βηθχώρα τὴν ἑτέραν ὄνομα ἦν, ἡ δὲ ἑτέρα [q] Βαλὲθ ἐκαλεῖτο. προσκατεσκεύασε δὲ καὶ ἄλλας ταύτας εἰς ἀπόλαυσιν καὶ τρυφὴν ἐπιτηδείως ἐχούσας, τῆ τε τῶν ἀέρων εὐκρασίᾳ καὶ τοῖς ὡραίοις εὐφυεῖς, καὶ νάμασιν ὑδάτων εὐθύμους. ἐμβαλὼν δὲ εἰς τὴν ἔρημον [r] τὴν ἐπάνω Συρίας καταράξας αὐτὴν, ἔκτισεν ἐκεῖ πόλιν μεγίστην· δύο μὲν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπὸ τῆς ἄνω Συρίας διεχοῦσαν, ἀπὸ δὲ Εὐφράτου μιᾶς, ἀπὸ δὲ τῆς μεγάλης [s] Βαβυλῶνος ἓξ ἡμερῶν ἐφ' ἑαυτὸ μῆκος. αἴτιον δὲ τῷ πόλιν οὕτως ἀπὸ τῶν οἰκουμένων μερῶν τῆς Συρίας [t] ἀποκεῖσθαι, τὸ κατωτέρω μὲν [v] ἐδαμοῦ τῆς γῆς ὕδωρ εἶναι, πηγὰς δὲ ἐν ἐκείνῳ [x] τῷ τόπῳ μόνον εὑρεθῆναι καὶ φρέατα. ταύτην οὖν τὴν πόλιν οἰκοδομήσας, καὶ τείχεσιν ὀχυρωτάτοις περιβαλὼν, [y] Θαδάμορα ὠνόμασε, καὶ τοῦτ' ἔτι νῦν καλεῖται παρὰ τοῖς Σύροις· οἱ δὲ Ἕλληνες αὐτὴν προσαγορεύουσιν [z] Παλμυρᾶν.

Solomon munit Hierosolyma & urbes exstruit.

CÆterum rex, cum videret mœnia Hierosolymorum turribus aliisque ad securitatem egere, (septa enim & munimenta debere urbis dignitati respondere existimabat) ista hæc instauravit, eaque magnis turribus altius evexit. Porro urbes condidit quæ validissimis accenseri mereantur, Asorum, Magedo, atque tertiam Gazara, in regione Palæstinorum sitam: quam Pharaon rex Ægyptiorum, cum bello eam adortus esset & obsidione cinxisset, vi expugnat, & incolis ejus omnibus occisis solo æquavit, ac deinde filiæ suæ Solomoni nuptæ *dotis nomine* dedit. Quamobrem denuo rex eam ædificavit, quod esset natura munita, ac commoda admodum esse posset, bello orto, factave temporum vicissitudine. nec procul ab ea duas urbes condidit: quarum altera Betchora, altera Baleth vocabatur. Præter has insuper alias ædificavit, opportune sitas ad fruendum voluptatibus & deliciis, & bona aëris temperie & fructuum æstivorum ubertate beatas, & copiosis aquarum laticibus irriguas. Deinde ingressus in desertum quod est supra Syriam, eoque potitus, condidit illic urbem maximam, duorum quidem dierum itinere à superiore Syria distantem, unius vero ab Euphrate, atque à magna Babylone sex omnino diebus remotam. Urbem autem illam tam procul à cultis Syriæ partibus positam esse, in causa est, quòd infra quidem nusquam terrarum sit aqua, fontes vero & putei in illo solo loco reperiantur. Cum hanc igitur urbem exstruxisset, & firmissimis muris illam cinxisset, Thadamora appellavit, & sic vocatur etiamnum à Syris: Græci vero eam Palmiram nominant. *Thadamor, Græcis Palmyra, à Solomone condita.*

2. Et tum quidem Solomon rex in istis agendis erat occupatus. Ad eos autem qui quæsiverint, cur omnes Ægyptiorum reges à Minæo, qui Memphin condidit quique multis annis Abramum avum nostrum præcessit, usque ad Solomonem, per annorum plus quam trecentorum & mille intervallum

---

[i] Προβαλεῖν,] Sic in *MSS.* & *lib.* 1. *c. App.* προσάλλειν in *Editis.*

* *Solomon, Hiramo ab eo multum pecuniæ persolutum.*] Et alia ab eo proposita, quæ si Solomon non solveret, Hiramo regi pecunias multas daret, *Epiphan.*

[k] Πρὸς γὰρ] Πρὸς γὰρ τὰ ἀξιώματα solus *Vat.*

[l] Ἀσωρόν τε καὶ Μαγεδὼ,] Ita *Vat.* & *Gall.* 2. Μαγεδὼν in *cæteris.* Ἀζορὰ, Μαγδὼ, Γαζὲρ. *Chron. Pasch.* p. 91. Ἐζὲρ, Μαγδὼ, Γαζὲρ 1 *Regum*, c. 9. v. 15. HUDS. Ἐσὶρ & Μαγδὼ LXX. 1 Reg. IX. 15. 16. Μαγεδδὼ infr. lib. IX. c. 6. §. 4. SPANH.

[m] Γαζαρὰ,] Conf. sup. lib. VII. c. 12. §. 2. Γαζὲρ LXX. SPANH.

[n] Φαραὼ] Φαραὼ *Big. Samb.* & *Vat.* Alibi *Josepho* dicitur Φαραώθης.

[o] Αἱρεῖ καὶ κατὰ κράτος,] Sic *MSS.* αἱρεῖ in *Editis.*

[p] Βηθχώρα] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* nonnihil faventibus *Epiphanii* libris, in quibus *Bitthora*, & *Bitchora*, & *Bitcora.* Βηθαχώρα *Basil. G. Alique.* Βαιθωρὰν ἡ ἀνωτάτη LXXII. Βιθωρὰν ἡ ἄνω *Chron. Pasch.* HUDS. Βαιθωρὰν LXX. 1 Reg. IX. 17. Βαλὰθ ibid. 18. Hebr. בית חרון בעלת. SPANH.

[q] Βαλὲθ] Βιλὶθ *Gall.* 2. Βαλὰθ aut Βαλαὰθ LXXII. Βαλαδὰθ *Chron. Pasch.*

[r] Τὴν ἐπάνω] Τῆς ἐπάνω Συρίας *Vat.* ut & *Epiphan.* qui vertit, *in desertum superioris Syriæ.*

[s] Βαβυλῶνος] Ita cum *MSS.* tam Gr. quam *Lat.* Βαβυλωνίας in *Editis.*

[t] Ἀποκεῖσθαι,] Ita cum *Gall.* 2. & *Vet. Interpr.* (ἀπωκεῖσθαι *Cocceius*) ἀπωκεῖσθαι in *Editis.* Ἀπωκίσθαι *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Legi etiam potest ἀποκλῖσθαι neglecto augmento.

[v] Οὐδαμοῦ] Μηδαμοῦ *Big. Samb.* & *Vat.*

[x] Τῷ τόπῳ] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* ὡσὰν τῷ τόπῳ in *reliquis.*

[y] Θαδάμορα ὠνόμασε, καὶ τοῦτ' ἔτι νῦν καλεῖται παρὰ τοῖς Σύροις·] Ita cum *Samb.* & *Vat.* Θαδάμωρα *Big.* & *Gall.* 1. Θαδαμώρην *Basil. G.* & *Gall.* 2. Hebraïce *Thadmor* dicitur. Θερμαὲ ἐν τῇ ἐρήμῳ LXXII. *Alexandr.* 3 *Regum*, c. 9. Θοεδμὲρ ἐν τῇ ἐρήμῳ, 2 *Paralip.* c. 8. v. 4. Θερμοὰθ *Eusebio* in locis *Hebraïcis.* HUDS. Τὼ Θερμαὲ ἐν τῇ ἐρήμῳ *LXX.* 1 *Reg.* IX. 18. תדמר *Vulg.* Palmyram, amiram Παλμειρὰν. SPANH.

[z] Παλμειρᾶν.] Rectius forsan Παλμυρὰν, à recto Παλμυρά. ac si urbs ita denominata fuerit, quasi condita ἐν' ἀλμυρᾷ, *sc.* γῇ. Nam in medio penultimam vocalem agnoscunt cæteri Auctores, sive *Græci* sive *Latini.* Verum Παλμειρὰν pro Παλμυρὰν habent *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. an corrupte pro παρ' liorum esto judicium.

[a] Ὅτι πάντες] Hic loci ὅτι pro τί ὅτι, uti apud S. *Marc.* c. 9. v. 28.

[b] Τῶν Αἰγυπτίων] Τῶν deest *Vat.*

[c] Μιναίου] Μινοῦ *Big.* & *Samb.* Μιναίου *Vat.* Μινεῦ *Gall.* 1. & *Epiphan.* Μὶν dicitur *Herodoto* in *Euterpe*, Μίνως *Diodoro Sic.*

[d] Πλειόνων ἐτῶν] Πλ. ἐτῶν ἢ τρ. *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

Ægyptiorum reges cur Pharaones dicti.

lum, Pharaones dicti fuerint, ab eo,* qui interjectis post temporibus imperavit, Pharaonis appellatione desumpta, necessarium esse *aliquid* dicere existimavi, ut eorum ignorantia tollatur, nominisque ratio manifesta reddatur. Pharaon Ægyptiis regem sonat. Opinor autem ipsos à pueritia aliis nominibus usos, postquam vero reges facti fuerint, ab eo denominari quod patria lingua potestatem eorum indicat. Nam & Alexandriæ reges, cum antea aliis nominibus vocarentur, quamprimum regnum adepti fuerint, Ptolemæi appellati sunt à primo rege. immo & Romanorum imperatores, à nativitate aliis nominibus insigniti, Cæsares appellantur; nomine illis indito à principatu & honore, iisdem non adservatis nominibus quibus à patribus suis erant appellati. Idque in causa fuisse arbitror, quod Herodotus Halicarnasseus post Minæum, qui Memphim condidit, trecentos triginta reges in Ægypto regnasse dixerit, eorum nominibus suppressis, utpote quod Pharaones *omnes* vocati fuerint. Cæterum muliere post horum obitum imperium adepta, nomen ejus profert Nicaulem *ipsam* appellans: nimirum quod masculi quidem reges eandem appellationem habere potuerint, femina vero illam indipisci nequiverit; ac propterea nomen retulerit convenienter ipsius naturæ. Egó autem & in nostræ gentis Commentariis reperi, quod, post Pharaonem Solomonis socerum, nemo Ægyptiorum regum amplius hoc nomine appellatus fuerit; quodque postea ad Solomonem venerit mulier prædicta, tunc temporis Ægypti pariter ac Æthiopiæ imperium tenens. Et de ista quidem paulo post plura dicemus. nunc vero ideo hæc memoravi, ut ostenderem libros nostros & illos Ægyptiorum in multis consentire.

Solomon Chananæorum reliquiis tributa imperat. 3 Regum, c. 9.

3. Solomon autem rex eos ex Chananæis qui imperium ejus detrectabant (qui in monte Libano habitabant & usque ad urbem Amathen) cum subegisset, tributum eis imperavit; & ut mercenarii ejus essent, servilibusque operibus fungerentur, & ad agros colendos quotannis ex iis quosdam eligebat. Hebræorum enim nemo *tunc* serviebat, (nec æquum erat, cum tam multas gentes Deus illis subdidisset; quando ex istis oportuerit servitia potius habere, quam illos ad hanc conditionem adigere) sed omnes armati maluerunt curribus & equis militare, quam in servitute vitam agere. Chananæis autem, quos ad ministeria abduxit, præfectos constituit quingentos & quinquaginta, qui omnem illorum curam regis mandato in se susce-

[c] Φαραῶνες ἐκλήθησαν, ἀπὸ τ [f] μὴ τὰς ἐν τῷ μεταξὺ χρόνους ἀρξάντ[ω] βασιλέως Φαραῶν[ω] τῇ προσηγορίαν λαβόντ[ες], ἀναγκαῖον ἡγησάμην εἰπεῖν, ἵνα τὴν ἄγνοιαν αὐτῶν ἀφέλω. ποιήσω δ' ὀνόματ[ω] φανερὰν τὴν αἰτίαν. ὁ Φαραὼ κατ' Αἰγυπτίους [g] βασιλέα σημαίνει. οἴμαι δ' αὐτὰς ἐκ παίδων ἄλλοις χρωμένας ὀνόμασιν· ἐπειδὰν δ' βασιλεῖς γένων[ται], τὸ σημαῖνον [h] αὐτῶν τὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν πάτριον γλῶτταν μετονομάζειν. καὶ γὰρ οἱ τ Ἀλεξανδρείας βασιλεῖς ἄλλοις ὀνόματι καλούμενοι πρότερον, ὅτε τὴν βασιλείαν ἔλαβον, Πτολεμαῖοι προσηγορεύθησαν ἀπὸ τ πρώτ βασιλέως. καὶ οἱ Ρωμαίων δ' αὐτοκράτορες ἐκ γυμνητῆς ἀπ' ἄλλων χρηματίσαντ[ες] ὀνομάτων, Καίσαρες καλοῦν[ται]· τ ἡγεμονίας καὶ τ τιμῆς τὴν προσηγορίαν αὐτοῖς γεμένης, ἀλλ' οὐχ [i] οἷς ὑπὸ τ πατέρων ἐκλήθησαν τούτοις ὀπτιμένοντ[ες]. νομίζω δ' καὶ Ἡρόδοτον τ Ἁλικαρνασσέα ἀφὸ τοῦτ μὴ [k] Μινάϊον τ οἰκοδομήσαντα [l] Μέμφιν [m] τριάκοντα καὶ τριακοσίους βασιλέας Αἰγυπτίων γράφ λέγοντα, μὴ δηλῶσαι αὐτῶν τὰ ὀνόματα ὅτι [n] κοινῶς [o] Φαραὼ καλοῦντ. καὶ γὰρ μὴ τὴν τούτων τελευτὴν γυναικὸς βασιλευούσης λέγει τὄνομα [p] Νικαύλην καλοῦντ· [q] δηλῶν, ὡς τ μὲν ἀρρένων βασιλέων τὴν αὐτὴν προσηγορίαν ἔχειν δυναμένων, τ δ' γυναικὸς οὐκ ἔτι κοινωνεῖν [r] ἐκείνης, καὶ ἀφὸ τοῦτ [s] εἶπεν αὐτῆς τὸ φύσει δεῆσαν ὄνομα. ἐγὼ δ' ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῖς ἡμῶν βιβλίοις εὗρον, ὅτι μὴ [t] Φαραῶνα τ Σολομῶν[ος] πενθερὸν, οὐκ ἐπ' οὐδεὶς τοῦτ [v] τὸ ὄνομα βασιλεὺς Αἰγυπτίων ἐκλήθη· καὶ ὅτι ὕστερον ἦκε πρὸς Σολομῶνα ἡ προειρημένη γυνὴ βασιλεύουσα τ Αἰγύπτ καὶ τ Αἰθιοπίας. πρὸ μὲν οὖν τούτης μετ' ὀλίγ δηλώσομεν. νῦν δὲ τούτων ἐπεμνήσθην, ἵνα φυλάξω τὰ ἡμέτερα βιβλία καὶ τὰ παρ' Αἰγυπτίοις πρὸ πολλῶν [x] ὁμολογούμενα.

γ'. Ο δ' βασιλεὺς Σολομὼν, τοὺς ἀπὸ τ Χαναναίων οὐκ ἀπαγόντας, οἳ ἦν [y] τῷ Λιβάνῳ διατριβὸν ὄρει καὶ μέχρι πόλεως [z] Αμάθης, ὑποχειρίους ποιησάμεν[ος], φόρον αὐτοῖς [a] προσέταξε, καὶ [b] πρὸς τὸ ζητεύειν αὐτῷ καὶ τὰς οἰκετικὰς χρείας ἐκτελεῖν, καὶ πρὸς γεωργίαν κατ' ἔτ[ος] [c] ἀπὸ αὐτῶν ἐξελέγετ. τ γὰρ Εβραίων οὐδεὶς ἐδούλευεν· οὐδ' ἦν εὔλογον ἔθνη πολλὰ δ Θεοῦ δεδωκότ[ος] αὐτοῖς ὑποχείρια, δέον [d] ἐκ τούτων ποιεῖσθαι τὸ ζητικὸν [e] ἢ ἐκείνους καταγνῶν εἰς τοῦτ τὸ ἀχθος· ἀλλὰ πάντες ἐν ὅπλοις ἐφ' ἁρμάτων καὶ ἵππων [f] στρατευόμενοι, μᾶλλον ἢ δουλεύοντες διῆγον. τ δ' Χαναναίων, ὃς εἰς τὴν [g] οἰκετείαν ἀπήχθη, ἄρχοντας ἀπέδειξε πεντακοσίους καὶ πεντήκοντα τ ἀριθμὸν, οἳ τὴν ὅλην αὐτῶν

[e] Φαραῶνες] In quibusdam *MSS.* Φαραώθ, tanquam à recto Φαραώθης, quo alibi utitur *Josephus.*

* *Qui interjectis post temporibus imperavit, Pharaonis*] A quodam rege Pharaone, qui post priores his temporibus imperavit PHARAONIS vocabulum assumentes, *Epiphan.* Unde (v. 2.) Φαραὼ[ν] pro Φαραὼν reponendum censui.

[f] Μετὰ τὰς ἐν τῷ μεταξὺ χρόνους] Ita *Big.* & *Samb. μ. τ. ἐ. τοῖς μετ. χρόνοις* (*Coccejus χρόνους*) in *ceteris.*

[g] Βασιλέα] Βασιλέα ἰμὼν legendum censet *S. Petitus.* nam ΟΥΡΟ (inquit) apud Ægyptios *rex* est, ut nos docet *Onomasticum Copto-Arabicum Peirescianum*, additoque articulo cum pronomine affixo primæ personæ singularis fiet ΦΑΟΥΡΟ, id est, *rex meus.* Vide Cl. *Seldenum* de *Insignibus Honoris*, l. 1. c. 5. & *S. Bochartum* in *Geogr. Sacr.* l. 2. c. 26. HUDS Ita est, ΠΙΟΥΡΟ Rex Coptice est, quod Græci Φαραὼ pronunciarent. REL.

[h] Αὐτῶν τὴν ἐξουσίαν] Αὐτῷ *Samb.*

[i] Οἷς ὑπὸ τ πατέρων] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* ὡς in *Editis.*

[k] Μινάϊον] Hic loci Μινέαν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Μηναίαν *Gall.* 2.

[l] Μέμφιν] Clar. Bochartus a Josepho Memphin & Tanin pro iisdem urbibus sumtas putat, quum tamen diversæ fuerint. Idem asserit Josephum etiam alibi in Geographicis erasse. COCC.

[m] Τριάκοντα] Ita *Herodotus* in *Enterpe*, p. 141. juxta *Edit. H. Steph.*

[n] Κοινῶς] Vocem κοινῶς adjeci ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[o] Φαραὼνες] Cum supra Φαραὼν habeat, visum est non Φαραὼθες cum *Editis*, sed Φαραὼνες legere. Φαραὼθαι *Big. Samb.* & *Vat.* Φαραὼθ *Gall.* 2. HUDS. Gen. φαραὼθες; vel φαραῶτες ut paullo ante. SPANH.

[p] Νικαύλην καλοῦντ·] Νίκαυλιν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. *Marshamus Alique* Νίτωκριν malint ex *Herodoto.*

[q] Δηλῶν,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* δῆλον in *Editis.*

[r] Ἐκείνης,] Ἐκείνη vel ἐκείνη in *MSS.*

[s] Εἶπεν αὐτῆς] Sic *MSS.* εἰπεῖν in *Editis.*

[t] Φαραῶνα] Hic etiam Φαραῶνα reposui pro Φαραῶθα *Editorum.* Φαραώθην *Big. Samb.* & *Vat.* Φαραὼθ *Gall.* 2.

[v] Τὸ ὄνομα] In *Cod. Vat.* νόημα.

[x] Ομολογούμενα.] Ομοζανῆτα *Big. Samb.* & *Vat.*

[y] Τῷ Λιβάνῳ] Illud τῷ ex *MSS.*

[z] Αμάθης,] Ita cum *Cod. Vat.* vide p. 19. Αμμάθης in *Editis.* Αμαθῆς *Samb.* vide p. 131. HUDS. Αμάθη πόλις Φοινίκης *Stephan.* Ita etiam scribitur supr. lib. 1. c. 6. §. 2. & lib. III. c. 13. §. 1. confer lib. VII. supr. c. 5. §. 4. τ Αμάθης βασιλεύς. SPANH.

[a] Προσέταξε,] Προσεπέταξε *Samb.*

[b] Πρὸς τὸ ζητεύειν] Πρὸς τῷ *Samb.* & *Gall.* 1.

[c] Απὸ αὐτῶν] Ἐξ αὐτῶν ἐπελέγετο *Vat. Big.* & *Samb.*

[d] Ἐκ τούτων] Ἐκ τούτου solus *Vat.*

[e] Ἢ ἐκείνους] Sic cum *Big. Samb.* & *Gall.* 1. ita ut subintelligatur μᾶλλον. in *reliquis* ἢ deest.

[f] Στρατηγούμενοι,] Ita *Big.* (*Coccejus*) *Samb.* & *Vat.* στρατηγούμενοι in *Editis Aliisque.* HUDS. *Gen.* στρατηγούμενοι, forte στρατεύομενοι. *In Edit. Basil.* itidem στρατηγούμενοι. SPANH.

[g] Οἰκετείαν ἀπήγαγεν] Sic *Big.* (*Coccejus* quoque, ut ab οἰκέτης *servus*) *Samb. Gall.* 1. 2. & *Epiphan.* qui vertit, *quos ad sua ministeria tulerat. Hesychio* quidem οἰκέτης, δοῦλ[ος], ὑπηρέτης, ut legendum censeo. in *Editis* εἰς τὴν ἱκετείαν ἀπήγαγεν. in *Cod. Vat.* εἰς τὴν ἱκετείαν ἐπῆγεν, ἄρχοντας ἐπέδειξε &c.

h Ei-

τῶν ὑπηρετῶν [h] εἰλήφεισαν [i] παρὰ βασιλέως, ὥστε διδάσκειν αὐτοὺς τὰ ἔργα καὶ τὰς πραγματείας, ἐφ' ἃς ἂν αὐτῶν ἔχῃ χρείαν.

δ'. Ἐναυπηγήσατο δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ Αἰγυπτιακῷ κόλπῳ σκάφη πολλὰ, παρὰ τὴν Ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἔν τινι τόπῳ [k] λεγομένῳ [l] Ασιωγγάβαρ. αὕτη γὰρ [m] Βερενίκη καλεῖται, ἀπέχουσα [n] Αἰλανῆς πόλεως· ἡ χώρα τὸ πρὶν Ιουδαίων ἦν. ἔτυχε δὲ καὶ τὰ ἁρμόζοντα εἰς τὰς ναῦς δωρεᾶς παρὰ Εἰρώμου τοῦ Τυρίων βασιλέως. ἄνδρας γὰρ αὐτῷ κυβερνήτας καὶ τῶν θαλασσίων ἐπιστήμονας ἐπεμψεν ἱκανοὺς, [o] οἷς ἐκέλευσε πλεύσαντας μετὰ τῶν ἰδίων οἰκετῶν εἰς τὴν πάλαι μὲν [p] Σωφίραν, νυνὶ δὲ [q] Χρυσῆν καλουμένην, ἣ Ινδικῆς ἐστὶν αὕτη, χρυσὸν αὐτῷ κομίσαι. καὶ συναθροίσαντες ὡς τετρακόσια τάλαντα, πάλιν ἀνεχώρησαν πρὸς τὸν βασιλέα.

ε'. [r] Τὴν δὲ Αἰγύπτου καὶ Αἰθιοπίας τότε βασιλεύουσαν γυναῖκα, σοφίᾳ διαπεπονημένην καὶ πάλαι θαυμαστὴν, ἀκούσασα τὴν Σολομῶνος ἀρετὴν καὶ φρόνησιν, ἐπιθυμίᾳ τοῦ ὄψεως αὐτοῦ καὶ τῶν ὁσημέραι περὶ τῶν ἐκεῖ λεγομένων πρὸς αὐτὸν ἥκαμε. πεφθῆναι γὰρ οὐκ ἀπὸ τοῦ πείρας, ἀλλ' ἐκ ἀκοῆς. ἦν εἰκὸς ἐστὶ καὶ [s] ψευδεῖ δόξῃ συγκαταθέσθαι καὶ μεταπεῖσαι πάλιν, ὅλη γὰρ ἐπὶ τοῖς ἐπαγγέλλουσι κεῖται· θέλουσα, πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν διέγνω, μάλιστα [t] τῆς σοφίας αὐτοῦ βουλομένη λαβεῖν πεῖραν, [v] αὐτὴ προπειρᾶσαι καὶ λύσαι τὸ ἄπορον τῆς διανοίας δεηθεῖσα. ἦκεν [x] οὖν εἰς Ιερουσόλυμα μετὰ πολλῆς δόξης καὶ πολλὰ παρασκευῆς. ἐπῆγετο γὰρ καμήλους χρυσίου μεστὰς, καὶ [y] ἀρωμάτων ποικίλων καὶ [z] λίθων πολυτελῶν. ὡς δὲ αὐτῷ ἀφικομένῃ ἡδέως ὁ βασιλεὺς προσεδέξατο, τά τε ἄλλα περὶ αὐτὴν φιλοτιμούμενος ἦν, καὶ τὰ προβαλλόμενα σοφίσματα ῥᾳδίως τῇ συνέσει καταλαμβανόμενος ἅπαντα ἢ προσεδόκα τὴν ἐπέλυτο. ἦσθη [a] ἐξεπλήττετο μὲν καὶ τὴν σοφίαν τοῦ Σολομῶνος, ὅτως ὑπερέβαλλεν αὐτὴν καὶ τὰ ἀκουόμενα τῇ πείρᾳ κρείττω κατεμάθησε· μάλιστα δὲ [b] ἐθαύμαζε τὰ βασίλεια τῆς κάλλους καὶ τοῦ μεγέθους, οὐχ ἧττον ἢ [c] τὴν διάταξιν τῶν οἰκοδομημάτων. καὶ γὰρ ἐν [d] αὐτῇ πολλὴν τοῦ βασιλέως καθεώρα φρόνησιν. ὑπερεξέπληττε δὲ αὐτὴν ὁ, τε οἶκος [e] Δρυμὸν ὑπὸ λιβάνου καλούμενος Λιβάνου, καὶ ἡ τῶν καθ' ἡμέραν δείπνων πολυτέλεια, καὶ τὰ τῆς οἰκέσεως αὐτοῦ καὶ διακονίας, ἥ τε τῶν ὑπηρετούντων ἐσθὴς, καὶ τὸ μετ' ὀπισήμης αὐτῶν

perunt, adeo ut eos docerent & ad *varia* officiorum munera instruerent, in quibus illorum opera *rex* egeret.

4. Porro rex in sinu Ægyptiaco multa ædificavit navigia, in quodam loco ad mare Rubrum, qui nominatur Asiongaber. Hæc enim *nunc* Berenice vocatur, non procul ab Ælana urbe; quæ regio tum in Judæorum potestate erat. Hirami autem Tyriorum regis munificentia, classi instruendæ accommoda, *plurimum* adjutus est. viros enim gubernatores & rerum marinarum peritos aliquammultos ei misit: quibus præcepit *Solomon*, ut cum dispensatoribus etiam suis in regionem Indiæ (olim quidem Sophiram, nunc vero Auream terram nominatam) navigarent, & aurum sibi afferrent. Et cum *illi* collegissent circiter quadringenta talenta, iterum ad regem reversi sunt. *Solomon classem ædificat. 3 Reg. c. 9. & 2 Paral. c. 8.*

5. Feminam autem Ægypto & Æthiopiæ imperitantem, sapientiæ studiis deditam, & cætera quoque egregiam, audita Solomonis virtute & sapientia, ad ipsum adduxit cupido eum videndi, & quæ de rebus illius quotidie referebantur. nam ab experientia persuaderi volens, non fama & auditione (quæ, utpote à narrantium fide pendens, falsæ nonnunquam, ut fieri solet, opinioni assentitur, iterumque in contrariam vertitur) ad illum venire decrevit, eo præcipue animo, ut sapientiæ ejus experimentum faceret; illa ei proponendo quæ intelligere nequiit, rogandoque ut eadem sibi explicata daret. Venit igitur Hierosolyma cum magna gloria & multo opum apparatu. Secum enim adducebat camelos auro & aromatibus variis atque lapillis pretiosis onustos. Cum autem rex eam venientem libenter excepisset, & in cæteris ei obnixe studebat, & argutias propositas intellectu facile comprehendens opinione celerius solvebat. Illa vero & ad Solomonis quidem sapientiam stupebat, cum excellentem adeo ejus præstantiam ea quæ fama acceperat majorem comperisset; præcipue vero Regiam admirabatur, cum ob pulchritudinem tum ob magnitudinem, & nihilominus ob ædificiorum ordinationem. nam & in ea perspectam habuit magnam regis sapientiam. At maximam illi admirationem movebat & domus Sylva Libani vocata, & quotidianæ mensæ magnificentia, & quæ ad apparatum regium famulatumque spectabant, necnon administrorum vestitus, atque decorum *Ægypti & Æthiopiæ regina Solomonem visit. 3 Regum, c. 10. & 2 Paral. c. 9. & Matt. 12. Luc. 11.* *Magnitudine eorum quæ viderat & audiverat attonita, cum munera dedisset accepisset que, domum reversa est.*

h Εἰλήφεισαν] Εἰλήφησαν *Bas.* εἰλήφεσαν *Big.* & *Samb.*

i Παρὰ βασιλέως,] Παρὰ τοῦ βασιλέως *Vat.*

k Λεγομένῳ] Καλουμένῳ *Samb.* & *Vat.*

l Ασιωγγάβαρ.] Γασιὼν Γαγὶλ [Γαβὲλ *Big.* & *Gall.* 1. Γάβελ *Gall.* 2.] ἥς ἐστι πόλις Ιλανῆς [Ελάνης *Busb.* Ειλανῆς *Vat.* Ιλάνεως *Gall.* 2.] πόλεως, ἣ νῦν Βερενίκη καλεῖται. αὕτη γὰρ ἡ χώρα *Big. Samb. Hen. Busb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. & pro iis faciunt *Epiphanii* libri, in quibus, *loco qui Asiongaber appellatur, non procul à civitate Elana, quæ nunc Beronice vocatur. hæc enim regio fuit.* &c. Sed vulgatam lectionem firmat *Theodoretus* in 3 *Regum*, ΕΡΩΤ. λά'.

m Βερενίκη καλεῖται, ἐστὶ πόλεως Αἰλανῆς πόλεως·] Non illa quæ ad Africæ oram mari Rubro adjacet, sed altera ad fines Idumææ, ut ostendit Cl. *Huetius*, in *Comment.* de *Navigatione Salomonis*, c. 1. p. 125. HUDS. Βερενίκη prius dicta Ασιωγγάβειρ. De eadem Berenice vide Pompon. Melam & ibid. Isaac. Vossium; vel Αἰλᾶς, Epiphan. Hæres. LXVI. p. 618. B. ὅμοιοι γὰρ τῇ Ἐρυθρᾶς θαλάσσης λιμέσι, ἐπὶ τὰ ὅμια τῆς Ρωμαίων ἀφικνεῖσθαι· ὁ μὲν εἰς ἐπὶ τὴν Αἰλᾶν, ἥτις ἐστὶν ἐν τῇ Θεία γραφῇ Αἰλὰν· ἔνθα πᾶν πλοῖον Σολομῶντος ἀφ' ἑλῶν ἐτῶν ἐρχόμενον ἔφερε χρυσὸν καὶ ὀδόντας ἐλεφαντίνους &c. ἄλλως δὲ ἀνωΐστω ἐπὶ τὴν Βερενίκην καλουμένην, διὰ ἧς Βερενίκης λαλεμβρὴς ἐπὶ τὴν Θηβαΐδα φέρων· vid. *Petav.* Animadv. pag. 263. de hoc Josephi loco. SPANH.

n Αἰλανῆς πόλεως·] Ita rescribere visum est cum *S. Petito* pro vulgato Ειλανῆς, quod Αἰλανὶ sit in LXXII. Αἰλὰς *Procopio*, & Αἰλὴ *Alii*s. Vide *Grotium* ad 3 *Regum*, c. 9. v. 26. *Huetium*, in libro jam citato, p. 126. & *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 14. p. 419.

o Οἷς ἐκέλευσε] Sic *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. & *Epiphan.* ὡς ἐκέλευσε πλεύσαντας in *Editis*, *Aliisque*.

p Σωφίραν,] In *MSS.* Σώφειραν & Σόφιραν & Σώπφειραν. *Eusebio* & *Hesychio* Σωφείρ. LXXII. Σωφιρὰ, & in *Cod. Alexandr.* Σωφαρὰ & Σαθρηρὰ.

q Χρυσῆν γῆν] Contra quam sentiunt alii. Cl. *Huetius* Ophiram dictam esse vult omnem eam Africæ oram, quæ orienti soli obversa est, à promontorio Aromatum ad extremum usque Africæ limitem versus Austrum. Videsis *Commentarium* prædictum, c. 2. p. 136. *Cellarium* in *Geograph. Antiq.* l. 3. c. 23. p. 534. & *Grotium* ad 3 *Regum*, c. 9. v. 28.

r Τὴν δὲ Αἰγύπτου] Τὴν δὲ Αἰγύπτου καὶ Αἰθιοπίας τότε βασ. *Big. Samb. Busb.* & *Hen.* τὴν δὲ Αἰγύπτου τότε καὶ Αἰθιοπίας βασ. *Vat.* Forsan regiam habuerit in Meroë, (ubi multis sæculis feminæ imperarunt; assumpto *Candaces* nomine) quæ olim *Saba* appellabatur, teste *Josepho*, lib. 2. p. 79.

s Ψευδεῖ δόξῃ] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ψευδῆ in *reliquis*.

t Τῆς σοφίας] Καὶ auctoritate *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ante τῆς σοφίας sustuli.

v Αὐτὴ] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* αὐτῷ in *Editis Aliisque*.

x Οὖν εἰς Ιερουσόλυμα] Illud οὖν deest *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. agnoscitur à *Vet. Interpr.*

y Ἀρωμάτων] LXX. ἡδύσματα, ubi ineptè Interpres, *suavitates* pro *condimenta*, quo sensu sæpe ea vox apud Græcos Comicos; In Genev. *aromata*, quorum eam in rem usus. *Marc.* 1. 10. SPANH.

z Λίθων πολυτελῶν.] Ita cum *Gall.* 2. & *Epiphan.* in *reliquis* λίθων πολυτελῆς.

a Ἐξεπλήττετο] Ὑπερεξεπλήττετο *Gall.* 2. & forsan *Epiphan.* qui vertit, *vehementer obstupescebat.*

b Ἐθαύμαζε τὰ βασίλεια] Θαυμάζειν *Big.* & *Samb.*

c Τῆς διατάξεως] Illud ἢ ex *Vat.* & *Vet. Interpr.*

d Αὐτῇ πολλὴν] Ταύτῃ *Big. Samb.* & *Vat.*

e Δρυμὸν ὑπὸ λιβάνου] Sic *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* in *reliquis* δρυμῶν. Hæc domus (inquit *Castalio*) Hierosolymis erat; sic dicta quod erat in nemore quod Libani nomine vocabatur. HUDS. Conf. seq. Cap. VII. §. 2. 1 Reg. VII. 2. SPANH.

corum quod in miniſtrando ſcite obſervabant. non minori autem ei admirationi erant ſacrificia quæ Deo ſingulis diebus faciebant, & ſacerdotum & Levitarum circa ea cura & diligentia. Hiſce quotidie viſis, vehementer attonita hærebat: cumque adeo ad corum aſpectum perculſa eſſet & commota ut ſe continere *amplius* non potuerit, palam fecit ſe mirum in modum *animo* affectam eſſe. eo enim proceſſit, ut cum rege ſermones ſereret, quibus mentem ſuam *ſpectaculis* prædictis plane victam eſſe monſtravit. "Equidem omnia, ô Rex, dice-"bat, quæ ex rumore diſſeminato ad nos perve-"niunt, dubitationem ſecum afferunt. De tuis ve-"ro bonis, quæ aut in te ſita ſunt, ſapientia *ſcilicet* "ac prudentia, aut quæ regnum *tuum* tibi ſuppe-"ditat, non vana utique ad nos perlata eſt fama: "ſed, vera licet, tuam tamen felicitatem ea quam "nunc coram intueor multo minorem ad nos de-"tulit. nam *ea* quidem hoc ſolum agebat ut au-"ribus daret, res vero *ipſas* non ita pro dignitate "repræſentavit, ac eas ex viſu ac præſentia notas "exploratasque habui. Quo factum eſt ut ego, iis "quæ nunciabantur, quod multa adeo & magna "fuerint quæ audiveram, nequaquam credens, hiſ-"ce multo majora conſpexerim. Porro & Hebræ-"orum populum felicem eſſe arbitror, & ſervos "tuos & amicos, quibus datum eſt quotidie vul-"tum tuum aſpicere, tuamque perpetuo audire "ſapientiam. Laudandus itaque eſt Deus, qui re-"gionem hanc ejuſque incolas adeo dilexit, ut te "regem conſtitueret.

6. Cum autem etiam verbis *quam ampliſſimis* oſtendiſſet quo modo eam *animo* affecerat rex, inſuper & muneribus mentem ſuam quàm teſtatiſſimam fecit. nam ipſi donavit viginti auri talenta, & immenſam aromatum vim, magnique pretii lapillos. Ajunt etiam quod opobalſami radicem, quam noſtra etiamnùm terra edit, huic mulieri acceptam ferimus. Illi autem Solomon bona viciſſim multa dedit, maximeque ea quorum deſiderio teneri viſa eſt. nihil enim, quod ipſum popoſcerat, ei negavit: ſed, cum *ad dandum* eſſet promptior, ſponte ſua *plurima* in eam conferebat, ac *præterea* largiendo quæcunque illa accipere cuperet, animi magnitudinem oſtendebat. Atque ita Ægyptiorum & Æthiopiæ regina, ea quæ diximus aſſequuta, & regi de ſuis etiam elargita, in patriam ſe recepit.

τῶν περὶ τὸν Σολομῶνα ἀπορεπῆς. ἐκ ἤκιστα ἢ καὶ [f] αἱ καθ' ἡμέραν ἀπαρχόμεναι τῷ Θεῷ θυσίαι, καὶ τὸ τῶν ἱερέων καὶ Λευιτῶν περὶ αὐτὰς ἐπιμελές. ταῦθ' ὁρῶσα καθ' ἡμέραν ἐκπεπληγμένη· καὶ κατασχεῖν ἐ δυνηθεῖσα τὴν ἔκπληξιν τῶν βλεπομένων, φανερὰν ἐποίησεν αὐτὴν θαυμασικῶς Σολομῶνι. πρὸς γὰρ τ βασιλέα προήχθη λόγους εἰπεῖν, ὑφ' ὧν ἠλέγχθη σφόδρα τὴν Σόφοιαν ἐπὶ τοῖς προφερημένοις ἡττημένη. "παν-"τα μὲν γὰρ, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τὰ δι' ἀκοῆς εἰς "γνῶσιν ἐρχόμενα μετ' ἀπιστίας προσγίνεται. τῶν ἢ "σῶν ἀγαθῶν, ὧν αὐτός τε ἔχεις ἐν σωλῷ, λέ-"γω ἢ τὴν σοφίαν καὶ τὴν φρόνησιν, καὶ ὧν ἡ βα-"σιλεία σοι δίδωσιν, ἐ ψευδὴς ἄρα ἡ φήμη πρὸς ἡ-"μᾶς διῆλθεν· ἀλλ' ἅπα ἀληθὴς, πολὺ καταδεεσέ-"ραν τὴν εὐδαιμονίαν ἀπέφηνεν [g] ἧς ὁρῶ νῦν παρ-"σα. τὰς μὲν γὰρ ἀκοὰς πίστιν ἐπεχείρει μόνον· τὸ "ἢ ἀξίωμα τῶν πραγμάτων ἐκ ἔτως ἐπίστ γνώρι-"μον, ὡς ἡ ὄψις αὐτὸ καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς εἶναι "σωίσησιν. ἔγωγ' οὖν, καθὰ τοῖς [h] ἐπαγγελλομένοις "[i] μὲ πλήθει καὶ μέγεθι ὧν ἐπιφαινόμην πιστεύ-"σασα, πολλῷ πλείω τούτων ἱσόρησα. καὶ μακαρίον τε "[k] τῶν Εβραίων λαὸν εἶναι κρίνω, καθὰς τε τοὺς σοὺς "καὶ φίλους, οἳ [l] καθ' ἡμέραν [m] τῆς σῆς ἀπολαύσεσιν "ὄψεως καὶ τῆς σοφίας ἀκροώμενοι διατελοῦσιν. εὐλογη-"τὸς οὖν ἂν τις [n] γοῦν τ Θεὸν, ἀγαπήσαντα τοιόνδε τινὰ "χώραν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας ἔτως, ὥστε σε "ποιῆσαι βασιλέα.

ς'. [o] Παρασκήσασα ἢ καὶ διὰ τῶν λόγων, πῶς αὐ-τὸν διέκειτο ὁ βασιλεὺς, [p] ἔτι καί τισι δωρεαῖς τὴν Σόφοιαν αὐτῆς ἐποίησε φανεράν. [q] εἴκοσι μὲν γὰρ αὐτῷ τάλαντα ἔδωκε χρυσίε, ἀρωμάτων τε πλῆθος ἀσυλλόγιστον, καὶ [r] λίθους πολυτελεῖς. λέγεται δ' ὅτι καὶ [s] τὴν ὀποβαλσάμε ῥίζαν, ἣν [ss] ἔτι νῦν ἡμῶν ἡ χώρα φέρει, δόσης ταύτης τῆς γυναικὸς [t] ἔχομεν. ἀντεδωρήσατο δ' αὐτὴν καὶ Σολομὼν πολλοῖς ἀγαθοῖς, καὶ μάλιστ' ὧν κατ' ἐπιθυμίαν [v] ἐξελέξατο. ἐδὲν γὰρ ἦν ὅ, τι δεηθεῖσα λα-βεῖν ἐ παρέσχεν· ἀλλ' [x] ἑτοιμώτερος ὢν αὐτὸς καὶ τὴν οἰκείαν ἐχαρίζετο προαίρεσιν, [y] καὶ ἅπερ ἐκείνη τυχεῖν ἠξίε [z] προϊέμενος, τὴν μεγαλοφροσύνην ἐπεδείκνυτο. καὶ ἡ μὲν τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῆς Αἰθιοπίας βασίλισσα, ὧν προήκαμεν τυχοῦσα, καὶ μεταδοῦσα πάλιν τῷ βασι-λεῖ τῶν παρ' αὐτῆς, εἰς τὴν [a] οἰκείαν ὑπέστρεψεν.

CAP. VII.

Quomodo Solomon diteſcebat, & mulieres perdite deperibat: utque Deus ira incenſus contra eum excitavit Aderum & Hieroboamum. De obitu Solomonis.

Lapides & ligna pretioſa Solomoni allata.

EOdem autem tempore allatis, ex Aurea quæ dicitur terra, pretioſis lapillis regi & piceis li-

ΚΕΦ. ζ.

Ὡς ὁ Σολομὼν ἐπλουτίζετο, καὶ σφόδρα φιλογυναικος ἦν· καὶ ὡς ὁ Θεὸς ἐρεθιζόμενος κατ' αὐτὸν ἤγειρεν Αδερον καὶ Ιεροβόαμον. περὶ τῆς Σολομῶνος τελευτῆς.

Κατὰ ἢ τ αὐτὸν καιρὸν κομισθέντων ἀπὸ τῆς Χρυσῆς καλουμένης γῆς [b] λίθων πολυτελῶν τῷ βασι-λεῖ,

f Αἱ καθ' ἡμέραν] Illud αἱ inſertum dedi ex *MSS.*

g Ης ὁρῶ νῦν] Ην ſolus *Vat.*

h Επαγγελομένοις] Απαγγελομένοις (*Cocc.*) *Samb.*

i Διὰ πλήθος] Διὰ τὸ πλ. *Vat.*

k Τῶν Εβραίων] Τὸν Εβρ. *Samb.*

l Καθ' ἡμέραν] Καθ' ἡμέραν diximus ſuperius eſſe, ſingulis diebus. REL.

m Τῆς σῆς ἀπολαύσεσιν] Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* & omnibus *MSS.* excepto *Gall.* 2. qui inſuper habet τ σῆς σοφίας. Verum illa ἀπολαύσεσιν τ ὄψεως καὶ τ deerant in *Editis.*

n Γοῦν τ Θεὸν,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* deeſt.

o Παρασκήσασα ἢ] Ita lego, favente nonnihil *Epiphanio*, qui vertit *oſtendens autem poſt hæc verba quemadmodum ejus regis habuiſſet affectum.* (ita quoque correxit in exemplari ſuo *Coccejus*) ſi quis malit διδάσκω, quod nobis *libri omnes* exhibent, interrogationis ſane nota poſt vocem βασιλεὺς ponenda eſt, vertendumque, *Sed quid vobis oſtendam* &c.

p Ετι καί τισι δωρεαῖς] Ετι γὰρ καὶ *Big.* & *Samb.*

q Εἴκοσι μὲ] Numerum iſtum juſto minorem eſſe ſuſpicatur *Villalpandus*: ideo ρκ'. legendum cenſet, quo modo & in *S. Literis*, 3 *Regum*, c. 10. & 2 *Paralip.* c. 9.

r Λίθους πολυτελεῖς.] Cum in plurali numero λίθων πολυτελῶν habeamus è *Codicibus Big.* & *Samb.* tam p. 437. §. 5. quam p. 438. §. 1. placuit & hic loci pro λίθον πολυτελῆ reſcribere λίθους πολυτελεῖς.

s Τὴν δ' ὀποβαλσάμε] Τὴν ὀποβαλσάμε *Vat.* τὴν ἀπὸ βαλσάμε *Hen.* & *Busb.*

ss Ετι νῦν ἡμῶν] Ετι καὶ νῦν *Big.* & *Samb.*

t Εχομεν.] Nonnulli hoc *Joſepho* vitio vertunt, ex *Plinio*, qui (in *Nat. Hiſt.* l. 12. c. 35.) dicit, *uni terrarum Judææ conceſſum eſſe balſamum.* Verum *Dioſcorides* (l. 1. c. 18.) ait, quod non ſolum in Judæa naſcitur, κατά τινα αὐλῶνα, ἀλλ' ἐν Αἰγύπτῳ.

v Εξελέξατο.] Εξελίττετο *Busb. Hen.* & *Vat.*

x Ετοιμώτερος] Ετοιμωτέρως· ὧν ἀ. κ. τ. οἱ. ἐ. πρ. ἅπερ ἐκείνη legiſſe videtur *Gelenius*, qui vertit, *libentius quam illa peteret largiens.*

y Καὶ ἅπερ ἐκείνη] Voculam καὶ, ſenſu eam poſtulante, inſerui.

z Προϊέμενος,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis Aliiſque* προτιέμενος, dein ἐπιδείκνυτο.

a Οἰκείαν ὑπέστρεψεν.] Οἰκίαν *Gall.* 2.

b Λίθων πολυτελῶν] Ita *Big.* & *Samb.* λίθους πολυτελεῖς in *reliquis.*

c Πο-

λεῖ, καὶ ξύλων [c] πθκινέων, τοῖς ξύλοις εἰς ὑποστηρίγματα [d] τ τε ναῦ καὶ τ βασιλείων κατεχρήσατο, καὶ πρὸς τὴν τ μουσικῶν ὀργάνων κατασκευὴν, κινύρας τε καὶ νάβλας, ὅπως ὑμνῶσιν οἱ Λευῖται τ Θεόν. πάντων ὧν τ πώποτε κομισθέντων αὐτῷ [e] τὰ κατ' ἐκεῖνον τὴν ἡμέραν ἐνεχθέντα καὶ μεγέθη καὶ κάλλη διέφερεν. ὑποληφθῇ δὲ μηδεὶς ὅτι τὰ τ πεύκης ξύλα τοῖς νῦν εἶναι λεγομένοις, καὶ ταύτην ὑπὸ τῶν πιπρασκόντων τὴν πρόφασιν ὑπὲρ κατασκηλήσει τῶν ὠνουμένων λαμβάνουσιν, ἔστι δ' ἀληθινὰ. ἐκεῖνα γὰρ τὴν μὲν [f] ἰδέαν ἐμφερῆ τοῖς συκίνοις γίνεται, λευκότερα δέ ἐστι καὶ [g] σίλβει πλέον. τοῦτο μὲν [h] οὖν πρὸς τὸ μηδένα τὴν διαφορὰν ἀγνοῆσαι μηδὲ τὴν φύσιν τ ἀληθοῦς πεύκης, ἐπὶ δηλῶσαι τὴν τ βασιλέως χρείαν ἐμνήσθημεν αὐτῆς, εὔκαιρον εἶναι καὶ φιλάνθρωπον δηλῶσαι νομίσαντες, εἰρήκαμεν.

β'. Ὁ δὲ τ χρυσὸς σταθμὸς τ κομισθέντων αὐτῷ, τάλαντα ἑξακόσια καὶ ἑξήκοντα [i] ἓξ· μὴ συγκαταριθμουμένου καὶ τ ὑπὸ τῶν ἐμπόρων ὠνηθέντος, μηδ' ὧν οἱ τῆς Ἀραβίας τοπάρχαι καὶ βασιλεῖς ἔπεμπον αὐτῷ δωρεῶν. ἐχώνευσε δὲ τ χρυσὸν εἰς διακοσίων κατασκευὴν θυρεῶν, ἀνὰ σίκλους ἀγόντων ἑξακοσίους. ἐποίησε δὲ καὶ [k] ἀσπίδας τριακοσίας, ἀγούσης [l] ἑκάστης μνᾶς χρυσίου τρεῖς. ἀνέθηκε δὲ [m] ταῦτα [n] φέρων εἰς τ οἶκον [o] τ Δρυμῶνα Λιβάνου καλούμενον. ὁ μὲν ἀλλὰ καὶ τὰ σκεύη διὰ χρυσοῦ καὶ λίθου τὰ πρὸς τὴν ἑστίασιν ὡς ἔνι μάλιστα φιλοτίμως κατεσκεύασε, καὶ τὴν ἄλλην τῶν σκευῶν δαψίλειαν χρυσέαν ἅπασαν ἐμηχανήσατο. οὐδὲν γὰρ ἦν [p] ὅ τις ἀργύρου ὑπεπράσκετο ἢ πάλιν [q] ἐωνεῖτο. πολλαὶ γὰρ ἦσαν ναῦς, ἃς ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ [r] Ταρσικῇ λεγομένῃ θαλάττῃ κατασήσας, ἀπέστειλεν εἰς τὰ [s] ἑωθινώτερα τῶν ἐθνῶν παντοίαν ἐμπορίαν προστάξας. ὧν ἐξεμπολωμένων, ἄργυρος καὶ χρυσὸς εἰσομίζετο τῷ βασιλεῖ, καὶ πολὺς ἐλέφας, Αἰθίοπές τε καὶ πίθηκοι. τ δὲ πλοῦν ἀπιοῦσί τε καὶ ἐπανερχόμενοι [t] τρισὶν ἔτεσιν ἤκυον.

γ'. Φήμη δὲ λαμπρὰ πᾶσαν ἐν κύκλῳ τὴν χώραν περιεχεν, διαθέουσα τὴν Σολομῶνος ἀρετὴν καὶ σοφίαν· ὡς τοὺς τε [v] παντοχῆ βασιλέας ἐπιθυμεῖν εἰς ὄψιν αὐτῷ προελθόντας, τοῖς λεγομένοις δι' ὑπερβολὴν ἀπιστοῦντας, καὶ δωρεαῖς μεγάλαις [x] προσεμφανίζειν τὴν περὶ αὐτὸν σπουδήν. ἔπεμπον [y] γὰρ αὐτῷ σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, καὶ ἀλουργεῖς ἐσθῆτας, καὶ ἀρωμάτων γένη πολλὰ, καὶ ἵππους καὶ ἅρματα, καὶ τ ἀχθοφόρων ἡμιόνων ὅσους καὶ ῥώμη καὶ κάλλη τὴν τ βασιλέως ὄψιν εὖ διαθήσειν [z] ἐπελέγετο· ὥστε τοῖς ἔσω αὐτῷ πρότερον ἅρμασι καὶ ἵπποις ἐκ τῶν πεμπομένων προσθέντα ποιῆσαι [a] τ μὲν τῶν ἁρμάτων ἀριθμὸν πεντακοσίοις πλειοτέρου, μύρια γὰρ αὐτῷ πρότερον χίλια, [b] τ δὲ τῶν ἵππων διακοσίοις, ὑπῆρχον γὰρ αὐτῷ [c] δισμύριοι.

gnis, lignis usus est ad facienda cum Templi tum Regiæ fulcra, & ad instrumenta musica fabricanda, & citharas & nabla, quibus Levitæ hymnos Deo canerent. Omnibus vero unquam antea ad eum advectis præstabant ea quæ tunc temporis erant apportata, tam pulcritudine quam magnitudine. Nemo autem existimet, quod illa piceæ ligna iis fuerint similia quæ nunc *ejusmodi* esse dicuntur, & hanc à vendentibus appellationem accipiunt, ut ementibus incutiant admirationem. Illa enim non similitudine ficulnea referunt, sed candidiora sunt & splendidiora. Et hoc quidem, ne quis discrimen veræque piceæ naturam ignoret, dicere visum est; id quod manifestum facere & tempestivum & humani ingenii officium esse duximus, cum ejus, utpote quod regi usui fuerit, meminerimus.

2. Erat autem auri pondus quod illi *quotannis* proveniebat, sexcenta & sexaginta talenta; illo quidem non annumerato quod emptum erat à mercatoribus, neque eo quod Arabiæ toparchæ regesque dono illi miserant. Aurum vero conflavit, ut ex eo faceret * scuta ducenta, siclos sexcentos *singula* pendentia. trecentosque clypeos etiam fecit, quorum *singuli* tres auri minas penderent. Atque hæc in domo, quæ Sylva Libani vocatur, reposuit. Quinimo & pocula, quibus convivas excipere, ex auro & lapide *pretioso* summo artificio elaborata paravit; cæteraque vasa, quorum vis ingens erat, ex auro omnia fabrefecit. nihil enim erat quod quis argento venderet aut contra emeret. nam magna erat classis, quam rex, in mari quod vocatur Tarsicum constitutam, ad interiores gentes omne genus merces asportare jussit. quibus commutatis aurum & argentum regi afferebatur, multumque eboris, & Æthiopes *in mancipia*, & simiæ. atque navigatione, dum iret rediretque *classis*, triennium absumptum erat.

Solomonis divitiæ. 3 *Reg.* c. 10. & 2 *Paralip.* c. 9.

3. Famæ autem celebritas, quæ de Solomonis virtute & sapientia increbuit, omnes circumquaque regiones peragrabat; adeo ut qui ubique essent reges, sermonibus utpote fidem superantibus haud credentes, ejus in conspectum prodeundi desiderio flagrarint, magnisque muneribus sui in ipsum studii testimonium dederint. ipsi enim mittebant vasa aurea & argentea, & vestes purpureas, & varia aromatum genera, & equos currusque; & mulos ad sarcinas vehendas, quos robore & pulchritudine excellentes regem voluptate affecturos esse ferebatur: adeo ut, si curribus & equis, quos ante habuerat, accenserentur qui missi erant, curruum quidem numerum quadringentis & amplius auctiorem effecerint, prius enim ipsi mille erant, equorum vero numerum duobus millibus, nam ante

Munera exquisita ei mittuntur à regibus quamplurimis. 3 *Regum*, c. 10. & 2 *Paralip.* c. 9.

c Πθκινέων] Videsis *Schotanum* in *Bibl. Hist. S.* tom. 2. p. 790. HUDS. Pro lignis πθκινοις in Hebr. 1 *Reg.* x. 11. עצי אלמגים *Vulg.* ligna thyina picea. SPANH.

d Τῦ τε ναῦ] Ita *MSS.* & ναῦ in *Editis.*

e Τὰ κατ' ἐκεῖνον] Illud τὰ ex *MSS.*

f Ἰδέαν ἐμφερῆ] Sic *MSS.* (& *Coccejus*) εἰδέαν in *Editis.*

g Σιλβεῖ πλέον.] Eo modo *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 2. σίλβοντα in *Editis* & *Gall.* 1. σίλβοντα πλέον καὶ τερφιότερα legi vult *S. Petitus*, propter ista *Theodoreti* in 3 *Regum*, *Quæst.* 35. ὁ δὲ Ἰώσηπος πθκινα αὐτὰ εἰρηκεν, ἤκιστα τοῖς παρ' ἡμῖν ἰσικότα πθκινοις. ἡ συκίνη γὰρ ξύλα καὶ λευκότερα εἶναι καὶ λειότερα καὶ τερφιότερα εἴρηκεν.

h Οὖν πρὸς] Ita *Samb.* & *Vat.* in *cæteris* deest οὖν.

i Ἓξ·] Καὶ ante ἓξ delevimus auctoritate *MSS.* & *Vet. Interpr.* HUDS. *Tres minas.* Hebr. שלוש מאות זהב. COCC.

* *Scuta ducenta*,] *Lanceas* reddit *Epiphan.* δόρατα habent LXXII.

k Ἀσπίδας τριακοσίας,] Ἀσπίδας χρυσᾶς χιλίας juxta *Eupolemum* in *Euseb. de Præp. Evangel.* l. 9. c. 34. p. 452.

l Ἑκάσης μνᾶς] Ὧν ἑκάστη πεντακοσίων λῶ χρυσῶν *Eupol.* Vide *Budæum* de *Asse*, lib. IV.

m Ταῦτα] Ταῦτας solus *Samb.*

n Φέρων] Φέρων hîc loci, ut alibi sæpe, redundat.

o Τὸν Δρυμῶνα Λιβάνου] Conf. sup. Cap. VI. §. 5. SPANH.

p Ὅ τις ἀργύρου] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ὅτι τις in *Editis Aliisque.*

q Ἐωνεῖτο.] *Al.* ὠνεῖτο.

r Ταρσικῇ λεγομένῃ] Vide cl. *Huetium* in *Commentario de Navigatione Solomonis*, c. 3. *Bochartum* in *Phaleg.* l. 3. c. 7. & *J. Clerici* Comment. ad 3 *Regum*, c. 10. p. 399.

s Ἑωθινώτερα τ ἐθνῶν] Ἑωθινότερα *Gall.* 2.

t Τρισὶν ἔτεσιν] Hac de re videsis cl. *Huetium* in *Commentario* jam laudato, cap. 8. *C. Varrerii* Dissert. *de Ophyra regione*, *Schotanum* in *Bibl. Hist. S.* tom. 2. p. 799. &c. & *J. Clericum* loco jam citato.

v Παντοχῆ] Παντοχῦ *Vat.*

x Προσεμφανίζειν] Προσιμφανίζειν *Vat.*

y Γὰρ αὐτῷ σκεύη] Γὰρ pro ὃ substitui ex *Big. Samb.* & *Vat.* δὴ legisse visus est *Epiphan.*

z Ἐπελέγετο·] Sic *Bas.* & *G.* in *MSS.* ἐπελέγοντο.

a Τὸν μὲν τ ἁρμάτων] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. in *Editis* τ μὲν deerant.

b Τὸν δὲ τ τῶν ἵππων] Illa τ δὲ τ τῶν ἵππων διχιλίοις ex *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* restituimus.

c Δισμύριοι ἵπποι.] Hoc de loco videsis *Bochartum* in *Hieroz.* part. 1. l. 2. c. 9. p. 154.

d Σιμ-

te habebat equorum viginti millia. Isti autem ut & forma & celeritate præstarent exercitati erant, adeo ut nec alii formosiores darentur aut velociores qui cum iis conferri possent, sed & pulcherrimi omnium conspicerentur, cæterosque pernicitate superarent. His autem decus *non mediocre* adjiciebant etiam ii qui eos conscenderunt, primum quidem juventute florentes oculis gratissima, deinde statura conspicui & supra reliquos multum eminentes, promissa cæsarie compti, Tyriæque purpuræ tunicis induti. ad hæc scobem auream capillis quotidie inspergebant, ita ut capita ipsis radiarent, fulgore auri ad solem repercusso. His stipatus rex armatis & arcubus instructis, ipse curru gestatus & veste candenti amictus prima luce solebat urbem egredi. erat utique locus quidam duobus schœnis ab Hierosolymis dissitus, qui Ethan vocabatur, hortis & aquarum laticibus amœnus simul & copiosus. in hunc sublime vectus subinde proficiscebatur.

Via circa Hierosolyma nigro lapide strata.

4. Cum autem summa solertia & diligentia in omnibus uteretur & elegantiarum valde studiosus esset, ne viarum quidem curam insuper habuit, sed & harum quotquot Hierosolyma regiæ sedem ducebant nigro lapide constravit, tum ut *ultro citroque* commeantibus itu facilis esset *via*, tum ut divitiarum & imperii magnificentiam ostenderet. Curribus vero distributis dispositisque, ut singulis civitatibus certus eorum numerus esset, ipse quidem paucos apud se habuit: istas autem urbes curruum *civitates* appellavit. Fecit etiam rex ut argenti Hierosolymis non minor foret copia quam & lapidum; cedrisque Judææ campos, ubi antea non visebantur, haud secus ac sycamoris complevit. Quin & mercatoribus Ægypti *res inde* deferentibus præcepit, ut ipsi currus cum duobus equis adiceretur sexcentis drachmis argenteis; & ipse eos Syriæ regibus & Transeuphratensibus mittebat.

Argenti, Solomonis tempore, copia.

3 Regum, c. 10.

Solomonis circa feminas insania.

3 Regum, c. 11.

5. Cum autem exstitisset omnium regum gloriosissimus Deoque charissimus, & prudentia & divitiis omnes superasset, qui ante illum Hebræorum imperium tenuerant, in iisdem ad extremum non permansit: sed, à patriis moribus & institutis desciscendo, haud convenienter iis, quæ jam memoravimus, vitam finivit. nam insano feminarum amore exardescens, rebusque venereis intemperanter usus, indigenarum consuetudine non acquiescebat, sed & multas ex gentibus extraneis ducendo, Sidonias & Tyrias & Ammanitidas & Idumæas, leges Moysis violavit, qui cavebat ne quis cum muliere alienigena matrimonio jungeretur, cœpitque illorum deorum cultui addici, uxoribus suoque in illos amori *plus justo* obsequens. id quod ipse legislator suspectum habuerat, adeoque præmonuerat uxores ab alienis regionibus non esse accipiendas, ne externis ritibus impliciti à patriis deficerent, & ad illarum deos colendos pellicerentur, sui *Dei* honore spreto jacente & neglecto. sed istis quidem animum non advertit Solomon, insanæ voluptatis illecebris captus. Cum vero, præter

ελοι ἵπποι. ἤσκηντο δ' ὅτοι πρὸς εὐμορφίαν καὶ τάχος, ὡς μήτ' ἐκπρεπεστέρους ἄλλους εἶναι [d] συμβαλεῖν αὐτοῖς, μήτε ὠκυτέρους· [e] ἀλλὰ καλλίστους τε πάντων ὁρᾶσθαι, καὶ ἀθαμμίλλητον αὐτῶν εἶναι τὸ ὀξύτητι. ἐπεκόσμουν δ' αὐτοὺς καὶ οἱ ἀναβαίνοντες, νεότητι μὲν πρῶτον ἀνθοῦντες ὑπερπρεπεστάτῃ, τὸ δὲ ὕψος ὄντες πρόσφοροι, καὶ πολὺ τῶν ἄλλων ὑπερέχοντες, μηκίστας μὲν [f] καθημένους χλαίνας, ἐνδεδυμένοι δὲ χιτῶνας τῆς Τυρίας πορφύρας. ἔ ψῆγμα δὲ χρυσοῦ καθ' ἡμέραν αὐτῶν ἐπίσηθον τῇ κόμῃ, ὡς στίλβειν αὐτῶν τὰς κεφαλὰς τῆς αὐγῆς ἔκ χρυσοῦ πρὸς τὸν ἥλιον ἀνταναklωμένης. τούτων δὲ αὐτὸν ὄντων ὁ βασιλεὺς καθωπλισμένων καὶ τόξα ἐξηρτημένων, ἐφ' ἅρματος αὐτὸς ὀχούμενος, καὶ λευκὴν ἡμφιεσμένος ἐσθῆτα, [h] πρὸς ἕω ἔθος εἶχεν ἐξορμᾶν. ἦν δὲ χωρίον τι ἀπὸ δύο σχοίνων Ἱεροσολύμων, ὃ καλεῖται μὲν [i] Ηθαμ, πολυδένδροις δὲ καὶ ναμάτων ὑπορρύοις ὑπτερπὲς ὁμοῦ καὶ τερπνόν. εἰς τοῦτο τὰς ἐξόδους [k] αἰωρούμενος ἐποιεῖτο.

δ'. Θεία δὲ πρὸς πάντα χρώμενος ἐπινοίᾳ τε καὶ αὐθέδῃ, καὶ λίαν ὢν φιλόκαλος, οὐδὲ τῶν ὁδῶν ἠμέλησεν· ἀλλὰ καὶ τούτων τὰς ἀγούσας εἰς Ἱεροσόλυμα [l] βασίλειον ὅσον λίθῳ κατέστρωσε μέλανι, πρός τε τὸ [m] ῥᾴστην εἶναι τοῖς βαδίζουσιν, καὶ πρὸς τὸ δηλοῦν τὸ ἀξίωμα τῆς πόλεως καὶ τὴν ἡγεμονίας. διεμέρισε δὲ τὰ ἅρματα καὶ διέταξας, ὥστε ἐν ἑκάστῃ πόλει τούτων ἀριθμὸν ὡρισμένον ὑπάρχειν, αὐτὸς μὲν πρὸς αὐτὸν ἐτήρησεν ὀλίγα· τὰς δὲ πόλεις πρόσω ἁρμάτων προσηγόρευσε. τῆς δὲ ἀργυρίας τοσοῦτον ἐπόησε πολὺν ἐν Ἱεροσολύμοις ὁ βασιλεὺς, ὅσον λίθων καὶ τῶν κεδρίνων ξύλων, ἃ πρότερον ὄντων, ὥσπερ καὶ τῶν δένδρων τῶν συκαμίνων [n] πληθὺς τὰ τῆς Ιουδαίας πεδία. προσέταξε δὲ καὶ τοῖς ἐμπόροις Αἰγύπτιος κομίζουσιν αὐτῷ πιπράσκειν τὸ μὲν ἅρμα σὺν ἵπποις δυσὶν ἑξακοσίων δραχμῶν ἀργυρίου· [o] αὐτὸς δὲ τοῖς τῆς Συρίας βασιλεῦσιν καὶ τοῖς πέραν Εὐφράτου διέπεμπεν αὐτούς.

ε'. Γενόμενος δὲ πάντων βασιλέων ἐνδοξότατος καὶ θεοφιλέστατος, καὶ φρονήσει καὶ πλούτῳ διενεγκὼν τοὺς πρὸ αὐτοῦ τοὺς Ἑβραίων ἁπάντων ἡγεμόνας, οὐκ ἐπέμεινε τούτοις ἄχρι τελευτῆς· ἀλλὰ, καταλιπὼν τὴν τῶν πατρίων ἐθισμῶν φυλακὴν, οὐκ εἰς ὅμοιον οἷς προφήκαμεν αὐτοῦ τέλος κατέστρεψεν. εἰς δὲ γυναῖκας [p] ἐκμανὴς καὶ τὴν τῶν ἀφροδισίων ἀκρασίαν, ὃ τῆς ἐπιχωρίοις [q] μόναις ἠρέσκετο, πολλὰς δὲ καὶ ἐκ τῶν ἀλλοτρίων ἐθνῶν γήμας, Σιδωνίας καὶ Τυρίας καὶ Ἀμμανίτιδας καὶ Ἰδουμαίας, παρέβη μὲν τὸν Μωϋσέως νόμον, ὃς ἀπηγόρευσε συνοικεῖν τοῖς ἐκ ὁμοφύλοις, τοὺς δὲ ἐκείνων ἤρξατο θρησκεύειν θεούς, ταῖς γυναιξὶ καὶ τῷ πρὸς αὐτὰς ἔρωτι χαριζόμενος. τοῦτ' αὐτὸ ὑποπτευόμενος δὲ νομοθέτης καὶ [r] προειπὼν μὴ γαμεῖν τὰς ἀλλοτρίους χώρας, ἵνα μὴ τοῖς ξένοις ἐπιπλακέντες ἔθεσι τῶν πατρίων ἀποστῶσι, μηδὲ τοὺς ἐκείνων [s] σέβωνται θεούς, παρέντες τιμᾶν τὸ ἴδιον. ἀλλὰ τούτων μὲν κατημέλησεν, ὑπενεχθεὶς εἰς ἡδονὴν ἀλόγιστον ὁ Σολομών. ἀγαγόμενος δὲ γυναῖκας ἑκατὸν καὶ ἑξήκοντα θυγατέρας ἐπιφανῶν ἀριθμὸν, καὶ παλλακὰς τρια-

κο-

d Συμβαλεῖν αὐτοῖς,] Συμβάλλειν *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

e Ἀλλὰ καλλίστους] Ἀλλὰ καὶ καλλ. *Big.* & *Samb.*

f Καθειμένους χλαίνας.] Καθιέμενοι *Big.*

g Ψῆγμα δὲ χρυσίου] Ψήγματα δὲ χρυσοῦ *Vat.* moxque iterum χρυσῆ. Sui temporis morem ad Solomonis ætatem videtur transtulisse, inquit *Bochartus* in *Hieroz.* part. 1. l. 2. c. 9. Videsis *Salmasii* Epist. ad *Colvium*, p. 324, & 588.

h Πρὸς ἕω ἔθος] Πρὸς αἰώραν *Big.* & *Gall.* 1. 2. πρὸς ἰώραν *Vat.*

i Ηθαμ,] Ita ex *Literis S.* & *Isidoro Pelusiota*, qui verba hæc profert in lib. 2. *Epist.* 66. Ητζαν habet *Bas.* Ητὰν & Νητὰν & Ιητὰν in *MSS.* HUDS. *Gen.* Ητζαν· Ηθὰμ Psalm. LXXIII. 16. dictum Josephi locum ad ea Psalm. verba adducit Isidor. Pel. lib. 11. Epist. LXVI. p. 151. C. ὦ δέ τι χεῖρ Isid. Ηθὰμ Isid. ἐπιτερπέστατον καὶ πλουσ. Idem. pro εἰς τοῦτ. τ. ἐξ. ἐρύμνου ἐπ. Isidor. ὧ φ ὁ Σολομὼν συνεχῶς ἐξῆπτε γυμναδησόμενος καὶ θηρεύσων· SPANH.

k Αἰωρούμενος ἐποιεῖτο.] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ἐωρύμνου *Vat.* ἐρύμνου *Bas.* & *Gen.* HUDS. Vetus, *causa delectationis.* an ἐρώμνου? COCC.

l Βασίλειον] Βατιλείους ὅσας *Vat.* & *Epiphanius*, qui vertit, *regias quæ Hierosolymam ducerent.*

m Ῥᾴστην εἶναι] Aut ad πόλιν Ἱερσόλυμα referendum, aut ἀδὲ subintelligendum, aut demum ῥᾴστας scribendum.

n Πληθὺς τὰ] Ita *Big. Samb. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.* πλήθει in *Editis Aliisque.* πληθύι *Gall.* 2.

o Αὐτὸς τε τοῖς] Mallem αὐτὸς ἢ τοῖς.

p Ἐκμανὴς] Eo modo *Big.* & *Samb.* ἐμμανὴς *Bas.* & *G.* ἐκμανὲς *Vat.*

q Μόναις ἠρέσκετο,] Sic *Vat.* μόνοις in *reliquis.*

r Προειπὼν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* καὶ deest.

s Σέβωνται θεούς,] Σέβωσι *Big. Samb.* & *Vat.*

ς Ταύ-

κησίας, πρὸς ἣ [ε] ταύταις καὶ τῇ τῦ βασιλέως τῶν Αἰγυπτίων θυγατρὶ, ἑξήκοντα μὲν ἐκλεκτὰς γυναῖκας ἔσχε, διὸ καὶ μιμεῖσθαι τὰ παρ' ἐκείνων· καὶ τῆς διανοίας καὶ φιλοτιμίας ἠναγκάζετο παρέχειν αὐτὰς δεῖγμα, τὸ βιοῦν ὡς αὐταῖς πάτριον· ὑπὸ γὰρ νέου τῆς ἡλικίας, καὶ τὸ λογισμοῦ δι' ὀλίγου χρόνου ἀντέχειν πρὸς τὴν μνήμην τῶν ἐπιχωρίων ἐπιτηδευμάτων, ἔτι μᾶλλον τὸν ἴδιον [ν] μὲν Θεὸν κατωλιγώρησε, τὰς δὲ τῶν γάμων τῶν ἐπακτίων τιμῶν διετέλει. καὶ πρὸ τούτων δὲ ἁμαρτεῖν αὐτὸν ἔτυχε καὶ σφαλῆναι πρὸς τὴν φυλακὴν τῶν νομίμων, ὅτε [x] τὰ τῶν χαλκῶν βοῶν ὁμοιώματα κατεσκεύασε [y] τῷ ὑπὸ τῇ θαλάττῃ ἀναχήματι, καὶ τῶν λεόντων τῶν περὶ τὸν θρόνον τὸν ἴδιον, [z] οὐδὲ γὰρ ταῦτα ποιεῖν ὃν [a] ὅσιον, εἰργάσατο. κάλλιστον δὲ ἔχων καὶ οἰκεῖον παράδειγμα τὴν ἀρετὴν τοῦ πατέρα, καὶ τὴν ἐκείνου δόξαν, εἰ αὐτῷ σωφρόνει καταλιπεῖν διὰ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν εὐσέβειαν, ἐμιμήσατο μὲν αὐτὸν, καὶ ταῦτα δὶς αὐτῷ τοῦ Θεοῦ κατ' ὄνειρον φανέντος, καὶ τὸν πατέρα μιμεῖσθαι παραινέσαντος, ἀκλεῶς ἀπέθανεν. ἦκεν οὖν [b] ὀλίγος ὁ προφήτης ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πεμφθείς, ὅτε λανθάνειν αὐτὸν ὑπὲρ τοιῶν παρανομημάτων λέγων, ὅτ' οὐ πολὺ χαιρήσειν τοῖς πραττομένοις ἀπειλῶν, ἀλλὰ ζῶντος μὲν οὐκ ἀφαιρεθήσεσθαι τὴν βασιλείαν, ἐπεὶ τῷ πατρὶ Δαυίδῃ τὸ θεῖον αὐτὸν ὑπέσχετο διδόξον ποιήσειν ἐκείνῳ· τελευτήσαντος δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ταῦτα διδιήσειν, οὐχ ἅπασαν μὲν τὸν λαὸν ἀποστήσας αὐτοῦ, [c] δέκα μὲν φυλὰς δώσειν αὐτοῦ τῷ δούλῳ, δύο δὲ μόνας καταλιπὼν τῷ ἐμῷ τοῦ Δαυίδου, δι' αὐτὸν ἐκεῖνον, ὅτι τὸν Θεὸν ἠγάπησεν, καὶ διὰ τὴν πόλιν Ἱεροσόλυμα, ἐν ᾗ ναὸν ἔσχεν ἐξελεγμένην.

Pharaonis Ægyptiorum regis filiam, uxores habuiſſet numero ſeptingentas & concubinas trecentas, ſtatim in earum poteſtatem conceſſit, ut eadem, quæ illæ, facere non recuſaverit: eoque ventum eſt, ut, ad dandum ſuæ erga ipſas benevolentiæ magnique amoris indicium, in patrios illarum mores tranſire neceſſe habuerit. Ætate autem ingraveſcente, & ratione inde debiliore facta quam ut gentilia inſtituta in memoriam revocare potuerit, magis adhuc Deum quidem ſuum neglexit, illorum vero, quos alienigenarum nuptiæ invexerant, cultu perſeveravit. Quin & antea contigit ut offenderet & in legis præceptis obſervandis laberetur, quando boum æneorum ſimulachra fecit mari ſubtus attollendo, & leonum *effigies* ſuum circa ſolium (neque enim iſtas facere licitum erat) fabricari curavit. Cum autem patrem pulcherrimum & familiare virtutis exemplum habuerit, gloriæque illius hæreditatem, quam ipſi datum erat in pietatis præmium relinquere, ille tamen ejus veſtigiis non inſtiterit, idque poſtquam ei Deus in ſomnis ſemel atque iterum apparuerat, præceperatque ut patris mores imitaretur, non ſine dedecore mortem obiit. Ad eum itaque ſtatim poſthæc vates accedit à Deo miſſus, ipſum inter tot flagitia nequaquam latere dicens, foreque ut diu iſtis factis non lætaretur denuncians; verum ut illi quidem dum viveret non eriperetur regnum, quod Davidi patri promiſiſſet Deus, ſe facturum eſſe ut ille ei in imperio ſuccederet: cum vero moreretur, iſtud mali illaturum eſſe filio, non tamen ut populum quidem univerſum ab eo ſecedere faceret, ſed ut decem quidem tribus ſervo illius traderet, duas vero ſolas nepoti Davidis relinqueret, idque illius gratia, quod Deum dilexerit, & urbis Hieroſolymorum, ubi Templum habere voluit.

Deus Solomoni pœnas minatur. 3 *Regum*, c. 11.

ς'. Ταῦτα ἀκούσας Σολομὼν ἤλγησε, καὶ σφοδρῶς συνεχύθη, πάντων αὐτῷ χεδὸν [d] τῶν ἀγαθῶν, ἐφ' οἷς ζηλωτὸς ἦν, εἰς μεταβολὴν ἐρχομένων πονηρὰν. [e] ἐν πολὺς ἦν διῆλθε χρόνος ἀφ' οὗ κατηγγείλεν ὁ προφήτης αὐτῷ τὰ συμβησόμενα, καὶ πόλεμον ἐπ' αὐτὸν ὁ θεὸς ἤγειρεν· [f] Ἄδερον μὲν ὄνομα, τῷ δὲ αἰτίαν τὴν ἔχθρας λαβόντα τοιαύτην. [g] παῖς ἦν οὗτος ἐκ βασιλικῶν σπερμάτων. καταστρεψαμένου δὲ τὴν Ἰδουμαίαν Ἰωάβου τοῦ Δαυίδου στρατηγοῦ, καὶ πάντας τοὺς ἐν ἡλικίᾳ εἰς φέρειν ὅπλα δυναμένους [h] διαφθείραντος μησὶν ἓξ, φυγὼν ἦκε πρὸς τὸν [i] Φαραώνην τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα. ὁ δὲ, φιλοφρόνως αὐτὸν ὑποδεξάμενος, οἰκόν τε αὐτῷ δόδωσι καὶ χώραν εἰς διατροφήν· καὶ ἡδόμενον ἐν ἡλικίᾳ λίαν ἠγάπα, ὡς καὶ τὴν αὐτοῦ γυναικὸς αὐτῷ δοῦναι πρὸς γάμον τῷ ἀδελφῷ, ὄνομα [k] Θαφίνῃ. ἐξ ἧς υἱὸς αὐτῷ ἡδόμενος τοῖς τοῦ βασιλέως παισὶ [l] συνετράφη. ἀκούσας οὖν τὸν Δαυίδου θάνατον ἐν Αἰγύπτῳ καὶ τὸν Ἰωάβου, προσελθὼν ἐδεῖτο τοῦ Φαραώνου ἀπολῦσαι αὐτῷ βαδίζειν εἰς τὴν πατρίδα. τοῦ δὲ βασιλέως [m] ἀναπυνθανομένου, τίνος ἐνδεὴς ὢν ἢ τί παθὼν ἐπιθυμεῖ [n] καταλιπεῖν αὐτὸν, ἐνοχλῶν πολλάκις καὶ παρακαλῶν, τότε

Adorus Idumæus Solomonem infeſtat. 3 *Regum*, c. 11. 2 *Regum*, c. 8.

Solomoni his auditis ꝓbortus eſt dolor, animoque valde erat perturbatus, omnibus fere bonis ſuis, quæ illum *cunctorum exiſtimatione* beatum reddiderant, in pejus mutatis. Verum non ita multum temporis interim fuit, ex quo vates quæ eventura erant illi nunciarat, dum adverſarium ei Deus ſuſcitavit, Aderum quidem nomine, cui vero cum illo inimicitiæ interceſſerant hujuſmodi de cauſa. Hic puer erat, genere Idumæus, de regio ſanguine. Cum vero Joabus copiarum Davidis præfectus Idumæam ſubegiſſet, atque adultos omnes & qui arma ferre poterant ſex menſium ſpatio peremiſſet, fuga elapſus ad Pharaonem regem Ægypti ſe contulit. Ille autem, cum ipſum benigne excepiſſet, & domum ei dedit & agrum unde viveret; & poſtquam adolevit valde eum dilexit, ita ut conjugis ſuæ ſororem, Thaphinen nomine, ei in matrimonium daret. ex qua filium ſuſtulit, qui una cum regis liberis erat educatus. At poſtquam apud Ægyptios intellexit Davidem mortuum eſſe pariterque Joabum, Pharaone adito ab eo petiit ut in patriam revertere ipſi liceret. Pharaone autem interrogante, qua re *apud ſe* egens quave injuria affectus ipſum relinquere cuperet, cum ſæpius ipſi

ε Ταύτας καὶ τῇ] Ita cum *MSS.* & mox ὁμοίως. in *Editis* ταύτης & ὁμοίων.

ν Μὲν Θεὸν] Illud μὲν ex *MSS.*

x Τὰ τῶν χαλκῶν βοῶν] Sic *MSS.* in *Editis* deeſt τά.

y Τῷ ὑπὸ τῇ θαλάττῃ] Ita cum *Busb.* & *Hen.* qui etiam τῇ ante θαλάττῃ omittunt. τῷ ὑπὸ τῇ θαλάττῃ ἀναθήματι in *Editis.* τῷ ὑπὸ τῇ θαλάττῃ τῷ ἀναθήματι *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 2.

z Οὐδὲ γὰρ] Eo modo in omnibus *MSS.* vel οὐδὲ γὰρ ταῦτα ποιεῖν ὅσιον, εἰργάσατο. καὶ &c. in *Editis* οὐδὲ γὰρ αὐτὰ ποιεῖν ὅσιον. καὶ &c.

a Ὅσιον,] Quidni? Num Deus ergo probaſſet nube demiſſa cœlitus templi ſtructuram? REL.

b Εὐθὺς ὁ προφήτης] Illud εὐθὺς ὁ *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

c Δέκα μὲν φυλὰς] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* δέκα γὰρ φυλὰς μόνας π. in *reliquis*, & dein δύο γὰρ κατ. τ. ἡ. τῷ Δαυίδου.

d Τῶν ἀγαθῶν,] Illud τῶν ex *MSS.*

e Οὐ πολὺς ἦν διῆλθε χρόν&c.] Exſcripſit hæc Suidas in Adερ. SPANH.

f Ἄδερον μὲν ὄνομα,] *Al.* Ἀδὲρ & Ἀδέρα.

g Παῖς ἦν οὗτος ἐκ] Ita diſtinguendum cenſui, cum antea eſſet, παῖς ἦν οὗτος ἐκ Ἰουμαίου, ἡδὺ καὶ βασ. in *Big.* & *Samb.* παῖς ἦν οὗτος ἐκ Ἰδουμαίας &c.

h Διαφθείραντος.] Ita cum *Editis* & *Vet. Interpr.* διαφθείραντος, μὰν οὗτος μησὶν ἓξ φυγὼν *Big. Samb.* & *Vat.* διαφθείραντος μόνος οὗτος φεύγων *Gall.* 1. 2. διαφθείραντος μησὶν ἓξ, φυγὼν ἦκε *Suid* voce Ἀδερ.

i Φαραώνην] Φαραὼ & mox inferius, Φαραὼ *Suid.*

k Θαφίνῃ.] Ita in omnibus *Codd. Gr.* & *Suida.* in *Latinis* melioribus, *uxoris ſuæ ſororem nomine Taphnim.* Verum in *S. Literis* (3 *Regum*, c. 11. v. 20.) dicitur, *quod ei uxoris Tachphenes* (juxta *Verit. Hebr.*) *ſororem in matrimonio dederit.* ἀδελφὴν Θεκεμίνας μᾶζω LXXII. *Vulgatus* autem *Taphnes reginæ ſororem* habet.

l Συνετράφη.] Συνετρέφη *Vat.*

m Ἀναπεύσαντος,] Ἀναπείσαντος *Big. Samb.* & *Suid.*

n Καταλιπεῖν αὐτὸν,] Καταλείπειν *Suid.*

ipsi importune insisteret multumque eum obsecraret, tunc quidem non dimissus est. illo autem tempore cum jam res Solomonis labare & affligi cœperant, ob peccata ante dicta & Dei propter illa indignationem, permissu Pharaonis Idumæam repetebat Aderus. & cum eam frustra ad defectionem à Solomone sollicitasset, nam multis præsidiis obsepta erat, adeo ut impune res novas moliri non potuerit, profectus inde in Syriam transiit.

Raazarus Solomonis hostis. 3 Regum, c. 11.

Illic vero obviam factus cuidam Raazaro nomine, qui ab Adrazaro Sophenes rege domino suo aufugerat & regionem latrociniis vexabat, junctus ei amicitiæ fœdere, qui latronum manu stipatus erat, sursum progreditur, eaque Syriæ parte occupata, rex ejus declaratur: & excursionibus in Israelitarum ditionem factis, dum adhuc in vivis esset Solomon, eam infestabat & diripiebat. Atque istiusmodi quidem Hebræis ex Adero accidit calamitas.

Hieroboamus in Solomonem conspirat. 3 Regum, c. 11.

7. Ad hæc autem ejusdem gentis homo, Hieroboamus Nabatæi filius, Solomonem adoritur, ad bene sperandum de rebus adductus prophetæ oraculo sibi olim edito. Is, à patre puer relictus, à matre educatus erat: quem cum Solomon animadvertisset forti magnoque animo præditum, murorum structuræ eum præfecit, quando Hierosolyma mœnibus cingebat. Opera autem tam bene curavit, ut rex eum approbaret laudaretque, eique in præmium daret præfecturam tribûs Josephi. Cum vero Hieroboamus sub idem *fere* tempus Hierosolymis *forte* egrederetur, vates ei occurrit ex Silunte oppido, Achias nomine. qui cum illum salutasset, è via paululum deflexus secum in agrum quendam abduxit, ubi nemo præterea aderat: scissoque in duodecim frusta pallio, quo ipse erat amictus, jussit Hieroboamum decem *inde* sumere, præfatus, "Deum ista velle *ut sibi caperet*, scissoque "Solomonis imperio, filio quidem ejus, quod illi "se ita facturum esse promisisset Davidi, tribum "unam cum altera ei finitima daturum esse, tibi "vero decem, quod Solomon in eum *graviter* de"liquisset, qui mulieribus & diis earum totum se "dedidit. Quare cum tibi exploratum sit, cur "Deus animi *sui* sententiam de Solomone muta"verit, fac justitiam colas, legisque instituta con"serves, præsertim cum ob pietatem ac religionem "præmium omnium maximum tibi sit proposi"tum; nimirum ut eo colloceris dignitatis fa"stigio, ad quod Davidem nosti fuisse prove"ctum.

Achias vates Hieroboamo decem tribus pollicetur. 3 Regum, c. 11.

8. Hieroboamus itaque, juvenis natura fervidus & magnarum rerum appetens, his vatis sermonibus elatus, non quiescebat. Cum vero ad præfecturam se contulisset, eique in memoriam venissent quæ Achias ipsi declaraverat, illico cœpit populum sollicitare ut à Solomone deficerent, & res novas moliri, idque *demum* agere ut principatus ipsi cederet. Solomon autem, ejus voluntate &

Hieroboamus res novas molitur, & in Ægyptum se recipit. 3 Regum, c. 11.

μὲν οὐκ ἀφείθη. ° κατ' ἐκεῖνον ἢ τὸ καιρὸν, καθ' ὃν ἤδη Σολομῶνι τὰ πεάγματα κακῶς [P] ἔχειν ἤρχετο διὰ τὰς πεοφρημένας ἀθεμιστίας & τῷ ὀργιῶ τῷ ἐπ' αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ, [q] συγχωρήσαντ@ Φαραὼν@ ὁ [r] Αδερ@ ἦκεν εἰς τὴν Ιδυμαίαν. καὶ μὴ δυνηθεὶς αὐτὴν [s] ἀποζῆσαι τοῦ Σολομῶν@, κατίχετο γὰρ φρεαρεῖς πολλαῖς, καὶ οὐκ ἦν ἐλεύθερ@ δι' αὐτὰς [t] ἀδεῶς ἐπ' ἀδείας ὁ νεωτερισμὸς, ἄρας ἐκεῖθεν εἰς τὴν Συρίαν ἀφίκετο. συμβαλὼν δ' ἐκεῖ τινὶ [v] Ραα-ζάρῳ μὲν τὄνομα, ὃς ἦν τ [x] Σωφήνης ἀποδεδρακὼς βασιλέα [y] Αδραζαρον δεσπότην ὄντα, καὶ ληστεύων τὴν χώραν εἰς φιλίαν αὑτῷ συνάψας, ἔχοντι τοῖς αὐτὸν σιφ@ληστρικὸν, ἀναβαίνῳ, καὶ καταρχὰς τὴν ἐκεῖ Συρίαν [z] βασιλεὺς αὐτῆς [a] ἀποδείκνυται· καὶ καταστρέφων τὴν τῶν Ισραηλιτῶν γῆν, ἐπιὼν κακῶς καὶ διήρπαζε Σολομῶν@ ἔτι ζῶντ@. καὶ ταῦτα μὲν ἐκ τοῦ [b] Αδέρ συνέβαινε πάσχειν τοὺς Εβραίους.

ζ. [c] Επιτίθεται δὲ Σολομῶνι & τῶν ὁμοφύλων τὶς Ιεροβόαμ@, υἱὸς [d] Ναβαταίου, καὶ προφητείαν πάλαι γενομένην αὐτῷ τοῖς πεάγμασιν ἐπλήρωσε. παῖδα γὰρ [e] αὐτὸν ὄντα τοῦ πατρὸς καταλειφθέντα, καὶ ὑπὸ τῆ μητρὶ παιδεύόμενον, ὡς εἶδε γενναῖον & τολμηρὸν Σολομὼν ὄντα τὸ φρόνημα, τῶν τ τειχῶν οἰκοδομίας ἐπιμελητὴν κατέστησεν, ὅτε τοῖς Ιεροσολύμοις τὸν κύκλον περιέβαλεν. ἔργων δὲ τῶν ἐργων προενόησεν, ὥστε ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀπεδέξατο, καὶ γέρας αὐτῷ προῆκεν ἀρχὴν ἐπὶ τῆς Ιωσήπου φυλῆς ἔδωκεν. ἀπερχομένῳ δὲ τῷ Ιεροβοάμῳ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐκ τῶν Ιεροσολύμων συνήντησε προφήτης, ἐκ πόλεως μὲν [f] Σιλὼ, [g] Αχίας δὲ ὄνομα. καὶ προσαγορεύσας αὐτὸν ἀπήγαγε σὺν τῆς ὁδοῦ μικρὸν ἀποπειρῶν [h] εἴ τι χωρίον, εἰς ὃ [i] περῆν μηδεὶς εἰς ἄλλ@· ῥήσας δὲ εἰς [k] δώδεκα φάρη τὸ ἱμάτιον, ὅπερ ἦν αὐτὸς περιβεβλημένος, ἐκέλευσε τὸν Ιεροβοάμου λαβεῖν τὰ δέκα, [l] προειπὼν, "ὅτι ταῦτα ὁ Θεὸς βούλεται, καὶ ῥήσας τὴν Σο-"λομῶν@ ἀρχὴν, τῷ παιδὶ μὲν τῷ τούτου, διὰ τὴν "πρὸς Δαυίδην [m] γενομένην ὁμολογίαν αὐτῷ, μίαν φυ-"λὴν καὶ τὴν ἐξῆς [n] αὐτῇ δίδωσι, σοὶ δὲ τὰς δέκα. Σο-"λομῶν@ εἰς αὐτὸν ° ἐξαμαρτόν@, καὶ τῇ γυναικὶ "καὶ τοῖς ἐκείνων θεοῖς αὐτὸν ἐκδεδωκότ@. εἰδὼς ἂν τὴν "αἰτίαν, δι' ἣν μεταπέπτωκε τὴν αὐτοῦ γνώμην ὁτὸ Σο-"λομῶν@ ὁ Θεὸς, [p] δίκαι@ ἔσο, καὶ φύλαξε τὰ νό-"μιμα, προκειμένης σοὶ τῆς εὐσεβείας καὶ [q] τῆς πρὸς "Θεὸν τιμῆς ἄθλα μεγίστης τῶν ἁπάντων, ἡνίκα [r] τη-"λικοῦτον, ἠλίκην οἶδα Δαυίδην ὄντα.

ή. Επαρθεὶς οὖν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ λόγοις ὁ Ιεροβόαμ@, φύσει θερμὸς ὢν νεανίας καὶ μεγάλων ἐπιθυμητὴς πραγμάτων, οὐκ ἠρέμει. ἀκούσας δ' ἐν τῇ στρατηγίᾳ, καὶ μεμνημένος τῶν ὑπὸ Αχίου δεδηλωμένων, [s] ἀναπείθειν ἐπεχείρει τὸν λαὸν ἀφίστασθαι Σολομῶν@, καὶ κινεῖν καὶ [t] πράττειν εἰς αὐτὸν τὴν ἡγεμονίαν. μαθὼν δὲ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἐπι-

ζυλλὴν

o Κατ' ἐκεῖνον] Ὑστερόν δὲ κατ' ὃν ἤδη καιρὸν Σολομῶνι τὰ πράγματα κακῶς εἶχε διὰ τὰς πρ. αὐτοῦ ἀθεμιστίας καὶ ἀσεβείας *Suid.*

p Εχειν ἤρχετο διὰ] Εἶχε διὰ *Suidas.* SPANH.

q Συγχωρήσαντ@] Ita in *MSS.* & *Suida*, nec aliter legisse videtur *Vet. Interpr.* συγχωρήσαντ@ δὲ Θεοῦ Φαραὼνι in *Editis.* HUDS. *Gen.* συγγωρήσαιτ@ δὲ Θεοῦ Φαραὼνι· δὲ Θεοῦ desunt apud Suidam, ut quod menda etiam videtur. SPANH.

r Αδερ@ ἦκεν] Eo modo *Gall.* 2. & *Suidas* hic loci, ut in *Editis* passim. Αδερ. in *reliquis.*

s Αποζῆσαι,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* ἀπελθεῖν in *Editis.*

t Οὐδ' ἐπ' ἀδείας] Ita cum *MSS.* in *Editis* οἱ ἐπ' ἀδείας.

v Ρααζάρῳ] Ραάζῳ *Vat.* & *Vet. Interpr.* Videsis 3 *Regum*, c. 11. v. 14 ubi *Razon* dicitur, & LXXII. *Interpretibus* Εσρὼμ.

x Σωφήνης] Vide *Annott.* p. 375.

y Αδραζαρον] Αδαρσάζον *Big.* Αδάζαρον *Samb.* Αδαδέζερ LXXII. Videsis *pag.* 375.

z Βασιλεὺς αὐτῆς] Ος τὴν Συρίαν βασιλέως· *Suidas.* SPANH.

a Αποδείκνυ)] Αναδείκνυ) *Vat.*

b Αδέρ] Ita cum *Gall.* 2. in *cæteris* Αδερ@. vide supra, ad lit. r.

c Επιτίθε)] δὲ Σολομῶνι] Idem *Suidas.* SPANH.

d Ναβαταίου,] Ναβὰτ LXXII.

e Αὐτὸν] Illud αὐτὸν ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

f Σιλὼ,] In *MSS.* Σηλῶ & Σιλῶ.

g Αχίας] Ita cum *Vat. Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* Αχία in *reliquis.*

h Εἴ τι χωρίον] Sic *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* εἰς τὸ χωρίον in *Editis Aliisque.*

i Παρῇ] Μὴ παρῇ *Big.* & *Samb.*

k Δώδεκα φάρη] Sup. lib. III. c. 7. §. ult. Τὰς δὲ τούτου λίτρας ὧν ἐφομίγησθις Φάρ@· & ejusd. libri c. 8. §. 3. Φάρ@ δ' ἦν ἑκατὸν πήχεις· SPANH.

l Προειπὼν,] Προσειπὼν *Vat.* & *Gall.* 1.

m Γενομένην] Γεγενημένην *Vat.*

n Αὐτῇ δίδωσι,] Αὐτῆς *Big.* & *Samb.* & mox post tres versus αὐτὸν *Samb.*

o Εξαμαρτόντ@,] Ita cum *MSS.* ἐξαμαρτῶντ@ in *Editis.*

p Δίκαι@ ἔσο,] Ita *Hen. Busb. Bas.* & *Vet. Interpr.* δίκαι@ εἶναι πρὸ *Big. Samb. Vat* & *Gall.* 1. 2.

q Τῆς πρὸς Θεὸν] Τὴς πρὸς τὸ Θεὸν *Vat.*

r Τηλικοῦτον,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* τηλικοῦτο in *Editis.*

s Αναπείθειν] Αναπείθειν ἐπειρᾶτο *Vat.*

t Πράττειν] Παρατάττειν *Big.* & *Samb.* παράγειν *Gall.* 1. 2. & *Vat.*

ν Συλ-

βυλλῶ ὁ Σολομὼν ἐζήτει [v] συλλαβεῖν αὐτὸν ἀνελεῖν. φθάσας δὲ τὸν [x] γνῶναι Ιεροβόαμος, πρὸς [y] Σάσακον φεύγει τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα, καὶ μέχρι τῆς Σολομῶνος τελευτῆς ἐκεῖ μένας, τό τε μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ παθεῖν ἐκέρδησε καὶ τὸ [z] τὴν βασιλείαν φυλαχθῆναι. ἀποθνήσκει δὲ ὁ Σολομὼν ἤδη γηραιὸς ὢν, βασιλεύσας μὲν [a] ὀγδοήκοντα [b] ἔτη, ζήσας δὲ ἐνενήκοντα πέντε. θάπτεται δὲ ἐν Ιεροσολύμοις [c] ἁπάντων ὑπερβαλὼν ὄλβῳ τε καὶ πλούτῳ καὶ φρονήσει τοὺς βασιλεύσαντας, εἰ μὴ ὅσα γε [d] πρὸς γῆρας ὑπὸ τῶν γυναικῶν ἀπατηθεὶς παρενόμησε. περὶ ὧν καὶ τῶν δι' [e] αὐτὰ κακῶν συμπεσόντων Ἑβραίοις, [f] εἰς καιρὸν ἕτερον ἔδοξέ μοι διαφῆσαι.

insidiis intellectis, eum quærebat ut comprehensum perimeret. At Hieroboamus, cum mature hoc resciviſſet, ad Suſacum Ægyptiorum regem profugit; atque illic manendo uſque ad Solomonis interitum, non ſolum id aſſequutus eſt ut nihil mali ab ipſo pateretur, ſed ut regno etiam ſervaretur. Solomon autem jam admodum ſenex vita decedit, cum regnaſſet quidem per annos octoginta, vixiſſet autem nonaginta quatuor: ſepeliturque Hieroſolymis, omnium regum feliciſſimus & opulentiſſimus atque prudentiſſimus, exceptis iis in quibus jam ſenescens peccaverit, à mulieribus in errorem inductus. De quibus, pariterque de malis quæ inde conſequuta ſunt & Hebræos afflixerunt, viſum eſt mihi alio tempore narrationem facere.

III. *Solomon moritur.* 3 *Regum*, c. 11.

ΚΕΦ. η'.

Ὡς τελευτήσαντος Σολομῶνος, ὁ λαὸς, ἀποστὰς τοῦ παιδὸς αὐτοῦ τοῦ Ροβοάμου, τὰ δέκα φυλῶν Ιεροβόαμον ἀπέδειξε βασιλέα.

CAP. VIII.

Quomodo mortuo Solomone populus, à Roboamo ejus filio deficiens, Hieroboamum decem tribuum regem fecit.

Μετὰ δὲ τὸν τοῦ Σολομῶνος τελευτὸν, διαδεξαμένου τὴν παιδὸς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν Ροβοάμου, ὃς ἐκ γυναικὸς Αμμανίτιδος ὑπῆρχεν αὐτῷ γεγονὼς, [g] Νοομᾶς τοὔνομα, πέμψαντες οἱ τὸν ὄχλον ἄρχοντες, ἐκάλουν τὸν Ιεροβόαμον. ἀφικνεῖται δὲ πρὸς αὐτοὺς εἰς Σίκιμα πόλιν, καὶ Ροβοάμος εἰς αὐτὴν παραγίνεται. ἐδέδοκτο γὰρ αὐτῷ ἐκεῖσε συνελθοῦσι τοῖς Ισραηλίταις ἀποδεῖξαι [h] αὐτὸν βασιλέα. προσελθόντες οὖν οἵτε ἄρχοντες αὐτῷ τοῦ λαοῦ καὶ Ιεροβόαμος, παρεκάλουν λέγοντες ἀνεῖναί τι τῆς δουλείας αὐτοῖς, καὶ ἡμᾶσθαι χρηστότερον τοῦ πατρός· βαρὺ γὰρ ὑπ' ἐκείνου ζυγὸν αὐτοὺς ὑπενεγκεῖν. δουλεύσειν δ' ἔσεσθαι πρὸς αὐτὸν, καὶ ἀγαπήσειν τὴν δουλείαν διὰ τὴν ὑπιείκειαν, ἢ [i] διὰ τὸ φόβον. ὁ δὲ, μὴ τρεῖς ἡμέρας εἰπὼν αὐτοῖς ἀποκρίνεσθαι περὶ ὧν αἰτοῦσιν, ὑπῆλθε μὲν δόλος γίνεται, μὴ παραχρῆμα ὑπονεύσας αὐτοῖς τὸ πρὸς ἡδονὴν· πρόχειρον γὰρ [k] ἀξίωσιν εἶναι τὸ χρηστὸν καὶ φιλάνθρωπον, [l] καὶ τοῦτ' ἐν νέῳ. ἐδόκει δ' ὅμως καὶ τὸ βουλεύσασθαι δι' μὴ παραυτίκα ἀπῳθεῖν ἀγαθῆς ἐλπίδος ἔχεσθαι.

Cæterum poſt mortem Solomonis, filio ejus Roboamo in regnum ſuccedente, qui ex muliere Ammanitide Nooma nomine, ei natus erat, populi principes, nunciis ſtatim in Ægyptum miſſis, Hieroboamum revocabant. Cum autem ad eos in urbem Sicima veniſſet, etiam Roboamus eodem pervenit. ipſi enim placuerat, Iſraëlitis, qui eò convenerant, ſemet regem oſtendere. Eum ergo adeuntes principes populi ſimul & Hieroboamus, ſupplici voce rogarunt, ut aliquid de ſervitio illis remitteret, & patre ſuo clementior eſſe vellet: ipſos enim grave ſub eo jugum pertuliſſe. fore autem ut eos ſibi magis benevolos habeat, libentiuſque ei ſervituros, ſi mitius illos tractet potius quam metu coërceat. Ille vero, cum dixiſſet ſe poſt triduum iis quæ poſtularunt reſponſurum, ſtatim quidem in ſuſpicionem venit, quod ſine mora votis eorum non annuiſſet: nam ingenium hominum, præſertim in adoleſcentia, ad benignitatem & humanitatem proclive eſſe cenſebant. bonæ tamen ſpei aliquid ſubeſſe videbatur, quod *ea de re* conſultaverit & non è veſtigio repulſam dederit.

Populus à Roboamo petit ut ſe mitius tractet quam Solomon. 3 *Regum*, c. 12.

β'. Συγκαλέσας δὲ τοὺς πατρῴους φίλους, ἐσκοπεῖτο μετ' αὐτῶν, [m] ποδαπὴν δεῖ ποιήσασθαι τὴν ἀπόκρισιν πρὸς τὸ πλῆθος. οἱ δ', ἅπερ εἰκὸς τοὺς εὐνοῦς καὶ φύσιν ὄχλων εἰδότας, παρῄνουν αὐτῷ φιλοφρόνως ὁμιλῆσαι τῷ λαῷ, καὶ δημοτικώτερον ἢ [n] κατὰ βασιλείας ὄγκον· [o] χειρώσεσθαι γὰρ οὕτως εἰς εὔνοιαν αὐτὸν, φύσει τῶν ὑπηκόων ἀγαπώντων τὸ πρωτεύειν καὶ [p] τὸ μικρὸν ἰσότιμον τῶν βασιλέων. ὁ δ' ἀγαθὴν ἔφασαν καὶ συμφέρουσαν [q] ἴσως πρὸς τὸ πᾶν, εἰ δὲ μή, [r] πρός γε τὸν τότε καιρὸν [s] ὅτε δεῖ γίνεσθαι βασιλέα, γνώμην ἀπεδοκίμασε, τοῦ Θεοῦ

2. Ille autem, convocatis paternis amicis, eos in conſilium adhibuit de reſponſo quod populo dari oporteret. atque iſti, id quod viros *ipſi* benevolos vulgique indolis gnaros facere veriſimile erat, ei ſuaſerunt ut populo ſe humanum præberet comiterque illos alloqueretur, & ſe aliquanto magis demitteret quam fert faſtus regius: ea enim via capturum eſſe multitudinis favorem, cum ita natura comparatum ſit, ut ſubditi nihil adeo ament, ac ut reges illis benignos & fere pares ſe præſtent. At is utilem adeo ſententiam & forſan in omne tempus profuturam, ſin minus, tum *certe* cum regem fieri oporteret, averſatus eſt; Deo, ut puto, id

Roboamus ſenes juvenesque ea de re conſulit. 3 *Regum*, c. 12. & 2 *Paral.* c. 10.

[v] Συλλαβὼν αὐτὸν] Συμβαλὼν *Gall.* 2.
[x] Γνῶναι] Illud γνῶναι ex *Big. Samb.* & *Vat.*
[y] Σάσακον] Σουσάκιμον *Vat.* ex Σισακὶμ LXXII. Ισακον, forſan pro Σίσακον, *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ex Hebraïco, ut puto, *Siſak.*
[z] Τῇ βασιλείᾳ] Illud τῇ ex *MSS.*
[a] Ογδοήκοντα] Ita *Codd. MSS.* tam *Gr.* quam *Lat.* necnon *Theodoretus* ex *Flavio* noſtro, *Zonar. Glycas*, *Cedren.* & *alii* quos affert *Cotelerius* in *Notis* ad *PP. Apoſt.* p. 138. cum in *S. Literis* quadraginta tantum annos regnaſſe dicatur. Verum forſan (inquit *Iſ. Voſſius* in *Chronol. S.* c. 7.) non numerantur in *Sacris libris* poſteriores quadraginta, quia tum à vero Dei cultu diſceſſerit Solomon & peccator factus ſit.
[b] Ετη,] Ετεσιν *Big. Samb. Busb.* & *Hen.*
[c] Απαντας] Ita cum *MSS.* in *Editis* πάντας ὑπερβάλλων.
[d] Πρὸς γῆρας] Πρὸς τὸ γῆρας *Vat.*
[e] Αὐτὰ] Αὐτὰς *Big. Samb.* & *Vat.* non ita *Epiphanius*, qui vertit *propterea.*
[f] Εἰς καιρὸν] Εὐκαιρότερον ἐδόξαμεν διαφῆσαι *Vat.* Εὐκαιρότερον ἐξομεν διαφῆσαι *Gall.* 2. quo modo legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *opportunius explicabo.*
[g] Νοομᾶς] Sic *MSS.* Νοέμας in *Editis.* Νααμὰ LXXII. *Naama* apud *Vet. Interpr.*
[h] Αὐτὸν βασιλέα.] Αὐτὸν legi poteſt, adeo ut hic ſit verborum ordo ἐδέδοκτο γὰρ τοῖς Ισραηλίταις αὐτῷ συνελθοῦσι ἀποδεῖξαι αὐτὸν βασιλέα, convenienter *S. Literis*, quæ dicunt, *Iſraëlitas Sichemam convenisse Roboami regis creandi gratia*, atque ita fere verba intellexit *Epiphanius*, qui vertit, *placuerat enim ut illic convenientes Iſraëlitæ eum conſtituerent regem.*
[i] Διὰ τὸ φόβον] Illud διὰ omittit *Vat.*
[k] Ηξίουν] Αξιῶν *Vat.*
[l] Καὶ τοῦτ'] Καὶ ταῦτα νέῳ *Vat.*
[m] Ποδαπὴν] Οποίαν *Vat.*
[n] Κατὰ βασιλείας] Κατὰ deeſt *Vat.*
[o] Χειρώσεσθαι] Χειρώσασθαι *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.
[p] Τὸ μικρὸν] Illud τὸ ex *MSS.*
[q] Ἴσως πρὸς τὸ πᾶν,] Ἴσως μὲν πρὸς τὸ π. *Vat.*
[r] Πρός γε] Πρός τε τὸν τότε *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.
[s] Οτε δεῖ] Forte ὅτ' ἔδει. COCC.

id agente, ut iſtud condemnaret & *rejiceret* quod *maxime* ad rem ſuam faceret: accitiſque juvenibus, qui cum eo educati erant, illiſque expoſito quod ſenes ei dederant conſilio, juſſit proferre quid ipſis facto opus eſſe videretur. Illi autem, quia nec per ætatem poterant, nec Deus ſinebat meliora cernere, ſuaſerunt ut populo *ita* reſponderet; "ſuorum "digitorum minimum craſſiorem eſſe quam ſui "patris medium corporis truncum; quod ſi *ſervi-*"*tutis* duritatem ſub illo experti fuerint, multo "magis experiundo illum durum difficilemque "ſentient; ac ſi ille in eos ſcuticis animadverterit, "exſpectandum ut ipſe ſcorpiis animadvertat." His delectatus rex, ratuſque imperii dignitatem decere *ejuſmodi* reſponſum, poſtquam tertia die populus ad audiendum convenit, cunctis exſpectatione ſuſpenſis, omnique ſtudio agentibus ut verba regis audirent, exiſtimantibus eum benigni aliquid humanique dicturum eſſe, neglecto amicorum conſilio ex juvenum ſententia reſpondit. Hæc vero non ſine Dei voluntate gerebantur, ut eventus illa comprobaret, quæ prædixerat Achias.

Roboamus, juvenum conſilium ſequutus, populo durius reſpondet.
2 Regum, c. 12.

3. Iſtis autem verbis veluti ferro percuſſi, diſtiſque haud ſecus ac experiundo graviter affecti ad indignationem adducti ſunt, unoque ore magna cum vociferatione dixerunt, "ex illo die nihil af-"finitatis eſſe cum Davide ejuſque progenie." adjectoque, "ſe illi ſolum cedere Templo quod pa-"ter ipſius exſtruxerat," *eum* relicturos eſſe minati ſunt. Atque adeo erant exacerbati & iracundia eo uſque exarſerunt, ut cum ad eos miſiſſet rex Adoramum tributis præfectum, qui *ſævientes* mitigaret, & veniam dictis impetrando, ſi quid in illis juveniliter temerarium fuerit & ſubmoroſum, redderet placatiores, *ut cum iis ageret* non ſuſtinuerunt, ſed lapidibus obrutum necarunt. Cum hoc vidiſſet Roboamus, & exiſtimaſſet ſe iiſdem lapidibus peti quibus *imperii ſui* miniſtrum populus interemerat, veritus ne revera id mali pateretur, illico curru conſcenſo Hieroſolyma ſe fuga recipit. Et quidem Judæ tribus atque *altera* Benjamitica regem eum conſtituêre: cætera vero multitudo, jam inde à Davidis ſtirpe alienata, ſummæ rei præfecerunt Hieroboamum. Roboamus autem Solomonis filius, duarum tribuum, quas ſibi obtemperantes habuit, concione advocata, cum ex earum exercitu hominum centum & octoginta millia lectorum ſibi aſſumpſiſſet, proficiſci parabat contra Hieroboamum populumque, ut eos armorum vi ſibi ſervire cogeret. Verum à Deo per vatem ab expeditione inhibitus (ille enim ſubmonebat haud fas eſſe ut qui ex eadem gente bellum iis inferrent, præſertim cum auctore Deo facta fuerit hæc populi ſeceſſio) non jam

Decem tribus à Roboamo deſiciunt.
3 Regum, c. 12.

Hieroboamus decem tribuum rex creatur.
3 Regum, c. 12.

---

t Συατεθραμμένα] Συντεθραμμένα αὐτῷ *Hen.* & *Busb.*

u Ἠφίει νοεῖν] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ἠφίη in *Editis.* ἠφίει νοεῖν καὶ κρείττω *Vat.*

x Τὸν βραχύτερον] Iiſdem fere verbis cum *Interpretibus* LXXII. 3 *Regum*, c. 12. & 2 *Paralip.* c. 10.

y Σκληρυχίας] Σκληρότητος *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. σκληρᾶς ὡς. *Busb.* & *Hen.*

z Σκορπίοις τοῦτο ποιῆσαι] Conſtat animal voce σκορπίοις haud quaquam ſignificari, ſed flagri genus ſcutica gravius aculeatum ad modum ſcorpionum, forſan ex planta iſta, de qua *Theophraſtus* l. 6. *de Plantis*, c. 1. & lib. 9. c. 14. Videſis *Bochartum* in *Hieroz.* l. 4. c. 29. HUDS. Scorpiis *Rufinus.* σκορπίοις etiam LXX. 1 Reg. XII. 11. Hebr. עקרבים vid. Deuter. VIII. 15. Ezech. II. 9. σκορπίος πόα, herba, de quo Theophr. H. Pl. lib. VI. c. 1. p. 118. & lib. IX. c. XIV. p. 686. quo poſtremo loco dicitur ſimilis ſcorpioni & utilis ad ejus ictum. *Verſio Syriaca* hic: *caſtigabo vos loris.* SPANH.

a Ἡθὺς ὁ] Utpote quod ingenio erat Roboamus vehementi trucique.

b Καί τι λίγοντος] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. καὶ λίγοντος ἀκοῦσαί τι β. *Gall.* 2. ὄντος, λίγοντος ἀκοῦσαί τι βασ. in *Editis.*

c Ἀπεκλίνετο.] Ἀπεκλίνατο *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Gall.* 1. 2.

d Ἐκβοήσαντες,] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* ἐβόησαν *Busb.* & *Hen.* ἐυβοήσαντες in *Editis Aliiſque.*

e Μόνον τὸν ναὸν] Μόνον *Big. Samb.* & *Vat.* μόνον vero cum *aliis* agnoſcit *Epiphan.*

f Πατρὸς αὐτοῦ] Πάππου *Big. Samb.* & *Vat.*

g Ἀδώραμον,] Ex *Epiphanii* libris incertum utrum Ἀδόραμον an Ἀδώραμον legerit.

h Καταπραΰνῃ] Vocem καταπραΰνῃ adjeci ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* ut & καὶ ex *Gall.* 2. & *Vet. Interpr.*

i Ἐν αὐτοῖς,] Sic volui cum *MSS.* ἐν deeſt *Editis.*

k Ποιῆσαι] Ποιῆσαι *Samb.* & *Gall.* 2. ποιήσῃ *Gall.* 1. ποιήσεις καὶ μαλ. *Big.*

l Αὐτὸν λίθοις,] *Al.* αὐτόν.

m Βενιαμίτης] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Βενιαμίτης *Vat.* Βενιαμὶς *Baſ.* & *G.* Βενιαμιτὶς *Gall.* 2.

n Προφήτου] Προφήτου Σαμαΐου juxta *Vet. Interpr.* forſan ex *S. Literis.*

o Οὐ γὰρ εἶναι] Οὐ γὰρ ἂν εἶναι *Big.* & *Samb.*

p Οὕτως ἔλιγε,] Lege ὅτως ἔλιγε. *Epiphanius.* quo facto nequicquam progreſſus eſt ad prælium. COCC.

q Προσάρασιν] Προσβῆναι *Big.* & *Vat.* contra quam *Epiphanius Aliique.*

r Οὐκ

ἀποστάσεως γεγυμνένης · [r] οὐκ ἔτ' ἐξῆλθε. διηγήσομαι δ' πρῶτον ὅσα Ιεροβόαμος ὁ τ Ισραηλιτῶν βασιλεὺς ἔπραξεν, εἶτα δ' τούτων ἐχόμενα τὰ ὑπὸ Ροβοάμου τοῦ τ δύο Φυλῶν βασιλέως [s] γεγυμνένα δηλώσομεν. φυλαχθείη γὰρ ἂν ὕτως ἄχρι παντὸς τ ἱστορίας τὸ εὔτακτον.

4. Cum itaque Hieroboamus regiam *sibi* conſtruxiſſet in civitate Sicima, in ea habitavit; atque aliam inſuper *sibi* ædificari curavit in urbe Phanuel dicta. Non multo poſt cum Scenopegia ſtatum *gentis* ſacrum inſtaret, reputans ſecum, ſi populo conceſſerit ire Hieroſolyma ut Deum adorarent, feſtumque illic agitarent, fore ut fortaſſe pœnitentia ducti, ac templi ſplendore cultuſque in eo divini apparatu capti, ipſum relinquerent & ad regem priorem ſe reciperent, adeoque indè in vitæ diſcrimen adduceretur, tale quid excogitavit. Cum duas vitulas ex auro conflaviſſet, illiſque duo delubra exſtruxiſſet; unum quidem in urbe Bethela, alterum vero in Dane (hæc autem eſt apud fontes Jordanis minoris) vitulas in utroque urbium prædictarum delubro poſuit: cumque x. tribus, quibus ipſe præerat, convocaſſet, pro concione in hunc modum eas eſt alloquutus. "Viri populares, "vos hoc non neſcire arbitror, quod omnis locus "habeat Deum, ejuſque præſentia nullo loco de-"finito includatur, ſed ubique *preces* exaudiat & "cultores ſuos *benigne* reſpiciat. quod cum ita ſit, "mihi non placet vos nunc urgere, ut, longo ad-"eo itinere, Hieroſolyma, urbem hoſtilem, con-"tendatis religionis ergo. Homo enim Templum "*illud* ſtatuit: & ego feci duas vitulas aureas Deo "cognomines; & unam quidem urbe Bethela de-"dicavi, alteram Dane, ut veſtrum quicunque loca "earum utrique proxima habitetis eò ſe conferant "ad Deum colendum. Vobis autem quoſdam ex "vobiſmet ipſis ſacerdotes creabo & Levitas, ne "quid Leviticam tribum & Aaronis progeniem "deſideretis. Igitur cuicunque veſtrum in animo "eſt ſacerdotem fieri, offerat vitulum Deo & a-"rietem: id quod ajunt primum ſacerdotem Aa-"ronem feciſſe." His verbis populum decepit; auctorque erat ut à patria religione diſcedendo contra leges facerent. Hebræis hoc caput & origo malorum exſtitit, atque ut bello ab alienigenis devicti in captivitatem inciderent. Sed hæc quidem ſuo loco narrabimus.

Vitulas fudit aureas. 3 *Regum* 12. 28.

ε'. Ενστάσης δὲ τ ἑορτῆς ἑβδόμῳ μηνὶ, βουλόμενος καὶ αὐτὸς ἐν Βεθήλῃ τοιοῦτόν τι ἀγαγεῖν, ὥσπερ [k] ἑώρταζον καὶ αἱ δύο φυλαὶ ἐν Ιεροσολύμοις, οἰκοδομεῖ μὲν θυσιαστήριον πρὸ τ δαμάλεως, γυμνὸς δ' αὐτὸς [l] ὁ ἀρχιερεὺς ἦλθε τὸν βωμὸν ἀναβαίνων σὺν τοῖς ἰδίοις ἱερεῦσι. μέλλοντος δ' αὐτοῦ προφέρειν τὰς θυσίας καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις ἐν ὄψει τοῦ λαοῦ πάντος, προσελήλυθεν πρὸς αὐτὸν ἐξ Ιεροσολύμων προφήτης, [n] Ιαδὼν ὄνομα, τοῦ θεοῦ πέμψαντος, ὃς στὰς ἐν μέσῳ τῷ πλήθει, τοῦ βασιλέως ἀκούοντος,

4. Cum itaque Hieroboamus regiam *sibi* conſtruxiſſet in civitate Sicima, in ea habitavit; atque aliam inſuper *sibi* ædificari curavit in urbe Phanuel dicta. Non multo poſt cum Scenopegia ſtatum *gentis* ſacrum inſtaret, reputans ſecum, ſi populo conceſſerit ire Hieroſolyma ut Deum adorarent, feſtumque illic agitarent, fore ut fortaſſe pœnitentia ducti, ac templi ſplendore cultuſque in eo divini apparatu capti, ipſum relinquerent & ad regem priorem ſe reciperent, adeoque indè in vitæ diſcrimen adduceretur, tale quid excogitavit. Cum duas vitulas ex auro conflaviſſet, illiſque duo delubra exſtruxiſſet; unum quidem in urbe Bethela, alterum vero in Dane (hæc autem eſt apud fontes Jordanis minoris) vitulas in utroque urbium prædictarum delubro poſuit: cumque x. tribus, quibus ipſe præerat, convocaſſet, pro concione in hunc modum eas eſt alloquutus. "Viri populares, "vos hoc non neſcire arbitror, quod omnis locus "habeat Deum, ejuſque præſentia nullo loco de-"finito includatur, ſed ubique *preces* exaudiat & "cultores ſuos *benigne* reſpiciat. quod cum ita ſit, "mihi non placet vos nunc urgere, ut, longo ad-"eo itinere, Hieroſolyma, urbem hoſtilem, con-"tendatis religionis ergo. Homo enim Templum "*illud* ſtatuit: & ego feci duas vitulas aureas Deo "cognomines; & unam quidem urbe Bethela de-"dicavi, alteram Dane, ut veſtrum quicunque loca "earum utrique proxima habitetis eò ſe conferant "ad Deum colendum. Vobis autem quoſdam ex "vobiſmet ipſis ſacerdotes creabo & Levitas, ne "quid Leviticam tribum & Aaronis progeniem "deſideretis. Igitur cuicunque veſtrum in animo "eſt ſacerdotem fieri, offerat vitulum Deo & a-"rietem: id quod ajunt primum ſacerdotem Aa-"ronem feciſſe." His verbis populum decepit; auctorque erat ut à patria religione diſcedendo contra leges facerent. Hebræis hoc caput & origo malorum exſtitit, atque ut bello ab alienigenis devicti in captivitatem inciderent. Sed hæc quidem ſuo loco narrabimus.

Adhortatur populum ad vitulas aureas colendas.

ſ'. *Septimo menſe, cum jam immineret feſtiva ſolennitas, volens & ipſe eam apud Bethelam celebrare, ſicut à duabus tribus Hieroſolymis agebatur, ante vitulam quidem altare exſtruit, ipſe vero pontifex factus cum ſuis ſacerdotibus ad illud aſcendit. At cum in eo eſſet, ut victimas & ſolida ſacrificia in conſpectu totius populi aræ admoveret, ipſi ex Hieroſolymis juſſu Dei vates ſupervenit, Jadon nomine: qui in media turba conſtitutus hæc rege audiente loquutus eſt, ſermone ad altare ver-

Vatis Jadonis oraculum in aram Bethelenſem. 3 *Regum* c. 12.

[r] Οὐκ ἔτ' ἐξῆλθε.] Ita *MSS.* ὐ κατιξῆλθε in *Editis.*

[s] Γεγυμνασμένα] Γεγυμνασμένα *Vat.*

[t] Σικίμη] Alibi in *recto* Σίκιμος, ut l. 1. c. 21. §. 1. & in *plurali* Σίκιμα, ut ibid. §. 2.

[v] Φανουήλ] Ita ex *MSS.* Φανουήλα in *Editis.*

[x] Ενίσασθαι] Σωίσασθαι *Vat.*

[y] Τὸν Θεὸν] Ita cum *MSS.* τῷ Θεῷ in *Editis.*

[z] Πρώτῳ] Πρώτῳ deeſt in nonnullis *MSS.*

[a] Βεθήλη] Ita cum *Busb.* & *Hen.* quo modo & ſupra (l. 6. c 3. §. 2.) in aliquot *MSS.* Βηθήλη in *Editis.* Βηθηλεῖ *Big. Samb.* & *Gall.* 1 Βαεθηλὶ *Vat.* Βαεθὴλ LXXII. alibi (ut l. 6. c. 6. §. 1.) ἐν πόλει Βεθήλοις.

[b] Τῶν πηγῶν τ μικρᾶ] Supr. lib. v. c. 1. §. 22. ἕως τ λιβάνου ὄρους, καὶ τ τ Ιορδάνου πηγῶν· Πηγαὶ Ιορδάνου, nempe Majoris, ſub monte Panio Ant. Jud. lib. xv. c. 10. §. 3. & Αλωσ. lib. 1. c. 21. §. 3. ut & lib. 111 c. 9. §. 7. Hic autem Jordanis minoris fons ad Danam oppidum & Αλωσ. lib. IV. c. 1. §. 1. SPANH.

[c] Πηγαῖς τ μικρᾶ] Minoris Jordanis fons Δάνος appellatur. lib. 1. c. 10. §. 1. Videſis *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 2. c. 13.

[d] Ναίσκων] Sic in *MSS.* ναίσκῳ in *Editis.*

[e] Βεθήλη πόλει] Eadem varietas hîc & mox infra (§. 5.) occurrit in *MSS.* ac ſupra. HUDS Βηθηλᾶ καὶ Εφραὶμ πολίχνια· Αλωσ. lib. IV. c. 9. §. 9. Infra vero cap. XI. §. 3. Βεθήλῳ (*Gen.* Βηθήλου) SPANH.

[f] Ιερεῖς εἶναι,] Illud αὐτῶν adjeci ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[g] Τοῦτ' εἰπὼν,] Ταῦτ' εἰπὼν *Hen. Busb.* & *Vat.*

[h] Πατρῴας θρησκείας] *Al.* πατρίου & πατρῴους.

[i] Δηλώσομεν.] Ita *Big.* & *Samb.* in *ceteris* δηλώσωμεν.

* *Septimo menſe,*] *Octavo menſe* in *S. Literis*, 3 *Regum*, c. 12. v. 32. Vide *Levitic.* c. 23. v. 33.

[k] Εώρταζον] Eo modo *Big.* & *Samb.* ἑόρταζον in *reliquis.*

[l] Ο ἀρχιερεύς] Illud ὁ omittunt plerique *MSS.*

[m] Επιτρέειν τὰς θυσίας καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις] In codice Sacro legitur Jeroboamum adſcendiſſe altare להקטיר, quod de thure adolendo cepit Vulgatus. Non nego הקטיר de thure uſurpari & ſuffitu, ſed Judæi etiam docent הקטורת aliquando eſſe eaſdem ac הקרבנות, oblationes ſacrificiorum videlicet in altari. Vide Siphra fol. 41. 2. Sic & הקטיר de ſacrificiis uſurpatur 2 Reg. 16. 13. & ἀναφέρειν à Græcis interpretibus redditur Exod. 29. 25. REL.

[n] Ιαδὼν ὄνομα,] Ita *Samb.* & *Glycas*, qui pag. 187. iſta habet, ὁ μὲ Ιώσηπος Ιαδὼν αὐτὸν ὀνομάζει. ἡ δὲ βίβλος τ Παραλειπο-

verſo: "Hoc tibi prædicit Deus, fore ut naſcatur "quidam de genere Davidis, Joſias nomine, qui "ſuper te mactabit iſtius ævi falſos ſacerdotes, ac "præterea horum impoſtorum & deceptorum at- "que impiorum oſſa ſuper te cremabit. Imo vero "ut iſti credant hoc ita eventurum eſſe, ſignum "illis prænunciabo mox ſecuturum. illico ara *hæc* "findetur, & omnis ſuper illam victimarum adeps "humi diffundetur." Cum hæc dixiſſet vates, Hieroboamus irritatus, protenſa *ab altari* manu, jubet illum comprehendi. At manus, quam *in eum* intenderat, ſubito langueſcebat; nec potuit eam denuo ad ſe retrahere: ſed torpore illi obriguit & mortua demittebatur. Porro diffiſſa eſt ara, & cuncta ex ea effuſa ſunt, ſicuti vates prædixerat. Cum autem *rex* intellexiſſet hominem eſſe veracem & ex Dei afflatu futura prænoſcere, rogavit eum ut Deum deprecaretur, quò ipſi reſtituatur dextra. Atque is quidem Deum orabat, ut hoc regi effectum redderet: ille vero, cum manus ad ſuum ſtatum rediiſſet, ea de re gaudens vatem obſecrabat, ut ſecum prandeat. Tum Jadon dicebat, "ſibi non liberum eſſe in domum ejus introire, "aut tantillum ex pane & aqua iſta in urbe degu- "ſtare. hoc enim ipſi Deum interdixiſſe, nec li- "cere eadem, qua venerat, via reverti, ſed per a- "liam iter ſibi faciundum," ajebat. Et illum quidem rex propter ejus abſtinentiam mirabatur: de ſe vero cœpit eſſe ſolicitus, ne res ſuæ, ex prædictis conjecturam faciendo, in pejus mutarentur.

Hieroboami manus aret. 3 *Regum*, c. 13.

εἶπε τάδε, πρὸς τὸ θυσιαστήριον πεπμένων τὰς λόγους. "ὁ Θεὸς ἐσεσθαί τινα προλέγει ἐκ τῶν Δαυίδου γόνων, Ιωσίαν "ὄνομα, ὃς ἐπὶ σοῦ θύσει τοὺς ψευδοιερεῖς τοὺς καθ' ἑκείνου "τὸ καιρὸν γενησομένους, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν λαοπλάνων τούτων καὶ "ὁ ἀπατεώνων καὶ ἀσεβῶν ἐπὶ σοῦ καύσει. ἵνα μέντοιγε "πιστεύσωσιν ἕτοι τοῦθ' ὕτως ἔχειν, σημεῖον αὐτοῖς προφερῶ "γενησόμενον. ῥαγήσεται τὸ θυσιαστήριον παραχρῆμα, καὶ "πᾶσα ἡ ἐπ' αὐτοῦ πιμελὴ τῶν ἱερείων ἐπὶ γῆν χυθήσε- "ται." ταῦτ' εἰπόντος τοῦ προφήτου, παροξυνθεὶς ὁ Ιεροβόαμος ἐξέτεινε τὴν χεῖρα, κελεύων συλλαβεῖν αὐτόν. ἐκτεταμένη δ' ἡ χεὶρ [q] εὐθὺς παρείθη, καὶ [r] οὐκ ἔτι ἴσχυσεν αὐτὴν πρὸς ἑαυτὸν [s] ἀναγαγεῖν, ἀλλὰ νεναρκηκυῖαν καὶ νεκρὰν εἶχεν ἀπηρτημένην. ἐῤῥάγη τε καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ κατηνέχθη [t] πάντα ἀπ' αὐτοῦ, καθὼς προεῖπεν ὁ προφήτης. μαθὼν δὲ ἀληθῆ τὸν ἄνθρωπον καὶ θείαν ἔχοντα πρόγνωσιν, παρεκάλεσεν αὐτὸν δεηθῆναι τοῦ Θεοῦ ἀναζωπυρῆσαι τὴν δεξιὰν αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν ἱκέτευσε τὸν Θεὸν τοῦτ' αὐτῷ προσφέρειν. ὁ δὲ, τὸ χαρὸς τὸ καὶ φύσιν ἀπολαβούσης, χαίρων ἐπ' αὐτῇ τὸν προφήτην παρεκάλει δειπνῆσαι παρ' αὐτῷ. [v] Ιαδὼν δὲ ἔφη, "οὐκ ἐπιτρέπειν εἰσελθεῖν πρὸς αὐτὸν, οὐδὲ γεύσασθαι "ἄρτου καὶ ὕδατος ἐν ταύτῃ τῇ πόλει. τοῦτο γὰρ αὐτῷ τοῦ "Θεοῦ ἀπειρηκέναι, καὶ τὴν ὁδὸν ἣν ἦλθεν ὅπως μὴ δι' "αὐτῆς ποιήσηται τὴν [x] ὑποστροφὴν, ἀλλὰ δι' ἄλλης," ἔφασκε. τοῦτον μὲν οὖν ἐθαύμαζεν ὁ βασιλεὺς τῆς ἐγκρατείας· αὐτὸς δὲ ἐν φόβῳ, μεταβολὴν αὐτοῦ τῶν πραγμάτων ἐκ τοῦ προειρημένου οὐκ ἀγαθὴν ὑπονοῶν.

CAP. IX.

ΚΕΦ. Θ'.

Quomodo Jadon vates alteri mentienti credens revertitur, ac poſtea à leone interimitur: & quibus verbis regi perſuaſit vates ſceleratus, ejuſque animum à Deo alienavit.

Ὡς ὁ προφήτης Ιαδὼν ἄλλῳ ψευσαμένῳ πεισθεὶς ὑπέστρεψεν, εἶτα ὑπὸ λέοντος ἀναιρεῖται· καὶ ποίοις λόγοις ὁ πονηρὸς προφήτης τὸν βασιλέα πείσας, τὴν διάνοιαν αὐτοῦ ἀπέστρεψεν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.

De Bethelenſi vate qui Jadonem vatem contra Dei præceptum revocat. 3 *Regum*, c. 13.

ERat autem *ea* in urbe ſenex quidam improbus, falſus vates, quem in honore habebat Hieroboamus, deceptus ab illo ut qui omnia ad gratiam loqueretur. Hic quidem tum lecto erat affixus, quod præ ſenio eſſet viribus defectus. Cum vero ipſius filii ei omnia de vate narraſſent qui Hieroſolymis *illuc* venerat, quæque edita eſſent ſigna, utque Hieroboamus manum ſibi torpore enectam, ipſo Deum orante, ſanam ſalvamque denuo recepiſſet; veritus ne peregrinus *iſte* plus apud regem quam ille auctoritate polleret, & in majori haberetur veneratione, mandavit filiis ut è veſtigio aſinum inſtratum ad iter ſibi expedirent. Illis autem impigre juſſa exſequutis, inſcendit, vatemque ſubſequitur; atque eum ſub alta & umbroſa quercûs bene magnæ arbore quieſcentem nactus, primo ſalutavit, deinde eum reprehendebat quod ad ipſum non divertiſſet ut lauto hoſpitio exciperetur. Cumque ille reſpondiſſet, quod ſibi à Deo interdictum eſſet, ne apud quenquam ea in urbe *cibum potionemve* guſtaret. Atqui non apud me, inquit, te vetuit Deus menſæ hoſpitali admoveri. nam ego quoque vates ſum, eumque eadem qua tu religione vene-

Ἦν δέ τις ἐν τῇ πόλει πονηρὸς [y] πρεσβύτης [z] ψευδοπροφήτης, ὃν εἶχεν ἐν τιμῇ Ιεροβόαμος, ἀπατώμενος ὑπ' αὐτοῦ τὰ πρὸς ἡδονὴν λέγοντος. ὅτος τότε μὲν κλινήρης ὢν διὰ τὸν ἀπὸ τῆς γήρως ἀσθένειαν. τῶν δὲ παίδων αὐτῷ δηλωσάντων τὰ περὶ τὸν παρόντος ἐξ Ιεροσολύμων προφήτου, καὶ τῶν σημείων τῶν γενομένων, καὶ ὡς [a] παρεθείσαν αὐτῷ τὴν δεξιὰν Ιεροβόαμος ἔξαμένου πάλιν ἑκείνην ζῶσαν ἀπολάβοι· δείσας μὴ παρδοκιμήσθεν αὐτὸν ὁ ξένος παρὰ τῷ βασιλεῖ, καὶ πλείονος ἀπολάβοι τιμῆς, προσέταξε τοῖς παισὶν ἐπισάττειν [b] ἐπισράσσι τὸν ὄνον ἕτοιμον πρὸς ἔξοδον αὐτῷ παρασκευάσαι. τῶν δὲ [c] ἀπειθούντων ὁ προστάξαντος, [d] ἐπιβὰς ἐδίωξε τὸν προφήτην· καὶ καταλαβὼν ἀναπαυόμενον ὑπὸ δένδρῳ βαθεῖ καὶ σκιὰν ἔχοντι ἁπυὸς ἐμεγέθης ἠσπάσατο πρῶτον, εἶτα ἐμέμφετο, μὴ παρ' αὐτὸν εἰσελθόντα καὶ ξενίων μεταλαβόντα. ὃ δὲ φήσαντος κεκωλύσθαι πρὸς τοῦ Θεοῦ γεύσασθαι παρά τινι τῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει. ἀλλ' ἐκεῖ παρ' ἐμοὶ [e] εἶπεν πάντως ἀπηγορευκέναί σοι τὸ θεῖον παρὰ θεοῦ τράπεζαν. προφήτης γάρ εἰμι κἀγὼ, καὶ τῆς αὐτῆς σοι θρησκείας

μβάνων Ιωηλ αὐτὸν ἡμᾶς καλεῖαι ἐδίδαξεν.

o Απατεώνων] Sic *MSS.* ἀπαταιώνων in *Editis.*

p Πιμελὴ τῶν ἱερείων] ישן eſt in Codice Sacro, quod cinerem notat. Verum ישן pro pinguedine aliquando uſurpatur. REL.

q Εὐθὺς παρείθη,] Conf. lib. VI. c. 13. §. 8. SPANH.

r Οὐκ ἔτι ἴσχυσεν] Eo modo, vel οὐκ ἐτ' ἴσχυσεν in pleriſque *MSS.* οὐκ ἔτι ἴσχυεν in *Editis Aliiſque.*

s Αναγαγεῖν,] Αγαγεῖν *Big.* & *Samb.*

t Πάντα ἀπ' αὐτοῦ,] Πάντα τὰ ἀπ' αὐτοῦ *Big. Samb.* & *Vat.*

v Ιαδὼν δὲ ἔφη,] Ιαδὼν δ' ἔφησιν *Big.* & *Samb.*

x Επιστροφὴν,] Υποστροφὴν *ſolus Vat.*

y Πρεσβύτης] Illud πρεσβύτης ex *Cod. MSS.*

z Ψευδοπροφήτης,] Ψευδοπροφήτου ἐκεῖνον εἶναι λέγει ὁ Ιώσηπος· ἐν Θεοδώρητος ἀληθῆ προφήτην εἶναι. *Glycas*, Annalium part. II. p. 187. Εγὼ δὲ Θεῷ μὲν καὶ τὰ ἄλλα προφήτην ὑπείληφα· ψευδέσι δὲ χρήσασθαι λόγοις πρὸς τὸν ἄνθρωπον οὐ Θεῖον, καὶ διὰ τοῦτο μόνον ψευδοπροφήτην εἶναι. *Theodoret.* in 3 *Regum*, ΕΡΩΤ. μγ'. Quam multa in hac narratione *S. Hiſtoriæ* addat *Flavius*, oſtendit *Melch. Leydeckerus* de *Var. reipubl. Hebr. ſtatu*, Vol. 2. p. 36.

a Παρεθεῖσαν αὐτῷ τὴν δεξιὰν] Conf. lib. VI. c. 13. §. 8. SPANH.

b Επισράσσι] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἐπισρῶσαι τὸν ὄνον καὶ ἕτοιμον in *Editis.*

c Απειθούντων] Iterum ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀπειθασάντων in *Editis.* quod etiam ferri poteſt.

d Επιβὰς ἐδίωξε] Επιβὰς τὸν ὄνον ſoli *Hen.* & *Busb.*

e Εἶπεν πάντως] Εἶπεν hic inſerui cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* & ἔφη *Editorum* poſt τράπεζαν delevi, quod illud non agnoſcant *MSS.* & *Epiphan.*

f Δεν-

νωνὸς πρὸς αὐτὸν θρησκείας · καὶ πάρειμι νῦν ὑπ' αὐτοῦ πεμφθεὶς ὅπως ἀγάγω σε πρὸς ἐμαυτὸν ἑστιασόμενον. ὁ δὲ, ψευσαμένῳ πεισθεὶς, ἀνέστρεψεν. [f] ἀφεστώτων δ' ἔτι καὶ φιλοφρονουμένων, ὁ Θεὸς ὀπτάνεται τῷ Ιαδῶνι · καὶ μαθὼν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τιμωρίαν ὑφέξειν ἔλεγε, καὶ παραπλὴν ἐδήλου. λέοντα γὰρ αὐτῷ κατὰ τὴν ὁδὸν ἀπερχομένῳ συμβαλεῖν [g] ἔφασεν, [h] ὑφ' οὗ διαφθαρήσεσθαι, καὶ τῆς ἐν τοῖς πατρῴοις μνήμασι ταφῆς ἀμοιρήσειν. ταῦτα δ' ἐγίνετο, οἶμαι, κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ βούλησιν, [i] ὅπως μὴ πεισθείη τοῖς τοῦ [k] Ιαδῶνος λόγοις Ιεροβόαμος [l] ἐληλεγμένα ψεῦδος. πορευομένῳ τοίνυν τῷ Ιαδῶνι πάλιν εἰς Ιεροσόλυμα, συμβάλλει λέων · καὶ καταπατάσας αὐτὸν ἀπὸ τοῦ κτήνους, ἀπέκτεινε. καὶ τὸ μὲν ὄνον οὐδὲν ὅλως ἔβλαψε. παραθεζόμενον δὲ ἐφύλαττε κἀκεῖνον καὶ τὸ τοῦ προφήτου σῶμα, μέχρις ἂν τινες τῶν ὁδοιπόρων ἰδόντες ἀπήγγειλαν ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν τῷ ψευδοπροφήτῃ. ὁ δὲ, τὸν υἱὸν πέμψας, ἐκόμισεν εἰς τὴν πόλιν τὸ σῶμα, καὶ πολυτελῶς [m] μὲν κηδείας ἠξίωσεν, ἐντειλάμενος τοῖς παισὶ καὶ αὐτὸν ἀποθανόντα σὺν ἐκείνῳ θάψαι · λέγων, ἀληθῆ μὲν εἶναι πάντ' ὅσα προεφήτευσε κατὰ τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ τῶν ἱερέων, καὶ τῶν ψευδοπροφητῶν, [n] ὑφεληθήσεσθαι δ' αὐτὸς μὴ τὴν πλουτίλην σὺν ἐκείνῳ ταφείς, τῶν ὀστῶν ἀγνωσθησομένων. [o] κηδεύσας οὖν τὸν προφήτην, καὶ ταῦτα ἐντειλάμενος τοῖς υἱοῖς, πονηρὸς ὢν καὶ ἀσεβὴς, προσέστη τῷ Ιεροβοάμῳ · καὶ, "τί δήποτ' ἐταράχθης, [p] εἶπεν, ὑπὸ τοῦ ἀνοήτου λόγων;" ὡς δὴ καὶ τὰ περὶ τὸ θυσιαστήριον αὐτοῦ καὶ τὴν αὐτοῦ χεῖρα διηγήσατο ὁ βασιλεὺς, θεῖον ἀληθῶς καὶ προφήτην ἄρτιον ἀποκαλῶν, ἤρξατο πάντων αὐτοῦ τὴν δόξαν ἀναλύειν κακουργῶν, καὶ πιθανοῖς περὶ τῶν γεγενημένων χρώμενος λόγοις βλάπτειν αὐτῶν τὴν ἀλήθειαν. [q] ἐπιχειρῶ γὰρ πείθειν αὐτὸν ὡς ὑπὸ κόπου μὲν ἡ χεὶρ [r] αὐτοῦ ναρκήσαι, βαστάζοντι τὰς θυσίας · εἶτ' ἀνεθεῖσα πάλιν [s] εἰς τὴν αὐτῆς ἐπανελθοι φύσιν · τὸ δὲ θυσιαστήριον, ὃν καινὸν καὶ δεξάμενον θυσίας πολλὰς καὶ μεγάλας, ῥαγείη καὶ πέσοι διὰ βάρος τῶν ἐπενηνεγμένων. ἐδήλου δ' αὐτῷ καὶ τὸν θάνατον ἐκ τῶν σημείων ταῦτα προειρηκότος, ὡς ὑπὸ λέοντος [t] ἀπολοιτο · ἅτως οὐδὲν ἄτ' εἶχεν, ἅτ' ἐφθέγξατο προφήτης. ταῦτ' εἰπὼν, πείθει τὸν βασιλέα, καὶ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ πλέως ἀποστρέψας ἀπὸ τοῦ Θεοῦ [u] καὶ τῶν δικαίων καὶ ὁσίων ἔργων, εἰς τὰς ἀσεβεῖς πράξεις παρώρμησεν. οὗτος δὲ ἐξύβρισεν εἰς τὸ θεῖον καὶ παρενόμησεν, ὡς οὐδὲν ἄλλο καθ' ἡμέραν ζητῶν, ἢ τί καινὸν καὶ μιαρώτερον τῶν ἤδη πεπολμημένων ἐργάσηται. καὶ τὰ μὲν περὶ Ιεροβοάμου εἰπὶ τοσοῦτον παρόντος [x] ἡμῖν δεδηλώσθω.

ror: atque nunc adsum ab eo missus ut te mihi convivam abducam. Ille vero, fide mentienti habita, *cum eo* reversus est. Adhuc autem illis prandentibus blandoque sermone sese oblectantibus, Deus apparet Jadoni; & quod contra mandatum ejus fecisset, dicebat, pœnam daturum esse, simulque qualis foret *ipsi* denunciabat. nam leonem ipsi digredienti in via occursurum esse edixit, foreque ut ab eo interimeretur, atque expers esset sepulturæ in majorum suorum monumentis. Hæc autem, Deo ita volente, contigisse arbitror, quo minus Hieroboamus animum adverteret Jadonis verbis, cum falsi esset redargutus. Jadoni igitur Hierosolyma redeunti obviam fit leo, ipsumque à jumento detractum necavit. Atque asinum quidem nihil omnino læsit, adsidens vero & eum custodiebat & vatis cadaver, donec quidam illac transeuntes id conspicati in oppidum venerunt, atque falso vati rem nunciarunt. Tum ille, filiis suis in hoc missis, corpus ejus in urbem reportavit, ipsumque magnificis cohonestavit exsequiis; suisque filiis præcepit, ut se, cum mortuus fuerit, eodem in sepulchro conderent: dicens, vera quidem esse omnia quæ ille vaticinatus est contra urbem illam & altare & sacerdotes & falsos vates; ipsum vero injuria post mortem fore immunem, si cum eo sepeliretur, utpote quod ossa illorum dignosci non possent. Cum itaque justa vati persolvissent, atque filiis ista mandassent, improbus & impius, Hieroboamum adit: ac, "quid ita perturbatus es, inquit, "istius insipientis sermonibus?" Postquam vero rex quæ altari suæque manui acciderant illi enarrasset, hominem vere divinum vatemque optimum appellans, cœpit *iste* hanc ejus *de illo* opinionem vafre & malitiose agendo labefactare, & verisimilibus de iis quæ facta erant rationibus utendo veritatem eorum debilitare. Conabatur enim ei persuadere manum quidem ejus lassitudine obtorpuisse, dum victimas portaret; ac deinde, cum paululum quievisset, ad se rediisse: altare vero, quippe recens exstructum & multis magnisque victimis ei impositis, ex nimio onere rerum ei incumbentium disruptum cecidisse. Porro ipsi etiam mortem ejus nunciabat, qui signa ista prædixerat, ut scilicet à leone occisus periit: adeo ut nihil habuerit vel loquutus fuerit quod vatem arguebat. His dictis regi persuasit, &, cum animum ejus prorsus à Deo avertisset & à sanctis justisque operibus, ad iniquitates agitandas eum perpulit. Adeo autem in Deum contumelios erat & injurios, ut quotidie id sibi negotii dari quæsiverit, ut novo aliquo magisque detestabili scelere semet obstringeret. Atque ista quidem nobis de Hieroboamo in præsens dicta sunto.

Jadon vates à leone occisus. 3 *Regum*, c. 13.

Bethelensis vates subdole agit cum Hieroboamo, ut mentem ejus disjuncteret.

Adeo nihil de impietate remisit Hieroboamus, ut pejor indies evaserit. 2 *Regum*, c. 13.

[f] Αφεστώτων] Ita cum *Hen.* & *Busb.* in *reliquis* ἀφεστώτων.

[g] Εφασεν,] Εφαζεν *Vat.*

[h] Υφ' οὗ] Sic cum *MSS.* ἀφ' οὗ in *Editis.*

[i] Οπως μὴ] Haud dubie apparet (*inquit Sabellicus*) ad elevandam Jadonis fidem, Bethlejum senem in urbem eum retraxisse, ut si à se decipi contigisset, assertæ divinationis apud regem coargueret. Cæterum ita numini placuisse credere par est, ut Hieroboamus & alii præsenti metu levati suæ impietatis aliquando meritas luerent pœnas.

[k] Ιαδῶνος] Hic loci Ιωαδὰ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Ioël dicitur *Glycæ*, ut ex verbis supra allatis constat. Rabbinis Ιδδὼ esse videtur, cujus mentio facta est 2 *Paralip.* c. 13. v. 22. ubi Addò dicitur *Interpretibus* LXXII.

[l] Ελεγμένα] Ελεγμένα ψεύδη *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1.

[m] Μὲν κηδείας] Illud μὲν deest *Vat.*

[n] Υφεληθήσεσθαι] Eo utique consilio (inquit *Zonaras*) cum eo sepeliri voluit, ut cum secundum prædictionem illius altare everteretur, & sacerdotum & pseudoprophetarum ossa igni traderentur, eam contumeliam ipse, juxta hominem divinum situs, effugeret.

[o] Κηδεύσας] Κηδευσάμενος *Gall.* 2.

[p] Εἶπεν,] Εἶπεν *Vat.*

[q] Επιχειρῶ] Sic *Big. Samb. Vat. Vet. Interpr.* ἐπιχειρεῖ in *cæteris.*

[r] Αὐτοῦ ναρκήσαι,] Αὐτῷ *Vat.*

[s] Εἰς τὴν αὐτῆς] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* εἰς τὴν αὐτὴν in *reliquis.*

[t] Απολοιτο·] Sic *Big.* & *Samb.* ἀπόλοιτο *Vat.* ἀπόλοιο in *Editis.*

[u] Καὶ τῶν δικαίων] Ita in omnibus *MSS.* aut καὶ τῶν ὁσίων ἔργων καὶ δικαίων. in *Editis* καὶ τῶν δικαίων καὶ ὁσίων ἔργων.

[x] Ημῖν δεδηλώσθω.] Εν τούτοις ante ἡμῖν inserunt *Big. Samb.* & *Vat.* in textum ea non recepi, quod nec vola nec vestigium eorum apud *Vet. Interpr.*

CAP.

CAP. X.

De Roboamo: utque Deus pœnas ab eo exegit impietatis per Suſacum.

Roboamus oppida condit munitque. 2 Paral. c. 10.

ROboamus autem Solomonis filius, qui ut ante diximus in duas tribus regnavit, urbes munitas magnaſque condidit, Bethleem, & Etame, & Thecoë, & Bethſur, & Socho, & Odollam, & Ipan, & Mareſam, & Zipha, & Adoraïm, & Lachis, & Azeca, & Saraïm, & Elom, & Chebrona. Has quidem in ſorte Judæ primas ædificavit. Alias vero magnas inſuper inſtauravit in ſorte Benjamitide. & cum eas muniviſſet, & præſidia in omnibus conſtituit & duces; multumque frumenti & vini & olei, aliaque ad victum *neceſſaria* in unaquaque urbe largiter recondidit: ac præterea ſcuta & lanceas in multas *hominum* myriadas. Atque ad eum in Hieroſolyma ſeſe aggregarunt ſacerdotes & Levitæ ex omnibus Iſraëlitarum finibus, & quotquot alii è populo boni erant & juſti, relictis ſuis ſedibus, ut Deum *more patrio* Hieroſolymis colerent. ægre enim tulerunt ut ad vitularum venerationem adigerentur, quas fecerat Hieroboamus. Atque ita per tres annos auxerunt regni Roboami vires. Cum autem cognatam quandam in matrimonium duxiſſet, & tres ex ea liberos ſuſtuliſſet, duxit poſtea & aliam, ipſamque cognatam, Machanam nomine, ex filia Abeſalomi Thamara natam; filiuſque ex illa ei naſcitur, quem Abiam vocavit. Quin & liberos complures ſuſcepit ex aliis uxoribus: omnium vero maxime amavit Machanam. Nam uxores quidem habuit legitimas octodecim, concubinas vero triginta: & ex his filii ei geniti ſunt duodetriginta & filiæ ſexaginta. Voluit autem ut ei in regnum ſuccederet Abias Machanæ filius; ejuſque fidei theſauros urbeſque munitiſſimas credidit.

Ad Roboamum ſacerdotes & Levitæ conveniunt. 2 Paral. c. 11.

Roboami uxores & liberi. 2 Paral. c. 11.

Roboamus etiam Deum ſuis flagitiis irritat. 3 Regum, c. 14.

2. Plerumque autem fieri arbitror, ut malorum & iniquitatis cauſa hominibus ſit rerum magnitudo, earumque in melius mutatio. Nam Roboamus, cum vidiſſet regnum ſuum tanta cepiſſe incrementa, in omne nefas & ſcelus abiit, Deique cultum & religionem ſprevit, adeo ut populus ei ſubjectus facta ejus iniqua imitatus fuerit. Ita enim comparatum eſt, ut cum principum moribus ſubditorum etiam mores corrumpi ſoleant; utque hi relicta ſua modeſtia, quippe quæ illorum petulantiam redarguat, principum vitia non aliter atque virtutes ſequantur. niſi enim eadem, quæ re-

ΚΕΦ. ί.

Περὶ Ροβοάμου· καὶ ὡς ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπὲρ τῆς ἀσεβείας ἀφῆκε Σύσακιν ἐπιμώρησεν.

Ὁ δὲ Σολομῶνος υἱὸς Ροβόαμος, ὁ τῶν δύο φυλῶν βασιλεὺς ὡς προεφήκαμεν, ὠκοδόμησε πόλεις ὀχυρὰς τε καὶ μεγάλας, [y] Βηθλεὲμ, καὶ [z] Ητααμὲ, καὶ [a] Θεκωὲ, καὶ [b] Βηθσὺρ, καὶ [c] Σωχὼ, καὶ [d] Οδολλὰμ, [e] Ιπὰν, καὶ [f] Μαρησὰν, καὶ [g] Ζιφὰ, καὶ Αδωραΐμ, καὶ [h] Λαχὶς, καὶ [i] Αζηκὰ, καὶ [k] Σαρεΐμ, καὶ [l] Ηλὼμ, καὶ Χεβρῶνα. ταύτας μὲν ἐν τῇ Ιούδα κληρουχίᾳ πρώτας ὠκοδόμησε. κατεσκεύασε δὲ [m] καὶ ἄλλας μεγάλας, ἐν τῇ [n] Βενιαμίτιδι κληρουχίᾳ. καὶ τείχεσι, φρουρᾷ τε κατίσησεν [o] ἐν ἁπάσαις τὰς ἡγεμόνας, σίτου τε πολλῷ καὶ οἴνου καὶ ἐλαίου, πάντα ἄλλα πρὸς ἀφθονίαν ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων δαψιλῶς ἀπέθετο· πρὸς δὲ τούτοις [p] θυρεοὺς καὶ σφενδόνας εἰς πολλὰς μυριάδας. συνῆλθον δὲ οἱ πρὸς πᾶσι τοῖς Ισραηλίταις ἱερεῖς πρὸς αὐτὸν εἰς Ιεροσόλυμα καὶ Λεβίται, καὶ εἴ τινες ἄλλοι ἐκ φυλῆς ἦσαν ἀγαθοὶ καὶ δίκαιοι, [q] καταλιπόντες αὐτῶν τὰς πόλεις ἵνα θρησκεύσωσιν ἐν Ιεροσολύμοις τὸν Θεόν. ὁ γὰρ ἡδέως εἶχον προσκυνεῖν ἀναγκαζόμενοι τὰς δαμάλεις, ἃς Ιεροβόαμος κατεσκεύασε. καὶ ἤυξησαν τὴν Ροβοάμου βασιλείαν ἐπ' ἔτη τρία. γήμας δὲ συγγυνῆ τινα καὶ τρεῖς παισάμενος ἐξ αὐτῆς παῖδας, ἦγεν ὕστερον καὶ τὴν ἐκ τῆς Αβεσσαλώμου θυγατρὸς Θαμάρης, [r] Μαχάνην ὄνομα, καὶ αὐτὴν ἔσχε συγγυνῆ· καὶ παῖς ἄρρην ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γίνεται, ὃν Αβίαν προσηγόρευσε. [s] τέκνα δὲ εἶχεν ἐξ ἄλλων γυναικῶν πλείονα· πασῶν δὲ μᾶλλον ἤσπαζε τὴν [t] Μαχάνην. εἶχε δὲ τὰς μὲν νόμῳ συνοικήσας αὐτῷ γυναῖκας, ὀκτωκαίδεκα· παλλακὰς δὲ, [v] τριάκοντα. καὶ υἱοὶ μὲν αὐτῷ γεγόνεισαν ὀκτὼ καὶ εἴκοσι, θυγατέρες δὲ ἑξήκοντα. ἀφίδοχον δὲ ἀπέδειξε [x] τῆς βασιλείας τὸν ἐκ τῆς Μαχάνης Αβίαν, καὶ τὰς θησαυρὰς αὐτῷ καὶ τὰς ὀχυρωτάτας πόλεις ὑπέστρωσεν.

β'. Αἴτιον δ' οἶμαι πολλάκις γίνεται κακῶν καὶ παρανομίας τοῖς ἀνθρώποις τὸ τῶν πραγμάτων μέγεθος, καὶ ἡ πρὸς τὸ βέλτιον αὐτῶν τροπή. τῷ γὰρ βασιλείαν αὐξανομένην ὅτω βλέπων Ροβόαμος, εἰς ἀδίκους καὶ ἀσεβεῖς ἐξετράπη πράξεις, καὶ τὸ [y] τοῦ Θεοῦ θρησκείας καταπεφρόνηκεν, ὡς καὶ τὸν [y] ὑπ' αὐτῷ λαὸν μιμητὴν γενέσθαι τῶν ἀνομημάτων. συνδιαφθείρεται γὰρ τὸ τῶν ἀρχομένων ἦθος [z] τοῖς τῶν ἡγεμόνων τρόποις, καὶ ὡς ἔλεγχον τὰς ἐκείνων [a] ἀσελγείας τῷ αὐτῶν σωφρονεῖν ἀποπέμπουσι, ὡς ἀρετῇ [b] ταῖς κακίαις αὐτῶν ἕπονται. ὃ γὰρ ἔνεστιν

---

y Βηθλεὲμ,] Ita etiam in LXXII. juxta *Exemplar. Rom.* Βαιθσεὲμ in *Alexandr.*

z Ηϊαμὲ,] Αἰτὰν LXXII. *Rom.* Αἰταὶ *Alex.* in *Epiphanii* libris *Itham* aut *Itam.*

a Θεκωὲ,] Ita cum *MSS.* & LXXII. Θεκὼς in *Editis.* & infra Θέκωα. ſi quis Θεκωὲ malit, non repugnabo. HUDS. Conf. de Vita §. 75. SPANH.

b Βηθσὺρ,] Βαιθσυρὰ LXXII.

c Σωχὼ,] Σοχὼθ LXXII. *Rom.* Σοχχὼθ *Alex.* HUDS. Conf. ſupr. Lib. VI. c. 9. §. 1. SPANH.

d Οδολλὰμ,] Ita cum LXXII. & *Veritate Hebr.* Οδολὰμ in *Editis Joſephi* & *MSS.*

e Ιπὰν,] Sic plerique *MSS.* in *Aliis Editiſque* Ειπὰν. at *Hippam* dant *Epiphanii Cod.* Ut mihi locus hic mendi ſuſpectus ſit, faciunt *Interpretes* LXXII. qui *Veritati Hebraïcæ* conformiter habent καὶ τὴν Γέθ. Forſan Γεθὰν aut Γιτθὰν ſcribendum.

f Μαρησὰν,] Μάρεσαν *Big.* & *Gall.* 1. Μαρεσὰν LXXII.

g Ζιφὰ,] Καὶ τὴν Ζιφὰ *Samb. Vat. Gall.* 1. 2. καὶ τὴν Ζὶφ LXXII. HUDS. Conf. Lib. VI. c. 13. §. 2. Pro *Ethame* Rufin. *Jeam*, item *Odollam*, *Hipam*, *Mareſam.* pro *Azeca* & *Saraïm* Rufin. *Retheram.* Vid. 2 Chron. XI. 5. SPANH.

h Λαχὶς,] Ita *Big. Gall.* 1. 2. *Epiphanii Codd.* & LXXII. Λαχεὶς in *Editis Aliiſque.*

i Αζηκὰ,] Non dubito quin καὶ Ζηκὰ tam *Editorum* quam *MSS.* factum fuerit ex καὶ Αζηκὰ, cum urbem Αζηκὰ tribui Judæ adſcribat *Euſebius*, & καὶ τὴν Αζηκὰ habeant LXXII.

k Σαρεΐμ,] Nolui quidquam mutare, licet Σαρεὶμ habeant *MSS.* & Σαρεμὰ LXXII. Corrupte in *Epiphanii* libris *Zethuram* & *Zeteram.*

l Ηλὼμ,] Αἰλὼν LXXII. *Rom.* Αἰωλὼν LXXII. *Alex.* & *Veritas Hebr.*

m Καὶ ἄλλας μεγάλας,] At 2 Chron. XI. 10. urbes hæ, quas recenſuit nominatim Joſephus, partim in Juda, partim in Benjamin dicuntur eſſe ſitæ. REL.

n Βενιαμίτιδι] Ita cum *MSS.* Βενιαμίδι in *Editis.*

o Εν ἁπάσαις] Illud ἐν deeſt *Vat.*

p Θυρεοὺς] Sic melioris notæ *MSS.* in *Aliis Editiſque* θυρεοὺς καὶ σιφομάσας. HUDS. *Gen.* θυρεοὺς· vel θυρεὸς καὶ σειφομάσας· Conf. ſup. lib. VII. c. 2. §. 2. & inf. c. 12. §. 1. σειφομάσιν. SPANH.

q Καταλιπόντες] Ita cum *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.* κατέλειπον καὶ τὰς αὐτῶν πόλεις in *Editis Aliiſque.*

r Μαχάνην] In *S. Literis* (2 *Paralip.* c. 11. v. 20.) dicitur Μααχὰ θυγάτηρ Αβεσαλώμου. In melioribus *Epiphanii* libris *Machan*, in aliis *Maachan.*

s Τέκνα δὲ εἶχεν] Τέκνα δὲ καὶ ἐξ ἄλλων γυναικῶν πλείονα· πασῶν *Vat.* & *Samb.* commode ſatis, commate poſito poſt προσηγόρευσε. Sed pro vulgata lectione faciunt *Epiphanii* libri.

t Μαχάνην.] Ita ex *MSS.* in *Editis* Μαχὰ.

v Τριάκοντα.] Εξήκοντα juxta LXXII. & *Veritatem Hebraïcam.*

x Τῆς βασιλείας] Illud τῆς ex *MSS.*

y Υπ' αὐτῷ] Υπ' αὐτὸν *Vat. Hen.* & *Busb.*

z Τοῖς τῶν ἡγεμόνων] Ita cum *Big.* & *Samb.* τοῖς τῶν ἡγεμόσιν *Vat.* in *Editis* τοῖς ἡγεμόσιν.

a Ασελγείας] Ασεβείαν ſolus *Vat.*

b Ταῖς κακίαις] Τῇ κακίᾳ *Vat.*

ἔνεσιν ὑποδέχεσθαι δοκεῖν τὰ τ̃ βασιλέων ἔργα, μὴ [c] ταὐτὰ πράττοντας. τῷρ τοίνυν σωέβαινε καὶ τοῖς ὑπὸ Ροβοάμῳ πεπαγμένοις, ἀσεβοῦσιρ αὐτ῀ καὶ παρανομοῦσιρ, ἀπουδάζειν μὴ προσκρούσωσι τῷ βασιλεῖ, θέλονπες εἶναι δίκαιοι. πμωρὸν ἦ [d] τ̃ εἰς αὐτὸν ὕβρεων ὁ Θεὸς ὑπέπεμπεν τὸν τῶν Αἰγυπίων βασιλέα [e] Σέσωκον. [f] ὡὲ ἔ φλανηθεὶς [g] Ηρόδοτος τὰς πράξεις αὐτ῀ Σεσώστρι προσάπτει. ἔτος γὰ ὁ Σέσακος, πέμπῳ ἔτει τ̃ Ροβοάμυ βασιλείας, ὑπεστράτευσεν μετὰ πολλῶν αὐτ῀ μυριάδων. ἅρματα μὲν γὰ αὐτ῀ χίλια καὶ διακόσια τ̃ ἀριθμὸν [h] ἐξεκυλίσθη, ἱππέων ἦ μυριάδες ἑξ, [i] πεζῶν ἦ μυριάδες τεσσαράκονπα. τούτων τὰς πλείσυς Λίβυας [k] ἐπήγετο καὶ Αἰθίοπας. ἐμβαλὼν οὖ εἰς τὴ χώραν τ̃ Εβραίων, καταλαμβάνεται τὰς ὀχυρωτάτας τ̃ Ροβοάμυ βασιλείας [l] πόλεις ἀμαχητί. κ᾽ ταύτας ἀσφαλισάμενος, ἔσχατον ἐπῆλθε τοῖς Ιεροσολύμοις.

γ΄. Εγκεκλεισμένυ [m] ἦ ἔ Ροβοάμυ καὶ ἔ πλήθυς ἐν [n] αὐτοῖς διὰ τὴ Σουάκυ [o] στρατείαν, καὶ τ̃ Θεὸν ἱκετεύόντων δοῦναι νίκην καὶ σωτηρίαν, [p] οὐκ ἔφασαν τὸν Θεὸν [q] παρῆναι μετ᾽ αὐτῶν. ὁ ἦ προφήτης Σαμμάϊας ἔφησεν αὐτοῖς τὸν Θεὸν ἀπειλεῖν ἐγκαταλείψειν αὐτὸς, ὡς καὶ αὐτοὶ τὴ θρησκείαν αὐτ῀ [r] κατέλιπον. ταῦτ᾽ ἀκούσαντες, [s] ἅθυς τῆς ψυχαῖς [t] ἀνέπεσον· καὶ μηδὲν ἔτι σωτήριον ὁρῶντες, ἐξομολογεῖσθαι πάντες ὥρμησαν, ὅτι δικαίως αὐτὸς ὁ Θεὸς ὑπερόψεται, γνομένυς ὡὲ αὐτὸν ἀσεβεῖς, καὶ [v] συγχέοντας τὰ νόμιμα. καπιδὼν ᾧ᾽ αὐτὸς ὁ Θεὸς ἅτως διακειμένυς, καὶ τὰς ἁμαρτίας [x] ἀνθομολογυμένυς, οὐκ ὀπολέσειν αὐτὸς εἶπεν ὡὸς τὸν προφήτην· ποιήσειν μέντοιγε τοῖς Αἰγυπίοις ὑποχειρίυς, ἵνα μάθωσι, πότερον ἀνθρώπῳ δουλεύειν ἐσὶν ὀπνώτερον ἢ Θεῷ. [y] παρελαβὼν ᾧ Σέσακος ἁμαχητὶ τὴν πόλιν, δεξαμένυ Ροβοάμυ διὰ τὸν φόβον, οὐκ ἐνέμεινε τῆς γνομένας σωθήκας· ἀλλ᾽ ἐσύλησε τὸ ἱερὸν, καὶ τὸς θησαυρὸς ἐξεκένωσε ἔ Θεῦ καὶ τὸς βασιλικὸς, χρυσᾶ καὶ ἀργύρυ μυριάδας ἀναριθμήτυς βαστάσας, καὶ μηδὲν ὅλως [z] ὑπολιπών. [a] ὡειεῖλε ᾧ καὶ τὸς χρυσᾶς θυρεὸς καὶ τὰς ἀσπίδας ἃς κατεσκεύασε Σολομὼν ὁ βασιλεύς· οὐκ εἴασε ᾧ δὲ τὰς χρυσᾶς φαρέτρας, ἃς ἀνέθηκε Δαυίδης τῷ Θεῷ, λαβὼν ὡᾧ᾽ ἔ τ̃ [b] Σωφήνης βασιλέως. καὶ [c] τ̃τ᾽ ποιήσας ἀνέστρεψεν εἰς τὰ οἰκεῖα. μέμνηται ᾧ ταύτης τ̃ στρατείας καὶ ὁ Αλικαρνασσεὺς [d] Ηρόδοτος, ὡὲ μόνον τὸ ἔ βασιλέως πλανηθεὶς ὄνομα, καὶ ὅτι ἄλλοις τι πολλοῖς ἐπῆλθεν ἔθνεσι καὶ τὴ Παλαιστίνην Συρίαν ἐδουλώσατο, λαβὼν

ges, faciant, haud erit ut facta ab iis approbare videantur. Iis itaque qui Roboamo paruerunt hoc ipsum accidebat, ut, dum is impie ageret legesque violaret, illi operam dederint, ne regis animum offenderent, justi esse studentes. Deus autem Susacum Ægyptiorum regem mittit, qui contumeliarum in ipsum pœnas exigeret. de quo in errorem lapsus Herodotus ejus res gestas Sesostridi attribuit. Hic enim Susacus anno regni Roboami quinto exercitum * contra illum adduxit multis *militum* myriadibus constantem. Illum enim *ex Ægypto* comitati sunt currus numero quidem mille ducenti, equitum vero sexaginta millia, peditumque † quadringenta millia. Adductorum plerique Libyes erant & Æthiopes. Cum igitur in Hebræorum regionem irrupissет, validissimas Roboami urbes absque pugna cepit: iisque præsidio firmatis, postremo Hierosolyma invasit.

IV. *Susaci regis Ægypti expeditio in Judeam.* 3 *Regum*, c. 14. 25. & c. 2 *Paral.* c. 12.

3. Cum autem Roboamus populusque in urbe inclusi tenerentur ob Susaci expeditionem, Deoque supplicarent, ut victoriam illis daret & salutem, Deum, ut ab illis staret, adducere non potuerant. Illis vero dixit Samæas vates Deum ipsis denunciasse, se illos deserturum esse, prout ipsi cultum ejus & religionem deseruerunt. Ubi hæc audiverant, statim animis conciderunt; nullamque spem salutis reliquam cernentes, confiteri omnes cœperunt, jure Deum facturum esse si illos despexerit, qui in illum impii exstiterunt, legisque instituta perturbarunt & contaminarunt. Deus autem, cum eos videret ita animis affectos & delicta invicem confitentes, vati dicebat, fore ut illos non perdat, subditurum tamen esse Ægyptiis, ut intelligant utrum horum facilius sit, homini servire an Deo. Cum autem Susacus urbem absque pugna in suam potestatem redegisset, Roboamo præ metu eum *intra* muros accipiente, pactis quibus convenerant non mansit, sed Templum diripuit, thesaurosque cum Deo sacros tum regios exinanivit, myriadibus innumeris auri argentique exportatis, ut nihil prorsus relictum esset. Quin & aurea scuta detraxit & clypeos quos Solomon rex fecerat; ac ne pharetras quidem aureas reliquit, quas Davides à Sophone rege acceptas Deo dedicaverat. Ac, cum hæc perpetrasset, domum reversus est. Hujus autem expeditionis meminit etiam Herodotus Halicarnassensis, in solo ‡ regis nomine errans, *refertque* illum gentes alias complures invasisse; atque Syriam Palæstinam sibi subjecisse, cunctis in ea regione hominibus sine prælio captis. Manifestum autem est, quod nostram gen-

Susacus, captis Hierosolymis Temploque spoliato, discedit. 3 *Regum*, c. 14. 2 *Paral.* c. 12.

Herodoti hac de re testimonium.

---

c Ταὐτὰ πράττοντας.] Ita cum *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ταῦτα in *Editis Aliisque.*

d Τῶν εἰς αὐτὸν] Τῆς κ. α. ὕβρεως *Big.*

e Σέσακον.] Σουσάκιμον & infra ubique Σουσάκιμος *Vat.* vide p. 443. §. 1.

f Περὶ ἔ πλανηθεὶς,] Neutiquam hinc sequitur (ut male existimarunt *viri Eruditi*) pro eodem rege utrumque à *Josepho* habitum: quin immo pro diversis habitos palam est, quorum alteri alterius res gestas per errorem tribuerit *Herodotus*. Si credidisset *Josephus*, quod volunt, utrumque fuisse revera eundem, & tantum *Sesostrim* nominari ab *Herodoto*, qui *Susacus* nominatur ab *Hebræis*, simpliciter absque erroris crimine id memorasset, quum exigua sit discrepantia inter *Susacus* vel *Sisacus* & *Sesostris*, & in omnibus ferme *S. Scripturæ* nominibus, quæ & apud *Græcos Scriptores* occurrunt longe maior reperiatur. PERIZONIUS. quem vide hac de re fuse doctissimeque agentem in libro de *Ægyptiacis Originibus*, c. 8.

g Ηρόδοτος τὰς πράξεις αὐτ῀ Σισώστρει] Lib. II. c. 11. &c. SPANH.

* *Contra illum adduxit multis* militum *myriadibus constantem.*] *Contra Hierosolyma* in *Vet. Interpr.*

h Ἐξεκολάφθη,] Ηκολάφθη *Vat.*

i Πεζῶν ᾧ] In *S. Literis* tantum dicitur *innumerabilis militum multitudo.*

† *Quadringenta millia.*] *Quadraginta millia* apud *Epiphan.* forsan librariorum errore.

k Επήγετο] Επηγάγετο *Vat.* Forsan exciderint καὶ Τριγλοδύτας. Videsis 2 *Paralip.* c. 12. v. 2. & *Chronicon Paschale*, p. 93.

l Πόλεις ἁμαχητί.] Vocem πόλεις inseruimus ex *MSS.* HUDS. & COCC.

m Δὶ ἔ Ροβοάμυ] Illud ᾧ abest *Vat.*

n Αὐτοῖς διὰ] Αὐτοῖς διὰ τὴν αὐτὸ στρατὰν τὴν ἔ Σουσακίμυ *Vat.*

o Στρατείαν,] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. στρατιὰν in *cæteris.*

p Οὐκ ἔφασαν] Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis Aliisque* ἀλλ᾽ οὐκ ἔφασαν.

q Παρῆναι] Ita ex *MSS.* pro ἀφθλῶναι *Editorum.*

r Κατέλιπον·] Sic *MSS.* καταλείπει in *Editis.*

s Εὐθὺς ταῖς] Εὐθέως *Vat.*

t Ανέπεσον·] Ανέπεσαν *Samb.* ἀνέστασαν *Big.* & *Gall.* 1.

v Συγχέοντας] Συγχέαντας *Vat.*

x Ανθομολογημένους,] Ανομολογημένους *Vat.*

y Παρελαβὼν] Παρελαβὼν ᾧ ὁ Σουσάκιμος *Vat.*

z Υπολιπών.] Ita *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* καταλιπὼν *Gall.* 1. 2.

a Περιεῖλε ᾧ] Καὶ τὰ δόρατα χρυσᾶ ἃ ἔλαβεν Δαυὶδ ὁκ χειρὸς τ῀ παίδων Αδραζάρ βασιλέως Σουβά, καὶ τὰ ὅπλα τὰ χρυσᾶ ἃ ἐποίησε Σολομών. *Chronic. Paschale* p. 93.

b Σωφήνης βασιλέως.] Conf. sup. lib. VII. c. 5. §. 1. SPANH.

c Τ῀το ποιήσας] Ταῦτα ποιήσας *Hen.* & *Busb.*

‡ *Regis nomine errans*,] *Sc.* Susaci. tanquam res ita gesta fuerit, sed non ab rege qui *Herodoto* est *Sesostris*, sed ab illo qui dictus fuit *Susacus.*

d Ηρόδοτος,] Lib. 2. c. 102. & 106:

e Τὸς

gentem designare voluerit ab Ægyptio subactam. narrat enim hunc in terra illorum, qui semet sine pugna dediderant, columnas reliquisse, quibus pudenda muliebria † insculpserat. Roboamus sane rex noster, priusquam Martis aleam experiretur, urbis deditionem ei fecit. Porro dicit Æthiopas ab Ægyptiis circumcisionem virilium accepisse. *adjecto*, "nam & Phœnices & Syrii qui sunt in "Palæstina, didicisse id ab Ægyptiis & ipsi con- "fitentur." cæterum constat, quod nulli alii circumcidantur in Palæstina Syri præterquam nos. Sed de *his* singuli ita loquantur, prout ipsis visum fuerit.

Roboamus pro scutis & clypeis aureis, à Susaco exportatis, parem æreorum numerum facit. 3 Regum, c. 14. 2 Paral. c. 12.

4. Post Susaci autem discessum, Roboamus rex pro aureis scutis & clypeis pari numero ære facta Regiæ custodibus commisit. Cumque ei non contigerit inter expeditiones illustres & res splendide gestas vitam agere, summa in quiete regnavit metu *tamen* conjuncta, quod perpetuo cum Hieroboamo inimicitias gereret. Obiit autem, cum vixisset annos quinquaginta & septem, & septemdecim ex illis in regno exegisset. vir insolens & imprudens, & qui patris amicorum consiliis non obsequutus magnam imperii partem amisit. Sepultus est Hierosolymis in regiis conditoriis. Ipsi vero in regnum successit filius Abias, anno duodevigesimo regni Hieroboami in decem tribus. Atque ista quidem hujusmodi exitum habuêre. supereſt vero ut deinceps dicamus de Hieroboamo, quemadmodum & ipse vitam finivit. Nam ille nihil reliqui faciebat, ut in Deum contumelias ederet, neque tandem quiescebat: sed aras super montes excelsos construere pergebat, atque sacerdotes ex vulgo creare.

Roboamus moritur, eique in regnum succedit Abias. 3 Regum, c. 15. 2 Paral. c. 13.

ἀμαχητὶ [c] τὰς ἀνθρώπους τὰς ἐν αὐτῇ. Φανερὸν δ' ὅτι τὸ ἡμέτερον ἔθνος βάλεται δηλοῦν κεχλευασμένον κατὰ τὰ Αἰγυπτίων. λέγω γὰρ ὅτι σήλας [f] κατέλειπεν, [g] ἐν τῇ τῶν ἀμαχητὶ καθοδόντων αὐτὰς, αἰδοῖα γυναικῶν ἐγγεγλύψας. Ροβοάμος δ' οὖτος παρέδωκεν ὁ ἡμέτερος βασιλεὺς ἀμαχητὶ τὴν πόλιν. [h] φησὶ γὰρ [i] Αἰθίοπας παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι τὴν τῶν αἰδοίων περιτομήν· "Φοίνικες "γὰρ καὶ Σύροι οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ ὁμολογοῦσι παρ' Αἰγυ- "πτίων μεμαθηκέναι." δῆλον οὖν ἐστὶν ὅτι [k] μηδένες ἄλλοι περιτέμνονται [l] τῶν ἐν τῇ Παλαιστίνῃ Σύρων, ἢ μόνοι ἡμεῖς. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἕκαστοι λεγέτωσαν ὅ, τι ἂν αὐτοῖς δοκῇ.

δ'. Ἀναχωρήσαντος δὲ Σουσάκου, Ροβοάμος ὁ βασιλεὺς, ἀντὶ μὲν τῶν χρυσέων θυρεῶν καὶ τῶν ἀσπίδων χάλκεα ποιήσας, τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν παρέδωκε τοῖς [m] βασιλείοις φύλαξιν. ἀντὶ δὲ τοῦ μὴ στρατηγίας ἐπιφανοῦς καὶ τὰ ἐν τοῖς πράγμασι λαμπρύνεσθαι, ἐβασίλευσεν ἐν ἡσυχίᾳ πολλῇ καὶ δέει, πάντα τὸν χρόνον ἐχθρὸς ὢν Ιεροβοάμῳ. ἐτελεύτησε δὲ, βιώσας ἔτη πεντήκοντα καὶ ἑπτὰ, βασιλεύσας δ' αὐτῶν ἑπτακαίδεκα. τὸν τρόπον ἀλαζὼν ἀνὴρ καὶ ἀνόητος, καὶ διὰ τὸ μὴ πειθέσθαι τοῖς πατρῴοις φίλοις τὴν ἀρχὴν ἀπολέσας. ἐτάφη δ' ἐν Ιερουσαλήμοις ἐν οἷς ἔθηκαν οἱ βασιλέων. διεδέξατο δ' αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς Αβίας, ὄγδοον ἤδη καὶ δέκατον ἔτος Ιεροβοάμου τῶν δέκα φυλῶν [n] βασιλεύοντος. καὶ ταῦτα μὲν τοιοῦτον ἔσχε τέλος. τὰ δὲ περὶ Ιεροβοάμου ἀκηκόαμεν, πῶς κατέστρεψε τὸν βίον, διεξελθεῖν. οὕτως γὰρ οὐ [o] διέλιπεν οὐδὲ [p] ἠρέμησεν εἰς τὸ θεὸν ἐξυβρίζων, ἀλλὰ καθ' ἡμέραν ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν [q] ὀρῶν βωμοὺς ἀνιστὰς καὶ ἱερεῖς ἐκ τοῦ παντὸς ἀποδεικνὺς διετέλει.

CAP. XI.

ΚΕΦ. ια'.

De obitu filii Hieroboami. Quomodo Hieroboamum vincit Abias, qui haud multo post moritur, Asane in regnum succedente; utque, mortuo Hieroboamo, Nadabum ejus filium totumque Hieroboami genus perimit Basanes.

Περὶ τελευτῆς τοῦ υἱοῦ Ιεροβοάμου. ὡς Ιεροβοάμου ἡττᾶται ὑπὸ τοῦ Αβίου, ὃς μετ' οὐ πολὺ τὸν βίον κατέστρεψε Ασάνου τοῦ βασιλείαν διαδεχομένου· καὶ ὡς Ιεροβοάμου ἀποθανόντος, τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ναδάβην καὶ ἅπαν τὸ γένος Ιεροβοάμου διαφθείρει Βασάνης.

Hieroboamus uxorem ad Achiam vatem mittit. 3 Regum, c. 14.

Futurum autem erat, nec longo post intervallo, ut Deus ista flagitia pœnamque illis debitam in suum ipsius caput generisque sui universi recidere faceret. Cumque sub id tempus filius ejus ægrotaret, quem Obimen appellabant, uxori suæ mandat, ut, veste sua deposita habituque privato assumpto, ad Achiam vatem se conferret: (esse enim hunc virum in futuris prædicendis mirificum; nam & de regno sibi id quod accidit hunc ipsum indicasse) jussitque, ubi eò perveniret, ut quasi peregrina de filio percontaretur, an è morbo esset evasurus. Illa habitu mutato, prout à marito jussa fuerat, ad urbem Siluntem veniebat, illic enim Achias agebat. & cum in eo esset ut domum ejus intraret, cæcutientis & oculis præ senio torpentis, Deus ei apparuit utrumque indicans, & Hiero-

Τὰῦτα δ' ἔμελλεν ὁ θεὸς εἰς μακρὸν τὰ ἀσεβήματα καὶ τὴν [r] κατ' αὐτῶν δίκην εἰς τὸν αὐτοῦ καὶ φυλὴν καὶ πάσης αὐτοῦ τὴν ἡγεμονίας τρέψειν τὸ θεῖον. κάμνοντος δ' αὐτοῦ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἕν τῶν παίδων, ὃν [s] Οβίμιλον ἐκάλουν, τὴν γυναῖκα αὐτοῦ παρεσκεύασεν, τὴν στολὴν ἀποθεμένην καὶ σχῆμα λαβοῦσαν ἰδιωτικὸν, πορευθῆναι πρὸς Αχίαν τὸν προφήτην· εἶναι γὰρ θαυμαστὸν ἄνδρα περὶ τῶν μελλόντων προφητεῦσαι, καὶ γὰρ περὶ τῆς βασιλείας αὐτῷ τοῦτον δεδηλωκέναι· προσταχθεῖσα δ' ἐκέλευσε περὶ τοῦ παιδὸς ἀναπείσειν ὡς ξένην, εἰ διαφεύξεται τὴν νόσον. ἡ δὲ μεταχημαλισαμένη, καθὼς αὐτῇ παρεσκεύασεν ὁ ἀνὴρ, ἦλθεν εἰς [t] Σιλὼ πάλιν. ἐκεῖ γὰρ διέτριβεν ὁ Αχίας. καὶ μελετῶσα εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰσιέναι, τὰς ὄψεις ἠμαυρωμένης διὰ τὸ γῆρας, ἐπιφανεὶς ὁ

---

e Τὰς ἀνθρώπους] Τὰς ἐν αὐτῇ ἀνθρώπους.

f Κατέλειπεν, ἐν τῇ τῶν ἀμαχητὶ καθοδόντων αὐτὰς, αἰδοῖα γυναικῶν ἐγγεγλύψας.] Herodot. l. II. c. VI. SPANH.

g Ἐν τῇ τῶν ἀμαχητὶ καθοδόντων αὐτὰς, αἰδοῖα γυναικῶν ἐγγεγλύψας.] Illa ἐν τῇ τῶν non agnoscit *Epiphan.*

† *Insculpserat.*] *Sc.* ad exprobrandam illis mollitiem. HUDS. Inde *Antigonam* vocat Antigonum turpiter sese dedentem Sosius lib. I. de Bello, ubi vide quæ notavimus. HAV.

h Φησὶ γὰρ] In *Euterpe*, c. 104. hisce verbis: μοῦνοι πάντων ἀνθρώπων Κόλχοι καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Αἰθίοπες περιτάμνουσι ἀπ' ἀρχῆς τὰ αἰδοῖα. Φοίνικες γὰρ καὶ Σύριοι οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, καὶ αὐτοὶ ὁμολογέουσι παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι.

i Αἰθίοπας παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι τὴν τῶν αἰδοίων περιτομήν. Φοίνικες γὰρ καὶ Σύριοι οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ ὁμολογοῦσι παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι.] Æthiopes & Syri Palæstini Circumcisionem ab Ægyptiis edocti. vid. Herodot. lib. II. c. CIV. SPANH.

k Μηδένες ἄλλοι] Μηδέτινες *Big.*

l Τῶν ἐν τῇ Παλαιστίνῃ] Τῶν ἐν τῇ Παλαιστίνῃ ἢ μόνοι ἡμεῖς *Vat.*

m Βασιλείοις] Quamvis *Epiphanius* habeat, *custodibus regalibus servanda tradidit*; malui tamen βασιλείων cum *Samb. Vat.* & *Gall.* I. 2. quam βασιλίων cum *Editis*, præsertim cum *S. Literæ* (2 *Paralip.* c. 12. v. 10.) dicant, ea servanda accepisse τοὺς φυλάσσοντας τὴν πυλῶνα τοῦ βασιλέως. Vide *Theodoretum* in 3 *Regum*, ΕΡΩΤ. μϛ'.

n Βασιλεύοντος.] Βασιλεύσαντος *Vat.* qui ὃ mox sequens non agnoscit.

o Διέλιπεν] Ita *MSS.* διέλειπεν in *Editis.*

p Ἠρέμησεν] Male in *Editione principe* ἠρέμισεν.

q Ὀρῶν βωμούς] Illud ὀρῶν ex *MSS.* & *Veteri Interprete.*

r Καὶ τὴν κατ' αὐτῶν] Καὶ deest *Big. Samb.*

s Οβίμιλον ἐκάλουν,] Ἀβίμης juxta *Epiphanium.* Ἀβιὰ LXXII. *Abijah* in *Verit. Hebr.*

t Σιλὼ] Σηλὼ in nonnullis *MSS.* vide *Annot.* ad p. 307. §. 2.

ὁ Ἀπιλ-

ὁ Θεὸς ἀμφότερα αὐτῷ μηνύῃ, τῷ τε Ἱεροβοάμου γυναῖκα πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένῳ, καὶ τί δεῖ πρὸ ὧν πάρεστιν ἀποκρύπτειν. παρούσης δὴ τῆς γυναικὸς εἰς τὴν οἰκίαν ὡς ἰδιώτιδος καὶ ξένης, ἀνεβόησεν· "εἴσελθε, ὦ γύναι Ἱε- "ροβοάμου, τί κρύπτεις σαυτήν; τὸν γὰρ Θεὸν ὁ λανθάνῃς, "ὃς ἀφιξομένῳ τε μοὶ φανεὶς ἐδήλωσε, καὶ προσέταξε "τίνας ποιήσομαι τοὺς λόγους". [v] ἀπελθοῦσαν οὖν πρὸς τὸν ἄνδρα ἔφραζεν αὐτῷ ταῦτα λέγειν· "ἐπεὶ σὲ μέγαν "ὄντα μικρῷ καὶ [x] μηδὲν ὄντι ἐποίησα, καὶ ἀποξήσας τὴν "βασιλείαν ἀπὸ τοῦ Δαυΐδου γένους σοὶ ταύτην ἔδωκα, σὺ "δὲ τούτων ἠμνημόνησας, καὶ τὴν ἐμὴν θρησκείαν κατα- "λιπὼν [y] χωνευτοὺς θεοὺς κατασκευάσας ἐκείνους [z] ἐπί- "μησας· ἔτως σε πάλιν καθαιρήσω, καὶ πᾶν ἐξολο- "θρεύσω σου τὸ γένος, καὶ κυσὶ καὶ ὄρνισι βορὰν ποιή- "σω γενέσθαι. βασιλεὺς γὰρ [a] ἐξεγερίεται τις ἀπ' ἐμοῦ τοῦ "λαοῦ πάντος, ὃς οὐδὲν ἀπολείψει τοῦ Ἱεροβοάμου γέ- "νους. [b] μεθέξει δὲ τῆς τιμωρίας καὶ τὸ πλῆθος ἁπάσης "τῆς ἀγαθῆς γῆς, καὶ διασπαρὲν εἰς τοὺς [c] πέραν Εὐφρά- "του τόπους, ὅτι τοῖς βασιλέως ἀσεβήμασι κατηκολού- "θησε, καὶ τοὺς ἀπ' αὐτοῦ γενομένους [d] προσκυνεῖ θεούς, "τὸν ἐμὸν θυσίαν ἐγκαταλιπόν. σὺ δή, ὦ γύναι, ταῦτα "[e] προαγγέλλουσι ταύτῃδε πρὸς τὸν ἄνδρα· τὸν δὴ υἱὸν κατα- "λήψῃ τεθνηκότα. [f] σοῦ γὰρ εἰσιούσης εἰς τὴν πόλιν, ἀπο- "λείψει τὸ ζῆν αὐτόν· ταφήσεται δή, κλαυσθεὶς ὑπὸ τοῦ "παντὸς λαοῦ, κοινῇ τιμηθεὶς πένθει. καὶ γὰρ μόνος "[g] τῶν ἀπὸ τοῦ Ἱεροβοάμου γένους ἀγαθὸς οὗτος υἱός." ταῦτα [h] αὐτῇ προφητεύσαντος, ἐκπηδήσασα ἡ γυνὴ ταραχθεῖσα, καὶ τῷ τοῦ [i] προφητεύσαντος παιδὸς θανάτῳ προσλυπής, θρηνοῦσα διὰ τῆς ὁδοῦ, καὶ τὸν μέλλοντα [k] τοῦ πένητος κο- πτόμενον τελευτᾶν, ἀθλία τοῦ [kk] πάθους ἠπείγετο κακοῖς ἀμηχάνοις, καὶ πανδὴ μὲν ἀτυχεῖ χρωμένη διὰ [l] τὴν ὁμοῦ· ἔμελλε γὰρ αὐτὸν ἐπιχθεῖσα θᾶττον ὄψεσθαι νεκρόν· ἀναγ- καία δὴ διὰ τὸν ἄνδρα. καὶ προσελθοῦσα, τὸν μὲν ἐκπε- πτωκότα, καθὼς εἶπεν ὁ προφήτης, εὗρε· τῷ δὴ βασι- λεῖ πάντα ἀπήγγελλεν.

β'. Ἱεροβοάμου δὴ [m] οὐδὲν τούτων φροντίσας, πολλῷ [n] ἀριθμήσας στρατιὰν, ὅτι τὸν Ροβοάμου παῖδα, τὸν δύο φυλῶν τὴν βασιλείαν τοῦ πατρὸς διαδεξάμενον, [o] Α- βίαν ἐξεστράτευσε πολεμήσων. καταφρονῶν γὰρ [p] αὐτὸν διὰ τὴν ἡλικίαν. ὁ δ' ἀκούσας τὴν ἔφοδον τὴν Ἱεροβοάμου, πρὸς αὐτὴν ὑπ καταπλάγη· γνόμενος δ' ἐπάνω καὶ τῆς νεότητος τῷ φρονήματι καὶ τῆς ἐλπίδος ἧς πολεμίᾳ στρατιὰν [q] ἐπιλέξας ἐκ τῶν δύο φυλῶν, ἀπήντησε τῷ Ἱεροβοάμῳ εἰς τόπον τινὰ καλούμενον ὄρος [r] Σεμα- ρών. καὶ στρατοπεδευσάμενος ἐγγὺς αὐτοῦ τὰ πρὸς τὴν μάχην [s] ἠτοιμάζετο. ἦν δ' ἡ δύναμις αὐτοῦ, μυριάδες [t] τεσσαράκοντα· ἡ δὲ Ἱεροβοάμου στρατιὰ, διπλασίων ἐκείνης. ὡς δὲ τὰ στρατεύματα πρὸς τὰ ἔργα καὶ τοὺς κινδύνους [v] ἀντιπαρετάσσετο καὶ συμ- βαλεῖν ἔμελλε, στὰς ἐφ' ὑψηλοῦ τινὸς τόπου Ἀβίας, καὶ τῇ χειρὶ κατασείσας, τὸ πλῆθος καὶ τὸν Ἱερο-

boami uxorem ſe eò contuliſſe, & quid ei de quibus ſciſcitatura adeſt reſpondere oportet. Muliere autem, tanquam peregrina & privata, ad domum ejus accedente, *vates* exclamavit; "ingredere, ô "uxor Hieroboami, cur teipſam diſſimulas? nam "Deum latere non potes, qui & me per viſionem "de adventu tuo præmonuit, præcepitque quibus "te verbis affarer." Cum itaque ad maritum reverteretur, juſſit ut hæc ei renunciaret: "quando- "quidem ego te magnum è parvo & de nihilo fe- "ci, abſciſſoque Davidicæ domui regno te dona- "vi, tu vero horum immemor, meoque cultu poſt "tergum rejecto, eò deveneris ut Deos *ex auro* "conflaveris eoſque colueris: ita ego te rurſum è "medio tollam, & omne genus tuum ad interne- "cionem perdam, faciamque ut à canibus ac vo- "lucribus *aeris* devoretur. quidam enim à me in "Iſraëlitas rex ſuſcitabitur, qui neminem ex Hie- "roboami genere ſuperſtitem eſt relicturus. Quin "& populus hujuſce ſupplicii particeps erit, ex- "cidet quippe felice terra, ſparſuſque per loca "Tranſeuphratenſia exſulabit, quod impietatis re- "gis ſocium ſe fecerit, deoſque ab illo factos ado- "rarit, ſacris meis relictis. Tu vero, ô mulier, i "properè ad maritum hæc illi enunciatum. Cæ- "terum filium invenies mortuum. nam ſimulac "pedem in urbem immiſeris, ille morietur; atque "ab univerſo deploratus populo ſepelietur, publi- "co luctu cohoneſtatus. nam & hic unicus erat "è ſtirpe Hieroboami in quo boni quidquam in- "ventum eſt." Ubi hæc ille vaticinatus fuerat, mulier perturbata, puerique jam dicti mortem ægre ferens, ſe proripuit, viam luctu & plangore complens; ac miſera malis ex *hac* calamitate urgebatur ineluctabilibus, feſtinatione utens filio quidem & ipsâ infelici (nam quo magis properaret, eo ipſum citius exſtinctum viſura erat) viro tamen neceſſariâ. Atque ita domum reverſa, filium quidem, prout vates dixerat, anima jam efflata mortuum offendit, regique cuncta enarravit.

Vates ei filii obitum prædicit, pœnamque Hieroboamo denunciat. 3 Regum, c. 14.

Uxor Hieroboami reverſa filium mortuum offendit. 3 Regum, c. 14.

2. At Hieroboamus nihil hæc curans, magnis delectibus habitis, exercitum in expeditionem eduxit ut bello perſequeretur Abiam Roboami filium, qui patri in regnum ſucceſſerat. ipſum enim, quod eſſet adoleſcentulus admodum, contempſit. Ille vero, audito adventu Hieroboami, haudquaquam perterritus eſt: ſed animo ſupra juvenis ætatem & ſupra quam hoſtis ſperaverat, cum exercitum è duabus tribubus collegiſſet, Hieroboamo occurrit in quodam loco qui mons Semaron appellatur. & prope illum caſtra metatus, omnia ad pugnam neceſſaria parabat. Secum autem habebat quadringenta millia: Hieroboami vero exercitus duplo major erat. Cumque jam milites ex adverſo ſtarent ad dimicandum & pericula ſubeunda accincti, atque in eo eſſent ut manus conſererent, Abias ex edito quodam loco, cum manu ſignificaſſet, populum & Hieroboamum rogavit ut priuſ*quam con-*

V. *Hieroboami contra Abiam expeditio. 2 Paral. c. 13.*

gre-

[v] Ἀπελθοῦσαν] Ἀπελθοῦσα in aliquot *MSS.*

[x] Μηδὲν ὄντα] Ita cum *MSS.* μηδενὸς in *Editis.*

[y] Χωνευτοὺς] *Gen.* χωνεύτους, vel χωνευτούς. SPANH.

[z] Ἐτίμησας·] Iterum ex *MSS.* in *Editis* ἐτίμας.

[a] Ἐξεγείρεταί τις] Sic *MSS.* ἐξαγείρεται δὲ ἀπ' ἐμοῦ λαοῦ in *Editis.*

[b] Μεθέξει δὲ] Ita *Baſ. G. Vat.* & *Epiphan.* μεθέξων *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

[c] Πέραν Εὐφράτου] Πέραν δὲ Εὐφράτου *Vat.*

[d] Προσκυνεῖ θεούς,] Ita *Vat.* quo modo, vel προσκυνήσει *Epiphan.* in *Editis Aliiſque* προσκυνῶ.

[e] Προαγγέλλουσι] Ἀπαγγέλλουσα *Big. Samb.* & *Vat.*

[f] Σοῦ γὰρ εἰσιούσης] Σοῦ γὰρ ἰούσης *Vat.*

[g] Τῶν ἀπὸ δὲ Ἱεροβοάμου γένους] Sic οἱ ἀπὸ τοῦ ἰοῦν Λευΐ id eſt Levitæ Hebr. 9. REL.

[h] Αὐτῇ προφητεύσαντος,] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* favente *Epiphanio*, qui vertit, *hæc namque propheta perhibente* &c. ταῦτα ὧν in *Editis Aliiſque.*

[i] Προφητεύσαντος παιδὸς] Εἰρηνάρχου *Vat.*

[k] Τοῦ πένητος κοπτόμενον τελευτᾶν] Conf. lib. VII. c. 1. §. 6. SPANH.

[kk] Πάθους] Ita in *Editis Aliiſque.* τάχους *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.*

[l] Τὸν ἁμόν·] Τὸν ἰὸν αὐτῆς *Vat.*

[m] Οὐδὲν τούτων] Οὐδενὸς *Big. Samb.* & *Vat.*

[n] Ἀριθμήσας] Ἀθροίσας *Big.* & *Vat.* forſanque *Epiphan.*

[o] Ἀβίαν] Is 3 *Regum*, c. 15. v. 1. *Abijam* dicitur in *Hebr.* Ἀβιοῦ LXXII. 2 *Paralip.* c. 12. v. 16. *Abija*, & Ἀβιά.

[p] Αὐτὸν] Αὐτοῦ *Big. Samb.* & *Vat.* & mox πρὸς αὐτόν.

[q] Ἐπιλέξας] Ἐπιλεξάμενος *Big.* & *Gall.* 1.

[r] Σεμαρών.] ΣΑΜΑΡΩΝ in *Editis Aliiſque.* Σεμεροὺν LXXII. 3 *Regum*, c. 16. v. 24. *Amorræorum mons* in *Epiphanii* libris. Vide *Theodoretum* in 3 *Regum*, ΕΡΩΤ. μή.

[s] Ἡτοιμάζετο.] Εὐτρέπιζεν *Vat.*

[t] Τεσσαράκοντα·] Ita etiam in *Hebræo*, 2 *Paralip.* c. 13. v. 3. Verum in *Vulgato*, LXXII. & *Epiphanii* libris *MSS.* habemus *quadraginta millia*, in *Editis* vero *ſexaginta millia.*

[v] Ἀντιπαρετάσσετο] Ita cum *Cod. Vat.* in *reliquis* ἀντιπαρετάσσετο.

Abiæ ad Israëlitas oratio. 2 Paral. c. 13.

grederentur ipſum audire vellent. Factoque *alto* ſilentio, orſus eſt dicere in hæc verba. "Vos qui-"dem non ignoratis, quod Davidi ejuſque poſte-"ris principatum dederit Deus in omne ævum; "ipſe vero miror, quî factum ſit, ut, patre meo "deſerto, voſmet Hieroboamo *ejus* ſervo adjunxe-"ritis, & cum illo nunc *in aciem* prodeatis, contra "eos, quos Deus regnaturos eſſe decreverat, pu-"gnare parati, & quod reliquum eſt imperii *iis* au-"ferre. Partem quidem ejus majorem etiam nunc "Hieroboamus inique tenet: haud tamen erit ut "longius aliquanto ea fruatur. Verum, cum præ-"teritorum ſupplicium Deo dederit, ab iniquitati-"bus & contumeliis ceſſabit, quas huc uſque in "eum admiſit, vobiſque auctor fuit ut eadem fla-"gitia faceretis, qui nulla à patre meo injuria af-"fecti, niſi quod in concione, malorum hominum "conſiliis obſequutus, haud ita grata uſus fuerit "alloquutione, illum quidem iræ ſpecie reliquiſtis, "revera autem voſmet à Deo ejuſque legibus ſub-"duxiſtis. Atqui æquum erat adoleſcentulo po-"pulique tractandi ignaro, vel propter Solomo-"nem patrem & illius in *Iſraëlitas* beneficia, ve-"niam indulſiſſe, non ſolum ob verba duriuſcula "*quæ ei forte exciderint*, ſed etiamſi eum ad faci-"nus grave & odioſum impuliſſent ætas immatu-"ra rerumque agendarum imperitia. nam oportet "parentum meritis poſterorum errata condonari. "Vos vero eo tempore nullam eorum rationem ha-"buiſtis, ac ne nunc quidem habetis: ſed adver-"ſum nos venitis ingens ſane exercitus. Qua *quæſo* "re freti victoriam exſpectatis, num aureis vitulis "& aris in locis editioribus exſtructis, quæ non re-"ligionis ſed impietatis veſtræ indicia ſunt; an *mi-"litum* multitudo, qua nobis ſuperiores eſtis, ſpem "vobis facit victoriæ? At nihil ſane valet vel my-"riadum vis in exercitu, ſi maleficiis *&* *ſceleribus* "coopertus bellum gerat. nam in juſtitia ſola ac "pietate firmiſſimam de hoſtibus victoriam repor-"tandi ſpem ſitam eſſe contigit: quæ ſcilicet à no-"bis ſtant, qui jam inde à principio legis inſtituta "ſervavimus, & noſtrum Deum coluimus; quem "non manus artificis ex fragili materia fabricata "eſt, nec *mala* regis ſceleràti mens ad populum "decipiendum excogitavit, ſed qui ex ſe eſt, & "principium rerum omnium & finis. Quamobrem "nunc quoque vos adhortor ut reſipiſcatis, & me-"liora conſilia ſequuti à bello deſiſtatis; tandem-"que patria agnoſcatis inſtituta, & quod vos ad "tantam felicitatis magnitudinem provexit.

Iſraëlitæ à Judæis victi. 2 Paral. c. 13.

3. Hæc quidem Abias ad populum verba fecit. At dum adhuc loqueretur, ſuorum quoſdam clam emiſit Hieroboamus è caſtrorum locis non animadverſis, ut ſe Abiæ circundarent. Illo autem medio hoſtium undique comprehenſo, pavore conſternati ſunt milites animiſque conciderunt. At ſuos Abias *voce* confirmavit; eoſque hortatus eſt ut in Deo fiduciam reponerent. illum enim non poſſe ab hoſtibus circumcluſum teneri. Tum illi ſimul omnes, cum Dei auxilium imploraſſent, & ſacerdotes tubis ceciniſſent, clamore ſublato hoſtes aggreſſi ſunt. Et illorum quidem animos fregit Deus, eorumque ſpirituum vim ſolvit, Abiæ vero exercitum ſuperiorem fecit. nam totidem ex copiis

βόαμον ἀκοῦσαι πρῶτον αὐτὸς μεθ' ἡσυχίας ἠξίωσε. γνομένης δὲ σιωπῆς, ἤρξατο λέγειν. "ὅτι μὲν τῷ ἡ-"γεμονίαν ὁ Θεὸς Δαυίδῃ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ κα-"τένευσεν εἰς ἅπαντα χρόνον, οἶδ' ὑμεῖς ἀγνοεῖτε. "θαυμάζω δ' πῶς ἀποστάντες τιμῶ πατρὸς τῷ δούλῳ "Ιεροβοάμῳ προσεθέσθε, καὶ μετ' ἐκείνου πάρεστε νῦν "δηλοῦντες ὑπὸ τοῦ Θεοῦ βασιλεύειν κεκριμένους πολεμή-"σοντες, καὶ τῷ δεχθῆναι ἀφαιρησόμενοι τῷ ὑπάρχου-"σαν. τῷ μὲν γὰρ πάλαι μέχρι νῦν Ιεροβοάμῳ ἀδί-"κως ἔχει· ἀλλ' οὐκ οἶμαι τούτῳ αὐτὸν ἀπολαύσειν "δηλονότι πολλοστὸν χρόνον. ἀλλὰ δὸς καὶ τοῦ παρελήλυ-"θότος δίκην τῷ Θεῷ, παύσεται τῆς ἀθεμίτου κατ' "τῶν ὑφέων, ἃς ὁ Δαβὲλ ἐποίησεν εἰς αὐτὸν ὑβρίζων, "καὶ ταῦτα πιθῆναι ὑμᾶς ἀναπεφυκώς· οἱ μηδὲν ἀδι-"κηθέντες ὑπὸ τιμῶν πατρὸς, ἀλλ' ὅτι μὴ πρὸς ἡδο-"νὴν ἐκκλησιάζων ὠμίλησεν, ἀνθρώπων πονηρῶν συμ-"βουλίαι πεισθεὶς, ἐγκαταλίπετε μὲν τῷ δοκεῖν ὑπ' ὀρ-"γῆς ἐκεῖνον, [x] τῇ δ' ἀληθείᾳ αὐτὸς [y] ὑπὸ τοῦ Θεοῦ "καὶ τῶν ἐκείνου νόμων [z] ἀπεστάσατε. καί τοι σωφρονω-"τέραν καλῶς εἶχεν ὑμᾶς, ὑ λόγων μόνων δυσκόλων, "ἀνδρὶ νέῳ κ) δημαγωγίας ἀπείρῳ, ἀλλ' εἰ κ) πρὸς "τὶ δυσχερὲς ἡ νεότης αὐτὸν κ) ἡ ἀμαθία τῶν πραττομέ-"νων ἐξήνεγκε ἔργον, ἀφέντε Σολομῶνα τὸν πατέρα καὶ "τὰς εὐεργεσίας [a] ἐκείνου. ἀξιοῦσιν γὰρ εἶναι δεῖ τὰ "[b] τῶν ἐκγόνων ἁμαρτήματα, τὰς τῶν πατέρων εὐποιΐας. "ὑμεῖς δ' οὐδὲν τούτων ἐλογίσασθε, ὅτε τότε ὅτε νῦν· "ἀλλ' ἥκετε στρατὸς ἐφ' ἡμᾶς τοσοῦτος. τίνι καὶ πε-"ποιθόσι πρὸς τὴν νίκην, ἢ ταῖς χρυσαῖς δαμάλεσι "καὶ τοῖς ὑπὲρ τῶν ὀρῶν βωμοῖς, ἃ δείγματα τῆς ἀσε-"βείας ἐστὶν ὑμῶν, ἀλλ' οὐχὶ τῆς θρησκείας, ἢ τὸ πολὺ "θεὸς ὑμᾶς οὐκ ἐλπίδας ἀπορράζεται, τὴν ἡμετέραν "στρατιὰν ὑπερβάλλον; ἀλλ' ὁ δή τις οὖν ἰσχὺς μυ-"ριάδων στρατοῦ μὴ ἀδικημάτων πολεμοῦντος. ἐν γὰρ "μόνῳ τῷ δικαίῳ καὶ [c] τῷ πρὸς θεῖον εὐσεβεῖ τὴν βε-"βαιοτάτην ἐλπίδα κ) κρατεῖν τῶν ἐναντίων ἀποκεῖσθαι "συμβέβηκεν· ἥπερ ἐστὶ παρ' ἡμῖν πεπηγυῖα [d] ἀπ' ἀρ-"χῆς τὰ νόμιμα, καὶ τὸν ἴδιον Θεὸν σεβομένοις, ὃν ὁ "χεῖρες ἐποίησαν ἐξ ὕλης φθαρτῆς, ὁδ' ὀθνεία πονηρῷ "βασιλέως ὀπὶ τῇ τῶν ὄχλων ἀπάτῃ κατεσκεύασεν, ἀλλ' "ὃς ἔργον ἐστὶν [e] αὐτοῦ ἡ ἀρχὴ ἡ πλῆθος τῶν ἁπάντων. συμ-"βουλεύω παιγαρωῦν ὑμῖν ἔτι καὶ νῦν μεταγνῶναι, καὶ "λαβόντας ἀμείνω λογισμὸν παύσασθαι κ) πολεμεῖν, κ) "τὰ πάτρια κ) τὸ [f] προσαγαγὸν ὑμᾶς ὀπὶ τοσοῦτο μέγεθος "εὐδαιμονίας γνωρίσαι.

γ'. Ταῦτα μὲν Αβίας [g] διελέχθη πρὸς τὸ πλῆθος. ἔτι δ' αὐτοῦ λέγοντος, λάθρα τινὰς τῶν στρατιωτῶν ὁ Ιεροβοάμος ἔπεμψε, περικυκλωσομένους τὸν Αβίαν, [h] ἐκ τινων ὑ φανερῶν κ) στρατοπέδου μερῶν. [i] μέσοι δ' αὐτοῦ περιληφθέντος τῶν πολεμίων, ἡ μὲν στρατιὰ κατέβδεισε κ) τὴν ψυχὰς ἀνέπεσεν. ὁ δ' Αβίας παρεθάρρυνε κ) τὰς ἐλπίδας ἔχειν ἐν τῷ Θεῷ παρεκάλει. τοῦτον γὰρ [k] ὑ κεκυκλῶσθαι πρὸς τῶν πολεμίων. οἱ δ' ὁμοῦ πάντες ὀπικαλεσάμενοι τὴν παρὰ κ) Θεοῦ συμμαχίαν, τῶν ἱερέων τῇ σάλπιγγι σημαινόντων, ἀλαλάξαντες ἐχώρησαν ὀπὶ τοὺς πολεμίους. κ) τῶν μὲν ἔθραυσε τὰ φρονήματα, κ) τὰς ἀκμὰς αὐτῶν ἐξέλυσεν ὁ Θεός· τῷ δ' Αβία στρατιὰν ὑπερτερεῖν ἐποίησεν. [l] ὅσους γὰρ ἐδέησε ἐμνημο-

νεύθη

[x] Τῇ δ' ἀληθείᾳ] Τοῖς δ' ἀληθείας *Big. Samb.* & *Vat.* & mox λαὸν δ' Θεοῦ.

[y] Υπὸ] Forte λαὸν COCC.

[z] Απεστάσατε.] Αποστῆσαι ὑπὸ δ' θεῦ *ſeducere a Deo*; ita & ἀποστρέφειν, *educere*. REL.

[a] Εκείνου.] Τοῦ ἐκείνου in iiſdem *MSS.*

[b] Τῶν ἐκγόνων] Τῶν ἐπομένων *Gall.* 2.

[c] Τῷ πρὸς θεῖον] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 2. in *Editis Aliiſque* κ) εἰς τὸ θεῖον.

[d] Απ'] Εξ ἀρχῆς ſolus *Vat.*

[e] Αὐτοῦ] Ita reſcripſi pro αὐτῶ.

[f] Προσαγαγὸν] *Gen.* προσαγαγὸν, vel προσκαγαγὸν; & ita Ed. Baſil. SPANH.

[g] Διελέχθη] Διειλέχθη *Vat.*

[h] Εκ τινων] Εκ τινῶν. SPANH.

[i] Μέσοι δ' αὐτῶ] Μέσον *Samb.*

[k] Οὐ κεκυκλῶσθαι] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. οὐκ ἐκυκλῶσθαι in *Editis Aliiſque.* οὐκ ἐγκυκλῶσθαι legit *Schotanus.*

[l] Οσους γὰ] Sane ſi dicere voluiſſet quinquaginta millia cæſa fuiſſe (quod nonnulli volunt) quomodo tantopere exſtuliſſet hanc ſtragem, in nullo vel Græcorum vel Barbarorum prælio tantam eſſe factam: Non adeo hoſpes in Græcis vel Romanis hiſtoriis erat, ut ipſum latere poſſet cladem ſæpe multo majorem eveniſſe.

[m] Τῶ

νεύθη Φόνος ἐν πολέμῳ γεγονέναι, ἀφ' Ἑλλήνων οὔτε Βαρβάρων, τοσούτους ἀποκτείναντες τὸ Ἱεροβοάμου δυνάμεως, θαυμασὴν καὶ λαμπρὸν νίκην τῷ θεῷ καὶ τοῦ θεοῦ λαβεῖν ἠξιώθησαν. πεντήκοντα γὰρ μυριάδας τῶν ἐχθρῶν κατέβαλον, καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν διήρπασαν τὰς ὀχυρωτάτας ἑλόντες καὶ κρατήσαντες. [m] τήν τε Βεθήλην καὶ τὴν τοπαρχίαν αὐτῆς, καὶ τὴν [n] Ἰσανὰν καὶ τὴν τοπαρχίαν αὐτῆς. καὶ Ἱεροβοάμου μὲν οὐκ ἔτι [o] μετὰ ταύτην τὴν ἧτταν ἴσχυσεν, ἐφ' ὅσον Ἀβίας ἔβιωσε χρόνον. τελευτᾷ δ' ὀλίγον τῇ νίκῃ χρόνον ὑπερζήσας, ἔτη βασιλεύσας τρία· καὶ θάπτεται μὲν ἐν Ἱεροσολύμοις, ἐν τοῖς προγονικοῖς θήκαις. ἀπολείπει δὲ υἱοὺς μὲν, δύο καὶ εἴκοσι· θυγατέρας δὲ, [p] ἑκκαίδεκα. πάντας δὲ τούτους ἐκ γυναικῶν δεκατεσσάρων ἐπεκυήσατο. διεδέξατο δ' αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς [q] Ἀσανος καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ νεανίσκου, Μαχαία τοὔνομα. τούτου κρατοῦντος, τὴν εἰρήνην ἀπέλαυσεν ἡ χώρα τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐπὶ ἔτη δέκα.

δ'. Καὶ τὰ μὲν περὶ Ἀβίαν, τὸν Ῥοβοάμου τοῦ Σολομῶνος, ἅπερ παρειλήφαμεν. ἐπελεύτησε δὲ καὶ Ἱεροβοάμου ὁ τῶν δέκα φυλῶν βασιλεὺς, ἄρξας ἔτη δύο καὶ εἴκοσι. διαδέχεται δ' αὐτὸν ὁ παῖς Νάδαβος [r] δεύτερον ἔτος ἤδη τὴν βασιλείας Ἀσάνου διεληλυθότος. ἦρξε δὲ ὁ τοῦ Ἱεροβοάμου παῖς ἔτη δύο, τῷ πατρὶ τὴν ἀσέβειαν καὶ [s] τὴν πονηρίαν ἐμφερὴς ὤν. ἐν αἷς τέτταις ταῖς δυσὶν ἔτεσι στρατεύσαμενος [t] ἐπὶ [v] Γαβαθὼ πόλιν Παλαιστίνων οὖσαν, πολιορκίᾳ λαβεῖν αὐτὴν προσέμενεν. ἐπιβουλεύεται δ' ἐκεῖ ὑπό τινος φίλου τινὸς, [x] Βασάνου ὄνομα, [y] Μαχείλου δὲ παιδὸς, ἀποθνήσκει. ὃς, μετὰ τὴν πλοῦτον αὐτοῦ τὴν βασιλείαν παραλαβών, ἅπαν τὸ Ἱεροβοάμου γένος διέφθειρε. καὶ συνέβη κατὰ τὸν [z] τοῦ θεοῦ προφητείαν, τοὺς μὲν ἐν τῇ πόλει τῶν Ἱεροβοάμου συγγενῶν [a] ἀποθνήσκοντας ὑπὸ κυνῶν σπαράττεσθαι καὶ δαπανᾶσθαι· τοὺς δ' ἐν τοῖς ἀγροῖς ὑπ' ὀρνίθων. ὁ μὲν οὖν Ἱεροβοάμου οἶκος τῆς ἀσεβείας αὐτοῦ καὶ τῶν ἀνομημάτων ἀξίαν ὑπέσχεν δίκην.

Hieroboami cæſis, quot non alia belli ſtrage cecidiſſe memorantur vel apud Græcos vel Barbaros, mirabilem celebremque victoriam Dei auſpiciis conſequuti ſunt. Quingenta enim hoſtium millia proſternebant, & urbes eorum munitiſſimas vi captas diripuerunt; ac præterea Bethelam ejuſque præfecturam, atque Iſanam & præfecturam ejus. nec deinceps poſt hanc cladem poteſtate valuit Hieroboamus, quamdiu Abias ſuperſtes erat. Is autem diem obiit non multo poſt hanc victoriam partam: ſepultuſque eſt Hieroſolymis in majorum ſuorum conditoriis; relictis filiis quidem duobus & viginti, filiabus vero ſexdecim. iſtoſque omnes ex quatuordecim uxoribus ſuſtulit. In regnum autem ei ſucceſſit filius Aſanus: matrique juvenis Machaja nomen erat. Dum is regnaret, Iſraëlitarum regio per decem annos pace potita eſt.

Mors Abie. Aſanus Judææ rex. 3 Regum, c. 15. 2 Paral. c. 14.

4. Et quidem iſta de Abia filio Roboami filii Solomonis ita accepimus. Quin & vita deceſſit Hieroboamus decem tribuum rex, poſtquam regnaverat annos duos & viginti. Ei vero ſucceſſit Nadabus filius ejus, cum jam alterum annum in regno Aſanus exegiſſet. atque annos duos regnavit Hieroboami filius, ſimiliter ac pater nequam & improbus. In his autem duobus annis exercitum eduxit contra urbem Gabatho, quæ Palæſtinorum erat *in ditione*, & in obſidione perſtabat ut eam caperet. Illic vero amici cujuſdam, Baſanis nomine, Macheli vero filii, inſidiis interiit. qui, poſt mortem ejus regno occupato univerſam Hieroboami ſtirpem interfecit. atque accidit, prout Deus fore prædixerat, ut alii quidem ex Hieroboami cognatis, in urbe interempti, à canibus laniati abſumerentur; alii vero, in agris, ab alitibus. Atque ita quidem Hieroboami domus pœnas impietati ejus & ſceleribus debitas pertulit.

Diem obit Hieroboamus. Nadabus regnum capeſſit, & à Baſane occiditur. 3 Regum, c. 15.

ΚΕΦ. ιβ'.

Ὡς Ζαρᾶς βασιλεὺς Αἰθιόπων ὑπὸ Ἀσάνου ἡττᾶται, καὶ Ἀσανος βασιλεὺς αὐτῷ πολεμοῦντος τὴν Δαμασκηνῶν βασιλέα σύμμαχον προσκαλεῖ· καὶ ὡς, τοῦ Βασάνου ἡμᾶς διαφθείρεσθαι, ἐβασίλευσεν Ζαμάρης καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀχαβος.

CAP. XII.

Quomodo rex Æthiopum Zaræus ab Aſano prælio ſuperatur; atque Aſanus, bellum ei Baſane inferente, Damaſcenorum regem in auxilium advocat: utque, Baſanis ſtirpe ſublata, regnavit Zamares & poſt eum filius ejus Achabus.

Ὁ δὲ τῶν Ἱεροσολύμων βασιλεὺς Ἀσανος λῷ τὸν τρόπον ἦν, καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀφορῶν, καὶ μηδὲν μήτε πράττων μητ' ἐνοούμενος, ὃ μὴ πρὸς τὴν εὐσέβειαν εἶχε καὶ τὴν τῶν νομίμων [b] φυλακὴν τὴν ἀναφορέων. [c] κατώρθωσε δὲ τὴν αὐτοῦ βασιλείαν, ἐκκόψας εἴ τι πονηρὸν [d] λῷ ἐν αὐτῇ, καὶ [e] καθαρεύσας [f] ἀπὸ πάσης κηλίδος. [g] στρατὸν δ' εἶχεν ἐπιλέκτων ἀνδρῶν, ὡπλισμένων [h] θυρεὸν καὶ [i] σφρομάχην, ἐκ μὲν τῆς Ἰούδα φυλῆς μυριάδας τριάκοντα, ἐκ δὲ τῆς Βενιαμίτιδος, [k] ἀσπίδας φορούντων καὶ

Asanus autem Hieroſolymorum rex erat vir moribus optimis, ac Dei *ſumme* ſtudioſus, quique nihil vel faceret vel cogitaret, niſi quod ad pietatem reſpiciebat legumque obſervantiam. poro cuncta ad regni ſui utilitatem compoſuit, & quicquid mali in eo erat reſecando, omnemque immunditiem tollendo. Habuit autem lectorum virorum exercitum, ex tribu quidem Judæ, ſcutatorum & lanceariorum trecenta millia, ex tribu vero Benjamitica, clypeatorum & ſagittariorum du-

VI. *Aſani religio.* 3 Regum, c. 15. 2 Paral. c. 14. & 15.

m Τήν τε Βεθήλην] In *Epiphanii* libris, *inſuper Bethel* (vel Bethuliam) *ejuſque regionem forti dimicatione tenuerunt*, ita ut nulla facta fuerit *Iſanæ* mentio. Verum in LXXII. καὶ τὴν Βαιθὴλ καὶ τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ τὴν Ἐφρὼν καὶ τὰς κώμας αὐτῆς. HUDS. Conf. ſup. c. 8. §. 4. SPANH.

n Ἰσανὰν] Conf. Infra lib. 14. c. 15. §. 14. & *alibi*. lib. 1. c. 17. §. 5. SPANH.

o Μετὰ ταύτην] Ita ex *MSS.* (& Cocc.) *post* αὐτὴν in *Editis*.

p Ἐκκαίδεκα.] Eo modo *Samb.* ἑξκαίδεκα in *reliquis*.

q Ἀσανος.] Ita *Gall.* 2. ut mox infra cap. 12. §. 1. Ἀσανου in *Editis*. Ἀσανου *Big.* Ἀσανὼ *Samb.* & *Gall.* 1. HUDS. Aſa: ſic ἀσαφοι a חסא ὅσιος. REL.

r Δεύτερον ἔτος] Δευτέρου ἔτους *Vat.*

s Τὴν πονηρίαν] Τῷ π. ὅμοιος ὢν *Vat.*

t Ἐπὶ Γαβαθὼ] Ἐπὶ Γαβαθῶνα πόλιν *Vat.* ἐπὶ Γαβαθὼν π. LXXII. & *Epiphan.* HUDS. Gibbethon Hebræis. 1 Reg. 15. 27. REL.

v Γαβαθὼ] Supr. Lib. 5. cap. 1. §. ult. τὸ Γαβαθᾷ πόλει. & lib. 6. c. 5. §. 2. ἐλθὼν εἰς Γαβαθά. SPANH.

x Βασάνου ὄνομα,] Quod infra cap. 12. §. 3. Βασάνης habeant *libri* omnes, Βασάνου & hîc loci placuit reſcribere. Βασάμου in *Editis*. Βουσάμου *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Βασσάμου *Vat.* Βασσὰ LXXII.

y Μαχείλου] Ιμου *Big.* & *Gall.* 1. Εἴλου *Samb.* Axiu *Vat.* quod propius accedit ad Ἀχιὰ *S. Literarum.* in *Epiphanii* libris *Meheli*, aut *Mechili fil.*

z Τοῦ Θεοῦ] Ita cum *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* deeſt Τ.

a Ἀποθνήσκοντας] Ἀπαθανάτους *Vat.*

b Φυλακὴν] Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* (ita & Coccejus) φυσικὴν in *Editis*.

c Κατώρθωσε δ'] Καὶ κατώρθωσε τὴν *Vat.*

d Ἦν ἐν αὐτῇ,] Illud λῷ deeſt *Vat.*

e Καθαρεύσας ἀπὸ πάσης κηλίδος.] Vid. 1 Reg. xv. 12. 13. SPANH.

f Ἀπὸ πάσης] Ἀπάσης π. *Vat.*

g Στρατὸν] Forſan στρεβλῶν.

h Θυρεὸν] Θυρεῷ καὶ στεφομάχῃ *Vat.*

i Στεφομάχην,] Conf. ſup. lib. VII. c. 2. §. 2. & lib. VIII. c. 10. §. 1. SPANH.

k Ἀσπίδας] Ἀσπιδοφορούντων *Vat.*

ducenta & quinquaginta millia. Cæterum cum hic jam decem annos regnaſſet, Zaræus Æthiopiæ rex contra eum cum magnis copiis expeditionem facit, ducens peditum quidem nongenta millia, equitum vero centum *millia*, adjunctis trecentis curribus. Qui cum ad urbem Mareſam (eſt autem hæc in tribu Judæ) cum exercitu ſuo perveniſſet, occurrit ei Aſanus: & inſtructa contra eum acie in valle quadam, cui nomen Saphetha, non procul ab urbe, ubi *ingentem* Æthiopum multitudinem conſpexit, voce ſublata victoriam à Deo poſcebat, utque ipſi daretur multas adeo hoſtium myriadas occidere. "neque alia re aliqua nixum, ajebat, "quam illius auxilio, cujus eſt paucos pluribus & "imbecilles viribus præſtantioribus ſuperiores fa- "cere, auſum eſſe cum Zaræo acie dimicare.

Zarei Æthiopis expeditio adverſus Aſanum. 2 Paral. c. 14.

2. Dum hæc Aſanus diceret, ſignum victoriæ dedit Deus: atque prœlio alacriter inito propter ea quæ fore prænunciârat Deus, magnam Æthiopum ſtragem edidit, reliquoſque in fugam converſos in regionem Gerariticam perſequutus eſt. cumque à cæde facienda deſtitiſſent, ad res hoſtium rapiendas (nam capta erat urbs Gerara) proceſſerunt, & ad caſtra eorum ſpolianda: adeo ut auri argentique vim immenſam prædamque ingentem *inde* extulerint, camelos ad hæc & jumenta & pecorum greges *abegerint*. Atque ita quidem Aſanus ejuſque exercitus, tanta Dei auxilio victoria parta in magnum ſui emolumentum, Hieroſolyma repetiverunt. Cum autem non longe abeſſent, eis in via occurrit vates, Azarias nomine. qui ad eos, poſtquam iter paululum ſupprimere juſſiſſet, orſus eſt dicere; "hanc victoriam illis à Deo eſſe "conceſſam, quod juſtos ſe ſanctoſque præſtitiſ- "ſent, Deique in omnibus voluntati fuiſſent obſe- "quuti. Quod ſi ita, adjiciebat, ut cœperant per- "rexerint, facturum eſſe Deum, ut hoſtes ſemper "ſuperarent & vitam feliciter agerent; ſin vero à "religione deſciverint, fore ut omnia his contra- "ria illis acciderent: venturumque eſſe tempus il- "lud in quo neque verus in univerſo populo re- "perietur vates, neque ſacerdos qui juſta decernet. "immo etiam urbes illorum evertendas eſſe, gen- "temque *Judaïcam* per totum terrarum orbem *ita* "diſſipandam, ut advenarum & erronum vitam a- "ctura ſit." Quapropter illis ſuadebat, ut, dum per tempus liceret, probitati ſtuderent, & Dei benignitatem ſibimet non invideret. His auditis rex populuſque gaudio exſultarunt, jurique & æquo, tam publice quam privatim, omni cura & cogitatione incumbebant: miſitque rex hinc inde qui id agerent, ut per *univerſam* regionem legis inſtituta ſervarentur.

Æthiopes à Judæis fuſi. 2 Paral. c. 14.

Azarias vates Aſanum in pietate confirmat. 2 Paral. c. 15.

3. Atque ita quidem ſe habebant Aſani res duarum tribuum regis: jam vero ad Baſanem revertor, populi Iſraëlitici regem, qui Nadabum Hieroboami filium interfecerat & regnum occupaverat. Ille enim in Tharſa urbe habitans, ibi etiam domi-

Baſanes Iſraëlitarum rex. 3 Regum, c. 15.

τοξοτῶν μυριάδας [l] πέντε ⸫ εἴκοσι. ἤδη ⸫ αὐτῷ δέκα ἔτη βασιλεύοντι ⸫, στρατιᾷ μεγάλῃ δυνάμει [m] Ζαρᾶι ⸫ ἐπ' αὐτὸν ὁ τῶν Αἰθιόπων βασιλεὺς, [n] ἐννενήκοντα μὲν πεζῶν μυριάσιν, ἱππέων ⸫ δέκα, τριακοσίοις δ' ἅρμασι. καὶ μέχρι πόλεως [o] Μαρησᾶς, ἔστι δ' αὕτη τῆς Ἰούδα φυλῆς, ἐλάσας τοῦτο αὐτὸς μὲν τῆς οἰκείας δυνάμεως, [p] ἀπέλιπεν Ασαν⸫· καὶ ἀνέπαρας τάξας αὐτὸς τὴν στρατιὰν, ἔν τινι φάραγγι [q] Σαφαθὰ λεγομένῃ, τῆς πόλεως ὀλίγον ἄπωθεν, ὡς [r] κατεῖδε τὸ τῶν Αἰθιόπων πλῆθος ⸫, ἀναβοήσας νίκην ἤτει ⸫ παρὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰς πολλὰς [s] κτεῖναι μυριάδας τῶν πολεμίων. "οὐδὲ γὰρ ἄλλῳ τινὶ θαρσήσας, ἔλεγεν, ἢ τῇ παρ' αὐτοῦ "βοηθείᾳ, δυναμένῃ ⸫ τοὺς ὀλίγους ἀπερασπίσαι χρείτ- "τους τῶν [t] πλειόνων ⸫ τοὺς ἀσθενεῖς τῶν ὑπερεχόν⸫ων, ἀν- "αντήσαι τοῖς μάχῃ τῷ Ζαρᾴῳ.

β'. Ταῦτα λέγοντ⸫ Ασάνᾳ, νίκην ἐσήμηνεν ὁ Θεός· καὶ συμβαλὼν μετὰ χαρᾶς τῶν προδεδηλωμένων ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, πολλὰς [v] ἀπέκτεινε τῶν Αἰθιόπων, καὶ τραπέντας εἰς φυγὴν ἐδίωξεν ἄχρι τῆς [x] Γεραρίτιδ⸫ χώρας. ἁρπάσαντες δὲ τῆς ἀναιρέσεως, ὅτι τὴν [y] ἁρπαγὴν τῶν πολεμίων, ἦλθον γὰρ ἡ Γεράρων, ἐχώρησαν, καὶ τῆς παρεμβολῆς αὐτῶν· ὡς πολὺν μὲν ἐκφορῆσαι [z] χρυσὸν, πολὺν δὲ ἄργυρον, λείαν τε πολλὴν ἀπαγαγεῖν, καμήλους καὶ ὑποζύγια καὶ βοσκημάτων ἀγέλας. Ασαν⸫ μὲν οὖν καὶ ἡ σὺν αὐτῷ στρατιὰ, τοιαύτῃ θεᾷ τοῦ Θεοῦ νίκην λαβόντες καὶ ὠφέλειαν, ἀνέστρεφον εἰς Ιεροσόλυμα. παραγγομένοις δὲ αὐτοῖς ἀπήντησε κατὰ τὴν ὁδὸν προφήτης Αζαρίας ὄνομα. ἔτ⸫ δὲ ἀποχεῖν κελεύσας τῆς ὁδοιπορίας, ἤρξατο λέγειν πρὸς αὐτούς· "ὅτι τοι- "αύτης εἶεν τῆς νίκης παρὰ τοῦ Θεοῦ τετυχηκότες, ὅτι "δικαίως καὶ ὁσίως αὐτὸν παρέχον, καὶ πάντα κα- "τὰ [a] τὴν βούλησιν τοῦ Θεοῦ πεποιηκότας. [b] ἐπιμε- "νῶσι μὲν οὖν, ἔφασκεν, ἀεὶ [c] κρατεῖν τῶν ἐχθρῶν, "καὶ τὸ ζῆν μετ' εὐδαιμονίας παρέξειν τὸν Θεὸν, ἀπο- "λιποῦσι δὲ τὴν θρησκείαν [d] ἅπαντα τούτων ἐναντία "συμβήσεσθαι· καὶ γνήσεσθαι χρόνον ἐκεῖνον ἐν ᾧ "μηδεὶς ἀληθὴς εὑρεθήσεται προφήτης ἐν τῷ ὑμετέ- "ρῳ ὄχλῳ, οὐδὲ ἱερεὺς τὰ δίκαια χρηματίζων. ἀλ- "λὰ καὶ αἱ πόλεις ἀνάστατοι γενήσονται, καὶ τὸ ἔθν⸫ "κατὰ πάσης ταραχήσεται γῆς, ἔσται βίον καὶ ἀλή- "θειαν βιωσόμενον." χαίρων δ' αὐτοῖς ἔχων [e] σωτε- βούλευεν ἀγαθοῖς γίνεσθαι, καὶ μὴ φθονῆσαι τῆς διαμενείας αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ λαὸς ἐχάρησαν, καὶ πολλὴν ποιησιν ἐποιοῦντο, κοινῇ τε πάντες καὶ κατ' ἰδίαν, ⸫ [f] δικαίᾳ. διέπεμψε δ' ὁ βασιλεὺς καὶ τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ τῶν νομίμων ἐπιμελησομένους.

γ'. [g] Καὶ τὰ μὲν Ασάνᾳ τοῦ βασιλέως τῶν δύο φυλῶν ἐν τούτοις ὑπῆρχεν· ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τὸν τοῦ πλήθους τῶν Ισραηλιτῶν βασιλέα Βασάνην, τὸν ἀποκτείναντα τὸν Ιεροβοάμου υἱὸν Νάδαβον, καὶ κατασχόντα τὴν ἀρχήν.

l Πέντε καὶ εἴκοσι,] Οκτὼ καὶ εἴκοσι juxta *S. Literas*.

m Σαρᾶϑ] 2 *Paralip.* cap. 14. v. 9. *Zerach* juxta *Verit. Hebr.* Ζαρὲ LXXII. Ζαρᾷ *Chron. Paſch.* pag. 95.

n Ενενήκοντα] In *S. Literis* ὡν δυνάμει ὡν χιλίαις χιλιάσι καὶ ἅρμασι τριακοσίοις.

o Μαρησᾶς,] Ita ſupra cap. 10. §. 1. Μαρησὰ LXXII. Μαρέσας in *Editis*, *Samb.* & *Gall.* 2. Μαρήσης *Vat.* Μαρίσσης *Big.* & *Gall.* 1. HUDS. Conf. ſupra c. 10. §. 1. SPANH.

p Απέλιπεν] Υπήντησεν *Hen.* & *Busb.*

q Σαφαθὰ] Σαφθὰ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in *S. Literis* dicitur *Sephathah*. HUDS. Conf. lib. XI. c. 8. §. 5. εἰς τόπον τινὰ Σαφθὰ λεγόμενον. Non procul Hieroſolymis. *Ruſin.* Saphin. Hebr. שפי locus eminens σκοπιὰ Num. XXIII. 3. SPANH.

r Κατεῖδε] Ita in omnibus *MSS.* εἶδε in *Editis*.

s Κτεῖναι μυριάδας] Ελεῖν habent *MSS.* ſed κτεῖναι legiſſe videtur *Epiphan.*

t Πλειόνων] Ενανλίων *Vat.*

v Απέκτεινε] Αποκτείνᾳ in *MSS.* verum non ita *Vet. Interpr.*

x Γεραρίτιδ⸫ χώρας.] Ita & poſtea גררתיקי dixerunt. REL.

y Αρπαγὴν] Ita *Baſ.* & *G.* multo aliter in *MSS.* ἐπὶ τὴν ἁρπαγὴν *Big. Samb.* & *Vat.* mox τὴν πόλιν *Big.* & *Samb.* τὴν πολίμων *Vat.* dein ἐχώρησαν, ἦλθον γὰρ Γεραρέων [ὁ Γεραρέων *Vat.* & *Gall.* 1.] καὶ τὴν παρεμβολὴν *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. quin & diverſo modo legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *relinquentes autem hoſtium occiſionem ad direptionem civitatis Gerareth, quam ceperant, eorumque ad caſtra protinus acceſſerunt.*

z Χρυσὸν,] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* χρυσὸν, λείαν τε ἀπαγαγεῖν in *Editis*.

a Τὴν βούλησιν] Illud τὴν è *Big.* & *Samb.*

b Επιμείνωσι] Ita cum *Big.* quod infra in omnibus *MSS.* habeamus ἐπιλειπῇσι. in *Editis* vero ἐπιμένωσι & ἐπιλείπωσι.

c Κρατεῖν] Αὐτὸς poſt κρατεῖν adjiciunt *Big. Samb.* & *Vat.* non agnoſcit *Epiphan.* & commode ſatis abeſſe poteſt.

d Απαντα] Απαντα τὰ τούτων *Vat.* & *Samb.*

e Συμβούλευσιν] Συμβούλευσιν *Vat.*

f Δικαίᾳ.] Ita in omnibus *MSS.* & *Vet. Interpr.* ⸫ θείᾳ in *Editis*.

g Καὶ τὰ μὲν] Sic *Big. Samb.* (*Cocc.*) & *Vat.* τὰ ταῦτα μὲν in *Editis*.

h Θεοῦ

χλὼ. ἔτω γὰρ ἐν [h] Θαρσῇ πόλει Δαρείων, καὶ παύτων οἰκητήριον πεποιημένω, εἴκοσι μὲν ἐβασίλευσεν ἔτη καὶ τέσσαρα· πονηρὸς ὢν καὶ ἀσεβὴς ὑπὲρ Ιεροβόαμον καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ γηρόμενος, πολλὰ καὶ τὸ πλῆθος κακὰ διέθηκε, καὶ τὸν Θεὸν ἐξύβρισεν. ὃς [i] αὐτῷ πέμψας [k] Ιηοῦν τὸν προφήτην, προεῖπε, "[l] Διαφθαρεῖν αὐτοῦ πᾶν [m] τὸ γέ-"νος, καὶ τοῖς αὐτοῖς οἷς καὶ τὸν Ιεροβοάμου κακοῖς προσέ-"βαλεν οἶκον [n] ἐξολέσθαι, ὅτι βασιλεὺς ὑπ' αὐτοῦ γηρό-"μενος οὐκ ἠμείψατο τὴν εὐεργεσίαν [o] τῷ δικαίως "προσῆκον καὶ πλήθους εὐσεβῶς· ἄπερ αὐτοῖς πρῶτον "τοῖς ὅσοι τοιούτοις ἀγαθοὶ, ἔπειτα τῷ Θεῷ φίλα. τὸν δὲ κά-"κιστον Ιεροβόαμον ἐμιμήσατο, καὶ τὴν ψυχὴν [p] ἀπολομένης "τὴν ἐκείνου [q] ζῶσαν αὐτοῦ τὴν πονηρίαν ἀνεδέξατο. πεῖ-"σαι δὲν ἔξειν εἰκότως τὰ ὁμοίας συμφορᾶς αὐτὸν, ἔλε-"γεν, ὅμοιον αὐτῷ γηρόμενον." Βασάνης δὲ, προακηκοὼς τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβήσεσθαι κακὰ μεθ' ὅλης τῆς γηρεᾶς ἐπὶ τοῖς πετολμημένοις, [r] ἐπὶ τοὺς τὸ λοιπὸν ἡσύχασεν. ἵνα μὴ μᾶλλον πονηρὸς δόξας ἀποθάνῃ, καὶ σὺν τοῖς παρωχημένων ἐκ τότε γῶν μεταγνώμης συγγνώμης τύχῃ παρὰ τοῦ Θεοῦ τύχη· ἀλλ' ὥσπερ οἱ προκειμένων αὐτοῖς ἄθλων [s] ἐπὰν σὺν τὸ σπουδάσωσιν ἐπὶ λαλείπεσι σὺν τῷ ἐνεργοῦντες· ἔτω δὲ Βασάνης, προειρηκότος αὐτῷ διὰ προφήτου τὰ μέλλοντα, ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς τοῖς μεγίστοις κακοῖς, ὀλέθρῳ γήρως δὲ οἰκίας ἀπωλείᾳ, χείρων ἐγίνετο, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὥσπερ ἀθλητὴς κακίας τοῖς σὺν [t] αὐτῷ πόνοις προσετίθη. καὶ πλουτήσαν τὴν σπρατιὰν προσβαλὼν πάλιν ἐπῆλθε πόλει τινὶ τῶν οὐκ ἀφανῶν [v] Ραμαθῶνι τυνομα, [x] σταδίους ἀπεχούσῃ Ιεροσολύμων τεσσαράκοντα· καὶ καταλαβόμενος αὐτὴν, ὠχύρωσε, προδιεγνωκὼς καταλιπεῖν ἐν αὐτῇ δύναμιν, ἵνα ἐκεῖθεν ὡρμημένοι τὴν Ασσύνων βασιλείαν κακώσωσι.

δ. Φοβηθεὶς δὲ Ασσανος τὴν ἐπιχείρησιν καὶ πολεμίαν, καὶ λογισάμενος ὡς πολλὰ Δαβὴδ κακὰ [y] τὸν ὑπ' αὐτῷ βασιλευομένων πᾶσιν ὁ [z] καταλειφθεὶς ἐν [a] Ραμαθῶνι σπρατὸς, ἔπεμψε πρὸς τὸν Δαμασκηνῶν βασιλέα πρέσβεις, καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον, προσκαλῶν συμμαχίαν, καὶ ὑπομιμνήσκων ὅτι καὶ [b] πατρῴα φιλία πρὸς ἀλλήλους ἐστὶν αὐτοῖς. ὁ δὲ τῶν χρημάτων τὸ πλῆθος ἀσμένως ἐδέξατο, καὶ συμμαχίαν ἐποιήσατο πρὸς αὐτὸν, Δαβιλύσας τὸν πρὸς τὸν [c] Βασάνην φιλίαν· καὶ, πέμψας εἰς τὰς ὑπ' αὐτῷ βασιλευομένας πόλεις τοὺς ἡγεμόνας τῆς ἰδίας δυνάμεως, [d] ἐπέλυσε κακῶν αὐτάς. οἱ δὲ τὰς μὲν ἐνεπίμπρασαν, τὰς δὲ διήρπασαν προσθέντες, τὴν τε [e] Αἰῶνα λεγομένην, καὶ [f] Δάνα, καὶ [g] Αβελλάνην, [h] καὶ ἄλλας πολλάς. τοῦτα

cilio ſibi collocato, viginti quidem annos & quatuor regnavit: improbus vero & nequam factus, ſupra Hieroboamum ejuſque filium, & malis quamplurimis populum attrivit & Deo contumelias intulit. qui, miſſo ad eum Jehu vate, prædixit, "ſe totum ipſius genus exciſurum, & iiſdem cladibus, quibus Hieroboami domum affecerat, perditurum eſſe: quod rex à ſe conſtitutus beneficium non remunerarit, juſto pioque imperio populum regendo (quod cum illis imprimis, qui ita fecerunt, prodeſſet, deinceps Deo gratum erat) ſed nequiſſimi Hieroboami mores imitatus fuerit; cujus pereunte anima, ipſius in ſe ſuſcitavit improbitatem. præterea dicebat, cum illi ſimilis exſtiterit, ſimilem calamitatem merito expertu-rum eſſe." Baſanes autem, licet ante audiverat, quæ mala ipſi ſtirpique ejus univerſæ eventura eſſent, ob flagitia ab ipſo perpetrata; non tamen *ab iis* in poſterum deſiſtebat, ne pluribus ſceleribus cooperiri viſus moreretur, & ut ex illo tempore præteritorum ſe pœnitendo veniam à Deo impetraret: ſed quemadmodum ii qui propoſitis ſibi præmiis, poſtquam rei alicui ſtudere cœperint, ſine intermiſſione ei operam dant; ita & Baſanes, cum vates ei futura prædixiſſet, ex malorum maximis, tanquam bonis, generis ſui pernicie & domûs interitu, *denunciatis*, deterior factus eſt; & quotidie, ac ſi athletæ pro malitia perſonam geſſiſſet, ſuos pro ea labores intendebat. Poſtremoque, cum exercitum iterum eduxiſſet, aggreſſus eſt urbem quandam non ignobilem, Ramathonem nomine, quadraginta ſtadiis ab Hieroſolymis diſſitam: eamque captam muniebat, quod ſecum jam ante ſtatuerat præſidium in ea collocare, ut ſui excurſionibus inde factis Aſani regnum infeſtarent.

Deus, miſſo Jehu vate, Baſani minatur. 3 Regum, c. 16.

Baſanes deterior factus eſt: & exercitum in Judæos educit. 2 Paral. c. 16.

4. Veritus autem Aſanus hoſtis motum conatumque, animoque verſans quam multa mala univerſæ ſuæ regioni relictus apud Ramathonem exercitus inferre poſſet, miſit ad regem Damaſcenorum legatos, *dona ferentes* & aurum & argentum, ejus ſocietatem implorans, eumque iſtius, quæ à patribus illis ſecum interceſſit, amicitiæ admonens. Atque ille & pecuniam omnem libenter accepit & ſocietatem cum eo *arctiorem* iniit, dirempta quæ ei cum Baſane erat amicitia; miſſiſque militum ſuorum ducibus in illius ditionis urbes, juſſit ut eas *modis omnibus* vexarent. Illi autem *eò* profecti alias quidem incenderunt, alias vero diripuerunt, *ſcilicet* & urbem Ahionem appellatam, & Dana, & Abellanam, aliaſque quamplurimas. Qua re audita, Iſraëli-

Aſanus à Damaſcenorum rege auxilium petit. 2 Paral. c. 16.

h Θαρσῇ πόλει] Quod infra (p. 456. §. 4.) Θαρσὰ habeamus ſine ulla varietate, placuit & hîc loci Θαρσῇ pro Θάρσῃ reſcribere. Θαρσάλῃ *Big.* & *Samb.* Θαρσήλῃ *Hen. Busb.* & *Vat.* Θερσᾶ LXXII. & *Epiphan.* Vide *Euſebium* de *Locis Hebraïcis*, v. Θαρσά & v. Θερσά, atque *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. c. 13. p. 314. HUDS Ex Syrorum pronuntiatione qui 1 initiale mutant in Petocho, nam Tirtza Hebræi dicunt. REL.

i Αὐτῷ πέμψας] Ita cum *MSS.* (*Cocc.*) & *Vet. Interpr.* αὐτὸς in *Editis.*

k Ιηοῦν] Sic paſſim *Cod. Vat.* & *Schotanus* ex conjectura. Γιμοῦν in *Editis*: quo fere modo legiſſe videtur *Epiphan.* Ιοῦν *Big. Samb. Gall.* 1. & LXXII. Ιεοῦν *Gall.* 2. proculdubio pro Ιηοῦν. HUDS. Forte Ιοῦν vel Γιοῦν. Hebr. יהוא בן חנני LXX. Ιοῦν ὑὸν Ανανὶ. COCC.

l Διαφθαρεῖν αὐτῷ] Eo modo cum *Big.* & *Samb.* Διαφθείρειν in in *Editis Aliiſque.*

m Τὸ γένος,] Illud τὸ ex *MSS.*

n Ἐξολέσθαι,] Ita in omnibus ἐξιλάσθη in *Editis.*

o Τῷ δικαίως] Τὸ δικαίως *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

p Ἀπολομένης] Ἀποκυμήνης *Samb.*

q Ζῶσαν] Ita in omnibus. *MSS.* niſi quod αὐτῷ pro αὐτῆ habeant *Big.* & *Samb.* & mox ἐκείξατο *Big.* & ἐνδέξατο *Samb.* τὴν αὐτοῦ πονηρίαν ἀνεδέξαθ. εἰς πεῖραν δὲν ἔξειν ex *Editis.*

r Οὐ σοὶς] Hîc vulgatam lectionem in omnibus ſequuti ſumus, niſi quod τύχῃ repoſuerimus pro τύχοι. locus eſt perturbatus in *MSS.* nam ὃ σοὶς τὸ λοιπὸν δεον ἡσυχάσαι habent *Samb. Gall.* 1. & *Big.* σοὶς τὸ λοιπὸν ἦ ἡσυγάσαι *Vat.* poſt ἡσύχασεν aliquid amplius in ſuo *codice* habuiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *tamen de reliquo non quievit, neque reſpexit, quia male agendo deperiret inglorius, & pœnitendo pro malis præteritis à Deo veniam mereretur*; *ſed* &c. mox, καὶ σοὶ τῶν παρωχημένων ἴσι μᾶλλον οὐ τότε γῶν [οὐ Ε τότε γῶν *Big. Aliiſque.* οὐ τότε γῶν *Vat.*] μεταγνώσα ὅπως συγγνώμης σὺν Ε Θεῷ τύχῃ, ὥσπερ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. μεταγνόσας καὶ συγγνώμης π. τ. Θ. τύχοι. ἀλλ' &c. *Vat.* μεταγνοῦσαν συγγνώμης τύχῃ *Gall.* 2.

s Ἐπὰν] Ita cum *Cod. Samb.* ἐπ' ἂν in *cæteris.*

t Αὐτῷ] Ταύτῃ *Big. Samb.* & *Vat.*

v Ραμαθῶνι] Αραμαθῶνι *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. Αραμαθῶν *Gall.* 2. Αραμαθὼν *Big.* in *Epiphanii* libris *Rama* & *Ramath.* Videſis *Annot.* ad p. 307. §. 3. HUDS. Alias Ραμαθὰ urbs tribus *Ephraïm.* vid. infr. §. 4. & c. 15. §. 6. ut & ſupr. lib. 5. c. 21. §. 1. Ραμαθὰν πόλιν κατοικῶν. SPANH.

x Σταδίους] Ita cum *MSS.* σταδίων in *Editis.*

y Τὸν ὑπ' αὐτῷ] Τὸν ὑπ' αὐτῷ βασιλευομένων ἅπασαν *Vat.*

z Καταλειφθεὶς] Κατακληφθεὶς *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

a Ραμαθῶνι] Hîc loci Αμαθῶνι *Big. Samb.* & *Gall.* 1, Αραμαθῶνι *Gall.* 2. HUDS. Vid. ſupr. §. 3. SPANH.

b Πατρῴα φιλία πρὸς ἀλλήλους] Paterna amicitia inter Damaſci & Judææ Reges. Vid. 1 Reg. XIX. 15. SPANH.

c Βασάνην φιλίαν·] Ita ex *MSS.* Βασὰν in *Editis.* Βασσάνην paſſim *Vat.*

d Ἐπέλυσε] Sic *MSS.* ἐπίλασε in *Editis.*

e Αἰῶνα] Ita lego ex LXXII. in 2 *Paralip.* c. 16. v. 4. nam vox Ιωάνην (quæ in *Editis* exſtat & omnibus *MSS.* præter *Vat.* qui habet Ιωνάθη) pro certo corrupta eſt: nec quidquam ſanius præ ſe ferunt *Epiphanii* libri, in quibus *Elom* & *Elon* & *Eleon.*

f Δάνα,] Δὰν in recto, p. 445. §. 4.

g Αβελλάνην,] Αβελάνην *Vat.* non dubito quin eadem urbs dicatur Αβιλλωὴ, & Αβιλλα, & Αβελα, & Αβελ, & Αβιλμαὶν &c. HUDS.

Israëlitarum rex se domum recipit.

raëlitarum rex à Ramathone ædificanda & munienda abſtinuit; feſtinanterque *admodum* reverſus eſt, quaſi ſuis male multatis opem laturus & *auxilium*. Aſanus autem, ex materia ab eo ad exſtructiones parata, duas in eodem loco urbes validas erexit. quarum una quidem Gaba vocatur, altera vero Maſpha. Nec poſtea quidem Baſani per tempus licebat expeditionem contra Aſanum ſuſcipere: nam morte fatali præventus eſt. In urbe quidem Tharſa ſepelitur: ei vero in regnum ſuccedit filius ejus Elanus. Hic, cum duos annos regnaſſet, perit; per inſidias cæſus à Zamare dimidiæ partis equitatûs præfecto. Nam per quoſdam ex equitibus ſuis, quibus perſuaſerat in eum impetum facere, apud Orſan diſpenſatorem ſuum epulantem interfecit, *quippe* relictum à ſatellitibus ſuis & ducibus. illi enim univerſi occupati erant in obſidione Gabathorum Palæſtinorum urbis.

Moritur Baſanes, & Elanus fit Iſraëlitarum rex. 3 *Regum*, c. 16.

VII. 5. Cum autem Zamares equitum dux Elanum interemiſſet, ipſe pro eo regnum occupat, omneſque ex Baſanis ſtirpe juxta Jehu vaticinium ad unum ſuſtulit. Eodem enim modo ipſius familiam funditus perire contigit, quo illam Hieroboami exſtinctam eſſe *jam ante* ſcripſimus. Interea qui *urbem* Gabathonam obſidebat exercitus, auditis quæ regi acciderant, & quod Zamares occiſi à ſe regnum invaſiſſet, & ipſe ducem ſuum Amarinum regem creat: qui motis caſtris à Gabathona ad Tharſam regiam proficiſcitur; & impreſſione in urbem facta, *eam* vi expugnat. Zamares autem, urbem videns deſolatam, in intimam Regiam ſe recipiebat: atque igne ei ſubjecto, ſeipſum cum ea concremavit, cum ſeptem *duntaxat* dies regnaſſet. Tum vero diviſus eſt Iſraëlitarum populus: & illorum quidem alii Thabnæum, alii autem Amarinum regnare volebant. At cum ii viciſſent, qui regnum huic deferri poſtulabant, Thabnæum perimunt, atque *ita* Amarinus totius populi *Iſraëlitici* rex factus eſt. Anno autem regni Aſani trigeſimo * *regnum iniit*, idque tenuit annos duodecim: ſex quidem in Tharſa, reliquos vero in urbe quæ Semareon appellatur, & à Græcis Samaria. dicitur. Ipſe autem Semareona denominavit à Semaro, qui ei montem vendiderat quem exſtructa urbe occu-

Amarinus ab exercitu rex creatur. 3 *Regum*, c. 16.

Zamares ſeipſum comburit. 3 *Regum*, c. 16.

Thabnæo occiſo Amarinus quiete regnum poſſidet. 3 *Regum*, c. 16.

Samariæ ædificatio. 3 *Regum*, c. 16.

ἀκέσας ὁ τ Ισραηλιτῶν βασιλεὺς, τὰ μὲν οἰκοδομεῖν ἐ ὀχυρὰν τῷ [i] Ραμαθῶνα ἐπαύσατο· μ ἢ ἀποδῆς ὡς βοηθήσων τοῖς οἰκείοις κακωμένοις ἀνέστρεψεν. Ασανῳ ἢ ὀκ τ παρεσκευασμένης ὑπ' αὐτ πρὸς τὴν οἰκοδομίαν ὕλης πόλεις ἀνέστησεν ἐν αὐτῷ [k] τῷ τόπῳ δύο καρτερὰς. ἡ μὲν [l] Γαβὰ ἐκαλεῖτο, ἡ ἢ [m] Μασφά. καὶ μ ταῦτα μὲν καιρὸν οὐκ ἔσχεν ὁ Βασάνης τ ὅλη Ασανου στρατείας, [n] ἐφθάσθη γὰρ ὑπὸ τ χρεών. καὶ θάπτε) μὲν ἐν [o] Θαρσῇ πόλ. Ωβαλαμβάνε δ' αὐτ τὴν ἀρχὴν παῖς [p] Ηλανῳ. ἔτῳ, ἄρξας ἐπ' ἔτη δύο, πλούτῳ· φονεύουσι) αὐτὸν ἐξ ὑπουλῆς [q] Ζαμάρη [r] ἢ ἱππάρχη τ ἡμισείας τάξεως. κατδωκηθέντα γὰρ αὐτὸν ὑπὸ τῷ οἰκονόμῳ αὐτ [s] Ορσα τἄνομα, πείσας ὑπισχνεῖσθαι τ ὑφ' αὐτὸν ἱππέων τινὰς, ἀπέκτανε [t] δι' αὐτῶν, μεμονωμένον τ ὑπὸ αὐτὸν ὁπλιτῶν ἐ ἡγεμόνων. ὅτε γὰρ ἅπαντες ὑπὸ τὴν πολιορκίαν [v] τ Γαβαθῶν ἐγένοντο τ Παλαιστίνων.

ε'. Φονεύσας ἢ τ Ηλανον ὁ ἱππαρχῳ Ζαμάρης, αὐτὸς βασιλεύε, κ πᾶσιν τὴν Βασανα γῆν κατὰ τὴν [x] Ιηῦ προφητείαν ἀφανίζε. τῷ γὰρ αὐτῷ τρόπῳ συνέβη τ οἶκον αὐτ πρόρριζον ἀπολέσθαι ἀφ' τὴν ἀσέβειαν, ὡς καὶ τ Ιεροβοάμ ἀφανισθέντα γεγράφαμεν. ἡ ἢ πολιορκοῦσα τὴν [y] Γαβαθωνῖτιν στρατιὰ, πυθομένη τὰ περὶ τ βασιλέα, καὶ ὅτι Ζαμάρης ἀποκτείνας αὐτὸν ἔχε τὴν βασιλείαν, καὶ [z] αὐτὴ τ ἡγέμενον αὐτῆς [a] Αμαρῖνον ἀπέδειξε βασιλέα· ὃς ἀπὸ τ Γαβαθώνης ἀναζήσας τ στρατὸν, εἰς [b] Θαρσὴν παραγίνε) τὸ βασίλειον, κ περιβαλὼν τῇ πόλ κ κρατῳ αἱρεῖ. Ζαμάρης ἢ, τὴν πόλιν ἰδὼν ἠρημωμένην, συνέφυγε εἰς τὸ [c] μυχαίτατον τ βασιλείων· κ ὑποπρήσας [d] αὐτὸ, συγκατέκαυσεν αὐτὸν, βασιλεύσας ἡμέρας ἑπτά. δέξη δ' εὐθὺς ὁ τῶν Ισραηλιτῶν λαὸς· καὶ ὁ μὲν αὐτῶν [e] Θαβναῖον βασιλεύειν ἤθελον, [f] οἱ ἢ τ Αμαρῖνον. νικήσαντες δ' οἱ τὸν ἄρχειν ἀξιοῦντες ἀποκτείνυσι τ Θαβναῖον, κ πάντος βασιλεύ ὁ Αμαρῖνῳ ἔτ ὄχλε. [g] τριακοστῷ ἢ ἔτ τ Ασάνε βασιλείας, ἦρξεν ὁ Αμαρῖνῳ ἔτη δώδεκα· τέτων τὰ μὲν ἐξ ἐν Θαρσῇ πόλ, τὰ ἢ λοιπὰ ἐν [h] Σεμαρεῶνι [i] λεγομένη πόλ, ὑφ' ἢ Ελλήνων Σαμάρεια καλμένη. προσηγόρδσε δ' αὐτὴν αὐτὸς [k] Σεμαρεῶνα, ἀπὸ τ ὄρῳ ἀποδομένε αὐτῷ, [l] ἐφ' ᾧ κατασκεύασε τὴν

HUDS. Infr. lib. 19. c. 5. §. 1. Αβίλαν ἢ τὴν Λυσανίε, & lib. 20. c. 6. §. 1. σὺν Αβίλᾳ & ἄλλοτ. lib. 2. c. 13. §. 2. & lib. 4. c. 7. §. 5. De Lyſaniæ Tetarchia ibid. lib. 8. Antt. c. 13. §. 7. ὁ πόλεως Αβιλῆς· SPANH.

h Καὶ ἄλλας] Illa καὶ ἄλλας πολλὰς adjecimus ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

i Ραμαθῶνα] Ἀραμαθῶνα *Big.* & *Samb.* in *Epiphanii* libris *Aramatha.*

k Τῷ τόπῳ] Illud τῷ ex *Big. Samb.* & *Vat.*

l Γαβὰ ἐκαλεῖτο,] In *Big. Samb.* & *Vat.* ἡ μ γὰρ Γαβὰ ὀν. *Gabaa* apud *Epiphanium.*

m Μασφά.] Eo modo etiam *Epiphan.* in *MSS.* Μιτασφὰ & Μιτασφάς. HUDS. Conf. lib. VI. c. 4. §. 4. SPANH.

n Ἐφθάσθη γὰρ ὑπὸ τ χρεών.] Morte præventus. Sic Pauſan. lib. IX. p. 575. ὡς ἐπιλάβοι τὸ χρεὼν αὐτὸν ὁ Νάξῳ· infra c. 15. §. 4. σὺν ᾧ γὰρ εἶμαι τὸ χρεών. & §. 5. ὅτε δ' αὐτὸν τὸ χρεών. SPANH.

o Θαρσῇ πόλ.] Ita ut ſupra p. 455. §. 3. reſcripſi. *Therſa* in in *Epiphanii* libris, Θερσᾷ LXXII. in *Editis Aliiſque* Ασσανῇ. forſan pro Θερσανῇ.

p Ηλανῳ.] Ηλᾶ LXXII. *Elan* in quibuſdam *Epiphanii* libris, in aliis *Helan*, ut & apud *Sulpicium Severum.*

q Σαμάρε] Ita lego, quod in *Editis* ubique ſit Ζαμάρης. Ζαμαρέε & alibi Ζαμαρῳ *Big.* & *Samb.* Ζαμβρέε & mox Ζαμβρέας *Vat.* & *Gall.* 2. ex Ζαμβρὶ *Interpretum* LXXII. *Zamarias* in libris *Epiphanii.* זמרי *Hebr.*

r Τῆ ἱππάρχε] Dicitur *Interpretibus* LXXII. ὁ ἄρχων τ ἡμίσους τ ἵππου.

s Ορσα τοῦτο,] Quamvis in *Editis Aliiſque* ſit Ωσα, ut & apud *Epiphanium* & LXXII. malui tamen Ορσα quod propius accedat ad *Hebraïcum* ארצא. Ολα habent *Big.* & *Samb.* Ωλία *Vat.*

t Δι' αὐτῶν,] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

v Τῶν Γαβαθῶν] Τῷ Γαβαθῶν *Samb.* & *Vat.* τ Γαβαθώνης ἐγένοντο *Gall.* 2. Γαβαθῶνῳ hîc loci & alibi eadem forma reponendum eſſe volunt nonnulli. HUDS. Conf. lib. VI. c. 4. §. 2. SPANH.

x Ιηῦ προφητείαν] Ita viſum eſt (ita & *Cocceius*) reſcribere, cum apud LXXII. ſit Ιηὺ vel Εἰηύ. in *Editis* Γιμῆ, & in *Epiphanii* libris *Gimon* vel *Gymon.* Ἰοῦς *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Ἰοῦς *Gall.* 2.

y Γαβαθώνῃ στρατιὰ,] Sic *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. Γαβαώνης paſſim in *Editis Aliiſque.* Γαβαθωνίης *Big.* Γαβαωθωνῆς *Gall.* 2. HUDS. Conf. lib. VII. ſup. c. XI. §. 7. SPANH.

z Αὐτὴ τ ἡγέμενον] Αὐτὴ *Big.* & *Samb.*

a Αμαρῖνον] Ita in *Editis* & pleriſque *MSS.* Αμάριον *Samb.* ὁμώνυμον Ζαμβρέαν *Vat.* in *Epiphanii* libris *Amarin* aut *Omarin.* Αμβρὶ LXXII. עמרי *Hebr.*

b Θαρσῶ] Θιρσᾶ *Vat.* HUDS. Θαρσᾶ LXX. 1 Reg. XV. 33. Hebr. תרצה & 1 Reg. XVI. 6. SPANH.

c Μυχαίτατον] Ita ex *MSS.* (& *Cocc.*) μυχίτατον in *Editis.*

d Αὐτὸ, συγκατέκαυσεν] Εαυτὸν *Vat.* αὐτὸν in *Editis Aliiſque.*

e Θαβναῖον] Cum in *Hebræo* ſit *Thebni* ſive *Thabni*, & Θαμνὶ in LXXII. & Θαμναῖον in pleriſque *MSS.* non dubitavi Θαβναῖον reſcribere. errore, ut puto, orto ex permutatione literarum β & μ quod ſæpe fieri ſolet in *MSS.* in *Editis* Θάμναν.

f Οἱ ἢ τὸν Αμαρῖνον.] Οἱ ἢ τ Ζαμβρέαν *Vat.*

g Τεσσαρακοστῷ] Τεσσαρακοστῷ ἢ πρώτῳ juxta *S. Literas.*

* Regnum iniit, *idque tenuit annos duodecim:*] Ita etiam *Epiphanius.* adeo ut id dicere neceſſe habeamus, vel aliquid relictum eſſe ſubaudiendum, vel voculam unam aut alteram excidiſſe.

h Σεμαρεῶνι] Μαρέωνι in *Editis*, Μαρεώνῃ *Big.* & *Gall.* 1. 2. *Samareon* in *Epiphanii* libris, Σαμαρέων *Vat.* & in *S. Literis*, 3 *Reg.* c. 16. v. 24. ὠνήσατο τὸ ὄρ τὸ Σεμηρὼν παρὰ Σεμὴρ τ κυρίε τ ὄρες. unde Σεμαρεῶνι reſcribendum cenſui, aut cum *Schotano* Σαμάρωνι. HUDS. Schimron Meron ita jungitur in Joſua. REL. *Gen.* Μαρέωνι *Græcis* Σαμάρεια. SPANH.

i Λεγομένη] Illa λεγομένη πόλ addidi ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

k Σεμαρεῶνα,] Σαμάριον in *Editis.* in *Epiphanii* libris *Samareon.*

l Ἐφ' ᾧ κατεσκεύασε] Ita ex *MSS.* ἐφ' ᾧ in *Editis.*

m Σε-

τὴν πόλιν, [m] Σεμάρ. διέφερε δ' ὀδὲν τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων, ἢ τῷ χείρων αὐτῶν εἶναι. ἅπαντες γὰρ ἐζήτουν πῶς ἀποχήσουσιν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τὸν λαὸν τοῖς καθ' ἡμέραν ἀσεβήμασι· καὶ διὰ τοῦτο δι' ἀλλήλων αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἐποίησεν [n] ἐλεῖν, καὶ μηδένα τοῦ γένους [o] ὑπολιπεῖν. ἐτελεύτησε δὴ καὶ οὗτος ἐν Σαμαρείᾳ· διεδέχετο δὲ αὐτὸν ὁ παῖς Αχαάβου.

ς'. Μαθεῖν δ' ἔστιν ἐκ τούτων ὅσον τὸ θεῖον ὑπερορᾷ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων· καὶ πῶς μὲν ἀγαπᾷ τοὺς ἀγαθοὺς, μισεῖ δὲ τοὺς μοχθηροὺς, καὶ προρρίζους ἀπόλλυσιν. οἱ μὲν γὰρ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεῖς, ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ [p] διὰ τὴν ἀθεμιτοποιίαν καὶ τὰς ἀδικίας ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πολλοὶ κακῶς διεφθαρέντες [q] ἠρέθησαν, καὶ τὸ γένος αὐτῶν. ὁ δὲ τῶν Ιεροσολύμων καὶ τῶν δύο φυλῶν βασιλεὺς Ασανος [r] διὰ εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην εἰς μακρὸν εὐδαίμονα ἦλθε τοῦ Θεοῦ προήκοντα γῆρας, καὶ πεντηκοντούτης ἐν ἀρχαῖς ἔτους [s] εὐμοίρως ἀπέθανε. παραλαβὼν δ' αὐτὸν, διεδέξατο τὴν ἡγεμονίαν [t] ὁ υἱὸς Ιωσαφάτης, ἐκ γυναικὸς [u] Αζιδοῦς τέκνον γεγενημένος. τοῦτον μιμητὴν Δαυίδου τοῦ προπάππου κατά τε ἀνδρείαν καὶ εὐσέβειαν ἅπαντες ἐν τοῖς ἔργοις ὑπέλαβον. ἀλλὰ τὰ μὲν τούτου τοῦ βασιλέως εἰς νῦν [x] καταπεπαυμένα λέγειν.

pavit. Inter hunc vero & priores reges nihil intererat, nisi quod illis fuerit sceleratior. omnes enim magnopere studebant quo modo populum quotidianis impietatibus à Deo abalienarent: ideoque fecit Deus ut alius alium è medio tolleret, & nemo è familia superstes esset relictus. Quin & hic diem suum obiit Samariæ: eique *in regnum* succedit filius *ejus* Achabus. *Achabus Israëlitarum rex. 3 Regum, c. 16.*

6. Atqui vero hinc licet intelligere, quantum Deus res humanas respicit; utque bonos quidem amore prosequitur, improbos vero odio habet & funditus perdit. Israëlitarum enim reges propter flagitia *sua* & impietatem haud longo tempore alii quidem ab aliis malo interitu sublati sunt, stirpe etiam illorum excisa. Asanus vero Hierosolymorum & duarum tribuum rex ob pietatem *suam* & justitiam ad summam vitâ beatâ provectus est senectutem; annoque regni sui uno & quadragesimo felici fato obiit. ipsoque defuncto imperium suscepit filius *ejus* Josaphatus, ex muliere Abida nomine *ei* natus. Hunc in operibus *suis* omnes existimarunt proavum *suum* Davidem imitatum esse in virtute & pietate. Sed de iis, quæ ad hunc regem spectant, jam non necesse habemus dicere.

ΚΕΦ. ιγ'.

Ως Αχαάβου, γήμαντος Ιεζαβέλην, ἐπονηρεύσατο ὑπὲρ πάντας τοὺς πρὸ αὐτοῦ βασιλέας. ὁποῖα Ηλίας ὁ προφήτης ἔπραξεν· οἷά τε συνέβη τῷ Ναβούθῃ.

CAP. XIII.

Quomodo Achabus, Jezabela in uxorem ducta, sceleratior exstitit omnibus ante eum regibus. quæ gesta erant ab Elia vate; & quæ Nabutho accidebant.

Ο δὲ Αχαάβου ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς [y] κατῴκει μὲν ἐν Σαμαρείᾳ, τὴν δὲ ἀρχὴν κατέσχεν ἔως ἐτῶν εἴκοσι καὶ δύο· μηδὲν [z] κινήσας τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων, εἰ μὴ ὅσαγε πρὸς τὸ χεῖρον καθ' ὑπερβολὴν πονηρίας ἐπενόησεν. ἁπάντων δὲ αὐτῶν τὰ κακουργήματα, καὶ τὴν πρὸς τὸ θεῖον ὕβριν ἐκμιμησάμενος, καὶ μᾶλλον τὴν Ιεροβοάμου ζηλώσας παρανομίαν. καὶ γὰρ ἔτι [a] τὰς δαμάλεις, τὰς ὑπ' ἐκείνου κατασκευασθείσας, προσεκύνησε. καὶ τούτοις ἄλλα παράδοξα [b] προσεμηχανήσατο. ἔγημε γὰρ καὶ γυναῖκα [c] θυγατέρα [d] Ιθοβάλου τοῦ [e] Τυρίων καὶ Σιδωνίων βασιλέως, ἧς [f] Ιεζαβέλη τὸ ὄνομα. ἀφ' ἧς τὸν ἴδιον αὐτῆς θεὸν προσκυνεῖν ἔμαθεν. τὸ γὰρ γύναιον δραστήριόν τε καὶ [g] τολμηρὸν· εἰς τοσαύτην δὲ ἀσέλγειαν καὶ μανίαν προέπεσεν, ὥστε καὶ ναὸν [h] τῷ Τυρίων θεῷ, ὃν [i] Βῆλον προσαγορεύουσιν, [k] ᾠκοδόμησε, καὶ ἄλσος παντοίων δένδρων κατεφύτευσε· κατέστησε δὲ καὶ ἱερεῖς καὶ ψευδοπροφήτας τούτῳ τῷ θεῷ. καὶ αὐτὸς [l] δὲ ὁ βασιλεὺς πολλὰς τοιούτους περὶ αὐτὸν εἶχεν, ἀνοίᾳ καὶ πονηρίᾳ πάντας [m] ὑπερβεβηκὼς τοὺς πρὸ αὐτοῦ.

β. Προφήτης [n] δήπου τοῦ μεγίστου Θεοῦ, [o] ἐκ πόλεως Θεσβώνης τῆς Γαλααδιτιδος χώρας, προσελθὼν Αχάβῳ, προλέγει αὐτῷ τὸ Θεὸν ἔφασκε, "μήτε ὕσειν αὐτὸν

Achabus autem Israëlitarum rex habitabat quidem in Samaria, regnum vero tenebat annos duos & viginti: nihil de institutis priorum regum immutans, præterquam in iis quæ ipse in pejus, immani nequitiæ deditus, excogitavit: omnium illorum facinorum nefariorum & *gravium* in Deum contumeliarum factus imitator, atque præ cæteris Hieroboami scelerum æmulus. Nam & vitulas, ab illo fictas formatasque, adoravit: & alia adhuc magis absurda commentus est. In matrimonium præterea accepit filiam Ithobali Tyriorum & Sidoniorum regis, cui nomen erat Jezabela; à qua patrios didicit illius deos colere. Erat autem mulierçula animi irrequieti & magnæ audaciæ: atque in tantam petulantiam & insaniam prolapsa est, ut & templum Tyriorum deo, quem Belum vocant, ædificaret, & lucum omnis generis arborum plantaret. porro & sacerdotes & falsos vates huic Deo instituit. Quin & rex ipse tales quamplurimos circa se habebat, amentia & improbitate omnes ante se *reges* supergressus. *Achabus nequitiæ deditus. 3 Regum, c. 16.* *Jezabela Achabi uxor, & impietatis dux. 3 Regum, c. 16.*

2. Vates igitur quidam summi Dei, ex Thesbona Galaaditidis regionis urbe, Achabum adiit, dicebatque, Deum ei prænunciasse, "quod neque "plu- *Elias siccitatem minatur. 3 Regum, c. 17.*

[m] Σεμάρ.] Σομαρὼν *Big.* Σίμαρ *Samb. Hen. & Gall. 1. 2.* Σαμαρὼν in *Editis.* Si quis Σεμαρὼν malit, non repugnabo.

[n] Ἐλεῖν,] Sic *Gen.* & nonnulli *MSS.* quo modo etiam legisse videtur *Epiphan.* ἐλθεῖν *Basil. Samb. Alique.* HUDS. *Gelenius* sic legendum putavit: ἄλλους ὁ Θεὸς ἐποίησεν ἀνελεῖν. COCC.

[o] Ὑπολιπεῖν.] Ita in *MSS.* ὑπολειπειν in *Editis.*

[p] Διὰ τὴν ἀθεμιτοποιίαν] Διὰ τὰς παρομοίας *Vat.*

[q] Ἠρέθησαν,] Εὑρεθησαν *Basil. Samb. Alique.*

[r] Διὰ εὐσέβειαν] Καὶ ante διὰ εὐσέβειαν delevimus auctoritate *MSS.*

[s] Εὐμοίρως] Εὔμοιρος ἢ ἐγένετο &c. Callimach. H. in Del. v. 295. SPANH.

[t] Ὁ υἱὸς Ιωσαφάτης,] Ita *Vat.* in *reliquis* deest articulus.

[u] Αζίδας] Γαζηζᾶς solus *Vat.*

[x] Καταπεπαυμένα λέγειν.] Οὐ καταπέπαυται νῦν ἡμῖν λέγειν *Vat.*

[y] Κατῴκει μὲν] Ita *MSS* κατοικεῖ in *Editis.*

[z] Κινήσας] Κινῆσαι *Vat.* atque ita forsan *Epiphan.* qui vertit, *nihil amplius innovans.*

[a] Τὰς δαμάλεις,] Illud τὰς δὲ *Cod. Vat.*

[b] Προσεμηχανήσατο.] Sic *MSS.* ἐμηχανήσατο in *Editis.*

[c] Θυγατέρα] Θυγατέρα μὲν Ιθοβάλου *Vat.* Θυγατέρα μὲν Ιθωμάλου (pro Ιθωβάλου) *Big.* & *Samb.* in *S. Literis* dicitur *Ethbaal*, & Ιεθεβαὰλ LXXII. sunt qui Εἰθωβάλου malint hic loci, prout in *Gall. 2.*

[d] Ἰθοβάλου τοῦ Τυρίων καὶ Σιδωνίων βασιλέως,] Rex Sidoniorum tantum dicitur, 1 Reg. XVI. 31. SPANH.

[e] Τυρίων καὶ Σιδωνίων βασιλέως,] Sacer codex solorum Sidoniorum regem vocat 1 Reg. 16. 31. REL.

[f] Ιεζαβέλη] Sic *Samb.* & *Vat*, Ιεζάβελ in *Editis Aliisque.*

[g] Τολμηρὸν·] Πονηρὸν, & mox ἀσέλγειαν καὶ μ. solus *Vat.*

[h] Τῷ Τυρίων θεῷ, ὃν Βῆλον] Bel Tyriorum Deus, Βάαλ LXX. 1 Reg. XVI. 31. 33. SPANH.

[i] Βῆλον] Ita *Vat.* & *Gall* 1. Βὴλ in *Editis.* Βὴλ *Hen.* & *Busb.* Βῆλαν *Samb.* Βήλαν *Big.* Βάαλ LXXII. & *Epiphan.*

[k] ὨΙκοδόμησε,] Est qui malit οἰκοδομῆσαι, & dein καταφυτεύσας. Verum ὥστε aliquando reperitur juncta indicativo, etiam apud melioris notæ auctores.

[l] Δ' ὁ βασιλεύς] Illud δὴ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[m] Ὑπερβεβηκὼς] Ὑπερβεβληνὼς *Big.* & *Samb.*

[n] Δή τις] Ita cum *Vet. Interpr.* δὴ in *reliquis.*

[o] Ἐκ πόλεως] Ἐκ Θισβῶν τῆς Γαλααδ in LXXII.

"pluviam per hos annos daturus sit, nec rorem "immissurus in terram illam, donec ille ipse com- "pareret." Cumque hæc jurejurando firmasset, versus plagam australem concessit, ibique ad torrentem quendam manet, qui potum illi suppeditabat: nam corvi cibum ei quotidie afferebant. Sed cum *aliquanto post* aruisset fluvius, quod non pluebat, jussu Dei ad urbem Sarephtham proficiscitur *vates*, non procul à Sidone ac Tyro *sitam*, nam media interjacet: fore enim ut illic inveniret mulierem viduam, quæ eum esset alitura. atque ubi non longe à porta aberat, cernit *ibi* mulierem operariam ligna colligentem. Cum autem Deus ei significasset, hanc esse illam quæ ei victum ministratura esset, propinquior factus eam salutavit, & obsecravit ut *sibi* paulum aquæ afferat ad bibendum; illamque *prompte* euntem cum revocasset, jussit ut panem etiam secum ferat. Illa vero cum juravisset nihil sibi domi esse præter unum farinæ pugillum & paulum olei, seque collecto uno aut altero ligno abire, ut subacta farina sibi ac filio panem conficiat; quem ubi comedissent fame absumptos iri dicebat, quandoquidem nihil aliud superesset: atqui, bono animo, inquit, abi, etiam lætiora sperans; & primum mihi paululum paratum affer. nam tibi prædico, non ante vel istius vasis farinam consumptum iri, vel amphoræ oleum *defecturum esse*, donec à Deo pluerit *in terram*. Ubi hæc dixerat vates, *illa* domum se recepit, jussisque obsequuta est: atque *inde* & ipsa *sibi* habebat, & filio pariter ac vati victum suppeditabat. Horum vero neutrum eos defecit, donec siccitas esse desierit. Meminit autem hujus inopiæ pluviarum etiam Menander; qui, dum res gestas Ithobali Tyriorum regis narrat, sic loquitur: "pluviarum sub eo de- "fectus erat à mense Hyperberetæo ad Hyperbere- "tæum sequentis anni. illo vero suppliciter Deum "precato, magna vis tonitruum insequuta est. "Hic urbem Botryn in Phœnice condidit & Au- "zam in Libya." Et hæc quidem Menander, siccitatem indicans quæ sub Achabo acciderat, nam illius tempore apud Tyrios regnavit Ithobalus, in Commentarios suos retulit.

Elias cibum afferunt corvi. 3 *Regum*, c. 17.

Hospitio excipitur à vidua Sarephthana, cui farina & oleum perpetuatum. 3 *Regum*, c. 17.

Menander Historicus.

3. Mulier autem *illa*, de qua paulo ante diximus, quæ vatem aluit, cum filius ejus in morbum incidisset, ita ut animam efflaret & mortuus videretur, lamentans & manibus semet tundens & voces quas dolor exprimebat emittens, vatis ad se adventum in culpam convertebat, quasi peccata ipsius coarguerit, adeoque filius mortem obierit. Ille vero bono animo esse hortabatur, sibique filium suum tradere: illum enim ipsum vivum redditurum esse. Quem cum tradidisset, *acceptum* in cubiculum sustulit, in quo ipse versari solebat, eoque in *suo* cubili collocato, ad Deum exclamavit, haud meritam gratiam mulieri retulisse, quæ ipsum hospitio exceperat & aluerat, filium ei eripiendo. orabatque ut animam in puerum remigrare faceret, ipsique vitam restitueret. Deo itaque matris quidem *fortis* miserto, motoque desiderio etiam vati gratificandi, ne *ad* eam ipsius malo videretur

Elias vidua filium in vitam reducit. 3 *Regum*, c. 17.

"ἐν ἐκείνοις τοῖς ἔτεσι, μήτε δρόσον καταπέμψειν εἰς "τὴν χώραν, εἰ μὴ Φανέντι αὐτῷ." καὶ τότε ἐπομέ- "σας, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ πρὸς νότον μέρη, πεισθέν- "τα χειμάρρῳ τινὶ τὴν Δατριβὴν, ἐξ οὗ ὃ τὸ πότον εἶχε· [p] τῷ γὰρ τροφεῖ αὐτῷ καθ' ἡμέραν κόρακες προσ- ἔφερον. ἀναξηρανθέντος δὲ τοῦ ποταμοῦ δι' ἀνομβρίαν, εἰς [q] Σαρεφθὰ πόλιν ἐκ ἄπωθεν τῶν Σιδῶνος καὶ Τύρου, μεταξὺ γὰρ κεῖται, προσήκειν, τοῦ Θεοῦ κελεύσαντος· εὑρήσειν γὰρ ἐκεῖ γυναῖκα χήραν, ἥτις αὐτῷ παρέξει τρο- φάς. ὧν δ' οὐ πόρρω τῆς πόλεως, ὁρᾷ γυναῖκα [r] χερ- νῆτιν ξυλιζομένην. τοῦ δὲ Θεοῦ δηλώσαντος ταύτην εἶ- ναι τὴν μέλλουσαν αὐτὸν Δατρέφειν, προσελθὼν ἠσπάσα- το, καὶ κομίσαι ὕδωρ [s] παρεκάλεσεν ὅπως πίῃ· καὶ πορευομένης μεταπαλεσάμενος, καὶ ἄρτον ἐνεγκεῖν ἐκέ- λευσε. τῆς δ' ὁμοσάσης μηδὲν ἔχειν ἔνδον ἢ μίαν ἀλεύρου δράκα καὶ [t] ὀλίγον [v] ἔλαιον, πορευέσθαι δὲ συναλεχῆσαι τὰ ξύλα, ἵνα φυράσασα ποιήσῃ αὐτῇ καὶ τῷ τέκνῳ ἄρτον, μεθ' ὃν ἀπολεῖσθαι λιμῷ δαπανηθέντα, μηκέ- τι μηδενὸς ὄντος, ἔλεγεν· ἀλλὰ θαρροῦσα, εἶπεν, ἄπιθι, καὶ τὰ κρείττω προσδόκησον, καὶ ποιήσασα πρῶ- τον ἐμοὶ [x] βραχὺ κόμισον. προλέγω γὰρ σοι, μηδέ- ποτε ἐπιλείψειν ἀλεύρων ἐκεῖνο τὸ ἄγγος, μηδ' ἐλαίου τὸ κεραμίον, μέχρις ἂν [y] ὕσῃ ὁ Θεός. ταῦτ' εἰπόν- τος δὲ προφήτου, πορευομένη πρὸς αὐτὸν ἐποίησε τὰ εἰρημένα· καὶ αὐτή τε ἔσχε, καὶ τῷ τέκνῳ ἐχορήγει τὴν Δατροφὴν καὶ τῷ προφήτῃ. ἐπέλιπε δ' οὐδὲν [z] αὐ- τοὺς τούτων, ἄχρις ἂν καὶ ὁ αὐχμὸς ἐπαύσατο. μέμνη- ται δὲ τῆς ἀνομβρίας ταύτης καὶ [a] Μένανδρος ἐν τοῖς [b] Ιθωβάλου τοῦ Τυρίων βασιλέως πράξεσι, λέγων ὧδε· "[c] ἀβροχία τις ἐπ' [d] αὐτοῦ ἐγένετο, ἀπὸ δὲ Περβερε- "τίου μηνὸς ἕως τοῦ ἐχομένου ἔτους Περβερετίου. ἐκε- "ῖνον δ' αὐτὸν ποησαμένου, κεραυνοὶ ἱκανοὶ βεβλη- "κέναι. ἔστι πόλιν Βότρυν ἔκτισε τῇ ὑπὸ Φοινίκῃ, "καὶ [e] Αὔζαν τῇ ἐν Λιβύῃ." καὶ ταῦτα μὲν, δηλῶν τὴν ἐπ' Αχάβου γενομένην ἀνομβρίαν, κατὰ γὰρ καὶ [f] τοῦτον καὶ Ιθωβαλος ἐβασίλευσε Τυρίων, [g] ὁ Μέναν- δρος ἀνεγράψατο.

γ'. Ἡ δὲ γυνὴ, περὶ ἧς πρὸ τούτων εἴπομεν, ἡ τὸ προ- φήτῃ Δατρέφουσα, τοῦ παιδὸς αὐτῇ καταπεσόντος εἰς νόσον, ὡς καὶ τὴν ψυχὴν ἀφεῖναι καὶ δόξαι νεκρὸν, ἀνα- κλαιομένη [h] καὶ τὰς χεῖρας αὐτὴν αἰκιζομένη, καὶ φωνὰς οἵας εἰκὸς ἐξηγόρευε τὸ πάθος ἀφιεῖσα, καθῆπτο τοῦ παρ' αὐτὴν παρουσίας τοῦ προφήτου, ὡς ἐλέγξαντος τὰς ἁμαρ- τίας αὐτῆς, καὶ διὰ τοῦτο τοῦ παιδὸς πεπληγότος. ὁ δὲ παρεκελεύετο θαρρεῖν καὶ παραδοῦναι τὸν υἱὸν αὐτῆς· ζῶν- τα γὰρ αὐτὸν ἀποδώσειν. παραδόντος [i] οὖν βαστάσας εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ διέτριβεν αὐτὸς, καὶ καταθεὶς ἐπὶ τὴν κλί- νης, ἀνεβόησε πρὸς τὸν Θεὸν, ὡς καλῶς ἀμείψαιτο τὴν ὑποδεξαμένην αὐτὸν θρέψασαν, τὸν υἱὸν αὐτῆς [k] ἀφαιρη- σάμενον. ἐδεῖτό τε τὴν ψυχὴν εἰσπέμψαι πάλιν τῷ παι- δὶ, καὶ παραχεῖν αὐτῷ τὸν βίον. τοῦ δὲ Θεοῦ κατοικτήρη- σαντος μὲν τὴν μητέρα, βληθέντος δὲ τῷ προφήτῃ χαρίσασθαι, τὸ μὴ δόξαι πρὸς αὐτὴν ἐπὶ κακῷ πα- ρεῖναι,

p Τῷ γὰρ τροφεῖ] Τῷ μὲν γὰρ τρ. *Vat.*

q Σαρεφθὰ πόλιν] *Al.* Σαριφθά.

r Χερνῆτιν] *Al.* χερνήτιδι. id est, πτωχὴ ἐκ χειρὸς ζῶσαν, ut in ora *Big.* HUDS. Conf. lib. VI. supr. Cap. 14. §. 3. SPANH.

s Παρεκάλεσεν] Sic in *MSS.* παρεκελεύσατο in *Editis.*

t Ολίγον ἔλαιον,] Sic οἶνον ὀλίγον Paulus commendat, quod alii *vinum* reddunt *exiguarum virium.* REL.

v Ελαιον,] Ολίγον ἐλαίου *Vat.*

x Βραχυὰ κόμισον.] Ita plerique *MSS.* βραχὺ in *Editis.* βραχύ τι *Gall.* 2.

y Υσῃ ὁ Θεός.] Υσῃ ὁ Θεὸς *Gall.* 1. 2.

z Αὐτοὺς] Ita *Samb.* αὐτῷ *Big.* αὐτὸν in *Editis Aliisque.*

a Μένανδρος ἐν τοῖς Ιθωβάλου τοῦ Τυρίων βασιλέως πράξεσι,] Conf. sup cap. 5. §. 3. SPANH.

b Ιθωβάλου τοῦ Τυρίων βασιλέως πράξεσι,] Ιθωβάλου *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Ηθωβάλου *Gall.* 2. Εἰθωβάλου in *lib.* 1. c. *App.*

c Ἀβροχία] Ἀβροχία Callimach. H. in JOV. v. 19. ἔτι ἄβρο- χος ἦν· ἅπασα Ἀρκαδίη· SPANH.

d Αὐτοῦ ἐγένετο,] Αὐτοῦς *Samb.* & *Gall.* 1. 2. & *Epiphan.*

e Αὔζαν τῇ] Sic *Vat.* & *Gall.* 2. Αὐζάτῃ ἐν Λ. in *Editis.* Αὔζαν τῇ *Big Samb.* & *Gall.* 1.

f Τοῦτον] Ita ex *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* τοῦτο in *Editis Aliisque.*

g Ο Μέναδρος] Ita in *Editis Aliisque.* ὃν μὲ Μεναδρος *Big.* & *Samb.*

h Καὶ ταῖς χερσὶν] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* deerant καὶ ταῖς χερσὶν αὐτὴν αἰκιζομένη.

i Οὖν βαστάσας] Vocem αὐτῆς, quæ post ἐν reperitur in *Editis*, non agnoscunt *MSS.* & *Vet. Interpr.*

k Αφαιρησάμενον.] Ita in *Editis Aliisque.* ἀφαιρεσόμενον *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

ρεῖναι, ὥϛε πᾶσαν προσδοκίαν ἀνεβίωσεν. ἡ δ' Ἀχαιὰς τῷ προφήτῃ [l] καὶ τότε σαφῶς ἔλεγε μεμαθηκέναι, ὅτι τὸ θεῖον αὐτῷ διαλέγεται.

δ'. [m] Χρόνῳ δ' ὀλίγῳ διελθόντι, ὥϛε γένεται πρὸς Ἀχαβον τὸν βασιλέα, καὶ βέλησιν ἔχ θεοῦ, δηλώσων αὐτῷ τὸν γησόμενον ὑετόν. λιμὸς ἦν τότε κατέχε τὴν χώραν ἅπασαν, καὶ πολλὴ τῶν ἀναγκαίων ἀπορία, [n] ὡς μὴ μόνον ἀνθρώπους [o] αὐτῶν ἀπαυίζειν, ἀλλὰ καὶ τὴν γῆν μηδ' ὅσα τοῖς ἵπποις καὶ τοῖς ἄλλοις κτήνεσι πρὸς νομὴν ἐστι χρήσιμα διὰ τὴν ἀνομβρίαν [p] ἀναδιδόναι. τὸν οὖν [q] ἐπιμελόμενον αὐτοῦ τῶν κτημάτων [r] ὁ βασιλεὺς καλέσας Ὠβεδίαν, ἀπιέναι βέλεται πρὸς αὐτὸν εἶπεν ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων καὶ τοὺς χειμάρρους, ἵν' εἴ πῃ παρ' αὐτοῖς ἄρετὴ πόα, ταύτην εἰς τροφὴν [s] ἀμησάμενοι τοῖς κτήνεσιν ἔχωσι. [t] καὶ προπέμψας καὶ [tt] πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τοὺς ζητήσοντας τὸν προφήτην Ηλίαν, ἀφ' ὁπόθεν, σωέπεται [v] ἐκέλευσε κἀκεῖνον αὐτῷ. δόξαν οὖν ἐξορμᾶν [x] αὐτοῖς, μερισάμενοι τὰς ὁδούς, ὁ, τε Ὠβεδίας καὶ ὁ βασιλεὺς ἀπήεσαν ἕτερος ἑτέραν τῶν ὁδῶν. σωενεβήκει δ', καθ' ὃν Ιεζαβέλη ἡ βασίλισσα καιρὸν τοὺς προφήτας ἀπέκτεινε, τοὺς μὲν ἑκατὸν ἐν τοῖς ὑπογείοις σπηλαίοις κρύψαι προφήτας, καὶ τρέφειν αὐτοὺς ἄρτον χορηγοῦντα μόνον καὶ ὕδωρ. μονωθεὶς δ' [y] αὖ ὁπὸ τοῦ βασιλέως Ὠβεδίας, σωλύτησεν αὐτῷ ὁ προφήτης Ηλίας· καὶ πυθόμενος παρ' αὐτοῦ τίς εἴη, καὶ μαθὼν, προσεκύνησεν αὐτόν. ὁ δὲ πρὸς τὸν βασιλέα βαδίζειν ἐκέλευσε καὶ λέγειν, ὅτι παρεῖη πρὸς αὐτόν. ὁ δέ, τί κακὸν ὑπ' αὐτοῦ πεπονθότα πρὸς τὸν ἀποκτεῖναι ζητοῦντα, καὶ πᾶσαν ἐρευνήσαντα [z] γῆν, πέμπει [a] αὐτὸν, ἐλέγχων, ἢ τοῦτ' ἀγνοεῖν αὐτὸν ὅτι μηδένα τόπον κατέλιπεν, εἰς ὃν οὐκ ἀπέσταλε τοὺς ἀνάξοντας, εἰ λάβοιεν, ὅτι θανάτῳ; καὶ δὲ διαβεβαιοῦτο πρὸς αὐτὸν ἔφασκε, μὴ ἐκ θεοῦ φανέντος αὐτῷ πάλιν εἰς ἄλλον [b] ἀπέλθοι τόπον· εἶτα διαμαρτὼν αὐτὸν πέμψαι τοῦ βασιλέως, καὶ μὴ δυναμένου ὁρᾶν ὅπῃ ποτ' εἴη γῆς, ἀποθάνοι. προνοεῖν [c] οὖν αὐτὸν τῆς σωτηρίας παρεκάλει, τήν τε τῶν ὁμοτέχνων αὐτῷ σπουδὴν λέγων ὅτι σώσειεν ἑκατὸν προφήτας, Ιεζαβέλης πάντας τοὺς ἄλλους ἀνηρηκυίας, καὶ ἔχοι κεκρυμμένους αὐτοὺς καὶ τρεφομένους ὑπ' αὐτοῦ. ὁ δέ, μηδὲν δεδιότα βαδίζειν ἐκέλευε πρὸς τὸν βασιλέα, δοὺς αὐτῷ [cc] πίστιν ἐνόρκους, ὅτι πάντως κατ' ἐκεῖνον Ἀχάβῳ φανήσε[ται] τὴν ἡμέραν.

ε'. Μηνύσαν[τος] δὲ τῷ βασιλεῖ τοῦ Ὠβεδίου τὸν Ηλίαν, ὑπαντᾷ ὁ Αχαβος· [d] καὶ διήρετο μετ' ὀργῆς εἰ αὐτὸς εἴη ὁ [e] τοὺς Ἑβραίων λαὸν κακώσας, καὶ [f] τῆς ἀκαρπίας [g] αἴτιος γεγονὼς. ὁ δ' ὐδὲν ὑποθωπεύσας, αὐτὸν εἶπεν ἅπαντα τὰ δεινὰ πεποιηκέναι, καὶ τὸ γένος αὐτοῦ, ξενικοὺς [h] εἰσενηνοχότα τῇ χώρᾳ θεοὺς, καὶ τούτους σέβοντα, τὸν ἴδιον αὐτῶν, ὃς μόνος ἐστὶ θεὸς, ἀπολελοιπότα, [i] καὶ μηδεμίαν ἔτι πρόνοιαν αὐτοῦ ποιούμενον. νῦν μέντοιγε ἁπλῶς ἐκέλευε πάντας τὸν λαὸν εἰς τὸ Καρμήλιον ὄρος ἀθροίσαι πρὸς αὐτὸν, καὶ τοὺς προφήτας αὐτοῦ [k] καὶ τοὺς τῆς γυναικὸς, εἰπὼν ὅσοι τὸν ἀριθμὸν εἶησαν, καὶ τοὺς τῆς Ἄλσεως προφήτας, ὡς πεντεκαι-

acceſſiſſe, præter omnem exſpectationem revixit *puer*. Illa vero vati gratias agebat; & tunc *ſe* clare intellexiſſe dicebat, Deum cum illo colloqui.

4. Brevi poſt tempore ad Achabum regem, Deo ita volente, proficiſcitur, indicaturus ei venturam pluviam. Tum vero famis totam regionem infeſtabat & magna rerum *ad victum* neceſſariarum penuria, ut non ſolum homines earum inopia laborarent, ſed & equi & alia jumenta, terra illis quæ ad paſtum facerent præ ſiccitate non edente. Rex igitur vocato Obedia, rerum ſuarum procuratore, ipſi dicebat, ſe velle ut ad fontes fluviorum abiret & torrentes, atque ita, ſi forte gramen iſtic inveniretur, illud demeſſum in jumentorum pabulum haberent. Ac, cum per totum orbem miſiſſet qui Eliam vatem perquirerent, nec tamen reperiſſet, juſſit ut eum etiam ipſe comitaretur. Itaque cum illis iter corripere placuiſſet, terram obeundam ita diviſerunt, ut Achabus una, Obedias altera via ſeorſim iret. Acciderat autem, dum Jezabela regina in vates cædibus ſæviret, ut iſte centum vates in ſpeluncis ſubterraneis abditos pane & aqua *aliquandiu* ſuſtentaret. Tum vero Obediæ, à rege digreſſo, obviam factus eſt vates Elias: & percunctatus eum quis eſſet, agnitum adoravit. Vates autem ipſi præcepit ut regem adiret, eique diceret, quod coram ſe ſiſteret *Elias*. At ille, quid in te peccavi, ajebat, aut commerui, ut me ad eum mitteres qui te ubique gentium ad necem quæſivit? an hoc ipſum ignoras, quod nullum reliquit locum, in quem non dimiſerit, qui te deprehenſum, ut mortem oppeteres, *ad eum* adducerent? Etenim ſe cavere, illi dicebat, ne, poſtquam Deus ei apparuerit, ſe alio transferat: atque ita ipſe, cum regis juſſu miſſus ab illo aberrarit, & is nuſquam terrarum reperiri potuerit, morte multetur. Illum itaque obſecrabat ut ipſius ſalutis rationem haberet, commemorans etiam quam ſui ſimilium ſtudioſus fuerit: ut *ſcilicet* centum vates, aliis omnibus à Jezabela occiſis, exitio eripuerit, quos etiam & adhuc clam ſervat alitque. At vates contra præcipiebat, ut nil metuens regem adeat, fide jurejurando data, ſe illa die pro certo in Achabi conſpectum venturum.

Deus mandat Eliæ ut Achabum adeat. 3 Regum, c. 18.

Obedias, vatum amicus, occurrit Eliæ: atque ab eo jubetur adventum ſuum Achabo nunciatum ire. 3 Regum, c. 18.

5. Poſtquam autem Obedias Eliæ indicium Achabo fecerat, occurrit ei Achabus: iraque commotus illum interrogabat, an is eſſet qui Hebræorum populum afflixerat, & ſterilitatis auctor exſtiterat? Ille vero, nihil *ei* ſubblandiens, ipſum ajebat genuſque ipſius mala omnia *genti* intuliſſe, ut qui Deos alienos in regionem invexerat eoſque coluerat, proprio illorum Deo, qui ſolus eſt Deus, relicto, & ne minima quidem ejus cura habita. Cæterum nunc ut abiret, juſſit, totumque populum in montem Carmelum ad ſe convocaret, ſimulque ſuos & uxoris vates, dicto etiam quot numero eſſent, ac præ-

Eliæ obviam fit Achabus: atque vatis juſſu populum convocat.

---

l Καὶ τότε σαφῶς] Εγνωκα ὅτι συ ἄνθρωπος θεοῦ καὶ ῥῆμα κυρίου ἐν τῷ στόματί σου ἀληθινόν. LXXII. 2 *Regum*, c. 17. v. 24.

m Χρόνῳ δ'] Μετ' ἡμέρας πολλὰς LXXII.

n Ὡς μὴ μόνον] Illud ὡς ex *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Gall.* 1.

o Αὐτῶν ἀπαυίζειν,] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* αὐτοῖς *Vat.* ἄρτων in *Editis Aliiſque.*

p Ἀναδιδόναι.] Eo modo in *MSS.* ἀποδιδόναι in *Editis.*

q Ἐπιμελόμενον] Sic *Big. Samb.* & *Busb.* ἐπιμελώμενον *Hen.* ἐπιμελωμένων in *Editis Aliiſque.*

r Ὁ βασιλεὺς] Ita cum *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.* niſi quod Αὔδιαν pro Ὠβεδίαν in *aliquibus*, & αἰπεῖναι pro ἀπιέναι in *aliis.* προσκαλεσάμενος ὁ βασιλεὺς, ἐκέλευσε ζητεῖν πηγὰς in *Editis.*

s Ἀμησάμενοι] In omnibus *MSS.* ἀμησάμενοι (ut & *Cocc.* & *Spanh.* emendantibus) aut ἀμησάμενοι. in *Editis* perperam ἀμισάμενοι.

t Καὶ προπέμψας] Ita in *Editis.* καὶ προπέμψαντα κ. π. τ. οἰκ. τ. ζ. τ. πρ. Ηλίαν, ἀφ' ὁπόθεν, σωιεπεται in *MSS.* Incertum quam lectionem ſequutus ſit *Epiphanius*, qui vertit; *qui dum miſiſſet in cunctum orbem terrarum ad quærendum prophetam Eliam, nec inveniſſet, præcepit* &c.

tt Πᾶσαν τὴν οἰκουμένην] Hinc evidenter patet, quomodo ſumi debeat ſimillima locutio in celebri iſto loco Lucæ cap. 2. v. 1. videlicet de Orbe Romano, ſicut hic de Judæo. HAV.

v Ἐκέλευσε] Δὲ inter σωιεπεται & ἐκέλευσε inſerunt quidam *MSS.*

x Αὐτοῖς,] Αὐτὰς *Big. Samb.* & *Vat.*

y Αὖ ὑπὸ] Αὖ deeſt in *Cod. Vat.* ut & mox αὐτῷ.

z Γῆν,] Κατὰ ante γῆν delevimus auctoritate *MSS.*

a Αὐτὸν, ἔλεγεν,] Ita in omnibus *MSS.* & *Vet. Interpr.* illa αὐτὸν ἔλεγεν, ἢ τοῦτ' ἀγνοεῖν deſiderantur in *Editis.*

b Ἀπέλθοι τόπον·] Ἀπελθὴ *Big.* & *Samb.*

c Οὖν αὐτὸν] Αὖ αὐτῷ *Samb.*

cc Πίστιν ἐνόρκους] Homerus Iliad. lib. 2. v. 124. Ὅρκια πιστὰ ταμόντες. HAV.

d Καὶ διήρετο] Καὶ ἤρετο *Vat.*

e Τὸν Ἑβραίων] *Al.* τὸ Ἑβρ. & τὸ τῶν Ἑβρ.

f Τῆς ἀκαρπίας αἴτιος γεγονώς.] Ἀκαρπίαν ſupra lib. 2. c. 5. §. 6. λίμου Αἰγύπτῳ καὶ ἀκαρπίαν &c. Æſchyl. Eumenid. v. 804. μηδ' ἀκαρπίαν τεύξει. SPANH.

g Αἴτιος γεγονὼς.] Αἴτιος τῇ γῇ γέν. *Vat.*

h Εἰσενηνοχότα] Ita ex *MSS.* in *Editis* εἰσενηνοχότας, & dein σεβόντας & ἀπολελοιπότας & ἀπειληθότας.

i Καὶ μηδεμίαν] Illa καὶ μηδεμίαν ἔτι προνοιαν αὐτοῦ ποιούμενον ex *MSS.*

k Καὶ τοὺς τῆς γυναικὸς] In *Editis* καὶ τοὺς τῆς γ. verum τοὺς delevimus auctoritate *MSS.*

præterea lucorum vates, homines circiter quadringentos. Ubi vero omnes à rege acciti ad montem jam dictum convenerant, Elias vates in medio illorum constitit, &, quousque, inquit, dubiis animis ambiguaque sententia vitam agetis? Si quidem patrium Deum verum & solum *Deum* esse existimarint, ut illum sequerentur ejusque mandata, hortabatur; sin vero hunc pro nihilo habentes, in ea de peregrinis fuerint opinione, oportere se cultum illis tribuere, suadebat ut istis adhærerent. Populo autem nihil ad hæc respondente, petiit Elias, ad explorandam deorum peregrinorum suique vim & potentiam, cum is solus ejus vates superesset, illi vero quadringentos haberent, ut ipse bovem acciperet eamque mactatam lignis imponeret, nullo igne subaccenso, atque illos, cum eadem fecissent, deos suos invocarent ut ligna velint accendere. hoc enim facto, veram Dei naturam dignosci posse. Cum autem hæc sententia *omnibus* placuisset, præcepit Elias, ut vates isti, bove delecta, priores rem sacram facerent suosque Deos invocarent. Postquam vero precibus & invocationibus nihil profecerant vates qui hostias obtulerant, Elias per derisum eos hortabatur, ut magna voce ad Deos *suos* clamarent: aut enim eos aliquò profectos esse, aut forte dormire. Illis autem à diluculo usque ad meridiem hoc ipsum facientibus, & seipsos more patrio gladiis & lanceis secantibus, cum jam ipse victimam mactaturus esset, illis quidem jussit ut secederent, populo vero ut propius accedentes ipsum observarent, ne clam ignem lignis injiceret. at postquam illi accesserunt, acceptis duodecim lapidibus, pro numero tribuum populi Hebræorum, ex illis erexit altare, & circa id alveum fodit bene profundum. Cumque frusta *lignorum* in ara struxisset, mandavit ut quatuor hydrias aqua ex fonte repletas in altare effunderent, usquedum circa illud redundaret, ita ut totus alveus aqua è fonte suppeditata impleretur. His peractis, Deum cœpit orare & ad ipsum clamare; ut etiam populo, qui jam diu erraverit, suam ostenderet potentiam. Atque adhuc eo loquente, ignis derepente cœlo delapsus, populo inspectante, in aram cecidit, & hostiam absumpsit, ita ut etiam aqua concremaretur & locus fieret aridus.

Accitis etiam falsis vatibus, periculum facit Elias, quis verus sit Deus.

Illi, frustra consumptis invocationibus, Dei sui imbecillitatem tacite fatentur. 3 *Regum*, c. 18.

Deus, ab Elia invocatus, igne cœlitus immisso vim suam & potentiam palam facit. 3 *Regum*, c. 18.

6. Cum autem hoc vidissent Israëlitæ, in terram procidebant, unumque Deum adorabant, & maximum & solum verum *Deum* appellantes, alios vero *tantum* nomina *esse* à prava & stulta *hominum* opinione conficta. Tunc & vates suos comprehensos necarunt, id quod fieri jusserat Elias. Deinde *is* regem monebat, ut abiret ad prandium, cætera nihil solicitus: brevi enim visurum esse Deum *in terram* pluere. Et quidem Achabus discedebat: Elias vero in verticem Carmeli ascendit, & cum humi desedisset caput genibus applicuit, jussitque famulum ut conscensa quadam specula mare aspectaret, & indicaret sicubi nubem excitari viderit. nam ad id temporis cœlo esse sudo & sereno contigit. At

Populo Deum suum agnoscente, falsi vates comprehensi Eliæ jussu necantur. 3 *Regum*, c. 18.

Elias de pluvia ventura Achabum monet. 3 *Regum*, c. 18.

σιας τὸ πλῆθος ὄντας. ὡς ἢ σωέδραμεν πάντες εἰς τὸ προειρημένον ὄρος Αχάβος ἀπέμψας, ἐρήσεις αὐτῶν ὁ προφήτης Ηλίας μεταξύ, μέχρι ποτὲ διηρημένους αὐτοὺς τῇ διανοίᾳ ἐπ' δύο ἄγειν βιώσεσθε. νομίσαντας μὲν γὰρ τὸν ἐγχώριον θεὸν ἀληθῆ καὶ μόνον, ἕπεσθαι τούτῳ καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ παρεῖναι· μηδὲν ἢ [l] τοῦτον ἡγουμένους, ἀλλὰ περὶ τῶν ξενικῶν ἀσφαλῆ φόβους, ὡς ἐκείνους δεῖ θρησκεύειν, αὐτοῖς συνεβούλευε κατακολουθεῖν. ἐπεὶ ἢ πλῆθος μηδὲν πρὸς ταῦτα ἀποκρινόμενος, ἠξίωσεν Ηλίας, πρὸς διάπειραν τῆς τε τῶν ξενικῶν θεῶν ἰσχύος καὶ τῆς ἰδίας, μόνος ὢν αὐτὸς προφήτης, ἐκείνων ἢ τετρακοσίους ἐχόντων, λαβεῖν αὐτός τε βοῦν, καὶ ταύτην θύσας [m] ἐπιθεῖναι [n] ξύλοις, πυρὸς οὐχ ἁψαμένους, κἀκείνους [o] ταὐτὰ ποιήσαντας ἐπικαλέσασθαι τοὺς ἰδίους θεοὺς ἀνακαῦσαι τὰ ξύλα. γνωσόμενοι γὰρ τότε, μαθήσεσθαι τότε τὴν ἀληθῆ φύσιν καὶ θεόν. ἀρεσάσης ἢ τῆς γνώμης, ἐκέλευσεν Ηλίας τοὺς προφήτας ἐκλεξαμένους βοῦν πρώτους τε θῦσαι, καὶ τοὺς αὐτῶν ἐπικαλέσασθαι θεούς. ἐπεὶ δ' οὐδὲν ἀπήνυτο πρὸς τὴν [p] εὐχὴν καὶ τὴν ἐπίκλησιν θύσασι τοῖς προφήταις, σκώπτων ὁ Ηλίας, μεγάλῃ βοῇ καλεῖν αὐτοὺς ἐκέλευε τοὺς θεούς· ἢ γὰρ ἀποδημεῖν αὐτούς, ἢ καθεύδειν. τὸ δ' ἀπ' ὄρθρου τοῦτο [q] ποιοῦντων μέχρι μέσης ἡμέρας, καὶ [r] τεμνόντων αὐτοὺς μαχαίραις καὶ σφραγίσι καὶ τὸ πάτριον ἔθος, [s] μέλλων αὐτὸς ἐπιτελεῖν τὴν θυσίαν, ἐκέλευσε τοὺς μὲν ἀναχωρῆσαι, τοὺς ἢ ἐγγὺς προσελθόντας τηρεῖν αὐτόν, μὴ πῦρ λάθρα τοῖς ξύλοις ἐμβάλῃ. ὡς ἢ ὄχλος προσελθόντος, λαβὼν δώδεκα λίθους, [t] κατὰ φυλὴν τοῦ λαοῦ τῶν Εβραίων, ἀνέστησεν ἐξ αὐτῶν θυσιαστήριον, καὶ περὶ αὐτὸ δεξαμενὴν ὤρυξε βαθυτάτην. καὶ σωθεῖς τὰς ῥίζας ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, καὶ κατ' αὐτῶν ἐπιθεὶς τὰ ἱερεῖα, τέσσαρας ἀπὸ τῆς κρηνώδους ὑδρίας προσέταξε πληρωθείσας ὕδατος κατασκεδάσαι τοῦ θυσιαστηρίου, ὡς [v] ὑπερβαλεῖν αὐτὸ καὶ τὴν [x] δεξαμενὴν ἅπασαν ὕδατος γεμισθῆναι πηγῆς ἀναδοθείσης. ταῦτα ἢ ποιήσας, ἤρξατο εὐχεσθαι τῷ Θεῷ, καὶ καλεῖν αὐτὸν, καὶ πιεῖν τῷ πεπλανημένῳ πολὺν ἤδη χρόνον λαῷ φανερὸν εἶναι αὐτοῦ δυνάμιν. καὶ ταῦτα λέγοντος, ἄφνω πῦρ [y] ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, τοῦ πλήθους ὁρῶντος, ἐπὶ τὸν βωμὸν ἔπεσε, καὶ τὴν θυσίαν ἐδαπάνησεν, ὡς ἀναλαβεῖν καὶ τὸ ὕδωρ καὶ [z] ψαφαρὸν γενέσθαι τὸν τόπον.

ε'. Οἱ δ' Ισραηλίται τοῦτο ἰδόντες ἔπεσον ἐπὶ τὴν γῆν καὶ [a] προσεκύνουν ἕνα θεὸν, καὶ μέγιστον [b] καὶ ἀληθῆ μόνον, ἀποκαλοῦντες. τοὺς δ' ἄλλους [c] ὀνόματα [d] φαῦλα καὶ ἀνοήτου δόξης πεπληρωμένα. [e] συλλαβόντες δ' αὐτῶν καὶ τοὺς προφήτας, ἀπέκτειναν, Ηλία τοῦτο προστάξαντος. ἔφη ἢ καὶ τῷ βασιλεῖ πορεύεσθαι πρὸς ἄριστον, μηδὲν ἔτι φροντίσαντα· μετ' ὀλίγον γὰρ ὄψεσθαι τὸν θεὸν ὑόντα. καὶ ὁ μὲν Αχαβος ἀπῆλαυνε. Ηλίας ἢ ἐπὶ τὸ [f] ἀκρωτήριον τοῦ Καρμήλου ἀναβὰς ὄρους, καὶ καθίσας ἐπὶ τῆς γῆς προσηρείσατο τοῖς γόνασι τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸν θεράποντα ἐκέλευσεν ἀνελθόντα ἐπί τινα σκοπὴν εἰς τὴν θάλασσαν ἀποβλέπειν· κἂν [g] ἴδῃ νεφέλην ἐγειρομένην ποθὲν, φρά-

l Τοῦτον] Τούτων legit *Vet. Int.*
m Ἐπιθεῖναι] Ita in *MSS.* ἐπιθεῖσαι in *Editis.*
n Ξύλοις,] Τοῖς ξύλοις *Vat.*
o Ταὐτὰ] Sic *MSS.* τοῦτο in *Editis.*
p Εὐχῆς] Αὐτοῖς post εὐχῆς inferunt *Big. Samb.* & *Vat.*
q Ποιούντων] Ποιησάντων solus *Vat.*
r Τεμνόντων αὐτοὺς μαχαίραις καὶ σφραγίσι καὶ τὸ πάτριον ἔθος, μέλλων αὐτὸς ἐπιτελεῖν τὴν θυσίαν,] Aliquid amplius in suo *codice* habuisse videtur *Epiphan.* nam vertit, *& semetipsos cultris & gladiis incidentibus, & nihil agentibus.* HUDS. Cultris & parvis lanceis corpora sua incidentes sacerdotes Jezabelis. *Nota* idem factum in sacris Mithræ. SPANH.
s Μέλλων αὐτὸς ἐπιτελεῖν τὴν θυσίαν,] Μέλλων δ' αὐτὸς *Vat.*
t Κατὰ φυλὴν] Mallem cum *Zonara* καθ' ἑκάστην φυλήν.
v Ὑπερβαλεῖν] Sic *MSS.* ὑπερέβαλλεν in *Editis.*
x Δεξαμενὴν] Ἐν κύκλῳ ἣ διορύξας, δοχεῖον ἐποίησεν ὕδατος, τοῦτο ἐ μὲ Ἑβραῖος θαλασσαν σθσηγορεύσι, ὁ ἢ Ἰώσηπος δεξαμενήν. *Theodoret.* ad 3 *Regum*, ΕΡΩΤ. νη'.
y Ἐκ τοῦ οὐρανοῦ,] Ἐξ οὐρανοῦ *Vat.*
z Ψαφαρὸν] Αὐχμηρὸν in ora *Codd. Gall.* 1.
a Προσεκύνουν] Προσεκύνουν ἕνα ἢ Θεὸν *Vat.*
b Καὶ ἀληθῆ μόνον] Καὶ ἀληθινὸν ἀπλ. *Big. Samb.* & *Gall.* 1. μέγιστον, μόνον, καὶ ἀληθῆ legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *& adoraverunt unum Deum, maximum, solum, verumque proclamantes.* Ἕπεσον ἐπὶ τὴν γῆν, ἕνα Θεὸν ἀληθῆ τε καὶ μέγαν ἐπικαλοῦντες. *Zonar.* HUDS. Ἀληθινὸν MS. Cæterum confer, οἱ τὸν μόνον ἀληθινὸν θεὸν Johann. 17. 3. REL.
c Ὀνόματα] Nihil erant præter nomina: ideo Apostolus dicit ὅτι εἴδωλον οὐδέν ἐστι, nil nisi nomen est. REL. Adde quæ notavimus ad Tertulliani Apol. p. 124. HAV.
d Φαῦλα] Φαῦλης solus *Vat.*
e Συλλαβόντες δ' αὐτῶν καὶ τοὺς προφήτας, ἀπέκτειναν,] Id factum, mactatos nempe Achabi Prophetas Eliæ tribuit Scriptura 1 Reg. XVIII. 40. SPANH.
f Ἀκρωτήριον] Ἄκρον solus *Vat.*
g Ἴδῃ νεφέλην] Ita cum *MSS.* εἴδῃ *Bas.* εἶδε *Gen.*

h Κα-

φεάζειν αὐτῷ. μέχρι γὰρ τότε [h] καθαρῷ εἶναι συνέβαινε τῷ ἀέρι. ἐξ ἧς ἀναβαίνοντος, καὶ πολλάκις μηδὲν ὁρᾶν φήσαντος. ἕβδομον ἤδη βαδίσας ἐωρακέναι μελαινόμενον, εἶπε, τὸ τοῦ ἀέρος, ὡς πλέον ἰχνος ἀνθρωπινον. ὁ δὴ Ηλίας ταῦτ' ἀκούσας, πέμπει πρὸς τὸν Αχαβον, κελεύων αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν ἀπερχεσθαι πρὶν ἢ καταῤῥαγῆναι τὸν ὄμβρον. καὶ ὁ μὲν εἰς [i] Ιεσραήλαν πόλιν ἀπῆρε. μετ' ὀλίγον δὲ τοῦ ἀέρος [k] ἀχλύσαντος, καὶ νέφεσιν καλυφθέντος, πνεῦμά τε [l] λάβρον ἐπιγίνεται, καὶ πολὺς ὄμβρος. ὁ δὲ προφήτης, ἔνθεος γενόμενος, τῷ τοῦ βασιλέως ἅρματι μέχρι τῆς [m] Ιεσραήλας [n] Ιζάρου πόλεως συνέδραμε.

ζ. Μαθοῦσα δὲ ἡ [o] Αχάβου γυνὴ Ιεζαβέλη τάπερ σημεῖα πρὸ ὀλίγου τοῦ Ηλίου γενόμενα, καὶ ὅτι τοὺς προφήτας [p] αὐτῆς ἀπέκτεινεν, ὀργισθεῖσα πέμπει πρὸς αὐτὸν ἀγγέλους, ἀπειλοῦσα δι' αὐτῶν ἀποκτείνειν αὐτὸν, ὡς κἀκεῖνος τοὺς προφήτας αὐτῆς ἀπολέσαι. φοβηθεὶς δὴ ὁ Ηλίας, φεύγει εἰς πόλιν [q] Βηρσαβεὲ λεγομένην· ἔστι δ' ἔσχατα μὲν τῆς χώρας τῆς [r] τοῦ Ιούδα φυλῆς ἐχόντων καὶ τοῦ [s] Ιδουμαίων γῆς· καταλιπὼν δὴ ἐκεῖ τὸν θεράποντα, εἰς τὴν ἔρημον ἀνεχώρησεν. εὐξάμενος δ' ἀποθανεῖν, οὐ γὰρ δὴ χρεῖττων [t] εἶναι τῶν πατέρων, ἵνα ἐκείνων ἀπολωλότων αὐτὸς ζῆν γλίχηται· κατεκοιμήθη πρός τινι δένδρῳ. διεγείρεται δ' αὐτὸν τινος, ἀναστὰς εὑρίσκει ὠμημένον αὐτῷ τροφὴν [v] καὶ ὕδωρ. φαγὼν δὲ καὶ συλλεξάμενος ἐκ τῆς τροφῆς ἐκείνης τὴν δύναμιν, εἰς τὸ [x] Σινᾶιον καλούμενον ὄρος ἀφίκετο, οὗ Μωϋσῆς τοὺς νόμους ἔφασκε παρὰ τοῦ Θεοῦ λέγεται λαβεῖν. εὑρὼν δ' ἐν αὐτῷ σπήλαιόν τι κοῖλον, εἰσέδυ· καὶ διετέλει τοιούμενος ἐν αὐτῷ τῷ μυκῷ. [y] ἐρομένης δέ τινος αὐτὸν φωνῆς ἐξ ἀδήλου, τί [z] παρεῖη, καταλελοιπὼς τὴν πόλιν, ἐκεῖσε; ἀφ' ὧν τὸ κτεῖναι μὲν τοὺς προφήτας τῶν ξενικῶν θεῶν, πεῖσαι δὲ τὸν λαὸν ὅτι μόνος εἴη Θεὸς ὃν [a] ἐξ ἀρχῆς ἐθρήσκευσαν, ἔφησε, ζητεῖσθαι ὑπὸ τούτου πρὸς τιμωρίαν ὑπὸ τῆς γυναικὸς τοῦ βασιλέως. πάλιν δὲ ἀκούσας [b] προσελθεῖν εἰς τὸ ὕπαιθρον τῇ ὑπούσῃ, γνώσεσθαι γὰρ οὕτως τί δεῖ ποιεῖν, προῆλθεν ἐκ τοῦ σπηλαίου μεθ' ἡμέραν. καὶ σεισμοῦ τε ἐπακούει, καὶ λαμπρὸν πυρὸς αὐγὴν ὁρᾷ. καὶ γενομένης ἡσυχίας, φωνὴ θεία μὴ παρεῖσθαι τοῖς γινομένοις αὐτὸν ἀφικνεῖται, κρατήσειν γὰρ οὐδένα τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ· προσέταξέ τε ὑποστρέψασαν εἰς τὴν οἰκίαν, ἀποδεῖξαι τοῦ λαοῦ βασιλέα [c] Ιηοῦν τὸν [d] Νεμεσσαίου παῖδα, ἐκ Δαμασκοῦ δὲ τῶν Σύρων Αζάηλον, αὐτὸν δὲ προφήτην [e] Ελισσαῖον ὑπ' αὐτοῦ γενήσεσθαι ἐκ πόλεως [f] Αβελᾶς. διαφθερεῖ δὲ τοῦ ἀσεβοῦς ὄχλου τοὺς μὲν Αζάηλος, τοὺς δὲ Ιηοῦς. ὁ δὲ Ηλίας ὑποστρέφει ταῦτ' ἀκούσας εἰς τὴν Εβραίων χώραν· καὶ τὸν Σαφατου παῖδα Ελισσαῖον καταλαβὼν ἀροῦντα, καὶ μετ' αὐτοῦ τινας ἄλλους, ἐλαύνοντας ζεύγη δώδεκα, [g] προσελθὼν ἐπέῤῥιψεν αὐτῷ τὸ ἴδιον ἱμάτιον. ὁ δ' Ελισσαῖος εὐθέως προφητεύειν ἤρξατο· καὶ καταλιπὼν τοὺς βόας, ἠκολούθησεν Ηλίᾳ. δεηθεὶς δὲ συγχωρῆσαι αὐτῷ τοὺς γονεῖς ἀσπάσασθαι, [h] κελεύσαντος τοῦτο ποιεῖν, ἀποταξάμενος

cum ille ascendisset, sæpiusque nihil cerni retulisset, septimo demum reversus ajebat se animadvertisse aliquid in cœlo nigrescere, non tamen amplius hominis vestigio. His autem auditis, Elias ad Achabum mittit, jubens ut in urbem ire contendat, priusquam diffracta nube delabatur pluvia. Ac ille quidem ad Jesraëlam proficiscitur. Non multo autem post, cœlo obscurato & nubibus obducto, vehemens oritur ventus multoque cum imbre ingruit. atque vates, spiritu *Dei* instinctus, currum regis curtu comitabatur, donec ventum est ad Jesraëlam Izari urbem.

7. Jezabela vero Achabi uxor cum intellexisset quæ prodigia ab Elia edita erant, quodque suos vates ferro trucidaverat, gravius commota illi per nuncios ab eum missos minatur, se illum occisurum, quemadmodum ipse vates suos occiderat. Quibus Elias *minis* territus fugit in urbem, cui nomen Bersubee: (illa autem est in oris extremis regionis tribûs Judæ juxta Idumæam) ibique relicto famulo suo, ipse in desertum abiit. Cumque *illic* mortem optasset (se enim majoribus suis haud meliorem esse *dicebat*, ut illis mortuis ipse vitæ desiderio teneretur) sub arbore quadam jacens obdormivit. Ab aliquo autem excitatus, cum surrexisset appositum sibi cibum invenit & aquam: cumque comedisset, collectis ex isto cibo viribus inde proficiscitur ad montem Sinæum appellatum, in quo fertur Moysem leges à Deo accepisse. ubi, cum speluncam profundam offendisset, ingreditur & in ea commorabatur. Cum autem *à Deo* interrogaretur, incertus unde vox venerit, quid illic ageret urbe relicta? tum ille, quod deorum quidem peregrinorum vates interfecerit, populo vero persuaserit *eum* solum esse Deum quem ab initio coluerant, ob hoc se à regis uxore ad supplicium requiri. moxque eadem voce jussus ut sub divum prodiret, (sic enim certiorem fieri quid facto opus esset) postridie è spelunca egreditur. Deinde & concussionem sentit, clarumque ignis splendorem videt. sequutoque mox silentio, vox divina eum *bono animo esse* hortatur, *ac* nihil iis quæ acciderant terreri; illum enim inimicorum nemini cessurum esse: ac præterea jussit ut domum reversus Jehum, Nemessæi filium, populi regem crearet, atque è Damasco Syrorum *regem* Azaëlum; faceretque ut ex Abela urbe Elissæus sibi vates succedat. fore autem ut alios quidem ex impio populo Jehu perimat; alios vero Azaëlus. His auditis, Elias in Hebræorum regionem revertitur: ac cum Saphati filium Elissæum offendisset arantem, & cum eo alios quosdam duodecim juga præ se agentes, illo adito, vestem suam in eum conjecit. Elissæus autem illico cœpit vaticinari; & relictis bubus Eliæ se comitem adjunxit. rogavit tamen ut sibi liceret parentes salutare, quo impetrato, cum illis valedixisset,

Elias Jezabelam fugit. 3 *Regum*, c. 19.

Deus cum Elia loquitur. 3 *Regum*, c. 19.

Elias Elissæum vocat. 3 *Regum*, c. 19.

h Καθαρῷ εἶναι] Eo modo *MSS.* in *Editis* καθαρὸν εἶναι συνέβαινε τὸν ἀέρα.

i Ιεσραήλαν] Ιεσρεὴλ *Interpretibus* LXXII. Cum mox infra sit Ισραήλας, ut puto pro Ιεσραήλας, placuit & hic loci Ιεσραήλαν scribere. Ιεριζήλα *Gall.* 2. Γεσρεήλα *Vat.* in *Epiphanii* libris *Jesraël.*

k Αχλύσαντος,] Σκοτισθέντος *Big.*

l Λάβρον] Ita *Big.* & *Samb.* Λαῦρον *Aliis.*

m Ιεσραήλας Ιζάρου πόλεως] Ισραὴλ, forsan pro Ιεσραὴλ, *Samb.* Ισραήλας *Basil. G.* & *Vat.* Ιεριζήλας *Gall.* 2.

n Ιζάρου πόλεως,] Ita ex p. 462. v. 4. Ακκάρου *Basil.* & *G.* nihil de hac voce in *S. Literis*, aut *Epiphanio* qui reddit, *in urbem Jesrahel festinus advenit*, in uno tamen Cod. *Asaraël.* Verum cum *Jesraël* urbs sit tribûs *Issascharidis*, & infra (p. 462. v. 4.) habeamus Ιζάρου πόλιν pro Ιεσραήλας, aliquis forsan utroque loco legendum suspicaretur Ισαχάρου. HUDS. Lege Ισαχάρου. COCC.

o Αχαβου] In *S. Literis* καὶ ἔσχεν ἔμφασιν Αχαάβ.

p Αὐτῆς ἀπέκτεινεν,] Αὐτῶν *Big. Samb.* & *Vat.* mox tamen αὐτῆς in *libris* omnibus.

q Βηρσαβεὲ] *Al.* Βερσαβεέ. Vide lib. 1. c. 12. §. 1. in fine.

r Τῶν Ιούδα φυλῶν] Ita in *MSS.* τῆς τοῦ Ιούδα in *Editis.*

s Ιδουμαίων γῆς·] Ιδουμαίων *Vat.*

t Εἶναι τῶν πατέρων,] Illa εἶναι τῶν πατέρων adjeci ex *MSS.* (*Cocc.*) & *Vet. Interpr.*

v Καὶ ὕδωρ·] Καὶ ὕδωρ non agnoscit *Vat.*

x Σινᾶιον καλούμενον] Σίναιον *Samb.* in *S. Literis* (3 *Regum*, c. 19. v. 8.) ἕως ὄρους Χωρήβ. *mihi autem* (ut ait *Hieronymus*) *videtur, quod duplici nomine idem mons nunc Sina nunc Choreb vocetur.*

y Ερομένης] Ita cum *MSS.* ἐρωμένης in *Editis.*

z Παρεῖη,] In *MSS.* παρῆν, & παρῆσι, & παρεῖς.

a Ἐξ ἀρχῆς] Sic *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* ἅπαντες ἐθν. in *Editis Aliisque.*

b Προσελθεῖν] Forte προσελθεῖν. COCC.

c Ιηοῦν] Ιηοῦν *Vat.*

d Νεμεσσαίου] Ita *Samb.* & *Basil.* Νεμεσαίου in *ceteris.* Namessi LXXII.

e Ελισσαῖον] *Al.* Ελισσαῖον & Ελισαῖον.

f Αβελᾶς.] *Abelmehola* juxta *Hebr.* HUDS. Conf. sup. c. 12. §. 4. SPANH.

g Προσελθὼν] Προσελθὼν solus *Vat.*

h Κελεύσαντος] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.*

xisset, eum sequutus est; atque Eliæ, quamdiu *is* vixerit, & discipulus fuit & minister. Ac vatis quidem hujus ita se res habuerunt.

Nabuthus, quod vineam Achabo vendere noluisset, Jezabela dolis interfectus. 3 Regum, c. 21.

8. Cæterum Nabuthus quidam erat ex urbe Izari, agrum habens in vicinia regis. Cum autem ipsum rogaret *rex*, ut ei pretio, quantumcunque vellet, agrum addiceret suis finitimum, ut cum illum suis junxisset, unam sibi possessionem faceret; sin vero nollet pecuniam accipere, ei liberum esse agrum è suis, quemcunque vellet, eligere: hoc quidem, inquit, se nequaquam facturum esse, secum vero statuere fructum sua è terra percipere, quæ jure hæreditario ei à patre obvenerat. Quo fit ut rex rem molestè ferens, quasi contumelia affectus quod aliena non accepisset, & à lotione abstinuit & à cibo. Cum autem uxor ejus Jezabela eum percontaretur, cur adeo doleret, & neque lavaret, neque pranderet aut cœnaret: quam perversus sit Nabuthus ei denarrat; utque ipse verbis eum alloquutus humanissimis, infraque regiam potestatem demissis, contumeliose habitus fuerit, quod ea quæ popposcerat non impetrarit. Illa vero hortabatur ne propterea animum desponderet, sed mœrore misso ad consuetam corporis curam rediret. sibi enim id negotii datum iri ut Nabuthus pœnas luat. Moxque literas Achabi nomine scriptas mittit ad primores Israëlitarum, quibus mandata dedit, ut, indicto jejunio & concione advocata, primus quidem locus Nabutho tribueretur (nam genere erat illustri) tribus vero hominibus perditæ audaciæ subornatis, qui contra eum pro testimonio dicerent, quod Deo & regi maledixisset, lapidibus peteretur, atque ita trucidaretur. Et quidem Nabuthus, ut regina scripserat, testimonio convictus Deo & Achabo convitium fecisse, à populo lapidibus obrutus necabatur. Cum autem hæc Jezabela accepisset, ad regem introgreditur, jussitque ut gratis vineæ hæreditatem adeat. Hæc facta esse gaudebat Achabus, & è lecto exsiliens visum ibat Nabuthi vineam. Tum Deus indignatus Eliam vatem in Nabuthi agrum mittit Achabo occursurum, & de perpetratis expostulaturum; quod *scilicet* vero prædii domino occiso, ipse hæreditatem sibi contra jus vendicasset. Ut vero ad eum accedebat *Elias*, cum dixisset, rex, *licere* ut vellet de se statuere, (turpe enim in peccato versantem ab eo deprehendi *putabat*) quo in loco, inquit, accidit ut Nabuthi cadaver à canibus absumeretur, ibidem & ejus & uxoris suæ sanguis effundetur, totumque ejus genus interibit, quod flagitia adeo nefaria ausus fuerit, & contra leges patrias civem peremerit. Tum demum Achabum dolor subiit, eumque facinorum pœnituit, atque saccum indu-

Achabus, jussu Dei ab Elia increpitus saccum induit, & imminentem pœnam à se avertit. 3 Regum, c. 21.

αὐτοῖς εἶπεν· καὶ ἵνα Ηλίαν τὸν ἅπαντα χρόνον τοῦ ζῆν ἐν μαθητὴς ἐν Ἀμάθῃ. καὶ τὰ μὲν περὶ [i] τὸν τοιοῦτον προφήτην τοιαῦτα ἦν.

ι'. [k] Νάβουθος δέ τις [l] ἦν ἀπὸ πόλεως [m] Ιζάρα, ἀγροικείτων ὢν τῷ βασιλέως. προσκαλοῦται [n] δὴ αὐτὸν ἀποδόσθαι τιμῆς ὅσης βούλεται τὸ χωρίον [o] αὐτῷ τῷ ἰδίων ἀγρὸν, ἵνα συνάψας [p] ἐν αὐτῷ ποιήσῃ κτῆμα, εἰ δὴ μὴ βούλοιτο χρήματα λαβεῖν, [q] ἐπιτρέπειν ἐκλέξασθαι τῶν ἀγρῶν τινα τῶν ἐκείνου· τοῦτο μὲν οὐ φησι ποιήσειν, [r] αὐτὸς δὲ τῷ ἰδίαν καρπώσασθαι γῆν, ἣν κληρονόμησε τοῦ πατρός. λυπηθεὶς δὴ ὡς ἐφ' ὕβρει [s] τῷ μὴ τὰ ἀλλότρια λαβεῖν ὁ βασιλεὺς, οὔτε λουτρὸν προσηνέγκατο, οὔτε τροφήν. ἡ δὲ Ιεζαβέλης ἡ γυναικὸς αὐτοῦ πυθομένης ὅ, τι λυπεῖται, καὶ μήτε λούεται, μήτε ἄριστον αὐτῷ προτίθεται μήτε δεῖπνον, διηγήσατο [t] αὐτῇ τῷ Ναβούθου σκαιότητα, καὶ ὡς χρησάμενον ἐπιεικέσι πρὸς αὐτὸν λόγοις καὶ βασιλικῆς ἐξουσίας ὑποδεεστέροις, ὑβρισθείη, μὴ τυχὼν ὧν ἠξίου. ἡ δὲ, μὴ μικροψυχεῖν ἐπὶ τούτοις παρεκάλει· [v] παυσάμενον δὲ τὴν λύπης ἐπὶ τῷ σωθῆναι [x] τρέπεσθαι τοῦ σώματος πρόνοιαν. μελήσειν γὰρ αὐτῇ περὶ τῆς Ναβούθου τιμωρίας. καὶ [y] προσχρῆμα πέμπει γράμματα πρὸς τοὺς ὑπερέχοντας τῶν [z] Ισραηλιτῶν, ἐκ τοῦ Αχάβου ὀνόματος, νηστεῦσαί τε κελεύσασα, καὶ ποιησαμένους ἐκκλησίαν [a] προκαθίσαι μὲν αὐτῶν Νάβουθον· εἶναι γὰρ αὐτὸν γένους ἐπιφανοῦς· [b] παρασκευασαμένους δὲ τρεῖς τολμηροὺς τινας τοὺς καταμαρτυρήσοντας αὐτοῦ, ὡς τὸν Θεόν τε εἴη βλασφημήσας καὶ τὸν βασιλέα, καταλεῦσαι, καὶ τούτῳ προχρήσασθαι τῷ τρόπῳ. Καὶ Νάβουθος μὲν, ὡς ἔγραψεν ἡ βασίλισσα, ἔτως καταμαρτυρηθεὶς βλασφημῆσαι τὸν Θεόν τε καὶ Αχαβον, βαλλόμενος ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀπέθανεν. ἀκούσασα δὲ ταῦτα ἡ Ιεζαβέλη, [c] εἴσεσι πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ κληρονομεῖν τὸν Ναβούθου [d] ἀμπελῶνα προῖκα ἐκέλευσεν. ὁ δὲ Αχαβος ἤδη τοῖς γεγυμνένοις, καὶ ἀναπηδήσας [e] ἀπὸ τῆς κλίνης, ὀψόμενος ἦκε τὸν ἀμπελῶνα τοῦ Ναβούθου. ἀγανακτήσας δὲ ὁ Θεὸς, πέμπει τὸν προφήτην Ηλίαν εἰς τὸ Ναβούθου χωρίον, Αχάβῳ [f] συμβαλοῦντα, καὶ περὶ τῶν πεπραγμένων [g] ἐρησόμενον, ὅτι κτείνας τὸν ἀληθῆ δεσπότην καὶ χωρίου κληρονομήσειεν αὐτὸς ἀδίκως. ὡς δὲ ἦκε πρὸς αὐτὸν, εἰπόντος καὶ βασιλέως, ὅ, τι βούλει χρήσασθαι αὐτῷ, αἰσχρὸν γὰρ ὅτε ἐπὶ ἁμαρτήμασι ληφθῆναι ὑπ' αὐτοῦ, κατ' ἐκεῖνον ἔφη τὸν τόπον, ἐν ᾧ τὸν Ναβούθου νεκρὸν [h] ἀπὸ κυνῶν διαπνηχθῆναι συνέβη, [i] τὸ τε αὐτοῦ αἷμα καὶ τὸ τῆς γυναικὸς [k] χυθήσεσθαι, καὶ πᾶν αὐτοῦ τὸ γένος ἀπολεῖσθαι, τοιαῦτα ἀσεβήσαι πετολμηκότος, καὶ παρὰ τοὺς [l] πατρίους νόμους πολίτην ἀδίκως ἀνηρηκότος. Αχάβῳ δὲ λύπη τῶν πεπραγμένων εἰσῆλθε καὶ [m] μεταμέλεια, καὶ σακκίον ἐνδυσάμε-

μὴ κωλύσαντος in *Editis*. Est qui conjicit μὴ κωλύσαντος. quod sane verisimile ex 3 *Regum*, c. 19. v. 20. HUDS. Forte αὐτῷ κἀλ.

i Τὸν τοιοῦτον προφήτην] Sic *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* Ἐ πρ. *Vat.* Ἐ τοιοῦτε πρ. in *Editis Aliisque*.

k Νάβουθος] Ita *Bas. G. Samb.* & *Gall.* 1. Νάβωθος *Gall.* 2. Ναβουθαῖος *Hen. Busb.* & *Vat.* Ναβουθᾶς *Suid.* Ναβουθαὴ LXXII. & *Cedren.*

l Ἦν ἀπὸ πόλεως] Vel ita sane legendum cum *Big.* & *Samb.* vel mox ὢν in ὧν mutandum cum Cod. *Vat.* in *Editis Aliisque* deest ὧν.

m Ιζάρα,] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. & *Suid.* Αζάρης in *Editis*. Αζάρα juxta *Vet. Interpr.* Ισζαρήλα *Gall.* 2. Ισραήλας juxta *S. Literas*.

n Δ' αὐτὸν] Illud δὴ ex *Big. Samb.* & *Vat.*

o Αὐτῷ τῷ ἰδίων] Αὐτῷ ἴδιον ἀγρὸν *Suid.*

p Ἐν αὐτῷ] Illud ἓν substituimus pro ἐν *Editorum*, levicula sane mutatione. αὐτὸν ἓν ποιήσῃ *Suid.* συνάψας, ἓν αὐτὸ ποιήσῃ κτῆμα *Big.* ἓν αὐτὸν π. κτ. *Samb.*

q Επιτρέποντος] Επιτρέψαντος *Suid.*

r Αὐτὸς δὴ] Αὐτὸν *Big.* ut & *Vat.* qui & paulo ante ποιήσειν habet.

s Τῷ μὴ] Τὸ μὴ ἀπ. *Suid.* & mox ἡ δὴ Ιεζάβελ.

t Αὐτῇ τῷ Ναβούθου] Ταύτῃ *Vat.* nec αὐτῇ nec ταύτῃ agnoscunt *Hen.* & *Busb.*

v Παυσάμενον] Παυσάμβρος *Vat.*

x Τρέπεσθαι] Τραπέσθαι πρ. *Suid.* τραπέσθαι τ. σ. πρ. *Big.* & *Samb.*

y Παραχρῆμα] Παραυῦκα *Vat.*

z Ισραηλιτῶν,] Τῶν Ιουδαίων *Suid.* Forsan Ισραηλιτῶν.

a Προκαθίσαι] Ita *Big. Samb.* (*Cocc.*) & *Suid.* προκαθῆσαι in *Editis Aliisque*.

b Παρασκευασαμένους] Παρασκευασμὸν δὲ τρεῖς τολμηροὺς κατ' *Suid.* Προσκευασμένους δέ τινας τολμηροὺς δύο *Vat.* ut in *S. Literis*.

c Εἴσεισι] Ita *Big.* & *Cocc.* qui tamen mavult εἰσῇ. HAV.

d Αμπελῶνα] Sic *MSS.* & *Suid.* ἀμπελῶνος in *Editis*.

e Ἀπὸ τῆς κλίνης,] Iterum ex *MSS.* (& *Cocc.*) ὑπὸ in *Editis*.

f Συμβαλοῦντα,] Συμβαλόντα *Vat.*

g Ερησόμενον,] Ελέγξοντα *Suid.*

h Ἀπὸ κυνῶν] Ὑπὸ *Big. Samb.* (*Cocc.*) & *Suid.*

i Τό τε αὐτοῦ αἷμα καὶ τὸ τῆς γυναικὸς χυθήσεσθαι,] Conf. infr. lib. 8. c. 15. 4. ἐν τῷ Ναβούθου ἀγρῷ τὸ αἷμα αὐτοῦ κυνὰς λιχμήσασθαι. & lib. 9. c. 6. §. 4. SPANH.

k Χυθήσεσθαι,] Εκχυθήσεσθαι *Suid.*

l Πατρίους νόμους] Πατρῴους *Big.*

m Μεταμέλος,] Ο μεταμέλος Thucydid. p. 519. D. & LXX. 2 Reg. III. 27. μεταμέλου μέγας· Τὸν θεὸν προτιμῶν καὶ ἐξομμύσασθαι Aristides Or. in Neptun. p. 32. C. SPANH.

n Γυ-

σάμενος, [n] γυμνοῖς τοῖς ποσὶ διῆγε, ἀχ ἀπλόμενος τροφῆς, [o] ἀνθομολογούμενός τε τὰ ἡμαρτημένα, καὶ τὸ [p] Θεὸν ἵλεων ἐξιλασμενίζων. [q] ὁ δὴ, ζῶντος μὲν αὐτοῦ, πρὸς τὸν προφήτην εἶπεν, ὑπερβαλεῖσθαι τὸ δίκαιος πρωρείαν, ἐπεὶ [r] τοῖς πεπλημμεληκόσι μεταγνοεῖ, πλέον δὲ τὸ ἀπειλεῖν ἔμελε τῷ υἱῷ τοῦ Αχάβου. καὶ ὁ μὲν προφήτης ταῦτ' ἐδήλωσε τῷ βασιλεῖ.

tus nudis pedibus inceſſit, à cibo abſtinens, & ſua peccata confitens, Deumque ita placare ſtudens. Deus vero vati ſignificabat, ſe illo quidem vivente familiæ ejus ſupplicium dilaturum eſſe, quod ſcelerum, quæ committere ſuſtinuerat, eum pœniteret, in filium vero quæ minatus eſt exſecuturum. Et hæc quidem regi denunciavit vates.

ΚΕΦ. ιδ'.

Ως Αδαδος, Δαμασκοῦ καὶ Συρίας βασιλεὺς, δὶς ἐπ' Αχαβον στρατευσάμενος ἡττήθη.

CAP. XIV. VIII.

Quomodo Adadus, Damaſci & Syriæ rex, bis contra Achabum ducto exercitu ſuperatus eſt.

ΤΩΝ δὲ περὶ τὸν Αχαβον ὄντων πιστῶν, καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν ὁ [s] τοῦ Αδαδου υἱὸς, βασιλεύων τῶν Σύρων τῶν Δαμασκοῦ, δύναμιν ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας συναγαγὼν, συμμάχους τοὺς πέραν Εὐφράτου βασιλέας ποιησάμενος τριάκοντα καὶ δύο, ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸν Αχαβον. ὁ δὲ οὐκ ὢν ὅμοιος αὐτῷ [t] τῇ στρατιᾷ, πρὸς μάχην μὲν οὐ παρεσκεύασατο, πάντας δὲ εἰς τὰς ὀχυρωτάτας πόλεις ἐγκλείσας τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ, αὐτὸς [v] μὲν ἔμενεν ἐν Σαμαρείᾳ· τείχη γὰρ αὐτὴ λίαν [x] ἰσχυρὰ περιεβέβλητο· καὶ τἄλλα δυσάλωτος ἐδόκει. ὁ δὲ Σύρος, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἦλθεν ἐπὶ τὴν Σαμάρειαν, καὶ [y] περικαθίσας αὐτῇ τὸ στράτευμα ἐπολιόρκει· πέμψας δὲ κήρυκα πρὸς Αχαβον, ἠξίου πρεσβευτὰς δέξασθαι παρ' αὐτοῦ, δι' ὧν αὐτῷ δηλώσει τί βούλεται. καὶ ὃς [z] Ισραηλιτῶν βασιλέως πέμψαι ἐπιτρέψαντος, ἐλθόντες οἱ πρέσβεις ἔλεγον κατ' ἐντολὴν τοῦ βασιλέως, "τὸν Αχάβου πλοῦτον, καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, καὶ τὰς γυναῖκας "Αδαδος τυγχάνειν. ἂν δὲ ὁμολογήσῃ, καὶ λαβεῖν αὐτῷ τὸ- "των ὅσα βούλεται συγχωρήσῃ, τὴν στρατιὰν ἀπάξει καὶ πρό- "σει [a] πολιορκῶν." ὁ δὲ Αχαβος, τοῖς πρέσβεσιν ἐκέλευσεν προδήλοις λέγειν [b] αὐτῶν τῷ βασιλεῖ, "ὅτι καὶ "αὐτὸς καὶ οἱ ἐκείνου πάντες κτήματα εἰσὶν αὐτοῦ." ταῦτα δὲ ἀπαγγειλάντων, πέμπει πάλιν πρὸς αὐτὸν, ἀξιῶν, [c] ἀνωμολογηκότα εἶναι πάντα τὰ ἐκείνου, δέξασθαι τοὺς πεμφθησομένους εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ὑπ' αὐτοῦ δούλους· οἷς, ἐρευνήσασι τά τε βασίλεια καὶ τοὺς τῶν φίλων καὶ συγγενῶν οἴκους, [d] ἐκέλευε δίδοναι πᾶν ὅ, τι ἂν ἐν αὐτοῖς εὕρωσι κάλλιστον, τὰ δὲ ἀπαρέσαντα [e] οἱ καταλείψειν. Αχαβος δὲ ἀγαθεὶς ἐπὶ τῇ δευτέρᾳ πρεσβείᾳ τοῦ τῶν Σύρων βασιλέως, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος, ἔλεγεν, "ὡς αὐτὸς μὲν "[f] ἔχειν ἑτοίμως, ὑπὲρ σωτηρίας [g] αὐτῶν καὶ εἰρήνης, "καὶ γυναῖκας τὰς ἰδίας προέσθαι τῷ πολεμίῳ καὶ τέ- "κνα, καὶ πάσης ἀναχωρῆσαι κτήσεως. ταῦτα γὰρ "ἐπιζητῶν ἐπρεσβεύσατο πρῶτον ὁ Σύρος. νῦν δὲ "[h] ἠξίωκε δούλους πέμψαι, τούς τε πάντων οἰκίας ἐρευ- "νῆσαι, καὶ μηδὲν ἐν αὐτοῖς καταλιπεῖν τῶν καλλίστων "κτημάτων, προφάσιν· βουλόμενος πολέμιον λαβεῖν· "εἰδὼς ὅτι τῶν μὲν ἐμαυτοῦ δι' ὑμᾶς οὐκ ἂν φεισαί- "μην, ἀφορμὴν δὲ ἐκ τοῦ πρὸ τῶν ὑμετέρων ἀηδῶς "πραγματευόμενος εἰς τὸ πολεμεῖν. ποιήσω γε μὴν "τὰ ὑμῖν δοκοῦντα." τὸ δὲ πλῆθος μηδὲν ὑπα-

CUM autem res Achabi ita ſe haberent, ſub iſtud tempus Adadi filius, Syrorum & Damaſcenorum rex, contractis ex omni *ſua* regione copiis, adſcitiſque ſibi ſociis triginta duobus regulis Tranſeuphratenſibus, expeditionem fecit contra Achabum. Ille vero, quod impar eſſet viribus, ſuos quidem in aciem non eduxit; coactis vero ex agris in urbes munitiſſimas omnibus, ipſe manſit in Samaria. illa enim mœnibus cincta erat validiſſimis, & cætera inexpugnabilis videbatur. Rex autem Syriæ cum copiis ſuis Samariam contendebat: exercituque ei undique admoto, *eam* oppugnabat; miſſoque ad Achabum præcone poſcebat, ut legatos ab eo exciperet; per quos ei, quid *ipſe* vellet, ſignificabit. Cum autem annuiſſet Iſraëlitarum rex ut mitterentur; legati, poſtquam venerant, ex regis mandato dicebant, "Achabi divi- "tias, liberoſque ejus, & uxores eſſe Adadi. quod "ſi ipſe huic aſſenſus fuerit, & permiſerit ei quic- "quid libuerit ex his ſumere, exercitum abducet, "urbemque ab obſidione liberabit." Achabus autem juſſit legatis, ut ad regem ſuum profecti ei renunciarent, "ſe ſuaque omnia in illius eſſe pote- "ſtate." At cum hæc ei retuliſſent, rurſus ad eum *legatos* mittit, poſtulans, quandoquidem *ſua* omnia illius eſſe faſſus fuerit, ut mittendos craſtino die famulos *ſuos* ſuſciperet: quibus, regiam & amicorum cognatorumque domos perſcrutatis, dare jubebat quicquid in iis optimum inveniretur, quæ deſpicerent ipſi relicturi. Tum Achabus, de ſecunda Syrorum regis legatione indignatus, cum populi concionem advocaſſet, dicebat, "quod i- "pſe quidem paratus fuerit, pro illorum incolumi- "tate & pace *tuenda*, & uxores ſuas & liberos ho- "ſti permittere, deque facultatibus ſuis omnibus "cedere. nam ad iſta requirenda Syrus primam le- "gationem miſit. Nunc vero poſtulavit ſuos mit- "tendos eſſe ſervos, atque omnium domos explo- "randas eſſe, nihilque in iis ex facultatibus pretio- "ſiſſimis relinquendum; eo animo ut belli cauſam "ſpecioſam quærat: id vero agendo, ut, poſtquam "norat me quidem in veſtri gratiam rebus meis non "peperciſſe, ex iis quæ vobis non poſſunt non eſ- "ſe ingrata, bellandi occaſionem oblatam habeat. "Ipſe tamen facturus ſum quicquid vobis placue- "rit." Populus autem ſuadebat, nequaquam illi ob-

Adadi filius Syrorum rex Samariam obſidet. 3 *Regum*, c. 13.

Achabo dat conditiones. 3 *Regum*, c. 20.

Achabo conditiones accipienti novas durioreſque ſtatuit Syrorum rex. 3 *Regum*, c. 20.

---

n Γυμνοῖς τοῖς ποσὶ διῆγεν,] Ita *Big. Samb. Suid. & Vet. Interpr.* γυμνὸς τοῖς in *Editis Aliiſque.* Vide Bynæum de Calceis Hebr. lib. 2. cap. 4. HUDS. Ita & Hieronymus Epiſt. 22. ad Paulam, *Flent uſque hodie Judæi & nudatis pedibus in cinere volutati ſacco incubant.* יהלך אט eſt in Sacris. REL. Sic Berenice γυμνόπους in periculo vitæ ante Tribunal Flori ἀλωσ. lib. 2. c. 15. §. 1. Vide de Davide 2 Sam. xv. 30. SPANH.

o Ανθομολογούμενός] Sic *MSS.* & *Suid.* ἀνολογούμενος in *Editis.*

p Θεὸν ἵλεων ἐξιλασμίζων.] Εξιλασμίζοντος τὸ Θεὸν inf. lib. xi. c. 5. §. 4. SPANH.

q Ο δὴ, ζῶντος] Ο δὴ Θεὸς *Suid.*

r Τοῖς πεπλημμέλοις] Sic *MSS.* τοῖς γε in *Editis.*

s Τοῦ Αδάδου υἱὸς,] Τοῦ Αδὶρ *Vat.* υἱὸς Αδερ. LXXII. & *Zonar.* nec mirum, ut inquit *Grotius*, cum literæ ר & ד non modo formam perſimilem habeant, ſed & ob ſoni aliquam affinitatem facile inter ſe mutentur.

t Τῇ στρατιᾷ,] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* ὅμοιος αὐτῷ τὴ στρατιᾷ, vel τὴ στρατείᾳ.

v Μὲν ἔμενεν] Illud μὲ infertum dedi ex *MSS.*

x Ισχυρὰ περιεβέβλητο·] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* ὀχυρὰ in *Editis.*

y Περικαθίσας] Iterum ex *MSS.* περικαθήτας in *Editis.*

z Ισραηλιτῶν βασιλέως] Τῶν Ισραηλιτῶν *Vat.* & mox πέμψειν.

a Πολιορκῶν.] Αὐτὸν poſt πολιορκῶν adjiciunt quinque *MSS.*

b Αὐτῶν τῷ βασιλεῖ,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* αὐτῷ in *Editis.*

c Ανωμολογηκότα] Αν ὁμολόγηκε τὰ πάντα εἶναι ἐκείνου *Gall.* 2.

d Ἐκέλευε δίδοναι] Ita *MSS.* ἐκέλευσε in *Editis.*

e Οἱ καταλείψουσιν.] Σοὶ in *MSS.*

f Ἔχειν ἑτοίμως,] Ἑτοίμως εἶχεν in tribus *MSS.* ἑτοίμως ἴσχειν in duobus.

g Αὐτῶν καὶ εἰρήνης.] Αὐτῇ *Big. Samb.* & *Vat.*

h Ηξίωκε δούλους πέμψαι,] Ηξίωσε *Vat.*

* *Sed*

obtemperet aut obsequatur, * sed *ut hominem vanissimum* contemnat, seque ad bellum gerendum comparet. Cum itaque legatis respondisset, ut abeuntes *regi* dicerent, "se quicquid primum postu-
Tam injustis conditionibus extrema perpeti satius visum. 3 *Regum*, c. 20.
"lavit *etiam* nunc ob populi securitatem *libenter* "facere, posterioribus vero mandatis nullatenus "dicto audientem fore," eos dimisit.

Expugnationem urbis minatur Adadus. 3 *Regum*, c. 20.
2. Adadus autem, cum hæc audisset & moleste tulisset, tertio legatos mittit ad Achabum, minatus "altiorem muris, quibus superbit, aggerem il-"lis excitaturum exercitum, modo terræ glebu-"lam *singuli* pugillis sumant." ostendens ei copiarum multitudinem & terrorem incutiens. Achabo autem respondente, "non debere gloriari ar-"matum, sed pugna superiorem," legati, cum revertissent & regem offendissent tum forte cum triginta duobus sociis regibus epulantem, responsum ei declararunt. Ille vero statim hoc mandavit, ut & vallo urbem circundarent & aggeres erigerent, & nullam oppugnandi rationem intentatam relinquerent. Erat autem Achabus, dum hæc gererentur, magno in angore, ut & populus universus.
Vates, à Deo missus, Achabo, in prælium exeunti, victoriam pollicetur. 3 *Regum*, c. 20.
Verum *mox* fiduciam sumit & à metu liberatur, ubi ad eum vates quidam accesserat, dixeratque Deum polliceri, se tot hostium myriadas ei in manum traditurum. Cum autem quæsivisset, per quos victoria potiretur, per filios ducum, ajebat; te illos ob eorum imperitiam ducente. Accitis igitur ducum filiis (erant autem quasi ducenti & triginta duo) cum intellexisset Syrum ad epulas & hilaritatem conversum esse, patefactis *repentè* portis juvenes emisit. Id postquam Adado per speculatores est significatum, mittit quosdam eis occursuros, quibus imperavit, siquidem ad dimicandum prodierint, ut vinctos ad se adducerent, sin vero pacifici *venerint*, ut idem facerent. Interim Achabus & alium exercitum intra muros accinctum
Syri à filiis principum victi. 3 *Regum*, c. 20.
habebat. Filii vero principum, cum præsidiariis congressi, multos illorum *ferro* perimunt, & reliquos in castra persequuntur. Ubi autem illos superiores conspexerat Israëlitarum rex, jubet ut & cæteræ omnes copiæ in eos irruerent. atque illæ, derepente Syros adortæ, eos fuderunt fugaruntque. Nam cum haud exspectarint exercitum egressurum esse, res improvisa fecit ut inermes & temulenti invaderentur; adeo ut relicta in castris armatura terga verterint, & rex ipse in fugam conjectus vix equi pernicitate evaserit. Achabus vero Syros *magna* cum illorum strage longe persequutus est. direptisque castris (nam valde erant opulenta, atque etiam auro argentoque abundabant) ac captis Adadi curribus & equis in urbem reversus est. Cum autem vates, *regem aggressus*, monuisset, ut paratus sit & exercitum in procinctu habeat, quod sequente anno Syrorum rex in eum expeditionem facturus esset, in eo quidem Achabus totus erat occupatus.

Syri Israëlitarum deos dicunt esse montanos. 3 *Regum*, c. 20.
3. Verum Adadus, ubi semet cum omni quem potuit exercitu è pugna in tutum receperat, cum amicis consilium iniit, quo modo Israëlitas bello adoriretur. Illi vero in ea non erant opinione, ut

κρίνειν τ κατ' αὐτὸν [i] συνεβάλλετο, ἀλλὰ καταφρονεῖν, καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν ἑτοίμως ἔχειν. τοῖς οὖν πρεσβύταις [k] ἀποκρινόμενος λέγειν ἀπελθεῖν, "ὅτι τοῖς τὸ "πρῶτον ἀξιωθεῖσιν ὑπ' αὐτοῦ καὶ νῦν ἐμμένει τ τ πο-"λιτῶν ἀσφαλείας ἕνεκα, πρὸς ἣ τὸ δεύτερον ἀξίω-"σιν ἐχ [l] ὑπακοή," ἀπέλυσεν αὐτούς.

β'. Ο δ' Αδαδος, ἀκούσας ταῦτα ἐδυσχέρανας, τρίτον ἔπεμψε πρὸς Αχαβον τοὺς πρέσβεις, ἀπειλῶν "ὑψη-"λότερον τ τειχῶν, οἷς [m] καταφρονεῖ, χῶμα τούτοις "ἐπεγείρειν αὐτὸς τοῖς στρατιώταις, καὶ δράκα [n] γῆν λαμβά-"νοντας." ἐμφανίζων αὐτῷ τ δυνάμεως τὸ πλῆθος καὶ καταπληττόμενος. ὁ δ' Αχάβος, "μὴ καυχᾶσθαι δεῖν, "[o] ὁπλισμένους, καθωπλισμένον, ἀλλὰ τῇ μάχῃ "χρείσαντα γνόμενον," ἐλθόντες οἱ πρέσβεις, καὶ δεῖπνοῦντα καταλαβόντες τ βασιλέα μετὰ τριάκοντα καὶ δύο βασιλέων συμμάχων, ἐδήλωσαν αὐτῷ τοῖς ὑπλισμοῖς. [p] ὁ δὲ θεοῦ τοῦτον προσέταξε, καὶ [q] τειχομαχεῖν τὴν πόλιν καὶ χώματα βάλλειν, καὶ μηδένα τρόπον ἀπολιπεῖν πολιορκίας. ἐν δ' Αχαβος τούτων πραττομένων ἐν ἀγωνίᾳ δεινῇ, σὺν παντὶ τῷ λαῷ. θαρρεῖ δὲ καὶ τ φόβων ἀπολύει, προφήτης τινὸς αὐτῷ προσελθόντος. καὶ φήσαντος αὐτὸν τ Θεὸν ὑπισχνεῖσθαι ποιήσειν τὰς τοσαύτας τ πολεμίων μυριάδας ὑποχείρας. [r] πυθομένῳ δέ, διὰ τίνων ἂν ἡ νίκη γένοιτο, διὰ τ [s] παίδων εἶπε τ ἡγεμόνων, ἡγουμένου σοῦ διὰ τ ἀπειρίαν [t] τῶν ἐκείνων. καλέσας δὲ τοὺς τ ἡγεμόνων υἱέας, εὑρέθησαν δ' ὡς διακόσιοι καὶ τεσσαράκοντα δύο, μαθὼν δὲ Σύρον πρὸς δεῖπναν καὶ ἄνεσιν πεπραμμένον, ἀνοίξας τὰς πύλας, ἐξέπεμψε τοὺς παῖδας. τ δὲ σκοπῶν [v] δηλωσάντων τῷ Αδάδῳ, πέμπει τινὰς ὑπαντησομένους, ἐντειλάμενος ἂν μὲν εἰς μάχην ὦσι προσελαύνοντες, ἵνα δήσαντες [x] ἀγάγωσι πρὸς αὐτόν, ἂν δὲ εἰρηνικῶς, [y] ὅπως παντὸ ποιῶσιν. εἶχε δ' ἑτοίμως Αχαβος καὶ τὸν ἄλλον στρατιὰν ἐντὸς τ τειχῶν. οἱ δὲ παῖδες τ ἀρχόντων συμβαλόντες τοῖς φύλαξι, πολλοὺς αὐτῶν ἀπεκτείνασι, καὶ τοὺς ἄλλους ἄχρι δ στρατοπέδου διώκουσιν. ἰδὼν δὲ τούτους νικῶντας ὁ τ Ισραηλιτῶν βασιλεὺς, ἐξαφίησι καὶ τὸν ἄλλον στρατιὰν ἅπασαν. ἡ δὲ, αἰφνιδίως ἐμπεσοῦσα τοῖς Σύροις, ἐκράτησεν αὐτῶν. καὶ γὰρ προσδόκων αὐτοὺς ἐπεξελεύσεσθαι· καὶ διὰ τοῦτο [z] γυμνοῖς καὶ μεθύουσι προσέβαλλον, ὥστε τὰς παρασκευὰς ἐκ τ στρατοπέδων φεύγοντας καταλιπεῖν, καὶ τ βασιλέα διασωθῆναι μόλις ἐφ' ἵππου ποιησάμενον τὴν φυγήν. Αχαβος δὲ, πολλὴν [a] ὁδὸν διώκων τοὺς Σύρους ἤνυσεν, ἀναιρῶν αὐτούς. διαρπάσας δὲ τὰ ἐν τῇ παρεμβολῇ. πλούτου δ' ἦν οὐκ ὀλίγος, ἀλλὰ καὶ χρυσοῦ πλῆθος καὶ ἀργύρου· τά τε ἅρματα τοῦ Αδάδου καὶ τοὺς ἵππους λαβών, ἀνέστρεψεν εἰς τὴν πόλιν. τοῦ δὲ προφήτου [b] παρασκευάσαντος φήσαντος, καὶ τὴν δύναμιν ἑτοίμην ἔχειν, ὡς τῷ ἐπιόντι πάλιν ἔτει στρατεύσοντος ἐπ' αὐτὸν καὶ Σύρους, ὁ μὲν Αχαβος πρὸς τούτοις ἦν.

γ'. Ο δὲ Αδαδος, διασωθεὶς ἐκ τ μάχης, μετ' ὀλίγης [c] ἐσθῆτος στρατιᾶς, συνεβουλεύσατο τοῖς αὐτοῦ φίλοις, πῶς ἂν ἐπιστρατεύσοιτο τοῖς Ισραηλίταις. οἱ δ' ἐν μὲν τοῖς ὄρε-

* *Sed* ut hominem vanissimum *contemnat*,] Rectius forsan, *sed animo magno elatoque esset*. Vide *Annott.* ad lit. *m*.

i Συνεβούλευεν,] Ἔλεγον *Big. Samb.* & *Vat.*

k Ἀποκρινόμενος] Ita cum *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.* ἀποκρινάμενος in *Editis Alisque.*

l Ὑπακοή,] Ὑπακούειν *Samb.*

m Καταφρονεῖ,] Sic infra *lib.* 9. c. 3. τῷ Θεῷ συμμάχῳ καταφρονῶν. *Hesychio* καταφρονεῖ, ὑπερφαίνει.

n Γῆν λαμβάνειν.] Γῆς *Big. Samb* & *Vat.* Paulo aliter se habent regis minæ, 3 *Regum*, c. 20. v 10.

o Ἀπηλγκότων,] Sic *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.* ἀπειλημμένον in *ceteris.*

p Ο ὁ δεῖνα.] Ο ὁ Αδαδος ταῦτ' ἀκούσας προσέταξε *Hen.* & *Busb.*

q Πειραταρχεῖν] L. προσχαμακεῖν; & ita *Edit. Basil.* προσχαρακοῦν *Gen.* SPANH.

r Πυθομένῳ δ',] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* πυθομένων in *Editis.* Legi etiam potest πυθομένου. atque ita forsan *Epiphanius.*

s Παίδων εἶπε] Παιδαρίων τ ἡγεμόνων *Cedren.* ἐν τοῖς παιδαρίοις τ ἀρχόντων LXXII. 3 *Regum*, c. 21. v. 14. *per famulos* (aut *calones*) *præfectorum* juxta *Hebr.*

t Τῶν ἐκείνων.] Illud τῶν ex *Big. Samb.* & *Vat.*

v Δηλωσάντων] Τοῦτο τῷ Αδάδῳ *Vat.* Τοῦτο Αδάδῳ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

x Ἀγάγωσι] Illud αὐτὸς ex *MSS.*

y Ὅπως παντὸ ὁ] Ita in omnibus *MSS.* τοῦτο in *Editis.* quin & ὅπως deest *Vat.* nec illud suo *codice* habuisse videtur *Vet. Interpr.* HUDS. Forte αὐτὸ τοῦτο. COCC.

z Γυμνοῖς] Id est inermibus. Ita *nudus* apud Latinos non semper notat hominem omni omnino veste carentem. Virgil. *Nudus ara*, *sere* nudus. Sic infra lib. xi. 5. μὴ γυμνοῖς, *ne inermibus* occurrerent. REL.

a Ὁδὸν διώκων] Ὁδὸν deest *Big. Samb. Vat.* & *Bas.*

b Παρασκευάσαντος] Ita cum *MSS.* διασκευάσαντος in *Editis.*

c Ἐσθῆτος στρατιᾶς,] Ἡδωνῆς *Vat.*

d Neu-

ὄρεσιν οὐκ ἐδίδοσαν γνώμλω συμβαλεῖν αὐτοῖς· τ̃ γὰρ Θεὸν αὐτῶν ἐν τοῖς τοιούτοις δύνασθαι τόποις, καὶ διὰ τοῦτο νῦν ὑπ' αὐτῶν [d] νενικῆσθαι· κρατήσειν ἂν ἔλεγον, ἐν πεδίῳ ποιησαμένους τὴν μάχλω. συνεβούλευόν τε πρὸς τούτῳ, τοὺς μὲν βασιλέας, οὓς [e] ἐπηγάγετο συμμάχους, ἀπολῦσαι εἰς τὰ οἰκεῖα, τῷ δὲ στρατιὰν αὐτῶν καταλέγειν, ἀντ' ἐκείνων σατράπας [f] καταστήσαντα· εἰς δὲ τὴν τ̃ ἀπολωλότων τάξιν στρατολογῆσαι δύναμιν ἐκ τ̃ χώρας τ̃ αὐτῶν, [g] καὶ ἵππους & ἅρματα. δοκιμάσας οὖν ταῦτα εἰρῆσθαι καλῶς, ἅτως διεκόσμησε τὴν δύναμιν.

δ'. Ἀρξαμένου δ' ἔαρος ἀναλαβὼν τὴν στρατιὰν, ἦλθ ἐπὶ τοὺς Ἑβραίους, καὶ γενόμενος πρὸς πόλιν τινὶ, [h] Ἀφεκὰ δ' αὕτη λέγ, ἐν μεγάλῳ στρατοπεδεύει πεδίῳ. Ἀχαβος δ', ἀπαντήσας αὐτῷ μετὰ τ̃ δυνάμεως ἀντιστρατοπεδεύσας. σφόδρα δ' ὀλίγον αὐτὸ τὸ στράτευμα, πρὸς τοὺς πολεμίους ἀντιπαραβαλλόμενον. ᾧ δ' προφήτης προσελθὼν αὖθις πάλιν, [i] καὶ νίκλω τ̃ Θεὸν αὐτῷ δώσειν φήσας, ἵνα τὴν ἰδίαν ἰσχὺν ἐπιδείξῃ, μὴ μόνον ἐν τοῖς ὄρεσιν, ἀλλὰ κἀν τοῖς πεδίοις ὑπάρχουσαν, ὅπερ οὐκ εἶναι δοκεῖ τοῖς Σύροις, ἐπὶ μὲν ἡμέρας [k] ἀνισραστοπεδεύοντες ἡσύχαζον. τῇ δ' ὑστάτῃ τούτων, ὑπὸ τ̃ ὄρθρον [l] προελθόντων ἐκ ᾧ στρατοπέδου τ̃ πολεμίων, καὶ παραταξαμένων πρὸς μάχλω, ἀντεπεξῆγε & Ἀχαβος τὴν οἰκείαν δύναμιν. καὶ συμβαλὼν, καρτερᾶς τ̃ μάχης γενομένης, τρέπει τοὺς πολεμίους εἰς φυγὴν, καὶ διώκων ἐπικτείνων. οἱ δὲ καὶ ὑπὸ τ̃ ἁρμάτων & ὑπ' ἀλλήλων ἀπώλλυντο. ἰσχυσαν δὲ ὀλίγοι διαφυγεῖν εἰς τὴν Ἀφεκὰν πόλιν [m] αὐτῶν. ἀπέθανον δὲ καὶ αὐτοὶ, τῶν τείχεων αὐτοῖς ἐμπεσόντων, ὄντες δισμύριοι ἑπτακισχίλιοι. διεφθάρησαν δ' ἐν ἐκείνῃ τῇ μάχῃ ἄλλαι μυριάδες δέκα. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν Σύρων Ἀδαδος, φεύγων [n] μετά τινων πιστοτάτων οἰκετῶν, εἰς ὑπόγαιον οἶκον ἐκρύβη. τούτων δέ, Φιλανθρώπους καὶ ἐλεήμονας εἶναι φησάντων [o] αὐτοὺς τοὺς τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλέας, καὶ [p] δωρήσεσθαι τῷ σωτηρίᾳ τρόπῳ τ̃ ἱκετείας χρησαμένους τὴν σωτηρίαν [q] αὐτῶν παρὰ Ἀχάβου λαβεῖν, εἰ συγχωρήσειν αὐτοῖς πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν, ἀφῆκεν. οἱ δὲ, σάκκους ἐνδυσάμενοι, καὶ [r] σχοινία τ̃ κεφαλᾶς περιθέμενοι, οὕτως γὰρ τὸ παλαιὸν ἱκετεύουσιν οἱ Σύροι, πρὸς Ἀχαβον παρελθόντες, καὶ δεηθέντες τ̃ Ἀδαδον σώζειν αὐτὸν ἔλεγον, εἰς ἀεὶ δοῦλον αὐτὸν τ̃ χαριζομένου γνησόμενον. ὁ δὲ, συνήδεσθαι φήσας αὐτῷ περιόντι, καὶ μηδὲν ἐν τῇ μάχῃ πεπονθότι, τιμὴν καὶ εὔνοιαν, ἣν ἄν τις ἀδελφῷ προσάγοι, καταπηγγείλατο. λαβόντες δὲ ὅρκους παρ' αὐτοῦ, μηδὲν ἀδικήσειν φανέντα, προάγουσι προθύμως ἐκ ᾧ οἴκου ἐν ᾧ ἐκέκρυπτο, καὶ προσάγουσι τῷ Ἀχάβῳ, ἐφ' ἅρματος καθεζομένῳ. ὁ δὲ προσεκύνησεν αὐτόν. Ἀχαβος δ' ἐδίδου αὐτῷ τὴν δεξιὰν, [s] ἀνεβίβασεν ἐπὶ τὸ ἅρμα, καὶ καταφιλήσας θαρρεῖν ἐκέλευσε, καὶ μηδὲν τ̃ ἀπόντων προσδοκᾶν. Ἀδαδος δ' [t] ἡσυχαίσῃ, καὶ παρ' ὅλον τ̃ ζ̃ν χρόνον [v] ἀπομνημονεύσειν τ̃ χαρισίας ὡμολόγει. καὶ τὰς πόλεις τ̃ Ἰσραηλιτῶν, ἃς ἀπολιπόντες οἱ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς, ἀποδώσειν ἐπηγγείλατο· καὶ [x] Δαμασκὸν, ὥσπερ ἐξελαυνόμενον εἰς αὐτὴν, καθὼς καὶ οἱ πατέρες αὐτοῦ εἰς Σαμάρειαν εἶχον τὸν ποιεῖν, ἀνήκειν ἔφασκεν. ἐπὶ τούτοις ὁ Ἀχαβος ἀφῆκε τὸν Ἀδαδον, καὶ συνθήκας ἐποιήσατο πρὸς αὐτὸν, ἐφ' ᾗ τὴν μὲν χώραν ἀποδοῦναι τὴν Ἰσραηλιτῶν, τὴν δὲ Δαμασκὸν ἐλευθέραν εἶναι, καθάπερ ἐκείνοις ἐδόθη τοῖς πατράσιν αὐτοῦ· ταῦτα δὲ ποιήσειν ἔφασκεν ὁ Ἀδαδος, ἐπειδὴ καὶ τὸν πατέρα τὸν ἐκείνου Βενάδαδον ἔφη τὰ τῶν πατέρων ἀποδοῦναι τοῖς πατράσιν αὐτοῦ. ταῦτα δὲ ὁμολογήσας ὁ Ἀδαδος, καὶ ὀμόσας ἐμμενεῖν τοῖς ὅροις, ἀπέλυσε τὸν Ἀχαβον.

quidem in montibus cum iis confligerent, (Deum enim illorum in ejuſmodi locis pollere, eóque ſe nunc ab illis victos) ſuperiores vero fore dicebant, ſi prælium in planitie committerent. Ac præterea ſuadebant, ut reges quidem, quos in belli ſocietatem adduxerat, domum dimitteret; copias vero illorum, ſatrapis pro regibus ſubſtitutis, retineret: atque in locum illorum quos amiſerat copias ex regione eorundem colligeret, curruſque & equos. Hæc itaque præclare dicta arbitratus, exercitum hunc in modum parat inſtruitque.

4. Ineunte autem vere cum exercitu ſuo ibat in Iſraëlitas; cumque ad urbem quandam (quam Aphecam eſſe contigit) perveniſſet, in magna planitie caſtra metatus eſt. Achabus vero, cum ſuis copiis obviam illi profectus, contra illos caſtra poſuit. Ejus autem exercitus, cum hoſtium viribus comparatus, exiguus admodum erat. At poſtquam vates rurſus ad eum acceſſerat, dixeratque Deum victoriam ei conceſſurum eſſe, ut oſtendat, contra quam Syri opinantur, ſuam non minus in campeſtribus valere potentiam quam in montibus, ſeptem quidem diebus caſtris adverſus caſtra poſitis quieti agitabant. illorum vero ultimo, cum hoſtis prima luce pro caſtris aciem explicuiſſet, Achabus quoque milites ſuos ex adverſo inſtruxit. congreſſuſque, acri pugna commiſſa, hoſtium agmina in fugam vertit, & occidendo perſequitur. Erant autem qui à curribus & alii ab aliis interempti perierunt. paucis vero datum erat in urbem illorum Aphecam fugaſe recipere. ſed & ipſi muro collapſo oppreſſi ſunt, hominum viginti ſeptem millia. At præter iſtos in illa pugna ceciderunt etiam centum *hominum* millia. Rex autem Syrorum Adadus, cum quibuſdam è domeſticis ſibi fidiſſimis fuga dilapſus, in penetrale ſubterraneum ſe abdidit. Cui cum iſti dixiſſent, Iſraëlitici generis reges perquam humanos eſſe & clementes, ſeque poſſe, ſolenni ſupplicum ritu adhibito, incolumitatem ſuam ab Achabo impetrare, modo illis concederet ut ipſum adirent, *eos* dimiſit. Illi vero ſaccum induti, & * funiculis capitibus circundatis (qui priſcus apud Syros ſupplicandi mos) ad Achabum veniebant, dicebantque petere Adadum ut ſibi vivere liceat; qua gratia accepta ſe ei in perpetuum ſervum fore *ajebant*. Tum ille gratulari ſe ei dixit, quod *cladi* ſupereſſet & nihil mali ei in prælio accidiſſet; ſeque honorem ei & benevolentiam, haud ſecus ac fratri, exhibiturum eſſe promiſit. Tum iſti, fide jurejurando accepta, illum, ſiquidem apparuerit, non læſum iri, digreſſi eum è domo ubi latebat productum ad Achabum adducunt, curru *tum* ſedentem. Ille vero eum adoravit. At Achabus, dextra ei data, in currum ſuſtulit, exceptumque oſculo juſſit eſſe bono animo, nihilque mali *deinceps* expectare. Adadus autem *ei* gratias agebat, atque beneficii, quamdiu viveret, ſe memorem fore profitebatur. Porro urbeſque Iſraëliticas, quas reges priores abſtulerant, redditurum promiſit: atque Damaſcum commeandi, ſicut & ipſius patres in

Syri ab Iſraëlitis fuſi. 3 Regum, c. 20.

Adadus Syrorum rex ſeſe in latebras abdidit. 3 Regum, c. 20.

Ei vitam concedit Achabus. 3 Regum, c. 20.

d Νενικῆσθαι.] Sic in *MSS.* νικᾶσθαι in *Editis.*

e Ἐπηγάγετο συμμάχους,] Ἐπήγετο *Vat.*

f Καταστήσαντα.] Κατασήσοντα *Vat.*

g Καὶ ἵππους καὶ ἅρματα.] Illud καὶ ex *MSS.*

h Ἀφεκὰ δ' αὕτη λέγ, ἐν μεγάλῳ στρατοπεδεύει πεδίῳ.] Ἀφεκὰ δ' αὐτῷ καλεῖται *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 2. HUDS. Ἀφακὶς Turris prope Antipatrida. vid. ἄλωσ. lib 2. c. 19. §. 1. SPANH.

i Καὶ νίκλω τ̃ Θεὸν] Ita cum iiſdem *MSS.* καὶ νικήσειν τ̃ Θεὸν αὐτῷ φήσαντος in *Editis.*

k Ἀντιστρατοπεδεύοντες] Ἀντιστρατοπεδευόντες *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

l Προελθόντων] Προσελθόντων *Big. Samb.* & *Vat.*

m Αὐτῶν.] Quam Syri eripuerant Iſraelitis, nam & mox meminit talium urbium. Videturque hæc Apheca in Magno Campo Eſdrelon ſita fuiſſe, de qua 1 Sam. 29. 1. REL.

n Μετά τινων] Ita *Big.* & *Epiphan.* μετά τινων πιστῶν οἰκ. *Hen.* & *Busb.* μετά τινος πιστοτάτου τ̃ οἰκ. in *Editis.*

o Αὐτῷ τοὺς] Illud αὐτῷ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

p Δωρήσεσθαι] Δωροδοκήσειν *Big.* & *Samb.*

q Αὐτῶν τὴν Ἀχάβου] Αὐτῷ legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

* *Funiculis capitibus circundatis*] Videſis Cl. *Seldenum* de *Diis Syris* Synt. 2. c 7.

r Σχοινία ταῖς κεφαλαῖς περιθέμενοι, οὕτως γὰρ τὸ παλαιὸν ἱκετεύουσιν οἱ Σύροι,] Mos ſupplicum apud Syros, ut reſtibus eſſent capita redimiti. Inde haud abſimilis mos apud Græcos ſupplicum, ut ramum candida lana redimitum geſtarent. Ita Danaides apud Æſchyl. Supplic. v. 22. σὺν τοῖς ὑ ἱκετῶν ἐγχειρίοις ἱερσίπτοισι κλάδοισι. SPANH.

s Ἀνεβίβασεν] Ἀναβιβάζει *Hen.* & *Busb.*

t Ἡσυχαίσῃ,] Ita *Hen.* & *Busb.* ἡσυχαίσει in *Editis Aliiſque.*

v Ἀπομνημονεύσειν] Ita cum *Gall.* 2. ἀπομνημονεύειν in *ceteris.*

x Δαμασκὸν, ὥσπερ ἐξελαυνόμενον εἰς αὐτὴν, καθὼς καὶ οἱ πατέρες αὐτοῦ εἰς Σαμάρειαν εἶχον] LXX. 1 Reg. xxi. 34. καὶ ἐξόδους θήσεις σεαυτῷ ἐν Δαμασκῷ, καθὼς ἔθετο ὁ πατήρ μου ἐν Σαμαρείᾳ· SPANH.

in Samariam ita facere jus habuerant, liberam poteſtatem facturum. Fœdere deinde icto & jurejurando firmato, cum ei multa donaſſet Achabus in regnum ſuum dimittebat. Atque hunc quidem exitum habuit bellum ab Adado Syrorum rege illatum Achabo & Iſraëlitis.

Michæas vates Achabo minatur ob dimiſſum ab eo Adadum. 3 Regum, c. 20.

5. Verum *poſtea* vates quidam, Michæas nomine, cum ad unum ex Iſraëlitis acceſſiſſet, juſſit ei ut caput ejus feriret. id quod ex voluntate Dei facturus erat. Qui cum recuſaſſet, ei prædixit, fore ut leoni obviam factus ab eo occideretur, quod Dei mandatis non obſequutus fuiſſet. Cum autem hoc homini accidiſſet, vates ad alium itidem adiit, idem illi imperans. Qui cum eum percuſſiſſet caputque diminuiſſet, obligato capite acceſſit ad regem, dicens ſe ſub eo militaſſe, & à tribuno captivum quendam cuſtodiendum accepiſſe; ipſo vero fuga elapſo periclitari *ſe* ne interficiatur ab eo qui illum tradiderat. nam minatus eſt, ſi captivus aufugiſſet, morte multatum iri. Cum autem Achabus dixiſſet, jure merito occidendum eſſe; ſoluto capite ab ipſo Michæas vates agnoſcitur. Hanc enim artem de induſtria adhibuerat, ut inde occaſionem arriperet *regi* verba faciendi. Ajebat enim, Deum, quòd Adadum, qui ipſi maledixerat, impunitum è manu emiſiſſet, in eum animadverſurum eſſe, facturumque ut ipſe quidem ab eo interficeretur, populus vero ejus ab exercitu. Achabus autem vate irritatus, illum quidem in cuſtodias includi juſſit; ipſe vero Michææ ſermonibus confuſus domum diſceſſit.

ὀν. ἡμομένων δ' αὐτοῖς ὅρκων καὶ συνθηκῶν, πολλὰ δωρησάμενος αὐτῷ Ἀχαὰβ [y] ἀπέπεμπεν εἰς τὴν ἰδίαν βασιλείαν. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸν Ἀδάδου τοῦ Συρῶν βασιλέως στρατείας ὅπῃ Ἀχαὰβον καὶ τοὺς Ἰσραηλίτας ποιοῦσιν [z] εἶχε τέλος.

ε'. Προφήτης ἦν τις, Μιχαίας τὄνομα, προσελθὼν ἑνὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰς τὴν κεφαλὴν [a] πλῆξαι. τοῦτο γὰρ ποιήσειν κατὰ βούλησιν τοῦ Θεοῦ. ὃ δὴ μὴ πεισθέντος, προεῖπεν αὐτῷ θηριώσειν τὸν τοῦ Θεοῦ προσταγμάτων, λέοντι περιτυχόντα διαφθαρήσεσθαι. συμβάντος δὴ τούτου τινὶ ἀνθρώπῳ, πρόσεισιν ἑτέρῳ πάλιν ὁ προφήτης, παίειν τὸν προσιόντων. πληγὰς δ' ἐκείνου, καθὰ θεραύσαντος αὐτοῦ τὸ κέρατον, καταδησάμενος τὴν κεφαλὴν, προσῆλθε τῷ βασιλεῖ, λέγων αὐτῷ στρατεύσασθαι, καὶ θηρεύειν ὅτι φύλακά τινα τῶν αἰχμαλώτων θηρὰ τοῦ πεσόντος, φυγόντος δ' αὐτοῦ κινδυνεύειν ὑπὸ τοῦ θηρευθέντος ἀποθανεῖν. ἁπάντων γὰρ αὐτὸν εἰ [b] διαφύγοι ὁ αἰχμάλωτος ἀποκτείνειν. δίκαιον ἦ φήσαντος Ἀχαὰβ τὸν θάνατον εἶναι, λύσας τὴν κεφαλὴν ἐπιγινώσκει ὑπ' αὐτοῦ Μιχαίας ὁ προφήτης ὤν. [c] ἐκέχρητο ἦ σοφίσματι πρὸς αὐτὸν τῷ ἡμομένῳ πρὸς τὰς μέλλουσας λόγους. εἶπε γὰρ ὡς ὁ Θεὸς ἀφενὶ αὐτὸν διαθρέψαι τὴν τιμωρίαν Ἀδάδου [d] τὸν βλασφημήσαντα εἰς αὐτὸν μεταλεύσοντος, [e] καὶ ποιήσοι αὐτὸν μὲν ἀποθανεῖν ὑπ' ἐκείνου, τὸν δὲ λαὸν ὑπὸ τῶν στρατιᾶς αὐτοῦ. παροξυνθεὶς δ' Ἀχαὰβος πρὸς τὸν προφήτην, τὸν μὲν ἐγκλείσθεντα φυλάττεσθαι ἐκέλευσεν· συγχεχυμένος δ' αὐτὸς ὑπὸ τοῖς Μιχαίου λόγοις, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν οἰκίαν.

IX. CAP. XV.

De Joſaphato rege Hieroſolymorum; utque Achabus, cum Syris, ſuppetias ei ferente Joſaphato, bellum intuliſſet, prælio victus eſt, & ipſe occiſus periit.

ΚΕΦ. ιε'.

Περὶ Ἰωσαφάτου τοῦ Ἱεροσολύμων βασιλέως· καὶ ὡς Ἀχαὰβος ὑπὸ Σύρους, βοηθοῦντος αὐτῷ Ἰωσαφάτου, στρατευσάμενος, ἡττήθη τῇ μάχῃ, καὶ αὐτὸς ἀπώλετο.

Joſaphatus rex bonus & pius. 2 Paral. c. 17.

ET ita quidem ſe res habebant Achabi. Nunc vero ad Joſaphatum Hieroſolymorum regem revertor: qui, aucto *ſuo* regno, & militibus per urbes ditionis ſuæ diſpoſitis, nihilo *tamen* ſecius in oppidis ſortis Ephraïmiticæ, quæ, Hieroboamo in decem tribus regnante, avus ejus Abias ceperat, præſidia collocavit. Cæterum Deum & propitium habebat & adjutorem, quod eſſet *vir* juſtus & pius, & quid Deo grati acceptique faceret per ſingulos dies inquireret. Ipſumque omnes circumquaque reges muneribus cohoneſtarunt; ita ut divitias conſequutus fuerit ampliſſimas & maximum gloriæ incrementum ceperit.

Illi curæ eſt legum obſervatio, ut & res militaris. 2 Paral. c. 17.

2. Anno autem regni ſui tertio, convocatis principibus *illius* regionis & ſacerdotibus, præcipiebat illis, ut, *Judææ* terra peragrata, populum omnem ſibi ſubditum per oppida in legibus Moyſis inſtituerent, docerentque & ipſas cuſtodire & Dei cultui ſedulam operam navare. Quod adeo gratum erat populo univerſo, ut nihil magis ſtuderent, nihil impenſius amarent quam legum obſervantiam. Finitimæ quoque gentes in Joſaphato diligendo

ΚΑΙ Ἀχαὰβος μὲν ἐν τούτοις ἦν. ἐπαινεῖται δὲ ὑπὸ τῶν Ἱεροσολύμων βασιλεὺς [f] Ἰωσάφατος· ὃς, αὐξήσας τὴν βασιλείαν, καὶ δυνάμεις ἐν ταῖς πόλεσι ταῖς ἐν τῇ τῶν ὑπηκόων χώρᾳ καταστήσας, ἃς ἔθετο ὑπὸ [g] Ἀβία τοῦ πάππου [h] καταληφθείσας ἐν Ἐφραὶμ κληρουχίας, Ἱεροβοάμου βασιλεύοντος τῶν δέκα φυλῶν, φυγὴς ἐγκαθίδρυσεν. ἀλλ' εἶχεν ὑμενές τε καὶ σωτῆρον τὸ θεῖον, δίκαιος ὢν καὶ ὅσιος, καὶ τί καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἡδὺ ποιήσει καὶ προσηνὲς τῷ Θεῷ ζητῶν. ἐτίμων δ' αὐτὸν οἱ πέριξ βασιλεῖς δωρεαῖς· ὡς καὶ τοῦτόν τε ποιῆσαι βαθύπλουτον ἐς δόξαν ἀρετῆς μεγίστην.

β'. Τρίτῳ δὲ τῆς βασιλείας ἔτει, συγκαλέσας [i] τοὺς ἡγεμόνας τῆς χώρας καὶ τοὺς ἱερεῖς, ἐκέλευε [k] τὴν γῆν περιελθόντας, ἅπασαν τὸν λαὸν τὸν [l] ὑπ' αὐτὸν διδάξαι [m] κατὰ πόλεις τοὺς Μωϋσέως νόμους, καὶ φυλάσσειν τούτους, καὶ παιδεύειν περὶ τὴν θρησκείαν τοῦ Θεοῦ. καὶ ἤθη πᾶν τὸ πλῆθος οὕτως, ὡς μηδὲν ἄλλο φιλοτιμεῖσθαι μηδὲ ἀγαπᾶν, ὡς τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα. οἵτε [n] περίχωροι διετέλουν στέργοντες τὸν Ἰωσάφατον,

---

y Ἀπέπεμπεν εἰς τὴν ἰδίαν βασιλείαν.] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀπεπέμπετ in *Editis.*

z Εἶχε τέλος] Sic *Big.* & *Samb.* εἶχε τὸ τέλος in *ceteris.*

a Πλῆξαι.] Πλήξειν *Gall.* 2.

b Διαφύγοι] Διαφύγοι με ὁ *Gall.* 2.

c Ἐκέχρητο] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 2. κέχρηται in *Editis*, *Aliisque.*

d Τοῦ βλασφημήσαντα] Illud τὸν ex *MSS.*

e Καὶ ποιήσοι αὐτὸν] Ita *MSS. Coccejus* & *Vet. Interpr.* καὶ ποιῆ με ἀποθανεῖν αὐτὸν in *Editis.*

f Ἰωσάφατον.] Ἰωσαφάτῳ *Vat.* atque paſſim ea forma.

g Ἀβία δὲ πάππου] Abiam, victo Hieroboamo, urbes quaſdam cepiſſe conſtat ex *S. Literis*, 2 *Paralip.* c. 13. v. 18. Verum *cap.* 16. v. 2. dicitur, Joſaphatum præſidia impoſuiſſe urbibus Ephraïmiticis, quas pater ejus Aſa ceperat.

h Καταληφθείσας] Ita ſane legendum cenſui (legit quoque ita in ora Codicis mei *Cocceius*) pro καταλειφθείσας *Editorum Aliorumque*, faventibus *S. Literis*, 2 *Paralip.* c. 17. v. 2. καταλειφθείσας τὰς Ἐφαὶμ *Gall.* 1. καταλειφθείσης τῆς *Gall.* 2. Quomodo legerit *Epiphanius*, conjiciat, cui libet, ex ejus verbis; *non minores quam avus ejus, ab hoc tempore quo Hieroboam ſuper decem tribus regnaverat, munitiones ubique conſtituit.* HUDS. Erant Jeſchana & Bethel. vide ſupra. REL.

i Τοὺς ἡγεμόνας] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* τοὺς ἡγεμόνας τῆς χώρας καὶ τοὺς ἱερεῖς in *Editis.*

k Τὴν γῆν] Τὴν χώραν *Big. Samb.* & *Vat.* apud *Epiphanium* habemus *peragrantes ubique.*

l Ὑπ' αὐτὸν διδάξαι] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.* ἐπ' αὐτὸν in *Editis.* ἐπ' αὐτῆς *Gall.* 2.

m Κατὰ πόλεις] Καὶ τὰς πόλεις *Big. Samb.* & *Vat.*

n Περίχωροι] Sic *MSS.* περίχωροι perperam in *Editis.*

o Ἐξή-

τον, καὶ πρὸς αὐτὸν εἰρήνην ἄγοντες. οἱ δὲ Παλαιστῖνοι καὶ τοὺς ἐτέλουν αὐτῷ φόρους, καὶ Ἄραβες ἐχορήγουν κατ' ἔτος ἄρνας [o] ἑξήκοντα καὶ τελακοσίους, καὶ ἐρίφους τοσούτους. πόλεις τε μεγάλας [p] ὠχύρωσεν ἄλλας [q] τε καὶ βαρεῖς, καὶ δύναμιν στρατιωτικὴν καὶ ὅπλα πρὸς τοὺς πολεμίους [r] ἡτοιμάσατο. ὧν δὲ ἐκ μὲν τῆς Ἰούδα φυλῆς στρατὸς ὁπλιτῶν μυριάδες τριάκοντα, ὧν [s] Ἐδναῖος τὴν ἡγεμονίαν εἶχεν, [t] Ἰωάννης δὲ μυριάδων εἴκοσι. ὁ δ' αὐτὸς οὗτος ἡγεμὼν [v] ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς εἶχε τοξοτῶν πεζῶν μυριάδας εἴκοσι. [x] ἄλλος δ' ἡγεμών, Ὀχόβατος ὄνομα, μυριάδας ὁπλιτῶν ὀκτωκαίδεκα τὸ πλῆθος τῷ βασιλεῖ παρεσκεύαζε, παρὲξ ὧν εἰς τὰς ὀχυρωτάτας διεπέμψε πόλεις.

γ'. Ἠγάγετο δὴ τῷ παιδὶ Ἰωράμῳ τὴν Ἀχάβου θυγατέρα, ἔχουσαν τὸ δέκα φυλῶν βασιλέως, Γοθολίαν ὄνομα. προσθήσω δὲ αὐτὸν μικρόν τινα εἰς Σαμάρειαν, φιλοφρόνως Ἀχάβου ὑποδεξαμένου, καὶ τὴν ἀκολουθήσασαν στρατὸν ἐξένισε λαμπρῶς, σίτου τε οἴνου [y] θυμάτων ἀφθονίᾳ· [z] παρεκάλεσέ τε συμμαχῆσαι κατὰ [a] Σύρων βασιλέως, ἵνα τὴν [b] Γαλαδηνὴν πόλιν [c] Ἀραμαθὰν ἀφέληται· ἔχων γὰρ πατρὸς [d] αὐτὸν ἔφασκε τοῦτον τυγχάνειν ἀφηρημένος τὴν ἐκείνου πατρίδα. τὸν δὲ Ἰωσαφάτην τὴν βοήθειαν ἐπαγγειλαμένου, καὶ γὰρ εἶναι δύναμιν αὐτῷ μὴ ἐλάττω τὴν ἐκείνου, καὶ μεταπεμψαμένου τὴν δύναμιν ἐξ Ἱεροσολύμων εἰς Σαμάρειαν, προελθόντες ἔξω τῆς πόλεως οἱ δύο βασιλεῖς, καὶ καθίσαντες ἐπὶ τοῖς ἰδίοις θρόνοις ἑκάτερος, τοῖς οἰκείοις στρατιώταις τὸ στρατιωτικὸν διένεμον. Ἰωσαφάτης δὲ ἐκέλευσεν εἴ τινές εἰσι προφῆται, [e] καλέσαντες αὐτοὺς ἀνακρῖναι περὶ τοῦ ἐπὶ τὸν Σύρον ἐξόδου, εἰ συμβουλεύουσι κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν [f] ἐπ' αὐτῶν ποιήσασθαι τὴν [g] στρατείαν. [h] καὶ γὰρ εἰρήνη καὶ φιλία τότε τῷ Ἀχάβῳ πρὸς τὸν Σύρον ὑπῆρχεν, ἐπὶ τρία ἔτη διαμείνασα, ἀφ' ἧς λαβὼν αὐτὸν αἰχμάλωτον ἀπέλυσεν, ἄχρις ἐκείνης τὴν ἡμέρας.

δ'. Καλέσας δ' Ἀχάβου τοὺς αὐτοῦ προφήτας, [i] ὡς τετρακοσίους τὸν ἀριθμὸν ὄντας, ἐκέλευσεν ἐρέσθαι [k] τὸν Θεὸν, εἰ δίδωσιν αὐτῷ στρατευσαμένῳ [l] ἐπὶ τὸν Ἀδαδὸν νίκην καὶ καθαίρεσιν [m] τῆς πόλεως, δι' ἣν [n] ἐκφέρειν μέλλῃ τὸν πόλεμον. τῶν δὲ προφητῶν συμβουλευσάντων ἐκστρατεῦσαι· κρατήσειν γὰρ τοῦ Σύρου, καὶ λήψεσθαι αὐτὸν ὑποχείριον ὡς καὶ τὸ πρῶτον· σαφεῖς ἐκ τῶν λόγων Ἰωσάφατος, ὅτι ψευδοπροφῆται τυγχάνουσιν, ἐπύθετο τοῦ Ἀχάβου, εἰ [p] καὶ ἕτερός τις ἔστι προφήτης τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἀκριβέστερον μάθωμεν περὶ τῶν μελλόντων; [q] ὁ δ' Ἀχάβου, εἶναι μὲν, ἔφη, μισεῖν δὲ αὐτὸν κακὰ προφητεύσαντα, καὶ προειπόντα ὅτι τεθνήξεται νικηθεὶς ὑπὸ τοῦ [r] Σύρων βασιλέως· καὶ διὰ τοῦτο ἐν φυλακῇ νῦν αὐτὸν ἔχειν, καλεῖσθαι δὲ Μιχαίαν,

perstiterunt, paceque cum eo colenda. Palæstini etiam vectigal constitutum ei pendebant, & Arabes quotannis suppeditabant agnos sexcentos & triginta, & hœdos totidem. Munivit etiam & urbes alias magnas pariter ac validas; copiasque militares & armorum vim *magnam* contra hostes paravit. Erant autem ex tribu quidem Judæ gravis armaturæ militum trecenta millia, quibus præerat Ednæus: atque Joanni duci attributa erant ducenta millia. Hic ipse vero dux ex tribu Benjamitica habebat sagittariorum peditum ducenta millia. Alius præterea dux, Ochobatus nomine, cum gravis armaturæ militibus, numero centum & octoginta millibus, regi inserviebat, præter eos quos dispositerat in oppidis munitissimis.

3. Filio autem suo Joramo duxit Gotholiam, filiam Achabi decem tribuum regis. Cumque aliquanto post Samariam se contulisset, benigne eum excepit Achabus; militesque ejus comites mensæ hospitali eique splendidæ adhibuit, & frumento & vino & carnibus largiter instructæ: rogavitque ut secum belli societatem iniret contra Syrorum regem, ut armis repetat urbem Aramatham in regione Galadena *sitam*: eam enim, olim ipsius patris, patrem illius abstulisse. Josaphato vero auxilium pollicito, (nam *contigit* ejus exercitum non minorem esse quam illius) suisque Samariam accitis ab Hierosolymis copiis, progressi extra urbem duo reges, & in suo uterque throno collocati, militibus suis stipendia numerabant. Josaphatus autem *interim* jussit, ut, si qui *illis* essent vates, accerserentur & de expeditione in Syrum consulerentur, an & illi suaderent eo tempore suscipiendam esse. Etenim Achabo pax simul & amicitia cum Syro intercedebat triennio continuo, ex quo captum eum dimiserat *impune*, usque in illam diem.

Josaphatus affinitate junctus Achabo, initaque cum eo belli societate, Achabum comitatur in expeditionem contra Syros. 2 Paral. c. 18.

4. Achabus vero accitis suis vatibus, numero circiter quadringentis, jussit ut Deum consulerent, an foret ut is in Adadum exercitu educto victoriam reportaret, urbemque deleret, propter quam bellum erat illaturus. Cum autem suasissent vates ut expeditionem faceret, (Syrum enim victurum esse & in potestatem suam etiam ut ante redacturum) Josaphatus, verbis illorum falsos esse vates odoratus, Achabum percontabatur, num qui est Dei vates præterea, ut aliquanto certius quid futurum sit intelligamus? Cui Achabus, esse quidem & alium, sibi vero invisum, quod infausta vaticinatus fuerit, & prædixerit, fore ut *ipse* à Syrorum rege superatus mortem oppeteret; ideoque in carcere nunc inclusum teneri, vocari autem Michæam,

X. *Achabo suadent falsi vates ut bellum moliretur. 3 Regum, c. 22. 2 Paral. c. 18.*

o Ἑξήκοντα καὶ τριακοσίους,] Ἑπτακισχιλίους καὶ ἑπτακοσίους [al. πεντακοσίους] LXXII. & *Verit. Hebr.* 2 *Paralip.* c. 17. v. 11.

p Ὠχύρωσεν] Sic *MSS.* in *Editis* male ὀχυρώτην. HUDS. Lege ὠχύρωσεν. Dein pro ἄλλας τε καὶ βαρεῖς, legendum forsan πολλάς. Nisi τὸ βαρεῖς respondeat Hebr. בצורות quod LXX. reddunt οἰκήσεις. COCC.

q Τε καὶ βαρεῖς,] Illud τε abest *aliquibus MSS.*

r Ἡτοιμάσατο.] Εὐτρεπίσατο in quatuor *MSS.*

s Ἐδναῖος] Ita cum *MSS.* quod Ἐδναν aut Ἐδναὰ habeant LXXII. Ἐδδαῖος in *Editis.* in *Epiphanii* libris *Hedrous.*

t Ἰωάννης] Ἰωάνης *Samb.* & *Vat.* Ἰωανὰ LXXII.

v Ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος] Sic *MSS.* καὶ τῆς in *Editis.*

x Ἄλλος δ' ἡγεμών] Ex 2 *Paralip.* c. 17. suspicor hunc locum valde corruptum esse. Paulo quidem aliter legisse visus est *Epiphanius*, qui vertit, *alter autem princeps militiæ Gezonat.* (al. *Gozonath*) *armatorum habebat centum millia: & præter hos alia centum millia qui regi famulabantur: quos direxit* &c. in aliis vero codicibus desunt voculæ istæ, *& præter hos alia centum millia.*

y Θυμάτων] F. θυμιαμάτων odorum seu incensorum. Sic θυμιαμάτων LXX. Gen. XXXVIII. 25. & XLII. 11. & Sophocl. Oedip. Tyr. v. 4. Rufinus tamen θυμάτων legisse itidem videtur, qui vertit *θυματ. add. pecudum ubertatem.* SPANH.

z Παρεκάλεσέ τε] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* παρεκάλεσε δὲ in *Editis Aliisque.*

a Σύρων βασιλέως,] Iterum ex *Iisdem* & *Gall.* 1. 2. Σύρου in *Editis Aliisque.*

b Γαλαδηνὴν] Ita cum *MSS.* ut supra p. 211. §. 3. Γαλαδικὴν in *Editis.* Videsis *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 13. p. 389. HUDS. Γαλαδινικὴν. SPANH.

c Ἀραμαθὰν ἀφέλῃ·] In *S. Literis* Ραμάθ. *Ramatha* habent *Epiphanii* libri. HUDS. Conf. infr. lib. 9. c. 6. §. 1. SPANH.

d Αὐτὸν δὲ αὐτοῦ] Illa αὐτὸν δὲ supplevi ex *MSS.*

e Καλέσαντες] Sic in omnibus *MSS.* καλέσαντ' αὐτοὺς in *Editis.*

f Ἐπ' αὐτῶν ποιήσασθαι] Ita *Big.* ἐπὶ deest *Editis Aliisque.*

g Στρατείαν.] Ita cum *Big.* ἀστρατείαν *Gall.* 1. στρατιὰν in *Editis Aliisque.*

h Καὶ γὰρ εἰρήνη] Καὶ γὰρ εἰρήνη *Samb.* spacio vacuo in medio relicto.

i Ὡς τετρακοσίους] Illud ὡς ex *MSS.*

k Τὸν Θεὸν,] Τῷ Θεῷ *Big.* & *Samb.* τῷ Θεῷ *Vat.*

l Ἐπὶ τὸν Ἀδαδὸν] Ἐπὶ Ἀδὰδ *Big. Samb.* & *Vat.*

m Τῆς πόλεως,] Τῆς insertum dedi ex *Samb.* & *Vat.*

n Ἐκφέρειν μέλλῃ] Φέρειν *Vat.*

o Τυγχάνουσιν,] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. & *Epiphan.* ἐντυγχάνουσιν in *reliquis.*

p Καὶ ἕτερός τις] Καὶ deest *Vat.*

q Ὁ δ' Ἀχαάβου,] Illa ὁ δ' Ἀχαάβου non agnoscit *Vat.*

r Σύρων βασιλέως.] Τῶν Σύρων *Vat.*

chæam, Jembleæ filium. Cum vero Josaphatus postulasset eum produci, *Achabus* misso spadone Michæam accersit. Spado autem, dum in via essent, ei indicavit, cæteros vates omnes regi victoriam prædixisse. Ille vero, responso dato, sibi non licere Deo mendacia affingere, sed dicturum esse quicquid ille de rege in os ei inseruerit, ubi ad Achabum ventum erat, ipsumque per Deum obtestatus est *rex* ut verum ei eloqueretur, dicebat, *Pugnam ei exitio fore denunciat Micheas.* 3 *Regum*, c. 22. 2 *Paral.* c. 18. "sibi Deum ostendisse Israëlitas fugientes, Syris "eos insequentibus, dispersosque per montes, quasi "greges sublatis pastoribus." ajebat etiam *Deum* significare, "illos quidem domum incolumes re-"versuros, ipsum vero solum in prælio casurum." Hæc loquuto Michæa, Josaphatum *sic* alloquitur Achabus: "annon ego tibi paulo ante significavi, "quam male mihi velit iste homo, & quod adver-"sa mihi vaticinatus fuerit?" Cum vero *insuper* dixisset Michæas, "quod par est ut omnia acci-"piat quæ à Deo erant prædicta, & quod illum "spe victoriæ ad bellum gerendum falsi vates in-"citarent, quodque oportet in prælio ipsemet ca-"dat," animo quidem erat anxio solicitoque. At *Præstigiis Sedeciæ metu liberatur Achabus.* 3 *Regum*, c. 22. 2 *Paral.* c. 18. Sedecias, unus è falsis vatibus, *ad regem* accessit, & ut Michææ non adverteret animum hortabatur: ipsum enim *ajebat* nihil veri dicere. Argumento autem usus est ex vaticinio Eliæ petito, cui datum erat melius quam iste futura prænoscere. "Nam & hunc, dicebat, vaticinatum prædi-"xisse, fore ut apud urbem Israam in agro Nabu-"thi canes regis cruorem lingerent, quemadmo-"dum & Nabuthi *linxissent*, propter ipsum à po-"pulo lapidibus necatum. Manifestum igitur est "istum mentiri, qui vati præstantiori contradice-"re non veretur, dicens quod tertia abhinc die "moriturus est *rex*. Notum autem fore, an verax "sit & divino spiritu afflatus. mox enim à me pal-"mis percussus manui meæ noxam inferat, quem-"admodum Jadon fecit ut Hieroboamo regi, cum "illum comprehendere voluisset, manus arefceret. "Opinor enim te utique audivisse hoc factum es-"se." Igitur cum Michæa ab eo percusso nihil inde mali accidisset, Achabus, metu liberatus, alacriter copias contra Syrum in aciem eduxit. Vincebat enim, ut arbitror, fati vis, & plus fidei falsis quam veris vatibus adstruebat: ut nulla exitio destinato mora fieret. At Sedecias, cum sibi ferrea cornua fecisset, dicit Achabo, "Deum illi signifi-"care his Syriam eversum iturum." Cum autem *Micheas, cum mala etiam Sedeciæ prædixisset, in carcerem conjicitur.* 2 *Paral.* c. 18. Michæas dixisset "fore ut paucis post diebus Se-"decias è penetrali in penetrale fugiat latebras quæ-"ritans, idque eo animo ne pœnas vano auspicio debitas luat," jussit rex ut ad Achamonem prætorem urbanum eum abducerent in carcerem com-

υἱὸν [s] Ιεμβλέε. τοῦ δ' Ιωσαφάτε κελεύσαν|τος αὐτὸν προαχθῆναι, πέμψας δυνεῖχον, ἄγε τὸν Μιχαίαν. κατ' ὁδὸν δὲ τῷ ὀδόν ὁ δυνεῖχ|ος ἐδήλωσεν αὐτῷ πάντας τοὺς ἄλλους προφήτας νίκην τῷ βασιλεῖ προειρηκέναι. ὁ δ' οὐκ ἐξὸν αὐτῷ [t] καταψεύδεσθαι τοῦ Θεοῦ φήσας, ἀλλ' ἐρεῖν ὅ, τι ἂν αὐτῷ περὶ τοῦ βασιλέως αὐτὸς εἴπῃ, ὡς ἦκε πρὸς τ' Αχαβον, καὶ λέγειν αὐτῷ παίηθες ὅτ|ε συμπροκήσαιτο, "δεῖ-"ξαι τ' Θεὸν αὐτῷ τοὺς Ισραηλίτας φεύγοντας, ἔφη, καὶ "διωκομένους ὑπὸ τ Σύρων, καὶ [v] Διασκορπιζομένους "[x] ὑπ' αὐτῶν εἰς τὰ ὄρη, καθάπερ ποιμένων ἀνηρημέ-"νων τὰ πρόβατα." ἔλεγέ τε "[y] σημαίνειν τοὺς μὲν μετ' "εἰρήνης ἀναστρέφειν εἰς τὰ ἴδια, πεσεῖσθαι δ' αὐτὸν μό-"νον ἐν τῇ μάχῃ." τοῦτο φήσαν|τος δ' Μιχαίε, πρὸς Ιωσάφατον ὁ Αχαβ|ος, "ἀλλ' ἔγωγε μικρὸν ἔμπροσθεν ἐδήλωσά σοι τὸν [z] ἄνθρωπον, φησὶ, πρός με Διάθεσιν, "[a] καὶ ὅτι μοι τὰ χείρω προεφήτευσε." τοῦ δὲ Μιχαίε εἰ-πόν|τος, "ὡς προσῆκεν αὐτῷ πάντων ἀκροᾶσθαι τ ὑπὸ "[aa] τοῦ Θεοῦ προλεγομένων, καὶ ὡς [b] παρορμήσαιεν αὐτὸν οἱ "ψευδοπροφῆται ποιήσασθαι τ πόλεμον [c] ἐπ' ἐλπίδι νίκης, "καὶ ὅτι δεῖ πεσεῖν αὐτὸν μαχόμενον," αὐτὸς μὲν ἐπ' ἐννοίας. Σεδεκίας δέ τις τ ψευδοπροφητῶν [d] προσελθών, τῷ μὲν Μιχαίᾳ μὴ προσέχειν παρῄνει· [e] λέγειν γὰρ αὐτὸν οὐδὲν ἀληθές. τεκμηρίοις δ' [f] ἐχρήσατο οἷς Ηλίας προεφή-τευσεν ὁ τότε κρείττων τοῦ μέλλοντα συνιδεῖν. "καὶ γὰρ "τοῦτον, ἔλεγε, προφητεύσαντα ἐν [g] Ιζάρᾳ πόλ|ει, [h] ἐν "τῷ [i] Ναβούθε ἀγρῷ τὸ αἷμα αὐτοῦ κυσὶν λιχμήσασθαι προεἰπεῖν, καθὼς καὶ Ναβούθε τοῦ δι' αὐτὸν κατα-"λευσθέν|τος ὑπὸ τοῦ ὄχλου. δῆλον οὖν, ὡς ὅτ|ε "ψεύδεται, τῷ κρείττονι προφήτῃ ταναντία λέγων, "[k] ἀπὸ ἡμερῶν τριῶν φάσκων [l] ταύτης πεθνήξεσθαι. "[m] γνώσεσθαι δ' εἰ ἔστιν ἀληθὴς καὶ τοῦ θείου πνεύ-"ματ|ος τιμὴ δυνάμιν ἔχει. λύσας γὰρ ῥαπισθεὶς ὑπ' "ἐμοῦ, βλαψάτω μου τὴν χεῖρα, ὥσπερ [n] Ιαδὼν "τὴν Ιεροβοάμου τοῦ βασιλέως συλλαβεῖν θελήσαν|τος "ἀπεξήρανε δεξιάν. ἀκήκοας γὰρ [o] οἶμαι πάντως τοῦ-"το γινόμενον." ὡς οὖν πληξαν|τος αὐτοῦ τ Μιχαίαν, μηδὲν συνέβη παθεῖν, Αχαβ|ος θαρρήσας, ἄγειν τὴν στρατιὰν προθυμ|ος ἦν ἐπὶ τὸν Σύρον. [p] ἐνίκα γὰρ οἶ-μαι τὸ χρεὼν καὶ πιθανώτερος [q] ἐποίει πάλιν τοὺς ψευ-δοπροφήτας, ἵνα λάβῃ τὴν ἀφορμὴν ὁ πόλε|μος. Σε-δεκίας δὲ, σιδήρεα ποιήσας κέρατα, λέγει πρὸς Αχα-βον, "[r] Θεὸν αὐτῷ σημαίνειν τούτοις πᾶσιν καταστρέψαι "Συρίαν." Μιχαίαν δὲ μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἰπόν-τα, "τ Σεδεκίαν ταμεῖον ἐκ ταμείου [s] κρυβησόμενον "ἀμείψειν, ζητοῦντα φυγεῖν τ ψευδολογίας τὴν δί-"κην," ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς [t] ἀπαχθέντα φυλάττε-σθαι πρὸς [v] Αχάμωνα τὸν τῆς πόλεως ἄρχοντα, καὶ χορη-

[s] Ιεμβλέε.] Ιεμβλαίε *Big.* Εμβλέε *Vat.* Ομβλέε *Gall.* 2. Ιεμβλὲ aut Ιεμλὰ LXXII. *Obei fil.* juxta *Epiphanium.*

[t] Καταψεύδεσθαι] Κατασφάσσεσθαι *Gall.* 1. 2.

[v] Διασκορπιζομένους] Διασκορπισθήσονται LXX. Num. x. 35. SPANH.

[x] Υπ' αὐτῶν εἰς] Illa ὑπ' αὐτῶν εἰς [*al.* ἐπὶ] τὰ ὄρη ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[y] Σημαίνειν] Legi vult σημαίνειν *Coccejus*, quo pacto de ipso Propheta esset capiendum, verbis illis tectis significante & prædicente, quod &c. HAV.

[z] Τὸν ἄνθρωπον,] Ita, *Cedrenum* sequutus, distinxi, & cum *Cod. Vat.* post τὸν ἄνθρωπον inserui. in *Editis* *Aliisque* ταῦτα φήσαν|τος δ' Μιχαίου πρὸς Ιωσάφατον, ὁ Αχαβ|ος· ἀλλ' ἔγωγε &c.

[a] Καὶ ὅτι μοι] Iterum & illa καὶ ὅτι μοὶ τὰ χείρω προεφήτευσεν ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[aa] Τοῦ Θεοῦ προλεγομένων,] Articulum etiam insertum dedi ex *MSS.*

[b] Παρωρμήσειαν] Sic *MSS.* παρωρμήσειν in *Editis.* παρορμῶσιν solus *Gall.* 2.

[c] Ἐπ' ἐλπίδι νίκης,] Illud ἐπ' ante ἐλπίδι non agnoscunt *MSS.*

[d] Προσελθών,] Ita *MSS.* nec aliter *Vet. Interpr.* qui vertit, *accedens ad regem.* προσελθὼν in *Editis.*

[e] Λέγειν γὰρ αὐτὸν] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis*, μὴ λέγειν γὰρ αὐτὸν ἀληθές.

[f] Ἐχρήσατο] Τεκμηρίῳ in plerisque *MSS.*

[g] Ιζάρᾳ πόλ|ει,] Ita in *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. Ιεζαρᾷ in *Editis.* Ιεριζήλᾳ forsan pro Ιεζερήλᾳ in *Gall.* 2. Ιαζάρᾳ juxta *Epiphanium.* Vide p. 460. §. 6.

[h] Ἐν τῷ Ναβούθε ἀγρῷ τὸ αἷμα αὐτοῦ κυσὶν λιχμήσασθαι] Conf. supr. c. 13. §. 8. SPANH.

[i] Ναβούθε ἀγρῷ τὸ αἷμα αὐτοῦ κυσὶν λιχμήσασθαι] Ναβούθαν hîc loci in *Editis.* Ναβυθὰ *Big.* Ναβηθὰ *Gall.* 2.

[k] Ἀπὸ ἡμερῶν τριῶν] 3 dies inde aberat Ramoth. REL.

[l] Ταύτης τεθνήξεσθαι.] Vox ταύτης deest in omnibus *MSS.*

[m] Γνώσεσθαι] Forsan γνώσεσθε. deest γνώσεσθαι in aliquibus *MSS.*

[n] Ιαδὼν] Ita ut supra p. 445. §. 5. Ιαδὼ aut Ιαδὼ hîc loci in *MSS.* Ιαδωίας *Auctori Const. Apostolic.* l. 4. c. 6. Videsis *Cotelerii* notas p. 295. *Edit. Amst.*

[o] Οἶμαι πάντως] Sic *Samb.* & *Gall.* 1. οἶμαι τοῦτο πάντως γινόμενον in *Editis.*

[p] Ἐνίκα γὰρ οἶμαι τὸ χρεὼν] Conf. sup. c. 12. §. 4. SPANH.

[q] Ἐποίει πάλιν τοὺς] Ita *MSS.* (*Coccejus*) & *Epiphan.* ποιεῖ in *Editis.*

[r] Θεὸν αὐτῷ σημαίνειν] Ὡς Θεὸς αὐτῷ σημαίνει π. καθαστρέψαι τὴν Συρίαν *Vat.* ὡς Θεὸν αὐτῷ σημαίνειν *Big.* & *Samb.*

[s] Κρυβησόμενον ἀμείψειν,] Κρυβόμενον *Vat.* & *Gall.* 2.

[t] Ἀπαχθέντα φυλάττεσθαι] Nempe Michæam Prophetam SPANH.

[v] Αχάμωνα] Αμωνα juxta *Verit. Hebr.* Εμὲρ aut Σιμὴρ LXXII. De regis filio (ut 2 *Paralip.* c. 18. v. 25.) plane tacet.

χορη-

χορηγεῖσθαι μηδὲν ἄρτῳ καὶ ὕδατι αὐτῷ πλεονάσαι.

ε'. Καὶ Ἀχαὰβ μὲν ὁ Ἰωσαφάτου ὁ τῶν Ἱεροσολύμων βασιλεὺς, ἀναλαβόντες τὰς δυνάμεις, ἦλασαν εἰς [x] Ἀραμαθὰν πόλιν τῆς Γαλααδίτιδος. ὁ δὲ τῶν Σύρων βασιλεὺς ἀκούσας [y] αὐτῶν τὴν στρατείαν, ἀντεπήγαγε αὐτοῖς τὴν αὐτοῦ στρατιάν· καὶ σὺν ὀπτῷ τῆς [z] Ἀραμαθῆς στρατοπεδεύεται. συνῆσαν δὲ ὅ, τε Ἀχαὰβ ὁ Ἰωσαφάτου, ἀποθέσθαι [a] [τὸν Ἀχαὰβ] τὸ βασιλικὸν σχῆμα, τὸν δὲ [b] τῶν Ἱεροσολύμων βασιλέα τὴν αὐτοῦ στολὴν ἔχοντα ἧναι ἐν τῇ παρατάξει, καταφρονούμενον τὰ ὑπὸ τοῦ Μιχαίου προφῃνόμενα. [c] εὗρε δὲ αὐτὸν τὸ χρεὼν ἄνευ διχα τοῦ σχήματος. ὁ μὲν γὰρ Ἀδαδος, ὁ τῶν Σύρων βασιλεὺς, παρήγγειλε τῇ στρατιᾷ ἀφ' ἑνὸς τῶν ἡγεμόνων, μηδένα τῶν ἄλλων ἀνελεῖν, μόνον δὲ τὸν βασιλέα τῶν Ἰσραηλιτῶν. οἱ δὲ Σύροι, τὴν συμβολὴν γενομένην, ἰδόντες τὸν Ἰωσάφατον ἐστῶτα πρὸ τάξεως, καὶ τοῦτον εἰκάσαντες εἶναι τὸν Ἀχαὰβ, ὥρμησαν ἐπ' αὐτόν· καὶ περικυκλωσάμενοι, ὡς ἐγγὺς ὄντες ἔγνωσαν οὐκ ὄντα τοῦτον, ἀνεχώρησαν ὀπίσω πάντες. [d] δεχομένης δὲ [e] ἡμᾶς ἄχρι δείλης [f] ὀψίας μαχόμενοι καὶ νικῶντες, ἀπέκτειναν οὐδένα [g] κατὰ τὴν τοῦ βασιλέως ἐντολήν· ζητοῦντες τὸν Ἀχαὰβ ἀνελεῖν μόνον, καὶ δρᾶν ἐπιόντα δυνάμενοι. παῖς δέ τις βασιλικὸς τοῦ Ἀδάδου, [h] Ἀμανὸς ὄνομα, τοξεύσας εἰς τὰς πλευρίτιδας, πτρώσας τὸν βασιλέα ἀφ' ἁρματὸς τοῦ θώρακος καὶ τοῦ πνεύμονος. Ἀχαὰβ μὲν οὖν τὸ μὲν συμβεβηκὸς ἐκ ἐγνω πιθῆσαι τῷ στρατεύματι φανερὸν, [i] μὴ τραπείησαν. τὸν δὲ ἡνίοχον ἐκέλευσεν [k] ἐπιστρέψαντα τὸ ἅρμα ἐξαγαγεῖν τῆς μάχης· χαλεπῶς γὰρ βεβλῆσθαι καὶ καιρίως. ὀδυνώμενος δὲ ἔστη ἀπὸ τοῦ ἅρματος, [l] ἄχρι δυσμῶν τοῦ ἡλίου, καὶ λιποθυμήσας ἀπέθανε.

ς'. Καὶ τὸ μὲν [m] τῶν Σύρων στράτευμα, νυκτὸς ἤδη γενομένης, [n] ἀνεχώρησεν εἰς τὴν παρεμβολήν. δηλώσαντος δὲ τοῦ στρατοκήρυκος ὅτι πέθνηκεν Ἀχαὰβ, ἀνέζευξαν εἰς τὰ ἴδια. κομίσαντες δὲ [o] τὸν Ἀχαὰβ νεκρὸν εἰς Σαμάρειαν, ἐκεῖ θάπτουσι. καὶ τὸ ἅρμα ἀποπλύναντες ἐν τῇ [p] Ἰζάρα κρήνῃ, ἣν δὲ καθημαγμένον τοῦ βασιλέως φόνῳ, ἀληθῆ τὴν Ἠλίου προφητείαν ἐπέγνωσαν. οἱ μὲν γὰρ κύνες [q] ἀνελιχμήσαντο [r] αὐτοῦ τὸ αἷμα· [s] αἱ δὲ ἑταιριζόμεναι ἐν τῇ κρήνῃ τὸ λοιπὸν λουόμεναι [t] τοῦτο διετέλουν. ἀπέθανε δὲ ἐν [v] Ραμαθῶνι, Μιχαίου τοῦτο προειρηκότος. [x] συμβάντων οὖν Ἀχαάβῳ τῶν ὑπὸ τῶν δύο προφητῶν εἰρημένων, [y] μέγα δεῖ τὸ θεῖον ἡγεῖσθαι, καὶ τιμᾶν αὐτὸ παντάχῃ καὶ σέβειν, καὶ τῆς ἀληθείας μὴ τοῖς πρὸς ἡδονὴν καὶ βούλησιν πιθανώτερα δοκεῖν· ὑπολαμβάνειν δὲ ὅτι προφητείας καὶ τῆς ἀφ' τῶν τοιούτων προγνώσεως οὐδὲν ἐστι συμφορώτερον, παρέχοντος ἑτοίμου τοῦ Θεοῦ τί δεῖ φυλάξασθαι. λογίζεσθαί τε πάλιν ἐκ τῶν περὶ τὸν βασιλέα [z] γεγενημένων σοφιζομένους προσῆκε τὸν τοῦ χρεὼν ἰσχύν, ὅτι μηδὲ προγ-

pingendum, nec aliud quicquam præter panem & aquam ei darent.

5. Atque ita quidem Achabus & Josaphatus Hierosolymorum rex, assumptis copiis suis, Aramatham ire contenderunt, regionis Galaaditidis urbem. Rex vero Syrorum, audita illorum profectione, suum contra eos eduxit exercitum: & non longe ab Aramatha castra metatur. Convenerant autem Achabus & Josaphatus, ut habitum regium deponeret Achabus, Hierosolymorum vero rex Achabi vestitum indutus in acie staret, ut isto commento irrita forent quæ Michæas prædixerat. Eum vero fatum invenit etiam sine insignibus. Nam Adadus per tribunos militibus imperavit, ne quem omnino perimerent, nisi unum regem Israëlitarum. Syri autem, prælio commisso, Josaphatum ante aciem stantem conspicati, huncque Achabum esse rati, impetum in eum fecerunt: cumque se illi circumdedissent, propioresque facti alium esse cognovissent, omnes retro se averterunt. Verum à prima luce usque ad vesperam pugna durante victoriaque ab illis stante, neminem occiderunt prout rex eis mandaverat; Achabo solo ad necem quæsito, nec tamen invento. Puer autem Adadi regis, Amanus nomine, in hostes *forte* jaculatus, regem per thoracem in pulmone vulnerat. Achabus autem, quod ei quidem acciderat exercitum celare statuit, ne *hosti* terga darent. Verum auri-gæ præcepit, ut converso curru ipsum ex acie educat; quod grave & lethale vulnus acceperit. Cumque *vehementer* cruciaretur, perstitit *tamen* in curru usque ad solis occasum, animique deliquio vita defunctus est.

Prælium cum Syris commissum; 3 Regum, c. 22. 2 Paral. c. 18.

Achabus interfectus; 3 Regum, c. 22. 2 Paral. c. 18.

6. Ac Syrorum quidem exercitus, præcipiti jam die, in castra se recipiunt: cumque præco significasset, quod Achabus mortuus esset, suam quisque domum reversus est. Achabi autem corpus *sublatum* Samariam defertur, ibique sepelitur. Cumque currus ad Izaræ fontem ablueretur (erat enim regis sanguine cruentatus) Eliæ vaticinium verum esse recognoverunt. Nam canes quidem cruorem ejus linxêre: in posterum vero mos patrius erat meretricum, ut in isto fonte se lavarent. Vita autem excessit apud Ramathonem, juxta Michææ vaticinium. Cum itaque Achabo acciderint quæ à duobus vatibus erant prædicta, propterea Dei numen magni faciamus oportet, & ubique omni honore & veneratione prosequamur, curandumque ne quæ ad gratiam & voluntatem proferuntur majori fide dignemur quam ipsammet veritatem: sed existimemus nihil esse utilius vaticinio rerumque futurarum per hujusmodi viros scientia, Deo *subinde* nos ita monente quid *indies* caveri debeat. Quin & convenit, ut, conjecturam faciendo ex iis quæ huic regi obvenerunt, nobiscum reputemus fati vim,

Elia & Michææ vaticinia eventu comprobantur. 3 Regum, c. 22. 2 Paral. c. 18.

[x] Ἀραμαθὰν] Conf. inf. lib. 9. c. 6. §. 1. SPANH.

[y] Αὐτῶν τὴν στρατείαν,] Ita cum *Big. Samb.* & *Epiphan.* αὐτῆς in *Editis.*

[z] Ἀραμαθῆς] *Ramatha* in versione *Epiphanii.* Ἀραμάθης in *Editis Aliisque* & sup. v. 4. Ἀραμάθου.

[a] [Τὸν Ἀχαὰβ] Verba illa uncis inclusa agnoscit *Vetus Interpr.*

[b] Τῶν Ἱεροσολύμων] Illud τῶν ex *MSS.*

[c] Εὗρε δὲ αὐτὸν τὸ χρεών] Conf. supr, c. 12. §. 4. SPANH.

[d] Δεχομένης] Forte ἐπαρχομένης. COCC.

[e] Ἡμᾶς ἄχρι] In ora *Cod. Big.* & *Gall.* 1. ἡμέρας pro ἡμᾶς.

[f] Ὀψίας μαχόμενοι] Γενομένης post ὀψίας delevi auctoritate *MSS.*

[g] Κατὰ τὴν τοῦ βασιλέως ἐντολήν·] Neminem alium occidere illis mandatum erat, nisi forte ut ad regem sibi viam facerent.

[h] Ἀμανὸς ὄνομα,] Unde id nomen Αμανὸς? Apud *Rasi* è traditione scribitur fuisse *Naaman.* An hoc idem voluit *Josephus*, qui Judaïcas traditiones aliquando miscet? SCHOTAN.

[i] Μὴ τραπείησαν.] In *Big. Samb. Vat. Gall.* 2. μὴ τραπῇ δέησαν.

[k] Ἐπιστρέψαντα] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐπιστρέψαι τὸ ἅρμα καὶ ἐξαγαγεῖν in *ceteris.*

[l] Ἄχρι δυσμῶν] Ἄχρι δυώντος in *MSS.*

[m] Τῶν Σύρων στράτευμα,] Τὸ deest in *Editis.*

[n] Ἀνεχώρησεν εἰς τὴν] Ἀνεχώρησαν *Big.* & *Samb.*

[o] Τὸν Ἀχαάβ] Ita *MSS.* τὸν Ἀχαὰβ νεκρὸν in *Editis.*

[p] Ἰζάρα κρήνῃ,] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. Ἰεζρεήλης *Gall.* 2. Forsan legendum Ἰεζρεήλης κρήνῃ.

[q] Ἀνελιχμήσαντο] Ἀνελίχμησαν *Vat.*

[r] Αὐτοῦ τὸ αἷμα·] Illud αὐτοῦ ex *MSS.*

[s] Αἱ δὲ ἑταιριζόμεναι ἐν τῇ κρήνῃ τὸ λοιπὸν λουόμεναι τοῦτο διετέλουν.] *Josephi*, ni fallor mens est, meretrices in posterum se lavare solere in aqua ista, quam polluerat sanguis Achabi, ut hoc ad contemptum Achabi accesserit. Verum aliter *Theodoret.* (ΕΡΩΤ. ξη. in 3 *Regum*) qui dicit, ὅτι ὑπὸ τῶν ἐν κῷ τὸ ἔθος ἐλούσαντο, τὸν ἐξεπίτηδες εἰς τὸ αἷμα βυλόμενον λούσασθαι, ἀλλ' εἰς τὸ πηγαῖον ὡς εἰώθασιν ὕδωρ. HUDS. Et Meretrices ad fontem, quod erat reliquum diluerunt *Rufinus.* SPANH.

[t] Τοῦτο διετέλουν.] Τούτῳ *Samb. Bas. Big.* & *Hen.*

[v] Ραμαθῶνι,] Conf. sup. c. 12. §. 3. SPANH.

[x] Συμβάντων] Συμβαίνοντος δὲ Ἀχαάβου ὡς ὑ. τ. δ. πρ. εἰρημένα solus *Vat.*

[y] Μέγα δεῖ τὸ θεῖον ἡγεῖσθαι, καὶ τιμᾶν αὐτὸ παντάχῃ καὶ σέβειν, καὶ ἀληθείας μὴ τοῖς πρὸς ἡδονὴν καὶ βούλησιν πιθανώτερα δοκεῖν·] Quantum Prophetis tribuendum, & quod inevitabilis fati necessitas vid. *alsos.* lib. 5. c. 13. §. 7. Ubi de Fato loquitur ut Pharisæus; sic sæpe alibi, ut *alsos.* lib. 6. c. 1. §. 8. & cap. 2. §. 1. & c. 4. §. 8. ut & c. 5. §. 4. SPANH.

[z] Γεγενημένων] Ita *Big. Vat.* & *Samb.* γενομένων in *reliquis.*

vim, quod, etiamsi nobis quid sit futurum innotescat, evitari nequeat: sed animis hominum obrepit blanda spe eos demulcens, donec eo pertrahantur ubi superari possunt. Hoc igitur modo ab ea videtur Achabus mente deceptus vitam amisisse, dum cladem prænunciantibus non crederet, iis vero qui ad gratiam *aucupandam* vaticinati sunt fidem haberet. Cæterum ei in regnum successit Ochozias ejus filius.

Ochosias Israëlitarum rex. 3 Regum, c. 22.

Finis Libri octavi.

νωσκόμενον αὐτὸ διαφυγεῖν ἐστιν· ἀλλ' ὑπερέχεται τὰς ἀνθρωπίνας ψυχὰς ἐλπίσι κολακεύον χρησταῖς, αἷς εἰς τὸ [a] πόθεν αὐτῶν κρατήσῃ παρεύρῃ. Φαίνεται οὖν καὶ Αχαβος ὑπὸ τούτῳ τῷ διάνοιαν ἀπατηθεὶς, [b] ὡς ἀπιστῆσαι μὲν τοῖς προλέγουσιν τὴν ἥτταν, τοῖς δὲ τὰ πρὸς χάριν προφητεύσασι πεισθεὶς; ἀποθανεῖν. τοῦτον μὲν οὖν ὁ παῖς Οχοζίας διεδέξατο.

Τέλος τῆς βιβλίου ὀγδόης.

a Πόθεν αὐτῶν κρατήσῃ] Ποθὲν *Big. Samb. Vat. & Gall.* 1.

b Ως ἀπιστῆσαι] Ωστε in *MSS.*

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a]ΕΝ ΤΗι ΕΝΑΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ
ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO NONO
HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ
HÆC CONTINENTUR.

1. *Quemadmodum Joramus Achabi filius Moabitas bello petitos superavit.*
2. *Quomodo ei cognominis Joramus, Hierosolymorum rex, rerum potitus fratres & patris amicos interfecit.*
3. *Quod Idumæa ad defectionem versa, & Arabibus bello eum aggressis, & totus ejus exercitus periit, filiique ejus omnes præter unum adhuc infantem; ac præterea ipse, in nequitiam prolapsus, miseram mortem obiit.*
4. *Expeditio Syrorum & Damasci regis contra Joramum Israelitarum regem: utque ille, in Samaria obsessus, præter opinionem è periculo evasit.*
5. *Quomodo idem ille Joramus obiit à Jehu equitum magistro interemptus, similiterque stirps ejus universa, & Hierosolymorum rex Ochozias.*
6. *Quod post mortem ejus in Israëlitas regnavit Jehu apud Samariam, & filii ejus ad quartam usque stirpem.*
7. *Ut mulier quædam, Gotholia nomine, Hierosolymitanorum imperium quinquennio tenuit; atque Jodaus pontifex, eâ occisâ, Ochoziæ filium regem constituit.*
8. *Azaëli Damascenorum regis contra Israëlitas expeditio: utque, cum mala quamplurima illorum regioni & Samaritanorum urbi intulisset, rursus aliquanto post Hierosolymitanos petiit, multaque pecunia à rege illorum accepta Damascum reversus est.*
9. *Quomodo Amasias, Hierosolymitanorum rex, expeditione in Idumæos & Amalecitas suscepta, illos devicit.*

α'. Ως στρατεύσαμενος ὁ Αχάβου παῖς Ιώραμος ἐπὶ Μωαβίτας, κρατήσειεν αὐτῶν.

β'. Ως ὁ ὁμώνυμος αὐτῷ Ιώραμος, βασιλεύων τῆ Ιεροσολυμιτῶν, τῷ δεχῷ πάσαν λαβὼν, τούς τε ἀδελφοὺς καὶ τοὺς πατρῴους φίλους ἀπέκτεινεν.

γ'. Οτι τῆ Ιδουμαίας ἀποστάσης, καὶ στρατοπεδευσάντων ἐπ' [b] αὐτὸν Αράβων, ὅτε δυνάμεις αὐτοῦ πᾶσαι διεφθάρη, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ πλὴν ἑνὸς ὄντος ἔτι νηπίου· καὶ αὐτὸς τούτοις αὐτὸς, ἀσεβὴς γενόμενος, κακῶς τὸν βίον κατέστρεψε.

δ'. Στρατεία τῶν Σύρων καὶ Δαμασκοῦ βασιλέως ἐπὶ τὸν Ισραηλιτῶν βασιλέα Ιώραμον· καὶ πῶς πολιορκηθεὶς ἔτος ἐν Σαμαρείᾳ, παραδόξως τὸν κίνδυνον διέφυγε.

ε'. Ως [c] αὐτὸς Ιώραμος ἀπέθανεν ὑπὸ Ιηοῦ ἀναιρεθεὶς τῆς ἱππαρχίας, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ ὁ τῶν Ιεροσολύμων βασιλεὺς Οχοζίας.

ς'. Οτι μετὰ τοῦτον τελευτῶντα ὁ Ιηοῦς ἐβασίλευσε τῶν Ισραηλιτῶν, ἐν Σαμαρείᾳ διατρίβων, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ἐπὶ γενεὰς τέσσαρας.

ζ'. Ως γυνή τις, Γοθολία τοὔνομα, τῶν Ιεροσολυμιτῶν ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἔτη πέντε· καὶ ἀνελοῦσα αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς [d] Ιώδαος, τὸν [e] Οχοζίου παῖδα [f] Ιώασον βασιλέα ἀπέδειξεν.

η'. Αζαήλου τοῦ Δαμασκηνῶν βασιλέως ἐπὶ τοὺς Ισραηλίτας στρατεία· καὶ ὡς κακὰ πολλὰ τήν τε χώραν αὐτῶν διαθεὶς καὶ τὴν [g] Σαμαρειτῶν πόλιν, [h] ὀλίγῳ πάλιν ὕστερον χρόνῳ στρατεύσας ἐπὶ τοὺς Ιεροσολυμίτας, καὶ πολλὰ χρήματα λαβὼν παρὰ τοῦ βασιλέως αὐτῶν, εἰς Δαμασκὸν [i] ὑπέστρεψεν.

θ'. Ως [k] Αμασίας, ὁ τῶν Ιεροσολυμιτῶν βασιλεὺς, στρατεύσαμενος ἐπὶ Ιδουμαίους καὶ Αμαληκίτας, ἐνίκησεν.

ι'. Ως

a Εν τῇ ενάτῳ] *Al.* ἐν τῷ ἐνάτῳ, vel ἐν τῷ ἐνάτῳ λόγῳ.
b Αὐτὸν Αραβες,] Ita ex *MSS.* αὐτῷ in *Editis.*
c Αὐτὸς Ιωραμος] Illud αὐτὸς ex *MSS.*
d Ιώδαος,] Ita cum *Big.* & *Samb.* Ιωάδας *Vat.* Ιώδας in *Editis.* Ιωδαὶ vel Ιωαδαὶ LXXII.
e Οχοζίου] Iterum ex *MSS.* ipsoque *Josepho*, paulo infra. Οζίου hîc loci in *Editis.*
f Ιώασον βασιλέα] Ita cum *Cod. Vat.* & *Gall.* 1. 2. in *reliquis* deerat Ιώασον.
g Σαμαρειτῶν πόλιν,] Σαμαρέων *Vat.*
h Ολίγῳ πάλιν] Illa ὀλίγῳ πάλιν è *Cod. Vat.*
i Υπέστρεψεν·] Ανέζευξεν *Vat.* & *Gall.* 2.
k Αμασίας,] *Al.* Αμεσσίας & Αμασσίας. in *Cod. Vat.* Σαμαρείας.

l Στρα-

ί. Ως αὐτὸς ἦτ☉, πολεμῶν πρὸς τ Ισραηλιτῶν βασιλέα Ιώασον, ἡττᾶται μὲν, ληφθεὶς δ' αἰχμάλωτ☉, καὶ πολλὰ χρήματα δὺς, ἀπελύθη πάλιν εἰς τὴν ἑαυτῦ βασιλείαν· καὶ ὡς ὁ παῖς αὐτοῦ Οζίας τὰ πέριξ ἔθνη ἐχειρώσατο.

ια'. [l] Στρατεία ὑπὲρ τ Ισραηλιτῶν βασιλέως [m] Ιεροβοάμου ἐπὶ Συρίαν, καὶ νίκη.

ιβ'. [n] Ως ὁ τ Ασσυρίων βασιλεὺς στρατεύσαμεν☉ ἐπὶ Σαμάρειαν, καὶ πολλὰ χρήματα πρὸς [o] Φακέᾳ ὑπὲρ βασιλέως αὐτῶν εἰσπραξάμεν☉, εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψεν.

ιγ'. Οτι στρατεύσαμεν☉ [p] Ἀρέσης ὁ Δαμασκῶ βασιλεὺς ἐπὶ Ιεροσολυμίτας, ἠνάγκασεν Αχάζιω τ βασιλέα, πέμψαντα χρήματα πολλὰ πρὸς τ βασιλέα Ασσυρίων, πεῖσαι τύτοις αὐτὸν ἐπὶ Δαμασκὸν στρατεύσασθαι.

ιδ'. Ως καθ' κράτ☉ ἔλαβεν ὁ τ Ασσυρίων βασιλεὺς Δαμασκόν· καὶ διέφθειρε μὲν αὐτῶν τ βασιλέα, τὰς δ' ἀνθρώπους ἀναστήσας εἰς Μηδίαν, ἕτερα ἔθνη κατῴκισεν ἐν Δαμασκῷ.

ιε'. Ως [q] Σαλμανάσσαρ☉ ὁ τ Ασσυρίων βασιλεὺς, στρατεύσαμεν☉ ἐπὶ Σαμάρειαν, καὶ πέντε πολιορκήσας ἔτεσιν, ἐν αὐτῇ τ τ Ισραηλιτῶν βασιλέα [r] Ωσέαν ὑφελόμεν☉ τὴν πόλιν [s] ἀπέκτεινε· καὶ ὡς ὁ Ασσύριος☉ τὰς δέκα τ Ισραηλιτῶν φυλὰς εἰς τὴν Μηδίαν κατοικίσας, ἐκ τ Περσίδ☉ τὸ τ Κυθαίων ἔθν☉ εἰς τὴν ἐκείνων μετήγαγε χώραν, ὃς Ἕλληνες Σαμαρεῖς καλοῦσιν.

10. *Ut ille ipse, bellum gerens adversus Joasum Israëlitarum regem, prælioque captus, & ingenti pecunia multatus, iterum in regnum suum dimittitur; utque filius ejus Ozias gentes finitimas subegit.*

11. *Israëlitarum rex Hieroboamus in Syriam excursionem facit, & victoriam reportat.*

12. *Ut Assyriorum rex cum exercitu profectus contra Samariam, multaque pecunia à Phacea exacta, in regionem suam se recepit.*

13. *Quod Arases Damascenorum rex, exercitu in Hierosolymitanos educto, regem eo angustiarum redegit, ut, magnis missis muneribus ad Assyriorum regem, illis ei persuaserit Damascum oppugnare.*

14. *Quomodo Assyriorum rex Damascum vi expugnavit: & regem quidem interemit, populovero in Mediam asportato, alias gentes Damascum in coloniam deduxit.*

15. *Quomodo Salmanassarus Assyriorum rex, Samariam armis adortus, in ea regem Ozen, cum urbem annis quinque obsessam ad deditionem compulisset, interfecit: utque Assyriorum rex, cum decem Israëlitarum tribus in Mediam transtulisset, gentem Cuthæorum è Persia in eorum regionem migrare jussit, quos Græci Samares appellant.*

[l] Στρατεία] Hunc titulum insertum dedimus è *Vat. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.*

[m] Ιεροβοάμου] Ita cum *Vet. Interpr.* & *S. Literis* & textu *Josephi.* in *MSS.* Ιωσήμου.

[n] Ως ὁ τῶν] Hic titulus debetur *iisdem.*

[o] Φακέᾳ] *Al.* Φακείᾳ.

[p] Ἀρέσης] Ita cum *Big.* & *Samb.* & *Josepho* infra in *textu.* Ραασίνης *Vat.* Ἀρασὶν in *Editis.* Ραασὼν LXXII. *Rasin* aut *Rasen* cum *Vet. Interpr.*

[q] Σαλμανάσσαρ☉] *Al.* Σαλμανάσαρ☉.

[r] Ωσέαν] Ita è *Cod. Vat.* ὃς ὧ in *Editis Aliisque.*

[s] Ἀπέκτεινε·] In *S. Literis* ζῶντα ἔλαβεν.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΝΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] ρνζ'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER NONUS.

Continet hic liber tempus annorum CLVII.

CAP. I.

Rursus de Josaphato: ut judices constituit, Deique auxilio hostes superavit.

Deus ignoscit Josaphato ob societatem cum Achabo initam.

JOSAPHATO autem regi Hierosolyma reverso, post suppetias Achabo Israëlitarum regi, cum Adado Syrorum rege bellum gerenti, latas, ut prius narravimus, obviam factus Jehus vates accusabat eum societatis initæ cum Achabo homine impio & scelerato. "Deum "enim hanc quidem rem molestè tulisse, dicebat, "eum tamen, licet peccaverit, nihilominus è ma- "nibus hostium eripuisse, quod bona & laudabili "esset indole." Et tunc quidem rex se convertit ad gratias Deo agendas, victimasque ei immolandas. Post hæc autem cœpit omnem ditionis suæ regionem undique obire, populum ad legem Moysis ministerio à Deo latam & ad pietatem in ipsius numen instituens. Constitutisque, in quolibet oppido ex sibi subjectis, judicibus, hortatus est *eos* ut populo jus dicerent, nullius rei majorem rationem habentes quam justitiæ, neque munerum, neque dignitatis eorum, qui ob divitias aut generis claritatem videntur potestate pollere; sed omnibus quod sit æquum statuerent & decernerent, scientes quod Deus ea etiam singula videat quæ in occulto fiunt. Hæc cum in unaquaque duarum tribuum civitate docuisset, Hierosolyma rediit. atque illic etiam judices è sacerdotibus & Levitis & populi primoribus constituit, monuitque accurate & juste in omnibus judiciis se gererent: si qui vero popularium de rebus gravioribus disceptantes ex aliis civitatibus eos consultum mittant, illis oporteret justam majori studio ferre sententiam. quod maxime conveniat in ea civitate judicia fieri honesta & justissima, ubi contigit & Deo ædem locari, & rex suum habet domicilium. Horum autem principes

Josaphatus suos pietatem docet & justitiam. 2 Paral. c. 20.

ΚΕΦ. α'.

Πάλιν περὶ Ιωσαφάτου· ὡς κριτὰς κατέστησε, καὶ θεῷ αὐτῷ βοηθοῦντος τῶν πολεμίων ἐκράτησε.

ΙΩΣΑΦΑΤΩ δὲ τῷ βασιλεῖ, σωζομένῳ εἰς Ιεροσόλυμα, διὰ τὴν συμμαχίας τὴν πρὸς Αχαβον τὸν τῶν Ισραηλιτῶν βασιλέα, ὑπὸ [b] Αδάδου τοῦ Σύρων βασιλέως πολεμουμένῳ πρὸς αὐτόν, ὡς προεφήκαμεν, Ιηοὺς ὁ προφήτης συντυχὼν ἐπῆρτο τὴν πρὸς Αχαβον συμμαχίας ἄνθρωπον ἀσεβῆ καὶ πονηρόν. "τὸ μὲν θεὸν ἀνδρὸς μὲν ὄντι τούτῳ λίαν "ἥνεγκα, δύσοργός μέντοι, καὶ περ ἡμαρτηκότα, λίαν τοῦ "ἰδίου αὐτοῦ φύσιν ὄντα ἀγαθοῦ, ἔλεγλον, ἐκ τῶν πολε- "μίων." καὶ τότε μὲν ἐπ' εὐχαριστίας ἐπὶ θυσίας ὁ βασιλεὺς τρέπεται θεοῦ. [c] μετὰ ταῦτα δὲ τοῦ χώραν ὥρμησε περιερχόμενος ἐν κύκλῳ πᾶσαν [d] ὅσης αὐτὸς ἦρχε, τὸν λαὸν ἐκδιδάσκων, τότε νόμιμα τὰ διὰ Μωϋσέως ὑπὸ θεοῦ δοθέντα, καὶ τοῦ δικάζειν τοὺς [e] πρὸς αὐτόν. καὶ δικαστὰς ἀποδείξας ἐν ἑκάστῃ πόλει τῶν βασιλευομένων ὑπ' αὐτοῦ, παρεκελεύσατο μηδενὸς ὅτου ὡς διὰ δικαίου προτιμήσεις κρίνειν τοῖς ὄχλοις, μήτε δώρων, μήτε ἀξιώματος τῶν ἐν ὑπερογῇ διὰ πλοῦτον ἢ διὰ γένους εἶναι δοκούντων, [f] βεβαιεύειν δὲ ἅπασι τὸ ἴσον, εἰδότας ὅτι θεὸς τῶν κρύφα πραττομένων ἕκαστον ὁρᾷ. τοῦτα διδάξας, καὶ πόλιν ἑκάστην τῶν δύο φυλῶν, ὑπέστρεψεν εἰς Ιεροσόλυμα. κατέστησε δὲ καὶ ἐν τούτοις κριτὰς, ἐκ τῶν ἱερέων καὶ [g] ἐκ τῶν Λευιτῶν, καὶ τῶν τὰ πρῶτα τῆς πλήθους φερομένων, σωφρονέστατους ἁπάντων καὶ δικαίους πολιτῶν [h] πάσας τὰς κρίσεις· ἂν δὲ περί τινων διαφορὰν ἔχοντες τῶν ὁμοφύλων τινὲς ἐκ τῶν ἄλλων πόλεων πέμψωσι πρὸς αὐτοὺς πόλεων, [i] τούτοις δεῖ μὴ πλείονα σπουδὴν [k] ἀποφαίνειν δικαίως περὶ τῶν πραγμάτων. μάλιστα γὰρ τοὺς ἐν [l] αὐτῇ τῇ πόλει κρίσεις, ἐν ᾗ τότε εἶναι ναὸν τοῦ θεοῦ συμβέβηκε, καὶ δίαιταν ὁ βασιλεὺς ἔχει, προσήκειν σπουδαίους εἶναι καὶ δικαιοτάτους. ἄρχοντας δὲ αὐτῶν ἀποδείκνυ-

---

a ρνζ'.] Ita *Bas. Vat.* & *Gall.* 6. ρη'. μῆνας ζ'. *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. Sed *Is. Vossius* (in *Chronol. S.* p. 105. & 127.) restituit ροζ'. μῆνας ζ. In *Epiphanii* libris CL. *menses* VI. aut præcise CLXXXII. aut denique CLXXX. *menses* VI.

b Αδάδῳ.] Hic in quibusdam *Codicibus* Αδιρίδ, & Αδιεζ. Videsis *Annott.* ad p. 463. §. 1.

c Μετὰ ταῦτα.] Μετὰ ταῦτα δὲ περιεχώρησε τοῦ χώραν ὥρμησεν ἐν κ'. *Big.* & *Gall.* 1.

d Ὅσης αὐτὸς ἦρχε,] Ὅσης αὐτῷ ὑπῆρχε *Samb.* ὅσης αὐτὸς ἐπῆρχε *Big.* ὅσης αὐτὸς ὑπῆρχε *Vat.* & dein ἐκδιδάσκειν *Big. Samb.* & *Vat.* Totum hoc fere modo legisse videtur *Epiphan.* μετὰ ταῦτα δὲ τοῦ χ. ὥ. περιεχώρησε ἐν κ. π. ὅ. αὐ. ἦρχε, καὶ τὸν λαὸν ἐκδιδάσκειν. nam vertit, *post hæc autem cœpit omnem suam provinciam circuire, & populum edocere* &c.

e Πρὸς] Παρὰ *Big.* & *Gall.* 1.

f Βεβαιεύειν] Βεβαιοῦσιν solus *Vat.*

g Ἐκ τῶν Λευιτῶν,] Illa ἐκ τῶν desunt *Vat.*

h Πάσας τὰς κρίσεις·] Ejecimus μὲ post πάσας auctoritate *Big. Samb. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.*

i Τούτοις δεῖ μὴ] Sic cum *Big.* & *Samb.* τούτων δὲ (δὴ *Cocc.*) in *reliquis.*

k Ἀποφαίνειν] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* nec aliter legisse videtur *Seldenus* lib. 3. de *Synedriis*, c. 2. §. 4. ἀποφαινεῖν in *Editis Aliisque* HUDS. Lege ἀποφαίνειν. ut ποιεῖν quod præcedit. COCC.

l Αὐτῇ τῇ πόλει] Sic cum *Iisdem MSS.* & *Vet. Interpr.* ἐν ταύτῃ in *Editis Aliisque.*

m Αμα-

δείκνυζιν, [m] Αμασίαν τ̀ ἱερέα ⸀ Ζαβαδίαν, ἀπ τ̃ Ἰούδα φυλῆς [n] ἑκατέρους. κ̀ ὁ μὲν βασιλεὺς τ̃τον τ̀ τρόπον δι-έπεσε τὰ πράγματα.

β'. Κατὰ τ̀ αὐτὸν καιρὸν ἐστράτευον ἐπ' αὐτὸν Μοαβίτης ⸀ Αμμανίτης, συμπαραλαβόντες ⸀ Αράβων μεγάλην μοῖραν, κ̀ [o] στρατοπεδεύουσ᾽ πρὸς [p] Εσγαδδὶ πόλιν, κειμένην πρὸς τ̃ [q] Ασφαλτίτιδι λίμνη, τριακοσίους [r] ἀπέχουσαν σταδίους τ̃ Ιεροσολύμων. [s] φοινᾶτα᾽ δ᾽ ἐν αὐτ̃ φοίνιξ ὁ κάλλιστ@, κ̀ [t] ὁποβάλσαμον. ἀκούσας δ᾽ Ιωσάφατ@ ὅτι τ̀ λίμνην διαβάντες οἱ πολέμιοι ἐμβεβλήκασιν ἤδη εἰς τὴν βασιλευομένην ὑπ' αὐτὸ χώραν, δείσας εἰς ἐκκλησίαν καλεῖ τ̀ δῆμον τ̃ Ιεροσολυμιτῶν [v] εἰς τὸ ἱερόν· κ̀ στὰς κ̃ πρόσωπον ⸀ ναοῦ ἠύχετο, κ̀ ἐπικαλεῖτο τ̀ Θεὸν βοηθῆσαι αὐτῷ δυνάμιν ⸀ ἰσχυὰν, ἅτε πεπορηκόσας τὰς ἐπιστρατευσαμένας· κ̀ γὰρ τ̃το δεηθῆναι τὰς τὸ ἱερὸν [x] κατασκευασαμένους αὐτό, ὅπως [y] ὑπερμάχῃ τ̀ πόλεως ἐκείνης, κ̀ τὰς [z] ἐπ' αὐτὸ πολεμήσοντας ἐλθεῖν ἀμυνῇ· οἱ τὴν [a] ὑπ' αὐτὸ δοθεῖσαν γῆν εἰς κατάσχεσιν ἀφελέσθ πάντας αὐτούς. τα῀τ' εὐχόμενο@, ἐδάκρυσε. κ̀ σύμπαν δ᾽ τὸ πλῆθος γυναιξὶν ἅμα ⸀ τέκνοις [b] ἱκέτευεν. [c] Ιαζίηλο@ δ᾽ τις προφήτης, παρελθὼν εἰς μέσον τὸν [d] ἐκκλησίαν, ἀνεβόησε, τ̃τε πλήθει λέγων ⸀ τ̃ βασιλεῖ, τ̀ Θεὸν ἐπακοῦσαι τ̃ εὐχ῀, κ̀ πολεμήσειν [e] αὐτ῀ τοῖς ἐχθροῖς [f] ἐπαγγείλασθ. προστάξε δ᾽ τ̃ ὄψει τὸν στρατὸν ἐξελάσαντα τοῖς πολεμίοις ὑπαντᾶν. εὑρήσειν γὰρ αὐτὸς [g] ἐπὶ τ̀ μεταξὺ Ιεροσολύμων ⸀ [h] Εγγαδδῆς [i] ἀναβάσεως, [k] λεγομένης δ᾽ ἐξοχῆς· κ̀ μὴ [l] συμβαλεῖν μὲν αὐτοῖς, [m] στάντας δ᾽ μόνον ὁρᾶν πῶς αὐτοῖς μάχεται τὸ θεῖον. τ̃ δ᾽ προφήτ τα῀τα εἰπόν@, ὁ μὲν βασιλεὺς ⸀ τὸ πλῆθο@, πεσόντες ἐπὶ πρόσωπον, [n] ηὐχαρίστουν τῷ ⸀ Θεῷ· οἱ δ᾽ Λευῖται τοῖς ὀργάνοις διετέλουν ὑμνοῦντες.

γ'. Αμα δ᾽ ἡμέρᾳ [o] προελθὼν ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν ἔρημον, τὸν ὑποκάτω [p] Θεκώας πόλεως, ἔλεγε πρὸς τὸ πλῆθος, ὡς δεῖ πιστεύειν τοῖς ὑπὸ τ̃ προφήτ εἰρημένοις, κ̀ μὴ προϊστάσθαι μὲν [q] αὐτοῖς εἰς μάχην· προστησαμένους δ᾽ τοὺς ἱερεῖς μ̃ τ̃ σαλπίγγων, κ̀ Λευίτας μ̃ τ̃ ὑμνούντων, εὐχαριστεῖν ὡς ἤδη ῥυσαμένῳ τὴν χώραν ἡμῶν

fecit Amaſiam ſacerdotem & Zabadiam, ex Judæ tribu utrumque. Atque ita quidem res à rege ordinatæ erant.

2. At ſub idem fere tempus Moabitæ & Ammanitæ * cum magna Arabum cohorte ei bellum inferunt, & caſtra metantur ad Engaddi urbem, juxta lacum Aſphaltitida ſitam, ſtadiis trecentis ab Hieroſolymis diſtantem. In ea vero palmæ naſcuntur optimæ & opobalſamum. Joſaphatus autem cum audiſſet hoſtes ſuperato lacu in ejus ditionis regionem jam irrupiſſe, territus populum Hieroſolymitarum in atrium Sacri convocat, frontique Templi obverſus ſtans orabat & Deum invocabat, ut ſibi vires & fortitudinem largiretur ad ulciſcendos hoſtes contra ipſum venientes, (hoc enim illos rogaſſe qui hanc ejus ædem exſtruxerunt, ut urbem iſtam protegeret, auſoſque eam invadere propulſaret) qui utique eo animo adveniunt, ut illos de poſſeſſione terræ deturbarent, in quam habitandam eos immiſit. Ita precatus fletum edidit. inſuper & populus univerſus cum uxoribus ſimul & liberis Deo ſupplicabat. Vates autem quidam Jazielus, in mediam concionem progreſſus, clamorem ſuſtulit, populo pariter ac regi dicens, Deum preces exaudiviſſe, atque promiſiſſe cum hoſtibus illorum ſe præliaturum eſſe: præcepitque ut die ſequente cum exercitu obviam hoſtibus ire contenderet. inventurum enim eos per clivum aſcendentes Hieroſolyma inter & Engaddam, qui locus dicitur culmen: & cum illis quidem non *oportere* prælio congredi, ſed ſtare & tantummodo ſpectare quomodo cum illis pugnat Deus. Cum autem vates hæc dixiſſet, rex quidem & populus, ſummiſſo ad terram vultu, & Deo gratias agebant & *eum* adorabant: deinceps vero Levitæ *Dei* laudes inſtrumentis *ſuis* canebant.

Dei auxilium implorat contra Moabitas & Ammanitas. 2 *Paral.* c. 20.

Jazielus vates Judeis victoriam ſpondet. 2 *Paral.* c. 20.

3. Rex autem, cum prima luce in ſolitudinem oppido Thecoæ ſubjectam proceſſiſſet, ad populum dicebat, quod iis quæ loquutus eſt vates credere oporteret, & in aciem quidem non prodire; ſacerdotibus vero cum tubis primo agmine collocatis, pariterque Levitis una cum cantoribus, *Deo* gratias agere, quaſi jam regionem noſtram ab hoſtibus

[m] Αμασίαν] Eo modo libri omnes tàm *Græci* quam *Latini*. Non dubito tamen quin ex *S. Literis* Αμαεῖαν ſcribendum ſit.

[n] Εκατέρους.] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. nec aliter, ut puto, *Epiphan.* cujus in *libris* melioribus, *qui erant de tribu Judæ*, in reliquis, *qui erat de tribu Juda*. In *Editis* ἑταίρους, *qui ex amicis ei ſummis*, interprete *Seldeno*. hac autem voce *collegas* denotari exiſtimat *Schotanus*, in *Bibl. Hiſt. S.* tom. 2. p. 843.

* *Cum magna Arabum cohorte ei bellum inferunt*,] Sumentes ſecum Arabum maximam legionem, *Epiphan.*

[o] Στρωτοπεδεύουσ᾽] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* καθεζομένους.

[p] Εσγαδδὶ πόλιν,] Sic cum *Joſepho* ipſo *l.* 5. *de B. Jud.* & *Cod. Alex. Interpp.* LXXII. Εσγαδὶ hîc loci in *Editis*. vitioſe, προσγιγαδαὶ πολὺ κειμένην *Samb.* πρὸς Ἰούδα πόλιν κειμένην *Big. Gall.* 1. 2. ἐπαδωπόλιν *Gall.* 2. πρὸς Ιτάδα πολιν κειμένην *Vat.* Semel in *Joſephi Editis* (lib. 3. *de B. J.*) Εσγαδαὶ pluraliter. *Plinio* & *Solino* dicitur *Engadda*. Verum *Stephano Byzantio* & *Ptolemæo* Εσγάδα. in *Epiphanii* libris *Gaddi* nuncupatur. HUDS. Conf. lib. VI. c. 13. §. 4. & de Bell. Jud. lib. IV. c. 7. 2. Εσγαδὶ, apud Gaddi Civitatem. *Ruffinus*. circa paludem Aſphaltidem. Idem *Ruſinus* Aſphaltidem lib. IX. c. 10. §. 1. SPANH.

[q] Ασφαλτίτιδι λίμνη,] Ita *Samb.* (*Coccejus*) & alibi ipſe *Joſephus*. in *Editis Aliiſque* Ασφάλτιδι.

[r] Απέχουσαν σταδίους] Απεχοῦση *Samb.* ἀπεχούσης *Big.*

[s] Γινᾶ᾽] ἐν αὐτῇ φοίνιξ ὁ κάλλιστ@, κ̀ ὁποβάλσαμον.] Palma & Balſamum prope urbem Εσγαδ ſeu Gaddi. Theophr. H. Pl. l. IX. c. VI. p. 176. Balſamum dicit provenire ἐν τῷ αὐλῶνι τῷ πρὸς Συρίαν, *nempe* Syriam Palæſtinam ſeu Judæam. conf. ἄλλον. lib. 1. c. 6. §. 6. SPANH.

[t] Οποβάλσαμον.] *Theophraſtus* in *Hiſt. Plant.* l. 9. c. 6. p. 176. dicit Balſamum inveniri ἐν τῷ αὐλῶνι τῷ πρὸς τὴν Συρίαν, i. e. Syriam Palæſtinam, ſive Judæam. Vide *Annott.* ad p. 438. §. 6. *Abdellotiphi*, in *Hiſtoria Ægypti*, dicit *Balſamum* nuſquam hodie (i. e. ſua ætate) reperiri niſi in Ægypto, prope *Ain Schems* in loco quodam circumſepto & probe cuſtodito, cujus ſpatium eſt circiter ſeptem jugerum.

[v] Εἰς τὸ ἱερόν·] Vide *L'Empereur* in *Cod. Middoth*, l. 2. §. 3. p. 45. & *Lightfootium* in *Deſcriptione Templi*, c. 8.

[x] Κατασκευασαμένους αὐτ῀,] Ita cum *Vat.* & *Gall.* 1. 2. κατασκευασθέντας in *reliquis*.

[y] Υπερμάχῃ] Ita *Gall.* 1. & 2. ὑπερμαχῇ *Big.* & *Samb.* ὑπερμαχῆ in *Editis Aliiſque*.

[z] Επ' αὐτὸ τολμήσαντας] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ἐπ' αὐτῷ in *cæteris*.

[a] Υπ' αὐτῦ δοθεῖσαν] Eo modo *Big. Samb.* & *Vat.* ἀπ' αὐτῦ in *Editis Aliiſque*.

[b] Ικέτευεν.] In *aliquibus* ικέτευσε. ἱκέτευε τ̀ Θεὸν ἵνα ὑπερμαχήσῃ αὐτοῖς *Gall.* 1.

[c] Ιαζίηλο@] Ita *Baſ.* & *G.* Ιαζιηλ@ *Big. Samb. Hen. Bonb. Vat.* & *Gall.* in *Epiphanii* libris *Jazihel*, & *Zachel*, & *Ezechiel*. Verum *Jehaziel* (2 *Paralip.* c. 20. v. 14.) juxta *Hebr.* Οζιὴλ *Chron. Paſch.* & LXXII.

[d] Εκκλησίαν,] קהל in Hebr. REL.

[e] Αὐτῶν τοῖς ἐχθροῖς] Eo modo *Samb.* αὐτὸν in *cæteris*.

[f] Επαγγείλασθ.] Ita cum *Cod. Vat.* in *reliquis* ἐπαγγείλασθαι.

[g] Επὶ τ̀ μεταξὺ] Illa ἐπὶ τ̀ inſeruimus ex *MSS.*

[h] Εγγαδδῆς] *Al.* Εγγάδης. Vide ſupra, ad p. 473. §. 1.

[i] Αναβάσεως,] *In aſcenſu gaddi, qui locus dicitur culminis*, Heb. מעלה הציץ f. ἀναβαίνοντας ἐπ' ἀναβάσεως τῆς λεγομένης ἐξοχῆς. COCC.

[k] Λεγομένης] Ita lego cum *Cod. Vat.* in verſione autem ſequor *Epiphanium*, in *Editis Aliiſque* λεγομένη δ᾽ ἐξοχή. Eſt qui ſuſpicatur vocem unam aut alteram excidiſſe. unde *Gelenius*, cum in *S. Literis* locus vocetur *clivus Tſitſi*, aut *clivus Sis*, liberius aliquanto ad hunc modum vertit, *inventurum eos Engaddan inter & Hieroſolyma, ad quendam clivum, cui nomen Sis, voce Hebræis ſignificante eminentiam.*

[l] Συμβαλεῖν] Ita *Vat.* συμβαλεῖν in *Editis Aliiſque*.

[m] Στάντας] Sic *MSS.* & *Epiphan.* στάντα in *Editis*.

[n] Ηὐχαρίστουν τι] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* deeſt τι.

[o] Προελθὼν ὁ βασιλεὺς] Ita *Vat.* (*Coccejus*) & *Epiphan.* in *Editis Aliiſque* προστελθών.

[p] Θεκώας πόλεως,] Eo modo *Big.* & *Samb.* & alibi *Joſephus*. Θεκόας in *Editis Aliiſque*. HUDS. Conf. de Vita §. 75. SPANH.

[q] Αὐτοῖς εἰς μάχην·] Αὐτὸς *Big. Samb.* & *Vat.*

ſtibus liberaſſet. Placuit omnibus *hæc* ſententia; quæque *ille* ſubjecerit, ea exſequebantur. Deus autem terrorem Ammanitis incutiebat & conſternationem. Illi enim, ſe ſibi invicem hoſtes eſſe rati, ſe *mutuis vulneribus* conficiebant, ut ne unus quidem ex numeroſo adeo exercitu ſalvus evaſerit. Joſaphatus autem, converſo in vallem aſpectu, ubi hoſtes forte caſtra poſuerant, cum totam cadaveribus ſtratam animadvertiſſet, lætatus eſt quidem tam inopinato Dei auxilio, quod illis abſque omni labore ſervatis victoriam ipſe per ſeipſum peperiſſet; permiſitque militibus hoſtium caſtra diripere, & mortuos ſpoliare. Et illi quidem, cum per tres dies ſpolia legiſſent, labore fatiſcebant: tanta utique erat occiſorum multitudo. Quarta vero die populus univerſus, in locum quendam cavum & hinc inde hiantem congregatus, potentiam Dei divinumque auxilium laudibus celebrarunt: unde locus *iſte* Vallis gratiarum actionis vocatus eſt.

Ammanitæ & Moabitæ ſe inter ſe occidunt. 2 Paral. c. 20.

4. Cum autem rex illinc exercitum Hieroſolyma abduxiſſet, dies aliquammultos epulis & ſacrificiis impendit. Poſt hunc vero hoſtium ejus interitum, fama perlatum ad exteras gentes, iſtæ omnes metu illius perculſæ erant, quaſi compertum habuiſſent Deum ei in poſterum auxilium laturum eſſe. Et ex illo quidem tempore Joſaphatus vitam agebat magna cum gloria, quam ex juſtitia tulit & pietate in Deum. Amicitiam autem colebat etiam cum Achabi filio Iſraëlitarum rege: cum quo inita ſocietate ut naves pararent, ad eundum in Pontum & Thraciæ emporia, illarum jacturam fecit. Nam * præ magnitudine periêre navigia: ac propterea navibus *ædificandis* non amplius operam dedit. Et quidem res Joſaphati regis Hieroſolymorum ita ſe habebant.

Joſaphati claſſis naufragium. 2 Paral. c. 20.

τῶν δὲ τ πολεμίων. ἤρεσε δ' ἡ τῦ βασιλέως γνώμη· καὶ ἅπερ συνεβάλοντο, ταῦτ' ἔπραττον. ὁ δὴ Θεὸς, εἰς φόβον ἐνέβαλε & παρεχλεῦ τὰς Αμμανίτας. οἱ δὴ, δόξαντες [r] ἀλλήλους πολεμίους, ἀπέκτεινον, ὡς ἐκ τ τοσαύτης στρατιᾶς ἀνασωθῆναι μηδένα. Ιωσάφατ@· δ' [s] ἀποβλέψας εἰς τὸν φάραγγα, ἐν ᾗ [t] συνέβαινεν ἐρατοπεδεύκεναι τὰς πολεμίους, & πλήρη νεκρῶν ἰδών, ἤσθη μὲν ἐπὶ τῷ παραδόξῳ & τῦ Θεῦ βοηθείας, ὅτι μηδὲ πονήσαζιν αὐτῆς αὐτὸς δι' ἑαυτῦ τὸν νίκλεω ἔδωκεν· ἐπίτρεψέ τε τῇ στρατιᾷ διαρπάσαι τὸν παρεμβολὸν τ ἐχθρῶν, & σκυλεῦσαι τὺς νεκρύς. καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας [v] σκυλεύσαντες ἔκαμον· τοσῦτον ἦν τὸ τῶν ἀνηρημένων πλῆθ@. τῇ τετάρτῃ δ' συναθροισθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἴς τινα κοῖλον & φαραγγώδη τόπον, τὸν τῦ Θεῦ δύναμιν & τὸν συμμαχίαν ἐυλόγησεν· ἀφ' ἧ & εὐσημοτέραν ἔχει ὁ τόπ@, Κοιλὰς Εὐλογίας.

δ'. Ἐκεῖθεν δ' [x] ἀναγαγὼν τὸν στρατιὰν ὁ βασιλεὺς εἰς Ιεροσόλυμα, τρέπεται πρὸς θυσίας & ζυσίας ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. μετὰ μέντοι τὸν τῶν πολεμίων αὐτὸ διαφθορὰν, ἀκριβεῖσθαι τοῖς ἀλλοφύλοις ἔθνεσι, πάντες ἔτοι κατεπλάγησαν αὐτὸν, ὡς φανερῶς αὐτῷ τῦ Θεῦ τὸ λοιπὸν συμμαχῦντ@. καὶ Ιωσάφατ@ μὲν ἔκτοτε μετὰ λαμπρᾶς δόξης ἐπί τε δικαιοσύνῃ & τῇ πρὸς τὸ θεῖον & σεβεία διῆγε. τῷ δὲ Φίλ@ & τῷ τῦ Αχάβυ παιδὶ, βασιλεύοντι τ Ισραηλιτῶν, πρὸς ὃν [y] κοινωνήσας ἐπὶ καταασκευῇ νεῶν, [z] εἴς τε Πόντον πλεῦσῶν & τὰ ἐπὶ Θράικης ἐμπόρια, διήμαρτε τῦ κτήματ@. [a] ὑπὸ γὰρ μεγέθυς ἀπώλετο τὰ σκάφη. καὶ διὰ τῦτο ὐκ ἔτι τῶν νεῶν ἐφιλοτιμήσατο. τὰ μὲν δὴ περὶ τὸν Ιεροσολύμων βασιλέα Ιωσάφατον ὧδε εἶχεν.

CAP. II.

De Ochozia rege Iſraëlitarum; rurſuſque de Elia vate.

ΚΕΦ. β'.

Περὶ Οχοζίᾳ βασιλέως Ισραηλιτῶν· & πάλιν περὶ Ηλίᾳ τ προφήτυ.

Ochozias Iſraëlitarum rex. 3 Regum, c. 22.

AChabi autem filius Ochozias regnabat in Iſraëlitas, habitationis ſuæ ſedem conſtituens in Samaria; vir improbus, & utrique parenti per omnia ſimilis; atque Hieroboamo, qui primus flagitioſa auſus eſt, populumque cœpit in errorem ducere. Cum vero ſecundum in regno annum ageret, Moabitarum rex ab eo defecit; & tributa, quæ patri ejus ſolitus erat pendere, jam deſiit ſuppeditare. Porro accidit ut Ochozias de ſolario domûs ſuæ deſcendens *per gradus* delaberetur: quo factum eſt, ut, cum male ſe haberet, ad Accaronis deum Muſcam (hoc enim deo illi nomen erat) de ſalute *ſua* ſciſcitatum mitteret. Hebræorum vero Deus, cum Eliæ vati apparuiſſet, illi præcepit, ut, nunciis miſſis obviam factus, ab iis quæreret, nulluſne eſſet Iſraëlitis proprius Deus, quod rex illorum ad alienum miſerit de ſalute conſulturos; juberetque illos reverti, regique dicere, quod è

Ochozias ægrotus Accaronenſem deum conſulit. 4 Regum, c. 1.

Ο Δ' Αχάβυ παῖς Οχοζίας ἐβασίλευε τ Ισραηλιτῶν, ἐν Σαμαρείᾳ πεπιμέν@ τὸν διαιταν, πονηρὸς ὢν καὶ πάντα ὅμοι@ τοῖς γονεῦσιν ἀμφοτέροις, καὶ Ιεροβοάμῳ, τῷ [b] πρώτῳ παρανομήσαντι, καὶ τ λαὸν ἀποστῆναι δεξαμένῳ. τὸν δὲ βασιλείαν ἔτ@ ἤδη δεύτερον ἔχοντ@, ὁ τ Μωαβιτῶν ἀφίστα βασιλεὺς αὐτῦ, & τὺς φόρυς, ὡς ἔμπροσθεν ἐτέλ τῷ πατρὶ αὐτῦ Αχάβῳ, χορηγῶν ἐπαύσατο. συνέβη δὲ τ Οχοζίαν καταβαίνοντα ἀπὸ [c] στέγης τ οἰκίας κατενεχθῆναι, & νοσήσαντα πέμψαι πρὸς [d] τ [e] Ακκαρὼν θεὸν Μῦιαν, τῦτο γὰρ τῷ ὄνομα τῷ θεῷ, πυθέσθαι περὶ τ σωτηρίας. Φανεὶς δ' ὁ τ Εβραίων Θεὸς Ηλίᾳ τῷ προφήτῃ, προστάξει αὐτῷ, τοῖς πεμφθεῖσιν ἀγγέλοις [f] ὑπαντήσαντα πυθέσθαι αὐτῶν, εἰ Θεὸν ὁ Ισραηλιτῶν λαὸς ἴδιον οὐκ ἔχει, ὅτι [g] ἔπεμπε πρὸς τ ἀλλότριον ὁ βασιλεὺς αὐτῶν περὶ τ σωτηρίας [h] ἐρησομένυς, κελεῦσαί τε αὐτὺς ὑποστρέψαι καὶ

---

r Αλλήλυς πολεμίυς, ἀπέκτεινον,] Lege πολεμίυς ἀλλήλυς ἀπ. COCC.

s Αποβλέψας] Sic *Vat.* ἀναβλέψας in *reliquis.*

t Συνέβαινεν ἐρατοπεδεύκεναι] Ita cum *MSS.* in *Editis* συνέβαινε στρατοπεδεύεσθαι.

v Σκυλεύσαντες] Σκυλεύοντες ἔκαμον *Vat.*

x Αναγαγὼν τὸν στρατιὰν] Ita cum *MSS.* ἀναγαγὼν in *Editis.*

y Κοινωνήτας] Sic *Big.* (*Coccejus*) *Samb.* & *Vat.* κοινώσας in *Editis Aliiſque*, forſan pro κοινώσας.

z Εἴς τε Πόντον] Vide *Bootium* in *Animadverſ. S.* lib. 3. c. 6. p. 165. & *Torniellum* in *Annal. S.* ad ann. 3138.

* *Præ magnitudine periêre navigia:*] *Sc.* quod regi non poterant.

a Υπὸ γὰρ μεγέθυς ἀπώλετο τὰ σκάφη. & διὰ τῦτο ὐκ ἔτι τῶν νεῶν ἐφιλοτιμήσατο. τὰ μὲν δὴ περὶ τὸν Ιεροσολύμων βασιλέα Ιωσάφατον ὧδε εἶχεν.] Navigia ob magnitudinem abſorpta. 1 Reg. XXII. 49. dicitur Rex Joſaphat feciſſe naves Tharſis (תרשיש) ad navigandum in Ophir. LXX. verò in MS. Alex. ἐποίησεν νῆας & πορεύθῶαι * Οφειρά. SPANH.

b Πρώτῳ παρανομήσαντι,] Πρώτως *Vat.* & forſan *Epiphan.* qui vertit. *& prius iniquitatem fecerat.*

c Στέγυς τ οἰκίας] Τέγυς *Big. & Samb.*

d Τὸν Ακκαρὼν θεὸν Μῦιαν, τῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ Θεῷ,] Τῶ & mox τῇ Θεῷ *Big. Samb. Vat. Zonar.* & *Chron. Alex.* Vide *Seldenum* de *Diis Syris*, Synt. 2. c. 6. & *J. Clericum* ad 2 *Regum*, c. 1.

e Ακκαρὼν θεὸν Μῦιαν, τῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ Θεῷ] In *Editis* Ακκαρών. atque ita vel Ακκαρῶν in *MSS.* Alibi quidem apud *Joſephum* noſtrum flectitur. hîc vero ſine flexione cum LXXII. *Interpretibus* Ακκαρὼν (ut & *Coccejus*) feci. HUDS. Ad Deum Acharo Muſcam *Rufinus.* LXX. 2 Reg. 1. 2. ἐπιζητήσατε ἐν τῷ βάαλ μῦιαν θεὸν Ακκαρών. Hebr. בעל זבוב אלהי עקרון *dominus* muſcarum ſeu Μύαγρ@ vel Απόμυ@ Græcorum. SPANH.

f Υπαντήσαντα] Υπαντήσοντας *Samb.*

g Επεμπε πρὸς τ ἀλλότριον] Πέμπει *Vat.*

h Ερησομένυς,] Ita cum quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* πυθομένυς. ὑπέλθοντί τε αὐτὺς in *Editis.*

i Τὺς

κὴ Φράσαι τῷ βασιλεῖ, ὅπι μὴ ἀλαφεύξεται τὴν νόσον. Ἡ ἡ Ηλία πιθόμενοι ἃ προσέταξεν ὁ Θεὸς, ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι τὰ παρ' αὐτοῦ, θαῦμα ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν βασιλέα. θαυμάζοντος δὲ τὸ τάχος [i] τῆς ἐπανόδου, καὶ τὴν αἰτίαν ἐπερωτήσαντος, ἔφασαν ἀπαντῆσαί τινα αὐτοῖς ἄνθρωπον, καὶ κωλύσαι μὲν προσωτέρω χωρεῖν· ἀναστρέψαντας δὲ σοὶ λέγειν ἐξ ἐντολῆς Ἡ Ισραηλιτῶν Θεοῦ, ὅτι κάκιον ἔξει ἡ [k] νόσος. Ἡ ἡ βασιλέως σημαίνειν [l] αὐτῷ τ' ταῦτα εἰρηκότα κελεύσαντος, ἄνθρωπον ἔλεγον [m] δασὺν Ἑ ζώνῃ πεφιλημμένον δερματίνῃ. σαφεῖς δὲ ἐκ τούτων Ηλίαν εἶναι τ' σημαινόμενον ὑπὸ τ' ἀγγέλων, πέμψας ἐπ' αὐτὸν ταξίαρχον Ἑ πεντήκοντα ὁπλίτας, ἀναβῆναι πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν. εὑρὼν ἡ τ' Ηλίαν ὁ πεμφθεὶς ταξίαρχος ἐπὶ τ' κορυφῆς Ἡ ὄρους καθεζόμενον, καταβαίνειν ἤκειν ἐκέλευε πρὸς τ' βασιλέα· κελεύειν γὰρ τοῦτ' ἐκεῖνον. εἰ δὲ μὴ θελήσειεν, ἄκοντα βιάσεσθαι. ὁ δὲ εἰπὼν πρὸς αὐτὸν, ἐπὶ πίστει Ἡ προφήτης ἀληθὴς ὑπάρχειν, εὔξασθαι, πῦρ ἀπ' οὐρανοῦ πρὸν ἀπολέσαι [n] τὰς τῶν στρατιώτας Ἑ αὐτόν, εὐχῇ, καὶ πρήσῃ κατενεχθεὶς διαφθείρει τόν τε ταξίαρχον Ἑ τοὺς σὺν αὐτῷ. τ' δὲ ἀπωλείας τ' τούτων δηλωθείσης τῷ βασιλεῖ, παροξυνθεὶς ἄλλον πέμπει ταξίαρχον ἐπὶ τ' Ηλίαν σὺν ὁπλίταις τοσούτοις, ὅσοις Ἑ [o] τ' πρότερον συναπέσβεσεν. ἀφικόμενος δὲ Ἡ ἐπὶ τούτῳ τῷ προφήτῃ βίᾳ [p] λαβὼν ἄξειν αὐτὸν εἰ μὴ κατέλθοι βουλόμενος, [q] ὀργισθεὶς κατ' αὐτοῦ, πῦρ διέχρεσεν καθὼς Ἑ τ' ἄλλον ταξίαρχον. πυθανόμενος δὲ Ἡ Ἑ τὰ περὶ τοῦτον ὁ βασιλεὺς, τρίτον ἐξέπεμψεν. ὁ δὲ, φρόνιμος ὢν Ἑ λίαν ὑπήκοος τὸ ἦθος, ἐλθὼν ἐπὶ τ' τόπον ἔσωθεν εἶναι τ' Ηλίαν, φιλοφρόνως προσεῖπεν αὐτὸν, γινώσκειν δὲ ἔλεγε, ὅτι μὴ βουλόμενος βασιλέως ἁμαρτῶν προστάγματι [r] παρεῖη πρὸς αὐτὸν, καὶ [s] οἱ πρὸ αὐτοῦ πεμφθέντες, οὐκ ἐκόντες, ἀλλὰ καὶ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἦλθον. ἐλεῆσαι τοιγαροῦν αὐτὸν ἠξίου [t] τὰς τε σὺν αὐτῷ παρούσας ὁπλίτας, καὶ καταβάντα ἕπεσθαι πρὸς τὸν βασιλέα. ὑποδεξάμενος δὲ Ἡ τὴν δεξιότητα τ' λόγων Ἑ τὸ ἀστεῖον Ἡ ἦθος ὁ Ηλίας, καταβὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. θαρσυνόμενος δὲ Ἡ πρὸς τὸν βασιλέα, προεφήτευσεν αὐτῷ Ἑ τὸν Θεὸν ἐναντία λέγειν· "ἐπειδὴ καταγνοὺς αὐτοῦ [v] μὲν ὡς οὐκ ὄντος Θεοῦ, καὶ πρὸ τ' "νόσου [x] οὐδὲν ἀληθὲς προειπεῖν δυναμένου, πρὸς Ἡ τὸν "Ακκαρωνιτῶν ἔπεμπες, παρ' αὐτοῦ πυθανόμενος μα- "θεῖν ὅσον [y] τὸ τέλος τ' νόσου, γίνωσκε ὅτι τεθνήξῃ.

β'. Καὶ ὁ μὲν, ὀλίγου σφόδρα χρόνου διελθόντος, καθὼς προεῖπεν Ηλίας, ἀπέθανε. παραδέχεται δὲ αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ὁ ἀδελφὸς Ιώραμος· ἅπαις γὰρ κατέλιπε τὸν βίον. ὁ δὲ Ιώραμος ἦν, τῷ πατρὶ τὴν πονηρίαν Αχάβῳ θαυμάσιος ὑπάρχων, ἐβασίλευσεν ἔτη δώδεκα, πᾶσαν πονηρίαν ἐργασάμενος Ἑ ἀσεβείας πρὸς τὸν Θεόν. παρεὶς γὰρ τὸν θρησκεύειν, τοὺς ξενικοὺς ἐσέβετο. [a] ἦν Ἡ ταῦτα δραστήριος. κατ' ἐκεῖνον Ἡ τὸν καιρὸν Ηλίας ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη· καὶ οὐδεὶς ἔγνω μέχρις τ' σήμερον αὐτοῦ τὴν τελευτήν. μαθητὴν δὲ Ελισσαῖον κατέλιπεν, ὡς Ἑ πρότερον ἐδηλώσαμεν. [b] θεὶ μέντοι γε Ηλίαν, καὶ Ενώχην Ἡ [c] γενόμενον πρὸ τ' ἐπομβρίας, ἐν

morbo non convaleſcet. Cum autem feciſſet Elias quæ Deus ei mandaverat, nuncii, his ab eo acceptis, ſtatim ad regem ſe receperunt. Illo vero demirante reditûs celeritatem & cauſam interrogante, reſponderunt hominem quendam illis occurriſſe, & vetuiſſe quidem ulterius progredi, reverſos autem tibi dicere ex mandato Dei Iſraëlitarum, quod ingraveſcet morbus. Cumque rex illis imperaſſet, ut illum qui iſta dixerat ei indicarent, ajebant hominem eſſe hirſutum & cingulo pelliceo cinctum. Ubi vero ex his intellexerat, Eliam eſſe, quem nuncii deſcriptum dederant, tribuno, quem ad eum miſit cum quinquaginta militibus, præcepit, ut illum *captum* ad ſe adduceret. Tribunus autem, qui miſſus fuerat, cum illum inveniſſet in montis vertice ſedentem, juſſit ut deſcenderet & ad regem veniret: hoc enim ipſum jubere. ſin vero nollet, invitus *ire* cogeretur. At ille, cum ad eum dixiſſet, ſe precaturum eſſe ut ignis de cœlo delapſus illum pariter ac milites perdat, quo verum eſſe vatem experiretur, preces adhibet, & preſter *ſubito* delatus tribunum ejuſque milites abſumit. Quorum ſtrage ad regem perlata, ira accenſus alium tribunum ad Eliam mittit, cum totidem militibus quot priori comites dederat. Cum autem & iſte vati minatus eſſet ſe vi captum abducturum, niſi volens *propere* deſcendat, *vate* contra illum precato, ignis eum ſimiliter ac alterum tribunum confecit. Cæterum, cum & illa quæ huic acciderant rex audiviſſet, tertium emiſit. Ille vero prudens & moribus manſuetis, poſtquam pervenit ad locum ubi tum forte erat Elias, blande illum compellavit, & non neſcire dicebat, quod invitus, regis mandato obſequens, ad ipſum venerit; quodque ii qui ante eum miſſi erant, non volente animo, ſed eadem neceſſitate coacti veniſſent. Eum igitur obſecrabat, ut ſortis ipſius miſereretur, & illorum qui cum ipſo aderant militum, factoque inde deſcenſu cum illis iret ad regem. Tum Elias, captus appoſita ſermonis comitate morumque urbanitate, deſcendit, ſeque illi comitem adjunxit. Cum autem ad regem perveniſſet, ei vaticinatus eſt, & declarabat Deum *ita* dicere: "quoniam ipſum contempſiſti, "perinde ac ſi Deus non eſſet, nihilque veri de "valetudine prædicere potuiſſet, ſed ad Accaro- "nenſem *deum* miſiſti, illum percontans quem fi- "nem habiturus eſſet morbus, ſcito te moriturum.

2. Atque ille quidem brevi poſt tempore, juxta Eliæ vaticinium, mortem obiit. Cæterum ejus loco regnum obtinuit Joramus frater: nam ſine liberis vita deceſſit. Hic vero Joramus, nequitia patris *ſui* Achabi ſimilis factus, regnavit annos duodecim, omne genus nequitiæ addictus & impietati in Deum: nam cultu ejus relicto deos peregrinos colebat. vir autem erat alioqui impiger & rebus gerendis acer. Sub idem tempus Elias ex hominum conſpectu ſublatus eſt: nec in hodiernum uſque diem quiſquam novit qui fuerit ejus exitus. Diſcipulum autem reliquit Eliſſæum, ſicut jam ante declaravimus. Verum de *hoc* Elia, & Enocho qui ante diluvium vixit, in ſacris libris ſcriptum eſt,

Ochoziam brevi moriturum, id quod accidit, prædicit Elias. 4 Regum, c. 1.

Elias ignem de cœlo devocat. 4 Regum, c. 1.

Ochozie mors. 4 Regum, c. 1.

Joramus Iſraëlitarum rex, ſceleratus & impius.

[i] Τῆς ἐπανόδου,] Illud τ' ex *MSS.* Ἑ τάχους τ' ἐπ. habent *Gallici MSS.* quo modo alibi loqui ſolet *Joſephus.*

[k] Νόσος.] Sic *MSS.* in *Editis* articulus deſideratur.

[l] Αὐτῷ τ' ταῦτα] Αὐτῷ τὸ εἰδὸς Ἑ ταῦτ' εἰρηκότος ἐντειλαμένου *Hen.* & *Busb.*

[m] Δασὺν] בעל שער eſt in Hebr. quod ad veſtes hirſutas alii referunt. REL.

[n] Τὰς τε στρατιώτας] Ita *Vat.* & *Epiphan.* in *reliquis* τὰς στρατ.

[o] Τὸν πρότερον] Ita cum *MSS.* τ' πρῶτον ἐπέσβεσεν in *Editis.*

[p] Λαβὼν] Iterum cum *MSS.* βίᾳ λαβὼν αὐτὸν in *Editis.*

[q] Ὀργισθεὶς] Ὀργάμενος καὶ ἐπὶ τούτῳ π. δ. καθὼς καὶ τ' πρὸ αὐτοῦ ταξίαρχον *Vat.*

[r] Παρεῖη πρὸς αὐτὸν,] Ita in *Editis.* παρεῖη in *MSS.*

[s] Οἱ πρὸ αὐτοῦ πεμφθέντες,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* πρὸς αὐτὸν in *Editis.*

[t] Τάς τε σὺν αὐτῷ] Ita *Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis Aliiſque* τε deeſt.

[v] Μὲν ὡς οὐκ ὄντος Θεοῦ,] Illud μὲν etiam ex *MSS.*

[x] Οὐδὲν ἀληθὲς] Οὔτ' ἀληθὲς *Big.* & *Samb.* ὃ προειπεῖν δυναμένου ταληθὲς *Vat.*

[y] Τὸ τέλος τ' νόσου,] Τὸ deeſt *Big.* & *Samb.*

[x] Ἀχαίου] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* τῷ πατρὶ τὴν πονηρίαν χρησάμενος καὶ ἀσέβειαν πρὸς τ' Θ. ne Græce quidem, & nullo plane ſenſu. HUDS. Vet. *par fuit Achab malignitate, regnavitque annos* XII. *homo iniquitate circa Deum & impietate plenus.* Forte, *à patre mutuatus.* vel, *patrem imitatus malitia.* COCC.

[a] Ἦν ἡ ταῦτα] Forte ἦν ταῦτα. vel ἦν δὴ ταῦτα. COCC.

[b] Περὶ μέντοιγε Ηλία, καὶ Ενώχου Ἑ γενομένου πρὸ τ' ἐπομβρίας, ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀναγέγραπται βίβλοις,] Enochus & Elias ἀφανεῖς facti, ignorata eorum morte. Notus verò Eliæ raptus in cœlum per currum igneum è 2 Reg. 11. 11. SPANH.

[c] Γενομένου πρὸ τ' ἐπομβρίας, ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀναγέγραπται βίβλοις,] Γεγονότος *Vat.*

est, quod evanuerint, at de morte illorum nemo quidquam pro comperto habuit.

τ ἱερεῖς ἀναγέγραπται βίβλοις, ὅτι γεγόνασιν ἀφανεῖς, θάνατον δ' αὐτῶν ἀδεὶς οἶδεν.

CAP. III.

Quomodo Joramus & Josaphatus expeditionem fecerunt contra Moabitas: deque miraculis ab Elisæo editis, & de morte Josaphati.

Jorami cum duobus regibus in Moabitas expeditio. 4 Regum, c. 2.

CUM autem regnum suscepisset Joramus, Moabitarum regi, cui nomen Misan, bellum inferre statuit. ab ejus enim fratre, ut jam ante diximus, defecerat; cum patri ipsius Achabo in tributum pensitaret * ovium intonsarum centena millia. Suis itaque copiis collectis, misit etiam ad Josaphatum, obsecrans ipsum, ut, cum à principio amicus esset paternus, socia secum arma jungeret, bello Moabitas persequuturo, qui *tum recens* à regno suo defecerant. At ille non se solum venturum auxilio promisit, sed Idumæorum etiam regem, sibi obnoxium, in belli societatem pertracturum. Joramus autem, cum ad se delata essent hujusmodi de auxiliis promissa à Josaphato facta, cum exercitu suo Hierosolyma veniebat: & ab Hierosolymorum rege splendide exceptus, cum illis visum esset per Idumææ solitudinem contra hostes proficisci, (haud enim exspectaturos esse ut per deserta iter facerent) tres illi reges Hierosolymis egressi sunt, rex ipse Hierosolymorum, Samariæ rex, & rex Idumææ. Ac cum septem dierum iter circuivissent, ad aquarum inopiam redacta erant & jumenta & exercitus, quod à via aberrarint itineris duces, *ita* ut in angore quidem & solicitudine essent omnes, præcipue vero Joramus, qui etiam præ mœrore ad Deum exclamavit; ecquid mali *illis* objecerit, ut tres reges à se ductos Moabitarum regi sine pugna dediturus sit. Illum vero Josaphatus, quod justus esset, confirmabat & excitabat; jussitque ut in castra mittendo perquireret, an quis Dei vates illos comitatus fuerit, ex quo Dei oraculum sciscitante intelligamus, quid nobis facto opus sit. Cum autem unus è servis regis dixisset, se vidisse illic Eliæ discipulum Elissæum Saphati filium, tres reges suasu Josaphati illum adeunt. Cumque ad illius tabernaculum venissent (nam extra castra tetenderat) percontabantur quid futurum esset de exercitu: maxime vero *instabat* Joramus. At cum dixisset Elissæus, ne illi molestiam facesseret, sed patris sui matrisque vates adiret, illos enim *proculdubio* veros esse, *tum rex* illum precibus urgebat, ut vaticinaretur & illos servaret. At ille, Deum testatus se ei non fuisse responsurum, nisi propter Josaphatum virum sanctum & justum, adducto viro quodam psallere sciente (vates enim *hunc* requisivit) eo psallente Dei spiritu afflatus præcepit regibus, ut in alveo torrentis frequentes fossas facerent. "nam neque nube visa, neque vento orto, "neque pluvia cum impetu delapsa, cernetis flu- "vium aqua repletum, ita ut & milites & jumen- "ta aquatione vobis conserventur. neque vero "hoc solum per Deum assequemini, sed & ejus "ope ex hostibus victoriam reportabitis, & pul- "cherrimas munitissimasque Moabitarum urbes

Elisæus vaticinatur. 4 Regum, c. 2.

ΚΕΦ. γ'.

Ως Ιώραμος ὁ Ιωσάφατος ἐπεστράτευσαν τοῖς Μωαβίταις· περί τε θαυμάτων Ελισαίου, καὶ τελευτῆς Ιωσαφάτου.

[d] Υπολαβὼν ὁ τοῦ βασιλέως Ιώραμος, ὅτι τῶν Μωαβιτῶν ἔγω στρατεύσω βασιλέα, [e] Μισᾶν ὄνομα. [f] τοῦ γὰρ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καθὼς προείπομεν, ἔτυχεν ἀποστὰς, φόρους τελῶν Αχάβῳ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, μυριάδας ἑκατὸν προβάτων σὺν τοῖς τρίχωις. συναθροίσας οὖν [g] τὴν οἰκείαν δύναμιν, ἔπεμψε καὶ πρὸς Ιωσάφατον βασιλέα Ιούδα, ἐπὶ φιλίας ἀπ' ἀρχῆς ὑπάρχειν αὐτὸς τῷ πατρὶ, συμμαχήσαι πόλεμον ἐπὶ τοὺς Μωαβίτας ἐκφέρειν μέλλοντι, διαστάντας αὐτοῦ τῆς βασιλείας. ὁ δ' οὐ μόνον αὐτὸς βοηθήσειν ὑπέσχετο, ἀλλὰ [h] καὶ τὸν Ιδουμαίων βασιλέα συναναγκάζειν, ὄντα ὑφ' ἑαυτὸν, [i] στρατεύσαι. Ιώραμος ὑπὸ τούτων αὐτῷ τῶν [k] Ιωσαφάτου περὶ τῆς συμμαχίας κοινωθέντων, ἀναλαβὼν τὴν αὐτοῦ στρατιὰν ἦκεν εἰς Ιεροσόλυμα, καὶ ξενισθεὶς λαμπρῶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Ιεροσολυμιτῶν, δόξαν αὐτοῖς ἔχει τὴν ἐρήμην τὴν Ιδουμαίας ποιήσασθαι τὴν ὁδοιπορίαν ἐπὶ τοὺς πολεμίους· ἐπεὶ γὰρ προσδοκήσειν αὐτοὺς ταύτην ποιήσασθαι τὴν ἔφοδον· ὥρμησαν οἱ τρεῖς βασιλεῖς ἐκ τῶν Ιεροσολύμων, ὅ, τε τούτων αὐτῶν, καὶ ὁ τῆς Σαμαρείας, καὶ ὁ τῆς Ιδουμαίας. καὶ κυκλώσαντες ἑπτὰ ἡμερῶν ὁδὸν, εἰς ἀπορίαν ὕδατος τοῖς τε κτήνεσι καὶ τῇ στρατιᾷ περιέστησαν, πλανηθέντων τὰς ὁδοὺς αὐτοῖς τῶν ἡγουμένων, ὡς ἀγωνίαν μὲν ἅπαντας, μάλιστα δὲ τὸν Ιώραμον, καὶ [l] διὰ λύπης ἐκβοῆσαι πρὸς τὸν Θεόν· τί κακὸν αἰτιασάμενος ἀγάγοι τοὺς τρεῖς βασιλέας ἀμαχητὶ [m] παραδώσων αὐτοὺς τῷ [n] τῶν Μωαβιτῶν βασιλεῖ. παρεθάρσυνε δ' αὐτὸν ὁ Ιωσαφάτης δίκαιος ὢν, καὶ πέμψαντα εἰς τὸ στρατόπεδον ἐκέλευσε γνῶναι, εἴ τις αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ προφήτης συνελήλυθεν, ἵνα δι' αὐτοῦ μάθωμεν παρὰ τοῦ Θεοῦ, τί πιστὸν ἡμῖν ἐστιν. οἰκέτου δέ τινος τῶν Ιωράμου φήσαντος ἰδεῖν αὐτόθι τοῦ Ηλίου μαθητὴν Ελισσαῖον Σαφάτου παῖδα, πρὸς αὐτὸν ἀπῆσαν οἱ τρεῖς βασιλεῖς, Ιωσαφάτου παρεπόμενος. ἐλθόντες δ' ὅπου τὴν σκηνὴν τοῦ προφήτου, ἔτυχε δ' ἔξω τῆς παρεμβολῆς κατεσκηνωκὼς, ἐπηρώτων τὸ μέλλον ὅπως τῆς στρατιᾶς· μάλιστα δ' ὁ Ιώραμος. τὸν δὲ, μὴ [o] διενοχλεῖν αὐτῷ φράσαντος, ἀλλὰ πρὸς τοὺς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τῆς μητρὸς βαδίζειν προφήτας, εἶναι γὰρ ἐκείνους ἀληθεῖς, ἐδεῖτο προφητεύειν καὶ σώζειν αὐτούς. ὁ δ' ὀμόσας τὸν Θεὸν οὐκ ἂν ἀποκριθῆναι αὐτῷ, εἰ μὴ δι' Ιωσάφατον ὅσιον ὄντα καὶ δίκαιον, [p] ἀχθέντος ἀνθρώπου τινὸς ψάλλειν εἰδότος, ἐπεζήτησε γὰρ αὐτὸς, πρὸς τὸν ψάλλοντα ἔνθεος γιγόμενος προσέταξε τοῖς βασιλεῦσι, [q] ἐν τῷ χειμάρρῳ πολλὰς ὀρύξαι βόθρους. "ἔτι γὰρ νέ- "φος, ἔτι πνεύματος γιγομένου, ἔτι ὑετῶν καταῤῥαγή- "του, [r] ὄψεσθε πλήρη τὸν ποταμὸν ὕδατος, ὡς ἂν καὶ "τὸ στρατόν καὶ τὰ ὑποζύγια [s] διασωθῆναι ὑμῖν δι' "τοῦ ποτοῦ. ἔσται δὲ ὑμῖν τοῦτο μόνον παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλ- "λὰ καὶ [t] κρατήσετε τῶν ἐχθρῶν, καὶ καλλίστας καὶ ὀχυρω- "τάτας

d Υπολαβὼν] Ita *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* παραλαβὼν *Big. Samb.* & *Vat.*

e Μισᾶν ὄνομα.] Μεσὰν *Vat.* Μεσὰν *Gall.* 1.

f Τοῦ γὰρ ἀδελφοῦ αὐτοῦ,] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* Μισᾶν ὄνομα φόρους τελοῦντα Αχ.

* *Ovium intonsarum centena millia.*] Juxta *S. Literas*, centena agnorum millia & totidem lanatorum arietum.

g Τὴν οἰκείαν δύναμιν,] Illud τὴν ex *MSS.*

h Καὶ τὸν Ιδουμαίων] Sic *MSS.* καὶ τὸν Ιδ. τὸν βασ. in *Editis.*

i Στρατεύσαι.] Συστρατεύσαι ſolus *Vat.*

k Ιωσαφάτου] Τοῦ ante Ιωσαφάτου delevimus auctoritate *MSS.*

l Υπὸ λύπης] Ita *Big. Samb.* & *Gen.* λύπης *Baſ. Alii que.*

m Παραδώσων] Ita *Big.* & *Vat.* παραδόσοντας *Baſ.* & *G.* παραδώσοντ' *Samb.*

n Τῶν Μωαβιτῶν βασιλεῖ.] Illud τοῦ ex *MSS.* ut mox ὁ ante Ιωσάφατος.

o Διενοχλεῖν] Sic *MSS.* διοχλεῖν in *Editis.*

p Αχθέντος ἀνθρώπου] Ita cum *Big.* & *Samb.* ἀχθέντος τινὸς in *Editis Aliiſque.*

q Εν τῷ χειμάρρῳ] Χείμαρρος pro *valle* quia נחל & vallem & flumen notat. REL.

r Οψεσθε πλήρη] Οψεσθαι *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

s Διασωθῆναι] Ita in *MSS.* σωθῆναι ὑμῖν in *Editis.*

t Κρατήσετε] Κρατῆσαί τε *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. & dein-

λή-

"πάσας πόλεις λήψεσθε τ Μωαβιτῶν, καὶ δένδρα μὲν "αὐτῶν [v] ἥμερα κόψετε, πλὴ ὧν χώραν δηώσετε, πηγὰς "ὧν δὲ ποταμὸς ἐμφράξετε.

β'. Ταῦτα εἰπόντ@ δ προφήτ, τῇ ὑπιούσῃ πρὶν ἥλιον ἀναχεῖν, ὁ χείμαρρος [x] πολὺς ἐρρύη· σφοδρῶς γὰρ [y] ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν ὁδὸς ἐν τῇ Ιδυμαίᾳ τ Θεὸν ὗσαι συνέπεσεν· ὥστε εὑρεῖν τ στρατιὰν δ τὰ ὑποζύγια πολὺν ἄφθονον. ὡς δ' ἤκουσαν οἱ Μωαβῖται τοὺς τρεῖς βασιλέας ἐπ' αὐτοὺς βαδίζοντας, καὶ διὰ τ ἐρήμου ποιουμένους τ ἔφοδον, ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, ὡς συλλέξας στρατιὰν, ἐκέλευσεν [z] ὑπὸ τ ὀρῶν βάλλεσθαι τὸ στρατόπεδον, ἵνα αὐτοὺς μὴ λάθωσιν εἰς τ χώραν ἐμβαλόντες οἱ πολέμιοι. θεασάμενοι δ ὑπὸ τ ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου τὸ ἐν τῷ χειμάρρῳ ὕδωρ, [a] καὶ γὰρ ἐδὲ μακρὰν ἦν τ Μωαβίτιδ@, αἱματι τ χροὰν ὅμοιον, τότε μὰλιστα πρὸς πλὴν αὐγλὴν τὸ ὕδωρ ἐρυθραίνεσθαι, ψευδῆ δόξαν περὶ τ πολεμίων ἐλάμβανον, ὡς [b] ἀπεκτονηκότων ἑαυτοὺς διὰ δίψ@, καὶ τοῦ ποταμοῦ αἷμα αὐτοῖς ῥέον@. τοῦτο τοίνυν ἔτως ἔχειν ὑπολαβόντες, ἠξίωσαν αὐτοὺς ὑπὲρ διαρπαγὴν τ πολεμίων ἐκπέμψαι τ βασιλέα. καὶ πάντες, [c] ἐφορμήσαντες ὡς ὑπὲρ ἐπίμαχα ὠφέλειαν, ἦλθον εἰς τὸ τ ἐχθρῶν στρατόπεδον ὡς ἀπολωλότων. καὶ διαψευδεῖ μὲν αὐτοὺς ἡ ἐλπὶς αὕτη. πρεσκόντων δ τῶν πολεμίων, οἱ μὲν αὐτῶν κατεκόπησαν, οἱ δὲ διεσπάρησαν εἰς τ ἰδίαν χώραν φεύγοντες. ἐμβαλόντες δ εἰς τὴν [d] τῶν Μωαβιτῶν οἱ βασιλεῖς, πάς τε πόλις [e] κατερρέψαντο πᾶς ἐν αὐτῇ, καὶ τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν διήρπασαν, καὶ [f] ἠφάνισαν [g] πληροῦντες τῶν ἐκ τῶν χειμάρρων λίθων, καὶ τὰ κάλλιστα τῶν δένδρων [h] ἐξέκοψαν, καὶ τὰς πηγὰς ἐνέφραξαν τῶν ὑδάτων, καὶ τὰ τεῖχη καθεῖλον ἕως ἐδάφους. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν Μωαβιτῶν συνδιωκόμεν@ τῇ πολιορκίᾳ, καὶ τ πόλιν ὁρῶν κινδυνεύουσαν ἁνωρεθῆναι καθ' κρατ@, ὥρμησε, μεθ' ἑπτακοσίων ἐξελθὼν, διὰ τῶν πολεμίων ἐξιππάσασθαι στρατοπέδου, καθ' ὃ μέρ@ [i] αὐτοὺς ἐνόμιζε τὰς φυλακὰς ἀνεῖσθαι. καὶ περαθεὶς, οὐκ ἠδυνήθη φυγεῖν· ὑπετυγχάνε γὰρ ὑπομελῶς φρουρουμένῳ τῷ τόπῳ. ὑποστρέψας δ' εἰς τ πόλιν, ἔργον ἀπογνώσεως καὶ δεινῆς ἀνάγκης διεπράξατο. [k] τ υἱὸν τὸν πρεσβύτερον, ὃς μετ' αὐτὸν βασιλεύειν ἔμελλεν, ἀναγαγὼν ὑπὲρ τὸ τεῖχ@, ὥστε πᾶσι φανερὸν γενέσθαι τοῖς πολεμίοις, ἱερούργησεν εἰς ὁλοκαύτωσιν τῷ Θεῷ. θεασάμενοι δ' αὐτὸν οἱ βασιλεῖς, [l] καλώκλεισαν τ ἀνάγκης, καὶ παθόντες ἀνθρώπινόν τι καὶ ἐλεεινὸν διέλυσαν τ πολιορκίαν, καὶ ἕκας@ εἰς τ [m] οἰκίαν ἀνέστρεψεν. Ιωσάφατ@ δ ὑποστρεφόμεν@ εἰς Ιεροσόλυμα, καὶ μετ' εἰρήνης διαγαγὼν, ὀλίγον ὑπερβιώσας χρόνον μετ τ [n] στρατείαν ἐκείνην, ἀπέθανε· ζήσας [o] μὲν ἀριθμὸν ἐτῶν ἑξήκοντα, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν πέντε καὶ εἴκοσι. τοιοῦτος δ' ἔτυχε μεγαλοπρεπῶς ἐν Ιεροσολύμοις· καὶ γὰρ ἦν μιμητὴς τ Δαυίδου ἔργων.

"expugnabitis, & arbores quidem illorum sativas "excidetis, & regionem devastabitis, prætereaque "fontes & fluvios obstruetis.

2. Vate ista loquuto, postero die, priusquam sol oriretur, torrens copiose fluit, (accidit enim ut inde trium dierum itinere in Idumæa vehementer plueret Deus) adeo ut milites & jumenta invenerint largam potûs copiam. Moabitæ autem ut audivere tres reges contra se adventare, & per solitudinem iter facere, rex illorum, collecto statim exercitu, jussit montibus castra figi, ne illos laterent hostes in regionem irrumpentes. Cum autem sub ortum solis aquam in torrente conspexissent (etenim haud procul aberat à terra Moabitide) sanguini colore non absimilem, (nam tunc aqua radiis icta maxime rubescit) falsam de hostibus opinionem acceperunt, ac si ipsos se mutuo propter sitim peremissent, & fluvius eorum sanguine redundasset. Hoc igitur ita se habere suspicati, à rege petierunt, ut illos ad hostium spolia legenda emitteret. atque omnes, quasi ad prædam paratam profecti, ad hostium, tanquam mortuorum, castra perveniunt. Et quidem ipsos sua spes valde frustrata est. nam, hostibus in eos undique excitis, alii quidam eorum perempti sunt, alii vero fuga dispersi in regionem suam se receperunt. At reges, Moabitarum terram ingressi, & oppida subverterunt, & agros illorum diripuerunt, & * deformarunt lapidibus è torrentibus eos replentes, & optimas quasque arbores exciderunt, & fontes aquarum obturarunt, & mœnia ad terram dejecerunt. Rex autem Moabitarum, cum etiam *arcta* obsidione premeretur, urbemque eò discriminis adactam videret ut vi expugnaretur, tentavit, cum *viris* septingentis egressus, equo evehi per hostium castra, quà excubias paulo negligentiores esse putabat. conatusque, fuga evadere non potuit: nam in locum incidit accurate præsidiis munitum. In urbem autem reversus rem extremæ necessitatis & desperationis aggressus est. Filium natu maximum, qui post eum erat regnaturus, in mœnia attollens, unde ab hostibus facile cerni posset, in solidum sacrificium Deo mactavit. Reges vero cum illum conspexissent, necessitatis miserti, & humanitate simul & pietate permoti, *confestim* obsidionem solverunt, & † ad suam quisque domum discessêre. Josaphatus autem Hierosolyma reversus, paceque vitâ actâ, cum non diu isti expeditioni superfuisset, diem obiit supremum: exacto quidem vitæ *suæ* anno sexagesimo, regni vero vigesimo quinto. Sepultusque est Hierosolymis magnifice: nam & operum Davidis *proavi sui* imitator erat.

Moabitæ-rum rex filium suosque in prælium parat.

Moabitarum rex filium pro hostia mactat. 4 *Regum*, c. 2.

Josaphati mors. 4 *Regum*, c. 21.

λήψεσθαι. mox etiam κόψατε, & δηώσατε & ἐμφράξατε.

v Ἡμερα κόψετε,] Vocem ἡμερα insertum dedimus ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

x Πολὺς ἐρρύη·] Ita *MSS.* (& Cocc.) in *Editis* σφοδρῶς ἐρρύη. πολὺ γὰρ &c.

y Ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν ὁδὸς] Non est in Hebr. REL.

z Ἐπὶ τ ὀρῶν] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* διὰ τ ὀρῶν συμβάλλεσθαι τὸ στρ. in *Editis Aliisque.*

a Καὶ γὰρ ἐδὲ μακρὰν] Καὶ γὰρ ὡ μακρὰν *Vat.*

b Ἀπεκτονηκότων] Ita cum *MSS.* ἀπεκτεινοκότων in *Editis.* HUDS. Lege ἀπεκτονότων, vel ἀπεκτηκότων, vel ἀπεκτονηκότων. COCC.

c Ἐφορμήσαντες] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ὁρμήσαντες in *Editis Aliisque.*

d Τῶν Μωαβιτῶν] Illud τ ex *MSS.*

e Κατερρέψαντο τὰς ἐν αὐτῇ,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* τάς τε πόλεις καθαιρήσαντες τὰς in *Editis.*

f Ἠφάνισαν] Sic *Samb.* & *Gall.* 1. ἠφάνισαν in *reliquis.*

* *Deformarunt lapidibus è torrentibus eos replentes,*] Eo quidem sensu ἀφανίζω accipio, quo reperitur *Matth.* 6. 16.

g Πληροῦντες] Πληροῦντες δὲ τ χειμάρρῳ λίθων *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

h Ἐξέκοψαν,] Ἐκοψαν *Vat.* & mox ἔφραξαν.

i Αὐτοὺς ἐνόμιζε] Αὐτῷ ἐνόμιζε *Samb.* ἐνόμιζεν αὐτῷ *Vat.*

k Τὸν μὲν τ πρεσβύτερον,] Τῶν μὲν solus *Samb.* Vide *Grotium* ad 3 *Regum*, c. 3. v. 28. & *Clericum* in eundem locum, ut & *Perizonium* ad *Ælianum*, l. 12. c. 28.

l Κατώκτειραν τ ἀνάγκης, καὶ παθόντες] LXX. 2 Reg. III. 27. καὶ ἐγένετο μεθύμιλ@ μέγας ἐπὶ Ισραήλ. Hebr. קצף גדול *furor magnus.* SPANH.

† *Ad suam quisque domum discessêre.*] *Vel*, in suum quisque regnum abierunt.

m Οἰκίαν ἀνέστρεψεν.] Οἰκείαν *Big.*

n Στρατείαν ἐκείνην,] Ἐκστρατείαν *Big.*

o Μὲν ἀριθμὸν ἐτῶν ἑξήκοντα,] Illud μ ex *MSS.*

II. CAP. IV.

Joramus ſucceſſor Joſaphati. quomodo ei cognominis Joramus, rex Iſraëlitarum, bellum geſſit adverſus Syros; & quæ miracula edidit vates Eliſſæus.

Joramus Judææ rex. 2 Paral. c. 21.

PORro reliquit filios aliquammultos: Joramum autem natu maximum ſucceſſorem *ſuum* declaravit. idem enim illi nomen erat cum matris *ſuæ* fratre, Iſraëlitarum rege, Achabi filio. Cum vero Iſraëlitarum rex è Moabitide Samariam rediret, ſecum habuit vatem Eliſſæum, cujus res geſtas percenſere volo: quippe quæ magnæ ſunt & memoratu dignæ, prout è libris ſacris in notitiam noſtram pervenerunt.

2. Dicunt enim uxorem Obediæ, Achabi diſpenſatoris, ad eum adiiſſe, dixiſſeque, ipſum non neſcire, ut maritus ejus vates à Jezabela uxore Achabi ‡ ad mortem quæſitos ſervarit. centum enim, ajebat, ipſum abdidiſſe & pecunia mutuo accepta aluiſſe; nunc vero poſt fata viri * ipſam cum liberis à creditoribus in ſervitutem abripi. orabatque ob hoc mariti factum *egregium* ſui miſereretur, & auxilii aliquid largiretur. Quærenti autem *vati*, quid domi haberet, nihil omnino, reſpondit, niſi perexiguum olei in vaſculo. Tum vates juſſit ut diſcedat, atque vaſa utenda accipiat à vicinis, eaque vacua & non pauca; foribuſque cubiculi occluſis oleum in univerſa transfundat: Deum enim iſta *omnia* repleturum eſſe. Cum autem mulier juſſis paruiſſet, præciperetque liberis ut vaſa ſingula ſibi admoverent, poſtquam omnia repleta erant, & nullum ſuperabat, iſta vati indicatum ivit. Ille vero conſilium dat, ut oleum venditum iret, atque creditoribus *ſuis* ſatisfaceret: aliquantulum vero ex olei pretio etiam ſuperfuturum eſſe, quo ipſi ad liberos ſuſtentandos uti liceret. Et quidem Eliſſæus ita mulieris æs alienum diſſolvit, eamque à creditorum vexatione liberavit.

Oleum ab Eliſſæo perpetuatum. 4 Regum, c. 4.

Eliſſæus Iſraëlitarum regem de Syrorum inſidiis admonet. 4 Regum, c. 6.

3. Porro Eliſſæus mature *quoſdam* cum monitis ad Joramum miſit, ut caveret locum illum, *quem iſti indicarent*, eſſe enim illic Syrorum nonnullos in inſidiis locatos ut eum interficerent. Et rex quidem, vati obſequens, ad venationem †*paratam* non egreſſus eſt. Adadus autem, cum fruſtra eſſent doloſa conſilia, quaſi ſuorum aliqui in-

ΚΕΦ. δ'.

Ιώραμος ὁ Ιωσαφάτου διάδοχος. ὡς ὁ ὁμώνυμος αὐτῷ Ιώραμος τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς τοῖς Σύροις ἐπολέμησε, καὶ οἷα θαυμαστὰ ἐποίησεν Ελισσαῖος ὁ προφήτης.

ΚΑτέλιπε δὲ παῖδας ἱκανούς· διάδοχον δ' ἀπέδειξε τὸν πρεσβύτερον Ιώραμον. τοῦτο γὰρ εἶχεν ὄνομα τῷ τοῦ [p] μητρὸς [q] μὲν ἀδελφῷ, βασιλεύοντι δὲ τῶν Ισραηλιτῶν, Αχάβου παιδί. διαγγελλομένου δ' [r] ὅτι τοῦ Μωαβίτιδος ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς εἰς Σαμάρειαν, εἶχε σὺν αὑτῷ Ελισσαῖον τὸν προφήτην, ὃν τὰς πράξεις βούλομαι διελθεῖν· λαμπραὶ γὰρ εἰσὶ καὶ ἰσορίας ἄξιαι, καθὼς ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἐπεγνώκαμεν.

β'. Προσελθοῦσαν γὰρ αὐτῷ φασὶ [s] τινὰ [t] Ωβεδίου, τοῦ Αχάβου οἰκονόμου [v] γυναῖκα, εἰπεῖν, ὡς οὐκ ἀγνοεῖ πῶς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς τοὺς προφήτας ἐφείσατο, [x] κατὰ τὸν Αχάβου γυναικὸς Ιεζαβέλης ἀναιρουμένους. [x] ἑκατὸν γὰρ, ἔλεγε, ἀπ' αὐτοῦ δανεισαμένους τραφῆναι κεκρυμμένους· καὶ μὴ τοῦ [y] ἀνδρὸς τελευτῶντος ἄγεσθαι υἱοὺς [y] αὐτοῦ τε καὶ τέκνα πρὸς δουλείαν. παρεκάλει τε διὰ ταύτην τὴν ἐρημίαν τὸν ἄνδρα ἐλεῆσαί τε καὶ διδάσκειν τινα βοήθειαν. [z] πυθομένῳ δ' αὐτῷ τί ἔχοι ἐπὶ τοῦ οἰκίας, ἄλλο μὲν οὐδὲν, ἔφη, ἔλαιον δὲ [a] βραχὺ λίαν ἐν κεραμίῳ. ὁ δὲ προφήτης ἀπελθοῦσαν σκέλευσεν ἀγγεῖα χρήσιμα πολλὰ παρὰ τῶν γειτόνων κενά· καὶ τὰς θύρας ἀποκλείσασαν καὶ δώματος, μεταχεῖν εἰς ἅπαντα [b] τὸ ἔλαιον. τοῦτο γὰρ Θεὸν πληρώσειν [c] ταῦτα. τοῦ δὲ γυναικὸς τὰ κελευσθέντα [d] ποιησάσης, καὶ τοῖς τέκνοις προσφέρειν ἕκαστον τῶν ἀγγείων προσταξάσης, ἐπεὶ πάντα ἐπληρώθη, καὶ οὐδὲν ἦν κενὸν, ἐλθοῦσα πρὸς τὸν προφήτην [e] πάντα ἀπήγγειλεν. ὁ δὲ [f] συμβουλεύει [g] τὸ ἔλαιον [h] ἀπελθοῦσαν ἀποδόσθαι, καὶ τοῖς δανείσασιν ἀποδοῦναι τὰ ὀφειλόμενα· περισσὸν δέ τι καὶ [i] πρεσβύτερον ἐκ τῆς τιμῆς τοῦ ἐλαίου, ᾧ πρὸς διατροφὴν τῶν τέκνων [k] καταχρήσεται. καὶ Ελισσαῖος μὲν ὕστερον ἀπήλλαξε τῶν χρεῶν τὴν γυναῖκα, καὶ τῆς ἀπὸ τῶν δανείστων ὕβρεως ἠλευθέρωσεν.

γ'. [l] Ελισσαῖος δὲ ταχέως πρὸς Ιώραμον ἐξαπέστειλε, [m] φυλάττεσθαι τὸν τόπον ἐκεῖνον αὐτῷ παραινῶν· εἶναι γὰρ ἐν αὐτῷ [n] Σύρους τινὰς τοὺς ἐκεῖ λοχῶντας αὐτὸν [o] ἀναιρεῖν. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, οὐκ ἀπὶ τοῦ ἡσσαν [p] ἐξώρμησε τῷ προφήτῃ πεισθείς. [q] Αδαδος δὲ, τῆς ἀπιβουλῆς [r] διαμαρτών, ὡς τὰ ἰδίων αὐτοῦ καταμεμυσταγωγημένα τοῦ ἐνέδρας πρὸς

p Μητρὸς μὲν ἀδελφῷ,] Γυναικὸς *Gall.* 2. atque ita in verſione ſua *Gelenius.*

q Μὲν ἀδελφῷ,] Hîc μὲν infertum dedimus ex *MSS.* & mox δὲ ante παιδὶ delevimus.

r Ἐκ τοῦ Μωαβίτιδος] Sic *MSS.* ἀπὸ τοῦ in *Editis.*

s Τοῦ Ωβεδίου,] 2 Reg. IV. SPANH.

t Ὀβεδίου,] Αβδίου *Vat.*

v Γυναῖκα,] Idem ſenſit *Chaldæus Interpr.* ut & *Rabbini Aliique.* videſis *Theodoretum* in 4 *Regum*, ΕΡΩΤ. κδ'.

‡ *Ad mortem quæſitos ſervarit.*] Ita cum *Epiphanio* placuit interpretari vocem ἀναιρεμένους.

x Ἑκατὸν] Ita cum omnibus *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἑκατόν. Ἔλεγε γὰρ, ὡς αὐτῇ in *Editis.*

y Αὐτοῦ] Αὐτοῦ καὶ τὰ τέκνα *Vat.*

* *Ipſam cum liberis à creditoribus in ſervitutem abripi.*] In *S. Literis*, inſtare creditores ut in ſervitutem ducant. Juxta *Epiphanium*, nunc vero poſt viri ſui mortem à creditoribus urgeri, atque ejus filios ad ſervitium rapi.

z Πυθομένῳ δ' αὐτῷ] Πυθομένου *Big.* & *Samb.*

a Βραχὺ λίαν ἐν κεραμίῳ.] Βραχὺ, ἀντὶ τοῦ ὀλίγον, μικρὸν *Heſychius.* Hebr. אפוך שמן *Vulg.* parum olei LXX. ὃ ἀλείψομαι ἔλαιον, quod reſpondet Hebr. אסוך ſ. primæ futuri Verbi סוך ſc. perfundere. Sic Ezech. XVI. 9. ואסכך בשמן & ungebam in oleo. SPANH.

b Τὸ ἔλαιον.] Τῷ ἐλαίῳ *Samb.*

c Ταῦτα.] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* πάντα *Epiphan.* αὐτὰ in *Editis.*

d Ποιησάσης,] Ita in omnibus *MSS.* atque ita fere legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *quod dum mulier feciſſet & ejus filii unumquodque vas obtuliſſent. dum completa fuiſſent* &c. ποιήσης ἐπεὶ πάντα ἐπληρώθη ac nihil præterea in *Editis.*

e Πάντα] Clariſſ. Coccejus jubet legere ταῦτα, verum deeſt forſan πληρῆ. ut ita mulier nunciaverit vati vaſa omnia jam plena eſſe. HAV.

f Συμβουλεύει] Συνεβούλευσε aut συνεβούλητο legiſſe videtur *Epiphan.*

g Τὸ ἔλαιον] Τὔλαιον *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

h Ἀπελθοῦσαν ἀποδόσθαι,] Ita cum *Cod. Vat.* ἀπελθοῦσα in *Editis Aliiſque.* nihil huic voci reſpondet in verſione *Epiphanii.*

i Περισσότερον] Περισσὸν *Vat.*

k Καταχρήσεται.] Ita cum *Big.* & *Samb.* καταχρήσεσθαι in *reliquis.*

l Ελισσαῖος δὲ] Suſpicor hîc loci ingentem eſſe lacunam: non ſolum quod illorum pleraque deſideremus, quæ de miraculis ab Eliſſæo editis narrant *S. Literæ*, 4 *Regum*, c. 4, 5, & 6. ſed & quod male cum præcedentibus cohæreant illa, Ελισσαῖος δὲ ταχέως &c. quæ ſane optime ſe haberent, ſi *S. Literarum* veſtigiis inſiſteremus, 4 *Regum*, c. 6. v. 8. *Tum Syriæ rex, cum contra Iſraëlitas bellum gereret, conſilium cum ſuis cepit, de copiis in certo quodam loco collocandis:* Ελισσαῖος δὲ ταχέως πρὸς Ιώραμον ἐξαπέστειλε &c.

m Φυλάττεσθαι τὸν τόπον ἐκεῖνον] Forte τόπου τινὰ, niſi aliquid deëſt, *Vetus*: Inter hæc autem Helizæus miſit ad Joram, ammonens, ut cuſtodiret locum quendam &c. COCC.

n Σύρους τινὰς] Σύρων τινὰς τοὺς ἐκεῖ *Big.* & *Samb.* τοὺς ἐκεῖ Σύρων λοχ. *Gall.* 1. 2.

o Ἀναιρεῖν.] Ἀναλεῖν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

p Ἐξώρμησε τῷ προφήτῃ] Ita *MSS.* ὥρμησε in *Editis.*

† Paratam *non egreſſus eſt.* Adadus *autem*,] Vocem *paratam* agnoſcit *Epiphan.*

q Αδαδος δὲ,] Ita cum *Vet. Interpr.* in *reliquis* Αδὶρ. Vide ad p. 463. §. 1. HUDS. Adadus Rex Syrorum *Ruſin.* SPANH.

r Διαμαρτών,] Διαμαρτὼν *Samb.*

s Γε-

πρὸς Ιώραμον, ὠργίζετό τε, καὶ μεταπεμψάμενος αὐτὸς πρόδοτας ἔλεγε τῶν ἀπορρήτων αὐτοῦ, καὶ θανάτου ἠπείλει, φανερᾶς τῆς ἀπιχθρήσεως, ἣν μόνοις ἐκείνοις ἀπίστευσε, τῷ πολεμίῳ [a] γεγενημένης. φήσαντος δέ τινος τῶν παρόντων, "μὴ [b] ψευδοδοξεῖν αὐτὸν, μηδὲ [c] ὑπονοεῖν [d] αὐ-"τῶν ὡς πρὸς τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ κατῃρηκότων τὴν ἔκπεμψιν "τοῦ ἀναιρησόντων αὐτὸν, ἀλλὰ γιώσκειν ὅτι Ελισαῖός "ἐστιν ὁ προφήτης, ὁ πάντα μηνύων αὐτῷ, καὶ φανερὰ "ποιῶν τὰ ὑπ' αὐτοῦ [e] βεβουλευμένα," προσέταξε [f] πέμψασι μαθεῖν ἐν τίνι πόλει [g] τυγχάνει Δωτείων ὁ Ελισαῖος. οἱ δὲ πεμφθέντες ἦλθον ἀγγέλλοντες αὐτὸν ἐν [h] Δωθαΐμ ὑπάρχοντα. πέμπει τοιγαροῦν [i] Αδαδος ἐκεῖ τὴν πόλιν δυνάμιν πολλὴν [k] ἵππων καὶ ἁρμάτων, ὅπως τὸν Ελισαῖον λάβωσιν. οἱ δὲ νυκτὸς πᾶσαν [l] κύκλῳ τὴν πόλιν περιλαβόντες εἶχον ἐν φρουρᾷ. ἅμα δ' ἕῳ τῷ μαθὼν ὁ τοῦ προφήτου ἀκόλουθος, καὶ ὅτι ζητοῦσιν οἱ πολέμιοι λαβεῖν Ελισαῖον, ἐδήλωσεν αὐτῷ μὴ βοῆς καὶ [m] παραχῆς [n] δραμὼν πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, τὴν θεράποντα μὴ δεδιέναι παρεθάρσυνε, καὶ [o] τῷ Θεῷ συμμάχῳ καταφρονῶν ἀδεὴς ἦν· [p] παρεκάλει τε, τῷ Δαμασκηνῷ, πρὸς τὸ λαβεῖν αὐτὸν [q] εὐέλπιδα θάρσος, ἐμφανίσαι τὴν αὐτοῦ δύναμιν καὶ παρουσίαν, ὡς δυνατόν. ὁ δὲ Θεὸς, ἐπήκοος τῶν ἀρχῶν [r] προφήτου γιγνόμενος, πλῆθος ἁρμάτων καὶ ἵππων τῷ θεράποντι φανὲν τὸ Ελισαῖον κεκυκλωμένον θεάσασθαι παρέσχεν, ὡς αὐτὸν ἀφιέναι μὲν τὸ δέος, ἀναθαρσῆσαι δὲ πρὸς τὴν ὄψιν τῆς νομιζομένης συμμαχίας. Ελισαῖος [s] μὲν τοῦτο καὶ τὰς τῶν πολεμίων ὄψεις ἀμαυρώσαι τὸν Θεὸν παρεκάλει, ἀχλὺν αὐτοῖς ἐπιβαλόντα ἀφ' ἧς ἀγνοήσειν αὐτὸν ἔμελλον. γιγνόμενον δὲ καὶ τοῦτο, παρελθὼν εἰς μέσους τοὺς ἐχθροὺς ἐπηρώτησε τίνα ἐπιζητοῦντες ἦλθον. τῶν δὲ τὸν προφήτην Ελισαῖον εἰπόντων, ὑπεδέδωκεν ὑπὲρ ἔχειν, εἰ πρὸς τὴν πόλιν, ἐν ᾗ τυγχάνει ὤν, ἀκολουθήσειαν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν ἡγεμόνα τὸν προφήτην, τοὺς ὄψεις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τὴν Δαμασκηνῶν ἐπεσκοτισμένους, ὑπεδέχοντες εἵποντο. ἀγαγὼν δ' αὐτοὺς Ελισαῖος εἰς Σαμάρειαν, Ιωράμῳ μὲν τῷ Βασιλεῖ προσέταξε κλεῖσαι τὰς θύρας, καὶ φυλάξαι τοῖς Σύροις τὴν αὐτοῦ δύναμιν· τῷ Θεῷ δὲ ηὔξατο καθάραι τὰς ὄψεις τῶν πολεμίων, καὶ τὴν ἀχλὺν αὐτῶν ἀνελεῖν. οἱ δ' ὡς τῆς ἀμαυρώσεως ἐκείνης [t] ἀφεθέντες, εὗρον αὐτοὺς ἐν μέσοις τοῖς ἐχθροῖς ὑπάρχοντας. ἐν ἐκπλήξει δὴ δεινῇ τὰ ἀμηχανία τῶν Σύρων, οἷον εἰκὸς, ἐφ' ὅτῳ θείᾳ τὸ παράδοξον πράγματι κειμένων, καὶ τοῦ Βασιλέως Ιωράμου πυθομένου τὸν προφήτην εἰ κελεύσειεν αὐτοὺς καταξαντισθῆναι, τοῦτο μὲν ἐκώλυσε ποιεῖν Ελισαῖος· τοὺς γὰρ νόμῳ ληφθέντας πολέμου ἀποκτείνειν [u] ἔλεγεν εἶναι δίκαιον, τούτους δὲ μηδὲν κακὸν εἰργασμένους τὴν ἐκείνου χώραν, θείᾳ δὴ δυνάμει πρὸς αὐτοὺς οὐκ εἰδότας ἐλθεῖν. [v] σωτεύσαί τε ξενίων αὐτοῖς μεταδόντα καὶ τραπέζης, ἀπολύειν ἀβλαβεῖς. Ιώραμος μὲν οὖν τῷ προφήτῃ πεισθεὶς, ἑστιάσας λαμπρῶς καὶ πάνυ φιλοτίμως τοὺς Σύρους, ἀπέλυσε πρὸς Αδαδον τὸν αὐτῶν βασιλέα.

δ'. Τῶν δ' ἀφικομένων καὶ δηλωσάντων αὐτῷ τὰ συμβεβηκότα, θαυμάσας ὁ Αδαδος τὸ θεοδόξον καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ τῶν Ισραηλιτῶν ἐπιφάνειαν καὶ δύναμιν, καὶ

sidias Joramo prodidiſſent, & animo permotus eſt, & eos juſſu ſuo accerſitos accuſabat, quod arcana ipſius patefeciſſent; mortemque intentabat, ut qui hoſti conata aperuiſſent quæ illis ſolummodo crediderat. At cum quidam illorum qui aderant ipſum monuiſſet, "ne falſa opinione teneretur, neque "ſuos ſuſpectos haberet, quaſi ipſius inimico de-"nunciaſſent miſſionem illorum, quibus mandatum "erat ut eum interficerent, ſed ſcire deberet vatem "eſſe Eliſſæum qui hoſtium regi omnia indicat, "conſiliaque illius *ſecreta* ei recludit," juſſit eos per nuncios explorare quanam in urbe moretur Eliſſæus. Illi vero, qui miſſi fuerant, nunciatum ad eum veniebant, illum eſſe in *urbe* Dothaïm. Adadus igitur in urbem mittit multas equitum turmas cum curribus, ut Eliſſæum caperent. atque illi in cuſtodia urbem undique obſeſſam habuerunt. Cum autem prima luce hoc intellexiſſet vatis miniſter, quodque id voluiſſent hoſtes ut Eliſſæum caperent, vociferans metuque perculſus ad eum accurrit, & hoc ipſum ei nunciavit. Ille vero famulum bono eſſe animo hortabatur, & *ipſe* ex Dei auxilio fiducia elatus nil metuebat: orabatque *Deum* ut miniſtro, quo is fortius & meliori ſpe animatus eſſet, potentiam ejus & præſentiam, quoad licet, patefaceret. Tum Deus, vatis precibus exauditis, fecit ut Eliſſæum multo equitatu circundatum & curribus aſpiceret, adeo ut ille metum poſuerit animoſque ſumpſerit ad conſpectum tanti, ut putabat, auxilii. Deinde Deum precabatur Eliſſæus, ut hoſtium oculos obſcuraret, caliginem illis incutiendo, præ qua fore ut illum dignoſcere non potuerint. Impetrato & hoc quoque, in medios hoſtes egreſſus, interrogavit *eos* quem quæſitum venerint. Cumque illi dicerent, ſe Eliſſæum vatem *quærere;* pollicebatur ſe hunc illis traditurum eſſe, ſi ad urbem in qua eſſet ipſum ſequerentur. Atque illi quidem, & oculis & mente à Deo occœcati, ſine cunctatione vatem ducem ſequuntur. Quos ubi Samariam perduxerat Eliſſæus, regi quidem Joramo præcepit, ut portas clauderet, Syroſque ſuis copiis circumdaret: Deum vero oravit, ut eorum oculos aperiret, illiſque caliginem auferret. Tum illi, cœcitate diſcuſſa, viderunt ſeſe in mediis hoſtibus verſari. Cum autem Syri, ut veriſimile erat, ex re adeo miranda & inopinata valde animis eſſent conſternati & conſilii inopes hærerent, vatemque rex percontaretur an juberet eos jaculis configi; id quidem ne fieret, obſtitit Eliſſæus: jure enim belli captos occidere fas eſſe, illos vero nihil damni ejus regioni intuliſſe, ſed Dei ductu ignaros omnium eò perveniſſe. idcoque conſilium dedit, ut hoſpitio *benigne* exceptos menſæque *lautæ* adhibitos, illæſos dimitteret. Et quidem Joramus, vatis monitis obſequens, Syros ſplendide & magnifice tractatos ad regem ſuum Adadum dimiſit.

Syriæ rex mittit qui Eliſſæum capiant. 4 Regum, c. 6.

Eliſſæus Syros in Samariam pertrahit: qui à rege honorifice tractati dimittuntur. 4 Regum, c. 6.

4. Cum autem iſti reverſi quæ illis acciderant ei nunciaſſent, Adadus rei prodigium demiratus, Deique Iſraëlitarum potentiam pariter ac præſentiam,

Adadus, bello Judæos rurſus adortus, Samariam obſidet. 4 Regum, c. 6.

---

s Γεγομένης.] Ita *MSS.* γιγομένης in *Editis.*

t Ψευδοδοξεῖν αὐτὸν,] Ac falſa opinione tenerentur. *Ruſinus.* SPANH.

v Αὐτῶν ὡς πρὸς] Αὐτῶν deeſt *Big.* & *Gall.* 1. 2. qui mox legunt καταιρηκότας. Verum cum ὑπονοεῖν apud *Thucydidem* habeamus junctum genitivo perſonæ, vulgatam lectionem retinui. αὐτὸν & dein καταιρηκότα habet *Samb.* καταιρηκότα quidem *Vat.* ſine αὐτῶν vel αὐτῷ.

x Βεβουλευμένα,] Βουλεύματα in quinque *MSS.*

y Πέμψασι μαθεῖν] Πέμψας *Big. Samb.* & *Vat.*

z Τυγχάνει Δωτείων] Ita cum *MSS.* in *Editis* Δωτείῳ τυγχάνειν.

a Δωθαΐμ] Ita etiam LXXII. Δωθαὶ *Vat.* Δωθαεὶμ & Δωθαεὶν *Gall.*

b Αδαδος] Hic loci Αδὶρ in *libris* omnibus. *Ader qui & Adadus* in verſione *Epiphanii.*

c Ἵππων καὶ ἁρμάτων,] Ita & LXXII. ἱππέων *Vat.*

d Κύκλῳ τὴν πόλιν περιλαβόντες] Ἐν κύκλῳ *Big.* & *Samb.*

e Ταραχῆς] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. τάχους in *Editis.*

f Δραμὼν πρὸς αὐτόν.] Εἰσδραμὼν *Vat.*

g Τῷ Θεῷ] Similis loquutio exſtat p. 464. §. 2. τὸν Θεὸν ᾧ συμμάχῳ χρώμενος καταφρ. *Big.* & *Samb.* τὸν Θεὸν ᾧ συμμάχῳ χρώμενος ἀδεὴς ἦν *Gall.* 1. τὸν Θεὸν ᾧ συμμάχῳ κεχρημένος καταφρονῶν *Gall.* 2. τὸν Θεὸν ὡς συμμάχῳ θαρρῶν ἀδεὴς ἦν *Vat.* in *Epiphanii* verſione. *Ille vero ſecurus de auxilio Dei contemnebat hoſtes, miniſtrumque metuentem crebro fiduciam habere præcepit, ſperans quoniam Deus virtutis ſuæ potentiæque præſentiam.*

h Παρεκάλει τε,] Deeſt τε in aliquod *MSS.*

i Εὐέλπιδα] Εὐέλπις Dinarch. adverſ. Demoſth. p. 51. ult. lin. SPANH.

k Ἀφεθέντες,] Ita *MSS.* (& Coccejus) ἀφέντες in *Editis.*

l Ἔλεγεν εἶναι δίκαιον,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* Ἐλέγου εἶναι δίκαιον. Aliiſque deeſt εἶναι.

m Συνεβούλευσέ τι] Συνεβούλευέ τι ξ. ἀ. μεταδιδόντα *Vat.*

n Τῷ

tiam, insuper & vatem cui manifesto adeo numen aderat, clam quidem præ metu Elissæi nihil contra Israëlitarum regem moliri statuit; palam vero bellum ei inferre in animum induxit, copiarum numero & viribus se hostibus superiorem esse existimans. coactoque magno exercitu, contra Joramum proficiscitur. Qui secum reputans se non adeo viribus pollere, ut cum Syro acie dimicaret, sese in Samariam inclusit, valida urbis munitione fretus. Adadus vero ratus si non machinis & *operibus* se urbem capturum, fame tamen rerumque necessariarum inopia in potestatem suam redacturum esse Samarenses, copiis admotis urbem obsidet. Tanta autem ciborum penuria premebatur Joramus, ut propter caritatem immodicam intra Samariam caput asini octoginta quidem nummis argenteis venierit, quinque vero nummis argenteis sextarium stercoris columbini emerint Hebræi pro sale. Quo factum est ut rex *magnopere* vereretur, ne quis fame adactus urbem hostibus proderet, & quotidie mœnia *ipse* obiret & excubias, dispiciens an quis intus ab iis occuleretur: &, quòd * conspiceretur & curam adhiberet, aliis obstitit, quo minus perfide aliquid cogitarent, aut cogitata perficerent, siquis hujusmodi quid perpetrare prius instituisset. Quod dum faceret, muliere quadam exclamante, miserere domine, ratus ipsam aliquid sibimet, quo vesceretur, petituram, ira commotus, eam Dei nomine diris devovit, ajebatque, sibi neque areas esse neque torcularia, unde & ipsi egenti aliquid largiri posset. Cumque illa horum quidem nihil se desiderare diceret, neque ob cibum molestam esse, sed ut litem, quam cum alia muliere habuit, dijudicare non gravaretur, ubi ille eam loqui jusserat ipsumque de iis quæ requirit certiorem facere, "sibi cum alia muliere vicina suique "amica convenisse, dicebat, ut, cum famis & ine-"diæ mala non amplius ferre potuerint, mactatis "liberis *suis* (nam utrique infans erat masculus) "alternis diebus altera alteram aleret. atque, ego "quidem, ait, prima meum jugulavi, hesternaque "die meo ambæ vescebamur. Illa vero non vult "idem *jam* facere; sed à pactis recedit, filiumque "suum abscondidit." Hæc res audita vehementi dolore affecit Joramum: cumque vestem conscidisset & graviter exclamasset, postea in vatem Elissæum ira accensus est, magnopere volens eum occidere, quod non oraret Deum ut daret remedium & fugam malorum quibus tenebantur: atque statim misit qui caput ei præcideret. Et ille quidem ad vatis cædem properabat; Elissæum vero haud latuit regis ira: sed domi *suæ* sedens una cum discipulis, eis indicavit, quod Joramus homicidæ filius miserit qui ei caput auferret. Vos vero, inquit; cum venerit is cui hoc mandatum est, observate ut ingressurum foribus affligatis, atque retineatis: etenim sequetur eum ad me veniens rex, mutato consilio. Atque illi quidem, ubi venit qui à rege ad perimendum Elissæum missus erat, jussa

Gravis Samariæ fames incessit. 4 Regum, c. 6.

Mater filium comedit. 4 Regum, c. 6.

Ira regis in Elissæum. 4 Regum, c. 6.

τῷ προφήτῃ ᾧ τὸ θεῖον ἄντως ἐναργῶς παρῆν, κρύφα μὲν οὐκέτι διέγνω [n] τῷ τῶν Ισραηλιτῶν ἐπιχειρεῖν βασιλεῖ, τὸ Ελισσαῖον δεδοικώς· φανερῶς δ' πολεμεῖν ἔκρινε, τῷ πλήθει τε στρατιᾶς καὶ τῇ δυνάμει νομίζων προέσεσθαι τῶν πολεμίων. καὶ στρατιᾷ μὲν μεγάλης δυνάμεως ἐπὶ τὸν Ιώραμον. ὃς ἐκ ἡγέμενος αὐτὸν ἀξιόμαχον εἶναι τοῖς Σύροις, ἐνέκλεισεν αὐτὸν εἰς τὴν Σαμάρειαν, θαρρῶν τῇ τῶν τειχῶν ὀχυρότητι. Αδαδος δ', λογισάμενος αἱρήσειν τὴν πόλιν, εἰ καὶ μὴ τοῖς μηχανήμασι, λιμῷ μέντοι καὶ [o] σπάνει τῶν ἐπιτηδείων παρασκήσεσθαι τοὺς Σαμαρεῖς, προσβαλὼν ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ὥστε δὴ ἐπέλιπε τὸ Ιώραμον ἡ τῶν ἀναγκαίων ἀπορία, ὡς ἀφ' τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἐνδείας ἐν τῇ Σαμαρείᾳ πραθῆναι ὀγδοήκοντα μὲν [p] ἀργυρῶν νομίσματος κεφαλὴν ὄνου, πέντε δὲ ἀργυρῶν νομίσματος [q] ξέστου κόπρου περιστερῶν [r] ἀντὶ ἁλῶν ὠνεῖσθαι τοὺς Εβραίους. ὧν δὲ ἐν φόβῳ μὴ ἀφ' τὸ λιμὸν προδῶ τις τοῖς ἐχθροῖς [s] τὴν πόλιν ὁ Ιώραμος, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐκπορεύεσθαι ἤρχετο τὰ τείχη καὶ τὰς φυλακάς, μή τις ἔνδον εἴη [t] παρ' αὐτῶν σκεπτόμενος· καὶ τῷ βλέπεσθαι καὶ φροντίζειν ἀφαιρούμενος καὶ [v] τὸ βέλεσθαί τι ποιεῖν, καὶ τὸ ἔργον, εἰ ταύτην τις τὴν γνώμην ἤδη λαμβάνειν ἔφθασεν. ἀνακεκραγυίας δέ τινος γυναικὸς, δέσποτα [x] ἐλέησον, νομίσας αἰτεῖν τι μέλλειν αὐτὴν τὸ περὶ τροφῆς, ὀργισθεὶς ἐπηράσατο αὐτῇ τὸν Θεὸν, καὶ μήτε [y] ἀλῶσιν αἰτεῖ μήτε λίθους ὑπάρχειν ἔλεγεν, ὅθεν τι καὶ βοηθήσειεν αὐτῇ δεομένῃ. τὸ δὲ, ἀδένους μὲν χρῆζειν εἰπούσης τούτων, ἀδεῖν ἐνοχλεῖν τροφῆς ἕνεκα, κεφθῆναι δὲ ἀξιούσης πρὸς ἄλλην γυναῖκα, κελεύσαντος λέγειν καὶ διδάσκειν περὶ ὧν ἀπιζητεῖ, "σωθήσει, ἔφη, "ποιήσασθαι μὲν τὸ ἑτέρας γυναικὸς [z] γειτνιώσης καὶ φίλης "αὐτῇ τυγχανούσης, ὅπως, ἐπεὶ τὰ μὲν λιμὸς καὶ τὸ ἐνδείας "ἐῶν ἀμύχανα, διαχρησαμένας τὰ τέκνα, ἐῶν δὲ ἄρρεν "ἑκατέρα παιδίον, ἀνὰ μίαν ἡμέραν θρέψωμεν ἀλλήλας. "κἀγὼ [a] μὲν, φησὶ, πρώτη τοὐμὸν κατέσφαξα, καὶ "τὴν παρελθοῦσαν ἡμέραν τοὐμὸν ἐτρεφήμεν ἀμφότερα. "ἡ δὲ οὐ βούλεται ταὐτὰ ποιεῖν, ἀλλὰ σῴζειν φαίνῃ τὸν "σωθήκην, καὶ τὸ ὂν ἀφανῆ πεποίηκε." ταῦτ' ἐλύπησε σφοδρῶς Ιώραμον ἀκούσαντα, καὶ περιρρηξάμενος τὴν ἐσθῆτα, καὶ δεινὸν ἀνακράξας, ἔφη ὀργῆς ὑπὸ τὸν προφήτην Ελισσαῖον πληρωθεὶς, ἀνελεῖν αὐτὸν ὥρμησεν, ὅτι μὴ δεῖται θεοῦ πόρον αὐτοῖς καὶ διαφυγὴν τῶν περιεχόντων κακῶν δοῦναι· τόν τε ἀποτεμοῦσθαι αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν, οἷς [b] ἐξέπεμψε. καὶ ὁ μὲν ὑπὲρ τὴν ἀναίρεσιν ἠπείγετο τοῦ προφήτου, τὸν δ' Ελισσαῖον οὐκ ἔλαθεν ἡ τοῦ βασιλέως ὀργή· καθεζόμενος δ' οἴκαδε παρ' ἑαυτῷ σὺν τοῖς μαθηταῖς ἐμήνυσεν αὐτοῖς, ὅτι Ιώραμος ὁ τοῦ φωνέως υἱὸς πέμψει τὸν ἀφαιρήσοντα αὐτοῦ τὴν κεφαλήν. ἀλλ' ὑμεῖς, φησὶν, ὅταν ὁ τοῦτο προσταχθεὶς ἀφίκηται, [c] διαφυλάξαντες εἰσιέναι μέλλοντα [d] προσαποθλίψατε τῇ θύρᾳ καὶ κατάσχετε· ἀκολουθήσει γὰρ αὐτῷ πρὸς ἐμὲ [e] διαγνόμενος ὁ βασιλεὺς, μεταβεβουλευμένος. καὶ οἱ μὲν τὰ κελευσθὲν, ὡς ἦκεν ὁ πεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως ὅτι τὴν ἀναί-

[n] Τῷ τοῦ Ισραηλιτῶν] Illud τῷ ex *MSS.*

[o] Σπάνει τῶν ἐπιτηδείων] *Gen.* σπάνη, vel σπανίᾳ. Sophocl. Oedip. Col. v. 519. σπάνιν ἴσχεις. SPANH.

[p] Ἀργυρῶν νομίσματος] Ἀργύρου hîc & mox infra *Samb.* in aliquot *codicibus* LXXII. πεντήκοντα σίκλων ἀργυρίου.

[q] Ξέστου κόπρου περιστερῶν ἀντὶ ἁλῶν ὠνεῖσθαι] Sextarium fimi Columbarum pro sale comparabant Hebræi. *Rufin.* Hebr. quartum cabi stercoris columbarum. LXX. τέταρτον δὲ καβοῦ κόπρου τῶν περιστερῶν· In *MS. Alex.* τέσσαρες κάβοι κ. τ. ε. nulla ibi ἀντὶ ἁλῶν aut salis mentione. Sale vero pro stercore usi Babylonii in fructificandis Palmis, juxta Theoph. de P. H. lib. III. c. XXII. p. 256. SPANH.

[r] Αντὶ ἁλῶν ὠνεῖσθαι] Ita & *Theodoret.* in 4 *Regum.* ΕΡΩΤ. ια'. Videsis *Jac. Capellum* de *Pond.* & *Mens.* p. 76. & *Bochartum* in *Hieroz.* P. 2. l. 1. c. 7.

[s] Τὴν πόλιν] Τὴν πόλιν. ὁ δὲ Ιώραμος καθ' ἑκάστην in omnibus *MSS.* verum lectionem vulgatam agnoscit *Vet. Interpr.*

[t] Παρ' αὐτῶν] Ita cum *Vat.* & *Vet. Interpr.* παρ' αὐτῷ in *Editis Aliisque.*

* *Conspiceretur & curam adhiberet,*] *Al.* conspectus fuerit curam adhibere.

[v] Τὸ] Edit. *Gen.* τῷ.

[x] Ελέησον,] Δέσποτα κύριε ἐλέησον in plerisque *MSS.*

[y] Αλῶσιν] *Gen.* ἁλῶσας. lege ἅλωσιν vel ἁλῶσιν COCC.

[z] Γειτνιώσης,] *Al.* γειτνιώσης αὐτῇ καὶ φίλης τυγχανούσης.

[a] Μὲν, φησὶ,] Illud φησὶ ex *MSS.*

[b] Εξέπεμψε.] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἐξέπεμπε in *reliquis.*

[c] Διαφυλάξαντες] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* καθέχετε etiam habet *Gall.* 2. in *Editis Aliisque* διαφυλάξασθε εἰσιέναι μέλλοντα προσαποθλίψατε τῇ θύρᾳ καὶ κατάσχετε.

[d] Προσαποθλίψατε] 4 *Regum*, c. 6. v. 32. ἀποκλείσατε τὴν θύραν καὶ διαθλίψατε αὐτὸν ἐν τῇ θύρᾳ, *in janua eum prematis*, ut vertit *Castalio.*

[e] Διαγνόμενος ὁ βασιλεὺς,] Ita cum *MSS.* διαγνώσεται ὁ βασιλεὺς in *Editis.*

ſ Κα-

ἀναίρεσιν τῦ Ελισαίε, ἐπόησαν. Ιώραμ☉ ὴ [f] κατηγοὺς τ̃ ὀπὶ τὸν πεοφήτλω ὀργῆς, κ̀ δείσας [g] μὴ φθάσῃ κτίνας αὐτὸν ὁ τῦτο πεοσαχθεὶς, ἔσπευδσε κωλύσαι γλέαν τὸν φόνον, κ̀ λφασῶσαι τὸν πεοφήτλω. ἀφικόμεν☉ ὴ πεὸς αὐτὸν, ἠπᾶτο ὅτι μὴ ωδ̀ τοῦ Θεοῦ λύσιν αὐτοῖς τ̃ παρόνλων κακῶν αἰτεῖται, ἀλλ' οὕτως ὑπ' αὐτῶν φθειρομένυς [h] ὁρᾷ. Ελισσαῖ☉ ὴ εἰς τλὼ ὕπιδσαν ἐπηγγέλετο, κατ' ἐκείνλω τλὼ ὥραν, [i] καθ' ἣν ὁ βασιλεὺς ἀφίκετο πεὸς αὐτὸν, ἔσεσθαι πολλὴν ὑπεξίαν τεοφῆς· κ̀ πεαθήσεσθ μὲν [k] ἐν τῇ ἀγορᾷ σίκλε δύο κεθῆς [l] σάτα, [m] ὠνήσεσθ ὴ σεμιδάλεως σάτον σίκλε. ταῦτα τόν τ' Ιώραμον ἐς τὰς παρόνλας εἰς χαρὰν πεῖ ἔτρεψε. πιστύσν γὰ τῷ πεοφήτῃ λφὰ τλὼ ὕπὶ τοῖς πεοπεπ- εραμένοις ἀληθῆ ὄκ ὤκνοιεν. ἀλλὰ κ̀ τὸ ἐπ' ἐκείνης ἐυδεὲς τ̃ ἡμέρας κ̀ παλαίπωρον [n] ἡ πεοσδοκωμένη κῦφον αὐτοῖς ἐποίῃ. [o] ὁ ὴ τ̃ τρίτης μοίρας ἡγεμὼν, τῷ βασιλεῖ φίλ☉ ὢν, κ̀ [p] τότε φέρων αὐτὸν ἐπερηρεισμένον, "ἄπιστα, εἶπε, λέγῃς, "ὦ πεοφῆτα· κ̀ ὥσπερ ἀδυνάλον ἐκχέαι τ̃ Θεὸν ἐξ ὐρανῦ "[q] καταρράκλας κεθῆς ἢ σεμιδάλεως, ὕτως ἀμήχανον κ̀ "τὰ ὑπὸ σῦ νῦν εἰρημένα γλέσθαι." κ̀ ὁ πεοφήτης πεὸς "αὐτὸν ταῦτα μὲν εἶπεν, "[r] ὄψῃ τῷ λαμβάνονλα τὸ "πλ☉, οὐ μεταλήψῃ δ' οὐδενὸς τ̃ [s] ὑπαρξάνλων.

ε'. Εξέβη τοίνυν τοῦτον τὸν τρόπον τὰ ὑπὸ Ελισαίε πεοειρημένα. [t] νόμ☉ λὶ ἐν τῇ Σαμαρείᾳ, τὺς λέπρας ἔχονλας, κ̀ μὴ καθαροὺς ὑπὸ τ̃ τοιύτων τὰ σώματα, μένειν ἔξω τ̃ πόλεως. ἄνδρες ουὖ τ̃ ἀριθμὸν τέσσαρες, λφὰ ταύτλω τλὼ αἰτίαν πεὸ τ̃ πυλῶν μένοντες, μηκέτι μηδενὸς αὐτοῖς λφὰ τλὼ ὑπερβολλὼ ἧ λιμοῦ τεοφλὼ ὠφέρονλ☉, εἰσ- ελθεῖν μὲν εἰς τλὼ πόλιν κεκωλυμένοι λφὰ τ̃ νόμον, κ̀ν ὕπερσπῇ ὴ αὐτοῖς λφοφθαρήσεσθ κακῶς ὑπὸ ἧ λιμοῦ λογισάμενοι, τοῦτο ὴ πείσεσθαι κ̀ν αὐτόθι μένωσιν ὑπερ- εία τεοφῆς, πεφδοῦναι τοῖς πολεμίοις αὐτοὺς ἔκρινον, ὡς εἰ μὲν φείσαιντο αὐτῶν, ζησόμενοι, εἰ δ' ἀναιρεθείεν, [v] ὠθανατήσοντες. ταύτλω κυρώσαντες τλὼ βυλλὼ νυκτὸς ἦσαν εἰς τὸ σρατόπεδον [x] τὸ τῶν πολεμίων. ἦρχετο δ' ἤδη τοὺς Σύρυς ἐκφοβεῖν ὁ Θεὸς, κ̀ κτύπον ἁρ- μάτων κ̀ ὅπλων, ὡς ἐπερχομένης σρατιᾶς, τ̃ ἀκοὰς αὐτῶν ἐνηχεῖν, κ̀ ταύτλω ἐγχυτέρω πεοσφέρειν αὐτοῖς τλὼ ὑπόνοιαν. ἀμέλ☉ τοσοῦτον τὸν τρόπον ὑπ' αὐτῆς διετέθησαν, [y] ὥστε τὰς σκλνὰς ἐκλιπόνλες σωέδραμον πεὺς τὸν Αδα- δὸν, λέγονλες, ὡς Ιώραμ☉ ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς, μισθωσάμεν☉ συμμάχυς, τόν τε τῶν Αἰγυπλίων βασιλέα, [z] κ̀ τὸν [a] τῶν νήσων, ἐπ' αὐτοὺς ἄγλ· πεοσιόνλων γὰ [b] αὐτῶν ἐπακοὴν τοῦ κτύπυ. ταῦτα λέγυσιν ὁ Αδαδ☉, κ̀ γὰ αὐ- τὺς ωὐειψοφεῖτο ἤδη τὰς ἀκοὰς ὁμοίως τῷ ωλήθ, πεοσέ- χε. κ̀ μ̃ πολλῆς ἀπαξίας κ̀ θορύβυ, καταλιπόντες ἐν τῇ παρεμβολῇ τοὺς ἵππυς κ̀ τὰ ὑποζύγια κ̀ ωλοῦτον ἄφθονον, [c] εἰς Φυγλὼ ἐχώρησαν. οἱ ὴ λεπροὶ [d] οἱ ἐκ τ̃ Σαμαρείας ἀναχωρήσανλες εἰς τὸ τῶν Σύρων σρατόπεδον,

fecerunt. Joramus autem ſuæ contra vatem iracundiæ pœnitens, veritusque ne eum jam occidiſſet qui ad hoc miſſus erat, properavit cædem fieri prohibere, vatemque conſervare. Atque ubi ad eum venit, conqueri de eo cœpit, qui eis præſentium malorum remedium à Deo non poſtularet, ſed eos ita malis illis confici ſpectaret. Eliſſæus autem in craſtinum diem promittebat, eadem hora qua tum rex ad eum venerat, futuram magnam alimenti copiam & abundantiam; foreque ut in foro bina quidem hordei ſata ſiclo vendantur, ſimilæ vero ſatum ſiclo ematur. Iſta Joramum & qui cum eo erant ad gaudia converterunt. non enim tardi erant ad fidem vati habendam, quod vaticiniorum ejus veritatem jam ante experti fuiſſent. immo etiam illius diei inediam & miſeriam eis levavit futuri exſpectatio. Tertiæ autem *copiarum* partis præfectus, amicus regis, qui tum forte eum reclinatum ferebat, "incredibilia, inquit, loque- "ris, ô vates: & ſicuti iſtud haud fieri poteſt ut "Deus è cœlo effunderet hordei & ſimilæ cata- "ractas, ita fieri nequeunt quæ à te jam dicta "ſunt." Cui vates dicebat, "tuis quidem oculis "iſta videbis ad hunc plane modum evenire, cum "vero exſtiterint eorum nullatenus particeps eris.

Eliſſæus ſummam vilitatem pollicetur in poſterum diem. 4 Regum, c. 7.

ς'. Quæ itaque ab Eliſſæo prædicta ad exitum perducta ſunt, hoc modo. Lege cautum erat apud Samariam, ut qui lepra ſcateant, & corpora non habeant morbi iſtiuſmodi pura, extra civitatem manerent. Quatuor itaque viri ob hanc cauſam ante portam manentes, nemine ad eos propter ſummam famis diritatem cibi aliquid afferente, lege quidem in urbem intrare prohibiti, ratique, ſi liceret, fore ut fame male perirent, hoc ipſum vero victus inopia paſſuros eſſe etiamſi loco ſuo manerent, ſtatuerunt ſeſe hoſtibus committere, ut ſi quidem illis pepercerint victuri, ſin vero occiderint honeſte morituri. Cum hanc ſententiam ratam feciſſent, * nocte ſe conferebant ad caſtra hoſtium. Jam autem Deus incipiebat Syros exterrere & perturbare, aureſque illorum, quaſi in eo eſſet exercitus ut adventaret, ſono equorum & armorum complere, facereque ut magis illis hæc creſceret ſuſpicio. ita ſcilicet ex ea animo erant affecti, ut relictis caſtris ad Adadum concurrerint, dicentes, Joramum Iſraëlitarum regem, ſibi in auxilium mercede conductis & Ægyptiorum rege & rege Inſularum, ipſos adortum venire. ſonitum enim illorum appropinquantium exaudiri. Hæc nunciantibus Adadus (nam & ejus ſimiliter ac militum aures *iſtiuſmodi ſtrepitu* circumſonabant) fidem habuit. atque confuſi admodum & perturbati, in caſtris relictis equis & jumentis vique divitiarum ingenti, in fugam ſe conjecerunt. Leproſi autem iſti, quorum paulo ante meminimus, cum ex Samaria ad Syrorum exercitum receſſiſſent,

Leproſorum conſilium. 4 Regum, c. 7.

Syri panico terrore fugati. 4 Regum, c. 7.

[f] Κατηγοὺς] Forſan μισηγοὺς.

[g] Μὴ φθάσῃ κτίνας] Μὴ φθάσας κτείνῃ *Vat.*

[h] Οῤᾷ.] Πεεσβυᾷ *Vat.* ὑπεεσβυᾷ *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.*

[i] Καθ' λὸ ὁ βασιλεὺς] Sic cum *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* præpoſitio deeſt.

[k] Ἐν τῇ ἀγορᾷ] Ἐν ταῖς πύλαις Σαμαρείας LXXII.

[l] Σάτα, ὠνήσεσθ ὴ σεμιδάλεως σάτον σίκλε.] סאים סאתים Hebr. LXX. μέτεα σεμιδάλεως 2 Reg. VII. 1. SPANH.

[m] Ωνήσεσθ ὴ σεμιδάλεως σάτον σίκλε.] Ita *Samb.* ὠνήσασθ *Gall.* 2. ὠνεῖσθ in *Editis Aliiſque.*

[n] Η πεοσδοκωμένη] Sc. ἡμέρα. *Epiphanius* ita vertit, ac ſi legiſſet aut ſaltem ſubintellexiſſet εὐπορία.

[o] Ο ὴ τ̃ τελάτης μοίρας ἡγεμὼν] Ο ὴ τρισάτης LXXII. *Triumvir* ex verſione *Caſtalionis.* HUDS. Hebr. השלישי LXX. ex IV *Reg.* IX. 25. ὁ τρισάτης. item *Exod.* IV. 7. infra c. 6. §. 3. τῷ τ̃ τελάτης μοίρας ἡγεμόνι· SPANH.

[p] Τότε φέρων] Ἐφ' ὃν ὁ βασιλεὺς ἐπαναπαύεται LXXII.

[q] Καταρράκλας κεθῆς] Alio ſenſu vocem καταρράκτης accipiunt LXXII. 3 *Regum*, c. 7. v. 2. cum dicunt, ἰδὲ ποιήσῃ νύξ☉ καταρράκτας ἐν ὐρανῷ.

[r] Οψη τῦτο λαμβάνοντα] Ita in *Editis Aliiſque.* ὄψῃ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

[s] Υπαρξάντων.] Ita *Samb.* ὑπαρξάντων in *reliquis.*

[t] Νόμ☉ λὶ ἐν τῇ Σαμαρείᾳ, τὺς λέπρας ἔχονλας, κ̀ μὴ καθαροὺς ὑπὸ τ̃ τοιύτων τὰ σώματα, μένειν ἔξω τ̃ πόλεως.] Lex Samariæ, ut leproſi extra urbem haberent domicilium. vid. infr. de Ozia Rege Judææ, ubi leproſus evaſit, ἐξιέναι τ̃ πόλεως ὡς ἐναγῆ cap. 10. §. 4. SPANH.

[v] Ἐυθανατήσοντες.] *Al.* ὠθανατήσαντες.

* *Nocte ſe conferebant ad caſtra hoſtium.*] *Sub crepuſculum* juxta *Verſ. Hebr.* ἐν τῷ σκότῳ LXXII.

[x] Τὸ τ̃ πολεμίων.] Τὸ deeſt aliquibus *MSS.*

[y] Ωστε τὰς σκλνὰς] Ωστε σωελθεῖν ἐπὶς τ̃ Αδερ λέγοντας *Hen.* & *Busb.*

[z] Καὶ τ̃ τ̃ νήσων,] Hebr. וחתים *Chetæorum* ſupr. lib. 1. c. 6. §. 2. τ̃ ὴ ἄνω ἠπεῖ, ἀσίᾳ, χιτλαίᾳ &c. SPANH.

[a] Τῶν νήσων,] Rectius τ̃ Χετλαίων in LXXII. 4 *Regum*, c. 7. v. 6. Videſis *N. L. Loidii Dictionarium*, voce *Cethim.* HUDS. חתים *Chittæorum* eſt in Sacris. REL.

[b] Αὐτῶν ἐπακοὴν] Sic *MSS.* αὐτοῖς in *Editis.* κ̀ γὰ κ̀ αὐτὺς *Big.* & *Samb.*

[c] Εἰς Φυγλὼ ἐχώρησαν.] Εφυγον *Hen.* & *Busb.* pro εἰς Φυγλὼ ἐχώρησαν.

[d] Οἱ ἐκ τ̃ Σαμαρείας] Illud οἱ deeſt *Vat.*

sent, & ad castra perveniſſent, multum ſilentii & taciturnitatis illic animadvertebant. atque in ea ingreſſi, profectique in unum è tabernaculis, cum in propatulo neminem viderent, cibo potuque refecti veſtes ſuſtulerunt, multumque auri elatum extra castra abdiderunt. deinde in aliud tabernaculum ingreſſi, itidem quæ in eo *reperta* illinc etiam extulerunt. atque hoc ipſum tertio iterumque fecerunt, ne uno quidem oculis occurrente. Unde conjectura facta hoſtes abſceſſiſſe, ſeipſos incuſare cœperunt, quod hæc Joramo & civibus non nunciatum irent. Ita quidem illi, cum ad Samariæ mœnia acceſſiſſent & ad cuſtodes clamaſſent, ipſis indicabant quid de hoſtibus factum ſit. Illi autem excubitoribus regiis iſta nunciarunt. A quibus cum ea accepiſſet Joramus, amicos ducesque accerſit. ad quos, ubi venerant dicebat; "ſibi inſidiarum "dolique ſuſpicionem dare Syrorum regis diſceſ- "ſum, deſperantis fore ut vos fame intereatis, ut "ſi ad caſtra illorum quaſi fugâ deſerta diripienda "prodieritis, impetu repente facto vos quidem i- "pſos perimat, urbem vero ſine pugna capiat. "Quare vos moneo ut urbem cuſtodiatis, & nuſ- "quam ex ea exeatis, animis elati ex hoſtium re- "ceſſu." Cum autem quidam dixiſſet, optime quidem eum & prudentiſſime *de illis* ſuſpicari; ſuaſiſſetque mittendos eſſe duos ex equitibus, qui regionem omnem uſque ad Jordanem explorarent, ut ſi ab hoſtibus inſidiantibus capti perirent, inde caveat exercitus, ne temere egreſſus ſimile quid patiatur; *quin & iſtos, inquit, equites, ſi forte capti ab hoſtibus intereant, annumerabis iis quos fames abſumpſit: ab hac ſententia non averſus, miſit qui omnia diſpicerent. Illi autem per viam hoſtibus quidem vacuam iter confecerunt, plenam vero cibariorum & armorum inveniebant, quæ abjecta reliquerant, ut leves eſſent & *expediti* ad fugam. His auditis, rex multitudinem ad ea quæ in caſtris erant diripienda emiſit. Non autem hoc vulgari aut exiguo illis emolumento erat; ſed aurum multum pariter & argentum, ut & jumentorum omne genus greges capiebant: ac præterea frumenti atque hordei vim infinitam nacti, quantam nec in ſomniis ſperare poterant, non ſolum malis prioribus liberati erant, ſed & tanta affluebant copia, ut duo quidem hordei ſata empta fuerint ſiclo, ſimilæ vero ſatum *itidem* ſiclo, juxta Eliſſæi vaticinium. Satum autem continet modium unum Italicum & dimidium *ejus*. Illi autem ſoli bona iſta non proderant, qui tertiæ *copiarum* partis præfectus erat. conſtitutus enim ad portam à rege, ut cohiberet proruentis multitudinis impetum, ne dum alter alterum truderent conculcati pereundi diſcrimen adirent, id ipſum ille paſſus eſt, oppreſſuſque *à turba* animam efflat; morte illius ab Eliſſæo prædicta, quod iis, quæ de futura rerum neceſſariarum copia loquutus erat, ille ſolus fidem non habuerit.

Leproſi Syrorum caſtra deſerta eſſe ſignificant. 4 Regum, c. 7.

Regis aliorumque conſilium de Syrorum fuga. 4 Regum, c. 7.

Syrorum caſtra diripiuntur. 4 Regum, c. 7.

Triumvir in turba oppreſſus. 4 Regum, c. 7.

6. Adadus autem Syrorum rex *ubi* incolumis Damaſcum venit, intellexitque Deum ipſique &

Adadus Syrorum rex in langorem incidit. 4 Regum, c. 8.

ὧν μικρὸν ἔμπροσθεν ἐπεμνήσθημεν, [c] καὶ γηθόμενοι πρὸς τῇ παρεμβολῇ, πολλὴν ἡσυχίαν καὶ [f] ἀφωνίαν ἔβλεπον οὖσαν. [g] καὶ παρελθόντες εἴσω, καὶ ἐρημίαν εἰς μίαν σκηνὴν, [h] ὡς οὐδένα ἑώρων ἐν μέσῳ, φαγόντες καὶ πιόντες ἐβάστασαν [i] ἐνθῆτα, καὶ πολὺν χρυσὸν κομισάντες ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἔκρυψαν· ἔπειτ' εἰς ἑτέραν σκηνὴν παρελθόντες, ὁμοίως τὰ ἐν αὐτῇ πάλιν ἐξεκόμισαν. καὶ τῷ ἐπίσαν τετράκις, μηδενὸς αὐτοῖς ὅλως ἐντυγχάνοντος. ὅθεν εἰκάσαντες ἀνακεχωρηκέναι τὰς πολεμίους, κατεγνωσκον ἑαυτῶν μὴ ταῦτα [k] δηλούντων τῷ ἰωράμῳ τοῖς πολίταις. καὶ οἱ μὲν ἐλθόντες πρὸς τὸ τῆς Σαμαρείας τεῖχος, καὶ ἀναβοήσαντες πρὸς τὰς φύλακας, ἐμήνυον αὐτοῖς τὰ περὶ τὰς πολεμίους. ἐκεῖνοι δὴ ταῦτα ἀπήγγειλαν τοῖς τοῦ βασιλέως φύλαξι. παρ' ὧν μαθὼν Ἰώραμος, μεταπέμπεται τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας. πρὸς οὓς ἐλθόντας "ἐνέδραν καὶ τέχνην ὑποπτεύειν ἔλεγε τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Σύρων βασιλέως, [l] ἀπογνόντας ἡμᾶς "τῷ λιμῷ διαφθαρήσεσθαι, ἵν' ὡς πεφυγότων ὀπὴ "διαρπαγὴν ἐξελθόντων τῆς παρεμβολῆς αἰφνιδίως "ἐπιπέσῃ, καὶ κτείνῃ μὲν αὐτοὺς, ἀμαχητὶ δὲ ἕλῃ τὴν "πόλιν. ὅθεν ὑμῖν παραινῶ, διὰ φυλακῆς ἔχειν αὐτὴν, "[m] καὶ μηδαμῶς πρόνοιαν καταφρονήσαντας τῷ τοὺς πο- "λεμίους ἀνακεχωρηκέναι." Φήσαντος δέ τινος, ὡς ἄριστα μὲν καὶ σωτήρια ὑπονοήσαι, πέμψαι γε μὴν συμβουλεύσαντος δύο τῶν ἱππέων τοὺς τὴν ἄχρι Ἰορδάνου πᾶσαν ἐξερευνήσοντας, ἵν' εἰ ληφθέντες [n] ὑπὸ λοχώντων τῶν πολεμίων διαφθαρεῖεν, φυλακὴ τῇ στρατιᾷ γένωνται, μηδὲν ὅμοιον παθεῖν αὐτὴν ἀνυπόπτως προελθοῦσαν, [o] προσερεθιζόντος δέ φησι τοῖς ὑπὸ τὸ λιμὸν πεθνηκόσι τοὺς ἱππέας, κἂν ὑπό τῶν ἐχθρῶν ληφθέντες ἀπόλωνται· ἀρεσθεὶς δὲ τῇ [p] γνώμῃ τοὺς [q] κατοψομένους [r] ἔπεμψεν. οἱ δὲ, κενὴν μὲν τὴν ὁδὸν πολεμίων ἦνυσαν, μεστὴν δὲ σιτίων καὶ ὅπλων εὗρον· ἃ διὰ τὸ κέφοι πρὸς τὸ φεύγειν εἶναι [s] ῥίψαντες κατέλιπον. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, ὅτι διαρπαγὴν [t] τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ τὸ πλῆθος ἐξαφῆκεν. διπλᾶς δὴ ἢδεν ἢ δὴ ὀλίγον [v] ὠφελοῦντο, ἀλλὰ πολὺν μὲν χρυσὸν, πολὺν δὴ ἄργυρον, ἀγέλας δὲ παντοδαπῶν κτηνῶν [x] ἐλάμβανον. ἔτι γε μὴν σίτου [y] μυριάσι καὶ κριθῆς, αἷς ἢδη ὄναρ ἤλπισαν, ὑπετυχόντες, τῶν μὲν παρόντων κακῶν ἀπηλλάγησαν, ἀφθονίαν δὴ εἶχον, ὡς ὠνεῖσθαι δύο μὲν σάτα κριθῆς σίκλῳ, σεμιδάλεως δὲ σάτον σίκλῳ, κατὰ τὸν Ἐλισσαίου προφητείαν. ἰσχὺς δὲ τὸ σάτον μόδιον καὶ ἥμισυ Ἰταλικόν. μόνος δὲ τούτων οὐκ ὤναρ τῶν ἀγαθῶν ὁ τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμών. καταπατηθεὶς γὰρ ὑπὸ τοῦ βασιλέως ὑπὸ τῆς πύλης, ἵνα τὸ πλῆθος εἰσέχῃ τῆς πολλῆς ὁρμῆς, καὶ μὴ κινδυνεύσωσι ὑπ' ἀλλήλων ὠθούμενοι συμπατηθέντες [z] ἀπολέσθαι, τοῦτ' αὐτὸς ἔπαθε, καὶ τοῦτον ὑποθήσεται τὸν τρόπον, τῷ τελευτῷ αὐτῷ προφητεύσαντος Ἐλισσαίου, ὅτε τοῖς ὑπ' αὐτὸν περὶ τῆς ἐσομένης ὑποφίας τῶν ὑπατηδείων λεγομένοις μόνος ἐξ ἁπάντων οὐκ ἐπίστευσεν.

ς'. Ὁ δὲ τῶν Σύρων βασιλεὺς Ἀδαδος διασωθεὶς εἰς Δαμασκὸν, καὶ μαθὼν ὅτι τὸ θεῖον αὐτόν τε καὶ τὴν στρα-

[c] Καὶ γηθόμενοι] Ως γηθομένοις *Big.* & *Samb.*

[f] Ἀφωνίαν ἔβλεπον] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀφθονίαν in *Editis.*

[g] Καὶ παρελθόντες εἴσω] Ita *MSS.* καὶ παρελθόντες ἦ εἴσω in *Editis.*

[h] Ως οὐδένα ἑώρων ἐν μέσῳ,] Ως deeſt *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. & mox φαγόντες ἢ καὶ π. legunt *Big.* & *Samb.*

[i] Ἐνθῆτα,] Ἐνθῆτα καὶ πολὺν χρυσὸν, καὶ κομίσαντες ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἔκρυψαν *Vat.* atque ita forſan *Epiphan.*

[k] Δηλούντων] Δηλοῦντες ſolus *Vat.*

[l] Ἀπογνόντ@] Ἀπογνόντας ἡμᾶς *Big.* & *Samb.* ἀπαγνόντας ὑμᾶς *Gall.* 1. & 2.

[m] Καὶ μηδαμῶς προθυμίαν] Ita *Big. Vat. Gall.* 1. *Hen.* & *Busb.* μηδαμῶς προθυμίαν καταφρονήσαντας *Samb.* διὰ φυλακῆς ἔχειν αὐτὴν φρονήσαντας τῷ *Baſ.* & G. διὰ φ. ἴ. αὐτὴν, μὴ καταφρονήσαντας τῷ *Gall.* 2. in *Epiphanii* verſione, *unde vos, inquit, moneo ut cuſtodiatis civitatem, & nuſquam abire tentetis, hoſtes fugiſſe credentes.*

[n] Ὑπὸ λοχώντων] Eo modo *Samb.* ὑπολοχώντων in *reliquis.*

* *Quin & iſtos, inquit, equites,*] Nec duorum equitum fore gravem jacturam, quos fortaſſis alioquin fames abſumeret, *Gelen.*

[o] Προσερεθιζόντος] Sic *Big. Samb.* (*Cocc.*) & *Gall.* 1. 2. προσερεθικότι in *Editis Aliiſque.*

[p] Γνώμῃ τοὺς] Τότε poſt γνώμῃ delevimus auctoritate *MSS.* & *Epiphanii.*

[q] Κατοψομένους] Κατασκοπομένους ſolus *Vat.*

[r] Ἔπεμψεν.] Ἐξέπεμψεν *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

[s] Ῥίψαντες κατέλιπον.] Ῥιπτοῦντες *Samb.* & *Gall.* 1.

[t] Τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ] Illud τῶν è *Cod. Vat.*

[v] Ὠφελοῦντο,] *Cotelerius* (in *Eccl. Gr. Mon.* tom. 2. p. 578.) emendavit hunc locum, legendo ἀφιλοῦντο pro ὠφελοῦντο. infeliciter ſane, niſi voluerit ἀφέλοντο.

[x] Ἐλάμβανον.] Inſertum dedi è *MSS.*

[y] Μυριάσι] Ita cum *MSS.* (& *Cocc.*) μυριάδας in *Editis.*

[z] Ἀπολέσθαι,] Sic *MSS.* ἀπολεῖσθαι, ταῦτ' αὐτὸς in *Editis.*

σραλιὰν αὐτῷ πᾶσαν εἰς τὸ δέος καὶ τὴν παραχὴν ἐκείνην [a] ἐνέβαλεν, ἀλλ' οὐκ ἐξ ἐφόδου πολεμίων ἐγίνετο, σφόδρα τῷ δυσμενῆ τὸν Θεὸν ἔχειν ἀθυμήσας εἰς νόσον κατέπεσεν. ἐκδημήσαντος δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν [b] χρόνον εἰς Δαμασκὸν Ελισσαῖος ὁ προφήτης, γνοὺς ὁ Αδαδος τὸν πιστότατον τῶν οἰκετῶν Αζάηλον ἔπεμψεν. ὑπαντησόμενον αὐτῷ, καὶ δῶρα κομίζοντα, κελεύσας ἔρεσθαι περὶ τῆς νόσου, καὶ εἰ [c] διαφεύξεται τὸν ἐξ αὐτῆς κίνδυνον. Αζάηλος [d] δὴ μετὰ καμήλων πεντακοσίων τὸν ἀριθμὸν, αἱ τὰ κάλλιστα καὶ τὰ πολυτελῆ τῶν ἐν Δαμασκῷ γινομένων καὶ ὄντων ἐν τῷ βασιλείῳ ἔφερον δῶρα, συμβαλὼν τῷ Ελισσαίῳ, [e] καὶ προσαγορεύσας αὐτὸν φιλοφρόνως, ἔλεγεν ὑπὸ Αδάδου τοῦ βασιλέως [f] πεμφθέντα πρὸς αὐτὸν, δῶρά τε κομίσαι, καὶ [g] πυθέσθαι περὶ τῆς νόσου, εἰ [h] ῥᾴων ἀπ' αὐτῆς ἔσοιτο. ὁ δὲ προφήτης, τὸν μὲν Αζάηλον [i] ἐκέλευσε μηδὲν ἀπαγγέλλειν τῷ βασιλεῖ κακόν· ἔλεγε δ' ὅτι τεθνήξεται. καὶ ὁ μὲν οἰκέτης τοῦ βασιλέως ἐλυπεῖτο ταῦτα ἀκούσας· ὁ δὲ Ελισσαῖος ἔκλαιε, καὶ πολλοῖς ἐρρεῖτο δακρύοις, προορώμενος ἃ πάσχειν ὁ λαὸς ἔμελλε κακὰ, μετὰ τὸν Αδάδου πλοῦτον. ἀνακρινάντος δ' αὐτὸν Αζάηλος τὴν αἰτίαν τῆς συγχύσεως, κλαίω, φησὶ, τὸ πλῆθος τῶν Ισραηλιτῶν ἐλεῶν, ὧν ἐκ σοῦ [k] πείσονται δεινῶν. ἀποκτενεῖς γὰρ αὐτῶν τοὺς ἀρίστους, καὶ τὰς ὀχυρωτάτας πόλεις ἐμπρήσεις, καὶ παιδία μὲν ἀπολεῖς πρόσρηγνὺς πέτραις, τὰς δ' ἐγκύους ἀναρρήξεις γυναῖκας. τοῦ δ' Αζάηλος λέγοντος, τίνα γὰρ ἰσχὺν [l] ἐν ἐμοὶ τηλικαύτην εἶναι συμβέβηκεν ὥστε ταῦτα ποιῆσαι; τὸν Θεὸν, ἔφησεν, αὐτῷ δεδηλωκέναι τὴν ὑπὸ σὲ Συρίας μέλλοι βασιλεύειν. Αζάηλος μὲν οὖν ἀπαγγελθέντος πρὸς τὸν Αδαδον, τῷ μὲν τὰ βέλτιω περὶ τῆς νόσου [m] κατήγγειλε· τῇ δ' ὑστεραίᾳ [n] δίκτυον ὑπεβαλὼν αὐτῷ διάβροχον, τὸν μὲν [o] στραγάλῃ διέφθειρε, τὸν δ' ἀρχὴν αὐτὸς παρέλαβε, δραστήριός τε ὢν ἀνὴρ, καὶ πολλὴν ἔχων ἀπὸ τῶν Σύρων εὔνοιαν, καὶ τὸν δῆμον τὸν Δαμασκηνῶν. ὑφ' ᾧ μέχρι νῦν αὐτός τε ὁ [p] Αδαδος καὶ Αζάηλος, ὁ μετ' αὐτὸν ἄρξας, ὡς θεοὶ τιμῶνται διὰ τὰς εὐεργεσίας καὶ τὰς τῶν ναῶν οἰκοδομίας, οἷς ἐκόσμησαν τὴν τῶν Δαμασκηνῶν πόλιν. [q] πομπεύουσι δ' [r] ἔτι καθ' ἑκάστην ἡμέραν [s] ὑπὸ τῇ πομπῇ τῶν βασιλέων, καὶ σεμνύνονται τὴν τούτων ἀρχαιότητα· οὐκ εἰδότες ὅτι νεώτεροί εἰσι, καὶ οὐκ ἔχουσιν ἔτη οἱ βασιλεῖς ἔτη χίλια ἑκατόν. ὁ δὲ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς Ιώραμος, ἀκούσας τὴν Αδάδου πλοῦτον, ἀνέπνευσεν ἐκ τῶν φόβων, καὶ τὸ δέος ὃ δι' αὐτὸν εἶχεν, ἀσμένως εἰρήνης λαβόμενος.

exercitui ejus universo terrorem & perturbationem istam incussisse, quodque ab hostium invasione nequaquam metu fuerint perculsi, mœrore vehementer affectus, quod Deum sibi infensum haberet, in languorem incidit. Cumque per idem tempus Elisæus vates è patria sua Damascum iviſſet, *hoc* cognito, Adadus domesticorum suorum fidelissimum Azaëlum ei occursurum misit, munera etiam secum ferentem, cui in mandatis dedit, ut de morbo *illum* percontaretur, & num ex periculo ab eo intentato esset evasurus. Azaëlus itaque cum camelis numero quadraginta, quæ de optimis & pretiosissimis Damasci bonis quæque regia suppeditaret munera portabant, obviam factus Elisæo, cum benigne eum salutasset, dicebat, se ab Adado rege ad eum missum, ut & dona afferret, & de morbo scisciteretur, an ex eo esset revaliturus. At vates Azaëlo quidem jussit, ut mali nihil regi renunciaret: dicebat autem eum *brevi* moriturum esse. Et quidem famulus regius, his auditis, dolebat: Elisæus vero flebat, & multis manabat lachrymis, prospiciens mala quæ passurus esset populus post mortem Adadi. Cum Azaëlus autem eum interrogasset, cur adeo *animo* perturbatus esset; fleo, inquit, quod me populi Israëlitici malorum misereat, quibus à te afficientur. nam optimos ex eis interficies, & urbes *eorum* munitissimas incendes, & infantes quidem lapidibus allisos perimes, mulieres vero gravidas dissecabis. Azaëlo autem dicente, unde me tantas habere vires contigit ut ista facerem? Deum, ajebat, id sibi ostendisse, illum regem fore Syriæ. Azaëlus itaque, cum ad Adadum venisset, illi quidem meliora *omnia* de morbo nunciavit: postridie vero reti madido in eum injecto fauces strangulando occidebat, regnumque in ejus loco ipse occupabat; vir impiger, & qui Syrorum, populique Damasceni gratiam sibi conciliaverat. à quo & ipse Adadus & Azaëlus qui post eum regnavit pro Diis adhuc coluntur, propter beneficentiam eorum, & exstructiones templorum, quibus Damascenorum urbem ornarunt. Quin & pompam illi quotidie ducunt in *horum* regum honorem, & de illorum antiquitate gloriantur; ignari eos esse recentiores, regesque istos non attingere ad centum & mille annos. Cæterum Joramus Israëlitarum rex, audita morte Adadi, à *continuis* pavoribus respiravit, & à metu quem propter ipsum habebat, lætè admodum pacem amplexus.

Azaëlus Elisæum de Adadi morbo consulit. 4 *Regum*, c. 8.

Elisæus Adadi mortem prædicit, & ex oraculo pronunciat Azaëlum regnaturum esse. 4 *Regum*, c. 8.

Adadus & Azaëlus à Damascenis divinis honoribus culti.

ΚΕΦ. ε'.

Περὶ Ιωράμου τοῦ Ιεροσολύμων βασιλέως πονηρίας, ἥττας, καὶ πλούτης.

Ιώραμος [t] δὲ ὁ τῶν Ιεροσολύμων βασιλεὺς, καὶ τούτῳ γὰρ [v] τοῦτο καθὼς προεθέμεθα ἐμπροσθεν

CAP. V.

De nequitia, clade, & morte Jorami Hierosolymorum regis.

Joramus autem Hierosolymorum rex (nam & huic *cum Israëlitarum rege*, ut jam ante diximus, idem

Joramus Judæa rex, crudelis & impius.

a Ενέβαλεν,] Ita *MSS.* ἐπέβαλεν in *Editis.*
b Χρόνον εἰς Δαμασκὸν] Καιρὸν in *MSS.*
c Διαφεύξεται] Eo modo *MSS.* Διαφεύγοι in *Editis.*
d Δὴ μετὰ καμήλων] Ita cum *Vet. Interpr.* δὴ in *reliquis.* HUDS. Ita in fœminino Græci solent & horum & aliorum animantium multitudinem efferre. Eustath. in Homer. REL.
e Καὶ προσαγορεύσας] Καὶ deest *Vat.*
f Πεμφθέντα] Πεμφθῶσι *Big. Samb. Vat. Hen.* & *Busb.*
g Πυθέσθαι περὶ τῆς νόσου,] Ita *Samb.* In reliquis πύθεσθαι.
h Ῥᾴων ἀπ' αὐτῆς] Sic *MSS.* (& *Cocc.*) ῥᾷον in *Editis.*
i Ἐκέλευσε] Ἐκέλευσε *Vat.*
k Πείσονται δεινῶν.] Πείσεσθαι *Big. Vat. Hen. Busb.* & *Gall.* 1. 2.
l Ἐν ἐμοὶ τηλικαύτην] Illud ἐν non agnoscit *Vat.* neque mox τὸν ante Θεόν.
m Κατήγγειλε·] Κατήγγελκε *Vat.*
n Δίκτυον ἐπιβαλὼν αὐτῷ διάβροχον, τὸν μὲν στραγάλῃ διέφθειρε,] *Machber*, δίκτυον *Josepho.* verum *aliis* τρῶμα *stragula.* Dici tamen potest, quod *stragula* fuerit *retiformis*, sive *operis reticulati.* HUDS. Infuso laqueo vinciens eum strangulavit. *Rufinus.* LXX. 2 Reg. VIII. 15. ἔλαβε τὸ Μαχβὰρ (MS. Alex. τὸ Ναβρὰ) καὶ ἔδαψεν ἐν τῷ ὕδατι, καὶ ἐπέβαλεν ἐπὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ· Illud τὸ LXX. Μαχβὰρ ad Hebr. מכבר hoc loco. Joseph. autem à מכבר crates, rete, δίκτυον; sicut Exod. XXVII. 4. ἐπάρεω ἔργον δικτυωτὸν χαλκοῦν. & 5. & supra lib. 3. c. 7. §.... δικτύῳ τινὶ ἐοικὸς ἐπάρεως ἐμφερές· ubi מכבר crates, δίκτυον apud LXX. Exod. XXVII. 4. SPANH.
o Στραγάλῃ διέφθειρε,] Videsis *Plutarchum* in *Ag.* & *Cl.* p. 804. A. HUDS. An inde character Syrorum *Estrangelo* dicitur & non à στραγγυλὸν. REL. Conf. sup. lib. 6. c. 8. §. 2. SPANH.
p Αδαδος] *f. Clerico* verisimilius videtur, Azaëlum & filium ejus cultos fuisse à Syris, quam Azaëlum & Adadum, tum quod Damasceni sub Adado magnis cladibus affecti fuerint, tum quod credi vix possit regem & ejus interfectorem eodem honore cultos fuisse. De Adado tamen à Syris culto vide *Seldenum* de *Diis Syris* in *Synt.* 1. c. 6.
q Πομπεύουσι] Ita *Vat.* & forsan *Vet Interpr.* πέμπουσι in *reliquis.* HUDS. Forte πέμπουσι ὃ πομπῶ . . . ἐπὶ τῇ τιμῇ vel ἐπὶ τιμῇ COCC.
r Οὗτοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* ut & mox infra ante finem capitis. αὐτοὶ utroque locoin *Editis Aliisque.*
s Ἐπὶ τῇ τιμῇ] Hoc modo *Big. Samb.* & *Vat.* ἐπί τε τιμῇ in *cæteris.*
t Δὲ ὁ τοῦ] Δὴ legisse videtur *Vet. Interpr.*
v Τοῦτο καθὼς] Καὶ τοῦτο γὰρ ὧδ' αὐτῷ *Big.* & *Samb.*

idem erat nomen) ſtatim, ut accepit imperium, ad cædem fratrum ipſius & paternorum amicorum, qui etiam principes erant, proceſſit; inde regni ſui initio facto, datoque malitiæ ſuæ ſpecimine, nullaque in re diſſimilis Iſraëlitarum regibus, qui primi à patriis Hebræorum moribus Deique cultu diſceſſerunt. Quin & ipſum ad impietatem inſtituit, Deoſque alienos adorare docuit uxor ejus Gotholia, Achabi filia. Et quidem Deus, propter fœdus, quod cum Davide percuſſerat, noluit ſtirpem ejus perdere: Joramus vero novi aliquid indies in impietate & ad gentilitiæ religionis perniciem moliri non deſtitit. Cum autem ſub idem *fere* tempus Idumæi ab eo defeciſſent, & priorem quidem *illorum* regem, qui in patris ipſius fide erat, interfeciſſent, quem vero voluerunt ſibi regem creaſſent, Joramus, cum equitatu, qui tum ei ad manum erat, & curribus, in Idumæam noctu irruptionem faciebat; atque eos quidem, qui in ipſius regni vicinia erant, occidebat, ulterius vero non progrediebatur. Cæterum nihil ei profuit hæc expeditio. omnes enim ab ejus imperio defecerunt, ſimul & qui regionem Labinam dictam habitabant. Erat enim adeo veſanus, ut etiam populum ad montium faſtigia ire coëgerit, Deoſque alienos adorare.

Idumæi à Joramo deficiunt. 4 Regum, c. 8. & 2 Paral. c. 21.

Elie ad Joramum littere. 2 Paral. c. 21.

2. Verum ad eum, dum hæc agit, & patriorum inſtitutorum memoriam plane abjecerat, afferuntur literæ ab Elia vate: quæ indicabant Deum ab eo graves repetiturum eſſe pœnas, quod ſuorum quidem patrum mores non fuerit imitatus, ſed regum Iſraëlitarum peccatis ſectandis ſe addixerit, ſimulque compulerit Judæ tribum & cives Hieroſolymitanos ad idolorum cultum, relicta ſacra erga Deum patrium religione, quemadmodum Achabus etiam Iſraëlitas *ad idem faciendum* adegit, quodque fratres *ſuos* interfecerit, viroſque bonos & juſtos occiderit; inſuper & ſupplicium, quod pro iſtis erat luiturus, literis ſignificabat vates, *ſcilicet* populi interitum, uxorumque ipſius regis & liberorum * ſtragem; quodque ipſe *brevi* moreretur, torminum morbo diu vexatus, ejuſque viſceribus, tabe intus dirum in modum graſſante, profluvio ejectis; ita ut ipſe, cum calamitatem ſuam proſpiceret, nullaque arte ei ſubvenire poſſet, hoc modo poſtea animam efflarit. Iſta quidem Elias vates ei per literas ſignificabat.

III. *Arabes & Paleſtini Judæam invadunt, & in regis domum ſæviunt. 2 Paral. c. 21.*

3. At non multo poſt exercitus Arabum, proximæ Æthiopiam incolentium, atque Palæſtinorum, facta impreſſione in Jorami regnum, & regionem diripuerunt & regis *ipſius* domum, necnon & filios ejus trucidarunt & uxores. Veruntamen unus ei relictus eſt filius, è manibus hoſtium elapſus,

ὄνομα, Ὀχοζίαν τὸν ἐξ αὐτῆς, ὃς ὑπὸ σφαγὴν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ τῶν [x] πατρώων φίλων, οἱ δὲ ἡγεμόνες ἦσαν, ἐχώρησεν, τὸν ἐξ αὐτῆς δὲ τὸν ὑπόδειξιν τῆς πονηρίας ἐντεῦθεν ποιησάμενος, καὶ μηδὲν διενεγκὼν [y] τῶν τοῦ Ισραὴλ βασιλέων, οἱ πρῶτοι παρωμόησαν εἰς τὰ πάτρια τῶν Ἑβραίων ἔθη, καὶ τὸν τοῦ Θεοῦ θρησκείαν. ἐδίδαξέ τε αὐτὸν [z] καί τε ἄλλα εἶναι κακὸν, καὶ δὴ δὲ ξενικοὺς θεοὺς προσκυνεῖν, [a] Γοθολία θυγάτηρ μὲν Ἀχάβου, [b] συνοικήσαζα δ' αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν Θεὸς διὰ τὸν πρὸς Δαυίδην ὁμολογίαν οὐκ ἐβούλετο τότε τὸ γένος ἐξαφανίσαι· Ἰώραμος δ' ὁ διέλιπεν ἑκάστης ἡμέρας καινουργῶν ἐπ' ἀσεβείᾳ δὲ [c] λύμη τῶν ὑπηκόων ἐθισμῶν. ἀποστάντων δ' αὐτοῦ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῶν Ἰδουμαίων, καὶ τὸν μὲν πρότερον ἀποκτεναντων βασιλέα, ὃς [d] ὑπῆκουεν αὐτοῦ τῷ πατρὶ, ὃν δ' ἐβούλοντο αὐτοὶ καθιστάντων, Ἰώραμος, μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν ἱππέων καὶ τῶν ἁρμάτων, νυκτὸς εἰς τὴν Ἰδουμαίαν ἐνέβαλε· καὶ τοὺς μὲν πλησίον τῆς αὐτοῦ βασιλείας διέφθαρε, πρόρωτέρω δ' οὐ προῆλθεν. ὤκνησε μέντοι τοῦτο ποιήσας οὐδέν. πάντες γὰρ ἀπέστησαν αὐτοῦ, καὶ οἱ τὴν χώραν τὴν καλουμένην [e] Λαβίναν νεμόμενοι. ἦν δ' ὕστερος ἐμμανὴς, ὥστε τὸν λαὸν ἠνάγκαζεν, ὑπὲρ τὰ [f] ὑψηλὰ τῶν ὀρῶν ἀναβαίνοντας, προσκυνεῖν τοὺς ἀλλοτρίους θεούς.

β'. Ταῦτα δ' αὐτῷ προσῆλθε, καὶ τελέως ἐκβεβληκότι τὸν Δημοσίας τὰ πάτρια νόμιμα, [g] κομίζεται παρὰ Ηλίου τοῦ [h] προφήτου ἐπιστολή· ἣ [i] τὸ Θεὸν ἐδήλου μεγαλλιῶν παρ' αὐτοῦ ληψόμενον δίκην, ὅτι τῶν μὲν ἰδίων πατέρων μιμητὴς οὐκ ἐγένετο, τοῖς δὲ τοῦ Ισραηλιτῶν βασιλέων κατηκολούθησεν ἀσεβήμασι, καὶ συνηνάγκασε τὴν τοῦ Ιούδα φυλὴν, καὶ τοὺς πολίτας Ιεροσολύμων, ἀφέντας τὴν ὁσίαν δὲ ὑπηκόους θεοῦ θρησκείαν, σέβειν τὰ εἴδωλα, καθὼς καὶ Αχαάβου τοὺς Ισραηλίτας ἐβιάσατο, ὅτι τε τοὺς ἀδελφοὺς διεχρήσατο, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας καὶ δικαίους ἀπέκτανε, τιμωρίαν, ἣν ἀντὶ τούτων ὀφείλειν ἔμελλεν, [k] ἐσήμαινε τοῖς γράμμασιν ὁ προφήτης, ὄλεθρον δὲ λαοῦ καὶ φθορὰν γυναικῶν [l] αὐτοῦ δὲ βασιλέως καὶ τέκνων, καὶ ὅτι πεντήξεται νόσῳ τὸ νηδύου διὰ πολὺ βασανισθείς, καὶ τῶν ἐντέρων [m] αὐτοῦ δι' ὑστερολὴν τὴν τῶν ἔντὸς διαφθορᾶς ἐπιρυέντων, ὡς' αὐτὸν [n] ὁρῶντα τὴν αὐτοῦ συμφορὰν, καὶ μηδὲν βοηθῆσαι δυνάμενον, ἔτεσιν ὕστερον ἀποθανεῖν. ταῦτα μὲν ἐδήλου διὰ τῆς ἐπιστολῆς ὁ Ηλίας.

γ'. Μετ' οὐ πολὺ ἦλθε στρατὸς [o] Αράβων, τῶν ἔγγιστα τῆς Αἰθιοπίας κατοικούντων, καὶ [p] τῶν ἀλλοφύλων, εἰς τὴν Ιωράμου βασιλείαν [q] ἐνέβαλε, καὶ [r] τὴν τε χώραν διήρπασαν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως· [s] ἔτι δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ [t] κατέσφαξαν καὶ τὰς γυναῖκας. εἷς δὲ αὐτῷ μόνος

---

x Πατρῴων φίλων,] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. πατρίων in *Editis Aliisque.*

y Τῶν τοῦ Ισραὴλ βασιλέων,] Τῶν τοῦ λαοῦ βασιλέων *Vat. Gall.* 2. & *Vet. Interpr.*

z Τά τε ἄλλα εἶναι] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* τάτε ἄλλα καλὰ in *Editis.* In *Epiphanii* verſione, *docuit quoque vulgus & in aliis eſſe malum & extraneos adorare Deos per Gotholiam.*

a Γοθολία] Ita & LXXII. Αθαλία juxta *Hebr.*

b Συνοικήσασα] Συνοικοῦσα *Vat. Hen.* & *Busb.*

c Λύμη τῶν ἐπιχωρίων ἐθισμῶν.] Λύμαν Euripid. Hecub. v. 213. λαῶν, λύμαν. SPANH.

d Ὑπήκουεν] Ὑπήκουσεν *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

e Λαβίναν] Λάβαναν *Vat.* in *Epiphanii* libris *Labennam.* urbs, unde regio denominata, *S. Literis* (4 *Regum*, c. 8. v. 22.) dicitur, *Lebna*, *Labna* & *Lobana.* HUDS. לִבְנָה Libna in Sacris. REL. Λοβνὰ LXX. MS. Alex. Λομνὰ Hebr. לִבְנָה. SPANH.

f Ὑψηλὰ τῶν ὀρῶν] Ὑψηλότατα in aliquot *MSS.* atque ita legiſſe videtur *Epiphan.*

g Κομίζεται] παρὰ Ηλίου τοῦ προφήτου ἐπιστολή.] 2 Chronic. XXI. 12. SPANH.

h Προφήτου ἐπιστολή·] Ετι γὰρ ἐπὶ γῆς ὢν poſt προφήτου adjiciunt *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. De hac Eliæ epiſtola videſis *Schotanum* in *Bibl. H. S.* tom. 2. p. 913. & *J. Clericum Alioſque* ad 2 *Paralip.* c. 21.

i Τὸν Θεὸν] Ἐφ' ᾧ aut ἐὸ ᾧ fere in omnibus *MSS.* apud *Epiphanium* etiam *in qua.*

k Εσήμαινε] Εσήμαινε δὲ τοῖς γρ. *Vat.*

l Αὐτοῦ δὲ βασιλέως] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* αὐτοῦ τε in *Editis Aliisque.*

* *Stragem;*] Ita placuit interpretari, quod *S. Literæ* nihil de illis illato ſtupro loquantur, ſed de illarum nece.

m Αὐτοῦ δι' ὑστερολὴν] Αὐτῷ *Vat.*

n Ὁρῶντα τὴν αὐτοῦ συμφορὰν,] Επιδόντα *Big. Samb.* & *Gall* 1.

o Αράβων, τῶν ἔγγιστα τῆς Αἰθιοπίας κατοικούντων,] Arabes vicini Æthiopiæ. 2 Chronic. XXI. 16. *Syr.* Arabum commorantium inter Indos. SPANH.

p Τῶν ἀλλοφύλων,] Illud τῶν ex *MSS.* Hîc loci *Joſephus* Παλαιστίνης vocat ἀλλοφύλους, more LXXII. quod in ſuperiori hiſtoria non fecit, HUDS. At an non & Αράβεις erant ἀλλόφυλοι? Philiſtæi ἀλλόφυλοι appellantur ſingulari nomine, de quo alias. Verum non perpetuo *Joſephus* per ἀλλοφύλους Philiſtæos intelligit. vide mox capite 6. ne quis ἀλλοφύλους interſit, id eſt, ξένους, ἀλλοτρίους, uti ipſe explicat. REL.

q Ενέβαλε,] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ἐνέβαλε in *Editis Aliiſque.*

r Τήν τε χώραν διήρπασαν,] In quibuſdam *MSS.* καὶ τὴν χώραν διήρπασε.

s Ετι δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ κατέσφαξαν καὶ τὰς γυναῖκας.] 2 Chron. XXI. 18. 19. SPANH.

t Κατέσφαξαι καὶ τὰς γυναῖκας.] Κατέσφαξε ſolus *Samb.*

ωβιλείπεται τ̃ παίδων, ἀφυγὼν τὰς πολεμίους, [v] Ο-χοζίας ὄνομα. μ̃ ἢ ταύτῃ τὴν συμφορὰν, αὐτὸς τὴν ωεθαιρημένῳ ὑπὸ τ̃ ωεοφήτ̃ [x] νόσον ὑπὸ πλείσων νοσήσας χρόνον· ἐπέσκηψε γὰρ εἰς τλῶ γαστέρα τὸ θεῖον αὐτ̃ τὴν ὀργήν· ἐλεεινῶς ἀπέθανεν, ὑπιδὼν αὐτ̃ τὰ ἐντὸς ἐκρυέντα. ωεύθεσθαι ἢ αὐτ̃ καὶ τ̃ νεκρὸν ὁ λαός. [y] λογισάμενοι γὰρ οἷμαι τ̃ ἔτους ὀκτωκαιδέκατα κ̃ μῆνιν Θεῦ, μηδὲ κηδείας τῆς βασιλεῦσι ωρεπούσης ἄξιον εἶναι τυχεῖν, ὅτε τ̃ ωατρῴας ἐνεκήδευσαν αὐτὸν ταφὰς, ὅτε ἄλλης τιμῆς ἠξίωσαν, [z] ἀλλ' ὡς ἰδιώτ̃ ἔθαψαν· βιώσαντα μὲν ἔτη τεσσαρακοντα, βασιλεύσαντα ἢ ὀκτώ. [a] ωαραδέδωκε ἢ τὴν ἀρχὴν ὁ δῆμος ὁ τ̃ Ιεροσολυμιτῶν τῷ ωαιδὶ αὐτ̃ Οχοζίᾳ.

nomine Ochozias. Poſt hanc autem calamitatem, *rex* ipſe morbo, quem vates prædixerat, diutius conflictatus (Deus enim ira ſua ventrem ejus perfuderat) miſerabiliter vita decedebat, cum inteſtina ſua egeſta conſpexiſſet. Quin & populus mortuum contumeliis affecit. nam cum ſecum, ut opinor, reputaſſent, nequaquam dignum eſſe qui regiis exſequiis cohoneſtetur, cum lethali ex ira Dei vulnere accepto exſpirarit, neque in paternis ipſum ſepeliere monumentis, neque alio dignati ſunt honore: ſed veluti privatum tumulo mandarunt; cum vixiſſet quidem annos quadraginta, octo vero regnaſſet. Populus autem Hieroſolymitanus regnum tradidit filio ejus Ochoziæ.

Jorami mors. 4 *Regum*, c. 8.

Ochozias Judæe rex, 4 *Regum*, c. 8. 2 *Paral.* c. 22.

ΚΕΦ. ς'.

Ως Ιηῦς ἐχρίσθη εἰς βασιλέα, κ̃ Ιώραμον ἀνεῖλεν Ὀχοζίαν· οἷά τε ἀπ' αὐτ̃ ἐπεράθη εἰς κόλασιν τῶν ἀσεβῶν.

Ιώραμος ἢ ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς, μ̃ τ̃ Αδάδ τελευτὴν ἐλπίσας [b] Αραμάθην πόλιν τ̃ Γαλααδίτιδος [c] ἀφαιρήσεσθαι τὰς Σύρας, στρατιᾷ μὲν ἐπ' αὐτὴν μ̃ μεγάλης ωαρασκευῆς. ἐν ἢ τῇ πολιορκίᾳ τοξευθεὶς ὑπό τινος τῶν Σύρων ὑ καιρίως, ἀνεχώρησεν εἰς [d] Ιεσραέλαν πόλιν, ἰαθησόμενος ἐν αὐτῇ τὸ τραῦμα· καταλιπὼν ἐν τῇ Αραμάθῃ τ̃ στρατιὰν ἅπασαν, κ̃ ἡγεμόνα τ̃ [e] Νεμεσσὶ παῖδα Ιηῦν. ἤδη γὰρ αὐτῷ [f] ῥητὴ κ̃ κρατος. ωεῦκτο δ' αὐτὸς μ̃ τ̃ θεραπείαν πολεμεῖν τοῖς Σύροις. Ελισσαῖος δ' ὁ ωροφήτης ἕνα τῶν μαθητῶν αὐτ̃, δὺς αὐτῷ [g] τὸ ἅγιον ἔλαιον, ἔπεμψεν εἰς Αραμάθην χρίσοντα τ̃ Ιηῦν· κ̃ φράσοντα ὅτι τὸ θεῖον αὐτὸν ἤρηται βασιλέα. ἀλλά τι ωρὸς τούτοις εἰπεῖν ὑπισείλας, [h] σκέλυσε τρόπῳ φυγῆς ποιήσασθαι τ̃ πορείαν, ὅπως λάθῃ πάντας σκεῖθεν ἀπιών. ὁ ἢ ἐλθὼν ἐν τῇ πόλει, τ̃ [i] μὲν Ιηῦν διῃρημένον καθεζόμενον μ̃ τῶν τ̃ στρατιᾶς ἡγεμόνων μέσον αὐτῶν, καθὼς Ελισσαῖος αὐτῷ ωροεῖπε. ωροσελθὼν ἢ ἔφη, βούλεσθαί τινων αὐτῷ λαλεχθῆναι. ἀναστάντος δ' ἀκολουθήσαντος εἰς [k] τὸ ταμιεῖον, λαβὼν ὁ νεανίας τὸ ἔλαιον, κατέχεεν αὐτ̃ τ̃ κεφαλῆς· κ̃ τ̃ Θεὸν [l] ἔφησε βασιλέα χειροτονεῖν αὐτὸν, ἐπ' ὀλέθρῳ τ̃ γένους τ̃ Αχάβου, κ̃ ὅπως [m] ἐκδικήσῃ τὸ αἷμα τῶν ωροφητῶν, τῶν ὑπὸ Ιεζαβέλης ἀδικως ἀποθανόντων, ἵν' ὁ τούτων οἶκος τ̃ αὐτὸν τρόπον [n] ὅνπερ οἱ Ιεροβοάμου τ̃ Ναβατίου παῖδος καὶ [o] Βαασὶ ωεῤῥιζος ἀπὸ τ̃ ἀσεβείαν αὐτῶν ἀφανισθῇ, κ̃ μηδὲν ὑπολειφθείη σπέρμα τ̃ Αχάβου γενεᾶς. καὶ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἐξεπήδησεν ἐκ τ̃ ταμιείου, σπουδάζων μηδενὶ τῶν [p] ὄπισθ τ̃ στρατιᾶς ὀφθῆναι.

β'. Ο δὲ Ιηῦς ωροελθὼν ἦκεν ὅπου τ̃ τόπον ἔνθα μ̃ τῶν ἡγεμόνων [q] σκηδέζετο. πυθομένων δὲ καὶ φράζειν αὐτοῖς ωαρακαλούντων τί ωρὸς αὐτὸν ὁ νεανίας ἀφίκοιτο, καὶ ωροσέπι μαίνεσθαι λεγόντων αὐτόν· ἀλλ' ὀ-

CAP. VI.

IV.

Quemadmodum Jehus unctus eſt rex, & Joramum ferro peremit & Ochoziam: quæque ab eo geſta ſunt ad pœnas impiis irrogandas.

CÆterum Joramus Iſraëlitarum rex, poſt Adadi interitum in ſpem inductus ſe poſſe Syris adimere Aramatham *regionis* Galaaditidis urbem, cum magno quidem apparatu in eam exercitum educit. In ejus autem oppugnatione ſagitta ictus à quodam Syro, non *tamen* lethaliter, in Jeſraëlam urbem ſe recepit, ut illic ſanandum curaret vulnus: relicto ad Aramatham toto exercitu cum Jehu duce Nemeſſi filio. jam enim urbem *iſtam* vi ceperat. Ei autem propoſitum erat, cum à vulnere revaleſceret, Syros bello aggredi. Interim Eliſſæus vates unum è diſcipulis ſuis, dato ei ſacro oleo, miſit Aramatham, ut Jehum ungeret; diceretque, Deum ipſum in regem elegiſſe. Mandatis etiam quibuſdam aliis, præcepit *ei* fugientis more iter facere, ut inde profectus omnes lateret. Ille vero, ubi ad urbem pervenit, offendit Jehum *forte* in medio ſedentem inter exercitûs duces, prout Eliſſæus ei prædixerat. Cum autem ad eum acceſſiſſet, ajebat, ſe velle cum eo certis de rebus colloqui. Illo vero excitato atque eum in conclave ſequuto, juvenis oleum depromptum in caput ejus effudit: dixitque, Deum illum regem creare, in ſtirpis Achabi perniciem, utque ſanguinem ulciſcatur vatum, quos Jezabela injuſta nece peremit, ut domus eorum, ſimiliter ac illæ Hieroboami Nabatæi filii atque Baaſæ, propter eorum impietatem funditus intereat, nullumque maneat ſemen ex Achabi genere. Et ille quidem hæc loquutus è conclavi ſe proripuit, id agens ne à quopiam in exercitu conſpiceretur.

Joramus Iſraëlitarum rex ibi obſidione ſagitta ictus. 4 *Regum*, c. 8.

Eliſſæus mittit, qui Jehum ungat Iſraëlitarum regem. 4 *Regum*, c. 9.

2. Jehus autem foris egreſſus revertebatur ad locum ubi cum ducibus ſedebat. Illis vero percontantibus ſimul & obſecrantibus ut eis indicaret cur ad eum *iſte* juvenis veniſſet, prætereaque illum inſanire dicentibus; ſane de eo recte conjeciſtis,

Dei oraculum Jehus ducibus narrat. 4 *Regum*, c. 9.

re-

[v] Οχοζίαν] Ita & LXXII. *Jehoachaz* juxta *Hebr.*

[x] Νόσον ἐπὶ πλείσον] Sic *Samb.* νόσον poſt ωροσεμφθὶν habent *Vat.* & *Baſ.* in *reliquis* vox iſta omittitur.

[y] Λογισάμενοι γὰρ] *Al.* λογισάμενοι. dein ἐνεκήδευσεν &c.

[z] Ἀλλ' ὡς ἰδιώτ̃] Illa ἀλλ' ὡς ἰδιώτ̃ ἔθαψαν ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[a] Παραδέδωκε] Παραδίδωσι *Vat.*

[b] Αραμάθην] De Αραμάθῃ ſupr. lib. 8. c. 15. §. 3. & 5. SPANH.

[c] Ἀφαιρήσεσθαι] Ἀφαιρεθήσεσθαι *Vat.*

[d] Ιεσραέλαν] Ex p. 462. §. 8. & p. 460. §. 6. Ιζάρλω legi debuit pro Αζάρλω *Editorum* & Ιαζάρλω *Big. Samb.* & *Gall.* 1. ſed cum paulo infra p. 486. v. 7. Ιεσραέλαν (ut & in Codice meo docet *Coccejus*) habeant libri omnes, (& hîc loci in *Cod. Vat.* exſtet Ιεζαρέλαν, & Ιεζερελλω in *Gall.* 2. & *Jezraëlem* in *Epiphanio*) Ιεσραέλαν reſcribendum cenſuimus.

[e] Νεμεσσὶ παῖδα Ιηῦν.] Ita ex *Epiphanii* libris, LXXII. *Aliiſque.* Αμασὶ in *Editis*, Αμασῆ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. Αμασίου *Vat.* Si quis Ναμασὶ malit, non repugnabo.

[f] Ἠρτὴ κ̃ κρατος.] Sic *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Gall.* 1. εἰρτὴ *Baſ.* ἐλητὴ *Gen.* εἰρετὴ *Vat.* ἐρετμὸς *Gall.* 2.

[g] Τὸ ἅγιον ἔλαιον,] Unde ei Sacrum oleum, quod in loco Sancto ubi templum erat adſervabatur? In Sacro codice non legitur id oleum ſanctum fuiſſe. REL.

[h] Ἐκέλευσε] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐκέλευσε κ̃ τρόπῳ in *ceteris.*

[i] Μὲν Ιηῦν διῃρημένον] Illud μὲ ex *iiſdem MSS.* & *Vet. Interpr.* ut & βασιλέα in fine §. 4.

[k] Τὸ ταμιεῖον,] LXX. εἰς τὴ ταμιεῖον ἐν τῷ ταμείῳ *MS. Alex.* ἐν τῷ ταμιείῳ. 2 Reg. IX. 2. *Vulg.* in interius cubiculum. Hebr. חדר בחדר *cubiculum in cubiculum* ſeu in penitiſſimum penetrale. infr. c. 7. §. 2. εἰς τὸ ταμιεῖον. SPANH.

[l] Εφητε βασιλέα] Εφη *Vat.*

[m] Ἐκδικήσῃ τὸ αἷμα] Ἐκδικήσης *Vat.*

[n] Ὅνπερ οἱ Ιεροβοάμου] Ita *Big.* & *Samb.* ὅνπερ οἱ Ιερ. τ. Ν. παῖδες in *Editis.* ὅνπερ ὁ Ιερ. τ. Ν. παιδὸς *Vat.* ὅνπερ ἢ Ιερ. τ. Ν. παῖς *Gall.* 2.

[o] Βαασὰ] Supra (*ſc.* p. 455. §. 3. 456. §. 4.) Βασάνης dicitur. Hîc vero Αβασᾶ *Big.* & *Samb.* Αμασᾶ *Vat.* Βασὰ *Gall.* 2.

[p] Ὄπισθ τ̃ στρατιᾶς ὀφθῆναι.] Ex τ̃ στρ. *Vat.*

[q] Ἐκαθέζετο.] Ita *Samb. Baſ.* σκαθέζετο *Gen. Aliique.*

reſpondebat, nam & inſani verba loquutus eſt. Cum autem magis adhuc inſtarent & audire poſtularent, regnum populi ſibi à Deo delatum, ajebat illum dixiſſe. Hæc ubi dixerat, ſuam quiſque veſtem exeuntes eas illi ſubſternebant, & ſigno cornibus dato Jehum regem eſſe pronunciabant. Atque ille, coactis copiis, in eo erat ut contra Joramum exiret ad urbem Jeſraëlam: ubi, ut jam diximus, curationem adhibuit vulneri, quod in Aramathæ obſidione acceperat. Tum autem Ochozias Hieroſolymorum rex propter cognationem eo ſe contulerat, (nam ſororis ejus filius erat, ut ante retulimus) præſertimque ad viſendum quomodo ſe haberet ex vulnere. Jehus autem, volens Joramum & qui cum eo erant ex improviſo adoriri, requirebat ut operam darent, ne quis militum ex urbe evaderet, qui iſta Joramo nunciatum iret. hoc enim ipſi claro fore benevolentiæ indicio, & qui ita animo affecti eſſent *bona fide* eum regem declaraſſe.

V. *Jehus Joramum Iſraëlitarum regem & Ochoziam Judææ regem interficit. 4 Regum, c. 9.*

3. Illi autem, mandatis cum lætitia acceptis, vias cuſtodierunt, ne quis clam Jeſraëlam profectus iis qui iſthic erant illum indicaret. Et quidem Jehus, lectiſſimis equitum aſſumptis, ipſoque in curru collocato, Jeſraëlam petebat. Cumque non longe abeſſet, ſpeculator, à rege Joramo conſtitutus ut venientes in urbem proſpiceret, Jehum conſpicatus cum turmis advehi, nunciavit Joramo adventare agmen equitum. Ille vero è veſtigio præcepit obviam mitti equitem, quiſnam veniat quæſitum. Cum autem eques ad Jehum acceſſiſſet, interrogabat quomodo ſe res habeant in exercitu. regem enim de iſtis percontari *ajebat*. Ille vero juſſit, ut de iſtis quidem nihil ſolicitus eſſet, ſed ipſum ſequeretur. Cum hæc vidiſſet ſpeculator, Joramo renunciavit, equitem in turmam appellentium receptum una cum illis advenire. Mox & alteri à rege miſſo imperavit Jehus ut idem faceret. Ubi vero & hoc Joramo is indicaverat qui in ſpeculis ſtabat, poſtremo & ipſe conſcenſo curru cum Ochozia Hieroſolymorum rege (ille enim, ut ante diximus, propter cognationem aderat ipſum viſurus, quomodo ſe haberet ex vulnere) *illi* occurſurus progrediebatur. *nam* & lentius *aliquanto* & compoſito agmine Jehus incedebat. Joramus autem huic in fundo Nabuthi obviam factus, ab eo quæſivit, ſatin' ſalvæ ſint res in exercitu. Cum vero Jehus convicia in eum amarulenta jeciſſet, ita ut matrem ejus veneficam & meretricem appellaret, rex ea quæ in animo haberet veritus, ipſumque nihil ſani cogitare ſuſpicatus, converſo ut poterat curru fugiebat, cum Ochoziæ dixiſſet, circumventos ſe dolo ac inſidiis. At Jehus, admota arcui manu, eum percutit, telo illi per pectus exeunte. Et Joramus quidem continuo in poplitem concidit, animamque efflavit. Jehus autem præcepit Badacro, tertiæ partis *copiarum* præfecto, ut Jorami cadaver in Nabuthi agrum projiceret,

ὀρθῶς γε εἰκάσατε, εἶπε, καὶ γὰρ τὰς λόγχας μεμηνότος ἐποίησεν. ἀγωνιζόντων δ' ἀκόντων καὶ δεομένων, ἔφη, τὸν θεὸν αὐτὸν ἠρῆσθαι βασιλέα καὶ πληθυς, εἰρηκέναι. ταῦτ' εἰπόντος ἕκαστος [r] περιδύων αὐτὸν [s] ἐπεστρώννυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον· καὶ σαλπίζοντες τοῖς κέρασιν ἐσήμαινον Ἰηοῶ εἶναι βασιλέα. ὁ δὲ, ἀθροίσας τὴν στρατιὰν, ἔμελλεν ἐξορμᾶν ἐπὶ Ἰώραμον εἰς [t] Ἰεσραέλαν πόλιν· ἐν ᾗ, καθὼς προείπαμεν, ἐθεραπεύετο τὴν πληγὴν, ἣν ἔλαβε πρὸς τῇ [v] Ἀραμαθῆς πολιορκίᾳ. ἔτυχε δὲ καὶ ὁ τῶν Ἱεροσολύμων βασιλεὺς Ὀχοζίας ἀφιγμένος πρὸς τὸν Ἰώραμον· ἦν γὰρ ἐκ τῆς ἀδελφῆς, ὡς καὶ προειρήκαμεν· ἐπισκέψασθαι δὲ πῶς ἔχοι ἐκ τοῦ τραύματος, ἀφῖκτο τὴν συγγένειαν ἐληλυθώς. Ἰηοῦς δὲ, βουλόμενος αἰφνιδίως τοῖς περὶ τὸν Ἰώραμον ἐμπεσεῖν, ἠξίου μηδένα τῶν στρατιωτῶν ἀποδρᾶναι μιᾶσαι πάντα τῷ Ἰωράμῳ. τάχα [x] γὰρ ἔσεσθαι λαμπρὰν ἐπίδειξιν αὐτῷ τῆς εὐνοίας, καὶ [y] τὸν ἀφανισμένους ἅτως ἀποδεῖξαι αὐτὸν βασιλέα.

γ'. Οἱ δὲ τοῖς εἰρημένοις ἡδέντες ἐφύλαττον τὰς ὁδούς, μή τις εἰς [z] Ἰεσραέλαν ἀφαλαθὼν μηνύσῃ αὐτὸν τοῖς ἐκεῖ. καὶ ὁ μὲν Ἰηοῦς, τῶν ἱππέων ἐπιλέκτους [a] ἀγαγαλαβὼν, καὶ καθίσας ἐφ' ἅρματος, εἰς τὴν Ἰεσραέλαν ἐπορεύετο. γινομένου δὲ ἐγγὺς, ὁ σκοπὸς, ὃν ὁ βασιλεὺς Ἰώραμος [b] καθεστάκει τοὺς ἐρχομένους εἰς τὴν πόλιν ἀφορᾶν, ἰδὼν μὴ πληθυς προσελαύνουσα τὸν Ἰηοῦν, ἀπήγγειλεν Ἰωράμῳ προσελαύνειν ἱππέων ἴλην. ὁ δ' ὀρθὺς ἐκέλευσεν ἐκπεμφθῆναί τινα [c] τῶν ἱππέων ἐπανακομισόμενον, καὶ τίς ἐστιν ὁ προσιὼν γνωσόμενον. ἐλθὼν [d] οὖν πρὸς τὸν Ἰηοῦν ὁ ἱππεὺς, ἐπηρώτα τοῦ τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ· πιθάνεσθαι γὰρ πάντα τὸν βασιλέα. ὁ δὲ μηδὲν μὲν τοῦ τούτων πολυπραγμονεῖν [e] ἐκέλευσεν, ἕπεσθαι δ' αὐτῷ. ταῦθ' ὁ σκοπὸς ὁρῶν, ἀπήγγειλεν Ἰωράμῳ τὸν ἱππέα, συγκαταμιγῆναι τῷ πληθει τῶν προσιόντων, σὺν ἐκείνοις ὡς ἀγγελοῦντα. πέμψας δὲ δεύτερον ὁ βασιλέως, ταὐτὸ ποιεῖν προσέταξεν Ἰηοῦς. ὡς δὴ καὶ τοῦτ' ἐδήλωσεν ὁ σκοπὸς Ἰωράμῳ, πλησίον αὐτὸς ἤδη ἄρμασι σὺν Ὀχοζίᾳ τῷ τῶν Ἱεροσολύμων βασιλεῖ· παρῆν γὰρ αὐτὸς, ὡς ἔφημεν ἔμπροσθεν, ὀψόμενος αὐτὸν, πῶς [f] ἐκ τοῦ τραύματος ἔχοι, καὶ συγγένειαν· ἐξῆλθεν ὑπαντησόμενος. [g] Σχολαίτερόν τε δὲ μετ' εὐταξίας ὤδευεν Ἰηοῦς. καταλαβὼν δ' ἐν ἀγρῷ [h] Ναβούθου τοῦτον Ἰώραμος, ἐπυνθάνετο εἰ πάντα ἔχοι καλῶς τὰ κατὰ τὸ στράτοπεδον. [i] βλασφημήσαντος δὲ πικρῶς αὐτὸν Ἰηοῦ, ὡς καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ [k] Φαρμακὸν καὶ πόρνην ἀποκαλέσαι, δείσας ὁ βασιλεὺς τὴν ἀφάνειαν αὐτοῦ, καὶ μηδὲν ὑγιὲς φρονεῖν αὐτὸν ὑπονοήσας, στρέψας ὡς εἶχε τὸ ἅρμα, ἔφυγε, φήσας πρὸς Ὀχοζίαν ἐνέδρα καὶ δόλῳ [l] κατεστρατηγῆσθαι. Ἰηοῦς δὲ τοξεύσας αὐτὸν κατὰ μέσον, διὰ βέλους διὰ τῆς καρδίας ἐνεχθέντος. καὶ Ἰώραμος μὲν ὀρθὺς πεσὼν ἐπὶ γόνυ τὴν ψυχὴν ἀφῆκεν. Ἰηοῦς δὲ προσέταξε [m] Βαδάκρῳ [n] τῶν τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμόνι, ῥίψαι τὸν Ἰωράμου νεκρὸν εἰς τὸν ἀγρὸν

[r] Περιδύων αὐτὸν ἐπεστρώννυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον'] Juxta morem Regum in Oriente. vid. Æſchyl. Agamem. v. 919. & quæ ibi noto: προφυσήσατος πόρος ad adventum Agamemnonis. SPANH.

[s] Επεστρώννυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον'] Lege ὑπεστρώννυεν. COCC.

[t] Ιεσραέλαν πόλιν'] Ιεζαραέλαν & mox Ιζαραέλαν *Vat.* Ιεριζέλαν *Gall.* 2. Videſis *Annott.* ad p. 462. §. 8.

[v] Αραμαθῆς] Ραμώθης *Vat.* & ſupra Αραμώθης, ut hîc loci *Baſ.*

[x] Γὰρ ἔσεσθαι] Illud γὰρ additum ex *MSS.*

[y] Τὸν ἀφανισμένους] Τοῦ ἀφαν. *Big.*

[z] Ιεσραέλαν] Ita cum *Samb.* ut p. 485. §. 1. Ιεσραέλα in *Editis.* Ισραέλαν *Big.* Ιζαραέλαν *Vat.* Ιεριζέλαν *Gall.* 2. Ιεζιρελα *Gall.* 1.

[a] Παραλαβὼν,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* ἀναλαβὼν in *cæteris.*

[b] Καθεστάκει] Ita cum *MSS.* in *Editis* καθεστήκει, forſan pro καθειστήκει.

[c] Τῶν ἱππέων] Illud τῶν ex *MSS.*

[d] Οὖν πρὸς τὸν Ἰηοῦν] Ita cum *MSS.* ἐλθὼν δὲ in *Editis.*

[e] Εκέλευσεν,] Εκέλευσεν *Vat.* & *Gall.* 1. 2.

[f] Εκ τοῦ τραύματος] Εκ τραύματος *pleriſque.*

[g] Σχολαίτερόν τε] Ita ſane in libris omnibus tam *Gr.* quam *Lat.* (niſi quod δὲ pro τε habeant *Samb.* & *Vat.*) quod forſan *Joſephus* exſculpſerit ex verbis obſcuris *Interpretum* LXXII. 4 *Regum*, c. 9. v. 20. Contrarium plane dicit *Veritas Hebraïca*: adeo ut hîc forſan aliquis legendum eſſe ſuſpicaretur, ἀχολαίτερόν τε καὶ μετ' ἀταξίας ὤδευεν Ἰηοῦς.

[h] Ναβούθου] Ναβώθου in quibuſdam *MSS.*

[i] Βλασφημήσαντος] Sic βλασφημεῖν pro convitiari proximum Plato l. XI. de Legib. p. 934. E. SPANH.

[k] Φαρμακὸν] Sic φαρμακὺς veneficos LXX. Exod. XXII. 18. SPANH.

[l] Κατεστρατηγῆσθαι.] Sic cum *MSS.* κατεστρατηγεῖσθαι in *Editis.*

[m] Βαδάκρῳ] Ita pro Βιδάκρῳ *Editorum Aliorumque* reſcripſi ex melioribus *Epiphanii* libris, qui *Vadacro* habent. Βιδεκάρῳ malit *Schotanus* ex Βιδεκὰρ *Int.* LXXII.

[n] Τῶν τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμόνι,] Confer. ſupr. c. 4. §. 4. SPANH.

o Ka-

ἀγεὸν τῷ Ναβύθῃ, ἀναμνήσας αὐτὸν τῆς Ηλίᾳ προφητείας ἣν Αχάβῳ τῷ πατρὶ αὐτοῦ τὸν Νάβυθον ἀποκτείναντι προεφήτευσεν, ὡς ἀπολεῖται αὐτός τε καὶ τὸ γένος αὐτοῦ ἐν τῷ ἐκείνου χωρίῳ. ταῦτα γὰρ ὁ καθεζομένους ὄπισθεν τοῦ ἅρματος τοῦ Αχάβου λέγοντος ἀκηκόαμεν τοῦ προφήτου. καὶ δὴ τοῦτο συμβὰν ἡμέρᾳ, καθ' ἣν τιμωρίαν τιμᾶν ἐκείνου. πεσόντος ἤ Ιωράμου, δείσας περὶ τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας Οχοζίας, τὸ ἅρμα εἰς ἑτέραν ὁδὸν ἐξένευσε, λήσεσθαι τὸν Ιηοῦν ὑπολαβών. ὁ δ' ἐπιδιώξας, καὶ καταλαβὼν ἔν τινι προσβάσει, τοξεύσας ἔτρωσε. καταλιπὼν δὲ τὸ ἅρμα, καὶ ἐπιβὰς ἵππου φεύγει τὸν Ιηοῦν εἰς [P] Μαγεδδώ. κἀκεῖ θεραπευόμενος μετ' ὀλίγον ἐκ τῆς τραυμάτων πληγῆς. καμὼν δ' εἰς Ιεροσόλυμα, τὸ ἐκεῖ παρῆν τυγχάνει· βασιλεύσας μὲν ἐνιαυτὸν ἕνα, πονηρὸς ἦν καὶ χείρων τοῦ πατρὸς [q] αὐτοῦ γενόμενος.

δ'. Τοῦ δὲ Ιηοῦ [r] ἐλθόντος εἰς [s] Ιεσραέλαν, κοσμησαμένη [t] ἡ Ιεζαβέλα, καὶ στᾶσα ἐπὶ τοῦ πύργου, "καλὸς" εἶπε, "δοῦλος [v] ὁ ἀποκτείνας τὸν δεσπότην." ὁ δ' ἀναβλέψας πρὸς αὐτὴν, [x] ἐπυνθάνετο τίς εἴη, καὶ καταβᾶσαι ἤκειν πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσε· καὶ τοῖς εὐνούχοις προσέταξεν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ πύργου βαλεῖν. καταφερομένη δὲ τό τε τεῖχος προσέρρανε τῷ αἵματι, καὶ συμπατηθεῖσα ὑπὸ τῶν ἵππων οὕτως ἀπέθανε. [y] τούτων δὴ γενομένων παρελθὼν Ιηοῦς εἰς τὰ βασίλεια σὺν τοῖς φίλοις, ἑαυτὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ [z] ἀνεκτᾶτο τοῖς τε ἄλλοις καὶ τραπέζῃ. προσέταξε δὲ τοῖς οἰκέταις ἀνελομένοις θάψαι τὴν Ιεζάβελαν διὰ τὸ γένος· ἦν γὰρ ἐκ βασιλέων. εὗρον δ' οὐδὲν τοῦ σώματος αὐτῆς οἱ προσεχθέντες πλὴν κηδείαν, ἢ μόνα τὰ [a] ἀκρωτήρια. τὸ δὲ ἄλλο πᾶν ὑπὸ κυνῶν ἦν δεδαπανημένον. ταῦτα ἀκούσας ὁ Ιηοῦς, ἐθαύμασε τὴν Ηλίᾳ προφητείαν. οὕτως γὰρ αὐτὴν εἰς Ιεσραέλαν [b] προεῖπε τοῦτον [c] ἀπολέσθαι τὸν τρόπον.

ε'. Οντων δ' Αχάβου παίδων ἑβδομήκοντα, τρεφομένων δ' ἐν Σαμαρείᾳ, πέμπει δύο ἐπιστολὰς Ιηοῦς, τὴν μὲν τοῖς παιδαγωγοῖς, [d] τὴν δ' ἑτέραν τοῖς ἄρχουσι τῶν Σαμαρέων, λέγων, τὸν [e] ἀνδρειότατον τῶν Αχάβου παίδων [f] ἀποδεῖξαι βασιλέα· [g] καὶ γὰρ ἁρμάτων αὐτοῖς εἶναι πλῆθος ἵππων θ' ὅπλων θ' τραπέζας, καὶ πόλεις ὀχυρὰς ἔχειν· καὶ [h] τοῦτο ποιήσαντας εἰσπεράπλεδαι λέγει ὑπὲρ τοῦ δεσπότου. ταῦτα δ' [i] ἐγγεγράφη, διφθέραν βυβλόμενος λαβεῖν τῶν [k] Σαμαρέων διανοίας. ἀναγνόντες δὲ τὰ γράμματα, οἵ τε ἄρχοντες καὶ οἱ παιδαγωγοὶ, κατέδεισαν. καὶ λογισάμενοι μηδὲν δύνασθαι ποιεῖν πρὸς τοῦτον, ὃς δύο μεγίστων ἐκράτησε βασιλέων, ἀντέγραψαν ὁμολογοῦντες αὐτὸν ἔχειν δεσπότην, καὶ ποιήσειν ὃ ἂν κελεύῃ. ὁ δὲ πρὸς ταῦτα ἀντέγραψεν, αὖθις τε ὑπακούειν κελεύων, καὶ τῶν Αχάβου παίδων τὰς κεφαλὰς ἀποτεμόντας πέμψαι πρὸς αὐτόν. οἱ δ' ἄρχοντες μεταπεμψάμενοι τὰς τρο-

sibi in memoriam revocato Eliæ vaticinio, quo patri ejus Achabo post cædem Nabuthi prædixerat, fore ut ipse *aliquando* cum sua progenie illius in agro pereat *ubi eum interfecerat*. hujusmodi enim oraculum, cum à tergo Achabi in curru sederemus, vatem pronunciantem audivimus. id quod etiam, ita ut prædictum fuerat, evenit. Cum autem Joramus cecidisset, Ochozias, de sua salute solicitus, currum in aliam viam deflexit, se Jehum latiturum esse ratus. At ille eum persequutus, in clivo quodam deprehensum ictu sagittæ vulneravit. Quo fit ut is, curru relicto & equo conscenso, à Jehu aufugeret in Mageddonem: ibique intercurandum non multo post ex vulnere moritur. atque *à suis* Hierosolyma vectus illic sepelitur; cum annum quidem & non amplius regnasset, nequam vero patreque suo pejor exstitisset.

Jorami cadaver in Nabuthi fundum projectum. 4 *Regum*, c. 9.

Ochoziæ mors. 4 *Regum*, c. 9.

4. Cum autem Jehus Jesraëlam accessisset, Jezabela, compta *admodum* in turri stans, "ô servum "egregium, ajebat, qui dominum *suum* occidit." Ille vero, oculis ad eam sublatis, interrogabat, quænam esset; jussitque ut descenderet, & ad se veniret: tandemque spadonibus imperavit, ut eam de turri præcipitarent. Illa vero, inter cadendum, murum sanguine respersit, & ab equis conculcatâ hunc in modum periit. Dein, ubi hæc facta erant, Jehus ad regiam perrexit, & seipsum & amicos de via fessos inter alia mensâ reficiebat. Domesticis autem suis, qui Jezabelam interemerant, præcepit, ut eam in honorem generis sepelirent: nam ex regibus erat prognata. At ii, quibus mandatum erat ut funus curarent, nihil de corpore ejus reliquum invenerunt, *præter extrema. nam cætera omnia à canibus consumpta erant. Jehus, his auditis, Eliæ demiratus est vaticinium. ille enim prædixit, eam hujusmodi mortem obituram esse in Jesraëla.

VI. *Jezabela conculcata & à canibus discerpta.* 4 *Regum*, c. 9.

5. Cum haberet autem Achabus septuaginta liberos, qui Samariæ alebantur, misit Jehus duas epistolas, unam quidem ad eorum nutritios, alteram vero ad Samarensium principes: monens, ut ex Achabi filiis fortissimum *dispicerent quem* regem crearent; (illis enim magnam curruum esse vim & equorum & armorum & copiarum, & urbes quoque munitissimas) atque hoc facto, mortem domini ultum irent. Scripsitque in hæc verba, experiri volens quomodo Samarenses erga se animo essent affecti. Principes autem & nutritii, lectis literis, ingenti metu perculsi sunt. cumque cogitassent, se nihil adversus istum facere posse, qui duos reges maximos superârat, rescripserunt ita ut faterentur se illum pro domino habere, omniaque imperata facturos. Ille vero ad hæc alteram ad eos scripsit epistolam, præcipiens ut ei dicto essent audientes, & Achabi filiorum capita abscissa ad eum

Jehus scribit ad Samarienſium principes. 4 *Regum*, c. 10.

4 *Regum*, c. 10. v. 2.

[o] Καθεζομένους] Ita in *Editis Aliisque*, convenienter *S. Literis*, 4 *Regum*, c. 9. v. 25. καθεζομένω *Big. Samb.* & *Vat.* atque ita vel καθεζόμῳ legebat *Epiphan.* qui vertit, *cum sederet*. HUDS. Καθεζόμῳον videtur legisse interpres: atque in Sacris etiam hunc & Badacum ibi sedisse extat. REL.

[p] Μαγιδδώ.] Recte: Μαγιδδὼ & Μαγιδὼ vitiose in *MSS.* HUDS. Conf. sup. lib. VIII. c. 6. §. 1. SPANH.

[q] Αὐτοῦ γενόμενος.] Illud αὐτοῦ inseruimus ex *Cod. MSS.* & *Vet. Interpr.*

[r] Ελθόντος] Εἰσελθόντος εἰς τὰ Ιεσραέλα *Big.* & *Samb.* εἰσελθόντες quidem agnoscunt *Vat.* & *Vet. Interpr.*

[s] Ιεσραέλαν,] Ita ut supra, p. 486. §. 3. Ιεσραέλα in *Editis* & *plerisque MSS.*

[t] Η Ιεζαβέλα,] Ιεζαβέλα sine articulo *Big.* & *Samb.* alibi (cum *Vat.*) Ιεζαβέλη.

[v] Ο ἀποκτείνας] Ος ἀπέκτεινας *Samb.* & *Vat.* ὃς ἀπέκτεινε, vel ὃς ἀπέκτεινε in *aliis MSS.* ὃς ἀνεῖλε *Cedren.*

[x] Επυνθάνετο τίς εἴη,] Επυνθάνετό τε *Big.* & *Samb.*

[y] Τούτων δὴ γενομένων] Τούτων δ' γιν. *Vat.*

[z] Ανεκτᾶτο] Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀνεκτᾶτο, ἀποσάξας τοῖς οἰκέταις Ιεζάβελαν θάψαι in *Editis*.

[a] Ακρωτήρια.] Sunt extremitates membrorum, ut manuum, pedum, hinc ἀκρωτηριάζειν est præcidere has extremitates. REL.

* *Præter extrema.*] *Sc.* præter calvam, pedesque, & manuum palmas.

[b] Προεῖπε τοῦτον ἀπολέσθαι τὸν τρόπον.] Conf. supr. lib. 8. c. 13. §. 2. SPANH.

[c] Απολέσθαι τὸν τρόπον.] *Al.* ἀπολεῖσθαι.

[d] Τὴν δ' ἑτέραν] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. eo fere modo quo *Demosth.* τὸ ψήφισμα τοῦτο γράφω, πλὴν ἐπὶ τοὺς τόπους &c. in *Editis* λέγω ὡς τὸν ἀνδ. & dein ἀποδείξῃ *Bas.* ἀποδείξειν *Gen.*

[e] Ανδρειότατον] Ισ. ἀθρόατον HUDS. in *Add.*

[f] Αποδεῖξαι] *Gen.* ἀποδείξειν. *Cocceius* ἀποδείξωσιν, verum Ed. *Hudſ.* firmatur Collatione *Big.* HAV.

[g] Καὶ γὰρ ἁρμάτων] In *Editis* καὶ γὰρ ἁρμάτων τὸν [vel τὸ] ἀνδρειότατον αὐτοῖς &c. Verum illa τὸν ἀνδρειότατον (quæ nec *MSS.* agnoscunt, nec *Vet. Interpr.* quæque è superioribus in textum forsan irrepserint) plane ejecimus.

[h] Τοῦτο ποιήσαντας] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* τοῦτα in *Editis*.

[i] Εγγεγράφη,] Sic in *Cod. Vat.* nec aliter forsan *Epiphan.* qui vertit, *hæc autem scripsit.* ἐγγέγραφε *Big.* ἔφη in *Editis Aliisque*.

[k] Σαμαρέων διανοίας.] Σαμαρειτῶν solus *Vat.*

eum mitterent. Tum principes accersitis puerorum altoribus imperant, ut capita illis, postquam eos jugulassent, præciderent, & ad Jehum mitterent. Illi vero ita jussis obsequuti sunt, ut nihil omnino omiserint: atque capita eorum, in fiscellas quasdam plexiles congesta, Jesraëlam miserunt. Ubi autem ista afferebantur, Jehu cum amicis cœnanti nunciatur, Achabi filiorum capita allata esse. Tum ille ante portam utrinque acervos ex eis construi jussit. Hoc itaque facto, prima luce ad illa visenda prodit: atque *ea* intuitus, cœpit ad populum, qui tum *forte* aderat, dicere; quod ipse quidem in dominum suum exercitum eduxerit, eumque interfecerit, istos vero omnes non ipse peremerit. Cæterum illud iis de stirpe Achabi persuasum esse volebat, omnia juxta Dei oraculum evenisse, ejusque domum, sicuti prædixerat Elias, funditus periisse. Præterea autem occisis quotquot apud Jesraëlitas ex Achabi cognatis reperiri poterant, Samariam ire contendebat. Atque in itinere nactus Ochoziæ Hierosolymorum regis consanguineos, interrogabat quò illis iter erat. Cumque illi respondissent, se salutatum venire Joramum, regemque suum Ochoziam, (nesciebant enim utrumque ab eo necatum) Jehus etiam istos comprehensos interfici jussit, homines duos & quadraginta numero.

Achabi filii septuaginta occisi. 4 Regum, c. 10.

Jehus Ochoziæ consanguineos interficit. 4 Regum, c. 10.

6. Post hos autem illi occurrit vir bonus & justus, nomine Jonadabus, vetus ipsius amicus, qui ipsum *pro more* salutatum collaudare cœpit, quod omnia, prout voluit Deus, fecerat, exstirpando domum Achabi. Jehus vero ipsum obsecrabat, ut conscenso curru Samariam usque eum comitaretur, dicens se illi ostensurum esse, quod nihil parcet improborum cuiquam; sed & falsos vates supplicio afficiet, & falsos sacerdotes, & quotquot populo verba dederunt, ut Dei quidem maximi cultum desererent, alienos vero adorarent. namque pulcherrimum esse spectaculorum, viroque bono & justo jucundissimum, malos videre pœna affectos. Istis obsequutus Jonadabus, in currum evectus Samariam venit. atque Jehus omnes Achabi cognatos, undique perquisitos, ad internecionem perimit. Cum autem vellet ut nemo ex falsis vatibus aut sacerdotibus deorum Achabi supplicium effugeret, fraude usus & dolo universos comprehendit. Vocato enim ad concionem populo, dicebat, se Deos, duplo plures illis quos Achabus introduxerat, adorare velle; rogabatque curarent ut illorum sacerdotes & vates & cultores ei adessent; quippe sibi in animo esse sacra splendida & magna Achabi diis facere, & siquis sacerdotum abfuerit morte multatum iri. Deus autem Achabi Baal vocabatur. Dei itaque sacrificiis celebrandis indicto, per omnem Israëlitarum ditionem dimisit, qui Baalis sacerdotes ad eum adducerent. Sacerdotibus autem præcepit Jehus, ut vestes omnibus

Jonadabi laus. 4 Regum, c. 10.

Jehus Baalis sacerdotes convocari jubet. 4 Regum, c. 10.

φεῖς τ̃ παίδων, πεθέπεμψαν ἀποκτείνασιν αὐτὸς τὰς κεφαλὰς ἀποτμεῖν, καὶ πέμψαι πρὸς Ιηΐν. οἱ δ' ὐδὲν ὅλως φεισάμενοι, τὰ ἔπραξαν· καὶ [l] σωθέντες εἰς τινα πλεκτὰ ἀγγεῖα τὰς κεφαλὰς, [m] ἀπέπεμψαν εἰς [n] Ιεσρέηλαν. κωμωδιζῶν ὴ τούτων, ἀγγέλλεται δεῦρο τῷ μὴ τ̃ φίλων τῷ Ιηΐ, ὅτι κωμῳδεῖεν αἱ τ̃ Αχάβε παίδων κεφαλαί. ὁ ὴ [o] πρὸ τ̃ πύλης ἐξ ἑκατέρε μέρους ἐκέλευσεν ἐξ αὐτῶν ἀναςῆναι βυνούς. γνωμένε [p] δὴ τούτε, ἅμα ἡμέρᾳ πρόσεισιν ὀψόμενος, καὶ θεασάμενος ἤρξατο πρὸς τ̃ παρόντα λαὸν λέγειν, ὡς αὐτὸς μὲν ἐπὶ τ̃ δεσπότην τ̃ αὑτὸ στρατεύσαιτο, κἀκεῖνον ἀποκτείνειε· τούτες ὴ πάντας οὐκ αὐτὸς [q] ἀνέλοι. γινώσκειν ὴ αὐτὸς ἠξίε πρὸς τ̃ Αχάβε γνώμας, ὅτι πάντα κῆ τὸν Θεὸν προφητείαν [r] γένοιτο, καὶ ὁ οἶκος αὐτὸ, καθὼς Ηλίας προεῖπεν, ἀπόλοιτο. πρόσθεν ὴ καὶ τὸς [s] Ισραηλίτας εὐρεθέντας ἐκ τ̃ Αχάβε [t] συγγνείας εἰς Σαμάρειαν [v] ἐπορεύετο. κῆ ὴ τὸν ὁδὸν τῆς Οχοζία συμβαλὼν οἰκείοις τ̃ βασιλέως τ̃ Ιεροσολύμων, ἀνέκρινεν αὐτὸς, [x] τί δή ποτε παρεγένοντο. οἱ δ' ἀσπασόμενοί τε Ιώραμον καὶ τ̃ αὐτῶν βασιλέα Οχοζίαν ἦκον ἔφασκον· ὁ γὰρ [y] ἤδεσαν αὐτὸς ἀμφοτέρους ὑπ' αὐτ̃ πεφονευμένους· Ιηΐς ὴ καὶ τούτους συλληφθέντας ἀναιρεθῆναι πρόσταξεν, ὄντας τὸν ἀριθμὸν [z] πεσσαρακοντατρίο.

5'. Σωναλᾶ δ' αὐτῷ μὴ τούτους ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος, Ιωνάδαβος ὄνομα, [a] φίλος αὐτῷ πάλαι γενομένως. ὃς, ἀσπασάμενος αὐτὸν, ἐπαινεῖν ἤρξατο [b] τ̃ πάντα πεποιηκέναι κατὰ βούλησιν τ̃ Θεῦ, τὴν οἰκίαν [c] ἐξαφανίσας τὴν Αχάβε· Ιηῆς δ' ἀναβάντα ἐπὶ τὸ ἅρμα συνεισελθεῖν αὐτὸν εἰς Σαμάρειαν παρεκάλ· λέγων ἐπιδείξειν, πῶς ἁδενὸς φείσεται πονηρᾶ, ἀλλὰ καὶ τὸς ψευδοπροφήτας καὶ τὸς [d] ψευδιερεῖς, καὶ τὸς ἐξαπατήσαντας τὸ πλῆθος, ὡς τὴν μὲν τ̃ μεγίστε Θεῦ θρησκείαν ἐγκαταλιπεῖν, τὸς ὴ ξενικὸς προσκυνεῖν, τιμωρήσειν. κάλλιστον δ' εἶναι θεαμάτων, καὶ ἥδιστον ἀνδρὶ χρηστῷ καὶ δικαίῳ, κολαζομένους πονηρὸς [e] ἰδεῖν. τούτοις πεισθεὶς ὁ Ιωνάδαβος, ἀναβὰς εἰς τὸ ἅρμα εἰς Σαμάρειαν συνῳκήσατο. ἀναζητήσας ὴ πάντας τὸς Αχάβε συγγενεῖς Ιηῆς, ἀπέκτεινε. βουλόμενος ὴ, μηδένα τ̃ ψευδοπροφητῶν μηδ' ἱερέων τ̃ Αχάβε θεῶν τιμωρὸν ἀφυγεῖν, ἀπάτῃ καὶ δόλῳ πάντας αὐτὸς συνέλαβεν. ἀθροίσας γὰρ τὸν λαὸν, ἔφη [f] βούλεσθαι περισσοτέρους ὧν Αχάβος [g] θεῶν εἰσηγήσατο προσκυνεῖν, καὶ τὸς ἐκείνῳ ἱερεῖς καὶ προφήτας ἐγγὺς καὶ δούλους [h] αὐτῷ παρεῖναι. θυσίας [i] γὰρ πολυτελεῖς καὶ μεγάλας ἐπιτελεῖν [k] μέλλειν τοῖς Αχάβε θεοῖς· τ̃ δ' ἀπολειφθέντα τ̃ ἱερέων θανάτῳ ζημιώσειν. ὁ ὴ θεὸς Αχάβε [l] Βααλ ἐκαλεῖτο. τάξας δ' ἡμέραν, καθ' ἣν ἔμελλε ποιήσειν τὰς θυσίας, διέπεμψεν ἀνὰ πᾶσαν τὴν [m] τ̃ Ισραηλιτῶν χώραν, τὸς ἄξοντας πρὸς αὐτὸν τὸς ἱερεῖς τ̃ Βααλ. [n] ἐκέλευσε δ' Ιηῆς τοῖς ἱερεῦ-

l Σωσθέντες] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* σωτελέντες in *Editis.*

m Ἀπέπεμψαν εἰς Ἰεσρέηλαν.] Iterum cum *MSS.* ἔπεμψαν in *Editis.*

n Ιεσρέηλαν.] Ισρέηλα ante SPANH.

o Πρὸ τ̃ πύλης] Πρὸς τῇ πύλῃ *Big.* & *Gall.* πρὸς τὰς πύλας *Samb.*

p Δὴ τούτε,] Ita ut supra p. 487. §. 4. ὴ antea.

q Ἀνέλοι.] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀνελεῖν in *Editis.*

r Γένοντο,] Γενόμενα *Big.* & *Samb.*

s Ισραηλίτας] Ita *Gen.* cum melioribus *MSS.* Ισραηλίτας *Bas. Aliique.*

t Συγγνείας] Ἱππεῖς post συγγνείας inserunt plerique *MSS.* in *Epiphanii* libris, *cum equis ad Samariam properabat.*

v Επορεύετο.] Sic *MSS.* εἰσεπορεύετο in *Editis.*

x Τί δή ποτε παρεγένοντο.] Iterum cum *MSS.* τί ποτε in *Editis.*

y Ηδεσαν αὐτὸς ἀμφοτέρους] Itidemque ex *MSS.* Ἀδελφοτέρους, quam ἤδεσαν *Editorum.*

z Τεσσαρακοντατρίο.] Sic in melioris notæ *MSS.* τεσσαρακοντα δύο in *aliis.*

a Φίλος αὐτῷ] Eo modo *MSS.* φίλος αὐτῷ πάλαι γνώμῃ in *Editis.*

b Τ̃ πάντα] Illud τ̃ ex *MSS.* ut & mox alterum ante Θεῦ.

c Εξαφανίσας] Sic *MSS.* ἐξαφανίσαντα in *Editis*

d Ψευδιερεῖς,] Ψευδοϊερεῖς *Samb.*

e Ἰδεῖν.] ἰδεῖν post πονηρὸς insertum dedi ex *Big. Samb. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.*

f Βούλεσθαι] Illud βούλεσθαι ex *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*

g Θεῶν εἰσηγήσατο] Εἰσηγήσαιθ θεῶν *Gall.* 1. & 2. sed θεῶν non agnoscit *Samb.*

h Αὐτῷ παρεῖναι.] Αὐτῶν *Big Samb.* & *Vat.*

i Γὰρ πολυτελεῖς] Ita cum *Samb.* (*Cocc.*) & *Bas.* γὰρ in *reliquis.*

k Μίλλειν] Illud μίλλειν ex *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

l Βααλ ἐκαλεῖτο.] Videsis *N. Fullerum* in *Miscell. Sacr.* lib. 2. c. 7.

m Τ̃ν Ισραηλιτῶν] Τ̃ν deest *Vat.*

n Ἐκέλευσε] Ita *Big. Samb. Vat. Hen.* & *Busb.* ἐκέλευσε δ' Ιηῆς τῷ Ιερεῖ *Gall.* 1. & 2. τ̃ Βααλ, καὶ ἐκέλευσε τοῖς ἱερεῦσι *Bas.* & *G.* ὧν ἀθροισθέντων ἐκελεύσεν Ιηῆς τῷ ἱερεῖ legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *quibus pariter congregatis jussit Hieus pontifici ut daret omnibus vestes* &c. cui lectioni favet etiam *Zonaras*, qui *Josephum* solet exscribere. In *S. Literis* 4 *Regum*, c. 10. *qui* post-

ἱερεῦσι δοῦναι πᾶσιν ἐνδύματα. λαβόντων δὲ, παρελθὼν εἰς τὸν οἶκον μετὰ Φιλοῦ Ιωναδάβου, μή τις ἐν αὐτοῖς ἀλλόφυλος εἴη καὶ ξένος, ἐρωτήσας προσέταξεν. οὐ βουλόμενος γὰρ τοῖς ἱεροῖς αὐτῶν ἀλλότριον συμπαρεῖναι. τῶν δὲ εἰσιόντων μὲν οὐδένα παρεῖναι ξένον, καταρξαμένων δὲ τῶν θυσιῶν, προεῖπεν ἔξωθεν ὀγδοήκοντα τὸν ἀριθμὸν ἄνδρας, οὓς ἔδει [o] πιστοτάτους τῶν ὁπλιτῶν, κελεύσας αὐτοῖς [p] ἀποκτεῖναι τοὺς ψευδοπροφήτας, καὶ νικᾶν τοῖς [q] πατρίοις ἔθεσι τιμωρεῖν πολλὰ ἤδη χρόνον ὠλιγορημένοις, ἀπηλλάσσας ὑπὲρ τῶν ἁλισκομένων τοὺς ἐκείνων [r] ἀφαιρεθήσεσθαι ψυχάς. οἱ δὲ τοὺς τε ἄνδρας [s] ἅπαντας κατέσφαξαν· καὶ, τὸν οἶκον τοῦ [t] Βαὰλ ἐμπρήσαντες, ἐκάθηραν οὕτως ἀπὸ τῶν ξενικῶν [v] ἐθισμῶν τὴν Σαμάρειαν. [x] οὗτος ὁ Βαὰλ Τυρίων μὲν Θεός. Αχαβος δὲ, τῷ πενθερῷ βουλόμενος χαρίσασθαι [y] Ιθοβάλῳ, Τυρίων ὢν βασιλεῖ καὶ Σιδωνίων, ναόν τε αὐτῷ κατεσκεύασεν ἐν Σαμαρείᾳ, καὶ προφήτας ἀπέδειξε, καὶ πάσης θρησκείας ἠξίωσε. ἀφανισθέντος δὲ τούτου τοῦ θεοῦ, [z] τὰς χρυσᾶς δαμάλεις προσκυνεῖν τοῖς Ισραηλίταις Ιηοῦς [a] ἐπέτρεψε. τοῦτο [b] δὲ ἁμαρτεῖν ἐξαμένῳ, καὶ προνοήσαντι τῆς κολάσεως τῶν ἀσεβῶν, ὁ Θεὸς διὰ τοῦ προφήτου προεῖπεν ὅτι πέντε γενεὰς τοὺς παῖδας αὐτοῦ [c] βασιλεύσειν τῶν Ισραηλιτῶν. καὶ τὰ μὲν περὶ Κηδὼν ἐν τούτοις ὑπῆρχε.

suppeditarent. Cumque eas accepissent, ingressus in ædem cum amico *suo* Jonadabo, edixit ut diligenter quærerent, ne quis sit ibi cum ipsis alienigena aut peregrinus. nolle enim alienum sacris illorum interesse. Illis vero inficiatis peregrinum quempiam adesse, atque rem divinam facere exorsis, foris disposuit homines numero octoginta, quos ex militibus fidelissimos noverat, quibus imperatum erat ut falsos vates interimerent, & patrios ritus jam diu desuetos à contemptu vindicarent; minatus eorum vitam pro illis pendendam fore, qui *quoquo modo* evaserint. Atque isti viros omnes ad unum occiderunt: &, cum Baalis ædem incendissent, hoc modo Samariam à ceremoniis alienis liberarunt. Hic *quidem* Baal Tyriorum erat deus. Achabus autem, cum socero suo Ithobalo Tyriorum & Sidoniorum rege gratiam inire volens, & fanum ei Samariæ exstruxit, & vates instituit, omnique cultu prosequutus est. Cæterum hoc deo è conspectu sublato, Israëlitis permisit Jehus ut aureas vitulas adorarent. Veruntamen quoniam ista recte fecisset, curasset que ut impii meritas luerent pœnas, Deus ei per vatem prædixit, liberos ejus in quartam usque stirpem in Israëlitas regnaturos esse. Atque illa quidem quæ ad Jehum spectant ita se habebant.

Jehus Baalis sacerdotes ad unum omnes interficit. 4 Regum, c. 10.

Jehu posteris in quartam usque stirpem regnum promisit Deus. 4 Regum, c. 10.

ΚΕΦ. ζ.

Ως Γοθολία τῶν Ιεροσολυμιτῶν ἐβασίλευσεν ὀκτὼ ἔτη πέντε· καὶ ἀνελὼν αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς Ιώδαβος, τὸν Οχοζίαν παῖδα Ιώασον βασιλέα ἀπέδειξεν.

Γοθολία ἡ Αχάβου θυγάτηρ, ἀκούσασα [d] τὸν τε Ιωράμου ταὐδελφοῦ τελευτὴν ἐν τῇ [e] Οχοζίᾳ τοῦ παιδὸς, καὶ τὴν γῆμας τῶν βασιλέων ἀπώλειαν, ἐπανέδαζε μηδένα τῶν ἐκ τοῦ Δαυίδου καταλιπεῖν οἶκον, πᾶν δὲ ἐξαφανίσαι τὸ γένος, ὡς ἂν μηδεὶς εἰς ἐξ αὐτοῦ βασιλεὺς ἐπὶ γένοιτο. καὶ τοῦτ' ὡς μὲν ὤετο διεπράξατο· διεσώθη δὲ εἷς υἱὸς Οχοζίου, τροφῷ δὲ τινὶ τούτῳ τῇ τελευτῇ διέφυγεν. ἦν Οχοζίου ὁμοπάτριος ἀδελφὴ, [f] Ιωσαβεθὴ ὄνομα. ταύτην σωτῆρα ὁ ἀρχιερεὺς [g] Ιώδαβος. εἰσελθοῦσα δὲ εἰς τὸ βασίλειον, καὶ τοῖς ἀποσφαγμένοις τῶν [h] Ιώασον, τοῦτο γὰρ προσηγορεύετο τὸ [i] παιδίον ἐναύσιον, ἐγκεκρυμμένον δόρυσι μετὰ τῆς τροφοῦσης, βαστάσασα μετ' αὐτῆς [k] εἰς τὸ ταμιεῖον [l] τῶν κλινῶν ἀπέκλεισε, καὶ λαθόντες ἀνέθρεψαν αὐτή τε καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς Ιώδαβος ἐν τῷ ἱερῷ ἔτεσιν ἓξ, οἷς ἐβασίλευσε Γοθολία τῶν Ιεροσολύμων καὶ τῶν δύο φυλῶν.

β'. Τῷ δὲ ἑβδόμῳ [m] ἔτει κοινολογησάμενός τισι Ιώδαβος πέντε τῶν ἀριθμὸν ἑκατοντάρχαις, καὶ συμπείσας αὐτοὺς [n] συνεπιθέσθαι μὲν τοῖς κατὰ τῆς Γοθολίας ἐγχειρ-

CAP. VII.

VII.

Ut Gotholia Hierosolymitanorum imperium quinquennio tenuit; atque Jodaus pontifex, eâ occisâ, Ochoziæ filium regem constituit.

GOtholia Achabi filia, ubi de Ochoziæ filii sui pariter ac Jorami fratris nece inaudiverat, deque regiæ stirpis interitu, modis omnibus agebat ut nemo ex domo Davidis superstes relinqueretur, utque genus ipsius penitus exstingueretur, ne quis in posterum ex eo regnum obtineat. id quod, ut ipsa quidem rebatur, perfecerat: unus vero ex Ochoziæ filiis servatus est, atque hoc modo mortem effugit. Ochoziæ soror erat eodem patre genita, cui nomen Josabetha. Huic matrimonio junctus erat pontifex Jodaus. Cum autem in regiam ingressa Joasum (ita enim vocabatur puer anniculus) inter cæsorum cadavera una cum nutrice abditum reperisset, eumque pariter & illam sublatos in * conclave cubiculi inclusisset, illa simul & maritus ejus Jodaus ipsum etiam clam in templo *occultum* sex annos aluerunt, quibus Gotholia Hierosolymorum & duarum tribuum regnum tenuit.

Gotholia regum semen exstinguere conatur. 4 Regum, c. 11. 2 Paral. c. 22.

2. Verum septimo anno, Jodaus, re cum centurionibus aliquibus, quinque numero, communicata, illisque persuasis ut operam suam commodarent iis quæ in manibus erant contra Gotholiam, se-

Jodaus pontifex Joasum stirpis regiæ puerum conservat. 2 Regum, c. 11. 2 Paral. c. 22.

cum-

postquam ad unum omnes in Baalis ædem convenerunt, jussit aditimo ut vestes ad omnes Baalis cultores promeret.

o Πιστοτάτους τῶν ὁπλιτῶν,] Ita *Samb. Vat. Gall.* & *Vet. Interpr.* πιστοὺς in *reliquis.*

p Αποκτεῖναι τοὺς ψευδοπροφήτας,] Αποκτένναι in omnibus *MSS.*

q Πατρίοις] Ita *Vat.* πατρίοις in *reliquis.*

r Αφαιρεθήσεσθαι ψυχάς.] Αθωρήσεσθαι *Samb.*

s Απαντας κατεσφαξαν·] Sic *MSS.* πάντας in *Editis.*

t Βαὰλ ἐμπρήσαντες,] Ita cum *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.* insuper hic loci Βήλου habet *Vat.* ut & infra ὑπὸ ὁ Βήλου. in *Editis* perperam βασιλέως.

v Εθισμῶν τῶν Σικυωνίων.] Sic *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* Θεῶν in *reliquis.* HUDS. Βαὰλ MS. & videtur hoc suadere descriptio sequens. & in Sacris Literis etiam ita legitur. nec est quod aliquem offendat οἶκον, nam & infra cap. 7. legitur τοῦ Βαὰλ οἴκου. REL.

x Οὗτος ὁ Βαὰλ] Videsis pag. 457. §. 1.

y Ιθοβάλῳ,] Ιθοσάλῳ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Εἰθοβάλῳ *Gall.* 2. Vide *Annott.* ad p. 457. §. 1. & ad p. 468. §. 1.

z Τὰς χρυσᾶς δαμάλεις προσκυνεῖν τοῖς Ισραηλίταις] Aurearum vaccarum cultus Israëlitis à quo relictus, qui nempe erant in Bethel & in Dan. 2 Reg. 10. 29. SPANH.

a Επέτρεψε.] Ita in *MSS.* ἐπίτρεπε in *Editis.*

b Δὲ ἁμαρτεῖν] Illud δὲ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

c Βασιλεύσειν τῶν Ισραηλιτῶν.] Βασιλεύειν *Samb. Bas. Busb.* & *Hen.*

d Τὸν τε Ιωράμου ταὐδελφοῦ] Sic *MSS.* τὸν Ιωράμου ταὐδελφοῦ, καὶ τὸν Οχ. in *Editis.*

e Οχοζίᾳ] *Al.* Οχοζίου.

f Ιωσαβεθὴ ὄνομα.] Ωσαβαίθη *Big.* & *Samb.* Ωσαβεὶθ *Gall.* 2. Ιωσαβεὶ *Vat.* LXXII. & *Zonar.*

g Ιώδαβος.] Sic *Big.* & *Samb.* Ιωαδαβος in *Editis.* Ιωδαὶ *Vat.* & LXXII. Ιώδας *Gall.* 2. in *Epiphanis* libris Jojada.

h Ιώασον,] Ιωάσου *Vat.* Ιωὰς LXXII.

i Παιδίον ἐναύσιον,] Alii sic distinguunt παιδίον, ἐναύσιον ἐγκεκρυμμένον &c.

k Εἰς τὸ ταμιεῖον] Conf. supr. c. 6. §. 1. SPANH.

l Τῶν κλινῶν ἀπέκλεισε,] Illa τῶν κλινῶν adjecimus ex *MSS.* eademque phrasi utuntur LXXII. 4 *Regum*, c. 11. v. 2.

* *Conclave cubiculi inclusisset,*] *Al.* in cubiculum lectorum.

m Ετῇ κοινολογησάμενος] Vocem ἔτῃ non agnoscunt *Big. Samb.* & *Vat.*

n Συνεπιθέσθαι] Ita cum *Cod. Samb.* συνεπιθέσθαι in *Editis Aliisque.* συμβήσεσθαι *Vat.*

cumque puero regnum asſererent & vindicarent, cum jurejurando illos obſtrinxiſſet, quo ſecuritas ejuſmodi quid una aggredientibus paratur, deinceps meliorem ſpem concipiebat de iis quæ contra Gotholiam agitaverat. Viri autem, quos pontifex Jodaus in facinoris *hujus* ſocietatem adſciverat, tota regione peragrata, cum ſacerdotes & Levitas ex ea congregaſſent una cum primoribus tribuum, Hieroſolyma eos adduxerunt ad pontificem. Ille vero ſibi fidem jurejurando dari poſtulavit, ſe ſecretum, quod ab eo acciperent, omnino clauſum habituros, ut quod taciturnitatem ſimul & operam adhiberi requireret. Cumque juratis rem omnem verbis aperire ſibi tutum eſſe videretur, producto Davidici generis puero quem alebat, "Hic, "inquit, vobis rex, ex iſta domo, quam probe "ſcitis Deum prædixiſſe in omne ævum regnatu-"ram eſſe. Itaque vos moneo hortorque ut tertia "pars veſtrum in templo præſidio ſit regi; pars "vero quarta ſtatuatur in excubiis ad fani limina; "quæque huic proxima cuſtodiam agat portæ "patentis, qua itur in regiam; reliqua vero multi-"tudo inermis verſetur *in templo: neminemque "qui arma geſtaverit, præter ſacerdotem, intrare "permittatis." Præterea autem præcepit, ut pars quædam ſacerdotum & Levitarum ſatellitum more ſtrictis gladiis regem ipſum ſtiparent; ita ut qui auſus fuerit in Templum intrare, tela gerens, ſtatim moreretur: utque neminem metuentes regem cuſtodire & tueri perſeverarent. Et quidem illi, quibus pontifex id conſilii dedit, dictis obſequuti, qua *in eum* voluntate eſſent, factis declararunt. Interea autem Jodaus, patefacto *regum* armamentario, quod in templo à Davide erat conſtitutum, diſtribuit centurionibus ſimul & ſacerdotibus atque Levitis haſtas & pharetras omnes in eo inventas, ut & alia quæcunque deprehenderit tela. atque *ita* armatos templo circumdedit viribus in unum collatis, ut hoc modo iis ad quos *intrare* nihil attinebat aditum occluderent. Cumque puerum in medium adduxiſſent, regiam ei coronam impoſuerunt, ac Jodaus ſacro oleo à ſe inunctum regem pronunciavit. atque populus, lætitia geſtiens factoque applaudens, clamabat, vivat rex.

Jodaus pontifex Joaſum Judæ regem creat.

4 Regum, c. 11. 2 Paral. c. 23.

3. Gotholia autem, cum tumultum plauſuſque inexſpectato audiviſſet, animo valde perturbata, cum ſatellitio ſuo proſiluit è regia. Ubi vero ad templum venerat, eam quidem ſacerdotes intromittunt: armatos vero illam ſequentes ab introitu prohibuerunt cuſtodes, templo circumdati, quibus id *negotii* à pontifice mandatum erat. Cæterum Gotholia, conſpicata puerum in ſuggeſtu ſtantem, regiaque corona redimitum, diſciſſa veſte *ſua*, magnoque clamore ſublato, juſſit eum occidi qui inſidias ſibi *perfide* ſtruxit, imperiumque eripere contendit. Jodaus vero, cum centuriones evocaſſet, iis imperavit, ut Gotholiam in Cedronis vallem abducerent, ibique *eam* interficerent. nolle enim templum pollui, ſupplicium in eo ſumendo de nefaria muliere. Mandavit inſuper, ut ſi quis ad o-

μένοις, τῷ δὲ βασιλείαν τῷ παιδὶ συμπερικῆσαι, ° καὶ λαβὼν ὅρκους, οἷς τὸ ἀδεὲς ἔδοξε τ σωτηρουμένων P βεβαιώσειν, τὸ λοιπὸν ἐθάρρει τῆς κατὰ τὴς Γοθολίας ἐλπίσιν. οἱ δ' ἄνδρες, ὡς ὁ ἱερεὺς Ἰώδας κοινωνὸς τ πράξεως q παρειλήφει, πορθέντες r εἰς ἅπασαν τὴν χώραν, τὸς ἱερεῖς καὶ τὸς Λευίτας ἐξ αὐτῆς ἀθροίσαντες καὶ τὸς τῶν φυλῶν ἡγεσηκότας, ἦκον ἄγοντες εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς τ ἀρχιερέα. ὁ δὲ, πίστιν ἤτησεν αὐτὸς ἕνορκον, ἣ μὲν φυλάξειν ὅπερ ἂν μάθωσιν ἀπόρρητον παρ' αὐτοῦ, σιωπῆς ἅμα καὶ συμπράξεως δεόμενον. ὡς δ' ἀσφαλὲς αὐτῷ λέγὴν ὁμωμοκότων ἐγένετο, προήγαγὼν ὃν ἐκ τ Δαυίδου γένους ἔτρεφεν, "ἔστ' ὑμῖν, εἶπε, βασιλεὺς, ἐξ ἐκείνης τ οἰκίας, "s ὡὶ ἴσε τ Θεὸν ὑμῖν προφητεύσαντα βασιλεύειν ἄχρι "τ παντὸς χρόνου. προῆνῶ δὲ τῷ τρίτῳ ὑμῶν μοῖ-"ραν φυλάττειν αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, t τῷ δὲ τετάρτῳ "τὴς φυλακαῖς ἐφεξῆναι τ πυλῶνας ἀπούσας, ἡ δὲ "μετὰ ταύτην ἐχέτω τὴν τ ἀνοιγομένης καὶ φερού-"σης εἰς τὸ βασίλειον πύλης φυλακὴν, τὸ δ' ἄλλο "πλῆθος ἀόπλον ἐν τῷ ἱερῷ τυγχανέτω. u μηδένα δ' "ὁπλίτην εἰσελθεῖν ἐάσητε, ἢ x μόνον ἱερέα." y προσδιέταξε δὲ τούτοις μέρος τι τῶν ἱερέων καὶ Λευίτας πρὸ αὐτὸν εἶναι τ βασιλέα τὴς μαχαίρας αὐτῶν ἐσπασμένους δορυφορουῦτας, τὸν δὲ τολμήσαντα παρελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν ὡπλισμένον ἀναιρεῖσθαι προσέταξε. z δείσαντας δὲ μηδένα προμεῖναι τῇ φυλακῇ τ βασιλέως. καὶ οἱ μὲν, οἷς ὁ ἀρχιερεὺς συνεβάλλετο, τούτοις πιθόμενοι, ἔργῳ τὴν προαίρεσιν ἐδήλουν. ἀνοίξας δὲ Ἰώδας τὸν ἐν τῷ ἱερῷ ὁπλοθήκην, ἣν Δαυίδης κατεσκεύασε, διεμέρισε τοῖς ἑκατοντάρχαις ἅμα καὶ ἱερεῦσι καὶ Λευίταις ἅπασι θ' ὅσα εὗρεν ἐν αὐτῇ δόρατά τε καὶ φαρέτρας, καὶ εἴ τι ἕτερον εἶδος ὅπλων κατέλαβε. καὶ καθωπλισμένους ἕστησεν ἐν κύκλῳ πρὸς τὸ ἱερὸν σωαψαμένους τὴν χεῖρα, καὶ τὴν εἴσοδον τοῖς ἀ προσήκουσιν ἄτως a ἀποτειχίσαντας. σωαγαγόντες δὲ τὸν παῖδα εἰς τὸ μέσον, b ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν στέφανον τὸν βασιλικὸν· καὶ τῷ ἐλαίῳ χρίσαντες Ἰώδας, ἀπέδειξε βασιλέα. τὸ δὲ πλῆθος, χαίρον καὶ προπαλίζον, ἐβόα, σώζεσθαι τὸν βασιλέα.

γ'. Τῆς δὲ φορύβου ἐν τ ἐπαύλων Γοθολίαν παρ' ἐλπίδας ἀκούσαντος, ταραχθεῖσα σφόδρα τῇ διανοίᾳ μὴ τ ἰδίας ἐξεπήδησε φρατιᾶς ἐκ τ βασιλείου. c καὶ παραβαλλομένων εἰς τὸ ἱερὸν αὐτῷ οἱ μὲν ἱερεῖς εἰσδέχονται. τὰς δ' ἐπομένας ὡπλίτας εἴργον εἰσελθεῖν οἱ d περιεστῶτες ἐν κύκλῳ τ ὑπὸ τ ἀρχιερέως τεταγμένοι. ἰδοῦσα δὲ Γοθολία τὸ παῖδα ἐπὶ τ e στήλης ἑστῶτα, καὶ τ βασιλικὸν περικείμενον στέφανον, περιρρηξαμένη καὶ δεινὸν f ἀνακράζουσα, g φονεύειν ἐκέλευε τὸν ἐπιβεβλευκότα αὐτῇ καὶ τῷ ἀρχῷ ἀφελέσθαι παρασκευάσαντα. Ἰώδας δὲ, καλέσας τὰς ἑκατοντάρχας, ἐκέλευσεν αὐτὰς h ἀγαγόντας τὴν Γοθολίαν εἰς τὴν φάραγγα i τῆς Κεδρῶνος, ἀνελεῖν ἐκεῖ. μὴ γὰρ βέλεσθαι μιαίνειν τὸ ἱερὸν αὐτόθι τῷ k ἀλιτήριον l τετολμηκότι. προσέταξε

o Καὶ λαβὼν ὅρκους,] Καὶ abeſt quibuſdam *MSS.*

p Βεβαιώσειν] Ita *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Gen.* βεβαιῶν *Baſ. Aliique.*

q Παρειλήφει,] Περείληφει *Vat.*

r Εἰς ἅπασαν] Εἰς deeſt *Big. Samb.* & *Vat.*

s Ἣν ἴσε] Ita *Samb.* & *Vat.* ὡὶ ἴσε Θεὸν *Big.* ἧς ἴσε Θεὸν in *Editis Aliiſque.*

t Τῷ δὲ τετάρτῳ] Τρίτῳ legit *Gelenius* interpres. REL.

u Μηδένα δ' ὁπλίτην] Sic *Big.* & *Samb.* μηδ' ἕνα δ' ὅπλ. *Baſ.* & G. μηδ' ἕνα ὅπλ. *Vat.*

* *In templo:*] *In atriis templi* juxta *Hebr. 2 Paralip. c. 23. v. 6.* ἐν αὐλαῖς οἴκου κυρίου LXXII.

x Μόνον ἱερέα.] Μόνους ἱερέας legiſſe videtur *Epiphan.*

y Προσδιέταξε] Ita cum *Samb. Vat. Gall.* 1. 2. προστιτάξατο in *Editis Aliiſque.*

z Δείσαντας δὲ] Eo modo *Big.* (*Coccejus*) *Samb.* & *Gall.* 1. 2. δείσαντες in *cæteris.*

a Ἀποτειχίσαντας.] Ἀποτειχίσαντας *Vat.* HUDS. Forte ἀντιτειχίζοντας. COCC. Hic non eſt, ut ſæpe aliàs, murum tollere, ſed muro cingere. REL.

b Ἐπίθηκαν αὐτῷ] Ἐπίθεσαν *Vat.*

c Καὶ παραβαλλομένων] Sequutus ſum *Cod. Vat.* in *reliquis* παραβαλλόντων δὲ εἰς τὸ ἱερ.

d Περιεστῶτες ἐν κύκλῳ] Περιεστηκότες *Vat.*

e Στήλης ἑστῶτα,] Ita ex *Cod. Vat.* συλῆ LXXII. 4 *Regum*, c. 11. v. 14. (העמוד) 2 Reg. 11: 14. *Coccejus*) σκηνῆς in *Editis Aliiſque.*

f Ἀνακράζουσα,] Ἀναβοῶσα *Big.* (*Cocc.*) & *Vat.*

g Φονεύειν ἐκέλευε] Φονεύεσθαι *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.*

h Ἀγαγόντας] Ita cum *Big.* & *Samb.* ἄγοντας in *reliquis.*

i Τῆς Κεδρῶνος,] Τὸν Κεδρῶνα *Samb.* & *Gall.* 1. 2.

k Ἀλιτήριον] Ita cum *Big.* & *Samb.* ἀλιτηρίαν in *Editis Aliiſque.*

l Τετολμηκότι.] Τετολμηκόσι (*Coccejus*) *Vat.*

m Ἐκα-

ταξε δὲ, κἂν βοηθῶν τις ωεοσέλθοι, κἀκεῖνον ἀνελεῖν. [m] ἐλλαβόμενοι τοίνυν τ Γοθολίας οἱ ωεοστεταγμένοι τλῶ ἀναίρεζιν αὐτῆς, ὅπι τλῶ πύλλω τ ἡμιόνων ᾧ βασιλέως ἤγαγον, κἀκεῖ διεχρήσαντο.

δ'. Ως ᾗ τὰ ωεῖ τλῶ Γοθολίαν τῶτον [n] ἐσρατηγήθη τ τρόπον, συγκαλέσας τὸν τε δῆμον καὶ τὰς ὁπλίτας Ιώδαϑ εἰς τὸ ἱερὸν, [o] ἐξώρκησεν ἀνοεῖν τῷ βασιλεῖ, καὶ ωεονοεῖν αὐτῷ τ σωτηρίας, καὶ τ ὅπι ωλεῖον ἀρχῆς. ἐπὶ τ αὐτὸν τ βασιλέα τιμήσειν τ Θεὸν καὶ μὴ ωαραβεῖναι τὰς Μωϋσέως νόμως ὅτινα πίσιν ἠνάγκασε. καὶ μὴ ωῶτα εἰσβαμόντες [p] τ ᾧ Βαὰλ οἶκον, ὃν ἡ Γοθολία καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς Ιώραμος κατεσκεύασεν, ἐφ' ὕβρει μὲν ᾧ [q] πατρώᾳ Θεῷ, τιμῇ ᾗ τῷ Αχάβῳ, κατέσκαψαν· καὶ τ ἔχονζα τλῶ ἱερωσύνῃ αὐτῷ [r] Μαλθὰν ἀνέκτειναν. τλῶ δ' ὅπιμέλειαν καὶ φυλακλῶ τῷ ἱερῷ τοῖς ἱερεῦσι καὶ Λευίταις ἐπέτρεψεν Ιώδαϑ, κατὰ τλῶ Δαυίδου τῷ βασιλέως Διάταξιν, κελεύσας αὐτοὺς δὶς τ ἡμέρας ὅπιφέρειν τὰς νενομισμένας τῶν ὁλοκαυτώσεων θυσίας, καὶ θυμιᾶν ἀκολύθως τῷ νόμῳ. ἀπέδειξε δὲ τῶν Λευιτῶν τινας καὶ πυλωρὰς ὅπι φυλακῇ ᾧ πιέσεως, ὡς μηδένα μεμιασμένον παρεῖναι λαυθάνοντα.

ε'. Τούτων δ' ἅπασα [s] Διατάξας, μετ τ ἑκατονταρχῶν Ε ἡγεμόνων Ε τῶ λαῶ πανὸς ἐκ τῶ ἱεροῦ ωροήγαγον τ Ιώασον εἰς τὸ βασίλειον. κ [t] καθίσαντα εἰς τ βασιλικὸν θρόνον ἐπευφήμησέ τε τὸ ωλῆϑος Ε ωρὸς διωχίαν τραπέντας ὅπι πολλὰς ἐώρτασαν ἡμέρας. ἡ μέντοιγε πόλις, ὅπι τῷ τλῶ Γοθολίαν ἀποθανεῖν, ἡσυχίαν ἦγαγε. λῶ ᾗ Ιώασος, ὅτε τ βασιλείαν παρέλαβεν, ἑτῶν ἑπτά· μήτηρ δ' λῶ αὐτῷ τὸ μὲν ὄνομα [v] Σαβία, πατρίδος ᾗ Βηρσαβεέ. πολλῶ δ' ἐπεδήσαντο τ [x] νόμων φυλακλῶ, κ ωεῖ τ τῶ Θεῶ θρησκείαν φιλοτιμίαν, ωᾶσά πάντα [y] τ χρόνον ὃν ὁ Ιώδαϑ ἐβίωσεν. ἔγημε ᾗ Ε γυναῖκας δύο παρελθὼν εἰς ἡλικίαν, δόντος τῷ ἀρχιερέως· ἐξ ὧν Ε ἄῤῥενες αὐτῷ Ε θηλείαι παῖδες ἐγένοντο. τὰ μὲν δὴ ωεῖ τῷ βασιλέως Ιωάσου, ὡς τ δ Γοθολίας ὅπιβαλὼν διέφυγε Ε τ βασιλείαν παρέλαβεν, ἐν τούτοις δεδηλώκαμεν.

pem ei ferendam adveniat, ipſum etiam perimant. Illi itaque, quibus imperata erat Gotholiæ cædes, injectis in eam manibus, eam ad portam mularum regis educebant, ibique *eam* necarunt. *Gotholia necatur.* 4 *Regum*, c. 11. 2 *Paral.* c. 23.

4. Cum autem hæc, quæ ad Gotholiam ſpectant, hujuſmodi ſtratagemate geſta fuiſſent, Jodaus, populo ac militibus in templum convocatis, ſacramento *omnes* adegit ad benevolentiam regi præſtandam, & ad ipſius prætereaque imperii ſalutem & incolumitatem tuendam. Deinde regem jurejurando obligavit, ut Deum honoraret, legeſque Moyſis *nullatenus* tranſgrederetur. Poſt hæc incurſione facta in Baalis ædem, quam Gotholia ejuſque maritus Joramus in veri Dei contumeliam & honorem Achabi conſtruxerant, eam funditus diruerunt; & Maatham, qui tum ſacerdotium ejus tenebat, occiderunt. Templi vero curam & cuſtodiam ſacerdotibus & Levitis permiſit Jodaus, juxta Davidis regis inſtitutum, juſſis, ut bis ſingulis diebus ſolida pro more facerent ſacrificia, & ſuffitum juxta legis præſcriptum adolerent. Fecit autem Levitarum quoſdam etiam janitores ad fani cuſtodiam, ne quis *ulla re* pollutus poſſet intrò ſubrepere. *Juramentum populi & regis.* 4 *Regum*, c. 11. *Reſtauratio cultus Dei.* 2 *Paral.* c. 23.

5. Ubi autem ad hunc modum iſta diſpoſuit, ipſe & centuriones & duces atque populus univerſus Joaſum è templo deduxerunt in regiam: eoque in ſolio regali collocato, omnes lætos clamores ſuſtulerunt, & ad epulas converſi feſtivitatem per aliquos dies egerunt: nulla utique in civitate turba excitata ob mortem Gotholiæ. Tum Joaſus annum ſeptimum agebat, cum regnum iniit: materque illi erat nomine quidem Sabia, patria vero ex Berſabee. fuit autem legum obſervantiſſimus, cultuſque Dei ſtudioſiſſimus, quamdiu Jodaus *pontifex* vixerit. Porro prima maturitate duas uxores, quas ei locaverat pontifex, in matrimonium duxit: ex quibus utriuſque ſexus liberos ſuſtulit. Atque hactenus quidem de rege Joaſo, quomodo ex inſidiis Gotholiæ evaſit & regnum ſuſcepit.

ΚΕΦ. η'.

Αζάηλος γραπτὴ ὅπι τὰς Ισραηλίτας Ε Ιεροσολυμίτας. Ιηοῦς πλάυτᾳ, κ τλῶ Ισραηλιτῶν ἀρχλῶ Ιωάζος Διαδέχεται. Ιώασος τ Ιεροσολυμιτῶν βασιλεὺς πρῶτον ᾧ Θεῷ θρησκείας ὅπιμελεῖται, ὕστερον ἀσεβεῖ, κ Ζαχαρίαν λίθοις βληθῆναι κελεύϑ. Ιωάσου ἀποθανόντος, τλῶ βασιλείαν ωαραλαμβάνϑ Αμασίας.

CAP. VIII.

Azaëlus expeditiones facit contra Iſraëlitas & Hieroſolymitanos. Jehus moritur, eique in imperium ſuccedit Joazus. Hieroſolymitanorum rex Joaſus primo cultûs Dei curam gerit, poſtea impie agit, & Zachariam lapidari jubet. Joaſo mortuo, regnum ſuſcipit Amaſias.

VIII.

Αζάηλος ᾗ, ὁ τ Σύρων βασιλεὺς, πολεμῶν τοῖς Ισραηλίταις κ τῷ βασιλεῖ αὐτῶν Ιηοῦ, διέφθειρεν τὰ πέραν Ιορδάνου χώρας τὰ ωρὸς τλῶ ἀνατολλῶ τ Ρουβηνιτῶν, καὶ Γαδιτῶν, καὶ Μανασσιτῶν· ἔτι ᾗ καὶ τλῶ Γαλααδίτλω καὶ Βασαναίαν, πυρπολῶν πάντα καὶ διαρπάζων, καὶ τοῖς εἰς χεῖρας ἁπαντῶσι βίαν ωροσφέρων. [z] ὁ γὰρ ἔφθη αὐτὸν Ιηοῦς ἀμυνάσθαι κακωθῆνα τλῶ χώραν· ἀλλὰ καὶ τῶν εἰς τὸ θεῖον ὑπερόπτης γενόμενος, καὶ καταφρονήσας τ οσίας καὶ τ νόμων ἀπέθανε, βασιλεύσας ἔτη τ Ισραηλιτῶν ἑπτὰ καὶ εἴκοσι. ἐτάφη δ' ἐν Σαμαρείᾳ, τ δεχῆς διάδοχον [a] Ιώαζον τ ὑὸν καταλιπών.

Azaël expeditiones facit contra Iſraëlitas & Hieroſolymitanos. Jehus moritur, eique in imperium ſuccedit Joazus. Hieroſolymitanorum rex Joaſus primo cultûs Dei curam gerit, poſtea impie agit, & Zachariam lapidari jubet. Joaſo mortuo, regnum ſuſcipit Amaſias.

AZaël autem Syrorum rex, bellum cum Iſraëlitis & Jehu rege illorum gerens, regionis Transjordanianæ tractus ad exortum ſolis, qui à Rubenitis & Gaditis & Manaſſitis occupati erant, vaſtavit; necnon terram Galaaditicam & Batanæam, incendia longe lateque faciens & rapinas, ac ne à cæde quidem illorum temperans, qui in manus ejus inciderent. Non enim eum regionem populantem Jehus propulſare feſtinabat: ſed & ipſe, poſtquam res divinas deſpexiſſet, & jura legeſque contempſiſſet, vitam finivit, cum in Iſraëlitas regnaſſet annos **ſeptem & viginti.* Samariæ autem ſepultus eſt, Joazo filio, qui in imperium ſuccederet, relicto. 2. Jo- *Bellum inter Azaëlum & Jehum.* 4 *Regum*, c. 13. *Jehus moritur, eique ſuccedit Joazus.* 4 *Regum*, c. 11.

m Εβαδόμβοι] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 2. λαδόμβοι in *cæteris.*

n Εσρατηγήθη] Eo modo *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. ἐσρατήγϑ in *reliquis.*

o Εξώρκησεν ἀνοεῖν] *Al.* ἐξώρκωσεν.

p Τὸν ᾧ Βαὰλ οἶκον,] Τὸν ᾧ Βηλὰ οἶκον, ὃν Γοβολία *Vat.*

q Πατρῴᾳ Θεῷ] Sic *MSS.* πατρίᾳ in *Editis.*

r Μαλθὰν ἀπέκτειναν.] Ita in *Græcis* omnibus. Μαθὰν *Latinis.* Ματθὰν & Μαχὰν LXXII.

s Διαβάξας,] Eo modo *MSS.* & *Vet. Interpr.* διδάξας in *Editis.*

t Καθίσαντα εἰς τ βασιλικὸν θρόνον] Sic cum *Big.* & *Samb.* καθήσαντα in *Editis.* καθήσαντα ἐπὶ τ β. *Vat.*

v Σαβία,] Σαβιὰ ἐκ τ Βηρσαβεὲ LXXII. Αβία *Vat.* Vide *Epiphanium* de *Hæreticis*, p. 469.

x Νόμων φυλακλῶ,] Νομίμων *Vat.*

y Τὸν χρόνον] Illud τ ex *MSS.*

z Οὐ γὰρ ἔφθη] Οἷον ἔφθη *Samb.* & *Vat.* οἷς ἂν ἔφθη *Big.* & *Gall.* 1. 2. Incertum quomodo legerit *Epiphan.* nam vertit, *in quo potuit quidem ulciſci Jehus, dum cunctam provinciam devaſtaret; ſed circa divinitatem ſuperbus* &c.

* *Septem & viginti. Samariæ autem ſepultus eſt,*] *Duodetriginta* juxta *S. Literas*, 4 *Regum*, c. 10. v. 36.

a Ιώαζον] Ιωάχαζ LXXII. *Cedren. Aliique.*

Joasus Judæ rex templum curat instaurandum. *4 Regum, c. 12. 2 Paral. c. 24.*

2. Joasum autem Hierosolymorum regem incessit cupido templum Dei instaurandi: vocatoque pontifice Jodao, *ei* præcepit ut per omnem regionem dimitteret Levitas & sacerdotes qui in singula capita sicli argentei semissem exigerent ad refectionem & instaurationem templi, sub Joramo & Gotholia ejusque liberis labefactati. Pontifex vero imperatum non fecit, quod noverit neminem libenter argentum erogaturum esse: sed anno regni vigesimo tertio, cum rex ipsumque & Levitas ad se acciviſſet, eosque objurgasset, quod iis quæ mandaverat non obsequuti essent, jussissetque ut in posterum templi reparationi prospicerent, ejusmodi commentum adhibuit ad colligendam pecuniam, † quo populus libenter acquievit. Cum loculum ligneum undique clausum fecisset, unum in eo foramen aperuit. deinde, ubi eum in templo juxta altare collocasset, jussit ut singuli quantum quisque vellet in eum per foramen injicerent, ad templum instaurandum. id quod populus æquo animo tulit: & multum auri argentique, certatim ea conferendo, coëgerunt. Scriba autem & sacerdos fiscorum *præfecti* loculo exhausto, & cum rex adesset numerata quæ congesta erat pecunia, mox eôdem *loculum* referebant. atque hoc quotidie faciebant. Quamprimum vero sat pecuniæ populus contulisse videbatur, Jodaus pontifex & Joasus rex miserunt qui eam erogarent in lapicidas & structores, inque ligna magna materiæque pulcherrimæ. Templi autem refectione absoluta, reliquum auri & argenti (quod sane non exiguum erat) in crateras & urceolos & pocula atque alia vasa impenderunt; feceruntque ut magnificis sacrificiis, quæ quotidie fiebant, pinguescerent altaria. atque istis, quamdiu Jodaus in vivis erat, debitum adhibebatur studium.

Mortuo Jodao, Joasus à pietate deficit. *2 Paral. c. 24.*

3. Illo autem mortuo (qui vixit annos centum & triginta, justitia & probitate in omnibus insignis, & in regiis conditoriis sepultus est, quod Davidis stirpi regnum conservaverat) Joasus rex cultus Dei curam abjecit. Quin & populi principes, similiter ac ipse, moribus erant *ita* depravati, ut jura violarent, inque alia omnia irent quam quæ ab illis optima habebantur. Cum autem Deus hanc regis aliorumque *in pejus* mutationem indigne tulisset, misit vates qui *eos* de factis admonerent & à nequitia revocarent. Illi vero magno adeo hujus amore & immani desiderio tenebantur, ut neque iis, quæ majores illorum ob spreta legum instituta cum totis suis familiis supplicio affecti pertulerunt, neque iis quæ ante denunciarunt vates ullatenus moti pœnitentiam egerint, eóque redierint unde contra ea faciendo digressi erant: sed

Zachariam vatem interfici jubet Joasus. *2 Paral. c. 24.*

Zachariam etiam, *Jodai pontificis filium, rex, patris ejus beneficiorum immemor, mortem obire

β'. [b] Τὸν δὴ τῶν Ἱεροσολύμων βασιλέα Ἰώασον ὁρμή τις ἔλαβε τὸν ναὸν ἀνακαινίσαι τοῦ Θεοῦ· καὶ τὸν ἀρχιερέα καλέσας Ἰώδαον εἰς ἅπασαν ἐκέλευσε πέμψαι τὴν χώραν τοὺς Λευίτας καὶ ἱερέας αἰτήσοντας παρ' ἑκάστης κεφαλῆς ἡμίσικλον [c] ἀργυροῦ, εἰς ἐπισκευὴν καὶ ἀνανέωσιν τοῦ ναοῦ, καταλυθέντος [d] ὑπὸ Ἰωράμου καὶ Γοθολίας καὶ τῶν παίδων [e] αὐτῆς. ὁ δ' ἀρχιερεὺς τοῦτο μὲν οὐκ ἐπήνεσε, σαφεῖς ὡς ἐδεῖς [f] ἀγνωμόνως [g] προσοίσειν τὸ ἀργύριον· τρίτῳ δὲ καὶ εἰκοστῷ τῆς βασιλείας ἔτει, μεταπεμψαμένου τοῦ βασιλέως αὐτόν τε καὶ Λευίτας, καὶ ὡς [h] παρακούσαντας ὧν προσέταξεν αἰτιωμένου, καὶ κελεύσαντος εἰς τὸ μέλλον προνοεῖσθαι τῆς ἐπισκευῆς τοῦ ναοῦ, γραπτήμαλι χρῆται πρὸς τὴν συλλογὴν τῶν χρημάτων ὁ ἀρχιερεύς, [i] ᾧ τὸ πλῆθος ἑδέως εἶχε, τοιῷδε. ξύλινον κατασκευάσας θησαυρὸν, καὶ κλείσας πανταχόθεν, ὀπὴν [k] ἐν αὐτῷ μίαν ἤνοιξεν. ἑστὼς δὲ εἰς τὸ ἱερὸν παρὰ τὸν βωμὸν, ἐκέλευσεν ἕκαστον ὅσον βούλεται [l] βάλλειν εἰς αὐτὸν ἀφὲ τῆς ὀπῆς, εἰς τὴν ἐπισκευὴν τοῦ ναοῦ. πρὸς τοῦτο πᾶς ὁ λαὸς εὐ διετίθη· καὶ πολὺν ἄργυρον καὶ χρυσὸν φιλοπμούμενοι καὶ συνεισφέροντες ἤθροισαν. κενοῦντος δὲ τὸν θησαυρὸν, καὶ παρόντος τοῦ βασιλέως ἀριθμουμένους τὸ συνειλεγμένον [m] ὅ τε γραμματεὺς καὶ [n] ὁ ἱερεὺς τῶν φυλακίων, ἔπειτ' εἰς τὸν αὐτὸν ἐτίθεσαν τόπον. καὶ τοῦτο ἐποίουν ἑκάστης ἡμέρας. ὡς δ' ἀσταχέως τὸ πλῆθος εἰσέφερε βαλοῦν τῶν χρημάτων, ἔπεμψαν μισθουμένους λατόμους καὶ οἰκοδόμους ὁ ἀρχιερεὺς Ἰώδαος καὶ ὁ βασιλεὺς Ἰώασος, καὶ [o] ἔτι ξύλα μεγάλα καὶ τῆς καλλίστης ὕλης. ἐπισκευασθέντος δὲ τοῦ ναοῦ, τὰ ὑπολειφθέντα χρυσοῦν καὶ ἄργυρον, σὺν ὀλίγῳ δή τινι, εἰς τε κρατῆρας καὶ οἰνοχόας καὶ σκεύωμα καὶ τὰ λοιπὰ σκεύη κατεχρήσαντο· θυσίας τε πολυτελέσιν ἐποιοῦντο τὰς ἡμέρας τὸν βωμὸν παιώνιον διετέλουν. καὶ ταῦτα μὲν, ἐφ' ὅσον Ἰώδαος χρόνον ἔζη, τοῦ προφήτου ἐπέτυχεν αὐτοῖς.

γ'. Ὡς δ' ἐτελεύτησεν οὗτος· ἔτη μὲν βιώσας [p] ἑκατὸν καὶ τριάκοντα, δίκαιος δὴ καὶ [r] πάντα χρήσιμος [s] γενόμενος, ἐτάφη δ' ἐν τοῖς [t] βασιλικοῖς τάφοις ἐν Ἱεροσολύμοις, ὅτι [v] τῷ Δαυίδου γένει τοῦ βασιλείου [x] ἐπεπόθει· προέδωκεν ὁ βασιλεὺς Ἰώασος τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ πρὸς τὸν Θεόν. συνδιεφθάρησαν δ' αὐτῷ οἱ τοῦ πλήθους πρωτεύοντες, ὥστε πολυμελεῖν εἰς τὰ δίκαια, καὶ [y] τὰ νενομισμένα παρ' αὐτοῖς ἄθεσθαι εἶναι. δυσχεράνας δ' ὁ Θεὸς ἐπὶ τῇ μεταβολῇ τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἄλλων, πέμπει τοὺς προφήτας διαμαρτυρησομένους τε τὰ πραττόμενα, καὶ παύσοντας τὴν πονηρίας αὐτούς. οἱ δ' ἰσχυρὸν ἔρωτα καὶ δεινὴν ἐπιθυμίαν ἄρα τούτου εἶχον, ὡς μήτε [z] οἷς οἱ παρ' αὐτῶν ἐξυβρίσαντες εἰς τὰ νόμιμα [a] πανοικὶ κολασθέντες ἔπαθον, μηδ' οἷς οἱ προφῆται προέλεγον [b] πεισθέντες [c] μετανοῆσαι, καὶ μεταλθεῖν ἐξ ὧν εἰς ἁμαρτίαν [d] ἐξεκυμήναντες ἐτράπησαν· ἀλλὰ καὶ Ζαχαρίαν υἱὸν τοῦ ἀρχιερέως Ἰωδάου λίθοις ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε βληθέντα ἀποθανεῖν ἐν τῷ [e] ἱερῷ, τῶν

b Τὸν δὴ τῶν Ἱεροσολύμων βασιλέα Ἰώασον ὁρμή τις ἔλαβε τὸν ναὸν ἀνακαινίσαι τοῦ Θεοῦ.] 2 Chronic. xxiv. SPANH.

c Ἀργυροῦ,] Ita cum *MSS.* ἀργυρῶν in *Editis.*

d Ὑπὸ Ἰωράμου] Sic & *Samb.* in *ceteris* ὑπὸ τοῦ Ἰωράμου.

e Αὐτῆς.] Αὐτῶν juxta *Vet. Interpr.*

f Εὐγνωμόνως] Ita *Basil. G.* & *Vat.* δίγνωμόνως non agnoscunt *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. neque legisse videtur *Vet. Interpr.*

g Προσοίσειν] Προσῆ) *Big. Samb.* & *Gall.* 1. προσφέρειν) *Vat.* προσεῖ) *Gall.* 2.

h Παρακούσαντας] Παρακούσαντα solus *Vat.*

i ὯΙ τὸ πλῆθος] Ὡς τὸ πλ. *Gall.* 2. Forsan ὃ τὸ πλ. legerit *Epiphan.* qui vertit *quod populus libenter habuit.* phrasis hæc ᾧ τὸ πλ. ἡδ. ἔχει, alibi, quod sciam, non occurrit. hujusmodi tamen constructionem (*Atticam*) in aliis auctoribus sæpiuscule habemus, ut apud *Xiphilinum*, ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν οἷς ἔπραττεν. si quis ἐφ' ᾧ malit, valeat, quantum valere potest, conjectura.

† *Quo populus libenter acquievit.*] *Al.* quod non gravatim tulit populus.

k Ἐν αὐτῷ μίαν ἤνοιξεν.] Illud ἐν deest *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

l Βάλλειν εἰς αὐτὸν] Βαλεῖν *Vat.*

m Ὅ τε γραμματεὺς] 2 *Paralip.* c. 24. v. 11. ὁ γραμματεὺς τοῦ βασιλέως καὶ ὁ προστάτης τοῦ ἱερέως τοῦ μεγάλου.

n Ὁ ἱερεὺς τῶν φυλακίων,] Illud ὁ ἐκ *Cod. Vat.*

o Ἔτι ξύλα μεγάλα] Ita ex *MSS.* ἐπὶ in *Editis.*

p Ἑκατὸν καὶ τριάκοντα,] 2 Chronic. xxiv. 15. SPANH.

q Καὶ τριάκοντα,] Καὶ deest *Big.* & *Samb.*

r Πάντα χρήσιμος] Illud πάντα ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

s Γενόμενος,] Ita cum *MSS.* γενόμενος καὶ ἐτάφη ἐν τοῖς in *Editis.* De *Jodao* vide *Montacutium* in Exercit. 2 §. 3. p. 59.

t Βασιλικοῖς θήκαις] Βασιλικοῖς τάφοις ἐν Ἱεροσολύμοις: quia Davidici erat generis. Ita & Hebræi scribunt in urbe fuisse sepulcra generis Davidici. Male Interpres. REL.

v Τῷ Δαυίδου] Sic *MSS.* & Δαυίδου γένους in *Editis.*

x Ἐπεπόθει.] Ἀνεπτέρωτο *Big.* & *Samb.* HUDS. Forte ἀνεπλέ-σατο. *Vetus* repararat. COCC.

y Τὰ νενομισμένα] Τὰ insertum dedi ex *Big.* & *Samb.*

z Οἷς οἱ παρ' αὐτῶν] Ita *MSS.* & mox μετ' οἷς. in *Editis* μήτε ὅσα & μηδ' ὅσα.

a Πανοικὶ κολασθέντες] Πανοικὶ LXX. Exod. 1. 1. SPANH.

b Πεισθέντες] Forte τοῖς πεισθέντες. COCC.

c Μετανοῆσαι,] Μετανοῆσαι *Big. Samb.* & *Vat.*

d Παρεξεμήσαντες] Παρεξεμήσαντες *Big.* & *Samb.*

* *Jodai pontificis filium,*] Vide *Epiphanium* de *Hæreticis*, p. 470.

e Ἱερῷ,] Ἱερὸν interdum est tota structura templi, atria aliaque

τῶν

τῶν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ εὐεργεσιῶν λαθόμενος, ὅτι, τοῦ Θεοῦ [f] προφητεύειν αὐτὸν ἀποδείξαντος, στὰς ἐν μέσῳ τῷ πλήθει συνεβούλευεν αὐτῷ τε καὶ τῷ βασιλεῖ τὰ δίκαια πράττειν, καὶ ὅτι τιμωρίαν μεγάλην ὑφέξουσι μὴ πειθόμενοι προὔλεγε. τελευτῶν μέντοι Ζαχαρίας μάρτυρα καὶ δικαστὴν ὧν [g] ἔπασχε τὸν Θεὸν ἐποιεῖτο, ἀντὶ χρηστῆς συμβουλίας, καὶ ὧν ὁ πατὴρ αὐτοῦ παρέσχεν Ἰωάσῳ, πικρῶς καὶ βιαίως ἀπολλύμενος.

δ'. Ἔδωκε μέντοιγ' οὐκ εἰς μακρὰν ὁ βασιλεὺς δίκην ὧν παρηνόμησεν. ἐμβαλόντος γὰρ Ἀζαήλου τοῦ Σύρων βασιλέως εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ, καὶ τήν τε [h] Γίτταν καταστρεψαμένου καὶ λεηλατήσαντος ἐπ' αὐτὸν στρατεύειν εἰς Ἱεροσόλυμα. [i] Φοβηθεὶς δ' ὁ Ἰώασος, πάντας [k] κενώσας τοὺς τοῦ Θεοῦ θησαυροὺς καὶ τοὺς τῶν βασιλέων, καὶ τὰ ἀναθήματα καθελὼν, ἔπεμψε τῷ Σύρῳ, τούτοις ὠνούμενος τὸ μὴ πολιορκηθῆναι [l] μηδὲ κινδυνεύειν περὶ τῶν ὅλων. ὁ δὲ πεισθεὶς τῇ τῶν χρημάτων ὑπερβολῇ, τὴν στρατιὰν οὐκ ἐπήγαγεν ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα. νόσῳ μέντοι χαλεπῇ περιπεσὼν [m] Ἰώασος, ἐπιθεμένων αὐτῷ [n] τῶν φίλων, οἳ τὸν τοῦ Ζαχαρίου θάνατον ἐκδικοῦντες [o] τοῦ Ἰωδάου παιδὸς ἐπεβούλευσαν τῷ βασιλεῖ, καὶ διεφθάρη πρὸς αὐτῶν. καὶ θάπτεται μὲν ἐν Ἱεροσολύμοις, οὐκ ἐν ταῖς θήκαις δὲ [p] ταῖς βασιλικαῖς τῶν προγόνων, ἀσεβὴς γενόμενος. ἐβίωσε δ' ἔτη ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα· τὴν δὲ βασιλείαν αὐτοῦ διαδέχεται Ἀμασίας ὁ παῖς.

ε'. Εἰκοστῷ δὲ καὶ πρώτῳ [q] ἔτει τῆς Ἰωάσου βασιλείας, παρέλαβε τὴν τῶν Ἰσραηλιτῶν ἡγεμονίαν [r] Ἰώαζος ὁ τοῦ Ἰηοῦ υἱὸς ἐν Σαμαρείᾳ, καὶ κατέσχεν αὐτὴν ἔτεσι δέκα καὶ ἑπτὰ, τοῦ μὲν πατρὸς οὐδ' αὐτὸς μιμητὴς [s] γενόμενος, [t] ἀσεβήσας δ' ὅσα καὶ οἱ πρῶτοι τοῦ Θεοῦ καταφρονήσαντες. ἐταπείνωσεν δ' αὐτὸν καὶ [v] συνέστειλεν ἐκ τῆς τοσαύτης δυνάμεως ὁ τῶν Σύρων βασιλεὺς εἰς ὁπλίτας μυρίους καὶ [x] πεντήκοντα ἱππεῖς, στρατεύσας ἐπ' αὐτόν. [y] πόλεις τε καὶ μεγάλας καὶ πολλὰς αὐτοῦ ἀφελόμενος, καὶ τὴν στρατιὰν αὐτοῦ διαφθείρας. ταῦτα δ' ἔπαθεν ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν [z] λαὸς, κατὰ τὴν Ἐλισσαίου προφητείαν, ὅτε Ἀζάηλον βασιλεύσειν προεῖπε τῶν Σύρων καὶ Δαμασκηνῶν, [a] ἀποκτείναντα τὸν δεσπότην. ὧν δὲ ἐν ἀπόροις οὕτω [b] καιροῖς Ἰώαζος, ἐπὶ δέησιν καὶ ἱκετείαν τοῦ Θεοῦ κατέφυγε, ῥύσασθαι τῶν Ἀζαήλου χειρῶν αὐτὸν παρακαλῶν, καὶ μὴ περιιδεῖν ὑπ' ἐκείνῳ γενόμενον. ὁ δὲ Θεὸς, καὶ τὴν μετάνοιαν ὡς [c] ἀρετὴν ἀποδεχόμενος, [d] καὶ νουθετῶν μᾶλλον τοὺς δυναμένους, τελέως μὴ ἀπολλύναι δοκοῦν αὐτῷ, δίδωσιν αὐτῷ τὴν ἐκ τοῦ πολέμου καὶ τῶν κινδύνων ἄδειαν. εἰρήνης δ' ἡ χώρα λαβομένη ἀνέδραμέ τε πάλιν εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν, καὶ ηὐθήνησε.

ς'. Μετὰ δὲ τὴν Ἰωάζου τελευτὴν, ἐκδέχεται τὴν ἀρχὴν ὁ υἱὸς αὐτοῦ [e] Ἰώασος. ἕβδομον ἤδη καὶ τρια-

jussérit in templo saxis obrutum; quod Dei spiritu instinctus ad vaticinandum, pro concione populum simul & regem adhortatus fuerit ad juste agendum, quodque prædixerit fore ut gravem subirent pœnam, si *monitis* non obtemperarent. Moriens tamen Zacharias Deum testem fecit & judicem eorum quæ patiebatur, pro bono *quod dederat* consilio, atque iis quæ pater ipsius Joaso fecerat, morte periens acerba & violenta.

4. Cæterum rex non multo post pœnas maleficiis debitas persolvit. Azaëlus enim Syrorum rex, impressione in ditionem ejus facta, cum & Gittam evertisset & prædam abegisset, exercitum Hierosolyma in eum educit. Joasus autem metu perculsus, exhaustis Dei regumque thesauris, detractisque templo donariis, omnia ad Syrum misit; quibus eam sibi redimeret securitatem, ut nec obsidione premeretur, nec in rerum omnium discrimen adduceretur. Atque ille, vi pecuniæ ingenti victus, copias Hierosolymis non admovebat. Joasus tamen, cum in morbum difficilem incidisset, amicis eum adortis, qui ut Zachariæ Jodai filii mortem ulciscerentur regi insidias struxerant, etiam ab illis occiditur. Et quidem Hierosolymis sepultus est; sed non in regiis majorum monumentis propter impietatem. Vixit autem annos septem & quadraginta: eique in regnum succedit filius Amasias.

Azaëlus Judæorum fines populatur. 4 Regum, c. 12. 2 Paral. c. 24.

Eum ab Hierosolymorum obsidione divertit Joasus templi spoliis. 4 Regum, c. 12. 2 Paral. c. 24.

Joasi mors. 4 Regum, c. 12. 2 Paral. 25.

Joasi successor Amasias. 4 Regum, c. 12. 2 Paral. c. 25.

5. Anno autem regni Joasi vigesimo primo, Israëlitarum imperium suscepit Joazus Jehu filius apud Samariam: illudque tenuit annos decem & septem; patris quidem sui nec ipse imitator, sed sceleribus æque addictus ac primi isti qui Deum contemptui habuerunt. Illum vero Syrorum rex depressit, ac copias ejus tam numerosas adeo attrivit, ut decem tantum ei reliquerit peditum millia, equitesque quinquaginta, postquam expeditionem fecisset, urbesque magnas & multas ei abstulisset, ejusque exercitum clade affecisset. Hæc autem Israëlitarum populo mala acciderunt juxta Elissæi vaticinium, quando Azaëlo etiam prædixisset, quod necato domino Syrorum & Damascenorum regnum esset occupaturus. Cumque Joazus in tanta malorum difficultate versaretur, ad preces & supplicationes se recipit, Deum obsecrans ut ipsum è manibus Azaëli liberaret, & in illius potestatem redigi non pateretur. Deus autem, pœnitentiam loco virtutis acceptans, contentusque admonere potentes, cum ei non videretur funditus perdere, fecit ut nullo in metu esset de belli periculis. quo fit ut regio, pace potita, ad pristinum statum rediret, opibusque floreret.

IX.

Joazus Jehu filius, regno suscepto, bello premitur ab Azaëlo. 4 Regum, c. 13.

6. Joazo autem vitâ defuncto, successit filius ejus Joasus in regnum. Cum septimum jam & trige-

Joazo in Israëlitarum regnum succedit filius ejus Joasus. 4 Regum, c. 13.

que complectens; interdum pars illa, in qua erant sacerdotes, quæ alibi dicitur τέμενος *fanum*, seu οἶκος *ædes Templi*. Vide Auctores supra laudatos ad p. 473. §. 2.

f Προφητεύειν] Forte προφήτην. *Vetus*, quem cum Deus Prophetam constituisset. COCC.

g Ἔπασχε τὸν Θεὸν] Ita *Samb.* & *Bas.* ἔπαθε in *ceteris*.

h Γίτταν καταστρεψαμένου] Γίττην in plerisque *MSS.*

i Φοβηθεὶς δ' ὁ Ἰώασος,] Οὐ φοβηθεὶς *Big.* & *Samb.*

k Κενώσας] Ἐκκενώσας *Big. Samb.* & *Vat.*

l Μηδὲ] *Gen.* μὴ δέ.

m Ἰώασος,] Articulum ὁ ante Ἰώασος delevimus, auctoritate *MSS.*

n Τῶν φίλων,] Ita cum *Vat. Gall.* 2. & *Epiphan.* τῶν φίλων τοῦ Ζαχαρίου οἱ τὸν in *Editis*. τῶν φίλων τοῦ Ζαχαρίου οἱ τὸν *Big.* & *Samb.*

o Τοῦ Ἰωδάου παιδὸς] Illud τοῦ ex *MSS.*

p Ταῖς βασιλικαῖς] Ταῖς βασιλικαῖς desunt *Vat.* & *Vet. Interpr.*

q Ἔτει τῆς Ἰωάσου βασιλείας,] Illud ἔτει ex *MSS.* εἰκοστῷ καὶ τρίτῳ ἔτει in *S. Literis*.

r Ἰώαζος] Ἰωάχαζ LXXII. Ἰωάχαζος *Vat.* passim, & infra etiam *Big.* & *Samb.*

s Γενόμενος, ἀσεβήσας δ' ὅσα καὶ οἱ πρῶτοι] Dist. & leg. γενόμενος, ἀσεβήσας, ὡς κ. ο. πρ. & ita *Rufinus*: impie vero gerens, sicut & primi Reges, qui Deum sprevisse videbantur. SPANH.

t Ἀσεβήσας δ' ὅσα καὶ οἱ πρῶτοι] Ita in *MSS.* ἀσεβήσας καὶ οἱ πρῶτοι in *Editis*. ὡς καὶ οἱ πρ. legendum conjecerat *Schotanus*.

v Συνέστειλεν ἐκ τῆς τοσαύτης δυνάμεως ὁ τῶν Σύρων βασιλεὺς εἰς ὁπλίτας μυρίους καὶ πεντήκοντα ἱππεῖς,] *Rufinus*: extenta potestate contrivit; dum adversus eum decem millibus armatis, & quinquaginta millibus equitum castra movisset. *Unde legisse hic eum patet*: ὁπλ. μυρ. καὶ πέντε μυρίους ἱππεῖς, aut πέντε μυριάδας ἱππέων. SPANH.

x Πεντήκοντα ἱππεῖς,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* πεντακοσίους in *Editis*. juxta *S. Literas*, (4 *Regum* c. 12. v. 7.) πεντήκοντα ἱππεῖς καὶ δέκα ἅρματα καὶ δέκα χιλιάδας πεζῶν.

y Πόλεις τε] Καὶ πόλεις τε μ. καὶ π. αὐτὸν ἀφ. *Vat.*

z Λαὸς,] Βασιλεὺς *Big. Samb.* & *Vat.* verum pro voce λαὸς facit *Epiphan.*

a Ἀποκτείναντα τὸν δεσπότην.] Ἀποκτείναντι *Big.* & *Samb.*

b Καιροῖς Ἰώαζος,] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* καιροῖς in *Editis*.

c Ἀρετὴν ἀποδεχόμενος,] Ita *Bas. G. Vat.* & *Epiphan.* ἀρίστην *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

d Καὶ νουθετῶν μᾶλλον τοὺς δυναμένους, τελέως μὴ ἀπολλύναι δοκοῦν αὐτῷ,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* καὶ ν. μ. τ. δυναμένους τελέως ἀπολλύειν, δοκοῦν αὐτῷ. in *Epiphanii* versione, *& corripere magis quam perdere hominem hujusmodi volens*. HUDS. Forte καὶ νουθετῶν μᾶλλον τοὺς τοῦτο δυναμένους (h. e. μετανοοῦντας) ἢ τελέως ἀπολλύειν δοκοῦν αὐτῷ, COCC.

e Ἰώασος.] Ita legunt & distinguunt *MSS.* nisi quod in

 non-

geſimum annum regnaret Joaſus in tribum Judæ, Iſraëlitarum regnum iniit iſte Joaſus Samariæ, (nam & ille eodem nomine gaudebat, quo Hieroſolymorum rex) illudque annos ſexdecim tenuit. Cæterum vir bonus erat, patriſque *ſui* mores nequaquam referebat. Illo autem tempore, cum Eliſſæus vates jam ſenex admodum in morbum incidiſſet, ad eum viſendum veniebat Iſraëlitarum rex. cumque eum in ipſo fere mortis articulo inveniſſet, flere cœpit, ipſo vidente, & lamentari, patremque & præſidium appellare. "nam & ipſi "acceptum ferre *dicebat*, quod nunquam *illis* con- "tra inimicos opus fuiſſet armis, illius quippe va- "ticinia feciſſe ut ſine pugna de hoſtibus victoriam "reportarint: nunc quidem illum è vita diſcedere, "ſe vero relictos iri Syris armatis aliiſque in illo- "rum poteſtate hoſtibus. Itaque nec ſibi amplius "vivere tutum eſſe, ajebat; ſed expedire cum eo "exitum facere, ſimulque è vita migrare." Regem iſta deplorantem conſolatus eſt Eliſſæus; præcepitque ut arcu ad ſe allato illum intenderet. Cum itaque arcum rex paraſſet, *vates* ſuis manibus illius manibus impoſitis eum jaculari juſſit. cumque tribus telis emiſſis poſt tertium deſtitiſſet, "ſi, inquit, plura quidem miſiſſes, tum Syrorum "regnum radicitus exſcidiſſes: quoniam vero tribus "ſolis contentus fuiſti, cum Syris congreſſus toti- "dem etiam præliis eos victurus es, ut regionem, "quam patri tuo ademerunt, recipias." Et rex quidem, his auditis, abiit. nec ita multo poſt vates diem obiit ſupremum: vir inclytæ juſtitiæ, magnique plane à Deo æſtimatus. id quod teſtantur res incredibiles miræque ex afflatu divino ab eo factæ, de quibus præclara inter Hebræos fama eſt. Funere etiam magnifico elatus eſt, quali par erat virum Deo adeo charum cohoneſtari. Quin & eo tempore accidit, cum latrones quidam hominem à ſe occiſum in Eliſſæi ſepulchrum conjeciſſent, ut mortuus, ſimul ac vatis corpus tetigiſſet, reviviſceret. Atque hactenus quidem de Eliſſæo vate, deque iis quæ, dum in vivis eſſet, prædicebat, & quemadmodum, poſtquam fatis conceſſiſſet, etiam vi divina pollebat.

Joaſus ægrotantem viſit Eliſſæum. 4 Regum, c. 13.

Eliſſæi, tum vita defuncti, laus.

Mortuus tactio Eliſſæi corpore revixit. 4 Regum, c. 13.

7. Mortuo autem Azaëlo Syrorum rege, regnum ad filium ejus Adadum pervenit, cui bellum infert Joaſus Iſraëlitarum rex: eique ter victo regionem omnem eripiebat urbeſque & vicos, quotquot pater ejus Azaëlus ex Iſraëlitarum regno abſtulerat. Hoc utique factum eſt quemadmodum Eliſſæus prædixerat. Poſtquam vero evenit ut etiam Joaſus moreretur, ille quidem Samariæ ſepelitur, atque imperium ad filium ejus Hieroboamum devenit.

Mortuo Azaëlo, oppida agroſque Adado ejus filio eripit Joaſus. 4 Regum, c. 13.

κθσὸν ἔτ☉ βασιλεύον☉ Ιωάσ☧ τ̃ Ιὐδα φυλῆς, παρέλαβε τ☧ὼ ἀρχ☧ὼ ἔτ☉ ὁ Ιώασ☉ ἐν Σαμαρείᾳ τῶν Ισραηλιτῶν· [f] κ☧ὴ γ☧ὰ αὐτὸς τ☧ῷ αὐτ☧ῷ εἶχε σεσημορέαν τ☧ῷ τῶν Ιεροσολυμί☧ῶν βασιλεῖ· κ☧ὴ κατέσχεν αὐτ☧ὸ ἐπσιν ἑκπαίδεκα. [g] ἀγαθὸς δ☧ὲ ἦ☧ὼ ☧ὐδὲν ὅμοι☉ τῷ πατρὶ τ☧ῷ φύσιν. κατ' ἐκεῖνον γ☧ὰρ τὸν καιρὸν Ελισσαίᾳ τ̃ σεσφήτᾳ γηραιῷ μὲν ἤδη τυγχάνοντ☉, εἰς δὲ νόσον ἐμπεπλωκότ☉, ἦκεν ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς σεὸς αὐτὸν ἐπισκεψόμεν☉. καταλαβὼν δ☧ὲ αὐτὸν ἐν ἐσχάτοις ὄντα, κλαίειν ἤρξατ☉, [h] βλέπον☧ὰ αὐτ☧ὸ, κ☧ὴ πλ☧ιάζ☧ῃ, κ☧ὴ [i] πατέρα τε [k] ἀποκαλεῖν κ☧ὴ ὅπλον. "δι' "αὐτὸν γ☧ὰρ μηδέποτε χρήσασ☧ῃ σεὸς τὰς ἐχθρὰς ὅπλοις, "ἀλλὰ τ☧ῇς ἐκείν☧ῃ σεσφητείας ἀμαχητὶ κρατεῖν τῶν "πολεμίων· γν☧ῶ δ☧ὲ [l] ἀπεῖναί μὲν αὐτὸν ἐκ τ̃ ζ☧ῆν, κα- "ταλιπεῖν δ☧ὲ [m] ἐξωπλισμένοις τοῖς Σύροις [n] κ☧ὴ τοῖς ὑπ' αὐτῶν πολεμίοις. ὅτ' ἀσφ☧ὼ τοίνυν ζῆν ἔπ ἀσφαλὲς, "ἔλεγ☧ὲ· ἀλλὰ κ☧ὰλῶς ἔχειν [o] σωεξορμ☧ᾶν αὐτ☧ῷ κ☧ὴ "σωαπάρειν τ☧ῷ βί☧ῳ." ταῦτα ὀδυρόμενον Ελισσαῖ☉ παρεμυθεῖτ☧ο τ̃ βασιλέα· κ☧ὴ τόξον ἐκέλευσεν αὐτ☧ῷ κρημν☧ᾶσθαι ἐντεῖν☧αι τῆ☧ῳ. ποιήσα☧ὶ☉ οὖ☧ὶ [p] ὑπερεπὲς τ☧ῷ βασιλέως τὸ τόξον, ὑπ☧ολαβόμεν☉ αὐτ☧ὸ [q] τῶν χειρῶν, ἐκέλευσε τοξεύειν. τρία γ☧ὰρ βέλη αὐτ☧ὸ σεσεμένα [r] εἶτα ἀ☧ναπαυσ☧αμένα, "πλείω μὲν, εἶπεν, ἀφεὶς, ἐκ ῥιζῶν "ἂν τ☧ὼν τ̃ Σύρων βασιλείαν ἐξῄλες. ἐπεὶ γ☧ὰρ τρισὶν ἡρ- "κέθης μόνοις, τοσούτ☧ῃς κ☧ὴ μ☧άχαις κρατήσ☧ῃς συμβα- "λὼν τοῖς Σύροις, ἵνα τ☧ὴν χώραν ἀ☧ὼ ἀπέτεμον τ☧ῷ σ☧ῷ "πατρὸς ἀνακτήσ☧ῃ." κ☧ὴ ὁ μὲν βασιλεὺς τα☧ῦτ' ἀκούσας ἀπ☧ηλλάγ☧ῃ. μετ' ὀ πολὺ γ☧ὰρ ἦ☧ὼ ὁ σεσφήτης ἀπέθανεν· ἀνὴρ, ὃς ἐπὶ δικαιοσύν☧ῃ ἀ☧ληθ☧ῶ☧ῃ☉, κ☧ὴ φανερῶς σεσεδαωθεὶς ὑπὸ τ̃ Θεῦ. θαυμασὸ γ☧ὰρ ὦ☧ὴ ἐδόξα ἀ☧ὰ τ̃ σεσφητείας ἐπεδείξατ☉ ἔργα, κ☧ὴ μνήμης λαμπρ☧ᾶς ὦ☧ὰ τοῖς Εβρ☧αίοις ἀξιωθεῖσ☧α. ἔτυχε γ☧ὰρ τ☧ᾶφῆς μεγαλοπρεπ☧ῆς, κ☧ὴ οἵας εἰκὸς ἦ☧ὼ τ̃ ἄτω θεοφιλῆ μεταλαβεῖν. σωέβη γ☧ὰρ κ☧ὴ τόπ☧ῳ, λησ☧ῶν πινῶν ῥιψάντ☧ων εἰς τ̃ Ελισσαίᾳ τ☧ᾶφον ὃν ἦσαν ἀνηρηκότες, τ̃ νεκρὸν τ☧ῷ σώμ☧ατι αὐτ☧ῷ σεσκολληθέν☧α [s] ἀναζωπυρῆσ☧αι. κ☧ὴ τὰ μὲν σεῖ Ελισσαίᾳ τ☧ῷ σεσφήτ☧ῃ, ζῶν τε ὅσα σεσεῖπε, κ☧ὴ ὡς μ☧ὴ τ☧ὼ τελευτ☧ῶ ἔπ δυν☧άμιν [t] εἶχε θείαν, δεδηλώκαμεν.

ζ. Τελευτήσα☧ὶ☉ γ☧ὰρ τοῦ Σύρων βασιλέως Αζαήλ, εἰς [v] Αδαδον τ̃ ὑὸν αὐτ☧ῷ ἡ βασιλεία ἀ☧ναγίνετα☧ι, [x] σὸς ὃν σωάπτει πόλεμον Ιώασ☉ ὁ τ̃ Ισραηλιτῶν βασιλεύς· κ☧ὴ τρισὶ μ☧άχαις νικήσας αὐτὸν, ἀφείλετ☧ο τ☧ὼν χώραν ἁ- πασαν, κ☧ὴ ὅσας ὁ πατὴρ αὐτ☧ῷ Αζαήλ☉ πόλεις κ☧ὴ κώμας τ̃ Ισραηλιτῶν βασιλείας παρέλαβε. τοῦτ☧ο μέντοι [y] κ☧ὴ τ☧ὼ Ελισσαίᾳ σεσφητείαν ἐχ☧ῶρ☧ο. [z] ἐπὶ γ☧ὰρ σωέβη κ☧ὴ Ιώασον [a] ἀποθανεῖν, ὁ μὲν ἐν Σαμαρείᾳ κηδεύ☧ῃ, [b] καθῆκε γ☧ὰρ εἰς Ιεροβόαμον τ̃ ὑὸν αὐτ☧ῷ ἡ ἀρχή.

nonnullis ſit Ιωάζης. in *Editis* Ιώας. ὃς ἐβδ. ἔ. κ. τ. ἴ. β. Ι. τ. τ. φυλῆς παρέλαβε τ☧ῷ ἀρχ☧ῷ.

f Καὶ γὰρ αὐτὸς] Καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς *Vat.*

g Ἀγαθὸς δ' ἦν] Vide *S. Literas*, 4 *Regum*, c. 13.

h Βλέποντ☉ αὐτῷ,] Illa αὐτῷ βλέποντ☉ & mox καὶ ante πατέρα ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

i Πατέρα τε ἀποκαλεῖν καὶ ὅπλον. δι' αὐτὸν γὰρ μηδέποτε χρήσασθαι σεὸς τὰς ἐχθρὰς ὅπλοις,] Et ſcutum ſui regni *Ruſinus* vertit καὶ ὅπλον LXX. ἅρμα Ισραὴλ καὶ ἱππεῖς αὐτῶ 2 Reg. xvi. 14. SPANH.

k Αποκαλεῖν καὶ ὅπλον. δι' αὐτὸν γὰρ μηδέποτε χρήσασθαι σεὸς τὰς ἐχθρὰς ὅπλοις,] Αὐτὸν ante ἀποκαλεῖν delevimus auctoritate *MSS.* & *Vet. Interpr.*

l Απεῖναι] Forte ἀπιέναι. *Vetus*, diſceret. COCC.

m Εξωπλισμένοις] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. ἐξωπλισμένους in *Editis Aliiſque.*

n Καὶ τοῖς ὑπ' αὐτῶν πολεμίοις.] Ita cum *Samb.* & *Vat.* ἀπ' αὐτῶν *Gall.* 2. καὶ τοῖς αὐτῶν πολεμίοις in *Editis*, τοῖς αὐτῶν πολεμίοις ſine καὶ habet *Big.* in *Epiphanii* verſione, & *aliis inimicis captivandos relinqueret.*

o Σωεξορμᾶν αὐτῷ] Καὶ ante σωεξορμᾶν ejectum volui, quod illud non agnoſcant *Big.* & *Samb.*

p Ενπερεπὲς τ☧ῷ βασιλέως] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* ὑπερεπὲς in *reliquis.*

q Τῶν χειρῶν,] Illa τ☧ῶν χειρῶν ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

r Εἶτα ἀναπαυσαμένα,] Εἶτα ἀναπαυσαμένα *Big. Samb.* & *Vat.*

s Αναζωπυρῆσαι.] Vide *Cotelerium* ad Conſtit. Apoſtol. p. 289.

t Εἶχε θείαν,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἔχει in *Editis.*

v Αδαδον τ̃ ὑὸν] Ita ut ſupra aliquoties. Αδερ *Vat.* Αδερ. LXXII. & *Cedren.* Αδὰν *Baſ.* & *G.* Αδδὰν *Gall.* 2. & *Epiphan.* Βίραν *Big.* & *Gall.* 1. Ανεῖραν *Samb.*

x Πρὸς ὃν σωάπτει πόλεμον] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* σεὸς τοῦτον in *reliquis.*

y Κατὰ τ☧ὸ Ελισσαίᾳ σεσφητείαν,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* κατὰ τ☧ὸ Ε Ελισσαίᾳ in *ceteris.*

z Επεὶ γὰρ σωέβη καὶ Ιώασον ἀποθανεῖν, ὁ μὲν ἐν Σαμαρείᾳ κηδεύ☧ῃ, καθῆκε γὰρ εἰς Ιεροβόαμον τ̃ ὑὸν αὐτῶ ἀρχή.] Aliter legit *Ruſinus*, qui vertit: Cumque contigiſſet, ut etiam Joas moreretur, ille quidem ſepultus eſt in Samaria, Regnum verò ſuo filio Hierobeam nomine dereliquit. SPANH.

a Αποθανεῖν, ὁ μὲν ἐν Σαμαρείᾳ κηδεύ☧ῃ, καθῆκε γὰρ εἰς Ιεροβόαμον τ̃ ὑὸν αὐτῶ ἡ ἀρχή.] Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* τεθνηκέναι in *Editis*, omiſſis quæ ſequuntur ὁ μὲν ἐν Σαμαρείᾳ κηδεύ☧ῃ.

b Καθῆκε γὰρ εἰς Ιεροβόαμον τ̃ ὑὸν αὐτῶ ἡ ἀρχή.] Hic ſequutus ſum *Cod. Vat.* (emendavit ita & *Cocceius* ex *Vet.* & *Gelenio*) καθῆκεν εἰς Ιώασον ἡ ἀρχὴ τ̃ ὑὸν αὐτῶ *Baſ. G.* & *Gall.* 2. καθίκετο γὰρ εἰς Ιώασον *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in *Epiphanii* verſione, *regnum vero ſuo filio Geſſaban nomine dereliquit.*

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. Θ'.

Ὡς Ἀμασίας στρατεύσαμενος ἐπὶ Ἰδουμαίους ⸂καὶ⸃ Ἀμαληκίτας, αὐτοὺς ἐνίκησεν· εἶτα πολεμῶν πρὸς Ἰώασον ἡττᾶται, καὶ μετ' ὀλὺ ἀναιρεῖται, Ὀζίου τοῦ δεχομένου.

CAP. IX.

Quomodò Amasias, expeditione in Idumæos & Amalecitas suscepta, eos devicit: deinde bello Joasum lacessens vincitur, & non multo post interficitur, Ozia ei in regnum succedente.

Δευτέρῳ δ' ἔτει τῆς Ἰωάσου βασιλείας τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἐβασίλευσεν [c] Ἀμασίας τῆς Ἰούδα φυλῆς ὁ Ἰεροσολύμοις, μητρὸς ὢν [d] Ἰωδαδῆς τοὔνομα, πολίτιδος ἣ τὸ γένος. θαυμασῶς ἦ τοῦ δικαίου [e] σφοδρός, καὶ παῖς νέος ὤν. παρελθὼν δ' ὅτι τὰ πράγματα καὶ τὴν ἀρχὴν, ἔγνω δεῖν πρῶτον Ἰωάσῳ τιμωρῆσαι τῷ πατρὶ, καὶ τοὺς ἐπιθεμένους αὐτῷ φίλους κολάσαι. καὶ τούτους μὲν συλλαβὼν ἅπαντας ἐφόνευσε· [f] τοὺς ἢ παῖδας αὐτῶν οὐδὲν εἰργάσατο δεινὸν, ἀκόλουθα ποιῶν τοῖς Μωϋσέως νόμοις, [g] ὃς οὐκ ἐδικαίωσε διὰ πατέρων ἁμαρτίας τέκνα κολάζειν. ἔπειτα στρατιὰν ἐπιλέξας ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς καὶ Βενιαμίτιδος τῶν ἐν ἀκμῇ καὶ πρὸς εἴκοσιν ἔτη γεγονότων, καὶ [h] σωὰθροίσας [i] ὡς τριακοντα μυριάδας, τούτων μὲν ἑκατοντάρχας [k] κατέστησε· πέμψας ἢ καὶ πρὸς τὸν [l] τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλέα, μισθοῦται [m] δέκα μυριάδας ὁπλιτῶν ταλάντων ἑκατὸν ἀργυρίου. διεγνώκει γὰρ τοῖς Ἀμαληκιτῶν ἔθνεσι καὶ Ἰδουμαίων καὶ [n] Γαβαλιτῶν ἐπιστρατεύσασθαι. [o] ὀχλήσασθαι δὲ τοῦ πρὸς τὴν στρατείαν, καὶ μέλλοντος ἐξορμᾶν, ὁ προφήτης τῶν Ἰσραηλιτῶν [p] στρατὸν ἀπολῦσαι [q] συνεβούλευσεν. εἶναι γὰρ ἀσεβῆ, [r] καὶ τὸν Θεὸν ἕπεσθαι αὐτῷ πολεμοῦντι μετ' ὀλίγων αὐτῷ ἀγωνιζόμενον βλαβησόμενον τοῦ Θεοῦ. δυσφορουμένου δὲ τοῦ βασιλέως ἐπὶ τῷ [s] φθῆναι τὸν μισθὸν δεδωκότα τοῖς Ἰσραηλίταις, παρήνει ποιεῖν ὁ προφήτης ὅ, τι τῷ Θεῷ δοκεῖ· χρήματα δ' αὐτῷ πολλὰ παρ' αὐτοῦ γενήσεσθαι. καὶ τοὺς μὲν ἀπολύει, χαρίζεσθαι τὸν μισθὸν εἰπών· αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς οἰκείας δυνάμεως ἐπὶ τοὺς προσοικοῦντας τῶν ἐθνῶν ἐστράτευσε. καὶ κρατήσας αὐτῶν τῇ μάχῃ, μυρίους μὲν ἀπέκτεινε, τοσούτους δὲ ζῶντας ἔλαβεν, ὡς ἐπὶ τὴν μεγάλην ἀραγὼν [v] πέτραν, ἥτις ἐστὶν ἐπὶ τῆς Ἀραβίας, [x] ἀπ' αὐτῆς κατακρήμνισεν· ἀπώλεσε τε λείαν πολλὴν καὶ πλοῦτον ἄφθονον ἐκ [y] τούτων ἐθνῶν. Ἀμασίας δ' ἐν τούτοις ὑπάρχων, οἱ τῶν Ἰσραηλιτῶν, ὃς ἀπέλυσε μισθωσάμενος, ἀγανακτήσαντες ἐπὶ τούτῳ, καὶ νομίσαντες ὕβριν εἶναι τὴν ἀπόλυσιν· ἐπῆλθον αὐτοῦ τῇ βασιλείᾳ, καὶ μέχρι [z] Βηθσαμύρων προελθόντες διήρπασαν τὴν χώραν, καὶ πολλὰ μὲν ἔλαβον ὑποζύγια, τρισχίλιους δ' ἀνθρώπους ἀπέκτειναν.

β'. Ἀμασίας δὲ τῇ νίκῃ καὶ τοῖς κατορθώμασιν

ANno autem regni Joasi Israëlitarum regis secundo, regnare cœpit Amasias Hierosolymis in Judæ tribum, matre natus Jodade nomine, genere cive *Hierosolymitana*. atque mirum in modum justitiam colebat, idque *admodum* adolescens. Cum autem imperio rebusque gerendis admoveretur, statuit Joasum patrem sibi imprimis vindicandum esse, eosque suorum, qui manus ei intulerant, pœna afficiendos. Atque istos quidem omnes comprehensos interfecit: in ipsorum vero liberos nihil grave admisit, convenienter agens Moysis legibus, qui iniquum esse censuit pro parentum culpis pœnas à liberis reposcere. Post hæc delectu habito in tribu Judæ & Benjamitica ex iis qui flore essent ætatis & *annorum plus minus viginti, collectisque quasi trecentis millibus, hisce centuriones præfecit: ac præterea, cum misisset ad Israëlitarum regem, centum militum millia centum argenti talentis conducit. decreverat enim Amalecitarum & Idumæorum & Gabalitarum gentibus bellum inferre. Cum autem in eo esset ut exercitum educeret, seque in eos moveret, vates *quidam* eum admonuit ut Israëlitarum copias dimitteret. esse enim hominum genus impium, Deique oraculum ei cladem denunciasse, si istis auxiliis uteretur: hostibus vero superiorem fore, si Dei auspiciis fretus paucis assumptis cum illis dimicaret. Rege autem *id* ægre ferente, quod jam Israëlitis stipendium numerasset, hortatus est vates ut Dei voluntati morem gereret: multa enim ab eo pecunia auctum iri. Et illos quidem dimittit, præfatus se donare illis quicquid mercedis nomine accepissent: is vero cum suis copiis contra prædictas gentes profectus est. Cumque illos pugna superasset, millia quidem decem occidit, & totidem vivos, quos in petram magnam, quæ in Arabia est, ductos de ea præcipitavit: multum prædæ abegit, & opum vim immensam *tulit* ex istis gentibus. At dum hæc ageret Amasias, Israëlitæ, quos conductos remiserat, ex eo ad indignationem adducti, missionemque sibi ignominiæ esse rati, (haud enim illis hoc accidisse, nisi contemptui habitis) in ejus ditionem impetum faciebant, & progressi usque ad Bethsemera, regionem populati sunt; & multa quidem jumenta ceperunt, hominum vero tria millia interfecerunt.

Amasias Judææ rex. 4 Regum, c. 14. 2 Paralip. c. 25.

Deut. 24, 16. Ezech. 18, 20.

Bellum inferre statuit Amalecitis aliisque.

4 Regum, c. 14. 2 Paralip. c. 25.

Israëlitarum copias, quas conduxerat, ex consilio vatis remittit. 4 Paral. c. 25.

Israëlitæ ab Amasia dimissi regionem populantur. 2 Paral. c. 25.

2. Cæterum Amasias victoria rebusque prospere re

c Ἀμασίας τῆς Ἰούδα] Ἀμεσσίας LXXII.

d Ἰωδαδὴς τοὔνομα,] Ita cum *MSS.* Ἰούδαν in *Editis*. & in *Epiphanii* libris *Joad.* Ἰωαδὶμ aut Ἰωαδὶν LXXII.

e Πρωϊού,] *Al.* πρωϊού.

f Τοὺς ⸂δὲ⸃ παῖδας αὐτῶν οὐδὲν εἰργάσατο δεινὸν, ἀκόλουθα ποιῶν τοῖς Μωϋσέως νόμοις.] Mosis Legibus vetitum ob Parentum peccata liberos punire. Idem 2 Reg. XIV. 6. SPANH.

g Ὃς οὐκ ἐδικαίωσε] Illud ὃς non agnoscit *Vat.*

h Συναθροίσας ὡς τριακοντα μυριάδας,] Et ex his congregans quasi trecenta millia *Rufin.* omisit *Gelenius*. SPANH.

i Ὡς τριακοντα μυριάδας,] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* εἰς in *reliquis*.

* *Annorum plus minus viginti*,] Qui vigesimum ætatis annum excesserant, *juxta S. Literas*, 2 *Paralip.* c. 25. v. 5.

k Κατέστησε·] Ἀπέδειξε solus *Vat.*

l Τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλέα,] Τῶν deest *Vat.*

m Δέκα μυριάδας ὁπλιτῶν ταλάντων ἑκατὸν ἀργυρίου.] Conduxit argenti talentis centum millia armatorum *Rufin. add.* talentis centum, centum millia. *Bene hoc in versione Gallica.* SPANH.

n Γαβαλιτῶν ἐπιστρατεύσασθαι.] Ita *Samb. Barb. Hen.* & *Vat.* Γαβιλιτῶν in *Editis Aliisque*. Vide Cl. *Relandum* in *Geogr. S.* l. 1. c. 15. HUDS. Γαβιλιτῶν *Gen.* Vel Γαβαλιτῶν à Γάβαλα U. Galilææ. vid. lib. XV. Antt. c. 8. §. 5. SPANH.

o Παρεσκευάσατο δὲ τοῦ πρὸς τὴν στρατείαν ἤδη] Ita cum *Cod. Vat.* & *Epiphan.* Παρασκευαζομένου τι in *reliquis*.

p Στρατὸν ἀπολῦσαι] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* λαὸν in *Editis*.

q Συνεβούλευσεν.] Συνεβούλευεν *Vat.*

r Καὶ τὸν Θεὸν ἕπεσθαι αὐτῷ πολεμοῦντι] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* τὸν γὰρ Θεὸν in *Editis*.

s Χρησομένῳ τούτοις συμμάχοις·] Χρησομένου *Big. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.*

t Φθῆναι τὸν μισθὸν δεδωκότα] Ὀφθῶσι in *reliquis*. HUDS. Lege *φθῆναι*. *Vetus*, jam præbuisset. COCC.

v Πέτραν, ἥτις ἐστὶν ἐπὶ τῆς Ἀραβίας, ἀπ' αὐτῆς κατακρήμνισεν·] Eam *scilicet*, à qua nomen habet Arabiæ urbs, *Petra*. unde *Arabiæ Petræa* nomen. *Grotius*. HUDS. Πέτρα Arabiæ imminens; De hoc autem facto Amasiæ 2 *Chronic.* XXV. 12. ubi nulla Arabiæ mentio, sed tantum de *loco præruptο* ἐπὶ κρημνῶ juxta LXX. sermo, è quo hi præcipites dati. SPANH.

x Ἀπ' αὐτῆς κατακρήμνισεν·] Sic *MSS.* ἐπ' αὐτῆς in *Editis*.

y Τούτων ἐθνῶν.] Ita cum *Vet. Interpr.* ὧν τῶν ἐθνῶν *Vat.* ὧν πάντων ἐθνῶν in *reliquis*.

z Βηθσαμήρων προελθόντες] Βηθωρὼν juxta meliores *Epiphanii* codices. ἕως Βαιθωρὼν LXXII. & 2 *Paralip.* c. 25. v. 13.

a Ἀμα-

re geſtis elatus, Deum quidem, qui ei horum omnium auctor exſtiterat, cœpit negligere: iſtorum vero *deorum*, quos ex Amalecitarum regione attulerat, cultui ſe addixit. Cum autem vates eum adiiſſet, "ſe mirari, dicebat, quod illos Deos eſſe "credat, qui cultoribus ſuis nihil opis afferre po- "tuerunt, nec illos ab ejus manibus liberarunt: ſed "illorum quamplurimos male pereuntes inſuper "habuerunt, & ſemetipſos in captivitatem abdu- "ctos. illos enim Hieroſolyma delatos eſſe, perin- "de ac ſi quis hoſtium quoſdam captivos eò du- "ceret" Iſta autem regi iram moverunt, quo fit ut vati ſilentium indiceret, ſupplicium ei minatus, ſi quid præter regotium ſuum agere pergeret. Tum quidem ille ſe quieturum dixit: *Deum* vero ea non præteriturum eſſe prædicebat, quibus rebus novis ſtudens manus admoverat. At Amaſias, cum ſemet regere & moderari in proſpera fortuna non poſſet, (quam licet à Deo acceperit, contumeliis in eum non temperavit) ſed magna de ſe opinione inflatus eſſet, ſcripſit Joaſo regi Iſraëlitarum, jubens, "ut idem ipſe cum omni *ſuo* popu- "lo ſibi obſequium præſtaret quod & olim præ- "ſtitum erat majoribus ſuis, Davidi & Solomoni: "ſin vero nolit quod æquum eſt facere, ſcire *opor*- "*tet* bello eſſe decernendum de ſumma imperii." Joaſus autem in hæc verba reſcripſit. "JOASUS "REX AMASIÆ REGI. In monte Libano in- "gens erat cupreſſus, necnon & * rubus. ille "miſit ad cupreſſum, poſcens illius filiam ſuo filio "in matrimonium dari: ſed interea fera quædam "præteriens rubum proculcavit. Hoc itaque tibi "exemplo erit; ne *ſolito* majora appetas; neve, "quod proſpere rem geſſeris contra Amalecitas, "iſta cogitatione ſuperbiens tibimet regnoque "tuo pericula aſciſcas.

Amaſias Idumæorum deos colit. 2 Paralip. c. 25.

A vate reprehenſus.

Amaſia ad Joaſum litera.

Joaſi reſponſum. 4 Regum, c. 14.

3. Amaſias autem, cum iſta legiſſet, majori adhuc cupiditate ad bellum incitatus eſt; Deo, ut arbitror, illum ad hoc impellente, ut pro iis quæ in eum admiſerat peccatis pœnas exigeret. Ubi vero copias eduxerat contra Joaſum, & pugnam conſerturus erat, timor ſubitus & conſternatio, qualem Deus non propitius ſolet immittere, Amaſiæ exercitum in fugam vertit, etiam antequam ad manus venirent. Illis ergo præ timore diſperſis, contigit ut Amaſias à ſuis deſertus ab hoſtibus caperetur: eique Joaſus mortem minatus eſt, niſi hoc Hieroſolymitanis perſuaderet, ut portas aperirent ipſumque cum exercitu in urbem reciperent. Et quidem Amaſias, neceſſitate compulſus metuque ex vitæ periculo, auctor erat ut hoſtis intromitteretur. Ille vero, diruta murorum parte quaſi quadringentorum cubitûm ſpatio, quà perruptio facta eſt cum curru invehitur Hieroſolyma, captivum præ ſe agens Amaſiam. Atque hoc modo in

Amaſias Joaſo bellum infert. 4 Regum, c. 14. 2 Paralip. c. 25.

Amaſias à Joaſo victus. 4 Regum, c. 14. 2 Paralip. c. 25.

Joaſus Hieroſolymitanorum murorum partem diruit. 4 Regum, c. 14. 2 Paralip. c. 25.

ἐπαρθεὶς, τὸν μὲν τούτων αἴτιον αὐτῷ Θεὸν ἡγούμενον ὑπερορᾶν ἤρξατο· ὡς δ' ἐκ τῆς [a] Ἀμαληκιτῶν χώρας ἐκόμισε, τούτους σεβόμενος διετέλει. προσελθὼν δ' ὁ προφήτης αὐτῷ, "θαυμάζειν, ἔλεγε, [b] εἰ τούτους "ἡγεῖται θεὺς, οἳ τοὺς ἰδίους, παρ' οἷς ἐπιμῶντο, μηδὲν "ὠφήσαν, μηδ' ἐκ χειρῶν ἐρρύσαντο τῶν ἐκείνου· ἀλλ' "ὑπερειδὸν πολλούς τι αὐτῶν ἀπολλυμένους, καὶ [c] αὐ- "τοὺς αἰχμαλωτισθέντας. κεκομίσθαι γὰρ εἰς Ἱεροσό- "λυμα τοῦτο τὸ τρόπαιον, καθὼς ἄν τις τῶν πολε- "μίων τινὰς ζωγρήσας ἤγαγε." τῷ δὲ βασιλεῖ ταῦτ' ὀργὴν ἐκίνησε, καὶ προσέταξεν ἡσυχίαν ἄγειν τὸν προφήτην, ἁπλήσας [d] αὐτὸν κολάσειν, ἂν πολυπραγμονῇ. καὶ ὁ μὲν ἡσυχάζειν εἶπεν· οὐκ ἀμελήσειν δ' ὧν [e] ἐπιχειρήκει [f] νεωτερίζων τὸ Θεὸν προσέλεγε. Ἀμασίας δὲ, κατέχειν αὐτὸν ὑπὸ φιλοπραγμοσύνης ἀδυνάμενος, ὡς παρὰ τοῦ Θεοῦ λαβὼν εἰς αὐτὸν ἐξύβριζεν, ἀλλὰ [g] φρονηματισθεὶς, ἔγραψεν Ἰωάσῳ τῷ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεῖ, κελεύων "ὑπακούειν αὐτῷ "σὺ παντὶ τῷ λαῷ, ὡς ἐπὶ πρότερον ὑπήκουε τοῖς "προγόνοις αὐτοῦ, Δαυίδῃ καὶ Σολομῶνι· ἢ μὴ βυλό- "μενον δίγνωμονεῖν, εἰδέναι πολέμῳ περὶ τῆς ἀρχῆς [h] διά- "κριθησόμενον." ἀντέγραψεν δὲ ὁ Ἰωάσος τάδε. "ΒΑ- "ΣΙΛΕΥΣ ΙΩΑΣΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙ ΑΜΑ- "ΣΙΑ. Ἦν ἐν τῷ Λιβάνῳ ὄρει [i] κυπάρισσος παμμε- "γὴς, καὶ [k] ἄκανος. αὐτὴ πρὸς τὴν [l] κυπάρισσον "ἔπεμψε μνηστευομένη τῷ θυγατέρα αὐτῆς πρὸς γάμον "τῷ παιδί. μεταξὺ δὲ ταῦτα λέγουσαν, θηρίον τι πα- "ρερχόμενον καταπάτησε τὴν ἄκανον. τῆς οὖν ἕξαι σοι "παράδειγμα τὸ μὴ μειζόνων ἐφίεσθαι. μηδ' ὅτι τὴν "πρὸς Ἀμαληκίτας μάχην ηὐτύχησας, ὑπὸ ταύτης "γαυριόμενος σαυτῷ καὶ τῇ βασιλείᾳ σου κινδύνους ἐ- "παγῶ.

γ'. Ταῦτα δ' ἀναγνὺς Ἀμασίας, ἔτι μᾶλλον ὑπὸ τῆς [m] στρατείαν [n] παροξύνθη, δοὺς θεὸς παρορμῶντα [o] αὐτὸν, οἶμαι, πρὸς αὐτὸν, ἵνα τὰ [p] προγεγονότων εἰς αὐτὸν ἁπάντων ἀπολάβῃ. ὡς δ' ἐξῆγε μὲν τὰ δυνάμεως ἐπὶ τὸν Ἰωάσον, καὶ συνάπτειν μάχην ἔμελλον, τὸ Ἀμασίου στράτευμα φόβος αἰφνίδιος καὶ κατάπληξις, οἵαν θεὸς σὺν δυσμενὴς ὢν [q] πέμπειν, εἰς φυγὴν ἔτρεψε, καὶ πρὶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν. [r] διασταρέντων δὲ τῶν δέους αὐτῶν, μονωθέντα τὸν Ἀμασίαν ληφθῆναι συνέβη πρὸς τῶν πολεμίων αἰχμάλωτον, ἠπείλησε δ' αὐτῷ θάνατον [s] Ἰώασος, εἰ μὴ πείσοι τοὺς Ἱεροσολυμίτας, ἀνοίξαντας αὐτῷ τὰς πύλας, δέξασθαι [t] τοὺς στρατιώτας εἰς τὴν πόλιν. καὶ Ἀμασίας μὲν ὑπὸ ἀνάγκης [u] τοῦ τὸ ζῆν δέους, ἐποίησεν εἰσδεχθῆναι τοὺς πολεμίους. ὁ δὲ, διακόψας [v] τι τοῦ τείχους [w] ὡς τετρακοσίων πηχῶν, ἐφ' ἅρματος εἰσήλασε διὰ τοῦ διακοπῆς εἰς Ἱεροσόλυμα, τὸν Ἀμασίαν ἄγων αἰχμάλωτον. κύ-

ελός

a Ἀμαληκιτῶν] Vide ſup. §. 1.

b Εἰ τούτους ἡγεῖται θεὸς, οἳ τοὺς ἰδίους, παρ' οἷς ἐτιμῶντο, μηδὲν ὤνησαν, μηδ' ἐκ χειρῶν ἐρρύσαντο τὸ ἐκείνου·] Mirum Deos à victoribus coli, qui victis cultoribus ſuis nihil profuerant. Vid. 2 Chron. xxv. 15. Aliter apud Æſchylum Agam. v. 346. &c. ubi Deos victæ regionis ritè colendos tradit, & victoribus, ne ipſi poſtea vincantur: Οὐκ ἂν γ' ἑλόντες αὖθις αὖ θάνοιεν ἄν. juxta nempe Gentilium πολυθεΐαν. SPANH.

c Αὐτοὺς αἰχμαλωτισθέντας.] Sic *Samb.* (*Cocc.*) & *Vat.* καὶ τοὺς in *cæteris*.

d Αὐτὸν κολάσειν,] Sic *MSS.* αὐτῷ in *Editis*.

e Ἐπιχειρήκει] Ita *Samb.* & *Vat.* ἐπεχείρησε in *Editis Aliiſque*.

f Νεωτερίζων τὸ Θεὸν] Νεωτερίζειν *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

g Φρονηματισθεὶς,] Φρονηματισθεὶς, *Heſychio* ἐπαρθεὶς φρονήματι. & φρόνημα eſt *faſtuoſa de ſe opinio* apud *Euripidem* in *Hecuba*, v. 622. HUDS. *Heſych.* Φρονηματισθεὶς, ἐπαρθεὶς τῷ φρονήματι. Sic φρόνημα faſtuoſa de ſe opinio. *Euripid. Hecub.* v. 622. φρονήματος τὸ πρὶν τερπίτης· SPANH.

h Διακεκριθησόμενον.] Ita *MSS.* κεκριθησόμενον in *Editis*.

i Κυπάρισσος] ארז eſt in Hebræo, quod cedrum vulgo reddunt. Sed & Alexandrini κυπάρισσον aliquando pro ea habent. REL.

k Ἄκανος.] Ἄκανος. LXX. ἀκχὺχ & *MS. Alex.* Οχὸζ Hebr. חוח *Santes* Paliurus, *Vulg.* Carduus *Syr.* Prunus *Arab.* Abies 2 Chronic. xxv. 18. At 2 Reg. xiv. 9. LXX. ὁ ἄκανος Carduus, & ita ibi *Sanctes* & *Chaldæus*; *Syr.* & *Arab.* Prunus. Theophraſt. H. Pl. lib. 6. c. 3. p. 123. ἄκανος ἢ ἀκανώδης, & in fine Διαφοραὶ δ' αἱ τῶν μὲν ἀκανῶν οὗτοι εἰσὶ· Idem c. 4. p. 124. ἀκανίζει· SPANH.

l Κυπάρισσον] Κέδρον hic habent ſeu Cedrum LXX. *Syr. Arab. Chald.* 2 Reg. xiv. 9 & 2 Chron. xxv. 18. *Hebr.* in utroque loco ארז quæ *Cedrum* paſſim notat. SPANH.

* *Rubus.*] Ita placuit interpretari, non *cardnus* cum *aliis*: quod ἄκανος non herba ſit, ſed *ſpinoſus & aculeatus frutex*. Vide *Theophraſtum* in *Hiſt. Plant.* l. 6. c. 3. & c. 4.

m Στρατείαν] Sic *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Gall.* 1. στρατιὰν in *reliquis*.

n Παροξύνθη,] *Al.* παροξυνθῆ.

o Παρορμηθέντων εἰς αὐτὸν] Παρορμησάντων *Gall.* 2.

p Τίθησιν,] Ἐνέθηκεν *Big. Samb.* & *Vat.*

q Διασταρέντων δὲ] Ita cum *Epiphan.* in *reliquis* Διασταρέντων ὑπὸ.

r Ἰώασος,] Ἰώασος inſertum dedi ex *Busb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

s Τὸ πρὸς τὸ ζῆν δέος,] Illud δὲ ex *MSS.* & mox πρὸς δὲ ζῆν *Vat.*

t Τοὺς δὲ τείχους] Voculam τὸ adjeci ex *MSS.*

v Ὡς τετρακοσίων πηχῶν,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* ὥστε πεντακοσίων *Baſ.* ὥστε τετρακοσίων *Gen.*

w Τὸς

ελός τι τύτῳ τῷ τρόπῳ γιόμενος τ Ιεροσολύμων, [x] τάς τε τῶ Θεῶ ἡσαυρὰς ἀνείλετο, καὶ ὅσος ἦν τῷ Αμασίᾳ χρυσὸς καὶ ἄργυρος ἐν τοῖς βασιλείοις ἐξεφόρησε· καὶ ἅτως αὐτὸν ἀπολύσας τ αἰχμαλωσίας, ἀνέζυξεν εἰς Σαμάρειαν. ταῦτα δ' ἐγένετο τοῖς Ιεροσολυμίταις ἔτει πεμπτῳ & δεκάτῳ τ Αμασίου βασιλείας. ὃς, μετὰ ταῦτα ὑπὸ βουλθεὶς ὑπὸ τ φίλων, φεύγει μὲν εἰς [y] Λάχισσαν πόλιν, ἀναιρεῖται δ' ὑπὸ τ ὑπὸ βύλων, πεμψάντων ἐκεῖ τοὺς ἀποκτενοῦντας αὐτόν. καὶ τὸ μὲν σῶμα κομίσαντες εἰς Ιεροσόλυμα βασιλικῶς ἐκήδευσαν. κατέβιωσε δ' ἔτως Αμασίας τ βίον [z] διὰ τ νεωτερισμὸν καὶ τὸ περὶ τ Θεὸν ὀλιγωρίαν, βιώσας μὲν ἔτη πεντήκοντα, βασιλεύσας δ' ἐννέα & εἴκοσι· διαδέχεται δ' αὐτὸν ὁ [a] παῖς Οζίας τοὔνομα.

potestatem suam redactis Hierosolymis, & Dei thesauros abstulit, & exportavit quicquid auri argentique Amasiæ erat in regia: atque ita demum, cum Amasiam libertati restituissēt, Samariam reversus est. Ista autem Hierosolymitanis acciderunt anno regni Amasiæ decimo quarto. qui post hæc, insidiis ei structis ab amicis, in urbem Lachisam profugit, & ab insidiatoribus occisus est, cum eò misissent qui illum ibi necarent. Et corpus quidem ejus Hierosolyma reportatum regiis exsequiis cohonestarunt. At vitam hoc modo finivit propter insolentiam & Dei contemptum; cum annos quidem quatuor & quinquaginta vixissēt, novem vero & viginti regnassēt: eique succedit filius *ejus* nomine Ozias. *Amasiæ interitus.* 4 *Regum*, c. 14. 2 *Paral.* c. 25.

ΚΕΦ. ί.

Περὶ Ιεροβοάμου Ισραηλιτῶν βασιλέως, καὶ Ιωνᾶ τ προφήτου· καὶ ὡς Ιεροβοάμου τελευτήσαντος τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ζαχαρίας. ὡς Οζίας Ιεροσολυμιτῶν βασιλεὺς τὰ πλησίον ἔθνη ἐχειρώσατο, καὶ οἷα συνέβη αὐτῷ ὁρμήσαντι ἐπιθυσιάζειν τῷ Θεῷ.

Πεντεκαιδεκάτῳ δὲ ἔτει τῆς Αμασίου βασιλείας ἐβασίλευσε τῶν Ισραηλιτῶν [b] Ιωάσου υἱὸς Ιεροβοάμος ἐν Σαμαρείᾳ ἔτη [c] πεντεκαίδεκα. [d] ἦτος ὁ βασιλεὺς τὰ μὲν εἰς τὸν Θεὸν ὕβρεως καὶ παρανόμου δεινῶς ἐγένετο, εἰδώλα τε σεβόμενος καὶ πολλοῖς ἀτόποις καὶ ξένοις ἐγχειρῶν ἔργοις· τῷ δὲ λαῷ τῶν Ισραηλιτῶν μυρίων κακῶν αἴτιος [e] ὑπῆρχε. τοῦτῳ [f] προεφήτευσε τις Ιωνᾶς, ὡς δεῖ πολεμήσαντα τοῖς Σύροις αὐτὸν κρατῆσαι τῆς ἐκείνων δυνάμεως, καὶ πλατυῦναι τὴν αὐτοῦ βασιλείαν· τοῖς μὲν κατὰ τὴν ἄρκτον μέρεσιν ἕως [g] Αμάθης πόλεως, τοῖς δὲ κατὰ τὴν μεσημβρίαν ἕως [h] τῆς [i] Ασφαλτίτιδος λίμνης. τὸ γὰρ ἀρχαῖον οἱ ὅροι τ Χαναναίας [k] ἦσαν ἅτοι, καθὼς ὁ στρατηγὸς Ιησοῦς περιώρισε. στρατεύσας οὖν ὁπὸ τοὺς Σύρους ὁ Ιεροβοάμος, καταστρέψεται πᾶσαν αὐτῶν τὴν χώραν, ὡς προεφήτευσεν Ιωνᾶς.

CAP. X.

De Hieroboamo Israëlitarum rege, & Jona vate; atque ut, Hieroboamo vita defuncto, filius ejus Zacharias imperium suscepit. Quomodo Ozias Hierosolymitanorum rex gentes finitimas subegit, quæque ei acciderunt postquam id egit ut Deo suffitum adoleret. XI.

Anno autem decimoquinto regni Amasiæ cœpit Hieroboamus Joasi filius in Israëlitas regnare, *idque* Samariæ, & annos quadraginta *regnavit*. Hic rex in Deum quidem erat contumelios legumque supra modum contemptor, ut qui deastros colebat & multis operibus absurdis & peregrinis manum admovebat: populo vero Israëlitarum mala innumera afferebat. Huic *ex oraculo* Jonas quidam *vates* prædixit, ab ipso, si cum Syris bellum gesserit, labefactandam fore illorum potentiam, suique regni fines proferendos: ex partibus quidem septentrionalibus usque Amathum urbem, ad meridiem vero usque Asphaltitem paludem. his enim olim terminis Chananæa terra finiebatur, sicut Jesu imperatori visum est eam circumscribere. Hieroboamus itaque, cum in Syros expeditionem fecisset, omnem eorum provinciam, juxta Jonæ vaticinium, in potestatem suam redegit. *Hieroboamus Israëlitarum rex.* 4 *Regum*, c. 14. *Ex Jone oraculo bellum infert Syris.* 4 *Regum*, c. 14.

2. Necessarium autem duxi, ut qui res gestas accurate perscripturum esse pollicitus fuerim, quicquid in Hebræorum libris de hoc vate relatum legi oratione persequi. Iste enim à Deo jussus in Nini regnum proficisci, cumque in urbem veniret illic prædicare, futurum ut *brevi* imperium amitteret, præ metu eò non concessit: sed à Deo profugit in urbem Joppen, navique, quam forte nactus est, conscensa, Tarsum Ciliciæ cursum intendebat. Cum autem vehemens coorta esset tempestas, & non procul abesset quin navis submergeretur, nautæ quidem & gubernator & *ipse* navicularius *Deo* voverunt se gratias *illi* acturos, si è maris periculo evaderent: Jonas vero *interea in navem* abditus jacebat, nihil eorum faciens quibus alios *Narratio de Jona vate.*

---

[x] Τάς τι τ Θεοῦ] Sic *MSS.* (*Cocc.*) & *Vet. Interpr.* τὰς τ Θεοῦ in *Editis.*

[y] Λάχισσαν πόλιν.] Λαχὶς LXXII. & *Vet. Interpr.* HUDS. Lachis *Rufinus.* Λαχὶς LXX. 2 Reg. XIV. 19. *Hebr.* לכישה Λαχεῖς supr. lib. 8. c. 3. §. ult. SPANH.

[z] Διὰ τ νεωτερισμὸν] Ita lego cum *Epiphanio*, qui vertit, *propter superbiam & contemptum quem habuit circa Deum.* præsertim cum ab aliis notatum fuerit, vocem νεωτερισμὸν per *insolentiam* quandoque exponi debere. In *Græcis* omnibus, διὰ τ νεωτερισμὸν τ περὶ τ Θεὸν ὀλιγωρίαν.

[a] Παῖς Οζίας] Οζίας, ὁ καὶ Αζαρίας, *Chron. Paschi.* Αζαρίας dicitur *Instit.* LXXII. 4 *Regum*, c. 14. v. 21. Οζίας 2 *Paralip.* c. 26. v. 1. *Uzziah* ex *Verit. Hebr.* in *Bibliis* nostris.

[b] Ιωάτου] In *Cod. Vat.* ὁ Ιωάσου υἱός.

[c] Τεσσαρεσκαίδεκα.] Τεσσαρεσκοντα καὶ ἓν juxta LXXII. *Editionis Rom.* & *Verit. Hebr.* 4 *Regum*, c. 14. v. 23. *Codex Alexandrinus* cum *Josepho* consentit.

[d] Οὗτος ὁ βασιλεὺς] Ita *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* ἦτος in *reliquis.*

[e] Υπῆρχε.] Υπῆρξε *Vat.*

[f] Προεφήτευσέ τις] Scilicet, Θεοῦ τ Ισραηλίτου λαοῦ ἐλεήσαντος ταπεινωθέντα, ut dicit *Zonaras.*

[g] Αμάθης πόλεως,] Urbs est quæ *S. Literis* (4 *Regum*, c. 14. v. 25.) *Chamath* aut *Hamath* dicitur. HUDS. Αμάθη Phœniciæ urbs dicta à Macedonibus Επιφάνεια supr. lib. 1. c. 7. §. 2. vid. & lib. 7. c. 5. §. 4. Αμάθης βασιλεύς. SPANH.

[h] Τῆς Ασφαλτίτιδος] Conf. cap. 1. sup. §. 2. SPANH.

[i] Ασφαλτίτιδος] In Sacris Literis mare campi appellatur 2 Reg. 14. 25. ἡ μεγάλη πεδιὰς videlicet. REL.

[k] Ησαν ἅτοι,] Illud ἦσαν ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[l] Εβραϊκαῖς βίβλοις] Præter *S. Literas* necesse est intelligat *libros Rabbinicos*, quibus fidem plus justo habuit, ut ostendit *S. Bochartus* in *Hieroz.* parte II. p. 744. & *Aut. nov Dale* de *Idololatr.* p. 144.

[m] Γενόμενον ἐν τῇ πόλει,] Γενόμενος ἐν τῇ πόλει *Vat.*

[n] Ταρσὸν ἔπλει] Videsis *Drusium* in *Observatt.* l. 3. c. 13. & l. 6. c. 3. & *Bootium* in *Animadv. S.* l. 4. p. 162.

alios operam dare cernebat. Cum autem aquæ fluctus magis adhuc augerentur, & vehementius aliquanto à ventis mare concitaretur, ſuſpicati, ut fieri ſolet, aliquem à vectoribus eſſe illis tempeſtatis cauſam, conſtituerunt jactis ſortibus, quiſnam ille ſit deprehendere. Hoc itaque facto, vati ſors obtigit. Cumque interrogarent & unde eſſet & *quidnam rei ageret; reſpondit ſe genere quidem eſſe Hebræum, ſummi vero Dei vatem. illis itaque conſilium dedit, ut ipſum in mare dejicerent, ſi vellent præſens periculum effugere: illos enim ejus cauſa tempeſtate vexari. At illi primum quidem hoc facere non audebant, nefas eſſe exiſtimantes in tam manifeſtum exitium mittere hominem peregrinum, quique illis vitam ſuam commiſerat: tandem vero exſuperante malo, navique propemodum eò adducta ut mergeretur, partim ab ipſo vate incitati, partim metu impulſi ne ſalutis diſcrimen adirent, in mare eum projiciunt. Et tempeſtas quidem ſævire deſiit: hunc vero ajunt à piſce tres dies totidemque noctes devoratum in Euxinum pontum ejectum fuiſſe, vivum & corpore nihil omnino læſum. Ubi à Deo delictorum veniam deprecatus, urbem Niniven adiit: & cum in loco conſtitiſſet, unde exaudiri poterat, proclamavit fore, ut brevi admodum poſt tempore Aſiæ imperium amitterent. iſtiſque annunciatis reverſus eſt. Atque hanc de eo narrationem confeci ex iis quæ ſcriptis conſignata reperi.

Mors Hieroboami. 4 Regum, c. 14.

3. Rex autem Hieroboamus, cum vitam ſumma felicitate egiſſet, regnaſſetque annos quadraginta, ad ſuorum manes conceſſit. Et Samariæ quidem ſepelitur: ei vero in regnum ſuccedit filius ejus Zacharias. Ozias item Amaſiæ filius, anno regni Hieroboami decimoquarto, in duas tribus regnare cœpit Hieroſolymis; matre quidam *natus* nomine Achiala, genere vero cive *Hieroſolymitana*. Erat autem natura bonus & juſtus, & magnanimus, providendiſque rebus ſolers & induſtrius. Ac præterea cum exercitum eduxiſſet in Palæſtinos eoſque pugna viciſſet, urbes illorum Gittam & Jamniam vi cepit, & earum mœnia diruit. Ubi autem facta erat hæc expeditio, adortus eſt Arabas Ægypto finitimas: atque urbe ædificata ad mare Rubrum, præſidium in ea poſuit. Poſthæc Ammanitis ſubactis, & certo tributo illis imperato, omnique regione uſque ad Ægypti fines in poteſtatem ſuam redacta, cœpit in poſterum Hieroſolymis curam ſuam impendere. Quicquid enim mœnium vel vetuſtate collapſum erat, vel ſuperiorum regum incuria, id totum de novo ædificavit & exſtruxit, quicquid etiam dejectum erat ab Iſraëlitarum rege, quando in urbem, cum patrem ejus Amaſiam captivum ageret, ingreſſus eſt.

Zacharias Iſraëlitarum rex, & Ozias Judæa. 4 Regum, c. 15. & 2 Paral. c. 26.

Ozia laus, & res ab eo geſtæ. 2 Paral. c. 26.

ερα πιστώσας μιμέμενος. αὔξοντος δ' ἔτι μᾶλλον τοῦ κλύδωνος, καὶ βιαιοτέρας ο γιγομένης ὑπὸ τ πνευμάτων τ θαλάσσης, ὑπονοήσαντες, ὡς ἐνδέχεται, τινὰ τ ἐμπλεόντων αἴτιον αὐτοῖς εἶναι τοῦ χειμῶνος, συνέβητο p κλήρῳ, τὸν q ὅστις ποτὲ εἴη μαθεῖν. κληρωσαμένων οὖν ὁ προφήτης λαγχάνει. r πυθανομένων δ' πόθεν τε εἴη, καὶ τί μετέρχεται· τὸ μὲν γένος ἔλεγεν Ἑβραῖος εἶναι, προφήτης δ' τοῦ μεγίστου Θεοῦ. s συνεβάλλετο οὖν αὐτοῖς, εἰ θέλοιεν t ἀποδράσαι τ παρόντα κίνδυνον, v ἐκβάλλειν αὐτὸν εἰς τὸ πέλαγος· αἴτιον γὰρ αὐτοῖς εἶναι τοῦ χειμῶνος. οἱ δ' τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἐτόλμων, x κρίναντες ἀσέβημα εἶναι ξένον ἄνθρωπον, καὶ πεπιστευκότα αὐτοῖς τὸ ζῆν, εἰς φανερὸν ἄτης ἀπώλειαν ἐκβάλλειν· πλοὺτῶν δ' ὑπερβιαζομένου καὶ κακοῦ, καὶ ὄσον οὔπω μέλλοντος βαπτίζειν σκάφος, ὑπό τε τοῦ προφήτου παρορμηθέντες y αὐτοῦ, καὶ ὑπὸ δέους περὶ τ ἑαυτῶν σωτηρίας, ῥίπτουσιν αὐτὸν εἰς τὴν θάλασσαν. καὶ ὁ μὲν χειμὼν ἐστάλη· τ δ', λόγος, z ὑπὸ κήτους καταποθεὶς τρεῖς ἡμέρας καὶ τοσαύτας νύκτας, εἰς τ Εὔξεινον ἐκβεβρασθῆναι πόντον, ζῶντα & μηδὲν σώματος λελωβημένον. ἔνθα τὸν Θεὸν δεηθεὶς συγγνώμην οὕτως ἔσχεν τ ἡμαρτημένων, ἀπῆλθεν εἰς τὴν a Νινευΐτιν πάλιν· καὶ σταθεὶς b εἰς ἐπήκοον ἐκήρυττεν, ὡς c μετ' ὀλίγον πάνυ χρόνον ἀποβαλοῦσι τὴν ἀρχὴν τ Ἀσσυρίας. καὶ ταῦτα δηλώσας ὑπέστρεψε. διεξῆλθον δ' τὴν περὶ αὐτοῦ διήγησιν, ὡς εὗρον ἀναγεγραμμένην.

γ'. Ἱεροβόαμος δ' ὁ βασιλεὺς, μετὰ πάσης εὐδαιμονίας τ βίον διαγαγών, καὶ ἄρξας ἔτη πεντηκοντα, ἐτελεύτησε. καὶ θάπτεται μὲν ἐν Σαμαρείᾳ· διαδέχεται δ' αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς Ζαχαρίας. τ αὐτὸν δ' τρόπον καὶ Ὀζίας ὁ τῦ Ἀμασίου υἱὸς, ἔτος ἤδη πέμπτον πρὸς τοῖς δέκα βασιλεύοντος Ἱεροβοάμου, τ δύο φυλῶν ἐβασίλευσεν ἐν Ἱεροσολύμοις· μητρὸς ὢν d Ἀχιάλας μὲν τὄνομα, e ἀσῆς δὲ τὸ γένος. ἀγαθὸς δ' ἦν καὶ δίκαιος τὴν φύσιν, καὶ μεγαλόφρων, καὶ πρόνοιαν τῶν πραγμάτων φιλοπονώτατος. στρατευσάμενος δὲ καὶ ἐπὶ Παλαιστίνους f καὶ νικήσας μάχῃ, πόλεις αὐτῶν ἔλαβε κατὰ κράτος, g Γίτθαν καὶ Ἰάμνειαν, καὶ κατέσκαψεν αὐτῶν τὸ τεῖχη. μετὰ δ' ταύτην τὴν στρατείαν ἐπῆλθε τοῖς τῆ Αἰγύπτῳ γείτοσιν Ἄραψι· καὶ πόλιν κτίσας ἐπὶ τ Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, h ἐγκατέσπασεν αὐτῇ φρουράν. ἔπειτα τοὺς Ἀμμανίτας καταστρεψάμενος, καὶ φόρους αὐτοῖς ἐφ' ἑκάστοις πλεῖν, καὶ πᾶσαν i τὴν μέχρι τῶν Αἰγυπτίων ὅρων χειρωσάμενος, τῶν Ἱεροσολύμων ἤρξατο πιεῖσθαι τὸ λοιπὸν τὴν ἀπιμέλειαν. ὅσα γὰρ τῶν τειχῶν ἢ ὑπὸ χρόνου k καταβέβληντο, ἢ ὑπὸ τ ὀλιγωρίας τ τῶν αὐτῦ βασιλέων, l ταῦτά τε ἀνῳκοδόμησε & κατεσκεύασεν· ὅσα τε ὑπὸ m κατεβεβλημένα ὑπὸ τ Ἰσραηλιτῶν βασιλέως,

o Γινομένης] Γιγομένης *Samb.* & *Vat.*
p Κλήρῳ,] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* κλῆρον in *Editis.*
q Ὅστις ποτὲ] Ὅστις ποτ' ἦν *Big. Samb.* & *Vat.*
r Πυνθανομένων δ'] Ita *Vat.* & *Vet Interpr.* in *ceteris* πυθομένου τε.
* *Quidnam rei ageret;*] *Vel,* quam artem exerceret.
s Συνεβάλλετο] Συνεβάλλοντο in quibuſdam *MSS.*
t Ἀποδράσαι] Ἀποδράσας *Big. Vat. Hen.* & *Busb.*
v Ἐκβάλλειν αὐτὸν] Ἐκβαλεῖν in *iiſdem MSS.* & *Gall.* 2.
x Κρίναντες ἀσέβημα] Κρίνοντες *Vat.* & *Gall.* 2.
y Αὐτοῦ,] Illud αὐτοῦ ex *MSS.*
z Ὑπὸ δὲ κήτους] Ita in *Editis* & *MSS.* tam *Gr.* quam *Lat.* præter *Vat.* qui habet, ἀπὸ κ. κ. τ. ἡ. κ. τ. ν. εἰς τὸν γλῶ ἐκβεβρασθέντα ζῶντα &c. *Epiphanius* hoc modo legiſſe & diſtinxiſſe videtur, ὑπὸ δὲ κήτους καταποθέντα, μεῖ τρεῖς ἡ. κ. τ. νύκτας ἐν τῷ Εὐξείνῳ ἐυθρασθῆναι πόντῳ ζῶντα, καὶ μ. in *Chron. Alex.* καταποθέντα ἀπὸ δὲ κήτους ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ, μεῖ τρεῖς ἡ. κ. τ. ν. ἐκβεβρασθῆναι ζῶντα. apud *Cedrenum* vero, καταποθέντα ὑπὸ τ. κήτους, μεῖ τ. ἡ. κ. τ. ν. ἐκβρασθῆναι ζῶντα ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ. in *Zonara*, κήτους δὲ τὸ προφήτην καταπιόν, μεῖ τρεῖς ἡμέρας καὶ ἴσας νύκτας ζῶντα καὶ σῶον αὐτὸν ἐξήμεσεν. denique apud *Niceph.* in *Eclogis*, τὸ Ἰωνᾶν λέγει, καταπόντα εἰς Ἰόπαν, ἐπὶ Ταρσοῦ φάσγον τὸ Κιλικίας. Θαρτὰν δὲ Ταρσὸν λέγει. ἐκβρασθῆναι δ φησὶ τὸ προφήτην ὑπὸ δὲ κήτους εἰς τὸν Εὔξεινον πόντον.

a Νινευΐτιν πόλιν·] Νινευῖ *Big. Gall.* 1. & LXXII. Νινεῖτιν in *Editis.* Νινευῖ *Samb.* Νινευὶ *Zonar.* Νίνυν *Vat.* prout in *Strabone Aliiſque.* HUDS. Supr. Νίνυν & lib. 1. c. 6. §. 4. Νίνον οἰκίζει πόλιν; & infr. c. 11. §. 3. Νινευὴ ubi *Gen.* Νινύας. De Ninives excidio vaticinium ſc. Nahum. 2. v. 5. vid. ibid. hic *Gen.* Νινεῖτιν πόλιν lib. 10. Antt. c. 1. §. 3. τὴν Νίνυν προαγορεύθεῖσαν· SPANH.
b Εἰς ἐπήκοον ἐκήρυττεν,] Illud εἰς (ita & *Cocceius*) ex *MSS.*
c Μετ' ὀλίγον πάνυ χρόνον] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* μετ' ὀλίγον πάλιν λέγει. in *Editis.*
d Ἀχιάλας μὲν τὄνομα,] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. Ἀχίας in *Editis.* Ἰεχιλίας juxta *Int.* LXXII. Τελεχίας *Auctori Chron. Alex.*
e Ἀσῆς δὲ τὸ γένος.] Ἀσὴ de cive Hieroſolymitana. Sic mox c. XI. §. 2. & c. 13. §. 1. SPANH.
f Καὶ νικήσας μάχῃ,] Illud καὶ ex *MSS.*
g Γίτθαν καὶ Ἰάμνειαν,] Sic *Vat. Gall.* 2. & *Epiphan.* Ἰτὰν καὶ Ἀμνίαν in *Editis.* Ἡτὰν καὶ Ἰάμνιαν *Big. Samb.* & *Gall.* 1.
h Ἐγκατέσπασεν] Ita *Samb.* & *Vat.* κατέσησεν in *reliquis.*
i Τὰ μέχρι] Illud τὰ ex *Big.* & *Samb.*
k Κατεβέβληντο,] Sic *Samb.* & *Vat. in ceteris* κατασκέλητο.
l Ταῦτά τε ἀνῳκοδόμησε] Illa ταῦτά τε non agnoſcit *Vat.*
m Κατεβεβλημένα] Ita in *MSS.* omnibus, nec aliter legiſſe videtur *Vet. Interpr.* κατεσκαμμένα in *Editis.*

n Περσῶν-

σιλέως, ὅτι τ πατέρα αὐτ λαβὼν εἰχμάλωτον τ Αμασίαν εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. [n] πεθσωκοδόμησε ἢ καὶ πύργους [o] πολλοὺς πεντήκοντα πηχῶν καὶ ἑκατόν. καὶ [p] φρεατὰς δ' ἐπεπίκτο τοῖς ἐρήμοις χωρίοις, καὶ πολλὰς ὀχετὰς ὤρυξεν ὑδάτων. ἦν δ' αὐτῷ καὶ ἡμερῶν καὶ τῶν ἄλλων θρεμμάτων ἄπειρόν τι πλῆθος. [q] Φυὴς γὰρ ἦν ἡ χώρα πρὸς νομάς. γεωργικὸς δ' ὢν σφόδρα τ γῆς [r] ἐπεμελεῖτο, Φυτοῖς αὐτὴν καὶ παντοδαποῖς [s] πηγνῶν ἀπέρμασι. γραπτὰς δ' εἶχεν [t] ἐπιλέκτου περὶ αὐτὸν [v] μυριάδας ἑπτὰ καὶ τριάκοντα· ἧς ἡγεμόνες ἦσαν καὶ ταξιάρχοι καὶ χιλιάρχοι γνησίοις καὶ τὴν ἀλκὴν ἀνυπέρβατοι, τὸν ἀριθμὸν [x] διχίλιοι. διέταξε δ' εἰς [y] φάλαγγας τὸν ὅλον γραπτὰν, καὶ ὥπλισε, ῥομφαίαν δοὺς ἑκάστῳ, καὶ θυρεὸν καὶ θώρακας χαλκοῦς, καὶ τόξα καὶ σφενδόνας. ἔτι ἢ καὶ πρὸς τύπους μηχανήματα πολλὰ πρὸς πολιορκίας κατεσκεύασε, πετροβόλά τε καὶ δορυβόλα, καὶ [z] ἅρπαγας, καὶ ὅσα τύπους ὅμοια.

δ'. Γενόμενος δ' ἐν ταύτῃ τῇ σωτάξει ὑπερήφανος, διεφθάρη τὴν διάνοιαν [a] ὑπὸ τύφου, καὶ χαυνωθεὶς θνητῇ πρεπούσῃ τ ἀθανάτου καὶ πρὸς ἅπαντα διαρκοῦς τ χρόνου ἰσχύος ὠλιγώρησεν· αὐτὴ δ' ἦν ἡ πρὸς τ Θεὸν εὐσέβεια, καὶ τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα· ὤλισθεν δ' ὑπ' [b] ἀπειθείας, καὶ κατέπεσε πρὸς τὰ τῶν πατρὸς [c] ἁμαρτήματα· πρὸς ἃ κἀκεῖνον ἡ τ ἀγαθῶν λαμπρότης καὶ τὸ μέγεθος τ πραγμάτων, ἃ δυνηθέντα φέρειν καλῶς αὐτῶν, ἤχθη. ἐνιαύσιος δ' ἡμέρας ἐπισήμου, καὶ πάνδημον ἑορτὴν ἐχούσης, ἐνδὺς ἱερατικὴν στολὴν εἰσῆλθεν εἰς τὸ [d] τέμενος, [e] ἐπιθυμιάζων ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ βωμοῦ τῷ Θεῷ. τοῦ δ' ἀρχιερέως Αζαρίου, ὄντων σὺν αὐτῷ ἱερέων ὀγδοήκοντα, κωλύοντος αὐτὸν· ἃ γὰρ ἐξὸν ἐπιθύειν εἶπον, μόνοις δ' [f] ἐφεῖσθαι τοῦτο ποιεῖν τοῖς ἐκ τοῦ Ααρῶνος φυῆναι· [g] κατεβοώντων δ' ἐξιέναι καὶ μὴ παραβαίνειν εἰς τὸν Θεὸν, ὀργισθεὶς ἠπείλησεν αὐτοῖς θάνατον, εἰ μὴ τὴν ἡσυχίαν ἄγοιεν. μεταξὺ ἦν, σεισμὸς ἐκλόνησε τὴν γῆν μέγας· καὶ διαστὰν τοῦ ναοῦ, φέγγος ἡλίου λαμπρὸν ἐξέλαμψε, καὶ τῆ τοῦ βασιλέως ὄψει προσέπεσεν, [h] ὡς τῷ μὲν δεξιῷ λέπρα ἐπιφανῆναι. πρὸ ἦν τ πόλεως, πρὸς τῇ καλουμένῃ [i] Ερωγῇ, τοῦ ὄρους διορράγηναι τὸ ἥμισυ [k] τοῦ κατ' τὴν [l] δύσιν, καὶ κυλισθὲν τέσσαρας σταδίους ἐπὶ τὸ ἀνατολικὸν [m] ὄρος στῆναι, ὡς τάς τε παρόδους ἐμφραγῆναι, καὶ τοὺς βασιλικοὺς. ἐπεὶ ἢ κατηλημμένην τὴν ὄψιν τοῦ βασιλέως ὑπὸ τ λέπρας εἶδον οἱ ἱερεῖς, ἔφραζόν τε αὐτῷ τὴν συμφοράν, καὶ ἐκέλευον [n] ἐξιέναι τ πόλεως ὡς ἐναγῆ. ὁ ἢ ὑπ' [o] αἰσχύνης τοῦ συμβεβηκότος δεινοῦ καὶ τοῦ μηκέτ' αὐτῷ παρρησίαν εἶναι, τὸ κελευόμενον ἐποίει, τ ὑπὲρ ἄνθρωπον

Conſtruxit autem & turres multas centum & quinquaginta cubitorum *altitudine*. Quin & ſtationibus in ſolitudine munimenta circumdedit, multoſque aquæ-ductus excavavit. Erat autem ipſi & jumentorum aliorumque pecorum vis infinita. nam regio erat apta paſcuis. Cumque eſſet agriculturæ deditus, terræ multum curæ adhibebat, eamque omni plantarum genere & ſeminum excolebat. Habebat etiam circa ſe militum exercitum electorum, *numero* ad trecenta ſeptuaginta millia: quibus præerant centuriones & tribuni viri egregiæ fortitudinis & invicto robore præditi, ad duo millia numero. Totum autem exercitum in phalanges diſpoſuit, armiſque inſtruxit, unicuique dato gladio, & clypeis & thoracibus æreis, arcubus etiam & fundis. Quin & præter hæc machinas multas fecit ad oppida in obſidione expugnanda, inſtrumenta etiam quibus lapides & tela jacerentur, ut & harpagones, & quæcunque hiſce ſimilia.

Oziæ rebus ſecundis nimium elati.

4. Cæterum cum ea ita conſtituiſſet & præparaſſet, ex faſtu mente corruptus eſt, atque peritura rerum copia inflatus vim immortalem & in omne ævum duraturam inſuper habuit, (iſta autem erat pietas erga Deum legumque obſervantia) rerumque ſucceſſu ſublatus cecidit, & ad eadem in quibus deliquerit pater prolapſus eſt, ad quæ fortunæ ſplendor rerumque geſtarum magnitudo etiam illum perduxerunt, iſtis moderandis imparem. Nam inſtante die celebri, quo feſtum erat ſolenne populo univerſo, veſte indutus ſacerdotali in fanum ingreſſus eſt, ſuffitum in aureo altari Deo facturus. Azaria autem pontifice, cui aderant octoginta ſacerdotes, eum prohibente (haud enim fas eſſe rem divinam facere, dicebant, iis vero ſolis hoc datum eſſe qui ex Aaronis ſtirpe) & clamantibus *omnibus* ut exiret, Deique leges non violaret, ira accenſus mortem illis minatus eſt, niſi quieſcerent. Interea autem ingens motus terram concuſſit: & ſciſſo templo ſplendida lux ſolis emicuit, & in regis faciem incidit, ita ut ſtatim eum invaderet lepra. Ante urbem vero ad locum, qui dicitur Eroge, montis fracta eſt pars dimidia quæ ad occidentem erat, & voluta per ſtadia quatuor ad orientalem montis partem conſtitit, ita ut & viæ obſtruerentur & horti regis. Porro ſacerdotes, cum faciem regis lepra infectam animadvertiſſent, & calamitatem ei indicabant, atque jubebant ut urbe excederet tanquam impurus. Ille vero, quod eum mali ſibi illati puduerit & omni de fiducia exciderit, imperatum faciebat; animi ſupra humanam ſortem elati, atque inde ſuæ in Deum impietatis miſeram adeo

In templum ad ſuffiendum ingreditur. 2 Paral. c. 26.

Ozias ob uſurpatum ſacerdotale munus lepra afficitur. 4 Regum, c. 15. 2 Paral. c. 26.

n Πρωτωκοδόμησε ἢ] Eo modo *Big.* & *Samb.* πεθσοικοδόμησε in *reliquis*.

o Πολλοὺς πεντήκοντα] Ὑψηλοὺς ſolus *Samb.* μεγάλους *Hen.* & *Busb.*

p Φρεατὰς δ' ἐπεπίκτο] Ita cum melioris notæ *MSS.* φρεατὰς & mox ἐπεπίκτητο in *Editis Aliiſque*.

q Εὐφυὴς γὰρ ἦν ἡ χώρα πρὸς νομάς.] Judæa apta paſcuis vid. ſeq. lib. 15. c. 5. §. 1. SPANH.

r Ἐτιμελεῖτο,] Sic *Big.* & *Samb.* ἐπιμελεῖτο in *cæteris*.

s Τιθεὶς ἀπέρμασι.] Sic de arboribus, quæ primum fructus ferunt, τὸ ἢ ἀφεῖναι οἷον τιθηνήσασθαι δεῖ) *Theopr. de C. Pl.* lib. 11. c. 11. p. 233. Sophocles autem *Oedip. Col.* v. 1103. τιθηνεῖν) τίλλειν. *curare Sacra*, nempe Cereris. SPANH.

t Ἐπιλέκτου] Ἐπιλέκτους *Big. Samb.* & *Vat.*

v Μυριάδας ἑπτὰ] Τεσσαρακοντα χιλιάδας καὶ ἑπτακισχιλίους [καὶ ἑπτὰ χιλιάδας *Cod. Alex.*] καὶ πεντακοσίους LXXII.

x Διχίλιοι.] Διχίλιοι ἑξακόσιοι LXXII. 2 *Paralip.* c. 26. v. 12.

y Φάλαγγας] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* Φάλαγγα in *Editis*.

z Ἅρπαγας,] Ἀρτῆρας *Samb.* ἀρτῆρας καὶ ἅρπαγας *Big.* ἅρπαγας καὶ ἀρτῆρας *Gall.* 1. HUDS. Conf. lib. VIII. ſup. c. 3. §. 7. SPANH.

a Ὑπὸ τύφου,] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* in *cæteris* ὑπὸ τοῦ τύφου.

b Εὐπραξίας,] Εὐπραγίας *Samb.*

c Ἁμαρτήματα·] Ἁμαρτίαμα ſoli *Big.* & *Gall.* 1.

d Τέμενος,] *Gen.* Τέμενος. SPANH.

e Ἐπιθυμιάσων] Ita in pleriſque *MSS.* ἐπιθυσιάσων in *Editis Aliiſque*. HUDS. Poſſet in ἐπιθυμιάζων verti: quod & in Codd. quibuſdam legitur. Sed θύειν etiam de incenſione odorum uſurpatur: & ita mox ἐπιθύειν ſequitur. REL.

f Ἐφεῖσθαι τοῦτο ποιεῖν] Ἐρεῖν) *Big. Samb.* & *Vat.*

g Κατεβοώντων δ'] Ita in omnibus *MSS.* & *Vet. Interpr.* καταβοώντων in *Editis*.

h Ὡς τῷ μὲν δεξιῷ λέπραν ἐπιφανῆναι.] Vid. 2 Chron. XXVI. 19. SPANH.

i Ερωγῇ,] Ερρωγῇ *Big.* & *Gall.* 1. *à manu ſecunda.* in cæteris omnibus Ερωγῇ, ut & apud *Euſebium* lib. 6. de *Demonſtr. Evangel.* c. 18. p. 291. eodemque modo legiſſe videtur *Epiphan.* Verum *Lud. de Dieu* (in ſuis ad *Vet. Teſt.* animadverſionibus p. 323.) conjicit reſcribendum eſſe Σιρωγῇ שער הגיא *porta vallis*, vertitque *ad portam cui nomen, Seroge.* At *Sam. Petitus* (in Animadverſionibus ſuis ἀνεκδότοις in *Bibl. Bodl.* adſervatis, *tom.* 3. p. 326.) malit ἱρωγῇ ab Hebraïco (in *Zachar.* c. 14. v. 5.) tranſpoſito גיא הרי *vallis montium.* Sin vero *Eroge* Græcæ originis vox ſit, non omnino dubito quin legendum ſit πρὸς τῇ καλουμένῃ ῥωγῇ. nam ῥωγὴ *Heſychio* ῥῆξις, διῤῥωγὴ, διῤῥῆξις. Hoc ipſum forſan *Grotio* in mentem venerit, qui (in *Comment.* ad *Amoſum*, cap. 1.) hunc locum affert, vertitque, *Ante urbem vero ad eum locum qui Rima montis dicitur.* &c.

k Τοῦ κατ' τὴν] Τὸ κατ' *Vat.*

l Δύσιν,] Ita ex *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. & *Euſebio.* δυσμὴν in *Editis Aliiſque*.

m Ὄρος στῆναι,] Μέρος *Vat.*

n Ἐξιέναι τ πόλεως ὡς ἐναγῆ.] Conf. ſupr. c. 4. §. 5. SPANH.

o Αἰσχύνης δ' συμβεβηκότος] Αἰσχύνης τι δ' *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

adeo miſerandamque pœnam perferens. Et quidem extra urbem aliquandiu verſabatur, vitam agens privatam, filio ejus Jothamo gubernaculo imperii admoto; poſtea *vero* præ mœrore, animique anxietate ex facinoribus orta, vitam finivit: cum annos quidem octo & ſexaginta vixiſſet, ex his vero duo & quinquaginta regnum tenuiſſet. Solus autem in hortis ſuis ſepultus eſt.

Jothamus regnum adminiſtrat. 4 Regum, c. 15. 2 Paral. c. 27.

Διανοίας δὲ [p] τῆς ἀφ' ταῦτ' εἰς τὸ θεὸν ἀσεβείας παλαίπωρον ἄτω δὲ οἰκτρὰν ὑπομείνας δίκλω. καὶ χρόνον μέν τινα διῆγεν ἔξω τῆς πόλεως, ἰδιώτλω ἀποζῶν βίον, τῷ παῖδος [q] αὐτῷ Ιωθάμε τλὼ ἀρχλὼ παραλεόνλα· ἔπειτα ὑπὸ λύπης καὶ ἀθυμίας [r] τῆς ὀπὶ τοῖς γεγωμένοις ἀπέθανεν, ἔτη μὲν βιώσας [s] ὀκτὼ δὲ ἑξήκονλα, τούτων ἃ βασιλεύσας πεντήκονλα δύο. ἐκηδεύθη ἃ μόνος [t] ἐν τοῖς ἑαυτῆς κήποις.

CAP. XI.

Quomodo Zacharias, Sellumus, Manaëmus, Phaceias & Phaceas Iſraëlitarum imperium adepti ſunt; utque Iſraëlitas bello adorti ſunt Phullus & Theglaphalaſſar. Quomodo Jothamus Oziæ filius regnavit in tribum Judæ: & quæ de Aſſyriis vaticinatus eſt Nahumus.

Sellumus Iſraëlitarum rex. 4 Regum, c. 15.

ZAcharias autem, cum in Iſraëlitas regnaſſet ſex menſes, diem obiit, dolo peremptus ab amico quodam, Sellumo nomine, Jabeſi filio. qui cum ei in regnum ſucceſſiſſet, illud ſpatio triginta dierum & non amplius tenuit. Manaëmus enim exercitus dux, cum eo tempore in urbe Tharſa verſaretur, & id quod Zachariæ acciderat *fama* accepiſſet, caſtris inde motis cum toto exercitu Samariam venit, prælioque cum Sellumo congreſſus eum interimit: cumque ſemet regem conſtituiſſet, illinc ad urbem Thapſam proficiſcitur. at qui intus erant portis obfirmatis regem *in eam* non admiſerunt. Ille vero, ut illos ulciſceretur, regionem circumcirca incendio vaſtavit; urbemque, cum eam obſediſſet, vi expugnat: & graviter ferens quæ à Thapſenſibus facta erant, omnes ferro peremit, ne infantibus quidem parcens, nihil ſibi reliqui faciens ad crudelitatem feritatemve. quæ enim veniam non merebantur ſi in externos bello victos eſſent edita, ea iſte fecit in populares ſuos. Manaëmus itaque cum hoc modo regnum iniiſſet, per decem annos perverſus eſſe pertitit & *regum omnium* crudeliſſimus. A Phullo autem Aſſyriorum rege bello ei illato, in certamen quidem pugnamque cum Aſſyriis non deſcendit; ſed, cum *ei* ſuaſiſſet ut mille talentis argenti acceptis recederet, dirimit bellum. At hanc ſummam Manaëmo populus contulit, exactis in ſingula capita quinquaginta drachmis. Poſt hæc autem vita defunctus Samariæ quidem ſepelitur: filium vero Phaceiam, qui ei in regnum ſuccederet, relinquit. is, patris crudelitatem ſequutus, duobus tantum annis regnavit: & non multo poſt in convivio cum amicis dolo occiſus periit, à Phacea quodam, qui

Manaëmus Iſraëlitarum rex. 4 Regum, c. 15.

Phullus rex Aſſyriæ bellum infert Iſraëlitis. 4 Regum, c. 15.

Phaceias Iſraëlitarum rex. 4 Regum, c. 15.

ΚΕΦ. ιά'.

Ὡς Ζαχαρίας, Σέλλυμος, Μανάημος, Φακείας δὲ Φακέας τλὼ Ισραηλιτῶν ἀρχλὼ παρέλαβον· καὶ ὡς Φᾶλλος καὶ Θεγλαφαλάσαρ τοῖς Ισραηλίταις ἐπεστράτευσαν. ὡς Ιώθαμος Οζίᾳ παῖς ἐβασίλευε τῆς Ιούδα Φυλῆς· οἷά τε περὶ Ασυρίων προεφήτευσεν ὁ Νάουμος.

ΟΔὲ τῷ Ιεροβοάμε παῖς [v] Ζαχαρίας [x] ἓξ μῆνας βασιλεύσας τῶν Ισραηλιτῶν, δολοφονηθεὶς ἀπέθανεν ὑπό τινος φίλε, [y] Σελλύμε μὲν τὄνομα, [z] Ιαβήσε δὲ υἱός· ὃς καὶ τλὼ βασιλείαν μετ' αὐτὸν παρέλαβεν, ὀλιγίονα χρόνον ἡμερῶν αὐτλὼ κατέσχε τριάκονλα. ὁ γὰρ στρατηγὸς Μανάημος κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὢν ἐν [a] Θαρσῇ πόλι, καὶ τὰ περὶ τὸν Ζαχαρίαν ἀκούσας, ἄρας μετὰ πάσης τῆς στρατιᾶς ἦκεν εἰς Σαμάρειαν, καὶ συμβαλὼν εἰς μάχλω [b] ἀναιρεῖ τὸν Σέλλυμον· καὶ βασιλέα καταστήσας ἑαυτὸν ἐκεῖθεν εἰς [c] Θαψὰν παραγίνεται πόλιν. [d] οἱ δ' ἐν αὐτῇ τὰς πύλας μοχλῷ [e] κλείσαντες, οὐκ εἰσεδέξαντο τὸν βασιλέα. ὁ δ' ἀμυνόμενος αὐτὸς, [f] τλὼ περιξ [g] ἐδήωσε χώραν, καὶ τλὼ πόλιν κατὰ κράτος λαμβάνει πολιορκίᾳ· φέρων [h] τε χαλεπῶς ὅτι τοῖς ὑπὸ τὸν Θαψιαλῶν πραχθεῖσι, πάντας αὐτὸς διεχρήσατο, μηδὲ νηπίων φειδόμενος, ὠμότητος ὑπερβολλὼ ἃ καταλιπὼν οὐδὲ ἀγριότητος. ἃ γὰρ οὐδὲ τῶν ἀλλοφύλων τινὰς συγγνωστὸν [i] Διαθεῖναι νομίζεις ὑπαχθείσις, ταῦτα τοὺς ὁμοφύλους [k] ὅτος εἰργάσατο. βασιλεύσας οὖν τῷ τρόπῳ τούτῳ ὁ [l] Μανάημος, [m] ἐπ' ἔτη δέκα σκαιὸς καὶ πάντων ὠμότατος [n] διέμεινε. στρατεύσαντος δ' ἐπ' αὐτὸν [o] Φάλλε τῷ Ασυρίων βασιλέως, εἰς μὲν ἀγῶνα καὶ μάχλω οὐκ ἀπήντα τοῖς Ασυρίοις· πείσας δὲ χίλια τάλαντα ἀργυρίε λαβόντα ἀναχωρῆσαι, διαλύεται τὸν πόλεμον. τὸ δὲ κεφάλαιον τοῦτο συνελέγχε [p] τὸ πλῆθος Μανάημῳ, πραχθὲν κατὰ κεφαλλὼ [q] δραχμὰς πεντήκονλα. [r] τελευτήσας δὲ μετὰ ταῦτα, κηδεύεται μὲν ἐν Σαμαρείᾳ· καταλείπει δὲ τῆς βασιλείας τὸν υἱὸν [s] Φακείαν διάδοχον. ὃς, τῇ τοῦ πατρὸς καταγελασθήσεται ὠμότητι, δυσὶν ἔτεσι μόνοις ἦρξεν. ἔπειτα δολοφονηθεὶς ἐν συμποσίῳ μετὰ φίλων ἀπέθανε, [t] Φα-

p Τῆς ἀφ' ταῦτ' εἰς] Τῶν & mox ἀσεβημάτων in *iiſdem MSS.*

q Αὐτῷ Ιωθάμε] Αὐτῷ *Hen.* & *Busb.*

r Τῆς ἐπὶ τοῖς γεγωμένοις] Illa τῆς ἐπὶ τοῖς γεγωμένοις ex *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

s Ὀκτὼ καὶ ἑξήκοντα,] Vide *Uſſerii* Chronol. Sacr. p. 22.

t Ἐν τοῖς ἑαυτῆς κήποις.] Juxta *Verit. Hebr.* (2 *Paralip.* c. 27. v. 1.) *in fundo ſepulchreti regum*, vel, *in agro ſepulchrorum, qui regibus erat.* Videſis *J. Clericum* in locum. HUDS. Ozias itaque fuit in hortis ſuis extra urbem ſepultus, non autem ἐν τοῖς βασιλικοῖς Θήκαις, de quibus cùm ſupra, tum ſeq. cap. 12. §. 1. De Manaſſe infr. lib. 10. c. 3. §. 2. .SPANH.

v Ζαχαρίας] Αζαρίας *Big. Samb. Vat.* & LXXII. tam hic quam infra.

x Ἓξ μῆνας] Ἓξ μησὶ in *MSS.*

y Σελλύμε μὲν τὄνομα,] Ita cum *Samb.* (*Coccejo*) & *Vat.* Σελλίσμε *Hen.* & *Busb.* Σελήμε in *Editis*, infra tamen Σελλυμὸν in *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

z Ιαβήσε δὲ υἱός·] Sic cum *Big.* & *Samb.* Ιαβήσου in *Editis.* Ιαξάνε *Gall.* Si quis Ιαβίσε malit, non repugnabo, cum Ιαβὶς habeant LXXII. *Jotavis* apud *Epiphan.*

a Θαρσῇ πόλι,] Ita quidem in *Editis*, prout ſupra, p. 454. v. ult Θερσεῖ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Θαρσεῖ *Hen.* & *Busb.* Θερσιλλὰ *Vat.* HUDS. In civitate Tharſo *Rufinus. Hebr.* תרצה LXX. Θαρσιλὰ *MS. Alex.* Θερσιλὰ *Ar.* Terſa; 2 Reg. xv. 14. SPANH.

b Ἀναιρεῖ τὸν Σέλλυμον·] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* ἀνελεῖ in *Editis Aliiſque* forſan pro ἀναιρεῖ.

c Θαψὰν] Θάψαν *Samb. Busb.* & *Hen.* HUDS. Thabraim *Ruſinus. Hebr.* תבסח LXX. Θερσὰ *Vulg.* Thapſa. 2 Reg. xv. 16.

d Οἱ δ' ἐν αὐτῇ] Οἱ δ' ἐν αὐτῇ *Samb.*

e Κλείσαντες,] Ita *Big.* (*Coccejus*) *Samb.* & *Gall.* 1. κλείοντες in *reliquis.*

f Τῷ περιξ] Τῶτε *Hen.* & *Busb.*

g Ἐδήωτε χώραν,] Ἐδήω in *MSS.*

h Τε χαλεπῶς] Δὲ *Samb.*

i Διαθεῖναι] Ita *Big.* (*Coccejus*) & *Samb.* Διαθῆναι *ceteris.*

k Οὕτος εἰργάσατο.] Iterum ex *Big.* (*Coccejo*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* ὅτος in *Editis Aliiſque.*

l Μανάημος,] Αμαιάημος *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

m Ἐπ' ἔτη δέκα] Ἐπ' ἔτη μὲ δέκα *Samb. Vat.* & *Gall.* 2. Præterea ſi poſt δέκα non poſt Μανάημος diſtinguatur, vertendum, *decem annos regnaſſet, ad extremum uſque perverſus manſit & regum omnium crudeliſſimus.*

n Διέμεινε.] Διεμείνειν ὢν *Big. Vat.* & *Samb.* διέμεινεν δὲ *Gall.* 1. & 2.

o Φάλλε τοῦ Ασυρίων] *Al.* Φᾶλε. HUDS. Phoralus alias Phoidaphul Aſſyriorum Rex, *Ruſin. Hebr.* פול *Chald.* LXX. Φυὰ 2 Reg. xv. 13. SPANH.

p Τὸ πλῆθος] Hebr. vero omnes potentes ſeu divites, quod retinuit *Vulg.* LXX. autem τῷ ἀνδρὶ τῷ ἑνί· ſeu viritim. SPANH.

q Δραχμὰς πεντήκοντα] Δραγμὰς *Samb.*

r Τελευτήσας δὲ] Sic *Samb.* & *Vat.* τηλούτησαντος in *ceteris.*

s Φακείαν διάδοχον.] Φακεσίαν *Hen. Busb.* & LXXII. juxta *Exempl. Rom.* Φακείαν in *Alex.* Φακεσίαν *Chron. Alex.*

t Φα-

τ Φακέε τινὸς, ὃς ἐπὶ χιλίαις ἔτεσιν, ἐπιβεβλευσὼς αὐτῷ, παῖδος ἦν ᵛ Ρομελίε. ˣ καταχὼν δὲ καὶ ἐτῶν ὁ Φακέας τὴν ἀρχὴν ἔτεσιν εἴκοσι, ἀσεβὴς τε ἦν καὶ ἀθέμιτος. ὁ δὲ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς ʸ Θεγλαφαλάσαρ τοῦνομα, ἐπιστρατεύσας τοῖς Ισραηλίταις, καὶ τὴν τε Γαλαδηνὴν ἅπασαν καταστρεψάμενος, καὶ τὴν πρὸς Ιορδάνῃ χώραν, καὶ τὴν ᶻ πρὸς αὐτῇ τὴν Γαλιλαίαν καλουμένην, καὶ ᵇ Κυδίσαν τε ᶜ Ασωρα, καὶ τοὺς οἰκήτορας αἰχμαλώτους, μετέστησεν εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν. καὶ τὰ μὲν περὶ τοῦ Ασσυρίων βασιλέως ἐν τούτοις ἡμῖν δεδηλώσθω.

β. Ιώθαμος δὲ ᵈ Οζία παῖς ᵉ ἐβασίλευσε τῆς Ιούδα φυλῆς ἐν Ιεροσολύμοις, ἐκ μητρὸς μὲν ᶠ ἀσῆς γεγονὼς, καλουμένης δὲ ᵍ Ιερώχης. ἦν δὲ ὁ βασιλεὺς οὐδὲ μιᾶς ἀρετῆς ἀπελείπετο, ἀλλ' εὐσεβὴς μὲν τὰ πρὸς τὸν Θεὸν, δίκαιος δὲ ʰ πρὸς ἀνθρώπους ὑπῆρχεν. ἐπιμελὴς δὲ τῆς τοῦ πόλιν· ὅσα γὰρ ἐπισκευῆς ἐδεῖτο καὶ κόσμου, ταῦτα φιλοτίμως ἐξειργάσατο· στοὰς μὲν τὰς ἐν τῷ ναῷ ἱδρύσας καὶ προπύλαια, τὰ δὲ καταπεπτωκότα τοῦ τειχῶν ἀνέστησε, πύργους τε μεγέθεις καὶ δυσαλώτους οἰκοδομήσας. ⁱ καὶ τῶν ἄλλων, εἴ τι κατὰ τὴν βασιλείαν ᵏ ἠμέλητο, πολλῷ ἐπιστροφῷ ἐποιεῖτο. στρατεύσας δὲ καὶ ἐπὶ τοὺς Αμμανίτας, καὶ κρατήσας ˡ αὐτῶν τῇ μάχῃ προσέταξεν αὐτοῖς φόρους κατὰ πᾶν ἔτος αὐτῷ τελεῖν, ἑκατὸν τάλαντα, καὶ σίτου κόρους μυρίους, τοὺς αὐτοὺς δὲ καὶ κριθῆς. ηὐξησε δὲ ᵐ ὥστε τὴν βασιλείαν, ὡς ἀκαταφρόνητον μὲν αὐτῷ ἐκ τῶν πολεμίων εἶναι, τοῖς δ' οἰκείοις εὐδαίμονα.

γ. Ην δέ τις κατ' ⁿ τοῦτον τὸν καιρὸν προφήτης Νάουμος τοὔνομα· ὃς, περὶ τῆς Ασσυρίων καταστροφῆς καὶ τῆς Νίνου προφητεύων, ἔλεγεν ὥστε. "ἔσται ᵒ Νινευὴ κεκλυσμένη ἔσται "ὕδατι κινουμένη, ὥστε καὶ ὁ δῆμος ἅπας παραστό-"μενος καὶ κλυδωνιζόμενος οἰκήσεται φεύγων, λεγόν-"των πρὸς ἀλλήλους, ᵖ στῆτε καὶ μείνατε, καὶ χρυσὸν αὐ-"τοῖς καὶ ἄργυρον ἁρπάσατε. ἔσται δὲ οὐδεὶς βουλησόμενος· "σώζειν γὰρ αὐτῶν ἐπελεύσεται τὰς ψυχὰς μᾶλλον ἢ τὰ "κτήματα· δεινὴ γὰρ αὐτοῖς ἐν ἀλλήλοις ἔρις ἔξει καὶ "θρῆνος, ᵠ πάρεσίς τε τῶν μελῶν, οἵ τε ὄψεις ὑπὸ δέους "φόβου μέλαιναι τελέως αὐτοῖς ʳ γενήσονται. πᾶ δὲ ἔσται τὸ "καλοικητήριον τῶν λεόντων, καὶ ἡ μήτηρ σκύμνων; λέγει "ˢ δέ σοι ὁ Θεὸς, Νινευὴ, ὅτι ἀφανίσω σε, καὶ οὐκέτι "λέοντες ἐκ σοῦ πορεύμενοι ὑπιτάξουσι τῷ κόσμῳ." καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ πρὸς τούτοις ᵗ προεφήτευσεν ὥστε ὁ προφήτης περὶ ᵘ Νινευῆς, ˣ ἅπερ λέγειν οὐκ ἀναγκαῖον ἡγησάμην· ἵνα δὲ μὴ τοῖς ἐντυγχάνουσιν ὀχληρὸς δοκῶ, τribunus erat, filius vero Romeliæ, circumventus. Cæterum & hic Phaceas, cum per annos viginti imperium teneret & impius erat & iniquus. Assyriorum autem rex, cui nomen Theglaphalassar, cum expeditionem feciſſet in Iſraëlitas, omnemque terram Galadenam ſubegiſſet, ut & regionem Transjordanianam, vicinamque ei Galilæam nuncupatam, atque Cydiſam & Azora, coloniſque in captivitatem egiſſet, in regnum ſuum reverſus eſt. Et quidem de iis quæ ad Aſſyriorum regem ſpectant, hæc nobis ſufficiat dixiſſe.

Phaceas Iſraelitarum rex. 4 Regum, c. 15. 2 Paralip. c. 28. Theglaphalaſſar Aſſyriæ rex Iſraelitas jubigit, multoſque eorum in Aſſyriam transfert.

2. Cæterum Jothamus Oziæ filius in Judæ tribum regnavit Hieroſolymis, matre quidem cive *Hieroſolymitana* natus, nomine vero Jeraſa. Huic regi nulla deerat virtus: ſed ſemet erga Deum quidem pium, atque erga homines juſtum oſtendebat. Præterea rebus civitatis curam adhibuit: (quicquid enim inſtaurari deſiderabat & ornari, id ſummo ſtudio confecit & abſolvit) nam cum porticus templo conſtituiſſet & veſtibula, muros quoque collapſos reſtituit, quos turribus bene magnis captuque difficilibus communivit. & ſiquid aliud in regno ſuo neglectum fuerit, in id multum curæ impendebat. Quin & expeditione in Ammanitas ſuſcepta, iiſque pugna debellatis, imperavit illis tributum quotannis ipſi ſolvendum, centum *argenti* talenta, & tritici decem cororum millia, ac præterea hordei totidem. adeoque imperium *ſuum* auxit & *amplificavit*, ut & hoſtibus in contemptum non veniret, ſuiſque felix *admodum* videretur.

Jotham Judæa rex. 4 Regum, c. 15. & 2 Paralip. c. 27.

3. Erat autem quidam eo tempore vates, cui nomen Nahumus; qui; de Aſſyriorum & Nini ſubverſione vaticinans, iſta loquutus eſt. "Erit "Ninive piſcina aquarum *ventis* agitata, ita & po-"pulus *ejus* omnis turbatus & fluctuans in fugam "ſe conjiciet, *cum iis* ad alterutros dicentibus, ſtate "& reſiſtite, aurumque & argentum diripite. ne-"mo autem erit, cui hoc perſuadebitur: (volent "enim *omnes* magis vitam ſuam ſervare quam fa-"cultates) nam grave illos occupabit diſſidium, "luctuſque illis erit & lamentatio, & membra la-"baſcent, & cunctorum facies præ pavore pallo-"rem contrahent. Ubi autem erit leonum luſtrum, "& leunculorum mater? Porro tibi, Ninive, di-"cit Deus, te funditus perdam, & non amplius "leones ex te egreſſi mundo imperitabunt." Porro & alia adhuc multa vates iſte de Ninive prædixit, quæ mihi ad referendum non neceſſaria eſſe exiſtimavi: ſed *de induſtria* prætermiſi, ne legentibus moleſtus eſſe viderer. Evenerunt autem omnia quæ

Nahumi vaticinium de Aſſyriorum excidio.

τ Φακέε τινὸς,] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. Φακέα *Hen.* & *Busb.* & Φακεαν in ſequentibus. Φακέε & Φακεαν in *Editis.* Φακεῖ LXXII.

ᵛ Ρομελίε.] *Al.* Ρωμελίε.

ˣ Καταχὼν δὲ καὶ ἐτῶν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* quomodo & infra Cap. ſeq. κατιχε δὲ ἐτῶν, & mox ἀσεβὴς τε ἦν in *Editis Aliiſque.*

ʸ Θεγλαθαλάσαρ] Θελλαθαλάσαρ *Samb. Big.* & *Gall.* 1. Θαγλαθαλάταρ *Gall.* 2. Θεγλαθαλατάρης *Vat.* ut & infra *Gall.* 2. HUDS. Teglat phalaſer *Ruſin. Hebr.* תגלת פילאסר LXX. Θαλγαθφελλάσαρ. SPANH.

ᶻ Γαλαδηνὴν] Sic *Big.* (*Cocceius*) & *Samb.* Γαλαδιτὴν in *Editis Aliiſque.* HUDS. Supr. lib. 1. c. 19. §... Γαλαδηνὴν καλῆσι τὴν γῆν· & lib. 5. c. 9. §..... πολὺ τῆς γαλαδινῆς & eodem cap. §. ult. τῆς Γαλαδινῆς δὲ ἔστιν αὕτη· SPANH.

ᵃ Πρὸς αὐτὴν] Πρὸς αὐτῇ γὰρ Γαλιλαίαν *Vat.*

ᵇ Κυδίσαν] Ita vel Κύδισαν in omnibus *MSS.* Κύδιδαν in *Editis.* in *Epiphanii* libris *Tarſan.* Forſan eadem eſt urbs quæ p. 274. v. ult. Κεδήτη vel Καιδήτη. HUDS. *Hebr.* קדש COCC. Adde *Relandum* in Palæſt. p. 697.

ᶜ Ασωρα,] Pag. 291. §. 1. 292. §. 4. Ἀσωρ. HUDS. Ασὼρ πεδίον inf. lib. 13. c. 5. §. 7. Traza. At Azaran *Ruſin.* LXX. τὴν Κενὶς καὶ τὴν Ασὼρ. *Hebr.* קדש ואת חצור & ſupra lib. v. c. 6. §. 1. & 4. Ασὼρ πολέως. SPANH.

ᵈ Οζία] Ita *Hen.* & *Busb.* Οχοσία *Samb.* & *Baſ.* Οζίου in *reliquis.*

ᵉ Ἐβασίλευσε] Sic *MSS.* ἐβασίλευε in *Editis.*

ᶠ Ασῆς] Conf. ſupr. c. 10. §. 3. SPANH.

ᵍ Ιερώχης.] Ιερώτης *Vat.* Ιερωτὰ dicitur *Intt.* LXXII. HUDS. Itraſis *Ruſin. Hebr.* ירושׁא. SPANH.

ʰ Πρὸς ἀνθρώπους] Πρὸς τοὺς ἀνθρώπους *Vat.*

ⁱ Καὶ τῶν ἄλλων, εἴτι κατὰ τὴν βασιλείαν ἠμέλητο, πολλῷ ἐπιστροφῷ ἐποιεῖτο.] Omittit hæc *Gelenius. Ruſinus* autem: & in reliquis omnibus, quæ neglecta videbantur, opus fabricationis exhibuit. Ἐπιστροφὴ nempe *Heſychio* ἀμέλεια, ἀμέλειαι; & apud Æſchyl. Eumenid. v. 551. δωμάτων ἐπιστροφὰς, unde lux etiam huic Joſephi loco. SPANH.

ᵏ Ημέλητο, πολλῷ ἐπιστροφῷ ἐποιεῖτο.] Ita *MSS.* ἐμελεῖτο in *Editis.*

ˡ Αὐτῶν τῇ μάχῃ] Ita *Big. Samb* & *Vat.* αὐτῶν σὺν τῇ μαχῃ ἐπέταξεν in *Editis.*

ᵐ Οὕτως τὴν βασιλείαν,] Οὕτω *Baſ.*

ⁿ Τοῦτον τὸν καιρὸν] Vide *Uſſerium* ad *An. M.* 3246.

ᵒ Νινευὴ κεκλυσμένη ἔσται] Ita *Epiphan.* & LXXII. *Nahum.* c. 2. v. 8. ut & ſupra edidimus c. 10. §. 2. & infra occurrit in libris pleriſque. Νινύαι *Baſ.* & G. Νινύα *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. HUDS. Vid. Nahum. 11. 5. confer ſup c 10. §. 2. SPANH.

ᵖ Στῆτε καὶ μείνατε, καὶ χρυσὸν αὐτοῖς &c.] Vid. Nahum 2. v. 9. 10. 11. SPANH.

ᵠ Πάρεσις] Πάρεσις infra lib. xi. c. 6. §. 9. SPANH.

ʳ Γενήσονται.] Γενεθήσονται *Vat.*

ˢ Δί σοι ὁ Θεὸς] Δὴ *Vat.*

ᵗ Προεφήτευσεν ὥστε] Sic *MSS.* ἃ περ. in *Editis.*

ᵘ Νινευῆς,] Νίνυ *Vat.* Νινύης *Gall.* 2.

ˣ Ἅπερ λέγειν] Illud ἅπερ inſertum dedimus ex *MSS.* in quibus omnibus vel ἅπερ vel ἃ exſtat.

quæ de Ninive prædicta sunt centum & quindecim post annos. Itaque de his quidem satis nobis dictum est.

παρέλιπον. σωιέθη δὲ πάντα τὰ προειρημένα περὶ [y] Νινεύης, μεθ' ἔτη ἑκατὸν καὶ πεντεκαίδεκα. περὶ μὲν οὖν τούτων ἀποχρώντως ἡμῖν δεδήλωται.

CAP. XII.

ΚΕΦ. ιβ'.

XII.

Quomodo Jothamo vita defuncto pro eo regnavit Achazes, quem Araſes Damaſcenorum rex & Iſraëlitarum Phaceas bello adorti ſunt: atque ut Theglaphalaſſares Aſſyriorum rex, ab Achaze in ſocietatem belli adſcitus, Syriam vaſtavit; & Damaſcenos tranſtulit in Mediam, aliis gentibus in Damaſco collocatis.

Ὡς Ιωθάμης τελευτήσαντος αὐτὸν ἐβασίλευσεν Αχάζης, ἐφ' ὃν ἐστράτευσεν Ἀρέσης Σύρων βασιλεὺς, καὶ Φακέας ὁ τῶν Ισραηλιτῶν· καὶ ὡς Θεγλαφαλασσάρης Ασσυρίων βασιλεὺς, σύμμαχον Ἀχάζην γενόμενον, Συρίαν ἐπόρθησεν, καὶ τοὺς Δαμασκηνοὺς ἀναστήσας εἰς Μηδίαν, ἕτερα ἔθνη κατῴκισεν ἐν Δαμασκῷ.

Jothamus Judææ rex. 4 Regum, c. 15. 2 Paral. c. 27.

Jothamus autem diem ſuum obiit, cum vixiſſet annos quadraginta & unum, & ſexdecim ex his regnaſſet; ſepultuſque eſt in regiis conditoriis. At in regnum ſucceſſit Achazes ejus filius: qui in Deum nequiſſimus, contra leges patrias faciendo, Iſraëlitarum reges imitatus eſt, ſuper altaribus, quæ Hieroſolymis erexerat, deaſtris ſacrificans, quibus etiam, more Chananæorum, filium ſuum in ſolidum ſacrificium immolavit. atque alia hiſce ſimilia perpetravit. Cæterum cum ita ſe haberet & inſaniret, illum Syrorum & Damaſcenorum rex Araſes & Iſraëlitarum Phaceas bello adorti ſunt; (nam amici erant *ſociique*) & cum ipſum in Hieroſolyma compuliſſent, diu *urbem* obſedérunt, nihil proficientes quod muris cincta eſſet validiſſimis. Syrorum autem rex, capta urbe Ailath ad mare Rubrum ſita, incoliſque ejus occiſis, eò Syrorum coloniam deduxit. Cumque Judæos, tam qui in præſidiis erant, quam qui undique circumfuſi *reperirentur*, interfeciſſet, multumque prædæ Damaſcum abegiſſet, cum exercitu reverſus eſt. Hieroſolymorum autem rex, cum intellexiſſet Syros domum rediiſſe, ratus ſe Iſraëlitarum regi viribus haud imparem eſſe, copias contra eum eduxit; congreſſuſque *prælio* victus eſt, ira Dei in eum accenſa ob tot tantaque ejus impia facinora. Nam ea die, *qua acie dimicatum eſt*, centum & viginti millia Judæorum occiderunt Iſraëlitæ. quorum dux, nomine Zacharias, regis filium Amaſiam in ipſo conflictu interfecit, & totius regni procuratorem Ericam & Judæ tribus militiæ præfectum Elcam vivos in poteſtatem ſuam redegit: præterea ex tribu Benjamitide mulieres cum liberis *ſuis captivas* abduxerunt, &, cum multum *ab ea* prædæ diripuiſſent, *tum demum* Samariam ſe recipiebant.

Hieroſolyma obſident Araſes & Phaceas.

Ailath ad mare Rubrum diripit Syrorum rex.

Phaceas Judæis cladem infert. 2 Paral. c. 28.

Ὁ δ' Ιώθαμης μετήλλαξεν, ἔτη βιώσας [z] ἓν καὶ τεσσαράκοντα, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν ἑκκαίδεκα. ἐτάφη δ' [a] ἐν τοῖς βασιλικοῖς θήκαις. ἔρχεται δ' εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ [b] Αχάζην ἡ βασιλεία· ὃς ἀσεβέστατος εἰς τὸν Θεὸν γενόμενος, καὶ τοὺς πατρίους ἀφῆκε νόμους, τοὺς Ισραηλιτῶν βασιλέας ἐμιμήσατο, βωμοὺς ἐν Ιεροσολύμοις ἀναστήσας, καὶ θύων ἐπ' αὐτῶν τοῖς εἰδώλοις, οἷς καὶ [c] ἴδιον [d] ὁλοκαύτωσε παῖδα, [e] κατὰ τὰ Χαναναίων ἔθη. καὶ τούτοις ἄλλα ἀσεβήματα διεπράσατο. ἔχοντος δ' ἔτους ἓκτου μεμισθότος, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὸν ὁ τῶν Σύρων καὶ Δαμασκηνῶν βασιλεὺς [f] Ἀρέσης, καὶ [g] Φακέας ὁ τῶν Ισραηλιτῶν· φίλοι γὰρ ἦσαν· καὶ στρατεύσαντες [h] αὐτὸν εἰς Ιεροσόλυμα, ὄντα πολὺν ἐπολιόρκουν χρόνον, ἀφ' τοῦ τῶν τειχῶν ὀχυρότητα μηδὲν ἀνύοντες. ὁ μὲν τῶν Σύρων βασιλεὺς, λαβὼν τὴν πρὸς τῇ Ερυθρᾷ θαλάσσῃ πόλιν [i] Αἰλάθ, καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας ἀποκτείνας, [k] ἐγκατῴκισεν αὐτῇ Σύρους. τοὺς δ' ἐν τοῖς φρουρίοις ὁμοίως καὶ τοὺς περὶ [l] Ιουδαίους διαφθείρας, καὶ λείαν πολλὴν [m] ἀπελάσας εἰς Δαμασκὸν, μετὰ τοῦ στρατοῦ ἀνέζευξεν. ὁ δὲ τῶν [n] Ιεροσολύμων βασιλεὺς, γνοὺς τοὺς Σύρους ἐπ' οἴκου κεχωρηκότας, καὶ νομίσας [o] ἀξιόμαχον εἶναι τῷ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεῖ, τῇ δυνάμει ἐπ' αὐτὸν ἐξήγαγε· καὶ συμβαλὼν ἐνικήθη καὶ μεῖζον ἢ θεὸς, διὰ τὰς ἀσεβήματα αὐτοῦ πολλοῖς ἅμα καὶ μεγάλοις εἰχεδώδεκα γὰρ αὐτοῦ μυριάδες κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὑπὸ τῶν Ισραηλιτῶν ἀνῃρέθησαν. ὧν ὁ στρατηγὸς [p] Ζαχαρίας τὸν υἱὸν ἀπέκτεινε ἐν τῇ συμβολῇ τοῦ βασιλέως Αχάζου, [q] Αμασίας ὄνομα, καὶ τὸν ἐπίτροπον τῆς βασιλείας ἀπάσης [r] Ελκὰν, καὶ τὸν τῆς Ιούδα φυλῆς στρατηγὸν [s] Ελκὰν αἰχμάλωτον ἔλαβε. καὶ ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς γυναῖκας καὶ παῖδας ἀπήγαγον, καὶ πολλὴν λείαν [t] διαρπάσαντες ἀνεχώρουν εἰς Σαμάρειαν.

Jothamus Judææ rex. 4 Regum, c. 15. 2 Paral. c. 27.

Hieroſolyma obſident Araſes & Phaceas.

Ailath ad mare Rubrum diripit Syrorum rex.

Phaceas Judæis cladem infert. 2 Paral. c. 28.

2. Obedas autem quidam, qui in Samaria per

β'. [v] Ωβηδὰς δέ τις, ὃς κατ' ἐκεῖνο καιρῷ προφήτης ὑπῆρ-

Obedas vates Judæos captivos Samariam adduci prohibet. 2 Paral. c. 28.

y Νινεύης,] Sic in libris omnibus præter *Vat.* qui Νινευὴ habet.

z Ἓν καὶ τεσσαράκοντα,] Juxta *S. Literas* ἓν καὶ τελάκοντα.

a Ἐν ταῖς βασιλικαῖς θήκαις.] Conf. ſupr. c. 10. §. 4. SPANH.

b Αχάζην] Αχαζὸς paſſim *Vat.* Αχαζ LXXII.

c Ἴδιον ὁλοκαύτωσι παῖδα, κατὰ τὰ Χαναναίων ἔθη.] Achazi filium proprium holocautoma obtulit, more Chananæorum LXX. τὸν ἰδιον αὐτοῦ διῆλθεν διὰ πυρὸς κατὰ τὰ βδελύγματα τῶν ἐθνῶν 2 Reg. XVI. 3. SPANH.

d Ὁλοκαύτωσι παῖδα, κατὰ τὰ Χαναναίων ἔθη.] In *aliquibus* ὁλοκαύτωσε.

e Κατὰ τὰ Χαναναίων ἔθη.] Hac de re vide *Seldenum* de *Diis Syris*, Synt. 1. c. 6. & *Spencerum* de *Legibus Hebræorum*, p. 317.

f Ἀρέσης,] Ita hîc loci in *Editis* & omnibus *MSS.* præter *Samb.* & *Vat.* quorum in *uno* Ἀρασὴς, in *altero* Ραάσης. HUDS. Ἀρέσης *Hebr.* רזין LXX. Ραασὼν Syr. ܪܨܝܢ Raſan 2 Reg. XVI. 5. conf. infr. §. 3. SPANH.

g Φακέας] Sic in pleriſque *MSS.* (*Vet.* & *Coccejo*) Φακείας perperam in *Editis Aliiſque.*

h Αὐτὸν εἰς Ιεροσόλυμα,] Eo modo *MSS.* & *Vet. Interpr.* αὐτοὶ in *Editis.*

i Αἰλὰθ,] Ita cum *Epiphanio* & LXXII, Ηλὰθ in *Editis.* Ηλίθας *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. Dicitur etiam Αἰλὰμ & Αἰλάν. Sita eſt autem in oſtio Rubri maris, ut dicit *Theodoret.* in 4 *Regum*, ΕΡΩΤ. μδ', Videſis *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 14. p. 219. HUDS. Ηλὰθ Ailath. *Ruſin.* עילת *Hebr.* SPANH.

k Ἐγκατῴκισεν αὐτῇ Σύρους.] Sic cum *Big.* & *Samb.* ἐγκατῴκησεν in *ceteris.*

l Ιουδαίους] Ιουδαίας *Big.* & *Gall.* 1.

m Ἀπελάσας] Ελάσας *Vat.*

n Ιεροσολύμων] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* Ιεροσολυμιτῶν in *Editis.*

o Ἀξιόμαχον εἶναι] Ἀξιόμαχον ſolus *Vat.*

p Ζαχαρίας] Ζίχαρι *Big. Samb* & *Gall.* 1. 2. HUDS. Edidit quidem Cl. *Hudſonus* (cujus verſionem hic interpolavimus) Ζαχαρίαν, verum apparet ex collatione *Paralip* 28: 7. ubi Ζιχρὶ hic heros, filiuſque Regis interfectus appellatur Μαασίας, permutanda hic eſſe eorundem nomina; quod & indigitare voluit *Coccejus*, adſcribens in exemplari meo, *Lege Zacharias*, Imo ipſum Joſephum non aliter ſcripſiſſe docet violenta alias conſtructio, qualem terſiſſimus ſcriptor haud adhibuiſſet. Neque quemquam offendat Αμασίας ὄνομα, quum id (ſi non pariter corruptum pro Αμασίαν) dictum ſit per interjectionem, quaſi ὄνειμα αὐτῷ ἦν Αμασίας. HAV.

q Αμασίας ὄνομα,] Ita *Big. Vat. Gall.* 1. 2. *Vet. Interpr.* Αμίας *Baſ. G.* & *Samb.*

r Ελκὰν] Ελκανὰμ juxta LXXII. & *Editos Epiphanii.* pro Ελκανὰμ faciunt *MSS.* tam *Lat.* quam *Gr.*

s Ελκὰν αἰχμάλωτον] Sic *Baſ.* & *G.* forſan pro Ελικανάν. in *MSS. Gr.* & *Lat.* Ελικάν. Suſpicor locum eſſe perturbatum, legendumque; ὧν ὁ στρατηγὸς Αμασίας (vel Αμίας vel Μαασίας) τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν τῇ σ. τ. β. Αχάζου, Ζαχαρίαν ὄνομα &c. nam in *S. Literis* (2 *Paralip.* c. 28. v. 7.) καὶ ἀπέκτεινε Ζιχρὶς ὁ δυνατὸς ἐν Εφραὶμ τὸν Μαασίαν [Ματίαν *Alex.* Αμασίαν *Ald.*] τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως &c.

t Διαρπάσαντες] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἁρπάσαντες in *reliquis.*

v Ὠβηδὰς δέ τις,] Ita *Vat.* (& *Coccejus*) convenienter *S. Literis.*

Ωδί-

ὑπῆρχεν ἐν Σαμαρείᾳ, τῷ στρατῷ σὺν τῇ τύχῃ ἀπαντήσας, μεγάλῃ βοῇ τὴν νίκην αὐτοῖς ἐκ δι' τὴν οἰκείαν [x] ἰσχὺν ἐδήλου γενέσθαι, δι' ἣν τοῦ Θεοῦ χόλον, ὃν εἶχεν ἐπ' [y] Αχάζην τὸν βασιλέα. καὶ κατεμέμφετο, τῇ μὲν δικαίᾳ τῇ κατ' αὐτὸ μὴ χρησθέντας, ἀλλὰ τολμήσαντας τοὺς ἐκ τῆς Ιούδα φυλῆς καὶ Βενιαμίτιδος συγγενεῖς ὄντας αἰχμαλωτίσαι. συνεβούλευέ τε αὐτοῖς ἀπολύσαι τούτους εἰς τὴν οἰκείαν ἀπαθεῖς· ἁμαρτήσεσθαι γὰρ τῷ Θεῷ δίκην ὑφέξειν. ὁ [z] δὲ τῶν Ισραηλιτῶν λαὸς εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνελθὼν, ἐπεσκέπτετο περὶ τούτων. ἀνασὰς δέ τις Βαραχίας ὀνόματι τῶν δοκιμωτάτων ἐν τῇ πολιτείᾳ, καὶ ἄλλοι μετ' αὐτὸν [a] τρεῖς, ἔλεγον "οὐκ ἀνεκτὸν ἡμῖν τοῖς "πολίταις εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν πόλιν, ἵνα μὴ πάν- "τας [b] ἀπολώμεθα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· μόνον γὰρ ἀσεβεῖν τὸ "πρὸς αὐτὸν ἡμᾶς ἐξαμαρτεῖν, ὡς οἱ προφῆται λέ- "γουσιν, ἀλλὰ μὴ καινότερα τούτων ἀσεβήμασιν ὀφλεῖν." [c] ταῦτα δ' ἀκούσαντες οἱ στρατιῶται, συνεχώρησαν ἐκείνοις ποιεῖν ὃ ἐδόκει συμφέρειν. θαρσαλεώτερον οὖν οἱ προφερμένοι ἄνδρες τοὺς αἰχμαλώτους, [d] ἔλυσάν τε καὶ φιλανθρωπίας ἠξίωσαν, καὶ δόντες ἐφόδια, εἰς τὴν οἰκείαν ἀπέλυσαν ἀβλαβεῖς. [e] ἤδειν ἥπιον καὶ τέσσαρες αὐτοῖς συνῆλθον, καὶ μέχρις Ιεριχοῦντος [f] προπέμψαντες, οὐκ ἄπωθεν τῶν Ιεροσολύμων, ἀνέστρεψαν [g] εἰς Σαμάρειαν.

γ'. Αχάζης δ' ὁ βασιλεὺς, παθὼν [h] παθῶν ὑπὸ τῶν Ισραηλιτῶν, πέμψας πρὸς τὸν τῶν Ασσυρίων βασιλέα [i] Θεγλαφαλασάρην, συμμαχίαν αὐτῷ ποιεῖσθαι παρεκάλει πρὸς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς τοὺς Ισραηλίτας καὶ Σύρους καὶ Δαμασκηνούς, χρήματα πολλὰ δώσων ὑπισχνούμενος. ἔπεμψε δ' αὐτῷ καὶ λαμπρὰς δωρεάς. ὁ δέ, τῶν πρέσβεων ἀφικομένων [k] πρὸς αὐτὸν, ἦκε σύμμαχος Αχάζῃ. καὶ στρατεύσας ἐπὶ τοὺς Σύρους, τήν τε χώραν αὐτῶν ἐπόρθησε, καὶ τὴν Δαμασκὸν καὶ κρείττος εἶλε, καὶ τὸν βασιλέα [l] Ραασσὴν ἀπέκτεινε. τοὺς δὲ Δαμασκηνοὺς ἀπῴκισεν εἰς [m] τὴν ἄνω Μηδίαν. καὶ ἐκ τῶν ἐθνῶν τῶν Ασσυρίων μεταπέμψας τινὰς, εἰς τὴν [n] Δαμασκὸν κατῴκισε. τὴν δὲ τῶν Ισραηλιτῶν γῆν κακώσας, [o] πολλοὺς ἀπ' αὐτῆς αἰχμαλώτους ἐποιήσατο. ταῦτ' αὐτῷ διαπραξαμένῳ τοὺς Σύρους, ὁ βασιλεὺς [p] Αχάζης ἔφευγε τὸν [q] ὅσον ἐν τοῖς βασιλικοῖς θησαυροῖς, καὶ τὸ ἄργυρον, καὶ τὰ ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ, καὶ εἴ τι κάλλιστον ἀνάθημα, τοῦτο βασιλέως ἦκεν εἰς Δαμασκὸν, καὶ ἔδωκε τῷ τῶν Ασσυρίων βασιλεῖ καὶ τὰς ὁμολογίας· καὶ πάντων αὐτῷ χάριν ἔχειν ὁμολογήσας, ὑπέστρεψεν εἰς Ιεροσόλυμα. ἐν δ' ἔτους ἀνόσῳ καὶ τοῦ συμφέροντος ἀσυλλόγιστος ἦν ὁ βασιλεὺς, ὡς δὴ πολεμούμενος ὑπὸ τῶν Σύρων ἐπαύσατο τοὺς Θεοὺς αὐτῶν προσκυνῶν, ἀλλὰ διαπλασθῆναι τούτους ἐδόκει μενῶν ὡς παρεξομένους αὐτῷ τὴν νίκην. ἡττηθεὶς δὲ πάλιν, τοὺς Ασσυρίων ἤρξατο τιμᾶν θεούς· καὶ πάντως ἐώκει μᾶλλον τιμήσων, ἢ τοὺς πατρῴους καὶ ἀληθῶς Θεὸν, ὃς αὐτῷ καὶ τῆς ἥττης ὀργιζόμενος ἦν αἴτιος. ὅθεν πορρωτέρω δ' ὀλιγωρίας καὶ καταφρονήσεως ἦλθεν, ὡς καὶ τέλεον ἀποκλεῖσαι τὸν ναὸν, καὶ τὰς νενομισμένας ἀπαγορεῦσαι θυσίας ἀποφέρειν, καὶ περιδῦσαι τῶν ἀναθημάτων αὐτόν. τοιγαροῦν ὑβρίσας τὸν Θεὸν ἐτελεύτησεν, ἔτη μὲν βιώσας

id tempus vates erat, obviam egressus exercitui ante mœnia, magna voce declarabat, victoriam illis contigisse non propria ex virtute, sed ira Dei qua in regem Achazen erat concitatus. eosque reprehendebat, quod prosper rerum contra ipsum successus illis non suffecerit, sed ausi fuerint homines ex tribu Judæ & Benjamitica consanguineos suos captivos abducere. illisque suadebat ut *istos illæsos domum dimitterent: nam sibi dicto non audientes Deo pœnas daturos esse. Populus igitur Israëlitarum, cum in concionem convenissent, de his consultabant. At cum surrexisset quidam, magnæ in republica auctoritatis, nomine Barachias, unaque cum eo tres alii, dicebant; "nobis visum "est non permittere civibus ut captivos in urbem "introducant, ne omnes à Deo pereamus. nostra "enim in ipsum peccata per se satis magna, uti "dicunt vates, adeo ut cavendum sit ne novis nos- "met sceleribus obstringamus." Cum autem ista audissent milites, concesserunt illis ut facerent quodcunque expedire videbatur. Viri itaque prædicti sumptis captivis, vinculis eos exemerunt, curatisque corporibus, adjutos viatico domum remiserunt, nulla injuria affectos. nihilominus & quatuor isti eos convenerunt, & cum Hierichuntem usque adduxissent, non longe ab Hierosolymis *dissitam*, Samariam redierunt.

XIII. *Achazes contra Israëlitas accersit Theglaphalassarem.*

3. Achazes autem rex, hac clade ab Israëlitis affectus, missa ad Assyriorum regem Theglaphalassarem legatione, petiit ut secum iniret belli societatem contra Israëlitas & Syros & Damascenos, magnam pecuniæ vim ei pollicens. ac præterea ipsi *in antecessum* misit munera splendida. Ille vero, postquam legati ad eum venerant, Achazæ auxilium laturus properat. atque expeditione in Syros facta, & regionem eorum depopulatus est, & Damascum vi cepit, & Arasem regem occidit. Damascenos autem in Mediam superiorem transtulit; & ex Assyriorum gentibus coloniam in Damascum deduxit. Israëlitarum deinde terra *direpta* & vexata, multos ex ea captivos secum abduxit. Cum autem ille Syros hoc modo tractasset, rex Achazes, sublato quantum erat auri & argenti in regiis thesauris atque etiam in ipso templo, & donariis quotquot erant pulcherrima, hæc secum deferens venit Damascum, &, sicut ante pactus fuerat, regi Assyriorum tradidit: actisque ei pro omnibus gratiis, reversus est Hierosolyma. Erat autem hic rex tam stultus & incogitans, & quid è re sua esset tam male subductum habebat, ut quamvis à Syris debellatus, ab illorum tamen Diis adorandis non destiterit; sed illos colere perseveraret, quasi illorum ope victoriam esset reportaturus. Rursumque victus, Assyriorum deos cœpit venerari; magisque *cæteros* omnes *deos* cultu prosequuturus videbatur, quam patrium verumque Deum, qui ira commotus ipsi etiam cladis *acceptæ* auctor exstiterat. Eo autem contemptionis *Dei* & despicientiæ processit, ut templum denique clausum tenuerit, & solennes offerri hostias prohibuerit, ipsique donaria ereptum iverit. Post hanc Deo illatam contumeliam vi-

Theglaphalassar Damascenos in Assyriam transfert.

4 *Regum*, c. 16. 2 *Paral.* c. 28.

Achazes non modo nequam & improbus, sed fatuus & amens.

Achazes moritur. 4 *Regum*, c. 16.

Ωδίδας *Hen. Busb.* & *Epiphan.* Ωβηδὰς *Big. Samb.* & *Gall.* 2. pro quo Ωβήλας in *Editis.*

x Ἰσχὺν ἐδήλου γενέσθαι,] Αὐτῶν ἰσχὺν *Big. Samb.* & *Vat.*

y Αχάζην τὸν βασιλέα.] Hîc loci in *libris* Αχάζον.

* *Istos illæsos domum dimitterent:*] Nam τούτους malui cum *MSS.* quam τοιούτους cum *Editis.*

z Ὁ δὲ τῶν Ισραηλιτῶν λαὸς] Ita cum *Epiphanio.* ὁ in *reliquis.*

a Τρεῖς,] Sc. *Azarias*, *Hezekias* & *Amasa*, ut constat ex 2 *Paralip.* c. 28. v. 14.

b Ἀπολώμεθα ὑπὸ] Sic *MSS.* (& *Coccejus*) ἀπολλύμεθα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ in *Editis.*

c Ταῦτα] In *nonnullis* ταῦτ' ἀκούσαντες.

d Ἐλυσάν τε] Ἐλυσάν τι *Vat.* & *Vet. Interpr.*

e Οὐδὲν ἧττον] Οὐδὲν δ' ἧττον *Big.* & *Samb.*

f Προπέμψαντες,] Ita cum *MSS.* πέμψαντες in *Editis.*

g Εἰς Σαμάρειαν.] Sic *Bas. G.* & *Vet. Interpr.* εἰς τὴν Σαμάρειας χώραν, vel εἰς τὴν Σαμαρείας χώραν in *MSS.*

h Παθὼν ὑπὸ τῶν] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* παθὼν in *reliquis.*

i Θεγλαφαλασσάρην,] Sic fere in *libris omnibus* hîc loci, aut Ταγλαφαλασσάρην. Vide p. 501. §. 1.

k Πρὸς αὐτὸν,] Ὡς αὐτὸν *Samb.* & *Vat.*

l Ραασσὴν] Ραασσὼ *Samb.* & *Big.* Ραασσὼν *Vat.* & *Gall.* 1. 2. Vide p. 502. §. 1. HUDS. Conf. sup. §. 1. SPANH.

m Τὴν ἄνω Μηδίαν.] In qua *Cyrrhus* fluvius *Plinio* & *Ptolemæo*, huic etiam oppidum *Cyrena.* Confer 4 *Regum*, c. 16. v. 9. & vide *Simpsonum* ad A. M. 3265. & *Bochartum* in *Phaleg.* l. 4. c. 32.

n Δαμασκὸν] Δαμασκηνῶν *Vat.*

o Πολλοὺς] Πολλοὺς ἐξ αὐτῆς *Vat.*

p Αχάζης] Αχάζης decîst plerisque *MSS.* ὁ βασιλεὺς Ιεροσολύμων legisse videtur *Vet. Interpr.*

q Ὅσον] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* ὡς] in *Editis.*

r Τὸν

vita defunctus est, cum quidem vixissent annos sex & triginta, & ex his sexdecim regnasset, Ezeciam vero filium reliquisset qui ei succesſit.

σας ἐξ καὶ τελάκοντα, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν ἑκκαίδεκα, [r] τὸν ᾧ υἱὸν Εζεκίαν διάδοχον καταλιπών.

CAP. XIII.

Quomodo Phaceas ſublatus eſt Oseæ inſidiis, quem non multo poſt edomuit Salmanaſares: utque loco Achazæ regnavit Ezecias, quæque ab eo utpote pio juſtoque facta erant.

ΚΕΦ. ιγ'.

Ως Φακέας ἀπέθανεν κατ' ἐπιβουλὴν Ωσὴε, ὃν μετ' ὀλὺ ἐκστρατεύσε Σαλμανασάρης· καὶ ὡς Εζεκίας ἀντ' Αχάζου ἐβασίλευσεν, οἷά τε εὐσεβὴς ὢν καὶ δίκαιος ἐποίησεν.

Phaceam interficit Oſeas & regnum Iſraëlitarum occupat. 4 Regum, c. 17.

SUB idem vero tempus Iſraëlitarum etiam rex Phaceas fatis conceſſit, ab amico quodam circumventus, Oſea nomine: qui, cum regnum per annos novem teneret, ſceleribus ſe obſtrinxit & res divinas contemptui habuit. In eum autem Aſſyriorum rex Salmanaſares expeditionem ſuſcipit: prælioque victum (nam Dei forſan favore & auxilio erat deſtitutus) in poteſtatem ſuam redegit, certumque ei tributum imperavit. At quarto anno

Ezecias Judææ rex. 4 Regum, c. 18. 2 Paral. c. 29.

regni Oſeæ Hieroſolymis regnare cœpit Ezecias, Achazæ filius & Abiæ genere cive *Hieroſolymitana*. Is autem natura erat bonus & juſtus & religioſus. nam ſtatim à regno inito nihil prius habuit aut magis neceſſarium, utiliuſve tam ſibi quam ſubditis exiſtimavit, quam ut Deum *ſancte* coleret. Quamobrem populo & ſacerdotibus & Levitis in concionem advocatis, ad eos in hæc verba loquutus

Ejus ad ſacerdotes populumque oratio. 2 Paral. c. 29.

eſt: "Ne ipſi quidem ignoratis, quod propter peccata patris mei, qui contra ea fecerat quæ ſacer "Dei honos poſtulabat, in multas magnaſque ca- "lamitates incidiſtis, ab eo mente corrupti, eóque "adducti ut quos ille deos putabat eos coleretis. "Vos autem, qui experientia didiciſtis quanti con- "ſtat peccare, hortor ut id facere jam dediſcatis, "& à prioribus fœditatibus voſmet purgetis: at- "que adeo ſacerdotes & Levitæ, ad templum con- "venientes, illud aperiatis, & luſtratum prius ex- "piatumque ſolennibus ſacrificiis in antiquum pa- "triumque honorem reſtituatis. ita enim Deum, "ira depoſita, propitium habebimus.

Execias templum luſtrat: paſcha agendum curat; & per omnes Iſraëlitarum fines edicit, ut Hieroſolyma conveniretur. 2 Paral. c. 29. & c. 30.

2. Cum hæc rex dixiſſet, ſacerdotes templum aperiunt, atque vaſis Dei adornatis & ejectis inquinamentis, victimas ſolennes altari imponebant. Rex vero, dimiſſis per totam ditionem ſuam nunciis, populum Hieroſolyma convocat, ut Azymorum feſtum celebrarent. longo enim tempore ob regum prædictorum iniquitatem fuerat intermiſſum. Quin & Iſraëlitas per nuncios hortatus eſt, ut, relicto præſentis vitæ inſtituto, ad veterem conſuetudinem Deique cultum redirent. ſe enim illis permittere Hieroſolyma venientibus, ut Azymorum agerent feſtivitatem, unaque cum ipſis ſolennibus intereſſent comitiis. Hæc autem dicebat, non *eos* commonefaciens ut ipſi morem gererent niſi voluntate ſua, ſed ipſorum utilitatis gratia; ut qui ita futuri eſſent beati. Iſraëlitæ vero, cum adeſſent legati, regiſque ſui mandata illis expoſuiſſent, non modo non eis obſequuti ſunt, ſed etiam

Magna Iſraëlitarum pars legatos ludibrio habuerunt: nonnulli tamen Hieroſolyma venerunt. 2 Paral. c. 30.

cum irriſione eos ut inſipientes exceperunt; & vates quoque eodem cohortantes, eiſque prædicentes quantæ calamitates inſtarent, ni *mature* ad pietatem erga Deum redirent, aſpernabantur & reſpuebant; tandemque comprehenſos morte multarunt. ac peccando eo uſque procedere non con-

Ἀπέθανε δ' ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς Φακέας, ἐπιβουλευσάμενος αὐτῷ φίλος τινὸς Ωσὴε τὄνομα· [s] ὃς κατασχὼν τὴν βασιλείαν ἐπ' ἔτη ἐννέα, πονηρός τε ἦν εἰς [t] τὸν Θεὸν ὀλίγωρος. στρατεύει δ' ἐπ' αὐτὸν ὁ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς Σαλμανασάρης, καὶ κρατήσας αὐτοῦ· τὸν Θεὸν γὰρ οὐκ εἶχεν ἴσως ἐπιμενῆ σύμμαχον· ὑπήκοον ἐποιήσατο, καὶ φόρους ἐπέταξεν αὐτῷ τελεῖν ὡρισμένους. ἔτει δ' [v] τετάρτῳ τῆς βασιλείας Ωσὴε ἐβασίλευσεν [x] Εζεκίας ὁ ἐν Ιεροσολύμοις Αχάζου υἱὸς, εἰς Αβίας [y] ἀσῆς τὸ γένος. φύσει δ' ἦν αὐτῷ χρηστὴ καὶ δικαία καὶ θεοσεβής· εὐθὺς γὰρ ἄλλο πρῶτον εἰς τὴν βασιλείαν παρελθὼν ἀναγκαιότερον, οὐδὲ συμφορώτερον αὐτῷ τι καὶ τοῖς ἐχομένοις ὑπέλαβε τοῦ θρησκεύειν τὸν Θεόν. ἀλλὰ συγκαλέσας τὸν λαὸν καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς Λευίτας, ἐδημηγόρησεν ἐν αὐτοῖς λέγων· "οὐκ ἀγνοεῖτε μὲν ὡς διὰ τὰς "τοῦ πατρὸς ἁμαρτίας καὶ μοῦ, παρεβάνητε τὰ πρὸς τὸ "Θεὸν [z] ὁσίαν τιμὴν, πολλῶν ἐπεφέρητε καὶ μεγάλων κα- "κῶν, διαφθαρέντες ὑπ' αὐτοῦ τοῦ διάνοιαν, καὶ ἀνα- "πεπλασμένοις ὡς αὐτοὺς ἐδοκίμαζεν εἶναι θεοὺς τούτοις προσ- "κυνεῖν. παραινῶ δ' ὑμῖν ἔργῳ μεμαθηκόσιν ὡς ἔστι δει- "νὸν τὸ ἀσεβεῖν, τοῦτο μὲν ἤδη λήθην ποιήσασθαι, καθά- "ραι δ' αὐτοὺς ἐκ τῶν προτέρων μιασμάτων· τοὺς τε ἱερεῖς "καὶ Λευίτας [a] συνελθόντας ἅπαντας [b] ἀνοῖξαι τὸ ἱερὸν, καὶ "καθάραντας αὐτὸ τῶν ἐξ ἔθους θυσίαις, εἰς τὴν δεχαίαν "καὶ πάτριον ἀνακαλέσασθαι τιμήν. ἅπαντας γὰρ τὸν Θεὸν δι- "μενῆ ποιήσαιμεν, ἀφέντα τὴν ὀργήν.

Β'. Ταῦτ' εἰπόντος τοῦ βασιλέως, οἱ ἱερεῖς ἀνοίγυσι τὸ ἱερόν· [c] καὶ διερπύσαντες τὰ σκεύη τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ μιάσματα ἐκβαλόντες, τοὺς ἐξ ἔθους τῷ βωμῷ θυσίας ἐπέφερον. διαπέμψας δ' ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν ὑπ' αὐτὸν χώραν, [d] σκάλαι τὸν λαὸν εἰς Ιεροσόλυμα τὴν τῶν ἀζύμων ἑορτὴν ἄξοντα· πολὺν γὰρ ἐκλελοιπὼς χρόνον διὰ τὰς τῶν προειρημένων βασιλέων παρανομίας. ἐξαπέστειλε δ' καὶ πρὸς τοὺς Ισραηλίτας προτρεπόμενος αὐτοὺς, ἀφέντας τὸν ἄρτι βίον, εἰς τὴν δεχαίαν ἐπανελθεῖν συνήθειαν, καὶ τὸ σέβειν τὸν Θεόν. καὶ γὰρ ἐπιτρέπειν αὐτοῖς παραγινομένοις εἰς Ιεροσόλυμα, τὴν τῶν ἀζύμων ἄγειν ἑορτὴν καὶ συμπανηγυρίζειν αὐτοῖς. ταῦτα δ' ἔλεγε, [e] παραινῶν οὐχ ὅπως ὑπακούσωσιν αὐτῷ, εἰ μὴ [f] θέλοιεν. τοῦ δ' ἐκείνων συμφέροντος ἕνεκα· μακαρίους γὰρ ἔσεσθαι. οἱ δ' Ισραηλίται, παραινουμένων τῶν πρέσβεων, καὶ διηλωσάντων αὐτοῖς τὰ παρὰ τοῦ ἰδίου βασιλέως, οὐ μόνον οὐκ ἐπίθοντο, ἀλλὰ καὶ τοὺς πρέσβεις ὡς ἀνοήτους διεχλεύασαν, καὶ τοὺς [g] προφήτας ὁμοίως τούτοις παρῃνοῦντας, καὶ προλέγοντας ἃ πείσονται μὴ [h] μεταθέμενοι πρὸς τὴν εὐσέβειαν τοῦ Θεοῦ, διέπλευν· καὶ τελευτῶν συλλαβόντες αὐτοὺς, ἀπέκτειναν. καὶ οὐδὲ μέχρι [i] τού-

[r] Τὸν δ' υἱὸν] Ita cum *Editis Aliiſque*. τὸν υἱὸν Εζεκίαν *Big.* & *Samb.*

[s] Ος κατασχὼν] Ita cum *MSS.* prout ſupra p. 500. §. 1. ὃς σχὼν in *Editis*.

[t] Τὸν Θεὸν ὀλίγωρος.] Illud τὸν accepimus ex *MSS.*

[v] Τετάρτῳ τῆς βασιλείας] Annum *quartum* inchoatum pro *tertio* deſinente ſubſtituit, ut notavit *Uſſerius* in *Chr. S.* p. 13.

[x] Εζεκίας ὁ ἐν] 2 Reg. XVIII. &c. SPANH.

[y] Ασᾶς τὸ γένος.] Conf. ſup. c. 10. §. 3. SPANH.

[z] Οσίαν τιμὴν,] Οζίαν καὶ τιμὴν *Vat.*

[a] Συνελθόντας] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* καὶ συνελθόντας in *Editis*.

[b] Ανοῖξαι τὸ ἱερὸν,] Ανοίξαι τε τὸ *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

[c] Καὶ διερπύσαντες] Καὶ ἀνοίξαντες τὰ σκεύη τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνεργήσαντες *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. καὶ ἀνοίξαντες τὰ σκεύη τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ μιάσματα *Gall.* 2. *Aperuerunt templum & vaſa Dei & pollutiones ejicientes*, in quodam *Epiphanii* exemplari.

[d] Εκαλῶ τὸν λαὸν] Ανεκαλῶ *Vat.*

[e] Παραινῶν] Παραινεῖν *Vat.* & *Gall.* 2.

[f] Θέλοιεν,] Ita in *MSS.* Θέλωσι in *Editis*.

[g] Προφήτας] Προφήτας ᾧ ὁμοίως *Big. Samb.* & *Vat.*

[h] Μεταθέμενοι] Μεταθέρμοι *Vat.*

[i] τού-

[i] τούτων αὐτοῖς ἤρκεσε παρανομοῦσιν· ἀλλὰ καὶ χείρω τῶν προειρημένων [k] ἀπενοήντο. καὶ οὐ πρότερον ἐπαύσαντο, πρὶν ἢ τοῖς πολεμίοις, αὐτοὺς ἀμυνόμενος τῆς ἀσεβείας, ὁ Θεὸς ἐπίησεν ἐπιχείρους. καὶ περὶ μὲν τούτων αὖθις δηλώσομεν. πολλοὶ μέντοι τῆς [l] Μανασσίτιδος φυλῆς καὶ [m] Ζαβυλῶνος καὶ [n] Ισαχάρ, πεισθέντες οἷς οἱ προφῆται παρήνεζαν, εἰς εὐσέβειαν [o] μετεβάλοντο. καὶ οὗτοι πάντες εἰς Ιεροσόλυμα πρὸς Εζεκίαν συνέδραμον, ὅπως τῷ Θεῷ προσκυνήσωσιν.

γ'. Ἀφικομένων δὴ τούτων, ὁ βασιλεὺς Εζεκίας, ἀναβὰς εἰς [p] τὸ ἱερὸν μετὰ τῶν ἡγεμόνων καὶ παντὸς λαοῦ, ἔθυσεν [q] ὑπὲρ αὐτοῦ ταύρους ἑπτὰ, καὶ κριοὺς τοσούτους [r] καὶ ἄρνας ἑπτὰ καὶ ἐρίφους τοσούτους. ἁπτόμενος δὴ τὰς χεῖρας τῶν κεφαλαίων. τῶν ἱερείων αὐτὸς δ' ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἡγεμόνες, τοῖς ἱερεῦσι καλλιερεῖν [s] ἐφῆκαν. καὶ οἱ μὲν ἔθυόν τε καὶ ὡλοκαύτων, οἱ δὲ Λεβίται περιεστῶτες ἐν κύκλῳ μετὰ τῶν μουσικῶν ὀργάνων, ᾖδον ὕμνους εἰς τὸν Θεὸν, καὶ ἔψαλλον ὡς ἐδιδάχθησαν [t] ὑπὸ Δαυίδου· οἱ δὲ λοιποὶ ἱερεῖς [v] βυκάνας ἔχοντες ἐπετυπάνιζον τοῖς ὑμνῳδοῦσιν. τούτων δὲ γινομένων, ἅπτ πρόσωπον ῥίψαντες ἑαυτοὺς, ὅ, τε βασιλεὺς καὶ τὸ πλῆθος, προσεκύνουν [x] τὸν Θεόν. ἑπτὰ δὲ μὲν βοῦς ἑβδομήκοντα, κριοὺς ἑκατὸν, ἄρνας διακοσίους· τῷ πλήθει δὲ πρὸς δωρεὰν ἐχαρίσαντο βοῦς μὲν [y] ἑξακοσίους, τὰ δὲ λοιπὰ θρέμματα τρισχίλια. καὶ πάντα μὲν οἱ ἱερεῖς ἀκολούθως ἐπίησαν τῷ νόμῳ. τούτοις δ' ὁ βασιλεὺς ἡδόμενος δωρεῖται μετὰ τοῦ λαοῦ, τῷ Θεῷ χάριν [z] ἔχειν ὁμολογῶν. ἑστάσης δὲ τῶν ἀζύμων ἑορτῆς, θύσαντες τὸ λεγόμενον [a] πάσχα, τὰς ἄλλας τὰ λοιπὸν θυσίας ἐπετέλουν ἐφ' ἡμέρας ἑπτά. τῷ δὲ πλήθει, παρὲξ ὧν ἐκαλλιέρησαν αὐτοὶ, ταύρους μὲν [b] διχιλίους, θρέμματα δὲ ἑπτακισχίλια ὁ βασιλεὺς ἐχαρίσατο. τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ ἡγεμόνες ἐπίησαν· χιλίους μὲν γὰρ [c] ταύρους ἔδοσαν αὐτοῖς, θρέμματα δὲ χίλια καὶ πεντακόσια. καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ἀπὸ Σολομῶνος καὶ βασιλέως οὐκ ἀχθεῖσα ἡ ἑορτὴ, τότε πρῶτον λαμπρῶς καὶ φιλοτίμως ἐπετελέσθη. ὡς δὲ τὰ περὶ τὴν ἑορτὴν αὐτοῖς πέρας εἶχεν, ἐξελθόντες εἰς τὴν χώραν ἡγνισάν αὐτήν. καὶ τὴν πόλιν δὲ πάντες [d] ἐκάθηραν μιάσματος καὶ εἰδώλων, τάς τε καθημερινὰς θυσίας ὁ βασιλεὺς ἐν τοῖς ἰδίοις ἐπιτελεῖσθαι [e] προσέταξε καὶ τὸν νόμον, καὶ τοῖς ἱερεῦσι καὶ Λεβίταις [f] τὰς δεκάτας ὥρισε παρὰ τοῦ πλήθους [g] δίδοσθαι καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν, ἵν' ἀεὶ τῇ θρησκείᾳ προσκαρτεροῖεν, καὶ τῆς ἱερατείας αὖσιν ἀχώλευτοι τοῦ Θεοῦ. καὶ τὸ μὲν πλῆθος συνεισέφερε παντοδαπὸν καρπὸν τοῖς ἱερεῦσι καὶ [h] τοῖς Λεβίταις· ἀποθήκας δὲ καὶ ταμιεῖα τούτων ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας, ἑκάστῳ διένειμε τῶν ἱερέων καὶ Λευιτῶν, καὶ [i] παισὶν αὐτῶν καὶ γυναιξί. καὶ ἕτω πάλιν εἰς τὴν ἀρχαίαν θρησκείαν ἐπανῆλθον. ταῦτα δὲ τὸν προειρημένον τρόπον ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας, πόλεμον ἐξήνεγκε πρὸς τοὺς Παλαιστίνους, καὶ νικήσας κατέσχεν ἁπάσας τὰς ἀπὸ Γάζης μέχρι Γίττης [k] πόλεις τῶν πολεμίων. ὁ δὲ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς πέμψας ἠπείλησε πᾶσαν αὐτὸ καταστρέψασθαι τῷ ἀρχῇ, εἰ μὴ τὰς φόρους,

tenti erant, ſed etiam ex amentia in pejora iis quæ ſupra retulimus prolapſi ſunt flagitia: & non prius iſta facere deſtiterunt, quam Deus eos pro ſceleribus ulciſcens in hoſtium poteſtatem tradidit. Et de his quidem poſthæc nobis plura dicenda ſunt. Multi tamen è tribu Manaſſitide & Zabulonis atque Iſacharis, vatum monitis parentes, ad pietatem ſe converterunt. Atque hi omnes Hieroſolyma ad Ezeciam confluxerunt, ut Deum adorarent.

3. Poſtquam autem ea multitudo convenerat, rex templum aſcendit una cum principibus & populo univerſo, & immolavit pro ſe tauros ſeptem & totidem arietes, & agnas ſeptem & totidem hircos. Cumque manus in capita victimarum impoſuiſſent & rex ipſe & principes, ſacerdotibus ut ſacra facerent permiſerunt. Et illi quidem hoſtias mactabant & ſolida cremabant ſacrificia; Levitæ vero in orbem circumfuſi cum inſtrumentis muſicis hymnos Deo canebant, & pſallebant ſicuti edocti fuerant à Davide: & reliqui ſacerdotes cum buccinis cantoribus iſtis accinebant. Cum autem hæc facta eſſent, rex populuſque humi in faciem proſtrati Deum adorabant. Deinde mactandos quidem curat *rex* boves ſeptuaginta, arietes centum, agnos ducentos: populo vero ad epulum largitus eſt boves ſexcentos, & reliqui pecoris tria millia. Et quidem omnia ex legis præſcripto exſequuti ſunt ſacerdotes. His vero rex lætatus cum populo accumbebat, Deo gratias agens. Inſtante vero Azymorum feſto, cum ſacra Paſchalia dicta feciſſent, reliquam deinceps rem divinam diebus ſeptem peragebant. Populo autem, præter ea quæ ipſi mactaverunt, donavit rex taurorum quidem duo millia, pecorum vero ſeptem millia. itidemque fecerunt & principes: mille namque tauros dederunt eis & pecora mille & quadraginta. Et cum à tempore Solomonis regis non ita actum fuerit feſtum, tunc primum ſplendide & magnifice celebratum eſt. Peractis autem omnibus quæ ad feſtum ſpectant, in regionem *circumcirca* egreſſi eam luſtraverunt: ac præterea urbem omni deaſtrorum fœditate purgaverunt, quotidiana deinde ſacra juxta legem rex de ſuo fieri mandavit; atque ſacerdotibus & Levitis à populo decumas dari fructuumque primitias conſtituit, ut in religione curanda permaneant, Deique miniſterio unice & aſſidue vacent. Qua re fiebat ut populus quidem omne genus fructuum conferret ſacerdotibus & Levitis: rex vero, cum cellas & horrea iis *recipiendis* conſtruxiſſet, inde ſingulis ſacerdotibus diſtribueret & Levitis, liberiſque eorum & uxoribus. atque ita denuo ad priſtinum *numinis* cultum reverterunt. Hiſce eo quem diximus modo conſtitutis, rex bellum intulit Palæſtinis, partaque victoria urbes omnes, quæ hoſtium erant, occupabat, à Gaza ad Gittam uſque. Aſſyriorum autem rex miſſis nunciis imperii everſionem ei minatus eſt, niſi vectigalia,

Magnifice ſplendideque celebratur paſcha. 2 *Paral.* c. 30.

Paleſtinis bellum infert Ezecias. 4 *Regum*, c. 17.

[i] Τούτων αὐτοῖς ἤρκεσε] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* τούτῳ in *Editis.*

[k] Απενοοῦντο.] Επενοοῦντο *Big. Samb.* & *Vat.*

[l] Μανασσίτιδος φυλῆς] Μανασσήτιδος *Samb.* ut ſupra alicubi.

[m] Ζαβυλῶνος] Ita cum *Cod. Vat.* Ζαβύλω in *cæteris.*

[n] Ισαχάρ,] Alibi Ισσαχάρ.

[o] Μετεβάλοντο.] Sic *MSS.* μετεβάλοντο in *Editis.*

[p] Τὸ ἱερὸν] Illud τὸ ex *MSS.*

[q] Ὑπὲρ αὐτῶν] Ita *MSS.* (*Coccejus*) & *Vet. Interpr.* in *Editis* deeſt ὑπὲρ.

[r] Καὶ ἄρνας ἑπτὰ] Iterum cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* καὶ ἄρνας ἑπτὰ deerant in *Editis.*

[s] Ἐφῆκαν.] Ita *Big. Samb. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.* ἀφῆκαν in *reliquis.*

[t] Ὑπὸ Δαυίδου·] Ὑπὸ Δαυίδ *Vat.*

[v] Βυκάνας ἔχοντες ἐπετυπάνιζον] Hinc βυκανισταὶ Athen. lib. XIV. p. 615. E. αὐτὸς ἐπὶ σκηνῆς μετὰ συμπαιγνιῶν καὶ βυκανισῶν. SPANH.

[x] Τὸν Θεόν.] Τῷ Θεῷ *Vat.*

[y] Ἑξακοσίους,] Ἑξακοσίας *Samb.*

[z] Ἔχειν ὁμολογῶν.] Illud ἴσχειν ex *MSS.*

[a] Πάσχα,] *Al.* φάσκα.

[b] Διχιλίους,] Χιλίους LXXII. & *Verit. Hebr.*

[c] Ταῦρους ἔδοσαν αὐτοῖς,] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* deeſt *Editis Aliiſque.*

[d] Ἐκάθαραν] Ἐκάθηραν *Vat.*

[e] Προσέταξε] Διέταξε *Vat.*

[f] Τὰς δεκάτας ὥρισε παρὰ τοῦ πλήθους δίδοσθαι καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν,] Supr. Lib. 4. c. 4. §. 3. καὶ τὴν δεκάτης τῆς παρὰ τοῦ λαοῦ κατ' ἔτος λαμβάνειν, δικαίωμα αὐτοῖς ἀπονέμειν· ἔτι δὲ ἀπαρχὰς &c. & lib. IV. c. 8. §. 22. Εγὼ δὲ καὶ δεκάτην τῶν καρπῶν ἐξαίρεσις ἐμοὶ. &c. SPANH.

[g] Δίδοσθαι καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν,] Ita cum *MSS.* παρὰ δίδοσθαι in *Editis.*

[h] Τοῖς Λεβίταις·] Τοῖς abeſt *Big.* & *Samb.*

[i] Παισὶν αὐτῶν] Sic *MSS.* (*Coccejus*) & *Vet. Interpr.* καὶ παισὶ αὐτοῖς in *Editis.*

[k] Πόλεις τῶν πολεμίων.] Τὰς πόλεις *Big.* & *Samb.* pro vulgata lectione facit *Epiphanius.* αὐτῶν πόλεις παιδὰς *Hen.* & *Busb.*

galia, quæ pater ejus ante pendebat, ſolvenda curaret. Ezecias vero de minis iſtis haud magnopere ſolicitus erat: ſed ſuæ erga Deum pietati fidem habebat, vatique Elaiæ, cujus beneficio futura omnia certò reſcivit. Et de hoc quidem rege hæc nobis in præſentia dixiſſe ſufficiat.

ὃς ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὸ πρῶτον ἐπῆλθ, τούτους ἀποδώσ. Ἐζεκίας δ' ὁ βασιλεὺς τῶν μὲν ἀπῃλῶν οὐκ ἐφρόντισεν, ἐθαῤῥῆ δ' ὅτι τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ, καὶ τῷ προφήτῃ Ησαΐᾳ, παρ' ὃ πάντ' ἀκριβῶς τὰ μέλλοντα ἐπιγνώσ. καὶ ὧδε μὲν ἡμῖν ὅπῃ ἔ παρόν]ι ἐχέτω τὰ περὶ τούτου ἔ βασιλέως.

CAP. XIV.

ΚΕΦ. ιδ'.

XIV.

Quomodo Salmanaſares vi capit Samariam: utque, decem tribubus in Mediam tranſlatis, Chuthæorum coloniam in eorum regionem deduxit.

Ως Σαλμαναζάρης κατ' κράτ]ος αἱρεῖ τὴν Σαμάρειαν· καὶ ὡς τὰς δέκα Φυλὰς εἰς Μηδίαν κατῳκίσας, τὸ Κυθαίων ἔθν]ος εἰς τὴν ἐκείνων μετήγαγε χώραν.

Salmanaſares, Samaria expugnata & Oſea capto, Iſraëlitas in Mediam & Perſidem transfert, & Perſarum quoſdam à Chutho Samariam migrare jubet. 4 Regum, c. 17.

SAlmanaſares autem Aſſyriorum rex, cum ei nunciatum eſſet quod Iſraëlitarum rex clam legationem ad Ægyptiorum regem miſerat, invitans eum ad ſocietatem contra ipſum ineundam, ira incenſus expeditionem facit contra Samariam, anno regni Oſeæ ſeptimò. A rege vero non admiſſus *in urbem*, poſt triennalem obſidionem Samariam expugnat, anno quidem Oſeæ regis nono, ſeptimo vero Ezeciæ Hieroſolymorum regis. atque *ita* Iſraëlitarum imperium exſtinxit & funditus delevit, populumque omnem in Mediam & Perſidem traduxit: in quibus Oſeam regem vivum cepit. Cumque inde alias gentes tranſtuliſſet ex Chutho loco quodam (nam in Perſide ejuſdem nomenclaturæ eſt fluvius) eas Samariam Iſraëlitarumque regionem habitatum miſit. Itaque ex Judæa *migraverunt decem tribus poſt annos numero nongentos quadraginta & ſeptem, ex quo tempore majores eorum Ægyptum egreſſi hanc terram occupavêre: à principatu vero Jeſu poſt annos octingentos. Ex quo autem, defectione facta à Roboamo Davidis nepote, regnum Hieroboamo (ſicuti à me ante dictum eſt) tradiderunt, anni ſunt ducenti & quadraginta, ac *præterea* menſes ſeptem & ſeptem dies. Et hunc quidem Iſraëlitæ exitum habuere, cum contra leges feciſſent, & vatibus non obtemperaſſent, qui hanc illis calamitatem *eventuram* prædixerunt, niſi inique agere deſiſterent. Malorum autem illis initium fuit ſeditio, qua à Roboamo deſciverunt Davidis nepote, cum ſervum ipſius Hieroboamum regem conſtituebant: qui in Deum *graviter* delinquendo fecit ut illis infeſtus eſſet & inimicus, ſuo exemplo ad eandem iniquitatem pertractis. Atque ille quidem pœnam, quam commeruit, pertulit.

[1] Σ Αλμαναζάρης δ' ὁ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς, ἐπεὶ [m] ἠγγέλη αὐτῷ ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς, ὡς εἴη πέμψας κρύφα πρὸς [n] Σώαν τ τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα, προσκαλῶν αὐτὸν ἐπὶ συμμαχίαν τὴν [o] κατ' αὐτοῦ, παροξυνθεὶς ἐστράτευσεν ἐπὶ τὴν Σαμάρειαν ἔτει ἑβδόμῳ τ Ωσὴε βασιλείας. ὑ δεξαμένου δ' αὐτὸν ἔ βασιλέως, ἔτεσι πολιορκήσας τρισὶν, εἷλε κατ' κράτ]ος τὴν Σαμάρειαν, ἐννακαιδεκάτῳ μὲν ἔτ]ει Ωσὴε βασιλεύοντ]ος, ἕβδομον δ' Ἐζεκίου τ τ Ιεροσολυμιτῶν βασιλέως. καὶ τὴν Ισραηλιτῶν ἡγεμονίαν [p] ἄρδην ἀφάνισε, καὶ πάντα τ λαὸν μετῴκισεν εἰς τὴν Μηδίαν Ϲ Περσίδα· ἐν οἷς Ϲ τ βασιλέα Ωσήην ζῶντα ἔλαβε. καὶ μεταστήσας ἐκ ταύτης ἄλλα ἔθνη ἀπὸ [q] Χούθ [qq] τόπ τινός, ἔστι γὰρ [r] ἐν τῇ Περσίδι ποταμὸς τοῦτ' ἔχων τὄνομα. κατῴκισεν εἰς τὴν Σαμάρειαν καὶ τὴν τ Ισραηλιτῶν χώραν. μετῳκίσαν οὖν αἱ δέκα Φυλαὶ τ Ισραηλιτῶν ἐκ τ Ιουδαίας μῆ [s] ἐτῶν ἀριθμὸν ἑνακοσίων τεσσαράκοντα ἑπτὰ, ἀφ' ἧ χρόνου τὴν Αἴγυπτον ἐξελθόντες αὐτῶν οἱ πρόγονοι τήνδε κατέσχον τὴν χώραν· [t] ἀπὸ δὲ στρατηγοῦντ]ος Ιησοῦ [v] ἐτῶν ὀκτακοσίων. ἀφ' ἧ ὃ ἀποστάντες ἀπὸ Ροβοάμου [x] τοῦ Δαυΐδου υἱωνοῦ τὴν βασιλείαν Ιεροβοάμῳ παρέδοσαν, ὡς μοι Ϲ πρότερον δεδήλωται, ἔτη ἐστὶ [y] διακόσια τεσσαράκοντα, μεῖς ἑπτὰ, ἡμέραι ἑπτά. καὶ πόλ]εμον μὲν τοῖς Ισραηλίταις [z] τοιοῦτ]ος κατέλαβε, παραβάσεις τοὺς νόμους, καὶ παρακούσεις τ προφητῶν, οἳ προέλεγον παύσ]ειν αὐτοὺς τὴν συμφορὰν, μὴ παυσαμένους τῶν ἀσεβημάτων. ἦρξε δ' αὐτοῖς τῶν κακῶν ἡ στάσις ἣν ἐστασίασαν πρὸς Ροβόαμον [a] τ Δαυΐδου υἱωνὸν, Ιεροβόαμον τ τούτου δοῦλον [b] ἀποδείξαντες βασιλέα. ὃς, εἰς τὸ θεῖον [c] ἐξαμαρτῶν, ἐχθρὸν αὐτοῖς τοῦτον ἐποίησε μιμησαμένοις τὴν ἐκείνου παρανομίαν. ἀλλ' ἐκεῖν]ος μὲν ἧς ἦν ἄξι]ος δίκης παύσ]ειν ὑπέσχεν.

Β'. Ο ὗ τ Ασσυρίων βασιλεὺς ἐπῆλθε πολεμῶν τήν τε Συρίαν πᾶσαν καὶ Φοινίκην. τὸ δ' ὄνομα τούτου τοῦ βασιλέως ἐν τοῖς Τυρίων ἀρχείοις ἀναγέγραπται. ἐστράτευσε γὰρ ἐπὶ Τύρον βασιλεύοντ]ος αὐτοῖς Ελουλαίου. μαρτυρεῖ δ' [d] τούτοις καὶ [e] Μένανδρ]ος, [f] ὃς τῶν χρονικῶν ποιη-

Syriam & Phœnicen invadit Salmanaſares.

l Σαλμανασάρης] *Al.* Σαλμανάσαρ & Σαλμανασσάρης.

m Ηγγέλη αὐτῷ] Ηγγέλλε *Big. Samb.* & *Vat.* forſan pro ἠγγέλθη.

n Σώαν] Ωὰν aut Ωαν in pleriſque *MSS.* Hunc *Herodotus* (l. 2. c. 141. & 142.) Sethon appellat, uti obſervavit Cl. *Perizonius* in *Originibus Ægyptiacis*, c. 8. p. 109. HUDS. Σώας Rex Ægyptiorum, Suſas *Ruſinus*. *Hebr.* סוא LXX. Σηγὼς. Sed *MS. Alex.* Σωὰ. SPANH.

o Κατ' αὐτοῦ,] Καθ' ἑαυτοῦ *Vat.*

p Ἀρδὴν ἠφάνισε,] *Gen.* ἄρδην, vel ἄρδὴν. male etiam ἄρδων in Ed. *Baſil.* SPANH.

q Χούθ] Vide 4 *Regum*, c. 17. v. 24. *Iſ. Voſſii* Epiſt. ad *Colvium*, p. 362. *Cellarium* in *Collect. Hiſt. Samar.* c. 1. §. 19. & in *Geogr. Antiq.* lib. 3. c. 19. atque *Hydeum* de *Relig. Vett. Perſ.* c. 2. HUDS. Χοθῶ al. Perſidis. Authi *Ruſin.* è *MS. Cuthi.* SPANH.

qq Χούθ τόπ τινὸς] Videſis pag. 185. §. 4. ut & *Chronicon Alexandrinum*, p. 108. *Edit. Pariſ.*

r Εν τῇ Περσίδι] Ita cum *Big. Samb. Vat.* & *Chron. Alex.* ἐν Περσίδι in *Editis Aliiſque.*

† *Migraverunt decem tribus poſt annos numero nongentos quadraginta & ſeptem,*] 10 tribus migraverunt anno poſt egreſſum ex Æg. & introitum in terram Sanctam

947.
800. a Joſua.
240. a Jeroboami initio. REL.

s Ετῶν ἀριθμὸν] Ετῶν ψλϚ'. in *Chron. Alex.*

t Απὸ δ' στρατηγοῦντ]ος] Illa ἀπὸ δ non agnoſcunt *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. uti nec *Epiphanius*, qui vertit, *migraverunt ergo decem tribus Iſraëlitarum de Judæa poſt annos numero* DCCCCXLVII. *à quo tempore egredientes ex Ægypto majores eorum hanc tenuere provinciam, ſub principe Jeſu. Ex quo autem recedentes à Roboam* &c.

v Ετῶν ὀκτακοσίων.] Εσι χρόν]ος ἐτῶν *Vat.* ἔσιν ἐτῶν *Gall.* 1. 2. εἰσὶν ἔτη ωλβ'. in *Chron. Alex.*

x Τοῦ Δαυΐδου ὑωνοῦ] Τοῦ Ϝ Δαυΐδ *Baſ.* & *Samb.*

y Διακόσια τεσσαράκοντα,] Juxta *Chron. Alex.* ἔτη σξϚ'. καὶ μῆνες ζ'. præciſe. CXXL. numerat *Iſ. Voſſius* in *Chr. S.* c. 8.

z Τοιοῦτο κατέλαβε,] Τοιοῦτον *Vat.*

a Τὸν Δαυΐδου ὑωνὸν,] Illa τ Δαυΐδ ὑωνὸν, Ιεροβόαμον ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

b Αποδείξαντες βασιλέα.] Εαυτῶν ἀναδείξαντες in *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. Verum non ita *Epiphanius* cum *cæteris.*

c Εξαμαρτὼν,] *Al.* ἐξαμαρτών.

d Τούτοις καὶ Μένανδρ]ος] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* τοῦτο in *Editis Aliiſque.*

e Μένανδρ]ος,] Conf. ſup. lib. VIII. c. 5. §. 3. SPANH.

f Ος τ χρονικῶν ποιησάμ]ην τὴν ἀναγραφὴν, καὶ τὰ τ Τυρίων ἀρχεῖα μεταφράσας εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶτταν,] Ο τ χρ. & dein ὃς ἔτως *Big. Samb.* & *Vat.*

πιησάμενος τῷ ἀναγραφῷ, καὶ τὰ τῶν Τυρίων ἀρχεῖα μεταφέρας εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶτταν, ἔτως ἐδήλωσε. [g] καὶ Ελουλαῖος ὄνομα ἐβασίλευσεν ἔτη τρισὶ "κοντα ἕξ. ἔτος, ἀποστάντων [h] Κιτταίων, ἀναπολεύσας, "ᾠκονόμησεν αὐτὰς πάλιν. [i] ἐπὶ τούτοις [k] πέμψας ὁ τῶν "Ασσυρίων βασιλεὺς, ἐπῆλθε Φοινίκῃ πολεμῶν ἅπα- "σαν. ὃς πείσαντος εἰρήνην μὴ πάντων ἀνεχώρη- "σεν ὀπίσω. ἀπέστη τε Τυρίων Σιδὼν καὶ [l] Ακη καὶ [m] ἡ παλαι "Τύρος, καὶ πολλαὶ ἄλλαι πόλεις, αἱ τῷ τῶν Ασσυρίων "ἑαυτὰς βασιλεῖ παρέδοσαν. διὸ [n] Τυρίων οὐκ ὑπηκό- "ντων πάλιν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτὰς ὑπέστρεψε, Φοινί- "κων [o] συμπληρωσάντων αὐτῷ ναῦς [p] ἑξήκοντα, καὶ ὁπλι- "τῶν [q] ὀκτακοσίους. [r] αἷς ὑπιπλεύσασι [s] οἱ Τύριοι "ναυσὶ δεκαδύο, τῶν νεῶν τὰς ἀντιπάλων ἀφαιρεθεῖσιν, "λαμβάνουσιν αἰχμαλώτους ἄνδρας εἰς πεντακοσίους. [t] ἐ- "πιτίθη δὲ πάντων ἐν Τύρῳ τιμὴ ἀφ' ταύτα. ἀναζεύ- "ξας δ' ὁ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς κατέστησε φύλακας ἐπὶ "τῷ [v] ποταμῷ τὰς [x] τῶν ὑδραγωγίων, οἳ [y] διακωλύσουσι "Τυρίους [z] ἀρύσασθαι. καὶ τοῦτο ἔτεσι πέντε γενόμενον, "ἐκαρτέρησαν πίνοντες ἐκ φρεάτων ὀρυκτῶν." καὶ τὰ μὲν ἐν τοῖς Τυρίων ἀρχείοις γεγραμμένα, καὶ [a] κατὰ [b] Σαλμανασάρην τὸν Ασσυρίων βασιλέως ταῦτ' ἐστιν.

γ'. Οἱ δὲ [c] μετοικισθέντες εἰς [d] τὴν Σαμάρειαν Χα- θαῖοι· [e] ταύτῃ γὰρ ἐχρῶντο μέχρι δεῦρο τῇ προσηγορίᾳ, ἀφ' τῆς ἐκ τῆς [f] Χαθᾶς καλουμένης χώρας μεταχθῆναι, αὕτη δ' ἐστὶν ἐν τῇ Περσίδι, καὶ πολυάμος τοῦτ' ἔχων ὄνο- μα· ἕκαστοι καθ' ἔθνος ἴδιον Θεὸν εἰς τὴν Σαμάρειαν κο- μίσαντες, πέντε δ' ἦσαν, καὶ τοσοῦτοι, καθὼς καὶ πά- τριον αὐτοῖς, σεβόμενοι, παροξύνουσι τὸ μέγιστον Θεὸν εἰς ὀργὴν καὶ χόλον. [g] λοιμὸς γὰρ αὐτοῖς ἐνέσκηψεν, ὑφ' οὗ φθειρόμενοι καὶ μηδεμίαν τῶν κακῶν θεραπείαν εὑρίσκον- τες, χρησμῷ θρησκεύειν τὸ μέγιστον Θεὸν, ὡς τοῦτο σω- τήριον [h] αὐτοῖς ὂν, ἔμαθον. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν Ασ- συρίων βασιλέα πρέσβεις, ἐδέοντο ἱερεῖς αὐτοῖς, ὧν ἔλα- βεν [i] αἰχμαλώτων τοὺς Ισραηλίτας πολεμήσας, ἀποστεῖ- λαι. πέμψαντος δὲ, τά τε νόμιμα καὶ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν τοῦτον ὁσίαν [k] διδαχθέντες θρησκεύειν αὐτὸν φιλοτί- μως· καὶ τοῦ λοιμοῦ παῦλαν ἐποίουντο. χρώμενοί τε τοῖς αὐτοῖς ἔτι καὶ νῦν [l] ἔθεσι διατελοῦσιν, [m] οἱ καὶ μὲν τὴν Εβραίων γλῶτταν Χαθαῖοι, καὶ δὲ τὴν Ελλήνων Σα-

Tyriorum archiva in linguam Græcam transtulerit, ista memoriæ prodidit. "Elulæus etiam no- "mine *apud Tyrios* regnavit annos triginta sex. "Hic Cittæos, qui ab imperio suo defecerant, "classe eò vectus ad obsequium reduxit. Contra "hos misso exercitu Assyriorum rex Phœnicen "omnem bello incursavit. qui *tamen* pace cum o- "mnibus facta rediit retro. Descivere etiam à Ty- "riorum imperio Sidon & Ace & antiqua Tyrus, "multæque urbes aliæ, quæ se Assyriorum regi "dediderunt. Cum tamen non ob id se subjice- "rent Tyrii, rex eis rursus bellum intulit, post- "quam à Phœnicibus acceperat naves sexaginta "& remiges octingentos. In quas invecti Tyrii "navibus duodecim, disjectis hostium navibus ho- "mines *numero* ad quingentos fecere captivos. * ita- "que ob hæc Tyrii omnes magno in honore esse "cœperunt. Cum autem reverteretur Assyriorum "rex, constituit custodes ad flumina & aquæ-du- "ctus, qui Tyrios ab aquæ hausu arcerent. To- "leratumque id Tyriis per annos quinque, biben- "tibus interim ex puteis quos foderant." Et qui- dem hæc sunt quæ in Tyriorum annalibus † con- tra Salmanasarem Assyriorum regem scripta inve- niuntur.

Menandri Historici ea de re testimonium.

3. Cæterum cum Samariam deducti fuissent Chuthæi (hoc enim hactenus nomine vocaban- tur, quod ex Chutha regione sic nuncupata fue- rint translati; est autem illa in Perside, & fluvius *illic* ita nominatus) & singuli pro gente quisque sua Deum suum Samariam *secum* attulissent (nam quinque erant) atque eos ritu patrio venerarentur, fecerunt ut Deus maximus illis irasceretur & suc- censeret. nam pestis ipsos invasit, à qua cum neci darentur, & nullum malorum levamen excogitan- do essent, ex oraculo didicerunt ut Deum maxi- mum colerent, id quod illis salutare esset. Missis igitur ad Assyriorum regem legatis, petierunt ut sacerdotes *aliquot*, ex iis quos captivos fecerat cum bello adortus esset Israëlitas, ad eos remitteret. Quo facto, cum & ceremoniis & religione in hunc Deum instituti essent, eum certatim colere cœperunt; & mox sedata est pestilentia. atque iis- dem etiamnum ritibus uti consuescunt, vernacu- lo Hebræorum idiomate Chuthæi vocati, Græ- corum lingua Samaritæ. qui mutationis gratia & cogna-

In Chuthæos, deos patrios Samariæ colentes, grassatur pestilentia: & quo modo sedata est. 4 Regum, c. 17.

[g] Καὶ Ελουλαῖος ὄνομα] Καὶ Ελουλαῖος [Ἐλιλαῖος *Gall.* 2.] Στρυμόνων αὐτῷ πύλας ὄνομα ἐβασίλευσε *Big.* & *Samb.* itidemque *Vat.* & *Gall.* 1. 2. nisi quod ille habet πίσσου ὄνομα, *i.* πιτύων, illi vero πύας ὄνομα ἐβασίλευσε. Cum apud *Epiphanium* sit *Helisæus* aut *Helysæus*, ut dicit *Scaliger*, suspecta merito videatur vox Ελουλαῖος. Sed quomodo (ut inquit ille) Phœnicice scriberetur, non licet divinare. videtur tamen esse *Elysæus*. Vide *notas* ad *Fragm. Vett. Græcorum*, p 42.

[h] Κιτταίων,] *Cyprios* esse placet *Scaligero* de quibus vide *Meursii* Cyprum. Κιτιέων malit *Usserius* ad A. M 3287. eorumque nomine Gittæos intelligendos esse. HUDS. In Cypro. Epiphanius lib. 1. adv. hæreses Κίτιον esse nomen insulæ Cypri scribit. REL.

[i] Επὶ τούτοις] Επὶ τοῦτον malit *Schotanus*.

[k] Πέμψας ὁ] Σαλμανασὰρ aut Σαλμαναζάρης ex *Vet. Interpr.* post πέμψας reponendum esse censet *Salig.*

[l] Ακη] Ita cum Cod. *Vat. Scaligero* & *Usserio*. in *ceteris* Ακκη.

[m] Η παλαι Τύρος,] *Al.* Παλαίτυρος. Verum pro ἡ Παλαίτυρος substituerem (inquit Cl. *Perizonius* in *Originibus Babylonicis*, p. 82.) libenter ἡ Βητυρίς, si mei res foret arbitrii.

[n] Τυρίων] Αὐτῷ post Τυρίων inserunt *Big. Samb.* & *Vat.*

[o] Συμπληρωσάντων] Aliter legisse videtur *Epiphan.* nam vertit, *Phœnicibus exhibentibus.*

[p] Εξήκοντα,] Εἰκοσήκοντα juxta aliquot *Epiphanii* libros, teste *Scaligero*. in nostris omnibus *sexaginta*.

[q] Οκτακοσίους.] Οκτακοσίας *Big. Samb* & *Gall.* 1.

[r] Αἷς ἐπιπλεύσασι] Οἷς *Vat.* & *Epiphanii* libri.

[s] Οἱ Τύριοι] Illud οἱ ex *MSS.*

* *Itaque ob hæc Tyrii omnes magno in honore esse cœperunt.*] *Aucta hinc apud Tyrios rerum omnium pretia* vertit *Grotius*.

[t] Επιτίθη] Επιτίθη *Big. Samb.* & *Vat.* minus recte.

[v] Ποταμῷ] Fluvium hunc neque *Menander*, neque *Strabo* nominat, cum tamen ejus libro XVI. εἶτα πρὸς Τύρῳ ποταμὸς ἐξίησι.

[x] Τῶν ὑδραγωγίων,] Nonnullis deest τῶν.

[y] Διακωλύσουσι] Διακωλύσει *Gall.* 2.

[z] Ἀρύσασθαι-] Ἀρεῖσθαι *Vat.* ἀρύεσθαι *Gall.* 2.

[a] Κατὰ] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 2. in *Editis Aliisque* καὶ τά.

† *Contra Salmanasarem Assyriorum regem scripta inveniuntur.*] Alii reddunt *de Salmanasare.*

[b] Σαλμανασάρην] *Al.* Σαλμαναζάρην.

[c] Μεθιστάμενοι εἰς τὴν Σαμάρειαν Χαθαῖοι·] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 2. §. 6. SPANH.

[d] Τὴν Σαμάρειαν Χαθαῖοι] Illud τὴν ex *MSS.* mox in *Chron. Alex.* Χαθεῖοι.

[e] Ταύτῃ γὰρ ἐχρῶντο μέχρι δεῦρο τῇ προσηγορίᾳ, ἀφ' τῆς ἐκ τῆς Χαθᾶς καλουμένης χώρας μεταχθῆναι,] Conf. infr. lib. 10. c. 8. §. 7. & mox infr. SPANH.

[f] Χαθᾶς καλουμένης χώρας μεταχθῆναι] Χάθας *Samb. Hen.* & *Busb.* Χαθὰς *Chron. Alex.*

[g] Λοιμὸς γὰρ αὐτοῖς ἐνέσκηψεν,] Λοιμὸν *Vat.* & *Gall.* 2. Quid Josephum moverit (ut inquit *Bochartus* in *Hieroz.* l. 3. c. 3. p. 745.) ut pro *leonibus* scriberet *pestem*, plane nescio. nisi forsan id sumpserit ex aliquo Judæorum Historico, qui *leonum* in Samaritanos incursum *pestem* vocaverit per metaphoram. HUDS. Leones immissos in Chuthæorum seu Samaritanorum gentem dicit Scriptura 2 Reg. XVII. 25. conf. inf. lib. XI. c. 1. §. 3. SPANH.

[h] Αὐτοῖς ὄν] Αὐτοῖς ἀείμαθον *Vat.*

[i] Αἰχμαλώτων] Αἰχμαλώτους ἀπὸ τῶν Ισραηλιτῶν *Hen.* & *Busb.*

[k] Διδαχθέντες θρησκεύειν αὐτὸν φιλοτίμως· καὶ τοῦ λοιμοῦ παῦλαν ἐποίουντο.] Ταχθέντες in omnibus *MSS.* HUDS. Aliter de religione Chuthæorum 2 Reg. XVII. 34. in *Hebr.* ac *Vulg.* vid. modo supr. SPANH.

[l] Ἔθεσι διατελοῦσιν,] Ita *Samb.* ἤθεσι in *reliquis*.

[m] Οἱ καὶ μὲν] Οἱ κατὰ μὲν τὴν γλῶτταν Ἑβραῖοι τὸ γένος ὄντες Χαθαῖοι, καὶ δὲ τὴν Ἑλλήνων Σαμαρεῖς) olim scriptum fuisse fatebitur, qui vetera exemplaria & *Rufini* versionem consuluerit. *Is. Voss.* in *Epist.* ad *Colvium*, p. 394. Græca Exemplaria, quibus utimur, huic lectioni nihil favent, pro eo tamen faciunt *Rufinii* (*Epiphanii*) codices. quorum in aliquibus, *Hi siquidem*

cognationis, cum res Judæis prosperè evenire videant, cognatos *se eorum* appellant, utpote à Josepho oriundos, & inde cum eis origine conjunctos; cum verò illos in malis versari conspiciant, *tunc* se nihil ad eos pertinere dicunt, nec quidquam juris sibi cum illis intercedere aut ex benevolentia aut ex consanguinitate, sed inquilinos esse ex alia gente præ se ferunt. Cæterum tempus ad agendum de illis magis opportunum habebimus.

Finis Libri noni.

μαρεῖται. [n] οἱ μὲν μεταβολὴν εἰς συγγένειαν ὅταν μὲν εὖ πράττοντας βλέπωσι [o] τοὺς Ιουδαίους συγγενεῖς ἀποκαλοῦσιν, ὡς ἐξ Ιωσήπου φυτοὺς, καὶ τοῦ ἀρχηγοῦ ἐκείθεν τὸ γένος αὐτοὺς ἔχοντες οἰκειότητα· ὅταν δὲ [p] πταίοντας ἴδωσιν, ἀδαμόθεν αὐτοῖς προσήκειν λέγουσιν, ἀλλ' εἶναι δίκαιον ἄθεν αὐτοῖς ἀνοίας ἡ γλῶς, ἀλλὰ μετοίκους [q] ἀλλοεθνεῖς ἀποφαίνουσιν ἑαυτούς. περὶ μὲν οὖν τούτων ἔξομεν καιρότερον εἰπεῖν.

Τέλος τοῦ βιβλίου ἐνάτου.

secundum eloquium Hebræorum Hebræi, secundum genus Cuthæi, Græce autem Samaritæ vocantur &c. Juxta alios (qui habent, *Hi siquidem secundum eloquium Hebræorum Cuthæi secundum genus, Græce autem Samaritæ* &c.) legendum videtur, οἱ μὲν τῷ Ἑβραίων γλώττῃ τὸ γένος Χουθαῖοι, καὶ ὃ τῷ Ελλ. &c.

n Οἱ πρὸς μεταβολὴν] Aut aliter legisse aut locum non intellexisse videtur *Epiphanius* qui, ut in nonnullis codicibus, vertit, *Samaritæ qui pro rerum motu semper parati sunt: & quando vident Jud.* &c. ut vero in *aliis*, *Samaritæ propter rerum motum quo semper parati sunt: & quando* &c. Εὐπραγοῦντας *Vat.* Vox συγγενεῖς deest *MSS.* quod mirum, cum eam agnoscat *Epiphanius.*

o Τοὺς Ιουδαίους συγγενεῖς ἀποκαλοῦσιν,] Samaritæ modo se Judæorum cognatos affirmantes, modo se gentes, pro ratione prosperi aut infelicis status Hebræorum. Idem infr. lib. xi. c. 8. §. 6. & lib. 12. c. 5. §. 5. SPANH.

p Πταίσαντας ἴδωσιν,] Πταίοντας *Samb.* & *Gall.* 1.

q Ἀλλοεθνεῖς] Καὶ ἀλλοεθνεῖς juxta *Epiphanium.*

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a] ΕΝ ΤΗι ΔΕΚΑΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ

ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DECIMO

HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ

HÆC CONTINENTUR.

1. *EXpeditio à Senacheribo Assyriorum rege facta in Hierosolyma, & obsessio regis Ezeciæ.*

2. *Quomodo Assyriorum exercitus una nocte peste absumptus est, & rex eorum domum reversus filiorum insidiis periit.*

3. *Quomodo Ezecias, cum per aliquod temporis intervallum in pace vixisset, diem obiit, Manasse, qui ei in regnum succederet, relicto.*

4. *Quod Chaldæorum & Babyloniorum reges Manassen bello adorti, & victoria potiti, ipsum captivum factum Babylonem duxerunt; &, postquam illic longo tempore detentus fuerat, in regnum suum remiserunt.*

5. *Quomodo Nechao Ægyptiorum regi, cum exercitum contra Babylonios eduxisset & per Judæam iter faceret, ad eum prohibendum ex adverso occurrit Josias, ac pugna inita post vulnus acceptum Hierosolyma delatus vitam finivit; ejusque filium Joazen regem crearunt Hierosolymitani.*

6. *Quomodo Nechao, cum Babyloniorum rege ad Euphratem fluvium prælio congressus, & in Ægyptum revertens, postea Hierosolyma veniebat, atque Joazem in Ægyptum deportavit, ejusque fratrem Joacimum Hierosolymorum regem constituit.*

α'. Στρατεία τοῦ Ασσυρίων βασιλέως Σεναχηρίβου εἰς Ιεροσόλυμα, καὶ πολιορκία τοῦ [b] βασιλέως Εζεκίου.

β'. Ως ἐφθάρη τὸ τῶν Ασσυρίων στράτευμα [c] λοιμικῶς ἐν μιᾷ νυκτὶ, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἀναζεύξας οἴκαδε ἐξ ἐπιβουλῆς τῶν τέκνων ἀπέθανεν.

γ'. Ως ὁ μεταξὺ χρόνον μὴ εἰρήνης [d] Εζεκίας ἄγαν ἐτελεύτησε, διάδοχον τῆς βασιλείας Μανασσῆ καταλιπών.

δ'. Οπ στρατεύσαντες ἐπ' αὐτὸν οἱ Χαλδαίων καὶ Βαβυλωνίων βασιλεῖς καὶ νικήσαντες, αὐτὸν αἰχμάλωτον λαβόντες [e] ἤγαγον εἰς Βαβυλῶνα, καὶ κατασχόντες [f] αὐτόθι πολὺν χρόνον [g] εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν πάλιν ἀπέλυσαν.

ε'. Ως ὁ Αἰγυπτίων βασιλεὺς [h] Νεχαὼ, στρατευσάμενον ἐπὶ Βαβυλωνίους, καὶ [i] ποιούμενον διὰ τῆς Ιουδαίας τὴν [k] ὁδὸν, κωλύων ὁ βασιλεὺς Ιωσίας [l] ἀπήντα· μάχης δὲ γενομένης, τραυματίας κομισθεὶς εἰς Ιεροσόλυμα τελευτᾷ, καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ιωάζην ἀπέδειξαν οἱ Ιεροσολυμίτων βασιλέα.

ς'. Ως συμβαλὼν ὁ [m] Νεχαὼ τῷ τοῦ Βαβυλωνίων βασιλεῖ καὶ τοῦ Εὐφράτου ποταμὸν, καὶ ὑποστρέφων εἰς Αἴγυπτον ἦκεν εἰς Ιεροσόλυμα, καὶ τὸν μὲν Ιωάζην ἤγαγε εἰς Αἴγυπτον, τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ [n] Ιωάκιμον ἀπέδειξε βασιλέα τῶν Ιεροσολύμων.

ζ. Na-

---

a Εν τῇ δεκάτῃ] *Al.* ἐν τῷ δεκάτῳ, vel ἐν τῷ δεκάτῳ λόγῳ.

b Βασιλέως] Βατιλέως αὐτῶν Εζ. *Gall.* 1. 2.

c Λοιμικῶς] Στράτευμα ὅλον ἐν μ. *Vat.*

d Εζεκίας] Ita *Vat.* & *Gall.* 1. Διάδοχον Εζεκίας in *Editis.*

e Ηγαγον εἰς Βαβυλῶνα,] Ηγον *Vat.*

f Αὐτόθι] Αὐτὸν *Vat.*

g Εἰς τὴν αὐτοῦ] Εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν πάλιν ἐπανῆλθε *Vat.* & *Gall.* 1. 2.

h Νεχαὼ,] Ita cum LXXII. *Zonara*, *Chron. Alex.* *Aliis.* Νεχάων in *Editis*, Νεχάονα *Vat.* Νεχαῶνα *Gall.* 1. 2.

i Ποιούμενον] Ποιησάμενον *Vat.*

k Οδὸν,] Δίοδον *Vat.* & *Gall.* 1. 2.

l Απήντα·] Ita *Vat.* ἐπάντα in *Editis.*

m Νεχαὼ] Prout paulo supra. Νεχάως in *Editis*, Νεχαὼς *Vat.*

n Ιωάκιμον ἀπέδειξε βασιλέα] Ιωακεὶμ *Chron. Alex.* & *Zonar.* Ιωάκειμον *Vat.* & *Gall.* 1. 2. Ιωακὶμ LXXII.

ζ'. Ναβυχοδονοσόρ ὁ τ Βαβυλωνίων βασιλεὺς στρατία εἰς Συρίαν. καὶ ὡς πᾶσαν αὐτῷ καταστρεψάμενος ἄχρι τ ὅρων τ Αἰγυπτίων ἀνέβη εἰς Ιεροσόλυμα, καὶ τ βασιλέα αὐτῶν Ιωάχιμον ° φίλον ἠνάγκασεν εἶναι & σύμμαχον.

η'. Ως μὴ τῷ ἀναχωρῆσιν p τὴν ὑ Βαβυλωνίων πάλιν q Ιωάκιμος ἐφρόνησε τὰ τ Αἰγυπτίων, καὶ στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν ὁ Ναβυχοδονόσορος & πολιορκήσας, τ πόλεως ἑλόντος r αὐτῷ μὴ χρόνον, τ μὲν Ιωάκιμον ἀπέκτεινεν, s Ιωάχιμον δὲ τ υἱὸν αὐτοῦ κατέστησε βασιλέα· καὶ ὡς πολλὰ χρήματα λαβὼν ἐκ τ Ιεροσολύμων εὐθέως εἰς Συρίαν ὑπέστρεψεν.

θ'. Οτι μεταμεληθεὶς ἐπὶ τῷ τ Ιωάχιμον ποιῆσαι βασιλέα, καὶ στρατεύσας ἐπὶ Ιεροσόλυμα, ἐγκρατὴς τῆς Ιωαχίμου γένεται, ἑαυτὸν μὲν τ & μητρὸς & τῶν φίλων.

ι'. Οπως τ' ἔλαβε πολλὰς αἰχμαλώτους ὁ Βαβυλώνιος, καὶ ἀναθήματα βασίσας ἐκ τοῦ ἱεροῦ, ἀνέστρεψεν εἰς Βαβυλῶνα, τ t Ιεχονίαν θεῖον Σεδεκίαν τῶν Ιεροσολυμιτῶν βασιλέα καταστήσας.

ια'. Ως καὶ τοῦτον ἀκούσας βάλεσθαι πρὸς τὸν Αἰγυπτίους συμμαχίαν ποιήσασθαι καὶ φιλίαν, στρατεύσας ἐπὶ τὰ Ιεροσόλυμα, καὶ περὶ αὐτὰ αἱρεῖ τὴν πολιορκίαν· καὶ τ ναὸν ἐμπρήσας, τ τῶν Ιεροσολυμιτῶν δῆμον καὶ τὸν Σεδεκίαν μετῴκισεν εἰς Βαβυλῶνα.

ιβ'. Ως Ναβυχοδονόσορος πλουτήσας Δηϊόδοχον κατέλιπε τῆς βασιλείας τὸν υἱόν, καὶ ὡς κατελύετο ἡ τούτων ἀρχὴ ὑπὸ Κύρου τοῦ Περσῶν βασιλέως, καὶ ὅπως συνέβη τοῖς Ιουδαίοις καὶ τοῦτον τὸν καιρὸν ἅμα τοῖς Βαβυλωνίοις.

7. *Expeditio in Syriam à Nabuchodonoſoro Babyloniorum rege ſuſcepta. & quomodo, cum eam omnem ſubegiſſet uſque ad fines Ægyptiorum, Hieroſolyma profectus eſt, & regem Joacimum ſecum amicitiam bellique ſocietatem inire coëgit.*

8. *Quomodo poſt Babylonii diſceſſum, Joacimus rebus Ægyptiorum rurſus ſtudebat; & Nabuchodonoſorus ipſum bello aggreſſus & obſidione premens, urbe tandem ad deditionem redacta, Joacimum quidem interfecit, ejus vero filium Joachimum regem conſtituit: utque, cum multum pecuniæ ex Hieroſolymis accepiſſet, ſtatim Syriam reverſus eſt.*

9. *Quod, cum eum pœnituerit quod Joachimum regem fecerit, expeditione adverſus Hieroſolyma ſuſcepta, Joachimi potitur, qui ſemet ei dedidit una cum matre & amicis.*

10. *Quomodo Babylonius multos captivos fecit, & cum donaria è templo extuliſſet Babylonem reverſus eſt, Sedecia Jechoniæ patruo Hieroſolymitanorum rege conſtituto.*

11. *Quomodo, audito quod huic ipſi in animo erat ſocietatem & amicitiam cum Ægyptiis inire, copiis ſuis Hieroſolyma aggreſſus, urbem obſidione cinctam expugnat; temploque exuſto, Hieroſolymitanos & Sedecian Babylonem tranſtulit.*

12. *Quomodo Nabuchodonoſorus vita defunctus eſt, relicto filio qui in regnum ſucceſſit: utque Aſſyriorum imperium everſum eſt à Cyro Perſarum rege, & quæ Judæis ſub idem tempus acciderunt à Babyloniis.*

o Φίλον ἠνάγκασεν] Καὶ φίλον *Vat.*
p Τὴν ὑ Βαβυλωνίων] Τὴν deeſt *Vat.*
q Ιωάκιμος ἐφρόνησε] Ο Ιωάκιμος *Vat.*
r Αὐτὴν] Αὐτὴν in *Editis.* αὐτὸν *Vat.* ἑαυτὴν *Gall.*
s Ιωάχιμον] Ιωάκιμον δὲ τ υἱὸν αὐτοῦ ὁμώνυμον αὐτῷ τυγχάνοντα ἀπέδειξε βασιλέα *Vat.*
t Ιεχονίαν] Joachimus dictus eſt etiam Jechonias.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ.

ν Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ρπϐ'. μιλιάδας ς'. ἡμέρας ί.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER DECIMUS.

Continet hic liber tempus annorum CLXXXII. *menses* VI. *dies* X.

CAP. I.

Quomodo in Ezeciam expeditionem fecit Senacheribus; & quæ Rapsaces, Senacheribo contra Ægyptios profecto, minatus est Ezeciæ, cui animum confirmabat Esajas vates. Quomodo Senacheribus re infecta ex Ægypto Hierosolyma reversus, deprehensoque quod suæ deletæ erant copiæ, domum rediit: & quæ non multo post ei acciderunt.

Senacheribus bello adoritur Ezecium. 4 Regum, c. 18. 2 Paral. c. 32. Esa. 36.

CUM Ezecias duarum tribuum rex annum jam decimum quartum in imperio ageret, Assyriorum rex nomine Senacheribus, magno exercitu coacto, bello eum adoritur, omnesque tribûs Judæ & Benjamitidis urbes *munitas* vi capit. Cum autem in eo esset ut copias Hierosolymis admoveret, prævenit eum missa legatione *Ezecias*, *se* imperata facturum & quicquid tributi ab illo *sibi* imponeretur soluturum pollicens. Senacheribus vero auditis legatis statuit bello desistere, atque *regis* postulationi concedit; & promisit, si argenti talenta trecenta aurique triginta acciperet, pacatum se abiturum, fide legatis jurejurando data, pro certo fore ut ea lege retro cederet, nullo maleficio commisso. Ezecias autem, fide istis habita exhaustisque thesauris, pecunias *exactas* mittit, existimans se liberatum iri ab hoste omnique de regno dimicatione. Cæterum Assyrius, istis acceptis, nihil eorum quæ fuerat pollicitus curavit: sed ipse quidem cum copiis profectus est contra Ægyptios & Æthiopas, Rapsacem vero imperatorem cum magno exercitu & aliis duobus ad Hierosolyma vastanda reliquit. horum autem nomina erant Tharata & Anacharis.

Ingenti pecunia accepta è Judæa discedere pollicetur Senacheribus, sed promissis non stetit. 4 Regum, c. 18.

Senacheribi duces Hierosolyma veniunt cum magnis copiis. 4 Regum, c. 18. 2 Paral. c. 32. Esa. 36.

2. Ut vero eò pervenerunt & ante mœnia castra metati sunt, per nuncium ab Ezecia postula-

ΚΕΦ. α'.

Ὡς ἐπ' Ἐζεκίαν ἐστράτευσεν ὁ Σεναχήριβος· οἷά τε Ραψάκης, Σεναχηρίβου ἐπ' Αἰγυπτίους πρεσβεύοντος, ἠπείλησεν Ἐζεκίᾳ, ὃν Ἡσαΐας ὁ προφήτης παρεθάρρυνεν. ὡς Σεναχήριβος ἄπρακτος ἐξ Αἰγύπτου ἀποστρέψας ἦλθε τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ καταλαβὼν τὴν δύναμιν αὐτοῦ διαφθαρεῖσαν, ἀνεχώρησεν ἐπ' οἴκου· καὶ οἷα μετ' ὀλίγον αὐτῷ συνέβη.

ΕΖΕΚΙΟΥ δὲ τοῦ δύο φυλῶν βασιλέως, τέταρτον ἤδη καὶ δέκατον ἔτος τὴν ἡγεμονίας ἔχοντος, ὁ τῶν [x] Ἀσσυρίων βασιλεὺς [y] Σεναχήριβος ὄνομα, στρατεύσας μετὰ πολλῆς παρασκευῆς ἐπ' αὐτὸν, [z] καὶ κρατῶν τῇ ἀπόνοιας [a] αἱρεῖ τὰς πόλεις [b] τὰς τῆς Ἰούδα φυλῆς καὶ Βενιαμίτιδος. μέλλοντος δ' ἤδη τὴν δύναμιν [c] ἐπὶ Ἱεροσόλυμα, φήμη πρεσβευσάμενος πρὸς αὐτὸν, καὶ [d] ὑπακούσεσθαί τε, καὶ φόρον, ὃν ἂν [e] τάξῃ, τελέσειν ὑπισχνούμενος. Σεναχήριβος δὴ, μαθὼν τὴν παρὰ τῶν πρέσβεων, ἔγνω μὴ πολεμεῖν, ἀλλὰ τὴν ἀξίωσιν προσδέχεται. καὶ, δέγμενος μὲν τάλαντα τριακόσια, χρυσοῦ δὲ τριάκοντα λαβών, φίλος ἀναχωρεῖν ὡμολόγει; πίστις δὲς τοῖς πρέσβεσι δόρκος, ἢ μὲν ἀδικήσας μηδὲν αὐτὸν ἔτως ἀναστρέψειν. ὁ δ' Ἐζεκίας πεισθεὶς, καὶ κενώσας τοὺς θησαυροὺς, πέμπει τὰ χρήματα, νομίζων ἀπαλλαγήσεσθαι τῆς [f] πολεμίας, καὶ τῷ πρὸ τῆς βασιλείας ἀγῶνος. ὁ δὲ Ἀσσύριος λαβὼν ταῦτα, τῶν μὲν [g] ὁμολογημένων οὐδὲν ἐφρόντιζεν· ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἐστράτευσεν ἐπ' Αἰγυπτίους καὶ Αἰθίοπας, τὸν δὲ στρατηγὸν Ραψάκην μετὰ πολλῆς ἰσχύος [h] σὺν καὶ δυσὶν ἄλλοις τῶν ἐν τέλει καταλιπὼν, πορθήσοντας τὰ Ἱεροσόλυμα. τούτων δὲ τὰ ὀνόματα; [i] Θαρατὰ δὲ [k] Ἀνάχαρις ἦν.

β'. Ὡς δ' ἐλθόντες πρὸ τῶν τειχῶν ἐστρατοπεδεύσαντο, πέμψαντες πρὸς τὸν Ἐζεκίαν, ἠξίουν [l] αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς λό-

---

ν Περιέχει] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 6. & *Voss.* περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν πϐ'. ἡμέρας δέκα *Gall.* 2. — ἐτῶν πϐ'. μιλιάδας ς'. ἡμέρας ί. *Bas.* mendose. Pro nobis etiam facit *Epiphanius* in *plerisque* libris. in *aliis* vero CLXXXII. *menses* IX. *dies* X. aut CCXXX. *menses* VI. *dies* XV.

x Ἀσσυρίων βασιλεὺς] Conf. *alior.* lib. 5. c. 9. §. 4. SPANH.

y Σεναχήριβος] *Al.* Σενεχήριβος, & Σεναχήρειβος, & Σεναχήρειμος & Σεναχήρεβος.

z Καὶ κρατῶν τε] Καὶ κρατῶν ἁπ. in nonnullis *MSS.*

a Αἱρεῖ τὰς πόλεις] Ita *Samb.* (& *Cocc.*) αἵρει aut αἱρεῖ *Aliis.*

b Τὰς τῆς Ἰούδα φυλῆς] Abest *Big. Samb.* & *Hen.*

c Ἐπὶ Ἱεροσόλυμα,] Καὶ ἐπὶ *Vat.* & *Hen.*

d Ὑπακούσεσθαί τε,] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* ὑπακούσασθαί γε *Hen.* & *Busb.* ὑπακούσειν καὶ φ. in *reliquis.*

e Τάξῃ,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* τάξει in *Editis Aliisque.*

f Πολεμίας,] Πολέμια *Gall.* 2. & *Epiphan.*

g Ὁμολογημένων] Ὁμολογεμένων *Hen.* & *Vat.*

h Σὺν καὶ δυσὶν] Σὺν δυσὶν *Hen.* & *Busb.* & mox ἐπὶ τέλει *Vat.*

i Θαρατὰ] Θαρθᾶς *Vat.* in margine, prout in LXXII. 4 *Regum*, c. 18. v. 17. in *Epiphanii* libris *Tharatha*, & *Dathara.*

k Ἀνάχαρις ἦν.] In *Sambuci* codice Αχαεις à prima manu, à secunda Ανάχαεις. Αραχαεις *Gall.* 1. 2. Δοβσαεις *Vat.* in ora libri. *Epiphanius* habet *Arachiris* aut *Arathiris.* Ραφὶς LXXII. *juxta Cod. Rom.* Ραβσαρεῆς *Alex.* unde Ράψαρις legendum puto.

l Αὐτὸν ἐλθεῖν] Αὐτοῖς ἐλθεῖν in quibusdam *MSS.* in *aliis* αὐτὸν αὐτοῖς ἐλθεῖν.

λόγως. ὁ δὲ αὐτὸς μὲν ὑπὸ δειλίας ἀπ' ἀνθρώπων· τρεῖς δὲ τῶν ἀναγκαιοτάτων φίλων [m] αὐτῷ ἐξέπεμψε, τὸν τῆς βασιλείας ἐπίτροπον [n] Ελιάκιμον ὄνομα, καὶ [o] Σοβναῖον, καὶ [p] Ιώαχον τὸν ἀπὸ τῶν ὑπομνημάτων. ὅτοι μὲν οὖν προελθόντες ἄνδικρυς τῶν ἡγεμόνων τὸ στρατιᾶς τῶν Ασσυρίων ἔστησαν. θεασάμενος δὲ αὐτοὺς ὁ στρατηγὸς Ραψάκης, ἐκέλευσεν ἀπελθόντας Εζεκίᾳ λέγειν· "ὅτι "[q] βασιλεὺς μέγας Σενναχήριβος πιστεύεται αὐτῷ, "τίνι θαρρῶν καὶ πεποιθὼς φεύγει δεσπότην αὐτὸν, καὶ "[r] ἀκροᾶσθαι μὴ θέλει, καὶ τὴν στρατιὰν [s] αὐτῷ δὲχε- "ται τὴν τῇ πόλει; ἢ ἐλπὶς τὴν Αἰγυπτίων τὴν ἑαυτῷ στρατιὰν "ἐλπίζων [t] ὑπὲρ ἐκείνων [v] αὐτῶν καταγωνίσασθαι; εἰ "δὲ τοῦτο προσδοκᾷ, [x] δηλέτω αὐτῷ ὅτι ἀνόητός ἐστι καὶ "ὅμοιος ἀνθρώπῳ, ὃς καλάμῳ ἐπερειδόμενος πεπλα- "σμένῳ, [y] ὡς τὸ καταπεσεῖν ἔτι καὶ τὴν χεῖρα διαπα- "ρεὶς ἥδιστα τὸ βλάβης. εἰδέναι δὲ ὅτι καὶ βεβλημέ "θεῦ τὴν ἐπ' αὐτὸν [z] στρατείαν ποιήσῃ, ὃς αὐτῷ κα- "ταφρύσασθαι καὶ τὴν [a] τῶν Ισραηλιτῶν βασιλείαν [b] δέ- "δωκεν, ἵνα τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τοὺς δεχομένους ὑπ' "αὐτοῦ διαφθείρῃ." ταῦτα δὲ τὸ Ραψάκῃ Εβραϊστὶ λέ- γοντος, τὸ γὰρ γλώττης εἶχε ἐμπείρως, ὁ Ελιάκιμος, φοβούμενος μὴ τὸ πλῆθος ἐπακοῦσαν εἰς ταραχὴν ἐμ- πέσῃ, Συριστὶ [c] φράζειν ἠξίου. οὐκεῖ δὲ ὁ στρατηγὸς τὴν ὑπόνοιαν αὐτοῦ καὶ τὸ ἐπ' [d] αὐτῷ δέος, μείζονι καὶ [e] διαστόρῳ τῇ φωνῇ χρώμενος ἀπεκρίναντο αὐτῷ Εβραϊστὶ λέγων, "ὅπως ἀκούσαντες τὰ τοῦ βασιλέως προστάγματα "πάντες τὸ συμφέρον ἕλωνται διδόντες αὐτοὺς ἡμῖν. δῆ- "λον γὰρ ὡς τὸν λαὸν ὑμεῖς τε καὶ ὁ βασιλεὺς ἐλπίζι διδά- "σκοντες ματαίως, ἀντέχειν πείθετε. εἰ δὲ θαρρεῖτε, "καὶ τὴν δύναμιν ἡμῶν [f] ἀπώσεσθαι νομίζετε, δισχίλιοι "ὧν δὲ ἐμοὶ παρόντες ἕτοιμα εἰς ἑτοιμασίαν ὑμῖν παρέχειν "ἕτοιμός εἰμι· οἷς ἰσαρίθμους ὁπλίτας δόντες, ἐμφα- "νίσατε τὴν αὐτῶν δύναμιν. ἀλλ' οὐκ ἂν ὡς γε μὴ ἔχε- "τε, τούτους [g] δώητε. τί παιγαρουῦν βεβαιώσετε [h] διδο- "δόναι σφᾶς αὐτοὺς τοῖς πρείττοσι, καὶ ληψομένοις [i] ὑμᾶς "καὶ μὴ θέλοντας; καί τοι τὸ μὲν ἑκούσιον τὸ διδόσθαι "ἀσφαλὲς ὑμῖν· τὸ δὲ ἀκούσιον πολεμουμένοις [k] ὑπεύθυ- "νον, καὶ συμφορῶν αἴτιον φαίνεται.

γ'. Ταῦτ' ἀκούσαντες ὁ, τε δῆμος καὶ οἱ πρόσθεις τοῦ στρατηγοῦ τοῦ Ασσυρίων λέγοντος, [l] ἀπήγγειλαν Εζεκίᾳ. ὁ δὲ πρὸς ταῦτα τὴν βασιλικὴν ἐνδυὺς ἐσθῆτα, ἀμφιασά- μενος δὲ σάκκους, καὶ χῆμα ταπεινὸν ἀναλαβών, τῷ πα- τρίῳ νόμῳ πρὸ ὀφθαλμῶν τὸν θεὸν ἱκέτευε, καὶ βοη- θῆσαι τῷ μηδεμίαν ἄλλην ἐλπίδα ἔχοντι σωτηρίας ἀπο- βολῇ. πέμψας δὲ καὶ τοὺς φίλων τινὰς καὶ τῶν ἱερέων πρὸς Ησαΐαν τὸν προφήτην, ἠξίου δεηθῆναι τοῦ θεοῦ, καὶ [m] ποιη- σάμενον θυσίας ὑπὲρ τῆς κοινῆς σωτηρίας προκαλεῖν αὐτὸν, [n] νεμεσῆσαι μὲν τοῖς τὸν πολεμίων ἐλπίσιν, ἐλεῆσαι δὲ τὸν αὐτοῦ λαόν. ὁ δὲ προφήτης ταῦτα ποιήσας, χρημα- τίσαι καὶ αὐτῷ τοῦ θεοῦ, παρεθάρρυνε [o] τὸν βασιλέα καὶ τοὺς

runt ut cum eis colloqueretur. At ille quidem præ metu *ad eos* non egreditur; tres vero ex amicis ſumma neceſſitudine ſibi conjunctis miſit, regni procuratorem nomine Eliacimum, & Sobnæum, & Joachum à commentariis. Hi vero cum *prodiiſſent, ante duces exercitus Aſſyriorum conſtiterunt. Rapſaces autem imperator eos conſpicatus, juſſit ut abirent, & regi dicerent: "quod magnus "rex Senacheribus eum ſciſcitatur, cui confidens "quave ſpe fretus à domino ſuo refugiat, ipſique "nolit eſſe dicto audiens, ejuſque exercitum in "urbem recipere? An propter Ægyptios *animos* "*ſumit*, ſperans fore ut ab illis ipſis debelletur ex- "ercitus regis? Quod ſi hoc exſpectat, facitote "ſciat, quòd *dubio procul* deſipit, ſimiliſque eſt ho- "mini, qui confractæ arundini innixus, cum ce- "ciderit ac præterea manum transfixam habuerit, "ſe male acceptum eſſe ſenſit. Scire autem opor- "tere quod voluntate Dei in eum expeditionem "fecerit, qui Iſraëlitarum etiam regnum everten- "di dedit ipſi poteſtatem, ut eodem modo popu- "lum ei ſubditum perditum iret." Hæc autem Rapſace Hebraïce dicente (nam iſtius linguæ peritus erat) Eliacimus, metuens ne multitudo his auditis pavore conſternaretur, rogavit ut Syriace loqueretur. At imperator, cum intellexiſſet quid ille ſuſpicaretur, utque ea de re metueret, voce magis ſublata utens & acuta Hebraïce Eliacimo reſpondit, dicens, "ut cum auditione accepiſſent "regis mandata, omnes quod ſuâ *maxime* interſit "eligant, & ſeſe nobiſmet tradant. nam manife- "ſtum eſt, quod vos ſimul & rex populum vana "ſpe lactatis & ad reſiſtendum adducitis. Quod "ſi quid audetis, noſtraſque copias poſſe repellere "exiſtimatis, equorum duo millia, ex iis qui mihi "adſunt, vobis in uſum præſentem tradere paratus "ſum, totidem ſuppeditando ſeſſores vires veſtras "oſtendite. ſed non eſt ut vos eorum, quos non "habetis, copiam faciatis. Quid igitur cunctami- "ni voſmet dedere validioribus, voſque vel invitos "capturis? equidem ſponte facta deditio vobis tu- "ta eſt, at vi ac neceſſitate extorta debellatis res "periculoſa videtur & calamitatum cauſa.*

Rapſacis ad Hieroſolymitanos oratio. 4 Regum, c. 18. 2 Paralip. c. 32. Eſa. 36.

3. Cum imperatorem iſta loquentem audiſſent tam legati quam populus, Ezeciæ *ea* retulerunt. ille vero, mutata veſte regali, & centone indutus, humiliſque & demiſſi ſpeciem præ ſe ferens, patrio more in faciem procidens Deo ſupplicabat, oratbatque ut ei nullam aliam ſalutis ſpem habenti opem ferret & auxilium. Porro, miſſis ad Eſajam vatem amicis aliquot & ſacerdotibus, rogabat ut Deum precaretur, factiſque ſacrificiis pro ſalute omnium eum obſecraret, ut iis quidem quæ *futura* ſperant hoſtes indignaretur, ſui vero populi ſortem miſeraretur. Vates autem, cum hæc *rite* feciſſet, ex Dei oraculo regi ejuſque amicis animum & au-

Ezecias Rapſacis maledicta Eſaje nunciatum mittit. 4 Regum, c. 19. Eſa. 37.

Eſajas proſpera fauſtaque omnia regi pollicetur.

m Αὐτῷ ἐξέπεμψε,] Ita etiam *Vet. Interpr.* αὐτῇ *Vat.*

n Ελιάκιμον ὄνομα,] Ελιακίμου *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

o Σοβναῖον,] Ita reſcripſi pro Σομναῖον *Editorum Aliorumque.* quòd *Epiphanii* libri habeant *Sobnean*, aut *Sobonean*, aut *Sobnam.* Συβναίου *Gall.* 2. Σωμιᾶν *Vat.* certe pro Σωβνᾶν.

p Ιώαχον] Ιωταμάστην *Vat.* Ιώαμον *Gall.* 2. in *Epiphanii* libris *Joan.*

* *Prodiiſſent*,] Lego προελθόντες.

q Βασιλεὺς μέγας Σεναχήριβος] Sic de eodem Herodotus lib. IV. c. CXLI. ὁ μέγας Σεναχάριβος. SPANH.

r Ακροᾶσθαι] Sic *MSS.* ἀκροάσασθαι in *Editis.*

s Αὐτῷ δὲχεται] Τῷ αὐτῷ *Vat.* & *Gall.* 2. στρατιὰν δὲχε- ται *Big. Samb. Busb.* & *Hen.*

t Υπ' ἐκείνων] Forte δι' ἐκείνων. COCC.

v Αὐτῶν] *Big.* αὐτόν.

x Δηλέτω αὐτῷ] Ita cum *Big. Samb.* & *Gall.* 1. δηλὸν αὐτῷ in *Editis Aliiſque.* δῆλον αὐτῷ *Vat.* Sed duas haſce voces non agnoſcit *Vet. Interpr.*

y Πρὸς τὸ] Lege πρὸς τῷ. COCC.

z Στρατείαν] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. στρατιὰν in *reliquis.*

a Τῶν Ισραηλιτῶν] Illud τῶν ex *Big. Samb.* & *Vat.*

b Δίδωκεν,] Εδωκεν *Vat.*

c Φράζειν ἠξίου.] Ita *MSS.* (*Coccejus*) & *Vet. Interpr.* κράζειν perperam in *Editis.*

d Αὐτῷ δέος,] Sic *MSS.* ἐπ' αὐτῷ *Editis.* HUDS. *Quid alter occulte apud ſe metueret.* ἐπ' αὐτῷ, ut ἐφ' ἑαυτῷ λογίζεται vel γελᾷν. COCC.

e Διαστόρῳ τῇ φωνῇ χρώμενος] Διαφόρῳ *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. HUDS. Sic σάλπιγξ ἀφώνου apud *Æſchyl. Eumenid.* v. 569. πρὸς τὴν ἀφωνίαν· *Theophr.* H. Pl. lib. IV. c. XII. p. 92. ἰχθὺν κὴ ἀφώνου ὠδήν· *Dio Chryſoſt. Or.* II. p. 30. C. SPANH.

f Απώσεσθαι νομίζετε,] Απώσασθαι in *iiſdem MSS.*

g Δώητε.] Μὴ ante δώητε delevi auctoritate *Codd. MSS.*

h Παραδιδόναι σφᾶς] Παραδιδόντες *Vat.*

i Υμᾶς] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἡμᾶς in *Editis.*

k Επικίνδυνον,] Sic *Cod. Samb.* ἐπὶ κίνδυνον in *cæteris.*

l Απήγγειλαν Εζεκίᾳ] Απήγγελον *Vat.*

m Ποιησάμενον θυσίας] Ποιησάμενος *Big.* & *Samb.* ποιησάμενος *Vat.*

n Νεμεσῆσαι] Αντίκειται τῷ ἐλεεῖν μάλιστα ὁ καλοῦσι νεμεσᾶν. *Ariſtot. Rhet.* l. 2. p. 79. *Ed. Wechel.* atque iterum, καὶ τοῖς θεοῖς ἀποδίδομεν τὸ νεμεσᾶν.

o Τὸν βασιλέα] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* καὶ τὸν βασ. in *Editis.* αὐ-

daciam addebat, prædicens fore ut hoſtes ſine prælio victi diſcederent cum ignominia, poſitaque ea qua nunc ſe oſtentant ferocia: Deo etenim curæ eſſe ut ad interitum veniant. Inſuper prædicebat, ipſum quoque Aſſyriorum regem Senacheribum, cum ei male ceſſerint quæ contra Ægyptum molitus eſt, patriamque repetiverit, ferro peremptum iri.

Senacheribus Ezeciæ minatur.

4. Eodem tempore & Aſſyrius forte literas dederat ad Ezeciam; in quibus eum fatuum appellat, qui cogitarit ſe poſſe ſervitutem effugere ab ipſo intentatam, qui multas magnaſque gentes ſubegerat. atque eum captum cum ſuis omnibus exitio daturum eſſe minabatur, niſi portis patefactis ipſius exercitum in Hieroſolyma ſponte recipiat. Hiſce lectis bono animo erat *Ezecias*, propter eam quam in Deo collocaverat fiduciam; literaſque complicatas in templo repoſuit. Cum autem Deum precibus iterum imploraſſet, ut urbem reſpiceret omniumque ſalutem, *tum* Eſajas vates ejus exauditam eſſe ſupplicationem dicebat, atque ea tempeſtate non obſidendos eſſe ab Aſſyrio, foreque ut in poſterum ſecuri ſint ab omnibus quæ ab illo fierent, utque pace agros colant, & abſque omni metu rerum ſuarum curam agant. Brevi autem poſt tempore Aſſyriorum rex, cum ei male ceſſiſſent inſidiæ in Ægyptios, re infecta domum rediit, tali de cauſa. Longum tempus ab ipſo in oppugnatione Peluſii abſumptum eſt: cumque jam aggeres, quos ad mœnia excitarat, *ſatis* alti viderentur, atque in eo fere eſſet ut ea aggrederetur, audivit Æthiopum regem Tharſicen, magnum adducentem exercitum, ut ſuppetias ferret Ægyptiis, venire, decreto ut per ſolitudinem viam faceret, & ſtatim in Aſſyriorum agros ingrederetur. Turbatus ergo hiſce rex Senacheribus, priuſquam rem confecerat, ut *ante* dixi, diſceſſit, Peluſio relicto. De hoc ipſo Senacheribo etiam Herodotus in ſecundo ejus Hiſtoriarum libro teſtatur, quod rex iſte contra Ægyptiorum regem, qui & Vulcani ſacerdos erat, venerit: cumque Peluſium obſideret, hujuſmodi de cauſa obſidionem ſolverit. Ægyptiorum ſacerdos Deum ſupplex orabat: atque is, precibus ejus exauditis, *gravem* Arabi pla-

Eſajæ oraculum de Aſſyriis.

Herodoti teſtimonium de Senacheribo.

δ'. Ετυχε δ' ὑπὸ τ αὐτὸν καιρὸν καὶ γεγραφὼς τῷ Εζεκίᾳ ὁ Ασυρίων ὑπερόλας · ἐν αἷς ἀνόητον μὲν αὐτὸν ἔλεγε, ὑποτλαμβάνοντα τὴν ὑπ' αὐτῷ ἀφεύξεσθαι δουλείαν, ἔθνη πολλὰ & μεγάλα κεχειρωμένῳ. ἠπείλει δὲ πανολεθρίᾳ ἀφανίζειν αὐτὸν [c] Ἱερουσαλὴμ, εἰ μὴ τὰς πύλας ἀνοίξας ἑκὼν αὐτὸς δέξηται τὴν στρατιὰν εἰς Ιεροσόλυμα. ταῦτ' ἀναγνὺς, καταφρονεῖ ἀφ' τοῦ [v] ἀπὸ Θεοῦ πεποίθησιν · τὰς δ' ὑπερόλας [x] πύξας εἰς τ ναὸν [y] ἔσω κατέθετο. πάλιν δὲ τῷ Θεῷ τὰς ἀχὰς αὐτοῦ ποιησαμένου περὶ τ πόλεως, καὶ τ ἀπάντων σωτηρίας, Ησαΐας ὁ προφήτης ἐπήκουσεν αὐτὸν ἔφασκε γεγονέναι, καὶ κατ' τ παρόντα καιρὸν μὴ [z] πολιορκηθήσεσθαι ὑπὸ & [a] Ασυρίου, τῷ δὲ μέλλοντι [b] πάντων ἂν εἶναι ἀδεεῖς τ ὑπ' αὐτοῦ γιγνομένων, [c] γεωργήσειν τε μετ' εἰρήνης, καὶ τ ἰδίων ἐπιμελήσεσθαι κτημάτων ἀδεῶς φοβερμένους. [d] ὀλίγῳ δὲ χρόνῳ διελθόντος, καὶ ὁ τ Ασυρίων βασιλεὺς, ἀφαιρεῖν τὰ ὑπὸ τὴς Αἰγυπτίων [e] ὑπερόλης, ἄπρακτος ἀνεχώρησεν ἐπ' οἴκου δι' αἰτίαν τοιαύτην. πολὺς αὐτῷ χρόνος [f] ἐτρίβετο περὶ τὴν [g] Πηλουσίου πολιορκίαν, καὶ τ χωμάτων ἤδη μετεώρων ὄντων ἃ πρὸς τοῖς τείχεσι ἦρε, καὶ ὅσον ἔπω μέλλοντος προσβαλεῖν αὐτοῖς, ἀκοὴ τ τ Αἰθιόπων βασιλέα [h] Θαρσικὼ, πολλὴν ἄγοντα δύναμιν, ὑπὲρ [i] συμμαχίαν τοῖς Αἰγυπτίοις ἥκειν, διεγνωκότα ποιήσασθαι τὴν πορείαν ἀφ' τ ἐρήμου, καὶ ἐξαίφνης εἰς τὴν τ Ασυρίων ἐμβαλεῖν. [k] παραχθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς Σεναχήριβος, ἄπρακτος, ὡς ἔφην, ἀνεχώρησε, καταλιπὼν τὸ Πηλούσιον. περὶ τούτου δὲ Σεναχηρίβου & Ηρόδοτος ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν ἱστοριῶν αὐτοῦ φησὶ, ὡς ἦτος ὁ βασιλεὺς τ Αἰγυπτίων, [l] ἱερέα ὄντα δὲ Ηφαίστου, ἔλθοι · πολιορκοῦντος δὲ τὸ Πηλούσιον, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. [m] ηὔξατο ὁ ἱερεὺς τῶν Αἰγυπτίων [n] τῷ Θεῷ, ᾧ γόμενος ὑπήκουσε ὁ Θεὸς πληγὴν ἐσκη-

πτέ

αὐτόν τε τ βασ. *Big. & Samb.* αὐτὸν τ βασ. *Gall.* 1. 2. *Hen. & Busb.*

p Μετ' οἴκου τινὸς] Ita *MSS.* μετ' ὀ in *Editis.*

q Αὐτὸν δ'] Sic *MSS. & Vet. Interpr.* αὐτὸν δὲ in *Editis.*

r Διαμαρτόντα] Ita in melioris notæ *MSS.* ἀμαρτῶντα in *Aliis* cum *Editis.*

s Οἰκείων,] Eo modo *MSS.* οἰκίων in *Editis.*

t Παραλαβὼν,] Παραλαβὼν τὴν πόλιν legiſſe videtur *Epiphan.*

v Ἀπὸ Θεοῦ πεποίθησιν·] Ἀπὸ δὲ Θεοῦ *Big. & Samb.*

x Πύξας] In *S. Literis* 4 *Regum*, c. 19. v. 4. καὶ ἀνέπτυξεν αὐτὰ Εζεκίας εὐσεβὴς Κυρίου.

y Ἔσω κατέθετο.] Sic *MSS.* ἔσω in *Editis.*

z Πολιορκηθήσεσθαι] Sic *Gall.* 2. in *reliquis* πολιορκιθήσεσθαι.

a Ασυρίου,] Σύρου *Vat. & Gall.* 2.

b Πάντων ἂν εἶναι] Ita lego cum *Big. & Samb.* quibuſcum nonnihil faciunt alii *MSS.* πάντων ἂν εἶναι ἀδεεῖς τ. ὑ. ἀ. γιγομένους *Gall.* 1. 2. πάντων ἀνεῖναι τ ὑπ' αὐτῶ γιγομένων *Vat.* In *Editis* πάντων ἀδεεῖς τ ὑπ' αὐτῶ γιγομένους, *Epiphanius* vertit, *& in futuro omnes qui ab illo jam capti fuerant eſſe reverſuros, & tertio anno cum pace omnes opus ſuum facturos* &c. ac ſi legiſſet, τῷ δὲ μέλλοντι πάντας ἀνεῖναι τὰς ὑπ' αὐτὸν γιγομένους, καὶ τρίτῳ ἔτει &c.

c Γεωργήσειν τε] Ita *MSS.* in *Editis* deeſt τε poſt γεωργήσειν.

d Ολίγῳ δὲ χρόνῳ] Iterum cum *MSS. & Vet. Interpr.* δὲ δὴ χρόνῳ in *Editis.*

e Επιξυλῆς,] Vocem ἐπιξυλῆς, quæ in *Gracis* omnibus exſtat, non legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *bello quod Ægyptiis intulerat fruſtratus.* ideoque mallem ἐπιξολῆς.

f Ετρίβετο] Διετρίβετο πρὸς τὴν δ' Πηλ *Big. & Samb.*

g Πηλουσίου] Conf. lib. VI. c. 7. §. 3. SPANH.

h Θαρσικὼ,] Ex *Epiphanii* libris Θαρακὼ legendum. Θαρσίκω *Samb.* forſan pro Θαρίκω. HUDS. Θαρσικὴς Rex Æthiopum. *Ruffin.* Tarachara. SPANH.

i Συμμαχίαν] Ita cum *Big. Samb. & Vat.* ἐπὶ συμμαχίᾳ in *Editis Aliiſque.*

k Παραχθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς Σεναχήριβος, ἄπρακτος, ὡς ἔφην, ἀνεχώρησε, καταλιπὼν τὸ Πηλούσιον. περὶ τούτου δὲ Σεναχηρίβου & Ηρόδοτος ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν ἱστοριῶν αὐτοῦ φησὶ, ὡς ἦτος ὁ βασιλεύς] Ita locum reſtituimus ex *Big. & Samb.* quibus in omnibus conſentiunt *Vat. & Gall.* 1. 2. niſi quod voculam ἔλθοι deſiderent. In *Editis*, παραχθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς Σεναχήριβος, ἐπὶ τ ἱερέα τ Ηφαίστου στρατεύσας ἤλαυνεν, ὡς ἦτος ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τ τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα ἐλθὼν ἱερέα ὄντα δὲ Ηφαίστου. πολιορκοῦντος &c. *Epiphanius* diverſam ab *iſta* lectionem ſequutus videtur, hanc ſcilicet, παραχθεὶς δὲ ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς, ἐπὶ τ ἱερέα τ Ηφαίστου στρατεύσας ἤλαυνεν, ὡς ἦτος ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεία ἐλθὼν ἱερέα ὄντα δὲ Ηφαίστου· πολιορκοῦντος &c. nam vertit, *Turbatus ergo rex Sennacherib ad ſacerdotem Vulcani caſtra ſe metari dicebat, quaſi iſte rex ad eum regem Ægyptiorum veniſſet, qui eſſet Vulcani ſacerdos: & obſidionem Peluſii* &c. Verum *Joſephum* hoc modo ſcripſiſſe olim conjiciebat *Scalig.* (in *Notis* ad *Frag. Vett. Græc.*) παραχθεὶς δὲ ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς Σεναχήριβος [λύει τὴν πολιορκίαν· Ηρόδοτος δὲ γεγράφει Σεναχήριβον] ἐπὶ τ ἱερέα τ Ηφαίστου στρατεύσας, λέγων (pro ἤλαυνεν) ὡς ἦτος ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τ τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα ἦλθεν (pro ἐλθὼν *Editorum*) ἱερέα ὄντα δὲ Ηφαίστου. πολιορκοῦντος. *turbatus ergo iſtis rex Senacheribus* [*ſolvit obſidionem. Herodotus vero ſcribit Senacheribum*] *in ſacerdotem Vulcani expeditionem feciſſe, dicens hunc regem veniſſe in regem Ægyptiorum, qui erat ſacerdos* &c. HUDS. Hic deſunt aliqua; ἀνεχώρησεν. Ηρόδοτος δὲ. Ita conjeceram. Sed codices MSS. ita; ἄπρακτος ὡς ἔφην ἀνεχώρησε καταλιπὼν τὸ Πηλούσιον. Περὶ τούτου δὲ Σεναχηρίβου καὶ Ηρόδοτος ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν ἱστοριῶν αὐτοῦ φησὶ, ὡς ἦτος ὁ βασιλεύς. REL.

l Ιερέα ὄντα δὲ Ηφαίστου] Deſunt hic nonnulla, ſicut in Edit. *Baſil.* & *Ruſini* verſione. Rex Ægypti idem Sacerdos Vulcani. videndus *Herodot.* lib. II. c. CXLI. cui Σεθὼν vocatur Sacerdos ille Vulcani & ſimul R. Ægypti. SPANH.

m Ηὔξατο ὁ ἱερεύς] Ita cum *Big. Samb.* (*Coccejo*) & *Vat.* niſi quod δὲ deleverim cum *Cod. Samb.* in *Editis Aliiſque.* ἤυξατο δὲ ὁ βασιλεὺς τ. Utraque lectio vera eſt: nam idem rex erat & ſacerdos nomine *Sethon.* Vide *Uſſerium* ad *A. M.* 3292.

n Τῷ Θεῷ] Τῷ Θεῷ αὐτοῦ ſolus *Vat.*

o Πλα-

πρὸς τῷ Αραβι. [o] ωλανᾶται γὰρ κἀν τούτῳ Ηρόδοτος, [p] οὐκ Ασσυρίων λέγων τὸν βασιλέα ἀλλ' [pp] Αράβων. μυῶν γὰρ πλῆθος φησὶ, μιᾷ νυκτὶ καὶ τὰ τόξα καὶ τὰ λοιπὰ ὅπλα διαφαγεῖν τῶν Ασσυρίων· καὶ διὰ τοῦτο, μὴ ἔχοντα [q] τόξα τὸν βασιλέα τῶν στρατιῶν [r] ἀπάγειν ἀπὸ Πηλουσίου. καὶ Ηρόδοτος μὲν [s] οὕτως ἱστορεῖ. ἀλλὰ Βήρωσσος, ὁ τὰ Χαλδαϊκὰ συγγραψάμενος, μνημονεύει Βασιλέως Σεναχηρίβου, [v] καὶ ὅτι τῶν Ασσυρίων [x] ἦρχε, καὶ ὅτι πάσῃ ἐπεστράτευσε τῇ Ασίᾳ καὶ τῇ Αἰγύπτῳ, [y] λέγων οὕτως. * * * * *

ε'. Υποστρέψας [z] δὲ ὁ Σεναχήριβος [a] ἀπὸ τῶν Αἰγυπτίων πολέμων εἰς τὰ Ιεροσόλυμα [b] κατέλαβεν ἐκεῖ τὸν ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Ραψάκη δυνάμιν [διὰ λοιμοῦ κινδυνεύσασαν.] διὰ [γὰρ] Θεοῦ λοιμικῷ [c] ἐνσκήψαντος αὐτοῦ τῷ στρατῷ νόσον, καὶ τὴν πρώτην τῆς πολιορκίας νύκτα διέφθειρον [d] μυριάδες ὀκτωκαίδεκα καὶ πεντακισχίλιοι σὺν ἡγεμόσι καὶ ταξιάρχαις. ὑπὸ ταύτης ἧς τὸ συμφορᾶς εἰς φόβον καὶ δεινὴν ἀγωνίαν καταστὰς, καὶ δείσας ὧδε τῷ στρατῷ παντὶ, φεύγει μὲν τὴν λοιπὴν δυνάμεως εἰς τὴν αὐτοῦ [d] βασιλείαν εἰς τὴν [e] Νίνον ἀποσαγοροδυήσουσαν. καὶ διατρίψας ἐν ταύτῃ ὀλίγον χρόνον, δολοφονηθεὶς ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων παίδων [f] Αδραμελέχου καὶ [g] Σαρασσάρου, [h] τελευτᾷ τὸν βίον, καὶ [i] ἀνῃρέθη τῷ ἰδίῳ ναῷ [k] Αρέσκη λεγομένῳ. καὶ οἱ μὲν φυγαδευθέντες διὰ τὸν φόνον τοῦ πατρὸς ὑπὸ τῶν πολιτῶν εἰς τὴν Αρμενίαν ἀπῆραν· [l] διαδέχεται δὲ τὴν βασιλείαν Σεναχηρίβου [m] Ασαραχόδδας. καὶ τὸ μὲν τῶν Ασσυρίων στρατείας τὸ διὰ τὴν Ιεροσολυμίτας πόλεως τοιοῦτο συνέβη γενέσθαι.

gam inflixit. In hoc enim fallitur Herodotus, quod non dicat eum Aſſyriorum regem *fuiſſe*, ſed Arabum. Nam murium multitudinem inquit, una nocte arcus & reliqua Aſſyriorum arma comediſſe. qua re fiebat, ut rex, quod arma non haberet, exercitum à Peluſio abduceret. Atque ita quidem rem narrat Herodotus. Quin & Beroſus Chaldaïcarum rerum ſcriptor regis Senacheribi meminit, & quod apud Aſſyrios regnaverit, quodque Aſiæ omni & Ægypto bellum intulerit, ita dicens. * * * * *

5. Porro Senacheribus, cum à bello Ægyptiaco Hieroſolyma revertiſſet, copias ſub imperatore Rapſace *relictas* illic offendit [in periculo ex peſte.] morbo [enim] peſtilenti in illius exercitum à Deo immiſſo, prima nocte qua urbem obſidebant centum & octoginta quinque *hominum* millia intereunt, cum ducibus & centurionibus. Ex hac autem calamitate, in metum gravemque animi dolorem conjectus, & de toto exercitu ſolicitus, cum copiis quæ ſupererant fugiens regnum ſuum repetit, urbemque quæ Nini appellatur. Ubi poſtquam brevi tempore conſedisſet, inſidiis majorum natu filiorum Adramelechi & Saraſari vitam finivit, & in templo ipſius Araſca dicto peremptus erat. Et illi quidem, à civibus in exſilium pulſi ob patris cædem, in Armeniam ſe contulerunt: in regnum vero Senacheribi ſuccedit Aſſarachoddas. Atque Aſſyriorum quidem in Hieroſolymitanos expeditio hujuſmodi exitum habuit. II. *Senacheribi exercitus clades.* *4 Regum, c. 19. 2 Paral. c. 32. Eſa. c. 37. v. 36.*

ΚΕΦ. β'.

Ως ἀρρωστήσαντα τῷ Εζεκίᾳ, καὶ μέλλοντα τελευτᾶν, προσδωρεῖται ὁ Θεὸς ἔτη ζωῆς ιε'. δι' ἀναπόδισμὸν τῆς σκιᾶς δέκα ἀναβαθμούς γενομένης.

CAP. II.

Quomodo, ægrotante Ezecia, mortique proximo, vitam illi Deus prorogavit ad annos XV. *umbra per decem gradus regreſſa.* III.

Εζεκίας δὲ ὁ βασιλεὺς, ὡς ἀδοξίας ἀπαλλαγὶς τῶν φόβων, χαριστήρια σὺν [n] πάσῃ τῷ λαῷ θυσίας ἐπετέλεσε τῷ Θεῷ· μηδεμιᾶς ἄλλης αἰτίας τῶν πολεμίων τοὺς μὲν διαφθειρούσης, τοὺς δὲ φόβῳ τῆς [o] ὁμοίας πολιτῆς ἀπαλλαξάσης ὑπὸ τῶν [p] Ιεροσολύμων, ἢ τῆς συμμαχίας τῆς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. πάσῃ δὲ χρησάμενος σπουδῇ, καὶ φιλοτιμίᾳ ὡς τὸν Θεὸν, μετ' ὀλίγον νόσῳ χαλεπῇ

Ezecias autem rex, ex inopinato terroribus liberatus, Deo ſacra fecit cum univerſo populo pro gratiarum actione; quod nulla alia res in cauſa fuerit ut hoſtes partim à *peſte* abſumerentur, partim ſimilis interitus metu ab Hieroſolymis diſcederent, quam auxilium à Deo ſuppeditatum. At cum omne ſtudium curamque circa res divinas adhibuiſſet, non multo poſt in morbum incidit dif- *Ezecias, poſt gratias Deo actas ob ſolutam obſidionem, in morbum gravem incidit.* *4 Regum, c. 20. Eſa. 38.* fici-

---

o Πλανᾶται γὰρ κἀν τούτῳ Ηρόδοτος,] Ita cum *Big. Samb.* (*Cocc.*) & *Vat.* in *Editis Aliiſque* πλανᾶται γὰρ καὶ τοῦτο Ηρόδοτος. Meminit (inquit *Grotius* ad 4 *Regum* c. 18. v. 13.) Senacheribi & *Herodotus* in *Euterpe*, c. 141. Miror autem erroris notari, quod Senacheribum dixerit non Aſſyriorum, ut *Beroſus* & *S. Literæ*, ſed Arabum regem: cum *Herodotus* habeat, Σεναχήριβον βασιλέα Αραβίων τε καὶ Ασσυρίων.

p Οὐκ Ασσυρίων] Καὶ Ασσυρίων λέγων τὸν βασιλέα καὶ Αραβίων *Vat.* (& *Big.*) Quod forſan rectum, ſi (v. 4.) legatur Αραβίων.

pp Αραβίων.] Verum Arabiæ nomen adeo late patet, ut regio ab aliis Aſſyriorum nuncupata, ab aliis Αραβίων dicatur. Vide Palæſtinam noſtram lib. 1. cap. 16. REL.

q Τόξα τὸν βασιλέα] Sic *MSS.* τὰ τόξα in *Editis*.

r Απάγειν] Αγαγεῖν *Vat.*

s Οὕτως ἱστορεῖ.] Οὕτως μαρτυρεῖ ἱστορῶν *Vat.*

t Βηρωσσὸς,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* Βήρωσσος δὲ ὁ τὰ in *Editis Aliiſque*.

v Καὶ ὅτι τῶν Ασσυρίων ἦρχε,] Atqui *Herodotus* eundem Aſſyriorum ſimul & Arabum Regem tradit in narratione hujus facti loco ſuprà adducto, τὸν μέγαν Σεναχήριβον Βασιλέα Αραβίων τε καὶ Ασσυρίων lib. 11. c. CXLI. SPANH.

x Ηρχε,] Sic in *iiſdem MSS.* ὑπῆρχε in *Editis*, forſan pro ἐπῆρχε.

y Λέγων οὕτως.] Illa λέγων οὕτως non agnoſcit *Vat.* & vel delenda ſunt, vel dicendum (quod ſuſpicor) *Beroſi* verba excidiſſe. HUDS. GROT. & COCC.

z Δ' ὁ Σεναχήριβος] Ita *Samb.* & *Vat.* δὲ Σεν. in *cæteris*.

a Απὸ τῶν Αἰγυπτίων] Sic *Big. Samb.* & *Zonaras*. ἀπὸ τῶν Αἰγυπτίων πολέμων in *reliquis*.

b Κατέλαβεν ἐκεῖ] In *Epiphanii* libris, *Reverſus autem r. Sen. à præliis Ægyptiacis ad Jeroſolymam, cum invenisſet exercitum quem Rapſaci dimiſerat in periculo peſtilentiæ conſtitutum: deus enim morbum populo ejus immiſerat, ita ut prima nocte eorum qui obſidebant &c.* aut, *Rev. a. r. Sen. à pr. Æg. ad Hieroſolymam cum venisſet, exercitum, q. c. R. d. invenit in periculo peſtilentiæ conſtitutum &c.* In *Zonara* ex ipſo *Joſepho*, ἐπανελθὼν ὁ Σεναχηρεὶβ ἀπὸ τοῦ τῶν Αἰγυπτίων πολέμου, κατέλαβε τὸν σὺν τῷ Ραψάκῃ στρατὸν εἰς Ιερουσάλυμα. καὶ διὰ Θεὸν λοιμώδη νόσον ἐνσκήψαντος τοῖς Ασσυρίοις, ὧν μιᾷ νυκτὶ μυριάδες ὀκτωκαίδεκα φθείρονται καὶ π. unde ex *Zonara* viſum eſt κατέλαβεν reſcribere pro κατελάβων *Editorum*; & ex *Epiphanio* διὰ λοιμὸν κινδυνεύσασαν, & mox γὰρ uncis incluſum dare.

c Ενσκήψαντος αὐτῷ] Εκπέμψαντος in pleriſque *MSS.*

d Βασιλείαν εἰς] Forte βασίλειον τὸν ſubaudi πόλιν. COCC.

e Νίνον ἀποσαγοροδυήσουσαν.] Conf. ſupr. lib. 9. c. 10. §. 2. SPANH.

f Αδραμελέχου] Ανδρομάχου *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

g Σαρασσάρου,] Ita *Vat.* & LXXII. Σελινάρου in *Editis*. Σιλλουάρου *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. Σελενσάρου juxta *Epiphanium*.

h Τελευτᾷ τὸν βίον,] Illa τελευτᾷ τὸν βίον καὶ non agnoſcit *Epiphanius*, omiſitque *Zonaras*.

i Ανῃρέθη] Ita cum *Zonara* & *Vet. Interpr.* quomodo legendum eſſe monuit etiam *Cl. Lowthius*. ἀνετέθη (quod abundare ideo cenſebat *Coccejus*, & legendum forte σὺν τῷ) perperam tam in *MSS.* quam *Editis*.

k Αρέσκη λεγομένῳ.] Νισροχ juxta *Verit. Hebr.* Μισεραχ LXXII. in libro IV. *Regum*. Ασαραχ in *Eſaja*. Vide *Seldenum* de *Diis Syris*, in *Synt.* 2. c. 10. HUDS. Ναρέσκη ſcripſiſſe videtur pro eo, quod *Niſroch* Hebræi codices habent. REL.

l Διαδέχεται δὲ] In *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. διαδέχεται δὲ τὴν βασιλείαν τοῦ μετ' αὐτὸν καταστρωθέντος ὑπὸ Σεναχηρείβου υἱὸς Ναχοροδὰς. Vulgatam lectionem ſequitur *Epiphan.*

m Ασαραχόδδας.] Ναχοροδὰς *Big. Samb. Aliique*. Αραχοδὰς *Vat.* Ασαραδδίνος *Ptolemæo*. Ασορδὰν LXXII.

n Πάντι τῷ λαῷ] Sic *MSS.* ἅπαν in *Editis*.

o Ομοίαν τελευτὴν] Iterum cum *MSS.* ὁμοίως in *Editis*.

p Ιεροσολύμων,] Ita cum *Vet. Interpr.* Ιεροσολυμιτῶν in *cæteris*.

ficilem, adeo ut de illo quidem medici plane desperarint, ipse vero nihil bonæ spei de se habuerit, neque amici. Huic autem morbo accedebat gravis animi angor ex ipso rege *profectus*, dum secum reputaret, quod liberis careret, vitaque decessurus esset, domo sine suo hærede relicta, & regno absque legitimo successore. Mœrore itaque ex hac potissimum cogitatione laborans, vicemque suam dolens, Deo supplicabat, ut sibi ad vitam aliquantulum adjiceret, donec sobolem procrearet; nec sineret ut antequam pater factus esset animam exhalaret. Deus autem, sortis ipsius misertus ejusque petitioni concedens, quod mortem animo præceptam non differret, quia regni bonis exuendus esset, adeoque rogaret ut daretur vitæ usura, sed ut liberos susciperet sibi in regnum successuros, misso Esaja vate, jussit ut ei nunciaret, post triduum è morbo evasurum esse, foreque ut postquam revaluerit annos quindecim vivat, liberosque procreet. Hæc cum vates ex Dei mandato dixisset, *rex*, quod morbus adeo ingravesceret, & res tam inopinata fuerit promissa, diffidens *dictis*, postulat ab Esaja ut signum aliquod & prodigium ederet, ut fidem ipsi haberet ista *dicenti, quod à Deo venerit. nam quæ præter opinionem & spe majora sunt, istiusmodi factis fidem impetrant. Is autem à vate interrogatus, quodnam vellet fieri signum; solem petiit, quoniam in descensu umbram ad decimum gradum in ædibus jam projici fecerat, postquam in † eundem locum redire fecisset, eam iterum ‡ exhiberet. Cumque vates Deum precibus interpellasset, ut regi hoc signum daret; viso quod *tantopere* volebat, ex morbo statim convaluit & in templum ascendit: cumque Deum adorasset, gratias *ei solennes* egit.

Deum precatur: qui precibus ejus annuit, vitamque ei prorogat.

Umbræ regressio ad fidem Ezeciæ faciendam.

2. Sub id tempus Assyriorum imperium à Medis eversum iri contigit. alius vero de istis dicendi locus erit. Babyloniorum autem rex nomine Baladas, missis ad Ezeciam legatis cum muneribus, illum obsecravit ut secum amicitiæ & societatis fœdus iniret. At ille cum legatos comiter excepisset & epulis adhibuisset, thesaurosque illis ostendisset & armorum apparatum, aliamque ipsius magnificentiam in gemmis auroque elucentem, insuper & munera illis dedisset Baladæ deferenda, ad ipsum *eos* remisit. Tum vero Esajas vates illum adiit, quæsivitque unde essent qui aderant: cui respondit, illos è Babylone venisse à rege, seque illis universa monstrasse, ut divitias copiasque ejus intuiti, facta inde conjectura, regi *de se magna* renunciare possent. Vates vero subjiciens inquit, scito non longe abhinc fore tempus, cum istæ divitiæ Babylonem transferentur, filiique à te orti

Baladas rex Babyloniorum Ezeciæ gratulatum mittit. 4 Regum, c. 30. Esa. 39.

Ezecie in Balade legates benignitas ei vitio vertitur ab Esaja. 4 Regum, c. 20.

ἀπειπεσὼν, ἀπέγνωσο μὲν ὑπὸ τῶ [q] ἰατρῶν, χρηστὸν δ' οὐδὲ αὐτῷ οὐδὲν προσδοκῶν, οὐδὲ οἱ φίλοι. τῇ δ' νόσῳ προσετίθετο καὶ ἀθυμία δεινὴ ὑπὸ βασιλέως αὐτὸς τὼ ἀπαιδίαν λογιζομένῳ, καὶ ὅτι μέλλοι τελευτᾶν ἔρημον καταλιπὼν τὸν οἶκον καὶ τὼ ἀρχὼ γνησίας ἀφ' ὁσχῆς. κάμνων οὖν ὑπ' αὐτῆς τῆ [r] ἐννοίας μάλιστα καὶ [s] ὀδυρόμενος ἱκέτευε τὸν Θεὸν αὐτῷ ζωῆς ὀλίγον προσεπιδόναι μέχρι τέκνων γονῆς, καὶ μὴ πρότερον ἢ [t] πατὴρ γένηται τῷ ψυχῷ αὐτὸν ἐάσαι καταλιπεῖν. ἐλεήσας δ' αὐτὸν ὁ Θεὸς, καὶ τῆ [v] αἰτήσεως ἀποδεξάμενος, ὅτι μὴ ἀφ' τὸ μέλλειν στέρεσθαι τῆ ὑπ' τῆ βασιλείας ἀγαθῶν ὠδύρετο τῷ ὑπονοηθείσαν τελευτῷ, [x] ἔτι χρόνον ζωῆς αὐτῷ δεηθείη προσθεῖναι, ἀλλὰ δι' παῖδας αὐτῷ γενέσθαι τὰς ὑποδεξομένας τῷ ἡγεμονίαν ἐκείνου, πέμψας Ησαΐαν τὸν προφήτω, ἐκέλευσε δηλῶσαι αὐτῷ, ὅτι [y] ἀφαφεύξεται τῷ νόσον [z] μετὰ τρεῖς ἡμέρας, καὶ βιώσεται μετ' αὐτῷ ἔτη πεντεκαίδεκα, καὶ παῖδες αὐτῷ γενήσονται. ταῦτα δὲ προφήτου φήσαντος κατ' ἐντολὼ δὲ Θεοῦ, ἀφ' τῷ ὑποστολῷ τῆ νόσου, καὶ τὸ προσδόξον τῶν [a] ἀπηγγελμένων ἀπίστων, σημεῖόν τι καὶ πρόσχιον ἠξίου ποιῆσαι τὸν Ησαΐαν, ἵνα αὐτῷ πιστεύσῃ λέγοντι ταῦτα, ἥκοντι προσθὲ δι' Θεοῦ. τὸ γὼ προσδόκωμα καὶ μείζω τῆ ἐλπίδος τοῖς ὁμοίοις πίστιν πράγμασιν. ἐρωτήσαντος δ' [b] αὐτὸν, τί βούλεται σημεῖον γενέσθαι, τῆ ἡλίου ἠξίωσεν, ἐπὶ δὲκα [c] βαθμοὺς ἀποκλίναι ἤδη πεποίηκεν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἐπὶ τῆ αὐτὸν ἀναστρέψαι τόπον ποιήσας, αὐτῷ πάλιν προσθῆναι. δι' δ προφήτης τῆ Θεὸν προσκαλέσαντος, ὥστε τὸ σημεῖον τῆτ' ἐπιδεῖξαι τῷ βασιλεῖ, ἰδὼν ὅπερ ἤθελεν, λύθης [d] λυθεὶς τῆ νόσου, ἄνεισιν εἰς τὸ ἱερὸν· καὶ τῷ Θεῷ προσκυνήσας, ὕμνας ἐποιήσατο.

β'. [e] Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, σωέβη τῆ τῶν Ασσυρίων ἀρχὴν ὑπὸ [f] Μήδων καταλυθῆναι. δηλώσω δὲ περὶ τούτων ἐν ἑτέροις. ὁ δὲ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς, [g] Βαλάδας ὄνομα, πέμψας πρὸς τῆ Ἐζεκίαν πρεσβείας δῶρα κομίσοντας, σύμμαχον τε αὐτὸν εἶναι παρεκάλει καὶ φίλον. ὁ δὲ τοὺς πρεσβευτὰς ἡδέως ὑποδεξάμενος καὶ ἑστιασάμενος, καὶ τοὺς θησαυροὺς ἐπιδείξας αὐτοῖς καὶ τῆ τῶν ὅπλων προσκόσμου, καὶ τῆ ἄλλου πολυτέλειαν ὅσην ἐν λίθοις εἶχε καὶ χρυσῷ, δῶρά τε δοὺς κομίζειν τῷ [h] Βαλάδᾳ, πρὸς αὐτὸν ἀπέλυσεν. Ησαΐας δὲ προφήτης πρὸς αὐτὸν ἀφικομένου καὶ πυθομένου πόθεν εἶεν οἱ [i] παρόντες, ἐκ Βαβυλῶνος ἔλεγε [k] προσθὲ δι' βασιλέως ἐλθεῖν αὐτούς· ἐπιδεῖξαι δὲ πάντ' αὐτοῖς, ὅπως [l] ἰδόντες τῆ πλῆθον ἐκ τῆ δυνάμεων, ἐκ τούτου σχολάζοντες, σημαίνειν ἔχωσι τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ προφήτης συντυχὼν, ἴσθι, φησὶ, ὡς μετ' ὀλίγον χρόνον εἰς Βαβυλῶνά σε τοῦτον [m] μεταθησόμενον τῆ πλῆθον, καὶ [n] τοὺς ἐκγόνους, εὐνουχισθησομένους

---

q Ιατρῶν, χρηστὸν δὲ] Ex Edit. *Baſ.* levicula cum mutatione lego ἰατρῶν. χρηστὸν δὲ περὶ αὐτῷ οὐδὲν προσδόκων, οὐδὲ οἱ φίλοι —— *de ejus vita deſperarunt medici, neque vel minima ſpes amicis ſupererat.* Ita unius literæ interpoſitione Grammaticæ leges ſervantur; & à veteri lectione vix receditur. IBBETSON.

r Ἐννοίας μάλιστα] Ita cum *Cod. Vat.* ἀνοίας, forſan pro ἐννοίας, *Big.* & *Samb.* δυνοίας in *Editis.* Si quis ἀμνοίας malit, per me licet.

s Ὀδυρόμενος] Ὀδυνόμενος *Vat.*

t Πατὴρ γένηται] Sic *Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis Aliiſque* πατὴρ τέκνων γένηται.

v Αἰτήσεως ἀποδεξάμενος,] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* αἰτίας in *Editis.*

x Ἔτι χρόνον ζωῆς] Ita *Samb.* in *ceteris* ὅτι.

y Διαφεύξεται τῷ νόσου] Καὶ ἀφεύξεσθαι *Vat. Hen.* & *Busb.*

z Μετὰ τρεῖς ἡμέρας,] Μετὰ τρίτην ἡμέραν & mox μὴ ταύτην in *iiſdem MSS.*

a Απηγγελμένων ἀπίστων,] Sic in omnibus *MSS.* ἐπηγγελμένων in *Editis.*

* *Dicenti,*] Miſſum illum ad ſe à Deo nuncium, *Vat.* Dicenti ſibi crederet, & à Deo eum miſſum cognoſceret, *Epiphan.*

b Αὐτὸν,] Εἰπεῖν poſt αὐτὸν adjiciunt *Big. Samb. Vat. Hen.* & *Busb.*

c Βαθμοὺς] Nihil hic de gradibus deſcriptis in materia aliqua ut horologium aut ſciaterium fiat, ſed gradus domus innuuntur. REL.

† *Eundem locum redire feciſſet,*] *Id eſt*, primum gradum.

‡ *Exhiberet.*] *Sc.* decimo gradu.

d Λυθεὶς τῆ νόσου,] Λυθείσης *Big. Samb.* & *Gall.*

e Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ] Ἐν τούτου δὲ τῷ χρ. in quibuſdam *MSS.*

f Μήδων καταλυθῆναι.] *Simſonus* in *Chron. Cathol.* part. 3. p. 69. conjicit legendum Χαλδαίων, & à librario feſtinante ſcriptum fuiſſe Χδων. niſi Eſcharhaddon *Joſepho* ſit idem ac Sardanapalus. *Petitus* autem dicit, quod Medi eo tempore non funditus everterint Aſſyriorum imperium, ſed ſe ab eorum tyrannide vindicarint, electo rege Dejoce qui ſibi imperaret. *Tom.* 3. *Animadv. ineredit.* p. 585.

g Βαλάδας ὄνομα,] Μαρωδὰχ υἱὸς Βαλαδὰν *Auctori Chron. Alex.* p. 116. Vide *J. Clericum Alioſque* ad 4 *Regum* c. 10. v. 12.

h Βαλάδᾳ,] Ita *Vat.* Βαλάδῳ in *Editis.* Βαλαδὰν *Samb. Big.* & *Gall.* 1.

i Παρόντες,] Παρελθόντες *Vat.* ἐλθόντες legiſſe videtur *Vet. Interpr.* atque ita forſan in *Sambuci* codice.

k Παρὸν] Παρὸν δὲ συμβῆναι αὐτῶν ἐλθεῖν *Big. Samb.* & *Vat.*

l Ἰδόντες τῆ πλῆθον] Ita *Samb.* (& *Cocc.*) εἰδόντες in *Editis.* forſan pro ἰδόντες.

m Μεταθησόμενον τῆ πλῆθον,] Μεταθησόμενον *Vat.*

n Τοὺς ἐκγόνους εὐνουχισθησομένους, καὶ ἀπολέσαντας τὸ ἀνδρεῖον εἶναι] Vaticinium de Iſraëlitis Eunuchis redditis à Babyloniis *Hebr.*

θησομένης, καὶ ἀπολέσοντας [o] τὸ ἄνδρας εἶναι, [p] τῷ Βαβυλωνίῳ [q] δουλεύσοντας βασιλεῖ. ταῦτα γὰρ προλέγων τὸν Θεόν. ὁ δὲ Ἐζεκίας, λυπηθεὶς ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις, ἔφη μὲν οὐκ ἂν βούλεσθαι τοιαύτας συμφορὰς [r] τὸ ἔθνος αὐτοῦ πεισεῖν. ἐπεὶ δὲ οὐκ [s] εἶναι δυνατὸν τὰ τῷ Θεῷ δεδογμένα μεταβαλεῖν, ἤυχετο μέχρις τοῦ αὐτὸν ζωῆς εἰρήνην ἀπάρξαι. μνημονεύει δὲ καὶ τῶν Βαβυλωνίων βασιλέως Βαλάδα Βηρωδοῦ. ὧν δὲ ἦν ὁ προφήτης ὁμολογούμενος θεῖος καὶ θαυμάσιος τὴν ἀλήθειαν, πεπιθὼς τῷ μηδὲν ὅλως ψεύδεσθαι εἰπεῖν, ἅπαντα ὅσα προεφήτευσεν ἐγγράψας βίβλοις κατέλιπεν, οὐκ ἐξ τέλους γνωρισθησόμενα τοῖς αὐθις ἀνθρώποις. καὶ οὐχ ἓν μόνον ὁ προφήτης, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι δώδεκα τὸν ἀριθμὸν τὸ αὐτὸ ἐποίησαν· καὶ πάντα, εἴτε ἀγαθὸν εἴτε φαῦλον γίνεται περὶ ἡμῖν, κατὰ τὰ ἐκείνων ἀποβαίνει προφητείαν. ἀλλὰ τούτων μὲν αὖθις ἐξαγγελοῦμεν ἕκαστον.

spadones fient, & virilitate *ſua* amiſſa regi Babylonio ſervient. hæc enim prædicere Deum. Ezecias autem, ex iis quæ dicta erant dolore affectus, dicebat, ſe quidem nolle gentem ſuam in iſtas incidere calamitates. Quoniam vero fieri non poteſt ut mutetur quod à Deo ſemel fuerit decretum, orabat, ut ſaltem dum ipſe viveret pace res florerent. Beroſus autem Baladæ meminit Babyloniorum regis. Cæterum hic vates, cum ex confeſſo eſſet Dei ſpiritu afflatus, & mire ad veritatem loqueretur, certus ſe nihil prorſus falſi dixiſſe, quæcunque vaticinatus eſt ſcriptis mandata reliquit poſteris ex eventu dijudicanda. Neque ſolus hic vates, ſed & alii numero duodecim idem fecerunt: & quicquid boni malive nobis contigit, non ſecus ac illi prædixerant id ipſum evenit. Verum poſthac de his quidem ſigillatim ſermonem faciemus.

Beroſi teſtimonium de Balada.

Eſaiæ vatis laus.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς μὴ Ἐζεκίαν ἐβασίλευσε Μανασσῆς· καὶ ὡς ἐν αἰχμαλωσίᾳ γενόμενος ἐπέστρεψε πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ ἀποκατεστάθη εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, ἣν Ἀμώσῳ κατέλιπεν.

CAP. III.

Quomodo poſt Ezeciam regnavit Manaſſes: utque, cum in captivitate eſſet, ad Deum reverſus eſt, & in regnum ſuum eſt reſtitutus, quod Amoſo reliquit.

Ἐπιβιοὺς δὲ ὃν προῄρηκαμεν χρόνον ὁ βασιλεὺς Ἐζεκίας, καὶ πάντα τοῦτον ἐν εἰρήνῃ [t] διάγων, τελευτᾷ· πεντηκοστὸν μὲν καὶ τέταρτον ἔτος τῆς ζωῆς διανύσας, ἐννέατον δὲ βασιλεύσας καὶ εἰκοστόν. διαδεξάμενος δὲ τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ Μανασσῆς, [v] ἐκ μητρὸς Ἀχιβᾶς τέκνωμα πολίτιδος γεγονὼς, ἀπέῤῥηξε μὲν αὐτὸν τῶν πατρῴων ἐπιτηδευμάτων, καὶ τὴν ἐναντίαν ἐτράπετο, πᾶν εἶδος πονηρίας ἐπιδεικνύμενος [x] ἐν τῷ τρόπῳ, καὶ μηδὲν ἀσεβὲς παραλιπών, ἀλλὰ μιμούμενος τὰς τῶν Ισραηλιτῶν παρανομίας, [y] αἷς εἰς τὸν Θεὸν ἐξαμαρτάνοντες ἀπώλοντο· μιάναι δὲ καὶ τὸν ναὸν ἐτόλμησε τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἅπασαν. ἀπὸ γὰρ τῆς εἰς τὸν Θεὸν καταφρονήσεως ὁρμώμενος, πάντας [z] ὡμῶς τοὺς δικαίους τοὺς ἐν τοῖς Ἑβραίοις ἀπέκτεινεν, ἀλλ' οὐδὲ τῶν προφητῶν ἔφειδε φθάνων· καὶ τινῶν δέ τινας καθ' ἡμέραν ἀπέσφαξεν, [a] ὥστε αἵματι ῥεῖσθαι τὴν Ἱερουσαλήμ. λαβὼν οὖν ὀργὴν ἐπὶ τούτοις ὁ Θεὸς, πέμπει προφήτας πρὸς τὸν βασιλέα [b] πρὸς τὸ πλῆθος, διʼ ὧν αὐτοῖς ἐπέλησε τὰς αὐτὰς συμφορὰς, αἷς σωιέβη περιπεσεῖν τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν Ισραηλίτας εἰς αὐτὸν ἐξυβρίζοντας. οἱ δὲ τοῖς μὲν λόγοις οὐκ ἐπίστευον, παρʼ ὧν ἠδύναντο κερδῆσαι τὸ μηδενὸς πεφθῆναι κακῶν. τοῖς δὲ ἔργοις ἔμαθον ἀληθῆ τὰ πρὸς τῶν προφητῶν.

Ecziæ autem rex, cum tempus, de quo ante diximus, ſupervixiſſet, atque tamdiu vitam pace egiſſet, morti occumbit; anno vitæ quarto & quinquageſimo exacto, regni vero nono & vigeſimo. At Manaſſes filius ejus, qui in regnum ſucceſſit, ex matre Achiba cive *Hieroſolymitana* natus, à patris quidem ſtudiis diſceſſit, & contrarium vitæ inſtitutum ſequutus eſt, dum omne genus nequitiam præ ſe tulit, & nihil impii *intentatum* reliquit; ſed Iſraëlitarum imitatus flagitia, quibus in Deum delinquendo perierunt, auſus eſt etiam templum *ſordibus* polluere, ſimul & urbem omnemque regionem. Exorſus enim à Dei contemptu, crudeliter in omnes, quotquot erant in Hebræis, juſtos cædibus graſſabatur, adeo ut ne vatibus quidem pepercerit: nam & horum aliquos quotidie interfecit, ut ſanguine Hieroſolyma *paſſim* manarint. Deus itaque, ob iſta illis iratus, ad regem & ad populum vates mittit, per quos eaſdem illis minatus eſt calamitates, in quas contigit ut fratres eorum Iſraëlitæ inciderent ob ſuas in eum contumelias. At illi verbis quidem fidem non habebant, quibus id lucrari potuerant ut nihil mali experirentur; re ipſa vero comperuerunt, vera eſſe quæ prædixerant.

Ezeciæ mors.

IV. *Manaſſes Judææ rex: Hieroboami ſceleribus ſe obſtringit.* 4 *Regum*, c. 21. 2 *Paral.* c. 33.

2. Cum enim in iiſdem perſeverarent *moribus*, bellum illis moveri *Deus* fecit à Babyloniorum & Chaldæorum rege: qui, miſſo in Judæam exercitu, & regionem depopulatus eſt, & Manaſſen regem, dolo captum & ad ipſum adductum, ad quodcunque voluit ſupplicium ſibi obnoxium habuit. Cæterum Manaſſes, cum tum demum intellexiſſet quibus in malis verſabatur, atque omnia ſibimet accepta deberi cogitaſſet, Deum orabat obſecrabatque, ut hoſtem ad humanitatem in eum flecteret & miſericordiam. Deus autem, exaudita ſupplicatione, votis ejus annuit. atque ita Manaſſes,

Manaſſes victus & in captivitatem abductus ab hoſtibus. 4 *Regum*, c. 21. 2 *Paral.* c. 33.

Deum precatus in regnum ſuum remittitur: ſeque ſubdi-toſque ſuos ad pietatem convertit.

והיו סריסים LXX. καὶ ἔσονται ἰμαντιοχοὶ ἐν τῷ οἴκῳ &c. *Chald.* &c. populi magnates רברבין *Hebr.* סריס Eunuchus & aulicus Eſ. xxxix. 7. & alibi. SPANH.

o Τὸ ἄνδρας εἶναι] Sic *MSS.* (& *Cocc.*) τῷ in *Editis.*

p Τῷ Βαβυλωνίῳ] *Al.* τῶν Βαβυλωνίων.

q Δουλεύσοντας βασιλεῖ.] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* δουλεύσονται in *Editis.*

r Τὸ ἔθνος αὐτοῦ] Τὸ ἦθος αὐτοῦ *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

s Εἶναι] Lege εἴη. COCC.

t Διάγων,] Διαγαγὼν *Vat. Hen.* & *Busb.*

v Ἐκ μητρὸς Ἀχιβᾶς] Ἐκ μητρὸς δὲ Ἀχιβᾶς τέκνωμα, πολίτιδος γεγονὼς ἀπέῤῥηξεν ἑαυτὸν *Vat.* Ἀψιβᾶς ex LXXII. reponendum cenſeo. Vide *Cotelerium* ad *PP. Apoſtolicos*, p. 148.

x Ἐν τῷ τρόπῳ,] Ἐν τῷ πρώτῳ *Vat.* & *Gall.* 2. *Hen.* & *Busb.* πρώτιστος ἐπιδείξασθαι *Zonar.*

y Αἷς εἰς τὸν Θεὸν ἐξαμαρτάνοντες] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* οἱ εἰς τὸν Θεὸν in *Editis.*

z Ὡμῶς τοὺς δικαίους] Ὡμῶς neque agnoſcit *Vat.* neque *Epiphan.*

a Ὥστε αἵματι ῥεῖσθαι] Sic *MSS.* ὡς τῷ αἵματι in *Editis.*

b Πρὸς τὸ] Illud πρὸς ex *MSS.*

c Παρὰ δὲ τῶν Βαβυλωνίων] Παρά τε δὲ in *MSS.*

d Ὡς τριάκοντα] Ita cum *Vat. Gall.* 2. & *Vet. Interpr.* in *reliquis* ὃς τριακοστὸν ἔπεμψεν.

e Τὴν τε χώραν] Καὶ τὴν τε χώραν ἁπ. *Big.* & *Samb.* καὶ τὴν χώραν αὐτῶν ἁπ. *Vat.* & *Vet. Interpr.*

f Ἐβούλετο τιμωρίαν] Ἠβούλετο *Big.* & *Samb.*

g Αὐτοῦ.] Αὐτῷ *Samb.* à manu ſecunda.

h Τῶν Βαβυλωνίων βασιλέως] Illud τῶν ex *MSS.*

ſes, à rege Babyloniorum dimiſſus, in regnum ſuum reſtituitur. Cumque Hieroſolyma veniſſet, id modis omnibus agebat, ut vel memoriam priorum de Deo errorum, quorum jam pœnitere cœpit, ex animo ejiceret, quoad ejus fieri potuit, omnique erga eum religione ſemet obligaret. Templum etiam conſecravit, & urbem luſtravit; & de cætero totus in eo erat ut gratias Deo pro ſalute *ab eo impetrata* referret, eumque ſibi quamdiu viveret propitium teneret. Quin & populum eadem facere docuit, ut qui intellexerat, qualem calamitatem parum aberat quin acceperit ob contrarium vitæ inſtitutum. Inſtaurato etiam altari ſacra legitima faciebat ex præſcripto Moyſis. Cumque eo quo oportuit modo religionem curaſſet, Hieroſolymorum ſecuritati proſpexit: adeo ut murum antiquum refecerit, alterumque ei adſtruxerit, ac præterea turres altiſſimas excitarit; & arces ſuburbanas, quo magis ad præſidium eſſent comparatæ, tum aliis rebus tum omne genus commeatu neceſſario inſtruxit. Atqui vero in iſtis mutatus in melius, ita reliquum vitæ agit, ut beatiſſimus dignuſque imitatione ex illo tempore habitus fuerit, quo cœpit pietatem erga Deum colere. Itaque cum vixiſſet annos ſeptem & ſexaginta è vita migravit, annis quinque & quinquaginta in regno exactis. Atque ipſe quidem ſuis in hortis ſepultus eſt: regnum vero ad filium ejus Amoſum delatum eſt, ex matre natum cui nomen quidem Emalſema, ex urbe vero Iabata oriunda.

2 Paral. c. 33. v. 27.

Manaſſes moritur. 4 Regum, c. 21. 2 Paral. c. 33.

ζεται. γνούμενος δ' εἰς τὰ Ιεροσόλυμα τῶν μὲν προτέρων ἁμαρτημάτων περὶ τοῦ Θεὸν καὶ τοὺς μνήμους ἐπαύσατο, εἰ δυνατὸς αὐτῷ γένοιτο, τὴν ψυχῆς σκοτόμην, ὧν [i] μετεβάλετο ὥρμησε, καὶ πάσῃ χρῆσθαι περὶ αὐτὸν δεισιδαιμονίᾳ. καὶ τὸν ναὸν ἥγνισε, καὶ τὴν πόλιν ἐκάθηρε, καὶ πρὸς μόνῳ τὸ λοιπὸν ἐν τῷ χαίρειν τε τὸ σωτηρίας ἐκτίνειν τῷ Θεῷ, καὶ διατηρεῖν αὐτὸν διμενῆ πρὸς ὅλον τὸν βίον. [k] τὰ γὰρ αὐτὰ πράττειν καὶ τὸ πλῆθος ἐδίδαξε, μεμαθηκὼς οἷα πρὸ μικροῦ ἐχρήσατο συμφορᾷ, διὰ τὴν ἐναντίαν πολιτείαν. ἀπισκοδόμησε γὰρ καὶ τὸν βωμὸν, τὰς νομίμους θυσίας ἐπιτελῶν καθὼς διέταξε Μωϋσῆς. διοικησάμενος δὲ τὰ περὶ τὴν θρησκείαν, ὃν δεῖ τρόπον, καὶ τὰ τῶν Ιεροσολύμων ἀσφαλείας προενόησεν· ὥστε [l] τὰ παλαιὰ τείχη μὴ πολλῆς [m] ἀπισκοδόμησε ταφρᾶς, καὶ ἕτερον αὐτοῖς [n] ἀπεβάλετο, ἀναστήσας τε καὶ πύργους ὑψηλοτάτους, τά τε πρὸ τῆς πόλεως φρούρια τοῖς τ' ἄλλοις καὶ δὴ καὶ σιτίων [o] πάντων εἰς αὐτὰ χρησίμων ὀχυρώτερα ποιήσας. ἀμέλει δὴ τῇ πρὸς ταῦτα μεταβολῇ χρησάμενος, ἕτως τὸν μετὰξὺ διῆγε βίον, ὡς μακαρίσαι καὶ ζηλωτὸς εἶναι κἀκείνῳ ἐν χρόνῳ λογιζόμενος, ἀφ' ὧν τὸν Θεὸν ἀσεβεῖν ἤρξατο. ζήσας οὖν ἔτη ἑξήκοντα [p] ἑπτὰ, κατέστρεψε τὸν βίον, βασιλεύσας ἔτη πέντε καὶ πεντήκοντα. καὶ θάπτεται μὲν αὐτὸς [q] ἐν τοῖς αὑτοῦ πρασιδείοις· ἡ βασιλεία δὲ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ [r] περιέρχεται [s] Ἀμώσον, μητρὸς [t] Ἐμαλσέμης μὲν ὄνομα τετυχηκότα, ἐκ δὲ πόλεως [v] Ἰαβάτης τὴν ἀρχήσης.

CAP. IV.

Ut loco Manaſſis regnavit Amoſus, & poſt Amoſum Joſias, vir juſtus piuſque. & de Olda vate.

Amoſus Judæ rex. 4 Regum, c. 21. 2 Paral. c. 33.

HIC patris ſcelera, quæ prima juventute facere auſus eſt, imitatus, ex familiarium ſuorum inſidiis ſua in domo interiit, cum vixiſſet annos quatuor & viginti, ex illis vero duo regnaſſet. In ejus autem interfectores animadvertit populus, atque Amoſum cum patre ſepeliunt, regnum vero filio ejus Joſiæ in manus tradunt, cum annum ætatis octavum ageret: cui mater erat ex oppido quidem Boſcethi, nomine vero Iede. Ille autem optima erat indole, atque à natura ad virtutem bene comparatus, regis Davidis mores in ſcopum & regulam adhibuit ad totam ſuam vitam inſtituendam: cumque annum duodecimum attigiſſet, pietatis ac juſtitiæ ſpecimen dedit *egregium*. Nam populum ad ſaniorem mentem reducebat, auctorque erat, ut, mutata de deaſtris, ut qui dii non eſſent, opinione, Deum patrium colerent: cumque ea quæ à majoribus ſuis acta eſſent diſpicere cœperit, quæ minus recte ſe haberent ſapienter emen-

Amoſo interfecto, regnat Joſias. 4 Regum, c. 22. 2 Paral. c. 34.

V.

Joſiæ pietas.

ΚΕΦ. δ'.

Ὡς ἀντὶ Μανασσῆ ἐβασίλευσεν Αμως, ᾧ μετ' Αμωσον Ιωσίας, δίκαιος ὢν καὶ θεοσεβής. περί τε Ολδᾶς προφήτου.

ΟΤΤΟΣ μιμησάμενος τὰ τοῦ πατρὸς ἔργα, ἃ νέος ὢν ἐκεῖνος ἐτόλμησεν, ἀπεκλείσθη ὑπὸ τῶν ἰδίων οἰκετῶν ἀπέθανεν ἐπὶ τῇ [x] οἰκίᾳ τῇ [y] αὐτοῦ, βιώσας ἔτη τέσσαρα καὶ εἴκοσι, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν [z] δύο. μετῆλθε δ' αὐτὸν τὸ πλῆθος τοὺς φονεῖς [a] καὶ τῷ πατρὶ συνθάπτουσι τὸν [b] Αμωσὸν, τὴν δὲ βασιλείαν τῷ παιδὶ αὐτοῦ Ιωσίᾳ [c] παραδιδοῦσι, ὀκταέτη τὴν ἡλικίαν ὄντα· ᾧ μήτηρ ἐκ πόλεως μὲν ἦν [d] Βοσκεθὶ, [e] Ιεδὴ δὲ τὸ ὄνομα. τὴν δὲ φύσιν αὐτὸς ἄριστος ὑπῆρχε, καὶ, πρὸς ἀρετὴν εὖ γεγονὼς, [f] τῶν Δαυίδου καὶ βασιλέως ἐπιτηδευμάτων καὶ σκοπῷ καὶ κανόνι [g] πρὸς τὸν ὅλον τοῦ βίου ἐπιτηδεύσεως [h] κεχρημένος· γνόμενος δὲ ἐτῶν δυοκαίδεκα, τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν δικαιοσύνην ἐπεδείξατο. τὸν γὰρ λαὸν ἐσωφρόνιζε, καὶ παρῄνει, τῆς περὶ τῶν εἰδώλων δόξης [i] ὡς οὐκ ἦσαν θεῶν ὄντων ἀποστάντας, σέβειν τὸν πάτριον Θεόν· τάττε τῶν προγόνων ἐπισκοπῶν ἔργα, τὰ μὲν ἁμαρ-

[i] Μεταβελλόμεν ἄρξηται,] Επιβουλεύει *Big. Samb.* & *Vat.*

[k] Τὰ δὲ αὐτὰ] Ita cum *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ταῦτα δὲ αὐτὰ ας. τὰ πλ. in *cæteris.*

[l] Τὰ παλαιὰ τείχη] Sic *MSS.* τὰ deëſt in *Editis.*

[m] Επισκοδόσας] Cum ἐπισκοδόσαις habeat *Vat.* ἐπισκοδόσας malui quam ἐπισκοδόσας *Editorum Aliorumque:* nec aliter legiſſe videtur *Epiphan.*

[n] Επεβαλεῖν,] Επεβάλλετο *Vat.*

[o] Πάντων εἰς αὐτὰ χρησίμων] Πλήθη aut ſimile quid poſt πάντων ſubintelligendum eſſe monuit Cl. *Louthius.* ipſe τινὶ ſubintellectum puto. πάντων τῶν *Big. Samb.* & *Vat.* HUDS. Deëſt vox εἰσκομιδῇ aut ſimile quid. COCC.

[p] Επτὰ,] Καὶ ἑπτὰ *Big.* & *Gall. 1.*

[q] Εν τοῖς αὐτοῦ θαδδείοις] Conf. ſup. lib. 9. c. 10. §. 4. SPANH.

[r] Περιέρχεται] Παραγίνεται *Big. Samb.* & *Vat.*

[s] Αμωσον,] Ita in *Editis Aliiſque*, & ſatis recte & juxta quædam exemplaria LXXII. Αμώτα *Big. Samb.* & *Vat.* & Αμμωνὰν *Hen.* & *Busb.* ex alia lectione τῶν ὁ.

[t] Εμαλσέμης] Μετουμεμαθὰς juxta *Verit. Hebr.* Μετοβαὰμ, & Μασαλαανὲθ, & Μετολαὰμ, & Μεταλὰμ, & Μετωμμιμεθ in LXXII. Εμασίμης *Big. Samb.* & *Gall.* Εμασιλμὰς *Vat.* in *Epiphanii* libris *Maſelmis.*

[v] Ιαβάτης] Ιαταμάτης *Vat.* in *Epiphanii* libris *Jechabeth.* Ιοβὰ nomen urbis juxta *Ver. Hebr.* Ιετέκα aut Ιετεχὰ LXXII.

[x] Οἰκίᾳ τῇ] Ita *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* οἰκείᾳ in *cæteris.*

[y] Αὐτοῦ,] Εαυτοῦ *Vat.*

[z] Δύο.] Sic *MSS.* prout ſupra, p. 504. v. 1. ἔτη δύο in *Editis.*

[a] Καὶ τῷ πατρὶ] Ita *Big. Samb.* & *Gall. 1. 2.* καὶ τοῦτο π. in *Editis Aliiſque.*

[b] Αμωσὸν,] Vide *Annott.* ad præced. c. §. 2.

[c] Παραδιδοῦσι,] Sic *Big.* & *Samb.* θαδδιδοῦσι in *Editis Aliiſque.*

[d] Βοσκεθὶ,] Ita cum *Cod. Vat.* quod *Voſcheti* vel *Voſcethi* habeant *Epiphanii* libri. Βοσκιθὶ in *Editis Aliiſque.*

[e] Ιεδὴ δὲ τὸ ὄνομα.] Εδὶς *Vat.* Ιεδὲις *Samb.* & *Gall. 1.* Ιεδὶς *Big.* & *Gall. 2.* Ιεδία, θυγάτης Εδεὰ ἐκ Βασεμὼθ LXXII. Ιεδιδὰ juxta *Verit. Hebr.*

[f] Τῶν Δαυίδου] Illud τοῦ ex *MSS.*

[g] Περὶ τὸν ὅλης] In pleriſque *MSS.* τὸν ὅλης πρὸς τὸν βίου ἐπιτηδεύσεως.

[h] Κεχρημένος.] Ἐκείνῳ κεχρημένος *Big. Samb. Vat.* & *Gall. 1. 2.*

[i] Ως οὐκ ἦσαν θεῶν ὄντων] Illud ὡς ex *MSS.* & *Vet Interpr.*

[k] Διώρ-

μαρτηθέντα [k] διώρθωσε πωιτῶς, ὡς ἂν [l] πρεσβύτατος καὶ νοῆσαι τὸ δέον ἱκανώτατος, ὅσα δ' εὗρεσιν εὖ γεγονότα καὶ κατὰ χώραν ἐφύλαττέ τε καὶ ἐμιμεῖτο. [m] ταῦτα δ' ἐπραττε, σοφίᾳ καὶ διανοίᾳ τῆ φύσεως χρώμενος, καὶ τῇ τῶν πρεσβυτέρων πειθόμενος συμβουλίᾳ εἰς εὐδαιμονίαν. [n] τοῖς γὰρ νόμοις κατακολουθῶν, [o] ὥστε καὶ τὴν τάξιν τῆς πολιτείας εἰς τῆς καὶ τὸ θεῖον διαφέρειν τε σωίζεσθαι, μὴ τυχχάνειν ἀλλ' ἐξηφανίζετο. καὶ γὰρ ὁ βασιλεὺς [q] καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἅπασαν, τάπι ἄλοη τὰ τοῖς ξενικοῖς ἀνῃμένα θεοῖς ἐξεκοψε, καὶ τὰς βωμὰς αὐτῶν κατέσκαψεν, [r] εἴ τι δ' ἀνάθημα τύποις ὑπὸ τῶν πρεσγόνων ἀνέκειτο καὶ ἐζώγρει κατέσπα. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τὸν λαὸν ἀπὸ τῆς περὶ αὐτὰς δοξης εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ θρησκείαν ἐπέστρεψε· καὶ τὰς σωνήθης [s] ἀναφερῆ θυσίας, καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις αὐτοῦ τῷ βωμῷ. ἀπέδειξε δὲ τινὰς κριτὰς καὶ ἐπισκόπους, οἳς ἂν διοικοῖεν τὰ παρ' ἑκάστοις πράγματα, περὶ παντὸς τὸ δίκαιον ποιούμενοι, καὶ τῆς ψυχῆς σὺκ ἔλαττον αὐτὸ περιέποντες. ἀπεμψάμενος δὲ καὶ πᾶσαν τὴν χώραν, χρυσὸν καὶ ἄργυρον τοὺς βουλομένους [t] σκέλλοντι κομίζειν [v] εἰς ἐπισκευὴν τοῦ ναοῦ, ὅσον τις ἢ προαιρέσεως ἢ δυνάμεως [x] ἔχοι. κομισθέντων δὲ τῶν χρημάτων τῆς ἐπιμελείας τοῦ ναοῦ καὶ τῆς εἰς τοῦτο δαπάνης προέσησε τόν τ' ἐπὶ τῆς πόλεως [y] Αμασίαν, καὶ τὸν γραμματέα Σαφὰν, καὶ τὸν γραφέα τῶν ὑπομνημάτων [z] Ιωάτην, καὶ τὸν ἀρχιερέα [a] Ελιακίαν· οἱ μηδὲν ὑπερθέσθαι μηδ' ἀναβολὴν δόντες, ἀρχιτέκτονας καὶ πάντ' ὅσα πρὸς τὴν ἐπισκευὴν χρήσιμα προσκαταστήσαντες, εἶχοντο τοῦ ἔργου. καὶ ὁ μὲν ναὸς οὕτως ἐπισκευασθεὶς τὴν τοῦ βασιλέως εὐσέβειαν φανερὰν ἐποίησεν.

β'. Ογδοον δὲ ἤδη καὶ δέκατον τῆς βασιλείας ἔτος ἔχων, πέμπει πρὸς Ελιακίαν τὸν ἀρχιερέα, κελεύων τὸ περιὸν τοῦ χρημάτων [b] χωνευσαντα ποιῆσαι κρατῆρας καὶ σπονδεῖα καὶ φιάλας εἰς τὴν λαχανίαν· ἔτι δὲ ὅσον ἂν ἡ χρυσὸς ἐν τοῖς θησαυροῖς ἢ ἄργυρος, καὶ τοῦτο προχωμίσαντας εἰς τοὺς κρατῆρας ὁμοίως καὶ ταῦτα σκεύη δαπανῆσαι. προχωμίζων δὲ τὸν χρυσὸν ὁ ἀρχιερεὺς Ελιακίας, ἐντυγχάνει τοῖς ἱεραῖς βίβλοις τοῦ Μωϋσέως ἐν τῷ ναῷ κειμένοις, καὶ προχωμίσας δίδωσι τῷ γραμματεῖ Σαφάν. ὁ δὲ ἀναγνὼς προσῆλθε πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ πάντα ὅσα κελεύσας γεγένηται πρὸς ἔχοντα ἐδήλωσε· [c] προσανέγνω δὲ καὶ τὰς βίβλους αὐτῷ. ἀκούσας δὲ καὶ περιρρηξάμενος τὴν ἐσθῆτα, τὸν ἀρχιερέα καλέσας Ελιακίαν, καὶ αὐτὸν τὸν γραμματέα, καὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων φίλων τινὰς, ἔπεμψε πρὸς τὴν προφῆτιν [d] Ολδὰν, γυναῖκα δὲ [e] Σαλλάμου, [f] τῶν ἐν δόξῃ τινὸς δ' ἀγχίνοιαν ὑπαρχὸς, καὶ προστηόντας ἐκέλευε [g] λέγειν, ἱλάσκεσθαι τὸν Θεὸν καὶ [h] περὶαὐτῶν καὶ ὑμῶν· δεινὸν γὰρ εἶναι μὴ προσβαίνειν τοὺς Μωϋσέως νόμους τῶν προγόνων αὐτῶν [i] κινδυνεύοντας ἀναστάτους γενέσθαι, καὶ τῆς οἰκείας ἐκπεσόντας ἐπ' ἀλλοδαπῆς

dabat, quasi summa fuisset senectute & ad cogitandum quid fieri oportet maxime idoneus; quæ vero bene ac suo loco facta deprehendebat, ea retinebat atque imitabatur. Ista autem faciebat ex mentis suæ perspicacia & ingenii solertia, seniorumque consiliis & institutis obsequendo. cum enim legum ductum sequeretur, ea re fiebat ut in rep. curanda & in religione erga Deum *instauranda* prospere etiam ei omnia cederent; eoque magis quod horum *regum* iniquitas non *amplius exemplo* esset, sed è conspectu sublata fuerit. nam rex, urbem pariter ac regionem omnem obeundo & lucos diis peregrinis dedicatos excidit, & aras eorum evertit, & donaria eis à majoribus consecrata cum ludibrio detraxit: atque ita populum ab ea quam de illis opinionem habuerunt ad Dei cultum convertit; *quo facto* hostias ut olim & solida sacrificia ejus ad altare afferri jubet. Constituit etiam certos judices & inspectores, ut res uniuscujusque curarent, juris & æqui rationem præcipue habentes, & illud non minus quam vitam tuentes. Deinde viros per totam suam ditionem dimisit cum mandatis, ut quicunque vellent aurum & argentum ad templum reficiendum afferrent, idque suo quisque arbitratu aut prout res pateretur. Cum autem allatæ essent pecuniæ, curam templi sumptuumque in illud faciendorum commisit Amasiæ prætori urbano, & Saphani scribæ, & Ioadæ commentariensi, & Eliaciæ pontifici; qui sine mora & dilatione, ubi architectos & reliqua ad *templi* reparationem necessaria paraverant, ad opus aggrediuntur. Et quidem templum ita instauratum fecit ut omnibus innotesceret regis pietas.

Deastrorum cultum sustulit Josias.

Templum reficiendum curat.

2. At cum jam in regno annum decimum & octavum ageret, ad Eliaciam potificem mittit, jubens, ut, conflata quæ supererat pecunia, crateras inde & pateras & phialas ad sacra procuranda conficeret: ac præterea quicquid auri argentive in thesauris esset, id quoque prolatum identidem in crateras & istiusmodi vasa impenderent. Pontifex autem Eliacias, dum aurum promit, forte incidit in sacros libros Moysis in templo repositos, eosque prolatos tradit Saphani scribæ. Ille vero, cum eos perlegisset, regem adit, nunciabatque omnia ad finem esse perducta quæ imperârit: insuper & libros *Moysis* ei prælegebat. His autem auditis, vestesque scissa, cum Eliaciam pontificem accivisset, ipsumque scribam, & ex amicis aliquot maxime necessariis, misit *eos* ad Oldam vatem, uxorem Sallumi, viri inclyti & nobilitate illustris, jussitque dicere, cum ad eam accessissent, ut Deum placaret studeretque propitium efficere: metuendum enim esse, ne, ob ea quæ patres contra Moysis leges fecerint, in eo sint discrimine ut extorres fiant, suisque sedibus pulsi in alienis omnium egentes miserabiliter vitam finiant. Cum autem vates ab ipsis

Vasa fabricari jubet in Sacrorum usum.

Liber legis repertus. 4 *Regum*. c. 23. 2 *Paral*. c. 34.

Olda mulier vates.

---

k Διώρθω σωιτῶς] Ita *MSS.* διόρθω in *Editis*.

l Πρεσβύτατος] Cum *Samb.* & *Vat.* articulum ὁ omisimus ante πρεσβύτατος. atque καὶ ante κατὰ χώραν negligunt *Big.* & *Samb.*

m Ταῦτα δ' ἔπραττε,] Ταῦτα δ' ἔπραττεν ἡ σοφίᾳ καὶ ἐπινοίᾳ τῆ φύσεως χρώμενος συμβουλίαις τε καὶ εὐδαιμονίᾳ *Vat.*

n Τοῖς γὰρ νόμοις κατακολουθῶν,] Ita in omnibus *MSS.* τοὺς γὰρ νόμους οἷς ἂν κατακολουθῶν in *Editis.* HUDS. Forte, τοὺς γὰρ νόμους, οἷς ὡν κατακολουθῶν, ὅτω τ. τ. τ. τ. π. καὶ τ. π. τ. θ. εὐσεβείας, εὐοδεῖν σωίζεσθαι. *Leges enim, quas sequebatur, ita, quoad ordinem Reipublicæ & Divini cultus, recte procedere contigit, quod illarum violatio non extaret, sed abolita esset. Nam Rex* &c. COCC.

o Οὕτω περὶ τὴν τάξιν] Οντως forsan pro ὅτως ex literarum similitudine in *Big. Samb.* & *Gall.* 1. ὡς περὶ τὴν *Vat.* & *Gall.* 2. ὥστε τὴν τάξιν legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *sequens enim legem velut ordinem civitatis, & pietatem circa Deum gerens, omnia prospere gubernabat, & maximè quod à priorum regum iniquitate recedebat.* De voce ὅτω videsis Cl. *Perizonii* notas ad *Ælianum*, p. 10. c. 21.

p Εὐοδεῖ] LXX. Gen. XXIV. 12. εὐόδωσον, & *Demosthen.* εὐοδῆ. *Aristoph.* Ran. v. 282. εὐοδίαν. SPANH.

q Καὶ τὴν πόλιν] Illud καὶ *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*

r Εἴ τι δ' ἀνάθημα] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. εἴτι δ' ἂν ἀνάθημα in *Editis Aliisque.*

s Επιφερῆ θυσίας,] Επίφερε *Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐπίφερεν *Big.* & *Samb.*

t Σκέλλοντι κομίζειν] Ita *Big.* & *Gall.* 1. σκέλλοι in *reliquis.*

v Εἰς ἐπισκευὴν τοῦ ναοῦ,] Eo modo *Big. Samb. Busb.* & *Hen.* ὡς ἐπισκ. in *Editis.* εἰς κατάσκ. *Gall.* 1. 2.

x Εχῃ.] Forte ἔχοι. COCC.

y Αμασίαν,] Μαασὰ aut Μαασίαν LXXII.

z Ιωάτην] Ιωὰς aut Ιωαχ LXXII. Ιωὰ juxta *Epiphanium.*

a Ελιακίαν·] Χελκίαν LXXII.

b Χωνεύσαντας] Χωνεύσαντος *Vat.* atque ita forsan *Epiphan.*

c Προσανέγνω δ'] Προσανέγνω δὲ αὐτῷ καὶ τὰς βίβλους αὐτῶν *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

d Ολδὰν,] Ολδᾶ in *Editis.* Οολδὰ, aut Ολδὰν, aut Ολδᾶν in *MSS.* Ολδαν LXXII.

e Σαλλάμου,] Σελλήμ *Vat.* μητέρος Σελλὴμ LXXII. *Rom.* γυναῖκα Σελλὴμ LXXII. *Alex.*

f Τῶν ἐν δόξῃ] Τῶν ἐνδόξων τινὸς καὶ δ. εὐ. ἐπιφανῶν *Vat.*

g Λέγειν,] Sic cum *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* in *reliquis* λέγων.

h Περὶαὐτῶν] Ita in *iisdem MSS.* & *Vat.* περὶταύτης in *ceteris.*

i Κινδωνεύσαντας] Κινδωνεύσωσιν *Samb.* & *Vat.*

ipsis, quos miserat rex, mandata ejus accepissent, præcepit illis ut ab ea digressi ad regem *ista* dicerent; "quod Deus jam contra illos sententiam
Ejus responsum oraculare. "tulerit, quæ nullis refigenda est precibus, fore "ut populus pereat, & è regione *sua* ejiciatur, & "omnibus quibus jam fruitur bonis mulctetur, "quòd *scilicet* leges violarint, & cum tam multum "temporis interim fuerit pœnitentiam non ege- "rint, præsertim cum vates eos monuerint ut ad "saniorem mentem redirent, pœnasque manere "scelera prædixerint, quas, ut Deum esse credant, "& nihil mendacii istis subesse quæ per vates illis "denunciavit, omnino fore ut ab illis expetat, "propter ipsum tamen, quod justus exstiterit, "etiam nunc moraturum esse calamitates; verum, "ut ille in vivis esse desierit, quæ inferre decrevit "populo illaturum esse.

Pietas. *4 Regum, c. 23.* 3. Et quidem illi, cum mulier hoc vaticinium edidisset, reversi ad regem ei omnia retulerunt. Ille vero, missis in circuitum nunciis, jussit ut Hierosolyma convenirent sacerdotes & Levitæ, omnibus etiam cujuscunque ætatis adesse imperatis. Cum autem congregati essent, primum quidem illis legebat libros sacros: deinde, pro suggestu stans in medio populi, omnes *imperio* coëgit fidem jurejurando dare, se Deum certe colituros esse atque Moysis leges observaturos. Illi vero & his prompte assenserunt, & regis consiliis obsequuturos se receperunt: moxque sacra facientes litantesque Deum precabantur, ut benigne illos & misericorditer respicere dignaretur. Porro jussit pontifici *maximo*, si quod vas supereresset à majoribus deastris diisque peregrinis positum in templo, illud efferret: & cum non pauca essent congesta, illis incensis cinerem eorum * dispersit: denique deastrorum sacerdotes, genere Aaronis alienos, occidit.

Achiæ vaticinium impletum. 4 Regum, c. 23. 4. At cum ista Hierosolymis perfeciisset, in *suæ ditionis* regionem proficiscebatur; & quicquid in ea fecerat Hieroboamus, in peregrinorum numinum honorem, funditus delevit: falsorumque vatum ossa super altari, quod primus Hieroboamus exstruxerat, igni cremavit. Et quidem Achiam vatem, cum se ad Hieroboamum contulisset, dum ille sacrificaret totusque populus audiret, quæ eventura essent prænunciasse; quod quidam ex Davidis progenie, nomine Josias, hæc ipsa, quæ jam memoravimus, facturus esset. atque accidit ut ista adimpleta fuerint, annis trecentis sexaginta & uno elapsis.

5. Post hæc autem rex Josias, ad alios etiam ex Israëlitis profectus, qui in captivitatem & servitium non abducti fuerant ab Assyriis, illis persuasit ut impie agere desisterent, deorumque alienorum cultum relinquerent, patrium vero Deum & maximum pie colerent, eique adhærerent: domosque perscrutatus est & villas & urbes, suspicans fore ut aliquis intus custodiret deastros. Quinetiam *solis* currus, qui *in ascensu ad templum* steterant, à majoribus fabricatos, & si quid aliud adorabant ut Deum,

ἔρημοι πάντων καταῤῥέψωσιν οἰκτρῶς τὸν βίον. [k] ἀκύσασα δ' ἡ προφῆτις ταῦτα πεμφθέντων παῤῥὰ τοῦ βασιλέως, [l] αὐτῶν δι' ὧν ἐπέστειλεν ὁ βασιλεὺς, ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀπελθόντας πρὸς τὸν βασιλέα λέγειν· "ὅτι τὸ μὲν θεῖον [m] ἤδη "κατ' αὐτῶν ψῆφον ἤνεγκεν, ὡς οὐκ ἰκεσίαις ἄν τις "ἄκυρον ποιήσειεν, ἀπολέσαι τὸν λαὸν, καὶ τὴν χώραν ἐκβα- "λεῖν, καὶ πάντων ἀφελέσθαι τὸν νῦν παρόντων ἀγαθῶν πα- "ρασβάντας τοὺς νόμους, καὶ πρότερον μεταξὺ χρόνῳ μὴ με- "τανοήσαντας, τὸν τε προφητῶν τοῦτο προδιανοουμένων σωφρο- "νεῖν, καὶ τοῦ θεοῦ τοῖς ἀσεβήμασι τιμωρίαν προλεγόντων, "ὡς, ἵνα πάθωσιν [n] ὅτι Θεός ἐστι, καὶ οὐδὲν ἐψεύδετο τά- "των ὧν αὐτοῖς διὰ τῶν προφητῶν κατήγγειλε, πάντως "αὐτοῖς ποιήσειν, δι' αὐτὸν μέντοι δίκαιον ἡγούμενον ἐφέ- "ξειν ἐπὶ τοῖς συμφοραῖς, μὴ ἂν τοῦ ἐκείνου πλούτου τὰ "κατεψηφισμένα [o] πάθη τοῖς ὄχλοις ἐπιπέμψειν.

γ'. Οἱ μὲν οὖν, τῆς γυναικὸς προφητευσάσης, ἐλθόντες ἀπήγγειλαν τῷ βασιλεῖ. ὁ δ', ἐπιπέμψας παντα- χοῦ τὸν λαὸν, ἐκέλευσε συνελθεῖν εἰς [p] τὰ Ἱεροσόλυ- μα τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς Λευίτας, [q] πᾶσαν τε ἡλικίαν προσεάξας παρεῖναι. ἀθροισθέντων δ' αὐτῶν, πρῶτον μὲν αὐτοῖς ἀνέγνω τὰς ἱερὰς βίβλους· ἔπειτα, [r] στὰς ἐπὶ βήματος ἐν μέσῳ τῷ πλήθει, ὅρκους [s] ποιήσασθαι καὶ πίστις ἠνάγκασεν, ἢ μὲν θρησκεύσειν τὸν Θεὸν καὶ φυλάξειν τοὺς Μωϋσέως νόμους. οἱ δὲ προθύμως τε [t] ἐπήνε- σαν, καὶ τὰ προδιανοηθέντα ὑπὸ τοῦ βασιλέως ποιήσειν ὑπέ- σχοντο· θύοντές τε προαιρέτως καὶ καλλιεροῦντες τὸν Θεὸν [u] ἱκέτευον, εὐμενῆ καὶ [x] ἵλεω αὐτοῖς ὑπάρχειν. τὸν δὲ ἀρχιερέα προσέταξεν, εἴ τι περιττὸν ὑπὸ τῶν προγόνων σκεῦος τοῖς εἰδώλοις καὶ ξενικοῖς θεοῖς κατασκευὲν ἦν ἐν τῷ ναῷ, τοῦτο ἐκβαλεῖν. συναθροισθέντων δὲ πολλῶν, κατέκρηνας αὐτὰ πρὸ τῆς πόλεως τὸν ἀποδὸν αὐτῶν διέσπειρε· καὶ τοὺς ἱερεῖς τῶν εἰδώλων, οὐκ ὄντας ἐκ τοῦ Ἀαρῶνος γένους, ἀπέκτεινε.

δ'. Ταῦτα δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις διαπραξάμενος ἦκεν εἰς τὴν χώραν, καὶ [y] τὰ κατασκευασθέντα ἐν αὐτῇ ὑπὸ Ἱεροβοάμου τοῦ βασιλέως εἰς τιμὴν τῶν ξε- νικῶν θεῶν ἠφάνισε· καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν ψευδοπροφητῶν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, ὃν κατεσκεύασε πρῶτος Ἱεροβοάμος, κατέκαυσε. [z] ταῦτα δὲ τοῦ προφήτου Ἀχίου καταλήψον- τα πρὸς Ἱεροβοάμον, θυσιάζοντος αὐτοῦ καὶ παντὸς ἀκού- οντος τοῦ λαοῦ, προκαταγγεῖλαι [a] τὰ γενησόμενα, ὅτι τις ἐκ τοῦ Δαυίδου γένους Ἰωσίας τοὔνομα ποιήσει τὰ προει- ρημένα. [b] σωιέδη δὲ ταῦτα λαβεῖν τέλος, μὴ ἔτη τριακόσια ἓξ ἐξηκοντάειν.

ε'. Μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ βασιλεὺς Ἰωσίας παρελθὼν καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους τῶν Ἰσραηλιτῶν, ὅσοι τὴν αἰχμαλω- σίαν ἐν τῇ ἀλείαν [c] τὴν ὑπὸ τῶν Ἀσυρίων διέφυγον, ἀφεῖναι μὲν τοὺς ἀσεβεῖς πείσεις καὶ τὰς τιμὰς τὰς πρὸς τοὺς ἀλλοτρίους θεοὺς ἐγκαταλιπεῖν ἔπεισε, τὸν δὲ πάτριον καὶ μέγιστον Θεὸν εὐσεβεῖν, καὶ τούτῳ προσανέχειν· τοὺς οἰκίας τε καὶ τοὺς κώμας ἠρεύνησε καὶ τοὺς πόλεις, μή τις ἔνδον ἔχοι τι τῶν εἰδώλων ὑπονοῶν. ἃ μὲν ἀλλὰ καὶ [d] τοῖς βασιλευο- μένοις ἐφεστῶτα ἄρματα, ἃ κατεσκεύασαν οἱ πρόγονοι, καὶ εἶ

---

k Ακύσασα δ'] Forte ἀκούσασα δ' ἡ προφῆτις παρὰ τοῦ πεμφθέντων ἃ ἐπέστειλεν ὁ βασιλεὺς, *Vet. Audiens prophetissa quæ fuerant à rege mandata.* COCC.

l Αὐτῶν δι' ὧν] Δι' αὐτῶν ὧν *Big. Samb.* & *Vat.*

m Ηδη κατ' αὐτῶν] Illud ἤδη ex *MSS.*

n Οτι Θεός ἐστι,] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 2. ὅτι ὁ Θεός ἐστι in *Editis Aliisque.*

o Πάθη] Παθήματα *Vat.*

p Τὰ Ἱεροσόλυμα] Illud τὰ deëst in aliquot *MSS.*

q Πᾶσαν τε ἡλικίαν] Πᾶσαν ἡλικίαν *Vat.*

r Στὰς ἐπὶ βήματος] Vocem στὰς non agnoscit *Vat.*

s Ποιήσασθαι] Ita *Big. Samb. Gall.* 2. *Vat. Hen.* & *Busb.* ἐποιήσαντο in *Aliis.*

t Επῆνεσαν,] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. in *Editis* ἤνεσαν.

u Ικέτευον,] Ηδη ante ἱκέτευον inserunt *Big. Samb.* & *Vat.*

x Ιλεω αὐτοῖς ὑπάρχειν.] Ιλεων in *plerisque MSS.*

* *Dispersit:*] Dispersit in fluvium, *Epiphan.*

y Τὰ κατασκευασθέντα] Illud τὰ ex *MSS.* & *Coccejo.*

z Ταῦτα δὲ τοῦ προφήτου Ἀχίου] Ita è *Cod. Vat.* ταῦτα δὲ καταλ- ηφθέντα προφήτου πρὸς Ἱεροβοάμου in *Editis Aliisque.*

a Τὰ γενησόμενα,] Delendum forte τὰ. COCC.

b Σωιέδη δὲ] Deëst σὺν τοῖς ἄνω διεδηλώκαμεν, aut simile quid. COCC.

c Τὴν ὑπὸ τῶν Ἀσυρίων διέφυγον] Τὴν accepimus ex *MSS.*

d Τοῖς βασιλευομένοις ἐφεστῶτα ἄρματα,] Vetus mendum huic loco inoleviisse palam facit *Vet. Interpr.* qui verba illa τὰ τοῖς βασιλευομένοις ἐφεστῶτα plane omisit. Quin & *Gelenius* in sua versione locum interpolavit ex 4 *Regum*, c. 23. v. 11. Ipse τοῖς βαθμοῖς τειμένης vel τοῖς βάσεσι λιθίναις, aut simile quid mallem quam τοῖς βασιλευομένοις. HUDS. Gelenius hæc explicat de *Quadrigis Solis*, aliter *Rufinus.* Cum Gelenio Gallus Interpres Arnaldus; juxta 2 Reg. XXII. 11. SPANH.

εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον ὢν [c] ᾧ προσεκυύκει ὡς Θεῷ [f] ἐβάστασε. καὶ καθαρίσας ἅπω τὴν χώραν ἅπασαν εἰς Ιεροσόλυμα τὸν λαὸν συνεκάλεσε, κἀκεῖ τὴν [g] ἀζύμων ἑορτήν, [h] καὶ τὴν πάσχα λεγομένην ἤγαγε· ἐδωρήσατό τε τῷ λαῷ [i] τὰ πάσχα, νεογνὰς ἐρίφους ⁊ ἄρνας τρισμυρίας, βοῦς δὲ εἰς [k] ὁλοκαυτώματα τρισχιλίους. παρεῖχον δὲ ⁊ τῶν [l] ἱερέων οἱ πρῶτοι δι' τὸ πάσχα τοῖς ἱερεῦσιν, [m] ἄρνας διχιλίας ἑξακοσίας· καὶ τοῖς Λευίταις πενταχισχιλίους ἄρνας ἔδωσαν οἱ πρεσβύτατοι αὐτῶν, βοῦς δὲ πενταχοσίους. καὶ γινομένης ἅπαντος ἀφθόνου τῆς τῶν ἱερείων εὐπορίας, τὰς θυσίας ἐπετέλουν τοῖς Μωϋσέως νόμοις, ἑκάστου τῶν ἱερέων ἐξηγουμένου [n] καὶ διακονουμένου τοῖς ὄχλοις. καὶ δὴ μηδεμίαν ἄλλην ἅπασαν ἀχθῆναι τοῖς Εβραίοις ἑορτὴν ἀπὸ τῶν Σαμουήλου τοῦ προφήτου χρόνων αἰτίαν ἴδιον, τὸ πάντα καὶ νόμους ⁊ καὶ τὴν δικαίαν θεοσέβειαν ⁊ παλαίαν σωτηρίας ἀπεπεπλῶσθαι. ζήσας δὲ ἐν εἰρήνῃ μετὰ τούτων Ιωσίας, [o] ἔτι τε ⁊ πλούτῳ ⁊ τῇ παρὰ πᾶσιν δόξῃ, κατέστρεψε τούτῳ τῷ τρόπῳ τὸν βίον.

de medio sustulit. Cumque hoc modo regionem universam lustrasset, populum Hierosolyma convocavit, ibique festum Azymorum, quod & Pascha dicebatur, celebravit: donavitque populo victimas Paschales, hœdos agnosque lactentes ter mille, & in solida sacrificia boum tria millia. Ac præterea principes pontifices in gratiam Paschatis sacerdotibus largiti sunt agnorum duo millia & sexcentos; & similiter Levitis primores eorum dederunt agnorum quinque millia, & boves quingentos. Cumque tam magna esset victimarum copia, sacra fecerunt convenienter Moysis legibus, unoquoque ex sacerdotibus præeunte & ministrante populo. Atque ideo nullum tale Pascha à temporibus Samuelis vatis actum erat ab Hebræis, quod omnia ex legum præscripto, priscisque patriæ ritibus observatis, peracta fuerint. Post hæc autem Josias, cum in pace vitam egisset, insuper & divitiis & gloria inter omnes floruisset, vitæ finem habuit hujusmodi.

Josias Pascha agit. 4 Regum, c. 23. & 2 Paralip. c. 35.

ΚΕΦ. ϛ'.

Ὡς Ιωσίας συνέβαλεν τῷ Νεχαὼ, καὶ τρωθεὶς μετ' ὀλὺ πλούτου· καὶ ὡς Ιωάχαζον βασιλέα ἀποδειχθέντα Νεχαὼ εἰς Αἴγυπτον ἀπήγαγε, καὶ Ιωακίμῳ βασιλείαν παραδίδωσι. περί τε Ιερεμίου ⁊ Ιεζεκιήλου.

CAP. V.

VI.

Quomodo Josias cum Nechao congressus est, & vulneratus non multo post moritur: utque Joachazum regem factum in Ægyptum abduxit Nechao, & regnum Joacimo tradidit. Deque Hieremia & Iezecielo.

[p] Νεχαὼ ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς, [q] ἐγείρας στρατὸν, ἐπὶ τὸν Εὐφράτην [r] ἤλασε ποταμὸν, Μήδοις [s] πολεμήσων ⁊ τοὺς Βαβυλωνίους, οἳ τὴν [t] Ασσυρίων κατέλυσαν ἀρχήν. ⁊ γὰρ Ασίας βασιλεῦσαι πόθον εἶχεν. γινομένου δ' αὐτοῦ καὶ [v] Μέμφιν πόλιν, ἣν δ' [x] αὐτὴ ⁊ Ιωσίᾳ βασιλείας, μὴ δυνάμενος εἴργειν αὐτὸν διὰ τὴν ἰδίας ποιεῖσθαι χώρας τὴν ἐπὶ τοὺς Μήδους ἔλασιν. πέμψας γὰρ κήρυκα πρὸς αὐτὸν ὁ Νεχαὼ, οὐκ ἐπ' αὐτὸν στρατεύειν ἔλεγε, ἀλλ' ἐπὶ τὸν Εὐφράτην [y] ὡρμηκέναι· μὴ παροξύνειν δ' αὐτὸν ἐκέλευσεν, ὡς πολεμεῖν [z] αὐτῷ κωλύοντι βαδίζειν ἐφ' ὃ διέγνωκεν. Ιωσίας δὲ οὐ πρὸς τὰ παρὰ [a] Νεχαὼ, ἀλλ' ἅπερ ἔχειν, ὡς μὴ συγχωρεῖν αὐτῷ τὴν οἰκείαν διέρχεσθαι. [b] ⁊ πεπρωμένης, οἶμαι, εἰς τοῦτ' αὐτὸν παρορμησάσης, ἵνα λάβῃ πρόφασιν κατ' αὐτοῦ. Διατάσσοντι γὰρ αὐτῷ τὴν δύναμιν, καὶ ἐφ' ἅρματος ἀπὸ κέρως ἐπὶ κέρας [c] ὀχουμένῳ, τοξεύσας τις αὐτὸν τῶν Αἰγυπτίων ἔπαισε ⁊ πρὸς τὴν μάχην ἀχρεῖος. τῷ τραύματι γὰρ βεβαλημὲς ὢν, ἐκέλευσεν [d] ἀναληφθῆναι τὸ στράτευμα, καὶ [e] ὑπέστρεψεν εἰς Ιερουσόλυμα.

Nechao Ægyptiorum rex, delectibus habitis, in expeditionem ad Euphratem fluvium profectus est, Medis bellum illaturus & Babyloniis, qui Assyriorum everterant imperium. illum enim cupido incessit regnandi in Asia. Cumque ad Menden urbem perveniisset, (erat autem illa in ditione Josiæ) cum exercitu eum prohibuit ab expeditione contra Medos per regionem suam facienda. Nechao autem, præcone ad eum misso, dicebat se non in illum exercitum educere, sed ad Euphraten ire contendisse, jubebatque cavere ne ipsum adeo irritaret, ut adversus eum præliaretur, semet à proposito itinere prohibentem. At Josias iis quæ Nechao dixerat haud assensit, sed secum constituebat iter ei non dare per suæ ditionis regionem: fato eum, ut opinor, ad hoc ipsum impellente, ut illum perdendi occasionem arriperet. Nam dum aciem instrueret curru ab uno cornu ad alterum vectus, quidam ex Ægyptiis, qui eum sagitta petierat, fecit ut ei deflagraret bellandi cupiditas.

Nechao Ægyptiorum regis expeditio. 4 Regum, c. 23. & 2 Paralip. c. 35. Josiam rogat Nechao ut ejus voluntate iter per provinciam suam facere liceret. 2 Regum, c. 23. & 2 Paralip. 2. 25. Prohibetur à Josia.

---

[c] Ω προσεκυύκει] Ita cum *Big. Samb.* & *Gall* 1. (& *Coccejo*) ᾧ προσεκυύκει ὡς Θεῷ in *Editis Aliisque.* ὃ προσεκυύκει ὡς Θεὸν *Vat.*

[f] Εβάστασε.] Juxta *S. Literas* ἴκανσε vel κατέκανσε. Nolui tamen vocem ἐβάστασε loco movere, propter ista *Eustathii* ad *Homerum* (p. 1525. *Edit. Rom.*) ἔλεγον δηλαδὴ τραπίζας τὸ καταγχθὲν δαιτὸς, τὸ μέντοι αἴρειν αὐτὰς βαστάζειν ἔφασκον.

[g] Ἀζύμων ἑορτὴν,] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. τῶν ἀζύμων *Vat.* ἄζυμον ἑορτὴν in *Editis.*

[h] Καὶ] Abundat. COCC.

[i] Τὸ πάσχα.] Ante τὸ πάσχα forsan subintelligendum εἰς, aut reponendum auctoritate *Vet. Interpr.* & LXXII. 2 *Paralip.* c. 35. v. 8.

[k] Ολοκαυτώματα] Ολοκαύτωσιν *Big.* & *Samb.*

[l] Ιερέων οἱ πρῶτοι] Forsan Ιουδαίων pro ἱερέων substituendum, quod *primi Judæorum* habeat *Epiphan.* & οἱ ἄρχοντες LXXII. 2 *Paralip.* c. 35. v. 8.

[m] Ἄρνας διχιλίας ἑξακοσίας] *Agnos quinque & sexcenta millia & Levitis agnos duo millia* in quibusdam *Epiphanii* libris, in aliis *agnos quinque millia & Levitis agnos duo millia & sexcentos.* Videsis 4 *Regum*, c. 23. v. 21. & 2 *Paralip.* c. 35. v. 7 & 8.

[n] Καὶ διακονουμένου] Illa καὶ διακονουμένου inserta dedi, quod ἐξηγουμένου καὶ διακονουμένου habeant *Big. Samb.* & *Vat.* atque *Epiphanii* versio, *hostias singulas enarrantibus & ministrantibus* &c.

[o] Ετι τε καὶ πλούτῳ] Ετι δὲ καὶ *Vat.*

[p] Νεχαὼ] Ita *Big. Gall.* 1. *Chron. Aliique.* Νεχάως in *Editis.* Νεχαὼς *Vat.* Νεχάω *Samb.* Νεκὼς *Herodoto*, l. 2. c. 156. qui dicit quod cum Syris (ita Judæos semper vocat) congressus in Magdolo eos vicerit.

[q] Εγείρας] Forte ἀγείρας. COCC.

[r] Ηλασε ποταμὸν,] Sic *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* ἤλασε in *Editis Aliisque.*

[s] Πολεμήσων] Ita in iisdem *MSS.* & *Zonara.* πολεμῶν in *Editis Aliisque.*

[t] Ασσυρίων] Eo modo *Big. Samb. Hen. Busb.* (*Cocc.*) & *Vet. Interpr.* Ασσύριον in *reliquis.*

[v] Μέμφιν πόλιν,] Ita sine ulla varietate in *Græcis* omnibus, in *Latinis* vero *Medin*, effluente sono (ut puto) literæ γ, prout fieri solet. Verum cum *Hebræis* sit מגדון, *Græcis* vero *Latinisque Interpretibus* Μαγεδδώ. inde conjicio cum Cl. *Perizonio* (in *Orig. Ægypt.* p. 416.) *Josephum* legisse *Migdo* aut *Megdo*; & hîc loci Μεγδὼν scripsisse. An fuerit *Magdolus* in finibus Ægypti, cujus *Jeremiæ* c. 44. v. 1. &. c. 46. v. 14. fit mentio, an *Mageddo* supra Samariam, an potius urbs quædam hujus nominis in finibus regni Judaïci, aliis disquirendum relinquo. HUDS. Μεγδώλοις νόμου Ægypti ἀλωσ. lib. 4. c. 11. §. 5. SPANH.

[x] Αὐτὴ] Ita *Samb.* αὐτῇ in *aliis.*

[y] Ωρμηκέναι] Eo modo *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ὁρμηκέναι in *reliquis.*

[z] Αὐτῷ κωλύοντι] Αὐτὸν κωλύοντα *Vat.*

[a] Νεχαὼ,] Νεχαῶνος & mox εἶχεν *Big. Samb. Gall.* 1. & *Vat.*

[b] Τῆς πεπρωμένης,] Τῆς πεπρωμένης ἀλαζονείας in *Editis* & quibusdam *MSS.* Verum cum ἀλαζονείας non agnoscat *Vet. Interpr.* neque *Big. Samb.* & *Vat.* facessere jussi.

[c] Ὀχουμένου,] Ἐχομένου *Samb.* & *Gall.* 1.

[d] Ἀναληφθῆναι τὸ στράτευμα,] Ita in *MSS.* ἀνακληθῆναι *Bas.* & *Vet. Interpr.*

[e] Ὑπέστρεψεν] Hîc sequutus est *Chronicorum* auctorem, lib. 2. c. 35. v. 24. qui locus (ut notavit *Schotanus*) exponi debet ex 4 *Regum*, c. 23. v. 29.

f Exsi-

piditas. Nam cum vulnus ægre ferret, juſſit ut receptui canerent, & *ſtatim* Hieroſolyma reverſus eſt. ex illa autem plaga moritur: & ſepultus eſt magnifico funere in paternis monumentis, cum quidem annos triginta novem vixiſſet, ex his vero regnaſſet triginta & unum. Vehementer eum lugebat populus, multis diebus lamentis & mœrori ſe dedens. Hieremias autem vates lugubri carmine condidit ſuper eo næniam, quæ etiamnum exſtat. Hic vates etiam mala urbi eventura ante denunciavit, literiſque mandavit & nunc factum excidium & *migrationem in Babylonem. Verum non ſolus iſte populo illa prædixit, ſed & Jezecielus vates qui primus de his duos libros conſcriptos reliquit. Erant autem hi duo ex ſtirpe ſacerdotali. Sed Hieremias quidem Hieroſolymis commoratus eſt ab anno decimo tertio regni Joſiæ, uſquedum templum una cum urbe dirutum erat. At quæ huic vati acciderunt ſuo loco narrabimus.

Joſias, adverſus Nechao in prelium egreſſus, ſagitta ictus moritur. 4 Regum, c. 23. 2 Paral. c. 35.

Epicedium ei compoſuit Hieremias.

Vaticinantur Hieremias & Jezecielus.

2. Porro mortuo, quemadmodum ante diximus, Joſia, regnum ſuſcepit filius ejus nomine Joachazus, cum jam *ætatis* annum circiter vigeſimum tertium egiſſet. Et hic quidem Hieroſolymis regnavit, matre *natus* Amitala ex urbe Lobana: nequam vero erat & moribus impuris. Rex autem Ægyptiorum, à pugna reverſus, Joachazum ad ſe accerſit in urbem Amatha appellatam, quæ in Syria eſt: & illum quidem, cum ad eum veniſſet, in vincula conjecit; fratri vero eo natu majori, ex eodem patre, Eliacimo nomine, regnum tradidit, mutato ejus nomine in Joacimum. Regioni autem tributum imperavit, centum argenti talenta, & unum auri. Et hanc quidem pecuniæ ſummam Joacimus ſolvebat: ſecum vero rex Joachazum in Ægyptum abduxit; qui & illic vita deceſſit, regno potitus tres menſes & dies decem. Mater autem Joacimi vocata eſt Zabuda, ex urbe Abuma oriunda. Atqui *is* injuſtus erat natura & maleficus, & neque in Deum pius, neque erga homines benignus.

Joachazus Judæa rex. 4 Regum, c. 23. & 2 Paral. c. 36.

Joacimus Judæa rex. 4 Regum, c. 23. & 2 Paral. c. 26.

πλοῦτᾷ δ' ἐκ τ ωλησῆς [f] ἐκείνης τ βίον· καὶ [g] κηδεύε) ἐν τ πατρῴαις ϑήκαις μεγαλοπρεπῶς, βιώσας μὲν ἔτη τριακονθαεννέα, βασιλεύσας δὲ τούτων ἐν ℭ τριάκονθα. πένθος δὲ ἐπ' αὐτῷ μέγα καὶ λαὸς πανὸς ἦχϑη, πολλαῖς ἡμέραις ὀδυρομένη ℭ κατηφοιῶτ. Ιερεμίας δ' ὁ ωροφήτης, ὑπικήδειον [h] αὐτὸ συνέταξε μέλ ϑρηνητικὸν, ὃ ℭ μέχρι νυῦ ϑρεμένῃ. ἔτ ὁ ωροφήτης ℭ τὰ μέλλονθα τῇ πόλ δεινὰ ωροεκήρυξε, ἐν γράμμασι καταλιπὼν ℭ τῶν νυῦ ἐφ' ἡμῶν ϑρυμένων ἄλωσιν, τῶν τε [i] Βαβυλωνίαν αἵρεζιν. ἃ μόνον δὲ ἔτ ωροεθέσπισε ταῦτα τοῖς ὄχλοις, ἀλλὰ ℭ ὁ ωροφήτης Ιεζεκίηλ. [k] ὃς ωρῶτ ωρὶ τούτων [l] δύο βιβλία γράψας κατέλιπεν. ἦσαν δὲ οἱ δύο τῷ ϑρῇ ἱερεῖς. ἀλλ' ὁ μὲν Ιερεμίας ἐν Ιεροσολύμοις διῆγε, ἀπὸ τρισκαιδεκάτ ἔτους τῆς Ιωσίᾳ βασιλείας ἕως ἔ κατισκάφη ἡ πόλις ℭ ὁ ναός. τὰ μέντοιγε συμβάνζα ωρὶ τούτων τ ωροφήτῃ, καὶ χώρεν δηλώσομεν.

β'. Τελευτήσαν ℭ τὸν Ιωσίᾳ, καθὼς ωροειρήκαμεν, τῶν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτ Δεδέχεται [m] Ιωάχαζ τοῦνομα, ωρὸ τρίτου καὶ εἰκοστὸν ἤδη ἔτ γεγονώς. καὶ ἔτ μὲν ἐν Ιεροσολύμοις ἐβασίλευσε, [n] μητρὸς Αμιτάλης καὶ ωόλεως Λοβάνης, ἀσεβὴς δὲ καὶ μιαρὸς τ τρόωον. ὁ δὲ τ Αἰγυωτίων βασιλεὺς, ϰατασρέψας ἀωὸ τ μάχης, μεταωέμωε τ Ιωάχαζον ωρὸς αὐτὸν [o] εἰς [p] Αμαθὰ καλεμένην ωόλιν, ἥτις ἐστὶ τῆς Συρίας. καὶ τ μὲν ἐλθόντα ἔδησε, τῷ δὲ [q] ωρεσβυτέρῳ αὐτ ἀδελφῷ, ὁμοωατρίῳ ὄντι, Ελιακίμῳ τοῦνομα, τῶν βασιλείαν ωαραδίδωζι, μετονομάσας αὐτὸν [r] Ιωάκιμον. τῇ δὲ χώρᾳ ἐωέταξεν ἑκατὸν ταλάντα τρεγυρίε, [s] ἓν δὲ χρυσίε. καὶ [t] τοῦτο μὲν ἐτήσι ὁ Ιωάκιμ τὸ ωλῆϑ τ χρημάτων· τ δὲ Ιωάχαζον ἀωήγαγε εἰς Αἴγυωτον, ὃς ℭ ἐωελεύτησεν ἐν αὐτῇ, βασιλεύσας μῆνας τρεῖς, ἡμέρας δέκα. ἡ δὲ Ιωακίμ μήτηρ ϰαλεῖτ [v] Ζαβούδα, ἐκ ωόλεως δ' ἦν [x] Αβύμας. ἐτύγχανε δ' ὢν τὴν φύσιν ἄδικ ℭ κακοῦργ, καὶ μήτε ωρὸς Θεὸν ὅσι, μήτε ωρὸς ἀνθρώωους ὑωηκόης.

[m] Ιωάχαζ] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* Ιωάζ in *Editis.*

[n] Μητρὸς Αμιτάλης] Alibi ἐκ μητρός. Mox in *MSS.* Αμιτάλης (vel Αμιτάλις) καὶ ωόλεως Τωμνάνης (vel Τωμάνης) ἀσεβ. atque in *Epiphanii* libris, *Amita de civitate Thobona* (aut *Abana*) *fuitque impius* &c. denique *Interpretibus* LXXII. urbs hæc Λοβνὰ, aut Λοβνὰ, aut Λοβανὰ dicitur. unde (cum in *Editis* fuerit Αμιτάλης, ἀσεβὴς δ') reſcripſi Αμιτάλης καὶ ωόλεως Λοβάνης.

[o] Εἰς Αμαθὰ.] Αἱμαθὰ *Vat.* (*Coccejus*) & in *Epiphanii* libris *Hemath* aut *Emath.* ideo pro εἰς Σαμαθὰ reposui εἰς Αμαθά. Vide *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 12. p. 281.

[p] Αμαθὰ καλεμένην ωόλιν, ἥτις ἐστὶ τ Συρίας.] *Gen.* Σαμαθᾶ. Urbs Syriæ, *Rufino* Emath. Hebr. חמת LXX. Εμαθ. SPANH.

[q] Ωρεσβυτέρῳ] Vide *Uſſerium* ad A. M. 3371.

[r] Ιωάκιμον.] Vide *Grotium* ad 4 *Regum*, c. 23. v. 34.

[s] Ἐν ᾧ χρυσίε.] Καὶ χρυσίε τάλαντα ί. *Chron. Alex.* καὶ χρυσίε τάλαντον ἕν, ἢ ὡς τινες ί. *Syncell.*

[t] Τοῦτο μὲν ἐτήσι] Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* καὶ τὸ μὲν in *Editis.*

[v] Ζαβούδα,] Ζαβιδία *Vat.* Ιελδαθ LXXII.

[x] Αβύμας.] Forſan pro Αρύμας. nam urbs hæc Ρυμὰ aut Ρομὰ dicitur in *S. Literis*, 4 *Regum*, c. 23. v. 37.

[y] Αρχῶ ϖαλαμβάνῃ τὴς Ναβυχοδονόσορ ὄνομα.] 2 Reg. XXIV. 1. &c. SPANH.

[z] Καρχαμησὰν] Ita cum *Samb.* & *Gall.* 1. Καρχάμισαν *Gall.* 2. Καρμάχησαν *Big.* Καρχαθησὰν in *Editis*, in *Epiphanii* libris *Archamin* vel *Circamin.* juxta *Verit. Hebr.* (2 *Paralip.* c. 35. v. 20.) *Charchemiſch.* Καρχαμὶς *Euſebio* in *Locis Hebr.* Creditur oppidum hoc fuiſſe, quod à Græcis Latiniſque *Cercuſium* vel *Circeſium* vocabatur. de quo vide *Chr. Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 15. p. 437. & de nominis origine *J. Clericum* ad 2 *Paralip.* c. 35. v. 20. HUDS. Circamia *Rufin.* SPANH.

VII. CAP. VI. ΚΕΦ. ϛ'.

Quomodo Nabuchodonoſorus, ſuperato Ægyptiorum rege, bellum intulit Judæis, & Joacimum perimit, atque Joachimum ejus filium regem conſtituit.

Ως Ναβυχοδονόσορ ἡττηθέντ Αἰγυωτίων βασιλέως, στρατεύσας ὑωὲρ τὴς Ιουδαίας Ιωάκιμον ἀωέκτεινε, καὶ Ιωάχιμον τὸν ὑὸν αὐτ κατέϛησε βασιλέα.

Nabuchodonoſorus acie fundit Ægyptios.

Anno autem quarto ex quo is regnare cœpit, quidam nomine Nabuchodonoſorus Babyloniorum imperium ſuſcipit: qui ſub idem tempus magno cum apparatu in urbem Charchameſam aſcendit (illa autem ad Euphratem ſita eſt) eo ani-

Ετ δ' αὐτ τῆς βασιλείας τέταρτον ἤδη ἔχον, τῶν Βαβυλωνίων [y] ἀρχῶ ϖαλαμβάνῃ τὴς Ναβυχοδονόσορ ὄνομα· ὃς ὑωὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν μ' μεγάλης ϖαρασκευῆς ὑωὲρ [z] Καρχαμησὰν ἀναβαίνῃ πόλιν, ἔϛι δ' αὕτη ωρὸς τῷ Εὐφράτῃ, ϖολεμεῖν διεγνωκὼς τῷ τ

f Ἐκείνης] Ita *Big Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐκῶ in *Editis Aliiſque.*

g Κηδεύε)] ὐ τὰς ωατρῴας ϑήκας] Voculam μ poſt κηδεύε) ejecimus auctoritate *Cod. Samb.* & *Vet. Interpr.*

h Αὐτῷ συνέταξε] Αὐτῶ *Hen.* & *Busb.*

* *Migrationem in Babylonem.*] Sequutus ſum *Epiphanii* verſionem.

i Βαβυλωνίαν αἵρεσιν.] Βαβυλῶν *Big. Samb. Gall.* 1. 2. *Hen.* & *Busb.*

k Ος ωρῶτ] Illud ὃς non agnoſcunt *MSS.* & *Vet. Interpr.*

l Δύο βιβλία] Alterum volumen excidiſſe retur *Pſeudo Athanaſius* in *Synopſi*. Ipſe vero (inquit *Huetius* in *Dem. Evang. prop.* 4.) *Ezechielis* librum puto in duas partes olim diſtinctum fuiſſe; &, ſi conjecturis patet locus, XXXIX prioribus capitibus primum volumen, poſtremis novem conſtitiſſe alterum, quo templi reparatio & urbis dimenſio continentur. Sic legit & diſtinguit *S. Petitus*, ωρῶτ ωρὶ τούτων δύο (de his duobus, *ſc.* τ ἐπὶ Τίτ ϑρυμένης ἀλώσεως καὶ τ Βαβυλῶν αἱρέσεως) βιβλίον ἃ γράψας κατέλιπεν. Videſis *Steph. Le Moine* in *Var. Sacr. tom.* 2. p. 383. & *J. A. Fabricium* de Pſeudepigraphis, p. 1117.

m Ιωάχαζ] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* Ιωάζ in *Editis.*

n Μητρὸς Αμιτάλης] Alibi ἐκ μητρός. Mox in *MSS.* Αμιτάλης (vel Αμιτάλις) καὶ ωόλεως Τωμνάνης (vel Τωμάνης) ἀσεβ. atque in *Epiphanii* libris, *Amita de civitate Thobona* (aut *Abana*) *fuitque impius* &c. denique *Interpretibus* LXXII. urbs hæc Λοβνὰ, aut Λοβνὰ, aut Λοβανὰ dicitur. unde (cum in *Editis* fuerit Αμιτάλης, ἀσεβὴς δ') reſcripſi Αμιτάλης καὶ ωόλεως Λοβάνης.

o Εἰς Αμαθὰ.] Αἱμαθὰ *Vat.* (*Coccejus*) & in *Epiphanii* libris *Hemath* aut *Emath.* ideo pro εἰς Σαμαθὰ reposui εἰς Αμαθά. Vide *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 12. p. 281.

p Αμαθὰ καλεμένην ωόλιν, ἥτις ἐστὶ τ Συρίας.] *Gen.* Σαμαθᾶ. Urbs Syriæ, *Rufino* Emath. Hebr. חמת LXX. Εμαθ. SPANH.

q Ωρεσβυτέρῳ] Vide *Uſſerium* ad A. M. 3371.

r Ιωάκιμον.] Vide *Grotium* ad 4 *Regum*, c. 23. v. 34.

s Ἐν ᾧ χρυσίε.] Καὶ χρυσίε τάλαντα ί. *Chron. Alex.* καὶ χρυσίε τάλαντον ἕν, ἢ ὡς τινες ί. *Syncell.*

t Τοῦτο μὲν ἐτήσι] Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* καὶ τὸ μὲν in *Editis.*

v Ζαβούδα,] Ζαβιδία *Vat.* Ιελδαθ LXXII.

x Αβύμας.] Forſan pro Αρύμας. nam urbs hæc Ρυμὰ aut Ρομὰ dicitur in *S. Literis*, 4 *Regum*, c. 23. v. 37.

y Αρχῶ ϖαλαμβάνῃ τὴς Ναβυχοδονόσορ ὄνομα.] 2 Reg. XXIV. 1. &c. SPANH.

z Καρχαμησὰν] Ita cum *Samb.* & *Gall.* 1. Καρχάμισαν *Gall.* 2. Καρμάχησαν *Big.* Καρχαθησὰν in *Editis*, in *Epiphanii* libris *Archamin* vel *Circamin.* juxta *Verit. Hebr.* (2 *Paralip.* c. 35. v. 20.) *Charchemiſch.* Καρχαμὶς *Euſebio* in *Locis Hebr.* Creditur oppidum hoc fuiſſe, quod à Græcis Latiniſque *Cercuſium* vel *Circeſium* vocabatur. de quo vide *Chr. Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 15. p. 437. & de nominis origine *J. Clericum* ad 2 *Paralip.* c. 35. v. 20. HUDS. Circamia *Rufin.* SPANH.

τ Αἰγυπίων [a] Νεχαώ. ὑπὸ τούτῳ γὰρ τῷ χρόνῳ ἅπασα ἡ Συρία. μαθὼν δὲ τὴν τῶν Βαβυλωνίων προαίρεσιν καὶ τὴν [b] ἐπ' αὐτὸν στρατείαν ὁ Νεχαὼ, ἐβούλετο αὐτὸς ἀλιγώρησεν· ἀλλὰ συνάψας πολλῇ χειρὶ τὸν [c] Ναβυχοδονόσορον [d] ἀμυνόμενος, [e] ἐξώρμησεν ἐπὶ τὸν Εὐφράτην. συμβολῆς δὲ γενομένης ἡττήθη, καὶ πολλὰς ἀπέβαλε μυριάδας ἐν τῇ μάχῃ. Ἀφικόμενος δὲ τὸν Εὐφράτην ὁ Βαβυλώνιος, τὴν ἄχρι [f] Πηλουσίου Συρίαν πᾶσαν καὶ τὴν Ἰουδαίας. τὸ δὲ ἔτος ἦν βασιλεύοντος ἤδη τοῦ Ναβυχοδονόσορος [g] ὄγδοον μὲν τῷ Ἰωακίμῳ τῷ τῶν Ἑβραίων ἔχοντι τὴν ἀρχὴν, καὶ στρατιὰν μὴ πολλὴν δυνάμενος ἐπὶ τοὺς Ἰουδαίους ὁ Βαβυλώνιος, φόρους αἰτῶν τὸν Ἰωακίμον, ἢ πολεμήσειν ἀπήλασεν. ὁ δὲ δείσας τὴν ἀπέλασιν, καὶ τὴν εἰρήνην ἀντικαταλλαξάμενος τῶν χρημάτων, ἔνεγκεν αὐτῷ φόρους οὓς ἔταξεν ἐπὶ ἔτη τρία.

Joacimo tributa imperat.

Β'. Τῷ δὲ τρίτῳ, στρατιὰν τοὺς Αἰγυπτίους ἀγείρας ἐπὶ τὸν Βαβυλώνιον, καὶ τοὺς φόρους αὐτῷ μὴ δοὺς, διεψεύσθη τῆς ἐλπίδος. οἱ γὰρ Αἰγύπτιοι ποιήσασθαι τὴν στρατείαν οὐκ ἐθάρρησαν. τοιγαροῦν ὁ προφήτης Ιερεμίας καθ' ἑκάστην ἡμέραν προέλεγε, ὡς μάτην τῶν προφητῶν Αἰγυπτίων ἐλπίσι πεποιημένοις, καὶ ὡς δεῖ τὴν πόλιν ὑπὸ τοῦ Βαβυλωνίων βασιλέως ἀνάστατον γενέσθαι, καὶ [h] Ἰωάκιμον τὸν βασιλέα χειρωθῆναι [i] ὑπ' αὐτοῦ. [k] ἀλλὰ ταῦτ' εἰς οὐδὲν χρήσιμον, οὐκ ὄντων τῶν σωζησομένων, ἐλέγετο. καὶ γὰρ τὸ πλῆθος καὶ οἱ [l] ἄρχοντες ἀκούοντες παρημέλουν, καὶ πρὸς ὀργὴν λαμβάνοντες τὰ λεγόμενα, [m] ὡς οἰωνιζομένου καὶ τοῦ βασιλέως τοῦ προφήτου, τὸν Ιερεμίαν ἠτιῶντο, καὶ [n] ὑπάγοντες [o] δίκην κατεψηφίσθησαν πρὸς τιμωρίαν ἥξιουν. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἔνεγκαν τὰς ψήφους κατ' αὐτοῦ, [p] οἱ δὲ ἀπέγνωσαν τῶν πρεσβυτέρων· οἳ καὶ σοφῆς ὄντες διανοίας ἀπέλυσαν τὸν προφήτην ἀπὸ τῆς αὐλῆς, καὶ τοῖς ἄλλοις συνεβάλοντο μηδὲν [q] διαθεῖναι κακὸν τὸν Ιερεμίαν. ἔλεγον γὰρ ὡς μόνον τοῦτον προλέγει τῇ πόλει τὰ μέλλοντα, ἀλλὰ καὶ Μιχαίαν πρὸ αὐτοῦ ταῦτα κατηγγελκέναι, [r] καὶ πολλοὺς ἄλλους, οὓς οὐδεὶς ὑπὸ τῶν τότε βασιλέων οὐδὲν ἔπαθεν, ἀλλ' ὡς προφήτας τοῦ Θεοῦ τιμῆς ἔτυχε. τούτοις καταπραύναντες τὸ πλῆθος τοῖς λόγοις, ἐρρύσαντο τῆς κατεψηφισμένης αὐτοῦ κολάσεως τὸν Ιερεμίαν· ὃς ἁπάσας τὰς αὐτοῦ προφητείας συγγραψάμενος, νηστεύοντος τοῦ δήμου εἰς ἐκκλησιάζοντος ἐν τῷ ἱερῷ, μηνὶ ἐνάτῳ τοῦ πέμπτου ἔτους [s] τῆς Ἰωακίμου βασιλείας, ἀνέγνω τὴν βίβλον, ἣν περὶ τῶν μελλόντων συμβήσεσθαι τῇ πόλει καὶ τῷ ναῷ καὶ τοῖς ὄχλοις ἐν συντάξαις. ἀκούσαντες δὲ οἱ ἡγεμόνες λαμβάνουσι παρ' αὐτοῦ τὸ βιβλίον, καὶ κελεύουσιν αὐτόν τε καὶ τὸν γραμματέα Βάρυχον ἐκποδὼν [t] ἑαυτοὺς ποιῆσαι, μή πῃ δῆλοι γένωνται· τὸ δὲ βιβλίον [v] αὐτὸ φέροντες τῷ βασιλεῖ διδόασιν. ὁ δὲ, παρόντων αὐτῷ τῶν φίλων, ἐκέλευσε τὸν ἑαυτοῦ γραμματέα λαβόντα ἀναγινῶναι. ἀκούσας δὲ τῶν ἐν τῷ βιβλίῳ καὶ ὀργισθεὶς ὁ βασιλεὺς, διέρρηξέ τε καὶ βαλὼν εἰς πῦρ ἠφάνισε· ζητηθέντας δὲ τόν τε Ιερεμίαν καὶ τὸν γραμματέα Βάρυχον, ἐκέλευσεν [x] ἀχθῆναι πρὸς αὐτὸν κολασθησομένους. οὗτοι μὲν οὖν ἀφεύγουσιν αὐτοῦ τὴν ὀργήν.

2. Tertio autem *anno*, cum audisset Ægyptios in Babylonium bella movere, atque *adeo* tributa ei non dedisset, de spe sua decidit. non enim ausi sunt Ægyptii expeditionem suscipere. Atqui eos Hieremias vates singulis *fere* diebus prædixit, frustra eos in Ægyptiis spem reposuisse, urbemque à Babyloniorum rege evertendam esse, atque Joacimum regem in ipsius potestatem venturum. Verum nihil proficiebatur ex iis quæ dicebat, quod nemo esset qui salutem erat consequuturus. nam & vulgus & proceres ista audita nihil curabant, & quæ dicta erant ægre ferentes, ac si male in regem ominaretur vates, Hieremiam accusabant, litemque ei intendentes postulabant ut pœna mulctaretur. & cæteri quidem omnes contra eum suffragia tulerunt, seniores vero eum absolverunt: qui, cum mentis essent sanioris, vatem *etiam* ex *atrio dimiserunt, aliisque auctores fuerunt, ne quid mali adversus Hieremiam designarent. Ajebant enim non hunc solum urbi futura prædicere, sed & Michæam ante ipsum eadem esse vaticinatum, aliosque complures, quorum nullus à sui temporis regibus malo ullo, sed honore tanquam vates Dei erat affectus. Cum verbis istis populi animos mitigassent, à supplicio, quod ei decreverant, Hieremiam liberarunt: qui, ubi sua omnia vaticinia scriptis mandaverat, jejunanti populo & in templum congregato, nono mense anni quinti regni Joacimi, librum recitavit, quo omnia, quæ urbi & templo & populo mala imminebant, complexus fuerat. Principes autem, hisce auditis librum ab ipso accipiunt, simulque jubent tam ipsum quam ejus scribam Baruchum è medio secedere, ne quis sciat ubi sint: librum vero ad regem ferentes ei obtulerunt. Ille autem, cum amici ei adessent, jussit scribam suum *librum* sumere & legere. Ast ubi audierat rex quæ in libro scripta erant, ira accensus eum *manibus* discerpsit, injectumque in ignem cremavit: præcepitque Hieremiam & Baruchum perquisitos ad eum adduci pœnas luituros. Cæterum illi iram ejus effugerunt.

Joacimus à Babyloniis deficit.

Hieremias cladem Hierosolymis imminere prædicit.

Accusatio in Hieremiam instituta. Jer. 26.

Hieremias absolvitur. Jer. 26.

Hieremiæ liber à Joacimo combustus. Jer. 26.

3. At

[a] Νεχαώ.] Νεχάω in *Editis*. Νεχαῶνι *Big.* & *Samb.*
[b] Ἐπ' αὐτὸν στρατείαν] Ita cum *MSS.* ὑπ' αὐτῷ in *Editis*.
[c] Ναβυχοδονόσορον] Sic *Samb.* & G. in *plerisque aliis* Ναβουδονόσορον.
[d] Ἀμυνόμενον,] Forte ἀμυνόμενον. COCC.
[e] Ἐξώρμησεν ἐπὶ τ] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ἄρμησεν in *cæteris*.
[f] Πηλουσίου] Conf. lib. VI. c. 7. §. 3. SPANH.
[g] Ογδοον μὲν] Sic *MSS.* ὄγδοον in *Editis*.
[h] Ἰωάκιμον τὸν βασιλέα] Ἰωακίμῳ τῷ βασιλεῖ mutavi in Ἰωάκιμον τὸν βασιλέα ex Cod. *Vat.* qui legit ad hunc modum, καὶ ὡς πέπτωκεν ἡ πόλις ὑπὸ τοῦ Βαβυλωνίου ἀνάστατον γενέσθαι καὶ Ἰωάκιμον τὸν βασιλέα χειρωθῆναι πρὸς αὐτοῦ. illud πρὸς αὐτοῦ habet *Big.* & πέπτωκεν ἡ πόλις ὑπὸ τοῦ Βαβυλωνίου ἁλῶναι *Hen.* & *Busb.*
[i] Ὑπ' αὐτοῦ.] Post hæc deest forsan πέπτωκεν. COCC.
[k] Ἀλλὰ ταῦτ'] Sic *MSS.* in *Editis* deest ἀλλά.
[l] Ἄρχοντες ἀκούοντες] Ηγεμόνες ἀκούσαντες solus *Vat.*
[m] Ὡς οἰωνιζομένου καὶ τοῦ βασιλέως] *Ut ominante adversus Regem.* SPANH.
[n] Ὑπάγοντες] Forte ἐπάγοντες. COCC.
[o] Δίκην] Δίκη *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.
[p] Οἱ δὲ ἀπέγνωσαν] Sic *MSS.* pro οἳ καὶ *Editorum*. & mox pro οἱ ὄντες reposui οἳ καὶ, nixus auctoritate *Epiphanii*. HUDS. Vetus: *Seniores autem recesserunt*; quasi legisset, ἀπεχώρησαν. Forte οἱ ὄντες καὶ ἀπέγνωσαν. hoc est, *quidam vero absolverunt*. COCC.
* *Atrio dimiserunt*,] *Sc.* carceris. nam αὐλὴ τῆς φυλακῆς habemus in *Jer.* 32. & alibi.
[q] Διαθεῖναι κακὸν] Ita *Big.* & *Samb.* (& *Cocceius*) ἀφθῶναι in *Editis*.
[r] Καὶ πολλοὺς ἄλλους,] Καὶ πολλοὺς μὲν οὖν οὐδεὶς *Vat.*
[s] Τῆς Ἰωακίμου βασιλείας,] Illud τῆς ex *MSS.*
[t] Ἑαυτοὺς ποιῆσαι,] Αὐτοὺς ἡφίεσαν *Big.* & *Vat.*
[v] Αὐτὸ φέροντες] Αὐτοὶ *Samb.* & *Vat.*
[x] Ἀχθῆναι πρὸς αὐτὸν] Ἀναχθῆναι *Big.* & *Samb.*

VIII. 3. At non multo poſt venientem cum exercitu Babyloniorum regem recipit, metu illorum quæ vates iſte prædixerat; nihil ſe mali paſſurum eſſe exiſtimans, ut qui nec *eum* excluſerit, nec ad bellum ſe pararit. Ille autem, ingreſſus in urbem, fidem *datam* non ſervavit; ſed robuſtiſſimos quoſque Hieroſolymitarum & forma præſtantes una cum Joacimo rege interfecit, quem inſepultum extra muros abjici juſſit, filium vero ejus Joachimum regem urbis & regionis conſtituit. Primores autem populi ad tria millia captivos Babylonem abduxit: in quibus erat etiam Iezecielus vates, cum eſſet adhuc puer. Et quidem hujuſmodi finem habuit rex Joacimus, cum vixiſſet annos triginta ſex, ex illis vero undecim regnaſſet. At qui ei in regnum ſucceſſit, Joachimus, cui mater erat Noſta nomine, civis vero *Hieroſolymitana*, regnavit menſes tres, decem dies.

Nabuchodonoſorus Hieroſolyma depopulatur. 4 Regum, c. 24. & 2 Paral. c. 36.

Joachimus Judæa rex. 4 Regum, c. 24. & 2 Paral. c. 36.

γ'. Μετ' οὐ πολὺ δ' χρόνον στραλσάμενον ἐπ' αὐτὸν τὸν τῶν Βαβυλωνίων βασιλέα [y] δέχε), κ) τὸ δέον τὸ τῶν προφημένων ὑπὸ τοῦ [z] προφήτου τούτου, οὐδὲν νομίζων [a] πείσεσθ' δεινὸν μηδ' ἀποκλείσας μηδὲ πολεμήσας. [b] εἰσελθὼν δ' εἰς αὐτὸν, οὐκ ἐφύλαξε τὰς πίστεις· ἀλλὰ τοὺς ἀκμαιοτάτους κ) κάλλει διαφέροντας τ Ιεροσολυμιτῶν ἀπέκτεινε μ) τ βασιλέως Ιωακίμου, [c] ὃν ἄταφον ἐκέλευσε ῥιφῆναι πρὸ τ τείχων, τ) δ' υἱὸν αὐτοῦ Ιωάχιμον καθίησι βασιλέα τ χώρας κ τῆς πόλεως. τοὺς δ' ἐν ἀξιώματι, τρισχιλίους ὄντας τ ἀριθμὸν, [d] αὐτοὺς αἰχμαλώτους λαβὼν, ἀπήγαγε εἰς [e] τὸν Βαβυλῶνα· ἐν οἷς τότοις ἦν κ) ὁ προφήτης Ιεζεκιήλ πω ὤν. κ) τὸν μὲν τοιοῦτον Ιωάκιμον τ βασιλέα καθίστη, βιώσαντα μὲν ἔτη ἓξ κ τριάκοντα, βασιλεύσαντα δ' τούτων ἕνδεκα. ὁ δ' παραδεξάμενος αὐτοῦ τὴν βασιλείαν Ιωάχιμος, ὁ μητρὸς μὲν [f] Νοσῆς ὄνομα, [g] πολίτιδος δὲ, ἐβασίλευσεν μῆνας τρεῖς [h] ἡμέρας δέκα.

IX. CAP. VII.

Babylonius, cum pœnituiſſet quod Joachimum regem fecerat, ipſum Babylonem abduxit, & regnum Sedeciæ tradidit. Ille, vaticiniis Hieremiæ & Iezecieli diffidens, ad Ægyptios deficit: quos Judæam petentes vincit Babylonius. Quæque Hieremiæ acciderunt.

ΚΕΦ. ζ.

Οτι ὁ Βαβυλώνιος, μεταγνόησας ὅτι τῷ τὸν Ιωάχιμον ποιῆσαι βασιλέα, αὐτὸν ἀπήγαγε εἰς Βαβυλῶνα, κ) τὴν βασιλείαν παραδίδωσι τῷ Σεδεκίᾳ. ὅτος, ἀπιστῶν τοῖς προφημένους ὑπὸ τ Ιερεμίου κ τ Ιεζεκιήλου, τοῖς Αἰγυπτίοις προσίσταται· ὃς ἥττονας εἰς τὴν Ιουδαίαν νικᾷ ὁ Βαβυλώνιος. οἷά τε συνέβη τῷ Ιερεμίᾳ.

Joachimi regis facti Babyloniam pœnituit. Hieroſolymis obſeſſis, Joachimus deditionem facit: qui poſtea in captivitatem abducitur. 4 Regum, c. 24. & 2 Paral. c. 36.

BAbyloniorum autem regem, quòd regnum Joachimo dederat, non multo poſt inceſſebat metus. Nam veritus eſt, ne ille, paternæ necis injuriæ memor, regionem ab ipſa abalienaret. Miſſo igitur exercitu Joachimum in Hieroſolymis obſedit. Is vero, cum natura eſſet benignus & juſtus, noluit urbem circumſpectare ſua cauſa periclitantem: ſed ſumpta matre & cognatis, eos ducibus à Babylonio miſſis *obſides* tradidit, jurejurando ab illis accepto, nec ipſos *mali aliquid* paſſuros eſſe nec urbem. Sed fides dictis ne annum quidem manſit. Nam Babyloniorum rex eam non ſervavit, ſed per literas ducibus *ſuis* mandavit, ut, cum quotquot in urbe eſſent captivos feciſſent, adoleſcentes & artifices ad ſe vinctos adducerent (iſti autem erant ad decem millia *numero*, octingentos & triginta duos) ac *præterea* Joachimum cum matre *ejus* & amicis. Illos itaque ad ipſum deductos in cuſtodia habuit. Sedeciam vero, Joachimi *abducti* patruum, regem conſtituit, cum jurejurando eum obſtrinxiſſet, ſe regionem illi ſane conſervaturum eſſe, nec quidquam novi moliturum, fauturumve *ullatenus* Ægyptiis.

X. *Sedecias Judæ rex. 4 Regum, c. 24. & 2 Paral. c. 36. & Jer. c. 57.*

2. Sedecias autem erat quidem annorum viginti & unius cum imperium ſuſceperit; natus eadem

Τὸν δὲ τ Βαβυλωνίων βασιλέα, δόντα τὴν βασιλείαν Ιωαχίμῳ, παράπτωμα ἔλαβε δέον. ἔδοξεν γ) μὴ, μνησικακήσας αὐτῷ τ ὑπὲρ πατρὸς ἀναιρέσεως, ἀποστήσῃ τὴν χώραν αὐτοῦ. πέμψας τοιγαροῦν δύναμιν [i] ἐπολιόρκει τ Ιωάχιμον ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις. ὁ δ', φύσει [k] χρηστὸς ὢν κ δίκαιος, [l] οὐκ ἠξίου τὴν πόλιν κινδυνεύεσθαι δι' αὐτὸν παραιρεῖν· ἀλλὰ [m] ἐπάρας τὴν μητέρα κ τοὺς συγγενεῖς, παραδίδωσι τοῖς πεμφθεῖσιν ὑπὸ τ Βαβυλωνίων στρατηγοῖς, ὅρκους παρ' αὐτῶν λαβών] Quo nomine idem Joachimus æternam laudem apud Judæos conſequutus dicitur *alias*. lib. 6. c. 2. §. 1. SPANH.

m Επάρας] Sic *MSS.* ἀπάρας in *Editis.*

n Οἷς ὐδ' ἑαυτὸν] Ως δ' ὐδενὶ αὐτὸν *Samb.* ὡς ὐδ' ἑνὶ αὐτὸ *Big.* ὡς ὐδ' ἑνὶ αὐτῶν *Gall.* 1. ὡς ὐδενὶ αὐτῶν *Gall.* 2. & *Vat.*

o Ο τ Βαβυλωνίων] Illa ὁ τ ex *MSS.*

p Εἰς μυρίους ὀκτακοσίους] Videſis *Tornellum* ad *A. M.* 3436. HUDS. Decem millia 2 Reg. xxv. 24. SPANH.

q Δὴ νομισθέντας] Illud δὴ ex *Big.* & *Samb.*

r Σεδεκίαν ἀπέδειξε βασιλέα·] Σαχχίαν paſſim in *MSS.*

s Αὐτῷ τὴν χώραν,] Sic *MSS.* αὐτῶν in *Editis.*

t Μὲν ἐτῶν εἴκοσι] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* μὲ deeſt *cæteris.*

v Ομομήτριος μὲν Ιωακίμου] Vide *Jerem.* c. 36. v. 2. Hic loci aliam,

---

y Δίκε)] Aliquid amplius in ſuo codice habuiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *fœderis jure ſuſcipit.*

z Προφήτου τούτου,] Ita cum *Cod. Vat.* ſublata diſtinctione poſt προφήτου. nec aliter *Big. Samb.* & *Gall.* 1. niſi quod ὡς ante ὐδὲν inſerant. in *Editis* προφήτου. τούτους ὐδὲν νομ. Eſt qui τοῦτον legit, refertque ad Nabuchodonoſorum. alter vero in ora libri ſui τούτων repoſuerat.

a Πείσεσθ' δεινὸν] Ita paſſim in melioribus *MSS.* in *Editis Aliiſque* πήσεσθ'. Vide *Stephani* Theſ. Gr. voce πάσχω.

b Εἰσελθὼν δ' εἰς αὐτὸν,] Απελθὼν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

c Ον ἄταφον ἐκέλευσε] Videſis *Tornellum* ad *A. M.* 3435. & *Uſſerium* ad *A. M.* 3405.

d Αὐτοὺς,] Forte abundat. COCC.

e Τὸν Βαβυλῶνα·] Illud τὸν ex *MSS.* ut & mox κ ante ὁ προφήτης.

f Νοσῆς ὄνομα,] Νοοσῆς *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. Νασῆς *Vat.* Νεθὰ aut Ναίθα LXXII. *Nechuſta* Hebr. *Noheſta* Vulg. Lat. HUDS. LXX. Νέθα MS. Alex. Ναίθα *Hebr.* נחשתא. SPANH.

g Πολίτιδος] Uti Urbs, ἄστυ, πόλις nomina ſunt uni urbi celeberrimæ data, ſic Jeruſalem πόλις & Hieroſolymitana πολίτις & ἀστή. Sic ἀστὴ non modo dicitur Athenienſis, ſed quæ & ex alia urbe erat. Onomaſticon Græcum à Montfaucomo editum Αστὴ, πᾶσα ἡ ἐξ ἧς τινος ἢν πόλεως, ὃ μόνον ἐξ Αθηνῶν. Joſephus ipſe antea voce Αστὴ indicavit mulierem Hieroſolymitanam. REL.

h Ημέρας δέκα] Ita etiam *Zonaras.* verum ἡμέρας δέκα non agnoſcunt *S. Literæ.*

i Επολιόρκει τ Ιωάχιμον] Ita in *MSS.* (Cocc.) & *Vet. Interpr.* πολιορκεῖ in *Editis.*

k Χρηστὸς ὢν κ δίκαιος,] In Deum impius erat, ut conſtat ex 4 *Regum*, c. 24. v. 19.

l Οὐκ ἠξίου τὴν πόλιν κινδυνεύεσθαι δι' αὐτὸν παραιρεῖν· ἀλλὰ ἐπάρας τὴν μητέρα κ τοὺς συγγενεῖς παραδίδωσι τοῖς πεμφθεῖσιν ὑπὸ τ Βαβυλωνίων στρατηγοῖς, ὅρκους παρ' αὐτῶν λαβών] Quo nomine idem Joachimus æternam laudem apud Judæos conſequutus dicitur *alias*. lib. 6. c. 2. §. 1. SPANH.

ἀδελφῷ αὐτοῦ, τῶν ᾗ δικαίων καὶ τῷ δέοντος ὑπερόπτης. [x] καὶ γὰρ οἱ κατὰ τὴν ἡλικίαν ἦσαν ἀσεβεῖς περὶ αὐτὸν, [y] καὶ ὁ πᾶς ὄχλος ἐπ' ἐξουσίας ὕβριζεν ἃ ἤθελε. διὸ καὶ ὁ προφήτης Ἱερεμίας πρὸς αὐτὸν ἐλθὼν πολλάκις ἐμαρτύρατο, κελεύων τὸν μὲν ἄλλας ἀσεβείας καὶ παρανομίας καταλιπεῖν, προνοεῖν ᾗ τῆς δικαίας· καὶ μήτε τοῖς ἡγεμόσιν, εἶναι γὰρ ἐν αὐτοῖς πονηρὰς, προσανέχειν, μηδὲ τοῖς ψευδοπροφήταις ἀπατῶσιν αὐτὸν πεπισευκέναι, ὡς οὐκέτι πολεμήσοι τὴν πόλιν ὁ Βαβυλώνιος, καὶ ὡς Αἰγύπτιοι στρατεύσουσιν ἐπ' αὐτὸν καὶ νικήσουσι. ταῦτα γὰρ οὐκ ἀληθῆ λέγειν, δεῖ δ' ἅπερ ὀφείλοντα γίνεσθαι. ὁ ᾗ Σεδεκίας, ἐφ' ὅσον μὲν ἤκουε τοῦ προφήτου ταῦτα λέγοντος, ἐπείθετο αὐτῷ, καὶ συνῄδει πᾶσιν ὡς ἀληθεύουσι, καὶ συμφέρειν αὐτῷ πεπισευκέναι. διέφθειρον ᾗ πάλιν αὐτὸν οἱ φίλοι, καὶ ἐπῆγον ἀπὸ [z] τοῦ προφήτου πρὸς ἅπερ ἤθελον. προεφήτευσε ᾗ καὶ Ἰεζεκίηλος ἐν Βαβυλῶνι τοῖς μελλήσουσι τῷ [a] λαῷ συμφορὰς, καὶ ἀκούσας ταῦτα ἔπεμψεν εἰς Ἱεροσόλυμα. τῆς ᾗ προφητείας αὐτῶν Σεδεκίας ἠπίστησεν, οὐκ εἰκαίας αἰτίας. τὰ μὲν ἄλλα πάντα [b] συμφωνούντα τοὺς προφήτας ἀλλήλοις εἰπεῖν συνέβη, ὥστε ἡ πόλις ἁλώσεσθαι καὶ Σεδεκίας αὐτὸς αἰχμάλωτος ἥξειν· διεφώνησε ᾗ Ἰεζεκίηλος εἰπὼν, [c] οὐκ ὄψεσθαι Βαβυλῶνα τὸν Σεδεκίαν, τοῦ Ἱερεμίου φάσκοντος αὐτῷ, ὅτι δεδεμένον αὐτὸν ὁ Βαβυλώνιος [d] ἀπάξει βασιλεύς. καὶ λέγε τὸ, μὴ πάντων αὐτοὺς ἁπαξαπάντων λέγειν, καὶ πεῖ ὧν συμφωνεῖν ἐδόκουν, ὡς δεῖ ἐκεῖνα ἀληθῆ λέγεσθαι [e] καταγνὺς, ἠπίστησε· καί τοι πάντα αὐτῷ καὶ τὰς προφητείας ἀπλώτησεν, ἅπερ εὐκαιρότερον δηλώσομεν.

γ'. Τῇ συμμαχίαν [f] ᾗ τῷ πρὸς τοὺς Βαβυλωνίους ὀλίγον ἔτη ὀκτὼ κατασχών, διέλυσε τὰς πρὸς αὐτοὺς πίστεις, καὶ τοῖς Αἰγυπτίοις προσέθετο, [g] καταλύσειν τοὺς Βαβυλωνίους ἐλπίσας, [h] ἂν μετ' ἐκείνου ἐφόρουν. μαθὼν ᾗ τοῦτο ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτόν· καὶ τῷ χώρᾳ κακώσας αὐτὸν, καὶ τὸ φρούριον λαβὼν, ἐπ' αὐτῷ ἦκε τῷ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν πολιορκήσων αὐτῷ. ὁ ᾗ Αἰγύπτιος, ἀκούσας ἐν οἷς ἐστιν ὁ σύμμαχος αὐτοῦ Σεδεκίας, ἀναλαβὼν πολλὴν δύναμιν, ἦκεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὡς λύσων τὴν πολιορκίαν. ὁ ᾗ Βαβυλώνιος ἀφίστατο τῶν Ἱεροσολύμων, ἀπαντήσας ᾗ τοῖς Αἰγυπτίοις, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς τῇ μάχῃ νικᾷ, καὶ τρεψάμενος αὐτοὺς εἰς φυγὴν ἐξ ὅλης διώκει τὴν Συρίας. ὡς δ' ἀνεχώρησεν ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς ἀπὸ τῶν Ἱεροσολύμων, ἐξηπάτησαν οἱ ψευδοπροφῆται τὸν Σεδεκίαν, λέγοντες, ὅτι τὸν Βαβυλώνιον [i] αὐτὸν ἔτι πολεμήσειν καὶ τοὺς ὁμοφύλους, ὅτε ἀναστήσῃ ἐκ τῆς οἰκείας εἰς τὴν Βαβυλῶνα· μὴ πάντων ᾗ ἥξειν [k] τοὺς

matre qua frater Joacimus, juſti vero & honeſti contemptor. nam & quos ætatis adultæ circa ſe habuit impii erant, & populus univerſus licenter & inſolenter pro ſuo quiſque arbitrio ſe gerebant. Quamobrem Hieremias vates, rege adito, ſubinde quiritabatur, jubens ut à cæteris quidem impie & contra legem factis abſtineret, juſtitiæ vero curam haberet, & neque ducibus (nam in iis malos eſſe) animum adverteret, neque falſis vatibus eum decipientibus crederet, quaſi non iterum urbem oppugnaturus eſſet Babylonius, & quaſi Ægyptii bellum ei eſſent illaturi victoriamque reportaturi. hæc enim non ex veritate eſſe, nec ita unquam eventura. Sedecias autem, tantiſper quidem dum vatem iſta loquentem audiret, ei fidem habebat, atque in omnibus tanquam vere dictis acquieſcebat, & è re ſua eſſe perſuaſum habuit: rurſus vero amici ejus mentem ſubverterunt, & à vatis dictis adducebant ad ea quæ voluerant. ſed & apud Babylonem Jezecielus clades populo imminere prædixit, quas, iſtis auditis, *literis mandatas* miſit Hieroſolyma. Atqui vero illorum vaticiniis ut non crederet, animum induxit Sedecias hujuſmodi de cauſa. Accidit ut vates cætera quidem omnia ſibi invicem conſentientia dicerent, fore ſcilicet ut & urbs expugnetur, & ipſe Sedecias captivus fiat: in hoc vero Jezecielus *ab altero* diſſidebat, dicendo, Sedeciam non viſurum eſſe Babylonem, Hieremia ipſi affirmante, quod Babyloniorum rex illum vinctum abducet. ideoque cum *ea de re* verba utriuſque non convenerint, etiam illis, in quibus ſecum concordare videbantur, ac ſi ea haud vere dicta eſſe cognoviſſet, plane diffidebat: etiamſi omnia ei, prout illi vaticinati fuerant, obvenerint; de quibus loco magis opportuno dicemus.

Hieremias de Hieroſolymorum excidio Sedeciam præmonet.

Suadetur Sedeciæ ut vati fidem non habeat.

Quæ re Hieremiæ & Jezecieli de Sedecia vaticinia diſſidebant.

3. Cum autem in ſocietate cum Babyloniis inita octo annos manſiſſet, non amplius fidem illis datam ſervavit, ſed ad Ægyptios defecit, ſperans fore, ſi ſecum conjungerentur, ut Babylonios funditus everteret. At ubi hoc intellexerat Babyloniorum rex, expeditionem in eum fecit, ejuſque regione vaſtata & caſtellis occupatis ad ipſam Hieroſolymitarum urbem vi oppugnandam acceſſit. Ægyptius autem, audito in quibus *anguſtiis* eſſet ſocius ejus Sedecias, cum magno exercitu Judæam petiit, eo quaſi animo ut obſidionem ſolveret. Quo fit ut Babylonius Hieroſolymis decederet, atque Ægyptiis obviam profectus cum illis prælio congreſſus eſt, & in fugam verſos tota Syria expulit. Mox vero ut Babyloniorum rex Hieroſolymis receſſit, operam dederunt falſi vates ut Sedeciam deciperent, dicentes, neque ipſi porro bellum illaturum eſſe Babylonium ejuſque popularibus, neque *ipſos* è ſedibus ſuis Babylonem tranſlaturum: ſed captivos etiam redituros eſſe cum omnibus templi vaſis, quæ *Babyloniorum* rex è delubro detra-

Sedecias à Babyloniis deficit, ſeque Ægyptiis conjungit.

Ægyptios ſuperat & Syria pellit Babylonius.

aliam, quam codices noſtri præ ſe ferunt, lectionem ſequutus videtur *Epiphan.* qui vertit, *& nomen matris ejus Amias. Fuit autem contra juſtitiam ſuperbus, circa quem impii locum maximum habere videbantur. Quapropter & Jeremias* &c.

x Καὶ γὰρ οἱ κατ' τὴν ἡλικίαν] Καὶ γὰρ τὴν ἡλ. *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. καὶ γὰρ κατ' τὴν ἡλ. *Big.*

y Καὶ ὁ πᾶς ὄχλος] Καὶ πᾶς ὄχλος *Vat.* & mox ἐξύβριζεν, & dein αὐτόν.

z Τοῦ ᾗ προφήτου] Illud τοῦ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

a Λαῷ συμφορὰς,] Sic *MSS.* & *Epiphan.* ναῷ in *Editis.*

b Συμφωνοῦντα τοὺς προφήτας] Cum συμφωνοῦντας τοῖς πρ. habeant *Big. Samb.* & *Gall.* 1. συμφωνοῦντας *Gall.* 2. & σύμφωνα τοὺς προφήτας *Vat.* ideo reſcripſi συμφωνοῦντα τοὺς προφήτας ἀλλήλοις εἰπεῖν συνέβη. Ferri tamen poteſt *vulgata* lectio, συμφωνοῦντα τοῖς προφήταις ἀλλήλοις εἰπεῖν συνέβη.

c Οὐκ ὄψεσθαι Βαβυλῶνα τὸν Σεδεκίαν, τοῦ Ἱερεμίου φάσκοντος αὐτῷ, ὅτι δεδεμένον αὐτὸν ὁ Βαβυλώνιος ἀπάξει βασιλεύς.] Enantiophanæ quæſita inter Hieremiæ & Jezekielis vaticinia, eadem conciliata & completa infr. c. 8. §. 2. SPANH.

d Ἀπάξῃ βασιλεύς.] Αξῃ in *MSS.*

e Καταγνὺς,] In *Editis* λίγυσι γιὰς. καί τοι &c. λίγυσι καταγνὺς. καίτοι *Big. Samb.* & *Gall.* 1. λίγυσι γνὺς, ἠπίστησε· καί τοι *Hen.* & *Bush.* unde levicula cum mutatione reſcribendum cenſui. λίγιαξ καταγνὺς, ἠπίστησε· καίτοι &c. vel λίγιαξ γνὺς, ἠπίστησε &c.

f Δὶ τὴν πρὸς τὺς] Ita *Big.* & *Samb.* καὶ pro ᾗ in *cæteris*, atque δὴ legiſſe videtur *Epiphan.*

g Καταλύσειν τὺς Βαβυλωνίους ἐλπίσας,] Καταλύσειν τὰς B. *Samb.* καταλύσειν τὰς B. *Vat.* καταλύσειν τοὺς πρὸς B. *Big.* καταλύσειν πρὸς *Bas. Gall.* 1. à *prima manu.* HUDS. Conf. *alter.* lib. 1. c. 10. §. 7. SPANH.

h Ἂν μετ' ἐκείνου ἐφόρουν.] Αἱ μετ' ἐκείνου *Samb.* & *Vat.* ἃ μετ' ἐκείνου *Big.* ἃ μετ' ἐκείνου in *Editis.* unde auſus ſum reſcribere, ἂν μετ' ἐκείνου ἦγεν. Si quis malit ἂν (vel εἰ) μετ' ἐκείνου ἐφόρουν, per me licet. HUDS. Forte, εἰ μετ' ἐκείνου ἐφόρουν. Vetus, *Speraus cum illis contra Babylonios prævalere.* COCC.

i Αὐτὸν ἔτι πολεμήσειν] Ἔτι αὐτῷ πολεμήσειν καὶ τοῖς ὁμοφύλοις *Vat.* Diverſam plane lectionem ſequutus eſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *dicentes, quod neque Babylonius denique contra eum pugnaret, & contribules eorum, quos de provincia ad Babylonium demigraverat, cum Dei vaſis omnibus quæ rex detulerat de templo reverterentur.*

k Τοὺς αἰχμαλώτους] Illa τοὺς αἰχμαλώτους abſunt *Edit. Baſ.* ut & *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

traxit. At Hieremias, cum *in medium* prodiisset, his contraria atque vera vaticinatus est; "quod "male quidem faciunt, & regem *vana spe* deci- "piunt, nihilque commodi ipsis sperandum ab "Ægyptiis: sed illis prælio superatis Babylonius "castra Hierosolymis admovebit, populumque ob- "sidione premet & fame necabit, & quotquot *ma-* "*lis istis* superfuerint captivos abducet, & bona "*eorum* diripiet, ac, divitiis templi inde exporta- "tis, illud etiam igni cremabit, urbemque à fun- "damentis diruet, ipsique & posteris ejus servie- "mus annos LXX. quibus completis, nos ea quam "sub istis tulerimus servitute, everso Babylonio- "rum imperio, liberabunt Persæ & Medi, à qui- "bus dimissi hanc terram repetemus, & templum "denuo ædificabimus, & Hierosolyma restitue- "mus." Ista dicens Hieremias, plerisque persua- "debat: at viri principes hominesque nequam, quasi haud mentis suæ esset, ipsum hanc ob rem vilipenderunt. Cum autem ei visum esset in patriam suam se recipere, Anathoth nominatam, sta- dia viginti ab Hierosolymis dissitam, quidam è magistratibus, illi forte obviam factus, manus ei injiciebat, calumniam adhibens, quod in eo esset ut ad Babylonios transfugeret. Vates vero ajebat illum sibi falsum crimen inferre; seque in patriam iter intendere dicebat. at ille nihil ejus verbis motus ipsum comprehensum ad magistratus duxit ut judicio perfunderetur, à quibus modis omnibus tortus & excruciatus servabatur ad supplicium. Et quidem aliquandiu ita degebat, ea quæ jam memoravimus inique patiens.

Hieremias prænunciat Hierosolymorum excidium. Jer. c. 37.

Hieremias comprehensus. Jer. c. 37.

Hieremias in carcerem compingitur. Jer. c. 27.

4. Anno autem nono regni Sedeciæ, & mensis decimi die decima, iterum Babyloniorum rex suis copiis Hierosolyma aggreditur: cumque ante urbem consedisset, summa contentione octodecim menses eam oppugnabat. Porro accidit ut tum simul Hierosolyma obsessa invaderent fames & pestilentia, malorum duo maxima, quæ dirum in modum *illic* grassata sunt. Interim autem Hieremias vates, in carceris custodia habitus, non quiescebat; sed magna voce prædicabat, illud populum admonens, ut portis patefactis Babylonium *in urbem* reciperent. quod si fecerint, illos universos salutem consequuturos; sin minus, interituros esse. Prædicebatque *omnino* fore, ut, si quis in urbe manserit, alterutro pereat, aut fame consumptus, aut ferro hostili peremptus; sin vero ad hostes perfugerit, mortem evasurum esse. At principes, cum ista auditione acciperent, iis nequaquam fidem habebant, in summo licet periculo versarentur: sed irati regem adeuntes *ei omnia* nunciabant, & accusatione instituta de vate querebantur, ut qui insanierit, & animos sibi in anteccessum fregerit, & calamitatum denunciatione populo alacritatem & *promptitudinem* minuerit. illos enim paratos esse pro rege & patria *quodvis* adire discrimen: is vero minaciter monet, ut ad hostes fuga se recipiant, dicens *brevi* fore ut urbs expugnetur & funditus evertatur.

Ad populum è custodia clamat Hieremias ut urbe excederent.

Quamobrem accusatur.

αἰχμαλώτους τῶν τὰ ναὰ σκυλῶν, ὧν ἐσύλησεν ὁ Βαλεὺς ἐκ Ἰερεώ. τὰ ἐναντία ἢ τούτων καὶ ἀληθῆ παρελθὼν [l] ὁ Ἱερεμίας προεφήτευσεν, "ὡς [m] ποιοῦσι μὲν κα- "κῶς καὶ ἐξαπατῶσι τὸν βασιλέα, οὐδὲν ἢ τῶν Αἰγυπτίων "ὠδέν ἐστιν αὐτοῖς ὄφελος· ἀλλὰ νικήσας αὐτοὺς ὁ Βα- "βυλώνιος ἐπιστρατεύσει εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα μέλλῃ, καὶ "πολιορκήσῃ τε καὶ τῷ λιμῷ [n] διαφθερεῖ τὸν δῆμον, καὶ "τοὺς [o] περιλειφθέντας αἰχμαλώτους [p] ἄξει, καὶ τὰς ὐ- "σίας διαρπάσῃ, καὶ τὸν ἐν τῷ ναῷ πολὺν ἐκφορήσας "ἔτι δὲ αὐτὸν ἐμπρήσῃ δὲ κατασκάψῃ τελῶ πόλιν, ἢ δου- "λεύσομεν αὐτῷ δὲ τοῖς [q] ἐκγόνοις αὐτοῦ ἕβδομή- "κοντα. παύσασι δ' ἡμᾶς τότε τὸν [r] ἐπ' αὐτοῖς δουλείας "Πέρσαι τε καὶ Μῆδοι, καταλύσαντες Βαβυλωνίους, ἀφ' "ὧν εἰς τοῦδε ἀπολυθέντες οἰκοδομήσομεν τὸν ναὸν πάλιν, "καὶ τὰ Ἱεροσόλυμα καταςήσομεν." ταῦτα λέγων ὁ Ἱερεμίας ὑπὸ μὲν τῶν πλειόνων ὑπερεύετο· οἱ δὲ ἡγεμόνες καὶ οἱ ἀσεβεῖς ὡς ἐξεπηκότα τῶν φρενῶν αὐτὸν [s] ὄντως ἐξεφαύλιζον. δόξαν δέ αὐτῷ πρὸς εἰς τοῦτο [t] παρρησίας προαγωγέας, λεγομένου Ἀναθώθ, ἁρπάσας δὲ ἀπέχουσαν Ἱεροσολύμων εἴκοσι, πεντυχὼν κατὰ τοῦτο ὁδὸν τῶν ἀρχόντων τις, συλλαβὼν κατέσχε, συκοφαντῶν ὡς πρὸς τοὺς Βαβυλωνίους αὐτομολοῦντα. ὁ δὲ ψευδῆ μὲν ἐκεῖνον ἔλεγε αἰτίαν ὑπιφέρειν αὐτῷ. βαδίζειν δ' αὐτὸν ἔφασκεν εἰς τοῦτο πατρίδα. ὁ δ' ὑπὸ πειθεὶς, ἀλλὰ συλλαβὼν αὐτὸν, ἤγαγε εἰς δίκην πρὸς τοὺς ἄρχοντας· ὑφ' ὧν πᾶσαν αἰκίαν καὶ βασάνους ὑπομείνας, ἐφυλάττετο πρὸς τιμωρίαν. καὶ χρόνον μέν τινα διῆγε ὕτως, ἀδίκως πάσχων τὰ προφημένα.

Hieroſolymorum oppugnatio. 4 Regum, c. 25. & 2 Paral. c. 36.

δ'. Ἐτῷ δ' ἑνάτῳ τῆς Σεδεκίου βασιλείας, καὶ ἡμέρᾳ δεκάτῃ ἧς δεκάτης μηνὸς, στρατεύει τὸ δεύτερον ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς ὑπὲρ τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ [v] προσκαθίσας αὐτῇ μησὶ ὀκτωκαίδεκα μέχρι πάσης [x] ἐπολιόρκει φιλοτιμίας. συνεπέπτωκε δ' εἰς ταὐτὸ πολιορκουμένοις τοῖς Ἱεροσολύμοις δύο τὰ μέγιστα τῶν παθῶν, λιμὸς καὶ φθορὰ λοιμική, [y] ἐνοσηψάτην σφοδρῶς. ἐν ᾗ τῇ εἱρκτῇ τυγχάνων ὁ προφήτης Ἱερεμίας ἠχ ἡσύχαζεν, ἀλλ' ἐκεκραγὰ, καὶ ἐκτρυπτε προῤῥαινῶν τῷ πλήθει δέξασθαι τὸν Βαβυλώνιον ἀνοίξαντας τὰς πύλας. σωθήσεσθαι γὰρ αὐτὸς παυσαμένους τῆς πράξεως, εἰ δὲ μὴ, διαφθαρήσεσθαι. πρόλεγε δ' ὡς εἰ μὲν [z] θανούμενός τις ἐν τῇ πόλει πάντως ἀπολεῖται [a] θατέρῳ, ἢ [b] λιμῷ δαπανηθεὶς ἢ σιδήρῳ τῷ τῶν πολεμίων· εἰ δὲ [c] φύγοι πρὸς τοὺς πολεμίους, διασώσεται τὴν ψυχήν. [d] καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἐν αὐτοῖς ὄντες τοῖς ὁμοίοις ὑπίσχνουν, οἱ ταῦτ' ἀκούοντες τῶν ἡγεμόνων· ἀλλὰ μετ' ὀργῆς ἀπήγγελλον ἐλθόντες πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ κατηγοροῦντες [e] καλῶς ποιοῦντα τὸν προφήτην ὡς μεμηνότα, καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν προκαταπλήττοντα, καὶ τοῖς τῶν χλόνων καταγελάσαις [f] τὸ προθυμον ἐκλύοντα καὶ πλήθος. ἕτοιμον γὰρ εἶναι αὐτὸ ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τῆς πατρίδος [g] κινδυνεύσειν. ὁ δ' ἀπλῶς πρὸς τοὺς πολεμίους [h] φεύγειν, ἀλώσεσθαι λέγων τὴν πόλιν καὶ [i] πάντως ἀπολεῖσθαι.

ε'. Ο

Ad populum è custodia clamat Hieremias ut urbe excederent.

Quamobrem accusatur.

l. Ὁ Ἱερεμίας] Articulum negligunt *MSS.*

m Ποιοῦσι μὲ κακῶς] Ita in *MSS.* (ita & *Coccejus*, Vet. *male facerent.*) ἐπιῶσι perperam in *Editis Aliisque.*

n Διαφθερεῖ τὸν δῆμον,] Ita ex vestigiis *MSS.* Διαφθαρῇ in *Editis.*

o Περιλειφθέντας αἰχμαλώτους] Eo modo *MSS.* & *Zonaras.* Περιλειφθέντας in *Editis.*

p Ἄξει,] Iterum ex *MSS.* ἕξει in *Editis.*

q Ἐκγόνοις αὐτοῦ] Ἐγγόνοις *Big. Busb.* & *Hen.*

r Ἐπ' αὐτοῖς δουλείας] Ὑπ' αὐτοῦ *Samb.* ἐπ' αὐτοὺς *Vat.* HUDS. Lege ὑπ' αὐτοῖς. COCC.

s Ὄντως ἐξεφαύλιζον.] Οὕτως deest *Vat.*

t Παρρησίας] Πατρίδος urbs, non regio natalis, qui Nazareth πατρὶς χρηστὴ in N. T. REL.

v Προσκαθίσας αὐτῇ] Ita *MSS.* (& *Cocc.*) προσκαθίσας in *Editis.*

x Ἐπολιόρκει φιλοτιμίας.] Iterum cum plerisque *MSS.* πολιορκεῖ in *Editis Aliisque.*

y Ἐνοσηψάτην σφοδρῶς.] Sic *MSS.* (& *Cocc.*) ἐνοσηψάτων in *Editis.*

z Ἐπιμένοι τις] Eo modo *Big.* & *Samb.* ἐπιμένῃ in *ceteris.*

a Θατέρῳ,] Ita *MSS.* θατέρωτε λιμῷ δ. in *Editis.*

b Λιμῷ δαπανηθεὶς] Conf. infr. lib. XI. c. 6. §. 12. SPANH.

c Φύγοι πρὸς τοὺς πολεμίους,] Sic *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* φύγῃ pro Φεύγῃ in *Editis Aliisque.*

d Καὶ οἱ μὲ] Iterum cum *MSS.* θάνῃσιν. οὐδὲ ἐν αὐτοῖς ὄντες in *Editis.*

e Κατηλῶνθ τὸν προφήτην] Illud κατηλῶνθ pro κὴ ἠτιῶνθ reposui ex *Codd. MSS.* in quibus aut κατηλῶνθ τὸν πρ. aut κατηλιῶνθ κτεῖναι τὸν π. *Epiphanius* videtur legisse, κὴ κατηγορῆτες αὐτὸν ὡς μεμηνότα, κατηλῶνθ κτεῖναι τὸν προφήτην, τὰς ψυχὰς &c. nam vertit, *& accusantes eum quasi vesanum, occidendum esse prophetam poscebant, qui eorum animos frangeret.* πρὸς τὸν βασιλέα κὴ κτεῖναι τὸν προφήτην ἠρέθιζον *Hen.* & *Busb.*

f Τὸ προθυμον ἐκλύοντα] Ita *MSS.* (& *Cocc.* Vet. *audaciam populi*) τὸ deest in *Editis.*

g Κινδωνεύσειν.] Κινδωνεύειν insertum dedi ex *MSS.*

h Φεύγειν,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* φεύγων in *Editis.*

i Πάντως ἀπολεῖσθαι.] Πάντας ἐν αὐτῇ ἀπολεῖσθαι legisse videtur *Epiphan.*

k Οὐ-

ε'. Ο ὖ βασιλεὺς αὐτὸς μὲν, ὡς τὰ χρησότητι καὶ δικαιοσύνης, [k] ὐδὲν ἀφηπαρωξύνθη· ἵνα δὲ μὴ τοῖς ἡγεμόσιν ἀπεχθάνηται ἐν τοιῶτον καιρὸν ἀντιπράττων [l] αὐτῶν τῇ πραγμάτῃ, τὸ προφήτῃ ἐφῆκεν αὐτοῖς ποιεῖν ὅ, τι ἂν βέλωνται. οἱ δὲ, τότε ἐφέντι αὐτοῖς ὑπὸ βασιλέως, λύσαντες οἷς τὸν εἱρκτὸν εἰσελθόντες, καὶ συλλαβόντες αὐτὸν, εἰς τινα [m] λάκκον βορβόρῳ πλήρη [n] καθίμησαν, ὅπως ἰδίῳ θανάτῳ πνιγεὶς ἀποθάνῃ. ὁ δὲ, [o] πρὸς τῷ αὐχένι [p] ὡς τὸ πλήθος πρόχειρος, ἐν τούτοις ἦν. τ δ' οἰκετῶν τις τὸ βασιλέως, ἐν τιμῇ τυγχάνων, Αἰθιοψ τὸ γένος, τὸ πεῖ τ προφήτῃ πάθος ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ· φάσκων οὐκ ὀρθῶς ποῦτα τοὺς φίλους & τοὺς ἡγεμόνας αὐτοῦ πεποιηκέναι, καταποντίσαντας εἰς βόρβορον τ προφήτην, καὶ τὸ μὲν τ δεσμῶν θανάτῳ πικρότερον ἔτως ἐσόμενον ἐπινοήσαντας κατ' αὐτοῦ. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, καὶ μετανοήσας ἐν τῷ πεπραχέναι τ προφήτην τοῖς ἡγεμόσιν, ἐκέλευσε τ Αἰθίοπα, τριάκοντα τ βασιλικῶν θεραπόντων λαβόντα, καὶ σχοινία, ἃ τῶν ὁ [q] πρὸς τὸ τ προφήτου σωτηρίαν ἐπινοῆ χρήσιμον, μὴ πρότερον ἀνελκῦσαι τ Ιερεμίαν. ὁ δ' Αἰθιοψ, θεραπόντων ὡς ἐπιτάττει, ἀνέσπασεν ἐκ τ βορβόρου τ προφήτην, καὶ διεφύλαξεν ἀφύλακτον.

ς'. Μεταπεμψαμένου δ' αὐτὸν κρύφα τ βασιλέως, καὶ τί δύναιτο φράζειν αὐτῷ θεοῦ καὶ πρὸς τὰ παρόντα σημαίνειν ἐρομένου; ἔχειν μὲν ἔλεγεν, ἃ πεπυθησθαι δ' εἶπεν, ὐδὲ θεραπείας ἀκηκοέναι· [r] ἀλλ' ὡς δὴ μέγα κακόν τι ἐργασάμενον ἀποκλείσαι διέγνωσαν οἱ σοὶ φίλοι, φησὶ καὶ πᾶς νῦν εἰσὶν οἱ τ Βαβυλώνιον οὐκ ἐᾶν ἡμῖν [s] ἐπιστρατεύειν φάσκοντες, καὶ ἀπατῶντες [t] ὑμᾶς; [v] φιλαδέμφη γ νῦν γε τὸ ἀληθεῖαν εἰπεῖν, μή με καταγέλαστος θανάτῳ. τῇ γ βασιλέως ὁρκοις αὐτῷ δόντος, ὡς ὔτε αὐτὸς αὐτὸν ἀναιρήσοι, ὔτε τοῖς ἡγεμόσιν ἐκδώσοι, [x] θαρρήσας τῇ λεγομένῃ πίστει, συνεβούλευσεν αὐτῷ θεραπεῦσαι τὸ πάλιν τοῖς Βαβυλωνίοις· ταῦτα δὲ αὐτῷ τ θεὸν [y] δι' αὐτοῦ προφητεύειν ἔλεγε, εἶτα βούλεται σώζεσθαι, καὶ τὸν ἐφεστῶτα κίνδυνον ἀλαφυγεῖν, καὶ μήτε τὸ πόλιν εἰς ἐδαφος πεσεῖν, [z] μήτε τὸν ναὸν ἐμπρησθῆναι. αὐτὸν γὰρ τούτων θεραίτιον ἔσεσθαι τῶν κακῶν τοῖς πολίταις, καὶ αὐτῷ πᾶσιν τ συμφορᾶς. ὁ δὲ ταῦτ' ἀκούσας, βούλεσθαι μὲν [a] αὐτὸν, ἔφη, ποιεῖν ἃ θεραπεύει, καὶ λέγει συμβήσεσθαι αὐτῷ γενόμενα· δεδιέναι γ τοὺς αὐτομολήσαντας τῶν [b] ὁμοφύλων πρὸς τοὺς Βαβυλωνίους, μὴ διαβληθεὶς ὑπ' αὐτῶν τῷ βασιλεῖ [c] κολασθῇ. παρεθάρρυνεν δ' αὐτὸν ὁ προφήτης, καὶ μᾶλλον ὑπανοεῖν τὸ τιμωρεῖσθαι ἔλεγε. ῥᾴδιος γὰρ κακοῦ πειραθήσεσθαι, θεραπόντα τοῖς Βαβυλωνίοις, οὔτ' αὐτὸν, οὔτε τὰ τέκνα, οὔτε τὰς γυναῖκας, μόνην δὲ καὶ τὸν ναὸν ἀπαθῆ. καὶ τὸν μὲν Ιερεμίαν ταῦτ' εἰπόντα ὁ βασιλεὺς ἀπέλυσε, θεσπέσας αὐτῷ, [d] μηδενὶ τῶν πολιτῶν τὰ δόξαντα αὐτοῖς ἐξενεγκεῖν· ἀλ-

5. Rex autem ipse, ex naturæ suæ bonitate & justitiæ amore, in eum nihil exacerbatus erat: sed, ne cum principibus inimicitiam exerceret tali tempore contra quam ipsi censuissent faciens, vatem illis in manus tradi permisit, ut de eo pro arbitrio statuerent. At illi, quamprimum hoc ipsis concessum erat à rege, in custodiam protinus ingressi, captum eductumque inde in fossam quandam cœno oppletam funibus demiserunt, ut suffocatus suam oppeteret mortem. Ille vero luto obrutus, oculis tantummodo ac naribus eminentibus, in his erat *angustiis*. Interim quidam è servis regis, qui tum forte in honore erat, homo Æthiops genere, id quod vati acciderat regi retulit; dicens amicos ejus & principes male egisse in eo quod vatem in cœnum demerserint, atque ita morte ea quæ in vinculis erat obeunda acerbiorem illi excogitaverint. Cum hæc audisset rex, illumque pœnituisset, quod vatem in principum potestatem tradiderit, mandavit Æthiopi, ut, assumptis triginta ex *famulis* regiis, & funibus, & quocunque sibi ad vatis salutem opus esse arbitraretur, quam cito posset Hieremiam *ex fossa* subduceret. Itaque Æthiops, sumptis quos adhibere jussus erat, vatem ex luto extraxit, liberumque dimisit.

In fossam conjicitur. Jer. c. 27.

Abdemelechus Æthiops hoc ei præstitit, ut è fossa extraheretur. Jer. c. 27.

6. Cum autem rex illum ad se clam acciviſſet, & ab eo quæreret, ecquod ei posset ex Dei oraculo dicere & in præsens *auxilium* indicare? Ajebat se quidem habere *quod diceret*, at fidem sane non inventurum esse adjiciebat, ne quidem si *ille* præceperit ut sibi dicto audientes essent: etenim amici tui, inquit, me quasi egregie maleficum perdere secum statuerunt. Et ubi nunc sunt illi qui Babylonium non redintegraturum esse bellum dictitabant, vosque decipiebant? Equidem & *ego* nunc vereor quod verum est dicere, ne me morte jubeas mulctari. Cum autem rex ei juraſſet, nec se illum interfecturum, nec principibus traditurum, fretus accepta fide consilium ei dedit, ut urbem Babyloniis traderet: atque ad ista Dei oraculum ejus ore illum hortari ajebat, si modo velit incolumis esse, & ex periculo impendenti evadere, & neque urbem solo æquari, nec templum igne cremari. ipsum enim, **ni pareat*, civibus fore horum malorum causam, & sibi suisque omnibus calamitatis *auctorem*. Ille vero, ubi hæc audiverat, subjiciebat, se velle ista facere quæ suadet, dicitque è re sua fore ut fierent: sed in metu esse ex popularibus qui ad Babylonios transfugerunt, ne ab illis falso accusatus apud regem supplicio afficiatur. At vates illum bono animo esse jubebat, seque vanam sibi supplicii suspicionem augere dicebat. nihil enim mali passurum esse, si Babyloniis † *civitatem* dederet, neque ipsum, neque liberos, neque uxores *ejus*, templumque etiam illæsum manere. Et quidem Hieremiam ista loquutum rex dimisit, jussum nemini civium quæ illis facienda visa sunt prodere; ac ne principibus quidem, si

Sedecias accersit Hieremiam, & quid facto opus sit ab eo quærit. Jer. c. 38.

Is cum hortatur ut urbis deditionem faceret, si salvus esse velit. Jer. c. 38.

cog-

k Οὐδὲν ἀφηπαρωξύνθη·] Sic *Big. Samb. Vat.* (*Cocc.*) & *Gall.* 1. 2. ἠδέως παρωξύνθη *Hen.* & *Busb.* ἠδέως ἰδίᾳ παρωξύνθη in *Editis.*

l Αὐτῶν τῇ πραγμάτῃ,] Illud αὐτῶν ex *MSS.*

m Λάκκον βορβόρου πλήρη καθίμησαν, ὅπως ἰδίῳ θανάτῳ πνιγεὶς ἀποθάνῃ.] Hieremiam in cœnosam foſſam usque ad collum demersus. *Rufin.* in quendam locum. SPANH.

n Καθίμησαν, ὅπως ἰδίῳ θανάτῳ πνιγεὶς ἀποθάνῃ.] Ita *Samb. Vat. Hen.* & *Busb.* καθιμήσαντες in *Editis Aldisque.*

o Πρὸς τῷ αὐχένι] Vetus, *usque ad guttur in luto depositus.* Lege, ἕως τ αὐχένος ὡσεὶ δ' πηλὸς ἐπικείμενος. COCC.

p Ὡσὰ τὸ πλήθος πρόχειρος,] Si recte se habeat locus, βορβόρῳ subintelligendum. Forsan πηλῷ ante πλήθος excidit. Juxta *Epiphanium* legendum, ὡσὰ τὸ πηλῷ πρόχειρος.

q Πρὸς τῷ τ σωτηρίαν] Πρὸς τῇ τ σωτηρίᾳ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

r Ἀλλ' ὡς δὴ μέγα] Ita in *Editis* & *Vet. Interpr.* ἀλλά τί δὴ κακὸν ἐργασάμενον in *plerisque MSS.*

s Ἐπιστρατεύειν] In *nonnullis* ἐπισφετερίζειν.

t Ὑμᾶς;] Illud ὑμᾶς ex *MSS.*

v Εὐλαβεῖσθαι] Δίδια γ νῦν *Vat.* εὐλαβοῦμαι γ νῦν τὸ *Big.* & *Samb.*

x Θαρρήσας] Ita cum *Samb.* & *Vat.* θαρρήσας τε τῇ in *Editis Aldisque.*

y Δι' αὐτοῦ προφητεύειν] Sic cum *MSS.* (*Cocc.* & *Epiph.* qui per se vertit) δι' αὐτὸν in *Editis.*

z Μήτε τ ναὸν] Hic cum *Editis* consentit *Vet. Interpr.* μήτε τ νεὼν. ἐμπρησθήσεσθαι γὰρ αὐτὸν τούτων in *MSS.*

* Ni pareat, *civibus fore horum malorum causam,*] Μὴ πειθόμενα aut simile quid post αὐτὸν γὰρ subintelligendum vel reponendum censeo: eoque magis quòd *Epiphanius* vertat, *quod si non fieret, ipse malorum auctor* &c.

a Αὐτὸν, ἔφη,] Αὐτὸς *Big. Samb.* & *Vat.*

b Ὁμοφύλων] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* τ φίλων in *Editis.*

c Κολασθῇ.] Φονεύθῃ *Vat. Hen.* & *Busb.*

† Civitatem *dederet*,] Ita etiam *Epiphanius*: adeo ut forsan ἐδιδόντα τῷ πόλιν legerit.

d Μηδενὶ τ πολιτῶν] Πρὸς μηδένα τ πολιτῶν ἐξενεγκεῖν τὰ δόξαντα αὐτοῖς in *MSS.*

cognito quod à rege fuerit accerſitus percontarentur quidnam accitus ad eum dixerit, hujuſmodi quid indicaret: ſed ea ad illos ſimulatione uti, ac ſi precibus contenderit, ut vinclis & cuſtodia liberaretur. Itaque retulit eis prorſus eodem modo, quo juſſerat rex. nam cum vatem adiiſſent eum interrogabant, quidnam de illis ipſis conſultatum venerit ad regem? Et hæc quidem *de iſtis* ita dicta ſunt.

Proceres, Hieremiam adeuntes, percontantur quid rei dixerit. Jer. c. 38.

λαὸ μηδὲ τοῖς ἡγεμόσιν, εἰ μαθόντες αὐτὸν ὑπ' αὐτῆ μετέπεμψεν γεγονέναι πυνθάνονται τί κληθεὶς εἶπεν πρὸς αὐτόν, φράζειν τὰ τοιαῦτα· ἀλλὰ σκήπτεσθαι πρὸς αὐτοὺς, ὅτι δεηθεὶς μὴ ἐν δεσμῷ τυγχάνειν καὶ φυλακῇ. καὶ δὴ τοῦτο πρὸς αὐτοὺς ἔλεγεν. ἐπυνθάνοντο γὰρ ἐλθόντες πρὸς τὸν προφήτην, τί περὶ αὐτῶν ἀφίκοιτο πρὸς τὰ βασιλέα [e] σκήπτεσθαι; καὶ ταῦτα μὲν ἅπαντα ἐλέχθη.

XI. CAP. VIII.

ΚΕΦ. η'.

Quomodo Babylonius Hieroſolyma expugnabat; temploque incenſo Hieroſolymitanos & Sedeciam Babylonem tranſtulit: quique tempore regum ſummum Pontificatum geſſerunt.

Ὡς ὁ Βαβυλώνιος εἶλε τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν ναὸν ἐμπρήσας, τὸ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν δῆμον καὶ Σεδεκίαν μετῴκισεν εἰς Βαβυλῶνα· καὶ τίνες ἦσαν οἱ τῶν ἀρχιερωσυνῶν κατάρξαντες ἕως τοῦ βασιλεύοντος.

Hieroſolyma oppugnat Nabuchodonoſorus. 4 Regum, c. 25. & Jer. c. 39. & c. 52.

ΤΗΣ δὴ πολιορκίας τῶν Ἱεροσολύμων ὁ Βαβυλώνιος ἐπιτεταμένως σφόδρα [f] καὶ προθύμως εἶχεν· [g] πύργους τε μεγάλων οἰκοδομήσας χωμάτων, ἀπ' αὐτῶν ἀνίεργε τοὺς τοῖς τείχεσιν ἐφεστῶτας. καὶ πολλὰ πρὸς τὸν κύκλον ὅλον ἤγειρε χώματα, τοῖς τείχεσι τὸ ὕψος ἴσα. [h] καρτερῶς δὴ καὶ προθύμως ἔφερον οἱ ἐντὸς τὴν πολιορκίαν. ἔκαμνον γὰρ ὅτι πρὸς τὸν λιμὸν, ὅτι πρὸς τὴν νόσον τὴν λοιμικὴν, ἀλλὰ, καίπερ ἔνδον ὑπὸ τούτων ἐλαυνόμενοι τῶν παθῶν, τὰς ψυχὰς ἔρρωντο πρὸς τὸν πόλεμον, μήτε πρὸς τὰς ἐπινοίας τῶν ἐχθρῶν καὶ τὰ μηχανήματα καταπληττόμενοι, ἀλλ' ἀντιμηχανήματα [i] πρὸς πάντα περὶ ἐκείνων ἀντεπινοοῦντες· ὡς εἶναι τὸν ὅλον ἀγῶνα καὶ τοῖς Βαβυλωνίοις καὶ τοῖς Ἱεροσολυμίταις τὴν ὀξύτητος καὶ σωφροσύνης, τὸν μὲν πλέον ἐν ταύτῃ δοκοῦντα [k] τῷ ἀναίρεσιν οἰομένων εἶναι τῆς πόλεως, τῶν δὲ τῷ σωτηρίαν [l] οὐκ ἐν ἄλλῳ τιθεμένων, ἢ ἐν τῷ μὴ καμεῖν [m] μηδ' ἀπιστεῖν [n] ἀντιφιλοτιμουμένους, οἷς μάταια τὰ τῶν ἐχθρῶν [o] ἀπελεγχθήσοιτο μηχανήματα. καὶ ταῦτ' ἐπέμειναν, ὅτι μηνῶν ὀκτωκαίδεκα, ἕως ἂν διεφθάρησαν ὑπὸ τε λιμοῦ καὶ τῶν βελῶν, ἅπερ ἐκ τῶν πύργων εἰς αὐτοὺς ἠκόντιζον οἱ πολέμιοι.

Hieroſolymorum expugnatio. 4 Regum, c. 25. Jer. c. 39. & 52.

β'. Ἡρέθη δ' ἡ πόλις, ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς Σεδεκίου βασιλείας, τετάρτου μηνὸς τῇ [p] ἐναίτῃ ἡμέρᾳ. [q] εἷλον γὰρ οἱ ἡγεμόνες τῶν Βαβυλωνίων, οἷς ἔδοξε τὴν πολιορκίαν ὁ Ναβουχοδονόσορος· αὐτὸς γὰρ ἐν [r] Ῥεβλαθᾷ διέτριβε πόλει. τὰ δὲ τῶν ἡγεμόνων ὀνόματα, [s] εἴ τις ἐπιζητήσοι γνῶναι, οἵτινες τὰ Ἱεροσόλυμα περιήσαν ἑλόντες, [t] ταῦτα ἦν· [v] Νηργαλάρος, [x] Ἀρέμμανις, [y] Σεμεγάρος, Ναβώσαρις, [z] Ἐχαραμψαρίς. ἁλόντος δὲ τὸ πόλεως περὶ μέσην νύκτα, καὶ τῶν ἡγεμόνων τῶν πολεμίων εἰσελθόντων εἰς τὸ ἱερὸν, γνοὺς [a] ὁ Σεδεκίας ὁ βασιλεὺς, διαλαβὼν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς ἡγεμόνας καὶ τοὺς φίλους, φεύγει μετ' αὐτῶν ἐκ τῆς πόλεως διὰ τῶν καρπερῶν φάραγγος καὶ διὰ τῆς ἐρήμου. φεύγου-

[e] Σκήπτεσθαι;] Ita *Vat.* (& *Coccejus*) σκήπτεσθαι. ταῦτα in *cæteris.* ταῦτα μὲ ἅπαντα ἐπράχθη legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *Hæc quidem ita geſta ſunt.*

[f] Καὶ προθύμως εἶχεν.] Illa καὶ προθύμως omittunt *Hen.* & *Busb.* nec in ſuo codice habuiſſe videtur *Epiphan.*

[g] Πύργους τε μεγάλων] Πύργους τε δὲ *Big. Samb.* & *Vat.*

[h] Καρτερῶς δὴ] Καρτερῶς τε *Vat.* καρτερῶς ἀντεῖχον *Hen.* & *Busb.* καρτερῶς καὶ προθύμως ἀντεῖχον legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit: *fortiter & promptiſſime reſiſtebant.*

[i] Πρὸς πάντα περὶ ἐκείνων] Illa πρὸς πάντα è *Codd. MSS.* & *Vet. Interpr.*

[k] Τῷ ἀναίρεσιν οἰομένων] Τῷ αἴρειν *Vat.*

[l] Οὐκ ἐν ἄλλῳ τιθεμένων,] Οὐκ ἐν ἄλλῳ τινὶ *Vat.*

[m] Μηδ' ἀπιστεῖν] Illa μηδ' ἀπιστεῖν ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[n] Ἀντεφιλοτιμουμένους,] Ἀντεξιλοτιμουμένους *Vat.*

[o] Ἀπελεγχθήσοιτο μηχανήματα.] Ἀπελεγχθέντα *Vat.*

[p] Ἐναίτῃ ἡμέρᾳ.] Ita etiam in omnibus *Epiphanii* libris, & in *S. Literis*, 4 *Regum*, c. 25. v. 2. & *Jer.* c. 39. v. 1. & c. 52. v. 6. ἐνδεκάτῃ *Big.* & *Samb.*

[q] Εἷλον γὰρ] Ita *MSS.* εἷλον δ' ὧν in *Editis.*

[r] Ῥεβλαθᾷ] Ἀεβλαθὰ *Samb.* & *Gall.* 2. Ἀεμαθᾶ *Big. Vat.* & *Gall.* 1. in *Epiphanii* libris *Rabbatha* & *Rabatha.* Videſis *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 12. p. 282.

[s] Εἴ τις ἐπιζητήσοι] Εἴτις γε *Vat.*

[t] Ταῦτα ἦν·] Illa ταῦτα ἦν adjecta eſſe volui è *Cod. Vat.* & *Vet. Interpr.* Verum nomina quæ ſequuntur corrupta admodum ſunt tam in *Codd. Lat.* quam *Gr.* nec minus vitioſa in LXXII. *Jer.* c. 39. v. 13. aut c. 49. v. 3. facta ex iſtis in *Verit. Hebr.* ſc. *Nergal-Sareſer, Samgar-Nebo, Sarſechim, Rabſaris, NergalSareſer, Rab-mag.* Videſis notas ad LXXII. *Editionis Francquerana* per Cl. *Lamb. Bos.* p. 977.

[v] Νηργελίαρος,] Ἠ Ῥαλλίαρος *Samb.* Ῥεγλάσαρος Ῥαλλίαρος *Big.* Ῥεγλάσαρος *Vat.* Ῥεγλάσαρος Ῥαλλίαρος *Gall.* 2. HUDS. Nomina Ducum Babyloniorum, à quibus expugnata Hieroſolyma, *apud Ruſinum* Hergella, Sarare Matuſa, Magones, Nabuzardan, Saris. SPANH.

[x] Ἀρέμμανις,] Ita in *Gracis* omnibus, aut Ἀρίμανις.

[y] Σεμεγάρος,] Pro Εμεγάρος *Editorum* placuit Σεμεγάρος reſcribere ex *MSS.*

[z] Ἐχαραμψαρίς.] Ἀχαρίμψαρις *Gall.* 2. In *Epiphanii* libris ita fere leguntur, *Nergella, Serrarem, Matuſe, Megamis, Nabuzardan, Saris.*

[a] Ὁ Σεδεκίας] Articulum ὁ omittunt *Vat. Hen.* & *Busb.*

* *Per fauces anguſtas munitaſque in deſertum.*] *Per viam portæ muro utrinque ſeptam*, juxta *Verit. Hebr.*

ὑ Ἐνὸς

σάντων ἢ τῶν τινῶν αὐτομόλων τοῖς Βαβυλωνίοις, ὑπὸ τὸ ὄρθρον ὥρμησαν διώκειν αὐτόν· καταλαβόντες δὲ οὐκ ἀπώχετο Ιεριχοῦντος, [b] ἐκύκλωσαν αὐτόν. οἱ δὲ φίλοι καὶ οἱ ἡγεμόνες οἱ συμφυγόντες τῷ Σεδεκίᾳ, ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐγγὺς ὄντας εἶδον, καταλιπόντες αὐτὸν διεσώθησαν, ἄλλος ἀλλαχόσε, καὶ σώζειν ἑαυτὸν ἕκαστος ἔγνω. ὠφελεισθέντα δ' αὐτὸν σὺν ὀλίγοις, [c] ζωγρήσαντες οἱ πολέμιοι μετὰ τῶν τέκνων καὶ τῶν γυναικῶν, ἤγαγον πρὸς τὸν βασιλέα. προσφθεγγόμενον δ' αὐτὸν ὁ Ναβουχοδονόσορος ἀσεβῆ καὶ παράνομον ἀποκαλεῖν ἤρξατο, καὶ [d] ἀμνήμονα [e] τῶν πρόσω λόγον ὡς ἐποιήσατο, σώζειν αὐτῷ τὴν χώραν [f] ὑποχόμενος. ὠνείδιζε [g] δὲ ἀχαριστίαν, περὶ αὐτοῦ μὲν λαβόντα τὴν βασιλείαν, [h] Ιωαχίμου γὰρ αὐτῷ δόντος ἀφελόμενον ἐκείνῳ δῶρα, [i] χρησαμένῳ δὲ τῇ δωσάμενῳ καὶ ταῦτα προσχόντι. ἀλλὰ μέγας, εἶπεν, ὁ Θεὸς, ὃς μισήσας σὲ τὸν τρόπον, ὑποχείριον ἡμῖν ἔδωκε. χρησάμενος δὲ τούτοις πρὸς Σεδεκίαν τοῖς λόγοις, τοὺς υἱοὺς ἐκέλευσε [k] παρελθεῖν καὶ τοὺς φίλους θῦσαι, [l] αὐτοῦ τε Σεδεκίου καὶ τῶν ἄλλων αἰχμαλώτων βλεπόντων. ἔπειτα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκόψας τοῦ Σεδεκίου, δήσας ἤγαγε εἰς Βαβυλῶνα. καὶ ταῦτα αὐτῷ συνέβη, [m] ἃ [n] Ιερεμίας τε καὶ Ιεζεκιὴλ προεφήτευσαν αὐτῷ· ὅτι συλληφθεὶς ἀχθήσεται πρὸς τὸν Βαβυλώνιον, καὶ λαλήσει αὐτῷ κατὰ στόμα, καὶ ὄψεται τοῖς ὀφθαλμοῖς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. καὶ ταῦτα μὲν Ιερεμίας εἶπε· τυφλωθεὶς δὲ καὶ ἀχθεὶς εἰς Βαβυλῶνα, ταύτῃ οὐκ εἶδε καθὼς Ιεζεκιὴλ προεῖπε.

γ'. Ταῦτα μὲν οὖν, ἱκανῶς ἐμφανίσαι δυνάμενα τὴν τοῦ Θεοῦ [p] φύσιν τοῖς ἀγνοοῦσιν, εἰρήκαμεν, ὅτι ποικίλη τ' ἐστὶ καὶ πολύτροπος, καὶ πάντα καθ' ὥραν [q] ἀπαντᾷ πεπραγμένως, ἃ τε δεῖ γενέσθαι [r] προλέγει· τήν τε τῶν ἀνθρώπων ἄγνοιαν καὶ ἀπιστίαν, ὑφ' ἧς οὐδὲν [s] προϊδεῖν ἐάσησιν τὰ ἀποβησομένων, ἀφύλακτοι ἢ τῇ συμφορᾷ παρεδόθησαν, ὡς ἀμήχανον αὐτοῖς εἶναι [t] τὴν ἐξ αὐτῶν πεῖραν ἀλαφυγεῖν.

δ'. Οἱ μὲν οὖν ἐκ τοῦ Δαυίδου γένους βασιλεύσαντες ἔτως κατέτριψαν τὸν βίον, [u] εἴκοσι μὲν καὶ εἷς γενόμενοι μέχρι τῆς τελευταίας βασιλέως, ἔτη δὲ πάντες βασιλεύσαντες πεντακόσια καὶ δεκατέσσαρα καὶ μῆνας ἓξ [x] καὶ ἡμέρας δέκα· ἐξ ὧν εἶχεν ὁ πρῶτος αὐτῶν τὴν ἀρχὴν κατέσχεν ὁ πρῶτος αὐτῶν βασιλεὺς Σαοὺλος, οὐκ ἐκ τῆς αὐτῆς φυλῆς ὑπάρχων.

ε'. Ὁ δὲ Βαβυλώνιος πέμπει τὸν αὐτοῦ στρατηγὸν [y] Ναβουζαρδάνην εἰς Ιεροσόλυμα, συλήσοντα τὸν ναόν· προσθεὶς δὲ καὶ καταπρήσαι αὐτόν τε καὶ τὰ βασίλεια, τήν τε πόλιν εἰς ἔδαφος καθελεῖν, καὶ τὸν λαὸν εἰς τὴν Βαβυλωνίαν μετοικῆσαι. ὃς, γενόμενος ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις [z] ἑνδεκάτῳ ἔτει τῆς Σεδεκίου βασιλείας, συλᾷ τε τὸν ναὸν, καὶ βαστάζει τὰ σκεύη τοῦ Θεοῦ χρυσοῦ τε καὶ ἀργυροῦ, καὶ δὴ καὶ τὸν μέγαν λυτῆρα, ὃν Σολομὼν ἀνέθηκεν· ἔτι γε μὴν τοὺς στύλους τοὺς χαλκοῦς, καὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν,

Babyloniis indicassent, *illi* diluculo ad eum persequendum exierunt; assequutique non procul ab Hierichunte, eum circumvenerunt. amici vero & duces, qui Sedeciæ fugæ se comites dederant, cum hostium in conspectum veniissent, ipso relicto alius aliò dilapsi sunt, & suæ quisque saluti consuluerunt. Ipsum vero, cum paucis relictum, ubi vivum ceperant hostes, una cum liberis & uxoribus ad regem perduxerunt. Postquam ad eum venerat, Nabuchodonosorus nequam & fœdifragum appellare cœpit, & verborum quæ antea fecerat immemorem, ut qui regionem sibi conservare promiserat. Quin & ingrati animi vitium ei exprobavit; quod regnum suo beneficio adeptus (illud enim Joachimo ereptum ei dederat) vires suas in largitorem converterit. Sed magnus, inquit, est Deus, qui, mores tuos aversatus, te nobis in manus tradidit. Cum autem his verbis Sedeciam increpuisset, jussit filios ejus & amicos è vestigio mactari in conspectu ipsius Sedeciæ aliorumque captivorum. Dein cum Sedeciam luminibus privasset, catenis vinctum Babylonem usque duxit. Atque ista ei acciderunt, quæ ab Hieremia & Iezecielo erant ipsi prædicta; quòd captus ad Babylonium adducetur, & præsens præsentem ore alloquetur, & oculis *suis* oculos ejus videbit. ista quidem etiam Hieremias loquutus est: occœcatus vero & Babylonem perductus eam non vidit, sicuti Iezecielus prædixit.

Sedeciam increpat Nabuchodonosorus.

Sedeciam excœcatum catenisque vinctum Babylonem duxit Nabuchodonosorus. 4 Regum, c. 39. Hieremiæ & Jezecielis complentur vaticinia. Jer. c. 32. & c. 34. & Ezech. c. 12.

3. Et hæc quidem narravimus, ut Dei natura satis explorata sit *rerum divinarum* imperitis; quod *scilicet* varia est & multimoda, & omnia statis temporibus & ordine servato eveniunt, eáque prædicit quæ eventura sunt: utque hominum insciti & incredulitas perspectæ habeantur, quibus præpediti sunt quo minus causas futuras prospiciant, sed ex improviso in calamitates incidunt, nulla data ex earum periculo evadendi via.

4. Atque ita sane Davidici generis reges vitam finiverunt: numero quidem unus & viginti, *a primo* ad regem ultimum usque; regnarunt autem universi annos quingentos & quatuordecim, menses sex, & dies decem: ex quibus Saulus, rex illorum primus, principatum tenuit annos viginti, cum tamen ex eadem *cum cæteris* tribu non fuerit.

Quot & quamdiu reges Hierosolymis regnarint.

5. Porro Babylonius copiarum præfectum Nabuzardanem mittit Hierosolyma, ut templum *ornamentis suis* spoliaret: mandavitque, ut illi ignem subjiceret regiæque, ac *præterea* urbem solo æquaret, & populum transferret in Babyloniam. Qui, cum Hierosolyma venisset anno regni Sedeciæ undecimo, & templum diripit, & vasa Dei aurea argenteaque exportat, & labrum quoque magnum à Solomone dedicatum; ut & columnas æreas cum suis capitulis, & mensas aureas atque candelabra. His

b Ἐκύκλωσαν αὐτόν.] Ἐκυκλώσαντο *Big. Samb. Hen. & Busb.*

c Ζωγρήσαντες οἱ πολέμιοι μετὰ τῶν τέκνων] Ζωγρήσαντας Plato IX. de Legib. p. 868. B. SPANH.

d Ἀμνήμονα] Ἀγνώμονα in *MSS.* Sane paulo aliter quam in *Græcis* nostris legisse videtur *Epiphan.* qui vertit *impium & infelicem vocare cœpit, & jurisjurandi immemorem, quòd præbuerat ut ei provinciam custodiret.*

e Τῶν πρόσω λόγων] Forte ὡς τῶν λόγων. COCC.

f Ὑποχόμενος.] Ὑποχόμενον *Big. Samb. & Gall. 1.*

g Δὲ καὶ ἀχαριστίαν,] Illud ἢ ex *MSS.*

h Ιωαχίμου] Ιεχωνίου *Vat.*

i Χρησαμένῳ] Χρησάμενον *Big. Samb. Gall. 2. & Vat.*

k Παρελθεῖν] Malè infra distinguitur in *Gen.* Δοὺς χεῖμα lib. XI. c. 6. §. 11. Δοὺς χεῖμα unâ voce & ita Demosth. initio Olynth. 1. aliique. SPANH.

l Αὐτοῦ τε Σεδεκίου] Οὐαντὸν αὐτοῦ τε Σαχχίου καὶ τῶν *Big. Samb. Hen. & Busb.* οὐαντὸν αὐτοὺς τοῦ Σεδ. *Vat.* οὐαντὸν Σαχχίου καὶ τῶν *Gall. 1.*

m Α Ιερεμίας τε καὶ Ιεζεκιὴλ προεφήτευσαν αὐτῷ· ὅτι συλληφθεὶς ἀχθήσεται πρὸς τὸν Βαβυλώνιον,] Conf. supr. c. 10. §. 2. SPANH.

n Ιερεμίας τε καὶ Ιεζεκιὴλ προεφήτευσαν αὐτῷ· ὅτι συλληφθεὶς ἀχθήσεται πρὸς τὸν Βαβυλώνιον,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr. οἱ προφῆται προεφήτευσαν* in *Editis.* Verba *Hieremiæ* exstant *cap. 32. v. 4. Babyloniæ regi in manum dabitur, eumque præsens præsentem & ore alloquetur & oculis aspiciet. & cap. 32. v. 4. captus ei traderis, & oculis istis Babyloniæ regis oculos videbis, & ille te ore suo alloquetur, ibisque Babylonem.* ista vero *Jezecieli* occurrunt *cap. 12. v. 13. eum Babylonem in Chaldæam terram perducam, quam neque videbit, & ibi morietur.*

o Προεῖπε.] Εἶπε *Vat.*

p Φύσιν τοῖς ἀγνοοῦσιν,] Alii distinguunt post φύσιν, & non post ἀγνοοῦσιν.

q Ἀπαντᾷ] Forte ποιεῖ ἀπαντῶν. COCC.

r Προλέγει·] Προλέγειν *Big. Samb. & Vat.*

s Προϊδεῖν ἐάσησιν] Sic *MSS.* προϊδεῖν ὑδὲν ἐάσησιν in *Editis.*

t Τὴν ἐξ αὐτῶν] Forte τὴν αὐτῶν. COCC.

u Εἴκοσι μὲν καὶ εἷς γενόμενοι μέχρι τῆς τελευταίας βασιλέως, ἔτη δὲ πάντες βασιλεύσαντες πεντακόσια καὶ δεκατέσσαρα καὶ μῆνας ἓξ καὶ ἡμέρας δέκα·] A Rege Saulo ad exitium Sedeciæ anni DXIV. *Rufin.* annis nongentis & quatuordecim. SPANH.

x Καὶ ἡμέρας δέκα·] Ἡμέρας ιε'. *Vat. Hen. Busb. & Zonar.*

y Ναβουζαρδάνην] Nabuzardan *Rufin.* SPANH.

z Ἑνδεκάτῳ ἔτει] Ἐν δωδεκάτῳ ἔτει τῆς Σεδεκίου βασιλείας calamitatem illam accidisse dicit *Clemens Alexandrinus* in *Stromatum* lib. 1. p. 329. rectius, (ut inquit *Usserius* in *Chronol. S.* p. 26.) quam *Josephus.*

Templi direptio & conflagratio. 4 Regum, c. 25. Jer. 52.

His itaque ſublatis, templum incendit menſe quinto, die primo, anno regni Sedeciæ undecimo, regni vero Nabuchodonoſori XVIII. deinde & regiam igni cremavit, & urbem evertit. Incenſum autem eſt templum anno quadringenteſimo ſeptuageſimo, menſe ſexto, die decimo, poſtquam conditum fuerat: à populi vero ex Ægypto migratione, anni tunc mille effluxerant & ſexaginta duo, menſes ſex, & dies decem. Tempus autem omne, quod à diluvio uſque ad templi devaſtationem interceſſit, annorum erat mille nongentorum quinquaginta ſeptem, menſium ſex, & dierum decem: ab Adamo vero condito uſque ad ea quæ templo acciderant, anni *elapſi* ſunt ter mille quingenti tredecim, menſes ſex, & dies decem. Et quidem tantus erat horum annorum numerus: quæcunque vero acta fuerint, prout ſingula evenerant, explicavimus. Porro militiæ regis Babyloniorum præfectus, cum Hieroſolyma à fundamentis diruiſſet, & populum tranſtuliſſet, captivos fecit Saream ſummum pontificem, & Sophoniam ſecundarium pontificem, & duces templi cuſtodes (iſti autem tres erant) & eunuchum militibus præfectum, & ſeptem de Sedeciæ amicis, ejuſque ſcribam, & alios duces ſexaginta: quos omnes una cum vaſis *è templo* direptis ad regem deportavit in Reblatham Syriæ urbem. Atque illic rex pontifici & ducibus capita amputari juſſit: captivos vero *reliquos* omnes & in iſtis Sedeciam ipſe Babylonem duxit. Quin & vinctum ſecum deduxit Joſadochum ſummum pontificem, filium Sareæ ſummi pontificis, quem ad Reblatham Syriæ urbem Babylonius occidit, ut jam ante memoravimus.

6. Quum vero genus regum recenſuimus, & quinam fuerint indicavimus, quotque annos vixerint regnarintque, neceſſarium etiam viſum eſt dicere, quibus nominibus ſummi pontifices appellabantur, quique ſub regibus pontificatum obierunt.

Series ſummorum pontificum à templi conditu uſque ad ejus conflagrationem.

Et quidem primus omnium in templo, à Solomone exſtructo, pontifex erat Sadocus: ei vero in honorem filius ejus Achimas ſucceſſit, & poſt Achiman Azarias: hunc autem Joramus, Joramum vero Iſus, eumque Axioramus excepit: huic autem proximus Phideas, & Phideæ Soudeas, Soudeæ

τὰς τε χρυσᾶς τραπέζας καὶ τὰς λυχνίας. βασάσας δὴ ταῦτα, ἀνῆψε τὸν ναὸν μηνὶ πέμπτῳ, [a] τῇ νουμηνία, ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς Σεδεκίου βασιλείας, ὀκτωκαιδεκάτῳ δὲ τῆς Ναβυχοδονοσόρου. ἐνέπρησε δὲ καὶ τὰ βασίλεια, καὶ τὴν πόλιν [b] κατέσκαψεν. ἐνεπρήσθη δὲ ὁ ναὸς [c] μὴ τετρακόσια ἔτη καὶ ἑβδομήκοντα, καὶ μῆνας ἕξ, καὶ δέκα ἡμέρας, ἀφ' οὗ κατεσκευάσθη· τῇ δὲ ἐξ Αἰγύπτου μεταναστάσει τοῦ λαοῦ τότε ἦν ἔτη χίλια ἑξηκονταδύο, μῆνες ἕξ, ἡμέραι δέκα. τῷ δὲ κατακλυσμῷ μέχρι τῆς τοῦ ναοῦ περιῆσεως, χρόνος ἦν ὁ πᾶς ἐτῶν [d] χιλίων ἐνακοσίων πεντήκοντα ἑπτά, [e] μηνῶν ἓξ, ἡμερῶν δέκα· ἐξ οὗ δὲ ἐγένετο Ἀδαμος μέχρι τοῦ τὸν ναὸν συμβαίνων, ἔτη ἐστὶ [f] τρισχίλια πεντακόσια δεκαέξ, μῆνες ἕξ, ἡμέραι δέκα. τοσοῦτον μὲν οὖν τὸ τούτων τὸ ἐτῶν πλῆθος· ὅσοι δὲ ἐπέσχεν, καθ' ἕκαστον τῶν συμβεβηκότων δεδηλώκαμεν. ὁ δὲ στρατηγὸς τοῦ [g] Βαβυλωνίων βασιλέως, κατασκάψας τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν λαὸν μετανάστασιν, ἔλαβεν αἰχμαλώτους, τὸν ἀρχιερέα [h] Σαρέαν, καὶ τὸν [i] μετ' αὐτὸν ἱερέα [k] Σοφονίαν, καὶ τοὺς φυλάσσοντας τὸ ἱερὸν ἡγεμόνας, τρεῖς δὲ ἦσαν ὄντες, καὶ τὸν ἐπὶ [l] τῶν [m] ὁπλιτῶν εὐνοῦχον, καὶ τοὺς φίλους τοῦ Σεδεκίου ἑπτά, καὶ τὸν γραμματέα αὐτοῦ, καὶ ἄλλους ἡγεμόνας ἑξήκοντα· ὃς ἅπαντας, μεθ' ὧν εὗρεν σκευῶν, ἀπήγαγε πρὸς τὸν βασιλέα εἰς [n] Ρεβλαθὰν πόλιν τῆς Συρίας. ὁ δὲ βασιλεὺς, τοῦ μὲν ἀρχιερέως καὶ τῶν ἡγεμόνων ἐκέλευσεν ἐκεῖ τὰς κεφαλὰς ἀποτμηθῆναι· αὐτὸς δὲ πάντας τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τὸν Σεδεκίαν ἤγαγεν εἰς Βαβυλῶνα. δέσμιον δὲ [o] ἐπήγετο καὶ [p] Ἰωσίδωκον τὸν ἀρχιερέα, ὄντα υἱὸν Σαρέα τοῦ ἀρχιερέως, ὃν ἀπέκτεινεν ὁ Βαβυλώνιος ἐν [q] Ρεβλαθᾷ πόλει τῆς Συρίας, ὡς δὲ πρότερον ἡμῖν δεδήλωται.

ϛ'. Ἐπεὶ δὲ τὸ γένος διεξήλθομεν τῶν βασιλέων, καὶ τίνες ἦσαν δεδηλώκαμεν δὲ τοὺς χρόνους αὐτῶν, ἀναγκαῖον ἡγησάμην καὶ τῶν ἀρχιερέων εἰπεῖν τὰ ὀνόματα, καὶ τίνες ἦσαν οἱ τοῦ ἀρχιερωσύνου [r] καταδέξαντες ὑπὸ τοῖς βασιλεῦσι. πρῶτος μὲν οὖν [s] Σάδωκος ὁ ἀρχιερεὺς ἐγένετο τοῦ ναοῦ, ὃν Σολομὼν ᾠκοδόμησε. μετ' αὐτὸν δὲ ὁ υἱὸς Ἀχιμᾶς διεδέξατο τοῦ τιμοῦ, [t] καὶ μὴν Ἀχιμᾶν [v] Ἀζαρίας. τοῦτον δὲ [x] Ἰώραμος, τοῦ δὲ Ἰωράμου [y] Ἰσος, μετ' αὐτὸν [z] δὲ [a] Ἀξιώραμος. τοῦτον δὲ Φιδέας, τοῦ δὲ Φιδέα [b] Σουδέας, τοῦ δὲ Σουδέα [c] Ἰωήλος, τοῦ δὲ Ἰωήλου Ἰώραμος,

---

a Τῇ νουμηνίᾳ,] Juxta *Chronic. Alex.* p. 135. *menſe quinto, die nono, anno decimo nono Nebuchodonoſori*, prout in *S. Literis*. Hinc *Bernardus* (ut puto) in ora libri ſui reſcribi jubet, vel *ἑνάτῃ* ex *Miſnicis*, vel *δεκάτῃ* ex *Jerem.* c. LII. v. 12. Verum *S. Petitus* in *Animadverſ. ἀπεκδότοις* (ex *ἀλώσ.* l. 7. c. 16.) *Joſephum* reliquiſſe conjicit, *τῇ η'. Λώϊ μὴν. ια'. ἔτει τοῦ Σιδ.* unde, ſcribarum incuria litera λ in ν mutata, poſtea formata fuerit vox *νουμηνίᾳ*.

b Κατέσκαψεν.] Κατέσκαψεν *Vat. Hen.* & *Busb.*

c Μὴ τετρακόσια ἔτη καὶ ἑβδομήκοντα,] Juxta quoſdam *Epiphanii* libros μὴ τριακόσια. dein καὶ μῆνας ε'. καὶ δέκα ἡμέρας reſcribit *Petitus*. & mox infra v. 8. μῆνας ε'. ἡμέρας δέκα. HUDS. *Ruſin.* CCCLXX. SPANH.

d Χιλίων ἐνακοσίων] Ita in omnibus *MSS.* tam *Græcis* quam *Latinis* & *Zonara*. χιλίων ἐνακοσίων πεντήκοντα, μῆν. ἓξ, ἡμερῶν δέκα in *Editis*. *Schotanus* (in *Bibl. Hiſt. S.* tom. 2. p. 1002.) legi jubet, χιλίων ὀκτακοσίων πεντήκοντα ἑνός. Videſis *Hottingerum* in *Hiſt. Sacr.* p. 347. HUDS. Mira confuſio in Chronologicis, nec ſibi ipſe conſtat, ſi alios locos conferas. Poſt πεντήκοντα quidam codices habent ἑπτά. Quum adeo corrupti ſint codices Joſephi, quis ſperet ſe certam tationem in conſtituendis temporibus apud Joſephum aſſecuturum? REL.

e Μηνῶν ἓξ,] Illa μηνῶν ἓξ, ἡμερῶν δέκα delet *Petitus*. & mox ſexta hinc linea ſeq. ſcribit μῆνας ε'. ἡμέρας δέκα.

f Τρισχίλια] Τετρακισχίλια *Samb.* & *Gall.* 2. τετρακισχίλια πεντακαίδεκα *Big.* probante *If. Voſſio* in *Chronol. S.* p. 129. & *Jo. Pearſonio* in Epiſt. ad *Dodwellum*.

g Βαβυλωνίων βασιλέως] Τῶν ante Βαβυλωνίων delevimus, quod deſideretur in *MSS.*

h Σαρέαν,] Σέβεον *Big.* & *Samb.* Σαρέου *Vat.* quomodo *Samb.* & *Big.* mox infr. h. §. Σεβαῖον in *aliquibus MSS.* Σαραίαν in *S. Literis*, 4 *Regum*, c. 25. v. 18.

i Μετ' αὐτὸν ἱερέα] Ita *Big.* & *Samb.* μετ' αὐτὸν in *cæteris*.

k Σοφονίαν,] Sic *Vat.* & *S. Literæ*. Σιφνίαν in *Editis Aliiſque*. In *Epiphanii* libris *Joſedech* dicitur.

l Ἐπὶ τῶν ὁπλιτῶν εὐνοῦχον,] Nota Eunuchum inter primos Sedeciæ Miniſtros. *Ruſinus*; & tres Eunuchos, qui erant ſuper armatos, ut legerit proinde: καὶ τρεῖς ἐπὶ τῶν ὁπλιτῶν εὐνούχους. SPANH.

m Ὁπλιτῶν εὐνοῦχον,] Eo modo in omnibus *MSS.* nec aliter legebat *Epiphan.* πλείστων perperam in *Editis*, forſan pro πολεμιστῶν. qua voce utuntur LXXII. *Jer.* c. 52.

n Ρεβλαθὰν πόλιν] Σελαμαθὰ *Samb.* & *Gall.* 1. Σαβόλαθα *Vat.* Σαχαβαθὰ *Gall.* 2.

o Ἐπήγετο] Sic *Big. Samb. Hen.* (*Cocc.*) & *Busb.* ἐπήγετο in *Editis Aliiſque*.

p Ἰωσάδωκον] Ita *Big.* & *Samb.* Ἰωσάδοκον *cæteris*. Ἰωσάδακον LXXII.

q Ρεβλαθᾷ πόλει] Hîc loci Ἀρεβαθὰ *Samb.* Ἀελβαθὰ *Big.* & *Vat.* Ἀελμάθα *Gall.* 1. 2.

r Καταδέξαντες ἐπὶ τοῖς βασιλεῦσι.] Καταδείξαντες in omnibus *MSS.* HUDS. Forte καταχόντες. Vetus: *qui Pontificatum Regum temporibus habuerunt*. COCC.

s Σάδωκος ὁ] Ita cum *Big.* & *Samb.* prout ſupra, l. 8. p. 416. v. 9. Σάδοκος in *Editis Aliiſque*.

t Καὶ μὴν Ἀχιμᾶν] Καὶ μετ' αὐτὸν *Vat.*

v Ἀζαρίας.] Ναζαρίας *Big.* & *Samb.* pro Ἀζαρίας, litera ν attracta ex voce præcedente.

x Ἰώραμος,] Quoniam poſt *Azariam* in *Seder Olam* ſequuntur *Joahaz* & *Jehojarib*, forſan *Joramus* & *Iſus* apud *Joſephum* ita commutandi, ut hic illi anteponendus. Nam *Iſus* non male reſpondebit *Joahaz*, qui contractiore pronunciatione in *Iſum* forte demigravit, ut & *Jehojarib* in *Joram*. *Seldem.* de *Succ. in Pontif. Ebr.*

y Ἰσος,] Ἰσὼ *Big. Samb.* & *Gall.* 2. Ἰῶ *Busb.* & *Hen.* Οσὶς reponi jubet *S. Petitus*.

z Δὲ] Illud ὃ ex *MSS.*

a Ἀξιώραμος.] Τοῦτον Ἀελωράμου *Big.* & Ἀξιωράμου *Samb.* & *Gall.* 1. 2. Verum iſtud *Axioramı* nomen (ut inquit *Seldenus*) ſatis mirum eſt, & valde diſcrepat à *Jehoſaphat* in laterculo *Seder Olam*. Pro eo Ἰώραμος malit *Montacutius* in *Apparatu*, p. 219.

b Σουδέας,] Σουδαίας & mox Σουδαία *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. Nonne & hîc (inquit *Seldenus*) Σουδέας pro Ἰωδέας, Ἰουδέας, aut ſimili vocabulo *Jehojadem* more *Helleniſtarum* denotante, irrepſit? In *Seder Olam* poſt *Jehoiada* & *Phadea* (quibus in *Joſepho*

μ☉, Ιωθάμης ὁ Οὐζίας, Οὐζίης δὲ Νηελίας, ☧ ὁ Νηελία [d] Ωδέας, τούτου δὲ [e] Σαλλάμ☉, Σαλλάμης δὲ Ελκίας, [f] Ελκία δὲ Σαρέας, τοῦ δὲ Ιωσάδακ☉ ὁ αἰχμαλωτισθεὶς εἰς Βαβυλῶνα. ἅπαντες, παῖδες ὄντες πατρὸς, διεδέξαντο τὴν ἀρχιερωσύνην.

deæ vero Juelus, & Juclo Jothamus, & Jothamo Urias, & Uriæ Nerias, & Neriæ Odeas; hunc vero sequutus est Sallumus, & Sallumum Elcias, & Elciam Sareas, & hunc demum Josadocus, Babylonem in captivitatem ductus. Illi omnes, filii post patres, pontificatum acceperunt.

ζ. Παραγενόμενον δὲ εἰς Βαβυλῶνα ὁ βασιλεὺς Σεδεκίαν μὲν εἶχεν, [g] ἄχρις οὗ ἐτελεύτησεν, ἐν εἱρκτῇ. θάψας δὲ αὐτὸν βασιλικῶς, τὰ σκεύη, τὰ ὑπ' [h] αὐτῶν Ιεροσολύμων συληθέντα ναοῦ, ἀνέθηκε τοῖς ἰδίοις θεοῖς· τὸν δὲ λαὸν [i] κατῴκισεν ἐν τῇ Βαβυλωνίτιδι χώρᾳ, τὸν δ' ἀρχιερέα ἀπέλυσε τῶν δεσμῶν.

7. Rex autem Babylonem reversus Sedeciam, usque dum moreretur, in carcere conclusum tenebat. cumque ipsum magnifice sepelisset, vasa, quibus Hierosolymorum templum spoliaverat, diis dicavit suis: populum vero in Babyloniæ regione collocavit, atque pontificem è vinculis exemit. *Mors Sedecia.*

ΚΕΦ. Θ'.

Ὡς Ναβουζαρδάνης τοῖς Ιουδαίοις καταλειφθεῖσι Γοδολίαν ἐπέστησεν· ὃν μετ' ὀλίγον ὑπ' Ισμαήλου ἀπέκτεινε. καὶ ὡς Ιωάννης, φυγαδευθέντος Ισμαήλου, μετὰ τοῦ λαοῦ ἀπῆρεν εἰς Αἴγυπτον· ὡς Ναβουχοδονόσορος, στρατεύσας ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους, ἔλαβεν αἰχμαλώτους καὶ ἀπήγαγεν εἰς Βαβυλῶνα.

CAP. IX.

Quomodo Nabuzardanes Judæis relictis Godoliam præfecit; quem non multo post Ismaelus occidit. Utque Joannes, Ismaëlo in fugam conjecto, cum populo in Ægyptum abiit; quos Nabuchodonosorus, cum expeditionem suscepisset in Ægyptios, captivos fecit, & in Babylonem abduxit.

Ο δὲ στρατηγὸς Ναβουζαρδάνης, αἰχμαλωτίσας τῶν [k] Ιουδαίων λαὸν, τοὺς πένητας καὶ αὐτομόλους σκηῆ κατέλιπεν, ἀποδείξας αὐτῶν ἡγεμόνα [l] Γοδολίαν ὄνομα, [m] Αικάμου παῖδα τῶν εὖ γεγονότων, ἄνδρα εὐσεβῆ καὶ δίκαιον. ἐπέταξε δ' αὐτοῖς τὴν χώραν [n] ἐργασαμένοις, τῷ βασιλεῖ [o] πλέονα φόρον ὡρισμένον. Ιερεμίαν δὲ τὸν προφήτην λαβὼν σὺν τοῖς εἱρκτῆς ἔπεμψεν εἰς Βαβυλῶνα σὺν αὐτῷ προσαγωγέας. κεκελεύκει γὰρ ὑπὸ τοῦ βασιλέως πάντ' αὐτῷ χορηγεῖν· εἰ δὲ τοῦτο μὴ βούλεται, δηλοῦν αὐτῷ ποῦ μένειν διέγνωκεν, ἵνα τοῦτο [p] ἀπαγγείλῃ τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ προφήτης, οὐδ' ἕπεσθαι ἤθελεν, οὔτ' ἀλλαχόσε ποῦ μένειν· [q] ἡδέως δ' εἶχεν ἀπὸ τοῖς [r] ἐρημίοις τῆς πατρίδος, καὶ τοῖς παλαιπώροις αὐτῆς διαζῆσαι λειψάνοις. γνοὺς δ' αὐτοῦ τὴν προαίρεσιν ὁ στρατηγὸς, τῷ Γοδολίᾳ προσάξας, ὃν [s] κατέλιπεν, πᾶσαν αὐτοῦ ποιεῖσθαι πρόνοιαν [t] καὶ χορηγίαν ὅσων ἂν δέηται· δωρησάμενον δὲ αὐτὸν δωρεαῖς πολυτελέσιν, ἀπέλυσε. καὶ Ιερεμίας μὲν [v] κατέμεινεν ἐν πόλει τῆς χώρας [x] Μασφαθᾷ καλουμένῃ, προσκαλέσας τὸν Ναβουζαρδάνην, ἵν' αὐτῷ σωσπολυσῃ τὸν μαθητὴν Βαρούχον, [y] Νήρου δὲ παῖδα, ἐξ ἐπισήμου σφόδρα οἰκίας ὄντα, καὶ τῇ [z] πατρῴῳ γλώττῃ προφερόντως πεπαιδευμένον.

Nabuzardanes autem imperator, cum populum Judaïcum *sortis melioris* captivum abduxisset, pauperes & transfugas ibi reliquit; duce illis præposito, nomine Godolia, Aicami viri nobilis filio, æquo & justo. Illis vero imperavit, ut ex agris, cum eos coluissent, certum tributum regi penderent. Hieremiæ quoque vati, è carcere ad se accito, suasit ut secum Babylonem iret: (regem enim mandavisse ut omnia ei præberet) sin vero nolit, diceret ubinam habitare statuerat, ut regem literis ea de re certiorem faceret. At vates nec eum sequi volebat, nec ullibi terrarum habitare; sed contentus erat vitam agere inter ruinas patriæ & miserrimas ejus reliquias. Imperator autem, cognita ejus voluntate, cum Godoliæ ibi *cum imperio* relicto præcepisset summam ei curam adhibere, & quicquid desideraret *ei* suppeditare, eumque muneribus ampliss imis ornasset, quocunque vellet ire permisit. Et quidem Hieremias commoratus est in istius regionis urbe, quæ Masphatha dicitur, Nabuzardane *prius* exorato, ut secum è carcere dimitteretur discipulus *ejus* Baruchus, Neri filius, ex illustri domo, & in patria lingua egregie doctus. *Nabuzardanes iis quos in terra Judæa reliquerat Godoliam præfecit.* *4 Regum, c. 25. Jer. c. 39 c. 40. & c. 52.* *Hieremiam solvit.* *Jer. c. 40.*

β'. [a] Ναβουζαρδάνης μὲν τοῦτο διαπραξάμενος, [b] ὥρμησεν εἰς Βαβυλῶνα. οἱ δὲ πολιορκουμένων Ιεροσολύμων [c] φυγόντες, διασκεδασθέντες κατὰ τὴν χώραν, ἐπειδὴ τοὺς Βαβυλωνίους ἤκουσαν ἀνακεχωρηκότας, καὶ λείπουσαν

2. Cum autem ista feciss et Nabuzardanes, Babylonem ire contendit. At illi, qui obsessis Hierosolymis diffugerant, per regionem fusi dispersique, postquam Babylonios discessisse audiverunt, nonnul- *Judæi dispersi veniunt ad Godoliam.* *Jer. c. 40.*

sepho ordine inverso respondent *Phideas*, *Sudias*) sequitur *Zedecias*, cujus ne vestigium quidem in *Josepho*, adeo ut hujus series eam quæ est in *Seder Olam* deinceps uno semper anticipet.

c Ικαζ☉,] Ita cum *Samb.* & *Gall.* 1. 2. & mox Ικηλ, quod *Joël* apud *Seder Olam* proximius sit Ικηλ☉ quam Ικαζ☉, quod in *Editis Aliisque*, & dein Ικαν.

d Ωδέας,] Rescribendum Οσέας, quo nomine (inquit *Seldenus*) uti molliori *Hoschajah* satis exprimitur, pro quo in *Jer.* 42. 1. *Osaias* in *vulgata* substituitur.

e Σαλλάμ☉,] Ita & mox Σαλλάμης in *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Σαλλεμ☉ & Σαλλάμ *Gall.* 2. & *Sallum* in *Epiphanii* libris. Σάλδαμ☉ & Σαλδέμης in *Editis Aliisque*, errore orto ex similitudine literarum Δ & Λ.

f Ελκία] Jam post *Elciam* deficit *Azarias*, qui eum sequitur in *Seder Olam*. In *Big. Samb.* & *Gall* 1. 2. *Sareas* abest & locum ejus obtinet Αζαρ☉. in *Epiphanii* versione *Aroch.* in *Vat. Hen.* & *Busb.* Αζαργαχως. quod forsan conflatum ex duobus nominibus, nam unum hîc loci excidisse manifestum est ex *Josephi* lib xx. ubi octodecim fuisse scribit. Vide *Schotanum* in *Hist. S.* p. 2002. & *L. Cappellum* in *Chronol. S.* p. 278. ubi (ex collatione 1 *Chron.* 9 11. & *Nehem.* 11. 11.) censet *Azariam* & *Serajam* unum eundemque esse.

g Αχρις ὃ ☧ ἐτε: ἐτελ.,] De Jechonia è vinculis exempto infr. c. XI. §. 2. SPANH.

h Τῶν Ιεροσολύμων] Ita cum *Big.* & *Samb.* τοῦ Ιερουσλ. ☧ ναοῦ in *Editis Aliisque*.

i Κατῴκισεν ἐν τῇ] Sic *MSS.* (& *Cocc.*) κατῴκησεν in *Editis*.

k Ιουδαίων λαὸν,] Ε᾽ρεαίων *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

l Γοδολίαν ὀνομα,] Γοδαλίαν *Samb.* & *Gall.* 1.

m Αικάμου] Ικάμου *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. Αχικάμου *Vat.* forsan ex LXXII.

n Εργαταμένοις,] Εργαζομένοις *Big. Samb. Vat. Hen.* & *Busb.*

o Τελεῖσθαι φόρον ὡρισμένον.] Τελεῖν *Vat. Hen.* & *Busb.*

p Επισείλῃ τῷ βατιλεῖ.] Επισαλῇ *Vat.*

q Ηδέως δ' εἶχεν] Ηδέως δ' ἔχειν *Vat. Hen.* & *Busb.* Sed libenter habere dixit, *Epiphan.*

r Ερεμίοις] Ita in *plerisque MSS.* (& *Cocceio*) ἐρεμίοις in *Editis Aliisque*.

s Κατέλιπεν,] Κατέλιπεν, αὐτίκα πᾶσαν *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

t Καὶ χορηγίαν] Καὶ χορηγεῖν *Vat.* & forsan *Epiphanius*.

v Κατέμεινεν ὐν πόλ] Εἰς Δανὰν post κατέμεινεν inferunt *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. εἰς Αδανὰν *Vat. Mansit apud Godoliam* in versione *Epiphanii*. καὶ ἦλθε πρὸς Γοδολίαν LXXII. *Jer.* 40. v. 6.

x Μασφαθᾷ καλουμένῃ,] Μοσφοθὰ in *plerisque MSS. Masphat* in *Epiphanii* libris. Μασηφὰθ aut Μασηφὰ LXXII. HUDS. Conf. lib. VI. c. 4. §. 4. SPANH.

y Νήρου δὲ παῖδα,] Νηελίου LXXII.

z Πατρῴῳ γλώττῃ] Πατρίῳ *Big. Vat. Hen.* & *Busb.*

a Ναβουζαρδάνης] Ναβουζαρδάνης ὁ ταῦτα *Vat.*

b Ωρμησεν] Ωρμησεν ὡς εἰς *Bas.* & *Big.*

c Φυγόντες,] Ita in *Vet. Interpr.* & omnibus *MSS.* præter *Hen.* & *Busb.* in *Editis*, φυγόντες· ἐπειδὴ τοὺς Β. ἤ. ἀνακεχωρηκότας, συλλεχθέντες &c.

nulloſque reliquiſſe, qui in Hieroſolymorum terra ſupererant, quibuſque datum erat ut ei culturam adhiberent, undique Maſphatham convenerunt ad Godoliam. Illorum autem duces erant, Joannes Careæ filius, & Jezanias, & Sareas, præterque illos alii. Porro quidam erat Iſmaëlus ex ſtirpe regia, homo improbus & aſtutiſſimus; qui dum Hieroſolyma obſiderentur fuga dilapſus eſt ad Baalim Ammanitarum regem, & cum eo per illud tempus habitabat. Illis igitur, qui eò venerant, ſuaſit Godolias ut *ibi* manerent, poſito in præſens omni Babyloniorum metu. agriculturæ enim operam dantes nihil mali paſſuros eſſe. Iſta illis jurejurando confirmavit, adjiciens, eos ſe pro defenſore habere, adeo ut, ſi cui moleſtia crearetur, mature ei ſubveniretur; idque eis conſilii dedit ut urbes quaſcunque vellent habitatum irent, & *aliquot* cum ſuis mitterent, eaſque à fundamentis excitarent & incolerent: præmonuitque ut pararent, dum tempus eſſet, & frumentum & vinum & oleum, ne egerent quo hyeme veſcerentur. Hæc ad illos loquutus, dimiſit *eos* ad regionis loca, prout cuique viſum fuerit, habitanda.

Godolia Judæis bene conſulit. Jer. c. 40.

3. Cum autem ad gentes Judææ finitimas fama perlatum eſſet, quod Godolias omnes, è fuga ad eum reverſos, magna humanitate exceperit, terramque agros colentibus ea lege occupari ſiverit, ut *certum* Babylonio tributum penderent, ex illis etiam concurſus fiunt ad Godoliam, & regionem incoluerunt. Porro Joannes & qui cum eo erant duces, cum animadvertiſſent terram * *pace regi*, & Godoliæ benignitatem & humanitatem *perſpectam habuiſſent*, valde eum dilexerunt; dicebantque Baalim Ammanitarum regem miſſurum eſſe Iſmaëlum, qui ei dolo latenterque mortem inferret, ut ipſe Iſraëlitis imperaret. illum enim è genere regio ortum eſſe. Cæterum ipſum inſidiis liberatum iri ajebant, ſi eis permittat Iſmaëlum occidere, utpote nemine præterea conſcio futuro. Vereri enim ſe adjiciebant, ne, ipſo ab illo interfecto, funditus pereant populi Iſraëlitarum reliquiæ. Is vero ſe illis fidem non habere fatebatur, qui hujuſmodi inſidias ſibi ab homine beneficiis à ſe affecto paratas detulerunt. haud enim eſſe veriſimile, eum, qui in tanta rerum inopia nihil non eorum, quorum opus habuit, *à ſe* conſecutus eſt, adeo ingratum in benefactorem ſuum & impium inveniri, ut, cui ſcelus foret inſidiis ab aliis circumventum non ſervaſſe, is ſtuderet quæ reretque manu ſua illius cædem patrare. At vero ſi hæc pro veris habenda, ſatius eſſe dicebat ut ipſe ab illo

Judæorum principes fruſtra Godoliam monent de inſidiis ei paratis ab Iſmaëlo. Jer. c. 40.

ψανά πινα καταλελοιπότας ἐν τῇ τῶν Ιεροσολύμων γῇ, καὶ τοὺς ταύτῃ ἐργασομένους, συλλεχθέντες πανταχόθεν, ἦκον πρὸς τὸν Γοδολίαν εἰς [d] Μασφαθάν. ἡγεμόνες δὲ ἦσαν [e] ἐπ' αὐτοῖς, [f] Ιωάννης υἱὸς [g] Καρέα, καὶ [h] Ιεζανίας, καὶ Σαρέας, καὶ ἕτεροι πρὸς τούτοις. ὧν ὁ [g] βασιλικῆς γένους ὢν τὸν [i] Ισμαηλον, πονηρὸς ἀνὴρ καὶ δολιώτατος, πολιορκουμένων τῶν [i] Ιεροσολύμων, ἔφυγε πρὸς τὸν [k] Αμμανιτῶν βασιλέα Βααλεὶμ, καὶ [l] συνδιῆγεν αὐτῷ τὸν χρόνον ἐκεῖνον. τούτους τοίνυν ἡρημένους αὐτῷ Γοδολίας ἐπέσπε μένειν αὐτόθι μηδὲν δεδιότας τοὺς Βαβυλωνίους. γεωργοῦντας γὰρ τὴν χώραν ἀδεῶς πίστεσθαι δεινόν. ταῦτ' ὀμνὺς αὐτοῖς διεβεβαιοῦτο· καὶ [m] προσάτην αὐτὸν ἔχειν λέγων, ὥστε, εἴτις ἐνοχλοίη, τύξεσθαι τῆς προθυμίας, [n] καὶ συνεβούλευε κατοικεῖν εἰς ἣν ἕκαστος βούλεται πόλιν, [o] ἀποστέλλειν τε μετὰ τῶν ἰδίων, καὶ ἀνακτίζειν τὰ ἐδάφη, καὶ [p] κατοικεῖν· προεῖπέ τε παραινῶν γεωργεῖσθαι αὐτοὺς, ἕως ἔτι καιρός ἐστι, [q] σῖτόν τε καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ὅπως ἔχωσι διὰ τῶν χειμώνων τρέφεσθαι. ταῦτα διαλεχθεὶς πρὸς αὐτοὺς, ἀπέλυσε [r] διὰγειν τὴν χώραν εἰς ὃν ἕκαστος ἐβούλετο τόπον.

γ'. Διασημήνας δὲ φήμης εἰς τὰ περὶ τὴν Ιουδαίαν ἔθνη, ὅτι τοὺς ἀπὸ τῆς Φυγῆς παρ' αὐτὸν ἐλθόντας Γοδολίας ἐδέξατο φιλανθρώπως, καὶ τὴν γῆν αὐτοῖς γεωργοῦσι κατοικεῖν ἐφῆκεν, [s] ἐφ' ᾧ τελεῖν φόρον τῷ Βαβυλωνίῳ, συνέβαινον [t] καὶ αὐτοὶ πρὸς τὸν Γοδολίαν, καὶ τὴν χώραν καλῶς ἤκουσαν. καταπονήσαντες δὲ τὴν χώραν, καὶ τὴν ἐν Γοδολίᾳ χρηστότητα καὶ φιλανθρωπίαν, Ιωάννης καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἡγεμόνες, ὑπερηγάπησαν αὐτὸν, καὶ [v] Βααλεὶμ τὸν τῶν Αμμανιτῶν βασιλέα ἔλεγον [x] πέμψειν Ισμαῆλον [y] ἀποκτενοῦντα αὐτὸν δόλῳ [z] καὶ κρυφίως, ὅπως αὐτὸς ἄρχῃ τῶν Ισραηλιτῶν· εἶναι γὰρ [a] αὐτὸν ἐκ βασιλικοῦ γένους τοῦ βασιλικοῦ. ῥᾴδιά γε μὴν ἔλεγον αὐτὸν τὸν ἐπιβουλὴν, ἂν αὐτοῖς [b] ἐφῇ κτεῖναι τὸν Ισμαῆλον, ὡς ἀδήλου γνωσομένου. δεδιέναι γὰρ ἔφασκον μὴ φονευθεὶς αὐτὸς ὑπ' ἐκείνου, παντελῆ ἀπώλεια γένηται τῶν [c] ὑπολειπομένων τῶν Ισραηλιτῶν ἰσχύν. ὁ δ' [d] ἀπιστεῖν αὐτοῖς ὡμολόγει, καὶ ἀνδρὸς εὐπεπνοήτου ἐπιβουλὴν τοιαύτην [e] ἐμφανίσαι. οὐ γὰρ [f] εἰκὸς εἶναι, τοσαύτης ἐρημίας ὧν [g] ἔχρησε μὴ διαμαρτόντα, ὕστερον πονηρὸν εἰς τὸν εὐεργετήσαντα καὶ ἀνόσιον φανῆναι, [h] ὥστ' ᾧ μὲν ἀδίκημα τὸ μὴ ὑπ' ἄλλων [i] ἐπιβουλευόμενον σῶσαι, [k] παραδόξειν δ' αὐτὸν αὐτόχειρα ζητεῖν αὐτοῦ φονέα. οὐ μὴν ἀλλ' εἰ ταῦτα ἀληθῆ [l] δεῖ δοκεῖν, ἄμεινον ἔφασκεν ἀποθανεῖν αὐτὸν [m] ὑπ' ἐκεί-

νου

---

d Μασφαθάν.] Μασφάτλω *Big.* Μασαφάτλω *Samb.* Μασαφάθλω *Gall.* 1. 2.

e Επ' αὐτοῖς,] Εν αὐτοῖς *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

f Ιωάννης] Ita in *Editis* & *Aliis.* Ιωάδης *Big. Samb.* & *Gall.* 1. In quibuſdam *Epiphanii* libris *Joad.* Ιωνὰν aut Ιωάναν aut Ιωάνας LXXII. *Johanan* in *Verit. Hebr.*

g Καρέα,] Καρέα *Big.* & *Samb.* Καρὴθ aut Καρὴ aut Καρεὶ LXXII.

h Ιεζανίας,] Ita & LXXII. Ιωαζανίας *Big. Samb.* & *Vat.* ut & Σαρέας καὶ Ιωαζανίας *Big.* & *Samb.* inverſo ordine.

i Ιερσολύμων,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* Ιερσολυμιτῶν in *Editis.*

k Βααλεὶμ,] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. favente *Epiphanio*, qui habet *Bachalim* aut *Vachalim.* Βαάλλω in *Editis Aliiſque.* Βελεισὰ aut Βελωσὰ LXXII. *Bahalis* in *Verit. Hebr.*

l Συνδιῆγεν αὐτῷ] Συνδιάγαγεν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

m Προσάτην αὐτὸν ἔχειν λέγων,] Ita *Samb.* & *Gall.* 1. (*Coccejus*) atque ita forſan legerit *Epiphan.* qui vertit, *& hæc quoque juramento firmavit, adjiciens quia & ſolatium cunctis præberet, & ſi quis ab alio gravaretur, illius mereretur auxilium: ſuaſitque* &c. καὶ πρὸς ταῦτα λέγων αὐτὸν ἔχειν ὡς' εἴτις in *Editis Aliiſque.*

n Καὶ συνεβούλευε] Illud καὶ ex *Big. Samb. Vet. Interpr.*

o Αποστέλλειν] Αποστελλῶν *Big.* & *Samb. à prima manu.*

p Κατοικεῖν·] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. κατοικεῖν προεῖπε. διαμαχόμενος δ' αὐτοὺς *in Editis Aliiſque.*

q Σῖτόν τε καὶ οἶνον] Ita *Big.* & *Samb.* σῖτον καὶ in *ceteris.*

r Διάγειν τὴν χώραν] Διάγειν ἀπὸ τὴν χώραν *Vat.* in *Editis* ita diſtinguitur, ἀπάγειν τὴν χώραν, εἰς ὃν ἕκ.

s Εφ' ᾧ τελεῖν φόρον] Εφ' ᾧ τελέσουσι *Vat.*

t Καὶ αὐτοὶ πρὸς τὸν Γοδολίαν,] Illud καὶ è *Big.* & *Samb.*

* Pace regi,] Illa *pace regi* ex *Epiphanio* adjeci.

v Βααλεὶμ] Βαάλιμον *Big. Samb.* & *Gall* 1. 2. in *Editis* Βαάλλω. Vide p. præced. §. 2.

x Πέμψειν Ισμαῆλον] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. πέμπειν in *Editis.* πέμψαι *Hen.* & *Busb.*

y Αποκτενοῦντα αὐτὸν] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. δόλῳ ἀποκτενοῦντα αὐτὸν *Hen.* & *Busb.* ἀποκτενοῦντα δόλῳ κρυφίως in *Editis Aliiſque.*

z Καὶ κρυφίως,] Illud καὶ inſerunt *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

a Αὐτὸν ἐκ βασιλικοῦ γένους,] Αὐτὸν ex *Big. Samb* & *Gall.* 1. 2.

b Εφῇ κτεῖναι] Ita *Samb.* (*Cocc.*) & *Busb.* ἐφ' ᾗ *Hen.* ἴφη in *Editis Aliiſque.*

c Υπολειπομένων] Υπολειμμένων *Big.* & *Samb.*

d Απιστεῖν αὐτοῖς] Illud ἀπιστεῖν ex *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. ὁ δ' ἠπίστει αὐτοῖς κατ' ἄνδρα *Hen.* & *Busb.*

e Εμφανίσαι.] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ἐμφανίσειν in *ceteris.*

f Εἰκὸς εἶναι,] Εἰκὸς εἶναι λέγων *Hen.* & *Busb.*

g Εχρησε μὴ διαμαρτόντα,] Εχρηζε *Big.* (*Cocc.*) *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

h Ωστ' ᾧ μὲν ἀδίκημα] Ος τὸ μὲν ἀδίκημα, τὸ μὴ in *Edit. Baſ.* ὡς τὸ μὲν in *Edit. Gen.* ὡς τῷ μὲν in *MSS.* unde ex conjectura feci ὥστ' ᾧ μὲν. HUDS. ὡς ὑπὲρ τὸ. COCC.

i Επιβουλευόμενον σῶσαι,] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ἐπιβουλεύσαντα *Vat.* ἐπιβουλευσάμενον in *Editis.*

k Παραδόξειν δ' αὐτὸν] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. παραδόναι in *ceteris.*

l Δεῖ δοκεῖν,] Sic *MSS.* vel δεῖν δοκεῖν. in *Editis* δεῖν δοκεῖ.

m Υπ' ἐκείνου μᾶλλον,] Ita *Big. Samb. Hen.* (*Cocc.*) & *Busb.* ἀπ' ἐκείνου in *reliquis.*

n Δια-

νε μᾶλλον, ἢ καταφυγόντα πρὸς αὐτὸν ἄνθρωπον, καὶ πιστεύσαντα τῇ ἰδίαν σωτηρίαν, καὶ προσκαταθέμενον αὐτῷ, [n] Δημφθείραι.

δ'. Καὶ ὁ μὲν [o] Ιωάννης [p] καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες, μὴ δυνηθέντες πεῖσαι τὸ Γοδολίαν, ἀπῆλθον. χρόνῳ δ' διελθόντων ἡμερῶν τριάκοντα, προσέρχεται πρὸς Γοδολίαν εἰς Μασφαθὴν πόλιν Ισμαῆλος, μετ' ἀνδρῶν δέκα, ὃς λαμπρᾶ τραπέζῃ καὶ ξενίοις ὑποδεξάμενος, εἰς μέθην προήχθη, φιλοφρονούμενος τὸ Ισμαῆλον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. θεασάμενος δ' αὐτὸν ἔτως ἔχοντα, καὶ βεβαπισμένον εἰς ἀναισθησίαν καὶ ὕπνον ὑπὸ τοῦ μέθης, ὁ Ισμαῆλος, ἀναπηδήσας μετὰ τῶν δέκα φίλων, ἀποσφάττει τὸν Γοδολίαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ κατακειμένους ἐν [q] τῷ συμποσίῳ. καὶ μετὰ τοῦτο τῶν ἀναίρεσιν, ἐξελθὼν νυκτὸς, ἅπαντας φονεύει τοὺς ἐν τῇ πόλει Ιουδαίους, καὶ τοὺς ὑπὸ τοῦ Βαβυλωνίων καταλελειμμένους [r] ἐν αὐτῇ τοῦ στρατιωτῶν. τῇ δ' ὑπιούσῃ μετὰ δώρων ἦκον [s] πρὸς Γοδολίαν τινὲς ἀπὸ τῆς χώρας ὀγδοήκοντα, μηδενὸς τὰ περὶ αὐτὸν ἐγνωκότος. ἰδὼν δὲ αὐτοὺς Ισμαῆλος, εἴσω τε καλεῖ πρὸς Γοδολίαν, καὶ παρελθόντων, ἀποκλείσας τοὺ αὐλεῖου, ἐφόνευσε, καὶ τὰ σώματα αὐτῶν εἰς λάκκον τινὰ βαθὺν, ὡς ἂν ἀφανῆ [t] ᾖσιν, κατέπιπτε. διεσώθησαν δὲ τῶν ὀγδοήκοντα τούτων ἀνδρῶν, οἳ μὴ πρότερον ἀναιρεθῆναι παρεκάλεσαν πρὶν ἢ τὰ κεκρυμμένα ἐν τοῖς ἀγροῖς αὐτοῦ [v] παραδῶσι, ἐπιπλά τε καὶ ἐσθῆτας καὶ σῖτον· τοῦτα δὴ ἀκούσας, ἐφείσατο τῶν ἀνδρῶν τούτων Ισμαῆλος. τὸν δ' ἐν τῇ Μασφαθᾷ λαὸν σὺν γυναιξὶ καὶ νηπίοις ἠχμαλώτισεν· ἐν οἷς καὶ θυγατέρας τοῦ βασιλέως Σεδεκίου θυγατέρας, ἃς Ναβουζαρδάνης ὁ τῶν Βαβυλωνίων στρατηγὸς, παρὰ Γοδολίᾳ καταλελοίπει. τούτοις δὴ αἰχμαλωτίσας, ἀφικνεῖται πρὸς τὸν Αμμανιτῶν βασιλέα.

ε'. Ακούσας δ' Ιωάννης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες τὰ ἐν [x] τῇ Μασφαθᾷ πεπραγμένα ὑπὸ Ισμαήλου, καὶ τὸν Γοδολίου θάνατον, ἠγανάκτησαν· καὶ τοὺς ἰδίους ἕκαστος [y] Γαλιλαίων στρατιώτας, ὥρμησαν πολεμήσοντες τὸν Ισμαῆλον, καὶ καταλαμβάνουσιν αὐτὸν πρὸς τῇ πηγῇ ἐν [y] Χεβρῶνι. οἱ δὲ αἰχμαλωτισθέντες ὑπὸ Ισμαήλου, τὸν Ιωάννου ἰδόντες καὶ τοὺς ἡγεμόνας, θύμως διετίθησαν, βοήθειαν αὐτοῖς ἥκειν ὑπολαμβάνοντες, καὶ καταλιπόντες τὸν αἰχμαλωτίσαντα, πρὸς τὸν Ιωάννου ἀνεχώρησαν. Ισμαῆλος μὲν οὖν μετ' ἀνδρῶν ὀκτὼ φεύγει πρὸς τὸν Αμμανιτῶν βασιλέα. ὁ δὲ Ιωάννης περιελαβὼν ἅπαντας ἀνέσωσεν ἐκ τῶν Ισμαήλου χειρῶν, καὶ τοὺς ἄνδρας καὶ γυναῖκας καὶ τὰ νήπια, εἰς τινα τόπον [a] Μάνδραν λεγόμενον προήγαγε. καὶ τοὺ μὲν ἡμέραν ἐκείνου [b] ἐπέμεινεν αὐτόθι. διεγνώκεσαν δ' ἐκεῖθεν ἅπαντες εἰς Αἴγυπτον ἐλθεῖν, φοβούμενοι μὴ κτείνωσιν αὐτοὺς οἱ Βαβυλώνιοι [c] μείναντας ἐν τῇ χώρᾳ, [d] ὑπὲρ Γοδολίου δὴ καλασθέντος ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόνος ὀργισθέντες πεφονεύμενον.

ς'. Ονλων δ' ὅτι ταύτης τῆς βουλῆς ἕνεκα προσίασιν Ιερεμίᾳ τῷ προφήτῃ, Ιωάννης ὁ τοῦ Καρέου, [e] καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες, παρακαλοῦντες δεηθῆναι τοῦ Θεοῦ, ὅπως ἀμηχανῶσιν αὐτοῖς [f] περὶ τοῦ τί χρὴ ποιεῖν, [g] ταῦτ' αὐτοῖς ὑποδείξῃ, ὀμόσαντες ποιήσειν ὅ, τι ἂν αὐτοῖς ὁ [h] Ιερεμίας εἴπῃ. ὑποσχομένου δὲ τοῦ προφήτου παραινήσειν αὐτοῖς πρὸς τὸν Θεὸν, σωιέσῃ μετὰ δέκα ἡμέρας αὐτῷ φανέντα τὸν Θεὸν εἰπεῖν δηλῶσαι Ιωάννῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἡγεμόσι καὶ παντὶ

perimeretur, quam ut hominem occideret, qui ad ipsum confugerat, suamque salutem ejus fidei commiserat & apud eum quasi sequestrem depositam.

4. Et quidem Joannes & qui cum eo erant duces, cum hoc Godoliæ persuadere non potuissent, *ab eo* discesserunt. at triginta post diebus in urbem Masphatham ad Godoliam venit Ismaëlus, & cum eo viri decem, quos cum splendidæ mensæ adhibuisset, eisque lautia dedisset, ebrius factus est, dum Ismaëlum ejusque comites magna hilaritate excipit. Ismaëlus autem, eum ita se habentem conspicatus, vinoque gravem in stuporem & somnum immersum, ipse cum amicis suis derepente *à mensa* surrexit, & Godoliam interficit, & quotquot ei in convivio accumbebant. Et statim ab hac illorum cæde nocte egressus, Judæos omnes qui in urbe erant occidit, simulque milites in ea à Babyloniis relictos. Sequenti vero die viri è regione octoginta munera secum ferentes ad Godoliam venerunt, nemine id quod ei acciderat sciente. Ismaëlus autem ubi eos conspexerat, jubet introire ad Godoliam: cumque ingressi essent, clauso *protinus* atrio, eos trucidavit, atque corpora illorum, ne amplius conspicerentur, in fossam quandam profundam demersit. Ex his autem octoginta viris illi servati sunt, qui eum obsecrarant, ne prius occiderentur quam in agris occultata ei traderent, supellectilem & vestes atque frumentum. Ubi hæc audierat, viris istis pepercit Ismaëlus. populum vero Masphathensen cum uxoribus & liberis in captivitatem abduxit; & in his Sedeciæ filias, quas Nabuzardanes Babyloniorum imperator apud Godoliam reliquerat. Quibus factis, ad Ammanitarum regem se confert.

Godoliæ âliorumque cædes nefaria. Jer. c. 41.

Ismaëli fraus impia. Jer. c. 41.

5. At Joannes & qui cum eo erant duces, ubi fama acceperant scelus ab Ismaëlo Masphathæ patratum, & Godoliæ necem, graviter *ea* tulerunt: & adhibitis suis quisque militibus profecti sunt ad inferendum Ismaëlo bellum, eumque offenderunt apud fontem Chebronensem. Qui vero ab Ismaëlo abducebantur, cum Joannem ducesque vidissent, lætitia affecti erant, rati auxilium sibi venire; eoque qui eos ceperat relicto, ad Joannem reverterunt. At enim Ismaëlus cum octo viris *Joanni* elapsis ad Ammanitarum regem se contulit. Cæterum Joannes, assumptis quos de manibus eripuerat Ismaëli, ut & eunuchis & mulieribus & infantibus, ad locum quendam pervenit qui * Mandra dicitur, & ibi quidem ea die moratus est. Statuerant autem *omnes* ut inde digressi Ægyptum peterent, metuentes ne eos, si in regione manserint, Babylonii perimerent, irati ob cædem Godoliæ, quem illi summæ rerum præfecerant.

Joannes Ismaëlum persequitur: Jer. c. 41.

6. Dum id consilii agitarent, ad Hieremiam vatem accedunt, Joannes Careæ filius, ejusque comites militiæ duces, ut Deum oraret obsecrantes, ut illis, præ consilii inopia quid agendum esset dubitantibus, id ipsum ostenderet, juratis facturos se quicquid illis Hieremias jusserit. Cum autem vates promisisset, se pro illis apud Deum interfessurum esse, accidit, ut, peractis decem diebus, Deus ei appareret, præciperetque dicere Joanni, & cæteris

Judei Hieremiam, quid sibi faciendum sit consulunt. Jer. c. 42.

n Διαφθεῖραι.] *Al.* φθεῖραι.
o Ιωάννης] Ιωάνας *Big.* & *Gall.* 1. Ιωανὰς *Samb.* Vide supr. §. 2.
p Καὶ οἱ σὺν] Οἱ σὺν αὐτῷ τοῦ ἡγεμόνων *Big.* & *Samb.*
q Τῷ συμποσίῳ.] Illud τῷ ex *MSS.*
r Ἐν αὐτῇ τοῦ στρατιωτῶν.] Ἐν αὐτοῖς στρατιώτας *Hen.* & *Busb.*
s Πρὸς Γοδολίαν] Πρὸς τὸν Γοδολίαν *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*
t Γένοιτο,] Γένοιντο in *iisdem MSS.*
v Παραδῶσι,] Παραδώσειν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.
x Τῇ Μασφαθᾷ] Φασμάθῃ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.
y Χεβρῶνι.] Ἐν Γαβαῶνι legendum conjicit Cl. *Lowthius* ex *Jer.* c. 41. v. 12. Vide lib. 8. p. 417. v. 2. Ἐν Νιβαῶνι *Hen.* & *Busb.*
z Τὰ νήπια,] Illud τὰ ex *MSS.*
a Μάνδραν λεγόμενον προήγαγε.] Μάνδρα *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.
b Ἐπέμεινεν αὐτόθι.] Ὑπέμειναν *Big.* & *Samb.*
* *Mandra dicitur,*] Caule in versione *Epiphanii.*
c Μείναντας ἐν τῇ χώρᾳ.] Μείναντες *Big.* & *Samb.*
d Ὑπὲρ Γοδολίου] Ita *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Epiphan.* ὑπὸ in *Editis Aliisque.*
e Καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες,] Καὶ οἱ ἡγεμόνες οἱ σὺν αὐτῷ *Big.* & *Samb.*
f Περὶ τοῦ τί χρὴ ποιεῖν,] Περὶ τούτου τί χρὴ *Big.* & *Samb.*
g Ταῦτ' αὐτοῖς ὑποδείξῃ,] Τοῦτ' αὐτοῖς *Big.* & *Samb.*
h Ιερεμίας εἴπῃ.] Articulum non agnoscunt *Big.* & *Samb.*

teris ducibus, populoque, ſe quidem illis, ſi in iſta terra remanſerint, adfuturum, curamque illorum geſturum, & à Babyloniis quos metuunt illæſos ſervaturum; in Ægyptum vero proficiſcentes relicturum eſſe, foreque ut ira incenſus vos iiſdem malis afficiat, quæ patres veſtros jam ante perpeſſos eſſe ſciviſtis. Cum Joanni populoque dixiſſet, Deum eos iſta præmonere, ei parum creditum eſt: quaſi illos ſuo ex imperio manere jubeat in regione: atque, ut gratiam iniret à Barucho diſcipulo ſuo, Deo quidem mendacium aſſingere, illis vero ne diſcedant perſuadere, ut à Babyloniis morte mulctentur. Populus itaque & Joannes, Dei conſilio, quod eis vatis miniſterio dederat, haud obſequuti, in Ægyptum conceſſerunt, ſecum ducentes Hieremiam & Baruchum.

Eis conſilium dedit ut in Judæa manerent. Jer. c. 42.

In Ægyptum proficiſcuntur Judæorum reliquiæ. Jer. c. 43.

7. Cum autem eò perveniſſent, vatem certiorem facit Deus de expeditione quam in Ægyptum facturus erat Babyloniorum rex; juſſitque ei ut populo prædiceret captum iri Ægyptum, foreque ut alios quidem illorum occidat, alios vero Babylonem in captivitatem abducat. Atque hæc *ita* evenerunt. Nam quinto poſt Hieroſolymorum vaſtationem anno, qui viceſimus tertius regni Nabuchodonoſori, exercitum ipſe eduxit in Cœlen-Syriam; eaque occupata & Ammanitis & Moabitis bellum intulit. Iſtis autem gentibus in poteſtatem ſuam redactis, impetum fecit in Ægyptum, ut ipſam debellaret. ac regem quidem, qui tunc regnabat, occidit; alio vero conſtituto, Judæos, qui illic erant, iterum cepit & Babylonem traduxit. Et quidem Hebræos, quibus tam male res ceciderunt, bis ultra Euphratem traductos accepimus. Nam decem tribus Samaria exciderunt ab Aſſyriis abducti, regnante Oſea: deinde à Nabuchodonoſoro, Babyloniorum & Chaldæorum rege, quotquot è duabus tribubus ſupererant, captis Hieroſolymis. At enim Salmanaſares, cum Iſraëlitas ſedibus ſuis exciviſſet, in eaſdem gentem Chuthæorum tranſtulit: qui prius interiora Perſidis & Mediæ habitarunt, tunc vero Samaritæ vocati ſunt, appellatione tracta è regione in quam demigraverant. At Babyloniorum rex, cum duas tribus abduxiſſet, nullam gentem in *eam* regionem repoſuit. Quo factum eſt, ut tota Judæa cum Hieroſolymis & templo annos ſeptuaginta deſerta permanſerit. Accidit autem ut tempus omne, quod inter decem tribuum captivitatem & duarum tribuum *in Babylonem* deportationem interceſſit, annorum eſſet centum & triginta, menſium ſex, & dierum decem.

Hieremiæ in Ægypto vaticinium de Babyloniorum rege. Jer. c. 44.

Chuthæorum in Samariam migratio poſt decem tribuum deportationem.

Anni quot inter decem & duarum tribuum captivitatem.

λαῷ παντὶ, ὅτι [i] μενοῦσι μὲν αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ παρέσῃ, καὶ φρόνοιαν [k] ἕξει, καὶ τηρήσῃ ἀφ' ἃ τῶν Βαβυλωνίων ὑς δεδίασιν ἀπαθεῖς, [l] πορευομένους δ' εἰς Αἴγυπτον [m] ἀπολείψειν, καὶ ταῦτα [n] Διαθήσειν ὀργισθεὶς ἃ καὶ τὸς ἀδελφὸς αὐτῶν ἔμπροσθεν οἴδατε παθόντας. ταῦτα εἰπὼν τῷ Ιωάννῃ καὶ τῷ λαῷ τ Θεὸν αὐτοῖς προλέγων ὁ προφήτης, οὐκ ἐπιστεύετο, ὡς κατ' ἐντολὴν τὴν ἐκείνου μένειν αὐτὸς ἐν τῇ χώρᾳ κελεύων· χαριζόμενον δ' Βαρούχῳ τῷ ἰδίῳ μαθητῇ, καταψεύδεσθαι μὲν τὸ Θεὸ, πείθειν δὲ μένειν αὐτόθι, ὡς ἂν ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων ἀφθαρῶσι. προσκόπους οὖν ὁ, τε λαὸς [o] καὶ ὁ Ιωάννης τ τὸ Θεῦ συμβουλίας, ἣν αὐτοῖς διὰ τὸ προφήτου παρῄνεσεν, ἀπῆρεν εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἄγων τ τὸν Ιερεμίαν τ τὸν [p] Βαρούχον.

ζ'. Γενομένων δὲ αὐτῶν ἐκεῖ, σημαίνει τὸ θεῖον τῷ προφήτῃ, μέλλοντα στρατεύειν ὅπη τὸς Αἰγυπτίους τ Βαβυλωνίων βασιλέα, καὶ προειπεῖν [q] ἐκέλευσε τῷ λαῷ, τὴν τε ἅλωσιν τ Αἰγύπτου, καὶ ὅτι τὸς μὲν αὐτῶν [r] ἀποκτενεῖ, τὸς δὲ αἰχμαλώτους λαβὼν εἰς Βαβυλῶνα ἄξει. καὶ ταῦτα συνέβη. [s] τῷ γὰρ πέμπτῳ τ Ιεροσολύμων πορθήσεως ἔτει, ὃ ἦσι τρίτον καὶ εἰκοστὸν [t] τ Ναβυχοδονοσόρου βασιλείας, στρατεύει [v] ὁ αὐτὸς ὅπη τὴν Κοίλην Συρίαν· καὶ καταλαβὼν αὐτὴν, ἐπολέμησε καὶ Αμμανίτας καὶ Μωαβίτας. ποιησάμενος δὲ ὑπήκοα ταῦτα τὰ ἔθνη, ἐνέβαλεν εἰς τὴν Αἴγυπτον καταστρεψόμενος αὐτήν. καὶ τ μὲν τότε [x] βασιλέα κτείνει, καταστήσας δὲ ἕτερον, τὸς ἐν αὐτῇ πάλιν Ιουδαίους αἰχμαλωτίσας ἤγαγε εἰς Βαβυλῶνα. καὶ τὸ μὲν Εβραίων γένος ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ παρελήφαμεν, ὃς ἐλθὸν [y] πέραν Εὐφράτου. ὑπὸ Ασσυρίων μὲν γὰρ ἐξέπεσεν ὁ τ δέκα Φυλῶν λαὸς ἀπὸ Σαμαρείας, βασιλευομένου [z] Ωσῆε· ἕπεται [a] τ δύο Φυλῶν, ὑπὸ Ναβυχοδονοσόρου τ τ Βαβυλωνίων καὶ Χαλδαίων βασιλέως, [b] ὃς ὑπελείφθη τ Ιεροσολύμων ἁλόντων. Σαλμανασάρης μὲν οὖν, ἀναστήσας τὸς Ισραηλίτας, [c] κατῴκισεν ἀντ' αὐτῶν [d] τὸ Χαθταίων ἔθνος, οἳ πρότερον ἐνδοτέρω τ Περσίδος καὶ τ Μηδίας ἦσαν, τότε μέντοι [e] Σαμαρεῖς ἐκλήθησαν, διὰ τ χώρας εἰς ἣν κατῳκίσθησαν προσηγορίαν ἀναλαβόντες. ὁ δὲ τ Βαβυλωνίων βασιλεὺς, τὰς δύο Φυλὰς ἐξαναγαγὼν, ἐνταῦθα ἔθνος εἰς τὴν χώραν [f] αὐτῶν κατῴκισε. καὶ διὰ τοῦτ' [g] ἔρημος ἡ Ιουδαία πᾶσα, καὶ Ιερουσαλὴμ, καὶ ὁ ναὸς διέμεινεν ἔτεσιν [h] ἑβδομήκοντα. τὸ δὲ σύμπαντα χρόνον, [i] ὃς ἀπὸ τ τ Ισραηλιτῶν αἰχμαλωσίας ὅτε τὴν τ δύο Φυλῶν ἀνάστασιν ἐληλύθει, [k] ἑκατὸν ἔτη καὶ τριάκοντα, [l] μῆνας ἓξ, ἡμέρας δέκα, συνέβη γενέσθαι.

i Μενοῦσι μὲ αὐτοῖς] Μίνυσι *Samb. Busb.* & *Hen.*
k Εξῆ,] Παρέξῃ *Big.* παρέξειν *Samb.* & mox τηρήσειν.
l Πορευομένους δ'] Πορευομένοις *Samb.* & *Busb.*
m Απολείψειν,] Απολείψῃ *Big. Hen. Busb.* & *Gall.* 1. *à manu ſecunda.*
n Διαθήσειν ὀργισθεὶς] Διαθήσῃ *Big.* & *Gall.* 1.
o Καὶ ὁ Ιωάννης] Καὶ Ιωάννης τ Θεῦ συμμαχίας *Big. Samb.* & *Gall.* 1.
p Βαρούχον.] *Al.* Βάρουχον.
q Εκέλευσε τῷ λαῷ,] Εκέλευε *Big. Samb. Hen.* & *Gall.* 2. κελεύῃ *Gall.* 1.
r Αποκτενεῖ,] Ita cum pleriſque *MSS.* ἀποκτείνῃ in *Editis Aliiſque.*
s Τῷ γὰρ πέμπτῳ] Vide *Uſſerii* Chronol. S. p. 39. & *Conringii* Adverſaria Chronol. c. 15.
t Τῆς Ναβυχοδονοσόρου βασιλείας,] Sic *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* Ναβουχοδονοσόρου in *ceteris.*
v Ο αὐτὸς ἐπὶ τὴν Κοίλην] Illa ὁ αὐτὸς deſiderant *Big.* & *Samb.* in ſuo tamen codice habuiſſe videtur *Epiphan.*
x Βασιλέα κτείνει,] *Jer.* c. 44. v. 30. vocatur *Pharaoh Ephree.* Ουαφρῆ LXXII. & *Clem. Alex.* Si idem ſit qui Απρίης *Herodoto* in *Euterpe*, vereor ne *Joſephus* falſi redarguatur, qui à Nabuchodonoſoro occiſum ſcribit.
y Πέραν Εὐφράτου.] Ita *Big. Samb.* & *Zonar.* πέραν τ Εὐφράτου in *ceteris.*
z Ωσῆε·] Ita *MSS.* prout ſupra, p. 504. §. 1. & alibi. Ωσέε in *Editis.*
a Τῶν δύο] Ο τ δ. φ. COCC.
b Ος ὑπελείφθη] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* ὃς ὑπελίφθη in *Editis.*
c Κατῴκισεν ἀντ' αὐτῶν] Ita in pleriſque *MSS.* (& Cocc.) κατῴκησεν in *Editis Aliiſque.*
d Τὸ Χαθαίων ἔθνος, οἳ πρότερον ἐνδοτέρω τ Περσίδος καὶ τ Μηδίας ἦσαν,] Το τ Χαθαίων *Big.* & *Samb.* Vide lib. IX. ſub finem. HUDS. Conf ſupr. lib. 9. c. 14. §. 3. SPANH.
e Σαμαρεῖς ἐκλήθησαν,] Rurſus locum eundem conſulas velim.
f Αὐτῶν κατῴκισε.] Illud αὐτῶν è *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.*
g Ερημος ἡ Ιουδαία πᾶσα,] Sic *MSS.* ἔρημος Ιουδαία in *Editis.*
h Ἑβδομήκοντα.] Aperte loquitur de his annis deſolationis, quorum fit mentio in *Zacharia*, c. 1. v. 12. *Simſonus* in *Chron. Cathol.* ad ann. 3486.
i Ος ἀπὸ τ τ Ισραηλιτῶν] Οσος ἀπὸ *Big.* & *Samb.* ὅσις ἀπὸ *Hen.* & *Busb.*
k Εκατὸν ἔτη] Imo cxxxiii. Vide *Iſ. Voſſium* in *Chron. S.* c. 9. p. 128. *Schotanus* (in *Bibl. Hiſt. S.* p. 1107.) ſcribendum ait, ἔτη ρλγ'. μῆνας ἓξ, ἡμέρας εἴκοσι.
l Μῆνας ἓξ,] Καὶ μῆνας ἓξ καὶ ἡμέρας δέκα *Big.* & *Samb.*

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. ί.

Περὶ Δανιήλου· καὶ οἷα αὐτῷ συνέβη ἐν τῇ Βαβυλῶνι.

Ὁ δὲ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς Ναβυχοδονόσορ[ος] τοὺς [m] εὐγενεστάτους λαβὼν τῶν Ἰουδαίων παῖδας, καὶ τοὺς Σεδεκίου τοῦ βασιλέως αὐτῶν συγγενεῖς, οἳ δὲ τὰ ἀκμαῖς τῶν σωμάτων, καὶ τὰ εὐμορφίαις τῶν ὄψεων ἦσαν ἐπιφανεῖς, παιδαγωγοῖς δὲ τῇ δι' αὐτῶν θεραπείᾳ παραδίδωσι, ποιήσας τινὰς αὐτῶν ἐκτομίας, τοὺς δὲ αὐτοὺς δὲ τοὺς [n] ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ὅσοι καταφρέψαντο ληφθέντας ἐν ὥρᾳ τῆς ἡλικίας ἀγαθοὺς, ἐχορήγει μὲν αὐτοῖς τὰ ἀπὸ τῆς τραπέζης αὐτοῦ εἰς δαῖτα, ἐπαίδευε δὲ τὰ ἐπιχώρια, καὶ τὰ τῶν Χαλδαίων ἐξεδίδασκε γράμματα. [o] ἦσαν δὲ ἔτοι σοφίαν ἱκανοὶ, ὥστε καὶ τῷ [p] ἐκέλευε λέγειν· ἦσαν δὲ ἐν τούτοις τῶν ἐκ τοῦ Σεδεκίου γένους πάντες, καλοί τε δὲ ἀγαθοὶ τὰς φύσεις. ὧν ὁ μὲν Δανιήλου ἐκαλεῖτο, ὁ δὲ Ἀνανίας, ὁ δὲ Μισαηλος, ὁ δὲ πατρὸς Ἀζαρίας. τούτους ὁ Βαβυλώνιος μετωνόμασε, καὶ χρῆσθαι ἐπέταξεν ἑτέροις ὀνόμασι. καὶ τὸν μὲν [q] Δανιήλου ἐκάλεσε Βαλτασσαρον, τὸν δὲ Ἀνανίαν Σεδράχῳ, Μισαήλου δὲ Μισάχῳ, τὸν δὲ Ἀζαρίαν Ἀβδεναγώ. τούτους ὁ βασιλεὺς, διὰ ὑπερβολὴν εὐφυΐας δὲ ἀγαθὴν τοῦ τῷ παιδεύσιν τῶν γραμμάτων, καὶ σοφίας ἐν ἐπιτηδείᾳ γενομένους, εἶχεν ἐν τιμῇ δὲ μέγιστα διετέλει.

β'. Δόξαν δὲ Δανιήλῳ μὴ τῶν συγγενῶν συνεισαγωγεῖν [r] αὐτὸν, καὶ τῶν τοῦ ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης ἐδεσμάτων ἀπέχεσθαι, καὶ [s] καθόλου πάντων τῶν ἐμψύχων, προσελθὼν [t] Ἀσχάνῃ τῷ τοῦ ἐπιμέλειαν αὐτῶν [v] ἐπιτεταγμένῳ δυνάσθαι, τὰ μὲν παρὰ τοῦ βασιλέως αὐτοῖς κομιζόμενα παρεκάλεσεν αὐτὸν ἀναλίσκειν λαμβάνοντα, παρέχειν δὲ αὐτοῖς ὄσπρια καὶ φοίνικας εἰς ἀποτροφὴν, καὶ εἴ τι τῶν ἀψύχων ἕτερον βέλοιτο· πρὸς γὰρ τοιαύτην δαῖτα αὐτὸς [x] κεκινῆσθαι, τὸν δὲ ἑτέρας προφρονεῖν. ὁ δὲ, εἶναι μὲν ἕτοιμον ὑπηρετεῖν ἔλεγε αὐτῶν τῇ προαιρέσει. ὑφορᾶσθαι δὲ μὴ καταδηλοι τῷ βασιλεῖ γενηθέντες, ἐκ τοῦ τῶν σωμάτων ἰσχνότητος, καὶ τοῦ τροπῆς τῶν χαρακτήρων· [y] συμμεταβαλεῖν γὰρ αὐτοῖς ἀνάγκη τὰ σώματα, καὶ τὰς χρόας ἅμα τῇ διαίτῃ· καὶ μάλιστα τῶν ἄλλων παίδων ὑπαθρώτων ἐλεγχθέντες, ἄπιοι κινδυνεύσειν καὶ τιμωρίας αὐτῷ καταγνῶσιν. ἐχούσης τοίνυν πρὸς τοῦτο εὐλαβοῦς τοῦ Ἀσχάνου πιθέσθαι ὑπὲρ δέκα ἡμέρας ταύτας πειραθῆναι αὐτοὺς πείρας ἕνεκα, καὶ μὴ μεταβαλλόσης μὲν αὐτοῖς τοῦ τῶν σωμάτων ἕξεως, ὑπομένειν τοῖς αὐτοῖς, ὡς οὐδὲν ἔτι εἰς αὐτὸν βλαβησομένων· εἰ δὲ μειωθέντας ἴδοι καὶ κάκιον τῶν ἄλλων ἔχοντας, ὑπὲρ τοῦ πρότερον αὐτοὺς δίαιταν ἄγειν. ὡς δὲ, ὁ μόνον οὐδὲν αὐτοὺς ἐλυπεῖ τοῦ τροφοῦ ἐκείνου προσφερομένους, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων διαφέροι τὰ σώματα [z] καὶ μείζονες ἐγίνοντο, ὡς τοὺς μὲν ἐνδεεστέρους [a] ὑπολαμβάνειν, οἷς τοῦ βασιλικοῦ συνέβαινεν εἶναι χορηγίαν, τοὺς δὲ μὴ τοῦ Δανιήλου δοκεῖν ἐν ἀφθονίᾳ καὶ τρυφῇ τῇ πάσῃ βιοῦν, ἔκτοτε μετὰ ἀδείας ὁ Ἀσχάνης [b] ἃ μὲν ἀπὸ τοῦ δείπνου καθημέραν πωλήσως ἔπεμπε τοῖς παισὶν ὁ βασιλεὺς, αὐτὸς ἐλάμβανεν, ἐχορήγει δὲ αὐτοῖς τὰ προφρημένα. οἱ δὲ ὡς καὶ τῶν ψυχῶν αὐτοῖς διὰ τοῦτο καθαρῶν καὶ πρὸς τοῦ

CAP. X.

De Daniele: & quænam ei acciderunt in Babylone.

CÆterum Nabuchodonoſorus Babyloniorum rex, cum *ſibi* ſumpſiſſet nobiliſſimos Judæorum pueros & regis eorum Sedeciæ cognatos, qui & corporum vigore & oris pulchritudine erant conſpicui, pædagogis tradidit ut illis cultum adhiberent: quibuidam illorum * exſectis (id quod ſolitus eſt facere aliarum quoque gentium devictarum pubi) victum quidem illis de ſua menſa præbebat, curabatque ut regionis iſtius inſtituta & literas Chaldæas docerentur. Iſti autem ſatis magnam conſequuti erant ſapientiam, ad quam eos exerceri jubebat: inque his erant & quatuor de genere Sedeciæ, forma præſtantes bonoque ingenio prædíti. quorum unus quidem Danielus, alter vero Ananias, atque alius Miſaëlus, quartus vero Azarias vocabatur. His Babylonius mutavit nomina, aliiſque nominibus uti juſſit. Et Danielum quidem Baltaſarum appellavit, Ananiam vero Sedrachen, & Miſaëlum Miſachen, Azariam vero Abdenago. Iſtos ob egregiam indolem, & diligentiam literarum ſtudiis adhibitam, & quod in ſapientia valde profecerant, in honore habebat rex & amore proſequebatur.

Nabuchodonoſorus Judæorum pueros nobiliores formaque elegantioris liberaliter inſtitui jubet.

De Daniele ejuſque cognatis. Dan. c. 1.

2. Cum autem viſum fuiſſet Danielo, ut ipſe cum cognatis ſuis durius victitaret, & à menſæ regiæ eduliis abſtineret, atque adeo ab univerſis vitali ſpiritu animatis, Aſchanem adiit ſpadonem cui cura illorum demandata erat, & ab eo contendit, ut quæ illis à rege afferebantur ſibi caperet & abſumeret, illis vero legumina & dactylos in alimoniam daret, & ſi quid aliud præterea vellet inanime. ad hujuſmodi enim victum ſe magno deſiderio ferri, aliumque *quemcunque* vili pendere. Ille vero ſe paratum eſſe dicebat voluntati illorum obſequi: ſed nonnihil vereri, ne, ſi hoc reſciverit rex corporum ex gracilitate oriſque lineamentis ſubinde mutatis (neceſſe enim eſſe corporis habitum coloremque illis ex victu immutari) fuerintque ex pueris aliis bene paſtis *hujuſce rei* manifeſti, ſibi auctores fiant periculi ſuppliciique. Aſchani itaque ad hoc faciendum timido perſuadent, ut decem diebus ad rem experiendam ita veſcerentur: quod ſi corpora illorum nihilo deterius ſe inde habuerint, eodem deinceps cibo uti *licere*, ut qui ex eo nihil detrimenti capturi ſint; ſin autem eos macie attenuatos *forte* viderit, aliiſque pejus ſe habentes, ad priorem victus conſuetudinem redire faceret. Cum autem ex cibo iſtiuſmodi ſuppeditato non modo nihil eis deceſſerit, ſed corpore magis quam alii bene curato eſſe & pinguiores apparuerint; adeo ut illos quidem, quibus regia munificentia veſci contigit, ex pauperioribus eſſe quis ſuſpicaretur, Danielum vero & qui cum eo erant, videri in magna rerum abundantia ſummaque luxuria vixiſſe; exinde Aſchanes, abſque omni metu, quæ pueris quotidie de menſa ſua rex mittere conſuevit, ſibi habebat, & jam ante memorata illis apponebat. Illi vero, quaſi propterea mentes eis

Eorum victus & ſapientia. Dan. c. 1.

eſ-

m Εὐγενεστάτους] Ita cum *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* εὐφυεστάτους in *reliquis*.

* *Exſectis*] Judæos ἀνευχίζειν prædixerat *Hieremias*.

n Ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν] Illud ἐκ non agnoſcunt *Big.* & *Samb.*

o Ἦσαν δὲ ἔτοι] Ita *Big.* & *Samb.* αὐτοὶ in *Editis Aliiſque*.

p Ἐκέλευε λέγειν·] Ita cum *MSS.* ἐκέλευσι in *Editis*.

q Δανιήλου ἐκάλεσε Βαλτάσσαρον,] Δανήλου (ut & ſupra Δανιήλου) *Samb.* & mox ἐκάλεσε *Big.* & *Samb.*

r Αὐτὸν,] Ita *Samb.* ἑαυτὸν *Gall.* 2. αὐτὸν in *reliquis*.

s Καθόλου πάντων] Sic *MSS.* καθόλως in *Editis*.

t Ἀσχάνῃ] Ἀσφένῃ malit *Schotanus*. Apud *Chryſoſtomum* ſub initium *Interpretationis* in *Danielem* Ἀσφανὶζ pro Ἀσφανὶς ex LXXII. reponi ſuadet *Cotelerius*: qui *Joſephum* Ἀχάνης pro Ἀσφάνης dixiſſe exiſtimat, ob ſimilitudinem literarum Hebraïcarum.

v Ἐπιτεταμβῷ ἀνέχῳ,] Ἐμπιπτεσάμβῳ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

x Κεκινῆσθαι,] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. σκεκενῆσθαι in *Editis Aliiſque*.

y Συμμεταβαλεῖν] Συμμεβαλεῖσθαι *Big.* & *Samb.* & infra mox ead. §. συμμεταβαλόσης.

z Καὶ μείζονες ἐγίνοντο,] Ita *MSS.* καὶ σύντονθεν μείζονες γίνοντο in *Editis*.

a Ὑπολαμβάνειν,] Ὑπολαμβάνεσθαι malit Cl. *Lowthius*.

b Ἃ μὲν ἀπὸ τοῦ δείπνου] Ὅσα μὲν *Big.* & *Samb.*

essent puræ, & defœcatæ adeo ut optime possent disciplinis imbui, & corpora firmiora evaderent ad labores perferendos (neque enim illas lædebant & prægravabant ciborum varietate, neque ista eadem ex causa molliora reddebant) facile instituti erant in omni Hebræorum & Chaldæorum doctrina. Danielus vero, præ cæteris satis jam ad sapientiam peritus, somniis interpretandis animum adjecit: numenque ei manifesto aderat.

Nabuchodonosorus somnium videt mirabile. Dan. c. 2.

3. Biennio autem post Ægypti populationem, rex Nabuchodonosorus, cum somnium mirabile vidisset, cujus etiam eventum Deus ei per quietem declaraverat, ejus quidem mox ut è stratis surrexit obliviscitur. Accersitis igitur Chaldæis & magis atque divinis, narravit ipsis, se forte somnium vidisse: illisque indicans quòd ei acciderat visorum oblivione capi, jussit illis ut ipsi dicerent, quale esset somnium & quid sibi velit. Cum autem illi responderent, ab hominibus fieri non posse ut hoc reperiretur, veruntamen, somnii visionem si illis eloqueretur, interpretationem dare pollicerentur; mortem illis comminatus est, nisi somnium ei expedirent. illosque omnes *statim* ad necem trahi imperavit, qui pronunciaverant se quod jussum erat facere non posse. Tum Danielus, audito quod rex omnes sapientes occidi jusserat, & inter hos se quoque cum cognatis suis esse in periculo, adiit Ariochum, cui datum erat imperium in regis satellites. Cumque ab eo supplex quæsivisset, quam ob rem rex in mandatis dederat, ut sapientes omnes morte multarentur & Chaldæi & magi; atque intellexisset somnii negotium, & quod jussi à rege id quod ei exciderat in mentem revocare, dicendoque se non posse, regem ad iram commovisset: obsecravit Ariochum, ut ad regem ingressus unam noctem *ad comminiscendum* magis peteret, atque hac *nocte illos* non interficeret: spem enim sibi esse, si eâ Deum precatus fuerit, fore ut somnium exploratum haberet. Tum Ariochus regi nunciatum ivit, ista postulare Danielum. atque ille cædem magorum differri jussit, tantisper dum certior fieret de promisso Danieli. Cæterum puer, ubi se cum cognatis *suis* domum receperat, supplex Deum per totam noctem obsecrat ut *somnium* declararet, & magos & Chaldæos, cum quibus & ipsis pereundum est, ab ira regis eriperet, visionem sibi sistendo eamque patefaciendo, quæ nocte præterita regi per quietem oblata ex memoria elapsa est. Deus autem, & periclitantes miseratus & Danieli sapientia delectatus, somnium ei notum fecit simulque ejus interpretationem, ut quid significaret ex ipso rex intelligeret. Jamque Danielus cum ista à Deo accepisset, gaudio perfusus surgit, reque cum fratribus communicata, illos quidem postquam de vita jam desperarint & *cum solicitudine* de morte cogitarint, animi terrore liberavit & in spem vitæ erexit. Cumque illis actis Deo gratiis, *teneræ* illorum ætatis miserto, prima luce Ariochum adit, & ab eo petebat ut se ad re-

Magi morti adjudicantur, postquam rem fieri non posse pronunciaverant. Dan. c. 2.

Quod ubi Danielo compertum, enunciationem somnii interpretationemque ejus pollicetur. Dan. c. 2.

Mox, cum precibus Deum interpellasset, voti sit compos. Dan. c. 2.

παιδείαν ἀκραιφνῶν γεγυμνασμένων, καὶ τῶν σωμάτων πρὸς φιλοπονίαν εὐτονωτέρων· ἔτι γὰρ ἐκείνας [c] ἐλωβοῦντο καὶ βαρείας εἶχον ὑπὸ [d] τροφῆς ποικίλης, ἃ δὴ ταῦτα μαλακώτερα διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν· πᾶσαν ἑτοίμως ἐξέμαθον παιδείαν, ἥτις ἦν παρὰ τοῖς Ἑβραίοις καὶ τοῖς Χαλδαίοις. μάλιστα δὲ Δανιήλῳ, ἱκανῶς ἤδη σοφίας ἐμπείρως ἔχων, περὶ κρίσεως ὀνείρων ἐπαγγελίαν· καὶ τὸ θεῖον αὐτῷ φανερὸν [e] ἐγένετο.

γ'. Μετὰ δὲ ἔτος [f] δεύτερον τῆς Αἰγύπτου πορθήσεως, ὁ βασιλεὺς Ναβαχοδονόσορος, ὄναρ ἰδὼν θαυμαστὸν, ἃ τὴν ἔκπληξιν αὐτὸς αὐτῷ καὶ τοὺς ὕπνους ἐδήλωσεν ὁ Θεὸς, τοῦτο μὲν ἐπιλανθάνεται διὰ νεαρὰς ἐκ τῆς κοίτης. μεταπεμψάμενος [g] δὴ τοὺς Χαλδαίους καὶ τοὺς μάγους καὶ τοὺς μάντεις, ὡς εἴη τι ὄναρ ἑωρακὼς ἔλεγεν αὐτοῖς· καὶ τὸ συμβεβηκὸς περὶ τὴν λήθην ὧν εἶδε μυστύων, [h] ἐκέλευσεν αὐτοὺς λέγειν, ὅ, τι τε τὸ ὄναρ, [i] καὶ τί τὸ σημεῖον. τοῦ δὲ ἀδυνάτου εἶναι λεγόντων ἀνθρώπους τοῦθ' ὁρᾶν, εἰ δή αὐτοῖς ἔκθοιτο τὴν ὄψιν καὶ ἐνυπνίου φερομένου τὸ σημεῖον [k] ὑποχομένων, θανάτου ἠπείλησεν αὐτοῖς, εἰ μὴ τὸ ὄναρ εἴποιεν. προσέταξε δὲ πάντας αὐτοὺς ἀναιρεθῆναι, παῖσαι τὸ κελευσθὲν ὁμολογήσαντας μὴ δυνασθαι. Δανιὴλος δὲ ἀκούσας ὅτι προσέταξε πάντας τοὺς σοφοὺς ὁ βασιλεὺς ἀποθανεῖν, [l] ἐν τούτοις δὲ καὶ αὐτὸν μὴ τῶν συγγενῶν κινδυνεύειν, προσέρχεται [m] Ἀριόχῳ τῷ τῆς τῶν σωματοφυλάκων δορυφορίας ἐπεσταλμένῳ. καὶ δεηθεὶς παρ' αὐτοῦ τὴν αἰτίαν μαθεῖν, δι' ἣν ὁ βασιλεὺς πάντας εἴη προσεταχὼς ἀναιρεθῆναι τοὺς σοφοὺς καὶ Χαλδαίους καὶ μάγους, καὶ μαθὼν τὸ περὶ τὸ ἐνύπνιον, καὶ ὅτι κελευσθέντες ὑπὸ βασιλέως τοῦτ' αὐτῷ δηλοῦν ἀπολελησμένῳ, φήσαντες μὴ δυνασθαι, [o] παρώξυναν αὐτὸν, παρεκάλεσε τὸν Ἀριόχον, εἰσελθόντα πρὸς τὸν βασιλέα, [p] μίαν αἰτήσασθαι νύκτα τοῖς μάγοις, καὶ [q] ταύτην τὴν ἀναίρεσιν ἀποσχεῖν· ἐλπίζειν γὰρ [r] δι' αὐτῆς δεηθεὶς τοῦ Θεοῦ, γνώσεσθαι τὸ ἐνύπνιον. ὁ δὲ Ἀριόχος παρ' ἀπροσδοκήτου ἀπήγγελε τῷ βασιλεῖ Δανιήλου ἀξιοῦν. καὶ ὁ μὲν κελεύει τὴν ἀναίρεσιν τῶν μάγων ἀποσχεῖν, ἕως γνῷ τὴν [s] κατοχεῖσιν [t] τοῦ Δανιήλου. ὁ δὲ παῖς, μετὰ τῶν συγγενῶν [u] κατακλεισθεὶς πρὸς ἑαυτὸν, δι' ὅλης ἱκετεύει τὸν Θεὸν τὸν νυκτὸς, [v] γνωρίσαι, καὶ τοὺς μάγους καὶ τοὺς Χαλδαίους, οἷς δεῖ καὶ αὐτοὺς συναπολέσθαι, [w] ῥύσασθαι τὸν τοῦ βασιλέως ὀργῆς, ἐμφανίσαντα τὴν ὄψιν αὐτῷ. καὶ ποιήσαντα δῆλον ἧς ὁ βασιλεὺς [x] ἐπελέλησο διὰ τὴν παρελθοῦσης νυκτὸς ἰδὼν καὶ τοὺς ὕπνους. ὁ δὲ Θεὸς ἅμα τοῦς τε κινδυνεύοντας ἐλεήσας, καὶ τὸν Δανιήλου τὸν σοφίας [y] ἀγασάμενος, τό τε ὄναρ αὐτῷ γνώριμον ἐποίησε καὶ τὴν κρίσιν, ὡς ἂν τὸ σημαινόμενον ὁ βασιλεὺς παρ' αὐτοῦ μάθοι. Δανιὴλος δὲ γνοὺς θεοῦ ταῦτα, περιχαρὴς ἀνίσταται, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς δηλώσας, τοὺς μὲν ἀπεγνωκότας ἤδη τὴν ζωὴν εἰς [z] πρὸς τὸ πιθανὰν τὴν διάνοιαν ἔχοντας, εἰς εὐθυμίαν εἰς πᾶς περὶ τοῦ βίου διῆγεν ἐλπίδας. εὐχαριστήσας δὲ τῷ Θεῷ μετ' αὐτῶν ἔλεον λαβόντι τῆς ἡλικίας αὐτῶν, χρωμένης ἡμέρας θαρραλέας γίνεται [a] πρὸς τὸν [b] Ἀριόχον, καὶ ἄγει αὐτὸν ἐπὶ πρὸς τὸν βασιλέα· δη-

[c] Ελωβοῦντο] Εθέλγοντο *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. quod forsan à *Josephi* manu. HUDS. Lege ἐλωβῶντο. COCC.

[d] Τροφῆς ποικίλης,] Ita cum *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* τροφῆς in *Editis Aliisque.*

[e] Ἐγένετο.] Ἐγίνετο *Big. Samb.* & *Gall.* 2.

[f] Δεύτερον τῆς Αἰγύπτου] Videsis Tornellum ad A. M. 3453. n. 2. & *L. Capellum* in *Chronol. S.* p. 223.

[g] Δὴ τοὺς Χαλδαίους] Δὴ pro ἢ lego.

[h] Ἐκέλευσεν αὐτοὺς λέγειν,] Ἐκέλευσε *Big.* & *Samb.*

[i] Καὶ τί τὸ σημεῖον.] Καὶ ὅ, τι σημαίνῃ *Hen.* & *Busb.* HUDS. Forte σημαινόμενον, ut & paullo inferius. COCC.

[k] Ὑποχομένων,] Ὑπιχνουμένων in *Iisdem.*

[l] Ἐν τούτοις] Ἐν τούτοις γὰρ αὐτὸς σὺν τοῖς λοιποῖς ἀπωλώλοτα *Hen.* & *Busb.*

[m] Ἀριόχῳ τῷ τῆς ἐπὶ] Ἀριόχη *Vat. Gall.* 2. & infra Ἀριόχῳ. Ἀριοὺχ LXXII. HUDS. Ariochum *Rufin.* sic mox τὸν Ἀριόχῳ. SPANH.

[n] Περὶ τὸ ἐνύπνιον,] Περὶ τοῦ ἐνυπνίου *Big.* & *Samb.*

[o] Παρώξυναν αὐτὸν,] Ita *Samb.* παρωξύνων *Big.* παροξύνων *Gall.* 1. 2. παροξύναι in *Editis Aliisque.*

[p] Μίαν αἰτήσασθαι] Prudenter *Chrysostomus* & *Theodoretus* in ea re, quam *Sacer contextus* reticuit, negotium habere noluerunt. At *Josephus* tempus definit, *unam noctem*; *Tertullianus* quidem *triduum.* malim *Josepho* accedere. *Cotelerius* ad *Chrysost.* in *Dan.* p. 85.

[q] Ταύτην τὴν ἀναίρεσιν] Ταύτην *Vat.* & *Samb.*

[r] Δι' αὐτῆς δεηθεὶς] Διὰ ταύτης *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

[s] Τοῦ Δανιήλου.] Τὸν Δανιήλου *Big.* & *Samb.*

[t] Γνωρίσαι] Σῶσαι *Big. Samb.* & *Gall.* 1. ἐλεῆσαι *Hen.* & *Busb.*

[u] Ῥύσασθαι τὸν τοῦ βασιλέως ὀργῆς,] Ῥύσασθαι τοῦ *Big. Samb.* & *Gall.* 2.

[x] Ἐπελέλησο] Sic *MSS.* ἐπιλέλησο in *Editis.*

[y] Ἀγασάμενος,] Ita *MSS.* (& *Cocc.*) in *Editis* ἀγασάμενος.

[z] Πρὸς τὸ πιθανὰν] Eo modo *Big.* & *Samb.* πρὸς τῷ in *reliquis.*

[a] Πρὸς τὸν Ἀριόχον] Πρὸς Ἀριόχον *Big.* & *Samb.*

[b] Ἀριόχον,] Confer supr. SPANH.

δη-

δηλῶσαι γὰρ αὐτῷ βέλεσχ τὸ ἐνύπνιον, ὃ φησὶν ἰδεῖν [c] περὶ τῆς παρελθούσης νυκτός.

δ'. Εἰσελθὼν ᾗ πρὸς τ βασιλέα Δανιὴλ, παρητεῖτο πρῶτον, μὴ σοφώτερον αὐτὸν δόξαι τ ἄλλων Χαλδαίων Ϛ μάγων, ὅτι μηδενὸς ἐκείνων τὸ ὄναρ ἱδρεῖν δυνηθέντος, [d] αὐτὸς αὐτῷ μέλλοι λέγειν. "ἃ γὰρ κατ' ἐμπει-"ρίαν, ἢ δι' ὅτι τιμῇ ἀλήθειαν αὐτῶν μᾶλλον ἐκπεπόνηκε, "τοῦτο [e] γνῶναι· ἀλλ' ἐλεήσας ἡμᾶς, [f] φησὶν, ὁ Θεὸς κιν-"δυνευούσας ἀποθανεῖν, δεηθέντι πρέπει τ [g] ἐμαυτῆς ψυ-"χῆς Ϛ τ ὁμοεθνῶν, καὶ τὸ ὄναρ Ϛ τῷ κρίσιν αὐτοῦ φα-"νερὸν ἐποίησεν. οὐ γὰρ ἦττον γὰρ τ ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς καταδι-"καζομένοις ὑπὸ σοῦ μὴ ζῆν λύπης, πρέπει τ σῆς αὐτοῦ δόξης "ἐφρόντιζον, ἀδίκως ὄντως ἄνδρας Ϛ τοῦτο [h] καλοὺς κἀ-"γαθοὺς ἀποθανεῖν κελεύσαντος, οἷς οὐδὲν μὲν ἀνθρωπί-"νης σοφίας ἐχόμενον προσετάξας, ὃ δὲ τῷ ἔργον Θεοῦ "τοῦτ' ἀπῄτεις παρ' αὐτῶν. σοὶ τοίνυν φροντίζοντι πρέπει Ϛ, "τίς ἀρχὴ Ϛ κόσμου παντὸς μετὰ σὲ, καταστημήναντι βουλό-"μενος δηλῶσαι πάντας ὁ Θεὸς τοὺς [i] βασιλεύσοντας, "ὄναρ ἔδειξε τοιοῦτον. ἔδοξας ὁρᾶν ἀνδριάντα μέγαν ἑστῶ-"τα, ὃ τῷ μὲν κεφαλῇ συμβαίνειν εἶναι [k] χρυσῆν, "τοὺς ᾤμους καὶ τοὺς βραχίονας ἀργυροῦς, τῷ δὲ γαστέρα "καὶ τοὺς μηροὺς χαλκοῦς, κνήμας δὲ καὶ πόδας σιδηροῦς. "ἔπειτα λίθον εἶδες [l] ἀπὸ ὄρους ἀπορραγέντα ἐμπεσεῖν τῷ "ἀνδριάντι, καὶ τοῦτον καταβαλόντα σωτρίψαι, καὶ μηδὲν "αὐτοῦ μέρος ὁλόκληρον ἀφεῖναι, τ δὲ χρυσὸν καὶ τ ἄργυ-"ρον καὶ τ σίδηρον καὶ τ χαλκὸν ἀλεύρου λεπτότερον γενέσθαι· "καὶ τ μὲν ἀνέμοις πνεύσαντος σφοδροτέρου τοῦ τῆς βίας "ἁρπαγέντα διασπαρῆναι, τ δὲ λίθον αὐξῆσαι τοσοῦτον ὡς "ἅπασαν τὴν αὐτοῦ τῷ γῇ δοκεῖν πεπληρῶσθαι. τὸ μὲν "οὖν ὄναρ, ὅπερ εἶδες, τοῦτ' ἐστιν· ἡ δὲ κρίσις αὐτοῦ τοῦτον "ἔχει τ τρόπον. ἡ μὲν χρυσῆ κεφαλὴ σέ τε ἐδήλου Ϛ τοὺς "πρὸ σοῦ βασιλεῖς Βαβυλωνίους ὄντας, αἱ δὲ δύο χεῖρες καὶ "οἱ ὦμοι σημαίνουσιν ὑπὸ δύο καταλυθήσεσθαι βασιλέων "τῷ ἡγεμονίαν ὑμῶν· τῷ δὲ ἐκείνων ἕτερός τις [m] ἀπὸ "δύσεως καθαιρήσει χαλκὸν ἡμφιεσμένος, καὶ ταύτῃ ἀλ-"λη πάσῃ τῷ ἰσχυρὸν ὁμοία σιδήρῳ, καὶ κρατήσει ᾗ [n] εἰς "ἅπαν δὲ τῷ τοῦ σιδήρου φύσιν, εἶναι γὰρ αὐτῷ "στερροτέραν τῆς Ϛ χρυσοῦ Ϛ Ϛ ἀργύρου καὶ Ϛ χαλκοῦ." ἐδή-λωσε ᾗ καὶ περὶ τοῦ λίθου Δανιὴλ τῷ βασιλεῖ· ἀλλ' ἐμοὶ μὲν οὐκ ἔδοξε τούτῳ ἱστορεῖν, τὰ παρελθόντα καὶ τὰ γεγενημέ-να συγγράφειν ἃ τὰ μέλλοντα ὀφείλοντι. εἰ δέ τις τῆς [o] ἀληθείας ζηλωτὴς ἀκριβῶς [p] περιέστηκε πολυπραγμονεῖν, ὡς Ϛ περὶ τ ἄλλων [q] εἰ γνώσεσθαι βέλεσχ μαθεῖν, ἀσχο-λησάτω τὸ βιβλίον ἀναγνῶναι [r] Ϛ Δανιήλου· εὑρήσει ᾗ τοῦτο ἐν τοῖς ἱεροῖς γράμμασιν.

ε'. Ὁ ᾗ βασιλεὺς Ναβυχοδονόσορ, [s] ἀκούσας πρῶτα καὶ ὀπτασίας τὸ ὄναρ, ἐξεπλάγη τῷ Ϛ Δανιήλου φύ-σιν, καὶ πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον, ὡς πρόπαν τ Θεὸν προσε-κυνοῦσι, τοῦτῳ τ Δανιήλου ἠσπάζετο, καὶ [t] θυσίαν ᾗ ὡς Θεῷ προσέταξεν. ἀλλὰ καὶ τῷ προσηγορίαν αὐ-τῷ Ϛ ἰδίαν Θεοῦ θέμενος, ἁπάσης ἐπίτροπον τῆς βασι-λείας ἐποίησε, καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ· οὓς ὑπὸ φθόνου καὶ βασκανίας εἰς κίνδυνον ἐμπεσεῖν συνέβη, τῷ βα-σιλεῖ προσκρούσαντας ἐξ αἰτίας τοιαύτης. ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας χρύσεον ἀνδριάντα, πηχῶν τὸ μὲν ὕψος ἐξήκοντα, [v] πλάτος ᾗ ἓξ, στήσας αὐτὸν ἐν τῷ μεγά-

gem duceret: velle enim ipsi effari id quod in somniis *se* vidisse dicit, proxima ante hanc nocte.

4. Danielus autem ad regem ingressus, primum illud *ab eo* deprecatus est, ne ipsum aliis Chaldæis & magis sapientia præstare existimaret, quod, cum nemo illorum somnium invenire potuisset, ipse *id* ei indicaturus esset. "non enim *sua* peritia, vel "quod mentem quam alii magis exercuisset, id fe-"ri: sed Deus, inquit, nostrûm misertus qui in "mortis periculum adducti eramus, oranti mihi "pro mea popularium vita & somnium & ejus in-"terpretationem declaravit. non enim tam me so-"licitum habuit ea tristitia, quod nos ipsi à te fue-"rimus morti adjudicati, quam metus de tuæ exi-"stimationis gloria, ut qui inique viros bonos & "honestos necari jusseris, quibus nihil, quod hu-"mana sapientia efficere potuit, imperasti, sed id "quod facere Dei solius est ab illis exegisti. Tibi "itaque, cogitanti, qui homo post te potiturus "esset totius orbis imperio, in lecto cubiculari vo-"lens Deus omnes regnaturos ostendere, ejusmo-"di immisit somnium. Spectare tibi videbaris in-"gentem statuam *ante oculos* tuos stantem cujus "caput forte aureum erat, humeri & brachia ar-"gentea, venter & femora ex ære, crura ac pedes "ferrei. Deinde saxum ingens vidisti à monte a-"vulsum, quod in statuam incidit, eamque deje-"ctam adeo contrivit, ut nulla ejus pars integra "fuerit relicta; sed aurum & argentum & ferrum "& æs in pulverem abierint farina minutiorem: "atque illum, venti vehementioris flatu abreptum, "longe lateque dispersum esse; saxum vero adeo "crevisse ut tota terra ab eo occupata videretur. "Et somnium quidem quod vidisti hujusmodi est: "illud vero hoc modo, ut arbitror, interpretan-"dum. Caput quidem aureum te significat, & "alios ante te reges Babylonios; duæ vero manus "& humeri indicant imperium vestrum à duobus "regibus eversum iri: illorum autem imperium "alius quidam ab occidente *veniens* destruet, ære "*totus* obductus; atque hujus vires alia vis debel-"labit ferro similis, easque in universum imperio "premet propter ferri naturam, quod ea sit auro "& argento & ære validior." Quin & Danielus regi ostendit omnia de saxo: sed mihi ista narrare non libuit, cui id negotii datum est ut præterita non futura literis consignarem. Si quis autem veritatis avidus nolit ab iis paulo curiosius inquirendis desistere, ut qui de incertis, an futura sint, scire desiderat, det operam ut Danieli librum perlegat, quem in sacrorum librorum codice inveniet.

Daniel is Nabucho-donosoro somnium in memoriam revocat, & interpreta-tur. Dan. c. 2.

De statua quam vidit in somnis Nabucho-donosorus. Dan. c. 2.

Somnii explanatio. Dan. c. 2.

5. Rex autem Nabuchodonosorus, his auditis, suoque somnio agnito, Danieli indolis admiratione perculsus est, & in faciem procidens, haud aliter quam Deum solent adorare, Danielum veneratus est, eique ut Deo sacrificari jussit. Nec hoc contentus, impositio ei Dei sui nomine, universæ ditionis suæ imperio eum præfecit, cognatosque suos: quos ex *aliorum* invidia & livore in periculum incidisse contigit, ut qui regem hujusmodi de causa offenderint. Rex, facto aureo colosso altitudine cubitorum sexaginta, latitudine sex, cum eum in magna planitie Babylonis erexisset, ipsumque mo-

Danielem magnis honoribus auget rex cumulatque. Dan. c. 2.

Nabuchodonosorus statuam sibi auream, immensæ magnitudinis, posuit, adorarique eam præcepit. Dan. c. 3.

---

c Περὶ τ παρελθούσης νυκτός.] Περὶς τ *Big.* & *Samb.*

d Αὐτὸς αὐτῷ] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* αὐτὸς αὐτὸ in *Editis Aliisque.*

e Γνῶναι] Γνώσεσθαι *Big.* & *Samb.* γνώσεσθαι legisse videtur *Epiphan.*

f Φησὶν,] Φησὶν deest *Big.* & *Samb.*

g Ἐμαυτῆς ψυχῆς] Ἐμῆς *Big.* & *Samb.*

h Καλοὺς κἀγαθοὺς] Καλούς τε καὶ ἀγαθοὺς *Big.* & *Samb.*

i Βασιλεύσοντας] Βασιλεύοντας *Gall.* & *Samb.* 1.

k Χρυσῆν,] *Al.* (ut & *Cocc.*) χρυσέαν.

l Ἀπὸ ὄρους ἀπορραγέντα] Ἐξ ὄρους *Big. Samb.* & LXXII.

m Ἀπὸ δύσεως καθαιρήσει] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ἀπὸ δύσεως in *Editis Aliisque.*

n Εἰς ἅπαν] Ita *Big. Samb. Busb.* & *Hen.* εἰς ἅπασαν in *Editis Aliisque.*

o Ἀληθείας] Ἀκριβείας *Samb.*

p Περιέστηκε πολυπραγμονεῖν,] De voce περιίσασθαι videsis *Gatakerum* ad *Antoninum*, pag. 92.

q Εἰ γνώσεσθαι βέλεσχ μαθεῖν,] Τί γνώσεσθαι *Big.* & *Samb.*

r Τῶ Δανιήλου·] Τὸ Δανιήλου *Big.* & *Samb.*

s Ἀκούσας ταῦτα] Ἀκηκοὼς *Big.* & *Samb.*

t Θυσίαν ᾗ ὡς Θεῷ] Ita cum *MSS.* in *Editis* Θύειν.

v Πλάτος ᾗ ἓξ,] Τὸ πλάτος *Big.* & *Samb.*

æ Αὐ-

more solenni dedicaturus esset, principes ex omni sua ditione convocavit, eisque in primis mandavit, ut quandocunque tubæ sonitum audiverint, tunc *in terram* procumberent & colossum venerarentur: iis vero qui *ita* non fecerint minatus est se illos conjecturum esse in fornacem igne ardentem. cum igitur omnes, simul ac audiverunt tubæ vocem, colossum venerarentur, Danieli cognatos hoc itidem non feciisse dicunt, nolentes patria instituta violare. Atque illi criminis manifesti & statim in ignem conjecti divina servantur providentia, & præter omnium opinionem ex mortis periculo evadunt. Ignis enim eos non attigit: sed, quasi sensisset viros *sceleris* puros in flammas suas præcipitatos esse, illos non afflavit; vique ad urendum debili esse videbatur, quamdiu juvenes in eo manerent, Deo illorum corpora ita muniente ut ab igne nihil paterentur. Quæ res illis, ut viris probis Deoque charis, regis gratiam conciliavit: adeo ut postea semper in maximo apud eum honore haberentur.

Danieli cognati, quod statuam non adorarint, in medias flammas conjiciuntur, & illæsi per eas ambulant. Dan. c. 3.

6. Non multo autem post in somnis rex aliam videt visionem; quòd imperio excidens inter bestias versabitur, & post exactos in solitudine septem annos denuo regnum recuperabit. Hac visione ipsi in somnio oblata, cum magos rursus convocasset, illos ea de re percontabatur, & quid significaret sibi dicere jubebat. Et aliorum quidem nemo potuit somnii sententiam invenire, regique explicare: solus vero Danielus ista exploravit; atque ita evenerunt prout ipse ei prædixit. Cum enim in solitudine tempus jam ante memoratum exegisset, nemine per septennium auso rerum gubernaculo sese admovere, *tandem* Deum precatus ut regnum recipiat, rursus ei restituitur. Nemo autem mihi vitio vertat, quod horum singula ita ut in antiquis libris ea reperio in scriptis meis referam. nam statim ab initio hujus historiæ contra eos qui in rebus *narratis* desiderabunt quidpiam, vel expostulabunt, à me præcautum est, asseverando quod Hebræorum solum libros Græce reddam, pollicendoque futurum ut in rebus istis exponendis nihil illis de meo addam vel detraham.

Nabuchodonosorus, potestate regia abjecta, cum bestiis agrestibus degit: & post septennium in regnum repositus est & dignitate auctus. Dan. c. 4.

λω τῆς Βαβυλῶνος πεδίῳ, καὶ μέλλων καθιεροῦν [x] αὐτὸν, συνεκάλεσεν ἐξ ἁπάσης ἧς ἦρχε γῆς τοὺς πρώτους, πρῶτον αὐτοῖς προστάξας, [y] ὅτι σημαινούσης ἀκούσωσι τὴν σάλπιγγος, τότε πεσόντας προσκυνεῖν τὸ ἀνδριάντα· τοὺς δὲ μὴ ποιήσαντας ἠπείλησεν εἰς τὸ πῦρ [z] ἐμβληθήσεσθαι κάμινον. πάντων οὖν τὸ σημαινόμενον ἐπακούσαντων τὴν σάλπιγγος προσκυνούντων τὸ ἀνδριάντα, [a] τοὺς Δανιήλου συγγενεῖς [b] οἱ ποιῆσαι τοῦτο φασὶ, μὴ βουληθέντες παραβαίνειν τοὺς πατρίους νόμους. καὶ οἱ μὲν ἐλεγχθέντες, ὀφθέντες εἰς τὸ πῦρ ἐμβληθέντες, θεία σώζονται προνοίᾳ, καὶ παραδόξως διαφεύγουσι τὸν θάνατον. οὐ γὰρ ἥψατο τὸ πῦρ αὐτῶν· ἀλλὰ κατὰ λογισμὸν οἶμαι [c] τοῦ μηδὲν ἀδικήσαντας εἰς αὐτὸ βληθῆναι, οὐχ ἥψατο, καίειν δ' ἀσθενὲς ἰσχὺν ἔχον ἐν ἑαυτῷ τοὺς παῖδας, ὑπὸ θεοῦ κρείττονα τὰ σώματα αὐτῶν, ὥστε μὴ δαπανηθῆναι ὑπὸ τοῦ πυρὸς, κατασκευάσαντος. τοῦτο συνέσησεν αὐτοὺς τῷ βασιλεῖ, ὡς δικαίους καὶ θεοφιλεῖς· [d] διὸ κατὰ πάσης ἀξιούμενοι παρ' αὐτοῦ [e] τῆς τιμῆς διετέλουν.

ς'. Ὀλίγῳ δὲ ὕστερον χρόνῳ, πάλιν ὁρᾷ κατὰ τοὺς ὕπνους ὁ βασιλεὺς ὄψιν ἑτέραν· ὡς ἐκπεσὼν τῆς ἀρχῆς μετὰ θηρίων ἔζη τὸν διαῖταν, καὶ διαφθείρας οὕτως ὅλην τὴν ἐρημίας ἔτεσιν ἑπτὰ, αὖθις τὴν ἀρχὴν ἀποληψεται. τοῦτο θεασάμενος [f] τὸ ὄναρ, πάλιν τοὺς μάγους συγκαλέσας, ἀνέκρινεν αὐτοὺς περὶ αὐτοῦ, καὶ τί [g] σημαίνοι λέγειν ἠξίου. τῶν μὲν οὖν ἄλλων οὐδεὶς ἐδυνήθη τὴν κατὰ τὸν ὕπνον φάσιν εὑρεῖν, οὐδ' ἐμφανίσαι τῷ βασιλεῖ· Δανιὴλος δὲ [h] μόνος τοῦτο ἔκρινε, καθὼς [i] οὗτος αὐτῷ προεῖπεν ἀπέβη. διαφθείρας γὰρ ὅτε τῆς ἐρημίας τὸν προφρημένον χρόνον, οὐδενὸς τολμήσαντος ὅπλοις τοῖς πράγμασιν προσφθεῖραι τὴν ἐπιβαίαν, δεηθεὶς τοῦ θεοῦ τὴν βασιλείαν ἀπολαβεῖν, πάλιν εἰς αὐτὴν ἐπανέρχεται. [k] ἐγκαλέσῃ δέ μοι μηδεὶς οὕτως ἕκαστα τούτων ἀπαγγέλλοντι ἀπὸ τῆς γραφῆς, ὡς ἐν τοῖς ἀρχαίοις βιβλίοις εὑρίσκω βιβλίοις. [l] καὶ γὰρ ὀφθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς ἱστορίας, πρὸς τοὺς [m] ἐπιζητήσοντας τί τῶν πραγμάτων ἢ [n] μεμψομένους ἀσφαλισάμην, μόνον τε μεταφράζειν τὰς Ἑβραίων βίβλους εἰπὼν εἰς τὴν Ἑλλήνιδα γλῶτταν, καὶ ταῦτα δηλώσειν, μήτε προστιθεὶς τι τοῖς πράγμασιν αὐτὸς ἴδιον, μήτ' ἀφαιρεῖν ὑποσχημένος.

CAP. XI.

De Nabuchodonosoro ejusque successoribus, & quomodo eorum imperium eversum erat à Persis: quæque Danielo acciderunt in Media, & qualia illic prædixit.

ΚΕΦ. ια'.

Περὶ Ναβυχοδονόσορ τοῦ Ἀμηδόχων αὐτὸν, καὶ ὡς καταλύεται ἡ τούτων ἀρχὴ ὑπὸ τῶν Περσῶν· ἃ τε συνέβη Δανιήλῳ ἐν Μηδίᾳ, καὶ οἷα ἐκεῖ προεφήτευσεν.

Nabuchodonosori mors.

REX autem Nabuchodonosorus, cum regnasset annos quadraginta tres, vitam finivit; vir ad res agendas acer, & regibus qui eum antecesserunt fortunatior. Rerum autem ab eo gestarum meminit etiam Berosus in tertio Historiæ Chaldaïcæ libro, hisce verbis. "Cumque audisset pa-

Ὁ δὲ βασιλεὺς Ναβυχοδονόσορ, [r] ἔτη τεσσαράκοντα τρία βασιλεύσας, πλούτῳ τὸν βίον. ἀνὴρ δραστήριος καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων δυτυχέστερος γενόμενος. μέμνηται δ' αὐτοῦ τῶν πράξεων καὶ [s] Βηρωσσὸς ἐν τῇ τρίτῃ τῶν Χαλδαϊκῶν [t] ἱστοριῶν, λέγων οὕτως. "ἀκούσας δ' ὁ πατὴρ αὐτοῦ "[v] Να-

[x] Αὐτὸν,] Illud *αὐτὸν* ex *Big. Samb.* & *Epiphanio.*

[y] Ὅτε σημαινούσης] Ὅταν vel ὅτ' ἂν in *MSS.*

[z] Ἐμβληθήσεσθαι κάμινον.] Ἐμβληθῶσι *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

[a] Τοὺς Δανιήλου] Sic *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* Ἢ Δανιήλου in *Editis Aliisque.*

[b] Οὐ ποιῆσαι τοῦτο] Μὴ ποιῆσαι *Big.* & *Samb.*

[c] Τοῦ μηδὲν ἀδικήσαντας] Τῷ μηδὲν *Big.* & *Samb.*

[d] Διὸ μετὰ πάσης ἀξ. ἠ.] Ita cum *Big.* & *Samb.* Διὸ μετὰ πάσης ἀξ. π. ἀ. τ. τιμῆς in *Editis Aliisque.*

[e] Τῆς τιμῆς διετέλουν.] Fortè καὶ τ. τ. δ. COCC.

[f] Τὸ ὄναρ,] Sic *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* τοῦναρ in *ceteris.*

[g] Σημαίνοι λέγειν ἠξίου.] Ita *Big.* & *Samb.* σημαίνῃ in *reliquis.*

[h] Μόνος καὶ ταῦτα ἔκρινε,] Μόνος καὶ τοῦτ' (vel τοῦτο) ἔκρινε in *plerisque MSS.*

[i] Οὗτος αὐτῷ προεῖπεν ἀπέβη.] Ita *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* ὅτος τε αὐτῷ in *Editis Aliisque.*

[k] Ἐγκαλέσῃ δέ μοι] Ἐγκαλεσῇ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

[l] Καὶ γὰρ ὀφθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς ἱστορίας, πρὸς τοὺς ἐπιζητήσοντας τί τῶν πραγμάτων ἢ μεμψομένους ἀσφαλισάμην, μόνον τε μεταφράζειν τὰς Ἑβραίων βίβλους εἰπὼν εἰς τὴν Ἑλλήνιδα γλῶτταν, καὶ ταῦτα δηλώσειν, μήτε προστιθείς τι τοῖς πράγμασιν αὐτὸς ἴδιον, μήτ' ἀφαιρεῖν ὑποσχημένος.

[m] Ἐπιζητήσοντας] Ἐπιζητήσαντάς τι πρὸς τὸ in *iisdem MSS.*

[n] Μεμψομένους] Μεμφομένους *Big.* & *Samb.*

[o] Εἰπὼν εἰς τὴν] Ita cum *MSS.* εἶπον in *Editis.*

[p] Ἑλλήνιδα γλῶτταν,] Ἑλλάδα γλῶτταν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

[q] Μήτε προστιθείς τι] Μήτε προστιθεὶς τοῖς πρ. αὐτοῖς ἴδια in *iisdem MSS.*

[r] Ἔτη τεσσαράκοντα τρία] Ἔτη τρία καὶ τεσσαράκοντα *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

[s] Βηρωσσὸς ἐν τῇ τρίτῃ τῶν Χαλδαϊκῶν ἱστοριῶν, λέγων οὕτως. ἀκούσας δ' ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ναβυχοδονόσορ,] Berosi verba de Nabuchodonosore. Vid. de eodem Beroso & Nabuchodonosoro adv. Apion. lib. 1. §. 19. ubi eadem verba. SPANH. Quædam etiam ibi rectius scripta videntur. COCC.

[t] Ἱστοριῶν,] Illud *ἱστοριῶν* ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* Rerum Chaldaïcarum Historiam *Berosum* tribus libris composuisse dicit *Tatianus*, p. 126. *Edit. Oxon.* Eadem Βαβυλωνιακὰ appellat *Athenæus* in *Deipnosoph.* 639.

[v] Να-

μμῶ.] Josephus ait à se Hebræorum Volumina in Græcam linguam transferri, nec addente iis quicquam aut detrahente. Vid. Præf. Archæ. lib. 1. c. 1. §. 1. ὧν τὰς Ἑβραϊκὰς μεθερμηνευομένας γραμμάτων. SPANH.

"ter ejus Nabuchodonoſorus, cum, qui in Ægy- *Beroſi teſtimonium de Nabuchodonoſoro.*
"pto & Cæle-Syria & Phœnice præpoſitus fue-
"rat, Satrapen ab eo defeciſſe, ipſe ferendis labo-
"ribus *per ætatem* impar, filio Nabuchodonoſoro
"adhuc juveni tradidit partem exercitus, miſitque
"ad illum bello perſequendum. Nabuchodonoſo-
"rus vero congreſſus cum illo, qui deſciverat,
"acieque conſerta, & cum vicit, & regionem ab
"hoc initio in regni ſui ditionem redegit. At ſub
"id tempus evenit ut Nabuchodoſorus pater, cum
"morbum contraxiſſet, in urbe Babyloniorum
"diem obiret ſupremum, poſtquam regnaſſet an-
"nis XXI. * Nabuchodonoſorus vero, non multo
"poſt patris morte cognita, rebuſque in Ægypto
"& reliqua regione ordinatis, ut & captivis ex
"Judæis & Phœnicibus & Syris & ex Ægypti
"populis, datoque in mandatis quibuſdam exami-
"cis ut *eos* una cum gravis armaturæ militibus &
"impedimentis in Babyloniam deportaret, ipſe
"cum paucis itinere per deſertum facto Babylo-
"nem ſe conferebat. Potitus autem rerum quas
"Chaldæi adminiſtraverant, regnique ſibi ab eo-
"rum potiſſimo adſervati, totum patris quod fue-
"rat imperium adeptus, captivis quidem, ubi *eò*
"venerant, colonias in Babyloniæ locis maxime
"opportunis aſſignari juſſit: ipſe vero, poſtquam
"de belli manubiis Beli templum aliaque largiter
"ornaverat, urbemque *Babylonis* quæ jam erat, *no-*
"*va* etiam altera addita, inſtauraverat, ne poſſent
"poſthac qui ad urbem *iſtam* venirent obſidendam
"abacto flumine eam *facilius* aggredi, ternos qui-
"dem interiori urbi, ternoſque pariter exteriori
"murorum ambitus circumdedit, idque è coctis
"lateribus. Cumque urbem bene muniviſſet, &
"portas magnifice adornaſſet, paternæ regiæ con-
"tiguam

" [v] Ναβυχοδονόσορ, ὅτι ὁ πεπαγμένος στρατάρχης, ἔν τε
" Αἰγύπτῳ καὶ τοῖς περὶ [x] τὴν Κοίλην Συρίαν καὶ Φοινίκην τό-
" ποις, ἀποστάτης [y] αὐτοῦ γέγονεν, οὐ δυνάμενος αὐτὸς ἔτι
" κακοπαθεῖν, συσήσας τῷ [z] υἱῷ Ναβυχοδονοσόρῳ [a] ὄντι ἐν ἡλι-
" κίᾳ μέρη τινὰ τῆς δυνάμεως, [b] ἔπεμψεν ἐπ' αὐτόν. συμ-
" μίξας δὲ Ναβυχοδονόσορος τῷ ἀποστάτῃ, καὶ θαρσή-
" ξαμενος, αὐτός τε [c] ἐκράτησε, καὶ τὴν χώραν [d] ἐκ ταύτης τῆς
" ἀρχῆς ἔσω τὴν αὐτοῦ βασιλείαν [e] ἐποιήσατο. [f] τῷ δὲ πατρὶ τῷ
" Ναβυχοδονοσόρῳ συνέβη, [g] κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ἀρρωστή-
" σαντι, ἐν τῇ Βαβυλωνίων πόλει μεταλλάξαι τὸ ζῆν, [h] ἔτη βα-
" σιλεύσαντι εἴκοσι ἑπτά. αἰσθόμενος δὲ [i] μετ' ὀλίγον χρόνον τὸν
" πατρὸς πεπτωκότα Ναβυχοδονόσορ, καὶ καταστήσας τὰ κατὰ τὴν
" Αἴγυπτον πράγματα καὶ τὴν λοιπὴν χώραν, καὶ τὰς αἰχμαλώ-
" τους Ἰουδαίων τε καὶ Φοινίκων καὶ Σύρων καὶ τῶν [k] κατὰ τὴν Αἴγυπτον ἐ-
" θνῶν, [l] καὶ συντάξας τοῖς τῶν Φίλων μετὰ τῆς [m] βαρυτάτης δυ-
" νάμεως καὶ τὰ λοιπὰ ὠφελείας ἀναπομίζειν εἰς τὴν Βαβυλω-
" νίαν, αὐτὸς ὁρμήσας ὀλίγοις διὰ τῆς ἐρήμου [n] παρεγένετο εἰς
" Βαβυλῶνα. [o] θεασάμενος δὲ τὰ πράγματα, διοικούμενα
" ὑπὸ [p] τῶν Χαλδαίων, καὶ [q] διαπεπραγμένου τὴν βασιλείαν ὑπὸ τοῦ
" βελτίστου αὐτῶν, κυβερνήσας [r] ὁλοκλήρου τὰ πατρικῆς ἀρ-
" χῆς, [s] τοῖς μὲν αἰχμαλώτοις θαρσύνομενος σωτέταξεν ἀ-
" ποικίας ἐν τοῖς εὐκαταδεστάτοις τῆς Βαβυλωνίας τόποις [t] ἀπο-
" δεῖξαι· αὐτὸς δὲ [u] ἔσω τὴν ἐκ τοῦ πολέμου λαφύρων [x] τὸ,
" τε τοῦ Βήλου ἱερὸν καὶ τὰ λοιπὰ κοσμήσας φιλοτίμως, τήν
" τε ὑπάρχουσαν ἐξ ἀρχῆς πόλιν, [y] καὶ ἑτέραν προσοικίσας
" ν, καὶ ἀνακαινίσας, ὡς τὸ μηκέτι δύνασθαι τοὺς πο-
" λιορκοῦντας τὸ τεῖχος [z] ἀναστρέφοντας ἐπὶ τὴν πόλιν κα-
" τασκευάζειν, [a] περιβάλετο τρεῖς μὲν τὸ ἔνδον πόλεως πε-
" ριβόλους, τρεῖς δὲ [b] τὸ ἔξω, [c] τοῦτο δὲ τὸ ὀπτῆς πλίνθου.
" καὶ τάχιστα ἀξιολόγως τὴν πόλιν, καὶ τὰς πυλῶνας κοσμή-
" σας ἱεροπρεπῶς, [d] ὡς σκατασκευάσαι τοῖς παλαιοῖς βα-

[v] Ναβυχοδονόσορ.] Hic loci, & alibi, quoties patris Nabuchodonoſori mentio fit, Νεβουπολάσσαρ reſcribendum cenſet *J. Scaliger*, prout apud *Euſebium* de *Præp. Evang.* l. 9. c. 40. *Ptolemæum* in *Canone regnorum*, & *Syncellum* in *Chronogr.* p. 220. Apud *Joſephum* lib. 1. contra *Appionem* Ναβολάσσαρ decurtate legitur, proculdubio pro Ναβοπολάσσαρ. Verum in hiſce *Originum* libris tam vetus eſt mendum, ut agnoſcatur etiam à *Vet. Interpr.*

[x] Τὴν Κοίλην Συρίαν] Συρίαν τὴν Κοίλην *Big. Samb. Syncell.* & lib. 1. *c. App.*

[y] Αὐτῷ γέγονεν,] Αὐτῷ deeſt *Syncello* & *Joſepho* in *lib.* 1. *c. App.*

[z] Υἱῷ Ναβυχοδονοσόρῳ] Illud ᾧ reſtituimus ex *Big. Samb. Vet. Interpr. Syncello*, & *libro* 1. *c. App.*

[a] Ὄντι ἐν ἡλικίᾳ] Ὅτι ἔτι ἐν ἡλικίᾳ in *libro* 1. *c. App.* illa tamen omiſit *Syncellus.*

[b] Ἔπεμψεν ἐπ' αὐτόν.] Ἐξέπεμψεν *Big. Samb. Vat. Syncell.* & *lib.* 1. *c. App.*

[c] Ἐκράτησε,] Ἐνεκράτησε in lib. 1. *c. App.* κρατεῖ *Syncell.*

[d] Ἐκ ταύτης τῆς ἀρχῆς] Ἐξ ἀρχῆς, *denuo ut ab initio fuerat*, in *Syncello* & *lib.* 1. *c. App.*

[e] Ἐποιήσατο.] Ἐποίησεν in *lib.* 1. *c. App.*

[f] Τῷ δὲ πατρὶ τῷ Ναβυχοδονοσόρῳ] Τῷ τε πατρὶ αὐτοῦ συμβάσῃ Ναβολασσάρῳ [Ναβοπολασσάρῳ *Syncell.*] καὶ τοῦτο τ. π. *Joſ.* l. 1. *c. App.* Τῷ τε πατρὶ αὐτοῦ Ναβ. *Big. Samb.* & *Vat.*

[g] Κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν] Illa κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν & ἐν τῇ Βαβ. πόλει omittit *Syncell.*

[h] Ἔτη βασιλεύσαντι] Ita etiam in *Epiphanii* libris & *Syncello.* Ἔτη βασιλεύσαντι εἴκοσι καὶ ἓν *Big.* & *Samb.* Ἔτη βεβασιλευκότι τριακοντία in *lib.* 1. *c. App.* quod rectum eſſe oſtendit *Scaliger* in notis ad *Vett. Gr. Fragmenta*, p. x. & *Perizonius* in *Originibus Babylonicis*, p. 426. Verum aliter ſentit *Petavius* in lib. IX. *de Doctr. Temp.* c. 58.

† *Nabuchodonoſorus vero,*] Vid. *Scalig.* in Prolegomenis ad lib. de E. T. p. 13. & notis ad Fragmenta Gr. p. 9.

[i] Μετ' ὀλίγον χρόνον] Μετ' ὀλίγου [πολλῷ χρόνου] τὴν τοῦ π. τ. Ναβυχοδονοσόρου *Joſ.* l. 1. *c. App.* & *Syncell.*

[k] Καὶ τῶν Αἰγυπτίων ἐθνῶν,] Καὶ Αἰγυπτίων *Big.* & *Samb.*

[l] Καὶ συντάξας] Illud καὶ deſideratur in *lib.* 1. *c. App.* & *Syncello.*

[m] Βαρυτάτης δυνάμεως] Ita ex *Syncello.* (& Coccejo) βαρύτητος in *Editis.* βαθυτάτης *Big.* & *Samb.* plane μετὰ τῆς δυνάμεως in *lib.* 1. *c. App.*

[n] Παρεγένετο εἰς Βαβυλῶνα.] Παραγίνεται *Big.* & *Samb.*

[o] Θεασάμενος δὲ] Καταλαβὼν in l. 1. *c. App.* & *Syncell.*

[p] Τῶν Χαλδαίων,] Τῶν abeſt *Big. Samb. Vat. Syncello* & *lib.* 1. *c. App.* Voce Χαλδαίων non *gentem* intelligit, ſed *Sapientes* & *Philoſophos* Babyloniæ. *Scalig.*

[q] Διατεθραμμένου τὴν βασιλείαν] Διοικουμένου *Big.* & *Samb.*

[r] Ὁλοκλήρου τὰ πατρικῆς ἀρχῆς,] Ἐξ ὁλοκλήρου *lib.* 1. *c. App.* ὁλοκλήρως *Syncell.*

[s] Τοῖς μὲν αἰχμαλώτοις] Τοῖς μὲν αἰχμαλώτοις θαρσύνομενος, συνέταξεν αὐτοῖς ἀποικίας in *lib.* 1. *c. App.* τοῖς αἰχμαλώτοις ἔταξε τὰς κατοικίας. αὐτὸς δὲ ὁ Ναβυχοδονόσορος ἐν τῷ λαφύρων τό, τε Βήλου *Syncell.*

[t] Ἀποδεῖξαι·] Illud ἀποδεῖξαι ex *lib.* 1. *c. App.* adjeci, præſertim quod ἀποδεῖξαι poſt τόποις habeant *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

[u] Ὑπὸ τοῦ ἐν τῷ πολέμῳ] Ἀπὸ τῶν λ. in l. *c. App.* & *Gall.* 1. 2.

[x] Τό, τε τοῦ Βήλου ἱερὸν καὶ τὰ λοιπὰ κοσμήσας φιλοτίμως,] Babylone opera à Nabuchodonozore extructa, nempe quæ Græci Semiramidi tribuunt. Vid. Scaliger Prolegom. de Emend. Temp. p. 37. & 38. SPANH.

[y] Καὶ ἑτέραν προσοικοδόμησε, καὶ ἀνακαινίσας,] Καὶ ἑτέραν χαρακώμασε καὶ ἀναγκάσας *Baſ.* & *G.* atqui in *l.* 1. *c. App.* καὶ ἑτέραν ἔξωθεν προχαρακώσας καὶ ἀναγκάσας. *Epiphanius* vertit, *& antiquæ civitati alia quoque contulit & priſca reparavit, ita ut nequaquam obſidentes valerent fluvium convertere & civitati aliquo modo prævalere.* & *lib.* 1. *c. App.* ad hunc modum, *& antiquam civitatem & alteram extrinſecus adjiciens, cogitans quatenus nequaquam poſſent obſidentes fluvium convertere & ad civitatem accedere.* Ex quibus cum *Scaligero* χαρακώμασε pro χαρτώμασε, & ἀνακαινίσας pro ἀναγκάσας reposuimus, levicula ſane mutatione. καταχαρακώσας καὶ ἀνακαινίσας *Big. Samb.* & *Gall.* 1. καταχαρακώσας καὶ ἀναγκάσας *Gall.* 2. κατοχυρώσας καὶ ἀναγκάσας *Vat.* καὶ ἑτέραν ἔξωθεν προσκαχυρώσας καὶ ἀναγκάσας *Syncell.* ubi in ora libri προσκαχυρώσας apposuit *Editor.* καὶ ἑτέρᾳ χαρακώσει καὶ ἀναγκάσας legendum cenſet *Salmaſius*, atque ita *Epiphanium* legiſſe ſibi perſuadet. *Petitus* vero in *Animadverſionibus ineditis* legit καὶ ἑτέραν προχαρακώσας καὶ ἀναγκάσας: ac ſi *Beroſus* dixiſſet, Nabuchodonoſorum novam civitatem priori adjeciſſe, eamque excitatis aggeribus muniviſſe, ne in poſterum hoſtes poſſent fluvium avertere. HUDS. *Grotius* quoque legit ἀνακαινίσας in libro de Veritate Religionis Chriſtianæ. COCC.

[z] Ἀναστρέφοντας] Ita in *lib.* 1. *c. App.* & *Syncello*, ἀναστρέψαντας in *Editis Altiſque.* ἀναστρέψας *Big.* & *Samb.* ἀνατρέψας *Gall.* 1.

[a] Περιεβάλετο] Περιεβάλλετο δὲ τρεῖς in *Editis.* ſed δὲ ejecimus, quod non exſtet in *lib.* 1. *c. App.* nec in *Syncello*, aut *Samb.* & *Gall.* 1. in quibus tamen ὑπερεβάλλετο τρεῖς &c.

[b] Τὸ ἔξω.] Illud τὸ ex *Big. Samb. lib.* 1. *c. App.* & *Syncello.*

[c] Τοῦτο δὲ τὸ ὀπτῆς πλίνθου.] Τοῦτον *Samb.* & *Vat.* τοῦτον δὲ τὸν ἐκ τοῦ ὀπτῆς πλίνθου καὶ ἀσφάλτου, τὸν δὲ ἐξ αὐτοῦ τὸ πλίνθου in *lib.* 1. *c. App.* & *Syncello.* Sed non ita hic loci legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *erexitque tres porticus & tres extrinſecus de latere cocto: decenterque muniens* &c.

[d] Περισκατεσκεύασεν,] Sic ex *lib.* 1. *c. App.* atque ita *Epiphanius*, ut puto, aut prout in *Syncello* κατεσκεύασε τοῖς. at hic loci

"tiguam aliam exſtruxit : cujus de altitudine re-
"liquoque ſplendore dicere mihi forſan ſupervaca-
"neum eſſet. Verum ampla quamvis fuerit & ſu-
"perba, diebus tamen quindecim confecta erat &
"abſoluta. In hac regia ex lapide excitavit * pi-
"las, quibus ſpeciem dedit montibus perſimilem;
"eaſque ita fabricavit, ut omne genus arboribus
"conſitæ fuerint. Fecitque penſilem paradiſum,
"ut vocabatur; quòd uxor ejus, utpote in Mediæ
"locis educata, ea deſiderarit quæ patriam *quo-*
Megaſthenes laudatur. "*dammodo* referrent." Quin & Megaſthenes in
tertio rerum Indicarum *libro* ipſorum meminit,
ubi oſtendere conatur, quod hic rex fortitudine
& rerum geſtarum magnitudine longe Herculem
ſuperarit. Eum enim vaſtaſſe dicit magnam Li-
Et Diocles. byæ partem & † Iberiam. Imo & Diocles in ſe-
cundo rerum Perſicarum *libro* hujus regis mentio-
nem facit; ut & Philoſtratus tam in Indicis ejus
Et Philoſtratus. quam Phœniciis hiſtoriis, quòd hic rex tredecim
annos Tyrum oppugnaverit, cum illo tempore
Ithobalus in Tyro regnaret. Atque hæc quidem
ſunt quæ ab Hiſtoricis omnibus de hoc rege me-
moriæ prodita ſunt.

XII. 2. Cæterum poſt mortem Nabuchodonoſori,
Abilamarodachus Nabuchodonoſoro in regnum ſuccedit, & Jechoniam vinculis eximit. Abilamarodachus ejus filius regnum ſuſcipit: qui,
cum Jechoniam ſtatim è vinculis ſolviſſet, eum in-
ter amicos neceſſarios habebat, multis muneribus
donatum, atque præ *cæteris* apud Babylonem re-
gibus honoratum. nam pater ejus fidem Jechoniæ
datam non ſervavit: qui ſe ei cum uxoribus & li-
beris omnique cognatione *ſua* ſponte tradiderat,
pro patria *urbe*, quam nolebat *per vim* expugna-
tam excîdi, ut jam ante diximus. Mortuo autem
Abilamarodacho, poſtquam annos decem & octo
Poſt eum regnum adeptus eſt Nigliſarus. regnaſſet, Nigliſarus filius ejus imperium ſibi ven-
dicat: cumque id tenuiſſet annos quadraginta vita

"σιλείοις ἔπεσε βασίλεια ἐχόμενα [c] αὐτῶν· ὧν τὸ μὲν
"ἀνάθημα ☪ τῷ λοιπῷ πλουτέλειαν θεῖον ἴσως ἂν
"εἴη λέγειν. πλὴν [f] ὄντα γε [g] μεγάλα καὶ ὑπερφυᾶ
"[h] συνετελέσθη ἡμέραις [i] δεκαπέντε. ἐν ᾗ τοῖς βασιλείοις
"τούτοις ἀναλήμματα [k] λίθινα ἀνωκοδόμησε, τῷ ὄψει
"ὁποδὲς [l] ὁμοιοτάτῳ τοῖς ὄρεσι, [m] καὶ καταφυλεύσας δέν-
"δρεσι παντοδαποῖς [n] ἐξειργάσατο. καὶ κατεσκεύασε τὸ κα-
"λούμενον [o] κρεμαστὸν παράδεισον· ἅτε τῷ γυναῖκα
"αὐτοῦ ὀποθυμεῖν τὴν [p] οἰκείας διαθέσεως, [q] ὡς πεθεμη-
"μένην ἐν τοῖς [r] κοίλοις Μηδίαν τόποις." καὶ [s] Μεγασθένης
ᾗ ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν Ινδικῶν μνημονεύει αὐτῶν, [t] δι' ἧς
ὑποφαίνει πεῖραν [v] τοῦτον τὸν βασιλέα τῇ ἀνδρείᾳ καὶ
τῷ μεγέθει τῶν πραξέων ὑπερβεβηκέναι τὸν Ηρακλέα. κα-
ταῤῥέψασθαι γὰρ αὐτὸν φησὶ [x] Λιβύης τὴν [y] πολλὴν, καὶ
Ιβηρίαν. καὶ Διοκλῆς ᾗ ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν [z] Περσικῶν μνη-
μονεύει τούτου βασιλέως· καὶ [a] φιλόστρατος ἐν τοῖς Ινδι-
καῖς αὐτοῦ ☪ Φοινικικαῖς ἱστορίαις, ὅτι ἔτος ὁ βασιλεὺς
[b] ἐπολιόρκησε Τύρον [c] ἔτη ιγ'. βασιλεύοντος κατ' ἐκεῖνον
τὸν καιρὸν [d] Ιθοβάλου τοῦ Τύρου. καὶ τὰ μὲν, ὑπὸ πάντων
ἱστορούμενα περὶ τούτου βασιλέως, ταῦτα ἦν.

β'. Μετὰ δὲ τὸν [e] Ναβουχοδονοσόρου τελευτὴν [f] Ἀβι-
λαμαρώδαχος ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν παραλαμ-
βάνει· ὃς λύσας [g] τὸν Ιεροσολύμων βασιλέα [h] Ιεχωνίαν τῶν
δεσμῶν ἀφεὶς, ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις [i] φίλοις εἶχε,
πολλὰς αὐτῷ δωρεὰς δοὺς, καὶ ποιήσας αὐτὸν [k] ἔντιμον παρ'
αὐτῷ [l] ἐν τῇ Βαβυλῶνι βασιλέων· ὁ γὰρ πατὴρ αὐτοῦ τὴν πίστιν
οὐκ ἐφύλαξε τῷ Ιεχωνίᾳ, παραδόντι μὲν γυναικῶν καὶ
τέκνων καὶ τῆς συγγενείας ὅλης ἑκουσίως ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς πα-
τρίδος, ὡς ἂν μὴ κατασκαφείη πρὸς [m] τῆς πολιορκίας,
καθὼς προεῖπαμεν. πολιήσαντος δὲ Ἀβιλαμαρωδάχου
[n] μὴ ἔτη ὀκτωκαίδεκα τῆς βασιλείας, [o] Νιγλίσαρος ὁ
παῖς αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν παραλαμβάνει· καὶ, καταρχὰς αὐ-
τῷ

κατεσκεύασεν ὡς τοῖς in *Editis Aliiſque.*

[c] Αὐτῶν·] Ἐκείνων, ὑπερκαίρως ἀνάθημα καὶ πολλῷ πολυτέλειαν. μακρὰ σ[ὶ] ἴσως ἔσαν ἐάν τις ἐξηγῆται) in *lib.* 1. c. *App.* ἐκείνων [ὑπὲρ] ὧν τὸ μὲν ἀνάθημα καὶ τῷ λοιπῷ πολυτέλειαν μικρῷ ἴσως ἔσαν ἐάν τις ἐξηγῆται) *Syncell.*

[f] Οντα γε] Πλὴν ὅσον τε τὰ μεγαλεῖα in *Editis Aliiſque.* πλὴν ὅσον τὰ μεγάλα *Samb. Big.* & *Gall.* 1. πλὴν ὄντα γε ὑπερῴκοδόμησε μεγάλα *Syncell.* unde cum levicula mutatione lego ὄντα γε μεγάλα. Nec aliter forſan *Epiphan.* qui vertit, *dum eſſent hæc magna & nimis eximia* &c.

[g] Μεγάλα καὶ ὑπερήφανα συνετελέσθη ἡμέραις δεκαπέντε.] Dum eſſent hæc magna & nimis eximia *Ruſin.* SPANH.

[h] Συνετελέσθη ἡμέραις] Ita in *MSS. lib.* 1. c. *App.* & *Syncello.* συνετελέσθησαν in *Editis.*

* *Pilas*,] *Ambulacra* vertit *Grotius.* Iſta & quæ ſequuntur fere interpretatus eſt *Curtius*, l. 5.

[i] Δεκαπέντε] Πεντεκαίδεκα *Big.* & *Samb.*

[k] Λίθινα ἀνωκοδόμησε,] Λίθινα ὑψηλὰ ἀνωκοδ. in *lib.* 1. c. *App.* & *Syncello.*

[l] Ομοιοτάτῳ τοῖς ὄρεσι,] Ita *MSS. lib.* 1. c. *App.* & *Syncell.* (ὁμοιότατα Cocc.) ὁμοιότητα in *Editis.*

[m] Καὶ καταφυτεύσας δένδρεσι] In *pleriſque MSS. lib.* 1. c. *App.* & *Syncello* deeſt καί.

[n] Εξειργάσατο.] Ita diſtinxi, cum antea eſſet ἐξειργάσατο καὶ κατεσκεύασε. in *lib.* 1. c. *App.* ἐξειργάσατο. κατεσκεύασε.

[o] Κρεμαστὸν παράδεισον·] Penſilis hortus in Babylone à Nebuchadn. exſtructus ad Medici ſimilitudinem vid. contr. Apionem lib. 1. §. 19. SPANH.

[p] Οἰκείας διαθέσεως,] Ita etiam legiſſe videtur *Epiphan.* nec aliter in *MSS.* ὁρείας *lib.* 1. c. *App.* ὀρείας *Syncell.* & ὡραίας ex conjectura *Editoris.* Videſis *Scaligeri* notas ad *Vett. Gr. Fragmenta* ſub finem libri *de Emendatione Temporum.*

[q] Ὡς τεθραμμένην] Illud ὡς deeſt in *lib.* 1. c. *App.* & *Syncello.*

[r] Κοίλοις Μηδίας τόποις.] Καὶ τῷ Μηδίᾳ in *lib.* 1. c. *App.*

[s] Μεγασθένης ᾗ ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν Ινδικῶν] Vide *Scalig.* in *notis* ad *Vett. Gr. Fragm.* p. 18. *Fac. Cappellum* ad A. M. 3794. & *Simpſonum* in *Chron. Cathol.* A. M. 3426. HUDS. Megaſthenis Indica Contr. Apion. lib. 1. §. 20. SPANH.

[t] Δι' ἧς] Forte δι' ὧν. COCC.

[v] Τοῦτον τὸν βασιλέα] Vide *Euſeb.* in *Præp. Evangel.* l. IX. c. 41. & Græca *Euſebii Chron.* p 41.

† *Iberiam.*] Fabuloſa iſta videntur *L' Empereur.*

[x] Λιβύης τὴν πολλὴν,] *Gelen.* leg. τὴν Λιβύης τὴν πολλὴν. *Ruſinus* male: Libyen civitatem. Vid. Caſaub. ad Baron. p. 155. SPANH.

[y] Πολλὴν,] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. & *lib.* 1. c. *App.* Λι-

βύης τὰ πλεῖστα καὶ Ιβηρίας *Syncell.* nec aliter legiſſe videtur *Euſeb.* in *Præp. Evangel.* lib. 9. c. 41. Λιβύης τὴν πέλαν in *Editis Aliiſque.* quam lectionem ſequutus eſt *Epiphanius.* Vide *Scalig.* ad *Fragm.* p 18. *Caſaub.* in *Exercit. Baronianis*, p. 155. *Edit. Lond.* & *Perizonium* in *Originibus Babylonicis*, p. 420.

[z] Περσικῶν μνημονεύει] Juxta *Epiphanium* τοῦ β'. τῶν Δαικιῶν, *in ſecundo Coloniarum.* Vide *Voſſium* de *Hiſt. Gr.* l. 3. & *Joſ. Scalig.* in *Can. Iſagog.* p. 288.

[a] Φιλόστρατος] De eo *Voſſius* in *Hiſt. Gr.* l. 2. p. 235. *Edit. Lugd. Bat.*

[b] Επολιόρκησε Τύρον] De hac Tyri obſidione infr. adv. Apion. lib. 1. §. 21. & Petav. de Doct. Temp. part. II. cap. LXIII. p. 147. & 148. SPANH.

[c] Ετη ιγ'.] Ετεσι περισσὸν καὶ δέκα *Big. Samb.* & *Gall.* 1. In *Epiphanii* libris, *annis tribus & decem menſibus.*

[d] Ιθοβάλου] Ιθωβάλου *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

[e] Ναβουχοδονοσόρου] De Nabuchodonoſore & ejus Succeſſoribus vid. ex Beroſo cont. Appion. lib. 1. §. 20. & Petav. de Doct. Temp. P. 11. p. 163. SPANH.

[f] Ἀβιλαμαρώδαχος] Εὐειλμαραδάχου in *lib.* 1. c. *App.* Εὐϊλμαραδὰχ 4 *Regum*, c. 25. v. 27. Εὐϊλαδὰ Μαρδὰχ *Syncello* in *Chronogr.* p. 226. Ἀβελμάραχος *Big. Samb.* & *Gall.* 1. & infra Ἀβιλδαμάχου *Big.* & *Gall.* 1. Ἀβιλμαδάχου *Samb.* & *Gall.* 2. Εὐϊλμαλάροχος *Euſeb.* in *Præp. Evang.* l. 6. c. 40. HUDS. Abilamarodachus Nabuchadn. filius & ſucceſſor *Ruſin.* Amilmadapacus qui & Abimarodochus. SPANH.

[g] Τὸν Ιεροσολύμων βασιλέα] Τὸν τοῦ *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

[h] Ιεχωνίαν τῶν δεσμῶν ἀφεὶς,] *Al.* Ιεχονίαν. HUDS. Conf. ſupr. c. 8. §. 7. SPANH.

[i] Φίλοις εἶχε,] Τῶν φίλων *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

[k] Εντιμον] Ποιήσας αὐτὸν ἔντιμον ἐπὶ τοῦ ἐν τ. β. βασιλείων *Big.* ἔντιμον pro αὐτὸν eraſo habet *Gall.* 1. & dein ἐπὶ τοῦ ἐν Βαβυλωνίᾳ βασιλέων. atque *Epiphanius* vertit, *fecitque eum in Babylonia inter reges haberi.* unde non dubitavi reſcribere, ποιήσας αὐτὸν ἔντιμον ἐπὶ τοῦ ἐν τῇ Βαβυλῶνι βασιλέων. præſertim cum *S. Literæ* (4 *Regum* c. 26. v. 28.) dicant quod Babyloniæ rex Jechoniæ *ſolium in ſolio collocavit altiore, quam erant cæterorum regum ſolia, quos Babylonia habebat.* Antea editum erat, ποιήσας ἐπὶ τοῦ ἐν Βαβυλῶνι βασιλέων.

[l] Εν τῇ Βαβυλῶνι βασιλέων.] Εν τῇ Βαβυλωνίᾳ *Big.* & *Samb.*

[m] Τῆς πολιορκίας,] Υπὸ τῆς πολιορκίας *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

[n] Μετὰ ἔτη ὀκτωκαίδεκα] Μετὰ ἔτη β'. juxta *Beroſum* in *lib.* 1. c. *App.* & *Euſebium* in *Præp. Evang.* lib. 9. c. 40. Vide *Voſſii* Chron. S. p. 133.

[o] Νιγλίσαρος] Ιγλίσαρος in. *pleriſque MSS.* Νεργλίσαρος *Syncello.* Νηριγλισσάρος *Euſebio.* Νηριγλισσορόος in *lib.* 1. c. *App.* HUDS. Negliſar Abilam, filius *Ruſin.* Egreſſarius. SPANH.

τῷ [p] ἔτη πεσαράκοντα, καταστρέφει τ βίον. μετ' αὐτὸν ἦ εἰς τ ὑὸν αὐτοῦ [q] Λαβοσόρδαχον ἀφικνεῖται τ βασιλείας ἡ διαδοχὴ, καὶ μιᾶς ποιήσαντα [r] παρ' αὐτῷ τὰς πάντας ἐννέα, πλουτήσαντα δ αὐτοῦ μεταβαίνει πρὸς [s] Βαλτάσαρον τ καλούμενον [t] Ναβοάνδηλον [v] παρὰ Βαβυλωνίοις. ὃν τισιν [x] στρατεύσας Κῦρός τε ὁ Περσῶν βασιλεὺς καὶ Δαρεῖος ὁ Μήδων· καὶ [y] πολιορκουμένῳ αὐτῷ ἐν Βαβυλῶνι θαυμάσιόν τι ἐπέστειλε θέαμα σωτῆρ. κατέκειτο δεῖπνων [z] ἐν οἴκῳ μεγάλῳ, [a] καὶ σκιῶν ἐν πολὺς ἄργυρος εἰς ἑστίασιν πεποιημένων βασιλικῶν, μετὰ τ παλλακίδων καὶ τ φίλων. δόξαν ἦ αὐτῷ, κομισθῆναι κελεύει ἐκ τ ἰδίων ναῶν τὰ τ θεᾶ σκεύη, ἃ συλήσας Ναβυχοδονόσορος [b] ἐξ Ιεροσολύμων, οὐκ ἐχρῆτο μὲν, εἰς ἦ τ αὐτοῦ ναὸν [c] κατέθετο. αὐτὸς ἦ ὑπὸ θράσους προαχθεὶς, ὥστε αὐτοῖς χρῆσθαι μεθυὼ πίνων ἐπὶ βλασφημῶν εἰς τ θεὸν, ἐκ τ τοίχου ὁρᾷ χεῖρα προϊοῦσαν, καὶ τῷ τοίχῳ πινὰς συλλαβὰς ἐγγράφουσαν. ταραχθεὶς δὴ ὑπὸ τ ὄψεως, συνεκάλεσε τοὺς μάγους ἐπὶ τοὺς Χαλδαίους, καὶ πᾶν τοῦτο τὸ γένος ὅσον ἦν ἐν τοῖς [d] Βαρβάροις, τότε σημεῖα καὶ τὰ ὀνείρατα κρίνειν δυνάμενον, ὡς ἂν αὐτῷ δηλώσωσι τὰ γεγραμμένα. τ ἦ μάγων οὐδὲν [e] εὑρίσκειν, οὐδὲ συνιέναι λεγόντων, ὑπὸ ἀγωνίας ὁ βασιλεὺς, καὶ πολλῆς τ ἐπὶ τῷ παραδόξῳ λύπης, καὶ πᾶσαν ἐκήρυξε τὴν χώραν, τῷ τὰ γράμματα ἐπὶ τὴν ὑπὸ αὐτῶν δηλουμένην φανερὰν ποιήσαντι, δώσειν ὑποχρύσεον [f] περιαυχένιον χρύσεον, καὶ [g] πορφυρᾶν ἐσθῆτα φορεῖν ὡς οἱ τ Χαλδαίων βασιλεῖς, καὶ τὸ τρίτον μέρος τ ἰδίας ἀρχῆς. ταῦτα γνωμένου τὰ κηρύγματος, ἔτι μᾶλλον οἱ μάγοι συνδραμόντες, καὶ φιλοτιμούμενοι πρὸς τὴν εὕρεσιν τ γραμμάτων, οὐδὲν ἐλάττον ἠπόρησαν. ἀθυμοῦντα δὴ ἔτι τούτῳ θεασαμένη τ βασιλέα ἡ μάμμη αὐτοῦ, παραθαρσύνειν ἤρξατο, καὶ λέγειν· ὡς ἔστι τις [h] ἐκ τ Ιουδαίας αἰχμαλώτου, ἐκεῖθεν τὸ γένος, ἀχθεὶς ὑπὸ [i] τοῦ Ναβυχοδονόσορος προφήσειν Ιεροσόλυμα, Δανιὴλος ὄνομα, σοφὸς ἀνὴρ καὶ θεοῦ [k] ἐξευρεῖν τὰ ἀμήχανα καὶ μόνῳ τῷ Θεῷ γνώριμα, ὃς Ναβυχοδονόσορῳ τῷ βασιλεῖ, μηδενὸς ἄλλου δυνηθέντος εἰπεῖν πρὸς ὃν ἔζητεν, εἰς φῶς ἤγαγε τὰ ζητούμενα. [l] μεταπεμψάμενον οὖν αὐτὸν ἠξίου παρ' αὐτοῦ πυθέσθαι πρὸς τ γραμμάτων, καὶ τὴν ἀμαθίαν τὴν τ ἐκ Διρόνων αὐτὰ κατακρίνειν, κἂν σκυθρωπὸν ᾖ τὸ ὑπὸ θεοῦ σημαινόμενον.

γ'. Ταῦτ' ἀκούσας καλεῖ τ Δανιῆλον ὁ Βαλτάσαρος, καὶ διαλεχθεὶς ὡς πύθοιτο πρὸς αὐτοῦ καὶ τῆς σοφίας, ὅτι τὸ θεῖον αὐτῷ πνεῦμα συμπάρεστι, καὶ μόνος ἐξευρεῖν ἱκανώτατος ἃ μὴ τοῖς ἄλλοις εἰς ὀφθαλμοὺς ἔρχεται, φράζειν αὐτῷ τὰ γεγραμμένα, καὶ τί σημαίνει μηνύειν ἠξίου. τοῦτο γὰρ ποιήσαντι [m] πορφύραν [n] δώσειν ἐνδεδύσθαι, καὶ χρύσεον περὶ τ αὐχένα στρεπτὸν, καὶ τὸ τρίτον τ αὐτοῦ ἀρχῆς μέρος, τιμὴν καὶ γέρας τ σοφίας,

decedit. At poſt illum ad filium ejus Laboſordachum ſucceſſionis jure regnum pervenit, cumque ei mentes ſolummodo novem manſiſſet, eo ſublato tranſit ad Baltaſarum, qui † Naboandelus à Babyloniis vocatur. Huic bellum intulerunt & Cyrus Perſarum rex & Medorum Darius: eique, dum obſeſſus Babylone erat, mirabilis quædam & prodigioſa viſio oblata eſt. Diſcumbebat cœnans in ampla domo, (& magnus erat apparatus vaſorum argenteorum in regalis convivii uſum factorum) accumbentibus etiam concubinis & amicis. cumque ita ei collibuiſſet, jubet è ſuo templo afferri vaſa Dei, quibus Nabuchodonoſorus, ſpoliatis Hieroſolymis, uſus quidem non fuerat, ſed in dei ſui templo repoſuerat. Ille vero, poſtquam eò uſque audaciæ proceſſerat, ut dum potaret Deoque malediceret iiſdem uteretur, videt manum è pariete prodeuntem & tectorio ſyllabas quaſdam depingentem. Cæterum viſione perturbatus, convocavit magos & Chaldæos, & id genus quotquot inter Barbaros prodigia & ſomnia interpretari poterant, ut ſcriptum illud ei declararent. Cum autem magi ſe nihil poſſe invenire aut intelligere dicerent, rex ſolicitus mœſtuſque admodum ex re adeo inopinata, per totam regionem promulgari fecit; ſe illi daturum promittere, qui ſcriptum legerit & quid id ſibi vellet enunciaverit, ut torquem auream in collo geſtet, purpura amiciatur more regum Chaldæorum, & in tertia regni ſui parte dominetur. Poſt hoc præconium, major etiam fit magorum concurſus, certatimque contenderunt ut quid ſcriptum fuerit invenirent, nihilo tamen minus hærebant. Quo fit ut avia regis, ubi eum viderat, ex hac re tanta anxietate laborantem, animum ei confirmare cœperit, dicereque; captivum eſſe quendam ex Judæa, inde etiam ortum, à Nabuchodonoſoro Hieroſolymis exciſis abductum nomine Danielum, virum ſingularis ſapientiæ & peritiæ in iis evolvendis quæ ſummè difficilia ſolique Deo nota; qui, cum regi Nabuchodonoſoro nemo alius dicere potuerit quæ percontatus eſt, quæſitorum obſcura luce perfudit. Illum itaque ut accerſeret rogabat, ut ab eo quæreret de literis *iſtis*, atque inſcitiam coargueret illorum qui eas intelligere nequiverunt, quamvis triſte eſſe contigerit quod Deus fore ſignificavit.

Dein Laboſordachus.

Poſt quem regnat Naboandelus, qui & Baltaſarus dictus.

Manus viſa eſt ſcribere in pariete. Dan. c. 5.

3. His auditis, Baltaſarus Danielum evocat, præfatuſque ſe *multa* de eo ejuſque ſapientia fama accepiſſe, quod *ſcilicet* Dei ſpiritu afflatus ſit, & ſolus omnium maxime idoneus ad ea excogitanda quæ aliis in mentem non veniunt, rogavit ut ſcripturam *iſtam* legeret & interpretando enuclearet. quod ſi fecerit, conceſſurum eſſe ut purpura veſtiatur, & in collo torquem habeat auream, ac in tertia regni parte dominetur, in ſapientiæ honorem præ-

Accitus Danielus ut ſcriptum illud explicet. Dan. c. 5.

p Ετη τεσσαράκοντα,] Ετη τέσσαρα in *lib.* 1. c. *App.* & *Syncello.*

q Λαβοσόρδαχον] Λαβοροδάχου *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Λαβοσοσοδάχου in *lib.* 1. c. *App.* Λαβοσάρδαχος *Syncell.* Χαβασσαδάχου *Euſebio.* HUDS. Laboſordachus, ita & *Ruſin.* SPANH.

r Παρ' αὐτῷ] Παρ' αὐτῶ in *Edit. Gen.* & aliquibus *MSS.*

† *Naboandelus*] Vid. eundem *L'Empereur* in Danielem p. 90.

s Βαλτάσαρον] Βαλτατάρου aut Βαλτασάρου in *MSS.* Βαλτάσαρ *Dan.* c. 5. HUDS. Baltaſſarus *Ruſin.* Balthazar idem à Cyro Perſarum & Dario Medorum Regibus oppugnatus, quod impugnatur à Petav. Doct. Temp. P. 11. p. 168. & cæt. atque antè à Scaligero, niſi Balthaſar idem qui Laboſordachus, quo occiſo Nabonichus regnavit. SPANH.

t Ναβοάνδηλον] Ναβόννηδον in *lib.* 1. *c. App.* §. 20. Ναβόννιδον *Euſeb.* & *Syncell.* HUDS Naboandel, *Ruſino* Naboar. SPANH.

v Παρὰ Βαβυλωνίοις.] Παρὰ τοῖς Βαβ. *Big.* & *Samb.*

x Στρατεύσας Κῦρος] Hoc falſi redarguit *A. C. Sabellicus* in *Enneadis* II. lib. VI. p 327. & poſt eum alii. Sed *Joſephum* criminationibus plus debere notavit *Iſ. Voſſius*, quam laudibus & elogiis. Vide *Diſcours ſur l' Hiſt. Univerſelle par J. B. Boſſuet*, p. 40.

y Πολιορκουμένῳ αὐτῷ] Πολιορκουμένων σὺν *Big.* & *Samb.* forſan pro πολιορκουμένῳ σὺν.

z Ἐν οἴκῳ μεγάλῳ,] Οἶκος hic non eſt domus ſed pars domus ita dicta. vide Vitruvium. REL.

a Καὶ σκιῶν ἐν πολὺς] Καὶ ὡσεὶ ἑστιάσεις πεποιημένῳ βασιλικὰς in *pleriſque MSS.* nec aliter legiſſe videtur *Epiphan.* καὶ σκ. ἐν π. ἄργυρος, εἰς ἑστιάσεις πεποιημένων *Vat.*

b Ἐξ Ιεροσολύμων,] Ἐκ τ Ιερ. *Big.* & *Samb.*

c Κατέθετο.] Κατέθηκεν *Big.* & *Samb.*

d Βαρβάροις] Ita & *Epiphanius.* ἐν τοῖς Βαβυλωνίοις *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

e Εὑρίσκειν,] Δυναμένων poſt εὑρίσκειν addunt *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

f Περιαυχένιον χρύσεον,] Sic infra lib. xi. c. 3. §. 2. *Gen.* περιαυχένιον χρυσῶ, ubi etiam mallem χρύσεον · vid. infr. lib. xi. c. 6. §. 10. SPANH.

g Πορφυρᾶν ἐσθῆτα φορεῖν ὡς οἱ τ Χαλδαίων βασιλεῖς] Purpurea veſte uſi ſoli Chaldæorum Reges, item Perſarum; infr. lib. xi. c. 3. §. 2. & c. 6. §. 10. & mox infr. §. 3. SPANH.

h Ἐκ τ Ιουδαίας αἰχμάλωτος,] Ἀπὸ τ *Samb.*

i Τῷ Ναβυχοδονοσόρου προφήσειν] Articulus deëſt *Samb. Hen.* & *Busb.*

k Ἐξευρεῖν τὰ ἀμήχανα] Εὑρεῖν *Big.* & *Samb.*

l Μεταπεμψάμενον] Μεταπεμψάμενος in *pleriſque MSS.*

m Πορφύραν δώσειν ἐνδεδύσθαι,] Conf. ſup. §. 2. SPANH.

n Δώσειν ἐνδεδύσθαι,] Δώσειν ἐνδύσασθαι.

præmiumque, ut ex iis illuſtriſſimus habeatur apud omnes qui ea videant, audiantque quid cauſæ fuerit quod iſta aſſequutus ſit. At Danielus obſecrabat ut dona quidem & *munera* ſibi haberet (nam ſapientiam & divinitatem largitionibus corrumpi non ſolere, ſed egentibus gratuito prodeſſe) *quæ vero ſcripta erant *ſe velle ei* indicare ex illis oſtendendo vitæ finem ei adeſſe, quod, illa etiam monitus quæ proavus ejus ob ſuas in Deum contumelias paſſus eſt, pietatem colere non didicerit, nihilque ſupra humanam naturam moliri: ſed cum & Nabuchodonoſorus, ad victum ferinum ob impietatem redactus, & multis precibus & ſupplicationibus tantum miſericordiæ conſequutus, ut humanæ vitæ conſuetudini & regno reſtitueretur, proptereaque Deum, ut qui poteſtatem omnem habet, cuique res hominum curæ ſunt, uſque dum moreretur, celebrarit, ipſe horum omnium oblitus, & multa quidem impie in Deum loquutus fuerit, & illius *templi* vaſis ſibi cum pellicibus miniſtrari voluerit. Deum itaque iſta videntem illi iratum eſſe, & his literis prænunciare qualem ſit habiturus vitæ exitum. Quæ autem ſcripta erant ita ſe habere indicavit. MANE. hoc autem dicebat Græca lingua ſignificare ἀριθμὸς, *numerus*: quaſi Deus vitæ tuæ regnique tempus numeraverit, & pauxillum admodum tibi ſupereſſe. THEKEL. quod idem eſt ac ϛαθμὸς, *pondus*. itaque Deus, inquit, ponderato regni tui tempore, jam illud deorſum ferri innuit. PHARES. & hoc, ſi Græce interpreteris, eſt κλάσμα, *fragmentum*. tuum igitur regnum franget *Deus*, illudque Medis Perſiſque dividet.

Literas in pariete legit & interpretatur Danielus. Dan. c. 5.

Danielo magni honores habiti.

4. Cum autem dixiſſet Danielus, iſta regi ex literis in tectorio ſignificari, Baltaſarum quidem, ut veriſimile erat, ob calamitoſa adeo denunciata dolor invaſit & miſeria. non tamen *ei* ut malorum prænuncio munera quæ ſe daturum promiſerat dare recuſavit, ſed quicquid pollicitus eſt præſtitit: ſecum reputans, ea quidem ob quæ danda forent à ſeipſo fatiſque eſſe, non ab illo qui ea prædixerat; viri autem boni juſtique officio functum eſſe, qui ea vere interpretatus eſt, quamvis triſtia eſſent quæ forent eventura. Et quidem ille ita cenſebat, at non multo poſt ipſe captus eſt, ſimul & urbs: exercitu in eum educto à Cyro Perſarum rege. Baltaſarus enim eſt, quo regnante Babylonem captam eſſe contigit, cum regnum ipſe tenuiſſet annos ſeptendecim. Et quidem regis Nabuchodonoſori poſteros hujuſmodi exitum habuiſſe accepimus. Dario autem, qui cum Cyro cognato *ſuo* Babyloniorum imperium evertit, annus agebatur ſexageſimus ſecundus, quando Babylonem cepit: qui Aſtyagis filius erat, & alio nomine apud Græcos vocabatur; quique Danielum vatem aſſumptum

Babylon capitur à Dario.

Danielus in Mediam deportatur.

ὡς ἂν ἐξ αὐτῶν ἐπισημόταλος γένοιτο τοῖς ὁρῶσι, καὶ τὴν αἰτίαν ἐφ' ἣ τούτων ἔτυχε πυθανομένοις. Δανιὴλος ἦν τὰς μὲν δωρεὰς αὐτὸν ἔχειν ἀξίᾳ· τὸ γὰρ σοφὸν καὶ ὁ θεῖον ἀδωροδόκητον εἶναι, καὶ πρὸς τοῦτο τὰς δεομένους ὠφελεῖν· μηνύειν δ' αὖ τὰ γεγραμμένα, σημαίνοντα καταστροφὴν [P] δι' αὐτῶν βίᾳ. ὅτι μηδ' οἷς ὁ πρόγονος αὐτῷ Ναβιχοδονόσορος διὰ τὰς εἰς Θεὸν ὕβρεις ἐκολάσθη, τούτοις ἔμαθεν ἀσεβεῖν, καὶ μηδὲν ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν μηχανᾶσθαι· ἀλλὰ καὶ Ναβιχοδονόσορος μεταστὰς εἰς ἀνίαν θηρίων ἐφ' οἷς ἠσέβησε, καὶ μετὰ πολλὰς ἱκεσίας καὶ δεήσεις ἐλεηθεὶς ἐπανελθεῖν εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον καὶ τὴν βασιλείαν, καὶ διὰ ταῦτα τὸν Θεὸν, ὡς τὴν ἅπασαν ἔχοντα δύναμιν καὶ προνοούμενον τῶν ἀνθρώπων, μέχρις οὗ καὶ ἐπιλεύτησεν ὑμνοῦντος, λήθην αὐτὸς ἔλαβε τούτων, καὶ πολλὰ μὲν ἐβλασφήμησεν εἰς τὸ θεῖον, τοῖς δὲ σκεύεσιν αὐτοῦ μετὰ τῶν παλλακίδων διηκονεῖτο. ταῦτα οὖν ὁρῶντα τὸν Θεὸν ὀργισθῆναι αὐτῷ, καὶ διὰ τῶν γεγραμμένων προκαταγγέλλειν, εἰς οἷον αὐτὸν καταστρέψαι δεῖ τέλος. ἐδήλου δὲ τὰ [q] γεγραμμένα τάδε. [r] MANH. τοῦτο δ' [s] ἔλεγεν Ελλάδι γλώττῃ σημαίνοιτ' ἂν ἀριθμός· ὥσπερ τῆς ζωῆς [t] σου τοσοῦτον χρόνον καὶ τῆς ἀρχῆς ἠρίθμηκεν ὁ Θεὸς, καὶ [v] παυσεύειν ἤδη σοὶ βραχὺ χρόνον. [x] ΘΕΚΕΛ. [y] σημαίνει τοῦτο ϛαθμόν. φησὶν οὖν σου λέγει τὸν χρόνον τῆς βασιλείας ὁ Θεὸς, ἤδη καταφερομένου δηλονότι. [z] ΦΑΡΕΣ. καὶ τοῦτο κλάσμα δηλοῖ κατ' Ελλάδα γλῶτταν. κλάσει τοιγαροῦν σου τὴν βασιλείαν, καὶ Μήδοις αὐτὴν καὶ Πέρσαις διανεμεῖ.

δ'. Δανιὴλος ἦν ταῦτα σημαίνειν τῷ βασιλεῖ φερόμενον τὸ ἐν τῷ τοίχῳ γράμμα, τὸν μὲν Βαλτάσαρον, οἷον εἰκὸς ἐφ' ἅτῳ χαλεποῖς τοῖς [a] δεδηλωμένοις, λύπη τε συμφορὰ κατέλαβεν. ὁ μὲν ὡς [b] προφήτῃ κακῶν αὐτῷ γεγηνημένῳ τὰς δωρεὰς ὰς ὑπέσχετο δώσειν ἃ δίδωσιν, ἀλλὰ πίστως [c] παρέχε· τὸ μὲν ἐφ' οἷς δοθήσον[ται] λογιζόμενον ἴδιον αὐτοῦ τε τῆς πεπρωμένης, ἀλλ' ἐκ τοῦ προφητεύσαντος εἶναι, τὰ δὲ ὁμολογημένα [d] κρίνειν ἀνδρὸς ἀγαθοῦ τε δικαίου, κἂν ἡ σκυθρωπὰ τὰ μέλλοντα [e] συμβαίνειν. καὶ ὁ μὲν ἅτως ἔκρινε· μετ' ὀλίγον δὲ πολιὸν ὄντα χρόνον, αὐτός τε ἑλήφθη τε ἡ πόλις, Κύρου δὲ Περσῶν βασιλέως ἐπ' αὐτὸν στρατεύσαντος. Βαλτάσαρος γάρ ἐστιν ἐφ' ὃν τὴν αἵρεσιν τῆς Βαβυλῶνος σωιέδη γενέσθαι, βασιλεύσαντα αὐτοῦ ἔτη ἑπταικαίδεκα. τῶν μὲν οὖν Ναβιχοδονόσορος καὶ βασιλέως [f] ἐγγόνων τὸ τέλος [g] τοιοῦτον παρειλήφαμεν γενόμενον. Δαρείῳ δὲ, τῷ καταλύσαντι τὴν [Βαβυλωνίων ἡγεμονίαν μὲν] Κύρου δὲ συγχωρήσαντος, ἔτος ἦν ἑξηκοστὸν δεύτερον, ὅτε τὴν Βαβυλῶνα εἶλεν, ὃς ἦν [h] Ασυάγους υἱὸς, ἕτερον δὲ ὄνομα τοῖς Ελλησιν ἐκάλει· ὃς δὲ, Δανιήλου

o Τὸ θεῖον ἀδωροδόκητον εἶναι,] Τὸ deëſt *Big.* & *Samb.*

* *Quæ vero ſcripto erant* ſe velle ei *indicare*,] Solito liberius vertit *Epiphan.* ad hunc modum, *ea vero quæ ſcripta videbantur ei ſignificaturum ſe eſſe promiſit, dicens hæc ejus vitæ ſignificare ſubverſionem.*

p Δι' αὐτῶν δὲ βίᾳ.] Αὐτῷ *Big.* & *Samb.* αὐτῇ *Busb.* & *Hen.*

q Γεγραμμένα] Quidam MSS. γράμματα.

r MANH.] Μάνη *Chald.* Græcè ἀριθμός *Chald.* מנה *numerare.* מנין *numerus.* SPANH.

s Ελεγεν] Delendum COCC.

t Σου τοσοῦτον] Illud σου non agnoſcit *Samb.*

v Παυσεύειν ἐπὶ σοὶ] Παυσεύειν ἔτι σοὶ *Samb.* (Cocc.) & *Gall.* 1.

x ΘΕΚΕΛ.] Θεκὶλ, *Chald.* תקל *appendere.* SPANH.

y Σημαίνει τοῦτο ϛαθμόν.] Σημαίνει τοῦτον τὸν ϛαθμὸν *Samb.* τοῦτο τὸν ϛαθμὸν *Big.* & *Gall.* 1. 2.

z ΦΑΡΕΣ.] Φαρὲς *Chald.* פרס *dividere.* SPANH.

a Δεδηλωμένοις,] Ita cum *MSS.* δηλωμένοις in *Editis.*

b Προφήτῃ κακῶν] Προφήτου *Samb.* & *Vat.* dein γεγηνημένου *Samb.* γεγηνιέναι *Big.*

c Παρίχε·] Ita *Baſ. G. Vat. Aliique.* ut & *Epiphan.* qui vertit, *ſed cuncta conceſſit: cogitans, quia illa quidem pro quibus darentur propria ejus & non prophetantis eſſent; illum vero, qui hæc vere diſcreverit, virum bonum dicebat ſimul & juſtum* &c. παρέχειν. τῷ μὲ ἐπιλημμένῳ [πλημμελημένῳ *Gall.* 1.] τὰ βασιλείας καθαίρεσιν τὰ πεπρωμένης ἀνάγκης, ἀλλ' ἐκ τοῦ προφητεύσαντος εἶναι λογισάμενον, τὸν δὲ ἐπιλελυμένων σκληρότητα κρίναντα ἀνδρὸς ἀγαθοῦ *Big.* & *Gall.* 1. Παρίχε, ἐφ' οἷς μὲ δοθήσε[ται] λογιζόμενον, ἴδιον αὐτοῦ καὶ τὰ πεπρωμένης ἀνάγκης, ἀλλ' ἐκ τοῦ προφητεύσαντος εἶναι, τὰ δὲ ὁμολογημένα κρίνειν ἀνδρὸς ἀγ. *Samb.*

d Κρίνειν ἀνδρὸς ἀγαθοῦ] Si κρίνειν legamus cum *MSS.* vertendum cenſeo, *promiſſa vero præſtare viri boni juſtique eſſe exiſtimans* &c. ut poſt ὁμολογημένα ſuppleatur ποιεῖν.

e Συμβαίνειν.] Συμβαίνειν αὐτῷ ἔκρινε μετ' ὀ π. *Samb.* & *Gall.* 1. συμβ. ἅτως ἔκρινε *Gall.* 2. συμβ. καὶ ἅτως ἔκρινε *Vat.* συμβ. αὐτὸς καὶ ἅτως ἔκρινε *Big.* Incertum an iſta in ſuo *codice* habuerit *Epiphan.*

f Εγγόνων τὸ τέλος] Εκγόνων *Big.* & *Samb.*

g Τοιοῦτον παρειλήφαμεν γενόμενον.] Τοιοῦτο *Big.* & *Samb.*

h Ασυάγους] Ita (& non Ασυάγυ, prout in *Editis Aliiſque*) *Big. Samb. Vat.* necnon *Theodoretus* in *Danielem.* l. VI. p. 616. cujus verba apponere non gravabor. χρόνοι ὀλίγοι Δαρείου καὶ Μήδου βασιλεύσαντος, Κύρου παραλαβόντος τὴν ἀρχὴν εἰς Πέρσας αὐτὴν μεταθέντος. Ιώσηπος δὲ ὁ ἱστοριογράφος τὸν Δαρεῖον μὲν υἱὸν Ασυάγους εἶναί φησι, καὶ δὴ Κύρου θεῖον ὡς μητρὸς, τὸν δὲ τῶν Ελλήνων συγγραφέας ἑτέρως αὐτοῦ τὸ ὄνομα τεθεικέναι. Κυαξάρην δὴ αὐτὸν ἐκεῖνοι προσηγορεύκασι. λέγει δὲ ὅτι καὶ ταύτην καταστρεψάμενος τὴν Βαβυλῶνι Δαρεῖός τε καὶ Κῦρος ὁ τούτου ἀδελφιδοῦς ἐκράτησαν τῆς πόλεως,

καὶ

νιῆλον [i] τ̃ τ προφήτ̃ λαβὼν, ἤγαγε εἰς Μηδίαν πρὸς αὐτὸν, καὶ πάσης αὐτῷ τιμῆς [k] μεταδοὺς, εἶχε σὺν αὐτῷ. τ̃ τριῶν γὰρ σατραπῶν ἓν, ὃς ὑπὲρ τ̃ [l] ἑξήκοντα καὶ τριακοσίων σατραπῶν κατέστησε. τοσούτους γὰρ ἐποίησε Δαρεῖος.

ε΄. Δανιῆλος τοίνυν ὢν ἐν τοιαύτῃ τιμῇ, καὶ λαμπρᾷ παρὰ τῷ Δαρείῳ, καὶ πρὸς ἅπαντα ὑπ' αὐτοῦ μόνος, ὡς ἂν ἔχων τὸ θεῖον, [m] πεπιστευμένος, ἐφθονήθη. βασκαίνουσι γὰρ οἱ μᾶλλον αὐτῶν ἑτέρους ἐν πλείονι τιμῇ παρὰ τοῖς βασιλεῦσι βλέποντες. ζητούντων δ' ἐπ' αὐτὸν ἀφορμὴν διαβολῆς καὶ κατηγορίας τῶν ἀχθομένων ἐπ' αὐτῷ δόξαν εὐδοκιμοῦντι παρὰ τῷ Δαρείῳ, παρεῖχεν αἰτίαν οὐδεμίαν. ὢν γὰρ καὶ χρημάτων ἐπάνω καὶ παντὸς λήμματος πρίασθαι, [n] αἴσχιστον αὐτῷ δοκῶν, κἂν ὑπὲρ ὧν δοθείη [o] καλῶς, τι προσλαβεῖν, οὐδ' ἡντιναοῦν τοῖς ζηλοτυποῦσιν αὐτὸν ἐγκλημάτων εὕρεσιν παρεῖχεν. οἱ δ' ὡς οὐδὲν εἶχον, [p] ᾧ, καταφάντες αὐτοῦ πρὸς τ̃ βασιλέα, [q] ζημιώσουσιν αὐτὸν εἰς τιμὴν παρ' αὐτοῦ τιμὴν αἰσχύνῃ καὶ διαβολῇ, τρόπον ἄλλον ἐζήτουν καθ' ὃν αὐτὸν ἐκποδὼν ποιήσονται. ὁρῶντες οὖν [r] τ̃ Δανιῆλον, τρεῖς τ̃ ἡμέρας προσευχόμενον τῷ Θεῷ, πρόφασιν ἔγνωσαν εὑρηκέναι, δι' ἧς ἀπολέσουσιν αὐτόν. καὶ πρὸς τ̃ Δαρεῖον ἐλθόντες [s] ἀπήγγειλον αὐτῷ, ὡς τοῖς σατράπαις αὐτὸ καὶ ἡγεμόσι δόξειεν ὅπως τριάκοντα ἡμέρας ἀνεῖναι τὸ πλῆθος, ὅπως μήτε αὐτῷ τις μήτε τοῖς θεοῖς δεόμενος αὐτῶν καὶ εὐχόμενος εἴη· τὸν μέντοιγε αὐτῶν παραβάντα ταύτην τὴν γνώμην, εἰς τ̃ τ λεόντων ἔκρινον ῥῖψαι λάκκον ἀπολέμενον.

ς΄. Ὁ δὲ βασιλεὺς, ἀ σωιδὼν τὴν κακουργίαν αὐτῶν, ἀσμένως τ̃ Δανιῆλον ταῦτα [t] κατασκευασαμένους ὑπονοήσας, [v] ἀρέσκεσθαι τοῖς ὑπ' αὐτῶν ἔφη δεδογμένοις· καὶ κυρώσαν τὴν προαίρεσιν αὐτῶν ἐπαγγελλόμενον, προέθηκε πρόγραμμα δηλοῦν τῷ πλήθει τὸ δόξαν τοῖς σατράπαις. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες, Φυλαττόμενοι [x] μὴ παραβαίνωσι τὰ προστάγματα, ἠρέμουν· Δανιήλου δὲ Φρόντις οὐδεπώποτε. τούτων δὲ, ἀλλ' ὡς εἶχεν ἔθος ἱσάμενος ηὔχετο τῷ Θεῷ πάντων ὁρώντων. οἱ δὲ σατράπαι, τ̃ ἀφορμῆς αὐτοῖς δὲ ἐπιδιδάζον λαβεῖν ὅπως τ̃ Δανιήλου παραφανείσης, ἅτε ἦκον πρὸς τ̃ βασιλέα, καὶ κατηγόρουν, ὡς παραβαίνοντος μόνου δὲ Δανιήλου τὰ προστεταγμένα, [y] μηδενὸς τ̃ ἄλλων τολμῶντος προσεύχεσθαι τοῖς θεοῖς· καὶ τοῦτ' ἀ [z] δι' εὐσέβειαν, ἀλλὰ διὰ φυλακὴν καὶ διατήρησιν ὑπὸ δὲ φθόνου. ὑπὸ γὰρ μείζονος ἧς [a] προσδόκων εὐνοίας τοῦτο πείσειν τ̃ Δαρεῖον ὑπολαμβάνοντες, ὡς καταφρονήσοντι τ̃ ἐκείνου προσταγμάτων συγγνώμην [b] ἑτοίμως νέμειν, καὶ αὐτὸ τοῦτο βα-

in Mediam duxit ad regiam ſuam, ſummoque honore auctum ſecum habebat. nam fuit unus ex tribus ſatrapis quos trecentis ſexaginta ſatrapiis præpoſuit. totidem enim fecit Darius.

ς. Cum itaque Danielus in tanto eſſet honore, & egregio erga ſe Darii ſtudio uteretur, eique ſoli, tanquam Dei ſpiritu afflato, fides in omnibus à rege haberetur, invidia flagravit. fieri enim ſolet ut illi invideant, qui alios intuentur magis quam ſemetipſos à regibus honorari. Cæterum iis, qui ægre ferebant ut tanta polleret apud Darium auctoritate, calumniandi & accuſandi occaſionem quærentibus, cauſas omnes præcidebat. nam cum ſuper pecuniam eſſet omniumque munerum contemptor, ſummæ ſibi turpitudini eſſe ducens aliquid accipere, etiam cum *pro beneficio* honeſte daretur, nullam omnino obtrectatoribus ſuis, quam arriperent, reprehenſionis anſam dabat. Illi vero, dum nihil haberent, quo ipſius apud regem delati exiſtimationem minuerent, aliquid ei ut probrum objiciendo vel calumniam adhibendo, aliam rationem iniverunt, qua eum è medio tollerent. Itaque cum animadverterent Danielum ter quotidie Deo ſupplicare, eis in mentem venit ſe illum perdendi occaſionem inveniſſe. Cumque Darium adiiſſent, ei nunciabant, ſatrapis ejus præfectiſque videri triginta dierum ferias populo indici debere, quibus neque ipſum neque deos aliquid rogare precarique cuiquam liceret: qui vero contra hoc ipſorum decretum fecerit, ſtatuerunt ut in leonum ſpecum periturus conjiceretur.

Satrapæ ei invident. Dan. c. 6.

6. Rex autem illorum malitiæ ignarus, neque Danielo inſidias iſtiuſmodi commento paratas eſſe ſuſpicatus, ait ſibi placere hanc illorum ſententiam; pollicituſque ſe ſancitum ire id quod illis fieri viſum eſt, edictum propoſuit in publicum quo populo innoteſcerent quæ ſatrapæ decreverint. Atque alii quidem omnes quieſcebant, ſibi caventes ne quid contra mandata facerent: at Danielus nihil horum curabat: ſed more ſuo ſitus omnium in conſpectu Deum orabat. Tum ſatrapæ, occaſione ſibi oblata quam adverſus Danielum captare *modis omnibus* ſtudebant, è veſtigio regem conveniebant, & accuſationem inſtituebant, quod Danielus contra quam imperaſſent ſolus fecerit, cum nemo alius auſus eſſet diis ſupplicare; idque non pietate eò adducti, ſed quod ex invidia obſervarint illum & animadverterint quid ageret. Suſpicantes etenim Darium id agere ut ob majorem quam exſpectabant benevolentiam mandati ſui contemptori veniam daret, quod ipſum ſuam in Danie-

Conſpirant in Danielum. Dan. c. 6.

καὶ τ̃ Βαλτάσαρ ἀνῄλωσεν ὁ σκότος τὴν νύκτα, καθ' ὃν ἐν τῷ τοίχῳ τὰς συμβόλους σκιὰς γραφομένας ἐθεάσατο. ἀλλ' οὐκ ἐκ τούτου πιστεύειν ὁ Δανιὴλ, ὃς λέγει, ὅτι κατενόησεν ἐν τῇ βασιλείᾳ Δαρείου καὶ ἐν τῇ βασιλείᾳ Κύρου τ̃ Πέρσου, καὶ δείκνυσιν (sc. Dan. c. 6.) ἐτέραν μὲν τ̃ Δαρείου βασιλείαν, ἑτέραν δὲ τ̃ Κύρου. εἰ δὲ μία αὐτοῖς καὶ τ̃ Βαβυλῶνος ἐγεγόνει τραπεῖα, μία ἂν ἦν καὶ ἡ βασιλεία. νῦν δὲ ἄλλου μὲν ταύτην, ἄλλου δὲ ἐκείνην εἶναί φησιν, "καὶ, ὁ Ασυήρης προτετίθη "πρὸς τὰς πατέρας αὐτῆ, καὶ παρέλαβεν τὴν βασιλείαν Κῦρος ὁ "Περσης." ὁ τοίνυν Δαρεῖος καὶ Κῦρος καὶ ταύτην βασιλεύσαντες τ̃ Βαλτάσαρ ἀνῄλουν· ἀλλ' ὁ μὲν Δαρεῖος ὁ Ασυήρης πρότερον, ὕστερον δὲ Κῦρος ἐβασίλευσεν. ἀδὲ ταῖς Ελληνικαῖς ἱστορίαις τὰ ὑπὸ τ̃ Ιωσήπου εἰρημένα συμβαίνει· ἀδὲ γὰρ ἐν ἐκείναις ἔστιν εὑρεῖν τ̃ Κυαξάρην τ̃ τ̃ Ασυήρου υἱὸν, αὐτὸν εἶναι τ̃ Δαρεῖον, ὃν ἔτος ἦρξε σὺν τῷ Κύρῳ τὴν τραπεῖαν καὶ τ̃ Βαβυλῶνος ποιησάμ. ὥστε ἀπίθανον εἶναι τ̃ τ Ιωσήπου λόγον &c. Eodemque plane faciunt quæ habet lib. 9. p. 649. Vide *Annott.* ad voc. τραπεύσει præced. §. 2. & confer *Petavium* de *Doctr. Temp.* part. 2. p. 168. & *Simſonum* in *Chronol. Cathol.* ad A. M. 3447.

i Τὸν προφήτην] Agnoſcit Danielem fuiſſe Prophetam, quod alii Judæi negant. REL.

k Μεταδοὺς,] Μεταδιδοὺς *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

l Ἑξήκοντα καὶ τριακοσίων σατραπειῶν κατέστησε.] *Joſephi ἁμάρτημα μνημονικὸν*, ut puto; cum hæc habeat ex *Dan.* c. 6 v. 1. ubi memorantur tantum centum viginti provinciæ. Videſis *J. Clericum* ad *Eſtheræ* c. 1. p. 698.

m Πεπιστευμένος,] Ἐν αὐτῷ παραλαμβανόμενος poſt πεπιστευμένος addunt *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vat.*

n Αἴσχιστον αὐτῷ δοκῶν,] Αἴσχιστον αὐτῷ δοκεῖν *Big.* & *Samb.* αἴσχιστον αὐτῷ δοκεῖν *Gall.* 1. 2. & *Vat.* αἴσχιστον αὐτῷ δοκῶν in *Editis Aliiſque.* HUDS. Vetus: *cui turpe videbatur aliquid etiam pro bonis rebus accipere.* f. αἴσχιστον αὐτῷ δοκῶν καὶ κἂν ὑπὲρ ὧν τοιοῦτο καλῶν, πρός τινός τι λαβεῖν. COCC.

o Καλῶς,] Ita *Epiphan.* qui vertit, *aliquid accipere.* antea, καλῶς πρὸς τὸ λαβεῖν.

p Ω, κατηπόντις αὐτῆ] Ita *Big.* & *Samb.* ὃ κατηπόντις in *reliquis.*

q Ζημιώσουσιν αὐτὸν] Eo modo *Big.* & *Samb.* ζημιώσουσιν in *Editis Aliiſque.*

r Τὸν Δανιῆλον,] Articulum adjecimus ex *MSS.* ut & mox ante τ̃ λεόντων.

s Ἀπήγγειλον αὐτῷ,] Ita *MSS.* ἀπήγγειλον in *Editis*, forſan pro ἀπήγγειλαν.

t Κατασκευασαμένους] Κατεσκευασμένους *Big.* & *Samb.*

v Ἀρέσκεσθαι] Ita ex *MSS.* (& *Coccejo*) ἀρέσκειν in *Editis.*

x Μὴ παραβαίνωσι] Τὰ προστάγματα μὴ παραβαίνειν *Samb.* & *Gall.* 1. 2.

y Μηδενὸς τ̃ ἄλλων] Μηδενὸς δὲ τ̃ *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

z Δι' εὐσέβειαν,] Δι' ἀσέβειαν in *MSS.* & *Epiphan.* qui vertit, *quod non propter impietatem, ſed propter cuſtodiam fieret præceptorum, ille contemnens præcepta, ad ſuum oraret Deum.*

a Προσδόκων εὐνοίας] Ita *MSS.* (& *Cocc.*) προσδόκων in *Editis.*

b Ἑτοίμως νέμειν,] Iterum ex *MSS.* ἑτοίμως in *Editis.*

nielum invidiam augebat, haud inde mitiores facti erant, ſed poſtulabant ut juxta latam legem in leonum ſpecum conjiceretur. At Darius ſpei plenus, fore ut Deus eum liberaret, & nihil mali à feris patereturr, hortatus eſt eum ut quicquid acciderat æquo ferret animo. cumque in ſpeluncam conjectus eſſet, *rex*, ſignato lapide qui pro oſtio erat in ore ſpecûs, diſceſſit; totamque eam noctem ſine cibo & ſomno exegit, de Danielo majorem in modum ſolicitus. Mane autem diluculo ſurrexit, & ad ſpecum ſe contulit: cumque ſigillum illæſum inveniſſet, quo lapidem obſignatum reliquerat, illo *protinus* reſerato magna voce Danielum clamavit, quærens an adhuc ſalvus eſſet. Qui cum regem audiviſſet, dixiſſetque, ſe nequaquam læſum eſſe, *rex* eum ex ferarum ſpecu juſſit extrahi. Inimici vero *ejus*, cum vidiſſent nihil mali Danielo accidiſſe, Deo quidem ejuſque providentiæ incolumitatem illius tribuere noluerunt; leones vero ſagina impletos neque Danielum attigiſſe neque ad eum acceſſiſſe exiſtimantes, id ita factum eſſe regi dictitabant. At ille, quod eos utpote *ſumme* malignos odio habuerit, multas carnes leonibus objici jubet, illiſque jam ſaturatis inimicos Danieli in antrum conjici imperavit, ut animadverteret an ob ſaturitatem ad eos non acceſſuri eſſent. Tum manifeſtum erat Dario, poſtquam feris objecti eſſent ſatrapæ, Danielum miraculo ſervatum eſſe. Nam leones nemini illorum pepercerunt, ſed eos omnes dilacerarunt, quaſi valde eſurientes & victus inopia laborantes. Eos autem fames, uti arbitror, non irritavit *& exacuit*, quippe qui paulo ante carne ad ſatietatem uſque fuerant impleti, ſed hominum malitia. nihil enim impedit quin & ipſa, Deo ita volente, etiam beſtiis palam fiat ad pœnam exſequendam.

Danielus, quod edicto regis non paruiſſet, ad leones projicitur. Dan. c. 6.

Danielus miraculo ſervatus. Dan. c. 6.

Danieli accuſatores leonibus objici præcipit Darius. Dan. c. 6.

7. Iis itaque hoc modo peremptis qui Danielo inſidias ſtruxerant, Darius rex *nuncios* dimiſit per univerſam regionem, qui juberent Deum iſtum celebrari, quem Danielus adorabat, dicerentque ipſum ſolum verum eſſe *Deum* & omnipotentem. Porro Danielum ſummo in honore habuit, eique primum inter amicos locum tribuit. Cum autem Danielus inſignis adeo eſſet claruſque, *præcipue* quòd Deo charus exiſtimaretur,* turrim ædificavit Ecbatanis Mediæ, opus elegantiſſimum & arte mirabili conſtructum, quæ etiamnum quidem manet duratque: ſpectantibus vero apparet recentis eſſe ſtructuræ, atque illa ipſa die condita qua quiſque illam aſpexerit. tanta quippe illi eſt novitatis ſpecies & formæ vigor integer, cui nihil deceſſit tam longo temporis decurſu. nam & idem accidit ædificiis quod hominibus, pariterque ſeneſcunt, quod annis aliquid de robore pereat, decorque marceſcat. Moris autem adhuc eſt ut in turri

Danielus clarus ante, clarior haberi cœpit.

Turrim Ecbatanis ædificat.

σκαίνοντες τῷ Δανιήλῳ, [c] ὑ μετεβάλλοντο πρὸς τὸ ἡμερώτερον, ῥίπτειν ἢ αὐτὸν ἐξίεν κ᾽ τ̄ νόμον εἰς τ̄ λάκκον τ̄ λεόντων. ἐλπίσας ἢ ὁ Δαρεῖ⊙ ὅτι ῥύσεται τὸ θεῖον αὐτὸν, κ᾽ ὐδὲν μὴ πάθῃ δεινὸν ὑπὸ τ̄ θηρίων, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀθύμως φέρειν τὸ [d] συμβαίνοντα. κ᾽ βληθέν⊙ εἰς τ̄ λάκκον, [e] σφραγίσας τ̄ ὀπὴ ᾧ ἐμίᾳ κείμενον ἀντὶ θύρας λίθον, ἀνεχώρησεν· κ᾽ δι᾽ ὅλης ἄσιτ⊙ τ̄ νυκτὸς κ᾽ ἄϋπν⊙ διῆγε, ἀγωνιῶν περὶ ᾧ Δανιήλ. μεθ᾽ ἡμέραν ἢ ἀναστὰς ὀπὶ τ̄ λάκκον ἦλθε· κ᾽ σωζομένῳ τῷ σφραγίδα εἶρεν, ἣ σημηνάμεν⊙ τ̄ λίθον κατελελοίπει, ἀνοίξας ἀνεβόησε, καλῶν τ̄ Δανιήλον, [f] κ᾽ πυνθανόμεν⊙ εἰ σώζεται. ᾧ δ᾽ [g] ἐπακούσαντ⊙ τῷ βασιλεῖ, κ᾽ μηδὲν παθεῖν εἰπόντ⊙, ἐκέλευσεν αὐτὸν [h] ἀνελκυσθῆναι τοῦ λάκκου τ̄ θηρίων. οἱ ἢ ἐχθροὶ, θεασάμενοι τὸν Δανιήλον μηδὲν πεπονθότα δεινὸν, ἀλλὰ μὲν τὸ θεῖον κ᾽ τῷ τότε πρόνοιαν σὺν ἠξίωσαν αὐτὸν σώζεσθαι· πεπληρωμένους ἢ τὰς λέοντας τροφῆς μὴ [i] ἅψασθαι μηδὲ προσελθεῖν τῷ Δανιήλῳ νομίζοντες, τότ᾽ ἔλεγον πρὸς τὸν βασιλέα. ὁ ἢ μισήσας αὐτὰς ᾧ πονηρίας, βεβληθῆναι μὲν πολλὰ κελεύει τοῖς λέουσι κρέα, κρεοφαγήσαντες δ᾽ αὐτῶν τὰς ἐχθρὰς τ̄ Δανιήλ προσέταξεν εἰς τὸν λάκκον ἐμβληθῆναι, ὅπως εἰ ἀλλ᾽ χρόνον [k] αὐτοῖς ὁ [l] προσάξειν οἱ λέοντες μάλιστα φὲς ἢ ἐψήφιτο Δαρείῳ, τῶν σατραπῶν βεβληθέντων τοῖς θηρίοις, ὅτι τὸ θεῖον ἔσωσε τ̄ Δανιήλον. ὐδενὸς γ̄ αὐτῶν ἐφείσαντο οἱ λέοντες, ἀλλὰ πάντας διεσπάραξαν, ὡσανεὶ σφόδρα λιμώττοντες κ᾽ τροφῆς ἐνδεεῖς. ῥᾳθισε δ᾽ αὐτὰς ὁ τὸ [m] πνεῦμα οἶμαι, μικρὸν ἔμπροσθεν ἀφθόνων κρεῶν [n] ἐμπεπλησμένους, ἀλλ᾽ ἡ τῶν ἀνθρώπων κακία. [o] δῆλη γ̄ κ᾽ τοῖς [p] ἀλόγοις ἐν αὐτῇ ζώοις πρὸς τιμωρίαν γίνοιτο, τῷ Θεῷ πρσαιρεμένοις.

ζ. Διαφθαρέντων οὖν τ̄ ὑπὸ βουλὴν Δανιήλῳ τῶτον τ̄ τρόπον, ὁ βασιλεὺς Δαρεῖ⊙ καθ᾽ ὅλην ἐπεμψε τὴν χώραν ἐπαινῶν τ̄ Θεὸν, ὃν Δανιήλ⊙ [q] προσεκύνει, κ᾽ μόνον αὐτὸν λέγων εἶναι ἀληθῆ, κ᾽ τὸ πᾶν κράτ⊙ ἔχοντα. ἔχε ἢ Ϲ τὸν Δανιήλον ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ, πρῶτον αὐτὸν ἀποδείξας τῶν φίλων. ὢν ἢ ἔτως ὀπίσημ⊙ Ϲ λαμπρὸς ὑπὸ δόξης ᾧ θεοφιλὴς εἶναι Δανιήλ⊙, ᾠκοδόμησεν ἐν [r] Ἐκβατάνοις τοῖς Μηδικῆς [s] βάριν, [t] ὑπερπέραλόν τι κατασκεύασμα κ᾽ θαυμασίως πεποιημένον, ἢ μέχρι δεῦρο μέν ἐστι Ϲ σῴζε᾽. τοῖς δ᾽ ὁρῶσι δοκεῖ πρσφάτως [v] κατασκευᾶσθ᾽, κ᾽ ἐπ᾽ αὐτῆς ἐκείνης ἧς ἕκας⊙ αὐτὴν ἡμέρας ἱερεῖ γεγονέναι. ἔτως νεαρὸν αὐτῆς Ϲ ἀκμάζον τὸ κάλλ⊙, κ᾽ μηδαμῆ γηρικὸς ὑπὸ τοσούτ χρόνου. παλαιᾶς γ̄ Ϲ τὰ κατασκευάσματα ταυτὸν ἀνθρώποις, κ᾽ παλαιᾶται, κ᾽ τῷ ἰσχνὰ λυόμενα ὑπὸ τῶν ἐτῶν, κ᾽ τῷ ὀπρέπειαν μαραινόμενα. θάπτουσι δ᾽ [x] ἐν τῇ βάρι τὰς τε Μήδων βασιλεῖς,

[c] Οὐ μετεβάλλοντο] Οὔτε μετεβάλοντο *Big.* & *Samb.*

[d] Συμβαίνοντα.] Ita *MSS.* συμβάντα in *Editis.*

[e] Σφραγίσας τ̄ ὀπὴ ᾧ ἐμίᾳ] Ne quid fieret contra Danielem. Daniel. c. VI. v. 17. SPANH.

[f] Καὶ πυνθανόμεν⊙] Illud κ᾽ ex *Big.* & *Samb.*

[g] Επακούσαντ⊙ τῷ βασιλεῖ,] Lege ὑπακούσαντ⊙, quod proprie dicitur de janitoribus, & aliis ad fores auſcultantibus, & reſponſa reddentibus iis qui adveniunt, Act. XII. 13. ubi vide Interpretes. IBBETSON.

[h] Ανελκυσθῆναι ᾧ λάκκου] Ανελκυσθῆναι ὀκ ᾧ λάκκου ᾧ τ̄ θηρίων *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

[i] Αψασθ᾽] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ἅψεσθ᾽ in *reliquis.*

[k] Αὐτοῖς] Lege αὐτὰς. COCC.

[l] Προσάξειν οἱ λέοντες] Ita *Big.* & *Epiphanius*, qui vertit, *ſi ad eos minime accederent.* προσέξειν *Samb.* προσέξειν *Vat.* προσθίξειν in *Editis.* quod ſane αὐτῶν pro αὐτοῖς poſtularet. HUDS. Verſio *Epiphanii* προσθίξειν exprimit. Cæteris tamen, me judice, præferenda eſt lectio *Vat.* προσίξειν, *illis animum adverterent:* neque quidem contemnenda prior lectio προσέξειν, ſi pro αὐτοῖς legatur αὐτάς. certe προσάξειν rejicienda. IBBETS.

[m] Πνεῦμα οἶμαι,] Ποιεῖ *Baſ.*

[n] Εμπεπλησμένους,] Ita cum *Cod. Vat.* ἐμπλησμένους in *Editis Aliiſque.* πεπληρωμένους *Samb.*

[o] Δῆλη γ̄] Ita in omnibus *MSS.* δὴ γ̄ in *Editis.*

[p] Αλόγοις ἐν αὐτῇ ζώοις] Paulo aliter in *MSS.* ἀλόγοις ζώοις ἐν αὐτῇ πρὸς τιμωρίαν ἢ θεοῖς Ϲ. ſed hominum nequitia etiam irrationabilibus erat animalibus manifeſta, ſimul & quia Dei voluntate vocabantur ad pœnam, *Epiphan.*

[q] Προσεκυνεῖ,] Προσκυνεῖ & mox εἶναι λέγων, & dein πάντων κράτ⊙ in *Big.* & *Samb.*

* *Turrim ædificavit Ecbatanis Mediæ,*] Vid. *Prideaux* parte 1. p. 163. & D. *Huetium* in D. E. p. 224.

[r] Εκβατάνοις τοῖς Μηδικοῖς βάρεσι,] Vide *Bochartum* in *Phaleg.* l. 3. c. 14. HUDS. Μηδικοῖς Εκβατάνοις *Herodot.* Thal. p. 189. SPANH.

[s] Βάριν,] Βάρις *Rufino* Mauſolæum. *Gelen.* Turris. *apud Æſchyl. Perſ.* v. 1080. navis; quæ collegit in hac voce *Heſychius.* Βάρις, πλοῖον, ἢ τεῖχ⊙, ἢ ναὸς, ἢ πύργ⊙, quod poſtremum arripuit in verſione Gelenius. vid. infr. lib. XI. c. 4. §. 6. Vid. Eſdr. VI. 2. ubi LXX. ἐν πόλει ἐν τῇ βάρει· De eadem Βάρις h. e. Arce munitiſſima, eademque, ut Judæorum fabula, Scaliger de Emend. Tempor. p. 37. conf. ſequ. lib. 12. c. 4. §. 10. & lib. 15. c. XI. §. 4. Alia Βάρις, quæ à Daniele Ecbatanis ædificata dicitur, de qua h. l. SPANH.

[t] Ὑπερπέραλόν τι] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ὑπερπίσαθον in *reliquis.*

[v] Κατασκευᾶσθ᾽,] Sic *Samb.* in *cæteris* κατασκευᾶσ᾽.

[x] Εν τῇ βάρει] Εν ταύτῃ *Hen.* & *Busb.*

[y] Περ-

σιλεῖς, καὶ [y] Περσῶν καὶ Πάρθων, ἄχρι δεῦρο· [z] καὶ ὁ ταύτῃ πεπιστευμένος [a] Ἰουδαῖός ἐστιν ἱερεύς. καὶ τῆς γενομένης μέχρι τοῦ σήμερον ἡμέρας. ἄξιον δὲ παντὸς τούτου ὃ μάλιστα [b] θαυμάσαιτό τις ἂν ἀκούσας διελθεῖν. ἅπαντα γὰρ αὐτῷ προδόξως ὡς ἐνί τινι τῶν μεγίστων εὐτυχήσαντι προφητῶν, καὶ προσῆκε τοῦ ζῶντος χρόνου [c] τιμή τε καὶ δόξα παρὰ τῶν βασιλέων καὶ τοῦ πλήθους, καὶ πλουτήσαντι μνήμην αἰώνιον ἔχειν. τὰ γὰρ βιβλία, ὅσα δὴ συγγεγραφὼς κατέλειπεν, ἀναγινώσκεται παρ' ἡμῖν ἔτι καὶ νῦν· καὶ πεπιστεύκαμεν ἐξ αὐτῶν, ὅτι Δανιὴλ ὡμίλει τῷ Θεῷ. οὐ γὰρ τὰ μέλλοντα μόνον προφητεύων διέτελει, καθάπερ καὶ οἱ ἄλλοι προφῆται, ἀλλὰ καὶ καιρὸν ὥριζεν, εἰς ὃν ταῦτα ἀποβήσεται· καὶ τὰ προφηθέντα τὰ χείρω προλεγόντων, καὶ [d] διὰ τοῦτο δυσχεραινομένων ὑπὸ τῶν βασιλέων καὶ τοῦ πλήθους, Δανιὴλ ἀγαθῶν ἐγίνετο προφήτης αὐτοῖς, ὡς ἀπὸ μὲν τῆς δόξης τῶν προλεγομένων εὔνοιαν ἅπασιν αὐτὸν καὶ πάντων, ἀπὸ δὲ τῆς πίστεως αὐτῶν ἀληθείας πίστιν τε δόξαν ὁμοῦ θειότητος τοῖς [e] ὄχλοις ἀποφέρεσθαι. [f] κατέλιπε δὲ γράψας, [g] ὅθεν ἡμῖν τὸ τῆς προφητείας ἀκριβὲς αὐτοῦ καὶ ἀπαραλλακτον ἐπίστασθαι δῆλον. [h] φησὶ γάρ, "[i] αὐτοῦ γινομένου ἐν [k] Σούσοις τῇ μητροπόλει τῆς Περσίδος, "[l] ὡς [m] ἐξέλθοι μὲν εἰς τὸ πεδίον μὴ ἑτέρων [n] αὐτόν, "σεισμοῦ [o] δὲ καὶ κλόνου τῆς γῆς ἐξαίφνης γενομένου [p] καταλειφθείη μόνος, φυγόντων [q] τῶν φίλων· καὶ [r] πέσοι "μὲν [s] ἐπὶ στόμα παραχθεὶς ἐπὶ τὰς δύο χεῖρας, [t] τινὸς "δὲ ἁψαμένου αὐτοῦ, καὶ μεταξὺ κελεύοντος ἀναστῆναι, καὶ "[u] τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι τοῖς πολίταις ἰδεῖν μὴ πολλὰς "γενεάς. ἀναστάντι δὲ αὐτῷ δειχθῆναι [x] κριὸν [y] ἑστηκότα "μέγαν, πολλὰ μὲν ἐκπεφυκότα κέρατα, [z] πλουτοῦντα δὲ "αὐτῶν ὑψηλότερον ἔχοντα. ἔπειτα ἀναβλέψαι μὲν [a] εἰς "τὸν δύσιν, θεάσασθαι δὲ [b] τράγον [c] ἀπ' αὐτῆς δι' ἀέρος "φερόμενον, [d] συρράξαντα τῷ κριῷ, καὶ τοῖς κέρασι "[e] πλήξαντα δὶς, καταβαλεῖν αὐτὸν [f] ἐπὶ [g] τὸν γῆν,

ista Medorum reges sepeliantur, item Persarum & Parthorum: ejusque custodia sacerdoti Judæo commissa est. id quod fieri solet in hodiernum usque diem. Convenit autem id de hoc viro narrare, quod, si quis audiverit, etiam miraretur. omnia enim ipsi, tanquam uni è vatum maximis, præter opinionem prospere cesserunt, & dum viveret honorem & gloriam apud reges populumque assequutus est, atque mortuus memoria fruitur sempiterna. Libri enim, quotquot à se conscriptos reliquit, leguntur hodieque apud nos: atque ii nobis fidem faciunt, Danielum cum Deo colloquia habuisse. Non enim futura solum, quemadmodum & alii vates, prædicere solebat, sed & tempus, quo hæc eventura erant, præfinivit: cumque alii vates mala prænunciarent, propterea regum & vulgi odia in se concitarent, istis Danielus erat bonorum prænuncius, adeo ut ob fausta quidem *Danielus ob vaticinia laudibus extollitur.* ominationem sibi omnium benevolentiam conciliarit; ex eventuum vero certitudine non solum in veridicis, sed & in divinis habitus fuerit à populo. Scriptis autem ea consignata reliquit, ex quibus licet perspicere summæ fidei esse ejus vaticinia, rataque & immutabilia. Ait enim, "cum for- *Visum de ariete & hirco. Dan. c. 8.* "te Susis esset in Persidos metropoli, quòd exive- "rit quidem cum sodalibus suis in planitiem, su- "bito vero terræ motu & concussione oborta so- "lus fuerit relictus, amicis diffugientibus; & ipse "quidem in faciem devolutus in manus ambas "conciderit, à quodam vero apprehensus, simul- "que ab eo surgere jussus, ac videre quæ post "multas ætates civibus essent eventura. Cum au- "tem surrexisset, sibi ostensum esse, retulit, arie- "tem immani magnitudine, multa quidem cor- "nua enata habentem, postremum vero illorum "cæteris excelsius. Deinde sustulisse oculos ad "occasum, vidisseque hircum inde per aërem de- "latum, qui arietem, ubi cum eo congressus erat, "cumque bis cornibus percussérat, humi prostra-

„vit

[y] Περσῶν] At rudera Istachræ (Persepolitana vulgo credita) sunt illa, ubi sepulti sunt reges Persarum. vide Diodorum Siculum. Quod Josephus dicit adeo integra illa saxa ac si recentia essent perdurare, possum ostendere verum esse de saxis Mausolei illius regum Persicorum, quæ mihi donavit inde avulsa Corn. Brunius. Id ille adscribebat duritiei lapidis, quæ vix ferro cedit, & admotas ab ipso secures sæpe fractas repputlit. REL.

[z] Καὶ ὁ ταύτῃ πεπιστευμένος] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ὁ deest.

[a] Ἰουδαῖός ἐστιν ἱερεύς.] Darium (inquit *Bochartus*) crediderim Danielis opera & consilio in mirabili ista turri exstruenda usum: quo munere cum is egregie functus esset, regem grati animi ergo sanxisse ut Judæorum fidei turris committeretur.

[b] Θαυμάσαιτό τις] Θαυμάσαι τις *Big. Samb.* & *Vat.*

[c] Τιμή τε καὶ δόξα] Τιμή τε καὶ δόξα ἡ ὑπὸ τῶν *Big.* & *Samb.*

[d] Διὰ τοῦτο δυσχεραινομένων] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* διὰ τούτων in *reliquis*.

[e] Ὄχλοις ἀποφέρεσθαι.] Ita *Big. Samb.* & *Epiphanius*, ut puto, qui vertit, *& opinionem divinitatis in populo habebat.* τοῖς ἄλλοις in *Editis Aliisque*.

[f] Κατέλιπε δὲ γράψας,] Hæc & quæ sequuntur *de visione Danielis* laudantur à *Chrysostomo* in *Homil. 2. contra Judæos*, p. 115. *Edit. Hæschel.* Tom. 6. p. 330. *Edit. Savil.* & Vol. 1. p 484. *Edit. Frontonis-Ducæi.* κατέλειψε δὲ γράψας in textu *Hæscheliano.* in margine κατέλιπε δὲ γράφας ex *MSS.* quo modo ediderunt *Savil.* & *Fr. Ducæus.* HUDS. Citatur hic Josephi locus à J. *Chrysost.* περὶ Ἰούδαν B. p. 330. l. 41. ex T. VI. *ed. Savil.* & T. 1. *Ed. G. Lat. Paris.* p. 484. 485. SPANH.

[g] Ὅθεν ἡμῖν] Ita *Chrysost.* nec aliter legisse videtur *Epiphan.* ὅθεν ἡμῖν ἀληθὶς τὸ τῆς προφ. αὐτοῦ ἀκριβὲς *Big. Samb.* & *Gall.* 1. ὅθεν ἡμῖν τὸ ἀκριβὲς τῆς αὐτοῦ προφ. καὶ ἀπ. *Hen.* & *Busb.* τὸ τῆς ἀκριβοῦς αὐτοῦ προφητείας in *Editis*.

[h] Φησὶ γὰρ,] Ita *Samb. Gall.* & *Chrysost.* Φασὶ in *reliquis*.

[i] Αὐτοῦ γινομένου] Αὐτὸν γινόμενον *Big. Samb.* & *Gall.* 1. αὐτὸν γενόμενον in *Editis Aliisque*. sed cum *Epiphanius* habeat. *cum esset in Susis in metrop.* placuit rescribere αὐτοῦ γινομένου. Duæ istæ voculæ omittuntur in *Chrysostomi* libris, qui mox habent ἐν Σούσοις τῇ μητρ.

[k] Σούσοις ἐν τῇ μητροπόλει τῆς Περσίδος,] Sic Ælian. de Animal. lib. v. c. xxvi. p. 901. Σοῦσαν τὴν Περσικὴν· & Pausan. lib. x. p. p. 669. *Gen.* in Singulari, lib. xi. c. 6. §. 2. & §. 6. ἐν τῇ Σούσῃ· §. 7. verò Σούσοις in Plurali. Item infr. lib. xi. c. 5. §. 6. SPANH.

[l] Ὡς ἐξέλθοι] Ita cum *Hæschelio* & *Savilio*. in *Flavii* libris ὡς ἐξῆλθον, pro quibus ἐξελθεῖν legit *Fronto-Ducæus*, quod sane αὐτὸν γινόμενον (v. 21. & 22.) postularet.

[m] Ἐξέλθοι] Variæ Lectiones in loco adducto J. Chrysost. T. VI. p 330 & 331. ubi Josephi locus citatur à verb. κατέλιπε δὲ γράψας &c. ad verba τὸ αὐτὸν δὲ τρόπον &c. *Gen.* ἐξῆλθεν. Chr. ἐξέλθοι.

[n] Αὐτὸν, σεισμοῦ] Τινῶν post αὐτὸν habet *Chrysost.*

[o] Δὲ καὶ κλόνου] Illud δὲ ex *Chrysost.*

[p] Καταλειφθείη μόνος,] Ita *Samb.* (*Cocc.*) & *Vat.* in *aliis MSS.* καὶ καταλειφθείη. in *Editis* καὶ καταληφθείη. at καταλειφθείσης μόνου sine καὶ edidit *Fronto-Duc.* & κατελείφθη μόνος *Hæschel.* & *Savil.* omisso καὶ. HUDS. Chr. κατελείφθη μόνος. SPANH.

[q] Τῶν φίλων·] Γρ. τῶν ἄλλων pro τῶν φίλων. SPANH.

[r] Πέσοι] Ita in *Flavii* libris & *Chrysostomo Savilii*. Πεσὼν edidit *Hæschel* πεσεῖν *Fronto-Duc.*

[s] Ἐπὶ στόμα παραχθεὶς] Non aliter *Epiphanius*, qui vertit, *& conturbatus in faciem super ambas ceciderit* (vel *cecidit*) *manus.* στόματ' ἀρράχθεὶς *Samb.* στόμα καταῤῥάχθεὶς *Big.* & *Gall.* 1. στόμα, καὶ στριχθείσης ἐπὶ ταῖς δύο χεῖρας, τινὸς δὲ ἁπτομένου *Fronto-Duc.* στόμα [καὶ] παραχθεὶς, ἐπὶ τὰς δύο χεῖρας, τινὸς [δὲ] ἅπτου. *Hæschel.* ἐπὶ στόμα παραχθεὶς, ἐπὶ τὰς δύο χεῖρας τινὸς ἅπτου. *Savil.*

[t] Τινὸς δὲ ἁψαμένου] Τινὸς ἁπτομένου. *Chrys.* SPANH.

[u] Τὰ μέλλοντα] Modo dixit se nolle futura ex Daniele describere. REL. Exstat locus ille sup. c. 10. §. 4. neque mirum id; noluit enim irritare Romanos, Æternæ (ut vocabant) Urbis desolationem indicando. HAV.

[x] Κριὸν] Κριὸν μέγαν sine voce ἑστήκαντ. *Chrys.* SPANH.

[y] Ἑστηκαντ μέγαν,] Hæc vox desideratur in *Chrysostomi* libris. eam tamen similemve vocem agnovisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *ostensum sibi dixit*, &c.

[z] Πλούτοῦντα δὲ αὐτῶν] Τὸ δὲ πλούτοῦντα *Chrysost.*

[a] Εἰς τὸν δύσιν,] Πρὸς τὸν δύσιν. *Chrys.* SPANH.

[b] Τράγον ἀπ' αὐτῆς δι' ἀέρος φερόμενον,] Τράγον δι' ἀέρος φερόμενον, non exstante ἀπ' αὐτῆς. *Chrys.* SPANH.

[c] Ἀπ' αὐτῆς δι' ἀέρος φερόμενον,] Ita etiam *Epiphan.* sed ἀπ' αὐτῆς desunt *Chrysostomo.*

[d] Συῤῥάξαντα τῷ κριῷ,] Ita *Samb.* & *Chrysost.* συῤῥάξαντα in *Editis Aliisque.*

[e] Πλήξαντα δὶς,] Ita cum *Savilio* apud *Chrysost.* πλήξαντι *Hæschel.* & *Fronto-Duc.* Ἀράξαντα in *Editis Flavii*, ῥήξαντα in *MSS.* κορήξαντι tamen in *Gall.* 1. *à manu secunda*, forsan pro κυλίξαντα. HUDS. *Gen.* ἀράξαντα δὶς· Chr. πλήξαντα δὶς. SPANH.

[f] Ἐπὶ τὸν γῆν,] Ἐπὶ τὴν γῆς *Chrysost.*

[g] Τὸν γῆν,] Τῆς γῆς. *Chrys.* SPANH.

"vit conculcavitque. mox vidisse enatum è fronte "hirci cornu eminentissimum, eóque fracto qua- "tuor succrevisse, quatuor cœli plagas spectantia. "Ex his vero & aliud minus exortum esse scripsit: "quod, postquam adultum esset, dicebat Deus qui "hæc illi ostendebat, bellum genti ipsius illaturum "esse, & urbem vi expugnaturum, templique cere- "monias perturbatum ire, sacrificiaque inhibitu- "rum esse per dies mille ducentos & sexaginta sex." Hæc quidem se vidisse in planitie juxta Susas Danielus scripsit: Deum vero ipsi, quid sibi vellent quæ per visum apparuerant, in hunc modum exposuisse declarabat. "Arietem quidem regna Per- "sarum & Medorum significare dicebat, cornua "vero reges ibi rerum potituros, & cornu novis- "simum designare regem ultimum, quique *cæteros* "omnes opibus & gloria superaturus esset. Hir- "cum autem indicare, ex Græcis quendam regna- "turum esse, qui bis cum Persa congressus victo- "riam ex acie reportabit, omnemque dominatum "& principatum in se transferet. Ingenti vero "cornu, *eoque* ex hirci fronte producto, significa- "ri primum regem: quatuorque cornubus, illo ca- "dente, enatis, quæ ad quatuor terræ partes re- "spexerunt, primi regis post mortem ejus succes- "sores ostendi, regnique inter eos partitionem, "illosque, *utpote* nec liberos ipsius nec cognatos, "multis annis orbis terrarum imperium habituros. "Porro ex his regem quendam exoriturum esse, "qui & *Judæorum* gentem & leges expugnabit, "formamque institutæ juxta has reipublicæ ever- "tet, & templum diripiet, perque triennium sa- "cra fieri prohibebit." Et fane factum est ut hæc ipsa sub Antiocho Epiphane gens nostra pateretur, prout viderat Danielus, & multis ante annis quæ ventura erant scriptis mandaverat. Similiter autem Danielus de Romanorum etiam imperio scripsit, illosque magnam vastitatem *genti nostræ* illaturos esse. Ista omnia, à Deo sibi monstrata, scriptis consignata reliquit: ut qui ea legerint, & eventus perspexerint, Danielum mirentur ob tam insignem honorem illi à Deo habitum; & Epicu-

Visi de ariete & hirco interpretatio.

Epicurei redarguuntur.

"κὴ πατῆσαι. εἶτα τ τράγον [h] ἰδεῖν ἐκ τ μετώπ μέ- "γιστον [i] ἀναφῦσαι κέρας, ὃ [k] κλαδέντ [l] ἀναδλαστῆ- "σαι τέσσαρα, καθ' ἕκαστον τῶν ἀνέμων πετραμένα. ἐξ "αὐτῶν δ' ἀναφανῆναι Ⓒ ἄλλο μικρότερον [m] ἀνέτειλεν· ὃ "αὐξῆσαι, ἔλεγε αὐτῷ ὁ [n] ταῦτα ὑποδεικνὺς Θεὸς, πολε- "μήσειν αὐτὸ τὸ ἔθν Ⓖ, κὴ [o] τὴν πόλιν αἱρήσειν κὴ κρά- "τ Ⓖ, κὴ [p] συγχεῖν τὰ περὶ τ ναὸν, [q] κὴ τὰς θυσίας κωλύ- "σειν [r] χιλιάδας [s] ἐφ' ἡμέρας δισχιλίας διακοσίας ἑνενήκοντα "ἕξ." ταῦτα μὲν ἰδεῖν, ἐν τῷ πεδίῳ τῷ ὑπ' [t] Σούσις ὁ Δα- νιὴλ Ⓖ ἔγραψε· κεῖναι δ' [v] αὐτῷ τὴν ὄψιν Ⓕ φαντάσμα- τ Ⓖ [x] ἐδήλωσ τ Θεον ἔτως. "τ μὲν κριὸν βασιλείας τὰς "Περσῶν Ⓒ Μήδων [y] σημαίνειν ἔφασκε, τὰ δὲ κέρατα τὸς "βασιλεύσ μέλλοντας, τὸ δ' ἔσχατον κέρας σημαίνειν τ "[z] ἔσχατον βασιλέα, τοῦτον [a] δὲ διοίσειν ἁπάντων πλούτῳ τε "κὴ δόξῃ. τ δὲ τράγον [b] δηλοῦν, ὡς ἐκ τ Ἑλλήνων τὶς "βασιλεύων ἔσται, ὃς τῷ Πέρσῃ συμβαλὼν δὶς κρατήσ "τῇ μάχῃ, [c] κὴ παραλήψε τὴν ἡγεμονίαν ἅπασαν. δη- "λοῖ δ' [d] ὑπὸ Ⓕ μεγάλ κέρατ Ⓖ Ⓕ ἐν τῷ μετώπῳ "Ⓕ τράγ τ πρῶτον βασιλέα· κὴ τὴν τ [e] πασάρων [f] ἀ- "ναδλάστησιν σκηπτοῦχ Ⓖ σκείνᾳ, κὴ τὴν πρὸς τὰ [g] τέσ- "σαρα κλίματα τ γῆς αὐτῶν διαστροφὴν ἑκάστ, τὸς "διαδόχους μὴ τ γνήσιον Ⓕ πρώτ βασιλέως [h] ἐμφανί- "ζεσθ, κὴ διαμερισμὸν εἰς αὐτὸς τ βασιλείας, [i] ἔτι δὲ "παῖδας αὐτ τούτ ὄντας ἔτι συγγενεῖς, πολλοῖς ἔτεσιν "ἄρξειν τ οἰκουμένης. [k] γνήσ δ' ἐκ τούτων τινὰ βασι- "λέα, τ σκοπολεμήσοντα [l] τὸ, τε ἔθν Ⓒ τὸς νόμους αὐ- "τῶν, κὴ τὴν [m] κατ' αὐτὸς ἀφαιρησόμενον πολιτείαν, κὴ "συλήσοντα τ ναὸν, κὴ τὰς θυσίας [n] ἐπ' ἔτη τρία κωλύ- "σοντα θρησκεύεσθαι." κὴ δὴ ταῦτα ἡμῶν σωιέβη [o] τῷ ἔθνῃ παθεῖν ὑπ' Ἀντιόχου Ⓔ Ἐπιφανοῦς, καθὼς [p] εἶδεν ὁ Δανιὴλ Ⓖ, κὴ πολλοῖς ἔτεσιν ἔμπροσθεν ἀνέγραψε τὰ γε- νησόμενα. [q] τὸν αὐτὸν δ' [r] τρόπον Δανιὴλ Ⓖ κὴ [s] περὶ τ τ Ρωμαίων ἡγεμονίας ἀνέγραψε, κὴ ὅτι ὑπ' αὐτῶν [t] ἐρημω- θήσετ Ⓖ. [v] ταῦτα πάντα σκεῖν Ⓖ, [x] Θεὸς δείξα Ⓖ αὐτῷ, συγγράψας [y] κατέλιπεν· ὥστε τὸς ἀναγινώσκοντας, κὴ τὰ [z] συμβαίνοντα σκοποῦντας θαυμάζειν ὅτι τῇ παρὰ [a] τῦ Θεῦ τιμῇ [b] τὸν Δανιὴλον· κὴ τὸς [c] Ἐπικυρείους ἐκ τούτων

Δεί-

h Ἰδεῖν ἐκ Ⓕ μετώπ] Ἰδεῖν ὑψηλότερον, ἐκ τ. solus *Chrysost.*

i Ἀναφῦσαι κέρας,] Ἀναφύσαιῶ *Chrysost.* HUDS. Ἀναφύσαιῶ κέρας. *Chrys.* SPANH.

k Κλαδέντ Ⓖ] *Chrys.* Κλασθέντος ἀλλὰ ἀναδλ. SPANH.

l Ἀναδλαστῆσαι τέσσαρα.] Ἀλλὰ ἀναδλ. *Chr.*

m Ἀνέγραψεν·] Ἀνεγράψεν αὐξῆσαι. ἔλεγε ὃ αὐτῷ *Hæschel.* & *Fronto Duc.*

n Ταῦτα ἐπιδεικνὺς Θεὸς,] Ita *MSS.* & *Chrys.* τοσαῦτα in *Editis.*

o Τὴν πόλιν αἱρήσειν] Sic *Epiphan.* κὴ τὴν πολιτείαν ἀναιρήσειν, vel κὴ τὴν πόλιν ἀναιρήσειν *Chrysost.*

p Συγχεῖν τὰ περὶ τ ναὸν,] Ita in *Editis Aliisque.* quomodo & in *Chrysost. Savilii.* συγχίειν τὰ π. τ. ναὸν *Samb. Hen.* & *Busb.* συχεῖν τ ναὸν *Hæschel.* συλήσειν τ ν. *Fronto Duc.*

q Καὶ τὰς θυσίας κωλύσειν χιλιάδ] Καὶ τὰς θυσίας κωλύσας γενιάδ ἐφ' ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἐνενήκοντα ἕξ. *Chrysost.* SPANH.

r Γενιάδ] Vocem χιλιάδ restitui ex *Samb. Epiphan.* & *Chrysost.* apud quem in *Edit. Hæschel* & *Frontonis-Duc.* κωλύσειν. χιλιάδ ὃ ἐφ' ἡμ.

s Ἐφ' ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἐνενήκοντα ἓξ.] Ita *Big.* & *Samb.* αϟϛ'. in *Editis.* in *Epiphanii* libris, *diebus mille ducentis & sexaginta sex.* vel ΜLXVI. vel ΜCCLXXV. ἡμ. χιλίας διακοσίας ἐνενήκοντα vel ἑξδομήκοντα in *Chrysostomo.* HUDS. Et Sacrificia vetita per dies ΜCCXCVI. *Rufin.* ΜCCLXVI. SPANH.

t Σούσοις] Id est apud Susa. Ita & usurpari alibi demonstramus. Mox etiam dixit χιλιάσειν ἐν Σούσοις ἐξῆλθεν εἰς τὸ πεδίον. REL.

v Αὐτῷ τὴν ὄψιν Ⓕ φαντάσματος] Ita & *MSS.* & *Chrysost.* αὐτῶν in *Editis.*

x Ἐδήλωσ τ Θεὸν] Ita *Epiphan.* & *Savilii Chrysost.* Ἐδήτο κὴ Θεὸς, ὃς τ μ. κ. β. τ. μ. Π. κ. Μ. σημαίνειν ἔφασκε. *Fronto-Duc.* & paulo aliter *Hæschelius.*

y Σημαίνειν ἔφασκε,] Σημαίνειν ἔφατε abest *Chrys.* SPANH.

z Ἔσχατον βασιλέα,] Ἔσχατ. βασιλ. τ μέλλοντα τούτων διοίσειν. *Chrys.* SPANH.

a Διὲ διοίσειν ἁπάντων] Ita cum *Chrysostomi Codd. MSS.* nec aliter ut puto *Epiphan.* in *Flavii* libris τοῦτον δὲ δ. & in *Editis Chrysostomi*, τ μέλλοντα διοίσειν.

b Δηλοῖ,] Δηλοῖ ὡς ἐξ Ἑλλ. τε ὁ βασιλ. *Hæschel.* & *Fronto-Duc.* δηλοῖ ὡς ἐξ Ἑλλ. τις βασιλ. *Savil.*

c Καὶ παραλήψε τὴν ἡγεμονίαν ἅπασαν.] Καὶ ἀφαιρεθήσ in *Chrysostomi* libris. & *omnem gloriam ejus principatus auferet*, apud *Epiphan.*

d Ὑπὸ Ⓕ μεγάλ κέρατ Ⓖ] Διὰ δὲ πρώτ μεγάλ κέρατ Ⓖ *Chrys.*

e Τεσσάρων] Τεσσάρων βασιλειῶν ἀναδλ. *Big.* & *Samb.*

f Ἀναδλάσησιν] Ἀναδλάσησιν. ἐπιστοῦ Ⓖ ὃ σκῆνα *Hæschel.* & & *Fronto-Duc.*

g Τέσσαρα κλίματα] Τέσσαρα κέρατα διαστροφὴν ἐκάστ τ διαδόχων *Hæschel.* & *Fronto-Duc.* τέσσαρα κλίματα διαστροφὴν ἐκάστ, τὸς διαδόχους *Savil.*

h Ἐμφανίζεσθ] Ἐκφανίζεσθαι *Chrysost.*

i Οὔτε ὃ παῖδας αὐτῦ] Ita in *omnibus* præter *Samb.* qui ὃ omittit. ὅτε παῖδας ὄντας αὐτῦ [αὐτῷ *MSS.*] ὅτε συγγενεῖς *Chrysost.*

k Γνήσ δ' ἐκ τούτων] Ἐστὼσαν ὃ ἐκ τούτ. pro γνήσθαν· *Chrys.* SPANH.

l Τὸ, τε ἔθν Ⓖ] Ita cum *Big.* & *Samb.* τὸ ἔθνος in *reliquis.*

m Κατ' αὐτὸς] Ita *Chrysost.* in *Flavii* libris κῆ τέτας.

n Ἐπ' ἔτη τρία] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 1. §. 1. SPANH.

o Τῷ ἔθνῃ παθεῖν] Ita *MSS.* & *Chrysost.* τὸ ἔθνος in *Editis Aliisque.*

p Εἶδεν ὁ Δανιὴλ Ⓖ,] Sic & *Epiphan.* εἶπε *Hæschel.* & *Fronto-Duc.*

q Τὸν αὐτὸν ὃ τρόπον Δανιὴλ Ⓖ] Τὸν αὐτὸν ὃ χρόνον *Gen. Gelen.* hic legit τρόπον· Desunt autem hæc in Versione *Rufini*, quæ de Danielis Prophetia de vastandis Judæis à Romanis hic dicuntur. Τὸν αὐτὸν ὃ τε. Eadem referuntur è Iosepho Chrysost. M. p. 331. ab his verbis: Τὸν αὐτὸν ὃ τρόπον &c. SPANH.

r Τρόπον Δανιὴλ Ⓖ] Ita *Big.* & *Samb.* χρόνον in *Editis Aliisque.*

s Περὶ τ τ Ρωμαίων] Ita *Gall.* 1. *Hen.* & *Busb.* περὶ τ Ρωμ. in *Editis Aliisque.*

t Ἐρημωθήσ] Ἐρημωθήσ τὰ Ἱεροσόλυμα *Samb.* à manu secunda.

v Ταῦτα πάντα] Adducuntur eadem à Chrysost. loco indicato p. 332. lin. 2. SPANH.

x Θεὸς δείξα Ⓖ αὐτῷ,] Θεῦ διδάξαντος *Vat.*

y Κατέλιπεν·] Καταλιπὼν *Chrysost.* SPANH.

z Συμβαίνοντα σκοποῦντας] Ita *MSS.* συμβάντα in *Editis.*

a Τῷ Θεῷ τιμῇ] Articulum habuimus ex *MSS.*

b Τὸν Δανιὴλον·] Τὸν Δανιὴλ *Chrysost.* SPANH.

c Ἐπικυρείους] Ita *MSS.* (& *Cocc.*) in *Editis.* Ἐπικυρείους.

d Τὸν

διέσκεν πεπλανημένας, οἱ τὸ τι προνοιαν ἐκβάλλειν τοῦ βίου, καὶ [d] τὸν Θεὸν οὐκ ἀξιοῦν ὑπερσκοπεῖν τὰ πραγμάτων, ἀπλῶς ὑπὸ τὴν μακαρίας καὶ ἀφθάρτου προσώπου τῶν ὅλων ἐσίας [e] κυβερνᾶσθαι τὰ σύμπαντα, ἄμοιρον δ' ἡνιόχου καὶ φρονίμου τὸν κόσμον αὐτομάτως φέρεσθαι λέγουσιν. [f] ὃς εἰ τοῦτον ἀπροσκόπτως ἐφ' ὧν τὸν τρόπον, καθάπερ ἐν ναῦς ἐρήμους κυβερνητῶν καταδυομένας ὁρῶμεν [g] ὑπὸ τῶν πνευμάτων, ἢ ἐν τὰ ἅρματα προτρεπόμενα μὴ ἔχοντα τοὺς ἡνιοχοῦντας, [h] συμφερεῖς ἂν ἀπὸ τῆς ἀπροσκοπίας φορᾶς ἀπολωλέναι καὶ διεφθείρεσθαι. [i] τοῖς γὰρ προφρημένοις ὑπὸ Δανιήλου, δοκοῦσί μοι σφόδρα [k] τῆς ἀληθοῦς δόξης ἁμαρτάνειν, οἱ τῷ Θεῷ μηδεμίαν εἶναι πρὸς τῶν ἀνθρωπίνων ἀποφαινόμενοι προνοιαν. εἰ γὰρ [l] ἂν ἦν τοῦτο ἐκείνου προφητείαν, [m] εἰ συνέβαινεν αὐτομάτισμῷ τινι τὸν κόσμον διάγειν, πάντα [n] ἐωρῶμεν ἀποβαίνοντα. ἐγὼ μὲν οὖν περὶ τούτων ὡς εὗρον καὶ [o] ἀνέγνων, οὕτως ἔγραψα· εἰ δέ τις ἄλλως δοξάζειν βούλησεται περὶ αὐτῶν, ἀνεγκλήτον ἐχέτω τοῦτο ἐπιτρεπόμενον.

Τέλος τῆς βιβλίου δεκάτης.

reos *magno* in errore verſari deprehendant, qui providentiam è vita ejiciunt, & à Deo res *humanas* curari non exiſtimant, nec omnia à natura beata & immortali (ad univerſitatis rerum perennitatem) regi & adminiſtrari *volunt*, ſed ſine rectore & curatore mundum ſuopte impetu ferri aſſeverant. qui ſi ita ut illi autumant præſide careret, quemadmodum naves ſine gubernatoribus videmus procellis *& fluctibus* obrui, curruſque aurigis deſtitutos percelli, temerario *ſane* motu labefactatus concideret periretque. Cumque iſta prædicta fuerint à Daniele, videntur mihi à vera opinione multum aberrare, qui Deum non curare pronunciant quid agat genus humanum. non enim vaticiniis ejus eventus reſpondiſſe conſpiceremus, ſi omnia in mundo temeritate regerentur. Et quidem ego, prout relatum legi, ita plane de iſtis ſcripſi: ſin vero cuiquam libuerit aliter de iiſdem ſentire, illi per me licebit diverſam opinionem ſequi & tueri.

Finis Libri decimi.

d Τὸν Θεὸν οὐκ ἀξιοῦσιν] Καὶ Θεὸν *Big. & Samb.*

e Κυβερνᾶσθαι τὰ σύμπαντα,] Sic *Samb. Gall.* 1. *Hen. & Busb.* κυβερνᾶσθαι in *reliquis.*

f Ὃς εἰ τοῦτον ἀπροσκόπτως ἐφ' ὧν] Ὡς εἰ *Big. & Samb.*

g Ὑπὸ τῶν πνεύματων,] Ὑπὸ πν. *Big. & Samb.*

h Συμφερεῖς ἂν] Ita cum *Big. & Samb.* συμφερεῖς ἀπ. *Gall.* 1. συμφερεῖσθαι ἀπ. in *Editis Aliisque.*

i Τοῖς γὰρ προφρημένοις] Τοῖς ὑπ *Samb. Busb. & Hen.*

k Τῆς ἀληθοῦς δόξης] Illud τῆς ex *MSS.*

l Ἂν ἦν τοῦτο ἐκείνου προφητείαν,] Particula deëſt *Big. & Samb.*

m Εἰ συνέβαινεν αὐτομάτισμῷ] Ita ex *Big. & Samb.* προφήτειαν συνέβαινεν εἰ αὐτ. in *Editis Aliisque.*

n Ἐωρῶμεν ἀποβαίνοντα.] Ita *MSS.* ὁρῶμεν in *Editis.*

o Ἀνέγνων,] Ita cum *Big. Samb. & Epiphan.* διέγνων in *Editis Aliisque.*

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a] ΕΝ ΤΗ ΕΝΔΕΚΑΤΗ

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO UNDECIMO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

1. *Quomodo Cyrus Persarum rex, cum Judæos Babylone in patrias sedes dimisisset, eis permisit templum exstruere, data illis pecunia.*

2. *Quod regis duces, impeditis operibus, ipsos in templo ædificando interpellarunt.*

3. *Quomodo, post Cyri mortem, Cambyses ejus filius, suscepto imperio, Judæis prorsus interdixit templi instauratione.*

4. *Quod Darius Hystaspis filius, Persarum regnum adeptus, Judæorum gentem in honore habuit, & templum exædificandum curavit.*

5. *Quomodo post illum Xerxes ejus filius summa Judæos benevolentia prosequutus est.*

6. *Quod, Artaxerxe regnante, tota Judæorum gens in extremum discrimen propemodum adducta erat, dolo Amani.*

7. *Quomodo Bagoas, qui Artaxerxis junioris exercitui cum imperio præerat, Judæos multis injuriis afecit.*

8. *Quanta beneficia illis contulit Alexander Macedonum rex, postquam Judæam subegerat.*

α'. Ως Κῦρος ὁ Περσῶν βασιλεὺς, τὺς Ιυδαίυς ἀπολύσας ἐκ Βαβυλῶνος εἰς τὴν οἰκείαν, [b] ἐπέτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τ̃ ναὸν, δὺς αὐτοῖς χρήματα.

β'. Οτι διεκώλυσαν [c] αὐτὺς οἱ τ̃ βασιλέως ἡγεμόνες κατασκευάσαι τὸ ἱερὸν, ἐμποδὼν γινόμενοι τοῖς ἔργοις.

γ'. Ως, Κύρυ τελευτήσαντος, Καμβύσης ὁ παῖς αὐτ̃, ἀφελομένος τὴν ἡγεμονίαν, ἐκ παντὸς ἀπηγόρευσε τοῖς Ιυδαίοις [d] οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν.

δ'. Οτι Δαρεῖος ὁ [e] Υστάσυ, βασιλεύσας Περσῶν, ἐτίμησε τὸ τ̃ Ιυδαίων ἔθνος, [f] καὶ τὸν ναὸν ᾠκοδόμησεν.

ε'. Ως μετ' αὐτὸν ὁ [g] παῖς αὐτ̃ Ξέρξης οἰκείως ἐσχε τὺς Ιυδαίυς διετέλη.

ς'. Οτι, βασιλεύοντος [h] Αρταξέρξυ, μικρὰ τ̃ Ιυδαίων πᾶν τὸ ἔθνος ἐκινδύνευσε, δι' Αμάνυ δόλον.

ζ'. Ως [i] Βαγώας, ὁ Αρταξέρξυ τ̃ νεωτέρυ στρατηγὸς, πολλὰ εἰς τὺς Ιυδαίυς ἐξύβρισεν.

η'. Οσα ὁ Μακεδόνων βασιλεὺς Αλέξανδρος εὐεργέτησεν αὐτὺς, κρατήσας τ̃ Ιυδαίας.

a Εν τῇ ενδεκάτῃ] *Al.* ἐν τῷ ἑνδικάτῳ, vel ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ λόγῳ.
b Επέτρεψεν αὐτοῖς] Επεμψεν αὐτὺς in *Caji Codd.*
c Αὐτὺς οἱ] Ιυδαίυς *C.*
d Ωικοδομῆσαι] Κτίσαι *Hen.*
e Υστάσυ,] Υστάσπεως *Hen. Vat.* & *Gall.* Υστάσπου *C.*
f Καὶ τὸν ναὸν] Καὶ τ̃ ναὸν αὐτῶν ἀνῳκοδόμησεν *Hen. Vat.* & *C.*
g Παῖς αὐτ̃ Ξέρξης] Καὶ ὁ παῖς *Vat.* & *C.*
h Αρταξέρξυ,] Αρταξέρξυ, Ιυδαίων πᾶν τὸ ἔθνος *C.*
i Βαγώας,] Ita hic loci in libris *omnibus*, alibi tamen in *aliquibus* Βαγώσης, quod minus rectum esse existimat *Schotanus.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΝΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] συγ'. μιῶας ε'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER UNDECIMUS.

Continet hic liber tempus annorum CCLIII. *menses* V.

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Κῦρος ὁ Περσῶν βασιλεὺς, τοὺς Ἰουδαίους ἀπολύσας ἐκ Βαβυλῶνος εἰς τὴν οἰκείαν, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν, δοὺς αὐτοῖς χρήματα.

[b] Τῷ δὴ πρώτῳ ἔτει τῆς Κύρου βασιλείας, τοῦτο δ' ἦν [c] ἑβδομηκοστὸν ἀφ' ἧς ἡμέρας μετανάστην τὸν λαὸν ἡμῶν [d] ἐκ τῆς οἰκείας εἰς Βαβυλῶνα [e] σωέπεσεν, ἠλέησεν ὁ Θεὸς τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν συμφορὰν [f] ἐκείνων τῶν παλαιπώρων, [g] καθὼς προεῖπεν αὐτοῖς διὰ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου, πρὶν ἢ κατασκαφῆναι τὴν πόλιν· ὡς μὴ τὸ δουλεῦσαι Ναβαχοδονοσόρῳ καὶ τοῖς [h] ἐκγόνοις αὐτοῦ, καὶ τοῦτο ὑπομεῖναι τὴν δουλείαν ὀπὶ ἔτη ἑβδομήκοντα, πάλιν αὐτοὺς εἰς τὴν πάτριον ἀποκαταστῆσαι γῆν, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομῆσαι, καὶ τὰ ἀρχαῖα ἀπολαῦσαι εὐδαιμονίας. ταῦτ' αὐτοῖς παρέσχε. παρορμήσας γὰρ τὸν Κύρου ψυχὴν, ἐποίησεν αὐτὸν γράψαι καὶ πᾶσαν τὴν Ἀσίαν, ὅτι ΚΤΡΟΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΛΕΓΕΙ. "ἐπεί με ὁ Θεὸς ὁ μέ-"γιστος τῆς οἰκουμένης [i] ἀπέδειξε βασιλέα, πείθομαι τοῦ-"τον εἶναι ὃν τὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἔθνος προσκυνεῖ· καὶ γὰρ "τοὔνομον προεῖπεν ὄνομα διὰ τῶν προφητῶν, καὶ ὅτι τὸν ναὸν "αὐτοῦ οἰκοδομήσω ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τῇ [k] Ἰουδαίᾳ χώρᾳ.

β'. Ταῦτα δ' ἔγνω Κῦρος, ἀναγινώσκων τὸ βιβλίον, ὃ τῶν αὐτοῦ [l] προφητείας ὁ Ἡσαΐας κατέλιπε, πρὸ ἐτῶν διακοσίων καὶ δέκα. ἔτυχε γὰρ ἐν ἀπορρήτῳ εἰπὼν ταῦτα λέγειν τὸν Θεὸν, ὅτι "βούλομαι [m] Κῦρον ἐγὼ, ὃν πολλῶν ἐθνῶν καὶ με-"γάλων ἀπέδειξα βασιλέα, πέμψαι μου τὸν λαὸν εἰς τὴν "[n] ἰδίαν γῆν, καὶ οἰκοδομῆσαι μου τὸν ναόν." ταῦτα Ἡσαΐας [o] προεφήτευσεν ἔμπροσθεν ἢ κατασκαφῆναι τὸν ναὸν, ἔτη συν ἑκατὸν καὶ πεντηκοντα. ταῦτ' οὖν ἀναγνόντα τὸν Κῦρον, καὶ θαυμάσαντα τὸ θεῖον, ὁρμή τις ἔλαβε καὶ φιλοτιμία ποιῆσαι τὰ γεγραμμένα· [p] καλέσας τε τοὺς ὑπατεύοντας

CAP. I.

Quomodo Cyrus Persarum rex, cum Judæos Babylone in patrias sedes dimisisset, eis permisit templum exstruere, data illis pecunia.

ANNO regni Cyri primo (iste autem erat septuagesimus ab illo die quo populum nostrum contigit è suis sedibus Babylonem migrare) Deum miseratio subiit captivitatis & ærumnarum, quas miseri isti tulerunt, sicuti ipsis per Hieremiam vatem prædixerat ante urbis excidium; quod postquam servierint Nabuchodonosoro ejusque posteris, & hanc sustinuerint servitutem per annos septuaginta, rursus eos in patriam terram restituet, eritque ut templum ædificent, & pristinam felicitatem consequantur. Ista illis præstitit. Nam cum Cyri animum exsuscitasset, effecit ut ille per universam Asiam scriberet, CYRUM REGEM DICERE. "Quoniam me Deus "maximus orbis terrarum regem constituit, hunc "illum esse credo quem Israëlitarum gens adorat. "Is enim meum nomen per vates prædixit, & "quod ipsius templum instauraturus sim Hieroso-"lymis in terra Judæa.

Cyrum excitat Deus ad Hierosolyma instauranda. 1 *Esdr. c.* 1. *v.* 1. *&* 3 *Esdr. c.* 2. *v.* 1. *Jer. c.* 25. *v.* 12. *& c.* 29. *v.* 10.

2. Hæc autem cognovit ex lectione vaticiniorum libri quem Esajas ante annos ducentos & decem reliquit. hic enim secreto Deum ista enunciare dicebat, "Cyrum ego volo, quem multarum "& magnarum gentium regem constitui, populum "meum in propriam terram remittere, templum-"que meum ædificare." Hæc Esajas prædixit, centum & quadraginta annis antequam templum dirutum est. Illa itaque dum legeret Cyrus, Deique numen miraretur, cupido eum incessit studiumque exsequendi quæ scripta erant: accitisque il-

Ex lectione Esajæ (c. 14. *v.* 28.) *Cyrum cupido incessit templi ædificandi.*

---

a Συγ'. μιῶας ε'.] Ita *MSS. Voss.* & *Epiphan.* συγ'. μιῶας ϛ'. *Gall.* 2. & *Codex Casi.* συγ'. μιῶας ε'. *Bas.* Videsis *Is. Voss.* in *Chr. S.* p. 135.

b Τῷ δὴ πρώτῳ ἔτει τῆς Κύρου βασιλείας,] Τῷ δὴ πρώτῳ ἔτει Κύρου τοῦ βασιλεως Περσῶν juxta *Epiphan.* & LXXII.

c Ἑβδομηκοστὸν] Annos Captivitatis Babylonicæ inchoandos esse à tertio Joachimi anno ostendit *Is. Voss.* in *Chr. S.* p. 133.

d Ἐκ τῆς οἰκείας] Ex propriis finibus *Rufin.* omisit *Gelen.* οἰκείας subaudi χώρας vel γῆς, ut infra c. 5. §. 3. τὴν οἰκείαν γῆν & §. 5. ἀνεχωρησαν εἰς τὰ οἰκεῖα· SPANH.

e Συωέπεσεν,] Συμπεσεν, παρώρμησεν ὁ Θεὸς τὸν Κύρου ψυχὴν καθὼς προ. *Busb.* & *Big.*

f Ἐκείνων τῶν παλαιπώρων,] Ἐκείνων *Hen.* συμφορὰν ἐκείνων παλαιπώρων Ἰουδαίων *Epiphan.*

g Καθὼς προεῖπεν] Καὶ ante καθὼς expunxi, auctoritate nonnullorum *MSS.* tam *Lat.* quam *Gr.*

h Ἐκγόνοις αὐτοῦ,] *Al.* ἐγγόνοις.

i Ἀπέδειξε βασιλέα,] Ἀνέδειξε in *MSS.*

k Ἰουδαίᾳ χώρᾳ] Ἰουδαία χώρα, terra *Judæa.* REL.

l Προφητείας ὁ Ἡσαΐας] Βασιλείας *C.*

m Κῦρον ἐγὼ,] Κῦρον ὃν ἐγὼ π. ἐ. κ. μ. ἀπέδειξα βασ. *Hen.* & *Busb.* Κῦρον πολλῶν ἐ. κ. μ. ἀπέδειξας βασιλέα C.

n Ἰδίαν γῆν,] Ita *Hen. Busb. Big. C.* & *Epiphan.* Ἰουδαίαν in *Editis.*

o Προεφήτευσεν] Προεῖπεν in *plerisque MSS.*

p Καλέσας τε] Καὶ καλέσας τοὺς & καλέσας δὴ ὁ Κῦρος τοὺς in *MSS.* καλέσας ὃ τοὺς legisse videtur *Epiphan.*

Cyrus Judæos Hierosolyma remittit. 1 Esdr. c. 1. & 3 Esdr. c. 2.

illustrissimis apud Babylonem Judæis, dixit, "se illis potestatem facere in patriam suam eundi, urbemque Hierosolyma & templum Dei iterum suscitandi. fore enim & hunc illis adjutorem, ipsumque scripturum esse ducibus & satrapis in vicinia istius Judæorum regionis, ut conferant eis aurum atque argentum ad templi fabricam, insuper & pecora in sacrificia.

Judæi Hierosolyma redeunt. 1 Esdr. c. 1. & 2. & 3 Esdr. c. 2.

3. Ista Cyrus cum Israëlitis dixisset, duarum tribuum principes, Judæ & Benjaminis, simulque Levitæ & sacerdotes, propere se Hierosolyma contulerunt. Multi vero apud Babylonem manserunt, nolentes possessiones suas relinquere. Cumque eò pervenissent, omnes Regis amici illis adjumento erant, & ad templi structuram conferebant, alii quidem aurum, alii vero argentum, rursusque alii magnam vim pecorum simul & equos: tumque & vota Deo solverunt, & consuetas olim victimas mactarunt, quasi jam urbs illis instaurata esset, & antiqua reviviscceret sacrorum solennitas. Cyrus autem illis remisit & vasa Dei, quæ rex Nabuchodonosorus, templo spoliato, Babylonem deportaverat: atque ista perferenda tradidit Mithradati suo quæstori, cum mandatis ut illa Abassaro daret, ea lege ut illa asservaret usque dum templum ædificaretur, eoque absoluto traderet sacerdotibus populique principibus templo restituenda. Quin & epistolam misit Cyrus ad Syriæ satrapas, in hanc sententiam.

Vasa Hierosolyma deportata. 1 Esdr. c. 1.

Cyri literæ de Hierosolymis instaurandis.

CYRUS REX SISINÆ ET SARABASANÆ S.

"Judæis, quicunque volunt, permisi, in patriam suam profectis, & civitatem suam instaurare, & templum Dei Hierosolymis ædificare, in eodem quo antea fuerat loco. Misi autem eô etiam quæstorem meum Mithradatem & Zorobabelum Judæorum principem, ut templi fundamenta jaciant, illudque exstruant, *ea amplitudine*, ut altitudo quidem sexaginta, latitudo vero totidem etiam pateret cubitos, trinis politorum saxorum ordinibus, & uno ligneo ex ipsius provinciæ arboribus, similiter & altare *erigant* in quo Deo sacrificent. Sumptus vero in ista *omnes* de meo suppeditari volo. Vasa quoque, quæ rex Nabuchodonosorus, à templo *olim* sustulerat, tradidi in manus Mithradatis quæstoris mei, & Zorobabeli Judæorum principis, ut ea perferant Hierosolyma, & in templum Dei restituant reponantque. Numerus autem illorum ita se habet: refrigeratoria aurea quinquaginta, argentea quingenta; pocula Thericlea aurea quadraginta, argentea quingenta; situlæ aureæ quinquaginta, argenteæ quingentæ; libatoria aurea triginta, argentea trecenta; phialæ aureæ triginta, argenteæ duo millia & quadringentæ, & mille insuper vasa magna. Concedo etiam illis eosdem honores, quibus & majores eorum usi sunt, pro pecudibus & vino & oleo drachmas quinque mil-

τ̃ ἐν Βαβυλῶνι Ἰουδαίων, "συγχωρῶν αὐτοῖς, ἔφη, βα-
"δίζειν εἰς τὴν αὐτῶν πατρίδα, καὶ [q] ἀναῤῥῆσαι τὴν πόλιν
"Ἱεροσόλυμα καὶ τὸν τοῦ Θεοῦ ναόν. [r] ἔσεσθαι γὰρ αὐτοῖς καὶ τὸ-
"τον σύμμαχον, [s] αὐτόν τε γράψαι τοῖς ἐπιτυγχάνουσιν ἐκεί-
"νῃ τῇ χώρᾳ [t] τῶν Ἰουδαίων ἡγεμόσιν καὶ σατράπαις, ἵνα συμ-
"βάλωνται [v] χρυσὸν αὐτοῖς καὶ ἀργύριον εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ
"ναοῦ, καὶ πρὸς τούτοις θρέμματα πρὸς τὰς θυσίας.

γ'. Ταῦτα Κύρου καταγγείλαντος τοῖς Ἰσραηλίταις, ἐξῳρμησαν οἱ τῶν δύο Φυλῶν ἄρχοντες τοῦ Ἰούδα καὶ [x] τοῦ Βενιαμίτου, οἵ τε Λευῖται καὶ ἱερεῖς εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. πολλοὶ [y] δὲ κατέμειναν ἐν τῇ Βαβυλῶνι, τὰ κτήματα καταλιπεῖν ἀ θελοντες. καὶ προαγινομένοις αὐτοῖς οἱ τοῦ βασιλέως φίλοι πάντες ἐβοήθουν καὶ συνεφέρον εἰς [z] τὸν τοῦ ναοῦ καταςκευήν, οἱ μὲν χρυσὸν, οἱ δὲ ἄργυρον, οἱ δὲ βοσκημάτων πλῆθος σὺν ἵπποις· καὶ τάς τε εὐχὰς ἀπεδίδοσαν τῷ Θεῷ, καὶ τὰς νομιζομένας καὶ τὸ παλαιὸν θυσίας ἐπετέλουν, [a] ὥσπερ ἀνακαλουμένης αὐτοῖς τοῦ πόλεως, καὶ ἀναβιώσης τῆς ἀρχαίας σὺν τοῖ θρησκείαν σωτηρίας. [b] ἀπέπεμψε δὲ αὐτοῖς Κῦρος καὶ τὰ σκεύη τοῦ Θεοῦ, ἃ συλήσας τὸν ναὸν [c] Βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορος εἰς τὴν Βαβυλῶνα κόμισε. παρέδωκε δὲ ταῦτα φέρειν [d] Μιθραδάτῃ τῷ γαζοφύλακι αὐτοῦ, προστάξας δοῦναι αὐτὰ [e] Ἀβασσάρῳ, ὅπως φυλάττῃ μέχρι τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, τελεσθέντος δὲ αὐτοῦ, παραδῷ τοῖς ἱερεῦσι καὶ ἄρχουσι τῶν πλήθους, εἰς τὸν ναὸν [f] ἀποδοθησόμενα. πέμπει δὲ καὶ ἐπιστολὴν περὶ τούτων τοῖς ἐν Συρίᾳ σατράπαις Κῦρος, τάδε λέγουσαν.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΥΡΟΣ [g] ΣΙΣΙΝΗΙ ΚΑΙ ΣΑΡΑΒΑΣΑΝΗΙ ΧΑΙΡΕΙΝ.

"Ἰουδαίων τοὺς ἐν τῇ ἐμῇ χώρᾳ κατοικούντων ἐπέτρεψα
"τοῖς βουλομένοις, εἰς τὴν ἰδίαν ἀπελθεῖν πατρίδα, τήν τε
"πόλιν [h] ἀνακτίσαι, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομῆσαι τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις
"τοῦ Θεοῦ, ὅπερ τοῦ αὐτοῦ τόπου ἐφ' οὗ ἦν πρότερον. κατέπεμ-
"ψα δέ μου καὶ τὸν γαζοφύλακα Μιθραδάτην, καὶ Ζοροβάβε-
"λον τὸν ἄρχοντα τῶν Ἰουδαίων, ἵνα θεμελίους βάλωνται τοῦ ναοῦ,
"καὶ οἰκοδομήσωσιν αὐτὸν, [i] ὕψος μὲν ἑξήκοντα πήχεις, τὸ
"δ' αὐτῶν καὶ τὸ εὖρος, λίθοις μὲν ξεστοῖς τρισὶ πεποιημένοις
"δόμοις καὶ ἕνα ξύλινον ἐγχώριον, ὁμοίως δὲ καὶ θυσιαστήριον
"ἐφ' οὗ [k] θύσει τῷ Θεῷ. τὴν δὲ εἰς πᾶσαν δαπάνην, ἐκ τοῦ
"ἐμαυτοῦ γαζοφυλακίου βούλομαι. καὶ τὰ σκεύη δὲ, ἃ ἐσύλησεν ἐκ
"τοῦ ναοῦ Ναβουχοδονόσορος ὁ βασιλεὺς, ἔπεμψα κομί-
"δοὺς [l] Μιθραδάτῃ τῷ γαζοφύλακι, καὶ Ζοροβαβήλῳ τῷ
"ἄρχοντι τῶν Ἰουδαίων, ἵνα διακομίσωσιν εἰς Ἱεροσόλυμα,
"καὶ ἀποκαταστήσωσιν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ. ὁ δὲ ἀριθμὸς αὐ-
"τῶν ἐστι τοσοῦτος· [m] ψυκτῆρες χρύσεοι [n] πεντήκοντα, ἀρ-
"γύρεοι [o] πεντακόσιοι, [p] θηρίκλεια χρύσεα [q] τεσσαράκον-
"τα, ἀργύρεα πεντακόσια, κάδοι χρύσεοι πεντήκοντα,
"ἀργύρεοι [r] πεντακόσιοι, σπονδεῖα χρύσεα τριάκοντα, ἀρ-
"γύρεα τριακόσια, φιάλαι χρύσεαι τριάκοντα, ἀργύ-
"ρεαι δισχίλιαι τετρακόσιαι, σκεύη τε ἄλλα μεγάλα χι-
"λια. συγχωρῶ δὲ αὐτοῖς καὶ τῶν ἐκ προγόνων εἰθισμέ-
"νων πυρὸν, κτηνῶν καὶ οἴνου καὶ ἐλαίου δραχμὰς εἴκοσι
"μυ-

q Ἀναῤῥῆσαι] Ita *MSS.* & *Epiphan.* ἀναῤῥῆσαί τε in *Editis.*

r Ἔσεσθαι γὰρ] Paulo aliter legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *reconstruere, se scilicet eos adjuvante. Tunc scripsit suis ducibus illius terræ vicinis, ut aurum* &c.

s Αὐτόν τε] Αὐτός τε *Hen.* & *Busb.*

t Τῶν Ἰουδαίων ἡγεμόσιν] Τῶν ἰδίων ἡγεμόσιν *Hen.* τῶν οἰκείων ἡγεμ. *Busb.*

v Χρυσὸν αὐτοῖς] Χρυσίον *Chrys.*

x Τοῦ Βενιαμίτου,] Τοῦ abest *MSS.*

y Δὲ κατέμειναν] Ita *Big.* & *Epiphan.* γὰρ in *cæteris.*

z Τὸν τοῦ ναοῦ κατασκευήν,] Illud τὸν ex *MSS.*

a Ὥσπερ ἀνακαλουμένης] Ὥσπερ ἀνακαλουμένης αὐτοῖς πάλιν καὶ ἀναβιώσης *Hen.* & *Chrys.* ὥσπερ ἀνακαλουμένης καὶ ἀναβ. *Big. Busb.* & *Epiphan.* qui vertit, *tanquam creatam & antiquam religionis consuetudinem redivivam.*

b Ἀπέπεμψε] Ἐπέπεμψε *Gall.*

c Βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορος] Vox Βασιλεὺς deest quibusdam *MSS.*

d Μιθραδάτῃ] Μιθριδάτῃ *Big.* Μιθελδάτῃ *Vulg.* Μιθραδάτῃ in Græcis *Esdræ*, & *nummis antiquis*, ut ostendit Ill. *Spanhemius.*

e Ἀβασσάρῳ,] Ἀσσαβάρῳ *Vat.* Proculdubio aut Σανασσαρῷ ex *Esdra* l. 1. aut Σανασσασάρῳ ex *Esdra*, l. 3. legendum.

f Ἀποδοθησόμενα.] Ἀποθησομένοις *Vat.* Ἀποδοθησομένοις *Chrys.*

g Σισίνῃ] Σισίννῃ καὶ Σαραβασσάννῃ *Hen.* Σισιννῇ καὶ Σαραβασσάνῃ *Esdræ* l. 3. c. 6. & 7. Videsis & *Esdram* in l. 1. c. 5. & 6.

h Ἀνακτίσαι,] Ita *MSS.* ἀναπλάσαι in *Editis.*

i Ὕψος μὲν ἑξήκοντα] Ita *Hen. Busb. Chrys. Vat.* & *Epiphan.* ὕψος μὲν πήχυς ξ'. τὸ δ' αὐτὸν καὶ τὸ εὖρος in *Editis Aldique.*

k Θύσει τῷ Θεῷ.] Ita *MSS.* aut θύσει. in *Editis* θύσουσι.

l Μιθραδάτῃ τῷ γαζοφύλακι,] De Mithradate tanquam Duce eorum, qui Templi restaurationem voluerint impedire agit J. Chrysost. T. VI. p. 161. & 162. SPANH.

m Ψυκτῆρες χρύσεοι] Multò plura vasorum genera exprimit, quam in recensione sua, *Esdras*, l. 1. c. 1.

n Πεντήκοντα,] Ita *Hen. C.* & *Epiphan.* τεσσεράκοντα *Bas.*

o Πεντακόσιοι,] Ita *Hen.* & *Epiphan.* τετρακόσιοι *Bas.*

p Θηρίκλεια χρύσεα τεσσαράκοντα.] Illa Θηρίκλεια χρύσεα τεσσαράκοντα, ἀργύρεα πεντακόσια desiderantur in *Epiphanii* libris. HUDS. LXX. νεφρεῖς χρυσοῖ *MS. Alex.* χεφρεῖ. Esd. 1. v. 10. ex Hebr. כפורי Expletoria. *Vulg.* Scyphi. SPANH.

q Τεσσαράκοντα,] Πεντήκοντα *Gen.*

r Πεντακόσιοι,] Ita *Hen. Vat.* & *Epiphan.* τεσσαράκοντα *Bas. Aldique.*

s Ar-

"μυριάδας πεντακισχιλίας καὶ πεντακοσίας, καὶ εἰς σε-
"μίδαλιν πυρῶν [s] ἀρτάβας δισμυρίας πεντακοσίας. κε-
"λεύω ἢ τὰ τούτων χορηγίαν [t] ἐκ τ῀ τ῀ Σαμαρείας γί-
"νεσθαι φόρων. ἐπίσασι ἢ τὰ ἱερεῖα ταῦτα κ῀ τὰς Μωϋ-
"σέως οἱ νόμιμοι ἱερεῖς ἐν Ιεροσολύμοις· κ῀ πεφσφέροντες εὔ-
"ξονται τῷ Θεῷ ὑπὲρ [v] σωτηρίας τ῀ βασιλέως καὶ τ῀ γένους
"αὐτ῀, ὅπως ἡ Περσῶν βασιλεία [x] διαμένῃ. τοὺς ἢ
"παραβαίνοντας τούτων καὶ ἀκυρώσαντας [y] ἀναστανρωθῆναι
"βούλομαι, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἶναι βασιλικάς." καὶ
ἡ μὲν ἐπιστολὴ ταῦτα ἐδήλου· τ῀ δὲ ἐκ τ῀ς αἰχμαλωσίας
σωελθόντων εἰς Ιερουσάλυμα, μυριάδες ἦσαν τέσσαρες καὶ
διχίλιοι, [z] τετρακόσιοι καὶ ἑξήκοντα δύο.

"lia & quingentas, & triticeæ similæ artabas vi-
"ginti millia & quingentas. Jubeo autem ut ho-
"rum *omnium* copia illis fiat ex Samariæ tributis.
"atque istas victimas immolabunt sacerdotes Hie-
"rosolymis juxta ritus Moysaïcos: & intra sacra
"Deum precabuntur pro salute Regis ejusque so-
"bolis, ut regnum Persarum diuturnum sit. At
"quicunque istis non paruerint, eaque irrita fece-
"rint, eos crucis patibulo affigi volo, & bona eo-
"rum redigi in fiscum regium". Et in hanc qui-
dem sententiam scripta erat epistola: eorum vero,
qui è captivitate convenerunt Hierosolyma, my-
riades erant quatuor, duo millia, & quadringenti
sexaginta duo.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς Ιουδαίοις, ὑπὸ Χουθαίων ⸀ σατραπῶν ἐμποδιζομένοις
πρὸς τὴν ⸂ ἱερᾶ κατασκαφὴν, τ῀ Κύρου τελευτήσαντος
ἐκ παντὸς ἀπηγόρευσεν ὁ Καμβύσης τοιοῦτό τι ποιῆσαι.

CAP. II.

Quomodo Judæos, quo minus templum exstruerent à Chuthæis & satrapis impeditos, Cyro mortuo omnino prohibuit Cambyses ab ejusmodi opere moliendo.

Βαλλομένων ἢ τὰς θεμελίους τ῀ ναοῦ, καὶ πρὸς τὴν οἰκο-
δομὴν αὐτ῀ λίαν ἐσπουδακότων, τὰ πέριξ ἔθνη, καὶ
μάλιστα τὸ [a] Χουθαίων· οὓς [b] ἐκ τ῀ς Περσίδος καὶ Μηδικ῀ς
[c] ἀγαγὼν Σαλμανασάρης [d] ὁ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς κα-
τῴκισεν ἐν Σαμαρείᾳ, ὅτε τ῀ τῶν Ισραηλιτῶν λαὸν ἀ-
νάστατον ἐποίησε· παρεκάλουν τοὺς σατράπας καὶ τοὺς
[e] ἐπιμελομένους ἐμποδίζειν τοὺς Ιουδαίους, μὴς πε τὴν
τ῀ς πόλεως ἀνάστασιν καὶ τὴν τοῦ ναοῦ κατασκαφήν. οἱ
ἢ, καὶ χρήμασι διαφθαρέντες ὑπ' αὐτῶν, [f] ἀπημπό-
λησαν τοῖς Χουθαίοις τὸ μὴ τοὺς Ιουδαίους ἀμελεῖς καὶ ῥᾳ-
θύμους τ῀ οἰκοδομίας. Κύρῳ γὰ[g] μή πε ἄλλως ἀσχολη-
θέντι πολέμους ἄγνοια τούτων ἦν, κ῀ [h] στρατευσαμένῳ ἐπὶ
[i] Μασσαγέτας [k] ἐκεῖ σωέβη τελευτῆσαι τὸν βίον. Καμ-
βύσης ἢ ⸀ Κύρου παῖδος τὴν βασιλείαν διαδεξάμενος,
οἱ ἐν Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ καὶ Αμμανίταις καὶ Μωαβίταις κ῀
Σαμαρείᾳ γράφουσιν ἐπιστολὴν [l] Καμβύσῃ δηλοῦσαν τάδε.
"Δέσποτα, οἱ [m] παῖδές σου, [n] Ράθυμος ὁ πάντα τὰ πρακτέ-
"μενα γράφων, καὶ [o] Σεμέλιος ὁ γραμματεὺς, καὶ
"οἱ τ῀ βουλ῀ς τ῀ς ἐν Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ κριταί. γινώ-
"σκειν σε δεῖ, βασιλεῦ, [p] ὅτι Ιουδαῖοι, οἱ εἰς Βαβυλῶ-
"να ἀναχθέντες, ἐληλύθασιν εἰς τὴν ἡμετέραν, καὶ
"τὴν τε πόλιν τὴν ἀποστάτιν καὶ πονηρὰν οἰκοδομοῦσι,
"καὶ τὰς [r] ἀγορὰς αὐτ῀ς, [s] καὶ ἐπισκευάζουσι τὰ τείχη,
"καὶ ναὸν ἀνεγείρουσι. ἴσθι μέντοι γε τούτων γινομένων, ὅτε
"φόρους αὐτοὺς τελεῖν ὑπομενοῦσιν, ὅτι ἢ ὑπακούειν
"ἐθελήσουσιν, ἀλλὰ καὶ βασιλεῦσιν ἀντιστήσονται, καὶ
"ἄρχειν μᾶλλον ἢ ὑπακούειν [t] ἐθελήσουσιν. ἐνεργημέ-
"νων οὖν τ῀ τὸν ναὸν καὶ οἰκοδομουμένων, καλῶς ἔ-
"στι

HI dum templi fundamenta jaciunt, atque ei ædificando omni studio incubuerunt, gentes infinitimæ, præsertimque Chuthæi, (quos, è Persi-de ac Media traductos, Salmanasares Assyriorum rex in Samaria collocavit, cum Israëlitarum po-pulum inde migrare fecisset) rogabant satrapas, & eos qui operibus præerant, ut Judæos in urbe instauranda temploque exstruendo impedirent. Atque illi, largitionibus ab istis corrupti, Chuthæis fidem pretio addictam dederunt, fore ut Judæorum res negligerent, & in ædificatione promovenda segniter agerent. Cyrus enim, dum in aliis bellis occupatus erat, ista ignorabat: eique, cum adversus Massagetas duxisset exercitum, illic vitam finire contigit. Cum autem Cambyses Cyri filius in regnum successisset, Syrorum quidam & Phœnicum & Ammanitarum & Moabitarum & Samaritanorum ad eum literas scripserunt in hunc modum. "Domine, servi tui, Rathymus commenta-"rienſis, & Semelius scriba, atque concilii in "Phœnicia & Syria præsides. Cognoscere te o-"portet, Rex, Judæos, qui Babylonem deducti "fuerant, *isthinc profectos* in regionem nostram ve-"nisse urbemque rebellem & improbam ædifica-"re, simul & fora ejus *reficere*, atque mœnia in-"staurare, & templum exstruere. Nunc scito, si "ista fuerint *absoluta*, quod nec tributum pende-"re sustinebunt, nec imperata facere volent, sed "& regibus resistent, & imperare potius quam "servire parati erunt. Itaque cum templi fiat opus "& in eo laboretur, nobis optimum visum est scri-"bere ad te, Rex, & *ejusmodi rem* non negligere, "ut

Impeditur templi instauratio. 1 *Esdr.* c. 4. & 3 *Esdr.* c. 2.

Cyri mors: ei in regnum succedit Cambyses, ad quem mittuntur literæ de impedienda Hierosolymorum instauratione. 1 *Esdr.* c. 4. & 3 *Esdr.* c. 3.

[s] Ἀρτάβας] Ita *Hen.* ἀρτάβας βρ. in *Editis Aliisque.* in *Epiphanii* libris *viginti quinque millia & quadringentas* (vel *quigentas*) *artubas.* Verum illa καὶ εἰς σ. π, ἀρ. βρ. desunt in nonnullis *MSS.* HUDS. ἀρταβᾶ μέτρον Μηδικὸν εἶδος, *Hesychius.* In Schol. *Aristoph. Acharn.* p. 376. Ἀρταβᾶ μέτρον παρ' Αἰγυπτίοις· LXX. Es. V. v. 10. ὁ σπείρων ἀρτάβας ἓξ· in *Hebr.* חמר. SPANH.

[t] Ἐκ τ῀ς Σαμαρείας] Ἐκ τ῀ς Σαμαρείας ἴσως ⸀ φόρων *Chrys.*

[v] Σωτηρίας] Ita *Hen.* & *Epiphan.* σωτηρίας τε in *reliquis.*

[x] Διαμείν῀.] Διαμείνῃ *Vat.* & *Chrys.*

[y] Ἀναστανρωθῆναι] Ἀναστανρόω, non *rursus* cruci affigere. REL.

[z] Τετρακόσιοι καὶ ἑξήκοντα δύο.] In *Editis* ξβ'. pro quibus τξ'. scribendum esse existimat *J. Clericus.* quod Græci aliter hic non habeant ac Hebræi τεσσαράκοντα ἑξήκοντα.

[a] Χουθαίων] Conf. supr. lib. IX. c. 14. §. 3. SPANH.

[b] Ἐκ τ῀ς Περσίδος καὶ Μηδικ῀ς ἀγαγὼν Σαλμανασάρης] Vide de hoc molimine J. Chrysost. ab initio Serm. T. VI. p. 161. SPANH.

[c] Ἀγαγὼν Σαλμανασάρης] Ἀγων *Chrys.*

[d] Ὁ τ῀ Ασσυρίων βασιλεὺς] Conf. supr. lib. 10. c. 1. §. 1. SPANH.

[e] Ἐπιμελομένους] Ἐπιμελημένους *Vat.* & *Chrys.*

[f] Ἀπημπόλησαν τοῖς Χουθαίοις] Aristoph. Acharn. p. 389. λαθάνω· ἀπεμπολήσαντες· SPANH.

[g] Περί τι ἄλλως] Περί τι τὰς ἄλλας *Hen.*

[h] Στρατευσαμένῳ] Στρατεύσαντι γε *Vat.*

[i] Μασσαγέτας] Ita *Hen.* & *Busb.* In *reliquis* Μασσαγίτας. Videsis *Strab.* lib. XI.

[k] Ἐκεῖ σωέβη] Ita ex *MSS.* οὗτος in *Editis.*

[l] Καμβύσῃ] Pro Καμβύσῃ LXX. Ἀρθασαθᾶ· *Hebr.* ארתחשׁשתא SPANH.

[m] Παῖδές σου,] Ἄγγελοι *Chrys.*

[n] Ράθυμος ὁ πάντα τὰ πρακτέμενα γράφων] *Rufinus*: mirabimur omnia accidentia scribens. LXX. Ρεὶμ βαλτὰμ· *MS. Alex.* Βαλμιάν· *Hebr.* בעל טעם Rechum Præfectus rationis, *Santes Pagnin.* Esdr. IV. v. 8. SPANH.

[o] Σεμέλιος] Σαμίμιος aut Σεμέλιος *Esdræ*, l. 3.

[p] Ὅτι Ιουδαῖοι,] Sic *MSS.* ὅτι οἱ Ιουδαῖοι in *Editis.*

[q] Τὴν τε πόλιν τὴν ἀποστάτιν καὶ πονηρὰν] Ita ex *MSS.* (& *Co.c. Vetus* rebellem ac malevolam) τὴν τε πόλιν ἀποστάτην πονηρὰν in *Editis.*

[r] Ἀγορὰς] Ἀγυιὰς legi vult *Schotanus.* sed ἀγορὰς agnoscit *Esdras* ut & *Epiphan.* cujus in *libris* melioribus *fora*, non *fores* ut *Editis* nonnullis.

[s] Καὶ ἐπισκευάζουσι τὰ τείχη,] Ita *Vat.* & *Hen.* ἐπισκευάζουσί τε sine καὶ in *reliquis.* HUDS. Ἀγορὰ nempe seu Fora inter præcipuas condendarum aut restaurandarum urbium partes habitæ apud Gentiles. SPANH.

[t] Ἐθελήσουσιν.] Ἐθέλουσι *Vat.*

"ut inſpicias majorum tuorum commentarios. in "illis enim invenies Judæos defectionum auctores "& animis in reges inimicis, ſimiliter & ipſorum "urbem, quæ propter hanc cauſam etiam nunc "vaſtata eſt. Nobis autem viſum eſt & hoc tibi "indicare, quod forſan neſcias, ſi urbs ita fuerit "inſtaurata & mœnibus cincta, nullam tibi dein-"ceps in Cœlen-Syriam & Phœniciam patere "viam.

Cambyſes Hieroſolymorum prohibet inſtaurationem. 1 Eſdr. c. 4. & 3 Eſdr. c. 2.

2. Cambyſes vero poſtquam legiſſet epiſtolam, cum eſſet *alioqui* natura malignus, iis quæ declaraverant irritatus eſt, & hoc modo reſcripſit: "Cam-"byſes rex Rathymo commentarienſi, & Belſe-"mo, & Semelio ſcribæ, reliquiſque eorum ſociis, "& *cæteris* in Samaria & Syria degentibus, hæc "dicit. Lectis quas miſiſtis literis, meo juſſu in-"ſpecti ſunt majorum meorum commentarii, & "inventum eſt hanc urbem perpetuo regibus in-"feſtam fuiſſe, ejuſque incolas ſeditionum & bel-"lorum cauſas exſtitiſſe: ac reges illorum compe-"rimus potentes acreſque fuiſſe, & tributa ex Cœ-"le-Syria & Phœnicia legiſſe. Quapropter ego "impero Judæos ab urbis ædificatione impediri, "ne inde in majus provehatur eorum malitia, qua "hactenus in regum detrimentum uſi ſunt." His literis perlectis, Rathymus & Semelius ſcriba, eorumque collegæ, è veſtigio conſcenſis equis, Hieroſolyma properarunt, ducta ſecum magna hominum multitudine; & Judæos prohibuerunt ab urbe temploque ædificando. Et hæc quidem opera novem aliis annis intermiſſa jacuerunt uſque ad annum ſecundum regni Darii Perſarum regis. Cambyſes enim, cum per ſexennium regnaſſet, illoque tempore Ægyptum ſubegiſſet, inde reverſus apud Damaſcum diem obiit ſupremum.

Cambyſis obitus.

"χειν ἔδοξεν ἡμῖν, γράψαι σοι, βασιλεῦ, καὶ μὴ [v] πε-"ριδεῖν, ὅπως [x] ἐπισκέψῃ τὰ τῶν πατέρων σε βι-"βλία. εὑρήσεις γὰρ ἐν αὐτοῖς ἀποστάτας καὶ τῶν βασι-"λέων ἐχθρὰς Ιουδαίους, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν, ἣ ἀφ' "τοῦ καὶ νῦν ἠρημώθη. ἔδοξε δ' ἡμῖν καὶ τοῦτό σοι δη-"λῶσαι, ἀγνοούμενον ἴσως, ὅτι ἡ πόλεως ἅτω συνοικι-"σθείσης, καὶ τὸ κύκλον τῶν τειχῶν ἀποκλεισθέντος, ἀποκλείε-"ται σοι ἡ ὁδὸς ἡ [y] ἐπὶ Κοίλῃ Συρίαν καὶ Φοινίκῃ.

β'. Ἀναγνοὺς δ' ὁ [z] Καμβύσης τὴν ἐπιστολὴν, καὶ φύσει πονηρὸς ὢν, κινεῖται πρὸς τὰ δεδηλωμένα, καὶ γράφει τάδε λέγων· "Βασιλεὺς Καμβύσης Ραθύμῳ τῷ γραφοντὶ τὰ "προσπίπτοντα, καὶ [a] Βελσεμῷ, καὶ Σεμελίῳ γραμματεῖ, καὶ "τοῖς λοιποῖς τοῖς συμπαρομένοις, καὶ οἰκοῦσιν ἐν Σαμαρείᾳ "καὶ Φοινίκῃ, τάδε λέγει. ἀναγνοὺς τὰ [b] πεμφθέντα παρ' ὑ-"μῶν γράμματα, [c] ἐκέλευσα ἐπισκέψασθαι τὰ τῶν προγό-"νων μου βιβλία, καὶ εὑρέθη ἡ πόλις ἐχθρὰ βασιλεῦσιν "αἰεὶ γεγενημένη, καὶ στάσεις καὶ πολέμους οἱ ἐνοικοῦντες πρα-"γματευόμενοι· καὶ βασιλεῖς αὐτῶν ἔγνωμεν δυναστοὺς καὶ "βιαίους, φορολογήσαντας Κοίλῃ Συρίαν καὶ Φοινίκῃ. "ἐγὼ τοίνυν προσέταξα μὴ συγχωρεῖν τοῖς Ιουδαίοις ἀνοι-"κοδομεῖν τὴν πόλιν, μὴ ἔτι πλέον [d] αὐξηθῇ τὰ τῆς κακίας "αὐτῶν, ἢ χρώμενοι πρὸς τοὺς βασιλεῖς ἀμπλελέκαζι." τούτων ἀναγνωσθέντων τῶν γραμμάτων, ὁ Ραθυμος καὶ Σεμέλιος [e] ὁ γραμματεὺς, καὶ οἱ τούτοις συμπαραγενόμενοι, φθαρσῆμα ἐπιπηδήσαντες ἵπποις, ἔσπευσαν εἰς Ιερουσαλύμα, πλήθει ἐπαγόμενοι πολύ· καὶ διεκώλυσαν οἰκοδο-μεῖν τοὺς Ιουδαίους τὴν πόλιν καὶ τὸν ναόν. καὶ ταῦτα μὲν ἐπε-χέθη τὰ ἔργα μέχρι τοῦ δευτέρου ἔτους τῆς Δαρείου βασι-λείας [f] τοῦ Περσῶν ἐπ' ἄλλα ἔτη ἐννέα. Καμβύσης γὰρ ἓξ ἔτη βασιλεύσας, καταστρεψάμενος ἐν τούτοις τὴν Αἴγυ-πτον, [g] καὶ [h] ὑποστρέψας ἐτελεύτησεν ἐν Δαμασκῷ.

IV. CAP. III. ΚΕΦ. γ'.

• *Quomodo Dario poſt mortem Cambyſis & Magorum cædem, regnum adepto, Zorobabelus, quod in problematum explicatione aliis præſtiterit, inſtaurationem templi à Rege impetrat.*

Sublatis Magis regnat Darius.

SUblatis autem Magis, qui poſt Cambyſis obitum regnum anno tenuerunt, ſeptem Perſarum domuum, ut appellantur, principes Darium Hyſtaſpis filium regem crearunt. Is, cum *adhuc* privatus eſſet, voverat Deo, ſi regnum adipiſceretur, quicquid ſacrorum vaſorum apud Babylonem ſupererat remiſſurum ad fanum Hieroſolymitanum. Venerat autem ad Darium ex Hieroſolymis ſub illud tempus Zorobabelus, qui captivorum Judæorum princeps fuerat conſtitutus. erat enim ab antiquo eidem cum rege amicitia. Quo factum eſt, ut, cum aliis duobus corporis ipſius cuſtodiæ adhibitus, honorem quem ſperaverat conſequutus fuerit.

Darii votum de Hieroſolymis inſtaurandis.

2. Primo autem regni *ſui* anno, Darius ſplendide & magno cum apparatu excepit & eos qui circa ſe erant, & vernas, & Medorum principes, &

Ὡς Δαρείῳ, μετὰ πλούτου καὶ Καμβύσου τοῦ τῶν Μάγων ἀναι-ρεσιν, βασιλεύοντι, Ζοροβάβηλος, ἐν τῇ περὶ γρη-μάτων ἀμφιλύσει ἀριστεύσας, τούτου ἔτυχε παρὰ τοῦ βα-σιλέως, ἵνα ὁ ναὸς οἰκοδομηθῇ.

ΜΕτὰ δὲ τὴν τῶν Μάγων ἀναίρεσιν, οἱ μετὰ τὸν Καμβύσου θάνατον τὴν Περσῶν ἀρχὴν [i] ἐνιαυτῷ κατέσχον, οἱ λεγόμενοι ἐπτὰ οἶκοι τῶν Περσῶν τοῦ Τσάστου παῖδα Δαρεῖον ἀπέδειξαν βασιλέα. ἦν δ', ἰδιώτης ὢν, φίλος τῷ Θεῷ, εἰ γένοιτο βασιλεὺς, πάντα τὰ σκεύη τοῦ Θεοῦ, ὅσα ἐκεῖ ἔτι ἐν Βαβυλῶνι, πέμψειν εἰς τὸν ναὸν τὸν ἐν Ιερουσαλύμοις. ἔτυ-χε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἀφικόμενος πρὸς Δαρεῖον ἐξ Ιερουσαλύμων [k] Ζοροβάβηλος, ὃς τῶν αἰχμαλώτων Ιου-δαίων ἡγεμὼν [l] ἀπεδέδεικτο. [m] πάλαι γὰρ ἦν αὐτῷ φιλία πρὸς τὸν βασιλέα. [n] ᾧ δὴ καὶ σωματοφυλακεῖν αὐτὸν μετ' ἄλλων δύο κελεύει ἄξιος, [o] ἀπέλαυεν ἧς ἤλπισε τιμῆς.

β'. Τῷ δὲ πρώτῳ τῆς βασιλείας ἔτει, Δαρεῖος ὑποδέ-χεται λαμπρῶς καὶ μετὰ πολλῆς πολυτελείας τούς τε περὶ αὐ-τὸν, καὶ τοὺς [p] οἴκοι γεγονότας, καὶ τοὺς τῶν Μήδων ἡγεμόνας, καὶ

[v] Περιιδεῖν,] Ὑπεριδεῖν τι τοιοῦτο *Eſdræ* l. 3. c. 2.

[x] Ἐπισκέψῃ τὰ τῶν πατέρων] In vero *Eſdra*, c. 4. v. 15. ἐπισκέ-ψῃ) τῶν πατέρων. in *Pſeudo-Eſdra* ἐπισκεφθῇ σὺ τοῖς.

[y] Ἐπὶ Κοίλῃ Συρίαν] Ad inferiorem Syriam *Ruſin.* Pro ἀπο. c. οδ. LXX. οὐκ ἔσαι σοι εἰρήνη Eſdr. iv. 16. In *Hebr.* & *Vulg.* poſſeſſionem trans Fluvium non habebis. SPANH.

[z] Καμβύσης] Artaxerxes Eſdr. iv. 8. SPANH.

[a] Βελσεμῷ] Βελισεμίῳ juxta *Epiphanium.* Βεελζεμῷ *Vat.* Βεελ-ζεμῷ C. Βεελτέμῳ *Hen.* Βεελτέθμῳ *Eſdræ.*

[b] Πεμφθέντα] Πεμφθέντα μοι παρ' ὑμῶν C. πεμφθέντα μοι γράμ-ματα *Hen.*

[c] Ἐκέλευσα ἐπισκέψασθαι] Τὰ τῶν πατέρων μου βιβλία ἐπισκεψάμενος solus *Busb.*

[d] Αὐξηθῇ τὰ τῆς κακίας αὐτῶν,] Ita *MSS.* αὐξωθῇ in *Editis.*

[e] Ο γραμματεύς,] Illud ὁ ex *MSS.*

[f] Τοῦ Περσῶν] Ita *MSS.* ἕως δευτέρου ἔτους τῆς βασιλείας Δαρείου [καὶ *Alex.*] βασιλέως Περσῶν *Eſdr.* τῶν Περσῶν in *Editis.*

[g] Καὶ] Sic cum *Hen.* & *Busb.* in *reliquis* καὶ deëſt.

[h] Ὑποστρέψας] Ἀποστρέψας *Hen.* & *Vat.*

[i] Ἐνιαυτῷ] Ita *MSS.* ἐνιαυτὸν in *Editis.*

[k] Ζοροβάβηλος,] Sic *MSS.* Ζοροβάβελος in *Editis.*

[l] Ἀπεδέδεικτο.] Ita *MSS.* ἀπεδείκνυτο in *Editis.*

[m] Πάλαι] In aliquibus *MSS.* ποθὲν γὰρ πάλαι ἦν. verum non ita *Epiphan.*

[n] ὯΙ δὴ καὶ] Διὰ ἣν καὶ in *MSS.*

[o] Ἀπέλαυεν ἧς ἤλπισε τιμῆς.] Ita *Hen. Busb.* (*Cocc.*) & *Vat.* ut & mox ἤλπισε aut ἤλπιζε. in *Editis* ἀπέλαβεν ἧς ἔλπισε τιμῆς.

[p] Οἴκοι γεγονότας,] Πάντας τοὺς ἐκ' αὐτὸν καὶ πάντας τοὺς οἰκογε-νεῖς αὐτῶ 3 *Eſdræ*, c. 3. v. 1.

q Τῶν

καὶ σατράπας [q] τῶν Περσῶν, καὶ τοπάρχας [r] Ινδικῆς ἄχρι τῆς Αἰθιοπίας, καὶ τοὺς στρατηγοὺς [s] τ ἑκατὸν εἴκοσι ς ἑπτὰ σατραπῶν. ἐπεὶ δ καλῶς κεχρημένοις ἄχρι κόρου ς πλησμονῆς ἀνέλυσαν κοιμηθησόμενοι [t] παρ' αὐτοῖς ἕκαστοι, Δαρεῖος ὁ βασιλεὺς ἐλθὼν ἐπὶ τὸν κοίτον, καὶ βραχὺ τῆς νυκτὸς ἀναπαυσάμενος, ἔξυπνος γίνεται· καὶ μηκέτι καθυκοιμηθῆναι δυνάμενος, εἰς ὁμιλίαν τρέπεται μετὰ τῶν τριῶν σωματοφυλάκων, καὶ τῷ λόγον ἐροῦντι, ᾧ εἴη αὐτὸς ἀναγορεύειν μέλλοι, τ [u] ἀληθέστερον ς σωφρονέστερον, τούτῳ γέρας δώσειν ὑπερφυεῖ τινα νικητήριον, [x] πορφύραν [y] ἐνδύσασθαι, καὶ ἐν σκυφώμασι χρυσοῖς πίνειν, καὶ ἐπὶ χρυσοῦ καθεύδειν, καὶ ἅρμα χρυσοχάλινον, καὶ κίδαριν βυσσίνῳ, καὶ [z] περιαυχένιον [a] χρύσεον, καὶ μετ' αὐτὸν ἕξειν [b] πρωτοθρόνιον διὰ τὴν σοφίαν, [c] καὶ συγγενὴς μου ἔφη κληθήσεται. ταύτας ἐπαγγειλάμενος αὐτοῖς παρέξειν τὰς δωρεάς, ἐρωτᾷ μὲν τ πρῶτον εἰ ὁ οἶνος ὑπερισχύει, τ δεύτερον δ εἰ οἱ βασιλεῖς, τ τρίτον δ εἰ αἱ γυναῖκες, ἢ τούτων μᾶλλον ἡ ἀλήθεια. ταῦτα προθεὶς αὐτοῖς ζητεῖν, ἡσύχασεν. ὀρθρος δ μεταπεμψάμενος τοὺς [d] μεγιστᾶνας καὶ σατράπας καὶ τοπάρχας τῆς Περσίδος καὶ Μηδικῆς, καὶ καθίσας ἐν ᾧ χρηματίζειν εἰώθει [e] πάππῳ, τῶν σωματοφυλάκων ἕκαστον ἐκέλευσε πάντων ἀκουόντων ἀποφαίνεσθαι τὸ δοκοῦν αὐτῷ περὶ τῶν προκειμένων.

γ'. Καὶ ὁ πρῶτος ἤρξατο λέγειν τὴν δ οἴνου δύναμιν, ὅτως αὐτὴν ἐμφανίζων. "ἄνδρες γάρ, εἶπεν, ἐγὼ "τὴν ἰσχὺν δ οἴνου τεκμαιρόμενος, πάντα ὑπερβάλλου- "σαν δείκνυμι τούτῳ τῷ τρόπῳ. [f] σφάλλει γὰρ τῶν πί- "νόντων αὐτὸν καὶ ἀπατᾷ τὴν διάνοιαν, καὶ τὴν δ βα- "σιλέως τὴν δ ὀρφανὴν καὶ δεομένην κηδεμόνος ὁμοίαν πί- "θησι, καὶ τὴν δ δούλην διεγείρει πρὸς παῤῥησίαν δ "ἐλευθέρου, ὅτε δ πένητος ὁμοίαν γίνεται τῇ δ πλου- "σίου. μεταποιεῖ γὰρ καὶ μεταβάλλει τὰς ψυχὰς [g] ἐν "αὐταῖς γιγνόμενος, καὶ τῶν μὲν ἐν συμφορᾷ κα- "θεστηκότων σβέννυσι τὸ λυποῦν, τοὺς δ' ἀλλοτρίων "χρέα λαβόντας [h] εἰς λήθην ἄγει, καὶ ποιεῖ δοκεῖν αὐ- "τοὺς ἁπάντων πλουσιωτάτους, ὡς μηδὲν μὲν μικρὸν "φθέγγεσθαι, παλάντων δὲ μεμνῆσθαι, καὶ τῶν τοῖς δι- "καίοις προσηκόντων ὀνομάτων. ἔτι γε μὴν στρατη- "γῶν καὶ βασιλέων ἀνικήτους ἀπεργάζεται, καὶ φίλων "καὶ συγγενῶν [i] ἐξαιρεῖ μνήμην. ὀπλίζει γὰρ τοὺς ἀνθρώ- "πους καὶ κατὰ τῶν φιλτάτων, καὶ δοκεῖν ποιεῖ πάντων ἀλ- "λοτριωτάτους· καὶ ὅταν νήφοντες τύχωσι καὶ καθαλί- "πῃ διὰ τὴν νυκτὸς αὐτοὺς ὁ οἶνος κοιμωμένους, ἀνίησιν "πᾶν μηδὲν ὧν ἔπραξαν προδιὰ τὴν μέθην εἰδότας. τού- "τοις ἐγὼ τεκμαιρόμενος δείκνυμι τὸν οἶνον ὑπερκρα- "τοῦντα πάντων καὶ βιαιότατον.

δ'. Ὡς δ' ὁ πρῶτος, ἀποφηνάμενος περὶ τὴν ἰσχὺν δ οἴνου τὰ προφρημένα, ἐπαύσατο, ὁ μετ' αὐτὸν ἤρξατο λέγειν περὶ τὴν δ βασιλέως δυνάμεως, ταύτην ἀποδεικνὺς τὴν ἰσχυροτάτην καὶ πλέον τῶν ἄλλων δυναμένην, ὅσα βίαν ἔχειν ἢ σώμασιν δοκεῖ. τὸν δ τρόπον τὴν ἀποδείξεως ἐντεῦθεν ἐλάμβανεν. "ἁπάντων μέν, εἶπεν, "ἀνθρώπους περικρατεῖν, οἳ καὶ τὴν γῆν καταναγκά- "ζουσι καὶ τὴν θάλασσαν εἶναι χρησίμην αὐτοῖς πρὸς ἃ

Persarum satrapas, & Indiæ toparchas ad Æthiopiam usque, militiæque duces in centum viginti septem satrapiis. At postquam abunde & ad satietatem epulati cubitum discesserant ad suum quisque diversorium, Darius rex, cum ad lectum se recepisset, & paululum noctis requievisset, experrectus est; cumque non amplius somnum capere potuisset, confabulari cœpit cum tribus satellitibus, atque ei, qui sententiam veriorem & sapientiorem tulerit de rebus quas ab illis quæsiturus esset, in victoriæ præmium daturum esse promittit, ut purpura vestiretur, poculis aureis biberet, in auro dormiret, aureis frænis currum, byssinamque cydarim, & torquem auream circa collum haberet, ut secundus ab ipso propter sapientiam suam sederet, meusque inquit cognatus vocabitur. Hæc in eos munera collaturum esse pollicitus, primum quidem interrogavit, an vinum *reliquis* præpolleret, secundum vero an reges, tertium vero an mulieres, aut forte veritas magis quam hæc omnia. Postquam ista illis proposuerat, quievit. Mane autem, cum accersivisset megisthanas & satrapas & toparchas Persidis & Mediæ, *ipse* solio collocatus, ubi jus reddere consuevit, jussit unumquemque satellitum suam, de iis quæ proposuerat, sententiam declarare, omnibus audientibus.

Problemata de vini & regis & mulieris & veritatis viribus.

3 Esdr. c. 3.

3. Tum primus exorsus est dicere de vini potentia, ad hunc modum eam extollendo. "O viri, "inquit, ego de vini viribus conjecturam faciens, "eas rebus omnibus prævalere hisce indiciis com- "perio. Mentem enim eorum, à quibus bibitur, "fallit decipitque; ita ut reges similes fiant pupil- "lis & curatore egentibus, & servi ad eandem cum "ingenuis dicendi libertatem adspirent, & paupe- "res *magna de se opinione* cum divitibus adæquen- "tur. animas enim, si forte eas ingrediatur, subin- "de mutat, novamque illis vim ingenerat; ut quod "& calamitosis tristitiam adimit, & obæratos in "æris alieni oblivionem ducit, facitque ut sibimet "videantur omnium ditissimi, adeo ut nihil par- "vum loquantur, sed talenta crepent, & alia id "genus nomina quibus uti beatis conveniat. præ- "terea ducum aut regum meminisse non patitur, "nec memoria tenere amicos & familiares. nam "& homines armat etiam adversus sibi charissimos, "facitque ut appareant omnium alienissimi: cum- "que sobrii facti fuerint, & vinum nocte exhalan- "do crapulam edormierint, surgunt ignari o- "mnium quæ per ebrietatem commiserant. Ex "hisce ego conjectura assequor, vinum rerum o- "mnium potentissimum esse, nihilque eo esse ve- "hementius.

Vini vires.

3 Esdr. c. 3.

4. Postquam primus, ista de vini viribus loquutus, siluit, proximus cœpit de regis potestate verba facere, eam ostendendo validissimam esse, & majori vi pollere quàm cætera, quæ suos impetus aut intellectum habere videntur. id quod & demonstrare conatus est ad hunc modum. "Omnium "quidem rerum, dicebat, penes homines esse im- "perium, qui & terras & maria sibi ad quoscun- "que usus, velint nolint, inservire faciunt; regibus "au-

Regis vires.

3 Esdr. c. 4.

q Τῶν Περσῶν,] Sic *Hen. Busb.* & *Epiphan.* τ Περσίδ in *reliquis.*

r Τῶν ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ἑπτὰ] CXXVII. Satrapiæ III. Esdr. III. & IV. SPANH.

s Σατραπειῶν.] Επὶ ἔτη ἑκατὸν post σατραπειῶν adjicit *Vat.* De Satrapiarum numero vide *Brissonium* de *Regno Persarum*, lib. I. p. 112.

t Παρ' αὐτοῖς ἕκαστοι,] Παρ' αὐτὰς *Hen.* & *Vat.*

u Ἀληθέστερον] Ἀληθίστατον καὶ σωφρονέστατον *Hen.* & *Busb.*

x Πορφύραν ἐνδύσασθαι,] Conf. supr. lib. 10. c. XI. §. 2. SPANH.

y Ἐνδύσασθαι,] Ἐνδυέσθαι *Hen.* & *Busb.*

z Περιαυχένιον χρύσεον,] Conf. supr. lib. 10. c XI. §. 2. SPANH.

a Χρύσεον,] ita *MSS.* χρυσῶ in *Editis*; forsan pro χρυσῶν.

b Πρωτοθρόνιον] Πρωτοσέδριον C. HUDS. Hunc *Hen.* & C. *regio nostro.* REL.

c Καὶ συγγενὴς μου ἔφη κληθήσεται.] Ita *Busb. Hen.* & C. καὶ συγγενὴς μου ἔφη κληθήσει.), καὶ πρώτου διὰ δόξαν ἔσει.). ταύτας *Vat.* καὶ συγγενὴς μου ἐπικληθήσει.). ταύτας &c. in *Editis.* HUDS. Ita hodie Reges Galliæ & Britanniæ, viros quos honore Comitatus aut Episcopatus ornant, cognatos vocant: *mon tres cher cousin Archevesque de Paris.* Comitem de Athlone, *cognatum* suum *& consanguineum* vocavit Anna Britannorum regina in literis ad eum datis, quas vidi. REL.

d Μιγισθᾶνας καὶ σατράπας] Vide *Brissonium* de *Regno Persarum*, p. 134. *Edit. Sylb.*

e Τόπῳ,] Τόπῳ deest *Hen.* & *Vat.*

f Σφάλλει γὰρ] Σφάλλει τε γὰρ τ π. *Hen.* σφάλλει γὰρ ἔφη τ π.

g Ἐν αὐταῖς γιγνόμενος,] Ἐν αὐτοῖς γίγν. *Hen.* ἐν αὐταῖς ἰσχύοντος C. & *Vat.* Verum desiderantur in quibusdam *MSS.* nec ea legisse videtur *Epiphan.*

h Εἰς λήθην ἄγει,] Εἰς λήθην αὐτῶν ἄγει *Busb.*

i Ἐξαιρεῖ μνήμην.] Ita *Hen.* & *Busb.* ἐξαίρει in *Editis Aliisque.*

k Διατί-

"autem in ipſos imperium eſſe ſummamque pote-
"ſtatem: ac proinde qui dominatum habent in ani-
"malium fortiſſimum & validiſſimum, iſti jure
"merito cenſendi ſunt ea eſſe potentia ac vi cui o-
"mnia cedant neceſſe eſt. Quid quod, ſi ſubditis
"imperarint bella ſuſcipere & pericula adire, ob-
"temperatur; & ſi eos inimicis obviam ire velint,
"propter poteſtatem ſuam obſequentes habent: at-
"que eſt quidem cum jubeant ut montes demo-
"liantur, mœniaque & turres dejiciant. Quin &
"occidi & occidere, ſi præcipiatur, nunquam re-
"cuſant; ne regum imperia haud ita, uti par eſt,
"exſequi videantur. quod ſi vicerint, prædam bel-
"lo partam regi afferunt. Rurſum qui à militia
"abſtinentes terram colunt exercentque, ubi, poſt
"exantlatos labores operiſque difficultates ſupera-
"tas, ſata meſſuerint & fructus collegerint, tribu-
"ta *ſimiliter* regi afferunt. Quicquid autem is di-
"xerit juſſeritve, id néceſſitate coacti ſine mora
"& cunctatione faciunt. Tum demum ille quidem
"omne genus deliciis & voluptatibus ſaturatus dor-
"mit: ab aliis vero cuſtoditur vigilantibus, & *ad*
"*eum* quaſi timore alligatis. nemo enim illum,
"dum ſomnum capit, audet relinquere, neque tan-
"tillum, ut ſua curet negotia, diſcedere; ſed regi
"cuſtodiendo, id unum ſibi neceſſe eſſe ut faciat
"exiſtimans, aſſiduitatem adhibet. Idcirco, fieri
"non poteſt quin rex omnium potentiſſimus ſit,
"cui, ſi quid imperat, dicto audiens eſt tanta mul-
"titudo.

Mulierum vires.
3 Eſdr. c. 4.

5. Illo autem tacente, tertius Zorobabelus eos docere incepit, quid valeant mulieres & veritas, hujuſmodi oratione. "Vinum quidem multum
"poteſt, & magnus eſt rex cui omnes obediunt:
"ſed iſtis præpotentiores ſunt mulieres. nam &
"regem mulier in dias luminis oras protulit: &
"vinearum ſatores, ex quibus vinum gignitur,
"mulieres & pariunt & educant. In univerſum
"nihil eſt, quod non illis acceptum debemus.
"nam & illæ nobis veſtes texunt, illarumque be-
"neficio eſt quod res domeſticæ curentur & ſer-
"ventur. Nec poſſumus vitam agere abſque fe-
"minarum conſortio. Sed ſi *forte* multum auri
"comparaverimus & argenti, aliudve quidpiam
"pretioſum & magni faciendum, primo aſpectu
"mulieris venuſtæ hæc omnia miſſa facimus, vi-
"ſæque formam inhiamus & *deperimus*; imo bo-
"niſque noſtris æquo animo cedimus, modo pul-
"chritudine *illius* frui daretur & potiri. Quin-
"etiam patrem & matrem terramque altricem re-
"linquimus, & in chariſſimorum ſæpenumero ob-
"livionem venimus propter mulieres; ac ne com-
"mori quidem cum illis refugimus. Ex hoc au-
"tem maxime licet intelligere, quantam feminæ
"poteſtatem habeant. nonne laborantes & omnem
"terra marique miſeriam perferentes, id totum,
"quod *multo* labore paramus, uxoribus, veluti in
"nos imperium tenentibus, afferimus damuſque?
"Regem etiam *ipſe*, tantarum rerum dominum,
"vidi aliquando ab Apame Rabezaci Themaſii fi-
"lia, ejus concubina, alapis cædi, cum ille interea
"non indignaretur, quod illa ei de capite diadema

"Ἡλθεν, τούτων δ' ἄρχουσιν οἱ βασιλεῖς καὶ τῶν ἐξ-
"σίαν ἔχουσιν· οἱ δὲ κεφαλὴν καὶ ἰσχυροτάτην ζῶσ-
"[k] δεσπόζοντες, ἀνυπέρβλητοι τῷ δυνάμιν ἔτσι ὑπὲρ τῶν
"ἰσχὺν εἰκότως ἂν εἶεν. ἀμέλει πολέμους ὑπομένοντες
"καὶ κινδύνους τοῖς ἐρχομένοις, ἀκέοντας, καὶ πέμπον-
"τες αὐτοὺς [l] ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς, καταπλήξαντες μὲν τῷ
"ἰσχὺν τῶν αὐτῶν ἔχουσι· καὶ ὄρη μὲν καταρράζε-
"σθαι καὶ πίχη [m] μὲν ἀφαιρεῖν καὶ πύργους καθαιροῦσι. καὶ
"κτείνεσθαι δὲ οἱ κελευσθέντες καὶ κτείνειν ὑπομένου-
"σιν, ἵνα μὴ τὰ τοῦ βασιλέως δόξωσι παραβαίνειν
"προστάγματα. νικήσαντες δὲ, τῷ ὠφέλειαν τῷ
"ἐκ τοῦ πολέμου τῷ βασιλεῖ κομίζουσι. καὶ οἱ [n] μὴ
"στρατεύόμενοι δὲ, ἀλλὰ γῆν ἐργαζόμενοι καὶ ἀροῦν-
"τες, ὅταν, πονήσαντες καὶ πᾶσαν τὴν τῶν ἔργων
"παλαιπωρίαν ὑπομείναντες, θερίσωσι καὶ τὰς καρ-
"πὰς συνέλωσι, τὰς φόρους τῷ βασιλεῖ κομίζουσιν. ὁ
"δὲ ἂν ἅπαξ εἴπῃ καὶ κελεύσῃ, τοῦτο ἐξ ἀνάγκης ἐ-
"δὲν [o] ὑπερβαλλόμενον γίνεται. ἔπειθ' ὁ μὲν τρυφῆς
"ἀπάσης καὶ ἡδονῆς ἀναπιμπλάμενος καθεύδει· φυ-
"λάσσεται δὲ ὑπὸ γρηγορούντων, καὶ ὡσανεὶ δεδεμένων
"ὑπὸ τοῦ φόβου. καταλιπεῖν γὰρ ἐδεὶς τολμᾷ κοιμώμε-
"νον, δὲ τῶν ἰδίων ἀναχωρήσας πιεῖσθαι σπουδαίων·
"ἀλλ' ἓν ἔργον ἡγούμενος [p] ἀναγκαῖον τὸ φυλάττειν τὸν
"βασιλέα, [q] τούτῳ σπουδάζει. πῶς οὖν οὐκ ἂν ὁ βα-
"σιλεὺς δόξειεν τῷ πάντων ἰσχὺ ὑπερβάλλειν, ᾧ
"τοσοῦτον πλῆθος πείθεται κελεύοντι.

6. Σιωπήσαντος δὲ καὶ τούτου, πεῖ τὸ τῶν γυναικῶν
καὶ τῆς ἀληθείας ὁ τρίτος Zοροβάβηλος διδάσκειν αὐ-
τοὺς ἤρξατο, λέγων ὅτως. "ἰσχυρὸς μὲν καὶ ὁ οἶνος,
"καὶ ὁ βασιλεὺς, ᾧ πάντες ὑπακούουσιν, ἀλλὰ κρείτ-
"τους [r] τῇ δυνάμει τούτων αἱ γυναῖκες. τὸν τε γὰρ βα-
"σιλέα γυνὴ παρήγαγε εἰς τὸ φῶς, καὶ τοὺς φυτεύ-
"σαντας ἀμπέλους, αἱ ποιοῦσι τὸν οἶνον, γυναῖκές εἰσιν
"αἱ τίκτουσά τε καὶ τρέφουσαι. καθ' ὅλου δ' ἐδέν ἐστιν,
"ὃ μὴ [s] περὶ τούτων ἔχομεν. καὶ γὰρ τὰς ἐσθῆτας αὗται
"ὑφαίνουσιν ἡμῖν, καὶ τὰ κατ' οἶκον διὰ ταύτας ὑπο-
"μελείας καὶ φυλακῆς ἀξιοῦνται. καὶ οὐκ ἔστιν ὑπο-
"ζύγιόν γυναικῶν. ἀλλὰ χρυσὸν πολὺν κτησάμενοι
"καὶ ἄργυρον, καὶ ἄλλό τι τῶν πολυτελῶν, καὶ σπου-
"δῆς ἀξίων, ὅταν ἴδωμεν εὔμορφον γυναῖκα, πάντα
"ἐκεῖνα ἀφέντες, τῷ εἴδει τῆς ὀρεχθείσης [t] προσκεχή-
"καμεν, καὶ ὑπομένομεν ἀποχωρῆσαι τῶν ὄντων ἡμῖν,
"ἵνα τῆς κάλλους ἀπολαύσωμεν καὶ μεταλάβωμεν. ἐγ-
"καταλείπομεν δὲ καὶ [u] πατέρα καὶ μητέρα καὶ τὴν
"θρεψαμένην γῆν, καὶ τῶν φιλτάτων λήθην πολλά-
"κις ἔχομεν διὰ τὰς γυναῖκας, καὶ τὰς ψυχὰς ἀφιέ-
"ναι [x] μετ' αὐτῶν καρτεροῦμεν. ἔτσι δ' ἂν μάλιστα
"τὴν ἰσχὺν τῶν γυναικῶν [y] καταγνοήσαιτε. οὐχὶ πονοῦν-
"τες καὶ πᾶσαν ταλαιπωρίαν ὑπομένοντες καὶ διὰ γῆς
"καὶ θαλάττης, ὅταν ἡμῖν προσφυήται τινα ἐκ τῶν πόνων,
"[z] αὐτὰ φέροντες ὡς δεσποίναις ταῖς γυναιξὶ διδόαμεν;
"καὶ τὸ βασιλέα δὲ τὸ τοσούτων κύριον εἶδον ποτε ὑπὸ
"τῆς Ραβεζάκου [a] Θεμασίου παιδὸς Ἀπάμης, παλλα-
"κῆς δ' αὐτοῦ, [b] ῥαπιζόμενον, καὶ τὸ διάδημα ἀφαι-
"ρου-

[k] Δεσπόζοντες,] Δεσπόζειν appoſitè hic de Regio Perſarum imperio. vide *Æſchyl.* Perſ. v. 589. & *Ariſtid.* in Rem. p. 366. T. 1. de Perſarum Regum dominio ἔτι ἀρχὴ καὶ τὸ δεσπόζειν. SPANH.

[l] Ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς,] Πρὸς ἐχθροὺς *Vat.* & C.

[m] Διαπρᾶξαι καὶ πύργους καθαίρειν.] Καταπρᾶξαι *Vat.* C. & *Hen.*

[n] Μὴ στρατεύόμενοι δὲ,] Μὴ στρατεύόμενοι τῷ δὲ γῆν ἐργαζόμενοι in quibuſdam *MSS.*

[o] Ὑπερβαλλόμενον γίνεται.] Ὑπερβαλλομένων *Vat.*

[p] Ἀναγκαῖον τὸ φυλάττειν τὸν βασιλέα,] Τῶν ἀναγκαίων *Vat. Hen.* & *Busb.*

[q] Τούτῳ σπουδάζει.] Καὶ τούτοις σπουδάζειν C.

[r] Τῇ δυνάμει] Τῶν δυνάμεων *Vat.*

[s] Περὶ τούτων ἔχομεν.] Περὶ αὐτῶν *Vat.*

[t] Προσκεχήκαμεν,] Æſchylus Agam. v. 929. σπουδὴν ἐμοὶ de luxu Barbarorum Regum. SPANH.

[u] Πατέρα καὶ μητέρα] Καὶ πατέρας καὶ μητέρας C. Verum illa καὶ μητέρα deſunt in aliquibus *MSS.* etiam iis quibus uſus eſt *Epiphan.* qui præterea πατέρας pro πατέρα præ ſe ferunt.

[x] Μετ' αὐτῶν καρτεροῦμεν.] Μετ' αὐτῶν ἀξιοῦμεν καὶ καρτερεῖν C.

[y] Καταγνοήσαιτε.] Καταγνοήσετε *Vat.* εἰκάζετε *Hen.*

[z] Αὐτὰ φέροντες] Ταῦτα *Hen.* & *Busb.*

[a] Θεμασίου παιδὸς Ἀπάμης,] Ita legiſſe videtur *Epiphan.* Θαυμασίου C. Θαυμασίου *Hen.* & *Gall.* Apud *Eſdram* vero (l. 3. c. 4. v. 29.) Βαρζάκου δ' Θαυμαστοῦ. Θαυμασίου præfert *Petitus.* atque hunc Rabezacum è monte Thaumaſio, (cujus incolæ, teſte *Stephano Byzantio*, Θαυμάσιοι) in Perſidem commigraſſe exiſtimat, ibidemque in Perſicum nomen ſuum mutaſſe, & uxorem duxiſſe, è qua ſuſceperit filiam Apamen.

[b] Ῥαπιζόμενον,] Ῥαπίζειν καὶ κόπτειν *Achill. Tatius* lib. v. p. 341. Sic ῥαπίζειν *Plutarch.* in Themiſtocl. p. 117. B. SPANH.

[c] Πι-

"ρμένης καὶ τῇ ἰδίᾳ κεφαλῇ [c] πειπηθείσης ἀνεχόμε-
"νον, καὶ μειδιώσης μὲν μειδιῶντα, ὀργιζομένης ἢ
"σκυθρωπάζοντα, καὶ τῇ τῶν παθῶν μεταβολῇ κολα-
"κευοντα τὴν γυναῖκα, καὶ ἀμειλάτητον [d] αὐτὴν ὀπ
"ἓ σφόδρα παρὸν [e] αὐτὸν ποιεῖν, εἴποτε δυσχερέσαιτο
"ἴδοιεν.

ε'. Εἰς ἀλλήλας ἢ ἀφορώντων τῶν σατραπῶν καὶ ἡγε-
μόνων περὶ τῆς ἀληθείας ἤρξατο λέγειν. "[f] ἀποδείξα
"μεν, εἰπὼν, ὅσον ἰσχύουσιν αἱ γυναῖκες· ἀσθενέστεραι
"ἢ ὅμως εἰσὶν αὗται [g] ὁ βασιλεὺς τῆς ἀληθείας ὑπάρ-
"χουσιν. εἰ γὰρ ἔστιν ἡ γῆ μεγίστη, καὶ ὑψηλὸς ὁ οὐρανὸς,
"καὶ ταχὺς [h] δρόμῳ ὁ ἥλιος, πῶς ἢ πάντα κινεῖται
"κατὰ βούλησιν τοῦ Θεοῦ, ἀληθινὸς δέ ἐστιν ὅτος εἰκαιος,
"ἀπὸ τῆς αὐτῆς αἰτίας δεῖ εἶναι τὴν ἀλήθειαν ἰσχυροτάτην
"ἡγεῖσθαι, καὶ μηδὲν [i] πρὸς αὐτὴν τὸ ἄδικον δυνάμενον.
"ἔτι γε μὴν τὰ μὲν ἄλλα θνητὰ εἶναι ὠκύμορα συμ-
"βέβηκε, τῶν ἰσχυὸν ἐχόντων· ἀθάνατον ἢ ἡ ἀλήθεια
"χρῆμα εἰδιον. [k] παρέχει ἢ ἡμῖν [l] ὁ καλὸν χρόνῳ
"μαραινόμενον, ὃς οὐσίαν ἀφαιρετὴν ὑπὸ τύχης·
"ἀλλὰ τὰ δίκαια εἰς τὰ νόμιμα, διακρίνουσι ἀπ' αὐ-
"τῶν [m] τὰ ἄδικα εἰς ἀπελέγχουσι.

ζ'. Καὶ καταπαύσαντος μὲν ὁ Ζοροβάβηλος τὸν περὶ τῆς
ἀληθείας λόγον, ἐπιβοήσαντος ἢ τοῦ πλήθους ὡς ἄρι-
στα εἰπόντος, καὶ ὅτι τὸ ἀληθὲς ἰσχυὸν ἄτρεπτον καὶ ἀγή-
ρων μόνον ἔχοι, προσέταξεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς αἰτήσα-
σθαί τι [n] παρὲξ ὧν αὐτὸς δώσειν ὑπεσχημένος. δώσειν γὰρ
ὄντι σοφῷ εἰς τῶν ἄλλων μᾶλλον φανέντι συνεδῷ. συνεκα-
θεδήσῃ δέ μοι, φησὶ, καὶ κληθήσῃ συγγενὴς ἐμός. ταῦτ'
εἰπόντος, ὑπεμνήσθη αὐτὸν τῆς εὐχῆς ἣν ἐποιήσατο,
εἰ λάβοι τὴν βασιλείαν· [o] αὕτη δὴ ἦν ἀνοικοδομῆσαι
μὲν Ἱεροσόλυμα, καταασκευάσαι ἢ ἐν αὐτοῖς τὸ θεῖον
ναὸν, ἀποκαταστῆσαι ἢ καὶ τὰ σκεύη, ὅσα συλήσας Να-
βυχοδονόσορος εἰς Βαβυλῶνα ἐκόμισε. καὶ τοῦτο ἔφη τὸν
μὲν αἴτημα ἔστιν ὃ μοι νῦν ἐπιτρέπεις αἰτήσασθαι, κερ-
δήσει σοφῷ εἰ δώσεις.

η'. Ἡσθεὶς δὴ τούτοις ὁ βασιλεὺς, ἀναστὰς κατεφίλησέ
τε αὐτὸν, καὶ τοῖς τοπάρχαις καὶ σατράπαις χαίρειν, κελεύων
προπέμψαι τὸν Ζοροβάβηλον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μέλλοντας δὴ
τὴν οἰκοδομὴν ἐξιέναι καὶ ναόν. ἐπέστειλε ἢ εἰς τοῖς ἐν Συρίᾳ
καὶ Φοινίκῃ, ξύλα κέδρινα καταακόπτειν ἐκ τοῦ Λιβάνου πο-
μοῦντας εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ συνκαταασκευάζειν αὐτῷ τὴν πόλιν. καὶ πάντας ἔγραψεν ἐλευθέρους εἶναι τοὺς [p] εἰς τὴν Ἰου-
δαίαν τῶν αἰχμαλώτων ἀπελθόντας, [q] καὶ τοὺς αὐτοῦ ἐπιτρόπους καὶ σατράπας ἐκώλυσεν [r] ἐπιτάττειν τοῖς Ἰουδαίοις τὰς
βασιλικὰς χρείας· ἀνῆκέ τε πᾶσαν μὲν ἂν κατάσχοιεν δυ-
νηθῶσι τὴν χώρας ἀπολῆ φόρων [s] αὐτοὺς νέμεσθαι. προσέταξε
ἢ καὶ τοῖς Ἰδουμαίοις [t] Σαμαρείταις καὶ τοῖς ἐκ τῆς Κοίλης Συ-
ρίας ἀφεῖναι [t] τὰς κώμας ἃς τῶν Ἰουδαίων κατεῖχον, καὶ
προσέτι τάλαντα πεντήκοντα εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ἱεροῦ δο-
θῆναι. [v] θύειν τε αὐτοῖς τὰς νενομισμένας θυσίας ἐπέτρεψε·
καὶ τὴν χορηγίαν ἅπασαν, καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν, ἣ ἱερατεύ-
σι τὸ Θεὸν ὅ, τε ἀρχιερεὺς καὶ οἱ ἱερεῖς, ἐκ τῶν ἰδίων γενέσθαι, καὶ
τοῖς Λευίταις τὰ ὄργανα οἷς ὑμνοῦσι τὸν Θεὸν, καὶ τοῖς φύλαξι
τοῦ πόλεως καὶ τοῦ ναοῦ προσέταξε κλήρους γῆς δοθῆναι, καὶ καὶ

"abstulerit & sibi imposuerit, sed arridenti arride-
"ret & succensenti tristis appareret, varioque in-
"duendo affectus mulieri blandiretur, ipsamque
"sibi reconciliaret sese multum summittendo;
"quandocunque eam ægre aliquid ferre animad-
"verteret.

6. Hic cum duces & satrapæ inter sese contue- *Veritatis vires.*
rentur, *ille* verba de veritate sic facere instituit. 3 *Esdr. c. 4.*
"Monstravi equidem, quantum mulieres pollent:
"debiles tamen istæ & rex, si cum veritate con-
"ferantur. Nam cum terra sit maxima, & cœlum
"excelsum, & sol cursu velox, & hæc omnia Dei
"voluntate moveantur, atque is verax sit & ju-
"stus: consequitur ut veritas habeatur *omnium* po-
"tentissima, quodque nihil contra eam iniquitas
"valeat. Quin & alia quidem, ex iis quæ pollere
"videntur, mortalia esse & caduca contigit; veri-
"tas vero res æterna est, vigetque in omnem per-
"petuitatem. Nobis autem non dat pulchritudi-
"nem quæ tempore marcescit, divitiasve quas for-
"tuna solet auferre: sed justa & legitima, ab iis
"secernendo quæ injusta sunt, eáque redarguen-
"do.

7. Et quidem ubi Zorobabelus de veritate lo- *Zorobabelus victoriam reportat.*
quutus finem fecit, omnes vero exclamarunt quod optime dixisset, & quod sola veritas suapte vi immutabilis sit, & nunquam senescat, jussit eum rex petere aliquid præter ea quæ ipse pollicitus est. illi enim daturum esse ut viro sapienti, quique visus fuerit cæteris prudentia præstare. mecum etiam, inquit, una sedebis, meusque vocabere cognatus. Tum ita loquutum voti monuit, quo se astrinxit, si regnum esset adepturus: voverat enim Hierosolyma instauraturum esse, Deique etiam templum illis ædificaturum, porroque vasa à Nabuchodonosoro sublata & Babylonem deportata restituturum. Et *nunc* hoc est quod à te peto, id quod mihi petere permisisti, quem sapientem & prudentem reputare dignatus es. *Zorobabelus à Dario petit, ut Hierosolymitanum fanum instauretur.* 3 *Esd. c. 4.*

8. Rex istis lætus surrexit, eumque deosculatus scribit ad toparchas & satrapas, jubens ut Zorobabelum ejusque comites, ad Hierosolyma instauranda profecturos, deducerent. Deinde Syriæ Phœniciæque præsidibus per epistolas mandavit, ut ligna cedrina in Libano excisa Hierosolyma transferrent, cumque illo urbem exstruerent. prætereaque captivis omnibus Judæam petentibus scripto de libertate cavit, & procuratores suos & satrapas vetuit quidquam in regios usus à Judæis exigere: atque omnem, quam tenerent regionem, permisit eis à tributis immunem colere. Idumæis etiam & Samaritanis & Cœles-Syriæ accolis imperavit, ut quos tenerent Judæorum vicos dimitterent, itemque ad templi structuram quinquaginta talenta conferrent. ipsis etiam juxta patrias leges sacra facere permisit; omnemque apparatum, & sacrum vestitum, quo in re divina utuntur & pontifex & *reliqui* sacerdotes, de suis confici, ut & Levitis instrumenta quibus Deum laudant, itemque urbis & templi custodibus terras assignari *Darius dat literas Zorobabelo de instaurando fano.* 3 *Esdr. c. 4.*

ri

c Περιλυθείσης ἀνεχόμενον,] Περιυθείσης *Hen.* ἐπιλυθείσης *Big.* & *Busb.*

d Αὐτὸν] Illud αὐτὸν insertum dedi ex *Hen. Vat.* & *Vet. Interpr.*

e Αὐτὸν ποιεῖν,] Ἑαυτὸν *Hen.* αὐτὸν in *reliquis.*

f Ἀπέδειξα μέν,] Ἐπιδείξαμεν εἰπὼν *Hen.*

g Ὁ Βασιλεὺς τῆς ἀληθείας] Ita *C.* & *Vat.* in *reliquis* deest articulus.

h Δρόμῳ ὁ ἥλιος,] Ita cum *Cod. Cajs.* in *reliquis* deest δρόμῳ.

i Πρὸς αὐτὸν] Πρὸς αὐτόν τι ἄδικον in *MSS.*

k Παρέχει ἢ ἡμῖν] Ὑπάρχει *Hen.* & *C.*

l Οὐ καλὸν] Ita juxta *Epiphanium*, prout etiam legendum conjiciebat Cl. *Lowthius.* οὐκ ἀλλο in *Editis*, οὐκ ἄλλως *Hen.* & *C.*

m Τὰ ἄδικα] Illud τὰ ex *MSS.*

n Παρὲξ ὧν] Ita *Hen. Busb. Vat.* & *Epiphan.* qui vertit, *præter promissa.* adde quod *Esdras* (l. 3. c. 4. v. 42.) habeat, αἴτησαι ὃ θέλεις πλέον τῶν γεγραμμένων. Perperam in *Editis* παρέχειν.

o Αὕτη δὴ ἦν] Αὕτη δὴ ἂν εἴη οἰκοδ. *Vat.*

p Εἰς τὴν Ἰουδαίαν] Εἰς τὴν Ἰουδαίαν αἰχμαλώτους ἀπελθόντας *Vat.* & *C.*

q Καὶ τοὺς αὐτοῦ ἐπιτρόπους] Ita *MSS.* καὶ τοὺς ἐπιτρόπους καὶ τοὺς αὐτοῦ σατράπας in *Editis.*

r Ἐπιτάττειν τοῖς Ἰουδαίοις τὰς βασιλικὰς χρείας·] Operave imperare regalia *Rufinus.* SPANH.

s Αὐτοὺς νέμεσθαι.] Αὐτοῖς *Vat.*

t Τὰς κώμας] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* τὰς χώρας in *Editis.*

v Θύειν τε αὐτοῖς] Ita *Hen.* & *Busb.* Θύειν τε αὐτὰς *C.* Θύειν ἢ αὐτὰς in *Editis.*

ri juſſit, certamque quotannis pecuniam ad uſus vitæ neceſſarios. Miſſiſque *Dei* vaſis *Hieroſolyma*, etiam quæcunque ante ipſum Cyro facere in animo erat in Judæorum reſtitutionem, iſta quoque Darius fieri præcepit.

Zorobabelus, acceptis literis Babylonem profectus, Regis benevolentiam popularibus ſuis nunciat. 3 Eſdr. c. 4.

9. Zorobabelus autem hanc à Rege gratiam conſequutus, quam primum regiam egreſſus eſt, ſublato in cœlum vultu, cœpit gratias Deo agere, qui ſibi ſapientiam dederit, ejuſque ope victoriam, quam coram Dario reportavit. iſta enim haud aſſequutum fuiſſe, niſi te, inquit, Domine, propitium habuerim. Itaque cum has Deo pro præſentibus gratias retuliſſet, petiiſſetque ut ſimilem ei in poſterum benevolentiam præſtaret, Babylonem profectus eſt, ſuiſque popularibus lætum à Rege nuncium attulit. Atque hi iſtis auditis Deo quidem gratias egerunt, qui iterum ipſis miſſionem dediſſet in patriam terram; in compotationes vero & comeſſationes verſi ſeptem dies multa hilaritate exegerunt, ob patriam receptam & inſtauratam feſta celebrantes. Poſtea delecti ſunt ad profectionem Hieroſolymitanam patriarum tribuum principes, cum ſuis uxoribus & liberis & jumentis. Miſſiſque à Dario qui eas Hieroſolyma perducerent, iter faciebant cum lætitia & luxu, pſallentes & tibiis ſonantes & cymbalis perſtrepentes: proſequente eos & ludente etiam reliqua Judæorum multitudine.

Quinam Babylone Hieroſolyma redierint cum Zorobabelo. 1 Eſdr. c. 2. & 3 Eſdr. c. 5.

10. Atque iſti quidem ita profecti ſunt, è ſingulis cognationibus numerus certus & definitus. Mihi autem non viſum eſt eas nominatim percenſere, ne, *dum* lectoris mens à rerum ſerie avocetur, fiat ut narrationem deinceps haud facile aſſequatur. Omnium autem abeuntium, ex tribu Judæ & Benjaminis, qui annum duodecimum ſuperarent, ſumma erat myriades CCCCLXII. & millia VIII. Porro Levitæ erant ſeptuaginta & quatuor: promiſcuæ vero multitudinis puerorum ac mulierum numerus erat quadraginta millia, ſeptingenti quadraginta duo. At præterea Levitici generis cantores erant centum & viginti octo: janitores vero centum & decem: ſacrorum autem ſervi trecenti nonaginta duo. Ad hæc & alii, qui ſe ex Iſraëlitis eſſe dicebant, non tamen potuere ſuam familiam & ſtirpem oſtendere, *ſexcenti ſexaginta duo. Quidam autem è ſacerdotibus abdicati ſunt *ſacerdotii* honore etiam qui uxores duxerant, quorum nempe nec ipſi genus indicare potuere, nec in tabulis ſcriptis Levitarum & ſacerdotum reperti ſunt. erant autem fere quingenti & viginti quinque. Eos autem qui Hieroſolyma aſcenderunt ſequebatur ſervorum multitudo, qui erant ſeptem millia trecenti triginta ſeptem. cantores etiam & pſaltriæ ducenti quadraginta quinque, cameli quadringenti triginta quinque, jumentaque quinque millia quingenta viginti quinque. Dux autem multitudinis recenſitæ erat Zorobabelus Salathieli fi-

Sacerdotes, quorum ſtirps non inventa eſt in tabulis ſcriptis, ſacerdotio abdicati ſunt. 1 Eſdr. c. 2. & 3 Eſdr. c. 5.

ἕκαστον ἔτος ὡρισμένον τὸ φόρος τῷ τῆς βίβλου χρείαν δέχεσθαι. [x] πέμψας δὴ καὶ τὰ σκεύη καὶ πάντα ὅσα Κῦρος πρὸ αὐτοῦ ἐβεβλήκη πρὸς τὴν τῶν Ἰουδαίων ἀποκατάστασιν, ταῦτα καὶ Δαρεῖος διετάξατο.

θ'. [y] Τυχὼν δὴ τούτων παρὰ βασιλέως ὁ Ζοροβάβηλος, ἐξελθὼν ἀπὸ τῶν βασιλείων, καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, εὐχαριστεῖν ἤρξατο τῷ Θεῷ τῆς σοφίας καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ νίκης, ὡς Δαρείου παρόντος ἔλαβεν. οὐ γὰρ ἂν τούτων ἀξιωθῆναι, μὴ σέ, φησὶ, δέσποτα, τυχὼν εὐμενῆς. ταῦτ' οὖν πρὸς τῶν παρόντων εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ, καὶ πρὸς τὰ μέλλοντα δεηθεὶς αὐτὸν παρέχειν ὅμοιον, ἦκεν εἰς Βαβυλῶνα, καὶ τοῖς ὁμοφύλοις διήγγελλε τὰ παρὰ βασιλέως. οἱ δὲ ἀκούσαντες εὐχαριστῆσαι μὲν τῷ Θεῷ, πάλιν αὐτοῖς ἀποδιδόναι τὴν πάτριον γῆν· εἰς δὲ [z] πότον καὶ κώμους τραπέντες, ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ διάγοντες εὐωχούμενοι, καὶ τὴν ἀνάκτησιν καὶ [a] παλιγγενεσίαν τῆς πατρίδος ἑορτάζοντες. ἔπεμψε τοὺς ἀναβησομένους εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἡγεμόνας ἐκ τῶν πατρίων φυλῶν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις καὶ κτηνοτροφίαις ἐπελέξατο. οἱ Δαρείου συμπέμψαντος ἕως τῶν Ἱεροσολύμων ὁδὸν μετὰ χαρᾶς καὶ τρυφῆς, [b] ψαλλόμενοι καὶ κατασείοντες καὶ θεινόμενοι τοῖς κυμβάλοις· προέπεμψε δὲ αὐτοὺς καὶ τὸ ὑπολειπόμενον τῶν Ἰουδαίων πλῆθος μετὰ παιδιᾶς.

ι'. Καὶ οἱ μὲν ἄνδρες ἀπίεσαν ἐξ ἑκάστης πατριᾶς ἀριθμὸς ὄντες [c] ὡρισμένος. ἐμοὶ δὲ οὐκ ἐδοξε τὰ τῶν πατρίων καταλέγειν ὀνόματα, ἵνα μὴ, τοῦ τῶν ἀναγινωσκόντων διάνοιαν τῆς συναφῆς τῶν πραγμάτων ἀποσπάσας, δυσπαρακολούθητον αὐτοῖς ποιήσω τὴν διήγησιν. τὸ δὲ κεφάλαιον τῶν ἀπερχομένων [d] ἀπὸ ἐτῶν δώδεκα τοῦ ἡλικίαν γεγονότων, ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς καὶ Βενιαμίτου ἦν [e] μυριάδες τετρακόσιοι ἑξήκοντα δύο καὶ ὀκτακισχίλιοι. Λευῖται δὲ [f] πάσαρες καὶ ἑβδομήκοντα· γυναικῶν δὲ ἀναμὶξ καὶ [g] παιδίων σώματα μὲν τετρακισμύρια ἑπτακόσια πεντήκοντα δύο. παρὲξ δὲ [h] τούτων Λευῖται μὲν ἦσαν ὑμνῳδοὶ ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ὀκτὼ, πυλωροὶ δὲ [i] ἑκατὸν καὶ δέκα, δοῦλοι δὲ ἱεροὶ [k] τετρακόσιοι ἐνενήκοντα δύο. [l] ἄλλοι τε πρὸς τούτοις, λέγοντες μὲν εἶναι τοῦ Ἰσραηλιτῶν, οὐ δυνάμενοι δὲ ἀποδεῖξαι τὸ γένος αὐτῶν, ἑξακόσιοι ἑξήκοντα δύο. [m] ἐξεβλήθησαν δέ τινες καὶ τοῦ [n] ἱερέων ἐκ τῆς τιμῆς [o] ἡγεμόνες γυναῖκας, ὧν οὔτε αὐτοὶ τὸ γένος εἶχον εἰπεῖν, οὔτε ἐν τῇ γενεαλογίᾳ τῶν Λευιτῶν καὶ ἱερέων ἀνευρέθησαν. [p] ἦσαν δὲ ὡς πεντακόσιοι καὶ εἴκοσι καὶ πέντε. τὸ δὲ τῶν θεραπόντων πλῆθος εἶπερ τοῖς ἀναβαίνουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα, ἑπτακισχίλιοι [q] τετρακόσιοι τετράκοντα ἑπτά. [r] ψάλται δὲ καὶ ψάλτριαι διακόσιοι τεσσαράκοντα πέντε, [s] κάμηλοι τετρακόσιοι τετράκοντα πέντε, [t] ὑποζύγια δὲ πεντακισχίλια πεντακόσια εἴκοσι πέντε. ἡγεμὼν δὲ τοῦ κατηριθμημένου πλήθους ἦν, ὁ Σαλαθιήλου παῖς Ζοροβάβηλος [v] ἐκ

κ Πίμψας δὴ] Πέμψαι in *MSS.*

y Τυχὼν δὴ τούτων] Τυχὼν ἂν τούτων *Hen.* & C.

z Πότον] Ποτοῦ hic *ἀνοχία*, ſicut LXX. Gen. XIX. 8. & XXIX. v. 25. SPANH.

a Παλιγγενεσίαν τῆς πατρίδος ἑορτάζοντες.] Feſtum παλιγγενεσίας τῆς πατρίδος. SPANH.

b Ψαλλόμενοι] Συμψαλλόμενοι *Hen.* & C. HUDS. Ψαλλομ. nempe citharis ſeu κιθύραις· SPANH.

c Ὡρισμένος] Eo modo *MSS.* (& *Cocc.*) ὡρισμένοι in *Editis.* Forſan ἀριθμὸν ὄντες ὡρισμένοι.

d Περὶ ἔτη δώδεκα] Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* deërat περί. mallem ſane ὑπέρ. niſi forſan περὶ pro ὑπὲρ accipiatur. nam in *Eſdra* (l. 3. c. 5. v. 41.) ἀπὸ δωδεκαετοῦς καὶ ἐπάνω.

e Μυριάδες τετρακόσιοι ἑξήκοντα δύο καὶ ὀκτακισχίλιοι.] *Eſdræ* l. 1. c. 2. v. 64. & l. 3. c. 5. v. 40. tantum *quadraginta duo millia trecenti ſexaginta.* Hic tamen *Joſephum* ſequitur *Zonaras.*

f Τεσσαρες καὶ ἑβδομήκοντα·] Non aliter *Eſdras*, l. 1. c. 2. v. 38. τεσσαρακιχίλιοι *Epiphan.*

g Παιδίων σώματα] Νηπίων in *MSS.*

h Τούτων Λευῖται] Tres Levitarum ordines ὑμνῳδοὶ, πυλωροὶ, δοῦλοι ἱεροὶ. REL.

i Ἑκατὸν καὶ δέκα] Ἑκατὸν δεκαδύο C.

k Τετρακόσιοι ἐνενήκοντα δύο.] Ita *MSS.* & *Eſdr.* l. 1. c. 2. v. 56. in *Editis* τηϞ'. pro τϞϞ'.

l Ἄλλοι τε πρὸς τούτοις,] Ἄλλοι δὲ πρὸς τούτοις C.

m Ἐξεβλήθησαν δέ τινες] Ita *Hen.* & *Big.* ἐξεβλήθησαν δὲ καὶ τοῦ C. ἐξεβλήθησαν δὲ καὶ ἐκ τῶν in *Editis Aliisque.* In loco interpretando ſequutus ſum *Seldenum*; quem videſis in *lib.* de *Succeſſione in Pontif. Hebr.* c. 3.

* *Sexcenti ſexaginta duo.*] Ita cum *Hen. B.* & *Vet. Int.* in *Edit.* ξιβ'.

n Ἱερέων ἐκ τῆς τιμῆς] Lege ἱερέων τῆς τιμῆς. *Vet.* MS. Sacerdotali honore. COCC.

o Ἡγεμόνες γυναῖκας,] Supra lib. 5. c. 7. §. 13. γυναῖκας ἠγαγόμενοι· SPANH.

p Ἦσαν δὲ ὡς πεντακόσιοι] Illa ἦσαν δὲ abſunt quibuſdam *MSS.*

q Τετρακόσιοι τεσσαράκοντα ἑπτά.] Πεντακόσιοι τεσσαράκοντα πέντε *Big.* μυριάδες ἑπτακισχίλιοι τετρακόσιοι τεσσάρακοντα ἑπτὰ C.

r Ψάλται] Ψάλται, non Levitæ aut ὑμνῳδοί. REL.

s Κάμηλοι τετρακόσιοι τεσσάρακοντα πέντε,] Κάμηλοι τετρακόσιοι τεσσάρακοντα juxta *Epiphanii* libros. perperam, ut conſtat ex *Eſdra*, l. 3. c. 5. v. 43.

t Ὑποζύγια δὲ πεντακισχίλια πεντακόσια εἴκοσι πέντε.] Ita cum *MSS.*

v ἐκ

[v] ἐκ τῶν ἡωνῶν τοῦ Δαυΐδ, γεγονὼς ἐκ τ Ιούδα φυλῆς, καὶ Ιησοῦς υἱὸς Ιωσεδέκη τοῦ ἀρχιερέως. [x] μετὰ τούτοις ἦ καὶ ὁ Μαρδοχαῖος καὶ [y] Σερεβαῖος, ἐκ δ τῶν πλήθους [z] κεκριμένοι ἄρχοντες ἦσαν· οἱ δ συνεβάλλοντο μνᾶς μὲν χρυσίου ἑκατὸν, ἀργύρου δ πεντακισχιλίας. ὕτω μὲν οὖν οἵ τε ἱερεῖς δ [a] οἱ Λεβίται δ μέρος τι δ παντὸς λαοῦ τ Ιουδαίων, [b] ὅσον ἰδ ἐν τῇ Βαβυλῶνι, κατῳκίσθησαν εἰς τὰ Ιεροσόλυμα· τὸ δ ἄλλο πλῆθος εἰς τὰς ἰδίας ἀνεχώρησαν πατρίδας.

lius, tribûs Judæ, ſtirpe Davidis prognatus, & Jeſus Joſedeci pontificis filius. præter hos etiam & Mardochæus & Serebæus è plebe delecti ductores facti ſunt: qui etiam contulerunt auri quidem minas centum, argenti vero quinquies mille. Et quidem in hunc modum ſacerdotes ac pars quædam totius populi Judæorum, qui tum apud Babylonem erat, ad Hieroſolyma habitanda deducti ſunt: reliqua vero multitudo ad ſedes ſuas patrias diſceſſit.

ΚΕΦ. δ'.

Ὡς ὁ ναὸς ἀνῳκοδόμητο, τ Χουθαίων μάτην ἀντιβαλόντων τὸ ἔργον ἐμποδίζειν.

Ἑβδόμῳ δ μὲν τ ἀπὸ Βαβυλῶνος αὐτῶν ἐξόδου, ἀπελθόντες ὅ, τε [c] ἀρχιερεὺς Ιησοῦς δ [d] ὁ Ζοροβάβηλος ἄρχων, τοὺς ἀπὸ τ χώρας συνήγαγον [e] εἰς Ιεροσόλυμα παντὶ μὲν οὐδεμιᾷ [f] ἀπολιπόντας. καὶ [g] κατεσκεύασαν θυσιαστήριον, ἐφ' οὗ δ ἀπέρου τῷ [h] ἀνῳκοδομημένον τόπου, ὅπως τοὺς νομίμους ἀναφέρωσι θυσίας ἐπ' αὐτοῦ τῷ Θεῷ κατὰ τοὺς Μωϋσέως νόμους. ταῦτα δ ποιοῦντες οὐκ ἦσαν ἐν ἡδονῇ τοῖς περιοίκοις ἔθνεσι, πάντων αὐτοῖς ἀπεχθανομένων. [i] ἦγαγον δ δ τὴν σκηνοπηγίαν κατ' ἐκεῖνον τ καιρὸν, ὡς ὁ νομοθέτης [k] περὶ αὐτῆς διετάξατο, καὶ περισφορὰς μ' ταῦτα, καὶ τοὺς καλουμένους [l] ἐνδελεχισμοὺς, καὶ τὰς θυσίας τ σαββάτων δ πασῶν τ ἀγίων ἑορτῶν. οἵτε πεποιημένοι τὰς εὐχὰς ἀπεδίδοσαν, θύοντες ἀπὸ νουμηνίας δ ἑβδόμου μηνός. ἤρξαντο δ δ τ οἰκοδομίας δ ναοῦ, πολλὰ τοῖς τε λατόμοις καὶ τέκτοσι χρήματα δόντες, καὶ τὰ πρὸς τροφὴν τ [m] εἰσαγομένοις. τοῖς τε Σιδωνίοις ἡδὺ δ κῦφον ἦν, τάπη κέδρινα κατάγουσι ἐκ δ Λιβάνου ξύλα, δήσαντες αὐτὰ δ [n] σχεδίαν πηξάμενοι, εἰς τ τ Ιόππης κομίζειν λιμένα. τῦτο γὰρ πρῶτον μὲν Κύρου ἐκέλευσε, τότε δ Δαρείου κελεύσαντος ἐγίνετο.

β'. Ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς εἰς Ιεροσόλυμα καθόδου, τῶν Ιουδαίων μὲν δευτέρῳ ἀθροιζομένων, [o] συνείχετο ἡ δ ναοῦ κατασκευή· καὶ τοὺς ἱεμελίους [p] ἐγείραντες τῇ νουμηνίᾳ τοῦ [q] δευτέρου μηνὸς τοῦ δευτέρου ἔτους ἐπωκοδόμουν, προθυμούμενοι τ ἔργων, Λευιτῶν τε τοὺς εἰκοσέτεις ἤδη γεγονότας, καὶ Ιησοῦ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ [r] Ζωδμίηλον τὸν ἀδελφὸν Ιούδα τοῦ Αμιναδάβου καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ. καὶ ὁ μὲν ναὸς, πάσῃ σπουδῇ τ τῶν ἱερέων ἐπιμελείαν ἐγκεχειρισμένων, θᾶττον ἢ προσεδόκουν

CAP. IV.

Quomodo exſtructum eſt templum, Chuthæis fruſtrà annitentibus ut opus impediant.

Septimo autem menſe, poſtquam illi Babylone egreſſi eſſent, Jeſus pontifex & Zorobabelus princeps, miſſis circumquaque nunciis, univerſi populi multitudinem è regione Hieroſolyma convocarunt, qui cupidiſſime eò conveniebant: aramque conſtruxerunt in eodem quo prius ædificata erat loco, ut ſuper ea Deo ſacra ſolennia facerent juxta leges à Moyſe præſcriptas. Quæ dum fierent, haud æquis oculis eos aſpiciebant gentes finitimæ, utpote omnes illis infeſtæ. Quin & umbraculorum feſtum illo tempore egerunt, prout de eo legiſlator conſtituerat; ac deinde * oblationes, & jugis ſacrificii, ut vocatur, holocauſta, & ſabbatorum, omniumque conſecratorum feſtorum hoſtias. quique vota nuncuparant ea reddiderunt, ſacrificiis fieri cœptis à ſeptimi menſis novilunio. Inſuper & templi exſtructionem aggreſſi ſunt, multa pecunia lapicidis & fabris data, ciboque & potione iis qui materiem advehebant. id quod & Sidonii facile & libenter præſtabant, ligna cedrina è Libano deducentes, quæ colligarunt & in ratem compegerunt, ut in portum † Joppes *mari* convecherentur. Nam hoc quidem à Cyro imperatum erat, tunc vero juſſu Darii fiebat.

Judæi Hieroſolyma convenêre, inſtaurant aram, & ſacra faciunt.
1 *Eſdr.* c. 5. & 3 *Eſdr.* c. 5.

2. Anno à reditu illorum in Hieroſolyma ſecundo, cum Judæi menſe ſecundo eò veniſſent, urgebatur templi inſtauratio: jactiſque fundamentis novilunio ſecundi menſis anni ſecundi ſuperſtruere inſtiterunt; poſtquam operibus præfeciſſent Levitarum quotquot annum vigeſimum exceſſerant, & Jeſum cum filiis ejus ac fratribus, & Zodmielum Judæ Aminadabi filii fratrem & filios ejus. Et quidem templum, ſumma diligentia ab iis adhibita quibus operis cura erat demandata, celerius

Summa diligentia templo exſtruendo adhibetur.
1 *Eſdr.* c. 44. & 3 *Eſdr.* c. 5.

MSS. & *Eſdra Apocrypho.* quem plerumque ſequitur *Joſephus.* ὑποζύγια φησί. in *Editis.*

[v] Ἐκ τ ἡωνῶν] Ἐκ τ ἡῶν δ *C.* ἐκ τ ἡῶν ὧν δ *Gall.*

[x] Μετὰ τούτοις] Μετὰ τούτοις ὁ Μαρδ. in *Editis.*

[y] Σερεβαῖος,] Βερεβαῖος *Hen.* & *Big.* Γερεβαῖος *Zonar.*

[z] Κεκριμένοι ἄρχοντες ἦσαν·] Κεχειροτονημένοι in quibuſdam *MSS.*

[a] Οἱ Λευῖται] Illud οἱ ex *MSS.*

[b] Ὅσον ἰδ] Ὃς ἰδ ὁ τ. C. & *Vat.* ὅσοι ὁ τ. *Hen.*

[c] Ἀρχιερεὺς Ιησοῦς] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀρχιερεὺς αὐτῶν Ιησοῦς in *Editis.*

[d] Ὁ Ζοροβάβηλος ἄρχων,] Illud ὁ ex *MSS.*

[e] Εἰς Ιεροσόλυμα] Supra fin. §. 10. cap. 3. εἰς τὰ Ιεροσόλυμα. & tam hîc quam illic utroque modo in *MSS.*

[f] Ἀπολιπόντας.] Ἀπολιπόντες C. & *Gall.*

[g] Κατεσκεύασαν θυσιαστήριον,] Ita cum *Caji codice.* κατεσκεύασαν τε *Vat.* quibuſcum conſentire videtur *Epiphan.* favetque *Eſdras* l. 3. c. 5. v. 48. & 49. καὶ κατασκεύασαντες in *Editis.* quod ſane ferri poteſt, ſi mox (v. prox. ſequ.) deleatur ὅπως, atque ἀναφέρωσι legatur: quam vocem præ ſe ferunt nonnulli *MSS.* Hoc modo legiſſe videtur *Epiphan.* παρὰ δημοσίᾳ, οἷ, μηδὲν προθυμίας ἀπολιπόντες, κατεσκεύασαν θυσιαστήριον ἐφ' ᾧ κ. π. ἁ. τόπου, καὶ νομίμως ἀναφέρουσι &c.

[h] Ἀνῳκοδομημένον τόπου,] In *MSS.* οἰκοδομημένον. unde ἀνῳκοδομημένον feci pro ἀνοικοδομημένον *Editorum.*

[i] Ἤγαγον δ καὶ τὴν σκηνοπηγίαν] Apud *Eſdram*, l. 3. c. 5. v. 51. Καὶ ἠγάγοσαν τὴν τ σκηνοπηγίας ἑορτὴν, ὡς ἐπιτέτακτ' αὐτῷ ἐν τῷ νόμῳ, καὶ θυσίας καθ' ἡμέραν, ὡς προσῆκον ἦν. καὶ μετὰ ταῦτα προσφορὰς ἐνδιλεχισμοῦ, καὶ θυσίας σαββάτων καὶ νουμηνιῶν καὶ ἑορτῶν πασῶν ἡγιασμένων. Vide etiam *Verum Eſdram*, c. 3. v. 4. HUDS. Tabernaculorum feſtum celebratum 3 Eſdr. v. 49. & Nehem. VIII. 15. 16. 17. Conf. inf. c. 5. §. 5. SPANH.

[k] Περὶ αὐτῆς διετάξατο,] Ita *Hen.* & C. ut & *Vat.* qui præterea ὃν pro ὡς habet. περὶ αὐτοῦ in *reliquis.*

* *Oblationes,*] Προσφορὰς hîc accipio de *ſacrificiis ſponte factis.*

[l] Ἐνδιλεχισμοὺς, καὶ τὰς θυσίας τ σαββάτων] Conf. Αλωτ. lib. 1. c. 1. §. 1. SPANH.

[m] Εἰσαγομένοις.] Lege ἐναγομένοις. *Vet.* alimenta quærentibus miniſtrabant. COCC.

[n] Σχεδίαν πηξαμένοις,] Eadem phraſi utitur, l. 8. c. 2. §. 7.

† *Joppes mari convecherentur.*] Utrumque rectum Ιόπη & Ιόππη.

[o] Συνείχετο] Forte συνήγετο. *Vetus*, vecta ſunt. COCC.

[p] Ἐγείραντες] Ita ex *MSS.* (& *Cocc.*) ἀγείραντες in *Editis.*

[q] Δευτέρου μηνὸς] Iterum ex *MSS.* (& *Cocc.*) conſentiente *Vero Eſdra*, c. 3. v. 8. & *Pſeudo-Eſdra*, l. 3. c. 5. v. 56. Δεκεμβρίου in *Editis.* Paulo aliter legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *à prima die ſequentis menſis anni ſecundi.* Δ δωδεκάτου μηνὸς reſcribendum cenſet *Petitus* in *Animadverſionibus ineditis*, tom. 3. p. 571.

[r] Ζωδμίηλον τ ἀδελφὸν] Ita è *Caji Cod.* quod Σωδμιὴλ propius accedat ad Καδμιὴλ (in *Eſdra*, l. 3. c. 5. v. 58.) quam Σωλιμιὴλ *Editorum*, aut Σολιμυὴλ *Cod. Hen.* Verum non dubito quin hæc vox pariter & ſequentes corruptæ ſint, ut conſtabit ex loco *Eſdræ.* nec quidquam ſanior *Epiphan.* qui habet, & *Abdoilum fratrem Judæ & Aminadab.*

rius opinione abſolutum eſt. Conſummato autem ſacrario, ſacerdotes cum tubis & pro more veſtiti conſtiterunt, ut & Levitæ & Aſaphi filii, atque Deo laudes canebant, quo modo illum collaudare primus oſtendit Davides. At ſacerdotes & Levitæ & de familiis ii qui provectiſſimi erant ætate, templum prius animo recolentes maximum & ſumptuoſiſſimum, novum vero videntes ita conſtructum ut ob rerum penuriam ſuperiori multum inferius eſſet, reputantes ſecum quantum ex veteri felicitate & dignitate templi decidiſſent, triſtes erant, & non valentes intra ſe comprimere dolorem ad ploratus atque lachrymas ferebantur. Populus autem contentus erat præſentibus, ſatiſque habebat quod templum ſibi ædificatum eſſet, ad illud quod prius fuerat non reſpiciens, illudve in memoriam revocans, aut ſemet, dum hoc cum illo comparat, torquens, quaſi minori eſſet ſplendore quam animo præceperat. Tubarum tamen ſonitum & multitudinis lætitiam vincebat ſeniorum & ſacerdotum ejulatus, quod templum illud *altero* exciſo longe inferius eſſe exiſtimarent.

Seniorum ploratus, dum maxima pars populi lætitia geſtit.
1 Eſdr. c. 4. & 3 Eſdr. c. 5.

3. Ubi autem Samaritæ tubarum ſonitum audiverunt (nam animo erant Judæ & Benjaminis tribui infeſto) accurrebant, deſiderio cognoſcendi quænam tumultûs cauſa exſtiterit. Poſtquam vero intellexerunt, templum à Judæis ædificari, qui captivi in Babylonem fuerant abducti, Zorobabelum & Jeſum & familiarum principes adeunt, poſtulantes ut ſibi liceret una cum illis templum exſtruere, & in ædificationis ſocietatem admitti. "Deum enim, ajebant, non minus quam illi colimus, eundemque precamur & *veneramur*, & religionis *ejus* ſtudioſi fuimus, jam inde ab illo "tempore, quo Salmanaſares Aſſyriorum rex nos "in hunc, *quem incolimus*, locum tranſtulit è Chuthia & Media." Cum hæc illi verba feciſſent, Zorobabelus & Jeſus pontifex & familiarum Iſraëlitarum principes eis reſponderunt, "fieri non poſſe ut in ſtructura ſocios ſibi adſciſcerent, cum "*ſolis* ipſis templum conſtruere mandatum fuerit, "prius quidem à Cyro, nunc vero à Dario. veruntamen illis licere *in eo Deum* colere: & hoc "ſolum illis commune eſſe, ſi velint, cum omnibus hominibus, qui ad templum venerint adorare Deum.

Petunt Samaritæ ut in ædificationis ſocietatem admittantur.

Judæorum ad Samaritas reſponſum.

4. Hæc ubi audiverunt Chuthæi (eo enim nomine appellantur Samaritæ) ægre rem tulerunt, Syriæque gentibus auctores ſunt petendi à ſatrapis, ut, quemadmodum ſub Cyro primum ac deinde ſub Cambyſe, templi ædificationem impedirent, & Judæis omni ſtudio ei incumbentibus moram & tarditatem afferrent. Cum autem per id tempus Hieroſolyma aſcendiſſent Siſines Syriæ Phœniciæque prætor & Sarabazanes cum aliis quibuſdam, atque ex principibus Judæorum quæſiviſſent, "cujus permiſſu templum ita ædificarunt, ut arx potius quam fanum exiſtimari poſſit, & cur porticus *ei* & mœnia tam valida urbi "circumdederunt;" Zorobabelus & Jeſus pontifex reſponderunt, "ſe quidem ſervos eſſe Dei maximi: templum vero hoc, ei *olim* exſtructum à "rege illorum feliciſſimo & virtute omnium præſtantiſſimo, per multas ætates incolume ſtetiſſe.

Quo accepto Samaritis in animo erat templi ædificationem impedire.

Judæorum reſponſum ad ſatrapas quærentes ab illis cur templum inſtaurarint.

κησεν ἄν τις ἔλαβε τέλος. ἀπαρτισθέντος δὲ τοῦ ἱεροῦ, μετὰ σαλπίγγων οἱ ἱερεῖς τὴν σωτήριον στολὴν κεκοσμημένοι, [s] καὶ οἱ Λεύιται καὶ οἱ Ασάφου παῖδες, ἀναστάντες ὕμνουν τὸν Θεὸν, ὡς τῷ εἰς αὐτὸν εὐλογίαν Δαυίδης κατέδειξε πρῶτος. οἱ δ' ἱερεῖς καὶ Λεύιται καὶ τῶν πατρικῶν οἱ πρεσβύτεροι, τὸν πρότερον ναὸν τῇ μνήμῃ ἀναπολοῦντες μέγιστόν τε καὶ πολυτελέστατον, καὶ τὸν γεγονότα ὁρῶντες ὑπὸ πενιχείας [t] ἐνδεέστερον ἔτι παλαι κατασκευαζόμενον, ἔσον εἶεν τῆς ἀρχαίας εὐδαιμονίας [v] ὑποβεβηκότες καὶ τῆς ἀξίας τοῦ ναοῦ λογιζόμενοι, [x] κατήφουν, καὶ, τῆς ὀπὶ τούτῳ λύπης κρατεῖν οὐ δυνάμενοι, μέχρι θρήνων καὶ δακρύων προήγοντο. ὁ δὲ λαὸς ἠγάπα τοῖς παροῦσι, καὶ [y] τῷ μόνον οἰκοδομῆσαι τὸ ἱερὸν, τοῦ πρότερον ὄντος οὐδένα λόγον ποιούμενος οὐδ' ἀνάμνησιν, οὐδὲ πρὸς τῇ σύγκρισιν [z] ἐκεῖνο βασανίζων αὐτὸν, ὡς [a] ἐπ' ἐλάττοσιν οἷς [b] ὑπέλαβεν. ὑπερεφώνει δὲ τῶν σαλπίγγων ἦχον, καὶ τῷ τοῦ πλήθους χαρᾷ, ἢ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἱερέων, ἐφ' οἷς εὐδοκεῖν ἐλαυνόμενον τὸν ναὸν τοῦ καταισχαφέντος, οἰμωγή.

γ'. Τῆς δὲ βοῆς τῶν σαλπίγγων ἀκουσάντες οἱ Σαμαρεῖται· ἐτύγχανον γὰρ ἀπεχθανόμενοι τῇ τε Ιούδα φυλῇ καὶ τῇ Βενιαμίτιδι· συνέθεντο, τῷ αἰτίαν τοῦ θορύβου μαθεῖν θέλοντες. γνόντες δὲ τὰς αἰχμαλωτισθέντας εἰς Βαβυλῶνα τῶν Ιουδαίων ἀνακτιζοντας τὸ ἱερὸν, πρεσβεύσασι τῷ Ζοροβαβήλῳ καὶ Ιησοῦ καὶ τοῖς ἡγουμένοις τῶν πατρικῶν, ἀξιοῦντες αὐτοῖς ὑπηρεσίαν συγκατασκευάσαι τὸν ναὸν, καὶ κοινωνῆσαι τῆς οἰκοδομίας. "σεβόμεθα γὰρ οὐκ ἔλαττον ἐκείνων τὸν Θεὸν, ἔφασκον, καὶ "[c] τοῦτον ὑπερδυχόμεθα, καὶ τὰ θρησκείας ἐσμὲν ὑπὸ "θυμητῆ, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἀφ' οὗ Σαλμανασάρης, "ὁ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς, [d] ἐκ τῆς Χωθίας ἡμᾶς μετή"γαγε καὶ Μηδίας ἐνθάδε." τούτους αὐτῶν ποιησαμένων τοὺς λόγους, Ζοροβάβηλος ὁ Ιησοῦς ὁ ἀρχιερεὺς, καὶ οἱ τῶν πατρικῶν ἡγεμόνες τῶν Ισραηλιτῶν, πρὸς αὐτοὺς [e] ἔφασαν, "τὸ μὲν οἰκοδομίας [f] αὐτοὺς ἀδυνάτους εἶναι κοινωνεῖν, "αὐτῶν προσηκόντων κατασκευάσαι τὸν ναὸν, "πρότερον μὲν ὑπὸ Κύρου, νυνὶ δὲ ὑπὸ Δαρείου. προσκυνεῖν δ' αὐτοῖς ἐφιέναι· [g] καὶ τοῦτο μόνον εἶναι κοινὸν, εἰ "βούλονται, πρὸς αὐτοὺς καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις, ἀφικνουμένοις εἰς τὸ ἱερὸν σέβειν τὸν Θεόν.

δ'. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Χωθαῖοι· τῷ γὰρ προσηγορίαν οἱ Σαμαρεῖται τοιαύτην ἔχουσιν· ἠγανάκτησαν, καὶ πείθουσι τοὺς ἐν Συρίᾳ ἔθνη τῶν σατραπῶν δεηθῆναι τὸν αὐτὸν τρόπον ὃν περ ὀπὶ Κύρου πρότερον, εἶτ' ὀπὶ Καμβύσου μετ' αὐτὸν, ὀπισχεῖν τοῦ τε ναοῦ καταστάσεως, καὶ ἀναβάλλεσι [h] πρὸς αὐτοὺς τοῖς Ιουδαίοις ἀναβολὰς καὶ τριβὰς πραγματεύσασθαι. καὶ ὁ τὸν καιρὸν τοῦτον ἀναβαλόμενος εἰς Ιεροσόλυμα, [i] Σισίνης τε ὁ Συρίας καὶ Φοινίκης ἐπάρχος, καὶ [k] Σαραβαζάνης μετὰ καὶ τινων ἑτέρων, καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῶν Ιουδαίων ἐρομένους, "τίνος αὐτοῖς συγχωρήσαντος [l] ἔτως οἰκοδομῆσι τὸν ναὸν, ὡς φρούριον αὐτὸν εἶναι "μᾶλλον ἢ ἱερὸν, καὶ τί δήποτε τὰς στοὰς καὶ τὰ τείχη περι"βεβλήκασι [m] τῇ πόλει σφόδρα ὀχυρᾷ," Ζοροβάβηλος καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Ιησοῦς, "δοῦλοι μὲν αὐτοῦ, ἔφασαν, "εἶναι δὲ μεγίστου Θεοῦ· τὸν δὲ ναὸν τοῦτον αὐτῷ κατασκευα"σθέντα ὑπὸ βασιλέως αὐτῶν ὠφελημένον, καὶ πάντας "ὑπερ-

s Καὶ οἱ Λεύι] Καὶ οἱ Λευῖ οἱ Ασάφου παῖδες juxta *Eſdram.*
t Ενδεέστερον] Επιδεέστερον *Vat.* & mox κατασκευαζόμενον legi poteſt.
v Υποβεβηκότες] Ita *MSS.* ὑποβεβηκὸς in *Editis.*
x Κατήφουν,] Κατηφεῖς ἦσαν *Chryſ.*
y Τῷ μόνον οἰκοδομῆσαι] Ita cum *Cod. Hen.* (& *Coccejo*) τὸ in *reliquis.*
z Εκεῖνο βασανίζων] Τὸν ἐκεῖνο *Vat.* & *Hen.*
a Επ' ἐλάττοσιν] Ex conjectura ἐπ' ἐλάττοσιν repoſui. ἐπ' ἐλάττωσιν aut ἐπελάττωσιν in *Editis Aliiſque.*
b Υπέλαβεν.] Υπελάμβανεν *Hen.* & *Vat.*
c Τοῦτον] Forte τοῦτων. COCC.
d Εκ τῆς Χωθίας] Vide ſupr. lib. 9. c. 14. §. 3. & lib. 10. c. 8. §. 7.
e Εφασαν,] Ita cum *MSS.* ἔφασκον in *Editis.*
f Αὐτοὺς ἀδυνάτους] Αὐτοῖς *Vat.*
g Καὶ τοῦτο μόνον εἶναι κοινὸν] Καὶ τοῦτο μόνον εἶναι κοινωνεῖν εἰ βούλοιντο *Hen.* & *Busb.*
h Πρὸς αὐτοὺς] Περὶ αὐτὸν *Vat.*
i Σισίνης] Σισίνου *Hen.* & *Busb.* tam hic quam infra.
k Σαραβαζάνης] Hic loci Σαρωβαζάνης aut Σαραβαζάνου. mallem ſane Σαθραβαζάνης. Vide *Annott.* ad p. 548. §. 3.
l Οὕτως οἰκοδομῆσι τὸν ναὸν,] Vocem ἔτως non agnoſcit *Hen.*
m Τῇ πόλει σφόδρα ὀχυρᾷ,] Ita cum *MSS.* τῷ πόλιν in *Editis.* HUDS. Vetus: *vel cur porticus & civitatem tam munito circum-*

"ὑπερβάλλοντος ἀρετῇ, πολὺν διαμεῖναι χρόνον. ἐπεὶ δὲ, τῶν πατέρων ἀσεβησάντων εἰς τὸν Θεὸν, Ναβουχοδονόσορος ὁ Βαβυλωνίων καὶ Χαλδαίων βασιλεὺς, ἑλὼν τὴν πόλιν κατὰ κράτος αὐτήν τε καθεῖλε, καὶ τὸν ναὸν συλήσας ἐνέπρησε, καὶ τὸν λαὸν [n] μετῴκισεν αἰχμάλωτον, μεταγαγὼν εἰς Βαβυλῶνα, Κῦρος ὁ μετ' αὐτὸν τῆς Βαβυλωνίας καὶ Περσίδος [o] βασιλεὺς, ἔγραψεν οἰκοδομηθῆναι [p] τὸν ναόν· καὶ πάντα ὅσα [q] μετήνεγκεν ἐξ αὐτοῦ Ναβουχοδονόσορος ἀναθήματα καὶ σκεύη, Ζοροβαβήλῳ παρέδωκε καὶ Μιθραδάτῃ τῷ γαζοφύλακι, προσέταξε κομίσαι εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ πάλιν εἰς τὸν ἴδιον [r] ἀποκαταστῆσαι ναὸν οἰκοδομηθέντα. τοῦτο γὰρ ἐπέστειλεν ἐν τάχει γενέσθαι, [s] Ἀβάσσαρον κελεύσας ἀναβάντα εἰς Ἱεροσόλυμα, τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ ποιήσασθαι πρόνοιαν. ὃς μετὰ τὸ λαβεῖν [t] παρὰ Κύρου γράμματα παραγενόμενος, εὐθὺς τοὺς θεμελίους [v] κατεβάλετο· καὶ ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου κατασκευαζόμενος μέχρι καὶ τοῦ δεῦρο, διὰ τὴν τῶν ἐχθρῶν κακοήθειαν ἐστιν ἀτελής. εἰ τοίνυν βούλεσθε καὶ δοκιμάζετε, γράψατε ταῦτα Δαρείῳ, ὅπως ἐπισκεψάμενος τὰ τῶν βασιλέων ὑπομνήματα, εὕρῃ μηδὲν ἡμᾶς ὧν λέγομεν [x] καταψευσαμένους.

ε΄. Ταῦτα εἰπόντων [y] τοῦ Ζοροβαβήλου καὶ τοῦ ἀρχιερέως, ὁ [z] Σισίνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τὴν μὲν οἰκοδομίαν ἐπισχεῖν [a] οὐ διέγνωσαν, ἕως ἂν ταῦτα δηλωθῇ [b] τῷ βασιλεῖ Δαρείῳ, παραχρῆμα δ' αὐτῷ περὶ [c] τούτων ἔγραψαν. τῶν δὲ Ἰουδαίων [d] κατεπληχότων καὶ δεδιότων μὴ μεταδόξῃ τῷ βασιλεῖ περὶ τῆς τῶν Ἱεροσολύμων [e] καὶ τοῦ ναοῦ κατασκευῆς, ὄντες κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον δύο προφῆται παρ' αὐτοῖς Ἀγγαῖος καὶ Ζαχαρίας, θαῤῥεῖν αὐτοὺς παρώρμων, καὶ μηδὲν ἐκ τῶν Περσῶν ὑφορᾶσθαι δύσκολον, ὡς τοῦ Θεοῦ ταῦτα προλέγοντος αὐτοῖς. πιστεύοντες δὲ τοῖς προφήταις, ἐντεταμένως εἴχοντο τῆς οἰκοδομίας, μηδεμίαν ἡμέραν ἀνιέμενοι.

ς΄. Δαρείου δὲ τῶν Σαμαρειτῶν αὐτῷ γραψάντων [f] καὶ κατηγορούντων διὰ τῆς ἐπιστολῆς τῶν Ἰουδαίων, ὡς τήν τε πόλιν ὀχυροῦσι, [g] καὶ τὸν ναὸν φρουρίῳ προσεοικότα μᾶλλον ἢ ἱερῷ κατασκευάζουσι, [h] λεγόντων δὲ μὴ συνοίσειν αὐτῷ τὰ γινόμενα, καὶ προσέτι τὰς ἐπιστολὰς ἐπιδεικνυόντων [i] τοῦ Καμβύσου δι' ὧν ἐκώλυσεν ἐκεῖνος οἰκοδομεῖν τὸν ναὸν, μαθὼν παρ' αὐτῶν οὐκ ἀσφαλῆ τοῖς πράγμασιν αὐτοῦ τὴν τῶν Ἱεροσολύμων ἀποκατάστασιν ἔσεσθαι, ἐπεὶ καὶ τὰ παρὰ τοῦ Σισίνου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ κομισθέντα ἀνέγνω γράμματα, προσέταξεν ἐν τοῖς βασιλικοῖς ὑπομνήμασι ζητηθῆναι τὰ περὶ τούτων· καὶ εὑρέθη ἐν [k] Ἐκβατάνοις, τῇ βάρει τῇ ἐν Μηδίᾳ, βιβλίον, ἐν ᾧ τάδε ἦν ἀναγεγραμμένα. [l] ἐν τῷ "πρώτῳ τῆς βασιλείας ἔτει Κῦρος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε τὸν ναὸν οἰκοδομηθῆναι τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ τὸ θυσιαστήριον, ὕψος μὲν πηχῶν ἑξήκοντα, εὖρος δὲ τὸ αὐτῶν, διὰ δόμων λιθίνων ξεστῶν τριῶν, καὶ ξυλίνου δόμου ἑνὸς ἐγχωρίου· καὶ τὴν εἰς ταῦτα δαπάνην ἐκ τῶν τοῦ βασιλέως γίνεσθαι διετάξατο. [m] προσέταξε δὲ καὶ τὰ [n] σκεύη, ἃ συλήσας Ναβουχοδονόσορος εἰς Βαβυλῶνα ἐκόμισεν, ἀποδοθῆναι τοῖς Ἱεροσολυ-

"Postquam vero, flagitiis in Deum à majoribus commissis, Nabuchodonosorus Babyloniorum & Chaldæorum rex urbe expugnata ipsam delevisset, & templo spoliato illud incendisset, populumque Babylonem captivum abduxisset & in alias sedes transtulisset, Cyrus, qui ei in regnum Babyloniæ & Persidis successit, scripto mandavit, ut templum *hoc* exstrueretur: & donaria omnia & vasa, ex eo à Nabuchodonosoro sublata, Zorobabelo & Mithradati quæstori tradidit, ut ea Hierosolyma reportarent, & in templum instauratum reponerent. Nam ut ad celeritatem nihil sibi reliqui facerent, præcepit, jussitque Abassarum Hierosolyma ascendere, temploque curam omnem adhibere. Qui, postquam à Cyro literas acceperat, confestim *eò* profectus fundamenta jaciebat: atque ex eo tempore hactenus ædificatur, & nondum ob inimicorum malignitatem absolutum est. Quamobrem, si volueritis & ita vobis visum fuerit, hæc ipsa scribite ad Darium, ut inspectis regiis commentariis illi compertum sit, nos nihil eorum quæ diximus *improbe* confinxisse.

Sisines sociique scribunt ad Darium. 1 Esdr. c. 5. & 3 Esdr. c. 6.

5. Cum hæc Zorobabelus & pontifex loquuti essent, Sisines & qui cum eo erant decernere noluerunt ut ab ædificatione inhiberentur, donec regem Darium de istis certiorem facerent. Statim vero ei hisce de rebus scripserunt. Cum autem Judæi perterriti essent & sibi metuerent, ne Hierosolymorum templique instaurationis regem pœniteret, duo vates, qui per id tempus apud eos erant, Aggæus & Zacharias, ipsos bono animo esse jubebant, nec mali aliquid à Persis sibi eventurum esse suspicarentur, utpote quod Deus illis ista prædixerit. Quibus cum fidem haberent, summo studio ædificationi incubuerunt, ita ut ne diem quidem unum intermitterent.

Darius, literis acceptis, in Cyri commentarios inquiri jubet. 1 Esdr. c. 6. & 3 Esdr. c. 6.

6. Darius autem, cum Samaritæ ei scripsissent & literis Judæos accusarent, quod & urbem muniant, templumque arci quam fano similius exstruant, dicerentque haud è re sua esse quæ fierent, itemque Cambysis epistolas ostenderent, quibus ille templum ædificari prohibuit; ubi ex illis intellexerat, res suas, Hierosolymis instauratis, nequaquam in tuto esse, cumque literas etiam Sisinis & collegarum ejus ad se allatas legisset, jussit ut iis de rebus in regios commentarios inquirerent: & inventus est Ecbatanis, turri quæ in Media est, liber *commentariorum*, in quo hæc perscripta erant.

Cyri codex inventus de instaurando fano. 1 Esdr. c. 6. & 3 Esdr. c. 6.

"Anno regni *sui* primo Cyrus rex jussit templum cum altari in Hierosolymis instaurari, cujus altitudo cubitorum esset sexaginta, latitudo totidem, trinis lapidum bene politorum ordinibus, & uno domestici ligni ordine; edixitque ut sumptus in hæc è regis fisco suppeditarentur. Præcepit etiam ut vasa, quæ Nabuchodonosorus è *templo* ablata Babylonem deportaverat, Hierosolymitanis restituerentur. ista autem curanda "man-

cumdedissent muro. quasi legisset τί δήποτε ταῖς στοαῖς καὶ τῇ πόλει τείχη περιβεβλήκασιν οὕτως ὀχυρά. COCC.

n Μετῴκισεν αἰχμάλωτον,] Ita *Hen.* μετῴκησεν in *Editis Aliisque.*

o Βασιλεὺς,] Βασιλεύσας *Hen.* & *Busb.*

p Τὸν ναόν·] Τὸ ἱερὸν *Hen.* & *B.*

q Μετήνεγκεν ἐξ αὐτοῦ] Μετήγαγεν *Vat.*

r Ἀποκαταστῆσαι ναὸν οἰκοδομηθέντα.] Ἀποκατασταθῆναι *Vat.*

s Ἀβάσσαρον κελεύσας] Σαβανάσσαρον *Hen. B.* & *Pseudo-Esdr.* quomodo forsan legendum, p. 548. § 3. Σαβάσσαρον *Vat.*

t Παρὰ Κύρου γράμματα παραγενόμενος,] Τὰ ὑπὸ Κύρου γρ. *Hen.*

v Κατεβάλετο·] Ita *Vat.* ἐβάλετο *Hen.* ἐβάλλετο *Busb.* κατεβάλλετο in *Editis.*

x Καταψευσαμένους.] Κατεψευσμένους *Hen.* & *Busb.*

y Τοῦ Ζοροβαβήλου] Τοῦτο Ζοροβ. *Hen.* & *B.*

z Σισίνης] Iterum Σισίννης *Hen.* & *B.*

a Οὐ διέγνωσαν,] Illud οὐ in suo *codice* non habuisse videtur *Epiphan.*

b Τῷ βασιλεῖ Δαρείῳ,] Ita *Hen.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* desiderantur τῷ βασιλεῖ.

c Τούτων ἔγραψαν.] Sic *Hen. Vat.* & *Epiphan.* τούτου in *ceteris.*

d Κατεπληχότων καὶ δεδιότων] Eo modo in *MSS.* καταπεπληχότων perperam in *Editis.*

e Καὶ τοῦ ναοῦ κατασκευῆς,] Τῆς τοῦ ναοῦ *Hen. Vat.* & *B.*

f Καὶ κατηγορούντων] Illud καὶ ex *MSS.*

g Καὶ τὸν ναὸν φρουρίῳ προσεοικότα μᾶλλον ἢ ἱερῷ κατασκευάζουσι,] Ita Tacitus *ædes ipsa, egregium propugnaculum.* REL.

h Λεγόντων δὲ μὴ συνοίσειν αὐτῷ] Λεγόντων τε μὴ *Busb.* λεγόντων μὴ *Hen.*

i Τοῦ Καμβύσου δι'] Τὰς Καμβύσου *Busb.* & *Vat.*

k Ἐκβατάνοις, τῇ βάρει τῇ ἐν Μηδίᾳ] Conf. sup. lib. 10. c. xi. §. 6. SPANH.

l Ἐν τῷ πρώτῳ τῆς βασιλείας] Illa ἐν τῷ absunt *Hen.* & *Busb.*

m Προσέταξε δὲ] Προσέταξε δὲ non agnoscunt *Hen.* & *Busb.* nec in suo *codice* habuisse videtur *Epiphan.* atque commode satis abesse possunt.

n Σκεύη,] Καὶ τὰ τοῦ ναοῦ σκεύη *Busb.*

"mandavit Abaſſaro prætori & Syriæ & Phœ-
"niciæ præſidi, ejuſque ſociis; ut ipſi quidem eo
"loco abſtinerent, ſinerent vero Judæos, Dei ſer-
"vos, eorumque principes templum exſtruere.
"Porroque imperavit ut eos in opere adjuvarent,
"& ex tributo provinciæ, cujus procuratores
"erant, Judæis in ſacrificia ſuppeditarent tauros
"& arietes & agnos & hœdos, & ſimilam & oleum
"& vinum & cætera quæ ſacerdotes poſtulave-
"rint, qui Deo ſupplicaturi erant pro ſalute Re-
"gis & Perſarum. quicunque autem contra ali-
"quid eorum fecerit, quæ *jam* mandata ſunt; juſ-
"ſit ut is comprehenſus cruci affigatur, ejuſque
"bona in Regis fiſcum redigantur. Inſuper &
"Deum precatus eſt, ut, ſi quis operam dederit
"ad templi exſtructionem impediendam, Deus i-
"pſum feriendo ab *ejuſmodi* iniquitate inhiberet.

Darius templum ædifi. ari imperat. 1 Eſdr. c 6. & 3 Eſdr. c. 6.

7. Hæc cum Darius in Cyri commentariis inveniſſet, reſcribit Sicinæ ejuſque collegis in hæc verba. "Darius rex Siſinæ equitum magiſtro, & "Sarabazanæ, illorumque collegis ſalutem. Ex-
"empla literarum, quas in commentariis Cyri in-
"veni, miſi ad vos; voloque ut omnia fiant quem-
"admodum in eis perſcriptum eſt. Valete." Cum itaque Siſines & qui cum eo erant ex hac epiſtola Regis voluntatem intellexiſſent, ſtatuerunt reliqua ei convenienter exſequi. Sacris igitur inſtabant operibus, Judæorum ſenioribus opem ferentes & ſenatûs principibus: magnaque cum diligentia perficitur templi fabrica, vaticinantibus Aggæo & Zacharia, idque ex Dei mandato, atque ex Cyri & Darii *Perſarum* regum ſententia. abſolutumque eſt intra ſeptem annos. Anno autem regni Darii no-
Templum perficitur. 1 Eſdr. c 6. & 3 Eſdr. c. 7.
no, vigeſimo tertio die menſis duodecimi, qui noſtris dicitur Adar, Macedonibus vero Dyſtrus, ſacerdotes ac Levitæ cum reliqua Iſraëlitarum multitudine hoſtias immolarunt, pro renovata poſt captivitatem priſtina felicitate proque recepto novo templo, tauros centum, arietes ducentos, agnos quadringentos, & hircos duodecim pro numero tribuum (totidem enim ſunt tribus Iſraëliticæ) ut peccata earum uniuſcujuſque expiarent. Quin & ſacerdotes & Levitæ curarunt ut juxta Moyſis leges janitores ad ſingula adeſſent veſtibula. nam Judæi in circuitu templi ædificaverant porticus ad interius ſacrarium.

Reduces agunt Paſcha. 1 Eſdr. c. 6 & 3 Eſdr. c. 7.

8. Inſtante autem Azymorum feſto, menſe primo, qui Macedonibus Xanthicus dicitur, nobis vero Niſan, populus univerſus ex oppidis in urbem confluxit, & feſtum egerunt luſtrati una cum conjugibus & liberis ritu patrio, cumque victimam, quam Paſchalem appellant, die ejuſdem menſis decima quarta immolaſſent, per dies ſeptem epulati ſunt nullis ſumptibus parcentes, ſolida etiam

"μίτης· τὴν ὑ ἐπιμέλειαν τούτων εἶναι ° Ἀβασσάρῳ τῷ ἐ-
"πάρχῳ, ᵖ καὶ τ Συρίας τε Φοινίκης ἡγεμόνι, καὶ τ ἑταίρων
"αὐτοῦ· ὅπως αὐτοὶ μὲν ἀφέξωνται τ τόπου, τοὺς δ Ἰουδαίους
"τ Θεοῦ, Ἰουδαίοις δ ἡγεμόσιν αὐτῶν, ἐπιτρέψωσιν ᵠ οἰκο-
"δομῆσαι τ ναόν. καὶ συλλαβέσθαι δ πρὸς τὸ ἔργον διεπάξατο,
"καὶ τ φόρου τ χώρας ἧς ʳ ἐπιτροπεύουσι πολεῖται τοῖς Ἰου-
"δαίοις ˢ εἰς θυσίας λόγον, ταύρους δ κριοὺς δ ἄρνας καὶ ἐρί-
"φους, καὶ σεμίδαλιν καὶ ἔλαιον καὶ οἶνον, καὶ τ ἄλλα ὅσα
"ἂν οἱ ἱερεῖς ᵗ ὑπαγορεύσωσιν, εὔχων δὲ ὑπὲρ ᵘ τ σω-
"τηρίας τοῦ βασιλέως καὶ Περσῶν. τοὺς δὲ παραβαίνοντας τι
"τ ἐπιτεταλμένων, συλληφθέντας ἐκέλευσεν ἀνασταυρωθῆναι,
"καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῶν εἰς τὸ βασιλικὸν καταπαγῆναι
"κτῆσιν. καὶ κατηύξατο πρὸς τούτοις τῷ Θεῷ, ὅπως εἴ τις
"ἐπιχειρήσειε λυμαίνεσθαι τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ, βα-
"λὼν αὐτὸν ὁ Θεὸς, ἀπόλοιτο τ ἀδικίας.

ζ. Ταῦθ' εὑρὼν ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῦ Κύρου Δαρεῖος, ἀντιγράφει τῷ Σισίνῃ, καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ, τάδε λέγων.
"Βασιλεὺς Δαρεῖος Σισίνῃ τῷ ˣ ἱππάρχῳ, καὶ Ζαραβα-
"ζάνῃ καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτῶν χαίρειν. τὸ ἀντίγραφον ὑμῖν
"τ ἐπιστολῆς, ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν εὑρὼν τοῖς Κύρου, ἀπέ-
"σταλκα· καὶ βούλομαι ʸ γένεσθαι πάντα, καθὼς ἐν ᶻ αὐτῇ
"περιέχεται. ἔρρωσθε." μαθόντες οὖν ἐκ τ ἐπιστολῆς ὁ Σισίνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τὴν τοῦ βασιλέως προαίρεσιν, ταύτῃ
ᵃ τὰ λοιπὰ ἀκόλουθα ποιεῖν διέγνωσαν. ἐπισπεύδουν δὴ τ ἱερῶν
ἔργων, συλλαμβανόμενοι τοῖς πρεσβυτέροις τῶν Ἰουδαίων, καὶ
τῶν ᵇ γερόντων ἀρχῇσι. καὶ ἠύξητο κ τοῦτο πολλῷ μᾶλλον ἡ κατασκευὴ τ ναοῦ, προφητευόντων Ἀγγαίου δ Ζαχαρίου, κ τὰ
προστάγματα τ Θεοῦ καὶ μετ' βουλήσεως ᶜ Κύρου τε καὶ Δαρείου
τῶν βασιλέων. ᾠκοδομήθη δ' ἐν ἔτεσιν ἑπτά. τ δ' ᵈ ἐνιαυτὸν τ Δαρείου βασιλείας ἔτους, ᵉ εἰκάδι καὶ τρίτῃ μηνὸς
ᶠ δωδεκάτου, ὃς καλεῖται παρ' ἡμῖν μὲν Ἀδαρ, παρὰ δὲ
Μακεδόσιν Δύστρος, προσφέρουσι θυσίας οἵ τε ἱερεῖς ᵍ καὶ
Λευῖται, καὶ τὸ ἄλλο τῶν Ισραηλιτῶν πλῆθος, ʰ ἀνανεω-
τικὰς τῶν προτέρων ἀγαθῶν μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν ⁱ καὶ
τὸ ἱερὸν ἀνακαινισθὲν ἀπηλλάχθαι, ᵏ ταύρους ἑκατὸν, κριοὺς
διακοσίους, ἄρνας τετρακοσίους, χιμάρους δώδεκα κ φυ-
λὴν, τοσαῦται γάρ εἰσιν αἱ τῶν Ισραηλιτῶν φυλαί, κατὰ
ὧν ἥμαρτεν ἑκάστη. ˡ ἀνέστησάν τε κ τὰς Μωϋσέως νόμους,
οἵ τε ἱερεῖς ᵐ καὶ Λευῖται, θυρωροὺς ἐφ' ἑκάστῃ πυλῶν. ὠκοδομήκεσαν γὰρ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ τὰς ἐν κύκλῳ τ ναοῦ
ⁿ στοὰς τ ἔνδοθεν ἱεροῦ.

η'. Ἐνστάσης ὑ ° τ τῶν Ἀζύμων ἑορτῆς, μηνὶ τῷ πρώτῳ, κ μὲν Μακεδόνας Ξανθικῷ λεγομένῳ, κ ὑ ἡμᾶς Νισὰν,
συνερρύη πᾶς ὁ λαὸς ἐκ τῶν κωμῶν εἰς τ πόλιν. κ τ ἑορτὴν ἦγαγον ᵖ ἁγνεύσαντες μ γυναικῶν κ τέκνων τῷ πατρῴῳ νόμῳ, κ τ Πάσχα προσαγορευομένῳ θυσίαν τῇ τετάρτῃ κ δεκάτῃ ᵠ τ αὐτοῦ μηνὸς ἐπιτελέσαντες ʳ καθωχήθησαν ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰ, μηδεμιᾶς φειδόμενοι πολυτελείας, ἀλλ-

° Ἀβασσάρῳ] Σαβαπασσάρῳ *Hen. Busb.* & *Vat.* Vide *Annott.* ad p. 548. §. 3. & ſuper §. 4.

ᵖ Καὶ τ Συρίας] Illa κ τ abſunt *Hen.*

ᵠ Οἰκοδομῆσαι τ ναόν.] Ita *Hen.* & *Busb.* οἰκοδομηθῆναι in *reliquis.*

ʳ Ἐπιτροπεύουσι τελεῖν] Ἐπιτρόπους *Hen.* & *B.*

ˢ Εἰς θυσίας λόγον,] *Vetus*, immolationis cauſa. COCC.

ᵗ Ὑπαγορεύσωσιν,] Ὑπαγορεύωσιν *Hen.* & *B.*

ᵘ Τῆς σωτηρίας τ βασιλέως] Illud τ è *Cod Vat.*

ˣ Ἱππάρχῳ,] Forſan ἐπάρχῳ. *Gen.* ἱππάρχῃ. *Vet.* equitum præfecto.

ʸ Γίνεσθαι πάντα,] Γενέσθαι *Hen.* & *Busb.*

ᶻ Αὐτῇ περιέχει.] Ita *Hen. B. Vat.* & *Epiphan.* αὐτῷ in *Editis.*

ᵃ Τὰ λοιπὰ ἀκόλουθα ποιεῖν διέγνωσαν.] Τὸ λοιπὸν ἀκολούθως *Hen.*

ᵇ Γερόντων ἀρχῇσι.] Ita cum *Hen.* & *Vat.* γερόντων τοῖς ἄρχουσι in *reliquis.*

ᶜ Κύρου τε καὶ Δαρείου] Eo modo *Vat.* τ Κύρου τε in *ceteris.*

ᵈ Ἐνιαυτὸν τ Δαρείου βασιλείας ἔτους,] Ἔτους juxta utrumque *Eſdram.* Vide *Iſ. Voſſium* in *Chronol. S.* p. 146 *Jac. Cappellum* in *Hiſt. Sacr.* & *Exot.* ad A. M. 3483. *Simſonum* in *Chron. Cathol.* ad A. M. 1489. & *Tornellum* ad A. M. 3533. & 3540.

ᵉ Εἰκάδι κ τρίτῃ μηνὸς] Sequitur hîc, ut alibi, *Pſeudo-Eſdram.* in *Hebræo* legitur *tertia menſis Ader.* 1 *Eſdr.* c. 15.

ᶠ Δωδεκάτου,] Sic *Hen. Busb.* & *Epiphanii* libri *notæ melioris.* δεκάτῳ in *Editis Aliiſque.* Videſis *Druſium* in *Animadverſ. Sacr.* l. 6. c. 4. & *Petavium* in l. 1. *de Doctr. Temp.* p. 74. HUDS. At eſt Adar menſis 12. Et Antiq. IV. 8. ipſe hunc menſem ultimum eſſe anni ſcribit: qua re nihil eſt liquidius. & ipſe infra XI. 6. hunc menſem Adar vocat duodecimum; ιβ'. ergo pro ια ſcribendum. 23. Adar. Ezr 6. 16. eſt dies tertius. REL.

ᵍ Καὶ Λευῖται,] Ita cum *MSS.* κ οἱ Λευ. in *Editis.* Vide infra lit. *m.*

ʰ Ἀνανεωτικὰς] Θυσίαν ἀνανεωτικήν· *Heſychius.* ἀνανέωσιν, κατασκευὴν Κρῆτες f. ἀνανεῶσιν· Conf. infr. lib. 12. c. 7. §. 7. SPANH.

ⁱ Καὶ τὸ ἱερὸν] Καὶ τοῦτο vel κ τοῦτο in *MSS.*

ᵏ Ταύρους ἑκατὸν,] Ita *Hen.* & *Vat.* ταύρων ἑκατὸν, κριῶν σ'. ἀρνῶν υ'. χιμάρων ιδ'.

ˡ Ἀνέστησάν τε] Ἐστησάν τε *Vat.*

ᵐ Καὶ Λευῖται,] Καὶ οἱ Λευῖται hîc loci *Hen.* & *Vat.* Vide modo ſupr. lit. *g.*

ⁿ Στοὰς] Στοὰς δ' ἔνδοθεν ἱεροῦ porticus in atrio magno. REL.

° Τῆς τ —— ἐπιτελέσαντες] Conf. ἀλωτ. lib. 2. c. 1. §. 3. SPANH.

ᵖ Ἁγνεύσαντες μ γυναικῶν] Ita cum *Hen.* & *Busb.* ἁγνεύοντες in *ceteris.*

ᵠ Τῇ αὐτοῦ μηνὸς] Τῇ πρώτου μηνὸς Ξανθικοῦ λεγομένου *Busb.*

ʳ Καθωχήθησαν ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰ,] Paſcha decima quarta Menſis celebrata Eſdr. VI. 22. SPANH.

ἀλλὰ καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις ἀναφέροντες τῷ Θεῷ, καὶ χαριστηρίους θυσίας [s] ἐπιτελοῦντες, ἀνθ' ὧν αὐτοὺς τὸ θεῖον πάλιν εἰς τὴν πάτριον γῆν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ νόμους ἤγαγε, καὶ τὴν τοῦ Περσῶν βασιλέως διάνοιαν εὐμενῆ κατέστησεν αὐτοῖς. καὶ οἱ μὲν, ὑπὲρ τούτων [c] ἐπιδαψιλευόμενοι τὴν θυσίαν καὶ τὴν περὶ τὸν Θεὸν φιλοτιμίαν, καταῴκησαν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, πολιτείᾳ χρώμενοι ἀριστοκρατικῇ μετ' ὀλιγαρχίας. οἱ γὰρ [v] ἀρχιερεῖς παρεστήκεσαν τοῖς πραγμάτων, ἄρχεις οὗτοι Ἀσαμωναίου γενεᾶς βασιλεύειν ἐκγόνους. πρὸ μὲν [x] γὰρ τῆς αἰχμαλωσίας καὶ τῆς [y] ἀναστάσεως ἐβασιλεύοντο ἀπὸ Σαοὺλ πρώτου [z] ἀρξαμένου τοῦ Δαυΐδου, ἐπὶ ἔτη πεντακόσια τριάκοντα δύο, μῆνας ἕξ, ἡμέρας δέκα. πρὸ δὲ τούτων βασιλέων τούτων ἄρχοντες αὐτοὺς διῴκουν, οἱ προστατοῦντες καλούμενοι μόναρχοι· καὶ τοῦτον πολιτεύομενοι τὸν τρόπον ἔτεσι [a] πλείοσιν ἢ πεντακοσίοις δίκαιον μετὰ Μωυσέως ἀποθανόντα τοῦ Ἰησοῦ τὸ στρατηγόν. καὶ τὰ μὲν περὶ τῶν ἀναστάντων ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας Ἰουδαίων, ἐν τοῖς Κύρου τοῦ Δαρείου χρόνοις, ἐν τούτοις ὑπῆρχεν.

θ'. Οἱ δὲ Σαμαρεῖς, ἀπεχθῶς πρὸς αὐτοὺς καὶ βασκάνως διακείμενοι, πολλὰ κακὰ τοὺς Ἰουδαίους εἰργάσαντο, πλοῦτῳ τε πεποιθότες, καὶ συγγένειαν προτεινόμενοι [b] τὴν Περσῶν, ἐπειδήπερ ἐκεῖθεν ἦσαν. ὅσα τε γὰρ ἐκελεύσθησαν ἐκ τῶν φόρων ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰς τὰς θυσίας τελεῖν τοῖς Ἰουδαίοις, παρέχειν οὐκ ἤθελον, τούς τε [c] ἱππάρχους [d] ἀπειδάζοντας αὐτοῖς πρὸς τοῦτο καὶ συνεργοῦντας εἶχον· ἄλλά τε ὅσα βλάπτειν ἢ [e] δι' αὐτῶν ἢ δι' ἑτέρων ἠδύναντο τοὺς Ἰουδαίους, οὐκ ἀπώκνουν. ἔδοξεν οὖν πρεσβευσαμένους τοῖς Ἱεροσολυμίτας πρὸς τὸν βασιλέα Δαρεῖον, κατηγορῆσαι τῶν Σαμαρητῶν. καὶ πρεσβεύουσι Ζοροβάβηλος καὶ ἄλλοι τῶν ἀρχόντων πρεσβεῖς. ὡς δὲ τὰ ἐγκλήματα, καὶ τὰς αἰτίας, ἃς κατὰ τῶν Σαμαρητῶν ἐπέφερον, ἔγνω παρὰ τῶν πρέσβεων ὁ βασιλεύς, δοὺς αὐτοῖς ἐπιστολὴν κομίζειν πρὸς τοὺς ἱππάρχους τῶν Σαμαρείας καὶ τῷ βυλῇ ἀπέπεμψε. τὰ δὲ γεγραμμένα ἦν τοιάδε. "Βασιλεὺς Δαρεῖος Ταγγανᾷ καὶ [f] Σαμβαβᾷ τοῖς "ἱππάρχοις [g] Σαμαρειτῶν, Σαδράκῃ καὶ [h] Βοβήλωνι, καὶ τοῖς "λοιποῖς [i] συνδούλοις αὐτῶν τοῖς ἐν Σαμαρείᾳ. Ζοροβάβη- "λος καὶ Ἀνανίας καὶ Μαρδοχαῖος, Ἰουδαίων πρεσβυταί, "ἡπιῶντο ὑμᾶς ὡς ἐνοχλοῦντας αὐτοῖς πρὸς τὴν οἰκοδομίαν "τοῦ ναοῦ, καὶ μὴ χορηγοῦντας ἃ προσέταξα ὑμῖν εἰς τὰς "θυσίας τελεῖν αὐτοῖς ἀναλώματα. βούλομαι οὖν ὑμᾶς "ἀναγνόντας τὴν ἐπιστολὴν, χορηγεῖν αὐτοῖς ἐκ τῶν βασι- "λικῶν χαζοφυλακίων [k] τῶν φόρων τῆς Σαμαρείας, πάντ' ὅσα "[l] πρὸς τὰς θυσίας αὐτοῖς ἐστι χρήσιμα, καθὼς οἱ ἱερεῖς "ἀξιοῦσιν· ἵνα μὴ διαλείπωσι καθ' ἡμέραν θύοντες, καὶ "ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ Περσῶν εὐχόμενοι τῷ Θεῷ." καὶ ἡ μὲν ἐπιστολὴ τοῦτο πρεῖχεν.

sacrificia Deo offerentes, & sacra facientes pro gratiarum actione, quod numen eos terræ patriæ legibusque avitis iterum restituisset, fecissetque ut rex Persarum animo esset erga ipsos benevolo. Et quidem illi maxima in sacrificiis largitate usi summaque in Dei cultu magnificentia Hierosolyma incoluerunt, institutaque ea reipublicæ forma, quæ optimatum est paucorum potestate mixta. nam pontifices summæ rerum præfuerunt, donec Asamonæorum genus regnum obtinuit. Ante enim captivitatem & eversionem regnatum quidem fuit à Saulo primo rege & Davide per annos quingentos viginti duos, menses sex, dies decem. At ante reges illos fuerant imperio illorum qui dicti sunt judices & monarchæ: & sub hac reipublicæ forma annos plusquam quingentos egerunt post obitum Moysis & Jesu imperatoris. Atque hæc quidem de Judæis, qui sub Cyro & Dario regibus è captivitate evaserunt, ita se habebant.

9. Samaritæ autem, gens illis infesta & invida, mala multa Judæis intulerunt, & opibus freti, & Persarum cognationem præ se ferentes, ut qui ex iis oriundi. Etenim quæcunque tributa conferre jussi erant à rege in sacrificia, *ea* dare recusabant, id assequuti, ut equitum magistri sibimet in hoc faverent operamque suam addicerent; & in cæteris nihil reliqui fecerunt, quo Judæis nocere per se aut per alios potuissent. Visum est itaque Hierosolymitanis mittere ad regem Darium, ut Samaritas accusarent. atque legationem obierunt Zorobabelus & alii quatuor ex magistratibus. Cum autem ea, quæ Samaritis crimini & vitio vertebantur, à legatis Rex accepisset, eos dimisit cum literis ad magistros equitum & senatum Samariæ perferendis. illæ autem scriptæ erant hujusmodi verbis. "Darius rex Tanganæ & Sambabæ equitum ma- "gistris apud Samaritas, Sadracæ & Bobeloni, "reliquisque illorum conservis in Samaria. Zoro- "babelus & Ananias atque Mardochæus, Judæo- "rum legati, vos accusaverunt, quod ipsis in ædi- "ficatione templi molesti fueritis, neque impen- "sas in sacrificia eis præbueritis quas vobis im- "peravi. Volo igitur, ut, lecta hac *nostra* epi- "stola, è regio fisco tributorum Samariæ omnia "illis suppeditentur, quæ ex sacerdotum senten- "tia illis usui esse possunt in sacris faciendis, ut "singulis diebus victimas immolare non cessent, "Deumque precari pro memet & Persarum gen- "te." Atque in hanc quidem sententiam scripta erat epistola.

Samaritæ Judæis infesti.

Judæorum legatio ad Darium.

Darius templum instaurari imperat.

1 *Esdr. c. 6.*

ΚΕΦ. ε'.

Οτι Ξέρξης ὁ Δαρείου οἰκείως πρὸς τοὺς Ἰουδαίους διετέθη. καὶ περὶ Ἐσδρα καὶ Νεεμίου.

[m] Δαρείου δὲ τελευτήσαντος Ἀβγαλαβὼν τὴν βασιλείαν [n] Ξέρξης ὁ παῖς αὐτοῦ, ἐκληρονόμησεν αὐτοῦ καὶ τῆς

CAP. V.

V.

Quod Xerxes Darii filius magna Judæos benevolentia prosequutus est. itemque de Esdra & Neëmia.

MOrtuo autem Dario, in regnum successit filius ejus Xerxes, qui pari ac ille pietate & ho- *Xerxes Dario in regnum succedit.*

s Ἐπιτελοῦντες,] Ἱερουργοῦντες *Hen.* & *Vat.*

t Ἐπιδαψιλευόμενοι] Ἐπεδαψιλεύοντο. & mox κατῴκησαν δὲ ἐν τοῖς *Hen.* & *Busb.* quo modo etiam legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *immolabant. Habitabant autem* &c.

v Ἀρχιερεῖς,] Ἱερεῖς *Hen. Busb. Zonar.* & *Epiphan.* De Judæorum regiminis forma vide *Seldenum* in lib. 2. *de Synedriis* c. 15. §. 12. & *H. Conringium* de *Rep. Hebr.* c. 54.

x Γὰρ τῆς αἰχμαλωσίας] Γὰρ deest *Hen.*

y Ἀναστάσεως] Ita *Hen.* & *Vat.* in *Editis* ἀναβάσεως. *ante captivitatem & transmigrationem* vertit *Epiphan.*

z Ἀρξαμένου] Sic *Hen.* & *Vat.* ἀρξάμενοι in *Editis.*

a Πλείοσιν ἢ πεντακοσίοις] Eo modo *Hen. Busb.* & *Zon.* πλέον in *Editis.*

b Τῶν Περσῶν] Τῷ Περσῶν *Hen.* & *Busb.*

c Ἱππάρχους] Tam hic quam alibi mallem ἱππάρχας. nisi quod ἱππάρχους legerint *Epiphan.* & *Zonaras.*

d Ἀπειδάζοντας] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀπειδάζοντας εἰς τοῦτο in *Editis.*

e Δι' αὐτῶν] Δι' ἑαυτῶν *Hen.* & *Vat.*

f Σαμβαβᾷ] Juxta *Epiphanii* libros Σαμβαλᾶ aut Σαμβανᾶ.

g Σαμαρειτῶν,] Καὶ Σαμαρειτῶν *Hen.* & *Vat.* καὶ Σαμαρείτας legisse videtur *Epiphan.*

h Βοβήλωνι,] Βιλώνι *Vat.* Βηλώνι *Gall.* Βιτήλωνι *Hen.* in *Epiphanii* libris *Velseni.*

i Συνδούλοις αὐτῶν] Vide *Brissonium* de *Regno Persarum*, l. 1. p. 22. *Edit. Commel.*

k Τῶν φόρων τῆς Σαμαρείας,] Τῶν φόρων τῆς Σαμ. *Vat.*

l Πρὸς τὰς θυσίας] Πρὸς θυσίαν *Vat.*

m Δαρείου δὲ τελευτήσαντος Ἀβγαλαβὼν τὴν βασιλείαν Ξέρξης] Artaxerxes seu Ἀρθασασθὰ vocatur Esdr. VIII. sub quo Esdras è Babylone in Judæam redilt. SPANH.

n Ξέρξης] *Al.* αὐτοῦ παῖς ὁ Ξέρξης.

honore Deum prosequutus est. ejus enim cultui omnem similiter ac pater curam adhibuit, & prolixa erat in Judæos benevolentia. Atqui illo tempore pontifex erat Jesu filius, nomine Joacimus. Babylone autem erat etiam vir justus, bonæque apud omnes existimationis, primarius populi sacerdos, Esdras appellatus. qui, utpote legum Moysaicarum admodum peritus, Xerxis regis amicitiam *tunc temporis* consequitur. Cum autem statuisset Hierosolyma ascendere, & de Judæis Babylone degentibus aliquot secum ducere, petiit à Rege literas sibi dari ad Syriæ satrapas, ut ex illis cognoscerent qui vir esset. Atque Rex ad satrapas hujusmodi epistolam scripsit. "Rex regum Xer-
"xes Esdræ sacerdoti atque divinæ legis profesſo-
"ri salutem. Meæ humanitatis esse ratus, ut Ju-
"dæis & sacerdotibus eorum & Levitis, qui *adhuc*
"in regno nostro agunt & Hierosolyma proficis-
"sci volunt, eò commigrare liceat, hanc potesta-
"statem ut habeant imperavi. Quicunque *igitur*
"id habet in animo, abeat, quemadmodum & mi-
"hi & septem meis consiliariis visum est, * ut con-
"venienter legi Dei ea inspiciant quæ in Judæa
"aguntur, ferantque munera Israëlitarum Deo,
"quæ ego & amici vovimus; item auri & argenti
"quicquid inventum fuerit in Babyloniorum re-
"gione Deo dicatum, id omne Hierosolyma de-
"portent ut sacra Deo fiant. & quicquid ipse ex
"auro & argento conflare volueris, id tibi tuisque
"fratribus facere liceat. Sacra quoque vasa tibi *in*
"*manus* data *Deo* dedicabis, & quicquid tibi in
"mentem venerit illud etiam fieri curabis, impen-
"sis è fisco regio sumptis. Quin & quæstoribus
"Syriæ Phœniciæque scripsi ut diligentiam adhi-
"beant ad omnia quæ Esdras sacerdos & legum
"Dei interpres illis mandaverit. Et ut Deus nul-
"lam in me posteroſque meos iram effundat, volo
"ut omnia usque ad tritici coros centum Deo ex
"lege præstentur. Ac vobis præterea denuncio,
"ne cui sacerdoti, aut Levitæ, aut sacro cantori,
"aut janitori, aut sacro ministro, aut templi scri-
"bæ, tributum ullum imperetis, neque aliud quod-
"vis illis insidiarum ergo aut oneris. Tu vero,
"Esdra, pro ea qua præditus es divina sapientia,
"statuito judices legis tuæ peritos, qui in tota Sy-
"ria & Phœnicia jus dicant, imperitosque istam
"docebis, ut si quis è popularibus tuis Dei aut
"Regis legem fuerit transgressus, pœnas det *me-*
"*ritas debitasque*, utpote qui non per ignorantiam
"contra eam fecerit, sed cum eam noverit, auda-
"cter spreverit & contempserit. ii autem plectan-
"tur vel morte vel pecunia. Vale.

2. Cum autem Esdras has literas accepisset, supra modum exhilaratus est, Deumque cœpit adorare, Regi erga ipsum benignitatem ei acceptam deberi agnoscens: quam ob rem gratias se ei maximas habere dicebat. Atque ubi Babylone epistolam Judæis legerat qui illic forte aderant, eam quidem apud se retinebat, exemplar vero ejus in Me-

Joacimus pontifex.

Esdras Babylone Hierosolyma proficiscitur. 1 *Esdr.* c. 7. & 2 *Esdr.* c. 8.

Artaxerxis litera ad Esdram. 1 *Esdr.* c 8. & 2 *Esdr.* c. 8.

Esdras Deo gratias agit de Regis benevolentia. 1 *Esdr.* c. 8. & 2 *Esdr.* c. 8.

ὡς Θεὸν εὐσέβειάν τε ἐπιμελῶ. ἅπαντα γὰρ ἀκολούθως τῷ πατρὶ τὰ πρὸς τὴν θρησκείαν ἐποίησε, καὶ πρὸς τὰς Ιουδαίους ἐχρᾶτο φιλοτιμότατα. κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἀρχιερεὺς ἦν Ιησοῦ παῖς, Ιωακὶμος ὄνομα. ἦν δὲ ἐν Βαβυλῶνι δίκαιος ἀνὴρ, καὶ δόξης ἀπολαύων ἀγαθῆς πρὸς τῷ πλήθει, πρῶτος ἱερεὺς καὶ λαῦ, καλούμενος Εσδρας· ὃς, τὸν Μωϋσέως νόμων ἱκανῶς ἔμπειρος ὢν, γένει φίλος τῷ βασιλεῖ Ξέρξῃ. γνοὺς δὲ ἀναβαίνειν εἰς τὰ Ιεροσόλυμα, καὶ ἐπαγαγέσθαι τινὰς τῶν ἐν Βαβυλῶνι τυγχανόντων Ιουδαίων, παρεκάλεσε τὸν βασιλέα δοῦναι αὐτῷ πρὸς τοὺς σατράπας τὰ Συρίας ἀποστολὰς, ἀφ' ἧς αὐτὸς γνωρισθήσεται τίς εἴη. ὁ δὲ βασιλεὺς γράφει πρὸς τοὺς σατράπας ἀποστολὰς τοιάνδε. "Βασι-
"λεὺς βασιλέων Ξέρξης Εσδρᾳ ἱερεῖ καὶ ἀναγνώστῃ τοῦ θείου
"νόμου χαίρειν. Τῆς ἐμαυτοῦ φιλανθρωπίας ἔργον εἶναι νο-
"μίσας τὸ τοὺς βουλομένους ἐκ τῶν Ιουδαίων ἐθνῶν, καὶ ἱε-
"ρέων καὶ Λευιτῶν ὄντων ἐν τῇ ἡμετέρᾳ βασιλείᾳ συναπαί-
"ρειν εἰς τὰ Ιεροσόλυμα, τοῦτο προστάξαι. καὶ ὁ βουλόμενος
"ἀπίτω, καθάπερ ἔδοξε κἀμοὶ καὶ τοῖς ἑπτὰ μου συμβούλοις,
"ὅπως τὰ κατὰ τὴν Ιουδαίαν ἀποσκέψωνται τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ
"ἀκολούθως, καὶ ἀπενέγκωσι δῶρα τῷ Ισραηλιτῶν Θεῷ,
"ἅπερ ηὐξάμην ἐγώ τε καὶ οἱ φίλοι· καὶ ἀργύριον καὶ χρυ-
"σίον ὅσον ἂν εὑρεθῇ ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Βαβυλωνίων ἀνομα-
"σμένου τῷ Θεῷ, τοῦτο πᾶν εἰς Ιερουσάλυμα κομισθῆναι τῷ
"Θεῷ εἰς τὰς θυσίας. πάντα τε ὅσα βούλῃ ἐξ ἀργύρου καὶ χρυ-
"σοῦ κατασκευάσαι, ποιεῖν ἐξέσται σοι μετὰ τῶν ἀδελφῶν. καὶ τὰ
"δεδομένα σοι ἱερὰ σκεύη ἀναθήσεις, καὶ ὅσων ἂν ἀπαίνοιαν λά-
"βῃς, καὶ πάντα προστελέσαι, εἰς αὐτὰ δαπανῶν ἐκ τοῦ
"βασιλικοῦ ποιούμενος ταλαντιαίου. ἔγραψα δὲ καὶ τοῖς
"ταμίαις τοῖς Συρίας καὶ Φοινίκης, ἵνα τῶν παρὰ Εσδρου
"τοῦ ἱερέως καὶ ἀναγνώστου τῶν τοῦ Θεοῦ νόμων ἀπιόντων
"ἐπιμεληθῶσιν. ὅπως δὲ μηδεμίαν ὀργὴν ἐπ' ἐμὲ λάβῃ τὸ
"θεῖον ἢ τοὺς ἐμοὺς ἐκγόνους, πάντα ἀξιῶ καὶ μέχρι τοῦ
"πυρὸς κόρων ἑκατὸν ἀποτελεῖσθαι τῷ Θεῷ κατὰ τὸν νόμον. καὶ ὑ-
"μῖν δὲ λέγω ὅπως τοῖς ἱερεῦσι, καὶ Λευίταις, καὶ ἱεροψάλ-
"ταις, καὶ θυρωροῖς, καὶ ἱεροδούλοις, καὶ γραμματεῦσι τοῦ
"ἱεροῦ, μήτε φόρους ἐπιτάξητε, μήτε ἄλλο μηδὲν ἐπίσυ-
"λον ἢ φορολογὸν εἰς αὐτοὺς γένῃ. καὶ σὺ δὲ, Εσδρα, κατὰ τὴν
"τοῦ Θεοῦ σοφίαν ἀποδείξον κριτὰς, ὅπως δικάσωσιν
"ἐν Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ πάσῃ, τοὺς ἐπισταμένους σου τὸν νόμον,
"καὶ τοῖς ἀγνοοῦσι παρέξεις αὐτὸν μαθεῖν, ἵν' ἄν τις τῶν
"ὁμοεθνῶν σου παραβαίνῃ τὸν τοῦ Θεοῦ νόμον ἢ τὸν βασιλι-
"κὸν, ἐπόχῃ τιμωρίαν, ὡς ὑπὲρ κατ' ἄγνοιαν αὐτὸν πα-
"ραβαίνων, ἀλλ' ὡς ἐπισταμένου μὲν, τολμηρῶς δὲ
"παρανόμων καὶ καταφρονῶν. κολασθήσονται δὲ ἢ θανάτῳ
"ἢ ζημίᾳ χρηματικῇ. ἔρρωσο.

Β'. Λαβὼν δὲ Εσδρας ταύτην τὴν ἐπιστολὴν, εὐφρανθη, καὶ τῷ Θεῷ προσκυνεῖν ἤρξατο, τὸ τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτὸν χρηστὸν καὶ ἐκεῖνον αἴτιον ὁμολογῶν γεγονῆναι· καὶ μεγάλα τοῦτο τὴν πᾶσιν αὐτῷ χάριν ἔλεγεν εἰδέναι. ἀναγνοὺς δ' ἐν Βαβυλῶνι τὴν ἐπιστολὴν τοῖς αὐτόθι παροῦσιν Ιουδαίοις, αὐτὴν μὲν κατέσχε· τὸ δ' ἀντίγραφον αὐτῆς πᾶσι πάν-
τας

---

a Τὰς ἐμὰς ἀκμὰς,] Τὰς ἐμὰς αὐξήσεις ἀκμὰς soli *Hen.* & *Vat.*

b Μέχρι τοῦ πυροῦ] Plenius aliquanto in utroque *Esdra*, in *Vero Esdra* ad hunc modum, *usque ad argenti talenta centum, triciti coros centum, vini & olei batos centenos, & salis sine ulla præscriptione.* in *Pseudo-Esdra*, paulo aliter, *usque ad argenti talenta centum, item frumenti coros centum, aliaque omnia abunde* &c

c Ιεροδούλοις,] Ιεροδοῦλοι sunt quos Hebræi *Nethinim* vocant. & apud Græcos fuerunt servi & ancillæ consecratæ. Videsis *Milnerum* de *Nethinim* sive *Nethinæis*, sect. VI. *Epiphanius* legisse videtur ἱεροδούλοις, γραμματεῦσι τοῦ ἱεροῦ.

d Δικάσωσιν ἐν Συρίᾳ] Δικάζωσιν in *MSS.*

e Καὶ τοῖς ἀγνοοῦσι] Sic *MSS. Zonar.* & *Epiphan.* καὶ τοῖς ἀγνοοῦσι ἢ παρέξεις in *Editis.*

f Εἰδέναι.] Ita *Hen.* οἰδέναι in *reliquis.*

g Παρὰ πάντας ἐπιμψε τοὺς ὁμοεθνεῖς,] Ὑπὲρ ἅπαντας *Vat.*

a Φιλοτιμότατα.] Φιλοτιμοτάτως *Gall.*

p Εσδρας·] *Al.* Εζδρας.

q Βασιλεὺς βασιλέων Ξέρξης] Artaxerxes seu Arthasachsta dicitur Esd. VII. 11. SPANH.

r Τῷ θείῳ νόμῳ χαίρειν.] Τῶν δὲ Θεοῦ νόμων *Vat.*

s Ἐκ δὲ τῶν Ιουδαίων ἐθνῶν,] Ἐκ δὲ Ιουδαίων ἐθνῶν *Vat.*

t Συναπαίρειν] Ἀπαίρειν LXX. Gen. XXXIII. 17. SPANH.

v Ἔδοξε κἀμοὶ] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἔδοξέ μοι in *Editis.*

x Τὰ κατὰ τὴν Ιουδαίαν ἐπισκέψωνται] Iterum ex *MSS.* & 3 *Esdr.* c. 8. v. 12. Videsis *J. Clericum* ad *Esdræ* locum. τὰ deest *Editis.* HUDS. Vet. *quatenus Judæam visitent*, non legit itaque κατὰ. COCC.

* *Ut convenienter legi Dei ea inspiciant quæ in Judæa aguntur*,] Ut Judææ rem agant, quemadmodum Dei lex postulat, *Castal.*

y Καὶ ἀργύριον καὶ χρυσίον] Καὶ ἀρχυρῶ καὶ χρυσὸς ὅσος *Hen. Busb. Zonar.* & mox ὁμοιαπλῶ, & dein πᾶσαν πάντα.

z Εἰς Ιερουσάλυμα κομισθῆναι] Κιλδίῳ εἰς Ιερουσ. &c. *Zonar.*

τας ἔπεμψε τὰς ὁμοεθνεῖς, τὰς κ τῶν Μηδίαν ὄντας. [h] μαθόντες δ' ἔτοι τ βασιλέως κ τὴν πρὸς τ Θεὸν [i] εὐσέβειαν κ τ πρὸς τ Εσδραν εὔνοιαν, ἅπαντες μὲν [k] ὑπερηγάπησαν· πολλοὶ δ' αὐτῶν, κ τὰς κτήσεις ἀναλαβόντες, ἦλθον εἰς Βαβυλῶνα, πεθέντες τὴν εἰς τὰ Ιεροσόλυμα κάθοδον. ὁ δ πᾶς λαὸς τῶν Ισραηλιτῶν κ χώραν ἔμεινε. διὸ κ δύο Φυλὰς εἶναι συμβέβηκεν ὀπτὶ π τ Ασίας κ τ Εὐρώπης, Ρωμαίοις ὑπακούους. αἱ δ δέκα Φυλαὶ πέραν εἰσὶν Εὐφράτου ἕως δεῦρο, μυριάδες ἄπειροι, κ ἀριθμῷ γνωσθῆναι μὴ δυνάμεναι. πρὸς δὲ Εσδραν ἀφικνοῦνται, ἱερέων, [l] κ Λευιτῶν, κ θυρωρῶν, κ ἱεροψαλτῶν, κ ἱεροδούλων πολλοὶ τ ἀριθμόν. συναγαγὼν δ τὰς ἐκ τ αἰχμαλωσίας [m] εἰς τὸ πέραν τ Εὐφράτου, κ τρεῖς ὁπτιδιατρίψας ἐκεῖ ἡμέρας, νηστείαν αὐτοῖς παρήγγειλεν, ὅπως δυνάμεως ποιήσωνται τῷ Θεῷ πρὸς τ αὐτῶν σωτηρίας, κ μηδὲν κ τὴν ὁδὸν παθεῖν ἄπορον, ἢ πρὸς τ πολεμίων, ἢ τινὸς ἄλλης δυσκόλου προσπεσόντος αὐτοῖς. φθάσας γὰρ ὁ Εσδρας [n] εἰπεῖν τῷ βασιλεῖ, ὅτι Δώσουσί αὐτοὺς ὁ Θεὸς, [o] ἐκατηξίωσεν ἱππεῖς αὐτὸν αἰτῆσαι τοὺς προπέμψοντας. ποιησάμενοι δὲ τὰς εὐχὰς, ἆραντες ἀπὸ τ Εὐφράτου δωδεκάτῃ τ πρώτου μηνὸς τοῦ ἑβδόμου ἔτους τ Ξέρξου βασιλείας, παρεγένοντο εἰς Ιεροσόλυμα μηνὶ πέμπτῳ [p] τοῦ αὐτοῦ ἔτους. ἐπιδοὺς δὲ τοῖς ταμίαις ὁ Εσδρας, ὅσον ἐκ τοῦ τ ἱερέων γένους, παρέσησε τὰ ἱερὰ κτήματα, ἀργυρίου τάλαντα [q] ἑξακόσια πεντήκοντα, σκεύη ἀργυρᾶ τάλαντον ἑκατόν, [r] χρυσοῦ σκεύη τάλαντα εἴκοσι, [s] χαλκᾶ σκεύη χρυσοῦ κρείττονα [t] σταθμῷ τάλαντα δώδεκα. ταῦτα γὰρ ἐδωρήσαντο ὁ βασιλεὺς κ οἱ σύμβουλοι αὐτοῦ, κ πάντες οἱ ἐν Βαβυλῶνι μένοντες Ισραηλῖται. ἐπιδοὺς δὲ ταῦτα τοῖς ἱερεῦσιν ὁ Εσδρας, [v] ἀπέδωκε τῷ Θεῷ τὰς ἐκ τ ὁλοκαυτώσεων γενομένας θυσίας, ταύρους δώδεκα ὑπὲρ ὅλης τοῦ λαοῦ σωτηρίας, [x] κριοὺς ἐνενήκοντα, κ ἄρνας ἑβδομήκοντα δύο, ἐρίφους εἰς ἐξίλασιν τ ἡμαρτημένων δώδεκα. τοῖς δὲ τοῦ βασιλέως οἰκονόμοις κ τοῖς ἐπάρχοις τ Κοίλης Συρίας κ Φοινίκης τὰ γράμματα τοῦ βασιλέως ἀπέδωκεν. οἱ δὲ τὸ προσταχθὲν ὑπ' αὐτοῦ ποιεῖν ἀνάγκην ἔχοντες, ἐτίμησάν τε τὸ ἔθνος, κ πρὸς πᾶσαν αὐτῷ χρείαν συνήργησαν.

γ'. Ταῦτα μὲν οὖν κ αὐτὸς ἐβουλεύσατο Εσδρας, [y] προσεχώρησε δ' αὐτῷ, κρίναντι αὐτὸν ἄξιον εἶναι τοῦ Θεοῦ τῶν βουληθέντων διὰ χρηστότητα κ δικαιοσύνην. χρόνῳ δ ὕστερον προσελθόντων αὐτῷ τινῶν, κ κατηγορούντων ὡς τινες τ πλήθους κ τῶν ἱερέων κ Λευιτῶν παραβεβήκασι τὴν πολιτείαν, κ λελύκασι τοὺς [z] πατρίους νόμους, ἀλλοεθνεῖς ἠγμένοι γυναῖκας, κ τὸ ἱερατικὸν γένος [a] συγκεχύκασι, δεομένων δ βοηθῆσαι τοῖς νόμοις, μὴ καινὰ ὀπτὶ πάντας ὀργὴ λαβὼν [b ὁ Θεὸς,] πάλιν αὐτοὺς εἰς συμφορὰς ἐμβάλῃ, διέῤῥηξε μὲν δίχα λύπης τὴν ἐσθῆτα, [c] κ τὴν κεφαλὴν δ' ἀπορράσων κ τὰ γένεια ὑβρίζων [d] ὀπτὶ τὴν γῆν ἑαυτὸν

diam ad omnes gentis ſuæ homines miſit. Illique, cognita Regis erga Deum pietate & erga Eſdram benevolentia, omnes vehementer ſunt lætati; multi vero ex iis cum re ſua familiari Babylonem ſe contulerunt, ut qui Hieroſolyma revertendi deſiderio tenebantur. Omnis autem multitudo Iſraëlitarum in ea regione manſit. Quapropter duæ tantum tribus per Aſiam atque Europam ſub Romano degunt imperio. Decem autem reliquæ tribus uſque in hodiernum diem loca ultra Euphratem colunt, infinita hominum millia, nec numero comprehendenda. Cæterum ad Eſdram quamplurimi veniunt ex ſacerdotibus, & Levitis, & janitoribus, & ſacris cantoribus, & templi miniſtris. Itaque cum captivos, *quotquot eum comitarentur*, in locum ultra Euphratem coëgiſſet, ibique per triduum moratus eſſet, jejunium illis indixit, ad Deum precibus implorandum, ut ſaluti ipſorum proſpiceret, ne quid mali in itinere paterentur, aut ab hoſtibus, aut à re alia difficili illis objecta. Regi enim Eſdras ante dixerat, Deo curæ fore ut illos ſervaret; atque adeo noluit ab eo equites petere, qui eos deducerent. Peracta autem ſupplicatione, ab Euphrate profecti duodecimo die menſis primi, anno regni Xerxis ſeptimo, Hieroſolyma perveniebant ejuſdem anni menſe quinto. Atque illico Eſdras gazæ cuſtodibus ſacram pecuniam tradidit, argenti talenta ſexcenta quinquaginta, vaſa argentea talentorum centum, vaſa aurea viginti talentorum, & vaſa ærea auro meliora pondo duodecim talentorum. Hæc enim rex & ejus conſiliarii & omnes in Babylone manentes Iſraëlitæ donaverant. Eſdras autem, cum iſta ſacerdotibus tradidiſſet, Deo in holocauſta legitimas immolavit hoſtias, tauros duodecim pro univerſi populi ſalute, arietes nonaginta & agnos duos & ſeptuaginta, & capros piaculares duodecim. Regis etiam diſpenſatoribus & præfectis Cœles-Syriæ Phœniciæque ſcriptas à Rege reddidit epiſtolas. Illi vero, quod facere neceſſe habuerint quæ à Rege erant imperata, & gentem *noſtram* honorarunt, & ei ſi quid opus eſſet adjumento fuerunt.

Qui cum Eſdra Babylone profecti ſunt. 1 Eſdr. c. 8. & 2 Eſdr. c. 8.

Eſdras jejunium indicit. 1 Eſdr. c. 8. & 2 Eſdr. c. 8.

Sacerdotibus ſacram ſupellectilem committit. 1 Eſdr. c. 8. & 2 Eſdr. c. 8.

3. Et hæc quidem erant quæ ab ipſo Eſdra conſulebantur, eique *omnia* ex ſententia ſucceſſerunt; Deo ipſum, ut puto, ob probitatem & juſtitiam dignum exiſtimante, cui *ſapienter* conſulta *feliciter* cederent. Aliquanto autem poſt, cum nonnulli eum conveniſſent, & detuliſſent quoſdam è populo, & ſacerdotes, & Levitas, ut qui contra reipublicæ inſtituta fecerant & patrias leges labefactarant, ex alienigenis ductis uxoribus, genuſque ſacerdotale confuderant; oraſſentque ut legibus ſubveniret, ne in univerſos abſque diſcrimine ſæviat *Dei* ira, faciatque ut in calamitates iterum recidant: *iſtis auditis*, præ mœrore ſtatim veſtimenta conſcidit, & vulſa capitis cæſarie barbaque mutilata

Eſdræ indicatur populum ab externorum affinitate non abſtinere. 1 Eſdr. c. 9. & 2 Eſdr. c. 8.

Cogitabundus & mœſtus humi jacet.

h Μαθόντες δ' ἔτοι] Μαθόντες δ' ἔτοι τῶν ἀπὸ τ βασιλίως κ τοῦ Vat.

i Εὐσέβειαν] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* Δμένειαν in *Editis*.

k Υπερηγάπησαν·] Ita etiam in pleriſque *MSS.* & *Epiphan.* ὑπερηθύησαν *Busb.* & *Zonar.* ὑπερηγάθησαν ex conjectura Cl. *Lowthii*.

l Καὶ Λευιτῶν, κ θυρωρῶν,] Tres ſpecies Levitarum, θυρωροὶ, ἱεροψάλται, ἱερόδουλοι. REL.

m Εἰς τὸ πέραν] Ad fluvium *Ahavam* jejunium indixiſſe dicit *Verus Eſdras*, c. 5. (de quo videſis J. *Clericum*, ad locum) ad fluvium qui *Thera* dicitur id factum eſſe dicitur factum eſſe dicit *Pſeudo-Eſdras*, c 8.

n Εἰπεῖν τῷ βασιλεῖ,] Sic *Vat.* & *Hen.* εἶπεν in *cæteris*.

o Οὐ κατηξίωσεν ἱππεῖς] Ita *Vat.* οὐκέτι ἠξίωσεν *Hen.* quo modo forſan *Epiphan.* qui vertit, *jam non petiit* &c. in *Editis* κ ὐ κατηξίωσεν.

p Τοῦ αὐτοῦ ἔτους.] Τοῦ ἑβδόμου ἔτους *Vat.*

q Εξακόσια πεντήκοντα,] Ita *MSS. Vet. Interpr.* & uterque *Eſdras*. χμ'. in *Editis*.

r Χρυσοῦ σκεύη] In *Vero Eſdra*, c. 8. *auri centum talenta, crateres aureos viginti, mille drachmarum.* in *Pſeudo-Eſdra*, c. 8. *auri talenta centum, aurea vaſa viginti, ærea* &c. Ex verbis *Eſdræ prioris* legendum cenſet *Petitus* (in *Animadverſ.* ὠικεδότοις tom. 4. p. 160.) χρυσᾶ σκεύη τάλαντον ἡ'.

s Χαλκᾶ σκεύη χρυσοῦ κρείττονα] Æs iſtud erat aurichalcum, quod olim omnium metallorum pretioſiſſimum habitum.

t Σταθμῷ τάλαντα δώδεκα.] Σταθμὸν ἴλκοντα τάλαντον *Hen.* & *Busb.* σταθμὸν ἔχοντα τάλαντον *Vat.* atque ita forſan *Epiphan.* qui vertit, *habentia pondo talenta duodecim.*

v Απέδωκε τῷ Θεῷ] Επέδωκε κ τῷ Θ. *Hen.* ἐπέδωκε ἢ τῷ Θ. *Busb.*

x Κριοὺς ἐνενήκοντα,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* perperam in *Editis* κριοὺς κ ἄρνας ιϛ'. in *Vero Eſdra* κριοὺς ἐνενηκονταέξ, ἀμνοὺς ἑβδομηκονταεπτά. in *Pſeudo-Eſdra* κριοὺς ἐνενηκονταέξ, ἄρνας ἑβδομηκονταδύο.

y Προσεχώρησε δ' αὐτῷ,] Υπεσχώρησαν *Vat.* Verum hoc modo legiſſe videtur *Epiphan.* ταῦτα μὲ ὢν, ὡς κ αὐτὸς ἐβουλεύσατο Εσδρας, προσεχώρησεν αὐτῷ.

z Πατρίους νόμους,] Ita *MSS.* πατρίους in *Editis*.

a Συγκεχύκασι,] Συγκεχυκότες *Busb.* & *Vet. Interpr.*

b [Ο Θεὸς,] Ut ſenſus conſtaret, ὁ Θεὸς inſerui. uncis tamen incluſum dedi, quod abſit tam *MSS.* quam *Editis*.

c Καὶ τὴν κεφαλὴν] Καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπαράσασιν κ τὰ γ. in *MSS.* Pro vulgata lectione facit *Vet. Interpr.*

d Επὶ τὴν γῆν ἑαυτὸν ἔῤῥιψεν,] Ita cum *Epiphanio.* ἐπὶ τὴν

tilata ſemet humi proſtravit, quod primores populi hoc in ſe crimen admiſerint. atque ſecum reputans, ſibi non obtemperatum iri, ſi juberet eos uxores cum liberis foras ejicere, nolebat ſe à terra attollere. Itaque ad eum confluebant quotquot boni erant æquique, & ipſi lugentes ſimiliterque ac ille quæ facta erant dolentes. Cum autem Eſdras humo ſurrexiſſet, paſſis in cœlum manibus dicebat, ſe quidem pudere ſublatis oculis illud contueri, quod graviter adeo deliquerit populus, obliti illorum quæ patribus noſtris ob peccata ab illis commiſſa acciderant: Deum vero, qui ſemen aliquod & reliquias è calamitate eorum ac captivitate conſervaverat, & rurſus Hieroſolyma ſuamque in terram reduxerat, quique reges Perſarum eò perpulerat ut vicis illorum miſererentur, ſupplex orabat, ut & illorum in præſentiarum delictis ignoſceret; qui licet commeriti fuerint ut morte plectantur, Dei tamen *erga ipſos* benignitati in laudem *quammaxime* ceſſurum eſſe, ſi illis ſupplicium remiſerit.

Eſdras populi peccata confitens Dei miſericordiam implorat. 1 Eſdr. c. 9. & 2 Eſdr. c. 8.

4. Atque ille quidem orandi finem fecit. Dum vero omnes, qui ad eum cum uxoribus & liberis convenere, ploratum ederent, quidam nomine Achonius, Hieroſolymitanorum primus, eum adiit, dicebatque, illos quidem ſeſe peccato obſtrinxiſſe, qui cum alienigenis habitarint uxoribus; eique ſuadebat, ut omnes ad uxores cum liberis ſuis repudiandas juramento adigeret, & ſi quis legi parere nollet in eum animadverteret. His itaque perſuaſus Eſdras, principibus ſacerdotum & Levitarum & Iſraëlitarum jusjurandum detulit, ſe uxores liberoſque ſecundum Achonii conſilium dimiſſuros eſſe. Atque ubi jurarunt, è templo digreſſus contendit ad cœnaculum Joannis filii Eliaſibi: ubi tota ea die commoratus, nec cibi quidquam nec potus præ mœrore attigit. Cum autem edictum eſſet, ut omnes ex captivitate reduces Hieroſolyma convenirent, adeo ut quicunque intra duos aut tres dies non ſtitiſſet è populi cœtu ſemoveretur, ejuſque bona ſacra forent ex ſenatorum decreto, Judaïcæ & Benjamiticæ tribus homines intra triduum coïverunt vigeſimo die menſis noni, qui Hebræis Chaſleus dicitur, Macedonibus vero Apellæus. At poſtquam conſederunt in ſuperiore parte templi, ſenioribus etiam una præſentibus, quibus moleſtiam creabat frigus, Eſdras, cum ſurrexiſſet, accuſabat eos, dicens, quod crimen commiſerint, qui uxores duxerint ex gente aliena. Veruntamen nunc licere illis facere rem Deo gratam & ſibimet ſalubrem & frugiferam, ſi uxorum conſortio renunciarint. Ad hæc tota concio exclamavit, ſe quidem hoc facturos eſſe: multitudinem vero magnam eſſe, & anni tempeſtatem hibernam, & opus non unius aut duorum dierum eſſe. Quocirca qui iſtis præſunt, quique cum alie-

Achonius Eſdram conſolatur, eique conſilium dat. 1 Eſdr. c. 10. & 2 Eſdr. c. 8.

Populo ſuadetur ut mulieribus extraneis renuncient. 1 Eſdr. c. 10. & 2 Eſdr. c. 8.

ἔῤῥιψεν, ὅτι τῷ τὴν αἰτίαν πάντων λαβεῖν τοὺς πρώτους τοῦ λαοῦ. λογιζόμενος δ', ὅτι, ἐὰν ἐκβαλεῖν αὐτοὺς τὰς γυναῖκας καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν προσαχθέντα τέκνα, οὐκ ἀκουσθήσεται, διέμενεν ὅτι τῆς γῆς κείμενος. συνέτρεχον οὖν πρὸς αὐτὸν [c] οἱ μέτριοι πάντες, κλαίοντες καὶ αὐτοὶ, [f] καὶ τὰ ὅτι τῷ γεγονότι λύπης συμμεταλαμβάνοντες. ἀνασὰς δ' ἀπὸ τῆς γῆς ὁ Εσδρας, καὶ τὰς χεῖρας ἀναπέτασας εἰς τὸν οὐρανὸν, αἰσχύνεσθαι μὲν ἔλεγε εἰς αὐτὸν ἀναβλέψαι, διὰ τὰ ἡμαρτημένα τῷ λαῷ, ὃς τὰ μνήμης ἐξέβαλε τὰ τοῖς πατράσιν ἡμῶν διὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν συμπεσόντα· παρεκάλει δὲ τὸν Θεὸν σπέρμα τι καὶ λείψανον ἐκ τῆς τότε συμφορᾶς αὐτῶν καὶ αἰχμαλωσίας θεῖσώσασθαι, καὶ πάλιν εἰς Ιεροσόλυμα καὶ [g] τὴν οἰκείαν γῆν ἀποκαταστήσασθαι, [h] καὶ τὸν Περσῶν βασιλέας ἀναγκάσασθαι λαβεῖν οἶκτον αὐτῶν, καὶ συγγνωμονῆσαι τοῖς νεῦν ἡμαρτημένοις· ἄξια μὲν θανάτου πεποιηκόσιν, εἶναι δὲ ὅτι τῇ τοῦ Θεοῦ χρηστότητι καὶ τούτοις ἀφεῖναι τῆς κολάσεως.

δ'. Καὶ ὁ μὲν ἐπαύσατο τῆς εὐχῆς. θρηνούντων δὲ πάντων ὅσοι πρὸς αὐτὸν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις συνῆλθον, [i] Αχώνιός τις ὀνόματι, πρῶτος τῶν Ιεροσολυμιτῶν προσελθὼν, αὐτοὺς μὲν ἁμαρτεῖν ἔλεγε, ἀλλοεθνεῖς συνοικήσαντας γυναῖκας· ἐπῆλθε δὲ αὐτὸν ἐξορκίσαι πάντας, ἐκβαλεῖν αὐτὰς καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν γεγονότα, κελεύσαντα καὶ τὸν ἀκ [k] ὑπακούσαντας τῷ νόμῳ. πεισθεὶς οὖν τούτοις ὁ Εσδρας, ἐποίησεν ὀμόσαι τοὺς φυλάρχους τῶν ἱερέων καὶ τῶν Λευιτῶν καὶ Ισραηλιτῶν, ἀποπέμψασθαι τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα κατὰ τὴν [l] Αχωνίου [m] συμβουλήν. λαβὼν δὲ τὰς ὅρκους, ἦλθεν ὥρμησεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ εἰς τὸ [n] παστοφόριον Ιωάννου τοῦ Ελιασίβου. καὶ μηδενὸς ὅλως διὰ τὴν λύπην γευσάμενος, [o] ἐκείνην τὴν ἡμέραν διήγαγεν αὐτόθι. γνόμενος δὲ κηρύγματος, ὥστε πάντας τοὺς ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας συνελθεῖν εἰς Ιεροσόλυμα, ὡς τῶν μὲν δυσὶν ἢ τρισὶν ἡμέραις οὐκ ἀπαντησάντων, ἀπαλλοτριωθησομένων τοῦ πλήθους, καὶ τῆς οὐσίας αὐτῶν κατὰ τὴν τῶν πρεσβυτέρων κρίσιν ἀφιερωθησομένης, συνῆλθον οἱ [p] ἐκ τῆς Ιούδα φυλῆς καὶ Βενιαμίτιδος ἐν τρισὶν ἡμέραις, εἰκάδι δὲ ἐνάτου μηνὸς, ὃς κατὰ μὲν Εβραίους [q] Τεβέθ, κατὰ δὲ Μακεδόνας Απελλαῖος καλεῖται. καθεζόμενος δὲ ἐν τῷ [r] ὑπαίθρῳ τοῦ ἱεροῦ, παρόντων ἅμα καὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ὑπὸ τοῦ [s] κρύους ἀηδῶς διακειμένων, ἀνασὰς Εσδρας, ἠπάτησε τοὺς ἐκείνους, λέγων παρανομῆσαι γήμαντας ἐκ ἐξ ὁμοφύλων. νῦν μέντοι ποιήσειν αὐτοὺς, τῷ μὲν Θεῷ κεχαρισμένα, συμφέροντα δὲ αὐτοῖς, ἀποπεμψαμένους τὰς γυναῖκας. οἱ δὲ ποιήσειν μὲν τοῦτο πάντες ἐξεβόησαν· τὸ δὲ πλῆθος εἶναι πολὺ, καὶ τὸν ὥραν τοῦ ἔτους χειμέριον, καὶ τὸ ἔργον ἐν μιᾶς ἢ δευτέρας ὑπάρχειν ἡμέρας. ἀλλ' οἵτε ἡγεμόνες [t] τούτοις, [v] καὶ οἱ συνοικοῦντες [x] τῆς

γλώττης in *Editis*. καὶ ἐπὶ τὴν γλῶτταν *Hen.* & *Busb.*

e Οἱ μέτριοι] Μέτριοι, *bonæ mentis*. REL.

f Καὶ τὰ ἐπὶ] Illud καὶ è *Cod. Vat*

g Τὴν οἰκείαν γῆν] Conf. ſupr. lib. 10. c. 1. §. 1. SPANH.

h Καὶ τὸν Περσῶν βασιλέας] Illa καὶ τὸν Περσῶν βασιλέας ἀναγκάσαντα è *Cod. Hen.* & *Vet. Interpr.*

i Αχώνιός τις ὀνόματι,] Αχόνιός τε *Hen. Vero Eſdræ* eſt Ιεχονίας, *Pſeudo-Eſdræ* Σιχονίας aut Σαχονίας. in *Epiphanii* libris *Achanomius* aut *Achanonius*.

k Υπακούσαντας τῷ νόμῳ.] Υπακούσοντ *Vat.*

l Αχωνίου] Σιχενίας LXX. Eſdr. x. 2. שכניה. SPANH.

m Συμβουλήν.] Συμβουλίαν in *MSS.*

n Παστοφόριον] Eadem voce utitur *Pſeudo-Eſdras*. occurrit etiam apud *Jerem.* c 35. v. 4. & alibi. *Hieronymus* ad 32 *Eſaiæ* παστοφόριον *interpretatur thalamum in quo habitabat præfectus templi.* HUDS. לשכה *cella*, *conclave* LXX. καταύλημα, γαζοφυλάκιον· Item παστοφόριον 2 Chron. xxxi. 11. Ezech. xl. 18. *Rufinus hic* habitaculum. παστοφόριον, Sic Jerem. xxxv. 4. εἰς τὸ παστοφόριον υἱῶν Ιωνὰν &c. LXX. hic Eſdr. x. 6. εἰς γαζοφυλάκιον Ιωανὰν; *Hebr.* אל לשכת ad cubiculum *Vulgat.* De παστοφόροις Ægyptiorum vid. Clem. Strom. lib. vi. p. 634. A. & Porphyr. περὶ ἀποχ. p. 371. Item παστοφόρα παφία incaſtè apud Stobæ. Exc. H. Grot: p. 130. & in Anth. Obſc. SPANH.

o Ἐκείνην τὴν ἡμέραν] Ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, aut ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ in *MSS.*

p Ἐκ τῆς Ιούδα φυλῆς] Ita *Hen.* & *Busb.* ἀπὸ τῆς Ιουδαϊκῆς καὶ B. in *Editis Aliiſque.*

q Τεβέθ] Τεβεὶθ *Hen.* Ξένι *Busb.* & *Vat.* in *Epiphanii* libris pleriſque *Caſleu* aut *Kiſleu.* in aliquibus tamen *Silcos.* Antiquitatum lib. xii. Χασλεὺς reſpondet menſi qui dicitur Απελλαῖος. ideoque & hîc loci Χασλεὺς reponendum cenſeo. HUDS. Hebr. Menſis Απελλαῖος Macedonibus *Hebr.* טבת Eſth. ii. 16. menſis decimus dicitur. etſi LXX. τῷ δωδεκάτῳ μηνὶ, ὅς ἐστιν Αδὰρ. *Rufinus* verò hic habet: noni Menſis qui ſecundum Hebræos Caſleu, ſecundum Macedones Apellæos vocatur. Ut ita legerit hic *Rufinus* non Τεβέθ, ſed Χασλεῦ ſeu *Hebr.* כסלו nonus Menſis, de quo Zachar. vii. 1. Menſe nono Chiſleu. SPANH.

r Ὑπαίθρῳ τοῦ ἱεροῦ,] Ita *Epiphan.* cum *Editis Aliiſque.* ὑπαίθρῳ *Hen.* ἐν πλατείᾳ οἴκου τοῦ Θεοῦ *Eſdr.* ἐν τῷ εὐρυχώρῳ τοῦ ἱεροῦ *Pſeudo-Eſdr.*

s Κρύους ἀηδῶς διακειμένων,] Ita ex *MSS.* (& *Coccejo*) pro κρίσις, quod in *Editis* obtinuerat.

t Τούτοις,] Forte αὐτῶν. COCC.

v Καὶ οἱ συνοικοῦντες] In *Epiphanii* verſione, *duces & alii qui non*

x τῆς

[a] τῶν ἀλλοφύλων, ἀφωρίσθωσαν, λαβόντες χρόνον, καὶ πρεσβυτέρους ἐξ ὧν ἂν θελήσωσι τόπων, τοὺς συνεπισκεψομένους τὸ τῶν γεγαμηκότων πλῆθος. [y] καὶ τοῦτο δόξαν αὐτοῖς, δεξάμενοι τῇ νουμηνίᾳ τοῦ δεκάτου μηνὸς ἀναζητεῖν τοὺς συνοικοῦντας τοῖς ἀλλοεθνέσιν, εὗρον, ἕως τῆς τοῦ μηνὸς τοῦ [z] ἐχομένης νουμηνίας ποιησάμενοι τὴν ἔρευναν, πολλοὺς ἔκ τε τῶν ἀπὸ Ιησοῦ ἐκγόνων [a] ἀπὸ ἀρχιερέως, καὶ τῶν ἱερέων καὶ Λευιτῶν καὶ Ισραηλιτῶν, οἳ καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν γεγονημένα, τὸ τῶν νόμων φυλακῆς ἢ τῶν πρὸς αὐτοὺς φίλτρων ποιούμενοι [b] πλείονα λόγον, ὤθησαν [c] ἐξέβαλλον. καὶ θυσίας [d] ἐξευμενίζοντες τὸν Θεὸν ἐπήνεγκαν, κριοὺς κατεθύσαντες αὐτῷ. τὰ δ' ὀνόματα αὐτῶν λέγειν οὐκ ἔδοξεν ἡμῖν ἀναγκαῖον εἶναι. τὸ μὲν οὖν ἁμάρτημα τὸ περὶ τοὺς γάμους τὸν παρημελημένον ἔτως ἐπανορθώσας Εσδρας, [e] κατεθέρισε τὸν περὶ ταῦτα συνηθείαν, ὡς ταύτην δὲ λοιπὸν [f] μόνιμον εἶναι.

ε'. Τῇ δ' ἑβδόμῳ μηνὶ [g] τῆς [h] Σκηνοπηγίας ἑορτάζοντες, καὶ σχεδὸν πάντες δὲ λαοὶ συνελήλυθότων [i] ἐπ' αὐτὸν, ἀνελθόντες εἰς τὸ [k] ἀνεῳγμένον δὲ ναοῦ πρὸς τὴν πύλην τὴν πρὸς τὴν ἀνατολὴν ἀποβλέπουσαν, ἐδεήθησαν δὲ Εσδρα τοὺς νόμους αὐτοῖς ἀναγνωσθῆναι τοὺς Μωϋσέως. ὁ δ' μέσος δὲ πλήθους καθεὶς ἀνέγνω, καὶ τοῦτο ἐποίησεν ἀπ' ὀρθρου μέχρι μεσημβρίας. οἱ δ', ἀκούοντες ἀναγινωσκομένων τῶν νόμων, [l] δίκαιοι μὲν πρὸς τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον ἐδιδάσκοντο εἶναι· περὶ δὲ τῶν παρωχημένων ἐδυσφόρουν, καὶ μέχρι δακρύων προῆλθησαν, ἐνθυμούμενοι πρὸς ἑαυτοὺς, ὅτι μηδὲν ἂν τῶν πεπραγμένων κακῶν ἔπαθον εἰ τὸν νόμον διεφύλαττον. ὁ δὲ Εσδρας, ὅτως ὁρῶν αὐτοὺς ἔχοντας, ἐκέλευσεν ἀπιέναι πρὸς [m] αὐτοὺς καὶ μὴ δακρύειν· [n] εἶναι γὰρ ἑορτὴν, καὶ μὴ δεῖν ἐν αὐτῇ κλαίειν. ὁ γὰρ [o] ἐξεῖναι. πείθεται δὲ ἤδη, μᾶλλον πρὸς ἡδονὴν ὁρμήσαντας, ποιεῖν τὰ προσφορα τῇ ἑορτῇ [p] καὶ κεχαρισμένα· καὶ μετάνοιαν ἐπὶ λύπῃ, τὴν ὑπὲρ τοῖς ἐμπροσθεν ἐξημαρτημένοις, ἀσφάλειάν τε ἔχειν ἐπὶ φυλακῇ δὲ μηδὲν ὅμοιον συμπεσεῖν. οἱ δ', τοῦτα Εσδρα προῃνοῦτο, ἑορτάζειν ἤρξαντο· καὶ τοῦτο ποιοῦντες [q] ἐφ' ἡμέρας [r] ὀκτὼ ἐν τῇ σκηναῖς, ἀνεχώρησαν [s] εἰς τὰ οἰκεῖα μετ' ὕμνων δὲ Θεοῦ, τὴν ἐπανορθώσεως τοῦ περὶ τὸ πολίτευμα προῃνομηθέντων Εσδρα χάριν εἰδότες. ὧν συνέβη μετὰ τοῦ προθύμου τῷ λαῷ δόξαν γηραιῷ τελευτῆσαι τὸν βίον, καὶ ταφῆναι μετὰ πολλῆς φιλοτιμίας [t] ἐν Ιεροσολύμοις. ἐπὶ δὲ τοῦ αὐτοῦ καιροῦ, καὶ [v] Ιωακίμου δὲ ἀρχιερέως ἀποθανόντος, παῖς αὐτοῦ [x] Ελιάσιβος τοῦ ἀρχιεροσύνου διεδέξατο.

ς'. Τῶν δ' αἰχμαλωτισθέντων τοῖς Ιουδαίων οἰνοχόος

nigenis habitant, ad certum tempus accedant; & cum iis adsint seniores ex quocunque volunt loco, una numerum inituri eorum qui uxores duxerint. Cumque hoc illis placuisset, cœpta inquisitione prima die mensis decimi in eos qui alienigenas asciverant uxores, cum eam facere perrexissent usque ad primam diem mensis sequentis, multos invenerunt & ex Jesu pontificis posteris, & ex sacerdotibus & Levitis & *aliis* Israëlitis, qui conjuges liberosque ex iis natos sine mora ejicere aggressi sunt, pluris facientes legum observantiam quàm suum erga illos amorem; atque, ut Deum placarent, sacrificia obtulerunt, arietibus ipsi immolatis. Nomina autem illorum recensere haud necessarium mihi visum est. Et quidem Esdras cum istiusmodi circa connubia erratum ita correxisset, consuetudinem hac de re emendavit, & *emendatam* in posterum stabilivit.

Qui extráneas uxores habuerint. 1 Esdr. c. 10. & 3 Esdr. c. 9.

Esdras lègem populo recitat. 3 Esdr. c. 9.

5. Septimo autem mense, cum festum tabernaculorum ageretur, & universus fere populus convenisset, ubi in templi partem patentem ascenderant juxta portam ad orientem versam, Esdram obsecrarunt ut Moysis leges eis recitarentur. Atque is in media concione positus prælegebat, id quod fecit à mane ad meridiem. Illi vero cum leges lectas audivissent, non solum in præsens futurumque justitiam edocti erant, sed & præterita ægre ferebant, lachrymisque obortis ea lugebant, secum cogitantes, quod mala quæ experti sunt non pertulissent, si legem observassent. Esdras autem cum eos ita se habere conspexisset, jussit ut domum abirent, & à lachrymis abstinerent, esse enim festum, nec oportere ea die (quod nefas esset) luctum edere: hortaturque, ut, ad epulas potius versi, festo convenienter lætitiam agitarent; atque pœnitentiam & dolorem ob priora delicta ipsis securitati fore & præsidio, ne quid ejusmodi illis accidat. Atque ita, Esdra eos ad hoc incitante, epulari cœperunt. quod postquam per octo dies in tentoriis fecerant, cum Dei laudibus domum discesserunt, magnas Esdræ gratias habentes, qui quicquid præter reipublicæ instituta factum fuerit *pie* emendaverat. cui contigit, ut gloriæ annorumque satur è vita decederet, & magnifice Hierosolymis sepeliretur. Atque sub idem tempus Joacimus pontifex diem obiit, eique filius ejus Eliasibus in pontificatum successit.

Populum ad lætandum epulandumque hortatur. 3 Esdr. c. 9.

Esdræ obitus, & Joacimi pontificis. Eliasibus pontifex.

6. Quidam autem ex captivis Judæis, Xerxis re-

Neëmiæ in patriam pietas. Neëm. c. 1.

---

non cum alienigenis habitabant uxoribus, & apud *Gelenium* similiter, *principes aliquot qui sint alieni ab hac culpa*, &c. ac si legissent καὶ οἱ ἀ συνοικοῦντες. Verum particulam negantem abesse debere constat ex *Pseudo-Esdra*, l. 3. *cap. ult.* hisce verbis: στάντων δὲ οἱ ἀσθενοῦντες δὲ πλήθους, καὶ πάντες οἱ ἐκ τῶν κατοικιῶν ἡμῶν ὅσοι ἔχουσι γυναῖκας ἀλλογενεῖς, παρεγένοντο λαοῦ πρὸς τὰ πρόσωπα τῶν πρεσβυτέρων καὶ τοὺς κριτάς &c.

x Ταῖς ἀλλοφύλοις,] Ταῖς pro τοῖς reposui è (Coccejo quoque) *Cod. Vat.*

y Καὶ τοῦτο δόξαν αὐτοῖς,] Καὶ ταῦτα *Vat.*

z Ἐχομένης νουμηνίας] Πρώτης pro ἐχομένης ex utroque *Esdra* reponendum videtur. *Usque ad primum diem secundi mensis* in *Epiphanii* libris.

a Τῶν ἀρχιερέως, καὶ τῶν ἱερέων καὶ Λευιτῶν καὶ Ισραηλιτῶν,] Τῶν ἀρχιερέως καὶ τῶν Λευιτῶν καὶ τῶν Ισραηλιτῶν *Vat.*

b Πλείονα λόγον,] Πλεῖν. λόγου, & ita etiam in edit. *Basil.* SPANH.

c Ἐξέβαλλον.] Ita *MSS.* ἐξίβαλον in *Editis.*

d Ἐξευμενίζοντες τὸν Θεὸν] Conf. lib. 8. c. 13. §. 8. SPANH.

e Κατεθέρισε τὸν περὶ ταῦτα συνήθειαν,] In *Editione Genevensi* omissa erat vox περὶ, forsan Typothetarum errore. καθάρισε τὸν περὶ ταῦτα συνήθειαν, ὡς ταύτην δὲ λοιπὸν μὴ μόνιμον εἶναι legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *nuptiarum peccatum sic purgavit, ut de cætero consuetudo non remaneret.* In uno è *MSS.* καθάρδυσε.

f Μόνιμον εἶναι.] Νόμιμον *Hen.* & *Vat.*

g Τῆς Σκηνοπηγίας ἑορτάζοντες,] Ita *Hen.* & *Busb.* quo modo supra c. 3. §. 9. παλιγγενεσίαν ἑορτάζοντες. in *Editis Aliisque* τὴν σκηνοπηγίας.

h Σκηνοπηγίαν ἑορτάζοντες,] De hoc Festo Tabernaculorum tum celebrato supr. c. 4. §. 1. SPANH.

i Ἐπ' αὐτὸν,] *Al.* εἰς αὐτόν.

k Ἀνεῳγμένον δὲ ναοῦ] Ἐν τῷ πρὸ δὲ ἱερᾶ πυλῶνα εὐθυτάτην *Esdræ.* HUDS. Callimachus Hymn. in Cerer. v. 47. τὰ θεσμὸν ἀνθρώπων ἀνέῳξεν κόπλους. Unde αἱ τὰ ζῶα, quæ Diis sacrata, & apud Athenæ. lib. VII. p. 284. C. ἱερὸν ἔχουσι, τὸν ἀνέῳγον. SPANH.

l Δίκαιοι μὲν πρὸς τὸ παρὸν] Δίκαιοί τε πρὸς τὸ μ. *Vat.*

m Αὐτοὺς καὶ μὴ δακρύειν.] Ἑαυτοὺς *Hen.* αὐτοὺς in *Editis Aliisque.*

n Εἶναι γὰρ ἑορτὴν, καὶ μὴ δεῖν ἐν αὐτῇ κλαίειν. ὁ γὰρ ἐξεῖναι.] Non licuisse flere in die Festo hinc patet. Vid. *Nehem.* VIII. 11. SPANH.

o Ἐξεῖναι.] Ἔξεστι, licet, plus est, quam δεῖ. REL.

p Καὶ κεχαρισμένα.] Ita cum *Cod. Vat.* καὶ deest *Editis.* προσφορα καὶ τῇ ἑορτῇ κεχ. *Hen.*

q Ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ ἐν ταῖς σκηναῖς,] Σκηνοπηγίαν etiam in nonnullis Gentilium Festis, ut in Festo Junonis Samiæ; de Samiis observat Polyænus Strat. l. VI. c. XLIV. p. 59. ἐπὶ τὸ τῆς Ἥρας ἱερὸν ἐσκηνοποιῆσθαι, quod non adsecutus est ibi Interpres, & in Dionysiis Dio Chrysost. Orat. XXXIV. p. 447. τῷ ὄντι βακχείων τινας σκηνὰς ἀκαλύπτους πηξάμενοι ἐν τινι τραγικῶς τελοῦσι. Hebræorum verò Σκηνοπηγίαν Tentorii seu Tabernaculi rectè adumbrari in veteri Herodis nummo, alibi dudum docui. SPANH.

r Ὀκτὼ] At nonnisi 7 dies in tabernaculis degere solent. Sed adjecere diem octavum, etiamsi non esset necesse. REL.

s Εἰς τὰ οἰκεῖα] Conf. supr. lib. 10. c. 1. §. 1. SPANH.

t Ἐν Ιεροσολύμοις.] Nonnisi prophetas & regis generis Davidici licuisse Hierosolymis sepeliri, tradunt Hebræi. REL.

v Ιωακίμου δὲ ἀρχιερέως] Sic *Hen.* Ιωαείμου *Busb.* & *Vat.* Ιωαχείμ in *Editis.*

x Ελιάσιβος τοῦ ἀρχιεροσύνου διεδέξατο.] Eo modo *MSS.* (& *Cocc.*) Ελιάσιμος in *Editis.*

regis pincerna, nomine Neëmias, deambulans ante primariam Persarum urbem Susa, cum hospites quosdam, magno itinere confecto, urbem ingredientes Hebraïce inter se confabulari animadvertisset, accedens ad eos rogabat undenam venirent. Illis autem respondentibus, se è Judæa venisse, rursum percontari cœpit, quomodo se haberet iste populus, & metropolis eorum Hierosolyma. Cumque ei dixissent, magno esse in malo, mœnia quippe illorum solo æquata esse, gentesque in circuitu finitimas multis Judæos injuriis afficere, die quidem regionem incursibus populantes & diripientes, nocte vero mala perpetrantes, ita ut multos ex regione ipsisque Hierosolymis abducant, passimque per vias luce reperiantur cadavera;

Neëmias patria calamitates luget deploratque.

Neemias in lachrymas prorumpebat, ex popularium calamitate misericordia commotus: oculisque ad cœlum sublatis, Quousque, inquit, patieris, Domine, gentem nostram adeo miseriis obrui? sic factum est ut omnibus in prædam & spolia cedamus. Dum autem ad portam moraretur & ista deflere, advenit quidam eique nunciavit, regem jam in eo esse ut *cœnæ* accumberet. Ille vero è vestigio, ita ut erat, ne lotus quidem, regi ministratum ire properavit. Cum vero post cœnam rex multa esset hilaritate, solitoque magis se jucunditati daret, Neëmiam aspectavit, observatoque quod vultus ei tristis esset, tristitiæ causam percontatus est.

Neem. c. 1.

Deum orat ut sibi apud Regem gratiam conciliet.

Tum ille, Deum precatus ut sermonem gratia quadam suadaque imbueret, "Quî possum, inquit, ô "Rex, alius à te conspici, aut animo non dolere, "quando audio patriæ meæ Hierosolymorum, ubi "sepulchra sunt majorum meorum, mœnia ad ter- "ram dejecta esse, portasque igne consumptas? "Quæso liceat mihi eò proficisci, & muros ex- "struere, temploque manum ultimam imponere."

Neem. c. 1.

A Rege veniam impetrat eundi instaurandi Hierosolyma.

Rex hoc quod petiit *mox* ei concessit, literasque promisit ad satrapas perferendas, ut & honorem ei haberent, & necessariorum copiam, ad quoscunque vellet usus, ei facerent. Mœrere autem, inquit, desine, ac deinceps mihi cum alacritate fac ministres. Tum quidem Neëmias, cum Deum adorasset, Regique pro *tam ampla* pollicitatione gratias egisset, vultum mœstitia dejectum confusumque cœpit attollere, lætitiaque ex promissis frontem exporrigere. Cum vero sequenti die *rex* cum accivisset, literas ei dedit, quas Adæo Syriæ & Phœniciæ & Samariæ præsidi redderet: in quibus mandabatur de Neëmia honorifice tractando, & de suppeditandis ei quibus ad ædificandum opus esset.

Neem. c. 2.

Hierosolyma venit, & Judæos ad mœnia ædificanda hortatur.

7. Postquam igitur Babylonèm venisset, & multos è popularibus ultro se adjungentes comites assumpsisset, *illico* Hierosolyma se contulit, cum jam annum quintum & vigesimum in regno ageret Xerxes: literisque Deo ostensis, mox eas

Neem. c. 2.

ὑπὸ Βασιλέως [y] Ξέρξε, Νεεμίας ὄνομα, ὠνειπαλῶν ὡς [z] τῆς μητροπόλεως [a] τῶν Ἱερσῶν Σόσων, ξένων τινῶν ἀπὸ μακρᾶς ὁδοιπορίας εἰς τὴν πόλιν ἐσιόντων ἐπακούσας Ἑβραϊστὶ πρὸς ἀλλήλους ὁμιλούντων, προσελθὼν αὐτοῖς, ἐπυθάνετο πόθεν εἶεν ὡδηγημένοι. [b] ἀποκεναμένων δ' ἥκειν ἐκ τῆς Ἰουδαίας, πῶς αὐτῶν ἔχοι τὸ πλῆθος καὶ ἡ μητρόπολις Ἱεροσόλυμα, πάλιν ἤρξατο πυνθάνεσθαι. κακῶς δ' ἔχειν εἰπόντων, [c] βεβλῆσθαι γὰρ αὐτῶν εἰς ἔδαφος τὰ τείχη, καὶ τὰ περὶξ ἔθνη πολλὰ ἁμαρτάνειν κακὰ τοὺς Ἰουδαίους, ἡμέρας μὲν καταπροσχόντων τῇ χώρᾳ καὶ ἁρπαζόντων, τὰς δὲ νυκτὸς κακῶς ἀπεργαζομένων, ὡς πολλοὺς ἐκ τῆς χώρας καὶ [d] ἐξ αὐτῶν Ἱεροσολύμων αἰχμαλώτους ἀπῆχθαι, καὶ τὰς ὁδοὺς πλήρεις δρέπεσθαι καθ' ἡμέραν νεκρῶν, ἐδάκρυσεν ὁ Νεεμίας, ἐλεήσας τὴν συμφορᾶς τοὺς ὁμοφύλους· καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἄχει πολλῷ εἶπεν, ὦ δέσποτα, [e] ὑπερόψῃ ταῦτα πάσχον τὸ ἔθνος ἡμῶν. ὥστως ἅρπαγμα πάντων καὶ λάφυρον [f] γεγόναμεν. ἀπορρέοντος δ' αὐτοῦ πρὸς τῇ πύλῃ καὶ ταῦτ' ἀποδυρομένου, προσελθὼν τις ἤγγειλεν αὐτῷ μέλλειν ἤδη κατακλίνεσθαι τὸν βασιλέα. ὁ δ' ὡς εἶχε, [g] μηδ' ἀπολουσάμενος, ἀφικνεῖζων ἔσπευσε τῷ βασιλεῖ τῷ ἐπὶ τοῦ [h] ποτοῦ ἀφικνεῖσθαι. ὡς δὲ μὴ τὸ δεῖπνον ὁ βασιλεὺς [i] διεχύθη, καὶ ἡδίων [k] αὐτοῦ γιγνόμενος ἀπέβλεψεν εἰς τὸν Νεεμίαν, [l] καὶ καταπεσκυθρωπακότα θεασάμενος, ἀφ' τί κατηφὴς εἴη ἀνέκρινεν. ὁ δὲ, τοῦ Θεοῦ δεηθεὶς χάριν τινὰ καὶ πίθῳ προσαγορεῦσαι αὐτῷ λέγοντα, "πῶς, φησὶν, ὦ βασιλεῦ, δυναμαί σοι μὴ βλέπεσθαι "τοιοῦτος, μηδὲ τῷ ψυχῷ ἀλγεῖν, ὅπου τοὺς πατρῴους "μου Ἱεροσολύμων, [m] ἐν ᾗ τάφοι καὶ μνήματα προγόνων "τῶν ἐμῶν εἰσιν, ἀκούω βεβλῆσθαι τῆς τοῦ γῆς τὰ τείχη, "καὶ τὰς πύλας ἐμπεπρησμένας αὐτῆς. ἀλλὰ χάρισαί "μοι προθυμίαν τὸ τεῖχος ἀνεγεῖραι, καὶ τοὺς ἱερεῖς τὸ λοι- "πὸν προσοικοδομῆσαι." ὁ δὲ βασιλεὺς δίδόναι τι αὐτῷ τῷ δωρεὰν καπύδοσε, καὶ πρὸς τοὺς σατράπας ἐπιστολὰς γράμματα, ὅπως τιμῆς τε αὐτὸν ἀξιώσωσι, καὶ πᾶσαν ἐφόδιον χορηγίαν, εἰς ἅπερ βούλοιτο. πέμπουσι δὲ, φησὶ, λυπούμενος, καὶ χαίρων ἡμῖν τοῦ λοιποῦ ἀφικνοῦμαι. ὁ μὲν οὖν Νεεμίας προσκυνήσας τῷ Θεῷ, καὶ τῷ βασιλεῖ τὴν ὑποχείσεως ἀχαριστίαν, τὸ κατηφὲς τοῦ προσώπου συγκεχυμένον ἀπεκάθηρε [n] τῇ τῶν ἐπηγγελμένων ἡδονῇ. καλέσας δὲ αὐτὸν τῇ ὑπιούσῃ, ἐδίδουν αὐτῷ πρὸς [o] Ἀδαῖον ὑπισολὴν κομίσαι τὸν τῆς Συρίας καὶ Φοινίκης καὶ Σαμαρείας ἔπαρχον· ἐν ᾗ ὡεί τι τῆς τιμῆς τοῦ [p] Νεεμίου, καὶ [q] χορηγίας τῆς εἰς τὴν οἰκοδομίαν ἐπεσάλκει.

ζ'. Γενόμενος οὖν ἐν Βαβυλῶνι, καὶ πολλοὺς τῶν ὁμοφύλων [r] ἐθελονταὶ ἀναλαβόντας αὐτῷ προσηλθεῶν, ἦκεν εἰς Ἱεροσόλυμα, [s] πέμπτον ἐπ' εἰκοστὸν ἔτος ἤδη βασιλεύοντος Ξέρξου· καὶ [t] δείξας τῷ Θεῷ τὰς ὑπισολὰς ἀποδί-

δωσι

---

y Ξέρξε,] Ita *Bas. MSS. Gr. & Lat. & Zonar.* Ἀρταξέρξε in *Edit. Gen.* ex LXXII. Vide *Villalpandi* App. l. 3. p. 142.

z Τῆς μητροπόλεως τῶν Περσῶν Σόσων] Conf. supr. lib. 10. c. 11. §. 7. SPANH.

a Τῶν Περσῶν Σόσων,] Illud τῶν ex *MSS.*

b Ἀποκεναμένων δ' ἥκειν ἐκ τ.] Ἀποκεναμένων δ' ἐκείνων ἐκ τ. *Hen.*

c Βεβλῆσθαι γὰρ αὐτῶν εἰς ἔδαφος] Καθῃρῆσθαι γὰρ εἰς ἔδαφος *Vat. & Busb.*

d Ἐξ αὐτῶν Ἱεροσολύμων] Ἐξ αὐτῶν τῶν *Hen. & Vat.*

e Ὑπερόψῃ ταῦτα πάσχοντα] Περιόψῃ *Hen. & Busb.*

f Γεγόναμεν.] Γινόμεθα *Hen.*

g Μηδ' ἀπολουσάμενος,] Ita ex *MSS.* μὴ ἀπλ. in *Editis.*

h Ποτοῦ ἀφικνεῖσθαι.] Sic *Busb.* πότου in *reliquis.*

i Διεχύθη,] Nota hîc *διεχύθη*, nempe post cœnam jam *solutus* aut *remissus*, cui opponitur συνεχύθη, ut mox συγκεχυμένον, quo sensu σύγχυσις Eurip. Iphig. Aul. v. 112. & LXX. Gen. xi. SPANH.

k Αὐτοῦ γιγνόμενος] Ἑαυτοῦ *Hen.* αὐτῷ in *ceteris.*

l Καὶ καταπεσκυθρωπακότα θεασάμενος,] Illud καὶ ex *Cod. Hen.* καταπεσκυθρωπακότα ἢ θεασάμενος *Vat.*

m Ἐν ᾗ τάφοι καὶ μνήματα προγόνων] Circa quæ monumenta Majorum, magna Veterum, Gentilium etiam religio, ut noto ad illud Æschyli Pers. v. 405. θήκας τε προγόνων, quarum nempe intuitu Græcos ad prælium navale contra Persas, seu eundem hunc Xerxem hortabantur Duces ibidem. Ἡλιε προγονικαὶ eadem vocantur apud Plutarch. in Tib. & C. Gracchis p. 824. D. à quibus nempe diversi apud Græcos ξενικοὶ τάφοι, de quibus Athenæ. lib. VIII. p. 351. B. SPANH.

n Τῇ τῶν ἐπηγγελμένων ἡδονῇ.] Παρὰ τὴν ἀπηγ. *Hen.*

o Ἀδαῖον ἐπισολὴν] Ita *Hen. & Busb.* quo modo etiam legisse videtur *Epiphan.* Σαδαῖον in *Editis.* ut & Σαδαίῳ mox seq. §. Σαλαῖον & Σαλαίῳ *Vat.*

p Νεεμίου,] Vetus *juvenis*, quasi legisset νεανίου. COCC.

q Χορηγίας] Καὶ τὴν χορ. *Hen.*

r Ἐθελονταὶς] Ἐθελονταὶ *Busb.*

s Πέμπτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἤδη βασιλεύοντος Ξέρξου·] Anno xx. *Nehem.* c. 2. & 2 *Esdr.* c. 2. Vide *Is. Vossii* Chron. S. c. 10. p. p. 147. & *Villalpandi* Apparat. l. 2. p. 142. HUDS. xxv. Anno Regni Xerxis Nehemias Hierosolyma venit Nehem. II. 1. anno vicesimo Artaxerxis id contigisse dicitur item Nehem. V. 14. SPANH.

t Δείξας τῷ Θεῷ] Illa δείξας τῷ Θεῷ τὰς ἐπισολὰς non agnoscit *Epiphan.* Forsan (inquit Cl. *Lowthius*) τῷ λαῷ legendum. Vulgatam lectionem loco movere nolui, quod ejusmodi mos olim

δωσι τῷ Αδαίῳ & τοῖς ἄλλοις ἱππάρχοις, καὶ συγκαλέσας πάντα τὸ λαὸν εἰς Ιεροσόλυμα, σὰς [y] ἐν μέσῳ τῷ ἱερῷ, τοιούτους ἐποιήσατο πρὸς αὐτοὺς λόγους. "Ανδρες Ιουδαῖοι, τὸ "μὲν Θεὸν ἴστε μνήμην τῶν πατέρων Αβραμον & Ισαακ καὶ Ιακωβον "θαυμένοντα, & διὰ τὰ ἐκείνων δικαιοσύνης οὐκ ἐκκα-"λείποντα τιμὴν [x] ὑμῶν πρόνοιαν. ἀμέλει συνήρ-"γησέ μοι θεὸς τοῦ βασιλέως λαβεῖν ἐξουσίαν ὅπως ἡμῶν "τὸ τεῖχος ἀναςήσω, & τὸ λείψανον τοῦ ἱεροῦ πληρώ-"σω. βούλομαι δὲ ὑμᾶς, τιμῶν τὸ [y] γειτονούντων ἡμῖν "ἐθνῶν δυσμένειαν σαφῶς εἰδότας, καὶ ὅτι πρὸς τὴν οἰ-"κοδομίαν, εἰ μάθοιεν ἡμᾶς θᾶττον ταύτην φιλοτιμουμέ-"νους, ἐκφήσουσι, καὶ πολλὰ πραγματεύσουσι [z] πρὸς αὐ-"τὴν ἡμῖν [a] ἐμπόδια, θαρρεῖν μὲν τῷ Θεῷ πρῶτον, ὡς "καὶ πρὸς τὴν ἐκείνων ἀπέχθειαν ςησομένῳ· μήτε δὲ ἡ-"μέρας μήτε νυκτὸς [b] αὐτὰς ἀνιέναι τὴν οἰκοδομίας, ἀλλὰ "πάσῃ σπουδῇ χρωμένους [c] σωέχειν τὸ ἔργον, ὡς γε καὶ-"ρὸς τοῦτο ἴδιος ἐστι." ταῦτα εἰπὼν, ἐκέλευσεν διῄρεῖν τοὺς ἄρχοντας μετρῆσαι τὸ τεῖχος, καὶ διανεῖμαι τὴν ἐργασίαν αὐτοῖς τῷ λαῷ, [d] κατὰ κώμας & πόλεις, καὶ τὸ ἑκάστοις δυ-νατόν. ὑποχόμενος δὲ & αὐτὸς μετὰ τῶν οἰκείων συλλήψε-σθαι τοῖς τὴν οἰκοδομίαν, διέλυσε τὴν ἐκκλησίαν. [e] καὶ Ιουδαῖοι τοῖς τὸ ἔργον παρεσκεύαζοντο. [f] ἐκλήθησαν δὲ τὸ ὄνομα [g] ἐξ ἧς ἡμέρας ἀνέβησαν ἐκ Βαβυλῶνος, ἀπὸ τῆς Ιούδα φυλῆς, ἧς πρώτης ἐλθούσης εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους, αὐτοί τε & ἡ χώρα [h] τῆς προσηγορίας αὐτῆς μετέλαβον.

η'. Ακούσαντες δὲ τὴν τῶν τειχῶν [i] οἰκοδομὴν σπευδο-μένην Αμμανῖται καὶ Μωαβῖται, καὶ Σαμαρεῖται, καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ νεμόμενοι, χαλεπῶς ἔ-φερον, καὶ διετέλουν ἐπιβουλὰς αὐτοῖς [k] συντιθέντες, τὴν προαίρεσιν αὐτῶν ἐμποδίζοντες· πολλούς τε τῶν Ιου-δαίων ἀπέκτειναν, καὶ αὐτὸν ἐζήτουν τὸν Νεεμίαν διαφθεῖραι, μισθούμενοι τινὰς τῶν ἀλλοφύλων ἵνα αὐ-τὸν ἀνέλωσιν. εἰς φόβον δὲ καὶ παραχὴν αὐτοὺς ἐνέ-βαλλον, καὶ φήμας αὐτοῖς διέτελλον, ὡς πολλῶν ἐ-πιστρατεύειν αὐτοῖς μελλόντων ἐθνῶν. ὑφ' ὧν ἐκπεραθ-σόμενοι, μικροῦ τὴν οἰκοδομίας ἀπέςησαν. τὸν δὲ Νεε-μίαν οὐδὲν τούτων [l] ἐξέςησε τῆς σπουδῆς τοῦ περὶ τὸ ἔρ-γον· ἀλλὰ σίφων τι φυλακῆς ἕνεκα τοῦ σώματος περιαλλόμενος [m] ἀτρύτως ὑπέμενεν, [n] ὑπὸ τῆς εἰς τὸ ἔργον ἐπιθυμίας ἀναισθητῶν καὶ τῆς παλαιπωρίας. ὅτως τι σωτηριαμένους καὶ προνοητικῶς [o] αὐτοῦ τῆς σωτηρίας [p] εἶχεν, οὐχὶ φοβούμενος τὸν θάνατον, ἀλλὰ πεπεισμένος ὅτι μετὰ τοῦ [q] αὐτοῦ πλούτου οὐκ ἔτ' αὐτοῦ τοῖς πολίταις ἀναςήσεται τὰ τείχη· [r] ἐκέλευσε δὲ ἐξῆς τοὺς οἰκοδομοῦντας ὅπλα περιζωννυ-μένους ἐργάζεσθαι. καὶ ὁ μὲν οἰκοδόμος μάχαιραν εἶχε, καὶ ὁ τὴν ὕλην συναγόμενος· θυρεοὺς δὲ ἔγ-γιστα αὐτῶν ἐκέλευσε κεῖσθαι, καὶ σαλπιγκτὰς ἀπὸ πεντακοσίων ἔςησε ποδῶν, προεἰπὼν, ἂν ἐπιφανῶσιν οἱ πολέμιοι, τοῦτο σημᾶναι τῷ λαῷ, ἵνα ὡπλισμέ-νοι μάχωνται, καὶ μὴ γυμνοῖς αὐτοῖς ἐπιπέσωσιν. αὐτὸς δὲ νύκτωρ περιῄρχετο τὸν κύκλον τῆς πόλεως τὸν

Adæo reddidit cæteriſque equitum magiſtris; convocato deinde Hieroſolyma univerſo populo, cum in medio templi conſtitiſſet, ſic eos eſt alloquutus. "Equidem ſcitis, Judæi, Deum adhuc in "memoria retinere majores *veſtros*, Abramum & "Iſacum & Jacobum, atque illorum juſtitiæ me-"rito veſtri curam non abjeciſſe. Mihi ſcilicet "adjutor fuit, ut à Rege poteſtatem acciperem "mœnia noſtra inſtaurandi, perficiendique quod "templo adhuc deſit. Volo itaque vos (cum pro-"be noritis quam maligno in nos animo ſint gen-"tes vicinæ, quodque nobis, ubi noſtrum ædifi-"candi ſtudium reſciverint, *pro virili* reſiſtent, & "modis omnibus agent ut opus *incœptum* impe-"diant) Deo in primis confidere, ut qui ſemet il-"lorum odio opponet; deinde nec die nec noctu "ædificationem intermittere, ſed ſummo ſtudio "curaque operi incumbere, quod tempus jam no-"bis in manibus ſit." Iſta loquutus continuo juſ-ſit magiſtratus mœnia dimetiri, atque opus confi-ciendum vicatim populo & oppidatim dividere, æquis pro modo virium portionibus: pollicituſque ſe quoque cum domeſticis velle operam ſuam conferre dimiſit concionem. Et Judæi ad opus ſe accin-gebant. Vocabantur autem hoc nomine, ex illa die qua aſcenderunt è Babylone, à tribu *ſcilicet* Judæ, quæ cum prima in locos illos pervenerit, ipſis pariter ac regioni hujuſmodi appellatio indita eſt.

Murorum inſtaurationem urget Neemias. Neëm. c. 2.

Quinam Judæi vocati.

8. Cæterum Ammanitæ & Moabitæ & Samaritæ, & omnes qui Cœlen-Syriam incolebant, ubi murorum ædificationem accelerari fama acceperant, ægre *rem* ferebant; & id agere non deſtiterunt, ut inſidias illis ſtruendo à propoſito dimoverent: multis etiam Judæorum occiſis operam dederunt ut ipſi Neëmiæ exitium machinarentur, quoſdam ex alienigenis conducendo qui illum interimerent. Quin & metum illis & terrorem injiciebant, rumoreſque *de induſtria* ſpargebant, quaſi magni diverſarum gentium exercitus eos eſſent invaſuri. Ex quibus tantus eos timor inceſſit, ut parum abfuerit quin *protinus* ædificationem deſererent. Neëmiam vero nihil horum à ſtudio quod operi impendebat deterrere potuit: ſed cuſtodiæ cauſa corporis ſui agmine ſatellitum ſtipatus conſtanter perſeverabat, præ deſiderio operis *promovendi* nihil moleſtiæ ex labore ſentiens. Atque adeo omni cura & cogitatione ſuæ proſpiciebat ſaluti, non quod mortem metueret, ſed perſuaſum haberet ſe exſtincto mœnia civibus ſuis non fore inſtauranda: juſſitque in poſterum ut ædificatores armis inſtructi operi ſe admoverent. Quo factum eſt ut cæmentarius quidem gladio eſſet accinctus, itemque is qui materiem afferebat: clypeos vero in propinquo ut haberent præcepit; & ad quingentos paſſus tubicines diſpoſuit, quibus imperatum erat ut claſſico acceſſus hoſtium, ſicubi apparerent, populo ſignificarent, ut eſſent qui armati pugnam inirent, & non quos nudos & inermes hoſtis adoriretur. Ille autem noctu urbem in ambi-

Hieroſolymorum mœnia hoſtibus invitis reſiciuntur. Neëm. c. 4.

olim obtinuerit, ut literas coram Deo explicarent, ut conſtare videtur ex 4 *Regum*, c. 19. v. 14. HUDS. Vetus, *demonſtrandas epiſtolas perrexit Addo & aliis* Puto legendum θαρρήσας τῷ Θεῷ. COCC. Recte *Hudſ.* Nam & ſupra lib. 10. c. 1. Ezechias literas Regis Aſſyrii poſtquam Deo tanquam præſenti oſtendiſſet τὰς ἐπιστολὰς πλύξας εἰς τὸν ναὸν ἔσω κατέθετο. ut legi ibidem poteſt §. 4. quod ſicuti ibi fit commonendi Dei gratia, ut memor eſſet datæ promiſſionis, ita hic gratitudinis ergo, quod pariter fidem ſuam impleverit. HAV.

[y] Ἐν μέσῳ τῷ ἱερῷ,] Ἐν μέσῳ τῷ ἱερῷ *Hen.*

[z] Υμῶν πρόνοιαν.] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἡμῶν in *Editis.*

[y] Γειτονούντων ἡμῖν ἐθνῶν] Γειτνιώντων ἡμῖν *Busb.*

[z] Πρὸς αὐτὸν ἡμῖν] Πρὸς αὐτὴν malit Cl. *Lowthius.*

[a] Εμπόδια,] Ita *Hen.* (*Cocc.*) & *Vat.* ἐμπόδιον in *reliquis.*

[b] Αὐτὰς ἀνιέναι] Αὐτὰς non agnoſcunt *Hen.* & *Busb.*

[c] Σωέχειν τὸ ἔργον,] Thucydides σωιχοντες εἰρεσίαν. COCC.

[d] Καθ' κώμας καὶ πόλεις,] Καθ' κώμας τε καὶ πόλεις *Vat.*

[e] Καὶ Ιουδαῖοι] Καὶ οἱ Ιουδαῖοι *Hen.* (*Cocc.*) & *Vat.*

[f] Εκλήθησαν δὲ τὸ ὄνομα] Optime locum explicat Cl. *Seldenus* lib. 2. *de Jure Naturali & Gentium*, cap. 4. p. 161. Videſis etiam *Simſonum* in *Chronol. Cathol.* ad A. M. 3467.

[g] Εξ ἧς ἡμέρας ἀνέβησαν] Αφ' ἧς ἡμέρας *Vat.*

[h] Τῆς προσηγορίας αὐτῆς μετέλαβον.] Τῷ προσηγορίαν αὐτῶν *Hen. Vat.* & *Busb.*

[i] Οἰκοδομὴν σπευδομένην] Οἰκοδομίαν *Hen.* & *Busb.*

[k] Συντιθέντες,] Ita *Hen.* (*Cocc.*) & *Vat.* συντιθέντις in *Editis.*

[l] Εξέςησε τῆς σπουδῆς] Εξίστησι *Hen.* & *Busb.*

[m] Ατρύτως ὑπέμενεν,] Ita *Hen.* (*Cocc.*) *Busb.* & *Zonar.* ἀπτήτως perperam in *Editis.* ἀτρώτως legiſſe videtur *Epiphan.*

[n] Υπὸ τῆς] Υπὸ τοῦ τὸ ἔργον in *MSS.*

[o] Αὐτῆς τῆς σωτηρίας] Illud αὐτῆς ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[p] Εἶχεν,] Εμενεν pro εἶχεν in *Gall.* & *Vat.*

[q] Αὐτῆ τελούτῳ] Εαυτῆ τελ. *Hen.*

[r] Εκέλευσε] Ergo τὴν accepit pro manu, non pro multitudine hominum. REL.

bitum circuibat, nec laboribus ſuccumbens, nec ſomno aut cibo, horum enim neutro ad voluptatem, ſed ad neceſſitatem uſus eſt. Atque hanc ærumnam per biennium & menſes quatuor toleravit. nam tanto tempore mœnibus *tandem* cincta erant Hieroſolyma, anno imperii Xerxis vigeſimo & octavo, menſe nono. Cumque abſoluti eſſent muri, Neëmias populuſque Deo ſacra fecerunt pro illorum ædificatione, & octo dies feſtum celebrarunt. Ubi autem gentes Syriam incolentes audiverant ad finem perductam eſſe murorum exſtructionem, graviter commoti erant. Cæterum Neëmias, cum animadverteret exiguum in urbe populum eſſe, ſacerdotes hortatus eſt & Levitas, ut regione *circumquaque* relicta in urbem migrarent, ibique conſiderent; id agens ut illis domicilia exſtruerentur ſuis ſumptibus: populum etiam agros colentem frugum decimas Hieroſolyma conferre juſſit, ut ſacerdotes & Levitæ, ſatis ſibi habentes in perpetuum victum, Dei cultum non deſererent. Et illi quidem libenter fecerunt quæ Neëmias imperarit: atque ita factum eſt ut in Hieroſolymorum urbe major *indies* eſſet civium frequentia. Neëmias autem, cum & alia multa præclara & laude digna munifice feciſſet, ad ſenectutem provectus è vita diſceſſit. eratque vir indole bonus ac juſtus, & popularium gloriæ amans, quibus æternum ſui reliquit monumentum Hieroſolymorum mœnia. Et hæc quidem Xerxe regnante geſta ſunt.

Mœnibus abſolutis Neëmias populuſque lætantur & epulantur. Neëm. c. 6.

Urbs Hieroſolymitana incolis inſtruitur. Neëm. c. 11.

Neëmiæ obitus, & elogium.

ὐδὲν κάμνων ὐδὲ τοῖς ἔργοις, ὐδὲ τῇ ὄψει καὶ τοῖς ὕπνοις, ὐδενὶ [s] γὰρ τούτων πρὸς ἡδονὴν, ἀλλὰ πρὸς ἀνάγκην ἐχρῆτο. καὶ τοσοῦτον ὑπέμεινε τὴν παλαιπωρίαν ἐπ' ἔτη δύο καὶ μῆνας τέσσαρας. [t] ἐν τοσούτῳ γὰρ χρόνῳ τοῖς Ιεροσολύμοις ἀνῳκοδομήθη τὸ τεῖχος, [v] ὀγδόῳ καὶ εἰκοστῷ τῆς Ξέρξου βασιλείας ἔτει, μηνὶ ἐνάτῳ. τέλος δὲ τῶν τείχων λαβόντων, Νεεμίας καὶ τὸ πλῆθος ἔθυσαν τῷ Θεῷ ὑπὲρ τῆς τούτων οἰκοδομίας, καὶ [x] διῆγον ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ διωχούμενοι. τὰ μὲν οὖν ἔθνη τὰ ἐν τῇ Συρίᾳ [y] κατοικοῦντα, τῆς τῶν τείχων οἰκοδομίας πέρας ἔχειν ἀκηκοότα, ἐδυσφόρει. Νεεμίας δὲ τὴν πόλιν ὁρῶν [z] ὀλιγανθρωπουμένην, τοὺς ἱερεῖς καὶ Λευίτας παρεκάλεσε, [a] τὴν χώραν ἐκλιπόντας, μετελθεῖν εἰς τὴν πόλιν καὶ μένειν ἐν αὐτῇ, κατασκευάσας τὰς οἰκίας αὐτοῖς ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων· τὸν τε [b] γεωργοῦντα λαὸν [c] τὰς δεκάτας τῶν καρπῶν ἐκέλευσε φέρειν εἰς Ιεροσόλυμα, ἵνα τρέφεσθαι διηνεκῶς ἔχοντες οἱ ἱερεῖς καὶ Λευῖται, μὴ καταλίπωσι τὴν θρησκείαν. καὶ οἱ μὲν ἡδέως ὑπήκουσαν [d] οἷς ὁ Νεεμίας διετάξατο· πολυανθρωπότερον δὲ τὴν τῶν Ιεροσολυμιτῶν πόλιν ἔτους σωζέσθη γενέσθαι. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα καλὰ καὶ ἐπαίνων ἄξια φιλοπμησάμενος ὁ Νεεμίας, ἐτελεύτησεν εἰς γῆρας ἀφικόμενος. ἀνὴρ δὲ ἐγένετο χρηστὸς τὴν φύσιν καὶ δίκαιος, καὶ πρὸς τοὺς ὁμοεθνεῖς φιλοπμότατος, [e] μνημεῖον αἰώνιον αὑτοῦ καταλιπὼν τὰ τῶν Ιεροσολύμων τείχη. ταῦτα μὲν οὖν ὅπὶ Ξέρξου βασιλέως ἐγένετο.

VI. CAP. VI.

De Eſthere & Mardochæo & Amane: & quomodo Xerxe regnante parum abfuit quin tota Judæorum gens exſtingueretur.

ΚΕΦ. ϛ'.

Περὶ Εσθῆρος καὶ Μαρδοχαίου καὶ Αμάνου· καὶ ὡς, βασιλεύοντος Αρταξέρξου, ἐκινδύνευσε τὸ τῶν Ιουδαίων ἔθνος ἅπαν ὀλέσθαι.

Xerxe defuncto regnat Artaxerxes.

MOrtuo autem Xerxe, contigit ut regnum ad filium *ejus* Cyrum deveniret, quem Græci Artaxerxem nominant. Illo imperium Perſarum tenente, parum abfuit quin tota Judæorum gens cum uxoribus & liberis exitio daretur. Hujus rei cauſam paulò poſt indicabimus. nam decet primum ea narrare quæ ad Regem ſpectant, quemadmodum Judæam duxit uxorem è ſtirpe regia, quam ferunt etiam gentem noſtram conſervaſſe. Artaxerxes enim, poſteaquam regnum acceperat, & conſtituerat ab India ad Æthiopiam uſque centum & viginti ſeptem ſatrapas, anno regni *ſui* tertio amicos & Perſas ſibi ſubditos & præſides illorum magnifico convivio excepit, prout conveniebat regi omnia comparanti ut divitiarum magnitudinem oſtentaret, per centum & octoginta dies. Eo exacto ſpatio, gentibus & legatis illorum in Suſis per ſeptem dies epulum dedit. atque convivium in hunc fere modum apparatum erat. Cum tabernaculum figi curaſſet columnis aureis & argenteis ſuffultum, vela linea & purpurea eo uſque præte-

Artaxerxis convivium plane regium. Eſth. c. 1.

Τελευτήσαντος δὲ [f] Ξέρξου, [g] τὴν βασιλείαν εἰς τὸν υἱὸν Κῦρον, ὃν Αρταξέρξην Ελληνες καλοῦσι, συνέβη μεταβῆναι. τότε τὴν Περσῶν ἔχοντος ἡγεμονίαν, ἐκινδύνευσε τὸ τῶν Ιουδαίων [h] ἔθνος ἅπαν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπολέσθαι. τὴν δ' αἰτίαν μετ' ὀλίγον σαφῶς δηλώσομεν. [i] πρέπει γὰρ τὰ περὶ βασιλέως διηγεῖσθαι πρῶτον, ὡς ἔγημεν Ιουδαίαν γυναῖκα, καὶ γένος ὂν καὶ βασιλικόν, καὶ ὡς σῶσαι τὸ ἔθνος ἡμῶν λέγεται. [k] Θαλαβὼν γὰρ τὴν βασιλείαν ὁ Αρταξέρξης, καὶ καταστήσας ἀπὸ Ινδίας ἄχρις Αἰθιοπίας τῶν σατραπειῶν ἑκατὸν καὶ εἰκοσιπέντε ὄντων ἄρχοντας, τῷ τρίτῳ τῆς βασιλείας ἔτει, τούς τε φίλους καὶ τὰ Περσῶν ἔθνη καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτῶν ὑποδεξάμενος [m] εἰσία πολυτελῶς, οἷον εἰκὸς Θαὶ βασιλεῖ καὶ πλούτου Θαπιδεικνυμένῳ τὴν ἐπίδειξιν ποιήσασθαι, ἐπὶ ἡμέρας ἑκατὸν ὀγδοήκοντα. ἔπειτα τὰ ἔθνη καὶ τοὺς πρεσβύτας αὐτῶν ἐν Σούσοις ἐπὶ ἡμέρας κατεδώρησεν ἑπτά. τὸ δὲ συμπόσιον ἦν αὐτοῖς τὸ τρόπον τοῦτον γεγυμνασμένον. σκήνωμα πηξάμενος ἐκ χρυσέων καὶ ἀργυ-

---

s Γὰρ τούτων] Illud γὰρ è *MSS.* & *Vet. Interpr.*

t Ἐν τοσούτῳ γὰρ χρόνῳ] Ita *MSS.* & *Epiphan.* ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ in *Editis.*

v Ογδόῳ καὶ εἰκοστῷ τῆς Ξέρξου βασιλείας ἔτει,] XXVIII. Anno Regni Xerxis Muri Hieroſolymorum abſoluti *Nehem.* v. 14. Ab anno XX. Artaxerxis ad annum XXXII. annonas, quæ ducibus debebantur, non conceſſiſſe dicit. SPANH.

x Διῆγον ἐφ' ἡμέρας] *Al.* διήγαγον.

y Κατοικοῦντα,] Κτιτοικήμαρα *Vat.*

z Ολιγανθρωπουμένην,] Ολιγανθρωπίας ἄλων. lib. VII. c. 4. §. 1. & ὀλιγανθρωπίας Plato de Leg. l. VI. p. 780. B. SPANH.

a Τὴν χώραν ἐκλιπόντας,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* τὰ πέριξ πόλιν in *Editis.*

b Γεωργοῦντα λαὸν] Ὑπεργοῦντα *Vat.*

c Τὰς δεκάτας τῶν καρπῶν ἐκέλευσε φέρειν εἰς Ιεροσόλυμα,] De Decimis, Sacerdotibus ac Levitis perſolvendis, ſupra lib. 4. c. 4. §. 4. καὶ τὰς δεκάτης, ἃς ΘΔημ. ἔλαβε καὶ ἔδωκε λαμβάνουσι, δεκάτην αὐτοῖς ἀπομερίζειν & c. VIII. §. 8. Εσω δὲ καὶ δεκάτην ἐξαίρεσις ἡμῖν &c. & §. 22. Τὰς δεκάτας ταῖς θυσίαις, ἃς ἔνιοι εἰκάζουσι ΘΔεῖπον τελεῖν· SPANH.

d Οἷς ὁ Νεεμίας διετάξατο·] Οἷς Νεεμίας *Vat.*

e Μνημεῖον αἰώνιον αὑτῷ καταλιπὼν τὰ τῶν Ιεροσολύμων τείχη.] Magni olim habitum Mœnia Urbium extruere. Hinc Dido eo nomine ſe jactans apud Maronem Æn. IV. *Mea Mœnia vidi.* SPANH.

f Ξέρξου,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* τούτου in *Editis.*

g Τὴν βασιλείαν] Η βασιλεία εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Κῦρον, ὃν Αρ. Ε. καλοῦσι, μετέβη *Busb.* & ita quidem *Zonaras*, niſi quod μετέπεσε habeat pro μετέβη. De hoc *Artaxerxe* vide *Grotium* ad *Eſdr.* c. 6. *Petavium* de *Doctr. Temp.* l. 12. c. 28. & *J. Clericum* ad *Eſth.* cap. 1.

h Ἔθνος ἅπαν] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* γένος in *Editis.*

i Πρέπει γὰρ τὰ περὶ βασιλέως] Ita *Vat.* & *Epiphan.* qui vertit, *nam decet primum* &c. Επὶ [*ſc.* πρέπει] γὰρ τὰ πρὸ τοῦ βασ. *Hen.* ἐπεὶ γὰρ τὰ περὶ βασιλέως διηγήσασθαι πρῶτον in *Editis.*

k Παραλαβὼν γὰρ τὴν βασιλείαν ὁ Αρταξέρξης,] Præcedit in verſione τῶν LXX. Artaxerxis ſomnium, quod in Hebræo non extat. SPANH.

l Καὶ εἰκοσιπέντε ὄντων ἀρχόντας,] Illud καὶ è *MSS.*

m Εἰσία πολυτελῶς,] Εἱστᾶτο *Busb.* ἑστιᾶ *Vat.*

n Υφη-

ἀργυρέων κιόνων, [n] ὕφη λίνεα καὶ πορφύρεα κατ' αὐτῶν διεπέτασεν, ὥστε πολλὰς μυριάδας κατακλίνεσθαι. διηκονοῦντο δὲ [o] σκεύεσι χρυσέοις καὶ τοῖς ἀφ' λίθου πολυτελοῦς εἰς τέρψιν ἅμα καὶ θέαν πεποιημένοις. προσέταξε δὲ [p] τοῖς ἀφικνουμένοις μὴ βιάζεσθαι πίνειν [q] τὸ πόσιμον αὐτοῖς συνεχῶς προσφέρουσιν, ὡς καὶ παρὰ Πέρσαις γίνεται, ἀλλ' ἐπιτρέπειν αὐτοῖς κατὰ τὸν βούλεσθαι τὸν καταπεμένων ἕκαστον. φιλοφρονεῖσθαι. ἀπέμψας δὲ καὶ τὴν χώραν παρήγγειλεν ἀνεῖσθαι τῶν ἔργων [r] ἀφιεμένους, καὶ ἑορτάζειν ὑπὲρ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πολλαῖς ἡμέραις. ὁμοίως τε τῶν γυναικῶν [s] ἡ βασίλισσα [t] Οὐάσθη συνήγαγε συμπόσιον ἐν τοῖς βασιλείοις. ἣν ἐπιδεῖξαι βουλόμενον τοῖς ἐστιωμένοις ὁ βασιλεὺς, πέμψας σκέλυσιν αὐτῇ εἰς τὸ συμπόσιον ἧκειν, κάλλει τὰς γυναῖκας ἁπάσας ὑπερβάλλουσαν. [x] ἡ δὲ φυλακὴ τῶν παρὰ Πέρσαις νόμων, οἱ τοῖς ἀλλοφύλοις βλέπειν τὰς γυναῖκας ἀπηγορεύκασιν, οὐκ ἐπέτρεψε πρὸς τὸν βασιλέα· καὶ πολλάκις τοῦ [y] ἀποστείλαντος πρὸς αὐτὴν, ἤδειν ἦλθον [z] ἀνέμενε παρασκευαζομένη τὴν ἄφιξιν. ὡς εἰς ὀργὴν παροξυνθέντα τὸν βασιλέα λῦσαι μὲν τὸ συμπόσιον, ἀναστάντα δὲ τοὺς ἑπτὰ τῶν Περσῶν, οἱ τὴν τῶν νόμων ἐξήγησιν ἔχουσι παρ' αὐτοῖς, καλέσαντα, κατηγορεῖν τῆς γυναικὸς, καὶ λέγειν, ὡς ὑβρισθείη [a] παρ' αὐτῆς. κληθεῖσα γὰρ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ συμπόσιον, ὑπήκουσεν οὐδὲ ἅπαξ. [b] προσέταξεν οὖν δηλοῦν τινα κατ' αὐτῆς νόμον ὀφείλουσιν. ἑνὸς δὲ ἐξ αὐτῶν, [c] Μαχαίου ὄνομα, εἰπόντος, οὐκ αὐτῷ μόνῳ [d] ταύτην γεγενῆσθαι τὴν ὕβριν, ἀλλὰ [e] πᾶσι Πέρσαις, οἷς κινδυνεύει καταφρονούμενος ὑπὸ τῶν γυναικῶν αἰσχρὸν ἀφῆσθαι τὸν βίον· ἐδεμία γὰρ ἂν σωφρονοῦντος ἀνδρὸς αἰδῶ ποιήσειν, παράδειγμα τὴν τοῦ βασιλέως ὑπερηφανίαν πρὸς σὲ τὸν κεφαλὴν ἁπάντων ἔχουσα· [f] παροξυνθεῖσα τὴν ὕβριν τὴν εἰς αὐτὸν ἐπιβουλεύσουσιν αὐτῷ ζημίωσαι [g] μεγάλῃ ζημίᾳ, καὶ τοῦτο ποιήσαντα ἀπαγγεῖλαι τοῖς ἔθνεσι τὸ πρέπον τοῦ βασιλέως πεπονθός, ἔδοξε τὴν Οὐάσθην ἀκβαλεῖν, καὶ δοῦναι τὴν ἐκείνης τιμὴν ἑτέρᾳ γυναικί.

β. Διακείμενον δὲ [h] τὸν βασιλέα πρὸς αὐτὴν ἐρωτικῶς, καὶ μὴ φέρον τὴν ἀφίξιν, καταλλαγῆναι μὲν αὐτῇ διὰ τὸν νόμον οὐκ ἠδύνατο· λυπούμενον δέ, [i] ὡς ἐπ' ἀδυνάτοις οἷς ἤθελε, διετέλει. βλέποντες δ' αὐτὸν ἔτους ἔχοντα χαλεπῶς οἱ φίλοι, [k] συνεβάλλοντο τὴν μὲν τῆς γυναικὸς μνήμην, καὶ τὸ ἔρωτος μηδὲν ὀφελήσαντος [l] ἐκβάλλειν· ζητῆσαι δέ, πέμψαντα καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην, παρθένους ὠραίας, ὧν τὴν προκριθεῖσαν [m] ἔχειν εἰς γυναῖκα. συνέφερε γὰρ τὸ πρὸς τὴν [n] προτέραν φιλόστοργον ἑτέρας ἐπεισαγωγῆς, καὶ τὸ [o] πρὸς ἐκείνην εὔνουν ὑποστρώμενον κατὰ μικρὸν [p] γίνεσθαι τῆς συνουσίας. πεισθεὶς δὲ τῇ συμβουλίᾳ ταύτῃ, προσέταξέ [q] ἐπιλεξαμένοις τὰς εὐειδεστάτας παρθένους ἀγαγεῖν πρὸς αὐτὸν, καὶ τὴν ἁλοῦσαν ἐκείνην ἔχειν γυναῖκα.

xi fecit, ut multæ myriades illic discumberent. Ministrabatur autem poculis aureis & ex lapidibus pretiosis, ad delectationem simul & spectaculum factis. Ministris etiam in mandatis dedit, ne ad bibendum adigerent, potum illis jugiter præbendo, sicut apud Persas fit; sed permitterent illis, prout accumbentium unicuique visum, hilariter agere. Dimissis etiam per totam provinciam nunciis, edixit ut laxati operibus feriarentur, multosque dies pro regno suo festos agerent. Similiter & ipsa Vaste regina muliebre epulum in regia celebravit. quam Rex, utpote formæ pulchritudine mulierum præcellentissimam, convivis suis ostendere cupiens, ad se in convivium accersi jubet. Illa vero reverentia Persarum legum, quæ ab alienis spectari mulieres vetant, ad regem se non conferebat; & cum iterum iterumque spadones ad eam misissent, nihilominus ædibus suis mansit, venire recusans. adeo ut rex ira vehementi incensus solverit convivium, cumque surrexisset & septem è Persis acciviisset, quibus apud ipsos commissa est legum interpretatio, uxorem accusarit, dixeritque quemadmodum eum contumelia affecerat. nam ad convivium aliquoties ab ipso vocata, ne semel quidem *mandatis* paruit. Jubebat itaque ut declararent quid reginæ faciendum esse lege statuerent. Cum autem unus ex illis, nomine Muchæus, diceret, hoc non ipsi soli in injuriam cedere, verumetiam Persis omnibus, qui in periculum veniunt, ne ab uxoribus despectui habiti vitam *deinceps* agant inhonestam (nulla enim mulier maritum suum verebitur, cui exemplo erit Reginæ arrogantia adversus te qui omnibus imperas) hortareturque ut tam contumacem erga ipsum gravi mulctaret pœna, qua re facta gentibus omnibus promulgaret quid decretum fuerit in Reginam; visum est ut Vasten repudiaret, ejusque honorem alteri traderet.

Regina Vaste ad Regem venire jussa non paret. Esth. 1.

2. Cum autem rex vehementer eam amaret, & disjungi ab ea ægre ferret, ipsi quidem reconciliari lege intercedente non potuit: dolere vero non cessabat, ut qui voluntate sua in *tantas* difficultates se conjecerit. Quo fit, ut amici, cum eum animi anxietate laborare viderent, consilium dederint, ut uxoris quidem memoriam & amoris nihil profuturi cogitationem abjiceret, per totum vero terrarum orbem mitteret qui virgines venustas & elegantes sibi conquirerent, ut eam quam cæteris prætulerit in uxorem haberet. nova enim inducta fore ut prioris *sensim* exstinguatur cupiditas, & benevolentia illi paululum subtracta in ipsam transeat quæ cum eo versabitur. Huic consilio obsequutus isti negotio certos præfecit, qui virgines for-

Rex virgines conquiri jubet, ut ex eis unam deligat in matrimonium. Esth. 2.

n Υφη λίνεα καὶ πορφύρεα] Υφαι λινέαν καὶ πορφυρέαν *Hen.* & *Vat.* Utraque lectio ferri potest. nam ὕφη aliquando pro *textili* accipitur. De *Tabernaculo Imperatoris* videsis *J. C. Bulengerum* de *Imperatore R.* l. 2. c. 30.

o Εκπώμασι χρυσέοις] Εν ὑποπώμασι *Hen.*

p Μὲ βιάζεσθαι,] Videsis *Brissonium*, l. 2. de *Regno Persarum*, p. 215. *Edit. Commel.*

q Τὸ πόσιν αὐτοῖς συνεχῶς] Τὸν ποτὸν *Vat.*

r Αφιεμένους,] Ita *Vat.* ἀφειμένους *Hen.* ἀφειμένοις in *Editis Aliisque.*

s Η βασίλισσα] Η βασίλισσα αὐτὴ συν. *Vat.* ἡ βασίλισσα ὁ αὐλὴ legisse videtur *Epiphan.* convenienter *S. Liberio.*

t Οὐάσθη] Ασὶν LXX. ושתי *Hebr.* SPANH.

u Τοῖς ἐστιωμένοις ὁ βασιλεὺς,] Illud τοῖς ex *MSS.*

x Η δὲ φυλακὴ τῶν παρὰ Πέρσαις νόμων, οἱ τοῖς ἀλλοτρίοις βλέπειν τὰς γυναῖκας ἀπηγορεύκασιν,] Persarum lege vetitum Mulieres ab extraneis conspici. *Paraphr. Chald.* addit, jussum à Rege, ut nuda Vasthi compareret. SPANH.

y Αποστείλαντος πρὸς αὐτὴν,] Αποστέλλοντος *Vat.* στέλλοντος *Busb.*

z Ανέμενε] Forte ὑπέμενε. apud Isocratem occurrit ἀναμένειν pro *perseverare*. COCC.

a Παρ' αὐτῆς.] Πρὸς αὐτὴν & mox πρὸς αὐτὴν *Hen.* & *Vat.*

b Προσέταξεν οὖν] Ita *Vat.* & *Epiphan.* προσέταττεν οὖν *Hen.* προσέταττε δ' οὖν in *Editis.*

c Μαχαίου ὄνομα] Ita etiam in *plerisque* LXXII. *Codd.* Μαμυχαίου in uno *Oxoniensi.* Αμυχαίου *Hen.* & *Busb.* Forsan legendum Μαμυχαίου.

d Ταύτην γεγενῆσθαι] Illud ταυτὶν è *MSS.* & *Vet. Interpr.*

e Πᾶσι Πέρσαις,] Καὶ πᾶσι *Hen.* & *Busb.*

f Παροξυνθεῖσαν τὴν] Ita *Hen.* & *Busb.* παροξυνθέντα τὴν in *Editis.* παροξυνθέντα ἢ *Vat.*

g Μεγάλῃ ζημίᾳ,] Ζημίαν μεγάλην *Vat.* & *Busb.*

h Ο βασιλεὺς] Illa ὁ βασιλεὺς nec agnoscunt *MSS.* nec *Vet. Interpr.*

i Ως ἐπ' ἀδυνάτοις] Ως ὲπ ἀδυνάτοις *Vat.*

k Συνεβάλλοντο τὴν] Συνεβάλλοντο *Vat.*

l Ἐκβάλλειν·] Ita *MSS.* σκβαλεῖν in *Editis.*

m Ἔχειν εἰς γυναῖκα.] Ἔχειν γυναῖκα in *MSS.* & *Zonara.*

n Προτέραν φιλόστοργον] Ita *Hen.* & *Epiphan.* ἑτέραν in *ceteris.*

o Πρὸς ἐκείνην εὔνουν] Πρὸς ἐκείνης *Vat.*

p Γίνεσθαι τῆς συνουσίας.] Eo modo *Vat.* (& *Coccejus*) atque ita vel συνοικήσης legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *ad cohabitantem posse converti.* γίνεσθαι τῆς συνουσίας in *Editis Aliisque.*

q Επιλεξαμένοις τὰς εὐειδεστάτας] Επιλεξαμένους & mox εὐειδεστάτας in *MSS.*

forma præ cæteris egregia ex omnibus imperii ſui regionibus deligerent, & ad eum adducerent. Cum vero multæ congregatæ eſſent, inventa eſt quædam Babylone puella, utroque parente orbata, à patruo Mardochæo (eo enim nomine vocabatur) enutrita. Is autem erat ex tribu Benjamitica, & è primoribus inter Judæos. Atque fiebat ut Eſther (hoc enim ipſi nomen erat) omnibus pulchritudine præſtaret, vultuſque gratia ſpectantium oculos in ſe præcipue converteret. Poſtquam vero, ſpadoni cuidam, qui ipſam curaret, tradita eſſet, ei abunde proviſum eſt; ut quæ magna odorum copia & pretioſis unguentis, quibus corporibus opus eſt, *quotidie* fuerit delibuta. Atque iſta illis, numero quadringentis, adhibita erant per ſex menſes. Quando autem illo tempore ſatis curatas exiſtimaret virgines, ipſaſque jam dignas eſſe quæ ad Regis lectum irent, unam ſingulis diebus ad Regem mittebat quæ cum eo conſueſceret. Ille vero, poſtquam cum ea rem habuerat, ſtatim *ipſam* ad eunuchum remittebat. Cæterum cum Eſther ad eum acceſſiſſet, ea delectatus, & puellæ amore captus, illam in juſtam uxorem ſibi accepit: nuptiaſque cum ea celebravit anno regni ſui ſeptimo, menſe duodecimo qui Adar dicitur. Porro nuncios, qui Angari appellantur, in gentes omnes dimiſit, feſtum nuptiale eis indicens: ille vero Perſas & Medos & gentium primores epulis adhibuit, etiam per integrum menſem, in nuptiarum honorem. Cum autem in regiam ingreſſa eſſet *uxor*, diadema ei impoſuit. Atque ita cum eo habitavit Eſther. nec gentem, unde ortum habuit, ei patefecit. At patruus ejus, ubi Babylone Suſa Perſidos migraverat, illic degebat, & quotidie in regia verſabatur, quærebatque quomodo ſe haberet puella. amabat enim eam quaſi filiam ſuam.

Mardochæus.

Eſther.

Eſther ab Eunucho curata.

Eſth. 2.

Rex Eſtherem ducit in matrimonium.

Eſth. c. 2.

3. Jam vero lex lata erat à Rege, ne quis ſuorum ad ſe, cum in ſolio ſederet, non vocatus accederet. atque in hoc lictores adhibiti erant cum ſecuribus, ut ſi quis contra faceret pœna mulctaretur. Rex vero ipſe ſedebat virgam auream *manibus* tenens, quam, cum aliquem ſervare voluiſſet ex iis qui non vocati eum adierint, ei porrigebat: quique eam attigerat extra periculum erat. Et de his quidem ſatis nobis dictum eſt.

Lege cautum ne quis ad Regem Perſarum non vocatus accedat.

4. Aliquando autem poſt, cum Bagathous & Theodeſtes in eo eſſent ut inſidias Regi ſtruerent, Barnabazus alterius eunuchi ſervus, genere Judæus, iis intellectis, rem ad patruum uxoris Regis defert. At Mardochæus per Eſtherem Regi inſidiatores prodidit. Rex vero territus, *re quæſita*

Mardochæus conjurationem in Regem detegit. Eſth. c. 2.

λεξαμένοις τὰς ἀδοκίμους ἐπ' ἀμορφίᾳ τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ παρθένων ἀγαγεῖν πρὸς αὐτόν. [r] συναχθησῶν δὲ πολλῶν, ἀνέρρη τις ἐν Βαβυλῶνι κόρη, τῶν γονέων ἀμφοτέρων ὀρφανὴ, πρὸς τῷ [s] θείῳ Μαρδοχαίῳ, τὸ γὰρ ἦν ὄνομα αὐτῷ, τρεφομένη. ἦν δ' ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς, τῶν ἐπὶ πρώτων πρὸς τοῖς Ἰουδαίοις. πασῶν δὲ τὴν εὐπρέπειαν ὑπερέβαινε, τὸ δὲ [t] αὐτῇ τὄνομα, τῷ καλλει διαφέρειν, καὶ [v] τὴν χάριν δὲ προσώπου τοὺς ὄψεις τῶν θεωμένων μᾶλλον [x] ἐπάγεσθαι. πρὸς θεραπείαν δὲ αὐτῇ πρὸς [y] εἰς ἐπιμέλειαν, πάσης ἐτύγχανε προνοίας, ἀρωμάτων ἀφθονία καὶ πολυτελείᾳ τῶν ἀλειμμάτων, ὧν χρῄζει τὰ σώματα, καταρδομένη. καὶ τούτων [z] ἀπέλαυον ἐπὶ μῆνας ἓξ, πεντακόσιαι τὸν ἀριθμὸν ὄσαι. ὅτε δὲ ἐνόμιζεν ἀποχρώντως τῷ προφρημένῳ [a] χρόνῳ [b] τὴν ἐπιμέλειαν ἔχειν τὰς παρθένους, καὶ δὲ βαδίζειν αὐτὰς ἐπὶ κοίτην βασιλέως ἀξίας ἤδη [c] γενέσθαι, καθ' ἑκάστην ἡμέραν [d] μίαν ἔπεμπε τῷ βασιλεῖ συνεσομένην. ὁ δὲ πλησιάζων ἀεὶ ταύτας ἀπέπεμπε πρὸς τὸν εὐνοῦχον. ἀφικομένης δὲ [e] Ἐσθὴρ πρὸς αὐτὸν, ἡσθεὶς αὐτῇ, καὶ πεισθεὶς τὴν κόρης εἰς ἔρωτα, νομίμως αὐτὴν ἄγεται γυναῖκα· [f] καὶ γάμους αὐτῇ ποιεῖται τῷ δωδεκάτῳ μηνὶ [g] ἑβδόμου ἔτους τῆς αὐτοῦ βασιλείας, [h] Ἀδὴρ καλουμένῳ. διέπεμψε δὲ τοὺς [i] ἀγγάρους λεγομένους εἰς πᾶν ἔθνος, ἑορτάζειν [k] αὐτοῖς τοὺς γάμους πρόσταττον· αὐτὸς δὲ Πέρσας [l] καὶ τοὺς Μήδους καὶ τοὺς πρώτους τῶν ἐθνῶν εἰσίσα ἐπὶ μῆνα ὅλον ὑπὲρ τῶν γάμων αὐτοῦ. [m] εἰσελθούσης δὲ εἰς τὸ βασίλειον, περιτίθησιν αὐτῇ τὸ διάδημα. καὶ συνῴκησεν ἔτως Ἐσθὴρ, μὴ [n] ποιησαμένη φανερὸν αὐτῷ τὸ ἔθνος, ἐξ ὅπερ εἴη τυγχάνουσα. μεταβὰς δὲ καὶ ὁ θεῖος αὐτῆς ἐκ τῆς Βαβυλῶνος εἰς [o] Σῦσα τὴν Περσίδος, αὐτόθι διῆγε, ἑκάστης ἡμέρας [p] πρὸς τοῖς βασιλείοις διατρίβων, καὶ πυνθανόμενος περὶ τῆς κόρης πῶς [q] διάγει τρόπον. ἔστεργε γὰρ αὐτὴν, ὡς αὐτοῦ θυγατέρα.

γ'. [r] Ἔθηκε δὲ ὁ νόμον ὁ βασιλεὺς, ὥστε μηδένα τῶν [s] ἰδίων αὐτῷ προσιέναι μὴ κληθέντα, ὁπλίτας ἐπὶ τοῦ θρόνου καθεζομένῳ. [t] προεστήκεσαν δὲ τοῦ θρόνου αὐτοῦ πελέκεις ἔχοντες ἄνθρωποι. πρὸς τὸ κολάζειν τοὺς προσιόντας ἀκλήτους τῷ θρόνῳ. καθῆστο μέντοι [v] λύγον χρυσέαν ἔχων αὐτὸς ὁ βασιλεύς. ᾗ, ὅταν τινὰ σώζειν ἐθέλῃ τῶν ἀκλήτως προσιόντων, ἐξέτεινε πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ἁπτόμενος αὐτῆς, ἀκίνδυνος ἦν. καὶ περὶ μὲν τούτων ἀκριβῶς ἡμῖν δεδήλωται.

δ'. Χρόνῳ δὲ ὕστερον ἐπιβουλεύσαντες τῷ βασιλεῖ [x] Βαγαθώ καὶ [y] Θεοδέστης, [z] βαρνάβαζος τῶν εὐνούχων οἰκέτης ἕτερος, τὸ γένος ὢν Ἰουδαῖος, σωθεὶς τὴν ἐπιβουλὴν, τῷ θείῳ κατεμήνυσε τὴν γυναικὸς καὶ βασιλέως. Μαρδοχαῖος δὲ διὰ τῆς Ἐσθὴρ φανερὸς ἐποίησε τῷ βασιλεῖ τὰς [a] ἐπιβου-

r Συναχθησῶν δὲ πολλῶν,] Συναχθεισῶν δὲ πρὸς αὐτὸν, &c. *Vat.* non ita *Epiphan. Aliique.*

s Θείῳ Μαρδοχαίῳ,] *Patruelem* non *patruum* fuiſſe dicunt alii. Videſis *Druſium* in *Obſervatt.* l. 8. c. 14. *Simſonum* in *Chronol. Cathol.* ad A. M. 3650. & *Torniellum* in *Annalibus* ad A. M. 3650.

t Αὐτῇ τὄνομα,] Ita *MSS.* ὄνομα αὐτῇ in *Editis.*

v Τὴν χάριν δὲ προσώπου] Τῇ χάριτι malit Cl. *Lowthius*, & mox ἐπάγεσθαι. *Coccejus* verò Δὲ τὴν χάριν.

x Ἐπάγεσθαι.] Ita cum *MSS.* (& *Coccejo*) ἐπείγεσθαι in *Editis.*

y Εἰς ἐπιμέλειαν,] Φυλάττεσθαι εἰς ἐπιμέλειαν *Vat.* Verum ſuſpicor vocem Φυλάττεσθαι, ad oram codicis appoſitam ἐξηγήσεως ἕνεκα, poſtea (ut fieri ſolet) irrepſiſſe.

z Ἀπέλαυον] Lege ἀπέλαυνον. COCC.

a Χρόνῳ] Illud χρόνῳ ex *Vat.* & *Vet. Interpr.*

b Τὴν ἐπιμέλειαν] Τῆς ἐπιμελείας *Hen.* & *Busb.*

c Γενέσθαι,] Γιγονέναι *Vat.* & *Hen.*

d Μίαν ἔπεμπε] Sic *Vat.* & *Epiphan.* in *cæteris* deëſt μίαν.

e Ἐσθὴρ πρὸς αὐτὸν,] *Al.* Ἐσθήρας.

f Καὶ γάμους αὐτῇ ποιεῖται] Ita *Vat.* καὶ γάμον αὐτῆς ποιεῖται δωδ. *Hen.* & *Busb.* καὶ γάμου αὐτῆς ποιεῖται τῷ δωδ. in *Editis.*

g Ἑβδόμου ἔτους] Ἑβδόμῳ ἔτει *Vat.* & *Busb.*

h Ἀδὴρ καλουμένῳ] Mallem Ἀδάρ aut Ἀδάρ. HUDS. Ἀδὴρ. Menſis XII. Ita LXX. hoc loco. In *Hebr.* autem Menſe decimo, qui eſt טבת Eſth. II. v. 17. SPANH.

i Ἀγγάρους λεγομένους] Οὕτως ἐκάλουν οἱ Πέρσαι τοὺς βασιλέως ἀγγέλους. *Suid.* Videſis *Druſii* Obſervatt. l. 12. c. 19. & *Stanlejum* ad *Æſchyli* Perſas, v. 247.

k Αὐτοῖς τοὺς γάμους συνεορτάζειν] Αὐτοῖς abeſt *Vat.*

l Καὶ τοὺς Μήδους] Illa καὶ τοὺς Μήδους deſunt *Vat.* nec ea legiſſe videtur *Epiphan.*

m Εἰσελθούσης δὲ] Εἰσελθούσῃ *Vat.* qui mox cum *Hen.* non agnoſcit αὐτῇ.

n Ποιησαμένη φανερὸν] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* ποιησάσης in *Editis.* Legi poteſt, καὶ συνῴκησεν ἔτως Ἐσθὴρα (vel Ἐσθῆρι) μὴ ποιησάσῃ &c.

o Σῦσα] Ita *Busb.* & *Vat.* prout ſupra aliquoties. in *Editis* hîc loci Σῦσαν. HUDS. Conf. ſup. lib. 10. c. XI. §. 7. SPANH.

p Πρὸς τοῖς βασιλείοις διατρίβων,] Περὶ τὰ βασίλεια *Zonar.*

q Διάγει τρόπον.] Διάγοι *Hen.*

r Ἔθηκε δὲ καὶ νόμον ὁ βασιλεύς,] Legem hanc à Dejoce primum latam oſtendit *Herodotus*, l. 1. c. 99.

s Ἰδίων αὐτῷ] Ἰουδαίων *Vat.* & *Hen.* Verum non ita *Epiphan. Aliique.*

t Προεστήκεσαν δὲ τοῦ θρόνου αὐτοῦ πελέκεις ἔχοντες ἄνθρωποι.] *Al.* προειστήκεσαν. HUDS. Sic Securigeri circa ſolium Teni aut Tenedi, quo ſecuri continuo plecterentur rei. SPANH. Vide Nummos.

v Λύγον χρυσέαν] De corona è λύγῳ ſeu ſalice, & quare Athenæ. lib. XV. p. 671. F. & 672. SPANH.

x Βαγαθώ] Γαβαθώ *Hen.* Forſan Βαγαθώ legendum.

y Θεοδέστης,] Θεοδοσίτης *Vat.* An Θεόδοτος, aliorum eſto judicium.

z Βαρνάβαζος] Forſan Φαρνάβαζος.

a Ἐπιβουλεύσαντας.] Ita *Gen.* & *Vat.* ἐπιβουλεύσοντας *Baſ.* & *Hen.* ἐπιβουλεύσαντας *Busb.*

βελεύονζας. παρεχθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς [b] παλησὲς ἐξεῦρε. κ τὸς μὲν δυνάχυς [c] ἀνεςαύρωσε, τῷ δὲ Μαρδοχαίῳ τότε μὲν ἀδὲν παρέσχεν ὡς αἰτία τῆς σωτηρίας γεγονότι· μόνον δὲ αὐτοῦ [d] τὸ ὄνομα τοῖς τὰ ὑπομνήματα συγγραφομένοις ἐκέλευσε σημηνάσθαι, κ περσμένην αὐτὸν τοῖς βασιλείοις, ὄνζα φίλον ἀναγκαιότατον τῷ βασιλεῖ.

ε'. [e] Ἀμάνῃ δὲ [f] Ἀμαδάθυ μὲν ἦν, τὸ γένος δὲ Ἀμαληκίτης, εἰσιόνζα πρὸς τὸν βασιλέα, προσκυνεῖν οἱ τε ξένοι κ Πέρσαι, πρότερον αὐτῷ τιμὴ παρ' αὐτῶν Ἀρταξέρξυ κελεύονζος γενέζ. Μαρδοχαίῳ δ', διὰ σοφίαν τε τὸ οἰκεῖον αὐτοῦ νόμον, ὐ προσκυνοῦντα ἄνθρωπον, [h] παραφυλάξας ὁ Ἀμάνης, ἐπυνθάνετο πόθεν εἴη. μαθὼν δὲ αὐτὸν ὄνζα Ἰουδαῖον, ἠγανάκτησε, κ [i] πρὸς ἑαυτὸν εἶπεν· ὡς οἱ μὲν ἐλεύθεροι Πέρσαι προσκυνεῖζιν αὐτὸν, [k] ὅτος δὲ δοῦλος ὢν οὐκ ἀξιοῖ τοῦτο ποιεῖν. κ [l] πιμωρῆσαι θελήσας τὸ Μαρδοχαῖον, αὐτὸν μὲν αἰτήσασθαι πρὸς κόλασιν παρὰ τοῦ βασιλέως μικρὸν ἡγήσατο, τὸ δὲ ἔθνος αὐτοῦ διέγνω πᾶν ἀφανίσαι· κ γὰρ φύσει τοῖς Ἰουδαίοις ἀπηχθάνετο, ὅτι κ τὸ γένος τῶν Ἀμαληκιτῶν, ἐξ ὧν ἦν αὐτὸς, ὑπ' αὐτῶν διέφθαρτο. προσελθὼν οὖν τῷ βασιλεῖ κατηγόρει λέγων· "ἔθνος εἶναί τι πονηρὸν, διεσπάρθαι δὲ τοῦ "το κ τῆς ὑπ' αὐτοῦ βασιλευομένης οἰκουμένης, [m] ἄμι- "κτον, ἀσύμφυλον, ὅτι θρησκείαν τὴν αὐτὴν τοῖς ἄλ- "λοις ἔχον, ὅτι νόμοις χρώμενον ὁμοίοις, ἐχθρὸν δὲ "κ τοῖς ἔθεσι κ τοῖς ἐπιτηδεύμασι τῷ σῷ λαῷ κ "ἅπασιν ἀνθρώποις. τοῦτο τὸ ἔθνος, εἴ τινα θέλεις τοῖς "ὑπηκόοις εὐεργεσίαν καταθέσθαι, κελεύσας πόρριζον "[n] ἀπολέσαι· μηδέ τι αὐτοῦ λείψανον καταλιπεῖν, μήτε "εἰς δουλείαν τινῶν φυλαχθέντων, μήτε αἰχμαλωσίαν." ἵνα μέντοι μὴ ζημιωθῇ τὰς φόρους τοὺς παρ' αὐτῶν γινομένας, ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας αὐτὸς ἐπηγγείλατο [o] μυριάδας δώσειν ταλάντων ἀργυρίου τέσσαρας, ὅπου ἂν κελεύσῃ. ταῦτα δὲ τὰ χρήματα παρέχειν ἔλεγεν, ἵν' ἀπὸ τούτων εἰρωνεύθῃ τὰ κακῶν ἡ βασιλεία.

ς'. Ταῦτα δ' Ἀμάνου ἀξιώσαντος, ὁ βασιλεὺς κ τὸ δργύριον αὐτῷ χαρίζεται κ τοὺς ἀνθρώπους, ὥστε ποιεῖν αὐτοὺς ὅ, τι βούλεται. τυχὼν δὲ ὧν ἐπεθύμει Ἀμάνης, παρασκευὴν πέμπει [p] διάταγμα ὡς δ' βασιλέως εἰς ἅπαντα τὰ ἔθνη, περιέχον τοῦτον τὸν τρόπον. "[q] Βασιλεὺς μέγας "Ἀρταξέρξης τοῖς ἀπὸ Ἰνδικῆς ἕως τῆς Αἰθιοπίας ἑπτὰ καὶ "εἴκοσι καὶ ἑκατὸν σατραπῶν ἄρχουσι, τάδε γράφει. Πολ- "λῶν ἐθνῶν ἄρξας, κ πάσης ἧς ἐβουλήθην [r] κρατήσας "οἰκουμένης, κ μηδὲν ὑπὸ τῆς ἐξουσίας ὑπερηφανον μη- "δὲ σκαιὸν εἰς τοὺς ἀρχομένους ἀναπαυθεὶς ἁμαρτεῖν, "ἀλλ' ἀπλακῆ καὶ πρᾶον ἐμαυτὸν παρασχών, κ προνοησά- "μενος [s] εἰρήνης καὶ ὁμονοίας αὐτοῖς, ἐζήτουν πῶς εἰς "ἅπαντα τούτων [t] ἀπολαύειν αὐτοῖς γένοιτο, δ' ὧν διὰ σω- "φροσύνην καὶ δικαιοσύνην παρ' ἐμοὶ τὴν πρώτην μοῖραν "δόξης καὶ τιμῆς ἔχοντος, κ μετ' ἐμὲ δευτέραν διὰ "πίστιν κ βεβαίαν εὔνοιαν, Ἀμάνης, [v] κηδεμονικῶς "ὑποδείξαντός μοι παντάπασιν ἀνθρώποις ἀναμεμίχθαι

veritatem invenit. Et Eunuchos quidem cruci suffixit, Mardochæo vero, ut qui salutis ipsi auctor fuerat, tunc quidem nihil præstitit: tantum nomen ejus à commentariensibus in annales referri jussit, ipsumque in regia manere, inter Regis habitum amicos maxime necessarios.

5. Tum quidem moris erat ut Amanem, Amadathæ filium, genere * Amalecitam, quoties ad Regem ingrederetur, summisse venerarentur tam Persiæ quam exteri, quod hunc ei honorem ab illis exhiberi Artaxerxes imperasset. Cum vero Mardochæus, propter sapientiam & patriarum legum reverentiam, hominem non adoraret, Amanes, hoc observato, percontatus est undenam *ille* esset. Ubi autem didicit Judæum esse, indignatus est, sibique dixit, se quidem à Persis ingenuis adorari, illum vero utpote servum hoc facere dedignari. Cumque voluisset pœnas de Mardochæo sumere, parum quidem esse ratus est ipsum ad supplicium deposcere, illius vero ex gente universos delere secum statuit: etenim à natalibus erat Judæis infensus, quia genus Amalecitarum, ex quibus ortus erat, ab iis perditum fuerat. Rege itaque adito accusationem instituit, dicens; "gentem "esse quandam malignam, eamque per universas "illius imperii regiones dispersam, segregem, in- "sociabilem, neque religionem cum aliis commu- "nem habentem, neque paribus utentem legibus, "sed & moribus & institutis pugnantem cum tuo "populo, cæterisque hominibus. Hanc gentem, "si quid beneficii & gratiæ subditis tuis vis con- "ferre, jube radicitus exstirpari, ita ut nullæ ejus "reliquiæ supererent, nemine quidem aut ad ser- "vitutem aut ad captivitatem servato". Verum, ne quid damni *Rex* patiatur, mulctatus illorum tributis, ipse de suis bonis quadraginta argenti talentorum millia se daturum pollicitus est, ubicunque præceperit. Atque hanc summam libenter se largiturum esse dicebat, ut regnum *ejus* ab ista peste & pernicie liberatum pacem agitaret.

Amanes Amalecita Judæis infestus. Esth. 3.

Amanes à Rege postulat ut Judæi perdantur. Esth. 3.

6. Postquam ista Amanes petiisset, Rex ei & argentum donavit & homines, ut de illis pro arbitratu suo statueret. Amanes autem, voti compos, statim edictum nomine Regis ad omnes nationes mittit, in hanc sententiam. "Rex magnus "Artaxerxes centum & viginti septem satrapis, "ab India ad Æthiopiam, hæc scribit. Cum multarum gentium dominatum, & totius orbis quam "late volui imperium consequutus fuerim, nihil- "que superbum aut sævum in subditos necessitate "coactus admiserim, sed mitius & cum lenitate a- "gendo, curandoque ut pace justisque legibus fru- "antur, illis consuluerim, studuerimque quo mo- "do in omne ævum hæc firma illis maneant & "perpetua; Amanes autem, qui propter pruden- "tiam & justitiam à me præ cæteris decus & ho- "norem adeptus est, & ob fidem constantemque "benevolentiam proximum mihi locum obtinet, "me pro summa sua cura submonuerit, omnibus "per orbem hominibus permixtam esse gentem in- "fen-

Edictum ad Judaïci nominis excidium scriptum. Esth. 3.

b Τἀληθὲς ἐξεῦρε.] Καὶ τἀληθὲς ἐξώρεων, τὸς μὲ *Hen.* & *Epiphan.*

c Ἀνεσαύρωσε,] LXX. ἀνῄρεσε, idque magis propriè juxta H. Grotium. SPANH.

* *Amalecitam,*] Vide Huetium D. E. p. 178.

d Τὸ ὄνομα τοῖς τὰ ὑπομνήματα] Hac de re videsis *Brissonium* in lib 1 de *Regno Persarum*, p. 93.

e Ἀμάνῃ δ'] Ita *MSS.* Ἀμᾶν in *Editis.*

f Ἀμαδάθυ] Sic Gen. *Vat.* & *Vet. Interpr.* Ἀμαδάνυ *Bas.* & *Hen.*

g Παρ' αὐτῶν Ἀρταξέρξυ κελεύονζος.] Illa παρ' αὐτῶν ex *MSS.*

h Παραφυλάξας ὁ Ἀμάνης] Φυλάξας *Vat.*

i Πρὸς ἑαυτὸν εἶπεν·] Ita *Vat.* & ut puto *Epiph.* πρὸς αὐτὸν in *cæteris.*

k Οὗτος δ' δοῦλος] Ὁ δ' *Hen.*

l Τιμωρῆσαι θελήσας τὸ Μαρδοχαῖον,] Τιμωρήσασθαι *Hen.* & *Vat.*

m Ἀμικτον, ἀσύμφυλον,] De Judæis *Tacitus:* Separati epulis, discreti cubilibus. SPANH.

n Ἀπολέσαι·] Ita *MSS.* & *Zonar.* ἀπολέσαι in *Editis.*

o Μυριάδας δώσειν ταλάντων ἀργυρίου τέσσαρας] Ἀργυρίου τάλαντα μύρια *Esth.* c. 3 v. 9.

p Διάταγμα ὡς δ' βασιλέως] Διατάγματα *Hen.* ut & *Epiphan.* qui mox etiam περιέχοντα legisse videtur. nam vertit, *præcepta hunc modum continentia.*

q Βασιλεὺς μέγας Ἀρταξέρξης] Exstat hæc Epistola in Versione LXX. Esth. III. post v. 13. cujus summa tantum traditur in *Hebr* III. v. 14. SPANH.

r Κρατήσας οἰκουμένης,] جها نكبر. REL.

s Εἰρήνης κ ὁμονοίας] Εἰρήνην κ ὁμόνοιαν *Hen.*

t Ἀπολαύειν αὐτοῖς γένοιτο,] Ita cum *Hen.* (Coccejo) *Vat.* & *Vet. Interpr.* ἀπλαβεῖν in *Editis Aliisque.* utraque lectio ferri potest.

v Κηδεμονικῶς] Sic in *Gall.* & *Hen.* qui ad hunc modum legit.

"fenſam omnibus, & averſam à legibus, & regum "imperia detrectantem, & moribus *à cæteris* diſ- "ſentientem, ſummoque monarchiam odio habe- "re, & maligno in res noſtras animo eſſe: *jubeo ac* "edico, ut qui vobis ſignificati fuerint ab Amane, "altero meo patre, eos omnes cum uxoribus & "liberis perdatis, nemini omnino parcentes, ne- "que miſericordiæ plus quam mandatis *noſtris* tri- "buentes, contra edicta faciatis. atque hoc fieri "volo decimo tertio die duodecimi menſis inſtan- "tis anni, ut noſtri undique inimici uno die deleti "vitam nobis in poſterum quietam tranquillam- "que præſtent." Hoc mandato in urbes & regio- nes perlato, omnes in Judæorum exitium & uni- verſum interitum die conſtituta parati erant. At- que in hoc properatum etiam Suſis. Interea qui- dem Rex & Amanes epulis accumbebant & com- potationibus: urbs vero anxia erat & perturbata.

Mardochæus cæteri- que Judæi, lugent. Eſth. 4.

7. Mardochæus autem, ubi cognoverat quid actum eſſet, veſtes diſcerpſit, & centonem indu- tus, & pulvere conſperſus, per urbem ibat, clamitans, interfici gentem quæ nemini fecit injuriam. Atque hoc vociferans uſque ad regiam veniebat, & ibi *demum* conſtitit. non enim illi ejuſmodi ve- ſtitu eam ingredi licebat. Idem & omnes fecerunt Judæi per civitates, quibus hac de re literæ pro- mulgatæ erant, lugentes & ob denunciatam ſibi cladem lamentantes. Poſtquam vero Reginæ qui- dam nunciaverant, Mardochæum in tam miſera- bili habitu ſtare pro foribus regiæ: ex hac re audi- tâ conſternata, mittebat qui ei veſtimenta muta- rent. Cum autem recuſaret centonem exuere, quod nondum ceſſaſſet malum iſtud, quo ad illum ſumendum adactus eſt, eunuchum Achratheum (nam & is tum forte illi aderat) ad ſe vocatum miſit ad Mardochæum, ut diſceret quidnam tri- ſte ei accidiſſet, quod luctui indulgeret, atque ha- bitum iſtum, quem induerat, ne ipſa quidem ro- gante deponeret. Tum Mardochæus eunucho *rei* cauſam expoſuit, & edictum contra Judæos in o- mnes provincias Regi ſubditas miſſum, ſummam- que pecuniæ, quam pollicitus à Rege impetrave- rat Amanes, ut *Judæorum* gens perderetur. Cum- que ei decreti, Suſis ad *evertendos Judæos* propoſi- ti, exemplar dediſſet Eſtheri perferendum, jube- bat ut nunciaret ei Regem pro illis ſuppliciter o- randum eſſe, nec infra ſe ducendum humilem pro gentis ſuæ incolumitate habitum ſumere, quo de- precatura ſit à Judæis interitus periculum. Ama- nem enim, Regi dignitate proximum, Judæos ac- cuſando feciſſe, ut rex vehementer illis iraſceretur & ſuccenſeret. Quamprimum iſta reſcivit, rurſus ad Mardochæum mittit, dicens, ſe à Rege *hoc jam triduo* non eſſe accerſitam, & *pro certo* occidere quiſquis ad eum non vocatus acceſſerit, niſi Rex

Eſther ex Mardochæo ſciſcitatur quæ lugendi cauſa ſit. Eſth. 4.

Mardochæus urget Eſtherem ut Judæorum patrocinium ſuſciperet.

"δυσμενὲς ἔθνος, καὶ τοῖς νόμοις ἀλλόκοτον, καὶ τοῖς "βασιλεῦσιν ἀνυπότακτον, καὶ παρηλλαγμένον [x] τοῖς ἔθε- "σι, καὶ τῇ μοναρχίαν μισοῦν, καὶ δύσνουν τοῖς ἡμετέροις "πράγμασι· κελεύω τοὺς δηλωθέντας ὑπὸ [y] δωδέκατον "μὲν πατρὸς Ἀμάνου, πάντας σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις [z] ἀ- "πολέσαι, μηδεμίαν φειδὼ ποιησαμένους, μηδὲ ἐλεῆ- "σαι πλέον ἢ τοῖς ἐπεγκαλουμένοις πλημμέλειαν ἐδικάσατε [a] τῶν "γραμμάτων. καὶ τοῦτο γνώσεσθε βέλομαι τῇ πεντεκαί- "δεκάτῃ καὶ [b] δεκάτῃ τοῦ [c] δωδεκάτου μηνὸς τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους, ὅπως οἱ "πανταχόθεν ἡμῖν πολέμιοι, μιᾷ ἡμέρᾳ διαφθαρέντες, "τὸν λοιπὸν μετ' εἰρήνης ἡμῖν τὸν βίον διάγειν παρέχωσι." τούτου [d] κομισθέντος τοῦ προστάγματος εἰς τὰς πόλεις καὶ τὰ χώρας, ἕτοιμοι πάντες, ὅπως τὸν τῶν Ἰουδαίων ἀπώλεσαν [e] καὶ παντελῶς ἐξολόθρευσιν, εἰς τὴν προφημένην ἡμέραν ἐγένοντο. ἐ- πανεύετο δὲ τοῦτο καὶ ἐν [f] τοῖς Σούσοις. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς καὶ ὁ Αμά- νης πρὸς πότους ἦσαν· ἐν ταραχῇ δὲ ἦν ἡ πόλις.

ζ'. Ὁ δὲ Μαρδοχαῖος μαθὼν τὸ [g] γινόμενον, περιρήξα- μενος τὴν ἐσθῆτα, καὶ σάκκον [h] ἐνδυσάμενος, καὶ κατασχεάμενος στοδίαν, διὰ τῆς πόλεως ἐφέρετο, βοῶν, ὅτι [i] μηδὲν ἀδικήσαν ἔθνος ἀναιρεῖται. καὶ τοῦτο λέγων ἕως τῶν βασιλείων ἦλθεν, καὶ πρὸς αὐτοῖς ἔστη. οὐ γὰρ ἐξῆν εἰσελθεῖν αὐτῷ τοιοῦτον περικειμένῳ σχῆμα. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ πάντες ἐποίησαν [k] οἱ ἐν τοῖς πόλεσιν Ἰουδαῖοι, ἐν αἷς τε τοῖς τούτων προστάγμασι, θρηνοῦντες καὶ τὰς κατηγορουμένας αὐτοῖς συμφορὰς ὀδυρόμενοι. ὡς δὲ ἀπήγγειλάν τινες τῇ βασιλίσσῃ τὸν Μαρδοχαῖον ἐν ἐσ- θῆτος οἰκτρᾶς σχήματι [l] πρὸ τῆς αὐλῆς ἑστῶτα, παραχθεῖ- σα πρὸς τὸν ἀνδρῶνα, [m] ἐξέπεμπε τοὺς [n] μεταμφιέσον- τας αὐτόν. ὁ δὲ πεσὼν δεῖσθαι τὸν σάκκον, οὐ γὰρ ἐφ' ᾧ τοῦτον ἀναγκασθείη λαβεῖν δεινῷ πεπαῦσθαι τοῦτο, προσκαλεσαμένη τὸν εὐνοῦχον [o] Αχραθέον, καὶ γὰρ [p] ἐτύγχανεν αὐτῇ παρὼν, [q] ἀπέστελλε πρὸς Μαρδο- χαῖον, γνωσόμενον τίνος συμβεβηκότος αὐτῷ σκυθρω- πὸν πενθεῖ, καὶ τὸ σχῆμα τοῦτο περικείμενος· ὁ δὲ αὐ- τῆς προσκαλέσας ἀπέστειλε. ὁ δὲ Μαρδοχαῖος, ἐπιδει- ξε τῷ εὐνούχῳ τὴν αἰτίαν, τό, τε γράμμα τὸ περὶ τῶν Ἰουδαίων εἰς ἅπασαν τὴν ὑπὸ τῷ βασιλεῖ χώραν διε- πεμφθὲν, καὶ τὴν [r] τῶν χρημάτων ὑπόσχεσιν, ἣν τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἔθνους [s] ὑπέσχετο δώσειν τοῦ βασιλέως Αμάνης. δὸς δὲ αὐτῷ καὶ τὸ ἀντίγραφον τοῦ ἐν [t] Σούσοις προτεθέν- τος νόμου τῇ Εσθῆρι, καὶ δεῖ τούτων δεηθῆναι τοῦ βασιλέως ἐπιτέλλει, καὶ σωτηρίας ἕνεκα τοῦ ἔθνους μὴ ἀδοξῆσαι λα- βεῖν σχῆμα ταπεινὸν, ὡς διαφθείρῃ τοὺς Ἰουδαίους κινδυ- νεύοντας ἀπολέσθαι. τὴν δὲ τῷ δευτέρᾳ ἔχουσα τῷ βα- σιλεῖ τιμὴν Αμάνῳ, κατηγορήσουσα τοῦ Ἰουδαίων, παρω- ξυγκένῃ κατ' αὐτῶν τὸν βασιλέα. ταῦτα γνοῦσα, [u] πέμ- πει πάλιν πρὸς Μαρδοχαῖον δηλοῦσα, [x] ὅτι μήτε κλη- θείη πρὸς τοῦ βασιλέως, [y] καὶ ὁ εἰσερχόμενος πρὸς αὐτὸν ἄκλη-

git. κηδεμονικῶς ἁπάντων ἀποδείξαντός μοι πάσιν &c. in *cæteris* κη- δαμονικῶς. Vocem κηδεμονικῶς non agnoſcit *Epiphan.* qui, le- ctionem à noſtra diverſam ſequutus, in hunc modum ſe ha- bet, *unus qui ſapientia ac fide cæteros præcellebat, Aman nomine, indicavit mihi in toto orbe terrarum populum eſſe diſperſum, qui non noſtris uteretur legibus, & contra omnium gentium faciens conſuetu- dinem, regum juſſa contemneret, & univerſarum concordiam natio- num ſua diſſenſione violarit. Quod cum didiciſſemus, videntes u- nam gentem rebellem adverſus omne genus hominum perverſis uti le- gibus, noſtriſque juſſionibus contraire, & turbare ſubjectarum nobis provinciarum pacem atque concordiam, juſſimus, ut quoſcunque A- man, qui omnibus provinciis præpoſitus eſt, & ſecundus meus eſt pater, monſtraverat, cum conjugibus* &c. Confer etiam *Eſth.* c. 3. v. 13. &c. HUDS. Vel κηδεμονικῶς· Α κηδεμών, qui curam gerit apud Æſchyl. Suppl. v 79. εἴ τις ἐσὶ κηδεμὼν, & apud Xe- noph. Anab. p. 297. A. Apud Euripid. verò pro genero in Me- dea v. 991. SPANH.

x Τοῖς ἔθεσι,] Ita *Hen.* & *Vat.* καὶ τοῖς ἔθεσι in *Editis.*

y Δωτέρου μὲν πατρὸς Αμάνου.] Eadem phraſis occurrit in *Eſth.* c. 3. v. 17. & in *Pſeudo-Eſth.* c. 16. v. 11.

z Απολέσαι,] Απολέσαι *Busb.* & *Vat.*

a Τῶν γεγραμμάτων.] Τῶν γεγραμμένων *Hen.* & *Vat.*

b Δεκάτῃ δὲ δωδεκάτου μηνὸς] Nempe Adar de quo Eſth. 111. 7. & infr. §. 12. SPANH.

c Δωδεκάτου μηνὸς] Τοῦ δεκάτου *Hen.* ἰσ'. *Vat.* perperam, ut conſtat ex *Eſth.* c. 3. v. 17.

d Κομισθέντος δὲ προστάγματος] Διὰ βιβλιοφόρων LXX. Eſth. 111. 13. SPANH

e Καὶ παντελῆ ἐξολόθρευσιν,] Illa καὶ παντελῆ ἐξολόθρευσιν de- ſunt *Hen* nec legiſſe videtur *Epiphan.*

f Τῇ Σούσῃ.] Mallem ἐν τοῖς Σούσοις, ut ſupra aliquoties. HUDS. Conf. ſupr. lib. 10. c. x1. §. 7. SPANH.

g Γινόμενον,] Γενόμενον *Busb.*

h Ἐνδυσάμενος,] Ἐνδὺς *Hen.* & *Busb.*

i Μηδὲν ἀδικήσαν] Λέγε ὅτι ἔθνος μηδὲν ἠδικηκὸς LXXII.

k Οἱ ἐν τοῖς πόλεσιν Ἰουδαῖοι,] Illud οἱ è *Cod. Hen.*

l Πρὸ τῆς αὐλῆς ἑστῶτα,] Πρὸς τῇ αὐλῇ *Hen.*

m Ἐξέπεμπε τοὺς] Ita *Hen.* & *Vat.* ἐξέπεμψε in *cæteris.*

n Μεταμφιέσοντας αὐτόν.] Μεταμφιάσοντας *Gall. Vat.* & *Busb.*

o Αχραθέου,] Αχραθαῖον LXXII.

p Ἐτύγχανεν αὐτῇ παρὼν,] Ἐτυχεν *Hen.* & *Vat.*

q Ἀπέστελλε πρὸς Μαρδοχαῖον,] Ἀπέστελλε Μαρδοχαίῳ *Vat.*

r Τῶν χρημάτων ὑποσχεσιν.] Illud τῆς ex *MSS.*

s Ὑπέσχετο δοῦναι] Ὑπέστη *Hen. Gall.* & *Busb.* ἠτήσατο *Vat.*

t Σούσοις] Conf. lib. 10. c. x1. §. 7. SPANH.

u Πέμπει πάλιν] Ἀποκέμπει *Vat.*

x Ὅτι μήτε κληθείη] Οτι μὴ μετακληθείη *Hen.*

y Καὶ ὁ εἰσερχόμενος] Καὶ ὁ παρ' αὐτῶν [ἴσ. πρὸς αὐτὸν] εἰσελ- θὼν ἄκλητος *Hen.* & *Busb.*

z Ακλή-

ἄκλητος ἀποθνήσκῃ, πλὴν εἰ μή τινα σώζειν βούλομενος περιπίπτει τὴ χρυσέαν ῥάβδον. ᾧ γὰρ ἂν τοῦτο ποιήσῃ ὁ βασιλεὺς, [z] ἀκλήτῳ πρὸς αὐτὸν εἰσελθεῖν, οὗτος οὐκ ἀποθνήσκει μόνος, ἀλλὰ συγγνώμης τυχὼν σώζεται. Μαρδοχαῖος δ', πύστις κομισαμένῳ αὐτῷ τοῦ εὐνούχου τὰ Ἐσθήρος τοὺς λόγους, ἀπαγγεῖλαι ἐκέλευσεν αὐτῇ, μὴ τὴν ἰδίαν οὕτω σκοπεῖν σωτηρίαν, ἀλλὰ τὴν κοινὴν τοῦ ἔθνους. εἰ γὰρ [a] ἀμελήσει τούτων νῦν, ἔσεσθαι μὲν αὐτῷ βοήθειαν παρὰ τοῦ Θεοῦ πάντως· αὐτὴν δὲ καὶ τὸ πατρῷον οἶκον αὐτῆς ὑπὸ τῶν ὀλιγωρηθέντων ἀμφθαρήσεσθαι. ἡ δὲ Ἐσθὴρ [b] ἐπέσταλε μὲν τῷ Μαρδοχαίῳ, τὸν αὐτὸν πέμψασα ἄγγελον, εἰς [c] Σοῦσα [d] προσθεῖναι, τοὺς ἐκεῖ Ἰουδαίους εἰς ἐκκλησίαν συναγαγεῖν, καὶ νηστεῦσαι πάντων ἀποχομένους ὑπὲρ αὐτῆς ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας· τὸ δ' αὐτὸ [ποιήσασαν μὲ] τὰ θεραπαινίδων, τότε προσελεύσεσθαι τῷ βασιλεῖ παρὰ τὸν νόμον ὑπισχνεῖτο, κἂν ἀποθανεῖν δέῃ τοῦτο ὑπομενεῖν.

η'. Καὶ Μαρδοχαῖος μὲν κατὰ τὰς τῆς Ἐσθῆρος ἐντολὰς, τὸν τε λαὸν ἐποίησε νηστεῦσαι, [f] καὶ τὸν Θεὸν σὺν αὐτοῖς ἱκέτευσε, μηδὲ νῦν ὑπερίδεῖν αὐτοῦ τὸ ἔθνος ἀπολλύμενον, ἀλλ' ὡς καὶ πρότερον αὐτὸ πολλάκις προενόησε καὶ [g] ἁμαρτῶν συνέγνω, καὶ νῦν αὐτὸ ῥύσασθαι τῆς κατηγγελμένης ἀπωλείας. οὐδὲ γὰρ [h] ἁμάρτημά τι [i] κινδυνευτὸν ἀκλεῶς ἀποθανεῖν, [k] ἀλλ' αὐτὸν εἶναι τὴν αἰτίαν τῆς Ἀμάνου ὀργῆς, ὅτι μὴ προσεκύνησα, μηδ' ᾧ σοὶ, δέσποτα, Φησὶ, τιμὴν παρεῖχον, τούτῳ ἐκείνῳ προσφέρειν [l] ὑπέμεινα, ὀργισθεὶς ταῦτα κατὰ τῶν μὴ προσκυνούντων [m] τοὺς σοὺς νόμους ἐμηχανήσατο. τὰς δ' αὐτὰς ἠφίει καὶ τὸ πλῆθος φωνὰς, προσκαλούμενος [n] προνοῆσαι τὸν Θεὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν, καὶ τὰς ἐν ἁπάσῃ γῇ Ἰσραηλίτας ἐξελέσθαι τῆς μελλούσης συμφορᾶς. καὶ γὰρ προ ὀφθαλμῶν αὐτῷ εἶχον, ἤδη καὶ προσεδόκων. [o] καὶ Ἐσθὴρ ἡ ἱκέτευε τὸν Θεὸν τῷ πατρῴῳ νόμῳ, ῥίψασα κατὰ τῆς γῆς ἑαυτὴν, καὶ πενθικὴν ἐσθῆτα προβεβλημένη, [p] καὶ τροφῆς καὶ ποτοῦ καὶ τοῖς ἡδέσιν [q] ἀποταξαμένη τρισὶν ἡμέραις, ἠτεῖτο τὸν Θεὸν ἐλεηθῆναι μὲν αὐτὴν, [r] δόξαι δ' ὀφθεῖσαν τῷ βασιλεῖ πιθανὴν μὲν τοὺς λόγους προσκαλεῖσθαι, τὸ δὲ εἶδος ὑπερεπερέχειν [s] τῆς προτέρας ὥρας, ἵνα ἀμφοτέροις καὶ πρὸς τὴν προσβολὴν τῆς ὀργῆς, εἴ τι [t] παροξυνθείη πρὸς αὐτὴν ὁ βασιλεὺς, χρήσαιτο, καὶ πρὸς τὴν σωτηρίαν τῶν ὁμοεθνῶν, ἐν τοῖς ἐσχάτοις σαλευόντων, μῖσός τι γλυκὺ τῷ βασιλεῖ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τῶν Ἰουδαίων, καὶ [v] τὴν ἀπώλειαν αὐτοῖς τὴν μέλλουσαν, ἐὰν ὀλιγωρηθῶσιν ὑπ' αὐτοῦ, καταστασιάσωσιν.

θ'. Ταῦτα ἱκετεύσασα τὸν Θεὸν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, ἀποδύεται μὲν τὴν ἐσθῆτα ἐκείνην, καὶ τὸ χρῆμα μεταβάλλει, κοσμησαμένη δ' ὡς ἐχρῆν τὴν βασίλισσαν, σὺν δυσὶ θεραπαίναις, ὧν ἡ μὲν ἐπερειδομένῃ αὐτῇ κόσμως ἔφερεν, ἡ δὲ ἑπομένη τὸ βαθὺ [ἐ] ἐνδύμασι [ε] μέχρι τῆς γῆς κεχυμένον ἄκροις ἀπηώρει τοῖς δακτύλοις, ἤει πρὸς τὸν βασιλέα, μεσὴ μὲν τὸ πρόσωπον ἐρυθήμασι, πρόσηνὲς

ei, quem vult servari, virgam auream porrexerit. Cui enim hoc fecerit Rex, licet ad eum ingressus fuerit non vocatus, is non solum non moritur, sed venia impetrata incolumitate donatur. Mardochæus autem, cum eunuchus hæc verba ab Esthere ad eum retulisset, jussit ei renunciari, non eam oportere suam *solicite* adeo respicere salutem, sed gentis universæ rationem habere. nunc enim si hoc facere negligat, Deum quidem omnino ei laturum auxilium, ipsam vero domumque patriam perditum iri ab illis quos contempserat. Tum Esther, eodem ministro remisso, Mardochæo mandavit, ut Susa profectus Judæos omnes, qui illic adsint, in concionem advocaret, qui pro ipsa jejunent, triduo omni cibo atque potione abstinentes; se vero, ubi idem cum suis ancillis fecerit, tunc regem *etiam* contra legem adituram esse pollicebatur, & si perire necesse habeat hoc ipsum non recusare.

Esther Judæorum causam agere promittit. Esth. 4.

8. Et quidem Mardochæus, prout Esther jusserat, & auctor erat ut populus jejunium ageret, unaque cum illis supplex Deum precatus est, ne gentem suam in extremum periculum adductam nunc despiceret; sed, quemadmodum antea ipsius saluti sæpe prospexerat, vitiisque & peccatis ejus ignoverat, ita nunc à denunciato liberaret interitu. non enim sua culpa accidisse ut vitæ per dedecus amittendæ discrimen adeat: sed ipsummet in causa esse cur Amanes adeo ira excandescat. Quod *illum* non adoravi, & eundem, inquit, quem tibi, Domine, præstare solebam, honorem ei habere non sustinui, iratus ista illis machinatus est, qui nihil contra leges tuas faciunt. Populus etiam vocem eandem mittebat, Deum orans atque obsecrans ut illorum saluti consuleret & provideret; omnesque per terrarum orbem Israëlitas à calamitate futura eripere dignaretur. nam & eis ob oculos jam versabatur, & *diem ex die* exspectabant. Esther quoque Deo supplicabat more patrio humi in faciem prostrata, & veste lugubri amicta; ac per triduum à cibo abstinens & potu & *omnibus* deliciis, Deum rogabat ut sortis quidem ipsius misereretur, ubi vero Regis in conspectum venerit, facunda videretur supplicantis oratio, & speciem præ se ferret pulchriorem quam usquam antea & venustiorem; ut ad Regis iram, si forte in eam exardescat, mitigandam utrisque uteretur, & in præsidium popularium suorum extremo in periculo versantium; Regisque animum concitaret in odium illorum, qui in Judæos exercent inimicitias, illisque exitium, si à Rege despectui habeantur, *brevi* occursurum pararunt.

Mardochæus Deum Judæis precatur propitium. Esth. 4.

Esther Regem aditura Deum orat, ut, suorum miserius, Regis animum flectat. Esth. 4.

9. Cum ista per triduum supplex petiisset à Deo, vestem lugubrem exuit, habitumque mutat; ac deinde reginæ more culta & ornata, cum duabus ancillis, quarum altera ipsam leviter inclinatam ferebat, altera insequebatur & vestem promissam & humi fusam summis digitis attollebat, Regem adiit rubore genas suffusa, formæque venustate decora quæ cum dignitate erat conjuncta.

Esther Regem adit, pro Judæis intercessura. Esth. 5.

ad

[z] Ἀκλήτῳ προσ] Ἀκλήτῳ προσελθόντι *Vat.*

[a] Ἀμελήσει] Ita *MSS.* (& *Coccejus*) ἀμελήσειε τοῦτο perperam in *Editis.*

[b] Ἐπέστειλε μὲν τῷ Μαρδοχαίῳ,] Sic *Basil.* & *Hen.* ἀπέστειλε in reliquis.

[c] Σοῦσα] Σοῦσαν *Hen.*

[d] Προσθεῖναι,] Eo modo *MSS.* προσθέντα in *Editis.*

[e] Ποιήσασαν μὲ τὰ θεραπαινίδων,] Ποιήσασα *Busb.* ποιησαμένη *Vat.*

[f] Καὶ τὸν Θεὸν σὺν αὐτοῖς ἱκέτευσε,] Καὶ τὸν Θεὸν αὐτὸν ἱκέτευσε μηδὲν ὑπερίδεῖν αὐτῶν *Vat.*

[g] Ἁμαρτὼν συνέγνω,] Ἁμαρτὼν *Hen.* à manu secunda.

[h] Ἁμάρτημά τι] Male in *Gen.* Aliisque ἁμάρτων τι.

[i] Κινδυνευτὸν ἀκλεῶς ἀποθανεῖν,] Κινδυνεύειν *Hen.* & *Vat.*

[k] Ἀλλ' αὐτὸν εἶναι τὴν αἰτίαν] Ἀλλ' αὐτὸν ἦ εἶναι *Hen.* ἀλλ' αὐτὸν δὲ εἰδέναι τὴν αἰτίαν *Vat.* quo modo & *Epiphan.* qui vertit, *cum & ipse dominus nosset causam furoris Aman &c.* Quæ lectio præferenda sit, aliorum esto judicium.

[l] Ὑπέμεινα,] Ὑπέμενον *Hen.* & *Vat.*

[m] Τοὺς σοὺς νόμους ἐμηχανήσατο.] Τοὺς νόμους σου *Hen.*

[n] Προνοῆσαι τὸν Θεὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* προνοῆσαί τε τὸν Θεὸν in *Editis.*

[o] Καὶ Ἐσθὴρ ἡ ἱκέτευε] Ἱκέτευε ἡ καὶ ἡ Ἐσθὴρ *Hen.* & *Vat.*

[p] Καὶ τροφῆς καὶ ποτοῦ καὶ τοῖς ἡδέσιν] Illa καὶ τροφῆς καὶ ποτοῦ καὶ τοῖς ἡδέσιν ἀποταξαμένη desunt in utroque Cod. *Vat.* τροφῆς καὶ ποτοῦ τοῖς ἡδέσι legit *Grotius* ad *Esth.* c. 4. v. 16.

[q] Ἀποταξαμένη] Ἀπεταξατο infr c. VIII. §. 6. SPANH.

[r] Δόξαι δ' ὀφθεῖσαν τῷ βασιλεῖ] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* δόξαι in *Editis Aliisque.*

[s] Τῆς προτέρας ὥρας,] Τῆς τύχιον *Hen.*

[t] Παροξυνθείη πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεύς,] Ita *MSS.* (& *Coccejus*) παροξυνεῖ in *Editis.*

[v] Τὴν ἀπώλειαν αὐτοῖς τὴν μέλλουσαν,] Illud τὴν ex *MSS.*

ad ipsum vero ingrediebatur metu anxia & *solicita*. Cum autem in aspectum ejus veniret, in solio sedentis, stolis amicti regiis, ex veste variis coloribus intertexta, auro gemmisque distincta, atque ob ista, ut videre sibi visa est, terribilioris; cumque & ipse eam torvius intueretur, vultuque ira accenso, statim viribus ex metu destituitur, illisque qui ad latus erant incubuit exanimata. Rex autem, Dei ut arbitror voluntate, animum mutavit, & conjugi metuens ne quid gravius ex consternatione pateretur, è solio desiluit, eamque ulnis exceptam refocillabat & complexu & blando alloquio, jubendoque bono esse animo, nullaque mali tristioris suspicione teneri, quod ad eum non vocata accesserit. nam legem istam subditis esse latam, ipsi vero, cui commune cum illo imperium

Esther benigne à Rege excipitur. Esth. 5

est, omnino licere *hoc facere*. Hæc loquutus sceptrum in manus ei tradidit, & virgam ejus cervici admovit legis ergo, ut eam *omni* metu solveret. Illa vero, cum istis adhibitis se collegisset, "Domine, inquit, eloqui haud facile possum, quid "mihi derepente acciderit. ut enim te videbam, "magnum & pulchrum & verendum, continuo "abscedebat spiritus animique deliquium patiebar." Cum autem illa ægre hæc *verba* languida & debili voce protulisset, tum Rex dolore angi & turbari cœpit, & Estherem confirmare ut animum resumeret & meliora exspectaret, persuasumque haberet, se vel regni dimidium, si istud posceret, ei concessurum esse. Esther vero petiit, ut una cum

Regem & Amanem ad convivium invitat. Esth. 5.

Amane amico ad se comessatum veniret, nam ipsam convivium parasse dicebat. Quod cum annuisset, & *ambo* adessent, inter pocula *Rex* jussit Estherem ei proponere quid fieri vellet: nihil enim non impetraturam, etiamsi regni partem sibi dari postulaverit. At illa in crastinum differre volebat quod in animo habuerit ei dicere, si modo cum Amane rediret ad convivium.

Amanis hac ex re lætitiam in indignationem vertit Mardochæus.

10. Rege vero *se adfore* pollicito, Amanes lætus admodum egressus est, quod solus dignus sit habitus qui cum Rege ab Esthere convivio exciperetur, quodque nemo alius tantum honorem à regibus fuerit assequutus. Cum autem pro foribus regiæ vidisset Mardochæum, de eo vehementer indignatus est: nam ipsi, in conspectum ejus venienti, nullum honorem exhibuit. cumque domum reverteretur, Zarazam & amicos *suos* accersit. Illis, ubi aderant, narravit, quanto esset in honore cum apud Regem tum apud Reginam: ut scilicet & ea die solus cum Rege ab ea vocatus esset ad convivium, & in crastinum etiam invitaretur. ac præterea dicebat, sibi displicere, quod viderit Mardochæum Judæum pro foribus regiæ. Ubi autem Zaraza uxor ei suggesserat, ut juberet lignum excidi quinquaginta cubitorum, & mane à

Amanes Mardochæo crucem uxoris suasu parat. Esth. 5.

Rege contenderet ut in crucem tollatur Mardochæus: consilio laudato, domesticis mandavit ut lignum pararent, & in atrio erigerent ad Mardochæi supplicium. Et hoc quidem paratum est. Deus autem spem Amanis improbe conceptam irridebat: cumque rerum nosset eventus, gaudebat eo quod eventurum erat. Regi enim illa nocte somnum adimit. Ille vero, nolens vigilias nihil a-

ἢ ϵ̓ σεμνὸν ὀπτικϕμένη τὸ κάλλ⟨ος⟩. εἰσιϕ ἢ πρὸς αὐτὸν μ̄ δέος. ὡς ἢ κ̄ῳ πρόσωπον αὐτοῦ, καθεζομένου ὀπὶ ϝ θρόνου, γύνε⟩, τ̄ βασιλικὸν σχεδμένου κόσμον, ὃς ἰῶ ϵ̓κ ποικίλης μὲν ἐσθῆτ⟨ος⟩, χρυσοῦ ἢ ϵ̓ λίθου πολυτελοῦς, φοβερώτερον ϵ̓ δ̓ αὐτὰ μᾶλλον θεασαμένη, καί τι κἀκεῖνο προσιδὸν⟨τ⟩ αὐτῷ ἀπλωίστερον, κ̄ [x] ϕακεκαυμένῳ ⸗ τοῦ τ ὀργῆς τῷ προσώπῳ. [y] πάρεσις οὖν αὐτῷ ⸗ δέος λαμβάνϕ· [z] κ̄ τοῖς ϖϕὸ πλευρᾶν ἴσιν [a] ἀχανὴς ἐπέπεσεν, ὁ ἢ βασιλεὺς, κ̄ βάληζιν οἰκείαν ϝ θεᾶ, τ̄ῷ ϕόβῳ μεταβαλὲ, κ̄ δείσας περὶ τ γυναικὸς, μὴ ϵ̓ πάθῃ τι τ̄ χϕρόνων ⸗ τοῦ ϝ φόβου, ἀνεπήδησεν [b] ἀπὸ ϝ θρόνου, κ̄ τ ἀγκάλαις αὐτὴν [c] ⸗ λαβὼν ἀνεκ⟨λ⟩ᾶτο, καταπαυζόμενός τε ϵ̓ προσομιλῶν ἡδέως, κ̄ θαῤῥεῖν ϖϕοκαλῶν, κ̄ μηδὲν [d] ⸗ πτοεῖσθαι σκυθρωπὸν, ὅτι πρὸς αὐτὸν ἄκλη⟨τ⟩ος ἔλθοι. τ ϕὸ νόμον τοῦτον πρὸς τοὺς ⸗ πηκόους κεῖϖ· τὴν ἢ, ὁμοίως αὐτῷ βασιλεύουσιν, πᾶσαν ἔχειν ἄδειαν. ταῦτα λέγων, τὸ σκῆπτρον αὐτῆς ἐνεπήϕ τῇ χϕρὶ, κ̄ τὴν ῥάβδον ἐξέτεινεν ὅπι τ αὐχένα αὐτῆς ϖϕὸ τ νόμου, [e] ὀλαβείας αὐτὴν ἀπολύων. ἡ ϕὸ ⸗ τούτων [f] ἀναζωπυρήσασα, "δέασ⟨θ⟩αι, εἶπεν, οὐκ ἔχω σοι τὸ αἰφνίδιον "ϝ συμβεβηκὸτ⟨ος⟩ μοι ῥαδίως εἰπεῖν. ὡς ϕὸ εἶδόν σε, μέγαν "κ̄ καλὸν ϵ̓ φοβερὸν, λύπης [g] ⸗ χωρὶϕ μου τὸ πνεῦμα, κ̄ "καταλειπόμεν⟨ον⟩ ⸗ τ ψυχῆς." μόλις ϕ̓ αὐτῆς ϵ̓ ταῦτα ϕθεγξαμένης, κ̄ μ̄ ἀσθενείας, αὐτόν τε ἀγωνία ϵ̓ παραχὴ καταλάμβανε, κ̄ τὴν Εσθῆρα λύπης κ̄ τὰ κρείττω ϖϕοσδοκᾶν παρεθάῤῥυνεν, ὡς αὐτῷ ϵ̓ τὰ ἡμίσια τ βασιλείας εἰ δέοιτο τούτων ϖϕοχωρήσουσ⟨α⟩ ⸗ αὐτῇ. ἡ ἢ Εσθὴρ ὅτι ἐσίαζεν αὐτὸν μ̄ Αμάνη ϝ φίλῳ [h] πρὸς αὐτὴν ἐλθεῖν ἠξίωσε. παρεσκευακέναι ϕὰρ αὐτὴν δεῖπνον ἔλεγε. ὡς ἢ ἐπένδυσε ϵ̓ περῆσαι, μεταξὺ πίνων, τὴν Εσθῆρα ἐκέλευσεν αὐτῷ δηλοῦν τί βούλε⟩· μηδενὸς ϕὰρ ἀτυχήσειν, μήσ⟨τ⟩ᾶν τὸ μέρ⟨ος⟩ τ βασιλείας ἐθελήσῃ λαβεῖν. ἡ ἢ εἰς τὴν ὑπιοῦσαν ἀνεβάλλετο ϕράζειν αὐτῷ τὴν αὐτῆς βούλησιν, εἰ πάλιν ἔλθοι πρὸς αὐτὴν μ̄ Αμάνη πρὸς ἑσίασιν.

ι. Τ ἢ βασιλέως ⸗ χοροῦντος, ὁ Αμάνης ἐξῆλθε ϖϕοχαρὴς, ὀπὶ τῷ [i] μόνον ἠξιῶσθαι συνδειπνεῖν τῷ βασιλεῖ ϖϕὸ τ Εσθῆρι, κ̄ ὅτι μηδεὶς ἄλλ⟨ος⟩ [k] τοσαύτης τυγχάνϕ ϖϕὸ τοῖς βασιλεῦσι τιμῆς. ἰδὼν ϕ̓ ἐν τ αὐλῇ Μαρδοχαῖον, ⸗ περηγανάκτησεν· ὀδὲν ϕὰρ αὐτῷ παρ' αὐτοῦ θεασαμένῳ πρὸς τιμὴν ἐγίνετο. κ̄ παρελθὼν πρὸς αὐτὸν, τ̄ῷ γυναῖκα [l] Ζάραζαν σκάλεσε κ̄ τοὺς φίλους. ὧν παρόντων διηγεῖτο τ̄ῷ τιμῷ, ἧς ὐ ϖϕὸ ϝ βασιλέως ἀπολαύοι [m] μόνος, ἀλλὰ κ̄ ϖϕὸ τ βασιλίσσης· κ̄ ϕὰρ σήμερον ὡς δεῖπνήσ⟨τ⟩ε παρ' αὐτῇ μόν⟨ος⟩ σὺν τῷ βασιλεῖ, [n] κ̄ κληθείη πάλιν εἰς τ̄ῷ ὕπιοῦσαν. ἔλεγό τε μὴ ἀρέσκεσθαι, Μαρδοχαῖον ὁρῶν⟨τα⟩ ἐν τ αὐλῇ τ Ιουδαῖον. τ ἢ γυναικὸς αὐτοῦ Ζαραζάνης εἰπούσης, κελεῦσαι ξύλον κοπῆναι πηχῶν πεντήκοντα, κ̄ ϖϕοῖ ϖϕὸ ϝ βασιλέως αἰτησάμενον ⸗ ἀναστανρῶσαι τ Μαρδοχαῖον· ἐπαινέσας τ̄ῷ γνώμῃ, ϖϕοσέταξε τοῖς οἰκέταις ξύλον [p] ἑτοιμασαμένοις, ϕῆσαι τοῦτο ἐν τ αὐλῇ πρὸς τιμωρίαν Μαρδοχαίου. κ̄ τοῦτο μὲν ἦν ἕτοιμον. ὁ ἢ Θεὸς [q] κατηγέλα τ Αμάνου πονηρᾶς ἐλπίδ⟨ος⟩· κ̄ τὸ συμβησόμενον εἰδὼς, ἐτέρπετο τῷ γνησομένῳ. ϝ ϕὸ βασιλέως ϖϕὸ νυκτὸς ἐκείνης ἀφαιρεῖται τ ὕπνον. ὁ ϕ̓ ὐ βουλόμεν⟨ος⟩ [r] ἀργῶς ἀπολέσαι τ̄ῷ

---

x Διακεκαυμένῳ] Διακεκαλυμμένῳ *Vat.*

y Πάρεσις] Conf. supr. lib. 9. c. XI. §. 3. SPANH. Πάρεσις, *languor.* gloss. REL.

z Καὶ τοῖς ϖϕὸ πλευρᾶν ἴσιν] Καὶ τῇ π. πλ. ἰσόῃ *Zonar.* τοῖς ϖϕὸ πλευρᾶν ἴσαις legisse videtur *Epipham.*

a Αχανὴς,] Αχαινὴς, ἀφθογ⟨γ⟩ος, ἄφων⟨ος⟩ *Hesych.* Hæc autem de gravi illo Estheræ metu & deliquio non extant in Hebr. Estheræ, nec Græco LXX. SPANH.

b Απὸ ϝ θρόνου,] Ex ϝ θρόνου *Vat.*

c Υπολαβὼν ἀνεκτάτο,] Ανελαβὼν *Vat.*

d Υποπτεύειν σκυθρωπὸν,] Ita *MSS.* (& *Coccejus*) ὑποπτεύσειν in *Editis.*

e Εὐλάβεια] Η ϝ εὐλάβεια σώζϕ πάντα· Sophocl. Oedip. Col. v. 116. SPANH.

f Αναζωπυρήσασα,] Forte ἀναζωπυρηθεῖσα. COCC.

g Υπεχώρεϕ μου τὸ πνεῦμα,] Υποχώρεϕ μοι τὸ πν. *Hen.* & *Busb.*

h Πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν ἠξίωσε.] Επ' αὐτῶν *Vat.* & mox infr. hac §. ἐϕ' ἑσίασιν.

i Μόνον ἠξιῶσθαι] Μόνος *Busb.*

k Τοσαύτης τυγχάνϕ] Ταύτης τυγχάνϕ π. τ. β. τ τιμῆς *Hen.*

l Ζάραζαν] זרש *Hebr.* Esth. v. 10. SPANH.

m Μόνον,] Μόνος *Hen.*

n Καὶ κληθείη πάλιν] Illud κ̄ ἐ *MSS.*

o Ανασαυρῶσαι] Ανασανρῶσαι (pro simpliciter cruci affigere, prout & alibi) de Hamane. REL.

p Ετοιμασαμένοις,] Ετοιμασαμένους *Hen.* & *Busb.*

q Κατηγέλα τ Αμάνου πονηρᾶς ἐλπίδ⟨ος⟩·] Ita *Hen. Busb.* & *Epipham.* καταγελᾷ in *Editis.*

r Αργῶς] Αργὸς *Hen.*

s Τῶν

τὴν ἀγρυπνίαν, ἀλλ' εἴς τι [s] τῶν τῇ βασιλείᾳ Δραφερόντων αὐτὴν ἀναλῶσαι, τὰ γραμματεῖα κομίσασθαι καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων τὰ ὑπομνήματα καὶ τῶν [t] ἰδίων πράξεων, ἀναγνώσεσθαι αὐτῷ προσέταξεν. κομισθέντων δὲ καὶ ἀναγνώσκοντος, εὑρέθη τις δι' ἀρετὴν ἔν τινι γέρας εἰληφὼς χώραν, ἧς καὶ τὸ ὄνομα ἐγέγραπτο. ἕτερον δὲ διὰ πίστιν δωρεᾶς τετυχηκότα [v] μειζόνων, ἤλθε καὶ περὶ [x] Βαγαθῶου καὶ Θεοδέστου τοὺς ἐπιβεβουλευκότας εὐνούχους τῷ βασιλεῖ, ὧν Μαρδοχαῖος μηνυτὴς [y] ἐγένετο. φανέντος δὲ τοῦτο μόνον γραμματέως, καὶ [z] μεταβαίνοντος [a] εἰς ἑτέραν πράξιν, ἐπέσχεν ὁ βασιλεύς, [b] πυθόμενος εἰ μὴ ἔχει γέρας αὐτῷ δοθὲν ἀναγεγραμμένον. ὁ δ' ὡς ἔφη μηδὲν εἶναι, κελεύσας ἡσυχάζειν, τίς εἴη τῆς νυκτὸς ὥρα παρὰ τῶν [c] ἐπὶ τούτῳ τεταγμένων ἐπυνθάνετο. μαθὼν δέ, ὡς ὄρθριός ἐστιν ἤδη, προστάττει τῶν φίλων ὃν ἂν πρὸ τῆς αὐλῆς εὕρωσιν ἤδη παρόντα, τοῦτον αὐτῷ δηλοῦν. ἔτυχε δὲ ὥστε Ἀμάνην εὑρεθῆναι. θᾶττον γὰρ τῆς συνήθους ὥρας [d] ἐληλύθη, περὶ δὲ Μαρδοχαίου θανάτου [e] δεησόμενος αὐτοῦ. τῶν οὖν θεραπόντων [f] εἰπόντων, ὅτι Ἀμάνης εἴη πρὸ τῆς αὐλῆς, εἰσκαλέσας. εἰσελθόντος δέ, "Φίλον, εἶπεν, εἰδώς σε ἐμαυτῷ "[g] μόνον εὔνουν, συμβουλεῦσαί μοι προσκαλῶ, πῶς "ἂν τιμήσαιμί τινα τερπόμενον ὑφ' ἐμοὶ σφόδρα, τῆς "ἐμαυτοῦ μεγαλοφροσύνης ἀξίως." ὁ δὲ Ἀμάνης λογισάμενος, διὰ τὸν δοκοῦντα παρ' αὐτῷ γνώμιμον πιστὸν δώσειν ὑπὲρ [h] αὐτοῦ· φιλεῖσθαι γὰρ αὐτὸν ὑπὸ τοῦ βασιλέως μόνον· διὰ τοῦτο ἀρίστην εἶναι, πιστὸν φανεῖσθαι ἐποίησεν. εἶπε γάρ, "εἰ βούλοιο [i] τὸν ἄνθρωπον, ὃν φῂς ἀγαπᾶν, δόξῃ προσκαλεῖν, ποίησον ἐφ' ἵππου βαδίζειν, τοῦ αὐ"τοῦ ἐσθῆτος σοὶ φοροῦντα, καὶ [k] περιαυχένιον χρυσοῦν "ἔχοντος, καὶ προάγοντος τῶν ἀναγκαίων φίλων ἕνα "κηρύσσειν δι' ὅλης τῆς πόλεως, ὅτι τούτῳ τυγχά"νει τῆς τιμῆς ὃν ἂν ὁ βασιλεὺς τιμήσῃ." ὁ μὲν οὖν Ἀμάνης ταῦτα συνεβούλευσεν, οἰόμενος εἰς αὐτὸν [l] ἥξειν τοῦτο τὸ γέρας. ὁ δὲ βασιλεὺς ἡσθεὶς τῇ συμφορᾷ, "προελθών, φησί, ἔχεις γὰρ καὶ τὸν ἵππον καὶ τοῦ "στολοῦ καὶ τὸν στρεπτόν, ἀπάντησον Μαρδοχαίῳ τῷ "Ιουδαίῳ, καὶ ταῦτα ἐκείνῳ δὸς, κήρυττε προάγων "αὐτοῦ τὸν ἵππον. σὺ γάρ, ἔφη, μοὶ φίλος ἀναγκαῖος, "καὶ ὅτι μάλιστα σὺ χρήσῃ συμβούλῳ ἐμοὶ. ταῦ"τα δὲ αὐτῷ παρ' ἡμῶν ἔσται σώσαντί με τοῦ ψυχοῦ." τούτων ἀκούσας ὑπὲρ πᾶσαν ἐλπίδα, τοῦ μέγιστον συνεχύθη, καὶ πληγεὶς ὑπὸ ἀμηχανίας, ἔξεισιν ἄγων τὸν ἵππον καὶ τὴν πορφύραν, καὶ [m] τὸ χρυσοῦν περιαυχένιον. καὶ τὸν Μαρδοχαῖον εὑρὼν πρὸ τῆς αὐλῆς, σάκκον ἐνδεδυμένον, ἐκέλευσεν ἀποθέμενον ἐνδύσασθαι τοῦ πορφύραν. ὁ δὲ, οὐκ εἰδὼς πάλησις, ἀλλὰ χλευάζεσθαι νομίζων, "ὦ κάκιστε πάντων ἀνθρώπων, εἰ"πέν, ἆρα ἡμῶν τῆς συμφορᾶς [n] ἐπιγελᾷς;" πεισθεὶς δὲ ὡς ὁ βασιλεὺς αὐτῷ γέρας τοῦτ' εἴη δεδωκὼς, ἀντὶ τῆς σωτηρίας ἣν αὐτῷ παρέσχε, τὸν [o] τότε ἐπιβουλεύσαντας εὐνούχους [p] ἐλέγξας, [q] ἐνδύεται τοῦ πορφύραν ἣν ὁ βασιλεὺς ἀεὶ φορῶν διετέλει, καὶ περιθέμενος τὸ

gendo conterere, sed in aliquid è summis imperii rebus impendere, præcepit scribæ ut rerum à se & à regibus sui antecessoribus gestarum commentarios afferret, sibique recitaret. Cum autem eos attulisset & legeret, inventus est quidam, quòd in re aliqua egregium se præstiterit, in præmium accepisse provinciam, cujus nomen etiam adscriptum erat. alium vero ob fidem *suam* muneribus affectum indicans, tum veniebat ad Bagathoi & Theodestis eunuchorum contra Regem conjurationem à Mardochæo patefactam. Et cum hoc tantum scriba dixisset, & ad aliud rerum gestarum caput properaret, Rex eum inhibuit, percontatus, an scriptum haberet quid ex ea re præmii fuisset consequutus. Quo respondente, nihil *scriptum esse*, Rex jussit eum tacere, & quota hora noctis esset eos interrogabat, qui in id constituti erant. Cumque audisset quod jam diluculum esset, præcepit, ut si quem amicorum jam invenerint pro foribus regiæ, sibi nunciatum venirent. Accidit autem ut Amanes compareret. nam paulo maturius, quam ante consuevit, aderat, ut ab eo Mardochæum ad mortis supplicium posceret. Cumque famuli renunciassent, adesse Amanem in atrio, *tum Rex* jussit eum intro vocari. cui ingresso, "Cum norim, "inquit, te mihi amicum esse spectatæ præ cæte"ris benevolentiæ, da mihi obsecro consilium, "quo honore pro mea magnificentia eum afficere "debeam, quem valde diligo." Hîc Amanes ratus, quam sententiam dixisset eam in rem suam dicturum, (se enim solum à Rege *usque eo* amari) quam optimam esse existimabat eam protulit. Ajebat enim, "Si hominem, quem à te dicis *adeo* "amari in magna gloria esse volueris, facito ut "equo vehatur, eadem qua tu veste indutus, & "collo torquem auream habens, illumque antece"dat aliquis ex amicis tuis necessariis, proclamet"que per totam urbem, hunc ei honorem haberi, "quem Rex vult honorari." Et quidem Amanes horum auctor fuit, quod putaret istud sibi datum iri præmium. Cum autem Regi hoc consilium valde placuisset, "Ergo, inquit, agedum "(nam licet tibi capere equum & vestitum & tor"quem) quære Mardochæum Judæum, &, cum "illum istis donaveris, præconium facito, equum "illius antecedens. Tu enim, adjiciebat, amicus "meus necessarius, ea exsequere, quæ me optime "monuisti ut fierent. Hæc autem illi à me tri"buentur ob vitam meam conservatam." Hisce præter omnem spem auditis, animo perturbatus & consilii inopia affectus, egreditur, equum ducens & purpuram *secum ferens* & torquem auream. Cumque Mardochæum invenisset pro foribus regiæ sacco amictum, jussit ut eum deponeret & purpuram indueret. Ille vero, veritatis ignoratione, se illudi existimans, "ô bipedum nequissime, "inquit, itane irrides & ludificaris calamitates no"stras?" At ubi ei persuasum erat, Regem hoc ei præmium persolvisse, pro salute, patefactis olim eunuchorum insidiis, ab ipso sibi data, purpuram induit qua vestiri perpetui moris erat Regi, & colle torquem accommodat, & conscenso equo in am-

Rex jubet sibi legi commentarios. Esth. 6.

Mardochæi nomen in iisdem perscriptum reperit.

Amanes Mardochæum honorare cogitur. Esth. 6.

s Τῶν τῇ βασιλείᾳ] Sic *Vat.* τῶν ἐν τῇ βασ. in *cæteris.*
t Ἰδίων πράξεων,] Sic *MSS.* ἰδίᾳ in *Editis.*
v Μειζόνων,] Pro μειζόνων f. μειωτήρων dona, quæ μειωτήρσιν data, seu indicibus majoris alicujus rei, apud Æschyl. Eum. v. 245. μειωτῆρα ἀσθιγατῆ. SPANH.
x Βαγαθῶου καὶ Θεοδέστου] Ita ut supra (§. 4.) edere visum est. Hic vero Βαγαθῶ καὶ Θεοδέστῳ habent *Basil.* & *Gen.* Βαγαβῶ καὶ Θεοδοτίτῳ *Gall.* & *Vat.* Γαβαθῶου καὶ Θεοδέστου *Hen.*
y Γενόμενος.] Γεγονυῖα *Hen.* & *Busb.*
z Μεταβαίνοντος] Μεταβάντος *Busb.* & *Zonar.*
a Εἰς ἑτέραν πράξιν,] Ἐφ' ἑτέραν *Hen.* & *Busb.*
b Πυθόμενος εἰ μὴ] Πυθανόμενος *Hen.* & *Zonar.*
c Ἐπὶ τούτῳ] Εἰς τοῦτο *Vat.*
d Ἐληλύθη,] Εἰσεληλύθη *Vat.*
e Δεησόμενος αὐτοῦ.] Δεηθησόμενος *Busb.*
f Εἰπόντων,] Φησάντων *Hen.*
g Μόνον εὔνουν,] Μόνον non agnoscit *Epiphan.*
h Αὐτοῦ·] Ἑαυτῷ *Hen.* & *Busb.* αὐτῷ in *Editis.*
i Τὸν ἄνθρωπον] Τοῦτον τὸν ἄνθρωπον *Hen.* & *Busb.*
k Περιαυχένιον χρυσοῦν] Conf. supr. lib. 10. c. XI. §. 2. SPANH. Περιαυχένιον, *liliolum* gloss. REL.
l Ἥξειν τοῦτο τὸ γέρας.] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἔχειν in *Editis.*
m Τὸ χρυσοῦν περιαυχένιον.] Conf. supr. lib. 10. c. XI. §. 2. SPANH.
n Ἐπιγελᾷς;] Ἐγγελᾷς *Hen.* & *Busb.* ἐπιγελᾷς *Vat.*
o Τότε ἐπιβουλεύσαντας εὐνούχους] Ita *MSS.* τότε in *Editis.*
p Ἐλέγξας,] Ἐλέγξαντα *Hen.* ἐλέγξωλ *Busb.*
q Ἐνδύεται τοῦ πορφύραν ἣν ὁ βασιλεὺς ἀεὶ φορῶν διετέλει,] Conf. supr. lib. 10. c. XI. §. 2. SPANH.

ambitum circuibat urbem, præcedente Amane & proclamante, "Hæc eum à Rege consequuturum "esse, qui ab illo amabitur & honore dignus ha- "bebitur." Cumque urbem circuitu perlustrassent, Mardochæus quidem ad Regem se recipit, Amanes vero præ pudore domum se contulit, & cum lachrymis uxori & amicis, quæ illi contigissent, narravit. Cui illi dixerunt, non posse in Mardochæum vindicari, Deum enim ab ipso stare.

Esther Amanem apud Regem accusat. Esth. 7.

11. Adhuc autem eis ista inter se loquentibus, adfuere Estheris eunuchi, qui Amanem propere ducerent ad convivium. Atque Sabuchadas, unus ex Eunuchis, visa cruce in Amanis ædibus defixa, quam Mardochæo paraverant, è famulo quodam quæsivit quam ob rem in promptu eam posuerant, cumque didicisset Reginæ avunculo *eam paratam esse*, fore enim ut Amanes ipsum à Rege postularet ad supplicium, tunc quidem silebat. Cæterum postquam Rex, cum Amane prolixe acceptus, rogasset Reginam ut ipsi diceret, quo munere ab eo affici quammaxime vellet, ut quæ cujuscunque desiderio teneretur id impetratura esset: cœpit populi periculum deplorare, seque cum gente sua dicebat exitio addictam esse, & ideo *nunc* de istis verba facere. neque enim se molestiam ei creaturam fuisse, si in amaram servitutem ipsos vendi jussisset. malum enim hoc leviusculum. Itaque supplex orabat ut ab istis liberarentur. Cum autem Rex quæsivisset, quisnam ista patraverat, tum demum Amanem palam accusabat; atque hunc, quod animo esset in eos maligno, insidias struxisse arguebat. At ubi Rex, hisce perturbatus, se è convivio in hortos proripuerat, Amanes Eltherem orare cœpit, & obsecrare ut peccatis *ejus* venia daretur. is enim intellexerat se in periculo esse. Cumque in Reginæ lectum prolapsus esset eique supplicaret, Rex ingressus, & hoc viso magis adhuc commotus, dixit, O omnium hominum sceleatissime, ad vim uxori etiam meæ inferendam aggrederis? Amane autem ad hanc vocem exterrito, & ne verbum quidem effari valente, tunc Sabuchades eunuchus prodiens Amani objiciebat, quod in ædibus ejus invenisset crucem Mardochæo paratam: hoc enim ipsi famulum ejus interrogatum dixisse, cum eum ad convivium invitatum iverit. crucem autem ajebat altitudine esse quinquaginta cubitorum. Quo audito, Rex decrevit non aliud ipsi constituere supplicium, quàm quod in Mardochæum excogitaverat: jussitque ut è vestigio de cruce ista suspensus mortem obiret. Unde mihi subit mirari *Dei* numen, & sapientiam ejus & justitiam vel ex hoc uno colligere; quod non solum Amanis improbitatem *merito* affecerit supplicio, sed & eadem pœna, cujus in alium artifex fuerat,

Rex ira accensus in Amanem.

περιαυχένιον, καὶ ἐπιβὰς ἐπὶ τὸ ἵππον ἐν κύκλῳ [r] περιῆλθε τὴν πόλιν, Ἀμάνης προάγων ⟨καὶ⟩ κηρύσσων, ὅτι "[s] ταῦτ' ἔσται ποιεῖν τῷ παρὰ βασιλέως [t] αὐτῷ, ὃν ἂν τιμᾷ "καὶ τιμῆς [v] ἄξιον δοκιμάσῃ." ἐπεὶ δὲ περιῆλθον τὴν πόλιν, ὁ μὲν Μαρδοχαῖος εἰσῆσι πρὸς τὸν βασιλέα· Ἀμάνης δὲ ὑπ' αἰσχύνης [x] πρὸς αὐτὸν οὐδαμὶ γίνεται, καὶ μὴ δακρύων τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς φίλοις τὰ συμβεβηκότα [y] διηγεῖτο. [z] οἱ δὲ οὐκέτ' ἀμύνασθαι τὸν Μαρδοχαῖον ἔλεγον δυνήσεσθαι, τὸν γὰρ Θεὸν εἶναι σὺν αὐτῷ.

ια'. Ταῦτα δὴ τούτων ἔτι πρὸς ἀλλήλους ὁμιλούντων, ἦκον οἱ τῆς Εσθῆρος εὐνοῦχοι τὸν Ἀμάνην ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἐπισπεύδοντες. [a] Σαβουχάδας τε τῶν εὐνούχων εἷς, ἰδὼν τὸν σταυρὸν ἐν τῇ Ἀμάνου οἰκίᾳ πεπηγότα, ὃν ἐπὶ Μαρδοχαίῳ παρεσκεύακεισαν, καὶ πυθόμενος παρά τινος τῶν οἰκετῶν [b] ἐπὶ τί τοῦτον ἥκοιεν ἑτοιμασάμενοι, γνοὺς [c] δὲ ὡς ἐπὶ τὸ τῆς βασιλίσσης ἦθος, τὸν γὰρ Ἀμάνην μέλλειν αὐτὸν αἰτεῖσθαι παρὰ τοῦ βασιλέως περὶ τιμωρίαν, τότε μὲν ἡσυχίαν ἦγεν. ὡς δὴ ὁ βασιλεὺς, μετὰ τοῦ Ἀμάνου δωχηθεὶς, ἠξίου τὴν βασίλισσαν λέγειν αὐτῷ, τίνος βούλεται [d] δωρεᾶς [e] ἐπιτυχεῖν, ὡς ληψομένῃ ὅπερ ἂν ἐπιθυμίαν ἔχῃ· τὸν δὲ λαὸν κίνδυνον ἀπωλύρετο, καὶ περὶ ἀπώλειαν ἔλεγε μὴ τὸ ἔθνος ἐκδεδόσθαι, διὸ καὶ παιδίαν περὶ τούτων τοὺς λόγους. εἰ γὰρ ἂν ἠνωχληκέναι αὐτῷ, εἰ περὶ δουλείαν πικρὰν ἐκέλευσεν αὐτοὺς [f] ἀπεμπολη-θῆναι. μέτριον γὰρ τὸ κακόν. παρεκάλει τε τούτων ἀπαλλαγῆναι. ἐρωτήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως τοῦτο τίνος εἴη ταῦτα γεγυμνασμένα, κατηγόρει τὸ λοιπὸν ἤδη φανερῶς [g] τοῦ Ἀμάνου· καὶ τοῦτον, ὅτε πονηρὸν ἐπ' αὐτοὺς, κατασκευάσειε τῷ [h] ἐπιβουλῷ [i] ἤλεγχε. παραχθεὶς δὲ ὁ πρὸς τοῦτο τοῦ βασιλέως, καὶ ἀναπηδήσας εἰς τοὺς κήπους ἐκ τοῦ συμποσίου, τὸν Εσθῆρος ὁ Ἀμάνης ἠξίωσε δεῖσθαι, καὶ παρακαλεῖν [k] συγγνῶναι τῶν ἡμαρτημένων. συνῆκε γὰρ αὐτὸς ἐν κακοῖς ὤν. [l] ἐπί τε τὴν κλίνης [m] αὐτῆς αὐτοῦ πεσόντος, καὶ τῷ βασιλεῖ παρακαλοῦντος, ἐπιστρεφθεὶς ὁ βασιλεὺς, [n] καὶ πρὸς τῷ ὄψιν ἔτι μᾶλλον προσχωρήσεις, εἶπεν, ὦ κάκιστε [o] πάντων ἀνθρώπων, καὶ βιάζεσθαί μοι τὴν γυναῖκα ἐπιχειρεῖς; Ἀμάνου δὲ πρὸς τοῦτο καταπλαγέντος, καὶ μηδὲν ἔτι φθέγξασθαι δυνηθέντος, καὶ [p] Σαβουχάδας ὁ εὐνοῦχος παρελθὼν κατηγόρει [q] τοῦ Ἀμάνου, ὡς εὕροι σταυρὸν ἐπὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ παρεσκευασμένον ἐπὶ Μαρδοχαίῳ· τοῦτο γὰρ αὐτῷ πιθανομένῳ τῶν οἰκετῶν εἰπεῖν, ὅτε καλέσων αὐτὸν ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἔλθοι πρὸς αὐτόν. εἶναι δὴ τὸν σταυρὸν ἔλεγε πεντήκοντα πήχεων τὸ ὕψος. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας, οὐκ ἄλλῃ τιμωρίᾳ [r] περιβαλεῖν ἔκρινε τὸν Ἀμάνην, ἢ τῇ κατὰ Μαρδοχαίου νενοημένῃ· καὶ κελεύει [s] προσ-χρῆμα αὐτὸν [t] ἐξ ἐκείνου τοῦ σταυροῦ ἀνακρεμασθέντα δοπο-θανεῖν. ὅθεν ἐπέρχεταί μοι τὸ θεῖον θαυμάζειν, καὶ τὴν σοφίαν αὐτοῦ καὶ δικαιοσύνην καταμανθάνειν, μὴ μόνον τὸν Ἀμάνην κολάσαντος πονηρίαν, ἀλλὰ καὶ τὸν καθ' ἕλλην μεμηχανημένην τιμω-ρίαν,

[r] Περιῆλθε τὴν πόλιν,] Sic *MSS.* περιέθη in *Editis.*

[s] Ταῦτ' ἔσται] Ita *MSS* & *Vet. Interpr.* τοῦτ' ἔσται in *Editis.*

[t] Αὐτῷ,] Cum τῷ ὃν ὁ βασ. habeat *Busb.* αὐτῷ malui reponere quam (ut in *Editis* factum est) subintelligendum relinquere. Juxta LXXII. τῷ ἀνθρώπῳ ὃν ὁ βασ. legendum.

[v] Ἄξιον δοκιμάσῃ.] Ἄξιον ὑπαρχοντα δοκ. *Vat.*

[x] Πρὸς αὐτὸν οὐδαμὶ γίνεται,] Ita *Busb.* πρὸς αὐτὸν ὁ οὐδαμὶ γίνεται in *Editis Aliisque.* Ἐπίστρεψε δὲ ὁ Μαρδοχαῖος εἰς τὴν αὐλὴν, Ἀμὰν δὲ ὑπέστρεψεν εἰς τὰ ἴδια LXXII. *Aman autem ad se recedens* vertit *Epiphan.* Ἀμὰν δὲ οἴκοι ὑπέστρεψε *Zonar.*

[y] Διηγεῖτο.] *Al.* διηγεῖτο.

[z] Οἱ δὲ οὐκέτ' ἀμύνασθαι] Ἡ δὲ οὐκ. ἀ. τ. Μ. ἔλεγεν *Hen.*

[a] Σαβουχάδας] Ἀσπαχάδας τε *Vat.* & *Gall.* Σαβυχώνης δὲ *Busb.* Βουγαθὰν LXXII. HUDS. Quod nomen non legitur in hac historia Esth VII. 11. חרבונה LXX. v. 9. Βουγαθὼν *Rufin.* Ut hoc loco *Sabuchadas.* SPANH.

[b] Ἐπὶ τί τοῦτον] Ἐπὶ τίνα *Vat.* atque ita forsan legerit *Epiphan.* qui vertit *cujus causa.*

[c] Δὲ ὡς ἐπὶ τὸ τῆς βασιλίσσης θεῖον,] Δὲ non agnoscunt *Hen.* & *Vat.*

[d] Δωρεᾶς] Περὶ αὐτῷ δωρεᾶς *Hen.*

[e] Ἐπιτυχεῖν,] Τυχεῖν *Vat.*

[f] Ἀπεμποληθῶσι.] Lib. VI. Antt. c. 2. §. 2. ἀπιμπολᾶν γάρ ἐστιν ὅτω τὸν θυγατέρα, μᾶλλον ἢ σωσικίζειν· ἀπιμπολητής Lycophron. p. 61. SPANH.

[g] Τοῦ Ἀμάνου·] Illud τοῦ è *Cod. Vat.*

[h] Ἐπιβουλῷ] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* βουλῇ in *Editis.*

[i] Ἤλεγχε.] Ita *Busb.* & *Vet. Interpr.* ἔλεγε in *Editis.* ἠλέγχθαι *Hen.*

[k] Συγγνῶναι τῶν ἡμαρτημένων.] Συγγνώμην *Vat.*

[l] Ἐπί τε τὴν κλίνης] Ἐπειτ' ἐπὶ κλ. *Hen.*

[m] Αὐτῆς αὐτοῦ πεσόντος] Αὐτῆς deest *Vat.* & *Vet. Interpr.*

[n] Καὶ πρὸς τῷ ὄψιν] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* πρὸς deest *Editis.*

[o] Πάντων ἀνθρώπων,] Ἀνθρώπων post πάντων non agnoscunt *Cod. Vat.* & *Vet. Interpr.*

[p] Σαβαχάδας ὁ εὐνοῦχος] Σαβαζάνης in uno *Cod. Vat.* Ἀξυκάδης in altero. Ἐρμωνᾶς *Busb.* Forsan legendum Χιεβωνᾶς. nam *Hebræis* est *Charbona.*

[q] Τοῦ Ἀμάνου,] Αὐτοῦ pro τοῦ Ἀμάνου habet *Busb.*

[r] Περιβαλεῖν] Περιβάλλειν *Vat.*

[s] Προσχρῆμα] Conf. supr. lib. 10. c. 8. §. 2. SPANH.

[t] Ἐξ ἐκείνου τοῦ σταυροῦ] Ita *MSS.* ἐξ ἐκείνου σταυροῦ κρεμασθέντα in *Editis.*

[v] Ma-

ρίαν, τοῦτ' ἐκεῖνα ποιήσειν ⸗ εἶναι, καὶ τοῖς ἄλλοις [v] μαθεῖν ὅτως γνῶναι παρεχηκότ⸗, ὡς ἃ καθ' ἑτέρα τὶς παρεσκεύασε, ταῦτα λανθανέ καθ' ἑαυτὸ πρῶτον ἑτοιμασάμεν⸗.

ιβ'. Ἀμάνης μὲν οὖν [x] ἀμετρήτως τῇ τοῦ βασιλέως χρώμεν⸗ τιμῇ, τὸν διεφθάρη τὸ τρόπον· τὴν δ' οὐσίαν αὐτοῦ ἐχαρίσατο τῇ βασιλίσσῃ. Μαρδοχαῖον δὲ προσκαλεσάμεν⸗· καὶ γὰρ ἐδήλωσεν αὐτῷ τὴν πρὸς αὐτὸν συγγένειαν Ἐσθήρ· ὃν ἔδωκεν Ἀμάνης δακτύλιον, τοῦτον Μαρδοχαίῳ δίδωσι. [y] δωρεῖται δὲ καὶ ἡ βασίλισσα Μαρδοχαίῳ τὴν Ἀμάνου κτῆσιν· καὶ δεῖται τοῦ βασιλέως, ἀπαλλάξαι τοῦ περὶ τὴν ζωῆς φόβου τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος, δηλοῦσα τὰ γεγραμμένα κατὰ πᾶσαν τὴν χώραν ὑπὸ Ἀμάνου τοῦ [z] Ἀμαδάθου. τὴν γὰρ πατρίδα⸗ αὐτῆς ἀφανῆ, καὶ τῶν ὁμοφύλων [a] ἀπολομένων, οὐκ ἂν ὑπομένειν τὸν βίον. ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπέσχετο μηδὲν ἄχαρι αὐτῇ [b] ἐσπουδακέναι, μηδ' οἷς βούλεται ἐναντίον ἔσεσθαι· γεγράφειν δὲ ἃ βούλεται προστάξαι περὶ τῶν Ἰουδαίων ἐκείνῳ οὐκ ἐκ βασιλέως ὀνόματ⸗, καὶ σημηναμένῳ αὐτοῦ τῇ σφραγῖδι πέμπειν εἰς πᾶσαν τὴν βασιλείαν. τοὺς γὰρ ἀναγνωσομένους τὰς ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ σημαντῆρ⸗ ἠσφαλισμένας ἐπιστολὰς, οὐδὲν περὶ τῶν ἐγγεγραμμένων [c] ἐναντιώσεσθαι. μεταπεμφθέντας οὖν τοὺς βασιλικοὺς γραμματέας ἐκέλευσε γράφειν τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τῶν Ἰουδαίων, τοῖς τε [d] οἰκονόμοις καὶ ἄρχουσιν, ἀπὸ Ἰνδικῆς ἕως τῆς Αἰθιοπίας, ἑκατὸν καὶ εἰκοσιπέντε σατραπῶν ἡγουμένοις. τὸ δὲ γεγραμμένον τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον. "[c] Βασιλεὺς μέγας Ἀρταξέρξης τοῖς ἄρχουσι, καὶ "τοῖς ἡμέτερα φρονοῦσι, χαίρειν. Πολλοὶ μὲν μεγέθ⸗ "εὐεργεσίας, καὶ τιμῆς ὑπερβολῇ [f] τῆς χρησό- "τητ⸗ τῶν παρεχόντων [g] σκαρπῶντο, οὐκ εἰς τοὺς "ὑποδεεστέρους μόνον ἐξυβρίζουσιν, ἀλλ' ἤδη αὐτοὺς ἀ- "δικεῖν ὤκνησαν τοὺς εὐεργετοῦντας, τὸ δικαίως ἐξ "ἀνθρώπων ἀναιροῦντες· καὶ δι' ἀπειροκαλίαν [h] τῶν "οὐκ ἐξ ὧν προσεδόκησαν ἀγαθῶν, χάρον εἰς τοὺς αἰτίους "ἀφέντες, λήσεσθαι τὸ θεῖον ὑπὸ τούτοις νομίζουσι, καὶ "τὴν ἐξ αὐτοῦ διαφεύξεσθαι δίκην. ἔνιοι δὲ τούτων προσε- "σίαν πραγμάτων ὑπηρετήσεις φόδᾳ τῶν φίλων, καὶ "μῖσ⸗ ἴδιον ἔχοντες πρός τινας, προσλογισάμενοι "τοὺς κρατοῦντας, ψεύδεσιν αἰτίαις καὶ διαβολαῖς "ἔπεισαν κατὰ μηδὲν [i] ἠδικηκότων ὀργὴν ἀναλαβεῖν, "ὑφ' ἧς κινδυνώδουσιν ὀπολέσθαι. [k] τοῦτο δὲ οὐκ ἐκ "τῶν ἀρχαιοτέρων, ἀλλ' ἀκοῇ γνωρίμων ἡμῖν, οὕτως "ἰδεῖν ἐστιν ἔχον, ἀλλ' ἐκ τῶν παρὰ τοὺς ἡμετέρους "ὄψεις πεπραγμένων· ὡς διαβολαῖς μὲν καὶ κατη- "γορίαις μὴ προσέχειν ἐπὶ τοῦ λοιποῦ, μηδ' οἷς ἕτεροι "πειθεῖν ὑπιχνοῦσι, κρίνειν δὲ ὅσα τις αὐτὸς οἶδε πε- "πραγμένα, καὶ κολάζειν μὲν ἂν ἃ τοιαῦτα, χαρίζε- "σθαι δ' ἂν ἑτέρως ἔχῃ, τοῖς ἔργοις αὐτοῖς, ἀλλὰ μὴ "τοῖς λέγουσι προστιθέμενον. ὡς μὲν οὖν Ἀμάνης [l] Ἀμα- "δάθου μὲν παῖς, Ἀμαληκίτης δὲ τὸ γένος, [m] ἀλλό- "φυλ⸗ ὢν τοῦ Περσῶν αἵματ⸗, ὑπεξενωθεὶς ἡμῖν ἀ- "πηλαυσε τοῦ πρὸς [n] ἅπαντας χρηστότητ⸗, ὑπὸ τοσοῦτον

ipſum plectendum eſſe curaverit, atque aliis hoc in documentum dederit, quod quæ in alterum quis molitus fuerit, ea primo inſcius in ſe paraverit.

12. Et quidem Amanes eo, quem à Rege acceperat, honore immoderate abuſus, hoc modo periit: ejus vero opes & facultates *Rex eo die* Reginæ dedit. Deinde cum Mardochæum ad ſe acciviſſet (nam & Regi indicaverat Eſther, quæ ſibi cum eo intercederet neceſſitudo) quem Amani dederat annulum, hunc *ipſum ei detractum* Mardochæo tradidit. Porro etiam Regina ei largita eſt poſſeſſiones Amanis; Regique ſupplicavit, ut Judæorum gentem omni vitæ periculi liberaret metu, nota ei faciens quæ per omnes *imperii ſui* regiones ſcripta miſerat Amanes Amadathæ filius. nam patria ſua ad vaſtitatem redacta, ſuiſque popularibus peremptis, vitam ſibi non vitalem fore *dicebat*. Tum ei Rex pollicitus eſt, ſe nihil quod ipſi diſpliceret data opera facturum eſſe, neque voluntati ejus *ulla in re* contra iturum: juſſitque de Judæis ſcribere quod ſibi viſum fuerit Regis nomine, ejuſque ſigillo ſignatum per omne *ejus* imperium mittendum curare. neminem enim, qui epiſtolas regio ſigillo munitas leget, iis quæ ſcripta fuerint vel minimum adverſaturum eſſe. Scribis itaque regiis accerſitis, præcepit eis pro Judæis ſcribere ad gentes *omnes*, & ad procuratores & principes, ab India ad Æthiopiam uſque, centum & viginti ſeptem provinciarum gubernatores. Literæ autem ad hoc exemplum ſcriptæ ſunt. "Rex "magnus Artaxerxes principibus, & iis qui ſtant "à nobis, ſalutem. Multi magnitudine beneficio- "rum, & honoris ex nimia largientium benignita- "te in eos collati, non ſolum inferiores injuria co- "nantur afficere, ſed & in ipſos ſuos beneficos ma- "lum moliri non detrectarunt, gratitudinem ex "hominibus tollentes; &, inepta ex inſperata fe- "licitate inſolentia elati, opum abundantiam in il- "los convertentes quorum beneficio iis auctı ſunt, "iſta Deo latitura eſſe arbitrantur, ſeque manus "ejus ultrices evaſuros. Ex his vero quidam, ab "amicis rebus adminiſtrandis admoti, & privato "in nonnullos odio flagrantes, deceptis iis quos "penes ſummum eſt imperium, falſis criminibus "& calumniis effecerunt ut in innoxios ira efferrentur, ex qua ſalutis diſcrimen adierunt. id quod "adeo cernere licet, non ex iis quæ de rebus antiquis memoriæ prodita ſunt aut quæ fama & auditione accepimus, ſed iſtis ex facinoribus quæ "ante oculos noſtros audacter patrata ſunt: quo "deinceps operam demus, ut calumniis & crimi- "nationibus fidem non habeamus, iiſve quæ alii "nobis perſuaderi volunt; ſed ea dijudicare quæ "nobis in notitiam veniunt, atque in illa animadvertere, ſi pœnam commeruerint, diverſaque ab "his præmio afficere, rebus ipſis intendentes non "aliorum ſermonibus. Equidem ſimulac Amanes, "Amadathæ filius, genere Amalecita, à Perſarum "ſanguine alienus, & à nobis hoſpitio exceptus, no-

Eſther muneribus aucta à Rege. Eſth. 8.

Petit à Rege ut Amanis decretum reſcindatur. Eſth. 8.

Artaxerxis literæ, quibus Amanis edictum reſcindit. Eſth. 8.

[v] Μαθεῖν ὅτως] Forſan μαθεῖν ὅτως καὶ γνῶναι.

[x] Ἀμετρήτως] Ita cum *Hen.* & *Vet. Interpr.* ἀμετρήτῳ τῇ παρὰ *Vat.* ἀμετρήτῳ τῷ in *Editis.*

[y] Δωρεῖται δὲ] Δίδωσι *Busb.*

[z] Ἀμαδάθου,] Ἀμαθάδου *Vat.* tam hîc quam infra. Σαμαδάκου *Hen.*

[a] Ἀπολομένων,] Ἀπολωλότων *Hen.*

[b] Ἐσπουδακέναι,] Præteritum pro futuro aut præſenti: quod Græcis familiare eſſe oſtendit *Vigerus.*

[c] Ἐναντιώσεσθαι.] Ἐναντιώσασθαι *Hen.* & *Gall.*

[d] Οἰκονόμοις καὶ ἄρχουσιν,] Nota, Οἰκονόμοι καὶ Ἄρχοντες *Ruſinus* Primates & Magiſtratus. Sic LXX. Eſth VIII. 9. SPANH.

[e] Βασιλεὺς μέγας] Literæ Artaxerxis quæ in Verſ. LXX. Eſth. VIII. poſt v. 12. Sed paullo aliter, quàm hic apud Joſephum. SPANH.

[f] Τῆς χρησότητ⸗ τῶν παρεχόντων] Ita *Hen.* in *reliquis* ſ deſideratur.

[g] Ἐκαρπῶντο,] Ita legiſſe viſus eſt *Epiphan.* ἐκαρπῶντο, μᾶλλον ἐφρόνησαν, καὶ οὐκ εἰς τοὺς &c.

[h] Τῶν οὐκ ἐξ ὧν] Id eſt, ὧν οὐ προσεδόκησαν ἀγαθῶν. atque ita legendum eſſe monuit Cl. *Lowthius.*

[i] Ἠδικηκότων ὀργὴν] Ἀδικηκότων in *Editis Aliiſque.* ἀδικούντων *Hen.*

[k] Τοῦτο δὲ οὐκ ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων,] Τοῦτο δὲ οὐκ ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων ἀκοῇ γνώριμον *Hen.* Multo aliter *Epiphan.* qui vertit, *quæ res & ex veteribus probatur hiſtoriis, & ex his quæ geruntur quotidie, quomodo malis quorundam ſuggeſtionibus regum ſtudia depravantur.* & ſic deinceps prout in *vulgata* verſione *Bibliorum*

[l] Ἀμαδάθου] Ἀμαδάθου παῖς, Ἀμαληκίτης τὸ γένος *Hen.* Ἀμαθάδου pro Ἀμαδάθου habet *Vat.*

[m] Ἀλλόφυλ⸗ ὢν] *Apocrypho* libro *Eſtheris*, c. 16. v. 10. ἀλλότριο⸗ δὲ τῶν Περσῶν αἵματ⸗, καὶ πολὺ διεστηκὼς τῆς ἡμετέρας χρηστότητ⸗, ἐπιξενωθεὶς ἡμῖν.

[n] Ἁπαντας χρηστότητ⸗,] Ita pro ἅπαντα *Editorum* in *Codd. Busb.* & *Hen.* in *Apocrypho* libro *Eſth.* c. 16. v. 11. ἔτυχεν ὡς ἔχομεν πρὸς πᾶν ἔθνος φιλανθρωπίας ἐπὶ τούτου &c.

"noſtra uſus eſt humanitate, qua erga omnes præ-
"diti ſumus, eouſque ut pater noſter poſtea ap-
"pellaretur, & conſtanter ab omnibus coleretur,
"& regios honores ſecundum nos ab omnibus con-
"ſequeretur, felicitatem *ſuam* ferre non potuit,
"neque bene & ſapienter fortunæ magnitudinem
"temperare & moderari, ſed conatus eſt nos, qui-
"bus poteſtatem *ſuam* acceptam debet, regno pri-
"vare & ſpiritu, Mardochæum optime de nobis
"meritum & conſervatorem noſtrum, & Eſtherem
"vitæ noſtræ dimidium regnique ſociam nefarie &
"inſidioſe poſtulando ad necem. Hoc enim pa-
"cto, cum nos amicis orbaſſet, imperium ad alios
"transferre voluit. Nos vero, cum animadverte-
"rimus Judæos, ab iſto ſcelerato ad exitium pro-
"ditos, non eſſe maleficos, ſed optimis legibus &
"inſtitutis vivere, Deoque deditos eſſe, qui & no-
"bis & majoribus noſtris imperium conſervavit,
"non ſolum illos à pœna abſolvimus, cui eos ſub-
"jecerunt literæ non ita pridem ab Amane miſſæ,
"quibus ſi non attendatis recte facietis: verum-
"etiam volumus ut eos omni honore proſequami-
"ni, nam eum qui iſtas in illorum perniciem ex-
"cogitavit ad portas Suſorum crucifigendum cu-
"ravimus cum tota ſua familia, Deo, qui videt o-
"mnia, iſtas ei pœnas infligente. Vos autem ju-
"bemus, ut, epiſtolæ *hujus* exemplo locis omni-
"bus regni noſtri propoſito, ſinatis Judæos, ſuis
"utentes legibus, pace vivere, illoſque adjuvetis
"in eis (à quibus adverſis *ſuis* temporibus injurias
"acceperunt) ulciſcendis eadem die, videlicet de-
"cimatertia menſis duodecimi qui eſt Adar. Hanc
"enim diem Deus pro funeſta dedit eis ſalutarem.
"Sitque illis quidem læta, qui nobis bene volunt,
"monumentum vero ultionis de inſidiarum ma-
"chinatoribus. Volumus autem civitati & genti
"omni notum eſſe, quod, quæcunque iſtis ſingu-
"lis quæ ſcripta ſunt non fuerit obſequuta, ferro
"& igni vaſtabitur. Atque hæ literæ *palam* pro-
"ponantur in omnibus imperii noſtri regionibus,
"ſintque *Judæi* omnes ad eam diem parati ſuos
"ulciſci adverſarios.

Mardochæus à Rege honoratus. Eſth. 9.

13. Et quidem equites, qui literas perferebant, è veſtigio profecti itinera ſuſcepta conficiebant. Mardochæus vero cum *in publicum* prodiiſſet regia veſte amictus & corona aurea & torque circumdatus, Judæi Suſiani, ubi eum conſpexerant adeo honoratum à Rege, ejus felicitatem ſibi cum illo communem eſſe exiſtimarunt. *Ingens* præterea gaudium & lumen ſalutare, regis literis editis, Judæos in civitatibus & provinciis circumdedit: ita ut multi etiam ex aliis gentibus, quas Judæorum terror invaſerat, pudenda circumcidentes, ſibi ſecuritatem hoc modo paraverint. nam ad decimam tertiam diem menſis duodecimi, qui apud Judæos Adar, apud Macedonas Dyſtrus vocatur, *equites*, qui regias literas attulerant, nunciabant, ut qua die ipſis periculum imminebat, ea inimicos exitio darent. Judæi autem in honore erant apud ſatrapas & tyrannos & reges & ſcribas; nam formidine Mardochæi neceſſe habuerunt modeſte ſe gerere.

Judæi adverſarios ulciſcuntur. Eſth. 9.

Poſtquam vero Regis literæ per omnes ditionis ſuæ provincias divulgatæ erant, ita accidit ut Suſenſis civitatis Judæi ex inimicis ſuis circiter quingentos homines interficerent. Cumque Rex per-

"ὡς πατέρα μὲ τὸ λοιπὸν προσαγορεύεσθαι, καὶ προσ-
"κυνούμενον ἀφιπλεῖν, καὶ μεθ' ἡμᾶς τὰ δεύτερα τ
"βασιλικῆς τιμῆς ἀποφέρεσθαι, τὴν δυ-
"τυχίαν οὐκ ἤνεγκεν, οὐδὲ σώφρονι λογισμῷ τὸ μέγε-
"θος τῶν ἀγαθῶν ἐταμίευσεν· ἀλλὰ τ βασιλείας
"ἐπεβάλετό με καὶ τ ψυχῆς, τὸν αἴτιον αὐτῷ τ ἐξου-
"σίας, ἀφελέσθαι, ὁ τ διεργέτην μὲ καὶ σωτῆρα Μαρ-
"δοχαῖον, καὶ τὴν κοινωνὸν ἡμῖν τοῦ τε βίου καὶ τ ἀρ-
"χῆς Εσθῆρα κακούργως καὶ μὴ ἀπάτης τρόπῳ ἀπώλειαν
"αἰτησάμενος. τούτῳ γάρ με τῷ τρόπῳ τ δυνούντων
"ἐρημώσας, ἐβούλετο τὴν ἀρχὴν εἰς ἄλλους μεταβαλεῖν.
"ἐγὼ δ τοὺς ὑπὸ χ ἀλιτηρίου τρόπου ἀπώλειαν σκοδρὸν
"πας Ιουδαίους, ὑ πονηρὸν καταγνόντας, ἀλλὰ τ ἄ-
"ριστον πολιτευομένους τρόπον, καὶ τῷ Θεῷ προσανέ-
"χοντας, ὃς ἐμοί τε καὶ τοῖς προγόνοις ἡμῶν τὴν βα-
"σιλείαν διεφύλαξεν, ὑ μόνον ἀπολύω τῆς ὑπ' αὐτῶν
"προσαπεσταλμένων ὑπὸ Αμάνου γραμμάτων πομπῆς,
"οἷς ποιήσετε καλῶς μὴ προσέχοντες, ἀλλὰ καὶ πομπῆς
"αὐτοὺς ἀπάσης τυγχάνειν βούλομαι, καὶ τ τοῦτο κατ'
"αὐτῶν μηχανησάμενον, προ τ πυλῶν τ ἐν Σούσοις ἀ-
"νεσταύρωσα μετὰ τῆς γυναικὸς, χ πάντα ἐφορῶντος Θεοῦ
"ταύτην αὐτῷ τὴν δίκην ἐπιβαλόντος. κελεύω δ ὑ-
"μᾶς, τὸ ἀντίγραφον τ ἐπιστολῆς σκηνώσας εἰς ἅπα-
"σαν τὴν βασιλείαν, τοὺς Ιουδαίους ἀφεῖναι τοῖς ἰδίοις
"νόμοις χρωμένους ζῆν μετ' εἰρήνης, καὶ βοηθεῖν αὐ-
"τοῖς, ὅπως τοὺς ἐν οἷς ἠτύχησαν καιροῖς ἀδικήσαντας
"αὐτοὺς ἀμύνωνται, [P] τῇ τρισκαιδεκάτῃ χ δωδεκάτου
"μηνὸς, ὅς ἐστιν Αδαρ, τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. τοῦτον γὰρ
"αὐτοῖς ὁ Θεὸς, ἀντὶ ὀλεθρίας, σωτήριον πεποίηκεν.
"ἔσω δ ἀγαθὴ μὲν τοῖς δυνοῦσιν ἡμῖν, ὑπόμνησις δ
"τ ἐπιβαλουσῶν κολάσεως. εἰδέναι μέντοι βούλο-
"μαι, καὶ πάλιν καὶ πάντ ἔθνος, κἂν τ γεγραμμένων
"τινὸς παρακούσῃ, ὅτι καὶ [q] πυρὶ χ σιδήρῳ δαπανηθή-
"σεται. τὰ μέντοι [r] γεγραμμένα προτεθήτω καθ' ὅλης
"τ ἡμῖν ὑπηκόου χώρας, χ παρασκευαζέσθωσαν πάν-
"τως εἰς τὴν προγεγραμμένην ἡμέραν, ἵνα τοὺς ἐχθροὺς
"μετέλθωσιν.

ιγ'. Οἱ μὲν οὖν [s] ἱππεῖς, οἱ τὰς ἐπιστολὰς ἀφορμί-
ζοντες, εὐθὺς ἐξορμήσαντες τὴν προκειμένην ὁδὸν ἤνυον. ὁ
δὲ Μαρδοχαῖος, [t] ὡς ἀναλαβὼν τὴν βασιλικὴν στολὴν, χ
τ στέφανον τ χρυσοῦν, χ τ σπεῖρον περιθέμενος πορφύ-
ρεον, προῆλθεν, ἰδόντες αὐτὸν ὅτως πεπομπευμένον ὑπὸ χ βασιλέως οἱ ἐν Σού-
σοις ὄντες Ιουδαῖοι, κοινὴν ὑπέλαβον τὴν εὐπραγίαν αὐτῶν.
χαρὰ δ ἦν σωτήριον φέγγος, σκηπτρούμενον τ χ βασιλέως
γράμμασιν, χ τοὺς κτ πάλιν τ Ιουδαίων ἐν τοὺς κτ χώρας
[v] περιεῖχεν· ὡς [x] πολλοὶ ἐν τ ἄλλων ἐθνῶν, ἀφ' ὧν [y] ἐκ τ Ιου-
δαίων φόβον περιτεμνόμενοι [z] τῷ αἰδοῖ, τὸ ἀκίνδυνον αὐτοῖς
ἐκ τούτου περιεποιήσαντο. χ γὰρ τῇ δωδεκάτου μηνὸς τῇ τρις-
καιδεκάτῃ, ὃς κτ μὲν Εβραίοις [a] Αδαρ καλεῖται, κτ δὲ Μα-
κεδόσιν Δύστρος, οἱ κομίσαντες τὰ τ βασιλέως γράμματα
ἐδήλουν, ὅπως καθ' ἣν ἡμέραν αὐτοὶ κινδυνεύειν ἔμελλον, ἐν
ταύτῃ τοὺς ἐχθροὺς ἀπολέσωσιν. οἱ δὲ ἄρχοντες τ σατραπῶν
χ οἱ τύραννοι [b] χ οἱ βασιλεῖς δ γραμματεῖς εἶχον ἐν τιμῇ τοὺς
Ιουδαίους· ὁ γὰρ ἐκ Μαρδοχαίου φόβος ἠνάγκαζεν αὐτοὺς
σωφρονεῖν. τοῦ δὲ γράμματος τοῦ βασιλικοῦ διὰ πάσης τ
[c] ὑπ' αὐτῷ χώρας φυομένης, συνέπεσεν ὥστε τοὺς ἐν Σούσοις
Ιουδαίους ἀποκτεῖναι τ ἐχθρῶν περὶ πεντακοσίους. τοῦ δὲ βασι-
λέως

o Τὸν εὐεργέτην μὲ] Oroſangæ εὐεργέτ τ Πέρσων βασιλέων. REL.

p Τῇ τρισκαιδεκάτῃ χ δωδεκάτου μηνὸς, ὅς ἐστιν Αδαρ,] Conf. ſupr. §. 6. SPANH.

q Πυρὶ χ σιδήρῳ δαπανηθήσεται.] Conf. lib. 10. c. 7. §. 4. λιμῷ δαπανηθείς· SPANH.

r Γεγραμμένα προτεθήτω] Γράμματα *Hen.* & *Busb.*

s Ἱππεῖς,] Ἱππεῖς οἱ ταῖς ἐπιστολαῖς ἀφορμοῦντες *Vat.*

t Ὡς ἀναλαβὼν τὴν βασιλικὴν στολὴν,] Illud ὡς deeſt *Hen.* & *Busb.* & mox (hac §.) ἰδόντες δ αὐτὸν habent.

v Περιεῖχεν·] Ita cum *Epiphanio.* ἐπεῖχεν in *Editis Aliiſque.* εἶχεν *Hen.*

x Πολλοὶ τ ἄλλων ἐθνῶν,] Πολλοὶ τ ἐθνῶν LXXII.

y Ἐκ τ Ιουδαίων φόβου περιτεμνόμενοι] In Hebr. VIII. 17. multi è populis terræ Judaïzantes. SPANH.

z Τῷ αἰδοῖ,] Τὰ αἰδοῖα *Busb.*

a Αδαρ καλεῖται, κτ Μακεδόσι Δύστρος,] Αδαρ Macedonibus Δύστρος infr. lib. XII. c. 10. §. 5. SPANH.

b Καὶ οἱ βασιλεῖς] Καὶ οἱ βασιλικοὶ γραμματεῖς LXXII.

c Ὑπ' αὐτῷ χώρας φυομένης,] Ὑπ' αὐτοῦ *Vat.*

d Τὸν

λέως [d] τ̃ τ̃ ἀποπλωλότων ἐν τῇ πολ῀ δηλώσαν῀ ἀριθμὸν Ἐσθῆρ, καὶ ὡς ἐπὶ τ̃ ὅπλ τ̃ χώρας τί πο῀ εἴη γεγονὸς ἀφικνοῦτ῀, [e] καὶ εἴ τι πρὸς τούτοις [f] ἐπ' αὐτοὺς ἡδέως βούλε῀ πυθανόμενα, [g] πρωχθήσεσθαι γὰρ, παρεκάλεσεν ὅπλ ἐπιθεῖναι τοῖς Ἰουδαίοις ἐ τῇ ὑπιοῦσαν ἡμέραν οὕτω χρήσασθαι τοῖς ἐπιβουλευομένοις τ̃ ἐχθρῶν, [h] καὶ τοὺς δέκα τοῦ Ἀμάνου παῖδας ἀναστανρῶσαι. καὶ τοῦτο μὲν προσέταξε τοῖς Ἰουδαίοις ὁ βασιλεὺς, μηδὲν ἀντιλέγειν Ἐσθῆρι βουλόμεν῀. οἱ δ' πάλιν συγγραφέντες [i] τῇ τετράδι ἐ δεκάτῃ τοῦ Δύστρου μηνὸς, ἀπέκτειναν τ̃ ἐναντίων ὡς [k] τριακοσίους, καὶ οὐδενὸς τ̃ ἐκείνοις ὑπαρχόντων ἥψαντο κτημάτων. ἀπέθανον δ' ἐ, καὶ τ̃ ἐν τῇ χώρᾳ ἐ τ̃ ἄλλοις πόλεσιν Ἰουδαίων, τ̃ ἐχθρῶν αὐτοῖς, ἑπτακισμύριοι ἐ πεντακισχίλιοι. καὶ τούτους μὲν ἀπέκτειναν τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς, τῷ δ' ἐχομένῳ ἑορτάσιμον ἐπέσησαν. ὁμοίως δ' ἐ οἱ ἐν τοῖς Σούσοις Ἰουδαῖοι [l] τῷ τετράδι ἐ δεκάτῳ, καὶ τῷ ἐχομένῳ ἔ αὐτοῦ μηνὸς συναθροισθέντες ἀνεπήσαν. ὅθεν ἐ νῦν [m] πάντες οἱ ἐν τῇ οἰκουμένῃ Ἰουδαῖοι τὰς ἡμέρας ταύτας ἑορτάζουσι, ἀφαπεμπόμενοι μερίδας ἀλλήλοις. ἔγραψε δ' Μαρδοχαῖ῀ τοῖς ἐν τῇ Ἀρταξέρξου βασιλέως ζῶσιν Ἰουδαίοις, πάσας φυλάσσειν τὰς ἡμέρας, καὶ ἑορτὴν ἄγειν αὐτὰς, καὶ τοῖς ἐκγόνοις παραδοῦναι, τ̃ πρὸς πάντα ἀφανεῖναι τ̃ χρόνον τὴν ἑορτὴν, ἵνεκα τ̃ ἐ μὴ λήθῃ παραπολέσθαι. μελλησάντων γὰρ αὐτῶν ἐν ταύταις ἀφθείρεσθαι τ̃ ἡμέραις ὑπὸ Ἀμάνου, δίκαια ποιήσειν, εἰ ἀφυγόντες μὲν τ̃ κίνδυνον ἐν αὐταῖς, τοὺς δ' ἐχθροὺς τιμωρησάμενοι, [n] παρατηρήσειν δ' αὐτὰς, ἀχαριστοῦντες τῷ Θεῷ. διὰ ταῦτα μὲν [o] οἱ Ἰουδαῖοι τὰς προφημένας ἡμέρας ἑορτάζουσι, προσαγορεύοντες αὐτὰς [p] Φρουραίους. ὁ δ' Μαρδοχαῖ῀ μέγας τε ἦν ἐ λαμπρὸς παρὰ τῷ βασιλεῖ, καὶ συνδιῴκει αὐτῷ τῷ ἀρχῇ, ἀποπλούτων ἅμα ἐ τ̃ κοινωνίας τ̃ βίου τῇ βασιλίσσῃ. ἦν δ' ἐ τοῖς Ἰουδαίοις τὰ πράγματα δι' αὐτὸν ἀμείνω πάσης ἐλπίδ῀. καὶ τὰ μὲν τούτοις, βασιλεύον῀ Ἀρταξέρξου, συμβαν῀α τοῦτον εἶχε τ̃ τρόπον.

emptorum in urbe numerum Eſtheri retuliſſet, & in provinciis quid actum fuiſſet *nonnihil* ambigeret, atque interrogaret, ecquid amplius contra eos fieri vellet, id enim factum iri, petiit ut Judæis etiam poſtridie liceret ita inimicos qui ſupereſſent occidere, & decem Amanis filios in crucem tollere. Et hoc quidem ut facerent, Judæis à Rege mandatum eſt, nolente Eſtheri quidquam contradicere. Illi vero rurſum conglobati decima quarta die menſis Adaris ex adverſariis homines fere trecentos interfecerunt, neque tamen in eorum bona ullatenus invaſerunt. Porro Judæi, qui in provinciis & aliis urbibus degebant, adverſariorum ſeptuaginta quinque millia peremerunt. quæ cædes die quidem menſis decima tertia facta eſt, ſequentem vero epulis dedicarunt. Similiter autem & Judæi Suſenſes congregati, decima quarta die & ſequenti ejuſdem menſis conviviis verſabantur. Unde hodieque omnes per totum terrarum orbem Judæi dies illos epulis celebrant, inter ſeſe fercula miſſitantes. Scripſit etiam Mardochæus ad Judæos, quotquot ſub imperio Artaxerxis vivebant, ut hos dies feſtos agerent, & poſteritati quoque traderent, ut in omne ævum duraret feſtiva celebritas, & nulla unquam oblivione deleretur. Nam cum diebus illis parum abfuiſſent ab interitu, quam ipſis paraverat Amanes, recte facturos *dicebat*, ſi periculo, tunc illis imminenti, liberati, & hoſtes ſuos ulti, eos obſervent, Deo gratias agentes. Ac propterea Judæi ſupra memoratos dies celebrant, Phruræos illos appellantes. Mardochæus autem magna erat in dignitate & loco illuſtri apud Regem, & ejus in imperio adminiſtrando ſocius, vitæque cum Regina ſocietatem habebat. Porro Judæis horum opera res *omnes* felicius cecidêre, quam ſperare poterant. Atque hæc fere ſunt quæ illis ſub rege Artaxerxe evenerunt.

Phruræi dies. *Eſth.* 9.

ΚΕΦ. ζ. CAP. VII. VII.

Ὡς Ἰωάννης ἐν τῷ ναῷ τ̃ ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἰησοῦν ἀνεῖλε, καὶ ὡς Βαγώσης πολλὰ εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἐξύβρισεν· οἷά τε ἔπραξεν ὁ Σαναβαλλέτης.

Quomodo Joannes fratrem ſuum Jeſum in templo interemit, utque Bagoſes multis injuriis Judæos affecit: item quænam acta erant à Sanaballete.

Ἀποθανόν῀ δ' τ̃ ἀρχιερέως Ἐλιασίβου, τῷ ἀρχιερωσύνῃ [q] Ἰούδας ὁ παῖς αὐτοῦ διεδέξατο· πλουτήσαντ῀ δ' ἐ τοῦτον, τῷ τιμῇ [r] Ἰωάννης ὃς ἦν αὐτοῦ παρέλαβε, δι' ὃν ἐ [s] Βαγώσης, ὁ στρατηγὸς τ̃ [t] ἄλλου Ἀρταξέρξου, τ̃ ναὸν ἐμίανε, καὶ φόρους ἐπέταξε τοῖς Ἰουδαίοις,

MOrtuo autem pontifice Eliaſibo, ſucceſſit in pontificatum Judas, ejus filius: item eo defuncto *ſummi ſacerdotis* honorem accepit Joannes ipſius filius, propter quem Bagoſes, dux copiarum alterius Artaxerxis, templum polluit, & tributum Judæis impoſuit, ut, priuſquam quotidianas offerrent

Eliaſibus pontifex moritur. *Judas eò ſuccedit,* *Juda vero Joannes.* *Bagoſes Judæis infe-*

[d] Τῶν τ̃ ἀπολωλότων] Ita *Hen.* & *Busb.* βασιλίως τ̃ αὐ. ἐν τῇ π. δ. τ̃ ἀριθμὸν in *ceteris.*

[e] Καὶ εἴ τι πρὸς τούτοις] Καὶ τί *Hen.* & *Vat.*

[f] Ἐπ' αὐτοὺς ἡδέως βούλε῀ πυθόμενα,] Ἐπ' αὐτῷ πυθέσθαι βούλε῀ *Vat.*

[g] Πρωχθήσεσθαι γὰρ,] Προχθήσεσθαι, ἡδέως γὰρ παρ. *Hen.* προχθησιθαι ἡδυπαθῆσαι γὰρ παρ. *Vat.*

[h] Καὶ τοὺς δέκα τ̃ Ἀμάνου παῖδας ἀναστανρῶσαι.] Καὶ τοὺς δέκα τοὺς Ἀμάνου π. in *MSS.* Notandum, antea occiſos fuiſſe Amanis liberos, ut conſtat ex p. 576. §. 12. Jam vero Eſtherem poſtulare, ut corpora eorum mortua ponantur oſtentui, more Hebræo.

[i] Τῇ τετράδι καὶ δεκάτῃ τ̃ Δύστρου μηνὸς,] Ita cum *Hen.* & *Vat.* τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ in *Editis.*

[k] Τριακοσίους,] Τετρακοσίους ſolus *Hen.*

[l] Τῷ τετράδι καὶ δεκάτῳ, καὶ τῷ ἐχομένῳ τ̃ αὐτοῦ μηνὸς] Ita *Hen.* & *Vat.* quo modo fere in *Eſth.* c. 9. v. 18. ut & *Epiphan.* qui vertit, *decimaquarta & decimaquinta ejuſdem menſis.* HUDS. *Gen.* τῷ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ ἐχομένῳ τοῦ μηνός. Non XIVta, ſed XVta Suſis feſta Judæis Eſth. VIII. 18. & LXX. x. *Additam.* SPANH.

[m] Πάντες οἱ ἐν τῇ οἰκουμένῃ Ἰουδαῖοι] Οἱ ἐν τῇ οἰκουμένῃ Ἰουδαῖοι πάντες τὰς *Vat.*

[n] Παρατηρήσειν δ' αὐτὰς,] Παρατηρήσουσιν *Hen.* & *Vat.*

[o] Οἱ Ἰουδαῖοι τὰς προφημένας ἡμέρας ἑορτάζουσι,] Illud οἱ ex *MSS.*

[p] Φρουραίους.] Φρουρίας *Hen.* & *Vat.* Φρουραίους *Big.* & *Zonar.* Φυραίους *Phuraas*, id eſt *ſortium*, poſt alios legit *Grotius* ad *Eſth.* c. 3. v. 7. Verum cum *Joſephus* mendoſos, ut exiſtimatur, *ſeptuaginta Interpretum* codices (in quibus Φρουραὶ pro Φυραὶ) fuerit ſequutus, aut potius nomen à Φρουρῶν *ſervare* videatur derivaſſe, ut ex ſequentibus conſtat, vocem Φρουραίους (i. e. *Turſtelares* aut *Præſidiarios*) retinui: utpote quæ non à librarii manu errante venerit, ſed ab ipſo *Joſepho*, Græca forſan voce ad ſonum Hebrææ *Pur* aliquatenus accommodata, ut notavit Cl. *Lowthius.* Vide *Huetium* in *Demonſtr. Evangel.* de libro *Eſther*, §. 2. HUDS. Vel Φυραίους LXX. Φρουραὶ Eſth. IX. 26. Sed Φρουραὶ & Φυραίους legend. ab *Hebr.* פוּרִים Eſth. IX. 31. & quod monuit *H. Grot.* ad hunc locum. Nempe Hebr. Eſth. IX. v. 26. פּוּר. SPANH. Litera ρ abundat. Nil certius. *Purim* enim dicuntur hi dies. Interpres etiam Latinus quum *Phuraa* habet, legerat Φυραίους. Sed Φύρ῀ & Φρύρ῀ confundi in codicibus manuſcriptis aliquando quum videamus (confer Bœcleri Lectiones Polybianas pag. 33.) quis miretur in voce exoticæ dialecti idem contigiſſe? REL.

[q] Ἰούδας ὁ παῖς αὐτοῦ διεδέξατο·] Ἰωδαὶ *Zonar.* idem *Hebraïs* eſt *Jojada.*

[r] Ἰωάννης ὃς ἦν αὐτοῦ παρέλαβε,] *Jonathan* in *Nehem.* c. 12. v. 11.

[s] Βαγώσης,] Ita in *libris* omnibus, & *Vagoſes* apud *Epiphanium.* Sunt tamen qui Βαγώης reſcribendum cenſent. Videſis Grotium ad *Judithem*, c. 12. v. 10.

[t] Ἄλλου Ἀρταξέρξου,] In *Editis* στρατηγὸς ἔ λαοῦ Αρτ. unde ἔ Ἀχὺ Αρταξέρξου reponi jubet *Joſ. Scaliger.* στρατηγὸς ἔ Αρτ. *Hen. Vat.* & *Zonar.* Ex ſententia autem *Voſſii* (*Cocceji*) *Aliorumque* ἄλλου pro λαοῦ ſubſtituimus, quemadmodum olim in ſuo codice legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit *alterius Artaxerxis.* Per alium Artaxerxem deſignat *Joſephus* Artaxerxem Memorem, vel ſi mavis (inquit *Voſſius*) Artaxerxem Ochum. Recteque (ait) *Joſephum* omittere illos Perſarum reges, quibuſcum Judæis

rent hostias, in singulos agnos ex publico quinquaginta drachmas penderent. Hoc autem hujusmodi causa accidit. Erat Joanni frater Jesus: huic Bagoses ipsius amicus promisit, sese pontificatum

Joannes fratrem in templo interficit.

præbiturum. Hac fiducia Jesus, cum Joanne *fratre suo* in templo altercatus, eum adeo irritavit, ut ab eo per iracundiam occideretur. Erat atrox id Joannis in fratrem scelus, præsertim cum ipse sacerdotio fungeretur: & eo atrocius, quod nec apud Græcos, nec apud Barbaros, ullum tam crudele tamque impium facinus exstiterit. Itaque Deus id non neglexit, quin eam ob causam populus in servitutem redactus, & fanum à Persis profanatum est. Nam simulac Bagoses, copiarum Artaxerxis dux, intellexit, quod Joannes pontifex Judæorum fratrem suum in templo interemisset, statim Judæos adit, & eos cum iracundia sic alloqui insistit: "Vos in vestro templo ausi estis cædem face-"re?" Cum autem conaretur in templum intrare, illum prohibebant. Ille vero *ad eos conversus* dicebat, "Quis dubitet, quin ego sim purior, "quam qui in templo occisus est?" His dictis in templum ingreditur. Et quidem Bagoses, id quod in animo habebat, exsequi volens, Judæos propter hanc Jesu necem septem annos infestavit.

Joanne mortuo ei in pontificatum succedit Jaddus.

2. Post Joannis vero obitum Jaddus ejus filius sacerdotium accepit. Erat autem & huic frater, Manasses nomine, cui Sanaballetes, ab ultimo rege Dario missus in Samariam satrapa, natione Chuthæus (ex qua natione orti sunt etiam Samaritani) videns præclaram urbem esse Hierosolyma, ejusque reges Assyriis & Cœles-Syriæ incolis multa negotia facessisse, libenter filiam suam, Nicaso vocatam, in matrimonium dedit, ratus hoc connubium sibi fore pignus ad totius Judæorum gentis conciliandam benevolentiam.

Sanaballetes dat Manassi filiam suam in matrimonium.

VIII. CAP. VIII. ΚΕΦ. ή.

De Sanaballete & Manasse, temploque ab illis exstructo in monte Garizin: item ut Alexander in Hierosolymorum urbem ingressus est, & quanta in Judæos beneficia contulit.

Philippus moritur, regnumque capessit Alexander.

CÆterum per id tempus Philippus etiam Macedonum rex Ægæis à Pausania, Cerastæ filio, ex Orestarum gente oriundo, per dolum occiditur. Ejus vero filius Alexander regnum adeptus, trajecto Hellesponto, Darii duces, apud Granicum prælio cum iis congressus, superat. Deinde Lydiam aggressus, Joniaque subacta, & percursa Caria, invasit in loca Pamphyliæ, sicuti alibi dictum est.

2. Jam vero * senatores Hierosolymitani, ægre

---

dæis nihil intercessit negotii ε Judæorum quippe, non Persarum tradit historiam. Post mortem itaque Longimani ad Judæos revertitur, nulla facta mentione vel Darii Nothi, vel Arsis; & ne quidem alterius Artaxerxis meminisset, nisi satrapa illius Bagoses templum polluisset. HUDS. Leg. Αχυ Αρταξέρξυ Scalig. Emend. Temp. p. 389. alterius Artaxerxis *Rufinus*. SPANH.

ν Περὶν ἢ τὰς καθημερινὰς ἐπιφέρειν θυσίας] Ita *Busb.* περὶν τὰς *Vat.* περὶ τὰς in *Editis Aliisque.*

ξ Αρνῦ ἑκάστυ] Vetus, *pro unoquoque anno.* lege *agno* & in Græco ἀρνὸς vel ἀμνῦ. COCC.

ο Δραχμὰς πεντήκοντα.] Male in *Edit. Bas.* δραχμὰς μ΄.

π Ωστε αὐτὸν ἀπελεῖν ἀφ᾽ τῶ ὀργιῶ.] Ωστε αὐτὸν ἀνελεῖν, καὶ ἀφ᾽ τῶ ὀργιῶ τηλικῦδε ἀσέβημα δράσαι κατ᾽ ἀδελφῦ τ Ιωάνλυ ἐν τῷ ἱερῷ, ὡς δεινὸν ἰῶ. καὶ ὠδύτερον ὡς μήτε παρ᾽ Ελλησι, μήτε π. β. ὠ. ἔτως καὶ ἀσεβὲς ἔργον γεγονέναι *Hen. Busb.* & *Vat.*

ρ Ετολμήσατε] Cum interrogatione hæc, & sequentia πῶς ἔτι ἐγὼ κ. ἰ. τ. ἀ. ὑπ. ναῶ, efferenda esse volui.

σ Εν τῷ ὑμετέρῳ ναῷ] Ἐν τῷ ἱερῷ φόνον ἐργ. *Vat.*

τ Ουκ ἐγὼ καθαρώτερός εἰμι ἢ ἀνῃρημένος] Οὐ κἀγὼ *Busb.*

υ Ανῃρημένος ἐν τῷ ναῷ;] Ανῃρηκότ *Busb.*

φ Ταυτη μὲν] Καὶ ταύτῃ μὲν *Hen.* & *Vat.*

χ Ιαδδῦς.] Ιωαδδῦς *Hen.* & *Busb.* Ιωαδ *Zonar.* is *Hebræis* est *Jaddua.*

ψ Τύτῳ ἀδιλφὸς] Τύτυ *Busb.*

ω Σαναβαλλέτης,] *Scaliger* hunc Sanaballetem vult eum esse cujus meminit *Nehemias* passim. Omnino autem duo fuere Sanaballetes. prior is quo Horonita dicitur à *Nehemia*, qui obesse conatus est ne Hierosolyma munirentur, cujus filiam duxit Jesus filius Jojadæ. alter Sanaballetes fuit is, qui sub Alexandro templum Garizitanum exstruxit, cujus filia Nicaso nupserat Manassi fratri Jaddi. *Is. Voss.* in *Chron. Sacr.* p. 149 Videsis etiam *Jac. Cappellum* in *Hist. Sacr.* & *Exot.* ad A. M. 3666.

αα Σαμαρεῖς εἰσιν,] Σαμαρεῖται *Busb.*

αβ Νικασὼ] *Rufin.* Ysocha. infra c. 8. §. 2. νικασὼ *Gen.* SPANH.

αγ Κατὰ ἢ τύτον τ καιρὸν] Κατὰ τύτον δὴ τ καιρὸν καὶ Φίλιππ ὁ Μακ. in *MSS.*

αδ Αἰγαίαις τῶ Παυσανίυ] Αἰγέαις *Vat.* Αἰγαῖς *Busb.* à *manu secunda*, & *Epiphan.* Αἰγέαις aut Αἰγαῖς *Diodoro Sic.* lib. 16.

αε Επελθὼν ἢ τῇ Λυδίᾳ,] Επελθὼν ἢ τῷ Λυδίαν in *MSS.*

αϛ Εν ἄλλοις δεδήλωτ.] Sc. lib. 2. c. 16. §. 5.

* *Senatores Hierosolymitani,*] Seniores, *Epiphan.* Presbyteri, *Selden.* lib. 2. *de Synedriis*, c. 15. §. 12.

αζ Ιερσολυμιτῶν πρεσβύτεροι,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* Ιερσολύμων in *Editis.*

Περὶ Σαναβαλλέτυ δὲ Μανασσῆ, καὶ ὅτι ναὸς ὠκοδόμησαν ἐν τῷ Γαριζεὶν ὄρει· καὶ ὡς ὁ Αλέξανδρος εἰς τὴν τ Ιερουσαλυμιτῶν πάλιν εἰσῆλθε, ὅσα τε τοὺς Ιουδαίους ἐυηργέτησεν.

1 Κατὰ ἢ τοῦτον τ καιρὸν δὲ Φίλιππος, ὁ τ Μακεδόνων βασιλεὺς, ἐν ᵐ Αἰγαίαις ὑπὸ Παυσανίυ τ Κεράστυ, ἐκ ἢ τ τ Ορεστῶν γένυς, δολοφονηθεὶς ἀπέθανε. παραλαβὼν δ᾽ ὁ παῖς αὐτὸ τὴν βασιλείαν Αλέξανδρος, καὶ διαβὰς τ Ελλήσποντον, νικᾷ μὲν τοὺς Δαρείυ στρατηγοὺς, ὄντι Γρανικῷ συμβαλὼν αὐτοῖς. ⁿ ἐπελθὼν ἢ τῇ Λυδίᾳ, καὶ τὴν Ιωνίαν δυλωσάμενος, καὶ τὴν Καρίαν ὑπόδραμὼν, τοῖς ἐν Παμφυλίᾳ τόποις ἐπέβαλε, καθὼς ° ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

β΄. Οἱ ἢ τ ᵖ Ιερουσαλυμιτῶν πρεσβύτεροι, δίκαια πάσχοντες ὑπὸ

ὅπι τῷ τ [q] Ιαδδᾶ ⸗ ἀρχιερέως ἀδελφὸν, ἀλλοφύλῳ συνοικοῦντα, μετεχθῆ τ ἀρχιερωσύνης, ἐσεσίαζον πρὸς αὐτόν. ἡγοῦντο γὰρ τ τοῦτο γάμον ὑπερβάθραν τοῖς ἀλογιομεῖν περὶ τὰς τ γυναικῶν συνοικήσεις βουλησομένοις γίνεσθ, καὶ τ πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους αὐτοῖς κοινωνίας ἄρχειν τοῦτο ἐσεσθ. ὑπαρξαι μέντοι ⸗ τ ποτέρας αἰχμαλωσίας αὐτοῖς ⸗ τ κακῶν αἴτιον, τὸ περὶ τοὺς γάμους πλημμελῆσαί τινας, καὶ ἀγαγέσθ γυναῖκας οὐκ [r] ἐπιχωρίους. σκέλδον οὖν τ Μανασσῆ ἀφεζεύγνυσθ τ γυναικὸς, ἢ μὴ ποιοίνῳ τῷ θυσιαστηρίῳ. [s] ⸗ δ' ἀρχιερέως τῷ λαῷ συναγανακτοῦντος, καὶ εἴργοντος τ ἀδελφὸν ⸗ βωμοῦ, ἀγομένου ὁ Μανασσῆς πρὸς τ πενθερὸν Σαναβαλλέτην, στοργὴν μὲν ἔλεγεν αὐτοῦ τὴν θυγατέρα [t] Νικασὼ, τ [x] μέντοι ἱερατικῆς τιμῆς, μεγίστης ὔσης ἐν τῷ ἔθνει καὶ τῷ γένει ἀγομένους, ἐβούλετ δι' αὐτὴν στέρεσθ. τὸν δὲ Σαναβαλλέτην μὴ μόνον τηρήσειν αὐτῷ τὴν ἱερωσύνην, ἀλλὰ ⸗ τὴν ἀρχιερατικὴν παρέξειν δύναμιν ⸗ τιμὴν ὑπερβαλλομένην, καὶ πάντων ἀποδείξειν ὧν αὐτὸς ἐπῆρχε τόπων ἡγεμόνα, [y] βουλόμενον συνοικεῖν αὐτοῦ τῇ θυγατρὶ, καὶ λέγοντος οἰκοδομήσειν ναὸν, [z] ὅμοιον ὄντα τῷ ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις, ὄρει τινὶ [a] Γαριζεὶν ὄρους [b] ὃ κεῖται τὴν Σαμάρειαν ὁρῶν ἐστιν ὑψηλότατον, καὶ [c] τοῦτο ποιήσειν ἐπαγγελλόμενος μετὰ τ Δαρείου γνώμης τοῦ βασιλέως, ἐπαρθεὶς τ ὑποσχέσεσιν ὁ Μανασσῆς, [d] παρέμενε τῷ Σαναβαλλέτῃ, τὴν ἀρχιερωσύνην οἰόμενος ἕξειν Δαρείου δόντος. καὶ γὰρ συνέβαινε τ Σαναβαλλέτην ἤδη πρεσβύτερον εἶναι. πολλῶν δὲ ἱερέων ⸗ Ισραηλιτῶν τοιούτοις γάμοις ὑπεπλεγμένων, κατεῖχεν οὐ μικρὰ ταραχὴ τοὺς Ιεροσολυμίτας. ἀφίσαντο γὰρ ἅπαντες πρὸς τ Μανασσῆν, τοῦ Σαναβαλλέτου χορηγοῦντος αὐτοῖς καὶ χρήματα, καὶ χώραν εἰς γεωργίαν καὶ καλοικησιν ἀπομερίζοντος, καὶ παντὶ τρόπῳ τῷ γαμβρῷ συμφιλοκαλοῦντος.

γ'. Κατὰ δὴ τοῦτον τ καιρὸν Δαρεῖος ἀκούσας, ὅτι τ Ελλήσποντον διαβὰς Αλέξανδρος, καὶ τοὺς σατράπας αὐτοῦ τῇ κατὰ Γρανικὸν μάχῃ [e] κρατήσας πρόσω χωρεῖ, στρατὸν ἱππικὸν τε ⸗ πεζικὸν συναθροίζει, ἀπαντήσαι [f] διανοούμενος τοῖς Μακεδόσι πρὶν ἢ πᾶσαν αὐτοὺς ὑπιόντας καταστρέψασθ τὴν Ασίαν. περαιωσάμενος οὖν τὸν Εὐφράτου ποταμὸν, καὶ τὸν Ταῦρον τὸ Κιλίκιον ὄρος ὑπερελθὼν, [g] εἴσω τ Κιλικίας τοὺς πολεμίους, ὡς ἐκεῖ μαχησόμενος αὐτοῖς, ἐξεδέχετο. ἡδεῖς δὲ τῇ Δαρείου καταβάσῃ ὁ Σαναβαλλέτης, θύειν ἔλεγε τῷ Μανασσῇ τὰς ὑποσχέσεις [h] πλέονος, ὡς ἂν Δαρεῖος κρείττονας [i] τ πολεμίους ὑποστρέψῃ. πέπυστο γὰρ οὐκ αὐτὸς μόνος, ἀλλὰ ⸗ πάντες οἱ ἐν τῇ Ασίᾳ, μηδὲ εἰς χεῖρας τοῖς Πέρσαις ἥξειν τοὺς Μακεδόνας, διὰ τὸ πλῆθος. ἀπέβη δὲ οὐχ ὡς προσεδόκων. συμβαλὼν γὰρ ὁ βασιλεὺς τοῖς Μακεδόσιν ἡττήθη. καὶ πολλοὺ τ στρατιᾶς ἀπολέσας, πληφθέντων αἰχμαλώτων αὐτοῦ τ μητρὸς καὶ [k] γυναικὸς ⸗ τ τέκνων, ἔφυγε εἰς Πέρσας. Αλέξανδρος δὲ [l] εἰς Συρίαν διαβαινόμενος, Δαμασκὸν αἱρεῖ, καὶ Σιδῶνα κρατήσας ἐπολιόρκει Τύρον· ἤξίου τε, ἀποστείλας γράμματα πρὸς τ τῶν Ιουδαίων ἀρχιερέα, συμμαχίαν τε αὐτῷ πέμπειν, καὶ ἀγορὰν τῷ στρατεύματι παρέχειν, καὶ ὅσα

ferentes Jaddi pontificis fratrem, qui uxorem haberet externi generis, † consortem esse sacerdotii, ab eo dissidebant. Judicabant enim ejus matrimonium gradum esse iis qui in re uxoria peccare vellent, idque initium fore ineundæ societatis cum extraneis. Jam vero superioris captivitatis & malorum causam eis fuisse, quòd quidam in connubiis peccavissent, & peregrinas uxores duxissent. Itaque jubebant Manassi, ut aut divortium cum uxore faceret, aut ad aram ne accederet. Igitur cum pontifex pariter ac populus indigne hoc ferret, & fratrem ab ara arceret, adit Manasses socerum Sanaballetem, & se quidem amare dicebat filiam ejus Nicaso, sic tamen ut sacerdotali honore (qui in gente sit maximus & in eadem familia maneat) privari propter eam haud velit. Ad hæc cum Sanaballetes promisisset non solum sacerdotium ei se servaturum, verumetiam pontificiam potestatem & honorem præstiturum, & omnium, quibus ipse præerat, locorum præsidem effecturum, modo filiam suam retinere velit uxorem, dixissetque, templum se ædificaturum, Hierosolymitani simile, in monte Garizin, qui in Samaria est cæterorum montium altissimus, idque de Darii regis sententia facturum; his promissis elatus Manasses hæsit Sanballeti, pontificatum se Darii munere obtenturum sperans. nam & Sanballetes jam senior erat. Et quia multi sacerdotes & Israëlitæ erant ejusmodi conjugiis implicati, agitabant non mediocres turbæ Hierosolymitanos. Deficiebant enim omnes ad Manassem, Sanballete eis pecuniam suppeditante, & terram ad agricolationem & habitationem dividente, omnibusque modis genero gratificante. *Manasses uxorem, Sanballetis filiam, repudiare vult.*

3. Eo autem tempore Darius, cum intellexisset Alexandrum trajecto Hellesponto, superatisque ipsius præfectis apud Granicum, pergere ulterius, equitum peditumque exercitum coëgit, eo consilio, ut Macedonibus obviam iret, priusquam totam pervasissent Asiam. Cum itaque Euphratem flumen *copias* traduxisset, Taurumque Ciliciæ montem superasset, hostes intra Ciliciæ fines opperiebatur, ut ibi cum eis prælio dimicaret. Sanballetes autem, Darii descensu lætatus, Manassi dicebat, sese promissa præstiturum, simulac Darius victis hostibus rediisset. Erat enim persuasum non ei solum, sed etiam omnibus qui erant in Asia, ne congressuros quidem cum Persis Macedonas, propter multitudinem. Verum longe aliter *res* accidit, quam exspectabant. Nam Rex, cum Macedonibus congressus, victus est, & magna exercitûs parte amissa, & capta ejus matre & uxore & liberis, fugit in Persas. Alexander vero, in Syriam profectus, capit Damascum; & Sidone potitus Tyrum obsidet: missisque ad Judæorum pontificem literis, postulat ut sibi auxilium mittat, & exercitui commeatum suppeditaret, ac quæcunque antea *De Dario per Alexandrum victo.* *Alexander à Judæis deditionem postulat.*

[q] Ιαδδᾶ ⸗ ἀρχιερέως] Ιωαδδᾶ *Hen.* & *Busb.* Hic putatur esse *Jaddua*, filius Jonathanis, nominatus *Nehem.* c. 12. v. 11.

† *Consortem esse sacerdotii*,] Pontificatus patricipem esse, *Seld.*

[r] Επιχωρείους.] Επιχωρείας *Hen.* & *Vat.*

[s] Τῶ δ' ἀρχιερέως] Ita *Hen.* & *Vat.* Τῶ δ' ἀρχιερέως ἀγανακτοῦντος τῷ λαῷ in *Editis.* ὧν τῷ λαῷ ἀγανακτοῦντος *Busb.* forsan pro συὼ τῷ λαῷ ἀγανακτοῦντος. *Epiphanius* vertit, *principes quoque sacerdotum cum populo hoc indigne ferebant.*

[t] Αρχιερέως τῷ λαῷ συναγανακτοῦντος.] Cum populo hoc indignè ferebat. *Rufin.* SPANH.

[v] Νικασὼ,] Ιγαταν juxta *Epiphanii* libros. HUDS. Conf. sup. c. 7. §. 2. SPANH.

[x] Μέντοι ἱερατικῆς τιμῆς,] Ita *MSS.* (& *Coccejus*) μέντοι in *Editis.*

[y] Βουλόμενον συνοικεῖν αὐτῇ τῇ θυγατρὶ, καὶ λέγοντος οἰκοδομήσειν ναὸν, ὅμοιον ὄντα τῷ ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις,] Conf. lib. 13. c. 9. §. 1. SPANH.

[z] Ομοιον ὄντα τῷ ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις,] Κρείττονα ἐν Ιεροσολύμοις *Busb.* & *Zonar.*

[a] Γαριζεὶν ὄρους] Ita *MS.* Γαριζὶν in *Editis.* HUDS. Γαριζεῖ ὄρει supra lib. 5. c. 1. §. 19. & infra §. 6. Γαριζεὶν ὄρει· ubi *Gen.* Γαριζὶν ὄρει· De Templo simili Hierosolymitano ibi extructo. SPANH.

[b] Ο κεῖται τὴν Σαμάρειαν ὁρῶν ἐστιν ὑψηλότατον,] Ita *MSS.* & *Zonar.* & *Vet. Interpr.* ⸗ κεῖται Σαμάρειαν, ὃ τ ἄλλων ὀρῶν ἐστιν ὑψηλότατον in *Editis.*

[c] Τοῦτο ποιήσειν] Sic *Vat.* & *Epiphan.* ταῦτα in *reliquis.*

[d] Παρέμενε τῷ Σαναβαλλέτῃ,] Κατέμενεν ⸗ πρὸς τῷ *Hen.*

[e] Κρατήσας πρόσω χωρεῖ,] Ita cum *MSS.* νικήσας in *Editis.*

[f] Διανοούμενος] Διεγνωκὼς *Hen.* & *Busb.*

[g] Εἴσω τ Κιλικίας] Εν Ισσῷ πόλει τ Κιλ. *Hen.* ἐν Ισσῷ τ Κιλ. *Busb.*

[h] Πλείονος,] Sic *MSS.* πλείων in *Editis.*

[i] Τῶν πολεμίων ὑποστρέψῃ.] Τὰς πολεμίους solus *Hen.*

[k] Γυναικὸς καὶ τ τέκνων,] Τῆς ante γυναικὸς delevi auctoritate quorundam *MSS.*

[l] Εἰς Συρίαν ⸗ διαβαινόμενος,] Εἰς Πέρσας παρ. *Vat.* & *Busb.*

tea Dario ſtipendia pendebant ei ſolvat, & Macedonum ſequatur amicitiam; fore enim ut ejus rei non pœniteat. Cum autem pontifex tabellariis reſpondiſſet, ſe Dario cum jurejurando promiſiſſe, adverſus eum arma non laturum, idque nunquam ſuperſtite Dario violaturum dixiſſet; his auditis, ira commotus erat Alexander, & Tyrum quidem relinquere, quæ jamjam capienda foret, non ſtatuit: ſed minatus eſt ſeſe, ea ſubacta, in Judæorum pontificem exercitum moturum, & per eum omnibus oſtenſurum, quibuſnam jusjurandum ſervare debeant. Inde acrius obſidionem urgens, Tyrum expugnat: & conſtitutis in ea rebus, contra Gazæorum urbem proficiſcitur, atque Gazam & præſidiis in ea præfectum nomine Babemeſem obſidet.

Sanaballetes ad Alexandrum ſe confert.

4. Jam vero Sanaballetes, ratus idoneum ſe tempus nactum eſſe ad id quod inſtituerat, à Dario defecit, ſumptiſque octo ſubditorum ſuorum millibus, ad Alexandrum ſe contulit: & nactus eum Tyri oppugnationem aggredientem, dicebat ei, ſeſe quæ loca teneret traditurum, & dominum pro Dario rege libenter habiturum. Cumque eum *Alexander* lætus admiſiſſet, Sanaballetes, ſumpta jam fiducia, de inſtituto ſuo ſermonem injecit, demonſtrans generum ſe habere Manaſſem, Jaddi Judæorum pontificis fratrem; multoſque alios ejuſdem gentis homines ei adeſſe, qui jam velint in ſua ditione fanum conſtruere. & id quidem Regi utile eſſe, in duo dividi Judæorum vires, ne ſi quando conſentiens & conjuncta gens novi quid moliretur, regibus negotium faceſſeret, ſicut & antea feciſſet Aſſyriorum principibus. Igitur permittente Alexandro, Sanaballetes, omni adhibita diligentia, templum ædificavit, & Manaſſem ſacerdotem conſtituit, arbitratus id decus fore maximum filiæ ſuæ natis. Deinde, poſt ſeptem menſes in obſidione Tyri conſumptos, & in Gaza duos, Sanaballetes moritur. Alexander vero, expugnata Gaza, ad Hieroſolymitarum urbem aſcendere contendit. Aſt hoc audito pontifex Jaddus in anguſtia erat atque metu, ſolicitus quonam pacto Macedonibus obviam iret, irato Rege propter ſuperiorem contumaciam. Itaque indictis populo ſupplicationibus, & cum eis rem divinam Deo faciens, orat ut gentem tueri & ab impendentibus periculis liberare velit. Cum autem *nocte* poſt ſacrificium obdormiret, monuit eum in ſomnis Deus, ut bono eſſet animo, utque coronata urbe portas aperirent, & alii in albis veſtibus, ipſe vero cum ſacerdotibus ornatus ad præſcriptum legis obviam irent, nihil

Templi Garizin conſtructio.

Jaddus pontifex parat Alexandrum excipere.

Δαρείῳ πρότερον ἐπίλοιπα δῶρα [m] τούτῳ διδόναι, τῇ Μακεδόνων φιλίαν [n] ἑλόμενον, οὐ γὰρ μετανοήσειν ἐπὶ τούτοις. τοῦ δ' ἀρχιερέως [o] ἀποκεκναμένα τοῖς γραμματοφόροις, ὡς ὅρκους εἴη Δαρείῳ δεδωκὼς, μὴ βαστάζειν ὅπλα κατ' αὐτοῦ, καὶ τούτους ἕως ἂν ᾖ Δαρεῖος ἐν τοῖς ζῶσι μὴ παραβήσεσθαι φήσαντος, ἀκούσας Ἀλέξανδρος παρωξύνθη, καὶ τῇ μὲν Τύρου οὐκ ἔφη καταλιπεῖν, [p] ὅσον οὐδέπω μέλλουσαν αἱρεῖσθαι· [q] παραγενόμενος δὲ εἰς τάχος, ἠπείλησε [r] στρατεύσειν ἐπὶ τὸ [s] τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερέα, καὶ διδάξειν πάντας [t] δι' αὐτοῦ, τίσι τινας [v] δεῖ αὐτοῖς φυλακτέον τοὺς ὅρκους. ὅθεν πονικώτερον χρησάμενος τῇ πολιορκίᾳ, λαμβάνει τὴν Τύρον· καταστησάμενος δὲ τὰ ἐν αὐτῇ, ἐπὶ τὴν [x] Γαζαίων πόλιν ἦλθεν, καὶ τὴν τε Γάζαν καὶ τὸ ἐν αὐτῇ φρούραρχον ὄνομα [y] Βαβημήσην ἑπολιόρκει.

δ'. Νομίσας δὲ καιρὸν ἐπιτηδειότατον ἔχειν ὁ Σαναβαλλέτης τὴν ἐπιβολὴν, Δαρείῳ μὲν ἀπέγνω, καὶ λαβὼν [z] ὀκτακισχιλίους τῶν δεχομένων [a] ὑπ' αὐτοῦ, τίσι Ἀλέξανδρον ἦκε· καὶ καταλαβὼν αὐτὸν δεχόμενον τὴν Τύρου πολιορκίας, ὧν τε αὐτὸς ἄρχει τόπων, ἔλεγεν, αὐτὸν παραδώσειν τούτους, καὶ δεσπότην αὐτὸν ἕξειν ἡδέως ἀντὶ Δαρείου τοῦ βασιλέως. ἀσμένως δὲ αὐτὸν προσδεξαμένου, χαρᾶς ἤδη πλεῖστον προχωρούσης ὁ Σαναβαλλέτης αὐτῷ λόγους προσέφερε, δηλῶν, ὡς γαμβρὸν μὲν ἔχοι [b] Μανασσῆν, τοῦ τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερέως Ἰαδδοῦ ἀδελφόν· πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους αὐτῷ συμπαρόντας τῶν ὁμοεθνῶν θέλειν ἱερὸν ἐν τοῖς ὑπ' ἐκείνῳ τόποις ἤδη καταskευάσαι. τοῦτο δ' εἶναι καὶ τῷ βασιλεῖ συμφέρον, εἰς δύο [c] διαιρεῖσθαι τὴν τῶν Ἰουδαίων δύναμιν, ἵνα μὴ [d] ὁμογνωμονοῦντα τὸ ἔθνος μηδὲ σπουδὴ, εἰ νεοτερίσειέ ποτε, καλεπὸν ᾖ τοῖς βασιλεῦσι, καθὼς καὶ πρότερον τοῖς Ἀσσυρίων ἄρξασιν ἐγένετο. συγχωρήσαντος δὲ Ἀλεξάνδρου, πᾶσαν εἰσενεγκάμενος σπουδὴν, ᾠκοδόμησεν ὁ Σαναβαλλέτης τὸν ναὸν καὶ ἱερέα τὸν Μανασσῆν κατέστησε, μέγιστον γέρας ἡγησάμενος, τοῖς ἐκ τοῦ γένους τοῦτο ἔσεσθαι. μιᾶς δὲ ἐπλα τῇ Τύρου πολιορκίᾳ διελήλυθότων, καὶ δύο τῇ [e] Γάζῃ, ὁ μὲν Σαναβαλλέτης ἀπέθανεν. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἐξελὼν τὴν Γάζαν, [f] ἐπὶ τὴν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν [g] ἀναβαίνειν ἐσπουδάκει. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς [h] Ἰαδδοῦς, τοῦτο ἀκούσας, λίαν ἐν ἀγωνίᾳ καὶ δέει, πῶς ἀπαντήσει τοῖς Μακεδόσιν ἀμηχανῶν, ὀργιζομένου τοῦ βασιλέως ἐπὶ τὴν [i] πρότερον ἀπείθειαν. προαγγείλας οὖν ἱκεσίας τῷ λαῷ, καὶ θυσίαν μετ' αὐτοῦ τῷ Θεῷ [k] προσφέρων, ἐδεήθη ὑπερασπίσαι τοῦ ἔθνους, καὶ τῶν ἐπερχομένων κινδύνων ἀπαλλάξαι. κατακοιμηθέντι δὲ μετὰ τὴν θυσίαν ἐχρημάτισεν αὐτῷ καὶ τοὺς ὑπνους ὁ Θεὸς χαρᾶναι, καὶ στεφανοῦντας τὴν πόλιν ἀνοίξαι τὰς πύλας, καὶ τοὺς μὲν ἄλλους λευκαῖς [l] ἐσθῆσιν, αὐτὸν δὲ μετὰ τῶν ἱερέων τὴν νομίμοις στολαῖς ποιεῖσθαι τὴν ὑπάντησιν, μηδὲν προσδοκῶντας

m Τούτῳ] Forte αὐτῷ. COCC.

n Ελόμενον,] Ελομένους *Vat.* & *Gall.*

o Αποκεκναμένα] Ita cum *Hen.* & *Busb.* ἀποκεκνισμένα in *cæteris.*

p Οσον ἐδέπω μέλλουσαν αἱρεῖσθαι.] Οσον ἔτω *Hen.* & *Busb.* ὅσον ἐδέπω *propemodum*, ut vertit *Politianus* in *Herodiano.* Videſis Cl. *Perizonium* ad *Ælianum*, l. 12. c. 57. p. 764.

q Παραγενόμενος ὃ ταύτῃ,] Παραγενόμενος ἃ ταύτῃ ἐπειλε *Hen.* & *Vat.*

r Στρατεύσειν] Στρατεύσων ſolus *Busb.*

s Τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερέα,] Ita ex *MSS.* ut infra ſeq. poſt Μανασσῆ, Ἰαδδοῦ, ubi τοῦ deeſt *Editis.*

t Δι' αὐτοῦ,] Ita cum *Hen.* & *Epiphan.* qui vertit, *ut omnes per eum diſcerent* &c. in *cæteris* δι' αὐτοῦ deſiderantur.

v Δὴ αὐτοῖς φυλακτέον τοὺς ὅρκους.] Δεῖ αὐτοὺς *Hen.* quod ſane mox poſtularet φυλάσσειν pro φυλακτέον.

x Γαζαίων πόλιν ἦλθεν,] Τῶν Γαζαίων *Hen.* Γάζιων *Vat.* & *Busb.* & mox ἦλυθεν habet *Vat.* Επὶ τὴν Γάζαν πόλιν ἦλθε, αὐτὴν καὶ τὰ &c. legiſſe videtur *Epiphan.*

y Βαβημήσην ἐπολιόρκει.] Βαβημάσιν *Vat.* in *Epiphanii* libris *Bibimaſin*, aut *Babimaſin*, aut *Abymaſin.* Verum *Arriano* dicitur Βατις, *Curtio* autem *Betis.*

z Ὀκτακισχιλίους] Δὶς ὀκτακισχιλίους *Vat.*

a Υπ' αὐτοῦ,] Ita *Hen.* & *Busb.* quod uſitatius quam παρ' αὐτῷ *Editorum Aliorumque.*

b Μανασσῆ, τοῦ τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερέως Ἰαδδοῦ ἀδελφόν·] Conf. ſupr. §. 2. SPANH.

c Διαιρεῖσθαι] Διηρῆσθαι in *MSS.*

d Ομογνωμονοῦν τὸ ἔθνος μηδὲ σπουδὴ,] Sic in *MSS.* ὁμογνῶν in *Editis.*

e Γάζῃ,] Forte Γάζης. COCC.

f Επὶ τὴν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν] Quæ de Alexandro & Jaddo narrantur hoc capite (conſentientibus *Talmudicis* in *Joma*, f. 69. & *Taanith*, c. 9. & Auctore *Commentarii Majoris* in *Leviticum*, ſect. 13.) pro fabuloſis habentur ab *Ant. Van-Dale* in *Diſſertatione ſuper Ariſtea*, & *Thoma Wagſtaffe* in *Reſponſione* ad *Lloydii Epiſt.* ad *Scherlockium*, *Aliiſque nonnullis*: præcipue quod ea ſilentio præterierint *Curtius*, *Diodorus*, *Arrianus* & *Plutarchus.* Verum *Juſtinum* l. XI. c. 10. (ubi dicit *Alexandrum obviam cum infulis multos Orientis reges habuiſſe*) ad hanc hiſtoriam reſpicere exiſtimat *Iſ. Voſſius*, in notis ad *Juſtini* locum jam allatum. Hiſque fidem habuiſſe *Originem*, conſtat ex lib. 5. contra *Celſum*, p. 265. ubi dicit, ὡς μηδ' ἐπὶ Αλεξάνδρῳ τῷ Μακεδόνι παθεῖν τι αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ, καί τοι γε μὴ βλαπτόμενον, ἀλλὰ τιμᾶς σωθείσας καὶ ὅρκους, ἀναλαμβάνειν ὅπλα καὶ ἐξ Δκρείας. τότε φασὶ καὶ τὰ Ἰουδαίων ἀρχιερέα, ἐνδεδυκότα τὴν ἱερατικὴν στολὴν, προσκεκυνηκέναι ὑπὸ τοῦ Αλεξάνδρου, φάσκοντος ὀφθῆναι αὐτῷ τότε τῷ σχήματι τινα, ἐπαγγελλόμενον αὐτῷ καὶ τοὺς ὑπνους ὑποχεῖσθαι τῶν Ασσίων ἄλλων.

g Αναβαίνειν ἐσπουδάκει.] Quo anni tempore id contigerit docemur in Megillath Taanith, videlicet menſe Caſleu, qui fere cum Novembri coincidit: nam diem 21 hujus menſis feſtum egerunt, quod favore Alexandri de Samaritanis triumpharent. REL.

h Ιαδδοῦς,] Hic putatur eſſe *Iaddua*, F. Jonathanis, nominatus Nehemiæ XII. 11. HUDS. in *Add.*

i Προτέραν ἀπειθείαν·] Προτέρα ſolus *Busb.*

k Προσφέρων,] Προσφέρειν *Gall.*

l Εσθῆσιν,] Εσθήσεσιν hic & infra in *MSS.*

m Προ-

τας πίσεως δεινὸν, προνοουμένου τοῦ Θεοῦ. Διανασὰς οὖν ὁ βασιλεὺς ὕπνου, ἔχαιρέ τε μεγάλως αὐτὸς, καὶ τὸ χρηματισθὲν αὐτῷ πᾶσι μηνύσας, καὶ πείσας ὅσα κατὰ τοὺς ὕπνους αὐτῷ παρηγγέλη, τὴν τοῦ βασιλέως παρουσίαν ἐξεδέχετο.

ε'. Πυθόμενον δὲ αὐτὸν, ὡς πόρρω τῆς πόλεως ὄντα, [m] προέεισι μετὰ τῶν ἱερέων καὶ τοῦ [n] πολιτικοῦ πλήθους, ἱεροπρεπῆ καὶ διαφέρουσαν τῶν ἄλλων ἐθνῶν πομπὴν ποιούμενον τὴν ὑπάντησιν εἰς τόπον τινὰ [o] Σαφὰ λεγόμενον. τὸ δὲ ὄνομα τοῦτο μεταφερόμενον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶτταν [p] σκοπὸν σημαίνει· πάνυ γὰρ Ἱεροσόλυμα καὶ τὸν ναὸν ἐκεῖθεν φαίνεσθαι ἀφορᾶσθαι. τοὺς δὲ Φοινίκων καὶ τοὺς ἀκολουθούντων [q] Χαλδαίων, ὅσα βασιλέως ὀργὴν εἰκὸς ἀπειργάσθαι αὐτοῖς, τὴν τε πόλιν διαρπάσαι, καὶ τοὺς ἀρχιερέα μετ' αἰκίας ἀπολέσαι λογιζομένους, τὰ ἐναντία τούτων ἐλπίσαι. ὁ γὰρ Ἀλέξανδρος, ἐπὶ πόρρωθεν ἰδὼν τὸ μὲν πλῆθος ἐν τοῖς [r] λευκαῖς ἐσθῆσι, τοὺς δὲ ἱερεῖς πρεσβυτέρους ἐν τοῖς βυσσίναις αὐτῶν, τὸν δὲ ἀρχιερέα ἐν τῇ [s] ὑακινθίνῃ καὶ διαχρύσῳ στολῇ, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔχοντα τὴν κίδαριν καὶ τὸ χρυσοῦν ἐπ' αὐτῆς ἔλασμα, ᾧ τὸ τοῦ Θεοῦ [t] ἐγέγραπτο ὄνομα, προσελθὼν μόνος, [v] προσεκύνησε τὸ ὄνομα, καὶ τὸν ἀρχιερέα πρῶτος ἠσπάσατο. τῶν δὲ Ἰουδαίων πάντων ὁμοῦ μιᾷ φωνῇ τὸν Ἀλέξανδρον ἀσπασαμένων, καὶ κυκλωσαμένων αὐτὸν, οἱ μὲν τῆς Συρίας βασιλεῖς καὶ οἱ λοιποὶ τοῦτο ποιήσαντος κατεπλάγησαν, καὶ διεφθάρθαι τῷ βασιλεῖ τὴν διάνοιαν ὑπελάμβανον· Παρμενίωνος δὲ μόνος προσελθόντος αὐτῷ, καὶ πυθομένου, τί δήποτε προσκυνουμένων αὐτὸν ἁπάντων αὐτὸς προσκυνήσαι τὸν Ἰουδαίων ἀρχιερέα, "ὃν τοῦτον, εἶπε, προσεκύνησα, τὸν θεὸν, ὃς [x] τῇ ἀρ-"χιερωσύνῃ αὐτὸν τετίμηκε. τοῦτον γὰρ καὶ κατ' ὄνειρον εἶδον "ἐν τῷ γνῷ [y] σχήματι, [z] ἐν [a] Δίῳ τῆς Μακεδονίας τυγχάνων. "καὶ πρός ἐμαυτὸν διανοουμένῳ μοι πῶς ἂν κρατήσαιμι "τῆς Ἀσίας, παρεκελεύετο μὴ μέλλειν, ἀλλὰ θαρσοῦντα διαβαί-"νειν· αὐτὸς γὰρ ἡγήσεσθαί μοι τῆς [b] στρατιᾶς καὶ [c] τὸν Περ-"σῶν διαδώσειν ἀρχόν. ὅθεν ἄλλον μὲν οὐδένα θεασάμε-"νος ἐν [d] τοιαύτῃ στολῇ, τοῦτον δὲ νῦν ἰδὼν, καὶ τὰ κατ' ὄνειρον τοὺς "ὕπνους [e] ἀπομνησθεὶς ὄψεώς τε καὶ διακελεύσεως, [f] νο-"μίζω θείᾳ πομπῇ τὴν στρατιὰν πεποιημένον Δαρεῖον "νικήσειν, καὶ τὴν Περσῶν καταλύσειν δύναμιν, καὶ πάντ' "ὅσα κατὰ νοῦν ἐστί μοι προχωρήσειν." ταῦτ' εἰπὼν πρὸς τὸν Παρμενίωνα, καὶ δεξιωσάμενον τὸν ἀρχιερέα, [g] τῶν ἱερέων διαθεόντων, εἰς τὴν πάλιν διαγίνεται· καὶ ἀνελθὼν [h] ἐπὶ τὸ ἱερὸν, θυσίαν μὲν τῷ Θεῷ καὶ τὴν διὰ [i] ἀρχιερέως ὑφήγησιν, αὐτὸν δὲ τὸν ἀρχιερέα [k] καὶ τοὺς ἱερεῖς ἀξιοπρεπῶς ἐτίμησε. δειχθείσης δὲ αὐτῷ τῆς Δανιήλου βίβλου, ἐν ᾗ τινα τῶν Ἑλλήνων καταλύσειν τὴν Περσῶν ἀρχὴν ἐδήλου, [l] νομίσας αὐτὸς εἶναι ὁ σημαινόμενος,

mali sibi metuentes, providente Deo. Igitur excitatus ex somno, & ipse magnopere gaudebat, & indicato cunctis eo oraculo, factisque omnibus quæ ei in somnis mandata fuerant, Regis adventum præstolabatur.

Alexandri adventus in urbem Hierosolymorum.

5. Atque ubi eum non procul abesse ab urbe intellexit, prodit una cum sacerdotibus & civili turba, venerabili & diverso ab aliis gentibus occursu, in quendam locum qui Sapha dicitur. hoc autem nomen, si Græce interpretemur, speculam significat: inde enim & Hierosolyma, atque templum conspiciebatur. Cumque Phœnices & Chaldæi qui *Regem* sequebantur fore putarent (quæ verisimile erat Regem præ iracundia illis permissurum esse) ut urbem diriperent & pontificem excarnificarent, accidit ut res contra se haberent. Alexander enim, procul adhuc conspicatus multitudinem in albis vestibus, & sacerdotes præcedentes in byssinis tunicis, & pontificem in hyacinthina veste & auro distincta, atque tiaram in capite gerentem, & auream in ea laminam, in qua Dei nomen inscriptum erat: solus accessit, & nomen veneratus est, priorque pontificem salutavit. Judæis autem omnibus una voce Alexandrum salutantibus & in orbem cingentibus, reges quidem Syriæ reliquique obstupuerunt, & Regem mentis impotem esse sunt suspicati: Parmenione vero solo eum aggresso & percontato, quî factum sit ut omnibus eum adorantibus, ipse Judæorum pontificem adorarit; "non hunc, inquit, adoravi, sed "Deum, cujus ille summo sacerdotio decoratus est.

Alexandri somnium.

"Hunc enim secundum quietem vidi in hoc ha-"bitu, cum essem in Dio in Macedonia; ac cogi-"tantem me apud meipsum, quonam pacto potiri "possem Asia, hortatus est ne cunctarer, sed con-"fidenter trajicerem: sese enim exercitui meo præ-"iturum, mihique Persarum imperium traditu-"rum. Itaque cum alium nullum in tali veste vi-"derim, & nunc conspicatus hunc, & illius in "quiete visi & cohortationis recordatus sim, puto "me, divino missu facta expeditione, Dario supe-"riorem fore, & Persarum potestatem aboliturum, "atque omnia quæ mihi sunt in animo successura." Hæc loquutus ad Parmenionem, dataque pontifici dextra, sacerdotibus eum cursu comitantibus, in urbem venit; & in templum ascendit, ac Deo ad sacerdotis præscriptum sacrificavit, ipsumque pontificem & sacerdotes magnifice honoravit. Ostensoque ei Danielis libro, in quo fore significabat, ut Græcorum quidam Persarum imperium aboleret, ille se eum esse qui significaretur existimans, tunc quidem lætatus multitudinem dimisit:

Alexander Hierosolymorum templum adit, & sacra facit.

postri-

m Προέεισι μετὰ τῶν ἱερέων] Προέεισι minus recte in *MSS.*

n Πολιτικοῦ πλήθους,] In Megillath Taanith dicuntur præcipui cives Hierosolymitani & בולימין *βελσυταί* cum eo profecti via Gaza Hierosolymas per Σκοπὸν. REL.

o Σαφὰ λεγόμενον.] Σαφὰν *Hen.* Σαφὴν *Busb.* Σαφεὶν *Vat.* Hebraïce צפא. HUDS. In Megillath Taanith dicitur usque Antipatrida urbem obviam iisse Alexandro Simeonem. Forsitan quia Antipatris olim dicta fuit Caphar vel vicus *Saba*, crediderunt Σαφὰ esse eundem locum ac *Caphar Saba*. REL. Conf. supr. lib. 8. c. 12. §. 1. SPANH.

p Σκοπὸν σημαίνει.] Σκοπὸν *Busb.* & *Vat.* & rectè. HUDS. in *Add.* Locum itaque hunc *Speculatorem* appellarunt, urbi (ut videtur) superimminentem, qualis Epipolæ erant Syracusis. HAV.

q Χαλδαίων,] Χαθαίων (post *Schotanum* in Tom. 2. *Bibl. Hist. S.* p. 1214.) reponendum censet *L Loydius*, *Episcopus Wigorniensis*, in *Epistola* ad *Sherlockium* de Facto laddux, p. 16.

r Λευκαῖς ἐσθῆσι,] Id etiam in Megillath Taanith legitur, primores populi qui cum Pontifice erant בלבנים albis vestibus fuisse indutos. In Gemara Joma, ubi eadem historia narratur, de eo nihil. REL.

s Ὑακινθίνῃ καὶ διαχρύσῳ στολῇ,] Ὑακινθίνῳ in *MSS.* ἐνδεδυμένον τὸν ὑακίνθινον στολὸν καὶ διάχρυσον *Zonar.* Per ὑακινθίνη intelligit *pallium*, per διάχρυσον *Ephodum* cum *Pectorali*. ita *Braunius* de *Vest. Sacerd. Hebr.* l. 2. c. 25. p. 853.

t Ἐγέγραπτο ὄνομα,] Ἐπεγέγραπτο *Busb.* & *Zonar.* Coccejus vero ὑπεγέγραπτο.

v Προσεκύνησε] Simeonem ipsum adoratum esse dicitur Alexander in Megillath Taanith, & ita mox etiam Parmenio rogat cur adoraret Pontificem, quod in Megillath ita extat מלך גדול כמותך ישתחוה ליהודי *Rex magnus, qualis tu es, adorat Judæum?* REL.

x Τῇ ἀρχιερωσύνῃ] Ita in *MSS.* τὸν ἀρχιερωσύνῃ in *Editis.*

y Σχήματι,] Φησὶ post σχήματι inserunt *Hen.* & *Busb.*

z Ἐν Δίῳ] Τῆς Μακεδονίας ἔνδον aut ἐσγίων τῆς Μακεδονίας in *MSS.* ἐσγὺς ὢν ἔτι Μακεδονίας *Zonar.*

a Δίῳ τῆς Μακεδονίας τυγχάνων·] Alia urbs Syriæ *Gen.* Δία, de qua inf. lib. 13. c. 15. §. 3. Δίου πόλιν. & alibi. lib. 1. c. 6. §. 4. SPANH.

b Στρατιᾶς καὶ] Ita cum *MSS.* στρατίας in *Editis.* ac præterea μου pro μοι in uno *MSS.*

c Τὸν Περσῶν] Ita in *MSS.* & *Zonar.* ut & mox infra, hac ead. §. τῶν in *Editis.*

d Τοιαύτῃ στολῇ,] Τῇ αὐτῇ *Busb.*

e Ἐτιμηθεὶς ὄψεώς τε καὶ διακελεύσεως,] Ἀναμνησθεὶς in *MSS.*

f Νομίζω θείᾳ πομπῇ] Καὶ σὺν Θιῷ νομίζω τὴν στρατιὰν ποιησάμενον Δαρεῖον ἡττήσειν *Zonar.*

g Τῶν ἱερέων διαθεόντων,] Τῶν Ἰουδαίων solus *Vat.*

h Ἐπὶ τὸ ἱερὸν,] Judæi etiam in Megillath Taanith memorant, Alexandrum Macedonem in Templo Hierosolymitano fuisse, ad 23 diem mensis Sivan. Gebiha ben Pesisa actu usus effecit ut quum ad montem templi adscenderet, calceos exueret. REL.

i Ἀρχιερέως ὑφήγησιν] Ita ex *MSS.* & *Zonara.* ἱερέως in *cæteris.*

k Καὶ τοὺς ἱερεῖς ἀξιοπρεπῶς ἐτίμησε.] Ita *Hen.* & *Epiphan.* καὶ τοὺς ἱερεῖς in *reliquis* desiderantur.

l Νομίσας αὐτὸς εἶναι] Νομίσας αὐτὸν εἶναι τὸ σημαινόμενον *Hen.*

In Judæos beneficia confert.

postridie vero ejus diei eos advocat, quæque ipsi velint.dona postulare jubet. Pontifice autem petente, ut liceret patriis uti legibus, utque septimo quovis anno tributis essent immunes, omnia *eis* concessit. Cumque illi ab eo petiissent, ut & eos qui Babylone & in Media erant Judæos legibus suis uti sineret, libenter promisit facturum quæ *ab eo* postularent. cum vero ad hoc diceret multitudini, si qui secum militare vellent, ea lege ut patrios mores tenerent & secundum eos viverent, paratum esse *eos secum* ducere; multi lubenti animo in eam expeditionem dederunt nomina.

Sicima Samaritarum metropolis.

Samaritarum ingenium.

6. Igitur Alexander, compositis in hunc modum Hierosolymorum rebus, in proximas urbes duxit exercitum. Atque omnibus, quos adiret, amice eum excipientibus, Samaritani (qui tum Sicima regionis caput habebant, urbem apud Garizim montem positam, & à desertoribus Judaïcæ gentis habitatam) videntes Judæis ab Alexandro tam præclarum honorem habitum, statuerunt Judæos se profiteri. Sunt enim Samaritæ eo ingenio, sicuti jam ante memoravimus, ut in Judæorum rebus adversis negent suos esse cognatos, tunc quidem id quod verum est profitentes. Sed si forte eos paulo lautius agere viderint, continuo in eorum communionem insiliunt, suos esse consanguineos dicentes, genusque suum à Josephi natis, Ephraïmo & Manasse, deducentes. Igitur apparate, & cum magna in eum studii significatione, Regi occurrunt haud procul Hierosolymis. Cumque illos Alexander laudasset, Sicimitæ ad eum accedunt, assumptis quos Sanaballetes ad eum miserat militibus: rogantque, ut ipsorum urbem adiret fanumque *sua præsentia* cohonestaret. Ipse vero ad eos se venturum promittit, simulatque redierit. Ac postulantibus sibi anni septimi tributa condonari, quippe cum nec ipsi eo anno sementem facerent, quæsivit, quinam essent qui hæc peterent. Cumque dixissent, Hebræos se esse, vocari autem Sicimorum Sidonios: iterum interrogavit, an Judæi essent? Quod cum *illi* negarent, dixit, Atqui ego Judæis ista dedi; tamen cum rediero, & hæc à vobis accuratius cognovero, faciam quod mihi visum fuerit. Et quidem Sicimitas ita dimisit. Sanaballetis vero militibus imperavit, ut ipsum in Ægyptum sequerentur: illic enim agros eis divisurum. id quod paulo post fecit in Thebaïde, ubi eis regionem tuendam mandavit.

Mortuo Alexandro dividitur imperium.

Jaddi obitus. Onias pontifex.

7. Alexandro autem vita defuncto, imperium inter successores divisum est: templumque in monte Garizin mansit. Quod si quis ab Hierosolymitis reus agebatur comesi profani cibi, aut violati Sabbati, aut alicujus talis peccati, is ad Sicimitas confugiebat, seque injuste accusatum dicebat. Per id vero tempus vita decesserat Jaddus pontifex, eique in pontificatum successerat Onias ejus filius. Atque in eo statu res Hierosolymitanæ tunc fuere.

Finis Libri undecimi.

τότε μὲν ἡδεῖς ἀπέλυσε τὸ πλῆθος· τῇ ὑ ὑπιούσῃ προσκαλεσάμενος, ἐκέλευσεν αὐτὸς αἰτεῖσθαι δωρεὰς ἃς ἂν αὐτοὶ θέλωσι. τῶ δ' ἀρχιερέως αἰτησαμένου, χρήσασθαι τοῖς πατρίοις νόμοις, κ τὸ ἕβδομον ἔτος ἀνείσφορον εἶναι, συνεχώρησε πάντα. προσκαλεσάμενος δ' αὐτῶν, ἵνα κὰ τοὺς ἐν Βαβυλῶνι κὰ Μηδίᾳ Ιουδαίους τοῖς ἰδίοις ὑπιτρέψῃ νόμοις [m] χρήσασθαι, ἀσμένως ὑπέσχετο ποιήσειν ἅπερ ἀξιοῦσιν. εἰπόντος δ' αὐτοῦ πρὸς τὸ πλῆθος, εἴτινες αὐτῷ βούλονται [n] συστρατεύειν, τοῖς πατρίοις ἔθεσιν ἐμμένοντες κ ταῦτα ζῶντες, ἑτοίμως ἔχειν ἐπάγεσθαι, πολλοὶ τὴν σὺν αὐτῷ στρατείαν ὑπέσχοντο.

5'. Ὁ μὲν οὖν Ἀλέξανδρος, ταῦτα διοικησάμενος ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, ἐξεστράτευσεν ὑπὲρ τὰς ἐχομένας πόλεις. πάντων δ' αὐτὸν πρὸς ὃς ἀφίκετο φιλοφρόνως ὑποδεχομένων, Σαμαρεῖται, μητρόπολιν τότε τὴν [o] Σίκιμα ἔχοντες, κλιμένην πρὸς τῷ [p] Γαριζεῖν ὄρει, κ καλουμένην ὑπὸ τῶν ἀποστατῶν τῶν Ἰουδαίων ἔθνους, ἰδόντες ὅτι τοὺς Ἰουδαίους Ἀλέξανδρος οὕτω λαμπρῶς τετίμηκεν, ἔγνωσαν [q] αὐτοὺς Ἰουδαίους ὁμολογεῖν. εἰσὶ γὰ οἱ Σαμαρεῖς τοιοῦτοι τὴν φύσιν, ὡς ἤδη πού [r] πρότερον δεδηλώκαμεν, [s] ὅταν μὲν τὰ συμφορᾶς ὄντας τοὺς Ἰουδαίους ὁρῶσιν) συγγενεῖς [t] ἔχειν, ὁμολογοῦντες τότε τὴν ἀλήθειαν. ὅταν δέ τι πρεῖ αὐτοὺς λαμπρὸν ἴδωσιν ἐκ τύχης, ἐξαίφνης ὑπιπηδῶσιν αὐτῶν τῇ κοινωνίᾳ, προσοικεῖν αὐτοῖς λέγοντες, κ ἐκ τῶν Ιωσήπου ψευδογενεῖς αὐτοὺς εἶναι Ἐφραίμου κ Μανασσῆ. μὴ λαμπρύνηται οὖν κ πολλοὺς [v] ἐνδεικνύμενοι πρεῖ αὐτὸν προθυμίαν, ἀπιώτησαν τῷ βασιλεῖ, μικρὸν δεῖν ἐγγὺς τῶν Ἱεροσολύμων. ἐπαινέσαντος δ' αὐτοὺς Ἀλεξάνδρου, οἱ Σικιμῖται προσῆλθον αὐτῷ, προσαρπαλαβόντες κ ὡς Σαναβαλλέτης πρὸς αὐτὸν στρατιώτας ἀπέστελε· κὰ παρεκάλουν, ὑποδεχόμενον [x] πρὸς τὴν πόλιν αὐτῶν, τιμῆσαί τε τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερόν. ὁ δ' ἐκείνοις μὲν οὐδὲν ὑποσχρέφων ἧξειν ὑπέσχετο πρὸς αὐτούς. ἀξιούντων δ' [y] ἀφιέναι τὸν φόρον αὐτοῖς τὸ [z] ἑβδομαδικὸν ἔτος· ὃ δὴ γὰ αὐτοὺς σπείρειν ἐν αὐτῷ· τίνες ὄντες ταῦτα ὑποδέχοιντο. τῶν δ' εἰπόντων, Ἑβραῖοι μὲν εἶναι, [a] χρηματίζειν δ' οἱ ἐν Σικίμοις Σιδώνιοι, πάλιν αὐτοὺς ἐπηρώτησεν, εἰ τυγχάνουσιν Ἰουδαῖοι; τῶν δ' οὐκ εἶναι φαμένων, ἀλλ' ἔγωγε, εἶπεν, Ἰουδαίοις ταῦτ' ἔδωκα. ὑποστρέψας μέντοιγε κ διδαχθεὶς ὑφ' ὑμῶν ἀκριβέστερον, ποιήσω τὰ δόξαντα. τοῖς μὲν οὖν Σικιμίταις ἕως [b] ἀπεπάλαιε. τοὺς δὲ Σαναβαλλέτου στρατιώτας ἐκέλευσεν ἕπεσθαι εἰς Αἴγυπτον· ἐκεῖ γὰ αὐτοῖς δώσειν κλήρους γῆς. ὁ δὲ μετ' ὀλίγον ἐποίησεν ἐν τῇ Θηβαΐδι, φρουρεῖν τὴν χώραν αὐτοῖς προστάξας.

ζ'. Τελευτήσαντος δὲ Ἀλεξάνδρου, ἡ μὲν ἀρχὴ [c] εἰς τοὺς Διαδόχους [d] ἐμερίσθη· τὸ δ' ὄρος τὸ ἐπὶ τῷ Γαριζεῖν ὄρους ἱερὸν ἔμενεν. εἰ δέ τις αἰτίαν ἔσχε πρὸς τοῖς Ἱεροσολυμίταις κοινοφαγίας, ἢ τῶν ἐν τοῖς [e] Σαββάτοις παρανομίας, ἢ τινος ἄλλου τοιούτου ἁμαρτήματος, πρὸς τοὺς Σικιμίτας ἔφευγε, λέγων ἀδίκως [f] ἐγκεκλῆσθαι. τετελευτήκει δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν κ ὁ ἀρχιερεὺς Ἰαδδοῦς, κ τὸν ἀρχιερωσύνην Ὀνίας ὁ παῖς αὐτοῦ παρειλήφει. τὰ μὲν δὴ περὶ τοὺς Ἱεροσολυμίτας ἐν τούτοις ἐτύγχανεν ὄντα.

Τέλος τῆς βιβλίου ἑνδεκάτου.

m Χρήσασθαι,] Χρῆσθαι hic loci in omnibus *MSS.* At supra post αἰτησαμένου, χρῆσθαι habet solus *Busb.*

n Συστρατεύειν,] Ita *MSS.* στρατεύειν in *Editis.*

o Σίκιμα ἔχοντες,] Σίκιμαν *Hen.* & *Busb.* Σίκιμαν *Vat.* & infra p. 583. & mox Σικιμίτας.

p Γαριζεῖν ὄρει,] Conf. supr. §. 2. SPANH.

q Αὐτοὺς Ἰουδαίους ὁμολογεῖν.] Ἑαυτοὺς *MSS.* αὐτοὺς in *Editis*, ut & mox infra post ψευδογενεῖς.

r Πρότερον δεδηλώκαμεν,] *Sc.* lib. 9. c. 14. §. 3. Vide etiam *lib.* XII. *c.* 7.

s Ἐν μὲν τοῖς συμφοραῖς ὄντας τοὺς Ἰουδαίους ἀρνοῦνται συγγενεῖς ἔχειν,] Conf. supr. lib. 9. c. 14. §. 3. SPANH.

t Ἔχειν, ὁμολογοῦντες τότε] Vocem ἔχειν non agnoscunt *Hen.* & *Vat.*

v Ἐνδεικνύμενοι πρὸς αὐτὸν προθυμίαν,] *Al.* δεινύμενοι.

x Πρὸς τὴν πόλιν αὐτῶν,] Εἰς τὴν πόλιν in *MSS.*

y Ἀφιέναι τὸν φόρον] Ἀφεῖναι in *MSS.*

z Ἑβδομαδικὸν] Lege ἑβδομαδικῶς. COCC.

a Χρηματίζειν δ' οἱ] Ita etiam apud *Zonaram*, ubi *Wolphius* vertit, *Sicimitas Sidonios appellari.* At *Epiphanius* reddit, *Sicimitas autem à Sidoniis nuncupari.* Denique *Schotanus* (in *Bibl. Hist.* S. tom. 2.) verti vult, *Sidonios in Sicimis vulgo appellari.* Confer. l. XII. c. 7.

b Ἀπεπάλαιε.] Conf. supr. c. 6. §. 8. SPANH.

c Εἰς τοὺς Διαδόχους] Εἰς Διαφόρους *Vat.*

d Ἐμερίσθη· τὸ] Διεμερίσθη *Hen.* & *Busb.*

e Σαββάτοις παρανομίας,] Ita *MSS.* ἐν τοῖς Σάββασι in *Editis.*

f Ἐγκεκλῆσθαι.] Ita *MSS.* ἐγκεκλῆσθαι in *Editis.* HUDS. Corrigit D. Hoornbekius ἐγκεκλεῖσθαι. Vetus *culpari*; sed Basileensis ἐγκλῆσθαι. rectè. COCC.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a]ΕΝ ΤΗι ΔΩΔΕΚΑΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DUODECIMO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. Ως Πτολεμαῖος ὁ Λάγυ, δόλῳ καὶ ἀπάτῃ παραλαβὼν τὰ Ιεροσόλυμα καὶ τὴν Ιουδαίαν, πολλοὺς ἐξ αὐτῆς εἰς Αἴγυπτον [b] κατῴκισεν.

1. *Quomodo Ptolemæus, Lagi filius, Hierosolymis & Judæis dolo occupatis, multos inde deportavit in Ægyptum.*

β'. Ως ὁ υἱὸς αὐτοῦ Πτολεμαῖος, ὁ κληθεὶς Φιλάδελφος, τοὺς [c] Ιουδαίων νόμους εἰς τὴν Ελληνικὴν γλῶτταν μετέβαλε, καὶ πολλοὺς αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν, Ελεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ αὐτῶν χαριζόμενος, καὶ ἀναθήματα πολλὰ ἀνέθηκε τῷ Θεῷ.

2. *Quomodo filius ejus Ptolemæus, Philadelphus appellatus, Judaïcas leges Græce transferendas curavit, & multos captivos, in gratiam Eleazari illorum pontificis, manumisit, plurimaque donaria Deo consecravit.*

γ'. Πῶς ἐτίμησαν οἱ τῆς Ασίας βασιλεῖς τὸ Ιουδαίων ἔθνος, καὶ πολίτας ἐποίησαν ἐν τοῖς ὑπ' αὐτῶν κλιθείσαις πόλεσιν.

3. *Ut Judæorum gentem honore affecerunt reges Asiæ, & conditarum à se urbium civitate donaverunt.*

δ'. Εκ τῆς γνωμένης ἀτυχίας ἐπανόρθωσις ὑπὸ Ιωσήπου τοῦ Τωβίου πεποιημένη φιλίαν πρὸς Πτολεμαῖον τὸν Επιφανῆ.

4. *Josephus Tobiæ filius malo medetur, quo laborabant Judæi, inita cum Ptolemæo Epiphane amicitia.*

ε'. Φιλία καὶ συμμαχία Λακεδαιμονίων πρὸς Ονίαν τὸν ἀρχιερέα τῶν Ιουδαίων.

5. *Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Judæorum pontifice.*

ϛ'. Στάσις τῶν δυνατῶν Ιουδαίων πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὡς [d] ἐπεκαλέσαντο Αντίοχον τὸν Επιφανῆ.

6. *Judæi potentiores inter sese dissident, & quomodo Antiochi Epiphanis opem implorarunt.*

ζ'. Οτι στρατεύσαμενος Αντίοχος ἐπὶ Ιεροσόλυμα, τήν τε πόλιν παρέλαβε, καὶ τὸν ναὸν ἐσύλησεν.

7. *Quod Antiochus, expeditione facta in Hierosolyma, & urbem cepit & templum diripuit.*

η'. Ως Αντίοχος κωλύσας τοὺς πατρίοις νόμοις χρῆσθαι τοὺς Ιουδαίους, μόνος [e] ὁ Ασαμωναίου παῖς [f] Ματταθίας καταφρόνησε τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς Αντίοχου στρατηγοὺς ἐνίκησε.

8. *Quemadmodum, Antiocho vetante Judæos patriis uti legibus, solus Mattathias Assamonæi filius, Regis mandata contempsit, & postea Antiochi duces prælio superavit.*

θ'. Ματταθίου πλοῦτος, γήρως μὲν ὄντος ἤδη, τῶν δὲ παίδων ἢ τῶν πραγμάτων τὴν διοίκησιν τοῖς παισὶν.

9. *Mattathiæ obitus in summa senectute, rerum administratione filiis relicta.*

ι'. [g] Ως ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ιούδας, τοῖς Αντίοχου στρατηγοῖς μαχεσάμενος, τοὺς Ιουδαίους εἰς τὸ πάτριον ἐπανήγαγε πολιτείαν, καὶ ἀρχιερεὺς ἀπεδείχθη ὑπὸ τοῦ λαοῦ.

10. *Quomodo filius ejus Judas, cum Antiochi copiarum ducibus congressus, id assequutus est ut Judæi patriis institutis viverent; atque ipse à populo pontifex constitutus est.*

ια'. Ως Αντίοχου στρατηγὸς Απολλώνιος, εἰς τὴν Ιουδαίαν ἐμβαλών, ἡττηθεὶς ἀπέθανεν.

11. *Quomodo Apollonius, Antiochi exercitus dux, incursione in Judæam facta, victus interiit.*

ιβ'. Η [h] Λυσίου καὶ Γοργίου στρατηγία ἐπὶ τὴν Ιουδαίαν, καὶ ἥττα καὶ διαφθορὰ τοῦ στρατοῦ.

12. *Lysiæ & Gorgiæ contra Judæos expeditio & clades, & exercitûs interitus.*

ιγ'. Οτι στρατευσάμενοι Ιούδας & Σίμων, ὁ μὲν ἐπὶ Αμμανίτας & τὴν [i] Γαλαδίτιδα, ὁ δὲ Σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐπὶ Τυρίους & Πτολεμαεῖς, ἐκράτησαν αὐτῶν.

13. *Quod Judas & Simon, ductis exercitibus, ab illo in Ammanitas, à Simone fratre ejus in Tyrios & Ptolemæos, illos devicerunt.*

ιδ'. [k] Ως Αντίοχος ὁ Επιφανὴς ἐτελεύτησεν ἐν Πέρσαις.

14. *Quomodo Antiochus Epiphanes apud Persas diem obiit.*

ιε'. Ως Αντίοχος, ὁ ἐπικληθεὶς Εὐπάτωρ, στρατευσάμενος ἐπὶ Ιουδαίους μετὰ Λυσίου, καὶ νικήσας, ἐπολιόρκει Ιουδαίους εἰς τὸ ἱερὸν ἐγκλείσας.

15. *Quomodo Antiochus, cognominatus Eupator, una cum Lysia susceptâ in Judæos expeditione, victoria potitus Judam in templo obsidet.*

ιϛ'. Οτι πολλοῦ χρόνου τῇ πολιορκίᾳ τριβομένου, φιλίαν

16. *Quod, longo tempore in obsidione consumpto, Antiochus*

a Εν τῇ δωδεκάτῃ] *Al.* ἐν τῷ δωδεκάτῳ, vel ἐν τῷ δωδεκάτῳ λόγῳ.

b Κατῴκιζεν.] Μετῴκησεν *Hen.*

c Ιουδαίων νόμους] *Al.* Ιουδαίους.

d Επεκαλέσαντο] Απεκαλέσαντο *Hen.*

e Ο Ασαμωναίου παῖς] Ita *MSS.* in *Editis* deëst articulus.

f Ματθίας] Ita ubique cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* Ματθίας passim in *Editis.*

g Ως ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ιούδας,] Hunc titulum insertum dedi ex *MSS.*

h Λυσίου καὶ Γοργίου] Ita juxta *Epiphanii* Codd. *MSS.* Σίλωνος in *Editis Flavii* & aliquibus *MSS.* Γαλῶνος *Hen.*

i Γαλαδίτιν.] Γαλαδίτιν *Vat.*

k Ως Αντίοχος ὁ Επιφανὴς] Λυσίου στρατεία, καὶ Αντιόχου στρατηγοῦ, ἐπὶ Ιουδαίους [Ιούδαν *Gall.*] καὶ ἥττα inter hunc & præcedentem titulum inserunt *Hen. Gall.* & *Vat.*

l Τῶν

tiochus cum Juda fœdus feriit, & ex Judæa non ſine gloria diſceſſit.

17. *Quomodo Bacchides Demetrii copiarum dux, cum exercitu contra Judæos profectus, re infecta ad Regem reverſus eſt.*

18. *Quomodo Nicanor, dux poſt Bacchidem miſſus, una cum exercitu periit.*

19. *Quod Bacchides denuo miſſus contra Judæam, victoria potitus eſt.*

20. *Quomodo Judas in prælio occubuit.*

πιησάμενος πρὸς Ἰούδαν, ὅπως ἀπράκτως ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Ἰουδαίας ὁ Ἀντίοχος.

ιζ. Ὡς Βακχίδης ὁ Δημητρίου στρατηγὸς, ἐξεστρατευσάμενος τοῖς Ἰουδαίοις, ἄπρακτος ἀνέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα.

ιη. Ὡς Νικάνωρ, μετὰ τὸν Βακχίδην πεμφθεὶς στρατηγὸς, ἀπώλετο σὺν [1] τῷ στρατῷ.

ιθ. Ὅτι πάλιν ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν Βακχίδης ἐκπεμφθεὶς, ἐνίκησεν.

κ. Ὡς Ἰούδας διεφθάρη μαχόμενος.

1 Τῷ στρατῷ.] Τῇ στρατιᾷ in duobus *MSS.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΩΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] ἑκατὸν καὶ ἑβδομήκοντα.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER DUODECIMUS.

***Continet hic liber tempus annorum* CLXX.**

CAP. I.

Quomodo Ptolemæus Lagi filius, Hieroſolymis & Judæa dolo occupatis, multos inde deportavit in Ægyptum.

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Πτολεμαῖος ὁ Λάγου, δόλῳ τὰ ἀπάτῃ σαββατικῇ τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ τὴν Ἰουδαίαν, πολλοὺς ἐξ αὐτῆς εἰς Αἴγυπτον κατῴκισεν.

Alexandri ſucceſſores.

IGITUR Alexander Macedonum rex, ſubacto Perſarum imperio, & conſtitutis (ut jam dictum eſt) Judææ rebus, vitam finiit: ac diſtracto in multos imperio, Antigonus Aſia potitur, Seleucus Babylone & illius tractus nationibus, Lyſimachus Helleſpontum obtinuit, Macedoniam occupavit Caſſander, Ægyptum autem tenuit Ptolemæus Lagi filius. Hi dum inter ſeſe diſſident, & de imperio quiſque ſuo contendunt, fiebat ut continua longaque bella gererentur, urbeſque affligerentur, & multos civium in certaminibus amitterent, adeo ut omnis Syria à Ptolemæo Lagi filio (qui tum Soter, *hoc eſt Servator*, appellabatur) longe aliter afficeretur, quam ejus nomine dignum eſſet. Is etiam Hieroſolymam per fraudem & proditionem occupavit. Ingreſſus enim Sabbato in urbem per ſpeciem ſacrificandi, ne prohibentibus quidem Judæis (neque enim hoſtem eſſe putabant, & tum quia nihil mali ſuſpicabantur, tum propter diem ocium & quietem agebant) urbe nullo labore potitus eſt, eamque acerbe tractavit & in-

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ μὲν οὖν ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς, καταλύσας τὴν Περσῶν ἡγεμονίαν, καὶ [b] τὰ κατὰ τὴν Ἰουδαίαν τὰ διαφερόντως καταστησάμενος, τελευτᾷ τὸν βίον· μεταπεσούσης εἰς πολλὰς τὰς ἀρχῆς, Ἀντίγονος μὲν τὰς Ἀσίας [c] ἐπικρατεῖ, [d] Σέλευκος δὲ Βαβυλῶνος καὶ [e] τῶν ἐκεῖ ἐθνῶν, Λυσίμαχος δὲ τὸν Ἑλλήσποντον διέπει, τὴν δὲ Μακεδονίαν [f] εἶχε Κάσσανδρος, Πτολεμαῖος δὲ ὁ Λάγου τὴν Αἴγυπτον [g] εἰλήφει. στασιαζόντων δὲ τούτων, καὶ πρὸς ἀλλήλους φιλοτιμουμένων ὑπὲρ τῆς ἰδίας ἀρχῆς, πόλεμοί τε συνεχεῖς καὶ μάχαι [h] συνέβαινε γίνεσθαι, καὶ τὰς πόλεις κακοπαθεῖν, καὶ πολλοὺς ἐν τοῖς ἀγῶσιν [i] ἀποβάλλειν τῶν οἰκητόρων, ὡς ἐπὶ τὴν Συρίαν ἅπασαν ὑπὸ Πτολεμαίου τοῦ Λάγου, Σωτῆρος τότε χρηματίζοντος, τἀναντία παθεῖν αὐτὸ τῇ ἁλώσει. κατέσχε δὲ ἔτος ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα, δόλῳ ἐπάτῃ [k] χρησάμενος. εἰσελθὼν γὰρ Σαββάτοις εἰς τὴν πόλιν ὡς θύσων, μὴτε τῶν Ἰουδαίων αὐτὸν ἀμυνομένων, ὑδὲ γὰρ ὑπενόουν πολεμίου, καὶ διὰ τὸ ἀνύποπτον ἐπὶ τὴν ἡμέραν ἐν ἀργίᾳ ἐπὶ ῥᾳθυμίᾳ τοῦ σχανόντων, ῥᾳδίως ἐγκρατὴς γίνεται τῆς πόλεως, καὶ πικρῶς ἤρξεν αὐ-

a Ἑκατὸν καὶ ἑβδομήκοντα.] Ita in omnibus *MSS.* tam *Latinis* quam *Græcis*. Videſis *Iſ. Voſſium* in *Chronol.* S. cap. XI. p. 150.

b Τὰ κατὰ τὴν Ἰουδαίαν] Illa τὰ κατὰ deſunt *Cod. NC.*

c Ἐπικρατεῖ,] Ἐπικρατεῖ *NC.*

d Σέλευκος δὲ Βαβυλῶνος] Σέλευκος δὲ ὁ Νικάτωρ ἐπικαλούμενος *NC.*

e Τῶν ἐκεῖ ἐθνῶν,] Τῶν ἄλλων ἐθνῶν *NC.*

f Εἶχε Κάσσανδρος,] Εἶχε abeſt *Hen.* mox Κάσσανδρος ex nummis pro Κάσσανδρος edidimus.

g Εἰλήφει.] Εἴληφεν in nonnullis *MSS.*

h Συνέβαινε γίνεσθαι] Συοίεν γίνεσθαι *Hen.* συνέβαινε γίνεσθαι *NC.*

i Ἀποβάλλειν τῶν οἰκητόρων] Ἀπόλλυσθαι *NC.*

k Χρησάμενος.] Χρησάμενος, ἀρχιερέως ὄντος ἐν ἔτεσι ἡμῶν κατ' ἐκείνους ἡμέρας Ὀνίᾳ, ὃς ἦν Ἀδδὶ υἱός. εἰσελθὼν δὲ ἐν ἡμέρᾳ Σαββάτου εἰς τὴν πόλιν ὁ Πτολεμαῖος ὡς θύσων τῷ Θεῷ *NC.*

Ægyptum tenuit Ptolemæus Lagi filius, Soter dictus.

Judæi, Hieroſolymis dolo captis, in Ægyptum abducti.

τὰς

αὐτῆς. μαρτυρεῖ ἡ τῷ λόγῳ τούτῳ καὶ Ἀγαθαρχίδης ὁ Κνίδιος, ὁ [l] τὰς τῶν Ἀλεξάνδρου πράξεις συγγραψάμενος, ὀνειδίζων ἡμῖν δεισιδαιμονίαν, ὡς δι' αὐτὴν ἀποβαλόντες τὴν ἐλευθερίαν, λέγων οὕτως. "ἔστιν ἔθνος Ἰουδαίων λεγόμενον, οἳ "πόλιν ὀχυρὰν καὶ μεγάλην ἐχόντες Ἱεροσόλυμα, ταύτην ὑ- "περῖδον εἰσὶ τοῦ Πτολεμαίῳ γενομένῳ, ὅπλα λαβεῖν καὶ θε- "λήσαντες, ἀλλὰ διὰ τὴν ἄκαιρον δεισιδαιμονίαν χαλεπὸν "ὑποτέμναν ἔχειν δεσπότην." Ἀγαθαρχίδης μὲν οὖν περὶ τοῦ γένους ἡμῶν ἀπεφήνατο. ὁ δὲ Πτολεμαῖος πολλοὺς αἰχμαλώτους λαβών, ἀπό τε τῆς ὀρεινῆς Ἰουδαίας καὶ τῶν περὶ τὰ Ἱεροσόλυμα τόπων, καὶ τῆς Σαμαρείτιδος, καὶ τῶν [m] ἐν Γαριζεὶν, κατέλοιπεν [n] ἀπαντας εἰς Αἴγυπτον ἀγαγών. [o] ἐγνωκὼς δὲ τοὺς ἀπὸ τῶν Ἱεροσολύμων περί τε τὴν τῶν ὅρκων φυλακὴν καὶ τὰς πίστεις βεβαιοτάτους ὑπάρχοντας, [p] ἐξ ὧν ἀπεκρίναντο Ἀλεξάνδρῳ πρεσβευσαμένῳ περὶ αὐτοὺς, μὴ τὸ κρατῆσαι Δαρείου τῇ μάχῃ· [q] πολλοὺς αὐτῶν εἰς τὰ φρούρια [r] καταλοχίσας, καὶ τοῖς Μακεδόσιν [s] ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ποιήσας ἰσοπολίτας, ὅρκους ἔλαβε παρ' αὐτῶν, ὅπως τοῖς ἐκγόνοις διαφυλάξωσιν. οὐκ ὀλίγοι [t] δὲ καὶ τῶν ἄλλων Ἰουδαίων ἑκουσίως εἰς τὴν Αἴγυπτον παρεγένοντο, διὰ τε [u] τὴν ἀρετὴν τῶν τόπων αὐτοὺς καὶ τῆς τοῦ Πτολεμαίου φιλοτιμίας προσκαλουμένης. στάσις μέντοι τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν πρὸς τοὺς Σαμαρείτας, τὸν πάτριον ἀγωνιῶν τῶν [x] ἐθῶν διασώζειν προαιρουμένοις, ἐγένετο, καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐπολέμουν. τῶν μὲν Ἱεροσολυμιτῶν τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν ἅγιον εἶναι λεγόντων, καὶ τὰς θυσίας ἐκεῖ πέμπειν ἀξιούντων· τῶν δὲ [y] Σαμαρειτῶν εἰς τὸ Γαριζεὶν ὄρος κελευόντων.

çlementer. Hiſce quæ diximus etiam Agatharchides Cnidius, qui res à ſucceſſoribus *Alexandri* geſtas conſcripſit, teſtimonium perhibet, ſuperſtitionem nobis exprobrans, ut qui libertatem propter eam amiſerimus, iſtiuſmodi verbis. "Eſt "gens quæ Judæorum dicitur, qui urbem inco- "lentes magnam & bene munitam *nomine* Hiero- "ſolyma, paſſi ſunt eam in Ptolemæi poteſtatem "venire, quod arma capere noluerint, atque ex "ſuperſtitione intempeſtiva crudeli dominatui ſe- "ſe ſubjecerunt." Et Agatharchides quidem de gente noſtra hæc memoriæ prodidit. Cæterum Ptolemæus, multis hominibus captis, tum ex Judææ montanis, lociſque circa Hieroſolyma, tum ex Samaria & Garizin, omnes in Ægyptum transtulit. Cumque Hieroſolymitanos jurisjurandi fideique obſervantiſſimos ex iis intelligeret, quæ Alexandri legatis poſt victum ab eo Darium reſponderant, multos eorum in præſidiis diſpoſuit, & cum Macedonibus Alexandriæ pares fecit, ac ſacramento adſtrinxit, ſervaturos fidem poſteris ejus, qui ipſis mandaſſet eam provinciam. Non pauci præterea reliquorum Judæorum in Ægyptum ſua ſponte profecti ſunt, allecti partim bonitate ſoli, partim Ptolemæi liberalitate. Sed inter Samaritas & Judæorum poſteros inſtituta patria retinere ſtudentes exiſtebant contentiones, iique inter ſeſe decertabant, dum Hieroſolymitani ſuum templum ſanctum eſſe contendunt, & victimas eo mitti volunt; Samaritæ contra, in montem Garizin.

Agatharchides Cnidius.

Ptolemæi in Judæos benignitas.

Contentiones inter Judæos & Samaritas.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς Πτολεμαῖος ὁ Φιλάδελφος τοὺς Ἰουδαίων νόμους εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν μετέβαλε, καὶ πολλοὺς αἰχμαλώτους ἀπέλυσε, καὶ ἀναθήματα πολλὰ ἀνέθηκε τῷ Θεῷ.

CAP. II.

Quomodo Ptolemæus Philadelphus leges Judaïcas Græce transferendas curavit, multoſque captivos manumiſit, & multa donaria Deo conſecravit.

II.

[z] Βασιλεύσαντος δὲ Ἀλεξάνδρου ἔτη δώδεκα, καὶ μετ' αὐτὸν Πτολεμαίου τοῦ Σωτῆρος τεσσαράκοντα, ἔπεσε τὴν βασιλείαν τῆς Αἰγύπτου Φιλάδελφος, καὶ καταλαβὼν αὐτὴν ἐπ' [a] ἔτη ἐνὸς [b] δέοντος τεσσαράκοντα, [c] τόν τε νόμον ἠρμήνευσε, καὶ τοὺς δουλεύοντας ἐν Αἰγύπτῳ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ἀπέλυσε τῆς δουλείας, [d] ὄντας δώδεκα μυριάδας, ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς, ὃς ἦν ὅτε τῶν [e] βιβλιοθηκῶν τοῦ βασιλέως, σπουδάζων εἰ δυνατὸν εἴη πάντα [f] τὰ κατὰ τὴν οἰκουμένην συναγαγεῖν βιβλία, καὶ συνωνούμενος, [g] εἴ τι που μόνον

CUM autem Alexander duodecim annos regnaſſet, & poſt eum Ptolemæus Soter quadraginta, tum demum Ægypti regnum adeptus Philadelphus (quod quidem tenuit annos undequadraginta) & legem *Judaïcam* curavit transferendam, & ſervientes in Ægypto Hieroſolymitanos ſervitute liberavit, qui fuerunt centum & viginti millia, ex hujuſmodi cauſa. Demetrius Phalereus, regiarum bibliothecarum præfectus, operam dans ut omnes, ſi fieri poſſet, totius orbis libros colligeret, & coëmens quicquid ubique vel fama accepiſſet ſtudio dignum fore Regiſque volun-

Ptolemæus Philadelphus ſecundus Ægypti rex.

Demetrius Phalereus bibliothecæ Ptolemaïcæ præfectus.

[l] Τὰς τῶν Ἀλεξάνδρου πράξεις συγγραψάμενος,] Forſan in libris ἐν Ἀττικαῖς, quos laudant *Diodorus*, *Phlegon*, *Lucianus* & *Athenæus*.

[m] Ἐν Γαριζεὶν,] Ἐν τῷ ὄρει τῷ Γαριζεῖν *NC*.

[n] Ἀπαντας εἰς Αἴγυπτον ἀγαγών.] Quorum Samaritanorum in Ægyptum deductorum reliquias putat *Scaliger. de Emend. Temp.* l. VII. p. 663. eos, qui Synagogam magnam habent in Cairo; Item qui Inſulam in Mari Rubro occupant, teſte Geographo Arabe. SPANH.

[o] Ἐγνωκὼς δὲ] Ἐπιγνοὺς *Hen. Busb.* & *NC*.

[p] Ἐξ ὧν ἀπεκρίναντο] Ἐξ ὧν ἀπεκρίνατο Ἰαδδοῦς ὁ ἀρχιερεὺς Ἀλεξάνδρῳ πρεσβευομένῳ περὶ, τοὺς Ἰουδαίους, ὡς μὴ τὸ κρ. *NC*.

[q] Πολλοὺς αὐτῶν εἰς τὰ φρούρια καταλοχίσας] Vid. infr. c. 2 §. 4. & adv. Appion. lib 2. §. 4. SPANH.

[r] Καταλοχίσας] Καταλοχισμῷ *NC*.

[s] Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ποιήσας ἰσοπολίτας,] Judæi in Alexandria cum Macedonibus Iſopolitæ. Ita etiam Antiochiæ infr. c. 3. §. 1. SPANH.

[t] Δ' ὲδὲ] Forte δὲ καὶ COCC.

[u] Ἀρετὴν] Ἀρετὴ hic pro εὐδαιμονία, ut quandoque apud Homerum. SPANH.

[x] Ἐθῶν διασώζειν προαιρουμένοις,] Ἐθνῶν *Vat.* & *NC*.

[y] Σαμαρειτῶν] Σικιμιτῶν (*Lugd. Bat.*) *NC*. & *Vet. Interpr.* in nonnullis codicibus.

[z] Βασιλεύσαντος δὲ Ἀλεξάνδρου] Ita *Busb. NC.* & *Vet. Interpr.* nec non *Iſ. Voſſii* MS. (nunc *Lugd. Bat.*) niſi quod τεσσαράκοντα καὶ ἓν pro τεσσαράκοντα præferat. in *Editis* deliderantur iſta, Βασιλεύσαντος δὲ Ἀλεξάνδρου ἔτη δώδεκα, καὶ μετ' αὐτὸν Πτολεμαίου τεσσαράκοντα. In *Cod. NC.* (cui titulus eſt Πτολεμαϊκὸν) caput incipit ad hunc modum, Τελευτήσαντος δὲ Ονίου τοῦ ἀρχιερέως, ὁ παῖς αὐτοῦ Σίμων γίνεται Δωσθεος, ὁ καὶ δίκαιος ἐπικληθείς, ἀφ' οὗ τοὺς τὸν Θεὸν σέβεσθαι καὶ τοὺς τῶν ὁμοφύλων εὐνοεῖν. Βασιλεύσαντος δὲ Ἀλεξ. &c. Videſis *Uſſerium* ad A. M. 3721.

[a] Ἔτη ἐνὸς δέοντος τεσσαράκοντα,] Porphyrius apud Euſebium XXXVIII. annis regnaſſe eum dicit. SPANH.

[b] Δέοντος τεσσαράκοντα,] Δέοντα *Hen.* & *Busb.*

[c] Τόν τε νόμον ἠρμήνευσε,] De ſola Legis verſione ſub hoc Ptolemæo. vid. Proœm. c. 1. §... ἀλλ' αὐτὰ μόνα τὰ τοῦ νόμου παρέδοσαν οἱ πεμφθέντες ἐπὶ τὴν ἐξήγησιν πρὸς τὸν Ἀλεξάνδρειαν· & ſuperius ibid. ὅτου μοι καὶ μέλλοντος ἐμφανῆ τηλικαύτην μετενεγκεῖν ὑποθεσιν εἰς ἀλλοδαπὴν καὶ ξένην ἀφέλειαν σωμάτων· Vide quæ de hoc ſuo conſilio, quæ in Hebræis voluminibus contenta in Græcam linguam transferendi, ait infr. §. 10. ubi διατάξεως, quibus Lex ſcripta, aureis litteris: ut ita de ſolis Legis Libris verſis à LXX. agat ſemper Joſephus, & ſic infr. §. 12. de Verſione illa facta ἀναγνώσεως τοῦ Νόμου· & contr. Appion. lib. 2. §. 4. SPANH. Nihil præter Pentateuchum tunc Græce verſum fuiſſe ex iſtis colligunt viri docti. & certe Græcus cæterorum librorum ſtylus arguit, eos, qui Ptol. Philadelphi rogatu Pentateuchum Moſis interpretati ſunt, reliquos libros ſacros non convertiſſe. *Pet.* Var. Lect. IV. 9. HUDS. in *Add.*

[d] Ὄντας δώδεκα μυριάδας,] Ὄντας καὶ δώδεκα in *iiſdem MSS.*

[e] Βιβλιοθηκῶν τοῦ βασιλέως,] Vide *S. Epiphanium* in lib. *de Menſuris & Ponderibus*, p. 166. & *Simſonum* in *Chron. Cathol.* ad A. M. 3719.

[f] Τὰ] Abeſt a *L. B.*

[g] Εἴ τι που μόνον] Εἴ που τι *Busb.* & *Lugd Bat.*

Ptolemæus, ex consilio Demetrii, de legibus Judaïcis Græce transferendis cogitat.

luntati non ingratum, (nam *is* maximo librorum colligendorum desiderio tenebatur) omni cura & cogitatione huic rei incumbebat. Ptolemæo autem aliquando ab ipso quærente, quot jam librorum millia collecta haberet? respondit esse jam circiter *ducenta millia, & brevi congesturum ad quingenta. sibi etiam, adjiciebat, indicatum multos esse apud Judæos de ipsorum institutis libros studio dignos & bibliotheca regia; qui cum illorum literis & sermone scripti sint, rem fore magni laboris & molestiæ, si in Græcam linguam transferantur. Videtur enim eorum scriptura plane similis esse Syrorum scripturæ, vocemque reddere consimilem, contigit tamen ut sui generis sit. cæterum nihil, inquit, prohibet, quo minus eos transferendos cures (opibus enim ad hoc efficiendum polles) & in biliotheca *tua* habeas. Rex igitur Demetrium, pro suo libros colligendi studio, sibi optime consulere existimans, Judæorum pontifici scribit, ut hæc fiant.

2. Jam quidam *nomine* Aristæus, Regi in primis amicus atque gratus ob modestiam, sæpe antea Regem orare statuerat, ut Judæos, quicunque in ejus regno essent, manumitteret, hoc vero sibi idoneum ad ea postulata tempus arbitratus, primum ea de re agit cum satellitum præfectis, Sosibio Tarentino & Andrea, eos obsecrans, ut se in eis quæ sit à Rege postulaturus adjuvent. Cumque Aristæus eorum, quos memoravimus, sententiam accepisset, Regem adit, & cum eo agit in hunc modum. "Non decet committere

Aristæi oratio ad regem Ptolemæum.

"nos, ô Rex, ut decipiamur, sed verum pate-
"facere. Cum enim id nobismet negotii dari vo-
"luerimus, ut Judæorum leges in tuam gratiam
"non solum transscribantur, verum etiam vertan-
"tur, quanam ratione hoc facere possimus, cum
"multi Judæi serviant in regno tuo? Quos certe
"non alienum erit à tua magnificentia & bonita-
"te liberare à calamitate: quandoquidem qui
"Deus eis leges tulit, is est qui tuum regnum
"regit, quantum ego quidem quærendo compe-
"ri. Conditorem enim universitatis Deum & i-
"psi & nos colimus, familiari sermone Ζεῦα (i.
"e. *Jovem*) vocantes, indito à vivendo nomine,
"quòd is vitam conferat omnibus. Quapropter
"ad honorem Dei, iis, qui Deum præcipua re-
"ligione venerantur, redde patriam, ut eis in na-
"tali solo vitam agere liceat. Illud quidem scito,
"Rex, me nec genere eis, nec natione propin-
"quum, hæc pro eis postulare. Sed cum omnes
"homines Dei sint opificium, & sciam eum be-
"nefacientibus delectari, ad benefaciendum te
"cohortor.

Ptolemæi ad Aristæum responsum.

3. Hæc loquutum Aristæum, Rex hilari lætoque vultu intuitus, Quotnam, inquit, millia putas esse eorum, qui manumittendi sunt? Cumque Andreas, qui tum forte adstiterat, subjecisset, paulo plura esse quam centum decem millia. An vero parvum à nobis, inquit Rex, donum, Aristæe, postulas? Cumque Sosibius, & qui ad-

ἀκούσαι παιδὸς ἄξιον [h] ἢ ἡδὺ τῇ τοῦ Βασιλέως ψυχαιρέσει, μάλιστα γὲ [i] ὅτι τὴν συλλογὴν τῶν βιβλίων εἶχε φιλοκάλως, συνηγωνίζετο. ἐρομένου δ' αὐτὸν ποτε τοῦ Πτολεμαίου, πόσας ἤδη μυριάδας [k] ἔχοι συνειλεγμένας βιβλίων; τῶν μὲν ὑπαρχόντων [l] εἶπεν εἶναι ὅτι εἴκοσιν, ὀλίγῳ δ' ὑπερόντας εἰς πεντήκοντα συναθροίσειν. μεμωῦσθαι δ' ἔλεγεν αὐτῷ πολλὰ εἶναι καὶ θεῖα τοῖς Ιουδαίοις τῶν παρ' αὐτοῖς νομίμων συγγράμματα, ἀξια καὶ τῆς βασιλέως βιβλιοθήκης· ἃ, τοῖς ἐκείνων χαρακτῆρσι καὶ τῇ διαλέκτῳ γεγραμμένα, πόνον αὐτοῖς οὐκ ὀλίγον παρέξειν εἰς τὴν Ελληνικὴν μεταβαλλόμενα γλῶτταν. δοκεῖ μὲν γὰρ εἶναι τῇ ἰδιότητι τοῦ [m] Σύρων γεγραμμάτων ἐμφερὴς ὁ χαρακτὴρ αὐτῶν, καὶ τὴν φωνὴν ὁμοίαν αὐτοῖς [n] ἀπηχεῖν, ἰδιότροπον δ' αὐτὴν εἶναι συμβέβηκεν. οὐδὲν οὖν ἔλεγε κωλύειν καὶ ταῦτα μεταβαλόντα· δύναται γὰρ τῆς εἰς ταῦτα χορηγίας ἀπορεῖσθαι· ἔχειν δὲ τὴν βιβλιοθήκην καὶ τὰ παρ' ἐκείνοις. [o] δόξας οὖν ὁ βασιλεὺς ἄριστα τὸ Δημήτριον φιλοτιμούμενον περὶ [p] τὸ πλῆθος αὐτῶν τῶν βιβλίων ἐπισπεῖσαι, χρᾴφῃ τῷ τῶν Ιουδαίων ἀρχιερεῖ ταῦτα γίνεσθαι.

β'. [q] Ἀριστέας δέ τις, φίλος ὢν [r] ἐν τοῖς μάλιστα τῷ βασιλεῖ, [s] καὶ σπουδαζόμενος ὑπ' αὐτοῦ διὰ μεμελέτηται, πολλάκις μὲν περὶ ἑτέρου ἔγνω παρακαλέσαι τὸν βασιλέα, ὅπως ἀπολύσῃ τοὺς [t] αἰχμαλώτους Ιουδαίους, ὅσοι κατὰ τὸν βασιλείαν ἦσαν αὐτοῦ. καιρὸν δ' ἐπιτηδειότατον εἶναι τοῦτον δοκιμάσας τοῦ δεήσεως, πρώτοις περὶ τούτου διαλέγεται τοῖς ἄρχουσι τῶν σωματοφυλάκων, Σωσιβίῳ τῷ Ταραντίνῳ καὶ Ανδρέᾳ, συναγωνίσασθαι περὶ ὧν ἐπιχειρήσειν μέλλοι τῷ βασιλεῖ παρακαλῶν αὐτούς. προσλαβὼν οὖν καὶ τοὺς τῶν προφρημένων γνώμῃ ὁ Αριστέας, προσελθὼν τῷ βασιλεῖ λόγους πρὸς αὐτὸν τοιούτους ἐποιήσατο. "ὦ χρὴ ἀπαλλαγέντας ἡμᾶς, ὦ βασιλεῦ,
"[u] περιεργῶν, ἀλλὰ πολλῆς ἀπολείσθαι. τοὺς γὰρ τῶν Ιουδαίων
"νόμους ὑ μεταγράψαι μόνον, ἀλλὰ καὶ [x] ἑρμηνεῦσαι διαγω-
"κότας εἰς τὸ σοὶ κεχαρισμένον, [y] τίνι λόγῳ χρώμενοι τοῦτο
"πράξαιμεν ἂν, πολλῶν Ιουδαίων ἐν τῇ σῇ βασιλείᾳ δε-
"δουλώσθαι; ὃς, τῇ σωτηρίου μεγαλοψυχίᾳ καὶ χρηστότητι ποιῶν
"ἀνθρώπους, ἀπολύσας τὴν παλαιπωρίας, τῷ βασιλείαν
"σὺ θεσπίζων τοὺς νόμους αὐτοῖς Θεοῦ, καθὼς
"ἐμοὶ πολυπραγμονήσαντι μαθεῖν ὑπῆρξε. τὸν γὰρ ἅπαν-
"τα συνησάμενον Θεὸν καὶ ὅτοι καὶ ἡμεῖς σεβόμεθα, Ζῆνα κα-
"λοῦντες αὐτὸν [z] ἐτύμως, ἀπὸ τοῦ σύμπασι ἐμφύειν τὸ ζῆν
"τῷ ὑπάρξαντι αὐτοῦ [a] νοήσαντες. ὅθεν εἰς τιμὴν τοῦ Θεοῦ,
"[b] τοῖς ἐξαίρετον τῷ εἰς αὐτὸν θρησκείαν πεποιημένοις,
"ἀπόδος αὐτοῖς τὴν παλαίδα, καὶ τὸν ἐν αὐτῇ βίον [c] ἀπολη-
"φόζειν. ἴσθι μέντοιγε, ὦ βασιλεῦ, ὡς ὅτε περὶ τούτων
"κων αὐτοῖς, ὅτε ὁμόφυλος [d] αὐτῶν ὢν ταῦτα περὶ αὐ-
"τῶν ἀξιῶ. πάντων γὰρ ἀνθρώπων δημιούργημα ὄντων τοῦ
"Θεοῦ, [e] καὶ γινώσκων αὐτὸν ἡδόμενον τοῖς ὑποιοῦσιν, [f] ὑπὲρ
"τούτου καὶ σὲ παρακαλῶ.

γ'. Ταῦτα εἰπόντος τοῦ Αριστέου, ἀναβλέψας εἰς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἱλαρῷ τῷ προσώπῳ, πόσας, εἶπεν, ὑπολαμβάνεις τοῦ ἀπολυθησομένων ἕνεκα μυριάδας; ὑπολυχνήσαντος δὲ Ανδρέου, παρῆσκε γὰρ, καὶ φήσαντος ὀλίγῳ πλείονας ἔσεσθαι τῶν [g] δέκα μυριάδων. ἢ μικρὰν ἄρα [h] ἡμᾶς, εἶπεν, Αριστέα, δωρεὰν αἰτεῖς; Σωσιβίου δὲ καὶ τῶν πα-

h Η ἡδὺ] Ον ὐ εἴδοι *L. B.*

i Μαλιστα γὲ ὅτι] Τὰ ὅτι *L. B.*

k Εχοι συνειλεγμένας βιβλίων.] Sic *MSS.* ἔχοι in *Editis.*

l Εἶπεν εἶναι ὅτι εἴκοσιν,] Illud εἶπεν ex *MSS.* agnoscunt etiam *Epiphanii* libri, *Aristeas*, & *Eusebius.*

* *Ducenta millia*,] In *Vet. Interpr.* perperam *viginti millia*, & dein *quinquaginta.*

m Σύρων] *L. B.* Συρίων.

n Απηχεῖν,] *L. B.* ἀπέχειν.

o Δόξας] *L. B.* δέξας.

p Τὸ πλῆθος αὐτῶν τῶν βιβλίων] *L. B.* πλήθους αὐτῶν βιβλίων.

q Αριστέας δέ τις,] Ita passim *Flavius.* Αριστέας *Aliis.*

r Εν τοῖς] *L. B.* ἐν τοῖς.

s Καὶ σπουδαζόμενος] *L. B.* ἐσπουδαζόμενος.

t Αἰχμαλώτους Ιουδαίους,] Ita *MSS.* & *Epiphan.* αἰχμαλώτους deëst *Editis.*

u Περιεργᾶν,] Περιεργᾶν τι *NC.*

x Ερμηνεῦσαι] Μεθερμηνεῦσαι in *MSS.*

y Τίνι λόγῳ χρώμενοι] Τίνι τῷ λόγῳ *Hen.* & *Busb.* τίνι τὸ λόγῳ *L. B.*

z Ετύμως, ἀπὸ τοῦ σύμπασι] Lege ἑτοίμως ἀπὸ πασιν &c. COCC, & ita corrigere jubet HUDS. in *Addendis*, sicuti fecimus pro ἑτοίμως. HAV.

a Νοήσαντες·] *L. B.* θέντες.

b Τοῖς ἐξαίρετον τῷ εἰς αὐτὸν θρησκείαν πεποιημένοις, ἀπόδος αὐτοῖς] *L. B.* τὰς —— —— πεποιημένας ἀπεὸς τοῖς &c.

c Απολληφόσιν.] Απολελοιπόσιν *Hen. Busb.* (*Cocc.*) & *NC.* HUDS. ἀπολελοιπόσιν *L. B.*

d Αὐτῶν ὢν ταῦτα] Αὐτῶν desideratur in *iisd. MSS.*

e Καὶ γινώσκων αὐτὸν] Καὶ δὴ γινώσκων *Hen.* & *Busb.*

f Επὶ τούτου καὶ σὲ παρακαλῶ.] Επὶ τοῦτο *NC.* & *Lugd. Bat.*

g Δεκα μυριάδων.] Ita cum *Aristea*, *Eusebio*, *Vet. Interpr.* & *Josepho* ipso infr. §. 4. ἑνδεκα in *Edit. Bas.* & *Gen.* nec non in *MSS.*

h Ημᾶς, εἶπεν,] *L. B.* εἶπεν ἡμᾶς.

παρόντων φησάντων, ὡς ἄξιον αὐτὸν [i] δεῖ τὴν αὐτοῦ μεγαλοψυχίας τῷ παρεσχηκότι τὴν βασιλείαν Θεῷ χαρισήριον ποιήσασθαι· [k] διαχυθεὶς ὑπ' αὐτῶν, ἐκέλευσεν, ὅταν τοῖς στρατιώταις ἀποδιδῶσι τὸ μισθοφορικὸν, καὶ ὑπὲρ ἑκάστου τῶν παρ' αὐτοῖς αἰχμαλώτων καταβαλεῖν [l] δραχμὰς ἑκατὸν εἴκοσι. καὶ ταῦτ' ὢν [m] ἠξίου ποιήσειν γράμματα ὑπέχειν [n] μεγαλοπρεπῶς ἔχοντα, καὶ τὴν Ἀριστέου προαίρεσιν βεβαιοῦντα, καὶ [o] περὶ τούτου τὸν τοῦ Θεοῦ βούλησιν· καθ' ἣν οὐ μόνον τοὺς [p] ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀχθέντας αὐτοῦ καὶ τὸ ἐκείνου [q] στρατιᾶς [r] ἀπολύσειν ἔλεγεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς προϋπαρχόντας ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ εἴ τινες αὐτοῖς ἐπεισήχθησαν. πολλῶν [s] δὴ ἢ τετρακοσίων ταλάντων [t] τὴν ἀπολυτρώσεως ψηφισθεὶς φαμένων, τοσοῦτό τε συνεχώρησε, καὶ τὸ ἀντίγραφον τοῦ προστάγματος, εἰς δήλωσιν τῆς βασιλέως μεγαλοφροσύνης, [v] ἐκέλευσεν διαφυλαχθῆναι. ὧν ἦν τοιόνδε. "Ὅσοι τῶν συστρατευσαμένων ἡμῖν "τῷ πατρὶ, τήν τε [x] Συρίαν καὶ Φοινίκην ἐπέδραμον, καὶ τὴν "Ἰουδαίαν καταστρεψάμενοι, σώματα λαβόντες αἰχμάλωτα, "διεκόμισαν εἴς τε τὰς πόλεις ἡμῶν καὶ [y] τὴν χώραν, καὶ ταῦτα "ἀπεμπόλησαν, τούς τε παρ' αὐτῶν ὄντας ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ, "καὶ εἴ τινες νῦν εἰσήχθησαν, τούτους ἀπολυέτωσαν, οἱ παρ' "αὐτοῖς ἔχοντες, ὑπὲρ ἑκάστου σώματος λαμβάνοντες "δραχμὰς ἑκατὸν εἴκοσι, οἱ μὲν στρατιῶται μετὰ τὸ ὀψώνιον, "οἱ δ' λοιποὶ ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης κομιζόμενοι "τὸ λύτρον. νομίζω γὰρ αὐτοὺς καὶ παρὰ τοῦ πατρὸς παρ- "αίρεσιν καὶ παρὰ τὸ δέον [z] ἠχμαλωτίσθαι, τοῦ μὴ χώραν αὐ- "τῶν διὰ τοῦ στρατιωτικοῦ αὐθαδίαν κεκακῶσθαι, καὶ διὰ "τοῦ εἰς Αἴγυπτον αὐτῶν μεταγωγοῦ πολλὴν ὠφέλειαν ἐκ "τούτου τοῖς στρατιώταις γεγονέναι. τὸ δίκαιον οὖν σκοπῶν "καὶ τοὺς [a] καταδουλουμένους παρὰ τὸ παρόν ἐλεῶν, "ἀπολύειν κελεύω τοὺς ἐν τῇ [b] οἰκετείαις ὄντας Ἰουδαίους, "τὸ παρεγεγραμμένον νομιζομένους ὑπὲρ αὐτῶν κεφά- "λαιον [c] τοὺς κεκτημένους· καὶ μηδένα παρὰ τούτων κα- "κουργεῖν, ἀλλ' ὑπακούειν τοῖς παρεστῶσιν. [d] βούλομαι "δὲ τὰς ἀπογραφὰς, ἀφ' ἧς ἐξεπέμφθησαν, ἐπὶ τρεῖς ἡμέ- "ρας ποιεῖσθαι πρὸς τοὺς ἐπ' αὐτῶν ὑπαρχοντας, παραδει- "κνύντας [e] αὐτοῖς καὶ τὰ σώματα. τοῦτο γὰρ [f] καὶ τοῖς ἐμαυτοῦ "πράγμασιν ἡγοῦμαι συμφέρειν. προσαγγελλέτω δὲ τοὺς "ἀπῳκισμένους ὁ βουλόμενος, ὧν τὰς οὐσίας εἰς τὴν βασι- "λικὴν κτῆσιν ἀνενεχθῆναι βούλομαι." τοῦτο δὲ [g] τὸ προστάγμα [h] ἀναγνωσθὲν τῷ βασιλεῖ, καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἔχοντα, μόνα δὲ λειπόμενα τὰ περὶ τῶν Ἰουδαίων μὴ διεστάλθαι, προσέθηκεν αὐτὸς εἰσηγμένων Ἰουδαίων μὴ διεστάλθαι, προσέθηκεν αὐτὸς μεγαλοφρόνως καὶ τὸ περὶ τούτων φιλάνθρωπον, καὶ τὴν τῶν [i] διαφόρων δόξιν ὅσαν αὐτοῖς ὑπηρέτας τῶν [k] πραγμάτων ἀπομερίσαι καὶ τοῖς βασιλικοῖς

erant, dixissent, debere eum dignam sua munificentia gratiam Deo rependere, qui ei regnum conciliasset: *Rex* ex illis gaudio perfusus jussit, ut cum militibus stipendia solverent, etiam pro captivis, qui apud eos essent, penderent in singula capita drachmas centum viginti. Ac de ipsius postulatis promisit libellos se magnifice scriptos editurum, quibus Aristæi propositum, & ante id Dei voluntas confirmaretur: ex qua non solum ductos à patre suo & ejus exercitu liberaturum se dixit, sed etiam eos qui ante erant in regno, & siqui postea fuerant adducti. Et cum eam liberationem dicerent plusquam quadraginta talenta poscere, *nihilominus* concessit; atque edicti exemplar, quo illustrior esset Regis magnanimitas, *posteris* conservari voluerunt. Erat autem hujusmodi. "Quicunque sub patre nostro militantes Syriam & Phœnicem incursarunt, pervastataque "Judæa mancipia inde in urbes regionemque nostram deportarunt ac vendiderunt; itemque qui "ante nos erant in meo regno, & si qui nunc adducti sunt, hos manumittunto, qui penes sese "habent, accipientes pro singulis capitibus drachmas centum viginti, ita ut milites quidem una "cum stipendiis, reliqui autem à mensa regia redemptionis pretium reportent. Arbitror enim "eos contra patris voluntatem, contraque æquitatem, captivos esse factos, eorumque terram "licentia militari afflictam, & ex eorum in Ægyptum translatione magnam utilitatem partam esse militibus. Quapropter justitiæ rationem habens, & eorum misericordiam capiens qui iniquo opprimuntur, impero iis, qui Judæos habent in suo servitio, ut eos manumittant domini pro præscripta summa; neve quisquam in "hac re dolo malo agat, sed imperatis obediat. "Volo autem ut intra triduum, ex quo allatum "erit hoc edictum, apud eos, qui huic negotio "præsint, profiteantur, eisque simul etiam cor- "pora ostendant: hoc enim etiam è re mea esse "duco. Quod si qui dicto audientes non fuerint, "eorum nomina qui volet deferto, eorumque bona in fiscum regium referuntor." Cum *primum* hoc edictum prælectum esset Regi, atque alia quidem *recte* haberet, hoc vero desideraretur, quo cautum esset illis quoque, qui vel ante *aderant* vel postea sunt adducti ex Judæa, ille & hoc quicquid est benigni eis pro sua magnanimitate indulsit, jussitque solutionem, ut quæ multiplex & cumulata esset *futura*, inter rerum agendarum ministros partiri & regios nummularios. Hoc autem

Ptolemæi mandatum de manumittendis Judæis.

Regis erga Judæos benignitas & liberalitas prolixa.

[i] Δεῖ] Idem δ' οἱ.

[k] Διαχυθεὶς ὑπ' αὐτῶν,] Διαχυθεὶς δὲ μᾶλλα τοῖς ὀψωνίοις *Aristeæ.*

[l] Δραχμὰς ἑκατὸν εἴκοσι.] Pro ἑπτακόσι εἴκοσι (quod reperitur in omnibus *Josephi* libris, tam *Græcis* quam *Latinis*) εἴκοσι iterum iterumque habent *Aristeæ* exemplaria. quod sane mihi verisimilius videtur. Vide *Usserium* in *Annalibus Vet. Test.* ad A. M. 3727.

[m] Ἠξίου] *L. B.* ἀξίων. Lege ἠξίουν. COCC.

[n] Μεγαλοπρεπῶς ἔχοντα,] Μεγαλοπρεπῶς δὲ ἔχοντα *Hen.* & *NC.* μεγαλοπρεπῶς τε ἔχοντα *Busb.* & *L. B.*

[o] Περὶ] *L. B.* πρὸς.

[p] Ὑπὸ τοῦ] Abest ultima a *L. B.*

[q] Στρατιᾶς] *Al.* στρατείας.

[r] Ἀπολύσειν ἔλεγεν,] Ita cum (*L. B.*) & *NC.* ἀπολύειν in *cæteris.*

[s] Δὴ ἢ] *L. B.* δὲ ἤδη.

[t] Τὴν ἀπολυτρώσεως] Forte τὰ τῆς ἀπολ. COCC.

[v] Ἐγνωσαν διαφυλάξαι.] Ita *Busb.* (*L. B.*) *N. C.* & *Epiphan.* ἔγνων in *cæteris.*

[x] Συρίαν καὶ Φοινίκην ἐπέδραμον] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* Συρίαν ἢ Φοινίκην ἐπιδραμόν in *Editis.*

[y] Τὴν χώραν,] Χώρα proprie Ægyptus interior. Græv. ad gloss. Isidori. REL.

[z] Ἠχμαλωτίσθαι,] Sic *MSS.* αἰχμαλωτίζ in *Editis.*

[a] Καταδουλουμένους] Ita etiam apud *Aristeam.* καταδιδουλωσαμένους in *MSS.*

[b] Οἰκετείαις] *L. B.* οἰκεσίαις. Lege οἰκείαις. COCC.

[c] Τοὺς κεκτημένους·] Κεκτημένοι *heri* dicti respectu servorum. *Aristoph, Plut.* p. 1. τῷ κεκτημένῳ· vid. Athen. lib. XIV. p. 657. E. Sic κεκτημένη hera *Aristoph.* Ἐκκλησ. p. 717. & Lucian. in Asino p. 122. SPANH.

[d] Βούλομαι δὲ τὰς ἀπογραφὰς,] Ita *Bas.* & *Gen.* βούλομαι δὲ τὰς προγραφὰς, ἀφ' ἧς ἐξεπέμφθησαν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ποιεῖσθαι πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτῶν ὑπάρχοντας, παραδεικνύντας αὐτοῖς καὶ τὰ σώματα. nec aliter in *MSS.* nisi quod οἷσθα pro αὐτοῖς habeant *Hen.* & *NC.* In *Epiphanii* versione, *Dispositiones autem meas præcipio, ex quo missæ sunt, per tres dies proponi, quatenus ad judices domini conveniant, corpora statim ostendentes.* Apud *Aristeam*, τὰς δὲ ἀπογραφὰς ὧν ἡμέρας τελοῦσι, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἔκκειται τὸ πρόσταγμα, ποιεῖσθαι πρὸς τοὺς κατεσταλμένους πρὸ τούτου, καταδεικνύντας δίθυς καὶ τὰ σώματα, unde rescribendum censui, βούλομαι δὲ τὰς ἀπογραφὰς, ἀφ' ἧς [ἡμέρας] ἐξεπέμφθησαν [τὰ προστεταγμένα,] πρὸς τοὺς ἐπ' αὐτῶν ὑπαρχοντας ποιεῖσθαι, παραδεικνύντας αὐτοῖς καὶ τὰ σώματα. Si quis δίθυς pro αὐτοῖς malit, non repugnabo.

[e] Αὐτοῖς] *L. B.* εὐθῶς. Lege δίθυς. *Vetus* statim. COCC.

[f] Καὶ τοῖς ἐμαυτοῦ πράγμασιν] Καὶ deest *Hen.* & *NC.* Forsan τοῦτο γὰρ ἡμῖν καὶ τοῖς πρ.

[g] Τὸ προσταγματο ἀναγνωσθὲντο] Τὸ γράμματο ἀναγνωσθέντο *L. B.*

[h] Ἀναγνωσθέντο] Ita cum *Hen. NC.* & *Vet. Interpr.* ἀνενεχθέντο in *Editis.*

[i] Διαφόρων] Ita *Gall.* & *Arist.* τῶν ἀλλοφύλων *NC.* τῶν φύλων in *Editis Aliisque.*

[k] Πραγμάτων ἀπομερίσαι] Sic *Hen. NC.* (*L. B.*) *Vet. Interpr.* & *Arist.* ταγμάτων in *Editis Aliisque.*

tem facto, Regis juſſa ſeptem non amplius diebus peracta ſunt, impenſis in eam liberationem talentis plus quadringentis ſexaginta. Nam etiam pro parvulis exigebant domini centenas vicenas drachmas, quaſi Rex etiam eorum nomine ſolvi juſſiſſet, dum ſcripſiſſet accipiendum pro ſingulis capitibus quod dictum eſt.

Ptolemæus jubet Demetrium ſuam de legibus Hebraïcis interpretandis ſententiam ſcriptis ſibi proponere.

3. Hæc ubi ex ſententia Regis magno cum decore acta erant, imperavit Demetrio, ut quid ipſe de Judæorum libris deſcribendis ſentiat ſibi libello proponeret. Nihil enim ab iis Regibus temere unquam adminiſtratum, ſed omnia multa cum diligentia fieri conſueverant. Unde mihi viſum eſt libelli *hujus* & epiſtolarum exemplaria ordine collocare, necnon miſſorum etiam donariorum numerum, cum proprio ſingulorum apparatu, ut exquiſita opificis magnificentia ab omnibus ſpectetur, & ex operum præſtantia eximia quis uniuſcujuſque artifex ſit primo intuitu cognoſcatur. Et quidem libelli exemplar ita ſe habet.

Demetrii ad Regem ſupplex libellus.

"Regi magno Demetrius. Quod mihi dederas in "mandatis, ô Rex, ut qui ad bibliothecæ com- "plementum deeſſent, ii per me libri congererentur, & ut illis, quibus aliqua forte exciderint, "cura debita adhiberetur, ſumma hac in re dili- "gentia defunctus ſignifico tibi libros legiſlatio- "nis Judæorum à nobis deſiderari cum aliis. Nam "cum Hebraïco charactere & patria ipſorum lin- "gua ſcripti ſint, intelligi à nobis non poſſunt. "Contigit autem & ipſos negligentius, quam *ab* "*auctoribus* ſe habent, * notatos eſſe; quod non- "dum regia eis cura conſuluerit. Oportet ideo ut "iſtos etiam ad amuſſim exactos penes te habeas. "nam ita comparata eſt ea legiſlatio, ut altioris cu- "juſdam ſapientiæ & ſinceriſſimæ integritatis plena "ſit, utpote à Deo profecta. Quare nec poëtæ, nec "qui hiſtorias conſcripſere ejus meminerunt, quem-

Hecatæus Abderita.

"admodum Hecatæus Abderita teſtatur, adeo- "que nec hominum illorum, qui ex ejus præce- "ptis vitam inſtituerunt, quod caſta eſſet & *augu-* "*ſta*, & profano ore & *ſermone* exponi non opor- "teret. Quam ob rem, ſi ita tibi viſum fuerit, ô "Rex, ſcribes ad Judæorum pontificem, ut ad te "mittat ſeniores ſex ex ſingulis tribubus, legum "peritiſſimos, à quibus poſtquam librorum illo- "rum apertum & conſonum ſenſum intellexeri- "mus, & accuratam acceperimus rerum interpre- "tationem, digna hæc deſiderio tuo colligamus.

Regi viſum eſt ad Judæorum pontificem ſcribere & dona mittere.

4. Hujuſmodi itaque libello *ſupplice* oblato, juſſit Rex, ut de his ſcriberetur Eleazaro Judæorum pontifici, eique ſimul manumiſſio declararetur ſervientium in Ægypto Judæorum. Itemque ad faciendos crateras & phialas & calices miſit auri

τραπέζιτας. γινομένης δὲ τούτου, ταχέως ἐν ἑπτὰ ἡμέραις τέλει εἰλήφει τὰ δοχθέντα τῷ βασιλεῖ. πάλαντα δὲ ὑπὲρ ἑξήκοντα ἑκατὸν τάλαντα λύτρων ἐγένετο. καὶ γὰρ ὑπὲρ τῶν νηπίων εἰσέπρασσον οἱ δεσπόται τὰς εἴκοσι ἑκατὸν δραχμὰς, ὡς τοῦ βασιλέως ἑκατὸν ὑπὲρ τούτων δίδοναι κελεύσαντος, ἐν τῷ προσγράψαι ὑπὲρ ἑκάστου σώματος λαμβάνειν τὸ προειρημένον.

γ'. Ἐπειδὴ δὲ ταῦτ' ἐγίνετο κατὰ τὴν τοῦ βασιλέως βούλησιν μεγαλοπρεπῶς, ἐκέλευσε τὸν Δημήτριον [l] ἐκδοῦναι καὶ τὸ περὶ τῆς τῶν Ἰουδαϊκῶν βιβλίων ἀναγραφῆς δόγμα. ᾐδέει γὰρ εἰκὸς τοῖς βασιλεῦσι [m] τούτοις [n] ὑπηνόμηται, πάντα δὲ μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας ἐπράσσετο. διὸ καὶ τὸ τοῦ [o] ἐκδόσεως ἀντίγραφον καὶ τὸ τῶν ἐπιστολῶν [p] κατατέτακται, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀπεσταλμένων ἀναθημάτων, καὶ τὸ ἐφ' ἑκάστου κατασκευασθὲν, ὡς ἀκριβεστάτην εἶναι τὴν τοῦ τεχνίτου τοῖς ὁρῶσι μεγαλουργίαν, καὶ διὰ τὴν τῶν κατασκευασμάτων ἐξοχὴν, τὸν ἑκάστου δημιουργὸν εἶναι ῥᾴθυμον γνώμενον. τῆς μέντοιγε ἐκδόσεως τὸ ἀντίγραφον ὑπῆρχε τοιοῦτον. "Βασιλεῖ μεγάλῳ "[q] Πτολεμαίῳ Δημητρίου. Προσέταξάς σοι, ὦ βασιλεῦ, πε- "ρί τε τῶν ἔτι λειπόντων εἰς ἀναπλήρωσιν τῆς βιβλιο- "θήκης συγγραμμάτων, ὅπως συναχθῇ, καὶ περὶ τῶν "διαπεπλωκότων ὅπως [r] τῆς δεούσης [s] ἐπιμελείας τύχῃ, "πάσῃ κεχρημένου σοι περὶ ταῦτα σπουδῇ, δηλῶ σοι τὰ τῶν "Ἰουδαίων νομοθεσίας βιβλία λείπειν ἡμῖν σὺν ἑτέροις. "χαρακτῆρι γὰρ Ἑβραϊκοῖς γεγραμμένα καὶ φωνῇ τῇ "ἐθνικῇ ἐστιν ἡμῖν ἀσαφῆ. συμβέβηκε δ' αὐτὰ καὶ ἀ- "μελέστερον ἢ [t] ἔχει σεσημάνθαι, διὰ τὸ βασιλικῆς σπου- "δῆς τετυχηκέναι προνοίας. ἔστι δὲ ἀναγκαῖον εἶναι καὶ "ταῦτα σοὶ διηκριβωμένα. Φιλοσοφωτέραν γὰρ "καὶ ἀκέραιον τὴν νομοθεσίαν εἶναι συμβέβηκεν, ὡς ἂν "ὄσαν θεῖ. διὸ καὶ τοὺς ποιητὰς αὐτῆς, καὶ συγγρα- "φεῖς τῶν ἱστοριῶν, οὐκ [v] ἐτιμωρήθησαν, φησὶν [x] Ε- "κατῶν ὁ Ἀβδηρίτης, οὐδὲ τῶν κατ' αὐτὸν πολιτευ- "σαμένων ἀνδρῶν, ὡς ἀγνῆς ὔσης, καὶ μὴ δέον αὐτὸν "βεβήλοις στόμασι διαφθεῖραι. ἐὰν οὖν σοι δοκῇ, "βασιλεῦ, γράψεις τῷ τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερεῖ, ὅπως "ὑποστείλῃ τῶν πρεσβυτέρων ἐξ ἑκάστης [y] φυλῆς, "τοὺς ἐμπροτάτους τῶν νόμων, [z] ἀφ' ὧν τὸ τῶν βι- "βλίων σαφὲς καὶ σύμφωνον [a] ἐκμαθόντες, καὶ τὸ κα- "τὰ τὴν ἑρμηνείαν ἀκριβὲς λαβόντες τῶν [b] πραγμά- "των, ἀξίως τοῦτο τῆς προαιρέσεως συναγάγω- "μεν.

δ'. Τοιαύτης οὖν τῆς [c] ἐκδόσεως γενομένης, ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν Ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ τοὺς Ἰουδαίων γραφῆναι περὶ τούτων, ἅμα δὲ τὴν ἄφεσιν τῶν δουλεύοντων παρ' αὐτοῖς Ἰουδαίων δηλοῦσαν αὐτῷ. καὶ πρὸς [d] προσκυνοῦντι δὲ κρατήρων

καὶ

l Ἐκδοῦναι] In *Ariſteæ* libris ἐιτδοῦναι.

m [Τούτοις] Illud τούτοις, uncis incluſum, ex Ariſtea adjectum eſſe volui.

n Ὑπονόμηται,] Διῳκεῖτο *Ariſteæ*.

o Ἐκδόσεως ἀντίγραφον] Ita *NC.* & *Euſeb.* de *Præp. Evang.* p. 353. in *Joſephi Editis Aliiſque* utroque loco ἐισδόσεως, prout in *Ariſteæ* libris.

p Κατατέτακται,] Κατακεχώρικε in *Ariſteæ* libris, unde forſan aliquis hîc loci malit κατατέταχα, aut media voce κατατέταγμαι, præſertim cum *Epiphanius* vertat *deſignavimus*.

q Παρὰ Δημητρίου.] Ita cum *Ariſteæ* & *Euſebii* libris, ut & *NC.* (atque *L. B.*) qui præterea habet βασιλεῖ μεγάλῳ Πτολεμαίῳ τοῦ Δημητρίου. Verum *Ariſteæ* Editores verba illa non pro inſcriptione accipiunt, ſed cum præcedentibus jungunt: quod & à *J. Alb. Fabricio* notatum video.

r Τῆς δεούσης] Καὶ τοῦ δ. *NC.*

s Ἐπιμελείας] Ἐπισκευῆς *reſtitutionis* aut *reparationis* vocabulum, quo utitur *Ariſteas*, ſignificantius videtur quam ἐπιμελείας. *M. Meibom.* in *ſpecimine Emendationum Pſalmorum* &c. p. 47.

* *Notatos eſſe*;] Id eſt *conſonis literis abſque ſubjunctis vocalibus*, ut opinatur *Meibomius*. Alii reddunt, *ſcriptos interpunctoſque*, qui credunt exemplaria quædam legis Judaïcæ in Bibliotheca Ptolemaïca exſtitiſſe, ſed imperfecta & mendoſa, atque alii demum *expoſitos*, quibus placet aut totum *Pentateuchum* aut *partes quaſdam* ante Alexandrum Græce redditas fuiſſe. Vide *Huetium* in *Demonſtr. Evangel.* Prop. IV. c. 12. & *Fabricium* in *Bibl. Gr.* l. 3. c. 12. § 1.

t Ἔχει σεσημάνθαι,] Καὶ οὐχ ὡς ὑπ' ἀρχὴν ἦν ἔχει apud *Ariſteam*, pro quo καὶ οὐχ ὡς ὑπ' ἀρχὴν ἦν ἔχε reponendum cenſet *Meibom.* p. 48. *Joſephi* verbis mendum ſubeſſe exiſtimant *Viri Eruditi*. unde ἔχε pro ἔχει poſt alios ſubſtituit *J. Clericus*. ἦν *J. Daviſius*. nihil mutari volui, ſine auctoritate *MSS.* præſertim cum ita legerit *Epiphanius*, qui vertit, *quam habent*.

v Ἐτιμωθῶσιν,] Ita *MSS.* ἐμισθώσαν in *Editis*.

x Ἑκατῶν ὁ Ἀβδηρίτης,] In *Hiſtoria de Judeis*, cujus meminit *Euſeb.* de *Præp. Evangel.* l. 9. c. 4. HUDS. Hecatæus Abderita, quæ de Judæis ſcripſit vid. adv. Apion. lib. 1. §. 22. ubi Hecataei verba apud Euſeb ex F. p. 408. & contr. Apion. lib. 1. § 22. ut & lib. 2. §. 4. SPANH.

y Ἑκάστης φυλῆς,] Hinc colligitur (quod ab aliis notatum) non integras tribus fuiſſe abductas in Mediam, ſed jam à temporibus Salmanaſſaris reliquias nonnullas permanſiſſe.

z Ἀφ' ὧν τὸ τῶν βιβλίων] Παρ' ὧν in *MSS.*

a Ἐκμαθόντες,] Sic *MSS.* ἀφ' μαθόντες in *Editis*.

b Πραγμάτων,] Γραμμάτων L. B.

c Ἐκδόσεως γενομένης,] In *Editis* ἐισδόσεως *ſuggeſtionis*, ut vocem hîc loci interpretantur & *Epiph. Gelenius*. Supra tamen *Epiphanio* ἐισδοσις eſt *allegatio*. de qua voce videſis *Du-Cangium* in *Gloſſario*.

d Προσκυνοῦντι] Κατασκευῶ *NC.* (*L. B.*) & *Ariſt.*

e Πιν-

καὶ φιαλῶν δ᾽ ἀπονδείων, ἔπεμψε χρυσᾶ μὲν ὁλκῆς τάλαντα [c] πεντήκοντα, λίθων δὲ πολυτελῶν ἀσυλλόγιστόν τι πλῆθος· προσέταξε δὲ τὰς φύλακας τῶν κιβωτίων, ἐν αἷς ἐτύγχανον οἱ λίθοι, τὴν ἐκλογὴν τοῖς τεχνίταις αὐτῶν, ὅπερ ἂν ἐθελήσωσιν εἶδος, ἐπιτρέπειν. διεπέμψατο δὲ καὶ νομίσματα εἰς θυσίας καὶ τὰς λοιπὰς χρείας πρὸς ἑκατὸν τάλαντα τῷ ἱερῷ δοθῆναι. διηγήσομαι δὲ τὰ κατασκευάσματα, καὶ τὸν τρόπον τῆς δημιουργίας αὐτῶν, μὴ τὸ προσῆκον τῆς ἀντιγραφῆς τῆς ἐπιστολῆς τῆς γραφείσης Ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ, παύσῃ λαβόντα τὴν τιμὴν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. [f] Τελευτήσαντος δὲ Ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως, ὁ παῖς αὐτοῦ [g] Σίμων γίνεται διάδοχος, ὁ δὲ δίκαιος ἐπικληθείς, διά τε τὸ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβὲς καὶ τὸ πρὸς τοὺς ὁμοφύλους εὔνουν. ἀποθανόντος δὲ τούτου, καὶ νήπιον ὄντος καταλιπόντος τὴν κληθεῖσαν Ὀνίαν, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἐλεάζαρος, περὶ οὗ τὸν λόγον ποιούμεθα, τὴν ἀρχιερωσύνην παρέλαβεν· ᾧ γράφει Πτολεμαῖος τὸν τρόπον. "Βασιλεὺς Πτολεμαῖος Ἐλεαζάρῳ "τῷ ἀρχιερεῖ χαίρειν. [h] Πολλῶν ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ κατῳ- "κισμένων Ἰουδαίων, οὓς, αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ Περσῶν "ὁ πατὴρ ἐκράτησεν, ὁ ἐμὸς πατὴρ ἐτίμησε, καὶ τοὺς μὲν εἰς τὰ στρα- "τιωτικὰ κατέταξεν ὡς μείζοσι μισθοφορίαις, τισὶ δὲ γνω- "μένοις ἐν Αἰγύπτῳ [i] σὺν αὐτῷ τὰ φρούρια ἐνεχείρισε τοῦτων φυλα- "κὴν παρέξειν, ἵνα τοῖς Αἰγυπτίοις ὦσι φοβεροί· [k] τοὺς δὲ χιλί- "ους ἐγὼ θαλασσῶν πᾶσι μὲν φιλανθρώπως ἐχρησάμην, μά- "λιστα δὲ τοῖς σοῖς πολίταις, ὧν ὑπὲρ δέκα μὲν μυριάδας "αἰχμαλώτων ὄντων ἀπέλυσα, τοῖς δεσπόταις αὐτῶν "ἐκ τῶν ἐμῶν λύτρα καταβαλών. τοὺς δὲ ἀκμάζοντας τῇ ἡλι- "κίαις εἰς [l] στρατιωτικὴν καλλονὴν κατέταξα· τινὰς δὲ τῶν πε- "ρὶ ἡμᾶς [m] καὶ τῆς ἐμῆς αὐλῆς πιστῶν εἶναι δυναμένων, τούτοις "ἐχρησάμην, νομίζων ἡδὺ τῷ Θεῷ τὸν ὑπὲρ ἐμοῦ προνοίας ἀνάλη- "μμα τοῦτο καὶ μέγιστον ἀναθήσειν. Βουλόμενος δὲ τούτοις χα- "ρίζεσθαι, καὶ πᾶσι τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην Ἰουδαίοις, τὸν νόμον ὑ- "μῶν ἔγνων μεθερμηνεῦσαι, καὶ γράμμασι Ἑλληνικοῖς ἐκ τῶν "Ἑβραϊκῶν μετενεχθέντα, κεῖσθαι ἐν τῇ ἐμῇ βιβλιοθήκῃ. "καλῶς οὖν ποιήσεις ἐπιλεξάμενος ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐξ ἑκά- "στης φυλῆς ἤδη πρεσβυτέρους [n] πέμψας· οἱ δὲ διὰ τὸν "χρόνον ἐμπείρως ἔχουσι τῶν νόμων, καὶ δυνήσονται τὴν ἑρμηνείαν "αὐτῶν ἀκριβῆ ποιήσασθαι. νομίζω γὰρ τούτων ἐπιτελεσθέν- "των, μεγίστην δόξαν ἡμῖν προσγενήσεσθαι. ἀπέσταλκα δέ σοι "περὶ τούτων διαλεξομένους, Ἀνδρέαν τὸν ἡγησόμενον φυλα- "κῆς καὶ Ἀρισταῖον, ἐμοὶ τιμιωτάτους· δι᾽ ὧν καὶ ἀπαρχὰς ἀνα- "θημάτων εἰς τὸ ἱερὸν [o] καὶ θυσιῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀπέστελ- "κα, τάλαντα ἑκατὸν ἑκάτερα ἑκατόν. καὶ σὺ δὲ ἡμῖν ἐπιστέλλων, "περὶ ὧν ἂν ἐθέλῃς, ποιήσεις κεχαρισμένα.

ε'. Τῆς οὖν ἐπιστολῆς καὶ βασιλέως καταθείσης πρὸς Ἐλεά- ζαρον, ἀντιγράφει [p] πρὸς αὐτὸν ὡς ἐνῆν μάλιστα φιλοτίμως. "Ἀρχιερεὺς Ἐλεάζαρος βασιλεῖ Πτολεμαίῳ χαίρειν. Ἐρρωμέ- "νων σῶν τε καὶ [q] τῆς βασιλίσσης Ἀρσινόης καὶ τῶν τέκνων, καλῶς "ἡμῖν ἔχει πάντα. τὴν δὲ ἐπιστολὴν λαβόντες, μεγά- "λως ἠσθημεν ἐπὶ τῇ προαιρέσει σου, καὶ συναθροί- "σαντες τὸ πλῆθος ἀνέγνωμεν αὐτοῖς, ἐμφανίζοντες "αὐτοῖς ἣν ἔχεις πρὸς τὸν Θεὸν εὐσέβειαν. ἐπιδείξα- "μεν δὲ καὶ τὰς φιάλας ἃς ἔπεμψας χρυσᾶς

quidem talenta quinquaginta, gemmarum vero inæſtimabilem multitudinem: juſſitque cuſtodes capſarum, in quibus erant gemmæ, artificibus permittere electionem cujuſcunque vellent generis. Mandavit etiam pecuniæ ad ſacrificia & reliquos uſus * in templum uſque ad centum talenta erogari. Exponam autem opera, & quo modo ſingula fabricata erant, ſi prius exemplar adduxero ſcriptarum ad Eleazarum pontificem literarum, qui id munus adeptus erat, ob cauſam quam dicam. Defuncto Oniæ pontifici filius ejus Simon ſucceſſit, is qui Juſtus cognominatus eſt, tum propter pietatem in Deum, tum propter benevolum in cives animum. Eo mortuo, & ſuperſtite ei filio Onia nomine, ejus frater Eleazarus, de quo loquimur, pontificatum ſuſcepit; cui ſcripſit Ptolemæus in hunc modum. "Rex Ptolemæus Eleazaro "pontifici ſalutem. Cum multi in regno meo ha- "bitarent Judæi, quos à Perſis, dum imperium "tenebant, captos meus pater honoravit, & par- "tim ad militiam majoribus ſtipendiis deſtinavit, "partim videlicet iis, qui cum eo venerant in Æ- "gyptum, caſtella eorumque cuſtodiam aſſigna- "vit, ut eſſent Ægyptiis terrori: ego principatum "adeptus, cum omnes humane tractavi, tum ma- "xime cives tuos, quorum ſupra centum millia "captivorum in libertatem vindicavi, ſoluto de "meis facultatibus pretio dominis eorum. Ex his "vero, quotquot per ætatem arma ferre poſſent "in militiam allegi: nonnullos etiam eorum qui "circa nos erant, quorum & fides id mereri vide- "batur, in aulicos meos cooptavi, cogitans gra- "tum Deo pro ejus de me cura donarium hoc & "maximum à me oblatum iri. Atque ut tum his "tum omnibus toto orbe Judæis gratum faciam, "ſtatui legem veſtram interpretatione donare, & "de Hebræo in Græcum traductam in mea bi- "bliotheca reponere. Quare recte facies ſi dele- "ctos viros, ex unaquaque tribu ſex, jam ætate "provectos, ad me miſeris, qui & per ætatem le- "gum ſint periti, & eas accurate poſſint interpre- "tari. Sic enim exiſtimo, his perfectis, maxima "nos gloria affectum iri. Miſi autem colloquutu- "ros hiſce de rebus tecum, Andream ſatellitum "præfectum & Ariſtæum, homines magnæ apud "nos exiſtimationis, per quos etiam donariorum "primitias ad templum & ſacrificiorum reliquo- "rumque miſi, argenti talenta centum. Et tu, ſi "nobis quæ voles ſcripſeris, rem gratam feceris.

ſ. Itaque his Regis literis ad Eleazarum perlatis, illis reſpondit quam fieri potuit amiciſſime. "Eleazarus pontifex Ptolemæo regi ſalutem. Si "& tu vales, reginaque Arſinoë, & liberi, nobis "omnia bene ſe habent. Acceptis literis tuis, ma- "gnam ex *præclara* tua voluntate lætitiam cepi- "mus, convocataque multitudine illas recitavi- "mus, palam eis facientes tuam erga Deum pieta- "tem. Phialas etiam abs te miſſas protulimus, "aureas viginti, ac triginta argenteas, crateras item quin-

Regis Ptolemæi literæ ad pontificem Eleazarum.

Eleazari pontificis reſponſum.

[c] Πεντήκοντα,] Πεντήκοντα καὶ ἀργυρᾶ τάλαντα ἑξδομήκοντα in *Ariſtea*.

* *In templum uſque ad centum talenta erogari.*] *Sacerdoti dari* juxta *Epiphan.* adeo ut τῷ ἱερεῖ legiſſe videatur, ſicuti exſtat in *NC.*

[f] Τελευτήσαντος Ὀνίου] Illa τελευτήσαντος Ὀνίου δὲ ἀρχιερέως, ὁ παῖς αὐτοῦ Σίμων γίνεται διάδοχος, ὁ καὶ δίκαιος ἐπικληθείς, διά τε τὸ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβὲς καὶ τὸ πρὸς τοὺς ὁμοφύλους εὔνουν, quæ in principio capitis habet *NC.* hic loci in eodem codice omittuntur: & poſt τοιαύτης ſequuntur iſta, ἀποθανόντος γὰρ Σίμωνος καὶ νήπιον &c.

[g] Σίμων] Is ipſe eſt quem tanto encomio proſequitur *Siracbides, Eccleſiaſtici* cap. 2.

[h] Πολλῶν] Illud monendum eſt, Epiſtolas Ptolemæi & Eleazari non iiſdem referri verbis ab *Ariſtea, Joſepho, Euſebio*, & *S. Epiphanio* in lib. *de Menſuris & Ponderibus. J. Alb. Fabricius.*

[i] Σὺν αὐτῷ τὰ φρούρια καὶ τὴν τούτων φυλακήν] Conf. ſupr. c. 1. §. 1. SPANH.

[k] Τὴν ἀρχὴν] Ita *Baſ.* & nonnulli *MSS.* τὴν δ᾽ ἀρχὴν ἐγὼ in *Edit. Gen.* τὴν ἀρχὴν δὲ ἐγὼ *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* καὶ ἡμεῖς δὲ διαλαβόντες τὴν βασιλείαν apud *Ariſteam.*

[l] Στρατιωτικὴν καλλονὴν κατέταξα·] Sic *MSS.* στρατικὸν in *Editis.*

[m] Καὶ τῆς ἐμῆς αὐλῆς πιστῶν εἶναι δυναμένων,] Ἐπὶ τὴν τῆς αὐλῆς πίστιν *Hen.* & *Busb.* τὴν τῆς αὐλῆς πίστιν ἱκανῶν εἶναι δυν. *NC.* τοὺς δὲ δυναμένους καὶ περὶ ἡμᾶς εἶναι, τῆς περὶ τὴν αὐλὴν πίστεως ἀξίους ἐπιχείρων κατεσκεύαμεν *Ariſt.* HUDS. *Lugd. Bat.* ὠπιστῶν. Forte ἀπίστων. COCC.

[n] Πέμψας·] Illud πέμψας abeſt *Hen.* (*L. B.*) & *NC.* nec agnoſcit *Ariſteas.*

[o] Καὶ θυσιῶν] Καὶ εἰς θυσίας καὶ τὰ ἄλλα *Ariſt.*

[p] Πρὸς αὐτὸν] Πρὸς αὐτὸν *NC.* & *Vet. Interpr.* πρὸς ταύτην τὴν ἐπιστολὴν &c. *Ariſt.*

[q] Τῆς βασιλίσσης Ἀρσινόης] Juxta *Ariſteam* & *Euſebium*, τὴν βασιλίσσης Ἀρσινόης, τὴν ἀδελφῆς, καὶ τῶν τέκνων. Vide *pag. ſeq.* ἀδὺς οὖν ὑπῆρ σοῦ & *Uſſerium* ad A. M. 3727.

"quinque, & *mensam consecratis muneribus ex-
"cipiendis addictam, ut & sacrificiis faciendis ac
"cæteris omnibus, quibus opus templo fuerit,
"comparandis, centum talenta, quæ Andreas &
"Aristæus ex amicis tuis honoratissimi, viri ho-
"nesti bonique ac doctrina præstantes, tuaque vir-
"tute digni, attulerunt. Scire autem te velimus,
"nos tibi in commodum tuum gratificaturos,
"etiamsi quid præter ingenium nostrum facere
"oporteat. nam tuis beneficiis in cives nostros
"multifariam collatis paria referre debemus. Qua-
"re hostias confestim & tua, & fororis, & libero-
"rum, amicorumque causa immolavimus; & vo-
"tis Deo nuncupatis ab eo populus flagitavit, uti
"omnia tibi *feliciter atque* ex animo cedant, re-
"gnumque tuum pacis tranquillitate conservetur,
"tibique bene vortat legis interpretatio, & felicem
Septuaginta duo Interpretes. "quem optas sortiatur exitum. Delegimus etiam
"seniores, ex unaquaque tribu sex, quos ad te una
"cum lege misimus. Tuæ autem erit pietatis ac
"justitiæ curare, ut lex, absoluta ejus interpreta-
"tione, ad nos remittatur, salvis etiam istis qui
"eam ad te apportarunt. Vale.

Nominum recensio omissa. 6. Hæc quidem pontifex rescripsit. Mihi vero haud necessarium visum est nomina septuaginta seniorum indicare, qui cum lege ab Eleazaro missi sunt: (illa enim subscripta erant epistolæ) donariorum tamen, quæ Rex Deo misit, magnificentiam & opificium narrando percensere, non supervacaneum esse duxi, ut singulare Regis erga Deum studium omnibus innotescat. Etenim cum sumptus ad ista Rex large suppeditaret, & opificibus præsens adesset, atque opera inspiceret, nihil eorum quæ facta sunt oscitanter & negligenter fabricari sinebat. quorum uniuscujusque, quoad ejus fieri potest, magnificentiam persequar; non quod historia hujusmodi forsan narrationem postulet, sed quod elegantiæ amorem in Rege, animique magnitudinem lectoribus inde commendatum iri existimem.

Ptolemæi in donariis parandis munificentia. 7. Primo autem quæ ad mensam spectant exponere aggrediar. Et quidem Regi in animo erat opus immensæ molis elaborare. jussit autem ut mensæ quæ tum Hierosolymis erat magnitudinem explorarent, & quanta esset, & an major confici posset. Cumque intellexisset qualis ea esset, quodque nihil prohiberet, quin ea etiam major fieri posset, dixissetque se quintuplo ea majorem velle facere, sed vereri ne propter nimiam ejus molem ad ministeria fiat inutilis, (cupere enim se ut donaria, quæ ipse consecraret, non in spectaculum solum essent, sed ad sacrorum etiam usum accommodata) ideoque arbitratus esset priorem mensam non ob auri inopiam modica exstitisse amplitudine; constituit eam, quæ ante posita erat, dimensionibus quidem non excedere, varietate vero & elegantia materiæ aliam longe præstantiorem efficere. Cumque ingenio esset ad rerum omnium naturas perspiciendas acuto, promptoque in operibus novis & mirabilibus excogitandis, ipse tum ista quibus nulla erat sculptura, inventione sua solerter adhibita ostensaque opificibus, fabricari jussit, tum quæ cœlata erant ad expressas rerum formas respiciendo identidem perfici.

Mensa aurea. 8. Itaque cum illud in se recepissent *opifices*,

"εἴκοσι, καὶ δεγυεᾶς τριάκοντα, καὶ κρατῆρας πέντε,
"καὶ τράπεζαν εἰς ἀνάθεσιν, ἅτε εἰς θυσίαν καὶ εἰς ἀπ-
"σκδλιὰ ὧν ἂν δέηται τὸ ἱερὸν, τάλαντα ἑκατὸν, ἅπερ
"ἐκόμισαν Ανδρέας καὶ Αριστῆς οἱ πμιώτατοί σε τῶν
"φίλων, ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ παιδείᾳ διαφέροντες, καὶ
"τ σῆς ἀρετῆς ἄξιοι. ἴσθι δ' ἡμᾶς τὸ σοὶ συμφέρον,
"κἂν ᾖ τι παρὰ φύσιν, ἐπομενοῦντας. ἀμείβεσθαι γὰ
"ἡμᾶς δεῖ τὰς σὰς δεργεσίας, πολυμερῶς εἰς τὰς ἡμε-
"τέρας πολίτας καταθείσας. Δθὺς οὖν ὑπὲρ σᾶ [r] καὶ
"τῆς ἀδελφῆς σε καὶ τῶν τέκνων καὶ φίλων ποιησα-
"μένοις θυσίας, καὶ τὸ πλῆθ Δχὰς ἐποιήσατο
"γενέσθαι σοι τὰ κατὰ νοῦν, καὶ φυλαχθῆναι σε τὴν
"βασιλείαν ἐν εἰρήνῃ, τὴν τε ἐξ νόμε μεταγραφὴν
"ἐπὶ συμφέροντι τῷ σῷ λαβεῖν ὁ [s] ποιαιρῆ πλῆ. ἐπε-
"λέξαμεν ἢ καὶ πρεσβυτέρας ἄνδρας ἐξ ἑκὸ φυλῆς
"ἑκάστης, ἃς πεπόμφαμεν ἔχοντας τὸν νόμον. ἐστὶ ἢ
"τῆς σῆς δσεβείας καὶ δικαιοσύνης, τὸ μεταγεγραφέντα
"τὸν νόμον [t] εἰς ἡμᾶς ἀποπέμψαι μ' ἀσφαλείας τῶν
"κομιζόντων. ἔρρωσο.

ε'. Ταῦτα μὲν ὁ ἀρχιερεὺς ἀντέγραψεν. ἐμοὶ δ' οὐκ ἀναγκαῖον ἔδοξεν εἶναι τὰ ὀνόματα [v] τῶν ἑβδομήκοντα πρεσβυτέρων, οἳ τ νόμον ἐκόμιζον ὑπὸ Ελεαζάρε πεμφθέντες, δηλονότι· ἐν γὰ ταῦτα ὑπογεγραμμένα ἐν τῇ ἐπιστολῇ· τὴν μέντοιγε τ ἀναθημάτων πολυτέλειαν καὶ κατασκδλὴν, ἣν ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τῷ Θεῷ, οὐκ ἀνεπιτήδδον ἡγησάμην διελθεῖν, ὅπως ἅπασιν ἡ ἐξ Βασιλέως [x] ἐπὶ τ Θεὸν Φιλοτιμία φανερὰ γένηται. ἄφθονον γὰ τὴν εἰς [y] ταῦτα δαπάνην χορηγῶν ὁ βασιλεὺς, καὶ παρὼν ἀεὶ τοῖς τεχνίταις, καὶ τὰ ἔργα ἐπιβλέπων, οὐδὲν ἀμελῶς οὐδὲ ῥᾳθύμως εἶα γίνεσθαι τῶν κατασκευασμάτων. ὧν ἕκασε, ὡς [z] οἷόν τε, τὴν πολυτέλειαν διηγήσομαι· τ μὲν ἰσχνείας ἴσως οὐκ ἀποχρώσης τὴν ἀπαγγελίαν, τὸ ἢ ἐξ Βασιλέως φιλόκαλον καὶ μεγαλόφρον ἅτως συνήσειν τοῖς ἐντυγχάνουσιν ὑπολαμβάνων.

ζ. Πρῶτον ἢ τὰ περὶ τ τραπέζης ἐπήσομαι. εἶχε μὲν οὖν δι' ἐννοίας ὁ βασιλεὺς, ὑπερμεγέθεσαλον τοῖς μέτροις ἀπεργάσασθαι τὸ κατασκεύασμα. προσέταξε ἢ μαθεῖν τὸ μέγεθ τ ἀνακειμένης ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις τραπέζης· ποσόν τί ἐστιν, καὶ εἰ δυνατὸ μεῖζον [a] τοῦτο κατασκευασθῆναι. μαθὼν ἢ ὅτι τὴν ὄψιν, ἡλίκη τις ἦν, καὶ ὅτι αὐτῆς οὐδὲν κωλύει μείζονα γενέσθαι φήσας τ πενταπλασίονα τ ὑπαρχούσης τῷ μεγέθ βέλεσθαι κατασκευάσαι, φοβεῖσθαι ἢ μὴ πρὸς τὰς λειτουργίας ἄχρηστ Δι' τὴν ὑπερβολὴν τ μεγέθους γένηται· βέλεσθαι γὰ οὐκ ἀνακεῖσθαι μόνον εἰς θέαν τὰ ἀναθήματα, ἀλλὰ [b] καὶ πρὸς τὰς λειτουργίας εὔχρηστα· καὶ Δι' τοῦτο λογισάμενος συμφέρον κατασκευάσαι τὴν προτέραν τράπεζαν, ἀλλ' οὐ Δι' ἀπάνην τ χρυσοῦ, τῷ μεγέθει μὲν οὐκ ἔγνω τὴν προϋπάρχουσαν ὑπερβαλεῖν, τῇ ἢ ποικιλίᾳ καὶ τῷ κάλλει τ ὕλης ἀξιολογωτέραν κατασκευάσαι. δεινὸς ἦν ὢν [c] καταδεῖν πράγματων παντοδαπῶν φύσιν, καὶ λαβεῖν ἐπίνοιαν ἔργων καινῶν καὶ παραδόξων, καὶ ὅσα ἐν [d] ἄγραφα τὴν εὕρεσιν αὐτὸς παρέχων Δι' τὴν σύνεσιν, καὶ ὑποδεικνὺς τοῖς τεχνίταις, ἐκέλευσε ταῦτα κατασκευάζειν, καὶ τὰ ἀναγεγραμμένα πρὸς τὴν ἀκρίβειαν αὐτῶν ἐπιβλέποντας ὁμοίως ἐπιτελεῖν.

η'. Ὑποσημαίνοντος τοίνυν ποιήσαι τὴν τράπεζαν, [e] δύο μὲν

* *Mensam consecratis muneribus excipiendis addictam,*] Mensam dedicandam, *Epiphan.* & *Gelen.*

r Καὶ τ ἀδελφῆς σε καὶ τ τέκνων] Soror nempe simul & uxor Philadelphi. Hinc ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ inscrip. utriusque in Nummis antiquis. SPANH. Vide Tab. in fine Tomi II.

s Προαιρῇ τέλ.] Ita *Hen.* προαίρει aut προαιρεῖ in *aliis.*

t Εἰς ἡμᾶς] Εἰς ut hic pro πρὸς sæpe apud Atticos; sic εἰς ὑμᾶς εἰσιέναι Demosth. adv. Spudiam p. 649. B. & adv. Leochar. p. 671. A. SPANH.

v Τῶν ἑβδομήκοντα πρεσβυτέρων,] Τῶν οϛ'. *NC.*

x Επὶ τ Θεὸν] Περὶ τ Θεὸν *Hen.* (*L. B.*) & *NC.*

y Ταῦτα] L. B. αὐτὰ.

z Οἷόν τε,] *Lugd. Bat.* οἷον λὔ.

a Τοῦτο κατασκευασθῆναι.] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) τούτοις in *Editis Aliisque.*

b Καὶ πρὸς τὰς λειτουργίας εὔχρηστα·] Illud καὶ ex *MSS.*

c Καταδεῖν πραγμάτων παντοδαπῶν,] Συνιδεῖν *Hen. NC.* & *Arist.*

d Ἀγραφα τὴν εὕρεσιν] Ἀγραπτα juxta *Aristeam.*

e Δύο μὲν καὶ ἡμίσεις] Ita etiam *Epiphan.* δύο πήχεων τὸ μῆκ *Aristea.* Vide *Exod.* c. 25. v. 23. & c. 37. v. 10. & *Josephum* ipsum, p. 135. §. 5.

μὲν γὰρ ἡμίσους πηχῶν τὸ μῆκος, ἑνὸς δὲ τὸ εὖρος, τὸ δὲ ὕψος ἑνὸς καὶ ἡμίσους, ὑκ [f] χρυσῷ τῷ ὅλῳ κατασκευῷ τὸ ἔργον ποιήμενοι, τῷ μὲν οὖν [g] στεφάνῳ παλαιστικὴν εἰργάσαντο, τὰ δὲ [h] κυμάτια στρεπτὰ, τῷ ἀναγλυφὴν ἔχοντα χοινοειδῆ, τῇ τορείᾳ θαυμασίως ὑκ ἄτρεπτον μερῶν μεμιμημένῳ. τρισγώνων γὰρ ὄντων αὐτῶν, ἑκάστη γωνία τὴν αὐτὴν τὸ ὑκτυπώσεως εἶχε διάθεσιν, ὡς στρεφομένων αὐτῶν μίαν καὶ μὴ διάφορον τὴν ἰδέαν αὐτοῖς συμπεριφέρειν. τὸ δὲ τῆς στεφάνης τὸ μὲν ὑποκάτω τὴν τράπεζαν [i] ἐγκεκλεισμένον ὡραίαν εἶχε τὴν διατύπωσιν· τὸ δὲ ἔξωθεν περιῆμμένον ἔτι μᾶλλον τῷ κάλλει τὸ ἐργασίας ἦν ὑκπεπονημένον, ὡς ὑπ' ὄψιν ἰὸν θεωρίαν ἐρχόμενον. [k] διὸ καὶ τὴν μὲν ὑπεροχὴν ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ὀξεῖαν συνέβαινε γίνεσθαι, καὶ μηδεμίαν γωνίαν, τριῶν ὄσων ὡς προειρήκαμεν, πρὸς τὴν μεταγωγὴν τὸ τραπέζης ἐλάττονα βλέπειν. ἐνδιέκειντο δὲ τοῖς χοινίσι τὸ τορείας λίθοι πολυτελεῖς παντάλληλοι, περόναις χρυσαῖς διὰ τρημάτων κατηλημμένοι. [l] τὰ δὲ ὑκ πλαγίᾳ τὸ στεφάνης καὶ [m] ὑπ' ὄψιν ἀνατείνοντα ὠῶν ὑκ λίθῳ καλλίστῳ πεποιημένων θέσει [n] κατακεκόσμηντο, ῥάβδοις τῷ ἀναγλυφῷ ἐοικότων πυκναῖς, αἳ περὶ τὸ κύκλου τὸ τραπέζης εἵλιττο. ὑπὸ δὲ τῷ τῶν ὠῶν διατύπωσιν, στέφανον περιήγαγον οἱ τεχνῖται, πανοίᾳ καρπῷ φύσιν ὑποτορνεύμενον, ὡς ἀποκρέμασθαί τε βότρυς, καὶ στάχυς ἀναφῆναι, καὶ [o] ῥοὰς ἀποκεκλεῖσθαι. τὰς δὲ λίθους εἰς πᾶν γένος τῶν προειρημένων καρπῶν, ὡς [p] ἑκάστῳ τῷ οἰκείαν πεποιῶσθαι χρόαν, ἐξεργασάμενοι, περιέθεσαν τῷ χρυσῷ περὶ ὅλῳ τῷ τραπέζαν. ὑπὸ δὲ τὸ στέφανον ὁμοίως ἡ τῶν ὠῶν διάθεσις πεποίηται, [q] καὶ ἡ τὸ ῥαβδώσεως ἀναγλυφὴ, τὸ τραπέζης ὡς ἑκατέρωθεν μέρος ἔχειν τῷ αὐτῷ τὸ ποικιλίας τῶν ἔργων καὶ γλαφυροτήτος θέαν κατεσκευασμένῳ· ὡς καὶ τῷ τῶν [r] κυμάτων θέσιν καὶ τῷ τὸ στεφάνης, [s] μηδὲ τὸ τραπέζης ἐφ' ἕτερον μέρος ἐκβαλλομένης, γίνεσθαι διάφορον, τῷ δὲ αὐτῷ ἄχρι καὶ τῶν ποδῶν ὄψιν τὸ ἐπιτεχνήσεως διατηρεῖσθαι. [t] ἔλασμα γὰρ χρυσοῦ τὸ πλάτος τετραδάκτυλον ποιήσαντες καθ' ὅλης τὸ τραπέζης πλάτους, εἰς τοῦτο τοὺς πόδας αὐτῆς [v] ἀνέθεσαν, ἔπειτα περόναις καὶ κατακλείσεσιν αὐτοὺς ἐνέσφιγξαν τῇ τραπέζῃ κατὰ τῷ στεφάνῳ· [x] ἵνα τῷ θέαν τὸ καινουργίας καὶ πολυτελείας, ἐφ' ᾧ τις ἂν [y] στὰς τῷ τραπέζαν μέρει, παρέχωσι τὴν αὐτήν. ὑπὸ δὲ τῆς τραπέζης [z] μαίανδρον ἐξέγλυψαν, λίθους αὐτῷ κατὰ μέσον ἀξιολόγους, ὥσπερ ἀστέρας, ποικίλης ἰδέας ἐνθέντες, τόν τε ἄνθρακα καὶ τὸ σμάραγδον, ἥδιστον θεοσωπάζοντας αὐτῶν ἑκάτερον τοῖς ὁρῶσι, τό τε ἄλλων ἡμῶν ὅσοι φιλοτιμίαν ζηλωτοὶ πᾶσι διὰ τῷ πολυτέλειαν τὸ φύσεως ὑπάρχουσι. μέσῳ δὲ τὸ [a] μαίανδρον τρόπαιόν τι χοινοειδὲς [b] περιῆκται, ῥόμβῳ τῷ κατὰ μέσον ὄψιν ἐμφερὲς, ἐφ' ᾧ κρύσταλλός τε λίθος, καὶ ἤλεκτρον ἐντετύπωται, [c] τῇ παραλλήλῳ τὸ ἰδέας ἡδυσμὸν ψυχαγωγίαν θαυμασίῳ παρέχον τοῖς βλέπουσι. τὰ δὲ ποδῶν ἦσαν αἱ κεφαλίδες εἰς κρίνα μεμιμημέναι τὰς ὑπὸ φύσις, τὰ πετάλων ὑπὸ τῷ τραπέζαν ἀνακλωμένων, εἰς ὀρθὸν δὲ τῷ βλάστησιν ἔνδοθεν παρεχομένων ὁρᾶν. ἡ δὲ βάσις

ut mensam exstruerent in longitudinem quidem duorum cubitorum & semis, atque in latitudinem unius, altitudine vero sesquicubitali, toto opere ex auro fabrefacto, loricam quidem *mensæ* quadrantilem confecerunt, cymatia autem tortilia, quibus inerat cœlatura restis æmula trinis partibus tornata mirabiliter. Illa vero cum essent triangularia, unusquisque angulus eandem formarum dispositionem habebat: adeo ut situ mutato una eademque species ante oculos versaretur. Loricæ quidem pars inferior mensam versus pulchre conformata erat, exterior vero majori adhuc opificii elegantia splendescebat, ut quæ omnium in oculos incurreret & in conspectum veniret. Unde fiebat ut ambarum partium projecturæ acutæ eminerent nullusque angulus, cum tres fuerint ut ante diximus, dum mensa transfertur, *justo* minor videretur. Resticulis autem tornatis ordine alterno insertæ erant gemmæ fibulis aureis per foramina comprehensæ. At circa latera loricæ, ad aspectum eminentia, per obliquum erat ovorum facies, ex lapidibus pretiosis ornatûs gratia confecta, in circuitu per totam mensam intercurrente densa virgularum sculptura. Subter hanc ovalem speciem circumducta erat corona, omne genus fructuum, prout eorum fert natura, repræsentans, adeo ut racemi pendere, spicæ surgere, malogranata occludi viderentur. Lapides etiam secundum genus unumquodque prædictorum fructuum, colorem eorum nativum referentes, elaborarunt, & auro vinctos mensæ circumdederunt. Sub hac corona rursum alia series ovorum priori similis facta est, eademque virgularum sculptura, ut in mensa ex utraque parte spectaretur eadem operum varietas & elegantia: ita ut nulla in lorica & cymarum ordine, ne mensa quidem in utramvis partem versa, cerneretur diversitas, sed idem artificium ad imos usque pedes pertenderet. nam cum lamina aurea, quatuor digitos lata, mensæ, quà patebat ejus latitudo, adjuncta esset, in eam pedes ejus inseruerunt, deinde fibulis & clausuris eos mensæ adstrinxerunt juxta loricam; atque ita ut eandem novitatis artificii & magnificentiæ, quacunque mensa verteretur, speciem exhiberent. Supra ipsam autem mensam sculpserunt mæandrum, qui lapides pretiosos, *tot* stellularum ad instar, varii coloris in medio haberet, carbunculum & smaragdum, ambos spectantium oculos grato fulgore irradiantes, alioſque diversi generis, quotquot, ex naturæ suæ præstantia, summa cupiditate ab omnibus expetuntur. Juxta mæandrum resticulata quædam textura circumquaque discurrebat, relicta in medio specie quæ rhombo admodum similis, cui impressum erat crystallum, & electrum, quod, alterna formæ *suæ* vicinitate, miram intuentibus delectationem afferebat. Pedum autem capitella cauliculis lilia imitabantur, foliis sub mensam resupinis, ita ut stamina

f Ex χρυσῷ τῷ ὅλῳ κατασκευῷ τὸ ἔργον ποιήμενοι,] Κατεσκεύαζον ὑκ χρυσῷ τῷ ὅλῳ καταβολῷ τὸ ἔργον π. *Hen.* (& *L. B.* qui transponit τὸ ἔργον καταβολῷ) & C.

g Στεφάνῳ παλαιστικὴν] Στεφάνῳ παλαιστῶν LXX. *Exod.* xxv. 24. SPANH.

h Κυμάτια] Κυμάτια LXX. *Exod.* xxv. v. 11. SPANH.

i Ἐγκεκλεισμένον ὡραίαν εἶχε τῷ διατύπωσιν·] Eo modo *Hen.* (ut & *L. B.* nisi quod διατύπωσιν præferat.) & *Epiphan.* ὧ κεκλεισμένον, ὡραίαν ἔχον τῷ διατύπωσιν in *Editis.* ἐκκεκλιμένον ὡραίαν ἔχε τῷ διατύπωσιν *NC.*

k Διὸ καὶ τῷ μὲν ὑπερεχὴν ὀξεῖαν εἶναι τὸ δύο κλιμάτων συμβαίνειν. *Arist.*

l Τὰ δὲ ὑκ πλαγίᾳ τὸ στεφάνης καὶ ὑπ' ὄψιν ἀνατείνοντα ὠῶν] Partes, quæ per latera coronæ cernebantur in speciem ovorum. *Rufin.* SPANH.

m Υπ' ὄψιν] *L. B.* πρὸς ὄψιν.

n Κατακεκόσμηντο,] *L. B.* κατακεκόσμηται.

o Ροὰς ἀποκεκλεῖσθαι.] Sic *MSS.* ῥοὰς in *Editis*, forsan pro ῥοιάς.

p Ἑκάστῳ τῷ οἰκείαν τετυπῶσθαι] *L. B* ἑκάστῳ τ. ο. ὑπετυπῶσθαι.

q Καὶ ἡ τὸ ῥαβδώσεως ἀναγλυφὴ,] Ita distinxi: cum antea esset, καὶ ἡ τὸ ῥαβδώσεως ἀναγλυφὴ τὸ τραπέζης, ὡς ἑκατέρωθεν μέρος &c. Rectius forsan, ὡς ἐπ' ἀμφότερον μέρος τὴν τραπέζαν ἔχειν &c.

r Κυμάτων] *L. B.* ἄλλων κυμάτων.

s Μηδὲ] Idem *L. B.* μή.

t Ἔλασμα γὰρ χρυσοῦ] Inf. mox ἔλασμα τῶν ποδῶν· Confer & lib. VIII. Antt. c. 3. §. 3. SPANH.

v Ἀνέθεσαν,] *L. B.* ἐνέθεσαν.

x Ἵνα τῷ θέαν τὸ καινουργίας καὶ πολυτελείας, ἐφ' ᾧ τις] Sic *MSS.* διὰ τὴν θέαν τὸ κ. κ. πολυτελείας, ἣν ἐφ' ᾧ in *Editis.*

y Στὰς τῷ τραπέζαν μέρει,] Στάσῃ in aliquot *MSS.*

z Μαίανδρον ἐξέγλυψαν,] Μαίανδρος· *Hesych.* μαίανδρος κόσμος τις ὀρθίκης· *Rufin.* Mæandrum fluvium sculpserunt. Ita *Gallic.* Interp. Iterum infr. hic §. 9. μαιανδρος, πηχυαῖος. SPANH.

a Μαίανδρον] In margine ms. Lugd. Bat. Μαίανδρον τὸ σκολιὸν φησὶ κατασκεύασμα. εἴρηται δὲ ἀπὸ τὸ ἐν μαιάνδρῳ πόλει σκολιότητος, τοσοῦτον ἰλὺν παρεῖναι ποιεῖ σκολιὸν ὡς ὑπὸ τούτου πᾶν τὸ ὑγρὸν καὶ λοιποῖς κατασκευάσμασι σκολιὸν μαίανδρον ἐπονομασθῆναι· καθάς φησι Σοφοκλῆς ὑπὸ λόγῳ δωδεκάτῳ. HAV.

b Περιῆκται,] Περιέκειτο *NC.*

c Τῇ παραλλήλῳ] Ita *MSS.* τῇ γὰρ παραλλήλῳ in *Editis.*

d Αὐ-

mina crocea intus incluſa erecta oſtenderent. Baſis autem pedibus facta erat è carbunculo, palmum lata, crepidinis ſpeciem efficiens, octo vero digitorum latitudinem habens, qua tota pedum lamina ei innitebatur. ſinguli etiam pedes ornati erant toreumate tenuiſſimo & operoſiſſimo, conſtante ex hedera & palmitibus & racemis, *idque ea arte*, ut nihil à veris diſcrepare putarentur. nam cum vento, propter ſubtilitatem & ſummitatis ſuæ extenſionem, facile moverentur, naturæ potius quam artis ſpeciem præ ſe ferebant. Verum etiam opus ita deſignarunt, ut totius menſæ figuram veluti triplicatam effecerint; tam apta partium compage, ut neque cerni neque animadverti poſſet qua junctura coirent. Fiebat autem ut craſſitudo menſæ *totius* non minor eſſet dimidio cubitûs. Atque hoc quidem donarium ex Regis munificentia ita ſe habebat, & ingenti materiæ pretio, & decoris varietate, & imitatione *naturæ* arte toreutice expreſſa: illo auctore & agente, ut ſi non magnitudine hæc menſam Deo prius appoſitam ſuperatura eſſet, certe arte ipſa, & opificii novitate, & ornamentorum ſplendore longe præſtantior & aſpectu pulchrior redderetur.

Crateres. 9. Crateres autem duo quidem aurei erant, ſquamas habentes torno exſculptas ab imo uſque ad præcincturam, variis lapidibus ſpiris inſertis. Hanc ſculpturam excipiebat mæander cubitali altitudine, ex lapidibus variarum formarum artificioſe admodum compoſitus. Secundum hunc erat virgata ſculptura: ac deinde uſque ad labrum rhomborum ad ſimilitudinem retis plicatura. Scuta vero in medio, ex lapidibus magnitudine quatuor digitorum, fecerunt ut nihil ad ſummum decus & ſplendorem deeſſet. Crateris autem labia cincta erant liliorum foliis, & anthemidibus, & vitium capreolis in orbem circumductis. Et aureos quidem crateras, duas utroſque amphoras capientes, ad hunc modum fabricarunt. Argentei vero quævis ſpecula ſplendore vincebant, ut quis ad eos accedens multo expreſſius in iis corporis ſui faciem contemplaretur. Inſuper & Rex phia-
Phiala. las triginta conficiendas curavit, quæ eatenus quà aureæ erant & lapidibus pretioſis non occupatæ, hederæ frondibus & pampinis ſculptilibus ſolerter adumbratæ fuerunt. Atque hoc quidem opificium acceptum ferebatur non ſolum operariorum ingeniis, qui mirandum in modum arte ſua excellebant, ſed & multo magis Regis ſtudio & munificentiæ, quæ in cauſa erant ut ſummam perfectionem acciperent. Etenim non ſolum ſumptus ad artifices large & magnifice ſuppeditabat, verum etiam, omiſſa publicorum negotiorum adminiſtratione, ipſe operi faciundo præſens aderat, totumque opus inſpiciebat. Quo fiebat ut artifices acrem diligentiam adhiberent; qui, ad Regem ejuſque hac in re ſtudium ſpectantes, ſtrenue magis & naviter operibus incubuerunt.

ſις [d] αὐτοῖς ἦν ἐξ ἄνθρακος λίθος παλαιστιαία πεποιημένη, σχῆμα κρηπῖδος ἀπτελῆ, τὸ δὲ πλάτος ὀκτὼ δακτύλων ἔχουσι, [e] καθ' ὃ τὸ πᾶν [f] ἔλασμα τῶν ποδῶν ἐρήρειστο. ἀνέγλυψαν δὲ λεπτομερεῖ καὶ [g] φιλοπόνῳ τῇ τορείᾳ τῶν ποδῶν ἕκαστον, κισσὸν αὐτοῖς καὶ κλήματα ἀμπέλων σὺν [h] βότρυσιν ἐκφύσαντες, ὡς εἰκάσαι μηδὲν ἀποδεῖν τὰ ἀληθείας. καὶ γὰρ πρὸς τὸ πνεῦμα, διὰ λεπτότητα καὶ πλὴν ἐπ' [i] ἄκρον αὐτῶν ἐκτάσιν, κινούμενα, φαντασίαν τοῦ φύσιν μᾶλλον ἢ [k] τέχνης μιμημάτων παρεῖχεν. ἐκαινούργησαν δὲ ὥστε τέλειον οἱονεὶ τὸ [l] σχῆμα τῆς ὅλης κατασκευάσαι τραπέζης, τὰ ἁρμονίας πρὸς ἄλληλα τῶν μερῶν ὕτως συνδεδεμένης ὡς ἀόρατον εἶναι, καὶ μηδὲ ὑπονοεῖσθαι τὰς συμβολάς. ἥμισυ δὲ πήχεως οὐκ ἔλαττον τῆς τραπέζης τὸ πάχος συνέβαινεν εἶναι. τὸ μὲν οὖν ἀνάθημα τοῦτο κατὰ πολλὰ δὴ βασιλέως φιλοτιμίαν τοιοῦτο, τῇ τε πολυτελείᾳ τῆς ὕλης, καὶ τῇ ποικιλίᾳ τῆς καλλονῆς, καὶ τῇ μιμήσει τῇ κατὰ τὴν τορείαν τῶν τεχνιτῶν συνετελέσθη· αὐτοδάσκαλος δὲ εἰ καὶ μὴ τῷ μεγέθει τῆς προσανακειμένης τῷ Θεῷ τραπέζης ἐμελλεν ἔσεσθαι διάφορος, τῇ μέντοιγε τέχνῃ, καὶ τῇ καινουργίᾳ, καὶ τῇ λαμπρότητι τῆς κατασκευῆς πολὺ κρείττονα καὶ περιβλεπτὸν ἀπειργάσατο.

9. [m] Τῶν δὲ κρατήρων χρύσεοι μὲν ἦσαν δύο· [n] φολιδωτὴν δὲ εἶχον ἀπὸ τῆς βάσεως [o] μέχρι δὲ διαζώσματος τὴν τορείαν, [p] λίθων τῆς ἀειράκις ποικίλων ἐνδεδεμένων. εἶτα [q] ἐπ' αὐτῇ [r] μαίανδρος, πηχυαῖος τὸ ὕψος, ἐξείργαστο κατὰ συνέχειαν λίθων παντοίων τὴν ἰδέαν. κατ' αὐτὸ δὲ ῥάβδωσις ἀνεγέγλυπτο· καθ' ἣν πλέγμα ῥομβωτὸν δικτύοις ἐμφερὲς ἕως δὲ χείλους ἀνείλκυστο. τὰ δὲ μέσα λίθων [s] ἀσπίδια τετραδακτύλων [t] ἀνεπλήρου τὸ κάλλος. [v] περιεστέφετο δὲ τὰ χείλη δὲ κρατῆρος κρίνων σμίλαξι καὶ ἀνθεμίσι καὶ βοτρύων χρυσίαις εἰς κύκλον. περιηγμέναις. [x] τοὺς μὲν οὖν χρυσέους κρατῆρας, δύο [y] χωροῦντας ἑκάτερον [z] ἀμφορέας, τοῦτον κατεσκεύασαν τὸν τρόπον. οἱ δὲ ἀργύρεοι τῶν ἐσόπτρων τὴν λαμπρότητα πολὺ διαυγέστεροι γεγόνασιν, ὡς τεχνοτίρας διὰ τούτων τὰς τῶν [a] προσφερομένων ὄψεις ὁρᾶσθαι. προσκατεσκεύασε δὲ τούτοις ὁ βασιλεὺς καὶ φιάλας τριάκοντα, ὧν ὅσαι χρυσοῦς ἦν, ἀλλὰ μὴ λίθῳ πολυτελεῖ διείληπτο, σμίλαξι κισσῷ καὶ πετάλοις ἀμπέλων ἐσκίαστο φιλοτέχνως ἐντετορδυμένων. ταῦτα δὲ ἐγίνετο μὲν καὶ διὰ τὴν ἐμπειρίαν τῶν ἐργαζομένων, θαυμασίων ὄντων περὶ τὴν τέχνην, πολὺ δὲ μᾶλλον ὑπὸ τοῦ βασιλέως προθύμως καὶ φιλοτιμίας διαφερόντως ἀπηρτίζετο. ὁ γὰρ τῆς χορηγίας τὸ ἄφθονον καὶ μεγαλόψυχον τοῖς τεχνίταις παρεῖχε μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ χρηματίζειν τοῖς δημοσίοις πράγμασιν ἀπειρηκὼς, αὐτὸς τοῖς κατασκευάζουσι παρῆν, καὶ τὴν ὅλην ἐργασίαν ἐπέβλεπεν. αἴτιον δὲ ἦν τοῦτο τῆς τῶν τεχνιτῶν ἐπιμελείας, οἱ, πρὸς τὸ βασιλέα καὶ τὴν τούτου προθυμίαν ἀποβλέποντες, φιλοπονώτερον τοῖς ἔργοις προσελιπάρουν. ι'. Ταῦ-

---

d Αὐτοῖς ἦν] Eo modo *Hen.* & *C.* αὐτῆς in *reliquis.*

e Καθ' ὃ] Ἐφ' ὃν ἐπίκειται τὸ παρέλασμα τῶν ποδός. *Ariſt.* apud quem forſan πᾶν ἔλασμα ſcribendum.

f Ἔλασμα τῶν ποδῶν] Vid. mox ſup. SPANH.

g Φιλοπόνῳ τῇ] *L. B.* φιλοποιωΐᾳ τῇ.

h Βότρυσιν] *L. B.* καὶ βότρυσιν.

i Ἄκρον αὐτῶν] Sic *Hen.* (*L. B.*) & *NC.* ἐπάνω αὐτῶν in *Editis Aliiſque.*

k Τέχνης] Ita *MSS.* τέχνη μιμητῶν in *Editis.*

l Σχῆμα τῆς ὅλης κατασκευάσαι τραπέζης.] Apud *Ariſteam*, ἐποίησαν δὲ τετμερὲς τὸ σῶμα [ἴσ. σχῆμα] τῆς τραπέζης οἱονεὶ τρίπτυχον.

m Τῶν δὲ κρατήρων χρύσεοι μὲν ἦσαν δύο· Φολιδωτὴν] Crateres *Φωλιδωτοί*· *Ruſin.* ſculpturam viperam &c. *Gall. Interpr.* Sailles en ecailles. SPANH.

n Φολιδωτὴν] Ita ex *MSS.* & *Ariſtea.* φωλιδωτὴν perperam in *Editis.*

o Μέχρι δὲ διαζώσματος τὴν τορείαν,] Μέχρι δὲ μέσου *Ariſt.* HUDS. Athenæ lib. v. p. 205. C. τὸ δὲ ἐπισύλιον ὃν χρυσοῦν τὸ ὅλον, ἐφ' οὗ διάζωσμα ἐφήρμοστο, *Dalechamp.* cui diazoma adaptatum, in Not. ad verbum *præcinctio.* Vitruvius lib. v. c. VII. p. 90. gradus, diazomata, pluteos ubi *Philander* Præcinctiones, & veluti tranſverſa cingula, i. e. interjectas gradibus areolas. SPANH.

p Λίθων τῆς ἀειράκις ποικίλων ἐνδεδεμένων.] Cum λίθων τε ἀειράκις ποικίλων ἐνδεδεμένων habeat *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) & λίθων ταῖς ἀειράκις ποικίλαις ἐνδεδεμένων *Baſ. G. Aliique*; placuit edere λίθων ταῖς ἀειράκις ποικίλων ἐνδεδεμένων. Juxta *Ariſteam*, τὴν δὲ λίθων ἀνὰ μέσον τῶν φολίδων συνδέσιν πολυτέχνως ἔχοντες &c.

q Ἐπ' αὐτῇ] Iterum cum *Cod. Hen.* ὑπ' αὐτῇ *NC.* ἐπ' αὐτῆς in *ceteris.* εἶτα μαίανδρος ἐπίκειται *Ariſt.*

r Μαίανδρος, πηχυαῖος] Conf. præced. §. 8. SPANH.

s Ἀσπίδια τετραδακτύλων] Ἀσπιδίσκοι *Ariſt.* ἀσπίδι *Hen.* perperam.

t Ἀνεπλήρου] Ita *MSS.* ἀνεπλήρουν in *Editis.*

v Περιεστέφετο] Iterum ex *MSS.* ἐξειστέφετο male in *Editis.*

x Τοὺς μὲν οὖν χρυσοῦς κρατῆρας,] Ita *MSS.* τούτους in *Editis.*

y Χωροῦντας] Sic *MSS. Ariſteas* & *Vet. Interpr.* φοροῦντας in *Editis.*

z Ἀμφορέας,] Μετρητὰς *Ariſteæ.*

a Προσφερομένων] Προσαχθέντων *Ariſt.* προσφερομένων *Lugd. Bat.*

b Προσ-

ι'. Ταῦτα μὲν τὰ πεμφθέντα εἰς Ιερσόλυμα ὑπὸ Πτολεμαίου ἀναθήματα. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ελεάζαρος ἀναθεὶς αὐτὰ, καὶ τιμήσας τοὺς κομίσαντας, καὶ δῶρα δοὺς τῷ βασιλεῖ κομίζειν, ἀπέλυσε πρὸς τὸν βασιλέα. προσφωνηθέντων δὲ εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν, ἀκούσας Πτολεμαῖος τὴν παρουσίαν αὐτῶν, καὶ τοὺς ἑβδομήκοντα τῶν πρεσβυτέρων ἐληλυθότας, ὡθοὺς μεταπέμπει τὸν Ανδρέαν καὶ τὸν Αρισταῖον τοὺς πρέσβεις. οἱ δὲ ἀφικόμενοι, τὰς τε ὑπηρολὰς, ἃς ἐκόμιζον αὐτῷ παρὰ τοῦ ἀρχιερέως, ἀπέδοσαν, καὶ ὅσα φράζειν ἀπὸ λόγων ἐπύθετο, ταῦτα ἐδήλωσαν. ἀπευδῶν δὲ ἐντυχεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν Ιεροσολύμων ἥκουσι [b] πρεσβυτέροις [c] ὑπὲρ τὴν ἑρμηνείαν τῶν νόμων, τοὺς μὲν ἄλλους, ὡς χρείαν ἕνεκα παρεῖναι πωέβαινεν, ἐκέλευσεν ἀπολύσαι, παράδοξον τοῦτο καὶ παρὰ τὸ ἔθος. οἱ μὲν γὰρ ὑπὸ τούτων αἰτίων ἀχθέντες, μετὰ πέμπτης ἡμέρας αὐτῷ παρεσήσαν· οἱ δὲ πρεσβεύοντες, μετὰ μηνός. τότε τοίνυν ἀπολύσας ἐκείνους, τοὺς πεμφθέντας ὑπὸ Ελεαζάρου ἐθεώρει. ὡς δὲ παρῆλθον μὴν τῶν δώρων οἱ γέροντες, ἃ τῷ βασιλεῖ κομίσας ὁ ἀρχιερεὺς αὐτοῖς ἔδωκε, καὶ [d] τῶν διφθερῶν, αἷς ἐγγεγραμμένας εἶχον τὰς νόμους [e] χρυσοῖς γράμμασιν, ἐπηρώτησεν αὐτοὺς περὶ τῶν βιβλίων. ὡς δὲ ἀποκαλύψαντες τῶν [f] ἐνειλημάτων [g] ἐπέδειξαν αὐτῷ, θαυμάσας ὁ βασιλεὺς τὴν ἰσχνότητα τῶν ὑμένων, καὶ τὴν συμβολῆς τὸ ἀνεπίγνωστον, ὅτω γὰρ ἥρμοστο, καὶ τῷ πολλοὺς χρόνῳ παλαιοῦν, χάριν εἶπεν ἔχειν αὐτοῖς τε ἐλθοῦσι, καὶ μείζονα τῷ πέμψαντι, πρὸ πάντων τῷ Θεῷ, ὃ τοὺς νόμους εἶναι συνεβεβήκει. ἐκβοησάντων δὲ [h] ὑφ' ἓν καὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν συμπαρόντων γίνεσθαι τὰ ἀγαθὰ τῷ βασιλεῖ, διὰ ὑπερβολὴν ἡδονῆς εἰς δάκρυα πεσεῖσθαι. φύσει τὸ μεγάλης χαρᾶς παρούσης καὶ τὰ τῶν λυπηρῶν σύμβολα. [i] κελεύσας δὲ τὰ βιβλία δοῦναι τοῖς ὑπὸ τὰ τάξεως, τότε τοὺς ἄνδρας ἠσπάσατο· δίκαιον εἰπὼν εἶναι πρῶτον περὶ ὧν αὐτοὺς μεταπέμψατο ποιησάμενον τοὺς λόγους, ἔπειτα κἀκείνους προσφωνεῖν. τὴν μέντοιγε ἡμέραν, καθ' ἣν ἦλθον πρὸς αὐτὸν, ὑπέφαινε ποιήσειν, καὶ κατ' πᾶν ἔτος ὑπόμνημον εἰς ὅλον τὸν τῆς ζωῆς χρόνον, ἐπηγγέλλετο. ἔτυχε γὰρ ἡ αὐτὴ εἶναι τὴν παρουσίας [k] αὐτῶν, καὶ [l] τὴν νίκης, ἣν [m] Αντίγονον ναυμαχῶν ἐνίκησε. σωτηρίαθῆναί τε αὐτῷ αὐτοὺς ἐκέλευσε, καὶ καταλύσας αὐτοῖς πρόσταξε δοθῆναι τὰς καλλίστας [n] πρὸς τῇ ἄκρᾳ.

ια'. Ο δὲ ὑπὸ τὸν τῶν ξένων ἀποδοχῆς τεταγμένος [o] Νικάνωρ, Δωρόθεον καλέσας, ὃς εἶχε τὴν περὶ τούτων πρόνοιαν, ἐκέλευσεν ἑτοιμάζειν ἑκάστῳ τὰ δέοντα πρὸς τὴν δίαιταν. διετέτακτο δὲ [p] τοῦτον ὑπὸ τοῦ βασιλέως τὸν τρόπον. κατ' μὲν πόλιν ἑκάστην, [q] ὅσαι δὲ τοῖς αὐτοῖς χρῶνται περὶ τὴν δίαιταν, καὶ τούτων ὑπεμελόμενος, καὶ κατ' τοὺς ἀφικνουμένους πρὸς αὐτὸν ἔθος, πάντ' αὐτοῖς παρεσκεύαζεν, ἵνα τῷ σωθῆναι τρόπῳ τὰ ἁβρότητος διωκόμενοι μᾶλλον ἡδοναῖς, καὶ πρὸς μηδὲν ὡς ἀλλοτρίως ἔχον δυσχερές ὦσιν. ὁ δὴ καὶ περὶ τούτους ἐγένετο, Δωρόθεος διὰ τὴν περὶ τὸν βίον ἀκρίβειαν ὑπὸ τούτοις καθεστῶτος. [r] σωέστρωτο γὰρ πάντα

10. Ista quidem donaria à Ptolemæo Hierosolyma *ad templum* missa *erant*. Atque pontifex Eleazarus, cum ea *in templo* collocasset, eosque honorasset qui ea attulerant, atque dona Regi ferenda illis dedisset, ad Regem *eos* remisit. At postquam *ii* Alexandriam pervenerunt, Ptolemæus, intellecto eorum adventu, & septuaginta senatorum *simul* venisse, protinus legatos Andream & Aristæum curat accersendos. Qui, ubi ad eum accesserunt, literas ei, quas à pontifice afferebant, tradiderunt, & omnia, quibus eos verbis interrogavit, declararunt. Ille vero cupiens senatores alloqui, Hierosolymis ob legum interpretationem venientes, reliquos, qui ob negotia forte aderant, dimitti jussit: id quod inusitate & contra ejus consuetudinem factum est. Qui enim ob hujusmodi causam adducebantur, quinto demum die eum conveniebant; legati vero post unum mensem. Tunc igitur, dimissis aliis, missos ab Eleazaro exspectavit. Atque ubi seniores illi advenerunt, dona secum sibi à pontifice ad Regem tradita, & membranas, in quibus scriptas aureis literis leges habebant, ferentes, interrogavit eos de iis libris. Cumque *eos* detractis tegumentis ei ostendissent, Rex, membranarum tenuitatem diutius admiratus, & indiscretas earum commissuras, ita enim *libri* apti erant & connexi, gratias se illis habere dicebat, qui venissent, & majores ei qui misisset, longe vero maximas Deo, cujus leges ut essent contigit. Cumque seniores, & qui una aderant, Regi uno clamore fausta omnia comprecati essent, pro nimio gaudio lachrymas emisit. ita *enim* à natura comparatum est, ut idem summæ lætitiæ, quod doloris, signum esset. Dein cum jussisset libros iis tradi, quorum id munus erat, tunc homines complexus est, dixitque æquum esse ut prius iis de rebus verba faceret, propter quas eos accersivisset, ac deinde illos compellaret. Imo & diem quidem eorum adventus promisit sese insignem facturum, eundemque singulis annis, quamdiu ipse viveret, solenniter celebraturum. Nam fors ita tulit, ut idem dies esset eorum adventus, & victoriæ quam ipse de Antigono prælio navali reportarat. Igitur eos sibi convivas esse jussit, eisque sub ipsa arce dari pulcherrima hospitia. *Congressus regis Ptolemæi & Seniorum LXXII.*

11. Nicanor autem, qui excipiendis hospitibus præerat, vocato Dorotheo, qui earum rerum procurationem habebat, jussit ut cuique pararet quæ ad victum pertinerent. erat autem ea res à Rege in hunc modum constituta. Nam in unaquaque urbium, quæ non eadem victûs ratione utebantur, erat qui hæc administraret, & hospitibus omnia ad ipsorum morem curanda pararet, ut consueta victûs ratione epulantes magis delectarentur, nec ulla re tanquam aliena offenderentur. Quod quidem tum illis quoque *senioribus* factum est, Dorotheo, quod accurate nosset omnia ad victum perti- *Nicanoris jussu Dorotheus parat omnia LXXII. senioribus necessaria.*

[b] Πρεσβυτέροις] *L. B.* πρεσβύτας.

[c] Επὶ τὴν ἑρμηνείαν τῶν νόμων,] Conf. supr. §. 1. SPANH.

[d] Τῶν διφθερῶν, αἷς ἐγγεγραμμένας εἶχον τὰς νόμους χρυσοῖς γράμμασιν,] Confer supr. §. 1. SPANH.

[e] Χρυσοῖς γράμμασιν,] *Talmudici* in *Sopherim* librum Legis profanari dicunt, si aureis literis scribatur. Vide *Vogelsangii* Exercitationes Theologicas, p. 176. HUDS. At non licere aureis literis Legem scribere in Talmude Judæi ajunt. Id est, codices, qui in Synagogis aut templo servantur, non licet scribere aureis literis. Sed in usum privatum licet: tales in nostra patria inveniuntur. REL.

[f] Ενειλημάτων] Libri legis involuti σπειλήμασιν. hæc *pallia* dicuntur Tertulliano. REL.

[g] Επέδειξαν αὐτῷ,] Ita *MSS.* Επέδειξαν *Gen.*

[h] ΥΦ' ἓν καὶ τῶν] Ita *MSS.* ὑφὲν in *Edit. Basil.* HUDS. καὶ ex *L. B.* est additum. HAV. ὑφ' ἓν, uno ore. SPANH.

[i] Κελεύσας δὲ τὰ βιβλία δοῦναι] Κελεύσας δὲ εἰς τάξιν ἀποδοῦναι τὰ τεύχη, τὸν μὲν ἄνδρας ἠσπάσατο, εἶπεν, δίκαιον εἶναι, ἐν χρείᾳ ὑμᾶς μεταπεμψάμενον, ἐκείνοις πρῶτον σεβασμὸν ἀποδοῦναι, μὴ ταῦτα τῷ δικαίῳ ὑμῶν φθονῆσαι *Arist.*

[k] Αὐτῶν,] Ita legisse visus est *Epiphan.* αὐτῆς in *Editis*, αὐτοῖς *Hen.* & *NC.*

[l] Τῆς νίκης, ἣν Αντίγονον ναυμαχῶν ἐνίκησε.] De classe Antigoni ab Ægypto fugata & instituto inde epulo à Ptolemæo, non Philadelpho quidem, sed patre ejus Lagi, vidend. Diodor. lib. xx. p 806. SPANH.

[m] Αντίγονον ναυμαχῶν ἐνίκησε.] Hac de re vide *Vogelsangium* in *Exercit. Theolog.* p 177. & *H. Hodium* de *Bibl. Text. Orig.* p. 56.

[n] Πρὸς τῇ ἄκρᾳ.] Πλησίον τῆς ἄκρας *Arist.*

[o] Νικάνωρ,] Hic Nicanor ἀρχιατρος dicitur *Aristeæ.*

[p] Τοῦτον ὑπὸ τοῦ βασιλέως τὸν τρόπον.] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* τούτων in *Editis.*

[q] Οσαι δὲ τοῖς αὐτοῖς] Οσαι τοῖς αὐτοῖς *Hen.* ἐν γὰρ ὅτῳ διατεταγμένοι διὰ τοῦ βασιλέως. ὅσαι γὰρ πόλεις εἰσὶν, ὡς συγχρῶνται πρὸς τὰ ποτὰ καὶ βρωτὰ καὶ σωματικὴν, τοσοῦτοι καὶ θεραπεύοντες ἦσαν *Arist.*

[r] Σωέστρωτο] *L. B.* σωεστέρνησε. Vetus, *præparaverat.* Forte σωεπόρισε. COCC.

tinentia, his rebus præfecto. Isque per seipsum omnia ad illos accipiendos paravit, geminamque accubationem fecit, idque Regis jussu. Imperavit enim Rex dimidiam eorum partem juxta se collocari, alteram vero partem in altera mensa post suam, nihil omittens quod illis honori esset. Postquam ita discubuerunt, mandat Dorotheo, ut quo ritu uterentur omnes, qui ad eum ex Judæa venissent, eodem iis ministraret. Itaque sacros præcones, & sacrificos, & alios quibus preces peragere mos erat, ipsi visum est repudiare: & hospitum unum, nomine Elissæum, sacerdotem, rogavit ut precationem adhiberet. Atque is, stans in medio, Regi ejusque subditis fausta precatus est. Deinde omnes cum lætitia applauserunt & acclamarunt: & eo facto ad epulas paratas se converterunt. Et Rex, cum moram, quantam satis esse judicabat, interposuisset, philosophari cœpit, & singulis eorum quæstionem aliquam naturalem proponebat, * etiam ad res quæsitas contemplandas. Cumque accurate de quavis re, quæ eis proponeretur, disserent, *Rex* iis delectatus per duodecim dies hujusmodi convivium fecit. id quod cuiquam, qui quæstiones in convivio agitatas singillatim scire desiderat, licet cognoscere ex Aristæi libello, quem hac de re conscripsit.

Epulis à Rege excipiuntur.

Quæstiones in convivio agitatæ.

Menedemus Philosophus.

12. Cum autem eos non solum *Rex* demiratus esset, sed & Menedemus philosophus ultro fateretur, providentiam omnia gubernare & moderari, indeque plane eos ratiocinandi vim & pulchritudinem esse † indeptos, finis statim id genus disquisitionibus imponitur. Tum vero Rex dicebat sese jam maxima bona percepisse ex eorum adventu, (quippe qui ei profuerint quod ab eis didicisset regis officium) jussitque singulis tria talenta dari, & *viros deputari* qui eos in hospitium deducerent. Deinde tribus peractis diebus, Demetrius iis assumptis heptastadium transgressus, aggerem in mari ad insulam pertinentem, & transito ponte, cum boream versus progressus esset, congregavit eos in domum prope littus exstructam, ad contemplationem rerum ob solitudinem idoneam: & eis illuc perductis, rogabat, ut postquam omnia, quibus ad legis interpretationem opus esset, ad arbitrium suum haberent, negotium expedirent. Illi vero, summo studio & labore ad legem accurate interpretandam aggressi, in ea ad horam diei nonam elaborabant: deinde corpori curando se dabant, iis quæ ad victum pertinerent large suppetentibus; ac præterea Dorotheo multa ex iis quæ Regi parata erant ipsius *Regis* jussu illis afferente. Atque etiam *quotidie* bene mane ad regiam venientes, & Ptolemæum salutantes, eundem locum repetebant: & manus in mari lavantes, seque lustrantes, ita demum ad legum interpretationem

Demetrius ducit LXXII. seniores in locum idoneum ad legem interpretandam.

δι' αὐτοῦ τὰ πρὸς τὰς τοιαύτας ὑποδοχὰς, καὶ διμερῆ τὴν κλισίαν ἐποίησεν, ὅπως πρασάξαιτο ἅμα βασιλέως. τὰς μὲν οὖν ἡμίσεις ἐκέλευσεν ἀνὰ χεῖρα κατακλιθῆναι· τὰς δὲ λοιπὰς μετὰ τὴν αὐτοῦ κλισίαν, ὅδεν ἀπολιπὼν τὰ εἰς τὰς ἄνδρας τιμᾶς. ἐπὶ δ' ὅτω κατεκλίθησαν, ἐκέλευσε τὸν Δωρόθεον, οἷς ἔθεσι χρώμενοι ἅπαντες οἱ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένοι, καὶ πῶτα ὑπηρετεῖν. διὸ τὸς ἱεροκήρυκας, καὶ θύτας, καὶ τὰς ἄλλας, οἱ τὰς κατοχὰς ἐποιοῦντο, παρητήσατο· τὸν δὲ θαλυσμένων ἕνα, Ἐλιασᾶζον ὄνομα, ὄντα ἱερέα παρεκάλεσεν ὁ βασιλεὺς ποιήσασθαι καθαγιασμούς. ὁ δὲ, στὰς εἰς μέσον, ἤυχετο τῷ βασιλεῖ τὰ ἀγαθὰ, καὶ τοῖς ἀρχομένοις ὑπ' αὐτοῦ. εἶτα κρότου ἐξ ἁπάντων μετὰ χαρᾶς ἡ βοὴ ἦρθη, καὶ παυσάμενοι πρὸς ὠμότητα καὶ τὴν ἀπόλαυσιν τῶν παρεσκευασμένων ἐτράποντο. ἅμα λιπὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐφ' ὅσον ἔδοξεν ἀποχρῶντα καιρὸν εἶναι, φιλοσοφεῖν ἤρξατο· καὶ ἕκαστον αὐτῶν, λόγους ἐπηρώτα φυσικοὺς, καὶ πρὸς τὴν τῶν ζητουμένων θεωρίαν. ἀκριβῶς δὲ ἐκείνων περὶ παντὸς ἀπεκρίνατο, ὃν λέγειν αὐτοῖς προεβλήθη, διασαφήσαντων, ἡδόμενος τοιοῦτον ἐφ' ἡμέρας [a] δώδεκα [b] συμπόσιον ἐποιήσατο. ὡς τῷ βουλομένῳ τὰ καθ' μέρος γνῶναι τῶν ἐν τῷ συμποσίῳ ζητηθέντων εἶναι μαθεῖν, ἀναγνόντι [c] τὸ Ἀριστέου βιβλίον, ὃ συνέγραψε διὰ τούτου.

ιβ'. Θαυμάζοντος δ' αὐτὸς, οὐ μόνον θεοῦ βασιλέως, ἀλλὰ καὶ [d] Μενεδήμου θεοῦ φιλοσόφου [e] προνοίᾳ διοικεῖσθαι πάντα φάσκοντος, [f] καὶ διὰ τοῦτ' εἰκὸς καὶ θεοῦ λόγου δύναμιν καὶ κάλλος εὐρῆσθαι, πόνους μὲν περὶ τούτων ὑπεζητοῦντες. γεγωνῆσθαι δ' αὐτῷ τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν ὁ βασιλεὺς ἔλεγεν, ἤδη παρόντων αὐτῶν· ὠφελῆσθαι γὰρ παρ' αὐτῶν μεμαθηκότα πῶς δεῖ βασιλεύειν· κελεύειν τε αὐτοὺς ἀνὰ τρία δοθῆναι τάλαντα, καὶ τοὺς ἀποκαταστήσοντας ὑπὸ τὴν κατάλυσιν. διελθόντων δὲ τριῶν ἡμερῶν, περαιωθεὶς ὁ Δημήτριος, καὶ διελθὼν τὸ [g] ἑπταστάδιον, [h] χῶμα τῆς θαλάσσης πρὸς τὴν [i] νῆσον, καὶ βαδίσας [k] πρὸς τὸ βόρειον, [l] προελθὼν ὑπὸ τὰ βόρεια μέρη, συνέδριον ἐποίησατο ἐν τῷ περὶ τὸν νέον κατεσκευασμένῳ οἴκῳ, πρὸς ἄσκησιν πραγμάτων ἐρημίας καλῶς ἔχοντι ἀγαγὼν σὺν αὐτοῖς ἐκεῖ παρεκάλει, πάντων, ὧν ἂν δεηθεῖεν εἰς τὴν ἑρμηνείαν [m] τοῦ νόμου, παρόντων, ἀκωλύτως ὑπάρχειν τὸ ἔργον. οἱ δ' ὡς ἔνι μάλιστα φιλοτίμως [n] καὶ φιλοπόνως τὴν ἑρμηνείαν ἀκριβῆ ποιούμενοι, μέχρι μὲν ὥρας ἐνάτης πρὸς τῷ διετέλουν ὄντες· ἐπὶ δὲ τὸ [o] σῶμα ἀπηλλάττοντο θεραπείαν, ἀφθόνως αὐτοῖς τῶν πρὸς τὴν δίαιταν χορηγουμένων, καὶ πρόσθεν δὲ Δωροθέου πολλὰ τῶν παρασκευαζομένων τῷ βασιλεῖ, προσέταξε γὰρ, αὐτοῖς παρέχοντος. πρωῒ δὲ πρὸς τὴν αὐλὴν παραγινόμενοι, καὶ τὸν Πτολεμαῖον ἀσπαζόμενοι, πάλιν ὑπὸ τὸν αὐτὸν [p] ἀπήεσαν τόπον, καὶ τῇ θαλάσσῃ τὰς χεῖρας ἀπονιπτόμενοι, καὶ καθαίροντες

s Κατὰ ταῦτα ὑπηρετεῖν.] Κατὰ ταῦτα καὶ τούτοις ὑπ. *Busb.*

t Διὸ τὸς ἱεροκήρυκας,] Διὸ καὶ τὸς *Hen.*

v Παρητήσατο·] Ita cum *MSS.* παραιτήσατο in *Editis.*

x Ἐλιασᾶζον ὄνομα,] Eleazarum appellat *Aristeas.*

y Φυσικὸς,] Ex *Aristea* constat ζητήματα ista πολιτικὰ potius quam φυσικὰ exstitisse. *Philo* (lib. 11. de *Vita Mosis*) λόγους vocat ἀστείους καὶ παιδαίους.

* *Etiam ad res quæsitas contemplandas.*] Et ad contemplationem quæstionis accendebat, *Epiphan.* Et ad propositum pertinentem, *Castal.*

z Ἡδόμενος τοιοῦτον] Ἡδόμενος τούτοις ἐφ' ἡμ. *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἡδόμενος μέντοι ἐτος ἐφ' ἡμ. *NC.* & dein in utroque τὸ συμπόσιον.

a Δώδεκα συμπόσιον] Ἡμέρας ἑπτὰ juxta *Aristeam.*

b Συμπόσιον ἐποιήσατο.] *L. B.* τὸ συμπόσιον.

c Τὸ Ἀριστέου βιβλίον,] De Aristæo, adv. Apion. lib. 2. §. 4. SPANH.

d Μενεδήμου θεοῦ φιλοσόφου] De eo videsis *H. Hodium* contra *Aristeam*, c. VIII.

e Προνοίᾳ διοικεῖσθαι] Quod vero *Menedemus* dixit προνοίᾳ διοικεῖσθαι πάντα accepit à suo magistro *Platone*, qui primus philosophorum hanc vocem usurpavit, teste *Diogene Laërtio.*

f Καὶ διὰ τοῦτ'] Cum *Aristeas* habeat ἀκολουθεῖ πᾶσαν δυναστείαν καὶ λόγου κάλλος ἀπὸ θεοῦ κατέρχεσθαι, *Petitus* suspicatur olim apud *Josephum* scriptum fuisse, καὶ διὰ θεοῦ τ' εἰκὸς καὶ θεοῦ λόγου δύναμιν καὶ κάλλος διέρχεσθαι, *etiam per Deum, ut verisimile est, & per bonam mentem, imperium & decus contingere.*

† *Indeptos*,] *A Deo & προνοίᾳ*, ut dicit *J. A. Fabricius*, qui locum ita interpretatur, *ideoque consentaneum esse sermonis etiam robur & pulchritudinem inde obtineri.*

g Ἑπταστάδιον.] Vide *Valesium* ad *Ammianum Marcellinum*, l. 22 c. 16. & *Hodium* contra *Aristeam*, c. VIII.

h Χῶμα] *L. B.* χωλίον.

i Νῆσον,] Sc. Φάρου, de qua vide *Philonem*, l. 2. *de Vita Mosis*, p. 659.

k Πρὸς τὸ βόρειον,] Apud *Aristeam*, καὶ διαβὰς τὴν γέφυραν.

l Προελθὼν] Ita *Bas. Altique.* προσελθὼν habent *nonnulli.*

m Τοῦ νόμου,] Ita *MSS.* τῶν νόμων in *Editis.* mox alii distinguunt, παρόντων ἀκωλύτως, ἐπ.

n Καὶ φιλοπόνως] Illud καὶ è *MSS.*

o Ἀπήεσαν] Sic *MSS.* ἀπίεσαν in *Editis.*

p Καὶ τῇ —— ἐφέποντο.] Purificationes per aquam marinam apud Gentiles itidem usitatæ, unde Euripid. Iphig. Tau. v. 1039. πόντιά τε πηγαῖς ἁγίσαι βαλίσομαι· Philo autem περὶ θυόντων p. 848. C. docet, lustrationes quidem à Gentilibus factas aqua marina aut fluviatili &c. θαλάττῃ μὲ πολλοὶ, οἱ δὲ ποταμοῖς &c. Hebræorum verò purificationes Lege Mosis factas cinere præparato cum ignis reliquiis & tincto in eodem hyssopi ramento. SPANH.

q Αὐ-

ρονῖες [q] αὐτὰς, ἕτως ἐπὶ τῷ τῶ νόμων ἑρμηνείαν ἐτοίμητο. μεταχαρέν[τ]ος ἢ τῷ νόμῳ, καὶ τῷ κῷ τῷ ἑρμηνείαν ἔργῳ τέλος ἐν ἡμέραις [r] ἑβδομήκοντα ἐ δυσὶ λαβόν[τ]ος, συναγαγὼν ὁ Δημήτριος τὰς Ἰουδαίας ἅπαντας εἰς τ τόπον ἔνθα ἐ μετεβλήθησαν οἱ νόμοι, παρόντων ἐ τ ἑρμηνέων, ἀνέγνω τάτας. τὸ ἢ ὠλῃθ[ὸ]ς ἀπεδέξατο μὲν ἐ τὰς ἀφανφήσεις τῶν πρεσβυτέρας τ νόμον· [s] ἐπῄνεσαν ἢ ἐ τ Δημήτριον τ ἐπινοίας, ὡς μεγάλων ἀγαθῶν αὐτῆς ἀρετῶν γεγυμνέν[τ]ος, [t] παρεκάλεσάν τε δῆναι ἐ τοῖς ἡγεμένοις αὐτῶν ἀναγνῶναι τ νόμον. [v] ἠξίωσάν τε πάν[τ]ες, ὅ, τε ἱερεὺς ἐ τ ἑρμηνέων οἱ πρεσβύτεροι, καὶ τὰ πολιτεύμα[τ]ος οἱ πρεσεχόντες, ἐπὶ καλῶς τὰ τ ἑρμηνείας [x] ἀπήρτισεν, καὶ ἀφαμεῖναι ταῦθ' ὡς ἔχε καὶ μὴ μετακινεῖν αὐτά. ἀπάν[τ]ων ἢ [y] αὐτῶν ἐπαινεσάν[τ]ων τῷ γνώμῳ, σκέλασαν, εἴτις ἢ περιττόν τι προσγεγραμμένον ὀρᾷ τῷ νόμῳ, ἢ λεῖπον, πάλιν ἐπισκοπῆν[τ]α τάτο ἐ ποιῆν[τ]α φανερὸν διορθῶν, σωφρόνως τάτο πράτον[τ]ες, ἵνα τὸ κριθὲν ἅπαξ ἔχειν καλῶς [z] εἰς ἀεὶ ἀφαμείνῃ.

ιγ'. Ἐχάρη μὲν οὖ ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐπὶ τάτῳ τῷ αὐτὸ προαίρεσιν εἰς τὸ χρήσιμον ὁρῶν [a] τετελειωμένην. ἥδη ἢ μάλιστα τῶν νόμων ἀναγνωσθέν[τ]ων αὐτῷ, καὶ τῷ ἀφάνειαν καὶ τῷ σοφίαν ἐξεπλάγη τῦ νομοθέτυ· καὶ πρὸς τὸν Δημήτριον ἤρξατο ποιεῖσθαι λόγυς, πῶς ἕτως θαυμαστῆς ὔσης τῆς νομοθεσίας, ἀδεὶς ἔτι τῶν ἱστορικῶν αὐτῆς ἔτι τ ποιητῶν ἐπεμνήσθη; ὁ ἢ Δημήτριος, μηδένα τολμῆσαι τ τῶν νόμων τάτων ἀναγραφῆς [b] ἅψασθαι, ἀφ' τὸ θεῖαν αὐτὴν εἶναι ἐ σεμνὴν, ἔφασκε, καὶ ὅτι βλασφεῖν ἤδη πινες, τάτοις [c] ἐπιχειρήσαντες, ὑπὸ ἢ θεῦ. δηλῶν [d] ὡς θεόπομπός τι, βληθεὶς ἱστορῆσαί [e] τι περὶ τάτων, ἐπαρέχθη τῇ ἀφάνοιαν, πλείοσιν ἢ τριάκοντα ἡμέραις, καὶ ἀφ' ὧν τὰς ἀνέσεις ἐξιλάσκετ τ Θεὸν, ἐπεύθην αὐτὸ ἡμέρᾳ τῇ ἀφαφροσύνῃ ὑπονοῶν· ὁ μὲν ἀλλὰ ἐ ὄναρ εἶδεν, ὅτι τᾶτ' αὐτὸ συμβαίη περιεργαζομένῳ τὰ θεῖα, [f] καὶ ταῦτ' ἐκφέρειν [g] ἐπὶ κοινὰς ἀνθρώπυς θελήσαντι, καὶ ἀποχόμεν[ο]ς κατίδῃ τῇ ἀφάνοιαν. ἐδήλυ ἢ ἐ περὶ [h] Θεοδέκτυ ἢ τῶν τραγῳδιῶν ποιητῦ ἀναφέρεσ, ὅτι βληθεὶς ἔν τινι δράματι τῶν ἐν τῇ ἱερᾷ βίβλῳ γεγραμμένων μνησθῆναι, τὰς ὄψεις [i] γλαυκωθείη, καὶ συνιδὼν τῇ αἰτίαν ἀπαλλαγείη ἢ πάθυς, ἐξιλασάμεν[ο]ς τ Θεόν.

ιδ'. Παραλαβὼν ἢ ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἅμα ἢ Δημητρίᾳ, καθὼς προείρη[τ]αι, προσκυνήσας αὐτῆς, ἐκέλευσε πολλὴν ποιεῖσθ τῶν βιβλίων τῇ ἐπιμέλειαν, ἵνα ἀφαμείνῃ ταῦτα καθαρῶς· [k] τύς τε ἑρμηνεύσα[ν]τας παρακάλεσε συνεχῶς πρὸς αὐτὸν ἐκ τῆς Ἰουδαίας ἅμα γίνεσθαι. τάτῳ γὰ αὐτοῖς ἐ πρὸς τιμὴν τὴν παρ' αὐτᾷ, καὶ πρὸς τὰς ἀπὸ τῶν [l] δωρεῶν ὠφελείας λυσιτελήσειν. νῦ μὲν γὰ εἶναι δίκαιον αὐτὰς ἐκπέμπειν ἔλεγε, ἑκουσίως ἢ πρὸς αὐτὸν ἐλθόν[τ]ας τεύξεσθαι πάν[τ]ων, ὧν ἥτε αὐτῶν ἐστι σοφία δικαία τυχεῖν, καὶ ἡ ἐκείνε μεγαλοφροσύνη ἅμα χεῖν ἱκανή. τότε μὲν οὖ ἐξέπεμψεν αὐτὰς, δὺς ἑκάστῳ στολὰς ἀρίστας τρεῖς, καὶ χρυσᾶ τάλαντα δύο, καὶ κυλίκιον τάλαν-

sese conferebant. Deinde transcripta lege, & interpretationis opere duobus & septuaginta diebus absoluto, Demetrius, congregatis eum in locum, in quo versæ leges fuerant, Judæis omnibus, præsentibus etiam interpretibus, eas recitavit. Et multitudo seniores, legis interpretes, approbavit: & Demetrii etiam inventionem collaudarunt, qui eis magnorum bonorum inventor exstitisset; ab eoque petierunt, ut etiam rectoribus suis legem legendam daret; postularuntque omnes, tum sacerdos, tum interpretum seniores, & reipublicæ administratores, ut quandoquidem recte haberet interpretatio, maneret ut erat, neve mutaretur. Cumque omnes eorum sententiam laudassent, jusserunt, ut si quis in lege vel superfluum aliquid scriptum videret, vel curtum, id iterum inspiceret, planumque redderet & corrigeret; sapienter hoc ipsum facientes, ut quod semel rectum judicatum esset, id perpetuo maneret. *Interpretatio legis absoluta & approbata.*

13. Et quidem Rex gavisus est, videns suum hac in re institutum utiliter perfectum. maxime autem lætatus est recitatis ei legibus, & legislatoris mentem atque sapientiam stupuit: itaque cum Demetrio verba facere cœpit, qui fieret, ut cum tam admirabilis esset ea lex, nullus nec historicorum nec poëtarum ejus meminisset? Ad quod Demetrius respondit, propterea neminem ausum * eam attingere, quod divina esset & augusta: jamque nonnullos, quoniam tale aliquid attentassent, læsos fuisse divinitus. Eique demonstravit, ut Theopompus, cum horum aliquid scribere instituisset, mentem plus quam triginta dies perturbatam habuisset; itaque intermittente malo, Deum precibus placasset, inde sibi insaniam ortam esse suspicatus: quinetiam in somnio vidisset id sibi propterea eveniisse, quòd divina tractasset, & in profanum vulgus proferre voluisset; atque adeo, ubi destiterat, mentem ei constitisse. Narravit etiam *ei* de Theodecta tragico poëta, qui (ut perhibetur) cum voluisset in quadam fabula mentionem facere eorum quæ in sacro libro scripta forent, in oculorum morbum, quod glaucoma vocant, incidisset; & intellecta causa convaluisset, propitiato Deo. *Theopompus Historicus.* *Theodectes Poëta Tragicus.*

14. Rex igitur, libris à Demetrio ut supra memoratum est acceptis, eos veneratus, jussit diligentem curam illis haberi, ut iidem in integro manerent: hortatusque est interpretes, ut ad se frequenter ex Judæa venirent. id enim eis utile futurum, tum propter honorem quo eos affecturus, tum propter dona quibus ornaturus esset. Nunc quidem æquum esse dicebat ut eos dimitteret: verum si deinceps ad se sua sponte venirent, assequuturos omnia quæ & ipsorum sapientiæ deberentur; & à liberalitate sua præstari possent. Igitur eos tum dimisit, cum quidem unicuique tres egregias vestes, & auri talenta duo dedisset, & * calicem unius *Regis in interpretes benignitas.* *Dona interpretibus data & Eleazaro missa.*

q Αὐτὰς,] Ἑαυτὰς *NC.*

r Ἑβδομήκοντα] *Septuaginta dies* juxta *Epiphanium*, numero rotundo.

s Ἐπῄνεσαν ἢ] Ἐπῄνεσεν *Hen.*

t Παρεκάλεσάν ——— αὐτά.] Παρεκάλεσεν δ' ὧν *Hen.* & *Lugd. Bat.* HUDS. Conf. supr. §. 1. SPANH.

v Ἠξίωσάν] Ἀξιώσαντες πάντες *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *NC.*

x Ἀπήρτισεν,] Ἀπήρτισο *Hen.*

y Αὐτῶν ἐπαινεσάντων τῷ γνώμῃ,] Αὐτῶν deëst *NC.*

z Εἰς ἀεὶ ἀφαμείνῃ.] Ἐσαεὶ ἀφαμίνῃ *NC.*

a Τετελειωμένην.] Τετελειωμένῳ, μάλιστα ἢ τ γ. *Busb.* τετελεσμένην, μάλιστα ὡς ἢ τ γ. *Hen.* & *NC.*

* *Eam attingere,*] *Vel*, legum illarum descriptionem suscipere.

b Ἅψασθαι,] Ἁψαῖτο ἐπιχειρήσαντος *Busb.* qui mox omittit ἔφασκε.

c Ἐπιχειρήσαντος,] Ἐγχειρήσαντες *Hen.* & *Busb.*

d Ὡς Θεόπομπός τι,] Ὡς ὁ Θεόπομπος *NC.*

e Τι περὶ τάτων,] Illud τι non agnoscit *Lugd. Bat.* & forsan non est ab Iosepho, quum plerique etiam *MSS.* sicut & *L. B.* paullo post habeant καὶ ταῦτ' non καὶ ταῦτ'. HAV.

f Καὶ ταῦτ' ἐκφέρειν] Ita *MSS.* καὶ ταῦτ' ἐκφέρειν in *Editis.*

g Ἐπὶ κοινὰς] L. B. εἰς κοινὰς.

h Θεοδέκτυ] Θεαιτήτυ *Hen.* Verum non dubito quin vera lectio sit Θεοδέκτυ: atque apud *Syncellum* pro Θεοδέκτης τραγικὸς legendum Θεοδέκτης τραγικός. HUDS. Legit quoque Θεαιτήτυ *L. B.* verum altera atque vera lectio ad marg. adscribitur. HAV. Theodectes Tragœdiarum Scriptor; cujus meminit Aristotel. de Poët. c. XVII. SPANH.

i Γλαυκωθείη,] Ita cum *Gall.* & *Cod. NC.* γλαυκωθῆς in *cæteris.*

k Τύς τε ἑρμηνεύσα[ν]τας] Hinc colligit *Is. Vossius* (de LXXII. *Interpr.* cap. VIII.) istos Interpretes, si non omnes, saltem complures postea quoque Ægyptum petiisse, & quidem sæpius: ac tum demum cæteros (præter *Pentateuchum*) S. Scripturæ libros Græce vertisse. Videsis *Vogelsangium* in *Exercitt. Theolog.* p. 211. & *H. Hodium* contra *Aristeam.*

l Δωρεῶν ὠφελείας λυσιτελήσειν.] Δώρων in *MSS.*

* *Calicem unius talenti,*] *Potius* poculorum thecam, *juxta Casaubonum*, *ad Athenæi* lib. XI. c. 3.

unius talenti, & tori veſtem ſtragulam. Et hæc quidem ipſis dono dedit. Pontifici autem Eleazaro per eos miſit decem lectos argenteis pedibus, unà cum eorum inſtrumento, & calicem talentorum triginta. Præterea veſtes decem, & purpuram, & elegantem coronam, & byſſinæ telæ ulnas centum: & inſuper phialas, & catinos, & pocula, & crateras duos, in templo reponendos. Hortatus eſt etiam eum per literas, ut ſi qui illorum hominum ad ſe venire vellent, permitteret: quandoquidem plurimi faceret cum illis, qui eruditione præcellerent, colloquia ſerere; ſibique gratiſſimum eſſet, opes ſuas iſtiuſmodi viris impendere. Atque ea quidem id genus ſunt, quæ † Ptolemæus Philadelphus in Judæorum gloriam & honorem præſtitit.

τα, καὶ τῷ [m] ξ συμποσίῳ ερωμνιῷ. καὶ τοῦτα μὲν ἐκείνοις ἔχειν ἐδωρήσατο. τῷ δὲ ἀρχιερεῖ Ελεαζάρῳ δι' αὐτῶν ἔπεμψε κλίνας ἀργυρόποδας δέκα, καὶ τὴν ἀκόλουθον αὐτῶν ὑπηρεσίαν, καὶ κυλίκιον παλαίστων [n] τριάκοντα. πέπλους τέτταρις ἢ καὶ [o] στολὰς δέκα, καὶ πορφύραν, καὶ στέφανον ἀμφιπερῆ, καὶ βυσσίνης ὀθόνης ἴσους ἑκατόν· ἔτι γε μὴν φιάλας, καὶ τρυβλία, καὶ ποτηρίδια, καὶ κρατῆρας χρυσοῦς δύο πρὸς ἀνάθεσιν δύο. παρεκάλεσε δὲ αὐτὸν καὶ διὰ τῶν ὑπηρετῶν, ὅπως [p] εἴ τῶν ἀνδρῶν τούτων [q] θελήσειέν τινες πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, ὑπαρείη· ὡς πολλοῦ ποιούμενον τὴν μετὰ τῶν ἐν παιδείᾳ τυγχανόντων συνουσίαν, καὶ τὸ πλοῦτον εἰς τοὺς τοιούτους ἡδέως ἔχων καταπίπτειν. καὶ τὰ μὲν εἰς δόξαν καὶ τιμὴν [r] τῶν Ιουδαίων τοιαῦτα ὁ βασιλεὺς Πτολεμαῖος ὁ φιλάδελφος σπουδὴν ἐποιήσατο.

III. CAP. III.

Ut Judæorum gentem honore affecerunt reges Aſiæ, & conditarum à ſe urbium civitate donaverunt.

ΚΕΦ. γ'.

Πῶς ἐτίμησαν οἱ τῆς Ασίας βασιλεῖς τὸ Ιουδαίων ἔθνος, καὶ πολίτας ἐποίησαν ἐν τοῖς ἀπ' αὐτῶν κτισθείσαις πόλεσιν.

Immunitates Judæis à Seleuco Nicatore conceſſæ.

CONſequuti ſunt & ab Aſiæ regibus honorem, quoniam ſub eis militaſſent. Etenim Seleucus Nicator, in iis urbibus quas condidit in Aſia & inferiore Syria, & in ipſo regni capite Antiochia eos civitate donavit, & eodem quo Macedones & Græcos ibidem collocatos numero habuit: quo jure etiamnum utuntur. Argumento eſt, quòd Judæis, nolentibus alieno oleo uti, certa pecuniæ ſumma pro olei pretio ſolvitur à gymnaſiorum præfectis. Quem morem cum Antiochenſis populus proximo bello abrogare conaretur, Mucianus (qui tum Syriæ prætor erat) tamen retinuit. Et poſtea orbis terrarum imperium tenente Veſpaſiano, & Tito ejus filio, orantes Alexandrini & Antiochenſes, ut Judæi privarentur jure civitatis, non impetrarunt. Unde illud perſpici & intelligi poteſt, quanta æquitate & magnanimitate erant Romani, præcipue vero Veſpaſianus & Titus. qui licet multos contra Judæos bellando labores ſuſtinuerant, & acerbe tulerant, quod deditionem facere noluerint, ſed pugnantes ad extremum manſerint, nulla tamen re jus ipſorum prædictum imminutum eſſe voluerunt: verum & iræ qua olim exarſerunt, & populi tam Alexandrini quam Antiocheni, utut magni eſſent, precibus reſtiterunt, adeo ut ne minimum quidem vel ſuæ in illos benevolentiæ, vel nefariorum quos oppugnarunt odio conceſſerint, ad minuendam erga Judæos benignitatem; dicentes, eos qui contra ſe arma tulerant & pugnam inierant jam ſatis ſuppliciorum dediſſe, eos vero qui nihil peccaverant haud æquum ſuis ſpoliari privilegiis.

[s] ΕΤυχον ἢ ἐκ τῆς τῶν βασιλέων τῆς Ασίας πομπῆς, ἐπειδὴ συνεστράτευσαν αὐτοῖς. καὶ γὰρ Σέλευκος ὁ [t] Νικάτωρ, ἐν αἷς ἔκτισε πόλεσιν ἐν τῇ Ασίᾳ ἐκ [v] τῆς Κάτω Συρίας, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ μητροπόλει Αντιοχείᾳ πολιτείας αὐτοὺς ἠξίωσε, καὶ τοῖς ἐνοικισθεῖσιν [x] ἰσοτίμους [y] ἀπέδειξε Μακεδόσι καὶ Ελλησιν, ὡς τὴν πολιτείαν ταύτην [z] ἔτι ἐκ νεοῦ διαμένειν. [a] πεκμήριον ἢ τοὺς Ιουδαίους, μὴ βουλομένους ἀλλοφύλῳ [b] ἐλαίῳ χρήσασθαι, λαμβάνειν ὠρισμένον τι [c] τοῖς ἀπὸ τῶν γυμνασιαρχῶν εἰς ἔλαιον [d] τιμὴν ἀργύριον. ὁ δὲ δῆμος τῶν Αντιοχέων ἐν τῷ νεῷ πολέμῳ λύσας τεθειμένην, Μακιαλὸς ἡγεμὼν ὢν τότε τῆς Συρίας ἐτήρησε. καὶ μὴ ταῦτα κρατήσαντες Ουεσπασιανὸς ἐκ Τίτος ἢ ὑὸς αὐτοῦ τῆς οἰκουμένης, δεηθέντες οἱ Αλεξανδρεῖς καὶ Αντιοχεῖς, ἵνα τὰ δίκαια τῆς πολιτείας μηκέτι μένῃ τοῖς Ιουδαίοις, οὐκ ἐπέτυχον. [e] ἐξ ὧν τις ἂν καταγνοίη τὴν Ρωμαίων ὑπεικίαν καὶ μεγαλοφροσύνην, μάλιστα ἢ τὴν Ουεσπασιανὸς ἐκ Τίτος. ὅτι καί τοι πολλὰ πονήσαντες ἐν τῷ πρὸς Ιουδαίους πολέμῳ, καὶ πικρῶς πρὸς αὐτοὺς ἔχοντες ὅτι μὴ παρέδοσαν τὰ ὅπλα αὐτοῖς, μέχρι δὲ ἐσχάτης πολιορκίας ὑπέμειναν, οὐδενὸς αὐτοὺς τῶν ὑπαρχόντων καὶ τὴν πεφρημένην πολιτείαν [f] ἀφείλοντο· ἀλλὰ ἐκ τοῦ πότερον ὀργῆς καὶ τῶν Αλεξανδρέων καὶ Αντιοχέων δήμων [g] μεγίστων ὄντων ἐκκλήσεως ἐκράτησαν, ὥστε μηδὲν μήτ' ἐπὶ τοῖς πρὸς τούτους χαρίσασθαι, μήτ' ἐπὶ τοῖς πρὸς τοὺς πολεμήσασι μισοπονηρίας ἐνδεῖναι, πρὸς τὸ λύσαι τι τῶν δικαίων τοῖς Ιουδαίοις φιλανθρώπων, ἀλλὰ τοὺς ἀνταραμένους αὐτοῖς ὅπλα καὶ χωρήσαντας εἰς μάχης δεδωκέναι τιμωρίαν φήσαντες, [h] τοὺς δὲ μηδὲν ἐξαμαρτόντας μὴ [i] δίκαιον ἀποστερεῖν τῶν ὑπαρχόντων.

Jus civitatis Antiochenſis Judæis conſervatum.

β'. Ο-

m Τῷ συμποσίῳ ερωμνῷ.] Totumque convivatorium *Ruſin.* SPANH.

n Τριάκοντα.] Ita edidit *Hudſ.* atque etiam expreſſe legitur in *L. B.* ſed *Gen.* λ'. HAV.

o Στολὰς δέκα, καὶ πορφύραν,] Ita *MSS. Epiph.* & *Ariſteas.* καὶ στολὰς δέκα πορφυρᾶς in *Editis.*

p Εἴ τῶν ἀνδρῶν τούτων] Εἴποτε *NC.*

q Θελήσειέν τινες] Θελήσειάν τινες *Hen. Gall.* & *Busb.* Θελήσειέν τινες in *reliquis.*

r Τῶν Ιουδαίων] *L. B.* Ιουδαίοις.

† *Ptolemæus Philadelphus in Judæorum gloriam & honorem præſtitit.*] De *Ptolemæi Philadelphi* magnificentia vide *Caſaub.* ad *Athenæi* lib. v. c. 9.

s Ετυχον ἢ] In *Cod. NC.* (cui titulus Πτολεμαϊκὸν) Μετὰ ἢ τὸν Φιλάδελφον τὴν βασιλείαν κατέχε Πτολεμαῖος ὁ καλούμενος Ευεργέτης, ἐπὶ ὅλοις ἔτεσιν κς'. τὴν ἢ τιμὴν τοῦ ἀρχιερωτικοῦ μὴ Ελεάζαρος ὁ θεῖος αὐτῷ Μανασσῆς παρέλαβεν, μὴ ἢ τὸ ἀπὸ θείου Μανασσῆ γέγονεν ἀρχιερεὺς Οσίας Σίμωνος ὃν ὁ υἱὸς ἦν Δικαίου. Σίμων δὲ ἦν ἀδελφὸς Ελεαζάρου. ἀπέθανε ἢ καὶ Οσίας τὴν ἀρχιερωσύνην Σίμωνι τῷ παιδὶ καταλιπών. ἔτυχε ἢ καὶ τὸ τῶν Ιουδαίων ἔθνος καὶ ἡ πόλις τῶν &c.

t Νικάτωρ,] Ita *NC.* & *Busb.* cum *antiquis nummis.* Νικάνωρ in *reliquis.*

v Τῇ Κάτω Συρίᾳ, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ μητροπόλει Αντιοχείᾳ] Antiochia Metropolis τῆς κάτω Συρίας f. τῆς κοίλης Συρ. conf. infr. lib. 13. c. 7. §. 2. SPANH.

x Ισοτίμους ἀπέδειξε Μακεδόσι καὶ Ελλησιν, ὡς τὴν πολιτείαν ταύτην ἔτι καὶ νεοῦ διαμένειν.] Conf. ſupr. c. 1. §. 1. SPANH.

y Απέδειξε Μακεδόσι] Απέδωκε *Busb. Hen.* & C.

z Ετι καὶ νεοῦ διαμένειν.] Εως καὶ νεοῦ C.

a Ελαίῳ χρήσασθαι,] Τεκμήριον ἢ τούτου τὸ τοὺς *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* τεκμήριον ἢ τὸ τοὺς C.

b Ελαίῳ χρήσασθαι,] Moris fuit Græcorum oleum præbere, in gymnaſiorum dedicatione: eorumque exemplum ſequutus eſt Nero, referente *Tacito* in *Annalium* lib. XIV. *Gymnaſium eo anno dedicatum à Nerone, præbitumque oleum equiti, ſenatui, Græca facilitate.* Idemque de eo teſtatur *Sueton.* in *Nerone*, c. 12.

c Παρὰ τῶν γυμνασιαρχῶν εἰς ἔλαιον τιμὴν ἀργύριον.] Nefas enim Judæis uti Oleo non præparato à tribulibus, qua de re *alibi.* lib. 2. c. 21. §. 2. & Vita Joſephi §. 13. SPANH.

d Τιμὴν ἀργύριον.] Τίμησιν *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

e Ἐξ ὧν] Ἐξ ἃ *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *NC.*

f Ἀφείλοντο·] Ita cum C. & *NC.* ἀφείλαντο in *Editis Aliiſque.*

g Μεγίσων ὄντων ἐκκλήσεως] Μεγίσων ἔντων *NC.*

h Τοὺς δὲ μηδὲν ἐξαμαρτόντας] Τοὺς δεῖν vel τοὺς δεῖν in *MSS.*

i Οὐ δίκαιον ἀποστερεῖν] Οὐκ εἶναι δίκαιον *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) οὐκ ἔστι δίκαιον *NC.*

β'. Ομοιον δέ τι τούτων καὶ Μάρκον Αγρίππαν φρονήσαντα περὶ τῶν Ιουδαίων οἴδαμεν. τῶν γὰρ Ιώνων κινηθέντων ἐπ' αὐτοὺς, καὶ δεομένων τοῦ Αγρίππα, ἵνα τὴν πολιτείας ἣν αὐτοῖς ἔδωκεν Αντίοχος [k] ὁ Σελεύκου ἔγγονος, [l] ὁ παρὰ τοῖς Ελλησι Θεὸς λεγόμενος, μόνοι [m] μετέχωσιν, ἀξιούντων δ' εἰ συγγενεῖς εἰσιν αὐτοῖς Ιουδαῖοι, σέβεσθαι τοὺς [n] ἰδίους αὐτῶν θεοὺς, καὶ δίκης περὶ τούτων συστάσης, ἐνίκησαν οἱ Ιουδαῖοι τοῖς [o] αὐτῶν ἔθεσι χρῆσθαι, συνηγορήσαντος αὐτοῖς Νικολάου τοῦ Δαμασκηνοῦ. ὁ γὰρ Αγρίππας ἀπεφήνατο, μηδὲν αὐτῷ καινίζειν ἐξεῖναι. τὸ δ' ἀκριβὲς εἴ τις βούλεται καταμαθεῖν, ἀναγνώτω τοῦ Νικολάου ἱστοριῶν τῷ [p] ἑκατοστῷ καὶ εἰκοστῷ τρίτῳ καὶ τεταρτῷ. περὶ μὲν οὖν τοῦ ὑπὸ Αγρίππα κριθέντων, οὐκ ἔστιν ἴσως θαυμάζειν, ὁ γὰρ ἐπολέμει τότε Ρωμαίοις τὸ ἡμέτερον ἔθνος. Οὐεσπασιανὸν δ' ἄν τις καὶ Τίτου τὴν μεγαλοφροσύνην εἰκότως ἐκπλαγείη, μὴ [q] πολέμους καὶ τηλικούτους ἀγῶνας, οὓς ἔσχον πρὸς ἡμᾶς, μετριοπαθήσαντας. [r] ἐπανάξω ἢ τὸν λόγον ὅθεν γοῦν δὴ καὶ τοῦτ' ἐξέβαλον.

γ'. Τοὺς γὰρ Ιουδαίους, ἐπ' [s] Αντιόχου τοῦ Μεγάλου βασιλεύοντος τῆς Ασίας, ἔτυχεν αὐτούς τι πολλὰ παλαιπωρῆσαι τῆς γῆς αὐτῶν κακωμένης, καὶ τὰς τοῦ Κοίλου Συρίαν νεμομένους. πολεμοῦντος γὰρ αὐτοῦ πρὸς τὸν [t] Εὐπάτορα Πτολεμαῖον, καὶ πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Πτολεμαῖον, τὸν [v] κληθέντα Επιφανῆ, κακοπαθεῖν συνέβαινεν αὐτοῖς καὶ νικῶντος, καὶ ἡττωμένου ταὐτὰ πάσχειν. ὡς' ἑδὲν ἀπέλιπον χειμαζομένης νεὼς, καὶ πονουμένης ἑκατέρωθεν ὑπὸ τῶν κλυδωνίων, μεταξὺ τῆς Αντιόχου καὶ τοῦ ἑτέρου αὐτοῦ προπομπῆς τῶν πραγμάτων κειμένοις. [x] νικήσας μέντοι τὸν Πτολεμαῖον ὁ Αντίοχος, τῷ Ιουδαίων [y] προσάγεται. πλουτήσαντος γὰρ τοῦ Φιλοπάτορος, [z] ὁ παῖς αὐτοῦ μεγάλῳ ἐξέπεμψε δυνάμει, καὶ [a] στρατηγὸν [b] Σκόπαν, [c] ἐπὶ τὰς ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ· ὃς πολλὰς τῶν αὐτῶν πόλεις ἔλαβε, καὶ τὸ ἡμέτερον ἔθνος. πολεμούμενον [d] γὰρ αὐτῷ προσέπεμψε. μετ' οὐ πολὺ δὴ τὸν Σκόπαν Αντίοχος νικᾷ, συμβαλὼν αὐτῷ [e] πρὸς [f] τοῖς πηγαῖς τοῦ Ιορδάνου, καὶ πολλὴν αὐτοῦ τὴν στρατιὰν διέφθειρεν. [g] ὕστερον δ' Αντιόχου χειρωσαμένου τὰς ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ πόλεις, ἃς ὁ Σκόπας κατεῖχεν, καὶ τὸν Σαμάρειαν, ἐκουσίως αὐτῷ προσέπεσον Ιουδαῖοι, καὶ τῇ πόλει δεξάμενοι, [h] πάσῃ αὐτοῦ τῇ στρατιᾷ καὶ τοῖς ἐλέφασιν [i] ἀφθονίαν παρέσχον, καὶ τοὺς ὑπὸ Σκόπα καθειλημμένους ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Ιεροσολύμων φρουροὺς πολιορκοῦντι προθύμως συνεμάχησαν. ὁ οὖν Αντίοχος, δίκαιον ἡγησάμενος τὸν τῶν Ιουδαίων πρὸς αὐτὸν σπουδὸν καὶ φιλοτιμίαν ἀμείψασθαι, γράφει τοῖς στρατηγοῖς αὐτοῦ καὶ τοῖς φίλοις, [k] μαρτυρῶν τοῖς Ιουδαίοις [l] ὑπὲρ ὧν εὖ πρὸς αὐτῶν πάθοι, καὶ τὰς δωρεὰς, ἃς ὑπὲρ τούτων διέγνω προσφέρειν

2. Marcum quoque Agrippam similiter affectum erga Judæos novimus. Nam cum Iones, commoti adversus Judæos, Agrippam orassent, ut civitate, quam eis dederat Antiochus Seleuci nepos, is qui apud Græcos Deus appellatur, soli fruerentur, postularentque, ut si Judæi eorum essent cognati, eosdem cum ipsis deos colerent; atque ea de re judicium esset constitutum, obtinuerunt Judæi, ut sibi solitis moribus uti liceret, usi patrocinio Nicolai Damasceni. Agrippa enim pronunciavit, nihil sibi innovare fas esse. Quæ exactius si quis nosse cuperet, ipsum Nicolaum Damascenum legat Historiarum libro centesimo vicesimo tertio & quarto. Verum Agrippæ sententiam nihil est quod miremur; ea enim tempestate gens nostra bellum non gerebat adversus Romanos. Vespasiani autem & Titi magnanimitatem merito quis obstupescat, qui, post tot bella & certamina nobiscum, non minore in nos erant facilitate. Sed eo jam, unde huc digressa est, revertatur oratio. *Marcus Agrippa benignus Judæis.* *Nicolaus Damascenus.* *Vespasiani & Titi in Judæos merita.*

3. Regnante in Asia Antiocho Magno, accidit ut tum Judæi terra eorum vastata, tum qui Cœlen-Syriam incolebant, multa adversa paterentur. Eo enim belligerante adversus Ptolemæum Eupatorem, & ejus filium cognomine Epiphanem, contigit illis, ut si is superior fuerit, affligerentur, si inferior, plane eadem paterentur: adeo ut haud dissimiles essent navi in tempestate, fluctibus utrinque vexatæ, ut qui in medio jacerent, dum & Antiocho res prospere cederent & in contrarias partes mutarentur. Attamen victo Ptolemæo, Antiochus Judæam occupavit. Deinde mortuo Philopatore, ejus filius magnam manum, & ducem Scopam, misit contra Cœles-Syriæ incolas: qui multas eorum urbes, necnon gentem nostram cepit. oppugnata enim, in ejus partes concessit. Non multo post, Scopam prælio vicit Antiochus, ad fontes Jordanis, magnamque ejus copiarum partem delevit. Postea vero cum Antiochus eas Cœles-Syriæ urbes, quas Scopas obtinuerat, Samariamque subegisset, Judæi ultro deditionem fecerunt, eumque urbe admiserunt, & ejus omni exercitui & elephantis omnia abunde suppeditarunt, & relictos à Scopa in arce Hierosolymitana præsidiarios oppugnantem strenue adjuverunt. Itaque Antiochus æquum esse judicans, ut Judæorum erga se studium & liberalitatem remuneraretur, literas scripsit ad suos duces & amicos, testimonium perhibens Judæis, quam præclare de ipso meriti fuerint, simulque significans quæ munera illis vicissim dare decreverat. Atque earum exemplar subjiciam, *Antiochus Magnus vexat Judæos.* *Scopas, in Cœles-Syriæ incolas missus: victus ab Antiocho.* *Antiocho M. se dedunt Judæi.*

---

k Σελεύκου ἔγγονος,] Σελεύκου Busb. Σελεύκου υἱὸς Hen.

l Ο παρὰ τοῖς Ελλησι Θεὸς λεγόμενος,] Antiochus Seleuci Nepos, Græcis Θεὸς dictus, nempe à Milesiis. Appian. Syriac. p. 210. SPANH.

m Μετέχωσιν,] Ita cum *Cod. Busb.* μετέλαβεν in *reliquis.* in *Epiphanii* versione, *soli possiderant.*

n Ἰδίους] Abest a *L. B.*

o Αὐτῶν ἔθεσι χρῆσθαι,] Eo modo in *NC.* & *Lugd. Bat.* ex quo præterea illud οἱ additur. αὐτοῖς in *ceteris.* in *Epiphanii* versione, *ut suis uterentur moribus.*

p Ἑκατοστῷ καὶ εἰκοστῷ τρίτῳ καὶ τεταρτῷ.] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* (*L. B.* καὶ εἰκοστῷ καὶ τρίτῳ) τῷ ρκγ'. καὶ δ'. *Basil.* τῷ ἑκατοστῷ εἰκοστῷ τρίτῳ καὶ τετ. *Gen.*

q Πολέμους καὶ τηλικούτους ἀγῶνας,] Ita *MSS.* & *Epiphan.* πόλεμον in *Editis.*

r Επανάξω δή] Επανάξω δὲ τὸν λόγον ὅθεν ἐπὶ ταῦτ' ἐξέβη *Hen.* & *Lugd. Bat.*

s Αντιόχου —— Επιφανῆ,] De Antiocho Magno, ut & ejus bellis cum Ptolemæo Philopatore & Ptolem. Epiphane, vid. Polyb. lib. v. c. LXXXV. SPANH.

t Εὐπάτορα Πτολεμαῖον,] Alibi constanter *Philopatorem* eum vocat.

v Κληθέντα Επιφανῆ,] Επικληθέντα in *MSS.* Plenius in *Cod. NC.* ad hunc modum. πολεμοῦντος γὰρ αὐτοῦ πρὸς Φιλοπάτορα Πτολεμαῖον (ὅτου γὰρ μὴ τὸν Εὐεργέτην τὸν Αἰγύπτου ἐξασιλώσει) πολεμοῦντος δὴ καὶ πρὸς τὸν τούτου υἱὸν Πτολεμαῖον, ἐπικληθέντα δὴ Επιφανῆ, κακ. &c.

x Νικήσας μέντοι] Ὅτε μέντοιγε διεπρέψατο εἰς τὸ ἔθνος ἡμῶν Πτολεμαῖος ὁ τῶν δούτερος τῶν Πτολεμαϊκῶν υἱῶν ὢν, νικήσας &c. *NC.*

y Προσάγεται.] Προσηγάγετο *NC.*

z Ο παῖς αὐτοῦ μεγάλῳ ἐξέπεμψε δυνάμει,] Ο παῖς Πτολεμαῖος ὁ Επιφανὴς μεγάλῳ *NC.* Melius (inquit *Jac. Cappellus* in *Hist. S. & Exot.* ad A. M. 3797.) *Eusebius* hæc tribuit *Ptolemæo Philopatori* viventi, quam *Epiphani* infanti. Contra *Usserius* (in *Ann. V. Test.*) ad A. M. 3800.

a Στρατηγὸν Σκόπαν, ἐπὶ τὰς ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ·] Vid. Polyb. Exc. Vales. p. 76. SPANH.

b Σκόπαν,] Vide *Excerpta Valesiana*, p. 77. & *Hieronymum* in *Danielis* cap. XI.

c Επὶ τὰς] Absunt à *L. B.* Scribæ incuria.

d Αὐτῷ προσέπεμψε.] Παρ' αὐτῷ *Hen. NC.* & *Vet. Interpr.*

e Πρὸς ταῖς πηγαῖς] Περὶ τὸ Πάνιον in *Excerptis Vales.*

f Ταῖς —— πόλεις,] Vid sup. lib. 8. c. 8. §. 4. & infr. lib. 13. c. 9. §. 2. SPANH.

g Ὕστερον —— πόλεις,] Polyb. Excerpt. p. 77. & 79. ἐν Κοίλῃ Συρίᾳ περὶ τὸ Πάνιον· SPANH.

h Πάσῃ αὐτοῦ τῇ στρατιᾷ] Πᾶσαι *NC.*

i Αφθονίαν] Φιλίαν *NC.*

k Μαρτυρῶν τοῖς Ιουδαίοις] Ita *Hen. C. NC.* & *Epiphan.* μαρτυρῶν τι τοῖς in *ceteris.*

l Ὑπὲρ ὧν δὴ πρὸς αὐτῶν πάθοι,] Iterum ex *iisdem MSS.* ὑπὲρ ὧν δύναιτο πρὸς αὐτῶν in *Editis Aliisque.*

jiciam, cum prius narraverim quæ ad fidem verbis noſtris faciendam ſcripſit Polybius Megalopolitanus. Nam in hiſtoriarum ejus libro decimo ſexto ita dicit. "Scopas autem copiarum Ptole-
Polybius Megalopolitanus. "mæi dux, ad regiones ſuperiores verſo impetu, "per hyemem Judæorum gentem ſubegit." Eodem etiam in libro refert; "quomodo, Scopa "ab Antiocho ſuperato, Antiochus Batanæam "& Samariam & Abila & Gadara recepit: atque "paulo poſt Judæi ſeſe ei tradiderunt, quotquot "circa fanum Heroſolyma nuncupatum incole-"bant. de quo cum multa dicenda habeamus, de-"que præſentia Dei in fano, quæ narranda ſu-"perſunt in aliud tempus differemus." Et hæc quidem Polybius in hiſtoria ſua. Nos vero orationem vocabimus ad narrationem inſtitutam, poſtquam ante oculos poſuerimus Antiochi epiſtolas.

REX ANTIOCHUS PTOLEMÆO SALUTEM.

Antiochi Magni litera in Judæorum gratiam. "Cum Judæi, ſimulac in eorum fines ingreſſi "ſumus, ſtudium erga nos ſuum declaraverint, "& in urbem ſuam venientes ſplendide accepe-"rint, cumque ſenatu obviam prodierint, & mi-"litibus elephantiſque omnia abunde præbuerint, "noſque in expugnando Ægyptiorum in arce "præſidio adjuverint: viſum eſt nobis eos pro his "remunerari, & eorum urbem, caſibus, qui ſo-"lent hominibus accidere, adverſis labefactatam, "recreare, atque frequentare, revocatis in eam iis "qui ſunt diſperſi. Ac primum eis decrevimus, "religionis cauſa * præbenda conficere ad ſacri-"ficia, de pecudibus quæ ſacrificari ſolent, & "vino, & oleo, & thure, ad pretium argenteo-"rum vicies mille, † & ſimilæ artabas ſacras ſe-"cundum regionis iſtius morem ſex, & tritici "medimnos mille quadringentos ſeptuaginta, & "ſalis medimnos CCCLXXV. Atque hæc eis ſolvi "volo, quemadmodum imperavi: templique o-"pus expediri, & porticus, & ſi quid aliud ædi-"ficandum eſt. Materia autem apportetur ex i-"pſa Judæa, aliiſque regionibus, & Libano, nec "ullum *ejus nomine* vectigal *à quopiam* exigatur. "Idem dico de aliis, quibus ad ſpecioſiorem tem-"pli apparatum opus erit. Vivant autem omnes "ejus nationis homines ex legibus patriis: immu-"niſque ſit ſenatus, & ſacerdotes, & ſcribæ tem-"pli, & ſacri cantores, & ab eo quod pro capi-"te pendunt, & ab auro coronario, aliiſque tri-

αὐτοῖς, ἐμφανίζων. Ἀξιῶσαι οὖν τὰς ἐπιστολὰς [m] τοῖς στρατηγοῖς περὶ αὐτῶν γραφείσας, προσελθὼν ἃς μαρτυρεῖ τούτοις ἡμῶν τοῖς λόγοις [n] Πολύβιος ὁ Μεγαλοπολίτης. ἐν γὰρ τῇ [o] ἐκκαιδεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν αὐτοῦ, φησὶν οὕτως. "ὁ δὲ Πτολεμαίου στρατηγὸς Σκόπας, ὁρμήσας εἰς "τοὺς ἄνω τόπους, κατεπρέψατο ἐν τῷ χειμῶνι τὸ τῶν Ἰου-"δαίων ἔθνος." λέγει δὲ ἐν τῇ αὐτῇ βίβλῳ, "ὡς τοῦ "Σκόπα νικηθέντος ὑπὸ Ἀντιόχου, τῷ μὲν [p] Βαταναίαν "καὶ Σαμάρειαν καὶ [q] Ἀβιλα καὶ Γάδαρα παρέλαβεν Ἀντίο-"χος· μετ' ὀλίγον δὲ προσεχώρησαν αὐτῷ καὶ τῶν Ἰουδαίων οἱ "περὶ τὸ [r] ἱερὸν [s] τὸ προσαγορευόμενον Ἱεροσόλυμα κάλοι-"κοῦντες. ὑπὲρ οὗ καὶ [t] πλεῖον [u] λέγειν ἔχοντες, καὶ μάλιστα "[x] ἀξιῶτῷ περὶ τὸ ἱερὸν ἐπιφάνειαν, εἰς [y] ἕτερον καιρὸν "[z] ὑπερθησόμεθα τῷ διηγήσει." καὶ Πολύβιος μὲν ταῦτα [a] ἱστόρηκεν. ἡμεῖς δὲ ἐπανάξομεν τὸν λόγον ἐπὶ τὴν διήγησιν, ἀξιώσαντες πρῶτον τὰς ἐπιστολὰς [b] τοῦ βασιλέως Ἀντιόχου.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΝΤΙΟΧΟΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΩι ΧΑΙΡΕΙΝ.

"Τῶν Ἰουδαίων δὲ αὐθορμήτως μὲν, ἡνίκα τὴν χώραν ἐπέβη-"μεν αὐτῶν, ἐπιδεξαμένων τὸ πρὸς ἡμᾶς φιλότιμον, καὶ "ἀπαντησάντων δὲ εἰς τὴν πόλιν [c] αὐτῶν λαμπρῶς ἐκδε-"ξαμένων, καὶ μὴν τὴν γερουσίαν ἀπαντήσαντων, ἄφθονον τὴν τε "χορηγίαν τοῖς στρατιώταις δὲ τοῖς ἐλέφασι παρεσχημένων, "συνεξελόντων τε τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ φρουροὺς τῶν Αἰγυπτίων· "ἠξιώσαμεν [d] καὶ ἡμεῖς τούτων αὐτοὺς ἀμείψασθαι, καὶ τὴν πό-"λιν αὐτῶν ἀναλαβεῖν καταφθαρμένην [e] ὑπὸ τῶν τὰς "ἀνθρώπους συμπεσόντων, καὶ συνοικίσαι τοὺς διεσπαρμένους εἰς "αὐτὴν πάλιν συνελθόντων, πρῶτον δὲ αὐτοῖς ἐπενέγκαμεν "λόγον περὶ ὁσίου θεραπείαν τὴν εἰς τὰς θυσίας συντάξιν, "καὶ ζώων τε θυσίμων, καὶ οἴνου, καὶ ἐλαίου, [f] καὶ λιβάνου, τιμὴν "δραχμὰς [g] μυριάδων δύο, καὶ [h] σεμιδάλεως ἀρτάβας ἱερὰς "[ἕξ] καὶ τοὺς ἐπιχώριον νόμον, πυρῶν μεδίμνους χιλίους τε-"τρακοσίους ἑβδομήκοντα πέντε. τελεῖσθαι δὲ αὐτοῖς πᾶσι βούλομαι, κα-"θὼς ἐπέσταλκα· καὶ τὸ περὶ τὸ ἱερὸν ἀπαρτισθῆναι ἔργον, "τοὺς τε στοὰς, καὶ εἴτι ἕτερον οἰκοδομῆσαι δέοι. ἡ δὲ τῶν ξύλων "ὕλη καταπεμπέσθω [i] ἐξ αὐτῆς τῆς Ἰουδαίας, καὶ ἐκ τῶν ἄλ-"λων ἐθνῶν, καὶ ἐκ τοῦ Λιβάνου, μηδενὸς [k] πεσσομένου τέ-"λους. [l] ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις, ἐν οἷς ἂν ἐπιφανεστέραν "γένεσθαι τὴν τοῦ ἱεροῦ ἐπισκευὴν δέοι. πολιτευέσθωσαν δὲ "πάντες οἱ ἐκ τοῦ ἔθνους καὶ τοὺς [m] πατρίους νόμους· ἀπολυέ-"σθω δὲ ἡ γερουσία, καὶ [n] οἱ ἱερεῖς, καὶ οἱ γραμματεῖς [o] τοῦ ἱεροῦ, "καὶ οἱ ἱεροψάλται, ὧν ἐστὶ τὰ κεφαλῆς τελοῦσι, καὶ τοῦ

"P ετ-

[m] Τοῖς στρατηγοῖς] Τὰς τοὺς στρ. *Hen.* & C.

[n] Πολύβιος —— ἱστόρηκεν.] Deſunt hæc hodie in Polybio, & in Excerptis, quæ de Judæis extant. SPANH.

[o] Ἐκκαιδεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν αὐτοῦ] Τῇ ἑνδεκάτῃ *NC.* & *Epiphan. in Gen.* verum *Lugd. Bat.* habet prout eſt editum.

[p] Βαταναίαν καὶ] In *Epiphanii* libris *Bithyniam*, aut *Bathaniam*, aut *Bethinſam*.

[q] Ἀβιλα] Ἀβελα *Gall.* & C. Ἀβεῖλα juxta quoſdam *Epiphanii* codices. HUDS. Ἀβίλη ad Jordanem ſupr. lib. IV. c. 7. §. ult. ὅπου καὶ ἡ νῦν Ἀβιλὴ· & lib. V. c. 1. §. 1. λίμνη τῆς Ἀβίλης ἐπὶ τῇ Ἰορδάνῃ· Alia forte eſt Ἀβιλα plur. neutr. hoc loco. SPANH.

[r] Ἱερὸν τὸ προσαγορευόμενον] Brevius in *Cod. Hen.* & juxta *Epiphanii* libros, ἱερὸν, ὃ ἡ γερουσία περὶ τὸ ἱερὸν ἐπιφανείας οἷς τὸ ἕτερον &c.

[s] Τὸ προσαγορευόμενον] Illud τὸ ex *L. B.* additum. HAV.

[t] Πλεῖον] *L. B.* πλείω.

[u] Λέγειν ἔχοντες,] Ita cum *Cod. C.* (& *L. B.*) ἔχειν λέγοντες in *cæteris*.

[x] Διὰ τῶν περὶ τὸ ἱερὸν ἐπιφάνειαν,] *Lugd. Bat.* περὶ τὴν γεομένης περὶ τὸ ἱερὸν ἐπιφανείας.

[y] Ἕτερον] *Lugd. Bat.* ὕστερον.

[z] Ὑπερθησόμεθα τῇ διηγήσει.] Ὑπερθησόμεθα *Gall. C.* (*L. B.*) & *NC.*

[a] Ἱστόρηκεν.] Ἱστόρησεν *Hen.* & C.

[b] Τῦ βασιλέως Ἀντιόχυ.] Τὰς δὲ βασιλέως Ἀντιόχυ μεγάλυ *NC.*

[c] Αὐτῶν] Αὐτῶν deëſt *N.* & C.

[d] Καὶ ἡμεῖς] Καὶ αὐτοὶ *Hen.* & *NC.*

[e] Ὑπὸ τῶν περὶ τὰς ἀνθρώπους συμπεσόντων,] Ὑπὸ τῶν περὶ τοὺς πολίτας *Hen.* (*L. B.*) & C. non agnoſcuntur ab *Epiphanio*.

* *Prebenda conficere ad ſacrificia,*] *Al.* penſionem annuam (*vel* ſtipendium) dare.

[f] Καὶ λιβάνυ,] Καὶ λιβάνυ, ἀργυρίυ τιμὴ μυριάδας δύο *Hen.* & *NC.* In *Epiphanii* verſione, *libaminis pretium, argenti viginti millia*, unde (prout §. 1. præc. poſt εἰς ἑλαίυ τιμὴν) forſan legendum λιβάνυ τιμὴ ἀργυρίυ μυριάδας β'. prout conjecerat *Cl. Lowthius*.

[g] Μυριάδων,] *L. B.* μυριάδας.

† *Et ſimilæ artabas ſacras ſecundum regionis iſtius morem ſex,*] Similæ artabas ſacras (ἀσαμαίους vocabant Ἑβδομήκοντα) quantum lex poſtulat, tritici &c. *Jac. Cappellus* in *Hiſt. Sacr.* & *Exot.* ad A. M. 3806.

[h] Σεμιδάλεως ἀρτάβας ἱερὰς] Ita cum *Grotio*, qui ἱερὰς ς'. ſcriptum fuiſſe conjicit. καὶ σεμιδάλεως ἀρτάβας ἱερὰς κ' τ. ἐπ. νόμου, πυρῶν μεδίμνους χιλίους τετρακοσίους ἑβδομήκοντα πέντε. τελεῖσθαι δὲ αὐτοὺς *Hen.* & *NC.* In *Epiphanii* verſione, *& ad ſimilam ſecundum provincialem legem tritici modios mille quadringentos ſeptuaginta quinque & ſalis modios trecentos ſeptuaginta quinque. Præberi autem* &c. ac ſi legiſſet, εἰς σεμιδάλιν (omiſſis ἀρτάβας ἱερὰς) κ' τ. ἐ. τ. πυρῶν μεδίμνους ᾳνοε'. καὶ ἁλῶν μεδίμνους τοε'. Locum mutilum corruptumque eſſe ſuſpicatur *S. Petitus*, atque ad hunc modum refingendum, καὶ σεμιδάλεως ᾳμ'. ἀρτάβας ἱερὰς κ. τ. ἐ. τ. νόμου, καὶ πυρῶν μεδ. & ſic deinceps prout edidimus. HUDS. Plane prout edidit *Hudſ.* exhibet *Lugd. Bat.* niſi quod non agnoſcat ἓξ ante κ' neque καὶ ante ἐξήκοντα. HAV.

[i] Ἐξ αὐτῆς τῆς Ἰουδαίας,] Ἐξ αὐτῆς τε τῆς *NC.* HUDS. ut & *Lugd. Bat.* non male. HAV.

[k] Πεσσομένου τέλους.] *L. B.* ἐπιτασσομένου τέλους. ὁμοίως καὶ τοῖς ἄλλοις.

[l] Ὁμοίως καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις,] Ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς *Hen.* C. & *NC.*

[m] Πατρίους] *L. B.* πατρίους.

[n] Οἱ ἱερεῖς,] Illud οἱ ter reſtituimus ex *iiſdem MSS.*

[o] Τῦ ἱεροῦ,] Τῦ λαῦ *NC.*

ρ Στε-

"[p] στεφανίτην φόρον, καὶ τοῦ σεσὶ τῶν ἄλλων. ἵνα δὲ ἧττον ἡ πό-
"λις καταοικισθῇ, δίδωμι τοῖς τὴν νῦν καταοικοῦσι, καὶ κατα-
"λαβοῦσι ἕως [q] τοῦ ὑπερβερεταίου μηνὸς, [r] ἀτελεῖν εἶναι
"μέχρι τριῶν ἐτῶν. ἀπολύομεν δὲ καὶ εἰς τὸ λοιπὸν αὐτοὺς
"ἀπὸ τρίτου μέρους τῶν φόρων, ὥστε αὐτῶν ἐπανορθωθῆναι τὴν
"βλάβην· καὶ ὅσοι ἐκ τῆς πόλεως ἁρπαγῆτε δουλεύουσιν, αὐ-
"τοὺς τε τούτους καὶ τοὺς ἀπ' αὐτῶν γεννηθέντας ἐλευθέρους
"ἀφίεμεν, καὶ τὰς οὐσίας αὐτοῖς ἀποδίδοσθαι κελεύομεν.

δ'. Ἡ μὲν οὖν ἐπιστολὴ ταῦτα περιεῖχε. στεμνύνων δὲ καὶ τὸ ἱερὸν, προσέταττε καθ' πᾶσαν τὴν βασιλείαν ἐξεθῆκε, [s] περιέχον τάδε. "Μηδενὶ [t] ἐξὸν εἶναι ἀλλοφύλῳ εἰς τὸ περί-
"βολον εἰσιέναι ὑπὸ ἱερᾶ [v] τὸ ἀπηγορευμένον τοῖς Ἰουδαίοις, εἰ
"μὴ οἷς ἂν ἁγνισθεῖσιν ἐστιν ἔθιμον καθ' τὸ πάτριον νόμον.
"μηδὲ εἰς τὴν πόλιν εἰσφερέσθω ἵππεια κρέα, μήτε ἡμιό-
"νεια, [x] μήτε ἀγρίων ὄνων ἢ ἡμέρων, παρδάλεών τε καὶ
"ἀλωπέκων καὶ λαγωῶν, καὶ καθόλου πάντων τῶν ἀπηγορευ-
"μένων ζώων τοῖς Ἰουδαίοις. μηδὲ τὰς δορὰς εἰσφέρειν ἐξεῖ-
"ναι, ἀλλὰ μηδὲ τρέφειν τι [y] τούτων ἐν τῇ πόλει. μόνοις
"δὲ τοῖς συγγενικοῖς θύμασιν, ἀφ' ὧν καὶ τῷ Θεῷ δεῖ
"καλλιερεῖν, [z] ὑπιτρέφεσθαι χρῆναι. [a] ὁ δὲ τούτων τι
"παραβάς, [b] ἀποτινυέτω τοῖς ἱερεῦσιν [c] ἀργυρίου δρα-
"χμὰς τρισχιλίας." ἔγραψε δὲ μαρτυρῶν ἡμῖν εὐσεβάν τε καὶ πίστιν, ἡνίκα νεωτερίζοντα τὰ καθ' τὴν Φρυγίαν καὶ Λυδίαν ἐπύθετο, [d] καθ' ὃν δὴ καιρὸν ἐν τῇ ἄνω σατρα-
πείαις, [e] κελεύων [f] Ζεῦξιν, τὸν αὐτοῦ στρατηγὸν καὶ ἐν τοῖς μάλιστα φίλον, πέμψαι τινὰς τῶν ἡμετέρων ἐκ Βαβυλῶ-
νος εἰς Φρυγίαν. [g] γράφει δὲ ὧδε.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΝΤΙΟΧΟΣ [h] ΖΕΥΞΙΔΙ ΤΩι ΠΑΤΡΙ ΧΑΙΡΕΙΝ.

"Εἰ ἔρρωσαι, εὖ ἂν ἔχοι, ὑγιαίνω δὲ καὶ αὐτός. πυν-
"θανόμενος τὰ ἐν Λυδίᾳ καὶ Φρυγίᾳ νεωτερίζοντάς τινας,
"μεγάλης προφῆς ἠξιώμην περὶ τούτου μοι δεῖσθαι. καὶ βου-
"λευσαμένῳ μοι μετὰ τῶν φίλων τί δεῖ ποιεῖν, ἔδοξεν εἰς
"τὰ Φρύγια, καὶ τοὺς ἀναγκαιοτάτους τόπους τῶν ἀπὸ τῆς
"Μεσοποταμίας καὶ Βαβυλωνίας, Ἰουδαίων οἴκους δισχι-
"λίους σὺν ὑποσκευῇ μεταγαγεῖν. πέπεισμαι γὰρ εὐνοῦς αὐ-
"τοὺς ἕσεσθαι τῶν ἡμετέρων φυλάκους, [i] διὰ τὴν [k] πρὸς
"τὸ θεὸν αὐτῶν δεισιδαιμονίαν, καὶ μαρτυρουμένους δ' αὐτοὺς
"ὑπὸ τῶν προγόνων [l] εἰς πίστιν οἶδα καὶ προθυμίαν εἰς
"ἃ προσκαλοῦμαι. βούλομαι τοίνυν καὶ περὶ ἐργώδους
"ὄντος [m] τούτους μεταγαγεῖν [n] ὑποχόμενος νόμοις [o] αὐ-
"τοὺς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις. ὅταν δ' αὐτοὺς ἀπάγῃς εἰς τοὺς
"προειρημένους τόπους, εἷς τε οἰκοδομὰς οἰκιῶν δώσεις αὐ-
"τοῖς τόπον ἑκάστῳ, καὶ χώραν εἰς γεωργίαν καὶ φυτείαν
"ἀμπέλων, καὶ ἀτελεῖς τὴν ἐκ τῆς γῆς καρπῶν [p] ἀνήσεις
"ἐπ' ἔτη δέκα. μετρεισθωσαν δὲ, καὶ ἄχρις [q] ἂν τοὺς πα-
"ρὰ τῆς γῆς ἄρτους λαμβάνωσιν, σῖτον εἰς τὰς τῶν θερα-
"πόντων διατροφάς· διδόσθω δὲ καὶ τοῖς εἰς τὰς χρείας
"ὑπηρετοῦσι τὸ αὐτάρκες, ἵνα, τὸ παρ' ἡμῶν τυγχά-
"νοντες φιλανθρωπίας, προθυμότερους παρέχωσιν αὐτοὺς
"πρὸς τὰ ἡμέτερα. πρόσοιδα δὲ εὐνοῦς καὶ πίστει ὄντας τοὺς ἔθνους καὶ τὸ δυ-
"butis. Ac quo citius frequentetur urbs, con-
"cedo iis qui nunc eam habitant, quique usque
"ad mensem Hyperberetæum eò migraverint,
"immunitatem in triennium. Quin & in poste-
"rum tertiam tributorum partem eis remittimus,
"ad eorum damnum resarciendum: & quotquot
"ex urbe abrepti serviunt, & ipsos & eorum na-
"tos manumittimus, & facultates eis reddi impe-
"ramus.

4. Et epistola quidem hæc continebat. Item in honorem templi libellos toto regno publicavit, qui hæc complexi sunt. "Nemini liceat alieni-
"genæ, intra templi conseptum ingredi, etiam
"Judæis interdictum, nisi quibus lustratis mos
"est *introire* ex lege patria. Neve in urbem im-
"portetur equina caro, neve mulina, neve asini,
"sive feri sive cicuris, neve pardalina, aut vul-
"pina, aut leporina, aut cujusvis omnino eorum
"animalium quæ Judæis vetita sunt. Neve pel-
"les inferre liceat, sed nec ullum tale animal in
"urbe alere: sed solis majorum sacrificiis uti li-
"ceat, quibus placari Deus debeat. Qui contra
"aliquid horum fecerit, solvito sacerdotibus ar-
"genti drachmarum tria millia." Literis etiam suis amplum pietatis ac fidei nostræ testimonium dedit, cum nonnullos per Lydiam & Phrygiam res novas moliri accepisset, eo tempore quo *ipse* in superioribus erat *Persarum* satrapiis, quibus jussit Zeuxidem ducem, amicumque suum intimum, mittere nostratum quosdam à Babylone in Phrygiam. Scribit autem in hunc modum.

Antiochi libelli in honorem templi.

REX ANTIOCHUS ZEUXIDI PATRI SALUTEM.

"Si vales, bene est, ego quoque valeo. Cum
"intelligerem quosdam in Lydia & Phrygia rebus
"novis studere, magnopere hoc mihi prospicien-
"dum curavi. ac consultanti mihi cum amicis,
"quid facto sit opus, visum est in castella & loca
"maxime necessaria transferre ex Mesopotamia &
"Babylonia Judæorum bis mille familias, cum
"eorum suppellectili. Credo enim nostrarum re-
"rum custodes fore benevolos, tum propter eo-
"rum erga Deum pietatem, tum quia novi, eis à
"majoribus nostris testimonium datum fidei, &
"prompti obsequii in eis ad quæ rogantur. Ita-
"que hoc volo, quamvis eos traducere laborio-
"sum sit, fide illis data, ut suis legibus uti per-
"mitterentur. Cum autem eos in ea quæ dixi
"loca transtuleris, dabis singulis ad ædificandas
"domos locum, & agrum ad agriculturam, vi-
"nearumque sationem, & immunitatem frugum
"terræ concedes in annos decem; ac donec ter-
"ræ fruges perceperint, demensum frumentum
"accipiant in famulorum alimoniam: illisque de-
"tur qui eis inservient, quantum opus erit, ut
"benigne à nobis habiti, studiosiores se rerum
"nostrarum præbeant. Da etiam operam, quoad
"ejus fieri potest, ut ei genti à nemine incommo-
"de-

Antiochi litteræ ad Zeuxidem in Judæorum gratiam.

[p] Στεφανίτην φόρον,] Στιφανικὸν C. & L. B.
[q] Ὑπερβερεταίου μηνὸς,] Illud Ϛ ex *MSS.*
[r] Ἀτελεῖν εἶναι] Ita cum *MSS.* ἀτελῆς in *Editis.*
[s] Περιέχον τάδε.] Sic *Hen.* & C. περιέχων in *Editis.* περιέξει δὲ, μηδενὶ *NC.*
[t] Ἐξὸν εἶναι] *Al.* ἐξεῖναι τὸ ἀλλοφύλων. *Lugd. Bat.* ἐξεῖναι ἀλλοφύλῳ. Sed in Marg. ἐξόν.
[v] Τὸν ἀπηγορευμένον τοῖς Ἰουδαίοις,] Ita *Hen.* C. & *NC.* perperam in *Editis Aliisque* τὸ ἀπηγορεύμενον.
[x] Μήτε ἀγρίων ὄνων καὶ ἡμέρων,] Μήτε ἀγρίων καὶ ἡμέρων in *Cod. C.* quo fere modo & *Epiphan.*
[y] Τούτων ἐν τῇ πόλει.] Τοιοῦτον *NC.*
[z] Ὑπιτρέφεσθαι χρῆναι.] Ἐπιτίθεσθαι) *Hen.* C. & *NC.* atque ita forsan *Epiphan.*
[a] Ὁ δὲ τούτων] Ὁ δέ τι τούτων π. *Hen.*
[b] Ἀποτινυέτω] Ἀποτινύτω *Hen.*
[c] Ἀργυρίου δραχμὰς τρισχιλίας.] Ita *Hen.* (*L. B.*) & *NC.* ἀργύρεον in *Editis Aliisque.*
[d] Καθ' ὃν καιρὸν] Sic *Hen. C.* & *NC.* istiusmodi lectionis vestigia videre est apud *Epiphanium*, qui vertit, *eo tempore, quo ad superiores Persarum ierat provincias.* καθ' ὃν καιρὸν in *Editis.*
[e] Κελεύων] Καὶ κελεύων *NC.*
[f] Ζεῦξιν,] Ζευξίδα *Hen.* & *Bush.*
[g] Γράφει δὲ ὧδε.] Ita *MSS.* γράφει ὧδε in *Editis.*
[h] Ζευξίδι τῷ πατρὶ χαίρειν. Εἰ ἔρρωσαι, εὖ ἂν ἔχοι, ὑγιαίνω δὲ καὶ αὐτός.] Simile initium litterarum Ciceronis: *Si vales bene est, ego quoque valeo.* SPANH.
[i] Διὰ τὴν] Sic *MSS.* ἀφ' ἧς τε τὴν in *Editis.*
[k] Πρὸς τὸ Θεὸν] Πρὸς Θεὸν εὐσέβειαν *NC.*
[l] Εἰς πίστιν οἶδα καὶ προθυμίαν] Illud εἰς deest *NC.*
[m] Τούτους.] Ita ex *Lugd. Bat.* alii Ϛ. HAV.
[n] Ὑποχόμενος] Lege ὑποχόμενον COCC. Melius forte ὑποχωρήσοις, ut velit suis non tantum, sed & promissis vivere legibus. HAV.
[o] Αὐτοὺς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις.] Ita in *Editis.* αὐτοῖς in *MSS.*
[p] Ἀνήσεις ἐπ' ἔτη δέκα.] Εἰσεις ἐπὶ ἔτη *C.*
[q] Ἂν τοὺς παρὰ τῆς γῆς ἄρτους] *Lugd. Bat.* ἂν ὑ. τὸ, παρὰ τ. γ. α. Sed in Marg. καρπούς.

"detur." Atque hæc à nobis in teſtimonium amicitiæ, quæ Antiocho Magno cum Judæis interceſſit, dicta ſufficiant.

"ναῖον, ὅπως ὑπὸ μηδενὸς ἐνοχλῆται." ταῦτα μὲν οὖν ἡ Αντιόχου φιλίας ἡ Μεγάλου πρὸς [r] τοὺς Ιουδαίους παῦται ἡμῖν ἀποχρώντως εἰρήσθω [s] μαρτύρια.

CAP. IV.

Quomodo Antiochus fœdus percuſſit cum Ptolemæo. utque Onias ad iram commovit Ptolemæum Euergeten: & Joſephus, rebus omnibus in integrum reſtitutis, cum ipſo amicitiam iniit. quæque alia is geſſit, & filius ejus Hyrcanus.

ΚΕΦ. δ'.

Ὡς Αντίοχος ἐσπείσατο πρὸς τὸν Πτολεμαῖον. καὶ ὡς Ονίας εἰς ὀργὴν ἐκίνησε Πτολεμαῖον τὸν Εὐεργέτην· καὶ ὁ Ιώσηπος, πάντα ἐπανορθώσας, πιστὰς Φιλίαν πρὸς αὐτόν. οἷά τε ἄλλα ἔπραξεν Ιώσηπος, καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Υρκανός.

Antiochus Ptolemæo filiam Cleopatram nuptum dat.

Poſtea autem amicitiam & fœdus cum Ptolemæo fecit Antiochus: eique filiam ſuam Cleopatram nuptum locavit, & Cœlen-Syriam & Samariam & Judæam & Phœnicen dotis nomine tribuit. ac diviſis in duos reges tributis, optimates ſuæ quiſque patriæ tributa redimebant: & redactam, quæ imperata erat, ſummam regibus pendebant. Eo tempore Samaritæ, rebus uſi ſecundis, multa Judæos læſerunt, agros eorum vaſtando, & corpora prædando; quæ quidem ſub Onia pontifice acciderunt. Eleazaro enim vita defuncto, ſucceſſit in pontificatum Manaſſes ejus avunculus: poſt cujus deceſſum, munus excepit Onias Simonis filius, ejus cui Juſto cognomen fuit; qui Simon frater erat Eleazari, ſicuti jam dixi. Hic Onias ſordidi animi homo, & pecuniæ cupidus erat: eamque ob rem tributum pro populo non ſolvit, quod ejus majores regibus de ſuo pendere ſoliti erant, videlicet argenti talenta viginti. quæ res exacerbavit regem Ptolemæum Euergetem, qui pater erat Philopatoris. Itaque miſſo Hieroſolymam legato, incuſavit Oniam, qui tributa non ſolveret: minatuſque eſt, ſeſe eorum agrum diviſurum, niſi ſolverentur, & eò militum coloniam deductu-rum. Qua re de Rege audita, Judæi perterriti ſunt: ſed Onias, qua erat avaritia, hæc pro nihilo habuit.

Μετὰ δὴ ταῦτα φιλίαν καὶ συνθήκας [t] πρὸς τὸν Πτολεμαῖον Αντίοχος ἐποιήσατο, καὶ δίδωσιν αὐτῷ [v] τὴν θυγατέρα Κλεοπάτραν πρὸς γάμον, ἀποχωρήσας αὐτῷ τὴν Κοίλης Συρίας Σαμαρείας Ιουδαίας Φοινίκης, Φερνῆς ὀνόμασι. καὶ διαιρεθέντων εἰς ἀμφοτέρους τοὺς βασιλέας τοὺς φόρων, τοὺς ἰδίους ἕκαστοι τῶν ὑπηκόων ἀνοσίως πατρίδας φορολογεῖν, καὶ συναθροίζοντες τὸ προστεταγμένον κεφάλαιον, τοῖς βασιλεῦσιν ἐπλεον. [x] ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ Σαμαρεῖς εὖ πεάσαντες πολλὰ τοὺς Ιουδαίους ἐκάκωσαν, τήν τε χώραν αὐτῶν τεμόντες, καὶ σώματα διαρπάσαντες. [y] ἐγένετο δὴ ταῦτα ὅτε ἀρχιερεὺς Ονίου. τελευτήσαντος γὰρ Ελεαζάρου, τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ θεῖος αὐτοῦ Μανασσῆς [z] ἔλαβε· μεθ' ὃν καταστρέψαντα τὸν βίον, Ονίας τὴν τιμὴν [a] ἐδέξατο, Σίμωνος υἱὸς ὢν ὁ Δικαίου κληθέντος, Σίμωνος δὲ ἦν ἀδελφὸς Ελεαζάρου, καθὼς προεῖπον. ἦν δὲ ὁ Ονίας, [b] βραχὺς μὲν τὴν διάνοιαν, καὶ χρημάτων ἥττων, καὶ διὰ τοῦτο τὸν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ φόρον, ὃν τοῖς βασιλεῦσιν οἱ πατέρες αὐτοῦ ἐτέλουν ἐκ τῶν ἰδίων, τάλαντα εἴκοσι δεχομένοις μὴ δοὺς, εἰς ὀργὴν ἐκίνησε τὸν βασιλέα Πτολεμαῖον Εὐεργέτην, ὃς ἦν πατὴρ τοῦ Φιλοπάτορος. καὶ πέμψας εἰς Ιεροσόλυμα πρεσβευτὴν, ἠπείλησε τὸν Ονίαν, [c] οὐκ ἀποδιδόντα τοὺς φόρους· καὶ ἠπείλει κληρουχίσειν αὐτῶν τὴν γῆν, οὐκ ὀλίγων, καὶ πέμψειν τοὺς ἐποικήσοντας στρατιώτας· ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ τοῦ βασιλέως οἱ Ιουδαῖοι παρεκάλουν τὸν δὴ Ονίαν οὐδὲν τούτων [d] ἐφυστερῆσαι διὰ τὴν φιλοχρηματίαν.

Eleazaro defuncto Manaſſes fit pontifex: eoque mortuo Onias Simonis filius.

Onias ex avaritia tributa non ſolvit: quod acerbe tulit Ptolemæus.

IV. *Joſephus, patriæ amans, Oniam avunculum objurgat.*

2. Joſephus autem quidam, ætate juvenis, ſed gravitate & prudentia & juſtitia apud Hieroſolymitas celebris, patre Tobia natus ex ſorore Oniæ pontificis, cum à matre didiciſſet adventum legati, (aberat enim tum in quodam pago nomine Phichola, ex quo erat ipſe) profectus in urbem, Oniam objurgabat, qui civium ſalutis rationem non haberet, ſed genti periculum creare vellet, pecuniam avertendo, propter quam & populi adminiſtrationem & ſummi ſacerdotis honorem adeptum eſſe dicebat. Quod ſi pecuniæ uſque adeo cupidus erat, ut ejus cauſa ſuſtineret videre patriam periclitantem, civeſque ſuos indigna quæque paſſos, ei perſuaſum eſſe voluit, ut adiret Regem, & ſibi vel totam pecuniam vel certe partem condonari poſtularet. Cum autem Onias reſpondiſſet, ſe minime principatum velle, dixiſſetque ſe vel ſummum ſacerdotium, ſi fieri poſſet, paratum eſſe deponere, & ad Regem nequaquam iturum, hæc enim ſeſe omnino non curare; tum eum rogavit *Joſephus*, utrum ſibi per-

Β'. Ιώσηπος δέ τις, νέος μὲν ἔτι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ σεμνότητι καὶ φρονήσεως [e] καὶ δικαιοσύνῃ δόξαν ἔχων παρὰ τοῖς Ιεροσολυμίταις, Τωβίου μὲν παῖδος, ὃν ἡ τοῦ Ονίου καὶ ἀρχιερέως ἀδελφῆς γεγονὼς, δηλωσάσης αὐτῷ τὴν μητέρα τὴν τοῦ πρεσβεύσοντος παρουσίαν· ἔτυχε γὰρ αὐτὸς ἀποδημῶν εἰς [f] Φιχόλαν κώμην ἐξ ἧς ὁρμᾶτο· ἐλθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἐπεπλήττε τῷ Ονίᾳ, μὴ προνοουμένῳ τῆς ἀσφαλείας τῶν πολιτῶν, ἀλλ' εἰς κινδύνους τὸ ἔθνος βαλλομένῳ [g] παρεισήσειν διὰ τὴν τῶν χρημάτων ἀποστέρησιν, [h] δι' ἃ καὶ τοῦ λαοῦ τιμὴν προσασίαν λαβεῖν αὐτὸν ἔλεγε, καὶ τῆς ἀρχιερατικῆς τιμῆς ἀπατυχεῖν. εἰ δ' ἐρωτικῶς οὕτως ἔχοι τῶν χρημάτων, ὡς δι' αὐτὰ καὶ τὴν πατρίδα κινδυνεύουσαν ἰδεῖν ὑπομεῖναι, καὶ πᾶν ὁτιοῦν παθόντας αὐτοῦ τοὺς πολίτας, συνεβούλευσεν, ἀπελθόντα πρὸς τὸν βασιλέα, δεηθῆναι αὐτοῦ ἢ πάντων αὐτῷ χαρίσασθαι τῶν χρημάτων ἢ μέρους. τοῦ δὲ Ονίου μήτε ἄρχειν θέλειν ἀποκεκραμένου, καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην δι' [i] εἰ δυνατὸν ἑτοίμως ἔχειν ἀποθέσθαι λέγοντος, μήτε ἀναβήσεσθαι πρὸς τὸν βασιλέα, μέλειν γὰρ οὐδὲν αὐτῷ τούτων· εἰ πρεσβεύσοι αὐτὸς [k] πρὸς τὸν Πτολεμαῖον συγχω-

Joſephus ſtatuit legationem obire ad Ptolemæum.

r Τοὺς Ιουδαίους] Illud τοὺς ex *MSS.*

s Μαρτύρια.] Vocem μαρτύρια adjectam eſſe volui ex *Hen.* (*Lugd. Bat.*) *Busb. C.* & *Epiphan.* qui vertit, *pro teſtimonio dicta ſint.*

t Πρὸς τὸν Πτολεμαῖον] Πρὸς τὸν Επιφανῆ Πτολεμαῖον *NC.*

v Τὴν θυγατέρα Κλεοπάτραν πρὸς γάμον,] Appian. in Syriac. SPANH.

x Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ] Καθ' ὃν τοὺς χρόνους Πτολεμαίου τοῦ Εὐεργέτου οἱ Σαμαρεῖς τότε δὴ πεάσαντες *NC.*

y Ἐγένετο δὴ ταῦτα] Ἐχρῆτο δὲ καὶ ταῦτα ἐπὶ ἀρχιερέως Ονίου. μετὰ γὰρ ἀποθανόντα Μανασσῆν [τὴν ἀρχιερωσύνην] Ονίας ἐδέξατο *NC.*

z Ελαβε·] Παρέλαβε *Busb. Hen. Lugd. Bat.* & *C.*

a Ἐδέξατο,] *L. B.* ἐδεδέξατο.

b Βραχὺς μὲν τὴν διάνοιαν,] Ita quidem (prout in *Editis* & *MSS.*) legiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit *parvulus mente.* Alias ſane legerem, πάχυς μὲν τὴν διάνοιαν, *erat ſtolidus & pinguis ingenii.*

c Οὐκ ἀποδιδόντα] Ὡς οὐκ ἀποδ. *Hen* (*L. B.*) & *NC.*

d Ἐφυστερῆσαι] Ἐφυστερεῖ *Hen. Busb.* & *NC.*

e Καὶ δικαιοσύνῃ] Δικαιοσύνης *Hen. Lugd. Bat. NC.* & *Epiphanius*, qui vertit, *juſtitiæ gloriam habens.*

f Φιχόλαν] Φιχόλαν in aliquot *MSS.* HUDS. Ægyptiacus articulus πι. uti in Piromis, Piouro, ſed hic locus in Palæſtina fuit. REL.

g Παρεισήσειν] Παρασῆσαι *Busb.* παρεισῆσαι *Hen.*

h Δι' ἃ καὶ τοῦ λαοῦ] Ita *NC.* & *Gen.* δι' ἃς *Baſ. Aliique.* Eſt qui malit δι' ὃς. *dum per ipſum populum* &c. in verſione *Epiphanii.*

i Εἰ δυνατὸν] Ἐστι addit *Lugd. Bat.*

k Πρὸς τὸν Πτολεμαῖον] Πρὸς τὸν Εὐεργέτην Πτολεμαῖον *Hen.* (*L. B.*) & *NC.*

l Διὰ

χωρᾶι τοῦ ἔθνους, ἐπηρώτησε. Φήσαντος δ' αὐτοῦ πρεσβεύσειν, ἀναβὰς εἰς τὸ ἱερὸν ὁ Ἰώσηπος, καὶ συγκαλέσας τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, μηδὲν ταράττεσθαι μηδὲ φοβεῖσθαι παρήνεσε διὰ τὸν Ὀνίᾳ θεῖον αὐτῶν ἀμέλειαν, ἀλλ' ἐν ἀδείᾳ τὸ ἀπὸ τῆς σκυθρωπότερας ἐλπίδος ἀφέσεως αὐτοὺς ἔχειν ἠξίου· πρεσβεύσειν γὰρ αὐτὸς ἐπηγγέλλετο πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ πείσειν αὐτὸν ὅτι μηδὲν ἀδικοῦσιν. καὶ τὸ μὲν πλῆθος, τούτων ἀκούσαν, εὐχαριστεῖ τῷ Ἰωσήπῳ. καταβὰς δ' αὐτοὺς [m] ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ, ξενίᾳ τε ὑποδέχεται τὸν παρὰ τοῦ Πτολεμαίου πεπρεσβευκότα, καὶ δωρησάμενος αὐτὸν πολυτελέσι [n] δωρεαῖς καὶ ὅτι πολλὰς ἑστιάσας φιλοτίμως ἡμέρας, προέπεμψε πρὸς τὸν βασιλέα, φήσας αὐτῷ, καὶ [o] αὐτὸν ἀκολουθήσειν. καὶ γὰρ ἔτι μᾶλλον ἐγεγόνει πρόθυμος πρὸς τὴν ἄφιξιν τὴν παρὰ τὸν βασιλέα, τοῦ πρεσβεύσαντος προειρημένου· καὶ παρορμήσαντος εἰς Αἴγυπτον ἐλθεῖν, καὶ πάντων ὧν ἂν δέηται παρὰ τοῦ Πτολεμαίου τυχεῖν αὐτὸν ποιήσειν [p] ὑποσχομένου. τὸ γὰρ ἐλευθέριον αὐτοῦ καὶ τὸ σεμνὸν τοῦ ἤθους λίαν ἠγάπησεν.

γ'. Καὶ ὁ μὲν πρεσβεύσας, ἐλθὼν εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ τὸν τοῦ Ὀνίου ἀγνωμοσύνην, καὶ πρὸς τὸν τοῦ Ἰωσήπου χρηστὸν ἦθος, καὶ ὅτι [q] μέλλοι πρὸς αὐτὸν ἥξειν [r] παραιτησόμενον τὸ ἁμαρτήματος τὸ πλῆθος· εἶναι γὰρ αὐτοῦ προστάτην. ἀμέλει τοσαύτῃ πρὸς τὸ ἐγκωμίων τοῦ νεανίσκου χρώμενος πρᾳότητι, ὥστε καὶ τὸν βασιλέα, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ Κλεοπάτραν, [s] προδιαθεῖναι οἰκείως ἔχειν πρὸς τὸν Ἰώσηπον ἔτι παρόντα. ὁ δὲ Ἰώσηπος ἀποπέμψας πρὸς τοὺς φίλους εἰς Σαμάρειαν, καὶ δανεισάμενος ἀργύριον, καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀποδημίαν ἑτοιμασάμενος, ἐσθῆτάς τε καὶ σκεύη καὶ ὑποζύγια, καὶ τοῦτ' [t] ὡς περὶ δισμυρίας δραχμὰς ἀναλωσάμενος, εἰς Ἀλεξάνδρειαν παρεγένετο. ἔτυχε δὲ καὶ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν πάντας ἀναβαίνειν τοὺς ἐκ τῶν πόλεων τὰς Συρίας καὶ Φοινίκης πρώτους [u] καὶ ἄρχοντας, ὅτι τὰ [x] τελῶν ὠνεῖτο. καὶ ἦν τοῦτο τοῖς δυνατοῖς τῶν ἐν ἑκάστῃ πόλει ὑπέρογκον ὁ βασιλεύς. ὁρῶντες οὖν ὅτι καὶ τὴν ὁδὸν τὴν Ἰώσηπον, ἐχλεύαζον ὅτι πενίᾳ καὶ λιπότητι. ὡς δ' εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἀφικόμενος, ἐν Μέμφει τὴν [y] βασιλέα Πτολεμαῖον ἤκουσεν ὄντα, ἀναβησόμενος [z] ἀνέβαινεν αὐτῷ. καθεζομένου δὲ βασιλέως ὅτι ὀχήματος μετὰ τῆς γυναικὸς, καὶ μετὰ Ἀθηνίωνος τοῦ φίλου· ἔστι δὲ οὗτος ὁ [a] πρεσβεύσας εἰς Ἱεροσόλυμα ἐπὶ Ἰωσήπου ξενισθείς· θεασάμενος αὐτὸν ὁ Ἀθηνίων, εὐθὺς ἐπείπε τῷ βασιλεῖ γνώριμον, [c] λέγων τοῦτον εἶναι θεῖον δὲ ἐθαυμάσθη ἐξ Ἱεροσολύμων ἀπηγγελκὼς, ὡς ἀγαθός τε εἴη καὶ φιλότιμος νεανίσκος. ὁ δὲ Πτολεμαῖος, πρῶτός τε αὐτὸν ἠσπάσατο, καὶ ἀναβῆναι ὅτι τὸ ὄχημα [d] παρεκάλεσε. καὶ καθεσθέντος τοῦ Ὀνίου πρασιμένου ἤρξατο ἐσκαλεῖν. ὁ δὲ, συγγίνωσκε, φησὶν, αὐτῷ διὰ τὸ γῆρας. οὐδὲ λανθάνει σε πάντως, ὅτι καὶ τοὺς πρεσβύτας καὶ τοὺς νήπια τοῦ αὐτοῦ διάνοιαν ἔχειν συμβέβηκε. [e] θαρρῶν ἡμῶν ἕξεις σοι τὸν νέων ἅπαντα, ὥστε μηδὲν αἰτιάσασθαι. ἡσθεὶς δὲ ὅτι τῇ χάριτι καὶ [f] τῇ ἀστειότητι τοῦ νεανίσκου, μᾶλλον αὐτὸν ὡς ἤδη καὶ πεπειραμένου ἀγαπᾶν ἤρξατο, ὡς ἔν τε τοῖς βασιλείοις αὐτὸν [g] κελεύσαι [h] ἐνδιαιτᾶσθαι, καὶ καθ' ἡμέραν ὅτι τὴν ἑστιάσεως τὴν ἰδίας ἔχειν.

mitteret legationem pro gente *publicam* ad Ptolemæum ſuſcipere. Cum autem ille dixiſſet, *ſeſe* permittere, *continuo* in templum adſcendit Joſephus, populoque in concionem advocato, eos hortatus eſt, ne perturbentur, aut quidquam metuant, quòd ejus avunculus Onias eos adeo neglexerit; animos vero ut à triſti exſpectatione liberarent obſecravit: ſe enim legatum ad Regem iturum eſſe promittebat, perſuaſurumque ei *ipſos* nihil iniqui agere. Et quidem multitudo, iſtis auditis, Joſepho gratias egit. Ille verò, cum è templo deſcendiſſet, Ptolemæi legatum hoſpitio excipit, & ipſum magnis muneribus donatum, multorumque dierum conviviis honoratum præmiſit ad Regem, dicens ei ſe quoque ſubſequuturum. nam Regem convenire eo magis avebat, quod legatus ei animum audaciamque addiderat, & ad eundum in Ægyptum incitaverat, ſeque ei, quæcunque à Ptolemæo poſtulaſſet, impetraturum promiſerat: quippe * Joſephi liberalitate & morum gravitate magnopere erat delectatus.

Ptolemæi legatum Hieroſolymis ſplendide excipit.

3. Et quidem legatus, ubi in Ægyptum venit, Oniæ † ſordes regi commemorat, & Joſephi bonitatem *multis* oſtendit: venturumque ad eum *dicit* ad crimen à populo deprecandum, quippe populi gubernatorem. Etenim juvenem verbis quam ampliſſimis proſequutus tantis laudibus extulit, ut in anteceſſum & Regis & ejus uxoris Cleopatræ benevolentiam nondum præſenti conciliaverit. Et Joſephus, miſſis in Samariam qui pecuniam ab amicis mutuarentur, paratiſque iis quæ ad iter pertinerent, & veſtibus poculiſque & jumentis comparatis, impenſis in hæc viginti drachmarum millibus, in Alexandriam proficiſcitur. Accidit etiam eo tempore ut ex urbibus Syriæ & Phœnices primarii quique homines & principes ad vectigalium auctionem proficiſcerentur. illa enim Rex quotannis cujuſque urbis potentiſſimis vendebat. Hi itaque videntes in via Joſephum, deridebant *eum* ob paupertatem atque inopiam. Ille vero, poſtquam Alexandriam pervenit, & Regem Memphi eſſe audivit, aſcendit ei obviam. Tum autem Rege forte in curru ſedente cum uxore & Athenione amico ſuo, (ille vero erat qui Hieroſolyma legatus iverat, & hoſpitio exceptus erat à Joſepho) Athenion ipſum conſpicatus ſtatim Regi indicavit, dicens, hunc eſſe illum, de quo Hieroſolymis reverſus ipſi narravit, quod bonus eſſet juvenis & liberalis. Tum Ptolemæus & prior ipſum ſalutavit, & ut in currum aſcenderet hortatus eſt. Deinde, ſedente Joſepho, cœpit de Oniæ facto expoſtulare. Sed ille, Da veniam, inquit, ejus ſenectuti. non enim te præterit, ita à natura comparatum eſſe ut ſenum & infantium mens eadem ſit. Sed à nobis juvenibus omnia conſequeris, ita ut nihil conqueraris. Hac juvenis venuſtate & urbanitate Rex delectatus, eum, quaſi jam experiundo cognitum, magis amare cœpit; adeo ut eum in regia degere juſſerit, & quotidianum convivam habuerit. Deinde poſt-

Legatus Ptolemæo Oniæ ſordes commemorat, & Joſephum miris laudibus prædicat.

Joſephus Alexandriam proficiſcitur.

Joſephi & Ptolemæi congreſſus.

l Διὰ τὸν Ὀνίου] Illud Διὰ ex *Hen.* (*Lugd. Bat* in quo τοῦ δίκα & Coccejo) *NC.* & *Epiphanio.*

m Ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ,] Ἐκ τοῦ ἱεροῦ *Hen.*

n Δωρεαῖς] Δώροις *NC.*

o Αὐτὸν ἀκολουθήσειν.] Αὐτὸς *Busb. Hen.* & *NC.*

* *Joſephi liberalitate & morum gravitate magnopere erat delectatus.*] *Al.* Joſephi liberalibus & honeſtis moribus mirifice delectatus.

p Ὑποχομένου.] Ita cum *Hen.* & *NC.* ὑποχνουμένου in *ceteris.*

† *Sordes Regi commemorat,*] *Al.* dementiam.

q Μέλλοι] Sic *Hen.* & *NC.* μελλοι in *reliquis.*

r Παραιτησόμενον] In marg. *L. B.* αὐτὶ τοῦ ἐξιλασόμενον.

s Προδιάθεινται] Οἰκείως ἔχειν προσκεῖσθαι *Busb.*

t Ὡς περὶ δισμυρίας] Ὡς ἐπὶ δισμυρίαις δραχμαῖς mallt Cl. *Lowthius.*

u Καὶ ἄρχοντας,] Τοὺς ἄρχοντας *Hen.*

x Τῶν τελῶν ὠνοῦ.] Illud τῶν ex *MSS.* deëſt in *Editis.* Τὰ τελῶν συνηνῶ *NC.*

y Βασιλέα Πτολεμαῖον] Βασιλέα omittunt *Busb. Hen.* & *Epiphan.*

z Ἀνέβαινεν αὐτῷ.] Αὐτῷ ἀνέβαινεν *NC.* αὐτῷ ἀνῇ *Busb.* ἀναβαίνειν αὐτῷ διέγνω *NC.* HUDS. Ut & *Lugd. Bat.* in cujus præterea margine ὑπαυτασάμβρ. συνέβαλεν αὐτῷ. HAV.

a Πρεσβεύσας] Πρεσβευτὴς *C.*

b Ἰωσήπου ξενισθείς·] Περὶ Ἰωσήπου in *MSS.*

c Λέγων τοῦτον εἶναι] Paulo aliter legiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *dicens hunc eſſe quem ab Hieroſolymis venturum eſſe nunciavit: quam bonus, inquit Rex, juvenis & liberalis.*

d Παρεκάλεσε.] Παρεκάλουτε *Busb.* & *Zonar.*

e Παρ' ἡμῶν] Παρ' ἡμῶν δὲ ἕξεις *Busb.*

f Τῇ ἀστειότητι τοῦ νεανίσκου] Illud τῇ, ut & mox καὶ post ἤδη, accepimus è *MSS.*

g Κελεύσαι] Ita *MSS.* & mox ἔχειν. in *Editis* κελεύσας & ἔχων.

h Ἐνδιαιτᾶσθαι] Διαιτᾶσθαι in aliquot *MSS.*

poſtquam Alexandriam Rex venit, primores Syriæ, cum Joſephum cum eo ſedentem vidiſſent, graviter ferebant.

Vectigalium auctio.

4. Poſt ubi dies venit auctionum vectigalium, qui in ſuis patriis dignitate præſtabant, licebantur. Cum vero vectigalia Syriæ & Phœnices & Judææ cum Samaria ad octo millia talentorum excreſcerent, acceſſit Joſephus, & licitatores quidem criminâtus eſt, tanquam ex compoſito in ſe recepiſſent tam parvum Regi pro vectigalibus dare. Ipſe vero duplum pollicetur, eique bona miſſurum eorum qui in ejus domum peccaviſſent. nam & hoc etiam una cum vectigalibus vendebatur. Cum autem Rex iſta libenter audiviſſet, dixiſſetque ſe ei, ut qui reditus ſuos augeret & amplificaret, vectigalia addicere, præterea vero id eum interrogaret, ecquos ſponſores dare poſſet; feſtive admodum reſpondit. dabo enim, inquit, bonos & honeſtos homines, quibus non diffidetis. Cumque juberet *Rex* ut qui ſint iſti diceret. Teipſum, ſubjecit, ô Rex, conjugemque tuam pro utraque parte ſponſores do. Hic ſubridens Ptolemæus ei vectigalia ſine fidejuſſoribus addixit. id quod iis, qui ab urbibus Ægyptum venerant, non mediocrem dolorem attulit, ut qui poſthabiti fuerint. & illi quidem ſuas quiſque in patrias non ſine pudore rediérunt.

Vectigalia Joſepho addicit Ptolemæus.

Syriam ire contendit ad vectigalia exigenda.

5. Joſephus autem, acceptis à Rege duobus millibus (petiverat enim ſibi copias *in auxilium*, ut ſi qui in urbibus ipſum contemnerent, cogere poſſet) & mutuatus Alexandriæ à Regis amicis quingenta talenta, in Syriam contendit. Ubi autem Aſcalonem venit, tributumque ab Aſcalonitis exegit, atque illi non modo nihil ſolvere voluerunt, ſed ipſum etiam contumeliis affecerunt, comprehendit eorum primarios, circiter viginti, eoſque interficit: & redacta ex eorum facultatibus pecunia, ad mille talenta Regi miſit, & quidnam egerit ei demonſtrat. Ptolemæus itaque ejus animum admiratus, approbatoque facto, ei quæ velit faciendi poteſtatem permittit. Cum hoc fama accepiſſent Syri, perterriti ſunt, & Aſcalonis cives occiſos in grave contumaciæ exemplum habentes, Joſephum portis apertis libenter excipiebant, & vectigalia ſolvebant.

Aſcalonitæ pœnas luunt ob vectigalia non ſoluta.

Scythopolitani etiam morte plectuntur.

Cumque Scythopolitæ etiam id agerent, ut conviciis eum onerarent, & tributa pendere recuſarent, quæ antea nihil hæſitantes conferebant, horum quoque primores ferro peremit, & facultates eorum ad Regem miſit. Ubi autem multum pecuniæ collegerat, & magnum ex vectigalium redemptione lucrum fecerat, divitiis ad potentiam quam habebat ſtabiliendam * uſus eſt: bene ac ſapienter facturum ratus, ſi occaſionem ſibi & cauſam præſentis felicitatis conſervaret, ope illorum quæ acquiſiverat. Nam multa Regi & Cleopatræ & eorum amicis, & omnibus in domo regia potentibus clanculum dona mittebat, hac ratione eorum benevolentiam emens.

Joſephus Regi & Reginæ multa dona mittit.

6. Ea autem felicitate uſus eſt *Joſephus* annos duos & viginti: atque natos habuit ex una uxore ſeptem, & ex ſui fratris Solymii filia unum no-

Joſephi divitiæ & liberi. Hyrcani ortus.

γρομένῳ δ' ἐν Αλεξανδρείᾳ τῷ βασιλέως, ἰδόντες οἱ πρῶτοι τ Συρίας συγκαθεζόμενον αὐτῷ τ Ιώσηπον, ἀηδῶς ἔφερον.

δ'. Ενιαύσιος ἦ τ ἡμέρας, καθ' ἣν ἔμελλε τὰ τέλη πιπράσκεσθαι τῶν πόλεων, ἠγόραζον οἱ τοῖς ἀξιώμασιν ἐν τ πατρίσι διαφέροντες. εἰς ὀκτακισχίλια ἦ τάλαντα συναθροιζομένων τ τῶν τ Κοίλης Συρίας τελῶν, καὶ τῶν τ Φοινίκης καὶ Ιουδαίας, σὺν τῇ Σαμαρείᾳ, προσελθὼν ὁ Ιώσηπος, τὰς μὲν ὠνουμένους διέβαλλεν ὡς συνθεμένους ὀλίγου αὐτῷ τιμὴν [k] ὑφίστασθαι τῶν τελῶν. αὐτὸς ἦ διπλασίονα δώσειν [l] ὑπισχνεῖτο, καὶ τῶν [m] ἁμαρτόντων εἰς τ οἶκον αὐτοῦ τὰς οὐσίας ἐκπέμψειν αὐτῷ. [n] καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τοῖς τέλεσι συνεπιπράσκετο. τῶ ἦ βασιλέως ἡδέως ἀκούσαντος, καὶ ὡς αὔξοντι τὴν πρόσοδον αὐτοῦ κατακυρῶν τὴν ὠνὴν τ τελῶν ἐκείνῳ φήσαντος, [o] ἐρομένου ἦ καὶ τοῦτο, εἰ τοὺς ἐγγυησομένους αὐτὸν ἔχοι [p] δοῦναι, σφόδρα ἀστείως ἀπεκρίνατο. δώσω γὰρ, εἶπεν, ἀνθρώπους [q] ἀγαθούς τε καὶ καλοὺς, οἷς οὐκ ἀπιστήσετε. λέγων ἦ τούτους οἵ πινες [r] εἰσιν εἰπόντος· αὐτὸν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, σέ τε ☾ τὴν γυναῖκα τὴν σὴν, ὑπὲρ ἑκατέρας [s] μέρους ἐγγυησομένους, δίδωμί σοι. γελάσας δ' ὁ Πτολεμαῖος, συνεχώρησεν αὐτῷ, δίχα τ ὁμολογηθέντων, ἔχειν τὰ τέλη. τοῦτο σφόδρα τοὺς ἀπὸ τῶν πόλεων εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐλθόντας ἐλύπησεν, ὡς παρῳδοκιμηθέντας. καὶ οἱ μὲν ἐπανῆκον [t] εἰς τὰς οἰκείας ἕκαστοι πατρίδας μετ' αἰσχύνης.

ε'. Ο ἦ Ιώσηπος, λαβὼν παρὰ τ βασιλέως πεζῶν στρατιωτῶν [v] δισχιλίους· ἠξίωσε γὰρ [x] τινα βοήθειαν λαβεῖν, ἵνα τοὺς ἐν τ πόλεσι καταφρονητὰς ἔχῃ βιάζεσθαι· καὶ δανεισάμενος ἐν Αλεξανδρείᾳ, παρὰ τῶν τ βασιλέως φίλων, τάλαντα πεντακόσια, εἰς Συρίαν ἐξώρμησε. ἡνίκα μενος ἦ ἐν Ασκάλωνι, καὶ τοὺς φόρους ἀπαιτῶν τοὺς Ασκαλωνίτας, ἐπεὶ μηδὲν ἐβούλοντο διδόναι, ἀλλὰ καὶ παρεσύρειζον [y] αὐτὸν, συλλαβὼν αὐτῶν τοὺς πρωτεύοντας ὡς εἰκὸς, ἀπέκτεινε. καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἰς χίλια τάλαντα ἀθροισθείσας, ἔπεμψε τῷ βασιλεῖ, δηλῶν αὐτῷ ☾ τὰ γεγενημένα. θαυμάσας δ' αὐτὸν ὁ Πτολεμαῖος τοῦ φρονήματος, καὶ τῶν πεπραγμένων ἐπαινέσας αὐτὸν, ἐφίησιν αὐτῷ ποιεῖν ὅ, τι βούλεται. τοῦτ' ἀκούσαντες οἱ [z] Σύροι κατεπολάγησαν, καὶ παράδειγμα τ ἀπιθείας χαλεπὸν ἔχοντες τοὺς τῶν Ασκαλωνιτῶν ἄνδρας ἀνῃρημένους, ἀνοίγοντες τὰς πύλας ἐδέχοντο προθύμως τ Ιώσηπον, καὶ τοὺς φόρους ἐτέλουν. Ἀπιχθρουμένων ἦ καὶ [a] Σκυθοπολιτῶν ὑβρίζειν αὐτὸν, καὶ μὴ παρέχειν τοὺς φόρους αὐτῷ, ὡς μηδὲν ἀμφισβητοῦντες ἐτέλουν, καὶ τούτων ἀποκτείνας τοὺς πρώτους, τὰς οὐσίας αὐτῶν ἀπέστειλε τῷ βασιλεῖ. συναγαγὼν ἦ πολλὰ χρήματα, καὶ κέρδη ποιήσας μεγάλα ἐκ τ ὠνῆς τῶν τελῶν, εἰς τὸ αὐξηθῆναι τὴν ὑπάρχουσαν αὐτῷ δύναμιν τοῖς ὑσι [b] κατεχρήσατο, τὴν ἀφορμὴν [c] αὐτῷ ☾ τὴν ὑπόθεσιν τ τότε εὐτυχίας τηρεῖν φρόνιμον ἡγούμενος ἐξ αὐτῶν ὧν αὐτὸς ἐκέκτητο. πολλὰ γὰρ [d] ὑπὸ χεῖρα τῷ βασιλεῖ καὶ τῇ Κλεοπάτρᾳ δῶρα [e] ἔπεμπε, καὶ τοῖς φίλοις αὐτῶν καὶ πᾶσι τοῖς περὶ τὴν αὐλὴν δυναστοῖς, ὠνούμενος διὰ τούτων τὴν εὔνοιαν τὴν παρ' αὐτῶν.

ς'. Απήλαυσε ἦ ταύτης τῆς εὐτυχίας, ἐπ' ἔτη εἴκοσι καὶ δύο, πατὴρ μὲν γενόμενος ἐκ μιᾶς γυναικὸς παίδων ἑπτὰ, ποιησάμενος ἦ καὶ ἐκ τῆς τ ἀδελφῆς

[f] Σο-

---

i Τῶν τ Κοίλης Συρίας τελῶν,] Καὶ τ τ & mox κ τ Φ. in aliquot *MSS.*

k Υφίστασθαι] Ita *MSS.* ὑφίσασθαι in *Editis.* HUDS. *Gen.* ὑφίσασθαι. leg. ὑφίστασθαι. SPANH.

l Υπισχνεῖτο,] Sic *MSS.* ὑπισχνεῖ in *Editis.*

m Ἁμαρτόντων] *Al.* ἁμαρτάντων.

n Καὶ γὰρ κ τοῦτο,] Καὶ γὰρ ταῦτα τ. τ. συνεπίπρασκε in aliquot *MSS.*

o Ερομένου ἦ κ τοῦτο,] Ερομένῳ δ' εἰ κ τοῦτο *Hen.* (*L. B.*) C. & *NC.*

p Δοῦναι,] Δοῦναι deëſt nonnullis *MSS.* nec legiſſe videtur *Epiphan.* Erit forſan qui comma poſt ἔχειν ponendum cenſebit.

q Αγαθοὺς τε κ καλοὺς,] Atticiſmum non obſervat in ordine harum vocum. REL.

r Εἰσιν εἰπόντος·] Εἶεν *NC.* & *Hen.*

s Μέρους ἐγγυησομένους.] Μέρους deëſt *Gall.*

t Εἰς τὰς οἰκείας] Εἰς τὰς ἰδίαν ἕκασος πατρ. vel εἰς τὰς ἰδίας ἕκασοι μετ' αἰσχ. in aliquot *MSS.*

v Διχιλίους·] Χιλίους *Gall.* & *C.*

x Τινα βοήθειαν λαβεῖν,] Δυνάμιν τινα λαβεῖν C.

y Αὐτὸν,] Αὐτὸν deëſt *Hen. C.* & *NC.*

z Σύροι κατεπολάγησαν,] Ita *MSS.* Σύρεσι in *Editis*

a Σκυθοπολιτῶν] Conf. lib. VI. cap. 14. §. 8. SPANH.

* *Uſus eſt:*] *Alii vertunt*, abuſus eſt.

b Κατεχρήσατο] Κατεκέχρηκο *NC.*

c Αὐτῷ κ τὴν ὑπόθεσιν] Ita *Hen.* & *Epiphan.* αὐτῶν in *ceteris.*

d Υπὸ χεῖρα τῷ βασιλεῖ] Τῶν ὑπὸ χεῖρα malit *Cl. Lowthius.*

e Επεμπε,] Ita cum *MSS.* ἔπεμψε in *Editis.*

f Σο-

[f] Σολυμίᾳ θυγατρὸς ἕνα Υρκανὸν ὄνομα. γαμεῖ δ' ταύτην ἐξ αἰτίας τοιαύτης. σὺν ταδέλφῳ πότε εἰς Αλεξάνδρειαν ἐλθὼν, ἄγοντι καὶ τὴν θυγατέρα γάμων ὥραν ἔχουσαν, ὅπως αὐτὴν [g] συνοικίσῃ τινὶ τῶν ἐπ' ἀξιώματος Ιουδαίων, καὶ δειπνῶν παρὰ τῷ βασιλεῖ, ὀρχηστρίδος εἰσελθούσης εἰς τὸ συμπόσιον ὑπερπὰς ἐρασθεὶς, τῷ ἀδελφῷ τῷ μείζονι, παρακαλῶν αὐτὸν, ἐπεὶ καὶ νόμῳ κεκώλυται [h] τοῖς Ιουδαίοις ἀλλοφύλῳ πλησιάζειν γυναικὶ, συγκρύψαντα τὸ ἁμάρτημα, καὶ λῆξον ἀγαθὸν γιγνόμενον, παρασχεῖν αὐτῷ ὥστε πληρῶσαι τὴν ἐπιθυμίαν. ὁ δὲ ἀδελφὸς ἀσμένως δεξάμενος τὴν ὑπόσχεσιν, κοσμήσας τὴν αὑτοῦ θυγατέρα νυκτὸς ἤγαγε πρὸς αὐτὸν, καὶ συγκατεκοίμησεν. ὁ δὲ, ὑπὸ μέθης ἀγνοήσας τὸ ἀληθὲς, συνέρχεται τῇ τοῦ ἀδελφοῦ θυγατρί· καὶ τούτου γιγνομένου πολλάκις, ἠράσθη σφοδρότερον. ἔφη δὲ καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ὡς [i] κινδυνεύοι τὸ ζῆν ἐρῶν τῆς ὀρχηστρίδος, ἣν ἴσως οὐκ ἂν αὐτῷ παραχωρήσειν τὸν βασιλέα. ὁ δὲ ἀδελφὸς μηδὲν ἀγωνιᾷν παρακελεύεται, [k] ἀπολαύσειν δ' ἣν ἐρᾷ μετὰ ἀδείας, καὶ γυναῖκα ἕξειν αὐτὴν φήσαντος, καὶ τἀληθὲς αὐτῷ φανερὸν ποιήσαντος, ὡς ἕλοιτο μᾶλλον τὴν ἰδίαν [l] ὑβρίσθαι θυγατέρα, ἢ παθεῖν ἐκεῖνον ἐν αἰσχύνῃ γιγνόμενον· ἐπαινέσας αὐτὸν ὁ Ιώσηπος τῆς Φιλαδελφίας, συνῴκησεν αὐτῷ τῇ θυγατρὶ, καὶ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἐγέννησεν Υρκανὸν [m] ὄνομα, ὡς προειρήκαμεν. [n] ἐπεὶ δ' ὢν τρισκαίδεκα ἐτῶν ἦτος ὁ παῖς νεώτερος ἐπεδείκνυτο τὴν φυσικὴν ἀνδρείαν καὶ σύνεσιν, ὡς ζηλοτυπηθῆναι δεινῶς αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, ὅτι πολὺ κρείττονα καὶ φθονηθῆναι δυνάμενον, δ' ἣν Ιωσήπῳ γνῶναι θελήσαντος τίς αὐτῷ τῶν υἱῶν πρὸς ἀρετὴν [o] εὖ πέφυκε, καὶ καθ' ἕνα πέμψαντος πρὸς τοὺς παιδεύειν τότε δόξαν ἐχοντας, οἱ λοιποὶ μὲν, ὑπὸ ῥᾳθυμίας καὶ τῆς πρὸς τὸ φιλεργεῖν μαλακίας, ἀνόητοι καὶ ἀμαθεῖς ἐπανῆκον αὐτῷ. μετὰ δὲ ἐκείνους τὸν νεώτατον Υρκανὸν, ὃν αὐτῷ τελακόσια ζεύγη βοῶν, ἐξέπεμψεν ὁδὸν ἡμερῶν δύο εἰς τὴν [p] ἐρημίαν, ἀπερισπάστως τῷ γεωργεῖν, ἀποκρύψας τοὺς [q] ζυγατῆρας ἱμάντας. ὁ δὲ γιγνόμενος ἐν τῷ τόπῳ καὶ τοὺς ἱμάντας οὐκ ἔχων, τῆς μὲν τῶν βουλατῶν γνώμης κατελόγησε, συμβουλεύοντων πέμπειν πρὸς τὸν πατέρα κομιοῦντάς τινας τοὺς ἱμάντας· τὸν δὲ καιρὸν ἡγησάμενος μὴ δεῖν ἀπολλύειν περιμένοντας τοὺς ἀποστελουμένους, ἐπενόησέ τι στρατηγικὸν καὶ τῆς ἡλικίας πρεσβύτερον. κατασφάξας γὰρ δέκα ζεύγη, τὰ μὲν κρέα τοῖς ἐργάταις διένειμε· τιμὼν δὲ τοὺς δορεῖς αὐτῶν, καὶ ποιήσας ἱμάντας, [r] ἐσέδησε τούτοις τοὺς [s] ζυγοὺς· καὶ [t] τοῦτον τὸν τρόπον ἀπείρας λίαν ὁ πατὴρ αὐτῷ [v] προσέταξε γεωργεῖν, ὑπέστρεψε πρὸς αὐτόν. ἐλθόντα δὲ ὁ πατὴρ ὑπεδέξατο τοῦ φρονήματος· καὶ τὴν ὀξύτητα τῆς διανοίας, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῇ τολμηρὸν ἐπαινέσας, ὡς μόνον ὄντα γνήσιον, ἔτι μᾶλλον ἔστεργε, ἀχθομένων τῶν ἀδελφῶν ἐπὶ τούτῳ.

ζ'. Ὡς δ' ἀπήγγειλέ τις αὐτῷ κῆ τέτον τὸν καιρὸν υἱὸν τῷ βασιλεῖ [x] Πτολεμαίῳ γεγονέναι, καὶ πάντες οἱ πρῶτοι τῆς Συρίας & τῶν ὑπηκόων χωρέων ἑορτάζοντες [y] τὴν γενέσιον ἡμέραν τῷ παιδὶ, μετὰ μεγάλης παρασκευῆς εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν ἐξώρμων, αὐτὸς μὲν ὑπὸ γήρως κα-

mine Hyrcanum. Illam vero duxit ex hujusmodi causa. Cum forte Alexandriam se contulisset una cum fratre, (ducente secum filiam nubilem, ut ibi nobili alicui Judæo eam matrimonio jungeret) atque apud Regem cœnans, saltatriculæ forma egregia, in convivium ingressæ, amore captus esset, hoc ipsum fratri indicavit, illum orans atque obsecrans, ut, quoniam lege vetitum erat Judæis cum femina alienigena rem habere, ipse, peccato suo occultato, atque fidelem operam navando, effectum hoc redderet ut cupiditatem suam expleret. Frater autem, libenter pollicitus se voluntatis ejus ministrum fore, filiam suam ornatam noctu ad eum deduxit, & in lectum ejus collocavit. Ille vero præ ebrietate ignorans quid ageretur, cum fratris filia congreditur: & cum hoc sæpiuscule fecisset, vehementius eam deperibat. Fratri etiam fatebatur, se de vita periclitari ex amore saltatriculæ ne forte Rex nollet eam sibi concedere. Cum autem frater eum hortaretur, ne animo esset anxio & solicito, atque licere ei muliere amata frui eamque in uxorem habere dixisset, & quid factum fuerit ei aperuisset, quod maluerit filiæ suæ injuriam fieri, quam ipsum pati tale in sese dedecus admittere: Josephus, collaudata ejus fraterna benevolentia, filiam ipsius sibi matrimonio junxit: filiumque ex ea genuit nomine Hyrcanum, ut jam ante diximus. Cum vero hic natu minimus, annorum tredecim, nativam præ se ferret animi fortitudinem & ingenii præstantiam, adeo ut magnam fratribus zelotypiam concitarit, quippe tanto eis excellentior ut merito ei invideretur; ipseque Josephus scire voluerit quis præcipue omnium à natura esset ad virtutem factus formatusque, & unumquemque ad eos miserit qui ad alios instituendos tunc maxime idonei ferebantur, omnes præter Hyrcanum, ob segnitiem & laboris impatientiam, domum redierunt imperiti rerum & indocti. Post illos autem minimum natu Hyrcanum cum trecentis boum jugis misit bidui itinere in solitudinem ad terram conserendam, loris jugalibus clam subductis. Ille vero cum ad locum perveniisset, & lora non haberet, contempsit quidem boves agitantium sententiam, qui suadebant ut ad patrem quosdam mitterent qui lora sibi afferrent: ratus vero non oportere se tempus perdere, dum exspectaret illos qui mitti deberent, rem callidi consilii prudentiæque magis senilis excogitavit. Mactatis enim decem jugis, carnes in operarios distribuit; sectis autem in lora tergoribus, iis juga *ad boves* religavit: & cum hoc pacto terram conseviisset, quam sibi in mandatis dederat pater, ad eum se recepit. Pater autem reversum mirifice dilexit ob animi magnitudinem: cumque eum laudibus extulisset, quod non minus rem exsequi auderet quam prompte eam excogitarit, magis adhuc, quasi solus ei germanus esset filius, ipsum amabat *charumque habebat*, fratribus hoc ægre ferentibus.

Callidum Hyrcani commentum.

7. Cum autem ei nunciaretur sub id tempus Ptolemæo natum esse filium, atque omnes primi Syriæ & regionis subjectæ, ad celebrandos pueri natales, magno cum apparatu Alexandriam ire contenderent, ille quidem senio reti-

Josephus Hyrcanum filium ad Ptolemæum regem mittit.

ne-

[f] Σολυμίᾳ θυγατρὸς] Σολίνῃ juxta *Epiphanii* libros.
[g] Συνοικίσῃ τινὶ] Ita *Busb.* & C. συνοικίσῃ in *Editis Aliisque.*
[h] Τοῖς Ιουδαίοις ἀλλοφύλῳ] Παρὰ τοῖς Ιουδαίοις in plerisque *MSS.*
[i] Κινδυνεύοι] Κινδυνεύοιτο ζῆν in aliquot *MSS.*
[k] Απολαύσειν] Απολαύσειν *Busb.*
[l] Υβρίσθαι θυγατέρα,] Υβρίσθαι *NC.*
[m] Ονομα,] Illud ὄνομα abest plerisque *MSS.* & *Vet. Interpr.*
[n] Επεὶ δ' ὢν τρισκαίδεκα ἐτῶν] Mallem sane τεσσάρων.
[o] Εὖ πέφυκε,] Ita recte *Bas.* non ἐπέφυκε. IBBETSON.
[p] Ερημίαν,] Ερημον *NC.*
[q] Ζυγατῆρας] Ζυγοτῆρας in *plerisque* (ut & *L. B.*) *MSS.* quorum nonnulli etiam ἱμάντας non agnoscunt.
[r] Ενέδησε τούτοις] Ita *MSS.* & *Epiphan.* ἐνέδυσε in *Editis.*
[s] Ζυγοὺς·] Τὰ ζυγὰ in *plerisque* (ut & *L. B.*) *MSS.*
[t] Τοῦτον τὸν τρόπον] Τούτῳ τῷ τρόπῳ *Busb.*
[v] Προσέταξε γεωργεῖν,] Κατέλιπε *Busb.*
[x] Πτολεμαίῳ γεγονέναι,] Πτολεμαίῳ τῷ Επιφανεῖ *NC.*
[y] Τὴν γενέσιον ἡμέραν,] Γενέσιος ἡμέρα *natalis*, non γενέθλιος. REL.

nebatur, filios vero tentavit, an quis eorum ad Regem proficiſci vellet. Cum grandiores recuſaſſent, & ſeſe ad tales congreſſus ruſticiores eſſe dixiſſent, atque ut fratrem Hyrcanum mitterent conſilium ei dediſſent, libenter hoc audito, Hyrcanum vocat, & an Regem adire poſſet, paratuſque ſit, interrogat. Qui cum ſe iturum promiſiſſet, dixiſſetque non multa ad iter egere pecunia, (victurum enim frugaliter) ut ſatis futura ſint ei decem drachmarum millia, admodum delectatus eſt pueri moderatione. Deinde parvo ſpatio interjecto, patri conſulebat puer, ne inde dona Regi mitteret, ſed ſibi literas ad Alexandrinum procuratorem daret, ut ipſi pecuniam præberet, ad coëmenda quæ inveniret pulcherrima atque pretioſiſſima. Pater vero arbitratus ad decem talenta impenſurum eſſe muneribus quæ Regi datum iret, filioque laudato, ut qui prudenter eum monuiſſet, Arioni diſpenſatori ſcripſit, qui totius ejus Alexandrinæ pecuniæ procurationem habebat, quæ erat non minus quam trium millium talentorum. Joſephus enim Syriæ pecunias mittebat Alexandriam, & inſtante die præſtituta, qua Regi numeranda erant vectigalia, ſcribebat Arioni ut id faceret. Petitis igitur à patre ad hunc *Arionem* literis, acceptiſque, Alexandriam ire properavit: eoque profectus, ſcribunt ejus fratres ad omnes Regis amicos ut eum interficiant.

Fratres inſidias ſtruunt Hyrcano.

Arion procurator male tractatur ab Hyrcano.

8. Poſtquam vero Alexandriam pervenit, Arioni literas tradidit, qui cum ab eo quæſiviſſet, quot talenta vellet accipere (ſperabat enim eum poſtulaturum decem, aut paulo amplius) atque ille ſibi mille opus eſſe diceret, iratus eum objurgabat, ut luxurioſe admodum vivere volentem; eique oſtendebat quo pacto pater ejus eas facultates, ut laborans & cupiditatibus reſiſtens, congeſſerit, monebatque, ut parentis imitatorem ſe præbeat. ſe quidem non amplius quam decem talenta daturum, eaque in munera Regi *offerenda*. At puer ira accenſus Arionem in vincula conjiciebat. Cum autem Arionis uxor hoc ipſum Cleopatræ indicaſſet, oraſſetque ut pueri arrogantiam increparet, (apud eam enim Arion ſummo in honore erat) Regi hoc palam fecit Cleopatra. Ptolemæus itaque, miſſis ad Hyrcanum nunciis, dicebat ſe *magnopere* mirari, quî factum ſit ut ad ſe à patre legatus in conſpectum ſuum non veniſſet, & inſuper procuratorem in vincula dediſſet: itaque juſſit ut ei ſignificatum veniret, quamobrem ita fecerit. Illum vero, reſponſo ad Regis nuncium dato, ferunt dixiſſe, ipſum Regem habere legem, quæ vetaret, ne natus filius ſacrificium guſtaret, niſi prius in templum intraſſet, Deoque ſacrificaſſet. Eaque ratione neque ſe ad eum veniſſe, quod exſpectaret, dum dona ferre poſſet homini de ſuo patre bene merito. Quod ad ſervum attineret, ſeſe in eum propterea animadvertiſſe, quod ſibi dicto audiens non fuiſſet. nihil enim intereſſe, utrum parvus aliquis ſit herus an magnus. Quòd niſi

Seſe coram Rege defendit Hyrcanus.

πίχερ, τ δ' ἐῶν ἀπεπέμπτο εἴ τις αὐτῶν βέλεται ἀπελθεῖν πρὸς τ βασιλέα. τῶν ὃ πρεσβυτέρων ὠθιαιτησαμένων, κὴ πρὸς τὰς τοιαύτας σωουσίας ἀγροικότερον ἔχειν φησάντων, τ ἀδελφὸν ὃ Ὑρκανὸν πέμπειν συμβιβασάμενοι, ἡδέως ἀκούσας, καλεῖ τ Ὑρκανὸν, κ εἰ δύναιτο πρὸς τ βασιλέα βαδίσαι, κ εἰ πρόθυμός ἐστιν ἀγένετο. ἐπαγγειλαμένου ὃ [z] πορεύεσθαι, κ δεῖσθαι χρημάτων ὡ πολλῶν φήσαντ@ εἰς τὴν ὁδὸν, ζήσεσθαι γὰ ὀλιγικῶς, ὥστε δεκέπεν αὐτῷ δραχμὰς μυρίας, ἥδη δ παιδὸς τῇ [a] σωφροσύνῃ. διαλιπὼν δ' ὀλίγον ὁ παῖς [b] συνεβούλευε τῷ πατρὶ, δῶρα μὲν [c] αὐτόθεν μὴ πέμπειν τῷ βασιλεῖ, δέναι δ' ὀπιστλὴν πρὸς τ [d] Αλεξανδρέα οἰκονόμον, ὅπως αὐτῷ [e] παρέχῃ πρὸς ὠνὴν ὧν ἂν εὕρῃ καλλίστων κ πολυτελῶν χρήματα. ὁ ὃ νομίζων δέκα τάλαντα ἔσεσθαι τὴν εἰς τὰς δωρεὰς τῷ βασιλεῖ δαπάνην, κ τ ἡδὺν ἐπαινέσας ὡς φρονίμως καλῶς, γράφει τῷ οἰκονόμῳ Αρίωνι, ὃς ἅπαντα τὰ ἐν Αλεξανδρείᾳ χρήματα αὐτοῦ διώκει, ὡς ἄντα ἐλάσσω τετρακισχιλίων τάλαντων. ὁ γὰ Ιώσηπ@ τὰ ἀπὸ τ Συρίας χρήματα ἔπεμπεν εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν, κ [f] τ [g] προθεσμίας ἐνισταμένης, καθ' ἣν ἐδεῖ τῷ βασιλεῖ τὰς φόρους ἀπαρεθμεῖν, ἔγραφε τῷ [h] Αρίωνι τοῦτο ποιεῖν. πρὸς οὖ τοῦτον ἀπαντήσας τ πατέρα [i] λαβὼν ὀπιστλὴν, εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν ὥρμησεν· ἐξελθόντ@ δ' αὐτοῦ, γράφουσιν οἱ ἀδελφοὶ πᾶσι τοῖς τοῦ βασιλέως φίλοις, ἵν' αὐτὸν διαφθείρωσιν.

η'. Ως δὲ παραγενόμεν@ εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν, ἀπέδωκε τῷ Αρίωνι τὴν ὀπιστλὴν, ἐπερωτήσαν@ αὐτοῦ, πόσα βέλεται τάλαντα λαβεῖν· [k] ἤλπισε δ' αὐτὸν αἰτήσειν δέκα, ἢ βραχεῖ τούτων πλέον· εἰπόντ@ χιλίων χρήζειν, ὀργισθεὶς ἐπέπληξεν αὐτῷ, ὡς ἀσώτως ζῆν διεγνωκότι, καὶ πῶς ὁ πατὴρ αὐτοῦ σωσαμένοις τὴν οὐσίαν, ὡς πόνων καὶ τῆς ὀπιθυμίας ἀντέχων, εὐδόκιμος, καὶ μιμητὴν αὐτὸν ἠξίου γενέσθαι τοῦ γενήσαντ@. δώσειν δ' [l] οὐδὲν πλέον πεντάκοντα δέκα, καὶ ταῦτ' εἰς δωρεὰν τῷ βασιλεῖ. παροξυνθεὶς δὲ ὁ παῖς, εἰς δεσμὰ τὸν Αρίωνα ἐνέβαλε. τῆς δὲ γ Αρίων@ γυναικὸς τοῦτο δηλωσάσης τῇ Κλεοπάτρᾳ, καὶ δεηθείσης ὅπως ὀπιπλήξῃ τῷ παιδὶ· σφόδρα γὰ ἦν ὁ Αρίων ἐν τιμῇ παρ' αὐτῇ· φανερὸν τῷ βασιλεῖ τοῦτ' ἐποίησεν ἡ Κλεοπάτρα. ὁ δὲ Πτολεμαῖ@ πέμψας πρὸς τὸν Ὑρκανὸν, θαυμάζειν ἔλεγε, πῶς ἀπρεπεῖς πρὸς αὐτὸν ἔχοι τοῦ πατρὸς, οὔτε ὀφθεὶς αὐτῷ, καὶ πρεσβύτερον δήσειε τὸν οἰκονόμον· ἐλθόντα οὖν τὴν αἰτίαν αὐτῷ μηνύειν ἐκέλευσε. τὸν δὲ, φασὶν, [m] ἀποκεκλημένον τῷ θεσμῷ τοῦ βασιλέως λέγειν αὐτῷ, ὅτι νόμ@ ἐστὶ [n] παρ' αὐτοῖς κωλύον [o] τὸν χθὲς γενόμενον γεύσασθαι θυσίας, πρὶν εἰς τὸ ἱερὸν ἐλθεῖν καὶ θύσαι τῷ Θεῷ. κατὰ δὴ τοῦτον τὸν λογισμὸν [p] ὐδ' αὐτὸν ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν, πρεπόντως δῶρα κομίσαι τοῦ πατρὸς εὐεργέτη [q] γενομένῳ. τὸν δὲ δοῦλον κολάσαι θρασυνόμενον ὧν πεπόνθει. διαφέρειν γὰ οὐδὲν, ἢ μικρὸν εἶναί τινα δεσπότην ἢ μέγαν. ἂν οὖν μὴ [r] κολάζωμεν τοὺς τοιούτους, καὶ σὺ πεντάκοντα τῶν

z Πορεύσεσθαι,] Πορεύεσθαι in nonnullis *MSS.*

a Σωφροσυνῇ.] Ita cum pleriſque *MSS.* (ut & *L. B.*) & *Vet. Interpr.* Φρονήσει in *Editis.*

b Συνεβούλευε τῷ πατρὶ] Ita *MSS.* & *Epiphan.* συνεβούλευσε in *Editis.*

c Αὐτόθεν μὴ πέμπειν] Sic *MSS.* αὐτόθι in *Editis.*

d Αλεξανδρέα] Εν Αλεξανδρείᾳ in aliquot (ut & *L. B.*) *MSS.*

e Παρέχῃ] Παρέχῃ *C.*

f Τῆς προθεσμίας] Illud ς ex *MSS.*

g Προθεσμίας] Hinc προθεσμίας νόμ@ ſeu præſcripti temporis in jure Attico *Demoſth. adv. Phorm.* p. 603. & *adv. Nauſim.* p. 635. B. Hinc ἐπιπροθέσμ@ δίκη, & ἐμπροθημίσειν, ultra præſcriptum judicio tempus differre ſolutionem judicati, Ulpian. in Midiam. p. 399. C. SPANH.

h Αρίωνι] Αρίονι paſſim in aliquot *MSS.*

i Λαβὼν ἐπιστολὴν,] Tranſponit hæc *L. B.* ἐπιστολὴν λαβὼν.

k Ηλπισε δ'] Ita ex *Hen. Busb. C.* & *NC.* ἤλπιζε δ' αὐτὸν αἰτήσειν in *Editis.* ἤλπιζε δ' αὐτὸν αἰτήσειν *Epiphan.*

l Οὐδὲν πλέον] Οὐδὲν πλέον ἔλεγε πεντάκοντα δ'. in aliquot *MSS.*

m Αποκεκλημένον] Αποκεκλεισμένον τῷ π. τ. β. κ λέγειν in aliquot *MSS.*

n Παρ' αὐτοῖς κωλύον] Πρὸ αὐτοῖς, & mox aliud quiddam pro τ χθὲς γενόμενον γεύσασθαι θυσίας legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *Legem eſſe apud Judæos quæ prohibet communes epulas prius attingere, quam in templo Deo immolare.* Unde locum corruptum eſſe ſuſpicatur *Sichotanus.*

o Τὸν χθὲς γενόμενον] Horum verborum verſio in aliis *Edit.* præter *Hudſ.* deſideratur, atque ab illis intelligitur, tanquam de Judæorum ritu ſermo eſſet. HAV.

p Οὐδ' αὐτὸν ἐλθεῖν] Οὐδ' αὐτὸς & mox πρεμμένον in aliquot *MSS.*

q Γενομένῳ.] Γεγενημένῳ *Hen. C.* & *NC.*

r Κολάζοιμεν τοὺς τοιούτους,] Κολάζωμεν *Busb. Hen. C.* & *NC.*

* Re-

τῶν ἐρχομένων καταφρονηθήσεται. ταῦτ' ἀκούσας ὁ Πτολεμαῖος, εἰς γέλωτα ἐτράπη, καὶ τὴν μεγαλοφροσύνην τοῦ παιδὸς ἐθαύμασε.

θ'. Μαθὼν δὲ ὁ Ἀρίων ὅτι τύπον ὁ βασιλεὺς διετέθη τρόπον, καὶ ὅτι μηδεμία βοήθειά ἐστιν αὐτῷ, δοὺς τὰ χίλια τάλαντα τῷ παιδὶ, τῶν δεσμῶν ἀπελύθη· καὶ τρεῖς διαλιπὼν ἡμέρας ὁ Ὑρκανὸς ἠσπάσατο τὸν βασιλέα. οἱ δὲ ἀσμένως αὐτὸν εἶδον, καὶ [a] φιλοφρόνως εἰσίασιν διὰ τὴν πρὸς τὸν πατέρα τιμήν. λάθρα δὲ πρὸς τοὺς ἐμπόρους [b] ἐλθὼν, ὠνεῖται παρ' αὐτῶν παῖδας μὲν ἑκατὸν, γραμματα δὲ πεπαιδευμένους δὲ ἀκριβεστάτους, ἑνὸς ἕκαστον ταλάντου, ἑκατὸν δὲ παρθένους τὴν αὐτῆς τιμῆς ἑκάστῳ. κληθεὶς δ' ἐφ' ἑστιασιν πρὸς τὸν βασιλέα, μετὰ τῶν πρώτων τῆς χώρας, ὑποκατακλίνεται πάντων, καταφρονηθεὶς ὡς παῖς ἐπὶ τῇ ἡλικίαν ὑπὸ τῶν τύπων καὶ τῆς ἀξίας διαφερομένων. [c] τῶν δὲ συγκατακειμένων πάντων τὰ μέρη τὰ ὀστᾶ· [d] ἀνῄρουν γὰρ αὐτοὶ τὰς σάρκας· σωρεύοντων ἔμπροσθεν δὲ Ὑρκανοῦ, ὡς πληρῶσαι τὴν προκειμένην αὐτῷ τράπεζαν, Τρύφων, ὃς ἦν δὲ βασιλέως ἄθυρμα, καὶ πρὸς τὰ σκώμματα καὶ τὰς ἐν τοῖς πότοις γέλωτας [e] ἀνεδέδεκτο, προσκαλεσάμενον αὐτὸν [f] τῶν κατακειμένων τῇ τραπέζῃ, παρεστῶς τῷ βασιλεῖ, ὁρᾷς, εἶπεν, ὦ δέσποτα, τὰ προκείμενα Ὑρκανῷ ὀστᾶ; ἐκ τούτου [g] σοχάσαι, ὅτι καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ [h] τὴν Συρίαν ἅπασαν περιέδυσεν ὡς ὅτι τοῦτα τὰ σαρκῶν ἐγύμνωσε. γελάσαντος δὲ τοῦ Τρύφωνος λόγον τοῦ βασιλέως, καὶ ἐρομένου τὸν Ὑρκανὸν ὅτι τοσαῦτα αὐτῷ προκειται ὀστᾶ. εἰκότως, εἶπεν, ὦ δέσποτα. τοὺς μὲν γὰρ κύνας τὰ ὀστέα σὺν τοῖς κρέασι καταθέειν ὥσπερ ἴσασι, πρὸς τοὺς κατακειμένους ὁρῶντες, ὅτι [i] μηδὲν ἔμπροσθεν αὐτῶν ἔκειτο· οἱ δ' ἄνθρωποι τὰ κρέας ἐσθίουσι, τὰ δ' ὀστᾶ ῥιπτοῦσιν, ὅπερ ἄνθρωπος ὢν κἀγὼ νυνὶ πεποίηκα. ὁ δὲ βασιλεὺς θαυμάσας τὴν δεξιότητα αὐτοῦ σοφὴν ὑπὸ τοῦ γιγνομένου, πάντας ἐκέλευσεν ἀνακροτῆσαι, τὸ δεξιολάβον [j] ἀποδεχομένους αὐτόν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ πρὸς ἕκαστον τῶν τοῦ βασιλέως φίλων προελθόμενος καὶ τῶν [k] ἀπὸ τῶν αὐλῶν δυναστῶν, τοὺς μὲν ἠσπάζετο, ἀπὸ δὲ τῶν οἰκετῶν [l] ἀπεπυθάνετο, τί μέλλοιεν διδόναι τῷ βασιλεῖ δῶρον ἐν τῇ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ γενεθλίῳ. τοὺς δὲ, τοὺς μὲν ἀνὰ [m] δώδεκα τάλαντα μέλλειν διδόναι φησάντων, τοὺς δ' ἐν ἀξίᾳ τοῦ μεγέθους τῆς οὐσίας ἑκάστου αὐτῶν, [n] πρὸς ἕκαστον [o] ὑποκρίνεται λυπεῖσθαι διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τοιαύτῃ προσενεγκεῖν δωρεάν· πλέον γὰρ πέντε ταλάντων οὐκ ἔχειν. οἱ δὲ ἡσθέντες τοῦτ' [p] ἀκούσαντες ἀπήγγελλον τοῖς δεσπόταις. χαιρόντων δ' αὐτῶν, ὡς καταγνωσθησομένου τοῦ Ἰωσήπου, καὶ προσκρούσοντος τῷ βασιλεῖ διὰ τὴν βραχύτητα τῆς δωρεᾶς, ἐσπούσης τὴν ἡμέραν, οἱ μὲν ἄλλοι προσέφερον τῷ βασιλεῖ [q] τάλαντα, οἱ λίαν μεγαλοδωρεᾶς νομίζοντες, καὶ πλεῖον εἶχεν· ὁ δὲ Ὑρκανὸς ὡς ἀνῆκεν παῖδας ἑκατὸν καὶ παρθένους τοσαύτας, ἀνὰ τάλαντον ἑκάστῳ φέρειν δοὺς προσῆγαγε, τοὺς μὲν τῷ βασιλεῖ, τὰς δὲ τῇ Κλεοπάτρᾳ. πάντων δὲ θαυμασάντων τὴν παρ' ἐλπίδα τῶν δώρων πολυ-

tales puniemus, exſpecta tu quoque futurum, ut à tuis ſubditis contemnaris. His auditis, Ptolemæus ridere cœpit, & pueri magnanimitatem admiratus eſt.

9. Arion autem, ubi intellexit, Regem ita in eum animo affectum eſſe, & opem ſibi ferri à nemine, puero datis mille talentis, vinculis ſolutus eſt: & triduo interjecto Hyrcanus * Reges ſalutavit. Illi vero eum libenter viderunt, & comiter convivio exceperunt, propter ejus patris reverentiam. Deinde *is* mercatores ſecreto aggreſſus, coëmit ab eis centum pueros, literarum peritos, eoſdemque valentiſſimos, talento unumquemque, & centum puellas eodem pretio. Tum à Rege vocatus ad convivium cum primoribus regionis, infimus omnium accumbit, ob ætatem puerilem contemptui habitus ab iis, quorum munus erat *convivis* ex *cujuſque* dignitate loca aſſignare. Cum autem omnes, qui una accubuerunt, partium oſſa (nam carnes iis ipſi ademerant) ante Hyrcanum in cumulum congererent, adeo ut mensam ipſi appoſitam replerent, Tryphon, qui Regi in deliciis, & ad ſcommata & ridicula in compotationibus jacienda factus erat, rogatus *ad id* à convivis, ubi Regi adſtiterat, Viden', inquit, ô Domine, quantum oſſium ante Hyrcanum jaceat? Ex his conjice, quod illius etiam pater totam Syriam ſpoliaverit, quemadmodum hic iſta nudavit carnibus. Rege vero ad hunc Tryphonis ſermonem in riſum effuſo, & Hyrcanum interrogante cur tam multa eum præjacent oſſa. Nihil mirum, inquit, Domine. canum enim eſt oſſa una cum carnibus devorare, ſicut iſti (accumbentes intuens) fecerunt, quod nihil oſſium ante eos reperiatur: homines autem comeſis carnibus oſſa ſolent abjicere, quod & ego, homo cum ſim, etiam nunc feci. Ibi Rex, reſponſi ejus acumen miratus, juſſit univerſos ei plaudere, ob facete dictum. Sequenti vero die, *Hyrcanus*, aditis omnibus Regis amicis & in domo regia potentibus, ipſos quidem ſalutavit, à famulis vero quæſivit, quæ munera Regi daturi eſſent die natali filii ejus. Cumque illi dixiſſent, quoſdam largituros eſſe talenta duodecim, alios autem in dignitate conſtitutos pro ſuarum quemque facultatum magnitudine, coram ſingulis ſimulavit ſe dolere, quod ejuſmodi munera afferre non potuerit: ſibi enim ad largiendum non plus quam quinque talenta ſuppetere. Hæc ubi audiverant famuli, dominis ea nunciaverunt. Illis autem gaudentibus Joſephum *parſimoniæ* damnatum iri, animumque Regis offenſurum eſſe muneris exilitate, ubi dies venit, alii quidem, etiam qui munificentiores habiti, vicena ad ſummum afferebant talenta: Hyrcanus vero pueris centum quos emerat totidemque puellis ſingula talenta ferenda tradidit, & illos Regi, has Cleopatræ adduxit. Ac mirantibus cunctis, ipſiſque adeo Regibus, inſperatam largitionis magnificentiam & ſumptus; inſuper & amicis famuliſque Regis do-

Benigne excipitur à Rege & Regina.

Jocus in Hyrcanum.

Facetum Hyrcani reſponſum.

Ejus munificentia.

* *Reges ſalutavit.*] *Id eſt*, Regem & Reginam.

a Φιλοφρόνως εἰσίασαν] Conf. alter. lib. 3. c. 2. §. 4. SPANH.

b Ἐλθὼν] Ἀπελθὼν in iiſdem *MSS.*

c Τῶν δὲ συγκατακειμένων] Τῶν δ' ἐν κατακ. *NC.*

d Ἀνῄρουν γὰρ] Ἀφῄρουν *Busb.* & *Hen.*

e Ἀνεδέδεκτο,] Ita *Hen.* ἐπεδέδεκτο *Busb.* ἀνεδίδακτο in *Editis Aliiſque.*

f Τῶν κατακειμένων τῇ τραπέζῃ,] Alii ſic diſtinguunt, τῶν κατακειμένων, τῇ τραπέζῃ παρεστὼς, τῷ βασιλεῖ, ὁρᾷς, εἶπεν, &c.

g Στοχάσαι] Στοχασαι *Busb. Hen.* & *Gall.* HUDS. Ut & *Lugd. Bat.* haud pejus vulgari lectione, unde & recepi. Pariter Latini. Lucret. L. 2. verſu 16. ——— ——— *Nonne videre*
Nil aliud ſibi naturam latrare? HAV.

h Τὴν Συρίαν ἅπασαν περιέδυσεν] *Spoliavit* περιέδυσεν αὐτὸν infra lib. 13. c. 15. §. 3. ἐξεδύσατο alter. lib. 2. c. 14. §. 2. SPANH.

i Μηδὲν ἔμπροσθεν αὐτῶν ἔκειτο·] Μηδὲν τοῦ ἔμπροσθεν *Hen.* forſan pro μηδὲν τοῦ ἐσῶν ἔμπρ.

j Ἀποδεχομένους αὐτόν.] Ἀποδεχόμενον *Hen.* & *NC.*

k Παρὰ τῶν αὐλῶν δυνατῶν,] Περὶ τὰς αὐλὰς *Hen.* & *NC.*

l Ἀπεπυθάνετο,] Ἐπυθάνετο *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

m Δώδεκα] *Lugd. Bat.* δέκα.

n Μέλλειν διδόναι φησάντων,] Illud μέλλειν acceptum debemus *MSS. Hen. Busb.* & *NC.*

o Πρὸς ἕκαστον] Ita auximus ex *Lugd. Bat.* eſt enim ſignificantius, atque propter præcedentium ſimilitudinem ex aliis codicibus excidiſſe videtur. HAV.

p Ἀκούσαντες ἀπήγγελλον τοῖς δεσπόταις.] Ἀκούσαντες *Hen.* & *NC.* & mox ἀπήγγελλον *NC.*

q Τάλαντα,] Τάλαντα & deſn ὡ πλείω ἐκ. *Busb.* τάλαντον, & ὡ πλειόνων ἐκ. *Hen.* & *NC.* Τῶν γὰρ ἄλλων ἀπάντων, τὰ μὲν ἀνὰ δέκα τάλαντα προσηγόντων τῷ βασιλεῖ, τὰ δὲ μείζω δυνάμενον ἐκ ὑπερβαίνειν τὰ ἑκατόν. *Zonar.*

dona multorum talentorum dedit, ne quid ab illis periculi adiret. Eis enim scripserunt ejus fratres, ut Hyrcanum perimerent. Ptolemæus autem, admiratus magnanimitatem adolescentis, jussit ut quod vellet donum postularet. Ille vero nihil amplius ab eo petiit, quam ut ad patrem & ad fratres de ipso scriberet. Rex itaque eum maximo honore prosequutus, ampliſque donis muneratus, scriptis ad patrem & ad fratres & ad omnes suos præsides procuratoresque literis, eum dimisit. Fratres autem, cum auditione accepissent quæ Hyrcanus à Rege consequutus est, eumque redire cum ingenti honore, obviam egressi sunt ut eum necarent, etiam patre sciente. quippe ei iratus, ob insumptas in dona pecunias, de salute ejus minus erat solicitus. Verumtamen iram in filium dissimulabat Josephus, metu Regis. Fratribus autem cum Hyrcano prœlio congressis, alios ex eorum hominibus multos, tum duos suorum fratrum interfecit: cæteri Hierosolyma ad patrem evaserunt. Ille vero in urbem profectus, cum nemo *omnium* eum admitteret, *non mediocriter* timuit, seque trans fluvium Jordanem recepit; & ibi, Barbaros cogens sibi tributa solvere, commoratus est.

Duos ex fratribus, qui eum honorifice redeuntem aggressi sunt, interficit, & trans Jordanem se recipit.

10. Per id autem tempus regnabat in Asia Seleucus, cognomine Soter, Antiochi Magni filius. Tunc moritur & Hyrcani pater Josephus, vir bonus & magnanimus, qui Judæum populum ex paupertate & tenuitate *eripuit* & in splendidiorem vitæ statum perduxit, & Syriæ Phœniceſque & Samariæ vectigalia viginti annos tenuit. Moritur & ejus avunculus Onias, Simoni filio suo pontificatu relicto. Huic porro *vita* defuncto Onias ejus filius in *eundem* honorem successit, ad quem *populi* Lacedæmoniorum rex Arius legatos misit & literas, quarum exemplar hujusmodi est.

Josephus moritur, regnante Seleuco Antiochi Magni filio.

Onia & Simone mortuis, pontificatum obit Onias Simonis filius.

V. REX LACEDÆMONIORUM ARIUS ONIÆ SALUTEM.

Arii, Lacedæmoniorum regis, ad Oniam pontificem litera.

"Incidimus in quoddam scriptum, in quo invenimus ejusdem generis esse Judæos & Lacedæmonios, & ex Abrami domo oriundos. "Quamobrem æquum est, ut vos, qui fratres nostri, nobis significetis, si quid est quod "velitis. Etenim nos idem faciemus, & quæ vestra sunt nostra existimabimus, & nostra vobiscum communia habebimus. Demoteles, qui literas affert, mandata *ad vos* gerit. Scriptura est "quadrata, sigillum est aquila draconem tenens.

11. Et epistola quidem, à Lacedæmoniorum rege missa, hæc continebat. Josepho autem mortuo, ortum est in populo dissidium propter e-

Mortuo Josepho oritur seditio.

πλῆαν, καὶ τῶν βασιλέων αὐτῶν· καὶ τοῖς φίλοις ἔτι δὲ τοῖς περὶ τὴν ἱερωσύνην καὶ βασιλέως ὄσι, πολλῶν ἄξια παλάντων δῶρα ἔδωκεν, ὡς [n] ἀφυγεῖν τὸν ἐξ αὐτῶν κίνδυνον. τούτοις γὰρ [o] ἐπεχείρησαν αὐτῷ οἱ ἀδελφοὶ ἀφανίσαι τὸν Ὑρκανόν. Πτολεμαῖος δὲ, τὴν μεγαλοψυχίαν [p] ἀγασάμενος καὶ μεγαλοκίαν, προσέταξεν αὐτῷ δωρεὰν ἣν βούλοιτο λαμβάνειν. ὁ δ' εἶδεν πλέον ἠξίωσεν αἰτῆσαι γράψαι περὶ αὐτοῦ, ἢ γράψαι τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς περὶ αὐτοῦ. πέμψας οὖν αὐτὸν Φιλοτιμότατα, καὶ δωρεὰς δοὺς λαμπράς, [q] καὶ τῷ τε πατρὶ γράψας καὶ τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ πᾶσι τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ καὶ ἐπιτρόποις, ἐξέπεμψεν. ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ τούτων πεπυσμένοι τὸν Ὑρκανὸν παρὰ τοῦ βασιλέως, καὶ μὴ μεγάλης [r] ἐπαναρχόμενον τιμῆς, ἐξῆλθον ὡς ἀντησόμενοι, καὶ ἀφανιοῦντες αὐτὸν, καὶ τοῦ πατρὸς εἰδότος. ὀργιζόμενος γὰρ αὐτῷ, ἕνεκεν τῶν εἰς τοὺς δωρεὰς χρημάτων, οὐκ ἐφρόντιζε τοῦ σωτηρίας αὐτοῦ. τὸν ὀργὴν μέν τοι τὴν πρὸς τὸν υἱὸν ὁ Ἰώσηπος ἀπεκρύπτετο, φοβούμενος τὸν βασιλέα. συμβαλόντων δ' αὐτῷ τῶν ἀδελφῶν εἰς μάχην, ἄλλους τε τοὺς πολλοὺς ἀπέκτεινε, καὶ δύο τῶν ἀδελφῶν· οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν πατέρα. φοβηθέντα δ' αὐτὸν εἰς τὴν πάλιν, ἐπεὶ μηδεὶς ἐδέχετο, δείσας ἀνεχώρησεν [s] εἰς τὴν πέραν τοῦ Ἰορδάνου παραμεῖς, κἀκεῖ διέτριβε φορολογῶν τοὺς Βαρβάρους.

ι'. Ἐβασίλευσε δὲ καθ' ἑκεῖνον τὸν καιρὸν τῆς Ἀσίας Σέλευκος ὁ [t] Σωτὴρ ἐπικαλούμενος, υἱὸς ὢν Ἀντιόχου τοῦ Μεγάλου. πολλὰ δὲ ὁ τοῦ Ὑρκανοῦ πατὴρ Ἰώσηπος, ἀνὴρ ἀγαθὸς ἡγούμενος καὶ μεγαλόφρων, καὶ τὸ τῶν Ἰουδαίων λαὸν ἐκ πονηρίας καὶ πασμάτων ἀθηνῶν εἰς λαμπροτέρας ἀφορμὰς τοῦ βίου καταστήσας, [v] εἴκοσιν ἔτη καὶ δύο τὰς συμπάσας τέλη καὶ Φοινίκης καὶ Σαμαρείας κατασχών. ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ θεῖος αὐτοῦ Ονίας, τὴν ἀρχιερωσύνην Σίμωνι τῷ παιδὶ [x] καταλιπών. πολυτήσαντος δὲ καὶ τούτου, ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀριστόβουλος τὴν τιμῆς αὐτοῦ Ονίας γίνεται, [y] πρὸς ὃν ὁ Λακεδαιμονίων βασιλεὺς [z] Ἀρεὶ περὶ συμμαχίαν τινὰ ἔπεμπε διὰ γραμμάτων, ὧν τὸ ἀντίγραφόν ἐστι τοιοῦτον.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ [b] ΑΡΕΙΟΣ, [c] ΟΝΙΑ. ΧΑΙΡΕΙΝ.

"Εντυχόντες γεγραφῇ τινι, εὕρομεν ὡς [d] ἐξ ἑνὸς εἶεν "[e] γένους Ἰουδαῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι, [f] καὶ ἐκ τοῦ πρὸς [g] Ἀβραμον οἰκότητος. δίκαιον οὖν ἐστιν ἀδελφοὺς ὑμᾶς ὄντας "ἀπεμπεσθαι πρὸς ἡμᾶς, περὶ ὧν ἂν βούλησθε. ποιή"σομεν δὲ καὶ ἡμεῖς τὸ αὐτό, καὶ τὰ ὑμέτερα ἴδια νομιοῦ"μεν, καὶ τὰ [h] αὐτῶν κοινὰ πρὸς ὑμᾶς ἔχομεν. Δημοτέ"λης, ὁ φέρων τὰ γράμματα, ἀπέσταλκε [i] τὰς ὑπογε"λάς. τὰ γεγραμμένα ἐστὶ [k] τετράγωνα, ἡ σφραγὶς ἐστιν "ἀετὸς δράκοντα ἐπειλημμένος.

ιά'. Ἡ μὲν οὖν ὑπογολὴ, ἡ πεμφθεῖσα [l] παρὰ τοῦ Λακεδαιμονίων βασιλέως, τοῦτον εἶχε τὸν [m] τρόπον. ἀποθανόντος δὲ Ἰωσήπου, τὸν λαὸν στάσις κατέσχε περὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ.

n Διαφυγεῖν] Ita *Busb.* & *Hen.* ἐκφυγεῖν *Bas.* & *G.*

o Ἐνεχείρησαν] Sic *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Gall.* ἐγχειρήσαν in *Editis.*

p Ἀγασάμενος δὲ μεγαλοκίᾳ,] Sic *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Hen.* & *Epiphan.* qui vertit *admiratus.* ἀσπασάμενος in *Editis.* ἄγαν θαυμάσας *NC.*

q Καὶ τῷ τε πατρὶ] Καὶ τότε πάτερ *Hen.*

r Ἐπαναρχόμενον τιμῆς,] Ἐπανιόντα *Busb.*

s Εἰς τὰ πέραν τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ,] Εἰς τὸ πέραν *Busb. Hen. C.* & *NC.* ut & infra in libris omnibus (§. 10.) τοῖς πέραν τοῦ Ἰορδάνου.

t Σωτὴρ ἐπικαλούμενος,] In *Cod. NC.* Φιλοπάτωρ. quod rectum esse ostendit *Usserius* ad A. M. 3817. Videsis *Cappellum* in *Hist. S.* & *Exot.* ad A. M. 3754. & 3776. & *Simsonum* in *Chronol. Cathol.* ad A. M. 3781. & *Fo-Vaillant* de *Seleucidarum Imperio*, p. 159.

v Εἴκοσιν ἔτη καὶ δύο] Τεσσαράκοντα καὶ ἓξ ἔτη *NC.* perperam, ut constat ex præced. §. 6. cæterisque omnibus dissentientibus.

x Καταλιπών.] Καταλιπὼν, ὡς φαίνεται solus *NC.*

y Πρὸς ὃν] Hic erroris *Josephum* arguit *Scalig.* (in *Canon. Isagog.* p. 332. & in *Notis* ad *Eusebium*, p. 128.) quem sequuti sunt *Cappellus* & *Simsonus.* hic ad A. M. 3696. ille ad A. M. 3700. videsis *Usserium* ad A. M. 3821.

z Ἀρεῖ περὶ συμμαχίαν] Passim Ἀρεῖ in aliquot *MSS.*

a Τοιοῦτον.] Τοῦτο *Hen.*

b Ἀρειος,] Οὐαρὴς Βασιλεὺς &c. 1 Maccab. XII. 20. SPANH.

c Ονίᾳ,] Conf. infr. lib. 13. c. 5. §. 8. SPANH. Epistolæ hujus fit mentio in 1 Maccab c. 12. v. 7. Vide tamen *J. Scaliger.* in *Isag.* l. 3. p. 332. & in Euseb. p. 128. HUDS. *in Add.*

d Ἐξ ἑνὸς εἶεν γένους Ἰουδαῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι,] Conf. *alior.* lib. 1. c. 25. §. 1. SPANH.

e Γένους Ἰουδαῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι,] Ita cum *MSS.* γένος male in *Editis.* De ista, quæ Lacedæmoniis cum Judæis intercessit, affinitate, vide *Scaligerum* ad *Canon. Isagog.* p. 332. *Bochartum* in *Chanaan.* l. 1. c. 22. *Huetium* in *Dem. Evang.* prop. IV. §. 10. præcipue vero *Seldenum* in l. 2. de *Synedriis*, c. 3. §. 5. & *Grotium* ad 1 *Maccab.* c. 12. v. 7.

f Καὶ ἐκ τοῦ πρὸς] Illud καὶ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

g Ἀβραμου οἰκειότητος.] Ita cum *Cod. Hen.* Ἀβραάμου *C.* Ἀβραὰμ in *cæteris.*

h Αὐτῶν κοινὰ] Ἡμῶν ex conjectura *Schotani.*

i Τὰς ὑπογελάς.] Hoc est, τὰς ὑποτελάς. Non enim dubium est *Josephum* ἀκριβούσθαι illa *prioris Maccabæici*, ἵνα εἰδῶμεν ὅν ὅπως ἀπαλγείλωσιν ὑμῖν καὶ ταῦτα. *Scalig.*

k Τετράγωνα,] Τετραγώνῳ juxta *Epiphanium*, ut subintelligatur vox χάρτῃ. Verum verba ista, τὰ γεγραμμένα &c. non conjungenda videntur cum superioribus: ut quæ *Josephi* potius quam *Arei* fuerint. PETITUS in *Observatt. miscellan.* tom. 4. p. 81. Atqui sequentia tum minus cohærent. HAV.

l Παρὰ τοῦ Λακεδαιμονίων βασιλέως,] Ὑπὸ τοῦ in aliquot *MSS.* & mox πρὸς *NC.*

m Τρόπον.] Forte τόπον. HUDS. *in Add.*

n Οὐκ

αὐτὸ. τ γὰ πρεσβυτέρων πόλεμον ἐξενεγκαμένων πρὸς. Τρκανὸν, ὃς ἦν νεώτα]Θ· τ Ιωσήπ τέκνων, διέση τὸ πλῆθ Θ. κ οἱ μὲν πλείους τοῖς πρεσβυτέροις συνεμάχν, κ ὁ ἀρχιερεὺς Σίμων διὰ τὴν συγγένειαν· ὁ δ Τρκανὸς ἐπανελθεῖν μὲν [n] οὐκ ἔπ διέγνω εἰς Ιεροσόλυμα. [o] προσκαθίσας δ τοῖς πέραν Ἰορδάνυ, συνεχῶς ἐπολέμ τὰς Ἀραβας, ὡς πολλὰς αὐτῶν καὶ ἀποκτεῖναι καὶ λαβεῖν αἰχμαλώτυς. ᾠκοδόμησε δ [p] βάεμν ἰσχυρὰν, ἐκ λίθ λευκῆ κατασκευάσας ἅπασαν [q] μέχρ καὶ τ στέγης, ἐγγλύψας ζῶα παμμεγέθεσ[α]. περίκαγα δ αὐτῇ εὖρ πν μέγαν καὶ βαθύν. ἐκ δ τ [r] κατ' ἀντικρὺ Ἰ ὄρους πέτρας διατεμὼν αὐτῆς τὸ προέχον, σπήλαια πολλῶν σταδίων τὸ μῆκ Θ κατεσκεύασεν. ἔπ[π]α οἴκυς ἐν αὐτῇ, τὰς μὲν εἰς συμπόσια, τὰς δ εἰς ὕπνον καὶ διαυλν ἐποίησεν. [s] ὑδάτων δὲ διαθέσ[ε]ων πλῆθ Θ, ἃ καὶ πέρυσις λιὼ καὶ κόσμ Θ τ αὐλῆς, εἰσήγαγε. τὰ μέν[τ]οι σώμα τῶν σπηλαίων, ὥστ ἕνα δι' αὐτῶν [t] εἰσιέναι Ϲ μὴ πλείυς, βραχύτερα ἤνοιξε. κ πᾶσ' ἀπιτηδες, ἀσφαλείας ἕνεκα τοῦ μὴ πλιορκηθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν [v] κινδυνεῦσαι ληφθεὶς, κατεσκεύασε. [x] προσωκοδόμησε δ Ϲ αὐλὰς τῷ μεγέθ διαφερούσας, ἃς κ ποικιλείοις ἐκόσμησε παμμήκεσι. κ τιεῖτον ἀπεργασάμεν Θ τ πτν, [y] Τύρον ὠνόμασεν. ἔσ Θ ὁ τόπ Θ ἐσὶ μεταξὺ τ τε Ἀραβίας Ϲ τ Ἰουδαίας πέραν Ἰ Ἰορδάνυ, ἀ πόρρω τ [z] Εσεβωνίτιδ Θ. ἦρξε δ' ἐκείνων τῶν μερῶν ὅλ ἔτη ἑπτὰ, [a] πάντα τ χρόνον ὃν Σέλευκ Θ τ Συρίας ἐβασίλευσεν. ἀποθανόν[τ] Θ γὰ τότε, μετ' αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς Αντίοχ Θ, ὁ κληθεὶς Επιφανὴς, τὴν βασιλείαν κατέσχε. πλεύτᾳ δ Ϲ Πτολεμαίῳ Θ ὁ τ Αἰγύπτ βασιλεὺς, κ αὐτὸς καλούμεν Θ Επιφανὴς, καταλιπὼν δύο παῖδας, ἔτ βραχεῖς τὴν ἡλικίαν· ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερ Θ Φιλομήτωρ ἐκαλεῖτ, [b] Φύσκων δ ὁ νεώτερ Θ. Τρκανὸς δ ὁρῶν μεγάλην δύναμιν ἔχοντ[α] τ Αντίοχον, κ δείσας μὴ κ συλληφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ κολασθῇ διὰ τὰ πρὸς τὸς Ἀραβας αὐτῷ πεπραγμένα, πλεύτᾳ τ βίον αὐτὸς ἐπέθετο αὐτῷ ἑκούσι Θ. τὴν δ' οὐσίαν αὐτοῦ πᾶσαν Αντίοχ Θ [c] λαμβάν[ε].

jus natos. Cum enim grandiores bellum intulissent Hyrcano, qui natu minimus erat, scissa est multitudo. majorque pars à grandioribus stabat, necnon pontifex Simon propter cognationem: Hyrcanus vero Hierosolyma deinceps non redire statuit. at trans Jordanem capta sede, cum Arabibus continenter bellum gerebat, ita ut eorum multos partim interfecerit, partim captivos ceperit. Ædificavit etiam validum castellum, quod è candido marmore totum exstruxit usque ad tectum, insculptis ei animalibus enormi magnitudine. cui etiam euripum circumdedit magnum & profundum. Ex oppositi autem montis petra, laxa ejus prominentia & *prærupta* perforando, speluncas multorum stadiorum in longitudinem construxit. Deinde in illa œcos quosdam in convivia, alios vero ad somnum capiendum & ad vitæ consuetudinem fecit. Salientium etiam aquarum copiam induxit, quæ in atrio plurimum conferebant ad oblectationem & ornatum. In speluncis vero ostia non majori amplitudine aperuit, quam ut unus solus posset ingredi. idque de industria incolumitatis ergo, ne à fratribus obsessus in illorum manus incidendi discrimen adiret. Ædificavit etiam atria amplæ magnitudinis, eaque hortis spatiosis ornavit. Et cum hujusmodi locum absolvisset, Tyrum eum nominavit. Locus iste est inter Arabiam & Judæam trans Jordanem *fluvium*, non procul ab Essebonitide. Illos autem tractus rexit per septennium, toto tempore quo Seleucus regnavit in Syria. Illo enim vita defuncto, Antiochus *ejus* frater, cognomine Epiphanes, regnum obtinuit. Moritur & Ptolemæus Ægypti rex, & ipse vocatus Epiphanes, relictis duobus filiis adhuc juvenibus: quorum natu majori Philometor, minori Physcon cognomen erat. Hyrcanus autem videns Antiochi magnam potentiam, ac veritus ne comprehensus ab eo propter illatas Arabibus injurias supplicio afficeretur, vitam finivit mortem sibi consciscendo. In ejus autem facultates omnes Antiochus invasit.

Hyrcanus infestat Arabas, & castellum validum edificat.

Tyrus nominatur Hyrcani castellum.

Seleuco mortuo, Antiochus Epiphanes fit Syriæ rex: & Ptolemæus Epiphanes moriens relinquit filios Philometora & Physconem.

Hyrcanus mortem sibi consciscit.

---

n Οὐκ ἔτι διέγνω] Οὐκ ἔτι ἔγω in plerisque *MSS.*

o Προσκαθίσας] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Hen.* & *NC.* προσκαθίσας in *Editis Aliisque.*

p Βάεμν] Conf. supr. lib. x. c. xi. §. 7. SPANH.

q Μέχρε κ τ στέγης,] Μέχρε κ τ γῆς *Hen. NC.* & *Epiphan.* qui vertit *& totam usque ad terram sculpsit eam diversis animalibus*; quasi lectum & distinctum fuisset, ἐκ λίθ λευκῆ κατασκευάσας, ἅπασαν μέχρε κ τ γῆς ἐγλύψας ζώοις παμμεγεθεστάτοις.

r Κατ' ἀντικρὺ δ' ὄρ[ε]ς] Καθ' ὑπερβὰς *Hen.* forsan pro κατ' ἀντικρύς, quod habet *NC.*

s Υδάτων δ διαθέσ[ε]ων πλῆθ Θ,] Ita cum *MSS.* ὑδάτων δ διέσ[ε]ων in *Editis.* HUDS. Voluit & id *Lugd. Bat.* in quo διαθέσ[ε]ων πλήθη, Adscripserat Codici suo *Coccejus*, forte πλήθη. HAV.

t Εἰσιέναι] Εἰσδύεσθαι *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *NC.* εἰσδύεσθαι *Busb.*

v Κινδυνεῦσαι ληφθεὶς,] Καὶ κινδυνεῦσαι *Hen.* πολιορκεῖσθ ὑ. τ. ἀδ. κ κινδυνεῦσαι *NC.*

x Προσωκοδόμησε δ κ αὐλὰς] Προστοικοδομήσας δ *NC.*

y Τύρον ὠνόμασεν.] Ea ratione qua plurima in terrâ Israëliticâ oppida nomine *Ramæ* insignita sunt, quia nempe loco edito sita erant; eadem etiam plurima nuncupata sunt nomine *Tyri*, quia scilicet ædificata fuerunt in loco petroso. HUDS. Vide Relandi Palæst. p. 134.

z Εσεβωνίτιδ Θ.] Juxta *Epiphanii* libros Σεβωνίτιδ Θ. Verum cum Εσεβὼν urbs alibi memoretur à *Josepho*, non dubito quin Εσεβωνίτιδ Θ vera sit lectio. Vide *Eusebium* de *Locis Hebr.* voce Εσεβὼν, & *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 13. p. 402. HUDS. Sebonitide regione *Rufin.* infr. l. 13. c. 15. §. 4. Εσεβὼν· SPANH.

a Πάντα τ χρόνον] Σέλευκ Θ δ ὁ Φιλοπάτωρ ἐβασίλευσε τ Συρίας κ Ασίας ἔτη δώδεκα. ἀποθανόντ Θ δ τότε &c. *NC.*

b Φύσκων δ ὁ νεώτερ Θ.] Φύσκων δ ὁ νεώτερ Θ. κατέχε δ τὴν βασιλείαν τ Αἰγύπτ Πτολεμαῖ Θ ὁ Φιλομήτωρ. τότε ἔκτον ἔτ Θ τ βασιλείας, ὅτε Αὐτίοχ Θ ὁ Επιφανὴς ἐβασίλευε τ Ασίας, Ιρκανὸς &c. *NC.*

c Λαμβάν[ε].] Ελαβεν *NC.*

d Ἀποθανόντ Θ] *Josephus* longe aliter in libro *de Rationis imperio*, & ad mentem *Maccabæici Scriptoris*, 2 *Maccab.* IV. 7, 10. Hac de re ita *Theodoretus* ad *Danielem*, p. 683. σὺν αὐτῷ προσημαίν τὴν ἡμερομήνιαν ἐπαύσατο Ονίας τῷ ἀρχιερεῖ ὑπὸ Ιησοῦ δ κ Ἰάσωνι Θ, κ Ονίᾳ δ κ (ita enim lego. nam male interpres reddit *& Onia filio Menelai.*) Μενελάυ. τούτων γὰ προτίερ Θ μ ὁ Ἰάσων, πρὸς τ Αντίοχον φαμὲν, τ οἰκεῖον ἀδελφὸν τ ἀρχιερωσύνης ἐξελάσαι· ὁ δ Μενέλα Θ δῶρα κ χρυσίον ἀποστελεὶς κομίσας τῷ Αντιόχῳ, εἰς ἑαυτὸν πάλιν τὴν ἀρχιερωσύνην μεταθεὶς, ἐξέλασε τ Ἰάσωνα. Videsis *Seldenum*, l. 1. c. 6. *de Success. ad Pontif. Ebr.* & *Usserium* ad A. M. 3829. & *Simsonum* ad A. M. 3832. & *Petavium*, l. 10. c. 50. *de Doctrina Temporum.*

e Ονίᾳ δ ἀρχιερέως, τῷ] Pontificiæ hujus domus hæc est Genealogia: Onias

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς στασιαζόν[τ]ων πρὸς ἀλλήλυς τ Ιουδαίων περὶ τ ἀρχιερωσύνης, ἐστρατεύσεν Αντίοχ Θ ἐπὶ Ιεροσόλυμα, κ πάλιν περιελαβὼν τ ναὸν ἐσύλησε καὶ Ιουδαίυς ἐκάκωσε. καὶ ὡς Ιουδαίων πολλοὶ τὰς πατρίυς νόμυς κατέλιπον, κ οἱ Σαμαρεῖται ἔθησιν Ελληνικοῖς χρώμενοι τὸ ἐν τῷ Γαριζεὶν ἱερὸν Ελληνίᾳ Διὸς προσηγόρευσαν.

CAP. V.

Quomodo Antiochus, Judæis de sacerdotio inter se discordantibus, exercitum duxit in Hierosolyma, captaque urbe templum spoliavit, & Judæis mala intulit. utque Judæorum multi patria instituta deseruerunt, & Samaritæ Græcorum mores amplexantes templum in monte Garizin Jovis Hellenii appellarunt.

VI.

ΥΠΟ δ τ αὐτὸν καιρὸν [d] ἀποθανόν[τ] Θ Ϲ [e] Ονίᾳ δ ἀρχιερέως, τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ιησοῦ τὴν ἀρχιερωσύνην

PER idem tempus mortuo etiam Onia pontifice, *Rex* ejus fratri Jesu summum sacerdotium

Onia defuncto, Jesus (Jason dictus) fit pontifex.

---

e Ονίᾳ δ ἀρχιερέως, τῷ] Pontificiæ hujus domus hæc est Genealogia: Onias

tium dedit. nam quem filium reliquerat Onias, is infans adhuc erat. Singula autem, quæ ad hunc puerum ſpectant, ſuo loco declarabimus. Jeſum vero (nam ille frater Oniæ) ſummo ſacerdotio privavit Rex, iratus ei, idque *honoris* dedit ejus fratri natu minimo Oniæ nomine. Habuit enim Simon hos tres filios, qui omnes *deinceps* fuere pontifices, quemadmodum declaravimus. Et Jeſus quidem Jaſoni ſibi nomen impoſuit: Onias vero Menelaus appellatus eſt. Igitur orta ſeditione inter priorem pontificem Jeſum & Menelaum, qui poſtea pontifex factus eſt, ſciſſaque in partes multitudine, à Menelao ſteterunt Tobiæ filii: maxima vero populi pars Jaſonem ſequuta eſt, cujus vim non ſuſtinentes Menelaus & Tobiæ filii, ad Antiochum ſe receperunt; ei dicentes, *velle ſe, relictis patriis legibus & inſtitutis, ſequi regia & Græcanicos mores tenere. Itaque eum orarunt, ut ſibi permitteret ædificare gymnaſium Hieroſolymis. Cumque hoc eis conceſſiſſet, genitalium etiam circumciſionem obtexêre, ut vel nudato corpore Græci viderentur. Atque aliis omnibus, quæ eis patria erant, omiſſis, cæterarum gentium facta imitati ſunt.

Jeſus ab Antiocho pulſus Pontificatu: eique ſuffectus Onias Menelaus appellatus.

Orta ſeditione inter Jeſum & Menelaum, Menelaus ſe recepit ad Antiochum, moreſque Græcorum aſſumpſit. 1 Maccab. c. 1.

2. Antiochus vero, regni negotiis ei ad ipſius arbitrium ſuccedentibus, ſtatuit in Ægyptum expeditionem facere, ejus occupandæ cupidus; ſimulque Ptolemæi filios contemnens, qui debiles adhuc eſſent, necdum res tantas adminiſtrare poſſent. Igitur ad Peluſium cum magnis copiis profectus, & circumvento fraudibus Ptolemæo Philometore, Ægyptum occupat: cumque loca Memphi vicina adiiſſet, eamque cepiſſet, Alexandriam contendit, ut eam obſidione caperet, & regnantem ibi Ptolemæum in ſuam poteſtatem redigeret. Verum repulſus eſt non ſolum ab Alexandria, ſed etiam ab univerſa Ægypto, denunciantibus ei Romanis, ut ab illa regione abſtineret, ſicuti jam prius & alibi declaravimus. Particulatim autem narrabo quæ ad hunc Regem ſpectant, qui Judæam occupavit & templum. nam cum in priore opere ſummatim *tantum* ea attigerim, neceſſarium duxi eorum narrationem nunc paulo accuratius perſequi & altius repetere.

Antiochus expeditionem facit in Ægyptum.

Eam depopulatus, Romanorum metu regreditur.

Onias
|
Simon Juſtus.
|
Onias
|
Simon
. . .
Onias | Jeſus qui & Jaſon | Onias qui & Menelaus
|
Onias.

hic condidit in Ægypto templum. REL.

f Δίδωσι.] Ἀντίοχος δίδωσιν *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *NC.*

g Παιδία τύτια] Παιδὸς *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *NC.*

h Τῦ Ονίᾳ,] Ο δ' Ονίας *Hen.* & *NC.*

i Βασιλέως,] Βασιλέως Ἀντίοχος *NC.*

k Καὶ δόντος ——— τύτομα.] Conf. Αλλογ. lib. 1. c. 1. §. 1. SPANH.

l Καθὼς διδηλώκαμεν.] Illa καθὼς διδηλώκαμεν abſunt *NC. Busb.* & *Hen.*

m Ιάσωνα] *Al.* Ιάσονα.

n Πλεῖστον δ' λαῦ] Πλεῖον *Busb.* & *NC.*

o Ο, τι ——— ἀνεχώρησαν,] Vid. ea de re ἀλλογ. lib. 1. c. 1. §. 1. SPANH.

* *Velle ſe,*] Se velle, relictis patriis inſtitutis ac legibus, imperata regia ſequi, & Græcanicam reip. formam complecti. *Selden.* de *Synedriis*, l. 2. c. 15. §. 3.

p Οἰκοδομῆσαι ——— ἐπεκάλυψαν,] 2 Maccab. 1. v. 15. 16. SPANH.

f δίδωσι. ὁ γὰρ πρῶς, ὃν Ονίας καταλελοίπει, νήπιος ἔτι. δηλώσομεν δὲ τὰ περὶ τὰ παιδία τάτα καὶ χώραν ἔκαστα. Ιησῦς δὲ, ὅτι γὰρ ἦν ὁ ἀδελφὸς *h* τῦ Ονίου, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφῃρέθη, μετονομασθέντος αὐτῦ *i* βασιλέως, *k* καὶ δόντος αὐτὴν τῷ νεωτάτῳ αὐτῦ ἀδελφῷ Ονίᾳ τὄνομα. Σίμωνι γὰρ ἦσαν τρεῖς ἐγγόνοι παῖδες, καὶ εἰς τὰς τρεῖς ἦκεν ἡ ἀρχιερωσύνη, *l* καθὼς δεδηλώκαμεν. ὁ μὲν δὴ Ιησῦς *m* Ιάσωνα ἑαυτὸν μετωνόμασεν. ὁ δὲ Ονίας ἐκλήθη Μενέλαος. στασιάσαντος δὲ τῦ πρότερα ἀρχιερέως Ιησῦ πρὸς τὸν μετὰ τῦτον καταστάντα Μενέλαον, καὶ τῦ πλήθους διαμεμερισμένου εἰς ἑκατέρους, ἐκ τῶν Μενελάου μοίρας οἱ Τωβίου παῖδες ἐγένοντο· τὸ δὲ *n* πλεῖον τῦ λαῦ τῷ Ιάσωνι προσελάμβανεν, ὑφ' ὃ καὶ πιεσθέντες, *o* ὅ, τε Μενέλαος καὶ οἱ Τωβίου παῖδες, πρὸς Αντίοχον ἀνεχώρησαν, δηλοῦντες αὐτῷ ὅτι βέλονται, τὰς πατρίους νόμους καταλιπόντες καὶ τὴν κατ' αὐτὰς πολιτείαν, ἕπεσθαι τοῖς βασιλικοῖς, καὶ τὴν Ελληνικὴν πολιτείαν ἐκθέσθαι. παρεκάλεσαν οὖν αὐτὸν ἐπιτρέψαι αὐτοῖς *p* οἰκοδομῆσαι *q* γυμνάσιον ἐν Ιεροσολύμοις. συγχωρήσαντος δὲ, καὶ *r* τὴν τῶν αἰδοίων περιτομὴν ἐπικαλυψαμένους, ὡς ἂν εἶεν καὶ τὰ περὶ τὴν δόξαν Ελληνες. καὶ τἄλλα πάντα ὅσα ἦν αὐτοῖς πάτρια παρέντες, ἐμιμοῦντο τὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἔργα.

β'. Αντίοχος δὲ, τῆς βασιλείας αὐτῷ χωρούσης καὶ τρόπον, ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον *s* διέγνω στρατεύσας, πόθον αὐτῆς λαβών, καὶ διὰ τὸ τῶν *t* Πτολεμαίου παίδων καταφρονεῖν, ἀδυνάτων ἔτι τυγχανόντων, καὶ μηδέπω πράγματα τηλικαῦτα διέπειν δυναμένων. ὁρμήσας οὖν μετὰ πολλῆς δυνάμεως *v* καὶ τὸ Πηλούσιον, καὶ δόλῳ τὸν Φιλομήτορα Πτολεμαῖον *x* περιελθών, καταλαμβάνει τὴν Αἴγυπτον· καὶ ἡγούμενος ἐν τοῖς περὶ Μέμφιν τόποις καὶ καταισχὼν πάντων ὥρμησεν ἐπὶ τὴν Αλεξάνδρειαν, *y* ὡς πολιορκίᾳ παρασησόμενος αὐτῷ καὶ τὸν ἐκεῖ βασιλεύοντα χειρωσόμενος Πτολεμαῖον. *z* ἀπεκρούσθη δὲ ὑπὸ τῶν Αλεξανδρείας μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ὅλης Αἰγύπτου, Ρωμαίων αὐτῷ *a* παραγγειλάντων ἀπέχεσθαι τῶν χώρας, *b* καθὼς ἤδη που *c* καὶ πρότερον ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. διηγήσομαι δὲ καὶ μέρος τῶν *d* περὶ τοῦτον βασιλέα, *e* ὡς τῷ τε Ιουδαίαν ἐχειρώσατο καὶ τὸν ναόν. ἐν γὰρ *f* τῇ πρώτῃ μου πραγματείᾳ κεφαλαιωδῶς αὐτῶν ὑπεμνησθείς, ἀναγκαῖον ἡγησάμην νῦν εἰς τὸν ἐπ' ἀκριβείας αὐτῶν ἐπανελθεῖν ὑφήγησιν.

γ'. *g* Υπο-

q Γυμνάσιον] Locum in quo homines nudi luctabantur. Vide 2 *Maccab.* IV. 12.

r Τὸν τῶν αἰδοίων περιβολὸν] Attrahebatur enim pellis ad tegendam glandem, ea ratione quam deſcribit *Celſus*, VII. 25. quod ſane prohibet *Apoſtolus* 2 *Corinth.* 7, 18. ad quem locum vide *G. Eſtium*, & *Th. Bezam.*

s Διέγνω στρατεύσας,] Εγνω στρατεύσασθαι *Busb.* διέγνω στρατεύσασθαι *Hen.* & *NC.*

t Πτολεμαίου παίδων] Πτολεμαίου Επιφανοῦς *NC.*

v Καὶ τὸ Πηλούσιον,] Meminit ejus expeditionis, ſed & infra alias res geſtas hujus Antiochi *Polyb. in Exc. Valeſ.* p. 132. & inde *Diodor. in Supp. Exc.* pag. 312. SPANH.

x Περιελθών,] Εκπεριελθών *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *NC.*

y Ως πολιορκίᾳ] Ως πολιορκίαν προσησόμενος Πτολεμαῖον *NC.* cæteris omiſſis. atque ita fere legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *contra Alexandriam, ut obſidendo Ptolemeum caperet, ambulavit.*

z Απεκρούσθη ——— χώρας,] Vid. Liv. XIV. c. XVII. SPANH.

a Παραγγειλάντων ἀπέχεσθαι] Vide *Juſtini* Hiſt. l. 34.

b Καθὼς ἤδη] Illa καθὼς ἤδη που καὶ πρότερον ἐν ἄλλοις διδηλώκαμεν non agnoſcit *NC.* & cum nullibi, quod ſciam, hujuſce rei meminerit *Joſephus*, quis non ea inſititia eſſe ſuſpicaretur?

c Καὶ πρότερον ἐν ἄλλοις διδηλώκαμεν.] Nempe ἀλλογ. l. 1. c. 1. §. 1. SPANH.

d Περὶ τοῦτον βασιλέα,] Περὶ τοῦτον τὸν βασ. *Busb.* & *Hen.*

e Ως τῷ τε Ιουδαίαν ἐχειρώσατο] Ως legiſſe videtur *Epiphan.* HUDS. Et ita quum clare quoque exhibeat *Lugd. Bat.* totam ejus ſcriptionem expreſſi prout ſeſe habet, non, prout in *Vulg.* legitur, atque *Huſd.* ὡς τῷ. Verti itaque debet, *quomodo videlicet & Judæam* &c. HAV.

f Τῇ πρώτῃ μου πραγματείᾳ] Sc. *De Bellis patriis.* Liber *NC.* (qui Πτολεμαϊκὸς dicitur) in hæc verba deſinit, διηγήσομαι δὲ καὶ μέρος τὰ περὶ Αντίοχον τὸν Επιφανῆ, ὅς τίνι τε Ιουδαίων ἐχειρώσατο, καὶ τὸν ναὸν ἐμόλυνεν, ἐν τῇ τῶν Μακκαβαίων βίβλῳ. *Nicephorus* etiam in *Eclogis* iſta habet, αἰνίττεται δὲ ὁ Ιώσηπος ὅτι καὶ τὰ Μακκαβαϊκὰ αὐτὸς συνέγραψε. λέγει γὰρ τὰ πράγματα Αντίοχον ἡγούμενα, καὶ φησίν· ὅτι νῦν ἐν πλάτει ταῦτα ἱρῶ. ἐπείπερ ἐν τῇ πρώτῃ πραγ-

μα-

γ'. [g] Ὑποστρέψας ἀπὸ τ Αἰγύπτε ἀφὰ τὸ φόβῳ Ρωμαίων δέος ὁ βασιλεὺς Αντίοχος, ἐπὶ τῶν Ιεροσολυμιτῶν πόλιν ἐξεστράτευσε· καὶ γενόμενος ἐν αὐτῇ ἔτει ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ ἑνὶ τρίτῳ μετὰ τὰς ἀπὸ Σελεύκου βασιλείας, [h] ἀμαχητὶ λαμβάνει τὴν πόλιν, ἀνοιξάντων αὐτῷ τὰς πύλας, ὅσοι τῆς ἐκείνου προαιρήσεως ἦσαν. ἐγκρατὴς δ' [i] ἐγένετο τ Ιεροσολύμων γενόμενος, πολλοὺς ἀπέκτεινεν [k] τ ἐναντία φρονούντων· καὶ χρήματα πολλὰ συλήσας, ἀπέστρεψεν εἰς Αντιόχειαν.

δ'. Σωιέβη δὲ μετ' ἔτη δύο, τῷ ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ πέμπτῳ ἔτει, μηνὸς [l] πέμπτῃ καὶ εἰκάδι, ὃς καλεῖται κατὰ μὲν ἡμᾶς [m] Χασλεὺ, κατὰ δὲ Μακεδόνας Απελλαίου, Ολυμπιάδι ἑκατοστῇ καὶ πεντηκοστῇ καὶ τρίτῃ, μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἀναβῆναι τὸν βασιλέα εἰς Ιεροσόλυμα, καὶ προσποιησάμενον εἰρήνῃ ἀπάτῃ παρεγενέσθαι τῆς πόλεως. ἐφείσατο δὴ τότε αὐτὸς τ εἰσδεξαμένων αὐτὸν ἀφὰ τὸν ἐν τῷ ναῷ πλοῦτον, ἀλλ' ὑπὸ πλεονεξίας· χρυσὸν γὰρ ἑώρα πολὺν ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὸν ἄλλον τῶν ἀναθημάτων κόσμον πολυτελέστατον· ἵνα συλήσῃ τοῦτον, ὑπέμεινε τὰς πρὸς ἐκείνους αὐτῷ σπονδὰς παραβῆναι. [n] διδύσας οὖν τὸν ναὸν, ὡς καὶ τὰ σκεύη τοῦ Θεοῦ βαστάσαι, [o] λυχνίας χρυσᾶς, καὶ βωμὸν χρύσεον, καὶ τράπεζαν, καὶ τὰ [p] θυσιαστήρια, καὶ μηδὲ τ καταπετασμάτων ἀποχόμενον, ἅπερ ἦν ἐκ βύσσου καὶ κόκκου πεποιημένα, κενώσας καὶ τοὺς θησαυροὺς τοὺς ἀποκρύφους, καὶ μηδὲν ὅλως ὑπολιπὼν, εἰς μέγα τοὺς Ιουδαίους ἐπὶ τούτοις πένθος ἐνέβαλε. καὶ γὰρ [q] τὰς καθημερινὰς θυσίας, ἃς προσῆκον τῷ Θεῷ καὶ τὸν νόμον, ἐκώλυσεν αὐτοὺς προσφέρειν· [r] καὶ διαρπάσας πᾶσαν τὴν πόλιν, τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις ἔλαβεν, ὡς τ ζωγρηθέντων πρὸς μυρίους γενέσθαι τὸ πλῆθος. ἐνέπρησε δ' αὐτῆς τὰ κάλλιστα, καὶ καταβαλὼν τὰ τείχη, τὴν ἐν τῇ κάτω πόλει [s] ὠκοδόμησεν ἄκραν. ἐπὶ γὰρ ὑψηλῆ ἦν ὑπερκειμένη τὸ ἱερόν· καὶ διὰ τοῦτ' αὐτὴν ὀχυρώσας τείχεσιν ὑψηλοῖς καὶ πύργοις, φρουρὰν Μακεδονικὴν ἐγκατέστησεν. ἔμενον δ' ἐν ἐν τῇ ἄκρᾳ καὶ πλῆθος οἱ ἀσεβεῖς καὶ πονηροὶ τ τρόπον, ὑφ' ὧν πολλὰ [t] καὶ δεινὰ τοὺς πολίτας συνέβη παθεῖν. ἐποικοδομήσας δὲ καὶ τῷ θυσιαστηρίῳ βωμὸν ὁ βασιλεὺς, σῦας ἐπ' αὐτοῦ κατέσφαξε, θυσίαν μὲν νόμιμον οὐδὲ πάτριον τῇ Ιουδαίων θρησκείᾳ παντὸς ὄντα πλείω. ἠνάγκασε δὲ αὐτοὺς ἀφεμένους [v] τ παρὰ τοῖς αὐτῶν Θεὸν θρησκείας, τοὺς ὑπ' αὐτοῦ νομιζομένους σέβεσθαι· [x] οἰκοδομήσαντας δὲ ἐν ἑκάστῃ πόλει κώμῃ τεμένη αὐτῶν βωμοὺς καθιδρύσασθαι, θύειν ἐπ' αὐτοῖς σῦς καθ' ἡμέραν. ἐκέλευσε δὲ [y] καὶ μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα, κέλευσιν ἀπειλήσας, εἴπερ ἁφὰ ταῦτα ποιῶν ὀφθείη. κατέσησε δὲ

3. Antiochus rex, metu Romanorum ab Ægypto reversus, contra Hierosolymitarum urbem movit exercitum: eamque ingressus centesimo quadragesimo tertio anno, ex quo regnare cœperunt Seleucidæ, absque pugna urbem capit, portas illi aperientibus suæ factionis hominibus. Ubi autem is in sua potestate habuit Hierosolyma, multos diversarum partium interfecit; magnaque pecuniæ vi direpta, Antiochiam rediit. VII. *Contra Hierosolymitanos exercitum movet.*

4. Accidit autem, post duorum annorum spatium, anno *Seleucidarum* centesimo quadragesimo quinto, vigesimo quinto die mensis, qui à nostris Chasleu nominatur, à Macedonibus vero Apellæus, Olympiade centesima quinquagesima tertia, ut Rex magno cum exercitu Hierosolyma ascenderet, paceque simulata, astu urbem circumveniret. Tunc sane ne ipsis quidem pepercit à quibus receptus fuerat, propter templi divitias: sed avaritia ductus (multum enim pecuniæ in fano viderat, aliumque donariorum ornatum pretiosissimum) ut illud expilaret, etiam fœdus, quod ipse cum iis fecerat, violare sustinuit. Templum itaque depeculatus, ita ut vasa Dei *inde* auferret, candelabra aurea, & aram auream, & mensam, & thuribula; ac ne velis quidem abstinens quæ ex byssо coccoque erant facta, exinanitis etiam occultis thesauris, nullaque re *alicujus pretii* relicta, Judæos ob ea magnum in luctum conjecit. Nam & sacrificia quotidiana, quæ offerre solebant ex lege, offerre eos vetuit; urbemque totam deprædatus, alios quidem necavit, alios vero una cum mulieribus & liberis in captivitatem abegit, adeo ut captivorum numerus circiter decem millia esset. Urbis etiam pulcherrima incendit, dejectisque muris arcem in inferiore urbe condidit. erat enim in altum edita, ipsique templo imminebat: ideoque cum eam altis muris & turribus munivisset, in ea præsidium Macedonicum collocavit. Nihilominus in arce manebant de multitudine impii improbique; à quibus factum est ut cives multa & acerba subinde paterentur. Quin & rex cum aram altari superstruxisset, in ea sues mactavit, sacrificium peragens neque legitimum neque patrio Judæorum cultui consentaneum. Coëgit etiam eos, Dei ipsorum cultu omisso, eos colere quos ipse Deos existimaret; &, cum fana ipsorum oppidatim vicatimque exstruxissent & aras collocassent, quotidie ibi immolare sues. Porro in mandatis dedit, ipsis non circumcidendos esse filios; pœnam comminatus, si quis contra hæc feciisse inveniretur. Constituit quoque curatores qui populum *Urbem dolo occupat, & templum depeculatur. 1 Macc. c. 1.* *Antiochus, urbe vastata, sævit in Judæos, multosque Græcari cogit.*

ματείας περιφανεστάτας αὐτῶν ἐμπόδιον. ἀλλαχοῦ δὲ ἀδυμοῦ ἀναγεγράφθαι τὸν τῶν Αντιόχου, εἰ μὴ ἐν τοῖς Εβραϊκοῖς. Prius volumen Maccabæorum (inquit *Scaliger* de *Emendat. temp.* l. 5.) Ebraïce scriptum fuit ab Auctore. Eximium opus, ex quo omnem Maccabæorum historiam hausit *Josephus*.

g Ὑποστρέψας] Male hoc anno Antiochum jussu Romanorum ab Ægypto recessisse existimat: nam legati Romanorum Antiochum compellarunt secunda, non prima ejus in Ægyptum expeditione. *Jac. Cappellus*, ad *A. M.* 3830. & ex eo *Simsonus* ad A. M. 3835. Aliter legisse visus est *Epiphanius*, qui locum istum ad hunc modum vertit, *Reversus ergo propter Romanorum timorem ab Ægypto rex Antiochus, ad Hierosolymorum civitatem duxit exercitum, quo perveniens anno centesimo quadragesimo tertio post regnum primi Seleuci, centesima quinquagesima tertia Olympiade, vicesimo & quinto die mensis Kisleu, quem Macedones Apellæon apellant, cepit eam sine conflictione cujuspiam, aperientibus ei portas his qui voluntati ejus consentiebant. Ingressusque civitatem Hierosolymitarum, multos interemit sibi contraria sapientes: nec non etiam eos, qui portas aperientes civitatem ei tradiderunt, propter templi divitias interfecit: multaque ab eo auferens pecunias, ad Antiochiam reversus est. Postquam autem exspoliavit templum*, ita ut *vasa Dei auferret* &c. At nostram lectionem sequutus est *Zonaras*.

h Αμαχητὶ λαμβάνει τὴν πόλιν,] In 2 Maccab. v. 11. urbem *desuetis armis cepisse* dicitur. Ipseque *Josephus* in *Belli Judaïci* l. 1. non solum τὴν πόλιν αἱρεῖν κατὰ κράτος, *vi urbem expugnavisse* eum refert; sed etiam κατὰ μηδεμίαν ἐν τῷ πολιορκίαν ἔτι ἀντίστασιν, *eorum qua in obsidione pertulerat memoria* efferatum fuisse adjicit. *Usserius* ad *A. M.* 3834. quem videsis.

i Οὗτος τ Ιεροσολύμων ἐγένετο,] Οὕτως *Busb.* & *Hen.*

k Τῶν ἐναντία φρονούντων.] Τἀναντία φρονούντων in *iisdem*.

l Πέμπτῃ καὶ εἰκάδι,] Πεντεκαιδεκάτῃ 1 *Maccab.* 1. 55.

m Χασλεὺ, μεθ' ἣν Μακεδόνας Απελλαίου,] Ita legendum censui. Χασλὼς in *Editis*. Χασλεῦ *Hen.* HUDS. Χασλεὺς Mensis, Macedonibus Απελλαῖος, qui à 24. Septembr. ad 24. Octobr. Ολυμπ. ργγ'. Ita etiam in Chronico Eusebii. 1 Maccab. 1. v. 57. Χασελεῦ inf. c. 7. §. 6. Χασλεῦ· *Gen.* χασλαΐυ· SPANH.

n Διδύσας οὖν τ ναὸν,] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 26. §. 4. SPANH.

o Λυχνίας —— θυσιαστήρια,] Vid. *Reland.* de Spoliis templi Hierosol. p. 19.

p Θυσιαστήρια,] Hîc cum *Grotio* (ad 1 *Maccab.* c. 1. v. 23.) θυμιατήρια legendum censeo, nolui tamen sine auctoritate *Cod. MS.* aut *Epiphanii* (qui *Sacrarium* vertit) vocem istam in textum recipere.

q Τὰς καθημερινὰς θυσίας, ἃς προσῆκεν] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 1. §. 1. SPANH.

r Καὶ διαρπάσας πᾶσαν τὴν πόλιν,] Omnia per Heliodorum gesta Antiocho tribuit, ut auctori: quod notatum *Usserio* ad A. M. 3836. & *Grotio* in 1 *Maccab.* c. 2.

s Ὠκοδόμησεν ἄκραν.] Τῷ πόλιν Δαυὶδ & ἰχυρὸν αὐτοῖς εἰς ἄκραν 1 Maccab. 1. v. 35. SPANH.

t Καὶ δεινὰ] Illud καὶ è *Cod. Hen.* & *Vet. Interpr.*

v Τῆς παρὰ τ αὐτῶν Θεὸν θρησκείας,] Τὴν παρὰ τ. αὐ. θρησκείαν *Hen.*

x Οἰκοδομήσαντας δὲ] Οἰκοδομήσαντο & mox καθιδρύσαντο *Busb.*

y Καὶ μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα,] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 1. §. 2. SPANH.

pulum cogerent imperata facere. Et multi quidem Judæorum, alii ſponte, alii pœnæ indictæ metu, Regis præceptis obſequebantur; eminentiſſimi vero & animo generoſi eum non curabant, ſed potiori loco habebant patrios ritus, quam metum pœnæ ejus, quam ille non obedientibus minabatur: & propterea quotidie vexati, & graviſſimis cruciatibus toleratis moriebantur. nam & flagellis cæſi & corpore mutilati, vivi adhuc & ſpirantes crucibus ſuffigebantur: mulieres vero ſimul & pueros quos illæ circumcidebant juſſu Regis ſtrangulabant, pueris de parentum crucifixorum cervicibus ſuſpenſis. ſicubi etiam reperiebatur liber ſacer aut lex, illico abolebatur, & apud quos reperti erant, & ipſi *tanquam* mali male peribant.

Samaritæ, negantes ſe Judæos eſſe, legatos mittunt ad Antiochum.

5. Samaritæ autem, cum viderent Judæos iſta pati, non amplius ſibi cum illis cognationem eſſe præ ſe ferebant, neque templum Garizitanum eſſe Dei maximi, * *ut prius*, *fatebantur*, ingenio ſuo, quod *ante* indicavimus, conſentanea facientes, dicenteſque ſe eſſe Medorum & Perſarum colonos: ab illis enim profecti ſunt. Miſſis itaque ad Antiochum legatis, cum epiſtola, quæ infra ſcripta ſunt ſignificarunt. "Regi Antiocho

Samaritarum literæ ad Antiochum.

"Deo Illuſtri hæc verba ſubjiciunt Sidonii Sicima habitantes. Majores noſtri propter crebras "in regione coörtas peſtilentias, veterem quandam ſuperſtitionem ſequuti, conſuetudinem inſtituerunt diem iſtam obſervandi, quæ apud "Judæos vocatur Sabbatum: temploque ſine nomine in monte qui Garizin appellatur ædificato, ibi victimas pro more ſolennes offerebant. "Cum autem tibi viſum fuerit cum Judæis agere "pro eo ac mereatur eorum malitia, regii miniſtri exiſtimantes nos, propter conſanguinitatem, eadem cum illis facere, ſimili nos damnant "crimine, cum ſimus ab origine Sidonii. id quod "manifeſtum eſt ex tabulis publicis. Rogamus "ergo te, benefactorem & ſervatorem, ut mandare velis Apollonio regionis præſidi & Nicanori regiorum negotiorum procuratori, ne "quid *poſthac* nobis moleſti ſint, eadem ac Judæis crimini dantes, à quibus tam diverſi ſumus & moribus & origine: atque *obſecramus* "ut templum, quod nullo nomine inſignitur, "Jovis Hellenii appelletur. hoc enim facto erimus à moleſtiis liberi; operibuſque ſine metu "vacantes majora tibi poterimus tributa ſolvere." Samaritis iſta petentibus viciſſim miſit Rex epiſtolam hujuſmodi verbis. "Rex Antio-

Antiochi reſponſum ad Samaritas.

"chus Nicanori. Sidonii qui Sicima incolunt "miſerunt ad nos *petitionis* commentarium *quem* "hiſce incluſum *dedimus*. Quoniam igitur nobis & amicis in conſilium adhibitis repræſentarunt *legati* ab iis miſſi, ea quæ Judæis vitio vertuntur nihil ad ſe pertinere, ſed illis placere ex

---

z Αἰνιζόμβροι] Huc illa ſpectare videntur *ad Hebræos*, c. XI. v. 35, 36.

a Ανεσαυρῶθ·] Crucifixio Syriaca pœna. REL.

b Ανεσαυρωμένων γονέων] *Al.* ἀνασαυρωμένων.

c Εὐρεθείοι] *Al.* εὑρεθῆ & εὑρεθείη.

d Κακοὶ] Id eſt, ὡς κακοί. non enim *malos* dicere aut haberi voluit eos, quicunque legis divinæ codices apud ſe habebant. Vide *Gatakerum* in *Adverſ. Miſcell.* l. 2. c. 20. HUDS. Tollendum putat *Coccejus*; immerito, nam omnes *MSS.* etiam *Lugd Bat.* agnoſcit. HAV.

e Απώλονθ.] Απώλωνθ *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

f Οὐκέθ' ὁμολόγων αὐτὰς εἶναι συγγενεῖς αὐτῶν,] Vid. lib. XI. c. 8. §. 6. lib. 9. c. 14. §. 3. *Montacutii* Apparatum, p. 281. *Ejuſdemque* Acta & Monumenta, p. 460. & 470. HUDS. Conf. ſup. lib. 9. c. 14. §. 3. SPANH.

g Αὐτὰς εἶναι συγγενεῖς] *Al.* ἑαυτὰς.

* *Ut prius*,] Illa, *ut prius*, ex *Vet. Interpr.*

h Τῇ φύσῃ ποιοῦντες ἀκόλουθα,] Τῇ φύσῃ ποιοῦντες ἀκόλουθα ὧν δεδηλώκαμεν.

i Συχνὰς] Αὐχμὰς *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

k Σαββάτων ὄνομαζον.] Τῶν σαββάτων in *iiſdem MSS.*

l Ταῦτα ποιεῖν ἀκείοις,] Ita ex *Epiphanio* reſcripſi. ταῦτα in *Editis* & *MSS. Gr.*

m Περιάπτωσιν,] Περσάπτωσιν (*Lugd. Bat.*) *Busb.* περσιβάττωσιν *Hen.*

n Μεριδάρχη,] Μεριδάρχη, *noſtrarum partium judici*, vertit *Epiphan.* Idem Apollonius, tributorum collectioni præfectus, Μυσάρχης dicitur 2 *Maccab.* c. 5. v. 24. ad quem locum vide *Grotium.* HUDS. Μεριδάρχη, noſtrarum partium Judici. *Ruſin.* SPANH.

o Τῷ τὰ βασιλικὰ πράττοντι,] Ita *Hen.* τὰ deeſt *ceteris.*

p Διὸς Ἑλλωίου·] Ita & *Zonaras.* Διὸς Ἑλλῶ *Hen.* in melioribus *Epiphanii* libris *Græci Jovis*, in aliis, *Cretei Jovis.* Διὸς Ἑλλωνίου meminit *Herodotus*, l. 9. c. 7. Διὸς Ξενίου legendum aliquis ſuſpicaretur ex 2 *Maccab.* c. 6. v. 2. Vide *Uſſerium* ad A. M. 3837. HUDS. Διὸς Ἑλλωνίου templum, quod in monte Garizim. Ejuſdem Jovis eo nomine à Græcis culti mentio in antiquis nummis Syracoſanorum ΔΙΟΣ ΕΛΛΑΝΙΟΥ, item in Ægina culti apud Ariſtophan. Equit. p. 157. & Pindar. Nem. Od. v. p. 370. καὶ βωμὸν πατέρος Ἑλλανίου· SPANH. Vide Nummos in fine Tomi II. & Commentarium noſtrum ad Parutam. HAV.

q Συμβουλευομένοις ἡμῖν] *Al.* Συμβεβουλευμένοις.

r Επίσης

"αὐτὰς τῶν αἰτιῶν, καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν, καθά-
"περ ἀξιώκασι, φυσαγορεύηται Διὸς Ελλωνίου." ταῦ-
τα δὲ καὶ Απολλωνίῳ τῷ μεριδάρχῃ [r] ἐπέστειλεν ἔτη
[s] ἕκτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ, μηνὸς [t] Εκατομβαιῶνος
[v] ὀκτωκαιδεκάτῃ.

"Græcorum institutis vivere, & culpa quam
"sustinent eos libero, voloque ut eorum tem-
"plum, quemadmodum petierunt, Jovis Helle-
"nii cognominetur." Eadem etiam & Apollo-
nio regionis præsidi scripsit anno XLVI. mensis
Hecatombæonis XVIII.

Templum Garizitanum Jovis Hellenii cognominatum.

ΚΕΦ. ς'.

Ως Αντιόχου κωλύσαντος τοῖς πατρίοις νόμοις χρῆσθαι τοὺς Ιουδαίους, μόνος ὁ Ασαμωναίου παῖς Ματταθίας κατεφρόνησε τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς Αντιόχου στρατηγοὺς ἐνίκησε. περὶ τελευτῆς Ματταθίου καὶ διαδοχῆς Ιούδα.

CAP. VI.

VIII.

Quomodo, Antiocho vetante Judæos patriis uti legibus, solus Mattathias Asamonæi filius Regis mandata contempsit, & postea Antiochi duces prælio superavit. De obitu Mattathiæ & successione Judæ.

Κατὰ δὴ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ἦν τις οἰκῶν ἐν [x] Μωδιείμ κώμῃ τῶν Ιουδαίων, [y] ὄνομα [z] Ματταθίας, υἱὸς Ιωάννου, τοῦ Συμεῶνος, τοῦ [a] Ασαμωναίου, ἱερεὺς ἐξ ἐφημερίας [b] Ιωαρείβου, Ιεροσολυμίτης. ἦσαν δ' αὐτῷ υἱοὶ πέντε, Ιωάννης ὁ καλούμενος [c] Γαδδῆς, καὶ Σίμων ὁ κληθεὶς [d] Ματθῆς, καὶ Ιούδας ὁ καλούμενος [e] Μακκαβαῖος, καὶ Ελεάζαρος ὁ κληθεὶς [f] Αὐρὰν, καὶ [g] Ιωνάθης ὁ κληθεὶς [h] Απφοῦς. ὅτου οὖν ὁ Ματταθίας ἀπωδύρετο τοῖς τέκνοις τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων, καὶ τὴν τῆς πόλεως ἁρπαγὴν, καὶ τοῦ ναοῦ τὴν σύλησιν, καὶ τοῦ ὠλίθους τὰς συμφορὰς· ἔλεγέ τε κρεῖττον αὐτοῖς εἶναι ὑπὲρ τῶν πατρίων νόμων ἀποθανεῖν, ἢ ζῆν ἄτως [i] ἀδόξως.

Β'. Ελθόντων δὲ εἰς τὴν [k] Μωδιεὶμ κώμην τῶν ὑπὸ τοῦ βασιλέως [l] καθεσταμένων [m] ἐπὶ τῷ πιεῖν ἀναγκάζειν τοὺς Ιουδαίους ἃ διετάκτο, καὶ θύειν τοὺς ἐκεῖ κελεύοντων ὡς ὁ βασιλεὺς κελεύσαι· πολὺ δὲ τὴν δόξαν, τὴν τε πολὺ πάλαι καὶ πολὺ [n] τὴν διδασκαλίαν, ἀξιούντων τὸν Ματταθίαν πρωτοστατήσειν τῶν θυσιῶν, καταπολεμήσειν γὰρ αὐτοῦ καὶ τοὺς πολίτας, καὶ πολὺ τοῦτο τιμηθήσεσθαι παρὸς τοῦ βασιλέως. ὁ Ματταθίας οὐκ ἔφασκε ποιήσειν, οὐδ' εἰ πάλαι πάντα ἔθνη τοῖς Αντιόχου προστάγμασιν ἢ διὰ φόβον ἢ δι' [o] εὐαρέσκειαν ὑπακούοι, πεισθήσεσθαί [p] τοι αὐτὸς

2. Cum autem in Modim vicum venissent, qui à Rege *in hoc* constituti erant ut Judæos ad mandata ejus exsequenda cogerent, juberentque eos, qui illic aderant, rem divinam facere prout Rex jusserit; atque Mattathiam rogassent, qui gloriam cum ex aliis tum ex doctrina assequutus fuerat, ut præiret immolando, sequuturos enim eum cives, & id ipsi honori fore apud Regem: Mattathias, se non ita facturum esse, dicebat, nec, si aliæ gentes omnes Antiochi mandatis, sive ob metum sive placendi studio, obsequerentur,

Mattathias Maccabæorum pater. 1 Maccab. c. 2.

[r] Ἐτίσαλτο ἔτι] Ita *Hen.* & *Vet. Interpr.* in *Editis Aliisque ἐπίσταλκε.* mallem sane *ἐπιστάλωμεν*, si illa ταῦτα ϛ καὶ, &c. pars essent Epistolæ Antiochi.

[s] Ἑκτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ,] Anno XLVI. sed nescio à qua Epocha deducto. *Usserius.* Samaritani supplicationis ad Antiochum missæ responsum non anno XLVI. (ut est apud *Josephum*) sed CXLVI. mensis *Hecatombæi*, i. e. *Julii* XI. pergratum acceperunt. *Foy-Vaillant* in *Historia Regum Syriæ*, p. 180. Nullus dubito, quin pro *μϛ'.* legendum sit *ϱμϛ'.* secundum æram *Seleucidarum.* Vide infr. c. 7. §. 2.

[t] Εκατομβαιῶνος] Quod Antiochus ita tempus notarit, ingenue fateor me non intelligere: nisi, quod credo, fuerit is Εκατομβαιὼν Calippicus Lunaris. & sane non dubito, quin verum sit. SCALIG. lib. 1. *de Emend. Temp.* p. 49. Nomen Εκατομβαιῶνος hic ferri non potest. Asiæ enim reges non utuntur mensium Atticorum appellationibus. in uno *Regis Galliarum* codice, *μηνὸς Υπερβερεταίου ιη'.* [*μηνὸς Εκατομβαιῶνος Υπερβερεταίου ιη'.* (*ἑκτῷ καὶ δεκάτῃ Lugd. Bat.*) *Vat.* & *Hen.*] Quæ scriptura nihil nos juvat. nullus enim apud Syro-Macedonas Υπερβερεταῖος appellatur. Propius accedit ad verum *Epiphanii* versio, *mense E.* chato [*mense Echate* in aliis *Codd.*] unde reponendum conjicio *μηνὸς ἐχάτου mensis ultimi*, id est, *Gorpiæi.* qua voce sciolus aliquis nomen proprium mensis Syro Macedonici mendosum latere existimans, Εκατομβαιῶνος rescripsit; quod ad *ἐχάτου* ex omnibus mensium nominibus proxime accedit. PETITUS in *Animadvers. ἀνεκδότοις*, tom. 3. p. 673.

[v] Ὀκτωκαιδεκάτῃ.] Id est, *Julii* XIV. ut dicit *Cappellus* ad A. M. 3833.

[x] Μωδιείμ] Μωδεὶν l. 1. *de Bello Jud.* Μωδεῖ *Busb.* Μωδαεὶ (*Lugd. Bat.*) *Hen.* Μωδαεὶμ *Suid.* ex *Josepho.* Varie Μωδιεὶμ, Μωδεὶν, Μωδεὶν, Μωδεεὶν in *Maccabaïcis.* Μωδεεὶμ *Eusebio.* Dicitur *Modim* apud *Hieronymum*, & *Modim* vel *Modin* in *Epiphanii* libris. Videsis *Drusium* ad *Sulpicium* l. 2. c. 12. *Grotium* ad 1 *Maccab.* c. 2. v. 1. & *Relandum* in *Palæstina Sacra*, p. 901. HUDS. Conf. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 1. §. 3. item infr. c. XI. §. 2. SPANH.

[y] Ονομα] Ονόματι *Hen.*

[z] Ματθίας,] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) *Busb. Epiphan.* & *Zonar.* Ματθίας in *Editis Altisque.* HUDS. Ματθαίας 1 Maccab. 1. conf. infr. lib. 14. c. 10. §. 4. SPANH.

[a] Ασαμωναίου,] Eo modo *Busb. Hen. Zonar.* & meliores *Epiphanii* libri, Ασαμωναίου in *reliquis.* Videsis *Simsonum* ad *A. M.* 3837. & *Usserium* ad *A. M.* 3837.

[b] Ιωαρείβου,] Perperam Ιωαεὶβ *Hen.* atque *Jobab* apud *Epiphanium.* nam Joaribi familia inter XXIV. *ἐφημερίας* prima est 1 *Chron.* c. 24. v. 7.

[c] Γαδδῆς,] Ita etiam *Zonaras.* Rectius forsan Γαδδὶς 1 *Maccab.* c. 2. v. 2. quo modo etiam legisse videtur *Epiphan.* HUDS. Καδδὶ 1 Macc. II. 3. Conf. infr. lib. 13 c. 1. §. 2. SPANH.

[d] Ματθῆς,] Θαθὶς *Busb.* Θαθὶς *Hen.* & *Zonar.* Parum refert (inquit *Gratius*) an Θαθὶ cum *Maccabaico* legas an Ματθὶ cum *Josepho.* utrumvis enim dicas, Syriace *ferventem* significat. HUDS Pro Ματθὶς 1 Macc. II. v. 3. Θαθὶ *Rufin.* Thasi. SPANH.

[e] Μακκαβαῖος,] Ideo Judas dictus est *Maccabæus*, quod in vexillis scriptum habuerit per sigla (ut *Justinianus* loquitur) sententiam eam quæ exstat *Exod.* 15. v. XI. *Mi Camoca Baelohim Jehovah, Quis similis tui inter Deos, Domine.* Solent enim Hebræi primas literas nominum colligere, & ex eis collectis vocem fingere compendii causa, ut *MaCHaI* ex vocibus modo allatis.

[f] Αὐρὰν,] Non aliter *Zonaras.* Αὐαρὰν 1 *Maccab.* c. 2. v. 5. HUDS. Αὐαρὰν 1 Macc. I. 5. Confer infr. c. 9. §. 4. ὁ Σαυαρὰν 1 Maccab. VI. 43. SPANH.

[g] Ιωνάθης] *Al.* Ιωνάθου & Ιωνάβας.

[h] Απφοῦς.] In Græcis *Josephi* Απφοῦς vel Αφφοῦς, in *Latinis*, inverso ordine, *Eleazarus qui Apphus*, *Jonathan qui Abaron.*

[i] Ἀδόξως.] *Lugd. Bat.* ἀτιμῶς.

[k] Μωδιείμ] Μωδαεὶ *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) vide *Annott.* ad super. §. 1.

[l] Καθεσταμένων] Ita ex *Lugd. Bat.* Reliqui καθισαμένων. HAV.

[m] Ἐπὶ τῷ ποιεῖν ἀναγκάζειν,] Ἐπὶ τὸ ποιεῖν *Hen.*

[n] Τὴν διδασκαλίαν,] Male vertitur *doctrina.* De Mattathiæ enim doctrina nihil, de liberis multum habet Josephus: neque unquam διδασκαλία ad doctrinam, ad liberos semper refertur. Ευτεκνίαν certe (id enim διδασκαλία) in magna parte felicitatis ponit *Aristoteles*; & apud Judæos potissimum honorifica fœcunditas, infamis sterilitas. Non numerum autem solummodo, sed & indolem liberorum complectitur διδασκαλία, sive διδασκαλία, τέκνα (*Sc.*) ἂν ᾖ πολὺ καὶ ἀγαθὰ, ut ait *Aristoteles* Rhetor. I. 22. Ed. *Sturm.* IBBETSON.

[o] Εὐαρέσκειαν] Εὐαρεσίαν solus *Busb.* HUDS. Ευαρεσίτους in Schol. Græc. ad Exod. XXIV. 18. & Εὐαρεστοῦντι LXX. Gen. v. 23. VI. 9. &c. SPANH.

[p] Ποτ' αὐτὸς] Ποτ' αὐτοῖς *Hen.* & *Busb.*

tur, *eousque* obsequuturum se cum filiis ut patrium cultum relinquerent. Ubi vero ille conticuit, accessit homo Judæus in oculis omnium & ex mandato Regis sacrificavit. id quod videns Mattathias indignatus, ipse cum filiis suis gladios gerentibus in eum irruit, illumque ipsum *ad aram* obtruncavit, & Apellem præfectum regium, qui *sacrificare* cogebat, interfecit una cum paucis militibus: dirutaque ara exclamavit, dicens, "si "quis patrii ritus studiosus est Deique cultus, "exeat post me." Atque hæc loquutus cum filiis in solitudinem contendit, relictis in oppido suis omnibus facultatibus. Idque multi imitati, & ipsi cum liberis & uxoribus in desertum profugerunt, & in speluncis habitarunt. Ista cum audissent duces regii, assumptis quotquot in arce Hierosolymitana erant militibus, Judæos in solitudinem insequuti sunt: eosque assequuti, primum quidem illis persuadere conabantur, ut pœnitentia ducti eligerent quæ in rem suam essent, neque eam sibi necessitatem imponerent, ut belli lege cum illis agerent. Cum vero dictis non parerent, sed in diversam irent sententiam, pugna cum illis commissa est die Sabbati: & ita ut erant in speluncis combusti sunt, nihil repugnantes, & ne obsepto quidem *specus* aditu. Etenim propter religionem diei à vi arcenda abstinuerunt, nolentes Sabbatum, etiam cum in malis essent, profanare. Lege enim sancitum est, ut illa die otium ageremus. Interierunt itaque una cum *suis* uxoribus & liberis in speluncis suffocati, ad homines mille. Multi autem è periculo evaserunt, &, cum Mattathiæ sese adjunxissent, eum sibi ducem constituerunt. Ille vero eos etiam Sabbatis pugnare docebat, dicens, "si hoc non fecerint, "legem etiam servantes, sibi ipsis hostes fore, "quandoquidem fiet ut inimici illos eo die ag- "grederentur, cum vim non propulsarent, adeo- "que nihil prohibiturum esse, quin omnes hoc "pacto absque pugna pereant & tollantur." Ista loquutus *hoc ipsum* eis persuasit: atque hactenus nobis mansit *consuetudo*, ut Sabbatis etiam, urgente necessitate, pugnaremus. Mattathias igitur, cum magnam circa se manum collegisset, & aras evertit, & defectores occidit, quotquot deprehendere potuit (nam multi *illius* metu ad gentes in circuitu dispersi fuere) pueroque nondum recutitos circumcidi jussit, pulsis illinc, quibus id negotii datum erat ut prohiberent.

Mattathias Judeum deastris sacrificantem obtruncat. 1 Maccab. c. 2.

Judei Sabbati pugnare nolentes occiduntur. 1 Maccab. c. 2.

Mattathias persuadetur etiam Sabbato pugnare. 1 Maccab. c. 2.

3. Cum autem annum imperasset & in morbum incidisset, advocatis filiis, ubi illos circa se stitisset, "Equidem ego, inquit, filii, viam o- "mnibus calcandam ingredior. At vobis consi- "lium meum commendo, oroque & obsecro ne "male id custodiatis, sed, illius qui vos genuit "nutrivitque voluntatis non immemores, serva- "te ritus patrios, veteremque reipublicæ for- "mam, in discrimen adductam, ite restitutum, "non seducti ab iis, qui, aut sponte aut necessi- "tate coacti, *cam *hostibus* produnt: sed vosmet

Mattathias filios suos ad legis defensionem animat. 1 Maccab. c. 2.

μὴ τ τέκνων τὸ πάτριον θρησκείαν καταλιπεῖν. ὡς ἢ σιωπήσαι ⟨φ αὐτὸ, προελθών τις τ Ιουδαίων εἰς μέσον ἔθυσεν καθ' ὰ προσέταξεν Αντιοχ⟩, ζυμωθεὶς ὁ Ματταθίας ὥρμησεν ἐπ' αὐτὸν μὴ τ παίδων, ἐχόντων κοπίδας· καὶ αὐτόν τι σκεῦνον διέφθειρε, καὶ τ στρατηγὸν ℔ βασιλέως Απελλῆ, ὃς [q] ἐπηνάγκαζε, διεχρήσατο μετ' ὀλίγων στρατιωτῶν, καὶ τ βωμὸν καθελὼν ἀνέκραξε, εἴτις ζηλωτὴς ἐστι τ πατρίων ἐθῶν, καὶ τ ℔ Θεοῦ θρησκείας, ἑπέσθω, φησὶν, ἐμοί. καὶ ταῦτα εἰπὼν μὴ τῶν τέκνων εἰς τὴν ἔρημον ἐξώρμησε, καταλιπὼν ἅπασαν τὴν αὐτοῦ κτῆσιν ἐν τῇ κώμῃ. τὸ δ' αὐτὸ καὶ [r] πολλοὶ ποιήσαντες [s] μὴ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν ἔφυγον εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἐν ταῖς σπηλαίοις διῆγον. ἀκούσαντες ℨ ταῦτα οἱ τοῦ βασιλέως στρατηγοὶ, καὶ τὴν δύναμιν ὅτι εἶναι συνέβαινεν ἐν τῇ ἀκροπόλ⟨ τῶν Ιεροσολύμων ἀναλαβόντες ἐδίωξαν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς Ιουδαίους. καὶ καταλαβόντες, τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ἐπεχείρουν πείθειν μεταγνόντας αἱρεῖσθαι τὰ συμφέροντα, καὶ μὴ προσάγειν αὐτοῖς ἀνάγκην ὥστε αὐτοὺς [t] χρῆσθαι [v] πολέμῳ νόμῳ. μὴ προσδεχομένων ℨ τοὺς λόγους, ἀλλὰ τἀναντία φρονοῦντων, συμβάλλειν αὐτοῖς εἰς μάχην Σαββάτων ἡμέρᾳ· καὶ ὡς εἶχον οὕτως ἐν τοῖς σπηλαίοις αὐτοὺς κατέφλεξαν, οὐδὲν ἀμυνομένους, ἀλλ' οὐδὲ τὰς εἰσόδους ἐμφράξαντας. ℔ ℨ ἀμύνεσθαι ⅄ τὴν ἡμέραν ἀπέχοντο, μηδὲ ἐν κακοῖς προδοθῆναι τὴν ℔ Σαββάτου τιμὴν θελήσαντες. ἔρχειν γὰ ἡμῖν ἐν αὐτῇ νόμιμόν ἐστιν. ἀπέθανον μὲν οὖ σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις [x] συμπνιγέντες τοῖς σπηλαίοις, ὡς χίλιοι. πολλοὶ ℨ καὶ ⅄ σωθέντες, τῷ Ματταθίᾳ προσέθεντο, κἀκεῖνον ἄρχοντα ἀπέδειξαν. ὁ ℨ [y] καὶ Σαββάτοις αὐτοὺς ἐδίδασκε μάχεσθαι, λέγων, "ὡς εἰ μὴ ποιήσουσι τοῦτο, [z] φυ- "λαττόμενοι τὸ νόμιμον, ἑαυτοῖς ἔσονται πολέμιοι, τῶν "μὲν ἐχθρῶν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν αὐτοῖς προσ- "βαλλόντων, αὐτῶν δ' οὐκ ἀμυνομένων· [a] κωλύσει τε "μηδὲν, οὕτως ἁμαχητὶ πάντας ἀπολέσθαι." ταῦτ' εἰ- πὼν, ἔπεισεν αὐτούς· καὶ [b] ἄχρι δεῦρο μένει παρ' ἡμῖν, καὶ Σαββάτοις, εἴποτε δέοιτε, μάχεσθε. ποιήσας οὖ δυνάμιν πολλὴν περὶ αὐτὸν Ματταθίας, τούς τε βωμοὺς καθεῖλε, καὶ τοὺς ἐξαμαρτόντας ἀπέκτεινεν, ὅσους λαβεῖν ὑποχείριους ἐδυνήθη. πολλοὶ γὰ δι' ἀλλόφυλον διεσπάρησαν εἰς τὰ πέριξ ἔθνη. τῶν τε παίδων τοὺς οὐ περιτετμημένους ἐκέλευσε περιτέμνεσθαι, τοὺς [c] ὅπῃ τῶ κωλύσι καθιστημένους ἐκβαλών.

γ'. Αρξας δ' ἐνιαυτὸν καὶ καταπεσὼν εἰς νόσον, προσκαλεῖται τοὺς παῖδας, καὶ εἰσηγάμενος αὐτοὺς, "ἐγὼ μὲν, εἶπεν, ὦ παῖδες, ἄπειμι [d] τὴν τῆς "εἱμαρμένης πορείαν. [e] παρατίθεμαι ℨ ὑμῖν τὸν "φρόνημα, καὶ παρακαλῶ μὴ ψεύσασθαι κακὸς αὐτοῦ "φύλακας, ἀλλὰ μεμνημένους τῆς τοῦ φύσαντος ὑ- "μᾶς καὶ θρεψαμένου προαιρέσεως, ἔτι τε σώζειν τὰ "πάτρια, καὶ κινδυνεύουσαν εἶχεσθαι τὴν [f] ἀρχαίαν "πολιτείαν ἀνακτᾶσθαι· μὴ συμφερομένους τοῖς ὑπὸ τὰ "βέ-

q Επιωάγκαζε,] Επιάγκατε *Hen.*

r Πολλοὶ ποιήσαντες] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* ἄλλοι in *cæteris.*

s Μετὰ τ τέκνων ℨ γυναικῶν] Μετὰ τέκνων *Busb.*

t Χρῆσθαι πολέμῳ νόμῳ.] Χρήσασθαι *Hen.*

v Πολέμῳ] *Lugd. Bat.* πολεμικῷ.

x Συμπνιγέντες τοῖς σπηλαίοις] Εμπνιγέντες *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

y Καὶ Σαββάτοις αὐτὸς ἐδίδασκε μάχεσθαι,] Vid. infr. lib. 13. c. 1. § 3. Hic de pugna Judæorum die Sabbati ante omissa; ibi vero Sabbatis, ut contra hostes pugnarent Judæi, auctor Mattathias. Confer infr. lib. 14. c. 4. §. 2. SPANH. An vitæ discrimen pellat Sabbatum olim ambigebatur. REL.

z Φυλαττόμενοι τὸ νόμιμον,] Id est Legem de Sabbato non violantes, quod vitæ periculum amovet Sabbati observandi obligationem. Nam cum tacitæ exceptiones plerisque insint legibus, nulla est aut receptior aut justior quam ea quæ fluit ex necessitate. Vide *Grotium* ad 1 *Maccab.* 2, 41. & ad *Matth.* c. 12.

a Κωλύσει τε μηδὲν,] Κωλύσει μηδὲν τὸ ἁμαχητὶ πάντας ἀπολέσθαι *Busb.*

b Αχρι ——— μάχεσθε.] Vid. *alibi.* lib. 1. c. 7. §. 3. & infr. lib. 13. c. 1. §. 3. Ita apud Synesium Epist. IV. p. 162. C. Navis gubernator Judæos, omisso navis gubernaculo Paraseeves tempore, in summa etiam tempestate, media nocte ad illud redit: νῦν γάρ, φησὶν, ὁ νόμος ἐφίησιν, ἐπειδὰν τὰ σαφῶς τ ὠφελοῦντα ℨ ψυχῆς θέωμαι. Ita Thalmudici de Sabbato, & Ramban in Jad. adde Petav. in Not. ad Synes. p. 47. SPANH.

c Επὶ τῷ κωλύσει] Επὶ τὸ κωλύσει *Hen.*

d Τὴν ℨ εἱμαρμένης πορείαν.] Τὴν εἱμαρμένην πορείαν *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

e Παρατίθεμαι ὑμῖν] Παρακλίνω *Hen.*

f Αρχαίαν πολιτείαν ἀνακτᾶσθαι·] Ita *Hen. Busb.* (*L. B.*) & *Epiphan.* πατρῴαν in *Editis Aliisque.*

* *Eam* hostibus *produnt:*] Ea aut perdunt aut produnt, *Epiphan.*

"βάλησιν ἢ δι' ἀνάγκλω παραδίδωσιν αὐτλῶ, [g] ἀλλ'
"ἀξίους παῖδας ὄντας ἐμοῦ, καὶ βίας πάσης καὶ ἀνάγ-
"κης ἐπάνω φρονεῖσθαι, τὰς ψυχὰς ὕτως [h] παρεσκευασ-
"μένους, ὡς ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τῶν νόμων, ἂν δέῃ, λο-
"γιζομένους τοῦθ' ὅτι τὸ θεῖον, ποιήτας ὑμᾶς ὁρῶν, οὐκ
"ὑπερόψεται, τὸ δ' ἀρετῆς [i] ἀγαπώμενον, ἀποδώσει
"πάλιν ὑμῖν [k] αὐτὸ, καὶ τλῶ ἐλευθερίαν ἐν ᾗ [l] ζήσεσθε
"μετ' ἀδείας τῶν ἰδίων ἀπολαύοντες ἐθῶν ἀποκαταστάσει.
"θνητὰ μὲν γὰρ τὰ σώματα ὑμῶν ὁ θάνατος ἔχει, τῇ δ' τῶν
"ἔργων μνήμῃ τάξιν ἀθανασίας λαμβάνει· ἧς ἐραστεύ-
"τας ὑμᾶς βούλομαι διώκειν τλῶ ἔνκλειαν· καὶ τὰ μέγιστα
"ὑφιστάμενος, μὴ ὀκνεῖν ὑπὲρ αὐτῶν ἀπολιπεῖν τὸν βίον.
"μάλιστα δ' ὑμῖν ὁμονοεῖν παραινῶ, καὶ [m] πρὸς ὃ τι
"ὑμῶν πέφυκεν ἀμείνων ἕκαστος, πρὸς τοῦτ' εἴκοντας
"ἀλλήλοις οἰκείαις χρῆσθαι τῇ ἀρετῇ. καὶ Σίμωνα μὲν
"τὸν ἀδελφὸν, σωφρονεῖν πεφυκότα, πατέρα [n] ἡγεῖσθε, καὶ
"οἷς ἂν οὗτος συμβουλεύῃ πείθεσθε· Μακκαβαῖον δὲ τὸν
"φρονήσεως, δι' ἀνδρείαν δὲ ἰσχυὸν, στρατηγὸν ἕξετε. τὸ γὰρ
"ἔθνος οὗτος ἐκδικήσει, καὶ ἀμυνεῖται τοὺς πολεμίους.
"[o] προσίεσθε δὲ τοὺς δικαίους καὶ θεοσεβεῖς, καὶ τλῶ δυνα-
"μιν αὐτῶν αὔξετε.

δ'. Ταῦτα παραλεχθεὶς τοῖς παισὶ, καὶ τὸν θεὸν ἐξάμε-
νος σύμμαχον αὐτοῖς γενέσθαι, καὶ τῷ λαῷ τλῶ ἰδίων ἀνα-
σῶσαι πάλιν καὶ βίᾳ σωθῆναι, μετ' [p] ὀ πολὺ τελευτᾷ, καὶ
θάπτεται μὲν ἐν [q] Μωδιείμ. πένθος δ' ἐπ' αὐτῷ μέγα
καὶ λαὸς πᾶνλος ποιησάμενος, διεδέξατο τλὴ προστασίαν τῶν
πραγμάτων ὁ παῖς αὐτοῦ Ἰούδας, ὁ καὶ Μακκαβαῖος,
ἐνιαυτῷ ἔτει δὲ πεντηκοστῷ [r] ἕκτῳ. συναιρομένων δ'
αὐτῷ προθύμως τῶν ἀδελφῶν καὶ τῶν ἄλλων, τοὺς τε πολε-
μίους ἐξέβαλεν ἐκ τῆς χώρας, καὶ τοὺς παρανομήσαντας εἰς
τὰ πάτρια τῶν ὁμοφύλων διεχρήσατο, καὶ ἐκαθάρισεν ἀπὸ
πάντος μιάσματος τλὴν γλῆν.

"liberos me dignos præstantes & vi omni & ne-
"cessitate superiores estote, paratis animis, ut
"pro lege, si ita res ferat, moriamini, cogitan-
"tes Deum vos ipsos, si tales videat, non ne-
"glecturum, † sed æstimatione virtutis redditu-
"rum vobis quod amisistis, eamque vivendi li-
"bertatem restituturum, ut cum securitate mori-
"bus vestris perfruamini. Corpora enim vobis
"mortalia & caduca, sed *præclare* gestorum me-
"moriâ immortalitatem consequuntur; cujus a-
"more inflammatos vos aspirare volo ad gloriam,
"& ut maxima aggredientes non gravemini illis
"exsequendis immori. Præcipue autem vos ad
"concordiam hortor; & qua præstantiorem na-
"tura quemque fecerit, eatenus alii aliis cedatis,
"virtutem quisque suam exercentes. Et Simo-
"nem quidem fratrem, prudentia præcellentem,
"patris loco habete, ejusque consiliis *semper* ob-
"temperate: Maccabæum vero, fortitudine &
"robore egregium, in bello gerendo militiæ du-
"cem habebitis. ille enim popularium injurias
"persequetur, atque ulciscetur hostes. Denique
"conciliate vobis justitiæ & pietatis cultores, &
"*hoc pacto* vires illorum augebitis.

4. Ista filiis loquutus, Deumque precatus ut eis auxilio esse dignaretur, & populo pristinum suum vivendi morem restitueret, non multo post diem supremum obit, & in Modim sepelitur. Postquam autem à populo universo planctu magno deploratus est, rerum administrationem in se suscepit filius ejus Judas, cognomine Maccabæus, anno centesimo quadragesimo sexto. Cumque ei opem alacriter tulissent ipsius fratres aliique, & hostes è regione expulit, & populares suos patria instituta violantes ferro peremit, terramque *suam* ab omni inquinamento expiavit. IX. *Mattathia defuncto Judas Maccabæus principatum occupat.* 1 *Maccab.* c. 3.

g Ἀλλ' ἀξίους παῖδας ὄντας ἐμοῦ, καὶ βίας πάσης] Ἀλλ' ἀξιώσας παῖδας ὄντας ἐμοὺς ἐμμεῖναι καὶ βίας ἁπάσης *Hen.* (ἀλλ' ἀξίους παῖδας ὄντας ἐμοῦ ἐμμεῖναι, καὶ β. π. *Lugd. Bat.*) ἀλλὰ παῖδας ὄντας ἐμοῦ ἀξιοῦ βίας τε πάσης *Busb.*

h Παρεσκευασμένους,] Παρασκευαταμένους *Hen.* & *Busb.* παρασκευασμένους in *Editis Aliisque.*

† *Sed æstimatione virtutis redditurum vobis quod amisistis,*] Sed vestram virtutem inspiciens reddet vobis libertatem, & retribuet quandoque ut cum securitate vestris moribus perfruamini. *Epiphan.*

i Ἀγαπώμενον,] Ἀπογδυπάρθοι solus *Hen.*

k Αὐτὸ,] *L. B.* αὐτὰς.

l Ζήσεσθε μετ' ἀδείας] Ita in Cod. *Gall.* (& *L. B.*) ζήσεσθαι

Quomodo Judas Apollonii & Seronis exercitus profligavit, ipsosque duces occidit: &, non multo post Lysia & Gorgia superatis, Hierosolyma ascendit, templumque repurgavit.

HÆC cum audisset Apollonius, Samariæ præfectus, coacto exercitu, contra Judam egressus est. Ille vero ei obviam ivit & conser- *Judas Apollonium vincit.* 1 *Maccab.* c. 3.
tis manibus prælio superat, atque hostium multos quidem interfecit, (in quibus & Apollonium imperatorem, cujus armis exuti ensem, quo tum forte usus est, *postea semper* gerebat) plures vero vulneravit, & cum ingenti præda ex hostium castris direpta recessit. Seron autem, Cœles-Syriæ exercitus dux, audito quod multi sese Judæ adjunxerant, atque *is* satis copiarum ad prælia bellumque gerendum jam comparaverat, statuit exercitum contra eum educere, suâ interesse putans pro virili in eos animadvertere, qui contra Regis mandata facerent. Contractis igitur quos penes se habuit militibus, adjunctisque Judæorum etiam perfugis & impiis contra Judam profectus est. Cumque Bethoron usque Judææ vicum *Seron Judam adoritur.* 1 *Maccab.* c. 3.

in *reliquis.*

m Πρὸς ὃ τι ὑμῶν πέφυκεν] Πρὸς ἃ τις, dein πρὸς ταῦτα *Busb.*

n Ἡγεῖσθε,] Ita *Busb.* & mox πείθεσθε. quo modo legisse videtur *Epiphan.* ἡγεῖσθαι & πείθεσθαι in *reliquis.*

o Προσίεσθε δὲ] Περιίεσθαι *Hen.* & *Gall.* προσάγατε πρὸς ὑμᾶς πάντας τοὺς ποιητὰς δὲ νόμου 1 *Maccab.* c. 2. v. 67.

p Οὐ πολὺ τελευτᾷ,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 1. §. 3. SPANH.

q Μωδιείμ.] Ita legit & distinguit *Hen.* Μωδαεῖ, πένθος ἐπ' αὐτῷ μ. τ. λ. π. ποιησαμένου. Διαδέξαται δὲ τλὴ αρ.

r Ἕκτῳ.] καὶ ἑκτῷ *L. B.*

s Χρήσασθαι] *L. B.* χρῆσθαι.

t Εἶχε·] Αὐτὸς εἶχε *Busb.* & *Hen.*

v Κοίλης Συρίας στρατηγὸς] Συρίαν 1 *Maccab.* c. 3. v. 13.

ΚΕΦ. ζ'. CAP. VII. X.

cum proceſſiſſet, illic caſtra metatur. Judas autem ei obviam factus, idque congrediendi animo, ubi vidit ſuos, tum quia pauci & inedia confecti eſſent, (nam *eo die* jejunaverant) ad pugnam *ineundam* parum alacres, animum audaciamque illis addebat, dicens, "non in multitu-
Judas ſuos animat. 1 Maccab. c. 3. "dine *militum* ſitam eſſe victoriam, triumphum-
"que ex hoſtibus reportatum, ſed in pietate er-
"ga Deum: idque compertiſſimum haberi *plu-*
"*rimis* majorum exemplis, qui cum ex jure &
"pro legibus ſuis & liberis dimicaſſent, multas
"ſæpe hoſtium myriadas fuderunt. nemini enim
"injuriam facere magnas dat vires." Hæc ubi dixit, ſuis perſuaſit, ut, contempta hoſtium multitudine, cum Serone manus conſererent; con-
Seron à Juda caditur. 1 Maccab. c. 3. greſſuſque fugavit Syros. proſtrato enim duce univerſi ſeſe in fugam conjiciunt, quaſi omnis in eo poſita eſſet ſalutis ſpes. Illos vero in campum uſque perſequutus, ex hoſtibus occidit ad octingentos: reliqui evaſerunt in regionem maritimam.

XI. *Antiochus Epiphanes in Perſidem proficiſcitur. 1 Maccab. c. 3.*

2. Quibus rebus auditis Antiochus rex, iſtis vehementer iratus, copias ſuas omnes coëgit, multiſque ex inſulis mercenariis militibus aſſumptis, paravit primo vere in Judæam irrumpere. Verum cum, ſtipendio illis *in annum* numerato, vidiſſet theſauros deficere pecuniæque inopiam eſſe (nam neque tributa omnia reddebantur propter ſeditiones in gentibus *conflatas*, & ipſe, vir magni animi & largitor, iis quæ habuerat non contentus erat) ſtatuit primum in Perſidem proficiſci, & regionis iſtius tributa colligere. Cum
Antiochus relinquit Lyſiam, qui Judæos ulciſcatur. 1 Maccab. c. 3. itaque reliquiſſet Lyſiam quendam, negotiorum procuratorem, apud ipſum auctoritatem habentem, & provincias à flumine Euphrate uſque ad fines Ægypti & inferioris Aſiæ, atque copiarum & elephantorum partem, juſſit ut Antiochum filium ſuum uſque ad reditum ſuum diligenter educaret, utque Judæa everſa, ejuſque incolis in ſervitutem abductis, deleret Hieroſolyma, & genus Hebræorum exſtingueret. Et iſta quidem cum Lyſiæ in mandatis dediſſet rex Antiochus, profectus eſt in Perſidem, anno centeſimo quadrageſimo ſeptimo, & Euphrate trajecto aſcendit ad ſuperiores provincias.

Lyſias milites colligit, ut cum Judæis congrederetur. 1 Maccab. c. 3.

3. Lyſias autem, delectis *ad hoc negotium* Ptolemæo Dorymenis filio & Nicanore & Gorgia, hominibus amicorum Regis potentiſſimis, eos cum quadraginta peditum millibus & ſeptem equitum millibus dimiſit in Judæam. Illi vero, ad urbem uſque Emmauntem progreſſi, in loco campeſtri caſtra metantur. Illiſque accedunt auxilia ex Syria & regione finitima, multique perfugæ Judæi: necnon & mercatores quidam, veluti illos empturi qui in ſervitutem redigendi erant, compedibus quibus captivos vincirent ſecum allatis, argentoque & auro in pretium illorum numerando. Judas autem, caſtris conſpectis & adverſariorum multitudine animadverſa, mili-
Judas ſuos hortatur & rem militarem ordinat. 1 Maccab. c. 3. tes ſuos hortabatur ut forti eſſent animo, ſuade-

---

x Ἄχελ Βεθωρὸν] Ita in *Editis Aliiſque.* Βαιθωρὲν *Hen.* ἕως ἐκβάσεως Βαιθωρὲν, vel Βεθωρὲν in 1 *Maccab.* c. 3. v. 6.

y Βεθωρὸν] *Gen.* Βεθώρων. 1 Macc. III. 16. Βαιθωρὲν. SPANH.

z Οὐκ ἐν ——— δύσεσιν] Victoria ſcil. non eſt in multitudine, ſed infiducia in Deum & alacritate bellatorum poſita. vid. lib. 1. Antt. cap. XI. §.... τὸ νικᾶν γὰρ ἐν τῷ πλήθει καὶ τῇ πολυχειρίᾳ &c. SPANH.

a Ἄχελ ἕως πεδίου,] Ἐν τῇ καθ' ἑαυτὸ Βαιθωρὲν ἕως ἕως πεδίου 1 *Maccab.* c. 3. v. 24.

b Εἰς τὴν Ἰδουμαίαν.] Εἰς γῆν Φυλιστιὶμ 2 *Maccab.* 3. v. 24.

c Τῶν νήσων] Αἱ νῆσοι, Græcia. ים REL.

d Ἀναλαβεῖν,] Παραλαβεῖν *Hen.*

e Ὀρέων] *Gen.* ὀρέων.

f Διήκουσα ποταμοῦ,] Ex *Epiphanio* aliquis ſuſpicaretur eum διήκοντα legiſſe.

g Καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως] Καὶ τὰς ἡμίσεις τῆς δυνάμεων 1 *Maccab.* c. 3. v. 34.

h Ἀντίοχον τὸν ὑὸν αὐτοῦ] Ita ex *MSS.* τὸν Ἀντίοχον in *Editis.*

i Τῷ ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει,] Æra Seleucidarum CXLVII. ſic 1 Macc. III. 37. SPANH.

k Πρὸς τὰς ἄνω σατραπείας.] Id eſt, ἕως τὰς ἄνω σατραπείας. atque ita verba accipit *Epiphanius*, qui vertit, *ad ſuperiores provincias*: niſi forſan ἕως τὰς ἀνὼ σατραπείας legerit. ἕως τὰς ἐπάνω χώρας 1 *Maccab.* c. 3. v. 27.

l Τῶν βασιλίως φίλων,] Τῶν φίλων τοῦ βασιλίως *Hen.* τοῦ φίλων βασιλίως 1 *Maccab.* c. 3. v. 38.

m Ἐμμαοὺς πόλεως] Alibi apud *Joſephum* Ἀμμαοῦς. Juxta Emmaus quæ nunc Nicopolis dicitur, *Hieron.* ad *Dan.* c. 8. πλησίον Ἐμμαοὺμ aut Ἐμμαοὺμ (1 *Macc.* c. 3. v. 40.) quod malit *Grotius*, qui cenſet ultimas literas vocis Ἐμμαοὺς debere mutationem recipere. Vide *Relandum* in *Paleſtina S.* p. 758.

n Ἀπὸ τῆς Συρίας] Ἀπὸ τε Συρίας *Hen.* & *Busb.*

o Πέδας μὲ νομίζοντες] Πέδας μὲ νομίσαντες *Hen.* Ex hoc loco conſtat, πεδας pro παῖδας reponendum eſſe 1 *Maccab.* c. 3. v. 41. quod notatum Cl. *Lowthio.*

p Ἰσρ-

τ̃ νίκης ἔχοντας ἐν τῷ Θεῷ, τ̃τον ἱκετεύειν τῷ πατρίῳ νόμῳ, σάκκους ωβεβλημένους, κ̀ τὸ σώματος αὐτῶ σχῆμα τ̃ P ἱκετείας ωδὲ τὰς μεγάλας κινδύνους ὑπιδείκνυσθαι, τ̃τω δυσωπ̃ντα ωδαχθῆναι αὐτοῖς τὸ κ̀ τ̃ ἐχθρῶν κρατ̃ν. Διαπάξας δ̀ τ̀ ἀρχαῖον αὐτὸς τρόπον κ̀ πάτριον κ̀ χιλιάρχους κ̀ ταξιάρχους, κ̀ q τὸς νεογάμους ἀπολύσας, κ̀ τὸς τὰς κτήσεις νεωστὶ πεποιημένους, ὅπως μὴ διὰ τὸ τ̃των ἀπόλαυσιν φιλοζωῆντες ἀπολεμότερον μάχωνται, καταρρὰς τοιαύτοις r παρορμᾷ λόγοις ωρὸς τ̀ ἀγῶνα τὸς αὐτὸ γραπτώσας. "καιρὸς μὲν s ὑμῖν οὐκ ἄλλ̃ ἀναγκαιότερ̃ δ̀ παρόν̃, ὦ ἑταῖροι, εἰς δύψυχίαν κ̀ κινδύνων καταφρόνησιν t κατα- "λελειπται. νῦν γὰρ ἐστιν ἀνδρείως u ἀγωνισαμένοις τὴν "ἐλευθερίαν ἀπολαβεῖν, ἣν ὲ δι' αὐτὴν ἅπασιν ἀγαπη- "τὸν ἦσαν, ἡμῖν x νῦ ἐξουσίας δ̀ θρησκεύειν τὸ θεῖον "ἔτι ποθνοτέραν εἶναι συμβέβηκεν. ὡς ἂν ὲ τῷ πα- "ρόντι κειμένων ὑμῶν, y ταύτην ἀπολαβεῖν, κ̀ τ̀ δυ- "σαίμονα κ̀ μαχάιρον ἀνακτήσασθαι βίον· ἔστ̃ δ̀ "ἣν ὁ κ̀ τὸς νόμους κ̀ τὴν πάτριον συνήθειαν· ἢ τὰ "αἴσχιστα παθεῖν, κ̀ μηδὲ σπέρμα δ̀ γένους ὑμῶν z ἀπο- "λειφθῆναι, κακῶν ὲ τῇ μάχῃ γενομένων, ἅτως ἀγω- "νίζεσθε. τὸ μὲν ἂν ἀποθανεῖν ὲ μὴ πολεμοῦσιν ὑμῖν "ὑπάρξειν ἡγούμενοι· τὸ δὲ ὑπὲρ τηλικούτων ἐπάθλων, "ἐλευθερίας, πατρίδ̃, νόμων, δσεβείας, αἰώνιον τὴν "εὐκλείαν καταδιάζειν πεπισμένοι, ἑτοιμάζεσθε τοι- "γαρῦν, ἅτως τὰς ψυχὰς b ἠσπασμένοι ὡς ἄγγελον "ἅμ' ἡμέρᾳ συμβαλοῦντες τοῖς πολεμίοις.

δ'. Καὶ ὁ μὲν Ιούδας τα῀τα ωδιατιθεὶς τὴν στρατιὰν c ἔλεγε. τ̃ δὲ πολεμίων πεμψάντων Γοργίαν μ̃ πεντακισχιλίων πεζῶν ὲ χιλίων ἱππέων, ὅπως διὰ τ̀ νυκτὸς ἐπιπεσῃ τῷ Ιούδᾳ, κ̀ ωρὸς τ̃τον ὁδηγὸς ἔχοντ̃ αὐτὸ τινας τ̃ περιόντων Ιουδαίων, αἰσθόμεν̃ ὁ δ Ματταθίου παῖς, ἔγνω ὲ αὐτὸς τοῖς ἐν τῇ παρεμβολῇ τ̃ πολεμίων ἐπιπεσεῖν, κ̀ τα῀τα διῃρημένης αὐτῶν τ̀ δυνάμεως. καθ' ὥραν δὲ δειπνοποιησάμεν̃, κ̀ πολλὰ πυρὰ καταλιπὼν ἐπὶ δ στρατοπέδου, δι' ὅλης d ὤδυε τ̀ νυκτὸς ἐπὶ τὸς ἐν e Εμμαοῦς τ̃ πολεμίων. ἐκ δύρων δ' ἐν τῷ στρατοπέδῳ τὸς ἐχθρὸς ὁ Γοργίας, ἀλλ' ὑπονοήσας ἀναχωρήσαντας αὐτὸς ἐν τοῖς ὄρεσι κεκρύφθαι, πορεύσεις ἔγνω ζητεῖν ὅπου ποτ' εἶεν. ωδὶ δ τ̀ ὄρθρου ἐπιφαίνεται τοῖς ἐν Εμμαοῦς πολεμίοις ὁ Ιούδας μ̃ τρισχιλίων φαύλως ὡπλισμένων διὰ πενίαν. κ̀ θεασάμεν̃ τὸς ἐχθροὺς ἄρτι πεφραγμένους κ̀ μετ' ἐμπειρίας πολλῆς ἐστρατοπεδευμένους, ωροτρεψάμεν̃ f τοὺς Ιουδαίους, ὡς ὲ γυμνοῖς τοῖς σώμασι μάχεσθ̃ g δέοι, κ̀ τὸ θεῖον ἤδη πο ὲ τοῖς οὕτως ἔχουσι τὸ κ̀ τ̃ πολλῶν ὲ ὡπλισμένων κράτος ἔδωκεν, ἀγασάμενον αὐτοὺς τ̀ δύψυχίας, ἐκέλευσε σημῆναι τοὺς σαλπιγκτάς. h ἐπιπεσὼν δ' ἀπροσδοκήτως τοῖς πολεμίοις, κ̀ ἐκπλήξας αὐτῶν τὴν διάνοιαν κ̀ ταράξας, πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινεν ἀνθισταμένους, τοὺς δ' λοιποὺς διώκων ἦλθεν i μέχρι k Γαδάρων, κ̀ τ̃ πεδίων τ̀ l Ιδουμαίας κ̀ m Αζώτου ὲ n Ιαμνείας. ἔπεσον δ' αὐτῶν ὡς ωὶ τρισ-

batque ut ſpem victoriæ in Deo collocantes ei more patrio ſupplicarent, centone amicti, atque eum cui in magnis periculis * conſueverat ſupplicum habitum præ ſe ferentes, ad eum hoc modo exorandum ut vires illis contra hoſtes ſuppeditaret. Diſtributis deinde more antiquo patrioque in tribunos ac centuriones ordinibus, & dimiſſis novis maritis, quique poſſeſſiones nuper acquiſiverant, ne illis fruendi deſiderio vitæ amantes timidius dimicarent, poſthæc milites ſuos ad pugnam excitat hujuſmodi oratione. "Non "aliud quidem tempus, ô ſocii, magis neceſſa- "rium vobis relictum eſt ad fortitudinem & pe- "riculorum contemptum, quam quod in mani- "bus habetis. Nunc enim fortiter dimicantibus "licet libertatem aſſequi, quæ ſuapte natura o- "mnibus deſiderabilis, nobis adhuc deſiderabilior "eſſe contigit, inde poteſtatem habituris Deum "*rite* colendi. Quaſi itaque res veſtræ in eo eſ- "ſent loco, ut *vel* eam recipiatis, & vitam bea- "tam felicemque renovetis (ex legibus ſcilicet "patriaque conſuetudine inſtitutam) vel turpiſſi- "ma patiamini, & cum omni ſtirpe veſtra perea- "tis, minus ſtrenue voſmet in pugna gerentes, "cum hac cogitatione inite prælium. Et quidem "vobis, etiamſi non pugnetis, moriendum eſſe "exiſtimantes, perſuaſique præter tanta præmia, "libertatem, patriam, leges, pietatem, vos æter- "nam manere gloriam, vos igitur accingite, ita "animis parati ac ſi cras prima luce cum hoſtibus "congreſſuri.

Cum hoſtibus congreſſurus ſuos oratione confirmat. 1 Maccab. c. 4.

4. Et iſta quidem Judas, ut ſuis militibus animos adderet, verba faciebat. At hoſtes Gorgiam miſerunt cum quinque peditum millibus & mille *delectis* equitibus, ut noctu Judæorum caſtra *de-* *pente* adoriretur, perfugarum quorundam Judæorum ductu utens: quod ubi intellexit Mattathiæ filius, ipſe etiam ſtatuit in hoſtes caſtra tenentes impetum facere, idque *magis* quod diviſæ eſſent illorum copiæ. Cœna itaque tempeſtive ſumpta, multiſque in caſtris ignibus relictis, tota nocte iter faciebat ad hoſtes qui circa Emmauntem conſederant. Gorgias autem cum hoſtium neminem in caſtris offendiſſet, eoſque ſuſpicaretur metu ceſſiſſe & in montes ſeſe abdidiſſe, *inde* profectus ſtatuit ubinam eſſent quærere. At Juda ſub diluculum in hoſtium, qui ad Emmauntem erant, conſpectum venit, cum tribus hominum millibus, male armatis ob inopiam. Cumque vidiſſet hoſtes valide loricatos periteque admodum caſtra metatos, Judæos hortatus ut nudis etiam corporibus non vererentur prælio congredi, memoria repetentes quod Deus jam olim ita ſe habentes fecerit ſuperarare multitudinem majorem armatamque, eorum fortitudine mirifice delectatus; juſſit tubicines ſigna dare. Hoſtes diende ex improviſo adortus, injectoque illorum animis terrore & perturbatione, multos quidem *ſibi* reſiſtentes occidit, reliquos vero perſequutus eſt uſque ad Gadara, & Idumææ Azotique & Jamniæ campos. Cecidêrunt autem il-

Judas ſtratagemate hoſtes ſuperat. 1 Maccab. c. 4.

---

p Ικετείας] *L. B.* ικετίας.

* *Conſueverat ſupplicum habitum præ ſe ferentes,*] Sc. *Deus.* At malim *conſueverant*: ita ut in textu αὐτοῖς pro αὐτῷ reponatur.

q Τὰς νεογάμους ἀπολύσας, κ̀ τὰς τὰς κτήσεις] Vid. 1 Macc. III. v. 56. SPANH.

r Παρορμᾷ λόγοις] Παραίνεσι *Hen.*

s Υμῖν οὖν ἄλλ̃ ἀναγκαιότερ̃ δ̀ παρόντ̃,] Ita *Hen.* & *Vet. Interpr.* ἡμῖν in *Editis Aliiſque.*

t Καταλέλειπ̃).] *L. B.* καταλείπε̃).

u Αγωνισαμβόις] Αγωνισαμβύς *Hen.*

x Υπ' ἐξουσίας] Υπὲρ ἐξουσίας *Hen.* & *Lugd. Bat.*

y Ταύτην ἀπολαβεῖν,] Ταύτην τε ἀπολαβεῖν *Hen.*

z Απολειφθῆναι,] Υπολειφθῆναι *Hen.* ἀπολιφθῆναι perieram in *Editis.*

a Υπάρξειν ἡγούμενοι·] Υπάρξον *Hen.*

b Ηυτρεπισμένοι] Ita cum *Cod. Hen.* (& *Lugd. Bat.*) nec aliter legiſſe videtur *Epiphan.* cæteris deeſt vox ἡυτρεπισμένοι.

c Ελεγε.] *L. B.* ἔλεξε.

d Ωδυε τ̀ νυκτὸς] Ita *Hen.* ᾤδυσε in *reliquis.*

e Εμμαοῦς τ̃ πολεμίων.] Εμμαοῖ *Busb.* Εμμαοῦ *Hen.*

f Τοὺς Ιουδαίους,] Τοὺς ἰδίους *Busb.* atque ita in nonnullis *Epiphanii* libris.

g Δέοι,] *L. B.* δεῖ.

h Επιπεσὼν δ' ἀπροσδοκήτως] Εἶτα ἐμπεσὼν ἀπροσδοκ. *Busb.* ἔπειτ' ἐμπεσὼν *Hen.*

i Μέχρι] Αχρι Γαζαρῶν *Busb.* ἄχρι Γαζάρων *Hen.* Urbem hanc modo Γάζαρα modo Γάδαρα appellari notavit Cl. *Relandus* in *Paleſtina S.* p. 679.

k Γαδάρων,] Γαζηρῶν in aliis MSS. SPANH.

l Ιδουμαίας] Ιουδαίας malit *Relandus*, tam hîc loci quam 1 *Maccab.* c. 4. v. 15. HUDS. Confer Relandi Palæſtinam p. 68. 371. 598. 606. 759. 825. HAV.

m Αζώτου] Ασσαημωδ. 1 Macc. IV. 15. SPANH.

n Ιαμνείας.] Ιαμνίας *Hen.* & 2 *Maccab.* c. 4. v. 15. Videſis *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 13. p. 369. & *Relandum* p. 833.

o Τῶ-

illorum quasi ad tria millia. Judas vero suos milites hortatus est, ut spolia non concupiscerent: adhuc enim illis superesse certamen & prælium cum Gorgia ejusque exercitu. illis autem debellatis tum securos spolia lecturos esse dicebat, ut qui hoc solum faciendum haberent, & nihil aliud exspectarent. At hæc adhuc ad milites loquente Juda, Gorgiani *è monte* eminentes prospiciunt exercitum, quem in castris reliquerunt, fusum fugatumque, & castra incensa. nam fumus *qui ab* illis eminus *conspiciebatur* indicabat quod acciderat. Igitur ubi ista ita se habere intellexerunt Gorgiani, & Judæ agmen ad conflictum paratum animadverterunt, ipsi etiam territi in fugam versi sunt. Judas vero, quasi devictis absque pugna Gorgianis militibus, reversus, spolia diripiebat: captoque plurimo auro & argento, hyacinthoque & purpura, domum se recepit, lætus laudansque Deum ob res prospere gestas. ad libertatem enim *illorum* haud parum contulit *ejus diei* victoria.

Gorgiani in fugam conjecti. 1 Maccab. c. 4.

Lysias bellum redintegrare parat. 1 Maccab. c. 4.

Judas cum Lysiæ exercitu inferior pugnaturus, Deum implorat. 1 Maccab. c. 4.

5. Lysias autem, clade illorum qui missi erant confusus, sequenti anno contractis delectorum hominum millibus sexaginta, & equitum quinque millibus assumptis, impetum in Judæam fecit; &, cum montana ascendissent, apud Bethsura Judææ vicum castra posuit. *Illi* obviam profectus est Judas cum decem *hominum* millibus; animadversaque hostium multitudine, Deum precatus ut sibi auxilio esset, præcursores hostium aggreditur, illosque superat; cumque ex iis ad quinque millia cecidissent, reliquis terrorem incussit. Lysias scilicet secum reputans quo animo essent Judæi, ad moriendum quidem parati, nisi cum libertate vitam agere liceret; eorumque desperationem, ut vim *insuperabilem* veritus, collectis quæ supererant copiis Antiochiam reversus est: atque ibi commoratus peregrinorum delectum habuit, & cum majori exercitu cogitabat iterum in Judæam impressionem facere.

Judas, hostibus toties profligatis, ad fanum lustrandum se confert. 1 Maccab. c. 4.

6. Toties igitur profligatis Antiochi ducibus, Judas, advocata concione, dicebat, oportere illos, post tot victorias eis à Deo concessas, Hierosolyma ascendere, & templum purificare, atque consuetas hostias offerre. Ubi vero cum tota multitudine Hierosolyma accessit, & fanum desertum inveniebat, & portas exustas, & sponte enata in templo ob solitudinem virgulta, lamentari cum suis cœpit, templi spectaculo confusus. Deinde quibusdam è suis militibus delectis negotium dedit, ut eos qui custodiebant arcem oppugnarent, donec ipse fanum lustrasset. Cum autem illud summa cura repurgasset, *ei* intulit nova vasa, candelábrum, mensam, altare, ex auro facta omnia: ac præterea ad ostia vela appendit, foresque ipsas adjiciendas curavit. Quin & aram demolitus, novam ex lapidibus undique collectis, non ferro accisis, exstruxit. Vigesima autem & quinta die mensis

λίας. Ιούδας ὁ τ μὲν σκύλων παρεκελεύετο μὴ ἐπιθυμεῖν τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας· ἔτι γὰρ αὐτοῖς ἀγῶνά τινα & μάχην εἶναι πρὸς Γοργίαν & τὴν σὺν αὐτῷ δύναμιν. κρατήσαντας ὁ & τούτων, ἔτι σκυλεύσειν ἐπ' ἀδείας ἔλεγε, ° τοῦτο μόνον ἔχοντας, καὶ μηδὲν ἕτερον ἐκδεχομένους. ἔτι ὁ αὐτοῦ λαλουμένου ταῦτα πρὸς τοὺς στρατιώτας, [p] ὑπερκύψαντες οἱ ἀπὸ Γοργίου τὴν μὲν στρατιὰν, ἣν ἐν τῇ παρεμβολῇ κατέλιπον, ὁρῶσι τεταραγμένην, τὸ δὲ στρατόπεδον ἐμπεπρησμένον. ὁ γὰρ καπνὸς αὐτοῖς πόρρωθεν οὔσι & συμβεβηκὸς δήλωσιν ἔφερεν. ὡς οὖν ταῦθ' ἕτως ἔχοντα ἔμαθον οἱ σὺν Γοργίᾳ, καὶ τοὺς μὴ Ιούδα πρὸς φυγὴν ἑτοίμους κατανοήσαντες, & αὐτοὶ δείσαντες εἰς φυγὴν ἐτράποντο. ὁ δὲ Ιούδας, ὡς ἁμαχητὶ [q] τῶν Γοργίου στρατιωτῶν ἡττημένων, [r] ἀποστρέψας [s] ἀνῃρεῖτο τὰ σκῦλα· πολὺν δὲ καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ πορφύραν καὶ ὑάκινθον λαβών, εἰς τὴν οἰκείαν [t] ὑπέστρεψε, χαίρων, καὶ ὑμνῶν τὸ Θεὸν ὅτι τοῖς κατωρθωμένοις. ἡ μικρὰ γὰρ αὐτοῖς ἡ νίκη πρὸς τὴν ἐλευθερίαν συνεβάλετο.

ε'. Λυσίας δὲ συγχυθεὶς ὑπὸ τῶν συμπεσόντων ἤδη, τῷ ἐχομένῳ ἔτει μυριάδας ἀνδρῶν ὑπιλέκτων συναθροίσας ἐξ, καὶ πεντακισχιλίους λαβὼν ἱππεῖς, ἐνέβαλεν εἰς τὴν [v] Ιουδαίαν· καὶ ἀναβὰς εἰς τὴν ὀρεινὴν & [x] Βεθσώρων κώμην τῆς Ιουδαίας ἐστρατοπεδεύσατο. ἀπιόντος δὲ μετὰ μυρίων Ιούδου· καὶ τὸ πλῆθος ἰδὼν τῶν πολεμίων, [y] σύμμαχον ἕσεσθαι τὸν Θεὸν δεξάμενος, συμβαλὼν τοῖς προτρόμοις τῶν πολεμίων, νικᾷ τούτους, καὶ φονεύσας αὐτῶν ὡς πενταχισχιλίους, τοῖς λοιποῖς ἐνέβαλε φόβον. ἀμέλει κατανοήσας ὁ Λυσίας τὸ φρόνημα τῶν Ιουδαίων, ὡς ἕτοιμοί εἰσι πολεμεῖν, εἰ μὴ ζήσουσιν ἐλεύθεροι, καὶ δείσας αὐτῶν τὴν [z] ἀπόγνωσιν ὡς [a] ἰσχὺν, ἀναλαβὼν τὴν λοιπὴν δύναμιν ὑπέστρεψεν εἰς Αντιόχειαν· καὶ διέτριβεν ἐκεῖ ξενολογῶν, καὶ προσκαλούμενος μείζονα στρατὸν εἰς τὴν Ιουδαίαν ἐμβαλεῖν.

ς'. Τοσουτάκις δὲ ἡττημένων ἤδη τῶν Αντιόχου & βασιλέως στρατηγῶν, ὁ Ιούδας ἐκκλησιάσας, ἔλεγε, μὴ πολλὰς νίκας, ἃς ὁ Θεὸς αὐτοῖς ἔδωκεν, ἀναβαίνειν δεῖν εἰς Ιεροσόλυμα, καὶ τὸν ναὸν καθαρίσαι, καὶ τὰς νενομισμένας θυσίας προσφέρειν. ὡς δὲ προσχωροῦμεν [b] μετὰ παντὸς & πλήθους εἰς Ιεροσόλυμα, καὶ τὸν ναὸν ἔρημον εὗρε, καὶ κατακεκαυμένας τὰς πύλας, καὶ φυτὰ ἀφ' αὑτῶν τῇ ἐρημίᾳ αὐτόματα ἐν τῷ ἱερῷ [c] βεβλαστηκότα, θρησκεῖν ἤρξατο μετὰ τῶν ἰδίων, ἐπὶ τῇ ὄψει & ναοῦ συγχυθείς. ἐπιλεξάμενος δέ τινας τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν, προστάξας τούτοις ἐκκαθαιρομένοις [d] τοὺς τῶν ἄκρων φυλάττοντας, ἄχρι ἂν αὐτὸς [e] τὸν ναὸν ἁγνίσῃ. καθάρας δὲ ἐπιμελῶς αὐτὸν, [f] εἰσεκόμισε καινὰ σκεύη, λυχνίαν, τράπεζαν, βωμὸν, [g] ἐκ χρυσοῦ πεποιημένα, [h] ἀπήρτησε δὲ & τοῖ [i] προπετάσματα τῶν θυρῶν, καὶ τὰς θύρας αὐτὰς ἐπέθηκε. καθελὼν δὲ & τὸ θυσιαστήριον, καινὸν ἐκ λίθων συμμίκτων ᾠκοδόμησεν, [k] ἃ λελατομημένων ἐκ σιδήρου. πέμπτῃ δὲ & εἰκάδι & [l] Χασ-

---

o Τοῦτο μόνον ἔχοντας,] Ita *Hen.* (ut & *Lugd. Bat.* jubebat quoque ita vel μηδένα scribere *Coccejus*) τοῦτον in *Editis Aliisque.* quo admisso μηδένα ἕτερον reponendum censeo.

p Υπερκύψαντες] Εκκύψαντες juxta 1 *Maccab.* c. 4. v. 19. HUDS. Μέρος τι ἐκκύψαν ἐκ & ὄρους 1 Macc. IV. v. 19. SPANH.

q Τῶν Γοργίου στρατιωτῶν ἡττημένων,] Τῶν μὲν Γοργίου *Hen.*

r Αποστρέψας] Υποστρέψας *Busb.* (*L. B.*) & *Hen.*

s Ανῃρεῖτο τὰ σκῦλα·] Sic *Busb.* (*L. B.*) & *Hen.* ἀνῃρεῖ) perperam in *Editis.* Si quis ἀναιρεῖ) malit, per me licet.

t Υπέστρεψε, χαίρων,] Υπέστρεψε χαίρων, χαίρων *Hen.* & *Lugd. Bat.*

v Ιουδαίαν·] Ita etiam *Epiphan.* & *Zonar.* Ιδουμαίαν *Hen.* & 1 *Maccab.* c. 4. v. 29. Verum cum munimentum fuerit Judæorum καὶ φρούριον τῆς Ιδουμαίας (ut 1 *Macc.* c. 4. v. 61. 2 *Macc.* c. 13. v. 19.) & urbs sita in finibus Judææ, ut 1 *Macc.* c. 14. v. 33. adscribi potest tam Idumææ quam Judææ.

x Βεθσώρων κώμην] Βαιθσώρους *Hen.* Βαιθσώρους 1 *Macc.* 4. 29. & alibi. Vide Cl. *Relandum* in *Palæstina S.* p. 658. HUDS. Conf. *alium.* lib. 1. c. 1. §. 5. SPANH.

y Σύμμαχον ἕσεσθαι τὸν Θεὸν] Σύμμαχον ἐπ' αὐτὸν ἕσεσθαι *Hen.* HUDS. Επ' αὐτὰ *L. B.* quod forsan non est contemnendum. HAV.

z Απόγνωσιν] Conf. supr. lib. 11. c. 3. §. ..... τὴν ἀπόγνωσιν & τόλμαν &c. ἀπόγνωσις, ἀπελπισία *Hesychius*, malè ibi ἀπελπία, quod jam viderunt alii: hîc *desperationem* dicit. SPANH.

a Ισχὺν,] Ισχυρὸν *Hen.* & *Lugd. Bat.*

b Μετὰ παντὸς & πλήθους] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.* σὺν τῷ πλήθει *Busb.* μεταστὰς & πλήθους perperam in *Editis.*

c Βεβλαστηκότα,] Αναβεβλαστηκότα *Hen.* & *Busb.*

d Τοὺς τῶν ἄκρων φυλάττοντας] *Lugd. Bat.* τοὺς. Rectior tamen videtur *vulg.* lectio, opponitur enim mox ἄχρι. HAV.

e Τὸν ναὸν ἁγνίσῃ.] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* τὸν ναὸν αὐτῶν ἁγνίσει in *Editis.*

f Εἰσεκόμισε καινὰ σκεύη,] Iterum cum *MSS.* & *Epiphan.* εἰσεκόμισε καὶ καινὰ σκ. in *Editis.*

g Εκ χρυσοῦ πεποιημένα,] Ex ligno fuisse hunc lychnuchum in Gemara legitur; ex sententia nempe R. Jose. REL.

h Απήρτησε] *L. B.* ἀπαρτῶν.

i Προπετάσματα τῶν θυρῶν,] Εκπετάσματα *Busb.* (*L. B.*) & *Hen.* HUDS. Vela januarum ἐκπετάσματα, non καταπετάσματα. REL.

k Οὐ λελατομημένων ἐκ σιδήρου] *L. B.* λελαξευμένων ὑπὸ σιδήρου.

l Χασ-

[l] Χασλεὺ μὴνὸς, ὃν οἱ Μακεδόνες Ἀπελλαῖον καλοῦσι, ἦψάν τε φῶτα ἐπὶ τῶν λυχνίας, καὶ ἐθυμίασαν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, καὶ ἄρτους [m] ἐπὶ τὴν τράπεζαν [n] ἐπέθηκαν, καὶ ὁλοκαύτωσαν ἐπὶ τοῦ καινοῦ θυσιαστηρίου. ἔτυχε δὴ ταῦτα κε τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ γίνεσθαι καθ' ἣν καὶ μετέπεσεν αὐτῶν ἡ ἁγία θρησκεία εἰς βέβηλον καὶ κοινὴν συνήθειαν, μὴ ἔτη τρία. τὸ γὰρ ναὸν ἐρημωθέντα ὑπ' Ἀντιόχου ἀφανεῖναι τοιοῦτον ἔτεσι συνέβη τελεῖν· ἔτει γὰρ πέμπτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ταύτα τῷ ναὸν ἐγένετο, πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ Ἀπελλαίου [o] μηνὸς, Ὀλυμπιάδι ἑκατοστῇ καὶ πεντηκοστῇ καὶ τρίτῃ. ἀνενεώθη δὲ κε τῷ αὐτῷ ἡμέρᾳ πέμπτῃ καὶ εἰκοστῇ τοῦ Ἀπελλαίου μηνὸς, ὀγδόῳ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει, Ὀλυμπιάδι ἑκατοστῇ καὶ πεντηκοστῇ καὶ τετάρτῃ. τῷ δὲ ἐρήμωσιν τοῦ ναοῦ συνέβη χρόνῳ ἐνάτῳ καὶ δεκάτῳ τῷ Δανιήλου προφητείαν, πρὸ [p] πεντακοσίων καὶ ὀκτὼ γεγονέναι ἐτῶν. ἐδήλωσε γὰρ ὅτι Μακεδόνες καταλύσουσιν αὐτόν.

ζ Ἑώρταζε δὴ Ἰούδας μὴν τῶν πολιτῶν ἀνάκλησιν τοῦ περὶ τὸν ναὸν θυσίας ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ, μηδὲν ἀπολιπὼν ἡδονῆς εἶδος, ἀλλὰ πολυτελέσι μὲν καὶ λαμπραῖς τὰς θυσίας καὶ δωρεαῖς αὐτὸς, ὕμνοις δὲ καὶ ψαλμοῖς τὸν θεὸν μὲν [q] τιμῶν, αὐτὸς δὲ τέρπων. τοσαύτη δὲ ἐχρήσαντο τῇ περὶ τὴν ἀνανέωσιν τῶν ἐθῶν ἡδονῇ, μὴ χρόνον πολὺν ἀπροσδοκήτως εἰς ἐξουσίαν γεγονότες τῆς θρησκείας, [r] ὡς νόμον θεῖναι τοῖς μετ' αὐτὸς, ἑορτάζειν τὴν ἀνάκτησιν τοῦ περὶ τὸν ναὸν ἐφ' ἡμέρας ὀκτώ. καὶ ἐξ ἐκείνου [s] μέχρι δεῦρο. τὴν ἑορτὴν ἄγομεν καλοῦντες αὐτὴν [t] φῶτα· ὀνόματος δὲ παρ' ἐλπίδας εἰκὸς ταύτην ἡμῖν φανῆναι τὴν ἐξουσίαν, τὴν προσηγορίαν θέμενοι τῇ ἑορτῇ. τειχίσας δὲ κύκλῳ τὴν πόλιν, καὶ πρὸς τὰς ὑπερδρομὰς τῶν πολεμίων πύργους οἰκοδομησάμενος ὑψηλὰς, φύλακας ἐν αὐτοῖς ἐγκατέστησε, καὶ [v] τὴν Βεθσοῦραν δὲ πόλιν ὠχύρωσεν, ὅπως ἀντὶ φρουρᾶς αὐτῇ πρὸς τὰς ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀνάγκας ἔχῃ χρῆσθαι.

Chaſleu, quem Apellæum nominant Macedones, lumina in candelàbro accenderunt, & ad aram ſuffitum fecerunt, panes menſiæ impoſuerunt, ſolidaque ſacrificia ſuper novo altari obtulerunt. Hæc autem eadem die facta ſunt, quâ triennio elapſo mutata eſt eorum religio in profanam impuramque conſuetudinem. accidit enim ut templum ab Antiocho deſolatum eo in ſtatu tribus annis permanſerit. nam anno centeſimo quadrageſimo quinto iſta templo contigerunt, vigeſima & quinta die Apellæi menſis, Olympiade ſupra centeſimam quinta & trigeſima. Inſtauratum vero erat eadem die, quinta & vigeſima Apellæi menſis, octavo & quadrageſimo & centeſimo anno, Olympiade vero centeſima & quinquageſima quarta. Accidit autem ut templi deſolatio fieret ſecundum id quod Danielus ante quadringentos & octo annos prædixerat. oſtendit enim ipſum à Macedonibus everſum iri.

7. Egit autem Judas cum civibus per octo dies inſtaurationem ſacrificiorum in templo, nullum omittens lætitiæ genus, ſed magnificis ſplendidiſque ſacrificiis eos excipiens, hymnis etiam & pſalmis Deum quidem honorans, populares vero oblectans. Tantum autem gaudii cepere ex hac rituum reſtitutione, libertate religionis poſt multum temporis inexſpectato recuperata, ut legem poſteris fecerint, quotannis ſolennes agere dies octo ob res templi reſtitutas: & ex eo tempore in hodiernum uſque diem celebramus id ſolenne quod dicitur Lumina. hac feſtivitati, ut opinor, indita appellatione, quod illa nobis ex inſperato affulſerit *agendi* poteſtas. Cum autem urbi mœnia circumdediſſet, turreſque altas ædificaſſet contra hoſtium incurſus, cuſtodias in eis impoſuit, urbemque Bethſuram munivit, ut ea tanquam arce uteretur, ſi quando ab hoſtibus in neceſſitatem adactus eſſet.

Judæorum lætitia ob ſacrorum inſtaurationem.

Luminum feſtum inſtitutum. 1 Maccab. c. 4.

ΚΕΦ. η'.

Ὡς Ἰούδας τὰ περιξ ἔθνη ἐχειρώσατο, καὶ Σίμων Τυρίων καὶ Πτολεμαέων ἐκράτησεν· καὶ ὡς Ἰούδας τὸν Τιμόθεον νικηθέντα φεύγειν ἠνάγκασε, καὶ ἄλλα πολλὰ διεπράξατο μετὰ τὴν Ἰωσήπου καὶ Ἀζαρίου πτῶσιν.

CAP. VIII.

Quomodo Judas gentes finitimas ſubegit, & Simon Tyrios & Ptolemæos profligavit: utque Judas Timotheum prælio victum in fugam compulit, aliaque multa geſſit poſt Joſephi & Azariæ cladem.

Τούτων δὲ γενομένων, τὰ περιξ ἔθνη πρὸς τὴν ἀναζωπύρησιν καὶ τὴν ἰσχὺν τῶν Ἰουδαίων χαλεπῶς διακείμενα, πολλοὺς ἐπισυστάμενα διέφθειρεν, ἐνέδραις καὶ ἐπιβουλαῖς [x] αὐτῶν ἐγκρατῆ γενόμενα. πρὸς τούτους πολέμους συνεχεῖς [y] ἐκφέρων Ἰούδας, ἐπεῖχεν αὐτοὺς τῶν καταδρομῆς, καὶ ὧν ἐποίουν [z] κακῶς τοῖς Ἰουδαίοις, ἐπέσχε. καὶ τοῖς [a] Ἠσαὺ μὲν υἱοῖς Ἰδουμαίοις κατ' [b] Ακραβατήνην

HIS ita geſtis, finitimæ gentes, Judæorum vires exſuſcitatas recreataſque ægre admodum ferentes, conſpiratione facta multos occiderunt, inſidiis doliſque eos in poteſtatem ſuam redigentes. Cum iſtis Judas aſſidue bellum gerens, conabatur eos ab incurſibus cohibere, & à malis quæ Judæis intulerunt. Atque Idumæos Eſavi filios ad Acrabatenam adortus, multos interfecit & depræ-

Judas Idumæos ulciſcitur & Baanenſes & Ammanitas. 1 Maccab. c. 5.

datus

[l] Χασλεὺ μὴνὸς,] Ex præced. c. 5. § 4. Χασλεὺ μὴνὸς reſcripſi. Χισλαὶμ in *Editis Aliiſque.* Χασελεῦ 1 *Macc* c. 4. v. 52. & 59. Τιβεθὺ μὴνὸς *Hen.* HUDS. Conf. ſup. c. 5. §. 4. SPANH.

[m] Ἐπὶ τὴν τράπεζαν] *Gen.* ἐπὶ negligit.

[n] Ἐπέθηκαν,] Ἐπέθεσαν *Busb.* ἔθεσαν *Hen.*

[o] Μηνὸς, —— ἔτει,] Ita *Hen. Voſſ.* (qui nunc *Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.* μηνὸς, ὀγδόῳ καὶ ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ ἔτει, Ὀλυμπιάδι ἑκατοστῇ καὶ τεσσαρακοστῇ καὶ τετάρτῃ. τῷ δὲ ἐρήμωσιν &c. *Baſ.* μηνὸς, ἡ καθαρσις δὲ ἐγένετο ἡ. κ. ρ. καὶ μ'. ἔτει, Ὀλυμπιάδι ρ'. καὶ ν'. καὶ δ'. τῷ δὲ ἐρήμωσιν &c. *Gen.* Vide *Scalig.* ad *Can. Iſagog.* p. 294. & *Voſſium* in *Chronol. S.* p. 152.

[p] Τετρακοσίων καὶ ὀκτὼ] *Gen.* υ'. καὶ η'. Sed *Lugd. Bat.* πεντεκοσίων ſcripturæ vitio. Vetus quoque *quadringentos & octo.* HAV.

[q] Τιμῶν,] Ετίμων, αὐτὸς δὲ ἕτερον *Hen.* ἴδιμα, καὶ αὐτὸς ἕτερον *Busb.* ἴδιμα, καὶ ἑαυτὸς ἕτερον legiſſe videtur *Epiphan.*

[r] Ὡς νόμον θεῖναι] Καὶ νόμον ἔθεντο *Busb.* & *Vet. Interpr.*

[s] Μέχρι δεῦρο.] Μέχρι δὲ τοῦ δεῦρο *Hen.* (μέχρι δὲ δεῦρο *L. B.*)

[t] Φῶτα·] Vocabatur (ut inquit *Grotius* ad *Joann.* c. 10. v. 22.) Φῶτα *Lumina*, quia per totos hos octo dies lucernæ noctibus etiam in domibus accendebantur, ut in titulo *Talmudico*, quo de hoc feſto & feſto Sortium agitur, traditum eſt. Videſis Cl. *Seldenum*, lib. 3. *de Synedriis*, cap. 13. §. 9. HUDS. Feſtum annuum reſtaurati à Maccabæo Templi indictum, quod Φῶτα vocarunt, Judæi 1 *Macc.* IV. v. 59. ἡμέραν ἐγκαινισμοῦ· *Hebr.* חנוכה & *Gr.* Ἐγκαινία vid. Joſeph. ἀρχ. lib. XI. c. 4. §. 7. & Scalig. de Emend. p 435. Item Contra Apion. lib. 2. §. 9. & 39. λυχνοκαΐαν apud Judæos frequentes. De cultu ἐβδομαδικῷ, de quo ibi vide Selden. de Jur. Græc. & Hebr. SPANH. Feſtum luminum. At חנוכה nomen eſt, quod & olim & nunc huic feſto datur. Id Φῶτα non notat, ſed ἐγκαίνια. Forſan tunc quoque ab uſu lucernarum plurimarum, quibus hoc feſtum celebrant, nomen geſſit. Ceterum quod putet Joſephus lumine illo deſignari lumen libertatis, quod iis inſperato affulſit, non exiſtimem. Solebant Judæi lumina in ſignum lætitiæ, uti & aliæ gentes, accendere: & in feſto tabernaculorum, ad cujus imitationem hos dies octo celebrarunt, thyrſos quoque manibus geſtantes (uti notatur 2 Haſmon. 10. 6. 7.) notum eſt quales delicias fecerint lychnis noctu accenſis; ſic ut inde potius hanc λυχνοκαΐαν repetendam crediderim. REL.

[u] Βεθσοῦραν δὲ πόλιν] Βεθσοῦραν *Hen.* Vide *Annott.* ad præced. §. 5. HUDS. Conf. *alior.* lib. 1 c. 1. §. 5. SPANH.

[x] Αὐτῶν ἐγκρατῆ γενόμενα.] Αὐτῶν κρατήσει εἰσόμενα *Hen.* (*L. B.*) *Busb.* & C.

[y] Ἐκφέρων Ἰούδας,] Ἐκφερὼν ὁ Ἰούδας *Hen.* & *Busb.*

[z] Κακῶς τοῖς Ἰουδαίοις ἐποίουν.] Κακὸν *Hen. Busb.* & C.

[a] Ἠσαὺ] Ita C. & *Vet. Interpr.* Ἠσαῦ μὲν υἱοῖς καὶ Ἰδουμαίοις *Hen.* Ἠσαὺ δὲ υἱοῖς Ἰδουμαίοις in *Editis.*

[b] Ακραβατήνην] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & C. Ακραβατίνην *Gall.* & 1 *Macc.* 5, 3. & Ακραβατῖνην in *MS. Collegii Novi.* Ακραβατίνην in *Editis.* Forſan Ακραβατιλήνην legendum. Vide *Reland.*

datus est: porro & Baani filios, qui *per vias* insidiati sunt Judæis, conclusos *in* turribus admoto exercitu obsidebat, turresque illorum incendebat, hominesque *ferro* trucidabat. Postea inde progressus in Ammanitas, validam manum numerosumque nactos exercitum, cui præerat Timotheus, illis profligatis atque devictis, Jazoron urbem expugnavit, abductisque in captivitatem uxoribus eorum & liberis, & urbe incensa, in Judæam reversus est. Cum autem vicinæ gentes intellexissent ipsum revertisse, coëunt in Galaaditin adversus Judæos, qui in ipsorum finibus degebant. At illi in Dathema castellum fuga elapsi, missis ad Judam nunciis ei significabant, Timotheum festinare ut locum, in quem confugerant, expugnaret. Adhuc istæ recitabantur epistolæ, cum *ecce* adsunt *alteri* ex Galilæa nuncii, indicantes convenisse Ptolemæeos, & Tyrios, atque Sidonios, & Galilææ extraneos.

Judæi à Juda per literas auxilium petunt. 1 *Maccab.* c. 5.

XII. *Id negotii Simoni dat ut Judæorum hostes ulciscetur.* 1 *Maccab.* c. 5.

2. Judas igitur, cum cogitasset quid fieri oporteret ad utrasque quæ *sibi* nunciatæ erant necessitates sublevandas, Simoni quidem fratri suo mandavit, ut cum tribus delectorum millibus defensum exiret Judæos qui in Galilæa habitarent: ipse vero assumpto Jonatha fratre altero, cum octo militum millibus in Galaaditin profectus est. Josephum autem Zachariæ filium & Azariam, qui reliquo exercitui præessent, reliquit, cum præcepto ut diligenter custodirent Judæam, & cum nemine ante ipsius reditum prælio dimicarent. Simon igitur, postquam in Galilæam venit, congressus est cum hostibus, eosque terga vertere coëgit; & fugientes persequutus usque ad portas Ptolemaïdis, occidit eorum ad tria circiter millia. cumque peremptorum spolia sustulisset, tam Judæos ab eis in captivitatem redactos quam eorum sarcinulas abducens, domum se recepit.

Judas cum Jonatha in Galaaditin proficiscitur. 1 *Maccab.* c. 5.

Simon in Galilea vincit hostes. 1 *Maccab.* c. 5.

Nabatæi Judæ opem implorant.

3. Judas autem Maccabæus & Jonathas ejus frater, trajecto Jordane, & ab eo tridui iter emensi, incidunt in Nabatæos, amice eis occurrentes. qui cum ei narrassent quæ fratribus in Galaaditide acciderant, multosque illorum malis conflictari, compulsos in castella & oppida Galaaditidis, atque eum monuissent ut properaret ire adversus alienigenas, summaque ope niteretur populares suos ab illis vindicare, *iis* obsequutus iter per solitudinem convertit: primoque impetu facto in habitantes Bethsuram, eaque capta, mares omnes militaris ætatis ferro trucidavit, urbemque igni cremavit. Nocte autem appetente, nihilominus perrexit, eaque ad munitionem profectus, in quam Judæos conclusos esse contigit, Timotheo cum copiis suis locum obsidente, prima luce eò pervenit. Cum-

νλω ὀπιπεσὼν, πολλὲς αὐτῶν ἀπέκτηνε Ϛ ἐσκύλευσε. συγκλείσας ὢ Ϛ τὲς ὑὲς Ϝ [c] Βαάνυ λοχῶντας τὲς Ιυδαίυς, φεικαθίσας ἐπολιόρκει, ϗ τὲς τε πύργυς αὐτῶν ἐνεπίμπρα, ϗ [d] τὲς ἄνδρας διέφθειρεν. ἔπειτ' ἐκεῖθεν ὁρμὴ τὲς Αμμανίτας [e] ὁρμήσας, δυνάμιν μεγάλην Ϛ πολυάνθρωπον ἔχοντας, ἧς ἡγεῖτο Τιμόθεος, [f] ϗ τέτυς χθρωσάμενος, τλὴ [g] Ιαζωρὸν [h] ἐξῆρε πάλιν· ϗ τὰς τε γυναῖκας αὐτῶν ϗ τὰ τέκνα λαβὼν αἰχμαλώτυς, ϗ τλὴ πόλιν ἐμπρήσας, εἰς τλὴ Ιυδαίαν [i] ἀνέστρεψε. μαθόντα δ' αὐτὸν τὰ γενόμενα τ ἐθνῶν [k] ἀναιρεθέντα, συναθροίζεται εἰς τλὴ [l] Γαλααδίτιν ὁπὶ τὲς ἐν τοῖς [m] ὁρίοις αὐτῶν Ιυδαίυς. οἱ ὢ [n] καταφυγόντες εἰς [o] Δάθεμα τὸ φρούριον, πέμψαντες πρὸς Ιούδαν, ἐδήλων αὐτῷ, ὅτι λαβεῖν ἐπανώδαγεν ὁ Τιμόθεος τὸ χωρίον εἰς ὃ συνεπεφεύγεσαν. ἀναγινωσκομένων ὢ τῶν ἐπιστολῶν τούτων, καὶ τ Γαλιλαίας ἄγγελοι παραγίνονται σημαίνοντες ὅτι συνῆχθαι τὲς ἐκ Πτολεμαΐδος Ϛ Τύρυ Ϛ Σιδῶνος, [p] ϗ τ ἀλλοφύλων τ Γαλιλαίας.

β'. Πρὸς ουὖ ἀμφοτέρας τὰς τ ἠγγελμένων χρείας σκεψάμενος ὁ Ιύδας ὅ, τι χρὴ ποιεῖν, Σίμωνα μὲν τ ἀδελφὸν παρεσκεύασεν ὡς τετρακισχιλίυς τῶν ἐπιλέκτων λαβόντα, τοῖς ἐν Γαλιλαίᾳ βοηθὸν ἐξελθεῖν Ιυδαίοις. αὐτὸς ὢ καὶ Ιωνάθης ὁ ἕτερος ἀδελφὸς μ' ὀκτακισχιλίων [q] ὥρμησαν εἰς τλὴ Γαλααδίτιν. [r] κατέλιπεν ὢ, ὁπὶ τῶν ὑπολοίπων τ δυνάμεως, Ιώσηπόν τε τ Ζαχαρίυ καὶ Αζαρίαν, παραστήσας αὐτοῖς Φυλάττειν ὁπιμελῶς τλὴ Ιυδαίαν, καὶ σωπᾶν πόλεμον πρὸς μηδένα, ἕως ἂν αὐτὸς ἐπανέλθῃ. ὁ μὲν ουὖ Σίμων παραγενόμενος εἰς τλὴ Γαλιλαίαν, καὶ συμβαλὼν τοῖς ἐχθροῖς, εἰς Φυγλὴ αὐτὲς ἔτρεψε, καὶ μέχρι τῶν πυλῶν τ Πτολεμαΐδος διώξας, ἀπέκτηνεν αὐτῶν ὡς πρὶ τετρακισχιλίυς. καὶ τὰ τε σκύλα λαβὼν τῶν ἀνῃρημένων, καὶ τὲς ἠχμαλωτισμένυς ὑπ' αὐτῶν Ιυδαίυς, καὶ τλὴ ἀποσκευὴν αὐτῶν ἐπαγόμενος, εἰς τλὴ οἰκείαν ἀνέστρεψεν.

γ'. Ιύδας ὢ ὁ Μακκαβαῖος Ϛ ὁ ἀδελφὸς αὐτυ Ιωνάθης, διαβάντες τ Ιορδάνλυ ποταμὸν, ϗ ὁδὸν ἀπ' αὐτυ τριῶν ἀνύσασιν ἡμερῶν, [s] τοῖς Ναβαταίοις εἰρηνικῶς ὑπαντῶσι πρεσβυγχάνυσιν. ὧν διηγησαμένων τὰ πρὸ τὲς ἐν Γαλααδίτιδι, ὡς πολλοὶ κακοπαθοῦσιν αὐτῶν ἐν τοῖς φρυρίοις [t] ἀπολημμένοι Ϛ τ πόλεσι τ Γαλααδίτιδος, ϗ σπεύδοντες αὐτῷ πρεσβεύειν ὁπὶ τὲς ἀλλοφύλυς, ϗ ζητεῖν ἀπ' αὐτῶν σώζειν τὲς ὁμοεθνεῖς, πεισθεὶς ὑπέστρεψεν εἰς τλὴ ἔρημον· ϗ παραπεσὼν πρώτοις τοῖς τλὴ [v] Βοσορρὰν κατοικοῦσι, ϗ λαβὼν αὐτλὴ, [x] κατασκαλεύσας πᾶν τὸ ἄρρεν ϗ μάχεδαι δυνάμενον διέφθρε, ϗ τλὴ πόλιν ὑφῆψεν. ὀπτημομένης ὢ νυκτὸς, ὀλ' ὅτως ἐπέσχεν, ἀλλ' ὁδεύσας δι' αὐτῆς ὁπὶ τὸ φρύριον, ἔνθα τὲς Ιυδαίυς ἐγκεκλεῖσθαι συνέβαινε, παρεκαθεζομένυ τὸ χωρίον Τιμοθέυ μ' τ δυνάμεως, ἕως-

ἦν

laudum in *Palæstina S.* p. 176. & 191. HUDS. Ακραβατλίνλω 1 Macc. v, 3. Ακραβατινὴ & MS. Big. Ακραβατλωὴ ἄλλο. lib. 11. c. 12. §. 4. Biz. *Ox.* & cap. 20. §. 4. & lib. 4. c. 9. §. 3. ubi *Gen.* Ακραιβατλινή· & c. 22. §. 2. Ακραβατλωΐ. SPANH.

c Βαάνυ λοχῶντας τὲς Ιυδαίυς,] Σαβαάνυ *Hen.* & C. Βαιάνυ juxta 1 *Maccab.* c. 5. v. 4.

d Τὲς ἄνδρας διέφθειρεν.] Τὲς ἄνδρας αὐτῶν διέφθειρεν *Hen.* & C.

e Ορμήσας,] Εξώρμησε *Hen.* & *C.*

f Καὶ τέτυς χειροτάμψας,] Χειροτάμψας ὢ καὶ τέτυς *Hen.* & *Lugd. Bat.*

g Ιαζωρὸν] Γαζαρὰ 2 *Maccab.* c. 10. v. 32. Vide *Grotium* ad 1 *Maccab.* c. 5. v. 8.

h Εξῆρε πόλιν·] Εξαιρεῖ *Hen.* (*L. B.*) & C.

i Ανέστρεψε.] Υπέστρεψεν *Hen.* & C.

k Αναιρεθέντα,] Αναιρέσεσι *Hen.* & C.

l Γαλααδίτιν] Γαλαδινὼ *Hen.*

m Ορίοις] Ita ex *Epiphan.* & 1 *Macc.* c. 5. v. 9. (ὅρυις *L. B.*) ἠρίοις in *Editis.* HUDS. Ορίοις est montanis: at interpres ἐρίοις finitimis legisse videtur. REL.

n Καταφυγόντες] Καταφθόγοντες *Hen.* & *Epiphan.*

o Δάθεμα τὸ φρύριον,] Ita etiam appellatur 1 *Maccab.* c. 5. v. 9. Διάθεμα *Hen.* & *C.* HUDS. Διαθέμα τὸ ὀχύρωμα 1 Maccab. v. 10. SPANH.

p Καὶ τ ἀλλοφύλων τ Γαλιλαίας.] Τῶν τ ἀλλοφύλων Γαλιλαίας malit *Schotanus.* Πάσης Γαλιλαίας ἀλλοφύλων 1 *Macc.* c. 5. v. 15. ϗ τ ἄλλων ἐθνῶν τ Γαλιλαίας *Hen.* (*L. B.*) *C.* & *Epiphan.*

q Ωρμησαν εἰς τλὴ Γαλααδίτιν.] Ωρμησεν *C.* & *Vet. Interpr.*

r Κατέλιπεν ὢ] Κατέλειπεν C.

s Τοῖς Ναβαταίοις] Ναβαταίυς Αραβας infr. lib. 13. c. 1. §. 2. SPANH.

t Απειλημμένοι] Συνειλημμένοι (prout in 1 *Macc.* c. 5. v. 26. & 27.) malit *Schotanus.* Περιεθλιμμένοι legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *quod multi ex iis tribularentur.*

v Βοσορρὰν] Ita & 1 *Macc.* c. 5. v. 26. (*L. B.* Βοσόρων) Βοσορὲ juxta meliores *Epiphanii* libros. in aliis *Barasa*, ut & in *vulgata* versione lib. 1. *Maccab.* Hæc autem Βοσορρὰ distinguitur à Βοσορὲ urbe Gileaditide ab ipso *Josepho* & *Scriptore* lib. 1. *Maccab.* sic ut Βοσορὲ possit haberi eadem atque בצר in tribu *Ruben*, & Βοσορρὰ pro *Bostris*. *Relandus* in *Palæst.* p. 665. בצרה significat *locum munitum*: unde & Carthaginis arx inversis literis Βύρσαν Græcis; ex quo vocabulo male intellecto fluxit fabula de taurino tergo. Erant in vicinia Judæorum urbes duæ quibus nomen בצרה, altera Idumææ, de qua *Esaias* c. 34. v. 6. & c. 63. v. 1. & *Jeremias* c. 49. v. 13. altera Moabitidos, de qua *Jeremias* c. 48. v. 24. illa in 2 *Maccab.* & *Josepho* Βοσορρὰ dicitur, *Ptolemæo* & *Stephano* Βόσορα, hæc veto Βοσὲ tam 1 *Macc.* quam *Josepho*. *Grotius* ad 1 *Macc.* c. 5. v. 26. HUDS. Βοσὲ 1 Macc. v. 28. supra lib. 4. c. 7. §. 4. βόσορα μ', ἐπὶ τοῖς ὅροις τ Αραβίας· SPANH.

x Κατασκαλεύσας] Κατασκάψας *Hen.* & *L. B.*

ϑεν [y] ἐπ' αὐτὸ προσῆγον. καὶ καταλαβὼν ἤδη τοῖς τείχεσι [z] προσβεβληκότας τὰς μηχανὰς, καὶ τοὺς μὲν κλίμακας ὡς ἀναβαίνειν ἐπ' αὐτὰ, τοὺς δὲ μηχανήματα προσφέροντας, κελεύσας τὴν σαλπιγκτὼ [a] σημῆναι, καὶ παρορμήσας τοὺς στρατιώτας [b] ὑπὲρ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν μᾶλλον προθύμως, εἰς τρία διελὼν τὸ στρατὸν ἐπιπίπτει καὶ νῦν τοῖς πολεμίοις. οἱ δὲ περὶ τὸν Τιμόθεον αἰσθόμενοι ὅτι Μακκαβαῖος εἴη, πεῖραν ἤδη καὶ πρότερον αὐτοῦ τῆς ἀνδρείας καὶ τὸ ἐν τοῖς πολέμοις δυτυχίας εἰληφότες, [c] εἰς φυγὴν τρέπονται. ἐφεπόμενος δὲ μετὰ στρατεύματος ὁ Ἰούδας, ἀναιρεῖ μὲν αὐτῶν [d] εἰς ὀκτακισχιλίους. διώκει δὲ εἰς [e] Μάλλω πόλιν [f] ἄτω λεγομένην τὴν ἀλλοφύλων, λαμβάνει καὶ ταύτην· καὶ τοὺς μὲν ἄρρενας ἅπαντας ἀποκτείνει, τὴν δὲ πόλιν αὐτὴν [g] ἐμπίμπρησιν. ἄρας δὲ ἐκεῖθεν, πρός τε [h] Χάσφωμα, καὶ [i] Βοσὸρ, καὶ πολλὰς ἄλλας πόλεις τὰς Γαλααδίτιδος καταστρέφεται.

δ'. Χρόνῳ δὲ ὕστερον ὁ πολλῷ Τιμόθεος δυνάμιν μείζω συναγαγόμενος, καὶ συμμάχους ἄλλους τε συλλαβὼν, καὶ Ἀράβων τινὰς μισθῷ πείσας αὐτῷ συστρατεύειν, ἦκεν ἄγων πρὸς τὴν σταλὰν πέραν [k] τοῦ χειμάρρου [l] Ῥαφῶν ἀντικρύς. πόλις δὲ ἦν αὕτη. καὶ παρεκελεύετο τοὺς στρατιώτας, εἰ συμβάλοιεν εἰς μάχην τοῖς Ἰουδαίοις, προθύμως ἀγωνίζεσθαι, καὶ κωλύειν αὐτοὺς διαβαίνειν τὸ χείμαρρον. διαβάντων γὰρ ἤτιαν αὐτοῖς πεσεῖσθαι. Ἰούδας δὲ ἀκούσας παρεσκευάσθαι τὸν Τιμόθεον πρὸς μάχην, ἀναλαβὼν [m] πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν, ἔσπευδεν ἐπὶ τὸν πόλεμον, καὶ περαιωσάμενος τὸ χείμαρρον [n] ἐπιπίπτει τοῖς ἐχθροῖς, καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν [o] ὑπαντιάζοντας ἀνῄρει, τοὺς δὲ εἰς δέος ἐμβαλὼν ῥίψαντας τὰ ὅπλα φεύγειν ἠνάγκασε. καί τινες μὲν αὐτῶν διέφυγον· οἱ δὲ εἰς τὸ καλούμενον ἐν [p] Καρναΐν τέμενος συμφυγόντες, ἤλπισαν [q] πίστει σωτηρίας. Ἰούδας δὲ τὴν πόλιν [r] καταλαβόμενος, αὐτός τε ἀπέκτεινε, καὶ τὸ τέμενος ἐνέπρησε, πολλὴ χρησάμενος ἰδέᾳ τῆς ἀπωλείας τῶν πολεμίων.

ε'. Ταῦτα διαπραξάμενος, καὶ συναγαγὼν τοὺς ἐν τῇ Γαλααδίτιδι Ἰουδαίους μετὰ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν, καὶ τῆς ὑπαρχούσης αὐτοῖς ἀποσκευῆς, οἷός τε ἦν εἰς τὴν [s] Ἰουδαίαν ἐπαναγαγεῖν. ὡς δὲ ἦκεν ἐπί τινα πόλιν [t] Ἔφρων ὄνομα, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ κειμένην, καὶ ὅτε ἄλλως αὐτῷ τραπομένῳ βαδίζειν δυνατὸν ἦν, ὅτε ἀναστρέφειν ἤθελεν, πέμψας πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ, παρεκάλει τὰς πύλας ἀνοίξαντας ἐπιδρέπειν αὐτῷ διὰ τῆς πόλεως ἀπελθεῖν. τὰς τε γὰρ πύλας λίθοις ἐμπεφράκεσαν, καὶ τὴν διέξοδον [u] ἀπετείμησαν. μὴ πειθομένων δὲ τῶν Ἐφραίων, παρορμήσας τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ κυκλωσάμενος, ἐπολιόρκει· καὶ δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς [x] προσκαθίσας, [y] ἐξαιρεῖ τὴν πόλιν, καὶ πᾶν ὅσον ἄρρεν ταῖς

que jam offendissent hostes mœnibus admotos, atque alios scalas ad ea ascendenda, alios vero machinas in expugnationem apportantes, jusso tubicine canere, suosque adhortatus milites, ut alacriter sese periculis objicerent pro fratribus & cognatis, divisis trifariam copiis hostes à tergo invadit. At Timothei milites Maccabæum esse cognoscentes, cum & jam ante ejus virtutem & in bellis *gerendis* felicitatem experti essent, è vestigio in fugam vertuntur. Judas autem, cum exercitu suo eos insequutus, occidit illorum *eo die* ad octo millia *hominum:* atque *inde* ad Mallen, alienigenarum urbem ita appellatam, flexo itinere, eam etiam expugnavit, ac omnes in ea mares interfecit, urbemque ipsam incendit. Illinc autem profectus, & Chasphoma & Bosor, aliaque quamplurima Galaaditidis evertit oppida.

Judas Timotheanis cladem infert. 1 Maccab. c. 5.

4. Non multo post Timotheus cum magnas coëgisset copias, alioque sibi in auxilium assumpsisset, & Arabibus quibusdam mercede suasisset secum in bellum ire, trans torrentem duxit exercitum, *castraque posuit* ex adverso urbis *Raphôn: & milites hortabatur, ut, si forte prælio congrederentur cum Judæis, alacriter dimicarent, & arcerent eos à transitu torrentis. Si enim transirent, prædicebat fore ut cladem sui acciperent. Judas autem, audito quod Timotheus ad pugnam ineundam esset paratus, copiis suis omnibus assumptis hostem versus ire properavit, trajectoque flumine inimicos adoritur, & quosdam eorum sibi occurrentes peremit; alios vero metu perculsos, abjectis armis, in fugam compulit. atque horum nonnulli *è periculo* evaserunt: quidam vero in fanum, quod erat Carnaï *ita* vocatum, confugientes, se salvos fore *religione loci* sperarunt. At Judas, capto oppido, & ipsos interemit & fanum incendit, hostibus variis modis morte affectis.

Timotheus bellum renovat. 1 Maccab. c. 5.

Judas Timotheanos profligat. 1 Maccab. c. 5.

5. His gestis, cum Galaaditidis Judæos liberosque & uxores omnemque eorum supellectilem coëgisset, in eo erat ut illos in Judæam reduceret. Ubi autem ventum est ad urbem Ephronem nomine, in via positam, & neque sibi potestas erat declinandi in alterutram partem, neque animus retrorsum revertendi, missis ad eos qui in ea erant nunciis, orabat ut portas aperirent, eumque per urbem discedere paterentur. nam & portas lapidibus obstruxerant, & transitum *ei* præciderant. Sed cum Ephronitæ ei noluissent parere, milites suos adhortatus, coronaque facta, urbem obsidebat. Et postquam diem noctemque assederat, urbem expugnat; omnibusque in ea maribus occisis, eaque

Judas Ephronem urbem obsidet & expugnat. 1 Maccab. c. 5.

---

[y] Ἐπ' αὐτὸ προσῆγον.] Ἐπ' αὐτῷ C.

[z] Προσβεβληκότας τὰς πολεμίας,] Ita mallem cum *Bas.* (*L. B.*) & *Hen.* προσβεβληκότας perperam in *Gen. Aliisque.*

[a] Σημῆναι,] Σημῆναι *Hen.*

[b] Ὑπὲρ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν] Ita *Bas. Hen.* & C. ὑπὲρ τῶν ἀδ. *Gen.*

[c] Εἰς φυγὴν τρέπονται.] Φυγῇ χρῶνται *Hen.* & *L. B.*

[d] Εἰς ὀκτακισχιλίους.] Illud εἰς omittunt *Genevenses.*

[e] Μάλλω] Μάλλα *Hen.* Μαάφλω C. in *Epiphanii* libris *Mellam.* Μάλλω *Josephi* eandem esse credit *Grotius* quæ (in 1 *Macc.* c. 5. v. 35.) dicitur Μασφά, & in *Codd. Alex.* & *NC.* Μααφά, & *Ptolemæo* Μαλιάθα. & *Stephano* Μαλσάν. unde pro ἐν Αλίμοις 1 *Macc.* c. 5. v. 26. legendum conjicit literis transpositis ἐν Μαλίοις. HUDS. Μασφὰ 1 Macc. v. 35. SPANH.

[f] Οὕτω λεγομένην τῶν ἀλλοφύλων,] Illa ἄτω λεγομένη non agnoscit *Epiphan.*

[g] Ἐμπίμπρησιν.] Sic *Hen.* & C. ἐμπίπρησιν in *Editis.*

[h] Χάσφωμα, καὶ Βοσὸρ, καὶ πολλὰς ἄλλας πόλεις] Χαμοφάκλα C. (Κασφομάχλα *Lugd. Bat.* & in marg. Καστομάκλα.) Καθωμαχεῖ *Hen.* in *Epiphanii* libris *Castomachi* vel *Casthomachi.* Χαφὼς 1 *Macc.* c. 5. v. 26. & Χασφὼν v. 36. atque semel *Chesbbon* habet *Vulgatus Interpres.* HUDS. Χασφὼν, Μαχὶδ. Βοσὸρ καὶ τὰς λοιπὰς πόλεις· 1 Macc. v. 36. SPANH.

[i] Βοσὸρ,] Σοβορίαν, C. transpositis (ut credo) literis pro Βοτορίαν (ita exstat in *L. B.*) sicuti Σκαφὼς pro Χασφὼς habet *NC.*

[k] Τοῦ χειμάρρου] Sic Ραφὼν ἐν πέραν τοῦ χειμάρρου 1 Macc. v. 37. SPANH.

[l] Ῥαφῶν] *L. B.* ἐμφῶν.

* *Raphôn:*] Κατὰ πρόσωπον Ραφὼν ἐν πέραν τοῦ χειμάρρου 1 *Macc.* c. 5. v. 37. *Raphana* urbs Syriæ *Plinio*, l. 5. c. 18. Raphanæa *Ptolemæo* & *Stephano.* Ρομφὼν *Hen.*

[m] Πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν,] Απασαν *Hen.* & C. & mox post τὸ χείμαρρον, ἐμπίπτει in *utrisque*, & post τὴν οἰκείαν δύναμιν, ἔσπευδε, & post τὰ ὅπλα φεύγειν, ἠνάγκαζε *Hen.*

[n] Ἐπιμπίπτει] *L. B.* ἐμπίπτει.

[o] Ὑπαντιάζοντας ἀνῄρει,] Ita *MSS.* perperam ὑπαντιάζοντας in *Editis.*

[p] Καρναΐν τέμενος] Ita & 1 *Macc.* c. 5. v. 43. in *Epiphanii* libris *Grana*, &, literis (ut puto) trajectis, *Crana* pro *Carna.* (ἐγκαρσίαν *L. B.*) ἐπὶ τὸ Καρνίον καὶ τὸ Ατεργατεῖον 2 *Macc.* c. 12. v. 26. Videsis Grotium ad loca ista; & *Relandum* in *Palæstina S.* p. 598, 621, 696. HUDS. Τὸ τέμενος ἐν Καρναὶν 1 Maccab. v. 44. SPANH.

[q] Τοῦ σωτηρίας.] Τοῦ Hen. & C.

[r] Καταλαβόμενος,] Ita ex *C.* (ut & *L. B.*) *Vet. Interpr.* & 1 *Macc.* c. 5. v. 24. καταβαλόμενος in *Editis.* HUDS.

[s] Ἰουδαίαν] Ἰουδαίων ἐπαναγαγεῖν διηγοῦτο C. quod ferri potest, omissis οἷός τε ἦν. quorum ad ἐξήγησιν forsan oræ libri primitus appositum erat.

[t] Ἔφρων] Quod *Epiphanii* libri *Ephron* & *Efron* habeant & Εφραίων paulo infra *Hen.* (*L. B.* habet Ευφρῶν, sed mox inferius Εμφραίων) ut & Εφρὼν 1 *Macc.* c. 5. v. 46. mutavi Εμφρὼν *Editorum* in Εφρὼν & mox Εμφραίων in Εφραίων. Videsis *Grotium.* HUDS. Εφρὼν 1 Macc. v. 46. Εμφρων hic etiam *edit. Basil. Rufin.* Ephron. SPANH.

[u] Ἀπετείμησαν.] Επετίμησε in *Edit. Gen.*

[x] Προσκαθίσας,] Προσκαθίστας *Hen.*

[y] Ἐξαιρεῖ τὴν πόλιν,] Ita cum *Cod. Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.* ἐξαίρει in *Editis Aliisque.*

que tota exusta, facere iter incipiebat. tantus autem erat occisorum numerus, ut super mortuorum corpora transirent. Ita trajecto Jordane, pervenerunt in Campum magnum, in conspectu urbis Bethsanæ positum, quæ Græcis dicitur Scythopolis. atque inde profecti in Judæam venerunt, cum cantibus & laudibus, omnique ludendi licentia, qua in victoriis celebrandis uti solent: hostias etiam votivas mactarunt pro rebus feliciter gestis, pariterque pro incolumitate exercitus. nam Judæorum nemo istis in præliis cadebat.

Josephus & Azarias cum Gorgianis male pugnant. 1 Maccab. c. 5.

6. Interea Josephus Zachariæ filius & Azarias, quos copiarum duces reliquerat Judas, quo tempore Simon in Galilæa bellum gerebat contra Ptolemæeos, ipse vero Judas & frater ejus Jonathas in Galaaditide, volentes & ipsi ducum bellica virtute insignium gloriam sibi acquirere, cum suis militibus profecti sunt ad Jamniam. sed eis obviam egresso Gorgia Jamniæ præfecto, pugnaque commissa, homines de suis ad duo millia amittunt, & terga vertentes usque ad Judææ fines fugati sunt. Hæc autem clades illis propterea accidit, quod iis non obsequuti sunt quæ mandavit Judas, ut scilicet cum nemine, antequam ipse adesset, prælio dimicarent. nam præter cætera ejus consilia solertia etiam illud plane mirandum, quod cladem Josephi & Azariæ militibus illatam illis eventuram esse intellexit, si vel tantillum ab iis discederent quæ in mandatis dederat. At Judas ejusque fratres Idumæos bello persequi non destiterunt: sed eos undique premebant urgebantque. Cumque urbem Chebronem cepissent, ejus munitiones diruebant: & turribus *circumquaque* incensis, extraneorum regionem depopulabantur, urbemque Marissam; ac inde Azotum delati eam expugnarunt & diripuerunt. multum autem spoliorum & prædæ secum asportantes, in Judæam reversi sunt.

Judæ expeditio in Idumæam. 1 Maccab. c. 5.

ἐν αὐτῇ κτίνας, καὶ καταπρήσας ἅπασαν αὐτὴν, ὁδὸν ἔχε. ποιοῦντο δι' ὧν τὸ τῶν πεφονευμένων πλῆθος, ὡς ἐπ' αὐτῶν βαδίζειν τὰ νεκρῶν. Διαβάντες δὲ τὸν Ἰορδάνην, ἦκον εἰς [z] τὸ Μέγα πεδίον, οὗ κεῖται πρὸ προσώπου πόλις [a] Βεθσάνη, καλουμένη πρὸς Ἑλλήνων Σκυθόπολις. κἀκεῖθεν ὁρμηθέντες εἰς τὴν Ἰουδαίαν παρεγίνοντο, ᾄδοντές τε [b] ὑμνῳδοῦντες· [c] καὶ τὰς σωτηρίας ἐν τοῖς ἐπινικίοις παιδιὰς ἄγοντες· ἔθυσαν δὲ χαριστηρίους θυσίας ὑπέρ τε τῶν [d] καταρθωμένων, καὶ ὑπὲρ τῆς ἔτι γραπτὴν σωτηρίας. οὐδεὶς γὰρ ἐν ταῖς τοῖς πολέμοις τῶν Ἰουδαίων ἀπέθανεν.

ς'. Ἰώσηπος δὲ ὁ Ζαχαρίου καὶ Ἀζαρίας, οὓς [e] κατέλιπε στρατηγὸς ὁ Ἰούδας, κατ' ὃν καιρὸν Σίμων μὲν ὑπῆρχεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ πολεμῶν τοὺς ἐν Πτολεμαΐδι, αὐτὸς δὲ ὁ Ἰούδας καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωνάθης ἐν τῇ Γαλααδίτιδι, βουληθέντες καὶ αὐτοὶ δόξαν περιποιήσασθαι στρατηγῶν τὰ πολεμικὰ γυναίων, τισὶ σὺν αὐτοῖς δυνάμιν ἀναλαβόντες, ἦλθον εἰς Ἰάμνειαν. Γοργίου δὲ τοῦ Ἰαμνείας στρατηγοῦ ὑπαντήσαντος, συμβολῆς γενομένης διαλείπει τοὺς στρατιώτας, [f] καὶ φεύγοντες ἄχρι τῶν τῆς Ἰουδαίας ὁρίων διώκονται. σωίζεται δὲ αὐτοῖς τὸ πλῆσμα τοῦτο ἀθροίζειν ὧν αὐτοῖς Ἰούδας [g] ἐπέστειλε, μὴ συμβαλεῖν εἰς μάχην μηδενὶ πρὸ τῆς ἐκείνου παρουσίας. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ στρατηγήμασι, καὶ τὸ μὴ τοὺς πρὸ τοῦ Ἰούδου καὶ τοῦ Ἀζαρίου πλῆσμα γυμνάσαι ἄν τις, ὃ σωίζειν εἰ προγινώσκοι τι τῶν ἐπεσταλμένων αὐτοῖς ἐσόμενον. ὁ δὲ Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ [h] πολεμοῦντες τοῖς Ἰδουμαίοις οὐκ ἀνίεσαν, ἀλλ' ἐπέκειντο πανταχόθεν αὐτοῖς. τήν τε Χεβρῶνα πάλιν [i] καταλαβόμενοι, ὅσον οὐ χυρὸν αὐτῆς καθεῖλον· καὶ τοὺς πύργους ἐμπρήσαντες, ἐδήουν τὴν [k] ἀλλοφύλων χώραν, καὶ [l] Μάρισσαν πόλιν, εἶς τε Ἄζωτον ἐλθόντες, καὶ λαβόντες αὐτὴν διήρπασαν. πολλὰ δὲ σκύλα καὶ λείαν [m] κομίζοντες, εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὑπέστρεψαν.

XIII. CAP. IX. ΚΕΦ. Θ'.

De obitu Antiochi Epiphanis. Quomodo Antiochus Eupator, ducto in Judam exercitu, ipsum in templo obsidebat: ac postea, pace facta, discessit. De Alcimo & Onia.

Περὶ τελευτῆς Ἀντιόχου Ἐπιφανοῦς. ὡς Ἀντίοχος Εὐπάτωρ στρατεύσας ἐπὶ Ἰουδαίους, αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ ἐπολιόρκει· εἶτα εἰρήνην ποιησάμενος ἀνεχώρησε. περὶ Ἀλκίμου καὶ Ὀνίου.

Antiochus Epiphanes ab Elymaïde repulsus. 1 Maccab. c. 6.

SUB id tempus etiam rex Antiochus, superiores tractus peragrans, audivit urbem esse in Perside opibus præstantem, Elymaïda nomine, inque ea Dianæ templum valde opulentum, omne genus donariis refertum; arma etiam & loricas *ibi* esse, quæ fama acceperat reliquisse Alexandrum, Philippi filium, Macedonum regem. Itaque his incitatus, Elymaïda properavit, admotoque exercitu eam obsidebat. Illis autem qui in ea erant nec adventu ejus nec oppugnatione territis, sed fortiter resistentibus, spe sua frustratus est. Cum enim illum ab urbe repulissent, facta eruptione eum

ΥΠΟ δὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος, [o] τὴν ἄνω χώραν [p] ἐπερχόμενος, ἀκούει πόλιν ἐν τῇ Περσίδι πλούτῳ διαφέρουσαν [q] Ἐλυμαΐδα τοὔνομα, καὶ πολυτελὲς ἱερὸν Ἀρτέμιδος ἐν αὐτῇ, καὶ παντοδαπῶν ἀναθημάτων πλήρες εἶναι· ἔτυχε μὲν οὖν ὅπλα ἐν θήκαις, ἃ καταλιπεῖν ἐπυνθάνετο [r] τὸν μὲν Φιλίππου, βασιλέα δὲ Μακεδόνων Ἀλέξανδρον. κινηθεὶς οὖν [s] ὑπὸ τούτων, ὥρμησεν ἐπὶ τὴν Ἐλυμαΐδα, καὶ προσβαλὼν [t] αὐτῇ ἐπολιόρκει. τῶν δὲ ἐν αὐτῇ μὴ καταπλαγέντων τὴν ἔφοδον αὐτοῦ, μηδὲ τὴν πολιορκίαν, ἀλλὰ καρτερῶς ἀνθεστώτων, ἀποκρούεται τὰς ἐλπίδας. ἀπωσάμενοι γὰρ ἀπὸ τῆς πόλεως καὶ ἐκπεξελθόντες ἐδίωξαν·

---

x Τὸ Μέγα πεδίον,] Conf. sup. lib. VIII. c. 3. §. 3. SPANH.

a Βεθσάνη,] Βαιθσὰν 1 *Macc.* c. 5. v. 52. atque Σκυθῶν πόλις dicitur 2 *Macc.* c. 12. v. 29. HUDS. Conf. lib. VI. c. 14. §. 8. SPANH.

b Ὑμνῳδοῦντες·] *L. B.* ὑμνοῦντες.

c Καὶ τὰς —— ἄγοντες·] Καὶ τὰς σωτηρίους ἐν τοῖς ἐπινικίοις παιδιὰς (*L. B.* πεδίας) ἄγοντες *Hen.* & C.

d Καθορθωμένων,] Κατορθωμένων *Gall.* & *C.*

e Κατέλιπε στρατηγὸς ὁ Ἰούδας,] Κατέλιπε στρατηγὸς Ἰούδας *C.*

f Καὶ φεύγοντες] Καὶ φεύγουσιν ἄχρι τῶν τῆς Ἰουδαίας ὁρίων. σωίζεται *Hen.*

g Ἐπέστειλε,] *Gen.* ἀπέστειλε.

h Πολεμοῦντες τοῖς Ἰδουμαίοις] Πολεμοῦντες τοὺς Ἰουδαίους in *Cod. C.* Πολεμοῦντες τοῖς ἀλλοφύλοις *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) πολεμοῦντες τοὺς Ἰδουμαίους in *Editis Aliisque.* ipse mutavi in πολ. τοῖς Ἰδουμαίοις. Si quis malit πρὸς τοὺς Ἰδουμαίους, per me licet.

i Καταλαβόμενοι,] Ita *Hen.* (*L. B.*) & *C.* καταλαμβανόμενοι in *Editis Aliisque.*

k Ἀλλοφύλων χώραν,] Ἀλλόφυλον *Hen.* & *C.*

l Μάρισσαν] Μάρισαν *Hen.* & *C.* atque ita vel Μαρησὰ juxta *Epiphanii* libros. Videsis *Relandum* in *Palæstina S.* p. 889. HUDS. Conf. ἀλωτ. l. 1. c. 13. §. 9. SPANH.

m Κομίζοντες,] Ita *Hen.* (*L. B.*) & *Vet. Interpr.* κομίσαντες in *Editis Aliisque.*

n Ὑπὸ δὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον] Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν *Hen.* (*L. B.*) & *C.*

o Τὴν ἄνω —— διαφέρουσαν] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 1. §. 4. & infr. lib. 13. c. 7. §. 2. SPANH.

p Ἐπερχόμενος,] Ὑπερχόμενος solus *Hen.*

q Ἐλυμαΐδα τοὔνομα,] Ita *Hieronymus* in *Danielem*, cap. 11. *Polybius & Diodorus narrant eum templum Dianæ in Elymaïde, quod erat ditissimum, spoliare conatum.* In Elimæis etiam Dianæ templum collocat *Strabo*, l. 16. p. 744. D. Vide *Bocharti* Phaleg. l. 2. c. 2. & *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 16. p. 491.

r Τὸν μὲν Φιλίππου,] Sic in *Cod. C.* τὸν μὲν τὸν Φιλίππου in *Editis Aliisque.*

s Ὑπὸ τούτων,] Ἐπὶ τούτῳ *Hen.*

t Αὐτῇ ἐπολιόρκει.] Αὐτῇ *Busb.* & *Hen.*

Κα-

ξαν· ὡς δ' αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς Βαβυλῶνα φεύγοντα, καὶ πολλοὺς ἀποβαλόντα τῆς στρατιᾶς. λυπουμένῳ δ' ἐπὶ τῇ ἁμαρτίᾳ ταύτῃ, παραγίνεσθαί τινες καὶ τῶν στρατηγῶν ἔφασαν, ὃς πολεμήσοντας τοῖς Ἰουδαίοις [v] καταλελοίπει, καὶ τῶν ἰσχὺν ἤδη τῶν Ἰουδαίων. παροξυνομένης οὖν καὶ τῆς περὶ τούτων φροντίδος τῇ παρούσῃ, συγχυθεὶς ὑπὸ ἀθυμίας εἰς νόσον κατέπεσεν. ἧς μηκυνομένης καὶ αὐξανομένων τῶν παθῶν, σημεῖος ὅτι [x] μέλλοι τελευτᾶν, συγκαλεῖ τοὺς φίλους, καὶ τῶν τε νόσον αὐτοῖς χαλεπὴν οὖσαν ἐμήνυεν, καὶ τοῦτο ὅτι παρὰ [y] κακώσας τὸ Ἰουδαίων ἔθνος παρεδήλου, συλήσας τε τὸν ναὸν, καὶ τὸν Θεὸν καταφρονήσας. καὶ ταῦτα λέγων ἐξέπνευσεν. ὥστε θαυμάζειν Πολύβιον τὸν Μεγαλοπολίτην, [z] ὃς, ἀγαθὸς ὢν ἀνὴρ, ἀποθανεῖν λέγει τὸν Ἀντίοχον, βουληθέντα τὸ ἐν Περσαις Ἀρτέμιδος ἱερὸν συλῆσαι. [a] τὸ γὰρ μηκέτι ποιῆσαι τὸ ἔργον βουλόμενον, οὐκ ἔστι τιμωρίας ἄξιον. εἰ δὴ διὰ τοῦτο Πολυβίῳ δοκεῖ καταστρέψαι τὸν βίον Ἀντίοχον ἅτως, πολὺ πιθανώτερον διὰ τὴν ἱεροσυλίαν τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ναὸν πεσεῖν τὸν [b] βασιλέα. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτου [c] διαφέρομεν, τῷ ὑπὸ δὲ Μεγαλοπολίτου λεγομένῳ [d] αἰτίαν, καὶ τῷ ὑφ' ἡμῶν ἀληθῆ νομίζεσιν.

β'. Ὁ δ' Ἀντίοχος, πρὶν ἢ τελευτᾶν, [e] καλέσας Φίλιππον, ἕνα τῶν ἑταίρων, [f] τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐπίτροπον καθίστησι· καὶ δὸς αὐτῷ τὸ διάδημα καὶ τὸν σφραγῖδα καὶ τὸν δακτύλιον, Ἀντιόχῳ τῷ παιδὶ αὐτοῦ ταῦτα ἀπελθόντι κομίσοντα δοῦναι, δεηθεὶς [g] προνοῆσαι τῆς ἀναθρεφῆς [h] αὐτοῦ, καὶ τηρῆσαι τὴν βασιλείαν ἐκείνῳ. ἐτελεύτησε δὲ Ἀντίοχος ἐνάτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει. Λυσίας δὲ, αὐτοῦ τὸ θανατον δηλώσας τῷ πλήθει, τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀντίοχον, αὐτὸς γὰρ εἶχε τὴν ἐπιμέλειαν, [i] ἀποδεικνύει βασιλέα, καλέσας αὐτὸν Εὐπάτορα.

γ'. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ καιρῷ οἱ ἐν τῇ ἄκρᾳ τὸν Ἱεροσολύμων φρουροὶ καὶ Φυγάδες τῶν Ἰουδαίων, πολλὰ τοὺς Ἰουδαίους ἐπρασσον. τοὺς γὰρ ἀναβαίνοντας εἰς τὸ ἱερὸν, [k] θύσαι βουλομένους, ἐξαίφνης ἐκπεσόντες οἱ φρουροὶ διέφθειρον. ἐπέκειτο γὰρ τῷ ἱερῷ [l] ἡ ἄκρα. τούτων δὲ συμβαινόντων αὐτοῖς, Ἰούδας ἐξελεῖν διέγνω τὸν φρουρόν· καὶ συναγαγὼν τὸν λαὸν ἅπαντα, τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ καρτερῶς ἐπολιόρκει. [m] ἔτος δὲ ἦν τοῦτο τῆς ἑκατοντετηρίδος ἕκτον καὶ πεντηκοστόν. καταπηξάμενος δὲ μηχανήματα, καὶ χώματα [n] ἐγείρας, φιλοπόνως προσέκειτο τῇ τῆς ἄκρας αἱρέσει. πολλοὶ δὲ τῶν ἐν αὐτῇ Φυγάδων νύκτωρ ἐξελθόντες εἰς τὴν χώραν, καί τινας τῶν ὁμοίων ἑαυτοῖς ἀσεβῶν συναγαγόντες, ἦλθον πρὸς Ἀντίοχον τὸν βασιλέα, "οὐκ ἀξιοῦν-
"τες ἑαυτοὺς ὑπερορᾶσθαι δεινὰ πάσχοντας ὑπὸ τῶν ὁμοφύ-
"λων, καὶ τοῦθ' ὑπομένοντας διὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ, τὴν
"μὲν πατρίον αὐτῶν [o] καταλύσαντας θρησκείαν, δι' ἣν
"προσήκατο τούτοις ἀνθιστάμενος. κινδυνεύειν οὖν ὑπὸ
"Ἰούδα καὶ τῶν σὺν αὐτῷ τὴν ἀκρόπολιν αἱρεθῆναι, καὶ τοὺς
"φρουροὺς τοὺς ὑπὸ σοῦ βασιλέως καταστραφέντας, εἰ μή τις
"παρ' αὐτοῦ βοήθεια περιφανεῖη." ταῦτ' ἀκούσας ὁ [p] παῖς

perſequuti ſunt: adeo ut fuga ſe Babylonem receperit, magna exercitus parte amiſſa. Dolenti autem, quod tam male ei res ceciderant, nunciant quidam duces etiam profligatos eſſe, quos ad bellum cum Judæis gerendum reliquerat, Judæorumque vires magna cepiſſe incrementa. Hac de re nova ſolicitudine priori accedente, animi anxietate obrutus in morbum incidit. Quo cum diutius teneretur, & augerentur cruciatus, cogitans jam ſibi eſſe moriendum, amicos convocat, & morbum ſuum illis gravem eſſe ſignificabat, ac præterea illud declarabat, ſe iſta paſſum eſſe, quod Judæorum gentem male multaverat, templumque ſpoliaverat, & Deum contempſerat. atque his dictis animam exhalavit. Adeo ut mirari ſubeat Polybium Megalopolitanum: qui, cum vir eſſet alioqui probus, memoriæ proderet, Antiochum periiſſe, quod Dianæ templum apud Perſas expilare voluiſſet. voluiſſe enim tantum nec feciſſe haud pœna dignum erat. Quod ſi Polybio videatur Antiochum ob hujuſmodi cauſam finiiſſe vitam: multo veriſimilius eſt, ob ſacrilegam templi Hieroſolymitani direptionem exſtinctum eſſe. Sed hac de re non libet cum illis contendere, qui cauſam *mortis ejus* à Megalopolita allatam huic noſtræ præferendam eſſe arbitrantur.

Antiochus moriens ſuos alloquitur. 1 Maccab. c. 6.

Polybius Megalopolitanus erroris arguitur.

2. Cæterum Antiochus, priuſquam moreretur, Philippo uno de ſodalibus ſuis vocato, ipſum regni curatorem conſtituit: traditoque ei diademate, veſtituque ſuo & annulo, juſſit ut ad Antiochum filium ſuum perferret eique redderet, orans *& obſecrans* ut ipſum educandum curaret, & regnum ei ſervaret. Atque *ita* diem ſupremum obiit Antiochus anno centeſimo quadrageſimo nono. At Lyſias, poſtquam ipſum mortuum eſſe populo indicaverat, filium ejus Antiochum, (tum enim illius curam ille gerebat) regem declarat, eumque nuncupat Eupatorem.

XIV. *Antiochus Philippum regni curatorem conſtituit. 1 Maccab. c. 6. Moritur, eique in regno ſuccedit Antiochus Eupator. 1 Maccab. c. 6.*

3. Hoc autem tempore arcis Hieroſolymitanæ cuſtodes & Judæorum perfugæ *mala* multa Judæis intulerunt. Eos enim qui in templum rem divinam faciendi ergo aſcendebant, *ferro* peremerunt. nam templo arx imminebat. Itaque cum hæc illis acciderint, id Judæ in animo erat ut præſidium iſtud de medio tolleret: populoque omni convocato, eos qui in arce erant valide oppugnabat. Annus autem Seleucidarum is erat centeſimus quinquageſimus. Fabricatis itaque machinis, & aggeribus excitatis, magnopere urgebat *odſidionem* ut arcem caperet. Sed multi ex perfugis, qui in ea erant, noctu in regionem egreſſi, &, coactis quibuſdam ſui ſimilibus & impiis, ad Antiochum regem ſe conferebant, poſtulantes "ut ipſos non ne-
"gligeret, dum à popularibus ſuis dira paterentur,
"atque illa ſuſtinerent patris ipſius gratia, quod
"religionem patriam reliquiſſent, illamque ab eo
"inſtitutam ſequerentur. nunc vero periculum eſ-
"ſe, ne Judas & qui cum eo ſunt & arcem capiant
"& præſidium à Rege *in ea* conſtitutum, niſi *ma-*
"*ture* ab ipſo ſuppetiæ mitterentur." His auditis,

Judas arcem Hieroſolymitanam oppugnat. 1 Maccab. c. 6.

Iſraëlita quidam Judam apud Eupatorem criminantur.

An-

---

v Καταλελοίπει.] *Al.* καταλελοίπει.

x Μέλλοι τελευτᾶν.] Μέλλοι *Hen.* (*L. B.*) & C.

y Κακώσας τὸ Ἰουδαίων] Κακώσας τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος, καὶ συλήσας τὸν ναὸν *Hen.*

z Ὃς, ἀγαθὸς —— ἄξιον.] Deſunt hæc hodie in Polybio, ac proinde hinc inter ejus fragmenta à Caſaubono relata pag. 997. SPANH.

a Τὸ γὰρ μηκέτι ποιῆσαι τὸ ἔργον] Vide *Seldenum* de *Synedriis*, l. 2. c. 13. §. 7. & *Grotium* in *Exodi* cap. 20. v. 17.

b Βασιλέα.] Ita cum *Hen. C.* & *Vet. Interpr.* τελευτῆσαι τὸν βίον in *Editis*.

c Διαφέρομεν.] Διαφέρομαι *Hen.*

d Αἰτίαν.] Αἰτίαν, ταύτην ὑφ' ἡμῶν ἀληθῆ νομιζόντων *Hen.* & C.

e Καλέσας Φίλιππον.] 1 Maccab. vi. 14. SPANH.

f Τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐπίτροπον] 1 Macc. vi. 15. SPANH.

g Προνοῆσαι τῆς ἀναθροφῆς] Ita cum *MSS.* (in *L. B.* προνῆσαι ſcribentis vitio) & *Vet. Interpr.* ἀσινῆσαι in *Editis*.

h Αὐτοῦ.] Illud αὐτοῦ ex *Hen.* (*L. B.*) & *Epiphanio*.

i Ἀποδεικνύει βασιλέα.] Ἀποδείκνυσι in *MSS.* ut & *L. B.*

k Θύσαι βουλομένους.] Καὶ θύσαι ſolus *Hen.*

l Ἡ ἄκρα.] Arx igitur olim Templo Hieroſolym. imminens. de Ἀκρα ἀλωτ. lib. 5. c. 4. §. 1. SPANH.

m Ἔτος —— πεντηκοστόν.] Æræ caput Seleuci imperium. REL. Quia ſcilicet eadem à principio regni ejus venit computanda. Confer doctiſſimum Noriſii librum de Epocha Syro-Macedonum. HAV.

n Ἐγείρας,] Alii ſic diſtinguunt, ἐγείρας φιλοπόνως, προσέκειτο &c.

o Καταλύσαντας —— ποιησάμενος.] Ita locum hunc reſtituimus ex *L. B.* in *Vulg.* enim hactenus legebatur καταλιπὼν αὐτὸν & ταύτην ποιησάμενος. nimis languide. HAV.

p Παῖς Ἀντίοχος,] Nonum ætatis annum agebat, cum vita diſcederet Antiochus Epiphanes, teſte *Appiano* in *Syriacis*, p. 177.

Antiochus puer iratus est: accersitisque ducibus & amicis, jussit eos milites colligere mercenarios, virosque è regno *suo* qui militaris essent ætatis. & *brevi* coactus est exercitus, peditum circiter centum millia, equitum vero viginti millia, elephantique duo & triginta.

Antiochus Eupator cum copiis in Judæam proficiscitur. *1 Maccab. c. 6.*

4. His copiis Rex Antiochia profectus est cum Lysia, totius exercitûs imperium habente. Cumque Idumæam perveniſſet, inde ad Bethſuram ascendit, urbem valde munitam captuque difficilem; eamque circumsessam oppugnare cœpit. Bethſuranis autem fortiter resistentibus, & machinas ab ipso paratas, incursionibus *subinde* factis, incendentibus, multum temporis in obsidione consumptum est. Judas autem, audita Regis expeditione, ab oppugnatione arcis desistit: Regique obviam profectus, castra posuit ad anguſtias in loco qui Bethzacharia dicebatur, septuaginta stadiorum intervallo ab hostibus. At Rex, digressus Bethsura, exercitum duxit ad fauces, versusque Judæ castra. Primo autem mane copias in aciem instruxit. Cumque non posset elephantos explicare in aciei latitudinem propter locorum anguſtias, jussit ut unus post alium incederet. Singulis autem elephantis attributi erant mille pedites & equites quingenti, qui eos *ubicunque pergerent* undique stiparent: gestabantque elephanti turres excelsas & sagittarios. reliquum vero exercitum hinc atque illinc fecit edita montium ascendere, amicis in duces eis præpositis. Cum autem jussisset exercitum clamorem *militarem* tollere, hostes aggreditur, aureis æreisque clypeis nudatis, ut inde fulgor ingens emicaret. illis etiam magna voce clamantibus montes respondebant. Nec tamen Judas his visis animo consternatus est: sed, excepto fortiter hostium impetu, ad sexcentos eorum occidit, qui primi ad manus venerant. Eleazarus autem ejus frater, quem Auran vocabant, conspicatus elephantum alios omnes supereminentem, regiis thoracibus loricatum, suspicatus in eo esse Regem, animose admodum in eum impetum fecit. Cumque multos qui circa elephantum erant peremisset, alioque dimovisset, sub ventrem subiit, & elephantum vulneratum interfecit. ille vero in Eleazarum collapsus, suo pondere virum opprimit. Et hic quidem, cum magno animo multos ex hostibus perdidisset, hoc modo vitam finivit.

Antiochus Eupator cum Juda congreditur. *1 Maccab. c. 6.*

Eleazarus occiso elephanto ab ipso opprimitur. *1 Maccab. c. 6.*

5. At Judas, ubi hostium vires animadvertit, Hierosolyma se recepit, seque ad obsidionem tolerandam parabat. Antiochus vero, parte exercitûs ad oppugnandam Bethsuram missa, cum reliquis copiis Hierosolyma profectus est. At enim Bethsuritæ *hostium* multitudine territi, videntesque commeatus eos deficere, semet *ei* tradiderunt, fide jurejurando accepta se nihil mali à Rege passuros esse. Cæterum Antiochus, urbe potitus, * nulla alia injuria eos affecit, quam quod nudos eos ejecerit. urbem autem suorum præsidio firmavit. Verum cum longo tempore assideret oppugnando fanum Hierosolymitanum, iis qui intus erant acerrime *pro salute sua* propugnantibus. nam contra

Judæi cedunt. *1 Maccab. c. 6.*

Bethsuritæ obsessi deditionem faciunt. *1 Maccab. c. 6.*

Fanum Hierosolymitanum oppugnatum. *1 Maccab. c. 6.*

δ'. Ταύτην οὖν ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἐξώρμησεν ἀπὸ τῆς Ἀντιοχείας μετὰ Λυσίου, πάσης τῆς τραπέζης ἔχοντος τὴν ἡγεμονίαν. καὶ παραγενόμενος εἰς τὴν Ἰδουμαίαν, ἐκεῖθεν εἰς [a] Βεθσύρεαν ἀναβαίνει πόλιν, σφόδρα ὀχυρὰν καὶ δυσάλωτον. καὶ περικαθίσας ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἰσχυρῶς δὲ ἀντεχόντων τῶν [t] Βεθσυριτῶν, καὶ τὴν παρασκευὴν αὐτῶν τῶν μηχανημάτων ἐμπρησάντων, ἐπεξῆλθον καὶ αὐτοί, χρόνον ἱκανὸν ἐτρίβετο πολὺς περὶ τὴν πολιορκίαν. Ἰούδας δέ, τὴν ἔφοδον τοῦ βασιλέως ἀκούσας, ἀφίστησι μὲν τοῦ ἄκρου τὴν πολιορκίαν· ἀπαντήσας δὲ τῷ βασιλεῖ, βάλλει στρατόπεδον ἐπὶ τῶν στενῶν, ἔν τινι τόπῳ [v] Βεθζαχαρίᾳ λεγομένῳ, σταδίους ἀπέχοντι τῶν πολεμίων ἑβδομήκοντα. ὁ δὲ βασιλεὺς ὁρμήσας ἀπὸ τῆς Βεθσύρας, ἤγαγε τὴν δύναμιν ἐπὶ τὰ στενά, καὶ τὸ μὲν Ἰούδα στρατόπεδον. ἅμα ἡμέρᾳ δὲ πρὸς μάχην διέταξε τὴν στρατιάν. τοὺς μὲν οὖν ἐλέφαντας ἐπέστησεν ἀλλήλοις ἑπομένους διὰ τὴν στενοχωρίαν, ἃ δυναμένων αὐτῶν ἐπὶ πλάτος ταττόμενα. εἰς δὲ κύκλον ἐλέφαντος ἑκάστῳ [x] συμπαρῆσαν πεζοὶ μὲν χίλιοι, ἱππεῖς δὲ πεντακόσιοι· ἔφερον δὲ [y] οἱ ἐλέφαντες πύργους τε [z] ὑψηλοὺς καὶ τοξότας. τὴν δὲ λοιπὴν δύναμιν ἑκατέρωθεν ἐπέστησεν ἀναβαίνειν ἐπὶ τὰ ὄρη, τοὺς φίλους [a] αὐτῆς προτάξας. κελεύσας δὲ ἀλαλάξαι τὴν φαλαγγα, προσέβαλλε τοῖς πολεμίοις, γυμνώσας τὰς τε [b] χρυσᾶς καὶ [c] χαλκᾶς ἀσπίδας, ὥστε αὐγὴν ἀπ' αὐτῶν ἀφίεσθαι λαμπράν. συνεπήχει δὲ τὰ ὄρη κεκραγότων αὐτῶν. τοῦτο ὁρῶν ὁ Ἰούδας ὁ καταπλαγὴς, δεξάμενος δὲ γενναίως τοὺς πολεμίους, τῶν προσόντων περὶ ἑξακοσίους ἀναιρεῖ. Ἐλεάζαρος δὲ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ὃν [d] Αὐρὰν καλοῦσι, ἰδὼν τὸ ὑψηλότατον τῶν ἐλεφάντων ὡπλισμένον θώραξι βασιλικοῖς, καὶ νομίζων ἐπ' αὐτῷ τὸν βασιλέα εἶναι, [e] παρεβάλλετο σφόδρα δικαρδίως ἐπ' αὐτὸν ὁρμήσας. καὶ πολλοὺς μὲν τῶν περὶ τὸν ἐλέφαντα κτείνας, τοὺς ἄλλους διεσκέδασεν· ὑποδὺς δὲ ὑπὸ τὸν γαστέρα ἐπαλξας, ἀπέκτεινε τὸν ἐλέφαντα. ὁ δὲ ὑπικαπνεχθεὶς τῷ Ἐλεαζάρῳ, [f] διαφθείρει τὸν ἄνδρα ὑπὸ τοῦ βάρους. καὶ [g] ἔτυχεν μὲν, δι' ὑψυχίας πολλοὺς τῶν ἐχθρῶν ὀλέσας, τῷ τρόπῳ τούτῳ τὸν βίον κατέστρεψεν.

ε'. Ὁ δὲ Ἰούδας, ὁρῶν τὴν τῶν πολεμίων ἰσχὺν, ἀνεχώρησεν εἰς Ἱεροσόλυμα, [h] καὶ πρὸς πολιορκίαν παρεσκεύαζετο. Ἀντίοχος δὲ, τὸ μὲν τῆς τραπέζης εἰς Βεθσύρεαν ἐπεμψε, πολεμήσων αὐτὴν, τῷ λοιπῷ δὲ τῆς δυνάμεως αὐτὸς ἦκεν ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα. οἱ μὲν οὖν [i] Βεθσυρῆται, τὴν ἰσχὺν καταπλαγέντες, καὶ στενίζοντας βλέποντες τοὺς ἐπιτηδείους, παραδίδοσιν [k] αὐτοὺς, ὅρκους λαβόντες ὑπὲρ τοῦ μηδὲν πίστεως δεινὸν ὑπὸ τοῦ βασιλέως. Ἀντίοχος δὲ, λαβὼν τὴν πόλιν, ἄλλο μὲν αὐτοὺς οὐδὲν διέθηκεν, ἢ μόνον γυμνοὺς ἐξέβαλε. φρουρὸν δὲ κατέστησεν ἰδίαν ἐν τῇ πόλει. πολλῷ δὲ χρόνῳ τὸ ἱερὸν πολιορκῶν τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις [l] προσεκαθίζετο, καρτερῶς τῶν [m] ἔνδον ἀμυνομένων. [n] πρὸς

[a] Βεθσύρεαν] Βησυρὰ *Busb.* Βησὺρ & Βεθσυρὼ alibi apud *Josephum.* HUDS. Conf. *alibi.* lib. 1. c. 1. §. 5. SPANH.

[t] Βεθσυριτῶν,] Iidem Βεθσυρεῖς mox §. 5. SPANH.

[v] Βεθζαχαρίᾳ,] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 1. §. 5. SPANH.

[x] Συμπαρῆσαν πεζοὶ μὲν χίλιοι] Προῆσαν *Busb.* & *Hen.* συμπροῆσαν *L. B.*

[y] Οἱ ἐλέφαντες πύργους τε ὑψηλοὺς καὶ τοξότας] Julian. Imp. Orat. 11. p. 63. B. καὶ ἔφερον ἐκ σιδήρου πύργους τοξοτῶν πλήρεις. SPANH.

[z] Ὑψηλοὺς] Ὑψηλοὺς καὶ ἰσχυροὺς, καὶ τοξ. *Hen.*

[a] Αὐτῆς προτάξας.] Αὐτοῦ *Hen.* & *Busb.*

[b] Χρυσᾶς] Improprie *aureos clypeos* dicit, qui erant ex argento deaurato.

[c] Χαλκᾶς —— λαμπράν.] 1 Maccab. VI. v. 39. SPANH.

[d] Αὐρὰν] Ita etiam *Zonaræ.* Αὐρὰν C. Αὐαρὰν 1 *Macc.* c. 2. v. 6. Vide *Annot.* ad p. 611. §. 1. HUDS. Vid supr. c. 6. §. 1. SPANH. Αὐρὰν. filius Saura. 1 Macc. 6. 43. REL.

[e] Παρεβάλλετο σφόδρα δικαρδίως] Παρεβάλετο *Hen.* (*L. B.*) & C.

[f] Διαφθείρει τὸν ἄνδρα] Διέφθειρε *Hen.* C. & *Epiphan.*

[g] Οὕτω μὲν,] Οὕτως *Hen.*

[h] Καὶ πρὸς πολιορκίαν] Ita *Busb.* (*L. B.*) C. & *Zonaras.* πρὸς deëst *Editis Aliisque.*

[i] Βεθσυρῆται,] Βησυρᾶοι *Busb.* HUDS. Conf. supr. §. 4. SPANH.

[k] Αὐτοὺς,] Ἑαυτοὺς *Hen.* αὐτοὺς in *Editis.*

* *Nulla alia injuria eos affecit,*] Quod quidem à Rege non nisi salute tenus servatum est: alioqui nudis ejectis oppidanis, suorum præsidium ibi constituit, *Gelen.*

[l] Προσεκαθίζετο,] Προσεκαθέζετο *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & C.

[m] Ἔνδον ἀμυνομένων.] Ita etiam *Epiphan.* ἔνδοθεν *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Hen.* & C.

[n] Πρὸς

[q] Πεζῶν —— δισμύριοι,] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 1. §. 5. SPANH.

[r] Ὡσεὶ δέκα μυριάδες,] *Jason Cyrenæus* (2 *Macc.* c. 13.) totam hanc historiam aliter narrat: atque inter alia, Eupatori pedites plures tribuit, quam cæteri, equites vero ac elephantos multo pauciores. Vide *Jac. Cappellum* ad A. M. 3837.

[n] πρὸς ἕκαστον γὰρ ὧν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτὰς ἔφηστε μηχάνημα, κἀκεῖνοι πάλιν ἀντεμηχανῶντο. τροφὴ δ' [o] αὐτοῖς ἐπελελοίπει, ἃ μὲν ὄντα ἀπανηλωμένα καρπὸς, τὰ δὲ γῆς ἐκείνῳ τῷ ἔτει μὴ γεωργημένης, ἀλλὰ διὰ τὸ εἶναι τὸ ἕβδομον ἔτος, καθ' ὃ νόμος ἦν ἡμῖν ἀργὴν εἶναι τὴν χώραν ἀπόρου μεμνημένοις. πολλοὶ τοιγαροῦν τῶν πολιορκουμένων ἀπεδίδρασκον διὰ τὴν τῶν ἀναγκαίων ἀπορίαν, ὡς ὀλίγους ἐν τῷ ἱερῷ καταλειφθῆναι.

ς'. Καὶ τοῖς μὲν πολιορκουμένοις ἐν τῷ ἱερῷ τοιαῦτα συνέβαινεν εἶναι τὰ πράγματα. Λυσίας δὲ ὁ στρατηγὸς, καὶ ὁ βασιλεὺς [p] Ἀντίοχος, ἐπειδὴ [q] Φίλιππος αὐτοῖς ἀπὸ τῆς Περσίδος ἥκων ἐδηλώθη, καὶ τὰ πράγματα εἰς ἑαυτὸν καταστασιάζειν, εἶχον μὲν ὥστε τὴν πολιορκίαν ἀφέντες ἐπὶ τὸν Φίλιππον ὁρμᾶν· ἃ μὲν τοῦτο ποιῆσαι φανερὸν τοῖς στρατιώταις δὲ τοῖς ἡγεμόσιν ἔγνωσαν. ἀλλ' ἐκέλευσε τὸν Λυσίαν ὁ βασιλεὺς αὐτοῖς τε δὲ τοῖς ἡγεμόσιν ἐν κοινῷ διαλεχθῆναι, μηδὲν μὲν τοῦ [r] περὶ Φιλίππου ἐμφανίζοντα, τὴν δὲ πολιορκίαν ὅτι [s] χρονιωτάτη γίνοιτ' ἂν δηλοῦντα, καὶ τὴν ὀχυρότητα τοῦ χωρίου, καὶ ὅτι τὰ τῆς τροφῆς αὐτοῖς ἤδη ἐπελελοίπει, καὶ ὡς πολλὰ δεῖ καταστῆσαι τὰ ἐν τῇ βασιλείᾳ πράγματα, καὶ ὡς δοκεῖ πολὺ κρεῖττον εἶναι σπονδὰς ποιησαμένους περὶ τοὺς πολιορκουμένους, καὶ φιλίαν πρὸς ὅλον αὐτῶν τὸ ἔθνος, ἀπιέναι τε αὖθις αὐτοῖς κατὰ τοὺς πατρίους νόμους, ὧν ἀφαιρεθέντες [t] νῦν ἐξεπολεμώθησαν, χωρεῖν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα. ταῦτα δὲ Λυσίᾳ φήσαντος, ἤρεσθη τό, τε στράτευμα καὶ [v] οἱ ἡγεμόνες τῇ γνώμῃ.

ζ. Καὶ πέμψας ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ πολιορκουμένους, εἰρήνην τε ἐπηγγείλατο, καὶ συγχωρεῖν τοῖς [x] πατρίοις νόμοις [y] χρωμένους ζῆν. οἱ δὲ, ἀσμένως δεξάμενοι τοὺς λόγους, λαβόντες ὅρκους τε καὶ πίστεις, ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ἱεροῦ. εἰσελθὼν δὲ Ἀντίοχος εἰς αὐτὸ, καὶ θεασάμενος ὀχυρὸν ὄντως τὸ χωρίον, παρέβη τοὺς ὅρκους, καὶ κελεύσας τοῖς δυνάμεσιν [z] περιβαλέσθαι καθεῖλεν τὸ τεῖχος εἰς ἔδαφος. καὶ ταῦτα ποιήσας, ἀνέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν, ἐπαγόμενος Ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα, ὃς δὲ Μενέλαος ἐκαλεῖτο. Λυσίας γὰρ συνεβούλευσε τῷ βασιλεῖ, τὸν Μενέλαον ἀνελεῖν, εἰ βούλεται τοὺς Ἰουδαίους ἡρεμεῖν, καὶ μηδὲν ἐνοχλεῖν αὐτῷ. τοῦτον γὰρ ἄρξαι τῶν κακῶν, πείσαντ' αὐτὸς τὸν πατέρα τοὺς Ἰουδαίους ἀναγκάσαι τὴν πάτριον θρησκείαν καταλιπεῖν. πέμψας οὖν τὸν Μενέλαον ὁ βασιλεὺς εἰς [a] Βέροιαν τῆς Συρίας διέφθειρεν, ἐκτελευτήσαντα μὲν ἔτη δέκα, πονηρὸν ὄντα γενόμενον καὶ ἀσεβῆ, καὶ, ἵνα αὐτὸς ἄρχῃ, τὸ ἔθνος ἀναγκάσαντα παραβῆναι τοὺς ἰδίους νόμους. ἀρχιερεὺς δ' ἐγένετο μετ' [b] αὐτὸν τοῦ Μενελάου Ἰάσων [c] Ἀλκιμος ὁ καὶ [d] Ἰάκειμος κληθείς. ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀντίοχος, εὑρὼν ἤδη τὸν Φίλιππον κεκρατηκότα τῶν πραγμάτων, ἐπολέμησε πρὸς αὐτόν· καὶ λαβὼν αὐτὸν ἰσχυρότερον, ἀπέκτεινεν. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς υἱὸς Ονίας, [e] ὃν προείπομεν ἔτι παῖδα τελευτήσαντος ἀφιέναι τοῦ πατρὸς, ἰδὼν ὅτι τὸν θεῖον αὐτοῦ Μενέλαον ὁ βασιλεὺς ἀνελὼν τὴν ἀρχιερωσύνην Ἀλκίμῳ δέδωκεν, [f] οὐκ ὄντι ἐκ τῶν [g] ἀρχιερέων γνησίας, ἀλλ' ἰσοτίμου Λυσίᾳ πεισθεὶς [h] μεταθῆναι τὴν τιμὴν ἀπὸ ταύτης τῆς οἰκίας εἰς ἕτερον οἶκον, φεύγει πρὸς Πτολεμαῖον τὸν Αἰγύπτου βασιλέα· καὶ τιμῆς ἀξιωθεὶς ἰσοτίμου τοῦ αὐτοῦ ἐν τοῖς

singulas, à Rege in eos adhibitas, machinationes, illi etiam alias fecerunt. Commeatus autem eos deficere cœperat, frugibus, quos condiderant, absumptis, terraque eo anno non culta, &, quod septimus erat annus quo secundum legem *tota* regio feriatur, nulla semente facta. Multi igitur obsessorum propter necessariorum inopiam diffugiebant, adeo ut pauci in templo relicti fuerint.

6. Atque illis quidem, qui in fano obsidebantur, ita res ceciderunt. Lysias vero copiarum dux & Antiochus rex, postquam eis nunciatum erat, Philippum è Perside venire, & rerum summam sibimet vendicare, in ea erant sententia ut soluta obsidione adversus Philippum ire contenderent; id tamen *consilii* tam duces quam milites celare decreverunt. Cæterum rex mandavit Lysiæ, ut in concione cum ipsos tum duces alloqueretur, ne mentionem quidem faciens negotiorum Philippi, id vero subindicans, oppugnationem fore rem longi temporis, locumque esse munitissimum, & commeatus eos jam defeciisse, multaque in regno constituenda esse, adeoque longe melius videri fœdus cum obsessis & amicitiam cum tota illorum gente inire, & sinere eos uti patriis legibus *& institutis*, quibus ademptis in bellum eruperant, atque *ita demum* domum redire. Cum ista Lysias loquutus esset, tam ducibus quam exercitui *ea* placuit sententia.

Lysias persuadet Antiocho ut cum Judeis componat. 1 *Maccab.* c. 6. *Antiochus Lysiæ mandat, ut ad milites verba faceret de pace ineunda.* 1 *Maccab.* c. 6.

7. Tum Rex, missis ad Judam & qui cum eo obsessi erant nunciis, pacem illis se datum ire promisit, libertatemque vivendi patriis legibus. Illi vero verbis istis libenter obsequuti, fideque jurejurando accepta, è templo exierunt. At Antiochus, cum in illud ingressus animadvertisset locum egregie adeo munitum, datum à se jusjurandum violavit, præcepitque exercitui, qui tum ei aderat, ut murum diruerent soloque æquarent. Atque his factis Antiochiam reversus est, secum ducens Oniam pontificem, qui Menelaus vocabatur. Nam Lysias consilium dedit Regi, ut Menelaum interficeret, si vellet Judæos quiescere, nullumque que sibi negotium facessere. Hunc enim malorum *omnium* auctorem exstitisse, patri ipsius persuadendo, ut Judæos ad patrium cultum relinquendum adigeret. Rex igitur Menelaum, in Beroeam Syriæ urbem ablegatum, interfici jussit, post decennium in pontificatu exactum, hominem malum & impium, qui, ut principatum sibi adstrueret, gentem coëgit à propriis legibus desciscere. Post Menelai autem obitum pontifex factus est Alcimus, qui & Jacimus nominatus. Cæterum Antiochus rex, cum offendisset Philippum rerum gubernaculo admotum, bellum ei movebat; & in potestatem suam redactum extremo supplicio affecit. Filius autem pontificis Onias, quem puerulum defuncto patre relictum jam ante diximus, videns quod Rex, patruo suo sublato, pontificatum Alcimo dedisset, qui non erat de genere pontificali, persuasus nempe à Lysia ut honorem *gentilem* ab ea familia in aliam domum transferret, fugit ad Ptolemæum regem Ægypti: atque, ab eo & uxore ejus Cleopatra

7. XV. *Antiochus fœdus init cum Judeis.* 1 *Maccab.* c. 6. *Fidem datam violat.* 1 *Maccab.* c. 6.

Menelaus supplicio afficitur. 2 *Maccab.* c. 13. *Alcimus fit pontifex. Philippus occiditur.*

[n] Πρὸς ἕκαστον] Καθ' ἕκαστον γὰρ τῶν ὧν Ἀντίοχος μηχανημάτων *Busb.*
[o] Αὐτοῖς ἐπελελοίπει,] Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* αὐτῷ in *Editis.*
[p] Ἀντίοχος] Vocem Ἀντίοχος insertam dedi ex *Busb.* & *Vet. Interpr.*
[q] Φίλιππος] Ita *C.* & *Vet. Interpr.* in *Editis Aliisque* ὁ βασιλεὺς Φίλιππος.
[r] Περὶ Φιλίππου ἐμφανίζοντα,] Περὶ τοῦ Φιλίππου *C.*
[s] Χρονιωτάτη] Πολυχρονιωτάτη *Hen.* & *C.*
[t] Νῦν ἐξεπολεμώθησαν,] Ex *Lugd. Bat.* additum νῦν. HAV.
[v] Οἱ ἡγεμόνες τῇ γνώμῃ.] Illud οἱ ex *Hen.* & *Busb.*
[x] Πατρίοις] *L. B.* πατρίοις.
[y] Χρωμένους ζῆν.] Χρωμένοις *Hen.* & *Lugd. Bat.*
[z] Περιβαλέσθαι καθεῖλεν] Περισῶσαν *Hen.* & *Epiphan.*

[a] Βέροιαν τῆς Συρίας] Ita *Hen. C.* & *Nummi Veteres.* Βίρροιαν in *Editis Aliisque.*
[b] Τὸν τοῦ Μενελάου θάνατον] Τὸν Μενελάου *Hen.* & *C.* ut alicubi supra.
[c] Ἀλκιμος] Hisce repugnare videtur locus in 1 *Macc.* c. 7. v. 5. Sed *Josepho* eum conciliat *Grotius.*
[d] Ἰάκειμος] Ἰωάκειμος ἐπικληθεὶς *Busb.* & *C.* Ἰάκιμος *Hen.*
[e] Ὃν προείπομεν] Scilicet, supr. c. 5. §. 1.
[f] Οὐκ ὄντι] Ita ex *Hen.* & *C.* οὐκ ὄντι τῆς ἀρχιερέων γνησίας in *Editis.*
[g] Ἀρχιερέων γνησίας,] Erat tamen stirpis Aaronicæ. 1 *Macc.* c. 7. v. 14. Vide *Seldenum* in lib. 1. *de Success. in Pontific. Hebr.* c. 9.
[h] Μεταθῆναι τὴν τιμὴν] Μεταθέσθαι *Hen.* (*L. B.*) & *C.*

ὁ Αὐ-

Onias in Ægypto templum ædificat.

tra honorifice exceptus, impetravit ab eis locum in regione † Heliopolitana, ubi templum Hierosolymitano ſimile ædificavit. Sed de iſtis dicendi locus erit magis opportunus.

γυναικὸς [i] αὐτοῦ Κλεοπάτρας, λαμβάνει τόπον ἀξιώσας [k] ἐν τῷ νόμῳ τῷ Ηλιοπολίτῃ, ἐν ᾧ ἑαυτῷ ὅμοιον τῷ ἐν Ιεροσολύμοις ᾠκοδόμησεν ἱερόν. [l] περὶ τούτων μὲν οὖν ὕστερον ἡμῖν ἔσται διελθεῖν.

CAP. X.

ΚΕΦ. ι'.

XVI. *Quomodo Bacchides Demetrii copiarum dux, expeditione in Judæos ſuſcepta, infecto negotio reverſus eſt: utque Nicanor non multo poſt contra Judam miſſus cum univerſo exercitu periit. De obitu Alcimi, & ſucceſſione Judæ.*

Ως Βακχίδης ὁ Δημητρίου στρατηγὸς, ἀπὸ στρατεύσαμενος τοῖς Ιουδαίοις, ἄπρακτος ἀνέστρεψε· καὶ ὡς Νικάνωρ, μετ' οὐ πολὺ κατ' Ιούδαν πεμφθεὶς, ἀπώλετο σὺν τῷ στρατῷ. περὶ τελευτῆς Αλκίμου, καὶ διαδοχῆς Ιούδα.

Demetrius Seleuci filius regnum occupat. 1 Maccab. c. 7.

EOdem tempore Demetrius Seleuci filius Roma profugus, Tripoli Syriæ *urbe* occupata, diadema ſibi impoſuit: atque militibus aliquot mercenariis ſibi comparatis, * regiam ingreſſus eſt, omnibus eum læte *admodum* excipientibus, & ſemet ei ſubmittentibus. Cum autem Antiochum regem & Lyſiam comprehendiſſent, *ipſos* ad eum vivos deducunt: atque illi, ita è veſtigio jubente Demetrio, *à militibus* interfecti erant, cum jam annos duos regnaſſet Antiochus, ſicut & alibi jam ante memoravimus. At cum multi ex Judæis impii & profugi ad eum ſeſe aggregaſſent, & cum eis Alcimus pontifex, accuſabant totam gentem, ac *præcipue* Judam & fratres ipſius, narrantes, ut amicos ejus omnes trucidarint, & quotquot in regno rebus ejus ſtudebant ipſumque exſpectabant, etiam illos perdiderint, & ipſos propria è terra ejectos in aliena peregrinos fecerint; poſtulabantque ut *uno* aliquo ex amicis ſuis miſſo ex ipſo diſceret quæ à Juda patrata fuerint.

Ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν φυγὼν Δημήτριος ἀπὸ Ρώμης ὁ Σελεύκου υἱὸς, καὶ [m] καταλαβόμενος τὴν Συρίας Τρίπολιν, περιτίθησι μὲν [n] αὐτῷ διάδημα· συναγαγὼν δέ τινας περὶ αὐτὸν μισθοφόρους [o] εἰς τὴν βασιλείαν [p] εἰσῆλθε, πάντων αὐτὸν ἡδέως προσδεχομένων [q] καὶ προσδιδόντων αὐτόν. συλλαβόντες δὲ Αντίοχον τὸν βασιλέα καὶ Λυσίαν, ζῶντας ἀνάγκασιν αὐτῷ· καὶ ὅτε μὲν, κελεύσαντος Δημητρίου διεφθάρησαν, βασιλεύσαντος Αντιόχου [r] ἔτη δύο, καθὼς ἤδη που καὶ [s] ἐν ἄλλοις δεδήλωται. συναφέντες δὲ πρὸς αὐτὸν πολλοὶ τῶν Ιουδαίων πονηροὶ καὶ φυγάδες, καὶ μετ' αὐτῶν Αλκιμος ὁ ἀρχιερεὺς, κατηγόρουν ἔθνους παντὸς, καὶ μάλιστα Ιούδα καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, λέγοντες, ὡς τοὺς φίλους αὐτοῦ πάντας [t] ἀπέκτεινεν, καὶ ὅσους περ ἐκεῖνος [v] φρονοῦντας καὶ προσμένοντας αὐτὸν ὑπῆρχον ἐν τῇ βασιλείᾳ, τούτους ἀπολωλέκασιν, αὐτὸς δὲ τῆς οἰκείας γῆς ἐκβαλόντες [x] ἀλλοτρίας ἐπήλυδας πεποιήκασιν, [y] ἠξίωσέ τε πέμψαντα τῶν ἰδίων τινὰ φίλων, γνῶναι δι' αὐτοῦ τὰ ὑπὸ τοῦ καὶ τοῦ Ιούδαν πεπραγμένα.

Alcimus Judam apud Demetrium criminatur. 1 Maccab. c. 7.

Demetrius Bacchidem mittit contra Judæos. 1 Maccab. c. 7.

2. Demetrius ira commotus mittit Bacchidem, amicum regis Antiochi Epiphanis, virum probum *integrumque*, cui tum Meſopotamiæ omnis præfectura credita erat, copiis ei datis, commendatoque ipſi Alcimo pontifice, addito mandato ut Judam & qui cum eo erant ferro perimeret. Bacchides autem Antiochia profectus cum exercitu, poſtquam pervenit in Judæam, mittit ad Judam & ejus fratres, ut *cum eis* de pace & amicitia ageret. volebat enim eum per dolum capere. Sed ille fidem *ipſi* non habuit: videbat enim quod tanto cum exercitu adeſſet, quo ad bellum non ad pacem *faciendam* itur. Quidam tamen è populo credentes his quæ Bacchides per præconem denunciaverat, ratique ſibi ab Alcimo, *utpote* populari ſuo, nihil mali eventurum eſſe, ad eos ſe contulerunt: & jurejurando ab uriſque accepto, nec ipſos nec qui ejuſdem ſecum erant voluntatis mali quidquam paſſuros eſſe, eorum fidei ſeſe commiſerunt. Bacchides autem, jurejurando inſuper habito, ſexaginta quidem illorum interfecit, alios vero, quibus in animo erat ad ipſum ſe recipere, *à propoſito* a-

Βουλὴν δὲ ποιησάμενος Δημήτριος παροξυνθεὶς ἐκπέμπει Βακχίδην, φίλον [z] Ανιόχου τοῦ Επιφανοῦς βασιλέως, ἄνδρα χρηστὸν, καὶ τὴν Μεσοποταμίαν ἅπασαν πεπιστευμένον, δοὺς αὐτῷ δυνάμειν, καὶ τὸν ἀρχιερέα προσθέμενος αὐτῷ Αλκιμον, [a] ἐντειλάμενος ἀποκτεῖναι Ιούδαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. ἐξορμήσας δὲ ἀπὸ [b] τῆς Ανιοχείας ὁ Βακχείδης μετὰ τῆς δυνάμεως, καὶ προσβαλὼν εἰς τὴν Ιουδαίαν, ἔπεμψε πρὸς τὸν Ιούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ περὶ φιλίας καὶ εἰρήνης διαλεγόμενος. δόλῳ γὰρ αὐτὸν ἐβούλετο λαβεῖν. ὁ δὲ οὐκ ἐπίστευσεν· ἑώρα γὰρ ὅτι μὴ σφαλιᾶς [c] παρέξῃ τοσαύτης, μεθ' ὅσης ἐπὶ πολεμίου τινὸς, ἀλλ' οὐκ ἐπ' εἰρήνῃ ἔρχεται. τινὲς μέντοιγε τῶν ἐκ τοῦ δήμου προσέχοντες οἷς ὁ Βακχίδης ἐπεκηρυκεύσατο, καὶ νομίσαντες ἥδεν αὐτοὺς ὑπὸ Αλκίμου [d] πείθεσθαι δεινὸν ὄντα ὁμοφύλου, πρὸς αὐτὸν ἀνεχώρησαν. καὶ λαβόντες ὅρκους [e] παρ' ἀμφοτέρων, μήτε αὐτούς τι παθεῖν, μήτε τοὺς ἐκ τῆς αὐτῆς ὁντινασοῦν προαιρέσεως, ἐπίστευσαν αὐτοὺς ἐκείνοις. ὁ δὲ Βακχίδης ὀλιγωρήσας τῶν ὅρκων, ἐξήνεγκε μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ ἄλλους ὅσοι διενοοῦντο πρὸς αὐτὸν ἀναχωρεῖν [f] ἀπέτρεψε, τοῖς πρώ-

Bacchides Judæ inſidias ſtruit inſidias. 1 Maccab. c. 7.

Multos ſibi fidem habentes interficit. 1 Maccab. c. 7.

---

i Αὐτοῦ Κλεοπάτρας,] Αὐτοῦ abeſt *Hen.* & C. agnoſcitur tamen ab *Epiphanio.*

* *Heliopolitana,*] *Joſephum* de Onia erroris arguit D. *Hieronymus* in Comment. in Eſaiam, p. 132. Edit. *Bened.*

k Ἐν τῷ —— ἱερόν.] Templum in Heliopolitana præfectura in Ægypto extructum, ſimile Hieroſolymitano. vid. infr. lib. 13. c. 3. §. 2. & cap. 10. §. 4. ut & lib. 20. c. 9. §. 1. item ἀλωσ. lib. 7. c. 10. §. 3. SPANH.

l Περὶ τούτων μὲν] Ita etiam *Epiphan.* περὶ τούτου μὲν οὖν ἀκ. *Hen.* & C.

m Καταλαβόμενος τὴν Συρίας Τρίπολιν,] Λαβὼν *Busb.* accitus erat, ut videtur à Philippo. Vide *Cappellum*, ad *A. M.* 3838. & *Grotium* ad 1 *Macc.* c. 7. v. 1.

n Αὐτῷ διάδημα.] Ἑαυτῷ *Busb.* & C.

* *Regiam ingreſſus eſt,*] *Vel*, regni ſedem.

o Εἰς τὴν βασιλείαν] Εἰσπορεύεται εἰς οἶκον βασιλείας πατέρων αὐτοῦ 1 *Macc.* c. 7. v. 2. *ſc.* Antiochiam ad Daphnem, regni Syriaci metropolim. *Uſſerius* ad A. M. 3842.

p Εἰσῆλθε,] Ita *Busb. Hen. C.* & *Vet. Interpr.* εἰσῆλθε. πάντων δ' αὐτὸν ἐ. π. κ. π. αὐτὸς, *ſynd.* in *Editis.*

q Καὶ προσδιδόντων αὐτόν.] Illa καὶ προσδιδόντων αὐτὸν nec agnoſcit *Busb.* nec *Vet. Interpr.*

r Ετη δύο,] Sic & *Euſebius* in *Chronico*: licet à *Porphyrio* (in *Græc. Euſeb. Scalig.* p. 228.) & *Severo Sulpicio* (lib. 2. c. 21.) unus tantum annus & ſex menſes illi adſcribantur. *Uſſer.*

s Ἐν ἄλλοις δεδήλωται.] Ἐν ἄλλῳ C. Sed ubi? ſuſpicor verba illa, καθὼς ἤδη που καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται, hîc loci & alibi margini à ſciolo aliquo adſcripta, poſtea in textum irrepſiſſe.

t Απέκτεινεν,] Απεκτόνασι *Busb.* & *Hen.*

v Φρονοῦντας] Ἐφρόνουν *Busb.*

x Ἀλλοτρείας ἐπήλυδας πεποιήκασιν,] Ἀλλοτρίους *Gall.*

y Ηξίωσέ τε πέμψαντα] Ita *Busb. Hen. C.* & *Epiphan.* ἀξιοῦντες πέμψαντα in *Editis.*

z Ανιόχου τοῦ Επιφανοῦς βασιλέως,] Ανιόχου Επιφανοῦς βασ. ἀνδ. *Hen.* Ανιόχου τοῦ Επιφανοῦς ἄνδρα χρ. C.

a Εντειλάμενος] Ita *Busb. Hen.* & C. ἐντειλάμενος αὐτῷ κτεῖναι in *Editis.*

b Τῆς Ανιοχείας ὁ Βακχείδης] Τῆς Ανιόχου *Baſ.*

c Παρέξῃ τοσαύτης,] Πάρεσι *Busb.* (*Coccejus*) C. & *Epiphan.*

d Πείθεσθαι δεινὸν] Πείσεσθαι C.

e Παρ' ἀμφοτέρων,] Παρὰ Βακχίδου τε καὶ Αλκίμου *Busb.* ἐξαγγέσεως ἕνεκα.

f Απέτρεψε,] Επέτρεψε *Hen.* & C. ἐπέτρεψε *Busb.*

πρώτοις τὴν πίστιν μὴ φυλάξας. ἐπὶ δ' ἐκ τῶν Ιεροσολύμων ἀπελθὼν, κατὰ κώμην [g] Βηθζηθὼ λεγομένην ἐλθὼν, πέμψας συλλαμβάνει πολλοὺς τῶν αὐτομολούντων καὶ τινας τοῦ λαοῦ, καὶ, πάντας ἀποκτείνας, προστάττει τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ [h] πᾶσιν ὑπακούειν Ἀλκίμῳ· καὶ μέν τοι καλῶς τὴν, ἵν' ἔχῃ τηρεῖν τὴν χώραν [i] αὐτοῦ, καταλιπὼν αὐτὸν, εἰς Ἀντιόχειαν πρὸς τὸν βασιλέα Δημήτριον ὑπέστρεψεν.

γ'. Ἀλκιμος δὲ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ βουλόμενος βεβαιῶσαι, καὶ σωτὴν ὅτι κατασκευάσας εὔνουν τὸ πλῆθος ἀσφαλέστερον ἄρξει, χρηστοῖς ἅπασι ὑπήγετο λόγοις, καὶ πρὸς ἡδονὴν ἑκάστῳ καὶ χάριν ὁμιλῶν. ταχὺ δὴ μάλα χάριτα πολλὴν καὶ δύναμιν περιεβάλλετο· τούτων δ' ἦσαν οἱ πλείους ἐκ τῶν ἀσεβῶν καὶ πεφυγαδευμένων, οἷς ὑπηρέτας καὶ στρατιώτας χρώμενος ἐπήρχετο τὴν χώραν, καὶ ὅσους ἐν αὐτῇ τὰ Ἰούδα φρονοῦντας εὕρισκεν, ἐφόνευσεν, ὁρῶν δὴ τ' Ἀλκιμον ἤδη μέγαν ὁ Ἰούδας γιγνόμενον, καὶ πολλοὺς διεφθαρκότα τῶν ἀγαθῶν καὶ [k] ὁσίων τοῦ ἔθνους, καὶ αὐτὸς, διαπορευόμενος τὴν χώραν, διέφθειρε τοὺς [l] τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ φρονοῦντας. βλέπων δ' αὐτὸν ὁ Ἀλκιμος ἀντέχειν τῷ Ἰούδᾳ μὴ δυνάμενον [m] ἀλλ' ἡττώμενον αὐτοῦ τῆς ἰσχύος ὑπὸ τὴν τοῦ Δημητρίου τοῦ βασιλέως συμμαχίαν ἐγνω τραπέσθαι. διαγγελθὲν οὖν εἰς Ἀντιόχειαν, παρώξυνεν αὐτὸν ὑπὲρ τ' Ἰούδαν, κατηγορῶν, ὡς πολλὰ μὲν ὑπ' αὐτοῦ πεπονθοι κακὰ, πλείω δ' ἂν γένοιτ' ἄν, εἰ μὴ προκαταληφθείη, καὶ δῶ δίκην, δυνάμεως ἰσχυρᾶς ἐπ' αὐτὸν ἀποσταλείσης.

δ'. Ὁ δὲ Δημήτριος, τότ' ἤδη καὶ τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ πράγμασιν ὑπισφαλῶς ἡγησάμενος εἶναι, τὸ προϊδεῖν Ἰούδαν ἐν ἰσχύι τοσαύτῃ γιγνόμενον, σκέπτεται Νικάνορα, τ' φιλτατον αὐτῷ καὶ πιστότατον τ' φίλων· ἔστι γάρ ἐστιν ὁ καὶ ὑπὸ τ' Ρωμαίων πόλεως αὐτῷ συμφυγών· καὶ δοὺς δύναμιν ὅσην ἱκανὸν ἐνόμισεν αὐτῷ πρὸς τ' Ἰούδαν, ἐκέλευσεν [n] αὐτῷ μηδεμίαν φειδὼ ποιεῖσθαι τοῦ ἔθνους. ὁ δὲ Νικάνωρ, στρατοπεδευσάμενος εἰς Ἱεροσόλυμα, πολεμεῖν μὲν οὐδὲν ἐδίγνω τῷ Ἰούδᾳ, δόλῳ δ' ὑποχείριον λαβεῖν κρίνας, [o] προστέμπει λόγους εἰρηνικοὺς αὐτῷ, "μηδεμίαν μὲν ἀναγκαίαν εἶναι, φάσκων, πολεμεῖν καὶ κινδυνεύειν, ὅρκους δ' αὐτῷ διδόναι περὶ τοῦ μηδὲν πιστεθῆναι δεινόν. ἥκειν γὰρ μετὰ φίλων διὰ τὸ ποιῆσαι φανερὸν αὐτοῖς τὴν Δημητρίου τοῦ βασιλέως διάνοιαν, "[p] ὡς περὶ τοῦ γένους αὐτῶν φρονεῖ." ταῦτα διαπρεσβευσαμένου τοῦ Νικάνορος, ὁ Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πιστεύσαντες, καὶ μηδεμίαν ἀπάτην ὑποπτεύσαντες, ἐδόασι πίστεις αὐτῷ, καὶ δέχονται τ' Νικάνορα μετὰ τ' δυνάμεως. ὁ δὲ ἀσπασάμενος τ' Ἰούδαν, [q] μεταξὺ προσομιλῶν δίδωσι τοῖς [r] οἰκείοις τὶ σημεῖον, ὅπως συλλάβωσι τ' Ἰούδαν. ὁ δὲ συνεὶς τὴν ὑπουλίαν, ἐκπηδήσας πρὸς τοὺς ἰδίους συνέφυγε. φανερᾶς δὲ τ' προαιρέσεως αὐτοῦ καὶ τ' ἐνέδρας γιγνομένης, ὁ Νικάνωρ πολεμεῖν ἔκρινε τῷ Ἰούδᾳ· [s] καὶ συγκροτήσας [t] καὶ διασκευασάμενος πρὸς τὴν μάχην, συμβαλὼν κατά τινα κώμην [u] Καφαρσαλαμὰ, [x] καὶ νικήσας, ἀναγκάζει τ' Ἰούδαν [y] ὑπὲρ τὴν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἄκραν φεύγειν.

vertebat, prioribus fide non ſervata. Poſtquam vero Hieroſolymis digreſſus ad vicum pervenit, Bethzetho vocatum; quibuſdam è ſuis emiſſis, comprehendit perfugarum multos & è populo nonnullos, atque omnibus mactatis, juſſit ut quot-quot in ea regione eſſent Alcimo parerent: relictiſque cum eo militibus, qui ipſum in provincia ſua cuſtodienda juvarent, Antiochiam ad Demetrium regem reverſus eſt. *Bacchides in Bethſuritas cedes grassatur. 1 Maccab. c. 6.*

3. Alcimus autem omni modo id agens ut principatum ſibi firmaret, ſentienſque ſecurius ſe regnaturum eſſe, ſi populum ſibi benevolum fecerit, omnes blandis ſermonibus deliniebat, & ad gratiam ſingulis & delectationem loquendo. Itaque brevi admodum validam manum & exercitum ſibi comparavit: horum autem plerique erant impii & perfugæ, quibus miniſtris & militibus utens regionem obiit, & quotquot Judæ rebus ſtudere offendit *ad* unum obtruncavit. At Judas videns Alcimum ad magnam creviſſe potentiam, multoſque de gente *ſua* viros bonos ſanctoſque interfeciſſe, ipſe quoque, late per regionem evagatus, partium ejus fautores occidebat. Alcimus autem videns ſe non poſſe Judæ *exercitui* reſiſtere, viribuſque eo inferiorem eſſe, decrevit ad auxilium Demetrii regis confugere. Antiochiam itaque profectus, magnopere eum in Judam irritabat, ipſum accuſando, quod plurimas ab eo paſſus eſſet injurias, pluresque ab eo fierent, niſi anticipetur, & pœnas luat, potenti in eum miſſo exercitu. *Alcimus, quotquot Judæ rebus ſtudere comperit, morte afficit. 1 Maccab. c. 7. Judas Alcimum ſavientem reprimit. 1 Maccab. c. 7. Alcimus Judam apud Demetrium accerbe criminatur. 1 Maccab. c. 7.*

4. Tum Demetrius id ſuis rebus periculoſum eſſe exiſtimans, ſi Judam tanta potentia ac viribus auctum negligeret, Nicanorem mittit, ex amicis ſummæ erga ipſum benevolentiæ fideique *virum*: (idem enim ille *erat*, qui cum ipſo urbe Roma profugerat) datoque ei exercitu quantum ſatis eſſe putabat ad Judam debellandum, imperavit ei ut nemini de gente *iſta* parceret. Nicanor autem, cum Hieroſolyma veniſſet, è veſtigio adverſus Judam præliari non decrevit, dolo vero ipſum in poteſtatem ſuam redigere arbitratus, mittit ei verba pacifica, dicens, "nihil cauſæ eſſe cur armis de-"certarent & diſcrimen adirent, ſeque paratum "eſſe fidem jurejurando dare, illum nihil mali paſ-"ſurum eſſe. ideo enim ſe venire cum amicorum "comitatu, ut mentem Demetrii regis illis pate-"faceret, qualiter de genere illorum ſentiat." Cum iſta per legatos promiſiſſet Nicanor, Judas ejuſque fratres credendum illis rati, nihilque fraude agi ſuſpicantes, fidem ei *viciſſim* dant, & Nicanorem cum exercitu ſuſcipiunt. Ille vero, cum Judam *amice* ſalutaſſet, ſignum quoddam, dum inter ſe colloquerentur, ſuis dat *militibus*, ut Judam corriperent. At ille, inſidiis intellectis, proſiluit, & ad ſuos ſe recipiebat. Nicanor autem, conſilio ſuo patefacto, doliſque jam detectis, *tum demum* aperto Marte cum Juda rem gerere ſtatuit: cumque copias *undique* contraxiſſet & ad pugnam *eas* paraſſet, prælio commiſſo ad vicum quendam Capharſalama *dictum*, partaque victoria, Judam in arcem, quæ Hieroſolymis erat, fugere compulit. *Cum Juda doloſe agit. 1 Maccab. c. 7. Dolis detectis ad prælium ſe parat. 1 Maccab. c. 7. Fundit ſugatque Judæ milites.*

ſ. Cum

[g] Βηθζηθὼ] Βηεζηθῶ *Hen.* & *C.* Βηζαὶθ forſan pro Βηθζαὶθ 1 *Macc.* c. 7. v. 19. HUDS. Βηζὶτ 1 Maccab. VII. 19. infr. c. XI. §. 1. *Gen.* Βηεζηθὼ· Ελιαπὶ 1 Maccab. VIII. 5. *Ruffin.* Barziton. SPANH.

[h] Πᾶσιν ὑπακούειν Αλκίμῳ·] Sic *Busb. Hen.* & C. πάσῃ in *Editis.*

[i] Αὐτοῦ,] Αὐτῷ ſolus *Busb.*

[k] Ὁσίων δὲ ἔθνους,] Οσιοι δὲ ἔθνους. inde nomen Eſſæorum. REL.

[l] Τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ φρονοῦντας.] Ita *Baſ.* ταῦτα ἐκείνῳ φρ. habet *Hen.* τὰ αὐτὰ Ιωακείμῳ φρ. *Busb.* ταῦτα αὐτῷ ἐκείνῳ συμφρ. C. τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ *Gen.*

[m] Ἀλλ' ἡττώμενον αὐτοῦ τ' ἰσχύος,] Ἀλλὰ κὴ πολὺ λειπόμενον αὐτοῦ *Hen.*

[n] Αὐτῷ μηδεμίαν φειδὼ ποιεῖσθαι δὲ ἔθνους.] Αὐτῷ deeſt *Hen. Busb.* & C.

[o] Προστέμπει λόγους εἰρηνικοὺς αὐτῷ,] Προστέμπει C.

[p] Ὡς περὶ δὲ γένους] Οτα περὶ δὲ γ. *Hen.* & *C.*

[q] Μεταξὺ προσομιλῶν] Καὶ μεταξὺ *Busb.* & *Hen.*

[r] Οἰκείοις τὶ σημεῖον,] Οἰκείοις σημεῖον C. & *Vet. Interpr.*

[s] Καὶ συγκροτήσας] Eſt qui legit, ὡς συγκροτήσας, & poſt καὶ νικήσας, infr. ἀναγκάζει τ' Νικάνορα. nam victoriam penes Judam fuiſſe oſtendit auctor libri 1 *Macc.* in c. 7. v. 32.

[t] Καὶ διασκευασάμενος πρὸς τὴν μάχην,] Καὶ διασκευασάμενος τὰ πρὸς τὴν μάχην *Hen.* (*L. B.*) & C.

[u] Καφαρσαλαμὰ.] Χαφαρσαλαμὰ 1 Maccab. VII. 32. SPANH.

[x] Καὶ νικήσας,] Καὶ νικᾷ, νικήσας δὲ ἀναγκάζει *Hen.* καὶ νικᾷ. Ιούδας δὲ εἰς τὴν τὸ Ιεροσολύμοις ἄκραν ἠναγκάσθη φυγεῖν *Busb.* Verum Jac. Cappellus (ad A. M. 3839.) legendum cenſet, καὶ νικᾷ), καὶ ἀναγκάζει αὐτὸν ὁ Ιούδας &c. contra fidem *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[y] Επὶ τὴν τὸ τοῖς Ιεροσολύμοις ἄκραν φεύγειν.] Ita etiam *MSS.*

Nicanor, templo minatur excidium. 1 Maccab. c. 7.

5. Cum autem in eo esset ut ex arce in templum descenderet, sacerdotum nonnulli & senatorum obviam facti eum salutabant, ostensis sacrificiis, quæ se Deo pro Rege oblaturos esse dicebant. Ille vero impie loquutus illis minatus est, nisi populus Judam sibi traderet, templum excisurum esse cum rediret. Et post has quidem minas jactatas exiit Hierosolymis: sacerdotes vero, propter mœrorem ex istis quæ dixerat, in lachrymas proruperunt, Deoque supplicabant ut ipsos ex hostium manibus liberaret. Nicanor autem cum Hierosolymis egressus ad vicum quendam perveniisset Bethoron vocatum, illic castra locavit, ubi & alius ei ex Syria accessit exercitus: Judas autem castra posuit apud Adasa, alium vicum, qui à Bethoro triginta stadiis aberat, non amplius quam mille homines *secum* habens. Istos valde hortatus, ut animis minime consternati essent ad hostium multitudinem, nec cogitarent cum quam multis dimicaturi essent, sed ut, quales ipsi & pro qualibus præmiis periculum subeunt secum reputantes, animose obviam irent hostibus, in prælium eos educit; & cum Nicanore congressus, editoque acri certamine, adversarios superat, & multos illorum peremit, tandemque ipse Nicanor egregie pugnans occubuit. Quo cæso, nequaquam subitit exercitus: sed ubi ducem amiserat, abjectis armis sese fugæ mandarunt. At Judas *impigre* eos persequens magnam stragem edidit, signumque tubis dedit vicis undique finitimis, quod hostes profligaverat. Illi vero, qui in iis erant, istis auditis, armati prosiliebant, & fugientibus obviam facti occiderunt eos fronte fronti oppositа. adeo ut ex hac pugna nemo *salvus* evaserit, homines licet fuerint ad novem millia. Contigit autem hanc victoriam reportari decima-tertia die mensis, qui à Judæis Adar, à Macedonibus Dystrus appellatur. atque in eo votiva sacra pro victoria quotannis faciunt, eamque diem pro festo habent. Ex illo quidem tempore Judæorum gens à bellis aliquandiu requievit, & pace fruebatur: postea *vero* in certamina & pericula recidit.

Nicanor, iterum cum Juda congressus, superatur & occiditur. 1 Maccab. c. 7. 2 Maccab. c. 15.

Alcimi mors. 1 Maccab. c. 9.

6. Alcimo autem pontifici, cum vellet adyti murum, veterem *admodum* & à sanctis prophetis exstructum diruere, Deus plagam quandam repentinam inflixit; à qua & voce privatus in terram concidit, multisque diebus cruciatus vita decessit, quadriennium functus pontificatu. Illo vero mor-

Judas pontificatum obit.

ς'. [z] Ἐπὶ δὲ αὐτῷ καλούντι [a] ἐκ τῆς ἄκρας εἰς τὸ ἱερὸν, [b] ἀπαντήσαντες τῶν ἱερέων τινὲς καὶ πρεσβυτέρων ἠσπάζοντο, καὶ τὰς θυσίας [c] ἐπεδείκνυον ἃς ὑπὲρ τοῦ βασιλέως ἔλεγον [d] προσφέρειν τῷ Θεῷ. ὁ δὲ βλασφημήσας [e] αὐτοῖς ἠπείλησεν, εἰ μὴ [f] παραδῷ τὸν Ἰούδαν ὁ λαὸς αὐτῷ, καθαιρήσειν ὅταν ἐπανέλθῃ τὸν ναόν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀπειλήσας ἐξῆλθεν ἀπὸ τῶν Ἱεροσολύμων· οἱ δὲ ἱερεῖς εἰς δάκρυα ἀφ' ὧν εἶπε τοῖς εἰρημένοις λύπῃ [g] προέπεσον, καὶ τὸν Θεὸν ἐπέτρεπον ῥύσασθαι σφᾶς τῶν πολεμίων αὐτῶν. ὁ δὲ Νικάνωρ, ὡς, ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων ἐξελθὼν, ἐγγὺς κατά τινα κώμην [h] Βεθωρὸν λεγομένην, αὐτόθι στρατοπεδεύεται, προσγενομένης αὐτῷ καὶ ἄλλης ἀπὸ Συρίας δυνάμεως· Ἰούδας δὲ ἐν [i] Ἀδασὶς ἑτέρᾳ κώμῃ, σταδίους ἀπεχούσῃ τριάκοντα τοῦ [k] Βεθωρὲ, στρατοπεδεύεται, εἰς [l] χιλίους [m] ἄνδρας ἔχων. τούτους παρορμήσας μὴ καταπλαγῆναι τὸ τῶν ἐναντίων πλῆθος, μηδὲ λογίζεσθαι πρὸς ποσοὺς ἀγωνίζεσθαι μέλλουσιν, ἀλλὰ τίνες ὄντες καὶ περὶ οἵων ἐπάθλων κινδυνεύσειν εὐθυμουμένους, δύψυχως ὁρμῶσι χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις, ἐπὶ τὸν μάχιμον ἐξάγει· καὶ [n] συμβαλὼν τῷ Νικάνορι, καὶ καρτερᾶς τῆς μάχης γιγνομένης, κρατεῖ τῶν ἐναντίων, καὶ πολλούς τε αὐτῶν ἀπέκτεινε, καὶ [o] τελευτῶν αὐτὸς ὁ Νικάνωρ λαμπρῶς ἀγωνιζόμενος ἔπεσεν. οὗ πεσόντος, οὐδὲ τὸ στράτευμα ἔμεινεν· ἀλλὰ τὸν στρατηγὸν ἀπολέσαντες, [p] εἰς φυγὴν ἐτράπησαν, ῥίψαντες [q] τὴν παντοπλίαν. ὑπηδίωκον δὲ ὁ Ἰούδας ἐφόνευόν τε, καὶ [r] τὴν σάλπιγγι τὸν περὶ κώμας ἐσήμαινεν, ὅτι νικῴη τοὺς πολεμίους. οἱ δὲ ἐν αὐταῖς ἀκούοντες, ἐξεπήδων ὡπλισμένοι, καὶ τοῖς φεύγουσιν ἀπαντῶντες ἔκτεινον αὐτούς, γιγνόμενοι κατ' πρόσωπον. ὥστε ὀλίγοι τῆς μάχης ταύτης ἀδεεῖς διέφυγον, ὄντων αὐτῶν ἐννακισχιλίων. τὴν δὲ νίκην ἐπενέβη γίνεσθαι τούτων τῇ τρισπαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς, τοῦ λεγομένου παρὰ μὲν Ἰουδαίοις [s] Ἀδὰρ, κατὰ δὲ Μακεδόνας Δύστρον. [t] ἄγουσιν δὲ ἐν τούτῳ τὰ νικητήρια κατ' πᾶν ἔτος, καὶ ἑορτὴν νομίζουσι τὴν ἡμέραν. ἐξ ἐκείνου μέντοι [v] χρόνου πρὸς ὀλίγον τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος [x] πολέμων ἀναπαυσάμενον, καὶ εἰρήνης ἀπολαῦον, [y] ἔπειτ' εἰς ἀγῶνας πάλιν καὶ κινδύνους κατέστη.

ς'. Τῷ δὲ [z] ἀρχιερεῖ τῷ Ἀλκίμῳ βουληθέντι καθελεῖν τὸ τεῖχος τοῦ ἁγίου, ὃν παλαιὸν ἐκ κατασκευασμένον ὑπὸ τῶν [a] ἁγίων προφητῶν, πληγή τις ἀοράτου ἐκ τοῦ Θεοῦ προσέπεσεν· ὑφ' ἧς ἄφωνός τε ἐπὶ τὴν γῆν κατωλίσθη, καὶ βασανισθεὶς ἐπὶ συχνὰς ἡμέρας ἀπέθανεν, ἀρχιερεύσας [b] ἔτη

(sed *L. B.* ἔτι) & *Vet. Interpr.* εἰς τὴν τῶν Ἱεροσολύμων ἀρχιερατείαν *Zonar.* εἰς τὴν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἀρχὴν legendum censet *Grotius* ad 1 *Macc.* c. 7. v. 32.

z Ἔτι δὲ αὐτῷ καταιόντι] Ita *Hen. Busb.* & C. ἐπεὶ δὲ in *Editis.*

a Ἐκ τῆς ἄκρας εἰς τὸ ἱερὸν,] Ἀπὸ τῆς ἄκρας *Hen.*

b Ἀπαντήσαντες] Ὑπαντήσαντες *Hen.* & C.

c Ἐπεδείκνυον] Ὑπεδείκνυον C.

d Προσφέρειν τῷ Θεῷ.] Ἐπιφέρειν *Hen.* (*L. B.*) & *Busb.*

e Αὐτοῖς ἐπείλησεν,] Ita legisse videtur *Epiphan.* τῷ λαῷ ἠπείλησε habet *Zonaras.* in *Editis Aliisque* βλασφημήσας αὐτὸν ἠπείλησε. quæ quomodocunque distinguantur, haud placebunt. βλασφημήσας αὐτὸν ἠπείλησε in uno *Cod.* quæ sane ferri possunt, modo comma ponatur post αὐτὸν.

f Παραδῷ τὸν Ἰούδαν] Παραδώῃ *Busb. Hen.* C. & *Zonar.*

g Προέπεσον,] Προσέπεσον C.

h Βεθωρὸν] Βηθώρων *Hen.* Βαιθωρὼν *C.* Vide *Annot.* ad præced. c 7. §. 1. HUDS. Βέθωρα πόλιν prope Hierosolyma Eus. H. Eccl. l. IV. c. VI. p. 118. Βαιθωρὸν 1 Maccab. VII. 39. infr. lib. 13. c. 1. §. 3. ubi *Gen.* Βεθωρῶν· SPANH.

i Ἀδασὶς] Sic *Hen.* C. & *Vet. Interpr.* ἐν Ἀδασοῖ in *Editis.* ἐν Ἀδασὰ 1 *Macc.* c. 7. HUDS. Conf. ἄλσος. lib. 1. c. 1. §. 6. SPANH.

k Βεθωρὲ,] Ita mox supra post τοῦ κώμῃ & *Vet. Interpr.* Librariorum vitio Βεθωρὲ in *Editis.* Βηθώρου *Hen.* Βαιθωρὼν *C.* HUDS. *Gen.* Βεθωρὲ· leg. Βεθωρῶν· SPANH.

l Χιλίους] Haud aliter & hic loci & infra c. XI. §. 1. initiò. in libris omnibus tam Latinis quam Græcis, excepto *Cod. C.* qui διχιλίους habet. τετραχιλίους 1 *Macc.* c. 7. v. 40.

m Ἁπαντας ἔχων.] In *Hen.* & aliquot *Epiphanii* libris ἔχων τὰς ἅπασας· ὃς παρορμ.

n Συμβαλὼν τῷ Νικάνορι,] Συμβαλὼν τοῖς πολεμίοις, & mox κρατεῖ τούτων *Busb.*

o Τελευτῶν αὐτὸς] Καὶ ἔπεσεν αὐτὸς πρῶτος ἐν πολέμῳ 1 *Macc.* c. 7. v. 43.

p Εἰς φυγὴν ἐτράπησαν,] Εἰς φυγὴν οἱ αὐτοῦ ἐτράπησαν *Busb.*

q Τὴν παντοπλίαν.] Ita cum *Busb.* & *Hen.* τὰς παντοπλίας in *Editis Aliisque.*

r Τῇ σάλπιγγι] *L. B.* τῇ σαλπίγγι.

s Ἀδὰρ, ὃς ὁ Μακεδόσιν Δύστρον.] Conf. sup. lib. XI. c. 6. §. 13. SPANH.

t Ἄγουσιν δὲ ἐν τούτῳ τὰ νικητήρια κατ' πᾶν ἔτος,] Νικητήρια singulis annis à Judæis celebrata in memoriam devicti à Juda Nicanoris. 1 Maccab. VII. 49. SPANH. Festum anniversarium die 13 Adar ob devictum Nicanorem. Ita & in Megillath Taanith legitur. nunc eo die jejunant ob Jejunium Estheræ ante Purim. REL.

v Χρόνου πρὸς ὀλίγον] Τῶν χρόνων *C. Busb.* & *Hen.*

x Πολέμων ἀναπαυσάμενον,] Πολεμῶν solus *Hen.*

y Ἔπειτ' εἰς ἀγῶνας] Πάλιν εἰς ἀγ. καὶ κιν. *C.* Hac in re manifesti erroris ex 1 *Macc.* 9. 54, 55, 56. convincitur *Josephus*: ubi post Judæ excessum vita functum fuisse Alcimum clarissime ostenditur. Ipseque *Josephus*, errore postea agnito (*sc.* l. 20. c. 8.) Jacimo sive Alcimo nullum omnino successisse retulit, sed per totum septennium Hierosolymam pontifice caruisse. *Usserius* ad A. M. 4843. Verum hanc periochen, à verbis τῷ δὲ ἀρχιερεῖ usque ad τελευτήσαντος, in hunc locum intrusum esse suspicatur *Petitus* (in *Animadv.* ἀνεκδότοις in *Josephum*, Tom. 4. p. 89.) atque inferi debere lib. 13. c. 1. §. 3. post verba illa, καὶ τοῦτον ἐφύλαττε τὸ τρόπον.

z Ἀρχιερεῖ τῷ Ἀλκίμῳ] Ἀρχιερεῖ Ἀλκίμῳ *Hen.* ἀρχιερεῖ Ἰακείμῳ *Busb.*

a Ἁγίων προφητῶν,] Vocem προφητῶν additam fuisse existimat *Jos. Scaliger.* (in *Elencho Trihæres. N. Serarii*, p. 316.) ob verba ista in *Chronico Eusebii*, Ἀλκιμος ὁ ἀπὸ τοῦ τείχους τοῦ αὐλῆς τῶν ἁγίων δίκας ἔδωκε πικρῶς θανών. Verum locus *Esdræ*, c. 5. v. 6. quem suæ sententiæ firmandæ affert *Scaliger*, vulgatæ potius lectioni favet.

b Ἔτη

[b] ἔτη τέσσαρα. πλυτήσαντες δὲ τούτῳ, τῷ ἀρχιερωσύνην ὁ λαὸς τῷ Ἰούδᾳ δέδωσιν· ὃς ἀκούσας περὶ τῶν Ῥωμαίων δυνάμεως, καὶ ὅτι καταπεπολεμήκασι τῷ τε Γαλατίαν καὶ τὴν Ἰβηρίαν, καὶ Καρχηδόνα τὴν Λιβύης, καὶ πρὸς τούτοις τὴν Ἑλλάδα κεχειρωμένους, καὶ τοὺς βασιλεῖς [c] Περσέα τε καὶ Φίλιππον, καὶ τὸν [d] μέγαν Ἀντίοχον, [e] ἔγνω φιλίαν πρὸς αὐτοὺς ποιήσασθαι. πέμψας οὖν εἰς τὴν Ῥώμην τῶν αὑτοῦ φίλων Εὐπόλεμον τὸν Ἰωάννου τοῦ καὶ Ἰάσονα τὸν Ἐλεαζάρου, παρεκάλει δι' αὐτῶν συμμάχους εἶναι καὶ φίλους, καὶ δημηγορῆσαι ὅπως μὴ πολεμῶσι τοῖς Ἰουδαίοις. ἐλθόντας δὲ εἰς τὴν Ῥώμην τοὺς παρὰ τοῦ Ἰούδα πρεσβεύτας ἡ σύγκλητος δέχεται· καὶ, διαλεχθεῖσα περὶ ὧν ἐπέμφησαν, [f] τὴν συμμαχίαν ἐποιήσατο. ποιήσεως δὲ περὶ τούτου δόγμα, τὸ μὲν ἀντίγραφον εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπέστειλε· αὐτὸ δὲ εἰς τὸ Καπιτώλιον, εἰς χαλκᾶς ἐγγράψαντες δέλτους, ἀνέθεσαν. [g] οὗ δὲ [h] τοιοῦτον. "Δόγμα συγκλήτου, περὶ συμμαχίας καὶ φιλίας τοῦ πρὸς τὸ ἔθνος τῶν Ἰου-"δαίων. Μηδένα τῶν ὑποταγμένων Ῥωμαίοις πολεμεῖν "τῶν Ἰουδαίων ἔθνει, μηδὲ τοῖς πολεμοῦσι χορηγεῖν, ἢ σῖτον "ἢ ὅπλα ἢ χρήματα. ἐὰν δέ τινες Ἰουδαίοις, βοη-"θεῖν Ῥωμαίους αὐτοῖς κατὰ τὸ δυνατόν. καὶ πάλιν, ἂν τῇ "Ῥωμαίων δέωσί τινες, Ἰουδαίους αὐτοῖς συμμαχεῖν. ἂν "δέ τι πρὸς ταύτῃ τῇ συμμαχίᾳ θελήσῃ τὸ τῶν Ἰουδαίων "ἔθνος ἢ [k] προσθεῖναι ἢ ἀφελεῖν, τοῦτο κοινῇ [l] γνώμῃ "γνώμῃ καὶ δόγμασι τῶν Ῥωμαίων. ὃ δ' ἂν προσεθῇ, τοῦτ' "εἶναι κύριον. [m] ἐγράφη τὸ δόγμα ὑπὸ Εὐπολέμου καὶ "Ἰωάννου παιδὸς, καὶ ὑπὸ Ἰάσονος τοῦ Ἐλεαζάρου, πρὶ "ἀρχιερέως μὲν τοῦ ἔθνους Ἰούδα, στρατηγοῦ δὲ Σίμωνος τοῦ "ἀδελφοῦ αὐτοῦ." καὶ τὴν μὲν πρώτην Ῥωμαίοις πρὸς Ἰουδαίους φιλίαν καὶ συμμαχίαν, οὕτω συνέβη γενέσθαι.

tuo populus Judæ pontificatum dedit: qui cum *multa* audiisset de Romanorum potentia, eosque subegisse, * & Galatiam & † Iberiam, & Carthaginem in Africa, ac præterea Græciam in suam potestatem redegisse, regesque Perseum & Philippum & Antiochum Magnum, decrevit cum illis facere amicitiam. Missis igitur Romam, ex amicis suis, Eupolemo Joannis filio & Jasone Eleazari filio, voce illorum obsecrabat, ut societatem secum inirent & amicitiam, & ut Demetrio scriberent, ne *posthac* Judæos bello lacesseret. Cumque Romam venissent Judæ legati, *benigne* eos excipit senatus: habitoque de iis quorum gratia missi erant sermone, societatem coire placuit. *Mox* facto hac de re senatus-consulto, exemplar ejus in Judæam missum est; illud vero ipsum, in tabulas æneas incisum, in Capitolium relatum est. Erat autem hujusmodi. "Decretum senatûs de societate & bene-"volentia erga gentem Judæorum habenda. Ne "quis Romanæ ditionis cum gente Judæorum "bellum gerito, neque bellum gerentibus frumen-"tum aut naves aut pecuniam submINistrato. Si "quis Judæos invadat, Romani illis opem feruno "to pro viribus. vicissim, si quis Romanos inva-"dat, Judæi auxilium ferunto. Si quid ad hoc *so-*"*ciale* fœdus voluerit gens Judæorum addere aut "ab eo demere, id fiat cum consensu populi Ro-"mani. & quod sic additum fuerit, ratum esto. "Scriptum est hoc Senatus-consultum per Eupo-"lemum Joannis filium & Jasonem Eleazari, Ju-"da gentis pontifice & duce Simone fratre ipsius." Atque ita quidem contigit primam Romanis cum Judæis amicitiam & societatem factam esse.

Romanorum potentia. *1 Maccab. c. 8.*

Judas mittit qui societatem cum Romanis coëant. *1 Maccab. c. 8.*

Romanorum senatus-consultum de inita cum Judæis societate. *1 Maccab. c. 8.*

ΚΕΦ. ια'.

Ὅτι πάλιν ἐπὶ τὸν Ἰούδαν Βακχίδης ἐκπεμφθεὶς αὐτὸν ἐνίκησεν, καὶ ὡς Ἰούδας γενναίως μαχόμενος ἔπεσεν.

CAP. XI.

Quod Bacchides denuo in Judam missus ipsum superavit: utque Judas strenue se gerens occubuit.

XVIII.

Ἠμήτριος δὲ, ἀπαγγελθείσης αὐτῷ τὸν Νικάνορος πλοῦτος, καὶ τὴν ἀπωλείας τῶν σὺν αὐτῷ στρατευμάτων, πάλιν τὸν Βακχίδην μετὰ δυνάμεως εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐξέπεμψεν· ὃς ἐκ τῆς Ἀντιοχείας ἐξορμήσας, καὶ παραγενόμενος εἰς Ἰουδαίαν, ἐν [n] Ἀρβήλοις πόλει τῆς Γαλιλαίας στρατοπεδεύει. καὶ τοὺς ἐν τοῖς ἐκεῖ σπηλαίοις ὄντας· πολλοὶ γὰρ εἰς αὐτὰ [o] συμπεφύγασιν· ἐκπολιορκήσας δὲ λαβὼν, ἄρας ἐκεῖθεν ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα σπεύδει ἐπιέναι. μαθὼν δὲ τὸν Ἰούδαν ἔν τινι κώμῃ [p] Βηθζηθὼ τοὔνομα κατεστρατοπεδευμένον, ἐπ' αὐτὸν ἤπειγε μετὰ πεζῶν μὲν δισμυρίων, ἱππέων δὲ [q] διχιλίων. τῷ Ἰούδᾳ δ' ἦσαν [r] οἱ πάντες [s] χίλιοι. ὅπερ τὸ Βακχίδου πλῆθος θεωρήσαντες ἐδείσαν, καὶ τὴν παρεμβο-

Cæterum Demetrius, nunciata sibi morte Nicanoris & clade exercitus qui cum eo erat, misit denuo Bacchidem cum *aliis* copiis in Judæam. qui, Antiochiâ profectus, ubi in Judæam pervenit, ad Arbela Galilææ urbem castra metatur. Cumque illos qui in istius loci speluncis erant (nam multi in eas confugerunt) vi expugnaverat ceperatque, illinc digressus Hierosolyma properabat: cognitoque Judam in vico Bethzetho dicto castra posuisse, adversus eum ducebat viginti peditum millia, atque duo equitum millia. At Judas non plures secum habebat quam mille homines. Illi, visa *exercitûs* Bacchidis multitudine, territi erant, relictisque castris omnes diffugerunt præ-

Demetrius Bacchidem in Judæam mittit. *1 Maccab. c. 9.*

Judas multis è suis dilapsis, prælium cum Bacchide non detrectat. *1 Maccab. c. 9.*

---

[b] Ἔτη τέσσαρα.] Triennium vero ei assignat in lib. 20. c. 8. Vide *Usserium* ad *A. M.* 3844. & *Cappellum* ad *A. M.* 3840. & *Seldenum* in lib. 1. *de Success. in Pontif.* c. 10.

* *Et Galatiam*] Gallias *Epiphan* partem Galatiæ, quæ Gallogræcia dicta est, intelligendam esse censet *Grotius*: quod tota Galatia serius facta fuerit provincia, Gallogræcia vero à Cn. Manlio subacta post pacem cum Antiocho Magno.

† *Et Iberiam*,] Celtiberis per M. Porcium Catonem, Fulvium Flaccum & Tiberium Sempronium Gracchum devictis; Vaccæis vero per L. Posthumium, temporibus Antiochi Magni, Seleuci, & Antiochi Illustris. *Grotius* ad 1 *Macc.* c. 8. v. 3.

[c] Περσέα τε καὶ Φίλιππον,] Περσέα καὶ Φιλ. *Busb.* & *Hen.* Philippus rex Macedonum victus erat à T. Q. Flaminio, & Perses victus & in fidem acceptus à Paulo Æmilio.

[d] Μέγαν Ἀντίοχον,] Vide apud *Polybium* in *Excerptis* Legationum, *Livium* libro XXXVII. & XXXVIII. & *Florum* l. 2. c. 8.

[e] Ἔγνω φιλίαν πρὸς αὐτοὺς ποιήσασθαι.] Conf. *ἀλλαχοῦ* lib. 1. c. 1. §. 4. SPANH.

[f] Τὴν συμμαχίαν ἐποιήσατο] Συμμαχεῖν ἐποιήσατο *Busb.*

[g] Οὗ δὲ τοιοῦτον. Δόγμα συγκλήτου,] Vid. infr. lib. 14. c. 8. §. 5. & lib. 16. c. 2. §. 4. SPANH.

[h] Τοιοῦτον.] Ita ipse distinxi. prius erat, ᾧ δὲ τοιοῦτο δόγμα &c.

[i] Ἐπίοσί τινες Ἰουδαίοις,] Ἐπίωσι hîc & seq. lineâ secundâ in *Cod. Hen.*

[k] Προσθεῖναι ἢ ἀφελεῖν] Προσθῶσι *Hen.*

[l] Γνώμαις] Γνώμαις *Hen.*

[m] Ἐγράφη τὸ δόγμα] Hanc ὑπογραφὴν commentitiam esse & à *Josepho* adjectam existimat *Usserius* ad A. M. 3843. nam quis credet Juda superstite alium imperatorem fuisse quam ipsum Judam; aut si alius exstitisset, illum non Jonathanem potius fuisse, quam Simonem, qui post illius demum mortem principatum est adeptus.

[n] Ἀρβήλοις πόλει] Ἀρβάτοις malit *Grotius* ad 1 *Macc.* c. 9. v. 2. idque ex 1 *Macc.* c. 5. v. 23. Vide *Relandum* in *Palæstina S.* p. 575. HUDS. Conf. de Vita §. 37. SPANH.

[o] Συμπεφύγασιν·] Ita in *Editis.* συμπεφεύγεσαν *Hen.* & *Busb.*

[p] Βηθζηθὼ] Hoc modo etiam supr. c. 10. §. 2. Βηζηθὼ hîc loci in *Editis.* Βηζηθὼ *Hen.* Βηζηθοῖ *Busb.* HUDS. Conf. sup. c. 10. §. 2. SPANH.

[q] Διχιλίων.] Χιλίων solus *Hen.*

[r] Οἱ πάντες χίλιοι.] Verum 1 Maccab. VIII. v. 6. dicuntur τεσσαρακόσιοι ἄνδρες ἐκλεκτοὶ μετ' αὐτοῦ· *Rufin.* verò hic, Judæi verò fuerunt omnes duo millia, ut pro χίλιοι legerit hic διχίλιοι· SPANH.

[s] Χίλιοι.] Non dubitat *Petitus* (in *Animadv.* ἀπεδόθησαν tom. 3. p. 640.) quin litera numeralis è *Josephi codicibus* exciderit, & à manu ipsius fuerit γ'. χίλιοι. Habemus quidem 1 *Macc.* c. 9. v. 5. τριχίλιοι. *Zonaras* tamen receptam *Josephi* lectionem agnoscit.

præter octingentos. Judas autem à ſuis militibus deſertus, cum hoſtis jam immineret, nullumque ei tempus novos delectus habendi concederet, in eo erat, ut cum octingentis illis pugnam contra Bacchidem committeret: atque hortatus eos ut forti animo pericula ſuſtinerent, juſſit ut in aciem prodirent. Illis vero dicentibus ſe nequaquam poſſe cum exercitu tantæ magnitudinis congredi, atque ſuadentibus ut in præſentia quidem recederet & ſaluti ſuæ conſuleret, poſtea vero copiis ſuis collectis cum hoſtibus manus conſereret, "ne hoc, "inquit, ſol factum aſpiciat, ut terga mea hoſti- "bus obverſa oſtendam. Sed ſi nunc fatalis hora "venit ut moriar, & omnino neceſſe eſt ut per- "eam ſi pugnem, * fortiter *tamen* ſtabo, & quic- "quid futurum ſit malo excipere, quam ut res "præclare geſtas gloriamque ex illis partam turpi "fuga jam dedecorem." Atque iſtis quidem verbis reliquos de ſuis hortabatur, ut ſpreto contemptoque periculo cum hoſtibus prælium committerent.

Suos hortatur. *1 Maccab. c. 9.*

XIX. *Prælium atrox inter Bacchidem & Judam.* *1 Maccab. c. 9.*

2. Interea Bacchides, cum copiis ex caſtris egreſſus, aciem ad pugnam inſtruebat: atque ita eam ordinavit, ut equites in utroque cornu collocarentur, atque velites & ſagittarii totam phalangem præcederent; ipſe vero eſſet in dextro cornu. Sic inſtructa acie, quamprimum hoſtium exercitui admoveretur, juſſit tubicinem ſignum dare, militeſque clamore ſublato prælium inire. Idem ubi Judas fecerat, cum hoſtibus congreditur, & utriſque acriter dimicantibus, pugnaque ad ſolis occaſum protracta, Judas, animadvertens Bacchidem & quod erat exercitui robur in dextro eſſe cornu, aſſumptis animoſiſſimis quibuſque in iſtam aciei partem impetum fecit: eoſque qui illic erant aggreſſus diſſolvit eorum phalangem. Cumque in medios *hoſtes* penetraſſet, eos in fugam compulit, perſequiturque uſque ad Aza montem ita appellatum. At qui erant in ſiniſtro cornu, pulſos qui erant in dextro conſpicati, Judam ſequentes circumiverunt, atque in tergum converſi ipſum in medio comprehendunt. Ille vero, cum nulla effugiendi via daretur, ſed undique hoſtibus ſeptus eſſet, conſtitit cum ſuis & *ſtrenue* pugnabat. Cumque multos adverſariorum fudiſſet, atque labore & *vulneribus* conficeretur, ipſe etiam cecidit, animamque efflavit, non minus ex rebus jam ante præclare geſtis, quam ex ſimilibus dum moreretur *conſpicuus*. Juda autem proſtrato, qui cum eo erant, non amplius habentes quem ſequerentur, tantoque duce orbati, fugæ ſeſe mandarunt. Simon vero & Jonathas, fratres Judæ, corpus *ejus*, ex fœdere ab hoſtibus receptum, in Modim vicum deportarunt, ubi & pater eorum monumento conditus erat, atque ibi ſepelierunt, cum illum populus *univerſus* aliquammultis diebus luxiſſet, atque ſolennibus exſequiis honoraſſet. Atque ita quidem vitam finivit Judas, vir fortis & bellicoſiſſimus, quique memor erat mandatorum Mattathiæ patris, & pro popularium ſuorum libertate omnia & agere & pati ſuſtinuit. Tanta itaque virtute præditus, maximam *poſt ſe* reliquit gloriam ſuique memoriam, gente *ſua* in libertatem vindicata & è Macedonum ſervitute erepta: cumque tres eſſet

Judas occumbit.

Magno cum ploratu ſepelitur. *1 Maccab. c. 9.*

λεὼ καταλιπόντες, ἔφυγον πάντες, πλὴν ὀκτακοσίων. Ἰούδας ᾗ καταλειφθεὶς ὑπὸ τ οἰκείων στρατιωτῶν, κ πολεμίων ἐπικειμένων, κ μηδένα καιρὸν αἰτῷ πρὸς συλλογὴν τ δυνάμεως ἐπιτρεπόντων, οἵός τε ἦ μ τῶν ὀκτακοσίων συμβαλεῖν τοῖς μ τοῦ Βακχίδου· κὴ παρεπόμενός γε τούτοις ἀψύχως ὑφίστασθαι τ κίνδυνον, παρεκάλ χωρεῖν ἐπὶ τὴν μάχην. τῶν ᾗ λεγόντων, ὡς οὐκ εἰσὶ πρὸς τοσοῦτον μέγεθ στρατιᾶς ἀξιόμαχοι, συμβαλόντων δὲ νῦν μὲν ἀναχωρεῖν Ϛ σώζειν αὐτούς, αὖθις δὲ σπαναγόντα τοὺς ἰδίους τοῖς ἐχθροῖς συμβαλεῖν, "μὴ τοῦτ', εἶπεν, ἥλιθ ἐπίδοι ᾠόμενον, ἵνα ἐγὼ τὰ "νῶτά μ δείξω τοῖς πολεμίοις. ἀλλ' εἰ Ϛ πεπρωτὴν ὁ "παρών μοι καιρὸς φέρῃ, κ δεῖ πάντως ἀποθέσθ μαχό- "μενον, ἡσυχίαν ἀγναίως πᾶν ὑπομένων τὸ μέλλον, ἢ "τοῖς ἤδη καλῶς θωμένοις Ϛ τῇ περὶ αὐτῶν δόξῃ σφσ- "βαλὼν τὴν ἐκ τ νῦν Φυγῆς ὕβριν." ε κ ὁ μὲν τοῦτο πρὸς τοὺς ὑπολειφθέντας, σφᾶς καλῶν τοῦ κινδύνου καταφρονήσαντας ὁμόσε χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις, ν ἔλεγε.

Β'. Ὁ δὲ Βακχίδης, ἐξαγαγὼν ὁπ Ϝ στρατιὰν τὴν δυνάμιν, πρὸς μάχην παρεπάσατο· κὴ τὰς μὲν ἱππεῖς ἐξ ἑκατέρων τ κεράτων ἔταξε, τὰς ᾗ ψιλὰς κὴ τοξότας σφενδήτας ἀπάσης τ φάλαγγος, αὐτὸς δ' ἐν τῷ ἐπὶ Ϝ δεξιᾷ κέρᾳ. ὅτως ᾗ συντάξας τὴν στρατιὰν, ἐπὶ σφσέμιξε τῷ τ πολεμίων στρατοπέδῳ, σημῆναι τ σαλπιγκτὴν ἐκέλευσε, κὴ τὴν φαλαγγα ἀλαλάξασαι σφσέναι. τὸ δ' αὐτὸ ποιήσας ὁ Ἰούδας, συμβάλλει τοῖς πολεμίοις· κὴ καρτερῶς ἀμφοτέρων ἀγωνιζομένων, κ τ μάχης μέχρι δυσμῶν σφαδνομένης, ἰδὼν ὁ Ἰούδας τ Βακχίδην κὴ τὸ κρατερὸν ἐν τῷ δεξιῷ κέρᾳ τυγχάνον τ φαλαγγος, σφαλαβὼν τοὺς ἀψυχοπέτους, ὥρμησεν ἐπ' ἐκεῖνο τὸ μέρ τ τάξεως, κ σφσβαλὼν τοῖς ἐκεῖ, διαφθᾷ αὐτῶν τὴν φάλαγγα. ἀσάμεν δ' εἰς μέσους, εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἐτίθεσαν, κ διώκ μέχρις ᾿Αζᾶ ὄρους ὅτω λεγομένου. θεασάμενοι ᾗ τὴν τροπὴν τὴν ἐν τῷ δεξιῷ κέρᾳ, οἱ τὸ ὀπίσω μον ἔχοντες, ᾠκυκλώσαντο τ Ἰούδαν διώκοντες, καὶ λαμβάνουσι μέσον αὐτὸν κατόπιν ᾠόμενοι. ὁ ᾗ φεύγειν ὐ δυνάμεν, ἀλλὰ σφεχημέν τῶν πολεμίων, στὰς ἐμάχετο μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ. πολλοὺς ᾗ κτείνας τ ἀντιπάλων, καὶ κατάκοπ ἠνώμεν, κ αὐτὸς ἔπεσεν, ὅπ καλοῖς μὲν σφότερον γεγυμνένους, ἐφ' ὁμοίοις ᾗ ὅτι ἀπέθνησκε τὴν ψυχὴν ἀφιείς. πεσόντ ᾗ Ἰούδα, πρὸς μηδένα τὸ λοιπὸν ἀφορᾶν ἔχοντες οἱ σὺν αὐτῷ, στρατηγὸν ᾗ τοιοῦτον στερηθέντες ἔφυγον. λαβόντες ᾗ τὸ σῶμα σφᾶ τῶν πολεμίων ὑπεξαγον δον Σίμων καὶ Ἰωνάθης οἱ ἀδελφοὶ Ϝ Ἰούδα, κομίσαντες εἰς τὴν Μωδεὶμ κώμην, ὅπ καὶ ὁ πατὴρ αὐτῶν τέθαπτο, κηδεύσι, πενθήσαι ὅπ συχνὰς αὐτὸν Ϝ πλήθυς ἡμέρας, καὶ τιμήσαι κοινῇ τοῖς νομισμένοις. καὶ τέλ μὲν τοιοῦτον κατέσχεν Ἰούδαν, ἄνδρα γναῖον κ μεγαλοπόλεμον γνόμενον, κ τ Ϝ πατρὸς ἐντολῶν Ματταθίου μνήμονα, κ πάνθ' ὑπὲρ τ τ πολιτῶν ἐλευθερίας Ϛ δράσαι Ϛ παθεῖν ὑποστάντα. τοιοῦτ οὖν τὴν ἀρετὴν ὑπάρξας, μέγιστον αὑτ κλέ κ μνημεῖον κατέλιπεν, ἐλευθερώσας τὸ ἔθν, κ τ ὑπὸ Μακεδόσιν ἐξαρπάσας ε αὐτὸ δουλείας· κ τὴν ἀχειρω-

σύνην

* Fortiter *tamen* ſtabo,] *Al.* ſtabo *tamen* omnia potius ſuſtinens, quam &c. *legendo* πᾶν ὑπομένων μᾶλλον ἢ τοῖς.

t Καὶ ὁ μ ταῦτα] Ita diſtinxi, prius erat, κ ὁ μ ταῦτα πρὸς τοὺς ὑπολειφθέντας σφᾶς καλῶν, Ϝ κινδύνου καταφρονήσαντας ὁμόσε χωρεῖν τοῖς πολεμίοις ἔλεγεν. Hac lectione ſervata, eſt qui ἔπειθεν pro ἔλεγεν reponit.

ν Ελεγεν.] Forte ἔπειθεν. COCC.

x Αζᾶ ὄρους] In *Epiphanii* libris *Gazara* aut *Gazarat.* 1 *Macc.* c. 9. v. 15. ἕως Αζώτου ὄρους. perperam, ut puto. HUDS. Conf. ſup. lib. VII. c. 12. §. 2. SPANH.

y Εκυκλώσαντο τ Ἰούδαν διώκοντες,] Εκύκλωσαν τ Ἰούδαν διώκοντα *Busb.*

z Φεύγειν ὐ δυνάμεν,] Ita *Hen.* φυγεῖν in *Editis Aliiſque.*

a Γενόμεν,] Iterum cum *Hen.* γεγυμνόμεν in *ceteris.*

b Αφιείς.] Sic *Hen.* ἀφεὶς in *reliquis.*

c Μωδεὶμ κώμην,] Μωδαεὶ *Hen.* Vide præced. c. 6. §. 1. HUDS. Conf. ἀλλόσ. lib. 1. c. 1. §. 3. & vid. 1 Maccab. IX. 18. SPANH.

d Πενθήσαντ] *L. B.* πενθήσαντε.

e Αὐτὸ δουλείας·] Illud αὐτὸ non agnoſcunt *Hen.* & *Busb.*

f Εἰ

σιώην [f] ἔτ☉ τρίτον καταχὼν, ἀπέθανεν.

annos pontificatu functus, *ita* occubuit.

Τέλ☉ τ☉ βιβλίου δωδεκάτου.

Finis Libri duodecimi.

[f] Ετ☉ τρίτου καταχὼν, ἀπέθανεν.] Hoc ita intelligendum (inquit *Cappellus* ad A. M. 3839.) ac si dixisset, obiisse triennio solido post repurgatum templum; cum tamen maximam temporis hujus partem pontificatus munia usurparit Aleimus. Vide super. cap. 9. §. 7.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a] ΕΝ ΤΗι ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DECIMOTERTIO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. Ως Ιωνάθης ἀδελφὸς ὢν Ιούδα, [b] πολιτήσαν☉ αὐτ☉, τὴν ἡγεμονίαν περιέλαβεν.

1. *Quomodo Jonathas frater Judæ, illo defuncto, principatum suscepit.*

β'. Ως πολεμήσας Βακχίδῃ, ἠνάγκασε, φιλίαν ποιησάμενον πρὸς αὐτὸν, ἀπελθεῖν ἐκ τ☉ χώρας.

2. *Quomodo bello cum Bacchide gesto, coëgit eum, post factam cum ipso amicitiam, è Judæa discedere.*

γ'. Οτι Αλέξανδρ☉, ὁ τ☉ Επιφανοῦς Αντιόχου ὢν, ἐλθὼν εἰς Συρίαν, ἐξήνεγκε πόλεμον πρὸς Δημήτριον.

3. *Quod Alexander, Antiochi Epiphanis filius, in Judæam profectus, Demetrio bellum intulit.*

δ'. Ως Δημήτρι☉, πρεσβευσάμεν☉ πρὸς Ιωνάθην, ποιεῖται συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν, [c] αὐτόν τε πολλοῖς δωρησάμεν☉ ἐ τὸ ἔθν☉ ἡμῶν.

4. *Quomodo Demetrius, missa legatione ad Jonatham, cum eo societatem init, multis ipsi gentique nostræ datis muneribus.*

ε'. Ως Αλέξανδρ☉, ταῦτ' ἀκούσας, καὶ ὑπερβαλὼν τὰ παρὰ [d] τ☉ Δημητρίου, καὶ ἀποδείξας Ιωνάθην ἀρχιερέα, συμμαχεῖν ἔπεισεν αὐτῷ.

5. *Quomodo Alexander his auditis, cum Demetrium muneribus superasset & Jonatham pontificem fecisset, ipsum in suas partes pertraxit.*

ς'. Η Ονίου φιλία πρὸς τ☉ Φιλομήτορα Πτολεμαῖον καὶ τ☉ αὐτὸν καιρὸν γνωμένη. καὶ ὡς ᾠκοδόμησε τ☉ Ονίου καλούμενον ναὸν πρὸς τ☉ ἐν Ιεροσολύμοις ὄντα.

6. *Sub id tempus Oniæ intercessit amicitia cum Ptolemæo Philometore. utque ædificavit templum, Oniæ vocatum, ad similitudinem Hierosolymitani.*

ζ'. Οτι Αλέξανδρ☉, ἀποθανόντ☉ Δημητρίου, σφόδρα ἐτίμησεν Ιωνάθην.

7. *Quod Alexander, post mortem Demetrii, Jonatham summo in honore habuit.*

η'. Ως Δημήτριος ὁ Δημητρίου παῖς, παραγενόμενος εἰς τὴν Συρίαν ἀπὸ Κρήτης, καὶ πολεμήσας τ☉ Αλέξανδρον καὶ κρατήσας, αὐτὸς ἐβασίλευσε, φιλίαν πρὸς Ιωνάθην ποιησάμεν☉.

8. *Quomodo Demetrius Demetrii filius, cum è Creta in Syriam trajecisset, belloque Alexandro illato eum devicisset, ipse regnum occupavit, facta cum Jonatha amicitia.*

θ'. Ως Τρύφων ὁ Απαμεὺς, καταπολεμήσας Δημήτριον, Αντιόχῳ τῷ Αλεξάνδρου υἱῷ παρέδωκε τὴν βασιλείαν, ποιησάμεν☉ ἐ αὐτὸς σύμμαχον Ιωνάθην.

9. *Quomodo Tryphon Apamensis, post devictum Demetrium, Antiocho Alexandri filio regnum tradidit, Jonatha ab ipso in societatem recepto.*

ι'. Ως Δημητρίου ὑπὸ Πάρθων αἰχμαλώτου ληφθέν☉, [e] ὁ Τρύφων παρεσπόνδησε τ☉ Ιωνάθην, καὶ δόλῳ λαβὼν αὐτὸν ἀπέκτεινε, καὶ πόλεμον ἐξήνεγκε πρὸς τ☉ ἀδελφὸν αὐτ☉ Σίμωνα.

10. *Quomodo, Demetrio à Parthis captivo facto, Tryphon fœdus cum Jonatha initum fregit, ipsumque dolo captum occidit, & Simoni ejus fratri bellum intulit.*

ια'. Ως Σίμωνι τῷ ἀδελφῷ αὐτ☉ τὴν στρατηγίαν ἐπεχείρησε [f] τὸ ἔθν☉, καὶ ἀποδεῖξεν αὐτὸν ἀρχιερέα.

11. *Quomodo Judæorum gens exercitûs imperium detulit Simoni Jonathæ fratri, ipsumque pontificem creavit.*

ιβ'. Ως [ὁ Σίμων] ἐπολιόρκησεν ἐν Δώροις Τρύφωνα σύμμαχ☉ γνόμεν☉ Αντιόχῳ τῷ Δημητρίου ἀδελφῷ, τῷ ἐ Εὐσεβεῖ ἐπικληθέντι.

12. *Quomodo Simon Tryphona in Dora compulsum oppugnavit, inita societate cum Antiocho Demetrii fratre, cui Pius cognomen erat.*

ιγ'. Ως Τρύφων☉ ἀναιρεθέν☉, [g] Αντιόχ☉ ἐπολέμησε Σίμωνα, κἀκεῖν☉ Κενδεβαῖον τ☉ στρατηγὸν αὐτ☉ νικήσας, τ☉ Ιουδαίους ἐξέβαλεν.

13. *Quomodo, Tryphone sublato, Antiochus contra Simonem bellum movit: atque ille Cendebæum, ejus copiarum ducem, prælio superatum Judæa expulit.*

14. *Quod*

[a] Εν τῇ τρισκαιδεκάτῃ] *Al.* ἐν τῷ τρισκαιδεκάτῳ, vel ἐν τῷ τρισκαιδεκάτῳ λόγῳ.

[b] Τελευτήσαντ☉] Τῷ τελευτήσαντ☉, αὐτὸς τὴν *Hen.*

[c] Αὐτόν τε πολλοῖς δωρησάμεν☉] Ita ex *MS. Hen.* αὐτόν τε, & mox καὶ τὸ ἔθν☉ ἡμῶν desunt in *Editis Aliisque.*

[d] Τῶ Δημητρίου,] Illud Τ ex *MS.*

[e] Ο Τρύφων] Ita *Gen.* ὁ Τρύφων desunt *Aliis.*

[f] Τὸ ἔθν☉] Illa τὸ ἔθν☉ non agnoscit *Hen.*

[g] Αντιόχ☉] Ita cum *Cod. Hen.* in cæteris Αντίοχον ἐπολέμησε Σίμωνα, καὶ Κενδεβαῖον &c.

14. *Quod Simon, à genero ſuo Ptolemæo inter convivandum dolo occiſus, diem ſupremum obiit: atque Ptolemæus, uxore ejus & liberis in vincula conjectis, conatus eſt imperium ſibimet aſſerere.*

15. *Quomodo Hyrcanus, filiorum Simonis natu minimus, præoccupato imperio, longo tempore Ptolemæum obſedit, in arcem incluſum, cui nomen erat Dagon.*

16. *Quomodo Antiochus Pius, ducto in Hyrcanum exercitu, admotoque urbi Hieroſolymitanæ, obſidionem ſolvit, acceptis ab Hyrcano talentis trecentis, & ſocietate cum eo amicitiaque facta.*

17. *Hyrcani, poſt mortem Antiochi (qui apud Medos diem obiit) in Syriam expeditio: utque urbes multas vi expugnavit.*

18. *Amicitia facta inter Hyrcanum & Alexandrum cognomine Zebinam.*

19. *Quomodo Antiochus Cyzicenus, cum ad auxilium Samaritis ab Hyrcano obſeſſis ferendum veniſſet, fuſus fugatuſque eſt, & ab Hyrcani filiis Judæa pulſus.*

20. *Quod Ariſtobulus, ſuſcepto imperio, primus ſibi diadema impoſuit.*

21. *Quomodo, Ariſtobulo defuncto, frater ejus Alexander, qui in imperium ſucceſſit, expeditionem fecit in Syriam, & Phœnicen & Arabiam, & multos ex hoſtibus ſubegit.*

22. *Ptolemæi Lathuri cum eo pugna & victoria.*

23. *Quomodo Demetrius Eucærus, exercitu in Alexandrum educto, ipſum ſuperavit.*

24. *Antiochi, Dionyſi appellati, in Judæam expeditio: & quomodo prælio victoriam reportavit.*

25. *Quomodo poſt obitum Alexandri, uxor ejus Alexandra, cum imperium per novennium tenuiſſet, & in pace & gloria vixiſſet, vita deceſſit.*

ιδ'. Οτι ὑπὸ [h] τοῦ γαμβροῦ Πτολεμαίου ἐν συμποσίῳ δολοφονηθεὶς [ὁ Σίμων] ἀπέθανεν· καὶ Πτολεμαῖος, θήσας αὐτοῦ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα, τῆς ἀρχῆς αὐτὸς ἐπεχείρησε καθάπτειν.

ιε'. Ως ὁ νεώτερος τῶν Σίμωνος υἱῶν Ὑρκανὸς, φθάσας αὐτὸν, καὶ τὴν ἡγεμονίαν Θαλλαίων, ἐπολιόρκησεν πολλῷ χρόνῳ τὸ Πτολεμαΐδα, εἰς τὸ Φρούριον ἐγκλείσας Δαγὼν καλούμενον.

ις'. Ως στρατεύσαντος ἐφ' Ὑρκανὸν Αντίοχος ὁ Εὐσεβὴς, καὶ προσκαθίσας τῇ τῶν Ιεροσολυμιτῶν πόλει, διέλυσε τὴν πολιορκίαν, λαβὼν Θαλὰ Ὑρκανοῦ τάλαντα τριακόσια, καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν καὶ φιλίαν [i] συνθέμενος.

ιζ. Ὑρκανοῦ στρατία, μετὰ τὴν Αντιόχου τελευτὴν ἐν Μήδοις διατρίβοντος, ἐπὶ Συρίαν· καὶ εἰς πολλὰς πόλεις καὶ κώμας εἶλεν.

ιη'. [k] Φιλία πρὸς Ὑρκανὸν Αλεξάνδρου τοῦ [l] Ζεβινᾶ κληθέντος.

ιθ'. [m] Ως Αντίοχος ὁ Κυζικηνὸς, ἐλθὼν βοηθήσων τοῖς Σαμαρεῦσι πολιορκουμένοις πρὸς Ὑρκανοῦ, ἡττηθεὶς διέφυγε, διωξάντων αὐτὸν τῶν Ιουδαίας τῶν υἱῶν Ὑρκανοῦ.

κ'. Οτι Θαλλαίων Αριστόβουλος τὴν ἀρχὴν, διάδημα [n] πρῶτος ἐπιτίθεται.

κα'. Ως τελευτήσαντος Αριστοβούλου ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Αλέξανδρος, τὴν ἀρχὴν Θαλλαίων, ἐστράτευσεν ἐπὶ Συρίαν ἐπὶ Φοινίκην ἐπὶ Αραβίαν, καὶ πολλοὺς τῶν ἐχθρῶν ἐχειρώσατο.

κβ'. Πτολεμαῖος ὁ Λαθύρου πρὸς αὐτὸν μάχη καὶ νίκη.

κγ'. Ως στρατεύσαντος Δημητρίου ὁ Εὐκαίρου ἐπὶ Αλέξανδρον ἐκράτησεν αὐτοῦ.

κδ'. Αντίοχος [o] ὁ Διονύσου λεγομένου στρατία ἐπὶ Ιουδαίαν, καὶ ὡς ἐκράτησε τῇ μάχῃ.

κε'. Ως μετὰ τὴν Αλεξάνδρου τελευτὴν ἡ γυνὴ αὐτοῦ Αλεξάνδρα, τὴν βασιλείαν ἔτεσιν ἐννέα παραλαβοῦσα, καὶ βιώσασα μετὰ εἰρήνης καὶ δόξης ἀπέθανεν.

---

h Τοῦ γαμβροῦ Πτολεμαίου] Hoc lemma, pariter ac iſtud quod ſequitur, edidimus juxta exemplaria *Gall.* & *Hemmeb.* In *cæteris* ita ſe habebant: Οτι ὑπὸ γαμβροῦ Πτολεμαίου ἐν συμποσίῳ δολοφονηθεὶς [ὁ Σίμων] ἀπέθανεν. Οτι Πτολεμαῖος τὴν ἀρχὴν ἐπιχείρησε κατασχεῖν, καὶ πῶς Ὑρκανὸς τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν.

i Συνθέμενος.] Sic *Cod. Hen.* Θέμενος in *reliquis.*

k Φιλία πρὸς Ὑρκανὸν Αλεξάνδρου] Hoc lemma etiam acceptum debemus *Cod. Hen.*

l Ζεβινᾶ] Ζαβινᾶ juxta *Porphyrium* in *Græcis Euſebii*, p. 227.

m Ως Αντίοχος ὁ Κυζικηνὸς,] Brevius aliquanto in *Cod. Hen.* Ως ἡττηθεὶς ὑφ' Ὑρκανοῦ Αντίοχος ὁ Κυζικηνὸς, ἐξέπεσε τῆς Ιουδαίας.

n Πρῶτος ἐπιτίθεται.] Πρῶτος περιέθετο αὐτῷ *Hen.*

o Τοῦ Διονύσου] Καὶ Διονύσου *Hen.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] ὀγδοήκοντα καὶ δύο.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER DECIMUSTERTIUS.

Continet hic liber tempus annorum LXXXII.

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Ιωνάθης μετὰ τὸν ἀδελφὸν Ιούδαν τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν· καὶ ὡς ἅμα Σίμωνι αὐτοῦ ἀδελφῷ ἐπολέμησε τῷ Βακχίδῃ.

[b] ΤΙΝΙ μὲν οὖν τρόπῳ τὸ τῶν Ιουδαίων ἔθνος, καταδουλωσαμένων αὐτὸ τῶν [c] Μακεδόνων, ἀνεκτήσατο τὴν ἐλευθερίαν, καὶ δι' ὅσων καὶ πηλίκων ἀγώνων ὁ στρατηγὸς αὐτῶν ἐλθὼν Ιούδας ἀπέθανεν, ὑπὲρ αὐτῶν μαχόμενος, ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν. μετὰ δὴ τὸν τελευτὴν Ιούδα, πάλιν ὄσον οὔπω τῶν ἀσεβῶν, καὶ παραβεβηκότων τὸν πάτριον πολιτείαν, [d] ἐπιφὴν τοῖς Ιουδαίοις, καὶ πανταχόθεν αὐτοὺς ἀνιμᾶζον [e] σκάπτω. συνελάμβανε δὴ τῇ τότων πονηρίᾳ καὶ λιμὸς τὴν χώραν καταλαβών· ὡς πολλοὺς μὲν τὸν παράνομον τῶν ἀναγκαίων, καὶ τὸ μὴ δυνάσθαι τοῖς παρ' ἀμφοτέρων, δοτόν τι καὶ λιμῷ καὶ τοῖς ἐχθροῖς, δεινοῖς ἀντέχειν, αὐτομολῆσαι πρὸς τοὺς Μακεδόνας. Βακχίδης δὲ τῶν Ιουδαίων τοὺς ὑποστάντας τὰ πάλαι σωτηρίας, καὶ τὸν κοινὸν βίον προηρημένους σωφρονίσας, τούτοις ἐπιτρέψας τὴν τῆς χώρας διοίκησιν. οἱ καὶ συλλαμβάνοντες τοὺς Ιούδα φίλους, καὶ τὰ ἐκείνου φρονοῦντας, τῷ Βακχίδῃ [f] παρέδοσαν. ὁ δὲ, βασανίζων πρῶτον αὐτοὺς, καὶ πρὸς ἡδονὴν αἰκιζόμενος, [g] ἔπειθ' ὕστερον διέφθειρε. τοιούτης δὲ συμφορᾶς τοῖς Ιουδαίοις τηλικαύτης γενομένης, ἡλίκης οὐκ ἦσαν πεπειραμένοι ἀπὸ τῆς ἐκ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον, οἱ [h] φιλαφθέντες τὰ ἐπίλοιπα τῶν Ιούδα, βλέποντες ὑπολυμένον [i] οἰκτρῶς τὸ ἔθνος, προσελθόντες αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ Ιωνάθῃ, μιμεῖσθαι τὸν

CAP. I.

Quomodo Jonathas, post Judam fratrem, principatum suscepit; utque una cum Simone ejus fratre bellum gessit adversus Bacchidem.

QUEMADMODUM Judæorum gens, à Macedonibus in servitutem adducta, libertatem recuperârit; & quibus quantisque certaminibus defunctus Judas mortem oppetiit, pro illis *strenue* pugnans; superiori libro declaravimus. Judæ vero post interitum, homines nefarii, quotquot erant, quique patria instituta violaverant, Judæos adoriebantur, * animisque resumptis eos undique vexabant. Ad hoc autem illorum malitiam & fames adjuvabat, quæ *tum forte* regionem urgebat: ita ut multi, ob necessariorum inopiam, & non ferentes malum utrinque hinc à penuria inde ab hostibus ingruens, ad Macedonas perfugerint. Bacchides autem, Judæis, qui à patriis moribus defeciverant & profanam vitæ consuetudinem *eis* prætulerant, congregatis, his regionis administrationem commisit. At illi, comprehensis Judæ amicis & fautoribus, Bacchidæ eos tradiderunt. Is vero cum primum tormentis adhibitis eos ad libitum excruciaret, hoc facto *omnes* pari crudelitate occidebat. Judæis itaque in tanta calamitate constitutis, quantam non experti fuerant post *suum* ex Babylone reditum, qui reliqui erant ex Judæ sociis, cum viderent gentem miserabiliter pereuntem, Jonatha ejus fratre adito, *eum* rogabant ut fra-

Judæ defuncto, Bacchidis permissu male tractantur Judæi. 1 Maccab. c. 9.

---

a Ογδοήκοντα καὶ δύο.] Ita *Hen. Busb. Gall.* 2. 3. 5. *Voss.* & *Bas.* Vide *Is. Vossium* in *Chronologia S.* c. XII. p. 152. & 155.

b Τίνι μὲν οὖν τρόπῳ] Τίνα μὲν οὖν τρόπον *Hen.* (*L. B.*) & *Gall.*

c Μακεδόνων,] Hebræi solent reges Syriæ מלכי יון & hos quidem solos reges Græcos nominare. Μακεδόνων nomen alii usurpant non pro Syris modo, sed aliis ex successoribus Alexandri. Eusebius histor. eccles. lib. v. c. 8. ex Irenæo. Πρὸ τοῦ Ρωμαίους κρατῆσαι τῆς δυνάμεως αὐτῶν, ἔτι τῶν Μακεδόνων τὴν Ασίαν κατισχόντων Πτολεμαῖος ὁ Λάγου. *Antequam Romani imperium suum confirmassent, quum Macedones adhuc Asiam obtinerent, Ptolemæus Lagi.* &c. mox narrat Judæos Ptolemæo petenti codicem Sacrum annuisse, ὑπήκουον γὰρ ἔτι τοῖς Μακεδόσι τότε, *parebant enim tunc Macedonibus*, id est, Ægyptiis. Ceteroquin enim ratio non esset cur regi Ægyptio debuerint id concedere, quia parebant Macedonibus, nisi ipse inter Macedones habeatur. Syncellus in Chronographia p. 277. notat illam Monarchiam, quæ Persicam secuta est Ελλήνων & Μακεδόνων dici, Ελληνας γὰρ καὶ Μακεδόνας καλῶ τοὺς αὐτοὺς μεμαθηκαμεν, *ex libris enim Maccabaicis didicimus eosdem esse qui Græci & Macedones dicuntur*, addens imperium τὸ καὶ Μακεδονικὸν post Alexandri mortem divisum fuisse in Ægyptium, Syriacum & Macedoniæ ipsius. Africanus in Chronico (vide Syncellum p. 276.) Ἀπὸ Αλεξάνδρου δὲ κτίσεως χρόνων ὑποδυόντες Ιουδαῖοι τὴν Μακεδόνων ἀρχὴν ποτὲ μὲν Πτολεμαίοις, ποτὲ δὲ Ασιανοῖς ὑπέφοροι. *A tempore Alexandri conditoris imperii Judæi fuerunt subjecti regno Macedonum, & modo Ptolemæis, modo Antiochis paruerunt.* Hic & Ægyptii & Syri appellantur Macedones. Tacitus lib. v. histor. 8. *Judæi Macedonibus invalidis sibi ipsi reges imposuere.* REL.

d Επιφὴν τοῖς Ιουδαίοις,] Adhæsere Judæis, i. e. eos urfere & infectati sunt. Sic דבק Hebræis. In vernacula etiam lingua similis locutio. IBBETSON.

* *Animisque resumptis eos undique vexabant.*] *Vel* numeroque aucti, *aut* viribusque pollentes.

e Ενάκτω.] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* ἐνάκτων in *Editis Aliisque.*

f Παρέδοσαν.] Παρεδίδοσαν *Busb.* & *Hen.*

g Επειθ' ὕστερον διέφθειρε.] Ita in *Editis* & aliquot *MSS.* Verum ὕστερον nec agnoscitur à *Busb.* nec ab *Epiphanio.* præterea *Zonaras* legit εἶτα διέφθειρε.

h Περιελθόντες] Ita *Gen.* & *Gall.* φιλαφθέντες *Bas.* & *Hen.*

i Οικτρῶς τὸ ἔθνος,] Ita *Hen.* & *Epiphan.* (*Lugd. Bat.* idem volebat scribens οἰκτρῶν) πικρῶς in *reliquis.*

k Απο-

fratrem ſuum ſibi in exemplum proponeret, ejuſque de popularibus ſuis curam & providentiam, qui pro patriæ libertate vitam profudit, imitaretur, & ſine defenſore non relinqueret gentem, præſertim cum in extremum diſcrimen adduceretur. Tum Jonathas, cum dixiſſet ſe pro illis mortem obiturum eſſe, atque exiſtimaretur nihilo inferior eſſe quam frater, Judæorum dux declaratur.

Jonathas Judæ fratri ſuccedit. 1 Maccab. c. 9.

2. Quod ubi reſcivit Bacchides, *is* veritus ne Jonathas negotium faceſſeret Regi & Macedonibus, quemadmodum non ita pridem Judas, dolo quærebat eum interimere. Verum hoc illius *vafrum* conſilium nec Jonatham, nec Simonem ipſius fratrem latebat: ſed enim illi, hac re cognita, ſociiſque ſuis omnibus aſſumptis, in ſolitudinem, quæ proxime aberat ab urbe, fugam maturabant; cumque veniſſent ad aquam quæ dicitur lacus Aſphar, ibi morabantur. Bacchides autem, ubi intellexit quod viribus animiſque deficerentur, & illic loci conſiderent, adverſus eos cum omnibus ſuis copiis profectus eſt, & poſitis trans Jordanem caſtris *exercitum reficiebat. Cæterum Jonathas, certior factus quod Bacchides contra ſe veniret, mittit fratrem ſuum Joannem, Gaddin etiam appellatum, ad Nabatæos Arabas, (erant enim amici) ut apud eos impedimenta deponeret, donec acie cum Bacchide dimicaret. At Joanni, dum iter faceret ad Nabatæos, Amaræi filii, ad inſidiandum ex urbe Medaba egreſſi, & ipſum, & qui cum eo erant, capiunt, cunctiſque quæ ferebantur direptis, & Joannem & ſocios ejus omnes interficiunt. Veruntamen pœnam ob iſta, quam commeruerunt, fratribus ipſius perſolvebant, de qua haud multo poſt verba faciemus.

Bacchides Jonathæ & Simoni inſidias ſtruit. 1 Maccab. c. 9.

Dein adverſus eos cum copiis proficiſcitur. 1 Maccab. c. 9.

Joannes frater Jonathæ intercipitur. 1 Maccab. c. 9.

3. Bacchides autem, cognito quod Jonathas in Jordanis paludibus caſtra haberet, die Sabbati captato, contra eum venit, tanquam ea die non pugnaturum propter legis reverentiam. Ille vero ſocios adhortatus, additoque inſuper quod vita illis in periculo eſſet, in medio hoſtes inter fluviumque concluſis, ut qui non habeant quò ſe fuga recipere nt (nam hoſtes quidem à fronte eos premebant, à tergo vero flumen erat) quin & Deum precatus ut illis victoriam daret, congreditur cum hoſtibus. quorum multis proſtratis, ubi cernebat Bacchidem in ſe cum impetu ferri, dextram extulit ut eum feriret. Cum autem ille ictum prævideret eumque declinaſſet, *Jonathas* cum ſociis in fluvium inſiluit, & tranavit, atque ita trans Jordanem in tutum evaſerunt, quod hoſtes non amplius amnem tranſirent, ſed Bacchides è veſtigio ad arcem Hieroſolymitanam ſe reciperet. De ſuo autem exercitu *hominum* circiter duo millia amiſit. Cæterum multas Judææ urbes, quibus dejecta erant mœnia, communivit, & Hierichuntem, & Emmauntem, & Bethoron, & Bethellam, & Thamnatha,

Bacchides Judæos adoritur, & clade accepta Hieroſolyma ſe recipit. 1 Maccab. c. 9.

Per Judeam præſidia ſtatuit. 1 Maccab. c. 9.

ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ τῷ ἐκείνῳ πᾶσι τῶν ὁμοφύλων πρόνοιαν ἔχειν, ἀποθανόντος ὑπὲρ τῆς ἁπάντων ἐλευθερίας, καὶ μὴ πᾶσιν [k] ἀπροστάτευτον τὸ ἔθνος, μηδ' [l] ἐν οἷς φθείρεται. ὁ δ' Ιωνάθης φήσας ἑτοίμως ἔχειν ἀποθνήσκειν ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ νομισθεὶς [m] κατὰ μηδὲν εἶναι χείρων τοῦ ἀδελφοῦ, στρατηγὸς ἀποδείκνυται τῶν Ιουδαίων.

β'. Ο δὲ Βακχίδης ἀκούσας τοῦτο, καὶ φοβηθεὶς μὴ φθάσῃ πράγματα τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς Μακεδόσιν ὁ Ιωνάθης, ὡς καὶ πρότερον Ιούδας, δόλῳ τοῦτον ἐζήτει. τότε δ' ἔχων τὴν προαίρεσιν οὐκ ἔλαθε τὸν Ιωνάθην, οὐδὲ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Σίμωνα· ἀλλὰ γνόντες ὅτι καὶ προλαβόντες τοὺς ἑταίρους ἅπαντας, εἰς [n] τὴν ἐρημίαν τὴν ἔγγιστα τῆς πόλεως τὸ πάχος ἔφυγον, καὶ φθάσαντες ἐλθεῖν τὸ ὕδωρ τὸ καλούμενον [o] λάκκον Ασφὰρ, αὐτόθι διῆγον. ὁ δὲ Βακχίδης αἰσθόμενος αὐτοὺς [p] ἀπερηκότας, καὶ ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ τυγχάνοντας, ὥρμησεν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως, καὶ πέραν τοῦ Ιορδάνου στρατοπεδευόμενος, ἀνελάμβανε τὴν δύναμιν. Ιωνάθης δέ, γνοὺς τὰ Βακχίδου ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμπει τὸν ἀδελφὸν Ιωάννου, τὸν καὶ [q] Γαδδὶν λεγόμενον, πρὸς τοὺς [r] Ναβαταίους Αραβας, ἵνα παρ' αὐτοῖς ἀποθηται τὴν ἀποσκευὴν [s] ἕως ἂν πολεμήσωσι πρὸς Βακχίδην· ἦσαν γὰρ φίλοι. τὸν δὲ Ιωάννου ἀπόντα πρὸς τοὺς Ναβαταίους ἐνεδρεύσαντες ἐκ [t] Μηδάβας πόλεως [u] οἱ [x] Αμαραίου παῖδες, αὐτόν τε συλλαμβάνουσι καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, καὶ διαρπάσαντες ὅσα ἐπεκομίζετο, [y] κτείνουσι καὶ τὸν Ιωάννου καὶ τοὺς ἑταίρους αὐτοῦ πάντας. δίκην μέντοι γε τούτων ὑπέσχον τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ τὴν ἀξίαν, ἣν μετ' ὀλίγον δηλώσομεν.

γ'. Ο δὲ Βακχίδης, γνοὺς τὸν Ιωνάθην [z] ἐν τοῖς ἕλεσι τοῦ Ιορδάνου καταστρατοπεδευόμενον, φυλάξας [a] τὴν τῶν Σαββάτων ἡμέραν, ἐπ' αὐτὸν ἦκεν, ὡς δὲ μαχόμενον [b] ἐκείνῃ διὰ τὸν νόμον. ὁ δὲ παροτρύνας τοὺς ἑταίρους, καὶ φὴς τὰς ψυχὰς αὐτοὺς εἶναι τὸν κίνδυνον, εἰπὼν, μέσους ἀπειλημμένους τοῦ τε ποταμοῦ καὶ τῶν πολεμίων, ὡς φυγεῖν οὐκ ἔχουσιν· οἱ μὲν γὰρ ἔμπροσθεν [c] θλίβουσιν, ὁ ποταμὸς δ' ὄπισθεν αὐτῶν· δύξαμενος δὲ τῷ Θεῷ νίκην αὐτοῖς φθάσαι τοὺς πολεμίους. ὧν πολλοὺς καταβαλὼν, ἐπεὶ τολμηρῶς εἶδε ἐπερχόμενον αὐτῷ τὸν Βακχίδην, ἐξέτεινε τὴν δεξιὰν ὡς πλήξων αὐτόν. ὃ δὲ προφθάσας τὴν πληγὴν ἐκκλίναι, ὑποπηδήσας μετὰ τῶν ἑπτὰ εἰς τὸν ποταμὸν, διενήξατο, καὶ τὸν πλησιάζοντα τὸν τρόπον εἰς τὸ πέραν τοῦ Ιορδάνου, τῶν πολεμίων οὐκ ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἐπιβαλλόντων, ἀλλ' ὑποστρέψαντος δι' ὀργὴν τὸν Βακχίδην εἰς τὴν ἐν Ιερουσαλήμοις ἄκραν. ἀπέβαλε δὲ τῆς στρατιᾶς [d] ὡς περὶ δισχιλίους. πολλὰς δὲ τῆς Ιουδαίας [e] καταβαλλομένας πόλεις ὠχύρωσε, καὶ τὴν [f] Ιεριχοῦν καὶ [g] Εμμαοῦν, καὶ [h] Βεθωρὸν, καὶ [i] Βεθήλ-

---

k Απροστάτευτον] Απροστάτητον *Busb.* & *Hen.* HUDS. Chryſoſt. Serm. XI. T. V. p. 56. ἀπροστάτευτος ὢν τῇ ἑαυτοῦ. SPANH.

l Εν οἷς φθείρεται.] Εν οἷς κακοῖς φθείρῃ *Busb.* ἐν οἷς κακοῖς (*lege* κακῶς) φθείρει *Hen.*

m Κατὰ —— Ιουδαίαν.] Conf. *alios.* lib. 1. c. 2. §. 1. SPANH.

n Τὴν ἐρημίαν τὴν ἔγγιστα τῆς πόλεως] Ερημον Θεκωὲ 1 Maccab. IX. 33. vid. de Vit. §. 75. & *alios.* lib. 6. c. 6. §. 3. SPANH.

o Λάκκον Ασφὰρ,] Ita & 1 *Macc.* c. 9. v. 33. Ακκάσφαρ *Hen.* Non *lacum* fuiſſe, ſed *foſſam* exiſtimat *Grotius.* Ad occaſum lacûs Aſphaltitis fuiſſe videtur. Videſis *Relandum* in *Palæſtina* S. pag. 267. HUDS. Lacus Aſſur *Ruſin.* 1 Maccab. IX. 34. itidem ut hic λάκκος Ασφάρ. SPANH.

p Απειρηκότας,] *L. B.* ἀπηρκότας.

* *Exercitum reficiebat.*] Confluentem illic militem recipiebat, *Gelen.*

q Γαδδὶν] Conf. ſupr. lib. 12. c. 6. §. 1. SPANH.

r Ναβαταίους Αραβας.] Conf. ſupr. lib. 12. c. 8. §. 3. SPANH.

s Εως ἂν πολεμήσωσι] Εως ἂν πολεμήσωσι αὐτοῖς Βακχίδῃ *Hen.*

t Μηδάβας πόλεως] Ita & *Suida.* Μήδαβα *Ptolemæo.* In *Gracis* 1 *Macc.* c. 9. v. 36. Ναβαδὰ, & in quibuſdam *Epiphanii* libris *Nabath.* Γαβαθὰ veram lectionem eſſe apud *Joſephum* ſuſpicatur *Grotius.* Vide *Relandum* in *Palæſtina S.* p. 893. HUDS. Εκ Μηδαβᾶ 1 Maccab. IX. 36. Nabath *Ruſin.* SPANH.

u Οἱ Αμαραίου παῖδες,] Υἱοὶ Ιαμβρὶ 1 Maccab. IX. 36. filii Amri *Ruſin.* SPANH.

x Αμαραίου παῖδες,] Fuerit illorum parenti nomen *Amri*, quale regi cuidam Iſraëlis, 1 *Reg.* 16, 22.

y Κτείνουσι τὸν τοῦ Ιωάννου] Κτείνουσιν αὐτόν τε τὸν Ιωάννου, καὶ τοὺς *Hen.* αὐτόν τε κτείνουσι καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ *Busb.*

z Εν τοῖς ἕλεσι τοῦ Ιορδάνου] Jordanis paludes vid. inf. §. 5. SPANH.

a Τὴν τῶν Σαββάτων ἡμέραν,] Conf. ſupr. lib. 12. c. 6. §. 2. & *alios.* lib. 1. c. 7. §. 3. SPANH.

b Ἐκείνῃ διὰ τὸν νόμον.] Εν ᾗτινι *Hen.*

c Θλίβουσι,] Εκθλίβουσι *Hen.* & *L. B.*

d Ὡς περὶ δισχιλίους.] Εἰς χιλίους ἄνδρας 1 *Macc.* c. 9. v. 43.

e Καταβαλλομένας πόλεις] Καταλαβομένας *Busb.* (καταλαβόμενος *L. B.*) *Hen.* & *Vet. Interpr.*

f Ιεριχοῦν —— Γάζαν.] Urbes Judææ præſidiis à Bacchide munitas legimus etiam 1 Maccab. IX. 50. erantque Ιερεχ. Εμ. Βαιθωρὼν, Βαιθὴλ, Θαμναθὰ καὶ Φαραθωνὶ καὶ τὸν Τιφών. SPANH.

g Εμμαοῦν,] Αμαθοῦν *Hen.* (*L. B.*) & *Epiphan.*

h Βεθωρὸν,] Βαιθωρὼν (forſan pro Βαιθωρὼν, *Hen.* Βεθηρὼν malit *Grotius* ad 1 *Macc.* c. 9. v. 50. Adi *Relandum* in *Palæſtina* S. p. 637. HUDS. Conf. ſupr. lib. 12. c. 10. §. 5. SPANH.

i Βεθήλ-

[i] Βεθήλαν, καὶ [k] Θαμναθὰ, καὶ [l] Φαραθὼ, καὶ [m] Τοχόαν, καὶ Γάζαρα. καὶ πύργους ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων οἰκοδομήσας, καὶ πίσχη περιβαλὼν αὐτῶν καρτερὰ, καὶ τῷ μεγέθει διαφέροντα, δυνάμιν εἰς αὐτὰς κατέστησεν, ὅπως κακοῦν ἐκεῖθεν ὁρμώμενοι τοὺς Ἰουδαίους ἔχωσι. μάλιστα δὲ τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις ἄκραν [n] ἰσχύρωσε. λαβὼν δὲ καὶ τοὺς τῶν πρώτων τῶν Ἰουδαίων παῖδας ὁμήρους, εἰς τὴν ἄκραν αὐτοὺς ἐνέκλεισε, [o] καὶ τῶνδε ἐφύλαττε τὸν τρόπον.

δ'. Τὸν δὲ αὐτὸν [p] δὴ καιρὸν διαγνόμενός τις περὶ Ἰωνάθην καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Σίμωνα, τοὺς Ἀμαραίου παῖδας ἀπήγγειλεν αὐτοῖς γάμον ἐπιτελοῦντας, καὶ τὴν νύμφην ἄγοντας, ἀπὸ [q] Γαβαθὰ πόλεως, θυγατέρα τινὸς ὄντων τῶν ἐπιφανῶν μετὰ τοῦ πλούτου μετὰ τῆς Ἀραβίας, μέλλειν δὲ γίνεσθαι [r] μετὰ πομπῆς καὶ κόρης λαμπρᾶς καὶ πολυτελοῦς. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἰωνάθην καὶ Σίμωνα, καιρὸν ἐπιτηδειότατον εἰς τὴν ἐκδίκησιν τοῦ ἀδελφοῦ [s] νομίσαντες αὐτοῖς [t] μετὰ φαντασίας, καὶ λήψεσθαι τὸν ὑπὲρ Ἰωάννου δίκην παρ' αὐτῶν ἐπὶ πολλῆς ἐξουσίας ὑποληφθέντες, ἐξώρμησαν εἰς [u] Μηδάβαν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἐν τῷ ὄρει λοχῶντες ἔμενον. ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς ἄγοντας τὴν παρθένον, καὶ τὸν νυμφίον, καὶ φίλων σὺν αὐτοῖς οἷον εἰκὸς ἐν γάμοις ὄχλον, ἀναπηδήσαντες ἐκ τῶν ἐνέδρας ἀπέκτειναν ἅπαντας· καὶ τὸν κόσμον, καὶ τὴν ἄλλην ὅση τότε εἰπεῖν λεία τοῖς ἀνθρώποις, λαβόντες ὑπέστρεψαν. καὶ τιμωρίαν μὲν ὑπὲρ Ἰωάννου τοῦ ἀδελφοῦ μετὰ τῶν ἰδίων Ἀμαραίου τοιαύτην ἀπέλαβον. αὐτοί τε γὰρ ἦσαν οἱ συνεπόμενοι φίλοι καὶ γυναῖκες αὐτῶν καὶ τέκνα διεφθάρησαν, ὄντες [x] ὡς τριακόσιοι.

ε'. Σίμων μὲν οὖν περὶ Ἰωάθης, εἰς [y] τὰ ἕλη τὰ ποταμοῦ ὑποστρέψαντες, αὐτόθι κατέμενον. Βακχίδης δὲ, τὴν Ἰουδαίαν ἅπασαν φρουραῖς ἀσφαλισάμενος, ὑπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα. [z] καὶ τότε μὲν ἐπ' ἔτη δύο τὰ τῶν Ἰουδαίων ἠρέμησε πράγματα. οἱ δὲ Φυγάδες καὶ οἱ ἀσεβεῖς, ὁρῶντες τὸν Ἰωνάθην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μετὰ πολλῆς ἀδείας ἐνδιαιτωμένους τῇ χώρᾳ διὰ τὴν εἰρήνην, πέμπουσι πρὸς Δημήτριον τὸν βασιλέα, παρακαλοῦντες [a] ἀποστεῖλαι Βακχίδην ἐπὶ τὴν Ἰωνάθου σύλληψιν. [b] ἐδήλουν δὲ αὐτῷ ὅπως ἐσομένην, καὶ νυκτὶ μιᾷ, μὴ προσδοκῶσιν αὐτοῖς ἐπιπεσόντας, [c] ἀποκτενεῖν ἅπαντας. [d] ὃ δὴ βασιλέως σκέμψαντος τὸν Βακχίδην, γνόμενος ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ πᾶσιν ἔγραψε τοῖς φίλοις καὶ Ἰουδαίοις καὶ συμμάχοις, [e] συλλαβεῖν αὐτὸν τὸν Ἰωνάθην. προσδαζόντων δὲ πάντων καὶ μὴ δυναμένων κρατῆσαι δι' Ἰωνάθην· ἐφυλάττετο γὰρ [f] σφόδρα τὴν ἐπιβουλὴν [g] ἠθημένος· ὁ Βακχίδης ὀργισθεὶς τοῖς Φυγάσιν, ὡς ψευσαμένοις αὐτόν τε καὶ τὸν βασιλέα, πεντήκοντα [h] αὐτῶν τοὺς ἡγεμένους συλλαβὼν, ἀπέκτεινεν. ὁ δὲ Ἰωνάθης σὺν τῷ ἀδελφῷ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ εἰς [i] Βηθαλαγὰν

& Pharathonem, & Techoam, & Gazara. Cumque turres in unaquaque urbe ædificasset, & muros validos & magnitudine præcellentes eis circumdedisset, in illis præsidia collocavit, ut factis inde excursionibus Judæos infestarent. Maxime vero *omnium* Hierosolymorum arcem firmavit. Cumque & principum Judææ filios obsides accepisset, eos in arcem inclusit, atque ita custodiebat.

4. Sub id tempus igitur quidam Jonathan & Simonem ejus fratrem adiit, illisque nunciavit Amaræi filios, nuptias celebrantes, sponsam ducere ex urbe Gabatha, filiam cujusdam de viris illustribus apud Arabas, foreque ut puella deducatur cum splendido & sumptuoso apparatu. Jonathas autem & Simon, rati tempus sibi opportunissimum oblatum esse ad fratrem ulciscendum, opinatique se facillime posse Joannis *occisi* pœnas ab illis repetere, Medabam profecti sunt, & ad montem in insidiis locati inimicos exspectabant. Cumque eos animadvertissent virginem ducentes, sponsumque, & *magnam* cum eis, ut in nuptiis fieri solet, amicorum turbam, exsilierunt in eos ex insidiis, & omnes *ad unum* interfecerunt, captoque mundo muliebri & reliqua quæ viros tunc sequebatur præda, reversi sunt. Atque hujusmodi supplicium ab Amaræi filiis sumpserunt ob ea quæ Joanni fratri fecerant. nam & illi ipsi & qui eos comitabantur amici, ut & uxores eorum & liberi, numero ad quadringentos, occisi sunt.

Jonathas & Simon opprimunt Nabatæos nuptias celebrantes. 1 Maccab. c. 9.

5. Et quidem Simon & Jonathas, in fluvii paludes reversi, illic consederunt. Bacchides vero, cum Judæam omnem præsidiis muniviſſet, ad Regem se recepit. Et tunc quidem per *integrum* biennium in tranquillo erant Judæorum res. Verum transfugæ & scelerati, cum viderent Jonatham cum suis pacis beneficio quietos securosque in regione agere, ad Demetrium regem *quosdam* legarunt, rogantes ut Bacchidem mitteret ad Jonatham capiendum. Hoc enim in proclivi fore significabant, unaque nocte omnes, si eos de improviso adoriretur, opprimi posse. Cum autem Rex *eò* Bacchidem misisset, ille ubi in Judæam venit, scripsit ad amicos suos omnes, & Judæos & auxiliares, ut Jonatham comprehensum ad se adducerent. Postquam vero omnes summo studio id agerent, nec quidquam proficerent ad Jonatham capiendum (nam *sibi* valde cavebat, intellectis *eorum* insidiis) Bacchides, iratus perfugis, ut qui rem falso ad ipsum pariter ac Regem detulissent, ex principibus illorum ad quinquaginta homines comprehendit & interfecit. Jonathas autem cum fratre suo-

Proditores Bacchidem accersunt ad occidendum Jonatham. 1 Maccab. c. 9.

Bacchides; frustra id conatus, perfugis irascitur. 1 Maccab. c. 9.

rum-

[i] Βεθήλαν,] Βεθήλα *Hen.* HUDS. Βεθήλα supr. lib. 1. c. 19. §. *ult.* & lib 5. c. 1. §. 22. ὅσον ἀπὸ Βεθήλων εἰς τὸ μέγα τελευταῖον πεδίον· & lib. 6. cap. 4. §. 2. & Βεθήλῳ supr. lib. 6. cap. 3. §... & cap 7. §. 1. ἐν πολῇ Βεθήλῳ. SPANH.

[k] Θαμναθὰ,] *Eusebio* Θαμνὰ vicus. Vide *Relandum*, p. 1032. HUDS. Θαμνὰ supr. lib. 5. c. 10. § 1. vel 2. εἰς Θαμνὰ πόλιν τῶν Παλαιστινῶν· nempe hic additur terminatio Syriaca θὰ. SPANH.

[l] Φαραθὼ,] Βαραθὼ *Hen.* Φαραθῶνα aut Φαραθὼν legisse videtur *Vet. Interpres.* HUDS. Φαραθωνιτῶν supr. lib. v. c. 9. §. ult. πόλεως ἢ Φαραθωνιτῶν γεγονώς· & mox ibid. ταφῆς ἐν Φαραθὼ λαμπρᾶς τυγχάνῃ· SPANH.

[m] Τοχόαν,] Θοκόαν *Hen.* Τεφὼν malit *Grotius* ex 1 *Macc.* c. 9. v. 50.

[n] Ἰσχύρωσε.] Ὠχύρωσε *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[o] Καὶ τῶνδε ἐφύλαττε τὸν τρόπον.] Illa καὶ τῶνδε ἐφύλαττε τὸν τρόπον non legisse videtur *Epiphan.* συλλήψεσι, καὶ ἐφύλαττεν. ὑπὸ &c. *Busb.*

[p] Δὴ καιρὸν διαγνόμενός] Δὲ *Hen.*

[q] Γαβαθὰ] Ex 1 *Macc.* c. 9. v. 37. Nαδαβὰθ malit *Relandus*, p. 771. cujus conjecturam aliquatenus firmat *Epiphan.* apud quem *Nabatha* aut *Madaba*. Sed Γαβαθὰ præfert *Grotius*. HUDS. Supr. lib. 5. c. 1. §. *ult.* τέφῳ τὸ Γαβαθὰ πόλει &c. lib. 6. c. 4. §. 2. ἐλθὼν εἰς Γαβαθὰ & §. 6. ἀπεχομένῳ εἰς Γαβαθὼ, & lib. 8. c. 7. §. *ult.* περὶ τὴν πολιορκίαν τῶν Γαβαθῶν. SPANH.

[r] Παρατομπὼ τῆς κόρης] Μετὰ παρατομπῆς λαμπρᾶς καὶ πολυτελοῦς *Busb.* μετὰ πολυτελοῦς παραπομπῆς *Zonar.* μετὰ παρατομπῆς μεγάλης 1 *Macc.* c. 9. v. 37.

[s] Νομίσαντες αὐτοῖς] Τοῦτον νομίσαντες *Busb.*

[t] Παραφανίαν,] Παραφαντῆναι *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[u] Μηδάβαν,] Τὰ Μηδάβα *Hen.* & *Lugd. Bat.* HUDS. Conf. *alios.* lib. 1. c. 2. §. 6. SPANH.

[x] Ὡς τετρακόσιοι.] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* ὄντες υ'. in *Editis.*

[y] Τὰ ἕλη τὰ ποταμοῦ] Conf. supr. §. 3. SPANH.

[z] Καὶ τότε μὲ] Post Alcimi pontificis obitum quievit Judæa annos duos. 1 *Macc.* c. 9. v. 57.

[a] Ἀποστεῖλαι Βακχίδην] Ὑποστεῖλαι *Hen.*

[b] Ἐδήλουν δὲ αὐτῷ] Ita legisse videntur *Epiphan.* & *Zonaras*. male in libris omnibus ἐδήλου.

[c] Ἀποκτενεῖν ἅπαντας.] Ἀποκτένειν *Hen.*

[d] Τὸ δὴ βασιλέως] Ὁ δὴ Βακχίδης καλεῖς καὶ γλυκύθυμος *Busb.* ὁ δὴ Βακχίδης ὑπὸ τὸ βασιλέως καλεῖς καὶ γλυκ. juxta *Epiphanium.*

[e] Συλλαβεῖν] *L. B.* συλλαβοῦσαν.

[f] Σφόδρα τὴν ἐπιβουλὴν] Illud σφόδρα ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[g] Ἠθημένος·] Αἰσθόμενος *Hen.*

[h] Αὐτῶν τοὺς ἡγεμένους] Ἐξ αὐτῶν *Busb.*

[i] Βηθαλαγὰν —— ἑρέμῳ,] Intelligit haud dubie eum locum, qui in *Tabula Judaïca*, כית יעלה. nam γ per Γ sæpe vertitur Græce, & literæ frequenter transponi solent in ejusmodi nominibus. Βαιθβασὶ dicitur 1 *Macc.* c. 9. v. 62. qui locus videtur fuisse in proximo, ut parum referret hic an ille nominaretur. *Grotius.* HUDS. Βαιθβασὶ τῷ ὂν τῇ ἐρήμῳ Maccab. 1. 11. 62. Vithalagam *Rufin.* SPANH.

rumque manu Bacchidis metu Bethalagam seceſſit, vicum in ſolitudine ſitum: & turribus ædificatis & mœnibus *ei* circumdatis, ſeſe à periculo ſecurum conſervabat. At Bacchides, iſtis auditis, cum copiis quæ tum ſibi aderant exiens, & Judæis in auxilium evocatis, contra Jonatham profectus eſt, ejuſque munimentis admoto exercitu, dies aliquammultos ipſum obſidebat. Ille vero acri oppugnantium ſtudio nihil cedit, ſed, cum fortiter reſtitiſſet, Simonem fratrem in urbe relinquit, adverſus Bacchidem præliaturum: ipſe vero clam in regionem egreſſus, magnaque inter ſuæ factionis homines manu collecta, nocte in caſtra Bacchidis impetum facit; & cum multos illic occidiſſet, Simoni etiam fratri palam fit, quod hoſtes eſſet adortus. nam & is ſentiens ſtragem ab illo editam exit in eos, & Macedonum machinas, in obſidionem paratas, incendit, & cæde multa in eos graſſatur. Bacchides autem, cum vidiſſet ſeſe ab inimicis circumventum, & alios quidem à fronte, alios vero à tergo ipſum urgentes, in deſperationem animique conſternationem incidit, *vehementer* perturbatus quod res obſidionis præter ſpem cecideriṇt. Veruntamen iram inde collectam in perfugas, qui ipſum à Rege accerſiverant, convertit, quaſi ab eis deceptus: volebatque, obſidione finita, cum dignitate, ſi fieri poſſet, domum redire.

Bacchides Bethalagam oppugnat. 1 Maccab. c. 9.

Obſidionem ſolvit. 1 Maccab. c. 9.

II. *Jonathas cum Bacchide componit. 1 Maccab. c. 9.*

6. Quod ejus conſilium ubi Jonathas intellexit, legatos ad eum mittit de amicitia & ſocietate *ineunda*, *ea conditione* ut ſibi invicem redderent quos utrique captivos fecerint. Bacchides, hujuſmodi diſceſſionem ſibi *aliâ* honeſtiorem fore ratus, paciſcitur cum Jonatha amicitiam, ſibique mutuo jurarunt neutrum *alteri* arma illaturum. atque ita, redditis receptiſque captivis, Antiochiam ad Regem reverſus eſt: & poſt hunc diſceſſum deinceps nullum in Judæam impetum fecit. Jonathas vero hanc ſecuritatem nactus, & in Machma urbe vitam agens, illic populo res adminiſtrabat: atque ſceleratos & impios ſupplicio afficiens, hoc modo gentem ab illis perpurgavit.

ἀναχωρεῖ, κώμην ἔσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ, Φοβηθεὶς τὸν Βακχίδην· καὶ οἰκοδομήσας πύργους, καὶ τεῖχη [k] περιβαλόμενον, [l] αὐτὸν ἔχειν ἀσφαλῶς περιχαρημένον. Βακχίδης δὲ [m] ταῦτα ἀκούσας, τὴν τε [n] μεθ' ἑαυτοῦ στρατιὰν ἄγων, καὶ τοὺς Ἰουδαίων τοὺς συμμάχους προσκαλεσάμενος, ἦλθε τὸν Ἰωνάθην ἥκει, καὶ προσβαλὼν αὐτοῖς ὀχυρώμασιν, ἐπὶ πολλὰς αὐτὸν ἡμέρας ἐπολιόρκει. ὁ δὲ τοῦ τὴν ἀσυδίαν [o] πολιορκίας οὐκ ἐνδίδωσιν, ἀλλὰ καρτερῶς ἀνίστησι, Σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν [o] ἐν τῇ πόλει καταλείπει, τῷ Βακχίδῃ πολεμήσοντα· λάθρᾳ δ' αὐτὸς εἰς τὴν χώραν ἐξελθὼν, καὶ συναγαγὼν χεῖρα πολλὴν πρὸς τοὺς [p] τὰ αὐτὰ φρονούντων, [q] νυκτὸς ἐπιπίπτει [r] τῷ Βακχίδῃ στρατοπέδῳ, καὶ συχνὺς αὐτῶν διαφθείρας, φανερὸς γίνεται τοῖς ἐχθροῖς ἐπιπεσών. καὶ γὰρ ἕτερον αἰσθόμενον [s] τὸν πολεμίους ἐπ' αὐτὸν κινουμένους, ἐπέξεισιν [t] αὐτοῖς, καὶ τὰ τε μηχανήματα τὰ πρὸς τὴν πολιορκίαν ἐνέπρησε τῶν Μακεδόνων, καὶ φόνον αὐτῶν ἱκανὸν εἰργάσατο. θεασάμενον δὲ αὐτὸν ὁ Βακχίδης ἐπὶ τοῖς ἐχθρῶν ἀπολλυμένοις, καὶ τοὺς μὲν ἔμπροσθεν αὐτοῦ, τοὺς δ' ὄπισθεν προσκειμένους, εἰς ἀθυμίαν ἅμα καὶ παραχὴν τῆς διανοίας ἐνέπεσε, τῷ παρ' ἐλπίδας ἀποβάντι [u] τῆς πολιορκίας συγχυθείς. τὸν μέντοιγε ὑπὲρ τούτων θυμὸν εἰς τοὺς φυγάδας, οἱ μετεπέμψαντο αὐτὸν, ἐξ βασιλέως αὐτὸν, [x] ἀπίσκηψεν, ὡς ἐξηπατηκότας· ἐβούλετο δὲ [y] πλείστους τὴν πολιορκίαν ἀπρεπῶς, [z] εἰ δυνατόν, εἰς τὴν [a] οἰκείαν [b] ὑποστρέφειν.

ζ'. Μαθὼν δ' αὐτοῦ τὴν διάνοιαν Ἰωνάθης, πρεσβεύεται πρὸς αὐτὸν περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας, ὅπως ἀποδῶσιν ἀλλήλοις ὃς εἰλήφασιν αἰχμαλώτους ἑκάτεροι. νομίσας δὲ παύσειν [c] ἀπρεπεστέραν ὁ Βακχίδης τὴν ἀναχώρησιν, ἀπένδει πρὸς τὸν Ἰωνάθην φιλίαν· καὶ ὤμοσαν μὴ [d] στρατεύειν ἔτι κατ' ἀλλήλων. καὶ τούς τε αἰχμαλώτους ἀποδοὺς, καὶ τοὺς ἰδίους κομισάμενος, ὑπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ οὐ παύσειν τὴν ἀναχώρησιν, οὐκ ἔτι εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐνέβαλεν. ὁ δὲ Ἰωνάθης, παύσεις δὲ ἀδείας λαβόμενος, καὶ ποιούμενος ἐν [e] Μαχμᾷ πόλει τὴν διαίταν, αὐτόθι τοῖς ὄχλοις διῆπε τὰ πράγματα, καὶ τοὺς πονηροὺς καὶ ἀσεβεῖς κολάζων [f] ἐκάθηρεν οὕτως ἀπὸ τούτων τὸ ἔθνος.

III. CAP. II. ΚΕΦ. β'.

Quomodo Alexander bellum gerens adverſus Demetrium Jonathæ multa elargitus eſt, & pontificatu ei delato ipſum in ſocietatem ſuam pertraxit, quamvis illi majora pollicitus eſſet Demetrius. De obitu Demetrii.

Ὡς Ἀλέξανδρος, πολεμῶν τῷ Δημητρίῳ, πολλὰ ἐδωρήσατο Ἰωνάθην, καὶ ἀποδείξας αὐτὸν ἀρχιερέα συμμαχεῖν ἔπεισεν αὐτῷ, εἰ καὶ μείζονα ἐκείνῳ ὑπισχνεῖτο Δημήτριος. περὶ Δημητρίου τελευτῆς.

Alexander Ptolemaïdem occupat. 1 Maccab. c. 10.

Demetrii malum ingenium.

ANno autem centeſimo ſexageſimo contigit ut Alexander, Antiochi Epiphanis filius, cum Syriam aſcendiſſet, Ptolemaïdem occuparet, proditione militum qui eam præſidio tenebant. infenſi enim erant Demetrio, tum quod is ſuperbus eſſet, tum quod difficulter ad eum pateret aditus. nam cum in regiam quandam quatuor turribus muni-

ΕΤΕΙ δὲ ἑξηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ [g] Ἀλέξανδρον τὸν Ἀντιόχου Ἐπιφανοῦς [h] υἱὸν, ἀναβάντα εἰς Συρίαν, συνέβη καταλαβέσθαι Πτολεμαΐδα, διὰ προδοσίας τῶν ἔνδοθεν στρατιωτῶν. ἀπηχθῶς γὰρ εἶχον πρὸς τὸν Δημήτριον, διά τε τὴν ὑπερηφάνειαν αὐτοῦ καὶ τὸ δυσέντευκτον. ἀποκλείσας γὰρ [i] αὐτὸν εἰς [k] τετραπύργιόν τι βασίλειον, ὃ κατεσκευ-

[k] Περιβαλόμενον,] Περιβαλλόμενον *Hen.* & *Busb.*
[l] Αὐτὸν ἔχειν ἀσφαλῶς] Ἑαυτὸν εἶχεν *Busb.* αὐτὸν εἶχεν *Hen.* αὐτῷ ἔχειν ἀσφαλῶς περιχεημένην juxta *Vet. Interpr.*
[m] Ταῦτα ἀκούσας,] Ταῦτα μαθὼν *Busb.*
[n] Μεθ' ἑαυτοῦ στρατιὰν ἄγων,] Μετ' αὐτοῦ *Hen.*
[o] Ἐν τῇ πόλει] Ἐν τῇ πόλει εἶασι τῷ Βακχίδῃ πολεμήσαντα *Busb.* & *Hen.*
[p] Τὰ αὐτὰ φρονούντων,] Τὰ αὐτῷ *Hen.*
[q] Νυκτὸς ἐπιπίπτει] Νύκτα *Busb.*
[r] Τῷ Βακχίδου στρατοπέδῳ,] Τῷ δὲ Βακχίδου *Hen.*
[s] Τοὺς πολεμίους] Τοὺς πολεμίους adjecimus è *Cod. Hen.* & *Vet. Int.*
[t] Αὐτοῖς,] Αὐτοὺς *Busb.* ſed nec αὐτοῖς nec αὐτοὺς agnoſcit *Epiphan.*
[u] Τῆς πολιορκίας συγχυθείς.] Περὶ τὸν πολιορκίαν *Hen.*
[x] Ἀπίσκηψεν,] Ita malui cum *Busb.* & *Hen.* præſertim quod eodem ſenſu occurrat apud *Dionyſ. Halic.* p. 368. v. 37. *Edit. Oxon.* ἐπέσκηψεν in *Editis.* HUDS. Verſ. *convertit.* potius *effudit.* IBBETSON.
[y] Πλείστους] *L. B.* πλείστους.
[z] Εἰ δυνατὸν,] Εἰ δυνατὸν adjectum eſſe volui ex *Hen. Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.*

[a] Οἰκείαν] Οἰκίαν *Hen.*
[b] Ὑποστρέφειν.] Ὑποστρέψαι *Busb.* & *Hen.*
[c] Ἐνπρεπεστέραν] Ἐνπρεπεστάτην *Busb.* & *Hen.*
[d] Στρατεύειν ἔτι κατ'] *Lugd. Bat.* στρατεύειν ἐπὶ τὸν.
[e] Μαχμᾷ πόλει] Conf. lib. VI. c. 6. §. 1. SPANH.
[f] Ἐκάθηρεν] Ἐκάθαιρεν *Busb.* ἐκάθαιρεν *Hen.*
[g] Ἀλέξανδρον τὸν Ἀντιόχου Ἐπιφανοῦς] Verum non Antiochi filius, ſed ſortis extremæ juvenis à *Juſtino* dicitur lib. XXXV. c. 1. & *Appian.* in *Syriac.* Alexander Bala dictus *Euſeb. Gr. p.* 505. Item in ejus Nummis ΘΕΟΠΑΤΩΡ. 1 Maccab. c. X. v. 1. Ἀλέξανδρος ὁ δὲ Ἀντιόχου ὁ ἐπιφανής· SPANH.
[h] Υἱὸν,] Id eſt, qui ſe filium Antiochi illuſtris dicebat. *Nomen ei* (ut inquit *Juſtinus*, l. 35.) *Alexandri inditur*, *genituſque ab Antiocho dicitur*, *ſortis extremæ juvenis* &c. in Epitome *Livii*, l. 2. 11. *Alexander homo ignotus & incertæ ſtirpis.* ἐπανίσταται δὲ αὐτῷ τις Ἀλέξανδρος ψευδώνυμος εἶναι Σελευκείας γόνος, *Appian.* Dictus eſt ab adverſariis Balles. *Straboni* l. XVI. ὁ Βάλας Ἀλέξανδρος. *Grotius* ad 1 *Macc.* c. 10. v. 1. Vide *Hiſtoriam Regum Syriæ* per *Foy. Vaillant*, p. 245.
[i] Αὐτὸν] Αὐτὸν *Busb.* & *Hen.*
[k] Τετραπύργιόν τι] Τετραπύργιον τὸ βασίλειον *Busb.* HUDS.

For-

πεσκεύασεν αὐτὸς οὐκ ἄπθεν τ Ἀντιοχείας, ἀδένα πεφσίετο, ἀλλὰ καὶ πρὸ τὰ πράγματα ῥάθυμ@ ἦν καὶ ὀλίγωρ@. ὅθεν αὐτῷ καὶ μᾶλλον τὸ πρὸς τῶν ὑποτεταγμένων μῖσ@ ἐξήφθη, [l] καθὼς ἴδη καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. γνόμενον οὖν ἐν Πτολεμαΐδι τὸν Ἀλέξανδρον ἀκούσας ὁ Δημήτρι@, ἦλθ ἅπασαν ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐπ' αὐτόν. ἔπεμψε γὰρ καὶ πρὸς Ιωνάθην πρέσβεις περὶ συμμαχίας καὶ φιλίας. φθάσαι γὰρ τὸν Ἀλέξανδρον λέγω, μὴ προδιαλεχθεὶς ἐκεῖν@ αὐτῷ χρῆ τὴν παρ' αὐτοῦ βοήθειαν. [m] τοῦτο δ' ἐποίει, φοβηθεὶς μὴ μνησικακήσας ὁ Ιωνάθης αὐτῷ τ ἐχθρας συνεπιθῆται. προσέταξεν οὖν αὐτῷ συναθροίζειν δύναμιν, καὶ [n] κατασκευάζειν ὅπλα, καὶ τὸς ὁμήρους, ὡς τῶν Ιουδαίων ἐνέκλεισε Βακχίδης ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Ιεροσολύμων, [o] ἀποδοῦναι. τοιούτων οὖν αὐτῷ τῶν παρὰ Δημητρίου προσταττόντων, ὁ Ιωνάθης παραγενόμεν@ εἰς τὰ Ιεροσόλυμα, τὴν ἐπιστολὴν ἀνέγνω ἔ βασιλέως, ἀκουόντων ἔ τε λαοῦ καὶ τῶν φρουρούντων τὴν ἀκρόπολιν. ἀναγνωσθέντων δ' τούτων, οἱ ἀσεβεῖς καὶ φυγάδες ἐκ [p] τ ἀκροπόλεως λίαν ἔδεισαν, [q] ἐπιτετροφότ@ Ιωνάθῃ ἔ βασιλέως στρατιὰν συλλέγειν καὶ τὸς ὁμήρους ἀποδοῦναι. ὁ δ' τοῖς γονεῦσιν ἑκάστῳ τ ἴδιον ἀπέδωκε. καὶ ἔτως μὲν Ιωνάθης ἐν Ιεροσολύμοις τὴν μονὴν ἐποιεῖτο, καινίζων τὰ κ τὴν πόλιν, κ πρὸς τὴν αὐτοῦ βούλησιν κατασκευάζων ἕκαστον. ἐκέλευσε γὰρ οἰκοδομηθῆναι καὶ τὰ τείχη τ πόλεως ἐκ λίθων τετραγώνων, ὡς ἂν ἦ πρὸς τὰς [r] πολεμίους ἀσφαλέστερα. ταῦτα δ' ὁρῶντες οἱ τῶν φρουρίων τῶν ἐν τῇ Ιουδαίᾳ φύλακες, ἐκλιπόντες αὐτὰ πάντες ἔφυγον εἰς Ἀντιόχειαν, πάρεξ τῶν ἐν [s] Βεθσούρᾳ πόλ, κ τῶν ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Ιεροσολύμων. ἔτοι γὰρ ἡ πλείων μοῖρα τῶν ἀσεβῶν Ιουδαίων καὶ [t] πεφυγότων ἦσαν, καὶ διὰ τοῦτο τὰς φρουρὰς οὐκ ἐγκατέλιπον.

β'. Γνοὺς ἦ Ἀλέξανδρ@ τὰς τε ὑποσχέσεις ἃς ἐποιήσατο Δημήτρι@ πρὸς Ιωνάθην, καὶ εἰδὼς καὶ τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ, καὶ ὁπόσα διέθηκε πολεμῶν τοὺς Μακεδόνας, καὶ πάλιν οἷα πεπονθὼς αὐτὸς εἴη ὑπὸ Δημητρίου καὶ Βακχίδου ἔ [v] Δημητρίου στρατηγοῦ, σύμμαχον οὐκ ἂν εὑρεῖν Ιωνάθου ἀμείνω πρὸς τοὺς φίλους ἔλεγε ἐν τῷ παρόντι καιρῷ· ὃς καὶ πρὸς τοὺς [x] πολεμίους ἐστὶν ἀνδρεῖ@, καὶ μῖσ@ οἰκεῖον ἔχει πρὸς Δημήτριον, πολλὰ πεπονθὼς ὑπ' αὐτοῦ κακὰ καὶ πεποιηκώς. εἰ τοιγαροῦν δοκεῖ φίλον ποιεῖσθαι [y] αὐτὸν κατὰ Δημητρίου, νῦν ἐστιν οὐκ ἄλλό τι χρησιμώτερον προσκαλεῖν αὐτὸν ἢ τὴν συμμαχίαν. ὁρμὴν οὖν αὐτῷ, καὶ τοῖς φίλοις πέμπειν πρὸς τ Ιωνάθην, γράφει τοιαύτην ἐπιστολήν. [z] ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΙΩΝΑΘΗι ΤΩ ΑΔΕΛΦΩι ΧΑΙΡΕΙΝ. "Τὴν μὲν "ἀνδρείαν σε καὶ πίστιν ἀκηκόαμεν πάλαι, καὶ διὰ "τοῦτο πεπόμφαμεν πρός σε τοῦ [a] φιλίας καὶ συμμα- "χίας. [b] χειροτονοῦμεν δέ σε σήμερον ἀρχιερέα τῶν Ιου- "δαίων, καὶ φίλον ἡμῶν καλεῖσθαι. ἀπέσταλκα δέ σοι "καὶ δωρεὰς, στολὴν πορφυρᾶν καὶ στέφανον χρύσεον, "καὶ προσκαλῶ τιμηθέντα ὑφ' ἡμῶν ὁμοίων γίνεσθαι περὶ "ἡμᾶς.

γ'. Δεξάμεν@ [c] ἦ τὴν ἐπιστολὴν ὁ Ιωνάθης, ἐνδυ-

tam ſe concluſiſſet, quam ipſe non procul ab Antiochia exſtruxerat, neminem *in eam* admittebat: ſed in rebus adminiſtrandis ſocors erat & negligens. unde & ſubditorum in eum odium magis accenſum erat, ſicuti alibi etiam declaravimus. Itaque Demetrius, ubi fama acceperat Alexandrum eſſe in *urbe* Ptolemaïde, copiis ſuis omnibus aſſumptis contra eum profectus eſt. Quin & legatos ad Jonatham miſit, ut eum ſibi ſocium haberet benevolumque. Ei enim in animo erat ut Alexandrum præveniret, ne is cum Jonatha prior colloquutus illius auxilium impetraret. idque eò magis faciebat, veritus ne Jonathas, injuriarum memor, ipſum inimicitiarum ergo una adoriretur. Ei itaque imperavit, ut delectum haberet, & arma compararet, obſidesque Judæorum reciperet, quos Bacchides in Hieroſolymorum arcem concluſerat. Igitur cum mandata ejuſmodi ad eum à Demetrio delata eſſent, Jonathas, ubi ad Hieroſolyma venit, literas recitavit, audientibus omnibus tum cæteris tum iis qui arcem præſidio tenebant. Illis autem recitatis, impii & transfugæ, qui in arce erant, vehementer territi ſunt, quod Jonathæ facta eſſet à Rege exercitum colligendi poteſtas, obſidesque ſibi habendi. Ille vero eos parentibus ſuis quemque reddidit. Atque ita quidem Jonathas Hieroſolymis habitabat, urbem inſtaurans & pro arbitrio ſuo unumquodque conſtruens. juſſit enim ædificari muros urbis ex lapidibus quadratis, ut eſſent illi ab hoſtibus tutiores. Iſta autem cum animadverterent qui in præſidio erant munitionum per Judæam, cuncti illis relictis Antiochiam diffugerunt, præter eos qui Bethſuram tenebant & Hieroſolymorum arcem. Horum enim pars maxima Judæi erant impii & transfugæ: ideoque præſidia non deſerebant.

IV. *Demetrius Jonatham ſibi conciliare conatur. 1 Maccab. c. 10.*

2. Alexander autem, cum didiciſſet, quid Demetrius Jonathæ promiſerit, ſimul & reſciviſſet, & quam egregie ſe geſſerit, & quæ mala bellando Macedonibus intulerit, quæque viciſſim ille paſſus fuerit à Demetrio & Bacchide duce copiarum Demetrii, apud amicos dictitabat, non poſſe ſe eo tempore commodiorem ſocium habere quam Jonatham: qui & fortis eſt adverſus hoſtes, & ſingulari Demetrium odio proſequitur, ut qui multas injurias ab eo acceperit, multiſque viciſſim eum affecerit. Itaque ſi *idem ipſis* videatur, ut illum ſibi amicum *ſociumque* facerent contra Demetrium, nunc potius quam alio tempore è re ſua erit illum invitare ad ſocietatem ineundam. Cum igitur ita viſum eſſet ei & amicis, ut ad Jonatham mitterent, hujuſmodi literas ſcribit. REX ALEXANDER JONATHANI FRATRI S. "Jamdudum audivimus de fide tua & fortitudine: "ideoque ad te miſimus *qui* de amicitia & ſocieta- "te *agant*. Porro te facimus hodie Judæorum pon- "tificem, & ut noſter amicus dicare *ſtatuimus*. "Quin & munera tibi mittenda curavi, ſtolam "purpuream & auream coronam: teque obſecro, "ut à nobis honoratus ſimiliter erga nos affectus "ſis.

V. *Alexander id etiam agit ut Jonatham ſibi conciliet. 1 Maccab. c. 10.*

Alexandri litera ad Jonatham. 1 Maccab. c. 10.

3. His literis acceptis, Jonathas pontificalem ſtolam

Jonathas ſtolam pontificalem induit. 1 Maccab. c. 10.

Forte τετραπυργόν τι &c. COCC.

l Καθὼς ἤδη] Ubi hoc demonſtratum dedit, plane neſcimus.

m Τοῦτο δ' ἐποιεῖ] Ita cum *Hen.* τοῦτο ἦ ποιεῖ in *Editis Aliisque.*

n Κατασκευάζειν ὅπλα,] Ita *Hen.* & in 1 *Maccab.* c. 10. v. 6. προκατασκευάζειν in *Editis.*

o Ἀποδοῦναι.] Ἀπολαμβάνειν *Busb.* & *Hen.*

p Τῆς ἀκροπόλεως λίαν ἐδείσαν,] Οἱ ἐκ τ ἀκρ. *Hen.* κ οἱ ἐκ τ *Busb.*

q Ἐπιτετροφότ@] *L. B.* ἐπιτετραφότ@.

r Πολεμίους ἀσφαλέστερα.] Sic *Busb.* & *Hen.* πολίμους in *Editis.*

s Βεθσούρᾳ πολ,] Βαιθσουρᾷ *Hen.* Vide lib. 12. c. 8. §. 4. & *Relandum* in *Palæſtina* S. p. 658. HUDS. Βεθσούρα, locus Judææ munitiſſimus. vid. infr. c. 5. §. 6. SPANH.

t Πεφυγότων ἦσαν] Τῶν νόμων καταλιπόντων 1 *Macc.* c. 10. v. 14.

v Δημητρίου στρατηγοῦ] Ita *Hen.* & *Epiphan.* ἔ στρατηγοῦ in *Editis Aliisque.*

x Πολεμίους] Πολίμους ſolus *Hen.*

y Αὐτὸν κ Δημητρίου,] Τὸν Ιωνάθου *Busb.*

z Βασιλεὺς ——— χαίρειν.] Βασιλεὺς Ἀλέξανδρ@ τῷ ἀδελφῷ Ιωνάθαν χαίρειν. 1 *Macc.* c. 10. v. 18. Sic Ædui fratres Romanorum, teſte *Tacito*, Averni *Lucano*, Batavi in *Inſcriptione Antiq. Grot.* HUDS. Conf. infr. c. 4. §. 9. SPANH.

a Φιλίας κ συμμαχίας.] Illa φιλίας κ abſunt *Busb. Hen.* & *Epipham.*

b Χειροτονοῦμέν σε *Busb.* & *Hen.* quo modo legiſſe videtur *Epiphan.* De voce χειροτονεῖν videſis *Seldenum*, lib. 2. de *Synedriis Heb.* p. 730.

c Δὲ τὴν ἐπιστολὴν] Δὲ abeſt *Hen.* & mox ὁ deeſt *Hen.* & *Busb.*

ſtolam induit, inſtante Umbraculorum feſto, quadriennio poſt fratris ejus Judæ interitum. etenim nemo per illud tempus pontificatum obierat. Magnum etiam exercitum colligit, & multa arma fabricabat. Quibus rebus auditis, Demetrius indoluit; cœpitque ſuam ſibi vitio vertere tarditatem, quod non anticiparit Alexandrum, pleniori obſequio Jonathæ benevolentiam demerendo, ſed illi ſatis temporis relinqueret ad eam præripiendam. Veruntamen & ipſe literas ſcribit ad Jonatham populumque in hanc ſententiam. "REX "DEMETRIUS JONATHÆ ET JUDÆO- "RUM GENTI S. Quoniam amicitiam nobiſ- "cum initam ſervaſtis, & ad noſtros inimicos qui "vos tentarunt non defeciſtis, hanc veſtram fidem "laudo, hortorque ut in iiſdem permaneatis, be- "neficii gratiam à nobis viciſſim conſequuturi. "Pleroſque enim veſtrum tributis & penſionibus "levabo, quæ & regibus anteceſſoribus meis & mi- "hi jam ante pendebatis. Et nunc vobis vectiga- "lia remitto quæ ſolvere ſemper conſueviſtis. Ac "præterea pretium ſalis vobis condono, & coro- "narum, quas nobis afferre ſoliti eratis; & quod "mihi, pro tertiis frugum & dimidiis fructûs ar- "borum, jure cedebat, ex hodierno die *in* poſte- "rum vobis remitto. Et quod in ſingula capita "mihi dari oportebat, ab his qui Judæam inco- "lunt & qui ſunt in tribus toparchiis, quæ Judææ "adjacent, Samariæ & Galilææ & Perææ, id vo- "bis concedo ab hoc tempore in perpetuum. Et "urbem Hieroſolymitarum ſacram & inviolabi- "lem eſſe volo, & à decumis vectigalibuſque im- "munem qua patet ejus territorium. Arcem etiam "ejus permitto pontifici veſtro Jonathæ, & quos "ipſe pro amicis & fidis habuerit præſidio ejus "adhibere, ut eam nobis cuſtodiant: ac præterea "Judæorum eos, qui bello capti in terris noſtris "ſerviunt, dimitto liberos. Ad hæc jubeo ut Ju- "dæorum jumenta ad angarias non adigantur: at- "que Sabbata & feſta omnia & tres dies feſtum "antecedentes immunes ſint. Similiter & Judæos "in meo regno degentes dimitto liberos nullisque "injuriis affectos: & qui mecum militare voluerint, "eos ſino, liceatque illis *in exercitum meum deſcri-* "*bi* ad *hominum* millia triginta: idemque ſtipen- "dium, quod noſtri milites accipiunt, illis, ubi- "cunque ierint, numerabitur. Ex iis autem quoſ- "dam in præſidiis collocabo, alios vero in cor-

Demetrii litera ad Jonatham. 1 Maccab. c. 10.

μὲν τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν, τῇ Σκιωποιγίας ἑορτάσης [d] μετὰ ἔτη τέσσαρα, ἢ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἰούδαν ἀποθανεῖν. καὶ γὰρ οὐδὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἀρχιερεύς τις ἐγεγόνει. στρατιὰν δὲ δυνάμιν πολλὴν, καὶ πλῆθος ὅπλων ἐκάλκευε. Δημήτριον δὲ ταῦτα [e] σφόδρα ἐλύπησε μαθόντα, καὶ τὴν βραδυτῆτα ἑαυτὸν ἐπέτρεπεν αἰτιᾶσθαι, ὅτι μὴ προλαβὼν Ἀλέξανδρον αὐτὸς [g] ἐφιλανθρωπεύσατο τὸν Ἰωνάθην, ἀλλ' ἐκείνῳ καταλίποι καιρὸν εἰς τοῦτο. γράφει [h] μέντοι καὶ αὐτὸς ὑπατολὴν τῷ Ἰωνάθῃ καὶ τῷ δήμῳ δηλοῦσαν τάδε. "ΒΑΣΙ- "ΛΕΥΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΙΩΝΑΘΗ ΚΑΙ ΤΩΙ ΕΘΝΕΙ "ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΧΑΙΡΕΙΝ. Επειδὴ [i] διετηρήσατε τὴν "πρὸς ἡμᾶς φιλίαν, καὶ προσεπλάσατε ὑμᾶς τοῖς ἐμοῖς "ἐχθροῖς οὐ προσεθέσθε, καὶ ταύτῃ μὲν ὑμῶν ἐπαινῶ "τὴν πίστιν, [k] καὶ προσκαλῶ ὑμᾶς τοῖς αὐτοῖς [l] διαμέ- "νειν, [m] ἀπολημψομένους ἀμοιβὰς παρ' ἡμῶν καὶ χάρι- "τας. τοὺς γὰρ πλείστους ὑμῶν ἀνήσω τῶν φόρων καὶ τῶν "συντάξεων ἃς [n] προσετέλεσε τοῖς πρὸ ἐμοῦ βασιλεῦ- "σι καὶ ἐμοί. νυῦν τε ὑμῖν ἀφίημι τοὺς φόρους, οὓς ἀεὶ "παρείχετε. πρὸς τούτοις καὶ τιμὴν ὑμῖν χαρίζομαι τῶν "[o] ἁλῶν. καὶ τῶν [p] στεφάνων οὓς προσφέρετε ἡμῖν· καὶ ἀντὶ "τῶν [q] τρίτων τοῦ καρποῦ, καὶ τοῦ ἡμίσους τοῦ ξυλίνου καρποῦ τὸ "ἡμέτερον ἐμοὶ μέρος ὑμῖν ἀφίημι, ἀπὸ τῆς σήμερον ἡμέ- "ρας. [r] καὶ ὑπὲρ κεφαλῆς ἑκάστης ὃ ἔδει μοι δίδοσθαι [s] τῶν ἐν "τῇ Ἰουδαίᾳ κατοικούντων, καὶ [t] τῶν τριῶν τοπαρχιῶν τῶν τῇ Ἰου- "δαίᾳ προσκειμένων, Σαμαρείας καὶ Γαλιλαίας καὶ Περαίας, "[v] τοῦτο προσχωρῶ ὑμῖν ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον. "καὶ τὴν Ιεροσολυμιτῶν πόλιν [x] ἱερὰν καὶ ἄσυλον εἶναι βούλο- "μαι, καὶ ἐλευθέραν ἕως τῶν [y] ὁρίων αὐτῆς [z] ἀπὸ τῆς δεκάτης "καὶ τῶν τελῶν. τὴν δὲ ἄκραν ἐπιτρέπω τῷ ἀρχιερεῖ ὑμῶν "Ιωνάθῃ, ὃς δ' ἂν αὐτὸς δοκιμάσῃ πιστὸς καὶ φίλος, "τούτους ἐν αὐτῇ φρουροὺς καταστήσαι, ἵνα φυλάσσωσιν "[a] ἡμῖν αὐτήν· καὶ Ιουδαίων δὲ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας καὶ "δουλεύοντας ἐν τῇ ἡμετέρᾳ, ἀφίημι ἐλευθέρους. κελεύω "δὲ μηδὲ [b] ἀγγαρεύεσθαι [c] τὰ Ιουδαίων ὑποζύγια· τὰ δὲ "Σάββατα, καὶ ἑορτὴ ἅπασα, [d] καὶ τρεῖς αἱ πρὸ τῆς ἑορτῆς "ἡμέραι, ἔστωσαν ἀτελεῖς. [e] τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τοὺς ἐν τῇ "ἐμῇ καταοικοῦντας Ιουδαίους ἐλευθέρους καὶ ἀνεπηρεάστους "ἀφίημι· καὶ τοῖς στρατεύεσθαι μετ' ἐμοῦ βουλομένοις ἐπιτρέ- "πω, καὶ μέχρι τελευμένων ἐξέστω τοῦτο· τῶν δὲ αὖ- "τῶν, ὅποι ἂν ἀπίωσι, πύξονται ὧν καὶ τὸ ἐμὸν στρά- "τευμα μεταλαμβάνῃ. καταστήσω δ' αὐτῶν, οὓς μὲν "εἰς τὰ φρούρια, πινὰς δὲ καὶ πρὸς τὴν φυλακὴν [f] τοῦ- "μοῦ

[d] Μετὰ ἔτη τέσσαρα,] Anno *nono* poſt mortem Jonathanis, non *quadriennio* poſt, ut vult *Joſephus*. qui error ex alio illo de Juda in pontificatu Alcimo ſuccedente, eſt prognatus, quem ab ipſo *Joſepho* (ſc. l. 20. c. 8.) agnitum fuiſſe comperimus. *Uſſerius* ad *A. M.* 3852. *Oclennio* poſt mortem Jonathanis pontificem factum eſſe cenſet *Petitus*, adeoque reſcribendum, μὴ ἔτη δ' ἄρα η'. ἢ τὸν ἀδ. ac ſi excidiſſet numeralis η'. propter ἢ ſequens, & librarius mutaſſet δ' ἄρα in τέσσαρα. Tom. IV. *Animadverſ.* p. 93. Vide *Scaligerum* in *Animadverſ. Euſeb.* p. 133. *Jac. Cappellum* ad A. M. 3847. & *Iſ. Voſſium* in *Chronol. S.* c. XI. p. 151.

[e] Σφόδρα ἐλύπησε μαθόντα,] Illud σφόδρα è *Busb. Hen.* & *Vet. Interpr.*

[f] Ἑαυτὸν ἐποίησεν αἰτιᾶσθαι,] Ἑαυτὸν ἠτιᾶτο *Busb.* ἑαυτὸν ἐποίησεν αἰτιάσασθαι *Hen.*

[g] Ἐφιλανθρωπεύσατο τὸν Ἰωνάθην,] Φιλανθρωπεύσατο *Busb.*

[h] Μέντοι καὶ αὐτὸς] Ita *Hen.* & *Epiphan.* qui vertit, *veruntamen nec ſic diſtulit ſcribere* &c. γεγράφει τοίνυν in *Editis*, *Aliiſque.*

[i] Διετηρήσατε] Ετηρήσατε *Hen.*

[k] Καὶ προσκαλῶ] Καὶ abeſt *Hen.*

[l] Επιμένειν,] Εμμένειν *Busb.*

[m] Απολημψομένους] Ita *Busb. Hen.* & *Gall.* ἀπολημψομένοις in *Editis.*

[n] Προσετέλεσε] Ετελεῖτε *Hen.* & mox καμοί.

[o] Αλῶν.] Ita *Gen. aliquot MSS.* & *Vet. Interpr.* ἄλλων *Baſ.* & *Hen.* perperam. Id enim ſibi vult *Joſephus*, Regem illis remittere pecunias quæ dabantur ad ſal eximendum è ſalinis in Judæa. Videſis *Grotium* ad 1 *Macc.* c. 10 v. 29. & c. 11. v. 35.

[p] Στεφάνων] Coronas Judæi ſoliti erant regibus offerre quotannis: poſtea *aurum* quod vice coronarum ſolvebatur aut in coronas impendebatur, dictum eſt *coronarium*, & φόρος στεφανίτης ſupr. lib. 12. c. 3. §. 3. *Grot.* ad 1 *Macc.* c. 10. v. 29.

[q] Τρίτων τοῦ καρποῦ,] Ita cum *Busb.* & *Hen.* τρίτων τῶν τοῦ καρποῦ in *Editis Aliiſque.*

[r] Καὶ ὑπὲρ κεφαλῆς ἑκάστης] Καὶ ἃς ὑπὲρ κεφαλῆς ἐκ. ἔδει μοι διδόναι. *Busb.* & *Hen.*

[s] Τῶν ἐν τῇ Ιουδαίᾳ κατοικούντων,] Τῶν omittit *Hen.*

[t] Τῶν τριῶν τοπαρχιῶν] Τῶν πατρικῶν τοπαρχιῶν ſolus *Hen.* τῶν τελῶν νομῶν τῶν προσκειμένων αὐτῇ ἀπὸ τῆς Σαμ. 1 *Macc.* c. 10. v. 30. τῶν τρ. τοπ. τῶν ἐν τῇ Ιουδ. in *Editis Aliiſque.* Voculam ἐν (cum *Cod. Hen.*) ejectam eſſe volui, præſertim quod nec eam agnoſcat *Hen.* nec *Epiphan.* qui vertit, *necnon & trium finitimarum vobis provinciarum, Samariæ* &c. ac ſi legiſſet τελῶν τοπαρχιῶν τῶν ὑμῖν προσκειμένων. Hoc modo legendum eſſe monuit *Grotius* ad 1 *Macc.* c. 10. v. 30. qui præterea ſcribendum cenſet ἐκ Σαμαρείας &c. contra fidem *MSS.* & *Epiphanii.*

[v] Τοῦτο προσχωρῶ] Ita *Busb.* τούτους in *Editis Aliiſque.* πάντα aut πᾶν legiſſe videtur *Vet. Interp.* qui habet *univerſa concedo.*

[x] Ιερὰν καὶ ἄσυλον εἶναι] Videſis *Ez. Sphanhemium* de *præſtantia & uſu Numiſm.* in *Diſſert.* IX.

[y] Ὁρίων αὐτῆς] Ita *Busb.* & *Epiphan.* ὁρῶν in *reliquis.*

[z] Ἀπὸ τῆς δεκάτης] Ὑπὸ τελῶν ἢ δεκάτης *Busb.* ὑπὸ τελῶν τῆς δεκάτης à decima parte vectigalium *Epiphan.*

[a] Ἡμῖν αὐτῷ·] Sic *Hen. Busb.* & *Epiphan.* ὑμῖν in *Editis.*

[b] Ἀγγαρεύεσθαι] Vide *Grotium* ad *Matt.* 5. v. 41. & *Jac. Lydium* in *Florum Sparſione ad Paſſ. Chriſti*, p. 182. HUDS. Menander in Συνωνίαι in Exc. H. Grot. p. 745. ἐὰν ἔχῃ τι μαλακὸν, ἀγγαρεύῃ. SPANH.

[c] Τὰ Ιουδαίων ὑποζύγια·] Τὰ τῶν Ιουδαίων ſolus *Busb.*

[d] Καὶ τρεῖς αἱ πρὸ τῆς ἑορτῆς ἡμέραι,] Καὶ τρεῖς ἡμέρας πρὸ ἑορτῆς καὶ τρεῖς ἡμέρας μετὰ ἑορτὴν 1 *Macc.* c. 10. v. 34.

[e] Τὸν αὐτὸν τρόπον] Τὸν ἐν αὐτῷ *Hen.*

[f] Τοῦμοῦ σώματος,] Ita *Hen.* & *Epiphan.* τοῦ σώματος in *reliquis.*

"μᾶ σώματ☉, καὶ ἡγεμόνας ἢ ποιήσω [g] τῶν ἐπὶ "τῷ ἐμῷ αὐλῷ. ἐπιτρέπω ἢ καὶ τοῖς πατρίοις "χρῆσθαι νόμοις Ϲ τέτους φυλάσσειν, [h] καὶ τοῖς τρισὶ "τοῖς προσκειμένοις τῇ Ιουδαίᾳ νομοῖς ἐπιτάττεσθαι βά"λομαι, καὶ τῷ ἀρχιερεῖ ἐπιμελὲς εἶναι, ἵνα μηδὲ εἷς "Ιουδαῖ☉ ἄλλο ἔχῃ ἱερὸν προσκυνεῖν, ἢ μόνον τὸ ἐν "Ιεροσολύμοις. [i] δίδωμι δ' ἐκ τῶν ἐμῶν εἰς τὴν δαπά"νην τῶν θυσιῶν κατ' ἔτ☉ [k] μυριάδας πεντεκαίδεκα, τὰ "ἢ προσήκοντα τῶν χρημάτων ὑμέτερα εἶναι βάλομαι· "τὰς ἢ μυρίας δραχμὰς, ἃς ἐλάμβανον ἐκ τῶν ἱερῶν οἱ "βασιλεῖς, ὑμῖν ἀφίημι, διὰ τὸ [l] προσήκειν αὐτοὺς [m] τοῖς "ἱερεῦσι τοῖς λειτουργοῦσι τῷ ἱερῷ. καὶ ὅσοι δ' ἂν φύγωσιν εἰς "τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Ιεροσολύμοις, καὶ εἰς τὰ [n] ὑπ' αὐτῷ χρημα"τίζοντα, ἢ βασιλικὰ ὀφείλοντες χρήματα, ἢ δι' ἄλλην "αἰτίαν, ἀπολελύσθωσαν [o] ὅσοι, καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῖς "σῶα ἔστω. ἐπιτρέπω ἢ Ϲ ἀνακαινίζειν τὸ ἱερὸν Ϲ οἰκοδο"μεῖν, τὰ εἰς ταῦτα δαπάνης ἐκ τῶν ἐμῶν γινομένης, καὶ τὸ "περίχωμα ἢ συγχωρῶ τὰ τῆς πόλεως [p] οἰκοδομεῖσθαι, καὶ πύρ"γους ὑψηλοὺς ἐγεῖρθαι, καὶ ταῦτα ἐκ τῶν ἐμῶν [q] ἀνιστέν"τας. εἰ δέ τι Ϲ φρούριόν ἐστιν, ὃ συμφέρῃ [r] τῇ Ιουδαίων "χώρᾳ ὀχυρὸν εἶναι, καὶ τοῦτ' ἐκ τῶν ἐμῶν κατασκευα"σθήτω".

δ'. Ταῦτα [s] μὲν ὑπισχνούμεν☉ καὶ χαριζόμεν☉ τοῖς Ιουδαίοις [t] ἔγραψε Δημήτριο☉. Αλέξανδρ☉ ἢ ὁ βασι"λεὺς, δυνάμων μεγάλων συναγαγὼν μισθοφόρων Ϲ τῶν "προσθεμένων ἐκ τῆς Συρίας αὐτῷ στρατιωτῶν, ἐπὶ τὸ Δημή"τριον ἐστράτευσε. καὶ μάχης γενομένης, τὸ μὲν εὐώνυμον "κέρας ἢ Δημητρίου τρέπεται τοὺς ἐναντίους εἰς φυγὴν, καὶ "ἐδίωξεν ἄχρι πολλοῦ, κτείνων τε συχνοὺς αὐτῶν Ϲ διαφθείρων "τὸ στρατόπεδον· [u] τὸ ἢ δεξιὸν, ἔνθα συνέβαινεν εἶναι τὸν Δημήτριον, "ἡττᾶτο. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἔφυγον· Δημήτρι☉ ἢ "γενναίως μαχόμεν☉ ἐκ ὀλίγους μὲν ἀναιρεῖ τῶν πολεμίων, "διώκων ἢ τοὺς ἄλλους, εἰσελαύνει τὸν ἵππον εἰς τέλμα βαθὺ "καὶ δυσεκπέρατον, ἔνθα συνέβη, πεσόν☉ [x] αὐτοῦ καὶ ἵππου, "μὴ δυνάμενον διαφυγεῖν ἁναιρεθῆναι. τὸ γὰρ συμβεβηκὸς "περὶ αὐτὸν ἰδόντες οἱ πολέμιοι ἀνέστρεψαν, καὶ κυκλωσάμε"νοι τὸν Δημήτριον, πάντες ἐπ' αὐτὸν ἠκόντιζον. ὁ ἢ, πεζὸς "ὢν, γενναίως ἀπεμάχετο, καὶ πολυτρόπους τραύματα λαβὼν "πολλὰ, καὶ μηκέτ' ἀντέχειν δυνάμεν☉, κατέπεσε. [y] καὶ "τέλ☉ μὲν τοιοῦτο τὸν Δημήτριον κατέλαβεν, ἔτη βασι"λεύσαντα [z] ἕνδεκα, ὡς Ϲ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν.

"poris mei cuſtodes habebo, præfectoſque faciam "illorum qui ſunt in regia mea. Permitto etiam "eis patriis legibus vivere, eaſdemque ſervare; "voloque illos imperare tribus præfecturis Judææ "attributis, pontificique id curæ eſſe, ut nemo "Judæus aliud templum habeat, ad Deum vene"randum, præter illud quod Hieroſolymis eſt. "Inſuper ſingulis annis de meo *fiſco* largior cen"tum & quinquaginta millia *drachmarum* in ſum"ptum ſacrificiorum, & quicquid pecuniæ ſuper"eſt *id* veſtrum eſſe volo: illa autem decem mil"lia drachmarum, *quæ de templo reges accipie"bant, vobis remitto, quod pertineant ad ſacerdo"tes rem divinam in templo procurantes. Qui"cunque etiam confugerint in templum Hieroſo"lymitanum † & in ejus pomœria, qui debitores "eſſent pecuniæ fiſcalis, aut ex alia re, abſolvantur "& ipſi, & res eorum ipſis ſalvæ ſunto. Tum au"tem permitto ut inſtauretur templum & ædifice"tur, ſumptibus ad iſta ex fiſco meo ſuppeditatis: "quinetiam concedo ut mœnia urbis exſtruantur, "turreſque altæ excitentur, ita ut iſta *omnia* meis "impenſis erigantur. Denique ſi quod caſtellum "ſit, quod Judæorum regioni expediat munitum "eſſe, ſumptibus meis opera fiant & munitiones.

4. Iſta quidem Demetrius, promiſſa faciens vo- *Pugna in-*
lenſque gratificari Judæis, *ad eos* ſcripſit. Alexan- *ter Deme-*
der autem rex, ingenti exercitu coacto, tam ex *trium &*
mercenariis quam ex militibus qui è Syria ad eum *Alexan-*
acceſſerant, contra Demetrium profectus eſt. *drum.* 1 *Maccab.*
Cumque pugna committeretur, ſiniſtrum Deme- *c.* 10.
trii cornu eos qui ſibi oppoſiti erant in fugam
vertit, & diu perſequutum eſt, multoſque illorum
occidit & caſtra diripit; dextrum vero, in quo for-
te erat Demetrius, vincitur. Atque alii quidem
omnes in fugam ſe conjecerunt: at Demetrius, for-
titer dimicans, hoſtium non paucos interfecit,
dumque alios ſubſequitur, equo invectus eſt in cœ-
num profundum & tranſitu difficile, ubi contigit
ut ille, cum prolapſo equo effugere non potuerit,
occideretur. nam hoſtes, viſo quod ei acciderat,
reverſi ſunt; cumque Demetrium circumdediſſent,
eum jaculis omnes petierunt. at ille, quanquam
pedibus eſſet, fortiter propugnabat, tandemque
multis vulneribus confectus, cum diutius reſiſten- *Demetrius*
do non eſſet, occubuit. Atque hoc modo vitam *occiſus.*
finivit Demetrius, anno regni ſui undecimo, ſicut *1 Maccab.*
& alibi declaravimus. *c.* 10.

ΚΕΦ. γ'.

Η Ονίᾳ φιλία πρὸς τὸν φιλομήτορα Πτολεμαῖον· καὶ ὡς ᾠκοδόμησε ναὸν ἐν Αἰγύπτῳ, ὅμοιον τῷ ἐν Ιεροσολύμοις.

Ο Δὲ [a] Ονίᾳ ἢ ἀρχιερέως υἱὸς, ὁμώνυμ☉ ἢ ὢν τῷ "πατρὶ, ὃς ἐν Αλεξανδρείᾳ φυγὼν πρὸς τὸν [b] βα-

CAP. III.

Amicitia inter Oniam & Ptolemæum Philometorem: utque Onias in Ægypto templum exſtruxit Hieroſolymitano ſimile.

VI.

ONiæ autem pontificis filius, eodemque no- *Onias ſta-*
mine quo pater appellatus, (qui profugus ad *tuit tem-*
Pto- *plum in*
Ægypto
adificare.

[g] Τῶν ἐπὶ τῷ ἐμῷ αὐλῷ.] Iterum cum *Hen.* τὸν deëſt *cæteris.*

[h] Καὶ τοῖς τρισὶ] Ita cum *Grotio* ex præced. §. 3. & 1 *Macc.* c. 10. v. 38. antea erat καὶ τ. τρ. τ. προσκ. ἐν τῇ Ιουδαίᾳ νόμοις ὑποτάσσεσθαι βάλομαι, *tribus propoſitis in Judæa legibus obedire*, ut vertit *Epiphan.* καὶ τοὺς τρεῖς νομοὺς τοῖς προσκειμένοις ἐν τῇ Ιουδαίᾳ νόμοις ὑποτάσσεσθαι βάλομαι, reſcribit *Schotanus* in *Bibl. Hiſt. S.* tom. 2. p. 1292.

[i] Δίδωμι δ' ἐκ τῶν ἐμῶν,] Δίδωμι ἢ καὶ ἐκ solus *Hen.*

[k] Μυριάδας πεντεκαίδεκα,] Locus hic pleriſque videtur in mendo cubare. Nonnulli (ex 1 *Macc.* 10. v. 40.) volunt χιλιάδας ις'. ita ut addatur vel ſubintelligatur vox σίκλων. Alii cum *Fac. Cappello* ad A. M. 3846. malunt μυριάδας ς'. & mox τὰς ἢ δισμυρίας. Videſis *Villalpandum* in *Appar.* part. 2. p. 401.

* *Quæ de templo reges accipiebant*,] *Sc.* quæ ex primitiis, unde vivebant ſacerdotes ἐκ ἀφαιρέσεως, decerpebant.

[l] Προσήκειν αὐτοὺς] Ἀνῆκεν 1 *Macc.* c. 10. v. 42.

[m] Τοῖς ἱερεῦσι] Καὶ τοῖς λειτουργοῖς τῶν ἱερῶν *Hen.* & *Busb.*

† *Et in ejus pomœria*,] Vel, *& in ea quæ Templo accedunt.* Nam more Græcorum jus aſyli dat templo, & ſpatio definito circa templum. *Grotius.*

[n] Ὑπ' αὐτῷ χρηματίζοντα,] Ἀπ' αὐτῷ *Hen.*

[o] Οὗτοι,] Αὐτοὶ *Hen.* & mox αὐτὰ pro ταῦτα.

[p] Οἰκοδομεῖσθαι,] Οἰκοδομεῖν *Hen.*

[q] Ανιστάντας.] Ανισᾶν πάντα *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[r] Τῇ Ιουδαίων χώρᾳ] Τῇ χώρᾳ τῶν Ιουδαίων *Hen.*

[s] Μὲν ὑπισχνούμεν☉] Μὲν οὖν ὑπισχνούμεν☉ *Hen.*

[t] Ἐγεγψε Δημήτρι☉.] Ita *Hen.* & *Epiphan.* ἔγραψε Δημήτρι☉ τοῖς Ιουδαίοις in *Editis Aliisque.*

[v] Τὸ ἢ δεξιὸν,] Τὸ ἢ δεξιὸν, ἔνθα συνέβαινεν εἶναι τὸν Δημήτριον, ἥττητο *Busb.*

[x] Αὐτοῦ ἢ ἵππου,] Αὐτῷ *Busb.* & *Hen.*

[y] Καὶ τέλ☉ μὲν] Similiter & lib. 12. c. 11. §. 2. circiter fin. καὶ τέλ☉ μὲν τοιοῦτον κατέσχεν Ιούδαν. Verum τοιοῦτο Δημήτρι☉ *Busb.*

[z] Ενδεκα,] *Polybius, Porphyrius, Euſebius*, & *Severus Sulpicius* ei aſſignant annos XIII. Vide *Uſſerium* ad *A. M.* 3854. & Simſonum ad A. M. 3853.

[a] Ονίᾳ ἢ ἀρχιερέως υἱὸς,] Σίμων☉ υἱὸς dicitur in *Bello Judaico*, l. 8. ἡμαρτημένῃ μνημονικῇ, ut puto. de Onia vide Hieronymum in Iſaiam, p. 182. Ed. *Ben.*

[b] Βασιλέα Πτολεμαῖον] Ita *Hen.* & *Epiphan.* βασιλέα deëſt in reliquis.

Ptolemæum regem cognomine Philometorem *se contulit* & Alexandriæ degebat, ut jam ante diximus) cum videret Judæam vexatam à Macedonibus eorumque regibus, velletque ſibi memoriam gloriamque æternam parare, decrevit, miſſis ad Ptolemæum regem & Cleopatram reginam literis, ab illis petere ut ſibi liceret in Ægypto templum ædificare Hieroſolymitano ſimile, & in eo Levitas & ſacerdotes ex ſuo genere conſtituere. Hoc autem volebat, præſertim quod Eſajæ vate confideret, qui, cum ante ſexcentos amplius annos vixerit, prædixit fore omnino ut in Ægypto conderetur templum Deo maximo ab homine Judæo. Onias igitur, propter hæc *cupiditate* elatus, Ptolemæo & Cleopatræ hujuſmodi literas ſcribit.

Hæc de re literas ad Ptolemæum & Cleopatram mittit.

"CUM MULTA magnaque belli munera Dei "auxilio in veſtram utilitatem confeciſſem, atque "in Cœlen-Syriam Phœnicemque me contuliſſem, "& cum Judæis in Leontopolim etiam præfectu"ræ Heliopolitanæ urbem aliaque *iſtius* gentis lo"ca perveniſſem, & quamplurimos animadverti"ſem templa contra atque oporteret habentes, & "idcirco ſibi invicem infenſos, id quod Ægyptiis "etiam accidit propter multitudinem templorum "& diverſas de religione ſententias, invento loco "maxime opportuno in arce, Dianæ agreſtis no"mine vocata, varia materia abundante, ſacriſque "animalibus pleno, rogo ut fanum iſthic nulli ſa"cratum numini jamque collapſum mihi liceat re"purgare, & in templum Deo maximo exſtruere "ad ſimilitudinem Hieroſolymitani, iiſdem *plane* "menſuris, pro te tuaque conjuge & liberis, ut "Judæi qui Ægyptum incolunt, illic convenien"tes ex mutua inter ſe concordia, tuis utilitatibus "pareant. Nam & Eſajas vates hoc prædixit: fu"turum eſſe in Ægypto altare domino Deo *ſacra*"*tum*. & multa id genus alia propter locum *illum* "vaticinatus eſt.

Ptolemæus & Cleopatra permittunt Oniæ templum exſtruere.

2. Et hæc quidem Onias Ptolemæo regi ſcribit: de ipſius autem & Cleopatræ ejus ſororis & conjugis pietate conjecturam licet facere ex ea qua literis iſtis reſponderunt epiſtola. fecerunt enim ut peccatum hoc legiſque prævaricatio in caput Oniæ recideret. nam in hunc modum *ei* reſcripſerunt. "PTOLEMÆUS REX ET CLEO"PATRA REGINA ONIÆ S. Legimus tuam "petitionem, qua *nos* oras ut tibi permittatur il"lud apud Leontopolim præfecturæ Heliopolita"næ templum, quod Bubaſtis agreſtis vocatur, col"lapſum repurgare. Unde fit ut mirari ſubeat, an "poterit Deo gratum eſſe templum, quod exſtru"cturus es in loco impuro & ſacrorum animalium "pleno. Quandoquidem vero tu dicas id ipſum "ab Eſaja vate jamdudum prædictum eſſe, pote-

Ptolemæi & Cleopatræ literæ ad Oniam.

σιλέα Πτολεμαῖον τὸν ἐπικαλούμενον Φιλομήτορα δηλῶ, ὡς δὲ πρόπερον εἰρήκαμεν, ἰδὼν τὴν Ἰουδαίαν κακουμένην ὑπὸ τῶν Μακεδόνων καὶ τῶν βασιλέων αὐτῶν, [c] βουλόμενος ἴδιόν αὐτῷ μνήμην καὶ [d] δόξαν αἰώνιον κατασκευάσαι, διέγνω πέμψας πρὸς Πτολεμαῖον τὸν βασιλέα καὶ τὴν βασίλισσαν Κλεοπάτραν, αἰτήσασθαι παρ' αὐτῶν ἐξουσίαν, ὅπως οἰκοδομήσῃ ναὸν ἐν Αἰγύπτῳ, παραπλήσιον τῷ ἐν Ιεροσολύμοις, καὶ Λευίτας καὶ ἱερεῖς ἐκ τοῦ ἰδίου γένους καταστήσῃ. τοῦτο δὲ ἐβούλετο μάλιστα [e] τῷ προφήτῃ [f] Ησαΐᾳ, ὃς, ἔτεσιν ἔμπροσθεν [g] ἑξακοσίοις πλέον γενομένοις, προεῖπεν, ὡς δεῖ πάντως ἐν Αἰγύπτῳ οἰκοδομηθῆναι ναὸν τῷ μεγίστῳ Θεῷ, ὑπ' ἀνδρὸς Ἰουδαίου. Διὰ ταῦτα οὖν ἐπηρμένος ὁ Ονίας, γράφει Πτολεμαίῳ καὶ Κλεοπάτρᾳ [h] τοιαύτην ἐπιστολήν. "ΠΟΛΛΑΣ καὶ μεγά"λας ὑμῖν χρείας τετελεκὼς ἐν τοῖς κατὰ πόλεμον ἔργοις "μετὰ τῆς [i] παρὰ Θεοῦ βοηθείας, καὶ γνόμενος [k] ἐν τῇ Κοίλῃ "Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ, [l] καὶ εἰς Λεόντων δὲ πόλιν τὴν Ηλιο"πολίτιν σὺν τοῖς Ἰουδαίοις, καὶ [m] εἰς ἄλλους τόπους ἀφι"κόμενος τῶν ἐθνῶν, καὶ πλείστους κύριον παρὰ τὸ καθῆκον "ἔχοντας ἱερεῖς, καὶ διὰ τοῦτο δύσνους ἀλλήλοις, ὁ καὶ Αι"γυπτίοις συμβέβηκε διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἱερῶν, καὶ τὸ "[n] περὶ τὴν θρησκείας οὐκ [o] ὁμοδοξεῖν, ἐπιτηδότατον [p] τό"πον κυρίων ἐν τῷ προσαγορευομένῃ [q] τῆς ἀγρίας [r] Βυβά"στεως ὀχυρώματα, βρύοντα ποικίλης ὕλης καὶ τῶν ἱερῶν ζώων "μεστὸν, δέομαι συγχωρῆσαί μοι, τὸ ἀδέατον ἀνακαθάι"ραντι ἱερὸν καὶ συμπεπτωκὸς, οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ μεγίστῳ "Θεῷ, κατ' ὁμοίωσιν δὲ ἐν Ιεροσολύμοις, τοῖς αὐτοῖς μέ"τροις, ὑπέρ τε σοῦ [s] γυναικὸς [t] τῶν τέκνων, ἵν' "ἔχωσιν οἱ τὴν Αἴγυπτον κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι, εἰς αὐτὸ "συνιόντες καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους ὁμόνοιαν, τὴν σῆς εὐπε"ρηφανίας. καὶ γὰρ Ησαΐας ὁ προφήτης τοῦτο προεῖπεν· "ἔσται θυσιαστήριον ἐν Αἰγύπτῳ, κυρίῳ τῷ Θεῷ. καὶ πολλὰ "ἄλλα προεφήτευσεν ἄλλα τοιαῦτα διὰ τὸν τόπον.

β'. Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Ονίας τῷ βασιλεῖ Πτολεμαίῳ γράφει. καταγνοίης δ' ἂν τις αὐτοῦ τὴν εὐσέβειαν καὶ Κλεοπάτρας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ καὶ γυναικὸς, ἐξ ἧς [v] ἀντέγραψαν ἐπιστολῆς. τὴν γὰρ ἁμαρτίαν καὶ τὴν τοῦ νόμου παράβασιν εἰς τὴν Ονίου κεφαλὴν ἀνέθεσαν. ἀντέγραψαν γὰρ ἔτως. "ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ ΚΑΙ "ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ ΟΝΙΑΙ ΧΑΙΡΕΙΝ. Ανέ"γνωμέν σου τὴν [x] παράκλησιν, ἀξιοῦντος ἐπιτρέ"πῆναί σοι τὸ ἐν [y] Λεοντοπόλει [z] τῆς Ηλιοπολίτου ἱερὸν συμ"πεπτωκὸς ἀνακαθάραι, προσαγορευόμενον δὲ τῆς ἀγρίας "[a] Βυβάστεως. διὸ δὴ θαυμάζομεν, εἰ ἔσται τῷ Θεῷ κε"χαρισμένον τὸ [b] καθιδρυόμενον ἱερὸν ἐν ἀσελγεῖ τό"πῳ δὲ πλήρει [c] ζώων [d] ἱερῶν. ἐπεὶ δὲ σὺ φὴς Ησαΐαν τὸν "προφήτην ἐπὶ πολλοῖς χρόνοις τοῦτο προφητεύειν, συγχω"ρῶμέν

[c] Βυβάστεως] Hoc modo *Busb.* atque ita, vel βυβάστους τι legiſſe videtur *Epiphan.*

[d] Δόξαν αἰώνιον] Quod Oniæ conſilium Templum illud exſtruendi arguitur *ἀλωσ.* lib. 7. c. 10. §. 3. SPANH.

[e] Τῷ προφήτῃ Ησαΐᾳ,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 7. c. 10. §. 3. SPANH.

[f] Ησαΐᾳ,] Locus, quo ad ſacrilegam ſuam ambitionem ſtatuminandam abuſus eſt Onias, reperitur apud *Eſajam*, c. 19. v. 18, 19. ubi pro עיר החרס *civitate deſtructionis*, ob maximam literarum ſimilitudinem עיר החרס olim legebatur, id eſt, πόλις Ηλίου, ut interpretatus eſt *Symmachus*. Quomodo & *Hieronymus* reddidit: *Civitas Solis vocabitur una*. & *Chaldæus paraphraſtes*, utraque lectione conjuncta, *Civitas Solis quæ deſtruetur*. Qua occaſione fortaſſe & Ηλιοπολίτην νομὸν Oniam elegiſſe, in quo templum ſuum conſtrueret, conjicit *Scaliger. Uſſerius* ad *A. M.* 3854. Videſis *Hieronymum* in *Eſaja* cap. 20, & 21. p. 131. & 181. & 187. *Edit. Benedict.* & *Jac. Cappellum* ad *A. M.* 3837. & *Schotanum* in *Biblioth.* S. p. 1300.

[g] Εξακοσίοις πλέον γεγενὼς,] Εξακοσίων πλείονι *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

[h] Τοιαύτην ἐπιστολήν.] Περὶ τούτων ante τοιαύτην inſerit *Busb.*

[i] Τῆς Θεοῦ βοηθείας,] Ita *Hen.* Τοῦ deeſt *reliquis.*

[k] Ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ,] Sic *Hen.* ἔνθα τῇ in *cæteris.*

[l] Καὶ εἰς Λεόντων δὲ πόλιν] Eſt qui malit καὶ Λεόντων δὲ πόλει τῇ Ηλ.

[m] Καὶ εἰς ἄλλους τόπους] Illud καὶ non agnoſcit *Hen.*

[n] Περὶ τὰς θρησκείας] Ita malui cum *Hen.* ἐπὶ τὰς θρησκείας & mox ὁμόδοξοι in *cæteris.*

[o] Ομοδοξεῖν,] Ita quoque in *Lugd. Bat.*

[p] Τόπον κύριον] Sic *Hen.* κυρίων τὸν τόπον in *Editis Aliiſque.*

[q] Τῆς ἀγρίας Βυβάστεως ὀχυρώματα,] Βυβαστίτου ποταμοῦ Adverſ. Apion. lib. 1. §. 14. SPANH.

[r] Βυβάστεως] Sc. *Dianæ*. nam Ægyptiace Βούβαστος erat *felis*. & Βούβαστις *Diana*, teſte *Herodoto* l. 2. c. 156. ut & *Antonino Liberali* in *Fab.* 28. Videſis *Bochartum* in *Hieroz.* lib. 1. c. 10. p. 63.

[s] Γυναικὸς] Ita *Hen.* & *Vet. Interpr.* βασιλίσσης in *reliquis.*

[t] Τῶν τέκνων,] Καὶ τέκνων *Hen.*

[v] Αντέγραψαν ἐπιστολῆς.] Ita ex *Vet. Interpr.* ἀντέγραψεν hic loci in *Græcis* omnibus, at infra poſt ἀνέθεσαν cum *Epiphanio* ἀντέγραψαν habet *Busb.* hoc modo, οἱ δὲ πρὸς αὐτὸν ἀντέγραψαν ὕστερον.

[x] Παράκλησιν,] Ita *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* ἐπιστολὴν in *reliquis*

[y] Λεοντοπόλει] Λεόντων πόλιν *Busb.*

[z] Τῆς Ηλιοπολίτου ἱερὸν συμπεπτωκὸς ἀνακαθάραι,] Conf. ſup. lib. 12. c. 9. §. 7. SPANH.

[a] Βυβάστεως.] Βυβάστιος hîc & ſuper. §. 1. *Hen.*

[b] Καθιδρυόμενον] *Coiſlin.* & *Lugd. Bat.* καθιδρυθησόμενον.

[c] Ζώων ἱερῶν.] *Coiſlin.* & *Lugd. Bat.* ἀνιέρων· ἐπειδὴ. at mox ἱερῶν ζώων.

[d] Ἱερῶν.] Ita etiam *Epiphan. Hen.* & *Busb.*

"ῥᾳμέν σοι, εἰ μέλλῃ τᾶτο ἔσεσθαι κ᾽ τ̃ νόμον, ὥςε μηδὲν
"ἡμᾶς δοκεῖν εἰς τὸν Θεὸν ἐξημαρτηκέναι.

"statem tibi facimus, modo res futura sit ex lege,
"ne nos in Deum deliquisse videamur.

γ΄. [c] Λαβὼν οὖν τ̃ τόπον ὁ Ονίας, κατεσκεύασεν ἱερὸν καὶ βωμὸν τῷ Θεῷ, ὅμοιον τῷ ἐν Ιεροσολύμοις, μικρότερον δ᾽ καὶ πενιχρότερον. τὰ δ᾽ μέτρα αὐτᾶ καὶ τὰ σκεύη νῦν σὺν ἐδοξέ μοι δηλοῦν, [f] ἐν γὰρ τῇ [g] ἑβδόμῃ μου βίβλῳ τῶν Ιουδαϊκῶν πολέμων ἀναγέγραπται. εὗρε δ᾽ Ονίας καὶ Ιουδαίους τινὰς ὁμοίους αὐτῷ, καὶ ἱερεῖς καὶ Λευίτας, τοὺς ἐκεῖ θρησκεύοντας. ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ ἱεροῦ τούτου [h] ἀρκούντως ἡμῖν δεδήλωται.

3. Onias igitur, locum nactus, templum & altare Deo ædificavit ad instar Hierosolymitani, sed minusculum & pauperculum. Mensuram vero ejus & vasa mihi non visum est in præsentia indicare: nam de illis nonnulla memoriæ prodidi in libro septimo quem scripsi de Bellis Judaïcis. Invenit etiam Onias & Judæos quosdam sui similes, & sacerdotes & Levitas, qui *Dei* cultum illic instaurarent. Sed de hoc quidem templo satis nobis dictum est.

Templum in Ægypto conditum.

δ΄. Τὰς δ᾽ ἐν Αλεξανδρείᾳ Ιουδαίους καὶ Σαμαρεῖς, [i] οἱ τὸ ἐν Γαριζεὶν ὄρει προσεκύνουν ἱερὸν οἰκοδομηθὲν κ᾽ τὰς Αλεξάνδρου χρόνους, συνέβη στασιάσαι πρὸς ἀλλήλους, καὶ περὶ τ̃ ἱερῶν ἐπ᾽ αὐτᾶ Πτολεμαίου διενεχθῆναι. τ̃ μὲν Ιουδαίων λεγόντων κ᾽ τὰς Μωϋσέως νόμους [k] οἰκοδομῆσθαι τὸ ἐν Ιεροσολύμοις, τ̃ δ᾽ Σαμαρέων, τὸ ἐν Γαριζείν. [l] παρεκάλεσαν οὖν σὺν τοῖς φίλοις καθίσαντα τ̃ βασιλέα, τὰς περὶ τούτων ἀκοῦσαι λόγους, καὶ τοὺς ἡττηθέντας θανάτῳ [m] ζημιῶσαι. τ̃ μὲν οὖν ὑπὲρ τ̃ Σαμαρέων λόγον Σαββαῖος ἐπηίσατο, κ᾽ Θεοδόσιος· [n] τ̃ δ᾽ ὑπὲρ τ̃ Ιεροσολυμιτῶν & Ιουδαίων, Ανδρόνικος ὁ Μεσσαλάμου. ὤμοσαν δ᾽ τ̃ Θεὸν καὶ τὸν βασιλέα, ἢ μὲν πείσασθαι τὰς ἀποδείξεις κ᾽ τὸν νόμον· [o] παρεκάλεσάν τε τὸν Πτολεμαῖον ὅπως ὃν ἂν λάβῃ ψευδαίνοντα τὰς ὅρκους ἀποκτείνῃ. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς πολλὰς τ̃ φίλων εἰς συμβουλίαν ψευδαλαβὼν, ἐκάθισεν ἀκουσόμενος τ̃ λεγόντων. οἱ δ᾽ ἐν τῇ Αλεξανδρείᾳ τυγχάνοντες Ιουδαῖοι σφόδρα ἠγωνίων περὶ τ̃ ἀνδρῶν, οἷς [p] ἀγανακτεῖν [q] ὑπὲρ ἓ ἐν Ιεροσολύμοις ἱερᾶ σωέβαινε. χαλεπῶς γὰρ ἔφερον εἴ τᾶτό τινες καταλύσειν, ἔτως ἀρχαῖον καὶ ἁγιωμότατον τ̃ κατὰ τὴν οἰκουμένην ὑπάρχον. ἓ δ᾽ Σαββαίου & Θεοδοσίου συγχωρησάντων τῷ Ανδρονίκῳ πρώτῳ πείσασθαι τὰς λόγους, ἤρξατο τῶν ἀποδείξεων [r] ἐκ ἓ νόμου καὶ τῶν [s] διαδοχῶν τῶν ἀρχιερέων, ὡς ἕκας ψευδὴς παρὸς τιμὴν δεξάμενος ἦρξε ναοῦ, καὶ ὅτι πάντες οἱ τ̃ Ασίας βασιλεῖς τὸ ἱερὸν ἐτίμησαν ἀναθήμασι καὶ λαμπροτάτας δωρεαῖς· ἓ δ᾽ ἐν Γαριζεὶν, ὡς οὐδὲν ὄντος, οὐδεὶς λόγον οὐδ᾽ ἀντιστροφὴν ἐποίσατο. [t] ταῦτα λέγων Ανδρόνικος καὶ πολλὰ τούτοις ὅμοια, πείθει τὸν βασιλέα κρῖναι μὲν κατὰ τὰς Μωϋσέως νόμους οἰκοδομῆσθαι τὸ ἐν Ιεροσολύμοις ἱερὸν, [v] ἀποκτεῖναι δ᾽ Σαββαῖον καὶ Θεοδόσιον. καὶ τὰ μὲν γενόμενα τοῖς ἐν Αλεξανδρείᾳ Ιουδαίοις κ᾽ Πτολεμαῖον τὸν Φιλομήτορα, ταῦτα ἦν.

4. Apud Alexandriam autem inter Judæos & Samaritas, qui templi monte Garizin, sub Alexandro *Magno* exstructi, religionem introduxerunt, forte exorta est seditio: atque istuc res devenit, uti coram Ptolemæo de templis disceptarent. Judæis quidem contendentibus juxta Moysis præscripta conditum esse templum Hierosolymitanum, Samaritis vero Garizitanum. Regem igitur *Provocant enixe* rogarunt, ut ab eo in amicorum consessu causa hæc cognosceretur, ea conditione ut qui victi fuerint morti adjudicarentur. Et quidem pro Samaritis orationem habuit Sabbæus, ut & Theodosius; pro Hierosolymitanis vero & Judæis Andronicus Messalami filius. Per Deum autem jurarunt & Regem, sese probationes allaturos è lege: & à Ptolemæo precibus contenderunt, ut eum morte multaret, quem jurejurando non stetisse deprehenderet. Proinde Rex, adhibitis non paucis in consilium amicis, consedit causam orantes auditurus. Judæi autem Alexandrini magnopere metuebant iis, quibus jura templi Hierosolymitani tueri contigit: ægre enim ferebant, si quis templi adeo antiqui, & toto terrarum orbe celeberrimi, auctoritatem labefactatum iret. Atqui cum Sabbæus & Theodosius concessissent Andronico, uti prior verba faceret, is à lege exorsus est rem demonstratam dare, & à successione pontificum, uti quisque post patrem dignitatem adeptus templo præfuisset, quodque omnes Asiæ reges majestatem ejus donariis muneribusque splendidissimis auxissent, Garizitani vero, ac si ne quidem exstitisset, neminem habuisse rationem illudve respexisse. Dum hæc diceret Andronicus & his multa similia, Regi persuasit, uti decerneret, templum Hierosolymitanum de sententia Moysis exstructum esse, Sabbæum vero & Theodosium morti addicendos. Atque ista quidem sunt quæ Judæis Alexandrinis acciderunt sub Ptolemæo Philometore.

Contentio inter Judæos & Samaritas.

Provocant ad Regem.

Is, causa audita, judicium fert pro Judæis.

ΚΕΦ. δ΄.

Ως Αλέξανδρος σφόδρα ἐτίμησεν Ιωνάθην· καὶ ὡς Δημήτριος ὁ Δημητρίου παῖς, κρατήσας Αλεξάνδρου, φιλίαν πρὸς Ιωνάθην ἐποιήσατο.

CAP. IV.

Quomodo Alexander Jonatham summo in honore habuit: utque Demetrius Demetrii filius, Alexandro devicto, cum Jonatha amicitiam iniit.

VII.

ΔΗμητρίου δ᾽ ἀποθανόντος ἐν τῇ μάχῃ, καθὼς ἐπάνω δεδηλώκαμεν, Αλέξανδρος, τοῦ [x] τ̃ Συρίας ψευδαλαβὼν βασιλείαν, γράφει τῷ φιλομήτορι Πτο-

CUM autem Demetrius vitam in pugna amisisset, sicut superius indicavimus, Alexander, occupato Syriæ regno, scribit Ptolemæo Philo-

Alexander Ptolemæi filiam petit in matrimonium.
1 *Maccab.* c. 10.

me-

[c] Λαβὼν οὖν τ̃ τόπον ὁ Ονίας,] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 1. §. 1. SPANH.

[f] Εν γδ —— ἀναγέγραπται.] Conf. *alibi.* lib. 7. c. 10. §. 3. SPANH. Libros de bello antea scripsit. REL.

[g] Εβδόμῃ μου βίβλῳ τ̃ Ιουδαϊκῶν πολέμων!] Non procul à fine.

[h] Ἀρκούντως] Περισσόν ἐστι γράφειν *Busb.*

[i] Οἱ τὸ ἐν Γαριζεὶν ὄρει] Ita *Busb.* & *Hen.* & forsan *Epiphan.* qui vertit, *qui templum temporibus Alexandri Macedonis super Garizin montem construxerunt.* οἱ τὸ ἐν Γαριζὶν προσευκὴν ἱερὸν, κ᾽ τὰς Αλ. in *Editis.*

[k] Ωκοδομῆσθαι] Sic *Busb.* οἰκοδομεῖσθαι in *Editis.* οἰκοδομηθῆναι *Hen.* (& *Lugd. Bat*) non male

[l] Παρεκάλεσαν οὖν] Ita *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) παρεκάλεσαν γοῦν *Hen.* προσεκάλεσάν τε in *Editis.*

[m] Ζημιῶσαι.] Sic *MSS.* ζημιῶσαι in *Editis.*

[n] Τὸν δ᾽ ὑπὲρ τ̃ Ιεροσολυμιτῶν] Ita *Hen.* τὰς in *reliquis.*

[o] Παρεκάλεσάν τε] Παρεκαλέσαντες τ̃ Πτολεμαῖον ὃν ἂν λάβῃ π. τ. ὅρκους ἀποκτεῖναι *Hen.*

[p] Αγανακτεῖν] Ita in *Græcis* omnibus ε mallem tamen ἀγωνιᾶν, quo modo legisse visus est *Epiphan.*

[q] Ὑπὲρ ἓ ἐν Ιεροσολύμοις] Ita cum *Busb.* & *Hen.* ὧν in *cæteris.*

[r] Ἐκ ἓ] *L. B.* ἀπό τε ἓ.

[s] Διαδοχῶν τ̃ ἀρχιερέων,] Διαδόχων *Hen.*

[t] Ταῦτα λέγων Ανδρόνικος] Διαλεχθέντων μέντοι τ̃ ἀμφὶ τοῖς εἰρημένοις, ὁ βασιλεὺς κρίνῃ μὲ *Busb.*

[v] Αποκτεῖναι ἓ] Ἀποκτεῖναι ἓ τὸν αὐτὸν ζητοῦντας καθαίρεσιν, κ᾽ τὰ μὲ *Busb.* ἀποκτεῖναι ἓ τὸν ὡς τ̃ Σαββ. *Hen.*

[x] Τ̃ Συρίας ψευδαλαβὼν βασιλείαν.] Illud τ̃ è *MSS.*

metori, filiam ejus nuptum sibi dari depoſcens; æquum esse dicens, ut ipsum affinitate dignetur; cum paternum imperium recuperasset, Deique providentia eò provectus fuisset, & Demetrium superasset, atque cætera futurus esset ejus cognatione non indignus. Ptolemæus vero, cum libenter ejus postulatis annuisset, rescripsit, dicens, se gaudere quod paternum regnum adeptus esset, promisitque filiam *ei* daturum esse; jussitque ut ad Ptolemaïdem sibi obviam veniret, illuc filiam adducturo: ipsum enim eam ab Ægypto huc usque comitaturum esse, ibique puellam ei nuptum collocaturum. Et quidem Ptolemæus, his scriptis, omni festinatione pervenit cum Cleopatra filia *sua*. Cumque Alexandrum, sicuti per epistolam imperaverat, illic jam obviam ipsi profectum invenisset, puellam ei in matrimonium dat, tantumque auri & argenti in dotem, quantum regem decebat.

Jonathas Ptolemaïdem venit ad Alexandri nuptias. 1 *Maccab.* c. 10.

2. Nuptiis autem peractis, Alexander, literis ad Jonatham pontificem datis, jussit ei ut Ptolemaïdem veniret. Qui cum ad Reges veniſſet, eosque splendidis muneribus donasset, honorem ab utroque consequutus est. Alexander eum, veste sua exutum, coëgit purpura indui: cumque eum secum in solio sedere fecisset, ducibus *suis* imperavit, ut cum eo in mediam urbem progressi ederent, nemini licere eum criminis insimulare, eive ulla de re negotium facessere. Quod cum duces fecissent, ubi illi, qui ad accusationem *instituendam* parati animoque in eum malevolo erant, viderunt honorem ei ex edicto habitum, *omnes* diffugerunt, veriti ne quid mali paterentur. Propensaque adeo in Jonatham voluntate erat rex Alexander, ut ipsum etiam primum amicorum *suorum* scripserit.

VIII. *Demetrius Demetrii filius ex Creta in Ciliciam proficiscitur.* 1 *Maccab.* c. 10.

3. Anno autem centesimo sexagesimo quinto, Demetrius Demetrii filius cum multis mercenariis *militibus*, quos Lasthenes Cretensis ei tradiderat, ex Creta in Ciliciam trajecit. Quæ res audita Alexandro magnum dolorem & perturbationem injecit: moxque Phœnice Antiochiam ire contendit, ut res illic, ante Demetrii adventum, in tuto locaret. Apollonium autem Daum reliquit Cœles-Syriæ præfectum. qui, magno cum exercitu Jamniam profectus, ad Jonatham pontificem misit, dicens, "rem indignam esse, ut is solus securus "ageret * suique ad arbitrium, Regi non subje- "ctus: idque ipsi ab omnibus opprobrio verti, "quod illum Regi non subjecerit. Ne igitur, *in-* "*quit*, in montibus desidens teipsum decipias, va- "na opinione tui roboris: sed si quid viribus tuis "confidis, descende in planum, ut cum nostris mi- "litibus fiat contentio; & palam erit, fortissimum "esse qui victoriam consequetur. Veruntamen sci- "to, quod è singulis urbibus fortissimi quique me- "cum militant. nam & illi sane ipsi sunt qui tuos

Apollonius Demetrii prætor Jonatham ad pugnam provocat. 1 *Maccab.* c. 10.

λεμῶ μνησθόμενος αὐτοῦ πρὸς γάμον τῆς θυγατέρος· δίκαιον εἶναι λέγων τῷ τῆς πατρῴας ἀρχῆς κομισαμένῳ, καὶ διὰ τὴν ἐκ Θεοῦ πρόνοιαν εἰς αὐτὸν προαχθέντι, καὶ κρατήσαντι [y] Δημητρίου, καὶ μηδὲ τἄλλα ἐσομένῳ τοῦ πρὸς αὐτὸν οἰκειότητος ἀναξίῳ, συνάψαι συγγένειαν. Πτολεμαῖος δὲ προσδεξάμενος ἡδέως τὴν μνησικακίαν, ἀντιγράφει, χαίρειν τε λέγων ἐπὶ τῷ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ πατρῴαν ἴσον ἀπολαβεῖν, καὶ τὴν θυγατέρα δώσειν ἐπαινεῖται, [z] ἀπαντᾶν δ' [a] αὐτῷ εἰς Πτολεμαΐδα τὴν θυγατέρα μέλλοντι ἄγειν ἐκέλευσεν. [b] αὐτὸν γὰρ αὐτὴν μέχρι ταύτης προπέμψειν ἀπ' Αἰγύπτου, κἀκεῖ συνοικίσειν αὐτῷ τὴν παῖδα. καὶ Πτολεμαῖος μὲν ταῦτα γράψας προήνει μὴ ἀπιστεῖν εἰς Πτολεμαΐδα, Κλεοπάτραν ἄγων τὴν θυγατέρα. ὡρῶν δὲ ἐκεῖ τὸν Ἀλέξανδρον, καθὼς ἐπέστειλε, προπεπομπότα, δίδωσιν αὐτῷ τὴν παῖδα, καὶ φερνὴν, ἄργυρόν τε καὶ χρυσὸν, [c] ὅσον εἰκὸς ἦν δεῖναι βασιλέα.

β'. Τῶν γάμων ἐπιτελουμένων, Ἀλέξανδρος Ἰωνάθην τῷ ἀρχιερεῖ γράψας, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἥκειν εἰς Πτολεμαΐδα. προσηλθόμενος δὲ πρὸς τοὺς βασιλεῖς, καὶ δωρησάμενος [d] αὐτοὺς λαμπρῶς, τὸν παρ' ἀμφοτέρων ἀπήλαυσε τιμῆς. Ἀλέξανδρος δὲ αὐτὸν ἠνάγκασεν, [e] ἐνδυσάμενον τὴν [f] οἰκείαν ἐσθῆτα, λαβεῖν πορφύραν· καὶ συγκαθεσθῆναι ποιήσας αὐτὸν ἐπὶ τοῦ βήματος, προσέταξε τοῖς ἡγεμόσιν εἰς μέσον μετ' αὐτοῦ [g] προελθοῦσιν τὴν πόλιν κηρύξαι, μηδενὶ λέγειν κατ' αὐτοῦ [h] ἐφέδρᾳ, μηδὲ παρέχειν αὐτῷ πράγματα. τοῦτο δὲ ποιησάντων τῶν ἡγεμόνων, ὁρῶντες τὴν πρὸς τοῦ βασιλέως κεκηρυγμένην [i] Ἰωνάθῃ τιμὴν οἱ κατηγορεῖν [k] παρεσκευασμένοι, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀπεχθῶς ἔχοντες, ἀπέδρασαν, μή τι προσλάβωσί κακὸν, δεδιότες. τοσαύτη δὲ ἀπιστία [l] πρὸς Ἰωνάθην ὁ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος [m] ἐχρήσατο, ὥστε αὐτὸν τῶν [n] πρώτων ἀναγράψαι τῶν φίλων.

γ'. [o] Ἐτῷ δὲ πέμπτῳ καὶ ἑξηκοστῷ πρὸς τοῖς ἑκατὸν Δημήτριος ὁ Δημητρίου μετὰ πολλῶν μισθοφόρων, ὃς παρέσχεν αὐτῷ Λασθένης ὁ Κρὴς, ἄρας [p] ἀπὸ Κρήτης, κατέπλευσεν εἰς Κιλικίαν. [q] τοῦτο δὲ Ἀλέξανδρον ἀκούσαντα εἰς ἀγωνίαν καὶ παραχὴν [r] ἐνέβαλε· καὶ πρόσχημα ἐκ τῆς Φοινίκης εἰς Ἀντιόχειαν ἔπλευσεν, ἵνα τὰ ἐκεῖ, [s] περὶ ἧς Δημήτριον ἐλθεῖν, ἀσφαλῶς ᾖτας. κατέλιπε δὲ τῆς Κοίλης Συρίας Ἀπολλώνιον τὸν [t] Δάου ἡγεμόνα. ὃς, μετὰ πολλῆς δυνάμεως εἰς Ἰάμνειαν ἐλθὼν, ἔπεμψε πρὸς Ἰωνάθην τὸν ἀρχιερέα, λέγων, "ἄδικον εἶναι μόνον αὐτὸν "ἐπ' ἀδείας ζῆν καὶ μετ' ἐξουσίας, ἐκ ὑποτασσόμενον τῷ "βασιλεῖ· τοῦτο δ' αὐτῷ πρὸ πάντων ὄνειδος φέρειν, "ὅτι μὴ ὑποτάξειν αὐτὸν τῷ βασιλεῖ. μὴ τοίνυν [y] σαυ- "τὸν ἐν τοῖς ὄρεσι καθήμενον ἐξαπάτα, νομίζων ἰσχὺν "ἔχειν· ἀλλ' εἰ θαρρεῖς τῇ σαυτοῦ δυνάμει, καταβὰς εἰς "τὸ πεδίον τῇ ἡμετέρᾳ φαλαγγὶ συγκεφθῆναι, καὶ τὸ πλῆ- "θος νίκης ἐπιδείξῃ τὸν [x] ἀνδρικώτατον. ἴσθι μέντοι γε τοὺς "ἀρίστους [y] ἐξ ἑκάστης πόλεως ἐμοὶ συστρατεύεσθαι. [z] καὶ "γὰρ

[y] Δημητρίου,] Ita cum *Cod. Hen.* Δημήτριον in *reliquis*.
[z] Ἀπαντᾶν δ'] Σωσατᾶν ᾧ *Hen.* & *Busb.*
[a] Αὐτῷ εἰς Πτολεμαΐδα] Sic cum *Hen.* & *Busb.* αὐτὸν & dein μέλλοντα in *Editis*.
[b] Αὐτὸν γὰρ αὐτὴν] Ita *Hen.* αὐτὸς in *cæteris*. quod si quis malit, per me licet.
[c] Ὅσον εἰκὸς] Ὡς εἰκὸς δεῖ δεῦναι *Hen.*
[d] Αὐτοὺς λαμπρῶς] *Hen.* solus αὐτοῖς. αὐτὰς in *reliquis*. Verum vocem hanc in T. receptam minime oportuit; cum sine dubio αὐτοὺς vera sit lectio, quæ in omnibus excepto *Hen.* habetur. firmant multa Josephi loca. v. l. 13. c. 15. §. 1. l. 15. c. 4. §. 2. appositissime etiam ad hunc locum l. 15. c. 6. §. 7. δωρησάμενος ἱππεῖ δωρεᾷ αὐτόν τε καὶ τοὺς φίλους ---- neque unquam, quod scio, aliter, nisi forsan l. 15. c. 9. §. 5. ὧν ἑκάστοις ἐδωρεῖτο; ubi tamen si ejusdem *Hen.* auctoritate legatur αὐτοὺς, sibi constabit *Josephus*. IBBETSON. & HUDS. *in Add.*
[e] Ἀποδυσάμενον] Sic *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* καὶ ἐνδ. in *Editis*.
[f] Οἰκείαν ἐσθῆτα,] Ἰδίαν *Hen.* & *Busb.* & mox βαλεῖν.
[g] Προελθόντας] Ita *Hen.* προσελθόντων in *cæteris*.
[h] Ἐφεδρᾷ,] Sic *Busb.* & *Hen.* ἐφέσει in *reliquis*.
[i] Ἰωνάθῃ τιμὴν] Τῷ Ἰωνάθῃ *Hen.*
[k] Παρεσκευασμένοι,] Παρασκευασάμενοι *Hen.* & *Busb.*
[l] Πρὸς Ἰωνάθην ὁ βασιλεὺς] Περὶ τὸν Ἰωνάθην *Hen.* & *Busb.*
[m] Ἐχρήσατο,] Ἐχρῆτο *Busb.*
[n] Πρώτων ἀναγράψαι τῶν φίλων] Conf. infr. §. 4. Fibula aurea solis Regis cognatis permissa 1 Maccab. x. v. 89. vid. inf. c. 5. §. 4. SPANH.
[o] Ἐτῷ δὲ πέμπτῳ] Forsan Ἐν ἔτῃ, vel Ἐπ' ἔτῃ.
[p] Ἀπὸ Κρήτης,] Ita cum *MSS.* ἀπὸ τῆς Κρήτης in *Editis*.
[q] Τοῦτο δὲ Ἀλέξανδρον] Τοῦτο Ἀλέξανδρον *Hen.* τὸν Ἀλέξανδρον ἀκούσαντα τοῦτο *Busb.*
[r] Ἐνέβαλε·] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* ἐνέβαλε in *cæteris*.
[s] Περὶ ἧς] Περὶ ἣν Δημήτριον ἐλθεῖν ἀσφαλῶς *Busb.*
[t] Δάου ἡγεμόνα.] Ita etiam apud *Zonaram*. Ταΐου *Gall.*
* *Suique ad arbitrium*,] *Al.* cum potestate.
[y] Σαυτὸν ἐν τοῖς ὄρεσι] Σαυτὸν deest *Busb.* & *Hen.* qui mox ἐξαπατᾷ habent.
[x] Ἀνδρικώτατον.] Ἀνδρειότατον *Busb.* & *Hen.*
[y] Ἐξ ἑκάστης πόλεως] Ita malui cum *Hen.* ἐξ deest *cæteris*.
[z] Καὶ γὰρ δὴ] 1 *Macc.* c. 10. v. 72. δὶς ἐπεφάνησαν οἱ πατέρες σου ἐν τῇ γῇ αὐτῶν.

"γὰρ δὴ τὰς σὰς προγόνας [a] οἱ ἀεὶ νικῶντές εἰσιν ἔτι.
"[b] ποιήσῃ γὰρ τὸ πρὸς ἡμᾶς ἀγῶνα ἐν [c] τοιαύτῃ γῇ, ἐν ᾗ
"λίθοις σοι ἔστιν ἀλλ' ὅπλοις [d] ἀμύνεσθαι, καὶ τόπος
"εἰς ὃν ἡττώμενος φεύξῃ.

δ'. Παροξυνθεὶς δ' ὑπὸ τούτοις ὁ Ιωνάθης, μυρίους ὑπιλεξάμενος στρατιώτας, ὥρμησεν ἐξ Ιεροσολύμων, μετὰ Σίμωνος [c] τοῦ ἀδελφοῦ· καὶ [f] γενόμενος ἐν [g] Ιόππῃ, στρατοπεδεύεται τὴ πόλεως ἔξω, τῶν Ιοππαίων ἀποκλεισάντων αὐτῷ τὰς πύλας. Φρουρὰν γὰρ ἔνδον εἶχον ὑπὸ Απολλωνίου καθεσταθεῖσαν. ᾧ δὴ Ιωνάθης [h] πρὸς πολιορκίαν αὐτῶν παρασκευαζομένου, φοβηθέντες μὴ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐξέλῃ κατὰ κράτος, ἀνοίγουσιν αὐτῷ τὰς πύλας. ὁ δὴ Απολλώνιος, ἀκούσας τὴν Ιόππην ὑπὸ Ιωνάθου καταλημμένην, τρισχιλίους ἱππεῖς σὺν πολλοῖς πεζοῖς ὀκτακισχιλίοις, εἰς Αζωτον ἦλθε, κἀκεῖθεν ἄρας, πρέμα καὶ βάδην ἐποιεῖτο τὴν πορείαν· [i] ἀνελθὼν δ' εἰς τὴν Ιόππην, [k] ὡς ἀναχωροῦν, ἕλκει τὸν Ιωνάθην εἰς τὸ πεδίον, τῇ ἵππῳ [l] μέγα φρονῶν, καὶ τὰς τῆς νίκης ἐλπίδας ἔχων ἐν αὐτῇ. προελθὼν δὲ ὁ Ιωνάθης, ἐδίωκεν [m] εἰς Αζωτον τὸν Απολλώνιον. ὁ δὲ, ὡς ἐν τῷ πεδίῳ στενέδη [n] γενέσθαι [o] τὸν πολέμιον, [p] ὑποστρέψας εἰς μάχην αὐτῷ συνέβαλε. ᾗ δ' Απολλωνίου χιλίους ἱππεῖς καθίσαντος εἰς ἐνέδραν [q] ἔν τινι χειμάρρῳ, ὡς ἂν κατόπιν [r] ὑπιφανεῖεν τοῖς πολεμίοις, αἰσθόμενος ὁ Ιωνάθης ὑπεπλάγη· τάξας δὲ τὴν φαλαγγα ἐν σφηνοειδεῖ, κατ' ἀμφότερα τοὺς πολεμίους ἀμύνεσθαι παρεκελεύσατο, καὶ κατὰ πρόσωπον καὶ [s] καθ' ὁπόθεν ἐπιθησομένοις [t] ἐναντίον ἀντιτάξας. τῇ δὲ μάχης ἕως ἑσπέρας παρατεινάσης, δοὺς Σίμωνι [v] τῷ ἀδελφῷ μέρος τῆς δυνάμεως, τὸν μὲν κέλευσε συμβαλεῖν τῇ φάλαγγι τῶν ἐχθρῶν· αὐτὸς δὲ τοὺς σὺν αὐτῷ παρετάξε, φερομένους τοῖς ὅπλοις, [x] ὑποδεχεσθαι τὰ βέλη τὰ παρὰ τῶν ἱππέων. καὶ οἱ μὲν ἐπίνσαν τὸ κελευσθέν· οἱ δὲ τῶν πολεμίων ἱππεῖς, ἐπ' αὐτοὺς ἀφέντες τὰ βέλη μέχρι καὶ ἐξεκενώθησαν, ἀδέν αὐτοὺς ἔβλαπτον. ἀ γὰρ διήκειτο τῶν σωμάτων τὰ βαλλόμενα, συμπεφραγμέναις τε ἀσπίσι καὶ σεσωρευμέναις ὑπὸ πυκνότητος ἐπαφιέμενα, ῥᾳδίως ἐκφεύγετο, καὶ ἀπράκτως ἐφέρετο. ὡς δὲ παρείθησαν ὑπὸ πρωΐ μέχρι δείλης ὀψίας ἀκοντίζοντες εἰς αὐτοὺς οἱ πολέμιοι, νοήσας Σίμων κεκμηκότας αὐτοὺς, συμβάλλει τῇ φάλαγγι· καὶ προθυμίᾳ χρησαμένων πολλῇ τῶν στρατιωτῶν αὐτῷ, τρέπει τοὺς ἐχθροὺς εἰς φυγήν. ἰδόντες δὲ τοὺς πεζοὺς [y] φεύγοντας οἱ ἱππεῖς, οὐκ αὐτοὶ μένουσιν, ἀλλὰ πάρεσαν μὲν ὄντες αὐτοὶ διὰ τὸ μέχρι δείλης μάχεσθαι, τὴν δὲ σωτηρίαν τῶν πεζῶν ἐλπίδα αὐτοῖς [z] ἀπολωλυίας, ἀκόσμως καὶ συγκεχυμένως ἔφευγον, ὡς διαφθείρας αὐτοὺς διὰ παντὸς διασκορπισθῆναι τὸ πεδίον. διώκων δ' αὐτοὺς Ιωνάθης μέχρι τῆς Αζώτου, καὶ πολλοὺς ἀναιρῶν, ἀπογνόντας τὴν σωτηρίας ἠνάγκασεν ὑπὸ τὸν [a] Δαγῶνος ναὸν καταφυγεῖν, [b] ὃς ἦν ἐν Αζώτῳ. λαβὼν δ' ἐξ ὑπαδρομῆς Ιωνάθης τὴν πόλιν, αὐτήν τε ἐνέπρησε, καὶ τὰς περὶ αὐτὴν κώμας. [c] ἀπέσχετο δ' οὐδὲ τοῦ Δαγῶνος ἱεροῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐνέπρησε, καὶ τοὺς εἰς αὐτὸ [d] συμφυγόντας διέφθειρε. τὸ δὲ πᾶν πλῆθος

"majores semper vicerunt. Quin & prælio nobis-
"cum dimicabis in ejusmodi terra, ubi armis non
"saxis pugnandum est, neque locus victo ad per-
"fugium *erit*.

4. His *verbis commotus* animo Jonathas, delectis hominum millibus decem, Hierosolymis egressus est, excito in auxilium Simone fratre suo: cumque Joppen venisset, extra urbem castra metatur, quod portas ipsi clauserant Joppenses. nam intus illis præsidium erat ab Apollonio constitutum. Jonatha autem ad obsidionem semet parante, veriti *oppidani* ne urbem vi expugnaret, portas ei aperiunt. Cæterum Apollonius, ubi accepit Joppen à Jonatha occupatam, cum tribus equitum & octo peditum millibus Azotum venit; & inde profectus, quietè lentoque gradu iter faciebat. cumque ascensum Joppen *versus* fecisset, recessu simulato, Jonatham in planitiem trahit, fidens equitatui, spemque victoriæ in eo collocans. Jonathas autem progressus, Apollonium ad Azotum usque persequitur. Ille vero, ubi factum est ut hostis in campum processerit, conversus pugnam cum eo commisit. cumque mille equites in insidiis ad torrentem quendam posuisset Apollonius, qui à tergo sese hostibus in conspectum darent, Jonathas, re intellecta, nequaquam animo consternatus est: sed, exercitu in quadrum ordinato, hortatus est suos ut utrinque hostem propulsarent, acie ex adverso ita instructa ut tam à tergo quam à fronte adorituris resisterent. Cumque prælium vesperam usque protraheretur, data parte exercitûs Simoni fratri, jussit hunc cum hostium phalange congredi; ille vero suo agmini imperavit, ut objectis scutis se muniendo tela hostium exciperent. Atque illi quidem quod præceptum erat exsequuti sunt: hostium vero equites, jaculati in eos tela usque dum exhaurirentur, nihil eos læserunt. nam missilia in corpora non pervadebant, sed in clypeos projecta, in unum coactos interque se densissime junctos, facile superata erant & in irritum cadebant. Cum vero hostes à mane ad vesperam in eos jaculando *tandem* languescerent, ubi illos defatigatos esse animadvertit Simon, phalangem aggreditur; cumque alacriter admodum ab ejus militibus pugnatum esset, inimicos in fugam conjicit. Tum & equites ipsi, simul ac conspexerunt pedites terga vertentes, non amplius restiterunt, sed, quod defessi essent usque ad vesperam pugnando, spesque *omnis* quam in peditatu collocaverant illis periisset, turpiter confuseque fugiebant, ut dissipati lateque per planitiem dispersi vagarentur. Jonathas autem victos Azotum usque persequens, multisque cæsis, reliquos desperata salute coëgit fuga petere templum Dagonis, quod Azoti erat. At Jonathas cum urbem primo impetu cepisset, & ipsam & finitimos vicos incendit. Ac ne Dagonis quidem templo manus abstinuit; sed & illud igni cremavit, & quotquot eo perfugerant exitio dedit. fuitque omnis

Jonathas Joppe potitur, & Apollonium fundit fugatque. 1 *Maccab.* c. 10.

Jonathas Azotum cum Dagonis templo & alia oppida incendit. 1 *Maccab.* c. 10.

a Οἱ ἀεὶ νικῶντες] Sic *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.* οἱ abest *Editis Aliisque.*
b Ποιήσῃ γὰρ] Ita cum *Busb.* & *Hen.* ποιήσῃ *Bas.* ποιήσεις *Gen.*
c Τοιαύτῃ γῇ,] Ἐν τῇ τοιαύτῃ γῇ *Busb.* & *Hen.*
d Ἀμύνεσθαι,] Ἀγωνίσασθαι *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*
e Τὸν ἀδελφὸν] Ita *Hen.* prout paulo infra τὸν ἀδελφῶ.
f Γενόμενος ——— πύλας.] 1 Maccab. x. v. 75. &c. SPANH.
g Ἰόππῃ,] Haud aliter *Hen.* Ἰόπῃ & mox Ἰοππαίων *Busb.*
h Πρὸς πολιορκίαν] Πρὸς πολιορκεῖν αὐτὸς *Hen.* πρὸς τὸ πολ. αὐτὸς *Lugd. Bat.*
i Ἀνελθὼν] Ἐλθὼν *Hen. Busb.* & *Epiphan.*
k Ὡς ἀναχωροῦν,] Iterum cum *iisdem.* in *Editis* ἀναχωροῦν absque ὡς.
l Μέγα φρονῶν,] Ita ex *Lugd. Bat.* in reliquis καταφρονῶν. HAV.
m Εἰς Αζωτον τὸν Απολλώνιον.] Ita cum *Hen.* prout supra, mox hac §. εἰς τὴν Αζ. in *reliquis.*
n Γενέσθαι] Sic *Busb.* & *Hen.* γενέσθαι στενὸν in *ceteris.*
o Τὸν πολέμιον,] Πόλεμον solus *Hen.*
p Ὑποστρέψας εἰς μάχην] Ὑποστροφὴς *Busb.* & *Hen.*
q Ἐν τῳ χειμάρρῳ,] Ἐν χειμάρρῳ i. e. in valle נחל. REL.
r Ἐπιφανεῖεν τοῖς πολεμίοις,] Ita *Bas. Big.* & *Samb.* (ἐπιφανεῖ *Lugd. Bat.*) ἐπιφανεῖν *Gen.*
s Καθ' ὁπόθεν ἐπιθησομένοις] Τοῖς ὅπισθεν *Hen.* & *Busb.*
t Ἐναντίον ἀντιτάξας.] Ἑαυτὸν ἀντιτ. *Busb.* αὐτὸν *Hen.* & *Lugd. Bat.*
v Τῷ ἀδελφῷ] Τῷ ἀδελφῷ solus *Busb.*
x Ὑποδέχεσθαι] Ἀποδέξασθαι *Busb.* & *Hen.*
y Φεύγοντας οἱ ἱππεῖς,] Φυγόντες *Busb.*
z Ἀπολωλυίας,] Ita cum *Cod. Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἀπολωλείας in *Editis Aliisque.*
a Δαγῶνος ναὸν] *Dagon* apud *Philistinos* erat ea forma qua *Triton* apud *Græcos.* Vide *Grotium* ad *Jud.* c. 16. & *Seldenum* de *Diis Syris*, Synt. 2. c. 2.
b Ὃς ἦν ἐν Αζώτῳ.] Dagonis Templum Azoti, de quo capto & incenso à Jonatha 1 Maccab. x. v. 84. SPANH.
c Ἀπέσχετο δ' οὐδὲ τοῦ Δαγῶνος ἱεροῦ,] De Dagonis forma ex piscino corpore & humana facie constante, eodemque cum *Atargati*, *Astargati* aut *Derceto* Syrorum numine vid. Seld. de D. Syr. Syntagm. 11. c. 111. SPANH.
d Συμφυγόντας διέφθειρε.] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat. Cocceius*

omnis hoſtium nnmerus, qui vel prælio cecidêre vel flammis in templo interiêre, ad hominum octo millia. Tanto itaque exercitu profligato, Azoto profectus Aſcalonem venit: & cum extra urbem caſtra poſuiſſet, ei Aſcalonitæ obviam prodierunt, munera ei hoſpitalia & honores deferentes. Ille vero, collaudata eorum voluntate, inde digreſſus Hieroſolyma magna cum præda rediit, quam illinc abegit ſuperatis hoſtibus. Alexander autem, audito quod victus eſſet dux ejus Apollonius, lætitiam ſimulabat, quòd *ille* præter animi ſui ſententiam adortus eſſet Jonatham, ſibi amicitia & ſocietate junctum: & Jonathæ in hujus rei teſtimonium pariter ac in præmium honoremque *monile mittit aureum, quale ſolet regum dari conſanguineis; tum & Accaronem ejuſque toparchiam hæreditatis jure poſſidendam ei concedit.

Ptolemæus Philometor in Syriam ſe confert. 1 Maccab. c. 11.

5. Sub id tempus etiam rex Ptolemæus; cognomine Philometor, cum navalibus & pedeſtribus copiis in Syriam venit, opem laturus Alexandro. nam *is* gener illius erat. omneſque civitates alacriter eum excipientes, quod ita ab Alexandro imperatum erat, ad urbem Azotum deducebant, ubi omnium clamoribus obtunditur de cremato templo Dagonis, Jonathamque accuſabant, qui illud funditus deleverat, & regionem igni vaſtaverat, multoſque illorum *ferro* peremerat. Et quidem Ptolemæus, iſtis auditis, *interea* tacebat: Jonathas vero, Ptolemæo ad Joppen obviam factus, & ſplendidis muneribus ab eo *augetur*, omnique honore afficitur: deinde Regem comitatus uſque ad fluvium, qui vocatur Eleutherus, Hieroſolyma revertit.

Jonatham ei obviam factum honorifice excipit. 1 Maccab. c. 11.

Ptolomæo per Ammonium inſidiæ ſtructæ ab Alexandro.

6. Cum autem Ptolemaïda præter omnem exſpectationem perveniſſet, parum abfuit quin Ptolemæus periret, ab Alexandro inſidiis petitus per Ammonium, qui ipſi amicus erat. Quibus detectis, Ptolemæus literas mittit ad Alexandrum, ut Ammonium ad ſupplicium depoſceret, dicens inſidias ipſi ab eo intentatas eſſe; ideoque ſe poſtulare ut meritas ille pœnas lueret. Cum vero Alexander eum dedere recuſaret, conjectura inde facta illum *ipſum* eſſe inſidiarum auctorem, vehementer ei iratus eſt. Antiochenos autem jam ante ſibi infenſos habuerat Alexander propter Ammonium.

Ammonius cæſus.

nam plurimis ab eo malis affecti fuerant. Attamen pœnas facinoribus debitas pertulit Ammonius, turpiter ut mulier cæſus, cum id egiſſet ut muliebri amictu ſeſe occultaret, ſicut alibi diximus.

Ptolemæus filiam ſuam Alexandro ereptam, Demetrio in matrimonium dat. 1 Maccab. c. 11.

7. At Ptolemæus, de ſe queſtus, quod & filiam ſuam Alexandro locaverat, & adverſus Demetrium ſocietatem inierat, affinitatem cum Alexandro dirimit. Filia enim ſua *ei* ablata, confeſtim ad Demetrium mittit *legatos* de ſocietate & amicitia, pollicitus ſe filiam ei in uxorem daturum eſſe, ipſumque in regnum paternum reſtituturum. Demetrius, lætatus iis quæ obtulerant legati, & ſocietatem & nuptias amplectitur. unum tamen Ptolemæo ſupererat certamen, ut Antiochenſibus per-

τῶν ἐν τῇ μάχῃ πεσόντων καὶ καταφλεχθέντων ἐν τῷ ἱερῷ τ πολεμίων, ἦσαν ὀκτακισχίλιοι. κρατήσας οὖν τοσαύτης δυνάμεως, ἄρας ἀπὸ τ Αζώτου εἰς Ασκάλωνα ᾠδοιπόρει· καὶ καταστρατοπεδεύσαντος ἔξω τ πόλεως αὐτ, [c] προῆλθον εἰς ἀπάντησιν αὐτ [f] οἱ Ασκαλωνῖται, ξένια προσφέροντες αὐτῷ Ϲ τιμῶντες. ὁ δ, ἀποδεξάμενος αὐτὰς τ προαιρέσεως, ἀνέστρεψεν ἐκεῖθεν εἰς Ιεροσόλυμα, πολλὴν ἐπαγόμενος λείαν, ἣν [g] ἔλασεν ἐκεῖθεν νικήσας τὰς πολεμίας. Αλέξανδρος δ, ἀκούσας ἡδημένον τ αὐτ στρατηγὸν Απολλώνιον, προσεποιεῖτο χαίρειν, ὅτι ᾠδικὰ τὴν αὐτ γνώμην συνέβαλεν Ιωνάθῃ, φίλῳ ὄντι καὶ συμμάχῳ· καὶ πέμπει πρὸς Ιωνάθην, μαρτυρῶν αὐτῷ καὶ χάριτα ἣ [b] τιμὰς δίδως, [i] πορπὴν χρυσέαν, [k] ὡς ἔθος ἐστὶ δίδοσθαι τοῖς τ βασιλέων συγγενέσι, καὶ Ακκάρωνα Ϲ τὴν τοπαρχίαν αὐτῆς εἰς κληρονομίαν ἐπιτρέπει.

ε'. Τὸ δ τῶν τ καιρὸν [l] καὶ ὁ βασιλεὺς Πτολεμαῖος, ὁ φιλομήτωρ ἐπικληθείς, ναυτικὴν ἄγων δύναμιν καὶ πεζὴν, εἰς Συρίαν ἦκε, συμμαχήσων Αλεξάνδρῳ. [m] γαμβρὸς γὰρ ἦν αὐτ. καὶ πᾶσαι προθύμως αἱ πόλεις αὐτὸν Αλεξάνδρου κελεύσαντος Ϲ ἐκδεχόμεναι παρέπεμπον ἕως Αζώτου πόλεως, [n] ἔνθα πάντες κατιδόντα αὐτὸν θεὸν ἐμπεπρησμένον ἱερὸν αὐτῶν Δαγῶνος, κατηγόρουν τε Ιωνάθου τοῦ ἀφανίσαντος Ϲ, καὶ τὴν χώραν πυρπολήσαντος Ϲ, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείναντος Ϲ. καὶ Πτολεμαῖος μὲν ταῦτα ἀκούσας [o] ἡσύχασεν· Ιωνάθης δ, εἰς Ιόππην ἀπαντήσας Πτολεμαίῳ, ξενίων τε λαμπρῶν παρ' αὐτοῦ τυγχάνει Ϲ τιμῆς ἀπάσης· ἔπεμψε προπέμψας αὐτὸν ἕως τ [p] Ελευθέρου καλουμένου ποταμοῦ, πάλιν ὑπέστρεψεν εἰς Ιεροσόλυμα.

ϛ'. Γενόμενος δ' ἐν [q] Πτολεμαΐδι ᾠδὰ πᾶσαν προσδοκίαν, μικρὸν [r] διεφθάρη Πτολεμαίου, ἐπιβουλὴν ὑπ' Αλεξάνδρου δι' Αμμωνίου, ὃς ἐτύγχανεν αὐτῷ φίλος ὤν. φανερᾶς δ τ ἐπιβουλῆς γιγνομένης, Πτολεμαῖος γράφει τῷ Αλεξάνδρῳ, πρὸς κόλασιν ἐξαιτῶν τ Αμμώνιον, ἐπιβεβουλεῦσθαι λέγων [s] πρὸς αὐτόν, καὶ δίκην λαβεῖν τοῦτ' αὐτὸν ἀξιῶν [t] ὑποσχεῖν. οὐκ ἐκδιδοῖ Ϲ δ Αλέξανδρος, σωτὴρ [v] ἐκεῖνον εἶναι τ ἐπιβεβουλευσάντων, χαλεπῶς πρὸς αὐτὸν διετέθη. τοῖς δ' Αντιοχεῦσι Ϲ πρότερον ὢν προσκεχρουκὼς Αλέξανδρος διὰ τ Αμμώνιον. πολλὰ γὰρ ὑπ' αὐτοῦ [x] πεπόνθεσαν κακά. τιμωρίαν μέντοι τ πεπλημμελημένων Αμμώνιος ὑπέσχε, καταφαγὼν αἰσχρῶς ὡς γυνὴ, κρύπτειν ἑαυτὸν σκηδάσας σολῇ γυναικείᾳ, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν.

ζ'. Πτολεμαῖος δ', μεμψάμενος αὐτὸν ἅ τε συνοικίσαι τὴν θυγατέρα Αλεξάνδρῳ, τ τε συμμαχίας τ πρὸς Δημήτριον, διαλύει [y] τὴν πρὸς αὐτὸν συγγένειαν. ἁρπάσας γὰρ τὴν θυγατέρα, πέμπει πρὸς Δημήτριον δίκης ᾠδὲ συμμαχίας Ϲ φιλίας, συνθέμενος τὴν θυγατέρα δώσειν αὐτῷ εἰς γυναῖκα, καὶ καταστήσειν αὐτὸν εἰς τὴν πατρῴαν ἀρχήν. ὁ δ Δημήτριος ἡσθεὶς [z] τοῖς πεπρεσβευμένοις, δέχεταί τε τὴν συμμαχίαν Ϲ τ γάμον. [a] ἐν δέ τι Πτολεμαίῳ [b] λοιπὸν ἀγώνισμα ὑπελείπετο, πεῖσαι τὸς

Av-

καταφυγόντας) συμφυγόντας in *Editis*.

e Προῆλθον εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ] Ex *Vet. Interpr.* & 1 *Macc.* c. 10. v. 86. προσῆλθον mutavi in προῆλθον.

f Οἱ Ασκαλωνῖται),] De Aſcalonitis, qui obviam Jonathæ facti 1 Maccab. x. 86. SPANH.

g Ελασεν ἐκεῖθεν νικήσας] *Lugd. Bat.* ἔλαβε νικήσας.

* *Monile mittit aureum*,] *Al.* fibulam auream.

h Τιμὰς —— ἐπιτρέπει.] Conf. ſupr. §. 2. SPANH.

i Πόρπην χρυσέαν,] Καὶ πόρπην legiſſe videtur *Epiphan.* Phœnicibus *etiam* mos vetus erat bene meritos *aurea fibula* donare, ut & *Romanis*.

k Ως ἔθος ἐστὶ] Οὐκ ἔστιν ἔθος *Hen.* unde aliquis forſan legendum conjiceret, ἣν οὐκ ἔστιν ἔθος δίδοσθαι εἰ μὴ τοῖς &c.

l Καὶ ὁ βασιλεὺς Πτολεμαῖος,] Ita cum *Hen.* & *Epiphan.* καὶ Βασιλεὺς Πτολεμαῖος ὁ Φιλομήτωρ, ναυτικὴν in *ceteris*.

m Γαμβρὸς γὰρ ἦν αὐτῷ.] Γαμβρὸς ὢν αὐτῷ *Busb.*

n Ἔνθα —— Δαγῶνος,] 1 Maccab. xi. v. 4. &c. SPANH.

o Ησύχασεν·] Mallem ἠσύχαζεν.

p Ελευθέρου καλουμένου ποταμοῦ,] Hujus etiam fluvii meminit *Strabo* lib 1. de *Bell. Jud.* Ελεύθερον *Hen.* & *Lugd Bat.* HUDS. De hoc Syriæ fluvio vid. infr. De Bell. Jud. lib. 1. c. 18. §. 5. τὰς ἐντὸς Ελευθέρου ποταμοῦ πάσας· & Antt. lib. 15. c. 4. §. 1. & lib. 13. c. 5 §. 10. SPANH.

q Πτολεμαΐδι] Alii ſic diſtinguunt, Πτολιμαΐδι, ᾠδὰ πᾶσαν προσδοκίαν μικρὸν &c.

r Διεφθάρη Πτολεμαίου,] Διεφθάρη δὲ Πτ. *Busb.*

s Πρὸς αὐτόν,] Ὑπ' αὐτῶν *Hen.*

t Ὑποσχεῖν.] Ὑπέχειν *Hen.*

v Ἐκεῖνον εἶναι τ ἐπιβουλεύσαντα,] Αὐτὸν ἐκεῖνον εἶναι *Busb.* & *Hen.*

x Πεπόνθεσαν κακά.] Πεπόνθεισαν *Busb.* & *Hen.*

y Τὴν πρὸς αὐτὸν συγγένειαν.] Illud τὴν ex *MSS.*

z Τοῖς πεπρεσβευμένοις,] Τοῖς πεπρεσβυμένοις non agnoſcunt *Hen.* & *Busb.*

a Εν δέ τι] *L. B.* ἓν δ' ἔτι.

b Λοιπὸν ἀγώνισμα ὑπελείπετο,] Vel λοιπὸν vel κατελείπετο redundare videtur.

c Καὶ

Ανιοχεῖς δέξασθαι Δημήτριον, ἀπηχθῶς πρὸς αὐτὸν διακειμένους ὑπὲρ ὧν ὁ πατὴρ αὐτοῦ Δημήτριος εἰς αὐτοὺς παρηνόμησε. κατεπράξατο δὲ καὶ τοῦτο. μισοῦντες γὰρ τὸν Αλέξανδρον οἱ Ανιοχεῖς διὰ τὸν Αμμώνιον, ὡς δεδηλώκαμεν, ῥᾳδίως αὐτὸν ἐκ τῆς Ανιοχείας ἐξέβαλον. καὶ ὁ μὲν ἐκπεσὼν τῆς Ανιοχείας, ἦκεν εἰς Κιλικίαν. ἐλθὼν δὲ πρὸς τοὺς Ανιοχεῖς Πτολεμαῖος, βασιλεὺς ὑπ' αὐτῶν καὶ τῶν στρατευμάτων ἀναδείκνυται, [c] καὶ ἀναγκασθεὶς δύο προσίθετο διαδήματα, ἓν μὲν τὸ τῆς Ασίας, ἕτερον δὲ τὸ τῆς Αἰγύπτου. χρηστὸς δὲ ὢν φύσει καὶ δίκαιος, [d] καὶ τῶν ἀλλοτρίων οὐκ ἐφιέμενος, πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὰ μέλλοντα λογίσασθαι συνετὸς, φείσασθαι δὲ [e] μὴ δόξαι εἶναι τοῖς Ρωμαίοις ἐπίφθονος ἔκρινε· καὶ συναγαγὼν τοὺς Ανιοχεῖς [f] εἰς ἐκκλησίαν, πείθει δέξασθαι τὸν Δημήτριον αὐτούς, [g] λέγων, "ὡς εὐδενὸς μνησικακήσειν "αὐτοῖς πρὸ ἧς παρ' ὀργὴν αὐτοὺς διεφθαρμένους· διδάσκαλόν τε "ἀγαθὸν αὐτὸν καὶ ἡγεμόνα ἕξεσθαι διωμολογήσατο, καὶ φαύ- "λοις [h] ἐγχειροῦντα πράγμασιν οὐκ ἐπιτρέψειν ὑπέσχετο. αὐτῷ δὲ ἔφασκεν ἀρκεῖν τὴν τοῦ Αἰγύπτου βασιλείαν." τοιαῦτ' εἰπὼν πείθει τοὺς Ανιοχεῖς δέξασθαι τὸν Δημήτριον.

η'. Τῷ δὲ Αλεξάνδρῳ σὺν στρατεύματι πολλῷ καὶ μεγάλῃ παρασκευῇ ὁρμήσαντι ἐκ τῆς Κιλικίας [i] εἰς Συρίαν, καὶ τὴν Ανιοχέων γῆν ἐμπρήσαντι καὶ διαρπάσαντι, [k] Πτολεμαῖος ἐπ' αὐτὸν ἐξεστράτευσε [l] μετὰ τῆς γαμβρᾶς Δημητρίου· ἤδη γὰρ αὐτῷ πρὸς γάμον ἐδεδώκει τὴν θυγατέρα· καὶ νικήσαντες, εἰς φυγὴν ἐτρέψαντο τὸν Αλέξανδρον. ὃς [m] μὲν οὖν εἰς Αραβίαν φεύγει. συμβαίνει δὲ ἐν τῇ μάχῃ τὸν ἵππον τὸν Πτολεμαίου, φωνῆς ἀκούσαντα ἐλέφαντος, παραχθῆναι, καὶ τὸν Πτολεμαῖον ἀποσφάμενον [m] καταβαλεῖν· τοὺς δὲ πολεμίους ἰδόντας ἐπ' αὐτὸν ὁρμῆσαι, καὶ τραύματα πολλὰ δόντας αὐτῷ καὶ τὴν κεφαλῆς, εἰς κίνδυνον τοῦ θανάτου καταστῆσαι. τῶν γὰρ σωματοφυλάκων αὐτὸν ἐξαρπασάντων, χαλεπῶς ἔτως εἶχεν ὡς ἐφ' ἡμέρας τέσσαρας μήτε συνιέναι τι, μήτε [n] φθέγγεσθαι δυνηθῆναι. ὃ [o] δὴ Αλεξάνδρου τὸν κεφαλὸν ὁ τῶν Αράβων [p] δυνάστης ἀποτεμὼν [q] Ζάβηλος, ἀπέστειλε Πτολεμαίῳ, ὃς, τῇ πέμπτῃ τῶν ἡμερῶν [r] ἀνενεγκὼν ἐκ τῶν τραυμάτων τὴν φρονήσεως, ἥδιστον ἄκουσμα τὸ θέαμα, τὸν Αλεξάνδρου πλοῦτον ἅμα τῷ κεφαλῷ, ἀκούσας τε θεᾶται· καὶ μετὰ πολὺ πληθεὶς τῆς ἐπ' Αλεξάνδρῳ τεθνηκότι χαρᾶς, καὶ αὐτὸς κατέστρεψε τὸν βίον. ἐβασίλευσε δὲ τῆς Ασίας [s] Αλέξανδρος, ὁ [t] Βάλας λεγόμενος, ἔτη [v] πέντε, [x] καθὼς τε ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

θ'. Παραλαβὼν δὲ τὴν βασιλείαν Δημήτριος ὁ [y] Νικάτωρ ἐπιλεγόμενος, [z] ὑπὸ πονηρίας ἤρξατο διαφθείρειν τὸ τοῦ Πτολεμαίου στρατιωτικὸν, [a] ἅτε τι πρὸς αὐτὸν συμμαχίας ἐκκαθόμενος, καὶ ὅτι πενθερὸς ἦν αὐτοῦ, καὶ διὰ τὸν τῆς Κλεοπάτρας γάμον συγγενής. οἱ μὲν οὖν στρατιῶται φεύγουσιν αὐτὸν [b] τὴν πονηρίαν εἰς Αλεξάνδρειαν· τὸν δὲ ἐλέφαντα Δημητρίου ἐγκρατῆ γίνεται. Ιωνάθης δὲ ὁ ἀρχιερεὺς, ἐξ ἁπάσης τῆς Ιουδαίας στρατιὰν συναγαγὼν, ἐπολιόρκει τοὺς ἐν τῇ Ιερουσαλὴμ τὴν ἄκραν κατέχοντας, ἐχθρῶν ὄντων τοῖς Ιουδαίοις διὰ παντός. ἐπολιόρκει δὲ καὶ τὸν ναὸν, ὃς ἦν ἐν τῷ ὄρει ὑψηλὸς καὶ ἐν τόπῳ ὀχυρῷ. ἐκ δὲ τούτου τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ πολιορκοῦντας ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐπιέζετο. καὶ συνελθόντες τινὲς τῶν ἐν τῇ ἄκρᾳ πρὸς τὸν Ιωνάθην, παρεκάλουν αὐτὸν ἐπιτρέψαι αὐτοῖς ἐξελθεῖν καὶ ἐντυχεῖν τῷ βασιλεῖ, καὶ δεήσεσθαι αὐτοῦ ἀποστῆσαι τῆς πολιορκίας· ἐπιτρέψαντος δὲ τοῦ Ιωνάθου, καὶ πρεσβεύσαντες πρὸς τὸν βασιλέα, ἔπεισαν αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς Πτολεμαΐδα· καὶ γὰρ ἐκεῖνος ἐπιστολὰς ἔγραψε τοῖς φίλοις καὶ τοῖς στρατηγοῖς καὶ τοῖς ἔθνεσιν, ἐπαινῶν τε καὶ δωρεὰς πέμπων, ὅσοι μετ' αὐτοῦ ἐστρατεύοντο. ἐπεὶ δὲ ἐν Πτολεμαΐδι ἐγένετο, πρὸς αὐτὸν ἐπρέσβευσαν οἱ Ιουδαῖοι, αἰτούμενοι μὴ τὰ ἐγκλήματα πιστεύειν τοῖς κατηγόροις αὐτῶν· οὐ γὰρ ἐπιτρέψειν αὐτοῖς ἀδικεῖσθαι. καὶ ἐπὶ πολὺ μὲν ἐκεῖνος ἐπέσχε τοὺς πρεσβευτὰς, καὶ τὰ μὲν ἐπαινῶν, τὰ δὲ καὶ ἐπιτιμῶν τοῖς κατηγόροις αὐτῶν· τέλος δὲ ἀπέλυσε τοὺς πρεσβευτὰς, ὑποσχόμενος ἐπιμελήσεσθαι τῶν ἐγκλημάτων, ὅταν εἰς τὴν Ιουδαίαν ἔλθῃ. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐν Πτολεμαΐδι διέτριβε, καὶ τὰ μὲν ἐπαινῶν, τὰ δὲ καὶ ἐπιτιμῶν τοῖς κατηγόροις αὐτῶν· τέλος δὲ ἀπέλυσε τοὺς πρεσβευτὰς, ὑποσχόμενος ἐπιμελήσεσθαι τῶν ἐγκλημάτων, ὅταν εἰς τὴν Ιουδαίαν ἔλθῃ. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐν Πτολεμαΐδι διέτριβε, καὶ

suaderet Demetrium accipere, alienatos ab eo propter injurias, quas pater ejus Demetrius iis intulerat. Verum & hoc ipsum perfecit. nam Antiochenses Alexandrum perosi propter Ammonium, uti jam diximus, facile eò perducti sunt ut illum Antiochia ejicerent. Atque ille quidem Antiochia pulsus Ciliciam petebat. ubi vero ad Antiochenses se contulit Ptolemæus, & ab illis rex declaratur & ab exercitu, coactusque duo sibi diademata imposuit, unum Asiæ, alterum vero Ægypti. Sed cum natura esset bonus justusque & alieni non appetens, scienſque præterea de futuris bene conjicere, *ab Asiæ regno*, ne Romanis sibi invidendi occasionem daret, abstinere decrevit: atque Antiochensibus in concionem advocatis, hortatur eos ut Demetrium reciperent, dicens, "quod beneficiis ipse "affectus illis ignosceret ob injurias patri illatas: "se quoque *illi* magistrum fore ducemque declara- "vit, & si mali quidpiam aggrederetur, *illum se* "non permissurum esse promisit. Ægyptique re- "gnum sibi satisfacere, ajebat." His dictis, eò "perducit Antiochenses ut Demetrium reciperent.

Demetrio Antiochia pulso, Ptolemæo regnum deferunt Antiochenses. 1 *Maccab.* c. 11.

Antiochenses hortatur Ptolemæus, ut Demetrium recipiant. 1 *Maccab.* c. 11.

8. Cum autem Alexander valida cum manu magnoque apparatu è Cilicia in Syriam irrupisset, & Antiochenum agrum incendiis & rapinis vastasset, Ptolemæus & gener ejus Demetrius (jam enim filiam suam ei in matrimonium dederat) exercitum in eum moverunt, victoriaque reportata Alexandrum fugarunt. Et hic quidem in Arabiam se recipit: in prælio vero contigit, ut equus Ptolemæi, barritu elephanti audito, metu exterreretur, & Ptolemæum *dorso* excussum humi prosterneret: adeo ut hostes hoc viso in eum impetum fecerint, multisque capiti vulneribus inflictis, in mortis periculum eum adduxerint. nam cum *hostibus* eum eripuissent satellites, tam male se habebat, ut per quatuor dies nec quidquam intelligere nec loqui potuerit. Interim Zabelus, Arabum dynasta, Alexandri caput abscissum Ptolemæo misit; qui, die quinta è vulneribus *paululum* recreatus & ad se reversus, rem auditu visuque jucundissimam, Alexandrum mortuum esse caputque ejus *amputatum*, audit videtque: & non multo post satiatus gaudio ex Alexandri interitu & ipse vitam finivit. Asiæ vero imperio per quinquennium potitus est Alexander, Balas nominatus, ut & alibi dictum est.

Ptolemæus & Demetrius Alexandrum vincunt fugantque. 1 *Maccab.* c. 11.

Alexandri & Ptolemæi mors. 1 *Maccab.* c. 11.

9. At Demetrius, cognomine Nicator, regnum adeptus, ex ingenii pravitate male multare cœpit Ptolemæi exercitum, & societatis cum eo initæ oblitus, & quod gener ipsius esset, eique per nuptias Cleopatræ affinis. Milites itaque, ejus malitiam aufugientes, Alexandriam concesserunt: sed elephanti Demetrio in potestatem veniunt. Jonathas autem pontifex, coacto ex Judæa omni exercitu, ad Hierosolymorum arcem oppugnandam ag-

Demetrius regnum adeptus, male tractat Ptolemæi milites.

c Καὶ —— Αἰγύπτου.] 1 Maccab xi. v. 13. SPANH.

d Καὶ τῶν ἀλλοτρίων οὐκ ἐφιέμενος,] Ita *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* καὶ τῶν λαμπρῶν in *Editis*.

e Μὴ δόξαι εἶναι] Μὴ δόξαι Ρωμαίοις *Hen.*

f Εἰς ἐκκλησίαν,] Εἰς τὸν ἐκκλ. *Hen.*

g Λέγων,] Λέγων ὡς εὐδενὸς μνησικακήσειν αὐτοῖς ὑπὲρ ὧν πατὴρ αὐτοῦ διεφθαρμένους, διδάσκαλός τε ἀγαθὸς αὐτῷ καὶ ἡγεμὼν ἔσεσθαι διωμολόγει *Hen.* & *Busb.*

h Ἐγχειροῦντα πράγμασιν] Ἐγχειροῦντι *Hen.*

i Εἰς Συρίαν,] Εἰς τὴν Συρίαν, καὶ τὴν τοῦ Αντιοχίαν.

k Πτολεμαῖος] Ο Πτολεμαῖος *Hen.* & *Busb.*

l Μετὰ τῆς γαμβρᾶς Δημητρίου·] Μετὰ τῆς γαμβρᾶς αὐτοῦ Δημ.

m Καταβαλεῖν·] Ita *Hen.* & *Busb.* καταβαλεῖν in *Editis Aliisque.*

n Φθέγγεσθαι] Φθέγξασθαι *Hen.* & *Busb.*

o Τὸν δὴ —— Ζάβηλος,] Alexandri Balæ caput ab Arabum Dynasta abscissum & missum Ptolemæo. vid. 1 Maccab. xi. v. 17. SPANH.

p Δυνάστης ἀποτεμὼν] Id est, unus duodecim Φυλάρχων.

q Ζάβηλος,] Σαβδιὴλ 1 *Macc.* c. xi. v. 14. unde Ζαβδιήλου apud *Josephum* reponendum censet *Grotius*. HUDS. Pro Ζάβηλος Maccab. Ζαβδιὴλ *Syr.* Zarid. SPANH.

r Ἀνενεγκὼν] Ita cum *Hen. Busb.* & *Zonara.* ἀναδοὺς in *Editis.*

s Αλέξανδρος, ὁ Βάλας λεγόμενος,] Ο Βάλας *Gen.*

t Βάλας λεγόμενος,] Sic *Busb.* & *Polyb.* nec non meliores *Epiphanii* libri. Βάλλας *Gall.* ὁ Βάλλης in *Editis Græcis.* Est qui malit Βαλᾶς aut Βαάλης.

v Πέντε,] Alexandro quinquennium tribuit, quia jam biennio ante regnare cœperat Demetrius. *Cappellus* ad A. M. 3854. Menses quinque circiter quinquennio detrahendos esse censet *Usserius*, ad A. M. 1859.

x Καθὼς καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται.] Ita *Hen.* & *Vet. Interpr.* καθὼς ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν in *Editis Aliisque.*

y Νικάτωρ ἐπιλεγόμενος,] Ita ex *Nummis.* Νικάνωρ in *libris.* HUDS. Lege Νικάτωρ è Nummis: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΘΕΟΥ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ ΝΙΚΑΤΟΡΟΣ. SPANH.

z Ὑπὸ πονηρίας] Πονηρίᾳ *Busb.* & *Hen.* atque ita legisse visus est *Epiphan.*

a Τῆς τι πρὸς αὐτὸν συμμαχίας] Ita *Hen.* & *Busb.* ἅτε τι συμμαχίας in *Editis Aliisque.*

b Τὴν πονηρίαν εἰς Αλεξάνδρειαν·] Τὴν πόλιν solus *Busb.*

Jonathas arcem Hierosolymitanam oppugnat. 1 Maccab. c. 11.

aggressus est, occupatam à Macedonum præsidio, & à sceleſtis quibusdam, aliisque qui mores patrios deseruerant. Et hi quidem primum machinas, à Jonatha ad arcis expugnationem paratas, contemnebant, loci munitionibus confisi: noctu vero aliquot in ea *homines* nefarii fuga dilapsi ad Demetrium veniebant, arcisque obsidionem ei nunciabant. Ille vero, istis ad eum delatis iratus, cum exercitu ex Antiochia profectus est adversus Jonatham: cumque Ptolemaïdem perveniſſet, literas ei scripsit, imperavitque ut è vestigio Ptolemaïdem ad se properaret. Cæterum ille obsidionem non omisit, verum cum populi senioribus & sacerdotibus, & aurum secum deferens & argentum & vestem & alia multa munera, ad Demetrium profectus est; istisque ei oblatis, regis iram demulcet: adeo ut à Rege honorifice exceptus pontificatum ab eo, similiter ac ab ejus anteceſſoribus eum nactus est, sibimet confirmatum habuerit. Cumque transfugæ eum accusarent, tantum abfuit ut Demetrius *illis* fidem haberet, ut illi petenti, ut pro Judæa universa, & tribus toparchiis, Samariæ & Perææ & Galilææ, trecenta *tantum* talenta penderentur, daret etiam de istis omnibus literas, in hunc modum scriptas. "REX DEMETRIUS "JONATHÆ FRATRI ET GENTI JU- "DÆORUM SALUTEM. Exemplum epistolæ, quam ad Lasthenem consanguineum nostrum "scripsimus, vobis misimus ut *eam* sciatis. REX "DEMETRIUS LASTHENI PATRI S. "Genti Judæorum nobis amicæ, & necessitudinis, "quam nobiscum habent, jura servanti, decrevi "benevolentiæ gratiam referre. Itaque tres præ- "fecturas, Apherima, & Lydda, & Ramatha, "quæ Judææ ex Samaria additæ sunt, omniaque "ad eas pertinentia, ac præterea quicquid ante me "regibus moris erat accipere à sacra facientibus "Hierosolymis, & tributa omnia ex terræ frugi- "bus & arborum fructibus, aliaque quæ nobis de- "bebantur, ut & lacuum salis vectigal, coronasque "ad nos adferri solitas, illis remitto, & nihil horum "hinc in perpetuum *ab illis* extorquebitur. Qua- "re operam da, ut harum literarum exemplum "exscribatur, & Jonathæ detur, & in illustri loco "adyti templi collocetur". Et literæ quidem *regiæ* ita se habebant. Cum autem Demetrius videret pacata omnia, nihilque periculi imminere, atque belli metum sublatum esse, dimisit milites, eorumque stipendium minuit; & solis peregrinis, quos collegerat, quique cum eo è Creta aliisque insulis ascenderant, illud *in posterum* numerabat.

A Demetrio accersitus ad eum proficiscitur. 1 Maccab. c. 11.

Ab eo Judææ immunitatem impetrat. 1 Maccab. c. 11.

Militum in Demetrium odium. 1 Maccab. c. 11.

Quæ res inimicitias & odium militum ei conciliavit, quibus ipse quidem nihil amplius dari vo-

[c] προσβαλὼν ἐπολιόρκει τὴν ἐν Ιεροσολύμοις ἄκραν, ἔχουσαν Μακεδονικὸν φρουρὸν, καὶ τοὺς ἀσεβῶν τινας καὶ τοὺς παραβαίνοντας τὸν πάτριον σωτῆρας. ἔπει ἦν τὸ μὲν πρῶτον καταφρόνων ὧν Ιωνάθης ἐμηχανᾶτο πρὸς τὴν αἵρεσιν, πεποιθότες τῇ ὀχυρότητι καὶ χωρίῳ· νυκτὸς δέ τινες τῶν ἐν αὐτῇ πονηρῶν ἐξελθόντες ἦκον πρὸς Δημήτριον, καὶ τὴν πολιορκίαν αὐτῷ τῆς ἄκρας ἐμήνυον. ὁ δὴ τοῖς ἠγγελμένοις παροξυνθεὶς, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἦκεν ἐκ τῆς Αντιοχείας ἐπὶ τὴν Ιωνάθην. ἡμέρᾳ δὲ ἐν Πτολεμαΐδι, γράφει κελεύων αὐτὸν σπεῦσαι πρὸς αὐτὸν εἰς Πτολεμαΐδα· ὁ δὲ, τὴν μὲν πολιορκίαν [d] οὐκ ἔπαυσε, τοὺς δὲ πρεσβυτέρους καὶ λαὸν προσκαλεσάμενος τοὺς ἱερεῖς, καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ ἐσθῆτα καὶ πολὺ δὲ ξενίων κομίζων, ἦλθε πρὸς τὸν Δημήτριον, καὶ τούτοις δωρησάμενος αὐτὸν, θεραπεύει τὴν ὀργὴν καὶ βασιλέως· καὶ τιμηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ λαμβάνει [e] βεβαίων ἔχειν τὴν ἀρχιερωσύνην, καθὼς καὶ [f] πρὸ τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων ἐκέκτητο. κατηγορούντων δὲ αὐτοῦ τῶν φυγάδων, ὁ Δημήτριος οὐκ ὀπίσω ἐποιήσατο, ἀλλὰ καὶ [g] προσκαλεῖται αὐτὸν ὅπως ὑπὲρ τῶν Ιουδαίας ἁπάσης καὶ τῶν τριῶν τοπαρχιῶν, Σαμαρείας καὶ [h] Περαίας καὶ Γαλιλαίας, [i] τριακόσια [k] τάλαντα πάλαι δίδωσι [l] καὶ πρὸς πάντων ὀπίσω λάβοι τὸν τρόπον τοῦτον. "[m] ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΙΩΝΑ- "ΘΗ ΤΩ ΑΔΕΛΦΩ [n] ΚΑΙ ΤΩ ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΕΘΝΕΙ "ΧΑΙΡΕΙΝ. Τὸ ἀντίγραφον τῆς ὀπισολῆς ἧς ἐγράψαμεν "Λασθένῃ τῷ συγγενεῖ ἡμῶν [o] ἀπεστάλκαμεν ὑμῖν ἵν' εἰ- "δῆτε. ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΛΑΣΘΕΝΕΙ ΤΩ "[p] ΠΑΤΡΙ ΧΑΙΡΕΙΝ. Τῷ Ιουδαίων ἔθνει ὄντι φίλῳ, "καὶ τὰ δίκαια τὰ πρὸς ἡμᾶς φυλάττοντι, τὴν εὔνοιαν "ἔκεινα χάριν ἀποδοῦναι. καὶ τοὺς τρεῖς [q] νομοὺς, "[r] Αφερεμὰ καὶ [s] Λύδδα καὶ Ραμαθὰ, οἱ τῇ Ιουδαίᾳ προσε- "τέθησαν [t] ἀπὸ τῆς Σαμαρείτιδος, [v] καὶ τὰ προσκυροῦν- "τα τούτοις, ἔτι τε ὅσα ἀπὸ τῶν θυόντων ἐν Ιεροσολύ- "μοις ἐλάμβανον οἱ πρὸ ἐμοῦ βασιλεῖς, καὶ ὅσα ἀπὸ "τῶν καρπῶν τῆς γῆς καὶ τῶν φυτῶν, καὶ τἆλλα τὰ "προσήκοντα [x] ἡμῖν, καὶ [y] τοὺς λίμνας τῶν ἁλῶν, καὶ "τοὺς κομιζομένους ἡμῖν στεφάνους, ἀφίημι αὐτοῖς, καὶ "οὐδὲν [z] ἀποβιασθήσεται τούτων ἀπὸ τοῦ νῦν, οὐδὲ εἰς τὸν "[a] ἅπαντα χρόνον. Φρόντισον οὖν ἵνα τούτων ἀντίγραφον "δοθῇ, καὶ δοθῇ Ιωνάθῃ, [b] καὶ ἐν ἁγιωτάτῳ τόπῳ τοῦ ἁγίου "ἱεροῦ τεθῇ." τὰ μὲν δὴ γραφέντα ταῦτ' ἦν. ὁρῶν δὲ ὁ Δημήτριος εἰρήνην οὖσαν, καὶ μηδένα κίνδυνον μηδὲ πολέμου φόβον ὑπάρχοντα, διέλυσε τὴν στρατιὰν, καὶ τὸν μισθὸν αὐτῶν ἐμείωσε· καὶ μόνοις [c] τοῖς ξενολογηθεῖσιν, οἳ συνανέβησαν ἐκ Κρήτης αὐτῷ, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων νήσων. ἔχθρα [d] τοιγαροῦν αὐτῷ πρὸς μίσει ἐκ τούτου γίνεται πρὸς τῶν στρατιωτῶν, οἷς αὐτὸς μὲν οὐδὲν οὐκ ἔτι

[c] Προσβαλὼν,] Προσβαλὼν omittunt *Busb.* & *Hen.* qui mox habent ἐν τοῖς Ιερεῦσι.

[d] Οὐκ ἔπαυσε,] Negationem retinet & Textus Maccab. L. 1. c. 23. quidam tollunt.

[e] Βεβαίων ἔχειν] Βεβαίως *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

[f] Παρὰ τοὺς πρὸ αὐτοῦ] Ἐπὶ τοῦ solus *Hen.*

[g] Παρακαλεῖται αὐτὸν] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* προσκαλεσάμενος in *Editis.*

[h] Περαίας καὶ Γαλιλαίας,] Ita ex præced. c. 3. §. 3. & 1 *Macc.* c. 10, 30. si quis paulo ante malit, ἐκ vel ἀπὸ Σαμαρείας &c. per me licet. in libris tamen omnibus (tam *MSS.* quam *Editis*) legitur inseritur loco Περαίας. Videsis *Grotium* ad 1 *Macc.* c. x. v. 30. & c. xi. v. 28. ut & *Relandum* in *Palestina S.* p. 178, 179.

[i] Τριακόσια τάλαντα πάλαιτα, δίδωσι] Tributum 300 Talentorum de universa Judæa, & tribus Toparchiis, Samaria, Joppe & Galilæa 1 Maccab. xi. 28. SPANH.

[k] Τάλαντα πάλαιτα,] Sic *Busb.* (& *L. B.*) τάλαν in *Editis Aliisque.*

[l] Καὶ] Abest καὶ à *L. B.*

[m] Βασιλεὺς —— Ἀδελφῷ] Ita supra c. 2. §. 2. Alexandri Balæ Epistola ad eundem Jonatham cum Fratris titulo; 1 Maccab. xi. v. 30. SPANH.

[n] Καὶ τῷ Ιουδαίων ἔθνει] Καὶ τῷ ἔθνει τῶν Ιουδαίων solus *Hen.* Eadem epistola exstat 1 *Macc.* c. xi. v. 30. &c. sed verba illius adeo in melius mutantur, ut hinc liceat conjicere, quam studiosus fuerit *Josephus* purioris Græcitatis.

[o] Απεστάλκαμεν ὑμῖν] Ita ex *Vet. Interpr.* & 1 *Macc.* c. xi. v. 31. ἔγραψα in *Editis Aliisque.* non refragabor, si quis malit ἔγραψα & mox ἀπέσταλκα μέν.

[p] Πατρὶ χαίρειν.] Solebant reges viros summæ auctoritatis *patres* vocare, ut & Romani postea *imperatores.*

[q] Νομοὺς,] Perperam antea νόμους.

[r] Αφερεμὰ καὶ Λύδδα καὶ Ραμαθὰ,] Αφερεμὰ in quibusdam *MSS.* ἀφίημι ῥῆμα in *L. B.* HUDS. Αφαίρεμα καὶ Λύδδαν (*MS. Alex.* Λύδδα) καὶ Ραμαθὲμ. in *MS. Alex.* Ραθαμεὶν· *Rufin.* Afferema, Belscalidai vel Ramathe Lydda prima Samaritica Præfectura, iis adempta & Judæis data à Demetrio. Vid. infr. lib. 14. c. 10. § 6. SPANH.

[s] Λύδδα] Λύδδαν καὶ Ραμαθεὶμ *Macc.*

[t] Ἀπὸ τῆς Σαμαρείτιδος,] Synedoche, pro ἀπὸ τῆς Σαμαρείτιδος καὶ Περαίας καὶ Γαλιλαίας. *Grot.* ad 1 *Macc.* c. x. v. 30. & *Macc.* c. xi. v. 34.

[v] Καὶ τὰ προσκυροῦντα τούτοις,] Καὶ πάντα τὰ συγκυροῦντα αὐτοῖς 1 *Macc.* c. xi. v. 34. προσκυρῶντα *L. B. Vetus. his attinentia.*

[x] Ἡμῖν,] Ita *Hen.* (*L. B.*) & *Macc.* ut & mox infra ὑμῖν male in *Editis Aliisque.*

[y] Τὰς λίμνας τῶν ἁλῶν,] Λίμνας τῶν ἁλῶν· sic 1 Maccab. xi. 35. τὰς δὲ ἁλὸς λίμνας, salis stagna. *Valgat.* areas Salinarum. SPANH.

[z] Παραβιασθήσεται τούτων] Παραβιασθήσεται *Hen.*

[a] Ἐπίστα] *L. B.* ἔπειτα.

[b] Καὶ ἐν ἁγιωτάτῳ τόπῳ] Καὶ τεθείτω ἐν τῷ ἁγίῳ ἐν τόπῳ ἁγιωτάτῳ 1 *Macc.* c. xi. v. 37.

[c] Τούτου ἐχορήγει] Ita *Busb.* & *Hen.* τούτων in *Editis.*

[d] Τοιγαροῦν αὐτῷ] Sic *Busb.* & *Hen.* γοῦν in *cæteris.*

ἔτι

ἔπι παρεῖχεν, οἱ δ' ἀπὸ αὐτοῦ βασιλεῖς καὶ ἐπ' εἰρήνης χορηγοῦντες αὐτοῖς ὁμοίως διετέλουν, ἵν' εὐνοϊκῶς ἔχωσιν καὶ ἐν τοῖς ὑπὲρ αὐτῶν ἀγῶσιν εἴ δεήσει ποτε προθύμως.

luit, reges vero ejus anteceſſores id ipſum etiam pacis tempore illis perſolvebant, ut eos *ſibi* benevolos haberent, & ad certamina pro illis, quoties opus eſſet, obeunda promptos paratoſque.

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς Τρύφων, καταπολεμήσας Δημήτριον, Ἀντιόχῳ τῷ Ἀλεξάνδρου υἱῷ παρέδωκε τὴν βασιλείαν, ποιησάμενος καὶ αὐτὸν σύμμαχον Ἰωνάθην· οἷά τε ἔπραξε καὶ ἐπρέσβευσεν Ἰωνάθης.

CAP. V.

Quomodo Tryphon, poſt devictum Demetrium, Antiocho Alexandri filio regnum tradidit, Jonatha ab ipſo in ſocietatem recepto: & quas res geſſit Jonathas bellis & legationibus.

IX.

Ἀμέλει ταύτην νοήσας τὴν δύσνοιαν τῶν στρατιωτῶν πρὸς Δημήτριον Ἀλεξάνδρου τὸν στρατηγός, Ἀπαμεὺς τὸ γένος, Διόδοτος, ὁ καὶ Τρύφων ἐπικληθείς, παραγίνεται πρὸς [c] Μάλχον τὸν Ἄραβα, ὃς ἔτρεφε τὸν [f] Ἀλεξάνδρου υἱὸν Ἀντίοχον· καὶ δηλώσας αὐτῷ τὴν δυσμένειαν τὴν τῶν στρατευμάτων πρὸς [g] τὸν Δημήτριον, ἐπῆγεν αὐτῷ δοῦναι τὸν Ἀντίοχον, βασιλέα γὰρ αὐτὸν ποιήσειν, καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ τὴν ἐκ πατρὸς ἀποκαταστήσειν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἀντεῖχεν ὑπ' ἀπιστίας· ὕστερον δὲ πολλῷ χρόνῳ προσλιπαρήσαντος τοῦ Τρύφωνος ἐκνικᾶται τὴν προαίρεσιν εἰς ἃ Τρύφων παρεκάλει. καὶ τὰ μὲν περὶ τούτου [h] πάνδρος ἐν τούτοις ὑπῆρχεν.

Tryphon à Demetrio ad Malchum Arabem deficit. 1 Maccab. c. 11.

Β'. Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἰωνάθης [i] ὑπεξελεῖν βουλόμενος τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Ἱεροσολύμων καὶ τοὺς Ἰουδαίων φυγάδας καὶ ἀσεβεῖς, καὶ [k] τοὺς ἐν ἅπασι τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ φρουρίοις, πέμψας πρὸς Δημήτριον δῶρα καὶ πρεσβεύσας παρεκάλει τοὺς ἐν τοῖς ὀχυρώμασι τοὺς Ἰουδαίους ἐκβαλεῖν· ὁ δὲ οὐ μόνον αὐτῷ παρέξειν, ἀλλὰ καὶ μείζω τούτων ὑποχνεῖται, μετὰ τοῦ ἐν χερσὶ πόλεμον· [l] τούτῳ γὰρ γῦν ἀσχολεῖν. ᾔτει δὲ αὐτὸν καὶ συμμαχίαν πέμψαι, δηλῶν ἀποστῆναι τὴν δύναμιν αὐτοῦ. ὁ μὲν Ἰωνάθης χιλίους ἐπιλεξάμενος στρατιώτας, ἔπεμψεν.

2. Interea Jonathas pontifex, eos, qui arcem Hieroſolymitanam tenebant, deduci volens, ut & Judæos transfugas & impios, quique erant in omnibus iſtius regionis præſidiis, miſſa cum muneribus legatione ad Demetrium, rogabat, ut eos, qui erant in Judææ munitionibus, ejiceret. Cui ille, ſe non hæc ſolum ei præſtiturum, ſed & his majora pollicetur, confecto quod ei in manibus erat bello: in hoc enim ſe jam totum occupari. ipſum autem, ut auxiliares mitteret copias orabat, indicans ſuos omnes defeciſſe milites. Et quidem Jonathas tria millia lectiſſimorum militum *ei* miſit.

Γ'. Ἀντιοχεῖς δὲ μισοῦντες τὸν Δημήτριον ὑπὲρ ὧν [m] πεπόνθεσαν ὑπ' αὐτοῦ κακῶς, ἀπεχθανόμενοι δὲ αὐτῷ καὶ διὰ τὸν πατέρα Δημήτριον, πολλὰ εἰς αὐτοὺς [n] ἐξημαρτήνει, καιρὸν ἐπετήρουν λαβεῖν καθ' ὃν [o] ἐπίθοιντο αὐτῷ. νοήσαντες δὲ συμμαχίαν παρεῖναι τῷ Ἰωνάθῃ τῷ Δημητρίῳ, καὶ συμφρονήσαντες ὅτι πολλῷ ἀθρόοι δύναμιν εἰ μὴ φθάσαντες περικαταλάβοιεν αὐτὸν, ἀφικόμενοι τὰ ὅπλα, καὶ περιστάντες τοῖς βασιλείοις αὐτὸ τρόπῳ πολιορκίας, καὶ τὰς ἐξόδους διαλαβόντες, ἐζήτουν χειρώσασθαι τὸν βασιλέα. [p] Ὁ δὲ τὸν δῆμον ὁρῶν τὸν Ἀντιοχέων ἐπαπολεμοῦντα πρὸς αὐτὸν [q] καὶ ἐν ὅπλοις ὄντα, προσκαλεῖται τοὺς μισθοφόρους, καὶ τοὺς παραφανέντας ὑπὸ [r] τοῦ Ἰωνάθου Ἰουδαίους, συμβάλλει τοῖς Ἀντιοχεῦσι· καὶ βιασθεὶς ὑπ' αὐτῶν, πολλαὶ γὰρ ἦσαν μυριάδες, ἠττᾶται. βλέπων δὲ τοὺς Ἀντιοχεῖς κρατοῦντας [s] οἱ Ἰουδαῖοι, ὅτι τοὺς στύλους τῶν βασιλείων ἀναβάντες, ἐκεῖθεν ἔβαλλον [t] αὐτούς, καὶ τοῦ μὲν αὐτοὶ τὸ πόρρω ὑπ' αὐτῶν ὄντες παρρωπίτου διὰ τὸ ὕψος, πιεζόμενοι δὲ αὐτοὺς κακῶς διὰ τὸ ἄνωθεν μάχεσθαι, [v] τὸ συνεγγὺς αὐτοὺς οἰκιῶν ἀπώσαντο, καὶ ταύτῃ μὲν δᾳδὶ πῦρ

Jonathas cum ſuis Demetrium Antiochia in ſeditione tutantur. 1 Maccab. c. 11.

3. Cæterum Antiochenſes, infenſi Demetrio, quod ab eo male accepti fuerant, & cum eo inimicitias exercentes etiam propter Demetrium patrem qui multis injuriis eos affecerat, tempus obſervabant quo poſſent eum adoriri. Cumque animadvertiſſent auxilia ei à Jonatha ſuppetias veniſſe, ſecumque reputaſſent *brevi* fore ut magnas colligeret copias, niſi ipſum mature prævenirent, correptis armis regiam circumſteterunt, ac ſi eam oppugnaturi eſſent, exitibuſque viarum occupatis, regem in poteſtatem ſuam redigere ſtudebant. Ille vero videns populum Antiochenſem ſibi hoſtem factum, & in armis eſſe, aſſumptis mercenariis militibus & Judæis auxiliaribus cum Antiochenſibus acie congreditur; atque ubi vim illorum ferre non potuit, (nam multæ erant myriades) *ingruentibus* ceſſit. Judæi autem, cum cernerent Antiochenos pugna eſſe ſuperiores, in tectum regiæ aſcenderunt, & inde *miſſilibus* ipſos feriebant, atque longius quidem ab illis diſtantes propter *loci* eminentiam quam ut læderentur, iis vero multum damni inferentes quod è ſublimi pugnarent, facile eos

e Μάλχου τὸν Ἄραβα,] Μαλχηλον malit *Grotius* ad 1 *Macc.* c. XI. v. 39.

f Ἀλεξάνδρου υἱὸν Ἀντίοχον·] Conf. *alter.* lib. 1. c. 2. §. 1. πρὸς τὸν Ἀντίοχον &c. item ἐπίτροπος μὲν ὢν τοῦ Ἀντιόχου παιδὸς &c. ibid. SPANH.

g Τὸν Δημήτριον,] Illud τὸν ex *MSS.*

h Πάνδρος ἐν τούτοις ὑπῆρχεν.] Τοῦ ἀνδρὸς *Hen.*

i Ὑπεξελεῖν] Ita reſcripſi, ſenſu id poſtulante. ἐπεξελθεῖν in *Editis.* ἐξελεῖν *Busb.* eraſo θ. ἐλεῖν juxta *Vet. Interpr.* HUDS. Ὑπεξελθεῖν eſt *perſequi, ulciſci, punire*, qui ſenſus huic loco optime convenit. IBBETSON.

k Τοὺς ἐν ἅπασι] Ita fere in 1 *Macc.* c. XI. v. 41. καὶ τοὺς ἐν ἁπάσῃ τῇ χώρᾳ φρουρεὺς *Busb. Hen.* & *Epiphan.*

l Τούτῳ γὰρ νῦν ἀσχολεῖν.] Ita cum *Busb.* τούτου γὰρ νῦν ἀσχολεῖν *Hen.* τοῦτο γὰρ νῦν ἀσχολεῖν in *Editis.* τοῦτο γὰρ νῦν ἀσχολεῖν *Lugd. Bat.*

m Πεπόνθεσαν ὑπ' αὐτοῦ κακῶς,] Ita *Hen.* πεπόνθεσαν *Busb.* πεπόνθασιν in *Editis.* Vide ſuper c. 4. §. 3.

n Ἐξημαρτάνετο,] Ita *Busb.* (*L.B.*) & *Epiphan.* ἐξημαρτάνετο in *Editis Aliiſque.*

o Ἐπίθοιντο αὐτῷ.] Ἐπίθωνται *Busb.*

p Ὁ δὲ τὸν δῆμον ὁρῶν τὸν Ἀντιοχέων] Ὁ δὲ τοὺς Ἀντιοχεῖς ὁρῶν ὁπλιτικωτέρους *Busb.* ὁ δὲ τὸν δῆμον ὁρῶν ὁπλ. juxta *Epiphanium.*

q Καὶ ὁπλοις ὄντα,] Illud καὶ non agnoſcunt *Hen.* & *Busb.*

r Τοῦ Ἰωνάθου Ἰουδαίους,] Articulum inſertum dedimus è *Cod. Hen.*

s Οἱ Ἰουδαῖοι,] Illud οἱ è *Cod. Busb.*

t Αὐτούς,] Ita *Busb.* & *Vet. Interpr.* τοὺς Ἀντιοχεῖς in *Editis Aliiſque.*

v Τὸ συνεγγὺς αὐτοὺς οἰκιῶν] Τὰς συνεγγὺς οἰκίας αὐτοὺς ἀπώσαντο *Hen.* & *Busb.*

eos repulerunt à propinquis ædibus, illiſque mox ignem injecerunt. At flamma totam urbem pervagata, utpote frequentem domibus, è ligno maxima ex parte conſtructis, univerſam *fere* depaſcebatur. Antiochenſes vero, cum non potuiſſent opem ferre, aut incendium exſtinguere, in fugam vertuntur. Cumque Judæi ab uno tecto in aliud tranſilirent, atque ita eos perſequerentur, contigit ut incredibilis eſſet inſectationis atrocitas. Rex autem cum videret Antiochenos in ſervandis liberis & conjugibus occupatos, atque adeo non amplius pugnantes, per alios angiportus eos adoritur, pugnaque inita magnam adeo illorum ſtragem edidit, ut cogerentur arma abjicere, ſeque Demetrio tradere: qui, cum illis facinorum veniam dediſſet, ſeditionem compeſcuit. Judæos autem ſpoliis locupletatos, gratiiſque iis quaſi auctores ei victoriæ exſtiterant relatis, Hieroſolyma ad Jonatham remiſit, auxilii *opportune* lati teſtimonium ei tribuens. At poſtea maligne in eum ſe geſſit, & promiſſa fefellit, bellumque ei minatus eſt, niſi tributa omnia ei redderet, * quæ Judæorum gens debuit à primis *Syriæ* regibus. Atque iſta peregiſſet, niſi Tryphon eum inhibuiſſet, feciſſetque ut copias in Jonatham paratas ad ſui curam *tutelamque* avocaret. nam ex Arabia in Syriam reverſus cum puero Antiocho (adhuc enim erat adoleſcentulus admodum) diadema ei impoſuit; & deficientibus ad ſe omnibus militibus, qui Demetrium deſeruerant ob ſtipendia non ſoluta, aperto bello Demetrium adoritur; prælioque commiſſo eum ſuperat, & tum elephantos in ſuam poteſtatem redigit, tum Antiochenorum urbem.

Demetrius Jonathæ fidem fallit. 1 Maccab. c. 11.

Antiochus Alexandri filius, victo Demetrio, Jonatham ſibi conciliat. 1 Maccab. c. 11.

4. Demetrius itaque victus in Ciliciam ſe recepit: puer vero Antiochus, miſſis ad Jonatham legatis literiſque, *illum* amicum ſibi ſociumque adſcivit, & pontificatum ei confirmavit, ceſſitque quatuor præfecturis, quæ adjectæ erant Judæorum regioni. Ad hæc vaſa aurea & pocula veſtemque purpuream, data illis utendi poteſtate, ad eum miſit. Quin & eum aureo donat monili, interque primos ejus amicos referri *jubet*. Simonem etiam ejus fratem imperatorem conſtituit à Scala Tyriorum uſque ad Ægyptum. Jonathas vero, lætus iis quæ in eum contulerat Antiochus, miſſis ad eum ſimul & Tryphonem legatis, promittebat ſe illi amicum fore ſociumque, & cum ipſo arma juncturum adverſus Demetrium; commemorans, quod pares ei gratias non retuliſſet, commoda multa, quibus illi opus erat, ab eo conſequutus, ſed maleficia pro beneficiis repoſuiſſet.

Jonathas urbes obibat, ut eas Antiochi in poteſtatem redigeret. 1 Maccab. c. 11.

5. Cum igitur Antiochus ei conceſſiſſet, ut, magno exercitu, è Syria & Phœnice coacto, bellum gereret contra Demetrii duces, ſtatim profectus obibat urbes. Et nonnullæ quidem eum ſplendide exceperunt, ſed milites ei dare diſtulerunt. Cum autem illinc ad urbem Aſcalonem ſe contuliſſet, & Aſcalonitæ certatim cum muneribus ei occurriſſent, & hos ipſos hortabatur & ſingulas Cœles-Syriæ urbes, ut à Demetrio deficerent &

[x] ἐνῆκαν. ἡ δ' φλὸξ ἐφ' ὅλην διεπέτασε τὴν πόλιν, πυκνῶν τ οἰκιῶν ὄντων, καὶ τὰ πλεῖστα ἐκ ξύλων ᾠκοδομημένων, πᾶσιν αὐτοῖς ἐνέμετο. οἱ δ' Ἀντιοχεῖς, μὴ δυνάμενοι [y] βοηθῆσαι μηδὲ κρατῆσαι τ πυρὸς, εἰς φυγὴν ἐτράπησαν. τ δ' Ἰουδαίων ἀπὸ δώματος ἐπὶ δῶμα διαπηδώντων, καὶ τὸν αὐτὸς διωκόντων τ τρόπον, παράδοξον συνέβη γενέσθαι τὴν διάλυσιν. ὁ δ' βασιλεὺς ὁρῶν τὸς Ἀντιοχεῖς, σῶσαι τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ἐσπουδακότας, καὶ διὰ τοῦτο μηκέτι μαχομένους, δι' ἄλλων αὐτοῖς ἐπιτίθεται γενῶν, καὶ συμβαλὼν πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν, ὡς ἀναγκασθῆναι ῥίψαι τὰς πανοπλίας, καὶ παραδοθῆναι αὐτοὺς τῷ Δημητρίῳ. συγγνοὺς δ' αὐτοῖς τ πεπλημμελημένοις, καταπαύει τὴν στάσιν. δωρησάμενος δ' τοὺς Ἰουδαίους τ ἐκ τ σκύλων ὠφελείας, καὶ [z] ὡς αἰτίοις αὐτῷ τ νίκης γεγενημένοις ἐπιχαρίσασθαι, ἀπέπεμψεν εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς Ἰωνάθην, μαρτυρῶν αὐτῷ τ συμμαχίας. ὕστερον δ' πονηρὸς εἰς αὐτὸν ἐγένετο, καὶ τοὺς ὑποσχέσεις διεψεύσατο, καὶ πόλεμον ἠπείλησεν, εἰ μὴ τὰς φόρους αὐτῷ πάσας ἀποδώσει, ὃς ὤφειλε τὴ τ Ἰουδαίων ἔθνος ἀπὸ τῶν πρώτων βασιλέων. καὶ ταῦτα ἐποίησεν ἄν, εἰ μὴ Τρύφων αὐτὸν ἐπέσχεν, καὶ τὴν ἀπὸ τ Ἰωνάθην αἰτησόμενον ἀντιμετέπεμψεν εἰς [a] τὰς πρὸς αὐτὸν Φρουντίδας. ὑποστρέψας γὰρ ἐκ τῆς Ἀραβίας εἰς τὴν Συρίαν μετὰ δ παιδὸς Ἀντιόχου· μειράκιον δ' ἦν ἔτι τὴν ἡλικίαν· προσετίθησιν αὐτῷ τὸ διάδημα. καὶ προσχωρήσαντος δ στρατιωτικὸν πᾶν τὸς, [c] ὃ καταλελοιπὼς τ Δημήτριον διὰ τὸ μὴ τυγχάνειν μισθῶν, πόλεμον ἐκφέρει πρὸς τ Δημήτριον· καὶ συμβαλὼν αὐτῷ, κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τοὺς τ ἐλέφαντας, καὶ τὴν τ Ἀντιοχέων πόλιν λαμβάνει.

δ'. Δημήτριος μὲν οὖν ἡττηθεὶς ἀνεχώρησεν εἰς Κιλικίαν· ὁ δ' παῖς Ἀντιόχου, πέμψας πρὸς Ἰωνάθην πρεσβευτὰς ε χάμματα, φίλον τε ε σύμμαχον αὐτὸν [d] ἐποιήσατο, καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην [e] ἐβεβαίωσε, καὶ τ τεττάρων παρεχώρησε νομῶν, οἷς [f] τῇ χώρᾳ τ Ἰουδαίων προστεθῆναι. ἔτι γε μὴν σκεύη χρυσᾶ καὶ ἐκπώματα, καὶ πορφυρᾶν ἐσθῆτα, χρῆσθαι τούτοις ἐπιτρέπων, ἀπέστειλε. καὶ [g] πόρπην δ' αὐτὸν δωρεῖται [h] χρυσέαν, καὶ [i] τ πρώτων αὐτοῦ κωλεῖσθαι φίλων. τ ἀδελφὸν δ' αὐτοῦ Σίμωνα, στρατηγὸν τ στρατιᾶς [k] ἀπὸ Κλίματος Τυρίων ἕως Αἰγύπτου καθίστησιν. Ἰωνάθης δ', [l] ἐπὶ τούτοις παρ' Ἀντιόχου μεγάλοις εἰς αὐτὸν ἠθεῖς, πέμψας πρὸς αὐτόν τε καὶ Τρύφωνα πρεσβευτὰς, εἶναί τε φίλος ὡμολόγει ε σύμμαχος, καὶ πολεμήσειν σὺν αὐτῷ πρὸς Δημήτριον, διδάσκων ὡς δι' αὐτοῦ χάριτας ἀποδώη, πολλῶν παρ' αὐτοῦ χρηστῶν ἐν οἷς εἶχε τυχών, ἀλλὰ πρωτοδικήσειεν ἀνθ' ὧν εὖ παθοι.

ε'. Συγχωρήσαντος δ' οὖν Ἀντιόχου δύναμιν αὐτῷ συναγαγόντι πολλὴν ἔκπε Συρίας καὶ Φοινίκης τοῖς Δημητρίου πολεμήσουσι στρατηγοῖς, ὧν ὥρμησεν [m] εἰς τὰς πόλεις. οἱ δὲ λαμπρῶς μὲν [n] αὐτὸν ἐξεδέξαντο, στρατιὰν δ' οὐκ ἔδοσαν. παροξυνόμενος δ' ἐκεῖθεν εἰς Ἀσκάλωνα πόλιν, καὶ τῶν Ἀσκαλωνιτῶν φιλοτίμως αὐτῷ μετὰ δώρων [o] ὑπαντησάντων, αὐτούς τε τούτους παρεκάλει, [p] καὶ τῶν ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ πόλεων ἑκάστην, ἀπο-

x Ἐνῆκαν.] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* ἀνῆκαν in *Editis*.

y Βοηθῆσαι μηδὲ κρατῆσαι δ πυρὸς,] Illa βοηθῆσαι μηδὲ deſunt *Busb.* & *Vet. Interpr.*

z Ὡς αἰτίοις] Ὡς αἰτιωτάτοις *L. B.*

* *Quæ Judæorum gens debuit à primis Syriæ regibus.*] Quæ Judæorum gens prioribus Syriæ regibus ſolvebat, *Epiphan.* & *Gelen.*

a Τὰς πρὸς αὐτῷ φρουρίδας.] Τὰς ἑαυτῷ φρουρίδας *Hen.*

b Ἔτι τὴν ἡλικίαν·] Illud ἔτι è *MSS.*

c Καταλελοίπῃ] Κατελελοίπῃ *Busb.*

d Ἐποιήσατο,] Ita è *Cod. Hen.* ἐποιεῖτο *Busb.* ποιεῖ) in *Editis*.

e Ἐβεβαίωσε,] Ἐβεβαίωθ *Busb.*

f Τῇ χώρᾳ τ Ἰουδαίων] Sic *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.* convenienter iis quæ habemus 1 *Macc.* c. 10. v. 30. quæque ſupra emendata dedimus c. 2. §. 3. τὴν χώραν τ Ἰουδαίων σῶσιν. in *Editis Aliiſque*.

g Πόρπη —— φίλων.] Conf. ſupr. c. 4. §. 2. SPANH.

h Χρυσίαν,] Χρυσῆν ſolus *Hen.*

i Τῶν πρώτων αὐτοῦ κωλεῖσθαι φίλων.] Καὶ εἶναι τ φίλων δ βασιλέως 1 *Macc.* c. XI. v. 57. τ πρώτου αὐτοῦ κωλεῖσθαι φίλου *Hen.* & *Lugd. Bat.*

k Ἀπὸ Κλίματος Τυρίων ἕως Αἰγύπτου] Ita è *Cod. Hen.* niſi quod (ex *Joſepho*, l. 1. de *Bello Jud.* c. 9. & 1 *Macc.* c. XI. v. 59.) Κλίματος pro Κλίματος repoſuerim. Ἀπὸ δ κλίματος τ Τυρίων ἕως τ Αἰγύπτου in *Editis Aliiſque*. HUDS. A Regione Tyri utque ad Ægyptum *Ruſin.* Lege κλίμακος, ſic *alibi*. lib. 2. c. 10. §. 2. τῷ δ' ὑψηλοτάτῳ, κατ' ἀρχὴν, ὃ καλοῦσι Κλίμακα Τυρίων οἱ ἐπιχώριοι· SPANH. Κλίμακος lego. Κλίμαξ Τυρίων eſt ſcala Tyriorum. REL.

l Ἐπὶ τούτοις] Illud ἐπὶ è *Codd. MSS.*

m Εἰς τὰς πόλεις.] Ἐπὶ τὰς πόλεις *Busb.* & *Hen.*

n Αὐτὸν ἐξεδέξαντο,] Ita *Busb. Hen.* & *Vet. Interpr.* αὐτὸν deeſt *Editis*.

o Ὑπαντησάντων,] Ἀπαντησάντων *Busb.* & *Hen.*

p Καὶ τ ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ πόλεων] Καὶ ἐν τ ἐν τῇ Κ. *Busb.* & *Hen.*

q Εἰς

ὑποστῆναι Δημητρίῳ, προσθέσθαι μὲν Αντιόχῳ, σὺν αὐτῷ δὲ πολεμήσους πειρᾶσθαι τῷ Δημητρίῳ δίκην λαμβάνειν ὧν ἁμάρτοι ποτὲ εἰς αὐτούς. εἶναι δ' αὐτῶν βουλομένοις ταῦτα φρονεῖν πολλὰς αἰτίας. πείσαντες δ' ὁμολογῆσαι πρὸς τὸν Αντίοχον συμμαχεῖν τὰς πόλεις εἰς Γάζαν παρεγένετο, προσαξόμενος καὶ τοῦτο πρὸς τούτων εὔνοιαν Αντιόχῳ. πολὺ δ' εὗρε τῆς προσδοκίας τοὺς Γαζαίους ἀλλοτριώτερον ἔχοντας. ἀπέκλεισαν γὰρ αὐτῷ τὰς πύλας, καὶ τὸν Δημήτριον ἐγκαταλιπόντες, οὐκ ἔγνωσαν Αντιόχῳ προσχωρῆσαι. τοῦτο παρώξυνεν [q] εἰς πολιορκίαν τὸν Ιωνάθην καὶ τὴν χώρας τοῦ κάκωσιν· [r] μέρος γὰρ τῆς στρατιᾶς προσκαθίσας τῇ Γάζῃ, τῷ λοιπῷ τοῦ γοῦ αὐτὸς ὅπλων διέφθειρε καὶ ἐνέπιμπρα. ταῦτα δὲ πάσχοντας αὐτοὺς ὁρῶντες οἱ Γαζαῖοι, καὶ μηδεμίαν ἀπὸ Δημητρίου βοήθειαν αὐτοῖς γινομένην, ἀλλὰ τὸ μὲν λυπεῖν ἤδη παρὸν, τὸ δ' ὠφελῆσον μακρὰν ἔτι, καὶ ἄδηλον εἰ προσέσοιτο, [s] σῶφρον ἔκριναν [t] εἶν' αὐτῷ ἀφέντας παρεῖναι [v] ἐκεῖνον θεραπεύειν. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν Ιωνάθην, φιλίαν τε ὡμολόγουν καὶ συμμαχίαν. οἱ μὲν γὰρ ἄνθρωποι, πρὸ πείρας τῶν δεινῶν, ἃ σωτηρίαν τὸ συμφέρον, ἀλλ' ὅταν ἔν τινι κακῷ γενόμενοι τύχωσι, τότε γνωσιμαχήσαντες, ἃ μηδ' ὅλως βλαβέντας ἄμεινον ἦν ποιεῖν, ταῦτα ὕστερον ζημιωθέντες αἱροῦνται. ὁ δὲ σπεισάμενος πρὸς αὐτοὺς φιλίαν, καὶ λαβὼν ὁμήρους τούτους μὲν ἀπέστειλεν εἰς Ιεροσόλυμα, αὐτὸς δὲ τὴν χώραν ἅπασαν [x] μετῆλθεν ἄχρι Δαμασκοῦ.

ς'. [y] Τῶν δὲ Δημητρίου [z] στρατηγῶν ἀκηκοότων αὐτὸν παραγενέσθαι εἰς [a] Κέδασσαν πόλιν σὺν πολλῇ στρατιᾷ, [b] μεταξὺ δ' ἐστὶν αὕτη τῆς τε Τυρίων γῆς καὶ τῆς Γαλιλαίας, ἀπάξειν γὰρ αὐτὸν ἐκ τῆς Συρίας ὑπελάβον [c] ἐπὶ τὴν Γαλιλαίαν ὡς συμμαχον, τοὺς γὰρ Γαλιλαίους ὄντας αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ πολεμεῖσθαι πολεμουμένους, [d] ὑπολύσειν αὐτοῖς, τὸν ἀδελφὸν Σίμωνα καταλιπὼν ἐν τῇ Ιουδαίᾳ. ὃς [e] τὸν στρατὸν ἐκ τῆς χώρας συναγαγὼν, ὡς ἐνὶ ἱκανώτατον, τὴν [f] Βεθσύραν πολιορκῶν προσεκάθητο, χωρίον τῆς Ιουδαίας ὀχυρώτατον. κατεῖχε γὰρ αὐτὸ [g] Φρουρὰ Δημητρίου. δεδήλωται δὲ ἡμῖν τοῦτο καὶ πρότερον. [h] ὡς δὲ, κώμαται μὲν ἐγείραντος τοῦ Σίμωνος, [i] μηχανήματα [k] δὲ ἐκτείναντος, καὶ πολλῇ σπουδῇ χρωμένου τοῦ περὶ τὴν Βεθσύραν πολιορκίαν, ἔδεισαν οἱ φρουροὶ, μὴ κατὰ κράτος ἐξαιρεθέντος τοῦ χωρίου διαφθαρῶσι, πέμψαντες πρὸς τὸν Σίμωνα, ἠξίουν ὅρκους λαβόντες, ὥστε μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ παθεῖν, [l] καταλιπεῖν τὸ χωρίον καὶ πρὸς Δημήτριον ἀπελθεῖν. ὁ δὲ, δοὺς ταύτας αὐτοῖς τὰς πίστεις, ἐκβάλλει μὲν ἐκείνους ἐκ τῆς πόλεως, αὐτὸς δὲ φρουρὰν καθίστησιν ἰδίαν.

ζ. Ιωνάθης δὲ, ἄρας ἐκ τῆς Γαλιλαίας ἀπὸ τοῦ ὑδάτων

Antiocho se adjungerent, unaque cum eo belligerantes pœnas à Demetrio repetere eniterentur ob injurias ab eo quondam acceptas. illisque volentibus causas multas esse cur ista facere in animum inducerent. Cum autem civitatibus persuasissel, ut pollicerentur cum Antiocho belli societatem inire, Gazam pervenit, ut ejus etiam civium benevolentiam Antiocho conciliaret. Verum Gazæos longe alieniore in ipsum animo esse invenit quam exspectabat. nam portas ei occluserunt, relictoque Demetrio noluerunt sese Antiocho adjungere. id quod Jonatham adeo irritavit, ut urbem oppugnaret & regionem infestaret: nam urbe ab una exercitus parte obsessa, cum reliqua, excursionibus factis, terram vastavit & incendit. Tum Gazæi, cum viderent se ista pati, nullumque à Demetrio illis venire auxilium, quodque eos male habet præsens esse, quod vero adjumento foret longe abesse, spemque ejus adventus esse incertam, bene ac sapienter se facturos judicarunt, si illo deserto Jonatham obsequiis demererentur. Missis igitur ad Jonatham *nunciis* & amicitiam & *armorum* societatem *ei* promittebant. nam ita comparatum est ut homines, antequam mala *subeant* & experiantur, quid è re sua futurum sit non intelligant, sed ubi in calamitatem aliquam incidunt, tunc mutata sententia, quæ priusquam læderentur facere præstitissel, illa demum male multati expetunt. Atqui is, pacto cum illis amicitiæ fœdere, obsidibusque acceptis, istos quidem Hierosolyma misit, ille vero totam regionem ad Damascum usque peragravit:

Gazæi à Jonatha male multati.

6. Cum autem audivisset Demetrii duces cum magnis copiis profectos esse ad urbem Cedasam, quæ Tyriorum agrum & Galilæam interjacet, (nam fore putabant ut eum è Syria extraherent in Galilæam, quasi *suis* opem laturum, Galilæos enim suæ ditionis homines, cum bello premerentur, non neglecturum esse) illis obviam ivit, fratre *suo* Simone in Judæa relicto. Qui exercitu è regione coacto, eoque tam magno quam comparari potuit, admotis ad Bethsuram castris eam oppugnavit; locum *totius* Judææ munitissimum. is enim *valido* tenebatur præsidio à Demetrio. id quod à nobis jam ante memoratum est. Cum autem, postquam Simon aggeres excitasset, machinasque *ei* adhibuisset, & ingenti studio obsidionem urgeret, veriti essent custodes, ne, loco vi expugnato, exitio darentur, missis ad Simonem nunciis, obsecrarunt, ut, fide jurejurando accepta, ne quid mali ab eo paterentur, liceret regionem relinquere & ad Demetrium concedere. Atque is, cum in ea jurasset, illos urbe ejicit, suoque eam præsidio firmavit.

Demetrii ducibus obviam eunte Jonatha, Simon Bethsuram oppugnat, eaque potitur. 1 Maccab. c. 11.

7. Interim Jonathas, castris motis è Galilæa ab

Jonathæ prælium cum Demetrii ducibus & victoria. 1 Maccab. c. 11.

* aquis

[q] Εἰς πολιορκίαν] Πολιορκίαν αὐτῶν legisse videtur *Epiphan.*

[r] Μέρος —— Γάζῃ,] Ergo non adeo ἔρημος Gaza à tempore Alexandri. REL.

[s] Σῶφρον —— θεραπεύειν.] Optimum esse decreverunt, hunc dimittentes, illi obedire *Rusin.* SPANH.

[t] Εἶν' αὐτῷ ἀφέντας] *L. B.* εἶναι ταῦτα ἀφέντας τὸν Δαμᾶσκον ἐκεῖνον &c. Forte εἶναι τὸ αὐτῷ ἀφέντας τὸν Δαμᾶσκον ἐκεῖνον &c. COCC.

[v] Ἐκεῖνον θεραπεύειν.] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) ἐκεῖνο in *reliquis.*

[x] Μετῆλθεν ἄχρι Δαμασκοῦ.] Ἐπῆλθεν *Hen.*

[y] Τῶν δὲ Δημητρίου] Τῶν Δημ. *Hen.* & *Busb.* HUDS. Totum locum ita concipit *L. B.* Τῶν δὲ Δημητρίου στρατιωτῶν αὐτῷ προσελθεῖν εἰς Κέδασσαν σὺν πολλῇ στρατιᾷ· μεταξὺ δ' ἐστὶν αὕτη τῆς τε Τυρίων γῆς καὶ Γαλιλαίας. HAV.

[z] Στρατηγῶν ἀκηκοότων αὐτῷ προσελθεῖν] Ita ex *Hen. Busb.* & *Epiphan.* qui vertit, *cum* (al. *dum*) *Demetrii duces audissent* (al. *audissent*) *ad Cedessam cum multa manu venisse.* quo fere modo 1 *Macc* XI. v. 63. καὶ ἦκουσεν Ιωνάθαν ὅτι παρῆσαν οἱ ἄρχοντες Δημητρίου &c. στρατιωτῶν αὐτῷ προσελθόντων εἰς K. in *Editis.*

[a] Κέδασσαν] 1 *Macc.* c. XI. v. 63. Κάδης & Κήδες in *Cod. Alex.* Κιδὶς *Josh.* c. XIX. v. 37. HUDS. Κέδασσαν τοῦ Τυρίου· *Alex.* lib. 2. c. 18. §. 1. ἐπὶ Κέδασσαν τοῦ Τυρίων Κάδης τοῦ ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ 1 Maccab. XI. 63. *MS. Alex.* Κήδες. SPANH.

[b] Μεταξὺ] Sic *Hen.* & *Vet. Interpr.* μεταξὺ ὄντων τε τ. *Busb.* πλησίον δ' ἐστὶν αὕτη τῆς Τυρίων γῆς καὶ τῆς Γαλιλαίας in *Editis.*

[c] Ἐπὶ τὴν Γαλιλαίαν ὡς σύμμαχον,] Ἐπὶ τῶν Γαλιλαίων συμμαχίαν *Hen.* (ut & *L. B.* qui addit τὴν post ἐπὶ) εἰς τὴν Γαλιλαίαν, cæteris omissis, legisse videtur *Epiphan.*

[d] Ὑπολύσειν αὐτοῖς,] Ὑπολύσειν ἐν αὐτοῖς *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

[e] Τὸν στρατὸν] Καὶ στρατὸν *Hen.*

[f] Βεθσύραν] Βιτσύραν ἐπολιόρκει, χωρίον *Busb.* HUDS. Conf. supr. c. 2. §. 1. SPANH.

[g] Φρουρὰ Δημητρίου.] Ita *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* φρουρᾷ Δημητρίου in *Editis.*

[h] Ὡς δὲ, —— σύστατος,] Sic *Hen.* & *Busb.* ὡς δὲ κ. λ. ἐγείρατος τοῦ Σίμωνος, μηχανήματι δὲ σύστατος in *Editis.* Mallem sane, quo modo legisse visus est *Epiphanius*, rescribere, ὁρῶντες δὲ κώματα μὲν ἐγειρόμενα τοῦ Σίμωνα, μηχανήματα (vel μηχανήμασι) δὲ σύστατα, κ. π. σ. χρώμενον. atque ita recte sequeretur (prout in *Cod. Hen.* favente *Epiphanio*, qui vertit, *interirent. Et mittentes* &c.) πέμψαντες ἐν τὸν Σίμωνα.

[i] Μηχανήματα δὲ σύστατος,] *Gen.* μηχανήματι.

[k] Δ' ἐκτάντος,] *L. B.* δὲ ἑστῶτος.

[l] Καταλιπεῖν τὸ χωρίον] Illa καταλιπεῖν τὸ χωρίον κ. π. Δ. ἀπελθεῖν desunt *Hen.* & *Epiphanii codicibus.*

m Τῶν

* aquis Gennesaris, ut vocantur, ibi enim cum exercitu consedisset, ad campum Asor appellatum processit, ignorans illic hostes esse. Demetrii vero duces, qui pridie ejus diei Jonatham contra eos venire præsensserant, cum insidias ei posuissent & homines in monte *delitescentes* collocassent, ipsi cum exercitu *ex adverso* ei in planitie occurrebant. Quos conspicatus Jonathas paratos ad prælium, & ipse cum suis militibus, quoad potuit, aciem instruit. Verum cum ii qui à Demetrii ducibus in insidiis locati erant, à tergo adorirentur Judæos, *illi* veriti ne *ab hostibus* circundati perirent, in fugam se conjecerunt: atque alii fere omnes Jonatham reliquere, pauci vero, numero circiter quinquaginta, substiterunt, & *cum iis* Mattathias Absalomi filius & Judas Chapsæi filius, exercitus totius ductores. qui cum audacter & quasi *de salute* desperantes in hostes irruissent, & animis intrepidi in consternationem eos egerunt, & manibus fortes in fugam verterunt. Ubi vero Jonathæ milites, qui fugerant, viderunt inclinatam hostium aciem, è fuga collecti impetum cepere eos persequendi; & id fecerunt usque ad Cedasa, ubi castra erant hostium.

8. Jonathas itaque, victoria egregia potitus, & duobus hostium millibus cæsis, Hierosolyma reversus est. Cumque videret omnia, providentia Dei, sibi ex voto succedere, legatos Romam misit, eo animo ut amicitiam, quæ Judæis olim intercesserat cum ea gente, renovaret. Suis etiam legatis in mandatis dedit, ut in reversione sua à Roma Spartanos adirent, illisque in memoriam revocarent *veterem* cum ipsis amicitiam & cognationem. Illi vero, cum Romam venissent, & in Senatum ingressi ea exposuissent, quæ illis mandaverat Jonathas pontifex, ut *scilicet* illos misisset ad priorem societatem confirmandam, postquam Senatus rata habuerat quæ olim de amicitia cum Judæis colenda decreverat, eisque literas dederat ad reges omnes Asiæ Europæque & civitatum principes deferendas, ut hoc modo incolumes in patriam reverterentur, *suo* in reditu ad Spartam pervenerunt, & literas quas à Jonatha acceperant Spartiatis tradiderunt. Earum autem exemplum est hoc. "JONATHAS GENTIS Judæorum "Pontifex & Senatus & Commune Judæorum, "Lacedæmoniorum Ephoris & Senatui Populo- "que fratribus *suis* salutem. Si valetis, & res ve- "stræ publicæ privatæque prospere cedunt, erunt "omnia ex voluntate nostra: nam nos quoque va- "lemus. Superioribus temporibus cum perlata es- "set ad Oniam pontificem nostrum ab Ario rege "vestro missa per Demotelem epistola, de cogna- "tione quam nobiscum habetis, cujus exemplum "infra positum est, & literas eas cupide accepi-

Jonathas mittit qui cum Romanis & Spartiatis amicitiam renovent.

Jonathæ literæ ad Lacedæmonios.

[m] τῶν Γεννησάρων λεγομένων, ἐκεῖ γὰρ ἐτύγχανεν ἐστρατοπεδευκώς, εἰς τὸ καλούμενον [n] Ασὼρ πεδίον παρῆλθεν, οὐκ εἰδὼς ὄντας ἐν αὐτῷ τοὺς πολεμίους. μαθόντες δὲ πρὸ μιᾶς ἡμέρας οἱ περὶ Δημήτριον μέλλειν [o] Ιωνάθην ἐπ' αὐτοὺς βαδίζειν, ἐνέδραν αὐτῷ ἐν τοῖς [p] λοχήσαντας ἐν τῷ ὄρει καθίσαντες, αὐτοὶ μὲν τῆς φαλαγγος ἀπήντων εἰς τὸ πεδίον. ὡς ἰδὼν ὁ Ιωνάθης ἑτοίμους πρὸς μάχην, παρεσκεύαζετο καὶ αὐτὸς τοὺς ἰδίους φαλαγίτας πρὸς τὸν ἀγῶνα, ὡς ἠδύναντο. τῶν δὲ εἰς τοὺν ἐνέδραν ὑπὸ τὸν Δημητρίου στρατηγῶν καταστραγέντων καὶ νύκτα τοῖς Ιουδαίοις φερομένων, δείσαντες μὴ μέσοι [q] ληφθέντες ὑπόλωνται, φεύγειν ὥρμησαν· καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες τὸν Ιωνάθην κατέλιπον, ὀλίγοι δέ τινες, [r] ὡς περὶ πεντήκοντα τὸν ἀριθμὸν, ὑπέμειναν, καὶ [s] Ματταθίας ὁ Αψαλώμου, καὶ Ιούδας ὁ [t] Χαψαίου, τῆς ἀπάσης δυνάμεως ἡγεμόνες ὄντες. [v] οἱ τολμηρῶς δὲ καὶ μὴ ἀπογνώσεως εἰς τοὺς πολεμίους ὡσάμενοι, τῷ τε [x] θάρσει κατέπληξαν αὐτοὺς, καὶ ταῖς χερσὶν ἀπέτρεψαν εἰς φυγήν. οἱ δὲ ἀναχωρήσαντες τὸν Ιωνάθου φαλαγγων, ὡς εἶδον τοὺς πολεμίους τεταραγμένους, ἐπισυλλεγέντες ἐκ τῆς φυγῆς, ὥρμησαν αὐτοῖς διώκειν· καὶ τοῦτ' ἐποίησαν μέχρι Κεδασῶν, ὅ τὸ στρατόπεδον ἦν [y] τῶν πολεμίων.

ἡ. Κρατήσας οὖν Ιωνάθης τῇ μάχῃ λαμπρῶς, καὶ [z] διχιλίους τῶν ἐχθρῶν ἀποκτείνας ὑπέστρεψεν εἰς Ιεροσόλυμα. ὁρῶν δὲ ὅτι πάντ' αὐτῷ κατὰ νοῦν προνοίᾳ Θεοῦ χωρεῖ, πρὸς Ρωμαίους πρεσβευτὰς ἀπέστειλεν, ἀνανεώσασθαι [a] βουλόμενος τὴν ὑπαρχούσαν τῷ ἔθνει πρὸς αὐτοὺς ἔμπροσθεν φιλίαν. τοῖς δὲ αὐτοῦ πρεσβευταῖς ἐπέστειλεν ἀπὸ τῆς Ρώμης ἀναστρέφουσι πρὸς [b] τοὺς Σπαρτιάτας ἀφικέσθαι, καὶ τὴν πρὸς αὐτοὺς ὑπομνῆσαι φιλίαν [c] καὶ συγγένειαν. οἱ δὲ ὡς [d] ἦλθον εἰς τὴν Ρώμην, παρελθόντες εἰς τὴν βουλὴν αὐτῶν, καὶ τὰ παρὰ Ιωνάθου γράμματα ἐπιδόντες, ὡς πέμψειν αὐτοὺς [e] περὶ τὴν τῆς συμμαχίας βεβαίωσιν, τῆς βουλῆς ἀποκυρωσάσης τὰ πρότερον αὐτῇ περὶ τῆς Ιουδαίων [f] φιλίας ἐγνωσμένα, καὶ δόσης ἀποστολὰς πρὸς ἅπαντας τοὺς βασιλεῖς τῆς Ασίας καὶ Εὐρώπης καὶ τῶν πόλεων ἄρχοντας αὐτοῖς κομίζειν, ὅπως [g] ἀσφαλῶς τὴν εἰς τὴν [h] οἰκείαν κομιδῆς δι' αὐτῶν τύχωσιν, ἀναστρέφοντες εἰς τὴν Σπάρτην παρεγένοντο, καὶ τὰς ἀποστολὰς, ἃς ἔλαβον παρὰ Ιωνάθου, αὐτοῖς ἀπέδοσαν. τὸ δὲ ἀντίγραφον ἦν τόδε. "ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΙΩ- "ΝΑΘΗΣ μὲν ἔθνους τῶν Ιουδαίων καὶ ἡ γερουσία καὶ τὸ κοι- "νὸν [i] τῶν Ιουδαίων, Λακεδαιμονίων ἐφόροις καὶ γερουσίᾳ "καὶ [k] δήμῳ τοῖς ἀδελφοῖς χαίρειν. Ἐρρωμένοις ὑμῖν "καὶ τὰ κοινὰ καὶ τὰ ἴδια χωρεῖν κατὰ νοῦν, ἔτους ἂν ἔχοι "ὡς βουλόμεθα· ἐρρώμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς. [l] Ἐπὶ τοῖς ἔμ- "προσθεν χρόνοις [m] κομιδείσης Ονίᾳ, τῷ γενομένῳ ἀρ- "χιερεῖ παρ' ἡμῖν, ἦλθε Αρείου μὲν [n] βασιλεύοντος ὑμῶν "Δημοτέλους δὲ ἐπιστολὴς, περὶ τῆς ὑπαρχούσης ἡμῖν "περὶ

[m] Τῶν Γεννησάρων] Eo modo *Hen.* Γεννησαρέων in *ceteris.* Videsis *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* lib. 3. c. 13. & *Relandum* in *Palæstina* S. HUDS. Aqua τῶν Γεννησάρων· Ὕδωρ Γεννησὰρ 1 Maccab. xi. v. 67. SPANH.

* *Aquis Gennesaris,*] *Id est,* lacu Genesaret.

[n] Ασὼρ πεδίον] Conf. supr. lib. 9. c. xi. §. 1. SPANH.

[o] Ιωνάθην] Τὸν Ιωνάθην *Hen.* & mox Ιωνάθης sine articulo.

[p] Λοχήσαντας] Λοχήσοντας *Busb.*

[q] Ληφθέντες ὑπόλωνται,] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* λειφθέντας in *Editis.*

[r] Ως περὶ πεντήκοντα τὸν ἀριθμὸν,] Sic *Busb.* & *Hen.* ὑπέμειναν ὡς περὶ ν'. τὸν ἀριθμόν in *Editis.*

[s] Ματταθίας,] Ita *MSS.* Ματθίας in *Editis.*

[t] Χαψαίου,] Ο Χαλφὶ, 1 *Macc.* c. xi. v. 70. unde forsan hîc loci Χαλφαίου scribendum, ut notavit *Grotius.*

[v] Οἱ τολμηρῶς δὲ] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* οἳ deëst *ceteris.*

[x] Θάρσει κατέπληξαν αὐτοὺς,] Θορύβῳ *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

[y] Τῶν πολεμίων.] Τοῖς πολεμίοις *Hen.*

[z] Διχιλίους τῶν ἐχθρῶν] Sic in *libris* omnibus tam *Lat.* quam *Gr.* Verum in 1 *Macc.* c. xi v. 74. τετραχιλίους habemus. unde forsan & *Josephum* ita scripsisse conjicit *Grotius.*

[a] Βουλόμενος τὴν ὑπαρχούσαν] Βουλόμενος deëst *Busb.* agnoscitur tamen ab *Epiphanio Aliisque.*

[b] Τοὺς ——— συγγένειαν.] Conf. ἀλων. lib. 1. c. 25. §. 1. SPANH.

[c] Καὶ συγγένειαν.] Ita *Hen.* & *Busb.* καὶ τὴν συγγένειαν in *Editis Aliisque.*

[d] Ἦλθον εἰς τὴν Ρώμην,] Sic in iisdem *MSS.* & *Vet. Interpr.* εἰσῆλθον in *Editis.*

[e] Ἐπὶ τὴν τῆς συμμαχίας βεβαίωσιν,] Ἐπὶ τῇ τῆς συμμαχίας βεβαιώσει *Hen.*

[f] Φιλίας ἐγνωσμένα,] Vide supr. lib. 12. c. 4. §. 10. & *Seldenum* in lib. 2. de *Synedriis*, c. 3. §. 6. & *Grotium* ad 1 *Macc.* c. 12. v. 7.

[g] Ἀσφαλῶς] *Gen.* ἀσφαλεῖς.

[h] Οἰκείαν κομιδῆς] *L. B.* interserit χώραν. quod satis tuto abesse potest. HAV.

[i] Τῶν Ιουδαίων] *Lugd. Bat.* ἱερέων.

[k] Δήμῳ τοῖς ἀδελφοῖς χαίρειν.] Καὶ δημόταις (καὶ ἀδελφοῖς addit *L. B.*) χαίρειν. Εἰ ἐρρωμένοις ὑ. κ. τ. κ. κ. τ. ἴ. χωρεῖ *Hen.* nec aliter, ut videtur, *Vet. Interpr.*

[l] Ἐπὶ τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις,] Ἐπειδὴ *Hen.*

[m] Κομιδείσης Ονίᾳ, τῷ γενομένῳ ἀρχιερεῖ παρ' ἡμῖν,] Conf. supr. lib. 12. c. 4. §. 9. SPANH.

[n] Βασιλεύοντος ὑμῶν] Ita *Bas.* (*L. B.*) & *Hen.* Βασιλεύοντος *Gen. Aliique.*

* *Non*

"πρὸς ὑμᾶς συγγμείας, ἧς ὑποτίτακ) τὸ ἀντίγραφον,
"τὸν τε ὈΠισολὸν ἐδεξαμεθα ωεθυμως, κ) τῷ Δημοτι-
"λῆ Ϲ τῷ Αρειῳ ὁμοικῶς διετθημεν, ° ὰ δεόμενοι τ
"τοιαύτης ἀποδείξεως, Δθ' τὸ ὁκ P τ ἱερῶν ἡμῶν q πε-
"πεῖθ) γραμμάτων. τὸ μὲν οὖν ωεθκατάρχθν τ ἀνα-
"γνωρίσεως οὐκ ἐδοκιμάζομεν, μὴ r κ) ωεθαρπάζειν δο-
"κῶμεν τὸν παρ' ὑμῶν s δεδομένον δόξαν. πολλῶν γ χρόνων
"Δθαγεγνημένων ἀπὸ τ ἐξ ἀρχῆς t ἀναπληθείσης ἡμῖν
"οἰκθότη)Φ, ἐν τ ἱεραῖς Ϲ ἐπωνύμοις ἡμέραις θυσίας τῷ
"Θεῷ ωεθσφέροντες, κ) ὑπὲρ τ ὑμετέρας σωτηρίας τε κ)
"νίκης αὐτὸν ωΘαπαλῦμεν. πολλῶν δ' ἡμᾶς πολέμων
"ωεριστάντων Δθ' τὸν τ γειτνιώντων πλεονεξίαν, ἤθ'
"ὑμῖν ὅτ' v ἄλλοις τ ωεσηκόντων ἡμῖν ἀνοχλεῖν ἐκρί-
"ναμεν. καταγωνισάμενοι γ τὰς x πολεμίας, πέμπομεν
"ωρὸς Ρωμαίους Νεμήνιον τ y Αντίοχ Ϲ Αντίπατρον τ
"ΙάσωνΦ, τ ἀπὸ τ γερουσίας ὄντων z παρ' ἡμῖν ἐν πα-
"μῇ, ἐδώκαμεν αὐτοῖς κ) ωρὸς ὑμᾶς ὈΠισολὰς, ὅπως
"ἀνανεώσωνται τὸν ωρὸς ὑμᾶς a ὑπάρχουσαν ἡμῖν φι-
"λίαν. καλῶς οὖν ωοιήσετε Ϲ αὐτοὶ γράφοντες ἡμῖν, κ)
"ωερὶ ὧν ἂν δέησθε ὈΠιστέλλοντες, ὡς εἰς ἅπαντα ωεθυ-
"μηθησομένους ὑπὲρ τ ὑμετέρας ωεθαιρέσεως." b οἱ
"μὲν οὖν Λακεδαιμόνιοι τοὺς τε ωρεσβύτας φιλοφρόνως
ὑπεδέξαντο, κ) ψήφισμα ωοιησάμενοι ωερὶ φιλίας κ)
συμμαχίας ωρὸς αὐτοὺς ἀπέστλαν.

θ'. c Κατὰ δ τ χρόνον τοῦτον d τρεῖς αἱρέσεις e τ Ιουδαίων ἦσαν, αἱ ωερὶ τ ἀνθρωπίνων ωραγμάτων Δθαφόρως ὑπελάμβανον. f ὧν ἡ μὲν Φαρισαίων ἐλέγετο, ἡ δ Σαδδυκαίων, ἡ τρίτη δ Εσσηνῶν. οἱ μὲν οὖν g Φαρισαῖοί τινα κ) ὰ πάντα τ εἱμαρμένην εἶναι λέγουσιν ἔργον, τινὰ δ' h ἐφ' ἑαυτοῖς ὑπάρχθν, συμβαίνθν τε i κ) γίνεθ). τὸ δ τ Εσσηνῶν γένος, πάντων τὸν εἱμαρμένον κυρίαν ἀποφαίνεται, κ) μηδὲν ὃ μὴ κατ' ἐκείνης γνώμην ἀνθρώποις ἀπαντᾶ. Σαδδυκαῖοι δ, τὸν μὲν εἱμαρμένον ἀναιροῦσιν, θεὸν εἶναι τοῦτον ἀξιοῦντες, ὅτε κατ' αὐτὸν τὰ k ἀνθρώπινα πάλιν λαμβάνθν, ἅπαντα δ ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς πίπτειν, ὡς Ϲ τῶν ἀγαθῶν αἰτίους ἡμᾶς l αὐτοὺς γινομένους, κ) τὰ χείρω ωΘὰ ἡμελέραν ἀβελίαν λαμβάνοντας. ἀλλὰ ωερὶ μὲν τούτων ἀκριβεστέραν m πεποίημαι δήλωσιν ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ n τ Ιουδαϊκῆς πραγματείας.

"mus & Demoteli atque Ario ſummam benevo-
"lentiam exhibuimus; * non egentes hujuſmodi
"teſtimonio, quod nobis ea de re perſuaſum eſſet
"ex ſacris libris noſtris. Et quidem nos non con-
"ſultum eſſe judicabamus ut recognitionis initium
"primi faceremus, † ne præripere etiam videre-
"mur gloriam à vobis conceſſam. Cum autem
"multum temporis interceſſerit, ex quo primum
"‡ nobiſcum renovata fuerit hæc neceſſitudo, in
"ſacris *tamen* feſtiſque diebus rem ſacram Deo fa-
"cientes, ipſi ſupplicamus ut & ſalutem vobis im-
"pertiat & victoriam. Et cum multa nos circum-
"ſtetiſſent bella ex nimia in vicinis habendi cupi-
"dine, noluimus *tamen* vobis aut aliis ex propin-
"quis *noſtris & amicis* graves eſſe. Nunc vero,
"hoſtibus debellatis, cum ad Romanos miſerimus
"Numenium Antiochi & Antipatrum Jaſonis
"filium, viros ex ordine Senatorio apud nos ho-
"noratos, illis etiam dedimus literas ad vos, ut mu-
"tuam inter nos amicitiam renovarent. Quare
"recte facietis, ſi vos quoque nobis reſcripſeritis,
"atque ſignificaveritis ecqua re *noſtra* opus habea-
"tis, perſuaſi nos in omnibus veſtræ voluntati
"prompte obſequuturos eſſe." Et quidem Lace-
"dæmonii tum legatos benigne exceperunt, tum
decretum de amicitia & ſocietate factum ad illos miſerunt.

9. Sub hoc autem tempus tres erant Judæorum ſectæ, quæ de rebus humanis diverſe ſentiebant. quarum una Phariſæorum dicebatur, altera Sadducæorum, tertia vero Eſſenorum. Et quidem Phariſæi dicunt, quædam *eorum quæ fiunt*, non omnia, fati eſſe opera, eſſe enim & quædam in noſtra poteſtate, ut fiant aut non fiant. Eſſeni vero omnia in fati poteſtate eſſe affirmant, nec quidquam hominibus præter fati decretum accidere. At Sadducæi fatum omnino tollunt, illud nihil eſſe exiſtimantes, neque iſta quæ hominibus eveniunt ei accepta deberi, ſed omnia etiam noſtro arbitrio ſubjiciunt, adeo ut tum bonorum nobis ipſis auctores ſimus, tum mala nobiſmet per ſtultitiam noſtram accerſamus. Verum iſta plenius & accuratius indicavi in ſecundo rerum Judaïcarum libro. *Phariſæorum, Eſſenorum & Sadducæorum ſectæ.*

10. Cæ-

* *Non egentes hujuſmodi teſtimonio*,] Non egentes hujus rei approbatione, quia per ſacras noſtras literas hoc eſſe credidimus, *Epiphan.* Jam ante hoc non ignorabamus, nimirum docti è ſacris noſtris ſcripturis, *Gelen.* Non egentes hujuſmodi declaratione, quod ſacræ literæ noſtræ huic rei fidem fecerint. *Huetius* in *Dem. Evang.* prop. IV. §. 10. &c.

o Οὐ διόμβροι] Vid *Seldenum* in lib. 2. *de Synedriis*, c. 3. §. 5. & *Huetium* in *Demonſtr. Evangel.* prop. IV. c. 8. §. 10, 11, 12.

p Τῶν ἱερῶν ἡμῶν] In quibus ſcilicet de *Cethura* ſcriptum eſt poſteris. Nam *Dores*, quorum pars *Spartiatæ*, ex *Pelaſgis:* illi vero *Pelaſgi*, ſive *exſules*, ex Arabiæ & Syriæ confiniis, in quibus *Abrahamus* & *Cethura* poſteri ſedes fixerant. *Grotius.* Vel potius ex S. Libris (*Gen.* 11. 17, 28.) ubi dicitur *Phalegum* fuiſſe filium *Ebri* è quo ortus *Abrahamus.* Nam *Pelaſgi*, ex quibus *Spartiatæ*, originem duxere à *Phalego*: ideoque cognationem habuere cum *Judæis*, qui ab *Abrahamo* oriundi filio *Ebri*, cujus filius etiam *Phalegus.* Vide *Stillingfleeti* Origines Sacr. lib. 3. c. 4.

q Πιπεῖθ) γραμμάτων.] Ita cum *Cod. Hen.* (& *Lugd. Bat.*) πιπιστεῦθ) in *reliquis.*

r Κ) ωΘαρπάζειν] Illud κ) non agnoſcunt *Hen.* & *Vet. Interpr.*

† *Ne præripere etiam videremur gloriam à vobis conceſſam.*] Ne præripere videamur gloriam veſtram, *Epiphan.* ne videremur vobis captandæ amicitiæ occaſionem præripere, *Gelen.*

s Δεδομβρῶν δόξαν.] Διδομβρῶν *Hen.*

t Αναπληθείσης ἡμῖν οἰκειότητΦ,] Αναπληρωθείσης *Hen.* Eſt qui ἀναποληρθείσης ſcribendum conjicit. HUDS Sophocl. Philoctet. v. 1270. κ) τελὸς ἀναπολεῖν μ' ἔπη· SPANH.

‡ *Nobiſcum renovata fuerit hæc neceſſitudo*,] Ita cum *Gelenio*, cujus verſionem firmant iſta ex *Sophocle* in *Philoct.* v. 1270. Δὶς ταῦτα βάλ' κ) τρὶς ἀναπολεῖν μ' ἔπη, *Bis me eundem ac ter vis iterare ſermonem.* ubi notat, *Scholiaſtes*, ἀναπολεῖν, τὰ αὐτὰ λέγειν, ἀπὸ τ δεύτερον ἀναπολῶντων τὸν περιεκπεμβόλων γῶν.

u Αλλοις τ ωεθσηκόντων ἡμῖν] Ita *Hen.* ut & mox (cum *Lugd. Bat.*) ἡμῖν. quo modo legiſſe viſus eſt *Epiphan.* ἄλλῳ & ὑμῖν in *ceteris.*

x Πολεμίας,] Iterum cum *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.* πολέμους in *reliquis.*

y Αντίοχ] Ita ex *Epiphanii* libris, & 1 *Macc.* c. 12. v. 16. in *Græcis Flavii* Αντιμάχ.

z Παρ' ἡμῖν ὐ τιμῇ,] Illa παρ' ἡμῖν è *Cod. Hen.* (*Lugd. Bat.*) *Vet. Interpr.* deſunt in *Editis Aliiſque.*

a Υπάρχουσαν ἡμῖν φιλίαν.] Ita *Hen.* ὑπάρχουσαν abeſt *ceteris.*

b Οἱ μὲν οὖν Λακεδαιμόνιοι] Οἱ δ Λακ. *Hen.* & *Busb.* & forſan *Epiphan.*

c Κατὰ δ τ χρόνον τοῦτον] Annos circiter viginti poſt Haſidæos exſtinctos [de quibus vide *Scaligerum* contra *Serrarium* c. 22.] ut dicit *Jac. Cappellus* ad *A. M.* 3891.

d Τρεῖς αἱρέσεις,] De tribus iſtis Sectis vide lib. 2. ἀλώσεως, ut & *Schultetum* in *Exercit. Evangel.* l. 1. c. 20. & *Bullum* in *Harmon. Apoſtol. Diſſert. poſter.* c. XV.

e Τῶν Ιουδαίων ἔσαν,] Τοῖς Ιουδαίοις *Busb.*

f Ὧν ἡ μὲν ——— Εσσηνῶν.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 5. §. 1. item inf. lib. 17. c. 15. §. 2. SPANH.

g Φαρισαῖοί τινα] Φαρισαῖοι λέγουσί τινα κ) ὰ π. τ. εἰ. ἔργον εἶναι *Hen.* τ εἱμαρμένην λέγουσιν εἶναι, τινὰ &c. *Busb.*

h Εφ' ἑαυτοῖς ὑπάρχειν,] Cum l. 18. c. 2. dicat, πράσσειν εἱμαρμένῃ τὰ πάντα αἴτιον, & l. 2. de *Bello Jud.* c. 12. εἱμαρμένῃ τε κ) Θεῷ ωΘσάπτειν πάντα, illa τινὰ κ) ὰ è margine in textum irrepſiſſe ſuſpicatur *S. Petitus*, (Tom. 3. *Animadv. ἀνεκδότων*, p. 546.) & quidem corrupta, ex hiſce, τί; ναὶ κ) ὰ; *quid? etiam & non?* quæ ſtudioſus aliquis oræ libri adſcripſerat, exiſtimans *Joſephum* modo affirmare modo negare, omnia fato regi atque temperari. At *Caſaubonus*, in *Exercit.* 1. contra *Baronium*, ab inconſtantia liberat *Joſephum*, docens Phariſæos, mediam inter Eſſenos & Sadducæos viam ingreſſos, ita fato tribuiſſe omnia, ut hominum liberum arbitrium non tollerent. Εφ' ἡμῖν αὐτοῖς *Hen.* & *Busb.*

i Κ) γινεσθ).] Cl. *Lowthius* malit ὰ γ. *Lugd. Bat.* κ) μὴ γ.

k Ανθρώπινα πάλιν λαμβάνειν] Ανθρώπεια *Busb.* & *Hen.*

l Αὐτοὺς] Αὐτοὺς pro αὐτοῖς reſcripſi è *Cod. Hen.*

m Πεποίημαι ——— πραγματείας.] Vid. ἀλωσ. lib. 2. c. 8. §. 2. SPANH.

n Τῆς Ιουδαϊκῆς πραγματείας.] Juſtuſne פרגמטיא librorum de bello titulus? Ιουδαικῆς πραγματείας. REL.

Demetrii milites, cum Jonatha dimicare non ausi, fugiunt. 1 Maccab. c. 12.

10. Cæterum Demetrii duces, cladem acceptam reſarcire cupientes, pluribus quam antea copiis coactis, contra Jonatham eas eduxerunt. Ille vero, audito eorum adventu, repente illis obviam proceſſit in regionem Amathitim. ceſſando enim noluit ſpatium illis dare irruptionem faciendi in Judæam. atque ubi ad quinquaginta ſtadia ab hoſtibus conſediſſet, mittit qui caſtra illorum explorarent & *perſpicerent* quo modo ea ſe haberent. Cum autem ſpeculatores ei omnia nunciaſſent, & aliquos noctu comprehendiſſent, qui *ei* indicabant hoſtibus in animo eſſe eum aggredi; hoc præcognito ſecuritati ſuæ proſpexit, & procubias extra caſtra habendo, & faciendo ut milites ſui omnes tota nocte in armis vigilarent, imperandoque ut animo eſſent forti, atque ita mente affecti, ut etiam nocte ſi opus fuerit pugnaturi, * ne illis fraudi ſit *callidum* eorum conſilium. Demetrii vero duces, ubi audiverunt Jonatham *rem* intellexiſſe, non amplius animis valebant, ſed *territi* erant & perturbati, quod in re ipſa deprehenſi eſſent ab hoſtibus; nullaque illis ſupereſſet ſpes alio modo vincendi, poſtquam inſidiæ male adeo ceciderant: nam ſi aperto Marte certaminis aleam ſubirent, ſe Jonathæ nequaquam pares fore credebant. Fugam igitur meditati ſunt, & multis *per caſtra* ignibus incenſis, ut hoſtes his viſis ipſos arbitrarentur *illic* manere, *clam* diſceſſerunt. Jonathas autem, cum prima luce ſeſe illorum caſtris admoviſſet, eaque deſerta eſſe deprehendiſſet, cognito hoſtes aufugiſſe, illos inſequebatur: non tamen eos aſſequutus eſt. jam enim fluvium Eleutherum trangreſſi, in tuto erant. Tum *Jonathas*, converſo illinc in Arabiam itinere, fuſiſque Nabatæis, & multa præda abacta captiviſque abductis, Damaſcum profectus, illic omnia vendidit. Sub idem autem tempus Simon ejus frater, Judæa omni peragrata & Palæſtina uſque ad Aſcalonem, caſtella munivit: cumque ea & ædificiis & cuſtodiis firmaſſet, Joppen ſe contulit, eaque occupata validum ei præſidium impoſuit. audiverat enim Joppenſes *magnopere* velle Demetrii militibus urbem tradere.

Nabatei fuſi 1 Maccab. c. 12.

Jonathas Hieroſolyma & Judæam communit. 1 Maccab. c. 12.

11. Itaque cum has res *geſſiſſent* & ordinaſſent Jonathas & Simon, Hieroſolyma reverſi ſunt. atque Jonathas, populo univerſo in templum convocato, cum eis ſtatuit Hieroſolymorum mœnia inſtaurare, & templi ſeptum, quod dirutum erat, reficere, locaque circumcirca turribus prælatis munire. ad hæc, muro etiam per mediam urbem ducto, præſidiarios in arce foro excludere, eoſque hoc modo commeatuum copia prohibere: ac præterea caſtella per regionem, multo quam ante validiora, facere. Cum autem hæc ſententia etiam populo viſa fuiſſet ſe recte habere, ille quidem urbem mœnibus & ædificiis excolebat, Simonem vero in regionem dimiſit ut eam operibus firmaret. Cæterum Demetrius flumine trajecto Meſopotamiam pervenit, eo animo ut hanc ſimul &

ι'. Οἱ ἢ δ Δημητρίε στρατηγοὶ τὴν γεγυμνέμνην πτίαν [o] ἀναμαχέσαθ βυλόμενοι, πλείω τ πρότερας δυάμιν συναγαγόντες, ἦλθον ἐπὶ τ Ιωνάθην. ὁ ἢ, ἐπιόντας πυθόμεν, ὀξέως ὑπήντησεν αὐτοῖς εἰς τὴν Αμαθῖτιν. [P] ᾔ γὰ ἔγνω χολὴν αὐτοῖς προσαχεῖν, ὡς εἰς τὴν Ιυδαίαν ἐμβαλεῖν. στρατοπεδευόμεν ἢ τῶν πολεμίων ἀπέχοντες σταδίους πεντήκοντα, πέμπ τὰς κατοψομένας αὐτῶν τὴν παρεμβολήν, κ πῶς εἶεν ἐστρατοπεδευκότες. τῶν ἢ κατασκόπων πάντ' αὐτῷ φρασάντων, κ τινας συλλαβόντων νυκτὸς, οἳ αὐτῷ μέλλειν ἐπιπεσεῖ τοῖς πολεμίοις ἐμήνυον· προγνὺς ἠσφαλίσατ, προφυλακάς τε ποιησάμεν ἔξω ἢ στρατοπέδ, κ τὴν δύναμιν δι' ὅλης τ νυκτὸς [q] ἐν τοῖς ὅπλοις ἔχων [r] ἅπασαν, κ παρηγγελκὼς αὐτοῖς [s] τὰς ψυχὰς ἐῤῥωμένοις εἶναι, κ τ Δρανοίαις ἅτως ἔχειν, ὡς ἐ Δρὸ τῆς νυκτὸς εἰ δεήσοι μαχησομένους, ὥστε μὴ λαθεῖν αὐτῶν τὴν προαίρεσιν. οἱ ἢ δ Δημητρίε στρατηγοὶ, πυθόμενοι τ Ιωνάθην [t] ἐγνωκότα, οὐκ ἔτι τὴν γνώμην ἦσαν ὑγιεῖς, ἀλλ' ἐτάραττεν [v] αὐτὰς τὸ καταφῶρας τοῖς ἐχθροῖς γεγενέναι, [x] κ μηδενὶ προσδοκῶντας αὐτῶν ἐπικεχλῆσθαι ἑτέρῳ, τῆς ἐπιβουλῆς διημαρτημένης· οὐ γὰ δ φανερᾷ Δρακινδυνεύοντες οὐκ ἐνόμιζον εἶναι τοῖς Ιωνάθ ἀξιόμαχοι. φυγὴν οὖν ἐβουλεύσαντο, κ πυρὰ καύσαντες πολλὰ, ὡς ἂν ὁρῶντες οἱ πολέμιοι μένειν αὐτὰς ὑπολαμβάνωσιν, ἀνεχώρησαν. ὁ ἢ Ιωνάθης ἕως μὲν προσμίξας αὐτῶν τῷ στρατοπέδῳ, κ καταλαβὼν ἔρημον αὐτὸ, σαφὲς ὅτι πέφευγασιν, ἐδίωκεν· ὑ μέντοι φθάνειν καταλαβεῖν. ἤδη γὰ τ [y] Ελεύθερον Δραβεβηκότες ποταμὸν, ἦσαν ἐν ἀσφαλεῖ. ποιησάμεν οὖν ἐκεῖθεν τὴν ὑποστροφὴν [z] πρὸς Αραβίαν, κ πολεμήσας τὰς [a] Ναβαταίους, κ πολλὴν αὐτῶν λείαν ἀπελάσας κ λαβὼν αἰχμαλώτους, ἐλθὼν εἰς Δαμασκὸν ἐκεῖ πάντα [b] ἀπέδοτο. ὑπὸ ἢ τ αὐτὸν καιρὸν κ Σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτ, [c] τὴν Ιουδαίαν ἅπασαν ἐπελθὼν κ τὴν Παλαιστίνην ἕως Ασκάλωνος, [d] ἠσφαλίσατο τὰ Φρούρια, κ ποιήσας ταῦτα ἐ τοῖς οἰκοδομήμασι κ τ Φυλακαῖς [e] ὀχυρώτερα [f] ἦλθεν εἰς Ιόππην, κ καταλαβόμενος αὐτὴν, εἰσήγαγε μεγάλην φρουράν. ἤκουσε γὰ τοὺς Ιοππίτας [g] βυλομένους τοῖς Δημητρίε στρατηγοῖς Δραδοῦναι τὴν πόλιν.

ια'. Ταῦτ' οὖν διοικησάμενοι ὅ, τε Σίμων ἐ Ιωνάθης, [h] ὑπέστρεψαν εἰς Ιεροσόλυμα. συναγαγὼν ἢ τ λαὸν ἅπαντ' εἰς τὸ ἱερὸν Ιωνάθης, [i] συνεβουλεύετο πότε τ Ιεροσολύμων [k] ἐπικαταskευάσαθ τείχη, κ τὸ καθῃρημένον ἢ Δρὶ τὸ ἱερὸν Δριβόλῳ πάλιν ἀναζῆσαι, κ πύργοις ὑψηλοῖς ἐξοχυρῶσαι τὸ Δρὶ αὐτό. πρὸς τούτοις ἢ ἐ μέσον τῆς πόλεως ἄλλο τεῖχ [l] ἀνοικοδομησαμένους, ἀποφράξαι τοῖς ἐν τῇ ἄκρᾳ φρουροῖς τὴν [m] ἀγορὰν, κ τῆς ἐμπορίας αὐτοὺς τ σιτίων τοῦτον ἀποκλεῖσαι τ τρόπον· ἔτι γε μὴν κ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ φρούρια ποιῆσαι πολὺ τῆς ὑπαρχούσης αὐτοῖς ἀσφαλείας ἰσχυρότερα. τῆς ἢ γνώμης δοκιμασθείσης ἐ τῷ πλήθ καλῶς ἔχειν, αὐτὸς μὲν τὰ κ' τὴν πόλιν ᾠκοδόμ, Σίμωνα ἢ τὰ κ' τὴν χώραν ἐξέπεμψεν ἀσφαλισόμενον. ὁ ἢ Δημήτριος Δραβὰς εἰς τὴν Μεσοποταμίαν ἦκε, πειρώμεν κ τὴν

o Αναμαχέσαθ βυλόμβροι,] Ita etiam *Zonaras*. ἀναμάχεσθ *Hen.*

p Οὐ γὰ ἔγνω χολὴν] Οὐδὲ γὰ ἔγνω *Busb.*

q Εν τοῖς ὅπλοις] Εν ὅπλοις ἔχων *Hen.*

r Απασαν,] Vox ἅπασαν deeſt *Busb.*

s Τὰς ψυχὰς ἐῤῥωμβρόις εἶναι,] Ταῖς ψυχαῖς ἐῤῥωμένας εἶναι *Hen.* & *Lugd. Bat.*

* *Ne illis fraudi ſit* callidum *eorum conſilium.*] Nequid eos fallat hoſtium conſilium, *Gelen.* non ignorato eorum conſilio, *Al.*

t Εγνωκότα,] Μεμαθηκότα *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

v Αὐτὰς —— μηδενὶ] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 15. §. 2. SPANH.

x Κ μηδενὶ] Ita *Baſ. Gen.* & plerique *MSS.* κ μηδὲν προσδοκώντων αὐτῶν ἔτι κρατήσειν ἑτέρως *Hen.*

y Ελεύθερον Δραβεβηκότες ποταμὸν,] Ελεύθεριον ſolus (ut & *Lugd. Bat.*) *Hen.* HUDS. Conf. ſupr. c. 4. §. 4. SPANH.

z Πρὸς Αραβίαν,] Εἰς τὴν Αραβίαν *Busb.* & *Hen.*

a Ναβαταίους,] Ναβατίους *Busb.* (*L. B.*) & *Hen.* Ζαβαδαίους aut Ζαβαδέους 1 *Macc.* c. 12. v. 31. Verum Ναβαταίους illic ſcribendum eſſe monuit *Grotius*: utpote quod Nabatæi, quanquam olim amici Judæ, manſerint in parte Demetrii Nicatoris, nec Alexandrum ſequuti fuerint.

b Απέδοτο.] Επέδετο *Hen.*

c Τὴν Ιουδαίαν ἅπασαν] Ιουδαίαν πᾶσαν ἐπιλθὼν κ Παλ. *Hen.* Ιουδαίαν ἅπασαν ἐπιὼν κ Παλ. *Busb.*

d Ησφαλίσατο τὰ φρούρια,] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* nec aliter *Epiphanius.* ησφαλίσατο φρουρίοις in *Editis.*

e Οχυρώτατα] Ita *Lugd. Bat.* Reliqui ὀχυρά. HAV.

f Ηλθεν εἰς Ιόππην,] Ηκεν *Busb.* & *Hen.* (εἰς Ιόππην ἦκε *Lugd. Bat.*)

g Βυλομένους] Βούλεσθαι *Busb.* βουλομένοις *Hen.*

h Υπέστρεψαν εἰς Ιεροσόλυμα.] Sic *Busb.* & *Hen.* atque ita, vel ἐπέστρεψαν (ut in 1 *Macc.* c. 12. v. 35.) legiſſe viſus eſt *Epiphan.*

i Συνεβουλεύετο] Eo modo *MSS.* συνεβουλεύετο τ Ιεροσ. in *Editis.*

k Επικαταskευάσαθ τείχη,] Ita *Busb.* & *Hen.* ἐπισκευάσαι in *Editis.*

l Ανοικοδομησαμένους] Ανοικοδομηθήν. *Busb.* & *Hen.*

m Αγοράν,] Ita cum *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* πόλιν in *ceteris.*

n Πα-

τὴν Βαβυλῶνα κατασχεῖν, καὶ τὰ ἄνω σατράπων ἐγκρατὴς γενόμενον· ἐντεῦθεν ποιεῖσθαι τὰς ὅλης τῆς βασιλείας ἀφορμάς. καὶ γὰρ οἱ ταύτῃ κατοικοῦντες Ἕλληνες καὶ Μακεδόνες συνεχῶς ἐπρεσβεύοντο πρὸς αὐτὸν, εἰ πρὸς αὐτὸς ἀφίκοιτο, [n] ὡς δώσοντες μὲν αὐτὸς ὑποχείριοι, συγκαταπολεμήσοντες δὲ Ἀρσάκῃ τὸν Πάρθων βασιλέα. ταύταις ἐπαρθεὶς τὰς ἐλπίσιν ὥρμησε πρὸς αὐτούς, εἰ [o] καταστρέψαιτο τοὺς Πάρθους, καὶ γένοιτο αὐτῷ δυνάμεις, τὸν Τρύφωνα πολεμήσων [p] διαγνώς, καὶ τῆς Συρίας ἐκβαλεῖν. δεξαμένων δὲ αὐτὸν προθύμως τῶν ἐν τῇ χώρᾳ, συναγαγὼν δύναμιν ἐπολέμησε [q] πρὸς τὸν Ἀρσάκην, καὶ τὴν στρατιὰν ἅπασαν [r] ἀποβαλὼν, αὐτὸς ζῶν ἐλήφθη, καθὼς ἐν ἄλλοις [s] δεδηλώκαμεν.

Babylonem occuparet, utque potitus superioribus satrapiis, * inde occasionem arriperet totum imperium occupandi. nam & Græci & Macedones, qui illic habitarent, crebras ad eum legationes mittebant, promittentes, ea lege ut ad eos veniret, sese deditionem facturos, simulque cum eo bellum susceperturos contra Arsacen Parthorum regem. Hac spe elatus ad eos contendit, eo consilio, ut, si Parthos debellaret viresque ei suppeterent, Tryphonem bello adoriretur, Syriaque ejiceret. Cum autem eum alacriter admodum excepissent istius regionis homines, copiasque coëgisset, bellum intulit Arsaci, totoque exercitu amisso, ipse vivus captus est, sicut alibi jam retulimus. *Demetrius ab Arsace capitur. 1 Maccab. c. 13.*

ΚΕΦ. ς'.

Ὡς, Ἰωνάθου ὑπὸ Τρύφωνος δολοφονηθέντος, Σίμωνα στρατηγὸν καὶ ἀρχιερέα ἀπέδειξαν οἱ Ἰουδαῖοι· ὅσα τε ἐκείνῳ ἀνδρείως ἐπράχθη, μάλιστα κατὰ Τρύφωνος.

CAP. VI.

Quomodo, Jonatha à Tryphone dolis occiso, Judæi Simonem constituerunt exercitus ducem & pontificem: quæque ab eo fortiter gesta erant, præcipue adversus Tryphonem.

[t] Τρύφων δὲ ἐπιδὴ τὰ περὶ τὸν Δημήτριον ἔγνω τοιοῦτο λαβόντα τέλος, οὐκ ἔτι τῷ Ἀντιόχῳ βέβαιος, ἀλλ' ἐπεβούλευεν ὡς αὐτὸν ἀποκτείνας τὴν βασιλείαν αὐτὸς κατασχεῖν. ἐνεπόδιζέ γε μὴν αὐτῷ τὴν περαίρεσιν τοιαύτην ὁ φόβος Ἰωνάθου, φίλου τυγχάνοντος [v] Ἀντιόχου. καὶ διὰ τοῦτ' ἐσκόπουν ποιήσασθαι τὸν Ἰωνάθην πρῶτον ἔργον, καὶ τότε τοῖς περὶ τὸν Ἀντίοχον ἐγχειρῆσαι. ἀπάτῃ δὲ αὐτὸν καὶ δόλῳ κρείττονας ἀνελεῖν, εἰς [x] Βεθσαίνην ἐκ τῆς Ἀντιοχείας παραγίνεται, τὴν καλουμένην ὑφ' Ἑλλήνων Σκυθόπολιν· εἰς ἣν μετὰ τεσσάρων αὐτῷ μυριάδων Ἰωνάθης ἀπαντήσαι σπεύδει. πολεμήσοντα γὰρ αὐτὸν ἤκειν ὑπέλαβεν. [y] ὁ δὲ ἕτοιμον εἰς μάχην γενόμενον τὸν Ἰωνάθην, ὑπέρχεται δώροις αὐτὸν καὶ φιλοφρονήσει, καὶ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ πίστιν ἄρχειν Ἰωνάθῃ [z] παρασκευάζει· τούτοις πιστωσάμενος βουλόμενον εὔνοιαν, καὶ πᾶσαν ὑπόνοιαν ἐξελεῖν, εἰς τὸ καταφρονήσαντα λαβεῖν ἀφύλακτον, ἁδὲν προορώμενον. τῷ τε στρατιὰν [a] διαλύσαι κελεύει· καὶ γὰρ νῦν ἀδεῶς αὐτῷ ἐπάγεσθαι, πολέμου μὲν οὐκ ὄντος, εἰρήνης δὲ ἐχούσης τὰ πράγματα· καταχόντα μέντοι γε παρ' αὐτὸν ὀλίγους, εἰς Πτολεμαΐδα συνελθεῖν παρεκάλει. παραδώσειν γὰρ αὐτῷ τὴν πόλιν, τά τε ἄλλα πάντ' ὅσα καὶ τῇ χώρᾳ εἰσὶν ὀχυρώματα ποιήσειν [b] ὑπ' αὐτῷ· καὶ γὰρ τούτων ἕνεκα παρεῖναι.

[t] Τρύφων δὲ ἐπειδὴ τὰ περὶ τὸν Δημήτριον ἔγνω τοιοῦτο λαβόντα τέλος, οὐκ ἔτι τῷ Ἀντιόχῳ βέβαιος, ἀλλ' ἐπεβούλευεν ὡς αὐτὸν ἀποκτείνας τὴν βασιλείαν αὐτὸς κατασχεῖν. ἐνεπόδιζέ γε μὴν αὐτῷ τὴν περαίρεσιν τοιαύτην ὁ φόβος Ἰωνάθου, φίλου τυγχάνοντος [v] Ἀντιόχου. καὶ διὰ τοῦτ' ἐσκόπουν ποιήσασθαι τὸν Ἰωνάθην πρῶτον ἔργον, καὶ τότε τοῖς περὶ τὸν Ἀντίοχον ἐγχειρῆσαι. ἀπάτῃ δὲ αὐτὸν καὶ δόλῳ κρείττονας ἀνελεῖν, εἰς [x] Βεθσαίνην ἐκ τῆς Ἀντιοχείας παραγίνεται, τὴν καλουμένην ὑφ' Ἑλλήνων Σκυθόπολιν· εἰς ἣν μετὰ τεσσάρων αὐτῷ μυριάδων Ἰωνάθης ἀπαντήσαι σπεύδει. πολεμήσοντα γὰρ αὐτὸν ἤκειν ὑπέλαβεν. [y] ὁ δὲ ἕτοιμον εἰς μάχην γενόμενον τὸν Ἰωνάθην, ὑπέρχεται δώροις αὐτὸν καὶ φιλοφρονήσει, καὶ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ πίστιν ἄρχειν Ἰωνάθῃ [z] παρασκευάζει· τούτοις πιστωσάμενος βουλόμενον εὔνοιαν, καὶ πᾶσαν ὑπόνοιαν ἐξελεῖν, εἰς τὸ καταφρονήσαντα λαβεῖν ἀφύλακτον, ἁδὲν προορώμενον. τῷ τε στρατιὰν [a] διαλύσαι κελεύει· καὶ γὰρ νῦν ἀδεῶς αὐτῷ ἐπάγεσθαι, πολέμου μὲν οὐκ ὄντος, εἰρήνης δὲ ἐχούσης τὰ πράγματα· καταχόντα μέντοι γε παρ' αὐτὸν ὀλίγους, εἰς Πτολεμαΐδα συνελθεῖν παρεκάλει. παραδώσειν γὰρ αὐτῷ τὴν πόλιν, τά τε ἄλλα πάντ' ὅσα καὶ τῇ χώρᾳ εἰσὶν ὀχυρώματα ποιήσειν [b] ὑπ' αὐτῷ· καὶ γὰρ τούτων ἕνεκα παρεῖναι.

Ergo Antiochum perfidus Tryphon. Tryphon Jonatha insidiatur. 1 Maccab. c. 12.

Ryphon autem, postquam res Demetrii hujusmodi exitum habuisse cognoverat, non amplius Antiocho fidus erat, sed cogitabat quonam pacto, eo sublato, regnum ipse posset occupare. nam & huic illius consilio obstabat metus ei incussus à Jonatha, Antiochi amico. Itaque decrevit prius illum è medio tollere, atque ita demum Antiochum aggredi. Cum autem statuisset eum fraude & dolo interficere, Antiochia Bethsanam proficiscitur, quæ Græcis dicitur Scythopolis: ubi ei occurrit Jonathas cum quadraginta delectorum *hominum* millibus. ipsum enim ad bellum gerendum venisse suspicabatur. Ille vero, cognito Jonatham ad dimicandum paratum esse, ipsum muneribus & blanditiis subdole aggreditur, suisque ducibus, ut ei *perinde ac sibimetipsi* obedirent, imperavit: hisce volens fidem *fictæ* benevolentiæ adstruere, omnemque *illi* suspicionem eximere, ut curis & custodibus solutum, sibi non consulentem, caperet. *postremo* suasit ut exercitum dimitteret; (cum enim jam sine necessitate adduci, cessante bello & pacatis rebus omnibus) paucis tamen circa se retentis, rogabat ut ipsum usque Ptolemaïdem comitaretur. ie enim urbem aliaque omnia in ea regione loca munita ei subjecturum: quippe qui harum rerum causa affuerit.

Ryphon autem, postquam res Demetrii hujusmodi exitum habuisse cognoverat, non amplius Antiocho fidus erat, sed cogitabat quonam pacto, eo sublato, regnum ipse posset occupare. nam & huic illius consilio obstabat metus ei incussus à Jonatha, Antiochi amico. Itaque decrevit prius illum è medio tollere, atque ita demum Antiochum aggredi. Cum autem statuisset eum fraude & dolo interficere, Antiochia Bethsanam proficiscitur, quæ Græcis dicitur Scythopolis: ubi ei occurrit Jonathas cum quadraginta delectorum *hominum* millibus. ipsum enim ad bellum gerendum venisse suspicabatur. Ille vero, cognito Jonatham ad dimicandum paratum esse, ipsum muneribus & blanditiis subdole aggreditur, suisque ducibus, ut ei *perinde ac sibimetipsi* obedirent, imperavit: hisce volens fidem *fictæ* benevolentiæ adstruere, omnemque *illi* suspicionem eximere, ut curis & custodibus solutum, sibi non consulentem, caperet. *postremo* suasit ut exercitum dimitteret; (cum enim jam sine necessitate adduci, cessante bello & pacatis rebus omnibus) paucis tamen circa se retentis, rogabat ut ipsum usque Ptolemaïdem comitaretur. ie enim urbem aliaque omnia in ea regione loca munita ei subjecturum: quippe qui harum rerum causa affuerit.

2. Et quidem Jonathas, nihil horum *quæ acciderunt* suspicatus, confisusque Tryphoni, ut qui ex benevolentia veraque animi sententia ista suaderet, exercitum dimisit. Tribus autem duntaxat *hominum* millibus retentis, duo eorum millia in Galilæa reliquit, mille vero secum duces Ptolemaïdem cum Tryphone se contulit. Portis autem à Ptolemaïdensibus clausis, nam & hoc illis imperaverat Tryphon, Jonatham quidem vivum comprehendit, ejus vero *milites* omnes ferro trucidavit. Misit etiam *suos* ad relictos in Galilæa bis mille, ut & eos perimerent. Sed illi, istis quæ Jonathæ

Capitur Jonathas. 1 Maccab. c. 12.

n Προεδώκαν μὲν αὐτὰς] Καὶ προεδώσειν & mox τὸν τῶν Πάρθων βασ. *Hen.*

* *Inde occasionem arriperet, totum imperium occupandi.*] *Al.* inde in universum regnum sese inferret.

o Καταστρέψαιτο] Καταστρέψοιτο *Hen.*

p Διαγνώς,] Διαγνωσὼς *Hen.*

q Πρὸς τὸν Ἀρσάκην,] Πρὸς Ἀρσάκην, καὶ τ. ς. πᾶσαν ἀποβαλὼν, ἀ. ζ. ἀπελείφθη *Busb.* & *Hen.* Arsacen & *Josephus* & *Maccabæorum* auctor dixere communi nomine: nam proprium ei nomen fuit Phraates, ut *Appianus* nos docet. *Grot.*

r Ἀποβαλὼν, —— δεδηλώκαμεν.] Demetrius II. Nicator à Parthis captus, postea dimissus ab Arsace inf. c. 7. §. 1. & c. 8. §. 4. De eo capto ab Arsace 1 *Maccab.* c. XIV. v. 3. Idem Ζωΐλῳ dictus Demetrius II. vid. c. 10. §. 1. SPANH.

s Δεδηλώκαμεν.] Alii δεδήλωται.

t Τρύφων] Conf. *alias*, lib. 1. c. 2. §. 1. SPANH.

v Ἀντιόχου.] Ἀντιόχῳ *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

x Βεθσαίνην] Ita prout edidimus supr. lib. 12. c. 8. §. 5. Βίθσαν in *Editis Aliisque.* Βαιθσὰν 1 *Macc.* c. 12. v. 40. HUDS. Βηθσὰν supr. lib. VI. c. 14. §. 8. infr. c. 10. §. 2. SPANH.

y Ὁ δὲ ἕτοιμον] Ὁ δὲ ἕτοιμον εἰς μάχην Ἰωνάθην ἰδὼν *Busb.* & *Hen.*

z Παρασκευάζει·] Παρασκευάσας *Hen.* παρασκάζει *Busb.*

a Διαλύσαι κελεύει·] Διαλύσας *Busb.* & *Hen.*

b Ὑπ' αὐτῷ.] Ἐπ' αὐτῷ *Hen.*

c Γνώμῃ ἀληθεῖ] Γνώμης ἀληθοῦς *Hen.*

d Ἦκεν εἰς Πτολεμαΐδα] Ita *Busb.* & *Hen.* ἦλθεν in *Editis Aliisque.*

e Σὺν Τρύφωνι.] Σὺν τῷ Τρύφωνι *Busb.* & *Hen.* & mox τοῦ Τρύφωνος.

f Τὸν μὲν Ἰωνάθην ἐζώγρησε,] Conf. *alias*, lib. 1. c. 2. §. 1. SPANH.

g Ἀπέκτεινεν.] Ἀπέκτειναν *Hen.*

nathæ acciderant exauditis, priuſquam advenerint quos miſerat Tryphon, armis tecti è regione exceſſerunt. Qui vero ad eos perſequendos miſſi erant, ubi viderunt paratos eſſe ad certamen de vita, nihil eos vi interpellarunt, atque ita ad Tryphonem reverſi ſunt.

XI. *Populi luctus & lamentatio ob Jonatham captum.*

3. Hieroſolymitani autem, cum fama accepiſſent Jonatham captum eſſe & qui cum eo erant interiiſſe milites, & illum ipſum ob ea quæ evenerant deplorabant, & omnes eum magnopere requirebant, atque timor magnus juſtuſque eis incuſſus animos valde ſolicitabat; ne, cum Jonathæ virtute ſimul & cura & moderatione deſtituti eſſent, gentes finitimæ illis infeſtæ, Jonathæque metu *eouſque* quieſcentes, nunc in eos inſurgerent, belloque illato extrema diſcrimina adire cogerent. id quod eis, non aliter quam exſpectabant, contigit. Nam gentes, audita Jonathæ morte, bello adoriri cœperunt Judæos, utpote duce carentes. Ipſe etiam Tryphon, exercitu coacto, in animo habebat, ubi in Judæam aſcenderat, bellum gerere adverſus eos qui in ea erant. Simon autem, cum videret Hieroſolymitanos ex iſtis in terrore eſſe atque metu, volens eos oratione audaciores reddere ad Tryphonis impreſſionem alacriter ſuſtinendam, populi concione in templum vocata, hujuſmodi verbis eos conſolari cœpit. "Equidem jam non "eſt ut *amplius* ignoretis, viri populares, ut cum "patre meo & ego & fratres mei pro libertate "veſtra auſi fuerimus mortis periculum libenter "adire. Cumque hujuſmodi exemplorum abun- "de habeam, etiam ex eo quod decretum ſit no- "ſtræ familiæ mortem obire pro lege & religione, "nullus tantus erit metus, qui hanc noſtrorum "ſententiam ex anima mea ejiciet, ejuſque in lo- "cum inducet vitæ amorem & gloriæ contem- "ptum. Quapropter, tanquam ductore non egen- "tes, qui vel maxima pro vobis pati atque facere "paratus ſit, ſequimini me alacriter quocunque "vos duxero; neque enim meis ſum fratribus præ- "ſtantior ut vitæ meæ parcam, neque deterior "quam illi, ut quod iis pulcherrimum viſum eſt, "mori pro legibus cultuque Dei veſtro, hoc ipſe "fugiam & *aliis* relinquam. quibus autem me o- "portet meipſum germanum illorum fratrem præ- "ſtare, iſtis memet ejuſmodi eſſe oſtendam. per- "ſuaſum enim habeo me pœnas ab hoſtibus re- "petiturum eſſe, voſque omnes cum uxoribus & "liberis ab illorum injuriis erepturum, atque tem- "plum Dei auſpiciis ab omni vaſtatione ſartum "tectum conſervaturum. nam gentes video, con- "temptu veſtrûm, utpote ducem non habentium, "bellandi impetum cepiſſe.

Simon populum conſolatur. 1 Maccab. c. 13.

Summa rerum à populo ei defertur 1 Maccab. c. 13.

3. Cum in hæc verba Simon dixiſſet, populum *ad omnia* confirmavit; ut qui metu exanimatus eſſet & dejectus *ſtatim* melius ſe haberet, & ad bene ſperandum excitaretur: ita ut univerſi * confertim exclamarent, Simonem ſibi ducem eſſe, ipſumque pro Juda & Jonatha fratribus ſuis principatum habere, ſeque ei, in omnibus quæ imperaverit, dire-

νάθην συμβεβηκότων, [h] ἔφθασαν πρὶν ἢ τὰς ὑπὸ τῶν Τρύφωνος ἀπεσταλμένας ἀφικέσθαι, φθάσαντες τοῖς ὅπλοις, ἐκ τῆς χώρας ἀπελθεῖν. οἱ δ' ἐπ' αὐτοὺς πεμφθέντες, [i] ἰδόντες ἑτοίμους ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἀγωνίζεσθαι, μηδὲν αὐτοῖς ἐνοχλήσαντες, πρὸς τὸν Τρύφωνα ὑπέστρεψαν.

γ'. Οἱ δ' ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἀκούσαντες τὸν Ἰωνάθην συλληφθῆναι, καὶ τὸν τῶν σὺν αὐτῷ στρατιωτῶν ἀπώλειαν, αὐτόν τε ἐκεῖνον ὀδυρόμενοι τοῖς συμβεβηκόσιν ὠλοφύροντο, καὶ δεινὴ πάνδημος ὀλιζήτησις πᾶσι περὶ αὐτὸν ἦν, δέος τε μέγα καὶ κατὰ λόγον [k] αὐτοῖς ἐμπεσὸν ἐλύπει, μὴ τὴν Ἰωνάθου ἀνδρείας ἅμα καὶ προνοίας [l] ἀφῃρημένοι, τὰ πέριξ ἔθνη χαλεπῶς ἔχοντα πρὸς αὐτοὺς, καὶ μᾶλλον Ἰωνάθην ἠρεμοῦντα, νῦν αὐτοῖς ὀπισυνῇ, καὶ πολεμοῦντες εἰς τὰς πρὶν τῶν ἐχάτων κινδύνους ἀναγκάζωνται [m] καθίστασθαι. καὶ δὴ [n] τοῦτ' αὐτοῖς ὡς ὑπενόουν συνέπεσε. τὸν γὰρ Ἰωνάθου ἀκούσαντες θάνατον οἱ ἐκ τῶν ἐθνῶν, πολεμεῖν ἤρξαντο τοὺς Ἰουδαίους [o] ὡς ἀπορουμένους ἡγεμόνος. αὐτὸς δὴ ὁ Τρύφων, δυνάμιν [p] συναγαγὼν, γνώμην εἶχεν, ἀναβὰς εἰς τὴν Ἰουδαίαν πολεμεῖν τοὺς ἐν αὐτῇ. Σίμων δὲ ὁρῶν πρὸς ταῦτα τοὺς Ἱεροσολυμίτας καταπεπληγότας, βουλόμενος αὐτοὺς εἰς τὸ ὑποστῆναι προθύμως ὀπίσω τὸν Τρύφωνα θαρραλεωτέρους πεῖσαι τῷ λόγῳ, [q] συγκαλέσας τὸν δῆμον εἰς τὸ ἱερὸν, ἐντεῦθεν αὐτοὺς προσκαλεῖν ἤρξατο. "τὸ μὲν ὑπὲρ τῆς [r] ὑμετέρας ἐ- "λευθερίας, [s] ἄνδρες ὁμόφυλοι, μετὰ τοῦ πατρὸς ἐγὼ "τε καὶ οἱ ἀδελφοί μου ὡς ἐτολμήσαμεν ἀσμένως ὑπο- "μεῖναι, [t] οὐκετ' ἀγνοεῖτε. τοιούτων δ' ὑποδειγμάτων "ὑπορρεόντων μοι, καὶ τοῦ θνήσκειν ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ "τῆς θρησκείας [v] τὰς ἐκ τῆς ἡμετέρας οἰκίας δεδογμέ- "νου, φόβος ὐδεὶς ἔσχε τηλικοῦτος, ὃς τοσοῦτον ἡμῶν "τὴν διάνοιαν [x] ἐκβάλῃ τῆς ψυχῆς, [y] ἀντεισάξῃ δ' εἰς "αὐτὴν φιλοζωίαν καὶ δόξης καταφρόνησιν. ὅθεν [z] ὡς "οὐκ ἀπορουμένους ἡγεμόνος, οἷόν τε καὶ πάλαι ὑπὲρ [a] ὑ- "μῶν τὰ μέγιστα καὶ σθρῶν, ἕπεσθέ μοι προθύμως ἐφ' "ὃς ἂν ἡγῶμαι· ὅτι γὰρ κρείττων ἐγὼ τῶν ἐμῶν ἀδελ- "φῶν ἵνα φείσωμαι τῆς ἐμαυτοῦ ψυχῆς, ὅτι χείρων, "ἵνα ὁ κάλλιστον ἐκείνοις ἔδοξε, τὸ πολεμῆσαι ὑπὲρ τῶν "νόμων καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ θρησκείας ὑμῶν, τοῦτ' ἐγὼ φύγω "καὶ καταλίπω. οἷς δέ με δεῖ γνήσιον ἀδελφὸν ἐκείνων "φανῆναι, τούτοις ἐμαυτὸν [b] δείξω. θαρρῶ γὰρ ὡς καὶ "δίκην ληψόμενος ὧν ἐκ τῶν πολεμίων, καὶ πάντας "ὑμᾶς μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων τῆς ἐξ αὐτῶν ὕβρεως "ῥυσόμενος, καὶ τὸ ἱερὸν ἀπόρθητον μετὰ τοῦ Θεοῦ φύλα- "ξων. τὰ γὰρ ἔθνη βλέπω καταφρονήσαντα ὑ- "μῶν, ὡς οὐκ ἐχόντων ἡγεμόνα, πρὸς τὸ πολεμεῖν ὠρ- "μηκέναι.

γ'. Τούτοις ποιησαμένου τοῦ Σίμωνος τοὺς λόγους ἀνεθάρρησε τὸ πλῆθος, καὶ τὰς ψυχὰς ἐνδεδωκὸς ἔτι δει- λίας [c] ἀνηγέρθη πρὸς τὰ ἀμείνω καὶ ἀγαθὰς ἐλπίδας· ὡς ἁθρόως πάντα τὸν λαὸν ἐκβοῆσαι τὸν Σίμωνα αὐτῶν ἡγεῖσθαι, καὶ [d] ἀντὶ τοῦ Ἰούδα καὶ Ἰωνάθου τῶν ἀδελφῶν, [e] αὐτὸν τὸν προστασίαν ἔχειν, ἕστεσθαι γὰρ πρὸς ὅ, τι [f] κε-

λεύσῃ

repoſui.

h Ἐφθασαν] Ita cum *Cod. Busb.* ἔφθησαν in *cæteris.*

i Ἰδόντες ἑτοίμους] Ὡς εἶδον *Hen.*

k Αὐτοῖς ἐμπεσὸν ἐλύπει,] Illud αὐτοῖς inſertum dedi ex *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.*

l Ἀφῃρημένοι,] Ἀφῃρημένων *Hen.* (& *Cocceius*, quod & volebat *L. B* in quo ἀφῃρημένους) ſed ἀφῃρημένοι loco ſuo movere nolui, quod ſæpe pro Genitivis abſolutis Nominativus more Attico videri poſſit adhibitus.

m Καθίσασθαι.] Ita *MSS.* καθίσασθαι *Gen. Aliiſque.*

n Τοῦτ' αὐτοῖς] Ταῦτ' αὐτοῖς *Busb.* & *Hen.*

o Ὡς ἀπορουμένους ἡγεμόνος.] Illud ὡς ex *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.*

p Συναγαγὼν,] Συλλέγων *Hen.*

q Συγκαλέσας τὸν δῆμον εἰς τὸ ἱερὸν] 1 Maccab. XIII. 2. &c. SPANH.

r Ὑμετέρας ἐλευθερίας,] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* ἡμετέρας in *Editis Aliiſque.*

s Ἄνδρες ὁμόφυλοι,] Vocem ἄνδρες ex *iiſdem* (& *Lugd. Bat.*)

t Οὐκέτ' ἀγνοεῖτε.] Οὐκ ἀγνοεῖτε *Busb*

v Τὰς ἐκ τῆς ἡμετέρας οἰκίας δεδογμένου,] Ita cum *Cod. Busb.* ſavente nonnihil *Hen.* qui habet τῶν ἐκ. in *Editis Aliiſque* deeſt τὰς. Quid ſibi velint *Codd. Gall.* in quibus καὶ τῆς θρησκείας ἐκ τ. ἡ. οἰκίας ἡμουένους, φόβος &c. plane neſcio.

x Ἐκβάλῃ τῆς ψυχῆς,] Ἐκβαλεῖ *Hen.* & *Lugd. Bat.*

y Ἀντεισάξῃ] *L. B.* ἀντεισάξῃ.

z Ὡς οὐκ ἀπορουμένους ἡγεμόνος,] Illud ὡς repoſui ex *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.*

a Ὑμῶν τὰ μέγιστα] Ἡμῶν *Hen.*

b Δείξω.] *L. B* ἐπιδείξω.

c Ἀνηγέρθη] Ἀνήρθη πρὸς τὸ ἀμείνω καὶ ἀγαθὰ ἐλπίδα *Hen. Vat.* & *Busb.*

* *Confertim exclamarent,*] *Al.* continue.

d Ἀντὶ τοῦ Ἰούδα] Ἀντὶ Ἰούδα *Hen.*

e Αὐτὸν τὸν προστασίαν] Ita cum *Cod. Hen.* αὐτῷ in *cæteris.*

f Κελεύσῃ πειθόμενος.] Κελεύσῃ *Busb.* κελεύσειε *Hen.*

ἐυ-

λεύσῃ πληνίας. σωαθροίσας ὁ πᾶν [g] ἡβῶς ὅσον ἰῶ τὸ πολεμικὸν τῆς οἰκείας ἰσχύος, ἐπῴδει τὸ τεῖχη τῆς πόλεως ἀνοικοδομῆσαι. καὶ πύργοις αὐτὰ [h] ὑψηλοῖς τε καὶ καρτεροῖς ἀσφαλισάμενος, ἀπέστειλε μὲν Ιωνάθην τινὰ φίλον Αψαλώμου παῖδα μετὰ στρατιᾶς εἰς Ἰόππην, προστάξας αὐτῷ τὰς οἰκήτορας ἐκβαλεῖν· ἐδεδίει γὰρ μὴ προδιδῶσιν αὐτὰ τῷ Τρύφωνι· αὐτὸς δὲ [i] ὑπομείνας ἐφύλαττε τὰ Ιεροσόλυμα.

δ'. Ὁ δὲ Τρύφων, ἄρας ἐκ Πτολεμαΐδος μετὰ στρατιᾶς πολλῆς, εἰς τὴν Ιουδαίαν [k] παραγίνεται, [l] καὶ τὸν Ιωνάθην δέσμιον ἄγων. ἀπήντησε δὲ αὐτῷ καὶ Σίμων μετὰ δυνάμεως, εἰς [m] Αδιδὰ πόλιν, ἥτις ἐπ' ὄρους κειμένη τυγχάνει, ὑφ' ἧς ὑπόκειται τὰ τῆς Ιουδαίας πεδία. γνοὺς δὲ [n] ὁ Τρύφων ἡγεμόνα τὸν Σίμωνα ὑπὸ τῶν Ιουδαίων [o] καθεστῶτα, ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν, καὶ τὸν ἀπάτῃ καὶ δόλῳ προελθεῖν βουλόμενος, κελεύων αὐτὸν, εἰ θέλοι λυθῆναι τὸν ἀδελφὸν Ιωνάθην, πέμψαι τάλαντα ἑκατὸν ἀργυρίου, καὶ δύο τῶν παίδων [p] Ιωνάθου ὁμήρους ὅπως μὴ ἀφεθεὶς ἀποστῇ τὴν Ιουδαίαν [q] καὶ βασιλέως. ἅρπι γὰρ αὐτὸν διὰ τὸ ἀργύριον, ὃ τῷ βασιλεῖ χρησάμενος [r] ὤφειλε, φυλάττεσθαι δεδεμένον. ὁ δὲ Σίμων τὴν τέχνην τὴν [s] Τρύφωνος οὐκ ἠγνόησεν, ἀλλὰ συνεὶς ὅτι [t] τὸ ἀργύριον [*] ἀπολεῖσθαι δοὺς [u] τὸν ἀδελφὸν λύσει, μετὰ αὐτοῦ [v] καὶ τοὺς παῖδας ἐκδώσει τῷ πολεμίῳ, φοβούμενος [w] μὴ διαβληθῇ πρὸς τὸ πλῆθος ὡς αἴτιος αὐτὸς τοῦ ἀδελφῷ θανάτου γενόμενος, ὅτι μηδὲ τὰ χρήματα μηδὲ τοὺς υἱοὺς [x] δέδωκεν ὑπὲρ αὐτοῦ, συναγαγὼν τὴν στρατιὰν, [y] ἐδήλωσεν αὐτῇ τὰ παρὰ τοῦ Τρύφωνος· εἰπὼν ὅτι ταῦτα [z] ἐπέδρας καὶ ἐνέδρας ἕνεκα, ὅμως αἱρετώτερον [a] εἶναι πέμψαι τὰ χρήματα αὐτῷ καὶ τοὺς υἱοὺς, ἢ τοῖς ὑπὸ Τρύφωνος προσκαλουμένοις μὴ ὑπακούσαντα λαβεῖν αἰτίαν, ὡς τὸν ἀδελφὸν σῶσαι μὴ θελήσας. καὶ Σίμων μὲν τοὺς τε Ιωνάθου παῖδας [y] ἐξέπεμψε καὶ τὰ χρήματα. λαβὼν δὲ ὁ Τρύφων οὐκ ἐτήρησε τὴν πίστιν, [z] οὐδὲ ἀπέλυσεν Ιωνάθην· ἀλλὰ, τὴν στρατιὰν ἀναλαβών, ἐκποδὼν ἦλθε τὴν χώραν, καὶ διὰ τῆς Ιδουμαίας ἀναβαίνειν διεγνωκὼς τὸ λοιπὸν εἰς Ιεροσόλυμα, καὶ προσμένος ἦκεν εἰς [a] Αδωρα πόλιν τῆς Ιδουμαίας. [b] ἀντιπαρῆγε δὲ ὁ Σίμων μετὰ τῆς στρατιᾶς, ἀεὶ καταστρατοπεδεύόμενος ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ.

ε'. [c] Τῶν δὲ ἐν ἄκρᾳ πεμψάντων πρὸς Τρύφωνα, καὶ προσκαλουμένων σπεῦσαι πρὸς αὐτὸν, καὶ τροφὰς αὐτοῖς πέμψαι, παρεσκεύασε τὴν ἵππον, ὡς διὰ τῆς νυκτὸς ἐκείνης ἐν Ιεροσολύμοις ἐσόμενος. ἀλλὰ χιὼν [d] διὰ νυκτὸς πολλὴ πεσοῦσα, καὶ τὰς τε ὁδοὺς καλύψασα, καὶ ἄπορον ἵπποις μᾶλλον [e] ὁδεύειν ὑπὸ βάθους τὴν πορείαν [f] παρέχουσα, διεκώλυσεν αὐτὸν ἐλθεῖν [g] εἰς Ιεροσόλυμα. διόπερ ἐκεῖθεν ἄρας ὁ Τρύφων, εἰς τὴν Κοίλην ἀφικνεῖται Συρίαν· κἀκεῖθέν τε εἰς τὴν [h] Γαλααδῖτιν ἐμβαλὼν, τόν τε Ιωνάθην ἀποκτείνας αὐτόθι [i] ταφῆναι

4. Tryphon autem, Ptolemaïde profectus magno cum exercitu, in Judæam se confert, Jonatham etiam vinctum secum ducens. At Simon ei quoque obviam venit cum suis copiis ad urbem Addida, in monte positam, cui subjecta erant Judææ campestria. Quod ubi Tryphon intellexit, Simonem à Judæis ducem constitutum esse, misit ad eum *nuncios*, eo animo ut ipsum etiam fraude doloque circumveniret; eique mandat, si fratrem Jonatham dimitti vellet, ut mitteret argenti talenta centum & duos de Jonathæ filiis obsides, ne dimissus Judæam in defectionem à Rege trahat. jam enim ipsum in vinclis retineri propter pecuniam, † quam Regi acceptam deberet. At Simon Tryphonis astutias non ignoravit; sed cognito quod & pecuniam perditurus esset, nec fratrem liberaturus, quin & filios ejus insuper hosti dediturus esset, tamen veritus ne à populo traduceretur, ut qui fratri causa fuisset interitûs, quod nec pecuniam nec filios pro fratre dare vellet, advocato in concionem exercitu, ad eos retulit quæ à Tryphone acceperat: addito insidias fraudemque sub illis latere, optabilius tamen esse & pecuniam & filios ad eum mittere, quam propositis à Tryphone non auscultando dare suspicioni locum, se fratrem servare noluisse. Atque ita Simon & Jonathæ filios *ei* misit & pecuniam. illis vero acceptis fidem non servavit Tryphon, neque Jonatham dimisit: sed cum exercitu regionem circumivit, & Idumæa peragrata deinde Hierosolyma ascendere statuit, factoque itinere veniebat Adora usque Idumææ urbem. cui Simon cum suis copiis contra venire, castris ex adverso castrorum illius semper positis.

Tryphon irruptionem facit in Judæam. 1 Maccab. c. 13.

Tryphon à Simone pecuniam per dolum aufert. 1 Maccab. c. 13.

5. Interea qui erant in arce, missis ad Tryphonem legatis, hortatum ut cito ad se veniret, sibique commeatum mitteret, equitatum *ad profectionem* paravit, quasi ea nocte futurus Hierosolymis. sed multa nix, noctu delapsa & viis obducta, difficilemque equis quà irent ob profunditatem nivis transitum reddens, illi obstitit quo minus Hierosolyma proficisceretur. Itaque Tryphon, inde digressus, in Cœlen-Syriam abiit: festinanterque in Galaaditin facto impetu, & Jonatha illic interfecto & sepeliri jusso, ipse Antiochiam reversus est.

Jonatham interficit & Antiochiam revertitur. 1 Maccab. c. 13.

[g] Εὐθὺς ὅσον] Εὐθέως *Hen.*
[h] Ὑψηλοῖς τε καὶ καρτεροῖς] Ὑψηλοτάτοις καὶ καρτεροῖς *Hen.* & *Vat.*
[i] Ὑπομείνας] Παραμείνας *Hen.*
[k] Παραγίνεται,] Παρεγένετο *Hen.* & *Busb.*
[l] Καὶ τὸν Ιωνάθην] Καὶ deest *Busb.* & commode abesse potest.
[m] Αδιδὰ] *Al.* Αδιδά. Videsis *Relandum* in *Palæstina* S. p. 546. & *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* p. 338. HUDS. 1 Maccab. XIII. 13. Αδιδὰ *MS. Alex.* Αδίδοις· ἀλλοι. lib. 4. c. 9. §. 1. Αδίδοις vid. infr. c. 15. §. 2. SPANH.
[n] Ο Τρύφων ἡγεμόνα] Articulum accepi ex *MSS.*
[o] Καθεστῶτα,] Καθεσταμένον *Hen.*
[p] Ιωνάθου] Τῶν Ιωνάθου *Busb.* & *Hen.*
[q] Τοῦ βασιλέως.] Illud τοῦ è *Cod. Busb.*
[r] Ωφειλε,] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* ὄφειλε in *Editis Aliisque.*
[*] *Quam regi acceptam deberet.*] Potius, *quam mutuam à Rege acceptam deberet.* IBBETS.
[s] Απολεισθαι] Sic *Busb.* & *Hen.* ἀπωλείσῃ in *Editis*, forsan pro ἀπολείσῃ.
[t] Δεδωκεν ὑπὲρ αὐτοῦ,] Ita *Hen.* ἔδωκεν in *ceteris.*
[v] Εδήλωσεν αὐτῇ τὰ παρὰ] Sic *MSS.* ἐδήλωσεν παρὰ αὐτῇ τὰ τοῦ Τρύφωνος in *Editis.*
[x] Εἶναι πέμψαι] Sic *Busb.* & *Epiphan.* ἔχοι in *ceteris. L. B.* εἶναι ἔγνω.
[y] Εξέπεμψε] Επεμψε *Busb.* & *Hen.*
[z] Οὐδὲ ἀπέλυσεν Ιωνάθου·] Sic *MSS.* οὐδὲ ἀπέλυσε τὸν Ιωνάθου in *Editis.*

[a] Αδωρα] In Græcis omnibus Δῶρα. Verum cum in *lib.* 2. *contra Ap.* scribat Δῶρα esse *urbem Phœnices, & quatuor dierum itinere distare ab Idumæa*, ac præterea *nullam urbem Idumææ Dora nuncupari*; ideo ex 1 *Macc.* c. 13. v. 20. ipsoque *Josepho*, infr. c. 9. §. 1. Αδωρα pro Δῶρα rescripsi: præsertim cum in *Epiphanii libris* habeamus *ad doram* aut *addoram civitatem*, proculdubio pro *Adoram civitatem*. Videsis *Relandum* in *Palæstina S.* p. 739. & *Ez. Spanhemium* in *Orbe Rom.* p. 389. Ιουδαίας solus *Hen.* HUDS. Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 2. §. 2. & contra Apion. lib. 2. §. 9. nullam dari in Idumæa Doram, sed quatuor dierum spatio eandem Doram ab Idumæa dissitam, ac prope Carmelum montem sitam, sed pro Δῶρα ibi legendum puto Αδωρα, de qua Idumææ aut in vicino tractu ἀλλοι. lib. 1. c. 2. §. 2. & cap. 8. §. 4. & 1 Maccab. XIII. 70. in narratione hujus facti Αδαρα. SPANH.
[b] Αντιπαρῆγε δὲ ὁ Σίμων] Περιῆγε *Busb.*
[c] Τῶν δὲ ἐν ἄκρᾳ πεμψάντων] Ita *Busb.* & *Hen.* τοῦ δὲ ἐν τῇ ἄκρᾳ in *Editis.*
[d] Διὰ νυκτὸς] Sic *Hen.* διὰ τῆς νυκτὸς in *ceteris.*
[e] Οδεύειν ὑπὸ βάθους] Πεζεύειν *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἵπποις μᾶλλον καὶ πεζοῖς legisse videtur *Epiphan.*
[f] Παρεχουσα,] Παρεχοῦσα *Busb.* καταχοῦσα *Hen.* & *Lugd. Bat.*
[g] Εἰς Ιεροσόλυμα.] Iterum cum *Hen.* εἰς τὰ Ιερος. in reliquis.
[h] Γαλααδῖτιν] Γαλααδίτιδα *Busb.* & *Hen.*

est. Simon autem, missis quibusdam ad Basca urbem, ossa *Jonathæ* fratris *inde* transfert. Atque is quidem eis justa solvit in *ipsius* patria Modim: magno vero luctu à populo universo deploratus est *Jonathas*. Quin & Simon patri & fratribus suis monumentum amplissimum exstruxit ex lapide candido & polito. Cum autem illud in magnam & conspicuam altitudinem extulisset, porticus ei circumdedit, & columnas uno ex lapide singulas, opus visu mirandum, erigit. Ad hæc etiam Pyramidas septem, parentibus & fratribus, cuique unam, ædificavit, tam ob pulchritudinem quam magnitudinem admirabiliter factas, quæ ad hanc usque diem servantur. Et Jonathæ quidem sepulturæ, structuræque monumentorum pro Simonis domesticis, hujusmodi studium adhibitum fuisse novimus. Diem autem supremum obiit Jonathas, cum annos quatuor in pontificatu egisset & genti præfuisset. Atque ita quidem se habent quæ ad hujus interitum spectant.

Simon pontifex populo immunitatem impetrat. 1 Maccab. c. 13.

6. Simon autem, pontifex constitutus à multitudine, primo sui pontificatus anno populum è servitute Macedonum liberavit, ut non amplius tributa eis penderent. Hanc autem libertatem & immunitatem à tributis nacti sunt post annum septuagesimum & centesimum regni Assyriorum, ex quo Syria potitus est Seleucus cognomine Nicator. Tanta autem ambitione tenebatur populus Simonem honorandi, ut tam in contractibus inter se quam in publicis tabulis scriberent, primo anno Simonis benefactoris Judæorum & ethnarchæ. Sub eo enim magna usi sunt felicitate, hostesque finitimos debellarunt. nam Gazara urbem & Joppen & Jamniam in suam potestatem redegit Simon: expugnataque Hierosolymorum arce, solo eam æquavit, ne *posthac* esset hostibus receptaculum, qua occupata plurimum eis nocerent, ut tunc *experti sunt*. Quo facto optimum visum est & è re sua, ut & montem deprimerent, cui arcem impositam esse contigit, ita ut templum emineret. ad quod populum, in concionem advocatum, hortabatur, ut id facere liceret, malis commemoratis quæ à præsidiariis & à Judæis perfugis passi sunt, porroque passuri essent, si regnum iterum occuparet alienigena, arcemque præsidio teneret. His dictis populo persuasit, ut qui ad utilia illos hortaretur. Atque cunctorum manibus admotis, mon-

Gazara aliasque urbes capit, & arcem Hierosolymitanam diruit. 1 Maccab. c. 13.

ναι κελεύσας, αὐτὸς εἰς τὴν Αντιόχειαν ὑπέστρεψεν. ὁ δὲ Σίμων, πέμψας εἰς [i] Βασκὰ πόλιν, μεταπεμίζεται τὰ τοῦ ἀδελφοῦ ὀστᾶ. καὶ κηδεύει μὲν ταῦτα ἐν [k] Μωδεείμ τῇ πατρίδι· πένθος δὲ ἐπ' αὐτῷ μέγα πᾶς ὁ λαὸς [l] ἐποιήσαντο. Σίμων δὲ καὶ μνημεῖον μέγιστον ὠκοδόμησε τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ ἐκ λίθου λευκοῦ καὶ ἀνεξεσμένου. εἰς πολὺ δὲ αὐτὸ καὶ πρόπυλον ἀναγαγὼν ὕψος, στοὰς περὶ αὐτὸ βάλλεται, καὶ σύλους μονολίθους, [m] θαυμαστὴν ἰδεῖν χερμία, ἀνίησι. πρὸς τούτοις δὲ καὶ πυραμίδας ἑπτὰ, τοῖς τε γονεῦσι καὶ τοῖς ἀδελφοῖς [n] ἑκάστῳ μίαν ὠκοδόμησεν, εἰς ἔκπληξιν μεγέθους τε ἕνεκα καὶ κάλλους πεποιημένας, [o] αἳ καὶ μέχρι δεῦρο σώζονται. καὶ πρὸς μὲν τὸ Ιωνάθου ταφῆς, καὶ τὸ τῶν μνημείων οἰκοδομίας τοῖς οἰκείοις Σίμωνος, τοσούτῳ σπουδῇ οἴδαμεν γενομένῳ. ἀπέθανε δὲ Ιωνάθης, [p] ἀρχιεραπεύσας [q] ἔτη τέσσαρα, [r] πρὸς δὲ γένους. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸ τούτου πλοῦτος ἐν τούτοις ἦν.

ς'. Σίμων δὲ, καταστὰς ἀρχιερεὺς ὑπὸ τοῦ πλήθους, τῷ πρώτῳ τῆς ἀρχιερωσύνης ἔτει [s] τῆς ὑπὸ Μακεδόσι δουλείας τὸν λαὸν ἠλευθέρωσεν, ὡς μηκέτι φόρους [t] αὐτοῖς τελεῖν. ἡ δὲ ἐλευθερία καὶ τὸ [v] ἀνείσφορον [x] Ιουδαίοις μετὰ ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη τῆς [y] Ασυρίων βασιλείας, ἐξ οὗ χρόνου Σέλευκος [z] ὁ Νικάτωρ ἐπικληθεὶς κατέσχε Συρίαν, ὑπῆρξε· τοσούτη δὲ ἦν ἡ τοῦ πλήθους [a] περὶ τὸν Σίμωνα φιλοτιμία, ὡς τ' ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους συμβολαίοις καὶ τοῖς δημοσίοις γράμμασιν, [b] ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους γράφειν [c] Σίμωνος τοῦ εὐεργέτου Ιουδαίων καὶ [d] ἐθνάρχου. εὐτύχησαν γὰρ ἐπ' αὐτοῦ σφόδρα, καὶ τοὺς [e] ἐχθροὺς τοὺς περιοίκους ἐκρόπησαν. καταστρέψαντο γὰρ Σίμων [f] Γάζαράν τε πόλιν καὶ Ἰόππην καὶ Ἰάμνειαν· ἐκπολιορκήσας δὲ καὶ τὴν ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις [g] ἄκραν, εἰς ἔδαφος αὐτὴν καθεῖλεν, ὡς ἂν μὴ τοῖς ἐχθροῖς ὁρμητήριον ᾖ καταλαμβανομένοις αὐτὴν, καὶ κακῶς ποιεῖν ὡς τότε. καὶ τοῦτο ποιήσας, ἄριστον ἐδόκει συμφέρον εἶναι, καὶ τὸ ὄρος, [h] ἐφ' ᾧ τὴν ἄκραν εἶναι συνέβαινε, καθελεῖν, ὅπως ὑψηλότερον ᾖ τὸ ἱερόν. καὶ δὴ τοῦτο ἔπραξεν εἰς ἐκκλησίαν καλέσας τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτὸς γίνεσθαι, [i] ὧν τε ἔπαθον ὑπὸ τῶν φρουρῶν καὶ τῶν φυγάδων Ιουδαίων ὑπομιμνήσκων, ἅ τε πάθοιεν ἄν, εἰ πάλιν κατάσχοι τὴν βασιλείαν ἀλλόφυλος, φρουρᾶς ἐν αὐτῇ καταστησάμενος. [k] ταῦτα λέγων πείθει τὸ πλῆθος θᾶσσον αὐτῷ τὰ [l] συμφέροντα. καὶ πάν-

i Βασκὰ] Βασκόπολιν, ut supra Δωσπόλιν *Hen.* Βασκαμὰ 1 *Macc.* c. 13. v. 23. *Grotius* putat Βασκαμὰ eandem esse urbem quæ Βασκαθ vocatur *Josuæ*, c. 15. v. 39. litera emollita ob faciliorem pronunciationem. Verum (inquit *Relandus*) errant qui volunt esse *Botzkath* urbem Judæ. HUDS. 1 Maccab. XIII. 23. Βασκαμᾶ. SPANH.

k Μωδεείμ] Ita ut supra lib. 12. c. 6. §. 1. Μωδεεὶν in *Editis*. Μωδαεὶ *Hen.* HUDS. Conf. *alibi*. lib. 1. c. 1. §. 3.

l Επεποίησαν.] Επεποίηνται *Hen.*

m Θαυμαστὸν ἰδεῖν] Ita *Hen.* Θαυμαστόν τε ἰδεῖν χερμὰ ἀνίησι in *Editis Aliisque*.

n Εκαστῳ μίαν] Sibi etiam meta una reservata. De hisce vide *Sanctium* in *Macc.* pag. 515. &c.

o Αἳ καὶ μέχρι δεῦρο σώζονται.] Sic & *Euseb.* lib. τοῦ τοπικῶν ὀνομάτων.

p Αρχιεραπεύσας] Ita *Busb.* & *Hen.* Αρχιερατεύων in *Editis Aliisque*.

q Ετη τέσσαρα,] Apud *Zonaram*, μὴ τελείαν τὴν ἀρχιερωσύνης. HUDS. Scaliger animadvers. in Eusebium pag. 146. legit τέσσαρα καὶ δέκα πρὸς ταῖς ἑβδομήκοντα ἔτη τὰ πάντα ιη'. *annum agens Pontificatus* 14, *quum jam* 18 *annos nationi præfuisset*. REL.

r Προσὰς δὲ γήρους.] At *Josephus* lib. 20. c. *penult.* septem annos pontificatui ejus adsignat. Itaque *Scaliger* (in *Animadvers. Euseb.* p. 134.) mendum loco subesse putans scribit, ἔτη τέσσαρα καὶ δέκα, πρὸς ταῖς ἑβδομήκοντα γήρους τὰ πάντα ιη'. probante *Casaubono*. Verum *Jac. Cappellus* (ad A. M. 3857.) malit ἔτη θ'. vel ι'. καὶ μᾶλλον τέσσαρας. Ab utrisque dissentit *Is. Vossius* qui (in *Chronol. S.* c. XII.) legit, ἀρχιερατεύων ἔτη ἑπτὰ, καὶ ἔτι τέσσαρα πρὸς ταῖς ἑβδομήκοντα γήρους. Videsis *Torniellum* ad A. M. 3912. In *Epiphanii* libris omnibus, quos vidimus, post illa πρὸς ταῖς ἑβδομήκοντα γήρους sequuntur ista, *Et de labore quidem mortis ejus in mutuis documentis, publicisque monumentis* &c. aliquammultis omissis quæ in *Gracis* omnibus exstant.

s Τῆς ὑπὸ ——— τελεῖν.] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 2. §. 2. SPANH.

t Αὐτοῖς τελεῖν.] Ita cum *Hen.* & *Busb.* αὐτοὺς in *cæteris*.

v Ανείσφορον] Τὸ ἀνείσφορον idem quod αὐτοτελές· SPANH.

x Ιουδαίοις μὲν ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη] Eo modo *Hen.* τοῖς Ιουδαίοις in *reliquis*.

y Ασυρίων βασιλείας,] Σύρων malit *Grotius* ad 1 *Macc.* c. 13. v. 41. Sed *Assyrios* & *Syros* confundi solere notarunt *Geographi Aliique*. Sic apud *Justinum* ex *Trogo* l. 1. c. 11. *Assyrii*, *qui postea Syri dicti sunt*.

z Ο Νικάτωρ] Ο Νικάτωρ ut in Nummis. SPANH.

a Περὶ τὸν Σίμωνα φιλοτιμία,] Ita in *Editis Alisque*, πρὸς τὸν Σιμ. *Busb.* & *Hen.*

b Επὶ δὲ ——— Ιουδαίων] Επὶ Σίμωνος Αρχιερέως μεγάλου καὶ στρατηγοῦ καὶ ἡγεμόνος Ιουδαίων 1 Maccab. XIII. 43. SPANH.

c Σίμωνος δὲ εὐεργέτου Ιουδαίων] Σίμωνος εὐεργέτου Ιουδαίων καὶ ἐπάρχου *Busb.* & *Hen.*

d Εθνάρχου.] *L. B.* ἐπάρχου.

e Εχθρῶν] In marg. MS. *Lugd. Bat.* manus antiqua jubet legere ἐθνῶν. HAV.

f Γάζαράν τε πόλιν] Ita lego cum *Epiphanio*. in *Editis* Γάζαρά τε π. Verum Γάζαν τ. π. (cum *Cod. Gall.*) ex 1 *Macc.* c. 13. v. 43. 54. rescribi jubet *Grotius*. malim tamen *Maccabæorum* auctorem ex *Josepho* corrigere. præsertim quod in eodem libro (c. 13. v. *ult.*) Γάζαρα habeamus. Hanc urbem Γάδαρα appellat *Strabo*, l. 16. litera sibilante Syrorum more in δ conversa: quod notatum *Cellario* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 13. Videsis *Relandum* in *Palæstina* S. p. 778. & *Casaubonum* in *Strabonis* locum, l. 16. HUDS. Conf. *alibi*. lib. 1. c. 2. §. 2. SPANH.

g Ακραν,] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 2. §. 2. SPANH.

h Εφ' ᾧ τὴν ἄκραν εἶναι] Εφ' ᾗ in *Cod. Busb.*

i Ὧν τε ——— Ιουδαίων] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* ὧν τε ἔπαθον ὑπὸ τῶν φρουραρχῶν καὶ τῶν φρουρῶν Ιουδαίοι ὑπ. in *Editis*.

k Ταῦτα λέγων πείθει τὸ πλῆθος] Ταῦτα εἰπὼν ἔπεισε τὸ πλῆθος *Busb.*

l Συμφέροντα.] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἀμφότερα perperam in

πάντες περιβαλόντες καθῆρον τὸ ὄρος, καὶ μήτε ἡμέρας μήτε νυκτὸς [m] ἀπολυόμενοι τοῦ ἔργου, τρισὶν αὐτοῖς τοῖς πᾶσιν ἔτεσι κατήγαγον εἰς ἔδαφος τὸ πολιν λειότητα· καὶ τὸ λοιπὸν ἐξεῖχεν [n] ἀπάντων τὸ ἱερὸν, τοῦ ἄκρας καὶ τοῦ ὄρους ἐφ' ὧ ἦν [o] ἀνηρημένων. καὶ τὰ [p] μὲν δὴ Σίμωνος πραχθέντα τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον.

tem sustulerunt; tribusque in universum annis neque die neque nocte ab opere cessando, ad fundum diruerunt & in campi planitiem: adeo ut in posterum omnia superemineret templum, arce & monte in quo posita erat in nihilum redactis. Et quæ à Simone quidem gesta sunt in hunc modum se habuerunt.

ΚΕΦ. ζ.

Ὡς ὁ Σίμων, σύμμαχος γενόμενος Ἀντιόχῳ τῷ Εὐσεβεῖ, Τρύφωνι ἐπολέμησε, καὶ μετ' οὐ πολὺ Κενδεβαίῳ Ἀντιόχου στρατηγῷ· ὡς τε ὁ Σίμων ἀπέθανεν ὑπὸ γαμβροῦ Πτολεμαίου δολοφονηθείς.

CAP. VII.

Quomodo Simon, inita societate cum Antiocho Pio, bellum gessit adversus Tryphonem, & non multo post contra Cendebæum Antiochi ducem: utque Simon diem obiit dolo occisus à genero suo Ptolemæo.

XII.

ΜΕΤ' οὐ πολὺ δὲ [q] τῆς αἰχμαλωσίας καὶ Δημητρίου, τὸν Ἀλεξάνδρου υἱὸν Ἀντίοχον, [r] ὃς καὶ Θεὸς ἐπεκλήθη, Τρύφων διέφθειρεν, ὑποτροπεύων αὐτοῦ, τέσσαρσι [s] βασιλεύσαντος ἔτη. [t] καὶ τὸν μὲν, [v] ὡς [x] χρόνον θεραπεύοντος ἀποθάνη, διήγγειλε· τοὺς δὲ φίλους καὶ τοὺς οἰκειοτάτους διέπεμπε πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἐπαγγελλόμενος αὐτοῖς χρήματα πολλὰ δώσειν εἰ Βασιλέα χειροτονήσουσιν αὐτόν· [y] Δημήτριον μὲν γὰρ ὑπὸ Πάρθων αἰχμάλωτον γεγονέναι μεμύθευον, τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἀντίοχον, παρελθόντα εἰς τὴν ἀρχὴν, πολλὰ ποιήσειν αὐτοῖς κακὰ, τοῦ [z] ἀποστασίας ἀμυνόμενον. οἱ δὲ, ἐλπίσαντες εὐπορίαν ἐκ τοῦ Τρύφωνι δοθησομένης βασιλείας, ἀποδεικνύουσιν αὐτὸν ἄρχοντα. γνόμενος δὲ τῶν πραγμάτων ἐγκρατὴς ὁ Τρύφων, διέδειξε τὴν αὑτοῦ φύσιν ὅσον πονηράν. ἰδιώτης μὲν γὰρ ὢν, ἐθεράπευε τὸ πλῆθος, καὶ μελετῶν ὑπεκρίνετο, δελεάζων αὐτὸ τέχναις εἰς ἅπερ ἐβούλετο· τὴν δὲ βασιλείαν λαβὼν, ἀπέδυσε τὴν ὑποκρισιν, [a] καὶ ὁ ἀληθὴς Τρύφων ἦν. τοὺς οὖν ἐχθροὺς [b] διὰ ταῦτα [c] ἐποιεῖτο κρείττονας. τὸ μὲν γὰρ στρατιωτικὸν αὐτὸν μισοῦν ἀφίστατο πρὸς Κλεοπάτραν τὴν Δημητρίου γυναῖκα, τότε ἐν Σελευκείᾳ μετὰ τῶν τέκνων ἐγκεκλεισμένην. [d] ἀλωμένου δὲ Ἀντιόχου τοῦ Δημητρίου ἀδελφοῦ, ὃς ἐπεκαλεῖτο [e] Σωτὴρ, καὶ μηδεμιᾶς αὐτὸν πόλεως δεχομένης διὰ Τρύφωνα, πέμπει πρὸς αὐτὸν Κλεοπάτρα, καλοῦσα πρὸς αὐτὸν ὑπό τε γάμου καὶ βασιλείας. σκαλεύει δὲ τὸν Ἀντίοχον ὑπὸ τούτοις, ἅμα μὲν τῶν φίλων αὐτῷ ἀναπειθόντων, ἅμα δὲ καὶ, τὴν πολιν [f] ἐκδιδόντων τινῶν ἐκ τῆς Σελευκείας τῷ Τρύφωνι, δείσασα.

β'. Γενόμενος δὲ ἐν τῇ Σελευκείᾳ ὁ Ἀντίοχος, καὶ τὴν ἰσχὺν αὐτῷ καὶ πᾶσαν ἡμέραν αὐξομένης, ὥρμησε πολεμήσων τὸν Τρύφωνα· καὶ κρατήσας [g] αὐτοῦ τῇ μάχῃ, [h] τὴν ἄνω Συρίας ἐξέβαλεν εἰς τὴν Φοινίκην, διώξας ἄχρι ταύτης, εἴς τε [i] Δῶραν φρούριόν τι δυσάλωτον ἐπολιορκεῖ συμφυγόντα. πέμπει δὲ καὶ πρὸς Σίμωνα τὸν τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερέα φιλίας καὶ συμμαχίας πέρσεις. ὁ δὲ προσδεχεται προθύμως αὐτοῦ τὴν ἀξίωσιν, καὶ χρήματά τε πολλὰ καὶ τροφὴν τοῖς τὴν Δῶραν πολιορκοῦσι στρατιώταις ἐπιπέμπει.

NON multo autem postquam Demetrius captus est, Alexandri filium Antiochum, qui Deus cognominabatur, peremit Tryphon, tutor ejus, quarto ejus imperii anno. Et de eo quidem, quod inter curandum vita excesserat, sermonibus divulgabat; amicos vero suos & necessarios passim ad milites mittebat, promissa faciens se multum pecuniæ illis largiturum si ipsum in regem eligerent: Demetrium quidem à Parthis captum dictitans, fratrem vero ejus Antiochum, si potiretur imperio, multa illis mala illaturum esse ad defectionem ulciscendam. Illi, in spem adducti fore ut opibus affluerent regno ad Tryphonem delato, *una voce* illum principem crearunt. Tryphon autem, cum penes eum esset rerum summa, *continuo* ingenii pravitatem prodidit. Nam dum privatus quidem erat populo obsequebatur, & moderationem simulabat, his artibus eos pertrahens ad quæcunque volebat: quamprimum vero regnum adeptus est, larvam exuebat, & verum præ se ferebat Tryphonem. Itaque ex istis fiebat, ut hostes ipso potentiores evaserint. Nam milites, eum odio habentes, ad Cleopatram defecerunt, Demetrii uxorem, quæ tum in Seleuciam cum liberis se incluserat. Cum autem Demetrii frater Antiochus, qui Soter dicebatur, *tota regione* vagaretur, nulla ipsum urbe recipiente metu Tryphonis, mittit ad eum Cleopatra, ad conjugium simul & regnum accersens. Antiochum autem ad hæc invitabat, tum quod amici ista ei persuaserant, tum quod sibi metuit, cum nonnulli è Seleucienſibus urbem Tryphoni tradere studerent.

2. Postquam vero Seleuciam venit Antiochus, eique vires quotidie crescerent, *inde* profectus est Tryphoni bellum illaturus: eumque prælio victum è superiore Syria ejecit in Phœniciam, & eo usque *illum* persequutus obsidione cinxit in Dora, quo se fuga receperat, præsidio quodam expugnatu difficili. Mittit etiam legatos ad Simonem Judæorum pontificem de amicitia & societate *cum eo inciunda*. Ille vero postulatis ejus libenter annuit, atque magnam pecuniæ vim & commeatum, mittenten-

Demetrio capto Antiochum Deum perimit Tryphon.

Demetrii milites ad Tryphonem deficiunt.

Postea ad Cleopatram, Demetrii uxorem, se conferunt.

Antiochus, ad conjugium simul & regnum à Cleopatra accersitus, Tryphoni bellum infert.

Cum Simone amicitiam jungit. 1 *Maccab.* c. 15.

in *Editis Aliisque.* errore orto ex similitudine vocum ἀμφότερα & συμφέοντα in abbreviaturis.

m Ἀπολυόμενοι δὲ ἔργου,] Ἀφισάμενοι *Bush.*

n Ἀπάντων τὸ ἱερὸν,] Ita *Hen.* & *Busb.* ἅπαν in *Editis.*

o Ἀνηρημένων.] Docet margo *L. B.* in altero codice quodam fuisse καθηρπαγμένων. HAV.

p Μὲν ἐπὶ Σίμωνος] Illud μὲ ex *MSS.*

q Τῆς αἰχμαλωσίας] Hic *Josephus* dissentit ab auctore *Maccabæorum*, c. 13. Videsis *Jac. Cappellum* ad A. M. 3860

r Ὃς καὶ Θεὸς ἐπεκλήθη,] Item in nummis ejus, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΘΕΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ. SPANH.

s Βασιλεύσαντος] *L. B.* βασιλεύσαντα.

t Καὶ τὸν —— διήγγειλε·] K. τ. μ. ω. χειρ. &c. omittit hæc *Rufin.* in Versione. SPANH.

v Ὡς χειρὸς θεραπεύοντος ἀποθάνη, διήγγειλε·] In *Epitome Livii*, c. 55. corruptis medicis, qui, ipsum calculi dolore consumi ad populum mentiti, dum secant, occidunt.

x Χειρὸς θεραπεύοντος ἀποθάνοι.

y Δημήτριον —— γεγονέναι] Conf. supr. c. 5. §. 11. SPANH.

z Ἀποστασίας ἀμυνόμενον.] Ἀποστάσεως *Hen.* & *Busb.*

a Καὶ ὁ ἀληθὴς Τρύφων ἦν.] Καὶ ἀληθὴς *Hen.*

b Διὰ ταῦτα] Διὰ τοῦτο *Hen.*

c Ἐποιεῖτο κρείττονας.] Ἐποίει *Hen.* & *Busb.*

d Ἀλωμένου —— βασιλείας.] Antiochus Soter frater Demetrii Cleopatram eandem ducit. vid. inf. c. 10. §. 1. ubi Cleopâtra uxor duorum fratrum, primo Demetrii, dein Antiochi Soteris SPANH.

e Σωτὴρ,] *Sc.* paterno cognomento. Etiam paulo infra à religione dicitur *Pius.* Apud *Trogum Pompejum*, in *prologo* lib. 39. & *Eusebium* in *Chronico* dictus reperitur *Sidetes* vel *Sedetes*, sive à venatione (quæ Syris צידה est, & cui summe illum deditum fuisse tradit *Plutarchus* in *Problematis*) cognomentum illud acceperit, sive ab urbe *Side*, ex qua ad Tryphonem obsidendum profectum illum fuisse scribit *Syncellus. Usserius* ad *A. M.* 3864.

f Ἐκδιδόντων τινῶν] Ita cum *Hen* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* διδόντων in *ceteris.*

g Αὐτοῦ τῇ μάχῃ,] Αὐτὸν *Hen.*

h Τὴν ἄνω Συρίας] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 1. §. 4. sic Συρία κάτω supr. lib. 12. c. 3. §. 1. & ἄνω χώρα de Syria ibid. c. 9. §. 1. SPANH.

i Δῶραν] Δῶρα *Hen.* pluraliter. Δωρῶν 1 *Macc.* c. 15. v. 13. &

tendo ad Antiochum, large ſuppeditavit militibus Doram oppugnantibus, ita ut ad breve tempus inter amicos ejus maxime neceſſarios haberetur. Atqui Tryphon, cum Dora Apamiam fugiſſet, atque in ea obſidione captus eſſet, interfectus eſt, poſtquam tres annos regnaverat.

XIII. *Simon cum filiis adverſus Cendebæum, Antiochi ducem, proficiſcitur. 1 Maccab. c. 16.*

3. Cæterum Antiochus, ex avaritia & indolis pravitate, oblitus eſt eorum quæ Simon ei, cum neceſſitate premeretur, ſubminiſtraverat: copiiſque militaribus Cendebæo amico *ſuo* traditis, eum ad Judæam vaſtandam & Simonem comprehendendum emiſit. At Simon, audita ejus iniquitate, quamvis jam ætate provectior, tamen indignatione commotus quod nihil juſti ab Antiocho fieri experiretur, ſumptoque animo ſupra ætatem, juvenili ferocia copias ad bellum educebat: & filios quidem cum militum pugnaciſſimis præmittit: ipſe vero cum exercitu proceſſit diverſo itinere. Ac multis è ſuis ad anguſtias montium in inſidiis collocatis, nuſquam auſis excidit; ſed, ubique hoſtibus ſuperior reliquum vitæ tempus in pace agebat, inita etiam ab ipſo cum Romanis ſocietate.

XIV. *Ptolemæus Simonem & ejus filios interficit. 1 Maccab. c. 16.*

4. Et quidem octo in univerſum annos in Judæos regnavit: in convivio autem interiit ex inſidiis, ei à genero ſuo Ptolemæo inſtructis. qui, uxore etiam Simonis & duobus filiis comprehenſis & in vincula conjectis, miſit qui tertium quoque interficerent, Joannem *ſcilicet*, cui etiam Hyrcanus nomen erat. Verum adoleſcens cum miſſos venire intellexiſſet, evitato ex illis periculo, ad urbem contendebat, multitudini fidens, quod beneficia à patre ejus acceperit, & Ptolemæum odio habuerit. Nam & Ptolemæum, cum per aliam portam ingredi anniteretur, repulit populus, ut qui Hyrcanum jam receperat.

τας, πέμψας πρὸς Αντίοχον, ἀφθόνως ἐχορήγησεν, ὡς τῶν ἀναγκαιοτάτων αὐτὸν πρὸς ὀλίγον καιρὸν κεκτῆσθαι φίλων. ὁ μὲν γὰρ Τρύφων ἐκ τῆς Δώρας φυγὼν εἰς [k] Απάμειαν, καὶ ληφθεὶς ἐν αὐτῇ τῇ πολιορκίᾳ διεφθάρη, βασιλεύσας ἔτη τρία.

γ'. Ο δ' Αντίοχος, ὑπὸ πλεονεξίας καὶ φαυλότητος, λήθην [l] τῶν ἐκ Σίμωνος αὐτῷ πρὸς τὰς χρείας ὑπηρετηθέντων ἐποιήσατο· καὶ δυνάμιν στρατιωτικὴν [m] Κενδεβαίῳ φίλῳ δοὺς τῷ φίλῳ, ὅπως τὴν τῆς Ιουδαίας πορθήσειν καὶ τὴν Σίμωνος ἄλωσιν ἐξαπίσφλε. Σίμων δ' ἀκούσας τὴν ὑπ' Αντιόχου ἀδικουμένην, [n] καὶ πρεσβύτερος ὢν ἤδη, ὅμως ὑπὸ μὴ δικαίων τὰ παρὰ Αντιόχου γινομένων τυγχάνειν παρορμηθεὶς, καὶ τῆς ἡλικίας φρόνημα κρεῖττον [o] λαβών, νεανικῶς ἐστρατήγει πολέμου. καὶ τοὺς μὲν ἡλικίᾳ μὴ τῶν μαχιμωτέρων προεκπέμπει στρατιωτῶν· αὐτὸς δὲ κατ' ἄλλο μέρος προῆγε μὴ τῆς δυνάμεως. καὶ πολλοὺς ἐν ταῖς φαραγγώδεσι τῶν ὀρῶν [p] τούτων εἰς ἐνέδραν καταστήσας, διαμαρτάνει μὲν ὐδεμιᾶς τῶν ἐπιχειρήσεων· κρατήσας δὲ [q] διὰ πάσης τῶν πολεμίων, ἐν εἰρήνῃ τὸ λοιπὸν διήγαγε χρόνον, ποιησάμενος καὶ αὐτὸς πρὸς Ρωμαίους συμμαχίαν.

δ'. [r] Ηρξε μὲν οὖν [s] ὀκτὼ τὰ πάντα τῶν Ιουδαίων ἔτη· πολιτείᾳ δὲ [t] ἐξ ἐπιβουλῆς ἐν συμποσίῳ, Πτολεμαίου τοῦ γαμβροῦ τούτου [v] αὐτῷ συσταμένου. ὃς, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τοὺς δύο παῖδας συλλαβὼν καὶ δεδεμένους ἔχων, ἔπεμψε καὶ ὅπως Ιωάννου τοῦ τρίτου, τούτῳ δὲ καὶ Υρκανὸς ἦν ὄνομα, [x] τοὺς ἀφεροιῶτας. αἰσθόμενος δὲ τοὺς ἐλθόντας ὁ νεανίσκος, ἀφυγὼν τὸν [y] ἐξ αὐτῶν κίνδυνον εἰς τὴν πόλιν ἠπείγετο, θαῤῥῶν τῷ πολίτῃ διὰ τὰς τοῦ πατρὸς εὐεργεσίας, καὶ διὰ τὸ Πτολεμαίῳ τοῖς ὄχλοις μῖσος. ἀπεδέδοντο δὲ καὶ Πτολεμαῖον εἰσελθεῖν δι' ἄλλης πύλης ὁ δῆμος [z] ἀπώσαντο, τὸν Υρκανὸν ἤδη προσδεδεγμένοι.

XV. CAP. VIII.

ΚΕΦ. η'.

Hyrcanus pontificatum ſuſcipit, & Ptolemæum è regione ejicit. Antiochus in Hyrcanum exercitum dücit, ac poſtea ſocietatis fœdus cum eo jungit.

Υρκανὸς δὲ χειροτονεῖται ὑποδέχεται, καὶ Πτολεμαῖον τῆς χώρας ἐκβάλλει. Αντίοχος στρατεύεται ἐπὶ Υρκανὸν, καὶ ἕπεται συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ποιεῖται.

Hyrcanus ſit pontifex, & adverſus Ptolemæum expeditionem facit.

ET Ptolemæus quidem in arcem quandam receſſit, ſupra Hierichuntem poſitam, nomine Dagon. At Hyrcanus patrium pontificatum adeptus, cum primum Deum ſacrificiis exoraſſet, fecit adverſus Ptolemæum expeditionem: locoque *quò ſe receperat* oppugnato, aliis quidem rebus ſuperior erat, tantum miſericordia erga matrem & fratres vincebatur. Eos enim Ptolemæus, in murum deductos, in conſpicuo loco cruciabat: & præcipitaturum minabatur, niſi ille ab obſidione deſiſteret. Atque is, putans quantum de ſtudio locum capiendi remitteret, tantum ſe gratiæ chariſſimis lucraturum, ne quid gravius paterentur, ſegnior aliquanto erat ad obſidionem urgendam. Veruntamen mater paſſis manibus eum orabat, ne

Hyrcani matris cruciatus & fortitudo.

ΚΑΙ ὁ μὲν εἰς ἕν τι τῶν ὑπὲρ Ιεριχοῦντα ἐρυμάτων ἀνεχώρησεν, [a] Δαγὼν λεγόμενον. [b] ὁπόσα δὲ τῶν πατρῴων ἀρχιερωσυνῶν Υρκανὸς, καὶ [c] τὸν Θεὸν πρῶτα θυσίαις εὐδοκιμήσειεν, ὅπως τὸν Πτολεμαῖον ἐξεστράτευσε· καὶ προσβαλὼν τῷ [d] χωρίῳ, τοῖς μὲν ἄλλοις ἐφείδετο αὐτοῦ, ἠπείλει δὲ μόνῳ τῷ πρὸς τῇ μητέρα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς οἰκτῷ. τούτους γὰρ ὁ Πτολεμαῖος [e] ἀνάγων ὅπως τὸ τεῖχος, ἐξ ὑπερθέσεως ἠκίζετο, καὶ καταχρημνίσειν οὐκ ἀφιεμένου τὸν πολιορκίας ἠπείλει. ὁ δ' ὅσον ἂν ἐνδώσῃ τῷ πρὸς τῇ ἄρσιν τοῦ χωρίου προδοῦναι, [f] τοσοῦτο χαρίζεσθαι τοῖς φιλτάτοις ἡγούμενος πρὸς τὸ μὴ κακῶς πάσχειν, ἐξέλυε τὸ πρόθυμον. ἡ μέντοι μήτηρ, ὀρέγουσα τὰς χεῖρας, ἱκέτευε μὴ μα-

& 25. HUDS. Conf. *alsw.* lib. 1. c. 2. §. 2. SPANH.

k Απάμειαν] Primo *Orthoſiadem* ſive *Orthoſiam*, inde *Apameam* ſe contulit. *Grot.* ad 1 *Macc.* c. 13. v. 27. HUDS. 1 Maccab. xv. 37. Τρύφων ὑπὸ ἐμβὰς εἰς πλοῖον ἤγαγεν εἰς Ορθωσιάδα· in Homil. Cleopatra XII. ſect. 1. p. 701. ἐν Ορθωσίᾳ & Tropoli vicina. Conf. *alsw.* lib. 1. c. 2. §. 2. SPANH.

l Τῶν ἐκ Σίμωνος] Τῶν ἐκ Σιμ. *Busb.*

m Κενδεβαίῳ] Κενδεβαίῳ τινὶ δοὺς τὸν φίλων *Hen.* & *Busb.*

n Καὶ πρεσβύτερος] *L. B.* καίτοι πρεσβ.

o Λαβὼν,] Αναλαβὼν *Hen.*

p Τούτων εἰς ἐνέδραν] Illud τούτων non agnoſcit *Vet. Interpr.* & commode abeſſe poteſt. ad ὀρῶν refertur à *Gelenio.*

q Διὰ πάσης] *L. B.* ἀπὸ πασῶν.

r Ηρξε μὲν οὖν] Ita *Hen.* ἦρξε μὲ οὗτω *Busb.* ἦρξεν οὖν in *Editis.* ἦρξέ γ' οὖν τα π. *Petitus* in *Animadverſ. ἀνεπιδότοις*, Tom. IV. p. 118.

s Οκτὼ τὰ πάντα] Octo annos & circiter tres menſes, poſt mortem Jonathæ, pontificatu functum illum fuiſſe ex *Maccabæica Hiſtoria* colligit *Uſſerius* ad *A. M.* 3869.

t Εξ ἐπιβουλῆς ἐν συμποσίῳ,] Conf. *alsw.* lib. 1. c. 2. §. 3. SPANH.

v Αὐτῷ συσταμένου.] Επ' αὐτὸν *Busb.* & *Hen.*

x Τοὺς ἀφεροιῶτας.] Τοὺς αὐτοῦ ἀφεδ. *Hen.* & *Busb.*

y Εξ αὐτῶν κίνδυνον] Ita *Baſ. Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* ἐξ αὐτῷ *Gen.*

z Απώσαντο,] *L. B.* ἀπεώσαντο.

a Δαγὼν —— Υρκανὸς, καὶ] 1 *Macc.* c. 16. v. 15. Δὼκ vel Δῶκον. HUDS. Vid. Arab. Maccabæis additis in Polyglot. Anglicanis c. XX. SPANH.

b Απολαῦσαι τοῦ πάτρου ἀρχιερωσυνῶν Υρκανὸς,] Conf. *alsw.* lib. 1. c. 2. §. 3. SPANH.

c Τὸν Θεὸν πρῶτα θυσίας εὐδοκιμήσαντα,] Sic cum *Busb.* (*Coiſlin. Lugd. Bat.*) & *Hen.* quo fere modo *Epiphan.* qui vertit, *Deum hoſtiis placavit.* τὸν Θεὸν πρώτας θυσίας εὐδοκιμήσαντα in *Editis.* ſi quis malit τῷ Θεῷ πρώτας θυσίας εὐδοκιμήσαντα, aut τὸν Θεὸν πρώτας θυσίας εὐδοκιμήσαντα, per me licet.

d Χωρίῳ,] Φρουρίῳ lib. 1. de *Bello Jud.* c. 2.

e Ανάγων ἐπὶ τὸ τεῖχος, ἐξ ὑπερθέσεως ἠκίζετο,] Conf. *alsw.* lib. 1. c. 2. §. 3. SPANH.

f Τοσοῦτο χαρίζεσθαι] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* τοῦτο in *Editis.*

g Πο-

λακίζεσθαι δι' αὐτὸν, ἀλλὰ [g] πολὺ πλέον ὀργῆς χρώμενον ἐλεῖν ἀποδόσαι τὸ χωρίον, καὶ τὸν ἐχθρὸν [h] ὑπ' αὐτῷ ποιήσαντα τιμωρῆσαι τοῖς φιλτάτοις. [i] ἡδὺ γὰρ αὐτῇ τ' μετ' αἰκίας εἶναι θάνατον, εἰ δίκῃ ὑπάρχοι τ' εἰς αὐτὰς ὠμότητος ὁ ταῦτα ποιῶν πολέμιος. τ' δ' Υρκανὸν, ταῦτα μὲν λεγούσης τ' μητρὸς, ὁρμή τις ἐλάμβανε πρὸς τὴν αἵρεσιν & φρουρίου. ἡνίκα δ' αὐτὸν τυπτομένῳ ἴδοι & ἀπαρασπομένῳ, ἐξελύετο, καὶ τ' ὀδὴ τοῖς εἰς τὴν μητέρα πεπτωκόσιν συμπαθείας ἥττων [k] ἐγίνετο. ἐληλυθυίας δ' ἤδη ἔτους εἰς χρόνον τ' πολιορκίας ἐνίσταται τὸ ἔτος ἐκεῖνο, [l] καθ' ὃ συμβαίνει [m] τοῖς Ιουδαίοις ἄργειν. [n] καὶ δὴ ἐπὶ ἔτη τῶν παρατηροῦσιν, ὡς ἐν τ' ἐν ἑβδομάσιν ἡμέραις. καὶ Πτολεμαῖος, ὑπὸ τούτου ἀνειθεὶς τῆς αἰτίας & πολέμου, ἀποκτείνει τὸν ἀδελφὸν & Υρκανὸν καὶ τὴν μητέρα· καὶ τῶν φράσας πρὸς Ζήνωνα Φευγὰ, τ' ἐπικληθέντα Κοτυλᾶν, τυραννεύοντα τῆς [o] Φιλαδελφέων πόλεως.

β'. [p] Ἀντίοχος δὲ, χαλεπῶς ἔχων ἐφ' οἷς ὑπὸ Σίμωνος ἔπαθεν, εἰς τὴν Ιουδαίαν ἐνέβαλε, [q] τετάρτῳ μὲν ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, πρώτῳ δὲ τῆς Υρκανοῦ ἀρχῆς, [r] Ολυμπιάδος ἑκατοστῷ & ἑξηκοστῷ & δευτέρῳ· δηώσας δὲ τὴν χώραν, τ' Υρκανὸν εἰς αὐτὴν ἐνέκλεισε τὴν πόλιν. ἣν ἐπὶ στρατοπέδοις σφετέροις, ἤνυε μὲν οὐδὲν ὅλως τὸ πρῶτον, διά τε τὴν τῶν τειχῶν ὀχυρότητα, καὶ δι' ἀρετὴν τῶν [s] ἔνδον πολιορκουμένων, [t] ἔτι γε μὴν ὕδατος ἀπορίαν, ἧς αὐτοὺς ἀπέλυσεν ὄμβρος κατενεχθεὶς πολὺς δυομένης πλειάδος. κατὰ δὲ τὸ [v] βόρειον μέρος & πέριξ, καθ' ὃ συνέβαινεν αὐτὸ καὶ ὑπέδαφον εἶναι, πύργους ἀναστήσας ἑκαστον [x] τριωρόφους, ἀνεβίβασεν ἐπ' αὐτοὺς στρατιωτικὰ τάγματα. καὶ περισκολὰς ὁσημέραι ποιησάμενος, τάφρον τε βαθεῖαν καὶ πολλὴν τὸ εὖρος καὶ [y] διπλῆν [z] ἐτέμετο, [a] ἀπετείχισε τοὺς ἐνοικοῦντας. οἱ δὲ, πολλὰς ἐκδρομὰς ἀντιπνοοῦντες, εἰ μὲν ἀφυλάκτοις ποτε περιπέσοιεν τοῖς πολεμίοις, πολλὰ ἔδρων αὐτούς, [b] αἰσθομένοις δὲ, ἀνεχώρουν [c] ἀχερῶς. ἐπεὶ δὲ βλαβερὸν κατενόησεν Υρκανὸς τὴν πολυανθρωπίαν, ἀναλισκομένων τε τ' ὑπηρεσίων τάχιον ὑπ' αὐτῆς, καὶ μηδενὸς οἷον εἰκὸς [d] ἐν πολυχειρίας ἔργῳ γινομένου, τὸ μὲν ἀχρεῖον αὐτῆς ἀποκρίνας ἐξέβαλεν, ὅσον δ' ὠφέλιμον καὶ μάχιμον τοῦτο μόνον κατέσχεν. Αντίοχος μὲν οὖν τοὺς ἀποκλειομένους ἐξελθεῖν ἐκώλυεν· οἱ δὲ, ἐν τοῖς μεταξὺ τείχεσι πλανώμενοι & περιαλγοῦντες [e] τῷ λιμῷ, ἀπέθνησκον. ἐπεὶ δὲ τὸ τῶν ἀναλωμάτων πλῆθος ἐπὶ πολὺ προῆλθεν, καὶ τὰ χρήματα τοῦ βασιλέως ἐπιλείπειν ἤρξατο, τοὺς μὲν ἐν τῇ πόλει πρέσβεις ἔπεμψε πρὸς τὸν Υρκανὸν, ἐπὶ διαλύσεις καὶ συμβάσεις παρακαλῶν· ὁ δὲ, ἐπιθυμῶν μὲν καὶ πρότερον ἀπαλλαγῆναι τῆς πολιορκίας, ἀλλὰ μὴ δυνάμενος ἐπὶ τοῖς ἐκείνου ὅροις, ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις ἐδέξατο τὰς διαλύσεις. καὶ γὰρ ἐπὶ τοῖς ὅπλοις καὶ τοῖς ἵπποις καὶ τοῖς χρήμασιν ἐσπείσατο, καὶ τοῦ τὰ ὀχυρώματα καθελεῖν καὶ τοὺς φόρους ἀντὶ τοῦ δασμοῦ τοῖς Ιουδαίοις ἀποδοῦναι, ὧν ἐκεῖνοι τοὺς Ιόππης καὶ τοὺς ἄλλους ἀφεῖλον λιμένας καὶ πόλεις, αἳ τὴν θάλατταν ἐπιτρέχουσιν, ὥστε τὴν χώραν ἐμπόροις ἀνοίγειν καὶ τὴν ἐπὶ θαλάττης ἐπιμιξίαν. ἐδέξατο δὲ καὶ τὸν ὅρκον ὃν ἐκεῖνος ἐπέβαλεν, ὡς ἐπὶ τούτοις ἀπαλλαγησόμενος τῆς πολιορκίας. ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ ὁμήρους ἔδωκε τοὺς ἐπιφανεστάτους, καὶ τῶν ἄλλων ἑξακοσίους. ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ τὸν Δαυίδου τάφον ἀνοίξας, καὶ ἀπὸ τοῦ μέρους ἐκείνου τρισχιλίων ταλάντων ἀργύριον ἐκφορήσας, τὸ μὲν ἥμισυ τούτου τοῖς ὁμήροις ἔδωκε, τὸ δὲ λοιπὸν ἀπέστειλε τοῖς πολεμίοις. καὶ τὸν μὲν ἐκ τῆς πόλεως ἀπέλυσε στρατὸν, τὰ δὲ τείχη κατέσκαψε, καὶ τὴν πόλιν ἐλευθέραν ἀπέδωκε. καὶ τὸν μὲν Ἀντίοχον ἐπὶ τοῖς ὅροις τούτοις ἐσπείσατο· ὁ δὲ, τὴν μὲν ἐπὶ θαλάττης ἐπιμιξίαν ἐδέξατο, τὰ δὲ τείχη οὐ κατέσκαψε, καὶ τὸν φόρον ἀντὶ τοῦ δασμοῦ οὐκ ἐδέξατο, ἀλλὰ τὰ ὅπλα καὶ τοὺς ἵππους ἀπαιτήσας, καὶ τοὺς ἐκ τοῦ πολέμου πάντας ἀναστήσας, ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις ἐσπείσατο. καὶ τὸν μὲν Ἀντίοχον ἐπὶ τοῖς ὅροις τούτοις ἐσπείσατο· ὁ δὲ, τὴν μὲν ἐπὶ θαλάττης ἐπιμιξίαν ἐδέξατο, τὰ δὲ τείχη οὐ κατέσκαψε, καὶ τὸν φόρον ἀντὶ τοῦ δασμοῦ οὐκ ἐδέξατο, ἀλλὰ τὰ ὅπλα καὶ τοὺς ἵππους ἀπαιτήσας, καὶ τοὺς ἐκ τοῦ πολέμου πάντας ἀναστήσας, ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις ἐσπείσατο.

sua causa remolleſceret; quin eo majori indignatione commotus operibus inſtaret, ad locum expugnandum & hoſtem in poteſtatem ſuam redigendum, ut ſibi chariſſimos ulciſceretur. Ipſi enim ſuave eſſe cum cruciatibus necari, dummodo pœnas ſcelerum in ipſos editorum luat hoſtis eorum auctor. Hæc dicente matre, Hyrcanus ad munitionem capiendam fortius animabatur. Sed cum primum eam verberari lacerarique videret, *mox* elangueſcebat, vincente miſericordia, ex malis matri illatis orta. Ita durante diutius obſidione, annus ille inſtat, in quo Judæis ociari mos eſt. nam per *ſingulos* annos ſeptenos hoc ipſum obſervant, ſicuti ſeptimo quoque die. Et Ptolemæus, hac de cauſa levatus bello, Hyrcani fratres & matrem interficit: eoque facto ad Zenonem ſe recipit, cognomento Cotylam, Philadelphenſium urbis tyrannum.

Annus ſabbaticus.

Ptolemæus fuga dilabitur ad Zenonem.

2. Antiochus vero, Simonis adverſum ſe facta ægre ferens, Judæam invaſit anno regni ſui quarto, principatus vero Hyrcani primo, Olympiade centeſima ſexageſima ſecunda: vaſtatiſque agris Hyrcanum in urbem ipſam compulit. quam cum ſeptenis caſtris cinxiſſet, principio quidem nihil omnino proficiebat, tum propter murorum firmitatem, tum propter obſeſſorum virtutem, accedente etiam aquæ penuria; qua *tamen* eos liberavit delatus ſub occaſum vergiliarum multus imber. A parte autem muri ſeptentrionali, qua ex parte etiam locus erat planus, excitatis centum turribus trinûm contabulationum, cohortes militares in eis collocavit. Cumque quotidie impreſſionem *in mœnia* feciſſet, atque altam & valde latam foſſam duxiſſet, eamque duplicem, incolas concluſit. Illi vero, multis viis excogitatis, quibus excurſiones facerent, ſicubi hoſtes imparatos offenderent, magnas eis clades inferebant, ſin ſentirent, facile ſe in tutum recipiebant. Hyrcanus vero, poſtquam animadvertit ſuorum multitudinem ſibi detrimento eſſe, propterea quod & neceſſaria *ad victum* ab eis celerius abſumerentur, & veriſimile eſſet nihil à multis manibus quod ſit operæpretium fieri, inutilem turbam ſecrevit & ejecit; quodque roboris erat & ad pugnandum idoneum, id ſolum retinuit. Et quidem Antiochus excluſos prohibet exitu: illi vero, * inter muros oberrantes & fame confecti,

XVI. *Antiochus Demetrii frater oppugnat Hieroſolyma.*

[g] Πολὺ πλέον ὀργῆς] Sic *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* ποσῇ πλέον ὀργῇ in *Editis*.

[h] Ὑπ' αὐτῷ ποιήσαντα τιμωρῆσαι] Υφ' ἑαυτῷ *Busb.*

[i] Ἡδὺ γὰρ αὐτῇ τ' μετ' αἰκίας εἶναι θάνατον,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 2. §. 4. SPANH.

[k] Ἐγίνετο.] Ἐγίνετο *Hen.*

[l] Καθ' ὃ συμβαίνει τοῖς Ιουδαίοις ἄργειν.] Hîc *Joſephum* erroris arguit *Salianus* (ad *A. M.* 3919.) rectoque monet, anno Sabbatico belli adminiſtrationem, aut obſidionem urbium, aut propugnationem, nuſquam in lege Judæis fuiſſe prohibitam. Cui & nos hoc addimus: præſentem quidem annum revera fuiſſe Sabbaticum, non tamen poſt, ſed quatuor menſibus ante Simonis cædem illum cœpiſſe. *Uſſerius* ad *A. M.* 3869. Verum hoc tantum voluiſſe videatur, obſidionem eſſe ſolutam propter annum Sabbaticum, ne commeatus exercitui deeſſet, ob incultos agros. HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 2. §. 4. SPANH.

[m] Τοῖς Ιουδαίοις ἄργειν.] Τοῖς Ιουδαίοις *Hen.* & *Busb.*

[n] Καὶ δὴ ——— ἡμέραις.] Hoc de ſoluta obſidione annô Sabbaticô refellit è 1 Maccab. c. xv. 10. Petav. de D. Temp. lib. 11. p. 154. SPANH.

[o] Φιλαδελφίων] Φιλαδελφέων infra lib. 20. c. 1. §. 1. SPANH.

[p] Ἀντίοχος ——— ἔπαθεν] In Arabicis additis Maccabæorum libris in Polyglot. Anglic. c. xxi. & *ἀλωσ.* lib. 1. c. 2. §. 4. *ἐπολιόρκει τ' Υρκανὸν περισκαθεζόμενος τοῖς Ιεροσολύμοις*· SPANH.

[q] Τετάρτῳ μὲν ἔτει] Anno Antiochi quarto deſinente (inquit *Uſſerius*) Hyrcani primo inuente.

[r] Ολυμπιάδος ἑκατοστῷ καὶ ἑξηκοστῷ καὶ δευτέρῳ·] Ita in *Editis Aliiſque*. Ολυμπιάδι ἑκατοστῇ καὶ ἑξηκοστῇ δευτέρᾳ *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* Certe hic (inquit *Scalig.* in *Animad.* ad *Euſeb.* p. 134, 135.) dormitabat *Joſephus*. nam mendum in codice non eſſe ex *Epiphanio* colligimus. itaque mendum eſt in Olympiade, ſi non in annis Sidetæ & Hyrcani. Ολυμπιάδος ρ'. καὶ ξα'. τῷ β'. *Jac. Cappellus* ad *A. M.* 3865. Ολυμπιάδος ρ'. καὶ ξ. καὶ α β· olim ſcriptum fuiſſe exiſtimat *S. Petitus*, (in *Eclog. Chron.* p. 23.) id eſt, Olymp. centeſimæ ſexageſimæ primæ β'. ἔτει, *ſcilicet* anno ſecundo. imperitos autem librarios in errorem induxit repetitus digitalis numerus, quare τὸ α. expunxerunt. Ολυμπιάδος ρ' καὶ ξα' ἔτει β. etiam ſcribendum contendit *Iſ. Voſſius* in *Chron. S.* c. 12. p. 154.

[s] Ἐνδον πολιορκουμένων,] Ita etiam legiſſe & diſtinxiſſe videtur *Epiphan. ἐμπολιορκουμένων. ἔτι γε μὴν ὕδατος ἀπορίαν, ἧς αὐτοὺς ἀπ.* in *Editis*. *ἐμπολιορκουμένων. ἔτι γε μὴν ἀπορίαν, αὐτοὺς Hen.* Quod ſi mavis, verte. *Adde quod aquæ penuria eos liberavit* &c. *ἀπορίαν, ἣν τ' ἐκδείας αὐτοὺς ἀπέλυσεν* &c. *Busb.* καὶ ὕδατος ἀφθονίαν, *ἐξ ἐπομβρίας ἀξὺ συμβᾶσαν Zonar.* HUDS. Ita reſtitui ex *Lugd. Bat.* pro *ἐμπολιορκουμένων*, quod alii omnes habent. HAV.

[t] Ἔτι γε μὴν ὕδατος ἀπορίαν,] Ita etiam *Lugd. Bat.* & verti poteſt: *quantum enim ad aquæ penuriam, eam exemit iis* &c. Dubium vero eſt, utrum iſta aquæ penuria obſeſſi, an obſidentes (ut ego puto) preſſi fuerint. HAV.

[v] Βόρειον μέρος & πέριξ,] Sic *MSS.* & *Zonaras*. *βόρειον* perperam in *Editis*.

[x] Τριωρόφους,] Ita *MSS. Al. πτωρόφους. Gen. πτωτόρους.* HUDS. F. *πτωρόδους*· ſic *πτώρορθα* LXX. Gen. VI. *Heſych. πτώρορθα πτίσεις*· *Ruſinus* verò hic turres &c. numero centum tres, rectè quoque &c. Editio *Baſil.* quam poſtea inſpexi itidem, ut emendarem, *πτωρόρους*. SPANH.

[y] Διπλῆν] Διὰ πλειόνων ſolus *Hen.*

[z] Ἐτεμέτο,] Θέμεθ *Hen.* & *Busb.*

[a] Ἀπετείχισε τοὺς ἐνοικοῦντας.] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* *ἀπετύχησε* in *Editis*.

[b] Αἰσθομένοις δὲ,] Ita ſcribendum eſſe exiſtimo. *αἰσθομένους* in *libris omnibus*. quod ferri nequit, niſi ſuppleatur *καθαλασσοῦντες*, aut ſimile verbum. HUDS. Forte *αἰσθομένων* COCC.

[c] Ἐυχερῶς.] Ἐυμαρῶς *Hen.* & *Vet. Int.*

[d] Ἐν πολυχειρίας,] Forte *ἐν πολιορκίᾳ*. COCC.

[*] *Inter muros oberrantes & fame confecti,*] *Al.* circa pomœria.

[e] Τῷ λιμῷ,] Τοῖς βασάνοις *Hen.* & *Vet. Int.*

cti, miserabiliter perierunt. Sed ubi umbraculorum festum instaret; qui erant in urbe, eos, miseratione commoti, rursum intro receperunt. Cumque Hyrcanus misisset ad Antiochum & petiisset inducias in septem dies propter festum, ille, pietati in Deum cedens, eas pacisciturr, ac præterea magnificum sacrificium intromisit, tauros auratis cornibus, &, cum omni genere aromatum, pocula aurea & argentea. Et quidem sacrificium à ferentibus acceperunt qui ad portas erant, & in templum adduxerunt. Antiochus vero exercitum convivio excipiebat, multum dissimilis Antiocho Epiphani, qui capta urbe sues super altari mactabat, & jure carnium earum ædem aspergebat, violatis Judæorum legibus patriaque eorum pietate: quibus rebus fiebat, ut gens illa in bellum exarserit & nunquam in gratiam cum eo redierit. Hunc autem Antiochum propter singularem ejus religionem omnes Pium nuncuparunt.

Antiochi pietas: ex qua cognomen adeptus est.

Antiochi Epiphanis flagitia.

3. Quamobrem Hyrcanus, ejus æquitate approbata, cognitoque ejus erga Deum studio, legatos misit ad eum, petitum ut ipsis concederet ex patriis legibus & institutis vivere. Atque ille, cum repudiasset eorum consilium qui gentem utpote nullam cum aliis vitæ consuetudinem habentem, delendam suadebant, hac de re non deliberabat: sed illud sibi persuadens ut ex pietate omnia faceret, legatis respondit, ut obsessi arma traderent, & sibi Joppes reliquarumque urbium, circa Judæam, vectigalia penderent, ac præterea præsidium acciperent, atque hac conditione bello liberarentur. Atque illi quidem in cætera consentiebant, præsidium vero non admittebant, propter insociabilitatem suam, ut qui cum aliis vitæ commercium non haberent. Verum pro præsidio obsides dabant, atque argenti talenta quingenta, quorum trecenta in præsentia dederunt, etiam cum Antiocho regi placuisset obsides accipere, quos inter erat & Hyrcani frater. Atqui vero *murorum urbis pinnas dejecit. Et his quidem factis, Antiochus soluta obsidione discessit.

Hyrcanus immunitatem petit ab Antiocho Pio.

Antiochus, acceptis obsidibus & talentis ccc. init cum Hyrcano societatem.

4. Hyrcanus vero aperto sepulchro Davidis, qui divitiis reges omnes anteibat, tria millia talentorum argenti inde extulit: & his opibus fretus Judæorum primus cœpit externum militem alere. Iniit & cum Antiocho amicitiam & societatem: eoque in urbem accepto, omnia exercitui abunde & † magnifice subministravit. Cumque ille in Parthos expeditionem faceret, eum comitatus est Hyrcanus. De his vero testimonium nobis perhibet Nicolaus Damascenus, ista narrans. "At Antiochus, erecto trophæo ad Lycum fluvium, "cum Indatem Parthorum ducem superasset, illic "per biduum substitit, ad preces Hyrcani Judæi, "quod forte inciderat patrium quoddam festum, "in quo Judæis non licebat iter facere." Et hæc quidem dicendo non falsus habetur. nam instabat Pentecoste post Sabbatum: atque nobis non licet

Hyrcanus aperit sepulchrum Davidis.

Comitatur Antiochum in expeditione contra Parthos. Nicolaus Damascenus.

ἄνησον οἰκίρως. [f] Ἐπισάσης γε μὴν τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς, ἐλεῦντες αὐτὸς οἱ ἐντὸς, πάλιν εἰσεδέξαντο. πέμψαντος δ' Υρκανοῦ πρὸς Αντίοχον, καὶ σπονδὰς ἡμερῶν ἑπτὰ διὰ τὴν ἑορτὴν ἀξιώσαντος γενέσθαι, [g] τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ εἴκων σπένδεται, καὶ πρόσεπι θυσίαν εἰσέπεμψε μεγαλοπρεπῆ, ταύρους [h] χρυσοκέρωτας, [i] καὶ μετὰ παντοίων ἀρωμάτων, σκεύη χρυσᾶ τε καὶ ἀργύρεα. καὶ τὴν μὲν θυσίαν δεξάμενοι παρὰ τῶν κομιζόντων, οἱ πρὸς ταῖς πύλαις ὄντες, ἄγουσιν εἰς τὸ ἱερόν. Αντίοχος δὲ τὴν στρατιὰν εἰσία, πολὺ διάφορον Αντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς διενέγκας, ὃς τὴν πόλιν ἑλὼν, ὗς μὲν κατέθυεν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, τοῦ νεὼ δὲ τῷ ζωμῷ τούτων περιέῤῥαινε, συγχέας τὰ Ιουδαίων νόμιμα καὶ τὴν πάτριον αὐτῶν εὐσέβειαν· ἐφ' οἷς ἐξεπολεμώθη τὸ ἔθνος, καὶ ἀκαταλλάκτως εἶχε. τοῦτον μέντοι τὸν Αντίοχον διὰ ὑπερβολὴν τῆς θρησκείας Εὐσεβῆ πάντες ἐκάλεσαν.

γ'. Ἀποδεξάμενος δὴ αὐτοῦ τὴν ὑπείκοον Υρκανὸς, καὶ μαθὼν τὸν περὶ τὸ θεῖον ἀγῶνα, ἐπρεσβεύσατο πρὸς αὐτὸν, ἀξιῶν τὸν πάτριον αὐτοῖς πολιτείαν ἀποδοῦναι. ὁ δὲ, ἀπωσάμενος [k] τὴν συμβουλὴν τῶν [l] συνοικούντων ἐξελεῖν τὸ ἔθνος διὰ τὴν πρὸς [m] ἄλλους αὐτῶν τῆς διαίτης ἀμιξίαν, οὐκ ἐφρόντιζε· [n] πειθομένοις δὲ κατ' εὐσέβειαν πάντα ποιεῖν, τοῖς πρεσβευταῖς ἀπεκρίναντο, παραδώσειν μὲν τὰ ὅπλα τοὺς [o] πολιορκουμένους, καὶ δασμὸν αὐτοῦ τελεῖν Ἰόππης, καὶ τῶν ἄλλων [p] πόλεων, τῶν περὶ τῆς Ιουδαίας, φρουρὰν τε δεξαμένους ὑπὲρ τούτοις ἀπηλλάχθαι τοῦ πολέμου. οἱ δὲ τἆλλα μὲν [q] ὑπέμενον, τὴν δὲ φρουρὰν οὐχ ὡμολόγουν, διὰ τὴν ἀμιξίαν [r] οὐκ ἐφικνούμενοι πρὸς ἄλλους. ἀντὶ μέντοι τῆς φρουρᾶς ὁμήρους ἐδίδοσαν καὶ τάλαντα ἀργυρίου πεντακόσια· ὧν δοθέντων τὰ τριακόσια, καὶ τοὺς ὁμήρους παραδεξαμένου [s] Αντιόχου τοῦ βασιλέως, ἔδοσαν, ἐν οἷς ἦν καὶ Υρκανοῦ ἀδελφός. καθεῖλε δὲ καὶ τὸν περίβολον τῆς πόλεως. ὑπὲρ τούτοις μὲν οὖν Αντίοχος, τὴν πολιορκίαν λύσας, ἀνεχώρησεν.

δ'. Υρκανὸς δὲ [t] τὸν Δαυίδου τάφον ἀνοίξας, ὃς πλεῖστον τοὺς πώποτε βασιλεῖς ὑπερέβαλλε, τρισχίλια μὲν [v] ἀργυρίου τάλαντα ἐξεκόμισεν. ὁρμώμενος δ' [x] ἀπὸ τούτων [y] πρῶτος Ιουδαίων ξενοτροφεῖν ἤρξατο· γίνεται δ' αὐτῷ καὶ πρὸς Αντίοχον φιλία καὶ συμμαχία· καὶ δεξάμενος αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν, ἀφθόνως πάντα τῇ στρατιᾷ καὶ φιλοτίμως παρέσχε. καὶ ποιουμένῳ τὴν ἐπὶ Πάρθους αὐτῷ στρατείαν συνεξώρμησεν Υρκανός. μάρτυς δὲ τούτων ἡμῖν ἐστι καὶ Νικόλαος ὁ Δαμασκηνὸς, ἄνδρες ἰσορῶν. "τρόπαιον δέ φησιν Αντίοχος ἐπὶ τῷ Λύ-"κῳ ποταμῷ, νικήσας [z] Ινδάτην τὸν Πάρθων στρατη-"γὸν, αὐτόθι ἔμεινεν ἡμέρας δύο· δεηθέντος Υρκανοῦ τοῦ "Ιουδαίου διά τινα ἑορτὴν πάτριον, ἐν ᾗ τοῖς Ιουδαίοις οὐκ "ἦν νόμιμον ἐξοδεύειν." καὶ ταῦτα μὲν ὁ ψευδὴς λέγων. ἐνέστη γὰρ ἡ Πεντηκοστὴ ἑορτὴ μετὰ τὸ Σάββατον· [a] οὐκ ἔστιν

ἡμῖν

[f] Επισάσης —— εισεδεξαντο.] Eadem *in Arab.* SPANH.

[g] Τῇ προς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ εἴκων ἀπένδετο,] Τῇ προς τὸ θεῖον αἰδοῖ εἴκων, ἵνα σπένδεται, καὶ π. *Busb.* Ut & Margo *Lugd. Bat.*

[h] Χρυσοκέρωτας,] Mos boum mactandorum cornua deaurandi ex Poëtis & Historicis notus.

[i] Καὶ, μετὰ παντοίων ἀρωμάτων,] Καὶ μετὰ π. *Hen.* & *Vet. Interpr.*

[k] Τὴν συμβουλὴν] Τὴν ἐπιβουλὴν *Hen. pessimum consilium* in versione *Epiphanii.*

[l] Παροικούντων] Περιοικούντων *Hen.* Hac de re videsis *Diodorum Siculum* in *Excerptis* (apud *Photium*) ex libro XXXIV.

[m] Ἄλλους αὐτῶν] Ita, ut mox infra hac §. è Cod. *Busb.* legere placuit.

[n] Πειθόμενος] Ita *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* πυθόμενος in *Editis Aliisque.*

[o] Πολιορκουμένους,] Vocem λίγων post πολιορκουμένους adjicit *Busb.*

[p] Πόλεων, τῶν περὶ] Ita *Hen. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* πόλεων, πάρεξ τῶν Ιουδ. in *Editis Aliisque.* ἅτις τῶν Ιουδαίας *Zonar.*

[q] Υπέμενον,] Iterum cum *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* ὑπέμειναν in *Editis.*

[r] Οὐκ ἐφικνούμενοι πρὸς ἄλλους.] Επιμιγνύμενοι *Busb.* & *Hen.*

[s] Αντιόχου τοῦ βασιλέως,] Αντιόχου insertum dedimus ex *Hen.* & *Vet. Interp.*

* *Murorum urbis pinnas dejecit.*] *Al.* loricam urbis.

[t] Τὸν Δαυίδου τάφον ἀνοίξας,] Conf. *ιλωσ.* lib. 1. c. 2. §. 5. SPANH.

[v] Ἀργυρίου τάλαντα ἐξεκόμισεν·] Sic *Hen. Busb. Vat. Epiphan.* & *Zonar.* ἀργυρίου deest *Editis.*

[x] Υπὸ τούτων] Επὶ τούτων solus *Hen.* HUDS. Forte λὰπ τούτων. COCC.

[y] Πρῶτος Ιουδαίων ξενοτροφεῖν ἤρξατο.] Conf. *ιλωσ.* lib. 1. c. 2. §. 5. SPANH.

† *Magnifice subministravit.*] *Al.* cupide.

[z] Ινδάτου] In Chronico Eusebii est Σίνδαν τινα στρατηγὸν p. 71. REL.

[a] Οὐκ ἔστιν ἡμῖν] Οὐκ ἔξεστι δ' ἡμῖν *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[b] Σάβ-

ἢ ἡμῖν ἔπι ἐν τοῖς [b] Σάββασιν ἔπι ἐν τῇ ἑορτῇ ὁδεύειν. [c] συμβαλὼν δὲ Ἀντίοχος Ἀρσάκῃ τῷ Πάρθῳ, πολλὴν τε [d] τῆς στρατιᾶς ἀπέβαλε, καὶ αὐτὸς [e] ἀπόλλυται. τὴν δὲ τῶν Σύρων βασιλείαν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Δημήτριος, Ἀρσάκην αὐτὸν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἀπολύσαντος, καθ' ὃν χρόνον Ἀντίοχος εἰς τὴν [f] Παρθυαίαν ἐνέβαλεν, ὡς μοι πρότερον [g] ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

aut Sabbato aut festo *patrio* iter susciperе. Antiochus autem, commisso prælio cum Arsace Partho, & magnam exercitus sui partem amisit, & ipse mortuus est. Ei vero in regnum Syriæ successit ejus frater Demetrius, per Arsacem liberatus à captivitate, quo tempore Antiochus in Parthorum regionem impressionem fecerat, ut alibi jam ante dictum est. *Antiochus in prælio cadit.*

ΚΕΦ. Θ'.

Ὡς μὴ τὸν Ἀντίοχον θάνατον Ὑρκανὸς στρατεύεται ἐπὶ Συρίαν, καὶ φιλίαν ποιεῖται πρὸς Ῥωμαίους. περὶ τὸν τελευτὴν Δημητρίου βασιλέως καὶ Ἀλεξάνδρου.

CAP. IX.

Quomodo, post Antiochi mortem, Hyrcanus expeditionem facit in Syriam, & amicitiam init cum Romanis. De obitu Demetrii regis & Alexandri.

XVII.

Ὑρκανὸς δὲ, ἀκούσας τὸν Ἀντίοχον θάνατον, εὐθὺς ἐπὶ τὰς ἐν Συρίᾳ πόλεις ἐξεστράτευσεν, οἰόμενος αὐτὰς [h] ἀῤῥήτους, ὅπερ ἦν, ἐρήμους τῶν μαχίμων καὶ ῥώμης δυναμένων. [i] Μήδαβαν μὲν οὖν, πολλὰ τῆς στρατιᾶς αὐτῷ παλαιπωρησάσης, ἔκτῳ μηνὶ εἷλεν· ἔπειτα καὶ [k] Σαμεγὰν, καὶ τὰ πλησίον [l] αὐτῆς αἱρεῖ, Σίκιμά τε πρὸς τούτοις καὶ Γαριζεῖν, τό τε Χουθαίων γένος, ὅπερ ὤκει τὸν εἰκαθέντα τῷ ἐν Ἱεροσολύμοις ἱερῷ ναόν, ὃν Ἀλέξανδρος ἐπιτρέψαι οἰκοδομῆσαι Σαναβαλλέτῃ τῷ στρατηγῷ, χάριν τοῦ γαμβροῦ [m] Μανασσοῦ τοῦ Ἰάδδου τοῦ ἀρχιερέως ἀδελφοῦ, [n] ὡς καὶ [o] πρότερον δεδηλώκαμεν. συνέβη δὲ τὸν ναὸν τοῦτον ἔρημον γενέσθαι μὴ ἔτη διακόσια. Ὑρκανὸς δὲ καὶ τὴν Ἰδουμαίας αἱρεῖ πόλεις [p] Ἀδωρᾶν, καὶ [q] Μάρισσαν· καὶ, ἅπαντας τοὺς Ἰδουμαίους ὑποχειρίους ποιησάμενος, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς μένειν ἐν τῇ χώρᾳ, εἰ [r] περιτέμνοιντο τε τὰ αἰδοῖα καὶ τοῖς [s] Ἰουδαίων νόμοις χρῆσθαι θέλοιεν. οἱ δὲ πρὸς τὸ πατρίου γῆς καὶ [t] τοῦ προσομιλοῦντος καὶ τὴν ἄλλην βίου διαίτην ὑπερέμειναν τοῦ αὐτοῦ Ἰουδαίοις ποιήσασθαι. [v] κἀκεῖνον αὐτοῖς χρόνον ὑπῆρχεν, ὥστε εἶναι τὸ λοιπὸν Ἰουδαίους.

Hyrcanus etiam Idumææ urbes capit, Adora & Mariſſam: ſubactiſque omnibus Idumæis, permiſit in regione *ſua* manere, ſi pudenda circumcidere, Judæiſque legibus uti vellent. Illi vero patriæ *ſuæ* amore tum circumciſionem admiſerunt, tum vitam in cæteris ſimiliter ac Judæi agere ſuſtinuerunt. Atque eo tempore ipſis contigit, ut deinceps Judæi eſſent. *Hyrcani expeditio in Syriam.* *Templum Garizitanum deletum.* *Idumæi fiunt Judæi.*

β'. Ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς, ἀνανεώσασθαι τὴν πρὸς Ῥωμαίους φιλίαν βουλόμενος, πέμπει πρὸς αὐτοὺς πρεσβείαν. καὶ ἡ σύγκλητος, δεξαμένη τὰ παρ' αὐτοῦ γράμματα, ποιεῖται πρὸς αὐτὸν φιλίαν τούτῳ τῷ τρόπῳ. "ΦΑΝΙΟΣ ΜΑΡΚΟΥ "ΤΙΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ βουλὴν συνήγαγε πρὸ ὀκτὼ [x] εἰ- "δῶν Φεβρουαρίων ἐν [y] Κομιτίῳ, παρόντος Λουκίου [z] Μαν- "νίου Λουκίου υἱοῦ [a] Μεντινᾶ, καὶ Γαΐου Σεμπρωνίου [b] Γαΐου υἱοῦ "Φαλερνᾶ, περὶ ὧν ἐπῄσθοντο Σίμων Δοσιθέου, καὶ Ἀπολλώ- "νιος Ἀλεξάνδρου, καὶ Διόδωρος Ἰάσωνος, ἄνδρες καλοὶ "κἀγαθοὶ, πεμφθέντες ὑπὸ δήμου τοῦ Ἰουδαίων, οἱ περὶ διελέ- "χθησαν περὶ φιλίας τε ὑπαρχούσης τούτοις συμμαχίας "πρὸς Ῥωμαίους, καὶ τῶν δημοσίων πραγμάτων, ὅπως τε Ἰόππη "καὶ λιμένες, καὶ [c] Γάζαρα καὶ [d] πηγαὶ, καὶ ὅσας πόλεις αὐτῶν "ἄλλας καὶ [e] χώρας πολεμῶν [f] ἔλαβεν Ἀντίοχος ὁ πρὸ τοῦ

Romanorum ſenatuſconſultum pro Judæis.

"lo

---

b Σάββασιν] *L. B.* Σαββάτοις.

c Συμβαλὼν ὁ Ἀντίοχος Ἀρσάκῃ τῷ Πάρθῳ,] Conf. ſupr. c. 5. §. 11. SPANH.

d Τῆς στρατιᾶς] *L. B.* στρατιὰν.

e Ἀπόλλυται.] Ἀπώλετο *Busb.* & forſan *Epiph.* Videſis *Uſſerium* ad *A. M.* 3874.

f Παρθυαίαν] Παρθίαν *Busb.* Παρθυήνην (*Lugd. Bat.*) *Hen.*

g Ἐν ἄλλοις δεδήλωται.] Supr. c. 5. §. 11.

h Εὐρέσεων,] Ita *Hen.* ἀῤῥήτων in *cæteris.*

i Μήδαβαν] Μηδαβὰ *Hen.* Vide ſupr. c. 1. §. 2. & 4. HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 2. §. 6. SPANH.

k Σαμεγὰν,] Σαμαίαν l. 1. de *Bello Judaïco* c. 2. Σαμογὰν *Hen.* (*L. B.*) & *Epiphan.* HUDS. Pro Σαμεγὰν *ἀλωσ.* lib. 1. c. 2. §. 6. Σαμαίαν. SPANH.

l Αὐτῆς αἱρεῖ,] Εὐθὺς αἱρεῖ *Vat.*

m Μανασσοῦ τοῦ Ἰάδδου] Ita *Hen.* Μανασσῆ in *aliis.*

n Ὡς καὶ πρότερον δεδηλώκαμεν.] Vid. lib. XI. c. 8. §. 2. & 4. SPANH.

o Πρότερον δεδηλώκαμεν.] *Sc.* lib. XI. c. 8 §. 4.

p Ἀδωρᾶν, καὶ Μάρισσαν.] In *Epiphanii* libris *Abora*, aut *Aboracum*. Vide *Annot.* ad ſuper. c. 6. §. 4. HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 2. §. 6. SPANH.

q Μάρισσαν.] Μάρηστοι *Hen.* HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 13. §. 9. SPANH.

r Περιτέμνοιντο τε τὰ αἰδοῖα] Περιτέμνοιντο *Busb.* & *Hen.* Hac de re videſis *Ammonium* in libello de *Differ. Verb.* v. Ἰδουμαῖοι. *Montacutium* in *Originibus*, p. 56. *Seldenum* lib. 2. de *Synedriis*, p. 96. *Eundemque* de *Jure Nat. & Gent.* p. 151. *Hilperum* de *Præadamitis*, p. 105. & *Uſſerium* ad *A. M.* 3875.

s Ἰουδαίοις νόμοις χρῆσθαι] Ἰουδαίων νομίμοις *Hen.* & *Busb.*

t Τοῦ προσομιλοῦντος] Idumæi tum circumciſi, ac inter Judæos relati. Hinc una cum iiſdem Judæis accedunt ad Pentecoſten, ſeq. lib. 15. c. 7. §. 9. & lib. 17. c. 12. §. 2. vid. & *ἀλωσ.* lib. 2. c. 3. §. 1. SPANH.

v Κἀκεῖνον αὐτοῖς χρόνον ὑπῆρχεν,] Καὶ ἐκεῖνοι αὐτοῖς χρόνοις ἦρξαν *Hen.* & *Lugd. Bat.*

x Εἰδῶν Φεβρουαρίων] Ἰδῶν Φεβρουαρίου *Hen.*

y Κομιτίῳ,] Ita reſcripſi cum *Briſſonio.* ἐν κομητίῳ in libris omnibus, literis ιτ in π coaleſcentibus. *in campo* etiam vertit *Epiphanius.* Sed ubi lectum, aut cui unquam fando auditum, Senatum in campo habitum? Plura vide in *lib.* 2. de *Formulis*, p. 238. *Edit Francof.*

z Μανίου Λουκίου] Μανίου υἱοῦ M. *Hen.*

a Μεντινᾶ,] Μεντινᾶ & mox Φαλερνᾶ malit *Pighius*, in *Annal. Rom.* lib. 13. p. 39.

b Γαΐου υἱοῦ Φαλερνᾶ,] Πετραίου υἱοῦ *Hen. Vat.* & *Gall. L. B.* Πετραίου & in Marg. πετιτ.

c Γάζαρα] Γάζαρος *Hen.* & *Vat.* in *Epiphanii* libris *Abora.* Vide *Annot.* ad cap. ſup. 6. §. 6

d Πηγαὶ,] Conf. ſupr. lib. 8. c. 8. §. 4. SPANH.

e Χώρας πολεμῶν] Χωρία *Hen.* in *Epiphanii* verſione *villas.*

f Ἔλαβεν Ἀντίοχος] Vox ἔλαβεν deeſt *Hen.* qui mox legit, δόγμα ἀφῄλετο ταῦτα ἀπικαταθέσθαι.

"lo cepit Antiochus citra Senatus decretum, hæc "eis reddantur, neve regiis militibus liceat per i- "psorum aut subditorum fines iter facere. Item, "ut quæ per id bellum ab Antiocho attentata "sunt præter Senatus sententiam, irrita fiant: ut- "que missis legatis curent eis reddenda quæ per "Antiochum ablata sunt, & regionem æstiment, "quæ ab eo bello vastata est: utque eis ad reges "& liberos populos dentur literæ ad redeundum "tuto domum. Igitur de his rebus decreta sunt "hæc, renovari amicitiam & societatem cum viris "bonis, & à bono amicoque populo missis." De literis autem *allatis* responderunt se deliberaturos esse, cum Senatui per sua negotia vacaverit; operamque daturos ut in posterum nulla ejusmodi afficiantur injuria; mandatumque esse prætori Fanio, ut eis pecuniam suppeditet ex ærario ad domum reditionem. Et quidem Fanius *prætor* ita Judæorum legatos dimisit, data eis pecunia ex ærario, necnon senatusconsulto ad eos, qui deducere & tutum iter domum usque eis præstare deberent.

Demetrius rex militibus invisus.

3. Et Hyrcani quidem pontificis rerum status hic erat. Demetrius autem rex, Hyrcano bellum inferre cupiens, tempus & opportunitatem non habuit, quod tum Syris esset tum militibus invisus. nam improbus *admodum* erat. Cumque illi misissent ad Ptolemæum, cui Physcon cognomen erat, legatos, *petitum* ut sibi daret aliquem de Seleuci genere, qui regnum acciperet, & Ptolemæus misisset Alexandrum cognomine Zebinam cum exercitu, & pugna cum Demetrio iniretur, ille quidem prælio victus ad Cleopatram uxorem confugit Ptolemaïdem; atque ab uxore non admissus, inde Tyrum profectus capitur, multaque passus ab oforibus suis diem supremum obiit: Alexander vero, regnum adeptus, amicitiam init cum Hyrcano pontifice; deinde bello petitus à Demetrii filio Antiocho, cui Grypus cognomen erat, acie debellatus occubuit.

Alexander Zebinæus Demetrium vincit, & regnum adipiscitur.

"συγκλήτου δόγμα, ταῦτα ἀποκατασταθῆ, ἵνα τε τοῖς στρα- "τώταις τοῖς βασιλικοῖς μὴ ἐξῇ διὰ τῆς χώρας [b] τῆς αὐτῶν "καὶ τῶν ὑποτεταγμένων αὐτῶν διέρχεσθαι, καὶ ὅπως τὸ κατὰ τὸν πόλεμον "ἐκεῖνον [h] ψηλαφηθέντα ὑπ' Αντιόχου φθορὰ τοῦ τῆς συγκλή- "του δόγμα, ἄκυρα γένηται, ἵνα τε πρέσβεις πέμψαντες "ἀποδοθῆναί τε αὐτοῖς ποιήσωσι τὰ ὑπ' Αντιόχου ἀφαιρε- "θέντα, καὶ τὴν χώραν διαμήσωσιν, τὴν ἐν τῷ πολέμῳ "διεφθαρμένην, ὅπως τε αὐτοῖς πρός τε βασιλεῖς καὶ δήμους "ἐλεύθερους γράμματα δῶσιν εἰς ἀσφάλειαν τῆς εἰς οἶκον "ἐπανόδου. ἔδοξεν οὖν περὶ τούτων ταῦτα, ἀνανεώσασθαι φι- "λίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς ἄνδρας ἀγαθοὺς, καὶ τὸν δῆμον "πεμφθέντας ἀγαθοὺς καὶ φίλους." [i] περὶ μέντοι γραμμάτων, ἀπεκρίναντο [k] βουλεύσεσθαι, ὅταν ἀπὸ τῶν ἰδίων ἡ σύγκλητος διαχολήσῃ, ἀπροσδεήσειν τε οὐδὲν τοῦ λοιποῦ μηδὲν εἰς αὐτοὺς ἀδίκημα τοιοῦτον γενήσεσθαι, δοῦναί τε αὐτοῖς τὸν στρατηγὸν Φάνιον χρήματα ἐκ τοῦ δημοσίου, ὅπως ἂν εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανέλθοιεν. Φάνιος μὲν οὖν ὕστερον ἀποπέμπει τοὺς τῶν Ιουδαίων πρέσβεις, χρήματα δοὺς αὐτοῖς ἐκ τοῦ δημοσίου, καὶ δόγμα συγκλήτου πρὸς τοὺς [l] διαπέμψοντας, καὶ ἀσφαλῆ παρεξομένους τὴν οἰκάδε παρουσίαν.

γ'. Τὰ μὲν οὖν [m] περὶ Υρκανὸν τὸν ἀρχιερέα ἐν τούτοις ἦν. Δημητρίῳ δὲ τῷ βασιλεῖ προθυμουμένῳ στρατεύειν ἐπὶ Υρκανὸν, οὐκ ἐγένετο καιρὸς διὰ τὴν ὁρμὴν, τόν τε Σύρων καὶ τῶν στρατιωτῶν πρὸς αὐτὸν ἀπεχθανομένων. πονηρὸς γὰρ ἦν. καὶ πεμψάντων πρὸς Πτολεμαῖον τὸν Φύσκωνα ἐπικληθέντα πρέσβεις, ὅπως τινὰ τῶν ἐκ τοῦ Σελεύκου γένους σφίσιν αὐτοῖς ἀποληψόμενον τὴν βασιλείαν, ὃν ὁ Πτολεμαῖος πέμψαντι Αλέξανδρον [n] μετὰ στρατοῦ τὸν [o] Ζεβινᾶν ἐπιλεγόμενον, καὶ μάχης πρὸς τὸν Δημήτριον γενομένης, ὁ μὲν, ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ, Φεύγει πρὸς Κλεοπάτραν τὴν γυναῖκα εἰς Πτολεμαΐδα, καὶ μὴ δεξαμένης αὐτὸν τὴν γυναικὸς, ἐκεῖθεν εἰς Τύρον ἀπελθὼν ἁλίσκεται, [p] καὶ πολλὰ παθὼν ὑπὸ τῶν μισούντων ἀπέθανεν· Αλέξανδρος δὲ, τὴν βασιλείαν περαλαβὼν, φιλίαν ποιεῖται πρὸς Υρκανὸν τὸν ἀρχιερέα. [q] ἔπειτα πολεμήσαντος αὐτῷ Δημητρίου παιδὸς Αντιόχου τοῦ Γρυπὸς ἐπικληθέντος, ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ [r] διαφθείρεται.

CAP. X.

Quomodo Hyrcanus, duobus fratribus Antiocho Grypo & Antiocho Cyziceno pro regno bellum gerentibus, Samariam captam penitus delevit: utque Hyrcanus, a Pharisæis avulsus, in Sadducæorum sententiam concessit.

ΚΕΦ. ί.

Ως, δύο ἀδελφῶν, Αντιόχου Γρυπὸς καὶ Αντιόχου Κυζικηνοῦ, περὶ τῆς βασιλείας μαχομένων, Υρκανὸς τὴν Σαμάρειαν ἐλὼν πᾶσαν ἠφάνιζε· καὶ ὡς Υρκανὸς τῇ τῶν Σαδδουκαίων περιστέλλεται μοίρᾳ, τῶν Φαρισαίων ἀποῤῥαγείς.

Duobus Antiochis inter se dissidentibus, pace fruitur Hyrcanus, & opibus augetur.

CÆterum Antiochus, regno Syriæ potitus, in Judæam exercitum ducere reformidabat, audito suum ex matre fratrem (cui & ipsi Antiocho nomen erat) contra se apud Cyzicum habere delectum. Itaque intra fines suos se continens, statuit in fratris sui incursum semet præparare, qui Cyzicenus à Cyzico urbe, in qua nutritus esset, cognominatus est. patre autem erat Antiocho Sotere, qui in Parthis occubuit: eratque is frater

Παρελαβὼν δὲ τὴν τῆς Συρίας βασιλείαν [s] Αντίοχος, ἐπὶ μὲν τὴν Ιουδαίαν στρατιὰν ἐλαύνει οὐ, τὸν ἀδελφὸν [t] ἀκόντων [v] τὸν ὁμομήτριον, Αντίοχον δὲ καὶεῖνον ἐκαλεῖτο, δυνάμιν ἐπ' αὐτὸν ἀπὸ Κυζίκου συλλέγων. μέγων δὲ καὶ χώραν, ἔγνω φθάσαι βουλεύειν αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἔφοδον τὴν τοῦ ἀδελφοῦ, [x] ὃς Κυζικηνὸς μὲν ἐπεκλήθη, διὰ τὸ τραφῆναι ἐν ταύτῃ τῇ πόλει. πατρὸς δὲ ἦν [y] Αντιόχου τοῦ Σωτῆρος ἐπικληθέντος, ὃς ἐν Παρθυαίοις ἀπέθανεν· [z] ἦτος δὲ ὁ ἀδελφὸς ἦν

---

g Τῶν αὐτῶν καὶ τῶν ὑποτεταγμένων αὐτῶν ὄντων *Hen.* quo modo forsan & *Epiphanius*, qui vertit, *per terram eorum cum subjecti sint, transeant.*

h Ψηλαφηθέντα] Ψηφισθέντα *Hen.* HUDS. LXX. *Gen.* XXVII. 12. ψηλαφήσω & *Exod.* X. v. 21. ψηλαφητὸν. SPANH.

i Περὶ μέντοι γραμμάτων,] Περὶ μέντοι τῶν γραμμάτων *Hen.*

k Βουλεύσεσθαι,] Ita *Hen.* βουλεύεσθαι in *ceteris.*

l Διαπέμψοντας,] Sic *Hen* ἀφιπέμψαντας in *reliquis.*

m Περὶ Υρκανὸν τὸν ἀρχιερέα] Immo ab eo tempore Hyrcanum Regem etiam appellatum tradit Arabic. Append. Maccab. c. XXII. SPANH.

n Μετὰ στρατοῦ] Μετὰ στρατιᾶς *Busb.* & *Hen.*

o Ζεβινᾶν] Infra c. 10. §. 1. dicitur Αλέξανδρος ὁ Ζεβινᾶς. Zabinæ apud *Diodorum Sic.* in *Excerptis* ex libro XXXIV. Videsis *Usserium* ad *A. M.* 3877. HUDS. Alexander Ζεβινᾶς Diod. Exc. Peiresk. p. 378. inf. c. 10. §. 1. Ζεβιναίου. SPANH.

p Καὶ πολλὰ παθὼν] Aliter *Justinus* l. 39. c. 2. & *Porphyrius* in *Græcis Eusebii*, p. 227. Vide *Usserium* ad *A. M.* 3882. & ex eo *Pagi* in *Apparatu* ad *Crit. Baron* p. 9.

q Επειτα πολεμήσαντος αὐτῷ] Επὶτα δὲ πολ. αὐτῷ Δημ. *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

r Διαφθείρεται] *Al.* ἐπιδιαφθείρεται.

s Αντίοχος,] Ο Αντίοχος *Hen.* & *Busb.*

t Ακόντων —— συμμιγεν.] Antiochus Cyzicenus ejus frater Antiochi Soteris filius seu Eusebii item supr. c. 5. §. 11. ἀπάτωρ dictus ἄλωσ. lib. 1. c. 2. §. 7. SPANH.

v Τὸν ὁμομήτριον,] Τὸν deëst *Hen.*

x Ος Κυζικηνὸς μὲν ἐπεκλήθη,] Conf. ἄλωσ. lib. 1. c. 2. §. 7. SPANH.

y Αντιόχου δὲ Σωτῆρος ἐπικληθέντος,] Conf. supr. c. 5. §. 11. SPANH.

z Οὗτος δὲ ἦν ὁ ἀδελφὸς μὲν Δημητρίου δὲ Γρυπὸς πατρός.] Scilicet *Antiochus Soter.* quo subintellecto nec opus est ut πατρὸς ejiciatur, aut πατὴρ ante Δημητρίου addatur, aut ut ista omnia οὗτος δὲ ἦν ὁ ἀδελφὸς μὲν δὲ Δημητρίου δὲ Γρυπὸς πατρὸς tollantur. HUDS. Hæc corrupta sunt, & ut puto glossa, quæ è Margine in textum irrepsit,

λῶ Δημητρίε τᾶ Γρυπᾶ πατρός. σωέζη μέντοι [a] μίαν τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς γῆμαι Κλεοπάτραν, ὡς Ꮯ ἐν ἄλλοις [b] ἱστορήκαμεν. ὁ ὁ Κυζικηνὸς Ἀντίοχος ὠδαγωνιόμενος [c] εἰς Συρίαν, [d] πολλοῖς ἔτεσι πρὸς τὸν ἀδελφὸν πολεμῶν διετέλει. Ὑρκανὸς ὁ πάντα τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἐν εἰρήνῃ διῆγε· καὶ γὰρ αὐτὸς μὲν τῷ Ἀντιόχῳ τελευτῶντι τῶν Μακεδόνων ἀπέστη, καὶ ὅτε ὡς ὑπήκοος, ὅτε ὡς φίλος, αὐτοῖς οὐδὲν ἔτι παρεῖχεν· ἀλλ' ὧν αὐτῷ τὰ πράγματα ἐν εὐπιδόσει πολλῇ Ꮯ ἀκμῇ καὶ τοὺς Ἀλεξάνδρου τοῦ [e] Ζεβιναίου καιροὺς, καὶ μάλιστ' ὑπὸ τούτοις τοῖς ἀδελφοῖς. ὁ γὰρ πρὸς ἀλλήλους αὐτοῖς πόλεμος χολὴν Ὑρκανῷ χαρπωσάμενος [f] Ἰουδαίων ἐπ' ἀδείας παρέσχεν, ὡς ἄπορόν τι πληθος χρημάτων συναγαγεῖν. ὅ μέντοι γε Κυζικηνῷ τῷ γνησίῳ κακοήθης, φανερῶς καὶ αὐτὸς τῷ [g] ἑαυτοῦ προαιρέσιν ἐπεδείκνυτο· [h] καὶ τὸν ἀπ' Αἰγύπτου συμμάχων ἔρημον ὁρῶν τὸν Ἀντίοχον, καὶ αὐτόν τε πράττοντα κακῶς καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους ἀγῶσιν, ἀμφοτέρων [i] κατεφρόνησεν.

β'. Καὶ στρατιᾷ μὲν ὑπὸ Σαμάρειαν πόλιν ὀχυρωτάτην, πρὸς ἣν ὅτι καλεῖται νῦν [k] Σεβαστὴ κτισθεῖσα ὑπὸ Ἡρώδου, καὶ [l] χώραν δηλώσομεν. προσβαλὼν δ' αὐτῇ φιλοπόνως ἐπολιόρκει, μισοπονηρῶν τοῖς Σαμαρεῦσιν, ὑπὲρ ὧν [m] Μαρισσηνοὶ, ἄποικοι ὄντες Ἰουδαίων Ꮯ σύμμαχοι, ἠδίκησαν, ὑπακούοντες τοῖς τῆς Συρίας βασιλεῦσι. προβαλὼν οὖν τάφρον πανταχόθεν τῇ πόλει, καὶ διπλοῦν τεῖχος ἀπὸ σταδίων ὀγδοήκοντα, τοὺς υἱοὺς ἐφίησιν, Ἀντίγονον καὶ Ἀριστόβουλον. ὧν [n] ὑπεκκειμένων, εἰς τοῦτο ἀνάγκης ὑπὸ λιμοῦ προαχθῆναι τοὺς Σαμαρεῖς συνέπεσεν, ὡς [o] ἄψασθαι μὲν τῶν ἀήθων, ὑπεκαλέσασθαι δ' βοηθὸν Ἀντίοχον τὸν Κυζικηνόν. ὃς, ἑτοίμως ὑπὲρ τοῦ συμμαχίαν ἀφικόμενος, ὑπὸ τῶν προτέρων Ἀριστοβούλου ἡττᾶτο· διωχθεὶς δ' ἄρχει [p] Σκυθοπόλεως ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, διέφυγε. οἱ δ' ὑπὲρ τοὺς Σαμαρεῖς ὑποστρέψαντες, συγκλείουσι πάλιν εἰς τὸ τεῖχος αὐτοὺς, ὡς καὶ δεύτερον ὑπεκαλέσασθαι σύμμαχον, πέμψαντας [q] πρὸς τὸν αὐτὸν Ἀντίοχον. ὃς, ὡς δὲ Πτολεμαῖος [r] Λαθύρου μεταπεμψάμενος ἄνδρας εἰς ἑξακισχιλίους, ὃς ἀκέσας τὸ μηδὲν ὑγιὲς φρονεῖν, καὶ ὅσον ἔτι τὸ δεξιᾶς αὐτὸν ἐκβεβληκέναι, [s] ἐξαπέστειλε, τὸ μὲν πρῶτον ὑπὲρ ἐπόρθει τὴν Ὑρκανοῦ χώραν μὴ τὸν Αἰγυπτίων λῃστρικῶς, μάχεσθαι μὲν αὐτῷ κατὰ πρόσωπον [t] οὐ τολμῶν, ἀλλὰ διὰ ἀξιόχρεως ἡ δύναμις αὐτῷ, νομίζων ὑπὸ τῆς κακώσεως τῆς χώρας, ἀναγκάσειν Ὑρκανὸν λῦσαι τὴν [v] ὑπὲρ τὴν Σαμάρειαν πολιορκίαν. ἐπεὶ ὑπὸ πολλῶν τῶν τραυμάτων ἀπώλλυεν ἐνέδρας πεπλεγμένας, ἀπῆρεν εἰς Τρίπολιν, Καλλιμάνδρῳ καὶ Ἐπικράτει τὸν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους πόλεμον ὑπερθέμενος.

γ'. Καλλίμανδρος μὲν οὖν, θρασύτερον τοῖς πολεμίοις [x] προσενεχθεὶς, εἰς φυγὴν τραπόμενος [y] ὠδε χρῆμα διέφθαρη. Ἐπικράτης ὑπὸ, [z] ὑπὸ φιλοχρηματίας, τήν τε Σκυθόπολιν, καὶ πάλλα [a] πρὸς ταύτῃ χωρία, προέδωκε φανερῶς τοῖς Ἰουδαίοις· τὴν ὑπὸ Σαμαρείας πολιορκίαν διαλύειν οὐκ ἠδυνατο. Ὑρκανὸς μὲν οὖν τὴν πόλιν ἑλὼν, ἐνιαυτῷ πολιορκήσας, οὐκ ἠρκέθη μόνῳ

Demetrii, patris Grypi. accidit enim ut duobus fratribus nuberet Cleopatra, ſicut & alibi narravimus. Cyzicenus vero Antiochus in Syriam profectus, multos annos contra fratrem bellum gerebat. At Hyrcanus toto eo tempore in pace degebat. Etenim poſt obitum Antiochi à Macedonibus defecerat; nec quidquam eis jam nec ut ſubditus nec ut amicus præſtabat: quin rebus ſecundis admodum & florentibus utebatur Alexandri Zebinæ temporibus, & maxime ſub his fratribus. Bellum etiam, quod inter eos gerebatur, facultatem Hyrcano præbebat fruendi Judæa ſecure, ita ut pecuniæ vim innumerabilem congeſſerit. Tamen Cyziceno agros vaſtante, ipſe quoque voluntatem ſuam aperte oſtendebat: & deſertum ab Ægypti auxilio videns Antiochum, ac tum ipſum tum ejus fratrem mutuis certaminibus affligi, utrumque contemnebat.

2. Hinc fit ut expeditionem faceret adverſus Samariam, urbem munitiſſimam, de qua, utpote nunc Sebaſte vocata ab Herode *iterum* condita, ſuo loco dicemus. Hanc autem adortus magna vi oppugnabat, Samaritanis infenſus propter injurias quas Mariſſenis Judæorum colonis & ſociis intulerant juſſu regum Syriæ. Cum igitur urbem foſſa undique & duplici muro per octoginta ſtadia cinxiſſet, filios ſuos *eis* præfecit Antigonum & Ariſtobulum. quibus prementibus in eam famis neceſſitatem adducti ſunt Samaritæ, ut etiam inſuetis veſcerentur, & Antiochi Cyziceni opem implorarent. Qui, cum libenter eis opitulatum ſe contuliſſet, ab Ariſtobulo vincitur; & Scythopolim uſque fugatus à fratribus, effugit. Illi vero, in Samaritas converſi, eos iterum intra muros compellunt, ita ut, mittendo ad eundem Antiochum, vicum denuo accerſiverint in auxilium. qui, accitis à Ptolemæo Lathuro hominum ad ſex millia, quos ille, invita matre, * & ab ea principatu propemodum deturbatus, miſit, primum Hyrcani regionem cum illis Ægyptiis latrocinando depopulabatur, cum eo quidem aperto Marte congredi non audens, (neque enim viribus par erat) ſed fore ſperans, ut agrorum vaſtatione Hyrcanum cogeret ſolvere obſidionem Samariæ. Verum poſtquam delatus in hoſtium inſidias multos ſuorum militum amiſit, Tripolim ſe recepit, cum Callimandrum & Epicratem bello *gerendo* contra Judæos præfeciſſet.

XVIII. *Hyrcanus expeditionem facit in Samariam.*

Samaritæ fame vexati.

Antiochus Cyzicenus, Samaritis auxilium ferens, vicus denuo accerſitus auſugit.

3. Et quidem Callimander, dum *audacius* in hoſtes invehitur, in fugam verſus ſtatim occubuit. Epicrates vero, † quippe quod pecuniæ avidus, & Scythopolin & alia finitima loca prodidit manifeſte Judæis, neque Samariam obſidione levare potuit. Et quidem Hyrcanus urbem, uno anno obſeſſam, cepit: nec eo ſolo contentus erat, ‡ ſed & eam funditus delevit, inductis eò torrentibus.

Samariæ excidium.

eam

---

pſit, paullo ante *Antiochus Grypus Demetrii filius* dictus, unde aut tollenda hæc, aut legendum ἀδ. τῷ Ἀντιόχῳ τῷ Γρυπῇ, πᾶς Δημητρίου πατρός· Idem error in *Rufino: frater erat Demetrii Criſpi* (l. Grypi) *Patris.* SPANH.

a Μίαν τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς γῆμαι Κλεοπάτραν,] Conf. ſupr. c. 7. §. 1. SPANH.

b Ἱστορήκαμεν.] Διεδηλώκαμεν *Hen.*

c Εἰς Συρίαν,] Εἰς τὴν Συρίαν *Busb.* & *Hen.*

d Πολλοῖς] Vid. infr. c. 12. §. 2. SPANH.

e Ζεβιναίου] Σιβιναίου *Busb.* Σαβιναίου *Vat* HUDS. Vid. ſup. c. 9. §. 3. SPANH.

f Ἰουδαίων ἐπ' ἀδείας παρέσχεν,] Τὴν Ἰουδαίαν *Hen. Vat.* & *Busb.* & mox παρεῖχεν *Hen.*

g Ἑαυτοῦ προαίρεσιν ἐπεδείκνυτο·] Αὐτῆς *Busb.* & *Hen.*

h Καὶ τὸν ἀπ' Αἰγύπτου συμμάχων] Καὶ τὸ τι *Busb.* & *Hen.*

i Κατεφρόνησεν.] Κατεφρόνησεν ὁ Ὑρκανὸς *Busb.* & *Hen.*

k Σεβαστὴ] Conf. alter. lib. 1. c. 2. §. 7. SPANH.

l Χώραν δηλωσομεν.] Ita *Hen.* & *Epiphan.* χολὴν in *Editis Aliisque.*

m Μαρισσηνοὶ,] Μαρισσωνοὶ *Hen.* Μαρισσωνιοὶ *Vat.*

n Ὑπεκκειμένων,] Ἐγκειμένων *Hen.* & *Busb.*

o Ἄψασθαι μὲν τῶν ἀήθων,] Ἄψασθαι καὶ τῶν *Hen. Vat.* & *Busb.*

p Σκυθοπόλεως] Σκυθόπολις antea Βηθσὰν vel Βηθσὰν ſupr. lib. VI. c. 14. §. 8. & lib. XIII. c. 6. §. 1. SPANH.

q Πρὸς τὸν αὐτὸν Ἀντίοχον.] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* quo modo legendum eſſe conjecerat *Cl. Lowthius.* ὡς deëſt *Editis.*

r Λαθύρου] Vide *Uſſerium* ad A. M. 3888.

* *Et ab ea principatu propemodum deturbatus,*] Nam necdum eum à principatu depulerat, *Epiphan.*

s Ἐξαπέστειλε,] Ἐξαπέστειλεν· ὡς τὸ μὴ πρ. *Hen.* & *Busb.*

t Οὐ τολμῶν,] Μὴ τολμῶν *Busb.*

v Ἐπὶ τὴν Σαμάρειαν πολιορκίαν.] Ἐπὶ τὴν Σαμαρείας *Hen.* & *Busb.*

x Προσενεχθεὶς,] Συμβαλὼν *Busb.*

y Παραχρῆμα διεφθάρη.] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* ὠδε χρῆμα deëſt *Editis.*

† *Quippe quod pecuniæ avidus,*] *Al.* pecunia corruptus.

z Ὑπὸ φιλοχρηματίας,] Ὑπὸ χρημάτων *Hen.* & *Busb. Epiphanius* habet *pecuniis ſeductus.*

a Πρὸς ταύτῃ χωρία,] Πρὸς ταύτῃ *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

‡ *Sed & eam funditus delevit,*] *Al.* ſed & torrentibus inundatam totam funditus delevit, eam enim effoſſam in alveos torrentis injecit, ut ne &c.

eam enim effodiendo ita ſubruit, ut in cavernas delaberetur, & ne veſtigium quidem urbis ullum retineret. Incredibile autem quiddam narratur de Hyrcano pontifice, quemadmodum Deus in *congreſſum* ejus & colloquium venerit. Fertur enim, quo die ejus filii cum Cyziceno dimicarunt, cum ille ſolus in templo pontifex thura adoleret, vocem audiviſſe, quæ ſignificaret ſuperatum modo ab ejus pueris Antiochum. id quod ipſe egreſſus ex templo toti populo indicavit. atque ita factum contigit. Et hoc quidem in ſtatu erant res Hyrcani.

Hyrcanus vates.

4. Accidit autem eodem tempore, ut non ſolum qui Hieroſolymis, & in ea regione erant Judæi, bene agerent: ſed etiam qui Alexandriæ & in Ægypto atque Cypro degebant. Cleopatra enim regina à filio ſuo Ptolemæo, cognomine Lathuro, diſſidens, duces conſtituit Chelciam & Ananiam, Oniæ filios, ejus qui templum in Heliopolitana præfectura Hieroſolymitani ſimile conſtruxerat, prout alibi narravimus. Cum autem iſtis exercitum tradidiſſet Cleopatra, nihil abſque eorum ſententia faciebat, ſicut & nobis teſtimonio eſt Strabo Cappadox, ita dicens. "Plerique enim, & qui "nobiſcum ſe contulerunt Cyprum, & qui poſtea "à Cleopatra eò miſſi ſunt, confeſtim deficiebant "ad Ptolemæum: ſoli vero ex Oniæ factione Ju"dæi *fidi* permanebant, eo quod cives eorum Chel"cias & Ananias maxima eſſent in gratia apud Re"ginam." Et hæc quidem Strabo dicit.

Cleopatra duces conſtituit Chelciam & Ananiam, Oniæ filios.

Strabo Cappadox.

5. Cæterum Hyrcano invidiam Judæorum commoverunt res ſecundæ: & maxime Phariſæi erant in eum male animati, una quidem Judæorum ſecta, ut ſuperius memoravimus. Tantæ autem ſunt auctoritatis apud plebem, ut ſi quid vel contra regem vel contra pontificem dicant, continuo credatur. Horum diſcipulus & Hyrcanus erat, eiſque in primis charus. Cumque aliquando eos ad convivium vocaſſet, & opipare accepiſſet, poſtquam animadvertit *eos* vehementer delectari, cœpit eis dicere. ut *illi* quidem norint, ſeſe velle eſſe juſtum, & omnia facere quibus Deo placere poſſet; id quod ipſi quoque Phariſæi profiterentur: petere tamen ſi quid peccare ſe & de via deflectere viderent, ut ſe in eam revocarent atque corrigerent. Cum vero illi *amplum* virtuti ejus teſtimonium dediſſent, is quidem laudibus eorum delectatus eſt. ſed convivarum quidam, nomine Eleazarus, homo ingenii pravi & ſeditionis amans, quoniam, inquis, verum ſcire expetis, ſi vis eſſe juſtus, pontificatu tete abdica, & ſolo populi principatu contentus eſto. Cum autem cauſam is quæreret, cur deberet pontificatum deponere; quia, inquit, audimus à natu majoribus, captivam fuiſſe tuam matrem regnante Antiocho Epiphane. Falſum autem erat id quod dixerat: eoque Hyrcanus exacerbatus, neque non Phariſæi omnes graviter offenſi ſunt.

Phariſæorum in Hyrcanum odii cauſa.

τούτῳ, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν αὐτὴν ἠφάνισεν, ἐπικλυσαν τοῖς χώμασι ποιήσας. Ἀφασκάψας γὰρ αὐτὴν ὥστε εἰς [b] χαράδρας μεταπεσεῖν, τὰ σημεῖα τῆς πόλεως ποτὲ οὐδὲ τὸ [c] ἀφείλετο. Θαῦμα δέ τι τοῦ ἀρχιερέως Ὑρκανοῦ λέγεται, τίνα τρόπον αὐτῷ τὸ θεῖον εἰς λόγους ἦλθε. Φασὶ γὰρ ὅτι καθ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν οἱ παῖδες αὐτοῦ τῷ Κυζικηνῷ συνέβαλον, αὐτὸς ἐν τῷ ναῷ θυμιῶν, μόνος ὢν [d] ὁ ἀρχιερεὺς, ἀκηκόασι φωνῆς, ὡς οἱ παῖδες αὐτοῦ [e] νενικήκασιν ἀρτίως τὸν Ἀντίοχον. καὶ τῷ, παρελθὼν ἐκ τοῦ ναοῦ, παντὶ τῷ πλήθει φανερὸν ἐποίησε. καὶ συνέβη ἅπερ ἐγνώσθη. καὶ τὰ μὲν [f] περὶ Ὑρκανοῦ ἐν τούτοις ἦν.

Δ'. Κατὰ δὴ τοῦτον ἔτυχε τὸν καιρὸν μὴ μόνον τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τῇ χώρᾳ Ἰουδαίους εὐπραγεῖν, ἀλλὰ ἐν τοὺς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦντας ἐν Αἰγύπτῳ ἐν Κύπρῳ. Κλεοπάτρα γὰρ ἡ [g] βασίλισσα πρὸς τὸν υἱὸν στασιάζουσα Πτολεμαῖον, τὸν λάθυρον ὀνομαζόμενον, κατέστησεν ἡγεμόνας, [h] Χελκίαν, καὶ Ἀνανίαν υἱοὺς ὄντας Ονίου τοῦ οἰκοδομήσαντος [i] τὸν ναὸν ἐν τῷ Ἡλιοπολίτῃ [k] νόμῳ πρὸς τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις, ὡς ἐν [l] ἄλλοις δεδηλώκαμεν. Θαῦμα δὲ ὅσον τοῖς τότε ἡ Κλεοπάτρα τὴν στρατιὰν, οὐδὲν δίχα τῶν τότων γνώμης ἔπραττεν, ὡς μαρτυρεῖ καὶ Στράβων ἡμῖν ὁ Καππαδόξ, λέγων ὅτως. "οἱ γὰρ "[m] πλείους, οἵ τε συνελθόντες ἡμῖν ἐν οἱ ὕστερον ὑπεμε"μενοι θᾶττον τῆς Κλεοπάτρας εἰς Κύπρον, μεταβάλλοντο "θᾶττον πρὸς τὸν Πτολεμαῖον· μόνοι δὲ οἱ ἐκ τοῦ Ονίου "λεγόμενοι σεσῳσμένον Ἰουδαῖοι, διὰ [n] τὸ τοὺς πολίτας αὐ"τῶν εὐδοκιμεῖν μάλιστα θᾶττον τῇ βασιλίσσῃ Χελκίαν τε "ἐν Ἀνανίαν." ταῦτα μὲν οὖν ὁ Στράβων φησίν.

ε'. Τῷ δὲ Ὑρκανῷ δὴ [o] φθόνον [p] ἐκίνησεν ἡ εὐπραγία θᾶττον τῶν Ἰουδαίων· μάλιστα δὲ [q] οἱ Φαρισαῖοι κακῶς πρὸς αὐτὸν εἶχον, αἵρεσις ὄντες μία τῶν Ἰουδαίων, ὡς [r] καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν. τοσαύτῃ δὲ ἔχουσι τὴν ἰσχὺν θᾶττον τῷ πλήθει, ὡς καὶ κατὰ βασιλέως τι λέγοντες καὶ κατὰ ἀρχιερέως, εὐθὺς πιστεύεσθαι. μαθητὴς δ' [s] αὐτῶν ἦν καὶ Ὑρκανὸς, καὶ σφόδρα ὑπ' αὐτῶν ἠγαπᾶτο. καὶ δὴ καλέσας αὐτοὺς [t] ἐφ' ἑστίασιν, καὶ φιλοφρόνως ὑποδεξάμενος, [v] ἐπὶ σφόδρα ἡδομένους ἐώρα, λέγειν ἤρξατο πρὸς αὐτούς. ὡς ἴσασι μὲν αὐτὸν βουλόμενον εἶναι δίκαιον, καὶ πάντα ποιοῦντα ἐξ ὧν ἀρέσκειν ἂν τῷ Θεῷ, [x] καὶ αὐτὸ δὴ Φαρισαίοις φιλοσοφοῦσιν· [y] ἠξίου γε μὴν, [z] εἴ τι βλέποιεν αὐτὸν ἁμαρτάνοντα, καὶ τῆς ὁδοῦ τῆς δικαίας ἐκτρεπόμενον, εἰς αὐτὸν [a] ἐπανάγειν καὶ ἐπανορθοῦν. τὸ δὲ μαρτυρησάντων αὐτῷ πᾶσιν ἀρετὴν, ὁ μὲν ἥδετο [b] τοῖς ἐπαινοῦσιν. εἷς δέ τις τῶν καθημένων Ἐλεάζαρος ὄνομα, κακοήθης ὢν φύσει καὶ στάσει χαίρων, ἔφη, φησὶν, ἠξίωσας γνῶναι τὴν ἀλήθειαν, [c] εἰ θέλεις εἶναι δίκαιος, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀπόθου, καὶ μόνον ἀρκείτω σοι τὸ ἄρχειν τοῦ λαοῦ. τὴν δ' αἰτίαν αὐτοῦ πυθομένου, δι' ἣν ἀπόθοιτο τὴν ἀρχιερωσύνην, ὅτι, φησὶν, [d] ἀκηκόαμεν θᾶττον τῶν πρεσβυτέρων, [e] αἰσχμάλωτόν σε γεγονέναι τὴν μητέρα βασιλεύοντος Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς. ψευδὴς δὲ ὁ λόγος ἦν· καὶ πρὸς αὐτὸν Ὑρκανὸς παρωξύνθη, καὶ πάντες δ' οἱ Φαρισαῖοι [f] σφοδρῶς ἠγανάκτησαν. ς'. Τῶν

b Χαράδρας μεταπεσεῖν,] Χαράδραν *Hen.* & *Busb.*
c Ἀφείλετο.] Ita cum *Busb.* & *Hen.* ἀφήλατο in *ceteris.*
d Ὁ ἀρχιερεύς,] Articulus abeſt *Busb.* & *Vat.*
e Νενικήκασιν ἀρτίως τὸν Ἀντίοχον·] Νενικήσασιν *Busb.*
f Περὶ Ὑρκανὸν ἐν τούτοις ἦν.] Περὶ Ὑρκανὸν *Hen.*
g Βασίλισσα] Βασιλὶς *Busb.*
h Χελκίαν,] Et hìc & infra mox hac eadem §. Χαλκίαν *Gall.* nobiſcum faciunt *Epiphanii* libri.
i Τὸν —— Ἱεροσολύμοις,] Conf. ſup. lib. 12. c. 9. §. 7. SPANH.
k Νόμῳ] *L. B.* τομῷ.
l Ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν.] Περὶθεν *Hen. Sc.* ſupr. lib. 12. c. 8. §. 7.
m Πλείους,] Πλείους συγκατελθόντες καὶ οἱ ὕσ. *Hen.*
n Τὸ τοὺς πολίτας] Illud τὸ abeſt *Hen.*
o Φθόνον —— Ἰουδαίων·] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 2. §. 8. SPANH.
p Ἐκίνησεν ἡ εὐπραγία] Ἐκίνησεν θᾶττον τῶν Ἰουδαίων ἤτε αὐτῷ καὶ τῶν εὐπραγία *Hen.*
q Οἱ Φαρισαῖοι] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 5. §. 2. SPANH.
r Καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν.] Καὶ ἐρεῖ) ἤδη *Busb.*
s Αὐτῶν ἦν] Αὐτῶν καὶ Ὑρκανὸς ἐγεγόνει *Hen. Busb. Zonar.* & forſan *Epiphan.*
t Ἐφ' ἑστίασιν,] Ita *Hen.* ἐφ' ἑστιάσεις *Busb.* ὡς ἐφίασιν in *Editis.*
v Ἐπὶ σφόδρα ἡδομένους ἐώρα,] Ἐπὶ σφόδρα *Hen.*
x Καὶ αὐτὸ δὴ Φαρισαίοις φιλοσοφοῦσιν·] Καὶ αὐτοὶ γὰρ Φαρισαῖοι φιλοσοφοῦσιν *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* verba iſta non agnoſcit *Epiphan.*
y Ἠξίου γε μὴν,] Ἠξιῶν *Hen.* forſan pro ἀξιῶν.
z Εἴ τι βλέποιεν αὐτὸν ἁμαρτάνοντα.] Ita *Busb. Hen.* & *Epiphan.* εἰ βλέποιεν in *Editis Aliiſque.*
a Ἐπανάγειν καὶ ἐπανορθοῦν.] Illa ἐπανάγειν καὶ ἐ *MSS.*
b Τοῖς ἐπαινοῦσιν.] Τοῖς ἐπαίνοις *Busb.* & *Hen.*
c Εἰ θέλεις εἶναι δίκαιος,] Ἐὰν θέλῃς *Busb.* & *Hen.*
d Ἀκηκόαμεν θᾶττον τῶν πρεσβυτέρων,] Ἀκήκοεν *Hen.*
e Αἰχμάλωτόν σε] Captam fuiſſe in monte Modiith, tradit *David Ganz* in *Chronolog. S. Pr.* p. 77. in *verſione Vorſtii.* quem videſis in *Annott.* & *Relandum* in *Paleſtina S.* p. 901.
f Σφοδρῶς ἠγανάκτησαν.] Σφόδρα ἠγανακτήσασθ' *Busb.*

ς Οἱ

ς'. Τῶν δ' ἐκ τ Σαδδυκαίων αἱρέσεως, [a] οἱ τῷ ἐναντίαν τοῖς Φαρισαίοις προαίρεζιν ἔχουσιν, [b] Ιωνάθης τις ἐν τοῖς μάλιστα φίλος ὢν Υρκανῷ, τῇ κοινῇ πάντων Φαρισαίων γνώμῃ, πεποιῆσθαι τὰς βλασφημίας τ Ελεάζαρον ἔλεγε· καὶ τοῦτο ἔσεσθαι φανερὸν αὐτῷ πυθομένῳ παρ' ἐκείνων, τίνος ἀξιός ἐστιν ὑπὲρ τοῖς εἰρημένοις κολάσεως. ὑπ δ' Υρκανοῦ τὰς Φαρισαίους [i] ἐρομένους, τίνος αὐτὸν ἄξιον ἡγοῦνται πεμφείας· πεθήσεσθαι γὰρ ὑ μὴ τ ἐκείνων γνώμης γεγονέναι τὰς βλασφημίας, πεπονθότα αὐτὸν τῷ μέτρῳ τ δίκης· πληγῶν ἔφασαν καὶ δεσμῶν. [k] ὑ γὰρ ἐδόκει λοιδορίας ἕνεκα θανάτου ζημιοῦν· ἄλλως τε καὶ φύσει πρὸς τὰς κολάσεις ὑπείκως ἔχουσιν οἱ Φαρισαῖοι. πρὸς τοῦτο λίαν [l] ἐχαλέπηνε, καὶ πρὸς τὸ δοκοῦν ἐκείνοις πεπονθέναι τὰς βλασφημίας τ ἀνθρώπων ἐνόμισε. μάλιστα δ' αὐτὸν ὑπεπαρώξυνεν Ιωνάθης, καὶ διέθηκεν ὅτως, ὥστε [m] τῇ Σαδδυκαίων [n] ποιεῖσθαι προσθέσθαι μοίρᾳ, τ Φαρισαίων ἀποστάντα, καὶ τὰ ὑπ' αὐτῶν καταπεφθέγματα νόμιμα τῷ δήμῳ καταλῦσαι, καὶ τὰς Φυλάττοντας αὐτὰ κολάσαι. μῖσος οὖν ἐντεῦθεν αὐτῷ τε καὶ τοῖς υἱοῖς προσῆλθ ὑ πλῆθος [o] διεγένετο. περὶ μέντοι τούτων αὖθις ἐρῶμεν. νῦν δ' δηλῶσαι βούλομαι ὅτι νόμιμα πολλά τινα παρέδοσαν τῷ δήμῳ [p] οἱ Φαρισαῖοι ἐκ πατέρων διαδοχῆς, ἃ μὴ ἀναγέγραπται ἐν τοῖς Μωυσέως νόμοις, καὶ διὰ τοῦτο παῦται τὰ Σαδδυκαίων ῥῶμα ἐκβάλλει, λέγον ἐκεῖνα δεῖν ἡγεῖσθαι νόμιμα τὰ γεγραμμένα, τὰ δ' ἐκ παραδόσεως τ πατέρων μὴ τηρεῖν. καὶ περὶ τούτων ζητήσεις αὐτοῖς καὶ διαφοραὶς γενέσθαι συνέβαινε μεγάλας, [q] τῶν μὲν Σαδδυκαίων τὰς εὐπορους μόνον πειθομένων, τὸ δὲ δημοτικὸν οὐκ ἑπόμενον αὐτοῖς ἐχόντων, τῶν δὲ Φαρισαίων τὸ πλῆθος σύμμαχον ἐχόντων. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων τῶν δύο [r] τῶν Εσσηνῶν, ἐν τῇ δευτέρᾳ μου τῶν Ιουδαϊκῶν ἀκριβῶς [s] δεδηλώκαμεν.

ζ. Υρκανὸς δ', πάσας τὰς χρείας, καὶ μετ' αὐτὰ βιώσας εὐδαιμόνως, καὶ τὰ δεκαὰ διοικησάμενος τ ἄριστον τρόπον [t] ἔτεσιν ἑνὶ καὶ τεσσαράκοντα, πεντὰς, καταλιπὼν υἱοὺς πέντε· [v] τελῶν τῶν μεγίστων ἀξιούμενος ὑπὸ τ Θεοῦ κρίθεις, [x] ἀρχῆς τ ἔθνους, καὶ τ ἀρχιερατικῆς τιμῆς, καὶ προφητείας. σαφὲς γὰρ αὐτῷ τὸ θεῖον καὶ τὰ τῶν μελλόντων προγνῶσιν παρεῖχεν αὐτῷ τε εἰδέναι, καὶ προλέγειν ὅτως, ὥστε καὶ περὶ [y] τῶν δύο τῶν πρεσβυτέρων αὐτοῦ παίδων, ὅτι μὴ μενοῦσι τῶν πραγμάτων κύριοι, προεῖπεν. ὧν τὰ καταφροφὰ εἰς τὸ μαθεῖν ὅσον τ τ πατρὸς ὑστέρησαν εὐτυχίας, ἄξιον ἀφηγήσασθαι.

6. Tum Jonathas quidam de secta Sadducæorum, qui contrarium tenent Pharisæis institutum, Hyrcani cum primis amicus, dicebat de communi omnium Pharisæorum sententia conviciatum esse Eleazarum: idque ipsi fore manifestum, si ab illis quærat quanam pœna dignus sit Eleazarus ob illud dictum. Cumque Hyrcanus à Pharisæis sciscitaretur, quam pœnam illum commeritum esse censeant, (se enim persuasum habiturum non ex illorum sententia sibi factum esse convicium, si illum pœna, quam postulat flagitium, affecerint) responderunt *illi*, verberibus & vinculis dignum esse. neque enim videbatur eis convicii gratia capite plectendus: & alioquin ita Pharisæi à natura comparati, ut in pœna irroganda clementes sint. Ea re graviter adeo offensus est *Hyrcanus*, ut hominem ex illorum sententia contumeliam dixisse existimaverit. Et maxime Jonathas insuper incendit, & ita affecit, ut suaderet ei à Pharisæis deficere, & ad Sadducæorum partes transire, & præscripta à Pharisæis populo jura antiquare, atque in eos qui ea servarint animadvertere. Itaque hinc natum est multitudinis tum in eum tum in ejus filios odium. Verum de his postea dicemus. In præsentia autem demonstrare volo, Pharisæos multa instituta populo * tradidisse à patribus accepta, quæ in Moysis leges non relata sunt. ideoque ea Sadducæorum genus repudiat, dicitque ea pro institutis habenda quæ scripta sunt, quæ autem à patribus tradita sunt non esse servanda. Atque accidit ut de his quæstiones eis gravesque contentiones orirentur, Sadducæis locupletes solum in suas partes pertrahentibus, Pharisæis autem multitudinis favore nitentibus. Sed de his duabus *sectis* & Essenorum *tertia* accurate tractavimus in secundo quem scripsimus de rebus Judaïcis libro.

Jonathas Sadduceus Hyrcanum in Pharisæos irritat.

De Pharisæorum institutis.

7. Cæterum Hyrcanus, sedata contentione, cum post eam feliciter vixisset, & imperio optime annos unum & triginta præfuisset, obiit, relictis quinque filiis; tria maxima consequutus à Deo, principatum gentis, pontificalem honorem, & vaticinationem. Aderat enim ei numen, futurorumque præsensionem & prædictionem ei ita præbebat, ut de duobus suis filiis natu majoribus prædixerit, non diu in imperio mansuros. De quorum interitu operæpretium est narrationem facere, ut intelligamus quantum eos pater felicitate supergressus est.

Hyrcani mors, & elogium.

ΚΕΦ. ια'.

CAP. XI.

XIX.

Quomodo Aristobulus imperio susceptо diadema sibi primus imponit; & nihil ad extremam crudelitatem in matrem fratresque reliqui facit. atque ut ipse post Antigoni cædem vitam finit.

Ως Αριστόβουλος, τὴν ἀρχὴν παραλαβών, διάδημα πρῶτος ὑπετίθετο· καὶ τ ἐκάστης ὠμότητος οὐδὲν τ μητρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν οὐδὲν ἀπολείπει. καὶ ὡς μὴ τὴν Αντιγόνου ἀναίρεσιν αὐτὸς τελευτᾷ.

Τελευτήσαντος γὰρ αὐτοῖς τ πατρὸς, ὁ [z] πρεσβύτατος [a] Αριστόβουλος [b] τὴν ἀρχὴν εἰς βασιλείαν

Defuncto enim eorum patre Aristobulus ejus filiorum natu maximus,* cum sibi visum fuisset

Aristobulus ex pontificibus primus rex Judæorum.

---

g Οἱ τὰ ἐναντία] Ita *Hen.* οἱ τὰ in *Editis.* οἳ τινες *Busb.*

h Ιωνάθης] Ιωάννης in nonnullis *MSS.* HUDS. Ut & *Lugd. Bat.* at *Jonathas*, quoque est apud *Epiphan.* Inferius etiam idem nomen olim scriptum fuerat, sed mutatum est in Ιωνάθης. HAV.

i Ερομένους] Τοῦτο ἐρωτῶντ· πειθ. *Busb.*

k Οὐ γὰρ —— Φαρισαῖοι.] Conf. infr. lib. 20. c. 8. §. 1. SPANH.

l Εχαλέπηνε,] Εχαλέπαινε *Hen.* & *Busb.*

m Τῇ Σαδδυκαίων] Τῇ τ Σαδδ. *Hen.* & *Busb.* ut & mox infra.

n Ποιεῖσθαι] Ποιεῖσθαι deest *Busb.* ἐποιοῦτο *Hen.*

o Διεχύθη.] Αὖ ἐχύθη *Hen.* & *Lugd. Bat.*

p Οἱ Φαρισαῖοι] Conf. *alibi*, lib. 1. c. 5. §. 2. SPANH.

* *Tradidisse*] Vel, *ex patrum continuata traditione.* IBBETS.

q Τῶν μὲν —— ἐχόντων.] Ditiores à parte Sadducæorum, plebs pro Pharisæis. vid. infr. c. 15. § 5. SPANH.

r Τῶν Εσσηνῶν, —— δεδηλώκαμεν.] Conf. *alibi*, lib. 2. c. 8. per tot. & Antt. lib. 15. c. 10. §. 4. SPANH.

s Δεδηλώκαμεν.] Διέλαβον *Hen.* & *Busb.*

t Ετεσιν ἑνὶ καὶ τεσσαράκοντα,] Ει καὶ τεσσαράκοντα ἔτη τελευτᾷ legit *Scalig.* in *Animadv.* ad *Euseb.* p. 135. vel 147. Joannem Hyrcanum mortuum esse, cum per annos XXIX summo functus fuisset sacerdotio, ex *Josepho* refert *Eusebius*, l. 8. *Demonstrat. Evang.* c. 2, ut & *Hieronymus* ad *Danielis* cap. IX. licet in *nostris libris* & in *Epiphanii* versione, nunc anni XXXIII. (ut in lib. 1. *de Bello Jud.*) nunc XXXI, ut hic loci, & lib 18. *Usserius* ad *A. M.* 3898. Verum (inquit *Vorstius* ad *Chronol. Davidis Ganz*, p. 277.) in *lib. de Bello* censendus est loqui rotundo numero, ut partes primi & ultimi anni sumpserit pro integris annis. Videsis *Is. Vossium* in *Chronol. S.* c. 12. p. 154, 155.

v Τελῶν τ μεγίστων ἀξιούμενος] Καὶ τελῶν *Hen.*

x Αρχῆς —— προφητείας.] Conf. *alibi*, lib. 1. c. 2. §. 8. SPANH.

y Τῶν δύο τ πρεσβυτέρων αὐτοῦ παίδων,] Τῶν deest *Hen.*

z Πρεσβύτατος] Πρεσβύτερος *Busb.* & *Epiphan.*

a Αριστόβουλος] Conf. *alibi*, lib. 1. c. 3. §. 1. SPANH.

b Τὴν ἀρχὴν εἰς βασιλείαν] Alio nomine *Judas* dictus & *Philellen.*

* *Cum sibi visum fuisset*] *Ant*, cum in regium imperium trans-

isset (nam ita ipsi constitutum erat) principatum in regnum commutare, diadema sibi primus imponit, post annos numero quadringentos octoginta & unum, mensesque tres, quam populus Babylonica servitute liberatus in proprias sedes revenerat. cumque Antigonum fratrum suorum sibi *aetate* proximum amaret, hunc quidem pari honore dignabatur, cæteros vero in vinculis habebat. Matrem etiam conjecit in carcerem, quod ea cum ipso de principatu contenderit (eam enim Hyrcanus omnium dominam reliquerat) eoque crudelitatis processit, ut vinctam fame necârit. Addidit & matri fratrem Antigonum, quem amare videbatur, & in primis regni socium habebat, calumniis abalienatus ab eo. quibus primum non credebat, tum quia eum amabat *male* dicentibus animum non advertens, tum quod ea maledicta ab invidia proficisci putabat. Sed cum aliquando Antigonus ab exercitu magnifice reverteretur, & tunc in eo essent ut festum agerent, quò Deo erigunt tabernacula, accidit ut Aristobulus quidem propter morbum decumberet, Antigonus vero ascenderet splendidissime ornatus in templum, ad festum celebrandum, una cum suis militibus armatis, potissimumque ad vota pro fratris salute facienda: utque tum homines mali & concordiæ eorum dirimendæ cupidi, occasionem nacti ex hoc Antigoni apparatu rebusque ab eo feliciter gestis, regem adirent, eique festi apparatum, rem malitiosè in majus augentes, exponerent, quasi singula quæ ab illo fierent non essent hominis privati, sed pro animi regii argumentis habenda quæ fecerat, foretque ut illum interficeret cum eò venerit valida armatorum manu stipatus, quod stultum existimet, cum regnare liceat, communicato honore sibi videri *sat* magna assequutus.

Crudelis in fratres Matremque.

Antigonus calumniis petitus.

2. Aristobulus autem his ægre inductus, quo & fratris suspicionem vitaret, & simul saluti suæ prospiceret, satellites suos in obscuro quodam loco subterraneo collocavit (decumbebat enim in turri quadam, quæ nominabatur Antonia) eisque imperavit, ut neminem, qui veniret inermis, tangerent; sed & Antigonum, si armatus intraret ad se, interficerent: ipse tamen ad Antigonum misit qui rogaret ut sine armis accederet. Sed Regina, & qui cum ea Antigono insidiabantur, nuncio persuadent ut contraria diceret, fratrem *scilicet*, quoniam eum arma ornatumque bellicum parasse audierit, rogare ut ad se veniat armatus, quo eum apparatum videat. Antigonus vero, nihil mali fraudisve suspicans, sed fratris benevolentiæ con-

Regina Aristique Antigono necem machinantur.

[c] μεταθῆναι δόξας, ἔκρινεν γὰρ ἄτως, Διάδημα [d] πρῶτος ἐπιτίθεται μετὰ [e] τετρακοσίων ἀριθμὸν ἐτῶν, καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἑνὸς, καὶ μηνῶν τριῶν, ἀφ' οὗ τὸ ἀπὸ Βαβυλῶνος δουλείας ἀπαλλαγεὶς ὁ λαὸς, εἰς τὴν οἰκείαν [f] ἐπανῆλθε. στέργων δὲ [g] τὸν ἀδελφῶν τὸν μετ' αὐτὸν [h] Ἀντίγονον, τιμῶν μὲν τῶν ὁμοίων ἠξίου, τοὺς δ' ἄλλους εἶχεν ἐν δεσμοῖς. εἶρξε δὲ καὶ τὴν μητέρα πρὸ τοῦ δέχης αὐτῷ διενεχθεῖσαν· ἐκείνην γὰρ Ὑρκανὸς [i] τῶν ὅλων κυρίαν καταλελοίπει· καὶ μέχρι τοσούτης ὠμότητος προῆλθεν, ὡς αὐτὴν καὶ λιμῷ [k] διαφθεῖραι δεδεμένην. προσίετο δὲ τῇ μητρὶ καὶ τὸν ἀδελφὸν Ἀντίγονον, [l] ὃν στέργειν ἐδόκει, μᾶλλόν τε δὲ καὶ κοινωνὸν [m] εἶχε τῆς βασιλείας, ἐκ Διαβολῶν ἀπαλλοτριωθεὶς πρὸς αὐτόν. αἷς τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἐπίστευσε, τὰ μὲν ἐπεὶ δὲ φιλεῖν αὐτὸν ἐδόκει προσέχων τοῖς λεγομένοις, τὰ δὲ καὶ φθονούμενον ἡγούμενος Διαβάλλεσθαι. [n] δὲ δὴ Ἀντίγονος ποτὲ λαμπρῶς ἀπὸ [o] στρατιᾶς ἐπανελθόντος, καὶ τὴν ἑορτὴν καθ' ἣν σκηνοπηγοῦσι τῷ Θεῷ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐνιστάσης, [p] ἔτυχε τὸν μὲν Ἀριστόβουλον εἰς νόσον καταπεσεῖν, τὸν δὲ Ἀντίγονον ἐπιπλοῦτα [q] τὴν ἑορτὴν ἀναβαίνειν λαμπρῶς σφόδρα κεκοσμημένον, μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν ὁπλιτῶν, εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ τὰ τελεῖα περὶ τοῦ ἀδελφοῦ σωτηρίας εὔχεσθαι· τοὺς δὲ πονηροὺς καὶ Διαφθεῖραι τὴν ὁμόνοιαν αὐτῶν ἐπιβουλεύσαντας, ἀφορμὴν χρησαμένους τῇ τε πρὸς τὴν πομπὴν δὲ Ἀντίγονος φιλοτιμίᾳ, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ καταρθωμένοις, ἐλθεῖν πρὸς τὰ βασίλεια, καὶ κακοήθως ὑπὲρ τὸ μεῖζον ἐξαίρειν τὰ περὶ τὴν πομπὴν τὴν ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ ὡς ἐπ' ἰδιώτην ἕκαστον τῶν γινομένων, ἀλλὰ φρονήματος ἔνδειξιν ἔχειν βασιλικοῦ τὰ πραττόμενα, καὶ ὡς κτείνειν αὐτὸν μέλλοι μὴ σὺν ὅπλοις ἐληλυθότα καρτερᾷ, [r] λογιζόμενα δίκαιος αὐτὸν, βασιλεύειν ἐνὸν, πολὺ μεταλαμβάνειν δοκεῖν μεγάλων τυγχάνειν.

β'. Ἀριστόβουλος δὲ [s] τούτοις ἄχων πλέον, καὶ τοῦ ἀνύποπτος εἶναι ταδελφῷ προνοῶν, καὶ τὴν ἀσφάλειαν ἅμα φροντίζων, [t] διέσπασε τοὺς σωματοφύλακας ἔν τινι τῶν ὑπογείων ἀφωτίστῳ· κατέκειτο δὲ [v] ἐν τῇ βάρει, μετονομασθείσῃ δὲ Ἀντωνίᾳ· καὶ προσέταξεν ἀνόπλους μὲν ἅπαντας [x] μηδένας, κτείνειν δὲ τὸν Ἀντίγονον ἂν ὡπλισμένον πρὸς αὐτὸν εἰσίοι. πέμπει μέντοι πρὸς τὸν Ἀντίγονον αὐτὸς ἄνοπλον αὐτὸν ἀξιῶν ἥκειν. ἡ δὲ βασίλισσα καὶ [y] οἱ συνεπιβουλεύοντες αὐτῇ κατ' Ἀντιγόνου, πείθουσι [z] τὸν πεμφθέντα τἀναντία λέγειν, [a] ὡς ἀδελφὸς ἀκούσας ὅτι κατασκεύασεν ὅπλα καὶ κόσμον [b] πολεμικὸν, προσκαλεῖται ὡπλισμένον, ὅπως [c] ἴδοι τὴν κατασκευήν. ὁ δὲ Ἀντίγονος μηδὲν [d] ὑποπτεύσας κακόηθες,

transferendum (ita enim ipsi placuit) suum statuisset principatum.

c Μεταθῶναι δόξας,] Μεταθῆναι *Busb. Hen.* & *Zonar.*

d Πρῶτος ἐπιτίθεται] Alexandrum illius fratrem & successorem primum hoc fecisse dicit *Strabo* non habita ratione Aristobuli, quod is fortasse post assumptum diadema parum vixerit. *Usserius* ad A. M. 3892.

e Τετρακοσίων —— ἑνὸς] Ita etiam apud *Zonaram*. Verum lib *de Bello Jud.* annos tantum cccclxxi huic intervallo tribuit: & sic scripsisse *Josephum* contendit *Vossius*, demonstratque in *Chronol. S.* c. 12. p. 154. Neutrum verum ait *Cappellus* ad *A. M.* 3891. Sed ab ultima captivitate Babylonica ad Aristobuli principatum sunt anni cccclxxxi. Hoc forte voluit is à quo hæc mutuatus est *Josephus*. *vide*. *Nicephorus* in *Eclogis*. Videsis *Scalig.* in *Animadv.* ad *Euseb.* p. 137.

f Ἐπανῆλθε.] Κατῆλθε *Hen.* & *Busb.* Ita etiam *Zonar.*

g Τῶν ἀδελφῶν] Τὸν ἀδελφὸν τὸν μετ' αὐτὸν Ἀντίγονον legisse videtur *Epiphan.* τὸν δὲ μετ' αὐτὸν Αντιγ, *Zonar.*

h Ἀντίγονον,] Id quod πρῶτος ἀνὴρ ἱερεὺς ἀνέδειξεν ἑαυτὸν βασιλέα de Alexandro Aristobuli fratre & successore dicit Strabo lib. xvi: p. 762. G. H. Unde Josephum redarguit Harduin. de Num. Herod. p. 24. SPANH.

i Τῶν ὅλων κυρίαν καταλελοίπει·] Τῷ νόμῳ κυρίαν *Hen.*

k Διαφθεῖραι δεδεμένην.] Διέφθειρεν *Hen.*

l Ὃν στέργειν ἐδόκει, μᾶλλόν τε δὴ καὶ κοινωνὸν] Levicula mutatio nescio quomodo commodiorem reddit sensum, ὃν στέργειν ἐδόκει μᾶλλόν δὴ, καὶ κοινωνὸν. IBBETS.

m Εἶχε τὸν βασιλείας,] Ἔχειν *Hen.* & *Epiphan.*

n Τοῦ δὲ] *Gen.* τε δὲ, Vel δὴ δὲ Ita etiam *editio Basil.* SPANH.

o Στρατιᾶς ἐπανελθόντος] Στρατιᾶς *Busb.* (*Cocceius*) *Epiphan.* & *Zonar.*

p Ἔτυχε τὸν μὲν Ἀριστόβουλον] Ἔτυχεν ὥστε τὸν *Busb.*

q Τὴν —— κεκοσμημένον,] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 3. §. 2. SPANH.

r Λογιζόμενα δίκαιος αὐτὸν, βασιλεύειν ἐνὸν,] *Lugd. Bat.* λογιζόμενον εὐηθες &c. Malebat *Cocceius* λογιζόμενος. Si quid mutandum esset, ita scribi posset: λογιζομένῳ, δίκαιος αὐτὸν βασιλεύειν ἐνα, ἢ τιμᾶς &c. i. e. reputante illo secum, melius esse ut solus regnaret, quam participato imperio credere, sese satis magna esse assecutum. Verum satis proba est vulgata lectio. δίκαιος enim conjungi debet cum δοκεῖν, atque hic illam animi significat facilitatem & segnitiem, quæ stultitiæ vitium incurrit. HAV.

s Τούτοις ἄχων πλεόμενος,] Τούτων ἀχθόμενος καὶ πλεῖ. solus *Hen.* HUDS. *Lugd. Bat.* similiter. sed καὶ πλεῖ. non agnoscit. HAV.

t Διέσπασε τοὺς σωματοφύλακας] Διέσπασε *Hen. Vat.* & *Busb.*

v Ἐν τῇ βάρει, μετονομασθείσῃ δὲ Αντωνίᾳ·] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 3. §. 3. SPANH.

x Μηδενὸς,] Ita *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* μηδένα in *Editis*.

y Οἱ συνεπιβουλεύοντες] Illud οἱ ex *MSS.*

z Τὸν πεμφθέντα τἀναντία λέγειν,] Τὸν ἀγγελθέντα *Hen.* & *Busb.*

a Ὡς ἀδελφὸς ἀκούσας] Ita etiam l. 1. de *Bello Jud.* ὡς ὁ ἀδελφὸς *Busb. Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

b Πολεμικὸν,] Ita *Busb. Hen.* & l. 1. *de Bello Jud.* πολέμια in *Editis*.

c Ἴδοι τὴν κατασκευήν.] Sic *Busb.* & *Hen.* ἴδῃ *Basil.* ἴδῃ *Gen.*

d Ὑποπτεύσας] Forte ὑποδύσας. COCC.

e Πα-

γον, ἀλλὰ θαῤῥῶν τῇ ψυχῇ τὰδελφῷ Δαμάσει, ὡς εἶχεν ἐνδεδυμένος τὴν παναοπλίαν [c] ἐφαίνετο πρὸς τὸν Αγρίππειον, ὑποδείξων αὐτῷ τὰ ὅπλα. γηρόμενον δ' αὐτὸν ὑπὸ τὸν Στράτωνος καλούμενον πύργον, ὃ συνέβαινεν ἀφώτιστον εἶναι σφόδρα τὴν πάροδον, ἀποκλείουσιν οἱ σωματοφύλακες. διέδειξέ γε μὴν ὁ τότε θάνατος, ὅτι μηδὲν μήτε φθόνῳ μήτε Δαιμόνος ἰσχυρότερον, μηδ' ὅ, τι μᾶλλον εὐνοίαν καὶ φυσικὴν οἰκειότητα διίσησιν ἢ ταῦτα τὰ πάθη. μάλιστα δ' ἄν τις θαυμάσειε καὶ [f] Ιούδαν τινά, [g] Εσσηνὸν μὲν τὸ γένος, ἀδέκαστον δ' ἐν οἷς προεῖπε Δαμασθέντων τὰληθῆς. ὅτος [h] γὰρ, ἰδὼν τὸν Αντίγονον παρελθόντα τὸ ἱερὸν, ἀνεβόησεν ἐν τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ καὶ γνωρίμοις, οἷ διδασκαλίας ἕνεκα τῶν προλέγειν τὰ μέλλοντα παρέμενον, ὡς ἀποθανεῖν αὐτῷ καλὸν [i] διεψευσμένῳ ζῶντος Αντιγόνου, ὃν σήμερον τεθνήξεσθαι προφὰν ἐν τῷ καλουμένῳ Στράτωνος πύργῳ [k] παρόντα ὁρᾷ. [l] καὶ δὴ μὲν χωρὶς σταδίων ἀπέχοντος ἑξακοσίων, ὅπου φονευθήσεσθαι προεῖπεν αὐτὸν, τὴν δ' ἡμέραν ἤδη δὴ πλείονα ἠνυσμένην, ὡς αὐτῷ κινδυνεύειν τὸ μάντευμα ψεῦδος εἶναι. [m] ταῦτ' οὖν λέγοντος αὐτοῦ καὶ καταφρονοῦντος, ἀγγέλλεται τεθνεὼς Αντίγονος ἐν τῷ ὑπογείῳ, [n] ὃ καὶ αὐτὸ Στράτωνος πύργος ἐπαλεῖτο, [o] ὁμώνυμον τῇ πρὸς θαλάσσῃ Καισαρείᾳ. τὴν μὲν οὖν μάντιν τῇδε διεπέρασεν.

γ'. Αριστόβουλον δὲ τὴν ἀδελφοκτονίας δίκης εἰσῆλθε μετάνοια, καὶ νόσος [p] ἐπ' αὐτῇ, τῆς Δαμοίας ὑπὸ [q] μύσους κεκακωμένης, ὡς, Δαφθαρέντων αὐτῷ ὑπὸ ἀκράτου τῆς ὀδύνης τῶν ἐντὸς, αἷμα ἀναφέρειν. ὁ δὲ Δαπαιτωμένων τὸν παῖδων, καὶ [r] δαιμόνιον οἷμαι προνοίαν, εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, ὃ σφαγὴν Αντιγόνου πάλαι ἐπὶ τοῦ αἵματος ἐκείνου συνέβαινεν εἶναι, κεκμίζων, [s] ὀλιγῶν ἐξέχεε. γνωσθείσης δὲ βοῆς ὑπὸ τῶν ἰδόντων, ὡς τοῦ παιδὸς ἐξεπίτηδες ἐκχέαντος ἐκεῖ τὸ αἷμα, ἀκούσας Αριστόβουλος, τὴν αἰτίαν ἐπύθετο. καὶ μὴ λεγόντων, ἔτι μᾶλλον [t] ἐπετείνετο μαθεῖν, φύσει τῶν ἀνθρώπων ὑπονοούντων ἐν τοῖς τοιούτοις εἶναι χείρονα τὰ σιγώμενα. ὡς δὲ ἀπειλοῦντος καὶ βιαζομένου τοῖς φόβοις, τάληθες εἶπον, προχάραν μὲν αὐτῷ πληγὴν τὴν Δαμοίαν ὑπὸ τοῦ δ' συνειδότος πολλὰ δάκρυα, βύθιον δὲ ἀνοιμωξας, "οὐκ ἄρα, εἶπε, λήθην ἐπ' ἀσεβέσιν ἕτω καὶ μιαροῖς τολμήμασι τὸν Θεὸν "ἔμελλον, ἀλλά με ταχεῖα ποινὴ συγγενῶν φόνων με"τελήλυθε. καὶ μέχρι τίνος, ὦ σῶμα ἀναιδέστατον, "ψυχὴν ὀφειλομένην [v] ἀδελφῶν καὶ μητρὸς καθέξεις "δαίμοσι; τί δ' οὐκ [x] ἀθρόαν αὐτὴν ταύτην ἀποδί"δως, καὶ μέρος δ' [y] ὑπαστένδω τὸμὸν αἷμα τοῖς μιαι"φονηθεῖσι;" ταῦτ' εἰπὼν ἐπαπορήσας τοῖς λόγοις, βασιλεύσας ἐνιαυτὸν, χρηματίσας μὲν φιλέλλην, πολλὰ δ' εὐεργετήσας τὴν πατρίδα, πολεμήσας [z] Ιτυραίαν, καὶ πολλὴν αὐτῶν τὴν χώραν τῇ Ιουδαίᾳ προσκτησάμενος, ἀναγκάσας τε τοὺς ἐνοικοῦντας εἰ βούλονται μένειν ἐν τῇ χώρᾳ περιτέμνεσθαι, καὶ κατὰ τοὺς Ιουδαίων νόμους ζῆν. [a] Φύ-

fidens, ſicut erat toto corpore armatus, adit Ariſtobulum, arma ei oſtenſurus. At poſtquam venit ad turrim, quæ Stratonis appellabatur, qua valde obſcurus erat aditus, occiditur à ſatellitibus. Hujus ſane mors oſtendit, nihil livore & calumnia eſſe fortius, nec quidquam citius benevolentiam naturæque conjunctionem dirimere quam iſtas perturbationes. Maxime autem alicui ſubeat mirari Judam quendam, genere Eſſenum, qui in prædictionibus ſuis nunquam à vero aberraverat. Is, Antigonum conſpicatus præter templum euntem, exclamavit apud ſocios familiareſque ſuos, qui diſcendæ futurorum prædictionis gratia aſſiduo cum eo erant, ſibi *quidem* mortem eſſe optandam, poſtquam falſum dixiſſet, vivente Antigono: quem, cum prædixiſſet moriturum eo die in turri Stratonis, nunc prætereuntem videret. cum is quidem locus, in quo eum occiſum iri prædixiſſet, *illinc* ſtadiis ſexcentis abeſſet, & diei jam major pars præterita eſſet: adeo ut periculum ſubeat, ne falſum ſit ſuum oraculum. Hæc itaque dum loquitur mœretque, nunciatur mortuus Antigonus in ſubterraneo loco, qui & ipſe Stratonis turris appellabatur, eodem nomine quo maritima Cæſarea. Et quidem hæc res vatem *non mediocriter* perturbabat.

Antigonus occiſus.

Ejus mors à Juda Eſſeno prædicta.

3. Ariſtobulum autem continuo cepit necis fraternæ pœnitentia, & ex ea morbus, animo ſceleris conſcientia cruciato, ut, corruptis immodico dolore partibus interioribus, ſanguinem emiſerit. quem dum quidam puerorum, qui ei miniſtrabant, divina ut opinor providentia, exportat uſque ad locum, qui ex Antigoni cæde adhuc ejus cruore decoloratus erat, prolapſus effudit. Hîc orto clamore ab iis qui viderunt, quaſi puer data opera ſanguinem illic effudiſſet, eo audito Ariſtobulus cauſam ſciſcitatus eſt. Atque illis non dicentibus, eo magis ſcire avebat; quod natura ita comparatum ſit, ut homines, cum quid ejuſmodi accidit, quæ ſilentio premuntur deterrima eſſe ſuſpicentur. Tandem ubi minis & terroribus veritatem ab illis extorſit, ex conſcientiæ ſtimulis animo vulneratus multum lachrymarum profudit, & cum alte ingemuerat, "ergo, inquit, fieri non poterat, "ut mea tam impia & conſcelerata facinora Deum "laterent, quin me celeris pœna cognati cædis in"vaſit. Et quouſque, ô corpus impudentiſſimum, "retinebis deditam fratrum matriſque manibus "animam? Cur vero non univerſam ſimul reddis, "ſed paulatim meum ſanguinem iis libo, quos ne"faric interfeci." Hæc fatus, moritur inter loquendum, cum unum *duntaxat* annum regnaſſet, Græcorum amator dictus, patriâ ab eo multis beneficiis auctâ, Iturâ debellatâ, & multâ ejus regionis parte Judææ additâ, coactiſque incolis, ſi in ſua regione manere vellent, circumcidi, & ad Judæorum leges vivere. Natura autem æquus erat

Fratris interitum dolet Ariſtobulus.

Ariſtobulus diem obit.

& [illegible]

[c] Παρεγίνετο πρὸς τὸν Αγρίππειον,] Παρεγίνετο *Busb.* παρεγένετο *Hen.* & *Vat.*

[f] Ιούδαν τινὰ, Εσσηνὸν μὲν τὸ γένος,] Conf. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 3. §. 5. & infr. lib. 17. c. 15. §. 3. SPANH.

[g] Εσσηνὸν μὲν τὸ γένος,] Εσσαῖον *Busb.* & *Hen.* atque ita in lib. 1. de *Bello Jud.*

[h] Γὰρ, ἰδὼν,] Illud γὰρ è *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[i] Διεψευσμένῳ] Διαψευσαμένῳ *Hen.* HUDS. Et melius mihi inquit mori, quàm ſi mortem fuero mentitus Antigoni *Ruſin.* SPANH.

[k] Παρόντα ὁρᾷ.] Ita *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* θεόντα in *Editis.* HUDS. Editorum θεόντα multum antepono huic lectioni, quæ forſan ex ſuperioribus παρόντα τὸ ἱερὸν, irrepſit. Hominem prophetam male habuit, quod Antigonum *ſuperſtitem* i. e. θεόντα, nec, ut prædixerat, fato functum videret. IPBETSON.

[l] Καὶ δὴ μὲν χωρὶς] Ita *Busb.* & *Vat.* quo modo & *Vet. Interpr.* & *Joſephus* ipſe l. 1. de *Bello Jud.* καὶ δὴ χωρὶς μὲν σταδίων ἀπέχοντα τοῦ χ. in *Editis Aliiſque*: juxta *Pſeudogorionidem* σταδίους ἀπέχοντας φ'. Exiſtimo per notam numeralem χ non ſignificari ſtadiorum *ſexcentorum* numerum, ſed mille, χ poſito pro χιλίους. *Petitus* in *Animadv.* ἀνεκδότοις tom. 3. p. 719. Videſis *Relandum* in *Palæſtina* S. p. 443.

[m] Ταῦτ' οὖν λέγοντος αὐτοῦ] Ταῦτα λέγοντος αὐτῷ *Hen.* & *Busb.*

[n] Ο καὶ —— Καισαρείᾳ.] Illud ὃ non agnoſcit *Hen.* reperitur tamen & in l. 1. de *Bello Jud.* HUDS. Conf. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 3. §. 5. SPANH.

[o] Ομώνυμον] Ομωνύμως *Hen.* & in l. 1. de *Bello Jud.*

[p] Επ' αὐτῇ,] Εν ταύτῃ τὴν δ. *Busb.*

[q] Μύσους κεκακωμένης,] Ita *Busb.* (*Coccejus*) & in lib. de *Bello Jud.* μίσους perperam in *Editis Aliiſque.*

[r] Δαιμόνιον] *Lugd. Bat.* δαιμονίαν.

[s] Ολιγῶν] In Marg. *L. B.* ὀλιγήτας.

[t] Επετείνετο μαθεῖν,] Επίτειν δὲ μαθὲν *Busb.* & *Lugd. Bat.*

[v] Αδελφῶν καὶ μητρὸς,] Αδελφὲ *Busb. Hen. Vat.* & in l. 1. de *Bello Jud.*

[x] Αθρόαν αὐτὴν ταύτην ἀποδίδως,] Αθρόον *Hen.* & *Busb.* HUDS. Conf. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 3. §. 6 SPANH.

[y] Υπαστένδω τὸμὸν αἷμα] Επιαστένδει *Busb.*

[z] Ιτυραίαν,] Ιτυραίους *Busb.* Ιτυραίοις *Hen.* & *Vat.*

[a] Φύσει δ' ἐπιεικείᾳ κέχρηται,] Φύσει δὲ ἐπιεικεῖ ἐπίχρηται *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἐχρῆτο *Busb.* Dubium an hoc de Ariſtobulo ex ſua ſententia dixerit *Joſephus*, an ex auctoritate *Timagenis.* pro

Strabo & Timagenes.

& admodum verecundus, ita atteſtante Strabone ex auctoritate Timagenis, hiſce verbis. "æquum "etiam ſeſe oſtendebat hic vir, valideque Judæis "utilem, quippe qui & ditionem eorum ampliaſ- "ſet, & partem gentis Ituræorum, circumciſionis "fœdere devinctam, illis adjunxiſſet.

σφ δ' ἐπιεικεία κέχρητο, καὶ σφόδρα τῶν αἰδοῦς [b] ἥττων, ὡς μαρτυρεῖ τοῦτο καὶ [c] Στράβων ὁ τοῦ Τιμαγένους [d] ὀνόματος λέγων ἅτως. "Ἐπιεικὴς τε ἐφάνετο ἄτῳ ὁ ἀνὴρ, καὶ πολλὰ "τοῖς Ἰουδαίοις χρήσιμος· χώραν τε γὰρ αὐτοῖς προσεκτή- "σατο, καὶ τὸ μέρος τῶν Ἰτουραίων ἔθνους [e] οἰκοῦντος, "δεσμῷ σωφρόνι [f] τῶν αἰδοίων προσομῆ.

XX. CAP. XII.

ΚΕΦ. ιβ'.

Quomodo Alexander, principatum adeptus, expeditionem facit in Ptolemaïdem, & metu Ptolemæi Lathuri obſidionem ſolvit: utque ipſi, quod Cleopatram adverſus Ptolemæum accerſit & cum eo amicitiam ſimulat, bellum infert Ptolemæus, & Judæos pugna ſuperat.

Ὡς Ἀλέξανδρος, τὴν ἀρχὴν παραλαβών, στρατεύει ἐπὶ τὴν Πτολεμαΐδα, καὶ τοὺς δέους Πτολεμαίου τοῦ Λαθύρου πολιορκίαν λύει· καὶ ὡς ἐκεῖνος, ὅτι Κλεοπάτραν ἐπὶ τὸν Πτολεμαῖον ἀπέπεμπε καὶ φιλίαν πρὸς αὐτὸν ἐποιεῖτο, πολεμεῖ Πτολεμαίῳ, καὶ Ἰουδαίους μάχῃ νικᾷ.

Salome quæ & Alexandra. Alexander Jannæus Judæorum rex.

ARiſtobulo autem vita defuncto, Salome ejus uxor, quæ à Græcis Alexandra dicitur, ſolutis ejus fratribus (eos enim in vinculis ut jam diximus, habebat Ariſtobulus) Jannæum, qui *idem eſt* Alexander, regem creavit, qui & ætate & moderatione præſtabat: cui accidit, ut, ſimulatque natus eſt, patri eſſet inviſus, nec unquam, dum ille viveret, in ejus conſpectum veniret. Odium autem ex hujuſmodi cauſa fuiſſe perhibetur. Cum maxime amaret Hyrcanus filiorum ſuorum grandiores, Antigonum & Ariſtobulum, interrogavit Deum, (qui ei *aliquando* in ſomnis apparuit) quiſnam filiorum ſibi futurus eſſet ſucceſſor? Cumque Deus ei hujus Alexandri formam oſtendiſſet, ægre ferens, eum ſibi omnium bonorum hæredem fore, * in Galilæa ubi natus eſt educandum curavit. neque tamen Deus Hyrcanum fefellit. Igitur hic *Alexander*, poſt Ariſtobuli interitum regnum adeptus, alterum quidem fratrum regnum affectantem peremit, alterum vero vitam quietam agere inſtituentem, in honore habuit.

Τελευτήσαντος δὲ Ἀριστοβούλου, [g] Σαλώμη ἡ γυνὴ αὐτοῦ, λεγομένη δὲ ὑφ' Ἑλλήνων Ἀλεξάνδρα, λύσασα τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, δεδεμένους γὰρ [h] αὐτοὺς εἶχεν Ἀριστόβουλος, ὡς προεῖπαμεν, [i] Ἰανναῖον τὸν Ἀλέξανδρον βασιλέα καθίστησι, [k] τὸν καθ' ἡλικίαν πρόσχοντα καὶ μετριότητα· ᾧ καὶ συνέβη γενηθέντι οὗτος μισηθῆναι τοῦ πατρὸς, καὶ μέχρι τῆς τελευτῆς αὐτοῦ μηδέποτ' εἰς ὄψιν ἀφικέσθαι. τὸ δὲ αἴτιον τοῦ μίσους τοιόνδε λέγεται γεγονέναι. [l] ἐρῶν μᾶλλον τῶν παίδων Ὑρκανὸς τοὺς πρεσβυτέρους, Ἀντίγονον καὶ Ἀριστόβουλον, φανέντα κατὰ τοὺς ὕπνους αὐτῷ τὸν Θεὸν ἐπηρώτα, τίς αὐτοῦ τῶν παίδων μέλλοι ἔσεσθαι διάδοχος. ὁ δὲ Θεὸς τοὺς τούτου χαρακτῆρας δείξαντος, λυπηθεὶς, ὅτι τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ πάντων ἅτος ἔσοιτο κληρονόμος, γινόμενον εἴασεν ἐν τῇ [m] Γαλιλαίᾳ τρέφεσθαι. ὁ μέντοι Θεὸς οὐ διέψευσατο τὸν Ὑρκανόν. τὸν δὲ βασιλείαν, μετὰ τὸν Ἀριστόβουλον πλοῦτον, ἅτος παραλαβών, τὸν μὲν τῶν ἀδελφῶν ἐπιχειροῦντα τῇ βασιλείᾳ διεχρήσατο· [n] τὸν δὲ ἕτερον, ἀπαγμόνως ζῆν προαιρούμενον, εἶχεν ἐν τιμῇ.

Alexander in Ptolemaïdenſes expeditionem facit.

2. Compoſito deinde principatu *ejus*, quo modo ſibi conducere putabat, expeditionem facit in Ptolemaïdem: civeſque prælio victos compellit intra urbem, & admoto exercitu obſidet. nam maritimarum urbium Ptolemaïs ei & Gaza ſolæ ſubigendæ reſtabant, necnon Zoïlus tyrannus qui Stratonis turrim Doraque tenebat. Ac dum Philometor Antiochus ejuſque frater Antiochus, qui Cyzicenus vocabatur, inter ſe bellum gerunt, ſuaſque vires atterunt, erat nullum Ptolemaïdenſibus ab eis auxilium: verum cum premerentur obſidione, aderat Zoïlus, qui Stratonis turrim Doraque occupaverat, † legionem militum alens, &, quod propter regum mutuum certamen tyrannidem affectaret, paululum Ptolemaïdenſibus auxilii ferebat. Nam neque reges eis ita favebant, ut ab eis ſperari aliquid ſubſidii poſſet. Idem enim utrique accidebat quod athletis, ut qui, viribus de-

Β'. Καταφρονήσαντος δὲ τοῦ Ἀρχελάου, ὃν ὥστε συμφέρειν αὐτῷ τρόπον, στρατεύει ἐπὶ Πτολεμαΐδα· τῇ δὲ μάχῃ κρατήσας, ἐνέκλεισε τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν πόλιν, καὶ προσκαθίσας αὐτοὺς ἐπολιόρκει. τὰ γὰρ ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ Πτολεμαὶς αὐτῷ καὶ Γάζα μόναι χειρωθῆναι ὑπελείποντο, καὶ Ζωΐλος ὁ κατέχων τὸν Στράτωνος πύργον τύραννος καὶ Δωρᾶ. ° ἦν δὲ [p] Φιλομήτωρ Ἀντίοχος, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀντίοχος, ὁ ἐπικαλούμενος Κυζικηνὸς, πολεμούντων ἀλλήλους, καὶ τὴν αὐτῶν δύναμιν ἀπολλυόντων, οὐδεμία τοῖς Πτολεμαεῦσι βοήθεια παρ' αὐτῶν. ἀλλὰ πιεζομένοις τῇ πολιορκίᾳ, Ζωΐλος, ὁ τὸν Στράτωνος πύργον κατεχηκὼς καὶ τὰ Δωρᾶ, παρεῖχε στράτευμα τρέφων ξενικὸν, καὶ τυραννίδι ἐπιχειρῶν, διὰ τὴν τῶν βασιλέων πρὸς ἀλλήλους ἔριν, μικρὰ τοῖς Πτολεμαεῦσι παρεβοήθει. οὐδὲ γὰρ οἱ βασιλεῖς ἅτως οἰκείως εἶχον πρὸς αὐτοὺς ὡς ἐλπίσαι τινὰ παρ' αὐτῶν ὠφέλειαν. ἑκάτεροι γὰρ ταὐτὸ τοῖς ἀθληταῖς ἔπα-

---

Joſepho tamen reſponderi poteſt, eum dixiſſe Ariſtobulum fuiſſe natura mitem & modeſtum, non in vita vel rebus geſtis. nam ſæpe fit ut plurima contra naturam fiant, ex neceſſitate, aut timore urgente. *Montacut.* in *Apparatu* p. 229.

b Ἥττων,] Ita cum *Busb. Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* & *MSS.* quibus uſus eſt *Petitus.* κρείττων in *Editis.* Quo modo legerit *Epiphanius*, qui vertit *naturæ valde modeſtæ erat & pudoris ingenui*, aliis conjiciendum relinquo.

c Στράβων] Timagenem quidem laudat *Strabo.* Sed in iis quæ ſuperſunt *Strabonis* hic locus non reperitur. Suſpicor tamen potius Timagenem Syrum fuiſſe quam Mileſium, quem laudat *Joſephus.*

d Ὀνόματος] ἐκ τοῦ ὀνόματος, בשם. REL.

e Οἰκοῦντος,] Lege ᾠκειῶσθαι. COCC.

f Τῶν αἰδοίων προσομῆ.] Τῇ τῶν *Vat.* & *Lugd. Bat.*

g Σαλώμη ἡ] Ita in omnibus libris, quibus uſi ſumus, tam *Lat.* quam *Gr.* præter *MSS. Gall.* & *Vat.* qui habent Σαλίνα cum *Euſebio Aliiſque.* ut videre eſt apud *Scalig.* in *Animadv. Euſeb.* p. 139. Sed Salinam à Salome diverſam facit *Uſſerius* ad *A. M.* 3892. Videſis *Jac. Cappellum* ad *A. M.* 3897. HUDS. Judæi in Megillath Taanith hoc nomen ſcribunt שלמיון, & id nomen dant uxori Regis Jannæi. Sic μήτηρ αὐτῶν Σαλομίνης appellatur mater 7 fratrum, in MSto codice libri quarti de Machabæis. REL.

h Αὐτοὺς εἶχεν] Αὐτοὺς non agnoſcit *Hen.*

i Ἰαννᾶον τὸν Ἀλέξανδρον βασιλέα καθίστησι,] Ἰαννίαν *Hen. Busb. Nicephor. in Eclogis* & *Zonar.*

k Τὸν καθ' ἡλικίαν] Τὸν καὶ καθ' ἡλ. & mox ᾧ συνέβη *Hen.*

l Στέργων] *Lugd. Bat.* στέργων ση. Adſcripſit Codici meo *Coccejus*, Forte εἰς τὰ HAV.

* *In Galilæa ubi natus eſt educandum curavit.*] Genitum in Galilæa nutriri dimiſit, *Epiphan.*

m Γαλιλαίᾳ] Nam Galilæa non adeo felix habita & exculta ac reliqua Judæa, ut conſtat ex *Actis* c. 2. v. 7. *Joan.* c. 7. v. 52. & *Matth.* c. 26. v. 73.

n Τὸν δὲ ἕτερον,] Qui Abſalomus dictus eſt.

o Τῶν δὲ ——— ἀλλήλους,] Antiochus Philometor & Antiochus Cyzicenus *Philometor* idem qui *Grypus* in Exc. Scalig. p. 227. vid. de mutuis eorum bellis ſupra c. 10. §. 1. SPANH.

p Φιλομήτωρ] Ἐπικαλεῖται δὲ Γρυπὸς καὶ Φιλομήτωρ. in Græcis *Euſebii*, p. 227.

† *Legionem militum alens*,] *Al.* una cum legione militum quam alebat.

q Ἐπὶ-

ἔπεμχον, οἱ τῇ δυνάμει μὲν ἀπηγορδυκότες, αἰσχυνόμενοι δ' ὡδ' ἀναχωρῆσαι διετέλεν, δρμία δ' ἀναπαύσει διαφέροντες τ ἀγῶνα. λοιπὴ δ' αὐτοῖς ἐλπὶς ἦν ἡ ἀπὸ τ Αἰγύπτε βασιλέων, καὶ μ Κύπρον ἔχοντ Πτολεμαίε τὸ Λαθύρε, ὃς ὑπὸ τ μητρὸς Κλεοπάτρας τ δρχῆς ἐκπεσὼν εἰς Κύπρον παρεγένετο. πέμψαντες οὖν πρὸς τοῦτον οἱ Πτολεμαεῖς, παρεκάλουν ἐλθόντα σύμμαχον ἐκ τ Αλεξάνδρε χερῶν αὐτοὺς ῥύσασθαι κινδυνευόντας. ἐπελπισάντων δ' αὐτὸν τ πρέσβεων, ὡς διαβὰς εἰς Συρίαν ἐξ μ Γαζαίους [q] ἑστῶτας μετ τ Πτολεμαέων ἐκ Ζωίλον, ἔτι γε μὴν Σιδωνίους καὶ πολλοὺς ἅμα αὐτῶν συλλήψεσθαι λεγόντων, ἐπαρθεὶς [r] πρὸς τὸν ἔκπλουν ἔσπευδεν.

γ'. Ἐν τούτῳ δ' τοὺς Πτολεμαεῖς [s] Δημαίνετ, πιθανὸς ὢν αὐτοῖς τότε καὶ δημαγωγῶν, μεταβάλλεσθαι τὰς γνώμας [t] ἐποίησεν, "ἄμεινον εἶναι φήσας ἐπ' ἀδήλῳ τῷ [v] γενη-"σομένῳ διακινδυνεύειν πρὸς τοὺς Ιουδαίους, μᾶλλον ἢ φα-"νερὰν [x] εἰσδέξασθαι δουλείαν, δεσπότην προσδοκῶντας αὐτοὺς, "καὶ πρὸς τούτῳ μὴ τ παρόντα μόνον ἔχειν πόλεμον, ἀλ-"λὰ καὶ πολὺ μείζονα τ ἀπ' Αἰγύπτε. τὴν γὰρ Κλεο-"πάτραν ὑπειδόμενον δυνάμιν αὐτῷ [y] κατασκευάζο-"μενον Πτολεμαῖον ἐκ γειτόνων, ἀλλ' ἥξειν ἐπ' αὐτοὺς "μετὰ μεγάλης στρατιᾶς· πεπεῖσθαι γὰρ αὐτὴν ὥστε καὶ τ [z] "Κύπρε τ ἦν ἐκβαλεῖν. εἶναι δ' Πτολεμαίῳ μὲν [a] διά-"μαρτῶσι τ ἐλπίδ ὑποφυγεῖν πάλιν εἰς τὴν Κύ-"προν· αὐτοῖς δ' [b] κίνδυνον τ ἔσχατον." ὁ μὲν οὖν Πτολεμαῖ [c] κατὰ τ πόρον μαθὼν τὴν τ Πτολεμαέων [d] μεταβολὴν, ὀδὸν ἧττον ἔπλευσε, καὶ καταχθεὶς εἰς τὴν λεγομένην Συκάμινον, ἐνταῦθοι τὴν δύναμιν ἐξεβίβασεν. ἦν δ' ὁ πᾶς στρατὸς [e] αὐτ πεζοῖς τε ἅμα καὶ ἱππεῦσι μυρίοις τετρακισμυρίοις· ὃς προαγαγὼν πλησίον τ Πτολεμαΐδ, καὶ στρατοπεδευσάμεν, ἐπεὶ μήτε τοὺς παρ' αὐτοῦ πρέσβεις ἐδέχοντο μήτε τ λόγων ἠκροῶντο, μεγάλως ἐφρόντιζεν.

δ'. Ελθόντων δ' πρὸς αὐτὸν Ζωίλε τε καὶ τ Γαζαίων, καὶ δεομένων συμμαχεῖν αὐτοῖς πορθουμένης [f] αὐτῶν τ χώρας ὑπὸ τ Ιουδαίων καὶ Αλεξάνδρε, λύει μὲν τὴν πολιορκίαν δείσας τ Πτολεμαῖον ὁ Αλέξανδρ· ἀπαγαγὼν δὲ τὴν στρατιὰν εἰς τὴν οἰκείαν ἐστρατήγει τὰ λοιπὰ, λάθρᾳ μὲν τὴν Κλεοπάτραν ὀπὶ τ Πτολεμαῖον μεταπεμπόμεν, φανερῶς δὲ φιλίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ὑποκρινόμεν. καὶ πεντακόσια δ' ἀργυρίε τάλαντα δώσειν ὑπέσχετο, χάριν ἀντὶ τούτων αἰτῶν Ζωίλον ἐκποδὼν ποιησάμενος τ τύραννον, καὶ τὴν χώραν τοῖς Ιουδαίοις προσνεῖμαι. τότε μὲν οὖν ὁ Πτολεμαῖ ἡδέως τὴν [g] πρὸς Αλέξανδρον ποιησάμεν φιλίαν χάρᾳ τ Ζωίλον· ὕστερον δ' ἀκούσας λάθρᾳ [h] διαπεμπόμενον αὐτὸν πρὸς τὴν μητέρα αὐτ Κλεοπάτραν, λύει τὰς γεγραμμένας πρὸς αὐτὸν ὅρκους, καὶ προσβαλὼν πολιορκεῖ τὴν Πτολεμαΐδα, μὴ δεξαμένην αὐτόν. καταλιπὼν δ' ὀπὶ τ πολιορκίας στρατηγὸς καὶ μέρ τι τ δυνάμεως, αὐτὸς [i] τῷ λοιπῷ [k] τὴν Ιουδαίαν καταστρεψόμεν ὥρμησεν. ὁ δ' Αλέξανδρ, τὴν μ Πτολεμαΐδα διάνοιαν μαθὼν, πυνθάνεται δ' αὐτὸς πρὸς πέντε μυριάδας τ ἐγχωρίων, ὡς δ' ἔνιοι συγγεγραφῆς εἰρήκασιν, ὀκτώ· καὶ ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν [l] ἀπήντα τῷ Πτολεμαίῳ. Πτολεμαῖ δ' ἐξαίφνης ὀπιπεσὼν [m] Ασωχεῖ τῇ τ Γαλιλαίας πόλ, Σάββασιν αἱρεῖ καὶ κρατ αὐτὴν, καὶ πρὸς μυρία σώματα δ' πολλὴν ἐπέρασεν ἔλαβε λείαν.

fecti & laſſati, cedere tamen erubeſcentes, perſeverarent, atque quieſcentes & reſpirantes pugnam differrent. Supererat autem illis una ſpes ab Ægypti regibus & Ptolemæo Lathuro, Cyprum tenente, qui à matre Cleopatra imperio dejectus Cyprum ſe contulerat. Igitur hunc oratum miſerunt Ptolemaïdenſes, ut ſibi ſuppetias ferret, ipſoſque periclitantes ex Alexandri manibus liberaret. Cumque ei ſpem feciſſent legati, quod in Syriam trajectus habiturus eſt Gazæos & Zoilum à Ptolemaïdenſibus ſtantes, atque Sidonios dicerent & multos una cum eis in auxilium acceſſuros, his rebus ille elatus navigationem adornare feſtinabat. *Ptolemæum Lathurum in auxilium accerſunt Ptolemaïdenſes.*

3. Interea autem Demænetus, homo popularis eloquentiæ, & qui tum auctoritate apud Ptolemaïdenſes valebat, fecit ut ſententiam illi mutarent, dicens "præſtare incerto eventu periclitari cum "Judæis, quam manifeſtam accipere ſervitutem, "domino ſe tradendo; & inſuper non modo præ-"ſens habere bellum, ſed etiam multo majus ab "Ægypto *exſpectare*. Non enim rerum ſuarum "adeo negligentem fore Cleopatram ut permiſſu-"ra eſſet Ptolemæum vires ſibi comparare ex vi-"cinis, ſed eos magna manu aggreſſuram eſſe: "quippe quæ filium etiam ex Cypro dejicere co-"netur. Eſſe autem Ptolemæo, ſi ſua ſpe dejectus "ſit, receptum rurſus in Cyprum; ipſis vero ex-"tremum periculum *adeundum*." Et quidem Pto-"lemæus, cognito dum proficiſceretur, quod Pto-"lemaïdenſes conſilium mutarint, nihilominus na-"vigavit; & in eam quæ Sycaminus dicitur appulſus, ibi cum copiis ſuis exſcenſionem fecit. Erat autem in univerſum ejus exercitus, qua peditum qua equitum, circiter triginta millia: quibus prope Ptolemaïdem ductis factiſque caſtris, cum *cives* neque ipſius legatos admitterent neque verba audirent, valde anxius erat & æſtuabat. *Demenetus ſuadet Ptolemaïdenſibus, ut Ptolemæum in urbem non reciperent.*

4. Poſtquam vero Zoilus & Gazæi ad eum veniſſent, oraſſentque ut ſibi auxilium ferret, agris eorum vaſtatis à Judæis & Alexandro, obſidionem quidem, præ metu Ptolemæi, ſolvit Alexander: atque abducto domum exercitu, deinceps aſtu rem gerebat, clanculum Cleopatram adverſus Ptolemæum accerſens, aperte vero amicitiam & ſocietatem cum eo ſimulans. Quinetiam quadringenta argenti talenta daturum ſe promiſit, ea lege ut Zoilus tyrannus è medio tolleretur, & regio Judæis attribueretur. Et tum quidem Ptolemæus, libenter inita cum Alexandro amicitia, Zoilum in poteſtatem ſuam redigit: verum poſtea, ubi audivit Alexandrum clam ad matrem ſuam Cleopatram nuncios mittere, ſolvit quod ei præſtiterat jusjurandum, & Ptolemaïdem, quæ eum non admiſerat, adgreſſus obſidet: atque relictis in obſidione ducibus & parte copiarum, ipſe cum reliquis ad Judæam populandam profectus eſt. Alexander autem, intellecta mente Ptolemæi, coëgit & ipſe ad quinquaginta incolarum millia, aut, ut ſcriptores quidam tradiderunt, octoginta; & aſſumptis copiis Ptolemæo obviam proficiſcitur. Ptolemæus vero Aſochin Galilææ urbem Sabbato de improviſo adortus expugnat; & circiter decem corporum millia, multamque aliam prædam capit. *Ptolemaïdis obſidionem ſolvit Alexander.* *Fœdus inter Ptolemæum Lathurum & Alexandrum.* *Quòd Alexander dolo malo egerit, fœdus frangit Ptolemæus.* *Aſochim expugnat.*

5. Dein-

q Εστῶτας μ τ Πτολεμαέων] *Lugd. Bat.* σωεστῶτας μ Ε Πτολεμαίε.
r Πρὸς τ ἔκπλουν ἔσπευδεν.] Τὰ πρὸς τ ἔκπλουν *Busb.* & *Hen.*
s Δημαίνετ,] Δημήτι juxta quoſdam *Epiphanii* libros.
t Εποίησεν,] Επεισεν *Busb.* & *Hen.*
v Γενησομένῳ διακινδυνεύειν] Γεγυμνωμένῳ διακινδυνεύσειν *Vat.*
x Εισδέξασθαι δουλείαν,] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* & forſan *Epiphan.* qui vertit *ſuſcipere.* ὑπδέξασθαι in *Editis Aliiſque.* Forſan ὑποδέξασθαι legendum.
y Κατασκευαζόμενον] *L. B.* κατασκευαζομένην.
z Διαμαρτῶσι τ ἐλπίδ] Διαμαρτόντι *Hen.*
a Κίνδυνον τ ἔσχατον.] Κινδύνων *Hen.*
b Κατὰ τ πόρον μαθὼν] Καὶ τὴν πορείαν *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*
c Μεταβολὴν,] *L. B.* μεταβυλὴν.
d Αὐτῆ] Αὐτῷ *Hen* & *Vat.*
e Πεζοῖς τε ἅμα καὶ ἱππεῦσι] *L. B.* πεζοί τε ἅμα σὺν ἱππεῦσι.
f Αὐτῶν τ χώρας] Ita *Gen.* αὐτοὺ *Baſ.* αὐτοῖς *Vat.*
g Πρὸς Αλέξανδρον ποιησάμεν φιλίαν] Πρὸς τ Αλέξανδρον *Busb.*
h Διαπεμπόμενον αὐτὸν] Διαπεμψάμενον *Vat.*
i Τῷ λοιπῷ] Μετὰ τῷ λ. *Hen.* τὸ λοιπὸν *Busb.*
k Τὴν Ιουδαίαν] Ita *MSS.* τὴν Ιουδαίων in *Editis.*
l Απήντα τῷ Πτολεμαίῳ.] Ita *Busb. Hen.* & *Vat.* ἀπαντᾷ in *Editis.*
m Ασωχεῖ] Hæc urbs alibi *Joſepho* dicitur Ασωχεῖς & Ασῶχις. *Epiphanio* autem *Aſochiton* aut *Aſocron.* at *Sachan* appellat *Pſeudogorionides.* Ασωχίτου τ Γαλ. in *Cod. Vat.* HUDS. Conf. de Vita §. 41. SPANH.

XXI. *Ptolemæus & Alexander pugnæ se parant.*

5. Deinde Sepphorim tentavit, quæ ab ea quam populatus erat prope aberat: multisque ibi amissis Ptolemaïdem abiit, conflicturus cum Alexandro. Ei autem occurrit Alexander apud Jordanem fluvium, ad locum quendam nomine Asophum, non longe à Jordane fluvio; & prope hostes castra metatur. Cæterum habebat in prima acie octo pugnatorum millia, quos Hecatontomachos appellabat, qui scutis ære tectis utebantur. itemque Ptolemæi prima acies tectos ære clypeos gestabat. Veruntamen cæteris quidem rebus inferiores erant Ptolemæani, eoque timidius periculum subierunt: sed non parum eis audaciæ addidit Philostephanus aciei ordinandæ præfectus, jubens transire fluvium qui inter castra positus erat. Alexander vero eos exitu prohibendos non existimavit. nam facilius hostes, si fluvium à tergo haberent, se superaturum esse credidit; quod ex prælio fugere nequirent. Et principio quidem inter eos anceps erat & manibus & animis prælium; magnaque utriusque exercitûs facta erat cædes. Cumque superiores evaderent Alexandri milites, Philostephanus, partitus copias *suas*, cedentibus commode subsidia mittebat; ac nemine inclinanti Judæorum parti succurrente, fiebat ut isti fugerent, qui in proximo erant *illis* non subvenientibus, sed simul cum eis in fugam se conjicientibus, at Ptolemæani contra ac illi faciebant. Nam Judæis instantes, eos occidebant: & ad extremum omnes in fugam actos persequebantur, tanta strage edita, ut eis & ferrum obtunderetur & manus delassarentur. quippe triginta hominum millia *in eo prælio* occisa retulerunt: (at Timagenes dixit quinquaginta millia *cecidisse*) atque alios partim captos, partim domum fuga dilapsos.

Aciei quo modo ordinata.

Alexandri copiæ fusæ fugataque.

Timagenes historicus.

Ptolemæi Lathuri crudelitas.

6. Ptolemæus vero, post victoriam regionem populatus, vespere mansit in quibusdam Judææ pagis: quos feminarum & infantum plenos nactus, militibus imperavit ut eos jugularent & frustatim dissecarent, & cum membratim in ferventia ahena eos conjecissent, libamenta facerent. Hoc autem *illis* mandavit, ut qui ex prælio elapsi fuerint & ad eos venerint, hostes humana carne vesci arbitrarentur; & ea re illos qui viderent magis perterrefacerent. Imo & Strabo refert & Nicolaus, quod eos hoc modo acceperit ut memoravi. Ad hæc Ptolemaïdem vi expugnavit, ut etiam alibi indicavimus.

Strabo & Nicolaus Damascenus.

ε'. Περάσας ἢ καὶ [n] Σεπφώρην μικρὸν ἄπωθεν τ̃ πεπορθημένης, πολλὰς ἀποβαλὼν ἦει πολεμήσων Ἀλεξάνδρῳ. [o] ἠπλίτησε δ' αὐτῷ πρὸς τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ Ἀλέξανδρος, πρί τινα τόπον λεγόμενον [p] Ἀσωφών, ὃ πόρρωθεν μ̃ Ἰορδάνου ποταμοῦ· καὶ βάλλεται στρατοπεδον πλησίον τ̃ πολεμίων. εἶχε μέντοι τὰς [q] προμαχομένας ὀκταχιλίους, ὃς Ἑκατονταμάχας προσηγόρευσεν, ὁπλισχάλκοις ζρωμένας τοῖς θυρεοῖς. ἦσαν ἢ καὶ τοῖς τ̃ Πτολεμαίου [r] προμαχ̃σιν ὁπλισχαλκοι αἱ ἀσπίδες. τοῖς μέντοιγε ἄλλοις ἔλασσον ἔχοντες οἱ τ̃ Πτολεμαίου, ὑλαβέστερον σωθ̃ψαν εἰς τ̃ κίνδυνον· θάρσος ἢ αὐτοῖς οὐκ ὀλίγον [s] ἐποίησεν ὁ ταξιάρχης Φιλοστέφανος, διαβ̃ναι κελεύσας τὸν ποταμὸν, ὃ μεταξὺ ἦσαν ἐστρατοπεδευκότες. Ἀλεξάνδρῳ ἢ κωλύσαι αὐτῶν τὴν διάβασιν οὐκ ἔδοξεν. [t] ἐνόμισε γὰρ εἰ κατὰ νώτου λάβοιεν τὸν ποταμὸν, ῥᾴον αἱρήσειν τὰς πολεμίους, φεύγειν οὐκ δ μάχης δ δυναμένους. [v] κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν παρ' ἀμφοτέρων ἦν ἔργα χειρῶν καὶ σθένους ὑπερπλήσια, καὶ πολὺς ἐγένετο φόνος ἐξ ἑκατέρων [x] τ̃ στρατευμάτων. ὑπερτέρων ἢ τ̃ Ἀλεξάνδρου γινομένων, Φιλοστέφανος, διελὼν τὴν δύναμιν, δεξιῶς τοῖς ἐνδιδοῦσιν ἐπεκούρει· μηδενὸς ἢ τῷ κλιθέντι μέρει τ̃ Ἰουδαίων προσβοηθοῦντος, [y] τούτοις μὲν συνέβαινε φεύγειν, μὴ βοηθούντων [z] τ̃ πλησίον, ἀλλὰ κοινωνούντων δ φυγῆς, οἱ ἢ τῷ Πτολεμαίου πανταχόθεν τούτων ἔπιπτον. ἐπόμενοι γὰρ ἔκτεινον τοὺς Ἰουδαίους, καὶ τὸ πλοῦτον σπάσαντες αὐτοὺς ἅπαντας ἐδίωκον οἱ φονεύοντες, ἕως ἔδυ ὁ σίδηρος [a] αὐτοῖς ἡμβλυμμένος κτείνουσι, καὶ αἱ χεῖρες παρείθησαν. τρισμυρίους γοῦν ἔφασαν [b] ἀνδρῶν ἀποθανεῖν· Τιμαγένης ἢ, πεντακισμυρίους εἰρηκε· τ̃ ἢ ἄλλων, τοὺς μὲν αἰχμαλώτους ληφθῆναι, τοὺς δ' εἰς τὰ οἰκεῖα διαφεύγειν χωρία.

ς'. Πτολεμαῖος ἢ μ̃ τὴν νίκην [c] προσκαταστραμένην τὴν χώραν, ὀψίας [d] ἐπιγινομένης ἐν [e] τισι κώμαις τ̃ Ἰουδαίας κατέμεινεν· ἃς γυναικῶν ὄχλων μεστὰς καὶ νηπίων, ἐκέλευσε τοὺς στρατιώτας, ἀποσφάττοντας αὐτὰς ὁμοῦ κρεουργοῦντας, ἐκβ̃ναι εἰς λέβητας ζέοντας ἐνιέντας τὰ μέλη ἀπάρχεσθαι. τοῦτο ἢ προσέταξεν, ἵν' οἱ διαφυγόντες δ μάχης, [f] καὶ πρὸς αὐτὰς ἐλθόντες, σαρκοφάγους ὑπολάβωσιν εἶναι τοὺς πολεμίους, καὶ διὰ τοῦτο ἔτι μᾶλλον αὐτοὺς [g] καταπλάγωσι ταῦτ' ἰδόντας. [h] λέγῃ ἢ ὁ Στράβων ὁ Νικόλαος, ὅτι τοῦτον αὐτοῖς ἐξεύρησιτο τ̃ τρόπον, καθὼς κἀγὼ προείρηκα. [i] ἔλαβε ἢ ὁ τὴν Πτολεμαΐδα κ̃ κράτος, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις φανερὸν πεποιήκαμεν.

n Σεπφώρην] Ita *Hen.* & *Vat.* & rectè, cum ΣΕΠΦΟΡΗΝΩΝ habeant Nummi. Σεμφώρην in *Editis Aliisque.* Videsis *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 13. p. 304. & *Relandum* in *Palæstina S.* p. 999. HUDS. *Gen.* Σεμφώρην, vel Σέπφωρην. malè etiam *Gen.* Σαμφόροις seq. lib. 14. c. 5. §. 3. Vel Σεπφωρεῖς· lib. 17. c. 12. §. 5. Σεπφώρην, ubi *Gen.* Σέπφωρην· & *alibi.* lib. 2. c. 4. §. 1. Nummi ΣΕΠΦΩΡΗΝΩΝ. SPANH.

o Ηπλίτησε δ' αὐτῷ] Υπλίτησε *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

p Ασωφών,] Σαφὼν veram scripturam esse existimat *Petitus* in *Animadv. ὠικδότοις*, tom. 3. p. 724. eundemque locum esse credit, qui *Hieronymo* dicitur *Saphon.*

q Προμαχομένας ὀκταχιλίους,] Μαχουένους legisse videtur *Epiphan.* unde nonnihil firmari videtur, quod loco jam citato asserit *Petitus*; scilicet, eos non fuisse qui in prima acie pugnant, *velites*, sed *triarios*, in quibus totius exercitus spes, quorum singuli *centum hominum* impetum sustinere poterant.

r Προμαχ̃σιν] Ita cum *Hen.* προμαχ̃σιν in *cæteris.*

s Εποίησεν] Ἐπεποίηκεν *Hen.* & *Vat.*

t Ενόμισε γὰρ] Ενόμιζε *Vat.*

v Κατ' ἀρχὰς] Ως ἢ σωθ̃ψαν, κατ' ἀρχὰς μὲν παρ' ἀμφοτέροις διὰ ἔργα χειρῶν καὶ προθυμία διαπλησία, καὶ πολὺς φόνος ἐξ ἑκατ. *Busb.*

x Τ̃ στρατευμάτων.] Illud τ̃ ex *MSS.*

y Τούτοις μὲν συνέβαινε φεύγειν,] Τοῦτος *Hen.* & *Busb.*

z Τ̃ πλησίον,] Μηδὲ τ̃ πλ. *Hen.* & *Lugd. Bat.*

a Αὐτοῖς ἠμβλυμένη κτείνουσι,] Αὐτῶν *Vat.*

b Ανδρῶν ἀποθανεῖν.] Ita *Hen. ἀνδρας Busb. αὐτῶν* in *Editis.*

c Προσκαταστραμένην] Προσκαπλατῶν *Vat.*

d Επιγινομένης] Ita *Busb. Hen.* & *Vat. γινομένης* in *Editis.*

e Τισι κώμαις τ̃ Ιουδαίας] Hoc modo *Hen.* & *Vat. τοῖς* in *reliquis.* & *χώραις* pro *κώμαις Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

f Καὶ πρὸς αὐτὰς ἐλθόντες,] Καὶ abest *Hen.* & *Busb.*

g Καταπλάγωσι ταῦτ' ἰδόντας.] Καταπλαγῶσι *Vat. Hen.* & *Busb. καταπλαγῶσι* in *Editis.* mox *ταῦτα ἰδόντις Hen.* quod una cum *καταπλαγῶσι* ferri potest, si *αὐτοὶ* pro *αὐτὰς* scriberetur.

h Λέγῃ ἢ κ̃ Στράβων κ̃ Νικόλαος,] Illi *λέγῃ ἢ κ̃* & cætera usque ad *ἔλαβε* desunt in *Epiphanii* libris.

i Ελαβε ἢ κ̃ τὴν Πτολεμαΐδα κ̃ κράτος,] Ita *Hen. Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan. ἔλασσον* in *Editis.*

ΚΕΦ. ιγ΄.

Ως Αλέξανδρ☉, Κλεοπάτρας συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ποιησαμένης, στρατεύ☽ ἐπὶ τῶι Κοιλῶι Συρίαν, καὶ τῶι Γαζαίων πόλιν κατασκάπτ☿· καὶ ὡς πολλὰς Ιουδαίων κατ' αὐτὸ στασιασάντων μυριάδας ἀναιρεῖ. Περὶ Αντιόχου Γρυποῦ, Σελεύκου, Αντιόχου Κυζικηνοῦ Ⓒ Εὐσεβοῦς, Ⓒ ἄλλων.

CAP. XIII.

Quomodo Alexander, poſtquam Cleopatra cum ipſo ſocietatem iniiſſet, expeditionem facit in Cœlen-Syriam, & Gazæorum urbem funditus evertit: utque multas Judæorum myriadas, ob motam in ipſum ſeditionem, occidit. De Antiocho Grypo, Seleuco, Antiocho Cyziceno & Pio, aliiſque.

Κλεοπάτρα δὲ ὁρῶσα τὸν υἱὸν αὐξανόμενον, καὶ τῶι τῶν Ιουδαίων ἀδεῶς πορθοῦντα, καὶ τῶι Γαζαίων πόλιν ὑπήκοον ἔχοντα, ὠφείλειν οὐκ ἔγνω τοῦτον ὑπερορᾶν τῶν πύλαις ὄντα, καὶ πολεμοῦντα τῶι τὴν Αἰγυπτίων ἀρχὴν μείζω γιγνόμενον· ἀλλὰ [k] παραχρῆμα καὶ μὴ ναυτικῆς καὶ [l] πεζικῆς δυνάμεως ἐπ' αὐτὸν ἐξώρμησεν, ἡγεμόνας τε ὅλης στρατιᾶς ἀποδείξασα [m] Χελκίαν καὶ Ανανίαν τοὺς Ιουδαίους. τά τε πολλὰ [n] τοῦτο, καὶ τοὺς υἱωνοὺς καὶ Διαθήκας πέμψασα [o] Κώοις [p] παρέθηκεν. τελεύσασα [q] τε τὸν υἱὸν Αλέξανδρον στόλῳ μεγάλῳ [r] ἐκπλεῖν εἰς Φοινίκην ἡ Κλεοπάτρα, μεταστάσης αὐτῆς ἦκεν εἰς Πτολεμαΐδα· μὴ δεξαμένων δὲ αὐτὸν τῶν [s] Πτολεμαέων [t] ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. Πτολεμαῖ☉ δὲ ἀπελθὼν ἐκ τῆς Συρίας [v] εἰς Αἴγυπτον ἔπαυσεν, αἰφνιδίως αὐτὸν οἰόμεν☉ κενὴν οὖσαν στρατιᾶς καθέξειν. ἀλλὰ διαμαρτὼν τῆς ἐλπίδ☉. κατ' [x] τοῦτον δὴ τὸν χρόνον, συνέβη καὶ Χελκίαν, τὸν ἕτερον τῶν δυνατῶν Κλεοπάτρας ἡγεμόνων, ἀποθανεῖν περὶ Κοίλην Συρίαν, [y] διώκοντα Πτολεμαῖον.

Cleopatra autem videns filium creſcere, & Judæam arbitratu ſuo vaſtare, urbemque Gazæorum in ſua poteſtate habere, ſtatuit non adeo ſui negligens eſſe ut eum pateretur, cum jam ad portas eſſet, majorque factus Ægypti imperium cuperet: ſed confeſtim cum navalibus pedeſtribuſque copiis adverſus eum proficiſcitur, mandata totius exercitûs cura Chelciæ & Ananiæ Judæis. magnam autem facultatum ſuarum partem, nepoteſque & teſtamentum ad Coos depoſitum miſit: juſſoque filio ſuo Alexandro in Phœnicen ingenti cum claſſe navigare, Cleopatra, cum ea *regio* deditionem feciſſet, ad Ptolemaïdem venit: & à Ptolemaïdenſibus non admiſſa, urbem obſidebat. Ptolemæus vero, à Syria profectus, Ægyptum properavit, exiſtimans ab exercitu vacuam poſſe de improviſo opprimi. Sed eum ſpes fefellit. Eodem tempore accidit, ut Chelcias alter Cleopatræ dux moreretur in Cœle-Syria, dum Ptolemæum perſequitur.

Cleopatra contra Ptolemæum proficiſcitur.

Cleopatra Ptolemaïdem obſidet.

β΄. Ακούσασα δὲ ἡ Κλεοπάτρα τὸν ἐπιχείρησιν τοῦ υἱοῦ, καὶ ὅτι τὰ περὶ τὴν Αἴγυπτον οὐχ ὃν προσεδόκα τρόπον [z] προκεχώρηκεν αὐτῶι, πέμψασα μέρ☉ τῆς στρατιᾶς ἐξέβαλεν αὐτὸν [a] ἀπὸ τῆς χώρας. καὶ ὁ μὲν, ἐκ τῆς Αἰγύπτου πάλιν ὑποστρέψας, τὸν χειμῶνα [b] διέτριβεν ἐν Γαζῃ. Κλεοπάτρα δὲ ἐν τούτῳ τῶι ἐν Πτολεμαΐδι φρουρὰν ἐκ πολιορκίας [c] λαμβάνει Ⓒ τὴν πόλιν. Αλεξάνδρῳ δὲ αὐτῆι μὴ δώρων προσελθόντ☉, καὶ θεραπείας οἵας ἄξιον ἦν, [d] πεπονθότος μὲν κακῶς ὑπὸ Πτολεμαΐδος, καταφυγῆς δὲ ἄλλης ἢ ταύτης ἀποροῦντος, τινὲς μὲν τῶν φίλων Ⓒ ταῦτα συνεβούλευον [e] αὐτῶι λαβεῖν, καὶ τὴν χώραν ἐπελθόντα κατασχεῖν, καὶ μὴ πρέπειν ὑπὸ ἑνὶ ἀνδρὶ τοσοῦτον πλῆθος ἀγαθῶν Ιουδαίων κείμενον. Ανανίας δὲ συνεβούλευε τούτοις [f] ἐναντία, λέγων "ἄδικα ποιήσειν αὐτὴν, εἰ "σύμμαχον ἄνθρωπον [g] ἀφαιρήσε☽ τῆς ἰδίας, ἐξουσίας, καὶ "ταῦτα συγγενῆ ἡμέτερον. οὐδὲ ἀγνοεῖν σε βούλομαι, φησὶν, ὅτι "τὸ πρὸς τοῦτον ἄδικον ἐχθρὰς ἅπαντας ἡμᾶς σοι τοὺς Ιουδαίους "[h] καταστήσ☽." ταῦτα δὲ [i] Ανανίᾳ παρακαλέσαντ☉, ἡ Κλεοπάτρα πείθε☽ μηδὲν ἀδικῆσαι τὸν Αλέξανδρον, ἀλλὰ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ἐποιήσατο ἐν Σκυθοπόλει τῆς Κοίλης Συρίας.

Cum Alexandro ſocietatem facit.

γ΄. Ο δὲ, τὸν ἐκ Πτολεμαΐδος φόβων ἐλευθερωθεὶς, στρατεύ☽ μὲν ἐπὶ τὸν Κοίλην Συρίαν· [k] αἱρεῖ δὲ Γάδαρα πολιορκήσας δέκα μησίν. αἱρεῖ δὲ Ⓒ Αμαθοῦντα μέγιστον ἔρυμα τῶν [l] ὑπὲρ τὸν Ιορδάνην καλουμένων, ἔνθα καὶ τὰ

3. Ille vero, Ptolemæi metu liberatus, continuo exercitum ducit in Cœlen-Syriam: & Gadara decem menſium obſidione expugnat. Inſuper & Amathuntem capit, munitionem omnium quæ ad Jor-

Alexander, expeditione facta, multas urbes in poteſtatem ſuam redigit.

k Παραχρῆμα καὶ μὴ ναυτικῆς] Παραχρῆμα μὴ καὶ ναυτ. *Vat.* παρ. μὴ ν. *Busb.* & *Hen.*

l Πεζικῆς δυνάμεως] Πεζῆς *Hen.* & *Busb.*

m Χελκίαν καὶ Ανανίαν] Vide ſupr. c. 10. §. 4.

n Πλοῦτον,] Πλοῦτον αὐτῆς *Hen.* & *Busb.* Ⓒ αὐτῆς *L. B.*

o Κωοις] *Apud Côn inſulam commendans* in *Editis Epiphanii*, in *MSS.* vero *apud Coos commendans.* Κῶς πόλις Αἰγύπτου *Steph. Byzant.* Κῶς νῆσ☉ Ægypti, apud *Ptolemæum.*

p Παρέθηκεν.] Παρεῖθετο *Hen. Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

q Δὲ τὸν υἱὸν] *L. B.* τὸν υἱὸν.

r Περαπλεῖν —— Πτολεμαΐδα·] Παραπλεῖν, εἰ ἡ φυγὴ ψεύδοιτο. ἡ Κλεοπάτρα ἡ μὴ πάσης αὐτῆς τὸ δυνάμεως. *Hen* (*Lugd. Bat.*) παραπλεῖν εἰς Φοιν. ἡ Κλ. μὴ πάσης αὐτῆς τὸ δυνάμεως ἦκεν *Vat.* & *Busb.* in *Epiphanii* libris, *cumque juſſiſſet filium ſuum Alexandrum cum maxima claſſe navium ad Phœnicen navigare propter refugia, omnem ſuam expeditionem Cleopatra in Ptolemaïde depoſuit.*

s Πτολεμαέων] Πτολεμαίων *Busb.* & *Hen.*

t Επολιόρκει τὴν πόλιν.] Πολιορκεῖ *Vat.*

v Εἰς Αἴγυπτον ἔπαυσεν,] Επὶ τὴν Αἴγυπτον *Vat.* & *Hen.* εἰς τὴν Αἴγυπτον *Busb.*

x Τοῦτον δὴ] *L. B.* τούτων δ.

y Διώκοντα Πτολεμαῖον.] Ita etiam *Epiphan.* διώκοντα τὸν Πτολ. ſolus *Hen.*

z Προκεχώρηκεν αὐτῷ,] Προσκεχωρηκέναι *Hen.* ſatis recte; modo deleatur ὅτι in ſuperioribus. προσκεχώρηκεν *Lugd. Bat.*

a Απὸ τῆς χώρας.] Εκ τῆς χ. *Hen.* & *Busb.*

b Διέτριβεν ἐν Γάζῃ.] Ita *Hen.* & *Busb.* διέτριψεν in *Editis.*

c Λαμβάνει καὶ τὴν πόλιν.] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) πολιορκίᾳ λαμβάνει *Busb.* λαβεῖν ἐκ πολιορκίας καὶ τὴν π. in *Editis.*

d Πεπονθότ☉ μὲν κακῶς ὑπὸ Πτολεμαΐδι,] Καὶ ἀξιωτ☉ ὑπαρχόντων πεπονθότι & mox ἀπορεῖντι *Busb.*

e Αὐτῷ λαβεῖν,] Αὐτὴ & mox ἐπελθόντα *Hen.*

f Εναντία,] Ταναντία *Busb.*

g Αφαιρήσ☽ τῆς ἰδίας ἐξουσίας,] Αφαιρεθήσ☽ *Hen.*

h Καταστήσ☽] Καταστασιάσ☽ *Busb.*

i Ανανίᾳ παρακαλέσαντ☉,] Ανανία παρασκευασαντ☉ *Busb.* Ανανίᾳ παρασκευασαντ☉ *Hen.*

k Αἱρεῖ δὲ Γαδαρα] Αἴρει *Hen.*

l Υπὲρ τὸν Ιορδάνην καταμηκῶν,] Υπὲρ τὸν Ιορδάνῃ *Hen. Vat.* atque l. 1. de *Bello Jud* in *MS. Lipſienſi* ὑπὲρ Ιορδάνῃ, forſan pro περὶ Ιορ ἀνῶ. Vide *Relandum* in *Paleſtina S.* p. 560. & *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* p. 401.

Jordanem ſitæ erant maximam, ubi rerum ſuarum pulcherrimas & chariſſimas Theodorus Zenonis filius habebat. Is, Judæos nec opinantes aggreſſus, decem eorum millia interficit, & Alexandri impedimenta deprædatur. Tamen his Alexander non eſt attonitus, ſed in maritimas oras Raphiam & Anthedonem (cui poſtea rex Herodes Agrippiadi nomen impoſuit) expeditionem facit, quam & ipſam vi cepit. Cumque videret Ptolemæum à Gaza in Cyprum, ejuſque matrem Cleopatram in Ægyptum receſſiſſe, iratus Gazæis, quod Ptolemæi opem imploraſſent, urbem obſidebat agrumque eorum vaſtabat. Apollodotus vero Gazæorum dux, cum duobus peregrinorum millibus & decem millibus domeſticorum noctu, Judæorum caſtra invaſit; ac quantiſper nox erat vincebant Gazæi, (hoſtes in eam opinionem adducentes, ut crederent Ptolemæum eſſe qui ipſos adortus eſſet) verum orta die, animiſque errore liberatis, ubi rei veritatem intellexerunt Judæi, ſeſe in unum conglobant, factoque in Gazæos impetu eorum circiter mille interficiunt. Cum autem Gazæi reſiſterent, & nec ob *rei alicujus* inopiam nec ob cæſorum multitudinem cederent (nam vel quodvis potius perferre in animum inducebant, quam in hoſtis poteſtatem redigi) eis etiam animos & alacritatem addidit Aretas Arabum rex, quem ſibi auxilio venturum ſperabant, quod ita promiſerat. Sed accidit, ut Apollodotus ante perimeretur. nam Lyſimachus ejus frater, ei ex invidia obtrectans, quoniam apud cives gratia valeret, eum interfecit, & collecto milite urbem Alexandro tradidit. Atqui ille ſtatim ut ingreſſus eſt placide ſe gerebat; verum poſtea milites in Gazæos immiſit, & eos ulciſci permiſit. Illi autem alii aliò verſi Gazæos interficere: quanquam ne Gazæi quidem ſegnes animos præbuerunt, quin in ſe irruentibus ita reſtiterunt, ut Judæorum non pauciores occiderint quam quot erant ipſi. Nonnulli vero deſerti domos incenderunt, ne ulla ex eis ſpolia ſupereſſent quibus potirentur hoſtes. Erant etiam qui liberos uxoreſque *ſuas* ſuis manibus perimebant, coacti eos hoſtium ſervitute ita liberare. erant autem conſiliariorum omnino quingenti qui in Apollinis fanum confugerunt: (nam accidit, ut, dum capta urbs eſt, ſenatus haberetur) eos vero etiam interfecit Alexander, & urbe in illos diruta revertit Hieroſolyma, poſtquam eam unum annum obſederat.

Gazam obſidet.

Gazæi fortiter ſe gerunt.

Gaza capta.

Magna ſtrages Gazæorum & Judæorum.

Mors Antiochi Grypi.

Seleucus ei in regnum ſuccedit.

4. Cæterum ſub id ipſum tempus etiam Antiochus, Grypus cognominatus, moritur ex inſidiis Heracleonis, cum quidem annos vixiſſet quinque & quadraginta, regnaſſet vero novem & viginti. Cum autem Seleucus ejus filius ei in regnum ſucceſſiſſet, bellum adverſus Antiochum movebat, patris *ſui* fratrem, cui cognomen erat Cyziceno; i-

κάλλιστα δὲ ἀπὸ δὴς ἄξια [m] Θεόδωρος ὁ Ζήνωνος εἶχεν. ὃς δὲ προσδοκῶσιν ὑπεπεσὼν τοῖς Ἰουδαίοις, μυρίους αὐτῶν [n] ἀποκτείνει, καὶ τὴν ἀποσκευὴν Ἀλεξάνδρου διαρπάζει. τότε μὲν οὖν [o] ὁ καταπλήττει τὸν Ἀλέξανδρον, ἀλλ' ὑπεράνω [p] τοῖς [q] ὑπὸ θαλατίοις μέρεσι, Ῥαφίᾳ καὶ Ἀνθηδόνι, ἃ ὕστερον [r] μὲν Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς Ἀγριππιάδα μετωνόμασε, καὶ κώμη τις ἐστὶν αὐτόθι. ὁρῶν δὲ τὸν Πτολεμαῖον ἐκ τῆς Γάζης εἰς Κύπρον [s] ἀνακεχωρηκότα, τὴν δὲ μητέρα αὐτοῦ Κλεοπάτραν εἰς Αἴγυπτον, ὀργιζόμενος δὲ τοῖς Γαζαίοις ὅτι Πτολεμαῖον ἐπεκαλέσαντο βοηθὸν, ἐπολιόρκει τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν [t] προενόμευσεν. Ἀπολλοδότου δὲ τοῦ στρατηγοῦ τῶν Γαζαίων, μετὰ δισχιλίων ξένων καὶ [v] μυρίων οἰκετῶν, νύκτωρ ὑπερβάντος τῷ τῶν Ἰουδαίων στρατοπέδῳ, ἐφ' ὅσον μὲν ὑπῆρχεν ἡ νὺξ, ἐνίκων οἱ Γαζαῖοι· δόκησιν παρέχοντες τοῖς πολεμίοις ὡς ἐπεληλυθότος αὐτοῖς Πτολεμαίου· γλωμένης δ' ἡμέρας καὶ τῆς δόξης ἐλεγχθείσης, μαθόντες οἱ Ἰουδαῖοι πάλιν, ὑπισυστρέφονται, καὶ τοῖς Γαζαίοις προσβαλόντες ἀναιροῦσιν αὐτῶν περὶ [x] χιλίους. τῶν δὲ Γαζαίων ἀντιχόντων, καὶ μήτε [y] ὑπὸ τῆς ἀνδρείας, μήτε ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἀναιρουμένων ἐνδιδόντων· πᾶν γὰρ ὅτιοῦν ὑπομένουν παθεῖν, ἢ ὑπὸ τῷ πολεμίῳ γενέσθαι· [z] προσωπήγαγεν αὐτῶν τὴν [a] προθυμίαν δὲ Ἀρέτας ὁ Ἀράβων βασιλεὺς, ὑπάρξων ὧν [b] ἦξειν αὐτοῖς σύμμαχος ἐπηγγελάμενος. ἀλλὰ συνέβη πρῶτον τὸν Ἀπολλόδοτον διαφθαρῆναι. [c] Λυσίμαχος γὰρ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, [d] ζηλοτυπῶν αὐτὸν ὑπὸ τῷ πλήθει τοῖς πολίταις δόκιμον εἶναι, κτείνας αὐτὸν καὶ στρατιωτικὴν συγκροτήσας, ἐνδίδωσιν [e] Ἀλεξάνδρῳ τὴν πόλιν. ὁ δ' ὅλους μὲν [f] εἰσελθὼν ἠρέμα· μετὰ δὲ ταῦτα τὴν δύναμιν ἐπέφηκε τοῖς Γαζαίοις, ὑπειρέψας πυρὰν αὐτούς. οἱ δὲ ἄλλοι ἀλλαχῆ [g] τραπόμενοι, τοὺς Γαζαίους ἀπέκλειναν· ἦσαν δ' οὐδ' ἐκεῖνοι τὰς ψυχὰς ἀγωνεῖς, ἀλλὰ τοῖς πλησίοις ἀμυνόμενοι τοὺς Ἰουδαίους ἐκ ἐλάττονας αὐτῶν διέφθειραν. ἔνιοι δὲ μονούμενοι τὰς [h] οἰκίας ἐνεπίμπρασαν, ὡς μηδὲν αὐτῶν λάφυρον εἶναι [i] τοῖς πολεμίοις λαβεῖν. οἱ δὲ καὶ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν αὐτόχειρες ἐγένοντο, τῆς ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς [k] αὐτοὺς δουλείας οὕτως ἀπαλλάττειν ἠναγκασμένοι. τῶν δὲ βουλῶν ἦσαν οἱ πάντες [l] πενταχόσιοι, συμφυγόντες εἰς τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερόν· σωθησόμενοι γὰρ τὴν ὑπόθεσιν σωθῆναι· ὁ δ' Ἀλέξανδρος [m] τοῦτο τε ἀναιρεῖ, καὶ τὴν πόλιν [n] αὐτοῖς ὑπανασκάψας ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα ἑαυτῷ πολιορκήσων.

δ'. [o] Τὸν δ' αὐτὸν δὴ τοῦτον καιρὸν καὶ Ἀντίοχος, ὁ Γρυπὸς ὑπικληθεὶς, ὑποθήκῃ ὑπὸ Ἡρακλέωνος ὑπεβουλεύθη, βιούσας μὲν ἔτη πεντηκοντα καὶ πέντε, [p] βασιλεύσας δ' ἑνδεκα καὶ εἴκοσι. Διαδεξάμενος δὲ τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ Σέλευκος, ἐπολέμει μὲν τῷ [q] πατρὸς ἀδελφῷ Ἀντιόχῳ, ὃς ἐπεκαλεῖτο Κυζικηνὸς, νικήσας

[m] Θεόδωρος] De hoc Theodoro infr. §. 5. SPANH.
[n] Ἀποκτείνει,] Ἀπέκτεινε & mox διέφθειρε *Busb.*
[o] Οὐ καταπλήττει] *L. B.* οὐ non agnoſcit.
[p] Τοῖς —— μετανόμασε,] Rhaphia & Anthedon, maritima loca, poſterior *Agrippias* ab Herode dicta. Idem αὖθις. lib. 1. c. 4. §. 4. & lib. 4. c. 11. §. 5. Ῥάφεια, Συρίας ἀρχή· SPANH.
[q] Ὑπὸ θαλατίοις] Τοῖς θαλατίοις *Hen.* & *Busb.* Legi poteſt, τοῖς ἐπὶ θαλατίοις μ.
[r] Μὲν Ἡρώδης] Illud μὲ ex *MSS.*
[s] Ἀνακεχωρηκότα,] Μετακεχωρηκότα *Busb.* & *Hen.*
[t] Προενόμευσεν.] Περιενόμευσεν legendum cenſeo.
[v] Μυρίων οἰκετῶν,] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* χιλίων in *Editis.*
[x] Χιλίους.] Διχιλίους ſolus *Hen.*
[y] Ὑπὸ τῆς ἀνδρείας,] Mallem ſane ὑπὸ δίους aut δειλίας.
[z] Προσωπήγαγεν αὐτῶν] Προεπήγαγεν αὐτῶν *Busb.* Προεπήγαγε δ' αὐτῶν forſan pro προσεπήγαγε δ' αὐτῶν *Vat.* προσεπήγαγε δ' αὐτῶν in *Editis.*
[a] Προθυμίαν καὶ Ἀρέτας] Εὐψυχίαν *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.*
[b] Ἥξειν αὐτοῖς σύμμαχος ἐπηγγελάμην.] Ἥκειν *Busb.*
[c] Λυσίμαχος γὰρ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ,] Illud γὰρ è *MSS.* & *Vet. Interpr.*
[d] Ζηλοτυπῶν αὐτὸν] Ζηλοτυπῶν αὐτῷ ἐπὶ τὸ *Busb.*
[e] Ἀλεξάνδρῳ τὴν πόλιν.] Gazæ deditio & vaſtatio. Hinc *Act.* VIII. 26. de Gaza αὕτη ἐστὶν ἔρημος· Eadem ab Alexandro M. ante vaſtata, καὶ μένουσα ἔρημος *Strabo* lib. XVI. SPANH.
[f] Εἰσελθὼν ἠρέμα·] Εἰσελθὼν *Vat. Busb.* & *Hen.* ἠρέμα *Busb.* ἠρεμῇ *Hen.* ἠρέμα *Vat.* εἰσῆλθεν ἠρέμα in *Editis.* in *Epiphanii* verſione *ſtatim cum ingreſſus fuiſſet quievit.*
[g] Τραπόμενοι] Ita *Busb.* & *Vat.* πεπόμενοι in *Editis.*
[h] Οἰκίας ἐνεπίμπρασαν,] Ita *Busb.* & *Vet. Interpr.* οἰκείας in *reliquis.*
[i] Τοῖς πολεμίοις λαβεῖν.] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ὡς μηδὲν λάφυρον οἱ πολέμιοι λάβοιεν *Busb.* ὡς μ. αὐτῶν λ. εἰ. τὰς πολεμίους λ. in *Editis Aliiſque.* in *Epiphanii* verſione, *ne aliqua ſpolia adverſarii poſſent invenire.*
[k] Αὐτοὺς δουλείας] Αὐτῶν *Hen.*
[l] Πενταχόσιοι,] Συμφυγόντων *Busb.*
[m] Τοῦτο] Τοῦτος μὲ *Busb.*
[n] Αὐτοῖς ἐπανασκάψας] Αὐτῶν ἐπισκ. *Busb.*
[o] Ὑπὸ τὸν αὐτὸν δὴ τοῦτον καιρὸν] Ὑπὸ τὸν αὐτὸν δὴ τοῦτον καιρὸν *Busb.*
[p] Βασιλεύσας δ' ἑνδεκα καὶ εἴκοσι.] Βασιλεύσας δὴ ἓξ καὶ εἴκοσι juxta *Frag. Porphyrii* in *Gr. Euſebii*, p. 227. Vide *Uſſerium* ad *A. M.* 3907.
[q] Πατρὸς ἀδελφῷ Ἀντιόχῳ,] Πατρὸς αὐτοῦ ἀδ. *Busb.*

τὸν Ἀν-

σας δ' αὐτὸν, καὶ λαβὼν ἀπέκτεινε. μετ' ὀ πολὺ ὁ τοῦ Κυζικηνοῦ παῖς [r] Ἀντίοχος, ὁ Εὐσεβὴς καλούμενος, φεύγων εἰς Ἀραδον, καὶ θεὶς διάδημα πολεμεῖ τῷ Σελεύκῳ, καὶ κρατήσας ἐξήλασεν αὐτὸν ἐξ ἁπάσης [s] τῆς Συρίας. ὁ δὲ φυγὼν εἰς Κιλικίαν, καὶ ἁλοὺς [t] ἐν τῇ Μόψῳ ἐσίᾳ πάλιν αὐτὸς εἰσέπραττε χρήματα. ὁ δὲ τῶν [v] Μαψουεστέων δῆμος, ἀγανακτήσας, ὑφῆψεν [x] αὐτοῦ τὰ βασίλεια, καὶ [y] διέφθειρεν αὐτὸν μετὰ τῶν φίλων. Ἀντίοχος δὲ ὁ τοῦ Κυζικηνοῦ παιδὸς [z] βασιλεύων τῆς Συρίας, Ἀντίοχος ὁ Σελεύκου ἀδελφὸς ἐκφέρει πόλεμον κατὰ [a] αὐτὸν, καὶ νικηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ μετὰ τῆς στρατιᾶς. μετὰ δ' αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Φίλιππος, θέμενος διάδημα, μέρους τινὸς τῆς Συρίας ἐβασίλευσε. Πτολεμαῖος δὲ ὁ Λάθυρος τὸ τέταρτον αὐτοῦ ἀδελφὸν [b] Δημήτριον, τὸν [c] Εὐκαιρον λεγόμενον, ἐκ Κνίδου μεταπεμψάμενος, κατέστησεν ἐν Δαμασκῷ βασιλέα. τούτοις δὲ τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς καρτερῶς [d] ἀνθιστάμενος Ἀντίοχος, ταχέως ἀπέθανεν. [e] Λαοδίκη γὰρ ἐλθὼν σύμμαχος τῇ τῶν [f] Γαλαδίτων βασιλίσσῃ, Πάρθους πολεμούσῃ, μαχόμενος [g] ἀνδρείως ἔπεσε. τὴν δὲ Συρίαν [h] κατεῖχον οἱ δύο ἀδελφοὶ Δημήτριος καὶ Φίλιππος, καθὼς ἐν ἄλλοις [i] δεδήλωται.

ε'. Ἀλέξανδρος δὲ τὸ οἰκεῖον πρὸς αὐτὸν στασιάσαντων, ἐπανέστη γὰρ ἐπ' αὐτὸν τὸ ἔθνος, τῆς ἑορτῆς ἀγομένης, καὶ ἑστὼς αὐτὸς ἐπὶ τοῦ βωμοῦ καὶ θύειν μέλλων, [k] κιτρίοις αὐτὸν ἔβαλλον· νόμος γάρ ἐστι τοῖς Ἰουδαίοις ἐν τῇ Σκηνοπηγίᾳ, ἔχειν ἕκαστον [l] θύρσους ἐκ φοινίκων καὶ [m] κιτρίων, δεδηλώκαμεν δὲ καὶ ταῦτα ἐν ἄλλοις· [n] προσελοιδόρησαν δ' αὐτὸν [o] ὡς ἐξ αἰχμαλώτου γεγονότα, καὶ τῆς τιμῆς καὶ τοῦ θύειν [p] ἀνάξιον. ὑπὸ τούτοις ὀργισθεὶς, κτείνει μὲν αὐτῶν πρὸς ἑξακισχιλίους· δρύφακτον δὲ ξύλινον πρὸ τοῦ βωμοῦ καὶ τοῦ ναὸν βαλλόμενον μέχρι τοῦ [q] θριγκοῦ, εἰς ὃν μόνοις ἐξῆν τοῖς ἱερεῦσιν εἰσιέναι, τούτῳ τὸν τοῦ πλήθους

psumque victum & *prælio* captum morte multabat. Non ita multo post Cyziceni filius Antiochus, cognomento Pius, cum Aradum perveniſſet & diadema ſibi impoſuiſſet, Seleuco bellum infert, & *armis* ſuperatum ex univerſa Syria expulit. At ille, cum fuga delatus eſſet in Ciliciam & in Mopſueſtiam receptus, iterum ab eis pecunias exigebat. Populus vero Mopſueſtienſis, *iſta re* irritatus, regiæ ipſius flammas ſubjecit, ipſumque cum amicis *illic* perire fecit. Cum autem Antiochus Cyziceni filius in Syria regnaret, Antiochus Seleuci frater bello eum adoritur, victuſque vitam ſimul & exercitum amittit. Poſt eum vero pater ejus Philippus, impoſito *ſibi* diademate, in parte Syriæ regnavit. Interim Ptolemæus Lathyrus quartum ejus fratrem Demetrium, qui Eucærus dicebatur, accitum è Cnido regem apud Damaſcum conſtituit. His autem duobus fratribus cum Antiochus ſtrenue reſiſteret, brevi diem obiit ſupremum. Nam in auxilium veniens Laodices Galadenorum reginæ, adverſus Parthos *tum* bellum gerenti; fortiter dimicans *in prælio* cecidit. Syriam vero duo fratres, Demetrius & Philippus, imperio tenuerunt, ſicut alibi narratum eſt.

Antiochus Cyzicenus occiditur.
Antiochus Pius, Cyziceni filius, Seleuco bellum infert.
Seleuci interitus.
Antiochus Seleuci frater Antiochum Cyziceni filium bello adoritur.
Demetrius Eucerus rex Syriæ.
Antiochus, in auxilium Laodices vocatus, prælio cadit.
Demetrius & Philippus Syriæ reges.

ſ'. Quod autem ad Alexadrum attinet, cum in ipſum ſeditionem ſui moviſſent, (in eum enim gens inſurrexit) dum feſtum ageretur, & ipſe aræ aſtaret rem divinam facturus, citriis eum petebant (more *eo* apud Judæos obtinente in Umbraculorum feſto, ut ſinguli ramos ferrent palmarum & citriorum, id quod alibi declaravimus) atque convicia ei dixerunt, quaſi ex captiva genitus eſſet, ideoque honore *pontificali* & ſacra faciendi poteſtate indignus. iſtis *ille* iratus occidit eorum ad ſex millia: & exſtructo circa aram & templum ſepto ligneo uſque ad *ſeptum* iſtud intra quod ſolis ſacerdotibus ingredi fas erat, hac ratione multitudinis ad

Mota ea Alexandrum ſeditio.

[r] Ἀντίοχος, ὁ Εὐσεβὴς] Ita lego ex fide Hiſtoricorum (*Appiani* in *Syr.* p. 132. & *Gr. Euſebii* p. 232.) non auctoritate librorum *Joſephi*, qui nobis ſuperſunt. in quibus (tam *Lat.* quam *Gr.*) Ἀντίοχος καὶ Ἀντωνῖνος ὁ Εὐσεβὴς καλούμενος φεύγοντες εἰς Ἀ. καὶ θεσθέμενοι διάδηματα πολεμοῦσι τῷ Σ. καὶ κρατήσαντες ἐξήλασαν. nisi quod unicus *Busb.* habeat Ἀντώνιος ὁ Εὐσ. & mox φεύγων. eraſis in fine tribus aut quatuor literis, deinde διάδημα. poſtremoque πρὸς τὸν Σιλ. Verum quod hoc (inquit *Petav.* l. 10. de *Doctr. Temp.* c. 45. p. 233.) hiſtoriæ portentum? aut quis ille eſt Antoninus Pius Cyziceni filius? nam ὁ Εὐσεβὴς cognomen Antiochi Cyziceni filii, qui & unicus in hiſtoria reperitur. Cui addo *Ez. Spanhemium*, qui (in lib. de *Præſt. & Uſu Numiſm.* p. 410. *Edit. Lond.*) dicit ex verbis iſtis *Joſephi* expungendum eſſe ὃς Ἀντωνῖνος, tanquam Gloſſema alicujus Magiſtelli, à quo, nempe quod eodem Εὐσεβὴς nomine dictus ſit apud Romanos Antoninus, ad marginem forte adnotatum, inde autem librariotum imperitia in textum aſſumptum. idque ſane à ſæculis aliquot ante Epiphanium natum. HUDS. Antiochus Cyzicenus à Seleuco v. cæſus Trog. Epit. XL. At hic *Antonini* nomen gloſſema eſt, quod ideo, quia Εὐσεβὴς etiam dictus, è margine, ubi adſcriptum fuerat, in Textum irrepſit. Quod mirum, idem occurrit apud *Rufinum*: Antiochus & Antonius Pius. Idem etiam gloſſema in Edit. Baſil. SPANH.

[s] Τῆς Συρίας.] Illud τῆς ex *MSS.*

[t] Ἐν τῇ —— χρήματα.] Vide de hoc Antiochi Grypi interitu Mopſueſtiæ Appian. qui idem tradit Syriac. p. 132. SPANH.

[v] Μοψουεστέων δῆμος,] Ita *Busb.* & *Hen.* Μοψουεστίων in *Editis Aliiſque.*

[x] Αὐτοῦ τὰ βασίλεια,] Sic *Busb.* & *Vat.* (*Lugd. Bat.*) αὐτῷ βασίλεια in *Editis Aliiſque.*

[y] Διέφθειρεν αὐτὸν.] Vide *Uſſerium* ad *A. M.* 3911.

[z] Βασιλεύοντος τοῦ Συρίας,] Sic *Busb. Hen.* & *Vet. Interpr.* βασιλεύσαντος in *cæteris.*

[a] Αὐτὸν,] Ita *Busb. Hen.* & *Epiphan.* αὐτῷ in *reliquis.*

[b] Δημήτριον,] Demetrius Eucærus IV. frater, Rex Damaſci. Hi Antiochus & Philippus fratres *Gemelli* dicti à *Porphyrio in Exc. Scaligeri.* SPANH.

[c] Εὐκαιρον λεγόμενον,] Ἀκαιρον *Busb. Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.* Potuit quidem Demetrius per ludibrium ita appellari (uti obſervavit Cl. *Aldrichius*) ſicut Antiochus *Epimanes* pro *Epiphanes*, & Ptolemæus *Kacergetes* pro *Euergetes.*

[d] Ἀνθιστάμενος Ἀντίοχος,] Ἀνθαθιστάμενος *Busb.*

[e] Λαοδίκη] Ἐν Λαοδίκῃ *Hen.* ἐν Λαοδικείᾳ *Busb.* ἐν Λαοδικίᾳ in *Editis Aliiſque.* Verum cum *Epiphanius* habeat, *Nam Laodiciæ Gaminorum reginæ contra Parthos bellanti cum ſocius advenisſet*, reſcripſi Λαοδίκῃ è *Cod. Hen.* & voculam ἐν delevi, ut quæ detracta fuiſſet ex fine vocis præcedentis ἀκαίθανεν. Videſis *Foy-Vaillant*, in *Hiſtoria Regum Syriæ*, p. 376. HUDS. Ἐν Λαοδίκῃ· *Rufinus.* Nam Laodiciæ Gæmiorum reginæ &c. *Edit. Baſil.* ut hoc ἐν Λαοδικίᾳ τῶν Γαλαδίτων. Laodicea quippe urbs in Galadena regione trans Jordanem. Verum hunc Antiochum Euſeben non mortuum in eo prælio, ſed fugientem in Oronte ſubmerſum tradit Porphyrius Exc. Græc. Scalig. Eundem verò Antiochum regno Syriæ à Tigrane ſpoliatum tradit Appianue Syriac. p. 119. Laodice verò hæc Calamanorum Regina Porphyr. SPANH.

[f] Γαλαδίτων βασιλίσσῃ,] Γαλιτῶν *Hen.* & *Busb.* (Γαλιτιτῶν *Lugd. Bat.*) in *Epiphanii* verſione *Gaminorum.*

[g] Ἀνδρείως ἔπεσε.] Quod negat *Vaill.* quem conſule in Hiſt. Regum Syriæ pag. 376.

[h] Κατεῖχον οἱ δύο ἀδελφοὶ] Κατέχουσι *Busb.*

[i] Δεδήλωται.] Δεδηλώκαμεν *Hen.*

[k] Κιτρίοις —— ἄλλοις.] Conf. ſupr. lib. VIII. c. 4. §. 5. SPANH.

[l] Θύρσους ἐκ φοινίκων] Sc. lib. 3. c. 10. §. 4. Videſis *Pſeudogorionidem*, l. 3. c. 33. *Petitum* in *Animadv. ἀνεκδότοις* tom. 3. p. 729. & *Simſonum* in *Chron. Cathol.* ad *A. M.* 3910.

[m] Κιτρίων,] Κιτρέα leg. nam citrea geſtabant mala læva, non thyrſos ex citreis. REL.

[n] Προσελοιδόρησαν δ' αὐτὸν] Προσεξελοιδόρησαν *Busb.* & *Hen.* προσελοιδόρησαν δ' αὐτὸν εἰς τὸ ἱερὸν εἰσελθόντες ὡς &c. legendum cenſet *Petitus* (in *Animadv. ἀνεκδότοις* tom. 3. p 738.) quod hoc fere modo legiſſe videatur *Epiphan.* qui vertit, *contumelioſe eam aggreſſi ſunt, cum ingreſſi fuiſſent, dicentes de captiva genitum.*

[o] Ὡς ἐξ αἰχμαλώτου γεγονότα,] Ita ex *Epiphanii* verſione jam allata, & *MSS.* (ut & *L. B.*) lectione ὡς ἐξ αἰχμαλώτων. in *Editis* ὡς αἰχμαλωτον γεγονότα. quæ lectio (inquit *Petitus*) ferri non poteſt. nam ſacerdoti captivo, qui olim fuiſſet, non interdicebatur ſummo Pontificatu. Cum autem dicit ἐξ αἰχμαλώτου, aviam ejus intelligit, matrem Joannis Hyrcani. Vide ſupr. c. 10. §. 5.

[p] Ἀνάξιον.] Εἶναι ἀνάξιον *Hen.*

[q] Θριγκοῦ,] Τειχοῦ *Busb.* & *Hen.* *Joſephus* in templi deſcriptione γάνωτον vocat *ſepimentum* ὅσον πηχυαῖον ὕψος, quod populum à Sacerdotibus arcebat, ut & alterum ſepimentum, quo ἀλλόφυλοι arcebantur, vocat δρύφακτον λίθινον *loricam è lapide.* Idem alibi quod Græci vocant θριγκὸν id eſt γάνωσιν vocari κατ' ἐπιχώριον γλῶτταν, cum tamen ea vox Hebræa non ſit origine, ſed, ut multæ aliæ, ex Græco ſermone in Hebræum traducta. *Grot.* ad *Matt.* p. 284. Exiſtimo (inquit *Petitus*, p. 741.)

ad ſe aditum obſtruxit. Alebat & peregrinos milites, Piſidas, & Cilicas. nam Syris quidem, quod eis erat infenſus, non utebatur. Item cum Moabitas & Galaaditas, qui Arabes ſunt, ſubegiſſet, ut inde tributum exigeret, demolitus eſt etiam Amathunta, non audente Theodoro manus cum eo conſerere. Congreſſus autem cum Obeda Arabum rege, inque inſidias delatus in locis aſperis & difficilibus, à multitudine camelorum in vallem profundam detruſus eſt apud Gadara pagum Galaaditidis, & ipſe ægre evaſit. Cumque inde fugeret, Hieroſolyma pervenit: atque præter acceptam cladem à gente laceſſitus, bello cum ea ſex annos geſto, occidit Judæorum non minus *quam* quinquaginta millia. Ac dum eos, ut ſimultatem deponant, hortatur, eo magis eum oderunt propter ea quæ acciderant mala: rogantique quid facto opus eſſet, omnes clamarunt, ut ille moreretur; & ad Demetrium Eucærum miſerunt, qui *ipſum* in auxilium aſciſcerent.

Moabitas aliasque gentes ſubigit Alexander.

Multa cum cade in Judæos graſſatur.

Demetrius Eucærus à Judæis in auxilium accerſitus.

ἐπ' αὐτὸν [r] ἀπέφραττεν εἴσοδον. ἔτρεφε γὰρ ὁ ξένους, Πισίδας, καὶ Κίλικας. [s] Σύροις γὰρ πολεμίοις οὖσιν οὐκ ἐχρῆτο. καταστρεψάμενος δὲ [t] τῶν Ἀράβων Μωαβίτας καὶ Γαλααδίτας εἰς φόρου ἀπαγωγὴν, [v] κατέβαλε καὶ Ἀμαθοῦντα, [x] Θεοδώρου μὴ τολμῶντος αὐτῷ συμβαλεῖν. σωάψας δὲ μάχῃ πρὸς [y] Ὀβεδᾶν τὸν Ἀράβων βασιλέα, [z] καὶ [a] πεσὼν εἰς ἐνέδραν ἐν χωρίοις τραχέσι καὶ δυσβάτοις, ὑπὸ πλήθους [b] καμήλων εἰς βαθεῖαν καὶ ἐρρύηκη [c] φάραγγα κατὰ Γάδαρα κώμην τῆς Γαλααδίτιδος, καὶ μόλις αὐτὸς διασώζεται. Φεύγων δ' ἐκεῖθεν εἰς Ἱεροσόλυμα ἀφικνεῖται. καὶ πρὸς τὴν κακοπραγίαν αὐτοῦ ὑπηγμένου τὸ ἔθνος, πολεμήσας πρὸς αὐτὸ [d] ἔτη ἓξ, ἀναιρεῖ τῶν Ἰουδαίων οὐκ ἔλαττον πέντε [e] μυριάδας. παρακληθεὶς δὲ πάσῃ τῇ πρὸς αὐτὸν δυσμενείᾳ, ἔτι μᾶλλον ἐμίσουν αὐτὸν διὰ τὰ συμβεβηκότα. πυθανομένου δ' αὐτοῦ [f] τὸ ὀφεῖλον γενέσθαι, πάντες ἐβόησαν ἀποθανεῖν αὐτὸν, καὶ πρὸς Δημήτριον τὸν [g] Εὐκαιρον ἔπεμψαν [h] παρακαλοῦντες ἐπὶ συμμαχίαν.

XXII.

CAP. XIV.

Quomodo Demetrius Eucærus ſuperavit Alexandrum & non multo poſt Judæorum metu diſceſſit: utque Alexander, magna Judæorum ſtrage edita, turbis ab illis concitari ſolitis liberatur. De obitu Demetrii.

ΚΕΦ. ιδ'.

Ὡς Δημήτριος [i] ὁ Εὐκαιρος ἐκράτησεν Ἀλεξάνδρου, καὶ μετ' ὀλίγον δείσας Ἰουδαίους ὑπεχώρησε· καὶ ὡς Ἀλέξανδρος, πολλοὺς τῶν Ἰουδαίων φονεύσας, τὴν ὑπ' αὐτῶν παρανομίας ἀπαλλάττεται. Περὶ Δημητρίου πλούτου.

Is Alexandrum bello petit & ſuperat.

AT ille, cum exercitu profectus, iiſque aſſumptis qui ſe acciverant, apud urbem Sicima caſtra fecit. Alexander vero cum mercenariorum ſex millibus & ducentis, adjunctis Judæorum circiter viginti millibus qui ejus partes tuebantur, Demetrio adverſus incedebat: erant autem illi equitum tria millia, & peditum quadraginta millia. Et multa quidem utrinque tentata ſunt, dum hic mercenarios, utpote Græcos, ad defectionem ſolicitat; ille vero ſtantes à Demetrio Judæos. Sed cum neutris perſuaderi potuit, in prælium deſcenditur, in quo vincit Demetrius: mortuique ſunt fideliter & fortiter ſe gerentes omnes Alexandri mercenarii, necnon multi ex Demetrii militibus.

Ὁ δὲ, μετὰ [k] στρατοῦ ἐλθὼν, καὶ παραλαβὼν [l] τοὺς ὑπακολουθοῦντας, ἦλθε Σίκιμα πόλιν ἐστρατοπέδευσεν. Ἀλέξανδρος δὲ μετὰ μισθοφόρων ἑξακισχιλίων καὶ διακοσίων, Ἰουδαίων τε [m] περὶ δισμυρίους οἱ ἐφρόνουν τὰ ἐκείνου παρελαβεν, ἀντιπρὸ τοῦ Δημητρίου· τούτῳ δ' ἦσαν ἱππεῖς μὲν τρισχίλιοι, πεζῶν δὲ μυριάδες τέσσαρες. [n] πολλὰ μὲν οὖν ἑκατέροις ἐπράχθη, ἕως μὲν δοκοῦσαν τοὺς μισθοφόρους ὡς ὄντας Ἕλληνας πρωμένους, ἕως δὲ τοὺς σὺν Δημητρίῳ Ἰουδαίους. μηδετέρου δὲ πεῖσαι δυνηθέντος, ἀλλ' εἰς μάχην συμβαλόντων, νικᾷ Δημήτριος· καὶ ἀποθνήσκουσι μὲν οἱ Ἀλεξάνδρου μισθοφόροι πάντες, πίστεώς τε ἅμα καὶ ἀνδρείας ἐπίδειξιν ποιησάμενοι, πολλοὶ δὲ καὶ τῶν Δημητρίου στρατιωτῶν.

Judæi bellum inferunt Alexandro & vincuntur.

2. Cæterum cum Alexander ad montes profugiſſet, Judæorum ſexies mille, ejus fortunam mutatam miſerati, ad eum congregantur. Ac tum quidem metuens Demetrius diſceſſit: poſt hæc vero Judæi bellum intulerunt Alexandro, victique frequentes occubuerunt in præliis. *Is* vero, cum eorum potentiſſimos in urbem Bethomam compuliſſet, *eam* oppugnat: captaque urbe, & iis potitus, Hieroſolyma eos adducit, atque facinus perpetravit omnium immaniſſimum. Nam dum epu-

Alexandri crudelitas.

β'. Φυγόντος δ' Ἀλεξάνδρου εἰς τὰ ὄρη, κατ' οἶκτον τῆς μεταβολῆς συλλέγονται παρ' αὐτῷ [o] Ἰουδαίων ἑξακισχίλιοι. καὶ τότε μὲν δείσας, [p] ὑπεχώρει Δημήτριος· μετὰ δὲ ταῦτα Ἰουδαῖοι ἐπολέμουν Ἀλεξάνδρῳ, καὶ νικώμενοι, πολλοὶ ἀπέθνησκον ἐν ταῖς μάχαις. κατακλείσας δὲ τοὺς δυνατωτάτους αὐτῶν ἐν [q] Βεθόμῃ πόλει, ἐπολιόρκει. λαβὼν δὲ τὴν πόλιν, καὶ γενόμενος ἐγκρατὴς αὐτῶν, ἀπήγαγε εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ πάντων ὠμότατον ἔργον ἐδρασεν. ἑστιώμενος γὰρ ἐν ἀσπίδι μετὰ τῶν

τὸ θριγκὸν conjungendum eſſe atque referendum ad τὸ ξυλινὸν, nam τὸ θριγκὸς nomine intelligitur *teſtacea lorica*, qua ſepes iſta lignea tegebatur, ne aqua pluvia corrumperetur, eſt itaque vertendum quaſi ita ſcriptum eſſet, φράγμον ξύλινον μίσχει τοῦ θριγκοῦ πρὸς τὸ βωμὸν καὶ τὸν ναὸν βαλλόμενον, *ſepem de ligno ad loricam teſtaceam uſque circa altare & templum exſtruxit.* Hujus *ſepis lignea* vice ſuffecit Herodes *loricam cubitalem* è lapide. πρόσκειται δὲ καὶ τὸν τε ναὸν καὶ τὸ βωμὸν εὐλιθόν τε καὶ χαρίεν γέγονεν, ὅσον πηχυαῖον ὕψος, ὃ διείργει ἑκατέρωθεν τὸ δῆμον ἀπὸ τῶν ἱερέων.

r Απ Φαρατιεν εισοδον.] Επιφρατιεν *Busb.* & *Hen.*

s Σύροις δὲ πολέμιος οὐκ ἐχρῆτο.] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 4. §. 3. SPANH.

t Τῶν Ἀράβων Μωαβίτας] Ita *Busb.* & *Hen.* τῶν Ἀράβων in *Editis Aliiſque.*

v Κατέβαλε καὶ Ἀμαθοῦντα,] Καταίβριπτε *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

x Θεοδώρου] Vid. de Theodoro ſupr. §. 3. SPANH.

y Ὀβεδᾶν τὸν] Ὀβέδαν τὸν Ar. *Busb.* & *Hen.* Ὀβόδαν in *lib.* 1. de *Bello Jud.*

z Καὶ πεσὼν] In *Epiphanii* verſione, *& incidiſſet in inſidias altiſſimæ vallis juxta Galaauditidem.* adeo ut aut verba nonnulla in ſuo codice non habuerit, aut inter vertendum omiſerit.

a Πεσὼν —— ἐρρύηκη·] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 4. §. 4. SPANH.

b Καμήλων] Ita in *Hen.* & *lib.* 1. de *Bello Jud.* καμίλων hîc loci in *cæteris*, tam *MSS.* (præterquam *Lugd. Bat.* in quo καμήλων) quam *Editis.* Scio *Schol. Ariſtoph.* & *Suidam* diſtinguere inter κάμηλον & κάμιλον, ſed an hoc diſcrimen ullibi obtineat, me neſcire fateor.

c Φάραγγα] Χαραδρὰν ſolus *Hen.*

d Ετη ἓξ,] Ετεσιν ἓξ *Busb. Hen.* & *Vat.*

e Μυριάδας.] Μυριάδων *Busb.* Legi poteſt οὐκ ἔλατλον ἢ μυριάδα. Sed conjecturis parum tribuo.

f Το ὀφεῖλον γενέσθαι,] Τί δεῖ γ. *Busb.*

g Εὐκαιρον] Ακαιρον *Vat.* (*Coiſlin.* & *L. B.*) vid. ſupr. c. 13. §. 4. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 4. §. 4. SPANH.

h Παρακαλοῦντες ἐπὶ συμμαχίαν.] Παρακαλοῦντες αὐτὸν ἐπὶ σ. *Busb.* & *Vet. Interpr.*

i Ο Εὐκαιρος] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 4. §. 4. SPANH.

k Στρατοῦ ἐλθὼν.] Στρατιᾶς *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

l Τοὺς ὑπακολουθοῦντας,] Αὐτοὺς ὑπακολουθοῦντας *Busb.*

m Περὶ δισμυρίους] Εἰς μυρίους in lib. 1. *de Bello Jud.*

n Πολλὰ μὲν οὖν ἑκατέροις ἐπράχθη,] Vid. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 4. §. 5. SPANH.

o Ἰουδαίων ἑξακισχίλιοι.] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* Ἰουδαῖοι in *Editis Aliiſque.*

p Υπεχώρει Δημήτριος·] Υποχωρεῖ *Hen.* & *Busb.*

q Βεθόμῃ πόλει,] Βεθόμαις *Busb.* & forſan *Epiphan.* (Βεθόμας *Lugd. Bat.*) Βεθομᾶς *Hen.* HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 4. §. 6. SPANH.

r Επέ-

τῶν παλλακίδων, ἀναστυρώσας παρέταξεν αὐτῶν ὡς ὀκτακοσίους· τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν καὶ τὰς γυναῖκας ἔτι ζώντων αὐτῶν καὶ τὰς ἐκείνων ὄψεις [r] ἐπέσφαξεν, ὥστε μὲν ὧν ἠδίκητο ἀμυνόμενος, ἄλλως δὲ ὥστε ἄνθρωπον πάντων εἰωθότα δίκην, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ὑπὲρ ἐκείνων ἐπαλαιπωρήθη τοῖς [s] πρὸς αὐτὸν πολέμοις, καὶ εἰς τοσοῦτον ἦλθε [t] κινδύνων ψυχῆς τε πέρι καὶ βασιλείας, οὐκ ἀρκεσθέντων ἀγωνίζεσθαι κατὰ σφᾶς αὐτούς, ἀλλὰ καὶ ἀλλοφύλους ἐπαγόντων, καὶ τὸ πλεῖστον εἰς τοῦτο ἀνάγκης ἀγόντων, ὥστε ἐκείνῳ καταβρέψασθαι γῆς ἐν Μωαβίτιδι καὶ Γαλααδίτιδι, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ χωρία τῶν Ἀράβων τῷ βασιλεῖ παραδοῦναι, ὅπως ἂν μὴ ξυμάρηται σφίσιν εἰς τὸν κατ' αὐτοὺ πόλεμον, ἄλλά τε μυρία εἰς ὕβριν αὐτοῦ καὶ ὕβριν πρὸς ξάντων. ἀλλ' οὖν οὐκ ἀπιτηδείως [v] δοκεῖν ταῦτα δρᾶσαι· ὥστε διὰ τὴν ὠμότητος ὑπερβολὴν ἐπικληθῆναι αὐτὸν [x] παρὰ τῶν Ἰουδαίων [y] Θρᾳκίδαν. οἱ δὲ [z] ἀντιστρατιῶται αὐτοῦ, τὸ πλῆθος ὄντες ὡς ὀκτακισχιλίους, φεύγουσι νυκτὸς, ἐφ' ὃν ἔζη χρόνον Ἀλέξανδρος, ἦσαν ἐν τῇ φυγῇ. καὶ ὁ μὲν, ἀπηλλαγμένος τε ἐκ τούτων ταραχῆς, μετὰ πάσης τὸ λοιπὸν ἠρεμίας [a] ἐβασίλευσε.

γ'. Δημήτριος δὲ ἐκ τῆς Ἰουδαίας ἀπελθὼν εἰς [b] Βέροιαν, ἐπολιόρκει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Φίλιππον, ὄντων αὐτῷ περὶ μὲν μυρίων, χιλίων δὲ ἱππέων. Στρατῶν δὲ ὁ τῶν Βεροίων τύραννος, Φιλίππῳ συμμαχῶν, [c] Ζίζον τὸν Ἀράβων Φύλαρχον ἐπεκαλεῖτο, καὶ Μιθραδάτην τὸν Σινάκην, τὸν [d] Παρθυαίων ἔπαρχον. ὧν ἀφικομένων μετὰ πολλῆς δυνάμεως, καὶ πολιορκούντων Δημήτριον ἐντὸς ἤδη χαρακώματος, [e] εἰς ὃ τῶν τε τοξεύμασι [f] καὶ τῇ δίψῃ συνέχοντες αὐτὸν, ἠνάγκασαν τοὺς σὺν αὐτῷ σφᾶς δοῦναι. λαφυραγωγήσαντες δὲ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τὸν Δημήτριον ἁλόντες, τὸν μὲν τῷ Μιθραδάτῃ, τῷ τότε βασιλεύοντι Πάρθων, ἔπεμψαν. [g] τοὺς δὲ Ἀντιοχέων ὅσους αἰχμαλώτους εἶναι συνέβαινε, τούτους δωρεὰ τοῖς Ἀντιοχεῦσιν ἀπέδωκαν. [h] Μιθραδάτης δὲ ὁ τῶν Πάρθων βασιλεὺς τὸν Δημήτριον εἶχεν ἐν τῇ τιμῇ τῇ πάσῃ, μέχρι νόσου κατέφθειρε Δημήτριον τὸν βίον. Φίλιππος δὲ, ἀπὸ τῆς μάχης ἧττος, ἐπὶ Ἀντιόχειαν ἐλθὼν, καὶ καταλαβὼν αὐτὴν, ἐβασίλευσε τῆς Συρίας.

laretur in conſpicuo loco cum *ſuis* concubinis, imperat eorum circiter octingentos in crucem tolli: eiſque adhuc viventibus eorum liberos & uxores in ipſorum conſpectu jugulat, acceptas quidem *ab iis* injurias ulciſcens, ſed tamen ſeverius, quam homini licet, pœnas exigens, quamvis in mala graviſſima, quod veriſimile erat, ab ipſis conjectus, dum adverſum illum belligerarent, & in extremum vitæ regnique diſcrimen fuerit adductus, cum non illis ſuffecerit contra ſe invicem dimicare, ſed externa etiam auxilia conciverint, tandemque eo anguſtiarum perduxerint, ut quam terram in Moabitiça & Galaaditica regione ſubegerat una cum locis in illa *munitis* Arabum regi tradiderit, ne belli contra ipſum ſocietatem cum illis iniret; ut alia taceam innumera contra illum, qua injuriis qua contumeliis, perpetrata. Veruntamen iſta non ex neceſſitate feciſſe videtur: adeo ut ille vocatus fuerit à Judæis, propter ſummam crudelitatem, Thracidas. Cæterum ejus adverſarii milites, qui numero erant circiter octo millia, noctu fugiunt; &, quamdiu vixit Alexander, fugitivi fuerunt. Et is quidem, his turbis liberatus, regnavit deinceps quietiſſime. *Alexander dictus Thracidas.*

3. At Demetrius, à Judæa Berœam profectus, Philippum fratrem ſuum oppugnavit, ſecum habens decem millia peditum & mille equites. Straton vero Berœæ tyrannus, Philippi ſocius, Zizum, qui Arabum tribubus præerat, accivit, & Mithradatem Sinacem Parthorum præfectum. Qui, poſtquam venerunt magno cum exercitu, Demetrium in caſtris obſident: in quibus eum telis & ſiti conſtrictum tenentes, eos qui cum eo erant ad deditionem compulerunt: abductaque ex ea regione præda *magna*, & capto Demetrio, eum quidem ad Mithradatem, qui tum in Parthis regnabat, miſerunt, Antiochenſium vero quotquot captivos factos eſſe contigit, eos gratis Antiochenſibus reddiderunt. At Mithradates Parthorum rex Demetrium apud ſe omni in honore habuit, donec *ipſe* Demetrius morbo interiit. Philippus vero *ſtatim* poſt pugnam *iſtam* profectus eſt Antiochiam, eaque potitus Syriæ regnum adeptus eſt. *Demetrius & Philippus fratres inter ſe bellum gerunt.* *Demetrius captus.* *Ad Mithradatem delatus moritur.*

ΚΕΦ. ιε'.

Ὡς Ἀντίοχος ὁ Διόνυσος, καὶ μετ' αὐτὸν Ἀρέτας βασιλεύει τῶν Ἰουδαίων· καὶ ὡς Ἀλέξανδρος πολλὰς ἑλὼν πόλεις ἐπανῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὑπὸ τριετοῦς νόσου συνεχόμενος τελευτᾷ. οἷά τε συνεβούλευσε τῇ Ἀλεξάνδρᾳ.

CAP. XV.

Quomodo Antiochus Dionyſus, & poſt eum Aretas expeditionem facit in Judæam: utque Alexander, multis civitatibus captis, reverſus eſt Hieroſolyma, & per triennium morbo conflictatus moritur. & quænam Alexandræ conſuluit.

XXIII.

Ἐπειτα [i] Ἀντίοχος ὁ κληθεὶς [k] Διόνυσος, [l] ἀδελφὸς ὢν Φιλίππου, τὴν δεχθεὶς ἀνυποιούμενος, εἰς Δαμασκὸν

POſtea Antiochus cognomine Dionyſus, Philippi frater, ad principatum aſpirans Damaſcum ve- *Antiochus Dionyſus Syriæ rex.*

---

r Ἐπίσφαξεν,] Ἀπίσφαξεν *Hen.* & *Busb.*

s Πρὸς αὐτὸν πολέμοις,] Πρὸ αὐτῷ *Hen.* & *Vat.* in *Epiphanii* verſione *bello contra eos.* Eſt qui malit πρὸς αὐτούς.

t Κινδύνων] Κινδυνον *Hen.*

v Δοκεῖν ταῦτα δρᾶσαι·] Δοκεῖ malit Cl. *Lowthius.* HUDS. Mavult & *Coccejus*, quod *Epiphan.* quoque *videtur* habeat. Sed & ſuperius quoque iſto infinitivo uſus eſt *Joſephus.* HAV.

x Παρὰ τῶν Ἰουδαίων] Ὑπὸ τῶν *Hen.* & *Busb.*

y Θρᾳκίδαν.] Vocem Θρᾳκίδας *Joſ. Scaliger* interpretatur, *gladiator, homicida.* Verum in *Epiphanii* libris redditur *crucida*, aut *trucida*, quaſi nomen inde traxerit quod Judæos *cruci affixerit*, aut *trucidarit.* Sed probabilius eſt eum nomen hoc inveniſſe à crudelitate qua non inferior erat ipſis Thracibus: à quorum moribus non multum abhorrebat etiam in cæteris: multas enim habebat pellices, uti Thraces uxores, teſte *Heraclide Ponticо*, voce ΘΡΑΚΩΝ. Verum non dubito (inquit *Wolfius* in lib. de *Notitia Karæorum*, p. 86.) quin ad Hebraïcum verbum דקר alluſerit. HUDS. חרשין Ἀραῶν. ita Titum vocat. Sed magis placet ita dictum à cognomine ipſi dato à Judæis ob hoc facinus הדוקר *transfodiens.* Θύκηεν. Syncellus in chronico pag. 294. ſcribit eum Θραικιδᾶν ab inimicis dictum eſſe ὡς αἰδικώτατον, *ut injuſtiſſimum.* REL.

z Ἀντιστρατιῶται] αὐτοῦ, Ἀντιστρατιῶται] ſolus *Vat.*

a Ἐβασίλευσε.] Ἐβασίλευσι *Busb.*

b Βέροιαν,] Ita *Hen.* Βέρροιαν in *Aliis.*

c Ζίζον] *Lugd. Bat.* Τίτον.

d Παρθυαίων] Παρθυαίων ἔπαρχον *Busb.* Παρθυαίων ὑπ. in *Editis Aliiſque.* Ex *Stephano Byzant.* & *Suida* Παρθυαίων reſcripſi, & ſupra (cap. 8. §. 4.) Παρθυαίοις pro vulgato Παρθυαίῳ ex *iiſdem* ſcribendum cenſeo.

e Εἰς ὃ τοῖς τε τοξεύμασι] Εἴσω τοῖς τοξ. *Busb.*

f Καὶ τῇ δίψῃ συνέχοντες αὐτὸν,] Καὶ τῇ δίψῃ hic loci omittit *Busb.* & poſt ἠνάγκασαν inſerit. adeo ut forſan legendum ſit, εἰς ὃ τοῖς τοξεύμασι συνέχοντες αὐτὸν ἠνάγκασαν τῇ δίψῃ τὸν σ.

g Τῶν δὲ Ἀντιοχέων] Τῶν δὲ αἰχμαλώτων ὡς [ὅσους *Hen.*] Ἀντιοχέων εἶναι πολίτας συνίδ. *Busb.* & *Hen.* in *Epiphanii* verſione, *captivos vero gratis Antiochenis reddiderunt.*

h Μιθραδάτης δὲ] Μιθραδάτης ὁ Δημήτριον εἶχεν ἐν τιμῇ, μέχρι *Busb.*

i Ἀντίοχος ὁ κληθεὶς Διόνυσος,] Antiochus Dionyſus quintus frater, ſeu Antiochi Grypi filius. Dictus in Nummis ΑΝΤΙΟΧΟΣ ΕΠΙΦΑΝΗΣ ΔΙΟΝΥΣΟΣ. SPANH.

k Διόνυσος,] Διονύσιος perperam *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* Ἀντίοχος Ἐπιφανὴς Διόνυσος in nummis. Hic Antiochus unus erat ex quinque Antiochi Grypi filiis, & Demetrii Eucæri frater.

l Ἀδελφὸς ὢν Φιλίππου,] Conf. *ſupra* lib. 1. c. 4. §. 7. SPANH.

venit, & ibi rerum potitus rex factus est. Cum autem ille expeditionem fecisset in Arabas, Philippus frater, hac re audita, Damascum se contulit. Urbe autem ipsi à Milesio qui arcis relictus erat præfectus & à Damascenis tradita, cum in *Milesium ingratum sese ostendisset, nihilque eorum quæ sperarat ab eo *in urbem* recepto præstitisset, maluissetque videri sui terrore urbem cepisse quam gratiâ Milesii, ideo quod illum ut fieri oportebat non remuneraverat *Philippus*, *illis* in suspicionem venit, & rursus Damascum perdidit. Nam ipsum in circum *equestrem* egressum exclusit Milesius, & Damascum Antiocho servavit. Ille vero, auditis quæ Philippo acciderant, ex Arabia reversus est: moxque profectus in Judæam ducit exercitum octo millium peditum & equitum octingentorum. Alexander autem ejus adventum veritus, fossam profundam ducit à Chabarzaba, quæ nunc Antipatris appellatur, ad Joppicum mare, qua sola parte aditus patebat: excitatoque muro, ac structis turribus ligneis & pluteis per stadia centum quinquaginta, Antiochum opperiebatur. Ille vero, omnibus istis operibus incensis, copias illac trajecit in Arabiam. Cumque Arabs primum cederet, deinde cum decem equitum millibus repente se ostenderet, cum illis congressus Antiochus acriter dimicavit; & quidem vincens occubuit, dum laboranti parti subvenit. Occiso autem Antiocho exercitus fugit in vicum Canam, ubi maxima ejus pars fame conficitur.

Ut Philippus Damasci potiunda spe excidit.

Antiochi in Judæam expeditio.

Antiochus in prælio occumbit.

2. Post hunc regnavit Aretas in Cœle-Syria, vocatus ad principatum ab iis qui Damascum tenebant, odio Ptolemæi * Mennæi. Inde autem cum exercitum in Judæam duxisset, atque Alexandrum apud Addida locum *munitum* prælio vicisset, facta pactione discessit ex Judæa.

Areta Syrie regis in Judæam expeditio.

3. Alexander vero, cum secunda vice ad urbem Dion semet admovisset, eam capit; deinde exercitum ducit ad Essam, ubi erant Zenonis optima quæque. Et triplici quidem muro locum cingit; urbe vero prælio capta ad Gaulanam & Seleuciam contendit. & his quoque potitus, in potestatem etiam suam redegit Antiochi vallem & præsidium Gamala. Atque multa Demetrio horum locorum præfecto objiciens, ei provinciam ademit: & cum jam triennium in ea expeditione consumpsisset, domum repetiit, Judæis eum magno studio ob res feliciter gestas excipientibus.

Alexander loca multa in potestatem suam redigit.

4. Eo autem tempore jam Syrorum & Idumæorum & Phœnicum urbes tenebant Judæi. ad mare quidem Stratonis turrim, Apolloniam, Joppen, Jamniam, Azotum, Gazam, Anthedonem, Raphiam, Rhinocoluram; in mediterraneis vero ad Idumæam, Adora, & Marissam, & Samariam,

Varie urbes Syrorum, Idumæorum, aliarumque gentium subacta.

ωφγένε), καὶ τ̃ ἐκεῖ πραγμάτων ἐγκρατὴς γιόμεν ἐβασίλδυσεν. στρατεύσα] δ' αὐτὸ ὅπὶ τὲς Ἀραβας, φίλιππ ὁ ἀδελφὸς, παῦτα ἀκύσας, ὅπὶ Δαμασκὸν ἦλθε. Μιλησίω ὄ, ὃς [m] καταλέλειπτο [n] τ̃ ἄκρας φύλαξ, [o] καὶ τ̃ Δαμασκηνῶν ωφδόνη] αὐτῷ τὴν πόλιν, ἀχάρις εἰς αὐτὸν γιόμεν, καὶ μηδὲν ὧν ἐλπίσας ἐδέξατο αὐτὸν ωφσχών, ἀλλὰ τῷ παρ' αὐτὸ φόβῳ βληθεὶς δοκεῖν ωφαλαβεῖν τὴν πόλιν ἢ τῇ χάριτι τῇ Μιλησίω, [p] μὴ δωρήμενος αὐτὸν οἷς ἐχρῆν ἐπαωπλεύερ, καὶ πάλιν σκιπίδει τ̃ Δαμασκῦ. ἐξορμήσα] γὰρ αὐτὸν εἰς ἱπποδρόμον ἀπέκλεισεν ὁ Μιλήσιος, καὶ τὴν Δαμασκὸν Ἀντιόχῳ διεφύλαξεν. ὁ ὄ, ἀκύσας τὰ ωφὶ τ̃ Φίλιππον, ὑπέρεψεν ἐκ τ̃ Ἀραβίας. στρατεύετ] ὄ αὖθις ἐλθὼν ὅπὶ τὴν Ἰουδαίαν ὀπλίταις μὲν ὀκτακισχιλίοις, ἱππεῦσι ὄ ὀκτακοσίοις. δείσας ὄ Ἀλέξανδρος τὴν ἔφοδον αὐτ, πύργον ὀρύτ βαθεῖαν, ἀπὸ τ̃ [q] Χαβαρζαβᾶ καταρξάμενος, ἣ νῦν Ἀντιπατρὶς καλεῖ), ἄχρι τ̃ εἰς Ἰόππην θαλάσης, ἧ καὶ μόνον ἦν ὅπίμαχον· τῖχός τε ἐγείρας καὶ πύργους ἀναῤῥήσας ξυλίνους, καὶ [r] μεσοπύργια, ὅπὶ σταδίους ἑκατὸν πεντήκοντα, τ̃ Ἀντίοχον ἐξεδέχετ. ὁ ὄ, ταῦτα πάντα ἐμπρήσας, διεβίβαζε ταύτῃ τὴν δύναμιν ὅπὶ τὴν Ἀραβίαν. ἀναχωρεῖ] ὄ ὁ Ἄραβ τὸ πρῶτα, ἔπειτα μὴ μυρίων ἱππέων ἐξαίφνης ὀπιφανείη, ὑπαντήσας τούτοις Ἀντίοχ καρτερῶς ἐμάχετ· καὶ δὴ νικῶν ἀπέθανε, ωφοσπεσόντων τῷ πονοῦντι μέρ. πτοεῖ] ὄ Ἀντίοχ, καὶ τὸ στράτευμα [s] φεύγ εἰς [t] Κανὰ κώμην, ἔνθα τὸ πλεῖστον αὐτῶν λιμῷ φθείρετ.

β'. Βασιλεύ ὄ μ τ̃πον τ̃ Κοίλης Συρίας Ἀρέτας, κληθεὶς εἰς τὴν δεκτὴν ὑπὸ τ̃ τὴν Δαμασκὸν ἐχόντων, διὰ τὸ πρὸς Πτολεμαῖον [v] τ̃ Μεννάιν μῖσ. στρατεύσας δ' ἐκεῖθεν ὅπὶ τὴν Ἰουδαίαν, καὶ πρὸς [x] Ἀδδίδα χωρίον μάχῃ νικήσας Ἀλέξανδρον, ἐπὶ συνθήκαις ἀνεχώρησεν ἐκ τ̃ Ἰουδαίας.

γ'. Ἀλέξανδρ ὄ ἐλάσας αὖθις ἐπὶ [y] Δίον πόλιν, αἱρεῖ ταύτην· καὶ στρατεύετ ἐπὶ [z] Εσσαν, ἣ πὲ πόλισμ ἄξια Ζήνωνι συνέβαινεν εἶναι. καὶ τρισὶ μὲν περιβάλλ τείχεσι τὸ χωρίον· [a] μάχῃ ὄ λαβὼν τὴν πόλιν, ἐπὶ [b] Γαύλανάν καὶ Σελεύκειαν ἐξώρμησε. ωφαλαβὼν δὲ καὶ ταύτας, ωφοσεξεῖλε καὶ [c] τὴν Ἀντιόχ λεγομένην Φάραγγα καὶ [d] Γάμαλα τὸ Φρύγιον. ἐγκαλῶν ὄ Δημητρίῳ πολλὰ τῷ τ̃ τόπων ἄρχοντι, [e] περιέδυσεν αὐτόν· καὶ τρίτον ἤδη πεπληρωκὼς ἔτος τ̃ στρατείας εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανέρχετ, ωφοθύμως αὐτὸν τ̃ Ἰουδαίων διὰ τὴν ἀπειλὴν δεχομένων.

δ'. Κατὰ τοῦτον [f] ὄ τ̃ καιρὸν ἤδη τ̃ Σύρων καὶ Ἰδουμαίων καὶ Φοινίκων [g] πόλεις εἶχον [h] Ἰουδαῖοι. ωφὸς θαλάσῃ μὲν Στράτωνος πύργον, Ἀπολλωνίαν, Ἰόππην, Ἰάμνειαν, Ἄζωτον, Γάζαν, Ἀνθηδόνα, Ῥαφίαν, [i] Ῥινοκόλουραν· ἐν ὄ τῇ μεσογείᾳ κ τὴν Ἰδουμαίαν, [k] Ἀδωρα, καὶ Μάρισσαν, [l] καὶ Σαμά-

m Καταλίλειπτο] Κατιλίλειπτο *Busb.* & *Hen.*

n Τ̃ς —— ωφδόντος] Vel corrigenda distinctio ---- φύλαξ καὶ τ̃ Δαμασκηνῶν, ωφδόντ ---- vel, quod verius puto, legendum ---- τ̃ ἄκρας φύλαξ τ̃ Δαμασκηνῶν, ωφδό ----. IBBETSON.

* *Milesium ingratum sese ostendisset*,] Suspicor *Eudemum* aut simile nomen excidisse.

o Καὶ τ̃ Δαμασκηνῶν] Forsan μ τ̃ Δαμ.

p Μὴ δωρήμενος αὐτὸν] Sensus postulat voculam μὴ, quam uncis inclusam dedi. nam abest *Editis* & *MSS.* & quæ sequuntur δωρήμενος αὐτὸν οἷς ἐχρῆν nec agnoscit *Busb.* nec ea legisse videtur *Epiphan.* HUDS. Recte inseruit *Hudsonus* voculam μὴ, & quoniam in præstantissimo nostro *Lugd. Bat.* exstat, uncinulas quoque illas, quibus includitur, delevi. HUDS.

q Χαβαρζαβᾶ] Καβαρσαβᾶ *Busb.* & *Hen.* nec aliter in *Epiphanii* libris. *L. B.* Χαβαρσαβᾶ.

r Μεσοπύργια,] Μεταπύργια *Hen.*

s Φεύγ εἰς Κανὰ κώμην,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 4. §. 7. SPANH.

t Κανὰ κώμην,] Κανὰν πόλιν *Busb.* & mox Διαφθείρει).

v Τ̃ Μεννάιν] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 4. §. 8. SPANH.

* *Mennæi.*] Lego τ̃ Μεννάιν ex infr. c. 16. §. 3. & in Lib. de Bello. non τ̃ Μεννάιν ut in *Editis* & *MSS.*

x Ἀδδίδα] Ἀδίδαν χώρων *Busb.* Ἀδιδὰ χωρίον *Hen.* HUDS. Conf. supr. c. 6. §. 4. SPANH.

y Δίον πόλιν,] Ita cum *Epiphanio*, ipsoque *Josepho* non multo post. Δίαν hic in *Editis* & *MSS.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 6. §. 4. SPANH.

z Εσσαν,] *Essemon* aut *Essamon* in *Epiphanii* versione.

a Μάχῃ] *Lugd. Bat.* ἀμαχεὶ, id est sine pugna, tradentibus se oppidanis, melius forsan. HAV.

b Γαύλαναν] Γαυλανὰ *Hen.* Γαυλάνη in lib. 1. de *Bello Jud.* Vide *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* lib. 3. c. 13. p. 385. & *Relandum* in *Palæstina S.* p. 815. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 4. §. 3. SPANH.

c Τὴν Ἀντιόχ λεγομένην Φάραγγα] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 4. §. 8. SPANH.

d Γάμαλα τὸ Φρύγιον.] Γάμαλα πόλις infr. lib. 18. c. 1. §. 1. & ἀλωσ. lib. 1. c. 4. §. 8. lib. 2. c. 20. §. 4. SPANH.

e Περιέδυσεν αὐτόν·] Conf. supr. lib. 12. c. 4. §. 9. SPANH.

f Διὰ τ̃ καιρὸν] Ita cum *MSS.* ὄ abest *Editis.*

g Πόλεις εἶχον] Καὶ Κιλίκων adjicit *Busb.* HUDS. Conf. infr. lib. 14. c. 1. §. 4. SPANH.

h Ἰουδαῖοι.] Οἱ Ἰουδαῖοι *Busb.* & *Hen.*

i Ῥινοκόλουραν.] Ita cum *Epiphanii* libris. Ῥινοκόρουραν in *Editis Aliisque.* Ῥινοκόρυλαν *Hen.* forsan pro Ῥινοκόλουραν. Ῥινοκόμουραν *Vat.* (& *Lugd. Bat.*) Videsis *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* lib. 3. c. 13. p. 610. & *Relandum* in *Palæstina S.* p. 969. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 14. §. 2. SPANH.

k Ἀδωρα,] *Aboram* in omnibus *Epiphanii* libris.

l Καὶ Σαμάρειαν,] *L. B.* ἄλλ Ἰδουμαίαν καὶ Σαμ.

m Γά-

μάρφαν, Καρμήλιον ὄρ☉, καὶ τὸ Ἰταβύριον ὄρ☉, Σκυθόπολιν, [m] Γάδαρα, Γαυλανίτιδα, Σελεύκειαν, [n] Γάβαλα, Μωαβίτιδας, [o] Εσεβὼν, Μήδαβα, [p] Λεμβᾶ, [q] Ορώνας, [r] Γελίθωνα, Ζάρα, [s] Κιλίκιον αὐλῶνα, Πέλλαν· ταύτην δὲ [t] κατίσκαψαν, διὰ τοὺς οἰκήσοντας εἰς τὰ πάτρια τῶν Ιουδαίων ἐθη μεταβαλεῖν. ἄλλας τε πόλεις περιφανεῖς τῆς Συρίας, [v] αἳ ἦσαν κατεσκαμμέναι.

ε'. Μετὰ δὲ ταῦτα Αλέξανδρ☉ ὁ βασιλεὺς, εἰς νόσον καταπεσὼν, καὶ τρισὶν ἔτεσι [x] πεπαιρίῳ πυρετῷ συνεχεθεὶς, οὐκ ἀπέστη τῶν [y] στρατιῶν, ἕως [z] τοῖς πόνοις ἐξαναλωθεὶς ἀπέθανεν ἐν τοῖς Γερασηνῶν ὄροις, πολιορκῶν Ραγαβᾶ Φρούριον πέραν τοῦ Ιορδάνου. ὁρῶσα δ' αὐτὸν ἡ βασίλισσα [a] πρὸς τὸ πλοῦτον ὄντα, καὶ μηδεμίαν [b] ὑπογράφοντα μηκέτι σωτηρίας ἐλπίδα, κλαίουσα & [c] κοπτομένη, τὰ μελλόντα ἐρημίας αὐτὴν καὶ & τοὺς παῖδας [d] ἀπωδύρετο, & "τίνι καταλείπῃ ἔτως "ἐμέ τε καὶ τὰ τέκνα [e] τὰ παρ' ἄλλων βοηθείας δεόμενα, "πρὸς αὐτὸν ἔλεγε, καὶ ταῦτ' εἰδὼς πῶς διάκειται πρὸς "σὲ δυσμενῶς τὸ ἔθν☉". ὁ δὲ σπεύδοντα [f] αὐτῇ, "πεί-"θεσθαι μὲν οἷς ὑποθήσε[ται], πρὸς τὸ τιμᾶν βασιλείαν ἀσφα-"λῶς κατέχειν μετὰ τῶν τέκνων, κρύψαι δὲ τὸν θάνατον αὐτὸν "πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἕως ἂν ἐξέλθῃ τὸ χωρίον· ἔπειτα "ὡς ἂν νικήσῃ λαμπρῶς εἰς τὰ Ιεροσόλυμα [h] παρελθοῦ-"σαν, τοῖς Φαρισαίοις ἐξουσίαν τινὰ παρασχεῖν. τούτους γὰρ, "ἐπαινέσαντας αὐτὴν ἀντὶ τῶν πεπραγμένων, εὔνους καταστήσειν "τὸ ἔθν☉. [i] δύνασθαι δὲ πολὺ παρὰ τοῖς Ιουδαίοις τούτους "ἔφασκε, βλάψαι τε μισοῦντας, καὶ φίλους διακειμένους "ὠφελῆσαι· μάλιστα γὰρ πιστεύεσθαι παρὰ τῷ πλήθει ὧν "[k] ἂν καὶ φθονοῦντες τὰ καλὰ λέγωσιν, αὐτόν τε παρορ-"κοῦσαν τῷ ἔθνει διὰ τούτους ἔλεγε, ὑπεριδόντας [l] παρ' αὐτά. "σὺ τοίνυν, εἶπεν, ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις γενομένη, μετάπεμ-"ψαι μὲν τοὺς [m] πρωτεύοντας αὐτῶν· ἐπιδείξασα δὲ τὸ σῶ-"μα τὸμὸν ἐκείνοις, ὅπως μοι βούλῃ, χρῆσθαι μὴ πολλῆς "ἀξιοπιστίας ὑπάρξεται, εἴτε καλύπτειν ἀπορία μου δε-"ηθῆναι τὸν νεκρὸν, ὡς πολλὰ πεπονθότες ἐξ ἐμοῦ, εἴτ' ἄλλῳ "τινὰ κατ' ὀργὴν αἰκίαν τῷ σώματι προσφέρειν βουλήσει· "καὶ μηδὲν δίχα τῆς ἐκείνων γνώμης ἐν τῇ βασιλείᾳ [n] πρά-"ξασθαι ὑπισχνῆ. [o] ταῦτά σε πρὸς αὐτοὺς εἰπόντος, "[p] ἐγώ τε λαμπροτέρας ἀξιωθήσομαι πρὸς αὐτῶν κηδείας, "ἧς ἂν ἔτυχον ἐν σοῦ, μηδὲν διὰ τὸ ἐξεῖναι ποιεῖν μου κα-"κῶς τὸ νεκρὸν διαθῆναι θελησάντων· [q] σὺ δὴ βεβαίως ἄρ-"ξεις." ταῦτα σημήνας τῇ γυναικὶ πλάττα, βασιλεύσας ἔτη ἑπτὰ & εἴκοσι, βιώσας δ' ἐνὸς [r] δέον☉ πεντήκοντα.

montem Carmelum & montem Itabyrium, Scythopolim, Gadara, Gaulanitidem, Seleuciam, Gabala; Moabitidas *etiam*, Eſſebonem, Medaba, Lemba, Oronas, Telithonem, Zara, Cilicum vallem, & Pellam; (hanc autem everterunt, ideo quod ejus habitatores polliceri noluerunt ſe ad ritus Judaïcos tranſituros) atque alias præcipuas Syriæ urbes *tenebant*, quæ *itidem* erant everſæ.

5. Poſtea autem Alexander ex ebrietate lapſus in morbum, & tribus annis quartana febre vexatus, *tamen* militia non deſtitit, donec laboribus exhauſtus obiit in Geraſenorum montibus, obſidens præſidium Ragaba trans Jordanem. Regina autem videns eum jam in extremis eſſe, & nullam amplius ſalutis ſpem præ ſe ferentem, flebat & lamentabatur, ſe ſuoſque natos deplorans, qui deſerti futuri eſſent: &, "cui me, ipſi dicebat, ita re-"linquis & liberos ope aliena indigentes, propter-"ea quod non ignores quam infenſa ſit tibi *Judæo-*"*rum* gens." Ille vero ei conſuluit, "ut ſuis mo-"nitis pareret, ut regnum & liberos tuto conſer-"varet, mortem vero ſuam milites celaret, donec "locum expugnaſſet: deinde quaſi victrix ſplendi-"de Hieroſolyma ſe conferret, & Phariſæis pote-"ſtatem aliquam præberet. hos enim, eam ob ho-"norem laudantes, conciliaturos ei nationis bene-"volentiam. Hos ſcilicet plurimum poſſe apud "Judæos dicebat, & lædere quos oderint, & juva-"re quibus bene velint: maxime enim eis vulgò "credi, ſi de quopiam, quamvis per invidiam, "maledicant; ſeque adeo in odium gentis propter "eos incurriſſe, quod eos affeciſſet contumelia. "Quare tu, ſubjiciebat, ubi Hieroſolyma perve-"neris, accerſito eorum primarios: illiſque meo "corpore oſtenſo, poteſtatem eis facito, probe "compoſita ad fidem oratione, utendi me arbitra-"tu ſuo, ſive cadaveri meo, ſepulturæ honore pri-"vato, voluerint illudere, ut qui multa à me per-"peſſi fuerint, ſive aliam quamcunque injuriam "corpori meo ex iracundia facere libuerit. teque "nihil in regno ſine eorum ſententia facturam "promittito. Hæc te ad eos loquutâ, & ego "ſplendidiore funere ab eis efferar, quam à te ef-"ferrer, propterea quod, quia eis me mortuum in-"jurioſe tractare licebit, id facere non libebit: & "tu tuto regnabis." Hæc ille poſtquam uxorem monuit, vitam finivit, cum quidem regnaſſet annos viginti ſeptem, vixiſſetque undequinquaginta.

Alexander gravi morbo laborat.

Alexandri prudens conſilium.

Phariſæorum auctoritas.

Alexandri obitus.

m Γάδαρα,] Γάζαρα *Hen.* Γάδαρα quandoque Γάζαρα appellari notavit *Relandus* in *Palæſtina S.* p. 679. Verum ejus verba non reſpiciunt urbem hanc, utpote mediterraneam, ſed alteram non procul à Joppe & Jamnia.

n Γάβαλα,] Mallem hic Γάμαλα reſcribere cum *H. Noriſio* in *Diſſert.* III. de *Epochis Syro-Maced.* p. 294. *Edit. Lipſ.*

o Εσεβὼν] In *Epiphanii* libris *Sebon.* eadem eſt ac *Chesbon.* HUDS. Conf. ſupr. lib. 12. c. 4. §. 10. & lib. 15. c. 8. §. 5. SPANH.

p Λεμβᾶ,] Λίμβα, Ορῶν, Αἶμα, Γαλαβῶνα, Ζάρα *Hen.* Λεμβᾶ, Ορῶνας, Αἱμᾶ, Τελίθωνα, Ζαρᾶ *Vat.* in *Epiphanii* Editis, *Lembaronem*, *Mega*, & *Onzorom*, & ſimilia aut majora nominum portenta in *MSS.*

q Ορώνας, Γελίθωνα, Ζάρα,] Conf. infr. lib. 14. c. 1. §. 4. SPANH.

r Γελίθωνα,] *Lugd. Bat.* Ματαὶ, Λαυθωνὰ.

s Κιλίκιον αὐλῶνα,] In *Rufino* diſtinguuntur ut diverſa loca, *Cilicum*; *Aulonem*: Certe αὐλὼν de Syriæ convalli ſeu potius Hierichuntina dicta, ubi balſamum. Ita forte pro Κιλίκιον legendum Κίλλαν, ſeu Κιλλίτας, de quibus in Palæſtinorum ditione ſupra lib. 6. c. 13. §. 1. ἐμβεβληκότας εἰς τὴν Κιλλαῶν χώραν & §. ead. χαίρει ὁ Σαυλ☉ ἀκούσας τὸ Κίλλα τοῦ Δαυΐδ· mox οἱ Κιλλῖ[ται] ἀπέδωκαν· item τοῦ τῶν Κιλλιτῶν· SPANH.

t Κατίσκαψαν,] *L. B.* Κατέσκαψεν.

v Αἳ ἦσαν κατεσκαμμέναι.] Quæ erant ſubverſæ. SPANH.

x Τεσσαράκοντα πυρετῷ] Conf. *alter.* lib. 1. c. 4. §. 8. SPANH.

y Στρατιῶν,] Στρατιωτῶν *Hen.*

z Τοῖς πόνοις] Fort τοῖς πόνοις *Hen.* & *Busb.* Crediderim (inquit *Relandus* in *Palæſtina S.* p. 959.) in hoc nomine Ραγαβᾶ eſſe veſtigium nominis *Argob in Baſan*, uti *Sacer Codex* loqui ſolet. Vide *Euſeb.* in *Locis Hebr.* v. Αργοβ.

a Πρὸς τὸ] Πρὸς τῷ ſolus *Busb.*

b Ὑπογράφοντα] Ὑποφέροντα *Busb.*

c Κοπτομένη,] Vox propria in luctu, ſic Jeroboami uxor κοπτομένη, plangens filium mortuum ſupra lib. 8. c. 11. §. 1. Ἔτίνυε κοπτομένη τελευτῶν· & lib. 7. c. 1. §. 6. κοπτόμενός τε καὶ τοῖς δακρύοις &c. Hinc κόπτ☉ & κοπετὸς de tali luctu in funere proximorum. vid. Æſchyl. Choëph. v. 21. ἐξύχμευε σαυτὸν κόπτων, & de luctu ob cædem Agamemnonis. ſic LXX. *Gen.* L. v. 10. ἐκόψαντο αὐτὸν κοπετὸν μέγαν (f. κόπτων) de inferiis Jacobi. SPANH.

d Απωδύρετο,] Ita *Hen.* & *Busb.* ἀπεδύρετο ſine augmento in *reliquis*.

e Τῆς παρ' ἄλλων βοηθείας δεομένας,] Sic in *Cod. Hen.* (& *Lugd. Bat.*) favente *Epiphanio*, qui vertit, *alterius auxilii egentem.* παρ' ἀλλήλων βοηθείας in *Editis Aliiſque.* τὰ παρ' ἀλλήλων βοηθ. *Vat.*

f Αὐτῇ,] Iterum ex *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* αὐτὸν in *ceteris.*

g Ως ἂν νικήσῃ λαμπρῶς] Ως ἀπὸ νίκης *Busb.* & *Zonar.*

h Παρελθοῦσαν,] Παρελθομένην *Busb.* & *Zonar.*

i Δύνασθαι —— ἀφελῆσαι·] Confr. ſupr. c. 10. §. 6. SPANH.

k Ἂν καὶ φθονοῦντες] Κἂν φθονοῦσιν *Hen.* κἂν φθονοῦντες *Lugd. Bat.*

l Παρ' αὐτά.] Ὑπ' αὐτὰ *Hen.* (*L. B.*) & *Busb.*

m Πρωτεύοντας αὐτῶν] Στρατιώτας *Hen.* & *Vat.*

n Διαπράξασθαι ὑπισχνῆ.] Διαπράξαιτο *Busb.* & *Coccejus.*

o Ταῦτα σε πρὸς αὐτοὺς εἰπόντος,] Καὶ ταῦτα *Hen.*

p Ἐγώ τε λαμπροτέρας] Ἐγωγε *Busb.*

q Σὺ δὴ βεβαίως ἄρξεις] Σύ τε *Hen.* & *Busb.*

r Δέον☉] Δέοντα *Lugd. Bat.*

XXIV.

CAP. XVI.

Quomodo Alexandra, Phariſæorum benevolentia ſibi conciliata, regnum per novennium tenuit; & cum multa præclare geſſiſſet, cum gloria è vita exceſſit.

Alexandra, Phariſæis ſibi conciliatis, regnum adminiſtrat.

ALexandra vero, expugnato præſidio, * ut mariti monita poſtulabant, & Phariſæos alloquuta eſt, & omnibus in eorum poteſtate poſitis, tum de mortuo, tum de regno, eorum in Alexandrum iram ſedavit, eoſque benevolos & amicos reddidit. Itaque in vulgus progreſſi conciones habebant, res geſtas Alexandri recenſentes & juſtum ſibi regem periiſſe dicentes: tantumque laudationibus effecerunt, ut populus eum luxerit atque deploraverit; ita ut magnificentius ſit elatus, quam quiſquam regum qui eum anteceſſerant. Cæterum reliquit Alexander duos filios, Hyrcanum & Ariſtobulum, ſed regnum Alexandræ teſtamento commiſit. E pueris autem Hyrcanus ad res adminiſtrandas parum habilis erat, & vitæ quietæ magis addictus: junior vero Ariſtobulus navus erat & audax. Et quidem mulier erat in multitudinis gratia, propterea quod mariti peccata graviter ferre videbatur.

Hyrcanus & Ariſtobulus filii Alexandri.

Hyrcanus fit pontifex. Phariſæi, nimium iis permittente Alexandra, ſæviunt in Judæos.

2. Illa vero pontificem fecit Hyrcanum, cum propter ætatem, tum multo magis propter ejus ſegnitiem, & omnia Phariſæis gerenda permiſit: quibus & multitudinem obedire juſſit; & ſi quod inſtitutum Hyrcanus ejus ſocer aboleverat, eorum quæ Phariſæi à patribus accepta tradiderant, id illa reſtituit. Itaque regni nomen habebat ipſa, poteſtatem vero *habebant* Phariſæi. nam & exſules iſti revocabant, & vinctos ſolvebant, & prorſus nihil à dominis differebant. Quanquam & femina regni curam gerebat, multoſque milites mercede conductos collegit, & ſuas vires majores effecit; adeo ut finitimos tyrannos terruerit, & obſides ab eis acceperit: eratque univerſa regio quieta, exceptis Phariſæis. nam illi reginam turbabant, ſuadentes ut eos interficeret qui Alexandro auctores fuerunt, ut octingentos *ſimul* necaret. Tandemque ipſi eorum unum occiderunt, *nomine* Diogenem, & poſt eum alios ſupra alios, donec potentiores in regiam ingreſſi, una cum Ariſtobulo (videbatur enim ægre ferre quæ fiebant, & omnino præ ſe ferebat, ſi vires nactus eſſet, non ſe ea permiſſurum matri) commemorabant *ei*, "quanta feliciter geſ-
"ſerunt pericula adeundo, quibus ſe fidos firmoſ-
"que domino probaverant, adeo ut ab eo maxima
"conſequuti fuerint, orantque ne ſuas ſpes velit
"prorſus in contrarium vertere. nunc enim qui
"ex hoſtium periculo elapſi eſſent, domi ab ini-
"micis more pecudum mactari, nemine ipſis opem
"ferente. ajebantque ſi adverſariis jam interfectis
"contenti ſint, propter innatum erga Dominos
"affectum patienter ſe laturos quæ acciderant;
"ſin in eiſdem perſeveraturi ſint, petebant inpri-

Ariſtobulus Alique hac de re queruntur.

ΚΕΦ. ις'.

Ως Αλεξάνδρα, εἰς εὔνοιαν ὑπαγαγοῦσα τοὺς Φαρισαίους, τῷ βασιλείαν ἔτεσιν ἐννέα κατέσχε, καὶ πολλὰ κατορθώσασα μετὰ δόξης ἀπέθανεν.

[s] Ἡ δὲ Αλεξάνδρα, τὸ φρόνημα ἐξελοῦσα, καὶ τὰς τοῦ ἀνδρὸς ὑποθήκας, τοῖς τε Φαρισαίοις διελέχθη, καὶ πάντα ἐπ' ἐκείνοις ἦν, [t] περὶ τε τοῦ νεκροῦ, καὶ περὶ τῆς βασιλείας, τῆς μὲν ὀργῆς αὐτὸν τῆς πρὸς Αλέξανδρον ἔπαυσεν, εὔνουν δ' ἐποίησε καὶ φίλον. οἱ δ' εἰς τὸ πλῆθος παρελθόντες, ἐδημηγόρουν, τὰς πράξεις [y] τοῦ Αλεξάνδρου διηγούμενοι, καὶ ὅτι δίκαιον [x] ἀπόλοιτο βασιλεύς· καὶ τὸ δῆμον εἰς πένθος, καὶ τῷ ὑπὲρ αὐτοῦ κατόρθωσιν ἐξεκαλέσαντο τοῖς ἐπαίνοις, ὥστε καὶ λαμπρότερον ἢ πρὸ τοῦ [y] περὶ αὐτοῦ βασιλέων αὐτὸν ἐκήδευσαν. δύο μέντοι υἱὸς Αλεξάνδρου κατέλιπεν, Υρκανὸν δὲ Αριστόβουλον, τῷ μὲν βασιλείαν εἰς τὸν Αλεξάνδρου διέθετο. τοῦ δὲ παίδων, Υρκανὸς [z] μὲν τὰ ἀσθενῆ πράγματα διοικεῖν, καὶ βίον ἡσύχιον μᾶλλον ἠγαπηκώς· ὁ δὲ νεώτερος Αριστόβουλος, δραστήριός τε τὰ [a] πολεμικὰ καὶ θαρσαλέος. ἐξέργετο μὲν οὖν ὑπὸ τοῦ πλήθους ἡ γυνὴ, διὰ τὸ δοκεῖν, ἐφ' οἷς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐξήμαρτε, δυσχεραίνειν.

β'. Η δὲ ἀρχιερέα μὲν ἀποδείκνυσιν Υρκανὸν, διὰ τὴν ἡλικίαν, πολὺ μέντοι πλέον διὰ τὸ ἀπραγμον αὐτοῦ. καὶ πάντα τοῖς Φαρισαίοις ἐπιτρέπει ποιεῖν· οἷς καὶ τὸ πλῆθος ἐκέλευσε πείθαρχεῖν, καὶ εἴ τι ἢ [a] καὶ τῶν νομίμων Υρκανὸς ὁ πενθερὸς αὐτῆς κατέλυσεν, [b] ὧν εἰσήνεγκαν οἱ Φαρισαῖοι καὶ τὴν πάτρωαν ἀπεδίδοσιν, τῶν πάλιν ἀποκατέστησε. τὸ μὲν ἓν ὄνομα τῆς βασιλείας εἶχεν αὐτὴ, [c] τὴν δὲ δύναμιν οἱ Φαρισαῖοι. [d] καὶ γὰρ Φυγάδας ἔπεισι κατῆγον, καὶ δεσμώτας ἔλυον, καὶ καθάπαξ ἁπλῶς διεπόλων διέφερον. ἐποιεῖτο μέντοι καὶ ἡ γυνὴ τῆς βασιλείας πρόνοιαν, καὶ πολὺ μισθοφορικὸν [e] συνίστησι, καὶ τὴν ἰδίαν δύναμιν [f] ἀπέδειξε πλείονα, ὡς καταπλῆξαι τοὺς περὶ τυράννους, καὶ λαβεῖν ὁμήρους αὐτῶν. ἠρέμει δὲ ἡ χώρα πᾶσα πάρεξ τῶν Φαρισαίων. ὅτι γὰρ ἐπετάραττον τὴν βασιλίσσαν, πείθοντες ὡς [g] κτείνοιεν τοὺς Αλεξάνδρῳ ὑφηνεσαμένους ἀνελεῖν τοὺς ὀκτακοσίους. εἶτα αὐτοὶ τούτων ἕνα σφάττουσι [h] Διογένην, καὶ μετ' αὐτὸν ἄλλους ἐπ' ἄλλοις, ἕως οἱ δυνατοὶ παρελθόντες [i] εἰς τὸ βασίλειον, καὶ μετ' αὐτῶν Αριστόβουλος· εἰκὸς γὰρ τοῖς [k] γινομένοις δυσκαταχέλων, καὶ δῆλος ἦν καθάπαξ εἰ ἀφορμὴν [l] λάβοιτο, μὴ ἐπιτρέψων τῇ μητρί· ἀνεμίμνησκον "ὅσα [m] κατορθώ-
"σαντο τοῖς κινδύνοις, δι' ὧν [n] τὸ σφίσι βέβαιον τῆς πίστεως
"ὑπὸ τοῦ δεσπότου ἐπεδείξαντο, ἀνθ' ὧν ὑπ' αὐτοῦ μεγίστων
"ἠξιώθησαν, καὶ ἐδέοντο μὴ ἄχει τὸν πάντος ἔμπαλιν τρέ-
"ψαι σφίσι τὰς ἐλπίδας. [p] ἀποφυγόντας γὰρ [q] τὸν ἐκ πο-
"λεμίων κίνδυνον, [r] ἐν τῇ οἰκίᾳ ὑπὸ ἐχθρῶν δίκην βοσκη-
"μάτων κτείνεσθαι, μηδεμιᾶς [s] τιμωρίας ὄσης. ἔλεγόν τε,
"ὡς εἰ μὲν ἀρκεθεῖεν τοῖς ἀνηρημένοις οἱ ἀντίδικοι, διὰ
"τὸ φεύγειν τοὺς δεσπότας γνήσιον μεμελέσθαι οἴσθαν τὰ ξυμβάν-
"τα, εἰ δ' αὖ μέλλοιεν ταῦτα [t] μελέτας, ἠτιῶντο μάλιστα

"μὲν

s Η δὲ ——— θεμένη,] Conf. *Αλωσ.* lib. 1. c. 5. §. 2. ἔδη δὲ διήκοντας τὰ ὅλων ἐγίνοντο.

* *Ut mariti monita poſtulabant,*] *Vel,* ex mariti conſilio.

t Τότε περὶ δὲ νεκροῦ,] Ita *Busb.* & *Hen.* τὰ περὶ in *Editis Aliiſque.*

v Τῆ Αλεξάνδρᾳ διηγέμθοι,] Τὰς Αλεξ. *Hen.* & *Busb.*

x Απόλοιτο] Απώλοιτο *Hen.* ἀπώλυτο *Busb.*

y Περὶ αὐτοῦ] Deeſt in *Gen.*

z Μὲν τὰ ἀσθενῆ πράγματα διοικεῖν] Illud μὲ è *MSS.*

a Καὶ τὰ νομίμων] Καὶ τὰ ν *Busb.*

b Ὧν εἰ-ήνεγκαν] Ita *Vat.* (& *Lugd. Bat.*) ὡς εἰσ. in *aliis.*

c Τὴν δὲ δύναμιν οἱ Φαρισαῖοι.] Conf. *Αλωσ.* lib. 1. c. 5. §. 2. SPANH.

d Καὶ γὰρ Φυγάδας] Καὶ γὰρ καὶ *Busb.*

e Συνίστησι,] Συνίστασι *Busb.*

f Απέδειξε πλείονα,] Επεδείξατο διπλασίονα *Busb.* & forſan *Epiphan.* ἐπιδείξε πλείονα *Hen.*

g Κτείνοιεν] Κτείνειεν *Busb.* & *Hen.* κτείνεσι *Lugd. Bat.*

h Διογένην,] *L. B.* Διογένη.

i Εἰς το βασίλειον,] Εἰς τὰ βασίλεια *Busb.*

k Γινομένοις δυσκαταχέλων,] Γενομένοις *Busb.*

l Λάβοιτο,] *Gen.* Γένοιτο.

m Κατορθώσαντο τοῖς κινδύνοις,] Κατωρθώσαντο *Busb.*

n Τὸ σφίσι βέβαιον] Τὸ βεβαιον ἐν σφίσι πίστεως *Hen.* & *Lugd. Bat.*

o Μὴ ἄχει δὲ παντὸς ἔμπαλιν] *L. B.* μὴ ἔμπαλιν, reliquis deletis.

p Αποφυγόντας] Αποφυγόντες *Hen.*

q Τὸν ἐκ πολεμίων κίνδυνον,] Τὸς ἐκ π. κινδύνους *Busb.*

r Εν τῇ οἰκίᾳ] Εν τῇ οἰκείᾳ *Busb.* & *Coccejus.*

s Τιμωρίας ὅτης] Τιμωρία, βοήθεια *Schol.* ad *Thucyd.* p. 15. *Edit. Oxon.* HUDS. Sic τιμωρία pro βοήθεια ſæpe apud Thucydidem, ut l. 1. p. 18. B. & l. 111. p. 183. SPANH.

t Μετιναι,] Μετέναι *L. B.*

v Αὐ-

"μὲν δοθῆναι σφίσιν ἀπαλλαγήν. ὁ γὰρ ἂν ὑπομεῖναι
"χωρὶς [v] αὐτῆς ποιήσασθαί τι σωτήριον, ἀλλ' ἀσμενιζὸν
"[x] θνήσκοντες πρὸς τοὺς Βασιλείους, ὡς μὴ [y] συγγνῶεν [z] αὐ-
"τοῖς. αἰσχός τε εἶναι σφίσι Ϲ τῇ βασιλίσσῃ, εἰ περὶς αὐ-
"τῆς ἀμελουμένοι ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν Ϲ ἀνδρὸς ἐκδεχθείησαν·
"ἀντὶ παντὸς γὰρ ἂν [a] τιμήσασθαι Ἀρέταν τε τ Ἀραβα Ϲ τὰς
"[b] μοναρχας, εἰ ἐπιξενολογήσαιεν τοσόνδε ἄνδρας, οἷς
"ἴσως τάχα φθονῶσι Ϲ τὄνομα πρὶν ἀκουσθῆναι. εἰ δὲ μὴ
"τόγε δεύτερον, εἰ τὰς Φαρισαίους αὐτῇ περιμᾶν ἐγνωσαν,
"καταταξαι ἕκαστον αὐτῶν ἐν τοῖς Φρουροῖς. εἰ γὰρ ὥδε
"δαιμων τις ἐνεμέσησεν τῷ Ἀλεξάνδρᾳ οἴκῳ, αὐτὰς γε
"μὴν ἂν [c] ἀποδέξαι Ϲ ἐν παντὶ χήματι βιοτεύοντας.

γ'. Πολλὰ δὲ [d] τοιαῦτα λεγόντων αὐτῶν, καὶ εἰς οἶκτον
τῶν τεθνεώτων Ϲ τῶν κινδυνευόντων τὰς Ἀλεξάνδρᾳ δαίμο-
νας ἐπικαλουμένων, ἅπαντες οἱ περιεστῶτες ὥρμησαν εἰς
δάκρυα. μάλιστα δὲ Ἀριστόβουλος, ὅπως [e] ἔχοι γνώμην,
ἐδήλου, πολλὰ τὴν μητέρα κακίζων. ἀλλὰ γὰρ ἐκεῖνοι μὲν
αἴτιοι σφίσιν [f] αὐτοῖς τῶν συμφορῶν ἐγένοντο, καὶ φιλαρ-
χίαν ἐπελευσηκυῖαν γυναικὶ παρὰ τὸ εἰκὸς βασιλείᾳ,
ὡρεᾶς [g] ἐν ἀκμῇ ὄσης, ἐπιτρέψαντες. αὐτὴ δὲ, οὐκ ἔχουσα ὅ,
τι πράξῃ μὴ τῶν ὑπερεπῶς, τὴν φυλακὴν τῶν χωρίων
σφίσιν ἐπίστευσεν, ὅπως μὴ [h] Τρκανίας Ϲ [i] Ἀλεξανδρείας Ϲ
Μαχαιροῦντος, ἔνθα τὰ πλεῖστα ἄξια ἦν αὐτῇ. καὶ μετ' ὀλί-
γου τὸν υἱὸν Ἀριστόβουλον μετὰ στρατιᾶς ἐξέπεμψεν ὑπὲρ Δα-
μασκὸν, καὶ Πτολεμαίῳ τῷ Μενναίῳ λεγομένῳ, ὃς βα-
ρὺς ἦν τῇ πόλει γείτων. ἀλλ' ὁ μὲν ὀλίγον ἐρασσόμενος
πράγματος ἄξιον [k] ὑπέστρεψεν.

δ. Κατὰ δὴ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀγγέλλεται Τιγράνης ὁ τῶν
Ἀρμενίων βασιλεὺς, ἅμα μυριάσι στρατιωτῶν [l] πεντή-
κοντα, ἐμβεβληκὼς εἰς τὴν Συρίαν, καὶ δὴ τὴν Ἰουδαίαν
ἀφιξόμενος· τοῦτο ὥσπερ εἰκὸς ἐφόβησε τὴν βασίλισσαν
καὶ τὸ ἔθνος· [m] καὶ δῶρα δὴ πολλὰ καὶ λόγου ἄξια πέμπου-
σιν αὐτῇ καὶ πρέσβεις, [n] πολιορκουῦσι τὴν Πτολεμαΐδα.
Βασίλισσα γὰρ [o] Σελήνη, ἡ καὶ Κλεοπάτρα καλουμένη,
τοῦ ἐν τῇ Συρίᾳ κατήρχεν, [p] ἣ Ϲ ἐνῆγε τοὺς ἐνοικοῦν-
τας ἀποκλεῖσαι Τιγράνῃ. [q] συνευτύχησεν οὖν αὐτῇ, καὶ
ἐδέοντο χρηστὰ περὶ τῆς βασιλίσσης Ϲ ἔθνους συγγινώσκειν.
ὁ δὴ, ἀποδεξάμενος αὐτοὺς τὴν διάθεσιν θεραπείας, ἐλπίδας [r] ὑπέθετο χρηστάς. ἄρτι δὲ τὴν Πτολεμαΐ-
δα ἁλωκυῖαν, ἀγγέλλει Τιγράνῃ, [s] Λεύκολλον διώ-
κοντα Μιθριδάτου, ἐκεῖνα μὲν διαμαρτεῖν, εἰς τὴν
[t] Ἰβηρίαν ἀναφυγόντος, τὴν δὲ Ἀρμενίαν περιπεσοῦσα πολιορ-
κεῖν. Τιγράνης δὲ, ταῦτα ἀκηκοὼς, ἀνεχώρει τὴν ἐπ' οἴκου.

ε'. Μετὰ δὲ τοῦτο, ἡ βασίλισσα εἰς νόσον χαλεπὴν
ἐμπεσοῦσα, δόξαν Ἀριστοβούλῳ τοῖς πράγμασι [v] ἐπιτι-
θέναι, τὴν νύκτος ὑποξελθὼν μετ' ἑνὸς τῶν θεραπόντων,
[x] ἦλθε πρὸς τὰ φρούρια, [y] ἵνα οἱ πατρῷοι καταπίχθησαν
αὐτῷ φίλοι. πάλαι γὰρ ἀχθόμενος οἷς ἔπραξεν ἡ μήτηρ,
πολὺ μᾶλλον [z] ἔδεισε, μὴ ἀποθανούσης ἐπὶ τοῖς φαρι-

"mis ſibi dari miſſionem: neque enim eos eſſe qui
"ſine regina ſalutem ullam ſibi quærere ſuſtine-
"ant, qui libenter in regia morituri ſint, ſi ipſis
"venia non detur. turpe *quidem* & ipſis eſſe & re-
"ginæ, ſi ab ea neglecti à mariti inimicis excipian-
"tur: in maximis enim poſituros Aretam Arabem
"cæteroſque principes, ſi liceat conducere tot vi-
"ros, quorum vel nomen fortaſſe terribile erat eis
"priuſquam *plane* auditum. Quod ſi nec poſterius
"hoc placeat, ſi Phariſæis tantum tribuere ſtatuit,
"ſe diverſos in præſidiis diſponat. Si enim dæmon
"aliquis Alexandri domum uſque adeo perſequa-
"tur, ſe quidem non recuſare quo minus in humi-
"li conditione vivant.

3. Hæc autem illis & alia multa dicentibus, & ad mortuorum periclitantiumque miſericordiam Alexandri manes invocantibus, omnes circumſtantes in lachrymas proruperunt. Maxime autem Ariſtobulus quomodo eſſet animatus oſtendebat; multa convicia ingerens matri. Verum illi quidem ſibiipſis calamitatum auctores fuerunt, qui feminæ imperii cupidine furenti contra fas commiſerunt regni habenas, *Regia* prole ætate jam florente. Itaque ipſa non habens, quod honeſte faceret, cuſtodiam locorum *munitorum* ipſis credidit, excepta Hyrcania & Alexandrio & Machærunte, ubi pretioſiſſima quæque habebat. Et haud multo poſt filium ſuum Ariſtobulum cum exercitu miſit Damaſcum, adverſus Ptolemæum cognomine Mennæum, qui gravis erat urbi vicinus. Sed ille re quidem nulla memorabili geſta reverſus eſt.

Ariſtobulus etiam Alexandræ convicia facit.

Illa locis pleriſque munitis cedit.

Ariſtobulus adverſus Ptolemæum Menneum miſſus, re infecta redit.

4. Eo autem tempore nunciatur Tigranes Armeniorum rex cum quingentis hominum millibus invaſiſſe Syriam, & adoriturus Judæam. id quod, ut par fuit, terruit Reginam & gentem *univerſam*: quo factum eſt ut per legatos multa magnique pretii dona ei mitterent, obſidenti Ptolemaïdem. Regina enim Selene, quæ & Cleopatra dicebatur, Syriæ imperabat; quæ & incolas induxit, ut Tigrani portas clauderent. Igitur eum convenerunt *legati*; & ut de Regina deque gente *Judæorum* nihil niſi bonum ſtatueret, orarunt. Ille verò collaudatis eis, quod ex longinquo ſe coluiſſent, bonam ſpem eis fecit. Jam vero Ptolemaïde modo capta, nunciatur Tigrani, Lucullum, dum Mithradatem perſequitur, illum quidem non eſſe aſſequutum, quia in Iberas effugiſſet, ſed Armeniam depopulatum eſſe, atque oppugnare. Tigranes autem, his cognitis, domum ſe recipere contendit.

Tigrani Cleopatra Selene.

Tigranes metu Lucilli domum revertitur.

5. At poſt hæc, Regina difficili morbo correpta, Ariſtobulus aggrediendas ſibi res arbitratus, noctu clam egreſſus, cum uno famulo, adiit præſidia, ubi paternos amicos diſpoſitos habuit. Jampridem enim iniquo animo ferens facta matris, longe etiam magis timebat, ne ea mortua ejus univerſum genus eſſet in Phariſæorum poteſtate. videbat

Morbus Alexandræ, & Ariſtobuli conatus.

[v] Αὐτῆς ποιήσασθαί] *L. B.* ποιήσασθ tantum.
[x] Θνήσκοντες] *L. B.* θνήσκοντας.
[y] Συγγνῶεν] Συγγνῶναι *Gall.*
[z] Αὐτοῖς.] *L. B.* ἑαυτοῖς.
[a] Τιμήσασθ Ἀρέταν] Τιμήσεσθ *Hen.*
[b] Μοναρχας,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 20. §. 2. SPANH. μοναρχὰς *L. B.*
[c] Ἀποδέξαι] Ἀποδέξαι *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*
[d] Τοιαῦτα λέγοντων αὐτῶν,] Illud τοιαυτα è *Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.*
[e] Ἔχοι γνώμην] *L. B.* ἔχοιν γνώμης.
[f] Αὐτοῖς] Abeſt à *L. B.*
[g] Ἐν ἀκμῇ ὄσης,] Forrius multo videtur, quod in *Lugd. Bat.* eſt ἐν ἀκμῇ ὄντες, *prole* (*Regia*) *ætate florente*, quod ſcilicet maxime populo periculoſum erat, quam, quod hactenus in editis circumferebatur ἥντινα μὴ ὄντες, quodque ideo verterat *Hudſonus* ita: *quaſi* Alexandro *deeſſent poſteri.* HAV.
[h] Τρκανίας] Conf. ἀλωσ. l. 1. c. 8. §. 2. SPANH.
[i] Ἀλεξανδρ-ας] Conf. inf. lib. 14. c. 3. §. 4. SPANH.
[k] Ὑπέστρεψεν.] Ἀνέστρεψεν *Hen.* ἀλλ' οἱ μὲν ἤδειν ἐγκασάμβοι απ. ἀ. ὑπέστρεψαν *Busb.* & *Epiphan.*
[l] Πεντήκοντα,] Ita in *Editis* & omnibus *MSS.* Gr. præter *Busb.* qui habet πεντάκοντα, conſentiens cum *Epiphanii* libris. Suſpicor à *Joſepho* fuiſſe μυριάσι στρατιωτῶν Δ.
[m] Καὶ δῶρα δὴ] Καὶ δῶρα πολλὰ *Zonar.* δῶρα δὴ πολλὰ *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*
[n] Πολιορκοῦσι τὴν Πτολεμαΐδα.] Πολιορκοῦσῃ ἣ Πτολ. *Hen.* & *Vat.*
[o] Σελήνη,] Videſis *Simſonum* in *Chron. Cathol.* ad A. M. 3934. & *Uſſerium* ad A. M. 3934.
[p] Ἣ καὶ ἐνῆγε τοὺς ἐνοικοῦντας,] Ἣ κατ' εἰρωνίαν ἐνῆγε *Hen.* & *Lugd. Bat.*
[q] Συνευτύχησεν οὖν αὐτῷ] Ἐπευτύχησεν *Hen.*
[r] Ὑπέθετο χρηστάς.] Ὑπεθέτο *Busb.*
[s] Λεύκολλον διώκοντα Μιθριδάτου,] Ἀκέλουν *Busb.* & *Zonar.*
[t] Ἰβηρίαν ἀναφυγόντος,] Vide *Uſſerii* Annales, p. 196. *Edit. Lond.*
[v] Ἐπιτιθέναι,] Ἐπιθέναι *Hen.*
[x] Ἦλθε πρὸς τὰ φρούρια,] Ita *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) εἶη in *Editis Aliiſque.*
[y] Ἵνα οἱ πατρῷοι καταπίχθησαν αὐτῷ φίλοι.] Apud *Zonaram* ὅπου οἱ π.
[z] Ἔδεισε,] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἤδεισε in *Editis Aliiſque.*

debat enim infirmitatem fratris, qui in principatum ſucceſſurus erat. Ejus autem facti conſcia erat ſola conjux; quam ibi cum prole ſua reliquit. Ac primum ad Agaba profectus, ubi Galæſtes *unus* ex potentibus erat, admiſſus eſt ab eo. Orta autem die ſentit Regina fugam Ariſtobuli: & aliquandiu arbitrata eſt non rerum novarum ſtudio diſceſſiſſe. Verum poſtquam alii ſuper alios venerunt, qui nunciarent illum primum præſidium occupaſſe, deinde ſecundum, & univerſa: (ſtatim enim facto ab uno initio, omnia ad illius arbitrium ſequebantur) tunc quidem in maximis turbis eſſe cœperunt, tam Regina quam gens. Videbant enim non multum abeſſe Ariſtobulum, quin ſibi principatum confirmare poſſet: maximeque metuebant ne pœnam irrogaret eis, quoniam in ejus domum debacchati fuiſſent. Itaque viſum eſt eis ejus uxorem & liberos in præſidio collocare, quod ſupra fanum erat. Ad Ariſtobulum autem tam magnus frequenter fiebat confluxus, ut jam ornatu regio ſtiparetur. nam diebus fere quindecim occupavit loca *munita* viginti duo; unde opibus ſibi comparatis exercitum colligebat à Libano, & Trachone, & principibus. Homines enim, majorem partem ſequentes, facile obtemperabant: accedebat eò, quod ſperabant, ſi eum in rebus non ſperatis adjuviſſent, non minorem ex regno fructum ad ſe rediturum, ut qui ei ejus obtinendi cauſa exſtitiſſent. Judæorum autem ſeniores & Hyrcanus adierunt Reginam; & ut ſuper inſtantibus conſilium daret, orarunt. Ariſtobulum enim, tantis locis occupatis, propemodum rerum omnium jam potiri. ſe autem non decere, etiamſi maxime ipſa ægrotet, ea ſuperſtite, conſilii aliquid ſeorſim capere. periculum autem jam eſſe pene pro foribus. At illa juſſit, ut, quod utile judicarent, illud facerent: reſtare eis multas facultates, gentem validam, & exercitum, & fiſci pecuniam. ſibi quidem parum jam curæ eſſe negotia, ut quæ corporis viribus jam deficeretur.

Ariſtobulo creſcunt vires & potentia.

Hyrcanus & Seniores Alexandram adeunt, & ab ea quærunt quid facto opus ſit.

Alexandræ conſilium.

6. Poſtquam iſta dixiſſet, non multo poſt obiit; cum regnaſſet annos novem, & vixiſſet in univerſum LXXIII. Mulier* quæ ſexûs ſui imbecillitatem nulla in re adhibuit *prodiditve*. nam cum ingenti regnandi cupiditate, ut quæ maxime, teneretur, & quibus egerit quam apto fuerit ad res gerendas animo oſtendit, & quam hebetia ſint virorum ingenia, qui in imperandi poteſtate titubare ſolent. Nam præſentia futuris potiora exiſtimans, aliiſque omnibus inſuper habitis modo imperioſe dominaretur, nec honeſti nec juſti, illorum ſaltem gratia, rationem habebat. Veruntamen res ſuæ familiæ eò infelicitatis perduxit, ut potentiam, quam mul-

Moritur Alexandra. Ejus elogium.

σάμοις τὸ πᾶν γνώμ@ αὐτῆς ὑπάρξειεν. ἐώρα γὰ τὸ ἀδύναλον & μέλλονl@ ἀναδέχεσθαι τὼ ἀρχιὼ ἀδελφῷ. [a] ξωιόδ σ[ι] ἡ [b] αὐτ γυνὴ τῇ πεάξ[ι] μόνῃ, ὧ καπίλιπεν αὐτόθι μ[ε] τ ἡλεᾶς. κ πρῶτον ἀφικόμεν@ εἰς [c] Αγαβα, ἔνθα [d] Γαλαιςὴς ὧ τ δωαλῶν, ὑπεδέχθη πρὸς αὐτό. μεθ' ἡμέραν ὃ τῇ βασιλίσῃ αἴσθησις γίνεται τ Αριςοβύλ Φυγῆς· κ μέχρι τινὸς ὥρ γεγονέναι τὼ ἀναχώρησιν οὐκ ἀπὸ νεωτερισμῶ. ὡς μέν[ι]οι ἦκον [e] ἀπαγγέλλον[ι]ες, ἄλλοι ἐπ' ἄλλοις, ὅτι καθ[ι]ρέθ[η] τὸ πρῶτον χωρίον, κ τὸ δεύτερον, κ ξύμπαν[α]· δύο γὰ ἑνὸς δεξαμένου πάν[α] [f] ὑπήντων πρὸς τὸ ἐκείνου βέλημα· τότε δὴ ἐν μεγίςῃ παραχαῖς ὑπῆρχεν ἥ τε βασίλισα & τὸ ἔθν@. ἤδεισαν γὰ ὁ πάρεσ τὸ δυνάσθαι τὼ ἀρχιὼ αὐτῷ κρατῶσαν τ Αριςόβυλον ὄντα· μάλισα σ[ι] ἔδεισαν μὴ πικρῶ εἰσπράξαιτο ὧν παρώνησαν [g] αὐτ τ οἴκου. [h] δόξαν ἂν τὼ γυναῖκα αὐτ κ γνεᾶν [i] εἰς τὸ ὑπὲρ τ ἱερῦ φρούριον κατίθεσαν. Αριςοβύλ δὲ [k] ὡς ἂν ἐκ πολλῶν [l] συχνὰ [m] συναθροίσθη, ἀφ' ὧν δὴ κ κόσμ@ ἤδη βασίλει@ περὶ αὐτὸν ὧ. χιλίαν γὰ ἐν ἡμέραις δεκαπέν[ε] χωρίων ἐκράτησεν εἰκοσιδύο, ὅθεν ἀφορμὰς ἔχων, σραλιὰν ἤθροιζεν ἀπό τε Λιβάνυ κ [n] Τραχῶνος, κ τ [o] μοναρχῶν. οἱ γὰ ἄνθρωποι, τῷ πλείονι ὑπαγόμενοι, ῥαδίως ὑπήκουον· ἄλλως ὃ νομίζοντες εἰ [p] ξυλλάβοιεν αὐτῷ [q] τ μὴ προσδοκωμένων ἧχ ἧσον καρπώσεσθαι τὼ βασιλείαν, ὡς αὐτοὶ & κρατῆσαι προφασις ἡγησόμενοι. τ ὃ Ιουδαίων οἱ πρεσβύτεροι & Φαρισαῖοι εἰσῆσαν [r] ὡς τὼ βασίλισαν, κ ἐδέον[τ] ὑποθέσθαι γνώμ[η] τῷ τ ἐνεςώτων. τ γὰ Αριςόβυλον, τ πάν[α] χρὸν ἤδη κυριεύον, ὁπόσα χωρίων τοσάτων κρατήσειν. ἄτοπον ὃ εἰ κ τὰ μάλισα κάμνοι πρὸς αὐτῆς κ σφᾶς βουλεύσ[ι]. περιεσᾶναι ὃ τ κίνδυνον ὑ Αγρ μαχρῷ σφίσιν. ἡ ὃ αὐτὰς ἐκέλευσε πρᾶ[ι]ειν ὅ, τι δοκῶσι χρήσιμον εἶναι· πολλὰς ὃ αὐτοῖς ἀφορμὰς λιπέσθαι, τὸ ἔθνος ἐρρωμένον, κ [s] τὼ δύναμιν, κ τὰ ἐν τοῖς χαζοφυλακίοις χρήμαζα· αὐτὴ γὰ μικρὸν ἐπιμέλειν τ πραγμάτων, ὡς [t] ὑπολειπόν[ι]ος ἤδη τῷ σώμα[ι]ος.

ς'. Ταῦτ' εἰπᾶσα μετ' ὀ πολὺ ἐπελεύτησε, βασιλεύσασα ἔτη ἐννέα, τὰ δὲ σύμπαν[α] βιώσασα τρία κ ἑβδομήκον[τ]α. [v] γυνὴ τῷ ἀσθενεῖ & φύλ κατ' ἀρε χρησαμένη. δεινὴ γὰ εἰς τὸ φίλαρχον [x] ἐν οἷς μάλισα ἡγομένη διέλεγξεν ἔργοις τό, τε πρακλικὸν τ ἐν αὐτῇ γνώμης, [y] κ τὸ ἀσώμετον τῶν ἀεὶ παιόν[τ]ων περὶ τὰς δυναςείας ἀνδρῶν. τὸ γὰ παρὸν κρεῖτ[τ]ον ἀξιοῦσα & μέλλοντ@, κ πάντα δεύτερα τιθεμένη & [z] ἐγκρατῶς ἄρχ[ε]ν, ὅτε καλῶς ὅτε δικαίως, ἕνεκά γε τούτων, [a] ἐπιτρέφετο. εἰς γοῦν τοῦτο [b] τῷ οἴκῳ ἀτυχίας τὰ πράγματα περιέςησεν, ὥς τ ὧ μετὰ πολλῶν κινδύνων κ πολλα-

---

a Ξυνήδ σ[ι'] Ita ex *MSS.* συνῆδι in *Editis.* forſan pro συνεῖδε, ut in *Codd. Gall.*

b Αὐτῦ γυνὴ] Illud αὐτῦ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

c Αγαβα] Αγαβοῦ *Busb.* Αγαβὰ *Hen.* Γαβαθὰ juxta *Epiphanii* libros.

d Γαλαιςὴς ὧ τ δωαλῶν] Παλαιςὴς *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Gall.* in *Epiphanii* libris *Galeſtis.*

e Απαγγέλλοντες,] Αγγέλλοντες *Hen.* & *Busb.*

f Υπήντ[ε] *Lugd. Bat.* ὑπεῖντ[ε].

g Αὐτῦ τ οἴκου.] Αὐτῷ *Vat.* & *Lugd. Bat.*

h Δόξαν ἂν τὼ γυναῖκα αὐτῦ] Vide *Budæum* in *Comment. Gr. L.* p. 12.

i Εἰς τὸ ὑπὲρ & ἱερῦ φρούριον κατίθεσαν.] *Gen.* εἰς τὸ ὑπὸ & ἱερ. Caſtrum infra Templum Αντωνία, antea Βάρις dictum ἀλωσ. lib. 1. c. 3. §. 3. SPANH.

k Ως ἂν ἐκ πολλῶν] *Al.* ἀπὸ.

l Συχνὰ] Illud συχνὰ è *Cod. Busb.* (& *Lugd. Bat.*) idemque agnoviſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *Ariſtobulum autem cum multi frequenter nunciaſſent regio circumdatum ornatu.*

m Συναθροίχθη,] Συνήχθη *Busb.* συναγήχθη *Hen.* ἀνηγέχθη *Lugd. Bat.*

n Τραχῶν@,] Τραχωνίτιδι juxta exemplaria *Epiphanii.*

o Μοναρχῶν.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 20. §. 2. SPANH. Μοναρχῶν *Lugd. Bat.*

p Συλλάβοιεν αὐτῷ] Συλλάβοιεν ſolus *Hen.*

q Τῶν μὴ προσδοκωμένων] *Lugd. Bat.* τ ἀπροσδοκήτων.

r Ως τὼ βασίλισαν,] Εἰς τὼ ſolus *Busb.*

s Τὼ δύναμιν,] Illud τὼ ex *MSS.*

t Υπολειπόν[ι]@ ἤδη & σώμα[ι]@.] Υπολιπόν[ι]@ *Hen.*

v Γυνὴ τῷ ἀσθενεῖ & φύλ] Γυνὴ ὡς ἀσθενὴς τῷ φύλῳ κατ' ἀρε χρ. *Hen.* & *Lugd. Bat.*

* *Quæ ſexûs ſui imbecillitatem nulla in re adhibuit* prodiditve.] Quæ debilitati ſui ſexûs nunquam ſuccubuit, *Epiphan.*

x Εν τοῖς μάλισα ἡγουμένη] Εν ταῖς μάλισα *Hen.* & *Lugd. Bat.*

y Καὶ τὸ ἀσύνετον τ ἀεὶ πλαιόντων] Suſpicor hunc locum in mendo cubare. HUDS. Neque temere; nam neque optimus ille *Lugd. Bat.* probam omnino lectionem exhibuit, mendum tamen latere, dum variat a vulgata, monſtrat. Scriptio ejus hæc eſt: κ τὸ ἀσύνετον τ ἐν αὐτῇ παρθένων &c. Puto ſcripſiſſe Joſephum κ τὸ σύνετον τ ἐν ἀκμῇ παρθένων &c. Ut ita dicat mulierem iſtam, anum licet, oſtendiſſe tamen operibus, melius ſeſe regnum adminiſtrare potuiſſe, quam multos viros, qui ætate integra & florente ad rempublicam gerendam acceſſerunt. Eadem hæc vox immerito ſedibus ſuis expulſa fuerat ſuperius hoc cap. §. 3. ubi ex eodem hoc Codice *Lugd. Bat.* a nobis in priſtina ſede locata fuit. HAV.

z Εγκρατῶς ἄρχειν,] Eadem phraſi utitur *Thucydides* p. 43. *Edit. Oxon.*

a Επιτρέφετο.] Juxta *Heſychium* Φερνίδα ἐποιήσατο.

b Τῷ οἴκῳ ἀτυχίας] Ita cum *Cod. Hen.* τ οἴκου in *cæteris.* HUDS. Τῶν οἰκῶν *Lugd. Bat.* Lege & οἴκω. COCC. Sed recte *Vulg.* Lectio. HAV.

λαι-

λαιπερίων περιεκτήσατο δυναστείαν, ὀπιθυμίᾳ τῶν μὴ πρεπόντων γυναικὶ, χρόνοις δὲ πολλοῖς ὕστερον ἀφαιρεθῆναι, τοῖς μὲν δυσμενῶς ἔχουσι πρὸς τὸ ἦθος αὐτῶν τῷ αὐτῷ γνώμῃ [c] προσθεῖσα, τῷ δ' ἄρχῃ ἔρημον τῶν [d] προηγουμένων πεποιημένη. καὶ ξυμφορῶν δ' ἐπέπλησε καὶ παρεσκεύασε ἐξ ὧν ζῶσα ἐπολιτεύσατο καὶ μετὰ τὸν τελευτὸν τὸ βασίλειον. ὁ μὲν ἀλλὰ καθάπερ ἔτυχε ἄρξασα, ἐν εἰρήνῃ τὸ ἔθνος διεφύλαξε. [e] τὰ μὲν οὖν περὶ Αλεξάνδραν τῇδε εἶχε [f] τέλος.

Τέλος βιβλίου τρισκαιδεκάτου.

tis periculis & laboribus paraverat, desiderio eorum quæ mulieri non conveniebant, haud multo post amiserit; ut quæ eadem cum illis sensserit qui animo essent in familiam regiam malevolo, regnumque potentium præsidio destitutum reliquerit. prætereaque ex sua dum viveret reipublicæ administratione regiam post obitum calamitatibus turbisque complevit. Veruntamen licet hoc modo in imperio se gesserit, gentem in pace conservavit. Et quidem res Alexandræ hunc exitum habuerunt.

Finis Libri decimi tertii.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a] ΕΝ ΤΗι ΤΕΣΣΑΡΕΣΚΑΙΔΕΚΑΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DECIMOQUARTO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. Ως μὲν ἡ Αλεξάνδρας θάνατον ὁ νεώτερος αὐτῆς τῶν παίδων Αριστόβουλος ἐπολέμησεν πρὸς Υρκανὸν τὸν ἀδελφὸν περὶ τῆς βασιλείας, καὶ κρατήσας αὐτοῦ συνεδίωξεν εἰς τὴν ἐν Ιεροσολύμοις βάριν· ἔπειθ' ὡς συμβάντες ἔκριναν βασιλεύειν μὲν Αριστόβουλον, Υρκανὸν δὲ ἰδιωτεύειν.

1. *Quomodo post mortem Alexandræ, filiorum ejus natu minor Aristobulus de regno bellum gessit cum Hyrcano fratre, victumque persequutus est usque ad arcem Hierosolymitanam: utque inter eos ita convenit, ut Aristobulus regnaret, Hyrcanus privatam vitam degeret.*

β'. Περὶ τε Αντιπάτρου καὶ γένους αὐτοῦ, καὶ πίνα τρόπον [b] ἐκ μικρῶν καὶ τῆς τυχούσης ἀφορμῆς εἰς λαμπρότητα καὶ [c] δόξαν ἅμα τοῖς παισὶν προῆλθε, καὶ μέγεθος δυνάμεως· καὶ ὅτι πεισθεὶς Υρκανὸς Αντιπάτρου φυγεῖν ἐξ Ιεροσολύμων πρὸς Αρέταν τὸν τῶν Αράβων βασιλέα, ἱκέτευσεν ἐλθὼν καταγαγεῖν αὐτὸν εἰς τὴν βασιλείαν, γῆν τε πολλὴν δώσειν καὶ χρήματα συνοχόμενος.

2. *De Antipatro & ejus genere, & quomodo ex parvis & mediocribus initiis ad claritatem & gloriam & magnam potentiam ipse ejusque filii pervenerunt: utque ejus suasu Hyrcanus, Hierosolymis fugiens ad Aretam regem Arabum, ei, ut ipsum restitueret in regnum, supplicavit, factis promissis se ei daturum multum terræ pecuniæque.*

γ'. Ως Αρέτας, προσδεξάμενος τὸν Υρκανὸν, ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸν Αριστόβουλον, καὶ συμβαλὼν καὶ κρατήσας τῇ μάχῃ συνεδίωξεν ἐπὶ Ιεροσόλυμα, καὶ προκαθίσας τὸ στρατόπεδον ἐπολιόρκει τὴν πόλιν.

3. *Quomodo Aretas, cum Hyrcanum excepisset, bellum intulit Aristobulo: utque cum prælio congressus eum vicisset, persequutus est eum usque Hierosolyma, exercituque urbi admoto eam obsidet.*

δ'. Ως Σκαῦρον πέμψαντος ἀπὸ Αρμενίας εἰς Συρίαν Μάγνου Πομπηίου, ἦκον πρὸς αὐτὸν ἀπό τε Υρκανοῦ καὶ Αριστοβούλου πρέσβεις περὶ συμμαχίας προσκαλοῦντες αὐτόν.

4. *Quomodo ad Scaurum, quem ex Armenia in Syriam miserat Pompejus Magnus, legati ab Hyrcano & Aristobulo venerunt, ipsius auxilium imploran-tes.*

ε'. [d] Οτι Σκαῦρος τετρακοσίοις ἀφθαρεῖς ταλάντοις Αριστοβούλῳ προσέθετο.

5. *Quomodo Scaurus, talentis quadraginta corruptus, Aristobuli rebus studebat.*

ς'. Ως Πομπηίου εἰς Δαμασκὸν ἐκ τῆς Αρμενίας ἐλθόντος, Αριστόβουλος καὶ Υρκανὸς ἐπ' αὐτὸν ἦκον περὶ τῆς βασιλείας δικαιολογούμενοι. [e] ὑπέρθεσις Πομπηίου, περὶ ὧν ἐγκαλοῦσι ἀκηκοέναι φήσαντος, ἕως ἂν εἰς τὴν ἐκείνων χώραν παραγένηται.

6. *Quomodo, Pompejo ex Armenia ad Damascum profecto, Aristobulus & Hyrcanus eum conveniebant de regno disceptantes. utque Pompejus, cum se causam querelarum cognoturum dixisset, rem distulit donec in eorum regionem veniret.*

7. *Quod*

---

c Προσθεῖσα, *Lugd. Bat.* προθεῖσα.

d Προηγουμένων] *L. B.* προσκηδομένων. *Coccejus* corrigit προκηδομένων. Josephi sensus est mulierem hanc ambitione sua populum privasse viris, qui juste cum imperio (quales filii ejus) ipsi præesse possent. HAV.

e Τὰ μὲν οὖν] In *Cod. Vat.* τὰ μὲν οὖν περὶ Αλεξάνδραν τοῦτο ἔχει τέλος. ἔχομεν δὲ λέξαι τὰ τοῖς ἤθεσιν αὐτῆς συμβεβηκότα, Αριστοβούλῳ καὶ Υρκανῷ, μετὰ τὴν ἐκείνης τελευτὴν ἐν τῇ μετὰ ταύτην μου βίβλῳ.

f Τέλος.] *Lugd. Bat.* τὸ τέλος.

a Εν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ] *Al.* ἐν τῷ τεσσάρτῳ καὶ δεκάτῳ λόγῳ.

b Εκ μικρῶν] Non dicit Josephus Antipatrum ex parvis initiis ad magnam dignitatem provectum esse, sed solummodo ducem totius Idumææ ab Alexandro & Alexandra constitutum. Summariorum auctor hîc sequi videtur *Eusebium*, qui ex *Africano* narrat, *eum adeo pauperem fuisse, ut filium à latronibus captum præ inopia redimere non potuerit.* Quam sententiam redarguit *Christ. Noldius* in *Historia Idumæa*, p. 1, 2 &c. Videsis *Usserium* ad *A. M.* 3932.

c Δόξαν ἅμα] Ita in *Cod. Vat.* & *Epiphanii* libro *MSS.* δυνάμιν in *Edit. Bas.*

d Οτι Σκαῦρος] Summarium hoc habuimus è *Codd. Vat.* & *Gall.*

e Υπέρθεσις Πομπηίου,] Illa ὑπέρθεσις &c. usque ad ἀγωνιστήσαντος desunt in *Edit. Bas.*

f O-

7. *Quod Ariſtobulus, cum intellexiſſet quo eſſet in eum animo Pompejus, in Judæam diſceſſit: utque Ariſtobulus, Pompejo ei irato & in expeditionem adverſus eum profecto, in Alexandrium ſe recepit, præſidium bene firmum & expugnatu difficile.*

8. *Quomodo Pompejus, ubi hoc reſciverat, ſtratagemate uſus ſuaſit Ariſtobulum relicto præſidio ad ipſum deſcendere, ut qui principatum ei firmaturus eſſet. quibus obſequutum, poſtquam cum fratre ſæpius diſceptaverat, coëgit Pompejus præſidiorum præfectis ſua manu ſcribere, ipſique caſtella tradere.*

9. *Quomodo Ariſtobulus, cum hoc præ metu feciſſet, & poſtea rem ægre tuliſſet, quod nihil eorum quæ ſperabat à Pompejo nactus eſſet, diſceſſit, in Hieroſolyma ſemet incluſurus.*

10. *Quomodo Ariſtobulus, Pompejo è veſtigio eum cum exercitu ſubſequuto, ſententiam mutavit, & Hierichuntem uſque progreſſus ei obviam ivit; petitaque peccatorum venia, & urbem & pecuniam ei tradere pollicitus eſt: utque Gabinio cum militibus lectiſſimis à Pompejo miſſo ad urbem & pecuniam accipiendam, Hieroſolymitani, cum viderent Ariſtobulum in cuſtodia detentum, Romanis portas occluſerunt.*

11. *Quomodo hanc ob rem ira incenſus Pompejus Ariſtobulum in vincula conjecit, adductiſque copiis urbem obſidebat: ipſumque in urbem ſuperiorem admittunt qui Hyrcano favebant, qui vero ab Ariſtobulo ſtabant in fanum fugiunt.*

12. *Quomodo fanum & inferiorem urbem tertio menſe expugnat Pompejus. deque ipſius modeſtia & religione.*

13. *Quod Pompejus nihil eorum attigit quæ in fano erant, licet magna illic eſſet pecuniæ vis.*

14. *Quod cum iſta geſſiſſet & Judæam Romanis vectigalem feciſſet, & Hyrcanum ethnarcham conſtituiſſet, Ariſtobulum vinctum, cum ejus prole, Romam reduxit, atque Scaurum Syriæ procuratorem fecit.*

15. *Quod, facta à Scauro expeditione in Petram Arabum regiam, eaque obſeſſa, cum exercitus ejus rerum inopia laboraret, Antipater Arabi perſuadet, ut trecentis Scauro datis talentis, fœdus cum eo faceret.*

16. *Quomodo Alexander Ariſtobuli filius, qui à Pompejo fugerat & in Judæam ſe contulerat magno exercitu coacto, bellum intulit Hyrcano & Antipatro.*

17. *Quomodo Alexander à Gabinio pugna ſuperatus, & in caſtellum Alexandrium compulſus obſidetur.*

18. *Quemadmodum cum Alexandrum mater ejus flexiſſet ut ſui caſtellique deditionem faceret, Gabinius Alexandrum captum dimiſit; ac præterea ſcripſit Senatui, ut fratres ipſius cum Ariſtobulo patre vinctos laxarent matrique mitterent; indicata quâ eſſet in Romanos fide, quodque digna eſſet cui hæc gratia tribueretur.*

19. *Quomodo Ariſtobulum à Roma in Judæam pro-*

ζ'. Οτι σωεὶς ὁ Αριςόβυλ⟨ος⟩ τίνα ἔχοι διάνοιαν ὁ Πομπήι⟨ος⟩, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Ιουδαίαν· καὶ ὡς ἀγανακτήσων⟨τα⟩ αὐτὸ, καὶ στρατεύσων⟨τα⟩ ἐπ' αὐτὸν, εἰς Αλεξάνδρειον Αριςόβυλ⟨ος⟩ ἀνεχώρησε τὸ Φρούριον, ὀχυρὸν [f] ὂν καὶ δυσκαταμάχητον.

η'. Ως Πομπήι⟨ος⟩, τῷ σωιδῶν, στρατηγήματι χρησάμεν⟨ος⟩ ἔπεισε τὸν Αριςόβυλον, καταλιπόντα τὸ Φρούριον, καταβῆναι πρὸς αὐτὸν, ὡς βεβαιωσόμενον αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν· οἷς πεισθέντα, καὶ πολλάκις διαλεγομένου πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ἠνάγκασε τοὺς Φρουράρχους τῇ αὐτοῦ χειρὶ γράψαι, καὶ παραδοῦναι αὐτῷ τὰ Φρούρια.

θ'. Ως Αριςόβυλ⟨ος⟩ τοῦτο ποιήσας διὰ φόβον, ἔπραττε δυσχεράνας, [g] ἐπὶ τῷ μηδενὸς ὧν προσεδόκα παρὰ Πομπηίου τυγχάνειν, ἀνεχώρησεν, εἰς Ιεροσόλυμα [h] ἐγκλείσων αὐτόν.

ι'. Ως, Πομπηίου καὶ πόλλ' ἐπὶ τοῖς στρατιώταις καταβοήσαντος, μετενόησεν Αριςόβυλ⟨ος⟩, καὶ προελθὼν ἄχρι Ιερι-χοῦντ⟨ος⟩ ἀπιόντ⟨ος⟩ αὐτῷ, καὶ συγγνώμης τυχεῖν δεηθεὶς ὑπὲρ τῶν ἁμαρτημένων, τήν τε πόλιν & τὰ χρήματα παραδώσων ὑπέσχετο· καὶ Πομπήιος πέμψαν⟨τος⟩ Γαβίνιον μετὰ χιλίων στρατιωτῶν ὅπως τε τὴν τοῦ πλεως παραλήψιν & τῶν χρημάτων, οἱ Ιεροσολυμίται, τὸν Αριςόβυλον ὁρῶντες ἐν φυλακῇ καθεςῶτα, τὰς πύλας ἀπέκλεισαν τοῖς Ρωμαίοις.

ια'. Ως ὀργὴ τοῦτο παροξυνθεὶς Πομπήι⟨ος⟩ Αριςόβυλον μὲν [i] ἔδησεν, προσαγαγὼν ἢ τὴν δύναμιν ἐπολιόρκει τὴν πόλιν· καὶ δεχόντων μὲν αὐτὸν οἱ τὰ Υρκανοῦ φρονοῦντες εἰς τὴν ἄνω πόλιν, οἱ δὲ Αριςοβούλου συναισθόμενοι φεύγουσιν εἰς τὸ ἱερόν.

ιβ'. Ως αἱρεῖ καὶ κρατεῖ τὸ ἱερὸν καὶ τὴν κάτω πόλιν ὁ Πομπήι⟨ος⟩ τῷ τρίτῳ μηνί. καὶ ὡς ἐπὶ τῇ ὀλιγωρίᾳ αὐτοῦ & θεοσεβείᾳ.

ιγ'. Οτι Πομπήι⟨ος⟩ μηδενὸς ἔψαυσε τῶν ἐν τῷ ἱερῷ, πολλῶν ὄντων ἐν αὐτῷ χρημάτων.

ιδ'. Οὐ ταῦτα διαπραξάμεν⟨ος⟩, καὶ τὴν Ιουδαίαν ποιήσας φόροις ὑποτελῆ, καὶ Υρκανὸν ἀποδείξας ἐθνάρχην, Αριςόβυλον μὲν δέσμιον μετὰ τῆς γυναικὸς εἰς Ρώμην [k] ἀνήγαγε, Σκαῦρον δὲ τῆς Συρίας [l] ἐπίτροπον κατέςησεν.

ιε'. Οτι Σκαῦρος στρατεύσων⟨τος⟩ ἐπὶ Πέτραν, βασίλειον ὂσαν τῶν Αράβων, καὶ πολιορκοῦν⟨τος⟩, ἐν ἐνδείᾳ τῶν στρατιωτῶν αὐτῷ γινομένων, Αντίπατ⟨ρος⟩ πείθει τὸν Αραβα, δόντα Σκαύρῳ τριακόσια τάλαντα, συμμαχίαν ποιήσασθαι πρὸς αὐτόν.

ιϛ'. Ως Αλέξανδρ⟨ος⟩ Αριςοβούλου παῖς, φυγὼν Πομπήιον, καὶ διαβαλλόμεν⟨ος⟩ εἰς τὴν Ιουδαίαν, στρατιᾶς αὐτῷ πολλῆς γινομένης, πόλεμον ἐξήνεγκεν πρὸς Υρκανὸν καὶ Αντίπατρον.

ιζ'. Ως ὑπὸ Γαβινίου κρατηθεὶς τῇ μάχῃ ὁ Αλέξανδρ⟨ος⟩, καὶ κατακλεισθεὶς εἰς Αλεξάνδρειον τὸ Φρούριον ἐπολιορκεῖτο.

ιη'. Ως Γαβίνι⟨ος⟩, πεισάσης τὴν μητέρα τὸν Αλεξάνδρου παραδοῦναι αὐτόν τε καὶ τὸ Φρούριον, λαβὼν τὸν μὲν Αλέξανδρον ἀφῆκεν· [m] ἔγραψε δὲ καὶ τῇ συγκλήτῳ, τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, οἳ ἦσαν μετὰ Αριςοβούλου & πατρὸς δεδεμένοι, λύσαι, καὶ ἀποπέμψαι πρὸς τὴν μητέρα, δηλῶν [n] αὐτῆς τὸ πρὸς Ρωμαίους πιστὸν, καὶ ὡς ἔστιν ἀξία τοιότης τὴν χάριν⟨τος⟩ τυγχάνειν.

ιθ'. Ως μετὰ ταῦτα φυγόντα ἐκ Ρώμης Αριςόβυλον εἰς τὴν Ιου-

[f] Ον καὶ δυσκαταμάχητον.] Τύχαιον post δυσκαταμάχητον adjicit *Vat.*

[g] Επὶ τῷ μηδενὸς ὧν προσεδόκα] Επὶ τὸ *Vat.*

[h] Εγκλείσων αὐτόν.] Illa ἐγκλείσων αὐτὸν non reperiuntur in *Edit. Baſ.*

[i] Εδησεν,] Εδησε perperam *Ed. Baſ.*

[k] Ἀνήγαγεν,] Ηγαγεν in *Ed. Baſ.*

[l] Επίτροπον κατέςησεν.] Κατέλιπεν ἐπίτροπον in *Ed. Baſ.*

[m] Εγραψε δὲ] Ita *Codd. Vat.* & *Gall.* necnon *Epiphanii Codd. MSS.* illa ἔγραψε δὲ καὶ & quæ ſequuntur uſque ad finem *Summarii* deſiderantur in *Ed. Baſ.*

[n] Αὐτῆς] Ita *Vat.* αὐτοῖς *Gall.*

Ιουδαίαν λαβὼν Γαβίνιος αἰχμάλωτον, πάλιν[o] ἀνέπεμψεν εἰς Ρώμην.

κ'. Κράσσου κ τὴν ἐπὶ Πάρθους στρατείαν εἰς τὴν Ιουδαίαν ἀνάβασις, κ σύλησις τ ἐν τῷ ἱερῷ χρημάτων.

κα'. Φυγὴ Πομπηίου εἰς Ηπειρον, κ Σκιπίωνος ὑπ' αὐτοῦ πεμφθέντος εἰς Συρίαν ἄφιξις, [p] ἐντολὴν ἔχοντος ἀποκτεῖναι Αλέξανδρον.

κβ'. [q] Οτι Καίσαρ, λύσας Αριστόβουλον τῶν δεσμῶν, οἷός τε ἦν πέμψαι μ δύο ταγμάτων εἰς τὴν Ιουδαίαν, ἔφθη δ' ὑπὸ τῶν τοῦ Πομπηίου Φρονούντων ἀφθαρεὶς Αριστόβουλος [r] Φαρμάκῳ.

κγ'. Καίσαρ εἰς Αἴγυπτον στρατεία, κ ὡς συνεμάχησαν αὐτῷ Υρκανός τε & Αντίπατρος, κ τὰς Ιουδαίους αὐτῷ συμμάχους ἐποίησαν.

κδ'. Αντίπατρος εὐθυμως ἀγωνισαμένου κ τὴν μάχην ἀριστεία, κ ἀφ' τούτου Φιλία πρὸς Καίσαρα· κ ὡς Υρκανὸν Καίσαρ ἐπὶ τῇ νίκῃ χαίρων ἐτίμησε μεγάλως, ἐπιτρέψας αὐτῷ τὰ τ πατρίδος ἀνασῆσαι κατεσκαμμένα τείχη, ἔτι τε Αντιπάτρῳ τὴν τ Ιουδαίας ἐπιτροπὴν ἐπεχείρησεν.

κε'. Καίσαρος ἐπιστολαὶ, κ δόγματα συγκλήτου φέρει τ πρὸς τοὺς Ιουδαίους Φιλίας.

κς'. Οἱ Αντίπατρος τοῖς παισὶν, Ηρῴδῃ μὲν τὴν τ Γαλιλαίας πρόνοιαν, Φασαήλῳ δ' ἐπιτρέψας τὴν Ιεροσολύμων· κ ὡς Σέξτος Καῖσαρ, δωροδοκηθεὶς ὑφ' Ηρῴδου ἡγεμόνος ὄντος ἐν Συρίᾳ, μίαν τ ἐνδοξον ἐποίησεν Ηρῴδῃ, καταστήσας ἄρχοντα τ Κοίλης Συρίας.

κζ'. Ως Κάσσιος, Καίσαρος δολοφονήσαντος, εἰς τὴν Ιουδαίαν ἀνάβας, τὴν τε χώραν ἐπάκωσε, κ πάλαι τὰ ὀφειλόμενα παρ' αὐτῶν εἰσπράξατο Φορολογίας· κ πῶς Ηρῴδης ἐκ τ εἰσπράξεως τ χρημάτων αὐτοῖς [s] ἤδοξε Κασσίῳ.

κη'. Ως Μάλιχος ἐπιβουλεύων Αντίπατρον ἀνεῖλε Φαρμάκῳ, ἀλειφησαμένου χρήμασι δ οἰνοχόου Υρκανοῦ.

κθ'. Ως Ηρῴδης ἐπιστάλαυσε αὐτῷ Κασσίου τ Μάλιχον ἐδολοφόνησεν.

λ'. Ως Αντίγονον τ Αριστοβούλου βοηθούμενον ὑπὸ δ Τυρίων τυράννου Μαρίωνος, Ηρῴδης ἀπαντήσας τρέπει τε κ τ Ιουδαίας ἐκβάλλει.

λα'. Οτι μ τὸ ἡττηθῆναι Κάσσιον ἐν Μακεδονίᾳ ὑπὸ δ νέου Καίσαρος & Αντωνίου, Ηρῴδης ἐν Βιθυνίᾳ ὑπαντήσας πολλοῖς χρήμασιν ἐξεφίλωσεν Αντώνιον· κ ἀφ' τούτου τοὺς κατηγορεῖν αὐτοῦ βουληθέντας οὐκ ἠθέλησε Αντώνιος. κ ὅτι Τυρίοις ὑπὲρ Ιουδαίων ἔγραψεν.

λβ'. Οτι πάλιν εἰς Συρίαν ἐλθόντος Αντωνίου, κ κατηγορούντων τινῶν Ηρῴδου & Φασαήλου, ὃ μόνον οὐκ ἤκουσεν αὐτῶν, ἀλλὰ & τετράρχας αὐτοὺς κατέστησεν, τ δ κατηγόρων δέκα τ ἀριθμὸν ἀπέκτεινεν.

λγ'. Στρατεία Πάρθων εἰς Συρίαν, καθ' ἣν τ Αριστόβουλον τὸν Αντίγονον εἰς τὴν βασιλείαν κατήγαγον.

λδ'. Ως Υρκανὸν & Φασάηλον τ ἀδελφὸν Ηρῴδου αἰχμαλώτους ἔλαβον.

λε'. Ως Ηρῴδης φεύγων ἐκεῖθεν εἰς τ Ιουδαίαν, κ παραγενόμενος εἰς τ Ρώμην, κ δεηθεὶς Αντωνίου χρήματα πολλὰ ὑποσχόμενος, ἀπεδείχθη ὑπάτου τ συγκλήτου κ Καίσαρος βασιλεὺς τ Ιουδαίας.

λς'. Εκστολὴ Ηρῴδου μ ταῦτα εἰς τὴν Ιουδαίαν ἀπὸ Ρώμης, κ μάχη πρὸς Αντίγονον, στρατιᾶς αὐτῷ Ρωμαϊκῆς ἑπομένης, κ ἡγεμόνος Σίλωνος.

λζ'. Ως, Σίλωνος Ιεροσόλυμα πολιορκήσαντος, ὑπὸ Σοσίου κ Ηρῴδου Αντίγονος διεφθάρη.

fugum comprehendit Gabinius, Romamque revertitur.

20. *Craſſus in expeditione contra Parthos in Judæam aſcendit, ſacraſque pecunias depeculatur.*

21. *Pompeji fuga in Epirum, & Scipionis adventus in Syriam, cui in mandatis erat ut Alexandrum necaret.*

22. *Quod Cæſar, cum Ariſtobulum vinclis exemiſſet, in eo erat ut eum mitteret cum duabus cohortibus in Judæam: interim vero accidit, ut Ariſtobulus à Pompejanis veneno necaretur.*

23. *Cæſaris in Ægyptum expeditio: & quemadmodum ei auxilium tulerunt Hyrcanus & Antipater, feceruntque ut Judæi ſemet ei adjungerent.*

24. *Antipatri in pugna egregium factum & ex eo cum Cæſare amicitia: & quemadmodum Cæſar, lætus ex victoria, Hyrcanum magno honore affecit, permiſſo ei ut everſos patriæ civitatis muros excitaret; ac præterea Antipatrum Judææ procuratorem conſtituit.*

25. *Cæſaris literæ, & Senatuſconſulta de amicitia cum Judæis inita.*

26. *Antipater filiis adminiſtrationem mandat, Herodi Galilææ, Phaſaëlo Hieroſolymorum: utque Sextus Cæſar, muneribus ab Herode, cum in Syria dux eſſet, acceptis, magnum & glorioſum fecit Herodem, Cœles-Syriæ præſidem eum conſtituendo.*

27. *Quomodo Caſſius, cum in Judæam Cæſare mortuo aſcendiſſet, & regionem afflixit, & ſeptingenta talenta à Judæis in tributum exegit: utque Herodes, pecunia redacta, Caſſio ſui ſtudioſus viſus eſt.*

28. *Quomodo Malichus per inſidias Antipatrum veneno ſuſtulit, ope pocillatoris Hyrcani quem pecunia corruperat.*

29. *Quomodo Herodes juſſu Caſſii dolo interfecit Malichum.*

30. *Quomodo Antigonum Ariſtobuli filium, à Marione Tyriorum tyranno adjutum, Herodes ei obviam factus in fugam vertit & ex Judæa pellit.*

31. *Quomodo, Caſſio in Macedonia ſuperato à Cæſare juvene & Antonio, Herodes, ubi in Bithyniam venit Antonius, multis pecuniis eum ſibi conciliavit: ideoque Herodem accuſare volentes non admiſit. quodque Tyriis pro Judæis ſcripſit.*

32. *Quod, cum Antonius iterum in Syriam veniſſet & nonnulli Herodem & Phaſaëlum accuſarent, non ſolum hos repudiavit, ſed & illos tetrarchas conſtituit, & decem ex accuſatoribus interfecit.*

33. *Parthorum in Syriam expeditio, in qua Antigonum Ariſtobuli filium in regnum reſtituerunt.*

34. *Quomodo Hyrcanum & Phaſaëlum, Herodis fratrem, captivos fecerunt.*

35. *Quomodo Herodes à Parthia in Judæam fugiens & poſtea Romam profectus, cum Antonium obſecraſſet multum pecuniæ pollicitus, creatus eſt à Senatu & Cæſare rex Judææ.*

36. *Herodes poſt hæc navigat ex Italia in Judæam, & pugnat cum Antigono, adjutus ab exercitu Romano eum comitante & Silone duce.*

37. *Quomodo, Hieroſolymis à Silone obſeſſis, Antigonus à Soſio & Herode oppreſſus eſt.*

[o] Ἀνέπεμψεν εἰς Ρώμην.] Legi poteſt *ἀνέπεμψε.*

[p] Ἐντολὴν ἔχοντος.] Sic Cod. *Vat.* & *Epiphanii MSS.* illa *αὐτοῦ ἐντολὴν ἔχ. ἀπ. Αλέξανδρον* omittit *Ed. Baſ.*

[q] Ὅτι Καῖσαρ.] Hoc *Summarium* habuimus è *Codd. Vat.* & *Gall.* & *Epiphanii MS.* nihil ejus reperitur in *Ed. Baſ.*

[r] Φαρμάκῳ.] Καὶ ὅτι Σκιπίων, ἐπιστείλαντος αὐτῷ Πομπηίου, τ Αλέξανδρον πταίσῃ διεχρήσατο adjicit *Gall.*

[s] Ἔδοξε Κασσίῳ.] Ita cum *Edit. Baſ.* ἤδοξεν ὑπάρχειν Κασσίῳ in *Cod. Vat.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΣΣΑΡΕΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν * τριάκοντα καὶ δύο.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER DECIMUSQUARTUS.

Continet hic liber tempus annorum XXXII.

CAP. I.

Ariſtobuli & Hyrcani de regno bellum. & quomodo inter eos convenit, ut Ariſtobulus regnaret, & Hyrcanus vitam privatam degeret: utque non multo poſt Hyrcanus, ſuaſu Antipatri, ad Aretam fugit.

Joſephi in ſcribendo propoſitum.

SUPERIORI quidem libro ea declaravimus, quæ ad Alexandram reginam ejuſque obitum ſpectant. Quæ vero deinceps conſequuta ſunt nunc enarrabimus: nihil prius habentes quam ut ne quid vel per ignorantiam vel memoriæ vitium omittamus. Illud enim agimus ut hiſtoriam ſcribamus, reſque propter vetuſtatem pleriſque ignoratas *pro virili* proſequamur, idque dictionis elegantia illuſtratas, quantum fieri poteſt, ex verbis eorumque ſtructura, aliiſque quæ ad hoc faciunt, ut oratio lectoribus videatur ornatum habere, ut cum ſuavitate & voluptate rerum peritiam aſſequantur. Omnium vero maxime, ſcriptoribus curæ eſſe debet accurata diligentia, verumque iſtis dicendi ſtudium, qui in iis quæ ipſi plane neſciunt fidem illis habituri ſunt.

Hiſtorici munus.

Ariſtobuli & Hyrcani de regno bellum.

2. Igitur cum Hyrcanus pontificatum iniiſſet, anno tertio Olympiadis * centeſimæ ſeptimæ, Romæ conſulibus Quinto Hortenſio & Quinto Metello, qui Creticus etiam nominabatur, bellum ei confeſtim infert Ariſtobulus: & commiſſo apud Hierichuntem prælio, multi de Hyrcani militibus ad fratrem deficiunt. Quo facto fugit in arcem Hyrcanus, in qua Ariſtobuli uxor & liberi ipſius à matre in cuſtodiam dati fuerunt, ut jam diximus: & adverſarios, qui intra templi ſeptum con-

ΚΕΦ. α'.

Ἀλεξάνδρᾳ καὶ Ὑρκανῷ περὶ τῆς βασιλείας πόλεμος. καὶ ὡς συμβάντος ἐκείνου βασιλεύειν μὲν Ἀριστόβουλον, Ὑρκανὸν δὲ ἰδιωτεύειν· καὶ ὡς μετ' ὀλίγον Ὑρκανὸς, ὑπ' Ἀντιπάτρου πεισθεὶς, πρὸς τὸν Ἀρέταν φεύγει.

ΤΑ μὲν οὖν περὶ Ἀλεξάνδραν τὴν βασίλισσαν καὶ τὸν ἡγούμενον αὐτῆς ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἡμῶν βίβλῳ δεδηλώκαμεν. τὰ δὲ τούτοις ἀκόλουθα καὶ συνεχῆ νῦν ἐροῦμεν· οὐκ ἄλλως τισὶς, ἢ ζῆλ[ος] μηδὲν παραλιπεῖν τῶν πραγμάτων ἢ δι' ἄγνοιαν ἢ διὰ κάμα[τον] τῆς μνήμης, προμηθούμενοι. τιμὴν γὰρ ἱστορίαν καὶ τιμὴν μίμησιν τῶν ἀγνοουμένων τοῖς πολλοῖς πραγμάτων διὰ τὴν ἀρχαιότητα δίδομεν, καὶ τὸ τῆς ἐπαγγελίας κάλλος, ὅσον δὴ τοῦτ' ἐστὶν ἔκτε τῶν ὀνομάτων καὶ τῆς τούτων ἁρμονίας, καὶ ὅσα πρὸς τούτοις συμβάλλεται τῷ λόγῳ ἔχειν κόσμον τοῖς ἀναγινωσκομένοις, οἷς ἂν μὴ χάριτος τινὸς καὶ ἡδονῆς τὴν ἐμπειρίαν παραλαμβάνοιεν. πάντων δὲ μᾶλλον, τῆς ἀκριβείας τοὺς συγγραφεῖς ἐχέσθαι δεῖ, καὶ δι' ἐπιλήθου λέγειν τοῖς περὶ ὧν ἂν ἴσασιν αὐτοὶ πιστεύειν αὐτοῖς μέλλουσιν.

β'. Ἀρξαμένου τοίνυν τῆς δ' ἱερωσύνης Ὑρκανοῦ τῷ τρίτῳ ἔτει τῆς ἑβδόμης καὶ ἑβδομηκοστῆς πρὸς τὴν ἑκατὸν Ὀλυμπιάδα, ὑπατεύοντος Ῥωμαίων Κοίντου Ὁρτησίου καὶ Κοίντου Μετέλλου, ὃς δὴ καὶ Κρητικὸς ἐπεκαλεῖτο, πόλεμον ἄδικος ἐκφέρει πρὸς αὐτὸν Ἀριστόβουλος· καὶ τῆς μάχης αὐτῷ γενομένης πρὸς Ἰεριχοῦντι, πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτομολοῦσιν. ὃ γενόμενος, φεύγει πρὸς τὴν ἀκρόπολιν Ὑρκανὸς, ἔνθα συνέβαινε κατεῖρχθαι τὴν Ἀριστοβούλου γυναῖκα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ ὑπὸ τῆς μητρὸς, καθὼς προεῤῥηκα-

a Τεσσάρων καὶ δύο.] Ita in libris omnibus, tam *Lat.* quam *Gr.* rectumque eſſe demonſtrat *Iſ. Voſſius* in *Chronol. S.* c. XIII. p. 156.

b Τὰ μὲν οὖν] Τῶν μὲν οὖν π. & mox τὰ τούτοις οὖν ἀκόλουθα *Vat.* Τῶν δὲ περὶ Αλ. & dein διεδηλωμένων πραγμάτων, τὰ τούτοις *Hen.* atque ita legiſſe videtur *Epiphan.*

c Μηδὲν παραλιπεῖν] Ergo Jeſu quoque mentionem feciſſe Joſephus credendus eſt. REL.

d Δίημεν,] Si cui duriuſculum videatur δίημεν μιμοῦσιν, in locum vocis δίημεν, per me licet, ſubſtituat δίζημεν. HUDS. *Lugd. Bat.* δίιμεν· καὶ. Lege (inquit *Coccejus*) δεῖ μὲ καὶ. Ego nihil mutandum cenſeo. HAV.

e Επαγγελίας] Forte ἀπαγγελίας.

f Τῆς ἀκριβείας —— μέλλουσιν.] Accurationis & Veritatis ſtudium in Hiſtorico vid. ſupr. lib. 8. c. 2. §. 8. ἀλλὰ μηδεμιᾶς ὑποδοχῆς τυγχάνειν παραλειπτέον, ἂν μὴ μετὰ δοκιμάσεως, καὶ τεκμηρίων ἰσχυρῶν ἐμφανίζειν δυνάμεθα τὴν ἀλήθειαν· SPANH.

g Ἀρξαμένου τοίνυν] Παραλελοίπασι ταῦτα βασιλέως Ὑρκανοῦ *Busb.* verum nec iſta, nec vulgata ἀρξαμένου τ. τ. ἀ. Ὑρκανοῦ agnoſcit *Vet. Interpr.* & mox hac §. egit περὶ Ὑρκανοῦ.

h Ὑρκανοῦ] Πρώτου Ὑρκανοῦ *Vat.*

i Τρίτῳ ἔτει τῆς ἑβδόμης καὶ ἑβδομηκοστῆς] Pro anno tertio Olympiadis CLXXVII. in *Veteri Verſione* aut *centeſima octogeſima tertia Olympiade*, aut *centeſima octogeſima Olympiade*, aut *centeſima ſeptuageſima tertia Olympiade.* Videſis *Langium* de *Annis Chriſti*, l. 2. c. 18. p. 336. HUDS. Malè *Ruſinus* centeſima octuageſima Olympiade, mutatione τῆς π ολ. pro τῆς ζ καὶ ο ολ. vid. Caſaub. Exer. Baron. p. 155. SPANH.

* *Centeſima*] Vide *Caſaub.* contra Baron. p. 155.

k Κοίντου Ὁρτησίου,] Κοίντου Ὁρτησίου *Hen.* & *Vat.* Κοίντου τοῦ Ὁρτησίου *Busb.*

l Κατεῖρχθαι] *Lugd. Bat.* κατεῖχε.

m Κα-

ρήκαμεν· καὶ τὰς ἀνλιφασιώτας ἢ [l] καταφυγόντας εἰς τὸ ἱερὸν φέβολον, [m] αἰρεῖ σεσθαλών. καὶ λόγους ποιησάμενος πρὸς τὸν ἀδελφὸν περὶ [n] συμβάσεως, καταλύει τὴν ἔχθραν, ὅπὶ τῷ βασιλεύειν μὲν Αριςόβυλον, αὐτὸν δὲ ζῆν ἀπραγμόνως, χαρπώμενον ἀδεῶς τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ κλήσιν. ταῦτα [o] ὅπὶ τούτοις ἐν τῷ ἱερῷ συνθέμενοι, καὶ ὅρκοις καὶ δεξιαῖς πιςωσάμενοι τὰς ὁμολογίας, καὶ καθαπασάμενοι τοῦ πλήθους πάντος ὁρῶντος ἀλλήλους, ἀνεχώρησαν, ὁ μὲν εἰς τὰ βασίλεια, Ὑρκανὸς ἢ ὡς ἰδιώτης [p] εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Αριςοβύλου.

γ'. Φίλος ἦν τῷ Ὑρκανῷ [q] Ἰδουμαῖος, Ἀντίπατρος λεγόμενος, πολλῶν μὲν ὑπαρχόντων χρημάτων, δραςήριος δὲ τὴν φύσιν ὢν καὶ στασιαςὴς, ἀλλοτρίως εἶχε πρὸς τὸν Αριςόβυλον καὶ διαφόρως, διὰ τὴν [r] πρὸς Ὑρκανὸν εὔνοιαν. Νικόλαος μέντοι φησὶν ὁ Δαμασκηνὸς, [s] τῶν εἶναι [t] γένος ἐκ τῶν πρώτων Ἰουδαίων, τῶν ἐκ Βαβυλῶνος εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀφικομένων. ταῦτα δὴ λέγει χαριζόμενος Ἡρώδῃ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, βασιλεῖ τῶν Ἰουδαίων ἐκ τύχης τινὸς [u] γενομένῳ. περὶ οὗ καιρὸν δηλώσομεν. οὕτως τοίνυν ὁ Ἀντίπατρος, [x] Ἀντίπας τὸ πρῶτον ἐκαλεῖτο, καὶ τῷ πατρὶ αὐτοῦ [y] τοῦτο διὰ τοῦνομα· ὃν Αλεξάνδρου τοῦ βασιλέως καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ στρατηγὸν ἀποδειξάντων ὅλης τῆς Ἰδουμαίας, ποιήσασθαι φιλίαν πρὸς τοὺς [z] ὁμοεθνεῖς αὐτῷ Ἄραβας καὶ Γαζαίους καὶ Ἀσκαλωνίτας λέγεται, πολλαῖς αὐτοὺς καὶ μεγάλαις ἐξιδιωσάμενον δωρεαῖς. τὴν οὖν τοῦ Αριςοβούλου δυναστείαν ὁ νεώτερος Ἀντίπατρος ὑφορώμενος, καὶ δεδιὼς μή τι πάθῃ διὰ τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, [a] ὑπισχνεῖται κρύφα κατ' αὐτοῦ διαλεγόμενος τοῖς Ἰουδαίων τοὺς δυναστεύοντας· ἄδικον εἶναι λέγων τὴν Αριςόβυλον ἀδίκως ἔχοντα τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸν μὲν ἀδελφὸν τούτου ἐκβεβληκότα, πρεσβύτερον ὄντα, κατέχοντα δ' αὐτὴν οὐσαν ἐκείνου διὰ τὸ πρεσβεῖον. [b] τούτους ἢ σωεχῶς καὶ πρὸς τὸν Ὑρκανὸν [c] ποιούμενος διετέλει τοὺς λόγους, καὶ ὅτι κινδυνεύοι [d] τὸ ζῆν, εἰ μὴ φυλάξαιτο ποιήσας αὐτὸν ἐκποδών. τοὺς γὰρ φίλους τοῦ Αριςοβούλου μηδένα [e] παραλιπεῖν καιρὸν ἔλεγε, συμβουλεύοντας αὐτὸν ἀνελεῖν, ὡς τότε βεβαίως ἔξοντα τὴν ἀρχήν. τούτοις Ὑρκανὸς ἡπίστει τοῖς λόγοις, φύσει χρηστὸς ὤν, καὶ διαβολὴν δι' ὑπεικειαν οὐ προσιέμενος ῥᾳδίως. ἐποίει ἢ αὐτὸν τὸ ἀπράγμον καὶ τὸ παρειμένον τῆς διανοίας, τοῖς ὁρῶσιν ἀγνῶ καὶ ἀνανδρον δοκεῖν· τῆς δ' ἐναντίας φύσεως ἦν Αριςοβούλος, δραςήριος καὶ διεγηγερμένος [f] τὸ φρόνημα.

δ'. Ἐπεὶ δὲ τοίνυν ὁ Ἀντίπατρος, ὃ προσέχοντα εἶδε τοῖς λόγοις τὸν Ὑρκανὸν, ὃ διέλιπεν ἑκάστης ἡμέρας διαβάλλων καὶ διαβάλλων πρὸς αὐτὸν Αριςόβυλον, ὡς [g] ἀποκτεῖναι θέλοντα· καὶ μόλις ἐγκείμενος πείθει πρὸς Ἀρέταν αὐτῷ συμβουλεύσας φυγεῖν, τὸν Ἀράβων βασιλέα. πιθανὴν γὰρ καὶ αὐτὸς ἔσεσθαι σύμμαχος [h] ὑπισχνεῖτο. ὁ ἢ ταῦτ' ἀκούων ἔλεγε, [i] συμφέρον εἶναι τὸ πρὸς τὸν Ἀρέταν ἀποδρᾶναι. ἔστι ἢ ὅμορος τῇ Ἰουδαίᾳ ἡ Ἀραβία. καὶ δὴ πέμ-

fugerant, vi expugnat. Deinde cum ad fratrem de compositione verba fecisset, inimicitias deponit iis conditionibus, ut regnaret Aristobulus, ipse vitam ociosam ageret, suisque facultatibus placide frueretur. Hoc fœdere ita facto in templo, cum quidem pacta jurejurando & dextris confirmassent, & invicem spectante universa multitudine complexi fuissent, discesserunt: ille quidem in regiam, Hyrcanus vero ut homo privatus in ædes Aristobuli. *Fœdus ineunt Aristobulus & Hyrcanus.*

3. Erat autem Hyrcano amicus quidam Idumæus, nomine Antipater, homo quidem multa abundans pecunia, natura vero navus & seditiosus, qui alieno ab Aristobulo erat animo & ab eo diffidebat ex sua in Hyrcanum benevolentia. Quamvis Nicolaus Damascenus hujus genus à primoribus Judæorum, qui in Judæam venerunt Babylone, deducat. Verum hoc dicit in gratiam Herodis ejus filii, quem fortuna ad Judæorum regnum evexit. de quo *suo* tempore dicemus. Hic igitur Antipater Antipas primum dicebatur; atque pater ipsius eodem vocabatur nomine: quem cum rex Alexander & ejus uxor totius Idumææ præfectum constituissent, ajunt fecisse amicitiam cum Arabibus, & Gazæis, & Ascalonitis, qui secum sentirent; eosque sibi multis & magnis muneribus conciliavisse. Itaque *hic* juvenis Antipater suspectam habens Aristobuli potentiam, & veritus ne quid *mali* ab eo pateretur propter suum in illum odium, excitat adversus eum clandestinis obtrectationibus Judæorum primates; iniquum esse dicens pati ut Aristobulus injuste principatu potiatur, & de eo fratrem ejecerit natu majorem, cui propter *ætatem deberetur imperium. Hos autem sermones assidue etiam cum Hyrcano habebat: eique de vita periculum esse dicebat, nisi caveret & illum de medio tolleret. Amicos enim Aristobuli nullum omittere tempus, dicebat, quin ei consulerent, ut Hyrcanum interimeret, quasi ita demum firmum habiturus principatum. His sermonibus Hyrcanus non credebat, quod erat natura bonus, & calumniam pro sua æquitate haud facile admittebat. nam negotiorum fuga animique lenitas & remissio fecerunt ut degener & imbellis spectantibus videretur: at natura diversus erat Aristobulus, ad res gerendas acer, animoque *ad omnia* erecto. *Antipater Idumæus Herodis pater.* *Nicolaus Damascenus.* *Antipater Judæos excitat in Aristobulum.* *Hyrcani elogium.*

4. Igitur Antipater, ubi Hyrcanum suis dictis aurem non præbere videt, non desinebat quotidie apud eum ficta crimina & calumnias contra Aristobulum adhibere, ut qui eum vellet interficere; fugaque acrius urgendo persuadet, cum ei consuluisset ut ad Aretam Arabum regem perfugeret. nam pollicebatur, si sibi obtemperaret, se quoque ei socium futurum. Ille vero his auditis, dicebat, è re sua esse ad Aretam fugam maturare. Est autem Ju- *Antipater auctor est Hyrcano ut ad Aretam fuga se recipiat.*

---

l Καταφυγόντας εἰς τὸ ἱερὸν φέβολον, αἰρεῖ σεσθαλών] Καταφεύγοντας εἰς τὸ ἱερὸν φεβόλαιον αἰρεῖ. σεσθαλων ἢ καὶ λ. Busb. αἰρεῖ, σεσθαλών ἢ καὶ Hen.

m Αἰρεῖ σεσθαλών.] Gen. αἴρεῖ. L. B. ἱρεῖ. Legendum αἱρεῖ. COCC.

n Συμβάσεως,] Συμβιβάσεως Hen.

o Ἐπὶ τούτοις] Ita ex *Vet. Interpr.* & lib. 1. *de Bello Jud.* ἐπὶ τοῖς in *Codd. Gr.* & *Editis* & *MSS.* Est qui vertit, *in eorum præsentia qui in templo erant.*

p Εἰς τὴν οἰκίαν] Εἰς τὴν οἰκίαν τὴν Ag. *Vat.* εἰς τὴν οἰκείαν τὴν Ag. *Hen.*

q Ἰδουμαῖος,] Ἰουδαῖος in *Cod. Gall.* Ἰδημαῖος in *ceteris* omnibus, tam *Lat.* quam *Gr.* HUDS. Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 6. §. 1. SPANH.

r Πρὸς Ὑρκανὸν εὔνοιαν.] Πρὸς τὸν Ὑρκ. *Hen.* & *Busb.*

s Τοῦτον εἶναι γένος] Idem in *Historia Judæorum Arabica*, ad calcem *Bibliorum polyglottôn Parisiensium* [& *Londinensium*] legimus, cap. 35. ut notavit *Usserius* ad *A. M.* 3932. quem videsis.

t Γένος] *L. B.* γενόμενος. Forte γενόμενον inquit *Cocceius.* Nihil tamen muto. HAV.

v Γενομένῳ.] Γεγενημένῳ *Busb.*

x Ἀντίπας] *Antipatri* & *Antipæ* idem est nomen. Herodis pater in minore fortuna *Antipas*, in majore Antipater. *Grot.* ad *Luc.* c. 1.

y Τοῦτο διὰ τοῦνομα·] Dissentit *Eusebius* (*Hist. Eccl.* l. 1. c. 6.) qui ex *Africano* Herodem ei patrem fuisse scribit. Verum fidem potius *Josepho* quam *Eusebio* habendam esse ostendit *Chr. Noldius*, sub initium *Historiæ Idumææ.*

z Ὁμοεθνεῖς] Ὁμόρους αὐτῶν *Busb.* ὁμορεῖς αὐτῷ *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) in *Epiphanii* versione, *cum finitimis Arabibus.*

a Ὑπισχνεῖται κρύφα κατ' αὐτοῦ] Ὑπισχνεῖτο κατ' αὐτοῦ κρύφα τοῖς Ἰουδ. *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.*

* *Ætatem deberetur imperium.*] *Al.* ætatis prærogativam.

b Τούτους ἢ] Ita *Hen.* & *Busb.* τούτους τε συνεχῶς πρὸς in *Editis Aliisque.*

c Ποιούμενος] Ἐποιεῖτο τοὺς λόγους *Busb.*

d Τὸ ζῆν,] Ita *MSS.* (certe *Lugd. Bat.*) τῷ ζῆν *Busb.* τῷ ζῆν *Gen. Aliisque.*

e Παραλιπεῖν] *L. B.* παραλείπειν.

f Τὸ φρόνημα.] Φρονήματι *Busb.*

g Ἀποκτεῖναι θέλοντα·] Ita *Hen.* & *Busb.* κτεῖναι in *reliquis.*

h Ὑπισχνεῖτο.] Sic *Hen.* (*Lugd. Bat.*) *Busb.* & *Epiphan.* ὑπισχνεῖτο in *Editis Aliisque.*

i Συμφέρον] *Lugd. Bat.* σύμφορον.

Judææ finitima Arabia. Itaque miſit Hyrcanus primum Antipatrum ad regem Arabum ut ab eo fidem acciperet, non eſſe inimicis traditurum ſi ad eum ſupplex veniſſet. Fide *hac* accepta Antipater ad Hyrcanum rediit Hieroſolyma. Et haud multo poſt aſſumpto eo, noctu egreſſus eſt urbe, & longo itinere expedito eum in *urbem* Petram ut appellatur perducebat, ubi erat Aretæ regia: & ut regi in primis amicus, orat, ut Hyrcanum reducat in Judæam. Cumque hoc ſingulis diebus faceret & non intermitteret, quinetiam dona daret, *tandem* perſuadet Aretæ. neque non Hyrcanus ei promiſit, ſi reductus & in regnum reſtitutus eſſet, redditurum regionem & duodecim urbes quas Alexander ipſius pater ab Arabibus abſtuliſſet. erant autem illæ Medaba, Naballo, Livias, Tharabaſa, Agalla, Athone, Zoara, Oronæ, Mariſſa, Rydda, Lyſſa, Oryba.

Hyrcanus fugit ad Aretam, qui auxilium ei pollicetur.

πρῶτον Ὑρκανὸς πρὸς τὸν Ἀραβίων βασιλέα τὸν Ἀντίπατρον, λαβόμενον πίστεως, ὡς οὐκ ἐκδώσοι τοῖς ἐχθροῖς ἱκέτην αὐτὸν ἡγούμενον. λαβὼν οὖν τὰς πίστεις ὁ Ἀντίπατρος, ὑπανέστρεψε πρὸς Ὑρκανὸν εἰς Ἱεροσόλυμα. καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀναλαβὼν αὐτὸν, καὶ τὴν πόλιν ὑπεξελθὼν νύκτωρ, καὶ πολλὴν ἀνύσας ὁδὸν, ἦγεν ἄγων αὐτὸν εἰς τὴν καλουμένην Πέτραν, ὅπου τὰ βασίλεια ἦν τοῦ Ἀρέτα· μάλιστα δὲ ὢν φίλος τῷ βασιλεῖ, παρεκάλει τὸν Ὑρκανὸν εἰς τὴν Ἰουδαίαν παρεκάλει. καὶ τοῦτο ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ποιῶν καὶ οὐκ ἀνιείς, ἀλλὰ καὶ δωρεὰς προσιέμενος, πείθει τὸν Ἀρέταν. ὑπεμνήσθη μὲν οὖν καὶ Ὑρκανὸς ὑπέσχετο αὐτῷ, καταχθεὶς καὶ τὴν βασιλείαν κομισάμενος, ἀποδώσειν τήν τε χώραν καὶ τὰς δώδεκα πόλεις, ἃς Ἀλέξανδρος ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὸν Ἀράβων ἀφείλετο. ἦσαν δ' αὗται, Μήδαβα, Ναβαλλώ, Λιβιὰς, Θαραβασὰ, Ἀγαλλα, Ἀθώνη, Ζώαρα, Ὀρῶναι, Μάρισσα, Ρύδδα, Λύσσα, Ὀρυβα.

III. CAP. II.

Quomodo Aretas & Hyrcanus exercitum ducunt adverſus Ariſtobulum, & Hieroſolyma obſident: utique Scaurus Romanus obſidionem ſolvit. De obitu Oniæ.

ΚΕΦ. Β'.

Ὡς Ἀρέτας καὶ Ὑρκανὸς στρατεύουσιν ἐπὶ τὸν Ἀριστόβουλον, καὶ πολιορκοῦσιν Ἱεροσόλυμα. καὶ ὡς Σκαῦρος ὁ Ῥωμαῖος λύει τὴν πολιορκίαν. Περὶ Ὀνίου πλούτης.

Aretas in Ariſtobulum expeditionem facit, eumque ſuperat, dein templum oppugnat.

HIS promiſſis Aretæ factis, ille expeditionem fecit in Ariſtobulum, cum quinquaginta equitum ſimul & peditum millibus, eumque prælio vincit. Cum autem multi poſt hanc victoriam ad Hyrcanum defeciſſent, deſertus Ariſtobulus fugit Hieroſolyma. At rex Arabum, copiis ſuis omnibus ſecum adductis, fanum aggreſſus oppugnat Ariſtobulum, populo ab Hyrcano ſtante & oppugnationem adjuvante, cum ſoli ſacerdotes eſſent apud Ariſtobulum. Igitur Aretas, junctis Arabum Judæorumque caſtris, obſidionem acriter urget. Cum autem hæc fierent, dum ageretur Azymorum feſtum, quod Paſcha vocamus, Judæorum præcipui, relictis ſuis finibus, fugerunt in Ægyptum. Quidam autem Onias, vir juſtus & * Deo charus, (qui aliquando, cum ſiccitas eſſet, Deum oramit ut ardores depelleret, Deuſque precibus exauditis pluviam miſit) ſeſe

Onias, vir juſtus, & Deo charus.

Τούτων οὕτω τῶν ὑποχείσεων γινομένων, Ἀρέτας ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸν Ἀριστόβουλον, μετὰ πάντα μυριάδων ἱππέων ἅμα καὶ πεζῆς στρατιᾶς, καὶ νικᾷ τῇ μάχῃ. πολλῶν δὲ μετὰ τὴν νίκην πρὸς Ὑρκανὸν αὐτομολησάντων, μονωθεὶς ὁ Ἀριστόβουλος ἔφυγεν εἰς Ἱεροσόλυμα. ὁ δὲ τῶν Ἀράβων βασιλεὺς, πᾶσαν τὴν στρατιὰν ἀγαγὼν, καὶ προσβαλὼν τῷ ἱερῷ, τὸν Ἀριστόβουλον ἐπολιόρκει, προσηρημένου καὶ τοῦ δήμου τῷ Ὑρκανῷ, καὶ συμπολιορκοῦντος αὐτῷ, μόνων δὲ τῶν ἱερέων τῷ Ἀριστοβούλῳ προσμενόντων. ὁ μὲν οὖν Ἀρέτας ἐξῆς βαλόμενος τὰ στρατόπεδα τῶν Ἀράβων καὶ τῶν Ἰουδαίων, ἰσχυρῶς ἐνέκειτο τῇ πολιορκίᾳ. τούτων δὲ γινομένων κατὰ τὸν καιρὸν τῶν Ἀζύμων ἑορτῆς, ἣν Φάσκα λέγομεν, οἱ δοκιμώτατοι τῶν Ἰουδαίων, σκεδαστὸν τὴν χώραν, εἰς Αἴγυπτον ἔφυγον. Ὀνίας δὲ τις ὄνομα, δίκαιος ἀνὴρ καὶ θεοφιλὴς, ὃς ἀνομβρίας ποτὲ οὔσης ηὔξατο τῷ Θεῷ λῦσαι τὸν αὐχμὸν, καὶ γενόμενος ἐπήκοος ὁ Θεὸς ὕσαι, ἐκρυψεν αὐτὸν ἀφ' οὗ τὸ τὴν στά-

σιν

k Πρῶτον Ὑρκανὸς] Πρῶτον *Busb.* & *Lugd. Bat.*

l Πολλὴν ἀνύσας ὁδὸν,] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* πολλὴν in *Editis Aliiſque.*

m Πέτραν, ὅπου τὰ βασίλεια ἦν τοῦ Ἀρέτα·] Πέτρα Arabum Regia. Eadem Ἀεκὲμη dicta, ſupr. lib. 4. c. 7. §. 1. quæ Arabum primaria urbs, Græcis Πέτρα. ſupra Πέτρα hæc eadem, quæ prius Ἀρκὴ dicta lib. 4. c. 4. §. 7. Alia nempe hæc Ἀρκὴ ab altera in Phœnice, quæ Ἀρκὴ ὑπὸ τῷ Λιβάνῳ dicitur ſupr. lib. 1. c. 7. §. 1. ubi natus Alexander Severus Imperator. *Lamprid.* in Alexand. Sever. Ab hac Ἀρκὴ Phœniciæ alia Arabiæ, poſtea Πέτρα dicta, de qua loc. cit. lib. 4. c. 7. §. 1. ſuperioris Ἀρκης mentio iterum lib. 5. c. 1. §. 22. Ἀρκὴ ἡ πόλις ὑπῆρχεν αὐτῶν &c. item lib. 8. c. 2. §. 3. Ἀρκὰς Θρᾴκιον. SPANH.

n Ὅπου τὰ βασίλεια ἦν τοῦ Ἀρέτα·] Ὅπου τὰ βασίλεια ἦν τοῦ Ἀρέτα. παρεκάλει δὲ αὐτὸν Ὑρκανὸς ἐπαγαγεῖν οἱ ἀδικουμένῳ, καὶ καταγαγεῖν αὐτὸν εἰς τὴν Ἰουδαίαν, καὶ εἰς τὰ βασίλεια ἀποκατασῆσαι, ὑπισχνούμενος δώσειν αὐτῷ κ. *Busb.* atque ita fere *Zonaras.*

o Ὁ πατὴρ —— Ἀγαλλα,] XII. Urbes Arabibus ereptæ ab Alexandro Judæorum Rege, vid. ſupr. lib. 13. c. 15. §. 4. SPANH.

p Ναβαλλὼ,] In *Epiphanii* libris, *Nabalota*, aut *Nabalotha.*

q Λιβιὰς] Λαβιὰς juxta aliquot *Epiphanii* libros.

r Θαραβασὰ,] Θαραβαθὰ *Hen.* Ἀραβατὰ aut Ἀραβαθὰ *Epiphan.*

s Ἀγαλλα,] *Galata* & *Galathone* in *Epiphan.* pro Ἀγαλλα, Ἀθώνη.

t Ζώαρα,] Ζωάρων δ' Ἀραβίας· ἀλωτ. lib. 4. c. 8. §. 4. & Ἀρχ. lib. 1. c. xi. §. 4. ζόωρ ἔτι καὶ νῦν λίγει· *Hebr.* עיר, nempe עיר. SPANH.

v Ὀρῶναι,] Ὀρῶν Λιγμᾶ *Hen. Vat.* & *Gall.* in *Epiphanii* libris *Monſtingo Adiſſa* aut *Ediſſa*: dein *Ribdaluſa*, *Oriblo.* HUDS. Conf. ſupra Antt. lib. 13. c. 15. §. 4. Ὀρώνας· SPANH. Poſt Ὀρώναι in *Lugd. Bat.* ſubjungitur Λιγμὼ, inque ejuſdem MS. margine admotatur alia lectio Λιγμάν. Quum vero tot Codices novam adjungant urbem, plurimi vero legant Λιγμᾶ, ſubſtitui debere judico Λεμβᾶ, quam urbem conjungit Joſephus cum Oronis, Mariſſa aliiſque ex his urbibus, quas enumerat etiam ſuperius Lib. 13. c. 15. §. 4. HAV.

x Λύσσα,] Λόδα *Hen.* Λύδα *Ptolemæo.* Vide *Bocharti* Phaleg. p. 350.

y Ἀριστοβούλῳ παρεσκευάσατο.] Τῷ Ἀριστοβούλῳ *Busb. Hen.* & *Vat.*

z Βαλόμενος τὰ στρατόπεδα] Ita *Busb.* βαλόμενος in *reliquis.* Forſan ἔξω βαλόμενος, inquit *Cl. Lowthius.*

a Γινομένων,] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* γινομένων in *cæteris.*

b Φάσκα λίγομεν,] Πάσχα *Busb.*

c Ὀνίας δὲ] Ὀνίαν δέ τινα, δίκαιον ὄντα καὶ θεοφιλῆ *Busb.* atque ita *Zonaras*, qui ſubjungit, ὃς αὐχμοῦ ποτὲ γενομένου, ἀνυσὰν τὸν Θεὸν δυσωπήσας, ἔλυσε τὸν ἀνομβρίαν, εἶπεν οἱ Ἰουδαῖοι ἀξίαν τῆς Ἀριστοβούλου καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ· ὁ δὲ οὐκ ἐπείθετο. ὡς δ' ἐσώθησαν, ᾠδὴ Θεοῦ β. τ. ὕλαν, εἶτε &c.

d Ὃς ἀνομβρίας ποτὲ ὕσης] Illud ὃς deëſt *Hen.* HUDS. Hiſtoria hæc narratur in Gemara Taanith fol. 23. 1. & his verbis in Megillath Taanith fol. 49. fac. 2. יצא רוב אדר ולא ירדו גשמים הלך אצל להם חוני המעגל אמרו לו התפלל שירדו גשמים אמר להם צאו והכניסו תנורי פסחים בשביל שלא ימקו התפלל ולא ירדו גשמים עג עוגה ועמד בתוכה כירך שעשה חבקוק הנביא שנאמר על משמרתי אעמודה ואתיצבה על מאצור ואצפה לראות מה ידבר בי וכמה אשיב על תוכחתי אמר רבונו של עולם בניך שמו פניהם עלי שאני כבן בית לפניך נשבע אני בשמך הגדול שאיני זז מכאן עד שתרחם על בנך התחילו הגשמים יורדין. *Maxima pars menſis Adar jam effluxerat. & pluviæ nondum deſcenderant. Adierunt Oniam, circularem dictum* (ob rationem mox indicandam) *rogantes ut pluviam à Deo peteret. Reſpondit, ite & furnos paſchales intro ferte, ne à pluvia liqueſiant. Precatus eſt, at non deſcenderunt aquæ pluviæ. Tunc circulum deſignavit humi & ſe in medio ejus conſtituit, exemplo Chabacuci, qui dixit* cap. 2. 1. in cuſtodia mea ſtabo & figam gradum ſuper locum munitum (undique qualis eſt figura circuli) & contemplabor, ut videam quid dicatur mihi & quid reſpondeam arguenti me. *Dixit Onias, Domine hujus univerſi, omnii filiorum tuorum in me converſi ſunt, quoniam veluti filius domus tuæ ſum coram te: juro per nomen tuum magnum me ex hoc loco non digreſſurum antequam miſertus fueris filiorum tuorum. Mox cœperunt pluviæ deſcendere.* REL.

* *Deo Charus*,] *Al.* Dei amicus.

e Ὀρῶν

σιν [c] ὁρᾶν ἐπιμένωσιν. ἀναχθέντα δ' εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ιουδαίων, ἠξίουν ὡς ἔπαυσε τὴν ἀνομβρίαν εὐξάμενος, [f] ἵν' ἔτως αἰρῇς κατὰ Αριστοβούλου καὶ τῶν συστασιαστῶν αὐτοῦ ἐπιθῆται. ἐπεὶ δ' ἀντιλέγων καὶ ἀποδυσωπούμενος ἐβιάσθη ὑπὸ τοῦ πλήθους, [g] στὰς μέσος αὐτῶν εἶπεν, "[h] ὦ Θεὸς βασιλεῦ τῶν ὅλων, ἐπεὶ οἱ μετ' ἐμοῦ νῦν "ἑστῶτες σός δῆμός ἐστι, καὶ πολιορκούμενοι δ' ἱερεῖς "σοί, δέομαι μήτε κατὰ τούτων [i] ἐκείνοις ἐπακούσῃς, "μήτε κατ' ἐκείνων ἃ ἄτοπ ἀξιωθήσονται εἰς τέλος ἀγα- "γεῖν." καὶ τὴν μὲν τοιαύτ' ἀξιώμενον ἀποκτείναντες οἱ πονηροὶ τῶν Ιουδαίων κατέλευσαν.

β'. Ο δὲ Θεὸς τούτης αὐτοῖς ἀποδοχεῖον ἐπεμελήσατο τὴν ὠμότητος, καὶ δίκλεω εἰσεπέδραμε δ' Ονίᾳ φόνος τούτῳ τῷ τρόπῳ. [k] πολιορκουμένων τῶν ἱερέων καὶ δ' Αριστοβούλου, συνέβη τὴν ἑορτὴν ἐπιστῆναι τὴν καλουμένην Φάσκα, καθ' ἣν ἔθος ἐστὶν ἡμῖν πολλὰ θύειν τῷ Θεῷ. ἀπορουμένης δ' θυμάτων οἱ σὺν τῷ Αριστοβούλου, ἠξίωσαν [l] αὐτοῖς τὰς ὁμοφύλους ἀποδόσθαι, χρήματα [m] λαβόντας ἀντὶ τῶν θυμάτων ὅσα θέλουσι. τῶν δ', εἰ [n] βούλοιντο λαβεῖν, χιλίας δραχμὰς ὑπὲρ ἑκάστης κεφαλῆς καταβαλεῖν κελευόντων, ἀποθύμως ὁ, τε Αριστόβουλος καὶ οἱ ἱερεῖς ὑπέστησαν, καὶ λαβόντες τῶν τειχῶν καθιμήσαντες [o] ἔδωκαν αὐτοῖς τὰ χρήματα. κἀκεῖνοι λαβόντες οὐκ ἀπέδωκαν τὰ θύματα· ἀλλ' εἰς τὴν πονηρίας ἦλθον, ὥστε ἀποβλῶσαι τὰς πίστεις καὶ ἀσεβῆσαι εἰς τὸν Θεὸν, τὰ ποιεῖν τὴν θυσίαν μὴ [p] ἀποχόντας τοῖς δεομένοις. [q] ἀπατηθέντες δ' οἱ ἱερεῖς ηὔξαντο τῷ Θεῷ, δίκλεω [r] αὐτῶν ἐπιτρέψαι ἀποδοῦναι τῶν ὁμοφύλων. ὁ δ' οὐκ ἀνεβάλετο τὴν τιμωρίαν· ἀλλὰ πνεῦμα πολὺ καὶ βίαιον ἐπιπέμψας, τὸν καρπὸν ἀπάσης τῆς χώρας διέφθειρεν, ὡς τὸ μόδιον δ' σίτου τότ' αὐτοῖς ἐξωνεῖτο δραχμῶν ἕνδεκα.

γ'. [s] Ἐν τούτῳ πέμπει καὶ Σκαῦρον εἰς Συρίαν Πομπήιος, αὐτὸς ὢν ἐν [v] Αρμενίᾳ καὶ πολεμῶν ἔτι Τιγράνῃ. ὁ δὲ, ἀφικόμενος εἰς Δαμασκὸν, Λόλλιον μὲν καὶ Μέτελλον νεωστὶ τὴν πόλιν ἠρηκότας εὑρὼν, αὐτὸς εἰς τὴν Ιουδαίαν ἠπείγετο. [x] ἀποσταλμένων δὲ πρέσβεις ἦκον παρ' αὐτὸν τε Αριστοβούλου πρὸς αὐτὸν καὶ Τρκανοῦ, [y] συμμαχεῖν ἀξιοῦντες ἑκατέρῳ. [z] ὑποσχομένων δὲ, Αριστοβούλου μὲν [a] τετρακόσια δώσειν τάλαντα, τοῦ δὲ Τρκανοῦ τούτων οὐκ ἐλάττονα παρέξειν, προσδέχεται τὴν Αριστοβούλου ὑπόσχεσιν, ὡς ὢν εὔπορος χρημάτων, καὶ μεγαλόψυχος ὢν, καὶ μειρακιωτέρων ἠξίου τυγχάνειν· ὁ δὲ καὶ πένης ὢν, καὶ γλίσχρος, [b] καὶ πρὸς μείζονων τὴν ἄφιξιν ποιήσειν ἐπαγγελίαν. ὁ γὰρ ἴσον ὢν βίᾳ πάλιν ἐλεῖν, [c] ἐν τοῖς μάλιστα ὀχυρὰν καὶ δυνατὴν, [d] ἢ φυγάδας ἐκβαλεῖν μὴ δ' [e] Ναβαταίων πλήθους, οὐκ εὐπρεπὲς πρὸς πόλεμον [f] διακριθέντα. τούτῳ πίνων προσθέμενος διὰ τὰς προφερομένας αἰτίας, λαβὼν τὰ χρήματα λύει τὴν πολιορκίαν, κελεύσας ἀναχωρεῖν τὸν Αριστοβούλου, ἢ πολέμιον αὐτὸν Ρωμαίων ἀποδειχθή-

abdidit, quoniam durare ſeditionem videbat. Sed *illi*, eo in Judæorum caſtra perducto, poſtulant, ut quemadmodum ſiccitatem precibus finierat, ita nunc Ariſtobulum & ejus factionis homines diris ageret. cumque contradicens & deprecans coactus eſſet à multitudine, ſtans in medio eorum dicebat, "O Deus rex univerſitatis, quandoqui- "dem qui mecum nunc ſtant, tuus populus eſt, "itemque qui obſidentur ſacerdotes tui ſunt, pre- "cor ut neque contra hos illos audias, neque quæ "hi contra illos orant ad exitum perducas." Et illum quidem iſta precatum circumſtantes Judæorum peſſimi quique lapidibus necarunt. *Onias lapidatur.*

2. Deus autem mox illos ob hanc crudelitatem ultus eſt, cædiſque Oniæ pœnas exegit ad hunc modum. Obſeſſis ſacerdotibus & Ariſtobulo, accidit ut feſtum inſtaret quod Paſcha vocatur, in quo nobis moris eſt multas hoſtias Deo immolare. At cum victimis carerent qui cum Ariſtobulo erant, populares ſuos rogarunt ut eas *ipſis* præberent, & pro iis quantam vellent pecuniam acciperent. cumque illi, ſi habere velint, in ſingula capita mille drachmas dari poſtularent, Ariſtobulus & ſacerdotes conditionem libenter acceperunt, & demiſſam per muros pecuniam illis dederunt. Atqui illi, accepta pecunia, victimas non dederunt: ſed eo improbitatis proceſſerunt, ut fidem violarent, & impii eſſent in Deum, ea quibus ad ſacra facienda opus erat egentibus non ſuppeditando. Sacerdotes autem contra fidem datam decepti Deum orarunt, ut ſe in populares ſuos ulciſceretur. Atque ille vindictam non diſtulit: ſed immiſſo magno violentoque vento totius regionis fruges corrupit, adeo ut eo tempore tritici modius undecim drachmis emeretur. *Fides violata ab obſidentibus.* *Illi ob ſcelus ulciſcitur Deus.*

3. Interea mittit Scaurum in Syriam Pompejus, cum ipſe eſſet in Armenia & adhuc adverſus Tigranem belligeraret. Ille vero, Damaſcum profectus, Lolliumque & Metellum, qui modo urbem ceperant, nactus *è veſtigio* in Judæam contendit. ubi vero eò pervenit, conveniunt eum ab Ariſtobulo & Hyrcano legati, auxilium poſtulantes utrique. Cumque Ariſtobulus quidem promitteret ſe quadringenta talenta daturum eſſe, Hyrcanus vero his non pauciora datum iri, Ariſtobuli promiſſionem accipit, quippe hominis pecuniosi & magnifici & æquiora poſtulantis: cum Hyrcanus pauper & parcus eſſet, & incredibilia pollicereturcum majora poſtularet. non enim ejuſdem facilitatis erat, urbem expugnare longe munitiſſimam & potentiſſimam, ac fugitivos depellere cum Nabatæorum turba ad bellum non admodum idonea. Ob has igitur cauſas cum Ariſtobulo paciſcitur, acceptaque pecunia ſolvit obſidionem, jubens Aretam diſcedere, aut *ni pareat* hoſtem Romanorum declaratum iri. Et Scaurus quidem Damaſcum IV. *Scaurus, in Syriam à Pompeio miſſus, mox in Judæam contendit.* *Scauro magna pollicentur Hyrcanus & Ariſtobulus.* *Scaurus, accepta ab Ariſtobulo pecunia, Hieroſolyma ab obſidione liberat.*

---

[c] Ορᾶν ἐπιμένωσιν] Ορᾶν ἰσχυρὸν ἐπ. *Hen.* HUDS. Et *Lugd. Bat.* neque male forſan. HAV.

[f] Ἵν' ἔτως αἰρῇς] Ἵν' ἔτως αἰρῇς ϑῆ τοῦ Αρ. κ. τ. συστασιωτῶν αὐτοῦ. ἐπεὶ *Hen.* & *Busb.*

[g] Στὰς μέσος αὐτῶν] Semper ſtabat in circulo, uti dicitur ibid. abuſus ad id verbis Haggæi. REL.

[h] Ω Θεὸς βασιλεῦ τῶν ὅλων,] Ω Θεὲ Βασ. *Hen.* (*Lugd. Bat.*) *Busb. Vat.* & *Zonar.* HUDS. Eadem fere phraſi utitur in precibus ſuis, quas Talmudici habent. REL.

[i] Ἐκείνοις ἐπακούσῃς, μήτε κατ' ἐκείνων] Ita *Hen. Vat.* & forſan *Epiphan.* nec aliter *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) niſi quod ὑπακούσῃς habeant. ἐκείνοις ἀκούσῃς, μήτε ἐκείνων in *Editis.* ἐκείνοις ἐπακούσῃς, μήτε μὰ κατ' ἐκείνων τούτοις *Zonar.*

[k] Πολιορκουμένων τῶν ἱερέων] Sic *Busb. Hen.* & *Epiphan.* πολιορκουμένων δὲ τῶν in *Editis.*

[l] Αὐτοῖς τὰς ὁμοφύλους] Αὐτοῖς non agnoſcit *Busb.* αὐτὰς habet *Vat.*

[m] Λαβόντας] Λαβόντες *Busb.* λαμβάνοντες *Hen.*

[n] Βούλοιντο] λαβεῖν,] Βούλοιντο *Busb.* & *Vat.* εἰ βούλοιντο] μυρίας χιλίας δραχμὰς *Hen.*

[o] Ἔδωκαν αὐτοῖς τὰ χρήματα.] Ἔδοσαν & mox ἀπέδοσαν *Hen.*

[p] Παρεχόντας τοῖς δεομένοις.] Παρεχόντες *Busb. Hen.* & *Vat.*

[q] Παρατηθέντες] Conf. de Vita §. 59.

[r] Αὐτῶν ἐπιτρέψαι] Αὐτὸν deëſt *Hen.* & ἐπιτρέψαι habet *Busb.* paulo poſt ἄφες pro ἀφ.

[s] Αὐτοῖς] *Lugd. Bat.* αὐτοὺς.

[t] Ἐν τούτῳ —— Πομπήιος,] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 8. §. 1. item infra c. 5. §. 1. SPANH.

[v] Αρμενίᾳ] Vide *Uſſerii* Annales, p. 446. *Edit. Lond.*

[x] Παρεγγυομένου] *L. B.* ἀπαγγειλομένου.

[y] Συμμαχεῖν ἀξιοῦντα ἑκατέρῳ.] *Lugd. Bat.* εἰ βούλοιτο συμμαχεῖν ἑκατέροις.

[z] Ὑποσχομένων δ',] Ὑποσχομένου *Hen.* & *Busb.*

[a] Τετρακόσια δώσειν τάλαντα,] Τεσσαράκοντα *Vat.* & *Gall.* ut & *Vet. Interpr.* in l. 1. *de Bello Jud.* quæ lectio firmari videtur ex ſeq. cap. 2. §. 5. ab init. HUDS. Conf ἀλλοι. lib. 1. c. 6. §. 3. SPANH.

[b] Καὶ πρὸς μείζονων] Ita *Baſ. Hen. Busb.* & *Vat.* ὑπὲρ μειζόνων in *Ed. Gen.*

[c] Ἐν τοῖς μάλιστα] Ἐν ταῖς μ. *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[d] Ἢ φυγάδας] Cl. *Lowthius* ἢ pro ἢ reponendum cenſet.

[e] Ναβαταίων] Ναβαταῖοι de Arabibus. SPANH.

[f] Διακριθέντα.] Διακριθέντων *Busb.* & *Lugd. Bat.*

ſcum iterum petiit: Ariſtobulus vero cum magnis copiis in Aretam & Hyrcanum expeditionem fecit: & cum eis, ad locum qui Papyron appellatur, congreſſus, prælio ſuperat, & hoſtium circiter ſeptem millia interimit, cum quibus cecidit & Phalion frater Antipatri.

σεθαι. καὶ Σκαῦρος μὲν εἰς Δαμασκὸν· πάλιν ἀνεχώρησεν· Ἀριστόβουλος δὲ μετὰ πολλῆς δυνάμεως, ὅπου τε Ἀρέταν καὶ Ὑρκανὸν ἐστράτευσε, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς [g] ὅπου τὸ καλούμενον [h] Παπυρῶνα, νικᾷ τῇ μάχῃ καὶ κτείνει τοὺς [i] ἑξακισχιλίους τῶν πολεμίων, μεθ' ὧν ἔπεσε [k] καὶ Φαλίων ὁ Ἀντιπάτρου ἀδελφός.

V. CAP. III.

Quomodo Ariſtobulus & Hyrcanus Pompejum conveniebant de regno diſceptantes: utque Ariſtobulo in caſtellum Alexandrium fugiente, Pompejus in eum exercitum ducit, jubetque ut munitiones ſibi traderet.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς Ἀριστόβουλος καὶ Ὑρκανὸς πρὸς Πομπήϊον ἔρχονται περὶ τῆς βασιλείας δικαιολογούμενοι· καὶ ὡς Ἀριστόβουλος εἰς Ἀλεξάνδρειον φεύγων, Πομπηίου ἐπ' αὐτὸν στρατεύει, καὶ τὰ ἐρύματα παραδιδόναι κελεύει.

Pompejus in Syriam venit, eique vitem auream mittit Ariſtobulus.

NON multo autem poſt, cum Pompejus Damaſcum veniſſet, & Cœlen-Syriam obiret, venerunt ad eum legati ex tota Syria & Ægypto & Judæa. Miſit enim ei ingens donum Ariſtobulus, vitem auream ex quingentis talentis. Meminit autem hujus muneris etiam Strabo Cappadox, his verbis. "Venit & ex Ægypto legatio, cum "corona aureorum quatuor mille, & ex Judæa ſive "vitis ſive hortus: quod opus τερπωλὴ *delectatio-*"*nem* nominabant. Hoc donum vidimus etiam "nos Romæ in templo Jovis Capitolini dedica-"tum, cum inſcriptione ALEXANDRI JU-"DÆORUM REGIS. Æſtimabatur autem "quingentis talentis. Et quidem fertur, Ariſto-"bulum Judæorum dynaſten hoc miſiſſe.

Strabonis de ea teſtimonium.

Μετὰ δὲ πολὺ ἦλθε Πομπηίου εἰς Δαμασκὸν ἀφικομένου, καὶ Κοίλην Συρίαν ὅπου[l], ἦκον παρ' αὐτὸν πρέσβεις ἐξ ὅλης Συρίας καὶ Αἰγύπτου, καὶ ἐκ τῆς Ἰουδαίας. ἔπεμψε γὰρ αὐτῷ μέγα δῶρον Ἀριστόβουλος, ἄμπελον χρυσῆν ἐκ πενταχοσίων ταλάντων. μέμνηται δὲ τοῦ δώρου καὶ Στράβων ὁ Καππαδόξ, λέγων ὧδε. "ἦλθε δὲ καὶ ἐξ Αἰγύπτου πρεσ-"βεία, καὶ στέφανος ἐκ χρυσῶν τετρακισχιλίων, καὶ ἀπὸ τῆς "Ἰουδαίας εἴτε [l] ἄμπελος εἴτε κῆπος· [m] τερπωλὴν [n] ὀνό-"μαζον τὸ δημιούργημα. τοῦτο μέντοι τὸ δῶρον ἰσορήκαμεν "καὶ ἡμεῖς ἀνακείμενον ἐν Ῥώμῃ, ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Διὸς τοῦ Καπε-"τωλίου, ἐπιγεγραφὸς ἔχον [o] ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΤΟΥ ΤΩΝ "ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. ἐπιμήθη δὲ εἶναι πενταχοσίων "ταλάντων. Ἀριστόβουλον μὲν οὖν τοῦτο λέγει πέμψαι [p] τῶν "Ἰουδαίων δυνάστου.

Hyrcani & Ariſtobuli legati ad Pompejum veniunt.

2. Non multo autem poſt venerunt rurſus ad eum legati, Antipater pro Hyrcano & Nicodemus pro Ariſtobulo: * qui etiam accuſabat eos qui pecunias acceperant, primum Gabinium, deinde Scaurum, quorum hic quinquaginta, ille trecenta talenta *acceperat;* hos quoque præter alios inimicos ei faciens. At *Pompejus* juſſis iis, qui controverſias habebant, ineunte vere *ad ſe* venire, educto ex hybernis exercitu in agrum Damaſcenum contendit: & in tranſitu arcem Apamiæ; quam munivit Cyzicenus Antiochus, funditus evertit, &

Multa in Syria præclare geſta à Pompejo.

† Ptolemæi Mennæi regionem conſideravit, hominis mali, non minus quam fuerat Dionyſius Tripolitanus, ſecuri percuſſus, eique affinitate conjunctus; qui tamen mille talentis peccatorum veniam redemit, quibus Pompejus militibus ſtipendium ſolvit. Expugnavit etiam Lyſiada præſidium, cujus tyrannus erat Silas Judæus. Cumque urbes Heliopolim & Chalcida pertranſiſſet, & montem ſuperaſſet Cœlen-Syriam ut appellatur diſterminantem, à Pella Damaſcum ſe contulit;

Μετὰ δὲ πολὺ [q] ἦκον πάλιν πρέσβεις πρὸς αὐτὸν, Ἀντίπατρος μὲν ὑπὲρ Ὑρκανοῦ, Νικόδημος δὲ ὑπὲρ Ἀριστοβούλου· ὃς δὴ καὶ κατηγόρει τῶν λαβόντων χρήματα, [r] Γαβινίου μὲν πρότερον, Σκαύρου δὲ ὕστερον, ὧν μὲν τριακόσια, ὧν δὲ πεντακόσια τάλαντα, [s] πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐχθροὺς καὶ τοῦτο αὐτῷ καταστήσων. κελεύσας δὲ ἦκειν τοὺς διαμφισβητοῦντας, ἐπισχόμενος δὲ ἔαρος, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐκ τῶν [t] χειμαδίων, ὥρμησεν [v] ὅπου τὴν Δαμασκηνήν· καὶ τὴν τε ἄκραν ἐν παρόδῳ τὴν ἐν Ἀπαμείᾳ κατέσκαψεν, ἣν ὁ Κυζικηνὸς [x] ἐπίσχεν Ἀντίοχος, καὶ τὴν Πτολεμαΐδα καὶ Μεννάου χώραν κατενόησεν, ἀνδρὸς πονηροῦ, καὶ [y] οὐδὲν ἐλάττονος Διονυσίου τοῦ Τριπολίτου, τοῦ πελεκισθέντος, [z] ὅστις καὶ κηδεύων ἐτύγχανεν αὐτῷ, χιλίοις μέντοι ταλάντοις ἐξωνησαμένου τὴν ὑπὲρ τῶν [a] ἡμαρτημένων τιμωρίαν, οἷς Πομπήιος τοὺς στρατιώτας ἐμισθοδότησεν. ἐξεῖλε δὲ καὶ Λυσιάδα χωρίον, οὗ τύραννος ἦν Σίλας ὁ Ἰουδαῖος. διελθὼν δὲ [b] τὰς πόλεις τήν τε [c] Ἡλιόπολιν καὶ τὴν Χαλκίδα, καὶ τὸ διὰ μέσου ὄρος ὑπερβαλὼν τὴν Κοίλην προσαγορευομένην

Συ-

[g] Ἐπὶ τὸ καλούμενον] Περὶ *Busb.*

[h] Παπυρῶνα,] Καπυρῶνα juxta *Epiphanii* libros. HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 6. §. 3. SPANH.

[i] Ἑξακισχιλίους] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* ἑπτακισχιλίους *Baſ. Gen.* & *aliquot MSS.* HUDS. Ὀκτακισχιλίους; *ἀλωσ.* lib. 1. c. 6. §. 3. MSS. ibi ἑξακισχιλίους, unde Ox. ἑπτακισχιλίους· SPANH.

[k] Καὶ Φαλίων] Cum in lib. 1. *de Bello Jud.* habeamus in *Græcis* omnibus Φαλίωνα, hic loci (cum *Montacutio* in *Exerc.* 10. §. 1.) καὶ Φαλίων reſcripſi pro Καυφαλίων. (*Lugd. Bat.* Κεφαλίων) Verum juxta *Vet. Interpr.* hic Κεφαλὼν legendum, illic Κεφαλῶνα. HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 6. §. 3. SPANH.

[l] Ἀμπελος εἴτε κῆπος] Vide *Plinii* Nat. Hiſt. l. 37. c. 2. Non ad Templum pertinuiſſe videtur hæc vitis, ut nonnulli voluerunt: ſed, ut veriſimile eſt, κειμήλιον erat domus Haſſamonæorum, prout dicit *Scalig.* in *Elencho Trihæreſ. Nic. Serrarii*, c. 5.

[m] Τερπωλὴν] Ita *Hen.* τερπολὴν in *Editis Aliiſque.* τερπνὸν juxta *Epiphanii* libros. HUDS. Τερπολὴ de vite aurea Hieroſolymis Romam miſſa. SPANH. Τερπολὴ. מרפלין. REL.

[n] Ὠνόμαζον τὸ δημιούργημα.] Iterum cum *Cod. Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* qui vertit, *nominabant.* in *ceteris* ὀνομάζει.

[o] Ἀλιξάνδρου] Ita in *Græcis* pleriſque, tam *Editis* quam *MSS.* Ἀριστοβούλου pro Ἀλιξάνδρου habet *Busb.* in *Epiphanii* verſione *Ariſtobuli filii Alexandri regis Judæorum* &c. unde aliquis forſan reſcribendum cenſeret, Ἀριστοβούλου τοῦ Ἀλιξάνδρου. Vulgata lectione retenta, dicendum cum *Uſſerio* (in *Annalibus* V. T. p. 248. *Edit. Lond.*) donarium hoc ab Alexandro Jannæo in templo Hieroſolymitano repoſitum, & à filio ejus Ariſtobulo ad Pompejum inde tranſmiſſum.

[p] Τῶν Ἰουδαίων δυνάστου.] Τὸν Ἰουδ. *Hen.* τῶν τὸν Ἰουδ. *Vat.*

[q] Ἦκον πάλιν] Ἦκον πρὸς αὐτὸν πάλιν πρέσβεις *Hen.*

* *Qui etiam accuſabat eos qui pecunias acceperant,*] Qui etiam accuſabant Gabinium & Scaurum quod pecunias accepiſſent, ille trecenta talenta, alter quadringenta, *Epiphan.*

[r] Γαβινίου] Ita cum *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Gall.* Γαβίνιον in *ceteris.*

[s] Πρὸς τοῖς ἄλλοις] Πρὸς τοὺς ἄλλους, καὶ τούτους ἐχθροὺς αὐτῷ κατ. *Hen.*

[t] Χειμαδίων,] Χειμαδείων *Hen.*

[v] Ἐπὶ τὴν Δαμασκηνὴν·] Ἐπὶ τὴν Δαμασκηνῶν *Busb.* (ut & margo *Lugd. Bat.*) ἐπὶ τὴν Δαμασκὸν *Gall.*

[x] Ἐπίσχεν] Ita ex *MSS.* (etiam *L. B.*) & *Vet. Interpr.* ἐπῶχε perperam in *Editis.*

† *Ptolemæi Mennæi regionem conſideravit,*] Id eſt *qui Mennæus dicebatur:* aliis vero, *Mennæi* filii. Vide ſupr. lib. 13. c. 16. §. 3. & ſupr. lib. 13. c. 15. §. 2.

[y] Οὐδὲν ἐλάττονος] Οὐδὲν ἔλαττον *Busb.*

[z] Ὅστις καὶ κηδεύων] Sic in pleriſque *MSS.* (ut & *L. B.*) ὅστις in *Editis.*

[a] Ἡμαρτημένων τιμωρίαν,] Sequutus ſum *Cod. Hen.* in *Editis Aliiſque* ἁμαρτημάτων.

[b] Τὰς πόλεις] Καὶ πόλεις ἑτέρας ſolus *Busb.*

[c] Ἡλιόπολιν] Ita cum *Cod. Hen.* Ἡλίου πόλιν in *reliquis.* In *Epiphanii* verſione, *Cumque civitates Heliopolin & Chalcidem tranſiſſet, in medio poſitum montem aſcendit, & in inferiorem Syriam Damaſcumque pervenit.*

[d] Ἦκεν·

Συρίαν, ἀπὸ τῆς Πέλλης εἰς Δαμασκὸν [d] ἦκεν· ἔνθα δὴ καὶ τῶν Ἰουδαίων διήκουσε καὶ τῶν [e] ἡγεμένων αὐτῶν, οἱ πρός τε ἀλλήλους διεφέροντο, ὅ, τε Ὑρκανὸς καὶ Ἀριστόβουλος, καὶ τὸ ἔθνος πρὸς ἀμφοτέρους, τὸ μὲν οὐκ ἀξιῶν [f] βασιλεύεσθαι, πάτριον γὰρ εἶναι τοῖς ἱερεῦσι τοῦ [g] τιμωμένου παρ' αὐτοῖς Θεοῦ πᾶσιν ἄρχειν, ὅντας δὴ τούτους ἀπογόνους τῶν ἱερέων εἰς ἄλλων μετάγειν ἀρχὴν τὸ ἔθνος ζητῆσαι, ὅπως ὑπ' [h] δοῦλοι γένοιντο. Ὑρκανὸς δὴ κατηγόρει, ὅτι πρεσβύτερος ὢν [i] ἀφαιρεθείη τὸ πρεσβεῖον τῆς ἀρχῆς Ἀριστοβούλου, καὶ μικρὸν ἔχοι μέρος τῆς χώρας ὑφ' αὐτῷ, τὰ δὲ ἄλλα βίᾳ [k] λαβὼν Ἀριστόβουλος· πρός τε καταδρομὰς τὰς ἐπὶ τοὺς ὁμόρους, καὶ τὸ πλεονεκτεῖν τὸ ἐν μελέτῃ τοῦτον εἶναι τοῦ συγκαταβαίνειν [l] διέβαλλεν, οὐκ ἂν ἐθέλοι ἀποφῆναι λέγων τὸ ἔθνος, [m] εἰ μὴ βιαιός τε καὶ παρακόπης ὑπῆρχε. συνηγόρουν δ' αὐτῷ [n] πεῦτε λέγοντες πλείους ἢ χίλιοι τῶν δοκιμωτάτων Ἰουδαίων, Ἀντιπάτρου μάλιστα διαπεπεικότος. ὁ δὲ μὲν σκῆψιν αὐτὸν τῆς ἀρχῆς τῇ ἐκείνου φύσιν ἠτιᾶτο, ἄπρακτον ὄντα, καὶ διὰ τοῦτ' εὐκαταφρόνητον. αὐτὸν δ' ἔλεγε φόβῳ δὴ μὴ πρὸς ἄλλους μεταστῆναι τὴν ἀρχὴν, ἐξ ἀνάγκης αὐτῇ ὑπελθεῖν, προσαιρεύεσθαι δ' αὐτὸν τοῦτο ὅπερ καὶ Ἀλέξανδρον τὸν πατέρα. καὶ δὴ μάρτυρας τούτων ἐκάλει τοὺς νέους καὶ σοβαρωτέρους, ὧν ἐβδελύττοντο τὰς πορφυρίδας καὶ τὰς κόμας καὶ τὰ φάλαρα, καὶ τὸν ἄλλον κόσμον, ὃν ὥσπερ ὑπὲρ δίκην ὑφέζοντες ἀλλ' ὡς εἰς πομπὴν προιόντες ὑπεκένουν.

γ'. Πομπήιος δὴ τούτων ἀκούσας, καὶ κατάγνους Ἀριστοβούλου βίαν, τότε μὲν αὐτοὺς ἀπέπεμψε διαλεχθεὶς πρᾴως· ἐλθὼν δ' εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, ἔλεγε διατάξειν ἅπαντα, [p] ἐπιδὼν τὰ τῶν Ναβαταίων πρῶτον [q] ἴδοι. τέως δ' [r] ἐκέλευσεν ἡσυχίαν ἄγειν, θεραπεύων ἅμα τὸν Ἀριστόβουλον, μὴ τὴν χώραν ἀποσήσῃ καὶ διακλεισθείη τῶν παρόδων. ἔτυχε μέντοι τοῦτο ἐξ Ἀριστοβούλου γιγνόμενον. ἐπεὶ γὰρ ἀναμείνας ἐδέησεν ὧν διελέχθη πρὸς αὐτὸν ὁ Πομπήιος, [s] εἰς [t] Δήλιον πάλιν ἦλθε, κἀκεῖθεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπῆρεν.

δ'. Ὀργίζεται δὲ ὁπὶ τούτοις Πομπήιος, καὶ τὴν ὁπὶ τοὺς Ναβαταίους ἀναλαβὼν στρατιὰν, ἔκπε Δαμασκοῦ τὴν ἄλλης Συρίας [v] ἐπικουρίαν, σὺν τοῖς ἄλλοις τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῷ Ρωμαίων τάγμασιν, ἐστράτευσεν ὁπὶ τὸν Ἀριστόβουλον. ὡς δὲ παρέμιξεν Πέλλαν καὶ Σκυθόπολιν εἰς Κορέας ἦκεν, ἥπις ἐστὶν ἀρχὴ τῆς Ἰουδαίας διεξιόντι τὴν μεσόγαιον, [x] ἐστιν ὅπου εἰς τι περικαλλὲς ἔρυμα, ἐπ' ἄκρου δὲ ὄρους ἱδρυμένον, [y] Ἀλεξάνδρειον, Ἀριστόβουλος συμπεφυγότος, πέμψας ἐκέλευσεν ἥκειν πρὸς αὐτόν. ὁ δ', παραινέντων πολλῶν μὴ πολεμεῖν Ρωμαίοις, κατέστη· καὶ διαλεγόμενος πρὸς τὸν ἀδελφὸν περὶ τῆς ἀρχῆς, πάλιν εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀναβαίνει Πομπηίου συγχωρήσαντος. καὶ τοῦτ' ἐποίησε δὶς καὶ τρίς, [z] ἅμα μὲν κολακεύων τὴν ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τὸ βασιλείας ἐλπίδα, καὶ πρὸς ἕκαστον ὧν [a] ἐκέλευσε Πομπήιος ὑπακούειν ὑπακηκοώς, ἅμα δ' ἀναχωρῶν εἰς [b] τὰ ἐρύματα [c] ὑπὲρ δὲ μὴ καταλύειν αὐτὸν, καὶ πρὸς τὸ πολε-

ubi & Judæos & eorum duces audivit, qui & ipsi inter se dissidebant, Hyrcanus scilicet & Aristobulus, & gens ab utroque, regio quidem imperio subjici detrectans, quod patrium esset, sacerdotibus ejus Dei, qui apud ipsos coleretur, ut obedirent, hosque sacerdotibus prognatos conari in aliam principatus rationem transferre gentem, ut in servitutem redigatur: Hyrcanus vero querebatur, quod grandior ipse ab Aristobulo privatus esset jure ætatis; parvamque terræ partem sub se haberet, reliquam vi abstulisset Aristobulus; eumque esse criminabatur, qui & incursionum in finitimos agros, & in mari ut piratica exerceretur, auctor exstitisset: gentem nunquam fuisse rebellaturam dicens, nisi ille violentus & turbidus fuisset. Atque hæc ei atteſtabantur supra mille de Judæorum illustrissimis, quos Antipater subornaverat. At Aristobulus eum principatu excidisse suæ ipsius naturæ culpa contendebat, ut quæ ignava esset, ideoque facile contemneretur. se vero, ajebat, imperium necessario subiisse ne ad alios transferretur; ipsum autem non alio nomine appellari, quam quo & pater Alexander *ante se* usus est. Atque harum rerum testes citabat juvenes quosdam insolentiores, purpura & coma & phaleris & reliquo invidioso *nobilitatis* ornatu comptos, quem non quasi causam dicturi, sed quasi pompam obituri sumpserant.

Querela Judæorum de Hyrcano & Aristobulo.

Hyrcani querela de Aristobulo.

Aristobuli defensio.

3. Pompejus, his auditis, Aristobulum de vi condemnavit, ac tum eos comiter alloquutus dimisit: seque in terram eorum profectum omnia compositurum dicebat, postquam prius Nabatæorum res inspexisset. at interea quietos se tenere jussit; Aristobulum simul colens, ne nationem averteret & transitum ei intercluderet. neque tamen non est id ab Aristobulo factum. Nam nulla re exspectata earum, de quibus cum eo Pompejus colloquutus erat, in urbem Delium & inde in Judæam se contulit.

Pompejus, Hyrcano favens, Aristobulum dimittit.

4. Istis autem Pompejus iratscitur, & assumpto quem in Nabatæos ducebat exercitu, & à Damasco reliquaque Syria auxilio, aliisque quas habebat legionibus Romanis, in expeditionem profectus est adversus Aristobulum. Atque ubi præterita Pella & Scythopoli ad Coreas venit, quæ *urbs* per mediterranea obeunti initium est Judææ, illic in quoddam præsidium pulchrum admodum, in montis vertice situm, Alexandrium *dictum*, cum Aristobulus confugisset, *Pompejus ei* significatum misit ut ad se veniret. Ille vero, monentibus multis, ne cum Romanis bellum gereret, descendit: &, postquam cum fratre de potentatu disceptaverat, iterum in arcem ascendit permissu Pompeji. id quod iterum & tertio fecit, simul semet adulari sinens spe regni ab ipso obtinendi, & ad omnia ejus imperata se obedientem esse simulans, simulque in castellum se, ne vires amitteret, recipiens, &

VI. *Pompejus in Aristobulum exercitum ducit.*

Aristobulus castella Pompejo tradit.

d Ηκεν·] Ηλθεν *Busb.*
e Ηγεμόνων αὐτῶν,] Ηγεμόνων *Busb.*
f Βασιλεύεσθαι,] Βασιλεύσασθαι *Busb.*
g Τιμωμένου] Τιμωμένῳ *Hen.*
h Δοῦλοι γένοιντο.] Δοῦλον γένοιτο *Busb.* & *Hen.*
i Ἀφαιρεθείη] Ἀφαιρεθῆ τὸ πρεσβεῖον *Vat.* ἀφαιρεθείη δὲ πρεσβείου *Busb.*
k Λαβὼν Ἀριστόβουλος·] Λαβὼν Ἀριστόβουλον *Busb.*
l Διέβαλλεν,] Ita *Busb.* & *Hen.* διέβαλεν in *ceteris.*
m Εἰ μὴ βιαιός τε] Αὐτὸς post ἔθνος addit *Busb.*
n Ταῦτα λέγοντες] Ita lego cum *Cod. Hen.* ταῦτα in *ceteris.* id quod admitti potest, si λέγοντι legamus cum duobus *MSS.*
o Ὑπέκεινο.] *Lugd. Bat.* non male ἀπέκειτο. HAV.
p Ἐπιδὼν] Καλῶν post ἕκαστα addit *Hen.*
q Ἴδοι.] Ἴδῃ *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*
r Ἐκέλευσεν ἡσυχίαν ἄγειν,] Ἔδοξεν *Busb.*
s Εἰς Δήλιον πάλιν ἦλθε,] In *lib.* 1. *de Bello Jud.* μὲν Διοσπόλεως χωρίζει, nulla mentione facta urbis Delii. In *Epiphanii* libris, *in Delon civitatem venit.*
t Δήλιον πόλιν] Conf. *alter.* lib. 1. c. 6. §. 4. SPANH.
v Ἐπικουρίαν,] Ἐπικουρίας, σὺν τοῖς ὑπ. *Hen.*
x Ἐνταῦθα] Ἐνταῦθα ἐστὶ πεδιὰς, ἔ. ἐ. ἀ. τ. ὄ. ἱδρυμένον, Ἀλεξάνδρειον, εἰς ὃ Ἀρ. συμπεφυγότος, πέμψας in *Editis.* ἃ ἐπὶ τὸ Ἀλεξάνδρειον συμπεφυγότος Ἀριστόβουλος, ἔρυμα δὲ τοῦτο περικαλλὲς ἐπ' ἄκρου δ' ὄρους ἱδρυμένον, πέμψας *Busb.* quæ lectio non displiceret, nisi quod nimium à *vulgata* recedat. Ἐνταῦθα εἴς τι περικαλ. ἔρ. ἐ. ἄ. τ. ὄ. ἱδρυμένον, Ἀλεξάνδρειον, εἰς Ἀριστ. *Hen.* &c. unde textum (omisso εἰς ὃ *Editorum*, aut εἰς *Cod. Hen.* & ἐπὶ in ἕως τι mutato) restituendum censui.
y Ἀλεξάνδρειον,] Ἀλεξάνδρειον Castrum Judææ infr. c. 5. §. 2. item supr. lib. 13. c. 16. §. 3. SPANH.
z Ἅμα μὲ κολακεύων] Ἅμα δὲ κολακεύων τὴν ἀπ' αὐτοῦ *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*
a Ἐκέλευσε Πομπήιος] Κελεύσειεν *Hen.*
b Τὰ ἐρύματα] Ita *Lugd. Bat.* quomodo scribendum esse etiam sequentia docent. *Alii* τὸ ἔρυμα. HAV.
c Ὑπὲρ δὲ μὴ καταλύειν αὐτὸν] Ὑπὲρ δὲ μὴ καταλύειν ἔξω αὐτοῦ, *ne extra illud deverteret*, legendum conjicit *Schotanus.* Ὡς μὴ πρὸς καταλύειν δέξωνται αὐτὸν in l. 1. de *Bello Jud.* quod *Rufinus* vertit, *ne quid regiæ dignitati detrahere viderentur.*

d Πα-

& ad bellandum opes ſibi parans, veritus ne principatum transferret ad Hyrcanum. At jubente Pompejo ut caſtella traderet & præſidiorum præfectis ſua manu ſcriberet (alioquin interdictum erat ne *quenquam* admitterent) paruit ille quidem; ſed ægre id ferens, Hieroſolyma conceſſit, ſeque ad bellum præparavit. Atque haud multo poſt Pompejo, adverſus eum copias ducenti, quidam in via, qui à Ponto venerant, Mithradatis obitum nunciant, qui à Pharnace filio ſuo peremptus erat.

Mithradates à Pharnace occiſus.

μεῖν ἀφορμὴν αὐτῷ ϖροσκαλζόμενος, δεδιὼς μὴ τὴν ἀρχὴν εἰς Ὑρκανὸν ϖεύσῃ. κελεύοντος δὲ Πομπηίου [d] ϖροδιδόναι τὰ ἐρύματα, καὶ τοῖς [e] Φρουράρχαις ἐπιστέλλειν τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ, ϖροδέχεσθαι δὲ ἄλλους [f] ἀπείρητα, πείθεται μὲν, δυσαναχωρήτων δ' ἀνεχώρησεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἐν ϖροσκαῇ ἦν πολεμεῖν ἐγίνετο. Ὡς μετ' ὀλίγον Πομπηίῳ, γραμμὰν ἐπ' αὐτὸν ἄγοντι, καθ' ὁδὸν [g] ἀφικόμενοί τινες ἐκ Πόντου τὸν [h] Μιθραδάτου πλοῦτον ἐμήνυον, ὑπὸ Φαρνάκου τοῦ παιδὸς [i] αὐτὸν ἠνημένου.

VII. CAP. IV.

Quomodo Pompejus Hieroſolyma, poſtquam cives ei portas clauſerant, obſidet & vi expugnat: & quæ præterea in Judæa fecit.

ΚΕΦ. δ'.

Ὡς Πομπήιος Ἱεροσόλυμα, τῶν πολιτῶν αὐτῷ τὰς πύλας ἀποκλεισαμένων, πολιορκεῖ καὶ κρατεῖ αἱρεῖ· οἷά τε ϖερὶς τόποις ἔπραξεν ἐν Ἰουδαίᾳ.

Pompejus Hieroſolyma contendit.

CUM autem apud Hierichuntem caſtra poſuiſſet *Pompejus*, (ubi palmæ naſcuntur vigentque, & opobalſamum unguentum præſtantiſſimum, quod fruticibus acuto lapide inciſis inſtar ſucci exſudat) mane Hieroſolyma contendit. Et Ariſtobulus mutata ſententia eum adit; atque pecuniam ſe ei daturum, & Hieroſolymis recepturum eſſe pollicens, orabat ut bello ſupereſſedeat, & quæ velit cum pace faciat. Illi cum veniam oranti dediſſet Pompejus, mittit Gabinium & milites ad pecuniam & urbem *accipiendam*. neque tamen quidquam horum factum eſt: quin reverſus eſt Gabinius, urbe excluſus, nec accepta pecunia, quod Ariſtobuli milites conventa ſervari non permiſerunt. Has ob cauſas ira incenſus eſt Pompejus, &, cum Ariſtobulum in cuſtodiam dediſſet, ipſe ad urbem proficiſcitur, cætera quidem firmam, tantum ſeptentrionali parte levius munitam. circundabat enim eam lata profundaque vallis, intra ſe fanum comprehendens, lapideo muro valide admodum cinctum.

Gabinio, Pompeji legato, portas claudunt Hieroſolymitani.

Τεταποδιζομένου [k] δὲ τοῦ Ἱεριχοῦντα, [l] ἔνθα τὸν Φοίνικα τρέφεσθαι συμβέβηκε, [m] καὶ τὸ ὀποβάλσαμον μύρον ἀκρότατον, ὃ τῶν [n] ἡμέρων τεμνομένων ὀξεῖ λίθῳ [o] ἀναπιδύει ὥσπερ ὀπὸς, ἕωθεν ἐπὶ [p] Ἱεροσόλυμα ἐχώρει. καὶ μεταγνόντος Ἀριστόβουλος ἀφικνεῖται πρὸς Πομπήιον· καὶ χρήματα [q] δώσειν, καὶ τοῖς Ἱεροσολύμοις αὐτὸν εἰσδεχόμενος, παρεκάλει παύσασθαι τοῦ πολέμου, καὶ πράττειν μετ' εἰρήνης ὅ, τι βούλοιτο. συγγνώμης [r] δὲ Πομπήιος αὐτῷ δεομένῳ, πέμπει Γαβίνιον καὶ στρατιώτας, ἐπί τε τὰ χρήματα καὶ τὴν πόλιν. ὁ μὲν οὐ πράξαντι τι τούτων, ἀλλ' ἐπανῆλθεν ὁ Γαβίνιος, τῆς τε πόλεως ἀποκλεισθεὶς, καὶ τὰ χρήματα μὴ λαβὼν, τῶν Ἀριστοβούλου στρατιωτῶν οὐκ ἐπιτρεψάντων τὰ συγκείμενα φυλάσσειν. ὀργὴ δ' ἐπὶ τούτοις Πομπήιον λαμβάνει, καὶ, τὸν Ἀριστόβουλον ἐν φυλακῇ κατασήσας, αὐτὸς ἐπὶ τὴν πόλιν ἔρχεται, τὰ μὲν ἄλλα πάντα ῥᾳστα ἔσων ὀχυρῶν, μόνῳ δὲ τῷ βορείῳ μέρει φαύλως ἔχουσαν. περιέρχεται δὲ αὐτὴν φάραγξ εὐρεῖά τε καὶ βαθεῖα, ἐντὸς ἀπολαμβάνουσα τὸ ἱερὸν, λιθίνῳ περιβόλῳ καρτερῶς πάνυ πεφυκισμένον.

Pompejus Hieroſolyma contendit.

VIII. 2. Erat autem hominum intus diſſidium, quid facto opus eſſet non conſentientium. nam quidam cenſebant urbem dedendam Pompejo: alii vero, Ariſtobulo faventes, portas ei claudendas bellumque parandum eſſe ſuadebant, quoniam Ariſtobulus in vinclis haberetur. Atque hi fanum præoccuparunt, & pontem, qui ab eo in urbem ferebat, interruperunt, ſeſe ad ſuſtinendam obſidionem parantes: alii vero, admiſſo exercitu, urbem Pompejo & regiam tradiderunt. At Pompejus, miſſo Piſone legato cum exercitu, urbem & regiam præſidiis firmabat: domoſque fano adjacentes, & omnia quæ foris circa templum erant muniebat. Ac primum quidem iis qui intus erant de pace ineunda verba faciebat: cum autem illi in quas offerebat conditiones non deſcenderent, circumjecta loca muro ſepſit, Hyrcano ad omnia ſtudioſe ei ſubſerviente. Porro Pompejus caſtra collocavit extra, à fani parte ſeptentrionali, qua erat expugnabile. Stabant & ibi magnæ turres, & foſſa depreſſa erat, profundaque valle circun-

Hieroſolymorum una pars Pompejo tradita, altera obſeſſa.

Pompejus templum oppugnare parat.

Β'. Ἦν δὴ τῶν ἀνθρώπων ἔνδον στάσις, οὐχ ὁμονοούντων περὶ τῶν ἐνεστώτων. ἀλλὰ τοῖς μὲν εὐθὺς ϖροδιδόναι Πομπηίῳ τὴν πόλιν· οἱ δὲ τὰ Ἀριστοβούλου φρονοῦντες ἀποκλείειν τε καὶ πολεμεῖν παρῄνουν, τῷ κρείττονι ἔχεσθαι δεδεμένου. φθάσαντες δὲ ἔτι τὸ ἱερὸν καταλαμβάνουσι, καὶ τὴν πέτρινον ἀπ' αὐτοῦ γέφυραν εἰς τὴν πόλιν ἔκοψαν, εἰς πολιορκίαν ὑπορρεπιζόμενοι. οἱ δὲ ἕτεροι δεξάμενοι τὴν στρατιὰν [s] ἐνεχείρισαν Πομπηίῳ τήν τε πόλιν καὶ τὰ βασίλεια. Πομπήιος δὲ Πείσωνα [t] τὸν ὑπατικὸν πέμψας σὺν [v] στρατῷ, τήν τε πόλιν, καὶ τὰ βασίλεια ἐφρούρει· καὶ τὰς οἰκίας τὰς [x] πρὸς τὸ ἱερὸν, καὶ ὅσα ἐντὸς ἔξω τοῦ ἱεροῦ ὠχύρου. καὶ τὸ μὲν πρῶτον, λόγους συμβατηρίους τοῖς ἐντὸς ϖροσέφερεν· οὐχ ὑπακουόντων δὲ εἰς ἃ ϖροσεκαλεῖτο, τὰ περιέκειτο χωρία, πρὸς ἅπαντα Ὑρκανοῦ ϖροθύμως ὑπηρετοῦντος. Πομπήιος δὲ ἔσωθεν στρατοπεδεύεται, κατὰ [y] τὸ βόρειον τοῦ ἱεροῦ μέρος, ὅθεν ἦν ὀλίμαχον. ἀνέστηκεσαν δὲ καὶ ἐνταῦθα μεγάλοι πύργοι, καὶ τάφρος δὲ [z] ὀρώρυκτο, καὶ βα-

d Παραδιδόναι τὰ ἐρύματα,] Παραδοῦναι *Hen.*

e Φρουράρχαις] Φρουράρχοις *Hen.* & *Busb.*

f Ἀπείρητα,] Ita *Hen. Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Vat.* & *Zonar.* ἀφίετο in *Editis.* ἀπίεν) *Gall.*

g Ἀφικόμενοί] In *Epiphanii* verſione, *quidam ex Ponto veniens nunciavit Mithridatem hauſto veneno defunctum, quod illi filius ſuus Pharnaces confecerat.*

h Μιθραδάτου τελευτὴν] Mithridates à filio Pharnace occiſus. Item ἄλωσ. lib. 1. c. 6. §. 6. SPANH.

i Αὐτὸν ἠνημένου.] Αὐτῷ ſolus *Hen.*

k Ἐπὶ Ἱεριχοῦντα,] Περὶ Ἱερ. *Busb.* & *Hen.*

l Οὗ τὸ —— ὀπὸς,] Conf. ἄλωσ. lib. 1. c. 6. §. 6. SPANH.

m Καὶ τὸ ὀποβάλσαμον] Καὶ τὸ ἀπὸ βαλσάμου μύρον *Hen.* καὶ τὸ ὀποβάλσαμον μύρον ἀκρότατον *Busb.* τὸ μύρον τὸ ἀκρότατον *Zonar.*

n Θ ἡμέρων τεμνομένων] Περίμνων in l. 1. de *Bello Jud.*

o Ἀναπιδύει] Similiter fere ac *Joſephus* ſcribit *Strabo* l. 10. p. 763. τὸ Φλοιὸν ἐπιχίσαντες ὑπολαμβάνουσιν αἰγυπτίοις τὸ ὀπὸν, γλιχρῷ γάλακτι ϖροσπλήσιον. HUDS. In marg. *Lugd. Bat.* adnotatur, αὐτὶ τοῦ ἀναδίδωσι τὸ ὀπὸν δίκην ἱδρῶτος· γίνεται γὰρ ὑπὸ τοῦ ἰδίου τὸ ἱδρῶ. οἱ δὲ ἐκ τοῦ πίνω φ. αὐτὸ. ἔνθεν καὶ πίδαξ καὶ πιδύω καὶ ἀναπιδύω. HAV.

p Ἱεροσόλυμα ἐχώρει.] Ἱεροσολύμων. *Hen.* & *L. B.*

q Δώσειν,] Hic loci eſt temporum ἐνάλλαξις, præſenti pro future poſito. Vide *H. Stephanum* in *Append.* ad *Script. de Dial. Att.* p. 131.

r Δὲ Πομπήιος] Ita etiam *Zonaras* & *MSS.* omnes, præter *Busb.* qui habet ὧν.

s Ἐνεχείρισαν Πομπηίῳ] Ita *Busb.* (& *Cocceius*) ἐνεχείρησαν in *cæteris.*

t Τὸν ὑπατικὸν] Ita *MSS.* (*Lugd. Bat.* τὸν ὑπὸ τὸν στρατηγὸν) τὸν στρατηγὸν in *Editis.*

v Στρατιῷ,] *L. B.* στρατιᾷ.

x Πρὸς τὸ ἱερὸν,] Πρὸς τῷ ἱερῷ *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

y Τὸ βόρειον τοῦ ἱεροῦ μέρος,] Πρὸς τὸ ϖροσκεῖνον κλίμα· ἄλωσ. lib. 1. c 7. §. 3. SPANH.

z Ὀρώρυκτο,] Ὠρυκτο solus *Busb.*

βαθεία ωδιείχετο φάραγξι. ἀπερρώγει γὰρ καὶ τὰ πρὸς τὴν πόλιν, τοῦ γεφύρας ἀνατετραμμένης ἐφ' ᾗ διῆγε Πομπήιος· καὶ τὸ χῶμα ὁσημέραι [a] παλαιπωρούμενον ἐγήγερτο, [b] ωδιτεμνόντων τὴν περιξ ὕλην Ρωμαίων. καὶ ἐπειδὴ τοῦτ' εἶχεν ἰκανῶς, μόλις ωληθείσης τοῦ πάχους διὰ βάθος ἄπορον, ωροσβαλὼν μηχανὰς καὶ ὄργανα ἐκ Τύρου [c] κομισθέντα, ἐπιζήσας κατήραξε τὸ ἱερὸν τοῖς πετροβόλοις. εἰ γὰρ μὴ πάτριον ἦν ἡμῖν ἄγειν [d] τὰς ἑβδομάδας ἡμέρας, οὐκ ἂν ἠνύσθη τὸ χῶμα, κωλυόντων ἐκείνων. [e] ἄρχουσας [f] γὰρ μάχης καὶ τύπτουσας ἀμύνασθαι δίδωσιν [g] ὁ νόμος, ἄλλο δέ τι ἐργάζεσθαι τὰς πολεμίους οὐκ ἐᾷ.

γ'. Ο δὴ καὶ Ρωμαῖοι [h] συνιδόντες, κατ' ἐκείνας τὰς [i] ἡμέρας, ἃς δὴ Σάββατα καλοῦμεν, ὅτ' ἔβαλλον τοὺς Ιουδαίους, ὅτ' εἰς χεῖρας αὐτοῖς [k] ἀπλωτων, χὧν ἐπὶ πύργους ἀνίσασαν, καὶ τὰ μηχανήματα ωροσῆγον, ὡς αὐτοὺς εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ἐνεργὰ ταῦτα εἶναι. μάθοι δ' ἄν τις ἐντεῦθεν τὴν ὑπερβολὴν ἧς ἔχομεν ωερὶ τὸ Θεὸν εὐσεβείας, καὶ τὴν φυλακὴν τῶν νόμων, μηδὲν ὑπὸ τῆς πολιορκίας διὰ φόβον [l] ἐμποδιζομένων ωρὸς τὰς ἱερουργίας· ἀλλὰ δὶς τῆς ἡμέρας, πρωί τε καὶ ωερὶ ἐνάτην ὥραν, ἱερουργοῦντων ὅπου ἔθος βωμοῦ, καὶ μηδ', εἴ τι ωερὶ τὰς ωροσβολὰς δύσκολον εἴη, τὰς θυσίας παρειμένων. καὶ γὰρ ἁλόσης τῆς πόλεως [m] ωερὶ [n] τρίτον μῆνα, τῇ τῆς [o] νηστείας ἡμέρᾳ, [p] κατὰ τὴν ἐνάτην ἐβδομηκοστὴν καὶ ἑκατοστὴν Ολυμπιάδα, ὑπατευόντων Γαΐου Αντωνίου καὶ Μάρκου Τυλλίου Κικέρωνος, οἱ πολέμιοι μὲν εἰσπεσόντες, ἔσφαττον τοὺς ἐν τῷ ἱερῷ· οἱ δὲ πρὸς ταῖς θυσίαις ὄντες ἧττον ἱερουργοῦντες διετέλουν, ὥστε ὑπὸ τοῦ φόβου τοῦ ωερὶ τὴν ψυχὴν, ὥστε ὑπὸ τοῦ ωλήθους τῶν ἤδη φονευομένων, ἀναγκασθέντες ὑποδράναι, πᾶν δ' ὅ, τι δέοι παθεῖν τοῦτο παρ' αὐτοῖς ὑπομεῖναι τοῖς βωμοῖς κρεῖττον εἶναι νομίζοντες, ἢ παρελθεῖν τι τῶν νομίμων. ὅπερ οὖν ὁ λόγος τοῦτο μόνον [q] ἐστὶν ἐγκώμιον ψευδοῦς εὐσεβείας ἐμφανίζων, ἀλλ' ἀλήθεια, μαρτυροῦσι πάντες οἱ τὰς κατὰ Πομπήιον πράξεις ἀναγράψαντες· ἐν οἷς καὶ [r] Στράβων καὶ Νικόλαος, καὶ ωρὸς τούτοις [s] Τίτος Λίβιος, ὁ τῆς Ρωμαϊκῆς ἱστορίας συγγραφεύς.

δ'. Ἐπεὶ δὲ μηχανήματος ωροσαχθέντος, σφαλεὶς ὁ μέγιστος τῶν πύργων κατωνέχθη, καὶ παρέρρηξέ τι χωρίον, εἰσεχέοντο μὲν οἱ πολέμιοι. πρῶτος δὲ αὐτῶν Κορνήλιος Φαῦστος Σύλλα παῖς σὺν [t] τοῖς ἑαυτοῦ στρατιώταις ἐπέβη τοῦ τείχους, μετ' αὐτὸν, [v] Φούριος ἑκατοντάρχης, ἅμα τοῖς ἑπομένοις κατὰ θάτερον μέρος· [x] διὰ μέσων δὲ φάλαγξ, καὶ αὐτὸς ἑκατοντάρχης, σὺν σφοδρᾷ χαρᾷ. φόνος δ' ἦν πάντα [y] ἀνάπλεως. [z] καὶ τῶν Ιουδαίων

data. Erat enim prærupta pars ea quæ in urbem ſpectabat, interrupto ponte qua parte degebat Pompejus: & agger quotidie magno labore ſurgebat, ſecantibus proximas arbores Romanis. Ac poſtquam ab olutum erat opus, foſſa ægre completa propter infinitam *ejus* altitudinem, admotis machinis & tormentis à Tyro allatis, fanum ſaxis miſſilibus quatere inſtitit. At niſi nobis patrium fuiſſet ſeptimis diebus feriari, non fuiſſet perfectus agger, illis prohibentibus. Prælio enim laceſſentes & ferientes hoſtes repellere permittit lex, ſed aliud quidpiam agentes *impedire* non patitur.

3 Itaque cum id intellexiſſent Romani, iſtis diebus, quas *à feriando* Sabbata appellamus, neque Judæos telis petebant, neque cum eis manus conſerebant, ſed aggerem & turres excitabant, & machinas admovebant, ut eis poſtridie uterentur. Licet autem vel hinc diſcere, quam immenſo pietatis ſtudio Deum colamus, & quam obſervantes legum ſimus, quod *ſacerdotes* ex obſidione nihil præ metu impediti fuerint, quo minus ſacra peragerent; ſed bis quotidie mane & hora nona rem divinam ad aram fecerint, neque, ſiquid in oppugnatione difficile inciderit, ſacrificia omiſerint. Etenim capta urbe, tertio *demum* menſe, die jejunii, Olympiade centeſima ſeptuageſima nona, Cajo Antonio & Marco Tullio Cicerone conſulibus, cum vi ingreſſi hoſtes eos qui erant in fano jugularent; tamen qui ſacra procurabant nihilo ſecius rem divinam facere perſeverabant, neque metu vitæ amittendæ neque jam cæſorum multitudine in fugam compulſi, quicquid pati neceſſe erat illud ad aras ipſas laturos eſſe melius putantes, quam ut aliquid legibus patriis præſcriptum omitterent. Quod autem iſta non ſint fabula, unice ad falſæ pietatis laudem oſtendendam adhibita, ſed *ipſamet* veritas, teſtimonio ſunt qui res à Pompejo geſtas memoriæ prodiderunt; & in his Strabo & Nicolaus, ac præterea Titus Livius, hiſtoriæ Romanæ Scriptor.

Judæi, dum templum oppugnatur, rem divinam faciunt.

Templum captum.

Strabo, Nicolaus, & Livius.

4. Atque poſtquam admota machina maxima turrium concuſſa cecidit, ſecumque ruinam traxit & locum aperuit, hoſtes quidem irruperunt. Eorum autem primus Cornelius Fauſtus Syllæ filius cum ſua militum cohorte murum aſcendit; poſt eum vero Furius centurio, cum eis qui ipſum ſequebantur ex altera parte: atque inter utrumque Fabius, & ipſe centurio, cum valida ſuorum manu. Omnia autem plena cædibus erant.

Magna Judæorum cædes.

a Παλαιπωρούμενον ἐγήγερτο,] Παλαιπωρημένοις Busb. παλαιπωρούμενον Hen. παλαιπώρως Lugd. Bat.

b Περιτεμνόντων] Ita ex Lugd. Bat. Alii τεμνόντων. HAV.

c Κομισθέντα,] Alii ſic diſtinguunt, κομισθέντα ἐπισήσας, κατήραξε τ. λ. τ. πετροβόλοις.

d Τὰς ἑβδομάδας ἡμέρας,] Vide *Strabonem* l. 16. p. 763. & *Xiphilinum* è *Dionis* l. 37. p. 141. *Edit. Sylburg.*

e Ἀρχοντας —— οὐκ ἐᾷ.] Die Sabbati licet Judæis vim inferentes repellere, non autem impedire hoſtem opus prementem. Vid. infr. lib. 18. c. 10. §. 2. & 6. & ſupr. lib. 12. c. 6. §. 2. Item ἀλωτ. lib. 1. c. 7. 3. SPANH.

f Γὰρ μάχης] Μὲν γὰρ *Vat.* & *Busb.*

g Ο νόμος,] Lege utique non ſcripta, ſed à Doctoribus tradita, poſt tempora Mattathiæ Maccabæi.

h Συνιδόντες,] Συνειδότες *Hen.*

i Ἡμέρας,] Ἡμέρας ἃ καταβαλλόμεθα *Hen.* reliquis omiſſis.

k Ἀπλώτων,] Ὑπλώτων *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

l Ἐμποδιζομένων] Aut ἱερεῖων ſubintelligendum monuit Cl. *Lowthius*, aut ἡμῶν.

m Περὶ —— Ολυμπιάδα,] Pro περὶ τέλειον μῆνα, *Scaliger* & *Caſaubon.* legunt περὶ τέταρτον &c. & explicant de Jejunio *Tammus*, qui quartus menſis Judæorum. Quod improbat & *Petavius* ac *Steph. le Moyne* Obſervat. in V. L. p. 663. qui de tertio obſidionis Menſe, quo expugnata à Pompejo Hieroſolyma & *Jejunium* νηστείων de ſolenni Judæorum jejunio nempe *Coppernia* explicant. Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 7. §. 4. SPANH.

n Τρίτον μῆνα,] Τέταρτον poſt *Scaligerum* malit *Caſaub.* p. 665. *Edit. Lond.* Verum tertius hic menſis (ut inquit *Petitus* in *Animadv.* ἀνεκδότοις) non eſt anni ſed obſidionis, ut conſtat ex lib. 1. *de Bello Jud.* ubi dicit τελέῳ μηνὶ τῆς πολιορκίας &c. Adde *Langium* de *Annis Chriſti*, l. 1. c. 18. p. 337. & *Steph. le Moine* in notis ad *Barnabæ* Epiſt. p. 602. Monet tamen *Uſſerius* ad *A. M.* 3940. intelligi menſem tertium *anni civilis* ab autumno deducti, adeoque diem (quo Judæi etiamnum jejunant) menſis Ciſleu viceſimum octavum, qui hoc anno erat Decembris Juliani viceſimus, idemque Saturni dies: templum autem à Pompejo Saturni die expugnatum, etiam *Dionem* jam laudatum ſignificare.

o Νηστείας ἡμέρας,] Τῇ ἑορτῇ τῆς νηστείας, ὥσπερ ὁμολογοῦσι τῆς ἡμιολίας ἐπὶ Πομπηίου τοῖς Ιουδαίοις συμφορᾶς *Joſ.* ſub finem hujus libri. De Jejunio iſto videſis *Langium*, *Monachum*, & *Uſſerium* locis jam citatis.

p Κατὰ τὴν ἑνάτην καὶ ἑβδομηκοστὴν καὶ ἑκατοστὴν Ολυμπιάδα,] Eadem etiam Olympias de Tempore capti Templi, in Epitom. Temp. Scalig. pag. 259. SPANH.

q Ἐστὶν ἐγκώμιον ψευδοῦς εὐσεβείας] Illud ἐστὶ non agnoſcit *Hen.* nec *Epiphan.* qui præterea legiſſe videtur ἐγκώμιον ψευδῆ.

r Στράβων] Lib. XVI. p. 762. *Edit. Pariſ.* HUDS. & SPANH.

s Τίτος Λίβιος,] *Epitom.* CXI. adde *Tacitum* l. 5. Hiſt. c. 9. HUDS. & SPANH.

t Τοῖς ἑαυτοῦ στρατιώταις] Ita *Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphanius* qui vertit, *cum ſuis militibus.* Τοῖς ἐπ' αὐτοῦ in *Editis Aliiſque.* eſt qui legendum cenſet, τοῖς ὑπ' αὐτόν.

v Φούριος] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 7 §. 4. SPANH.

x Διὰ μέσων δὲ φάλαγξ] Διὰ μέσου *Hen.* Διὰ μισοῦ *Lugd. Bat.*

y Ανάπλεω.] Ανάπλεα *Hen. Lugd. Bat.* & *Busb.*

z Καὶ τῶν Ιουδαίων,] Τῶν γὰρ Ιουδ. *Busb.*

erant. ac Judæorum alii quidem à Romanis, alii vero à ſuis occidebantur: nonnullique per prærupta ſeſe dejiciebant, aut ſuccenſis ædibus ſeipſos comburebant, non ſuſtinentes ea pati quæ fierent. Atque Judæorum quidem ad duodecim millia ceciderunt, Romanorum vero perpauci. captus etiam eſt Abſalomus, Ariſtobuli avunculus & idem ſocer. Non mediocriter autem læſa eſt templi religio, inacceſſi prius & pedibus & oculis. Nam Pompejus & ejus comitum non pauci in penetrale ingreſſi ſunt, & ea viderunt quæ nemini alii mortalium, niſi pontificibus ſolis, videre fas erat. Cum autem intus eſſent & menſa aurea, & ſacrum candelabrum, & pateræ *quibus libatur*, & magna vis aromatum, prætereaque in theſauris ſacræ pecuniæ ad duo talentorum millia, nihil horum præ pietate attigit: ſed hac in re convenienter ſuæ virtuti ſe geſſit. Sequenti vero die, juſſis æditimis ut fanum purgarent, utque Deo libarentur quæ lex juberet, pontificatum reſtituit Hyrcano (tum propter alia ejus erga ſe officia, tum quia Judæos incolas Ariſtobulo auxiliari prohibuerat) bellique auctores ſecuri percuſſit. At Fauſto & aliis, qui primi murum conſcenderunt, digna præmia perſolvit. & urbem quidem Hieroſolymorum Romanis vectigalem fecit; quæ vero Cœles-Syriæ oppida incolæ prius ſubegerant ab eis abſtulit, & Romano prætori ſubjecit: univerſamque gentem, quæ antea tantopere efferebatur, intra ſuos fines concluſit. Et Gadara quidem, paulo ante everſa, inſtauravit, in gratiam Demetrii Gadarenſis, liberti ſui: reliqua vero oppida, Hippum, & Scythopolim, & Pellam, & Dium, & Samariam, itemque Mariſſam, & Azotum, & Jamniam, & Arethuſam, ſuis habitatoribus reſtituit. Et hæc quidem *oppida* mediterranea, præter everſa; ut & maritima, & Gazam, & Joppen, & Dora, & Stratonis turrim, (quæ, ab Herode magnifice condita atque portubus & templis exornata, Cæſarea mutato nomine appellata eſt) Pompejus omnia libera eſſe ſivit, provinciæque *Syriæ* attribuit.

Pompejus in penetrale ingreditur.

Abſtinet ſacris.

Pontificatum reddit Hyrcano.

Hieroſolyma Romanis ſubdita.

Gadara inſtaurata.

Urbes Judæis adempta.

5. Hujus cladis Hieroſolymis cauſam dederunt diſſenſione ſua Hyrcanus & Ariſtobulus. nam & tunc nobis erepta erat libertas, & in Romanorum redacti eramus poteſtatem; & regionem, quam armis captam à Syris abſtulimus, hanc ipſam compulſi ſumus Syris denuo reſtituere. ac præterea plus quam decem millia talentorum brevi tempore à nobis Romani exegerunt: ‡ ſublataque regia adminiſtratione, honore *ſcilicet* generi pontificali prius delato, popularis inducta eſt. Et de his quidem ſuo loco dicemus. Pompejus autem cum Cœlen-Syriam uſque ad

Diſſenſio fratrum cladis Hieroſolymitanæ cauſa.

δαίων, οἱ μὲν ὑπὸ Ρωμαίων, οἱ δ' ὑπ' ἀλλήλων ἀνῃροῦντο· εἰσὶ δ' οἳ καὶ κατὰ κρημνῶν ἑαυτοὺς [a] ἔρριπτον, καὶ πῦρ ἐνιέντες εἰς τὰς οἰκίας ἐνεπίμπρασθο, τὰ γινόμενα καρτερεῖν οὐχ ὑπομένοντες. ἔπεσον δ', τῶν μὲν Ἰουδαίων, εἰς [b] μυρίους καὶ δισχιλίους, Ρωμαίων δὲ πάνυ ὀλίγοι. ἑλήφθη δ' αἰχμάλωτος καὶ [c] Ἀψάλωμος, θεῖος ἅμα καὶ πενθερὸς Ἀριστοβούλου. [d] παρῳωμήθη δὲ οὐ μικρὰ τοῖς τὸν ναὸν, ἄβατόν τε ὄντα ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ καὶ ἀόρατον. παρῆλθε γὰρ εἰς τὸ ἐντὸς ὁ Πομπήιος, καὶ τὰ τοῖς αὐτὸν οὐκ ὀλίγοι, καὶ εἶδον ὅσα μὴ θεμιτὸν ἦν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, ἢ [e] μόνοις τοῖς ἀρχιερεῦσιν. [f] ὄντων δὲ τραπέζης τε χρυσῆς, καὶ λυχνίας ἱερᾶς, καὶ σπονδείων, καὶ πλήθους ἀρωμάτων, χωρὶς δὲ τούτων ἐν τοῖς θησαυροῖς ἱερῶν χρημάτων εἰς δὺο χιλιάδας ταλάντων, [g] οὐδενὸς ἥψατο δι' εὐσέβειαν, ἀλλὰ καὶ τούτῳ τῆς περὶ αὐτὸν ἀξίως ἔπραξεν ἀρετῆς. τῇ τε ὑστεραίᾳ καθήρειν κελεύσας τὸ ἱερὸν τοῖς [h] ναοπόλοις, καὶ τὰ νόμιμα ἐπιφέρειν τῷ Θεῷ, τὸν ἀρχιερωσύνην ἀπέδωκεν Ὑρκανῷ· διά τε τἄλλα ὅσα χρήσιμον ὑπῆρξεν αὐτῷ, καὶ ὅτι τὸν κατὰ τὴν χώραν Ἰουδαίους Ἀριστοβούλῳ συμπολεμεῖν ἐκώλυσε· καὶ τοὺς αἰτίους τοῦ πολέμου τῷ πελέκει διεχρήσατο, τόν τε φεύγοντα, καὶ τοὺς ἄλλους, ὅσοι [i] τὸ τεῖχος προθύμως ἐπέβησαν, τὰ πρεπόντων ἀριστείων ἠξίωσε. καὶ [k] τὰ μὲν Ἱεροσόλυμα ὑποτελῆ φόρου Ρωμαίοις ἐποίησεν· ἃς δ' οἱ ἔνοικοι πρότερον πόλεις ἐχεῴρωσαν τῆς Κοίλης Συρίας ἀφελόμενος, ὑπὸ τῷ στρατηγῷ ἔταξε, καὶ τὸ σύμπαν ἔθνος, ὅπερ μέγα πρότερον αἰρόμενον, ἐντὸς τῶν ἰδίων ὅρων συνέστειλεν. καὶ [l] Γάδαρα μὲν, μικρὸν ἔμπροσθεν [m] καταστραφεῖσαν, ἀνέκτισε, [n] Δημητρίῳ χαριζόμενος τῷ Γαδαρεῖ, ἀπελευθέρῳ ἑαυτοῦ· τὰς δὲ λοιπὰς, Ἵππον, καὶ Σκυθόπολιν, καὶ Πέλλαν, καὶ [o] Δίον, καὶ Σαμάρειαν, ἔτι τε Μάρισσαν, καὶ Ἄζωτον, καὶ Ἰάμνειαν, καὶ Ἀρέθουσαν, τοῖς οἰκήτορσιν ἀπέδωκε. καὶ ταύτας μὲν ἐν τῇ μεσογείῳ, χωρὶς τῶν κατασκαμμένων, [p] Γάζαν τε πρὸς τῇ θαλάσσῃ, καὶ Ἰόππην, καὶ [q] Δῶρα, καὶ Στράτωνος τὸν πύργον· ἢ, κτίσαντος αὐτὴν Ἡρώδου μεγαλοπρεπῶς, καὶ λιμέσι τε καὶ ναοῖς κοσμήσαντος, μεγαλομάθη Καισάρεια· πάσας ὁ Πομπήιος ἀφῆκεν ἐλευθέρας, καὶ προσένειμε τῇ ἐπαρχίᾳ.

Urbes Judæis adempta.

ε'. Τούτῳ δὲ πάθους [r] τοῖς Ἱεροσολύμοις αἴτιοι κατέστησαν Ὑρκανὸς καὶ Ἀριστόβουλος, πρὸς ἀλλήλους στασιάσαντες. τήν τε γὰρ ἐλευθερίαν [s] ἀπεβάλομεν, καὶ [t] ὑπήκοοι Ρωμαίων κατέστημεν· καὶ τὴν χώραν ἣν τοῖς ὅπλοις ἐκτησάμεθα τοὺς Σύρους ἀφελόμενοι, ταύτην ἠναγκάσθημεν ἀποδοῦναι τοῖς Σύροις, καὶ πρὸς ταλείῳ ἢ μύρια τάλαντα Ρωμαῖοι ἐν βραχεῖ χρόνῳ παρ' ἡμῶν εἰσέπραξαν· [v] καὶ βασιλεία, ἡ πρότερον τοῖς κατ' ἰδίαν θεοῖς ἀρχιερεῦσι δεδομένη [x] τιμὴ, δημοτικῶν ἀνδρῶν ἐγένετο. καὶ πρὸς μὲν τούτων κατὰ χώραν ἐρεῖμεν. Πομπήιος δὲ τὴν Κοί-

[a] Ἐρίπτ-,] Ἐρίπτων *Busb.* ἔρριψαν *Hen.*

[b] Μυρίους καὶ δισχιλίους,] Δισμυρίους καὶ δισχιλίους *Hen.* & *Epiphan.* Vulgatam lectionem retinui, præcipue quod cum ea conſentiat *Eutropius.*

[c] Ἀψάλωμος,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 7. §. 6. SPANH.

[d] Παρῳωμήθη —— ἀόρατον.] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 7. §. 6. SPANH.

[e] Μόνοις τοῖς ἀρχιερεῦσιν.] Ἢ μόνῳ τῷ ἀρχιερεῖ in lib. 1. de *Bello Jud.*

[f] Ὄντων δὲ —— ἀρωμάτων,] Εὑρὼν δὲ τραπέζας χρυσᾶς, καὶ λυχνίας πέλεκ, καὶ σπονδεῖα καὶ πλῆθος ἀργυρωμάτων *Hen.* (ut & *Lugd. Bat.*) quo fere modo *Epiphan.* qui vertit, *invenerunt autem menſam auream & circa eam candelabra, & libatoria non pauca* &c. Videſis *Villalpandum* in *Ezech.* part. 2. p. 586.

[g] Οὐδενὸς ἥψατο δι' εὐσέβειαν,] Habemus & Pompeji moderationis illuſtre exemplum apud *Ciceronem* in *Orat. pro Flacco*, hiſce verbis; *Cn. Pompejus, captis Hieroſolymis, victor ex illo fano nihil attigit.*

[h] Ναοπόλοις] Νεόποιοι videntur eſſe iidem ac Νεώκοροι, qua voce utitur ipſe *Joſephus*, lib. 1. *de Bello.*

[i] Τὸ τεῖχος προθύμως ἐπέβησαν,] Τῷ τείχει *Hen.* & *Vat.*

[k] Τὰ μὲν —— ἐποίησεν·] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 7. §. 6. & lib. 2. c. 16. §. 4. & 5. SPANH.

[l] Γάδαρα —— ἀνέκτισε,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 7. §. 7. SPANH.

[m] Καταστραφεῖσαν] Ad πόλιν, quæ poſt vocem Γάδαρα ſubintelligenda eſt, refertur. Quomodo hæc de Gadaris intelligenda ſunt, oſtendit Cl. *Noriſius* in Diſſert. III. *de Epochis Syro-Macedonum* p. 304. *Edit. Lipſ.*

[n] Δημητρίῳ χαριζόμενος] Meminit illius & *Seneca* in lib. *de Tranquillitate*, c. 8. & *Plutarchus* in *Pompejo* & *Catone Uticenſi.*

[o] Δίον,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 6. §. 4. SPANH.

[p] Γάζαν τε —— ἐπαρχίᾳ.] Gaza, Joppe, Dora, Strabonis Turris ſeu Cæſareæ, Liberæ à Pompejo declaratæ. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 7. §. 7. ὁμοίως δὲ καὶ τὰς παραλίους, γάζαν, Ἰόππην, Δῶρα &c. Inde etiam initium æræ Græcorum in Euſ. Coll. Gr. Scalig. p. 195. nempe Olymp. CLXXIX. Coſſ. Silano & Murena. SPANH.

[q] Δῶρα,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 7. §. 7. SPANH.

[r] Τοῖς Ἱεροσολύμοις] Τῶν Ἱεροσολύμων *Busb.* τοῖς ἐν Ἱεροσολύμοις *Hen.*

[s] Ἀπεβάλομεν,] Ita *Busb.* & *Hen.* ἀπεβάλομεθα in *cæteris.*

[t] Ὑπήκοοι] *Al.* ὑπήκοον Ρωμαίοις.

† *Sublataque regia adminiſtratione*] *Al.* & regnum, quod prius Sacerdotalis generis hominibus conferebatur, Honor plebejorum virorum factum eſt. Herodis ſcilicet & ejus poſterorum. Vide Cl. Cleric. in Proleg. ad. Hiſt. Eccleſ. p. 21. HUDS. in *Add.*

[v] Καὶ βασιλεία,] Καὶ ἡ βασιλεία *Busb. Hen.* & *Vat.*

[x] Τιμὴ,] Τιμὴ abeſt *Hen.* nec legiſſe videtur *Epiphan.*

Κοίλλω Συρίαν, ἕως Εὐφράτου ποταμοῦ & Αἰγύπτου, Σκαύρῳ σὺν δυσὶ καὶ δύο τάγμασι Ρωμαίων, ἐπὶ Κιλικίαν ὥχετο, ἐπειγόμενος εἰς Ρώμην. [y] ἐπήγετο δὲ μεθ' ἑαυτοῦ καὶ Ἀριστόβουλον δεδεμένον. δύο γὰρ ἦσαν αὐτῷ θυγατέρες, καὶ τοσοῦτοι υἱεῖς· ὧν εἷς Ἀλέξανδρος μὲν ἀπέδρα, ὁ δὲ [z] νεώτερος Ἀντίγονος [a] συνεκομίζετο εἰς Ρώμην ἅμα τε ἀδελφαῖς.

Euphratem fluvium & Ægyptum Scauro tradidisset, cum duabus legionibus Romanis, in Ciliciam contendit, Romam ire festinans. Duxit autem secum etiam Aristobulum vinctum cum ejus prole. erant enim ei duæ filiæ totidemque filii: quorum unus quidem Alexander aufugiebat, junior vero Antigonus Romam una cum suis sororibus deportabatur.

Scaurus Cæles Syriæ præfectus.

Aristobulus liberique ejus Romam abducti.

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς Σκαῦρος συμμαχίαν πρὸς Ἀρέταν ποιεῖται· οἷά τε Γαβίνιος, νικήσας Ἀλέξανδρον Ἀριστοβούλου υἱόν, ἐν Ἰουδαίᾳ διεπράξατο.

[b] Σκαῦρος δὲ ὁπὶ Πέτραν τὴν Ἀραβίας στρατεύσων, καὶ διὰ τὸ δυσεμβολωτάτην εἶναι τὴν ἐν κύκλῳ δηλοῦντος αὐτῆς, καὶ τὸν στρατὸν λιμώττοντος, Ἀντίπατρος κατ' ἐντολὴν Ὑρκανοῦ σῖτον ἐκ τῆς Ἰουδαίας καὶ τἄλλα ὅσων ἐνέδει [c] παρείχετο. πεμφθεὶς τε πρὸς Ἀρέταν πρεσβευτὴς ὑπὸ Σκαύρου, διὰ τὴν ὑπάρχουσαν ξενίαν, πείθει καὶ αὐτὸν ἀργύριον ὑπὲρ τοῦ μὴ δηωθῆναι τὴν χώραν δοῦναι. καὶ αὐτὸς ἐγγυητὴς τριακοσίων ταλάντων γίνεται. καὶ ὁπὶ τούτοις ἔλυσε τὸν πόλεμον Σκαῦρος, οὐχ ἧττον αὐτὸς ἢ συνέβαινεν Ἀρέταν ὁπιθυμεῖν τοῦτο γενέσθαι βουλόμενος.

β'. Χρόνῳ δὲ ὕστερον Ἀλεξάνδρου τὴν Ἰουδαίαν καταταράττοντος δεῦρο Ἀριστοβούλου παῖδος, [d] στρατηγὸς Γαβίνιος ἐκ Ρώμης εἰς Συρίαν ἦκεν· ὃς ἄλλά τε λόγου ἄξια διεπράξατο, καὶ ὁπὶ Ἀλέξανδρον ἐστράτευσε, μηκέτι Ὑρκανοῦ πρὸς τὴν ἐκείνου ῥώμην ἀντίσχειν δυναμένου, ἀλλ' ἀνεγείροντα ἤδη καὶ τὸ τῶν Ἱεροσολύμων τεῖχος ὑπὸ χειροῦντος, ὅπερ εἶλε Πομπήιος. ἀλλὰ τούτου μὲν αὐτὸν ἐπέσχον οἱ ἐνταῦθα Ρωμαῖοι. πολλοὺς δὲ ἐν κύκλῳ τὴν χώραν, πολλοὺς ὠπλίζε τῶν Ἰουδαίων, καὶ συνέλεξε ταχὺ μυρίους μὲν ὁπλίτας, πεντακοσίους δὲ πρὸς τοῖς χιλίοις ἱππέας, [e] Ἀλεξάνδρειόν τε ὠχύρου, τὸ πρὸς τῇ [f] Κορέαις ἔρυμα, καὶ Μαχαιροῦντα πρὸς τοῖς Ἀραβίοις ὄρεσιν. [g] ἔρχεται οὖν ἐπ' αὐτὸν Γαβίνιος, Μάρκον Ἀντώνιον προπέμψας σὺν ἄλλοις ἡγεμόσιν· οἱ δὲ ὁπλίσαντες Ρωμαίων τοὺς ἑπομένους, καὶ σὺν τούτοις τοὺς ὑπηκόους Ἰουδαίους, ὧν Πειθόλαος ἡγεῖτο καὶ Μάλιχος, προσλαβόντες δὲ καὶ τὸ Ἀντιπάτρου ἐπικούρων Ἰουλίων Ἀλεξάνδρῳ· ἠντιβόλει δὲ καὶ Γαβίνιος σὺν τῇ φάλαγγι. καὶ ἀναχωρεῖ μὲν ἐγγὺς Ἱεροσολύμων Ἀλέξανδρος· συμπεσόντων δὲ ἀλλήλοις ἐκεῖ, καὶ μάχης γενομένης, κτείνουσι μὲν οἱ Ρωμαῖοι τῶν πολεμίων περὶ τρισχιλίους, ζωγροῦσι δὲ οὐκ ἐλάττους.

γ'. Ἐν τούτῳ Γαβίνιος ὁπὶ τὸ Ἀλεξάνδριον ἐλθών, προσκαλεῖτο τοὺς ἔνδον εἰς ἀμαλύσεις, συγγνώσεσθαι περὶ τοῖς πρόσθεν αὐτοῖς ἡμαρτημένοις ὁμολογῶν. στρατοπεδευομένων δὲ πολλῶν πρὸ τοῦ ἐρύματος πολεμίων, ἐφ' οὓς ἀνήεσαν οἱ Ρωμαῖοι, Μάρκος Ἀντώνιος ὁπιφανῶς ἀγωνισάμενος, καὶ πολλοὺς ἀποκτείνας, ἔδοξεν ἠμελυκέναι. Γαβίνιος μὲν οὖν, μέρος τῆς στρατιᾶς [h] ἐνταῦθα καταλιπών, ὡς ἂν ἐκπολιορκηθῇ τὸ χωρίον, [i] αὐτὸς ὁπὶ τὴν ἄλλην Ἰουδαίαν ἦλθε, καὶ ὅσους γε ἐνετύγχανε καθῃρημένους τὰς πόλεις, κτίζειν παρεκελεύετο. καὶ ἀνεκτίσθησαν, Σαμάρεια, καὶ Ἄζωτος, καὶ Σκυθόπολις, καὶ Ἀνθηδών, καὶ Ῥαφία, καὶ [k] Δῶρα, Μάρισά τε καὶ Γάζα, καὶ ἄλλαι οὐκ ὀλίγαι. τῶν δὲ ἀνθρώπων πιθομένων

CAP. V.

IX.

Quomodo Scaurus fœdus facit cum Areta: quæque Gabinius, victo Alexandro Aristobuli filio, in Judæa gessit.

CUM autem Scaurus in Petram Arabiæ *regiam* expeditionem fecisset, & propter difficillimum ad eam aditum agrum in circuitu depopularetur, & exercitus fame laboraret, Antipater Hyrcani jussu frumentum ex Judæa, & alia quibus opus erat *ei* præbebat: missusque ad Aretam legatus à Scauro, quoniam ejus hospes esset, persuasit *ei* ut pecunia vastationem agri redimeret. & ipse trecentorum talentorum sponsor fit. Atque his conditionibus Scaurus bellum finivit; non minus quod ipse hoc voluerit, quam quod Aretas idem concupiverit.

Scauri expeditio in Petram.

2. Aliquanto autem post Alexandro Aristobuli filio Judæam incursante, imperator Gabinius Roma venit in Syriam: qui & alia memoratu digna gessit, & in Alexandrum arma movit, cum quidem Hyrcanus Alexandri vires sustinere amplius nequiret, sed jam Hierosolymorum murum à Pompejo dirutum erigere instituerat. Verum ab hoc quidem *conatu* eum prohibuerunt qui illic erant Romani: at regionem circumquaque obiens multos Judæorum armabat, collegitque celeriter decem millia peditum, ut & mille & quingentos equites, & Alexandrium munitionibus firmavit (castellum prope Coreas situm) & Machæruntem apud montes Arabiæ. Igitur eum aggreditur Gabinius, præmisso Marco Antonio cum aliis ducibus: qui cum armatis quos ducebant Romanis, & præterea Judæis qui eis parebant, quibus Pitholaus & Malichus præfecti erant, assumpto insuper Antipatri auxilio, obviam iverunt Alexandro: Gabinius autem & ipse cum * gravi armatura sequebatur. Et quidem Alexander prope Hierosolyma se recepit: cum vero ad manus illic ventum esset, præliumque committeretur, interfecerunt quidem Romani hostium circiter tria millia, vivosque ceperunt non pauciores.

X.

Gabinius in Syriam venit.

Alexandrum, Judæam incursantem, persequitur.

Prælio superat.

3. Interea Gabinius, ad Alexandrium profectus, eos qui intus erant ad compositionem invitabat, veniam eis ante peccatorum sese daturum promittens. Cum autem multi ex hostibus ante munimentum castra haberent, quos adorti sunt Romani, Marcus Antonius egregie pugnando, magnamque cædem faciendo *reliquis* palmam præripuisse visus est. Cæterum Gabinius, relicta ibi parte exercitûs, ad locum expugnandum, ipse reliquam Judæam obibat, & in quascunque incidebat urbes eversas, instaurari jubebat: & refectæ sunt Samaria, & Azotus, & Scythopolis, & Anthedon, & Raphia, & Dora, & Marissa, & Gaza, & aliæ non paucæ. Dumque homines Gabinii

Alexandrium it oppugnatum.

Urbes aliquot everas instaurari jubet.

[y] Ἐπήγετο δὲ] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* ἐπήγαγε *Zonar.* ἐπείγετο in *Editis Aliisque.*

[z] Νεώτερος] *Lugd. Bat.* νεώτατος.

[a] Συνεκομίζετο] Συναπεκομίζετο *Busb.* συνεπεκομίζετο *Hen.*

[b] Σκαύρου —— στρατεύσαντος,] Conf. supr. c. 2. §. 3. SPANH.

[c] Παρείχετο.] Παρεῖχε *Hen.*

[d] Στρατηγὸς Γαβίνιος] Vide *Montacutium* in *Exercit.* VIII. p. 275.

[e] Ἀλεξάνδρειόν,] Conf. supra lib. 14. c. 3. §. 4. SPANH.

[f] Κορέαις ἔρυμα,] Al. Κορεαῖς.

[g] Ἔρχεται] οὖν ἐπ' αὐτὸν Γαβίνιος,] Ἔρχεται δ' ἐπ' *Busb.*

* *Gravi armatura sequebatur.*] Cum legione, *Epiphan.* cum phalange *Schot.* cum reliquo exercitu, *Gelen.*

[h] Ἐνταῦθα καταλιπών,] Ἐπὶ τὸ Ἀλεξάνδρειον *Busb.* quod interpretamentum esse puto vocis ἐνταῦθα. *Lugd. Bat.* ἐνταυθοῖ.

[i] Αὐτὸς ἐπὶ τὴν ἄλλην] Αὐτὸς ἐπὶ τὴν ἄλλην Ἰουδαίαν, καὶ ὅσα *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.*

[k] Δῶρα,] Conf. *alter.* lib. 1. c. 2. §. 6. SPANH.

binii mandatis parent, accidit tum ut ea oppida tuto incolerentur, poſtquam diu deſerta fuerant.

Alexandrium aliaque caſtella diruta à Gabinio.

4. Ille vero, iſtis per regionem factis, revertitur ad Alexandrium: & dum obſidionem intendit, mittit ad eum legationem Alexander, peccatorum veniam petens, & de caſtellis tradens Hyrcaniam & Machæruntem, tandemque etiam Alexandrium. Et iſta quidem Gabinius diruit. At cum mater Alexandri, quæ Romanorum partes propterea fovebat; quod ejus vir cæterique liberi Romæ habebantur, ad eum veniſſet, conceſſit ei quæcunque poſtulabat: & compoſitis ejus negotiis, Hyrcanum duxit Hieroſolyma, fani curam habiturum. Deinde conſtitutis quinque juridicis conventibus, in *totidem* æquales partes gentem diviſit: ita ut alii jus peterent ad Hieroſolyma, alii ad Gadara, alii ad Amathuntem, quarti vero ad Hierichuntem, & quinti ad Sapphora Galilææ. Atque ita principatu liberati Judæi; *deinde* ab optimatibus regebantur.

Judæorum rectionis mutatio.

οἷς ὁ Γαβίνιος [l] πρεσέπεμψε, βεβαίως [m] οἰκηθῆναι συνέβαινε τότε τὰς πόλεις, πολὺν χρόνον ἐρήμους γιγνομένας.

δ'. Ταῦτα δ' Ἀλεξανδρέων καὶ τὴν χώραν ἐπάνοδον εἰς τὸ Ἀλεξάνδριον· καὶ τὴν πολιορκίαν αὐτοῦ κρατύναντος Ἀλέξανδρος πρεσβεύεται πρὸς αὐτὸν Ἀλέξανδρος, συγγινώσκειν τε αὐτῷ τῶν ἡμαρτημένων δεόμενος, καὶ παραδώσειν τὰ ἐρύματα [n] Ὑρκανίαν τε καὶ Μαχαιροῦντα, ὕστερον δὲ καὶ Ἀλεξάνδρειον. καὶ [o] ταῦτα μὲν Γαβίνιος κατέσκαψε. τὴν Ἀλεξάνδρου δὲ μητέρα πρὸς αὐτὸν ἐλθοῦσαν, [p] ἣ ἐφρόνει τὰ Ῥωμαίων, καὶ τὰ ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ τῶν ἄλλων τέκνων ἐν Ῥώμῃ ἐχομένων, συνεχώρησεν αὐτῇ ταῦθ' ἅπερ ᾔτει· καὶ διοικησάμενος τὰ πρὸς αὐτὸν, Ὑρκανὸν κατῆγε εἰς Ἱεροσόλυμα, ἀρχιερέα τὸν τοῦ ἱεροῦ διατιμήσας. [q] πέντε δὲ συνέδρια κατασήσας, εἰς ἴσας μοίρας διένειμε τὸ ἔθνος· καὶ ἐπολιτεύοντο οἱ μὲν ἐν Ἱεροσολύμοις, οἱ δὲ ἐν [r] Γαδάροις, οἱ δ' ἐν Ἀμαθοῦντι, τέταρτοι δὲ ἦσαν οἱ ἐν Ἱερειχοῦντι, καὶ τὸ πέμπτον ἐν [s] Σαπφώροις τῆς [t] Γαλιλαίας. καὶ οἱ μὲν ἀπηλλαγμένοι [v] τῆς δυναστείας, ἐν ἀριστοκρατείᾳ διῆγον.

XI. CAP. VI.

Quomodo Gabinius Ariſtobulum, poſt fugam à Roma captum, Romam remittit: utque Gabinius ex Ægypto reverſus prælio ſuperat Alexandrum & Nabataeos.

ΚΕΦ. ς'.

Ὡς φυγόντα ἐκ Ῥώμης Ἀριστόβουλον λαβὼν Γαβίνιος ἀναπέμπει εἰς Ῥώμην· καὶ ὡς Γαβίνιος ἐξ Αἰγύπτου ἐπανελθὼν μάχῃ κρατεῖ Ἀλεξάνδρου τοῦ Ναβαταίων.

Res geſtæ ab Ariſtobulo à Roma in Judæam profugo.

CUM autem Ariſtobulus Roma in Judæam profugiſſet, & Alexandrium, quod nuper erat everſum, reficere inſtitueret, mittit Gabinius adverſus eum milites, & duces Siſennam & Antonium & Servilium, qui locum ab eo occupari prohiberent, ipſumque comprehenderent. Multi autem Judæorum ad Ariſtobulum confluebant, tum propter veterem ejus gloriam, tum quia novis rebus ſtudebant. Itaque Pitholaus quidam, qui Hieroſolymis legatus erat, cum mille hominibus ad eum perfugit: ſed eorum qui ei ſe adjungebant plerique erant inermes. Cum autem Ariſtobulus ad Machæruntem ſe conferre ſtatuiſſet, eos dimiſit, quod non eſſent inſtructi (ſibi enim ad opera *bellica* inutiles erant) aſſumptiſque armatis, qui erant circiter octo millia, profectus eſt. Sed Romanis eos acriter aggreſſis, victi ſunt egregie Judæi: & animoſe præliati hoſtium vi in fugam verſi ſunt. Et illorum quidem ad quinque millia occiduntur: reliqui vero diſſipati, ſibimet, ut poterant, conſulere conabantur. Ariſtobulus tamen, plus mille ſecum habens, effugit ad Machæruntem, locumque munire inſtituit: &, quamvis rebus afflictis, nihilominus bonas ſpes habebat. Sed poſtquam duos dies obſidionem ſuſtinuit, multis vulneribus acceptis, capitur cum Antigono filio ſuo, qui una cum eo Roma aufugerat, & ad Gabinium ducitur. Et quidem Ariſtobulus, cum ea ſibi fortuna obtigiſſet, iterum ad Romam mittitur, & in vinclis ibi tenebatur, poſtquam rex & Pontifex fuiſſet annos tres & ſex menſes, vir præclarus & magni animi. Verum

Eum comprehendit Gabinius, Romamque remittit.

Ἀριστόβουλος δ' Ἀλεξάνδρου ἐκ Ῥώμης εἰς τὴν Ἰουδαίαν, καὶ [x] τὸ Ἀλεξάνδρειον, ὅπερ ἐπὶ νεωστὶ κατεσκαμμένον, ἀνατείχιζειν παρασκευάζετο, πέμπει Γαβίνιος [y] πρὸς αὐτὸν στρατιώτας καὶ ἡγεμόνας, Σίσεννάν τε καὶ Ἀντώνιον καὶ [z] Σερβίλιον, [a] κωλύσοντάς τε τὸ χωρίον αὐτὸν καταλαβεῖν, καὶ συλλήψομένους αὐτόν. πολλοὶ δὲ Ἀριστοβούλῳ τῶν Ἰουδαίων καὶ τὴν παλαιὰν εὐκλείαν παρεῖχον, καὶ δὴ καὶ νεωτέροις χαίροντες πράγμασι. Πιθόλαος γάρ τις, [b] ὑποστράτηγος ἐν Ἱεροσολύμοις ὢν, μεθ' χιλίων ἡτοιμόλησε πρὸς αὐτόν· πολλοὶ δὲ τούτοις προσεθέμενοι ἦσαν ἄνοπλοι. διεγνωκὼς δὴ εἰς Μαχαιροῦντα ἀπανίστασθαι Ἀριστόβουλος, τούτους μὲν ἀπέλυσεν [b] ἀπόρους ὄντας· ἐν γὰρ εἶναι αὐτῷ χρήσιμοι πρὸς τὰ ἔργα· τοὺς δὲ ὡπλισμένους ὡσὶ ὀκτακισχιλίους ὄντας ἀνελαβὼν ᾤχετο. καὶ προσπεσόντων αὐτοῖς τῶν Ῥωμαίων καρτερῶς, ἡττῶντο τῇ μάχῃ γενναίως οἱ Ἰουδαῖοι· [c] καὶ προθύμως ἀγωνισάμενοι βιασαμένων [d] τε τῶν πολεμίων εἰς φυγὴν τρέπονται. καὶ φονεύονται μὲν αὐτῶν εἰς πεντακισχιλίους· οἱ δὲ λοιποὶ [e] σκεδασθέντες, ὡς ἐδύναντο σώζειν [f] αὑτοὺς ἐπρῶντο. χιλίων μέντοι πλείονας ἔχων Ἀριστόβουλος εἰς Μαχαιροῦντα διέφυγε, ὠχύρωτό τε τὸ χωρίον, καὶ πράττων κακῶς ὅμως ἦν ἧττον ἐλπίδος ἀγαθῆς ἔχειν. δύο δὲ ἡμέρας ἀντισχὼν τῇ πολιορκίᾳ, καὶ πολλὰ τραύματα λαβὼν, αἰχμάλωτος μετ' Ἀντιγόνου τοῦ παιδὸς, ὃς δὴ καὶ συνέφυγε ἐκ Ῥώμης αὐτῷ, πρὸς Γαβίνιον ἄγεται. καὶ τοιαύτῃ μὲν Ἀριστόβουλος χρησάμενος τύχῃ, πάλιν εἰς Ῥώμην ἀναπέμπεται, καὶ δεθεὶς [g] αὐτόθι κατείχετο, βασιλεύσας μὲν καὶ ἀρχιερατεύσας [h] ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ, ἀνὴρ δὲ λαμπρὸς καὶ μεγαλόψυχος γενόμενος. τὰ μέντοι τέκνα αὐτοῦ

---

l Πρεσίτατλε,] Παρεκελάδιος *Busb.*

m Συνέβαινε οἰκηθῆναι] Οἰκισθῆναι *Busb.*

n Ὑρκανίαν] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 8. §. 2. SPANH.

o Ταῦτα μὲν Γαβίνιος κατέσκαψε.] De diruta à Gabinio Macherunte *ἀλωσ.* lib. 7. c. 6. §. 2. SPANH.

p Ἡ ἐφρόνει] Ἐφρόνει γὰρ *Hen. Lugd. Bat.* ſimpliciter ἐφρόνει.

q Πέντε δὲ συνέδρια καθίσησας,] Vide *Seldenum* in l. 2. de *Synedriis*, c. 9. §. 5. & *Voſſium* de *Synedriis*, §. 14. HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 8. §. 5. SPANH.

r Γαδάροις,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 8. §. 5. SPANH.

s Σαπφώροις] Ita *Busb* (*Lugd. Bat.* in quo Σεσφώρει) *Vat.* & *Epiphan.* Σαμφόροις in *Editis.* Σαμφόροις *Hen.* HUDS. Conf. ſupr. lib. 13. c. 12. §. 5. & *ἀλωσ.* lib. 1. c. 16. §. 2. SPANH.

t Γαλιλαίας.] Sic *Busb. Gall.* (*Coccejus*) *Epiphan.* & ipſe *Joſephus* l. 1. *de Bello Jud.* Ἰουδαίας in *cæteris.*

v Τῆς δυναστείας,] Τῆς abeſt *Busb.* & *Hen.*

x Τὸ Ἀλεξάνδρειον, —— ἀνατειχίζειν] Herodes fratrem Pheroram jubet ἀνατειχίζειν καὶ Ἀλεξάνδρειον infra c. 15. §. 4. hîc Ariſtobulum. SPANH.

y Πρὸς αὐτὸν στρατιώτας καὶ ἡγεμόνας,] Ἐπ' αὐτὸν *Busb.*

z Σερβίλιον,] *L. B.* Σαρβίδιον.

a Κωλύσοντάς τε] Κωλύσαντας τε *Busb.* & *Hen.*

b Ἀπόρους ὄντας·] In *Cod. Busb.* ἀνόπλους, *armis inopes*, ut vertit *Epiphan.*

c Καὶ] *L. B.* καίπερ.

d Τε] Abeſt à *L. B.*

e Σκεδασθέντες,] Διασκεδασθέντες *Busb.*

f Αὑτοὺς ἐπεφῶντο.] Ἑαυτοὺς *Busb.*

g Αὐτόθι κατείχετο,] Sic *Baſ. Busb.* & *Epiphan.* αὐτοῦ in *reliquis.*

h Ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ,] Ita in omnibus *Joſephi* libris, tam *Lat.* quam *Gr.* βασιλεύσας καὶ ἀρχιερατεύσας ἔτη τρία *Zonar.* præciſe. ἔτη ς'. καὶ μῆνας γ'. legendum cenſet *Jac. Capellus* ad *A. M.* 3937. Cum regnum tenuiſſe dicitur annos tres & menſes ſex,

αὐτὸ ἀνῆκεν ἡ σύγκλητος, Γαβινίῳ γράψαντος τῷθ' ὑποσχέσθαι τῇ μητρὶ ταῦτα ἀποδώσειν τὰ ἐρύματα. καὶ τότε μὲν εἰς τὴν [i] Ἰουδαίαν [k] ἐπανέρχεται.

β'. [l] Γαβινίῳ δ' ὅτι Πάρθους στρατεύοντι, καὶ τὸν Εὐφράτην [m] ἤδη πεπερασμένῳ, μετέδοξεν εἰς Αἴγυπτον [n] ὑποστρέψασθαι καταστῆσαι Πτολεμαῖον εἰς αὐτήν. καὶ ταῦτα μὲν καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. Γαβινίῳ μέντοι, κατὰ τὴν στρατιὰν ἣν [p] ἐπ' Ἀρχέλαον ἐστέλλετο, Ἀντίπατρος ὑπηρέτησε σῖτον καὶ ὅπλα καὶ χρήματα· καὶ τοὺς ὑπὲρ Πηλούσιον τῶν Ἰουδαίων ὄντας αὐτῷ παρασκευάσας καὶ συμμάχους ἐποίησε, φύλακας ὄντας τῶν εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐμβολῶν. ἐπανελθὼν δ' ἐκ τῆς Αἰγύπτου καταλαμβάνει τὴν Συρίαν στάσει καὶ ταραχῇ νοσοῦσαν. ὁ γὰρ Ἀριστοβούλου παῖς Ἀλέξανδρος, παρελθὼν ἐξ ὑστέρου πάλιν ὅτι τὴν ἀρχὴν κατὰ βίαν, πολλοὺς μὲν τῶν Ἰουδαίων ἀπέτρεψεν στρατεύεσθαι μεγάλῳ τὴν χώραν ἐπερχόμενος, ἔκτεινε πάντας ὅσους ὁπιτύχοι τῶν Ῥωμαίων, εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Γαριζεὶν συμφυγόντας, καὶ προσέκειτο πολιορκῶν.

γ'. Ὁ δὲ Γαβίνιος, τοιαῦτα κατὰ τὴν Συρίαν καταλαβών, Ἀντίπατρον, σωτῆρα γὰρ αὐτοῦ, προπέμπει πρὸς τοὺς νεοχμοποιοὺς, εἰ πάσῃ διωνήσει τῆς παραφροσύνης αὐτοὺς, καὶ πεῖσαι πρὸς τὸν ἀμείνω λογισμὸν ἐπανελθεῖν. ὁ δὲ ἐλθὼν πολλοὺς μὲν [q] ἐσωφρόνισε καὶ προσηγάγετο τῷ δέοντι· [r] τὸν δὲ Ἀλέξανδρον οὐκ ἠδυνήθη κατασχεῖν. στρατὸν γὰρ τρεῖς οὕτω ἔχων μυριάδας Ἰουδαίων, ἀπλώτησε Γαβινίῳ, καὶ συμβαλὼν ἡττᾶται, πεσόντων αὐτῷ μυρίων ὡσὶ τὸ [s] Ἰταβύριον ὄρος.

δ'. Καταστησάμενος δὴ Γαβίνιος τὰ κατὰ τὴν Ἱεροσολυμιτῶν πάλιν, ὡς ἐπὶ Ἀντιπάτρῳ φίλον, ὅτι Ναβαταίους ἔρχεται. καὶ κρατεῖ μὲν τούτων τῇ μάχῃ· [t] Πάρθων δὲ Φυγάδας Μιθραδάτην καὶ Ὀρσάνην, ὡς ἐπὶ αὐτὸν ἐλθόντας, [v] πέμπει, τῷ δὲ λόγῳ ἀπέδρασαν αὐτόν. καὶ Γαβίνιος μὲν, ἔργα μεγάλα καὶ λαμπρὰ κατὰ τὴν [x] στρατίαν δράσας, ἀπῆρεν εἰς Ῥώμην, Κράσσῳ παραδοὺς τὴν ἀρχήν. ὡσὶ δὲ Πομπηίῳ καὶ Γαβινίῳ στρατίας ὅτι Ἰουδαίους, γράφει Νικόλαος ὁ Δαμασκηνὸς, καὶ Στράβων ὁ Καππαδόξ, ἄδην [y] ἕτερος ἑτέρου κατηγορῶν.

ejus liberos dimisit Senatus, propterea quod scripsit Gabinius, id se eorum matri castella tradenti promisisse. atque ita rediere tum in Judæam. *Aristobuli liberi dimissi.*

2. Gabinius vero, cum in eo esset, ut in Parthos duceret exercitum, trajecto jam Euphrate, mutavit sententiam; & reversus est in Ægyptum, ut *ibi* Ptolemæum in illius regnum restitueret. *Et hæc quidem etiam in aliis scriptis memorata sunt.* Attamen Gabinio, in ea expeditione quam fecit adversus Archelaum, Antipater frumentum & arma & pecuniam suppeditavit: eique Judæos, qui supra Pelusium collocati custodes erant adituum Ægypti, idem conciliavit, sociosque fecit. Deinde reversus ex Ægypto Syriam offendit seditione & tumultu laborantem. Nam Aristobuli filius Alexander, recuperato denuo per vim principatu, multos quidem Judæorum ad defectionem impulit; ingentique manu regionem incursans, interficiebat quotquot nactus erat Romanorum, qui in montem Garizim appellatum confugerant, eosque obsidione urgebat. *Antipater Gabinium, Ptolemæum in Ægyptum reducentem, adjuvat.* *Alexander Aristobuli filius principatum occupat.*

3. Gabinius autem, cum hoc in statu Syriam offendisset, Antipatrum (nam prudens erat *& rerum peritus*) ad rebelles præmittit, si forte posset eorum amentiam sanare, eosque ad meliorem mentem consilio suo revocare. Ille *eò* profectus multos quidem repressit & ad officium reduxit: Alexandrum vero cohibere non potuit. Is enim, cum triginta Judæorum millia in exercitu haberet, obviam ivit Gabinio: & cum eo congressus victus est, amissis suorum decem millibus apud montem Itabyrium. *Gabinius contra Alexandrum proficiscitur.* *Eum prælio superat.*

4. Deinde Gabinius, constitutis ad Antipatri voluntatem urbis Hierosolymitarum rebus, adversus Nabatæos proficiscitur. Et hos quidem prælio superat: Mithradatem vero & Orsanem Parthorum perfugas, qui ad ipsum se receperant, deduxit, sparso rumore, quod ab eo fuga dilapsi essent. Et Gabinius quidem, cum res multas & præclaras gessisset, Romam discessit, tradita Crasso provincia. De his autem Pompeji & Gabinii contra Judæos expeditionibus scribit Nicolaus Damascenus, & Strabo Cappadox, quorum unus nihil ab altero alienum refert. *Aliis rebus gestis Romam redit.* *Nicolaus Damascenus & Strabo.*

sex, hoc ipsum *Arabice Hist. Jud. Collector* (ad calcem *Bibliorum* πολυγλώττων editus) cap. 40. de prioris principatûs spatio accipit, *donec captivus adductus est prima vice.* quum de priore illo & posteriore hoc, simul sumptis, intelligendum potius fuisse videatur. ut ante priorem quidem captivitatem annos tres & menses totidem (ut in lib. 20. *Antiq.* c. 8. differte *Josephus* confirmat) post reditum vero ex urbe Roma, & ante secundam captivitatem tres alios menses in regno ille exegerit. *Usserius* in *Ann.* V. T. p. 287. *Edit. Lond.*

i Ἰουδαίαν] Ἰδουμαίαν *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

k Ἐπανίεχε".] Ita *Hen.* (*L. B.* στρατίαν *Busb.*) & *Vat.* ἐπανίεχον") in *reliquis.* HUDS. Si vertas *rediere*, ἐπανίεχον") cum cæteris legendum. IBBETSON.

l Γαβινίῳ δ' ἐπὶ Πάρθους στρατεύοντι,] Αλλως. lib. 1. c. 8. §. 7. Γαβινίῳ δ' ἐπὶ Πάρθους ὁρμωμένῳ &c. SPANH.

m Ἤδη πεπερασμένῳ,] Ita *Hen.* ἤδη deest *cæteris.*

n Ὑποστρέψασθαι —— αὐτήν.] Ὑποστρέψαντι *Vat.* & *Hen.*

* *Et hæc quidem etiam in aliis* scriptis *memorata sunt.*] Hæc vero & per alios historiarum scriptores monstrata sunt, *Epiphan.*

o Στρατιὰν ἣν] Στρατείαν ἣν ἐφ' Ὑρκ. *Busb.* HUDS. Forte ἐπ' Αἴγυπτον. COCC.

p Ἐπ' Ἀρχέλαον ἐστέλλετο,] Prius erat ἐφ' Ὑρκανὸν ἐστέλλετο in *Edit. Bas.* quod falsum, & contra omnem Historiæ fidem, cui etiam ipse *Josephus* refragatur *lib.* 1. *de Bello Jud.* ὑφ' Ὑρκανὸν in *Edit. Gen.* quod nulla nititur verisimilitudine. Γαβινίῳ μέντοι στρατιώτας Ἀντίπατρος ὑπηρέτησε legisse visus est *Epiphan.* qui vertit, *Gabinii deinde militibus Antipater ministravit* &c. Unde *Montacutius* in *Apparat.* IV. p. 149. & in *Exercit.* VIII. p. 275.) legendum esse conjicit, Γαβινίῳ μέντοι κατὰ τὴν στρατιὰν ἣν ἐστέλλετο, Ὑρκανὸς καὶ Ἀντίπατρος ὑπηρέτησαν &c. Est qui malit ἐπ' Αἴγυπτον ἐστέλλετο. Verum cum *Livius* (*Epitom.* CV.) dixerit, *A. Gabinius proconsul Ptolemæum reduxit in regnum Ægypti, ejecto Archelao, quem sibi regem adsciverant* &c. placuit rescribere ἐπ' Ἀρχέλαον ἐστέλλετο.

q Ἐσωφρόνισε καὶ προσηγάγετο] Ita *Busb.* & *Hen.* ἐσωφρόνησε in *Editis Aliisque.*

r Τὸν δὲ Ἀλέξανδρον οὐκ ἠδυνήθη καθέξειν.] Conf. infr. c. 8. §. 4. SPANH.

s Ἰταβύριον ὄρος.] Vid. *alios.* lib. 1. c. 8. §. 7. SPANH.

t Πάρθων δὲ Φυγάδας,] Eo ordine *Hen.* Πάρθων δὲ Μιθραδάτην καὶ Ὀρσάνην Φυγάδας in *cæteris.* Καὶ Μιθραδάτην καὶ Ὀρσάνην Φυγόντας ἐκ Πάρθων κρύφα μὲν ἀπέπεμψε, ὡσεὶ δὲ τοῖς στρατιώταις ἔλεγεν ἀναδρᾶναι, lib. 1. *de Bello Jud.*

v Πέμπει, τῷ δὲ λόγῳ ἀπέδρασαν αὐτόν.] Conf. *alios.* lib. 1. c. 8. §. 7. SPANH.

x Στρατίαν δράσας] Στρατηγίαν *Busb. Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

y Ἕτερος ἑτέρου κατηγορῶν.] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* ἄδην ἑτέρου in *Editis Aliisque.*

XII. CAP. VII. ΚΕΦ. ζ.

Quomodo Craſſus, in Judæam profectus templumque depeculatus, bello Parthos tentavit & cum exercitu interiit: utque Caſſius, Syria potitus, Parthos arcebat, & in Judæam aſcendit.

Ως Κράσσ@, εἰς Ιουδαίαν ἐλθὼν ℭ τ̃ ναὸν συλήσας, ὑπὸ Πάρθων ἐξώρμησε, κ̀ ἐφθάρη σὺ τῷ στρατεύματι· κ̀ ὡς Κάσσι@, Συρίαν κτησάμεν@, τοὺς Πάρθους ἐμποδὼν ἶ, κ̀ εἰς Ιουδαίαν ἀνέβη.

Craſſus in Judæam venit & ſacras pecunias depeculatur.

CRaſſus autem, in Parthos expeditionem facturus, venit in Judæam: & ſublata quæ in templo erat pecunia, quam Pompejus reliquerat, (ea erat duo millia talentorum) à ſe impetrabat ut omni auro (atque id erat ad octo millia talentorum) templum ſpoliaret. Cepit & trabem ſolido auro factam ex minis trecentis. una autem mina apud nos valet duas libras & dimidiam. Hanc vero trabem ei tradidit ſacerdos *ſacri* theſauri cuſtos, nomine Eleazarus, non malitia *quidem*, nam vir bonus erat & juſtus, ſed cum concreditam haberet velorum templi cuſtodiam, quæ & pulchritudine miranda & opere ſumptuoſa erant, & ab ea trabe dependebant, videretque Craſſum colligendo auro incumbentem, metuens de univerſo templi ornatu, trabem ei auream in omnium redemptionem dedit; cum quidem eum jurejurando aſtrinxiſſet, nihil aliud ex templo moturum, ſed eo contentum fore quod ab ipſo daretur, quod quidem eſſet multorum millium. Erat autem ea trabs in lignea trabe cava: id quod alios omnes latebat, ſolus vero ſciebat Eleazarus. At Craſſus & hanc, tanquam nihil aliud facturus eorum quæ eſſent in templo, ſumpſit, & contra jusjurandum omne templi aurum ſuſtulit.

Κράσσ@ δ' ὁπὶ Πάρθους μέλλων στρατεύειν ἦκεν εἰς τὴν Ιουδαίαν· κ̀ τὰ ἐν τῷ ἱερῷ χρήματα, ἃ Πομπήι@ καταλελοίπει, δισχίλια [z] δ' μὲν τάλαντα, βασάσας, [a] οἷός τε μὲν κ̀ τ̃ χρυσὸν ἅπαντα, τάλαντα ὀκτ@ μὲν ὀκταχισχίλια, φείδεται [b] τ̃ ναόν. λαμβάνει δ' κ̀ δοκὸν ὁλοσφυρήλατον χρυσοῦν, ἐκ μνῶν τριακοσίων πεποιημένην. ἡ δ' μνᾶ παρ' ἡμῖν [c] ἴσχει λίτρας δύο ℭ ἥμισυ. παρέδωκε δ' αὐτὸν τοῦτον τὸν δοκὸν ὁ τ̃ [d] θησαυρῶν φύλαξ ἱερεύς, Ελεάζαρ@ ὄνομα, ὐ μὰ πονηρίαν, ἀγαθὸς γὰρ μὲν κ̀ δίκαι@, ἀλλὰ πεπισευμέν@ τοῦτον τ̃ καταπετασμάτων ℰ ναῶ φυλακὴν, ὄντων θαυμασίων τὸ κάλλ@ ℭ πολυτελῶν τὴν κατασκευὴν, ἐκ δ' τ̃ δοκῶ ταύτης ἐκκρεμαμένων, ἐπεὶ τ̃ Κράσσον ἐώρα σπεύδοντα τὴν ℰ χρυσὸν γινόμενον συλλογὴν, δείσας σὺ τῷ παντὶ κόσμῳ ℰ ναῶ, τὴν δοκὸν κρύπτει τὴν χρυσῆν, λύτρον ἀντὶ πάντων, ἔδωκεν, ὅρκους παρ' αὐτοῦ λαβὼν μηδὲν ἄλλο κινήσειν [e] τ̃ ἐκ ℰ ναῶ, μόνῳ δ' ἐκεῖνον ἀρκεσθήσεσθαι τῷ ὑπ' αὐτοῦ δοθησομένῳ, πολλῶν ὄντι μυριάδων ἀξίῳ. ἡ δ' δοκὸς αὕτη μὲν ἐν ξυλίνῃ δοκῷ κενῇ· κ̀ τοῦτο τὸν μὲν ἄλλους ἐλάνθανεν ἅπαντας, ὁ δ' Ελεάζαρ@ μόν@ ἠπίστατο. ὁ μέντοι Κράσσ@ κ̀ τούτῳ, ὡς ἀδενὸς ἀψόμεν@ ἄλλ τ̃ ἐν τῷ ἱερῷ, λαμβάνει, κ̀ σὺν δόλῳ τὸν ὅρκους ἅπαντα τ̃ ἐν τῷ ναῷ χρυσὸν ἐξεφόρησεν.

Fidem, Eleazaro ſacrorum theſaurorum cuſtodi datam, violat Craſſus.

Unde ſacræ Judæorum pecuniæ.

2. Ne cui autem mirum ſit, quod tantæ divitiæ in noſtrum templum congeſtæ eſſent, cum omnes ubique terrarum Judæi, quique Deum colunt, tam ex Europa quam ex Aſia, per multa retro ſecula eò munera contulerint. Nec teſtibus caret opum magnitudo quam memoravimus, neque ex oſtentatione noſtra, aut rem verbis exaggerandi ſtudio, in immenſum adeo extollitur: ſed cum alii multi ex ſcriptoribus nobis teſtimonium perhibent, tum Strabo Cappadox hiſce verbis. "Mithradates autem in Co miſit qui ſibi *inde* pecuniam attulerunt, quam Cleopatra regina ibi depoſuerat, ut & Judæorum octingenta talenta". Nobis autem nulla eſt publica pecunia niſi quæ Deo ſacra. Atque perſpicuum eſt, Judæos in Aſia hanc pecuniam in Co tranſtuliſſe metu Mithradatis. Haud enim veriſimile, eos qui Judæam incolebant, urbem adeo munitam habentes & templum, pecunias Co miſiſſe. Imo nec Judæos Alexandriam habitantes hoc ipſum feciſſe credibile eſt, ut qui nihil Mithradatem metuerint. Quin & Strabo alio in loco teſtatur, Sullam, quo tempore in Græciam trajecit, bellum geſturus contra Mithradatem, Lucullum etiam miſiſſe ad compeſcendam in Cyrene ſeditionem gentis noſtræ, quæ orbem terrarum repleverat, ita dicens. "In urbe autem Cyrenæorum quatuor erant *hominum claſſes*,

Θαυμάσῃ δ' μηδεὶς εἰ τοσοῦτος ὢν πλοῦτος ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἱερῷ, [g] πάντων τ̃ κτ̃ τὴν οἰκουμένην Ιουδαίων, κ̀ σεβομένων τ̃ Θεὸν, [h] ἔτι δ' κ̀ τῶν ἀπὸ τ̃ Ασίας κ̀ τ̃ Εὐρώπης εἰς αὐτὸ συμφερόντων ἐκ πολλῶν πάνυ χρόνων. οὐκ ἔστι δ' ἀμάρτυρον τὸ μέγεθος τῶν προσκεκτημένων χρημάτων, οὐδὲ [i] ὑπὸ ἀλαζονείας ἡμετέρας κ̀ περιλογίας ὅτι τοσοῦτον ἐξαρτεῖται πλῆθος· ἀλλὰ πολλοί τε ἄλλοι τῶν συγγραφέων ἡμῖν μαρτυροῦσι, κ̀ Στράβων ὁ Καππαδὼξ ὧδε λέγων. "[k] πέμψας δ' Μιθραδάτης εἰς Κῶ, ἔλαβε τὰ χρήματα, ἅπερ ἐκεῖ "Κλεοπάτρα ἡ βασίλισσα, κ̀ τὰ τῶν Ιουδαίων ὀκτα- "κόσια τάλαντα." ἡμῖν δ' δημόσια χρήματα οὐκ ἔστιν, ἢ τὰ τοῦ Θεοῦ μόνα. κ̀ δῆλον ὅτι ταῦτα μετήνεγκαν εἰς Κῶ τὰ χρήματα οἱ ἐν τῇ Ασίᾳ Ιουδαῖοι, διὰ τὸν ἐκ Μιθραδάτου φόβον. ὁ γὰ εἰκὸς τοὺς ἐν τῇ Ιουδαίᾳ, πόλιν τε ὀχυρὰν ἔχοντας κ̀ τὸν ναὸν, πέμπειν χρήματα εἰς Κῶ. ἀλλ' ὅδε τοὺς ἐν Αλεξανδρείᾳ κατοικοῦντας Ιουδαίους πιθανὸν τοῦτ' ἐστὶ ποιῆσαι, μηδὲν Μιθραδάτην [l] δεδιότας. μαρτυρεῖ δ' κ̀ ἐν ἑτέρῳ τόπῳ αὐτὸς ὁ Στράβων, ὅτι καθ' ὃν καιρὸν διέβη [m] Σύλλας εἰς τὴν Ελλάδα, πολεμήσων [n] Μιθραδάτην, [o] κ̀ Λεύκυλλον πέμψαι ὅτι τὴν ἐν Κυρήνῃ στάσιν ℰ ἔθνους ἡμῶν, ὃν [p] ἡ οἰκουμένη πεπλήρωται, λέγων οὕτως. "[q] τέτταρες δ' ἦσαν ἐν τῇ πόλει τῶν Κυρηναίων, ἥπερ τῶν

Strabonis teſtimonium.

Aliud ejuſdem teſtimonium.

---

z Δ' μ̀ τάλαντα,] *Vaticanus* habet μ̃ pro δ΄.

a Οἷός τε ——— τ̃ ναόν.] Conf. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 8. §. 8. SPANH.

b Τὸν ναὸν.] *L. B.* ℰ ναῦν.

c Ισχὶ λίτρας δύο κ̀ ἥμισυ.] Ισχύι *Busb.*

d Θησαυρῶν φύλαξ ἱερεύς,] Χρημάτων *Busb.*

e Τῶν ἐκ ℰ ναῦ,] Τῶν ἐν ναῷ *Busb.*

f Θαυμάσῃ δ' μηδεὶς] Θαυμάσῃ *Hen.* & mox ναῷ pro ἱερῷ in *Eodem.*

g Πάντων τ̃ κτ̃ τὴν οἰκουμένην Ιουδαίων,] Tanta vis auri Hieroſolyma mittebatur à popularibus, qui variis locis ſparſi ſedes incolebant disjunctiſſimas, ut ad ſummum culmen evecta fuerit Hieroſolymorum opulentia. Sane quidem & ii, quos Meſopotamia, & Babylonia acceperat, urbes duas natura pariter atque opere munitiſſimas, Neerdam & Niſibin, habuere, in quibus tanquam in ærario quodam ſiti omnes theſauri erant, quos in Palæſtinam identidem, cum tempus eſſet, infinita hominum multitudo devehebat. *Cuneus* de *Rep. Hebr.* l. 2. c. 23.

h Ἔτι δ' ——— χρόνων.] Conf. *ἀλωτ.* lib. 5. c. 5. §. 1. SPANH.

i Υπὸ] *Lugd. Bat.* ἀπὸ.

k Πέμψας δ' ——— τάλαντα.] Πλεύσας pro πέμψας aliquis legendum ſuſpicaretur ex *Appiano* in *Mithridaticis*, p. 186. v. 10. *Edit. Steph.* HUDS. Strabonis verba, quæ in eo hodie non exſtant. SPANH.

l Δεδιότας.] Ita *Hen.* δεδιότας in *Editis Aliiſque.*

m Σύλλας εἰς τὴν Ελλάδα,] Sic *Hen.* Σύλλας in *cæteris.*

n Μιθραδάτην,] *Lugd. Bat.* in *Marg.* Μιθριδάτη.

o Καὶ Λεύκυλλον πέμψαι] Hic Λεύκολλον *Hen.* alibi vero habet Λεύκολλον.

p Η οἰκουμένη πεπλήρωται,] Illud ἡ è *MSS.*

q Τέτταρες δ'] Iſta quæ ſequuntur, ut & alia quamplurima è *Strabone* deſumpta, in ejus *Geographicis* non exſtant. Nullus tamen dubito, quin *Strabonis* ſint, ex ejus *Hiſtoricis*, ſive ὑπο-μνή-

"πολιτῶν, καὶ ἡ τῶν γεωργῶν, τρίτη δ' ἡ τῶν μετοί-
"κων, καὶ τετάρτη ἡ τῶν Ιουδαίων. αὕτη δ' εἰς πᾶσαν
"πάλιν ἤδη [x] παρεληλύθῃ, καὶ τόπον οὐκ ἔστι ῥᾳδίως εὑ-
"ρεῖν τῇ οἰκουμένης, ὃς ὐ [a] παδέδεκ[ται] [s] τοῦτο τὸ φῦλον,
"μηδ' ὑπηρεάζεται ὑπ' αὐτοῦ. τῷ τε Αἰγύπτιον καὶ τὴν
"Κυρηναίαν, ἅτε τῶν αὐτῶν ἡγεμόνων τυχοῦσαν, τῶν
"τε ἄλλων συχνὰ ζηλῶσαι συνέβη, καὶ δὴ τὰ συντάγμα-
"τα τῶν Ιουδαίων θρέψαι [c] διαφερόντως, καὶ συναυξή-
"σαι χρώμενα τοῖς πατρίοις τῶν Ιουδαίων νόμοις. ἐν γοῦν
"Αἰγύπτῳ κατοικία τῶν Ιουδαίων ἐστὶν ὑποδεδεγμένη, χω-
"ρὶς καὶ τῆς [v] τῶν Αλεξανδρέων πόλεως ἀφώρισται μέρα
"μέρει τῷ ἔθνει τούτῳ. καθίσταται γοῦν καὶ ἐθνάρχης αὐ-
"τῶν, ὃς διοικεῖ τε τὸ ἔθνος καὶ διαλύει κρίσεις, καὶ
"συμβολαίων ἐπιμελεῖται καὶ προσταγμάτων, ὡς ἂν πο-
"λιτείας ἄρχων αὐτοτελοῦς. ἐν Αἰγύπτῳ μὲν οὖν ἴσχυσε τὸ
"ἔθνος, διὰ τὸ Αἰγυπτίους εἶναι ἐξ ἀρχῆς Ιουδαίους, καὶ
"διὰ τὸ πλησίον ἑστάναι [x] τοῖς καλοικίαν τὴν ἀπολιπούσας
"ἐκεῖθεν. εἰς δὲ τὴν Κυρηναίαν μετῴκησε, διὰ τὸ καὶ τού-
"τοις ὅμορον εἶναι τῇ τῶν Αἰγυπτίων ἀρχῇ, καθάπερ τοῖς
"Ιουδαίαν, μᾶλλον δὲ τῆς ἀρχῆς ἐκείνης πρότερον."
Στράβων [y] δὴ οὖν ταῦτα λέγει.

γ'. Κράσσος δὲ, πάντα διοικήσας ὃν αὐτὸς ἐβούλετο τρό-
πον, ἐξώρμησεν ὑπὲρ τὴν Παρθυαίαν· καὶ αὐτὸς [z] μὲν δὴ σὺν
παντὶ διεφθάρη τῷ στρατῷ, ὡς [a] καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. Κάσ-
σιος δὲ εἰς Συρίαν φυγών, καὶ προκαταλαβόμενος αὐτοῦ, Πάρ-
θοις ἐμποδὼν ἦν, [b] ἐπιτρέχουσιν ἐπ' αὐτοῦ διὰ τὴν [y] Κράσ-
σου νίκην· αὐθις δὲ εἰς Τύρον ἀφικόμενος, ἀνέβη καὶ εἰς τὴν
Ιουδαίαν. [c] Ταριχαίας μὲν οὖν προσβαλὼν [d] ῥᾳδίως αἱρεῖ,
καὶ πολλοὺς μυριάδας ἀνθρώπους ἀνδραποδίζεται, Πειθόλαόν τε
τὸν Αριστοβούλου στάσιν διαφθείραντα κτείνει, πρὸς τοῦτο
αὐτὸν Αντιπάτρου [e] προσχωρήσαντος, ὃν πολὺ καὶ παρ' αὐτῷ
συνέβαινε δυνάσθαι, καὶ πολίτου τότε ἀξιοῦντος αὐτὸν καὶ προ-
Ιδουμαίοις, παρ' ὧν ἄγεται γυναῖκα τὴν ἐπισήμων ἐξ Αρα-
βίας [f] Κύπρον ὄνομα, ἐξ ἧς αὐτῷ τέσσαρες ἐγένοντο παῖδες,
Φασάηλος, καὶ Ηρῴδης, [g] ὃς ὕστερον βασιλεὺς γέγονε, Ιώσηπός
τε καὶ Φερώρας, θυγάτηρ δὲ Σαλώμη. ἔστιν ὁ Αντίπατρος
[h] ἐπεποίητο καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους δυνάστας φιλίαν καὶ ξενίαν,
μάλιστα δὲ πρὸς τὸν Αραβα, ᾧ καὶ τὰ τέκνα πολεμῶν πρὸς
Αριστόβουλον παρέθετο. Κάσσιος μὲν οὖν ἀναστατοποδι-
σάμενος ὑπὸ τὸν Εὐφράτην ἠπείγετο, προκαταλήσων τοῖς
ἐκεῖθεν ὑπιοῦσιν, ὡς καὶ ὑπ' ἄλλων δεδήλωται.

δ'. Χρόνῳ δὲ ὕστερον Καῖσαρ, καταδιώξας Ρώμῃ μὲν τὸ
Πομπήϊον καὶ τὴν σύγκλητον φυγεῖν πέραν τοῦ Ιονίου, θᾶττον
δὲ τῶν δεσμῶν Αριστόβουλον εἰς Συρίαν διεγνωκὼς πέμπειν,
δύο μὲν ταῖς δυσὶ τάγματα, ὡς ἂν διαπράττοιτο τὰ κατ'
αὐτὸν δυνατός ὤν. [i] Αριστόβουλος δὴ οὐκ ἀπώναντο τῶν ἐλπί-
δων, ἐφ' αἷς ἔτυχε τῆς παρὰ Καίσαρος ἐξουσίας· ἀλλ' αὐτὸν
φθάσαντες [k] οἱ τὰ Πομπηΐου φρονοῦντες φαρμάκῳ διαφθεί-
ρουσιν, θάπτουσι δ' αὐτὸν οἱ τὰ Καίσαρος θεραπεύοντες πρά-
γματα. καὶ ὁ νεκρὸς αὐτοῦ ἔκειτο [l] ἐν μέλιτι κεκηδυμένου

μήματων. De quibus vide Cl. *Fabricium* in *Bibl. Gr.* l. IV. c. 1. p. 7.

[r] Παρεληλύθῃ,] Ita *Gall.* (*Coccejus*) & *Hen.* παρελήλυθεν in *Editis Aliisque.*

[s] Τοῦτο τὸ φῦλον,] Τούτου δ' φύλου τὸ πλῆθος *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[t] Διαφερόντως,] Διαφερόντων in *Codd. Gall.*

[v] Τῶν Αλεξανδρέων —— τούτῳ.] Infr. lib. 19. c. 5. §. 2. ἴσης πολιτείας ἁπάσης τῆς βασιλέως τετυχότας. & alibi lib. 2. c. 18. §. 7. ut & mox infr. c. 10. §. 1. Alexandrinæ urbis magna pars Judæorum, quibus etiam Ἐθνάρχης, quare Judæi Alexandriæ cives in Columnis æreis declarati à J. Cæsare. Hinc apud *Philon. ad Caium* p. 1020. A. de jure Alexandrinæ civitatis, quo gaudebant Judæi, eoque in periculum adducto. vid. Philon. in Flaccum p. 971. B. C. & p. 975. D. de Γερουσία Judæorum Alexandriæ Augusti decreto constituta. De Jul. Cæs. vid. mox infr. c. 10. §. 1. SPANH.

[x] Τῇ —— ἐκεῖθεν.] Præpositionem κατὰ subintelligendam puto.

[y] Δὴ οὖν ταῦτα λέγει.] Μὲν δὴ *Hen.* & mox seq. §. πρὸ οὖν συν π.

[z] Μὲν δὴ συν παντὶ] *L. B.* πρὸ οὖν παντὶ.

"una civium, altera agricolarum, tertia inquilino-
"rum, & quarta Judæorum. Hæc autem jam in
"urbes universas *fere* invaserat, haudque facile est
"locum in toto orbe invenire, quin hoc genus ho-
"minum *sedibus* exceperit, & ab eo teneatur. nam
"factum est ut & Ægyptus & Cyrenæa, utpote
"iisdem solitæ parere dominis, aliæque multæ re-
"giones horum mores imitentur, magnumque Ju-
"dæorum numerum peculiariter foveant, & cum
"iis *opibus viribusque* crescant, patriis Judæorum
"usi institutis. Etenim in Ægypto concessum est
"Judæis habitare, & magna pars urbis Alexandri-
"næ seorsim huic genti assignata est. Quin &
"suus illis ethnarcha est, qui gentis res admini-
"strat, & judicia exercet, curatque contractus &
"mandata, quasi esset perfectæ reipublicæ prin-
"ceps. Et quidem in Ægypto plurimum pollet
"hæc gens, quod Judæi ex Ægyptiis originem ha-
"buerint, & quod ab iis digressi sedibus *illis* vici-
"ni essent. Trangressum autem est in Cyrenæam,
"quod hæc finitima sit Ægyptiorum ditioni,
"quemadmodum etiam Judæa est, vel potius pars
"olim fuerit regni Ægyptiaci." Strabo nimirum hæc dicit.

3. Crassus autem, omnibus arbitratu suo com- *Crassus in Parthia perit.*
positis, in Parthorum regionem profectus est: & ipse quidem *illic* cum universo exercitu periit, ut alibi narratum est. Cassius vero in Syriam fugit, eaque potitus Parthos arcebat, qui eam, ob partam de Crasso victoriam, incursionibus vexabant. Deinde rursus ad Tyrum profectus, ascendit etiam in Judæam: & Tarichæas quidem adortus primo impetu expugnavit, & triginta circiter millia captivorum cepit, & Pitholaum Aristobuli seditionis successorem interfecit hortatu Antipatri, qui forte apud eum auctoritate plurimum valebat, & magnæ tum erat existimationis etiam apud Idumæos, à quibus uxorem duxit ex nobili Arabiæ familia nomine Cypron, ex qua liberos quatuor sustulit, Phasaëlum, & Herodem, eum qui postea rex erat, & Josephum, & Pheroram, & filiam Salomen. Hic Antipater & alios sibi principes conjunxerat amicitia & hospitio, & potissimum Arabem, apud quem liberos deponebat dum bellum gerit cum Aristobulo. Et quidem Cassius, motis castris, ad Euphratem contendit, invadentibus illac hostibus occursurus, ut ab aliis memoriæ proditum est. *Cassius Parthis repressis, in Judæam tendit.* *Antipatri uxor & liberi.* *Herodes rex.*

4. Aliquanto autem post Cæsar, potitus Roma XIII.
postquam Pompejus & senatus trans Ionium mare fugerant, Aristobulum, vinculis solutum, in Syriam mittere decreverat, traditis ei duabus legionibus, ut qui posset illic negotia componere. At Aristobulo nihil profuit spes, quam ex accepta à Cæsare potestate conceperat: sed, antequam id agere posset, Pompejani Aristobulum veneno sustulerunt, ipsum vero Cæsareani sepeliverunt. Atque corpus ejus, * melle conditum, aliquandiu jacuit, do- *Pompeji fuga in Epirum.* *Aristobulus à Pompejanis veneno sublatus.*

[a] Καὶ ὐ —— αὐτοῦ,] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 8. §. 9. SPANH.

[b] Ενπρέχουσιν ἐπ' αὐτοῦ] Εἰσπρέχουσιν *Busb.*

[c] Ταριχαίας] Ταριχίας *Hen.* HUDS. Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 8. § 9. SPANH.

[d] Ευθέως αἱρεῖ,] Ita *Hen.* & *Vet. Interpr.* αὐθίς προσπεσὼν αἱρεῖ in *cæteris.*

[e] Παρασπασαμένου, ὃν πολὺ] *L. B.* προσπεμένου, ὃν πολύ τι.

[f] Κύπρον ὄνομα,] *Al.* (ut & *Lugd. Bat.*) Κύπριν. Sed male, quum Κύπρις Græcum sit, & Veneris cognomen, Κύπρος mere Hebraïcum. Sic turris, quam Herodes in honorem matris suæ construxit, Κύπρος non Κύπρις vocabatur. *Scalig.* in *Animadvers* in *Eusebium*, p. 149. HUDS. Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 8. c. 9. SPANH.

[g] Ος ὕστερον βασιλεὺς γέγονε,] Ος καὶ ὕστερον *Bas.*

[h] Επεποίητο καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους δυνάστας] Επεποίηθο *Hen.*

[i] Αριστόβουλος δὴ] Αριστόβουλος δὴ οὖν *Hen.*

[k] Οἱ τὰ —— ἀμφθείρουσιν,] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 9. §. 1. SPANH.

* *Melle conditum*,] Mellis natura est, ut corpora non sinat computrescere *Plinius Nat. Hist.* XIV: 13. HUDS. in *Add.*

[l] Εν μέλιτι] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 9. §. 1. SPANH.

donec id Antonius poſtea miſit in Judæam, & in regum loculis condendum curavit. Scipio vero cum ei ſignificatum fuiſſet literis Pompeji, ut Alexandrum Ariſtobuli filium interficeret, inſtituta in juvenem accuſatione propter ſuperiora ejus in Romanos commiſſa, ipſum ſecuri percuſſit. Et ille quidem ita moritur Antiochiæ. Ejus vero fratres ad ſe recipit Ptolemæus Mennæi filius dynaſta Chalcidis ſub monte Libano *poſitæ*: miſſoque filio ſuo Philippione Aſcalonem ad Ariſtobuli conjugem, juſſit eam una mittere filium ſuum Antigonum & filias, quarum alterius Alexandræ amore captus Philippio, eam duxit uxorem. Poſtea pater ejus Ptolemæus, eo interfecto, in matrimonium accipit Alexandram, ejuſque fratrum deinceps curam gerebat.

Alexander ejus filius juſſu Pompeji à Scipione occiſus.

Ptolemæus ad ſe recipit Ariſtobuli liberos.

ἐπὶ χρόνον πολύ, ἕως Ἀντώνιος, αὐτὸν ὕστερον ἀποπέμψας εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἐν τῇ βασιλικαῖς θήκαις ἐπέτρεψε τεθῆναι. [m] Σκιπίων δὲ, ἐπιστείλαντος αὐτῷ Πομπηΐου ἀποκτεῖναι Ἀλέξανδρον τὸν Ἀριστοβούλου, αἰτιασάμενος τὸν νεανίσκον ἐπὶ τοῖς τὸ πρῶτον εἰς Ῥωμαίους ἐξημαρτημένοις, τῷ πελέκει διεχρήσατο. καὶ ὁ μὲν ἄντως ἐν Ἀντιοχείᾳ τελευτᾷ. τοὺς δὲ ἀδελφοὺς αὐτοῦ [mm] Πτολεμαῖος ὁ Μεννναίου παρέλαβε, διωκισεύων Χαλκίδος [n] τὸ ὑπὸ τῷ Λιβάνῳ ὄρει· καὶ πέμψας τὸν υἱὸν Φιλιππίωνα εἰς Ἀσκάλωνα πρὸς τὴν Ἀριστοβούλου γυναῖκα, ἐκέλευσεν [o] αὐτῇ συναποστέλλειν τὸν υἱὸν Ἀντίγονον, καὶ τὰς θυγατέρας, ὧν τὴν ἑτέραν [p] Ἀλεξάνδραν [q] ἐραστὴς Φιλιππίων ἄγεται γυναῖκα. μετὰ δὲ ταῦτα ἀνελὼν αὐτὸν ὁ πατὴρ Πτολεμαῖος [r] γαμεῖται τὴν Ἀλεξάνδραν, καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς προνοίαν ποιεῖται διετέλει.

CAP. VIII.

XIV. *Judæi auxilium ferunt Cæſari in Ægypto bellum gerenti. Antipatri præclara facinora, & cum Cæſare amicitia. Honores à Romanis & Athenienſibus habiti Judæis.*

ΚΕΦ. η'.

Ἰουδαῖοι σύμμαχοι γίνονται Καίσαρι κατ' Αἴγυπτον πολεμοῦντι. Ἀντιπάτρου ἀριστεία, καὶ φιλία πρὸς Καίσαρα. τιμαὶ παρὰ Ῥωμαίων καὶ Ἀθηναίων πρὸς Ἰουδαίους.

Cæſari in Ægypto ſuccurrit Antipater.

POſt Pompeji autem obitum, victoriamque ex illo reportatam, Cæſari, in Ægyptum bellum gerenti, ad multa utilem ſe præbuit Antipater Judæorum adminiſtrator, idque juſſu Hyrcani. Ad Mithradatem enim Pergamenum copias auxiliares adducentem, neque per Peluſium iter facere valentem, ſed apud Aſcalonen hærentem, veniebat Antipater, ſecum habens Judæorum peditum tria millia, perfecitque ut ex Arabia primates venirent auxilio: & propter ipſum Syri omnes opem Cæſari ferebant, nolentes aliis concedere promptitudine in Cæſarem, & Jamblichus dynaſta, & Ptolemæus ejus filius, & Tholomæus Soëmi Libani montis incola. Mithradates vero, motis è Syria caſtris Peluſium venit: cumque ab *ejus loci* hominibus non admitteretur, urbem oppugnabat. At Antipater omnium fortiſſime ſe geſſit; & primus, detracta muri parte, cæteris aditum in urbem patefecit. atque ita quidem Peluſium obtinuit. Antipatrum autem & Mithradatem ad Cæſarem euntes prohibebant Ægyptii Judæi, regionem, quæ Oniæ dicebatur, incolentes. Verum Antipater eis perſuaſit, ut idem cum popularibus ſuis ſentirent, maxime oſtenſis Hyrcani pontificis literis, in quibus eos, ut Cæſaris eſſent amici, monebat, & exercitum muneribus omnibuſque neceſſariis juvarent. Et illi quidem, cum viderent Antipatrum & pontificem conſentire, *Mithradati* parebant. Iſtos vero ubi acceſſiſſe audiverunt Memphitici, vocaverunt & ipſi ad ſe Mithradatem: & ille, eò profectus, eos quoque aſſumpſit.

Mithradati in Peluſio capiendo operam navat.

ΜΕτὰ δὲ τὸν Πομπηΐου θάνατον ἐπὶ τῇ νίκῃ τῇ ἐπ' αὐτῷ, Καίσαρι πολεμοῦντι κατ' Αἴγυπτον [s] εἰς πολλὰ χρήσιμον αὐτὸν παρέσχεν Ἀντίπατρος, ὁ τῶν Ἰουδαίων ἐπιμελητὴς, ἐξ ἐντολῆς Ὑρκανοῦ. Μιθραδάτῃ γὰρ τῷ Περγαμηνῷ [t] κομίζοντι [v] ἐπικουρικὸν, καὶ ἀδυνάτως ἔχοντι διὰ Πηλουσίου ποιήσασθαι τὴν πορείαν, ἀλλ' ἐν Ἀσκάλωνι διατρίβοντι, ἦκεν Ἀντίπατρος ἄγων Ἰουδαίων ὁπλίτας τρισχιλίους, ἐξ Ἀραβίας τε συμμάχους ἐληλυθὼς ἐπεπραγματεύσατο τοὺς ἐν τέλει· καὶ δι' αὐτὸν οἱ κατὰ Συρίαν ἅπαντες ἐπεκούρουν, ὑπολειπεσθαι τὴν ὑπὲρ Καίσαρος εὐθυμίας οὐ θέλοντες, Ἰάμβλιχός τε ὁ δυνάστης, καὶ Πτολεμαῖος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, [x] καὶ [y] Θολομαῖος ὁ Σοέμου Λίβανον ὄρος οἰκῶν, αἵ τε πόλεις πρόθυμον ἅπασαι. Μιθραδάτης δ' ἄρας ἐκ Συρίας εἰς Πηλούσιον [z] ἀφικνεῖται· καὶ μὴ δεχομένων αὐτὸν τῶν ἀνθρώπων ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἡγεῖτο δ' Ἀντίπατρος, καὶ πρῶτος [a] καταύσας τὸ τεῖχος, ὁδὸν εἰσιτητὴν παρέσχε τοῖς ἄλλοις εἰς τὴν πόλιν. καὶ τὸ μὲν Πηλούσιον οὕτως εἶχε. τοὺς δὲ ἐκεῖ Ἀντίπατρον πρὸς Μιθραδάτην, ἀπόντας πρὸς Καίσαρα, διεκώλυον οἱ Ἰουδαῖοι Αἰγύπτιοι, [b] οἱ τὴν Ὀνίου λεγομένην χώραν κατοικοῦντες. πεισθέντες δὲ τούτοις τὰ αὐτῶν φρονῆσαι [c] καὶ τὸ ὁμόφυλον Ἀντιπάτρου, καὶ μᾶλλον ὑπιδείξας αὐτοῖς τοὺς Ὑρκανοῦ τοῦ ἀρχιερέως ὑποσχολὰς, ἐν αἷς αὐτὸς φίλους εἶναι Καίσαρος παρεκάλει, καὶ ξενίαν πάντα τὰ ὑπηκόοις χορηγεῖν τῷ στρατῷ. καὶ οἳ μὲν, ὡς εἶδον τὸν Ἀντίπατρον καὶ τὸν ἀρχιερέα [d] συνθέλοντας, ὑπήκουον. τούτους δὲ πεισθέντας ἀκούσαντες [e] οἱ περὶ Μέμφιν, ἐκάλουν καὶ αὐτοὶ τὸν Μιθραδάτην [f] πρὸς αὐτούς· καὶ ἀσμένως ἐλθὼν καὶ τούτους προσελαμβάνει.

XV. *Mithradates cum Ægyptiis congreditur.*

2. Poſtquam autem locum qui Delta vocatur jam circuiviſſet, cum hoſtibus congreditur ad Caſtra Judæorum, ut appellantur. Dextrum quidem cornu habebat Mithradates, ſiniſtrum vero Antipater. Commiſſo autem prælio, inclinat Mithra-

Β'. [g] Ἐπὶ δὲ τὸ καλούμενον Δέλτα ἤδη περιεληλύθει, συμβάλλει τοῖς πολεμίοις περὶ τὸ καλούμενον [h] Ἰουδαίων στρατόπεδον. εἶχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν κέρας Μιθραδάτης, τὸ δὲ εὐώνυμον Ἀντίπατρος. συμπεσόντων δὲ εἰς μάχην, κλίνει τὸ

m Σκιπίων δ', —— Ἀριστοβούλου,] Conf. infr. lib. 15. c. 7. §. 4. SPANH.

mm Πτολεμαῖος —— ὄρει·] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 9. §. 2. SPANH.

n Τῆς ὑπὸ τῷ Λιβάνῳ ὄρει·] Τῆς ἐν τῷ Λιβ. *Busb.*

o Αὐτῇ συναποστέλλειν] Αὐτὴ πρὸς αὐτὸν ἀποστέλλειν *Busb.*

p Ἀλεξάνδρας] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 9. §. 2. SPANH.

q Ἐραστὴς Φιλιππίων ἄγεται γυναῖκα.] Ἐραστὴς ὁ Φιλιππίων *Hen. Busb.* & *Vat.*

r Γαμεῖ) τὴν Ἀλεξάνδραν,] Γαμεῖ τε *Hen.* & *Vat.*

s Εἰς πολλὰ χρήσιμον αὐτόν] Εἰς deeſt *Busb.* & *Vat.*

t Κομίζοντι ἐπικουρικὸν,] *Rufinus ineptè:* dum per Choracum tranſiret. *leg.* ἐπὶ Κυρικὸν· Vid. *Caſaub. ad Apparat.* Baron. p. 155. & Dion. lib. XXXIX. p. 204. SPANH.

v Ἐπικουρικὸν] Ἐπὶ κυρικὸν certe legebat *Epiphan.* qui, nullo plane ſenſu, vertit, *dum per Choricum tranſiret.*

x Καὶ Θολομαῖος] Illa καὶ Θολομαῖος ὁ Σοέμου non agnoſcit *Hen.* (ut nec *Lugd. Bat.*) nec legiſſe videtur *Epiphan.* ὁ ὠμάσης καὶ Πτολεμαῖος ὁ Οὐάμου Λιβ. *Vat.* cæteris omiſſis. Confer l. 1. *de Bello Jud.*

y Θολομαῖος ὁ Σοέμου Λίβανον ὄρος οἰκῶν,] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 9. § 3. SPANH.

z Ἀφικνεῖται·] Ita *Busb.* & *Hen. ἰφικνεῖ)* in *reliquis.*

a Καταύσας τὸ τεῖχος,] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 9. §. 3. SPANH.

b Οἱ τὴν Ὀνίου λεγομένην χώραν κατοικοῦντες.] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 9. §. 3. SPANH.

c Κατὰ τὸ ὁμόφυλον] Nota Antipatrum contribulem dici hîc Judæis, qui erat Idumæus. De Herode tamen ejus filio infra c. 15. §. 2. ἰδιώτην τε ὄντα, καὶ Ἰδουμαίων τυτίσιν ἡμιιουδαίων· SPANH.

d Συνθέλοντας,] Ita cum *Cod. Vat.* συνηλόντας in *reliquis.*

e Οἱ περὶ Μέμφιν,] Οἱ περὶ Μέμφιν i. e. Memphitæ ipſi. REL.

f Πρὸς αὐτούς·] Πρὸς αὐτοὺς *Busb.* πρὸς ἑαυτοὺς *Vat.*

g Ἐπὶ τὸ καλούμενον Δέλτα] Ita è *Cod. Vat.* favente *Joſepho* in lib. 1. *de Bello Jud.* ubi dicit, κἀκεῖνος ἤδη τὸ Δέλτα περιελθὼν συνίσασι &c. ἐπὶ τὸ [ἐπεὶ τὸ *Gen.*] τὸ κ. Δέλτα ὡς ἤδη περιεληλύθει *Baſ. Alique.*

h Ἰουδαίων στρατόπεδον.] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 9. §. 4. SPANH.

ξ Μιθραδάτυ κέρας, ϗ παθεῖν ἂν ϗκινδώνευσε τὰ δεινότατα, εἰ μὴ ϖρὸς τῷ ῆϊόνα ξ ποταμῷ, σὺν τοῖς οἰκείοις σπαλιώταις, Αντίπατρος ϖροθέων, νενικηκὼς ἤδη τοὺς πολεμίους, τ μὲν ῥύεται, τρέπει ϗ εἰς φυγὴν τοὺς νενικηκότας Αἰγυπτίους. αἱρεῖ ϗ αὐτῶν Ϲ τὸ σπαλόπεδον, ἀπιμείνας τ διώξαι· τόν τε Μιθραδάτην ϗκάλαι, ϖλεῖον ἐν τῇ τροπῇ ἀφηχονία. ἔπεσον ϗ [i] τ μὲν ϖερὶ τετρακοσίους, τ ϗ Ανιπάτυ [k] πεντήκοντα. Μιθραδάτης δὲ περὶ τούτων ἀπιστέλλαι Καίσαρι, τ τε νίκης αὐτοῖς ἅμα Ϲ τ σωτηρίας αἴτιον τ Αντιπάτρον δηλοφαίνων, ὥστε τ Καίσαρα τότε μὲν ἐπαινεῖν αὐτὸν, κεχρῆσθαι δὲ ϖροθύμως πάντα τ πόλεμον εἰς τὸ κινδυνωδέστατα τῷ Αντιπάτρῳ· ϗ δὴ ϗ τρωθῆναι σωιέβη ϖροθύμως τοὺς ἀγῶνας αὐτῷ.

γ'. Καταλύσας μέντοι Καῖσαρ μ' χρόνον τὸν πόλεμον, καὶ εἰς Συρίαν [l] ἀποπλεύσας, ἐτίμησε μεγάλως, Υρκανῷ μὲν τιμῇ ἀρχιερωσύνῃ βεβαιώσας, Αντιπάτρῳ δὲ πολιτείαν ἐν Ρώμῃ δοὺς καὶ [m] ἀτέλειαν παντοχῆ. λέγεται δὲ ὑπὸ πολλῶν Υρκανὸν ταύτης κοινωνῆσαι τῆς στρατιᾶς, καὶ ἐλθεῖν εἰς Αἴγυπτον· μαρτυρεῖ δέ μοι τῷ λόγῳ Στράβων ὁ Καππαδοξ, λέγων ἐξ [n] Ασινίου ὀνόματος ἅτως. "μετὰ δὲ τὸν Μιθραδάτην [o] εἰσβαλεῖν εἰς "τὴν Αἴγυπτον, ϗ Υρκανὸν τὸν τ Ιουδαίων ἀρχιερέα." ὁ δ' αὐτὸς ἅτος Στράβων ϗ ἐν ἑτέρῳ πάλιν ἐξ Υψικράτους ὀνόματος λέγει ἅτως. "τὸν μὲν Μιθρα-"δάτην ἐξελθεῖν μόνον, κληθέντα δ' εἰς Ασκάλωνα "Αντίπατρον ὑπ' αὐτοῦ, τὸν τῆς Ιουδαίας ἐπιμελητὴν, "τριχιλίους αὐτῷ στρατιώτας συμπαρασκευάσαι, ϗ τοὺς "ἄλλους δυνάστας ϖροτρέψαι, κοινωνῆσαι δὲ τῆς στρα-"τιᾶς ϗ Υρκανὸν τὸν ἀρχιερέα." ταῦτα μὲν Στράβων φησίν.

δ'. Ελθὼν δὲ ϗ Αντίγονος ὁ Αριστοβούλου τότε ϖρὸς Καίσαρα, τινὰ τε [p] παλαιὸς ἀπωδύρετο τύχην, καὶ ὡς δι' αὐτὸν ἀποθάνοι φαρμάκοις ἀναιρεθεὶς Αριστόβουλος, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, κτείνανος πλήκτῃ [q] Σκιπίωνος, ἐδεῖτό τε λαβεῖν οἶκτον αὐτοῦ τῆς ἀρχῆς ἐκβεβλημένης· Υρκανοῦ δὲ ὅτι τούτοις καὶ Αντιπάτρου κατηγόρει βιαίως ἐξηγμένων τοῦ ἔθνους, καὶ εἰς αὐτὸν ϖροθυμουμένων. παρὼν δὲ Αντίπατρος ἀπελογεῖτο μὲν ὑπὲρ ὧν ἐώρα κατ' αὐτοῦ τινὰ κατηγορίαν [r] ϗμούμενον. νεωτερισὰς δὲ ἀπέφαινε τοὺς περὶ τὸν Αντίγονον καὶ στασιώδεις· [s] ὅσα τε πονήσειεν αὐτὸς καὶ συνεργήσειεν ὑπεμίμνησκεν ὅτι τοῖς [t] στρατηγήμασι, ποιούμενος τοὺς λόγους ὧν αὐτὸς ἰδὼν μάρτυς. δικαίως δὲ ἔλεγε Αριστόβουλον μὲν εἰς Ρώμην [v] ἀνάρπαστον γενέσθαι, πολέμιον ἀεὶ καὶ μηδέποτε εὔνουν ὑπάρξαντα Ρωμαίοις· [x] τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ [y] κεφαλισθέντα ὅτι ληστὰς ὑπὸ Σκιπίωνος τυχεῖν ὧν ἄξιος ἰδών, ἀλλ' ὃ κατὰ βίαν ϗ ἀδικίαν τοῦτο παθεῖν [z] ὑπὸ τοῦ δράσαντος.

ε'. Τούτων Αντιπάτρου ποιησαμένου τοὺς λόγους, Καῖσαρ Υρκανὸν μὲν ἀποδείκνυσιν ἀρχιερέα, Αντιπάτρῳ ϗ δίδωσι δυναστείαν, ἰδὼν αὐτὸς ϖροαιρεῖται, [a] τοῦτο ἐπ' αὐτῷ [b] ποιησόμενος τῇ κρίσει, [c] ἐπίτροπον αὐτὸν [d] ἀποδείκνυς τῆς

datis cornu, & in discrimen extremum adductum fuisset, nisi Antipater, secundum fluminis ripam cum suis militibus currens, victis jam à se hostibus, illum liberasset, & victores Ægyptios in fugam vertisset. Cumque in iis persequendis perseveraſſet, castris eorum potitur; & Mithradatem revocat, qui pulsus longissime aberat. Ceciderunt autem ex Mithradatis hominibus ad octingentos, Antipatri quinquaginta. Mithradates vero de his scripsit ad Cæsarem, victoriam simul salutemque suam Antipatro acceptam ferens, ita ut & Cæsar & tunc Antipatrum collaudaverit, & ejus opera toto bello in maximis periculis usus sit; usque adeo ut Antipatrum in præliis vulnerari contigerit. *Antipatri egregium factum.* *Cum Cesare amicitia.*

3. Cæterum aliquanto tempore post Cæsar, cum finito bello in Syriam navigasset, magnum ei honorem habuit, Hyrcano quidem pontificatum confirmando, Antipatrum vero Romana civitate omniumque immunitate donando. Multi vero ajunt Antipatrum hujus expeditionis socium fuisse & in Ægyptum venisse: atque verbis meis testimonium perhibet Strabo Cappadox ex auctoritate Asinii ita dicens. "Postquam Mithradates Ægy-"ptum invasit, & cum eo Hyrcanus Judæorum "pontifex." Imo & idem ille Strabo etiam alibi, ex auctoritate Hypsicratis, in hæc verba. "Mi-"thradatem quidem solum profectum esse, Anti-"patrum vero Judææ procuratorem, ab ipso "Ascalonem accitum, cum tribus militum milli-"bus auxilium ei tulisse, & *ad idem faciendum* "alios dynastas hortatum esse, atque expeditioni "etiam Hyrcanum pontificem interfuisse." Et "hæc quidem Strabo. *Cesar magnum Antipatro honorem habet.* *Strabonis testimonium ex Asinio.* *Alterum ejusdem ex auctoritate Hypsicratis.*

4. Quin & eodem tempore Antigonus Aristobuli filius, cum ad Cæsarem venisset, & patris *sui* fortunas deplorabat, quodque propter ipsum mortuus esset Aristobulus veneno sublatus, atque frater ejus à Scipione securi percussus, orabatque ut sui misereretur è paterno imperio expulsi: ac præterea Hyrcanum & Antipatrum accusabat, qui gentem per vim regerent, & ipsi *Antigono* injuriam fecissent. Verum Antipater, qui præsens aderat, pro se respondebat iis de quibus accusationem contra se institutam videbat, & Antigonum novarum rerum studiosum seditiosumque esse ostendebat: commemorabat etiam quantum ipse laborasset, eumque in consiliis militaribus adjuvisset, verba de iis faciens, quorum ille testis erat *oculatus*. Aristobulum etiam dicebat jure merito Romam iterum abreptum esse, ut qui perpetuo hostis esset & nunquam benevolo in Romanos animo; fratremque ipsius in latrocinio captum à Scipione pœnas *crimini* debitas subiisse, non autem per vim & injuriam id ipsum passum esse ab eo qui intulerat. *Antigonus Aristobuli filius Hyrcanum & Antipatrum accusat.* *Antipatri defensio.*

ſ. Cum hæc Antipater verba fecisset, Cæsar Hyrcanum quidem pontificem pronunciavit, & Antipatro potestatem dedit, quantam ille, optione data, eligere voluit, ipsum *totius* Judææ procuratorem faciens. * Hyrcano vero etiam patriæ muros *Cesar in pontificatu confirmat Hyrcanum, & magnam Antipatro dat potestatem.*

XVI.

i Τῶν μ' ϖερὶ τοῦτον ἑκατὸν,] Ita *Busb.* & *Vat.* τούτων μ' ϖερὶ ἑκατοσίους in *Editis Aliisque.*

k Πεντήκοντα.] Τεσσαράκοντα *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & nonnulli *Epiphanii* Codd. juxta alios ὀγδοήκοντα prout in *lib.* 1. *de Bello Jud.* HUDS. Ογδοήκοντα *alibi.* lib. 1. c. 9. §. 4. SPANH.

l Αποπλεύσας] Vide *Usserii* Annales V. T. p. 351. *Edit. Lond.*

m Ατέλειαν παντοχῆ.] Ατέλειαν παντὸς χώρου ϗ λέγει ὑπὸ π. *Busb.*

n Ασινίου ὀνόματος ἅτως.] Utrum Asinius fuerit *Trallianus*, ut vult *Usserius*, an *Quadratus*; & quinam fuerit *Hypsicrates* mox laudatus, aliis disciendum relinquo.

o Εισβαλεῖν εἰς τὴν Αἴγυπτον,] Ita *Hen.* & *Vat.* εἰσβάλλειν in *ceteris.*

p Απωδύρετο τύχην] Ita cum *MSS.* (ut & *L. B.*) ἀπωδύρετο in *Editis.*

q Σκιπίωνος,] *L. B.* Σκηπίωνος.

r Γινομένην,] Γενομένην *Vat.* γινομένην *Hen.*

s Οσα τε ποιήσειεν αὐτὸς] Οσα τε ποιήσειν *Hen.* & mox αὐτοῖς *Busb.* & *Vat.*

t Στρατηγήμασι,] Στρατεύμασι *Busb.* & *Vat.*

v Ανάρπαστον γεγονέναι,] Ανάστατον *Vat.* & *Hen.* & mox γενέσθαι pro γεγονέναι in *Busb.* & *Vat.*

x Τὸν ϗ —— ἰδὼν,] Nempe Antigoni. Uterque enim, ille & Alexander securi percussus jussu Scipionis, Aristobuli filii. vid. infr. c. 6. §. 3. SPANH.

y Κεφαλισθέντα ἐπὶ ληστείᾳ] Κολασθέντα *Busb. Vat.* & *Epiphan.*

z Υπὸ δ' δράσαντος.] Illud ὑπὸ è *Cod. Busb.*

a Τούτῳ ἐπ' αὐτῷ ποιησάμενος] Τούτου ϗ *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ταύτης ϗ *Busb.*

b Ποιησάμενος] *L. B.* ποιησαμένου.

c Επίτροπον —— τέχνη,] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 10. §. 3. SPANH.

d Αποδεικνὺς] Αποδείνυσι *Hen.* (*Lugd. Bat.*) *Busb.* & *Vat.*

* *Hyrcano*,] In Libro *de Bello Jud.* primo Antipatro hoc concessit. HUDS. in *Add.*

Hyrcano permittit Cæsar urbis muros reficere.

ros reficere permisit, ut qui hanc gratiam rogaverat: (nam adhuc jacebant à Pompejo diruti) scripsitque Romam ad consules ut hoc *ipsum* in Capitolio perscriberetur. atque Senatusconsultum factum est in hunc modum; "LUCIUS VALE-

Senatusconsultum de fœdere cum Judæis renovando.

"RIUS LUCII FILIUS PRÆTOR retulit "ad senatum idibus Decembribus in æde Concor-"diæ. Decreto scribendo adfuerunt Lucius Co-"ponius Lucii filius *tribu* Collina, & Papirius "Quirina, quibus de rebus Alexander Jasonis, "Numenius Antiochi, & Alexander Dorothei, "legati Judæorum, viri boni & socii, egerunt, ve-"terem erga Romanos benevolentiam & amicitiam "renovantes, & clypeum aureum, in signum so-"cietatis, attulerunt, ex quinque millibus aureo-"rum, & literas sibi dari petierunt & ad liberas "civitates & ad reges, ut regionem eorum & por-"tus secure possint adire, & nemini fiat injuria. "Placuit igitur *Senatui* cum iis amicitiam & gra-"tiam inire, & quæ à nobis postularunt illa ipsis "concedere, clypeumque allatum accipere." Hæc acta sunt Hyrcani pontificatus & principatus anno nono mense Panemo. Quinetiam Hyrcano honos habitus est à populo Athenienſi, quoniam in eos multa beneficia contulisset: miseruntque ad eum decretum in hæc verba. "PRYTA-

Antipatro honos ab Athenienſibus habitus.

Decretum Athenienſium.

"NE ET SACERDOTE DIONYSIO FI-"LIO Asclepiadis mensis Panemi desinentis die "quinto, traditum est Ducibus decretum Athe-"nienſium, archonte Agathocle. Eucles Me-"nandri Alimusius scribam agebat, Munychionis "*mensis* undecimo die Prytaniæ, habito præsidum "concilio in theatro. Dorotheus pontifex popu-"lum in suffragia misit, cæterique præsides ejus "collegæ. Dionysius Dionysii filius *hanc sententiam* "dixit: Quoniam Hyrcanus Alexandri filius, Pon-"tifex & Judæorum Ethnarcha, perpetuo tam "publice populum quam privatim civium unum-"quemque benevolentia prosequitur, summumque "studium in eos confert; & quotquot Athenien-"sium, vel legationis causa, vel propter privata "negotia, eò profecti fuerint, perhumaniter apud

Ιυδαίας. [e] ἐπιμέλειά τε καὶ τῆς πατρίδος ἀναζήσαι τὴν πόλιν, παρὰ τοῦ αἰτησαμένου τὴν χάριν· [f] ἔρριπτο [g] γὰρ ἔτι Πομπηΐου καταβαλόντος· καὶ [h] τοῦτ' ἐπιστεῖλαι τοῖς ὑπάτοις εἰς Ῥώμην ἀναγράψαι ἐν τῷ Καπιτωλίῳ. καὶ [i] τὸ γνώμενον ὑπὸ τῆς συγκλήτου δόγμα τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. "[k] ΛΕΥΚΙΟΣ ΟΥΑΛΕΡΙΟΣ ΛΕΥΚΙΟΥ ΥΙΟΣ "ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ συνεβουλεύσατο τῇ συγκλήτῳ εἰδοις "Δεκεμβρίαις ἐν τῷ τῆς Ομονοίας ναῷ. [l] γραφομένῳ "τῷ δόγματι παρῆσαν Λεύκιος Κωπώνιος Λουκίου υἱὸς "Κολλίνα καὶ Παπείριος Κυρίνα, οἷς ὧν Αλέξαν-"δρος Ιάσονος, καὶ Νουμήνιος Αντιόχου, καὶ Αλέξαν-"δρος Δωροθέου, Ιουδαίων πρεσβευταί, ἄνδρες ἀγαθοὶ "καὶ σύμμαχοι, διελέχθησαν, ἀνανεούμενοι τὰς πρὸ-"παρχούσας πρὸς Ρωμαίους [m] χάριτας καὶ τὴν φιλίαν, "καὶ ἀσπίδα χρυσῆν [n] σύμβολον τῆς συμμαχίας γενομένην "ἀνήνεγκαν ἀπὸ χρυσῶν μυριάδων πέντε, καὶ χρή-"ματα αὐτοῖς ἠξίωσαν δοθῆναι, [o] πρός τε τὰς αὐτονομι-"μένας πόλεις καὶ πρὸς βασιλέας, ὑπὲρ ὧν τὴν τε χώραν "αὐτῶν καὶ τοὺς λιμένας ἀδείας τυγχάνειν, [p] καὶ μηδένα "ἀδικεῖσθαι. [q] ἔδοξεν οὖν σωθῆναι φιλίαν καὶ χάριτας "πρὸς αὐτούς, καὶ ὅσων ἐδεήθησαν τυχεῖν παρ' αὐτοῖς πα-"ραχεῖν, καὶ τὴν κομισθεῖσαν ἀσπίδα [r] προσδέξεσθαι." [s] παρὰ ταῦτα ἐγένετο ὑπὸ Γρυκανοῦ ἀρχιερέως καὶ ἐθνάρχου, ἔτους ἑνδεκάτου [t] μηνὸς Παυέμου. [v] ἤνεγκε δὲ καὶ περὶ τῶν Αθηναίων δήμου τιμὰς Γρυκανός, [x] πολλὰ χρήσιμον γενόμενον εἰς αὐτούς· ἐπεμψάν τε ψήφισμα γράψαντες αὐτῷ, τοῦτον ἔχον τὸν τρόπον. [y] ΕΠΙ ΠΡΥΤΑΝΕΩΣ ΚΑΙ [z] ΙΕ-"ΡΕΩΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ τοῦ Ασκληπιάδου μηνὸς Παυέμου "πέμπτῃ ἀπιόντος, ἐπεδόθη τοῖς στρατηγοῖς ψήφισμα Α-"θηναίων, ἐπὶ Αγαθοκλέους ἄρχοντος. Εὐκλῆς Μενάν-"δρου Αλιμούσιος ἐγραμμάτευε, [a] Μουνιχιῶνος ἐνδεκά-"τῃ τῆς Πρυτανείας, ἐκκλησίας γενομένης ἐν τῷ θεάτρῳ "[b] τῶν προέδρων. ἐπεψήφισε Δωρόθεος [c] ἀρχιερεὺς καὶ οἱ "συμπρόεδροι τῷ δήμῳ. Διονύσιος Διονυσίου εἶπεν· ἐπει-"δὴ Γρυκανὸς Αλεξάνδρου, ἀρχιερεὺς καὶ ἐθνάρχης τῶν Ιου-"δαίων, διαπαντὸς κοινῇ τε τῷ δήμῳ καὶ ἰδίᾳ τῶν πολιτῶν "ἑκάστῳ δυνατῶν, καὶ πάσῃ χρώμενος προθυμίᾳ εἰς αὐτοὺς ἀπαν-"τᾷ,

[e] Επιτρέπει ——— τείχη,] Confer *Euseb.* lib. 1. c. 10. §. 3. SPANH.

[f] Ερριπτο] Ερέρατο *Vat.*

[g] Γὰρ ἔτι Πομπηΐου] Hic γὰρ pro δὲ substitui ex auctoritate *MSS.*

[h] Τοῦτ' ἐπιστεῖλαι] Ταῦτα *Busb.* & *Hen.*

[i] Τὸ γνώμενον ὑπὸ τῆς συγκλήτου δόγμα] Conf. supr. lib. 12. c. 10. §. 6. SPANH.

[k] Λεύκιος ——— συνεβουλεύσατο] Hîc *Josepho* (inquit *Keplerus* de *Anno Natali Christi*, p. 52.) humani quid accidit. nam promittit Decretum *de restauratione Hierosolymorum*, infert vero Decretum longe antiquius *super amicitia & societate*. Credibile est aliud *Josephum* præcepisse, aliud exsequutum esse Amanuensem, permutatis decretis homonymia *Hyrcanorum*. ad primum enim hujus nominis sacerdotem pertinet, quod *Josephus* hîc refert ad posteriorem. Decretum vero, quod hîc profitetur, paulo infra sequitur in fasciculo decretorum Romanorum de Judæis. Cæsare V. Cos. Vide *Scaligerum* in *Notis* ad *Eusebium*, p. 145. *Usserium* in *Annalibus*, p. 119. 271, & 365. & *Petavium* in l. 1. *de Doctr. Temp.* p. 68. 69. & 77. & l. 10. p. 250. HUDS. De his duobus decretis Romanorum & Athenienſium, ut alieno loco positis, & quæ Joannis Hyrcani Avi tempore data fuerant, non sub Nepote. vide *Petav. Doct. Temp.* P. 11. p. 250. SPANH.

[l] Γραφομένῳ ——— Κυρίνα,] Ita lego & distinguo ex *MSS.* (ut & *L. B.*) prius erat γραφομένῳ τῷ δόγματι, παρῆσαν ὁ Λεύκιος Κωπώνιος Λουκίου υἱὸς καὶ Παπείριος Κυρινᾶς.

[m] Χάριτας καὶ τὴν φιλίαν,] Ita *Hen. Vat.* & *Vet. Interpr.* χάριτας· καὶ τὴν φιλίαν, καὶ *edit.* in *Editis Aliisque.*

[n] Σύμβολον τῆς συμμαχίας γενομένην] Ista delenda censet Scaliger.

[o] Πρός τε τὰς αὐτονομουμένας] Πρὸς τὰς αὐτ. *Hen.* & *Vat.* qui mox omittunt καὶ πρὸς βασιλέας, & dein legunt τὴν χώραν.

[p] Καὶ μηδένα ἀδικεῖσθαι.] Μηδὲν *Hen.* & *Busb.*

[q] Εδοξεν οὖν σωθῆναι] Ita *Hen.* & *Vet. Interpr.* ἔδοξε ὃ in *Editis Aliisque*, forsan pro ἔδοξε δή.

[r] Προσδέξασθαι.] Προσδέξασθαι *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

[s] Ταῦτα Παυέμου.] Annus ille IX. Hyrcani sumendus ab eo jam Ethnarchia à Gabinio illi concessa. vid. Dodwell. p. 82. 83. SPANH.

[t] Μηνὸς Παυέμου.] Quomodo hoc fieri potest, quum scriptum fuerit Idibus Decembribus (ut constat ex superior.) in Septembrem Julianum & Hyperberetæum Macedonicum tunc incurrentibus, Panemus vero Macedonicus Junio Juliano respondeat? *Usser.* in *Annalibus*, p. 120. 271. Locum sanandum putat *Petitus* (in *Eclogis Chronol.* p. 305.) mutata interpunctione ad hunc modum, ἔτους ἑνδεκάτου. μηνὸς Παυέμου ἤνεγκε δὲ καὶ &c. ut quod hic habetur de mense Panemo referendum sit ad Athenienſium psephisma. unde sequitur (ut pergit *Petitus*) & illud Romanorum senatusconsultum & hoc Athenienſium psephisma, scripta fuisse anno pontificatus Hyrcani nono, illud quidem Idibus Decembribus, hoc vero mense Panemo. HUDS. Mensis Παύεμος, de quo hac §. initium à XXV. Junii Juliani statuitur à Dodwell. de Cycl. Calyp. p. 83. de quo vide Usserium & Dodwell. de hoc Josephi loco Dissert. de Cycl. Calyp. p. 81. SPANH.

[v] Ηὔρεκε δὲ] Εὕρεκε δὲ *Vat.* εὕρεκε δὴ *Hen.*

[x] Πολλὰ χρήσιμον] Πολλὰ χρήσιμος εἰς αὐτοὺς γενόμενος *Hen.* πολλὰ καὶ αὐτοὺς εἰς αὐτοὺς χρήσιμον γενόμενον, ἔπεμψέ τε αὐτῷ ψήφισμα, τοῦτον &c. *Vat.*

[y] Επιτροπεύοντος ——— ἀπιόντος,] Athenienſium decretum pro Judæis, quod refertur in Chronico Eusebii ad Ann. MDCCCCLXX. sed quod incertum putat Scaliger Anim. p. 157. SPANH.

[z] Ιερέως Διονυσίου] De decretis Pontificum nominibus signatis videsis *Ez. Spanhemium* in Diss. VIII. de *Præst. Numism.* p. 693. & *Dodwellum* in *Diss.* 3. de *Cyclis Veterum* p. 191, 192.

[a] Μουνιχιῶνος ἑνδεκάτῃ τῆς Πρυτανείας,] Hic mensis Attici nomen habemus, sed numerum diei duntaxat secundum Prytaniam, quam cujus tribus fuerit non docet. *Petavius* (in *Doctr. Temp.* l. 1. p. 77.) suspicatur librarii culpa diei numerum excidisse, sive *Munychionis*, sive τῆς Πρυτανείας. nam & *ἑνδεκάτῃ* ad Μουνιχιῶνος referri potest, quod & *Epiphanius* sequitur, & tum *Prytania* tempus erit omissum. Quid si rescribamus Μουνιχιῶνος ἑνὶ καὶ νέᾳ, δεκάτῃ τῆς Πρυτανείας, aut aliquid hujusmodi? Confer *S. Petitum* in *Eclogis Chronol.* l. 4. c. 18.

[b] Τῶν προέδρων.] פרוחרין. REL.

[c] Αρχιερεὺς] Is non alius ab eo fuisse videtur, qui olim Πρυτανέων ἐπιστάτης appellari solebat. Decem enim Πρυτάνεις, qui populum in suffragia mittebant, πρόεδροι dicti sunt, & primus eorum ἐπιστάτης, & reliqui συμπρόεδροι.

d Πα-

"καὶ τὰς [d] παραγινομένας Ἀθηναίων, ἢ καὶ πρεσβείαν ἢ "κατ' ἰδίαν παρόντων, ὡς αὐτὸν ὑποδέχεται φιλοφρό- "νως, καὶ παρπέμπῃ τὴν ἀσφαλῆ αὐτῶν ἐπανόδον παρορώ- "μενον, ἐμαρτυρήθη μὲν ἔτι πρότερον ἐπὶ τούτων, [e] δέ- "δοκται δὲ καὶ νῦν, "[f] Θεοδοσίου τοῦ Θεοδώρου Συνιέως εἰση- "γησαμένου, καὶ περὶ [g] τῆς πάνυ τοῦ ἀρετῆς ὑπομνησθέν- "τος δήμου, καὶ ὅπως προαίρεσιν ἔχῃ ποιεῖν ἡμᾶς ὅ, τι ποτ' "ἂν [h] δυνατὸν ἀγαθὸν, τιμῆσαι τὸν ἄνδρα χρυσῷ στεφάνῳ, "ἀριστείῳ καὶ τῷ νόμῳ, καὶ εἰπεῖν αὐτοῦ εἰκόνα χαλκῆν "ἐν τῷ τιμένι τοῦ [i] Δήμου καὶ τῶν Χαρίτων, ἀνειπεῖν "δὲ τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ, Διονυσίοις, τραγῳ- "δῶν τῶν καινῶν ἀγομένων, καὶ [k] Παναθηναίοις καὶ "Ἐλευσινίοις, καὶ ἐν τοῖς Γυμνικοῖς ἀγῶσιν, ἐπιμελη- "θῆναι δὲ τοὺς στρατηγοὺς ἀφιγμένοντί τινι αὐτῷ, καὶ ἀφι- "φυλάξονται τῷ περὶ ἡμᾶς εὐνοίαν, εἶναι πᾶν ὅ, τι "ἂν ὑπονοήσωμεν εἰς τιμὴν καὶ χάριν τῆς πάνυ τοῦ ἀγα- "θοῦ καὶ φιλοτιμίας. ἵνα τούτων γινομένων φάνηται ὁ "δῆμος ἡμῶν ἀποδεχόμενος τοὺς ἀγαθοὺς, καὶ τῆς "προσηκούσης ἀμοιβῆς ἀξιῶν, καὶ ζηλώσῃ τὴν περὶ "ἡμᾶς ἀγαθὴν ἐν τῶν ἤδη τετιμημένων· ἐλέσθαι "δὲ καὶ πρέσβεις ἐξ ἁπάντων Ἀθηναίων, οἵτινές τε "αὐτῷ κομιοῦσι τὸ ψήφισμα, καὶ παρακαλέσουσι προσ- "δεξάμενον τὰς τιμὰς πειρᾶσθαί τι ποιεῖν [l] ἀεὶ ἀγαθὸν "ἡμῶν τὴν πόλιν." αἱ μὲν οὖν παρὰ Ῥωμαίων καὶ τοῦ [m] δήμου τῶν Ἀθηναίων τιμαὶ περὶ τοῦς Ὑρκανὸν ἡμῖν δεδή- λωνται ἱκανῶς.

"se excipit, curatque deducendos, ut salvi & in- "columes redeant prospiciens, quibus & antea "quidem perhibitum fuit testimonium, visum est "etiam nunc, Theodosio Theodori filio Sunienſi "referente, populumque de virtute hujus viri ad- "monente, deque voluntate ejus nobis quoad po- "tuit benefaciendi, honorare ipsum corona aurea, "præmio legitimo, statuamque *ei* ex ære item "collocare in Templo * Populi & Gratiarum: "& præconis voce pronunciari coronæ donatio- "nem in theatro, Dionysiis, dum Tragœdiæ no- "væ aguntur, & Panathenæis & Eleusiniis, & in "Gymnicis certaminibus; curæque esse Ducibus, "ut, dum ille *in amicitia colenda* perseverat, & in "benevolentia erga nos conservanda, omnia, quæ "in honorem ejus & gratiam excogitari possunt pro "ipsius in nos studio & liberalitate, ei *vicissim* tri- "buantur, quibus rebus fiet ut se ostendat popu- "lus noster grato esse erga bene merentes animo, "velleque alios, ut par est, remunerare; quò ille "jam honoribus affectus studium nostrum imite- "tur: prætereaque legatos ex omni Athenienſium "numero legi, quibus id negotii datum erit ut & "ad illum decretum hoc perferant, ipsumque hor- "tentur ut honores *à nobis* assequutus deinceps "studeat de civitate nostra bene mereri." Et quidem de honoribus, qui à Romanis & populo Athenienſi habiti sunt Hyrcano, satis à nobis dictum est.

ΚΕΦ. Θ'.

Ὡς Ἀντίπατρος Ἡρώδῃ τῷ τῆς Γαλιλαίας παρῄνεσεν, Φασαήλῳ τῷ τῶν Ἱεροσολύμων ἐπιτρέπειν· καὶ ὡς Ἡρώδης, Ἰουδαίων τῷ Ἀντιπάτρῳ φθονούντων, κατηγορεῖται παρὰ Ὑρκανοῦ.

CAP. IX.

Quomodo Antipater Herodi Galilææ administrationem mandat, Phasaëlo Hierosolymorum: utque Herodes, Judæis invidentibus Antipatro, apud Hyrcanum accusatur.

Ὁ Καῖσαρ δὲ, διοικήσας τὰ κατὰ τὴν Συρίαν, ἀπέπλευσεν. ὡς δὲ Καίσαρα παρεπέμψας ἐκ τῆς Συρίας Ἀντίπατρος εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὑπέστρεψεν, [n] ἀνεγείρει μὲν ἤδη τὸ τεῖχος, ὑπὸ Πομπηίου καθῃρημένον, καὶ τὴν κατὰ τὴν χώραν [o] θόρυβον ἐπιόντων κατέσχεν, ἀπει- λῶν τε ἅμα καὶ συμβουλεύων ἠρεμεῖν. τὸν μὲν γὰρ Ὑρκανὸν φρονοῦντας ἐν εὐδαιμονίᾳ διάξειν, καὶ βιώσεσθαι τὰ ἰδίων ἀπολαύοντας κτημάτων ἀπερίσπαστος· παρεσκευασμένους δὲ ἐκ τοῦ νεωτερίζειν ἐλπίσι, καὶ τοῖς ἀπ' αὐτῶν κέρδεσι παρανέχοντας, αὐτὸν μὲν ἕξειν ἀντὶ παρανόμου δεσπότην, Ὑρκανὸν δὲ [p] ἀντὶ βασιλέως τύραννον, Ῥωμαίους δὲ καὶ Καίσαρα πικροὺς ἀνθ' ἡμέρων πολεμίους. ἃ γὰρ ἀνέξεσθαι μελλοκινδύνως ὃν αὐτοὶ κατέσησαν. ταῦτα λέγων [q] καθίζει δι' ἑαυτοῦ τὰ κατὰ τὴν χώραν.

Β'. Βραδὺν δὲ ὁρῶν καὶ [r] νωθῆ τὸν Ὑρκανὸν, Φασάηλον μὲν τὸν πρεσβύτατον αὐτοῦ τῶν παίδων Ἱεροσολύμων καὶ τῶν περὶξ στρατηγὸν ἀποδείκνυσι· τῷ δὲ μετ' αὐτὸν Ἡρώδῃ τὴν Γαλιλαίαν [s] ἐπέτρεψε, [t] νέῳ παντάπασιν ὄντι. [v] πεντεκαίδεκα γὰρ αὐτῷ ἐγεγόνει μόνα ἔτη.

CÆsar autem, ordinatis Syriæ rebus, per mare discessit. Antipater vero, postquam, deducto à Syria Cæsare, in Judæam reversus est, confestim dejecta à Pompejo mœnia reficit; & regionem obiens, tumultum qui in ea erat, compescebat, partim minando, partim ut quiescerent consulendo. Si enim ab Hyrcano starent, fore *dicebat* ut feliciter degerent, suisque bonis absque turba fruentes vitam agerent: sin rerum novarum spe ducerentur, & ab eis quæstum sectarentur, ipsum *Antipatrum* habituros pro præfecto dominum, Hyrcanum pro rege tyrannum, Romanos vero & Cæsarem pro ducibus hostes acerbos. non enim passuros eum summoveri, quem constituissent ipsi. Cum hæc dixisset, ad res regionis ordinandas se solum accingebat. *Antipater Hierosolymorum muros reficit.* *Tumultuantes compescit.*

2. Videns autem Hyrcanum tardum esse atque segnem, Phasaëlum filiorum suorum natu maximum Hierosolymorum finitimique agri præfectum constituit; Herodi vero, qui illum ætate sequebatur, Galilæam commisit, cum esset omnino juvenis. nam * quindecim tantum annos natus erat. XVII. *Phasaëlo mandat Hierosolymá, Herodi Galileam.*

ve-

[d] Παραγινομένας Ἀθηναίων,] Παραγινομένους *Hen.* & *Vat.*
[e] Δέδοκται] Δεδόχθαι *Vat.*
[f] Θεοδοσίου τοῦ Θεοδώρου] Διονυσίου τοῦ Θεοδώρου *Vat.*
[g] Τῆς πάνυ τοῦ ἀρετῆς] Ita *Hen.* τοῦ ἀνδρὸς in *reliquis.*
[h] Δυνατὸν] Δύνῃ *Hen.* & *Vat.*
[i] Δήμου] Videsis *Meursium* in *Athenis Atticis*, l. 2. c. 11. HUDS. Δήμου, *Demi* recte, non *populi*. REL. & SPANH.
[k] Παναθηναίοις καὶ Ἐλευσινίοις,] Forsan legendum Παναθηναϊκοῖς καὶ Ἐλευσινιακοῖς, ut monuit Cl. *Lowthius*.
[l] Ἀεὶ ἀγαθὸν ἡμῶν τὴν πόλιν.] Illud ἀεὶ ex *MSS.*
[m] Δήμου τοῦ Ἀθηναίων] Ita cum *Cod. Hen.* καὶ τοῦ δήμου καὶ τοῦ A9. in *Editis Aliisque.* Ἀλλὰ τοῦ δήμου τοῦ Ῥωμαίων καὶ Ἀθηναίων legendum conjicibat *Lowthius*.
[n] Ἀνεγείρει ——— καθῃρημένον,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 10. §. 4. SPANH.
[o] Θόρυβον] *L. B.* Θρύλον.
[p] Ἀντὶ βασιλέως τύραννον,] Βασιλέως nomen solum gerere Hyrcanum ἀλωσ. lib. 1. c. 10. §. 6. τοῦτο μέντοι βασιλέως ἔχειν ἔρημον ἐξουσίας. SPANH.
[q] Καθίζει δι' ἑαυτοῦ] Καθίζᾳ *Busb.* καθίζω in lib. 1. de *Bello Jud.*
[r] Νωθῆ τὸν Ὑρκανὸν,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 10. §. 4. SPANH.
[s] Ἐπέτρεψε,] Ἐπιτρέπει *Busb.*
[t] Νέῳ παντάπασιν ὄντι.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 10. §. 4. & infr. lib. 19. c. 9. §. 2. SPANH.
* *Quindecim tantum annos natus erat.*] Quid mirum (inquit *Noldius* p. 59.) cum etiam infra eam ætatem, *Alexander Severus*, adhuc puer, in imperio &c. vide *Prideaux*.
[v] Πεντεκαίδεκα] Isaacus Casaubonus epistola ad Thuanum, quæ est 936. contendit κέ legendum: *nos*, scribit, *contendimus & clarissime demonstramus scribendum esse κέ, nec movemur librorum consensu aut Photii assensu.* Mox diterat: magni momenti est hic locus ad investigationem annorum τοῦ Σωτῆρος. REL.

verum illi juvenilis ætas nihil est quidquam incommodi: sed quoniam animi generosi erat adolescens, statim invenit exercendæ suæ virtutis occasionem.

Herodes Ezechiam latronem interficit.

Cum enim offendisset Ezechiam latronum ducem, magna manu finitima Syriæ incursantem, illum nactus interficit, & multos ejus gregales latrones. Ipsum autem ob hoc facinus magno amore prosequuti sunt Syri: nam regionem, quam à latrociniis liberari desiderabant, purgavit. itaque eum hanc ob causam passim per urbes vicosque prædicabant, ut qui pacem illis dederit, feceritque ut bonis suis tuto fruerentur. Quo fiebat ut etiam Sexto Cæsari innotesceret, cognato magni Cæsaris, & Syriæ res procuranti. Ex his autem Herodis factis æmulatio nata est Phasaëlo ejus fratri, adeoque ejus celebritate motus est, ut studuerit non deteriorem sibi parare famam, & Hierosolymitas sibi reddiderit amicissimos, urbem quidem per se regendo, sed ita ut nec inhoneste rebus uteretur, neque potestate ad cujusquam injuriam abuteretur. His rebus efficiebatur, ut Antipater à gente more regio coleretur, & honoribus, qui tribui solent omnium domino, afficeretur. Neque tamen, cum in tanto esset ex rebus istis splendore, decessit quidquam, ut plerumque evenit, suæ erga Hyrcanum benevolentiæ atque fidei.

Sextus Cæsar procurator Syriæ.

Antipater magno in honore.

Primorum Judæorum in Antipatrum odium.

3. Cæterum Judæorum primarii, videntes Antipatrum & ejus filios multum crescere tum gratia apud populares, tum reditibus ex Hyrcani & Judææ pecuniis, erant in eum male animati. Etenim amicitiam instituerat Antipater cum Romanis imperatoribus; & impulso ad pecuniam eis mittendam Hyrcano, ipse muneris gratiam ad se transfert. nam ut propriam, non ut Hyrcano dante *eam* misit. Hæc Hyrcanus audiens non curabat; quinimo magnopere lætabatur. Verum in metu erant primi Judæorum, cum viderent Herodem violentum & audacem, & dominandi cupiditate ardentem: atque ad Hyrcanum profecti, aperte jam Antipatrum accusabant; &, "Quousque, inquiunt, ista quæ fiunt quietus feres? Annon vides "Antipatrum & ejus filios principatu succinctos, "teipsum vero regni solum nomen audientem? "Atqui hæc ignorare non debes, neque te extra "periculum putare, dum temet atque regnum "juxta negligis. non enim jam rerum tuarum pro"curatores sunt Antipater & ejus filii, ne te fal"lat hæc opinio, sed domini manifeste habentur. "Etenim Herodes ipsius filius Ezechiam & ejus "socios interfecit contra legem nostram, quæ ho"minem quamvis malum interfici vetat, nisi prius "ad hoc supplicium ex sententia Synedrii damna"tus fuerit: & tamen ille, non accepta à te po"testate, hoc ausus est.

Antipatrum ejusque filios accusant.

4. His auditis Hyrcano persuasum est: atque

Hyrcano ira in Herodem accenditur.

βλάπτει δὲ οὐδὲν αὐτὸν ἡ νεότης· ἀλλ' ὢν τῷ φρονήματι γνησίῳ ὁ νεανίας, ἀφορμὴν δείσκει ᾠδαχρῆμα εἰς ἐπίδειξιν τῆς ἀρετῆς. καταλαβὼν γὰρ Ἐζεκίαν τὸν ληστὴν, [x] τὰ μεσόγεια τῆς Συρίας κατατρέχοντα σὺν μεγάλῃ δυνάμει, τοῦτον [y] καταφθείρει, καὶ πολλοὺς τῶν σὺν αὐτῷ λῃστῶν. σφόδρα δ' αὐτοῦ τὸ ἔργον τοῦτο ἠγάπησαν οἱ Σύροι· πεφύκασι γὰρ αὐτοὺς ἀπηλλάχθαι τῆς λῃστείας τὴν χώραν, ἐκαθάρθησαν. ὑμνουν γοῦν αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ [z] κατὰ κώμας καὶ πόλεις, [a] ὡς εἰρήνην αὐτοῖς παρεσχηκότα, καὶ ἀσφαλῆ τὰ κτήματα ἀπολαῦσιν. ἐχθρὸς ἦν δὴ τότε καὶ [b] Σέξτῳ Καίσαρι γνώριμος, ὅτε συγγενεῖ καὶ μεγάλῳ Καίσαρι, καὶ [c] διέποντι [d] τὴν Συρίαν. ζῆλος δ' ἐμπέπτωκε τοῦ Ἡρώδου πεπραγμένων Φασαήλῳ τῷ ἀδελφῷ, καὶ πρὸς τὴν ἀδοκίμησιν αὐτοῦ κινηθεὶς [e] ἐφιλοτιμήσατο μὴ ἀπολειφθῆναι τῆς ὁμοίας δόξης, [f] καὶ τὰς ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις συνεστάτας ἐποιεῖτο, δι' αὐτοῦ μὲν ἔχων τὴν πόλιν, ὅτι δ' ἀπειροκάλως τοῖς πράγμασι προσφερόμενος, ὅτ' ἐξυβρίζων εἰς τὴν ἐξουσίαν. ταῦτ' Ἀντίπατρον ἐπιὼν θεραπείας ᾠδὲ ἔθνους τυγχάνειν βασιλικῆς, καὶ πιμῶν οἷον ἄν τις [g] μεταλαμβάνοι τῶν ὅλων ὢν δεσπότης. ὑπὸ μέντοι τῆς ἐκ τούτων λαμπρότητος, οἷα φιλεῖ συμβαίνειν πολλάκις, ἐδέη [h] τῆς πρὸς Ὑρκανὸν εὐνοίας καὶ πίστεως παρέβη.

γ'. Οἱ δ' ἐν τέλει τῶν Ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν Ἀντίπατρον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ μεγάλως αὐξανομένους, εὐνοίᾳ πῃ τῇ πρὸς τὸ ἔθνος καὶ προσόδῳ τῇ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους καὶ τὸν Ὑρκανὸν χρημάτων, κακοήθως εἶχον πρὸς αὐτόν. καὶ γὰρ φιλίαν Ἀντίπατρος ἐποιήσατο πρὸς τοὺς Ῥωμαίων αὐτοκράτορας· καὶ χρήματα πέμψας τὸν Ὑρκανὸν, αὐτὸς λαβὼν [i] νοσφίζεται τὴν δωρεάν. ὡς γὰρ ἰδίαν, ἀλλ' οὐχ ὡς Ὑρκανῷ διδόντος, ἔπεμψε. τοῦθ' Ὑρκανὸς οὐκέτι οὐκ ἐφρόντιζεν, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἔχαιρεν. ἐν δὲ τῷ ἦσαν οἱ πρῶτοι τῶν Ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν Ἡρώδην βίαιον καὶ πολέμιον, καὶ τυραννίδος γλιχόμενον· καὶ προσελθόντες Ὑρκανῷ, φανερῶς ἤδη κατηγόρουν Ἀντιπάτρου, καὶ "μέχρι "τοῦ ἔφασαν, ὦ περὶ τοῖς πραττομένοις ἡσυχάσεις; ἢ οὐχ ὁ"ρᾷς Ἀντίπατρον μὲν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν διε"ζωσμένους, [k] σωτῆρα δὲ τῆς βασιλείας ὄνομα μόνον ἀκού"σας. ἀλλὰ μὴ λανθανέτω σε ταῦτα, μηδὲ ἀκίνδυνόν σοι "εἶναι νόμιζε, ῥαθυμῶν περί τε σωτῆρα καὶ τὴν βασιλείαν. "ὁ γὰρ ὑπήκοός σου τῶν πραγμάτων Ἀντίπατρος καὶ οἱ "παῖδες αὐτοῦ νῦν εἰσι, μὴ δὲ ἅπασι σωτῆρα τοῦτον οἰόμε"νος, ἀλλὰ δεσπότην φανερῶς ἀναμολογούμενος. καὶ γὰρ "Ἡρώδης ὁ παῖς αὐτοῦ Ἐζεκίαν ἀπέκτεινε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, "παραβὰς τὸν ἡμέτερον νόμον, [l] ὃς κεκώλυκεν ἄνθρωπον "ἀναιρεῖν καὶ πονηρὸν ὄντα, εἰ μὴ πρότερον καταγνωσθείη "τοῦτο παθεῖν ὑπὸ [m] συνεδρίου· μὴ λαβὼν δὲ ἐξουσίαν "παρὰ σοῦ, ταῦτα ἐτόλμησεν.

δ'. Ὑρκανὸς δὲ, ἀκούσας ταῦτα, πείθεται· προσεξῆψαν δὲ

Cum hucusque religio mihi fuerit quidquam in *numeris* mutare, absque auctoritate *MSS.* etiam hic nolui ιε'. pro ις'. rescribere. id quod faciendum esse monuerunt viri quamplurimi eruditissimi, quos laudat *Casaubonus* in *Exercit.* c. *Baron.* 1. §. 34. quibus accedit *Casaubonus* etiam in *Epist.* 299. ut & *Montacutius* in *Exercit.* 10. p. 34. & in *Apparatu*, p. 194. *Lydiatus* in *Emendat. Temp.* p. 114. & *Keplerus* de *Anno Nat. Christi*, p. 52. immo demonstratum dederunt *Usserius* in *Annalibus* V. T. p. 252. *Edit. Lond.* & *Norisius* in *Cenotaphiis Pisanis*, *Dissert.* 2. c. 6. p. 160. illis assentiente viro doctissimo *Antonino Pagi* in *Apparatu ad Annales Baronii*, p. 12. Quibus factum est ut nihil moremur Cl. *Harduinum* qui (in libro de *Nummis Herodiadum*, p. 334. *Edit. Amst.*) ex scribarum lapsu arripit occasionem sugillandi *Josephum*. Quam male autem sese tueatur ex verbis νέῳ παντάπασιν ὄντι, perspicere licet omnibus, qui cum eo conferent *Is. Casaubonum* & *Antonium Pagi* in locis jam allatis.

x Τὰ μεσόγεια τῆς Συρίας] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 10. §. 5. SPANH.

y Καταφθείρει,] Συλλαβὼν *Busb.* & *Hen.*

z Κατὰ κώμας καὶ πόλεις,] Ita etiam *Vet. Interpr.* κατὰ τε χώρας καὶ κατὰ πόλιν *Busb.* κατὰ τὰς κώμας καὶ κατὰ πόλιν *Hen.*

a ὡς εἰρήνην αὐτοῖς παρεσχηκότα,] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 10. §. 5. SPANH.

b Σέξτῳ Καίσαρι] Sextus Cæsar Συρίας ἡγεμών. REL.

c Διέποντι τὴν Συρίαν.] Διοικοῦντι τὴν Συρίαν· *alibi*. lib. 1. c. 10. §. 5. SPANH.

d Τὴν Συρίαν.] Τὰ τῆς Συρίας *Hen.*

e Ἐφιλοτιμήσατο μὴ ἀπολειφθῆναι] Ἐφιλοτιμεῖτο *Busb.*

f Καὶ τὰς ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις] Καὶ τὰς ἐν Ἱεροσολύμοις δυναστείας *Busb.*

g Μεταλαμβάνοι] Προσλαμβάνοι *Hen.*

h Τῆς πρὸς Ὑρκανὸν εὐνοίας] Τῆς πρὸς Ὑρκανὸν εὐνοίας ἢ παρέβη καὶ πίστεως *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) Vel propositio ἐκ aut ἀπὸ subintelligenda est, aut dicendum ὑπὸν ἐκ τ scriptum fuisse à *Josepho*.

i Νοσφίζεται] —— ἔτεμψε.] Νοσφίζεται, ἀλλοτριοῖ *Hesychius*. quandoque pro *interficere* Æschyl. Choëph. v. 489. ἐκνοσφίσθη· SPANH.

k Σαυτὸν —— ἀκούσας.] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 10. §. 6. & supra §. 1. SPANH.

l Ὃς κεκώλυκεν —— συνεδρίου·] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 10. §. 6. SPANH.

m Συνεδρίου.] Videsis Cl. *Seldenum* de *Synedriis* l. 2. c. 14. §. 3. & l. 3. 9. §. 1. & *Grotium* ad *Matt.* c. 5. v. 22.

ἢ αὐτὸ τὸν ὀργὴν ⸀ αἱ μητέρες τ̃ ὑπὸ Ηρώδ̃υ [n] πεφονευμένων. οὕτω γὰρ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ ⸀ παρεκαλοῦσι τ̃ βασιλέα ⸀ τ̃ δῆμον, ἵνα δίκην Ηρώδης ἐν τῷ συνεδρίῳ τ̃ πεπραγμένων ὑπόσχῃ, διετέλουν. κινηθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων Τρκανὸς Ηρώδην ἐκάλει δικασόμενον, ὑπὲρ ὧν διεβάλλετο. ὁ δ' ἦκε, ⸀ πατρὸς [o] αὐτῷ παρεγινέσπ⸀, μὴ ὡς ἰδιώτης, μὴ δ' ἀσφαλείας [p] προσελθεῖν, καὶ φυλακῆς τ̃ περὶ τὸ σῶμα, τά τε κατ' τὴν Γαλιλαίαν ὃν ἐνόμισεν [q] αὐτῷ συμφέρειν τρόπον ἁρμοσάμεν⸀, καὶ [r] μὴ τίφρας ἀποχρῶντ⸀ αὐτῷ πρὸς τὴν ὁδὸν, ὡς μήτε ⸀ φοβηθεὶς Τρκανῷ [s] δόξειε μὴ μείζον⸀ ⸀ φρονῶν ἀφίκηται ⸀ παρασκευάζεσθαι, μήτε γυμνὸς καὶ [v] ἀφυλάκτως ἴη πρὸς τὴν δίκην. Σέξτ⸀ μέντοι, ὁ τ̃ Συρίας ἡγεμών, γράφει ⸀ φιλανθρώπως Τρκανὸν ἀπολῦσαι τ̃ Ηρώδην ἐκ τ̃ δίκης, καὶ προσαπειλῶν ⸀ φιλοτιμούσασθαι. [x] τῷ δ' ὑπ' αὐτοῦ ἀφορμὴ [y] καὶ τὰ ⸀ παρὰ τ̃ Σέξτ̃ γράμματα, πρὸς τὸ μηδὲν ἐκ τ̃ συνεδρίου παθόντα ἀπολῦσαι τ̃ Ηρώδην· ἠράπει γὰρ αὐτὸν ὡς υἱόν. καταστὰς δ' ἐν τῷ συνεδρίῳ μετὰ τ̃ συνήθ⸀ πάγματ⸀ Ηρώδης, [z] κατέπληξεν ἅπαντας, καὶ κατηγορεῖν ἐθαῤῥεῖ τὸ λοιπὸν ἁπλῶς τῶν περὶ ἀφικέσθαι μέλλοντων· ἀλλ' ὑπὸ ἡσυχία, καὶ τ̃ τί χρὴ ποιεῖν ἀπορία. μεμενηκότων δ' ἐπὶ πολὺ τούτων, εἷς τις [a] Σαμέας τὔνομα, δίκαι⸀ ἀνὴρ, καὶ μάλα τ̃ τότε [b] δεδιέναι κρείττων, ἀναστὰς [c] εἶπεν· "Ανδρες συνέδροι καὶ βασιλεῦ, εἰς δίκην μὲν ἔτ' αὐτὸς "οἶδά πινα τῶν πώποτε [d] ὑπ' αὐτῆς εἰς ἡμᾶς κε- "κλημένων ἥτω ⸀ φαυλότερα, ἢ ὑμᾶς ἔχειν εἰπεῖν "ὑπολαμβάνω· ἀλλὰ πᾶς ὅστις δίκαι' οὐ ἀφῖκται εἰς "τ̃τ̃ο τὸ συνέδριον κεκλησόμεν⸀, ταπεινὸς παρίσταται, "καὶ χλαμὺς δεδοικὼς ⸀, καὶ ἔλεον ἠρωμένος παρ' ἡμῶν, "κἀμοῦ τι ὑπερείψας καὶ ἐσθῆτα μέλαιναν ἐνδεδυμένος. "ὁ δὲ βέλτιστος Ηρώδης, [f] φόνου δίκην φεύγων ἐπ' αἰ- "τίᾳ τοιαύτῃ κεκλημέν⸀, ἔστηκε τὴν πορφύραν ἀπει- "λημέν⸀, καὶ τὴν κεφαλὴν κεκοσμημένος ⸀ τῇ συνήθει τ̃ κόμης, καὶ ⸀ σὺν ὅπλοις σὺν αὐτὸν ἔχων ὁπόταν, ἵν' ἂν καθα- "κρίνωμεν αὐτὸν καὶ τὸν νόμον, κλείνη μὲν ἡμᾶς, αὐ- "τὸς δὲ σωθῇ βιασάμεν⸀ τὸ δίκαιον. ἀλλ' Ηρώδην μὲν "μή τινες σὸς ἂν μεμψαίμην, εἰ τὸ αὑτ̃ συμφέρον "ποιεῖται πρὸ πολλοῦ ⸀ ἢ τὸ νόμιμον· ὑμᾶς δὲ καὶ τ̃ "βασιλέα τοσούτων ἀδικιῶν αὐτῷ ⸀ φιλοχρόνους. ἴσε μέν- "τοι μέγαν τ̃ Θεὸν, καὶ ἔστ⸀ ὃν νῦν δι' Τρκανὸν ἀπολῦ- "σαι βούλεσθε, [g] κολάσει ὑμᾶς ποτὲ καὶ αὐτὸν τ̃ βασιλέα." διήμαρτε δ' ὧδέν τ̃ εἰρημένων. ὁ γὰρ Ηρώδης, τὴν βασιλείαν ⸀ φιλαδῶν, πάντας ἀπέκτεινε τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ, insuper ejus iram accenderunt matres occisorum ab Herode. nam & illæ singulis diebus in fano regem & populum orare non intermittebant, ut pro factis coram Synedrio * judicium subiret Herodes. His itaque commotus Hyrcanus Herodem evocat *ad dicendam causam super iis quorum insimulabatur. Herodes vero eò veniebat, cum hoc eum monuisset pater, ut non privati hominis more, sed cum præsidio corporisque custodia *Hyrcanum* adiret, compositis Galilææ rebus quo modo è re sua esse judicavit, tantoque comitatu, quantus ei ad iter satis esset, ut nec Hyrcano metuendus videretur, si cum majoribus copiis venisset, neque nudus & incustoditus committeret se judicio. † Veruntamen Sextus Syriæ præses Hyrcanum literis monuit, ut Herodem ‡ judicio liberaret, minis si non pareret adjectis. Huic autem in causa erant literæ à Sexto acceptæ, quod Herodem nullo à Synedrio supplicio affectum dimiserit; quippe quem amaret ut filium. Postquam vero Herodes in Synedrio cum agmine constitit, omnes perculit, & de cætero nemo *illorum* ausus est accusationem instituere, qui in eum antequam veniret invehebantur: sed *altum* erat silentium, & quid agi deberet dubitatio. Rebus autem sic se habentibus, unus quispiam nomine Sameas, justus homo, ideoque timere nescius, surrexit, & *in hunc modum* verba fecit: "Equidem, viri mecum judi- "ces, tuque ô Rex, neque ipse quenquam unquam "novi, neque vos nominare posse arbitror, qui in "judicium apud vos ut causam diceret vocatus ita "stiterit: quin quisquis omnium unquam in hoc "synedrium venit judicium subiturus, humilis "comparet, & habitu metuentis, & à nobis mise- "ricordiam aucupantis, capillis promissis *horridus*, "& veste pulla indutus. At iste bonus Herodes, "cædis reus, & ob tam grave crimen appellatus, "astat hîc purpura amictus, & caput ornatus cæ- "sarie *pulchre* composita, & armatis hominibus sti- "patus, ut si eum ex lege condemnaverimus, tru- "cidet nos; ipse vero violato jure evadat. At He- "rodem haud equidem ob ista reprehenderem, si "utilitatis suæ majorem quam legum rationem "habuerit: sed vosmet & Regem, qui tantam ei "licentiam præbuistis. Veruntamen scitote po- "tentem esse Deum, & quod iste, quem nunc pro- "pter Hyrcanum vultis absolvere, & vos aliquan- "do & ipsum Regem *merita* pœna afficiet." Nihil autem deceptus erat in iis quæ dixit. nam Herodes, regnum adeptus, omnes qui tum fuerant in Syne-

Herodes in judicium vocatur.

Sameæ oratio contra Herodem.

Sameas postea magno in honore apud Herodem.

n Περὶ φονευθέντων.] *Sc.* eorum qui erant cum Ezechia, ut dicit *Pseudo-Gorionides*, l. 6. c. 44.

* *Judicium subiret Herodes.*] Ita placuit interpretari δίκην ὑπέχειν: quæ verba in aliis auctoribus sonant, *pœnas subire.* Ut coram consessu judicum facti sui rationem cogeretur reddere, *Gelen.* Ut facti causam diceret coram concilio, *Castal.* Ante concilium de actis suis redderet rationem, *Epiphan.*

* *Ad dicendam causam super iis quorum insimulabatur.*] Rationem redditurum de iis quorum accusabatur, *Aliis.* Satisfacturum de criminibus sibi illatis, *Epiphan.*

o Αὐτῷ ⸀ δημοσίᾳ⸀,] Αὐτὸν solus *Busb.*

p Προσελθεῖν,] Εἰσελθεῖν *Hen.* & *Busb.*

q Αὐτῷ συμφέρειν τρόπον ἁρμοσάμεν⸀,] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* αὐτὸς in *cæteris.*

r Μὴ ⸀ τίφρας ἀποχρῶντ⸀] Μὴ ⸀ καιτοιγε τίφρας· ἀλλοι. lib. 1. c. 10. §. 7. SPANH.

s Δόξειε μὴ μείζον⸀] Sic *Basil. Busb.* & *Hen.* δόξειν *Gen.* & *aliquot MSS.*

t Παρεγυμνόμεν⸀ πάγματ⸀,] Ita *Hen.* ⸀ παρηορόμεν⸀ in *reliquis.*

v Ἀφυλάκτως ἴη] Ἀφύλακτος ἴη *Vat.* ἀφύλακτ⸀ εἴη *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

† *Veruntamen Sextus Syriæ*] Imo & Sextus Syriæ rector, *Epiphan.* Syriæ præses, *Aliis.*

‡ *Judicio liberaret,*] *Al.* crimine absolveret.

x Τῷ δ' ὑπ' αὐτοῦ ἀφορμὴ] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* τὸ δ' ὑπ' in *Editis Aliisque.* τούτῳ δ' ὑπ' legendum esse conjecerat Cl. *Lowthius.*

y Καὶ τὰ ⸀ παρὰ Σέξτου γράμματα,] Καὶ τὸ ⸀ παρὰ Σέξτου γράμμα *Busb.*

z Κατέπληξεν ἅπαντας,] Κατέπληξε πάντας.

a Σαμέας τὔνομα,] Σαμαίας ὄνομα *Hen.* Σαμαῖ⸀ ὀνόματι *Busb.* & *Zonar.* Vide *Annott.* sub initium libri xv. HUDS. Conf. *alios.* lib. 1. c. 3. §. 5. SPANH.

b Δεδιέναι κρείττων,] Ita cum *Busb.* & *Hen.* δεδιώτων in *Editis Aliisque.*

c Εἶπεν·] Hæc conveniunt cum historia, quam Talmudici narrant de Simeone ben Shetach. Gem. Sanhedrin. 19. 2. REL.

d Ὑπ' αὐτῆς] Ὑφ' ὑμῶν legisse videtur *Epiphan.* qui vertit *à vobis.* id quod monuit Cl. *Lowthius.* Forsan ὑπ' ἐμοῦ.

e Κόμης τε ἐπιτρέψας] Id opponitur homini τὴν κεφαλὴν κεκοσμημένον τῇ συνήθει τ̃ κόμης, utl liquet ex iis quæ mox sequuntur. Id Hebræi dicunt גלל פרע ראש & פרע, quod caput incomtum indicat & comas non in statione positas sed demissas. Vetus Scholiastes Juvenalis Sat. xv. 137. *puellares capilli tristitiæ & squalore longiores. Cum enim rei tenemur & capillos demittimus.* Solebant veteres non fœminæ modo sed viri capillos componere. Servius id docet ad x Æneid. *Antiquo more quo viri sicut mulieres componebant capillos. Quod verum esse statuæ nonnullæ antiquorum docent & personæ, quas in tragœdiis videmus, similes in utroque sexu quantum ad ornatum pertinet.* REL.

f Φόνου δίκην φεύγων] Conf. *alios.* lib. 1. c. 10. §. 7. SPANH.

g Κολάσει ——— βασιλέα.] Hæc non Sameæ, sed Pollioni tribuit infra lib. 15. c. 1. §. 1. De Pollione & Samea eorumque sectatoribus eod. libr. c. 10. §. 4. & lib. 15. c. 10. § 1. SPANH. Simillimam plane de Julio Cæsare divinationem monitionemque Sullæ eventus quoque, teste Sueton., comprobavit *Vincerent*, jebat apud illum in Vita Cæsaris cap. 1. *ac sibi haberent; dummodo scirent, eum, quem incolumem tanto opere cuperent, quandoque Optimatium partibus, quas secum simul defendissent, exitio futurum.* HAV.

Synedrio, atque adeo Hyrcanum ipſum, interfecit, excepto Samea. ipſum enim propter ejus juſtitiam magno habebat in honore; quodque, poſtea obſeſſa urbe ab Herode & Soſio, populum monuiſſet, ut Herodem admitterent, dicendo, *ipſos* eum propter peccata effugere non poſſe. Et de iſtis quidem ſuo loco dicemus.

Hyrcanus finit Herodem effugere.

Herodes ad Sextum Cæſarem proficiſcitur.

5. Hyrcanus vero videns eos, qui in Synedrio erant, in Herodis mortem incitatos, judicium in alium diem diſtulit, & clam Herodi conſultum miſit ut ab urbe profugeret: ita enim ex periculo evaſurum. Et ille quidem Damaſcum ſe, ut Regem fugiens, contulit. Cumque ad Sextum Cæſarem veniſſet, reſque ſuas in tuto collocaſſet, ita erat animatus, ut ſi denuo vocaretur ad Synedrium in judicium, non obtemperaret. Illi vero indignabantur qui in Synedrio erant, & Hyrcanum docere conabantur, ea omnia contra ipſum facere. idque eum non latebat, ſed quid ageret non habebat, præ ignavia atque vecordia. Cum autem Sextus Herodem Cœles-Syriæ præſidem feciſſet (hoc enim ipſi pecuniâ vendiderat *imperium*) erat Hyrcanus in metu, ne Herodes ſibi etiam bellum inferret: * id quod non multo poſt hunc metum accidit. Veniebat utpote Herodes exercitum in ipſum ducens, irátus ei ob judicium, & quod ad cauſam dicendam in Synedrio vocatus fuiſſet. Verum *ejus* pater Antipater & frater, eum prohibuerunt ab impreſſione in Hieroſolyma faciendâ, ei *quidem* obviam profecti, atque impetum illius deprecati, hortatique ne quid *hoſtile* moliretur, nec ultra quam minis terrorem incutiendo procederet adverſus eum, cujus beneficio ad hanc dignitatem provectus eſt. Atque orabant, ut indignanti, quod citatus fuerit ut judicio ſe ſiſteret, in memoriam veniret & quod fuerit dimiſſus, atque adeo gratiam haberet, & non ad ſeveriora ſe reciperet, & pro ſalute accepta ingratum ſemet oſtenderet: utque ſecum reputaret, quod, ſi belli caſus Deus regit & moderatur, eo magis erit in incerto expeditionis eventus, adeoque victoriam non omnino ipſi ſperandam eſſe, bellum illaturo regi & ſocio, qui multis *ipſum* affecerit beneficiis, nihil vero gravius in eum admiſerit; & quod ad ea quorum inſimulatur, ut ut per malos conſiliarios, per ſe nullam ipſi ſuſpicionem dederit, feceritve quidpiam quod rei durioris ſpeciem præ ſe ferebat. Iſtis flectitur Herodes, arbitratus ſibi ſatis eſſe ad *futuras* ſpes ratas habendas, quod hoc ſaltem aſſequutus eſſet ut genti potentiam ſuam oſtenderet. Et hoc quidem in ſtatu erat Judæa.

Ab eo Cæle-Syriæ præficitur.

Suadetur Herodi, ne bellum inferat Hieroſolymitanis.

CAP. X.

Honos à Romanis aliiſque gentibus habitus Judæis, & fœdera cum illis inita.

Hyrcani legatio ad Cæſarem.

CÆſar vero, *Syria* Romam profectus, navigationem in Africam adornabat, cum Scipione & Catone bellum geſturus. Cæterum Hyrcanus ad eum miſit rogatum, ut amicitiam ſecum initam

---

ΚΕΦ. ί.

Ρωμαίων καὶ ἄλλων ἐθνῶν τιμὴ καὶ συμμαχία πρὸς τοὺς Ιουδαίους.

---

h Χωρὶς —— πολιορκουμένης] Vid. infra lib. 15. c. 1. §. 1. SPANH.

i Σαμέα.] Σαμαίαν *Busb.* & *Hen.*

k Σοσίου.] Σοσσίου in aliquot *MSS.*

l Δυσὶ δοῦναι ἀμφυγεῖν αὐτόν.] Ita *Hen.* δυσὶ δοῦναι ἀμφυγεῖν *Busb.* δύνασθαι φυγεῖν in *Editis.*

m Ηρώδου] Τῷ Ηρώδου *Hen.* τοῦ Ηρώδου *Lugd. Bat.*

n Ανεβάλετο,] Ita *Busb.* ἀνεβάλλετο in *ceteris.*

o Συνεβούλευσεν αὐτῷ] Συμβούλευσεν *Hen.* & *Lugd. Bat.*

p Χρημάτων γὰρ αὐτῷ τοῦτο ἀπέδοτο,] Ita cum *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* χρημάτων δ' αὐτῷ τούτῳ *Baſ.* χρημάτων δ' αὐτῷ τοῦτο *Gen. Aliiſque.* HUDS. F. δὲ χρημ. nam hoc ei pecuniis vendidit *Ruſin.* SPANH.

* *Id quod non multo poſt hunc metum accidit.*] Nec morabatur diu poſt hunc metum ſed ven. *Schotan.*

q Καὶ ἐπ' αὐτόν.] Illud καὶ ex *MSS.* eſt.

r Τούτου δ' δίκης ἐξέφυγεν.] Τοῦ δίκης *Vat.* τὸ δίκης *Busb.*

s Στρατὸν] *Lugd. Bat.* στρατιὰν.

t Πρὸς τὸ λόγον ὑποσχεῖν] Ita *Baſ.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* πρὸς τὸν λ. *Gen. Aliique.*

v Προσβαλεῖν τοῖς Ιεροσολύμοις,] Προσβάλλειν *Busb.*

x Ἔργῳ] *L. B.* ἴργων.

y Μόνον] Μόνου deëſt *Busb.* μόνῃ legit *Hen.* & *Lugd. Bat.*

z Κληθέντα] Κληθῶσαν *Busb.* qui mox omittit ἰλθεῖν, & (poſt χάριν infr.) αὐτῷ pro αὐτῆς reponit.

a Δίκῃ] *L. B.* δίκης.

b Εἰ καὶ —— ἄδηλον,] Eadem ἴλων. lib. 1. c. 10. §. 9. niſi quod ibi τὸ στρατείας τὸ ἄδηλον· SPANH.

c Αὐτὸν εἰργασμένῳ] Εἰς αὐτὸν εἰργασμένον *Hen.* & *Lugd. Bat.*

d Παρεσκευασμένου.] Παρεσκευασμένον *Hen.* qui mox legit πείθει δ' τούτοις ὁ Ηρώδης.

e Αὐτῷ καὶ τῷ ἰσχυὸ ἐπιδείξασθαι] Αὐτῷ τὸ καὶ *Hen.* & *Vat.*

f Ο δὲ Καῖσαρ,] Καῖσαρ δ' ἰλθὼν εἰς Ρώμην *Busb.*

g Συμ-

ΟΔὲ Καῖσαρ, διελθὼν εἰς Ρώμην, ἔτιμα τὸν ἐν τῇ πόλει ἐπ' Αφρικῆς, πολεμήσων Σκιπίωνι καὶ Κάτωνι. πέμψας δ' Υρκανὸς πρὸς αὐτὸν, παρεκάλει βε-

βεμιώ-

ξαιώσασθαι τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ [g] συμμαχίαν. [h] ἔδοξε δ' ἀναγκαῖον εἶναί μοι πάσας ἐπελθεῖν τὰς γεγενημένας Ρωμαίοις καὶ τοῖς αὐτοκράτορσιν αὐτῶν τιμὰς καὶ συμμαχίας πρὸς τὸ ἔθνος ἡμῶν, ἵνα μὴ λανθάνῃ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, ὅτι καὶ οἱ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης βασιλεῖς διὰ παντὸς ἔχουσιν ἡμᾶς, τήν τε ἀνδρείαν ἡμῶν καὶ τὴν πίστιν ἀγαπήσαντες. ἐπεὶ ἦ πολλοί, διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς δυσμένειαν, ἀπιστοῦσι τοῖς ὑπὸ Περσῶν καὶ Μακεδόνων ἀναγεγραμμένοις περὶ ἡμῶν, τῷ μὴ καθ' ἅπαντα παντα-χοῦ μηδ' ἐν τοῖς δημοσίοις ἀποκεῖσθαι τόποις, ἀλλὰ παρ' ἡμῖν τε αὐτοῖς, καί τισιν ἄλλοις τῶν Βαρβάρων· πρὸς ἦ τὰ ὑπὸ Ρωμαίων δόγματα οὐκ ἔστιν ἀντιπεῖν, ἔν τε τοῖς δημοσίοις ἀνακεῖ) τόποις τῶν πάλεων, καὶ ἔτι νυῦν ἐν τῷ [i] Καπετωλίῳ, ἀλλὰ καὶ ξήλαις ἀναγεγράφθαι χαλκαῖς. [k] ὃ μὲν ἀλλὰ Καῖσαρ Ἰούλιος, τοῖς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ [l] Ἰουδαίοις ποιήσας χαλκοῦν ξήλῳ, ἐδήλωσεν, ὅτι [m] Ἀλεξανδρέων πολῖταί εἰσιν. ἐκ τούτων ποιήσομαι καὶ τὴν ἀπόδειξιν. παρεθήσομαι ἦ καὶ τὰ γεγόμενα ὑπό τε τῆς συγκλήτου δόγματα καὶ Ἰουλίου Καίσαρος, πρός τε Ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν.

β. "[n] ΓΑΙΟΣ ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, ΑΥΤΟΚΡΑ-"ΤΩΡ, καὶ ἀρχιερεὺς, δικτάτωρ τὸ δεύτερον, Σιδωνίων "ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. εἰ ἔρρωσθε εὖ ἂν ἔχοι, "κἀγὼ ἦ ἔρρωμαι σὺν τῷ στρατοπέδῳ. Τῆς γεγομένης ἀνα-"γραφῆς ἐν τῇ δέλτῳ πρὸς Ὑρκανὸν τὸν Ἀλεξάνδρου, ἀρ-"χιερέα καὶ ἐθνάρχην Ἰουδαίων, πέπομφα ὑμῖν τὸ ἀντίγραφον, "ἵνα ἐν τοῖς δημοσίοις ὑμῶν ἀνακεῖ) γράμμασι. βούλομαι "ἦ καὶ Ἑλλησι καὶ Ρωμαίοις ἐν δέλτῳ χαλκῇ τοῦτο ἀνατε-"θῆναι. ἔστι ἦ δὴ τοῦτο. ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, αὐτοκρά-"τωρ τὸ δεύτερον, καὶ ἀρχιερεὺς, μετὰ συμβουλίου γνώμης "ἐπεκρινα. Ἐπεὶ Ὑρκανὸς Ἀλεξάνδρου Ἰουδαῖος, καὶ νυῦν καὶ "ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις, ἔν τε εἰρήνῃ καὶ πολέμῳ, πίστιν τε "καὶ ἀγαθὸν εἰς τὰ ἡμέτερα πράγματα ἐνεδείξατο, ὡς "αὐτῷ πολλοὶ μεμαρτυρήκασιν αὐτοκράτορες, [o] καὶ ἐν τῷ "ἔγγιστα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πολέμῳ μετὰ χιλίων πεντακοσίων "στρατιωτῶν ἦκε σύμμαχος, καὶ πρὸς Μιθραδάτην ἀπο-"σταλεὶς ὑπ' ἐμοῦ, πάντας ἀνδρείᾳ τοὺς [p] ἐν παρόδῳ ὑπερέ-"βαλε, διὰ ταύτας τὰς αἰτίας Ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου καὶ τὰ "τέκνα αὐτοῦ ἐθνάρχας Ἰουδαίων εἶναι βούλομαι, δέχιερω-"σύνην τε Ἰουδαίων διὰ παντὸς ἔχειν [q] κατὰ πάτρια ἔθη, εἶναί "τε αὐτὸν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ συμμάχους ἡμῖν, ἔτι τε ἐν "ἐν τοῖς [r] κατ' ἄνδρα φίλοις ἀριθμεῖσθαι, ὅσα τε καὶ τοῖς "ἰδίοις αὐτῶν νόμοις ἐστὶν [s] δέχιερατικὰ ἢ φιλανθρωπά, "ταῦτα κελεύω κατέχειν αὐτὸν καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ· ἂν ἦ "μεταξὺ γεγονυῖά τις ζήτησις περὶ τῶν Ἰουδαίων ἀγωγῶν, "ἀρέσκει μοι κρίσιν [t] γενέσθαι παρ' αὐτοῦ. θεσπίσματα "ἦ ἢ χρήματα [v] πράσσεσθαι οὐ δοκιμάζω.

γ. "[x] ΓΑΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ὑπάτου δεδογμένα,

& ſocietatem *denuo* firmaret. Mihi autem *jam* neceſſarium eſſe viſum eſt percenſere omnes honores genti noſtræ à Romanis eorumque imperatoribus habitos, & ſocietatis fœdera *memorare*, ut alios univerſos non lateat, quod & Aſiæ & Europæ reges noſtrûm ſtudioſi fuerint, ex amore fortitudinis noſtræ fideique. Siquidem multi, propter ſuum in nos odium, nolint animum inducere ut iis credant quæ Perſæ & Macedones de nobis ſcripſerunt, quod ea non ubique compareant, neque in locis publicis exſtent, ſed apud nos & alios quoſdam Barbarorum adſerventur: non eſt tamen quod Romanorum decretis vel quidquam contradicant; nam in urbium locis publicis repoſita ſunt, & etiamnum in Capitolio, idque columnis æreis inſcripta. Quin & Julius Cæſar, Judæis qui Alexandriæ ſunt factâ æneâ columnâ, palam fecit *omnibus*, eos cives Alexandrinos eſſe. atque ex iſtis rem demonſtrabo. præterea etiam decreta à ſenatu facta & Julio Cæſare apponam, quæ ad Hyrcanum gentemque noſtram ſpectant. *Recenſio honorum Judæis habitorum à Romanis Aliſque.*

2. "CAIUS JULIUS CÆSAR, IMPE-"RATOR, & pontifex maximus, dictator ite-"rum, Sidoniorum magiſtratibus, ſenatui, popu-"lo ſalutem. Si valetis bene eſt, ego quoque & "exercitus valemus. Miſi ad vos exemplar decre-"ti in tabulas relati, quod ad Hyrcanum Alexan-"dri filium, pontificem & ethnarcham Judæum, "attinet, ut in veſtris actis publicis reponatur. "Volo etiam ut Græce Latineque tabulis æreis "mandetur. Eſt autem hoc. JULIUS CÆSAR "imperator iterum, & pontifex maximus, ex con-"cilii ſententia decrevi. Quoniam Hyrcanus Ale-"xandri *filius* Judæus, & nunc & ſuperioribus "temporibus, tam pace quam bello, fidem & di-"ligentiam noſtris in negotiis præſtitit, id quod "ei multi Imperatores atteſtati ſunt; & nuperri-"me in bello Alexandrino in auxilium venit cum "mille & quingentis militibus, & ad Mithrada-"tem à me miſſus omnes in agmine fortitudine "ſuperavit; has ob cauſas Hyrcanum Alexandri "*filium*, filioſque ejus Judæorum ethnarchas eſſe "volo, & pontificatum Judæorum perpetuo reti-"nere more patrio; eſſeque ipſum & filios ejus "ſocios nobis, prætereaque in ſingularibus amicis "recenſeri; quæcunque etiam, propriis illorum le-"gibus ad pontifices pertinent, aut *aliorum* beni-"gnitate illis conceſſa ſunt, ipſum filioſque ejus "habere jubeo: ſiqua vero inter eos de Judaicis "inſtitutis quæſtio oriatur, placet mihi judicium "penes ipſum eſſe. ut vero illic hyemetur, aut "pecuniæ ab illis exigantur, mihi non placet. *C. Julii Cæſaris litera ad Sidonios & decretum in gratiam Judæorum.*

3. "CAII CÆSARIS conſulis placita, con-"ceſſa, *Alia à C. Cæſare decreta.*

[g] Συμμαχίαν.] Poſt *συμμαχίαν* adjicit *Busb.* ὁ ἦ, μὴ τὸ συγκλήτου, δόγμα περὶ τούτου ποιοῦντος. dein ſtatim ſubjicit ea quæ ſequuntur, πρός τε Ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν, reliquis omnibus quæ in medio ſunt omiſſis.

[h] Ἔδοξε δ' ἀναγκαῖον εἶναί] Ἔδοξα *Gall.*

[i] Καπετωλίῳ.] Καπιτωλίῳ *Gall.*

[k] Οὐ μὲν ἀλλὰ Καῖσαρ Ἰούλιος,] Οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ Κ. *Vat.*

[l] Ἰουδαίοις ποιήσας χαλκοῦν ξήλῳ,] Ita diſtinxi. antea erat, Ἰουδαίοις, ποιήσας χαλκοῦν ξήλῳ ἐδήλωσεν, ὅτι.

[m] Ἀλεξανδρέων πολῖταί εἰσιν.] Conf. ſupr. c. 7. §. 2. SPANH.

[n] Γάϊος Ἰούλιος Καῖσαρ,] Γ. Ι. Κ. αὐτοκράτωρ, δικτάτωρ τὸ δεύτερον, καὶ ἀρχιερεύς malit *Petitus* in *Animadv. ineditis.* tom. 2. p. 24. aut potius αὐτοκράτωρ β. ἀρχιερεύς, δικτάτωρ τὸ δεύτερον. p. 25.

[o] Καὶ ἐν τῷ ἔσχατα] Hæc verba non ſinunt nos dubitare (inquit *Petitus* p. 24.) quin Hyrcanus ipſe in Ægyptum venerit cum auxiliis ad Cæſarem, prout teſtatur *Strabo* apud *noſtrum* paulo ſupra, cap. 8. §. 3.

[p] Ἐν παρόδῳ] *L. B.* ἐν τῇ πάροδῳ. Legendum ἐν τῇ παρόδῳ. HAV.

[q] Κατὰ πάτρια ἔθη,] Κατὰ τὰ πάτρια ἔθη *Vat.* & *Lugd. Bat.*

[r] Κατ' ἄνδρα φίλοις] Inter varia amicorum epitheta, frequens eſt illud apud Latinos, quo *ſingulares* dicuntur. Id uſurpaverat dubio procul Julius Cæſar in hoc decreto. unde *Joſephus*, vel ſi quis alius ejus interpres Græcus, vocem Latinam minus intelligens κατ' ἄνδρα vertit. *Vetus Interpres* habet, *inter viros amiciſſimos eſſe cenſendos.* bene ad ſenſum, quanquam errore Græco, ni fallor, nequaquam percepto. *Cotelerius* in notis ad *Monumenta Eccleſ. Gr.* ad p. 64 *Tom.* 2.

[s] Ἀρχιερατικὰ ἢ φιλάνθρωπα,] Ita primus reſcribendum eſſe monuit *Iſ. Caſaubonus*, teſte *Seldeno* in lib. 2. *de Synedriis*, c. 15. §. 12. id quod firmatur ex ſequentibus, §. 6. & ex *Cotelerio* in notis ad *Tomum* prædictum, ad p. 180. Ἀρχιερατικὰς καὶ φιλανθρώπους reponendum cenſet *Petitus* in *Animadv. ineditis*, tom. 2. p. 26. HUDS. Vel ἀρχιερατικὰ καὶ φιλάνθρωπα, immo è MSS. ἀρχιερατικὰ καὶ φιλάνθρωπα· *Selden. de Succeſſ. Pontif.* ex Caſaubono p. 137. SPANH. Quum itaque optimus *L. B.* lectioni Caſaub. adſtipuletur, non eſt cur de alia ſolliciti ſimus. HAV.

[t] Γενέσθαι παρ' αὐτοῦ.] *L. B.* γίνεσθαι παρ' αὐτοῖς.

[v] Πράσσεσθαι] *L. B.* πράττεσθαι.

[x] Γαΐου Καίσαρος ὑπάτου] Γαΐου Καίσαρος αὐτοκράτορος, ὑπάτου *Vat.* ὑπ' αὐτοῦ *Lugd. Bat.* Γαΐου Καίσαρος, δικτάτορος, ὑπάτου legiſſe videtur *Epiphan.* Verum (ut inquit *Petitus*, p. 59.) excidit nota numeralis, quam repone Γ. Κ. ὑπάτου ε. Sed & alia deſunt. nam Hyrcani mentio certe præceſſerat, unde hîc habes cum pronomine relativo, ὅπως τὰ τίμια αὐτῷ, Hyrcani ſcilicet. Præterea verba illa Γαΐου Καίσαρος ὑπάτου videntur ita accipi debere ut ſint nota temporis quo factum eſt decretum, *C. Cæſare Coſ.* nam vix eſt ut ſignificent iſta à Cæſare decreta & conceſſa: cum ad hunc ſenſum exprimendum addi oporteat præpoſitio.

γ Πρὸ-

"ceſſa, decreta, ita ſe habent. Ut filii ejus princi-
"patu Judæorum gentis & locis ſibi conceſſis
"fruantur; atque pontifex ipſe & Judæorum eth-
"narcha eos defendat qui injuria afficiuntur. mit-
"tendoſque eſſe ad Hyrcanum Alexandri filium
"Judæorum pontificem legatos de ſocietate & a-
"micitia acturos; æreamque tabulam iſta conti-
"nentem dedicandam, & in Capitolio, & apud
"Sidonem & Tyrum, & Aſcalonem, & in tem-
"plis inſcriptam Romanis Græciſque literis; *cu-*
"*randumque* ut & hoc decretum ad omnes ſingu-
"larum urbium quæſtores earumque prætores &
"ad amicos *ſuos* perferantur, quo legatis lautia
"præbeantur, & mandata hæc paſſim divulgen-
"tur.

C. Ceſaris alterum decretum.

4. "CAIUS CÆSAR, imperator, dictator,
"conſul, honoris & virtutis & benignitatis ergo,
"conceſſit, quod felix fauſtumque ſit ſenatui
"populoque Romano, uti Hyrcanus Alexandri
"filius, & pariter ac ipſe ejus filii, pontifices &
"ſacerdotes fiant Hieroſolymorum totiuſque gen-
"tis, eodem jure rituque quo & majores eorum
"ſacerdotium tenuerunt.

Ejuſdem aliud decretum.

5. "CAIUS CÆSAR, quintùm conſul, de-
"crevit, ut iſti habeant muniantque Hieroſolymo-
"rum urbem, atque Hyrcanus Alexandri *filius* Ju-
"dæorum pontifex & ethnarcha eam occupet
"quemadmodum ipſe voluerit: & ut Judæis ſe-
"cundo *quoque* frugum locationis anno de reditibus
"eorum ſubducant; * & neque fiat *tributorum* re-
"demptio, nec eadem tributa *ſemper* ſolvantur.

Iterum aliud ejuſdem.

6. "CAIUS CÆSAR, imperator iterum, ſta-
"tuit, ut † propter urbem Hieroſolymorum tribu-
"ta pendat tota Judæorum ditio, excepta Joppe,
"idque ſingulis annis, niſi ſit annus ſeptimus,
"quem Sabbaticum appellant, quod mos eſt in eo
"neque fructus arborum legere neque ſeminare.
"utque in Sidone ſecundo quoque anno tributum
"reddant quartam ſatorum partem; ac præterea
"Hyrcano ejuſque filiis decimas ſolvant, quas eo-
"rum etiam majoribus ſolvebant. utque nemo vel
"Præſes vel dux vel legatus in finibus Judæorum
"auxilia colligat: neve militibus liceat pecunias ab
"his exigere ad hybernandum, aut alio quocunque
"nomine, ſed ubique ſint injuriâ immunes. quæ-
"cunque etiam poſtea habuerint & poſſederint,
"aut emerint, his omnibus fruantur. Joppen civi-
"tatem præterea, quam ab initio habuerunt Judæi,
"cum ſocietatem cum Romanis facerent, illorum
"eſſe, quemadmodum & antea, nobis placere:
"tributa quoque hujus civitatis nomine habere
"Hyrcanum Alexandri filium ejuſque filios ab
"agri cultoribus, propter frumentum è regione &
"portu quotannis in Sidonem exportatum, mo-
"dios viginti mille ſexcentos ſeptuaginta quinque,

"συγκεχωρημένα, προσκεκλημένα, ἐστὶν ὅτως ἔχοντα.
"ὅπως τὰ τέκνα αὐτοῦ τῶν Ἰουδαίων ἔθνους ἄρχῃ, καὶ τὰς δε-
"δομένους τόπους καρπίζωνται, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς αὐτὸς καὶ
"ἐθνάρχης τῶν Ἰουδαίων [y] πρόνοιαν τῶν ἀδικουμένων. πέμψαι
"δὲ πρὸς Ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου μὲν ἀρχιερέα τῶν Ἰουδαίων,
"πρεσβευτὰς τοὺς περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας διαλεξομέ-
"νους· ἀνατεθῆναι δὲ καὶ χαλκῷ δέλτον ταῦτα περιέχουσαν,
"ἔν τε τῷ Καπετωλίῳ, καὶ Σιδῶνι καὶ Τύρῳ, καὶ ἐν Ἀσκάλω-
"νι, καὶ ἐν τοῖς ναοῖς, ἐγκεχαραγμένων [z] γράμμασι Ρω-
"μαϊκοῖς τε καὶ Ἑλληνικοῖς, ὅπως τε τὸ δόγμα τοῦτο πᾶσι
"τοῖς κατὰ πόλιν τιμίους καὶ τοῖς τέκνων ἡγεμένοις, εἴς τε
"τοὺς φίλους ἀνενέγκωσι, καὶ ξένια τοῖς πρεσβευταῖς πα-
"ρασχεῖν, καὶ διατάγματα πέμψαι πανταχοῦ.

δ'. "ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, αὐτοκράτωρ, [a] δικτάτωρ,
"ὕπατος, τιμῆς δὲ ἀρετῆς δὲ φιλανθρωπίας ἕνεκεν,
"συνεχώρησεν ὑπὲρ συμφέροντος τῇ συγκλήτῳ καὶ τῷ δήμῳ τῷ
"Ρωμαίων, Ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου υἱὸν, αὐτόν τε καὶ τὰ τέκνα
"αὐτοῦ, ἀρχιερέα τε καὶ ἱερέα Ἱεροσολύμων καὶ τοῦ ἔθνους εἶ-
"ναι ὑπὲρ τοῖς δικαίοις καὶ τοῖς νομίμοις, οἷς καὶ οἱ πρόγο-
"νοι αὐτῶν τῷ ἱερωσύνῃ [b] κατέχον.

ε'. "ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, [c] ὕπατος τὸ πέμπτον, ἔκρι-
"νε, τούτους ἔχειν δὲ τιμίσιν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, καὶ
"κατέχειν αὐτῶν Ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέα Ἰου-
"δαίων δὲ ἐθνάρχην, ὡς ἂν αὐτὸς [d] προαιρῆται· ὅπως
"τε Ἰουδαίοις [e] ἐν τῷ δευτέρῳ τοῦ μισθώσεως ἔτει τοῦ προσό-
"δου [f] χώρου ὑποξέλωνται, καὶ μήτε [g] ἐργολαβῶσί τινες,
"μήτε φόρους τοὺς αὐτοὺς πλῶσιν.

ς'. "ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, αὐτοκράτωρ τὸ δεύτερον, ἔρη-
"σε κατ' ἐνιαυτὸν ὅπως πλῶσιν [h] ὑπὲρ τοῦ Ἱεροσολυμιτῶν
"πόλεως, ἰόππης ὑποξαιρουμένης, χωρὶς δὲ ἑβδόμου ἔτους,
"ὃν [i] Σαββατικὸν ἐνιαυτὸν προαγορεύουσιν, ἐκφέρειν ἐν αὐ-
"τῷ μήτε ἀπὸ τῶν δένδρων καρπὸν λαμβάνοντα μήτε σπείρο-
"ντα· καὶ ἵνα ἐν Σιδῶνι τῷ δευτέρῳ ἔτει τοῦ [k] φόρου ἀποδιδῶσι,
"τὸ τέταρτον τῶν σπερμένων· πρὸς τούτοις ἔτι δὲ Ὑρκανῷ καὶ
"τοῖς τέκνοις αὐτοῦ τὰς δεκάτας πλῶσιν, ἃς ἐπέλουν καὶ
"τοῖς προγόνοις αὐτῶν. καὶ ὅπως μηδεὶς μήτε ἄρχων μήτε
"στρατηγὸς ἢ πρεσβευτὴς ἐν τοῖς ὅροις τῶν Ἰουδαίων [l] ἐπιτὰ
"συμμαχίαν, καὶ [m] στρατιώτας [n] ἐξείη, ἢ τὰ χρήματα τά-
"των εἰσπράττεσθαι, ἢ εἰς ἐπιχείμασίαν, ἢ ἄλλῳ τινὶ
"ὀνόματι, ἀλλ' εἶναι πανταχόθεν ἀνεπηρέαστους. ὅσα τε μὴ
"πρότερον ἔχον [o] καὶ [p] ἐνεμέθησαν, ἢ ἐπρίαντο, ταῦτα πάντα
"αὐτοὺς ἔχειν. Ἰόππην τε πάλιν, ἣν ἀπ' ἀρχῆς ἔχον Ἰου-
"δαῖοι πειθόμενοι τῷ πρὸς Ρωμαίους φιλίαν, αὐτῶν εἶναι
"καθὼς δὲ τὸ [q] πρότερον, ἡμῖν ἀρέσκειν· φόρους τε ὑπὲρ
"τούτης τῆς πόλεως Ὑρκανὸν [r] ἔχειν Ἀλεξάνδρου υἱὸν δὲ πᾶ-
"σας αὐτοῦ, πλὴν τῶν τῷ γλυκεῖ νεμομένων, χώρας δὲ λιμέ-
"νος ἐξαγωγίου κατ' ἐνιαυτὸν Σιδῶνι, μοδίους δισμυρίους
"[s] ἑξακισχιλίους δὲ ἑβδομήκοντα πέντε, ὑποξαιρουμένης τῆς
"[t] ἐ-

[y] Προίσῃ) τῶν ἀδικουμένων.] Vim paſſis adeſſet *Ruſin.* SPANH. *L. B.* π. τ. Ἰουδαίων.

[z] Γράμμασι Ρωμαϊκοῖς τε καὶ Ἑλληνικοῖς,] Conf. infr. c. 12. §. 5. SPANH.

[a] Δικτάτωρ, ὕπατος.] Abeſt à *Lugd. Bat.*

[b] Κατέχον.] *Lugd. Bat.* Διακατέχον.

[c] Ὑπατος τὸ πέμπτον,] Ὑπατος τὸ τρίτον reſcribendum cenſet *Petitus* p. 61. quod Hyrcanus legatos Romam miſit ad Cæſarem, eo quo in Africam expeditionem parabat tempore; eoque anno Cæſar, quo tertium conſul, itemque tertium dictator fuit, in Africam movit.

[d] Προαιρῆται·] *L. B.* προαιρῇ).

[e] Ἐν τῷ —— προσόδου] *Ruſin.* in ſecundo anno locationis ex reditibus cori p. e. triginta modii ſubducantur, neque ut aliqui eis calumnientur, neque tributa ab eis exigant. SPANH.

[f] Κόρου ὑποξέλωνται,] Κόρους malit Cl. *Lowthius*, ſuſpicans numerum *cororum* librariorum negligentia excidiſſe. *Petitus* cenſet κόρον pro ſingulis *binis jugeribus* ſolutum fuiſſe.

[g] Ἐργολαβῶσί τινες,] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 25. §. 2. SPANH.

* *Et neque fiat* tributorum *redemptio*,] Immuneſque ſint ab angariis & vectigalibus, *Geſen.* neque ut aliqui eis calumnientur, neque tributa ab eis exigant, *Epiphan.*

[h] Ὑπὲρ τοῦ Ἱεροσολυμιτῶν] *Epiphanius* legiſſe videtur, ὑπὲρ τῶν αὐτῶν πόλεως Ἰοππαίων, ὑποξαιρουμένης δὲ ἑβδόμου ἔτους. Sed male, ut arbitror. nam excipi debere Joppen ab hoc tributo licet colligere hac ead. §.

† *Propter urbem Hieroſolymorum tributa pendat tota Judæorum ditio*,] *Id eſt*, ad reficienda Hieroſolymorum mœnia.

[i] Σαββατικὸν ἐνιαυτὸν προαγορεύουσιν,] Confer mox infr. §. eadem & *alibi.* lib. 2. c. 17. §. 1. SPANH.

[k] Φόρου] *Gen.* φόβου. SPANH.

[l] Ἐπὶ τὰ συμμαχίαν] Ἀνὶ τὰ *Vat.* & *Lugd. Bat.*

[m] Στρατιώτας ἐξείη,] Ita ex conjectura. prius erat στρατιώτας. dein μὴ ἐξείη legendum conjicit Cl. *Lowthius.* quod ſane poſtulare videtur loci ſententia.

[n] Ἐξείη,] *L. B.* ἐξίη.

[o] Καὶ ἐνεμέθησαν, ἢ ἐπρίαντο, καὶ διαλεξομένους, καὶ διενεμήθησαν.

[p] Ἐνεμέθησαν,] Cum alii exiſtimarint ἐνεθυμήθησαν nulla ſignificatione verbi ἐνθυμέομαι huic loco convenire, non dubitavi ἐνεμέθησαν reſcribere è *Cod. Vat.* Ἐνεθυμάθησαν, levicula mutatione, voluit *Petitus*, ab ἐνθυμάζω *invado*, ex *Heſychio* voce ἐνθύμημα.

[q] Πρότερον, ἡμῖν ἀρέσκειν·] *L. B.* πρῶτον ἡμῖν ἀρέσκῃ.

[r] Ἔχειν] Abeſt à *L. B.*

[s] Ἑξακισχιλίους καὶ ἑβδομήκοντα πέντε,] *L. B.* ἑξήκοντα, ἑβδομήκοντα πέντε.

[t] Ἐ-

"ἑβδόμῳ ἔτει ὁ [v] Σαββατικὸν καλοῦσι, καθ' ὃ [x] οὔτε ἀρῶσι
"σπείρουσι τὴν γῆν οὔτε τῶν δένδρων καρπὸν λαμβάνουσι. τάς τε κώ-
"μας τὰς ἐν τῷ Μεγάλῳ πεδίῳ, ἃς Ὑρκανὸς ὁ πρόγο-
"νοι αὐτοῦ πρότερον διεκατέσχον, [y] ἀρέσκειν τῇ συγκλήτῳ
"τοῦτο Ὑρκανὸν ἔχειν καὶ Ἰουδαίους ὅπλοις τοῖς δικαίοις οἷς
"καὶ πρότερον εἶχον· μένειν δὲ καὶ τὰ ἀπ' ἀρχῆς δίκαια,
"ὅσα πρὸς ἀλλήλους Ἰουδαίους καὶ [z] τοὺς ἀρχιερεῦσιν ὡσὶ,
"τούτοις φιλάνθρωπα, ὅσα τῷ δήμῳ ψηφισαμένῳ καὶ τῇ
"συγκλήτῳ ἔχουσι. δίκαιον τούτοις τοῖς δικαίοις χρῆσθαι αὐ-
"τοὺς ἐξεῖναι ἐν [a] Λύδδοις. τάς τε τόπους καὶ χώρας καὶ
"ἐπίκεια, ὅσα βασιλεῦσι Συρίας καὶ Φοινίκης συμμάχοις
"οὖσι Ρωμαίων κατὰ δωρεὰν ὑπῆρχε καρπᾶσθαι, τούτοις δο-
"κιμάζει ἡ σύγκλητος Ὑρκανὸν τὸν ἐθνάρχην καὶ Ἰουδαίους
"ἔχειν. δίδοσθαί τε Ὑρκανῷ, καὶ πᾶσι τοῖς αὐτοῦ καὶ πρεσ-
"βευταῖς τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πεμφθεῖσιν, ἐν τε πυρμῇ μονο-
"μάχων καὶ θηρίων καθεζομένοις μετὰ τῶν συγκλητικῶν θεω-
"ρεῖν· [b] καὶ αἰτησαμένοις παρὰ δικτάτορος ἢ παρὰ ἱπ-
"πάρχου παρελθεῖν, ὅταν εἰς τὸν σύγκλητον εἰσάγωσι, τὰ
"[c] ἀποκείμενα αὐτοῖς ἀποδίδοσθαι ἐν ἡμέραις δέκα τῶν
"ἀπάντων, ἀφ' ἧς ἂν τὸ δόγμα γένηται.

ζ'. "ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, [d] αὐτοκράτωρ, δικτάτωρ τὸ
"τέταρτον, ὕπατός τε τὸ πέμπτον, δικτάτωρ ἀποδεδειγμέ-
"νος ἀπὸ βίου, λόγους ἐποιήσατο περὶ τῶν δικαίων τοῦ Ὑρκανοῦ
"τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέως Ἰουδαίων καὶ ἐθνάρχου, τοιούτους.
"[c] Τῶν πρὸ ἐμοῦ αὐτοκρατόρων [f] ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ μαρτυ-
"ρησάντων Ὑρκανῷ ἀρχιερεῖ Ἰουδαίων καὶ Ἰουδαίοις, ὅτι τε
"συγκλήτῳ καὶ δήμῳ Ρωμαίων, διαφερόντως τε τῷ δήμῳ
"καὶ τῇ συγκλήτῳ αὐτοῖς, [g] καλῶς ἔχει καὶ ἡμᾶς ἀπομνημο-
"νεύειν καὶ προνοεῖν ὅπως Ὑρκανῷ καὶ τῷ ἔθνει τῶν Ἰουδαίων καὶ
"τοῖς Ὑρκανοῦ πᾶσιν ὑπὸ συγκλήτου καὶ δήμου Ρωμαίων
"ἀξία τῶν πρὸς ἡμᾶς διανοίας αὐτῶν καὶ ὧν διεργάσαντο
"ἡμᾶς χάρις ἀνταποδοθῇ.

η'. "[h] ΙΟΥΛΙΟΣ ΓΑΙΟΣ, στρατηγὸς, ὕπατος Ρω-
"μαίων, Παριανῶν ἄρχουσι, βουλῇ, [i] καὶ δήμῳ χαίρειν.
"ἐνέτυχόν μοι Ἰουδαῖοι ἐν Δήλῳ, καί τινες τῶν παροίκων
"Ἰουδαίων, παρόντων καὶ τῶν ὑμετέρων πρέσβεων· καὶ ἐνεφά-
"νισαν ὡς ὑμεῖς τε ψηφίσματα κωλύετε αὐτοὺς, τοῖς πα-
"τρίοις ἔθεσι καὶ ἱεροῖς χρῆσθαι. ἐμοὶ τοίνυν οὐκ ἀρέσκει καὶ
"τῶν ἡμετέρων φίλων καὶ συμμάχων τοιαῦτα γίνεσθαι ψη-
"φίσματα, καὶ κωλύεσθαι αὐτοὺς ζῆν καὶ τὰ αὐτῶν ἔθη, [k] καὶ
"χρήματα εἰς συνδεῖπνα καὶ τὰ ἱερὰ εἰσφέρειν, τοῦτο ποιεῖν
"αὐτῶν μηδὲ ἐν Ρώμῃ κεκωλυμένων. καὶ γὰρ Γάϊος Καί-
"σαρ, ὁ ἡμέτερος στρατηγὸς καὶ ὕπατος, ἐν τῷ διατάσσεσθαι
"κωλύων θιάσους συνάγεσθαι κατὰ πόλιν, μόνους τούτους οὐκ
"ἐκώλυσεν, οὔτε χρήματα συνεισφέρειν, οὔτε συνδεῖπνα
"ποιεῖν. ὁμοίως δὴ κἀγὼ τοὺς ἄλλους θιάσους κωλύων,

"except the seventh year which they call Sabbatical,
"in which they neither plough the ground nor gather
"the fruit of trees. Villages also which are in the
"great plain, which Hyrcanus and his ancestors for-
"merly possessed, it pleased the senate that Hyrcanus
"and the Jews should have by the same decree that
"they formerly had them: that what they had from
"the beginning should belong to them, as also what
"privileges they had obtained from the Jews and
"high priests, should remain firm to them; and that
"they should have the same power in Lyddis. That
"the places also, and the villages, and the territories
"which were subject to the kings of Syria and Phœ-
"nicia, our confederates, were given to them by the
"donation of the Romans, that Hyrcanus the ethnarch
"and the Jews should have them. It pleased the
"senate that ambassadors should be sent to them to
"signify what we have decreed, that they may dis-
"miss those that are in our custody, and that they
"may grant to Hyrcanus the high priest, that he and
"his sons may sit in the orchestra among the sena-
"tors, when gladiators fight in the pit, and that he
"may have the privilege of the Roman friendship
"granted him, and that he may be admitted into the
"senate house, when he comes to petition for any
"thing, or when he comes to make answer concern-
"ing any affairs, on the tenth day after he comes
"hither, unless the senate be hindered from hearing
"him that day."

ζ'. "CAIUS CÆSAR, imperator, dictator quartùm, consul quintùm, perpetuus dictator de-
"claratus, hujusmodi verba fecit de jure Hyrcani
"Alexandri filii, Judæorum pontificis & ethnar-
"chæ. Quandoquidem imperatores, qui ante me
"fuerunt, testimonium dederunt Hyrcano ponti-
"fici Judæorum & Judæis, tam in provinciis quam
"coram senatu populoque Romano, atque gratias
"cis populus & senatus egerit, bonum factum, ut
"nos quoque meminerimus & operam demus, ut
"Hyrcano & Judæorum genti filiisque Hyrcani
"à senatu populoque Romano debitæ eorum erga
"nos benevolentiæ & beneficiis in nos collatis
"gratiæ referantur." *C. Cæsaris postremum decretum.*

η'. "CAIUS JULIUS, prætor, consul Roma-
"norum, Pariorum magistratibus, senatui, ac po-
"pulo salutem. Convenerunt me Judæi in Delo,
"& quidam ex Judæis *insulæ* inquilinis, præsenti-
"bus etiam vestris legatis; & significarunt, quod
"vos etiam decreto eos prohibetis patriis ritibus
"& sacris uti. Quocirca mihi non placet ejusmo-
"di decreta contra amicos & socios nostros fieri,
"vetarique eos ex suis institutis vivere, & confer-
"re pecunias in epulas & rem divinam, præsertim
"cum nec Romæ ista facere prohibeantur. Nam
"Cajus Cæsar, prætor noster & consul, cum edicto
"vetaret ullas in urbe coitiones haberi, solum istæ
"ne fierent, simulque ne pecuniam conferrent aut
"convivia agitarent, non interdixit: similiter &
"ego, alias coitiones prohibens, illis solis permit-
"to *Caji Julii decretum.*

---

[v] Ἑβδόμῳ ἔτει] Ita expresse è *Cod. Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.* Ἕ ὁ'. ἔτους in *Editis Aliisque.* ἐξαμερεμβίᾳ Ἕ κύκλῳ ἔτους *excepto illo orbis anno* legit *Petitus*, p. 41. ο pro κύκλῳ posito, cujus erat figura. nam orbis erat hebdomas annalis, recurrebat quippe in orbem. Sed pari jure rescribere liceret Ἕ ὅλῳ ἔτους, quod ο sit litera initialis vocis ὅλῳ.

[x] Σαββατικὸν] Paullo antè §. ead. SPANH.

[y] Οὔτε ἀρῶσι] Abest à *Gen.*

[z] Ἀρέσκειν τῇ συγκλήτῳ] Ita ex præced. h. ejusd. §. ἐμοὶ ἀρέσκει· si quis utroque loco malit ἀρέσκῃ, per me licet.

[a] Τοῖς ἀρχιερεῦσιν] Hisce etiam καὶ τοῖς ἱερεῦσιν addit *L. B.* HAV.

[b] Λύδδοις.] Λύδδα, Samaritica antea Præfectura, iis adempta & Judæis data à Demetrio, supra lib. 13. c. 4. §. 9. SPANH.

[b] Καὶ αἰτησαμένοις] Locus antea sic se habebat, θεωρεῖν· αἰτησαμένοις δὲ δικτάτορος ἢ δὲ ἱππάρχου παρελθεῖν ὅταν εἰς τὸν σύγκλητον εἰσάγωσι. καὶ τὰ ἀποκείμενα αὐτοῖς ἀποδίδοσθαι ἐν ἡμέραις δέκα ταῖς ἁπάσαις, ἂν τὸ δόγμα γένηται. aliter distinxi, καὶ transtuli ab hac voce ad αὐτοῖς ἀποδίδοσθαι, ἀποδίδοσθαι rescripsi, & ἀφ' ἧς restitui ex *MSS.*

[c] Ἀποκείμενα] *L. B.* ὑποκείμενα.

[d] Αὐτοκράτωρ,] Αὐτοκράτωρ τὸ τέταρτον juxta *Epiphanium*, voce δικτάτωρ omissa. Verum (inquit *Petitus*, p. 56.) licet recte expungatur δικτάτωρ, male se habet αὐτοκ. τὸ τέταρτον, nam imperator sextùm dictus est in quinto consulatu, si nummis fides, in quibus, C. CAESAR. COS. QUINCT. IMP. SEXT. DICT. PERPETUO, ut & CAESAR. AUGUR. IMP. QUINCT. COS. QUART. DICT. QUART. PARENS. PATRIAE. Quare rescribendum αὐτοκράτωρ τὸ ϛ'. ὕπατός τε τὸ ε'. δικτ. &c. Eadem fere habet *Petavius* (lib. X. *de Emend. Temp.* c. 57. p. 258.) qui suspicatur vel pro IMP. IV. legendum VI. vel duorum rescriptorum Cæsaris inscriptiones diversas in unam coaluisse, librariorum vitio. Præterea videsis *Petitum*, p. 57.

[e] Τῶν πρὸ ἐμοῦ αὐτοκρατόρων] Imperatores hi videntur fuisse, *Pompejus*, *Scaurus*, *Gabinius*.

[f] Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις] Ἐν τοῖς ἐπ' ἀρχῆς malit *Petitus*, ut sensus sit, *cum ii qui ante me fuerunt imperatores, quando verba fecerunt de rebus à se in magistratu gestis, in Senatu & apud populum Romanum testim. &c.*

[g] Καλῶς ἔχει] Quod autem dixit in hac oratione Cæsar, καλῶς ἔχει καὶ ἡμᾶς ὑπομνημονεύειν &c. eo monente præstitum fuisse à Senatu nullus dubito; videturque pars illius Senatusconsulti fuisse, quod legitur in hæc verba, Γάϊος Καίσαρ διδογμένη &c. p. 628. v. 40. [de quibus vide *Annott.* ad imum paginæ.] *Petitus*, p. 58. & 59.

[h] Ἰούλιος Γάϊος,] Ἰούλιος Γάϊος, δικτάτωρ, ὕπατος juxta *Vet. Interpr.* Illud στρατηγὸς recte se habere, sed ὕπατος delendum esse censet *Petitus*, p. 64. Et quod ad nomen hujus Prætoris attinet, putat fuisse Ἰούνιος Γάϊος.

[i] Καὶ δήμῳ χαίρειν.] Illud καὶ additum ex *Lugd. Bat.* HAV.

[k] Καὶ —— εἰσφέρειν,] Conf. infr. §. 12. SPANH.

[l] Αὐτῶν μηδ' ἐν Ρώμῃ κεκωλυμένων.] *L. B.* αὐτοῖς μ. ε. Ρ. κεκωλυμένοις.

"to ex patriis moribus & inſtitutis congregari & "in eo perſiſtere. Quare bonum factum *erit*, ut "vos etiam, ſi quid contra amicos noſtros & ſo- "cios edixeritis, id *ipſum* abrogatum iretis, pro- "pter illorum erga nos merita & benevolen- "tiam.

Hyrcani legatos M. Antonius & P. Dolabella in ſenatum introducunt.

9. Poſt mortem autem C. Cæſaris, M. Antonius & P. Dolabella conſules ſenatum convocabant, & introductis Hyrcani legatis de illorum poſtulatis retulerunt, & amicitiæ fœdus cum eis fecerunt: & omnia illis concedi ſenatus decrevit, quæcunque impetrare voluerunt. Appono autem etiam decretum, ut demonſtrationem eorum quæ dicuntur ad manus habeant lectores hujus hiſtoriæ. Erat vero tale.

M. Antonii & P. Dolobellæ decretum.

10. "Senatuſconſultum ex ærario deſcriptum "ex tabulis publicis quæſtoriis, Quinto Rutilio "C. Cornelio quæſtoribus urbanis, tabula ſecunda "& ex primis. ANTE DIEM TERTIUM i- "dus Apriles in æde Concordiæ ſcribendo adfue- "runt Lucius Calpurnius *tribu* Menenia Piſo, "Serviùs Papinius Lemonia Potitus, Cajus Cani-

"τύτυς μόνυς ὀπτηρέπω κ᾽ τὰ πάτρια ἔθη καὶ νόμιμα "σωάγιαδαί [m] τε καὶ ἴσαδαι. κ᾽ ὑμᾶς οὕω καλῶς ἐχέ, "εἴ τι κ᾽ τ᾽ ἡμετέρων φίλων κ᾽ συμμάχων ψήφισμα "ἐποιήσατε, τύτῳ [n] ἀκυρώσαδαι διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς αὐτῶν "ἀρετὴν καὶ εὔνοιαν.

θ'. Μετὰ ταῦτ᾽ Γαΐου θάνατον, Μάρκου Αντωνίου κ᾽ Πόπλιου Δολοβέλλας, ὕπατοι ὄντες, τὴν τε σύγκλητον συνήγαγον, κ᾽ [p] τὰς Υρκανοῦ πρέσβεις εἰσαγαγόντες, διελέχθησαν περὶ ὧν ἠξίουν, κ᾽ φιλίαν πρὸς αὐτὸς [q] ἐποίησαν· κ᾽ πάντα συγχωρεῖν αὐτοῖς ἡ σύγκλητος ἐψηφίσατο, ὅσων [r] τυγχάνειν ἐβούλοντο. [s] παρατίθεμαι δ᾽ ὑμῖν τὸ δόγμα, ὅπως τὴν ἀπόδειξιν τ᾽ λεγομένων ἔχωσιν οἱ ἀναγινώσκοντες τὴν [t] πραγματείαν. ἦν δ᾽ τοιόνδε.

ι'. "Δόγμα συγκλήτου [v] ἐκ τ᾽ ταμείου ἀνθιγραμμέ- "νον [x] ἐκ τ᾽ δέλτων τ᾽ δημοσίων τ᾽ ταμιβλικῶν, [y] Κοίντῳ "Ρυτιλίῳ Κορνηλίῳ ταμίαις κ᾽ πάλιν, [z] δέλτῳ δευτέρᾳ ἐ- "[a] κ τ᾽ πρώτων. [b] ΤΗΙ ΠΡΟ ΤΡΙΩΝ εἰδῶν Απριλλίων ἐν "τῷ ναῷ τ᾽ Ομονοίας γραφομένῳ παρῆσαν, Λύκιος [c] Καλ- "πύρνιος Μενενία Πείσων, Σερβίος Παπώνιος Λεμωνία Πο-

m Τε κ᾽ ἴσαδαι.] Voces τε κ᾽ ἴσαδαι non interpretatur *Epiphan.* κ᾽ ἰσιάδαι legendum eſſe conjicit *Petitus*, p. 66. nec mihi diſplicet conjectura.

n Ακυρώσαδαι] *L. B.* ἀκυρῶται.

o Γαΐου θάνατον,] Καίσαρος *Busb.* Forſan Γαΐου Καίσαρος.

p Τὰς Υρκανοῦ πρέσβεις εἰσαγαγόντες,] Τὰς malui cum *Busb.* quam τ᾽ *Editorum Aliorumque.*

q Εποίησαν·] Εποιήσαντο *Busb.*

r Τυγχάνειν ἐβούλοντο.] Ita ex *Codd. Voſſ.* in *Vulgatis* & *ceteris* omnibus (quod ſciam) libris *MSS.* τυγχάνειν ἐβούλοντο· κ᾽ Δολοβέλλας ὑ λαῶν τῶν ἀπ᾽ Υρκανοῦ γράμματα ἐπιστείλῃ τοῖς κ᾽ τὴν Ασίαν ἅπασαν, κ᾽ τῇ Ἐφεσίων πόλει, πρωτεύουσῃ τ᾽ Ασίας ἅπας. Δολοβέλλας αὐτοκράτωρ &c. reliquis omiſſis. Non ita tamen in codicibus *Latinis*, utpote plenioribus: quorum etiam defectus in ſequentibus notare non gravabor.

s Παρατίθεμαι δ᾽ κ᾽ τὸ δόγμα,] Hic incipit ingentis lacunæ ſupplementum à *Jacobo Gronovio* ſartum, cujus deinceps integras notas ſubjecimus. Dedicationem vero, atque Præfationem ‡ inter ſimilia Collectanea ſuis locis collocavimus. HAV.

t Πραγματείαν.] MS. πραγματίαν.

v Εκ τ᾽ ταμείου] Satis caute peculiarem hanc deſignationem loci vel ipſe auctor addidit, vel iſtæ urbes, quibus id SCtum exhibitum fuit, & unde Joſephus exſcripſit ac repetiit, eas voces habuerunt adſcriptas. Sic enim probabatur legitima ejus auctoritas, non tantum quod hinc patebat exſtare, ſed quoniam decretum tale vix ante poſſet vindicare aliquam vim, niſi poſtquam illuc delatum eſſet, quo ſpectat locus Taciti lib III. Annal. cap. 51. & alia tam multa antiquorum verba, ut fere erubeſcendum ſit recentiores feciſſe, ut id ipſum adeo ſæpe ab ipſis iterarent, ac denuo per typos moneretur, tanquam non unicuique patens. Inde ergo petitum eſt hoc fidei & probationis pignus, quo illa tum vigere incepit. GRONOV.

x Εκ τ᾽ δέλτων τ᾽ δημοσίων τ᾽ ταμιβλικῶν.] An non ſatis multa verba? & poſſet videri abundantia ſupervacua Quum enim ærarium foret cura propria quæſtorum, non tantum ratione pecuniarum ſed etiam tabularum publicarum, ut per quos etiam conſulta publica in id deferebantur, certe alterutrum ſuffecturum erat. Nimirum ita res ſe habuit, ut & tabulæ de pecuniis ſeu redactis ex provincia ſeu variorum redituum imperii, omnes illæ forent etiam publicæ & per quæſtores conficerentur; ut hinc quum diſtincte loqui oporteret, videatur ſuffeciſſe ad has pecuniarias intelligendas, ſi dicerentur tabulæ publicæ, quod ab initio quæſturæ inceptum videtur continuaviſſe in perpetuum. Sed poſtea quum ad eoſdem quæſtores fuit delata etiam cura ſervandi Senatuſconſulta & decreta; tabulas, quas de iis conficiebant, & ex quarum diſpoſitione patebat ſingulorum locus, & ex delatione firmitas, videntur dixiſſe tabulas, ut erant, etiam quidém publicas, ſed ſimul quæſtorias, quod in ea potiſſimum parte ærarii ſervarentur, quæ in cura quæſtorum eſſet. Quippe haud dubie ærarium ſic fuit diſtinctum, ut conclave aliud (unum ſive plura) inſervierit cuſtodiæ pecuniarum, aliud SCtis. Itaque quum Joſephus ſupponi debeat hæc olim hauſiſſe vel ex exemplo, quod patuit in templo Hieroſolymitano, vel loco ærarii Saturni quo æra legum & SCtorum deferri & ſervari ſolebant, apparet unicum ſpecimen præſcriptionis, quæ ſolebat præponi apographis illis, quæ auctoritate publica ex authentico ſumptæ & deſcriptæ erant, cui ſimile nullum memini legiſſe. GRON.

y Κοίντῳ Ρυτιλίῳ Κορνηλίῳ] Memorandi iſtius anni DCCIX quæſtorum urbanorum nomina penitus interciderunt, ut patet ex Faſtis per viros doctos collectis. Eſt quidem apud Pigium Cornelius Spinther, ſed non alia ejus mentio, quam quod titulo Exquæſtoris extra urbem & Italiam fuerit, ut hinc ea pars inſtaurari queat. Notabis tamen vocem Ρυτιλίῳ tantum eſſe poſitam in margine, ut quædam quoque alia, ſed tamen omnia egregia ad reſtitutionem hujus loci, ut videatur ea vir doctus in margine notaviſſe collecta ex pleniore codice Manuſcripto, ut idcirco etiam de hoc nomine dubitare non ſuſtineam & ideo poſui ſuo ordine. Alioquin ſi res ita habuiſſet, facile & credibile erat auctorem ſcripſiſſe Κοίντῳ Κορνηλίῳ ταμίαις, ut ſolent in his collegiis Romani per negligentiam copulativæ. GRON. In *Epiphanii* libris, *ſub Quinto Rutilio erarii cuſtode; dum tertio idus Aprilis in templo Concordiæ conſcriberentur, præſente Lucio Calpurnio & reliquo Senatu. Publius Dolobella & M.*

z Δέλτῳ δευτέρᾳ] Magis etiam notabilis eſt hæc deſignatio, nempe quod hoc SCtum fuerit tabula ſecunda & ex primis. Sic enim videmus in hoc ſpecimine finiri velut ex more communi verba ſolita præmitti exemplis decretorum publicorum; quæ deſcriberentur publico juſſu, & deſcripta in alias mitterentur regiones aut provincias aut urbes, addito non tantum loco, quem in ærario obtinebant, ſed etiam præpoſitis nominibus quæſtorum, qui tunc erant, quum illa deſcriberentur; prout nunc cenſeo conſiderari debere nomina quæſtorum, quæ hîc poſita cernimus. Illud itaque ταμείου τ᾽ δέλτων τ᾽ ταμιβλικῶν ſupponi oportet bene magni ſpatii, ſive id haberi oporteat unum conclave, ſive in plura diductum, ut illic tot æra, quæ fuerunt innumera in tanto & tanti temporis imperio, in manifeſto penderent oculis ſtatim expoſita, & ibidem δέλτου δευτέρου κ᾽ ὀκ τ᾽ πρώτων hanc fuiſſe, ut decretorum tabulæ illic fuerint fixæ numero facto & collecto ab ipſo ingreſſu, ut diceretur tabula prima, ſecunda, tertia &c. prout propinqua eſſet ingreſſui: nec tantum, ſed etiam primæ aut ſecundæ aut tertiæ pro ordine, in quem erant digeſtæ ab ſummo tabulato ad infimum ſolum, vel vice verſa, ubi profecto potuerunt plures eſſe ordines, non ſecus ac hodie forulos librorum formamus. Eſt aliquid ſimile in tabernis veterum, quas ita depingit Martialis I, 18.

Hoc nomen dominus gerit taberna,
De primo dabit alteroque nido
Raſum pumice, purpuraque litum.

Quinimo talis ordo tabularum in porticibus ornandis apud Cl. Sponium in Miſcellan. pag. 337. ſήσουσι τὴν εἰκόνα ἐπὶ τὰς πρώτας πύλας τ᾽ Δωρικῆς, ubi vir doctus reddidit *ſtatuam ejus collocent juxta tabulas primæ* (h. e. incipientis, & prope ingreſſum, ut ego explico) *porticus Dorica*, confundens tabulas & menſas. GRON.

a Εκ τ᾽ πρώτων.] Diverſi, ut puto, foruli erant, Decretis adſervandis deſtinati, ſignatique numeris, I. II. III. &c.

b Τῇ πρὸ τριῶν εἰδῶν Απριλίων] Itaque nec menſis integer præterlapſus fuit ab Idibus Martiis occiſo Cæſare inclitis, ut hinc pateat, quantopere urſerint Judæi, homines ardenti fervidoque ingenio & præſertim in ſuis commodis, confirmationem favoris & privilegii ab Julio ſperati; quum tantæ curarum moles confluerent de univerſi imperii lapſantis cuſtodia, hi tamen de ſuis per Aſiam ſparſis civibus cupiverunt eſſe certi. Nempe ad id impetrandum ab utroque conſule plurimum valuit imber aureus, ut palam de M. Antonio ſcribunt cum infamia ejus perpetua veteres ſcriptores. GRON.

c Καλπόρνιος Μενενία.] Ita niſi fallor jure edidi, quum in MSto reperirem vitioſum κ᾽ καρπόνιος μενήνια, quum in eo ſequerer exempla doctorum hominum, quibus in aliis ſcriptoribus occurrit idem error. Mox in MS. erat Σεργίνιος Παπτίνιος Νεμωνία Τοίντος, ubi prima vox videbatur abundare duabus literis ιν, quas expuli. Certe id mihi probabilius viſum fuit, ad ſimilitudinem præcedentis decentius, (ubi etiam tamen poterat videri ſcripſiſſe Λύκιος Γαΐου ὑὸς Καλπ.) quam ſi vellem tentare Σερ. Σερ. υἱὸς, hoc eſt, *Servius Servii filius.* Falſa iſta Nemonia tribus mox adhuc occurrit. Et recte ſpero mutaviſſe. GRON. Καὶ Καρπόνιος Μενήνια Πείσων Σεργίνιος Παπτίνιος Νεμωνία Τοίντος in *MSS. Voſſ.* Verum in textu exprimendo ſequutus ſum *Gronovium*, cui in notis non diſplicet ut legatur Λύκιος Γαΐου ὑὸς Καλπ.

d Τη-

"Ποπίης, Γαΐος Καινίνιος [d] Τηρεντίνα [c] Ρεβίλιος, Πόπλιος
"[f] Τιδήτιος, Λεύκιος [g] Απυλήϊος Λευκίε υἱὸς Σεργία, [h] φλά-
"βιος Λευκίε Λεμωνία, Πόπλιος Πλάτιος Ποπλίε Παπ-
"εἰα, Μάρκος [i] Ακύλιος Μάρκε Μεκία, Λέκιος [k] Ερύκιος
"Λευκίε [l] Στελλατίνα, [m] Μάρκος Κυίντιος [n] Μάρκε υἱὸς
"Πολλία [o] Πλαγκίλλος, Πόπλιος Σέργιος. Πόπλιος Δολο-
"βέλλας, Μάρκος Αντώνιος ὕπατοι [p] λόγες ἐποιήσαντο. περὶ
"ὧν [q] δόγματι συγκλήτε Γάϊος Καῖσαρ ὑπὲρ Ιουδαίων
"ἔκρινε, καὶ εἰς τὸ ταμιεῖον σὺν ἔφησεν ἀνενεχθῆναι, περὶ
"τέτων ἀρέσκει ἡμῖν γνέσθαι, [r] ὡς καὶ Ποπλίῳ Δολοβέλλᾳ καὶ
"Μάρκῳ Αντωνίῳ τοῖς ὑπάτοις ἔδοξεν, ἀνενεγκεῖν τε ταῦτα
"εἰς δέλτους εἰς πρὸς τὰς κῆ πάλιν ταμίας, ὅπως φροντίσω-
"σι καὶ αὐτοὶ ἐν δέλτοις ἀναθεῖναι διπτύχοις. [s] ἐγένετο πρὸ
"πέντε εἰδῶν Φεβρουαρίων ἐν τῷ ναῷ τῆ Ομονοίας. οἱ δὲ
"πρεσβεύοντες παρ' Υρκανε τε ἀρχιερέως ἦσαν δέτοι· Λυσί-
"μαχος Παυσανίου, Αλέξανδρος Θεοδώρου, Πατρόκλος
"Χαιρέου, Ιωνάθης Ονείου.

ια'. Επεμψε δὴ τέτων Υρκανὸς [t] τὸν πρεσβύτων ἕνα καὶ
[v] πρὸς Δολοβέλλαν τὸν τῆ Ασίας τότε ἡγεμόνα, ἀξιῶν καλῶν
λύσαι τὸν Ιουδαίους τῆ στρατείας, καὶ τὰ πάτρια τηρεῖν
αὐτοῖς ἐᾶν, [x] ἀπολύοντα τε καὶ ταῦτα ζῆν. [y] λαβὼν δὲ ὁ Δο-
λοβέλλας τὰ παρὰ Υρκανε γράμματα, μηδε βουλὴν
μενος ἀπασάμε [z] τοῖς κῆ τὴν Ασίαν ἅπασι γράψας καὶ
τῆ Εφεσίων πόλε [a] πρωτεύσῃ τῆ Ασίας, [b] περὶ τῶν Ιουδαίων.
ἡ δὲ ἀπιστολὴ τέτον περιέχε τὸν τρόπον.

"nius Terentina Rebilius, Publius Tidetius, Lu-
"cius Apulinus Lucii *filius* Sergia, Favius Lucii
"*filius* Lemonia, Publius Platius Publii *filius* Pa-
"piria, Marcus Acilius Marci *filius* Mæcia, Lu-
"cius Erucius Lucii *filius* Stellatina, Marcus Quin-
"tius Marci filius Pollia Plancillus, Publius Serius.
"Publius Dolabella, Marcus Antonius consules
"verba fecerunt. In quibus rebus senatusconsulto
"Cajus Cæsar pro Judæis decrevit, neque ante cu-
"ravit in ærarium deferri, de his placet nobis fie-
"ri, sicut etiam Publio Dolabellæ & Marco An-
"tonio consulibus visum fuit, & deferre ista in
"tabulas, & ad quæstores urbanos, ut & ipsis curæ
"sit ea in tabulis duplicibus reponere. Factum est
"ante diem quintum idus Februarias apud ædem
"Concordiæ. Legati autem ab Hyrcano pontifi-
"ce erant isti: Lysimachus Pausaniæ *filius*, Ale-
"xander Theodori, Patroclus Chæreæ, Jonathas
"Oniæ.

11. Sed & ad Dolabellam, qui tunc Asiæ præ- *Legatum ad Dolabellam mittit Hyrcanus.*
erat, Hyrcanus unum ex his legatis misit, obse-
crans ut dimitteret Judæos à militia, & servaret
eis patria instituta, sineretque ex illis vitam agere.
Dolabella vero post acceptas ab Hyrcano literas,
nulla adhibita deliberatione, tum omnibus Asiatici-
cis epistolam misit, tum etiam Ephesiorum urbi,
quæ prima erat Asiæ, de Judæis. Atque epistola
illa erat hoc exemplo.

12. "PRY-

d Τηρεντίνα Ρεβίλιος,] Id quoque probatum iri spero, quum sic repono pro τηρεντίνα ρεβίλιος, etsi potuit Josephus, & in prima voce literam ν omisisse quocunque casu. Nam ultimam partem cognominis etiam extulerit per λιος, ut sæpe Græci, & infra adest Κυϊντιλίῳ. sed quum non sit credibile etiam sic exstitisse in primigenio, opinor recte etiam me vertisse. GRON.

e Ρεβίλιος, Πόπλιος] Sic *Gronov.* Ρεβίλιος in *MSS.* Forsan Τερεντίνα Ρεγίλιος.

f Τιδήτιος, Λεύκιος] Mallem Τιδήτιος.

g Απυλήϊος Λευκίε υἱὸς Σεργία,] Forsan Ακυλήϊος.

h Φλάβιος Λευκίε Λεμωνία,] Huic nomini præceptum est suum prænomen, quod videtur fuisse ei antepositum, forsan interceptum ab voce præcedente σεργία, quasi fuerit *Aulus Flavius*. GRON A. φλάβιος legendum recte conjicit *Gronov.* prænomine forsan absorpto à litera finali in voce præcedente.

i Ακύλιος Μάρκε Μεκία,] Nomen valde dubium ad Latine exprimendum, utrum fuerit *Acilius*, an *Aquilius*. GRON. Ita edidit *Gronov* Ακυλίος in *MSS.* an pro Ακυλίος vel Ακυΐλιος, aliorum esto judicium.

k Ερύκιος Λευκίε Τηλιτλάτα.] Sic erat in MS. plana aberratione, ut mihi videbatur, pro Στελλατίνα. GRON.

l Στελλατίνα,] Non dubitavi Στελλατίνα in textum recipere, prout legendum esse conjecerat *Gronov.* Τηλιτλάτα corrupte in *MSS.*

m Μάρκος Κυίντος Μάρκε υἱὸς Πολλία] Verba ista sic exstant in MS. varie corrupta, quum secunda vox ut alterum prænomen tolerari nequeat, unde ad Quintios retuli, quorum quum sint talia cognomina jam olim. quæ deducuntur ex nominibus familiarum aut aliis cognominibus, ut Crispinus ab Crispus, Flamininus ab Flaminius, potest etiam tolerari Plancilus pro Plancillus ab Plancus vel Plancius, ut in Arriis est Balbillus, quamvis exstare hactenus hoc tantum loco novi Plancillum, cui valde affine est cognomen Pacilus jam in re publica usurpatum. Tribum illi dedi, quæ proxima erat scripturæ corruptæ. GRON.

n Μάρκε υἱὸς Ποπλία] Ita *Gronov.* Μάρκος Κύϊντος Μάρκε υἱὸς Ποπλία in *MSS.* Ποπλίε forsan pro Ποπλιλία vel Ποβλιλία.

o Πλαγκίλλος, Πόπλιος Σέργιος.] Πλαγκίλιος in *MSS.* Πλαγκίλιος *Gronov.*

p Λόγες ἐποιήσαντο.] Sic *Gronov.* λόγοις & mox δόγματι in *MSS.* Sed in posteriori verbo sextæ literæ superscribitur T.

q Δόγματι —— ἔκρινε,] Sic loquitur, quasi plane ista res jam fuisset acta in senatu & consulto ejus firmata ante necem Julii. Quod si ita est, jam intelligimus interiorem causam, cur in exterarum gentium multitudine necem Julii ejulante sic eminuerit insania Judæorum, ut diserte notat Suetonius, quod viri docti non satis perspiciunt, quum in hoc arcano ea res sita sit. Quid si tamen non videatur factum fuisse vivo Cæsare, sed universum hoc includi & pendere ab uno SCto de ratis habendis actis Cæsaris, ut sint verba plena doli & ex violentia ac jussu M. Antonii sic composita? Hactenus tamen sequimur quod scriptum est. GRON.

r Ως καὶ Ποπλίῳ Δολοβέλλᾳ] Ως καὶ συγκλήτῳ ἔδοξεν juxta *Epiphanium*, qui vertit, *sicut & Senatui visum est ut hæc in tabulis æreis deponantur, & per singulas civitates transmittantur, quatenus curent & illi in tabulis reponere quod decretum est. Quinto i-*

dus Februarias &c.

s Εγένετο πρὸ πέντε εἰδῶν] Nempe ista delatio SCti in ærarium. Tantum scilicet temporis traxit ista ad plenissimam SCti confirmationem requisita nota, antequam posset peragi, sive ob molestias reipublicæ exortas, sive artibus utriusque Consulis rapacissimi per annum suum, ut inde adhuc fieret hæc res Judæis pretiosa magis & carior, & per decem menses concursare debuerint ad impetrandam hujus rei consummationem, ac SCtum æri incidendum, & quidem ita, ut tabulæ essent duplices. Erant enim alioquin ἁπλᾶ. & hinc quoque talia inde sumpta exempla, ut notum satis. Sed nunc etiam id ipsum singulare est, tanquam SCta omnia in ærario non sint incisa uni & patenti tabulæ, sed multa duplicibus, ut haberentur plane δίθυρα, atque unum per duas tabulas extensum complicari posset & sic dimidium loci tantum occupare, quam alioquin teneret. An vero pertinuit hoc ad SCta de provinciis & regionibus exteris, ut illis separatim destinatum fuerit conclave, idque juxta parietes habuerit suspensas δέλτους διπτύχους vel δισσύχους, tam bene illustratas olim ab Salmasio, quam facinorose tractatas nuperrime ab clericato omnium librorum, quos non legit, editore. Ex hoc loco utique præclara antiquitatis illustratio non tantum ærarii Saturni, sed ubi illa δίπλυχα vel δίθυρα fuerint, notabiliter usurpata. GRON.

t Τῶν πρεσβύτων ἕνα] Quis ille speciatim fuerit exprimitur ab Josepho in sequentib. ex testimonio ipsius Dolabellæ ad civitatem Ephesinam, nempe Alexander Theodori filius. Sed pariter inde probatur illic scribi admodum minute Δολοβέλλας ὁ λαβὼν παρὰ Υρκανε γράμματα, sed quæ patet per fraudem quandam & astum ex pleniore historia fuisse repetita; item, quam absurde vertatur ibidem *Atque sta Dolabella Hyrcano per literas roganti gratificatus est.* locus ille Græcus καὶ ταῦτα τῷ Δολοβέλλᾳ Υρκανῷ πρεσβεύσαντι πρὸς αὐτὸν ἐχαρίσατο. GRON.

v Πρὸς Δολοβέλλαν τὸν τῆ Ασίας τότε ἡγεμόνα,] Eximie id convenit cum historia, quæ dictat jam mense Junio Dolabellam has regiones petisse & occupavisse. GRON.

x Επιτρέπειν τε καὶ ταῦτα ζῆν.] Επιτρέπειν τε habui è *Cod. Busb.* qui nisi in hoc loco convenit cum *Editis*, in quibus καὶ κῆ τ. ζ.

y Λαβὼν δὲ ὁ Δολοβέλλας] Voculas aliquot ante λαβὼν excidisse suspicor: eoque magis, quod in *Epiphanio* sit, *quod facilius impetravit. Siquidem Dolabella* &c

z Τοῖς κῆ τὴν Ασίαν ἅπασι γράψας καὶ τῆ Εφεσίων πόλε] Si inspexeris vulgatas editiones, agnosces alteram fraudem. Cæterum hæc urbs speciatim notanda erat velut caput omnium; in cujus titulo isto, quo dicitur πρωτεύσα, quale resederit privilegium & quæ auctoritas, apparet ex fine epistolæ, ut nempe illa partim exemplo suo, partim dignitate aliis imperaret. Et certe in ea urbe multos fuisse Judæos etsi Acta Apostolorum non habuerint occasionem significandi, tamen ibi confediſe multitudinem discimus ex Suida in voce Ιουδαῖος, ubi legimus Τερίωνος ἀρχηγὸς τῶν ἐν Εφέσῳ Ιουδαίων. Quin etiam Norbani Flacci epistola ad Ephesios memorat apud Philonem pag. 1036. GRON.

a Πρωτεύσῃ τῆ Ασίας,] Ita in *Apographis* nostris & *Editis Josephi*. Εφεσίων πολιτευόντων in *MSS.* ut dicit *Gronov.*

b Περὶ τῶν Ιουδαίων.] Forsan ὑπὲρ τῶν. nisi ὡς hic idem valeat ac ὑπέρ.

Dolobella litera ad Ephesios.

12. "PRYTANE ARTEMONE, die primo Lenæonis, Dolabella imperator senatui Ephesiorum & magistratibus & populo salutem. "Alexander Theodori filius, legatus Hyrcani, "filii Alexandri, pontificis Judæorum & ethnarchæ, mihi significavit non posse populares suos "militiæ nomen dare, idcirco quod nec arma ferre queant, nec iter illi facere diebus Sabbatorum, neque cibos patrios & quibus consueverant "seorsum comparare. Propterea ego do illis, sicut "etiam magistratus, qui ante me fuerunt, immunitatem à militia, permittoque ut utantur patriis "institutis, cum propter sacra & res divinas ex "more suo congregantur, & ad oblationes in sacrificia faciendas, & vos volo literas de istis per "urbes singulas dimittendas curare.

Decretum L. Lentuli consulis.

13. Et hæc quidem Dolabella, cum Hyrcanus ad eum legatos misisset, gratificatus est nostris. "LUCIUS vero Lentulus consul dixit; Cives "Romanos Judæos, * sacra Judaïca habentes iisque operantes in urbe Epheso, pro tribunali re"ligionis ergo ab militia dimisi, ante diem duo"decimum calendas Octobres, Lucio Lentulo "Cajo Marcello consulibus. Adfuerunt Titus Ap"pius Titi filius Balgus Horatia legatus, Titus "Tongius Titi filius Crustumina, Quintus Ræ"sius Quinti *filius*, Titus Pompejus Titi *filius* "Longinus, Cajus Servilius Caji *filius* Terentina "Bracchus tribunus militum, Publius Clusius "Publii *filius* Veturia Gallus, Cajus Sentius Ca-

ιϛ'. "[c] ΕΠΙ ΠΡΥΤΑΝΕΩΣ [d] ΑΡΤΕΜΩΝΟΣ Λη"ναιῶνος πρώτῃ, Δολοβέλλας αὐτοκράτωρ Εφεσιων "βουλῇ καὶ ἀρχουσι καὶ δήμῳ χαίρειν. Αλεξανδρος Θεο"δώρου, πρεσβεύσας παρ' ἐμοῦ πρὸς Λευκιον Λέντλον "καὶ ἐπανάγκης τῶν Ιουδαίων, ἐνεφάνισέ μοι ὡς οὐ δύνα"ται στρατεύεσθαι τοὺς πολίτας αὐτοῦ, διὰ τὸ [e] μήτε ὅπλα "βαστάζειν δύνασθαι, μήτε ὁδοιπορεῖν αὐτοὺς ἐν ταῖς ἡμέραις "τῶν Σαββάτων, μήτε τροφῶν τῶν πατρίων καὶ συνη"θῶν [f] κατ' αὐτοὺς ἐπορεῖν. ἐγώ τε οὖν αὐτοῖς, καθὼς "καὶ οἱ πρὸ ἐμοῦ ἡγεμόνες, δίδωμι [g] τὴν ἀσπάρειαν, καὶ "συγχωρῶ χρῆσθαι τοῖς πατρίοις ἐθισμοῖς, ἱερῶν ἕνεκα "καὶ ἁγίων συναγομένοις, καθὼς αὐτοῖς νόμιμον, καὶ "τῶν περὶ τὰς θυσίας [h] ἀφαιρεμάτων, ὑμᾶς τε βούλο"μαι ταῦτα γράψαι κατὰ πόλεις.

ιζ'. Καὶ ταῦτα μὲν Δολοβέλλας [i] Τρκανοῦ πρεσβευσαμένου πρὸς αὐτὸν [k] ἐχαρίσατο τοῖς ἡμετέροις. "ΛΕΥΚΙΟΣ "ὁ Λέντλος ὑπατος [l] εἶπε· Πολῖται Ρωμαίων Ιουδαίους, "ἱερὰ Ιουδαϊκὰ ἔχοντας καὶ ποιοῦντας ἐν Εφέσῳ, [m] πρὸ τῆ βή"ματος [n] δεισιδαιμονίας ἕνεκα θρησκείας ἀπέλυσα, [o] πρὸ "δεκαδίο καλανδῶν Οκτωβρίων, Λευκίῳ Λέντλῳ, Γαΐῳ "Μαρκέλλῳ ὑπάτοις. [p] παρῆσαν [q] Τίτος Αππιος Τίτου "υἱὸς Βάλγως Οραπια πρεσβευτὴς, Τίτος Τόγγιος Τί"του υἱὸς Κρουσμίνα, Κόιντος [r] Ραίσιος Κοίντου, Τίτος "Πομπήιος Τίτου Λογγῖνος, Γάιος Σερβίλιος Γαΐου "[s] Τηρεντίνα Βράκχος χιλίαρχος, Πόπλιος [t] Κλύ"σιος [v] Ποπλίου [x] Ερωεία Γάλλος, Γάιος [y] Σέντιος "[z] Γα-

c Ἐπὶ Πρυτάνεως] Atqui ex nummis docent viri docti summos magistratus in urbe Epheso fuisse aut Ἀρχιερέως aut Γραμματέως, sicut Rhodo præfuisse Prytaneis tam ex nummis quam ex scriptoribus probant. Discamus igitur in urbe Epheso si non fuit magistratus, quia mox agnoscit ἄρχοντας, certe Prytanes usos hoc honore fuisse, ut præscriberentur in decretis; id quod jam pertractatum est. Cæterum ex instauratione hujus præscriptionis apparet violentia illorum, qui in Josepho dominari voluerunt sublata ista parte, quæ erat curiosissima. GRON.

d Ἀρτέμωνος] Ita juxta meliores *Epiphanii* libros, & in *Gronovii Editione*, & uno ex *Apographis* nostris: Ἀρτεμίσιος in altero, & Ἀρτέμιος in *MSS. Voss.* teste *Gronovio*.

e Μήτε ὅπλα βαστάζειν δύνασθαι,] Vide simile Rescriptum nomine Augusti ad Ephesios pro Judæis apud Philon. Leg. ad Cajum p. 1036. A. B. & infra lib. 16. c. 6 §. 4. SPANH.

f Κατ' αὐτοὺς] Forte καθ' αὐτοὺς. COCC.

g Τῷ ἀσπαρείῳ,] Ita *Gronov.* τῷ ἀσπαρτείῳ in *Apographis* nostris & *Editis Josephi.* τῷ σπαρτείῳ in *MSS. Voss.* ut ait (in Var. Lect. in ima pagina subjectis) *Gronov.*

h Ἀφαιρεμάτων,] Retinui hanc vocem ex Josepho, quum in MS. legatur id quod subnotatum vides contextui ἀπαρχημάτων, solita hæsitatione inter diphthongum αι & vocalem ε, unde & infra notabam in MSto ἰαεροποίαι, item ἀγόριον, & antea Μειλία. Sed miror cur hunc locum non annotaverit in Thesauro Stephanus, quum male in Josepho vertatur *& conferentes in offerenda templo sacrificia.* Video autem quid ex Christianis apportet idem Stephanus. Ego aliter censui. GRON. Sic etiam in *Apographis* nostris. ἀπαρχημάτων in *MSS. Voss.* teste *Gronov.*

i Τρκανοῦ πρεσβευσαμένου] Ita *MSS. Voss.* & *Epiphan.* Τρκανῷ πρεσβευσαμένῳ sine τοῖς ἡμετέροις in *Editis Josephi.*

k Ἐχαρίσατο τοῖς ἡμετέροις.] Quanto rectius & mollius hoc ipsum occurrit tibi, mi lector, quam ista compilatio & mutatio nominis cum participio Τρκανῷ πρεσβευσαμένῳ? GRON.

l Εἶπε·] Forte tollendum. COCC.

* *Sacra Judaïca habentes iisque operantes in urbe Epheso*,] Judaicis sacris addictos, iisque operatos, *Gronov.*

m Πρὸ ἧ ——— ἀπέλυσα,] Plura hic sequuntur in *Rufino* cap. XXI. p. CXVI. Decreta Romanorum, Deliorum, Sardianorum &c. in gratiam Judæorum, quæ hic in Græco Josephi contextu aut Gelenii Versione non leguntur. Eadem omissa in postrema Versione Gallica. Vide etiam infra lib. 16. c. 6. §. 1. & 4. ubi similia Decreta Sardianorum, Cyrenæorum, Ephesiorum referuntur. SPANH.

n Δεισιδαιμονίας ἕνεκα] Non de se ita jactavit Lentulus, sed sic loquutus fuit respectu Judæorum, a quibus scrupulum omnem removere voluit, ut possent indulgere δεισιδαιμονίᾳ, qua esse obsessos Judæos & noverant & videbant quotidie Romani: unde in bonam partem accepi de religione, prout aptissime descriptio ejus huc convenit ex lapide, qui scribitur esse in urbe Pola, *Matri pientissimæ religioni Judaicæ metuenti*, apud Gruterum p. 721., 11, quamvis meminerim Romanos ubique Judaicam superstitionem agitare. GRON.

o Πρὸ δεκαδίο καλανδῶν] Πρὸ δωδέκα καλανδῶν Οκτωβρίων. πολλὰ ἂν εἰσὶ καὶ ἄλλα &c. in *Editis Josephi*, reliquis omnibus omissis usque ad c. 10. §. 25. v. 13. In *Epiphanii* libris: *duodecimo Kalendarum Octobris, L. Lentulo & C. Marcello Coss. præsente Senatu, Balbus Legatus & vicarius Ephesiorum* &c.

p Παρῆσαν Τίτος Αππιος] Satis clara diversitas est, qua nunc illud γεγραμένῳ, vel ut Latini dicunt *scribendo*, omittit, quod supra addebat. Istic enim agebatur de legitimo SCto in urbe facto: nunc autem etsi præscribantur etiam Consulum duorum nomina, tamen illi cum Pompejo non tantum ex urbe fugerant, sed & ex Italia, ut tanquam in provincia hoc decernatur, ubi non licuit implere solennitatem Romæ usurpatam. Et sic habuerunt alia Collegia hinc quandam imitationem, sed ut abstinerent ab illo senatorio *scribendo*. Certe apud Sponium in Miscellaneis pag. 5, in decretis Fratrum Arvalium occurrit identidem *in collegio adfuerunt, & adstantibus fratribus Arvalibus.* Item pag. 69. *Nomina quæ adscripserunt decuriæ ea quæ i. s. s.* Ex quibus primum exstat etiam apud Brissonium libro 1. de Form. pag. 104. in voto Fratrum Arvalium pro Nerone & Octavia. *In collegio adfuerunt Sulpicius* &c. Ea vero quæ recensentur deinceps octo nomina vere Romana sunt, eorum scil. qui adhærebant Pompejo & consulibus fugientibus, ut adversarii Cæsaris, quos idcirco satis magno numero oportuit illic fuisse, quocunque in oppido id decretum fuerit conceptum, ut plane hic sit eadem species, quam describit Tacitus 2. annal. 74. *Consultatum inde inter legatos, quique alii senatorum erant.* GRON.

q Τίτος Αππιος Τίτου υἱὸς Βάλγως] Retineo (quippe venerabile est antiquum) in hoc incerto lectionem in MS. positam, exponens more Romano de Appio Valgo, alioquin ignoto, quum etiam Valgus inter cognomina Romana ignoretur; attamen nihil vetat fuisse, perinde ut Varus, aut Vatia. Alioqui sunt Romana alia nomina his admodum vicina, sive Ampius Balbus, sive Atius Balbus: sed infra plane repetitur Απλιος Βάλβος, qui videtur non fuisse multum ab hoc remotus, etsi augeatur titulo ἀνθυπατικῷ, ut multi tunc fuerunt. GRON.

r Ραίσιος Κοίντου,] Ita *Gronov.* Ραίσιος in *MSS.* & mox Τερεντίνα.

s Τηρεντίνα Βράκχος] Prius more sueto corruptum adjuvi, ut antea. Posterius quod rarissimum in Romanis, quum haberet sibi proximum Γράκχος, tamen non sustinens mutare, sibi reliqui, quamvis facile quarta litera transiret ad molliorem ac vicinam illi γ, ut fieret Βρόγχος sumpto cognomine ex Mileti oraculo, Latine Branchus; tamen quia nec id invenio inter cognomina Romana, intactum transii. Sunt quidem Brochus, Broccus, Brocchus Furiorum cognomen, Broccius, Brocchius, Brocco, Barchius. Sed quis aliquid pro vero præstet? Etiam apud Reinesium est Julius Barneus. GRON.

t Κλύσιος] Κλούσιος in *Apographis* nostris.

v Ποπλίου Ερωείᾳ Γάλλος,] Optime conjicit *Gronovius* Ποπλίου Οὐετουρείᾳ legendum esse. Videsis *Spanii Itiner.* tom. 1. p. 409.

x Ερωείᾳ] Tali appellatione non memini censeri ullam tribum, nec in libris, nec in monumentis aliis. In hoc tamen fragmento bis occurrit. Idcirco nisi placuerit referre inter ignota inscriptionum nomina, quæ in tribubus passim causantur viri docti, fere correxeram Ορφίᾳ, quod tamen remotius est. Sed quum adverterem antecedere vocem Ποπλίου, credidi ultimam diphthongi formam non iteratam a scriba sic obumbraviisse lectionem Josephi, qui scripserat Ποπλίου Οὐειλείᾳ,

La-

"[z] Γαΐου * * ὑὸς Σαβατίνα. [a] Τίτος Ἀτίλιος Τίτου ὑὸς Βόλ-
"βος, πρεσβευτὴς καὶ ἀντιστράτηγος, Ἐφεσίων ἄρχουσι, βου-
"λῇ, δήμῳ χαίρειν. Ἰουδαίους τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ Λέντλος Λέν-
"τλος ὕπατος, ἐμοῦ ἐντυγχάνοντος ὑπὲρ αὐτῶν, ἀπέλυσε τὴν
"στρατείας. [b] αἰτησάμενον δὲ μοι ταῦτα καὶ παρὰ Φανίου τοῦ
"ἀρχιστρατήγου καὶ παρὰ Λουκίου Ἀντωνίου τοῦ ἀντιστρατήγου ἐπέ-
"τυχον, ὑμᾶς τε βούλομαι φροντίσαι μή τις διενοχλῇ.

ιδ'. ΨΗΦΙΣΜΑ [c] ΔΗΛΙΩΝ. "Ἐπὶ ἄρχοντος Βοιω-
"τοῦ μηνὸς Θαργηλιῶνος εἰκοστῇ χρηματισμὸς στρατηγῶν.
"[d] Μάρκος Πείσων πρεσβευτὴς, ἐνδημῶν ἐν τῇ πόλει ἡμῶν,
"ὁ καὶ τεταγμένος ἐπὶ τὴν στρατολογίαν, παρεκαλεσάμενος
"ἡμᾶς καὶ ἱκανοὺς τῶν πολιτῶν, παρεστήσεν, ἵνα, εἴτινες
"[e] Ἰουδαῖοι πολίται Ῥωμαίων, τούτοις μηδεὶς ἐνοχλῇ πρὸς
"στρατείας, ἀφ' οὗ τὸν ὕπατον Κορνήλιον Λέντλον διέσιδαι-
"μονίας ἕνεκα ἀπολελυκέναι τοὺς Ἰουδαίους τὰς στρατείας.
"διὸ πείθεσθαι ὑμᾶς δεῖ τῷ στρατηγῷ." ὅμοια δὲ τούτοις καὶ
Σαρδιανοὶ περὶ ἡμῶν ἐψηφίσαντο.

ιε'. "[f] ΓΑΙΟΣ ΦΑΝΙΟΣ Γαΐου ὑὸς, στρατηγὸς, ὕπα-
"τος, Κώων ἄρχουσι χαίρειν. Βούλομαι ὑμᾶς γνῶναι, ὅτι
"πρέσβεις Ἰουδαίων μοι παρεγένοντο, ἀξιοῦντες λαβεῖν τὰ
"ὑπὸ τῆς συγκλήτου δόγματα περὶ αὐτῶν γεγονότα. ὑποτέ-
"ταχα δὲ τὰ δεδογμένα. ὑμᾶς θέλω φροντίσαι καὶ παρακο-
"σαι τῶν ἀνθρώπων καὶ τὸ συγκλήτου δόγμα, ὅπως μετὰ τῆς
"ὑμετέρας χώρας εἰς τὰ οἰκεῖα ἀσφαλῶς ἀνακομισθῶσι.

ις'. "ΛΟΥΚΙΟΣ ΛΕΝΤΛΟΣ ὕπατος λέγει, πο-
"λίτας Ῥωμαίων Ἰουδαίους, οἵτινές μοι ἱερὰ ἔχειν καὶ
"ποιεῖν Ἰουδαϊκὰ ἐν Ἐφέσῳ ἐδόκουν, δεισιδαιμονίας
"ἕνεκα ἀπέλυσα. τοῦτο ἐγένετο πρὸ [h] δεκαέξ ἡμερῶν καλαν-
"δῶν Ὀκτωβρίων.

ιζ'. "ΛΟΥΚΙΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ Μάρκου ὑὸς, [i] ἀν-
"τιταμίας καὶ ἀντιστράτηγος, Σαρδιανῶν ἄρχουσι, βου-
"λῇ, δήμῳ χαίρειν. Ἰουδαῖοι πολῖται ἡμέτεροι παρεγε-
"νόντες μοι ἐπέδειξαν ἑαυτοὺς συνόδου ἔχειν ἰδίαν καὶ
"τοὺς πατρίους νόμους ἀπ' ἀρχῆς, καὶ τόπον ἴδιον, ἐν
"ᾧ τὰ τε πράγματα καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους ἀντιλογίας
"κρίνουσι· τοῦτο τε αἰτησαμένοις, ἵν' ἐξῇ αὐτοῖς ποιεῖν,
"τηρῆσαι καὶ διετέλεσα ἐκέλευα.

"ji * * filius Sabatina. Titus Atilius Titi filius Bul-
"bus, legatus & prætor, Epheſiorum magi-
"ſtratibus, ſenatui, populo ſalutem. Judæos qui
"in Aſia ſunt Lucius Lentulus conſul, me pro il-
"lis intercedente, dimiſit à militia. Poſtea vero
"cum idem petiiſſem à Fannio imperatore & à
"Lucio Antonio proquæſtore *id ipſum* impetravi,
"voſque volo curare, ne quis *eis* moleſtiam creet.

14. DECRETUM DELIORUM. "Ar- *Decretum Deliorum.*
"chonte Bœoto menſis Thargelionis die vigeſimo
"reſponſum prætorum. Marcus Piſo legatus, cum
"in urbe noſtra ageret, præeſſetque delectui ha-
"bendo, nobis multiſque civium advocatis impe-
"ravit, ſi qui Judæi cives Romani *eſſent*, eos ne
"quis vexaret propter militiam, idcirco, quòd
"conſul Cornelius Lentulus religionis ergo Ju-
"dæos à militia dimiſerit. Quam ob cauſam vos
oportet prætori obtemperare". Similia autem
his etiam Sardiani de nobis decreverunt.

15. "CAIUS FANNIUS Caji filius, impera- *Decretum C. Fannii conſulis.*
"tor, conſul, Coorum magiſtratibus ſalutem. Vo-
"lo vos ſcire, legatos Judæorum ad me acceſſiſſe,
"orantes ut acciperent decreta ſenatus de ipſis fa-
"cta. Ea vero conſulta ſubjuncta ſunt. Vos volo
"ex ſenatuſconſulti ſententia his hominibus curam
"adhibere & proſpicere, ut per regionem veſtram
"ſecure in ſuam revehantur.

16. "LUCIUS LENTULUS conſul dicit, *L. Lentuli decretum.*
"cives Romanos Judæos, qui mihi videbantur ſa-
"cra habere & colere Judaïca in urbe Epheſo,
"religionis ergo dimiſi. Id factum eſt ante diem
"tertium decimum calendas Octobres.

17. "LUCIUS ANTONIUS Marci filius, *L. Antonii litera ad Sardianos.*
"proquæſtor & prætor Sardianorum magi-
"ſtratibus, ſenatui, populo ſalutem. Judæi cives
"noſtri, cum ad me acceſſiſſent, oſtenderunt, ſe
"ſuos habere cœtus ex legibus patriis jam in-
"de ab initio, & locum proprium, in quo
"de negotiis & controverſiis inter ipſos ortis ju-
"dicium ferunt: cumque à me petiiſſent ut id i-
"pſis facere liceret, eadem illis ſervari permittique
"decrevi.

18. MAR-

Latine *Veturia*, quæ apud Sponium in Itiner. tom. 1. pag. 409. Οὐστρεΐαν. GRON.

y Σίττιος Γαΐου * * ὑὸς Σαβαλίνα.] Ecce genus fraudis, quod perfrequens libris antiquis illatum eſt, ut vox aliqua, quoniam in proximo aut ſequente illum verſu iterabatur, traxerit oculos deſcribentis ab ſuo loco ad illum, quem debebat differre pauliſper, & ſic aliqua iſte omiſerit, immo etiam falſa ad poſteros propagaverit. Id fecit in hac parte vocabulum Γαΐου, quod prænomen quum fuiſſet hujus patri, eodemque uſus fuiſſet ille Cajus Polupejus, ut infra ſcribitur, qui vere erat tribu Sabatina, eam falſe transfert ſcriba ad Sentium, qui cenſebatur tribu Æmilia, ut egregie & liquide in repetitione hujus conſularis auctoritatis, quæ infra poſita eſt, diſcimus; unde hunc locum in verſione ſupplevi, Græca notavi lacuna paris ſpatii, ut oportebat. Hoc quidem opinor neceſſarium factu fuiſſe, quoniam falſa tribus adſignabatur Sentio. In eodem infra loco etiamnum in proxime ſequentibus vides citari plures, quos hic locus prætermittit; quo caſu aut jure, neſcio, ſed in illis nihil auſus fui. GRON.

z Γαΐου * * ὑὸς Σαβαλίνα.] In noſtris *Apographis*, Γαΐου ὑὸς Σαβαλίνα, nullo intercedente hiatu. Lacunam hic in *Græcis* inter Γαΐου & ὑὸς Σαβατίνα reliquit *Gronovius*: ſupplevit tamen in *Latinis* ex ſeq. §. 19. Locum in verſione eo modo repræſentavi ex *Gronovio*, quo legendum putat Vir Clariſſimus.

a Τίτος Ἀτίλιος Τίτου ὑὸς Βόλγιος,] Erit Ἀτίλιος, ſi vetera monumenta ſequimur, ubi Atilius Bulbus occurrit, & videtur ipſa corruptela huc ducere, idque exhibui in verſione; ſunt alioqui affines & Aufidius Balbus & Aurelius Balbus & ſuper omnes notus Atius Balbus. Sed abſtinere præſtat. GRON. Erit Ἀτίλιος, ſi vetera monumenta ſequimur, in quibus *Atilius Bulbus* occurrit; & videntur verborum corruptorum veſtigia huc ducere, ait *Gronov.*

b Αἰτησάμενος δὲ] Ita in noſtris *Apographis* pariter ac in *Editione Gronovii*. Ἀντισάμενος in *MSS. Voſſ.* teſte *Gronovio*.

c Δηλίων] In quibus tum frequentes etiam fuiſſe Judæos patet ex ipſo Joſepho, ubi inter Cæſaris Julii decreta, hoc eſt, in ipſa fere hujus narrationis parte ac tempore refert verba hæc ex ejus edicto ad Parianos: Ἐντυχόντων μοι Ἰουδαίων τῶν Δήλῳ καί τινες τῶν παροίκων Ἰουδαίων. Magnum profecto fuit in tam urgente neceſſitate Judæis remitti potuiſſe ab Pompejanis militandi vexationem, quum alios omnes ad eam compellerent nulla adhibita conniventia. Oppreſſit haud dubie Piſonem admiratio auri & argenti, quod in vicem ipſorum Judæorum ceſſit. GRON. Judæos multos fuiſſe in Delo conſtat ſupr. ex §. 8.

d Μάρκος Πείσων.] Admodum notabile indicium in Pompejanorum conſiliis, qui quum verſus omnia miſerint ad colligendas copias, ad Cycladas hunc illuſtris nominis virum delegarunt tali muneri exſequendo: ut ita hiſtoria hujus Piſonis alioqui in toto bello civili non nominati, referri debeat ad libri III. de bello iſto caput IV. apud Cæſarem, ubi ex Bœotia & Achaja magnus numerus ſupplementi nomine diſtribuitur legitur. Et hinc Cæſar III. Civil. cap. 4. ait Pompejum effeciſſe legiones duas ex Aſia, quas Lentulus conſcribendas curaverat. GRON. Hiſtoria hujus *Piſonis* (ut notavit Cl. *Gronovius*) referri debet ad lib. 3. *Commens. Cæſaris* de *Bello Civili*, c. 4.

e Ἰουδαῖοι] MS. Ἰούδαιοι.

f Γαΐος Φάνιος Γαΐου ὑὸς στρατηγὸς, ὕπατος] Eſt hic ergo Fannius alius illo, quem ponit Joſephus XIII, 17, ubi tractatur materia ſimilis, ſed quem ponit abſque prænomine, & dicitur Μάρκου υἱὸς, & tantum στρατηγὸς. Itaque hæc eſt momentoſa acceſſio ad conſummandos faſtos hujus temporis, ſi conſtaret quo anno titulum hunc uſurpaverit. Certe enim inter Conſules, ne quidem ſuffectos, occurrit quiſquam Fannius conſul. Itaque ut hoc neſcimus, ita egregie evenit, ut hunc Fannium noſcamus ex Cicerone, unde allegavit Pigius pag. 442 inter duces Cn. Pompeii eumque in Græciam ſequutos C. Fannium" f. "n. Strabonem cognomine, quod ut inde accipimus, ita ex hoc loco haurimus patrem ei fuiſſe Cajum. Neque enim cauſa nulla nos monet de Cæpione cogitare. Interea conſulatum hujus Fannii videbimus, quum exoriretur notitia conſulatus C. Rabillii, qui infra ciatur. GRON. De hoc Fannio videſis *Pigium* in *Annalibus*, tom. 3. p. 442. de quo loco nos monuit *Gronov.*

g Λέγει,] Εἶπεν legiſſe videtur *Epiphan.*

h Δεκαπρίων καλανδῶν Ὀκτωβρίων.] In *Epiphanii* libris *duodecimo Kalendarum Juliarum.*

i Ἀντιταμίας] *MSS.* ἀντὶ ταμίου.

M. Publii aliorumque teſtimonium.

18. "MARCUS PUBLIUS Spurii filius & "Marcus Marci & Publii filius Lucius dicunt. "Cum Lentulum proconſulem adiiſſemus, illum "edocuimus, de quibus rebus Doſitheus Cleopa- "tridæ filius, Alexandrinus, verba fecit, ut Judæos "cives Romanos ſacra Judaïca celebrare ſolitos, "* ſiquidem ei videretur, religionis ergo dimitte- "ret; & dimiſit ante diem tertium decimum ca- "lendas Octobres.

Senatus decretum.

19. "*Menſe* QUINTILI Lucio Lentulo, Ca- "jo Marcello conſulibus. Aderant Titus Appius "Titi filius Balbus Horatia legatus, Titus Ton- "gius Cruſtumina, Quintus Ræſius Quinti *filius*, "Titus Pompejus Titi filius, Cornelius Longi- "nus, Cajus Servilius Caji *filius* Terentina Brac- "chus tribunus militum, Publius Cluſius Publii "filius Veturia Gallus, Cajus Teutius Caji *filius* "Æmilia tribunus militum, Sextus Atilius Sexti "filius Æſquilina Serranus, Cajus Pompejus Caji "filius Sabatina, Titus Appius Titi *filius* Menan- "der, Publius Servilius Publii filius Strabo, Lu- "cius Paccius Lucii *filius* Collina Capito, Aulus "Furius Auli filius Tertius, Appius Menas. His "præſentibus Lentulus decretum pronunciavit; "Judæos cives Romanos, qui ſacra Judaïca facere "conſueverunt in urbe Epheſo, pro tribunali re- "ligionis ergo dimiſi.

Laodicenſium litera ad C. Rabilium.

20. "LAODICENSIUM magiſtratus Cajo "Rabilio Caji filio conſuli ſalutem. Sopater Hyr- "cani pontificis legatus reddidit nobis à te epiſto- "lam, qua ſignificabat nobis, ab Hyrcano Judæo- "rum pontifice quoſdam profectos attuliſſe literas "de gente ipſorum ſcriptas, ut Sabbata Judæis li-

ιη'. "[k] ΜΑΡΚΟΣ ΠΟΠΛΙΟΣ ὁ [l] Σπυρίυ ὑὸς ϗ Μάρ- "κ☉ Μάρκυ καὶ Ποπλίυ ὑὸς Λύκι☉ λέγυσι. Λέν- "τλῳ τῷ ἀνθυπάτῳ πρεσβεληλύθαμεν ἐδιδάξαμεν αὐτὸν περὶ "ὧν [m] Δωσίθε☉ Κλεοπατρίδυ Αλεξανδρεὺς λόγυς ἐ- "ποιήσατο, ὅπως [n] πολίτας Ρωμαίων [o] Ιυδαίυς ἱερὰ Ιυ- "δαϊκὰ ποιεῖν εἰωθότας, ἂν αὐτῷ φανῇ, δεισιδαιμονίας "ἕνεκα ἀπολύσῃ· καὶ [p] ἀπίλυσε πρὸ [q] δεκαλενῶν κα- "λανδῶν Οκτωβρίων.

ιθ'. "[r] ΚΥΙΝΤΙΛΙΩι Λυκίῳ [s] Λέντλῳ, Γαΐῳ Μαρ- "κέλλῳ ὑπατείς. παρῆσαν Τίτ☉ Αππι☉ Τίτυ ὑὸς "Βάλβ☉ Οραπία πρεσβυτὴς, Τίτ☉ Τόγσι☉ Κρυστ- "μίνα, Κόιντ☉ [t] Ραΐσι☉ Κοίντυ, Τίτ☉ [v] Πηΐ☉ "Τίτυ ὑὸς, [x] Κορνήλι☉ Λογγῖν☉, Γάι☉ Σερυΐ- "λι☉ Γαΐυ Τηρωτίνα Βεμιχ☉ χιλίαρχ☉, Πόπλι☉ "Κλώσι☉ Ποπλίυ ὑὸς Ερυξία Γαλλ☉, Γάι☉ [y] Τεύ- "τ☉ Γαΐυ Αἰμιλλία χιλίαρχ☉, Σέξτ☉ Απίλλιος Σέξτυ "ὑὸς [z] Αἰσυμία Σέσρανος, Γάιος [a] Πομπήιος Γαΐυ ὑὸς Σα- "βατίνα, Τίτος Αππιος Τίτου Μένανδρος, Πόπλιος [b] Σε- "ρουίλιος Ποπλίου ὑὸς Στράβων, Λεύκιος Πάκκιος Λυκίυ "Κολλίνα Καπίτων, [c] Αὖλος Φόρμιος Αὔλου ὑὸς Τέρτιος, "Αππιος Μίνας. ὑφ' τύτων ὁ Λέντλος δόγμα [d] ἐξή- "νεγκε· πολίτας Ρωμαίων [e] Ιουδαίους, οἵτινες ἱερὰ Ιου- "δαϊκὰ ποιεῖν εἰώθασιν ἐν Εφέσῳ, πρὸ βήμα☉ δει- "σιδαιμονίας ἕνεκα ἀπέλυσα.

κ'. "ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ ἄρχοντες Γαΐῳ Ραβιλλίῳ Γαΐυ ὑῷ "ὑπάτῳ χαίρειν. [f] Σώπατρος Υρκανῦ [g] ἀρχιερέως πρεσ- "βύτης ἐπέδωκεν ἡμῖν τὴν παρ' σοῦ ὑπιστολήν, δι' ἧς ἐδή- "λου ἡμῖν παρ' Υρκανοῦ τῶν Ιουδαίων ἀρχιερέως ἐληλυθότας "τινὰς γράμματα κομίσαι περὶ τῶν ἐθνῶν αὐτῶν γεγραμμένα, "ἵνα

---

k Μάρκος Πόπλιος] Quinam fuerint iſti duo Marci cum tertio Lucio, quum in ſcripto nulla quidem ſit nota dignitatis, ſed varia habeant addita forſan ad diſtinctionem, tamen nihil ad eam nobis conferunt, & in Romanum morem admitti queunt, ſi ſtatuamus eos ex plebe fuiſſe, & hinc Judaicis ſacris addictos, ut præter prænomina de illis nihil dicatur; unde licet alia cogitari poſſint, judicavi tamen intacta relinqui. GRON.

l Σπυρίυ υἱὸς] Ita in noſtris *Apographis*, prout edidit *Gronov.* (in V. L. Gronovii ἴχνεια ος πυρίυ. Sic MS. media ſunt in margine) Ποπλίυ juxta *Epiphanium*.

m Δωσίθεος Κλεοπατρίδυ Αλεξανδρεύς] Ita ex *Vet. Interpr.* corrupte in *MSS. Voſſ.* δώσι κλεοπατρίδυ ἀλεξανδρεὺς λόγυς.

n Πολίτας Ρωμαίων Ιυδαίυς ποιήσῃ] Hoc poſtremum verbum ſic plane exſtat in MSto, quum prorſus ſit ſupervacuum nec ullum tueatur locum: non enim agitur de Judæis ut fiant cives Romani, ſed ut illi, qui jam erant cives Romani, beneficio aliquo per eum adficerentur. Hinc ſatis mihi fuit id verbum uncis incluſiſſe, & in vertendo omiſiſſe. GRON.

o Ιυδαίυς ἱερὰ] Verbum ποιῆσῃ (quod poſt Ιυδαίυς habent *MSS.* & uncis incluſum dedit *Gronov.*) omiſi, præſertim cum illud non agnoſcat *Epiphan.*

* *Siquidem ei videretur*,] *Vel*, ſi hoc ad eum deferatur.

p Απίλυσε] Ita cum *Epiphan.* ἀπέλυσα in *MSS.*

q Δεκαλενῶν καλανδῶν Οκτωβρίων.] *MSS.* ἑκκαιδεκατῶν ἐκβυκρίων.

r Κυϊντιλίῳ Λυκίῳ Λέντλῳ,] Prima vox continet Romanum nomen ſatis bene notum ubique, ſed ut opinor, male huc conveniens, ut illud aberraverit forſan ad illudendum lectoribus, quippe deſtitutum voce antecedenti; ut hinc fere videatur jus ſibi arrogare veniendi in cenſum propriarum appellationum ſequentibus annectendum. Cæterum exiſtimo vocem *μλνὶ* præceſſiſſe, ut temporis titulus inter prima legeretur, etſi fatear eum aliter conceptum eſſe in antecedentibus. Ita certe egi in verſione, & ideo ſignum defectus non appoſui. GRON. Vox Κυϊντιλίυ abeſt *Vet. Interpr.* Μλνὶ excidiſſe ſuſpicatur *Gronov.* ideoque *Menſe* ante *Quintili* poſuit in verſione. Hoc decretum, omiſſis ſenatorum nominibus, in *veteri verſione* ſic ſe habet. *L. Lentulo & C. Marcello Coſſ. L. Lentulus decretum protulit. Cives Rom. Jud.* &c.

s Λέντλῳ, Γαΐῳ] MS. Λεντλαγαΐω.

t Ραΐσι☉ Κοίντυ, Τίτ☉ Πηΐ☉] En locum plenum nodi, & tantum ulceris, ut difficulter expurges. Immo hinc apparet ſcribam hujus codicis non eſſe laudandum ab doctrina, ſed ab fide, qua perſequutus eſt veſtigia literarum in volumine, quod deſcribebat. An noluerunt hic Ræſius cum Cornelio oſtentare ſuam tribum, quum in inſcriptionibus occurrant duo Ræſii, alter Palatina, alter Fabia, etiam cognominibus diverſi? Quumque omnes gaudeant prænomine, an Cornelius Longinus id fuit averſatus ſolus? In MS. tamen non aliter habetur. Si placet nos exercere in appellatione Πηΐ☉ quidem potuit latere aliquis Pedius, cujus familia bene clara. Sed ex loco ſuperiore nequimus ambigere, quin iſtæ quinque literæ ſint poſterior pars vocis Πομπήι☉, ut omnino ſignificetur hîc tres illos adfuiſſe Κόιντ☉ Ραΐσι☉ Κοίντυ, Τίτος Πομπήι☉ Τίτυ υἱὸς, Κορνήλιος Λογγῖνος. Et quid opus eſt alia tentare? Mox pro Τάλλος probabilius ante exſtat nomen Σίλλος. GRON.

v Πηΐος Τίτυ υἱὸς,] Ita *MSS.* Verum e ſuper. §. 13. Πομπήι☉ legendum videtur. quod etiam monuit *Gronov.*

x Κορνήλιος Λογγῖν☉,] Supra §. 13. decrat Κορνήλιος.

y Τάλτιος Γαΐυ Αἰμιλία] Pro Τάλτιος ante exſtat Σίλλος, ſupr. §. 13. ei affines ſunt Τίτλιος & Τίτιος.

z Αἰσυμία Σίσρανος,] Sic edidi omiſſa litera ς, quæ inſuper in fine adhærebat. Vult enim exprimere nomen tribus, quæ quomodo vocata fuiſſe ſupponetur? Utique iſtud nomen eſt ignotum Romæ. Vicina ſunt *Auſonia* itemque *Auximia* ab claro oppido *Auximum*, ſane colonia quondam & municipio; etiam quandoque ſcriptum *Auſimum*, ut vides in Cluverio. Verum & has tanquam tribuum appellationes perinde iſtic inſolitas animadvertimus, ut hic idem luſus ſit. An vero dicemus aliquid in his contigiſſe, quod nos docent ſcholia in Luciani Vitam Demonactis? Οὐ γὰρ ἴδῃ εἰκὸς ὅτι τῇ Ρωμαίων ἐπιμιξί μι πολιτείᾳ. ἀλλ᾽οὐκοῦν γὲ τῦτο ϗ ἄλλοι, ποίᾳ τινι εἰσηγησάμε- τὸ αὐτὸν φατρίᾳ ἢ ποίων φατριῶν τ Ρωμαίων πολιτίας ἐγκαινισθεί- σης, οἷον Ουϊτλίων, Φλαβίων, ϗ ἄλλων πλείστων. Cæterum meditanti varia viſum fuit latere illic nomen tribus Eſquilinæ, quomodocunque illud fuerit editum; & forſan Αἰσκυλίᾳ. Notant diverſitatem ab Græcis admiſſam in hoc Latino ad ſuam linguam concinnando tutores Dionyſii Halicarnaſſei, ut modo Ισχ, modo Εσχ. incipere, ſed & occurrere Αἰσκυλίνον deprehenderint. Nam quod ſtatim ſequebatur nomen Πολυπίλιος in MS. codice, non exiſtimo me peccaſſe, dum celebratiſſimum ſuppoſui. GRON. Αἰσυμίας Σισρανος, pro quibus veriſimiliter Αἰσκυλίᾳ vel Αἰσκυλίᾳ Σίρρανος reponendum cenſuit *Gronov.*

a Πομπήι☉ Γαΐυ υἱὸς] Πομπήιος pro Πολυπίλιος ſubſtitui cum *Gronovio.*

b Σερυίλιος Ποπλίυ υἱὸς] Φίλλιος in *Apographis* noſtris.

c Αὖλος Φόρμιος Αὔλυ.] Ita firmus reparavi ſimpliciter morem & nomen Romanum, quum in MS. vitiaretur Αὖλιος Φόρμιος Παύλυ. GRON. Ita *Gronov.* Αὖλος Φόρμιος Παύλυ υἱὸς in *MSS.*

d Εξήνεγκε· πολίτας Ρωμαίων Ιυδαίυς, εἶναι] Hæc optime cohærere poſſunt, ſi modo ſola poſſent in ſe conſiderari, & non ſequentia deberent his annecti; unde apparet non egiſſe Lentulum de eo, ſi Judæi tales forent cives Romani, ſed ſi illi Judæi, qui ſacra ſua Epheſi colerent, ac cives Romani eſſent, immunitatem haberent aut habituri eſſent ab militia. Hinc clare colligis verbum εἶναι ex ſupervacuo his inſertum eſſe, idque omiſi in verſione. GRON

e Ιυδαίυς,] Ιυδαίυς εἶναι in *MSS.* ſed εἶναι (quod non agnoſcit *Epiphan.* & in verſione ſua omiſit *Gronov.*) faceſſere juſſi.

f Σώπατρος Υρκανῦ] Σωσίπατρος juxta *Epiphanium.*

g Αρχιερέως] *MSS.* ἀρχαιρέως ſed correctum.

h Επι-

"ἵνα τὰ Σάββατα τοῖς Ιουδαίοις ἐξῇ καὶ τὰ λοιπὰ ἱερὰ ἐπι-
"τελεῖν κατὰ τοὺς πατρίους νόμους, ὅπως τε μηδεὶς αὐτοῖς
"[b] ἐμποδίσῃ, [i] διὰ τὸ φίλους αὐτοὺς ἡμετέρους εἶναι καὶ συμ-
"μάχους, ἀδικήσῃ τε μηδεὶς αὐτοὺς ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπαρχίᾳ,
"ὡς Τρηλλιανῶν τε [k] ἀντιφανίων καὶ πρόσωπον μὴ ἀρέσκειν
"τοῖς περὶ αὐτῶν δεδογμένοις [l] ἐπιτάξας ταῦτα ἔτως γενέσθαι·
"προσηκέλησας δέ γε, ὥστε καὶ ἡμῖν ταῦτα γράψαι περὶ αὐτῶν·
"ἡμεῖς οὖν, κατακολουθήσαντες τοῖς ἐπιταχθεῖσιν ὑπό σου,
"τὴν τε ἐμποληθεῖσαν τὴν ἀποδοθεῖσαν εὐδοξάμεθα καὶ κατέχω-
"μεν εἰς τὰ δημόσια ἡμῶν γράμματα· καὶ περὶ τῶν ἄλ-
"λων ὧν ἐπέταξας, προνοήσομεν ὥστε μηδὲν μεμφθῆναι.

κά. "ΠΟΠΛΙΟΣ Σερουίλιος Ποπλίου υἱὸς [m] Γάλβας
"ἀνθύπατος Μιλησίων ἄρχουσι, βουλῇ, καὶ δήμῳ χαίρειν.
"Πρύτανις Ερμοῦ υἱὸς, πολίτης ὑμέτερος, παραγενόμενός μοι
"ἐν Τράλλεσιν ἄγοντι τὸν [n] ἀγόραιον, ἐδήλου πρὸς τὴν ἐμ-
"πειραν γνώμην Ιουδαίους ὑμᾶς [o] παραφέρειν, καὶ κω-
"λύειν αὐτοὺς τά τε Σαββατα ἄγειν, καὶ τὰ ἱερὰ τὰ πά-
"τρια πράττειν, καὶ τοὺς καρποὺς μεταχειρίζειν, [p] καθὼς
"ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς, αὐτόν τε καὶ τοὺς νόμους τεθηκέναι τὸ
"ψήφισμα. βούλομαι οὖν ὑμᾶς εἰδέναι, ὅτι ἀκούσας ἐγὼ
"[q] λόγων ἐξ ἀντικαταστάσεως γενομένων, ἐπέκεινα μὴ κω-
"λύειν Ιουδαίους τοῖς αὐτῶν ἔθεσι χρῆσθαι.

κϛ'. "ΨΗΦΙΣΜΑ [r] ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ. [s] Ἐπὶ Πρυτάνεως
"Κρατίππου [t] Δαισίου πρώτῃ γνώμῃ στρατηγῶν. Ἐπεὶ οἱ Ρω-
"μαῖοι, καταπλαγέντες τὴν τοῦ [u] προγόνων ἀγωγὴν, τοὺς
"ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἁπάντων ἀνθρώπων ἀσφαλείας κινδύνους
"ἀναδέχονται, καὶ φιλοτιμοῦνται [x] τοὺς συμμάχους καὶ φίλους
"ἐν εὐδαιμονίᾳ καὶ βεβαίᾳ [y] καταστῆσαι εἰρήνῃ, πέμψαν-
"τος πρὸς αὐτοὺς ἔθνους τοῦ Ιουδαίων καὶ Υρκανοῦ τοῦ ἀρ-
"χιερέως αὐτῶν πρέσβεις, Στράτωνα Θεοδότου, Απολ-
"λώνιον Αλεξάνδρου, Αἰνείαν Ανθιπάτρου, Αριστόβουλον
"Αμυντοῦ, Σωσίπατρον Φιλίππου, ἄνδρας καλοὺς καὶ ἀγα-
"θοὺς, καὶ περὶ τῶν κοινῇ συμφερόντων, ἐδογμάτισεν ἡ
"συγκλητος, περὶ ὧν ἐποιήσαντο τοὺς λόγους, ὅπως μηδὲν
"ἀδικῇ Αντίοχος ὁ βασιλεὺς Αντιόχου υἱὸς Ιουδαίους συμ-
"μάχους Ρωμαίων, ὅπως τὰ φρέαρα καὶ λιμένας καὶ χώ-
"ρας, καὶ εἴ τι ἄλλο ἀφείλετο αὐτῶν, ἀποδοθῇ, [z] καὶ
"ἐξῇ αὐτῶν ἐκ τῶν λιμένων ἐξάγειν, ἵνα τε μηδεὶς
"ἀπολύῃ [a] ἢ τῆς Ιουδαίων χώρας ἢ τῶν λιμένων αὐ-
"τῶν ἐξάγων βασιλεὺς ἢ δῆμος, ἢ μόνος Πτολε-
"μαῖος ὁ Αλεξανδρέων βασιλεὺς, διὰ τὸ εἶναι σύμ-
"μαχος ἡμέτερος καὶ φίλος, καὶ τὸν ἐν Ιόππῃ ὃν
"φρέαρ ἐκβαλεῖν, καθὼς ἐδεήθησαν, τῆς τε βου-
"λῆς ἡμῶν [b] Λεύκιος Πέτλιος ἀνὴρ καλὸς κἀγα-
"θὸς προσέταξεν, ἵνα [c] φροντίσωμεν ταῦτα ἔτως γέ-
"νεσθαι· καθὼς ἡ σύγκλητος ἐδογμάτισε, προνοῆ-
"σαί τε ὅ ἀσφαλὲς εἰς οἶκον τῶν πρεσβέων [d] ἀνακο-
"μισθῆς. ἀποδεξάμεθα δὲ καὶ εἰς τὸν βασιλέα καὶ τὸν

"ceret ac reliqua sacra peragere ex patriis legibus,
"& ut nullus eis imperet, quia amici nostri sunt
"& socii, ac nemo eos injuria afficiat in nostra
"provincia, utpote qui & Trallianis coram con-
"tradicentibus non placere hæc de illis decreta,
"imperaris illa sic fieri: sed insuper hoc se roga-
"tum esse, ut nobis quoque ista de illis scriberes.
"Nos igitur, præceptis tuis obsequentes, episto-
"lam traditam accepimus & in publicas nostras
"tabulas reposuimus; & cætera *omnia*, quæ in
"mandatis dedisti, nobis curæ erunt, ne quid re-
"prehendatur.

21. "PUBLIUS Servilius Publii filius Galba *P. Servilii litera ad Milesios.*
"proconsul Milesiorum magistratibus, senatui,
"& populo salutem. Prytanes Hermæ filius ci-
"vis vester, cum ad me venisset in *urbe* Tralli-
"bus, ubi conventum agebam, significabat vos
"præter sententiam nostram tractare Judæos, &
"prohibere illos tum Sabbata celebrare, tum sa-
"cra patria facere, & fructus pro sua consuetu-
"dine administrare, ipsumque se ex legibus au-
"ctorem fuisse hujus decreti. Volo igitur vos
"scire, me, verbis auditis quæ ultro citroque ha-
"bita sunt, tandem decrevisse, non prohibendos
"Judæos uti suis moribus.

22. "DECRETUM PERGAMENO- *Pergamenorum decretum.*
"RUM. Prytane Cratippo, primo Dæsii men-
"sis die decretum prætorum. Quoniam Roma-
"ni, majorum institutis obsequentes, pericula
"pro communi omnium hominum securitate su-
"scipiunt, & certatim id agunt ut socios ami-
"cosque in felicitate & firma pace constituant,
"cum ad illos misisset natio Judæorum & Hyrca-
"nus eorundem pontifex legatos, Stratonem
"Theodoti, Apollonium Alexandri, Æneam
"Antipatri, Aristobulum Amyntæ, Sosipatrum
"Philippi *filium*, viros bonos & probos, atque
"hi præcipua quæque negotiorum significassent,
"decrevit senatus, de quibus rebus verba fece-
"runt, ne qua injuria Antiochus rex Antiochi fi-
"lius Judæos socios Romanorum afficiat, utque
"præsidia & portus & regionem & si quid aliud
"ab eis abstulit, id reddatur, atque liceat *illis suis*
"ex portubus exportare *quodcunque volunt*, & ne
"quis sine vectigalibus ex Judæorum regione aut
"ex portubus eorum quidquam exportet, *sive*
"rex sive populus, præter solum Ptolemæum
"Alexandrinorum regem, quia est socius noster
"& amicus; immo & præsidium quod est Joppe
"expellendum esse, sicuti petiverunt, & sena-
"tus noster *unus* Lucius Pettius, vir bonus &
"probus, mandavit, ut nobis curæ esset illa ita
"fieri quemadmodum senatus decrevit, atque
"provideremus ut legati in patriam salvi & inco-
"lumes redeant. Quin etiam admisimus in sena-
"tum

h Ἐμποδίζῃ,] Εμποδίζῃ forsan in *suo codice* habuit *Epiphan.* nam vertit, *ne quis eos quicquam impediat.*

i Διὰ τὸ φίλους αὐτοὺς ἡμετέρους εἶναι] Sic *Gronov.* διὰ δὲ in *MSS.*

k Ανθιπόντων] *MSS.* ἀντιπόντων.

l Ἐπίταξας ταῦτα ἔτως γίνεσθαι·] Ita in *Apographis* nostris. ἐπίταξαι in *Editione Gronovii.* forsan *Typothetarum* errore.

m Γάλβας ἀνθύπατος] Eo modo *Epiphan.* & *Gronov.* Γάλβας in *MSS.*

n Αγόραιον.] *MSS.* ἀγόρειον sed correctum.

o Παραφέρειν,] Sic apud *Ælianum*, l. 12. c. 27. παραφέρειν τοῖς πολεμίοις ἡμερώτατα *hostes mitissime tractare.*

p Καθὼς ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς,] Ita scribitur in MSto, quod quum sit manifeste vitiosum, ita interpretatus sum, ut minima mutatione unius tantum literæ ο in ω defungerer, ut simplex sit usurpatum pro composito ἔξεστι. Utrum id sufficit? an apparet etiam satis clare coaluisse in unum voces καθὼς ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς? prout hic sensus aliquoties ante occurrit. GRON. Ita ex *Epiphanio*, qui vertit, *& fructus sua consuetudine colligere.* καθὸς ἐστὶν in *MSS.* quod in καθως ἔστι mutavit *Gronov.* ut ἔστι acciperetur pro ἔξεστι. quo modo & supra, p. 383. v. 30.

q Λόγων ἐξ ἀντικαταστάσεως γενομένων,] Sic *Gronov.* λέγων in *MSS.*

r ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ] Forte ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ. HUDS. In *Add.* Inde, opinor, id putat *Hudsonus*, quod in fine hujus §. dicant majores suos amicos Judæis Abrahami fuisse temporibus, verum (ut ex Josepho *Antt.* l. 12. c. 4. §. 10. & *de Bello* l. 1. c. 25. §. 1. patere potest) Lacedæmoni non modo de amicitia, sed & propinquitate generis cum Abrahamo & Judæis gloriabantur. HAV.

s Ἐπὶ Πρυτάνεως Κρατίππου Δαισίου] Verba illa Ἐπὶ Πρ. Κρατ. in textum recepi, quod ita legerit *Epiphan.* & in margine exstent *MSS. Voss.*

t Δαισίου] *MSS.* Περιτιμαίου δεσίου.

u Προγόνων] *MSS.* μπρογόνων.

x Τοὺς συμμάχους] *MSS.* τοὺς δημάχους.

y Καταστῆσαι] *MSS.* Κατασῆσαι.

z Καὶ ἐξῇ αὐτῶν] Καὶ μὴ ἐξῇ edidit *Gronovius.* in *Apographis nostris*, καὶ μὴ ἔξῃ. unde καὶ ἐξῇ rescripsi, fretus auctoritate *Epiphanii*, qui vertit, *& liceat* &c.

a Η τοῦ Ιουδαίων χώρας] In *MSS.* ἢ τ. atque ita edidit *Gronov.* verum ε expunxi, quod ἐξῇ in superiori versiculo detractum voculæ ἢ adhæsisse suspicor.

b Λεύκιος Πέτλιος] *Lucius Peticus* in *Editis Epiphanii.* at *Lucius Petitus* in *MSS*

c Φροντίσωμεν] *MSS.* φρεφοντίσωμεν, unde tres literæ ρεν postea fuerunt inductæ.

d Ανακομισθῆς.] *MSS.* ἀνακομιδῆς.

e Αν-

"tum & in concionem Theodorum, cumque ab "ipso epistolam accepissemus & senatusconsul- "tum, atque ipse magno studio verba fecisset, "& virtutem Hyrcani declarasset ac magnanimi- "tatem, quod tam communiter universos quam "privatim singulos, qui ad ipsum veniunt, be- "neficiis afficiat, ideo & literas in publicis archi- "vis nostris deposuimus, & nos quoque ipsi, ut- "pote Romanorum socii, omnia etiam Judæis "præstare ex senatusconsulto decrevimus. Insu- "per Theodorus, qui epistolam nobis reddidit, "prætores nostros obsecravit, ut mitterent Hyr- "cano exemplum decreti, & legatos qui populi "nostri *erga illos* studium significarent, & horta- "rentur ad conservandam augendamque ipsorum "erga nos amicitiam, & ad novum aliquod bene- "ficium conferendum, ut qui debitam gratiam "meritamque consequuturi sint, meminerintque "quemadmodum etiam Abrami temporibus, qui "pater erat omnium Hebræorum, majores nostri "fuerint illis amici, prout in * acta publica rela- "tum invenimus.

"ἐκκλησίαν τ Θεόδωρον, ἐπιλαβόντες τε τῶν ἀπορ- "λων παρ' αὐτοῦ καὶ τὸ τ συγκλήτε δόγμα, καὶ πεισθε- "μένε μὴ πολλῆς ἀσεδῆς [a] αὐτοῦ λόγες, Ϲ τῶν Τρκα- "νῦ ἐμφανίσαντος ἀρετῶν Ϲ μεγαλοψυχίαν, καὶ ὅτι καὶ- "νῦ πάντας εὐεργετεῖ, [f] καὶ κατ' ἰδίαν τὰς πρὸς αὐτὸν "ἀφικνυμένες, τά τε γράμματα εἰς τὰ δημόσια ἡμῶν "ἀπεθέμεθα, καὶ αὐτοὶ πάντα πρὸ ὑπὲρ Ιεδαίων, "σύμμαχοι ὄντες Ρωμαίων, κατὰ τ συγκλήτε δόγμα "ἐψηφισάμεθα. ἐδεήθη ϑ καὶ ὁ Θεόδωρος, ὁ τῶν ἐπι- "στολῶν ἡμῖν δοδες, τ ἡμετέρων στρατηγῶν, ἵνα πέμ- "ψωσι πρὸς Τρκανὸν τὸ ἀντίγραφον τε [g] ψηφίσμα- "τος, καὶ πρέσβεις δηλώσαντας τῶν Ϝ ἡμετέρε δήμε "ασεδῶ, καὶ παρακαλέσαντας σωτηρεῖν καὶ αὔξειν αὐ- "τῶν τῶν πρὸς ἡμᾶς φιλίαν, καὶ ἀγαθῦ τινος αἴτιον "γένεδαι, ὡς ἀμοιβάς τε τὰς προσηκέσας ἀπολήψόμε- "νον, μεμνημένον τε [h] ὡς καὶ ἐν τοῖς καῖ Αβραμον καὶ- "ροῖς, ὃς ἁπάντων Εβραίων πατὴρ, οἱ πρόγονοι ἡμῶν "ἦσαν αὐτοῖς φίλοι, καθὼς ἐν τοῖς δημοσίοις εὑρίσκομεν "γράμμασι.

Decretum Halicarnassensium.

23. "DECRETUM HALICARNASSEN- "SIUM. Sacerdote Memnone Orestidæ *filio*, & "per adoptionem Euonymi, Antheſterionis die

κγ'. "ΨΗΦΙΣΜΑ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΝ. Ἐπὶ ἱερέως "Μέμνονος Ϝ [i] Ορηστίδε, κατὰ ϑ πάτριον Εὐωνύμε, "[k] Ανθεσηριῶνος ... ἔδοξε τῷ δήμῳ, εἰσηγησαμένε "Μάρ-

* Αὐτῷ λόγῳ,] Ita reſcribendum cenſui. *αὐτοῦ* edidit *Gronovius* ex *MSS.*

f Καὶ κατ' ἰδίαν] *MSS.* καὶ κατὰ ἰδίαν.

g Ψηφίσματος.] *MSS.* ψίσματος.

h Ὡς καὶ ἐν τοῖς καῖ Αβραμον καιροῖς,] En Chronologiæ caput novum & incognitum, & fere deridendum ab unoquoque, qui Abrahamum, illum verum & priſcum, cogitet, quem hi Phryges aut Pergameni ſtatuunt quaſi principem conſtitutæ reipublicæ fuiſſe, qui fœdera cum externis non tantum, ſed & longiſſime remotis ſanciverit, ut vel ipſe Abrahamus vel propinquo gradu ab eo orti habuerint jam Phrygas amicos, idque ſignatum hi publice ſervaverint. Habes medii temporis teſtationem inconditam & fraudulente captatam ex veteris Ilii & veterrimorum Phrygum recordatione ad inſinuandum, cui forſan occaſionem dedit hiſtoria Herodoti, unde tradebatur Ægyptios etiam ſub Pſammitticho, aliis teſtantibus de Seſonchoſi, inquirentes agnoviſſe tandem Phrygas fuiſſe ipſis vetuſtiores, quum ſeſe antea jactaviſſent tales eſſe. GRON.

* *Acta publica*] Vide *Grotium* in 1 Maccab. cap. 12. & *Huet.* in D E. p 96. HUDS. in *Add.*

i Ορηστίδε,] Αρηστίδε in *Apographis* noſtris. Αρειστίδε edidit *Voſſius* in notis ad *Catullum*, p. 313. contra fidem *MSS.* ut dicit *Gronov.*

k Ανθεσηριῶνος] Nihil amplius exhibetur in MS. Sed ſpatii aliquid vacui ſequitur, quod Voſſius hanc partem edens in Obſervationibus ad Catullum corripuit ac plane abolevit, neſcio an ſatis perite & licite, quum ipſe opiner non fruſtra eveniſſe; ſed eſſe locum, ubi poſita fuerit nota diei in iſto menſe, forſan Ανθεσηριῶνος ε' id eſt, ἕκτῃ, niſi velis primam ſequentis verbi excidiſſe ε, ut de quinta die intelligatur, ut ſolebat fieri in decretis Græcorum & ſequitur infra in Epheſino. Sed ipſe nihil prætento, quia lectori cuivis facile patet ex contextu hujus decreti aliqua excidiſſe, non tantum quia poſt ἔδοξε τῷ δήμῳ ſequitur δεδόχθαι, ſed etiam quia in fine dicitur τοῖς τῷ ζημιώσαι, quod nullum deprehenditur in ipſo decreto, nec aliquod nominatum eſt, forſan omittente ipſo Joſepho, qui tantum ſectatus fuit verba ad Judæos pertinentia. Etiam noſci oportet Voſſium ediditſſe Ανθεσηριῶνος, quaſi non ſtatuiſſet appellationem menſis, ſed viri, ſed vane & contra MS. Inſuper ſcias eundem Voſſium dediſſe in citando & deſcribendo ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΝ & Αρειστίδε, item Ιεδαίους τοὺς βυλομένους aliter quam in MS. exhibentur.

Neque tamen vel laudis vel neceſſitatis, cur publicari hæc decreta & iſtam operam Joſephi in vitam velut revocari interat, ſumma etiamnum mihi expreſſa fuit. Aliud commoditatis publicæ quaſi cornu & inde enaſcentem magnæ hæſitationis diſpulſionem prodere ſtatuebam. Etenim inter ea, quæ tum me nondum nato, tum per meam ætatem agitaviſſe eruditas plurium horas deprehendi, fuit illud caput de Apoſtolo Paulo, unde illi naſcenti adfuerit jus civitatis Romanæ. Quod quum diſtraheretur inter duas ſententias, utrum contingeret ex natalis urbis Tarſi a Cæſaribus locupletatæ communi privilegio, an ex peculiari patriæ domus, quæ id ſibi impetraverit, lætitia & ſucceſſionis in Paulum tranſgreſſu, non vidi ab ullo tale quid proferri, quo anxietas illa tollatur. Noviſſimus ſe ad eam cauſam exuit Conditor Romani Orbis, in quo magna pars capitis XVII. impenditur huic deliberationi velut ſummam manum impoſitura. In qua etſi denique vergat ad rectum, & ad Grotii opinionem, tamen ſic quoque quam turbide & parum conſtanter pag. 143.? [ut nempe civitate Romana iidem (majores S. Pauli) quacunque tandem cauſa, ſint donati: aut vero ut eam, quod de Pauli patre dicitur, pecunia, haut inſolito maxime illa ætate more, iidem redemerint] Nihil ergo habuit in hoc bivio, quorſum flecteret; unde quamvis haberet Græcorum ſcholia clare hic teſtari auſa, tamen ſuſpenſus & vacillans ſuſpicari maluit de *quacunque tandem cauſa*, quam eſſet nunquam reperturus. Veriſſime ſcripſerunt Græci. Neque pater S. Pauli aliam exiſtimavit ſe inventurum viam ad tranquille & credule vivendum in urbe Tarſo, quam tot alii Judæi per alias Aſiæ minoris urbes conſtituerant & muniverant, nempe ex empto ab Romanis ducibus circa tempus belli civilis pecuniam ſolam ſpectantibus. Hinc alienam patet eſſe pronunciationem de ἰσοπολιτείᾳ Judæorum per Antiochiam, Alexandriam, Cyrenen & Cæſaream & quæ inde trahuntur privilegia huc non pertinentia. Judæi enim jam non curabant jus æquum cum aliis per illas urbes habere, ſed obtrudebant ſe illis, quod claſe apparet ex his decretis. Si quid tale proprium fuit in iſtis quatuor oppidis, certe id non deſideraverunt obtinere per Aſiam minorem, quum videamus invitis incolis urbium iſtarum ab Romanis imperari, ut tolerent Judæos, quorum ſacra ante turbabantur ab iis: Romani ab eis fuerunt implorati, ut in hac & illa urbe nanciſcerentur ſecuritatem non ſolum vitæ, ſed & religionis, non per aliam cauſam, quam quod uterentur titulo civitatis Romanæ, & dicere ſe poſſent Romanos, quod eis non adfuiſſet, niſi ab Romanis magiſtratibus per provinciam interventu pecuniæ unico impetraviſſent. Nihil ergo ad Judæos vel civitatis Laodiceæ aut Pergami & aliarum jus. Sed ſicut Laodicea & Pergamum & omnes patebant civibus Romanis; hunc modum conati ſunt in ſe transferre Judæi, ut quum eſſent facti cives Romani, irent habitatum ubique, nec tamen electi ad habitationem oppidi jura quidquam curarent, aut laborarent quoque dici cives Laodicenſes aut Pergameni, quum eſſent cives Romani, & hoc titulo tuti contra inſultationes. Aliquid ſublimius adfectaverunt Judæi, ut in urbibus nequaquam jure civitatis Romanæ fruentibus ipſi viverent honore iſto ipſo decorati, & ex hoc capite cogerentur reliqui incolæ iſtarum urbium non tantum indulgere illis vitam diſciplinæ, quam profitebantur, nempe Moſaicæ, convenientem, adeo ut & loca ad hanc rem eis adſignare & ſeparare cogerentur; atque adeo ſine moleſtia eſſent in iis, per quæ cultus inquinari videtur, ut loquuntur Digeſta juris; ſed etiam habere illos pro civibus Romanis, unde plura in eos derivabantur privilegia, quorum unum manifeſte nunc innuit ipſe Paulus Apoſtolus, qui non mittitur ad virgas, ut in eo cultus inquinaretur. Quo quid arrogantius poterat ab Romanis ſtatui? quid magis recuſandum ab Judæis poſtulari? quid intolerabilius illis, qui gentiliſmo ab majoribus addicti erant, imperari? Sed & inſuper in iſta ratiocinatione incongruum eſt, quod quum in principio paginæ 144. agat de Agrippa & Antipatro & Joſepho, & mox adjiciat verba Philonis de Auguſti ætate, atque inde ſic ut dixi ſermocinetur, mox id probet per Ulpianum & Modeſtinum in longe ulteriora ſæcula poſt varias temporum mutationes & hinc edictorum diverſitates delapſos, ut illorum verba nihil de iſto anteriori tempore adfirmare poſſint, ſed tantum ut appareat eos de eadem materia loqui.

Ex hoc igitur ſupplemento patet hanc vitam tunc Judæorum fuiſſe. Quum per expeditionem Alexandri Magni, certe ab ejus tempore contigerit, ut Judææ civitates magis magiſque cœperint ab gentilibus ſimul incoli, (exemplum in Jamnia refert Philo pag. 1021.) etiam ipſi inde, avaritiæ dediti homines, exceſſerunt ad urbes gentilium, (patet ex loco Strabonis, quem

"Μάρκῳ Ἀλεξάνδρῳ. Ἐπὶ τὸ σεὸς τὸ θεῖον ὑσεβῆς καὶ "ὅσιον ἐν ἁπάνλι καιρῷ λόγῳ σπουδῆς ἔχομεν, καλακο- "λυθήνλες τῷ δήμῳ τ Ρωμαίων πάντων ἀνθρώπων ὄνλα

". . . placuit populo, relatione facta à Marco "Alexandro. Quoniam pietatem erga Deum & "religionem omni tempore ſtudioſe colimus, ve- "ſti-

quem citat Joſephus XIV, 12. pag. 479. atque item ex Philone pag. 1031.) præſertim ubi apparebant illecebræ & oportunitates diteſcendi. Ad hanc rem uſi diu regibus tum Syriæ, tum aliarum gentium, poſtquam viderunt ad Romanos fortunam declinare, præſertim in Aſia minore, contemplati morem reipublicæ iſtius, viderunt ſtatim illic adminiculum firmius, quam ab Regibus nancifci potuerant. Hi enim ornare eos tantum ſolebant & poterant, quum nihil aliud haberent, jure civitatium earum, in quibus morari conſtituerant, ut inſigni loco docet Hieronymus ex Euſebio: *Seleucus Babylonem obtinet, & in eas urbes, quas extruxerat, Judæos transfert, jus eis civium & municipalem ordinem cum Græcis æquali honore concedens.* At reſpublica Romana afferebat aliquid ſanctius, & magis invictum, & antea inauditum, nempe jus civitatis Romanæ, per quod & libertate agendi & inviolata ſecuritate eminebant ultra gradum incolarum illius urbis, in quam erant adſciti. Ad divitias autem maturandas perinde ut Romani fœneratores videbant ſatis nullam regionem Aſia minore efficaciorem. Hinc eam nubes & examina Judæorum per ſingula fere oppida inſederunt, ut non tantum ubique occurrant in Actis Apoſtolorum, ſed diſerte ſcribat Philo pag. 1027. Petronius ἐκτετραχόσιοι τ χωρῶν, εἰ οἷς Ἰδουμαῖοι καὶ ἑκάσλῳ πόλη εἰσὶ πανπληθεῖς Ἀσίας τε καὶ Συρίας. Quem ipſum locum citat etiam Grotius ad Lucam VII, 5. ut habuerit eum ante oculos, & eo magis mirari oporteat notam ejus ad eundem Evangeliſtam XIX, 9. qua ſcribit aliquammultos Judæos fuiſſe donatos Romana civitate credibile eſſe. Qui enim in illis oppidis poſſent vivere, aut quod providendum erat, ſatisfacere palam ſacris, niſi jure illo fruerentur? ut de omnibus fere id ſupponi debeat per Aſiam minorem verſantibus. In numero iſtarum urbium ab Judæis electarum ad habitandum fuit etiam hæc ipſa Tarſus, in eamque conceſſerunt majores Pauli, ſive jam ſub dominatione Regum Syriæ, ſive demum prolato iſtuc imperio Romano, quando non ſolum id curarunt ut eſſent jure civium Tarſenſium, (quippe quod nequaquam erat ſatis validum) ſed ut, ne à gentilibus poſſent ludibrio haberi ac vexari, ipſum quoque jus civitatis Romanæ adipiſcerentur, fruerenturque iis omnibus, quæ occaſione hujus juris ab magiſtratibus provincialibus in eos conferri potuiſſe & ſueviſſe patet ex hoc Supplemento. Non erant ab hac donatione alieni iſti magiſtratus; quippe quam ſtatuo ab eis non contigiſſe, niſi expugnatis magnitudine mercedis. Non alia ratione id impetrabatur, quam qua Herodes ab Sexto Cæſare impetravit τροπηγίαν τ κοίλης Συρίας, de quo ſcribit Joſephus in hoc ipſo noſtro loco, χρημάτων ἡ αὐτῷ τῦτο ἐπίσλο, & XIV, 4. Ariſtobulo & Hyrcano certantibus de pace apud Scaurum: ὑπισχνεῖλο ἡ Ἀριστόβελος μᾶ ὑ δώσειν τάλαντα, ὁ ἡ Ὑρκανὸς τέτων ὀλίγῳ ἐλάτλω. Immo vel unum exemplum Julii Cæſaris hic licet divulgare ad omnes, quem teſtatur Suetonius in adminiſtratione Galliarum pretio dediſſe ſocietates ac regna; multo enim facilius hi per Aſiam ſive Judæis ſive aliis voluerunt civitatem Romanam dare, ſi quis pretio redimere cuperet. Tempeſtive in rem ſuam hoc commune jam inter Romanos proceres vitium traxerunt Judæi, quum & plus videantur offerre potuiſſe, quam alii, & cauſas graves habuiſſe, ut promptius ad id adſpirarent. Hoc ſimplex & clarum eſt: hoc ſequitur ex univerſa ratione hujus Supplementi, ut jejune iterans eadem ſcribat Orbis Romanus pag. 148, *quocunque demum titulo aut jure id majores eius eſſent adepti.* Titulus fuit honeſtus & amicitia Hyrcani cum Romanis per legatos aliquoties commemorata: ſed hic titulus in publico propoſitus non fuit niſi particulatim magno argenti vel auri pondere eum ante corroborante.

Hæc igitur quum ſic conarer inſtaurare, debui tandem confirmari in eo, quod diu in ambiguo me ſuſpenderat. Nam quum ipſe Cl. Voſſius in verbis, quæ citavi in præfatione, memoret de antiqua interpretatione, quæ locum hunc exhibeat, ut idcirco & iſta exſtet, & ejus auctor in Græcis codicibus ipſum legerit; opinor miraturos plurimos, cur eam nunc non uſurpaverim & Græcis appoſuerim. Sed arceſſitam inſpectamque ut cœpi noſcere, ut fidem Muſarum imploravi! adeo credere nequivi talia unquam ſcribi poſſe, nedum ut implerent interpretationem Latinam. Secunda dubitatio fuit, an iſta verſio etiam hic publico eſſet exponenda conſpectui, necne. Ut poſterius cenſerem, faciebat fœditas ejus, quæ tanta eſt, ut merito inſtar obſcœni monſtri debeat removeri ab oculis noſtris; atque ita huc uſque pro certo conſtituebam. Nunc quum res venit ad ipſam ἄκμὴν, immutor, & fateor additam me volente, vel ob illam cauſam, ut quum gratulari Joſepho conveniat de loco hoc certe aliquatenus reſtituto, etiam ex ipſa verſionis fœditate ab tempore noſtro abacta, rei literariæ gratulemur. Eheu! quæ fuit illius temporis ignorantia, quam ſordida cœcitas? Cui amovendæ non parum contulit hæc ipſa Lugduno-Batava Academia, tot nævis in doctrina humana abſterſis inclita, cui famæ utinam perpetim inſerviat! & Chriſtiani non pro vili negotio ducant intelligere Græca! Quin etiam quum editio iſta non ſit in omnium manibus, putabam oportune his admiſceri, ut poſſet in tempore inſpici. Denique id tertia cauſa exigebat, quo pluribus teſtibus præſentibus conſtaret fides ac veritas hujus Supplementi, non uni tantum innixa codici, ſed ſimul huic noſtro, ſimul alteri vel pluribus, quot adeſſe concinnatoribus verſionis illius potuerunt.

Sumta eſt ex editione Colonienſi anni 1524. *Subjuncto etiam Senatuſconſulto, quatenus probationem dictorum habeant qui hanc hiſtoriam relegunt, quod tale fuit ſenatuſconſultum ab ærario tranſcriptum de tabulis publicis, ſub Quinto Rutilio ærarii cuſtode: dum tertio idus Aprilis, in templo Concordiæ conſcriberentur, præſente Lucio Calphurnio, & reliquo ſenatu. Publius Dolabella & Marcus Antonius conſules, dixerunt: De his quæ per ſenatus decretum Cajus Cæſar pro Judæis decernens in ærario deponere non occurrit, ſic placet nobis, ſicut & ſenatui viſum eſt, ut hæc in tabulis æneis deponantur, & per ſingulas civitates tranſmittantur, quatenus current & illi in tabulis reponere quod decretum eſt; Quinto idus Februarias, in Templo Concordiæ. Legati autem principis ſacerdotum fuerunt Lyſimachus Pauſaniæ, Alexander Theodori, Patroclus Cereæ, Jonathas Oniæ. Miſit autem & ex his legatis unum Hyrcanus ad Dolabellam, tunc Aſiæ proconſulem, petens eum ſolvere Judæos a militia, ut patriam cuſtodirent conſuetudinem; quod facilius impetravit. Siquidem Dolabella cum ſuſcepiſſet literas Hyrcani, nihil remoratus ſcribit per totam Aſiam Judæis, & ad Epheſinam civitatem, primam totius Aſiæ, quæ hujuſmodi legebant, ſub judice Artemione, menſis Lenæonis die prima: Dolabella imperator Epheſiorum curiæ & magiſtratibus vel populo ſalutem. Alexander Theodori, legatus Hyrcani, filii Alexandri principis Sacerdotum & rectoris Judæorum, intimavit mihi, quod non poſſent cives ſui militare, dum nec arma portare poſſint, nec iter facere diebus ſabbatorum, nec alimentorum ſecundum patrias leges copiam habere: ideirco ego ſicut prædeceſſores mei imperatores, præbeo eis militiæ remiſſionem, & concedo patriis uti legibus ſecundum ſolennes & ſacras immolationes, & congregare ſicuti ſolent pro ſacrificiis pecunias, & volo vos hæc per ſingulas conſcribere civitates. Hanc quidem Dolabella Hyrcano legationem mittente, noſtris donavit licentiam. Lucius autem Lentulus conſul dixit. Cives Romanos Judæos, templa habentes, Epheſi antè tribunal, religionis cauſa à militia dimiſi duodecimo Kalendarum Octobris. Lucio Lentulo, & Cajo Marcello conſulibus, præſente ſenatu. Balbus legatus & vicarius, Epheſiorum magiſtratibus, curiæ, & populo ſalutem. Judæos per Aſiam conſtitutos, Lucius Lentulus me pro ipſis petente, à militia dimiſit. Poſtulans vero poſt hæc & Fannium tribunum plebis & Lucium Antonium ærarium, impetravi. Vos aut cupio curare, ne quis eis moleſtiam inferat. Decretum Deliorum ſub præſide Bioto: menſe Thragelione, viceſima die ad titulationem judicum. Marcus Phiſon legatus, adveniens in civitatem noſtram, pro delectu militum convocans nos, & multos civium, præcepit, ut ſi qui ſunt Judæi cives Romani, nequaquam militare cogantur, eo quod Cornelio Lentulo conſuli religionis cauſa Judæos dimittere placuit. Quapropter obedire conſuli vos oportet. His ſimilia Sardiani quoque de nobis decreverunt. Cajus Fannius Caji filius, Dux, conſul, magiſtratibus Coorum ſalutem. Volo vos ſcire, quod legati Judæorum adierunt me, petendo accipere ſenatuſconſulta pro ipſis conſtituta, quæ etiam ſubjuncta ſunt. Igitur volo vos curare vel providere his hominibus ſecundum ſenatuſconſultum, quatenus per veſtram provinciam incolumes ad propria revertantur. Lucius autem Lentulus conſul dixit. Cives Romanos Judæos qui templa Judaica habere Epheſi videntur, dicentur religionis cauſa dimiſſi. Hoc factum eſt duodecimo Kalendarum Juliarum. Lucius Antonius, Marci filius vicarius ærarii vel proconſul, Sardianorum magiſtratibus curiæ & populo, ſalutem. Judæi cives noſtri adeuntes probaverunt nobis conſilium habuiſſe proprium ſecundum patrias leges ab initio, & locum proprium, in quo negotia vel judicia invicem movent: & hoc petierunt, quatenus liceat illis hoc facere, quod cuſtodiri vel permitti decrevi. Marcus Publius, filius Publii, & Marcus Lucius Marci Publii filius dicunt: Lentulum proconſulem adeuntes intimavimus ei, de quibus Doſitheus Cleopatridæ filius Alexandrinus verba fecit, ut cives Romanos Judæos templa Judaica facere ſolitos, ſi illi viſum fuerit religionis cauſa eos feciſſe, dimittat: & dimiſit duodecimo Kalendas Julias. Lucio Lentulo & Cajo Marcello conſulibus, Lentulus decretum protulit. Cives Romanos Judæos, ſacraria Judaica facere ſolitos, Epheſi ante tribunal religionis cauſa dimiſi. Laodicenſium principes C. Rabilio Caji filio conſuli ſalutem: Soſipater Hyrcani principis ſacerdotum legatus, porrexit nobis epiſtolam tuam, per quam deſignavit nobis, ab Hyrcano principe & ſacerdote Judæorum deſtinatos quoſdam cum literis, pro ſua gente conſcriptis, quatenus ſabbata Judæis liceat ſecundum patrias leges celebrare, ut ne quis eos quicquam impediat: quoniam amici & auxiliatores noſtri probantur: aut ne quis eis violentiam inferat in noſtra provincia: & licet Tralliani palam dicant, non ſibi placuiſſe quæ pro his decreta ſunt, tamen præcepiſti hæc ita fieri. Poſtulamus autem ita, ut & nobis ſcribas de his & eadem obſequentibus tuis præceptis. Epiſtolam autem porrectam ſuſcepimus, quam repoſuimus inter publica noſtra monumenta: & de reliquis quæ præcepiſti providemus, quatenus in nullo culpemur. Publius Servilius, Publii Galbæ filius, proconſul. Mileſiorum magiſtratibus, curiæ & populo ſalutem. Pritanis Mercurii filius civis veſter, dum in Trallibus negotia tractarem, inſinuavit mihi præter noſtram ſententiam Judæis vos inquietudinem inferre, & prohibere eos ſabbata celebrare, vel templa patria perficere, fructuſque ſua conſuetudine colligere. Volo igitur vos ſcire, quomodo audiens verba ejus vel eorum qui contra eum diſſerebant, decrevi ne prohiberentur.*

Decretum Pergamenorum ſub judice Cratippo menſe Deſio, ſententia principum. Quod Romani ſequentes ſuos majores, pro communi

"ſtigiis ſequentes populum Romanum de homi-
"nibus omnibus bene meritum & reſpicientes ad
"ea quæ de Judæorum amicitia & ſocietate ad
"*hanc* urbem ſcripſerunt, *ſcilicet* ut illis liceat Dei
"ſacris operari, feſta ſolennia & cœtus celebrare;
"nobis placuit ut jus poteſtatemque habeant Ju-
"dæorum quicunque volunt, ſive viri ſive mulie-
"res, tum Sabbata obſervandi, tum ſacra peragen-
"di ex legibus Judaicis, & proſeuchas faciendi ad
"mare pro more patrio, quod ſi quis quidquam
"eos impedierit, vel magiſtratus vel privatus, huic
"mulcta eſto & urbi debeto.

Decretum Sardianorum.

24. "DECRETUM SARDIANORUM.
"Viſum eſt ſenatui & populo, relatione facta à
"prætoribus. Quoniam cives Judæi, urbem hanc
"noſtram incolentes, multis magniſque à populo
"per omne tempus cumulati fuerunt beneficiis, &
"nunc ingreſſi ad ſenatum & populum obſecra-
"runt, reſtitutis ipſis legibus & libertate à ſenatu
"& populo Romano, ut more rituque à legibus
"præſcripto cœtus agitent, & nullam illis con-
"troverſiam moveamus, locuſque illis ſit aſſigna-
"tus, in quo congregatis cum uxoribus & liberis

"διεργάτη, καὶ οἷς ϖϵὶ τ Ιϖδαίων φιλίας καὶ [l] συμ-
"μαχίας ϖϵὸς τὴν πόλιν ἔχραψεν, ὅπως [m] σωτιλῶνται
"αὐτοῖς αἱ εἰς τ Θεὸν [n] ἱεροποιίαι καὶ ἑορταὶ αἱ εἰθισμέ-
"ναι καὶ σύνοδοι· [o] δέδοκται ἡμῖν Ιϖδαίων τὺς βυλο-
"μένυς [p] ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας τάπι Σάββατα ἄγλν
"καὶ τὰ ἱερὰ σωτιλεῖν κ τὺς Ιϖδαϊκὺς νόμυς, καὶ
"ϖὺς ϖϵοσδυχὰς ϖοιεῖσθαι ϖϵὸς τῇ θαλάσσῃ κ τὸ ϖρό-
"ϖριον ἔϑ, ἂν δέ τις κωλύσῃ ἢ ἄρχων ἢ ἰδιώτης,
"[q] ὅδε τῷ ζημιώματι ὑϖεύθυν ἔϛω καὶ ὀφειλέτω τῇ
"ϖόλϊ.

κδ'. "ΨΗΦΙΣΜΑ ΣΑΡΔΙΑΝΩΝ. Ἐδόξε τῇ βυλῇ
"τῷ δήμῳ, ϛρατηγῶν [r] εἰσηγησαμένων. Ἐϖὶ οἱ κατοι-
"κωῦντες ἡμῶν ἐν τῇ ϖόλϊ Ιουδαῖοι ϖολῖται, ϖολλὰ καὶ
"μεγάλα φιλάνθρωϖα ἐγκήϖτες ἀϕ' ἁϖάντων ὑϖὸ τ δήμυ
"δήμου, κ νῦν εἰσελθόντες ὅϖῃ τῇ βυλῇ κ τ δῆμον
"ϖαρεκάλεσαν, ἀϖοκαθισαμένων αὐτοῖς τ νόμων καὶ τ
"ἐλευθερίας ὑϖὸ τ συγκλήτυ κ τ δήμυ τ Ρωμαίων,
"ἵνα κ τὰ νομιζόμενα ἐν σωάγωνται, κ μὴ ϖαδίκα-
"ζώμεθα ϖρὸς αὐτύς, [s] δοθῇ τι αὐτοῖς κ τόϖῳ, εἰς
"ὃν συλλεγόμενοι μ γυναικῶν κ τέκνων ὀϖτιλοῖεν τὰς
"ϖα-

omnium hominum tutela pericula ſuſcipiunt, & ſtudent auxiliatores & amicos ſuos in felicitate vel firma pace conſiſtere, cum tranſmiſiſſet ad eos Hyrcanus princeps ſacerdotum gentis Judæa legatos, Stratonem Theodori, Apollonium Alexandri, Æneam Antipatri, Ariſtobulum Amintæ, Soſipatrum Philippi, viros optimos, & hi ſingula demonſtraſſent, decrevit ſenatus de his quæ poſtulaverunt, quatenus nequaquam rex Antiochus Antiochi filius ladat Judæos auxiliatores Romanorum, imò ut & caſtella & portus, vel provinciam, & ſi quid aliud ab eis abſtulit redderet: & liceat eis à portubus Judæorum ſeu vectigalibus deportare quæ volunt, & ut nullus rex vel populus à portubus Judæorum ſeu vectigalibus aliquid auferat, excepto Ptolemæo rege Alexandrino, quia & ipſe auxiliator his & amicus noſter exiſtit, imò etiam cuſtodiam à Joppe depelli, ſicut petiverunt. Noſtra vero curia Lucius Peticus vir optimus, juſſit ut hæc fieri ita curemus, quemadmodum ſenatus decrevit, & provideamus, quatenus incolumes legati ad propria poſſint redire, nec non etiam Theodorum in curia, vel in conventu ſuſcepimus: Qui cum nobis Epiſtolam ex ſenatuſconſulto porrexiſſet, verba faciens, demonſtravit Hyrcani virtutem & liberalitatem, quia publice vel privatim cunctis prodeſt, qui ad eum convenerint: Literas vero inter publica conſcripta repoſuimus, & nos quoque omnia pro Judæis agere, tanquam auxiliatores Romanorum ſecundum ſenatuſconſultum decrevimus. Quippe etiam poſtulavit Theodorus dum epiſtolam nobis porrigeret, quatenus à magiſtratibus noſtris mittatur ad Hyrcanum exemplar decreti, intimantes noſtri populi ſententiam, & petentes cuſtodiri vel ampliari noſtras cum eis amicitias: & ut meminerit, temporibus Abraham, qui omnium Judeorum pater extitit, noſtros majores amicos ei fuiſſe, ſicut & in publicis conſcriptis invenimus. Decretum Halicarnaſſeorum, ſub ſacerdote Memnone Ariſtidis filio. Placuit populo, Marco Alexandro inſinuante, quod Judæi pietatis ſtudium omni tempore habent, populi Romani omnium hominum benefactores, pro Judæorum amicitiis vel auxiliis ad noſtram civitatem præcepta miſerunt, quatenus permittantur immolationes deo ſolennes efficere. Placuit igitur & nobis concedere Judæis viris vel mulieribus ſabbata celebrare, vel ſacrificia producere ſecundum leges Judaicas. Siquis vero hos prohibuerit, militiæ reus & debitor civitatis exiſtat. Decretum Sardianorum. Placuit curiæ, vel populo, ducibus intimantibus, quomodo noſtram civitatem habitantes Judæi, multa vel maxima beneficia à populo ſæpe meruerunt: nunc quoque cum ingreſſi fuiſſent in curiam populum petere, quatenus ſuis legibus, & libertate data à ſenatu populoque Romano ſecundum conſuetudinem congregentur, & judicia ſua diſponant, datus eſt illis locus, in quo cum uxoribus vel filiis poſſint celebrare deo patrias orationes. Igitur viſum eſt curiæ vel populo, concedere eis convenientibus certis diebus agere ſecundum ſuas leges: deputari etiam eis locum quem aptum ædificationibus vel habitaculis putaverint. Habeant etiam curatores annonæ civitatis diligentiam, ut ſi qua opus habuerint alimenta, faciant eis introduci. Decretum Epheſiorum ſub judice Minophilo, menſe Arthemiſio, prima die. Nicanor Euphimi dixit. Placuit populo intimantibus ducibus, quomodo interpellaverunt in civitate Judæi, Marco Julio Bruto proconſule, quatenus agerent ſabbata, & omnia facerent ſecundum patrias leges, nemine penitus impediente, proconſul conceſſit. Placuitque populo propter Romanos, nullum prohiberi obſervare ſabbatorum diem: imo concedere eis omnia facere, ſecundum Judaicas ſuas leges.

Ita habes, mi lector, non Joſephum, præclara & juſta Romanorum in variis locis decreta ſic colligentem, ut inde cognoſci queat mos eorum agendi in provinciis, ſi quid ſine exceptione vellent illic admitti & peragi; atque unde ſimul veritas ipſarum rerum ita pellucet, ut mereatur fidem & oſtendat Judæos illum titulum Romani civis affectantes; ſed profecto aliquem multiplicem ſonum velut bovis mugientis a capite ad ipſam calcem. Quid enim iſtam interpretationem perlegens ſolatii experiris, dum vel in Romano tempore vel in hac parte hiſtoriæ proficere cupiens illuc te confers? Et eſt tamen hoc ſplendidiſſimum tempus, quo ipſius DEI nomen ab Judæa ſic paulatim tenebroſis idolorum ineptiis immixtum intra eadem mœnia audiri cœpit, quæ modo nihil niſi *μάταιον* complectebantur; & Romani licet tunc perditiſſimi, illi tamen fuerunt, qui ſuis mandatis illum DEUM & cultum ejus, quo nihil mirabilius, propugnaverunt. Inprimis autem manifeſte declaratur aut ignorantia aut malignitas interpretis, qui quum tot ſpeciatim ex Romano more nomina proferrentur, ea conſulto obſcurare voluit ponendo *reliquo ſenatu*, quod ibi nequit intelligi. Et tamen poſtea ne tantillum quidem admonere voluit; plane ut in decreto peregre facto, ubi nomina conſulum Lentuli & Marcelli adſcribuntur, vides addi *præſente ſenatu* vice tot nominum. Non mens ſenatuſconſulti bene percepta aut expreſſa, ut ad ſingulas civitates referantur, quæ proprie includebantur urbi Romæ. Sic Balbum vicarium, ſic Fannium tribunum plebis, ſic Antonium ærarium, ſic adtitulationem judicum, ſic Kalendas Julias circumfert Lentulus conſul, plane obnubilante ipſo ſermone, cur toties nominetur Lentulus & decretum ejus iteretur. Quam mendax finis decreti Laodicenſium, qui velint poſtulentque ut ipſis ſcribat Rabillius? Hic cernis Mercurii filium, negotia in Trallibus, Marcum Julium Brutum proconſulem, & talia infinita; quæ tamen omnia augentur in editione antecedente Veneta anni MCCCCXCIX. die XXIII. Octobris per Albertinum Vercellenſem, ubi rubricæ dicuntur ſi non antiquitatum, certe belli Judaici factæ per magiſtrum Franciſcum Macærata ordinis minorum, & in qua Hieronymus Squarzaficus ſcribit libros Joſephi a Rufino in linguam Latinam tranſlatos. Ibi longe graviora monſtra deprehendes.

Quæ quum ita comparata ſunt, tamen licet ex his tantis ſordibus aliquid proficere. Nam per hæc confirmatur in principio nomen Rutilii, ut in Græco illud adſcriptum ex alio MS. credi debeat: hinc Doſitheus Cleopatridæ filius, ubi in Græco erat tumultus: hinc dum ſcribit *& dimiſit duodecimo &c.* quaſi pag. 710. v 7. in ſuo MS. inveniſſet *καὶ ἀπέλυτε*: hinc ibid. v. 24. Σωπατῷ Latine dicitur *Soſipater*, quaſi idem nomen foret, quod in pag. 711. v. 42. Immo perquam notabile in decreto Pergamenorum quum id dicitur factum *ſub judice Cratippo*, ut prorſus quoque obvia iſti interpreti fuerint in MS. *ἐπὶ Πρυτανεως Κρατίππυ*, quæ ſane exſtant etiam in MS. Lugdunenſi, ſed non in recto verborum & verſiculi ordine, ſed tantum adpoſita in margine, unde non ſuſtinui pro mere legitimis inferre, quum tamen nunc hæc interpretatio plane iſtud exigat. Mox notabilis ille *Lucius Peticus*, quaſi aliquem Sulpicium innuiſſet Joſephus, cujus familia habuit iſtud cognomen. Prima autem editio exhibet plane *Halicarnaſeorum*. GRON. Proculdubio legendum, Ἀθισηελῶν ϛ'. vel Ἀθισηελῶν ϛ'. prout monuit *Gronov.* qui ex contextu hujus Decreti nonnulla excidiſſe ſuſpicatur, non tantum quia poſt ἔδοξε τῷ δήμῳ ſequitur (hac ead. §.) in *MSS.* δεδόχθαι, ſed etiam quia (in iiſdem *MSS.*) in fine dicitur (hac §.) τῷδε τῷ ζημιώματι, cum nulla ζημιώματ facta ſit mentio in decreto.

l Συμμαχίας] *MSS.* υμμαχίας.

m Σωτελῶν] Σωτελῶν αὐτοῖς in *MSS.*

n Ιερϖοιΐαι] *MSS.* ιερϖοιΐαι.

o Δέδοχ) ἡμῖν Ιϖδαίων τὺς βυλομένυς] Ita (infr. §. 24.) reſcripſi pro δεδόχθαι, quod habent *MSS.*

p Ανδρας τε κ γυναῖκας] *MSS.* ἄνδρας τε γυναίκας, & ſuper ſcr. as.

q Ὅδε τῷ ζημιώματι] Ὅδε lego, ſenſu id poſtulante, pro τῷδε, quod exhibent *MSS.* Vide *Annot.* ad ſuperiora hac ead. §.

r Εἰσηγησαμένων.] *MSS.* ἐσηγησαμένων.

s Δοθῇ τε] Ita lego. ἐδόθη τε in *MSS.*

"πατρίας ἀρχὰς καὶ θυσίας τῷ Θεῷ· δέδοκ) οὖν τῇ "βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ συγκεχωρῆσθαι αὐτοῖς, [t] συνερχο- "μένοις ἐν τῇ [v] προσηκούσαις ἡμέραις, πράσσειν τὰ "ἐξ τὰς αὐτῶν νόμους, ἀφορισθῆναι δ' αὐτοῖς ὑπὸ τῶν "ὑπὸ τῆ [x] στρατηγῶν εἰς οἰκοδομίαν καὶ οἴκησιν αὐτῶν, ὃν "ἂν καταλάβωσι πρὸς τοῦτ' ἐπιτήδειον, ὅπως τε τοῖς τῆς "πόλεως ἀγορανόμοις ἐπιμελὲς ᾖ καὶ τὰ ἐκείνοις πρὸς προ- "φορὰν ἐπιτήδεια ποιεῖν εἰσάγεσθαι.

κε'. "ΨΗΦΙΣΜΑ ΕΦΕΣΙΩΝ. Ἐπὶ Πρυτανέως Μίνω- "φίλου, [y] μηνὸς Ἀρτεμισίου τῇ πρώτῃ, ἐδόξε τῷ δή- "μῳ. Νικάνωρ Εὐφήμου εἶπεν, εἰσηγησαμένων τῶν στρατη- "γῶν. Ἐπεὶ ἐντυχόντων τῶν ἐν τῇ πόλει Ἰουδαίων Μάρκῳ "Ἰουλίῳ Πομπηίου υἱῷ Βρούτου ἀνθυπάτῳ, ὅπως ἄγωσι τὰ "Σάββατα, καὶ πάντα ποιῶσι κατὰ τὰ πάτρια αὐτῶν ἔθη, "μηδενὸς αὐτοῖς ἐμποδὼν γινομένου, ὁ στρατηγὸς συνεχώ- "ρησε· [z] δέδοκ) τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ, περὶ πράγματος "Ρωμαίοις ἀνήκοντος, μηδένα κωλύεσθαι φυλάττειν "τὴν τῶν Σαββάτων ἡμέραν, μηδὲ πράσσεσθαι ζημίωσιν, "ἐπιτετράφθω δ' αὐτοῖς πάντα ποιεῖν κατὰ τοὺς ἰδίους αὐ- "τῶν νόμους.

κς'. Πολλὰ [a] μὲν οὖν ἐστι καὶ ἄλλα [b] τῇ συγκλήτῳ ποιαῦτα καὶ τοῖς αὐτοκράτορσι Ρωμαίων δόγματα πρὸς Τρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν γεγραμμένα, καὶ πόλεσι ψη- φίσματα, καὶ γράμματα πρὸς τὰς [c] περὶ τῶν ἡμετέρων δικαίων ἐπιστολὰς ἀντιπεφωνημένα τοῖς ἡγεμόσι. περὶ ὧν ἁπάντων ἐξ ὧν [d] παρεθέμεθα πιστεύειν τοῖς [e] ἀνα- γινωσκομένοις δ' βασκάνως ἡμῶν τὴν συγγραφὴν πάρεσιν. ἐπεὶ γὰρ ἐναργῆ καὶ βλεπόμενα τεκμήρια παρεχόμεθα τῆς πρὸς Ρωμαίους ἡμῖν φιλίας γεγομένης, ἐπιδεικνῦσι αὐ- τὰ χαλκαῖς στήλαις καὶ δέλτοις ἐν τῷ Καπετωλίῳ μέχρι νῦν διαμένουσι καὶ διαμενοῦσι, τὴν μὲν πάντων παθημάτων, ὡς περιπλέω τι ἅμα καὶ ἀπιστῆ, παρητη- σάμην. ἑκάστου δ' ἔτους ἠνησάμην σκαιὸν, ὃς ἐχὶ περὶ τῆς Ρωμαίων ἡμῖν πιστώσῃ φιλίας, ὅτι πιστὴν καὶ διὰ πλειόνων ἐπεδείξαντο πρὸς ἡμᾶς δογμάτων, καὶ ἡμᾶς ἐχ ὑπολήψεται περὶ ὧν εἶναι φαμεν ἀληθεύειν ἐξ ὧν ἐπιδείξαμεν. τὴν μὲν οὖν πρὸς Ρωμαίους φιλίαν καὶ συμμαχίαν, κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς γενομένην, δεδη- λώκαμεν.

"liceat patrias preces & ſacra Deo facere; placuit "igitur ſenatui & populo, ut illis conceſſum ſit "diebus præſtitutis convenire, & perfungi omni- "bus prout leges poſtulant, inſuper ut locus etiam "illis ſeparetur à prætoribus ad ædificandum eiſ- "que habitandum, quem ad id accommodatum "exiſtimaverint, utque ædilibus urbanis curæ ſit, "etiam illa importare quæ ad victum ipſis idonea "habeantur.

25. "DECRETUM EPHESIORUM. Pry- *Decretum Epheſiorum.* "tane Menophilo, die primo menſis Artemiſii, "placitum eſt populo. Nicanor Euphemi filius "dixit, relatione à prætoribus facta. Quoniam "Judæis qui in urbe ſunt, Marco Julio Pompejo "Bruti filio proconſule compellato, ut liceret illis "Sabbata obſervare, & omnia facere ex patriis "eorum inſtitutis, nemine eos quidquam impe- "diente, hoc ipſum prætor conceſſit; placuit ſe- "natui & populo, præſertim cum res ad Roma- "nos pertineat, neminem prohiberi à die Sabba- "torum celebrando, neque mulctam exigendam "eſſe, ſed illis poteſtatem datum iri omnia ex pro- "priis ipſorum legibus faciendi.

26. Et multa quidem exſtant & alia hujuſmodi decreta à ſenatu & imperatoribus facta, in gratiam Hyrcani gentiſque noſtræ; necnon civitatum ſcripſiſmata, & prætorum reſcripta ad literas de juribus noſtris *miſſas*. De quibus omnibus, ex iis quæ exhibuimus licet illis perſuaſiſſimum habere, qui noſtra hæc ſcripta candide lecturi ſunt. Quoniam enim clara & manifeſta noſtræ cum populo Romano amicitiæ dedimus argumenta, indicatis æreis columnis & tabulis in Capitolio etiamnum durantibus & duraturis, univerſis hìc loci apponendis, ut qui id ſupervacaneum duximus ſimul & *legentibus* injucundum, ſuperſedimus. Quippe neminem adeo perverſum *fore* credidimus, ut de amicitia noſtra cum Romanis inita, nobis non habiturus ſit fidem, præſertim cum decretis pluribus noſtrûm in gratiam factis id palam fecerint; quin potius ex iis quæ demonſtravimus, nos id quod verum eſt dicere, animo præſumet. Atque ita quidem amicitiam & ſocietatem, quæ Romanis nobiſcum interceſſit, declaravimus. *Alia decreta non affert, utpote ſupervacaneum putans.*

ΚΕΦ. ιά'.

Ὡς Σέξτον ὑπὸ Βάσσου δολοφονηθέντα διαδέχεται Μάρκος, ὅτι τε ὑπὸ Καίσαρος ἰανουαρίου Κάσσιος εἰς Συρίαν ἀφικνεῖται καὶ Ἰουδαίαν σκάπτουσι· καὶ ὡς Μάλιχος Αν- τίπατρον ἀνεῖλε καὶ ὑπὸ Ἡρώδου ἀναιρεῖται.

CAP. XI.

Quomodo Sexto à Baſſo inſidiis perempto ſuccedit Marcus, & poſt Cæſaris mortem in Syriam venit Caſſius & Judæam afflixit: utque Malichus Antipatrum interfecit, & ipſe ab Herode interficitur.

Συνέβη δ' ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν, παραχθῆναι τὰ κατὰ τὴν Συρίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. [f] Βάσσος [g] Κεκίλιος, εἷς τῶν τὰ Πομπηίου φρονούντων, ἐπιβουλῇ συν- θεὶς ἐπὶ Σέξτον Καίσαρα, κλεινῷ μὲν ἐκεῖνον, αὐτὸς δὲ, τὸ στράτευμα αὐτοῦ παραλαβών, ἐπέστη τῷ πραγμά- των. [h] πόλεμός τε μέγας [i] περὶ Ἀπάμειαν συνέστη, τοῦ Καί- σαρος στρατηγῶν ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντων μετ' ἰσχυρῶν καὶ πε- ζῆς δυνάμεως. τύχαις δὲ καὶ Ἀντιπάτρου συμμαχίαν ἔπεμ- ψε [k] μετὰ τῶν παίδων, κατὰ μνήμην ὧν [l] εὐεργετήθησαν ὑπὸ Καίσαρος· καὶ διὰ τοῦτο τιμωρεῖν αὐτῷ καὶ δίκαιον παρὰ τοῦ

Accidit autem per idem tempus ut tumultuatum eſſet in Syria, ob hujuſmodi cauſam. Baſſus Cecilius, unus è Pompejanis, ſtructis inſidiis Sextum Cæſarem, illum quidem interfecit, ipſe vero, accepto ejus exercitu, rerum potiebatur. Hinc etiam grave bellum apud Apamiam conflatum eſt, Cæſaris ducibus eum cum equitatu & peditatu adortis. Quin & Antipater iis ſubſidium miſit cum filiis, memor beneficiorum in ipſos à Cæſare collatorum; & idcirco juſtum eſſe exiſtimans & ipſum vindicare & pœnas ab *Sexto Cæſare ex inſidiis occiſo Baſſus Cecilius rerum potitur.*

---

[t] Συνερχομένοις] *MSS.* συνερχωμένοις.
[v] Προσηκούσαις] *MSS.* προσηκουσέμαις.
[x] Στρατηγῶν.] *MSS.* στρητηγῶν.
[y] Μίνως] *MSS.* μινὸς.
[z] Δέδοκ) τῇ βουλῇ] Iterum δέδοκ) repoſui pro δεδόχθαι, quod exſtat in *MSS.* & ἐπιτραφθῶ (mox infer.) mutavi in ἐπιτετράφθω.
[a] Μὲν οὖν] Illud μὲ è *MSS. Voſſ.*
[b] Τῇ συγκλήτῳ] Παρὰ τῇ συγκλήτῳ legendum cenſet Cl. *Louthius* & mox τοῖς τῶν ἰδ. δικαίων. proculdubio rectius, quam ut ſubintelligantur præpoſitiones.
[c] Περὶ] Hæc vox inſerta eſt ex *Lugd. Bat.* HAV.
[d] Παρεθέμεθα πιστεύειν] Ita ex *Epiphanio* legendum eſſe cenſui. παρεθέμεθα in *Editis.* (παρετιθέμεθα *Lugd. Bat.*) παρατεθειμένα *Vat.* & *Gall.*
[e] Ἀναγινωσκομένοις δ' βασκάνως] Tranſponuntur in *Lugd. Bat.*
[f] Βάσσος Κεκίλιος,] Conf. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 10. §. 10. SPANH.
[g] Κεκίλιος.] *Al.* Καικίλιος.
[h] Πόλεμός τε μέγας περὶ Ἀπάμειαν συνέστη,] Conf. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 10. §. 10. ſeq. SPANH.
[i] Περὶ Ἀπάμειαν συνέστη,] Περὶ τὴν Ἀπάμειαν *Vat.* & *Busb.* & mox (infr. poſt εὐεργετήθησαν) ὑπὸ τοῦ Καίσαρος *Busb.*
[k] Μετὰ τῶν τέκνων,] Διὰ τῶν ὑῶν *Zonar.*
[l] Εὐεργετήθησαν ὑπὸ Καίσαρος·] Εὐεργετηθείησαν *Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* εὐεργετήθη *Zonar.* juxta canonas εὐεργετήθησαν.

Marcus Sexto in imperium ſuccedit.

ab ejus interfectore repetere. Cum autem bellum diu duraret, Marcus ad Sexti imperium *ſuſcipiendum* Roma venit, & Cæſar à Caſſio & Bruto in curia occiſus eſt, poſtquam principatum tenuerat annos tres & ſex menſes. Et quidem hoc ab aliis memoriæ proditum eſt.

XVIII. *Poſt mortem Cæſaris Caſſius Syriæ prætor.*

2. Bello deinde ex morte Cæſaris conflatò, & *viris* omnibus primariis ultro citroque ad contrahendas copias diſperſis, venit in Syriam Caſſius, accepturus exercitum qui erat ad Apamiam: ſolutaque obſidione, ambos ſibi conciliat Baſſum & Marcum; urbeſque peragrans, arma colligebat & milites, & ipſis *urbibus* gravia tributa imperabat. Sed maxime Judæam afflixit, exactis *ab ea* ſeptingentis argenti talentis. Antipater vero, res magno in metu & perturbatione eſſe videns, pecuniarum exactionem dividit, & utrique filio redigendas committit, partim etiam Malicho ſibi parum amico, partimque aliis *quibuſdam*. Ac primus Herodes, redacto ex Galilæa quantum ei imperatum erat, maximam apud Caſſium gratiam iniit. Sapientis enim eſſe ſibi viſum eſt, Romanos hoc officio demereri, & illorum benevolentiam ex aliorum laboribus captare. Cæterarum autem urbium gubernatores omnes cum ſuis hominibus venundabantur, & quatuor urbes in ſervitutem redigit Caſſius; quarum erant potentiſſimæ, Gophna & Emmaus, reliquæ vero Lydda & Thamna. Inſuper eò præ iracundia proceſſit Caſſius, ut etiam Malichum occidiſſet, (nam in ipſum incitatus erat) niſi ejus impetum cohibuiſſet Hyrcanus, miſſis ei per Antipatrum centum talentis de ſuo.

Judæam affligit.

Herodes apud Caſſium gratiam init.

Hyrcanus Malichum mortis periculo liberat.

3. Poſtquam vero Caſſius à Judæa profectus eſt, Malichus Antipatro inſidiabatur, ejus interitum Hyrcani principatus firmitatem fore putans. neque tamen ejus conſilium latuit Antipatrum. Id enim cum ſenſiſſet, recepit ſeſe trans Jordanem, & ex Arabibus ſimul & indigenis exercitum contrahebat. Quanquam Malichus, homo callidus, inſidias inficiabatur, ſe cum juramento purgans tum Antipatro tum ejus filiis, *dicenſque*, fieri non poſſe, Phaſaëlo Hieroſolymorum præſidium tenente, & Herode armorum cuſtodiam habente, ut tale quidpiam ei in mentem veniret. Ac videns * ſibi negotium non ſuccedere, reconciliatus eſt Antipatro, conventumque eſt inter eos, cum Marcus Syriæ prætor eſſet: qui, poſtquam intellexit Malichum in Judæa res novas moliri, parum abfuit quin eum interfecerit, ſed Antipatri precibus ejus vitam condonavit.

Malichus Antipatro ſtruit inſidias.

Antipatri precibus Malicho vitam condonat Marcus.

XIX. *Summa rerum Herodi commiſſa.*

4. Neſciebat Antipater, ſe ſui interfectorem conſervaſſe. Certe quidem Caſſius & Marcus, exercitu coacto, curam omnium Herodi tradiderunt, & eum Cœles-Syriæ præſidem fecerunt, attribu-

πφονδικὸν εἰσπεφάλαθαι δίκαιον ἡγέμενος. [m] χρονιζομένης ἢ ἔτι πολέμου, [n] Μάρκος μὲν ἦλθεν [o] ἐκ Ρώμης εἰς τὴν ἑῴαν [p] ἔτι Σέξτου, Καῖσαρ δ' ὑπὸ τ τοῦ Καίσιον ἐν Βρούτῳ ἐν τῷ βυλευτηρίῳ κλείνε), [q] καταρχὰς τὴν ἀρχὴν ἐπὶ τρία καὶ μῆνας ἕξ. τοῦτο μὲν οὖν ἐν ἄλλοις δεδήλωται).

β'. Τῷ δ' ὑπὸ τῷ Καίσαρος θανάτῳ πολέμῳ συνερρωγότος, καὶ τ ἐν τέλει πάντων ὑπὸ φραλιᾶς συλλογὴν ἄλλων ἄλλῃ διεσπαρμένων, ἀφικνεῖται Κάσσιος ἐκ [r] Ρώμης εἰς Συρίαν, ὡς παραληψόμενος [s] τὸ τοῦ τὴν Ἀπάμειαν στρατόπεδον· καὶ λύσας τὴν πολιορκίαν, ἀμφοτέρους ποιούμενος) πεν τε Βάσσον καὶ τ [t] Μάρκον, τάς τε πόλεις ἐπερχόμενος ὅσα τε καὶ φραλιώτας συνήθροιζε, καὶ φόρους αὐτοῖς μεγάλους ἐπετίθη. μάλιστα δὲ τὴν Ἰουδαίαν ἐκάκωσεν, [v] ἑπτακόσια τάλαντα λαμβάνειν εἰσπράττόμενος. Ἀντίπατρος δὲ, ὁρῶν ἐν μεγάλῳ φόβῳ ἑαυτὸν παρεχόμενον τοῖς πράγμασι, μερίζει τὴν τ χρημάτων εἴσπραξιν, καὶ ἑκατέρῳ τ υἱῶν συνάγειν δίδωσι, τὸν μὲν Μαλίχῳ κακοήθως πρὸς αὐτὸν διακειμένῳ, τοῖς δ' ἄλλοις ποσὶ τάξεν εἰσπράξειν. καὶ πρῶτον Ἡρώδης ἀπὸ τ Γαλιλαίας εἰσπραττόμενος [x] ὅσα μὲν αὐτῷ προστεταγμένα, φίλον μὲν εἰς τὰ μάλιστα Καισάρι. σῶφρον γὰρ ἔδοξεν αὐτῷ Ρωμαίους ἤδη θεραπεύειν, καὶ παρ' αὐτῶν καταστοργὴν εὔνοιαν ἐκ τῶν ἀλλοτρίων πόνων. ὑπηρέτουν δ' αὐτανδροι ὅσοι τῶν ἄλλων πόλεων ἐπιμεληταί, καὶ τέτταρας πόλεις [y] ἐξανδραποδίζει) Κάσσιος· ὧν ἦσαν αἱ δυσαλωτοι), [z] Γόφνα τε [a] Ἐμμαοὺς, πρὸς ταύταις δὲ [b] Λύδδα τε Θαμνά. ἐπεξῆλθε δ' ἂν [c] ἐπ' ὀργῆς Κάσσιος ὥστε τε Μάλιχον ἀνελεῖν, ὥρμητο γὰρ ἐπ' αὐτὸν, [d] εἰ μὴ Ὑρκανὸς δι' Ἀντιπάτρου ἑκατὸν τάλαντα ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῷ πέμψας ἔσχε τ ὀργῆς.

γ'. Ἐπεὶ δὲ Κάσσιος ἐκ τ Ἰουδαίας ἀπῆρε, [e] Μάλιχος ὑπεβάλλετο Ἀντιπάτρῳ, τὴν τούτου πλουτοῦ, ἀσφάλειαν Ὑρκανοῦ τ ἀρχῆς ἔσεσθαι νομίζων. ὁ μὲν [f] ἔλαθε τ Ἀντίπατρον ταῦτα φρονῶν. αἰσθόμενος γὰρ ἐκεῖνον ἐχώρει πέραν Ἰορδάνου, καὶ στρατὸν Ἀράβιον ἅμα καὶ ἐγχώριον συνήθροιζε. δεινὸς μέντοι ὢν ὁ Μάλιχος, ἠρνεῖτο τοῦ ὑπουλοῦ, δομολογούμενος μετ' ὅρκων αὐτῷ τε καὶ τοῖς παισὶ, καὶ ὡς Φασαήλῳ μὲν τὰ Ἱεροσόλυμα φρουροῦντι, Ἡρώδῃ δ' ἔχοντι τὴν φυλακὴν τῶν ὅπλων, ἀδεὴς ἂν εἰς νοῦν ἔβαλε τοιοῦτον ἀδέν. ὁρῶν δὲ τὴν ἀπορίαν καταλλάττειν πρὸς τ Ἀντίπατρον, καὶ συνέβησαν, [g] Μάρκῳ κατὰ Συρίαν στρατηγοῦντι· ὃς, αἰσθόμενος νεωτεροποιοῦντα κατὰ τὴν Ἰουδαίαν τὸν Μάλιχον, ἦλθε μὲν ὡς τάχιστα μικρὸν αὐτὸν ἀνελεῖν, Ἀντιπάτρου δὲ παρακαλέσαντος πεμέσωσεν.

δ'. Ἐλαθε δὲ ἄρα Φανέα πρεσβεύσας Ἀντίπατρος αὐτὸ τ Μάλιχον. Καίσαρος μὲν γὰρ ἦν [h] Μάρκος, στρατὸν ἀθροίσαντος, [i] τὴν ἐπιμέλειαν ἅπασαν [k] ἐπιχείρουν Ἡρώδῃ, καὶ στρατηγὸν αὐτὸν Κοίλης Συρίας ἐποίησαν, πλοῖα δόντες

---

m Χρονιζομένης ἢ ἔτι πολέμου,] Τελευτῶντος δὲ ἔτι κατὰ τὸν πόλεμον *Busb.* & *Zonar.* Qui factum eſt ut bellum traheretur docet *Strabo*, l. XVI. p. 752. D.

n Μάρκος μὲν ἦλθεν] An *Joſephus* hîc in errore ſit, an ejus codices (in quibus omnibus, tam *Lat.* quam *Gr.* Μάρκος habemus) incertum eſt. Marcum quidem Criſpum *Dio* docet cum Cæcilio Baſſo depugnaſſe. Verum *Appianus* expreſſe dicit Murcum adverſus Baſſum à Cæſare miſſum fuiſſe. Unde ex *Dione*, l. XLVI. *Aliiſque*, Μοῦρκος reſcribi placet Viris doctiſſimis, *Caſaubono* in Exercit. c. *Baronium*, p. 133. *Edit. Lond.* *Montacutio* in Exercit. VIII. p. 279. *Uſſerio* in Annalibus V. T. p. 362. *Edit. Lond.* & *Ez. Spanhemio* in Diſſ. VI. *de Præſt. Numiſm.* Vide *Annott.* in lib. I. de *Bello Jud.* HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. I. c. 10. §. 10. SPANH.

o Ἐκ Ρώμης] Hauſimus id ex *Lugd. Bat.* HAV.

p Τὸ Σέξτου] *Lugd. Bat.* τοῦ δὲ Σέξτου.

q Καταρχὰς τὴν ἀρχὴν] Statim à Pompeji morte honores in Cæſarem effuſi erant, & quamvis extra Italiam eſſet, præturam iniit. Ut recte hinc principatum illius *Joſephus* arceſſiverit, tres annos cum dimidio illi aſſignans. *Uſſerius*, p. 337.

r Ἐκ Ρώμης,] Ἐκ Ρωμῶν inſertum dedi ex *Vat. Epiphan.* & *Zonar.* ἐξ Ἰταλίας, l. I. de *Bello Jud.*

s Τὸ ὑπὸ τὴν Ἀπάμειαν στρατόπεδον·] Τὰ ὑπὸ τ. A. στρατόπεδα *Vat.* & *Busb.*

t Μάρκον,] Vel Μοῦρκον. SPANH.

v Ἑπτακόσια τάλαντα ἀργυρίου] In Lemmate XXVII. ἑκατόν.

x Ὅσα μὲν αὐτῷ προστεταγμένα,] Nempe 100 Talenta *ἀλωσ.* lib. I. c. 11. §. 2. SPANH.

y Ἐξανδραποδίζει) Κάσσιος·] Ἐξωνδραπόδιστο τότε Κάσσιος *Busb.*

z Γόφνα] Conf. *ἀλωσ.* lib. I. c. 1. §. 5. & lib. 5. c. 2. §. 1. SPANH.

a Ἐμμαοὺς,] Conf. *ἀλωσ.* lib. I. c. 21. §. 2. SPANH.

b Λύδδα τε Θαμνά.] Conf. *ἀλωσ.* lib. I. c. 11. §. 2. SPANH.

c Ἐπ' ὀργῆς Κάσσιος·] Ὑπ' ὀργῆς *Vat.*

d Εἰ μὴ —— τάλαντα] Ab Antipatro data illi C. Talenta *ἀλωσ.* lib. I. c. 21. §. 2. SPANH.

e Μάλιχος] Ita *Busb. Vat.* & *Vet. Interpr.* μάλιστα ἐπ'. in *Editis Aliiſque.*

f Ἔλαθε τ Ἀντίπατρον] Ἐλάνθανε, & mox ἀπ' αἰσθόμενος ἐκεῖνον ἐχώρει *Busb.* ἀπ' αἰσθόμενος habet *Vat.*

* *Sibi negotium non ſuccedere,*] *Vel*, rei *tentatæ* difficultatem.

g Μάρκῳ] Vel Μούρκῳ vid. *ἀλωσ.* lib. I. c. 10. §. 10. SPANH.

h Μάρκος,] Μοῦρκος. SPANH.

i Τὴν ἐπιμέλειαν ἅπασαν] Τὴν τε ἐπιμ. *Busb.*

k Ἐνεχείρουν Ἡρώδῃ,] Ita cum *Cod. Busb.* ἐνεχείρουν in *cæteris.*

l Τὸν

πης ἐ δυώμιν ἱππικλῶ τε ἐ πεζικλῶ: ὑπισχόμενοι ἢ καὶ βασιλέα τ Ιεδαίας ἀναδείξειν μετὰ [l] τ πόλεμον. συνειςήκει γὰ τότε ωερς τε Αντώνιον καὶ τ νέον Καίσαρα. Μάλιχ ἢ τότε δείσας μάλιςα τ Αντίπατρον, ἐκποδὼν ἐποιεῖτο· καὶ πείσας δεξυέμω τ Τρκανῦ οἰνοχόον, παρ' ᾧ ἑκάτεροι εἰςιῶντο, [m] φαρμάκω κτείνῃ τ ἄνδρα. καὶ, ὠμότητας ἔχων, ἠυτρέπιζε τὰ κατὰ τλὼ πόλιν. γνόντων ἢ τλὼ ἸΠατρέλλω τλὼ κατὰ ϝ πατρὸς Ηρώδ καὶ Φασαήλ, καὶ χαλεπῶς ἐχόντων, [n] ἠρνεῖτο πάντα ὁ Μάλιχ, ᾗ ἔξαρνος ἦν ϝ φόνυ. καὶ Αντίπατρος μὲν ὐσεβείᾳ ᾗ δικαιοσύνῃ διενεγκὼν, ᾗ τῇ ωρὲ τλὼ πατρίδα σπυδῇ, τέτον ἐτελεύτησε τ τρόπον. τῶν ἢ παίδων αὐτ Ηρώδης μὲν ὀλίγυ ἔγνω πιμωρεῖν τῷ πατρὶ, μετὰ γραπᾶς ἸΠὶ Μάλιχον ἐλθών. Φασαήλῳ ἢ τῷ πρεσβυτέρῳ δόλῳ μᾶλλον ἐδοκᾷ ωρειγίνεσθαι τάνδρὸς, μὴ πολέμυ κατάρχειν νομισθῶσιν ἐμφυλίυ. τλὼ τε ουὖ ἀπολογίαν [o] Μαλίχυ ωρσδέχεται, ᾗ πιςὸν ὑπσκρίνεται, μηδὲν αὐτὸν περὶ τ Αντιπάτρυ κακυργῆσαι θάνατον, [p] τάφον ἢ σκόσμᾳ τῷ πατρί. καὶ ωροσηλθόμεν Ηρώδης εἰς Σαμάρειαν, καὶ καταλαβὼν αὐτλὼ κεκακωμένλω, [q] ἀνεκτᾶτο ᾗ τὰ νείκη διέλυσε τοῖς ἀνθρώποις.

ε'. Μετ' ὀ πολὺ ἢ, ἐνς ῆσης τ ἐν Ιεροσολύμοις ἑορτῆς, ωροσηγίνετο σὺν τοῖς σρατιώταις εἰς τλὼ πόλιν· [r] ᾗ δείσας Μάλιχ, ἔπεισεν Τρκανὸν μὴ ἐπιτρέπειν αὐτῷ εἰσιέναι. ᾗ πείθε μὲν Τρκανός· ωροβέβλη δ' αἰτίαν τῆς ἀποκωλύσεως τὸ μὴ δεῖν [s] ὄχλον ἀλλοδαπῶν ἀγνέυντ εἰσδέχεσθαι ϝ πλήθς. ὀλίγον ἢ φροντίσας Ηρώδης τῶν ἀγγέλων, νύκλωρ εἴσισιν εἰς τλὼ πόλιν, καὶ φοβερὸς μὲν λὼ τῷ Μαλίχῳ· ὁ δ' οὐκ ἀνίησι τλὼ ἐπόχλησιν, ἀλλ' ἐδάκρυε τ Αντίπατρον ἐ ἀνεκαλεῖτο φανερῶς [t] ὡς φίλ, κρύφα ἢ φυλακλῶ ϝ σώματ ἐποιεῖτο. ἔδοξε ἢ ἐ τοῖς ωρὶ Ηρώδλω μὴ ἀπελέσχθαι αὐτὸ τλὼ ωρσποίησιν· ἀλλὰ ἐ αὐτὸς, εἰς τὸ ἀνύποπλον, ἀντιφιλοφρονεῖσθ τ Μάλιχον.

ς'. Καισίῳ μέν[ο]ι ωρὶ τ πλᾶτῆς [v] ϝ πλείονς Ηρώδης [x] ἐπίσελλε. κἀκεῖν, εἰδὼς οἷ εἴη τ τρόπον Μαλιχ, ἀντιπίσελε τιμωρεῖν τῷ πατρί· καὶ λάθρᾳ λαμπίμπει ωρὸς τὸς ἐν Τύρῳ χιλιάρχυς, κελεύων αὐτὸς συμπράτ[τ]ειν Ηρώδῃ, [y] δίκαια μέλλοντι πράξειν. εἰς ἢ Λαοδίκ[α]ν ἠρηκὼς Καισίς, [z] ωρὸς αὐτὸν ἀπήντα κοινῇ, στέφανός τε αὐτῷ ᾗ χρήματα κομίζοντες, Ηρώδης μὲν ωροσεδόκα δώσειν τ Μάλιχον τιμωρίαν ἐφ' ᾗ ἡγόμενον. ὁ ἢ περὶ Τύρον τ Φοινίκης ὑπεισδόμεν τὸ πρᾶγμα, μειζόνων [a] ἐφίπτετο· ᾗ, ϝ παιδὸς [b] αὐτ ὁμηρευόντ ἐν Τύρῳ, παρελθὼν εἰς τλὼ πόλιν, ἔγνω [c] τέτον τι ὑπεκλέψαι; ᾗ εἰς τλὼ Ιεδαίαν ἀπάρειν, ἀτενδονίς τι ἐπ' Αντώνιον Καισίν, τὸ ἔθν ἀποςήσας, αὐτὸς τλὼ ἀρχλω καθίζειν. τοῖς ἢ βεβελημένοις ὅ, τι δαίμων ἀντίπραξε, ᾗ δῆνος ὢν Ηρώδης, τλὼ ωροαίρεσιν αὐτ καταμηνύσας, ωροφασίσμενος θεράποντα, τῷ μὲν δοκεῖν ἸΠὶ δείπν ωροκαλῶ, ᾗ γὰ ἑτοίμην αὐτὸς ἅπασιν ωροφρήκ, ϝ ἢ ἀληθείας ωρὸς τὸς χιλιάρχυς, [d] ἐξελθεῖν ἸΠὶ Μάλιχον πεζῇ μ' ξιφιδίων. οἱ δ' ἐξελθόντες, ᾗ πλησίον τ πόλεως αὐτῷ ωρεπυχόντες ἸΠὶ ϝ αἰχμαλῶ, καθαχνίζυσι τ ἄνδρα. Τρκανὸς μὲν ουὖ, [e] ὑπ' ἐκπλήξεως

ta ei classe, & equestribus pedestribusque copiis. polliciti etiam Judææ regem eum creaturos post bellum, quod tunc *illis* cum Antonio & juvene Cæsare ortum erat. Malichus vero tum maxime veritus Antipatrum, è medio *eum* tollere curabat: cumque *id* pecunia persuasisset pocillatori Hyrcani, apud quem uterque epulabatur, veneno necat hominem. atque, armatos in promptu habens, res urbanas componebat. Cæterum cum insidias patri *suo* factas resciviſſent Herodes & Phasaëlus, & graviter ferrent, negabat omnia Malichus, & cædem *strenue* inficiabatur. Et quidem Antipater, qui pietate & justitia & studio in patriam excellebat, hoc modo interiit. Ex filiis autem ejus Herodes protinus * patrem vindicare statuit, cum exercitu contra Malichum profectus. At Phasaëlo natu grandiori potius videbatur hominem astu circumvenire, ne civile bellum incepisse putarentur. Itaque *ille* Malichi defensionem accipit, seque credere simulat illum in Antipatri nece nihil maleficii admisisse, patrique sepulchrum adornabat. Interim Herodes, cum Samariam venisset, eamque afflictam offendisset, *urbem* recreabat & hominum dissidia composuit.

Antipater ex insidiis à Malicho occisus.

Herodes statuit patris mortem ulcisci.

5. Non multo autem post, instante Hierosolymis † festo, venit cum militibus in urbem: & Malichus *eum* veritus suasit Hyrcano, ut eum intrare non sineret. Et quidem Hyrcanus ita fecit: idque per speciem prohibendi alienigenarum turbam in lustratam multitudinem admitti. At Herodes, nulla nunciorum ratione habita, noctu ingreditur in urbem, & Malicho quidem terrorem incutiebat: ille verò nihil de simulatione remittit, sed Antipatrum plorabat, & palam ut amicus inclamabat, sed clam corporis sui custodiam agebat. Herodi autem visum est ejus simulationem non coarguere; sed, ad tollendam suspicionem, eum vicissim comiter accipere.

Hierosolyma ingreditur.

Malichum ex simulatione comiter accipit.

XX.

6. Attamen ad Cassium de obitu patris scripsit Herodes. Atque ille, sciens quo ingenio esset Malichus, Herodi rescripsit, ut patrem ulciscereturt: & tribunis, qui Tyri erant, clam mandata mittit, ut Herodem ipsi adjuvarent, ‡ quatenus æqua facturus esset. Capta autem à Cassio Laodicea, cum communiter ad ipsum iviſſent, coronas ei & pecuniam ferentes, sperabat quidem Herodes fore, ut postquam eò veniret Malichus pœnas daret. Ille vero, apud Tyrum Phœniciæ rem suspectam habens, majora moliri cœpit: &, cum filius ejus Tyri obses servaretur, in animum induxit ut ingressus in urbem eum surriperet, & in Judæam profitiscereturu, &, dum properaret adversus Antonium Cassius, gente ad defectionem perducta, potentatum ipsemet occuparet. Sed consiliis ejus & Deus restitit, & Herodes homo astutus, animadverso illius proposito, per famulum præmissum, specie ad parandam cœnam (nam omnes ad convivium invitaverat) re autem vera ad tribunos, persuadet illis ut ad Malichum cum pugionibus egrederentur. Illi vero egressi, eumque in littore prope urbem nacti, hominem transfodiunt. Quo facto ita quidem attonitus est Hyrcanus, ut vox ejus

Cassio placet ut Herodes patrem ulciscetur.

Malichum astute agit.

Herodis tamen astutia occiditur.

l Τὸν πόλεμον.] Illud † è *MSS. Busb.* & *Vat.* ut & mox ϝ post κατὰ ante πατρὸς.

m Φαρμάκῳ κτείνῃ τ ἄνδρα.] Conf. *alibi.* lib. 1. c. xi. §. 4. SPANH.

n Ηρνεῖτο πάντα] Ηρνεῖτο πάλιν ὁ M. *Vat.*

* *Patrem vindicare statuit,*] *Al.* parentare patri.

o Μαλίχυ ωροσδέχεται,] Τῷ Μαλίχυ *Vat.*

p Τάφον ἢ ἑτοίμῃ τῷ πατρί.] Τάφον τε κοσμεῖ τῷ πατρὶ *Busb.*

q Ανεκτᾶτο ᾗ τὰ νείκη] Ita *Busb.* & *Vet. Interpr.* ἀνακτᾶτο *Gall.* ἀνακτᾶτο τε in *Editis.*

† *Festo,*] *Sc.* Pentecostes.

r Καὶ δείσας Μάλιχ,] Καὶ δείσας ὁ Μάλιχ ἀνίπτασεν *Busb.*

s Οχλον —— πλήθυς.] Conf. *alibi.* lib. 1. c. xi. §. 6. SPANH.

t Ως φίλ,] Ως φίλον *Zonar.* & *Vet. Interpr.*

v Τῆ πατρὸς Ηρώδης] Illud ϝ è *MSS.*

x Επίσελλε.] Επίστελλε *Busb.* & mox ἀντιπισίμφ.

y Δίκαια μέλλοντι πράξειν.] Επὶ δικαίῳ πράξει *Busb.*

‡ *Quatenus æqua facturus esset.*] Non *quatenus*, vel sub aliqua conditione, sed omnino justum aliquid, quodque ipse probabat, acturum. HAV.

z Πρὸς αὐτὸν ἀπήντα κοινῇ.] Αμφω (ἤτοι Μάλιχ ᾗ Ηρώδης) ωρὸς αὐτὸν ἀπήντων, *Zonar.*

a Εφίπτετο·] *Lugd. Bat.* ἤπτετο.

b Αὐτῆ] *L. B.* αὐτῷ.

c Τέτον τι ὑπεκλέψαι,] Τέτον ἀποκλέψαι *Busb.*

d Εξελθεῖν ἐπὶ Μάλιχον] Λάθρᾳ ἐξελθεῖν *Busb.*

e Υπ' —— ἐκπλήξεως.] Conf. *alibi.* lib. 1. c. xi. §. 8. SPANH.

ejus defecerit. Ubi autem ægre ad se rediit, quærit ab Herode quidnam accidisset, & quis Malichum occidisset. Cumque illi Cassium id jussisse dixissent, laudavit factum: hominem enim nequam exstitisse, & patriæ insidiatorem. Et has quidem pro scelere in Antipatrum admisso pœnas persolvit Malichus.

Factum laudat Hyrcanus.

Tumultus in Judæa motus ab Felice.

7. Cassio autem ex Syria profecto, oritur in Judæa tumultus. Felix enim relictus Hierosolymis cum exercitu, in Phasaëlum impetum fecit, & populus arma sumpsit. Herodes vero Fabium adibat Damasci præfectum: volensque ad fratrem currere, morbo impeditur, donec Phasaëlus per se superatum Felicem compellit in turrim, ac deinde per compositionem dimittit, & Hyrcanum accusabat, quod multis per eos beneficiis affectus hostes adjuvet. nam Malichi frater non pauca tum loca, ad defectionem perducta, præsidio tenebat, in quibus & Masadam omnium munitissimum. Haud ita multo post Herodes, cum convaluerat, illuc venit; & eum, de omnibus quæ tenebat locis deturbatum, * per compositionem dimisit.

Superatur Felix.

ἐξ γεγονότ᾽ εἰς [f] ἀφωνίαν ἐτράπη. μόλις δ᾽ ἀνενεχθεὶς, ἐπυνθάνετο τὸν περὶ τὸν Ηρώδην, [g] τί ποτ᾽ εἴη τὸ γεγενημένον, καὶ τίς ὁ Μάλιχον ἀνηρηκώς; εἰπόντων δὲ Κάσσιον τοῦτο πεποιηκέναι, ἐπῄνησε τὸ ἔργον· πονηρὸν γὰρ εἶναι πάνυ, καὶ τοῦ πολέμου ἀπίστατον. καὶ Μάλιχον μὲν παυτὶ τρόπῳ τοῦτον εἰς Αντιπάτρου ἀδικίαν ἐξέπεσε.

ζ'. Κασσίου δ᾽ ἐκ Συρίας ἀπαίροντος, ταραχὴ γίνεται καὶ τοῖς Ιουδαίοις. [h] Ελιξ γὰρ, ὑπολειφθεὶς ἐν Ιεροσολύμοις μετὰ στρατιᾶς, ὥρμησεν ἐπὶ Φασάηλον, ὅ, τε δῆμος ἐν ὅπλοις ἦν. Ηρώδης δὲ τὸν Φάβιον ἐπορεύετο ἐν [i] Δαμασκῷ στρατηγοῦντα, καὶ βαλόμενος πεσσδραμεῖν πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ὑπὸ νόσου κωλύεται, ἕως ὁ Φασάηλος, [k] δι᾽ αὐτοῦ [l] Ελικος κρείττων γιόμενος, κατακλείει μὲν αὐτὸν εἰς πύργον, εἶτα δὲ ὑποσπονδον ἀφίησι, τὸν τε Τρκανὸν ἐμέμφετο, [m] ὡς πολλὰ μὲν εὖ παθόντα ὑπ᾽ αὐτῶν, συμπεπτωκότα δὲ τοῖς ἐχθροῖς. ὁ γὰρ ἀδελφὸς Μαλίχου τότε ἀποστὰς ἔκ ὀλίγα χωρία ἐφρούρει, καὶ [n] Μασάδαν τὸ πάντων ἐρυμνότατον. ὅτι μὲν οὖν [o] τούτων [p] ῥαίσας ὁ Ηρώδης ἐκ τοῦ νόσου ἀπηλλάγη, καὶ ἀφελόμενος αὐτὸν πάντα ὅσα εἶχε χωρία, ὑποσπονδον ἀπέλυσεν.

CAP. XII.

XXI.

Antigonum Aristobuli filium ex Judæa pellit Herodes: & multa pecunia Antonium sibi conciliavit ubi in Bithyniam venit, qui propterea Herodem accusare volentes non admisit. Quænam Tyriis pro Judæis scripsit Antonius.

Antigonum in Judæam reducit Ptolemæus Mennæi filius.

ANtigonum autem, Aristobuli *fratris Hyrcani* filium, qui exercitum coëgerat & Fabium sibi pecuniis conciliaverat, *in Judæam* reducit Ptolemæus Mennæi filius, propter affinitatem. Quin etiam ei auxilium ferebat Marion, quem Tyriorum tyrannum Cassius reliquerat. nam homo ille, cum *quidem* Syriam occupasset, tyrannorum dominatu *eam* custodivit. Marion vero in Galilæam etiam, quæ vicina erat, irruptionem fecit; & tribus castellis potitus ea præsidiis munivit. Sed & eum aggressus Herodes, omnibus quidem privavit, Tyriorum vero præsidia benigne dimisit, nonnullis etiam dona dedit ex sua erga civitatem benevolentia. His confectis occurrit Antigono, & prælio cum eo congressus victoriam reportat, atque † *eum* jamjam extremos Judææ fines ingressum *inde* depulit. Postquam vero Hierosolyma venit, Hyrcanus cum & populus coronis redimivit. Erat autem jam per sponsalia gener factus Hyrcani: eoque magis eum tuebatur, quod erat ducturus in matrimonium filiam Alexandri Aristobuli, filii, Hyrcani ex filia neptem; ex qua *postea* pater factus est trium filiorum & duarum filiarum. Duxerat

Marion in Antigoni gratiam in Galilæam irrumpit.

Antigonum vincit Herodes & ex Judæa pellit.

Ab Hyrcano & Hierosolymitanis honorifice excipitur.

Mariamne Hyrcani neptis Herodi desponsata.

ΚΕΦ. ιϛ'.

Αντίγονον τὸν Αριστοβούλου τοῦ Ιουδαίας ἐκβάλλει Ηρώδης· καὶ Αντωνίου ἐν Βιθυνίᾳ γενομένου πολλοῖς χρήμασιν ἐθεράπευσεν, ὃς διὰ τοῦτο τοὺς κατηγορεῖν Ηρώδου βουλομένους οὐκ ἐδέξατο. οἷα Τυρίοις ὑπὲρ Ιουδαίων ἔγραψεν Αντωνίου.

ΑΝτίγονον δὲ τὸν Αριστοβούλου, στρατιὰν ἀθροίσαντα, καὶ Φάβιον πεθεραπδυκότα χρήμασι, [q] καταγει Πτολεμαῖος ὁ Μενναίου διὰ τὸ κηδεμονικὸν. συνεμάχει δ᾽ αὐτῷ [r] Μαρίων, ὃν Τυρίων καταλελοίπει Κασσιος τύραννον. [s] τυραννίσι γὰρ διαλαβὼν τὴν Συρίαν ἦτος ὁ ἀνὴρ ἐφρόντισεν. ὁ δὲ Μαρίων καὶ εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ὅμορον οὖσαν, ἐνέβαλε, καὶ τρία καταλαβὼν ἐρύματα, διὰ φρουρᾶς εἶχεν. ἐλθὼν δὲ καὶ ὅπι τοῦτον Ηρώδης, [t] ἄπαντα μὲν [v] αὐτὸν ἀφείλατο· τοὺς δὲ Τυρίων φρουροὺς φιλανθρώπως ἀπέλυσεν, ἔστιν οἷς καὶ [x] δωρεὰς δοὺς διὰ τὸ εὖνους τὴν πόλιν εὔνουν. τοῦτο διαπραξάμενος ὑπέστρεψεν Αντιγόνῳ, καὶ μάχῃ αὐτῷ συνάψας νικᾷ, καὶ [y] ὅσον οὔπω τῶν ἄκρων ὅπιβαντα τῆς Ιουδαίας ἐξέωσεν. εἰς Ιεροσόλυμα δὲ σωθεὶς μνηστευόμενον στεφάνοις [z] ἀνέδει Υρκανός τε καὶ ὁ δῆμος. [a] ἐγεγαμβρεύκει δὲ ἤδη κατ᾽ ὁμολογίαν τῷ Υρκανῷ γήμει, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον αὐτὸν [b] προσείχετο, [c] μέλλων ἄγεσθαι τὴν Αλεξάνδρου τοῦ Αριστοβούλου θυγατέρα, Υρκανοῦ δὲ θυγατροδῆν, ἐξ ἧς παῖδες γίνεται [d] τέλων μὲν ἀρρένων, δύο δὲ θηλειῶν. ἦκε δὲ

---

f Αφωνίαν ἐτράπη,] Ita cum *Busb.* ἀφωνίαν in *reliquis.*

g Τί ποτ᾽ εἴη] *L. B.* ὅ, τι &c.

h Ελιξ γὰρ,] Ita *Busb.* & in *lib.* 1. *de Bello Jud.* atque in *Epiphanii* libris *Felix*, aspiratione in digamma mutatâ. In *Editis Josephi* hîc loci & *reliquis MSS.* Ελιξ cum spiritu leni, & *Elichus* in *Pseud-Hegesippo.*

i Δαμασκῷ στρατηγοῦντα] De Bello l. 1. c. 12. §. 1. eodem modo loquitur. SPANH.

k Δι᾽ αὐτοῦ] Βίᾳ δὲ Ελικος κρείττων *Busb.*

l Ελικος] Conf. *alter.* lib. 1. c. 12 §. 1. SPANH.

m Ως πολλὰ μὲ] *L. B.* πόλλα μὲ.

n Μασάδαν] Conf. *alter.* lib. 1. c. 12. §. 1. SPANH.

o Τούτων] *L. B.* τοῦτο.

p Ῥαίσας] Vid. *alter.* lib. 1 c. 33. § 1. SPANH.

* *Per compositionem dimisit.*] Sub pactionis fœdere *Epiphan.*

q Καταγει] Ita *Busb.* & forsan *Epiphanius*, qui vertit, *ad Judæam ducebat* atque hoc modo legendum esse conjiciebat Cl. *Lowthius*, quod cap. 13. §. 3. καταγοντες Αντίγονον, *regnum Antigono asserentes*, habeamus. in *Editis Alisque* κτᾷ), *sibi asciscit*, sicuti vertit *Castalio.* HUDS. In *Lugd. Bat.* κατῆγε, etiam satis bene. HAV.

r Μαρίων, —— τύραννον.] Conf. *alter.* lib. 1. c. 12. §. 2. SPANH.

s Τυραννίσι γὰρ λαβὼν] Ita rescribendum censui ex lib. 1. *de Bello Jud.* ubi τυραννίσι πᾶσαν Αλλαβὼν τὴν Συρίαν, *qui tota Syriæ tyrannos præfecerat*, prout vertit *Rufinus.* τυραννίδι in *Editis* & *MSS.* qua lectione admissâ, vertendum *occupatam per vim Syriam præsidiis munivit.* HUDS. Itaque quum in *L. B.* etiam clare Αλλαβὼν exstet, alterum λαβὼν, ut spurium, pariter ejeci. HAV.

t Απαντα μὲ αὐτὸν ἀφείλατο·] Αφείλατο δὲ πολίμιον infr. c. 13. §. 10. SPANH.

v Αὐτὸν ἀφείλατο·] Ita *Busb.* & *Vat.* prout supra post διαγίνεται, καὶ αὐτῷ in *cæteris.*

x Δωρεὰς οὐκ] Δῶρα solus *Busb.*

y Οσον οὔπω τῶν ἄκρων ἐπιβαντα] Αντιγόνῳ ἀφῃρῆτο τῶν ἄκρων τῆς Ιουδαίων γῆς ἐπιβαίνειν ὑπαντήσας, μάχῃ εἴκησε καὶ τῶν ὁρίων ταύτης ἐξέωσεν, *Zonar.*

† Eum *jamjam extremos Judææ fines ingressum* inde *depulit.*] *Al.* ex ipso, quo ferme processerat, Judææ fastigio eum depulit.

z Ανέδει Υρκανός τε] Ανέδει *Busb. L. B.* στεφάνους ἀνέδει.

a Εγεγαμβρεύκει δὲ] Επεγαμβρεύκει *Busb.* ut & *L. B.*

b Προσείχετο,] Προσεσχέτο *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

c Μέλλων ἄγεσθαι τὴν Αλεξάνδρου] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Gall.* μέλλον *Editorum* forsan ferri potest, nominativo pro genitivo absoluto adhibito, more Attico.

d Τέλων —— θηλειῶν.] Herodis è priori uxore Antipater,

è

ἢ καὶ πρότερον γυναῖκα [e] δημότιν, [f] Δορὶν ὄνομα, ἐκ τοῦ ἔθνους, ἐξ ἧς αὐτῷ πρεσβύτατος γίνεται παῖς, Ἀντίπατρος.

β'. Κάσσιον μὲν οὖν χειρούμενοι Ἀντώνιός τε καὶ Καῖσαρ πρὸς [g] Φιλίπποις, ὡς καὶ παρ' ἄλλοις δεδήλωται. μετὰ δὲ τὴν νίκην Καῖσαρ [h] ὀπὶ μὲν [i] Γαλλίας ἐχώρει, Ἀντώνιος δὲ εἰς τὴν Ἀσίαν ἀπῆρε. γιγνομένῳ δ' ἐν τῇ Βιθυνίᾳ αἱ πανταχόθεν ἀπήντων πρεσβεῖαι. παρῆσαν δὲ καὶ Ἰουδαίων οἱ ἐν τέλει, κατηγορήσοντες τῶν περὶ Φασάηλον καὶ Ἡρώδην, [k] πρόσχημα μὲν εἶναι λέγοντες τὴν βασιλείας Ὑρκανόν, τούτους δὲ τὴν πᾶσαν ἔχειν ἐξουσίαν. Ἡρώδην δὲ Ἀντώνιος διὰ πολλῆς εἶχε τιμῆς, ἐλθόντα πρὸς αὐτὸν ἐπ' ἀπολογίᾳ τῶν κατηγορηθέντων, καὶ διὰ τοῦτο σωθῆναι μηδὲ λόγου τυχεῖν τοὺς ἀντιστασιώτας. διεπέπρακτο δὲ τοῦτο χρήμασιν Ἡρώδης παρ' Ἀντωνίου. ἐπεὶ δὲ εἰς Ἔφεσον ἦκεν Ἀντώνιος ἔπεμψεν Ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς καὶ τὸ ἔθνος [l] τὸ ἡμέτερον πρεσβείαν πρὸς αὐτόν· στέφανόν τε κομίζουσαν χρυσοῦν, καὶ παρακαλοῦσαν τοὺς αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ Κασσίου Ἰουδαίους, ἃ νόμῳ πολέμου, χαίροντα τοῖς κατὰ τὰς ἐπιτροπάς, ἐλευθέρους ἀπολῦσαι, καὶ τὴν χώραν, ἣν ἐν τοῖς Κασσίου καιροῖς ἀφῃρέθησαν, ἀποδοῦναι. ταῦτα κρίνας Ἀντώνιος δίκαια τοὺς Ἰουδαίους ἀξιοῦν, παράσημα ἐγράψεν Ὑρκανῷ καὶ τοῖς Ἰουδαίοις, ἐπέστειλε δὲ ἅμα [m] Τυρίοις διάταγμα περιέχον [n] ταῦτα.

γ'. "ΜΑΡΚΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ αὐτοκράτωρ Ὑρκανῷ ἀρχιερεῖ καὶ ἐθνάρχῃ τῶν Ἰουδαίων χαίρειν. εἰ ἔρρωσθε, "εὖ ἂν ἔχοι, ἔρρωμαι δὲ καὶ αὐτὸς μετὰ τοῦ στρατεύμα- "τος. Λυσίμαχος Παυσανίου, καὶ Ἰώσηπος Μενναίου, "καὶ Ἀλέξανδρος Θεοδώρου, πρεσβευταὶ, ἐν Ἐφέσῳ "μοι συντυχόντες, τήν τε ἔμπροσθεν ἐν Ῥώμῃ τελεσθεῖ- "σαν αὐτοῖς πρεσβείαν [o] ἀνανεώσαντο, καὶ τὴν νῦν ὑπὲρ "σοῦ δὲ τοῦ ἔθνους ἀπροφάσιστα διέθεντο, ὡς ἔχεις εὔνοιαν πρὸς "ἡμᾶς ἐμφανίσαντες. πεπεισμένος οὖν ἐκ τῶν πραγμά- "των, καὶ ἐκ τῶν λόγων, ὅτι οἰκειότατα ἔχετε πρὸς ἡμᾶς, "καὶ τὸ [p] ἀεκαρὸς ὑμῶν ἦθος δὲ τὸ θεοσεβὲς καταγνόντας, "ἴδιον [q] ἥγημαι. καταδραμόντων δὲ τὴν Ἀσίαν ἅπασαν τῶν "ἐναντιωθέντων ὑμῖν τε δὲ τῷ δήμῳ τῶν Ῥωμαίων, καὶ μή- "τε πόλεων μήτε [r] ἡρώων ἀποχομένων, μή τε ὅρκους "οὓς [s] ἐποιήσαντο φυλαξάντων, ἡμεῖς, ὡς οὐκ ὀπίσω "ἰδίᾳ μόνον ἀγῶνα, [t] ἀλλ' ὑπὲρ ἁπάντων κοινὸν, "τοὺς αἰτίους καὶ τῶν εἰς ἀνθρώπους ἀθεμιτομιῶν καὶ "τῶν εἰς Θεοὺς ἀνομημάτων ἠμυνάμεθα· [v] διὰ ἃ καὶ τὸν "ἥλιον [x] ἀπεστράφθαι δοκοῦμεν, ὃς δὲ αὐτὸς ἀηδῶς ἐπεῖ- "δε τὸ ὅπλον Καίσαρι [y] μύσαντι· ἀλλὰ [z] καὶ τὰς ὀπιθελὰς "αὐτῶν τὰς θεομάχους, ἃς ὑπεδέξατο ἡ Μακεδονία, "[a] καθάπερ ἴδιον [b] αὐτὸς τῶν ἀνοσίων τολμημάτων [c] ἀπὸ, "καὶ τὸ σύγχυσιν τῆς ἡμιμανοῦς [d] κακοήθως γνώμης, "ἣν κατὰ Φιλίππους τῆς Μακεδονίας σωκρότουν,

etiam prius uxorem plebejam, nomine Dorim, popularem, ex qua filium sustulit natu maximum Antipatrum.

2. Cæterum Cassium Antonius & Cæsar in *campis* Philippicis vicerunt, sicut & ab aliis demonstratum est. Post victoriam autem Cæsar in Galliam profectus est, Antonius in Asiam inde movit. Atque ubi venit in Bithyniam, occurrebant ei undique legationes. Aderant etiam & Judæorum primarii, qui Phasaëlum & Herodem accusarent, dicentes Hyrcanum quidem regni speciem habere, illos vero omnem potestatem tenere. Herodem autem Antonius habebat in magna existimatione, qui ad eum venerat, ut semet contra accusatores defenderet; eamque ob causam accidit, ut ne dicendi quidem locum adversarii obtinuerint. id enim pecuniæ largitione Herodes ab Antonio impetraverat. Ut autem Ephesum venit Antonius, misit Hyrcanus pontifex & natio nostra legationem ad eum, quæ ei coronam ferret auream, oraretque ut scriberet ad provinciales, ut liberos dimitterent Judæos, quos non jure belli Cassius captivos reddidisset, utque eis restitueretur ager, quo Cassii temporibus mulctati fuissent. Hæc Judæorum postulata æqua esse judicans Antonius, confestim scripsit Hyrcano & Judæis, simulque Tyriis mandatum misit in hæc verba.

XXII.

Antonio in Bithynia obviam veniunt Judæorum legati.

Legati accusant Phasaëlum & Herodem.

Herodes pecunia Antonium sibi conciliat.

Altera legatio ad Antonium.

3. "MARCUS ANTONIUS imperator "Hyrcano pontifici & ethnarchæ Judæorum sa- "lutem. Si valetis bene est, ego quoque & exer- "citus valemus. Lysimachus Pausaniæ *filius*, Jo- "sephus Mennæi, Alexander Theodori, legati "*vestri*, cum apud Ephesum me conveniissent, & "eandem quam prius Romæ gesserant legationem "renovarunt, & quam illis nunc mandasti dili- "genter obierunt, cum testificatione tuæ erga "nos benevolentiæ. Cum itaque tam ex rebus "quam verbis persuasum habuerim, vos animo esse "in nos amicissimo, vestrosque mores constantes "& pietatem reputaverim, meam rem *quidem* agi "existimo. Quoniam vero nostri atque populi "Romani adversarii incursibus vastarunt totam A- "siam, & neque civitatibus neque Divorum fanis "manus abstinuerunt, neque fidem jurejurando "datam servarunt, nos, ut qui non pro nostra "tantum salute, sed communi omnium dimicave- "rimus, eos vindicta persequuti sumus, qui & in- "juriarum erga homines & flagitiorum in Deos "auctores exstiterunt; propter quæ solem etiam "aversum fuisse credimus, qui & ipse scelus in "Cæsarem admissum invitus aspexit. Quin & in- "sidias illorum cœlo minantes, quas Macedonia "excepit, ceu propria impiorum facinorum regio, "& colluviem hominum animi malignitate furen- "tium, quam ad Philippos Macedoniæ congrega- "bant,

M. Antonii responsum ad legationem.

è secunda seu Mariamne tres filii & duæ filiæ. *alibi* lib. 1. c. 12. §. 2. *Zonaras* autem *Annal.* Tom. 1. p. 228. C. εἶχε ἡ πρώτη ἐτέραν γυναῖκα δημότιν, Δορίδα καλουμένην. SPANH.

e Δημότιν,] *Coccejus* mavult δημότιν.

f Δορὶν ὄνομα,] Ita *Busb.* & in lib. 1. *de Bello Jud.* Δορίδα in *cæteris.*

g Φιλίπποις] Post Φιλίπποις in suo *Codice* habuisse videtur *Epiphan.* ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. nam vertit, *sicut & ab aliis demonstratum est.* HUDS. Adstipulante itaque *Epiphanio* Codice nostro *Lugd. Bat.* reposuimus ejus lectionem, atque versionem interpolavimus. HAV.

h Ἐπὶ] Illud μὲ ex *MSS.*

i Γαλλίας] Ἐπ' Ἰταλίας ex lib. 1. *de Bello Jud.* pro ἐπὶ Γαλλίας hic loci rescribendum esse monuit Cl. *Aldrichius.* HUDS. Conf. *alibi* lib. 1. c. 12. §. 4. SPANH.

k Πρόσχημα —— Ὑρκανὸν,] Vide quæ noto ad Julium Cæsarem p. 354. & Philon. in Flaccum p. 968. A. SPANH.

l Τὸ ἡμέτερον πρεσβεῖαν] Illa τὸ ἡμέτερον absunt *Hen.* & *Busb.*

m Τυρίοις] M. Antonii literæ ad Tyrios pro Judæis infra §. 4. SPANH.

n Ταῦτα.] Mallem ταυτά.

o Ἀνανεώσαντο,] Ἀνενεώσαντο solus *Hen.*

p Ἀεκαρὸς] Mirum ἀραιότητος *Æschyl.* Suppl. v. 952. SPANH.

q Ἥγημαι.] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἡγήσομαι in *reliquis.*

r Ἡρώων] *Lugd. Bat.* ἱερῶν.

s Ἐποιήσαντο] *L. B.* ἐποίησαν.

t Ἀλλ' ὑπὲρ ἁπάντων] Ἀλλ' ὡς ὑπὲρ πάντων *Hen.*

v Διὰ ἃ —— μύσαντι.] Vid. Plutarchum in M. Antonio. SPANH.

x Ἀπεστράφθαι δοκοῦμεν,] Ita *Hen.* ἀποστράφθαι in *Editis Aldinaque.*

y Μύσαντι.] Antea erat μισοῦντι & in *Editis* & *MSS.* quod ferri non potest. proculdubio levicula cum mutatione μύσαντι legendum. HUDS. & COCC.

z Καὶ τὰς ὀπιθελὰς] Illud καὶ reposui, quod ex hoc loco excidisse suspicor, & in versum sequentem irrepsisse. nam antea erat, ἀλλὰ τὰς ἐπ. α. τ. θ. ἃς ὑ. ἡ. M. καὶ καθάπερ. nostræ conjecturæ aliquantulum favet *Hen.* qui καὶ ante καθάπερ non agnoscit.

a Καθάπερ] *Gen.* καὶ καθάπερ. verum *Hudf.* & *MSS.* illud καὶ non agnoscunt. HAV.

b Αὐτὸς] *L. B.* αὐτοῖς.

c Ἀπὸ,] *Gen.* ἀπὸ.

d Κακοήθως γνώμης,] Forsan κακοήθους legendum. τῆ ἡμιμανοῦς κακοηθείας κ. Φιλ. *Hen.* (ut & *Lugd. Bat.*) τῆ ἡμιμανοῦς κακοήθους γνώμης κ. Φ. *Vat.*

e Τὴν

"bant, locis etiam opportunis occupatis & uſque "ad mare montium vallo munitis, ut per unicam "veluti portam pateret aditus, Diis ipſos ob inju- "ſta molimina exitio addicentibus, vicimus. At- "que Brutus, cum Philippos confugiſſet, & à no- "bis obſeſſus teneretur, communem cum Caſſio "habuit interitum. His *merito* ſupplicio affectis, "pace in poſterum frui licere arbitramur, *no*ſque "feciſſe ut Aſia à bello requieſcat. Pacem itaque "à Deo nobis donatam cum ſociis noſtris commu- "nicamus: adeoque *univerſum* Aſiæ corpus noſtrâ "victoriâ quaſi è gravi valitudine nunc ſe recolli- "git. Tui igitur memor gentiſque *beneficiis* au- "gendæ, curæ mihi erit quicquid è re veſtra fu- "turum ſit. Immo & literas edidi ſingulas per ur- "bes, ut ſi qui liberi vel ſervi haſtæ ſubjecti fue- "rint à C. Caſſio, ejuſve ducibus, illi dimittantur. "Voloque vobis rata eſſe quæcunque mea & Do- "labellæ benignitate conceſſa habetis. Veto etiam "Tyrios vim vobis intentare; & quicquid de Ju- "dæis abreptum occupant, id totum reſtituendum "eſſe jubeo. Coronam autem, quam mittendam "curaſti, accepi.

M. Antonii litera ad Tyrios in gratiam Judæorum.

4. "MARCUS ANTONIUS imperator "Tyriorum magiſtratibus, ſenatui, populo ſalu- "tem. Cum mihi Epheſi declarationem fecerint "Hyrcani pontificis & ethnarchæ legati, agros "ipſorum ditionis vos occupare dicentes, quos in- "vaſiſtis cum adverſarii noſtri rerum potirentur: "quoniam *itaque* bellum pro imperio ſuſcepimus, "atque juſtitiæ & pietati proſpicientes eos vindi- "cavimus, qui neque beneficiorum memoriam ne- "que jurisjurandi fidem ſervarunt, volo etiam "vos pacem colere cum ſociis noſtris, & quæ- "cunque ab adverſariis noſtris accepiſtis *vobis* "non cedere, ſed ipſa illis reddi à quibus abla- "ta fuerint. Nemo enim illorum aut provin- "ciam à ſenatu accepit aut exercitum, ſed per "vim *omnia* ſibimet arripuerunt, *aliiſque erepta* "per vim largiti ſunt injuſtitiæ ſuæ miniſtris. "Quandoquidem igitur illi *meritas* pœnas dede- "rint, æquum cenſemus ut ſocii noſtri ea quæ "ante habuerunt, nemine vetante, retineant: "voſque, ſi quos agros, qui Hyrcani Judæo- "rum ethnarchæ erant vel una diecula ante- "quam C. Caſſius bello illicito moto provinciam "noſtram invaſerit, nunc poſſidetis, *eos* illi reſti- "tuatis; nec ullam vim Judæis adhibeatis, quò mi- "nus valeant ſuis dominari. Si quid vero in veſtri "defenſionem ipſi dicendum habeatis, cum eò lo- "corum venerimus, vobis licebit illud apud nos "proferre, ut qui conſtituimus ſingula ſociis *no- "ſtris* æquo jure ſervare.

Altera ejuſdem ad Tyrios litera.

5. "MARCUS ANTONIUS imperator "Tyriorum magiſtratibus, ſenatui, populo ſalu- "tem. Edictum meum ad vos miſi, de quo id vo- "bis curandum eſſe volo, ut illud in tabulas publi- "cas literis Græcis Latiniſque referatis, idemque "ſcriptum reponatis in loco maxime illuſtri, ut ab "omnibus legi poſſit. MARCUS ANTO- "NIUS imperator, *unus* è triumviris pro rebus

M. Antonii decretum pro Judæis.

"καὶ τόπους ὑφυεῖς καταλαμβανόμενοι μέχρι θαλάτ- "της ἀποτειχισμένους ὄρεσιν, ὡς πύλῃ μιᾷ [c] τῷ "πάροδον παμιεύσασθαι, τῶν Θεῶν [f] αὐτοὺς ὑπὲ τοῖς "ἀδίκοις ἐγχειρήμασι καταψηφισμένων, ἐκρατήσαμεν. "καὶ Βροῦτος συμφυγὼν εἰς Φιλίππους, καὶ συγκλειοθεὶς "ὑφ' ἡμῶν, ἐκοινώνησε Κασσίῳ τῆς αὐτῆς ἀπωλείας. "τούτων κεκολασμένων, εἰρήνης τὸ λοιπὸν ἀπολαύειν "[g] νομίζομεν, καὶ [h] ἀναπαῦσθαι τὴν Ἀσίαν ἐκ τοῦ "πολέμου. κοινῇ οὖν πειώμεθα καὶ τοῖς συμμάχοις "τῷ [i] ὑπὸ Θεοῦ δοθεῖσαν ἡμῖν εἰρήνην· ὥσπερ οὖν ἐκ "νόσου μεγάλης τὸ τῆς Ἀσίας σῶμα νυῦν ἀρτὶ τῇ ἡμετέ- "ραν νίκῃ [k] ἀναφέρεται. ἔχων τοίνυν καὶ σὲ ἀρτὶ μνή- "μης καὶ τὸ ἔθνος αὔξειν, φροντίσω τ' ὑμῖν [l] διαφε- "ρόντων. ἐξέθηκα δὲ καὶ [m] γράμματα κατὰ πόλεις, ὅπως "εἴ τινες ἐλεύθεροι ἢ δοῦλοι ὑπὸ δόρυ [n] ἐπεράθησαν ὑπὸ "Γαΐου Κασσίου ἢ τῶν [o] ὑπ' αὐτῷ τεταγμένων, ἀπολυθῶ- "σιν ἔτι. τοῖς τε ὑπ' ἐμοῦ δοθεῖσι καὶ Δολοβέλλα φι- "λανθρώπως χρῆσθαι ὑμᾶς βούλομαι. τυραννίδα τε κωλύω "βιαίους εἶναι σφᾶς ὑμᾶς, καὶ ὅσα κατέσχησιν Ἰουδαίων, "ταῦτα ἀποκαθίστασθαι κελεύω. τὸ δὲ στέφανον, ὃν ἔπεμ- "ψας, ἐδεξάμην.

δ'. "[p] ΜΑΡΚΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ αὐτοκράτωρ Τυρίων "ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. [q] Ἐμφανισάντων μοι "ἐν Ἐφέσῳ Ὑρκανοῦ τοῦ ἀρχιερέως καὶ ἐθνάρχου πρεσβυ- "τῶν, χώραν αὐτῶν ὑμᾶς κατέχειν λεγόντων, εἰς ἣν "ἐνέβητε, [r] κατὰ τὸν τῶν [s] ἐναντιωμένων ἡμῖν ὑπερά- "ραν· ἐπεὶ τὸ μὲν τῆς ἡγεμονίας πόλεμον ἀνεδεξά- "μεθα, καὶ τῶν εὐσεβῶν καὶ δικαίων πειώμενοι φρόνειαν "ἠμυνάμεθα τοὺς μήτε χάριτος ἀπομνημονεύσαντας, "μήτε ὅρκους φυλάξαντας, βούλομαι καὶ τὸν ἀφ' ὑμῶν "εἰρήνην τοῖς συμμάχοις ἡμῶν ὑπάρχειν, καὶ ὅσα πα- "ρὰ τῶν ἡμετέρων ἐλάβετε ἀνταγωνιστῶν, μὴ συγχωρεῖν, "ἀλλὰ ταῦτ' ἀποδίδναι τοῖς ἀφῃρημένοις. ὅτε γὰρ ἐπερ- "χίας ἐκείνων ἠθεῖς ὅτι τεσσαράκοντα τῆς συγκλήτου δι- "σχιλίας ἔλαβεν, ἀλλὰ βίᾳ καθαρπάσαντες ἐχαρίσαντο "βιαίως τοῖς παρὰ ἀδίκων χρησίμοις αὐτοῖς ἡγου- "μένοις. δίκαιον αὐτῶν οὖν δεδωκότων, τάς τε συμμά- "χους τὰς ἡμετέρας ὅσα πρὸ εἶχον ἀξιοῦμεν ἀκωλύτους "διακατέχειν, καὶ ὑμᾶς εἴ τινα χωρία Ὑρκανοῦ ὄντα "ἐν ἐθνάρχου Ἰουδαίων, πρὸ μιᾶς ἡμέρας ἢ Γάϊον Κάσ- "σιον πόλεμον ἀ συγκεχωρημένον ἐπάγοντα ὑπενδῦναι τὴν "ἐπαρχίας ἡμῶν, νῦν ἔχετε, ἀποδίδναι αὖτις· βίαν τε "αὐτοῖς μηδεμίαν προσφέρειν ὑπὸ τῷ ἀσθενεῖς αὐτοὺς πεῖν "τῶν ἰδίων διατόζειν. εἰ δέ τινα ἔχετε πρὸς αὐτὸν δι- "καιολογίαν, ὅταν ἔλθωμεν ὑπὸ τοὺς τόπους, ἐξέσται "ὑμῖν ταύτῃ χρῆσθαι, ἡμῶν ἔκαστα τοῖς συμμάχοις ἀ- "μοίως τοῖς κείμασι φυλασσόντων.

ε'. "ΜΑΡΚΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ αὐτοκράτωρ Τυρίων ἄρ- "χουσι, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. Διάταγμα ἐμὸν [t] ἀπέσταλκα "πρὸς ὑμᾶς, περὶ ὧν βούλομαι ὑμᾶς φροντίσαι, ἵν' αὐτὸ εἰς "τὰς δημοσίας [v] ἐντάξητε δέλτους, [x] γράμμασι Ρωμαϊκοῖς "καὶ Ἑλληνικοῖς, καὶ ἐν τῷ ὑπιφανεστάτῳ ἔχητε αὐτὸ γεγραμ- "μένον, ὅπως ὑπὸ πάντων ἀναγνώσκεσθαι [y] δυνήσῃ. ΜΑΡ- "ΚΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ αὐτοκράτωρ, [z] τριῶν ἀνδρῶν κατα- στέν-

[c] Τῷ πάροδον παμιάσασθαι,] Τῷ πᾶσαν πάροδον *Hen.*

[f] Αὐτὸς ἐπὶ τοῖς ἀδίκοις] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) αὐτοῖς ἐπ. ἀδ. in *reliquis.*

[g] Νομίζομεν] *Lugd. Bat.* ἐλπίζομεν.

[h] Ἀναπεπαῦσθαι τὴν Ἀσίαν] Sic *Hen.* & *Vat.* ἀναπαῦσθαι in *ceteris.*

[i] Ὑπὸ Θεοῦ δοθεῖσαν] Ὑπὸ τοῦ Θεοῦ *Hen.*

[k] Ἀναφέρεται.] *Lugd. Bat.* ἀναφέρειν.

[l] Διαφερόντων.] *L. B.* συμφερόντων.

[m] Γράμματα κατὰ πόλεις,] Ita *Hen.* & *Epiphan.* γράμμα in *reliquis.*

[n] Ἐπεράθησαν ὑπὸ Γαΐου] Sic *MSS.* ἐπεράχθησαν perperam in *Editis.*

[o] Ὑπ' αὐτῷ] Ὑπ' αὐτῶν ſolus *Hen.*

[p] Μαρκος —— χαίρειν.] Conf. ſupra §. 2. SPANH.

[q] Ἐμφανισάντων] Ὑπαιτησάντων & mox κὴ χώραν legiſſe videtur *Epiphan.*

[r] Κατὰ —— περὶ τ.] Καθ' ὃν τῷ τ' ἐναντιωθέντων, & (verſu ſeq.) ὑπὲρ τ' in *Cod. Hen.* κατὰ τὸν τῶν ἐναντιωμένων & dein ὑπὲρ τ' *Vat.*

[s] Ἐναντιωμένων] *L. B.* ἐναντιωθέντων.

[t] Ἀπέσταλκα] *L. B.* ἐπέσταλκα.

[v] Ἐντάξητε δέλτους,] Ἐντάξῃ) ſolus *Hen.*

[x] Γράμμασι Ρωμαϊκοῖς καὶ Ἑλληνικοῖς,] Conf. ſupr. c. 10. §. 3. SPANH.

[y] Δωήσῃ.] Δύνῃ) *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

[z] Τριῶν ἀνδρῶν κατασάντων] Τυρίων in *Editis* & *MSS.* Verum illud Τυρίων in τριῶν mutavi, fretus auctoritate *Epiphanii*, qui vertit, *Marcus Antonius imperator & triumvir dixit.* HUDS. Forte τριῶν, v. *triumphator. Gelen.* recte *Triumvir.* COCC.

a A-

"σάλλων τῶν τ δημοσίων πραγμάτων, εἶπεν. Ἐπεὶ Γάϊος Κάσ-
"σιος τυύτῃ τῇ [a] ἀποστάσῃ ἀλλοτρίαν ἐπαρχίαν κατεχομένην
"[b] ὑπὸ στρατιωτῶν τῶν συμμάχων ὄντας διήρπασε, καὶ ἐξεπο-
"λιόρκησε τὸ Ἰουδαίων ἔθνος, φίλον ὑπάρχον τῷ Ρωμαίων
"δήμῳ, τὴν ἀπόνοιαν τὴν ἐκείνου τοῖς ὅπλοις κατήσκηνται, διορ-
"θώσασθαι τὰ κείμενα ἐπανορθώμεθα [c] τὰ ὑπ' αὐτοῦ [d] διηρ-
"πασμένα, ὥστε ἀποκαθισταθῆναι πάντα τοῖς συμμάχοις ἡ-
"μῶν· καὶ ὅσα ἐπράθη Ἰουδαίων, ἤτοι σώματα ἢ [e] κτήσεις, πάντα
"ἀφεθήτω, τὰ μὲν σώματα [f] ἐλεύθερα, ὡς ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ἡ
"δὲ κτῆσις τοῖς [g] πρότερον κυρίοις. τὸν δὲ μὴ ὑπακούσαντα
"τῷ ἐμῷ διατάγματι θέλω [h] ὑφίστασθαι βάλσανον· κἂν
"ἀλῶ, τότε καὶ τὴν τοῦ πράγματος ἀξίαν μελήσει μοι [i] ὑπεξελ-
"θεῖν τὴν ἀρχ [k] ὑπακούσαντα.

ς'. Τὸ δὲ αὐτὸ τοῦτο καὶ Σιδωνίοις καὶ Ἀντιοχεῦσι καὶ [l] Ἀ-
ραδίοις ἔγραψε. παρεθέμεθα [m] μὲν οὖν καὶ ταῦτα δικαίω-
ως, τεκμήρια [n] γενησόμενα τῆς φαμὲν Ρωμαίους ποιήσα-
σθαι πρόνοιαν [o] ὑπὲρ καὶ ἡμετέρου ἔθνους.

"publicis constitutis, dixit: Quoniam C. Cassius
"in hac defectione provinciam, quæ præsidiis te-
"nebatur, alienam diripuit, & socios expilavit,
"& Judæorum gentem oppugnavit, populo Ro-
"mano amicam, intolentia ejus armis *nostris* per-
"domita, edictis & judiciis quæ ab ipso depræda-
"ta erant redintegramus, ita ut ista sociis reddan-
"tur; & quæcunque Judæorum vendita fuerint,
"sive corpora sive bona, illa dimittantur, corpora
"quidem libera ut antea erant, bona vero ut prio-
"ribus dominis cedant. quisquis autem edicto meo
"non paruerit, pœnas luere volo: atque si depre-
"hendatur tunc pro rei dignitate curæ mihi erit
"persequendum esse contumacem.

6. Eodem etiam exemplo & Sidoniis & Antiochensibus & Aradiis scripsit. Et quidem ista opportune, *ut putamus*, apposuimus, ut quæ *manifesta* futura sint curæ illius indicia, quam Romanos genti nostræ adhibuisse dicimus. *Antonius Sidoniis aliisque scripsit, ut Judæis favèrent.*

ΚΕΦ. ιγ'.

Πῶς Ἀντώνιος Ἡρῴδῃ καὶ Φασαήλῳ μάτην κατηγορηθέντας τετράρχας κατέστησεν· καὶ ὡς Πάρθοι, Ἀντίγονον εἰς τὴν Ἰουδαίαν καταγόντες, Ὑρκανὸν καὶ Φασαήλον αἰχμαλώτους ἔλαβον. Ἡρῴδου φυγὴ, καὶ οἷα ἔπαθον Ὑρκανὸς καὶ Φασαήλος.

CAP XIII.

XXIII.

Quomodo Antonius Herodem & Phasaelum frustra accusatos tetrarchas constituit: utque Parthi, Antigonum in Judæam reducentes, Hyrcanum & Phasaelum captivos fecerunt. Herodis fuga, & clades Hyrcani & Phasaeli.

ΜΕΤΑ δὲ ταῦτα εἰς Συρίαν Ἀντωνίου παραγενομένου, Κλεοπάτρα μὲν Κιλικίαν ἐντυχοῦσα δι' ἔρωτος αὐτὸν [p] ἐκεχείρωτο. καὶ δὴ πάλιν Ἰουδαίων ἑκατὸν οἱ δυνατώτατοι [q] παραγίνονται πρὸς αὐτὸν, κατηγοροῦντες Ἡρῴδου τῶν περὶ αὐτὸν, πειρασόμενοι σφῶν αὐτῶν τοὺς δεινοτάτους λέγειν. ἀντέλεγε δὲ αὐτοῖς [r] Μεσσάλας ὑπὲρ τῶν νεανίσκων παρόντος καὶ Ὑρκανοῦ, ὃς κηδεστὴς ἐτύγχανεν ἤδη γενόμενος. ἀκροασάμενος δὲ ἀμφοτέρων Ἀντώνιος [s] ἐπὶ Δάφνης, πυνθάνεται Ὑρκανοῦ, πότεροι καλοὺς ἄμεινον πεποίηνται; φήσαντος δὲ τοὺς περὶ Ἡρῴδου, Ἀντώνιος, καὶ πάλαι οἰκείως ἔχων πρὸς αὐτοὺς διὰ τὴν πατρῴαν ξενίαν, ἅτε καὶ συνὼν Γαβινίῳ [x] παρῆν ἐπανιόντι πρὸς τὸν πατέρα αὐτῶν, [y] τέτταρας μὲν ἀμφοτέροις τετράρχας καθίστησι, [z] καὶ τὰ τῶν Ἰουδαίων αὐτοῖς ἐπιτρέπει πράγματα, γράφει δὲ [a] καὶ πεντεκαίδεκα τῶν ἀντιστασιαστῶν ἔδησε. μέλλοντος δὲ καὶ κτείνειν αὐτούς, παρητήσαντο οἱ περὶ Ἡρῴδου.

Cum autem postea in Syriam venisset Antonius, Cleopatra in Cilicia ei obviam facta, amore illius captus erat. Ac tum centum Judæorum viri potentissimi eum iterum conveniunt, ut Herodem cum suis accusarent, delectis ad eam rem suorum eloquentissimis. Illis vero contradicebat Messalas pro adolescentibus, præsente etiam Hyrcano, * qui jam Herodis socer erat. Antonius vero, auditis apud Daphnem utrisque, quæsivit ab Hyrcano, utri gentem melius regerent? Cum autem *ille* respondisset, Herodem & suos, Antonius, cui jam ante cum illis intercesserit familiaritas ob paternum hospitium, quod, cùm una cum Gabinio adesset, cum patre eorum fecerat, ambos quidem tetrarchas constituit, eisque rerum Judaïcarum administrationem mandat, & ea de re literas scripsit, & quindecim adversariorum in vincula dedit. At cum ipsos etiam occisurus esset, *eum* pro illis deprecatus est Herodes. *Antonius Cleopatræ amore captus.* *Herodem accusant Judæi.* *Antonius tamen Herodem & Phasaëlum tetrarchas constituit.*

2. Neque tamen illi à legatione reversi quiescebant: quin Antonium rursus *eorum* mille adierunt apud Tyrum, quò venturum fama erat. & Antonius, multis jam pecuniis ab Herode & ejus fratre corruptus, ejus loci administratori præcepit, ut de Judæorum legatis supplicium sumeret, qui no- *Iterum accusationem instituunt Judæi.*

[a] Ἀποστάσῃ ἀλλοτρίαν ἐπαρχίαν] In *libris* omnibus ὑποστάσῃ. quod ferri non potest. στάσῃ vel πρόσταξι legendum esse conjicit Cl. *Lowthius*. ipse levicula mutatione ἀπιστίᾳ reposui.

[b] Ὑπὸ στρατιωτῶν] Ὑπὸ στρατιῶται καὶ συμμάχων *Hen.*

[c] Τὰ ὑπ' αὐτοῦ] Καὶ τὰ *Busb.*

[d] Διηρπασμένα,] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) nec aliter *Vet. Interpr.* διηρπαγμένα *Busb.* διηρεασμένα in *Editis Aliisque.*

[e] Κτῆσις] *L. B.* κτῆσες.

[f] Ἐλεύθερα,] Addit *L. B.* εἶναι.

[g] Προτέροις κυρίοις.] Πρότερον *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

[h] Ὑφίστασθαι βάλσανον·] Ita ex conjectura rescripsi pro δίκλω συζητᾶσθαι. quod mihi vix ferendum videtur, nisi paulo ante scribatur, τῷ δὲ μὴ ὑπακούσαντι.

[i] Ὑπεξελθεῖν] *L. B.* ἐπεξελθεῖν.

[k] Ὑπακούσαντα.] *L. B.* ὑπακόοντα.

[l] Ἀραδίοις ἔγραψε] Ἀραβίοις *Vat.* (*Lugd. Bat.*) Ἀξίοις *Hen.*

[m] Μὲν οὖν καὶ ταῦτα δικαίως,] Illud μὲν e *Cod. Vat.*

[n] Γενησόμενα] *L. B.* γενόμενα.

[o] Ὑπὲρ καὶ ἡμετέρου ἔθνους.] Quæ hic sequi debent vel potius supra, Cl. Gronovius edidit in libro cui titulus, Decreta Romana & Asiatica pro Judæis, in 8vo. quæ vide. Exstant & in veteri Latina interpretatione. REL.

[p] Ἐκεχείρωτο.] Rectius forsan ἐχειρώτο. vel ἐχειρώσατο. nisi hic Attica usus fuerit temporum συναλοιφή.

[q] Παραγίνονται πρὸς αὐτὸν,] Παραγίνεται, & mox πρὸς αὐτὸν *Hen.*

[r] Μεσσάλας] Ita *Hen.* & *Epiphan.* (Μεσσάλας *Lugd. Bat.*) Μασσάλας in *reliquis.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 12. §. 5. SPANH.

* *Qui jam Herodis socer erat.*] Qui jam Herodi affinis erat, malit *Basnagius* in *Annalibus*, tom. 1. p. 14. quod non nisi post quadriennium Herodis cum Mariamne celebratæ fuerint nuptiæ. Verum, pace Viri clarissimi, æque potuit dici *socer* ac *affinis*; postquam neptem jam suam Herodi desponderat. HUDS. Virgil. de Chorœbo, futuro Priami genero,

Et gener auxilium Priamo Phrygibusque ferebat.

Æneid. lib 2. ℣u. 344. HAV.

[s] Παρόντος καὶ Ὑρκανοῦ,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 12. §. 5 SPANH.

[t] Οἱ κηδεστὴς ἐτύγχανεν ἤδη γενόμενος.] Κηδεστὴς δὲ *Hen.*

[v] Ἐπὶ Δάφνης,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 12. §. 5. SPANH.

[x] Παρῆν ἐπανιόντι] Sic *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) παρὼν in *reliquis.* ὧν σὺν Γαβινίῳ παρὼν ἐπ. legisse videtur *Epiphan.*

[y] Τέτταρας —— πράγματα,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 12. §. 5. SPANH.

[z] Καὶ τὰ τῶν Ἰουδαίων] Ita *MSS.* (ut & *Lugd. Bat.*) καὶ τῶν Ἰουδαίων in *Editis.*

[a] Καὶ πεντεκαίδεκα τῶν ἀντιστασιαστῶν] *L. B.* καὶ πέντε καὶ δέκα τῶν στασιαστῶν.

Eosque Antonius supplicio affici jubet.

novis rebus ſtuderent, Herodique principatum ſtabiliret. Herodes vero (nam ante urbem in arena conſtiterant) protinus antegreſſus cum Hyrcano qui tum ei aderat, eos ut diſcederet hortabatur, quippe magno eorum malo futurum, ſi ad contentionem venirent. Et illi quidem non obtemperarunt, ſtatim vero in eos à Romanis pugionibus facto impetu, partem eorum interfecerunt, plures etiam vulnerarunt. Reliqui autem domum, fuga dilapſi, quietos ſe trepidi tenuerunt. Populo vero adverſus Herodem vociferante, exacerbatus Antonius vinctos interfecit.

Pacorus & Barzapharnes Syriam occupant. Lyſanias Antigoni amicitiam ambit.

XXIV. 3. Anno autem ſecundo Syriam occuparunt Pacorus regis filius & Barzapharnes Parthorum ſatrapa. Quin & obiit Ptolemæus Mennæi filius; ejuſque filius Lyſanias, occupato principatu, amicitiam inſtituit cum Antigono Ariſtobuli filio, uſus ad id opera ſatrapæ, qui apud Antigonum multum poterat. Antigonus autem Parthis mille talenta & quingentas feminas pollicebatur, ſi ſibi principatum Hyrcano ereptum traderent, & Herodem cum ſuis interficerent: neque vero dedit.

Parthorum in Judæam expeditio ut Antigonum reducant.

& tamen Parthi eam ob cauſam in Judæam expeditionem fecerunt, Antigonum reducentes; Pacorus quidem per oram maritimam, Barzapharnes vero ſatrapa per mediterranea. Et Pacorum quidem excluſerunt Tyrii, Sidonii vero & Ptolemaïdenſes admiſerunt. Cæterum Pacorus equitum turmam miſit in Judæam, quæ regionem ſpecularetur & Antigonum adjuvaret, ducemque *una cum illis* regi cognominem, pocillatorem regium. Cum autem Judæorum quidam, montem Carmelum incolentes, ad eum ſe contuliſſent, & parati eſſent cum eo una irrumpere, ſperabat Antigonus ſe horum opera partem aliquam regionis adepturum eſſe: locus autem Drymi appellatur. Cumque nonnulli *illis* occurriſſent, Hieroſolyma dein homines *iſti* clam pergunt: & quorundam acceſſione adjuti, magna manu facta ad regiam veniebant, eamque oppugnabant. opem autem ferentibus Phaſaëlo & Herode, commiſſaque in foro pugna, adverſarios vicerunt juvenes: &, eis in fanum compulſis, miſerunt armatos quoſdam in vicinas domos, qui eas cuſtodirent, quos aggreſſus populus auxilio deſtitutos cum ipſis domibus concremarunt. Et quidem ob hanc injuriam paulo poſt adverſarios ulciſcitur Herodes, cum iis prælio congreſſus, ita ut multos illorum interfecerit.

Hieroſolyma oppugnant Parthi.

Fanum & urbem occupant.

4. Cum autem quotidianæ velitationes inter eos fierent, exſpectabant hoſtes multitudinem ad Pentecoſten, ut vocatur (ipſa autem feſtum eſt) è

μάτων, καὶ τοῖς περὶ Ηρώδην συναθισόναι τὴν ἐχλιό. παχὺ ἦ Ηρώδης, [b] ἵδρυτο γὰρ ὅπη τὸ ψάμμα περὶ τὸ πόλεως, [c] περιὼν ἀπίσναι παρεκελεύετο, σωλῶν ἦ [d] αὐτῷ καὶ Υρκανὸς, ὡς μεγάλα κακὰ, εἰ περέλθοιεν εἰς φιλονεικίαν, ἐσομένα. καὶ οἱ μὲν οὐκ ἐπείθοντο. θόρυβος ἦ σκοδαμούντες [e] Ρωμαῖοι σὺν ἐγχειριδίοις, τὰς μὲν αὐτῶν ἀπέκτειναν, [f] πολλὰς ἦ κατέτρωσαν. οἱ ἦ λοιποὶ διαφυγόντες [g] ἐπ' οἴκων φειδεῖς ἡσύχαζον. ὅ ἦ δῆμος καταβοῶν Ηρώδε, παροξυνθεὶς Αντῶνιον τοὺς δεδεμένους ἀπέκτεινεν.

γ'. [h] Δευτέρῳ ἦ ἔτει Συρίαν κατέχον, Πάκορός τε ὁ βασιλέως παῖς, καὶ [i] Βαρζαφάρνης σατράπης ὢν [k] Πάρθων. πλοῦτᾳ ἦ Ε Πτολεμαῖος ὁ [l] Μεννναίου καὶ τὴν ἀρχὴν [m] αὐτοῦ ὁ παῖς [n] Λυσανίας διαλαβὼν διαπράττε ἦ φιλίαν πρὸς Αντίγονον τὸν Αριστοβούλου, πρὸς τῷ χρήσιμον τὸ σατράπῃ διαλαβὼν, μέγα παρ' αὐτῷ δυναμενον. Αντίγονος δ' [o] ὑπισχνεῖτο [p] χίλια τάλαντα Ε πενταχοσίας γυναῖκας δώσειν Πάρθοις, εἰ τὴν ἀρχὴν Υρκανὸν ἀφελόμενοι διαδώσουσιν αὐτῷ, καὶ τὸν περὶ [q] τὸν Ηρώδην [r] ἀνέλοιεν· ὁ μὲν ἔδωκεν. οἱ μὲν Πάρθοι, διὰ τῷ ὅπη τὴν Ιουδαίαν ἐστράτευσαν, [s] κατάγοντες Αντίγονον· Πάκορος μὲν διὰ τῆς διαλαπίας, ὁ ἦ σατράπης [t] Βαρζαφάρνης διὰ τῆς μεσογείου. Τύριοι μὲν οὖν ἀπέκλεισαν Πάκορον, Σιδώνιοι ἦ Ε [v] Πτολεμαεῖς ἐδέξαντο. [x] εἶλεν μέντοι Πάκορος ἱππεῖς εἰς τὴν Ιουδαίαν ἐξέπεμψε, κατασκεψομένην τε τὸ [y] καὶ τὴν χώραν, καὶ Αντιγόνῳ συμπράξουσαν, ἡγεμόνα τε ὁμώνυμον ᾧ βασιλέως οἰνοχόον. ἔστι ἦ τὸ περὶ Κάρμηλον τὸ ὄρος Ιουδαίων πρὸς Αντίγονον ἐληλύθοτων, καὶ συνεσκευασμένων ἑτοίμως ἔχοντων, προσεδόκα [z] δι' αὐτὰς τὰ χώρας μέρος τι λαβεῖν ὁ Αντίγονος. [a] Δρυμοὶ ἦ τὸ χωρίον καλεῖται. καί τινων ὑπαντιασάντων αὐτοῖς, [b] διεκπίπτουσιν εἰς Ιεροσόλυμα οἱ ἄνθρωποι. προσγινομένων δέ τινων, πολλοὶ συναφθέντες ὅπλα τὰ βασίλεια ἦσαν, καὶ ταῦτα ἐπολιόρκουν. προσβοηθούντων ἦ τὰ περὶ Φασάηλον Ε Ηρώδῃ, καὶ μάχης γενομένης καὶ τὴν ἀγορὰν, νικῶσιν οἱ νεανίσκοι τοὺς πολεμίους· καὶ συνδιώξαντες εἰς τὸ ἱερὸν πέμπουσιν ὁπλίτας τινὰς εἰς τὰς πλησίον οἰκίας, φρουρήσοντας αὐτὰς, ἐς ἑσπερας ὁ δῆμος συμμάχων ὄντας ἐρήμους σὺν αὐτοῖς [c] οἰκοις κατέφλεξεν. ὑστέρῳ μὲν οὖν τὰ ἀδικίας ταύτης Ηρώδης μετ' ὀλίγον τιμωρίαν ποιεῖται τῶν ἀντιστασιωτῶν λαμβάνει, συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην Ε πολλοὺς αὐτῶν ἀπεκτείνας.

δ'. [d] Γινομένων ἦ ὁσημέραι ἀκροβολισμῶν αὐτοῖς, ἀνέμενον οἱ πολέμιοι τὴν ἐκ τῆς χώρας ὄχλον εἰς τὴν καλυμένην [e] Πεντηκοστὴν, [f] ἑορτὴ δ' ἔστιν αὕτη, μέλλοντα ἥξειν.

b Ιδρυτο γὰρ ἐπὶ τὸ ψάμμου] Ita cum *Cod. Busb.* & *Vet. Interpr.* ἵδρυτο in *cæteris*.

c Περιὼν] *L. B.* πρόσω.

d Αὐτῷ καὶ Υρκανὸς,] Ita lego ex lib. 1. *de Bello Jud.* quod me monuit Cl. *Lowthius*.. in Græcis omnibus αὐτοῖς. nec aliter *Epiphan.* Ita ſi legas, verte, *hortabatur* (*aderat una cum eis etiam Hyrcanus, quippe* &c.

e Ρωμαῖοι σὺν ἐγχειριδίοις,] Sic *Hen.* (*Lugd. Bat.*) *Busb.* & *Epiphan.* Ιουδαῖοι σὺν ἐγχωρίοις in *Editis Aliiſque*.

f Πλείους ἦ κατέτρωσαν.] Πλείους *Busb.* ἰνίους (*Lugd. Bat.*) *Hen.*

g Ἐπ' οἴκου] Ἐποίκου *Gen.* ἐπ' οἴκου. SPANH.

h Δευτέρῳ ἦ ἔτει] Scilicet ab adventu Antonii in Aſiam.

i Βαρζαφάρνης] Βαρζαφαρναίμης *Busb. Gall.* & *Zonar.* Βαρζαφρένης *Hen.* atque ita nonnullis *Epiphanii* libris.

k Πάρθων.] Πάρθῳ *Busb.* & *Vet. Interpr.*

l Μεννναίου] *Al.* Μιννναίου.

m Αὐτοῦ] Αὐτοῦ παῖς *Vat.* Lyſaniam Iturææ (regionis in confinio Syriæ & Arabiæ) regem ab Antonio factum eſſe narrat *Dio*, l. 49. p. 411. Vide *Caſaubonum* contra *Baronium*, p. 239. *Edit. Lond.*

n Λυσανίας] Imo Lyſanias, ut in Lib. 1. *de Bello Jud.* Uterque (ut notavit Cl. *Aldrichius*) juncta opera perfecere ut Antigonum Parthi reducendum ſuſciperent.

o Υπισχνεῖτο] Ita cum *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ὑπισχνεῖτο in *reliquis*.

p Χίλια τάλαντα καὶ πενταπαχοσίας γυναῖκας] Conf. *alter.* lib. 1. c. 13. §. 1. SPANH.

q Τὸν Ηρώδην] Ita *Vat.* τὸν perperam in *cæteris*, τὸ omittit *Zonar.*

r Ἀνέλοιεν·] Ἀνέλωσιν *Busb.* ἀνελῶσιν *Vat.*

s Κατάγοντες Αντίγονον·] Καθαγαγόντες *Vat.* ex qua lectione vertendum, *Antigono ſecum adducto*.

t Βαρζαφάρνης] Vox ea ex *Epiphan.* (*Lugd. Bat.*) & *Cod. Hen.* qui legit Βαρζαφρένης.

v Πτολεμαεῖς] Πτολεμαῖοι *Busb.* Πτολεμαεῖς in *Editis Aliiſque*.

x Εἶλεν μέντοι] Id malui cum *Hen.* etymologiæ cauſa. ἵλεν in *reliquis*.

y Καὶ τὴν χώραν,] Περὶ *Busb.*

z Δι' αὐτὰς τὰ χώρας] Cum in *Editis Aliiſque* fuerit, προσεδόκα διὰ τὰ χ. conſtat voculam aliquam excidiſſe. διὰ τὰς τὰ χ. legendum monuit *Lowthius*. ipſe δι' αὐτὰς prætuli. δι' ἃς προσεδόκα legiſſe videtur *Epiphan.* προσεδόκα ᾧ τὰ χ. *Hen.* HUDS. A *Lugd. Bat.* illud διὰ abeſt, ubi ita legitur προσεδόκα τὰ χώρας μέρος τι λαβεῖν. & forte ſuo loco motum fuit, debuitque conjunctim legi διαλαβεῖν. in compoſitis enim illud διὰ amavit auctor. HAV.

a Δρυμοὶ ἦ τὸ χωρίον] Δρυμῶν *Busb.* δρυμὸς lib. 1. *de Bello Jud.* & in verſione *Alexandrina* V. T. 4 *Regum*, c. 9. v. 23. Per δρυμὸν campeſtria *Saronæ* intelligenda eſſe docet Cl. *Relandus* in *Palaſt. S.* p. 188. HUDS. Conf. *alter.* lib. 1. c. 13. §. 2. SPANH.

b Διεκπίπτουσιν] Forſan διεκπίπτουσιν.

c Οἴκοις κατέφλεξεν.] Τὰς οἴκους *Busb.*

d Γινομένων ᾧ] Γενομένων *Busb.*

e Πεντηκοστὴν,] Vide *Langium* de *Annis Chriſti*, p. 340. &c.

f Ἑορτὴ δ' ἔστιν] Conf. *alter.* lib. 1. c. 13. §. 3. SPANH.

ἦξεν. ἡ δ' ἡμέρας ἐνστάσης πολλαὶ περὶ τὸ ἱερὸν ἀθροίζονται μυριάδες ἀνθρώπων, ὡπλισμένων τε καὶ ἀνόπλων. κατεῖχον δὲ τὸ ἱερὸν καὶ τὴν πόλιν οἱ παρόντες, πλὴν τῶν περὶ τὰ βασίλεια· τοῦτα γὰρ σὺν ὀλίγοις στρατιώταις οἱ περὶ Ηρῴδην ἐφρούρουν. Φασάηλος μὲν οὖν τὸ τεῖχος ἐφύλαττεν, Ηρῴδης δὲ λόχον ἔχων ἐπέξεισι τοῖς πολεμίοις [g] καὶ τὸ προάστιον, καὶ καρτερῶς μαχεσάμενος πολλάς τε μυριάδας τρέπει, τῶν μὲν εἰς τὴν πόλιν φυγόντων, τῶν δὲ εἰς τὸ ἱερὸν, ἔστι δ' ὧν εἰς τὸ ἔξω χαράκωμα· ἦν γάρ τι αὐτόθι. παρεβοήθει δὲ καὶ Φασάηλος· Πάκωρος δὲ ὁ [h] Πάρθων στρατηγὸς σὺν ἱππεῦσιν ὀλίγοις Αντιγόνου δεηθέντος εἰς τὴν πόλιν ἔρχεται, λόγῳ μὲν ὡς [i] καταπαύσων τὴν στάσιν, τὸ δ' ἀληθὲς συμπράξων ἐκείνῳ τὴν ἀρχήν. Φασάηλος δ' ὑπαντήσας καὶ δεξάμενος ξενίᾳ, Πάκωρος πείθει πρεσβεύσασθαι πρὸς [k] Βαρζαφάρνην αὐτὸν, δόλον τινὰ τῶν [l] συνθέντων. καὶ Φασάηλος ἀδεῶς ὑποδεδόμενος πείθεται, μὴ ἐπιμνησθέντος Ηρῴδου τοῖς πραττομένοις, διὰ τὸ τῶν Βαρβάρων ἄπιστον, ἀλλὰ καὶ Πακώρῳ καὶ τοῖς ἥκουσιν ὑπιστεῦσαι κελεύσαντος.

ε'. Ὡχοντο γὰρ πρεσβεύοντες, Υρκανός τε καὶ Φασάηλος· Πάκωρος δὲ καταλιπὼν Ηρῴδην Διφθόνιος ἱππέας καὶ δέκα [m] τῶν Ελαυθέρων λεγομένων, πρέπεμψεν αὐτούς. ἡνυμένοις δ' ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ μεθ' ὅπλων ὑπαντῶσιν οἱ ταύτῃ τῶν [n] πόλεων ἐφεστῶτες. καὶ Βαρζαφάρνης τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ὑποδέχεται προθύμως, καὶ δῶρα δίδωσιν· [o] εἶτα ἐπεβούλευε. τάχιστον γὰρ μὴ ἱππέων [p] ὑπὲρ θαλάττης [q] οἱ περὶ Φασάηλον κατέγονται. καὶ ἐνταῦθα ἀκούσαντες, ὡς Αντίγονος ὑπόσχοιτο χίλια τάλαντα καὶ γυναῖκας πεντακοσίας τοῖς Πάρθοις κατ' αὐτῶν, δι' ὑποψίας εἶχον ἤδη τοὺς Βαρβάρους. ἐ μὲν ἀλλὰ καὶ νύκτωρ ἐπιβουλευομένους αὐτοὺς [r] ἀπήγγειλέ τις, φυλακῆς [s] αὐτοὺς [t] ἐκ τύχης ἐπεισαμένης. καὶ συνελήφθησαν ἂν εἰ μὴ περιμένοντες ἕως ἂν οἱ περὶ Ιεροσόλυμα Πάρθοι Ηρῴδῃ συλλάβοιεν, μὴ προαισθησάμενοι τούτων ἐκεῖνος αἰσθόμενος [v] διέφυγε. καὶ τὸν τοῦτο ἔτως ἔχοντα, καὶ οἱ φύλακες αὐτῶν ἐωρῶντο. Φασάηλῳ μὲν οὖν παρῄνουν τινες φεύγειν [x] ἀφιππάσασθαι, καὶ μὴ περιμένειν· [y] μάλιστα μέντοι πρὸς τοῦτο αὐτὸν [z] Οφέλλιος ἐτάραττε, ὃς [a] ἠκηκόει παρὰ [b] Σαραμάλλα τοῦ συρισταί τοῦ ἐν Συρίᾳ τότε, καὶ πλοῖα πρὸς τὴν φυγὴν [c] ὑπῆρχεν. ἐγγὺς γὰρ ἦν ἡ θάλασσα. ὁ δ' Υρκανὸν ἀπολιπεῖν οὐκ ἠξίου, οὐδὲ παραινδυνεύειν τῷ ἀδελφῷ· πρεσβευτὴν δ' αὐτὸς τὸν Βαρζαφάρνην, ἃ δίκαια ποιεῖν αὐτὸν ἔλεγε, τοιαῦτα βουλόμενον περὶ αὐτῶν. χρημάτων τε γὰρ δεομένῳ πλείονα ἕξειν παρ' αὐτοῦ ὧν Αντίγονος δίδωσι· καὶ ἄλλως, δεινὸν εἶναι πρὸς αὐτὸν ὅτι πίστει συνελθόντας πρεσβευτὰς ἀποκτεῖναι μηδὲν ἀδικοῦντας. ὁ δὲ Βάρβαρος, ταῦτα λέγοντος, [d] ὤμνυε μηδὲν ἀληθὲς εἶναι τῶν ὑπονοουμένων, ἀλλὰ ψευδεῖς αὐτὸν ὑποψίας παρέχειν· ἀπῄει τε πρὸς Πάκωρον.

ς'. Οἰχομένου δ', τῶν Πάρθων ἐδεσμοῦόν τινες Υρκανὸν,

tota regione venturam. Atque inſtante eo die multa circa fanum congregantur hominum millia; partim armatorum partim inermium. Tenebant autem fanum & urbem *illi* qui aderant, præter regiam, quam Herodes cum paucis militibus tutabatur. Et quidem Phaſaëlus mœnia cuſtodiebat, Herodes vero cum ſuorum manu in hoſtes per ſuburbia eruptionem fecit, & ita acriter pugnavit ut multa hominum millia verterit, aliis in urbem fugientibus, aliis in fanum, nonnullis etiam in vallum exterius; quoddam enim illic erat. Quin & Phaſaëlus auxilium ferebat: Pacorus vero Parthorum dux cum paucis militibus, orante Antigono, in urbem venit; per ſpeciem quidem compeſcendæ ſeditionis, re autem vera ut illum in adipiſcendo principatu adjuvaret. Cumque Pacoro obviam prodiiſſet Phaſaëlus, & eum hoſpitio excepiſſet, perſuadet *ei* Pacorus, ut ad Barzapharnem ipſe legatus iret: id quod fraudulenter egit. Et Phaſaëlus nihil *mali* ſuſpicatus obtemperat, non aſſentiente iis quæ gererentur Herode, propter Barbarorum perfidiam, ſed Pacorum cæteroſque venientes invadi jubente. *Pacorus Hieroſolyma adit.*

5. Igitur in eam legationem profecti ſunt Hyrcanus & Phaſaëlus: & Pacorus, relictis Herodi ducentis equitibus & decem eorum qui Eleutheri vocantur, illos deduxit. Ubi vero in Galilæam ventum eſt, venerunt eis obviam in armis qui illic præerant urbibus. Et Barzapharnes primum quidem eos ſtudioſe excepit, & muneribus donavit: deinde inſidiabatur. Diverſabatur autem Phaſaëlus cum equitibus in propinquo ad mare. ubi cum audiviſſent, Antigonum mille talenta & quingentas feminas promiſiſſe Parthis contra ipſos, cœperunt ſuſpectos habere Barbaros. Acceſſit eò, quod inſidias eis noctu fieri nunciavit quidam, occulte illis adhibita cuſtodia. Et ſane comprehenſi fuiſſent, niſi exſpectatum eſſet, donec Parthi, qui ad Hieroſolyma erant, Herodem cepiſſent: ne, ſi hi prius eſſent interfecti, ille id ſentiens effugeret. Atque iſta ſic ſe habebant, & eorum cuſtodes cernebantur. Itaque Phaſaëlum monebant nonnulli, ut ſtatim equo aufugeret, nec exſpectaret: maxime vero Ophellius, qui id à Saramalla audiverat, eorum qui tum erant in Syria locupletiſſimo, hoc ei ſuaſit, & ad fugam navigia *ei* pollicebatur. quippe propinquo mari. Verum ille Hyrcanum non deſerendum cenſebat, neque fratri periculum creandum: ſed Barzapharnem aggreſſus, eum non recte facere dicebat, qui hæc in ipſos moliatur. nam ſi pecunia egeat, majorem à ſe habiturum, quam quantam dat Antigonus: & alioquin atrox facinus eſſe, legatos, qui ad eum accepta fide venerint, interficere inſontes. At Barbarus, hæc *eo* dicente, jurabat nihil verum eſſe eorum quæ ſuſpicaretur, ſed eum falſis ſuſpicionibus perturbari: atque ita ad Pacorum profectus eſt. *Inſidiatur Hyrcano & Phaſaëlo.*

6. Eo digreſſo Parthorum quidam Hyrcanum con- XXV. *Eoſque in vinc. la conjici jubet.*

[g] Καὶ τὸ προάστιον,] Conf. *alius.* lib. 1. c. 13. §. 3. SPANH.

[h] Πάρθων στρατηγὸς] Πάρθων βασιλεὺς *Vat.* & *Zonar.* non ita *Epiphan. cæterique.*

[i] Καταπαύσων τὴν στάσιν,] Καταπαύσει *Busb.* καταδυάσων *Zonar.*

[k] Βαρζαφάρνην] Hîc loci Βαρζαφαρνάην *Vat.* & infra ſeq. §. 5. ut & Βαρζαφαρνάης ibid. ſuperius. Vide Annott. ad ſuper. §. 3. HUDS. Βαζαφαρνάην Zonaras Annal. Tom. 1. p. 229. D. SPANH.

[l] Συνθέντων.] Σωθεὶς *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[m] Τῶν Ελαυθέρων λεγομένων,] Conf. *alius.* lib. 1. c. 13. §. 4. SPANH.

[n] Πόλεων ἐφεστῶτες.] Πολιτῶν *Vat.* & *Busb.*

[o] Εἶτα ἐπεβούλευε.] Επειτα *Busb* & *Zonar.*

[p] Ὑπὲρ θαλάττης] Conf. *alius.* lib. 1. c. 13. §. 4. SPANH.

[q] Οἱ περὶ] *L. B.* ὑπὲρ.

[r] Ἀπήγγειλέ —— φευσαμένης.] Nempe Saramalla Syrus *alius.* lib. 1. c. 13. §. 4. SPANH.

[s] Αὐτοὺς] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* αὐτοῖς in *reliquis.*

[t] Ἐκ τύχης] Vel ἐκ τ' ἀφυλῆς· SPANH.

[v] Διαφυγεῖ.] Eo modo *Hen.* & *Busb.* Διέφυγε in *ceteris* & *Zonara.*

[x] Ἀφιππάσασθαι,] Παρεμπάσασθαι ſolus *Busb.* παρεμπεσάσασθαι *Zonar.*

[y] Μάλιστα μέντοι πρὸς ταῦτα] Μάλιστα δ' *Busb.*

[z] Οφέλλιος] Conf. *alius.* lib. 1. c. 13. §. 4. SPANH.

[a] Ηκηκόει παρὰ] Ita *Vat.* ἀκηκόει in *ceteris.* utrum horum fuerit à manu *Joſephi*, incertum eſt.

[b] Σαραμάλλα] Πρὸς Σαραμάλλα in lib. 1. de *Bello Jud.* HUDS. *Lugd. Bat.* Σαραμάλλα quoque hic, & Σαραμάλλα ibi alter Codex *Lugd. Bat.* ita ut non dubitem, quin hic quoque ita ſcripſerit Joſephus, non Σαμαράλλα, quod *Alii* habent, & in textu ipſe *Hudſonus* retinuerat. HAV.

[c] Ὑπῆρχεν.] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* ὑπῆρχεν in *reliquis.*

[d] Ὤμνυε μηδὲν ἀληθὲς εἶναι] Ita *Busb.* & *Gall.* ὄμνυσι in *Editis Aliiſque.*

conſtringunt, & Phaſaëlum, multa Parthis convicia facientem ob perjurium. Pocillator autem ad Herodem miſſus, in mandatis habebat, eum extra muros deductum comprehendere. Erant autem nuncii à Phaſaëlo miſſi ad declarandam Parthorum perfidiam: quos cum hoſtes cepiſſent, Herodes Pacorum adit, & Parthorum potentiſſimos quoſque, tanquam aliorum dominos. At illi, totius rei conſcii, malitioſe diſſimulabant; dixeruntque oportere eum extra muros cum ipſis egredi, & literas afferentibus obviam ire: nondum enim eos ab adverſariis comprehenſos, ſed ad ſignificandum Phaſaëli ſucceſſum venire. Verum his Herodes non credebat: quippe qui ab aliis fratris comprehenſionem audiviſſet. Accedebat eò, quod admonente Hyrcani filia (cujus filiam ipſe ſibi deſponderat) magis etiam ſuſpectos Parthos habebat. Et quidem alii ei non auſcultabant: ipſe vero cordatæ inprimis feminæ credebat.

Herodes ſibi à Parthis cavet.

Cum ſuis noctu aufugit.

7. Interim dum Parthi quid facto opus ſit deliberant (illis enim non placebat tantum virum palam aggredi) & negotium in poſterum diem differrent, Herodes, in tali trepidatione conſtitutus, magiſque iis quæ de fratre *capto* & Parthorum inſidiis acceperat, * quam allatis in contrarium fide habita, ubi veſpera venit, ſtatuit ea ad fugam uti, & non ideo cunctari quaſi in incerto eſſent pericula ex hoſtibus. Itaque adhibitis quos habebat militibus, & impoſitis in jumenta mulieribus, matre ſua, & ſorore, & filia Alexandri Ariſtobuli filii, quam uxorem ducturus erat, hujuſque matre, Hyrcani filia, & fratre ſuo natu minimo, una cum famulitio & reliqua turba, in Idumæam ire contendebat, inſciis hoſtibus. Quorum nemo à natura adeo ferreus inventus eſt, qui, cum iis quæ agerentur adeſſet, eorum fortunæ non miſereretur, feminis infantulos ſuos trahentibus, & cum lachrymis & ejulatu relinquentibus patriam vinctoſque amicos, & de ſe nihil quod bene habeat exſpectantibus.

Quænam Herodi in fuga acciderunt.

8. Verum Herodes, animo ſupra calamitatis ictum ſublato, & ipſe, periculo impendente, fortiter ſe gerebat; atque per viam ſingulos obeundo bono eſſe animo hortabatur, & mœrori nequaquam ſuccumbere: hoc enim ipſis officere & obſtare in fuga, in qua ſola ſalutis ſpem poſitam eſſe contigit. Atque illi quidem, Herodis monitis obſequuti, operam dabant ut calamitatem ferrent. At parum abfuit, quin ipſe ſibi manus afferret, everſo vehiculo & matre in mortis periculum adducta, tum propter dolorem quem de ipſa capiebat, tum quod metuebat, ne hac ex re injecta mora, hoſtes inſequentes eum comprehenderent. ipſum itaque, cum gladium ſtrinxiſſet, & in eo eſſet ut ſeipſum enſe feriret, qui aderant prohibuerunt; cum & numero prævaluiſſent, dicerentque non committendum eſſe, ut ipſos in hoſtium poteſtate futuros relinqueret, non enim viri fortis eſſe, ut, cum ſemet è periculis liberaſſet, amicos in ipſis *hærentes* negligeret. Itaque à vi ſibimet intentata abſtinere coactus, partim verecundia illorum quæ dicebantur, partim

καὶ φασάηλον, πολλὰ τὴν ἀπιστίαν κακίζοντας τοὺς Πάρθους. ὁ δὲ ἐπὶ τῷ Ηρώδῃ ἀπεσταλμένος [e] οἰνοχόος, ἐντολὰς εἶχε [f] παραγαγὼν αὐτὸν ἔξω τῶν τείχους συλλαμβάνειν. ἔτυχον δ' ἄγγελοι πρὸ φασάηλε πεμφθέντες ἐπὶ δηλώσει τὴν Πάρθων ἀπιστίας· ὡς τῶν πολεμίων συλλαβόντων, γυνὴ Ηρώδης πρόσεισι Πακόρῳ καὶ [g] τῶν Πάρθων τοῖς [h] δυνατωτάτοις, ὡς ἦσι τῶν ἄλλων δεσπόταις. οἱ δ', τὸ πᾶν εἰδότες, ὑπεκρίνοντο [i] δολίως· καὶ δεῖν αὐτὸν ἔφασαν μὴ σφῶν ἐξελθόντα πρὸ τῶν τείχους ὑπανδρίαν τοῖς τὰ γράμματα κομίζουσιν· ἐδέδοτο γὰρ αὐτοῖς εἰλῆφθαι πρὸς τῶν ἀνδρεστοιλῶν, ἥκειν μέντοι δηλώσοντας ὅσα κατορθώσοι φασάηλος. τούτοις Ηρώδης οὐκ ἐπίστευεν· ἠκηκόει γὰρ τὸν σύλληψιν τὰδελφῆς παρ' ἑτέρων. καὶ πρὸ πάντων ἦν [k] τῆς Υρκανοῦ θυγατρὸς, ἧς ἐνεγγύητο τὸν [l] γυναῖκα, ἔτι μᾶλλον [m] ὑποπτεύσει τοὺς Πάρθους. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι [n] αὐτῇ ὑ πεσπίχον· αὐτὸς δ' ἐπίστευεν λίαν ἐμφρονι γυναικί.

ζ. Βαλλομένων δὲ τῶν Πάρθων τί χρὴ ποιεῖν· ὑ γὰρ ἤρεσκεν αὐτοῖς ἐκ τοῦ φανερῶς ἐπιχειρεῖν ἀνδρὶ τηλικούτῳ· καὶ [o] ὑπερθεμένων εἰς τὸν ὑστεραίαν, ἐν τοιαύτης ταραχαῖς Ηρώδης γνόμενος, καὶ μᾶλλον οἷς ἤκουσε περὶ τὰδελφῆς καὶ τῶν Πάρθων ἐπιβουλῆς, ἢ τοῖς ἑαυτοῖς [p] προθύμενος, ἐπειδὴ ἐπληθύνθη ἔγνω ταύτῃ πρὸς φυγὴν χρήσασθαι, καὶ μὴ διημέλλειν ὡς ἐπ' ἀδήλοις τοῖς [q] πρὸς τῶν πολεμίων κινδύνοις. ἄγει δὴ σὺν οἷς εἶχεν ὁπλίταις, καὶ τὰς γυναῖκας τοῖς ὑποζυγίοις ἐπιθέμενος, μητέρα τε αὐτοῦ καὶ ἀδελφὴν, καὶ ἣν ἔμελλεν ἄγεσθαι πρὸς γάμον Αλεξάνδρου θυγατέρα τῆς Αριστοβούλου παιδὸς, τήν τε ταύτης μητέρα, Υρκανοῦ δ' ἣν θυγάτηρ, καὶ τὸν νεώτατον ἀδελφὸν, τήν τε θεραπαίναν [r] πᾶσαν, καὶ τὸν ἄλλον ὄχλον τὸν σὺν αὐτοῖς, ἐδίωκε τὴν ὁδὸν Ιδουμαίας, λαθὼν τοὺς πολεμίους. ὧν εἰδὼς ἐν ὅτῳ στρατοῦ τὴν φύσιν ὑρέξῃ, ὃς τότε παρὼν τοῖς πραττομένοις οὐκ ἂν ὤκτιρεν αὐτοὺς τὸν τύχης, γυναίων ἐπαγομένων νήπια τέκνα, καὶ μὴ δακρύων καὶ οἰμωγῆς ἀπολειπουσῶν τὴν πατρίδα ἐ φίλους ἐν δεσμοῖς, καὶ περὶ αὐτῶν ἤδεν ἔτι χρησὸν προσδεχομένων.

η. Αλλ' Ηρώδης ἐπάνω τὸν ἐκ τοῦ δεινοῦ πληγῆς τὸ φρόνημα ποιούμενος, αὐτός τε ἐπὶ τὸ πρὸς τὸ δεινὸν εὐψυχος, καὶ παραμυθούμενος καὶ τὴν ὁδὸν διαρρεῖν ἕκαστον [s] παρεκέλευε, καὶ μὴ παρέχειν [t] αὐτὸν ἑκόντα τῇ λύπῃ. τοῦτο γὰρ αὐτοὺς βλάπτειν πρὸς τὴν φυγὴν, ἐν ᾗ τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς μόνῃ κεῖσθαι συμβέβηκε. καὶ οἱ μὲν, ὡς Ηρώδης παρήνει, φέρειν τὴν συμφορὰν ἐπειρῶντο. μικρὸν δ' αὐτὸν διεχρήσατο ζεύγους πρεσβυτέρου, καὶ τὴν μητρὸς αὐτοῦ κινδυνωδούσης ἀποθνῄσκειν, λόγῳ τε τὸ ἐπ' [u] αὐτῇ πάθος, καὶ λόγῳ τὸ φοβεῖσθαι μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι διώκοντες, τελευτῆς [x] πρὸ τὸ πρᾶγμα γνομένης. σπασάμενον γοῦν αὐτὸν τὸ ξίφος, καὶ μέλλοντα πλήσσειν αὐτὸν, κατέχουσι οἱ παρόντες, τῷ τε πλήθει κατισχύσαντες, καὶ ὡς οὐκ ἐχρῆν αὐτὸν ἐγκαταλιπεῖν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἑαυτοὺς λέγοντες, ἃ γὰρ εἶναι γυναῖκα, τὰ δεινὰ αὐτὸν ἐλευθερώσοντα, τοὺς φίλους ἐν αὐτοῖς ὑπερβαλεῖν. βιασθεὶς οὖν ἀποχέσθαι [y] κατ' αὐτὸν τολμήματος, αἰδοῖ τε τῶν λεγομένων, καὶ πλήθει τῶν οὐκ ἐπι-

---

e Οἰνοχόος,] Sic *Epiphan.* & *Zonar.* atque ita appellatur ſupr. §. 3. & lib. 1. *de Bello Jud.* Δίνοχος in *reliquis.*

f Παραγαγὼν αὐτὸν] Παραγαγὼν αὐτὸν ἔξω τειχῶν *Busb.*

g Τῶν Πάρθων] Τῶν deeſt *Vat.* & *Busb.*

h Δυνατωτάτοις,] *L. B.* δυνατοῖς.

i Δολίως·] Δολερῶς *Busb.* & *Lugd. Bat.*

k Τῆς Υρκανοῦ θυγατρὸς,] Mariamne dicitur hæc Hyrcani filia ἀλωτ. lib. 1. c. 13. §. 5. Υρκανοῦ θυγάτης Μαριάμμη σωφρονεστάτη γυναικῶν. SPANH.

l Θυγατέρα,] *Lugd. Bat.* παῖδα.

m Υποπτεύσει] Ita *Busb.* ὑποπτεύσει *Vat.* ὑποπτεύσῃ in *Editis Aliisque.*

n Αὐτῇ δὲ προσεῖχον·] Ταύτῃ *Vat.*

o Υπερθεμένων] Ita *MSS. Gen.* ὑποθεμένων.

p Προθύμενος,] Προσιθύμενος *Vat.*

* *Quam allatis in contrarium fide habita,*] *Epiphanius* vertit, *quam adverſariis fides hab.* &c.

q Πρὸς τῶν πολεμίων κινδύνοις.] Eſt qui malit πρὸς τῶν πολ. HUDS. Neque video, cur πρὸς fuerit ab Editore prælatum, niſi quod MS. abſuerit auctoritas, qua nunc videlicet *Lugd. Bat.* accedente, illud πρὸς prætuli. HAV.

r Πᾶσαν,] Illud πᾶσαν addidimus è *Codd. Vat.* & *Busb. Epiphan.* & *Zonara.*

s Παρεκέλευε,] *L. B.* παρεκέλευεν.

t Αὐτὸν ἑκόντα τῇ λύπῃ.] Εαυτὸν *Busb.* ut & mox hac ead. §. αὐτὸν in *Editis Aliisque.*

u Αὐτῇ] *L. B.* αὐτῆς.

x Περὶ τὸ πρᾶγμα γνομένης.] Περὶ τὸ πταῖσμα *Busb.* atque ita forſan *Epiphan.*

y Κατ' αὐτὸν] Forte κατ' αὐτὸν. COCC.

ὑπηρετήσων αὐτῷ τῇ χρείᾳ διακονεῖν οἷς [z] ἐντεθύμητο, ἀνακτησάμενος τὴν μητέρα, [a] καὶ, θεραπείας ἧς ὁ καιρὸς ἔπαφλω ἀξιώσας, ἐβάδιζε τὴν προκειμένην ὁδὸν, σπουδαιοτέραν παιόμενος τὴν πορείαν εἰς [b] Μάσαδαν τὸ ἔρυμα. πολλὰς δὲ μάχας πρὸς τοὺς ἐπιξελθόντας καὶ διώκοντας τῶν Πάρθων μαχεσάμενος, ἐνίκησε [c] πάσας.

θ'. Ἔμεινε δ' αὐτῷ πρὸς τὴν φυγὴν ὐδὲ τὰ πρὸς τῶν Ἰουδαίων ἀσφαλῆ. [d] συνεπέσποντο γὰρ καὶ ἕτοιμοι ἦσαν ἐκ τοῦ πλησίον ἐξήκοντα τῆς πόλεως, προσκαλούντες τε καὶ εἰς χεῖρας ἐρχόμενοι τῇ ὁδῷ. ὡς δὴ καὶ τρεψάμενος καὶ κρατήσας, οὐχ ὡς ἐν ἀπορίᾳ καὶ ἀνάγκῃ τῆς τοιαύτης καθέξεως, ἀλλ' ὡς κάλλιστα καὶ μετὰ πολλοῦ τοῦ πρόθυμου πρὸς πόλεμον [f] παρεσκευασμένος, ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, ἐν ᾧ τῶν Ἰουδαίων ἐκράτησε, μετὰ χρόνον [g] βασιλεύσας, ἔκτισε, καὶ βασίλειον κατεσκεύασεν ἀξιολογώτατον, καὶ πόλιν περὶ αὐτὸ, [h] Ἡρωδίαν προσαγορεύσας. ἰόντι δὲ [i] Ἰδουμαίας ἐν [k] Θρήσσῃ χωρίῳ οὕτω καλουμένῳ, ὁ ἀδελφὸς Ἰώσηπος ὑπαντᾷ· καὶ βουλὴν περὶ τῶν ὅλων ἦγε, τί χρὴ ποιεῖν, πολλοῦ μὲν τοῦ πλήθους ἑπομένου, καὶ δίχα τῶν μισθοφορούντων αὐτοῖς, ἅτε δὴ χωρίου τὴν Μασάδαν, [l] εἰς ὃ πρόκριτον συμφυγεῖν, ἐλάττονος ὄντος ὑποδέξασθαι τοσοῦτον ὄχλον. τοὺς μὲν οὖν πλείους ἀπέλυσεν ὑπὲρ ἑπτὰ χιλιάδας ὄντας, ἄλλον ἀλλαχῇ κελεύσας ἀφ' ἑτοίμων σώζειν αὐτούς, δὺς ἐφόδια. ὅσοι δ' ἦσαν κῶφοι, καὶ τοὺς ἀναγκαιοτάτους θεραπαινῶν εἰς τὸ ἔρυμα παρῆγεν· καὶ καταλιμένος αὐτόθι τάς τε γυναῖκας [m] καὶ τοὺς ἑπομένους, ἦσαν δ' ὡς ἑκατόσιοι, σίτου τε ὄντος ἐν τῷ χωρίῳ καὶ ὕδατος καὶ τῶν ἄλλων ὑπαρχόντων ἀπολύων, ἐξώρμησεν αὐτὸς ὀλίγοις ἐπὶ [o] Πέτραν τὴν Ἀραβίας. ἅμα δ' ἡμέρᾳ τὰ μὲν ἄλλα πάντα τῶν Ἱεροσολυμιτῶν διήρπαζον οἱ Πάρθοι καὶ τὸ βασίλειον, μόνων δὲ ἀπέσχοντο τῶν τρικοσίων ταλάντων· τὰ δ' ὑπὸ [p] εἰς τριακόσια τάλαντα. πολλὰ δὲ τῶν Ἡρώδου [q] διέφυγον, καὶ μάλιστα ὅσα καὶ [r] προεκεκόμιστο καὶ προεμήνυτο πάνυ πρὸς τὴν Ἰδουμαίαν ἐφθακέναι. τὰ μὲν οὖν καὶ τὴν πόλιν οὐκ ἀπέχρησε τοῖς Πάρθοις, ἀλλὰ καὶ τὴν χώραν αὐτῶν ἐξιόντες ἐπάκτων, Μάρισσάν τε πόλιν δυναστῶν ἀνέστησαν.

ι'. Καὶ Ἀντίγονος, μὲν ἔτω καταχθεὶς εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὑπὸ Πάρθων βασιλέως, Ὑρκανὸν καὶ Φασάηλον δεσμώτας παραλαμβάνει. σφόδρα δ' αὐτῷ ἄθυμος ἦν γυναικῶν αὐτὸν ἀφυγουσῶν, ἃς τοῖς πολεμίοις ἐνθυμεῖτο δώσειν, [s] τοῦτον αὐτοῖς μετὰ τῶν χρημάτων τὸν μισθὸν ὑποτιθέμενος. φοβούμενος δὲ τὸν Ὑρκανὸν, μὴ τὸ πλῆθος αὐτῷ τὴν βασιλείαν ἀποκαταστήσῃ [t] παρόντων, ἐτήρει δὲ ὑπὸ τῶν Πάρθων, [v] ἀποτέμνει αὐτοῦ [x] τὰ ὦτα, πασμαλοῦμενος μηκέτ' αὖθις εἰς αὐτὸν ἀφικέσθαι τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφ' ὅλου τοῦ λελωβῆσθαι, δι' νόμου τῶν ὁλοκλήρων εἶναι τὴν τιμὴν ἀξιοῦντος. Φασάηλον δ' ἄν τις θαυμάσειε τῆς ψυχῆς, ὃς, γνοὺς αὐτὸν ἀποσφάττειν

tur, partim multitudine eorum qui non sinebant ut manu sua exsequeretur quæ in animo versaverat, matre recreata & pro temporis angustia curata, iter institutum persequitur, majori cum festinatione rectâ pergens ad Masadam castellum. Cumque pugnis multis contra Parthos *subinde* incursantes & persequentes dimicasset, universis victoriam reportavit.

9. At neque à Judæis, dum fugeret, tutus erat. Sed & ipsi sexagesimo ab urbe stadio illos aggressi sunt, in itinere eos adorti manusque conferentes. Quos nimirum cum fudisset fugassetque, ac si non in angustia fuisset & necessitate, sed quasi optime & magna rerum copia ad bellum instructus, eo ipso in loco, ubi Judæos vicit, postea rex factus, ædificavit, & exstruxit palatium excellentissimum, & id urbe circundedit, quam Herodiam appellavit. Ubi autem in Idumææ locum nomine Thressam venit, occurrit ei frater ejus Josephus, & de toto negotio quid agendum esset deliberationem proposuit; cum magna quidem multitudo, etiam præter mercenarios, eos sequeretur, locus vero Masadæ, in quem confugere decrevissent, angustior esset, quam ut posset tantam multitudinem capere. At enim ille majorem partem dimisit, quæ fuit supra novem millia: jussitque ut diversi per Idumæam abeuntes saluti suæ consulerent, eisque viaticum dedit. Deinde assumptis expeditissimis quibusque & maxime necessariis, in castellum pervenit: & collocatis ibi feminis & comitibus, qui erant circiter octingenti, quod in eo loco magna esset frumenti & aquæ aliarumque rerum omnium necessariarum copia, ipse ad Petram Arabiæ ire contendit. Cæterum, simul ac orta dies est, Parthi reliqua omnia Hierosolymitarum diripuerunt & regiam, tantum ab Hyrcani pecunia abstinuerunt, quæ erat ad talenta trecenta. Herodis autem multa evaserunt, præsertim quæ prius in Idumæam illius providentia fuerant deportata. At enim quæ in urbe erant Parthis *ad diripiendum* non suppetebant, sed egressi suburbanam regionem affligebant, & Marissam urbem potentem everterunt.

Judæi Herodem in fuga adoriuntur.

Masadam venit Herodes.

Inde Petram se confert.

10. Et quidem Antigonus, hoc modo in Judæam à rege Parthorum reductus, Hyrcanum & Phasaëlum vinctos accepit. erat autem in magna anxietate, quod effugerant eum feminæ, quas hostibus dare in animo habebat, hanc *etiam* mercedem illis cum pecuniis pollicitus. Metuens vero, ne Hyrcanum, qui à Parthis custodiebatur, populus, lato ei auxilio, in regnum restitueret, aures ei abscidit, illud agens, ne deinceps ad pontificatum perveniret, quod mutilatus esset, cum lex id munus integrorum esse velit. Verum Phasaëlum alicui mirari subeat ob animi fortitudinem, qui, cum

Antigonus vinctos accipit Hyrcanum & Phasaëlum.

Hyrcano aures amputat Antigonus.

[z] Ἐντεθύμητο,] *L. B.* ἐντεθύμητο.

[a] Καὶ, θεραπείας] Θεραπείας *bis* ὁ *c. Vat.* θεραπείας, ὡς ὁ πατὴρ ἐπεγεν *Zonar.*

[b] Μάσαδαν τὸ ἔρυμα.] Μασάδα passim *Busb.*

[c] Πάσας.] Abest à *L. B.*

[d] Συνεπέσποντο] Συνεπέθοντο γὰρ αὐτῷ καὶ Ἰουδαῖοι ὁρμώμενοι *Busb.*

[e] Σταδίων ἐξήκοντα τῆς πόλεως,] Ita in *Ed. Gen.* & *aliquibus MSS.* ut & apud *Epiphan.* & lib. 1. *de Bello Jud.* σταδίων ς'. *Bas.* (*L. B.*) & *Vat.*

[f] Παρεσκευασμένον,] Sic *Vat.* προσκευασμένον in *ceteris.* παρασκευασάμενον in *L. B.*

[g] Βασιλεύσας, —— αὐτὸ,] Βασιλεύσας, καὶ βασίλειον κατεσκεύασεν ἀξ. καὶ πόλιν ἔκτισεν περὶ αὐτῷ malit Cl. *Louthius.* HUDS. Forte, καὶ βασ. κατ. ἀξ. καὶ πόλιν περὶ αὐτὸ ἔκτισεν. COCC.

[h] Ἡρωδίαν] Alibi Ἡρώδιον & Ἡρώδειον. Forsan Ἡρωδία cum de *urbe*, Ἡρώδιον cum de *castello* accipitur. Verum Ἡρώδιον legisse videtur *Epiphan.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 13. §. 8. SPANH.

[i] Ἰδουμαίας] Ita ex *Epiphan.* & l. 1. de *Bello Jud.* Ἰουδαίας in *Editis Aliisque.* Frequenter in codicibus *Josephi* permutantur Ἰουδαία & Ἰδουμαία.

[k] Θρήσσῃ] Alibi Ῥῆσσα. quod forsan rectum, voce Θ orta ex aspiratione. (*Lugd. Bat.* Θρῆσσα) in *Epiphanii* libris, *Rissa*, & *Rissa.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 13. §. 8. SPANH.

[l] Εἰς ὃ πρόκριτον συμφυγεῖν,] Εἰς ὃ προῄκειτο *Busb.* προῄκειτο *Lugd. Bat.*

[m] Καὶ τοὺς ἑπομένους,] Ex lib. 1. de *Bello Jud.* suspicaretur aliquis hîc legendum, καὶ τοὺς ἑπομένους σὺν τοῖς φύλαξιν, ἦσαν δ' ἑκατόσιοι, &c. nam illic legimus, καταλιπὼν δ' ἐνταῦθα τάς γυναῖκας ἑκατοντάρχους φύλακας καὶ ἀφεὶς τετρακοσίους &c.

[n] Διαρκούντως,] Διαρκοῦντα αὐτοῖς *Busb.*

[o] Πέτραν τὴν Ἀραβίας,] Idem Zonaras Annal. T. 1. p. 230. B. SPANH. *Lugd. Bat.* πέτρας τῆς Ἀραβ.

[p] Εἰς τριακόσια τάλαντα.] Εἰς ἑβδομήκοντα *Busb.* & *Zonar.*

[q] Διέφυγον,] Διέφυγε *Busb.*

[r] Προεκεκομίστο] Ὅσα κομιδῇ λίαν *Busb.* qui mox habet Ἰουδαίων pro Ἰδουμαίαν, quo modo & *Vat.*

[s] Τοῦτον] Rectius forsan τοῦτον. HUDS. Addo & verius, teste *Lugd. Bat.* ejeci itaque τούτων, & pro *harum* reposui *hanc* in Versione. HAV.

[t] Παρόντων,] Illud θεραπαινῶν omittunt *Epiphan.* & *Zonar.*

[v] Ἀποτέμνει ἀξιοῦντος.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 13. §. 9. Eadem *Zonaras* p. 234. B. vid. & infr. lib. 15. c. 2. §. 2. SPANH.

[x] Τὰ ὦτα,] Τὸ ὠτίον *Vat.*

se occisum iri resciviſſet, mortem nihil habere quod ſit horrendum putavit: ab inimicis vero morte affici miſerabile ac turpiſſimum ratus, cum præ vinculis ei non liceret manus ſibimet inferre, alliſo ad ſaxum capite, ſemet quidem vita privavit, pulcherrime ut ſibi viſum eſt in tali anguſtia, hoſti vero poteſtatem præripuit ipſum ad libidinem perimendi. Ferunt autem, cum ingenti vulnere ſaucius eſſet, Antigonum, ſummiſſis medicis per ſpeciem curandi eum occidiſſe, lethalibus ad vulnus medicamentis adhibitis. Tamen antequam prorſus animam egiſſet Phaſaëlus, audito à quadam muliercula fratrem ſuum Herodem ex hoſtibus evaſiſſe, forti admodum animo mortem tulit, ut qui necis ſuæ ultorem poſt ſe reliquerit, cui in manu eſſet ab inimicis pœnas exigere.

Phaſaëlus vinctus, alliſo ad ſaxum capite, vitam finit.

Phaſaëlus, audito Herodem effugiſſe, placide obit.

μέλλοντα, καὶ τὸ θάνατον ἡγήσατο δεινὸν, τὸ δὲ ὑπ' ἐχθρῶν τοῦτο παθεῖν [y] οἰκτρότατον καὶ αἴσχιστον ὑπολαβών, τὰς χεῖρας οὐκ ἔχων ἐλεύθερας ὑπὸ δεσμῶν πρὸς ἀναίρεσιν, [z] πέτρᾳ [a] προσρήξας τὴν κεφαλὴν, ἐξήγαγε μὲν ἑαυτὸν τοῦ ζῆν, ὡς εὐδοκεῖ κάλλιστα τοῖς τοιαύτην ἀπορίαν, τοῦ δὲ ἐξουσίας τοῦ κλεῖναι πρὸς ἡδονὴν αὐτὸν [b] ἀφείλετο τὸν πολέμιον. λέγουσι δὲ ὡς τραύματος μεγάλου γενομένου, φαρμάκοις αὐτὸν, ὑποπέμψας ἰατροὺς Ἀντίγονος ὡς ὑπὸ θεραπείαν, διέφθειρε, θανασίμοις χρησαμένων εἰς τὸ τραῦμα. πρὸ μέντοι τοῦ [c] πλέως ἀφῆναι τὴν ψυχὴν ὁ Φασάηλος, ἀκούσας πρός τινος γυναικὸς τὸν ἀδελφὸν Ἡρώδην τοὺς πολεμίους διαπεφευγότα, σφόδρα τῷ πλούτῳ ἀθύμως ὑπέμεινε, καταλιπὼν [d] τὸν ἐκδικήσοντα τὸν θάνατον αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἐχθροὺς τιμωρήσασθαι δυνάμενον.

CAP. XIV.

Quomodo Herodes, ab Arabum rege recedens, in Ægyptum properat, & illinc Romam contendit: atque, multum pecuniæ Antonio pollicitus, à Senatu & Cæſare creatus eſt rex Judææ.

ΚΕΦ. ιδ'.

Ὡς Ἡρώδης, ἀπὸ τῶν Ἀράβων βασιλέως ἀπαλλαχθεὶς, ἀπεύθυ ἐπ' Αἰγύπτου, καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ῥώμην ἐπείγετο· καὶ, χρήματα πολλὰ Ἀντωνίῳ ὑποσχόμενος, ἀποδείχθη ὑπό τε τῆς συγκλήτου καὶ Καίσαρος βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας.

Herodes ad Arabiæ regem ſe recipit & repudiatur.

AT Herodem malorum, quæ ipſum circumſteterint, magnitudo non perterruit, ſed acriorem fecit ad inveniendas magna audendi occaſiones. Ad Malchum enim regem Arabum, plurimis à ſe beneficiis antea affectum, proficiſcebatur; ab eo viciſſim aliquid reportaturus, cum maxime opus eſſet, pecuniam vel mutuam vel dono *datam* accepturus, præſertim cum ab ipſo multa conſequutus fuerit. Ignarus enim quo in ſtatu res fratris eſſent, properabat eum ab hoſtibus liberare, etiamſi in pretium ejus redemptionis nummum ſolverit ad trecenta uſque talenta. Hanc ob cauſam ducebat ſecum & Phaſaëli filium ſeptennem, ut eum Arabibus pignori daret. Sed cum occurriſſent ei *miſſi* à Malcho nuncii, per quos juſſit eum diſcedere; interdictum enim ſibi à Parthis ne Herodem acciperet, (id autem prætexebat ne mutuum redderet, impellentibus etiam eum ad id primatibus Arabum, ut Antipatri depoſitum, quod acceperant, interverterent) illis reſpondit, non ſe veniſſe ut eis ulla in re moleſtus eſſet, ſed ut duntaxat cum rege de rebus ipſi maxime neceſſariis colloqueretur.

Ἡρώδῃ δὲ τὸ μέγεθος τῶν περιεσηκότων αὐτὸν κακῶν οὐ κατέπληξεν, ἀλλ' ἐποίει δεινὸν ὑπερίσχειν [e] ἐπιβολὰς ἔργων [f] παραβόλων. πρὸς γὰρ Μάλχον τὸν Ἀράβων βασιλέα, πολλὰ πρόσθεν [g] εὐηργετημένον αὐτῷ, τῷ ἀμοιβῇ χρώμενος, ὅτε μάλιστα ἐδεῖτο, χρήματα ληψόμενος εἴτε δάνειον εἴτε δωρεὰν, [h] ὡς παρὰ πολλῶν ἐξ αὐτοῦ πεπυσμένος. οὐ γὰρ εἰδὼς τὰ κατὰ τὸν ἀδελφὸν, ἔσπευδε λυτρώσασθαι [i] παρὰ τῶν πολεμίων αὐτὸν, λύτρον ὑπὲρ αὐτοῦ καταβαλὼν νόμισμα, ἕως τριακοσίων πολλάντων. ἐπήγετο γὰρ καὶ τὸν Φασαήλου παῖδα διὰ τοῦτο τὴν αἰτίαν, ἐπιφανῆ τυγχάνοντα, [k] παρέξων αὐτὸν ἐνέχυρον τοῖς Ἄραψι. ἀγγέλων δὲ αὐτῷ ὑπαντησάντων παρὰ τοῦ Μάλχου, δι' ὧν ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀναχωρεῖν, [l] παρηγγελκέναι γὰρ αὐτῷ Πάρθους Ἡρώδῃ μὴ δέχεσθαι· ταύτῃ δὲ ἐχρῆτο προφάσει [m] ὑπὲρ τοῦ μὴ ἀποδοῦναι τὰ χρέα, καὶ τὸν ἐν τέλει περὶ τοὺς Ἄραψιν εἰς τοῦτο συναγωνίσων, ὅπως ἀποστερήσωσι τοὺς παρακαταθήκας, ἃς παρὰ τοῦ Ἀντιπάτρου λαβόντες ἔτυχον· ἀπεκρίναντο αὐτοῖς μηδὲν ἐνοχλήσων [n] ἀφικέσθαι πρὸς αὐτούς, μόνον ἵνα διαλεξόμενος περὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων αὐτῷ πραγμάτων.

2. Deinde ubi diſcedere viſum eſt, * caute admodum abiit Ægyptum verſus: ac tum in fanum quoddam divertitur, ubi comitum ſuorum multos reliquit. Poſtero vero die, cum Rhinocolura perveniret, ibi etiam quæ fratri acciderant cognovit. Malchus autem, pœnitentia ductus, poſt Herodem cucurrit, ſed nihil eo profecit: quippe cum ille abeſſet longiſſime properans ad Peluſium. Quò poſtquam pervenit, cum naves, quæ illic in ſtatione erant, eum navigatione ad Alexandriam prohibuiſſent, *loci* rectores convenit: à quibus reverenter & honorifice admodum in urbem deductus à Cleopatra detinebatur. ei tamen perſuadere non potuit, ut apud ſe maneret, quippe qui Romam

In Ægyptum proficiſcitur.

β'. [o] Ἐπεὶ δόξαν ἀναχωρεῖν, ἀπῆλθε μάλα σωφρόνως τοῦ ἐπ' [p] Αἰγύπτου. καὶ τότε μὲν ἔν τινι ἱερῷ κατέμεινε· καταλελοίπει γὰρ αὐτόθι πολλοὺς τῶν ἑπομένων. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ διανυόμενος εἰς [q] Ῥινοκόλουρα, ἐκεῖ καὶ τὰ περὶ τὸν ἀδελφὸν ἤκουσε. Μάλχῳ δὲ [r] μεταγνόντι, καὶ μεταθέοντι τὸν Ἡρώδην, οὐδὲν τούτου θερμότερον ἐγένετο. προῤῥωτάτω γὰρ ἤδη ἀπεύδων τοῦ ὅρμου Πηλουσίου. ἐπεὶ δὲ αὐτὸν ἐλθόντα νῆες ὁρμοῦσαι αὐτόθι εἶργον δὲ ἐπ' Ἀλεξανδρείας πλεῖν, τοῖς ἡγεμόσιν ἐντυγχάνει· ὑφ' ὧν κατ' οἶδα καὶ πολλοῦ ἐπιροπτοῦ περιπεμφθεὶς εἰς τοῦ πόλιν, ὑπὸ Κλεοπάτρας κατείχετο. πεῖσαι μέντοι μένειν αὐτὸν οὐκ ἠδυνήθη, εἰς Ῥώ-

---

y Οἰκτρότατον καὶ αἴσχιστον ὑπολαβών,] Δεινότατον *Busb.*

z Πέτρᾳ —— δὲ ζῆν,] Phaſaëlus in vinculis alliſo ad ſaxum capite periit. Vid. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 13. §. 9. SPANH.

a Προσρήξας] Προσαράξας (præter *Lugd. Bat.*) *Busb.* & mox αὐτὸν pro ἑαυτὸν.

b Ἀφείλετο τὸν πολέμιον.] Conf. ſupr. c. 12. §. 1. SPANH.

c Τελέως ἀφεῖναι τῇ ψυχῇ] Τελείως ἀφεῖναι *Busb.* & *Coccejus.*

d Τὸν ἐκδικήσοντα τὸν θάνατον αὐτοῦ,] Τὸν ἀδελφὸν ἐκδικῆσαι καὶ τοὺς *Busb.*

e Ἐπιβολὰς ἔργων] Ἐπιβουλὰς *Vat.*

f Παραβόλων.] Conf. *ἀλωσ.* lib. 5. c. 11. §. 3. SPANH.

g Εὐηργετημένον ἀπῆλθε] Ita *Vat.* Διεργεθείσῃ *Busb.* Διεργεθημένου in *reliquis*, omiſſo augmento.

h Ὡς παρὰ πολλῶν] *L. B.* ὡς ἂν πολλῶν.

i Παρὰ τῶν πολεμίων.] Ex *Lugd. Bat.* additum παρὰ. HAV.

k Παρέξων αὐτὸν ἐνέχυρον τοῖς Ἄραψι.] Ῥύσιον θεὶς δὲ λυτρωμένου παῖδα. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 14. §. 1. SPANH.

l Παρηγγελκέναι γὰρ αὐτῷ] Παραγγέλλειν *Busb.* & *Lugd. Bat.*

m Ὑπὲρ δὲ μὴ ἀποδοῦναι τὰ χρέα,] Nihil tamen de pecunia Herodi à Malcho debita dicitur, vel ante vel *ἀλωσ.* lib. 1. c. 14. §. 1. SPANH.

n Ἀφικέσθαι] *L. B.* ἀφικνεῖσθαι.

o Ἐπεὶ δόξαν ἀναχωρεῖν,] Ita cum *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* ἐπεί τι in *ceteris.*

p Αἰγύπτου.] Ita *Busb.* & *Vat.* Αἴγυπτον in *ceteris.*

* *Caute admodum abiit Ægyptum verſus:*] *Al.* modeſte.

q Ῥινοκόλουρα,] Ita ex *Epiphan.* quo modo apud *Strabonem.* Ῥινόκουρα in *Editis Aliiſque.* Ῥινοκόρουρα *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) juxta *Ptolemæum* & *Steph. Byzant.* HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 14. §. 2. SPANH.

r Μεταγνόντι,] Sic *Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* μεταγνῶτι in *reliquis.*

† Cum

Ρώμῃ ἐπειγόμενον, χαμῶνός τε ὄντος, καὶ τῶν κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἐν παραχῇ καὶ σάλῳ πολλῷ δηλουμένων.

γ. Ἀναχθεὶς δὲ ἐκεῖθεν ὑπὸ Παμφυλίας, καὶ χειμῶνι σφοδρῷ περιπεσὼν, μόλις εἰς Ῥόδον διασώζεται, φορτίων διὰ βολῆς γιγνομένης. καὶ δύο μὲν ἐνετύγχανον τῶν φίλων αὐτῷ συμβιώσεσιν, Σαπφίνας τε καὶ Πτολεμαῖος. εὑρὼν δὲ τὴν πάλιν ὑπὸ τοῦ πρὸς Κάσσιον πολέμου κεκακωμένην, καὶ διὰ ταῦτα ἐν ἀπόροις ὢν εὖ ποιεῖν αὐτὴν ὤκνησεν, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ δύναμιν αὐτῇ ἀνεκτᾶτο. τριήρη τε κατασκευάσας, καὶ ἀναχθεὶς ἐντεῦθεν σὺν τοῖς φίλοις ὑπὸ Ἰταλίαν, εἰς Βρεντήσιον κατέπλευσε· κἀκεῖθεν εἰς Ῥώμην ἀφικόμενος, πρῶτῳ μὲν Ἀντωνίῳ φέρει τὰ συμβάντα αὐτῷ καὶ τῇ Ἰουδαίᾳ, καὶ πῶς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Φασάηλος ὑπὸ Πάρθων ἀπώλυτο συλληφθεὶς, καὶ Ὑρκανὸς ὑπ' αὐτῶν αἰχμάλωτος ἔχοιτο, καὶ ὡς Ἀντίγονον καταστήσαιεν βασιλέα, χρήματα δώσειν ὑπισχνούμενον χίλια τάλαντα, καὶ γυναῖκας πεντακοσίας, αἳ τῶν πρώτων καὶ ἐκ γένους τῶν αὐτῶν ἔμελλον ἔσεσθαι. καὶ ὅπως ποτὲ νυκτὸς ἐκκομισθείη, καὶ διαφύγοι τὰς τῶν ἐχθρῶν χεῖρας πολλὰς ὑπομείνας παλαιπωρίας. εἶτα ὑπὸ διακινδυνεύειν αὐτὸν τοὺς οἰκείους αὐτοῦ πολιορκουμένους, καὶ ὡς πλεύσαντά τε διὰ χειμῶνος, καὶ παντὸς καταφρονήσαντα δεινοῦ, ἀπεύδων ὑπὲρ τὰς ἐλπίδας τὰς περὶ αὐτοῦ ἐπὶ τῷ μόνῳ βοήθειαν.

δ. Ἀντώνιος δ' οἰκτίσας εἰσέρχεται τὴν Ἡρῴδου μεταβολὴν, καὶ τῷ κοινῷ χρησάμενος λογισμῷ περὶ τῶν ἐν ἀξιώμασι τοσούτῳ καθεστώτων, ὡς κἀκείνων ὑποκειμένων τῇ τύχῃ, τὰ μὲν καθ' μνήμην τοῦ Ἀντιπάτρου ξενίας, τὰ δὲ καὶ ἐπὶ χρημάτων ὧν αὐτῷ Ἡρῴδης ὑπεσχέτο δώσειν εἰ γένοιτο βασιλεύς, καθὼς καὶ πρότερον ὅτε τετραρχίης ἀπεδέδεικτο, πολὺ μέντοι μᾶλλον διὰ τὸ πρὸς Ἀντίγονον μῖσος, σκηπτόμενόν τε καὶ Ῥωμαίοις ἐχθρὸν αὐτὸν ὑπολαμβάνειν, πρόθυμος ἦν οἷς Ἡρῴδης παρεκάλει συλλαμβάνεσθαι. Καίπερ μὲν οὖν διὰ τὰς Ἀντιπάτρου στρατείας, ἃς κατ' Αἴγυπτον αὐτοῦ τῷ πατρὶ συνεστράτευσε, καὶ τὴν ξενίαν, καὶ τὴν ἐν ἅπασιν εὔνοιαν, χαριζόμενος καὶ Ἀντωνίῳ, σφόδρα περὶ τὸν Ἡρῴδην ἐσπούδαζε, πρός τε τὴν ἀξίωσιν καὶ τὴν ὧν ἐβούλετο Ἡρῴδης συνεργίαν ἑτοιμότερος. συναγαγόντες τε τὴν βουλὴν Μεσσάλας καὶ μετ' αὐτὸν Ἀτρατῖνος, διῆλθον τὰς τε ἐκ πατρὸς αὐτοῦ διεργεσίας διεξήεσαν, καὶ ἃ αὐτὸς πρὸς Ῥωμαίους εἶχεν εὔνοιαν ὑπεμίμνησκον, κατηγοροῦντες ἅμα καὶ πολέμιον ἀποφαίνοντες Ἀντίγονον, οὐκ ἐξ ὧν τὸ πρῶτον ἐξεκήρυξεν αὐτοῖς μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ διὰ Πάρθων τὴν ἀρχὴν λάβοι, Ῥωμαίους ὑπερβάς. τῆς δὲ βουλῆς ὑπὸ τούτοις παροξυνθείσης, παρελθὼν Ἀντώνιος ἐδίδασκεν αὐτούς, ὡς καὶ πρὸς τὸν κατὰ Πάρθων πόλεμον, Ἡρῴδην βασιλεύειν συμφέρει. καὶ δόξαν τοῦτο πᾶσι ψηφίζονται.

ε. Καὶ τοῦτο μέγιστον ἦν τοῦ Ἀντωνίου περὶ τὸν Ἡρῴδην σπουδῆς, ὅτι μὴ μόνον αὐτῷ τὴν βασιλείαν οὐκ ἐλπίζοντι περιεποιήσατο· ὁ γὰρ εἰς ἑαυτὸν ἀνέβη πότον αἰτησάμενος

festinaret, † cum & tempus esset procellosum, reliquæ Italiæ magno in motu esse & perturbatione nunciarentur.

3. Igitur cum inde solvisset Pamphyliam versus, & in gravem tempestatem incidisset, ægre in Rhodum evasit, facta oneris jactura. Et duo ex amicis ei occurrerunt, Sappinas & Ptolemæus. Cumque urbem invenisset Cassiano bello afflictam, quamvis inops, tamen non gravatus est ei benefacere, immo & supra vires eam recreabat. Deinde exstructa triremi, cum illinc cum amicis solvisset in Italiam, Brundusium appulit: atque inde Romam profectus, primo omnium Antonio exposuit quæ sibi in Judæa contigerant, & quomodo frater ejus Phasaëlus captus à Parthis occisus sit, & Hyrcanus ab illis captivus teneatur: quodque Antigonum regem constituissent, pecuniam eis pollicitum usque ad mille talenta daturum, & quingentas mulieres, quæ ex primoribus *oriundæ* forent atque è genere ipsorum: & quod eas noctu asportasset, & è manibus hostium evasisset, multas passus ærumnas. Deinde *narravit* suos sibi maximo esse in periculo, ex obsidione; utque *ipse* per medias tempestates navigasset, & mala omnia *impendentia* contempsisset; festinans ad ipsum, in quo omnem spem repositam habuit & unicum auxilium.

Herodes Rhodum appulsus inde Romam se confert; quæque acciderant Antonio exponit.

4. Antonium autem subit miseratio mutatæ Herodis fortunæ, cumque secum, quod fieri solet, animo reputasset fortunam etiam iis dominari qui in tanta dignitate constituti sunt, partim Antipatri recordatione, cujus ipse usus fuerat hospitio, partim propter pecuniam, quam ei daturum se promittebat Herodes, si rex factus esset, quemadmodum antea, cùm tetrarcha factus erat, & multo etiam magis odio Antigoni (ipsum enim seditiosum & Romanis infensum existimabat) paratus erat Herodem in suis postulatis adjuvare. Et quidem Cæsar, partim propter Antipatri militiam, qua in Ægypto cum ipsius patre functus fuerat, propterque ejus hospitium & in omnibus benevolentiam, partim ut Antonio Herodis studiosissimo gratificaretur, ‡ promptiori erat animo ad dignitatem *ipsius tuendam*, & ad ea quæ volebat Herodes promovenda. Itaque convocato senatu, Messala & post eum Atratinus, producto Herode, patris ipsius beneficia narrando recensuerunt, ejusque erga Romanos benevolentiam commemorarunt, accusantes simul hostemque pronunciantes Antigonum, non modo propter ejus primum in eos delictum, sed etiam quod contemptis Romanis à Parthis accepisset imperium. His commoto senatu, Antonius in medium progressus eos edocuit, quod etiam ad Parthicum bellum expediret, ut rex fiat Herodes. Cumque id omnibus placuisset, decretum faciunt.

XXVI. *Facit Antonius ut Herodes à Senatu creetur rex Judæa.*

5. Atque hoc summum erat Antonii erga Herodem studium, quod non solum id egit ut is præter spem suam regno potiretur (non enim eò ascen-

Summum Antonii erga Herodem studium.

† *Cum & tempus esset procellosum,*] Ita interpretatus sum, sicuti *Usserius* in *Annalibus* V. T. p. 423. *Pagi* in *Apparat. ad Annales Baron.* p. 16. *Norisius* in *Cenotaph. Pisan.* p. 136. & *Basnagius* in *Annalibus Eccl.* tom. 1. p. 16. Aliter *Langius* de *Annis Christi* p. 341.

s Δηλουμένων.] Κεκινουμένων *Busb.*

t Κεκακωμένην,] Conf. *alibi* lib. 1. c. 14. §. 3. & lib. 7. c. 4. §. 1. SPANH.

v Οὐδ' ἐν ἀπόροις ὤν] Ita elegantius *Lugd. Bat.* quam reliqui, qui habent οὐδ' ἀπορῶν ὤν. HAV.

x Ἀνετᾶτο. —— καζύγει·] Conf. *alibi* lib. 1. c. 14. §. 3. SPANH.

y Ἰταλίαν,] *Lugd. Bat.* Ἰταλίας.

z Πρώτῳ μὲν Ἀντωνίῳ] Πρῶτον *Busb.* & *Vat.* πρῶτα *Lugd. Bat.*

a Ἀπώλυτο συλληφθείς,] Ἀπόλοιτο *Busb.* & *Lugd. Bat.*

b Καὶ δὲ ἡλίους] Καὶ δὲ γ. *Busb.* & *alii* eâdem §. & ἐπικινδυνεύσει eâdem §.

c Τῶν αὐτῶν ἔμελλον ἔσεσθαι.] Τοῖς αὐτοῖς legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *de genere suo. Lugd. Bat.* ἐξ αὐτῶν.

d Ἐκκομίσειε,] Abduxisset. SPANH.

e Ὅτε τετραρχίης ἀπεδέδεικτο,] Ita lego cum *Cod. Vat.* ὁ τετραρχίης in *cæteris* tam *Editis* quam *MSS.*

f Χαριζόμενος δὲ καὶ Ἀντωνίῳ] Καὶ χαριζόμενος Ἀντωνίῳ *Busb.*

‡ *Promptiori erat animo ad dignitatem* ipsius tuendam,] *Al.* promptiori animo ejus petitioni concessit, & ad ea quæ volebat Herodes operam suam contulit.

g Καὶ μετ' αὐτὸν Ἀτρατῖνος,] Καὶ μετ' αὐτὸν Σατρατῖνος *Vat.* & *Lugd. Bat.* καὶ μετ' αὐτὸν Σατραπῖνος *Gall.*

h Ἀποφαίνοντες Ἀντίγονον,] Ἀποφαίνοντες τὸν Ἀντίγονον *Vat.*

i Ὅτι καὶ διὰ —— πᾶσι ψηφίζονται.] Herodes Judæorum Rex in Senatu declaratus Olympiade, uti mox, CLXXXIV. SPANH.

k Ἐπὶ τούτοις παροξυνθείσης,] Ἐπὶ τούτῳ *Busb.*

l Οὐ γὰρ —— αἰτησάμενος,] Verba illa, ὁ γὰρ εἰς ἑαυτὸν ἀνέβη πότον αἰτησάμενος, otiosa esse & Græculi alicujus glossatoris manum redolere, pronunciat *G. E. Phaletranus* in *Diss. de Sceptro*

ſcendit illud ſibimet petiturus, nam minime putabat id ipſi conceſſuros Romanos, qui id regii generis hominibus dare conſueſſent, ſed uxoris ſuæ fratri illud ambiturus, nepoti ex patre Ariſtobuli, ex matre Hyrcani) verum etiam quod intra ſeptem in univerſum dies efficiebat, ut ipſi, quæ non ſperaverat aſſequuto, liceret ex Italia diſcedere. Et hunc quidem adoleſcentem *poſtea* Herodes interfecit quod ſuo tempore indicabimus. Dimiſſo autem Senatu, medium ſtipantes Herodem Antonius & Cæſar exierunt; deducentibus conſulibus, una cum aliis magiſtratibus, ad ſacrificandum, & decretum in Capitolio reponendum. Ac primo regni Herodis die convivio eum excepit Antonius. Atque ita quidem ille regnum ſuſcipit, illud adeptus Olympiade centeſima octogeſima quarta, Cajo Domitio Calvino iterum & Cajo Aſinio Pollione conſulibus.

Herodem, regem à ſenatu creatum, in Capitolium deducunt Antonius & Cæſar.

6. Toto autem hoc tempore Antigonus eos qui erant Maſadæ oppugnat, cæteris quidem neceſſariis abundantes, ſed aquæ penuria laborantes; ut eam ob cauſam Herodis frater Joſephus cum ducentis ſuorum decreverit ad Arabes fugere. audierat enim Malchum commiſſorum in Herodem pœnitere. Ipſum vero *ab hoc* continuit Deus, dum noctu plueret. nam ciſternis aqua repletis, illi non amplius opus erat fuga: ſed cum omnes jam animos ſumpſiſſent, idque magis ex rei deſideratæ affluentia, quaſi Dei providentia hæc ipſa illis contigiſſet, eruptiones *crebro* facientes, manuſque cum Antigonianis conſerentes, partim aperte partim occulto, eorum complures interfecerunt. Interea Ventidius Romanorum dux, miſſus ad Parthos Syria arcendos, poſt illos in Judæam venit, verbis *ille* quidem ut Joſepho ferret auxilium, re autem vera callide hoc agebat, ut pecuniam acciperet ab Antigono. Itaque caſtris proxime Hieroſolyma poſitis, ſatis grandem pecuniam obtinuit ab Antigono, atque ipſe diſceſſit cum copiarum parte majori. Ne tamen facinus deprehenderetur, Silonem cum parte nonnulla militum reliquit. quem etiam ipſum coluit Antigonus, ne quid ſibi noceret, ſperans iterum Parthos ſibi ſubſidio futuros.

Herodis familia ab Antigono obſeſſa & oppugnata.

Ventidius in Judæam venit.

ν, ὃ γὰρ ἐνόμιζεν αὐτῷ τὰς Ρωμαίας παρέξειν, [m] τοῖς ἐκ τοῦ γήρως ἔθος ἔχουσιν αὐτὰ διδόναι, [n] ἀλλὰ διὰ τὸ τὴν γυναικὸς ἀδελφῷ λαβεῖν ἀξιώσων, ἡνιῷ τυγχάνοντι τοῦ μὲν πατρὸς Αριστοβούλου, τοῦ δὲ μητρὸς Υρκανοῦ· ἀλλ' ὅτι καὶ ἐπὶ πᾶσι τοῖς πάσαις ἡμέραις παρέσχεν αὐτῷ, τυχόντι τοῦ δὲ προσδοκηθέντος, ἀπελθεῖν ἐκ τῆς Ιταλίας. τοῦτον μὲν οὖν τὸν νεανίσκον Ηρῴδης ἀπέκτεινεν, ὡς κατὰ καιρὸν δηλώσομεν. λυθείσης δὲ τῆς βουλῆς, [o] μέσον ἔχοντες Ηρῴδην Αντώνιος καὶ Καῖσαρ ἐξήεσαν, [p] προαγόντων ἅμα τοῖς ἄλλοις ἀρχαῖς τὰ ὑπατεύοντα, θυσάντες τε καὶ τὰ δόγματα [q] καταθησόμενοι εἰς τὸ Καπιτώλιον. εἰσία δὲ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ Ηρῴδῃ τὴν βασιλείας Αντώνιος. καὶ ὁ μὲν ἔτους τὴν βασιλείαν παραλαμβάνει, τυχὼν αὐτῆς ἐπὶ τὴν ἑκατοστὴν καὶ [r] τετάρτης Ολυμπιάδος, ὑπατεύοντος [s] Γαΐου Δομιτίου Καλβίνου τὸ δεύτερον, καὶ Γαΐου Ασινίου [t] Πωλίωνος.

ς'. Τοῦτον δὲ ἅπαντα τὸν χρόνον Αντίγονος ἐπολιόρκει τοὺς ἐν [u] Μασάδᾳ, τῶν μὲν ἄλλων αὐτοῖς ἐπιτηδείων ὑπαρχόντων, μόνου δὲ [v] ἀπανίζοντος ὕδατος· ὡς καὶ διὰ τοῦτο [w] καὶ τὸν ἀδελφὸν Ηρῴδου Ιώσηπον σὺν διακοσίοις τῶν οἰκείων ἀποδράναι βουλεύσασθαι πρὸς Αραβας. ἠκηκόει γὰρ [x] καὶ Μάλχον τὸν εἰς Ηρῴδην ἁμαρτημάτων μετανοεῖν. κατέσχε δ' αὐτὸν ὕσας διὰ τὸ νυκτὸς ὁ Θεός. τὰ γὰρ ἐκδοχείων πληθέντων τοῦ ὕδατος, [b] οὐκ ἔτι τὴν φυγῆς ἐδεῖτο· ἀλλὰ τεθαρρηκότες ἦδη, [c] καὶ πλέον κατὰ τὴν εὐπορίαν τοῦ ἀπανίζοντος, ὡς ἐκ θεοῦ [d] προνοίας ταύτης αὐτοῖς γεγενημένης, ἐπεξιόντες, καὶ συμπλεκόμενοι τοῖς περὶ τὸν Αντίγονον, τοῖς μὲν φανερῶς τοῖς δὲ καὶ [e] λαθραίως, πολλοὺς αὐτῶν διέφθειραν. κατὰ τοῦτο [f] Οὐεντίδιος ὁ Ρωμαίων στρατηγὸς, πεμφθεὶς ἐκ Συρίας ὡς Πάρθους ἀνείργειν, μετ' ἐκείνους εἰς Ιουδαίαν [g] παρέβαλε, τῷ λόγῳ μὲν Ιωσήπῳ συμμαχήσων, τὸ δ' ὅλον ἰδίᾳ αὐτῷ στρατήγημα, χρήματα παρ' Αντιγόνου λαβεῖν. ἔγγισε γοῦν Ιεροσολύμων στρατοπεδευσάμενος, [h] ἀπροφάσιστος [i] ἠρυθρίασε τὸν Αντίγονον, καὶ αὐτὸς μὲν ἀνεχώρησεν σὺν τῇ πλείονι δυνάμει. ἵνα δὴ μὴ [k] κατάφορον γένηται τὸ τόλμημα, Σίλωνα μετὰ μέρους τινὸς τῶν στρατιωτῶν κατέλιπεν· ὃν καὶ αὐτὸν ἐθεράπευσεν Αντίγονος, ὅπως μηδὲν ἐνοχλείη, προσδοκῶν πάλιν αὖθις Πάρθους ἐπαμύνειν.

---

ptri Jud. eblatione, p. 435. *Edit. Ultrajecl.* A *Gelenio* quidem, ut multa alia, omittuntur: ſed ea agnoſcit *Epiphan.* ideoque retinuimus. HUDS. Quem minime petiturus adſcenderat ſupplex. *Rufin.* SPANH.

m Τοῖς ἐκ τοῦ —— γερανοῦ·] De Regis dignitate eadem, ab Auguſto reſtituta, infr. lib. 15. c. 6. §. 7. SPANH.

n Αλλὰ διὰ τὸ μὲν γυναικὸς ἀδελφῷ] Antea erat, (tam in *Editis* quam *MSS. Gr.*) ἀλλὰ διὰ τὸ τὴν γυναικὸς ἀδελφῷ λαβεῖν ἀξιώσων Αλεξάνδρου, ἡνιῷ &c. Quid enim? (inquit *Phaletranus*) An Alexander Mariamnes uxoris Herodis frater? Imo (teſte *Joſepho* ipſo ſupr. c. 13. §. 7.) pater fuit, ut & Ariſtobuli junioris, quem in piſcina natantem parricidarum manu ab Herode interfectum eſſe, infra narratur. Ipſe vero Alexander, filius fuit ſenioris Ariſtobuli, fratris Hyrcani, ipſius vero Hyrcani pontificis gener. ut lib. xv. ipſe indicat *Joſephus*, & lib. II. de *Bello Jud.* Omnino igitur legendum eſt, ἀλλὰ διὰ τὸ τὴν γυναικὸς ἀδελφῷ λαβεῖν ἀξιώσων Αριστοβούλου Αλεξάνδρου ἡνιῷ τυγχάνοντι, ἡνιῷ δὴ πρὸς μὲν πατρὸς Αρ. &c. Verum cum hoc, utut rei veritati conſentaneum, nimium à Textu recedat, vocem Αλεξάνδρου delevimus, auctoritate *Epiphanii*, qui vertit, *& ideo fratri ſuæ conjugis id præberi volebat, qui nepos per patrem quidem Ariſtobuli, per matrem vero Hyrcani fuerat* &c. ſi quis Αριστοβούλου pro Αλεξάνδρου reponi vult, abſque ulla alia mutatione, per me licet.

o Μέσον —— Καπιτώλιον.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 14. §. 4. SPANH.

p Προαγόντων] *L. B.* συμπροαγόντων.

q Καταθησόμενοι εἰς Καπετώλιον.] Θησόμενοι *Vat.*

r Τετάρτης Ολυμπιάδος,] Defendit & explicat *Langius* (de *Annis Chriſti*, lib. 2. c. 18. p. 341.) qui exeunte anno id factum prolixe probare conatur. Verum *Bucherius* (in *Belgio Rom.* l. 2. p. 75.) poſt *Uſſerium* (in *Ann. V. T.* p. 424.) ε'. pro δ'. ſubſtituendum cenſet; niſi *Joſephus* Olympiadem CLXXXIV. plane evolutam intelligat; contra ſcriptorum ſuumque morem, quo Olympias abſolute poſita pro ineunte non expleta capi ſolet. Vide *Noriſium* in *Diſſ. ſecunda* de *Cenotaph. Piſanis*, p. 139. & Apparatum *Antonii Pagi* ad *Annales Baron* p. 17. ut & *Baſnagium* in *Annalibus*, tom. 1. p. 16.

s Γαΐου] Κ. εἰου legendum eſſe oſtendit *Toinardus* in Proleg. ad Harm. Evang. p. 9.

t Καλβίνου] Al. Καλβίνου. *L. B.* καὶ Αλβίνου.

u Πωλίωνος·] In *Lugd. Bat.* Πολλιώνος. Sed quomodocunque ſcribatur, id certum eſt per duplex λ ſcribi oportere, ita enim in Nummis quoque utroque modo ſcribitur, ſicuti patere poteſt ex Spanhemii Opere Majore Tom. 1. p. 510. atque ex ipſis Nummis, à nobis in fine Tomi II. in ſuis Tabulis exhibendis. HAV.

x Μασάδᾳ,] Ita cum *Busb.* quod alibi Μασάδας in *cæteris* Μασάδη.

y Απανίζοντος] *L. B.* ἀπαυίζοντας.

z Καὶ τὸν ἀδελφὸν Ηρῴδου Ιώσηπον] Illud καὶ omittit *Vat.* & mox τὸν ante Ηρῴδου ponit *Busb.*

a Καὶ Μάλχον] *L. B.* Ως Μάλχου.

b Οὐκ ἔτι τὴν φυγῆς ἐδεῖτο·] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 15. §. 1. SPANH.

c Καὶ πλέον] Καὶ πλέον ἢ κατ' *Busb.*

d Προνοίας ταύτης αὐτοῖς γεγενημένης,] Τῆς προνοίας τ. *Busb.* προνοίας αὐτῆς *Lugd. Bat.*

e Λαθραίως,] *L. B.* λάθρᾳ.

f Οὐεντίδιος ὁ] *Al.* Βεντίδιος.

g Παρέβαλε,] Ita *Baſ. Busb.* & *Vat.* παρέλαβε *Gen.* (*Lugd. Bat.*) cum *Aliis*

h Αποχρώντως] Καὶ ἀπαχρώντως ἀργυρεσάμου τὸν Αντίγονον, αὐτὸς μὲν *Busb.*

i Ηρυθρίασε τὸν Αντίγονον,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 15. §. 2. SPANH.

k Καταφορον γένηται τὸ τόλμημα,] Ita *Busb.* (& *Coccejus*) καταφορον in *reliquis*. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 15. §. 2. SPANH.

ΚΕΦ. ιε'.

Ως Ηρώδης ἐκπλεῖ εἰς τὴν Ιουδαίαν ἀπὸ Ιταλίας Ϛ μάχεται πρὸς Αντίγονον· οἷά τε ἄλλα κ᾽ τ᾽ καιρὸν τοῦτον ἐν Ιουδαίᾳ συνέβη.

CAP. XV.

Quomodo Herodes navigat ex Italia in Judæam & pugnat cum Antigono: & quænam alia sub idem tempus in Judæa acciderunt.

XXVII.

Ηρώδης δ᾽ ἐκ τ᾽ Ιταλίας ἤδη καταπλωλύκως εἰς τὴν Πτολεμαΐδα, καὶ [1] συναγοχὰς δυνάμιν οὐκ ὀλίγων ξένων τε ἅμα Ϛ ὁμοφύλων, ἤλαυνε διὰ τ᾽ Γαλιλαίας ἐπ᾽ Αντίγονον. συνελάμβανον δ᾽ αὐτῷ Σίλων τε καὶ Ουεντίδιος, πεφθέντες ὑπὸ [m] Δελλίου συγκαταίγδην Ηρώδῃ, ὑπ᾽ πεμφθέντος ὑπ᾽ Αντωνίου. Ουεντίδιος μὲν οὖν ἐτύγχανε τὰς παρεχὰς τὰς διὰ Πάρθους ἐν τ᾽ πόλεσιν ὅσας καθιστάμενος, Σίλων δ᾽ ἐν Ιουδαίᾳ, χρήμασιν ὑπ᾽ Αντιγόνου διεφθαρμένος. Ηρώδῃ μέντοι προσιόντι κ᾽ πᾶσαν ἡμέραν [n] δυνάμις ἤυξανε, καὶ πᾶσα Γαλιλαία πλὴν ὀλίγων αὐτῷ προσέθη. [o] ὡρμηκότι δ᾽ αὐτῷ ἐπὶ τὰς ἐν Μασάδᾳ, ἀναγκαῖον ἦ δὴ τὸ σῶσαι τὰς ἐν τῷ Φρουρίῳ πολιορκυμένας συγγενεῖς ὄντας, ἐμποδὼν ἰόντι γίνεται. πολεμίαν γὰρ ἔσαν αὐτῷ ἐχρῆν ἐξελεῖν πρότερον, [p] ὅπως μηδὲν ὑπολίπηται κ᾽ νώτου τοῖς ἐχθροῖς ἔρυμα, χωροῦντι ἐπὶ Ιεροσολύμων. ποιησαμένῳ δ᾽ καὶ Σίλωνι ταύτην πρόφασιν τ᾽ ἀπαναστάσεως, καὶ τῶν Ιουδαίων διωκόντων αὐτόν, Ηρώδης μετ᾽ ὀλίγης σφῶν ἐπέξεισι, κ᾽ τρέπει μὲν τοὺς Ιουδαίους, Σίλωνα δ᾽ σώζει κακῶς ἀμυνόμενον. ἐλὼν δ᾽ τὴν Ιόππην, ἔσωσε ῥυσόμενος τοὺς ἐν Μασάδᾳ οἰκείους. τῶν δ᾽ ἐπιχωρίων οἱ μὲν αὐτῷ διὰ τὴν πατρῴαν προσεχώρουν φιλίαν, οἱ δ᾽ διὰ τὴν αὐτοῦ δόξαν, ἄλλοι δ᾽ κ᾽ ἀμοιβὴν τ᾽ παρ᾽ ἀμφοτέρων εὐεργεσίας, οἱ πλείους δ᾽ διὰ τὰς ἐλπίδας, [q] ὡς ὡς ἐπὶ βασιλεῖ βεβαίῳ τὸ λοιπὸν εἴχον.

β'. Ηθροισο δ᾽ ἡ δυνάμις βαρεῖα, κ᾽ προιόντ᾽ Αντίγονος τῶν παρόδων τοὺς ἐπιτηδείους τόπους ὑπέδρασε κ᾽ λόχοις καπλάμβανε. κ᾽ καθάπαξ οὐδὲν ἐκ τούτου τοὺς πολεμίους ἦ [r] μικρὸν παντάπασιν ἔβλαπτεν. Ηρώδης δ᾽ τοὺς ἐκ Μασάδας οἰκείους ἐπαναλαβών, κ᾽ [s] Ῥῆσαν τὸ Φρούριον, ἦλθε πρὸς τὰ Ιεροσόλυμα, συνείπετο δ᾽ αὐτῷ τὸ μ᾽ Σίλωνος στρατιωτικὸν, κ᾽ πολλοὶ τῶν ἐκ τ᾽ πόλεως τὴν ἰσχὺν καταπλαγήντες. στρατοπεδευσαμένου δ᾽ κ᾽ τὸ [c] πρὸς δύσιν τ᾽ πόλεως κλῖμα, οἱ κ᾽ τῆδε πεπομένοι φύλακες ἐτόξευόν τε καὶ ἠκόντιζον [v] πρὸς αὐτόν. ἐνίων δ᾽ Ϛ κ᾽ σφῶν ἐκπεσόντων, κ᾽ τοῖς προπεπομένοις εἰς χεῖρας ἐρχομένων, Ηρώδης [x] τὸ πρῶτον ἐκέλευσε κηρύσσειν πρὸς τὸ τεῖχος, "ὡς ἐπ᾽ ἀγαθῷ τε [y] παρεῖη "Ϛ δήμου Ϛ σωτηρίᾳ τ᾽ πόλεως, μηδὲν μηδὲ [z] τοῖς φανεροῖς "τ᾽ ἐχθρῶν μνησικακήσων, ἀλλὰ παρέξων Ϛ τοῖς ἁμαρτοῦσι "ρωτὰ τοῖς ἀμνηστίαν τ᾽ εἰς αὐτὸν ἁμαρτημάτων." Ϛ δ᾽ Αν"πιγόνῳ πρὸς τὰ ὑπὸ Ϛ Ηρώδου κηρυχθέντα λέγοντος, πρός τε Σίλωνα Ϛ τὸ τ᾽ Ρωμαίων στράτευμα, "ὡς οὐδὲν διὰ τοῦ αὐ"τῶν δικαιοσύνην Ηρώδῃ δώσουσι τὴν βασιλείαν, ἰδιώτῃ τε "ὄντι Ϛ [a] Ιδουμαίῳ τυτίσιν [b] ἡμιιουδαίῳ, δέον τοῖς ἐκ Ϛ γέ"νους ὄσι παρέχειν ὡς ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς. κ᾽ οὐ εἰ νῦν πρὸς αὐ"τὸν ἔχουσι χαλεπῶς, κ᾽ τὴν βασιλείαν, ὡς λαβόντα πα"ρὰ Πάρθων, ἀφελέσθαι [c] διενοήκασιν, εἶναί γε πολλοὺς ἐκ "Ϛ γένους αὐτοῦ τοὺς ληψομένους κ᾽ νόμον τὴν βασιλείαν, οἳ, "μηδὲν ἐξημαρτηκότες πρὸς Ρωμαίους κ᾽ ἱερεῖς ὄντες, οὐκ ἂν "εἰκότα πάσχοιεν τ᾽ τιμῆς [d] στερόμενοι." ταῦτα πρὸς ἀλλή-

Ηerodes autem, cum jam ab Italiâ Ptolemaïdem navigasset, & copias non mediocres partim conductitiorum partim popularium contraxisset, properabat per Galilæam adversus Antigonum. Ipsum vero adjuvabant Silo & Ventidius, à Dellio ab Antonio misso persuasi, ut Herodi reducendo operam darent. Et quidem Ventidius *jam* in eo erat, ut excitatas propter Parthos in urbibus turbas componeret: Silo vero in Judæa *manebat*, pecuniis ab Antigono corruptus. Attamen Herodi progredienti quotidie vires augebantur: omnisque Galilæa, paucis exceptis, stabat ab ejus partibus. Illi vero, adversus eos qui in Masada erant contendenti, (nam necesse habuerat eos qui in castello obsidebantur, utpote cognatos, servare) impedimento erat Joppe. nam cum illa hostis esset, capienda erat, ne qua à tergo relinqueretur hostibus munitio, dum Hierosolyma adoritur. Cum autem Silo hanc occasionem discedendi arripuisset, & Judæi ipsum persequerentur, egreditur cum exigua manu Herodes; versisque Judæis, Silonem male repugnantem servavit. Deinde, capta Joppe, ad liberandos suos, qui in Masada erant, properat. Ex indigenis autem, alii quidem propter paternam amicitiam illi se adjungebant, alii vero propter ipsius gloriam, & nonnulli ut utrique ob beneficia gratiam referrent; plerique verò propter spes quas in eo, rege deinceps certo futuro, habebant.

Herodes Roma reversus copias ducit adversus Antigonum.

Silo suspecte fidei dux.

Herodes Joppen capit.

2. Cum autem valida manu coacta procederet, Antigonus adituum loca opportuna obsessione & insidiis occupabat. sed nihil omnino hac ratione hostibus aut certe perparum nocebat. Herodes vero, suis ex Masada receptis, necnon Ressa munitione, Hierosolyma adibat: ipsumque subsequebantur Silonis copiæ, cum multis Hierosolymitanis tanta potentia perterritis. Ubi autem ad urbis occidentalem partem castra fecerat, qui illac dispositi erant custodes, sagittis eum & missilibus impetebant. Cumque nonnulli etiam excurrerent & cum principiis manus consererent, Herodes primum proclamari jussit circa mœnia, "Sese pro"pter populi utilitatem urbisque salutem adesse; "ne apertos quidem adversarios ulturum, sed etiam "inimicissimorum in se peccata oblivioni traditu"rum." Cum è contra Antigonus ad ista Herodis præconia diceret Siloni & Romanorum exercitui, "Præter ipsorum justitiam facturos, si He"rodi regnum dederint, homini privato & Idu"mæo, hoc est semi-Judæo, cum id *regii* generis "hominibus præberi deberet, ut est eorum con"suetudo. Quod si nunc sibi succensent, & à se "regnum auferre, quoniam id à Parthis accepe"rit, statuerunt, esse quidem multos sui generis, "in regnum *jure* successuros, qui, cum neque quic"quam contra Romanos peccassent, & sacerdotes "essent, indigne paterentur honore *isto* privari."

Herodes suis è Masada receptis, captaque Ressa, Hierosolyma oppugnat.

Herodi multa exprobrat Antigonus.

Hæc

[1] Συναγοχὰς] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 15. §. 3. SPANH.

[m] Δελλίου] Sic lego (prout monuit *Usserius* in *Annalibus* V. T. p. 425.) ex lib. 15. non procul ab initio & ex *MSS.* lib. 1. de *Bello Jud.* Δελλίου hic loci in *Impressis* & *MSS.* excepto *Vat.* qui habet Βιλλίου. ut & *Lugd Bat.* qui Βδιλλίου. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c 15. §. 3. SPANH.

[n] Δύναμις ἤυξατο,] Η δύναμις ἤυξετο *Busb.*

[o] Ωρμηκότι δ᾽ αὐτῷ] Ωρμηκότα ϑ αὐτὸν *Busb.* & *Vat.*

[p] Οπως μηδὲν ὑπολίπηται] Οπως ἂν μηδὲν ὑπολείπηται *Busb.*

[q] Ας ὡς ἐπὶ βασιλεῖ] Illud ὡς ex *Lugd. Bat.* adjecimus. HAV.

[r] Μικρὸν] *L. B.* μικρὰ.

[s] Ρῆσαν τὸ φρούριον,] Supra Θρῆσσα dicitur. Hic *Lugd. Bat.* Ρῆσσαν. Vet. *Rissan.* Vide *Annott.* ad p. 646. v 11.

[t] Πρὸς δύσιν τ᾽ πόλεως κλῖμα,] Κατὰ τὸ προσαρκτιον κλῖμα· ἀλωσ. lib. 1. c. 7. §. 3. SPANH.

[v] Πρὸς αὐτόν.] Εἰς αὐτὸν *Busb.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 15. §. 5. SPANH.

[x] Τὸ πρῶτον ἐκέλευσε] Τὸ μὲ πρῶτον *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

[y] Παρεῖη Ϛ δήμου] Παρείη *Gall.* παρῇ in lib. 1. de *Bello Jud.*

[z] Τοῖς φανεροῖς τ᾽ ἐχθρῶν] Conf. ἀλ. lib. 1. c. 15. §. 5. SPANH.

[a] Ιδουμαίῳ τυτίσιν ἡμιιουδαίῳ.] Conf. supr. c. 8. §. 1. SPANH.

[b] Ημιιουδαίῳ] Ita cum *Cod. Bas.* ἡμιουδαίῳ in *cæteris.*

[c] Διενοήκασιν,] Διενοήκεσαν εἶναί τε κ. *Vat.*

[d] Στερόμενοι.] *L. B.* στεγόμενοι.

Hæc dum utrinque dicuntur, & ad convicia proceditur, * Antigonus ſuis de muro propugnare permittit. Illi vero, cum jacularentur, magnamque contra alacritatem adhiberent, facile eos à turribus averterunt.

Silonis perfidia ſe prodit.

3. Tunc & Silo palam fecit, ſe pecunia corruptum eſſe. nam militum ſuorum non paucos ſummiſit, qui & clamitarent commeatus eſſe penuriam, & pecuniam ad alimoniam peterent, ſeque in idonea loca ad hybernandum deduci *poſtularent*, vaſtatis circa urbem agris, quoniam ab Antigonianis ſublata fuiſſent omnia. Ita exercitum movebat & diſcedere conabatur. Verum Herodes inſtabat, ſubjectos Siloni duces & milites cohortando ne ſe derelinquerent, miſſum à Cæſare & Antonio & Senatu. Eorum enim commeatui proviſurum, eiſque abundantiam eorum quæ poſtularent facile præbiturum. Ac ſtatim poſt eas preces in agros profectus, nullam jam Siloni diſcedendi occaſionem reliquit. Eam enim commeatus copiam apportavit, quam nemo ſperaſſet; ſuiſque apud Samariam amicis in mandatis dedit, ut frumentum & vinum & oleum & pecudes & alia omnia Hierichuntem deportarent, ut ne deinceps quidem milites cibariis deficerentur. Hæc vero Antigonum haud latuerunt, quin protinus dimiſit in agros, qui frumentatores prohiberent ac circumvenirent. Atque illi quæ imperaverit Antigonus facientes, & ingenti armatorum multitudine ad Hierichuntem coacta, conſederunt montibus ut illos obſervarent qui commeatus convehebant. Nec quidem Herodes, dum hæc fiunt, quietem agebat: ſed aſſumptis decem cohortibus, quarum quinque Romanorum, alteræ Judæorum erant, adjunctis promiſcuis mercenariis, & præterea paucis equitibus, ad Hierichuntem ſe confert: urbemque vacuam nactus, quingentos quidem homines (qui unà cum ſuis uxoribus & liberis arcem occupaverant) captos dimiſit; Romani vero, impetu in urbem facto, eam diripuerunt, domos nacti omni genere bonorum refertas. Et quidem rex, relicto Hierichunte præſidio, reverſus eſt: & Romanum exercitum in eas regiones, quæ deditionem fecerant, Idumæam & Galilæam & Samariam, in hyberna dimiſit. Quin & Antigonus à Silone impetravit, pecuniarum largitione, ut partem Romani exercitus intra Lydda acciperet, captans Antonii gratiam. Atque ita factum eſt ut Romani in magna rerum abundantia viverent, dum ab armis quieſcerent.

Herodes Silonianis commeatum abunde ſuppeditat.

Romani Hierichuntem diripiunt.

Herodes, Joſepho fratre in Idumæam miſſo, Sephorim capit.

4. Herodi autem otium agere non viſum eſt, ſed fratrem ſuum Joſephum cum peditibus bis mille & equitibus quadringentis miſit in Idumæam: ipſe vero in Samariam profectus, & depoſita ibi matre aliiſque ſuis conſanguineis, qui jam è Maſada fuerant egreſſi, in Galilæam contendit, expugnaturus quædam loca ab Antigono præſidiis occupata. Cumque Sepphorim cœlo ningente perventum eſſet, & Antigoni præſidium clam inde proficiſceretur, nactus eſt ſummam commeatus copiam. Deinde, cum illic latrones quidam in ſpeluncarum receſſibus habitarent, equitum turmam

λας αὐτῶν λεγόντων ϵ προελθόντων εἰς βλασφημίας, [e] Αντίγονϕ ἀμυνάσϑαι [f] τοῖς ἀπὸ τ τείχους ἐπέτρεπε τοῖς ἰδίοις. οἱ δ', τοξεύοντες κ πολλῇ προθυμίᾳ κατ' αὐτῶν χρώμενοι, ῥᾳδίως αὐτοὺς ἀπὸ τ πύργων ἐτρέψαντο.

γ'. Τότε καὶ Σίλων ἀπεκαλύψατο τὴν δωροδοκίαν. [g] καθῆκε γὰρ τῶν οἰκείων στρατιωτῶν σὺν ὀλίγοις, [h] σπάνιν τε τῶν ἐπιτηδείων κατασοᾶν, καὶ χρήματα εἰς τροφὰς αἰτεῖν, καὶ χειμάσοντας [i] ἀπαγαγεῖν εἰς τοὺς ἐπιτηδείους τόπους, τῶν [k] περὶ πόλιν ὄντων ἐρήμων, διὰ τὸ ὑπὸ τῶν Αντιγόνου στρατιωτῶν ἀνεσκευάσθαι. κινεῖ τε τὸ στρατόπεδον καὶ ἀναχωρεῖν ἐπιεργᾶτο. Ηρῴδης δ' ἐνέκειτο, παρακαλῶν τοὺς τε ὑπὸ τῷ Σίλωνι ἡγεμόνας, καὶ στρατιώτας μὴ καταλιπεῖν αὐτὸν, Καίσαρός τε καὶ Αντωνίου καὶ τῆς συγκλήτου πεπεμψάντων αὐτόν. προενοήσειν γὰρ [l] αὐτῶν τῆς ὑποδρομῆς, καὶ παρέξειν αὐτοῖς ἀφθονίαν ὧν ἐπιζητοῖεν ῥᾳδίως. καὶ μετὰ τὴν δέησιν ὀλίγους ἐξορμήσας εἰς τὴν χώραν, σὺν ἔτ' ἴσῃ μίαν Σίλωνι τῆς ἀναχωρήσεως πρόφασιν ὑπελείπετο. πληθόντος γὰρ ὅσον ἀπ' ἐλπίδος τις τῶν ἐπιτηδείων ἐκόμισε, τοῖς τε περὶ Σαμάρειαν οἰκειωμένοις πρὸς αὐτὸν ἐπέστελλε, σῖτον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ βοσκήματα τά τε ἄλλα πάντα [m] καταγαγεῖν εἰς Ιεριχοῦντα, μηδὲ τὰς ἑξῆς ἡμέρας τὴν χορηγίαν [n] τοὺς στρατιώτας ἀπολιπεῖν. σὺν ἐλάνθανε δὲ ταῦτ' Αντίγονον, ἀλλ' ὀλίγους ἀπέπεμψε κατὰ τὴν χώραν τοὺς εἴρξοντας καὶ λοχήσοντας τοὺς σιτηγοῦντας. οἱ δὲ πυθόμενοι τοῖς Αντιγόνου προστάγμασι, καὶ πολὺ πλήθει ὑπολιτῶν περὶ Ιεριχοῦντα συναθροίσαντες, παρεφύλασσον [o] ἐπὶ τῶν ὀρῶν καθεδέντες τοὺς τὰ ἐπιτήδεια κομίζοντας. ὁ μὲν Ηρῴδης τούτων πραττομένων ἠρέμει· [p] δέκα δὲ σπείρας ἀναλαβὼν, ὧν πέντε μὲν Ρωμαίων ἦσαν, πέντε δὲ Ιουδαίων ἦσαν, καὶ μισθοφόρους μιγάδας, πρὸς οἷς ὀλίγους τῶν ἱππέων, ἐπὶ τὴν Ιεριχοῦντα [q] προῆγε· καὶ τὴν μὲν πόλιν ἐκλελειμμένην καταλαβὼν, πεντακοσίους δὲ τοὺς ἄνδρας κατειληφότας σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, τούτους μὲν ἀπέλυσε λαβών, Ρωμαίοις δὲ εἰσπεσοῦσι [r] διήρπασαν τὴν πόλιν μεστοὺς ἐπιτυχόντες παντοίων κειμηλίων τῆς οἰκίας. Ιεριχοῦντα μὲν οὖν Φρασῆς ὁ βασιλεὺς καταλιπὼν ὑπέστρεψε· καὶ χειμάσασαν τὴν Ρωμαίων στρατιὰν εἰς τὰς προσεχωρηκυίας διέφθειρεν, Ιδουμαίαν καὶ Γαλιλαίαν καὶ Σαμάρειαν. ἔτυχε δὲ καὶ Αντίγονον ὑπὸ Σίλωνος ἀντὶ τ δωροδοκίας, ὥστε ὑποδέξασθαι τ στρατὸν μοῖραν ἐν Λύδδοις, ἑορτασίων Αντώνιον. καὶ Ρωμαῖοι μὲν ἐν ἀφόβοις διῆγον, ἀνειμένοι τ ὅπλων.

δ'. Ηρῴδῃ δ' οὐκ ἐδόκει μένειν ἐφ' ἡσυχίας, ἀλλ' ἐπὶ τὴν Ιδουμαίαν τ ἀδελφὸν Ιώσηπον [s] σὺν διχιλίοις ὁπλίταις καὶ τετρακοσίοις ἱππεῦσιν ἐξέπεμψεν· αὐτὸς δ' εἰς Σαμάρειαν παρῆμεν, καὶ καταθέμενος αὐτόθι τήν τε μητέρα καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς, ἐξελευσόμενος ἤδη ἐκ τ Μασάδος, ἐπὶ Γαλιλαίας ᾤχετο, ἐξαιρήσων τινὰ τ χωρίων ὑπ' Ανιγόνου φρουραῖς κατειλημμένα. διελθὼν δ' εἰς [t] Σέπφοριν νίφοντος τ Θεοῦ, καὶ τ Αντιγόνου φρουρῶν ὑπεξελθόντων, ἐν ἀφόβοις ἦν τοῖς ἐπιτηδείοις. εἶτ' ἐκεῖθεν λῃστῶν τινῶν ἐν σπηλαίοις κα-

τοι-

e Αντίγονϕ ἀμύνασϑαι τοῖς ἀπὸ τ τείχους] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 15. §. 5. SPANH.

* *Antigonus*] Vide de Bello lib. 1. c. 15. §. 5.

f Τοῖς ἀπὸ τ τείχους] Ἀμύνασϑαι τοὺς ἀπὸ τ. τ. *Vat.* ἀμύνεσϑαι τοῖς *Busb.* ἀμυνεῖσϑαι τους ἀπὸ τ τείχους ἐπέτρεπε τοῖς σφετέροις in lib. 1. de *Bello Jud.*

g Καθῆκε] In *Marg. Lugd. Bat.* καθεικέ.

h Σπάνιν] Σπανιζ τ ἐπιτ. *Busb.* καταδοᾶν δ' Ηρώδη διὰ σπάνιν τ ἀναγκαίων *Zonar.*

i Απαγαγεῖν] *Lugd. Bat.* ἀγάγειν.

k Περὶ πόλιν ὄντων ἐρήμων,] Περὶ τὴν πόλιν *Vat.*

l Αὐτῶν τ ὑποδρομῆς,] Αὐτὸν *Busb.*

m Καταγαγεῖν εἰς Ιερεχοῦντα,] Κατάγειν *Busb.*

n Τοὺς στρατιώτας ἀπολιπεῖν.] Τοῖς στρατιώταις *Busb.*

o Επὶ τ ὀρῶν καθεδέντες] Επὶ τ ὀρέων διακαθίζοντες παφυλάσσοντες &c. in lib. 1. de *Bello Jud.*

p Δέκα δὲ σπείρας ἀναλαβὼν,] Αλλὰ πλῆθος ἀναλαβὼν *Busb.*

q Προῆγε.] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 15. §. 6. SPANH.

r Διήρπασαν —— οἰκίας.] Hierichus plena κειμηλίοις à Romanis direpta. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 15. §. 6. SPANH.

s Σὺν διχιλίοις ὁπλίταις] Ita non modo ſcribitur in Lib. 1. de Bello c. 16. §. 1. verum & hic agnovit *Epiphan.*, ſcribens *cum duobus millibus* &c. ut mirer effugiſſe *Hudſoni* induſtriam, qui nihil hoc loco adnotavit. Securos denique de numero jubet nos eſſe *Lugd Bat.* cum quo repoſuimus *διχιλίοις*, & in Verſione *bis mille*, duplicato numero. HAV.

t Σέπφορεν] Ita *Vat.* (& *Lugd. Bat.*) & in lib. 1. de *Bello Jud.* Σέμφορεν in *Editis Aliiſque.* HUDS Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 16. §. 2. & ſupr. lib. 13. c. 12. §. 5. SPANH.

πικωμένων, ἱππέων ἐπ' αὐτὸς [v] εἴλω σκέμπει, καὶ ὁπλιτικὸ τρία τέλη, πᾶσιν κακῶς ποιοῦντας ἐγνωκώς. ἔγνωσε δ' ἐν τῶδε [x] κώμης Αρβήλων λεγομένης. εἰς ἣν προσεχώρησεν ἡμέραν αὐτὸς ἧκε παντρατιᾷ, καὶ [y] θρασέως ἐξελθόντων τῶν πολεμίων, κλίνεται μὲν τὸ δύωνυμον αὐτῶν κέρας τὸ Φαλαγγῶν· ὀπιφανεὶς δ' αὐτὸς μετὰ σφῶν, τρέπει μὲν εἰς φυγὰς τοὺς πάλαι νικῶντας, ἀναστρέφει τοὺς φεύγοντας. ἐνέκειτο δὲ πόρρω τοὺς πολεμίους ἄχρις Ιορδάνου ποταμοῦ, φεύγοντας κατ' ἄλλας ὁδούς. καὶ κατασχὼν μὲν πᾶσαν τὴν Γαλιλαίαν, [z] πλὴν τῶν ἐν τοῖς σπηλαίοις κατοικούντων. [a] Διενέμει δὲ [b] καὶ δεύτερον κατ' ἄνδρα δοὺς ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα δραχμὰς, τοῖς δ' ἡγεμόσι πολὺ πλεῖον, [c] καὶ εἰς τὰ χειμάδια διέπεμψε. καὶ ἐν τούτῳ Σίλων ἦκε παρ' αὐτὸν [d] καὶ ἡγεμόνες τὸν ἐν τοῖς χειμαδίοις, Αντιγόνου τροφὰς παρέχειν οὐ θέλοντος. μᾶλλον γὰρ ὁ πλέον ὁ ἀνὴρ αὐτοὺς ἔθρεψε. διέπεμψε δὲ καὶ πρὸς τοὺς κύκλῳ κελεύων τὰ κατ' τὴν χώραν ἀνασκάπτειν, καὶ εἰς τὰ ὄρη φυγεῖν, ὡς μηδὲν ἔχοντες Ρωμαῖοι τῶν ἀναγκαίων λιμῷ διαφθαρεῖεν. Ηρώδης δὲ τὴν μὲν τούτων προνοίαν φερώρα τῷ νεωτάτῳ τῶν ἀδελφῶν Φερετρέπει, [e] κελεύσας αὐτὸν ἀναπλήσειν τὴν Αλεξάνδρειαν. ὁ δὲ ταχέως τε τοὺς σπηλαίτας ἐν ἀφθονίᾳ πολλῇ τῶν ἀναγκαίων ἐποίησε, τό τε Αλεξάνδρειον ἠρημωμένον ἀνέκλησεν.

ε'. Τῷ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον Αντώνιος μὲν [f] ἔτριβεν ἐν Αθήναις· κατὰ δὲ Συρίαν Οὐεντίδιος Σίλωνα μεταπεμπόμενος ὅτι τοὺς Πάρθους [g] ἐπεσπάλε πρῶτα μὲν Ηρώδῃ συλλαμβάνειν τῶδε τὸν πολέμου, ἔπειτα δὲ ὅτι τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὅτι τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἐν δὲ τούτοις μετὰ πάντων τῶν οἰκείων [i] ἐφώλευον. ὁ δὲ βασιλεὺς, λάρναξιν ἐπ' αὐτοὺς πηξάμενος, καθιεὶς ταύτας σιδηραῖς ἁλύσεσιν ἐκδεδεμένας ἀπὸ μηχανῆς ἀπὸ κορυφῆς τοῦ ὄρους, μήτε κάτωθεν ἀνιέναι ἀπὸ τοῦ ὀξύτητα τοῦ ὄρους δυναμένων, μήτε ἄνωθεν καθέρπειν ἐπ' αὐτούς. αἱ δὲ λάρναξες πλήρεις ὁπλιτῶν [k] ἦσαν, ἅρπας μεγάλας ἐχόντων, αἷς ἔμελλον τοὺς ἀνθεστῶτας ἀπιπαπόμενοι κλείνειν καθαφερόμενοι. τῷ μέντοι [l] κάθεσιν τῶν λαρνάκων σφαλερὰν εἶναι συνέβαινε, κατὰ βάθους ἀπείρου [m] γινομένου· ἔνδον [n] μέντοι παρῆν αὐτοῖς καὶ τὰ ἐπιτήδεια. ὡς δὲ [o] καθιμήθησαν μὲν αἱ λάρναξες, ἐτόλμα δ' οὐδεὶς προσελθεῖν τῶν ἀπὸ τῶν στομίων, ἀλλ' ἦν δεῦρο ἠρέμου, μάχαιράν τις ἀναζωσάμενος τῶν ὁπλοφόρων, καὶ τοῖν χεροῖν ἀμφοτέραιν ἁρπάσας ἁλύσεως ἀφ' ἧς ἤρτητο ἡ λάρναξ, κατῆλθε τὸ στόμα, δυσχεράνας τὸν τρισμὸν τῶν ἐπιόντων μὴ τολμώντων. καὶ γυμνὸς κατά τι στόμιον, πρῶτα μὲν [p] παλτοῖς ἀνακόπτει τοὺς πολλοὺς τῶν ἀπὸ τοῦ στόματος, ἔπειτα ἅρπῃ τοὺς ἀνθεστῶτας [q] ἁπιπαπόμενος ὤθει κατὰ τοῦ κρημνοῦ, καὶ τοῖς ἔνδον ἐπισελθὼν ἀποσφάττει πολλοὺς, καὶ εἰσελθὼν εἰς

& peditum cohortes tres adverſum eos mittit, eo conſilio ut maleficiis eos prohiberet. Erant autem iſta *loca* proxime vicum nomine Arbela. Ipſe quadrageſimo die eò venit cum omni exercitu, atque hoſtibus audacter *ad pugnam* egreſſis, ſiniſtra ejus aciei pars inclinavit: ſed ubi ipſe cum ſua copiarum parte apparuit, jamdudum vincentes in fugam vertit, & *ſuos* fugientes revocat. Porro ingrucbat, hoſtes uſque ad Jordanem fluvium diverſis viis dilapſos perſequens. Atque ita totam Galilæam recipit, exceptis iis qui in ſpeluncis habitabant. Deinde ſuis viritim centum & quinquaginta argenti drachmas dividit, ducibus autem multo plus, & in hyberna *eos* dimiſit. Interea Silo ad eum venit, ut & duces eorum qui in hybernis fuerant, quod Antigonus illis commeatum præbere recuſarit. nam menſe uno & non amplius eos ſuſtentavit. Quin & ad omnes in circuitu miſit, præcipiens ut quæcunque erant in agris tollerent *deſtruerentve*, & ad montes ſe reciperent, ut Romani neceſſariis *ad victum* deſtituti fame perirent. Verum Herodes Pheroræ, fratrum ſuorum natu minimo, horum curam committebat, dato ei in mandatis ut Alexandrium etiam reficeret. Atque ille è veſtigio curavit, ut & milites magna neceſſariorum copia affluerent, & Alexandrium deſolatum refecit.

Herodes in Galilæa cum hoſtibus pugnat eoſque vincit.

Romanis; commeatu prohibitis ab Antigono, annonam præbet Herodes.

ſ. Sub idem tempus Antonius Athenis commorabatur: in Syria vero Ventidius, Silonem adverſus Parthos accerſens, ei mandavit, ut primum Herodem in eo bello adjuvaret, deinde ad illud quod ſibi in manibus erat ſocios vocaret. At Herodes, ad latrones ſpeluncas tenentes properans, Silonem quidem Ventidio dimiſit; ipſe vero adverſus illos ire contendit. Erant hæ ſpeluncæ ſitæ in montibus abruptiſſimis, ac in media circiter altitudine *anguſtos & præcipites* habebant aditus, acutis undique cinctæ rupibus. In harum igitur cavernas ſeſe abitrudentes cum domeſticis ſuis deliteſcebant. Rex autem, cum arcas compegiſſet, eas catenis ferreis alligatas de vertice montis machinæ ſubſidio dimittit, quandoquidem nec ab imo propter erectum montis faſtigium aſcendere, nec è ſummitate ad eos reptando quidem devenire quiſquam poterat. Erant autem arcæ hominibus armatis plenæ, harpagones longos habentibus, quibus repugnantes attraherent eoſque præcipitando occiderent. Hanc tamen arcarum demiſſionem periculoſam eſſe contigit, propter immenſam altitudinem: quanquam illis etiam intus aderant omnia neceſſaria. Cum autem demiſſæ eſſent arcæ, & nemo illorum, qui ad ora ſpeluncarum erant, *ad eos* accedere auderet, ſed præ timore quieti conſiſterent, armatorum quidam gladio accinctus, manu utraque apprehenſa catena è qua arca dependebat, ora adibat, quòd ægre tuliſſet cunctationem illorum, qui in eos egredi non ſuſtinuerunt. Cumque ori cuidam *ſpeluncæ* appropinquaſſet, primo quidem jaculis plurimos, qui illic erant, fugavit, deinde reſiſtere conatos falcata haſta attractos præcipites dejiciebat; moxque penitius reconditos ad-

Silo à Ventidio juſſus Herodi ſuppetias ferre.

Herodis pugna cum latronibus in antris habitantibus.

or-

[v] Εἴλω] Ita prout ſupra. ἴλω in *Editis Aliiſque.*
[x] Κώμης Αρβήλων] Conf. de Vita §. 37. SPANH.
[y] Θρασέως] *Lugd. Bat.* ταχέως.
[z] Πλὴν —— κατοικούντων.] Conf. ἴλωσ. lib. 1. c. 16. §. 3. SPANH.
[a] Διενέμει δὲ] Διένεμε *Busb.* & ita forſan *Epiphan.*
[b] Καὶ] *L. B.* τὸ.
[c] Καὶ εἰς τὰ χειμάδια διέπεμψε.] Illud καὶ deeſt *Busb. Vat.* & *Epiphan.* qui mox legunt ἔπεμψε.
[d] Καὶ ἡγεμόνες τὸν] Καὶ οἱ ἡγεμόνες *Busb.* Præterea *Epiphanius* ita vertit, ac ſi verba hoc modo diſtincta fuiſſent, καὶ ἡγεμόνες, τὸν ἐν τοῖς χειμαδίοις Αντιγόνου τροφὰς &c.
[e] Κελεύσας —— Αλεξάνδρειον.] Conf. ſup. c. 5. §. 3. SPANH.
[f] Ἐτρίβεν ἐν Αθήναις.] Διέτριβεν *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*
[g] Ἐπεσπάλε πρῶτα] Ἐπεσπᾶτο in *Iiſdem.* Vide *Montacutii* Apparat. p. 153.
[h] Ἐξερρωγόσι,] Ἐξερρωγόσα, καὶ μὴ τὸ ν. *Vat.* De ſpeluncis iſtis videſis *Fulleri Miſcell.* lib. IV. c. VI. & *Steph. Monachi* notas in *Barnabæ* Epiſt. p. 822.
[i] Εφώλευον] *L. B.* ἐφώλρευον.
[k] Ησαν,] Υπῆρχον *Busb.*
[l] Κάθεσιν τῶν λαρνάκων] Ita è *Cod. Busb.* (& *Lugd. Bat.*) καθέσεσιν in *reliquis.*
[m] Γινομένου] Γενομένῳ *Busb.*
[n] Μέντοι παρῆν αὐτοῖς] Illud μέντοι non agnoſcit *Epiphan.*
[o] Καθιμήθησαν μὲν αἱ λάρναξες,] Καθιμῶν ἐν λάρναξι· ἴλωσ. lib. 1. c. 16. §. 3. SPANH.
[p] Παλτοῖς ἀνακόπτει] Πέλταις *Busb.* & *Vat.*
[q] Επιπαπόμενος ὤθει] Επιπατάξας ὤθει *Busb.*

ortus ex iis aliquammultos jugulat, & tum demum in arcam reverſus quievit: cæteros vero ejulatum audientes pavor corripuit, & ſalutis deſperatio. ne tamen opus perficeretur nox ſuperveniens impediit: multi, rege per præconem veniam pollicente, ſui deditionem fecerunt. Sequenti vero luce eodem uſi ſunt oppugnationis genere, magis etiam ex caniſtris impetum in eos faciendo, & ante oſtia pugnando, ignemque injiciendo, ut deflagrarint ſpeluncæ. in ipſis enim multa congeſta erat materia. Senex autem quidam intus erat incluſus cum ſeptem liberis & uxore, qui, orantibus ipſis ut ſibi permitteret exire & hoſtibus ſemet tradere, ſtetit in oſtio, & ut natorum quiſque egreſſus eſt cum jugulabat, donec tandem omnes trucidaverat, poſtremoque uxorem, & corporibus in præceps devolutis, ſeipſum inſuper dejecit, mortem ſervituti præferens. Multa autem prius convicia fecit in Herodem ob *generis* humilitatem, rege licet (nam omnia quæ facta erant proſpiciebat) dextram porrigente & omnimodam ſecuritatem. Et quidem hac ratione ſpecus omnes tandem ſubactæ ſunt.

Latronis veterani atrox facinus.

Herodes, ut prælio dimicaret cum Antigono, in Samariam proficiſcitur.

6. Deinde rex, præpoſito iis qui illic erant duce Ptolemæo, in Samariam proficiſcitur cum equitibus ſexcentis & peditum tribus millibus, ut prælio dimicaret cum Antigono. Cæterum Ptolemæo parum proſpere ceſſit præfectura: verum ii qui prius Galilæam turbaverant, impetu in ipſum facto, eum interfecerunt; deinde in paludes & inacceſſa loca confugiunt, regionem univerſam vaſtantes ac diripientes. Herodes autem reverſus ſupplicium ab iis exigit: nam rebelles partim necat, partim qui in munita loca refugerant expugnat, & ipſos interficit & munitiones complanat: atque ita coërcito res novas moliendi ſtudio urbes etiam centum talentis mulctat.

Ventidius, caſo Pacoro, Parthos debellat.

7. Interea cum Pacorus in prælio occubuiſſet, & Parthi male pugnaſſent, mittit ſubſidio Ventidius Herodi Machæram, cum duabus legionibus & mille equitibus, incitante *eum ad hoc* Antonio. Cæterum Machæras, Antigono eum ſollicitante, præter Herodis ſententiam, pecunia corruptus, abiit, tanquam res ipſius exploraturus. Verum Antigonus ſuſpectum habens quo veniret animo, *eum* ne quidem admiſit, ſed fundis impetitum repulit, & qua eſſet voluntate non diſſimulabat. Cum autem *Machæras* intelligeret Herodem ſibi optima ſuaſiſſe, ſeque peccaſſe conſilio ejus non obtemperando, in Emmauntem urbem ſe recepit: & in quoſcunque Judæos in via incurrebat, illos jugulabat, ſive hoſtes ſive amicos, iratus ob ea quæ ſibi acciderant. At rex iſtis exacerbatus Samariam petiit: nam illis de rebus ire decreverat ad Antonium. nihil enim talibus ſociis egere, qui ipſum magis quam hoſtes læderent: ſe etiam ad debellandum Antigonum ſatis eſſe. Machæras vero eum comitatus, orabat ut maneat: atque ſi adeo ire cupiit, at fratrem ſuum Joſephum ſibi adjunctum eſſe velit, dum Antigonum oppugnant. Ita Machæræ, cum vehementer rogaret, reconciliatur *Herodes:* & Joſepho cum exercitu illic relicto, monuit

Machæra Herodi ſubſidio venit, ſed mala fide agit.

Reconciliatio facta inter Herodem & Machæram.

τὴν λάρνακα ἡσύχασε· φόβος δ' εἶχε τοὺς ἄλλους τὴν οἰμωγῆς ἀκούσαντας, [r] καὶ τὴν σωτηρίας ἀπόγνωσις. τὸ μέντοιγε πᾶν ἔργον [s] ἐπέσχεν νὺξ ἐπελθοῦσα· καὶ πολλοὶ, συγχωρήσαντος βασιλέως [t] ἀπικηρυκευσαμένου, παρέδοσαν σφᾶς [v] ὑπηκόους. τῷ δ' αὐτῷ τρόπῳ καὶ τὴν ἄλλην ἐχειρώσαντο τῇ περιβολῇ, μᾶλλον ἐπὶ τῶν ἐν τοῖς πολέμοις ἐπεξιόντων αὐτοῖς καὶ μὴ φυγας μαχομένων, πῦρ τε ἐνιέντων, ἐξαφθέντων τε τῶν ἄντρων. πολὴ γὰρ ἦν ἐν αὐτοῖς ὕλη. πρεσβύτης δέ τις ἀπειλημμένος ἔνδον σὺν ἑπτὰ τέκνοις καὶ γυναικὶ, δεομένων τούτων ἐᾶσαι σφᾶς [x] ὑπεξελθεῖν πρὸς τοὺς πολεμίους, [y] τοὺς ὅπλοις μὲν, τὴ δὲ ἀεὶ πρῶτον ἐξιόντα τῶν παίδων ἀπισφαττεν, εἰς ὃ [z] καὶ πάντας διεχρήσατο, ἔπειτα δὲ καὶ τὴν γυναῖκα, [a] καὶ ῥίψας μὲν τοὺς νεκροὺς, ὑπερκατέβαλεν ἑαυτὸν, θάνατον πρὸ δουλείας ὑπομένων. [b] πολλὰ δὲ πρῶτον ὠνείδισεν τῷ Ηρώδῃ εἰς ταπεινότητα, καί τοι μὲν βασιλέως, ἀλλὰ γὰρ αὐτῷ ἄπορα τὰ γινόμενα, δεξιάν τε προπίνοντος καὶ πᾶσαν ἄδειαν. τὰ μὲν οὖν ἀπήλαυσε τούτων γινομένων ἤδη πάντα ἐκεχείρωτο.

ς'. Καταῤῥήσας δ' ὁ βασιλεὺς τοῖς αὐτόθι στρατηγὸν Πτολεμαῖον, εἰς τὴν Σαμάρειαν ᾤχετο σὺν ἱππεῦσιν ἑξακοσίοις, ὁπλίταις δὲ τρισχιλίοις, ὡς μάχῃ κρινούμενος πρὸς Αντίγονον. ὁ μὲν τῷ Πτολεμαίῳ προὐχώρησε τὰ κατὰ τὴν στρατηγίαν· ἀλλ' οἱ κατόπιν τὴν Γαλιλαίαν παραλαβόντες, ἐπεξελθόντες αὐτὸν διεχρήσαντο, καὶ τῶν φιλούντων συμφεύγειν εἴς τε τὰ ἕλη καὶ τὰ δύσβατα τῶν χωρίων, [c] ἄγοντες καὶ διαρπάζοντες τὴν αὐτόθι πᾶσαν. παμπληθεῖς δὲ τούτους Ηρώδης ἐπανελθών· τοὺς μὲν γὰρ ἀναιρεῖ τῶν δοκούντων, τοὺς δὲ ἀναφυγόντας εἰς ἐρυμνὰ χωρία πολιορκίᾳ καθῃρήσαμενος, αὐτούς τε ἀπέκτεινε, καὶ τὰ ἐρύματα κατέσκαψεν. ἐζημίωσε δὲ, πέμπας ἕτως τὴν νεωτεροποιίαν, καὶ τὰς πόλεις ἑκάστους παλάντοις.

ζ'. [d] Εν δὲ τῷ μεταξὺ Πακόρου πίπτοντος ἐν μάχῃ, καὶ τῶν Πάρθων [e] πλαισάντων, πέμπει βοηθὸν ὁ Οὐεντίδιος Ηρώδῃ Μαχαιρᾶν σὺν δυσὶ τάγμασι καὶ χιλίοις ἱππεῦσιν, ὑπατεύοντος Αντωνίου. Μαχαιρᾶς μὲν οὖν, Αντιγόνου καλοῦντος αὐτὸν καθ' ἑαυτὸν τῷ Ηρώδου γνώμῃ, χρήμασι διεφθαρμένος, ἀπῆλθ' ὡς κατασκεψόμενος αὐτοῦ τὰ πράγματα. τῷ δὲ Αἰνέοιαν ὑπαδόμενος αὐτοῦ τῷ τῆς ἀφίξεως Αντίγονος, [f] ὁ δὲ προσεδέξατο, ἀλλὰ σφενδόνας βαλὼν αὐτὸν ἀνῆρε, καὶ διεδήλου τῷ αὐτοῦ προαιρέσιν. αἰσθόμενος δὲ τὰ βέλτιστα Ηρώδῃ αὐτῷ καθῆκα καὶ ἑαυτὸν. διημαρτηκότα, καθικέσατο τὸ σκέψις συμβουλίας, ἀνεχώρει μὲν εἰς [g] Εμμαῦν πόλιν· οἷς δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν Ιουδαίοις προσετύγχανε, [h] τούτους ἀπισφαττεν ἐχθρούς τε καὶ φίλους, ὀργιζόμενος ὑστέρῳ ὧν [i] πεπόθει. παροξυνθεὶς δὲ ὅτι τούτοις ὁ βασιλεὺς ὅτι Σαμαρείτας ἦλθ· πρὸς γὰρ Αντώνιον ἔγνω προῖκα τούτων ἀφικέσθαι. δεινὸς γὰρ ἐκ τοιούτων συμμάχων, οἱ βλάψουσιν αὐτὸν μᾶλλον, ἢ τοὺς πολεμίους· [k] ἐξαρκεῖν δὲ οἱ αὐτὸν πρὸς τὴν Αντιγόνου καθαίρεσιν. καθικνοῦνται δ' ὁ Μαχαιρᾶς ἐδεῖτο μένειν· εἰ δὲ ἄτως ὥρμηκεν, ἀλλὰ τόν γε ἀδελφὸν αὐτοῦ Ιώσηπον καθικετεύειν σφίσιν πρὸς πολεμοῦσιν Αντιγόνῳ. καὶ μάλα πρὸς μὲν ὁ Μαχαιρᾶς πολλὰ δεηθέντος· καταλιπὼν

r Καὶ τὴ σωτηρίας ἀπόγνωσις,] Περὶ τὴ σωτ. *Vat.* & *Busb.*

s Επέχει νὺξ ἐπελθοῦσα·] Ita ex *Epiphanio* (qui vertit, *rei vero terminum nox prohibuit*) cum Cl. *Lowthio* (ut & *Coccejo* in ora codicis mei) legendum cenſui. Antea erat ὑπέχει ὑπεξελθοῦσι. nullo plane ſenſu. Επέχει ἐπεξελθοῦσι *Busb.*

t Επικηρυκευσαμένου,] Επικηρυκευσαμένῳ deeſt *Vat.* & interpretem omiſit *Epiphan.* HUDS. Lege ἐπικηρυκευσάμενοι. COCC.

v Υπηκόους.] Εἶναι poſt ὑπηκόους addit *Busb.* ut & *Lugd. Bat.*

x Υπεξελθεῖν] *Lugd. Bat.* ἐπεξελθεῖν.

y Στὰς ἐπὶ —— ἀπισφαττεν,] Singulare factum Senis Judæi, de quo etiam *alsop.* lib. 1. c. 16. §. 4. SPANH.

z Καὶ πάντας διεχρήσατο,] Illud καὶ è *Cod Busb.*

a Καὶ ῥίψας μὲν τοὺς νεκροὺς,] Καὶ ῥίψας μὲν ἐπὶ τοὺς νεκροὺς, *Vat.* ὑπερκατέβαλεν *Busb.*

b Πολλὰ δὲ —— ταπεινότητα,] Εξ λάπτω λάπολίπων· *alsop.* lib. 1. c. 16. §. 4. Vid. infr. lib. 15. c. 2. §. 3. SPANH.

c Αγοντες καὶ διαρπάζοντες] Αγοντές τε *Busb.* & mox τὴν. δὲ καὶ §. λάπτατῶν.

d Εν δὲ τῷ μεταξὺ] *Sc.* Octavo menſis Julii die, ut demonſtrat *Pagi* in Apparat. ad *Baron.* tom. 1. p. 19.

e Πταισάντων,] Τραπέντων *Busb.* & forſan *Epiphan.*

f Οὐ δὲ] *L. B.* ὁ.

g Εμμαῦν] Conf. *alsop.* lib. 1. c. 16. §. 4. SPANH.

h Τούτους —— φίλους,] Πάντας *Busb.*

i Πεπόθει.] *L. B.* πεπόθεσ.

k Εξαρκεῖν δὲ] Εξαρκεῖν δ' ἑαυτῷ *Busb.* ἐξαρκεῖν δὲ καὶ αὐτῷ *Vat.*

l E-

λιπὼν δὲ τ Ἰώσηπον αὐτόθι σὺν ϛρατῷ, παρήνεσε μὴ ἀποκινδυνεύειν, μηδὲ τῷ Μαχαιρᾷ ἀμφέρεσθαι.

η'. Αὐτὸς δὲ πρὸς Αντώνιον ἐπῆλθε · l ἐτύγχανε δὲ πολιορκῶν m Σαμόσατα, τὸ n πρὸς τῷ Ευφράτῃ χωρίον · σὺν ἱππότῃς τε καὶ πεζοῖς κατὰ συμμαχίαν αὐτῷ παρῆσι. Θαῤῥήσαντι δ' εἰς Αντιόχειαν, καὶ πολλοῖς ἀπίτυχον ἠθροισμένοις, καὶ πρὸς Αντώνιον μὲν βαδίζειν ἐχθροῖς ϛρατῷ, ὑπὸ δέους δὲ μὴ τὸ κατὰ τὰς ὁδὸς ἐπιθέσθαι τοὺς Βαρβάρους καὶ πολλοὺς ἀναιρεῖν, ἐ πολεμίως ἐξορμᾶν, Θαῤῥήσας αὐτὸς ἡγεμὼν γένεται τῆς ὁδοῦ. κατὰ δὲ σαθμὸν δεύτερον τῶν Σαμοσάτων, ἐλόχα μὲν αὐτόθι τῶν Βαρβάρων ἐνέδρα τοὺς φοιτῶντας πρὸς Αντώνιον, ° δρυμῶν δὲ P τὰς εἰσβολὰς q εἰς τὰ πεδία λαμβανόντων, Θορυβοῦσιν αὐτόθι τῶν ἱππέων ὀλίγους ἐπεμήσαντας ἕως ἂν εἰς τὸ ἱππήλατον οἱ διεξιόντες ἔλθωσιν. ὡς δ' οἱ πρῶτοι διεξῆλθον, r ὠπισθοφυλακὴ μὲν Ηρῴδης, Θορυβήσαντες δὲ ἐξαπιναίως οἱ ἐκ τῆς ἐνέδρας, ὄντες εἰς πεντήκοντα, καὶ τρεψαμένων τοὺς πρώτους, ἐπιδραμὼν ὁ βασιλεὺς τῇ s ῥώμῃ τῇ περὶ αὐτὸν Θορυβεῖται μὲν ἀναχωρεῖν τοὺς πολεμίους. ἐπιχείρει δὲ τὸ τῶν οἰκείων φρόνημα, καὶ θαῤῥαλέους ἀπεργάζεται · καὶ τῶν πάλαι φυγόντων, ἐξ ὑποστροφῆς μαχομένων, ἐκπίνοντο πανταχόθεν οἱ Βάρβαροι. ἐπῆκτο δ' ὁ βασιλεὺς ἀναιρῶν, καὶ τὰ διηρπασμένα, πολλὰ δ' ἐν σκυλοφόρα καὶ ἀνδράποδα, πάντα ἀνασωσάμενος πορεύεται. ϗ πλείονας αὐτοῖς ἐπιτεθειμένων τῶν ἐκ τῶν δρυμῶν, οἳ πλησίον τ εἰς τὸ πεδίον t ἐκβολῆς ἦσαν, καὶ τούτοις προσμίξας αὐτὸς μετὰ σφῶν καρτερᾶ τρέπεται, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείνας, ἀδεᾶ τοῖς ἑπομένοις ὁδὸν παρέσχεν. οἱ δ' σωτῆρα καὶ προστάτην αὐτὸν u ἀπεκάλουν.

θ'. Επὶ δὲ πλείστοις τῶν Σαμοσάτων x ἐγεγόνει, πέμπει τὸ ϛράτευμα ὑπαντησόμενον Αντώνιος σὺν τῷ οἰκείῳ κόσμῳ, τιμὴν Ηρῴδῃ τούτῳ ἀπονέμων, καὶ ἐπιχειρίας ἕνεκα. τὴν γὰρ τῶν Βαρβάρων ἠκηκόει κατ' αὐτῶν ἐπίθεσιν. καὶ δὴ παρόντα τε εἶδεν ἀσμένως, καὶ τὰ κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῷ πεπραγμένα μαθὼν, ἐδεξιοῦτο καὶ τῆς ἀρετῆς ἐθαύμαζεν, αὐτός τε Φιλαδέλφων αὐτὸν Αντώνιος ὡς εἶδεν y ἀσμένως ἠσπάζετο, πρώτιμά τε z ὡς νεωστὶ βασιλέα ἀποδείξας. Αντιόχου δὲ μετ' ὀλὺ τὸ ἔρυμα Θαδόντος, ϗ διὰ τέλους πεπαυμένου τοῦ πολέμου, a Σοσίῳ μὲν Αντώνιος b Θαδίδωσι · Θορυβελθόντος δὲ Ηρῴδου συμμαχεῖν, αὐτὸς c ἐπ' Αἰγύπτου ἐχώρει. καὶ Σόσιος μὲν δύο τάγματα, d ἐπικουρήσοντα Ηρῴδῃ, πρέπεμψεν εἰς τὴν Ιουδαίαν · αὐτὸς δὲ μετὰ τοῦ πλείονος ϛρατοῦ ἠκολούθει.

ι'. Ετυχε δ' ἤδη κατὰ τὴν Ιουδαίαν πυθόμενος Ιώσηπος τρόπῳ e τούτῳ. λήθην μὲν ὧν αὐτῷ παρήγγειλεν ὁ ἀδελφὸς πρὸς Αντώνιον f ἀπερχόμενος λαμβάνει. ϛρατοπεδευόμενος δὲ ἀνὰ τὰ ὄρη · πέντε γὰρ αὐτῷ σπείρας Μαχαιρᾶ δόντος g ἐπὶ Ιεριχοῦντος ἠπείγετο βουλόμενος ἐκλεξάμενος τ σῖτον αὐτῶν · καὶ h νεοσυλλέκτους τ i Ρωμαίων ϛρατιώτας

ne periclitaretur, neve cum Machæra contenderet.

8. Ille autem ad Antonium properabat (oppugnabat enim Samosata, locum munitum apud Euphratem *situm*) cum equitibus & peditibus qui ipsi in auxilium adessent. Cum autem Antiochiam perveniſſet, & quamplurimos *illic* congregatos offendiſſet, qui ad Antonium ire magnopere volebant, præ metu tamen ne se in via Barbari adorirentur multosque interficerent, proficiſci non audebant, ipse *eos* cohortatus viæ ducem se præbuit. Cum autem duabus manſionibus abeſſent Samosatis, illic quidem Barbari erant in insidiis locati, qui commeantes ad Antonium infestarent, quà vero sylvæ clauderent aditus in campestria præstructæ erant insidiæ ab equitibus aliquammultis, tantisper quieturis donec in loca patentia iretur ab iis qui transituri erant. Ubi vero primi pertransierant, in Herodem, qui noviſſimis præsidio erat, ex improviso irruunt equites fere quingenti in insidiis dispositi; cumque eos qui præcesserant in fugam vertiſſent, rex, cum eo quod circa se erat robore in eos invectus, hostem statim repulit. Qua re suorum animos erigit, & paulum à metu respirare facit: iisque qui jam terga dederant ad pugnam revertentibus, magna ubique fiebat Barbarorum strages. Rex autem cæde *eos* persequebatur: cumque erepta recuperaſſet, & in iis non exiguum jumentorum & mancipiorum numerum, viam *quam instituerat* perrexit. Et cum plures è saltubus, qui proxime erant ad exitus in planitiem, ipsos adorirentur, hos quoque ille valida suorum manu aggressus in fugam vertit, multisque illorum occisis, securum iis qui sequerentur iter præstitit. Illi vero servatorem eum & protectorem *suum* appellabant.

Herodes Antonium adit ad Samosata.

Barbaros multos fundit fugatque.

9. Postquam vero prope Samosata ventum est, exercitum ei occursurum suo cum ornatu mittit Antonius, ut hunc Herodi tribueret honorem, pariterque auxilium suppeditaret. audierat enim Barbaros impetum in eos feciſse. Itaque & præsentia ejus & aspectu lætatus est, &, ubi intellexit quæ in via ab eo facta erant, benigne eum excipiebat, & virtutem illius suspiciebat: ipseque eum ut in conspectum venit complexus Antonius alacriter admodum salutabat, * majoremque ei honorem habebat, ut qui nuperrime eum regem creaverat. Cum autem Antiochus munimenti deditionem feciſset, & propterea finiretur bellum, Sosio *illud* tradit Antonius; cumque *ei* mandaviſſet ut Herodem adjuvaret, ipse proficiscebatur in Ægyptum. Tum Sosius duas legiones Herodi auxiliares præmisit in Judæam; ipse cum majori exercitu subsequebatur.

Herodes ab Antonio honorifice excipitur.

Antiocho deditionem faciente, Sosio provinciam mandat Antonius.

10. Erat autem jam mortuus in Judæa Josephus in hunc modum. Illi quidem è memoria excidunt quæ *ei* mandaverat frater ad Antonium discedens. Cum vero apud montes castra posuiſſet (nam, quinque cohortibus ipsi à Machæra datis, properabat ad Hierichuntem, volens segetes eorum demetere) & Romanorum exercitus tyronum esset bel-

Josephi Herodis fratris mors.

l Ετύγχανε δ'] Ετύγχανε γὰρ πολ. *Busb.*
m Σαμόσατα, —— χωρίον·] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 16. §. 7. SPANH.
n Πρὸς τῷ Εὐφράτῃ] Πρὸς Εὐφράτῃ *Busb.*
o Δρυμῶν] *L. B.* δρυμῶνα.
p Τὰς] Forte κ' τὰς. COCC.
q Εἰς] *L. B.* τὰς εἰς.
r Ωπισθοφυλακὴ μ̀ Ηρώδης,] Ita *Busb.* ὀπισθοφυλακὴ in *cæteris.*
s Ῥώμῃ τῇ περὶ αὐτὸν] Sic visum est rescribere è *Cod. Busb.* qui habet τῇ ῥώμῃ ᾗ π, in *Editis Aliisque.* τῇ ῥώμῃ τῇ π.
t Εκβολῆς ἦσαν,] Εκβοομῆς *Busb.* & mox συμμίξας.
u Απεκάλουν.] *L. B.* ἐπεκάλουν.
x Εγεγόνει,] Γεγόνει *Busb.* & *Vat.*
y Ασμένως ἠσπάζετο,] Ασμένως non agnoscunt *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Vat.* & *Epiphan.*
* *Majoremque ei honorem habebat,*] Sibique præponebat quem paulo ante regem monstraverat, *Epiphan.*
z Ως νεωστὶ] Abest à *L. B.* *a.*
a Σοσίῳ] Al. Σωσίῳ & Σεοσίῳ. HUDS. Conf. Αλωσ. lib. 1. Procem. §. 7. SPANH.
b Παραδίδωσι·] Συείαν Θαδίδωσι forsan legendum lib. 1. de *Bello Jud.* Si quis χώραν Θαδ. malit, per me licet.
c Επ' Αἰγύπτου ἐχώρει.] Ita *Busb.* ἐπ' Αἰγυπτίους in *cæteris.*
d Επικουρήσοντα Ηρώδῃ,] Επικουρικὰ *Busb.* & *Lugd. Bat.*
e Τούτῳ.] *L. B.* τουούτῳ.
f Απερχόμενος λαμβάνει.] Απερχόμενος *Vat.* nec aliter infra alicubi.
g Επὶ Ιεριχοῦντος ἠπείγετο] Ita *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) ἐπὶ Ιεριχοῦντα perperam in *cæteris.*
h Νεοσυλλέκτους] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 17. §. 1. SPANH.
i Ρωμαίων τρατιώτας] Ρωμαίων *Busb.*

bellorumque inexpertus, quippe ex Syria magna ex parte collectus, hostibus *eum* illic lacessentibus, in locis difficilibus interceptus, & ipse generose pugnans occumbit, & exercitum omnem amisit; sex enim cohortes perierunt. Atqui Antigonus occisorum potitus Josephi caput abscidit, Pherora ejus fratre id quinquaginta talentis redimere volente. Posteaque Galilæi, cum à suis optimatibus desciviſſent, eos qui ab Herode stabant in lacum demersos necarunt: & multi in Judæa rerum novarum studio tumultus exstiterunt. In eo autem Machæras erat, ut Gittam castellum muniret.

Galilei ab Herode deficiunt.

Machæras Gittam munit.

11. Interea rerum gestarum nuncii ad Herodem venerunt: & apud Daphnen Antiochiæ ei fratris fortunam retulerunt, exspectanti quidem propter visa somniorum, quæ ei fratris mortem manifesto prædicebant. Accelerato igitur itinere, postquam ad montem Libanum venit, assumptis fere octingentis ejus loci hominibus, una cum Romana legione quam habebat, Ptolemaïdem se confert: & inde cum noctu movisset cum exercitu, per Galilæam progressus est. Hostes autem ei *ad dimicandum* occurrebant: & prælio victi concluſi sunt in castellum unde pridie fuerant profecti. Ita prima luce locum oppugnabat: sed magna coörta tempestate, agere cum nihil posset, exercitum in proximos pagos abducit. Cumque ad eum venisset ab Antonio altera legio, qui locum tenebant territi eum noctu deserebant. Et rex ad Hierichuntem festinat, fratris necem ulcisci in animo habens. Postquam vero castra fecisset, primates ad cœnam adhibuit: finitoque convivio, cum illos qui aderant dimisisset, in cubiculum se recepit: Hîc liceat alicui perspicere Dei erga regem benevolentiam. Etenim tectum cœnaculi concidit, nec quenquam, quod nemo ibi comprehensus esset, exstinxit. Quo factum ut omnes crediderint Herodem Deo charum esse, qui magnum adeo & inopinatum effugerat periculum.

Herodes Galileos adoritur fugatque.

Magno periculo mirum in modum liberatur.

12. Postridie autem sex hostium millia, de montium jugis descendentia in pugnam, Romanos territabant: leviſque armaturæ milites, progressi, in regis stipatores, qui exierant, pila & lapides jaciebant, eique latus quidam pilo vulneravit. Antigonus vero ducem mittit in Samariam, nomine Pappum, cum nonnulla manu, volens hostibus opinionem creare, sese tanquam viribus superiorem bellum gerere. Atque ille Machæræ duci se oppoſuit: Herodes vero, captis quinque oppidulis, duo circiter hominum millia, quos *ibi* comprehenderat, interfecit, oppidisque incensis adversus Pappum rediit. is autem castra habebat ad vicum Isanas appellatum. Ac frequentibus ad eum tum ab Hierichunte tum ab Judæa confluentibus; ubi prope hostes ventum est, cum illi audacter eum invasissent, collatis signis prælio eos superat, &, ut fratri parentaret, fugientes in vicum cum cæde persequebatur. Cumque domus armatis essent re-

Antigonus Pappum ducem Samariam mittit.

Herodes oppida capit & magnam stragem edit.

Herodes Pappum superat, hosteſque in domos compulsos conficit.

μάχῃ στρατεύμασιν ὄντων, καὶ πολέμων ἀπείρως ἐχόντων, καὶ γὰρ πολὺ ἐκ Συρίας ἦν [k] κατειλεγμένον, [l] ἐπιθεμένων αὐτόθι τῶν πολεμίων, ἀπολειφθεὶς ἐν [m] δυσχωρίαις, αὐτός τε ἀπεθνήσκε γενναίως μαχόμενος, καὶ τὸ στράτευμα πᾶν ἀπέβαλεν· ἑξ γὰρ σπεῖραι διεφθάρησαν. κεφαλὴν δὲ τῶν νεκρῶν Ἀντίγονος, ἀποτίμῳ τῷ Ἰωσήπου κεφαλῇ πεντήκοντα παλάντων [n] αὐτῷ ῥυομένου Φερώρα τὸν ἀδελφόν. καὶ μετὰ τοῦτο ἀποσφαγέντες Γαλιλαῖοι τῶν ἐν Σφισὶ δυναλῶν, τὰς τοῦ Ἡρώδου φρονοῦντας [o] ἐν τῇ λίμνῃ κατεπόντωσαν· καὶ τῆς [p] Ἰδουμαίας πολλὰ ἐνεωτερίσθη. Μαχαιρᾶς γὰρ [q] Γιτθῶν χωρίον ἐξωχύρωσε.

ια'. Παρῆσαν δ' ἄγγελοι τῶν πεπραγμένων πρὸς τὸν βασιλέα· καὶ [r] ἐν Δάφνῃ τῆς Ἀντιοχείας ἐδέξαντο αὐτῷ τὸν κατὰ τὸν ἀδελφὸν τύχον, προσδεχομένῳ μέντοι καὶ αὐτῷ ἀφ' ὕπνου ὄψεις, πρωΐας προφαινούσας τὸν τοῦ ἀδελφοῦ θάνατον. ἐπιχωρεῖ οὖν κατὰ τὴν πορείαν, ὡς κατὰ Λίβανον τὸ ὄρος γένηται, ὡς ὀκτακοσίους μὲν τῶν αὐτόθι προσλαμβάνων, ἔχων δὲ καὶ Ῥωμαϊκὸν ἐν τάγμα, εἰς Πτολεμαΐδα παραγίνεται· κἀκεῖθεν νυκτὸς ἀναστὰς μετὰ τοῦ στρατοῦ, προῆλθε τὴν Γαλιλαίας. ὑπαντῶσιν δ' οἱ πολέμιοι· καὶ κρατηθέντες τῇ μάχῃ, κατεκλείσθησαν [s] εἰς χωρίον, ὅθεν ἦσαν ὡρμημένοι τῇ προτεραίᾳ. προσβολὰς δὲ τέως ἔδωκεν ἔνθεν ἐπιών. καὶ πολλοῦ χειμῶνος καταῤῥαγέντος ἀδύνατον ποιεῖν δυνάμενον, ἀπάγει τὸν στρατὸν εἰς τοὺς πλησίον κώμας· ἐλθόντος δ' αὐτῷ περὶ Ἀντωνίου καὶ δευτέρου τάγματος, οἱ τὸ χωρίον ἔχοντες φοβηθέντες νυκτὸς ἐξέλιπον αὐτό. καὶ ὁ βασιλεὺς ἔσπευδεν ἐπὶ Ἱερίχοντος, τιμωρήσασθαι κατὰ νοῦν ἔχων αὐτὸς ὑπὲρ τοῦ ἀδελφοῦ. ἐπὶ δὲ κατέζευξεν, εἰσία μὲν τοὺς ἐν πόλει· μετὰ δὲ τὴν σωτηρίαν παρῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον ἀπολύσας τὰς παρούσας. ἐνταῦθα ἰδοὶ τις ἀν ἐκ θεοῦ εὔνοιαν. πίπτει μὲν γὰρ ἡ στέγη τοῦ οἰκήματος, ἀδέκα δὲ ἀπολαβοῦσα διέφθειρεν. ὥστε πάντας πιστεῦσαι τὸν Ἡρώδην εἶναι θεοφιλῆ, μέγαν ὄντα καὶ παράδοξον ἀφ' ὑπαρχόντων κίνδυνον.

ιβ'. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ τῶν πολεμίων ἐξακισχίλιοι, ἀπ' ἄκρων καταίροντες τῶν ὀρῶν εἰς μάχην, ἐφόβουν τοὺς Ῥωμαίους. οἱ δὲ [t] γυμνῆτες προσιόντες τοῖς [v] παλτοῖς ἔβαλλον καὶ λίθοις τοὺς περὶ τὸν βασιλέα ἐξεληλυθότας, αὐτόν τε παλτῷ τὴν ἀφὰ τοῦ [x] λαπάρου ἔβαλεν. Ἀντίγονος δ' ὅπλα τὸν Σαμάρειαν πέμπει στρατηγὸν, Πάππον ὄνομα, σὺν δυνάμει τινὶ, βουλόμενος φόβον τοῖς πολεμίοις δόξαν πολεμοῦντος ἐκ περιουσίας. [y] ἀλλ' ὁ μὲν Μαχαιρᾶ τῷ στρατηγῷ [z] παρεκάθητο· Ἡρώδης δὲ πέντε πόλεις φρουρῶν τοὺς ἐγκαταλειφθέντας περὶ δισχιλίους ὄντας ἐφόνευσεν, αὐτάς τε τὰς πόλεις ἐμπρήσας ἐπανῆλθεν ὅπου τὸν Πάππον. ἐστρατοπεδεύετο δ' οὗτος ὅπου κώμῃ [a] Ἰσάναις καλουμένῃ. καὶ πολλῶν αὐτῷ προσρεόντων ἐκ τε [b] Ἱερίχους καὶ τῆς Ἰουδαίας, ἐπὶ πλησίον γίνεται, τὸν πολεμίων ἐπεξελθόντων αὐτοῖς ἔξω θάρσους, [c] συμβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τιμωρῶν τοὺς ἀδελφοὺς, φεύγουσιν εἰς τὴν κώμην [d] ἐπικρατεῖ κλείνων. πεπληρωμένων δὲ

k Κατειλεγμένον,] *L. B.* τὸ κατ.

l Ἐπιθεμένων αὐτόθι] Ἐπιτιθεμένων *Busb.*

m Δυσχωρείαις,] Sic *Busb. Epiphan.* & *Zonar.* δυχερείαις in *Editis Aliisque.* forsan pro δυχερείαις.

n Αὐτῷ ῥυομένου] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.* αὐτὸν in *Editis Aliisque.*

o Ἐν τῇ λίμνῃ κατεπόντωσαν·] Idem Zonaras T. 1. p. 232. C. SPANH.

p Ἰδουμαίας] Conf. *alsom.* lib. 1. c. 17. §. 2. SPANH.

q Γιτθῶν) Forsan legendum Γιτθῶν vel Γιτθῶν. Vide Cl. *Relandum* in *Palæstina S.* p. 813. HUDS. Conf. Antiq. Jud. lib. VI. c. 1. §. 2. SPANH.

r Ἐν Δάφνῃ τῆς Ἀντιοχείας] Idem Zonaras p. 232. C. SPANH.

s Εἰς χωρίον,] Εἴς τι χωρίον *Busb.*

t Γυμνῆτες,] *L. B.* γυμνῆτες.

v Παλτοῖς —— παλτῷ] Ita ut supra, §. 5. πελτοῖς in libris & mox πελτῷ. HUDS. Conf. *alsom.* lib. 1. c. 17. §. 4. SPANH.

x Λαπάρου] De voce λαπάρα *Galen. de Officin. Medic.* p. 51. T. XIV. & prognost. lib. 11. p. 680. T. VIII. & Hippocr. *de Artic. T.* XII. p. 224. vid. etiam *Athena.* p. 286. C. SPANH.

y Ἀλλ' ὁ μὲν Μαχαιρᾶ τῷ στρατηγῷ] Conf. *alsom.* lib. 1. c. 17. §. 5. SPANH.

z Παρεκάθητο·] Προσκάθητο *Busb.* & mox κατακλεῖν.

a Ἰσάναις] Conf. supra lib. 8. c. XI. §. 3. & *alsom.* lib. 1. c. 17. §. 5. SPANH.

b Ἱερίχοντος καὶ τῆς Ἰουδαίας,] Ita ut alibi edere placuit, Ἱερίχους hîc loci in libris.

c Συμβαλὼν κρατεῖ] Συμβαλὼν τοῖς πολεμίοις *Busb.*

d Ἐπικρατεῖ] *L. B.* ἐπικρατῶ.

e Οἰ-

ἢ τ̃ [e] οἰκίων ὁπλι[σ]ῶν. κ̀ πολλῶν ἀναφυγόν[τ]ων ἐπὶ τὰς στέγας, κρατεῖ τούτων· [f] κ̀ τὰς ὀροφὰς τ̃ οἰκων ἀνασκάπτων, ἔμπλεα τὰ κάτω τ̃ στρατ[ι]ωτ̃ων ἐώρα [g] ἀθρῴων ἀπλημμένων. τούτους μὲν οὖ πέτρας ἄνωθεν βάλλοντες [h] σωρηδὸν ἐπ' ἀλλήλοις ἀνήρουν. κ̀ θέαμα τοῦτο δεινότα[τ]ον ἦ κ̃ τόνδε τ̃ πόλεμον, νεκρῶν τὸ πλῆθος ἀπείρων [i] ἐκτὸς τ̃ τ[ε]ίχων ἐπ' ἀλλήλοις κειμένων. τοῦτο τὸ ἔργον μά[λ]ιστα τὰ φρονήματα τ̃ πολεμίων ἔκλασεν, κατ[α]δοκοῦν[τ]ες τὸ μέλλον. ἑωρῶν[το] γὰ πανπληθεῖς πόρρωθεν συγ[κ]υρίνομενοι τῇ τ[ῆ]ι κώμ[η], οἱ τότε ἔφυγον· κ̀ εἰ μὴ [k] χειμὼν ἐπέσχε βαθὺς, ἦκεν ἂν ἐπὶ Ἱεροσόλυμα ἡ βασιλέως στρατιὰ, θαῤῥοῦσα τῷ νενικηκέναι, κ̀ τὸ πᾶν ἦ ἂν εἰργασμένη. κ̀ ἦ γὰ Ἀντίγονος ἤδη τ[ῆ]ι παντελῆ φυγῇ ἐσκόπ[ε]ι ἀπανάστασιν ἐκ τ̃ πόλεως.

ιγ'. Τότε μὲν οὖ ὁ βασιλεὺς, ὀκ[ν]ίας γὰ ἦ, δ[ε]σποτικῶς κελεύ[ε]ι τὰς στρατιώτας. αὐτός τε, κεκμηκὼ γὰ, εἰσελθὼν εἰς τι δωμάτιον, ἐπὶ λυτρὸν ἦ. [l] ἔνθα δὴ κίνδυνος αὐτῷ μέγας ἐπ[ε]ισέπεσεν, ὃν κ̃ θεοῦ προνοίαι διέφυγε. γυμνὸς γὰ ὢν αὐτός, κ̀ μ̃ παιδός ἑνὸς ἀνηλεθ[ε]ῖ λυομένῳ, ἐν τῷ ἐστὸς οἰκήματι τ̃ πολεμίων τινὲς ὡπλισμένοι συμπεφυγότες αὐτόθι διὰ φόβον ἦσαν· κ̀ μεταξὺ λυομένῳ, ὁ πρῶτος ἐπεξέρχε[ται] ξίφος ἔχων γυμνὸν κ̀ διὰ θυρῶν χωρεῖ, κ̀ μετ' αὐτὸν δεύτερος, κ̀ τρίτος ὁμοίως ὡπλισμένοι, ὐδὲν βλάψαν[τ]ες τ̃ βασιλέα ὑπ' ἐκπλήξεως, ἁμαρτῶν[τ]ες ἢ τῷ μηδὲν αὐτοὶ παθόν[τ]ες εἰς τὸ πρόσθεν διέκπεσεῖν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, τῇ μὲν Πάππου κεφαλῇ, [m] ἀνήρη[ται] γὰ, ἀποκόψας φερούσα ἔπεμψε, ποινὴν ἀνθ' ὧν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ πάθοι· ἦν γὰ [mm] κ̀ ἦ [n] αὐτόχειρ ἐκείνου γεγονημένος.

ιδ'. Ληξάν[τ]ος [o] τ̃ χειμῶνος, ἄρας ἐκεῖθεν ἐγγὺς Ἱεροσολύμων ἔρχε[ται], κ̀ πλησίον στρατοπεδεύε[ι] τ̃ πόλεως· τρίτον ἢ [p] αὐτὸ τοῦτο ἔτος ἦ βασιλεὺς ἐκ Ῥώμης ἀποδεδειχ[ό]. ἀναστρ[α]τοπεδευσάμενος ἢ, κ̀ πλησίον ἐλθὼν τ̃ τείχους κ̃ τὸ ὀπτιμαχώτα[τ]ον, ᾗ τ̃ ἱερᾶ κατεστρατοπεδευκει, [q] προσβαλεῖν διενοήκως ὡς ἐ [r] πρότερον ποτὲ Πομπήιος. τρισὶ ἢ διὰ λαβῶν χώμασι τ̃ τόπον πύργους [s] ἀνίσησι, πολλῇ τε χρῆ πρὸς τὸ ἔργον χρώμενος, κ̀ τέμνων τὴ περὶξ ὕλην. ὡ[ς] κατασήσας ἢ τοῖς ἔργοις τὰς ὀπιτηδείους, ἱδρυμένης ἔπ τ̃ στρατιᾶς, αὐτὸς εἰς Σαμάρειαν ἐπὶ τ̃ γάμον ᾤχε[το], ἀξόμενος τὴ Ἀλεξάνδρου τ̃ Ἀριστοβούλ[ου] θυγατέρα. ταύτ[η]ι γὰ [t] ἠγ[ε]υμένος, ὡς μοι ἐ [v] πρότερον εἴρηται.

fertæ, & multi in tecta refugerent, iis potitur: & evulsis domorum tabulatis, quæ infra erant confertis militibus plena conspicit. Et hos quidem jactis superne saxis acervatim conficiebant. adeoque nullum toto bello acerbius erat spectaculum, quam immensa mortuorum multitudo extra mœnia in cumulos congesta. Atque hæc res maxime fregit animos hostium, sollicitorum de futuro. Cernebatur enim procul ingens hominum vis coëuntium circa vicum, qui *hoc conspicati* refugiebant: & nisi hyemis asperitas prohibuisset, invasisset Hierosolyma regis exercitus, victoria fretus; negotiumque peregisset. Jam enim fugam plane adornabat Antigonus, & ab urbe discessionem.

13. Et tunc quidem rex (jam enim serum erat) jussit milites cœnatum ire; atque ipse, utpote defatigatus, in cubiculum ingressus ad lavandum se parabat. ubi & maximum discrimen adiit, è quo tamen Dei providentia evasit. Cum enim ipse inermis esset & cum uno puero, qui ei pedissequus erat, lavaret in interiore domo, ubi hostium aliquot armati in fugam conjecti sese præ metu abdiderant: etiam inter lavandum unus stricto gladio prodit è latibulo & foras exit, deinde alter, itidemque tertius, similiter armati, adeo attoniti ut regem ne quidem læserint, contenti sine noxa sese ex ædibus proripere. Postero autem die Herodes Pappi caput, nam occisus erat, amputatum Pheroræ misit, † pœnam repetens ob ea quæ fratri ipsius acciderant. nam & is eum sua manu interfecerat. *Ut Herodes è magno discrimine evasit.*

14. Hyeme autem * finita, cum inde exercitum movisset, Hierosolyma venit, & prope urbem castra facit. Ille vero annus idem tertius erat, ex quo Romæ rex creatus fuerat. At cum inde castra movisset & prope muros accessisset, qua parte urbs erat maxime expugnabilis, *ea* ante templum collocat, urbem oppugnare in animo habens, ut aliquando ante fecerat Pompejus: atque obsepto tribus aggeribus loco, turres erigit, magna manu ad id opus utens, & proximas arbores secans. Ac præfectis operi idoneis hominibus, sedente adhuc exercitu, ipse Samariam ad nuptias proficiscitur, filiam ducturus Alexandri Aristobuli filii. nam illa ei desponsata erat, ut jam ante à me dictum est. *Ad Hierosolyma castra facit.* *Mariamnem uxorem ducit.*

ΚΕΦ. ις'.

Ὡς Ἡρώδης, Μαριάμμῃ γαμηθεὶς, μ̃ Σοσίᾳ Ἱεροσόλυμα κ̃ κράτ[ο]ς αἱρεῖ· κ̀ ὡς ἡ [x] Ἀσαμωναίων ἀρχὴ παύεται.

CAP. XVI.

Quomodo Herodes, Mariamne in uxorem ducta, una cum Sosio Hierosolyma vi expugnat: utque Asamonæorum principatus deficit.

XXVIII.

ΜΕτὰ ἢ τὰς γάμους, ἦλθε μὲν διὰ Φοινίκης Σόσι[ο]ς, προεκπέμψας τῇ δυνάμιν διὰ τ̃ μεσογείου· ἦλθε ἢ ἐ ὁ στρατηγὸς, πολὺ[ν] ἔχων ἱππέων τε κ̀ πεζῶν. παρεῖχε[το] ἢ ἐ ὁ βασιλεὺς ἐκ τ̃ Σαμαρείτ[ι]δος, οὐκ ὀλίγον [y] πρὸς τὸ πάλαι στρατὸν ἄγων· ἦσαν γὰ τρισμυρίους γὰ ἦσαν. πάντες ἢ ὅτι τὸ Ἱεροσολύμων ἠθροίζοντο τεῖχ[ο]ς, κ̀ διεκάθηντο πρὸς τῷ [z] βορείῳ τείχει τ̃ πό-

SOSIUS & Herodes ingentes copias contra Hierosolyma ducunt.

e Οἰκίων] *L. B.* οἰκήσεων.

f Καὶ τὰς ὀρόφους τ̃ οἰκων] Ita *Busb.* & *Zonar.* (ut & *L. B.* nisi quod οἰκιῶν habeat) κ̀ τ̃ ὀρόφων τὰς οἴκους ἀνασκάπτων, ἔμπλεα ταῦτα τ̃ στρ. in *Editis Aliisque.*

g Ἀθρῴους] *L. B.* ἀθρόων.

h Σωρηδὸν] *Gen.* σορηδὸν.

i Ἐκτὸς τ̃ τειχῶν] Ita lego (id quod me monuit Cl. *Lowthius*) ex iis quæ sequuntur πόρρωθεν &c. & ex ipso *Josepho* in lib. 1. de *Bello Jud.*

k Χειμὼν ἐπέσχε βαθὺς,] Vide *Usserium* in *Annalibus* V. T. p. 433. *Edit. Lond.* & *Norisium* in *Cenotaphiis Pisanis*, p. 144. & *Pagi* Apparat. ad *Baron.* tom. 1. p. 19.

l Ἔνθα κ̀ —— λυομένῳ,] Conf. *alter.* lib. 1. c. 17. §. 7. SPANH.

m Ἀνήρη[ται] γὰ.] Ἀνῄρηκε *Busb.*

mm Καὶ ἦν] *Gen. altera* γὰ ἦν.

n Αὐτόχειρ ἐκείνου] Conf. *alter.* lib. 1. c. 17. §. 8. SPANH.

† *Pœnam repetens ob ea*] Proprie, *in pœnam pro iis, quæ* &c HAV.

o Τ̃ χειμῶνος,] Χειμῶνος de hyeme explicandum benè monet Pagius in Critic. ad Baron. p. 20. & 21. SPANH.

* *Finita*,] *Al.* ubi hyems desæviit, *aut* rigor hyemis cessit, *aut* ineunte vere.

p Αὐτὸ τοῦτο ἔτος ἦ] Αὐτῷ *Busb.*

q Προσβαλεῖν διενοήκως] Προσβάλλειν ἐγνωκὼς *Busb.*

r Πρότερον ποτὲ Πομπηίος.] Πρώην *Busb.*

s Ἀνίσησι,] *L. B.* ἀίσῃ.

t Ἠγ[ε]υμένος] Ἐγγεγυημένος *Busb.* & *Vat.*

v Πρότερον εἴρηται.] *Sc.* c. 12. §. 1.

x Πρὸς τὸ πάλαι στρατὸν ἄγων·] Πρὸς τῷ *Busb.* & *Lugd. Bat.*

y Βορείῳ] Vid. *alter.* lib. 1. c. 18. § 1. κατεστρατοπεδεύοντο ἐ βορείῳ τείχει πλησίον· SPANH.

x O-

nali conſederunt, exercitus ex undecim legionibus peditum & equitum millibus ſex, præter alia auxilia à Syria. Duces vero duo *erant*, Soſius ab Antonio miſſus in auxilium, & Herodes pro ſeipſo, ut Antigono de principatu dejecto (quippe qui Romæ hoſtis declaratus eſſet) ipſe pro illo regnaret ex ſenatuſconſulto.

Judæi obſeſſi ſtrenue ſe defendunt.

2. Jam vero Judæi magno animo & contentione (utpote univerſa gente congregata) Herodi repugnabant, intra mœnia concluſi; multaque circa templum jactabant, & populo fauſta ominabantur, tanquam Deo eos periculo liberaturo; neque non extra urbem omnia ſuſtulerunt, ut nec alimenta relicta eſſent hominibus aut jumentis, & clandeſtinis latrociniis *hoſti* * difficultatem afferebant. Cum autem Herodes iſta animadvertiſſet, adverſum latrocinia locis opportunis inſidias diſponebat: atque, ad neceſſaria miſſis armatorum legionibus, forum rerum venalium è longinquo comportabat, ita ut brevi tempore magna omnium quibus opus eſſet copia abundaverint. Jam vero, cum multa manus continenter in opere verſaretur, facile perfecti ſunt tres aggeres: nam & æſtas erat, nihilque ad ſtructuram impedimenti aut ab aëris intemperie aut ab iis qui operam conferebant. Itaque, admotis machinis, muros quatiunt & omnia experiuntur. Nec tamen perterrebantur qui erant intus, quin excogitabant & ipſi contra ea quæ ab oppugnatoribus fierent non pauca; & eorum opera excurſionibus partim inchoata partim perfecta incendebant; & ad manus venientes nihilo Romanis inferiores erant audacia, ſed ingenio ſuperabantur. Quin & adverſus machinas dirutis primis ædificiis alia exſtruebant, & ſub terra cuniculos agentibus occurrentes pugnabant: ac deſperatione magis quam providente conſilio utentes, bellum ad extremum perſequebantur, idque magno licet exercitu circumſeſſi, & fame rerumque neceſſariarum penuria laborantes. nam contigit ut in idem tempus congrueret annus Sabbaticus. Tandem

Romani muros aſcendunt.

muros conſcendunt, primum quidem lecti homines viginti, deinde Soſii centuriones. expugnatus enim erat primus murus quidem quadraginta diebus, ſecundus vero quindecim, & quædam circa templum porticus combuſtæ erant; quas *poſtea* Herodes ab Antigono incenſas calumniabatur, data induſtria ut eum Judæorum invidia gravaret. Expugnato exteriore templo & urbe inferiore, Judæi in templum interius & urbem ſuperiorem confugerunt. veritique ne à Romanis quotidiana Deo ſacra peragere prohiberentur, legatos miſerunt qui poſtularent, ut eis victimas tantum introducere permitteretur. Ille vero petitioni conceſſit, deditionem facturos arbitratus. Aſt ubi nihil ab eis eorum quæ ſuſpicabatur fieri videbat, ſed eos fortiter pro Antigoni regno propugnare, * urbem aggreſſus vi cepit, atque omnia protinus plena cædibus erant; Romanis ob obſidionis moram iratis, Herodianis vero Judæis nullum adverſarium relinquere ſtudentibus. Ita denſi in angiportibus, & per domos conſtipati, & in templo, in quod refugerant, jugulabantur. nec parvulorum nec ſenum

Templi pars exterior & ima urbs in hoſtium poteſtatem redacta.

Urbs ſuperior & interiora templi capta.

λεως, στρατιὰ ἕνδεκα μὲν ἦσαν τέλη [z] ὁπλιτικῶν, ἐξ ἧς χίλιάδες ἱππέων, ἄλλά τε ἐπικουρικὰ ἀπὸ τῆς Συρίας. δύο δ' [a] ἡγεμόνες, Σόσιος μὲν ὑπ' Αντωνίου σταλεὶς σύμμαχος, Ηρώδης δ' ὑπὲρ αὐτοῦ, ὡς Αντίγονον ἀφελόμενος τὴν ἀρχὴν, ἀποδεικνύοιτο ἐν Ρώμῃ πολέμιον, αὐτὸς ἀντ' ἐκείνου βασιλεύσας κατὰ τὸ συγκλήτου δόγμα.

Β'. Μετὰ πολλῆς δὴ προθυμίας ὁ ἕκαστος, ἅτε σύμπαντος ἠθροισμένου [b] ἔθνους, οἱ Ιουδαῖοι τοῖς περὶ τὸν Ηρώδην ἀντεπολέμουν, κατειλημμένης ἐντὸς [c] πολλά τε [d] ἐπιφήμιζον περὶ τὸ ἱερὸν, καὶ πολλὰ ἐπ' εὐφημίας [e] δόμου, ὡς ῥυσομένου τῶν κινδύνων αὐτοὺς τοῦ Θεοῦ· καί τι [e] ἐκτὸς τῆς πόλεως ἀπεσκευάσαντο, ὡς μηδ' ὅσα τροφὴ δύναιτο εἶναι ὑπολιπεῖν ἢ ἀνθρώποις ἢ ὑποζυγίοις, λησείας τε λάθρα χρώμενοι ἀπορίαν παρέχον. τοῦτο δ' Ηρώδης σωιδὼν, περὶ μὲν τὰς λησείας [f] τοὺς ἐπικαιροτάτους τόπους προεβάλλετο· πρὸς δὲ τὰ ὀπίσθια πέμπων ὁπλιτικὰ τέλη, παρῴρθιεν ἀγορὰν σωνεκόμιζεν, ὡς ὀλίγου χρόνου πολλοῦ ἀφθονίαν αὐτοῖς γενέσθαι τῶν ἀναγκαίων. ἦρτο δή, συχνῶς ἤδη πολλῆς χάρας ἐργαζομένης, καὶ τὰ τρία χώματα ἐπετῶς· ἦν τε γὰρ ἰσχὺς, καὶ ἄθεν ἐμποδὼν πρὸς τὴν ἀνάσασιν, ἔτ' ἀπὸ τοῦ ἀέρος, ἔτ' ἀπὸ τῶν ἐργαζομένων. τάτε μηχανήματα προσάγοντες, κατέπιπτον τὸ τεῖχος, καὶ πάσης ἐχρῶντο πείρας. ὁ μὲν ἐξέπληττον τοὺς ἔνδον, ἀλλ' ἀντεμηχανῶντο κἀκεῖνοι πρὸς τὰ ὑπὸ τούτων γινόμενα οὐκ ὀλίγα· ἐπεκθέοντές τε, τὰ μὲν ἡμίεργα ἐνεπίμπρασαν, τὰ δ' ἐξειργασμένα, εἰς τε χεῖρας ἰόντες, ἄθεν κακίους Ρωμαίων ἦσαν τοὺς τόλμας, ἀπειρίᾳ δ' ἐλείποντο. πρός τε τὰς μηχανὰς ἀνεπίχιζον, ἐρειπομένων τῶν πρώτων οἰκοδομημάτων, ὑπὸ γῆν τε ἀπαντῶντες [g] μεταλλεύουσι διεμάχοντο· ἀπονοίᾳ δὲ τὸ πλέον ἢ [h] προμηθείᾳ χρώμενοι [i] προσελιπάρουν τῷ πολέμῳ εἰς τύχαιεν, καὶ τοῦτο μεγάλῃ σπάνει τροφῆς ἐκκαθημένης σφᾶς, καὶ λιμῷ παλαιπωρούμενοι ὁ πανάγαν τὸ ὀπιτηδείων. τὸ γὰρ [k] ἑβδομαδικὸν ἐνιαυτὸν συνέβη [l] κατὰ τοῦτον εἶναι. ἀναβαίνουσι δὲ ὅπου τὸ τεῖχος πρῶτον μὲν λοχάδες εἴκοσι, ἔπειτα [m] ἑκατονταρχίαι Σοσίου. ἠρέθη γὰρ τὸ μὲν πρῶτον τεῖχος, ἡμέραις τεσσαρακονθ', τὸ δὲ δεύτερον πεντεκαίδεκα, καί τινες τῶν περὶ τὸ ἱερὸν ἐνεπρήσθησαν στοῶν· ὡς Ηρώδης Αντίγονον ἐμπρῆσαι διέβαλλε, μισοῦντα αὐτὸν προσποιούμενος περὶ τὸ Ιουδαίων φρόνημα. ἐρημίᾳ δὲ ἔξωθεν ἱερᾶ καὶ τὸ κάτω πόλεως, εἰς τὸ ἔσωθεν ἱερὸν ὁ τὸν ἄνω πόλιν Ιουδαῖοι συνέφυγον. δείσαντές τε μὴ ἀκωλύτως αὐτοὺς οἱ Ρωμαῖοι τὰς καθημερινὰς θυσίας ὀπιτελεῖν τῷ Θεῷ, πρεσβεύσαντο ὀπερέψαι [n] προσκαλέσαντες θύματα αὐτοῖς μόνον εἰσκομίσεσθαι. ὁ δ' ὡς ἐνδωσόντων αὐτῶν συνεχώρει ταῦτα. καὶ ἐπὶ μηδὲν εἰώθει γινόμενον παρ' αὐτῶν ὧν ὑπενόει, ἀλλ' ἰσχυρῶς ἀντιχόντας ὑπὲρ τοῦ Αντιγόνου βασιλείας, προσβαλὼν κατὰ κράτος εἷλε τὴν πόλιν, καὶ πάντα ὅσους ἐν φόνων ἀνάπλεα· τῶν μὲν Ρωμαίων ἐπὶ τρισὶν τοῦ πολιορκίας διωργισμένων, τοῦ δὲ περὶ Ηρώδην Ιουδαϊκοῦ μηδὲν ὑπολιπεῖν αὐτόθι ἀντίπαλον. ἐσφάττοντο δὲ [o] συνεχεῖς ἔν τε τοῖς στενωποῖς καὶ κατὰ τὰς οἰκίας σωῳζόμενοι, καὶ τῷ ναῷ προσφεύγοντες. ἐν τε οὖ-

z Οπλίτικῶν,] *L. B.* ὁπλιτικόν.

a Ηγεμόνες,] Ησαν post ἡγεμόνες habet *Busb.* & mox καὶ Ηρώδης ὑπὲρ.

b Εθνος,] Πλῆθος *Busb.*

c Πολλά τε —— δύναμις] Conf. ἀλλαχ. lib. 1. c. 18. §. 1. SPANH.

d Επιφήμιζον] *L. B.* ἐφήμιζον.

e Εκτὸς τῆς πόλεως ἀπεσκευάσαντο,] Ita *Busb.* & *Vet. Interpr.* ἐκτὸς in *reliquis.*

* *Difficultatem afferebant.*] *Al.* inopiam faciebant.

f Τοὺς ἐπικαιροτάτους τόπους προεβάλλετο·] Ἐν τοῖς ἐπικαιροτάτοις τόποις *Busb.* & *Lugd. Bat.*

g Μεταλλεύουσι διεμάχοντο·] Ita ex *Vet. Interpr.* μεταλλεύουσι *Baſ.* μεταλλεύσεσι *Gen.* ἐν τοῖς μεταλλεύσεσι *Busb.* & *Vat.*

h Προμηθείᾳ χρώμενοι] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* προθυμίᾳ in *reliquis.*

i Προσελιπάρουν τῷ πολέμῳ] Καὶ aute προσελιπάρουν delevi, auctoritate *Cod. Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

k Εβδομαδικὸν ἐνιαυτὸν συνέβη] Vide *Scaligerum* in *Can. Chron.* p. 282. HUDS. Annus ſeptimus Sabbaticus. de hoc loco vid. Petav. Doct. Temp. P. II. p. 276. & contra Scaligerum. SPANH. Forte ἑβδομαδικὸν. COCC.

l Κατὰ ταυτὸν εἶναι.] Κατ' αὐτὸν *Busb.*

m Εκατονταρχίαι Σοσίου.] Ita *Busb. Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* ἑκατονταρχίαις in *reliquis.*

n Παρακαλέσαντες θύματα] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Vat.* & *Epiphan.* καλέσαντες in *Editis.*

* *Urbem aggreſſus vi cepit,*] *Al.* totis viribus urbem aggreſſus eam cepit.

o Συνεχεῖς] *L. B.* πυκνοὶ καὶ.

p Πε-

οὔτε νηπίων οὔτε γήρως ἔλεῳ, οὔτε γυναικῶν ἀσθενείας φειδώ· ἀλλὰ καὶ τοῦ [p] πρεσβυτέρου ἔτι βασιλέως, καὶ φειδεσθαι καλοῦντος, οὐδεὶς ἐπράτησε τῆς δεξιᾶς, ἀλλ' ὥσπερ μεμηνότες, πᾶσαν ἡλικίαν ἐπῆλθον. ἔνθα ὁ Ἀντίγονος, μήτε τὴν παλαιὰν μήτε τὴν τότε τύχης ἔννοιαν λαβών, κατῆρε μὲν ἀπὸ τοῦ βάρους, προσαπτόμενος τῶν τοῦ Σοσίου ποδῶν. κἀκεῖνος μηδὲν αὐτὸν οἰκτίρας πρὸς τὴν μεταβολὴν, ἐπεκερτόμησε μὲν ἀκρατῶς, καὶ Ἀντιγόνην ἐκάλεσεν· ὁ μὲν ὡς γυναῖκα γε Φρυγὸς ἐλεύθερον ἀφῆκεν, αὐτὸς δὲ δεσμίους ἐφυλάττετο.

γ'. Πρόνοια δ' ἦν Ἡρῴδῃ κρατοῦντι τῶν πολεμίων, καὶ κρατῆσαι καὶ τῶν [q] ἀλλοτριοφύλων συμμάχων. ὥρμητο γὰρ τὸ ξενικὸν πλῆθος ἐπὶ θέαν τῶν ἱερῶν καὶ τῶν κατὰ τὸν ναὸν ἁγίων. ὁ μὲν βασιλεὺς τοὺς μὲν βαρβάρους, τοῖς δὲ ἁπλοῦς, ἔστι δ' ὃς καὶ τοῖς ὅπλοις ἀνέσειλεν, ἤτοι χαλεπωτέρων ἡγούμενος τὸν νίκην, εἴ τι τῶν ἀθεάτων περὶ αὐτῶν ὀφθείη. διεκώλυέ τε καὶ τὰς κατὰ τὴν πόλιν ἁρπαγὰς, πολλὰ [r] διϊστάμενος πρὸς Σόσιον, εἰ χρημάτων τε καὶ ἀνδρῶν Ῥωμαῖοι τὴν πόλιν κενώσαντες καταλείψουσιν αὐτὸν ἐρημίας βασιλέα, καὶ ὡς ὀλίγοι τοσούτῳ πολιτῶν φόνῳ βραχὺ καὶ τὸ οἰκουμένης ἡγεμονίαν ἀντάλλαγμα [s] κρίνοι. ὃ δὲ ἀντὶ τῆς πολιορκίας τὰς ἁρπαγὰς δικαίως τοῖς στρατιώταις ἐπιτρέπειν ἔφασκεν, αὐτὸς ἔφη διανέμειν ἐκ τῶν ἰδίων χρημάτων τὰς μισθὰς ἑκάστοις. ὕστερον δὲ τὴν λοιπὴν ἐξωνησάμενος πόλιν, τὰς ὑποσχέσεις ἐπλήρωσε. λαμπρῶς μὲν γὰρ ἕκαστον στρατιώτην, ἀναλόγως δὲ τοὺς ἡγεμόνας, βασιλικώτατα δ' αὐτὸν ἐδωρήσατο Σόσιον, ὡς πάντας ἀπελθεῖν χρημάτων ἐμπορουμένους.

δ'. [t] Τοῦτο τὸ πάθος συνέβη τῇ Ἱεροσολυμιτῶν πόλει, ὑπαλείου μὲν Ῥώμῃ Μάρκου Ἀγρίππα δὲ [v] Καινίου Γάλλου, [x] ἐπὶ τὴν πέμπτης δὲ ὀγδοηκοστῆς δὲ ἑκατοστῆς [y] Ὀλυμπιάδος, [z] τῷ τρίτῳ μηνὶ, τῇ ἑορτῇ τῆς νηστείας, ὥσπερ ἐκ παραλόγου τῆς γινομένης ἐπὶ Πομπηίου τοῖς Ἰουδαίοις συμφορᾶς. καὶ γὰρ ὑπ' ἐκείνου τῇ αὐτῇ ἑάλωσαν ἡμέρᾳ, [a] μετὰ ἔτη [b] εἰκοσικαιεπτά. Σόσιος δὲ, χρυσοῦν [c] ἀναθέμενος τῷ Θεῷ στέφανον, ἀνέζευξεν ἀπὸ Ἱεροσολύμων, Ἀντίγονον ἄγων δεσμώτην Ἀντωνίῳ. δείσας δὲ Ἡρῴδης, μὴ φυλαχθεὶς Ἀντίγονος ὑπ' Ἀντωνίου, καὶ κομισθεὶς εἰς Ῥώμην ὑπ' αὐτοῦ δικαιολογήσηται πρὸς τὴν σύγκλητον, [d] ἐπιδεικνὺς [e] αὐτὸν μὲν ἐκ βασιλέων, Ἡρῴδην δὲ ἰδιώτην, καὶ ὅτι πεφύκει αὐτὸς βασιλεύειν τοὺς παῖδας ἀπὸ τοῦ γένους, εἰ καὶ αὐτὸς εἰς Ῥωμαίους ἐπεξήμαρτε· ταῦτα φοβούμενος, πολλοῖς χρήμασι πείθει τὸν Ἀντώνιον ἀνελεῖν τὸν Ἀντίγονον. ὃ γενόμενον, καὶ δέους μὲν Ἡρῴδης ἀπαλλάσσεται· πάντα δ'

misertum est; nec mulieribus, utpote viribus imbecillis, parcebatur: ac quamvis rex undique mitteret, & ut parceretur oraret, nemo dextram continebat, sed tanquam rabiosi in omnem ætatem sævierunt. adeoque Antigonus, neque prioris neque præsentis fortunæ memor, ex arce descendit, Sosioque ad pedes accidit. Atque ille nihil miseratus mutatam ejus fortunam, intemperanter *ei* insultavit, & Antigonam appellavit: non tamen ut feminam è custodia liberum emisit; sed in vinculis quidem ipse asservabatur. *Antigonus Sosio se dedit.*

3. Herodi autem curæ erat, postquam hostes superaverat, alienigenarum auxiliarium vim coërcere & moderari. Cum impetu enim ferebatur peregrinorum militum vulgus ad templum sacraque templi res aspiciendas. Verum rex partim precibus, partim minis, nonnullos etiam armis repressit, victoriam clade graviorem existimans, si quid eorum cerneretur quæ ne ab illis quidem aspici fas est. Quin & urbem diripi prohibebat, cum Sosium etiam atque etiam interrogasset, utrum Romani, urbe pecuniis virisque exinanita, regem se solitudinis essent relicturi: quippe se vel totius orbis imperium tam multorum civium cæde non emendum esse putare. Cumque ille pro obsidionis labore prædam se militibus merito concedere dixisset, respondit Herodes, se sua pecunia mercedem singulis numeraturum. atque ita reliqua urbe redempta, promissum præstitit. Nam & singulos milites magnifice, & duces pro rata parte, & Sosium plane regie muneratus est, ita ut omnes divitiis aucti & locupletati discederent. *Herodes laborabat ne in templum grassarentur peregrini milites.* *Urbisque direptioni obstitit.*

4. Hæc urbi Hierosolymitarum accidit clades, Marco Agrippa & Caninio Gallo consulibus, Olympiade centesima & octogesima quinta, mense tertio, jejunii solennitate, tanquam recurrente in idem temporis momentum illata Judæis à Pompejo calamitate. nam & eodem die ab illo post septem & viginti annos *Hierosolyma* capta fuerant. Sosius vero, corona aurea Deo consecrata, Hierosolymis profectus est, Antigonum vinctum ducens ad Antonium. Veritus autem Herodes, ne ab Antonio servatus Antigonus & ab eo Romam perductus causam suam apud senatum ageret, ostendens se quidem regia stirpe, Herodem vero hominem privatum, quodque ad filios suos, licet ipse in Romanos deliquerit, nascendi forte regnare pertineat: ista metuens multa pecunia persuasit Antonio, ut Antigonum necaret. Quo facto Herodes quidem metu liberatur. ita vero defiit domus Asamonæi prin- *Quando expugnata erant Hierosolyma.* *Antigonus captivus.* *Herodes id agit ut Antigonus tolleretur.*

[p] Πρεσβύτου δὲ βασιλέως,] Ita ex lib. 1. de *Bello Jud.* πρεσβυτέρου in libris *Græcis* omnibus. Quomodo *Epiphanius* legerit, incertum, ut qui verterit, *rege destinante.*

[q] Ἀλλοτριοφύλων] *L. B.* ἀλλοτρίων.

[r] Διατεινόμενος πρὸς Σόσιον,] Διατεινάμενος *Busb.*

[s] Κρίνοι.] *L. B.* κρίνει.

[t] Τοῦτο τὸ ——— Ῥώμῃ,] Hierosolyma à Sosio capta A. ab U. C. 718. contendit *Harduin.* in *Num. Herodiad. p.* 4. & 19. & eò refert Nummum, in quo hinc cap. Antonii Triumviri, illinc SOSIVS IMP. Tropæum & infr. duo Captivi manibus vinctis post terga, ob captam Judæam. nummus à reperto Gazæ Regiæ. SPANH.

[v] Καινίου Γάλλου,] Καινδίου ex Josepho profert Georgius Syncellus chronici pag. 306. REL. Antea erat Καινίου veteri mendo. ex Historicorum fide non dubitavi rescribere Καινίου. HUDS. *Agrisius* Caninii Galli vid. Pagium ad Annal. Baron. p. 21. SPANH.

[x] Ἐπὶ τὴν ——— Ὀλυμπιάδος,] Apud *Euseb.* in *Coll. Scal. Græc.* p. 197. A. IV. Olymp. ΡΠΕ. SPANH.

[y] Ὀλυμπιάδος,] Anno illius tertio: ut inquit *Usserius* in *Annalibus* V. T. p. 435. *Edit. Lond.* Videsis *Apparatum Ant. Pagi* ad Ann. *Baron.* p. 22.

[z] Τῷ τρίτῳ μηνὶ,] *Sc.* Anni civilis, ab Autumno deducti, ut ait *Usserius* in *Annalibus Veteris Testamenti*, p. 261. *Edit. Lond.* Confer cum eo *Langium* de *Annis Christi*, lib. 2. c. 18. p. 343. & *Petitum in Animadversionibus ἀνεκδότοις*, tom. 1. p. 47. qui de Anno tertio obsidionis intelligendum esse contendit.

[a] Μετὰ ἔτη εἰκοσικαιεπτά.] Nempe capta Hierosolyma à Pompejo Anno U. C. . . . . 11. Olymp. CLXXVIII. ab Herode & Romanis IV. Olymp. CLXXXV. Vid. Græc. Eusebiana. SPANH.

[b] Εἰκοσικαιεπτά.] Ita quidem in *Græcis Eusebii*, p. 73. & apud *Syncellum*, p 306. Verum *Jos. Scaliger* (in libro *de Emend. Temp.* p. 451. *Edit. Colon.*) μετὰ ἔτη κζ'. legendum esse contendit. Atque ita *Usserius*, nisi μετὰ ἔτη κζ'. *anno post vicesimo septimo*, interpretari libeat. quomodo *Marci* c. 8. v. 31. μετὰ τρεῖς ἡμέρας *post dies tres* resurrecturum fuisse Christum legitur: quod *Matt.* c. 16. v. 21. magis explicate habetur propositum τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ. Apud ipsum *Josephum* quod in lib. 1. *de Bello*, initio cap. XI. legitur μετὰ ἔτη δύο in *Antiquitat.* lib. 14. p. 643. v. 3. δευτέρῳ ἔτει exponitur. Plura in hanc sententiam ab *eodem* allata videre est, p. 435. πρὸ εἰκοσιεπτὰ ἐτῶν habet *Cod. Busb.*

[c] Ἀναθέμενος τῷ Θεῷ] Ἀνατεθεὶς *Busb.*

[d] Ἐπιδεικνὺς] Ἀποδεικνὺς ex Josephi hoc loco Eusebius profert in Chronico pag. 73. pro καὶ ὅτι, ἐ ὅτι Eusebius loc. cit. ἀπὸ τοῦ γένους Eusebius non agnoscit. pro Ἀσαμωναίου, Eusebius legit Ἀσαμοναίων, quod præfero. Ita mox Eusebius quoque Ἀσαμοναίων γενεᾶς. Sed tamen Syncellus in Josepho hoc loco legit ἐκ Ἀσαμοναίου. vide Chronicon ejus pag. 307. pro ρκϛ MS. *L. B.* p. ρκζ'. Sed Syncellus ρκϛ. pro γενεᾶς Euseb. γένους τε. REL.

[e] Αὐτὸν μὲν ἐκ βασιλέων,] Ἑαυτὸν *Zonar.* αὐτὸν in *Editis Aliisque.*

Asamonæorum finis.

principatus, poſtquam centum viginti ſex annos duravit. Hæc domus clara fuit & illuſtris, tum generis nobilitate & honore pontificis, tum rebus per ejus majores pro natione geſtis. Verum hi, propter mutuas diſſenſiones, principatum amiſerunt; iſque ad Herodem tranſlatus eſt, Antipatri filium, hominem plebejæ familiæ, & generis privati, & regibus ſubjecti. Atque hunc quidem Aſamonææ familiæ exitum à majoribus accepimus.

Finis Libri decimi quarti.

ἔτους [f] ἡ ϛ Ασαμωναίᾳ δεχὴ μϛ [g] ἔτη ἑκατὸν Ϛ εἴκοσιἕξ. οἶκος λαμπρὸς ἦν, καὶ διάδημα [h] ἡμῖν ἔνεκα καὶ τῆς ἱερωσύνης τιμῆς, ἣν τε ὑπὲρ ϛ ἔθνους οἱ γονεῖς αὐτῶν διεπράξαντο. ἀλλ' ὅτι μὲν, διὰ τὴν πρὸς ἀλλήλους ἔριν, τὴν ἀρχὴν ἀπέβαλον· μετῆλθε δ' εἰς Ηρώδην τὸν Αντιπάτρου, οἰκίας ὄντα [i] δημοτικῆς, καὶ ἡμῖν ἰδιωτικοῦ, καὶ [k] ὑπηκόου τοῖς βασιλεῦσι. καὶ τέως μὲν τὸ τέλος [l] τῆς Ασαμωναίων ἡμῶν παρειλήφαμεν.

Τέλος τῆς βιβλίου πεντεκαιδεκάτου.

f Η Ϛ —— ἔτεσι ἑξ.] Aſſamonæorum in Judæa Imperium per annos CXXVI. Apud Zonaram verò T. 1. p. 232. D. ἐπ' ἔτεσιν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι· à Mattathia primo Judæorum Principe ex Aſſamonæorum genere, de quo ſupr. lib. 12. c. 6. §. 1. ſeq. Nempe juxta Euſebianos calculos Mattathiæ hujus incepit principatus A. 4. Olymp. CLIII. Deſiit autem in Antigono Regnum Aſſamonæorum A. 2. Ol. CLXXV. qui efficiunt annos CXXVI. Ασαμωναῖοι dicuntur in Collect. Græcis Euſebii p. 69. SPANH.

g Ετη ἑκατὸν] Velim omnino videas *Uſſerium* in *Annalibus* V. T. part. 2. p. 56. & 437. & *Voſſium* in *Chronol. S.* c. 13. p. 156.

h Γένους ἕνεκα καὶ ϛ ἱερωσύνης τιμῆς.] Γένους τε ἕνεκα καὶ ϛ ἱερᾶς τιμῆς. *Busb.* & *Vat.* ἡμῖν τε quoque legit *L. B.* verum in reliquis conſentit.

i Δημοτικῆς,] *Sc.* non *Sacerdotali.* Nam qui è familia *ſacerdotali* non erant, utut opibus & potentia florerent, obſcuri, ignobiles, & privati cenſebantur ab Hebræis: ſicut in Romanis Hiſtoriis omnes appellantur *privati* præter imperatorem. Vide *Caſaubonum* hac de re fuſe agentem, in *Excerc.* 1. contra *Baronium*, p. 33. 34. *Edit. Lond.*

k Υπηκόου τοῖς βασιλεῦσι.] Herodes ΕΘΝΑΡΧΗΣ in Nummis hoc anno dictus apud *Harduin. de Num. Herod. p.* 4. Judæa tantum cum Samaria Herodi mandata, & qui in ſolutionem Æris alieni, quod J. Cæſari fœnori dederat Herodes *Herod. p.* 21. Nugæ & fabulæ Galilææ non ſane fuerunt Herodi Ibid. p. 23. SPANH.

l Τῆς Ασαμωναίων ἡμῶν.] Ita cum *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Vat. Gracis Euſebii, Zonara* & *Syncello.* Ϛ Ασαμωναίων ἡμῶν in *Editis Aliiſque.*

ΤΑΔΕ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΠΕΝΤΕΚΑΙΔΕΚΑΤΗ

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DECIMOQUINTO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. Ως ληφθείσης τ Ιεροσολυμιτῶν πόλεως ὑπὸ Σοσίου Ε Ηρώδου, Αντωνίου μὲν Αντιγόνου ἐπελόμενον ἐν Ανλιοχείᾳ, Ηρώδης ἢ πέντε καὶ τεσσαρακοντα τ ἐκείνου φίλων πρώτους Ιεροσολυμιτῶν ἀπανείλετο, καὶ τὴν πόλιν ἠργυρολόγησεν.

1. *Quomodo, Hierosolymis à Sosio & Herode expugnatis, Antonius Antigonum securi feriit apud Antiochiam, & Herodes quadraginta quinque eorum ejus amicis, Hierosolymitarum primos interfecit, & pecuniam ab urbe exegit.*

β'. Ον τρόπον Υρκανὸς, [b] ὁ πρῶτος βασιλεὺς Ιουδαίων Ε ἀρχιερεὺς, ἀφεθεὶς ὑπὸ τ Πάρθων βασιλέως Αρσακου, πρὸς Ηρώδην κατέστρεψεν.

2. *Quo pacto Hyrcanus, antea Judæorum rex & pontifex, à Parthorum rege Arsace dimissus ad Herodem rediit.*

γ'. Ως Ηρώδης Αριστόβουλον, τ τ γυναικὸς Μαριάμμης ἀδελφὸν, ἀρχιερέα καταστήσας, μετ' ὀλίγον ἀναιρεῖται παρεσκεύασεν.

3. *Quomodo Herodes Aristobulum, Mariamnes uxoris suæ fratrem, pontificem constituit, & non multo post interficiendum curavit.*

δ'. Ως Κλεοπάτρα τῆ τ Ιουδαίων Ε Αράβων βασιλευόντων βασιλείας, μέρη λαβεῖν αὐτῶν ἴσχυσε παρ' Αντωνίου.

4. *Quomodo Cleopatra Judæorum & Arabum regnis insidians, partem eorum ab Antonio impetrat.*

ε'. Κλεοπάτρας εἰς τὴν Ιουδαίαν παρουσία.

5. *Cleopatræ in Judæam adventus.*

ς'. Ως Ηρώδης ἐπολέμησεν Αρέτᾳ, καθ' ὃν καιρὸν Αντωνίου ὑπὸ Καίσαρος Ε ἐν τῇ κατ' Ακτιον νικητηρίᾳ μάχῃ.

6. *Quomodo Herodes bellum infert Aretæ, quo tempore Antonius à Cæsare pugnâ Actiacâ debellatur.*

ζ. Περὶ τ γενομένου σεισμοῦ κ τὴν Ιουδαίαν, κ τ φθορᾶς τ ἀνθρώπων Ε βοσκημάτων.

7. *De terræ motu qui in Judæa accidit; & internecione hominum & jumentorum.*

η'. Λόγος Ηρώδου πρὸς τὰς Ιουδαίας ἀγομενοις πρὸς τὰ πάθη Ε τὴν ἥτταν τὴν γενομένην.

8. *Herodis concio ad Judæos adversis casibus & clade iis allata perterritos.*

θ'. Ως ἀναγκαῖον ἔχων Ηρώδης ἀπεῖναι πρὸς Καίσαρα νενικηκότα, διέφθειρεν Υρκανὸν [c] κ ὡς ἔσχε πρὸς Καίσαρος τ βασιλείαν, κ παρέπεμψεν αὐτὸν ἐπ' Αἴγυπτον.

9. *Quomodo Herodes, ad Cæsarem ire necesse habens, Hyrcanum interfecit: utque à Cæsare regnum obtinuit, ipsumque in Ægyptum deduxit.*

ι'. [d] Ως Ηρώδης ἀφικόμενος εἰς Αλεξάνδρειαν ὑπὸ Καίσαρος πολλὰ φιλοφρονηθεὶς ἐτιμήθη.

10. *Quomodo Herodes, Alexandriam profectus, à Cæsare, quem multa cum elegantia excepit, honoratus est.*

ια'. Ως ἐπανελθὼν [e] ὁ αὐτὸς ἐξ Αἰγύπτου ψευδέσι διαβολαῖς πρωξυνθῆ τὸν γυναῖκα Μαριάμμην ἀποκτεῖναι.

11. *Quomodo ille ipse ex Ægypto reversus falsis calumniis ad uxorem Mariamnem interficiendam incitatus est.*

ιβ'. Περὶ τ λιμοῦ κ τοῦ Ιουδαίων κ Συρίων γεγενότος, κ ὡς διέσωσε τὰ παλαιὰ κ πᾶς πόλεως Ηρώδης.

12. *De fame quæ fuit in Judæa & Syria: & quomodo Herodes populi & civitatum saluti prospexit.*

ιγ'. [f] Περὶ κτίσεως πόλεων Ελληνίδων, ἃς Ηρώδης ὁ βασιλεὺς φιλοκάλησε ἐποίησεν.

13. *De exstructione urbium Græcarum, quas Herodes rex speciosas admodum fecit.*

ιδ'. Ως Ηρώδης, [g] καθελὼν εἰς ἅπαν τ ἀρχαῖον τ Ιουδαίων ναὸν, ἄλλον αὐτ' ἐκείνου ἀνέστησε μὴ παραλλὰξ ἐτῶν ἑξακοσίων, διπλασιῶ τοῖς μέτροις ὑπαρχοντος.

14. *Quomodo Herodes diruto veteri Judæorum templo aliud pro eo exstruxit, postquam annos sexaginta duraverat, magnitudine duplum ejus.*

a Εκπεσείλετο.] Ita *Vat. ἐκπεσείλαν ἀπέλετο* in *Editis Aliisque.*
b Ο πρῶτος] *Gen. πρῶτος.* Forte *ὁ πρὸ τοῦ* F. COCC.
c Κ ὡς ἔσχε] Sic in *MSS. Vat.* Ως Ηρώδης ἔσχε κ τ. in *cæteris.*
d Ως Ηρώδης] Hoc lemma habuimus è *Cod. Vat.*
e Ο αὐτὸς ἐξ Αἰγύπτου] Illa *ὁ αὐτὸς ἐξ Αἰγύπτου* accepimus è *Cod. Vat.*
f Περὶ κτίσεως πόλεων Ἑλληνίδων] Iterum è *Cod. Vat.* Κτίσεις τ. E. ἃς Ηρώδης ἐποίησεν in *reliquis.*
g Καθελὼν] Ita demum è *Cod. Vat.* Ως καθελὼν ὁ Ἀσσυρίων τ ἀρχαῖον τ Ιουδαίων ναὸν, ἄλλον αὐτοῦ μὴ ἐτῶν χ'. διπλάσιον τοῖς μέτροις.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΝΤΕΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ͵ιη'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER DECIMUSQUINTUS.

Continet hic liber tempus annorum XVIII.

CAP. I.

De Pollione & Samea. Herodes primos amicorum Antigoni interficit, & pecuniam ab urbe exigit: Antonius Antigonum securi ferit.

UT quidem Sosius & Herodes Hierosolyma vi ceperint, & Antigonum captivum *fecerint*, superiore libro declaravimus: quæ vero illis cohærentia sunt nunc persequemur. Postquam autem Herodes totius Judææ principatum adeptus est, quicunque ex urbana multitudine privati homines adhuc ab ipsius partibus stabant, eos ad honores promovebat, qui vero ab adversariis faciebant, eos quotidie ulcisci & suppliciis afficere non intermittebat. Erant autem apud eum in præcipuo honore Pollio Pharisæus & Sameas ejus discipulus. nam hi *duo*, obsessis Hierosolymis, civibus consuluerant, ut Herodem *in urbem* admitterent: quam ob rem gratiam ab eo consequebantur. Idem vero ille Sameas, cum Herodes olim in capitis judicium vocaretur, exprobrandi causa Hyrcano & judicibus prædicebat Herodem conservatum ipsos omnes ulturum esse. id quod temporis processu accidit, Deo faciente ut verba ejus comprobaret eventus.

Herodes suos promovet, Antigonianos interficit.

Pollio & Sameas honoribus aucti.

Judæi divitiis spoliati.

2. Tunc igitur Hierosolymis potitus *Herodes*, omnia regia ornamenta congerebat, & insuper locupletibus spoliatis, magnam argenti aurique vim contraxit, & his omnibus Antonium ejusque familiares donabat. Interfecit etiam quadraginta quin-

ΚΕΦ. α'.

Περὶ Πολλίωνος & Σαμέα. Ἡρώδης τ̃ Ἀντιγόνου φίλων τοὺς πρώτους ἀναιρεῖ, καὶ τὴν πόλιν ἐχρημάτισε· Ἀντώνιος πελεκίζει Ἀντίγονον.

ΟΣΙΟΣ μὲν οὖν & Ἡρώδης οἷς κρατος ἔλαβον Ἱεροσόλυμα, καὶ ὡς τότοις αἰχμάλωτον [b] Ἀντίγονον, ἡ πρὸ τούτης ἡμῖν ἐδήλωσε βίβλος. [c] τὰ δ' ἐκείνοις συνεχῆ νῦν ἐρῶμεν. [d] ἐπειδὴ δ' [e] τ̃ ὅλης Ἰουδαίας ἐπεχειρήθη τὴν ἀρχὴν Ἡρώδης, & κατ' ὀλίγον πάλιν πληθος [f] ὅσοι μὲν ἦσαν ἰδιωτεύοντες ἐπὶ τὰ ἐκείνου φρονοῦντες, [g] ἐν προαγωγῇ τούτους ἐποιεῖτο, τοὺς δὲ τὰ τ̃ ἐναντίων ἑλομένους οὐκ ἐπέλιπε τιμωρούμενος καὶ κολάζων καθ' ἑκάστην ἡμέραν. ἐτιμῶντο δὲ μάλιστα παρ' αὐτῷ [h] Πολλίων [i] ὁ Φαρισαῖος & [k] Σαμέας ὁ τούτου [l] μαθητής. πολιορκουμένων γὰρ τ̃ Ἱεροσολύμων, ἔφασαν σωθήσεσθαι [m] τοὺς πολίτας δέξασθαι τ̃ Ἡρώδην, ἀνθ' ὧν καὶ τοὺς ἀμοιβὰς ἀπελάμβανον. ὁ δὲ [n] Σαμέας ἔλεγε, & [o] κεκινημένην ποτὲ Ἡρώδου τὴν ὀπὴν ἀνάτω, [p] προεῖπεν ὀνειδίζων Ὑρκανῷ & τοῖς δικάζουσιν ὡς σωθεὶς Ἡρώδης ἄπαντας αὐτοὺς [q] μεταλήψεται. καὶ τοῦτο χρόνῳ πρᾶξαι, & θεὸν τοὺς λόγους αὐτοῦ πληρῶσαι.

β'. Ἐν δὲ τῷ τότε κρατήσας τ̃ Ἱεροσολύμων, πάντα συνεφόρει τ̃ ἐν τῇ βασιλείᾳ κόσμον· ἔτι καὶ τοὺς εὐπόρους ἀφαιρούμενος, καὶ συναγωγὰν πλῆθος χρυσίου καὶ χρυσοῦ, πᾶσι τούτοις τ̃ Ἀντώνιον ἐδωρεῖτο καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν φίλους. ἀπέκτεινε δὲ [r] τεσσαράκοντα πέντε τοὺς πρώ-

a ιη'.] Ita *Bas. Voss. Vat. Gall.* 2. 3. & *Epiphanii* librorum pars maxima. in nonnullis XVII. proculdubio errore. Vide *Vossium* in *Chronol.* S. c. 14. p. 157.

b Ἀντίγονον,] Conf. inf. lib. 17. c. 8. §. 1. SPANH.

c Τὰ δ' ἐκείνοις] Ita refinximus ex *Lugd. Bat.* Antea erat τὰ δ' ἐκείνης. ut non ageret in posterum, quid libro priori sit cohærens, sed quid acciderit post captas Hierosolymas & vinctum Antigonum. Debet itaque verti *illis*, sicuti fecimus pro *ei*. HAV.

d Ἐπειδὴ] Ita *Busb.* & *Epiphan.* ἐπειδὴ δ' in *Editis Aliisque.*

e Τ̃ς —— Ἡρώδης,] A captis Hierosolymis nova etiam Epocha regni Herodis quandoque apud Josephum; vid. Petav. D. Temp. P. II. p. 290. 291. vid. inf. lib. 17. c. 8. §. 1. SPANH.

f Ὅσοι μὲν] Sic *Vat.* & *Busb.* ὅσον in *reliquis.*

g Ἐν προαγωγῇ τούτους ἐποιεῖτο,] In dignitatibus eos constituit. *Rufinus.* Sic ea de re *alibi.* lib. 1. c. 18. §. 5. τοὺς τιμαῖς καθίσαζε· SPANH.

h Πολλίων ὁ Φαρισαῖος & Σαμέας] Conf. sup. lib. 14. c. 9. §. 4. infr. c. 10. §. 1. SPANH.

i Ὁ Φαρισαῖος &] Ita è *Cod. Busb.* in *ceteris* deëst articulus.

k Σαμέας] Σαμαίας *Busb.* Σαμαῖος malit *Drusius* in *Observat.* l. IX. c. 22. Vide *Annott.* ad lib. 14. c. 9. §. 4.

l Μαθητής.] Vide *Seldenum* in *uxore Hebr.* l. 3. c. 20.

m Τοὺς πολίτας] Eo ordine *Busb.* δέξασθαι τοὺς πολίτας in *ceteris.*

n Σαμέας ἔλεγε,] Cum Σαμαίας habeat *Cod. Busb.* ideo Σαμέας pro Πολλίων rescripsi quo modo (nisi *mendosum* fuerit *παρεσκεύασε Josephi*) scribi debere monuerunt Viri doctissimi; *Drusius*, loco jam citato, *Casaubonus* in *Exercit.* contra *Baronium*, p. 56. *Montacutius* in *Exercit.* VI. p. 231. & *Vorstius* de *Syncdriis Hebræorum*, §. 12. HUDS. Id de Samea ante retulit, non de Pollione. REL.

o Κεκινημένην] Καὶ κεκιν. Ἡρώδου πρώτου *Busb.*

p Προεῖπεν —— σωθείς] Conf. sup. lib. 14. c. 9. §. 4. SPANH.

q Μεταλήψεται.] Ita cum *Cod. Busb. Epiphanii* libris, ipsoque *Josepho*, sup. c. 9. §. 4. ἐπιλήψεται in *reliquis.*

r Τεσσαράκοντα πέντε] Τεσσαράκοντα τοὺς πρ. *Busb.* nec aliter in quibusdam *Epiphanii* exemplaribus.

s Μή

πρώτους ἐκ τ αἱρέσεως Ἀντιγόνου, φύλακας ἐφεστῶτας τῶν πύλων τῶν τείχων, ἵνα [a] μή τι συνεκκομισθῇ τοῖς τεθνεῶσι. καὶ τοὺς νεκροὺς ἐρεύνων, καὶ πᾶν τὸ ἐνεσκομμένον ἀργύριον, ἢ χρυσίον, ἢ τι κειμήλιον, ἀνεφέρετο τῷ βασιλεῖ. πέρας τε κακῶν ὁδὸν ἐῶν. τὰ μὲν γὰρ ἡ πλεονεξία τ κρατοῦντος διεφόρει ἐν χρείᾳ γιγνόμενα, τὰ δὲ χώραν μένειν ἀγεώργητον τὸ [t] ἑβδομαδικὸν ἠνάγκαζεν ἔτος. [v] ἐνεστήκει γὰρ τότε, καὶ ἀπείρων ἐν ἐκείνῳ τῷ γένει ἀσπορουμένου ἐστὶν ἡμῖν. Ἀντώνιος δ, λαβὼν αἰχμάλωτον τ Ἀντίγονον, δέσμιον ἔγνω μάχες τ θελάμνῳ φυλάττειν. ἐπεὶ δ' ἤκουσε νεωτερίζειν τὸ ἔθνος, καὶ τῷ πρὸς Ἡρώδην μίσει εὔνουν Ἀντίγονον διαμένον, ἔγνω τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ [x] πελέκει· χαλᾶν γὰρ ἑαυτοῖς ἡσυχάσειν Ἰουδαίους. μαρτυρεῖ δέ μοι τῷ λόγῳ Στράβων ὁ Καππαδόξ λέγων ὧδε. "[y] Ἀντώνιος "μὲν Ἀντίγονον τ Ἰουδαῖον ἀχθέντα εἰς Ἀντιόχειαν πελε- "κίζει· καὶ ἔδοξε μὲν [z] ὅτος πρῶτος Ῥωμαίων βασι- "λέα πελέκει, σὺν οἰηθεὶς ἕτερον τρόπον μεταθήσειν "ἂν τὰς γνώμας τῶν Ἰουδαίων, ὡς τε δέξασθαι τ αὐτ "ἐκείνῳ καθεσταμένου Ἡρώδου. ἐδόκει γὰρ βασκαίνεσθαι "οἱ βασιλέα ῥᾳδίως ἀναχωρεῖσθαι ὑπέμενον, ὅτως μέ- "γα τὸ ἐφρόνουν περὶ τοῦ [a] πρώτου βασιλέως. τῷ οὖν "ἀτιμίαν ἡγεῖσθαι μειοῦσθαι τῆς πρὸς αὐτὸν μνήμης, μει- "σεῖν δ' [b] καὶ τὸ πρὸς Ἡρώδην μῖσος." ταῦτα μὲν ὁ Στράβων.

que primos Antigoniarum partium, conſtitutis ad murorum portas cuſtodiis, ne quid cum mortuis efferretur. Neque non mortui excutiebantur, & quicquid erat inventum argenti, aut auri, aut rerum precioſarum, ad regem referebatur. denique malorum modus erat nullus: partim propter ſummam dominantis, qui indigeret, avaritiam; partim quod terram incultam manere cogebat annus ſeptimus. tunc enim inſtabat, & in illo nobis ne terram ſeramus interdictum eſt. Antonius autem, cum captivum cepiſſet Antigonum, decreverat uſque ad triumphum ſervare vinctum. Sed cum audiret rebus novis ſtudere gentem, & præ Herodis odio benevolentiam erga Antigonum retinere, ſtatuit eum Antiochiæ ſecuri feriendum: alioquin quieſcere Judæi minime poterant. verbiſque meis teſtimonium perhibet Strabo Cappadox, ita dicens. "Antonius Antigonum Judæum "Antiochiam perductum ſecuri ferit: & hic qui- "dem Romanorum primus, viſus eſt regem ſecu- "ri percuſſiſſe; ratus non poſſe alia via flecti Ju- "dæorum animos, ut Herodem in illius locum "ſuffectum *pro rege* agnoſcerent. nam ne tormen- "tis quidem adigi poterant, ut eum regem appel- "larent; adeo magna illis opinio erat de priore "rege. Fore igitur exiſtimavit, ut memoria ejus "ignominiâ *ſenſim* minueretur, & odium illorum "in Herodem *paulatim* mitigaretur. *Atque* hæc quidem Strabo.

Antigonus ſecuri percuſſus.

Ea de re teſtimonium Strabonis.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς Ὑρκανὸς ὑπὸ τ Πάρθων ἀφεθεὶς πρὸς Ἡρώδην ὑπέστρεψεν· οἷά τε ἐπεχείρησεν Ἀλεξάνδρα, ὅτε Ἀνάνηλον ἀρχιερέα ἀποδεικνύναι ἠκηκόει.

Κατεχόντος δ τὴν βασιλείαν Ἡρῴδου, πυθόμενος Ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς, ὢν δὴ παρὰ Πάρθοις αἰχμάλωτος, ἀφικνεῖται πρὸς Ἡρώδην τῆς αἰχμαλωσίας ἀπολυθεὶς [c] τρόπῳ τοιῷδε. [d] Βαρζαφάρνης καὶ Πάκορος οἱ τῶν Πάρθων στρατηγοὶ, λαβόντες αἰχμαλώτους, Ὑρκανὸν τ πρῶτον ἀρχιερέα γενόμενον εἶτα βασιλέα, καὶ τὸν ἀδελφὸν Ἡρῴδου Φασάηλον, εἰς Πάρθους ἀνῆγον. καὶ Φασάηλος μὲν ὁ Φέρωρα τὸν ἐν τοῖς δεσμοῖς αἰσχύνην, πάσης δ' ζωῆς κρεῖττονα τὸν μετὰ δόξης ἐγγυμνος θάνατον, αὐτὸς ἑαυτῷ γίνεται [e] φονεὺς καθὼς προεῖπον.

Β'. [f] Ὑρκανῷ δ' ἀναχθέντι, Φραάτης ὁ τ Πάρθων βασιλεὺς ἐπ' αὐτὸν ἐπιεικέστερον προσηνέχθη, τὸ τ δι' ὑβρεις [g] αὐτὸ ἁλόντα μόνον προπεπυσμένος. διὰ τοῦτο δεσμῶν μὲν ἀφῆκεν, ἐν Βαβυλῶνι δ' κατοικεῖν παρεῖχεν, ἔνθα καὶ [h] πλῆθος ἦν Ἰουδαίων. ὅτοι τ Ὑρκανὸν ἐτίμων ὡς ἀρχιερέα καὶ βασιλέα, καὶ πᾶν τὸ μέχρις Εὐφράτου

CAP. II.

Quomodo Hyrcanus à Parthis dimiſſus ad Herodem rediit: quæque moliebatur Alexandra, quando Ananelum pontificem creari audiverat.

Cum autem Herodem regnum occupaſſe fama accepiſſet Hyrcanus pontifex, tum enim apud Parthos captivus erat, ad Herodem venit, captivitate liberatus in hunc modum. Barzaphar- nes & Pacorus Parthorum duces cum Hyrcanum, qui primo pontifex factus eſt & deinde rex, & fratrem Herodis Phaſaëlum captivos feciſſent, eos ad Parthos abducebant. Et Phaſaëlus quidem non ferens in vinculis per dedecus vitam agere, & cum gloria mori ſatius eſſe ducens quam quomodocunque vivere, ipſe ſua ſe manu jugulavit, ſicuti jam ante diximus.

Hyrcanus pontifex apud Parthos captivus.

2. Hyrcano vero *ad Parthos* deducto, Phraates Parthorum rex, cum generis ejus nobilitatem audiiſſet, clementius eum tractavit. atque ideo eum è vinculis dimiſit, & Babylone degere conceſſit, ubi erat etiam Judæorum multitudo. Illi Hyrcanum ut pontificem & regem honorabant, ut & univerſa Judæorum gens, quæ uſque ad Euphratem

II. *Id agit, contra nitentibus Judæis, ut ad Herodem redeat.*

[a] Μή τι συνεκκομισθῇ] Ita cum *Busb.* & *Epiphanio*, qui vertit, *ne quid deportari poſſit cum defunctis.* atque hanc veram eſſe lectionem declarant ſequentia, καὶ τοὺς νεκροὺς ἐρεύνων, *ſcilicet*, ne quid inde auri argentive exportaretur in feretris, in quibus mortui efferebantur.

[t] Ἑβδομαδικὸν] Forte ἑβδομαδικὸν. COCC.

[v] Ἐνεστήκει —— ἡμῖν.] Anno Sabbatico neſas Judæis ferere: ἐνεστήκει γὰρ τότε, qui in curſu jam erat, juxta Petav. D. Temp. P. 11. p. 277. non, *qui inſtabat*, quod ἐνεστηκὸς ſit tempus pluſquam perfectum. SPANH.

[x] Πελεκίσαι·] Cum *Joſepho* facit *Plutarchus* in *Antonio*. At *Dio* l. 49. Ἀντίγονον ἐπιτίμησε σταυρῷ προσδῆσαι. *Euſeb.* ad A. MDCCCCLXXVIII. Ἀντίγονον ἁλυσιδεσμήσαντα ἀνασῶσαι. Ubi *Scaliger* fortaſſe nimis rigide, qui hos auctores ſibi contrarios facit. Nam non neceſſe eſt πολλὰ ἁλυσιδεσμήσαντα interpretari, *poſt multa tandem prælia*. ſed ſufficiat ita reddere, *cum multum repugnaſſet*, ut apud *Euripidem* ἁλυσιδεσμεῖ τὸ μὴ θανεῖν. Atque nihil aliud innuiſſe videtur *Dio*, quam Antigonum alligatum ad palum ſecuri percuſſum fuiſſe. nam σταυρὸς apud *Thucydidem* alioſque *auctores Græcos* nihil aliud denotat quam ξύλον ὀρθόν. idemque plane ſignificat vox Danica *ſtaure*, Græcæ certe originis, & apud Anglos ſeptentrionales *ſtoure*. HUDS. Dio à Joſepho non diſſentit, quamvis eum σταυρῷ alligatum dicat & dein occiſum. σταυρὸς crux non eſt, ſed palus, ὀρθὸν ξύλον. REL.

[y] Ἀντώνιος —— μῖσος.] Antigonus ſecuri Antiochiæ percuſſus, Strabo; quæ hodie apud eum non leguntur. conf. infr. lib. 17. c. 8. §. 1. SPANH.

[z] Οὗτος πρῶτος] Videſis *Seldenum* l. 2. de *Synedriis*, c. 13. §. 9.

[a] Πρώτου] Forte τοῦ Θ.

[b] Καὶ τὸ] Illud καὶ è *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.*

[c] Τρόπῳ τοιῷδε] Τούτῳ τῷ τρόπῳ *Busb.*

[d] Βαρζαφάρνης] Βαρζαφερνάνης *Vat.* Βαρζαφερνάνης *Gall.*

[e] Φονεὺς καθὼς προεῖπον.] Conf ſupr. lib. 14. c. 13. §. 10. SPANH.

[f] Ὑρκανῷ δ' ἀναχθέντι,] Hic dativus abſolutus loco genitivi, ſicuti alibi apud *Joſephum*, *Elianum*, *Alioſque*. Ἀναχθέντι δ αὐτῷ πρὸς Φραάτην τ βασιλέα οὕτως ἐπιεικέστερον προσηνέχθη, διὰ τὸ τ ἀγχιστείας αὐτῷ διάτημον, καὶ δεσμῶν μὲν αὐτὸν ἀφῆκεν. *Busb.*

[g] Αὐτὸ] Gen. αὐτοῦ.

[h] Πλῆθος ἦν Ἰουδαίων.] Babylone multitudo Judæorum; hinc apparet quoſdam de Petro Babylonem ac Romam profecto ad Judæos ibi convertendos argumentum hauſiſſe, quod convellere tentat *Pearſ.* de Succeſſ. Epiſc. p. 52. vide tamen ſeq. c. 3. §. 1. ὁ γὰρ ὀλίγαις μυριάσι &c. Judæorum in Babylone. Item lib. 18. c. 10. §. 1. & *Philon. Leg. ad Cajum.* de inſecuta clade Judæorum in Babylonia. Adde infr. Contra Apion. lib. 2. §. 5. & 6. SPANH.

tem incolebat: id quod ei gratum erat. Sed cum Herodem regnum adeptum intellexiſſet, ſpem novam concepit, tum quod jam ab initio erat amico in Herodem animo, tum quod eum memorem fore putabat beneficii accepti, cum eum, in judicium vocatum & morte mulctandum, periculo & ſupplicio liberavit. Itaque hac de re Judæis ſermonem injecit, qui ipſum frequentabant. At illi eum retinere, & ut maneret ſuadere, officia & honores commemorantes, nihilque ei deeſſe quod ad dignitatem ejus ut pontificis atque regis *tuendam augendamque* ab illis præſtari poteſt: quodque majus eſſet, hæc eum Hieroſolymis propterea conſequi non poſſe, quod corpus ab Antigono mutilatum haberet; atque beneficia non pariter à regibus referri; quæ privati acceperint, mutante eos non parum fortuna.

Ejus reditui vafro conſilio favet Herodes.

3. Cum iſta ei è re ſua eſſe ſuggererent, diſcedere tamen cupiebat Hyrcanus: & literis eum monuit Herodes, ut Phraatem oraret & qui illic eſſent Judæos, ne ei communem regni poteſtatem habituro inviderent. Nunc enim tempus eſſe & ſibi referendæ illi gratiæ, qui ab eo nutritus & conſervatus fuiſſet, & illi accipiendæ. Hæc Hyrcano ſcribens, mittit etiam ad Phraatem legatum Saramallam, & complura dona: eum etiam comiter orans ne ſe homini bene de ſe merito gratiam referre prohiberet. Verum hoc non erat illud quod adeo deſiderabat: ſed, quoniam præter meritum principatum tenebat, mutationes haud abs re veritus eſt, quærebatque Hyrcanum in poteſtate ſua habere, aut etiam omnino tollere. id quod poſtea faciendum curavit.

Honorifice excipitur Hyrcanus & in magno honore habetur.

4. Cæterum tunc, poſtquam ſpei plenus aderat, à Partho dimiſſus & à Judæis pecunia inſtructus, cum eum honorificentiſſime excepiſſet *Herodes*, primam in conventibus ſedem ei tribuebat, & in conviviis accubandi loco ſuperiore cedendo eum decipiebat, patrem appellans, & omnem inſidiarum ſuſpicionem amoliens. Quin & alia fecit ad tuendum principatum, quæ ei domeſticam ſeditionem excitarunt. Ut enim caveret ne quem ex illuſtribus pontificem crearet, evocat à Babylone quendam Ananelum nomine ſacerdotem, eique pontificatum dat.

Ananelo Herodes dat pontificatum.

5. Hanc igitur contumeliam protinus non tulit Alexandra Hyrcani filia, Alexandri Ariſtobuli regis filii conjux, quæ ex Alexandro liberos habebat; alterum quidem pulchritudine præcellentem, nomine Ariſtobulum, alteram vero nuptam Herodi Mariamnem, formæ venuſtate inſignem. Verum *animo* turbata erat, & pueri ignominiam ægre ferebat, ſi eo ſuperſtite adſcitus quidam pontificatu donaretur: atque *adeo* ſcribit Cleopatræ, (fidicine quodam operam ſuam ei præſtante ut recte perferrentur literæ) ut puero ab Antonio peteret principatum.

Quam ob rem turbatur Alexandra, & filio per Cleopatram ab Antonio pontificatum petit.

6. Antonio autem ſegnius obtemperante, ejus amicus Dellius, qui tum forte in Judæam propter

Dellius perſuadet Alexandræ, ut Ariſtobuli & Mariammes picturas Antonio mittat.

νεμόμενον Ιουδαίων ἔθνος· τῷ δ' ἐπιτηδείῳ τοῦτο πυθόμενος ἦν τὴν Ἡρῴδου περιληφέναι τὴν βασιλείαν ἀντιμετεχωρεῖ τῇ ἐλπίσιν, ἐξ ἀρχῆς τε φιλοτέχνως διακείμενος, καὶ τὴν χάριτος ἀπομνημονεύσειν προσδοκῶν, ὅτι κινδύνου καὶ θανάτου ζημιωθεὶς, ἐκ κινδύνων καὶ τῆς κολάσεως ἐρρύσατο. λόγους οὖν ποιησάμενος πρὸς τοὺς Ιουδαίους, ἵνα περὶ αὐτὸν ἐπιτηδεύσωσι. οἱ δ' ἀντεῖχοντο καὶ μένειν ἠξίουν, τάς τε ὑπαρχούσας ἅμα καὶ τὰς τιμὰς λέγοντες, ὡς οὐδὲν ἐνδεὴς αὐτὸς τῆς εἰς τὸν ἀρχιερέα ἢ βασιλέα τιμῆς ἐξ αὐτῶν εἴη· καὶ τὸ μεῖζον ὅτι μηδὲ ἐκεῖ τῶν μετειλημμένων διώκοιτο, κατὰ λόγον ἐκ σώματος διὰ τὸν Ἀντιγόνου πάθος, τάς τε χάριτας οὐχ ὁμοίως ἀποδίδοσθαι παρὰ τῶν βασιλέων ἐς ἔλαττον ἰδιωτεύοντας, ἐξαλλαττούσης αὐτοὺς οὐκ ὀλίγως τὴν τύχης.

γ'. Τοιαῦτα κατὰ τὸ συμφέρον ἀποτεινόντων, Ἡρῴδης μᾶλλον εἶχεν ἀπείνας· καὶ γράφων Φραάτῃ παρεκάλει δεῖσθαι Φραάτην καὶ τῶν ἐκεῖ Ιουδαίων, μὴ φθονῆσαι δυνάμει καινῇ ἔχοντι τὴν βασιλείαν. ἄρτι γὰρ εἶναι καιρὸν αὐτῷ μὲν ἐκτῖσαι τὰς χάριτας ὧν εὖ πάθοι, καὶ τραφεὶς ὑπ' αὐτοῦ καὶ σωθεὶς, ἐκείνῳ δὲ κομίζεσθαι. τοιαῦτα γράφων Ἡρῴδης, πέμπει καὶ Σαραμάλλαν τὸν φίλον πρεσβευτὴν, καὶ δῶρα πολλὰ, μὴ διακωλύσαι τὰς εἰς τὸν εὐεργέτην αὐτοῦ χάριτας, ὁμοίως φιλανθρωπευόμενος. διὰ δὲ ὀκνηρίαν ἀνεβάλετο ἡ πρεσβεία. Διὰ δὲ τὸ μὴ κατ' ἀξίαν αὐτὸς ἄρχειν, ἐδεδοίκει τὰς ἐξ ὀλόγων μεταβολὰς, καὶ τὸν Ἡρῴδην ὑποχείριον ἔχειν ἐβούλετο, ἢ καὶ παντάπασιν ἐκποδὼν ποιήσασθαι. τοῦτο γὰρ ἔπραξεν ἐν ὑστέρῳ.

δ'. Τότε μέντοι ἐπιδὴ παρῆν πρεσβεύων, ἀφίστο τε Πάρθων καὶ τῶν Ιουδαίων χρήματα ἀπενεγκόμενος, ἐπίσης τιμῆς ἀπεδέξατο αὐτὸν, ἔν τε τοῖς συλλόγοις τὸν πρῶτον ἔνεμε τόπον, καὶ ἐπὶ τὰς ἑστιάσεις προκαλούμενον ἐξῆπτε, πατέρα καλῶν, καὶ παντελῶς τὸ τοῦ Φασαήλου ἀνύπαρκτον πραγματευόμενος. ἀποκαθίστη δὲ καὶ πάλιν εἰς τὸ συμφέρον τῆς ἀρχῆς, ἐξ ὧν αὐτὸς τὰ πρὸς τὴν οἰκίαν ἐσωσιάσθη. Φυλαττόμενος γάρ τινα τῶν Φασαήλου ἀποδεικνύειν ἀρχιερέα καὶ θεοῦ, μεταπεμψάμενος ἐκ τῆς Βαβυλῶνος ἱερέα τῶν δημοτέρων Ἀνάνηλον ὀνόματι, τούτῳ τὴν ἀρχιερωσύνην δίδωσιν.

ε'. Εὐθὺς οὖν οὐκ ἤνεγκεν Αλεξάνδρα τὴν ὑπεροψίαν, θυγάτηρ μὲν Υρκανοῦ, γυνὴ δὲ Αλεξάνδρου τοῦ, Αριστοβούλου βασιλέως, ἐξ Αλεξάνδρου παῖδας ἔχουσα· τὸν μὲν ὥρᾳ κάλλιστον, Αριστόβουλον καλούμενον, τὴν δὲ Ἡρῴδῃ συνοικοῦσαν Μαριάμμην, διαφορᾷ ἀξιόλογον. ἐτεκνοποιεῖτο δὲ καὶ χαλεπῶς ἔφερε τὴν ἀτιμίαν τοῦ παιδὸς, εἰ μὴ τοὺς ἐκείνων τῶν Φασαηλιτῶν τὸν ἀξιώτατον τῆς ἀρχιερωσύνης· καὶ γράφει Κλεοπάτρᾳ, μισθαρνοῦς τινος αὐτῇ συμπραγματευομένης τὰ πρὸς τὴν κομιδὴν τῶν γραμμάτων, αἰτεῖσθαι παρ' Αντωνίου τῷ παιδὶ τὴν ἀρχιερωσύνην.

ς'. Αντωνίου δὲ ῥᾳθυμότερον ὑπακούοντος, ὁ φίλος αὐτοῦ Δέλλιος εἰς Ιουδαίαν ἐλθὼν διά τινας χρείας, ὡς

---

i Αντιμετεχωρεῖ] Αντιμετεχώρει *Basil.* & *Lugd. Bat.*

k Προσφέρεσθαι τοῖς Ιουδαίοις,] Προσφέρειν *Basil.* & *L. B.*

l Εκπεμπόντων.] Εκπεμπομένων *Basil.* & *L. B.*

m Κατὰ —— τύχης.] Conf. ſupr. lib. 14. c. 13. §. 10. & alibi. lib. 1. c. 13. §. 9. SPANH.

n Δυνάμει] Ita repoſui ex *L. B. Reliqui* δυνάμεως. HAV.

o Σαραμάλλαν,] Σαραμάλλαν juxta *Epiphanii* libros. HUDS. Nos & hic & ſuperius *Epiphanium* & *L. B.* ſumus ſecuti, nam cum uno λ. extulerat Ed Anglus. HAV.

p Διὰ δὲ —— μεταβολὰς,] Conf. alibi. lib. 1. c. 16. §. 4. & ſupra lib. 14. c. 15. §. 5. πολλὰ δὲ σχεῖν αἰτίαν τὸν Ηρῴδην εἰς ταπεινότητα. SPANH.

q Εκποδὼν ποιήσασθαι.] Ex πόδων θέσθαι τὸν Υρκανὸν *Zonaras* p. 234. C. SPANH.

r Πιστευθέντος,] Συμπιστευθέντος *Basil.* & *L. B.*

s Διαδεξάμενος] *L. B.* δεξάμενος.

t Παντελῶς] Παντοδαπῶς *Basil.*

v Ανεπαθίσατο δὲ] Ita cum *Cod. Basil.* ἀνεπαθίσατο in *ceteris.*

x Αποδεικνύειν] Αποδεκνύειν ἀρχιερέα καὶ λαοῦ *Basil.*

y Ανάνηλον ὀνόματι] Ανάηλον paſſim in *Codd. Basil.* & *Vat.* HUDS. Ανανὴλ ὄνομα *Zonaras* p. 234. SPANH.

z Τὸν μὲν ὥρᾳ κάλλιστον,] Ita *Basil.* (*Lugd. Bat.*) *Vat.* & *Zonar.* τὸν μὲν ὥρᾳ καλλιστεύοντα *Editio Aliique.*

a Μαριάμμην,] Clarum eſt ita ſcribi oportere, ſi nominis originem ſpectemus. מרים *Mirjam* enim eſt, quod more Syrorum in *Marjam* vertitur, uti ſolent illi M initiali pro Chirek dare Petocho, ſed Syncellus & alii Μαριάμνην ſcribunt: quod mihi videtur ſuavius eſſe pronuntiatu. REL.

b Δέλλιος] Hic Dellius (inquit *Uſſerius*) fuit Hiſtoricus ille, cujus apud *Plutarchum* in Antonio facta eſt mentio, & cujus epiſtolæ laſcivæ ad Cleopatram ferebantur, ut in *Oratione Suaſoria prima* retulit *M. Seneca*, quem & turpi conſuetudine ipſi Antonio devinctum fuiſſe innuit *Dio*, lib. 49. p. 415. Vide *Voſſium* de *Hiſt. Gr.* l. 6. c. 15. *L. B.* Γελλίου· hic & infra. HUDS. Δίλλιος, Gellius *Rufino*. *Zonaras* p. 234. D. SPANH.

c Εἰς Ιουδαίαν] Εἰς τὴν Ιουδαίων *Basil.*

d H-

ὡς εἶδε τ̀ Ἀριστόβουλον, [d] ἡλίκη τις τῆς ὥρας, καὶ τὸ μέγεθος καὶ κάλλος ἐθαύμασε τῦ παιδὸς, οὐχ ἧττον ἢ τῷ Μαριάμμῃ συνοικοῦσαν τῷ βασιλεῖ· καὶ δῆλος ἦν καλλίπαιδά τινα τὴν Ἀλεξάνδραν διειληφώς. ἐκείνης ἢ εἰς λόγους ἐλθούσης αὐτῷ, πείθει χαψαμένην ἀμφοτέρων εἰκόνας Ἀντωνίῳ ἀποπέμψασθαι. θεασαμένου γὰρ ἀδήλους [e] ἀξιοπίστους ὧν ἀξιοῖ. τύπτεις ἐπαρθεῖσα τοῖς λόγοις Ἀλεξάνδρα, πέμπει τὰς εἰκόνας Ἀντωνίῳ. καὶ Δέλλιος ἐπρεσβεύετο, λέγων οὐκ ἐξ ἀνθρώπων αὐτῷ δοκεῖν ἀλλά τινος Θεῦ γένεσθαι τὰς παῖδας. ἐπηγγέλλετο ἢ δι' αὐτῦ ἐκείνῃ ἡδονὰς ἑλκύσειν τ̀ Ἀντώνιον. ὁ ἢ, τῷ μὲν κόρῳ ἠδέσθη μεταπέμπεσθαι, γεγαμημένῳ Ἡρῴδῃ, καὶ τὰς εἰς Κλεοπάτραν διαβολὰς ἐκ ἔ τοιύτῳ φυλαττόμενος. ἐπέστειλε ἢ [f] πέμπειν τ̀ παῖδα καὶ δι' ἐπιστολῆς, σπουδῆς, εἰ μὴ βαρὺ δοκοίη. τύτων ἀπενεχθέντων πρὸς Ἡρῴδην, οὐκ ἀσφαλὲς ἔκρινεν, ὥρᾳ τι καλλίονι ὄντι τ̀ Ἀριστόβουλον, ἐκπαιδεκαέτης γὰρ ὢν ἐτύγχανε, καὶ γένει προὔχοντα πέμπειν πρὸς τ̀ Ἀντώνιον, ἰσχύοντα μὲν ὡς οὐκ ἄλλος [g] τότε Ῥωμαίων, ἕτοιμον ἢ τοῖς ἐρωτικοῖς αὐτὸν ὑποδῦναι, καὶ τὰς ἡδονὰς ἀπεριφανῶς οὐκ ἔ δύναθαι μελλόμενον. ἀντέγραψεν οὖν αὐτῷ, ὡς, εἰ μόνον ἐξέλθοι τῆς χώρας τὸ μειράκιον, ἅπαντα πολέμου καὶ ταραχῆς ὑποπλησθήσεται, Ἰουδαίων ἐλπιζόντων μεταβολὴν καὶ νεωτερισμὸν ἐπ' ἄλλῳ βασιλεῖ.

ζ'. Τότε ἢ πρὸς τὸν Ἀντώνιον, ἔγωγε μὴ μέχρι παντὸς ἀτιμάζειν τ̀ παῖδα καὶ τὴν Ἀλεξάνδραν. ἀλλὰ καὶ τ̀ γυναικὸς Μαριάμμης ἐγκειμένης λιπαρῶς ἀποδῦναι πάλαι τῷ ἀρχιερωσύνῃ τὸν ἀδελφὸν τῷ ἀρχιερωσύνῃ, καὶ συμφέρειν αὐτῷ πρέπον, ἵνα μηδὲ ἀποδημῆσαι δυνάμενον ἢ τετιμημένον, [h] σύλλογον ποιήσας τ̀ φίλων, ἠτιᾶτο πολλὰ τὴν Ἀλεξάνδραν· "κρύφα τε βουλεῦσαι, λέγων, τῇ "βασιλείᾳ, καὶ διὰ τ̀ Κλεοπάτρας πράττειν ὅπως "αὐτὸς μὲν ἀφαιρεθῇ τὴν ἀρχὴν, τὸ ἢ μειράκιον αὐτ' "αὐτῷ ἀποδιδόοι τὰ πράγματα δι' Ἀντωνίου, καὶ πα- "τρὸς μὲν ἐκείνου ἐ δικαίως, ὅπερ καὶ τὴν "γυναῖκα [i] συναποστερῆσαι τ̀ ἴσης αὐτῇ τιμῆς, καὶ πε- "ραιτέρω τῆς βασιλείας πράγματος εἴσειν, πολλὰ συμ- "φορὰς αὐτῷ, καὶ κτησαμένῳ κινδύνους τοῖς ἐ τυχοῦ- "σιν, ἐ μὴν, ὑπομνησθέντας αὐτὸς ὧν ἐ καλῶς ἐπεί- "θη πράξειν, ὑποσήσεσθαι ἔ δίκαιον εἶναι πρὸς αὐτὸν, "ἀλλὰ καὶ νῦν, ἔφη, δίδόναι τῷ παιδὶ τὴν ἀρχιερω- "σύνην, καὶ πάλαι προκαταστήσασθαι τ̀ Ἀνάνηλον, παν- "δὺ παντάπασιν ὄντα Ἀριστοβούλου." ταῦτα λέγον- τος οὐκ ἀσκόπως, ἀλλ' ὅπερ ἠξίου μάλιστα πεφροντι- σμένους, εἰς ἀπάτην γυναικῶν καὶ τ̀ συμπαραληφθέν- των φίλων, ἐκπεπληγὼς ἅμα, καὶ χαρᾷ τ̀ ἐ προσδο- κηθέντων καὶ δέει τ̀ ὑποψίας, Ἀλεξάνδρα μὲν δακρύων ἀπελογεῖτο, "πρὸ μὲν τ̀ ἱερωσύνης, φαμένη, πᾶν ὁ- "ποιῶν ὑπ' ἀδοξίας ἀποδύσαι, βασιλείᾳ ἢ [k] μήτε "ἐπιθῆναι, μήτ' ἂν εἰ καὶ προσοίοι βέλεσθαι λαβεῖν, "καὶ νῦν δοκιμωτάτης τιμῆς ἔχουσι, διὰ τὸν ἀρχιε- "τὸν ἐκείνῳ, καὶ τὸν ἀσφάλειαν τὸν ἐκ ἔ δύνασθαι "μᾶλλον ἑτέρων ἄρχειν αὐτὸν ἅπαντα τῷ γένει πρέπουσα, "νῦν τε γενομένη τῆς ἡγεμονίας, δέχεσθαι μὲν εἰς τ̀ "ἰὸν τὸν τιμὸν, ἔσεσθαι ἢ πρὸς πᾶν ὑπήκοον, πρᾶγ- "μάτων ἢ κἂν εἴ τι διὰ τὸ γένος καὶ τὸν ἴσον αὐτῇ "παῤῥησίαν προπετέστερον ὑπ' ἀναξιοπαθείας δράσειεν."

quædam negotia venerat, ut vidit Ariſtobulum, & pueri venuſtate *plane* obſtupuit, & proceritatem *ejus* & pulchritudinem admiratus eſt, neque minus Mariamnem regis conjugem: ac ſe pulchrorum matrem natorum Alexandram exiſtimare præ ſe ferebat. Cumque illa cum eo in colloquium veniſſet, perſuadet ut depictas amborum imagines Antonio miſſum iret. iis enim viſis, nihil non ab illo impetraturam eſſe. His verbis elata Alexandra, picturas Antonio mittit. Et Dellius rem in immenſum exaggeraverat, dicens non ab hominibus ſed à quopiam Deo natos videri ſibi pueros. eo enim animo ipſe id agebat, ut ad voluptates Antonium alliceret. Ille vero puellam quidem accerſere verecundatus eſt, quod ea Herodi nupta foret, & apud Cleopatram ex ejuſmodi re criminationes vitaret: ſed * ut puerum mitteret ſcripſit, idque honeſte fecit, addens, niſi grave videretur. His ad Herodem perlatis, haud *ſibi* tutum eſſe judicavit, forma & ætate florentem Ariſtobulum (erat enim annorum ſexdecim) & genere præſtantem mittere ad Antonium, hominem eo tempore Romanorum vel potentiſſimum, eundemque paratum ut illo ad amores *ſuos* uteretur, & voluptates invere- cunde (quoniam quicquid ſibi lubebat facere poſſet) conquirentem. Reſcripſit igitur Herodes, ſi vel pedem è regione efferret adoleſcentulus, fore omnia belli turbarumque plena, Judæis mutationes reſque novas *ſub* alio rege ſperantibus.

Ariſtobulum ad ſe mittendum poſtulat Antonius: ſed per Herodem ſtetit, quo minus mitteretur.

7. Cumque ita Antonio ſe excuſaſſet, ſtatuit *ille* puerum & Alexandram non omnino expertes honoris relinquere. Quin etiam uxore ejus Mariamne aſſiduis precibus illum obtundente, ut fratri ſuo pontificatum reſtitueret, cum & è re ſua eſſe judicaret, ut ei in honore conſtituto non fas ſit peregre abeſſe, convocato amicorum concilio graviter de Alexandra conquerebatur; dicens, "& "ipſam clam regno inſidiari, & per Cleopatram "id agere, ut ipſe regno exueretur, & adoleſcens "ope Antonii rerum adminiſtrationem ſuſciperet, "idque eam haud juſte conſtituiſſe, quando & fi- "liam ſuam de honoris poſſeſſione deturbaret, & "tumultus faceret in regno, quod ille multis laboribus ac periculis non levibus quæſiſſet, neque "tamen ipſum, memorem eorum quæ nefarie egerit, deſiturum eſſe ſemet illis æquum præbere, "ſed & nunc, dicebat, ſe filio ejus pontificatum "dare, atque antea Ananelum pontificem creaſſe, "quod puerulus omnino eſſet Ariſtobulus." Cum iſta non temere, ſed, quod maxime volebat, conſulto & cogitato diceret, ut mulieres & amicos qui *tum forte* aderant, falleret, Alexandra vehementer affecta tum gaudio ex iis quæ non exſpectaverat tum metu ne ſuſpecta foret, cum lachrymis pro ſe verba faciebat, dicens, "ſe de ſacerdo- "tio quidem præ ignominia magnopere laboraſſe, "de regno vero nequaquam cogitaſſe, neque, ſi ad "ſe delatum foret, *illud* velle accipere, ut quæ ſa- "tis honoris habuerit, quod ille principatum te- "neret, & abunde ſecuritatis *ſuæ* familiæ, quod "is magis quam alii ad imperandum à natura fa- "ctus ſit; atque nunc quidem ſibi gratum eſſe ho- "norem in filium collatum, ſe vero ad omnia *poſt-* "*hac* obedientem fore, veniamque petere ſi quid "propter generis neceſſitudinem ſuique nimiam "fiduciam rei indignitate commotus inconſultius "feciſſet." Poſt hoc colloquium, majori etiam cum

Herodes ſtatuit ab Ariſtobulo & Alexandra gratiam inire.

Herodis de Alexandræ querela.

Herodi ſe excuſat Alexandra.

d Ἡλίκη τις τ̀ ὥρας] Ita *Basil.* (*Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.* ἡλίκη τις in *cæteris.*

e Ἀδηλους ὧν ἀξιοῖ.] Ἀτιμωτέρους ὧν ἀξιοῖ *Basil.* (& *Lugd. Bat.*) quod forſan olim margini appoſitum, ἐξηγήσεως ἕνεκα. Nam ἀδηλόω cum genitivo conſtrui notavit *Suidas*, atque vocem per *fraudari* vel *fraudare* alicubi interpretatur *Valla*, ut dicunt *Lexicographi.* HUDS. Ἀτιμωτέρους ὧν ἀξιοῖ· *Zonaras p.* 235. A. SPANH.

f Πέμπειν —— εἰ μὴ] Quid ſi mutata paulum diſtinctione legatur, πέμπειν τ̀ παῖδα, σὺν ἐπιστολῇ σπουδῆς, εἰ μὴ &c. *ut mitteret puerum, honeſtatis gratia addens, niſi* &c. HUDS. *in Add.*

* *Ut puerum mitteret ſcripſit,*] Scripſit ut aliquo honeſto prætextu puerum ad ſe mitteret, *Gelen.* cum honore, *Epiphan.*

g Τότε Ῥωμαίων,] Ἐν τῷ τότε Ῥωμ. *Basil.* τ̀ τότε Ῥωμ. *Vat.*

h Σύλλογον ποιήσας] *L. B.* σύλλογον ἂν ποι.

i Συναποστερῆσαι] In marg. *L. B.* eſt συναποστερῆσ.

k Μήτε ἐπιθῆναι,] Μηδὲ ποιεῖ ἐπιθῆναι *Vat.*

l Ἀναξιοπαθείας] Mox infra c. 3. §. 2. ἀναξιοπαθῆ. & lib. 16. c. 7. §. 2. ut & lib. 18. c. 3. §. 4. ἀναξιοπαθείαν. SPANH.

m Καὶ

Gratia facta reconciliata.

cum ſtudio quam antea, fide invicem data in gratiam redierunt, omni ut videbatur ſuſpicione ſublata.

ἔτως ἀλλήλοις ὁμιλήσαντες [m] καὶ αὖθις πιστότερον ἢ πρότερον ἐν δεξιαῖς [n] διελύοντο, πάσης ὑποψίας ὡς ἐδόκουν ἐξηρημένης.

III. CAP III.

ΚΕΦ. γ'.

Quomodo Herodes Ariſtobulum pontificem conſtituit, & non multo poſt interficiendum curavit: utque coram Antonio cauſam ſuper Ariſtobulo dicebat. Deque Joſepho & Mariamne.

Ὡς Ἡρώδης Ἀριστόβουλον ἀρχιερέα καταστήσας, μετ' ὀλίγον ἀφανίσαι παρεσκεύασεν· καὶ ὡς περὶ Ἀντωνίου τὰ εἰς Ἀριστόβουλον ἀπελογεῖτο. Περί τε Ἰωσήπου καὶ Μαριάμμης.

Herodes Ananelo pontificatum abrogat.

IGitur Herodes Ananelum pontificatu protinus abdicavit, qui non erat, ut prius retulimus, ex indigenis, ſed à Judæis oriundus ultra Euphratem in coloniam deductis. aliquammulta enim hujuſce populi millia circa Babylonem habitatum deportata ſunt: è quibus erat Ananelus, generis *inter eos* pontificii, quem Herodes jamdiu ſibi conſuetudine devinctum tenebat. Hunc ille quidem honoravit cum *primum* regnum adeptus eſt, ipſe vero *poſtea* honorem ei abrogavit, ut domeſticas turbas ſedaret, contra leges faciens. * haud enim aliter quiſpiam honore iſto privatus fuit, ubi ſemel eum acceperit. Sed primus quidem Antiochus Epiphanes eam legem violavit, abdicato Jeſu & fratre ejus Onia ſubſtituto: ſecundus vero Ariſtobulus Hyrcanum fratrem ſummovit; tertius autem Herodes principatum *ſacerdotii* Ariſtobulo puero reddidit.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἡρώδης, ὃν μὲν ἀφαιρεῖται τὴν ἀρχιερωσύνην Ἀνάνηλον, [o] ὄντα μὲν, ὡς καὶ πρότερον εἴπομεν, οὐκ ἀπιχώριον, ἀλλὰ τῶν ὑπὲρ Εὐφράτην ἀποικισμένων Ἰουδαίων. [p] ἐκ γὰρ ὀλίγης μυριάδος τῶνδε ἐξ λαοῦ περὶ τὴν Βαβυλωνίαν ἀπῳκίσθησαν, ἔνθεν [q] τὸν Ἀνάνηλον, ἀρχιερατικῆς γένους, καὶ πάλαι κατὰ συνήθειαν Ἡρώδης σεβόμενος. τοῦτον αὐτὸς μὲν [r] ἐτίμησεν ὅτε τὴν βασιλείαν παρέλαβεν, αὐτὸς δὲ κατέλυσεν, ὅτι τῷ πάππῳ τὰς [r] οἰκίας παρεσχάς, παρόσον ποιῶν. [s] ἄλλως γέ τις ἀφῃρέθη τὴν τιμὴν ἅπαξ ἀποδοθεῖσαν. ἀλλὰ πρῶτος μὲν Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανὴς ἔλυσε τὸν νόμον, ἀφελόμενος μὲν Ἰησοῦν, καταστήσας δὲ τὸν ἀδελφὸν Ονίαν· δεύτερος δὲ Ἀριστόβουλος τρίτον ἀφείλετο τὸν ἀδελφὸν, Ἡρώδης δὲ τρίτος [t] ἀντιπαρέδωκε τὴν ἀρχὴν Ἀριστοβούλῳ τῷ παιδί.

Alexandra Herodi ſuſpecta obſervatur.

2. Et tunc quidem ſibi viſus eſt malis domeſticis remedium adhibuiſſe. neque tamen, ut par fuit, poſt gratiam reconciliatam à ſuſpicione vacuus erat, Alexandram tum ex præteritis conatibus cur vereretur ſibi juſtam cauſam eſſe arbitratus, tum ſi res novas moliendi occaſionem nacta ſit. Itaque juſſit eam in regia degere, neque quicquam * per poteſtatem facere. Quin & cuſtodes eam ita obſervarunt, ut nihil præter quotidianam vivendi conſuetudinem agere poſſet quod non reſciſceretur. Hæc omnia eam paulatim exacerbabant, odiumque *max* ſuccreſcebat. Cum enim ſuperbia muliebri eſſet inflata, curam ſuſpicioſam ſibi adhibitam indigne ferebat, malens quidvis potius pati, quam ut fiduciâ privata, honoris ſpecie in ſervitute & formidine vitam ageret. Mittebat igitur ad Cleopatram, de rebus ſuis continenter conquerendo, & illam ut ſibi pro viribus ſubveniret orando. Illa vero juſſit, ut clanculum cum puero ad ſe perfugeret in Ægyptum. id quod ei facere viſum eſt, & artem hujuſmodi comminiſcitur. Comparatis tanquam ad efferendos mortuos duabus arcis, in has ſcipſam & filium impoſuit, poſtquam famulis conſciis imperaſſet ut ſe noctu efferant. Erat autem inde iter eis ad mare, naviſque parata qua in Ægyptum navigaturi erant. Sed ejus famulus Æſopus, cum forte in Sabbionem ejuſdem amicum incidiſſet, quaſi cum conſcio lo-

β'. Καὶ τότε μὲν ἐδόκει πεπαῦσθαι τὰ περὶ τὴν οἰκίαν. ἐπεὶ μὴν ὅπερ εἰκὸς ἐν Ἀμαλλαγαῖς ἀνυπόπτως διετέλει, τὴν Ἀλεξάνδραν ὅτι τι τοῖς [u] ἐγκλεισθεῖσιν ἤδη, καὶ καιρὸν εἰ [x] λάβοι νεωτέρων πραγμάτων ἠξιωκὼς δεδοικέναι. προσέταξεν οὖν ἔν τε τοῖς βασιλείοις διαιτᾶσθαι, καὶ μηδὲν ἐπ' ἐξουσίας δρᾶν. ἐπιμελεῖς τε ἦσαν αἱ φυλακαὶ, λανθάνουσαι μὲν εἴ τι πρὸς τὴν καθ' ἡμέραν δίαιταν ἐπιτηδεύοιτο. πᾶσα πάντα κατὰ μικρὸν αὐτὴν ἐξηγρίαινε, καὶ μῖσος ἐπεφύετο. φρονήματος γὰρ ἔμπλεως οὖσα γυναικείου, ὑπὸ τῆς ἀπόπτου ἐπιμελείας [y] ἀνηχθισπάθει, [z] πάντες ἔπαινος αἰσχύνην μᾶλλον, ἢ τὴν [a] παῤῥησίαν ἐτρέμεν, τιμῆς ὑπαιτίαν, μὴ δουλείας καὶ [b] φόβου καταζῆν. ἔπεμπεν οὖν πρὸς τὴν Κλεοπάτραν [c] ἐν αἷς εἴη συνεχῶς ὀδυρομένη, καὶ προσκαλεῖται παρασκευὴν αὐτῇ καὶ δύναμιν. ἡ δὲ λαθοῦσα ἐκέλευσεν ἐπ' Αἰγύπτου σὺν τῷ παιδὶ πρὸς αὐτὴν ἀποδιδράσκειν. ἐδόκει τε τοῦτο, καὶ τεχνάζεται τοιάδε. δύο λάρνακας, ὡς εἰς ἐκκομιδὴν νεκρῶν, παρασκευασαμένη, τούτοις αὐτὴν καὶ τὸν υἱὸν ἐνέβαλεν, ἀπιτάξασα τοῖς οἰκετῶν τοῖς συνειδόσι μέσῃ νυκτὸς ἐκφέρειν. ἵν' ἡ τοιοῦτον ἔδοξε πλάσασα πρὸς θάλασσαν ὁδὸς αὐτοῖς, καὶ πλοῖον [d] ὡς μεταλεύσον εἰς τὴν Αἴγυπτον ἕτοιμον [e] παρεσκευασμένον. τοῦτο Σαββίωνι τῷ ἐκείνης φίλων Αἰσωπος πικέτης αὐτῆς ἀπαγγέλλει πρόσω, ὡς εἰδότι φράσας. πυθόμενος ὁ [f] Σαββίων, καὶ

Fugam adornat in Ægyptum.

* *Haud enim aliter quiſpiam honore iſto privatus fuit,*] *Id eſt, non enim ſine injuria quiſpiam* &c.

m Καὶ αὖθις πιστότερον ἢ πρότερον] Illa καὶ αὖ. ἢ πρ. ἐν δεξιαῖς non agnoſcunt *Busb.* & *Zonar.*

n Διελύοντο,] Διελύθη *Busb.* & *Vat.*

o Ὄντα μὲν] Aut totam hanc periochen (ὄντα μὲν ὡς καὶ πρ. uſque ad ἐπὶ τοῦ παύσαι) tollendum eſſe exiſtimo, ut quæ olim in *Joſephi* codicibus non exſtiterit, quod in *Epiphanii* verſione de illa nec vola, quod dicitur, nec veſtigium apparet: aut legendum, hac ead. §. οὐκ ἀρχιερατικῆς γένους, καὶ πάλαι &c. & vertendum, *inde Ananelus, erat non quidem ex pontificio genere, quamvis* (ita hoc loco καὶ pro καίπερ reddendum eſt) *ob veterem conſuetudinem Herodi eſſet in pretio. Phaletranus* in *Diſſert.* de *Ablatione ſceptri* &c. Verum quid vetat, quo minus ἀρχιερατικῆς γένους retineamus, cum verba intelligi poſſint de genere pontificali Judæorum Babyloniorum, non Judæorum familiæ Aſamonæorum, qui quidem illuſtres erant, cæterique omnes, ſi cum iis contendantur, pro obſcuris & ἀσημοτέροις habendi.

p Οὐ γὰρ —— ἀπῳκίσθησαν,] Conf. ſup. c. 2. §. 2. SPANH.

q Ετίμησεν] Ετίμησε τὸν βασιλείαν παραλαβών, αὐτὸς ὑπ' ἀνέλυσεν *Vat.*

r Οἰκίας παρεσχάς,] Ita *Busb.* & *Epiphan.* οἰκείας in *cæteris.*

s Ἄλλως γέ] Sic lego. ἄλλος γέ τις in libris. *Epiphanius* vertit, *nam non licebat aliquem honore ſemel accepto privari.* At *Seldenus* in hunc modum, *neque enim ſolebat honor hic ſemel aſſumptus abrogari.*

t Ἀντιπαρέδωκε τὴν ἀρχὴν] Sic in *pleriſque.* παρέδωκε τὸν ἀρ. Α. τ. παιδὶ, τότε μὲν ἐδόκει *Busb.*

u Ἐγκεκλεισθεῖσιν] *L. B.* ἐγκεκεντρισθεῖσιν.

x Λάβοι] *L. B.* λάβοιεν.

y Ἀνηχθισπάθει,] Conf. ſupr. c. 2. §. 7. SPANH.

z Πάντες ἔπαινος] Πάντες ἀπαινοῦν *Busb.*

a Παῤῥησίαν] *L. B.* παρέσχε.

b Φόβου καταζῆν.] Φόβων *Busb.* & *Zonar.*

c Ἐν οἷς εἴη συνεχῶς] Forſan aliquis malit, ἐν αἷς ἂν συνεχῶς.

d Ὡς μεταλεύσον] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Zonar.* & *Epiphan.*

e Παρεσκευασμένον.] Sic *Vat.* & *Busb.* προσκευασμένον in *cæteris.*

f Σαββίων,] Σαβίων *Busb.* nec aliter in quibuſdam *Epiphanii* libris.

non enim ſine injuria quiſpiam &c.

s Ἄλλως γέ] Sic lego. ἄλλος γέ τις in libris. *Epiphanius* vertit, *nam non licebat aliquem honore ſemel accepto privari.* At *Seldenus* in hunc modum, *neque enim ſolebat honor hic ſemel aſſumptus abrogari.*

t Ἀντιπαρέδωκε τὴν ἀρχὴν] Sic in *pleriſque.* παρέδωκε τὸν ἀρ. Α. τ. παιδὶ, τότε μὲν ἐδόκει *Busb.*

u Ἐγκεκλεισθεῖσιν] *L. B.* ἐγκεκεντρισθεῖσιν.

x Λάβοι] *L. B.* λάβοιεν.

* *Per poteſtatem facere.*] *Vel*, ſuapte auctoritate.

y Ἀνηχθισπάθει,] Conf. ſupr. c. 2. §. 7. SPANH.

z Πάντες ἔπαινος] Πάντες ἀπαινοῦν *Busb.*

a Παῤῥησίαν] *L. B.* παρέσχε.

b Φόβου καταζῆν.] Φόβων *Busb.* & *Zonar.*

c Ἐν οἷς εἴη συνεχῶς] Forſan aliquis malit, ἐν αἷς ἂν συνεχῶς.

d Ὡς μεταλεύσον] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Zonar.* & *Epiphan.*

e Παρεσκευασμένον.] Sic *Vat.* & *Busb.* προσκευασμένον in *cæteris.*

f Σαββίων,] Σαβίων *Busb.* nec aliter in quibuſdam *Epiphanii* libris.

καὶ

καὶ γὰρ ὢν ἐχθρὸς Ηρώδῃ τυγχάνων, ὅτι τῶν ὑποβαλόντων Ἀντιπάτρῳ κατὰ τοῦ Φαρμακείαν εἰς ὑποψίαν ἦλθε τὸ μῖσος [b] ὑπαλλάξεσθαι [h] τῇ τοῦ τοῦ μισύσιν δύνοια προσεδόκησε. καὶ καταλέγῃ τῷ βασιλεῖ τοῦ Ἀλεξάνδρας ὑποβολὴν. ὁ δὲ, τοῦ μὲν ἕως τῆς ἐγχειρήσεως ἐάσας προελθεῖν, ἐπ' αὐτοφώρῳ τοῦ δράσμοῦ συνέλαβε. παρῆκε δὲ τοῦ ἁμαρτίαν, χαλεπὸν μὲν οὐδὲν, εἰ καὶ σφόδρα [i] βουλόμενον ἦν [k] αὐτῷ [l] διαβῆναι, τολμήσας· οὐ γὰρ ἀναχέσθαι Κλεοπάτραν αἰτίαν ὑπὲρ τῷ πρὸς αὐτὸν μίσει λαβοῦσαν· ἐμφαίνων δὲ μεγαλοψυχίαν μᾶλλον ἐξ ὑπεικείας αὐτοῖς συνεγνωκέναι· προὔκειτο μέντοι παντάπασιν αὐτῷ τὸ μειράκιον σκοπὸν ποιεῖσθαι. τὸ δὲ μὴ ταχὺ μηδὲ ἅμα τοῖς πεπραγμένοις ἐδόκει πιθανώτερον εἶναι τὸ λανθάνειν.

γ'. Καὶ τὴν σκιροφορίας ἑορτὴν, [m] ἑορτὴ δ' ἐστὶν αὕτη παρ' ἡμῖν εἰς τὰ μάλιστα τηρουμένη, τούτας τὰς ἡμέρας ὑπερέβαλλεν, καὶ πρὸς [n] εὐφροσύνας αὐτός τε καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος ἦν. ἐκίνησε δ' αὐτὸν ὅμως καθ' ἃ πιστῶν ὑπαρξάντων τὰ περὶ τὴν προαίρεσιν ἐμφανῶς παροξύνων ὁ φθόνος. τὸ γὰρ μειράκιον Ἀριστόβουλος, [o] ἑβδομον ὑπὲρ τοῖς δέκα [p] γεγονὼς ἔτος, ἐπειδὴ καὶ νόμον ἀνῆλθεν ὑπὲρ τὸ βωμὸν συντελέσων τὰ θύματα, τόν τε κόσμον ἔχων τὸν τῶν ἀρχιερέων, καὶ τὰ πρὸς τὴν θρησκείαν σκεπτῶν, καλλεῖ τε κάλλει χρώμενος, καὶ μεγέθει πολὺν ἢ πρὸς τὴν ἡλικίαν ὑπεράγων, τῆς τε μνήμης [q] περὶ ἕξ γήρως ἀξιώματος πολὺν ἐν τῇ μορφῇ διαφαίνων, ὁρμή τε τῷ πλήθει πρὸς αὐτὸν δύνοιας ἐγίνετο, καὶ τῶν Ἀριστοβούλῳ τῷ πάππῳ πεπραγμένων [r] ἐναργὴς μνήμη παρέσχε. νικώμενοί τε κατὰ μικρὸν ἐξηλέγχοντο τὰς διαθέσεις, χαίροντες ὁμοῦ καὶ συγχεόμενοι, καὶ φωνὰς εὐφήμους εἰς αὐτὸν ἀφιέντες εὐχαῖς μεμιγμένας, ὡς ἐμφανῆ γενέσθαι τὴν εὔνοιαν τοῦ ὄχλου, καὶ προπετεστέραν [s] ἐν βασιλείᾳ δοκεῖν τὴν ὧν εὖ πεπονθέναι ὁμολογίαν. ὑπὲρ τούτοις πᾶσιν Ηρώδης ἔγνω τὴν προαίρεσιν αὐτοῦ εἶχεν εἰς τὸ μειράκιον ἐξεργάσασθαι· καὶ τὴν ἑορτὴν παρελθούσης, εἰσιὼν μὲν ἐν Ιεριχοῦντι, δεχομένης αὐτὸν τὴν Ἀλεξάνδρας, φιλοφρονούμενον ἦν τὸ μειράκιον καὶ προσέλκων εἰς [t] ἀδεᾶ τόπον, ἕτοιμον ἦν συμπαίζειν τε [v] νεανιεύεσθαι κεχαρισμένως ἐκείνῃ. ἅμα δὲ τοῦ τόπον ἰδιώματος θερμοτέρου τυγχάνοντος, συνελεσμένοι τάχιον ἐξῆλθον ἀλύοντες· καὶ τῇ [vv] κολυμβήθρᾳ ὑπισχνούμενοι, αἱ μεγάλαι τοῦ αὐλοῦ ἐτύγχανον, ἀνέψυχον τὸ θερμώτατον τοῦ μεσημβρίας. καὶ πρῶτον μὲν ἐώρων [x] τοὺς νεανίσκους τῶν οἰκετῶν τε φίλων· ἔπειτα προσαχθέντος καὶ τοῦ μειράκιου τῷ καὶ τῷ Ηρώδου παροξυσμῷ, τῶν φίλων οἷς τοῦτο ὑπετέτακτο, σκότους [y] ὑπέχοντος, βαρυοῦντες ἀεὶ τε βαπτίζοντες ὡς ἐν παιδιᾷ νηχόμενον, τέως ἀνῆκαν ἕως τε παντάπασιν ἀποπνίξαι. [z] καὶ διεφθάρη μὲν ἔτως Ἀριστόβουλος, ὀκτωκαίδεκα [a] μὲν ἅπαντα βιοὺς ἔτη, τοῦ δὲ ἀρχιερωσύνην καταισχὼν ἐνιαυτὸν, ὃν Ἀνάνηλος ἐκομίσατο πάλιν.

δ'. Ἐξαγγελθέντος δὲ τοῖς γυναιξὶν, εὐθὺς μὲν ἐκ μεταβολῆς θρηνοῦσι ὅτι [b] τοῦ κειμένου queretur rem enunciat. Quo cognito Sabbion (qui prius Herodi invisus esset, quod unus eorum esse putaretur qui Antipatri venenum porrexissent) speravit hujus indicii benevolentia sese odio regis liberaturum. Regi itaque Alexandræ consilium narrat. Ille vero passus eam usque ad *rei* aggressionem procedere, cum jam in eo esset ut fugeret eam deprehendit. Delictum tamen ei condonavit, nihil duri, quamvis libenter in eam animadversurus esset, *statuere* ausus: († non enim Cleopatram, propter suum in eum odium, laturam putabat, ut illa accusaretur) quin ea animi magnitudine videri voluit, ut eis clementia ignovisse putaretur: sed omnino adolescentem è medio tollere ei propositum erat. Verum ut probabilius latere posset, non statim id, neque mox post illa quæ perpetraverant, faciendum videbatur. *A servo proditur; ejusque meum Cleopatræ ignoscit Herodes.*

3. Cumque jam instaret umbraculorum festum, quod apud nos maxima cum solennitate servatur, eos dies præteriit, atque voluptati una cum populo sese dedidit: quæ tamen res in causa fuit, ut eum invidia manifeste ad id quod statuerat celerius exsequendum incitarit. Nam adolescens Aristobulus, annos septemdecim natus, cum ad aram ex lege sacra facturus ascendisset, & vestitu pontificio indutus, & religionis ceremonias rite peragens, tam pulchritudine quam magnitudine ætatem antecellens, neque non in forma plurimam generis sui nobilitatem ostendens, tum multitudo & impetu quodam mentis & voluntate in eum ferebatur, eique non obscure avi ejus Aristobuli facta in memoriam redierunt. victique paulatim quo erant in ipsum animo palam faciebant, gaudentes simul & mœrentes faustisque acclamationibus preces miscentes, adeo ut populi in ipsum benevolentia facile perspiceretur, & plus justo *uti* in regno viderentur beneficiorum *prius* acceptorum testificationi studere. His omnibus de causis decrevit Herodes, quod instituerat adversus adolescentem perficere. Itaque festis transactis, cum Hierichunte epulatus esset ipsos excipiente Alexandra, id agebat ut blanditiis adhibitis in locum securum adolescentem proliceret. quo facto ita se comparabat, ut simul cum eo luderet & juvenili licentia uteretur ad eum delectandum. Cum autem loci natura paulo æstuosior esset, congregati cito exierunt præ languore, & piscinis adstantes, quæ satis magnæ aulam circumfluebant, plagæ meridionalis calorem maximum refrigerabant. ac primum spectabant quosdam è servulis & amicis *suis* natantes: deinde postquam provocante Herode adolescens quoque eis se miscuisset, amici *Herodis*, quibus id negotii mandatum, cum jam tenebræ essent, per lusionis speciem deprimere & mergere natantem non prius destiterunt, quam eum plane suffocassent. Atque ita quidem exstinctus est Aristobulus, cum annos in universum octodecim vixisset, & pontificatum anno tenuisset, quem Ananelus iterum suscepit. *Ut populus gaudio gestit ex conspectu Aristobuli. Aristobulo Herodes insidias struit. Aristobuli mors.*

4. Cum autem id quod accidisset mulieribus nunciatum esset, statim quidem ex mutatione in-ex- *Luctus Alexandræ ex morte Aristobuli.*

π Υπαλλάξεσθαι] Υπαλλάξασθαι *Vat.* & *Gall.*

h Τῇ περὶ τοῦ μιάσυιν δύνοιᾳ] Ita ex *L. B.* Nam alii habent τῇ περὶ τ. μ. δύνοιαν. HAV.

i Βουλόμενον] Forsan βουλομένῳ, ut apud *Ælianum*, εἰ σοι βουλομένῳ ἐστὶν.

k Αὐτῷ] *Gen.* αὐτοῦ.

l Διαβῆναι, τολμήσας] Διαθεῖναι *Busb.*

† *Non enim Cleopatram.*] *Vel*, non enim laturam Cleopatram putabat, ut illa *ideo* accusaretur quod ipsum odio habuerit.

m Εορτὴν —— τηρουμένη,] Conf. sup. lib. VIII. c. 4. §. 5. SPANH.

n Εὐφροσύνας] Forte ἀφροσύνας. COCC.

o Ἑβδομον ὑπὲρ τοῖς δέκα γεγονὼς ἔτος,] At ne Sacerdotes quidem ante vigesimum ætatis annum fas fuisse munere sacerdotali fungi tradunt Talmudici. REL.

p Γεγονὼς] Scribe γεγονὸς. COCC.

q Περὶ ἓξ γήρως] Περὶ τὸ γῆρος *Busb.* & *Vat.*

r Ενεργὴς μνήμη παρέσχε.] Ενεργὴς ἡ μνήμη *Busb.* & *L. B.*

s Εν βασιλείᾳ] Forte ἢ ἐν βασιλείᾳ. COCC.

t Αδεᾶ τόπον,] Ita *Busb.* prout supra alicubi. ἀδεῖ in *Editis Aliisque.*

v Νεανιεύεσθαι κεχαρισμένως] Ενιαυσίζειν Zonaras de Herode in narratione hujus facti p. 236. B. SPANH.

vv Κολυμβήθρᾳ] In Jordane suffocatum Aristobulum scribit auctor דברי כלכי בית שני Chronici regum templi secundi pag. 104. 1. Sed non tanti est, quisquis ille est, ut Josepho opponi mereatur, quem ipse citat. Josephus hic contrarium testatur, & ultimo capite libri XX Antiqq. ἀνεῖλεν αὐτὸν ἐν Ιεριχοῖ πιτιγλῶσι μηχανησάμενος κολυμβῶντα, *justulit illum dolo Jerichunte natantem.* REL.

x Τοὺς νέους τῶν οἰκετῶν καὶ φίλων·] Τοὺς νεωτέρους τῶν οἰκετῶν καὶ φίλων νηχομένους *Busb.* τοὺς νέους τ. οἰ. κ. φίλων *Vat.* sine νηχομένους.

y Επίχοντος,] *L. B.* ἐπίκοντος.

z Καὶ —— πάλιν.] Conf. ἀλλοι. lib. I. c. 22. §. 2. SPANH.

a Μὲν ἅπαντα βιοὺς ἔτη.] Οὐ πάντα *Busb.* ὅπου τὸ ὀκτωκαίδεκα ἐνιαυτοὺς ἐνιαυτῶν *Zonar.*

b Επὶ τοῦ κειμένου] Ita *Busb.* (*Cocc.*) & *Vat.* ἔτι in *Editis Aliisque.*

exſpectatæ fletus fiebat & luctus continuus ſuper mortuo ante oculos jacente; totaque urbs ſparſo rumore graviter dolebat, unaquaque domo calamitatem tanquam propriam & non alienam deflente. Sed in primis Alexandra, ubi filii interitum reſcivit, vehementer affecta eſt; majorem etiam dolorem capiens, cognito quo modo res perpetrata erat, cæterum neceſſe habens omnia patienter ferre, mali gravioris metu. Et ſæpe quidem eo ventum eſt, ut ſibi manus afferendo vitam finiret, tamen ſe cohibuit ſi forte vivendo poſſet opis aliquid conferre ad ultionem ejus qui per inſidias injuſte peremptus erat; proptereaque magis vitam retinebat: ac, diſſimulando ſe ſcire filium de induſtria necatum fuiſſe, exiſtimabat hoc ſibi ſatis eſſe ut aliquando factum ulciſci poſſet. Et illa quidem ſe reprimebat, † ne eum ſuſpicaretur. Herodes vero omnibus qui foris eſſent fidem facere curabat, necem puero haud data opera illatam fuiſſe, non ſolum id agendo ut nihil ad luctus *ſolennes* deeſſet, verum etiam lachrymas emittendo, & ſe ex animo vereque lugere oſtendendo. ac fortaſſe à dolore victus fuerit ad conſpectum exſtincti in flore ætatis & pulchritudinis, tametſi arbitraretur pueri mortem ſibi in ſecuritatem cedere: ſed perſpicuum erat iſta ab eo facta eſſe, ut ſemet expurgaret. Atqui præcipue in funeris magnificentia modum exceſſit, multa quidem cura adhibita tam in conditorio apparando quam in magna aromatum vi congerenda, plurimiſque cum eo ſepultis ornamentis; adeo ut * mulieribus excuſſerit mœſtitiam & dolorem, atque hac *ſaltem* parte ſolamen eis præbuerit.

Herodis diſſimulatio.

IV. *Inſidias Herodis filiique necem Cleopatræ per literas ſignificat Alexandra.*

5. At hujuſmodi nihil vincere & lenire quidem potuit Alexandram; ſed indies magis magiſque malorum memoria, dolorem redintegrans, querulam faciebat & pervicacem: atque adeo per literas Cleopatræ ſignificat Herodis inſidias, filiique interitum. Illa vero, quæ jampridem Alexandræ precibus ſatisfacere cuperet ejuſque vicem doleret, eam rem pro ſua habebat, & Antonium ad pueri necem ulciſcendam impellere non deſinit: haud enim æquum eſſe, *dictitabat*, ut Herodes, qui opera ejus regnum ad ſe nihil pertinens adeptus eſt, ejuſmodi ſcelera committeret in veros reges. His adductus Antonius, ubi Laodiceam venit, ad Herodem mittit ut ad cauſam ſuper Ariſtobulo dicendam veniat: inſidias enim, ſi ab ipſo factæ fuerint, haud recte adhibitas. Ille vero crimen & Cleopatræ ſimultatem veritus, quæ Antonium in ſe incitare non intermitteret, ſtatuit obtemperare (nec enim aliud facere licebat) mandataque Joſepho avunculo ſuo principatus & rerum procuratione, ei arcane præcepit, ut, ſi quid ipſe ab Antonio paſſus eſſet, protinus Mariamnem necaret: tanto enim mulieris amore devinctum eſſe, ut contumeliam timeret, ſi ſe mortuo illam aliquis propter pulchritudinem adamaret. ſummatim vero innuebat Antonii impetum quo in mulierem ferebatur, cum olim *aliquid* de ejus pulchritudine inaudiiſſet. Et quidem Herodes, his præceptis, cum ſpe de ſumma rerum dubia ad Antonium proficiſcitur.

Antonius Herodem ad cauſam dicendam evocat.

Herodis mandatum ſecretum de conjuge occidenda.

6. Joſephus autem, cum regni negotia adminiſtraret, ideoque continenter cum Mariamne colloqueretur, & quod negotia id poſtularent & horum memoria, dolorem redintegrans, querulam faciebat & pervicacem: atque adeo per literas Cleopatræ ſignificat Herodis inſidias, filiique interitum. Illa vero, quæ jampridem Alexandræ precibus ſatisfacere cuperet ejuſque vicem doleret, eam rem pro ſua habebat, & Antonium ad pueri necem ulciſcendam impellere non deſinit: haud enim æquum eſſe, *dictitabat*, ut Herodes, qui opera ejus regnum ad ſe nihil pertinens adeptus eſt, ejuſmodi ſcelera committeret in veros reges. His adductus Antonius, ubi Laodiceam venit, ad Herodem mittit ut ad cauſam ſuper Ariſtobulo dicendam veniat: inſidias enim, ſi ab ipſo factæ fuerint, haud recte adhibitas. Ille vero crimen & Cleopatræ ſimultatem veritus, quæ Antonium in ſe incitare non intermitteret, ſtatuit obtemperare (nec enim aliud facere licebat) mandataque Joſepho avunculo ſuo principatus & rerum procuratione, ei arcane præcepit, ut, ſi quid ipſe ab Antonio paſſus eſſet, protinus Mariamnem necaret: tanto enim mulieris amore devinctum eſſe, ut contumeliam timeret, ſi ſe mortuo illam aliquis propter pulchritudinem adamaret. ſummatim vero innuebat Antonii impetum quo in mulierem ferebatur, cum olim *aliquid* de ejus pulchritudine inaudiiſſet. Et quidem Herodes, his præceptis, cum ſpe de ſumma rerum dubia ad Antonium proficiſcitur.

Joſephus arcanum detegit.

6. Joſephus autem, cum regni negotia adminiſtraret, ideoque continenter cum Mariamne colloqueretur, & quod negotia id poſtularent & horum

τῷ νεκρῷ καὶ πένθος ἄγειν· ἥτε πόλις ξ λόγῳ ἀλγοδούσῃ συνερήμῳ, πάσης ἐτίας οἰκειωμένης τὴν συμφορὰν ὡς οὐκ ἐπ' ἀλλοτρίῳ γιγνομένην. Ἀλεξάνδρα δ' καὶ μᾶλλον ἐκπαγὴς ἦν σωέσει τ ἀπωλείας. τὸ μὲν ἀληθῶς οὐκ ξ γινώσκειν ὅπως ἐπράχθη τὸ ἔργον ἔχειν, τὸ δ' καρτερεῖν ἀναγκαῖον ὂν μείζονος κακοῦ προσδοκίᾳ πιεσμένη. καὶ πολλάκις μὲν ἦλθεν αὐτοχειρία ἀπαγαγέσθαι βίον, ἐπέσχεν δ' ὅμως εἰ δυνατὸν ζῶσα προσαρκέσειν τῷ κατ' ἐπιβουλὴν ἀνόμως διεφθαρμένῳ, τό τε τὸ μέλλον ἐντεῦθεν αὐτῇ παρεκτείνει τὸν βίον, καὶ τὸ μηδεμίαν ὑποψίαν [c] ἐπιδεῖναι ξ κατὰ προνοίαν δοκεῖν τὸν υἱὸν ἐκδικεῖν εἰς δικαιολογίαν [d] ἀμύνης [e] ἐνομίζετο. κἀκείνη μὲν ἐγκρατῶς ἔφερε τὴν ὑποψίαν. Ἡρῴδης δ' πᾶσι τοῖς ἔξωθεν πιθανῶς [f] ἐπισκυάζετο, μὴ μετὰ προνοίας γεγενῆσθαι τῷ παιδὶ τὸν θάνατον, οὐχ ὅσα πρὸς πένθος ἐπιτηδεύων μόνον ἀλλὰ καὶ δάκρυσι χεόμενος, καὶ σύγχυζιν τῆς ψυχῆς ἐμφαίνων ἀληθινήν. τάχα μὲν καὶ τοῦ πάθους ἀπονικῶντος αὐτὸν, ἐν ὄψει τῆς τε ὥρας καὶ τοῦ κάλλους, εἰ καὶ πρὸς ἀσφάλειαν ὁ θάνατος τοῦ παιδὸς ἐνομίζετο· [g] δῆλον δ' ὡς ἀπολογίαν αὐτὰ πραγματευόμενος. τάχα μὲν εἰς τὴν πολυτέλειαν τῆς ἐκφορᾶς καὶ μᾶλλον [h] ὑπερδείξας, πολλὴν μὲν τὴν προσκυνὴν περί τε τὰς θήκας καὶ τὸ πολὺ τῶν θυμιαμάτων ποιησάμενος, πολλῷ δ' συγκαταθάπτων κόσμον, ὡς ἐκπολῆξαι τὸ λυπηρὸν τῆς ἐν γυναιξὶν ἀλγηδόνος, καὶ παραμυθήσασθαι τάτῳ τῷ μέρει.

ε'. Τὴν δ' Ἀλεξάνδραν ἔπεισε μὲν οὐδὲν τ πιστῶν, ἀεὶ δ' μᾶλλον ἡ μνήμη ξ κακῶν παρέχουσα τὴν ὀδυνηρὰν ὀδυρμὸν ἐπὶ Φιλόνικον· καὶ γράφει τὴν ἐπιβουλὴν Ἡρῴδην τῇ Κλεοπάτρᾳ, καὶ τὴν ἀπώλειαν ξ παιδός. ἡ δ', καὶ πάλαι ἀπειθοῦσα προσαρκέσειν δεομένῃ, καὶ τὰς ἀτυχίας οἰκτίρουσα τ Ἀλεξάνδρας, [i] αὐτῆς ἐπιεῖτο τὸ πᾶν πρᾶγμα, καὶ Ἀντώνιον οὐκ ἀπέπαυε τ φόνον ξ παιδὸς [k] παροξυνόντα. ἠξίου γὰρ Ἡρῴδην, δι' αὐτοῦ καταστάντα βασιλέα τ ἄδην προσηκούσης δεχῆς, εἰς τὰς ὄντως βασιλεῖς πειρᾶσθαι ἐπιδείκνυσθαι φρονήσεις. τούτοις ἀναπεθόμενον Ἀντώνιον, ὡς ἐπὶ Λαοδικείας ἐστάλη, πέμπει κελεύων Ἡρῴδην ἐλθόντα τ εἰς Ἀριστόβουλον [l] ἀπολογήσασθαι· πεπράχθαι γὰρ οὐκ ὀρθῶς τὴν ἐπιβουλὴν, εἰ δι' αὐτοῦ γέγονεν. ὁ δ' τὴν αἰτίαν δεδοικὼς καὶ τὴν Κλεοπάτρας δυσμένειαν, ὡς οὐκ ἀνῆκεν ἐξεραζομένη κακοήθως αὐτῷ τ Ἀντώνιον ἔχειν, ἔγνω μὲν ὑπακούειν· ἐδὲ γὰρ ἄλλο τι πρᾶξαι ἐνῆν· καταλιπὼν δ' τ ἐπὶ αὐτοῦ Ἰώσηπον ἐπίτροπον τ ἀρχῆς ξ τ οἰκεῖα πραγμάτων, ἐνετείλατο λεληθότως, [m] εἴ πάθοι τι παρ' Ἀντωνίῳ, ἀναιρεῖν [n] καὶ τὴν Μαριάμμην ἀνελεῖν. [o] ἔστω γὰρ ἔχειν φιλοστόργως πρὸς τὴν γυναῖκα, καὶ δεδοικέναι τὴν ὕβριν, εἰ ξ τεθνηκότος ἐκείνη κατ' ὀμορφίαν ἄλλῳ τινὶ συναδάζοιτο. τὸ δ' σύμπαν ἐνέφαινεν ὁρμὴν Ἀντωνίου πρὸς τὴν ἀνθρωπον, [p] ὅτι ξ πάλαι ἀδιακρύτως ὑπὸ τ ὀμορφίας ἐτύγχανεν. Ἡρῴδης μὲν δὴ ἀπιστείλας ταῦτα, καὶ τὰς ἐλπίδας οὐκ ἀσφαλεῖς [q] ἔχων [r] ὑπὲρ τ ὅλων, ἀπῄει πρὸς Ἀντώνιον.

ς'. Ὁ δ' Ἰώσηπος ἐπὶ τ διοικήσεως [s] ὢν ἐν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων, καὶ διὰ τὸν συνεχῶς ἐντυγχάνων τῇ Μαριάμμῃ, πρός τε πραγματείας ξ τιμῆς ἕνεκεν δὴ ἔδοξε

ε Ἐπιδῆναι] *L. B.* ἐιδῆναι.

d Ἀμυνὴς ἐνομίζετο.] Ἰλεων καὶ ἀμυνὼν (*Gen.* ἀμυνῶν) εἶναι infr. lib. 19. c. 4. §. 6. SPANH.

e Ἐνομίζετο.] *L. B.* ἐνόμιζε.

† *Ne eum ſuſpicaretur.*] Dicere vult, aſtute & magnanimo odium atque ſuſpicionem de Herodis perfidia texiſſe Alexandram. HAV.

f Ἐπισκυάζετο] Ἀπεσκυάζετο *Baſ.* Ἡρῴδης δ' πάντα ἐπετήδευεν, ὑποσκυαζόμενος [*amoliens*] τὴν ὑπόνοιαν, καὶ δακρύων, καὶ συγχεόμενος &c. *Zonaras.*

g Δῆλον δ' ὡς ἀπολογίαν] Aliquis forſan malit, δῆλος δ' ὢν ὡς ἀπολογίαν ταῦτα πραγματευόμενος.

h Ὑπερδείξας,] *Lugd. Bat.* ἐπιδείξας.

* *Mulieribus excuſſerit mœſtitiam & dolorem,*] *Vel*, mulieres mœſtas & dolentes in ſtuporem dederit.

i Αὐτῆς] Αὐτῆς *Gen.* forte αὐτῆς. SPANH.

k Παροξυνόντα.] Ἐρεθίζοντα *Busb.* atque ita legiſſe videtur *Zonaras.*

l Ἀπολογήσασθαι·] *L. B.* ἀπολύσασθαι.

m Εἴ πάθοι] Εἴ πάθοι τι παρ' Ἀντωνίῳ *Busb.*

n Καὶ τὴν] *L. B.* interſerit αὐτὸν.

o Οὕτως τε] *L. B.* αὐτός τε.

p Οὐ καὶ πάλαι] Ita lego pro ὅτι καὶ ex *Epiphanio*, qui vertit, *cum olim* &c.

q Ἔχων] Ita diſtinxi. antea erat, ἴχνη, ὑπὲρ τ ὅλων ἀπῆρ.

r Ὑπὲρ τ ὅλων,] Ὑπὲρ τ ἅπαντα *Busb.*

s Ὢν ἐν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων,] Τῶν poſt ὢν addunt *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

ἔδξ βασιλδύσῃ παρ' αὐτῷ γίνεσθαι, [c] καθὴ εἰς συνεχῆς ὁμιλίας ὑπὲρ τ Ηρώδε πρὸς αὐτὴν ἀνοίας καὶ φιλοστοργίας. ἐξειρωνδυομένων ἢ [v] γυναικείως τὰς λόγας, καὶ μάλιστε τ Αλεξάνδρας, ὑπερεπισδακὼς ὁ Ιωσηπ ἐπιδεῖξαι τὴν διάνοιαν τ βασιλέως, προήχθη καὶ τὰ πρὸς τὴν ἐντολὴν εἰπεῖν, πίστιν αὐτὰ ποιέμενος, ὡς δὲ χωρὶς ἐκείνης ζῆν δύναται, κἂν εἴ πέχοιτο δεινὸν οὐκ ἀξιοῖ τ δὲ θανάτῳ διαζδυχθῆναι. ταῦτα μὲν ὁ Ιώσηπος. αἱ δὲ γυναῖκες, ὡς εἰκὸς, ὑ τὸ φιλόστοργον τ πρὸς τ Ηρώδην διαθέσεως, τὸ δὲ χαλεπὸν, εἰ μηδὲ ἀποθνήσκοντος ὑστερήσαι ἀπωλείας ἐ θανάτε τυραννικῆς, [x] προσλαμβάνουσαι, χαλεπὴν τὴν ὑπόνοιαν ἔ ῥηδέντος εἶχον.

ζ. Ἐν δὲ τούτῳ ἐ λόγος ἐχώρει καὶ τὴν πόλιν τ Ιεροσολυμιτῶν πᾶσαν τ ἐν ἐχθρᾷ τ Ηρώδῃ ἐχόντων, ὡς Αντώνιος αἰκισάμενος αὐτὸν [y] ἀποκτείναι. ἡ δὲ φήμη πάντας μὲν [z] ἐτάραξεν, ὡς εἰκὸς, τὰς περὶ τὸ βασίλειον, [a] μάλιστα δὲ τὰς γυναῖκας. Αλεξάνδρα δὲ ἐ τ Ιώσηπον ἀναπείσᾳ, τ βασιλείων ἐξελθόντα, σὺν αὐτοῖς [b] συμφυγεῖν τοῖς σημείοις ἔ Ρωμαϊκοῖς τάγμασιν, ὃ πότε πρὸς τὴν πόλιν ὑπὲρ φροδᾶ τ βασιλείας ἐστρατοπέδευεν, [c] ἡγεμόνα Ιούλιον. ἀφ' ὧ τοῦτο πρῶτον μὲν, εἴ καί τις ἀπαντήσειεν [d] παραχὴ πρὸς τὴν αὐλὴν, ἐν ἀσφαλεστέρῳ ἀφίξειν αὐτὸν Ρωμαίοις ὑμενεῖς ἔχοντες· ἔπειτα καὶ [e] πύξεσθαι παντὸς ἠλπικέναι, τὴν Μαριάμμην Αντωνίῳ θεασαμένῳ, δι' ἣ δὲ τὴν ἀρχὴν ἀναλήψεσθαι, καὶ μηδενὸς ὑστερήσειν, ὧν εἰκὸς τοῖς ἐν δυναστείᾳ βασιλικῇ γεγονόσιν.

η. Επὶ τούτων ἢ τ λογισμῶν [f] τετυχηκόσιν αὐτοῖς, χρήματα παρ' Ηρώδου πρὸς τ ὅλων [g] ἀφίκετο, τ φήμης ἐναντία καὶ τ προληφθέντων. ἐπιδὴ γὰρ ἐχώρει παρ' Αντωνίῳ, ταχὺ μὲν αὐτὸν ἀνεκτήσατο τοῖς δώροις, ἃ φέρων ἦκεν ἐκ τ Ιεροσολύμων· ταχὺ δὲ τ ὁμιλίαις παρεσκεύασε μὴ χαλεπῶς ἔχειν εἰς αὐτὸν, οἵ τε τ Κλεοπατρας λόγοι [h] πρὸς τὴν [i] ἐξ ἐκείνων θεραπείαν ἧττον ἐδυνήθησαν. ἃ γὰρ ἔφη καλῶς ἔχειν Αντωνίῳ βασιλέα πρὸς τ κτῆσιν τὴν ἀρχὴν γεγυμνασμένον ὀθόνας ἀπαλεῖν, ἕτως γὰρ ἂν ἧττον βασιλεὺς εἴη· δόντας ἢ τὴν τιμὴν, καὶ τ ἐξουσίας καταξιώσαντας, ἐὰν αὐτῇ χρῆσθαι. τὰ δ' αὐτὰ καὶ τῇ Κλεοπατρᾳ [k] μὴ πολυπραγμονεῖσθαι πρὸς τὰς ἀρχὰς ἔλεγε συμφέρειν. ὑπὲρ τούτων ἔγραφεν Ηρώδης, καὶ τὰς ἄλλας διεξῆλθε τιμὰς, ἃς ἔχοι παρὰ Αντωνίῳ, [l] συνθρονῶν ἐν τ Δικαιώσεσιν, καὶ συνεστιώμενον ἐφ' ἑκάστης ἡμέρας, [m] καὶ τούτων ὅμως τυγχάνοι χαλεπῆς εἰς τὰς Δικαιολὰς αὐτῷ τ Κλεοπάτρας ὄσης· [n] ἢ, πόθῳ τῆς χώρας [o] ἐξαιτουμένη τὴν βασιλείαν αὐτῇ προσθῆναι, παντὶ τρόπῳ [p] ἐπιβουλὴν σκοπὸν ποιεῖσθαι. δικαίᾳ μέν τοι τυγχάνων Αντωνίᾳ, μηδὲν ἔτι προσδοκῶν δυσχερές, ἀλλὰ ἐ ῥᾴδιον ἔχειν, βεβαιοτέραν τὴν εὔνοιαν τὴν παρ' αὐτοῦ προσλήψεσθαι τ βασιλείᾳ καὶ τοῖς πράγμασιν, καὶ τῇ Κλεοπάτρᾳ μηκέτι προσεῖναι τὴν ἐλπίδα τῆς πλεονεξίας, δόντος Αντωνίου ἀνθ' ὧν ἠξίου τὴν Κοίλην Συρίαν, καὶ διὰ τοῦτο παρήσοντος ὁμοῦ καὶ ἀποσκιδασαμένου τὰς ἐπιβουλὰς, ἃς ὑπὲρ τ Ιουδαίας ἐποιεῖτο.

nos quem reginæ ab ipso haberi oportuit, eò devenit ut sæpe memoraret Herodis erga ipsam benevolentiam & amorem. Cumque illæ, præsertim Alexandra, id quod diceret femineo more deriderent, Josephus monstrandi regis animi plus justo cupidus, eo provectus est etiam ut ea detegeret quæ sibi data in mandatis essent, illa in argumentum patefaciens, quod nec sine ea vivere posset, neque si quid gravius pateretur ab ea disjungi vellet. Hæc quidem Josephus. Mulieres vero, ut verisimile erat, non ad vehementiam amoris quo tenebatur Herodes, sed ad *facti* atrocitatem animum advertentes, ac quasi illo mortuo ipsis pereundum esset & tyranni crudelitate moriendum, ex dictis ad gravissima quæque suspicanda adductæ sunt.

Rumor vanus de morte Herodis.

7. Interea rumor per urbem Hierosolymitarum sparsus erat ab Herodis inimicis, illum cruciatu & morte ab Antonio affectum esse. Qua ex fama, ut par fuit, tota regia perturbata est, præsertim feminæ. Itaque persuasit Alexandra Josepho, ut ex regia egressus sese una cum ipsis sub legionis Romanæ signa reciperet, quæ tum ad urbem regni tuendi gratia Julio duce castra habebat. Sic enim primùm, *dicebat*, si quis in aula tumultus oriretur: ipsos tutius acturos in Romanorum benevolentia: deinde sibi spem factam esse omnia se consequuturam si Mariamnem vidisset Antonius, per eumque principatum recuperaturos, & nulla re carituros quæ in nobilitate regia educatis digna foret.

Alexandræ consilium irritum.

8. Cum autem hac de re sermonem instituissent, veniunt ab Herode de toto negotio literæ, priori etiam rumori plane contrariæ. Ut enim venit ad Antonium, cum statim donis (quæ Hierosolymis apportaverat) sibi conciliavit: ac statim ut cum eo colloquutus est, effecit ut ei ne succenseret quidem aut irasceretur; atque Cleopatræ verba parum valebant adversus ea quibus benevolentiam ejus demetebatur. Negabat enim Antonius decere à rege rationem eorum repoſci, quæ gessisset in imperio, ita enim ne regem quidem eum fore; atque par esse ut qui honorem ei dederint & potestatem tribuerint, ea *quam liberrime* uti sinant. Idem etiam Cleopatræ nequaquam convenire dicebat in factis principum esse curiosam. Hisce de rebus scripsit Herodes, necnon alios honores ei ab Antonio habitos memoravit, ut pro tribunali illi assideret, & quotidie conviviis ejus interesset, atque ista ab eo assequeretur, infenia licet atque ipsum incusante Cleopatra; quæ, regionis cupiditate petens atque contendens ut sibi regnum obveniret, modis omnibus studuerat ut eum è medio tolleret. Verum sibi æquum habenti Antonium nihil gravius jam exspectandum esse, sed brevi venturum, firmiore illius erga regnum resque suas fretum benevolentia, & Cleopatræ nullam amplius plus habendi spem reliquam esse; cum Antonius, vice eorum quæ postulaverat, Cœlen-Syriam ei dederit; atque adeo simul iratam lenierit feceritque ut à petitione regni Judææ desisteret.

Herodis literæ ad amicos suos de honoribus ipsi ab Antonio habitis.

9. His

[c] Καθὴ εἰς συνεχῆς ὁμιλίας] Sic *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) καθεξῆς συνεχῶς in *Editis Aliisque.*

[v] Γυναικείως] Τῶν γυναικῶν *Busb.* & *Epiphan.* Vulgata lectio bene ferri potest.

[x] Προσλαμβάνουσαι,] Προλαμβάνουσαι *Vat.*

[y] Αποκτείναι.] Αποκτένῃ *Busb.*

[z] Εἰάραξεν,] Ita *MSS.* ἐτάραξεν in *Editis.*

[a] Μάλισα ἢ] Μάλισα ἢ καὶ τὰς γ. *Vat.*

[b] Συμφυγεῖν τοῖς σημείοις] Προσφυγεῖν *Vat.*

[c] Ηγεμόνα Ιούλιον.] Ηγεμόνα ἐπὶ Ιούδα *Vat.*

[d] Παραχὴ] Ita *Busb.* παραχῆ in *Editis Aliisque.*

[e] Τόξεσθαι παντὸς ἠλπικέναι,] Τόξασθαι *Busb.*

[f] Τετυχηκόσιν αὐτοῖς] Οὖσιν pro τετυχηκόσιν habet *Busb.*

[g] Αφίκετο,] Αφίκετο τ φ. ὡ. καὶ τ προληφθέντων *Vat.*

[h] Πρὸς —— ἐδυνήθησαν.] Πρὸς τὴν ἐξ ἐκείνων θεραπείαν ἧττον ἐδυνήθησαν *Vat.* πρὸς τὴν ἐκείνων θεραπείαν ἧττον ἐδυνήθησαν *Busb.*

[i] Εξ ἐκείνων] *L. B.* ἐξ ἐκείνου.

[k] Μὴ πολυπραγμονεῖσθαι] Μὴ πολυπραγμονεῖν τὰ πρὸς τὰς ἀρχὰς συμφέρειν *Vat.*

[l] Συνθρονῶν ἐν ταῖς Δικαιώσεσιν,] Usitatius συνθακῶν. in *Busb.* & *Vat.* συνθρονῶν. HUDS. M. Antonio adsidens in conventu, seu disceptationibus Judiciorum h. e. pro tribunali. Sic Zonaras p. 237. A. συνεδρεύειν αὐτῷ ἐν ταῖς Δικαιώσεσι· SPANH.

[m] Καὶ τούτων] Καὶ τούτων ὅπως τυγχάνοι, χαλεπῆς *Vat.* καὶ ὅτι τούτων τυγχάνει, καὶ ταῦτα τ Κλεοπάτρας χαλεπῆς ὄσης αὐτῷ πρὸς Δικαιολὰς *Zonar.*

[n] Η, πόθῳ τ χώρας] Πόθῳ γὰρ τ χώρας (absque ἢ) in *Cod. Vat.*

[o] Εξαιτουμένη τὴν βασιλείαν] Εξαιτουμένη γὰρ αὐτῇ τὴν β. *Busb.*

[p] Επιβουλὴν σκοπὸν ποιεῖσθαι.] Ita *Busb. Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* in *reliquis* deest ἐπιβουλὴν. præterea ποιῆσαι pro ποιεῖσθαι habet (præter *L. B.* quoque) *Busb.*

Accusatio contra Josephum & Mariamnem instituta.

9. His literis allatis, ardor ille ad Romanos se recipiendi, tanquam mortuus esset *Herodes*, statim restinctus est. neque tamen non rescitum est illorum consilium. Nam postquam rex, deducto Antonio in Parthos proficiscente, in Judæam rediit, ejus soror Salome & mater ei protinus Alexandræ institutum declararunt: & insuper Salome contra maritum suum Josephum criminationem protulit, quod frequenter cum Mariamne consuetudinem habuerit. Ista autem hac de causa dicebat, quòd ei jampridem infensa erat, propterea quod inter earum contentiones, illa, plus justo fastidiosa, eis ignobilitatem exprobrabat. Herodes vero, qui in

Mariamne apud Herodem sese excusat, & cum eo in gratiam redit.

Mariamnem semper ardore flagrabat amatorio, statim turbatus est, & obtrectationis impatiens erat: verum semet cohibens, ne quid propter amorem temere committeret, vehementi affectu & æmulatione incitatus, Mariamnem seorsum interrogavit de congressibus cum Josepho. Sed ea jurante, & omnia quæ insontibus inesse solent ad sui purgationem allegante, regi paulatim persuadebatur, & ira sedabatur, vincente eum conjugis amore eousque ut sese excusaret, quòd iis quæ audierat credidisse videretur, ejusque modestiæ magnas gratias ageret, & singularem suum erga ipsam amorem & benevolentiam fateretur: denique, ut plerumque fit in amoribus, in lachrymas & mutuos complexus magno affectu evaserunt. Cum autem rex *id ageret ut* magis magisque ei fidem faceret, eamque ad ipsum redamandum pertraheret: *sane* non est amantis, inquit Mariamne, in mandatis dare, ut, si quid ipsi gravius accideret ab Antonio,

Postea ob verbum sibi elapsum in vitæ periculum venit.

ego una peream nihil commerita. Hoc elapso verbo, rex percussus eam statim de manibus dimittebat, & vociferabat, atque ipse sibi capillos vellebat: manifestum se dicens indicium habere Josephi cum ea consuetudinis. nunquam enim enunciaturum fuisse quæ seorsum audiisset, nisi magna illis apud se invicem fides fuisset. Sic affectus parum abfuit quin uxorem occideret. Illius autem amore victus, postquam se dolenter & ægre continuisset, hunc impetum reprimebat: veruntamen Jo-

Herodes Josephum necari jubet, & Alexandram in custodiam dat.

sephum, ne in conspectum quidem suum admissum, necari jussit; & Alexandram, tanquam omnium causam, in custodiam dedit.

θ'. Τούτων τ γραμμάτων ἀπενεχθέντων ἐπαύσατο μὲν ἐκείνης τῆς ὁρμῆς, ἦν ὡς ἀπολωλότ ἔσχον καταφυγεῖν ὅτι τὰς Ρωμαίας. ὁ μὴν ἔλαθεν αὐτῶν ἡ βουλή. ἀλλ' ἐπεὶ ἀναθαρσήσας ὁ βασιλεὺς Αντώνιον ὅτι Πάρθους εἰς τὴν Ιουδαίαν ὑπανέστρεψεν, [q] δῆτα μὲν ἥτε ἀδελφὴ Σαλώμη ἥ τε μήτηρ [r] αὐτῷ τὴν Αλεξάνδραν, ἀπεσήμηναν· ἡ δὲ Σαλώμη [s] καθ' ἁνδρὸς Ιωσήπου λόγον εἶπεν, ἐν Αλεξανδρείᾳ ποιοῦσα, καὶ τῇ Μαριάμμῃ συγγινόμενον Αντιπάτρῳ. ἔλεγε δὲ ταῦτα χαλεπῶς ἔχουσα πρὸς αὐτὸν ἐκ πλείονος, ὅτι κατὰ πᾶσαν διαφορὰς φρονήματι χρωμένη μείζονι, τοῦ ἐκείνων ἐξωνείδιζε δυσγένειαν. Ηρώδης δὲ θερμῶς ἀεὶ καὶ λίαν ἐρωτικῶς πρὸς τὴν Μαριάμμην ἔχων, δῆτα μὲν [t] ἐξεπιστάκητο, καὶ τὴν ζηλοτυπίαν οὐκ ἔφερεν· ὅτι κρατηθέντος δὲ, καὶ μή πως τι ποιήσαι διὰ τὸν ἔρωτα, σωτίνῃ τῷ πάθει τῷ ζήλῳ παροξυνόμενος, ἰδίᾳ τὴν Μαριάμμην ἀνέκρινεν ὑπὲρ τ πρὸς τ Ιώσηπον. ὑπομνυμένης δὲ ἐκείνης, καὶ πάνθ' ὅσα μηδὲν ἁμαρτήσῃ πρὸς ἀπολογίαν καταλογιζομένης, ἀνεπείθετο καὶ μικρὸν ὁ βασιλεὺς, καὶ μετέβαινεν ἐκ τ ὀργῆς [u] ἡπόμενος τ πρὸς τὴν γυναῖκα φιλοστοργίας, ὡς ὑπολογεῖσθαι πρὸς ὧν ἔδοξεν ἀκούσας πεπιστεύκέναι, καὶ πρὸς τῆς κοσμιότητος· αὐτῇ πολλὴν ὁμολογίαν χάριν, αὐτός τε ὅπως ἔχοι σοργῆς, καὶ εὐνοίας πρὸς αὐτὸν [x] ἀνωμολόγει· καὶ τάλας, ὡς ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς φιλεῖ, πρόσπτυον εἰς δάκρυα μὴ πολλῆς αἰτίας ἐμπεφυκότες ἀλλήλοις. ἀεὶ δὲ μᾶλλον καθ' [y] ἡσυχίαν ἐλκόμενος, καὶ ὅτι τὴν αὐτοῦ Διάθεσιν ἔλκοντος· ὁ φιλῶν, εἶπεν ἡ Μαριάμμη, τὸ καθ' ἡσυχίαν, εἰ πάσχοι τι χαλεπὸν ὑπ' Αντωνίου [z] κἀμὲ συναπολέσθαι τὴν ἀδενὸς αἰτίαν. ταῦτα [a] προσαγορεύσασα λόγου, ἐξέπληξεν ὁ βασιλεὺς, καὶ τὸν μὲν ἐκ τ χειρῶν αὐτὴν ἀφῆκεν, ἐβόα δὲ, [b] καὶ τ αὐτοῦ τριχῶν αὐτὸς ἐδράξατο, πρόφασιν [c] φόβου ἔχων τῆς πρὸς Ιωσήπου πρὸς αὐτὴν κοινωνίας λέγων. ὁ γὰρ ἂν ἐξειπεῖν ἃ κατ' ἰδίαν ἤκουσεν, μὴ μεγάλης αὐτοῖς πίστεως [d] ἐγγεγυημένης. ἔτως δὲ ἔχων, ὀλίγου μὲν ἀπέκτεινε τὴν γυναῖκα. νικώμενος δὲ τῷ πρὸς αὐτὴν ἔρωτι, [e] ταύτῃ μὲν τὴν ὀργὴν ἐκράτησεν, ἑαυτῷ διακαρτερήσας ὀδυνηρῶς καὶ δυσχερῶς· [f] τ μέν τοι Ιώσηπον βραδὺ εἰς ὄψιν ἐλθόντα διαχρήσασθαι προσέταξεν· καὶ τὴν Αλεξάνδραν, ὡς ἁπάντων θρασυτάτην, δήσας ἐφύλαττεν.

CAP. IV.

Quomodo Cleopatra, cum partem Judææ & Arabiæ ab Antonio impetrasset, in Judæam venit: utque Herodes, ipsam large muneratus, ad Ægyptum deducit.

Cleopatræ insana avaritia.

INterea autem turbatum est in Syria, Cleopatra non desinente Antonium incitare, ut vicinos omnes *bello* adoriretur. illi enim persuadebat, ut auferens cuique suam dynastiam ipsi *eam* donaret: multumque *apud eum gratia* valuit, quod is amore illius vehementer ardebat. cumque natura esset alieni appetens, nihil utcunque injustum intentatum reliquit, ut quæ fratrem quindecim annos natum, quem sibi in regnum successurum norit, ve-

ΚΕΦ. δ'.

Ως Κλεοπάτρα, τ Ιουδαίας τε καὶ τῆς Αραβίας μέρη τινὰ παρ' Αντωνίου λαβοῦσα, εἰς Ιουδαίαν ἀφικνεῖτο· καὶ ὡς Ηρώδης, αὐτῇ πολλοῖς δωρούμενος, ἐπ' Αἰγύπτου προπέμπει.

ΕΝ δ τούτῳ καὶ τὰ περὶ τὴν Συρίαν παρεσκεύαζεν, οὐκ ἀνιεῖσα τῆς Κλεοπάτρας τ Αντώνιον μὴ πᾶσιν ὁπλίζειν. ἔπειθε γὰρ ἀφαιρούμενον ἑκάστων τὰς δυναστείας αὐτῇ διδόναι. καὶ πλεῖστον ἴσχυεν ἐκ τῆς ἐκείνου πρὸς αὐτὴν ἐπιθυμίας. φύσει δὲ πλεονεξίας χαίρουσα, πλεονεξίας οὐδὲν ἔλιπε, τὸν μὲν ἀδελφὸν, ᾧ τὴν βασιλείαν ἤδει γνησομένην, προαναιρεθῆναι φαρμάκοις, πεντεκαιδέκατον ἔτος ἔχοντα· τὴν δ' ἀ-

q Εὐθὺ] Ita MS. quoque *Lugd. Bat.* & mox ipse Josephus, ne quis cogitet ἀῦθις esse reponendum. HAV.

r Αὐτῷ τὴν Διάνοιαν,] Αὐτῶν *Busb.* & *Vat.* & mox ἀπεσήμαναν.

s Κατ' ἀνδρὸς] Κατὰ τ ἀνδρὸς *Busb.* κ τἀνδρὸς *Vat.*

t Ἐξεπιστάκητο,] Ἐξεπιστατήκει *Busb.*

u Ἡπώμενος] Ἡττώμενος τῇ π. τ. γ. φιλοστοργίᾳ *Busb.* & *Vat.* Verum cum infra cap. iv. §. 1. post τὸ μὲν ὅλον, ἡττώμενος τ γυναικὸς exstet in libris omnibus, vulgatam lectionem retinendam censui.

x Ανωμολόγει] Ἀνθωμολογεῖτο *Busb.* ἀνωμολογεῖτο *Vat.*

y Ἡσυχίαν,] Sic *Busb.* & *Vat.* nec aliter legisse visus est *Epiphan.* ἀπισχνούσης nullo plane sensu in *Editis.*

z Κἀμὲ συναπολέσθαι] Κἀμὲ ὧν ἀπολέσθαι *Vat.*

a Προσαγορεύσασα] *L. B.* προσπεσοῦσα.

b Καὶ τ αὐτοῦ τριχῶν] Καὶ τ αὐτὸς ἑαυτοῦ τριχῶν ἐδράξατο *Vat.*

c Φόβου] Julian. Orat. II. p. 52. C. καὶ τὸ φόβου τὸ σεσιῶθαι· φοβέομαι, κλέπτω *Hesychius.* SPANH.

d Ἐγγεγυημένης] Ἐγχυομένης *Vat.* & *Busb.* HUDS. F. ἐγγεγυημένης. SPANH.

e Ταύτῃ μὲν τῇ ὀργῇ] *L. B.* ταύτης μὲν τ ὀργῆς. Utrumque dicitur; sed malo Lect. Vulg. ob secundum casum mox sequentem. HAV.

f Τὸν μὲν —— προσέταξεν·] Confer infr. c. 7. §. 9. SPANH.

g Δὲ] *Gen.* δὴ.

h Ac-

δ' ἀδελφὴν [h] Ἀρσινόην ἱκετεύσασαν ἐν Ἐφέσῳ [i] πρὸς τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἀποκτεῖναι δι' Ἀντωνίου. χρημάτων [k] μὲν γὰρ ἕνεκεν, εἴπερ μόνον ἐλπὶς εἴη, καὶ ναοὶ καὶ τάφοι [l] περιωμόθησαν, οὐδ' ἱερὸς πνὶ οὕτως αὐλὴ δόξαν ὡς μὴ [m] διαφορηθῆναι τὸν ἐν αὐτῷ κόσμον, οὔτε βεβήλου, μὴ πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἀπηγορευμένων παθόντος, εἰ μέλλοι μόνον [n] πρὸς ὑπερβολὴν τῆς τῶν ἀδικούντων πλεονεξίας. τὸ δ' ὅλον οὐδὲν αὔταρκες ἦν γυναικὶ [o] πολυτελεῖ καὶ δουλευούσῃ τῆς ἐπιθυμίας, μὴ καὶ τὰ πάντα πρὸς τὴν ἐπίνοιαν ἐνδεῖν ὧν ἐσπουδάκει. Διὸ ταῦτα καὶ τὸν Ἀντώνιον [p] ἠπείγετο ἀεὶ τὰ τῶν ἄλλων ἀφαιρουμένου αὐτῇ χαρίζεσθαι· καὶ διέβαινε σὺν ἐκείνῳ τὴν Συρίαν ἐπενόει κτῆμα ποιήσασθαι. [q] Λυσανίαν μὲν οὖν τὸν Πτολεμαίου Πάρθοις αἰτιασαμένη τοῖς πράγμασιν ἐπάγει, ἀποκτίννυσιν· ἣν ἐξ ἧς παρ' Ἀντωνίου τύχοι Ἰουδαίαν καὶ τὴν τῶν Ἀράβων, ἀξιοῦσα τοὺς βασιλεύοντας [r] αὐτὸν ἀφελέσθαι. τῷ δ' Ἀντωνίῳ τὸ μὲν ὅλον ἡττᾶσθαι συνέβαινε τῆς γυναικὸς, ὡς μὴ μόνον ἐκ τῆς ὁμιλίας, ἀλλὰ καὶ φαρμάκοις δοκεῖν ὑπακούειν εἰς ὅ, τι ἂν ἐκείνη [s] θέλῃ. τὸ μέντοι φανὲς τῆς ἀδικίας [t] ἐξεδυσώπει, μὴ μέχρι [v] τοσούτου κατήκοον γιγόμενον ὥστε μεγίστοις ἁμαρτάνειν. ἵν' οὖν μηδ' [x] ὀργισθῇ παντάπασι, μηδ' ὅσα προσέταττεν ἐκείνη διαπραξάμενος [y] ἐκ φανερᾶς δόξῃ κακὸς, μέρη τῆς χώρας ἐκάπρου παρελόμενος, τὰπὶς αὐτὴν ἐδωρήσατο. ἐδίδου δὲ καὶ [z] τὰς ἐντὸς Ἐλευθέρου ποταμοῦ πόλεις ἄχρις Αἰγύπτου, χωρὶς Τύρου καὶ Σιδῶνος, ἐκ προγόνων εἰδὼς ἐλευθέρας, πολλὰ λιπαρούσης αὐτῆς δοθῆναι.

β'. Τούτων ἡ Κλεοπάτρα τυχοῦσα, καὶ ἀποπέμψαντος μέχρις Εὐφράτου τὸν Ἀντώνιον, ἐπ' Ἀρμενίαν στρατεύοντα, [a] ἀνέστρεψε, καὶ γενομένη μὲν ἐν Ἀπαμείᾳ καὶ Δαμασκῷ, παρῆλθε δὲ καὶ εἰς τὴν Ἰουδαίαν· Ἡρῴδου συντυχόντος αὐτῇ, καὶ τῆς τε Ἀραβίας τὰ δοθέντα καὶ τὰς περὶ τὴν Ἱεριχουντα φοίνικας Ἡρῴδου μισθωσαμένου. [b] Φέρει δ' ἡ χώρα τὸ βάλσαμον, ὃ τιμιώτατόν τῶν ἐκεῖ, καὶ οὐδαμοῦ μόνοις φύεται, τόν τε φοίνικα πολλὴν καὶ καλόν. ἐν τούτοις οὖσα, καὶ παλαίου αὐτῆς σωτηρίας [c] περὶ τὸν Ἡρῴδην γενομένης, διεπείρατο εἰς συνουσίαν ἐλθεῖν τῷ βασιλεῖ, φύσει μὲν ἀπερακαλύπτως ταῖς ἐντεῦθεν ἡδοναῖς χρωμένη, σπάνει δέ τινι καὶ παθοῦσα πρὸς αὐτὸν ἐρωτικὸν, ἢ καὶ τὸ πιθανώτερον ἐνέδρας δεχθὲν τῷ [d] ἐπ' αὐτῷ γενησομένῳ ὕβρεν ὑποκαταστορέσασα. τὸ δὲ σύμπαν ἐξ ἐπιθυμίας ἡττᾶσθαι διέφαινεν. Ἡρῴδης δὲ καὶ πάλαι μὲν οὐκ εὔνους ἦν τῇ Κλεοπάτρᾳ, χαλεπῶς εἰς ἅπαντας ἐπισκήπτων, τότε δὲ καὶ μισεῖν ἀξιῶν εἰ δι' ἀσέλγειαν εἰς τὸ σῶμα, καὶ [e] φθόνῳ πικρούμενον, εἰ συνεδρεύσας τοιούτοις [f] ἐγχειρῶν, τοὺς μὲν λόγους αὐτῆς διεκρούσατο, [g] βουλὴν δ' ἐποιήσατο σὺν τοῖς φίλοις, ὑποχείριον ἔχων ἀποκτεῖναι. πολλῶν γὰρ ἀπαλλάξειν κακῶν ἅπαντας οἷς ἐγίνετό τι ἤδη χαλεπὴ καὶ ὑποπτοκόπτη· τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ

neno pridem ſuſtulerat; & ſororem Arſinoën, Epheſi in templo Dianæ ſupplicem, ope Antonii interfecerat. Nam pecuniarum quidem gratia, ſicubi vel minima ejus ſpes affulgeret, & templa & ſepulchra violata erant: nec quis locus ſacer adeo à violentia tutus exiſtimatus, quem non ſuis ornamentis ſpoliavit, nec profanus qui non paſſus eſt quodcunque fieri nefas eſſet, ſi vel tantillum faceret conferretque ad injuſtam alieni cupidinem. ad ſummam nihil ſatis erat mulieri ſumptuoſæ atque cupiditatibus ſervienti, quo minus omnia ei deeſſe viderentur, quorum ſtudio teneretur. Quamobrem & Antonium continuo *illa* ſolicitabat, ut aliis ablata ipſi largiretur; atque inter obeundum cum eo Syriam, eam in poſſeſſionem ſuam redigere cogitabat. Et Lyſaniam quidem Ptolemæi *filium*, ipſum criminata Parthos ad res turbandas adducere, interficit: flagitabatque ab Antonio Judæam & Arabiam, *ipſum* orans ut à regibus, qui eas teneret, auferret. Conficebat autem ut Antonius omnino victus mulieri cederet, adeo ut non ſolum quod cum ea conſuefceret, ſed faſcinatione quadam impelli videretur ad obtemperandum ei quouſque ipſa voluerit. veruntamen manifeſtæ injuriæ verecundia ipſum inhibuit, ne in omnibus voluntati ejus obſequendo in maximis offenderet. Ne itaque *poſtulanti* prorſus recuſaret, neve quæcunque ipſa imperaret faciendo palam iniquus videretur, abſtulit ab utroque eorum regionis partem, eamque Cleopatræ tribuit: eique etiam urbes dedit, quæ ſunt intra Eleutherum flumen uſque in Ægyptum, exceptis Tyro & Sidone, quod eas antiquitus liberas eſſe ſciret, licet illa ut ſibi darentur multum flagitante.

Arſinoën ſororem interfecit.

Cleopatra Lyſaniæ necem machinatur.

Arabiæ & Judæa partem ab Antonio impetrat.

V. *Cleopatræ in Judæam adventus.*

2. Cleopatra his impetratis, & Antonio, qui in Armeniam expeditionem faciebat, uſque ad Euphratem deducto, reverſa eſt, & Apamiam Damaſcumque venit, & in Judæam proceſſit; Herode ipſam conveniente, atque Arabiæ partem ei datam redimente, necnon proventum agri Hierichuntis. regio enim illa balſamum fert, rem ejus loci pretioſiſſimam, & nuſquam alibi provenientem; itemque palmas multas, eaſque pulchras. Ibi dum illa moratur, & cum Herode magnum commercium habet, tentabat cum rege rem habere, utens, ut natura ejus ferebat, inverecunde voluptatibus, quæ illic eſſent, & forſan etiam illius amore capta, aut, quod veriſimilius, clam id agens, ut ex ſtupro quod ab illo paſſura eſſet, inſidiarum occaſionem nanciſceretur. Summâ autem, amore irretitam eſſe præ ſe ferebat. At Herodes, qui jampridem parum benevolo erat in Cleopatram animo, intelligens in omnes moleſtam eſſe, inſuper & tunc, ſi ex effrenata libidine eò devenerit, dignam judicans quam odio haberet, & anteverteret ab ipſa pœnas ſumendo, ſi ex inſidiis ad hujuſmodi aliquid aggrederetur, ejus ſermonem à ſe repulit, & cum amicis conſultavit, utrum eam cum poſſet occidere deberet. malis enim multis omnes *ſe* liberaturum eſſe, quibus & jam moleſta fuit ac porro futura ſit, magnoque Antonii etiam commodo hoc ipſum fa-

Balſamum in agro Hierichuntino.

Herodi in animo erat Cleopatram necare.

ctu-

h Ἀρσινόην —— Ἀντωνίου.] Arſinoën apud Miletum, Dianæ Leucophrynes ſupplicem, immiſſis perculſoribus ab Antonio ſublatam, narrat *Appianus*, lib. 5. p. 676.

i Πρὸς τὸ τῆς Ἀρτέμιδος] *L. B.* πρὸς τῷ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερῷ.

k Μὲν] Abeſt à *L. B.*

l Περιωμόθησαν,] Eo modo *MSS.* περιωμόθησαν in *Editis.*

m Παρεφορήθη] *L. B.* διαφορηθῆναι.

n Πρὸς ὑπερβολὴν) *L. B.* εἰς ὑπερβολὴν.

o Πολυτελεῖ,] Πολυτελεῖ, ἐπιθυμίας τε δουλεύουσῃ *Busb.*

p Ἠπείγετο ἀεὶ] Ita cum *Cod. Busb.* in *Editis Aliisque* ἐπῆγεν ἀεί τε, dein mox Λυσανίαν μὲν τὸν & poſt κτίσιν.

q Λυσανίαν] *Sc.* Lyſaniam, Ptolemæi Mennæi filium, Chalcidis & Iturææ regem.

r Αὐτὸν] *L. B.* αὐτῶν. forte melius. HAV.

s Θέλῃ.] *L. B.* θέλῃ.

t Ἐξεδυσώπει,] Δυσωπύμενος *Zonaras p.* 237. D. SPANH.

v Τοσούτου κατήκοον] Aut μέχρι τοσούτου (cum *Vat.*) aut μέχρι τοσοῦδε (cum *Busb.*) legendum. perperam μέχρι τοσοῦτον in *Editis.*

x Ὀργισθῇ] *L. B.* ἀπιθείη.

y Ἐκ φανερᾶς] Εἰς τὸμφανὲς *Busb.*

z Τὰς ἐντὸς Ἐλευθέρου ποταμοῦ πόλεις] Conf. ſupr. lib. 13. c. 4. §. 4. & alibi. lib. 1. c. 18. §. 5. SPANH.

a Ἀνέστρεψε.] *L. B.* ἀνέστρεφε.

b Φέρει δ' —— φύεται,] Conf. alibi. lib. 1. c. 6. §. 6. SPANH.

c Περὶ τὸν Ἡρῴδου γενομένης,] Πρὸς τὸν Ἡρῴδου γενομένης *Busb.*

d Ἐπ' αὐτῷ] Ἐπ' αὐτῇ *Busb.* & *Vat.*

e Φθόνῳ] *L. B.* ὀφθῶν.

f Ἐγχειρῶν,] Lege ἐγχειροῖν. COCC.

g Βουλὴν δ' ἐποιήσατο] Βουλὴν δ' ἐποιεῖτο *Busb.*

Ab ea re amici eum avertunt.

cturum, quandoquidem nec ei ſe fidelem præſtitura eſſet,* ſi unquam opportunum & utile ei foret ut ita ſe gereret. Cum hæc vellet, *ab incepto eum* prohibuerunt amici, primum quidem ſuggerendo, ei haud convenire, dum in rebus majoribus occuparetur, manifeſtum adire diſcrimen; deinde urgendo & obſecrando, ne quid temere ageret. non enim *hoc* laturum Antonium, licet ipſi perſpicuum foret magno id ei eſſe emolumento: immo & amorem ipſi magis accendet, quod vi & ex inſidiis ea orbari exiſtimaretur, nec aliquid adeſſe quod in commodam excuſationem afferri poſſet, cum & mulierem adortus fuerit dignitate omnium illius ævi eminentiſſimam, & utilitas, ſi qua eſſe putaretur, cum audacia & amoris illius reprehenſione conjuncta videatur. Ex quibus manifeſtum, regnum ipſius & domum malis impletum iri magnis & non deſituris: cum nihil vetet, quin amoliendo peccatum, ad quod ipſa eum alliciat, opportunitate commode & decenter utatur. Illa ad eum abſterrendum dicentes, & periculum ex veriſimilibus repræſentantes, illius impetum conatumque cohibuerunt. Adeoque ille, cum Cleopatram muneribus demulſiſſet, ad Ægyptum eam deduxit.

Herodes Cleopatram ad Ægyptum deducit.

Armenia ab Antonio debellata.

Artabazes.

Artaxias.

Tigranes.

3. Antonius autem, Armenia ſubjugata, Artabazem Tigranis filium, cum filiis ejus & ſatrapis, vinctum in Ægyptum mittit; eoſque dono dedit Cleopatræ, & regni etiam ornamenta omnia quæ ex eo ceperat. Armeniæ vero regno potitus eſt Artaxias filiorum illius natu maximus, qui tunc fuga dilapſus eſt. Quem cum Archelaus & Nero Cæſar ejeciſſent, Tigranem juniorem ipſius fratrem in regnum reducebant. Et hæc quidem poſtea contigerunt.

Arabes in tributo pendendo mala fide agunt.

4. Quod autem ad vectigalia attinebat, *Cleopatræ* ob datam *ei* ab Antonio regionem pendenda, ea rite ſolvebat Herodes; parum tutum exiſtimans, Cleopatræ cauſam odii dare. At Arabs, cum Herodes pecuniam ab ipſo exigendam recepiſſet, quippe qui pro eo ſpopondiſſet, aliquandiu ducenta illa talenta ei ſolvit; ſed poſtea pravus tarduſque ad penſiones factus eſt: quod ſi quam partem ægre ſolvebat, ne id quidem ſine fraudatione faciebat.

Αντωνίῳ λυσιτελήσειν, οὐδ' ἐκείνῳ πιστῆς ἐσομένης, εἴ τις αὐτὸν καιρὸς ἡ χρεία καταλάβῃ, τοιούτων δεησόμενον. τοῦτα βουλόμενον ἐκώλυον οἱ φίλοι, πρῶτον μὲν διδάσκοντες ὡς οὐκ ἄξιον μείζω πράττοντα [h] κίνδυνον φανερώτατον ἀναλαμβάνειν, ἐγκείμενοι ἢ καὶ δεόμενοι μηδὲν ἐκ περιτειχίας ἐπιτηδεύειν. οὐ γὰρ ἀναχέσθαι τὸν Αντώνιον, οὐ δ' εἰ σφόδρα τις αὐτῷ τὸ συμφέρον σήσαι πρὸ τῶν ὀμμάτων· τόν τε γὰρ ἔρωτα μᾶλλον ὑποκαυσεῖ, τὸ δοκεῖν βίᾳ [i] καὶ κατ' ἐπιβουλὴν αὐτὸν αὐτῆς στέρεσθαι, μέτριόν τε οὐδὲν εἰς τὴν ἀπολογίαν [k] φαίνεσθαι, ἅ μὲν ἐπιχειρήματα εἰς γυναῖκα γεγυμνένα, μέγιστον ἀξίωμα τῶν κατ' ἐκεῖνον ἐσχηκυῖαν τ' χρόνον, τῆς δ' ὠφελείας, εἰ καὶ ταύτην τις οἰηθείη, σὺν αὐθαδείᾳ καὶ καταγνώσει τ' ἐκείνης ἀληθείσης φανερμένης. ἐξ ὧν οὐκ ἀδηλον ὡς μεγάλων καὶ ἀπύστων κακῶν ἀναπλησθήσεται τὰ περὶ τὴν ἀρχὴν αὖτ' καὶ τὸ γν, ἐξὸν, ἀποκρυσάμενον τὴν ἁμαρτίαν εἰς ἐκείνη μεταλαβεῖν, θέσθαι τ' καιρὸν ἐυχημόνως. τοιαῦτα δεδιττόμενοι καὶ τὸ κινδυνῶδες [l] ἐξ εἰκότων ἐναργῶς δηλοῦντες, ἐπέσχον αὐτὸν τ' [m] ἐπιχειρήσεως. ὁ δ' τὴν Κλεοπάτραν δωρεᾶς θεραπεύσας ἐπ' Αἰγύπτῳ πέμψεν.

γ'. Αντώνιος δ', τὴν Αρμενίαν [n] καταλαβών, [o] Αρταβάζην τ' Τιγράνου, [p] σὺν τοῖς παισὶ καὶ σατράπαις, δέσμιον εἰς Αἴγυπτον ἀπέπεμψε, δωρούμενος τούτοις τὴν Κλεοπάτραν, καὶ τῷ παντὶ κόσμῳ τ' βασιλείας ὃν ἐξ αὐτῆς ἔλαβεν. Αρμενίας δ' ἐβασίλευσεν [q] Αρταξίας ὁ πρεσβύτατος τ' ἐκείνου παίδων, ἀφεστὰς ἐν τῷ τότε. καὶ τοῦτον Αρχέλαος & Νέρων Καῖσαρ ἐκβαλόντες, [r] Τιγράνην τ' νεώτερον ἀδελφὸν ὄντα τὴν βασιλείαν κατήγαγον. ταῦτα μὲν οὖν ὕστερον.

δ'. Περὶ δὲ τὰς φόρους ὃς ἔδει τελεῖν, τ' ὑπ' Αντωνίου δοθείσης χώρας, ὁ μὲν Ηρώδης δικαίως, οὐκ ἀσφαλὲς ἡγούμενος δόναι τῇ Κλεοπάτρᾳ μίσους αἰτίαν. ὁ δ' Αραψ, Ηρώδου τὸν φόρον [s] ἐπιδεξαμένου, χρόνον μέν τινα παρεῖχεν ἐκείνῳ τὰ δράκοντα τάλαντα· μὴ ταῦτα δὲ κακοήθης ὢν & βραδὺς εἰς τὰς [t] ἀποδόσεις, καὶ μόλις εἰ καὶ μέρη τινὰ ἀφλύσθεν, ὅτε ταῦτα διδόναι δοκῶν ἀζημίως.

VI. CAP. V.

Quomodo Herodes bellum Arabi inferebat, & multis præliis factis tandem victoriam reportat, atque in gentis dominum ab Arabibus acceptus eſt. Deque magno terræ motu.

ΚΕΦ. ε'.

Ως Ηρώδης ἐχώρησε κατ' Αραβας, καὶ συμβολὰς πολλάκις τελευταίον νικᾷ, καὶ πρεσβεύεται δ' ἔθνους ὑπὸ τ' Αράβων ἥρθη. Περί τε σεισμὸν μεγάλου.

Herodes cogitat de Auxilio ad Antonium mittendo in Actium.

HErodes autem, cum *Arabs* improbe & inique ageret, tandemque officio aliquo fungi nollet juſto & debito, in eo erat ut armis illum perſequeretur, ſed rem diſtulit ob bellum inter Romanos ortum. Cum enim exſpectaretur pugna Actiaca, quæ in centeſimam & octogeſimam ſeptimam Olympiadem incidit, Cæſar quidem cum Antonio de ſumma rerum decertaturus erat: Herodes vero (qui regionem probe cultam jamdiu teneret, &

Ηρώδης δ', τοῦτον τ' τρόπον ἀγνωμονούμενος τελευταῖον οὐδὲν ἔτι τ' δικαίων ποιεῖν ἐθέλοντος, εἶχε μὲν ὡς ἐπελευσόμενος, [v] πρεσβεσμία δ' ἐχρήσατο [x] Ρωμαϊκῷ πολέμῳ. τ' γὰρ ἐπ' Ακτίῳ μάχης προσδοκωμένης, ἐν ᾗπερ [y] τ' ἑβδόμης & ὀγδοηκοστῆς & ἑκατοστῆς Ολυμπιάδος γενέσθαι συνέβη, Καῖσαρ μὲν Αντωνίῳ περὶ τ' ὅλων ἔμελλεν ἀγωνιεῖσθαι πραγμάτων· Ηρώδης δ' & [z] τ' χώρας βεβαίως μενούσης αὖτῷ πολλῷ

* *Si unquam opportunum & utile ei foret ut ita ſe gereret.*] *Vel*, ſi quod tempus inciderit (*vel* res in eo loco eſſent) ut illius officio opus haberet.

h Κινδυνον] *L. B.* κινδύνων τ.

i Καὶ κατ' ἐπιβουλὴν] Illud καὶ è *MSS.*

k Φαίνεσθαι,] *L. B.* Φανεῖσθαι.

l Ἐξ εἰκότων] Ita *Busb.* & *Epiphan.* ἐξ εἰκότος in *reliquis.*

m Ἐπιγχειρήσεως.] Ἐπιχειρήσεως *Vat.* & *L. B.*

n Καταλαβὼν,] Παραλαβὼν *Busb.*

o Αρταβάζην τ' Τιγράνου,] Aliis *Artavaſdes* dicitur, *Oroſio* vero *Arabanes.* Vide *Uſſerium* in *Annalibus* V. T. p. 441. *Edit. Lond.*

p Σὺν τοῖς παισὶ καὶ σατράπαις,] Ita *Busb.* σὺν τοῖς παισὶ σατράπαις in *aliis.* Forſan σὺν τοῖς πᾶσι σατράπαις. HUDS. Id etiam innuitur in *Margine L. B.* cui adſcribitur plane eadem lectio. HAV.

q Αρταξίας] Hunc paterno nomine *Artabazem* appellat *Dio*, lib. 54. p. 526.

r Τιγράνην τ' νεώτερον] A *Velleio* patris nomine *Artavaſdes* dicitur, ab aliis vero *Tigranes.* Adi *Lipſium* ad *Taciti* Annales l. 2. c. & ad *Vellejum*, ut & *Uſſerium* p. 510.

s Επιδεξαμένου,] Επιδειξαμένου *Busb.*

t Αποδόσεις,] Sic *MSS.* δόσεις in *Editis.*

v Πρεσβεσμία] Πρεσβεσμία pro *dilatione* accipio cum *Epiphanio* hîc loci: nonnihil favente *Vet. Gloſſario.* atque eundem ſenſum voci tribuit *Valeſius* ad *Euſebium* in *Hiſt. Eccl.* l. 9. c. 10. id quod me monuit Cl. *Lowthius.*

x Ρωμαϊνῷ πολέμῳ.] Τῷ Ρωμαϊνῷ π. *Busb.*

y Τῆς ἑβδόμης καὶ ὀγδοηκοστῆς] *L. B.* ἑβδόμης καὶ εἰκοστῆς πρὸς ταῖς ἑκατόν.

z Τῆς χώρας βεβότα] Conf. ſupr. lib. 9. c. 10. §. 3. SPANH.

a Κα-

λω ἤδη χρόνον, καὶ πρεσβῶν τε δωρεῶν ἀρημένων, Ἀντωνίῳ συμμαχίαν [a] κατέλεξεν, [b] ἐπιμελέστατος τῆς ἀσφαλείας χρησάμενος. Ἀντώνιος δ', τὸ μὲν σκέψασθαι τὰ τῆς συμμαχίας οὐδὲν ἔφη δεῖσθαι, τὸν δ' Ἄραβα, καὶ γὰρ ἠκηκοέναι ἀδικά τε αὐτοῦ καὶ τὸ Κλεοπάτρας τῆς ἀπιστίαν, ἐπεξελθεῖν προστάττει. [c] ἦν γὰρ ἡ Κλεοπάτρα τοῦτο, λυσιπλεῖν αὐτῇ τὸ ἕτερον τῶν ἀρχόντων κακῶς πάσχειν ἡγουμένη. τούτων αὐτῷ περὶ Ἀντωνίου λεχθέντων, ἀναστρέψας Ἡρῴδης συνεῖχε τὸ στράτευμα, [d] ὡς δόξοις εἰς τὴν Ἀραβίαν [e] ἐμβαλῶν. καὶ ἀσκησάμενος ἱππικῷ καὶ πεζῇ δυνάμει, εἰς [f] Διόσπολιν ἀφικνεῖται, τὸν Ἀράβων συναντήσων· ὁ γὰρ ἐλελήθει τὰ περὶ τὸν πόλεμον αὐτούς· καὶ μάχης καρτερᾶς γενομένης, ἐκράτησαν οἱ Ἰουδαῖοι. μετὰ δὲ ταῦτα πολλὴ στρατιὰ τῶν Ἀράβων [g] εἰς Κανὰ συνῆλθε, χωρίον δέ ἐστι τοῦτο τῆς Κοίλης Συρίας. Ἡρῴδης δὲ προπαρασκευασμένος, ἦκεν ἄγων ἐπ' αὐτοὺς τὸ πλεῖστον ἧς εἶχεν δυνάμεως· καὶ πλησιάσας τῇ [h] Κανὰ στρατοπεδεύεσθαι διεγνώκει, χάρακά τε βαλλόμενος ἐξ ὑπαίθρου τῆς μάχης ὑπενόησεν. ταῦτα δὲ αὐτοῦ διατάττοντος, ἐβόα τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων, παρελθεῖν τὸν τοῦτον, ἄγειν ἐπὶ τοὺς Ἄραβας. ὥρμητο δὲ καὶ τῷ σωτηρίαν πίστιν καλῶς, καὶ τὴν προθυμίαν ἄμεινον ἐχόντων ὅσοι τὴν πρώτην μάχην νενικήκεσαν, οὐδὲ εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ὑπερέβαλλον τοὺς πολεμίους. θορυβουμένων δὲ καὶ πάσαν ὑποδεικνυμένων ταραχήν, ἐγνω τῇ προθυμίᾳ τοῦ πλήθους ὁ βασιλεὺς ἀποχρήσασθαι· καὶ προφθάνων ὡς ὁ λελείψεσθαι τὸν ἐκείνων ἀρετῆς, [i] πρῶτος ἐν τοῖς ὅπλοις ἡγήσατο, πάντων κατ' οἰκείαν [k] τάξιν συναγελασθησάντων. ἔκπληξις δὲ δεινὸς ἐμπίπτει τοῖς Ἄραψιν. ἀνύσαντες γὰρ εἰς ὀλίγον, ὡς ἐώρων ἀμάχους ὄντας, καὶ μεσοῦς φρονήματος, ἔφυγον οἱ πλείους σκληναντες· κἂν διεφθάρησαν, εἰ μὴ [m] Ἀθηνίων κακώσαντος Ἡρῴδῃ τοὺς Ἰουδαίους. ὅτε γὰρ ὢν στρατηγὸς μὲν Κλεοπάτρας ἐπὶ τοῦ ἐκεῖ, [n] διάφορος ἦν Ἡρῴδῃ, τὸ μέλλον οὐκ ἀπαρασκεύως ἐσκόπει, ὁρασάντων μέν τι λαμπρὸν τοὺς Ἄραβας ἐγνωκὼς ἡσυχίαν ἄγειν, [o] ἡττωμένων δέ, ὁ καὶ συνέβη, τοῖς ἀπὸ τῆς χώρας συνελαυνόμενος [p] τοῖς οἰκείοις [q] παρεσκευασμένος ἐπιπεσεῖσθαι τοῖς Ἰουδαίοις. καὶ τότε κεκμηκότι τε [r] νικᾶν οἰομένοις ἀπροσδοκήτως ἐπιπεσὼν, πολὺν ἐποίει φόνον. τάς τε γὰρ προθυμίας εἰς τοὺς ὁμολογουμένους ἐχθροὺς ἐκδαπανήσαντες Ἰουδαῖοι, καὶ τῷ νικᾶν ἐπ' ἀδείας χρώμενοι, ταχὺ τοῦ ἐπιχειροῦντος ἡττῶντο καὶ πολλὰς ἐλάμβανον πληγὰς ἐν χωρίοις [s] ἀφίπποις καὶ πετρώδεσιν, ὧν πλεῖον τὸν ἐμπόδιον εἶχον οἱ τὸν ἐπὶ θησιν ποιησάμενοι. κακῶς δὲ πασχόντων, οἵ τε Ἄραβες [t] αὐτοὺς ἀνειλήφεσαν, καὶ πάλιν ἀναστρέψαντες [t] ἔκτεινον ἤδη πεφευγότας. ἐγίνοντο δὲ πανταχόθεν κτεινυμένων ἀπώλειαι· καὶ τῶν Ἀραβιτῶν [v] οἱ πολλοὶ συνέφυγον εἰς τὸ στρατόπεδον. ὁ δὲ βασιλεὺς Ἡρῴδης, ἀπεγνωκὼς τὰ κατὰ τὸν μάχην, ἀφιππάζεται βοήθειαν ἄξων. [x] οὐ μὲν διέφθη καὶ περὶ ἑσπέραν ἐπαρκεῖν· ἀλλὰ τὸ μὲν στρατόπεδον ἥλω τῶν Ἰουδαίων. οἱ δὲ Ἄραβες οὐ μετρίως εὐτυχήκεσαν ἐκ τοῦ παραλόγου, νίκῃ τε οὐ τελείᾳ ἀποδέησαν ἀνθληφότες, καὶ πολλῷ τῶν ἑαυτῶν ἀφῃρημένοι δυνάμεων. τὸν-

magnos reditus atque opes quæsiviſſet) delectum habuit, apparatu accuratiſſimo, ut Antonio ferret auxilium. Verum Antonius ejus ſe ſubſidio egere negavit; eique mandavit ut Arabem (cujus perfidiam tum ab ipſo Herode, tum à Cleopatra, audiviſſet) *bello* adoriretur. Hoc enim volebat Cleopatra, ut quæ exiſtimaret è re ſua eſſe, ut alter alterum læderent. Cum hæc ei relata fuiſſent ab Antonio, reverſus Herodes exercitum retinuit, ut qui mox invaſurus eſſet Arabiam. Cumque equeſtres pedeſtreſque copias paraſſet, ad Dioſpolim pervenit, eò Arabibus illi obviam venientibus: (non enim eos latuit hæc expeditio) magnoque commiſſo prælio, Judæi victores evaſerunt. Poſtea vero convenit ingens Arabum exercitus ad Cana, locum in Cœle-Syria. Qua re cognita, Herodes duxit in eos maximam ſuarum virium partem: atque ubi ad Cana appropinquavit, ſtatuerat caſtra facere, eaque foſſa valloque munire, ut cum opportunum eſſet prælia faceret. Sed hæc eo inſtituente, conclamat Judæorum multitudo, ut ſe in Arabes nulla interpoſita mora ducat. Quippe inceſſerat eos cupiditas, quod ſe pulchre ordinatos credebant: & omnes qui ſuperiorem pugnam, ne ad manus quidem hoſtes venire paſſi, vicerant, ferociores erant. Cum itaque tumultuarentur & magnum præ ſe ferrent animi ardorem, decrevit rex multitudinis alacritate uti; præfatuſque ſe eorum magnanimitati non defuturum, primus in armis agmen ducebat, omnibus eum ordine ſequentibus. Statim autem terror Arabes invaſit. quippe cum pauliſper reſtitiſſent, ubi Judæos invictos animique plenos viderunt, plerique in fugam verſi ſunt; atque conciſi fuiſſent, niſi Athenion Herodi & Judæis injuriam feciſſet. Is enim, cum Cleopatræ nomine dux eſſet illius tractus, & ab Herode diſſideret, quid futurum erat non imparatus attendebat: ut qui ſtatuerat, ſi quid egregium Arabes geſſiſſent, quietum ſe tenere, ſin inferiores eſſent, id quod accidit, Judæos adoriri, ad hoc paratus unà cum ſuis qui ex ea regione convenerant. Et tunc laſſos & ſe vincere putantes aggreſſus de improviſo, magnam eorum cædem edidit. nam cum & animorum ferociam in hoſtes manifeſtarios effudiſſent Judæi, & paulo remiſſius victoria uterentur, facile cedebant iis qui eos adorti ſunt, & magnam cladem accipiebant in locis petroſis & ad equitandum parum idoneis, in quibus aſſuetiores erant qui laceſſebant. Poſteaquam male adeo cum iis ageretur, Arabes animos reſumpſerunt, & converſi eos in fugam jam verſos occiderunt. Atque ita modis omnibus perempti interibant: paucique admodum elapſi in caſtra ſe recipiebant. Herodes vero, cum jam de pugna deſperaſſet, citato equo ſubſidium accerſit: neque tamen mature, quamvis adhibita diligentia, ſubvenire potuit, quin capta ſunt caſtra Judæorum. Arabibus autem non mediocris felicitas ex inſperato contigit, victoria, à qua plurimum aberant, reportata, hoſtiumque viribus

Herodes, juſſu Antonii, bellum Arabibus infert.

Victoria penes Judæos.

Bello ab Arabibus redintegrato res male cecidere Judæis, ex Athenionis perfidia.

[a] Κατέλιξεν,] Κατέλεγεν *Vat.*

[b] Ἐπιμελέστατος] *L. B.* ἐπιμελέστατα.

[c] Ἦξίει γὰρ] Ita diſtinxi. antea erat, ἠξίει γὰρ ἡ Κλεοπάτρα ταῦτα λυσιτελεῖν αὐτῇ, τὸν ἕτερον τῶν ἀρχόντων κακῶς πάσχειν ἡγουμένη.

[d] Ὡς δόξοις] Ita *Vat.* & *Epiphan.* καὶ εὐθὺς in *ceteris*

[e] Ἐμβαλῶν.] Ἐμβαλὼν non ἐμβαλὼν lego ex *Epiphanio*, qui vertit, *ingreſſurus.*

[f] Διόσπολιν] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 18. §. 1. SPANH.

[g] Εἰς Κανὰ] Εἰς Καναθὰ συνεῖδ *Vat.* Εἰς Κάναθα adjecta terminatione in lib. 1. de *Bello Jud.* Sibi equidem perſuadet *Berkelius* (ad *Steph. Byzant.* v. Ανα) hanc eſſe urbem quæ *Stephano* Ανα, *Joſepho* l. v. Αἶνα, & *Joſ.* c. 8. v. 8. Αἰ. & inde forſan terminatione addita Αἶνα. In textu Hebraïco *Joſ.* XIX. *Cana* appellatur, nec aliter à LXXII. diverſa ſcribendi ratione orta ex more populorum Orientalium, qui, ad aſperiorem ſonum molliendum, ſæpiſſime permutant literas, *Ajin*, *Caph*, *Coph.* &c. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 14. §. 7. SPANH.

[h] Κανὰ] Κώλῳ *Vat.* & in *Epiphanii* libris *Calon.*

[i] Πρῶτος ἐν τοῖς ὅπλοις ἡγήσατο,] Πρῶτος αὐτὸς ἐν τοῖς *Busb.*

[k] Τάξιν] Abeſt à *L. B.*

[l] Εἰ μὴ] Deëſt in *L. B.*

[m] Ἀθηνίων κακώσαντος] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 19. §. 2. τὸν ἐπὶ τῆς Κανάθων ἐπιχωρίας αὐτοῦ Ἀθηνίωνος &c. SPANH.

[n] Διάφορος ἦν Ἡρῴδῃ,] Διάφορος ἦν ὢν Ἡρῴδῃ *Busb.*

[o] Ἡττωμένων δέ,] Ἡττημένων *Busb.*

[p] Τοῖς οἰκείοις] Forte λοιπὸν τοῖς οἰκείοις. COCC.

[q] Παρεσκευασμένος ἐπιπεσεῖσθαι τοῖς Ἰουδαίοις.] Ita *Vat.* & *Busb.* Ἐσκευασμένος in *Editis.*

[r] Ἀφίπποις καὶ πετρώδεσιν,] Πετρώδη καὶ δύσβατα χωρία· ἀλωσ. lib. 1. c. 14. §. 1. SPANH.

[s] Αὐτοὺς] *L. B.* ἑαυτούς.

[t] Ἔκτεινον ἤδη πεφευγότας.] Sic *Vat.* ἔκτεινον in *reliquis*, & mox συνέφυγον.

[v] Οἱ πολλοὶ] *L. B.* οἱ πολλοί.

[x] Οὐ μὲν διέφθη] Οὐ μὲν ἔφθη *Vat.* & *L. B.*

y Ε-

Poſtea Herodes incurſibus Arabiam infeſtat.

ribus valde attritis. Deinceps Herodes latrociniis utebatur, multiſque factis excurſionibus Arabiam incurſibus vaſtabat in montibus caſtra faciens; atque in univerſum ne aperte ad manus veniret, cavebat: neque tamen non hoſtibus aſſiduitate & labore incommodabat, & ſuorum caſum omni ratione corrigere ſtudebat.

VII. *Terræ motus in Judæa.*

2. Interea per tempus pugnæ Actiacæ, quæ Cæſari cum Antonio fuit anno regni Herodis ſeptimo, concuſſa Judææ terra, quantum nunquam antea videbatur, magnam pecorum ſtragem fecit per *totam* regionem, oppreſſaque ſunt hominum etiam circiter decem millia ruina domorum: ſed exercitui, quòd erat ſub dio, in ea, quam alii paſſi ſunt, calamitate, illæſus manſit. Quæ cum Arabes fama accepiſſent, plura etiam quam vera eſſent ad illos perferentibus, qui rumores de iis quæ evenerant in majus augendo Arabum odio *adverſus Judæos* gratificabantur, majores ſpiritus ſumpſerunt, quaſi, everſa hoſtium terra deletiſque hominibus, nihil jam ſupereſſe videretur quod ipſis obſtaret. Quinetiam Judæorum legatos, (nam eò venerant poſt iſta quæ acciderant pacem facturi) comprehenſos interfecerunt, & in eorum exercitum omni ſtudio ire contenderunt. At Judæi incurſum illorum excipere detrectarunt, animoſque ex calamitate deſpondentes omnem de rebus ſuis curam abjiciebant, ut quæ jam ab illis valde deſperatæ eſſent. non enim ſperabant poſt tot clades in præliis acceptas æquis viribus decertaturos eſſe, neque auxilium ullum exſpectabant rebus ſuis domi afflictis. Igitur cum ita ſe haberent, id agebat rex, ut & ducibus oratione perſuaderet, tentaretque animos illorum dejectos erigere: atque commotis & audacioribus factis quibuſdam de præſtantioribus, ad univerſam multitudinem jam verba facere auſus eſt, cum antea gravaretur id facere, ne ſibi difficile eſſet eos tractare, utpote adverſis caſibus vexatos. Cohortationem autem ſuſcipiebat, hujuſmodi ad vulgum habita oratione.

Arabes Judæis bellum inferunt.

VIII. *Herodis concio ad exercitum.*

3. "Non neſcii ſumus, Viri fortiſſimi, quod "multa hoc tempore evenerint conatibus noſtris "adverſa: & fortaſſe vix iis in hujuſmodi rebus "bono eſſe animo detur qui fortitudine plurimum "præſtant. Sed quoniam bello urgemur, & ni"hil eorum quæ acciderint ejuſmodi eſt, quod "non una re præclara geſta in melius reſtituere "poteſtis, maxime ſane volui vos cohortari, ſi"mulque monere quo pacto vobis conſtabit ani"mi veſtri *robur* & magnitudo. Primum qui"dem, quod ad bellum attinet, vobis declarabo, "quam juſtis de cauſis illud ſuſcipiamus, adverſa"riorum injuriis eò compulſi; nam & hoc, ſi "reſciſcatur, maximam vobis alacritatem affe"ret: deinde oſtendam, quare pro nihilo ha"bendum ſit quicquam malorum quæ nos pre"munt, & magnam nobis ſupereſſe victoriæ "ſpem. A primo autem exordiar, voſque ipſos "teſtes eorum quæ dicturus ſum faciam. Noſtis "utique & ipſi quam injuſte egerint Arabes, & "quanta fuerint erga alios quoque omnes perfi"dia, ut uſu venit barbaris & de Deo nihil co-

πεῦθεν ὁ μὲν Ηρώδης λῃſείαις [y] ἐχρῆτο, καὶ τὰ πολλὰ καταῤῥέχων τὴν τῶν Αραβων σκάκιαν τῇ ἀπιδρομῇ, στρατοπεδευόμενος ἀπὶ τῶν ὀρῶν, καὶ τὸ μὲν σύμπαν ἐξίστατο καὶ τὰμφανὲς εἰς χεῖρας ἐλθεῖν· σὺν [z] ἀζημίῳ δὲ γινόμενον τῇ συνεχείᾳ καὶ τῷ [a] Φιλοπόνῳ, τῶν τε οἰκείων ἐπεμελεῖτο παντὶ τρόπῳ τὸ πλῆσμα διορθούμενος.

β'. [b] Ἐν τούτῳ καὶ τὸ ἐπ' Ακτίῳ μάχης συνεσταμένης Καίσαρι πρὸς Αντώνιον [c] ἑβδόμῳ ὄντος Ηρώδῃ τὸ βασιλείας ἔτος, σεισθεῖσα ἡ γῆ τῶν Ιουδαίων, ὡς σὺν ἄλλοτ' ἐδόκει, τῶν ἐν τῇ χώρᾳ κτηνῶν πολλὺ φθορὰν ἐποίησεν, ἐφθάρησαν δὲ καὶ τῶν ἀνθρώπων ὑπὲρ τὰς μυρίας οἰκίαις [d] περὶ μυρίας· τὸ μέντοι στρατιωτικὸν, ἐν ὑπαίθρῳ διαιτώμενον, ἀβλαβὲς ὑπὸ τῆς πάθους κατεκλάσθη. τότε πυθομένοις τοῖς Αραψιν, καὶ μᾶλλον ἢ κατὰ ἀλήθειαν ἐξαγγελλόντων αὐτοῖς, ὅσοι τὰς ὑπὲρ τῶν γεγονότων λόγους τῷ μίσει τῶν ἀκουσμένων ἐπαιρόντων, μεῖζον ἐπὶ φρονεῖν, ὡς τῆς τε χώρας ἀναπεπταμένης τοῖς πολεμίοις, καὶ διεφθορότων τῶν ἀνθρώπων, μηδὲν ἔτι μηδ' εἰς αὐτὰς ἀντίπαλον καταλελεῖφθαι δοκεῖν. καὶ τῶν τε Ιουδαίων τὰς πρέσβεις, ἦκον γὰρ ἀπὸ τοῖς γεγυμνένοις εἰρήνην ποιησόμενοι, [e] συλλαβόντες ἀπέκτειναν, καὶ μετὰ πάσης σπουδῆς ἐχώρουν ἀπὶ τὸ στρατιωτικὸν αὐτῶν. οἱ δ' ὅτε τὴν ἔφοδον ἐξεδέξαντο, καὶ, πρὸς τὰς συμφορὰς ἀθύμως διακείμενοι, προίεντο τὰ πράγματα, παλεῖσαν ἀποτογνώσεως ἐπ' αὐτοῖς πεπονθότες. ἀ γὰρ ἴσασιν ὅτε ἰσοτιμίας ἐλπὶς προηγημένοις ἐν ταῖς μάχαις, ὅτε βοηθείας κεκακωμένων αὐτοῖς τῶν οἴκοι πραγμάτων. οὕτως οὐκ ἐχόντων, ἐπῆλθ ὁ βασιλεὺς λόγῳ τε πείθων τοὺς ἡγεμόνας, καὶ πειρώμενος ἀναλαμβάνειν αὐτῶν [f] πεπωκότα τὰ φρονήματα. προδιακινήσας δὲ καὶ ὥσθαρρύνας τινὰς τῶν ἀμεινόνων, ἐτόλμησεν ἤδη καὶ τῷ πλήθει διαλέγεσθαι, πρότερον οὐκ ὢν αὐτὸς, μὴ καὶ [g] χαλεπῶς φέροντας διὰ τὰς ἀτυχίας. παρεκάλει δὲ τοιάδε ποιούμενος [h] εἰς τὸν ὄχλον τοὺς λόγους.

γ'. "[i] Οὐκ [k] ἀγνοοῦμεν, ὦ ἄνδρες, ὅτι πολλὰ πε"ρὶ τόνδε τὸν καιρὸν γεγένηται πρὸς τὰς πράξεις ἡμῖν "ἐναντιώματα, καὶ θαρρεῖν εἰκὸς ἐν τοῖς τοιούτοις ἀδὲ "τὰς πλείονα ἀνδραγαθίᾳ διενεγκόντας. ἀλλ' ἐπει"δὴ κατεπείγει τὸ πολεμεῖν, καὶ τῶν γεγονότων ἀδέν "ἐστιν τοιοῦτον, ὃ [l] μὴ δι' ἑνὸς ἔργου καλῶς πραχθέν"τος ἐπανορθώσειν, θαρσαλέους προεκαλούμην ὑμᾶς "ἅμα καὶ διδάξαι [m] δι' ὧν ἂν ἐμμένητε τοῖς οἰκείοις "φρονήμασιν. βούλομαι δὲ πρῶτον μὲν ὑπὲρ ἧς πο"λεμεῖν ὡς δικαίως αὐτὸ ποιούμεν ἀπιδεῖξαι, διὰ τὴν "ὕβριν τῶν ἐναντίων ἠναγκασμένοι, μέγιστον γὰρ, εἰ "μάθοιτε τοῦτο, σπουδῆς αἴτιον ὑμῖν ἔσται· μετὰ δὲ "[n] τοῦτο δεῖξαι διότι καὶ τῶν ἐν ἡμῖν δεινῶν ἀδέν ἐστιν, "καὶ πλείστας εἰς τὸ νικᾶν ἔχομεν τὰς ἐλπίδας. ἄρξομαι "δὲ ἀπὸ τοῦ πρώτου, μάρτυρας ὑμᾶς ποιούμενος ὧν λέγω. "τὴν γὰρ τῶν Αράβων ἀδικίαν ἴστε μὲν δήπου, καὶ πρὸς "τὰς ἄλλας ἅπαντας ὅτως ἀπίστως [o] διακειμένην, ὡς "εἰκὸς ἔχειν τὸ βάρβαρον ἀ ἀνεννόητον θεοῦ. πολλὰ μὲν "τοι προσέκρουσαν ἡμῖν πλεονεξίᾳ καὶ φθόνῳ, καὶ τὰ πρὸς "χαῖς

---

y Εχρῆτο] Εχρᾶτο *Busb.*

z Αζημίῳ] Ita ex *L. B. Reliqui* ἀζημίως. HAV.

a Φιλοπόνῳ,] *Gen.* φιλίππῳ.

b Εν τούτῳ —— συνεσταμένης] Accidit itaque pugna Actiaca anno ſeptimo imperii Herodis. REL.

c Εβδόμῳ ὄντι] Scilicet à morte Antigoni, circa menſem Sextilem anni *Periodi Juliane* 4676. hìc & deinceps numerati. *Uſſerius* in *Annalibus* V. T. p. 466.

d Περὶ μυρίας] Περὶ πεντακισμυρίας *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.* πρὸς μυριάσιν in lib. 1. *de Bello Judaico.* HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 18. §. 3. SPANH.

e Συλλαβόντες ἀπέκτειναν,] Legati Judæorum ab Arabibus necati. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 18. §. 4. SPANH.

f Πεπτωκότα τὰ φρονήματα.] Πεπτωκότων *Busb.*

g Χαλεπῶς] Forte χαλεποῖς. COCC.

h Εἰς τὸν ὄχλον τοὺς λόγους.] Πρὸς τὸν ὄχλον *Busb.*

i Οὐκ —— πολλὰ] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 18. §. 4. SPANH.

k Αγνοοῦμεν,] *L. B.* ἀγνοοῦμεν.

l Μὴ δι' ἑνὸς ἔργου] Ita cum *Cod. Vat.* μηδενὸς ἔργου in *Editis Aliiſque.* utra lectio melior ſit, aliorum eſto judicium.

m Δι' ὧν ἂν ἐμμένητε] Δι' ὧν ἂν ἐμμείνητε *Vat.*

n Τοῦτο δεῖξαι] Illud τοῦτο δεῖξαι habui è *Cod. Vat.* (adſtipulante in ora codicis ſui *Coccejo*) ſenſu plane ejuſmodi quid poſtulante. antea editum erat μὴ δὲ τὸ ὑποδεῖξαι.

o Διακειμένην,] Διακειμένων *Vat.*

"χαῖς ἐφεδρεύοντες ἐξ ὑποστόλου. καὶ τὰ μὲν πολλὰ τί δεῖ
"λέγειν; ἀλλὰ κινδυνεύσαντας αὐτοὺς τὴν οἰκείας ἀρχῆς ἐκ-
"πεσεῖν, καὶ δουλεύειν Κλεοπάτρᾳ, τίνες ἄλλοι ἢ θεὸς
"ἀπήλλαξαν; ἡ γὰρ ἐμὴ πρὸς Αντώνιον φιλία, κἀκείνου
"πρὸς [p] ἡμᾶς ἀλήθεσις αἰτία μεγίστη), μηδὲ τούτους ἀνή-
"κεστόν τι παθεῖν, φυλαττομένου τοῦδρὸς μηδὲν ὑπὸ τη-
"δεινὸν, ὃ δύναιτ' ἂν ὑποπτον ἡμῖν γενέσθαι. βουληθεὶς δ'
"ὅμως Κλεοπάτρᾳ μέρη τινὰ προσαρχεῖν ἀφ' ἑκατέρας τῆς
"ἀρχῆς, καὶ τοῦτο διωκησάμενος ἐγὼ· καὶ πολλὰ δῶρα δοὺς
"[q] ἰδία, τὸ μὲν ἀσφαλὲς ἀμφοτέροις ἐπορισάμην, τὰς δὲ
"δαπάνας αὐτὸς ἀνέλαβον, ἀλήθεσι μὲν διδοὺς τάλαντα,
"ἀληθέσιον δὲ [r] ἐγγυητὴς γενόμενος, ἀ τῇ μὲν γῇ προσοδεύο-
"μένη [s] γενοῦ, αὐτοὶ δὲ ὑπὸ τούτων ἀπεστερήμεθα. καίτοι γε
"ἄξιον μὲν ἦν μηδενὶ τῶν ὄντων Ιουδαίους φόρον, ἢ τὴν χώραν
"ἐπέμοιραν πλεῖν. εἰ δ' οὖν, ἀλλ' οὐχ ὑπέρ γε τούτων
"οὓς αὐτοὶ σεσώκαμεν· οὐδὲ τοὺς Αραβας ὁμολογήσαν-
"τας [t] μετὰ πολλῆς ἐντεύξεως καὶ χάριτος, ὅτι τῷ
"δεχθῆναι ἐδόκουν τυγχάνειν, ἀδικεῖν ἡμᾶς ἐπιστρουῶ-
"τας, καὶ ταῦτα οὐ πολεμίους ὄντας, ἀλλὰ φίλους.
"ὡς ἥ γε πίστις ἔχουσα καὶ πρὸς τοὺς [u] πολεμιωτάτους
"τόπον, τοῖς γε φίλοις ἀναγκαιοτάτη τετήρηται. ἀλλ'
"οὐ θεοῦ τύποις οἱ τὸ μὲν κερδαίνειν ἐκ παντὸς τρόπου
"κάλλιστον ὑπειλήφασιν, [x] τὸ δ' ἀδικεῖν οὐκ ἄπο-
"ζήμιον εἰ μόνον κερδαίνειν δυνηθεῖεν. ἔστιν οὖν ἔτι ζή-
"τησις ὑμῖν εἰ δεῖ τοὺς ἀδίκους [y] τιμωρήσασθαι, τοῦτο καὶ
"τῷ θεῷ βουλόμενον, καὶ θεσπεσίως ἀεὶ μισεῖν
"τὴν ὕβριν καὶ τὴν ἀδικίαν, καὶ παῦσαι οὐ μόνον δί-
"καιον, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον πόλεμον ἐπεξιόντων; οὐ γὰρ
"[z] ὁμολογήσαι θεσπεσιώτατα τοῖς τε Ελλησι, καὶ τοῖς
"Βαρβάροις, παῦσαι ἔπραξαν εἰς τοὺς ἡμετέρους πρέσβεις
"ἀποσφάξαντες αὐτούς. τὸ μὲν Ελλήνων ἱερὸς καὶ ἀσύ-
"λους εἶναι τοὺς κήρυκας φαμένων, ἡμῶν δὲ τὰ κάλ-
"λιστα τῶν δογμάτων, καὶ τὰ ὁσιώτατα τῶν ἐν τοῖς νό-
"μοις δι' ἀγγέλων θεσπεσίων θεοῦ μαθόντων. τοῦτο γὰρ τὸ
"ὄνομα καὶ ἀνθρώποις θεὸν εἰς ἐμφάνειαν [a] ἄγειν, καὶ
"πολεμίους θαλλάττειν δύνασθαι. ποῖον οὖν μεῖζον ἂν
"ἡγοῖτο ἀσέβημα, ἢ πρέσβεις ἀποκτεῖναι, τοὺς ὑπὲρ
"τῶν δικαίων θαλεγομένους; πῶς δ' ἂν ἔτι δυαίμων,
"ἢ πρὸς τὸ βίον εὐσεβεῖν, ἢ πρὸς τὸ πόλεμον εὐτυχεῖν
"πιστῶν αὐτοῖς πεπραγμένων; ἐμοὶ μὲν οὐδαμῶς δοκῶ-
"σιν. ἴσως τοίνυν [b] ἐρεῖ τις, τὸ μὲν ὅσιον καὶ δίκαιον
"μεθ' ἡμῶν, ἀνδρικότεροι δὲ καὶ πολεῖς ἐκεῖνοι τετυχήκα-
"σιν. ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἀνάξιον ὑμῖν ταῦτα λέγειν. μεθ'
"ὧν γὰρ τὸ δίκαιόν ἐστιν, μετ' ἐκείνων ὁ θεός. θεοῦ δὲ
"παρόντος καὶ παθόντος ἀνδρεία πάρεστιν. ἵνα δὲ καὶ τὰ
"καθ' ἑαυτοὺς ἐξετάσωμεν, ἐνικήσαμεν τῇ πρώτῃ μάχῃ,
"συμβαλόντες τῷ δευτέραν οὐδὲ ἀντέσχον ἡμῖν, ἀλλ' ἐ-
"φυγον εὐθὺς οὐχ ὑπομείναντες τὴν ἔφοδον καὶ τὰ φρο-
"νήματα. νικῶσιν δ' ἡμῖν Αθηναίων ἐπῆλθε, πόλεμον ἀκή-
"ρυκτον ἐπάγων. πότερον ἀνδραγαθία τοῦτ' ἔστιν ἐκείνων,
"ἢ δευτέρα θεσπεσία, καὶ ἐνέδρα; τί δὲν ἔλαττον φρονῶ-
"μεν, ἐφ' οἷς μείζους ἔχειν δεῖ τὰς ἐλπίδας; πῶς δ' ἂν
"καταπλαγείημεν τοὺς, ὅταν μὲν ἐξ ἀληθείας ἀγωνί-
"ζωνται, πάντοτε νικωμένους· ὅταν δὲ κρατεῖν νομισθῶσιν,
"ἐξ ἀδικίας αὐτὸ πιστεύσας; πῶς δ' ἂν, εἰ καὶ ἡγναίους ἤ-
"γητάί τις αὐτοὺς, ἀ περ' αὐτὸ τοῦτο καὶ μᾶλλον ὁρμητέον;
"τὸ γὰρ εὔψυχον, οὐκ ἐν τῷ τοῖς ἀσθενεστάτοις ὑπεχθ-
"ρεῖν, ἀλλ' ἐν τῷ δύναθαι καὶ τοῖς ἰσχυροτέροις κρατεῖν. εἰ
"δέ τινα [c] καταπλήττει τὰ οἰκεῖα πάθη, καὶ τὰ πρὸ τῆ
"gitantibus. Sed in nos maxime offenderunt a-
"varitia & invidia, & cum in turbis eramus subi-
"to nos & insidiose aggrediendo. Multa quidem
"quid memorem? Verum, cum illis immineret
"è principatu excidere & Cleopatræ servire,
"quinam alii *eos* metu liberarunt? Nam meus
"erga Antonium amor, & illius in nos benevo-
"lentia in causa fuit, ne quid gravius isti pate-
"rentur, illo cavente aliquid agere quod nobis
"suspectum foret. Attamen cum vellet partes
"ex utraque ditione quasdam Cleopatræ dare, i-
"pse hujus rei curam in me suscepi: &, datis de
"meo magnis muneribus, securitate utriusque
"viam munivi, impensasque ipse feci, talenta præ-
"stando cc, & fidejubendo pro aliis cc, quæ ter-
"ræ imperata erant, cujus reditus perceperunt;
"nos vero defraudarunt. quamvis par erat ut Judæi
"nemini de bonis suis tributum penderent, aut
"terræ illorum pars vectigalis fieret. Sin vero,
"saltem non pro iis quos ipsi servavimus: neque
"Arabes, qui cum nos compellarunt gratiasque e-
"gerunt, fassi sunt, quod *nostra opera* imperium
"tenere videantur, *decet* injuria nos afficere &
"fraudare, idque non hostes sed amicos. quippe
"cum fides etiam inter inimicissimos locum ha-
"beat, inter amicos necessario servanda sit: at non
"apud eos qui omni modo lucrum quærere ho-
"nestum putant, injustitiam autem cum lucro
"conjunctam haud damno futuram. Vobisne igi-
"tur dubium est, an injustos ulcisci oporteat, Deo
"hoc jubente & volente ut semper odio habeamus
"injuriam & improbitatem; præsertim, cum non
"modo justum, sed & necessarium bellum perse-
"quamini? Quæ enim & apud Græcos & Barba-
"ros habita sunt iniquissima, ista admiserunt in le-
"gatos nostros, quos jugularunt: cum Græci le-
"gatos sacros esse & inviolabiles dicant, & nos do-
"gmatum potissima & sanctissimam legum partem
"per * Angelos à Deo acceperimus. hanc enim
"vim habet hoc nomen, ut Deum hominibus co-
"ram sistat, & hostes cum hostibus in gratiam
"redire faciat. Quæ major igitur esse potest im-
"pietas, quam legatos trucidare de jure agentes?
"Vel quî dehinc aut in vita tranquilli aut in bel-
"lo felices esse possunt, hoc in se suscepto facino-
"re? Mihi quidem minime videntur. Dicat tamen
"fortasse aliquis, fas quidem & jus nobiscum est,
"illos tamen fortiores esse vel plures contigit. Sed
"primum quidem vobis haud convenit hæc ora-
"tio. Cum quibus enim est jus, cum illis & Deus:
"Deus autem si adsit, adsunt simul & copiæ &
"robur. Ut autem & res à nobis gestas considere-
"mus, prima pugna vicimus, commissa secunda,
"vix nobis restiterunt, sed statim fugiebant; non
"sustinentes impressionem adeo animosam. Victo-
"res autem nos aggressus est Athenio, bellum in-
"ferens non denunciatum. Utrum hæc est eorum
"virtus, an secunda iniquitas, & insidiæ? Cur igi-
"tur abjectiore sumus animo ob eam rem, quæ
"efficere debet ut majorem spem concipiamus?
"Et quî fit ut illi terrorem nobis injicerent, qui,
"quoties sine dolo congrediuntur, semper supera-
"ti sunt; si quando autem victores esse existimen-
"tur, id ex improbitate consequuntur? Quod si
"quis eos etiam fortes putet, cur non ea ipsa de
"causa majori *pugnandi* ardeat cupiditate? Animo-
"sum enim arguit non imbecillos adoriri, sed pos-
"se etiam viribus superiores vincere. Si quem au-
"tem

[p] Ημᾶς ἀλήθεσις] Ita ex *Epiphanio*. ὑμᾶς in *Græcis* omnibus.
[q] Ιδία,] Forte ἰδίᾳ. COCC.
[r] Εγγυητὴς γενόμενος,] Ποιητὴς *Vat.*
[s] Γενοῦ,] Juxta canones ἐγενόμ. verum γίγονεν habet *Vat.* & *L. B.*
[t] Μετὰ πολλῆς ἐντεύξεως] Illa μετὰ πολλῆς desunt *Vat.*
[u] Πολεμιωτάτους τόπον,] Πολεμίους *Vat.*
[x] Τὸ δ' ἀδικεῖν] Τὸ δ' ἀδικον *Vat.*
[y] Τιμωρήσασθαι,] Τιμωρῆσθαι *Vat.*
[z] Ωμολόγηται] Ομολογεῖται *Vat.*
[*] *Angelos à Deo acceperimus.*] *Sc.* nuncios, *aut* legatos.
[a] Αγεῖν,] Αγὲ *Vat.*
[b] Ερεῖ τις,] Illa ἐρεῖ τις desunt *Vat.* & *Epiphanio*.
[c] Καταπλήττει τὰ οἰκεῖα πάθη,] Καταπλήξει *Vat.* In *Marg. L. B.* καταπλήττῃ.

"tem terrent domeſtici caſus, & quæ in terræ "motu acciderunt, primum quidem reputet, quod "hoc ipſum etiam Arabibus imponit, majora quæ "facta ſunt quam pro rei veritate exiſtimantibus; "deinde non decere, ut quæ illis audaciæ, nobis "ſit ignaviæ cauſa. Neque enim illi quidem, quod "boni aliquid ipſis obtigerit, animos ſumunt, ſed "quia ſperant nos jam malis ſuccumbere. Si nos "autem contra eos proficiſcamur, magnos eorum "animos contundemus; & hoc etiam lucrabimur, "ut non iterum cum ferocibus pugnemus. Ne- "que enim adeo affligimur; neque, ut putant qui- "dam, id quod accidit Dei iræ indicium eſt: ſed "caſus ſunt hæc, & infortunia. Atque ſi Dei con- "ſilio facta ſunt, patet ejuſdem conſilio deſiiſſe, "ut qui præteritis contentus ſit. Si enim voluiſ- "ſet adhuc amplius nobis nocere, non *tam cito* mu- "taſſet *ſententiam*. Bellum autem illius voluntate "ſuſcipi, & juſtum ab eo exiſtimari, ipſe oſtendit. "Nonnullis enim terræ motu per totam regionem "peremptis, nemini armatorum mali aliquid acci- "dit, ſed vos omnes ſalvi eſtis; *hoc ipſo* declarante "Deo, quod ſi univerſi cum liberis & conjugibus "militaſſetis, ne quidem gravius aliquid pati vobis "contigiſſet. Cum hæc vobiſcum reputaveritis, "& quod plus eſt, quod propugnantem ſemper "habeatis Deum, juſte & fortiter perſequimini in "amicitia infidos, in bello implacabiles, in legatos "impios, & à vobis ſemper virtute ſuperatos.

Judæi Arabes vincunt.

4. Judæi, iſtis auditis, fortius ad pugnam animati erant. Herodes autem, ſacrificiis rite peractis, eos ſecum aſſumptos propere adverſus Arabes trans Jordanem fluvium ducit; & non procul ab hoſtibus caſtra metatur. Sibi utique viſum eſt caſtellum in medio poſitum occupare: nam & ſibi id uſui fore putavit, tum ad hoſtem celeriter prælio laceſſendum, tum ad caſtrorum munitionem, ſi pugna differenda foret. Cumque idem Arabibus in animo eſſet, oritur de eo loco certamen. Ac primo quidem velitatio erat: & deinde aliquam multi, cum res ad manus veniſſet, utrinque cadebant, donec victi Arabes ceſſerunt. Ea res protinus Judæis non parvum ad ſpem momentum præbuit. Cumque cogitaret *rex*, Arabum exercitum omnia malle, quam ut pugnam lubenti animo inirent, cœpit vallum fortiter divellere & propius ad caſtra admotus *ea* oppugnare. Atque ita vi compulſi nullo ordine prodierunt, ne tantilla quidem cum alacritate, aut ulla victoriæ ſpe freti. Veruntamen manus conſeruerunt, tum quia numero ſuperabant, tum quia eos animum ſumere cogebat pugnandi neceſſitas: atque acre prælium committitur, multis utrinque cadentibus. tandem vero Arabes in fugam verſi ſunt. Tantaque eorum cædes facta eſt, poſtquam cedere cœperunt, ut non ſolum ab hoſtibus interierint, verum etiam ſibimet cladem attulerint, multis eorum, tum propter multitudinem, tum quia confuſi ruebant, conculcatis & ſuis ipſorum telis vulneratis. Igitur ex iis cæſa ſunt quinque millia; reliqua vero turba intra vallum confugiendo evaſit. Sed certa ſalutis ſpe deſtituebantur, quippe cum commeatu & maxime aquæ penuria laborarent. Judæi autem, eos perſe-

"σθμὸν συμβεβηκότα, πρῶτον μὲν ἐννοηθήτω, ὅτι τὸ τοῦτ' "αὐτὸ καὶ τοὺς Ἀραβας ἐξαπατᾷ, μείζω τὰ ῥωμένα τῆς "ἀληθείας ὑποτιθέντας· ἔπειτα ὡς ὁ καλὸν ἐκείνοις τε "τόλμης ἡμῖν δειλείας τιθῶ αὐτίαν ῥᾳθύμου. οἱ "μὲν γὰρ, οὐκ ἐξ οἰκείου τινὸς ἀγαθοῦ τὸ εὔψυχον ἔχουσιν· "ἀλλ' ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἡμᾶς, ὡς κάμνοντας ἤδη τοῖς κακοῖς, "ἐλπίδουσιν. ἡμεῖς δὲ χωρήσαντες ἐπ' αὐτοὺς, θαῤῥησόμε- "θα μὲν ἐκείνων τὸ μεῖζον φρονεῖν· ἀναλήψόμεθα δὲ "αὐτοὺς, τὸ μηκέτι θαῤῥοῦσι μάχεσθαι. καὶ γὰρ ὅτι κεκακώ- "μεθα τοσοῦτον, ἧττον ὅπερ οἴονταί τινες ὀργῇ Θεοῦ [d] παρέ- "σχεν τὸ γεγονὸς, ἀλλὰ πᾶσι συμπτώματα γίνεται καὶ "πάθη τινά. καὶ εἰ κατὰ Θεοῦ γνώμην πέπρακται, δῆλον ὡς καὶ "πέπαυται κατὰ τὴν ἐκείνου γνώμην δεχομένου τοῖς γεγονό- "σι. βουλόμενος γὰρ ἔτι μᾶλλον ἀδικεῖν, οὐκ ἂν [e] μετε- "βάλλετο. τὸ δὲ πόλεμον, ὅτι θεὸς τοῦτον [f] ἐνεργάζεται, "καὶ δίκαιον οἶδεν, δεδήλωκεν αὐτός. ἐνίων γὰρ ἐν τῷ σή- "μῳ τῷ τοῦ χώρου ἀπολομένων, οὐδεὶς οὐδὲν ἔπαθε τῶν "ἐν τοῖς ὅπλοις, ἀλλὰ πάντες ἐσώθητε· φανερὸν ποιοῦν- "τος τοῦ θεοῦ, διότι κἂν εἰ πανδημεὶ μετὰ τέκνων καὶ γυναι- "κῶν ἐστρατεύεσθε, ῥᾳδίως ἂν ὑμῖν μηδὲν ἀνήκεστον παθεῖν. "ταῦτα ἐνθυμηθέντες, καὶ τὸ μεῖζον ὅτι [g] θεοῦ πάντα κυ- "ρῶν σεβιστέον ἔχετε τὸν θεὸν, ἐπεξέλθετε δικαίαις "ἀνδραγαθίαις τοὺς ἀδίκους μὲν πρὸς φιλίαν, ἀσπόνδους "δὲ ἐν τῇ μάχῃ, ἀνοσίους δὲ εἰς πίστεις, ἀεὶ δὲ τῆς ὑμε- "τέρας ἀρετῆς ἠττημένους.

δ. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Ἰουδαῖοι πολὺ τὰς ψυχὰς ἀμείνους ἐφύοντο πρὸς τὴν μάχην. Ἡρῴδης δὲ, θυσίας καὶ τὰ νομιζόμενα ποιήσας, καὶ μὴ πρόδηλος ἀναλαβὼν αὐτὸς ἦλθε τοὺς Ἄραβας, διαβὰς τὸν Ἰορδάνην ποταμόν· [b] καὶ τῶν μὲν πολεμίων στρατοπεδευόντων πλησίον. ἐδόκει δὲ αὐτῷ φρούριον ἐν μέσῳ κείμενον καταλαβεῖν. ἕτως γὰρ αὐτὸς μὲν ὠφεληθήσεσθαι, καὶ πρὸς τὸ ῥᾴδιον συνάψαι τῇ μάχῃ, κἂν εἰ [i] παρέλθοι δέον, ἐρυμνὸν αὐτῷ πεπερισμένον τὸ στρατόπεδον. [k] τὸ δὲ αὐτὸ καὶ τῶν Ἀράβων πρόνοιάν, ἅμιλλα γίνεται πρὸς τὸ χωρίον. [l] καὶ πρῶτον μὲν ἐν ἀκροβολισμοῖς ἦσαν· [m] εἶτα δὲ καὶ πλείους, εἰς χεῖρας ἐρχόμενοι, παρ' ἀμφοτέρων ἔπιπτον, ἕως ἡττηθέντες οἱ τῶν Ἀράβων ἀπεχώρουν. τότε εὐθὺς εἰς ἐλπίδας τοῖς Ἰουδαίοις ὀλίγον ἐνέγνω. καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν [n] ἐννοούμενος πάντα μᾶλλον ἢ πρὸς μάχην ἰέναι βου- λόμενον, θρασύτερον ἐπεχείρησεν αὐτὸν τὸ χάραξ διαπρᾶξαι, καὶ τὸ στρατόπεδον [o] προσάγων [p] ἄπρακτος. τότε γὰρ ἐκ- διαθέντες, [q] προήεσαν ἄτακτοι, καὶ προθυμίας ἢ τοῦ εἰς τὸ νικᾶν ἐλπίδος εὐδοπεῖν ἐχρηκότες. ὅμως δὲ οὐ εἰς χεῖρας ἦεσαν, πλείους τε ὄντες καὶ διὰ τὸ καταπεῖχθαι τὸ πολεμι- κὸν ὑπὸ τῆς ἀνάγκης στρατηγούμενοι· καὶ μάχη γίνεται κατ- ερρὰ, παντόθεν ἑκατέρωθεν οὐκ ὀλίγων. τέλος [r] δὲ τρα- πέντες οἱ Ἄραβες ἔφυγον. [s] ὧν δὲ τοσοῦτος φόνος ἐκλινάντων, ὡς μὴ μόνον ὑπὸ τῶν πολεμίων θνήσκειν, ἀλλὰ σφίσιν αὐτοῖς συμφοράς γίνεσθαι τῶν κακῶν, ὑπό τε πλήθους καὶ φορᾶς ἀτάκτου συμπατουμένων, καὶ προπιπτόντων τοῖς οἰκείοις ὅπλοις. πεντακισχίλιοι γοῦν αὐτῶν ἐνόσουν νεκροί· τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος ἔφθη μὲν εἰς τὸ χαράκωμα συμφυγεῖν. εἶχε δὲ οὐκ ἐν βεβαίῳ τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας, ἀπορίᾳ τῶν ἐπιτηδείων, καὶ μᾶλλον ὕδατος. [t] οἱ δὲ Ἰουδαῖοι διώκοντες συνεπαγωγεῖν μὲν

[d] Παρέχειν τὸ γιγνὸς,] Παρέχει *Vat.* & *Coccejus.*
[e] Μετεβάλλετο.] *L. B.* μετεβάλετο.
[f] Ἐνεργάζεται,] Ita *Vat.* & *Hen.* ἀνεργάζεται perperam in *Editis Aliiſque.*
[g] Παρὰ πάντα κυρεῖν] Ita *Vat.* πρὸς πάντα κυρεῖν in *ceteris.*
[h] Καὶ —— πλησίον.] Circa Philadelphiam ἄλλως. lib. 1. c. 19. §. 5. στρατοπεδευτάμενος ἦν πρὸς Φιλαδέλφοις, ἰσχυρὸς τὸ πολεμίων· SPANH.
[i] Παρέλθοι δέον,] Sic *Vat.* παρελθεῖν in *reliquis.*
[k] Τὸ ἦν αὐτὸ] Τῷ ἦν αὐτῷ *Busb.*
[l] Καὶ πρῶτον] Ita *Busb.* καὶ πρῶτον μὲν ἀκροβολισμοῖς *Vat.* καὶ πρῶτον μὲν ἀκροβολισμοὺς in *Editis.*
[m] Εἶτα ἦν καὶ πλείους,] Εἶτα δὴ καὶ *Vat.* εἶτ' ἤδη καὶ in *Editis.* εἶτα καὶ *Busb.* unde mihi viſum eſt εἶτα ἦν reſcribere.
[n] Ἐννοούμενος] Καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν ἕτοιμον πάντα μ. in *Editis.* καὶ τὴν δύναμιν αὐτῷ ἐννοούμενον πάντα μ. *Vat.* unde ipſi edidi, καὶ τὴν δ. αὐτῶν ἐννοούμενον π. id quidem ſenſu poſtulante. *L. B.* ἐννοούμενον π. μ. ἢ π. μ. ι. βουλόμενος. *Coccejus* legit αὐτὸς δὲ ἐννοούμενος &c.
[o] Προσάγων] *L. B.* πρὸς ἀγῶνα.
[p] Ἄπρακτος. τότε] Videndum an nihil hîc deſit. SPANH.
[q] Προήεσαν ἄτακτοι,] Ita *Vat.* & *Epiphan.* προῆσαν in *Editis Aliiſque.*
[r] Δὲ τραπέντες] Illud ἦν è *Codd. Vat.* & *Busb.* ut & mox καὶ ante σφίσιν ex eodem *Cod. Vat.*
[s] Ὧν ἦν τοσοῦτος] Ὧν ἦν φόνος ἐκλιπόντων πολὺς *Vat.* & *Busb.*
[t] Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι] Ita ex *Epiphanio*, qui vertit, *Judæi autem licet perſequerentur* &c. οἵ τε in *Græcis* omnibus.

μὲν ὰ κατίσχυσαν, πεικαθεζόμενοι ἢ τ χάρακα, καὶ πατηροιῶτες [v] εἰσόδους τε τὰς ἐπαρκθώπας καὶ ἐξόδους φυγεῖν βυλομένυς εἶργον.

ε'. Ἐν τύτοις ὢν ὄντες οἱ Ἄραβες ἐπρεσβεύοντο [x] πρὸς τ Ἡρώδλν, τὸ μὲν πρῶτον ὑπὲρ διαλύσεως, ἔπειτα, τὸ γὰ δίψῳ ἤπρε, πᾶν ὁτιῶν [y] ὑφίσαθαι, καὶ τυχεῖν εἰς τὸ παρὸν ἀδείας ἠξιωκότες. ὁ ἢ ὅτε πρέσβεις, ὅτε λύτρα τ ἡλωκότων, ὅτ' ἄλλό τι μέτριον προσίετο, φιλόνεικος ὢν ἐκδικῆσαι τὰς παρανομίας τὰς εἰς αὐτὸς ἐξ ἐκείνων γεγνημένας. [z] καταναγκαζόμενοι ὢν τοῖς τε ἄλλοις, καὶ τῷ δίψει, προιόντες αὐτὸς συνεχείριζον ἄγειν ἐς δεῦρ· καὶ πέντε μὲν ἡμέραις [a] τετρακισχίλιοι τὸ πλῆθος ἐάλωσαν. τῇ ἢ ἕκτῃ, πάντες οἱ λοιπὶ διέγνωσαν [b] ἐξιέναι πολέμῳ νόμῳ χωρήσαντες ὅπὶ τὰς ἐναντίας ἐγχειρεῖν· εἰ καὶ δέοι τι πάσχειν αἱρόμενοι, καὶ μὴ ἀλαφθείρεσθαι κατ' ὀλίγυς ἀδόξως. ταῦτα ἢ γνόντες, ἐξῆλθον μὲν ὰ χαρακώματος, διήρκεσαν δ' ὐδαμῶς τῇ μάχῃ, λαμπρῶς μὲν ἀγωνίσασθαι κεκακωμένοι τὰς ψυχὰς τὰ σώματα τόπον σὺν ἔχοντες, κέρδος δ' εἰ θνήσκοιεν, τὸ συμφορὰν [c] τὸ ζῆν ποιούμενοι· καὶ πίστιν αὐτῶν ἐν τῇ περιοχίᾳ μάχῃ [d] περὶ [e] ἑπτακισχιλίυς. τοιαύτῃ ἢ πληγῇ χρησαμένων, φρονήματος μὲν ὅσον ἰδίᾳ αὐτοῖς πρότερον ἀφῆρτο· τεθαυμακότες ἢ ἐν τ οἰκείαις συμφοραῖς τὸ Ἡρώδυ στρατηγίαν, εἴς τε τὸ λοιπὸν εἶχαν, καὶ [f] προσάτου [g] ἀπέφηναν ἔθνυς. ὁ ἢ πλεῖσον ὅπὶ τοῖς [h] εὐημερήμασιν ἠξιωκὼς φρονεῖν, ἀνέστρεφεν εἰς τὸ οἰκείαν, μέγα προσπλήφως ἀξίωμα, καὶ διὰ ταύτου τὸ ἀνδραγαθίαν.

quuti, cum una cum eis irrumpere nequiviſſent, vallum circumſident; &, cuſtodiis adhibitis, opem ferentes aditu fugamque capeſſentes exitu prohibebant.

ſ. Quamobrem eò *anguſtiarum* redacti Arabes, legatos ad Herodem primum de compoſitione mittunt: deinde, utpote ſiti cogente, rogatum ut vel quacunque conditione liceat illis in præſens ab interitu ſecuris eſſe. Sed ille nec legatos, nec pretium pro captivis, nec aliud quicquam æqui admittebat, cupiditate ulciſcendi injurias quas ab illis acceperat. Itaque & aliis & ſiti coacti ſeipſos abducendos conſtringendoſque *Judæis* dediderunt. Et quidem ex iis capti ſunt quinque diebus homines quater mille numero. Sexto vero die reliquis omnibus viſum eſt, facta more bellico eruptione cum hoſtibus congredi, & in quemvis eventum periclitari potius quam turpiter perire paulatim. Cum hæc ſtatuiſſent, extra vallum prodierunt, ſed prælium ſuſtinere non potuerunt, præclare quidem dimicandi præ corporis animique debilitate locum non habentes, lucro vero mortem deputantes, vitamque pro calamitate ducentes: ceciderunt*que* primo conflictu circiter ſeptem millia. Cum autem hanc cladem accepiſſent: priorem quidem fiduciam omnem amiſerunt, Herodis vero virtutem imperatoriam in ſuis calamitatibus mirati, & in poſterum ei ceſſerunt, & pro gentis domino eum habuerunt. Qua felicitate ille multum elatus domum reverſus eſt, cum magna exiſtimatione ob rem fortiter geſtam.

Arabes legatos ad Herodem mittunt.

Magna Arabum clades.

IX.

ΚΕΦ. ς'.

Ὡς Ἡρώδης, Ὑρκανὸν ἀποκτείνας, ἠπείγετο πρὸς Καίσαρα, καὶ παρ' αὐτὸ τὸ βασιλείαν ἔχειν· ὡς τε Καίσαρα μετ' ὀλὺ ἐν Πτολεμαΐδι πάσῃ τιμῇ ἐδέξατο.

CAP. VI.

Quomodo Herodes, cum Hyrcanum occidiſſet, properavit ad Cæſarem, & ab ipſo regnum obtinuit: utque non multo poſt Cæſarem apud Ptolemaïdem honorifice admodum excepit.

Τὰ μὲν οὖν ἄλλα [i] καλῶς εἶχεν αὐτῷ, δυσπραγοῦντι καὶ πάνθ' ὑπηρετουμένῳ· κίνδυνος δ' ἐμπίπλει τὸ ὑπὲρ τ ὅλων κρίσιν ἐπάγων, Ἀντώνιον Καίσαρος ἐν τῇ κατ' Ἄκτιον μάχῃ νενικηκότος. τότε γὰ [k] ἀπέγνωσο αὐτῷ τι Ἡρώδῃ τὰ πράγματα, καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν ὁμοίως ἐχθροῖς τε καὶ φίλοις. [l] ὁ γὰ ἦν εἰκὸς ἀπραγμόνητον μένειν τοσαύτης αὐτῷ πρὸς Ἀντώνιον φιλίας γεγνημένης. ἦν μὲν οὖν, τοῖς μὲν φίλοις ὑπόνοσις τῶν κατ' αὐτὸν ἐλπίδων· ὅσοι δ' [m] ἐχθρῶς εἶχον, ἐδόκουν μὲν ἐξ ἐμφανοῦς σπάχθεσθαι, πάθος ἢ λεληθὸς ἐφηδομένων εἶχον, ὡς ἀμείνονος τυχόμενοι τῆς μεταβολῆς. [n] αὐτός τε Ἡρώδης. τ Ὑρκανὸν ὁρῶν μόνον ἐπ' ἀξιώματος βασιλικοῦ, συμφέρειν ᾤετο μηκέτ' ἐμποδὼν ἐᾶν. εἰ μὲν πεισθείη καὶ διαφύγῃ τ κίνδυνον, ἀσφαλὴς ἡγούμενος, πρὸς τὸ μὴ τοῖς τοιούτοις [o] αὐτὸ καιροῖς [p] ἐφορμᾶν ἄνδρα τυχεῖν τῆς βασιλείας ἀξιώτερον. εἰ ἢ καὶ πάσχοι τι διὰ Καίσαρος, φθόνῳ τ μόνον ὅπὶ τῆς βασιλείας ἡγησόμενον ὅπιθυμῶν ἐξελεῖν.

β'. Ταῦτα ἢ αὐτὸ δ' ἐννοίας ἔχοντος, ἐνεδόθη τι καὶ

At enim dum cæteræ res ſuæ bene ſe habe-rent, utpote quod difficile eſſet ipſum ulla ex parte aggredi, in periculo erat ne omnia perderet, poſtquam Cæſar Antonium in pugna Actiaca viciſſet. Tunc enim actum de ſe putavit & Herodes ipſe, ejuſque amici pariter ac inimici. nam haud veriſimile erat ut ipſe pœnas effugeret, cui cum Antonio tanta interceſſit amicitia. Quo ſane factum eſt, ut amici quidem de ſpe ſua deciderent deque eo deſperarent; quotquot vero ipſi inimici erant infeſtique condolentium vultum habitumque induebant, gaudio autem tacito geſtiebant, quaſi foret ut illis res in melius mutarentur: atque Herodes ipſe, cum Hyrcanum ſolum videret in dignitate regia eſſe, ſuâ referre plurimum exiſtimabat ut is è medio tolleretur: ſi quidem incolumis foret & è periculo evaderet, ſibi proviſum eſſe putans, ne in tali ejus fortuna impetum faceret *ad regnum occupandum* vir regno ſe dignior; ſin vero quid gravius à Cæſare de ipſo ſtatuatur, præ invidia cupiens illum perimere, qui ſolus ſibi in regnum ſucceſſurus ſit.

Pugna Actiaca.

Herodes, ad Cæſarem ire neceſſe habens, de Hyrcano interficiendo cogitat.

2. Quæ dum in animo verſat *Herodes*, illi ei non-

Hyrcanus, ſuaſu Alexandræ, ad Malchum ſe recipere decrevit.

---

[v] Εἰσόδους] Εἰσόδυς & mox ἐξόδυς *Vat.* (& *L. B.*) utraque lectio ferri poteſt.

[x] Παρὰ τ Ἡρώδλν,] Πρὸς τ Ἡρώδλν *Vat.*

[y] Ὑφισαθαι,] Ita in *Editis Aliiſque.* ὑφισάμυοι *Busb.* & *Vat.*

[z] Καταναγκαζόμυοι] Καταναγκαζομυοί τε τοῖς τε ἄλλοις *Busb.* & *Vat.*

[a] Τετρακισχίλιοι τὸ πλῆθος] Τετρακισχίλιοι ὅτως ἐάλωσαν *Busb.* (*L. B.*) & *Vat.*

[b] Ἐξιέναι] Ita cum *Busb.* ἐξεῖναι in *reliquis.*

[c] Τὸ ζῆν ποιύμενοι·] Levicula cum mutatione τὸ ζῆν edidi, cum antea eſſet ἓ ζῆν. σὺν συμφορᾷ τὸ ζῆν *Vat.*

[d] Περὶ ἑπτακισχιλίυς.] Conf. *alsw.* lib. 1. c. 19. §. 6. SPANH.

[e] Ἑπτακισχιλίυς.] Ἑξακισχιλίυς *Busb.*

[f] Προσάτου ἀπέφηναν ἔθνυς.] Conf. *alsw.* l. 1. c. 19. §. 6. SPANH.

[g] Ἀπέφηναν] Ἀπέφηναντο *Busb.* & *Vat.*

[h] Εὐημερήμασιν] Τας εὐημερίας infrà c 7. §. 2. Callimach. Hymn. in Cerer. v. 136. Ἐν τ' εὐημερίᾳ. SPANH.

[i] Καλῶς εἶχεν αὐτῷ,] Ἀσφαλῶς εἶχεν *Busb.*

[k] Ἀπέγνωσο αὐτῷ,] Ita *Vat. Hen.* (*L. B.*) & *Busb.* ἀπέγνωσαν in *Editis.*

[l] Ὃ γὰ ὦν] Sic in *iiſdem MSS.* ὃ γὰ εἶναι in *Editis.*

[m] Ἐχθρῶς] *L. B.* ἐχθρωδῶς.

[n] Αὐτός τε Ἡρώδης,] Ἡρώδης ἢ τ. *Busb.*

[o] Αὐτῷ καιροῖς] Ita *Busb.* & *Zonar.* ἀξιολογώτερον in *ceteris.* Fuit cum mallem ut αὐτῷ proponatur τῷ ἀξιωτίρου quam vocem καιροῖς.

[p] Ἐφορμᾶν] *L. B.* ἐφορμεῖν.

nonnullam ejus rei occaſionem præbuerunt. Etenim Hyrcanus, quod miti eſſet ingenio, ne tunc *quidem* aut alio tempore negotiis ſe miſcere volebat, nec novis rebus ſtudebat, fortunæ concedens, ut quodcunque ſors efferret illo contentus viveret. Verum Alexandra contentionem amabat, & mutationis ſpe impotenti abrepta, Hyrcanum patrem ſuum ſolicitabat, ne Herodis in domum ſuam ſcelera in perpetuum perferret, ſed futuras ſpes, cum tuto liceret, anticipet; rogabatque ut de his ad Malchum Arabiam tenentem ſcriberet, utque illos acciperet & eò ſalvos perduceret: ſi enim poſt ipſorum diſceſſum Herodi accideret, ut Cæſaris inimico accidere conſentaneum eſſet, ipſos unos principatum recepturos, quà propter genus, quà propter plebis benevolentiam. Dum iſta ipſi ſuadere niteretur, Hyrcanus ejus ſermonibus non auſcultabat: cum vero pertinacia muliebri ipſa uteretur; & nec die nec nocte ceſſaret, ſed de iſtis continuo & de inſidiis ipſis ab Herode ſtructis verba faceret,

Per Doſitheum ea de re literas mittit.

tandem ei perſuadetur ut cuidam Doſitheo literas daret, in quibus ſtatuebatur ut Arabs ei mitteret equites, à quibus reciperetur & uſque ad lacum Aſphaltiten deduceretur, qui à finibus Hieroſolymitanis abeſt trecentis ſtadiis. Doſitheo autem propterea fidebat, quod ille tum ipſum tum Alexandram colebat, neque non minimas cauſas Herodem odio proſequendi habebat. nam & conſanguineus erat Joſephi ab Herode occiſi, & eorum frater quos Antonius antea Tyri interfecerat. tamen iſtis non inductus erat, ut fidelem Hyrcano ſe miniſtrum præſtaret: ſed cum pluris fecerit quæ à rege ſperaret quam quæ ab illo, literas Herodi tradidit.

Doſithei perfidia.

Atque ille laudata ejus benevolentia, ei hoc inſuper officium injunxit, ut clauſas ſignataſque literas Malcho redderet, literaſque viciſſim ab illo acciperet. nam ſua maxime intereſſe, ut ejus quoque animum cognoſceret. Cum autem iſta libenter feciſſet Doſitheus, reſcripſit Arabs, ſe Hyrcanum ejuſque comites omnes, atque adeo quicunque ab eo ſtarent Judæos *non gravatim* recipere, & homines miſſurum qui eos tuto perducerent, neque ulla in parte illius poſtulatis defuturum. Poſtquam autem has literas acceperat Herodes, Hyrcanum è veſtigio accerſit, & de factis inter eum & Malchum pactionibus interrogabat. Quod cum ille negaſſet, literas in concilio oſtendit, & Hyrcanum *protinus* interfici juſſit.

Hyrcanus occiditur.

Alia de Hyrcano narratio.

3. Atque hæc ita ſcribimus, ut in Herodis regis commentariis habebantur. Inter alios vero non convenit ita ſe rem habuiſſe. Non enim ob hujuſmodi quid Herodem, ſed magis ex inſidiis accuſationem adverſus Hyrcanum inſtituiſſe exiſtimant, atque ita illum occidiſſe. nam ſic ſcribunt. Quæſiviſſe in convivio quodam (nullam dando ſuſpicionem) ab Hyrcano, ecquid literarum à Malcho accepiſſet: illumque literas in quibus ab illo ſalutaretur, accepiſſe confeſſum. atque Herodem rurſus interrogaſſe, ecquod donum accepiſſet: cumque reſpondiſſet, nullum niſi quatuor jumenta ab eo miſſa quibus vectaretur, illud *regem* corruptelam & proditionem interpretatum, eum ad ſupplicium duci imperaſſe. Atqui nullius culpæ affinem

παρ' [q] ἐκείνων. ὁ μὲν γὰρ Ὑρκανὸς ἁπλοικείᾳ τρόπῳ, καὶ τότε καὶ τἄλλον χρόνον, οὐκ ἠξίου πολυπραγμονεῖν, οὐδὲ νεωτέρων ἅπτεσθαι, συγχωρῶν τῇ τύχῃ, πᾶν τὸ δι' [r] ἐκείνου γινόμενον ἀγαπήσειν. φιλόνεικος δ' ἦν ἡ Ἀλεξάνδρα, καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς μεταβολῆς ἀκρατῶς φέρουσα, λόγους ἐποιεῖτο πρὸς τὸν πατέρα, μὴ μέχρι παντὸς ἀναμεῖναι τὴν Ἡρῴδου ἀφιλοφροσύνην εἰς τὸν [s] αὐτοῦ οἶκον, [t] ἀλλὰ προλαβεῖν ἀσφαλείᾳ τὰς αὐθις ἐλπίδας, ἠξίου τε περὶ τούτων Μάλχῳ γράφειν τῷ τῶν [v] Ἀραβίων ἔχοντι, δέξασθαί τε αὐτὸς, καὶ δι' ἀσφαλείας ἄγειν. ὑπεξελθόντων γὰρ εἰ τὰ [x] περὶ Ἡρῴδην ἔτως χωρήσειεν, ὡς εἰκὸς ἐν ἔχθρᾳ Καίσαρι, αὐτοὺς ἕπεσθαι τοὺς τῷ ἀρχικῷ ἀποκλαμβάνοντας μόνους, καὶ διὰ τὸ γένος καὶ διὰ τὴν εὐνοιαν τὴν ὄχλων. τοιαῦτα πιθόμενος, ὁ μὲν Ὑρκανὸς διωθεῖτο τοὺς λόγους· φιλόνεικον δέ τι καὶ γυναικεῖον αὐτῆς παρωθούμενος, καὶ μήτε νύκτα μηδ' ἡμέραν ἀποκαμνούσης, ἀλλ' ἀεὶ περὶ τούτων ἐν τῷ Ἡρῴδου πρὸς αὐτὸν ἀπιστίας διαλεγομένης, ἀνεπείσθη τέλος ἐπιστολὴν δοῦναι [y] Δοσιθέῳ τινὶ τῶν περὶ αὐτὸν φίλων, ὃν ἦν σωτήριον πέμψαν αὐτῷ τὸν Ἄραβα τοὺς ἀναληψομένους ἐν ᾧ ἀπέμψουσιν ἵππους ἐπὶ τὴν Ἀσφαλτῖτιν λίμνην· αὕτη δ' ἀπέχει τῶν Ἱεροσολυμιτῶν [z] ὅρων, σταδίους τριακοσίους. ἐπίστευε δὲ τῷ Δοσιθέῳ θεραπεύοντος αὐτὸν ἐν αὐτὸν ἐν τὴν Ἀλεξάνδραν, καὶ τὰ πρὸς Ἡρῴδην [a] δυσνοίας οὐ μικρὰς αἰτίας ἔχοντι. Ἰωσήπου τε γὰρ ὃν ἐκεῖνον ἀνηρηκέναι συγγενοῦς ἦν, καὶ τῶν ἐν Τύρῳ φονευθέντων ὑπ' Ἀντωνίου πρότερον ἀδελφός. οὐ μὴν [b] ἐπήγαγε ταῦτα τὸν Δοσίθεον Ὑρκανῷ πιστὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν γενέσθαι· προλαμβάνας δὲ τὰ ἐκείνου τοὺς ἐν τῇ Βασιλείου ἐλπίδας, ἀπιδίδωσιν Ἡρῴδῃ τὴν ἐπιστολήν. ὁ δὲ τὴν εὐνοίας ἀποδεξάμενος, ἔτι δὲ τοῦτο [c] προσυπουργήσαι παρεκελεύετο, πύθεσθαι τὴν ἐπιστολὴν δὲ κατασημηνάμενον ἀποδοῦναι τῷ Μάλχῳ, καὶ τὰ παρ' ἐκείνου γράμματα λαβεῖν. οὐ γὰρ μικρὸν τὸ διάφορον, καὶ τὴν ἐκείνου γνώμην αὐτὸν εἰδέναι. ταῦτα δὲ Δοσίθεος προθύμως ὑπουργήσας, ὁ μὲν Ἄραψ [d] ἀντεπέστειλεν αὐτόν τε Ὑρκανὸν δέχεσθαι δὲ τοὺς σὺν αὐτῷ πάντας, [e] ἢ δὲ Ἰουδαίων ὅσοι τὰ ἐκείνου φρονοῦσι, δυνάμιν τε [f] πέμψειν τὴν μὲν ἀσφαλείας αὐτοὺς κομίσουσαν, καὶ πρὸς μηδὲν ἐνδεήσειν ὧν ἠξίου. ὡς δὲ καὶ ταῦτα Ἡρῴδης ἐδέξατο τὴν ἐπιστολὴν [g] εὐθὺς μεταπέμπεται τὸν Ὑρκανὸν, καὶ περὶ τῶν γνωμένων αὐτῷ συνθηκῶν πρὸς τὸν Μάλχον ἀνέκρινεν. [h] ὁμολογουμένου δὲ, τὰς ἐπιστολὰς δείξας τῷ συνεδρίῳ [i] διεχειρίσατο τὸν ἄνδρα.

γ'. Ταῦτα δὲ γράφομεν ἡμεῖς ὡς ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῖς τοῦ βασιλέως Ἡρῴδου φερομένοις. τοῖς δ' ἄλλοις οὐ κατὰ ταῦτα συμφωνεῖ. τὸ γὰρ Ἡρῴδην οὐκ ἐπὶ τοιούτοις δοκεῖν, ἀλλ' [k] ἐξ ἐπιβουλῆς μᾶλλον Ὑρκανῷ τὴν αἰτίαν [l] ἐπαγαγέσθαι, κατὰ [m] αὐτὸν τρόπον ἀποκτεῖναι. γράφουσι γὰρ ἔτως. ἐν συμποσίῳ τινὶ μηδεμίαν ὑποψίας [n] ἐνδιδόντα, λόγον Ὑρκανῷ προσφέρειν, εἴ τινας ἐπιστολὰς παρὰ τοῦ Μάλχου λάβοι· καὶ τὸν μὲν ὁμολογήσαντα προσαγορεύτικὰ γράμματα κομίσασθαι. τὸν δ' εἰ καί τινα δωρεὰν εἰληφὼς εἴη, πάλιν ἐπερέσθαι· τοῦ δ', μηδὲν πλέον ἢ κτηνῶν ἀναβατικῶν τέσσαρα πέμψαντος αὐτῷ λαβεῖν, εἰς αἰτίαν τὸ τοιοῦτον ἐπαναφέροντα δωροδοκίας καὶ προδοσίας, [o] ἀπαγαγεῖν προστάξαι τὸν ἄνδρα. τηνικαῦ-

[q] Ἐκείνου.] Ἐκείνῳ *Busb.*
[r] Ἐκείνου γινόμενον ἠγαπηκέναι.] Ἐκείνῳ ἡδόμενον *Hen.* (*L. B.*) & *Vat.*
[s] Αὐτοῦ οἶκον] Αὐτῶν *Busb.* αὐτὸν *Hen.* & *Vat.*
[t] Ἀλλὰ προλαβεῖν] Ἀλλὰ προσλαβεῖν ἀσφαλείᾳ τὰς αὐθις ἐλπίδας δέξασθαί τε αὐτὸν καὶ δι' ἀσφαλείας ἄγειν ἠξίου πρὸς τ. *Vat.*
[v] Ἀραβίων] *L. B.* Ἀραβιαρχίαν.
[x] Περὶ Ἡρῴδην] Περὶ Ἡρῴδου *Hen.* & *Vat.*
[y] Δοσιθέῳ τινὶ] Δωσιθέῳ *Hen.*
[z] Ὅρων,] Ὁρῶν *Hen.* (*L. B.*) & *Busb.*
[a] Δυσνοίας δὲ μικρὰς αἰτίας ἔχοντι.] Δυσνοίας δὲ μικρᾶς *Busb.* & *Hen.*
[b] Ἐπήγαγε ταῦτα] Ita cum *Busb.* & *Hen.* ἀπήγαγε in *Editis Aliisque.*
[c] Προσυπουργῆσαι παρεκελεύετο,] Προσυπουργήσειν *Busb.* & *Vat.*
[d] Ἀντιπέστειλεν αὐτόν] Ἀντιπέστειλεν *Hen.* & *Zonar.*
[e] Ἢ δὲ Ἰουδαίων] Vocula ἡ abeſt *Hen.*
[f] Πέμψειν τὴν] Πέμπειν *Hen.* quod ſane mallem, niſi è mox præc. cum *Zonara* δεξάσθαι legatur.
[g] Εὐθὺς μεταπέμπεται] Illud εὐθὺς è *Codd. Busb. Hen.* & *Epiphan.*
[h] Ἀρνησαμένου —— ἄνδρα.] Conf. infr. c. 7. §. 4. SPANH.
[i] Διεχειρίσατο τὸν ἄνδρα.] Διεχειρίσθη *Hen.*
[k] Ἐξ ἐπιβουλῆς] Ita *Vat.* & *Hen.* ἐξ deeſt *ceteris.*
[l] Ἐπαγαγέσθαι,] Ἐπάγεσθαι *Busb.* & *Vat.*
[m] Αὐτὸν τρόπον ἀποκτεῖναι.] Αὐτὸν *Vat.*
[n] Ἐνδιδόντα,] *L. B.* ἐνδόντα.
[o] Ἀπαγαγεῖν] Ἀπάγχειν ſolus *Hen.* & *Lugd. Bat.*

πημήμα ἢ ℰ μηδὲν [p] ἁμαρτόντα τοιούτῳ τέλει ὠφεῖπεσεῖν, καταλογίζονται τῷ ἀπιείκειαν ℰ τρόπου, καὶ τὸ μηδ' ἐν νεότητι θράσους ἢ ὠμότητος ἀπόδειξιν [q] πεποιεῖσθαι, μηδ' ὅτι τὴν βασιλείαν αὐτὸς εἶχεν, ἀλλὰ κἂν ταύτῃ τε ὠλιγώρησε τῆς κτ τῷ διοικήσιν Ἀντιπάτρῳ ὠφῆκε χωρηκέναι. [r] τότε ἢ ὠλείῳ μὲν ἢ ὀγδοήκοντα γεγονὼς ἐτύγχανεν ἔτη, κρατοῦντα ἢ μὴ πάσης ἀσφαλείας τὴν Ἡρῴδου [s] ἤρξατο, λαθεῖκή ἢ καὶ τὸν Εὐφράτην, τοὺς ἐν τῷ πέραν τιμῶντας αὐτὸν καταλιπών, [t] ὅλως ἐπ' [v] ἐκείνῳ τε ᾠηθησόμενον· ἐγχωρεῖν [x] τε καὶ καινοτέρων ἅπασιν ἀπιστοτάτου, καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐκείνου φύσεως, [y] ἀλλὰ ταῦτα σκῆψιν Ἡρῴδου ᾠηθέντα.

γ'. [z] Τοῦτο μὲν τὸ τέλος Ὑρκανῷ συνέπεσε ℰ βίου, ποικίλαις ℰ πολυτρόποις χρησαμένῳ τὴν ἐν τῷ ζῆν τύχαις. εὐθὺς μὲν [a] γὰρ ἐν ἀρχῇ βασιλεύσης [b] αὐτοῦ ἡ μητρὸς Ἀλεξάνδρας, ἀρχιερεὺς καθεστὼς ℰ Ἰουδαίων ἔθνους, ἔτεσιν ἐννέα τὸν τιμὸν κατέσχε· ᾠφελαθεὶς ἢ τὸν βασιλείαν ἀποθανούσης τὴν μητρὸς αὐτοῦ, καὶ ταύτην καταλαχὼν [c] τρεῖς μῆνας, ἐκπίπτει μὲν ὑπὸ Ἀριστοβούλου ℰ ἀδελφοῦ· καθίσταται δ' αὖθις ὑπὸ Πομπηίου, καὶ πάσας τὰς τιμὰς ἀποδοθεὶς, [d] ἔτη τεσσαράκοντα διετέλεσεν ἐν αὐτοῖς. ἀφαιρεθεὶς ἢ τὸ δεύτερον ὑπ' Ἀντιγόνου, καὶ λωβηθεὶς τὸ σῶμα, ᾠχθὶ Πάρθοις αἰχμάλωτος ἐγένετο. κἀκεῖθεν εἰς τὸν [e] οἰκίαν ἐπανῆκε χρόνῳ, λαβὼν ἐξ Ἡρῴδου [f] προσγενομένας ἐλπίδας· ὧν ἰδὼν αὐτὸν τῆς προσδοκίαν ἀπλοῦν, πολυπαθείᾳ βίου χρησαμένῳ. [g] τὸ δυσχερέστατον ἢ, ὡς προέφημεν, ἐν γήρᾳ [h] τέλους οὐκ ἀξίως τυχεῖν. δοκεῖ γὰρ ἀπιεικὴς καὶ μέτριος ἐν πᾶσι γενέσθαι καὶ τὰ πάντα τῆς ἀρχῆς ὑπὸ διοικητῇ ἄρχειν, ἀ πολυπράγμων, ἀδὲ δεινὸς ὢν βασιλείας ἀπρακτεῖν· Ἀντιπάτρῳ τε ℰ Ἡρῴδῃ μέχρι τῶνδε προελθεῖν ἐγένετο διὰ τὴν ἀπιείκειαν τὴν ἐκείνου, ᾗ τὸ πέρας ὅτι δίκαιον ὅτι εὐσεβὲς ἐξ αὐτῶν εὑρεθὲν [i] τοιούτου τέλους.

δ'. Ὁ ἢ Ἡρῴδης, ὡς ᾗ τὸν Ὑρκανὸν σπουδὴν ἐποιήσατο, σπεύδων πρὸς Καίσαρα, καὶ μηδὲν ἐλπίσας πρὸς τὸν αὐτοῦ πραγμάτων δυνάμενον χρηστὸν ὑπὲρ τοῦ ᾠμολόγησεν ὑπὲρ τοῦ φιλίας, ὕποπτον μὲν εἶχε τὴν Ἀλεξάνδραν, μὴ τῷ καιρῷ συνεπιθεμένη [k] τὸ πλῆθος ὑποσήσῃ ℰ στασιάσῃ τὰ πρὸς τὴν βασιλείαν πράγματα. παρεπέμψατο ἢ πάντα φερώρα τῷ ἀδελφῷ, ᾗ τὴν μητέρα Κύπρον ℰ τὴν ἀδελφὴν ᾗ τὴν ᾠηθὲν ἅπασαν ἐν Μασάδοις κατέσησε· παρακελευσάμενον, εἴ τι [l] πρὸς αὐτοῦ ἀκούσῃ δυσχερὲς, ἔχεσθαι τῶν πραγμάτων. Μαριάμμην ἢ τὴν αὐτοῦ γυναῖκα· δυνατὸν γὰρ οὐκ ἦν ἐν διαφορᾷ τῇ πρὸς τὸν ἀδελφὸν [m] καὶ μητέρα τὸν ἐκείνου διαιτᾶσθαι τὸν αὐτὸν ἔχειν· [n] ἐν Ἀλεξανδρείᾳ συὼ Ἀλεξάνδρᾳ τῇ μητρὶ κατέσησε, Ἰώσηπον τὸν θείαν καὶ τὸν Ἰτουραῖον Σόεμον [o] ἐπ' αὐτῷ καταλιπών, πιστοτάτους μὲν ἐξ ἀρχῆς ᾠομένους αὐτῷ, τότε ἢ πρόφασι τιμῆς φυλαττεῖν ἀπολειφθέντας τὰς γυναῖκας. ᾗ ἢ κἀκείνοις ἐντολὴ, μαθοῦσάς τι πρὸς αὐτοῦ δυσχερὲς ἐξ αὐτῆς ἀμφοτέρας [p] ἀφεῖσθαι, τῷ τε βασιλείαν εἰς δύνα-

hujuſmodi exitum habuiſſe, in argumenta afferunt, quod natura fuerit mitiſſimus, ut cum juvenis eſſet nihil audaciæ aut temeritatis præ ſe tulerit, ac ne tum quidem cum regno potiretur, ſed in eo pleraque omnia adminiſtranda Antipatro permiſerit. Accedit quod tunc quidem ætatis annum octogeſimum exceſſerit, noveritque res regni Herodi omnino in tuto eſſe, quin & Euphratem tranſierat, relictis qui trans amnem eum in ſummo honore habuerant, atque ſemet ejus poteſtati ſubjecturus: adeoque maxime omnium incredibile eſſe, & ejus ab ingenio alienum ut aliquid moliretur, noviſque rebus ſtuderet; potiuſque iſta ab Herode ficta videri.

4. Hyrcano quidem contigit ut hoc modo vitam finiret, diverſas dum viveret & multiplices calamitates expertus. Nam, ſtatim quidem ut mater ejus Alexandra regnare cœpit, pontifex Judæorum gentis factus per novem annos eum honorem obtinuit: matreque defuncta cum imperium ſuſcepiſſet, illudque tribus menſibus tenuiſſet, eo excidit à fratre Ariſtobulo ejectus. reſtituitur autem à Pompejo, receptiſque omnibus honoribus, annos quadraginta in iis permanſit: iterumque illis ab Antigono privatus, & corporis mutilationem paſſus, in captivitate apud Parthos degebat. atque inde aliquanto poſt tempore domum reverſus eſt, ſpe inductus quam ei fecerat Herodes: nihil tamen eorum quæ ſperaverat feliciter ei cecidit, multis vitæ incommodis conflictato. quodque graviſſimum eſt, ut modo diximus, in *ſumma* ſenectute exitum indignum habuit. Nam mitis fuiſſe videtur & moderatus in omnibus, imperiumque maxima ex parte per alios adminiſtrabat, à negotiis averſus, regnandique artium imperitus: fiebatque ut Antipater & Herodes, quod is tanta fuerit lenitate, eo uſque proceſſerint; atque ad extremum coactus eſt ab illis contra jus ac fas hujuſmodi mortem oppetere. *Varia Hyrcani fortuna.*

5. Cæterum Herodes, Hyrcano ſublato, ad Cæſarem properans, nihilque boni habens quod de rebus ſuis ſperaret propter ſuam cum Antonio amicitiam, Alexandram quidem ſuſpicabatur, ne per occaſionem populum ad rebellionem pelliceret, & in regni rebus ſeditionem ſuſcitaret. Itaque omnia Pheroræ fratri ſuo mandat, & Cyprum matrem & ſororem & liberos omnes apud Maſada collocat: dato *fratri* in mandatis, ut ſi quid durius ſibi accidiſſe fando audiverit, negotia tueretur. Mariamnen vero uxorem (nam fieri non poterat, ut, dum adeo à ſorore & matre ipſius *regis* diſſideret, una cum illis degeret) in Alexandrio cum Alexandra ejus matre collocavit, relictis, qui eas curarent & attenderent, Joſepho quæſtore & Soëmo Ituræo, viris ab initio quidem ei fidiſſimis, tunc vero honoris ſpecie ad mulieres cuſtodiendas adhibitis. Verum & illis præceptum erat, ut ſi quid *mali* gravioris de ipſo intellexiſſent, ſtatim ambas necarent, regnumque ſuis filiis una cum fratre *Herodis ad Auguſtum properantis mandata de Mariamne uxore.*

[p] Ἁμαρτόντα τοιούτῳ] Ita *Busb.* & *Hen.* ἁμαρτῶντα in *reliquis.*
[q] Πεποιεῖσθαι,] Ποιεῖσθαι *Hen.*
[r] Τότε —— γεγονὼς] Τότε ℨ ἐτῶν πλείω ἢ ὀγδοήκοντα *Hen.* & *Busb.* tamen non ita *Epiphan.* HUDS. Ογδοήκοντα ᾗ ἐνὶ ſeu LXXXI. annos Hyrcano tribuit Zonaras p. 231. D. SPANH.
[s] Ἤρξατο,] Sic *Hen.* & *Busb.* ἐπῆρξατο in *Editis.*
[t] Ὅλως] *L. B.* ὡς ὅλον.
[v] Ἐκείνῳ τε ᾠηθησόμενον·] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἐκεῖνον *Baſ.* ἐκείνου *Gen. Aliique.*
[x] Τε] *L. B.* δὲ τε.
[y] Ἀλλὰ ταῦτα] Διὰ ταῦτα ᾗ πλείω ἕτερα σκῆψιν Ἡρῴδου τὸ κτ Ὑρκανὸν ἐκείνου ᾠηθέντα *Busb.*
[z] Τοῦτο —— βίου,] Conf. ἀλων. lib. 1. c. 22. §. 1. SPANH.
[a] Γὰρ ὁ ἀρχῇ βασιλεύσης] Illud γὰρ è *Cod.* (*Lugd. Bat.* quoque) *Hen.*
[b] Αὐτοῦ ἡ μητὸς Ἀλεξάνδρας,] Ita *Baſ.* in *pleriſque aliis* αὐτῷ.
[c] Τρεῖς μῆνας,] Τρεῖς ἑαυτὰς vel τρία ἔτη forſan ſcribendum, ut monuit *Uſſerius* in *Annalibus* V. T. p. 229. *Edit. Lond.*
[d] Ἔτη τεσσαράκοντα] Ἔτη ηγ'. pro ἔτη μ'. reſcribi debere cenſet *Scaliger* in *Animadverſionibus Euſebianis*, p. 118.
[e] Οἰκίαν ἐπανῆκε χρόνῳ,] *Al.* οἰκίαν. atque ita *Coccejus. L. B.* οἰκίας.
[f] Προσγενομένας ἐλπίδας·] Πρεστευομένας *Hen.*
[g] Τὸ δυσχερέστατον ℨ,] Ita *Gall.* antea erat τῷ δυσχερέστατον.
[h] Τέλους οὐκ ἀξίως τυχεῖν.] Τέλους οὐκ ἀξίου τούτου τυχεῖν *Hen.* & *Lugd Bat.*
[i] Τοιούτου τέλους.] Mallem τοιοῦτο τέλος.
[k] Τῷ πλήθει ὑποσήσῃ] Τὸ, τι πλῆθος *Hen.*
[l] Πρὸς αὐτοῦ ἀκούσῃ δυσχερὲς,] Πρὸς αὐτὸν *Hen.* & *Busb.* dein ἀκούσαι *Hen. Busb.* & *Vat.*
[m] Καὶ μητέρα τὸν ἐκείνου] Καὶ τὸν μητέρα ἐκείνου *Hen.* & *Vat.*
[n] Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ —— ἀρχιερεῖ.] Eadem *Zonaras*, & iiſdem verbis. p. 279. A. SPANH.
[o] Ἐπ' αὐτῷ καταλιπών,] Ita *Hen.* & *Busb.* ἐπ' αὐτὸν *Vat.* ἐπ' αὐτῷ in *Editis Aliiſque.*
[p] Διαχειρίσασθαι,] Μεταχειρίσασθαι *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

tre pro viribus conſervarent.

X. *Herodes, cum in Cæſaris conſpectum veniſſet, diadema deponit.*

6. His imperatis, Rhodum magnis itineribus contendit ad Cæſarem. atque ubi in urbem pervenit, diadema depoſuit, cætero apparatu ne minimum quidem mutato. Poſtquam vero in ejus congreſſum colloquiumque veniſſet, multo magis animi ſui magnitudinem oſtendit, neque ad ſupplicationes (ut par erat in hujuſmodi rebus) verſus, neque preces ullas adhibens, ut errati veniam impetraret; ſed impune factorum rationem reddens. *Magna cum fiducia Cæſarem alloquitur.* Nam Cæſari dicebat, "& amicitiam ſibi maximam "cum Antonio fuiſſe, ſeque omnia pro virili præ"ſtitiſſe, ut ſumma rerum penes illum eſſet, armis "tamen eum non adjuviſſe, quod tum bello Ara"bico diſtineretur, ſed tantum ei pecuniam fru"mentumque ſuppeditaſſe. nec tamen ſe hac in "parte officio ſuo ſatisfeciſſe. Qui enim ſe *alicui* "amicum eſſe profitetur, ſibique conſcius eſt il"lum de ſe bene meruiſſe, debet ad vitam non mi"nus ac opes profundendam omne cum eo diſcri"men adire. ex quibus licet ipſe minus quam "oportebat ei reddiderit; hoc tamen ſe præclare "feciſſe ſibi perſuaſiſſimum eſſe, quod eum pugna "Actiaca victum non deſeruerit; neque fortuna "jam plane mutata, ad ſpes novas ſe tranſtulerit, "ſed quamvis pro auxiliatore ſatis idoneo ſeſe non "geſſerit, conſiliarium tamen Antonio optimum "ſemet probaverit, ut qui unicam ſalutis viam ra"tionemque ſibi omnia ſalva conſervandi ei oſten"derit, nempe ut Cleopatram interficeret: ipſa "enim perempta ſibi rerum potiundi ſpem ſubeſ"ſe, atque illi facilius eſſe gratiam à te inire quam "inimicitias tecum habere. Quæ cum ille nulla"tenus ſecum reputaſſet, temerarium conſilium "meo prætulit, quod ſibi in damnum tibi in com"modum ceſſit. Nunc igitur ſi Antonio ſubiratus "me *hoc crimine* condemnaveris, quod huic adeo "ſtuduerim, confitentem habes reum, neque me "pigebit coram dicere, quanto illum amore pro"ſequutus ſim. Sin vero, commutata perſona, re"quiras qui vir ſim erga beneficos, qualiſque ami"cus, licebit tibi ex præteritis edocto nos *optime* "cognoſcere. Mutato enim nomine, erit nihilo"minus ut amicitiæ noſtræ firmitudinem alteri "approbemus.

Herodes ab Auguſto Cæſare regnum obtinet.

7. Cum iſta diceret, & quo eſſet animo ingenuo ei oſtenderet, non mediocriter Cæſarem allexit, virum generoſum & magnificum; ita ut illa ex quibus accuſatio inſtitueretur benevolentiam ei conciliaverint. Et tunc ei diadema rurſus impoſuit, eumque monuit ut ſibi non minus amicus eſſet quam ante fuiſſet Antonio, atque ei maximos honores habuit, addens Quintum Didium ad ſe ſcripſiſſe, Herodem omni ſtudio ſibi opem tuliſſe in negotio gladiatorum. Cum tam benigne exceptus eſſet, atque ex inſperato videret regnum rurſus ab integro ſibi magis confirmatum, tam dona-

μιν τοῖς παρὰ σοῦ [q] ταδελφῷ φερώρᾳ διατηρεῖν.

ς'. [r] Ταῦτα ἐντελάμενος, εἰς Ρόδον ἠπείγετο Καίσαρι συντυχεῖν. καὶ πρὸς ἡσπλωσεν εἰς τὴν [s] πόλιν, ἀφῄρητο μὲν τὸ διάδημα, ἔ δ' ἄλλα πρὸς αὐτὸν ἀξιώματος [t] ἦδεν ὑφεικώς. ὅτε ἢ ἐς κοινωνῆσαι λόγων καὶ τὴν συντυχίαν ἠξίωσε, πολὺ μᾶλλον ἐνέφηνε τὸ μεγαλεῖον ἔ κατ' αὐτὸν φρονήμα ἔ, ὥτ' εἰς ἱκεσίας ὡς εἰκὸς ὀλισθοῦσι τοιούτοις τραπόμενος, ὥτε δέησίν τινα ποιεῖσθαι, ὡς ἐφ' [v] ἁμαρτήμασιν, ἀπόδυς ἢ τ' λογισμὸν τ πεπραγμένων [x] ἀνυπολήπτως. [y] ἔλεγε γὰρ τῷ Καίσαρι, "καὶ φιλίαν "αὐτῷ μεγίστην γνῆσίαν ποτὲ Αντώνιον, καὶ πάντα πρᾶξαι "[z] καὶ τὴν δύναμιν, ὡς ἐπ' ἐκείνου γένοιτο τὰ πράγμα"τα· χρείας μὲν ἐ κοινωνήσας καὶ πολλὰς τ Αρά"βων, πέμψας ἢ καὶ χρήματα καὶ σῖτον ἐκείνῳ. καὶ ταῦτ' "εἶναι μετριώτερα τ ὑπαλλόντων αὐτῷ γνησίων. τ γὰρ ὁ"μολογοῦντα μὲν εἶναι φίλον, εὐεργέτην δ' ἐκεῖνον ἐ"πισάμενον, παντὶ μέρει ἑ ψυχῆς ἑ σώματος ἑ πε"ρουσίας συγκινδυνεύειν δέον, ὧν αὐτὸς ἔλαττον ἢ κα"λῶς εἶχεν ἀναγραφεὺς, ἀλλ' ἐκεῖνό γε σπουδάσαι κα"λῶς ἑαυτῷ πεποιηκότι, τὸ μηδ' ἡττηθέντα τὴν ἐν Ακτίῳ "μάχην καταλιπεῖν, μηδὲ συμμεταβαλοῦσαι τ ἐλπίσι φα"νερῶς ἤδη [a] μεταβαινούσης τ τύχης, φυλάξαι δ' αὐ"τὸν εἰ καὶ μὴ συναγωνιστὴν ἀξιόχρεων, ἀλλὰ [b] σύμ"βουλόν τε ἀξιώτατον Αντωνίῳ, τὴν μίαν αἰτίαν ἔ καὶ "σώζεσθαι, καὶ μὴ τ πραγμάτων σκοπεῖν, [c] ὑπο"δεικνύντα Κλεοπάτραν ἐπανελέσθαι· [d] προαιρημένης "γὰρ ἐκείνης, αὐτῷ τε τ πραγμάτων ἄρχειν ὑπεῖναι, "καὶ τὰς πρὸς σὲ συμβάσεις ῥᾷον εὑρίσκεσθαι τ ἔχθρας. "ὧν ἕδεν ἐκεῖνος ἐννοηθεὶς, ἀλυσιτελῶς μὲν αὐτῷ, "συμφερόντως ἢ σοὶ προὐτίμησε τὴν ἀβουλίαν. νῦν σοὶ "εἰ μὲν τῇ πρὸς Αντώνιον ὀργῇ κρίνεις καὶ τὴν ἐμὴν "προθυμίαν, οὐκ ἂν εἴη μοι τ πεπραγμένων ἄρνησις, "ἀλλ' ἀπαξιώσω τὴν ἐμαυτῆς πρὸς ἐκεῖνον εὔνοιαν ἐκ "ἔ φανεροῦ λέγων. εἰ ἢ τὸ πρόσωπον ἀνελὼν, τίς "εἰμὶ πρὸς τὰς εὐεργέτας, καὶ σοῖς φίλοις ἐξετά"ζοις, [e] ἔσῃ σοι πεῖρα τῶν ἤδη γεγυμνασμένων ἡμᾶς εἰδέ"ναι. τοῦ γὰρ ὀνόματος ἀλλαγέντος, ἕδεν ἔλατ"τον αὐτὸ τὸ τ φιλίας βέβαιον ἐν ἡμῖν εὐδοκιμεῖν δυ"νήσεται.

ζ. Τοιαῦτα λέγων, καὶ [f] παρ' αὐτῷ ἐμφαίνων τὸ τ ψυχῆς ἐλεύθερον, οὐ μετρίως ἐπανάσαρτ τ Καίσαρα, φιλότιμον ὄντα καὶ λαμπρόν· ὥστε αὐτῷ τὰς τῶν ἐγκλημάτων αἰτίας σύστασιν ἤδη τῆς πρὸς ἐκεῖνον εὐνοίας πραγματεύεσθαι. καὶ τότε [g] διάδημα πάλιν ἀνακαθίσησιν αὐτῷ, καὶ, περιτρεψάμενος μηδὲν ἐλάττω περὶ αὐτὸν ἢ πρότερον ἐπὶ περὶ τὸν Αντώνιον φαίνεσθαι, διὰ πάσης ἦγε τιμῆς. πεισθεὶς ὅτι [h] Κύιντος Δίδιος γράψειεν, [i] ἁπάσῃ προθυμίᾳ τὰ πρὸς τὰς [k] μονομάχους αὐτῷ συλλαβέσθαι τ Ηρώδου. τοσαύτης ἀποδοχῆς [l] ἀξιώμενος, καὶ παρ' ἐλπίδας ὁρῶν αὐτῷ πάλιν ἐξ

q Ταδιλφῷ Φερώρᾳ διατηρεῖν.] Conf. infr. lib. 18. c. 1. §. 2. SPANH.

r Ταῦτα ἐντελάμενος,] Ταύτας δὴ τὰς ἐντολὰς αὐτὸς εἰς Ρόδον *Busb.* & *Hen.* atque ita forſan *Epiphan.*

s Πόλιν,] Πόλις de Roma *Zonaras* p. 239. εἰς Ρόδον ἐπείγετο πρὸς τ Καίσαρα· Καταπλεύσας ἢ &c. nempe εἰς τὴν πόλιν, & quod malè ibi expreſſit Zonaræ Interpres. SPANH.

t Οὐδὲν ὑφεικώς.] Οὐδὲν ὑφῆκεν, ἀλλ' ὅτε καὶ κοινολογῆσαι λόγου *Busb.*

v Ἁμαρτήμασιν,] Ημαρτημένοις *Busb.* & *Hen.*

x Ανυπολήπτως.] Forte ἀνεπιλήπτως. COCC.

y Ελεγε —— γνήσιον] Herodis Oratio ad Cæſarem ἀλωσ. lib. 1. c. 20. § 1. & ſeq. SPANH.

z Κατὰ τὴν δύναμιν, ὡς ἐπ' ἐκείνου] Κατὰ τὴν αὐτῶ δύναμιν *Hen.* ut & *Vat.* qui (cum *Lugd. Bat.*) mox habet ἐπ' ἐκείνῳ.

a Μεταβαινούσης τ τύχης,] Μεταβαινούσης καὶ τ τύχης *Vat.*

b Σύμβουλόν τε ἀξιώτατον Αντωνίῳ,] Σύμβουλόν γε δεξιώτατον *Vat.*

c Ὑποδεικνύντα Κλεοπάτραν] Ita cum *Cod. Vat.* ὑποδεικνύντα Κλ. ὑπαναλέσθαι *Baſ.* & *Hen.* προδεικνύντα Κλ. ὑπαναλέσθαι *Gen.* HUDS. Eadem ἀλωσ. lib. 1. c. 20. §. 1. SPANH.

d Προαιρημένης γὰρ ἐκείνης,] Πρὸς αἱρημένης in *Editis.* προηρημένης *Vat.* Levicula cum mutatione legendum cenſui προαιρεμένης. id quod me monuit Cl. *Lowthius.*

e Ἔσῃ σοι πεῖρα] Ἐνεσῇ σοι *Vat.*

f Παρ' αὐτῷ ἐμφαίνων] Ἐν ἅπασι *Busb.* παρόντα *Vat.* & *Lugd. Bat.*

g Διάδημα πάλιν ἀνακαθίσησιν αὐτῷ,] Conf. ſup. lib. 14. c. 14. §. 5. SPANH.

h Κύιντος Δίδιος] Ita & hîc loci & libro 1. *de Bello Jud.* reſcripſi ex *Dione* p. 447. cum aſſenſu virorum Clariſſimorum, *Caſauboni*, *Uſſerii*, *Pagi*, invito tamen *Montacutio*, qui (in *Exercitationibus*, p. 347.) utroque in loco Βεττίδιος malit. Antea editum erat Καπίδιος, pro quo Ταΐδιος vel Ταΐδος in *MSS.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 20. §. 2. SPANH.

i Απάσῃ προθυμίᾳ] Ἐν ἁπάσῃ προθυμίᾳ *Vat.*

k Μονομάχους] Μονομάχους pro μονάρχας (*L. B.* μονάρχης) ſubſtitui ex libro 1. *de Bello Jud.* atque ita plane legendum eſſe monuerunt Viri jam laudati, *Caſaubonus* adv. *Baronium*, p. 135. *Edit. Lond. Uſſerius* in *Annalibus* V. T. p. 477. *Edit. Lond.* & *Pagi* in *Apparatu* ad *Baronium*, p. 24. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 20. §. 2. SPANH.

l Αξιώμενος] Ηξιωμένος *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Hen.* & *Vat.*

ἐξ ὑπαρχῆς βεβαιοτέραν τὴν βασιλείαν, δόξῃ Καίσαρ, καὶ δόγμασι Ρωμαίων, ὅπερ ἐκεῖνος αὐτῷ πρὸς τὸ βέβαιον ἐπραγματεύσατο, παρέπεμψεν [m] ἐπ' Αἴγυπτον Καίσαρα, δωρησάμενος ὑπὲρ δύναμιν αὐτόν τε καὶ τοὺς φίλους, καὶ πᾶσαν ἐμφαίνων μεγαλοψυχίαν. ἠτεῖτο δὲ καὶ τῶν Αντωνίῳ συνόντων [n] Αλέξανδρον, ὡς μηδὲν ἀνήκεστον παθεῖν· ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐκ ἔτυχεν, ὅρκῳ προκατειλημμένος Καίσαρος. [o] ἐπανῆλθε δὲ πάλιν εἰς τὴν Ιουδαίαν πολείονί τε τιμῇ καὶ παῤῥησίᾳ, καὶ τοῖς τὰ ἐναντία προσδοκήσασιν ἔκπληξιν παρέχων, ὡς ἀεὶ τὸ λαμπρότερον ἐκ τῶν κινδύνων κατ' εὐμένειαν τοῦ Θεοῦ προσεπιλάμπων. [p] εὐθὺς μὲν οὖν πρὸς τὴν ὑποδοχὴν ἐσπούδασε Καίσαρος ἀπὸ Συρίας εἰς Αἴγυπτον [q] εἰσβαλεῖν μέλλοντος. καὶ παῤῥὴν παρῆν, δέχεται μὲν αὐτὸν ἐν Πτολεμαΐδι [r] πάσῃ τιμῇ βασιλικῇ· παρέσχε δὲ καὶ τῷ στρατεύματι ξένια καὶ τῶν ὑπηρεσίων ἀφθονίαν. κἂν τοῖς εὐνοεστάτοις ἐξητάζετο, τάς τε δυνάμεις [s] ἐκτάττοντος [t] συνιππαζόμενος, καὶ δεχόμενος αὐτὸν καὶ φίλους [v] ἀνδρᾶσιν ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, πᾶσιν εἰς πολυτέλειαν καὶ [x] πλοῦτον ὑπηρεσίας ἠσκημένοις. παρέσχε δὲ καὶ τὴν [y] ἄνυδρον διερχομένοις, τὴν τῶν ἐπιτηδείων χορηγίαν, ὡς μήτε οἴνῳ, μήτε ὕδατος, ὃ καὶ μᾶλλον ἦν ἐν χρείᾳ στρατιώταις, ὑστερηθῆναι. αὐτόν γε μὴν Καίσαρα πολλοῖς ὀκτακοσίοις ἐδωρήσατο· καὶ παρέσχεν ἅπασιν ἔννοιαν λαβεῖν, ὅτι τῆς βασιλείας ἧς [z] ἔτυχε πολὺ μείζω καὶ [a] λαμπρότερα τὰ τῆς ὑπαρχίας ἐπεδείξατο. τοῦτ' αὐτὸν καὶ μᾶλλον εἰς πίστιν εὐνοίας καὶ προθυμίας ὑπεσωίζη, καὶ πολεῖσιν ἐνέκαλο τῇ χρείᾳ τοῦ καιροῦ τὸ μεγαλόψυχον ἁρμόσας. ὁ δὲ, καὶ πάλιν ἐπανιόντων ἀπ' Αἰγύπτου, τῶν πρώτων [b] οὐδενὸς τὰς ὑπηρεσίας ἧττον ἐφάνη.

tione Cæſaris, quam Romanorum ſenatuſconſulto, quod ad majorem certitudinem curavit obtinendum, Cæſarem in Ægyptum *proficiſcentem* dedu- *Cæſarem magnis muneribus donatum in Ægyptum deduxit.*
xit, eumque & ejus amicos ſupra vires muneratus eſt, ſeſe quam potuit magnificentiſſime gerens. Quin & petebat, ne quid Alexander, qui fuerat ex familiaribus Antonio, gravius pateretur: ſed illud quidem non impetravit, impediente Cæſarem jurejurando. Rurſus autem in Judæam ſe recepit, majore cum honore & fiducia; eoſque qui contraria exſpectaverant attonitos reddidit, quaſi Dei benignitate majorem ſemper ex periculis ſplendorem ſibi acquireret. Et quidem continuò Cæſarem ut acciperet operam dedit, qui à Syria invaſurus erat in Ægyptum. Atque ubi ille advenit, apud Ptolemaïdem eum omni regio apparatu excepit: inſuper & exercitui ejus lautia dedit, magnamque rerum neceſſariarum copiam. quo factum eſt ut inter fidiſſimos *poſtea* haberetur, una cum eo obequitans dum milites ordinaret & luſtraret, ipſumque & amicos ejus excipiens centum & quinquaquaginta viris *comitatus*, qui ad miniſteria ſplendidiſſima & ſumptuoſiſſima omnes exercitati erant. Qnin & ipſos per eam regionem tranſeuntes quæ caret aqua, ita contra inopiam, qua premerentur, munivit, ut nec vino, nec aqua, quæ tum magis neceſſaria erat militibus, caruerint. immo Cæſari octingenta talenta donavit, fecitque ut omnes exiſtimarent, quod majorem in modum & luculen- *Cæſarem* DCCC. *talentis donat.*
tius quam regni facultates ferebant omnia ſuppeditarit. atque inde fiebat ut eo magis illis de ſua benevolentia ſtudioque perſuaderetur; atque ei plurimum profuit, quod ad temporis neceſſitatem magnanimitatem ſuam accommodaverit. Ille etiam, cum iterum ex Ægypto redirent, officia prioribus non minora præſtitit. *Poſtea Cæſarem ejuſque exercitum honorifice excipit.*

m Επ' Αἰγύπτου Καίσαρος,] *Al.* (ut & *L. B.*) ἐπ' Αἴγυπτον.

n Αλέξανδρον,] Αλέξας ὁ Λαοδικεὺς dicitur *Plutarcho* in *Antonio*, p. 949. Verum Αλέξας & Αλέξανδρος idem nomen, ut pluribus oſtendit *Grotius* ad cap. 1. *D. Lucæ*. HUDS. Conf. *ἀλλων.* lib. 1. c. 20. §. 3. SPANH.

o Επανῆλθε δὲ πάλιν] Ita *Busb.* & *Hen.* perperam ἐπανῆλθεν in *Editis Aliiſque.*

p Εὐθὺς μὲν οὖν] Εὐθὺς δὲ *Hen.*

q Εἰσβαλεῖν μέλλοντος.] Εμβαλεῖν *Hen.* & *Busb.*

r Πάσῃ τιμῇ βασιλικῇ·] Πάσῃ τῇ βασιλικῇ θεραπείᾳ (præter *Lugd. Bat.*) *Hen.*

s Εκτάττοντος] An ἐξετάζοντος prout in *de Bello?*

t Συνιππαζόμενος] Conf. *ἀλλων.* lib. 1. c. 20. §. 3. συνιππάσατο ποιούμενος καὶ Πτολεμαΐδα καὶ δυνάμεις ἐξέτασεν· SPANH.

v Ανδρᾶσιν ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα,] *Epiphanius* vertit, *in* CL. *domibus ornatis cum amicis ſuſcepit*, ac ſi legiſſet *ἀνδρῶσιν.*

x Πλοῦτον ὑπηρεσίας ἠσκημένοις] Ita *Hen.* πλούτων in *reliquis.*

y Ανυδρον διερχομένοις,] Iterum cum *Cod. Hen.* (ut & *Lugd. Bat.*) *ἀνυδρίαν* in *ceteris.*

z Ετυχε πολὺ] Εἶχε pro ἔτυχε *Hen.* & *Vat.*

a Λαμπρότερα] Λαμπρότερα καὶ τὰς ὑπαρχίας ἐπιδείκνυτο *Hen.*

b Οὐδενὸς τὰς ὑπηρεσίας] Οὐδὲν εἰς τὰς ὑπαρχίας *Hen.* & *Lugd. Bat.*

c Τὴν τε γυναῖκα] Sic *MSS.* τὴν γυναῖκα in *Editis.*

d Γ' ὧν ὑποπτον,] Ita *Lugd. Bat.* nam *Alii* ὧν ὑποπτον. HAV.

e Φρυρᾷ] *L. B.* Φρουρᾷ. Forte ἐν φρυρᾷ. COCC.

f Μηδενὸς μήτε τῶν ἄλλων] *Al.* μηδ' ἑνός.

g Γενομένῳ,] *L. B.* γινομένῳ.

h Βιώσεται δι' αὐτὸν ἐσχηκέναι·] Βιώσασθαι *Busb.*

i Κατὰ μὲν] *L. B.* καὶ τὰ μέν.

k Εστείλατο παρεὶς.] Ita *Hen.* ἐστείλατο παρεὶς in *ceteris.*

Ως Ηρώδης Σόημον καὶ Μαριάμνην ἀπέκτεινεν· ἔπειτα Αλεξάνδραν, καὶ Κοσσοβαρον, καὶ τοὺς ἀναγκαιοτάτους αὐτῷ φίλους, πλὴν ὧν τοὺς Βάβα υἱούς.

Quomodo Herodes Soëmum & Mariamnen interfecit: deinde Alexandram, & Coſtobarum, & amicos ejus maxime neceſſarios, tandemque Babæ filios.

Οτε μέντοι ἦλθεν ἐν τῇ βασιλείᾳ, πεπραγμένην αὐτῷ τὴν οἰκίαν καταλαμβάνει, καὶ χαλεπῶς ἐχούσας [c] τήν τε γυναῖκα Μαριάμμην καὶ τὴν μητέρα τὴν ἐκείνης Αλεξάνδραν. οἰηθεῖσαι γὰρ, ὅπερ γ' [d] ὦν ὕποπτον, οὐκ εἰς ἀσφάλειαν τῶν σωμάτων εἰς ἐκεῖνο καταπεφεύγειν τὸ χωρίον, ἀλλ' ὡς εἰς [e] φρουρὰν, [f] μηδενὸς μήτε τῶν ἄλλων μηδ' αὐτῶν ἐξουσίαν ἔχειν, χαλεπῶς ἔφερον. ἦν τε Μαριάμμη τῷ μὲν ἔρωτι τοῦ βασιλέως, ὑποκρισιν ἄλλως καὶ πρὸς τὸ συμφέρον αὐτῷ [g] γιομένην, ἀπάτην ὑπελάμβανεν· ἤχθετο τῷ μισεῖ εἴ πέποι τι δεινὸν ἐκεῖνον ἐλπίδα τοῦ [h] βιώσεσθαι δι' αὐτὸν ἐσχηκέναι· καὶ τοὺς Ιωσήπῳ δοθείσους ἐντολὰς ἀνεμνημόνευεν, ὥστ' ἤδη καὶ θεραπείας εἶχε τοὺς φρουροὺς καὶ μᾶλλον τὸν Σόημον, ἐν ἐκείνῳ τὸ πᾶν ὑπειλημμένη. Σόημος μὲν οὖν [i] κατὰ μὲν τὰς ἀρχὰς πιστὸς ἦν, ἀφ' ὧν Ηρώδης [k] ἐστείλατο παρεὶς. λόγοις τε δωρεαῖς λιπαρέστερον τοῦ γυναικῶν ἐκθεραπεύοντος αὐτὸν

TUnc vero in regnum reverſus, domum ſuam turbatam offendit, uxoremque Mariamnen & illius matrem Alexandram male compoſitas. ratæ enim, id quod ſuſpicabantur, non ſecuritatis cauſa ſe in id caſtellum concluſas, ſed quaſi in carcerem, ita ut & nihil rerum alienarum ſuarumve in ſua poteſtate haberent, ægerrime *id* ferebant: & Mariamne regis amorem, ipſius præſertim commodo ſimulatum, fallaciam eſſe exiſtimabat. Illam autem *vehementer* angebat, quod per eum ſteterit, quo minus, ſi quid gravius pateretur, ipſi vitæ ſpes ſupereſſet: ſibique in memoriam revocabat quæ mandata erant Joſepho, ita ut cuſtodes modis omnibus demereri ſtuderet, & in primis Soëmum, gnara ejus in manu eſſe omnia. Ab initio quidem Soëmus fidus erat, ita ut nihil eorum omiſerit quæ præceperat Herodes. Cum autem mulieres ſtu- *Mariamne & Alexandra inſenſa Herodi.* *Soëmus ad Herodis mandata enunciandæ adductus.*
dioſius eum blandis ſermonibus & muneribus de-mu-

l Επο-

mulcerent, paulatim victus cedebat, & ad extremum omnia regis mandata exposuit: præsertim quod non speraret eum cum eadem potestate reversurum. quamobrem, ut qui magis periculum ex illo effugeret, mulieribus non parum gratificari in animum induxit, quas verisimile erat suam retenturas esse dignitatem, immo & majorem gratiam sibi referendi potestatem habere, cum illa vel regnatura vel regnanti proxima futura esset. nec tamen minorem spem concipiebat, si Herodes, rebus ex sententia confectis, rediret, ut qui uxoris voluntati nihil contradicere potuerit. nam sciebat regem Mariamnes amore justo vehementius ardere. His inductus *regis* mandata enunciavit. At Mariamne ægre admodum accepit, nova sibi semper alia ex aliis ab Herode nasci pericula: idque iniquo animo ferebat, orans optansque ut ille nihil æqui impetraret, quod vitam cum eo vix vitalem esse sibi persuaderet. id quod postea non dissimulavit, aperte fassa quid ipsam male haberet.

Herodes reversus parum benigne à Mariamne excipitur.

2. At ille quidem cum *domum* revertisset; magna præter spem feliciter assequutus, primæ uxori, ut par erat, læta de istis nunciabat, solamque eam ex omnibus, cæteris prælatam, ex amore & more suo salutabat. Illi autem contigit, ut dum is itineris sui successum narrat, non magis gauderet quam mœreret, neque dolorem suum occultare potuit; sed, dignitatis quippe & nobilitatis suæ conscia, dum salutaretur ingemiscebat, & ex narratione ejus tristitiam magis quam lætitiam præ se ferebat: ut jam Herodes non tam suspicionibus quam factis manifestis turbaretur. Angebatur enim cum videret uxorem in se habere odium inopinatum minimeque occultum: idcirco rem iniquissime tulit, & amoris impatiens, quandoque iratus erat quandoque reconciliatus, semperque ab uno ad alterum transiens in utroque varius erat & inconstans. Atque ita in medio inter amorem & odium nutabat: & cum sæpe eam ob superbiam pœna persequi decreverit, amore victus debilior erat quam ut mulierem *à se* summoveret. Ad summam, cum valde eam punire cuperet, veritus est ne in seipsum nihil tale cogitantem gravius, illâ defunctâ, animadvertat.

Odio pariter ac amore inflammatur Herodes.

Acriores ei stimulos subdunt mater ejus & soror.

3. Cum autem soror ejus & mater animum illius in Mariamnen intellexissent, pulcherrimam se occasionem nactas existimarunt suum in eam odium exercendi: & Herodem, dum sermonem cum eo haberent, calumniis irritarunt acerbis, quibus ad odium & obtrectationem perduci posset. Atqui neque ille hujusmodi verba libenter audiebat, neque in uxorem, quasi illis fidem haberet, aliquid statuere audebat. tamen indies erat alieniore in eam animo; glisceatque utrinque malum, dum & illa affectum suum non dissimulat, & hic amorem assidue convertit in odium: adeo ut jam tum fuerit in eam gravius aliquid statuturus. Sed cum interea nunciaretur Cæsar victoria potitus, & mortuis Antonio & Cleopatra Ægyptum obtinuisse, Cæsari celeriter obviam proficiscens domum suam in eo statu reliquit. At discedenti commendavit Mariamne Soëmum, plurimumque ei debere fatebatur qui sui sedulo curam gessisset, cique præfe-

Mortuis Antonio & Cleopatra Ægypto potitur Augustus.

τὸν, ἡδέως καὶ μικρὸν ἤδη, καὶ τέλος ἐξεῖπεν ἁπάσας τὰς ἐντολὰς τοῦ βασιλέως, μάλιστα μὲν δὴ ἐλπίσας αὐτὸν ὀλίγου τὰ αὐτῆς [l] ὑπερρέψειν ἐξουσίας. ἐν ᾧ καὶ μᾶλλον [m] ἐκφεύγων τὰ ἀπ' αὐτοῦ κίνδυνον, ἅ μικρὰ [n] χαρίσασθαι τοῖς γυναιξὶν ὑπελάμβανεν, αἷς ἴσως εἰκὸς οὐκ ὀλιγεύεσθαι τοῦ παρόντος ἀξιώματος, ἀλλὰ καὶ πλέον εἰς τὸν ἀμοιβὴν ἐξεῖναι, [o] βασιλεύσης ἢ τοῦ βασιλεύοντος ἀγχοῦ γενησομένης. ἐπῆλπιζε δ' αὐτὸν οὐκ ἥττον, εἰ καὶ πάντα καὶ νῦν πράξας ὑποστρέψειν Ηρώδης, μηδὲν ὅτι τῇ γυναικὶ δυνήσεσθαι βιαζομένῃ γε ἀντιπεῖν. ὑπίστατο γὰρ τὸν πρὸς τὸν Μαριάμμην ἔρωτα μείζονα λόγῳ τῷ βασιλεῖ. [p] ταῦτα τὰ [q] προσελκύσαντα τὰς ἐντολὰς ἐξαγγεῖλαι. Μαριάμμη δὲ χαλεπῶς μὲν ἤκουσεν, εἰ μηδὲν πέρας αὐτῇ τοῦ ἐξ Ηρώδου κινδύνων ἔσοιτο· χαλεπῶς δὲ διέκειτο, μηδενὸς μὲν τυχεῖν αὐτὸν τῶν ἴσων εὐχομένη, δυσύποιστον δὲ εἰ [r] τύχη τοῦ μετ' αὐτοῦ βίον κρίνοιτο. καὶ τῷ [s] διέδειξεν ἐν ὑστέρῳ, μηδὲν ὑπακρυψαμένη δι' αὐτοῦ πάθος.

β'. Ὁ μὲν δὴ μεγάλοις οἷς παρ' ἐλπίδας [t] ἠυτυχηκὼς καθαπερ εἰκὸς, πρώτῃ μὲν ὡς εἰκὸς τῇ γυναικὶ περὶ τούτων εὐηγγελίζετο. μόνῃ δὲ [v] ἐκ πάντων μᾶλλον τὸν ἔρωτα καὶ τὸν ὄντως αὐτῷ συνήθειαν προτιμῶν ἠσπάζετο. τῇ δ' ὅτε τὰς [x] εὐημερίας διηγουμένου χαίρειν μᾶλλον ἢ χαλεπῶς φέρειν συνέβαινεν, ὅτ' ὑπακρύπτεσθαι τὸ πάθος δυνατὸν ἦν. ἀλλ' ὑπ' [y] ἀξίας καὶ τοῦ πρέποντος εὐθυμίας, πρὸς μὲν τὰς ἀσπασμὰς ἀνέσεται, τοῖς δὲ διηγήμασιν ἄχθεσθαι μᾶλλον ἢ συγχαίρειν ἐνέφαινεν, [z] ὡς ἐκ ὑποπτία μόνον, ἀλλὰ καὶ καταφανῆ γινόμενα τοῦ Ηρώδου [a] ὑπεναντία. ἠδημόνει μὲν γὰρ ὁρῶν τὸ προσῆκον τοῦ γυναικὸς πρὸς αὐτὸν μίσος οὐκ ἀποκεκρυμμένον· ἤχθετο δὲ τῷ πάσμασι καὶ τοῦ ἔρωτος φέρειν [b] ἀδυνάτων, τοῦ τε ὀργῆς καὶ τοῦ διαλλαγῆς οὐκ ἀνέμενεν, ἀεὶ δὲ ἀπὸ θατέρου μεταβαίνων εἰς θάτερον ἐφ' ἑκατέρῳ πολλὴν εἶχεν ἀπορίαν. [c] ἅτως δὲ ἐν μέσῳ τοῦ συγεῖν καὶ στέργειν ἀπληφθεὶς, καὶ πολλάκις ἕτοιμος ὢν ἀμύνασθαι τοῦ ὑπερηφανίας αὐτὸν, διὰ τὸ προκαταλῆφθαι τὸν ψυχὴν ἀσθενέστερος εἰς τὸ [d] μεταστῆσαι τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο. τὸ δὲ σύμπαν ἡδέως ἂν ἐκείνῳ κολάσας, ἐδεδοίκει μὴ λάθῃ παρ' [e] αὐτοῦ μείζονα τὴν τιμωρίαν ὑποθανόντος εἰσπραττόμενος.

γ'. Σωιδοῦσαι δὲ αὐτὸν ἅτως ἔχοντα πρὸς τὸν Μαριάμμην ἥτε ἀδελφὴ καὶ ἡ μήτηρ, κάλλιστον ὠήθησαν τοῦ καιρὸν τοῦ πρὸς ἐκείνην μίσους εἰληφέναι· καὶ διαλάλουν ἀμηχανίας παροχώσασαι τοῦ Ηρώδου διαβολαῖς, μίσος ὁμοῦ καὶ ζηλοτυπίαν ἐμποιεῖν δυνησομέναις. ὁ δ' οὔτε τοῦ πιστῶν ἀνδρῶς ἦκεν λόγων, ἔστε δρᾶν τι καὶ τοῦ γυναικὸς ὡς πεπισδυκὼς ἐπεθάρρει. χεῖρον μέντοι πρὸς αὐτὸν εἶχεν ἀεὶ, καὶ τὸ πάθος ἀνεξεκαίετο, τοῦ μὲν οὐκ ὑποκρυπτομένης τὸν ἀφίησιν, καὶ δὴ τοῦ ἔρωτα πρὸς ὀργὴν ἀεὶ μεταβάλλοντος· καὶ εὐθὺς ἐπέσχεθη τι τοῦ ἀνηκέστων. νικῶν δὲ Καίσαρος ἀγγελθέντος κρατεῖν τῷ πολέμῳ, καὶ πεθνηκότων Αντωνίου καὶ Κλεοπάτρας ἔχειν Αἴγυπτον, ἐπιγόμενος εἰς τὸ Καίσαρι ἀπαντᾶν, κατέλιπεν ὡς εἶχε τὰ πρὸς τὸν οἰκίαν. ἐξιόντι δὲ Μαριάμμη παρήγγειλεν Σόημον, πολλοῦ τε χάριν τοῦ ὑπομελείας ὁμολογοῦσα, καὶ μεγαλοψυχίαν αὐτῷ παρὸ

τοῦ

l Επισρέψειν] *L. B.* ὑποσρέφειν.
m Εκφεύγων] *L. B.* ἐκφυγὼν.
n Χαρίσασθαι ταῖς γυναιξὶν] Χαριεῖσθαι *Hen.* & *Lugd. Bat.*
o Βασιλεύσης ἢ τοῦ βασιλεύοντος] Βασιλεύσας & mox γενησομένας *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) unde aliquis (sicuti & *Coccejus* in ora codicis sui) forsan βασιλεύσασις & γενησομένας legendum esse conjiceret. βασιλεύσης τοῦ βασ. *Vat.*
p Ταῦτα —— ἐξαγγεῖλαι·] *Rufinus:* Itaque cum hujusmodi illum fefellisset spes, secreta omnia indicavit. SPANH. *L. B.* ταῦτ' ἦν.
q Προσελκύσαντα] Ita ex conjectura. προσεκλύσαντα in *libris* omnibus, nullo plane sensu.
r Τύχῃ] *L. B.* τύχοι.
s Διέδειξεν] *L. B.* ᾗ ἔδειξεν.
t Ηυτυχηκὼς] Ita *Busb.* εὐτυχηκὼς in *cæteris.*
v Εκ πάντων] Εκ πασῶν legisse videtur *Gelenius*, non item *Rufinus* Solamque præponens omnibus. SPANH.
x Εὐημερίας] Conf. supr. c. 5. §. 5. SPANH.
y Αξίας καὶ τοῦ πρεπούσης εὐθυμίας.] Sic *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) ἐνδοξίας in *Editis Aliisque.* Est qui legendum conjicit, ὑπ' ἀνδρείας αὐτῷ καὶ τοῦ πρεπούσης αὐτῷ εὐθυμίας.
z Ως ἐκ] *L. B.* ὡς δ' ἐκ.
a Επιναντίαν.] Επεξεναντίαν *Hen.*
b Αδυνατῶν,] Αδύνατον *Hen.* & *Lugd. Bat.* sed in *marg.* ἀδυνατῶν.
c Οὕτως] *L. B.* ἅτως ἦν.
d Μετασῆσαι τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο.] Μεταστῆσαι *Busb.* μεταστήσασθαι *Hen.* & *Vat.*
e Αὐτοῦ] *L. B.* αὐτῆς.

f Γα-

ξ βασιλέως ἠτήσατο. κἀκεῖνος μὲν τυγχάνει τῆς τιμῆς. Ἡρώδης δὲ ἡνίκα ἐν Αἰγύπτῳ, Καίσαρί τε μὴ πολεμίως συνετύγχανε τῆς παῤῥησίας, ὡς ἤδη φίλος, καὶ μεγίστων ἠξιώθη. τῶν τε γὰρ Κλεοπάτρας δορυφορούντων [1] Γαλατῶν τετρακοσίοις αὐτὸν ἐδωρήσατο, καὶ τὴν χώραν ἀπέδωκεν αὐτῷ πάλιν, ἣν δι' ἐκείνης ἀφῃρέθη. προσέθηκε δὲ καὶ τῇ βασιλείᾳ [g] Γάδαρα καὶ Ἵππον καὶ Σαμάρειαν, ἔτι δὲ τὴν παραλίαν Γάζαν καὶ Ἀνθηδόνα καὶ Ἰόππην καὶ Στράτωνος πύργον.

δ'. Ἐπιτυχὼν δὲ καὶ τούτων λαμπρότερος ἦν· καὶ τὴν μὲν Καίσαρα παρέπεμψεν ἐπ' Ἀντιοχείας. αὐτὸς δ' ἐπανελθών, ὅσον ὤφειλε τὰ πράγματα αὐτῷ διὰ τὴν ἐξουσίαν ἐπιδιδόναι πρὸς εὐδαιμονίαν, τοσοῦτον ἔκαμνε τοῖς οἰκείοις, καὶ μάλιστα περὶ τὸν γάμον, ἐν ᾧ καὶ μᾶλλον εὐτυχεῖν ἐδόκει πρότερον. [h] ἐρῶντα γὰρ ἑνὸς ἐλάττων τῶν ἰσοτιμένων ἐπεπόνθει μὴ δικαίως ὑπὸ Μαριάμμης. ἡ δὲ, [i] τὰ μὲν ἄλλα σώφρων καὶ πιστὴ πρὸς αὐτὸν ἦν. εἶχε δέ τι ἐκ γυναικεῖον ὀμοῦ καὶ χαλεπὸν ἐκ φύσεως, ἱκανῶς μὲν [k] ἐντρυφῶσα δεδιωμένῳ διὰ τὴν ὀπτηδίαν, καὶ τὸ βασιλεύεσθαι καὶ κρατεῖν [l] ἄλλον αὐτῆς ὑ συγκαταλογιζομένη τῷ καιρῷ, πολλάκις μὲν ὑβριστικῶς αὐτῷ προσηνέχθη, καὶ τότ' ἐκεῖνος ἐξειρωνευόμενος ἔφερεν ἐγκρατῶς καὶ μετρίως. ἀναφανδὸν δ' [m] τήν τε μητέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν ὑπὲρ δυσγενείας διεχλεύαζε, καὶ κακῶς ἔλεγε· ὡς ἤδη φανὲν ἐν ταῖς γυναιξὶν εἶναι καὶ μῖσος ἄσπονδον, ἐν ᾧ τῷ τότε καὶ διαβολὰς μείζονας. ἥ τε ὑποψία τρεφομένη παρέτεινεν ἐνιαυτὸν μῆνας, ἐξ ὧν αὖθις Καίσαρος Ἡρώδης ὑποστρέφει. πλέον μέντοι προσοικονομούμενον ἐκ πλείονος ἐξερράγη, τοιαύτης ἀφορμῆς [n] ἐκπυομένης. κατακλινόμενος ὁ βασιλεὺς [o] ἀναπαύσασθαι μεσημβρίας ὥρας, σκάλλει τὴν Μαριάμμην ὑπὸ φιλοστοργίας ἧς ἀεὶ περὶ αὐτὴν εἶχεν. ἡ δ' εἰσῆλθε μὲν, ὡς μὴν καὶ κατεκλίθη, [p] σπουδάζοντος ἐκφαυλίσαι καὶ προσλοιδορηθῆσαι, [q] τόν τε πατέρα καὶ τὴν ἀδελφὸν [r] αὐτῆς ὡς ἀπεκτόνει. χαλεπῶς δ' ἐκείνη τὴν ὕβριν ἐνεγκοῦσα, καὶ γενομένης εἰς προπέτειαν ἑτοίμης, τὴν παραχῆς αἰσθομένη μείζονος ἡ δὲ βασιλέως ἀδελφὴ Σαλώμη, παρεσκευασμένον ἐκ πολλοῦ τὸν οἰνοχόον [s] εἰσπέμπει, κελεύσασα λέγειν, ὡς πείθει Μαριάμμη φίλτρον αὐτῇ συγκατασκευάσαι τῷ βασιλεῖ. κἂν παρεχθῇ καὶ πιστώσηται τί ποτε τοῦτ' ἐστίν, λέγειν ὅτι φάρμακον μὲν ἐκείνης ἐχούσης, αὐτὸ δὲ λαθεῖν παρακαλυμένης. μὴ κινηθέντος δὲ [t] ὑπὸ τοῦ φίλτρου, τὸν λόγον ἀρχὴν εἶναι· ἀδύνατα γὰρ αὐτῷ κίνδυνον φέρειν. τοιαῦτα προδιδάξασα κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν εἰσπέμπει λαλήσοντα. ὁ δὲ [v] πιθανὸς ἅμα καὶ μὴ ἀπιθὴς εἰσῆλθε, δῶρα μὲν αὐτῷ τῷ Μαριάμμῃ [x] παρεχῆσθαι λέγων, ἀναπείθειν δὲ φίλτρον αὐτῷ δοῦναι. [y] πρὸς τοῦτο δὲ μηνθέντος, τὸ φίλτρον ἔλεγε εἶναι φάρμακον ὑπ' ἐκείνης δοθέν, ἃ τῷ δώσουσιν αὐτὸς οὐκ [z] οἶδε· διὸ

cturam à rege exoravit. Et ille quidem honorem hunc obtinet. Herodes vero, ubi in Ægyptum pervenit, cum Cæsare confidenter, jam ut amicus, colloquutus est, & ab eo maxima *beneficia* accepit. Nam Cæsar ei quadringentos Gallos, Cleopatræ stipatores, dono dedit, terramque ei restituit, qua propter Cleopatram mulctatus fuerat: necnon ejus regno Gadara & Hippon & Samariam addidit; & in ora maritima Gazam & Anthedona & Joppen & Stratonis turrim. *Herodis ditionem auget.*

4. Quas ille insuper res consequutus, magnificentior evasit: & Cæsarem quidem ad Antiochiam usque comitatus est. Ille vero reversus, quantum res suas prospero foris successu crescere putabat, tanto plus malorum in domesticis habebat, præsertim in re conjugali, in qua antea tam fortunatus esse videbatur. Flagraverat enim, idque merito, Mariamnes amore, non minus quam illi de quibus loquuntur historiæ. atque illa alioquin pudica, & erga eum fidelis erat: sed ingenium habebat mulie- bre paulo odiosius; quippe quæ eum amore devinctum satis imperiose tractaret, atque tum quidem, non secum reputans quod in regno viveret & alterius imperio subesset, sæpe in eum petulantius se gereret, id quod ille dissimulans moderate & patienter ferebat. Deridebat etiam ipsa palam regis matrem & sororem, & de eis ob ipsarum generis obscuritatem male dicebat: adeo ut inter feminas jam *aperta* esset simultas & odium inexpiabile, & tunc etiam graviores jacerentur calumniæ. atque ea suspicio *magis magisque* fota integrum annum duravit post Herodis à Cæsare reditum. Postremo alitum diu malum erupit ex hujusmodi occasione. Cum rex *quodam die* quietis gratia meridie cubaret, Mariamnen pro suo perpetuo in eam amore ad se vocabat. Illa vero ingressa quidem est, tamen non cum eo cubuit, sed cum hoc vellet contempsit & contumelia affecit, quasi patris ipsius fratrisque necis auctor exstitisset. Cum autem ille graviter contumeliam tulisset, & ad temerarium aliquid committendum se parassset, Salome regis soror, majorem turbam sentiens, eò summisit regis pocillatorem à se jampridem subornatum, jussitque ut diceret, à Mariamne rogatum se ut ipsam in conficiendo regi amatorio adjuvaret. Quod si rex turbatus quæsivisset quid esset, diceret amatorium penes ipsum esse, sed se ab ea oratum ut id regi porrigeret. sin hac amatorii mentione rex non moveretur, fileret & nihil laboraret; id quidem ei nullum afferre periculum. Hunc illa ita instructum tempore ipso misit intro *cum rege* colloquuturum. Ille compositus ad fidem & cum studio ingressus, dicit, Mariamnen sibi dona dedisse, suasisseque ut regi præberet amatorium. Ad hoc commoto rege, *id* amatorium dicebat esse pharmacum quod ab ea daretur, cujus quænam vis esset nescire se: hac de causa se id *regi* indicasse, ra- *Herodes ab uxore indies magis offensus est.* *Mariamnes ingenium paulo morosius.* *Mariamne ex superbia odium sibi concitat.* *Herodi maleficia exprobrat.* *Salome falsum testem contra Mariamnem subornat.*

f Γαλατῶν τετρακοσίοις αὐτὸν ἐδωρήσατο,] Conf. *Antiq.* lib. 1. c. 20. §. 3. SPANH.

g Γάδαρα —— πύργον.] Conf. *Antiq.* lib. 1. c. 20. §. 3. Verum mox Gazam etiam Costobaro datam ab Herode §. 9. seq. scribit, ubi regnum adeptus. Unde repugnantia hic à Josepho dici contendit Harduin. de Numm. Herod. p. 23; vid. & de Costobaro uno è Primatibus Idumæorum & Salomes marito *Antiq.* lib. 2. c. 17. §. 4. SPANH.

h Ἐρωτικὰ γὰρ] Ἐρωτα μὲν γὰρ *Busb.*

i Τὰ μὲν ἄλλα σώφρων] Ita *MSS.* & *Zonar.* τὸ μὲν ἄλλο in *Editis.*

k Ἐντρυφῶσα δεδιωμένῳ] Καταθρυπτομένη *Zonar.*

l Ἄλλον αὐτῆς] Sic *Busb.* & *Hen.* ἄλλων in *ceteris.*

m Τήν τε μητέρα] Eo modo *Vat.* τὴν μητέρα in *reliquis.*

n Ἐκγινομένης.] Ἐγγινομένης *Hen.*

o Ἀναπαύσασθαι μεσημβρίας ὥρας,] Ὡς ἀναπαύσασθαι *Hen.* & *Busb.*

p Σπουδάζοντος ἐκφαυλίσαται] Σπουδάζοντος (hic absolute sumptum) non agnoscunt *Hen. Busb.* & *Vat.* Fuit cum vocum ordinem & interpunctionem mutatam esse vellem, ut esset, ὡς μὴν κατεκλίθη καὶ σπουδάζοντος ἐκφαυλίσασα καὶ προσλοιδορηθῆσα &c. aut hoc modo, ὡς μὴν κατεκλίθη, καὶ σπουδάζοντος ἐκφ. aut demum, ὡς μὴν κατεκλίθη, καὶ σπουδάζοντα ἐκφ. quo modo legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *festinantem eam depulit.*

q Τόν τε πατέρα καὶ τὴν ἀδελφὸν] Τὸν πάππον αὐτῆς habet hic *Zonaras* p. 240. A. Alexander enim Mariamnes Pater non ab Herode cæsus, sed Antiochiæ à Scipione Pompeji jussu securi percussus supr. lib. 14. c. 7. §. 4. *Patris* tamen & *fratris* habet hic etiam *Rufinus.* Hyrcanus verò ab Herode cæsus Avus Maternus Mariamnes. vid. supr. c. 6. §. 2. SPANH.

r Αὐτῆς ὡς ἀπεκτόνει.] Sic *MSS.* αὐτῇ perperam in *Editis.*

s Εἰσπέμπει] Ita cum *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* εἰσέπεμπε in *ceteris.*

t Ἐπὶ τὸ φίλτρον,] Ἐπὶ τῷ φίλτρῳ *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* utraque lectio satis commoda.

v Πιθανὸς ἅμα] Πιθανῶς *Busb.* & *Hen.*

x Παρεχῆσθαι λέγων,] Παρεχηκέναι *Busb.*

y Πρὸς τοῦτο δὲ μηνθέντος,] Plenius aliquanto in *Cod. Hen.* ad hunc modum, πρὸς τοῦτο δὲ μηνθέντος, καὶ τί τὸ φίλτρον εἴη ἐρωτήσαντος, φάρμακον εἶπεν ὑπ' ἐκείνης δεδόμενον. Verum cum cæteri libri una cum *Epiphanio* vulgatam lectionem tueantur, loco dimovere nolui.

z Οἶδε·] *L. B.* οἶδεν.

ratum id & ſibi & regi tutius futurum. His verbis auditis Herodes, qui jam ante male affectus eſſet, etiam magis exacerbatus eſt: & de ſpadone, qui erat Mariamne fidiſſimus, quæſtionem habuit ſuper pharmaco, ſciens abſque illo nihil tantum tantulumve potuiſſe fieri. At homo in anguſtias redactus, nihil eorum, propter quæ cruciabatur, dicere potuit: tantum mulieris in ſe odium dixit à verbis profectum, quæ ei Soëmus dixiſſet. Hæc eo adhuc loquente, rex, magno clamore ſublato, dicebat, Soëmum, antea & ſibi & regno *ſuo* fideliſſimum, nunquam fuiſſe mandata enunciaturum, niſi majus ei, quam par eſſet, cum Mariamne commercium interceſſiſſet. Atque ita Soëmum quidem è veſtigio comprehendi & necari juſſit: de uxore vero judicium habuit, convocatis ſuis familiariſſimis, & accuſatione in ipſam magno ſtudio inſtituta de amatoriis & pharmacis ei per calumniam objectis. Erat autem *Herodes* in verbis intemperans, & iracundior quam eſſe in judicio deceret; tandemque ii qui aderant ita animatum videntes, eam capite damnarunt. Tamen lata ſententia, & ipſi & nonnullis qui præſentes erant in mentem venit, ut non temerario illam perimerent, ſed in aliquo regni munito loco collocarent. Atqui Salome ſedulo operam dedit, ut mulier de medio tolleretur: idque magis regi perſuaſit, conſulendo ut populi motus caveret, qui poſſent exiſtere, ſi ea viva conſervaretur. Atque ita quidem ad necem ducta eſt Mariamne.

Soëmum necari jubet Herodes.

Mariamne capite damnata.

ſ. Alexandra vero, quo loco res eſſet animadvertens, & ſibi exiguam ſpem ſupereſſe videns ne ipſa ita plecteretur ab Herode, contra quàm in ſuperiore audacia, nulla decori ratione habita, plane alia facta eſt. Ut enim ſe eorum, de quibus illa accuſaretur, inſciam eſſe oſtenderet, exſiliit foras, & omnium in præſentia filiæ conviciando, clamabat, improbam & adverſus maritum ingratam fuiſſe, & merito ei accidere quæ ejuſmodi res auſa fuiſſet. haud enim quæ oportebat retribuiſſe, de omnibus ipſis bene merito. Hæc dum inhoneſte ſimulat, & illi etiam in crines involare audet, multi quidem, ut veriſimile erat, fœdam ejus ſimulationem culpabant; maxime vero eam culpare viſa eſt illa ipſa, quæ tum mortem erat obitura. neque enim unum prorſus verbum effata, neque *vel tantillum* turbata ad matris offenſionem reſpiciebat; ſed excelſo quaſi animo ut erraverit, præſertimque manifeſtam ejus turpitudinem ſe ægre ferre monſtravit. Ipſa porro intrepida *animi* firmitate, & ne minimum quidem mutato corporis colore, ad mortem profecta eſt, generis ſui nobilitatem etiam in extremis, ut ab omnibus conſpiceretur, præ ſe ferens.

Alexandra indecore ſe gerit erga Mariamnen.

Mariamnes mors.

6. Atque illa quidem ita interiit, femina ad continentiam & animi magnitudinem optime comparata. ipſi tamen deerat moderatio, naturaque contentionibus paulo erat addictior; corporis vero pulchritudine & auctoritate in congreſſibus, plus quam dici poteſt, cæteris ſuæ ætatis antecellebat: quæ potiſſima cauſa erat, quod parum admodum regi gratificaretur, minuſque jucunde cum eo viveret. Nam cum indulgenter propter amorem tractaretur, & nihil aſperius duriuſve ab eo exſpecta-

Ejus elogium.

---

a Ηρεθίσθη,] *L. B.* ἀνηρεθίσθη.

b Φράσει.] Ita *Busb.* & *Zonar.* Φράσῃ *Gall.* Φράσαι in *Editis Aliiſque.*

c Προελαλύθη] Sic *Hen.* & *Busb.* προελαλύθη in *reliquis.*

d Εσπεδασμένῳ ποιήμασι,] Εσπεδασμένως *Busb.*

e Οργιλώτερος.] Ὀργίλως κατ' αὐτὰς διέκειτο *Zonaras* p. 240. C. SPANH.

f Διενεχθείσης τὴν γνώμης,] Διελεγχθείσης *Vat.* in *Epiphanii* verſione, *dum hæc ſententia pronunciaretur.*

g Υπερῆνετο μὲν] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Hen.* & *Epiphanius*, qui vertit, *ſubvenit.* ἐπερῆνε in *cæteris.*

h Ταῖς πρὸς τὴν Σαλώμην] Τοῖς πρὸς τὴν Σ. *Hen.*

καὶ προσαγγεῖλαι τοῦτ' ἀσφαλέστερον αὐτῷ καὶ τῷ βασιλεῖ διαφόρου. τοιούτων ἀκούσας ὁ Ηρώδης λόγων, καὶ πρότερον κακῶς διακείμενος, ἔτι μᾶλλον [a] ἠρεθίσθη, τόν τ' εὐνοῦχον, ὃς ἦν τῇ Μαριάμμῃ πιστότατος, ἐβασάνιζεν ὑπὲρ τοῦ Φαρμάκου, γινώσκων ὡς χωρὶς ἐκείνου ἡ δυναίτην ἦν ἔτι μεῖζον ἢ ἐλαττόν τι πεπράχθαι. ᾠμένος δ' ἐν τῇ ἀνάγκαις ὁ ἄνθρωπος, ἀδὲν μὲν ὧν ἕνεκεν ἐβασανίζετο λέγειν εἶχε· τὸ μέντοι τῆς γυναικὸς ἔχθος εἰς αὐτὸν ἔφη ᾠδέναι, διὰ τοὺς λόγους οὓς ὁ Σόεμος αὐτῇ [b] φράσαι. πάντα δ' ἐπὶ λέγοντος, μέγα βοήσας ὁ βασιλεὺς, οὐκ ἂν, ἔφη, Σόεμον πιστόταλον ὄντα τ' ἄλλον χρόνον αὐτῷ τι ἐν τῇ βασιλείᾳ καταπροδοῦναι τὰς ἐντολάς, εἰ μὴ ἐ θυμότερος [c] προελήλυθε τὸ πρὸς τὴν Μαριάμμην κοινωνίας. καὶ τὸν μὲν Σόεμον εὐθὺς ἐκέλευσεν ἀποκτεῖναι συλλαβόντας· τῇ δὲ γυναικὶ κρίσιν ἀπέδωκε, συναγαγὼν τοὺς οἰκειοτάτους αὐτῷ, καὶ τὴν κατηγορίαν [d] ἐσπουδασμένως ποιούμενος, ὑπὲρ τε τῆς τοὺς ἀφανεῖς φίλτρων καὶ φαρμάκων. ἦν δὲ ἀκριτὴς ἐν τῷ λόγῳ, καὶ κρίσεως [e] ὀργιλώτερος· καὶ τέλος ἅπαντες ἔχοντα γινώσκοντες αὐτὸν οἱ παρόντες, θανάσιμον αὐτῆς κατεψηφίσαντο. [f] διενεχθείσης δὲ τῆς γνώμης, [g] ὑπερῆνε μέν τι καὶ πιθανὸν αὐτῷ τε καὶ ποτὲ τῶν παρόντων, μὴ περιπλέως ἅπαντες ἀναιρεῖν, καταθέσθαι δὲ εἴς ἔν τι τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ φρουρίων. ἐσπουδάσθη δὲ [h] πρὸς τὴν Σαλώμην, ἐκποδὼν ποιήσασθαι τὸν ἄνθρωπον· καὶ μᾶλλον ἔπεισαν τὸν βασιλέα, τὰς παρασχὰς δι' ὀλίγου, εἰ ζῶσα [i] τύχοι, φυλάξασθαι συμβουλεύσαντες. Μαριάμμην μὲν [k] ἦν ἔτους ἤγετο τῷ ὀλέθρῳ θανάτῳ.

ε'. Σωφρονήσασα δὲ τὸν καιρὸν ἡ Αλεξάνδρα, καὶ ὅτι μικρὰς ἐλπίδας ἔχοι μὴ καὶ αὐτὴ τῶν ὁμοίων ἐξ Ηρώδου τύχοι, ἐναντίως πρὸς τὸ πρῶτον θρασὺ καὶ λίαν ἀπρεπῶς μετεβάλλετο. [l] βουλομένη γὰρ ἐμφῆναι τῷ ἄγροικον ὧν ἐκείνη τὰς αἰτίας εἶχεν, ἐκπηδήσασα καὶ λοιδορουμένη τῇ θυγατρὶ πάντων ἀκούσης, ἔδοα, κακῶν καὶ ἀχάριστον πρὸς τὸν ἄνδρα φωνοῦσα, καὶ δίκαια πάσχειν [m] ὑπὸ τοιούτοις τολμήμασιν. ὁ γὰρ ἀμείψασθαι δεόντως τὸν πάντων αὐτῶν εὐεργέτην. τοιαῦτα μεταξὺ καθυποκρινομένης ἀσχημόνως, καὶ τολμώσης ἐφάπτεσθαι καὶ τῶν τειχῶν, πολλὴ μὲν ὡς εἰκὸς καὶ παρὰ τῶν ἄλλων ἡ καταγνωσις ἦν τῆς ἀπρεποῦς προσποιήσεως· μᾶλλον δ' ἐνεφάνη παρ' αὐτῆς ἡ ἀποκλυμένης. ἔτι γὰρ λόγον δοῦσα τῷ ὀργῇ, ἔτι παροργισθεῖσα πρὸς τὴν ἐκείνης δυσχέρειαν ἐπέβλεπεν· ἀλλ' ὡς ὑπὸ φρονήματος τὴν ἁμαρτίαν, καὶ μᾶλλον ἄχθεσθαι πρόφασιν ἀσχημονούσης ἐνέφηνεν. [n] αὕτη γε μὴν ἀτρεμήσῃ τῷ καταιχήματι, καὶ τῇ χρόᾳ τῆς σαρκὸς ἀμεταβλήτῳ πρὸς τὸν θάνατον ἀπῆλθε, τὴν εὐγένειαν δὴ ἐν τοῖς ἐσχάτοις ἄδηλον τοῖς ἐπιθεωροῦσιν αὐτὴν ἐμφαίνουσα.

ς'. Καὶ εἰ μὲν οὕτως ἀπέθανεν, γυνὴ καὶ πρὸς ἐγκράτειαν καὶ πρὸς μεγαλοψυχίαν ἄριστα γεγυμνημένη. τὸ δ' ἐπιεικὲς ἔλειπεν αὐτῇ, καὶ πολλῶν [o] δεῖ ἐν τῇ φύσει τὸ φιλόνεικον, κάλλει δὲ σώματος καὶ τῷ περὶ τὰς ἐντεύξεις ἀξιώματι μείζονος [p] ἢ ὡς φρόνημα τὰς κατ' αὐτὴν [q] ὑπερῆν· ἢ τι πολλῶν ἀφορμὴ δὲ μὴ κεχαλασμένως τῷ βασιλεῖ μηδὲ πρὸς ἡδονὴν ζῆν, ἐντεῦθεν [r] ἐγεγόνει. ἀπαξαπλουμένη γὰρ διὰ τὸ ἔρωτα, καὶ δυσχερὴς ἅπαν ἐξ ἐκείνου προσδοκῶσα, τὴν παῤῥησίαν ἀσύμμετρον εἰ-

---

i Τύχη,] Τύχοι *Busb.* & *Hen.*

k Οὗ ἔτους ἤγετο] Illud οὗ è *Cod. Hen.* & *Epiphan.*

l Βουλομένη γὰρ] Βουλομένη δὲ ἐμφῆναι *Vat.* βουλομένη δὲ ἐμφῆναι in *Editis.*

m Επὶ τοιούτοις τολμήμασιν.] Ita in *MSS.* ἐπὶ τοῖς τοιούτοις in *Editis.*

n Αὕτη] *L. B.* αὐτὴ.

o Ἦν ἐν τῇ Φύσει τὸ φιλόνεικον,] Illud ἦν è *MSS.*

p Ἢ ὡς Φρόνημα] *L. B.* ἢ Φρόνημα.

q Υπερῆν·] Forte ὑπερῆρεν.

r Εγεγόνει.] Εγίνετο *Hen.*

εἶχεν· ἡνία δ' αὐτῷ καὶ τὰ πρὸς τοὺς οἰκείους, [s] καὶ ταῦτα πάντα πρὸς ἐκεῖνον ὡς ἐπεπόνθει λέγων ἠξίου· καὶ πέρας ἐξεκίνησεν ἐλθεῖν αὐτὴν γνώσεσθαι τήν τε μητέρα καὶ τὸν ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως, κἀκεῖνον αὐτὸν, ᾧ μόνῳ τὸ μὴ παθεῖν τι δυσχερὲς ἀπεπίστευεν.

ζ'. [t] Ἀναιρεθείσης δὴ τότε μᾶλλον ἐξήφθη τὰ περὶ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ βασιλέως, ἔχοντος μὲν ἔτως ὡς πρότερον ἐδηλώσαμεν. ὁ γὰρ ἀπαθὴς ἦν οἷος ἂν [v] ἐκ σωφροσύνης ἐρᾶν ὁ πρὸς αὐτὴν ἔρως· ἀλλὰ πρότερον ἦρξεν ἐνθουσιαστικῶς, καὶ τῇ παῤῥησίᾳ τῆς συμβιώσεως οὐκ [x] ἀπενικήθη μὴ θαλείων ἀεὶ γίνεσθαι. τότε μέντοι καὶ μᾶλλον ἐδόκει τοῖς νέμεσίν τινα [y] τῷ τοῦ Μαριάμμην ἀπωλείας ἐπιθέσθαι, καὶ πολλάκις μὲν ἀνακλίσεις ἦσαν αὐτῆς, πολλάκις δὲ καὶ θρῆνος ἀκήμων, ἐπενόει δὲ πᾶν εἴ τι δυνατὸν εἰς ψυχαγωγίαν, πότους τε συνεχεῖς αὐτῷ πραγματευόμενος. καὶ τούτων ὅδεν ἦρκει. τὰς οὖν διοικήσεις τε καὶ τὴν βασιλείαν παρητεῖτο, καὶ τοσοῦτον ἦλθε τοῦ πάθους, ὥστ' αὐτὸν ἤδη τοὺς καλεῖν τὴν Μαριάμμην προστάξαι τοῖς ὑπηρέταις, [z] ὡς ζώσαν ἔτι τοὺς δυναμένην ὑπακούειν. ἔτως δὲ ἔχοντος, ἐπιγίνεται λοιμώδης νόσος, [a] ἣ τῶν ὄχλων τοὺς φίλους τοὺς εὐλαβεστάτους διέφθειρε, καὶ παρέσχεν ἅπασιν [b] ὑπονοῆσαι κατὰ μοῖραν [c] τοῦ Θεοῦ τοῦτο συνενεχθῆναι, διὰ τὴν γεγενημένην παρανομίαν εἰς τὴν Μαριάμμην. χεῖρον οὖν διετέθη καὶ τοῦτ' αὐτὸν τὸν βασιλέα, καὶ τέλος εἰς τὰς ἐρημίας αὐτὸν διδοὺς, καὶ προφάσει κυνηγεσίων παύσας ἐναδημονῶν, οὐκ ἔφθη πολείας διενεγκεῖν ἡμέρας, καὶ προσπίπτει νόσῳ δυσχερεστάτῃ. [d] Φλόγωσις γὰρ ἦν καὶ πεῖσις τοῦ ἰνίου, καὶ τὴν διάνοιαν παρηλλαγμένη· τῶν τε ἐσχαρωμάτων ἦν ὅδεν ὅ, τι καὶ πρὸς ὠφέλειαν ἐξεύρισκεν, ἀλλ' ἐναντιούμενα τέλος εἰς ἀπόγνωσιν ἦγε. ὅσοι τε περὶ αὐτὸν ἦσαν ἰατροὶ, τὰ μὲν οἷς αὐτοὶ προσέφερον βοηθήμασιν οὐδὲν ὑπεκλύοντος τὴν νόσον, τὰ δὲ καὶ τοῦ βασιλέως οὐκ ἐχόντος ἄλλως ἢ καὶ τὸ βιαζόμενον τὴν ἀῤῥωστίαν διαιτᾶσθαι, πάντ' οἷς ἐκεῖνος ἐπενεχθείη παρέχειν ἠξίουν, τὸ δύσελπι τῆς σωτηρίας ἐν ἐξουσίᾳ τῆς διαίτης ἀναπτέντες τῇ τύχῃ. κἀκεῖνος μὲν ἐν [e] Σαμαρείᾳ, τῇ κληθείσῃ [f] Σεβαστῇ, τοῦτον τὸν τρόπον ἐνοσηλεύετο.

η'. Διατρίβοντι δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις Ἀλεξάνδρᾳ, καὶ πυθομένῃ τὰ κατ' αὐτὸν, ἐπιβουλὴ τῶν περὶ τὴν πόλιν φρουρίων ἐγκρατὴς ἐδόκει. [g] δύο δ' ἦν, ἓν μὲν αὐτῆς τῆς πόλεως, ἕτερον δὲ ἱερᾶς· καὶ τούτων οἱ κρατοῦντες, ὑποχείριον τὸ πᾶν ἔθνος ἐσχήκασι. τὰς μὲν γὰρ θυσίας οὐκ ἄνευ τούτων οἷόν τε ἐδόκει. τὸ δὲ μὴ ταῦτα σωτηλεῖν οὐδενὶ Ἰουδαίων δυνατὸν, δὲ ζῆν ἐπιμότερον ἂν ἀπαχωρησάντων ἢ τῆς θρησκείας, ἦν εἰς τὸν Θεὸν εἰώθασι σωτηλεῖν. τοῖς οὖν ἀπὸ τούτων τῶν φυλακτηρίων Ἀλεξάνδρα προσλύεγκε τοὺς λόγους, ὡς δέον αὐτῇ καὶ τοῖς ἐξ Ἡρώδου ἀπαδοῦσι παιδίοις, μὴ καὶ [h] φθῇ τις, ἐκείνοις μεταλλάξαντος, ἑτέρῳ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν πραγμάτων· ῥωσθέντι μὲν γὰρ, οὐδεὶς ἀσφαλέστερον τῶν [i] οἰκείων διατηρήσει. τούτους τοὺς λόγους αὐτῆς οὐκ ἀπεικῶς ἤνεγκαν· ἀλλὰ καὶ τὸν ἔμπροσθεν χρόνον ἐπὶ πλεῖστον ἐλευθερίᾳ κεχρημένοι ἀκρατεῖ. ἦν δὲ καὶ τὰ περὶ τοὺς οἰκείους ἀπαθῆ πρὸς αὐτὴν ἐκείνου γενόμενα, καὶ ταῦτα πάντα πρὸς ἐκεῖνον ὡς ἐπεπόνθει λέγουσα ἠξίου· καὶ τέλος ἐξεκίνησεν ἐλθεῖν αὐτὴν γνώσεσθαι τήν τε μητέρα καὶ τὸν ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως, κἀκεῖνον αὐτὸν, ᾧ μόνῳ τὸ μὴ παθεῖν τι δυσχερὲς ἀπεπίστευεν.

7. Illa autem perempta, eo magis etiam regi desiderium exarsit, ut qui ita se haberet sicut prius narravimus. non enim à perturbatione vacuus, nec qualis in aliis esse solet, ejus erga illam erat amor: sed cum primum ad insaniam usque eam deperiret, *postea*, licet liberius fidentiusque se in vitæ consuetudine gesserit, nihil de amore remisit. Tunc vero ex ultione divina ob interitum Mariamnes magis adhuc cupiditate ardere videbatur: adeo ut eam subinde inclamaret, subinde turpiter ploraret, omnesque quas poterat voluptates consectaretur, etiam ex conviviis & conventibus, ut ejus desiderium leniret. sed istis nihil proficiebat. Quare & res regni administrare recusabat, & adeo affectu victus est, ut etiam famulis suis imperaret ut Mariamnen appellarent, quasi ea adhuc viveret & audire posset. Cum autem ita se haberet, oritur pestis, quæ tum plebejorum tum regis amicorum maximam partem sustulit, eosque quibus plurimum detulerat. id quod omnibus suspicionem fecit, divina ira id accidisse, propter illatam Mariamne injuriam. Hæc res etiam deterius regem ipsum affecit: tandemque in solitudinem egressus, & ibi per speciem venationis semet afflictans, non potuit sese per aliquot dies sustinere, quin difficillimum in morbum inciderit. Nam inflammatio erat & dolor occipitis cum mentis alienatione conjunctus; nec medicina erat ulla, quæ vel minimum ei prodesset, sed potius officeret, adeo ut tandem ejus de vita desperaretur. Atque omnes circa ipsum medici, partim quia morbus remediis adhibitis minime cedebat, partim quia rex nullam aliam victus rationem tenere poterat, quam eam ad quam morbus cogebat, omnia ei præbere censebant quæ postularet, spem salutis, in victus potestate sitæ, pene abjectam fortunæ committentes. Atque ille quidem in Samaria, Sebaste appellata, ad hunc modum ægrotabat.

Herodes ex uxoris nece perturbatus.

Pœnas ob necem Mariamnes luit Herodes.

Deo vindice oritur pestis.

Herodis morbus.

8. Alexandra autem, quæ Hierosolymis degebat, his de eo intellectis conata est urbis munitiones occupare. duæ autem erant, una quidem urbis ipsius, altera vero templi; quibus qui potiuntur, universam gentem in sua potestate habent. nam sine iis sacrificia fieri nequeunt. Judæorum autem nemo à seipso impetrare potest ut sacra non faciat; quippe quod eo sint ingenio ut mori malint, quam cultum eum omittere quem solebant Deo præstare. Alexandra igitur cum harum munitionum præsidiis colloquuta est, demonstrans eas sibi & Herodis filiis debere tradi, ne, si ille mortuus esset, alius quispiam rerum administrationem occupare anteverteret: sin convaluisset, neminem tutius eas servaturum quam ejus domesticos. Hæc verba illi tulerunt non mediocriter: quin eo magis in fide sua tunc perstiterunt, quam & antea regi præ-

Alexandra absente Herode id agit, ut arces in potestatem suam redigeret.

[s] Καὶ ταῦτα πάντα πρὸς ἐκεῖνον] Additur ex *L. B.* πάντα. nihil non videlicet, & magna & parva male habuerunt irritaveruntque Mariamnes asperitatem. HAV.

[t] Ἀναιρεθείσης δὲ τότε] Ἀναιρεθείσης δ' αὐτῆς *Hen. & Busb.*

[v] Ἐκ σωφροσύνης ἐρᾶν] Ἐκ συνηθείας ὁ πρὸς αὐτὴν ἔρως ἐρᾶν *Gall.*

[x] Ἀπενικήθη] *L. B.* ἀπενεμήθη.

[y] Τῆς τοῦ τὴν Μαριάμμην ἀπωλείας] Forte τῇ κ. M. ἀπωλείᾳ.

[z] Ὡς ζῶσαν ἔτι καὶ δυναμένην ὑπακούειν.] Αλωσ. lib. 1. c. 22. §. 4. ὑπὸ κακώσεως δὲ ὡς ζώσῃ προσλαλεῖν· SPANH.

[a] Ἡ καὶ —— συλλαμβάνεσθαι] Ἡ καὶ τοὺς ὄχλων τοὺς πλείους καὶ τῶν φίλων αὐτῷ τοὺς εὐτιμοτάτους *Hen. & Busb.* HUDS. *Lugd. Bat.* vulgata (ut puto) concinnius, ita scribit. Ἡ καὶ τοὺς ὄχλων τοὺς πλείους καὶ τοὺς φίλων τοὺς εὐτιμοτάτους διέφθειρε. HAV.

[b] Ὑποιοῦσαι καὶ μᾶλλον] Ἐξυπονοῆσαι *Hen. Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

[c] Τοῦ Θεοῦ τοῦτο συνενεχθῆναι,] Ita & *Cod. Vat.* τοῦτο Θεοῦ συν. in *cæteris.*

[d] Φλόγωσις γὰρ ἦν καὶ πεῖσις τοῦ ἰνίου,] Eadem *Zonaras* p. 241. SPANH.

[e] Σαμαρείᾳ, τῇ κληθείσῃ Σεβαστῇ,] Conf. αλωσ. lib. 1. c. 2. §. 7. & c. 21. §. 2. SPANH.

[f] Σεβαστῇ,] Id est *Augusta*, in honorem Augusti.

[g] Δύο δ' —— ἐσχήκασι.] Duæ Arces Hierosolymis, una in Urbe circa Regiam, altera ad Templum Antonia dicta, quas qui obtinent, totius gentis Domini. Vid. infr. c. 8. §. 5. SPANH.

[h] Φθῇ τις,] *Gen.* φθῆτις· *Distingue* φθῇ τις, præveniat aliquis. SPANH.

[i] Οἰκείων διατηρήσει.] Οἰκειοτάτων *Hen. & Busb.*

præstiterant, partim ob Alexandræ odium, partim quod indignum putabant de rege desperare quamdiu superstes esset. Erant autem de ejus veteribus amicis: quinetiam eorum unus, *nomine* Achiabus, regis erat consobrinus. Itaque cum continuo, nunciis missis, de Alexandræ instituto certiorem fecerunt. Atque ille citra cunctationem eam quidem interfici jussit: ipse vero, postquam ex morbo difficulter, nec sine magno cruciatu revaluit, adeo graviter ex animæ simul & corporis vexatione exacerbatus erat, ut haud ægre de iis, qui primi in ejus manus venerant, vel quavis de causa supplicium sumeret. Quinetiam amicos ejus maxime necessarios interficit, Costobarum, & Lysimachum, & Gadiam cognomine Antìpatrum, insuper & Dositheum, ex hujusmodi causa.

Quam ob rem Herodis jussu interficitur.

Herodes sævit in amicos.

Costobarus Idumæus Salomes maritus.

9. Erat Costobarus, natu Idumæus, ejus regionis facile primus dignitate, de genere sacerdotum Coze; quem Deum existimant Idumæi. Hunc Costobarum, postquam Hyrcanus eos ex patriis institutis in Judæorum mores legesque coëgerat, Herodes, regnum adeptus, Idumææ Gazæque præfectum constituit; eique sororem suam Salomen nuptum dedit, interfecto Josepho qui eum ante duxerat, ut *supra* indicavimus. Costobarus autem, ista læte admodum & præter spem assequutus, felicitate *sua* valde elatus est, paulatimque modum excessit, neque sibi honestum existimans imperantis Herodis jussa facere, nec Idumæis in Judæorum potestate esse, eorumque uti moribus. Itaque ad Cleopatram mittit, significans Idumæam semper majoribus ipsius Cleopatræ paruisse; ideoque æquum esse ut ea ab Antonio regionem illam postularet: se enim paratum esse, suam benevolentiam transferre ad Cleopatram. Hæc autem agebat, non quod mallet Cleopatram imperio Idumæam tenere; sed quod arbitrabatur, accisis Herodis viribus, facile se posse gentis Idumææ dominatum adipisci, & ad majora pervenire. Veniebat enim in majorem spem, occasionem non exiguam *ut putabat* nactus, tum quod magno loco natus erat, tum quod divitiis abundabat, quas assidua quæsiverat avaritia: neque quidquam mediocre moliebatur. Et quidem Cleopatra, cum regionem istam ab Antonio *impense* flagitasset, eam non impetravit. Herodes autem ista de re certior factus est, atque in eo erat ut Costobarum interficeret; sed, fororis & matris precibus exoratus, dimittit eum, veniamque ei dedit; sic tamen ut eum deinceps suspectum haberet propter illum conatum.

Conatur Idumææ principatum occupare.

Herodes ea de re certior factus, à matre & sorore exoratus, ei veniam dat.

10. Aliquanto deinde post, cum forte inter Salomen & Costobarum ortum esset dissidium, ea illi continuo misit libellum ad dissuendum matrimonium, contra quam ferunt Judæorum leges. nam viro quidem apud nos id facere licet; * neutiquam vero feminæ, quæ sponte discesserit, alteri

Dissidium inter Costobarum & Salomen.

νον πιστὸν ὄντες, ἐπὶ μᾶλλον ἐν τῷ τότε διέμειναν, μίσει τε τῆς Αλεξάνδρας, καὶ τῷ μηδ' ὅσιον ὑπολαμβάνειν ζῶντα τὸν Ηρῴδην ἀπεγνωκέναι. Φίλοι γὰρ ἄνωθεν ἦσαν· εἷς δ' αὐτῶν καὶ ἀνεψιὸς ὢν βασιλέως [k] Αχίαβος ἦν. εὐθὺς οὖν ἐξήγγειλαν πέμψαντες ἐκείνῳ τὴν γνώμην τῆς Αλεξάνδρας. ὁ δὴ τὴν μὲν ὀδύνην ἀναβαλλόμενος ἀποκτεῖναι προσέταξεν· αὐτὸς δὴ μόλις καὶ σὺν κακοπαθείᾳ διαφυγὼν τὴν νόσον, [l] χαλεπῶς ἦν [m] ψυχῇ καὶ σώματι κεκακωμένος· ὁμῶς πρὸς τὸ δυσάρεστον, καὶ πάσας τὰς αἰτίας [n] ἑτοιμότερος εἰς πιστείαν τῶν ὑποπεσόντων ἐχρῆτο. Φονεύει δὴ καὶ τοὺς ἀναγκαιοτάτους αὐτῷ φίλους, Κοστόβαρον, καὶ Λυσίμαχον, καὶ τὸν Γαδίαν καλούμενον Αντίπατρον, ἔτι δὲ Δοσίθεον, ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε.

Θ'. [o] Κοστόβαρος ἦν γένει μὲν Ιδουμαῖος, ἀξιώματος τῶν πρώτων παρ' αὐτοῖς, καὶ προγόνων ἱερασάντων τῷ [p] Κοζέ· Θεὸν δὲ τοῦτον Ιδουμαῖοι νομίζουσιν. [q] Τρισὶ δὲ τὴν πολιτείαν αὐτῶν εἰς τὰ Ιουδαίων ἔθη καὶ νόμιμα μεταστήσαντος, [r] Ηρώδης τὴν βασιλείαν ἀφηλαθὼν, ἀρχοντα τῆς Ιδουμαίας καὶ Γάζης ἀποδείκνυσι τὸν Κοστόβαρον, καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὴν ἀδελφὴν Σαλώμην, [s] Ιώσηπον ἀνελὼν τὸν εἰληφότα πρότερον αὐτήν, ὡς ἐδηλώσαμεν. Κοστόβαρος δὴ τούτων τυχὼν ἀσμένως καὶ πολλὰ δόξαν, ἤρθη [t] μᾶλλον ὑπὸ τῆς εὐτυχίας, καὶ κατὰ μικρὸν ἐξέβαινεν, ὥστ' αὐτῷ καλὸν ἡγεμένῳ, ἄρχοντος Ηρώδου τὸ προσταγμένον πιεῖν, ὅτε τοῖς Ιουδαίοις ἔθεσι τοὺς Ιδουμαίους χρωμένους ὑπὸ ἐκείνοις εἶναι. [v] Διαπέμπεται οὖν πρὸς Κλεοπάτραν, τὴν Ιδουμαίαν φάμενος ἀεὶ τῶν ἐκείνης προγόνων γεγονέναι, καὶ διὰ τοῦτ' εἶναι δίκαιον αἰτεῖσθαι [x] παρ' Αντωνίου τὴν χώραν· αὐτὸς γὰρ ἕτοιμος εἶναι μεταφέρειν τὴν εὔνοιαν εἰς ἐκεῖνον. ἔπραττε δὴ ταῦτα, τῇ Κλεοπάτρᾳ μὲν οὐδέν τι μᾶλλον εἰς τὴν ἀρχὴν ἀρεσκόμενος· εἰ δὴ [y] πλεονεκτήσει τῶν πλησίον Ηρώδης [z] εὐεπιχείρητον εἶναι νομίζων καθ' αὐτὸν ἀρχὴν τοῦ τὴν Ιδουμαίων ἔθνους, καὶ [a] μεῖζον πράξειν. ὑπεδιέφαινε γὰρ τῆς ἐλπίσιν, οὐκ ὀλίγας ἀφορμὰς ἔχων καὶ χώρας καὶ χρημάτων, ἃς μετὰ δολερᾶς αἰσχροκερδίας ἐπεμέλετο, καὶ μικρὸν οὐδὲν ἐπινοῶν. Κλεοπάτρα μὲν οὖν Αντωνίου δεηθεῖσα τὴν τῆς χώρας ταύτης ἀπετυγχάνει. λέγονται δὲ πρὸς Ηρώδην οἱ λόγοι, καὶ κεῖνον ἕτοιμον [b] ὄντα ἀποκτεῖναι τὸν Κοστόβαρον, ὅμως τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ δεηθείσης καὶ τῆς μητρὸς, ἀφῆσαι τε συγγνώμης ἠξίωσεν, οὐκ ἀνύποπτον αὐτὸν εἰς τὸ λοιπὸν ἔχων τῆς ἐπιχειρήσεως τότε.

ι'. Χρόνου δὲ διελθόντος, [c] ἐπεὶ συνέβη τὴν Σαλώμην στασιάσαι πρὸς Κοστόβαρον, πέμπει μὲν εὐθὺς αὐτῷ [d] γράμματον, ἀπολυομένη τὸν γάμον, οὐ κατὰ τοὺς [e] Ιουδαίους νόμους. ἀνδρὶ μὲν γὰρ ἔξεστι παρ' ἡμῖν τοῦτο ποιεῖν, γυναικὶ δ' οὐδὲ ἀφαιρεθείσῃ καθ' αὐτὴν γαμηθῆναι,

---

k Αχίαβος ἦν.] Εχίας Vat. in *Epiphanii* versione *Amabec.*

l Χαλεπῶς ἦν] Χαλεπὸς Hen. (*Cocceius*) & *Busb.*

m Ψυχῇ καὶ σώματι κεκακωμένος] Τῷ ψυχῷ καὶ σώματι *Busb.*

n Ετοιμότερος] Ετοιμότερον *Busb.*

o Κοστόβαρος] Vid. *alsos.* lib. 1. c. 24. §. 6. & supr. §. 3. SPANH.

p Κοζέ·] Κοζὲ Idumæorum Deus, *Goze Rufino.* SPANH.

q Τρισὶ —— μεταστήσαντος,] Vid. sup. lib. 13. c. 9. §. 1. SPANH.

r Ηρώδης —— Κοστόβαρον,] Conf. *alsos.* lib. 1. c. 20. §. 3. SPANH.

s Ιώσηπον —— ἐδηλώσαμεν.] Vid. sup. c. 3. §. 9. SPANH.

t Μᾶλλον ὑπὸ τῆς εὐτυχίας,] Μάλα *Busb.*

v Διαπέμπεται] δὲ] Ita *Hen.* & *Epiphan.* καὶ Διαπέμπεται] πρὸς Κλ. in *reliquis.*

x Παρ' Αντωνίου τὴν χώραν·] Iterum cum *Cod. Hen.* παρ' Αντωνίῳ in *cæteris.*

y Πλεονεκτήσει τῶν πλησίον Ηρώδης] Rursus prout *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) πλεονεκτήσει in *Editis Aliisque.* HUDS. Confer lib. VI. c. 13. §. 8. & lib. 5. *alsos.* c. 1. §. 5. SPANH.

z Εὐεπιχείρητον εἶναι] Εὐεπιχείρητον ἤδη νομίζων καθ' αὐτὸν *Vat.* (& *Lugd. Bat.*) εὐεπιχείρητον εἶναι νομίζων καὶ καθ' αὐτὸν *Hen.*

a Μεῖζον πράξειν.] Καὶ μεῖζον αὐτῶν πράξειν *Vat.*

b Ην ἀποκτεῖναι τὸν Κοστόβαρον,] Sic *Hen.* & *Busb.* ὢν in *reliquis.*

c Επεὶ συνέβη] Επισυνὸν τ. Σ. σ. πρὸς τὸν Κ. καὶ πέμπει μ. δ. αὐ. γραμματεῖον *Hen.* & *Busb.*

d Γράμματον,] *L. B.* γραμματεῖον.

e Ιουδαίους νόμους.] Ιουδαίων *Hen.* & *Busb.*

* *Neutiquam vero feminæ,*] Uxori vero nullatenus separari & ducere alium, nisi prius à marito dimittatur. Salome tamen non generali lege, sed potestatis sanctione connubium separavit. *Epip.* .. Mulieribus tamen ne dimissis quidem fas est nubere, nisi prioris viri permissu. Verum illa magis ex propria licentia quam communi jure fecit divortium, *Gelen.* Quod plane (ut inquit *Seldenus* lib. 3. c. 19. *de Uxore Hebraïca*) contra instituta Judaïca, & ipsi *Josepho* inauditum. & miror à viris doctissimis (*Josepho Scaligero* in *Animadversionibus* in *Eusebium*, p. 159, & *Nic. Serrario* in *Herode*, c. 17.) locum verti & intelligi juxta illud *Gelenii.* Vertendum itaque, *neutiquam vero uxori quæ sponte abierit nubere, nisi prius à viro dimittatur. Veruntamen Salome, non lege generali* (*seu communi*, sc. *Hebraïca*) *sed tamen ea quæ auctoritatem ac vim obtinuit usa conjugio renunciavit.*

f Πρό-

ναι, μὴ ℨ [f] πρότερον ἀνδρὸς [g] ἀφιέντ⊙. οὐ μὴν ἡ Σαλώμη [h] τ̃ ἐν γῇ νόμον, ἀλλὰ τ̃ [i] ἐπ' ἐξουσίᾳ ἑλομένη, τῷ τε συμβίωσιν προαπηγόρευσε, καὶ πρὸς τ̃ ἀδελφὸν Ηρῴδην ἔλεγε ὑπὸ τ̃ εἰς ἐκεῖνον εὐνοίας ἀποσῆναι τὸν ἀνδρός· ἐγνωκέναι γὰρ αὐτὸν, μετ' Αντιπάτρου καὶ Λυσιμάχου καὶ Δοσιθέου, νεωτέρων ἐφιέμενον. καὶ πίστιν παρεῖχε ℨ λόγου, τοὺς [k] Βάβα παῖδας, ὅτι διασώζοιντο [l] παρ' αὐτῷ χρόνον ἐνιαυτῶν ἤδη δώδεκα. τοῦτο γὰρ εἶχεν ἔτους· [m] καὶ πολλὴν ἔκπληξιν ἐποίησε τῷ βασιλεῖ παρ' ἐλπίδας ἀκουθὲν, ἐκεκίνητό τε μᾶλλον ὑπὸ τῷ πιθανοτέρῳ ℨ λόγου. τὰ γὰρ περὶ τοὺς Βάβα παῖδας [n] ἐπαχθάσει πρότερον ἐπεξελθεῖν αὐτοὺς, δυσμενεῖς γενομένους τῇ διαθέσει. τότε γὰρ διὰ τὸ μῆκος ℨ χρόνου καὶ τῆς μνήμης ἐξεληλύθεσαν. ἡ γὰρ ἔχθρα πρὸς αὐτοὺς καὶ τὸ μῖσος ἀπὸ τοιούτων ἦν. Αντιγόνου τοῦ βασιλείαν ἔχοντος, Ηρῴδης μὲν ἐπολιόρκει δυνάμει τὴν τῶν [o] Ιεροσολύμων πόλιν· ὑπὸ γὰρ χρείας καὶ κακῶν [p] ὅσα πολιορκουμένοις [q] παρίσταται, πολλοὶ ἦσαν οἱ τ̃ Ηρῴδου ἐπικαλούμενοι, καὶ πρὸς ἐκεῖνον ἀποκλίνοντες ἤδη τῇς ἐλπίσιν. ὄντες δ' ἐπ' ἀξιώματος οἱ τοῦ Βάβα παῖδες, καὶ πρὸς τῷ πλήθει δυνατοὶ, πίστει διετέλουν Αντιγόνῳ, τόν τε Ηρῴδου διάβολον ἀεὶ, καὶ συμφυλάττειν τοῖς βασιλεῦσι τὴν ἐκ γένους ἀρχὴν παρῄνουν. ἐκεῖνοι μὲν οὖν, ἅμα καὶ συμφέρειν αὐτοῖς νομίζοντες, ὑπὸ τοιούτων ἐπολιτεύοντο. τῆς δὲ πόλεως ἁλισκομένης, καὶ κρατοῦντος τῶν πραγμάτων Ηρῴδου, Κοσσόβαρος ἀποδειχθεὶς [r] τὰς διεξόδους ἀναφράττειν καὶ φρουρεῖν τὴν πόλιν, ὡς μὴ διαπίπτειν ἐξ αὐτῆς τοὺς ὑπεύθυνους τῶν πολιτῶν ἢ τὰναντία τῷ βασιλεῖ πολιτευομένους, [s] εἰδὼς ἐν ὑπολήψει καὶ τιμῇ τοὺς ℨ Βάβα τῷ παντὶ πλήθει, καὶ νομίζων μέγα μέρος αὐτῷ γενήσεσθαι πρὸς τὰς μεταβολὰς τῶν πραγμάτων τὴν ἐκείνων σωτηρίαν, ὑπεξέλετο καὶ κατέκρυψεν ἐν οἰκείοις χωρίοις. καὶ τότε μὲν Ηρῴδου, διελελύθη γὰρ ἡ τῆς ἀληθείας ὑποψία, πιστωσάμενον ὅρκοις, ἢ μὴν εὖ εἰδέναι τῶν καθ' ἐκείνους, ἀφεῖτο τῆς ὑπονοίας. αὖθις δὲ [t] κηρύγματα ℭ μήνυτρα ℨ βασιλέως ἐκλεγέντ⊙, καὶ πάντα τρόπον ἐρεύνης ὑπενοοῦντ⊙, οὐκ ἦλθεν εἰς ὁμολογίαν· ἀλλὰ τῷ τὸ πρῶτον ἔξαρνον γενέσθαι, τὸ φωραθῆναι τοὺς ἄνδρας [v] οὐκ ἀνυποτίμητ⊙ αὐτῷ πεπρεσμένον⊙, διὰ μόνον οὐκ τ̃ εὐνοίας, ἀλλὰ ℭ ἐκ τ̃ ἀνάγκης ἤδη ℨ λανθάνειν αὐτοὺς προείχετο. [x] περὶ τούτων ἐξαγγελθέντων αὐτῷ διὰ τ̃ ἀδελφῆς, ὁ βασιλεὺς πέμψας εἰς τοὺς τόπους ἐν οἷς διατρίβειν ἐμεμύθητο, ἐκείνους τε καὶ τοὺς συγκαταπαιδεύσας ἀπέκτεινεν· ὥστε εἶναι μηδὲν ὑπόλοιπον ἐκ τ̃ Υρκανοῦ συγγενείας, ἀλλὰ τὴν βασιλείαν αὐτεξούσιον [y] αὐτῷ, μηδενὸς ὄν⊙ ἐπ' ἀξιώματος ἐμποδὼν ἴσεσθαι τοῖς προνομευμένοις.

nubere fas est, nisi prius à marito dimittatur. Veruntamen Salome, non lege *Hebræorum* patria, sed eâ quæ tum valebat, usa, & conjugio renunciavit & ad fratrem Herodem dicebat, se propter suam in eum benevolentiam à marito discessisse: quoniam comperisset eum & Antipatrum & Dositheum novis rebus studere. Atque ad fidem sermoni faciendam mentionem injicit Babæ filiorum, quos Costobarus decimum jam annum servaverat. id quod verum erat: eaque re vehementer obstupuit rex, ejusmodi quid audiens quod nunquam suspicatus est, eoque magis commotus est, quòd res erat incredibilis. Nam quod ad Babæ liberos attinet, id aliquando agebat ut illos ultum iret, quoniam sibi infensi repugnassent: verum tum tantum jam temporis præterierat, ut eorum jam non recordaretur. Ejus autem in eos odii & inimicitiarum causa fuit hujusmodi. Quo tempore regno fruebatur Antigonus, Herodes exercitu obsidebat Hierosolymorum urbem, & propter necessitatem & calamitates quibus obsessi premebantur, erant multi qui Herodem advocarent & spe jam in eum propenderent. Babæ autem filii (qui dignitate & gratia multum apud vulgus valerent) Antigono fideles *esse* perseverarunt, Herodemque semper culpabant, ac *cæteros* eò cohortabantur, ut regibus operam suam præstarent in tenendo principatu quem à patribus accepissent. atque illi quidem; dum & ista *magno* commodo fieri existimarent, hujusmodi rebus studuerunt. Verum urbe capta, & Herode rerum potito, Costobarus, præcludendis exitibus & urbi custodiendæ præfectus, ne cives qui fontes essent & regis adversarii evaderent; cum sciret Babæ filios esse in existimatione & honore apud universum populum, cogitaretque, si eis salutem daret, id sibi multum profuturum * ad novas res moliendas, eos subtraxit & † certis in locis abscondit. Et tunc quidem Herodi, nam id quod erat suspicatus est, jurejurando fidem fecit, se nihil quicquam de illis scire, eique suspicionem ademit. Deinde vero, cum rex per edicta indicii præmium proposuisset, & modis omnibus eos perquireret, ne tum quidem fateri voluit: sed quòd primum inficiatus esset, si postea viri deprehenderentur non se impune laturum persuasum habens, non solum benevolentia sed necessitate tenebatur eos occultare. De istis quæ sibi nunciata erant à sorore cum rex misisset ad loca ubi esse dicebantur, & ipsos, & alios cum ipsis accusatos interfecit: ut nihil jam reliquum esset de Hyrcani *genere* & cognatione, sed regnum plane in sua potestate haberet *Herodes*, nemine jam alicujus auctoritatis superstite, qui quæ contra legem fierent impedire posset.

Salome ei repudium mittit, & accusationem instituit.

De Babæ filiis à Costobaro servatis.

Babæ filios necari jubet Herodes.

f Πρότερον ἀνδρὸς] Πρότερόν forsan *Epiphan.* Vide Grotium ad Matth. c. 5. v. 31.

g Αφιέντ⊙.] Εφιέντ⊙ solus *Busb.*

h Τὴν ἐν γῇ νόμον,] Εὐγλῶ *Hen.* forsan pro ἰγγενῆ (in *Lugd. Bat.* ἰγγενῆ νόμου) prout in *Cod. Busb.*

i Ἐπ' ἐξουσίᾳ] Ἐπ' ἐξουσίας *Hen.* & *Busb.*

k Βάβα παῖδας,] Baba vir erat pietate insignis, ex stirpe Asamonæorum (ut constat ex hac ead. §.) qui singulis totius anni diebus, uno excepto, qui erat undecimus mensis *Tisri*, sacrificium offerebat pro delicto, cujus tamen non erat sibi conscius, ut habet *Cod. Talmud.* tract. *Cheritoth*, cap. 6. atque *Abraham Zacuth* in libro *Juchasin.*

l Παρ' —— δώδεκα.] Παρ' αὐτῶν *Busb.* mallem παρ' αὐτῷ.

m Καὶ πολλὴν ἔκπληξιν] In *Cod. Hen.* (ut & *Lugd. Bat.*) ὃ ℨ, & mox *Cod. Hen.* ἐνεποίησεν.

n Ἐπαχθάσει πρότερον] Ἐπαχθάσθη μ̃ αὐτῷ πρ. *Hen.* & *Lugd. Bat.*

o Ιεροσολύμων πόλιν·] Ιεροσολυμιτῶν *Gen. Hen.* & *Epiphan.*

p Ὅσα πολιορκουμένοις] Ὅσα τοῖς πολίταις πολιορκ. *Hen.* & *Busb.*

q Παρίσται,] Παρίσται) in *iisdem* (ut *Lugd. Bat.* nam in aliis est πρόεισι) & *Vat.* nec aliter legisse visus est *Epiphan.*

r Τὰς διεξόδους ἀναφράττειν] Τὰς ἐπιβουλὰς διατρίπτειν ℨ Φρ. *Vat.* ut & Margo *Lugd. Bat.*

s Εἰδὼς] *L. B.* εἰδὼς δ'.

* *Ad novas res moliendas,*] *Al.* Siqua interveniisset rerum mutatio.

† *Certis in locis abscondit.*] In propriis prædiis, *Epiphan.* suis in agris, *Gelen.*

t Κηρύγματα ℨ μηνύτρα] Ita cum *Cod. Hen.* (& *Lugd. Bat.*) μηνύτρα ℨ κηρύγματα in *cæteris.*

v Οὐκ ἀνυποτίμητ⊙ αὐτῷ πεπρεσμέν⊙,] Illud οὐκ, quod in sua versione agnovit *Epiphanius*, inserendum esse volui, sensu id postulante. HUDS. Recte, confirmante nunc etiam clara lectione MS. *Lugd. Bat.* ex quo insuper reposuimus ἀνυποτίμητος, pro quo hactenus lectum fuit ἀνυποτίμητον, non quidem male, sed fides *Cod.* nostri ostendit maluisse Josephum hoc in versu dicere ἀνυποτίμητ⊙, sicuti in præcedenti ἔξαρν⊙. HAV.

x Περὶ τούτων ἐξαγγελθέντων] Vocula περὶ (quam delet & *Cocejus*) commode satis abesse potest. Si quis τ̃ περὶ τούτων malit, per me licebit.

y Αὐτῷ,] Τυγχάνειν post αὐτῷ adjicit *Busb.*

CAP. VIII.

Quomodo in Herodem, peregrinis moribus violantem patria inſtituta, decem cives conjurarunt. De exſtructione Sebaſtes & Cæſareæ, aliarumque munitionum.

Herodes à patriis moribus recedit.

HAC de cauſa deflexit etiam magis à patriis moribus, & peregrinis inſtitutis antiquum rerum ſtatum ſubinde labefactavit, quem inviolatum eſſe, & integrum manſiſſe oportebat. unde temporis proceſſu magna mali labes nobis illata eſt, illis inſuper habitis, quibus populus antea adductus erat ad pietatem. Primum enim pugilum ludos quinquennales inſtituit Cæſari, & theatrum Hieroſolymis ædificavit, deinde in campo maximum amphitheatrum, utrumque operis magnificentia conſpiciendum, ſed à moribus Judaïcis alienum. horum enim uſum & ſpectaculorum apparatum à majoribus non acceperant. Ille tamen hunc conventum quinquennalem maximo cum ſplendore celebravit, miſſis qui eum finitimis indicerent, & *ſpectatores* ex omni gente convocarent. adeoque ex cunctis finibus athletæ & omnis generis ludiones accerſiti erant ſpe præmii propoſiti gloriæque ex victoria. confluxeruntque exercitatiſſimi quique in ludicris hiſce ſtudiis. nam non ſolum iis qui gymnicis certaminibus operam dant, ſed & in muſica vitam agentibus, qui thymelici vocantur, maxima victoriæ nomine conſtituit præmia; atque in id omni cura incumbebat ut nobiliſſimi quique in certamen venirent. quin & dona non exigua & bigis & quadrigis & equo ſingulari *vincentibus* proponenda curavit: & quæcunque uſpiam ad magnificentiam & dignitatem elaborata fuerant ſtudioſe æmulabatur, modis omnibus agens ut ſpectaculum eximium daret & illuſtre. Theatrum vero ipſum ſplendidiſſime ornatum erat, depictis per circuitum Cæſaris geſtis, & trophæis quæ à gentibus debellatis reportaverat, opere ex probo puroque auro & argento. Et quod ad apparatum attinet, nihil erat veſtis adeo pretioſum, nihil gemmarum ornatûs *adeo ſplendidum*, quod non cum ludionibus qui ſpectarentur ſimul in conſpectum veniret. Paratæ erant etiam feræ, & leonibus quamplurimis ipſius juſſu conquiſitis, aliiſque quæ aut robore præcellebant aut natura mira erant raritate: atque id agebatur ut vel iſtæ inter ſe committerentur, vel cum hominibus ad eas damnatis pugnarent. Peregrinis quidem *ſumma* erat admiratio ſumptuum, ſimul & animorum oblectatio ex periculorum conſpectu: indigenis vero manifeſta videbatur morum, qui ipſis ſummo in honore erant, diſſolutio. Res ipſa enim indicabat plane impium eſſe, homines ad beſtias projicere in hominum ex ſpectaculo delectationem; itemque leges cum peregrinis moribus permutari. Sed nihil eos magis offendebat quam trophæa: nam cum ea putarent imagines eſſe armis incluſas, ideo quod patriis legibus iſtiuſmodi quid colere nefas eſſet, indigniſſime eas ferebant.

Ludi & theatra ab Herode facta.

Herodes ſpectacula exhibet magnifica.

Judæos offendunt trophæa.

Herodis iſta de re conſilium.

2. Neque vero neſciebat Herodes eos turbari,

ΚΕΦ. η'.

Ως κατ' Ηρώδην, ξενικοῖς ἐπιτηδεύμασι θεσμαίνοντα τὰ ἔθη τὰ πάτρια, δέκα πολιτῶν ἄνδρες συνώμοσαν. Περὶ κτίσεως Σεβαςῆς καὶ Καισαρείας, καὶ ἄλλων ἐπιτειχισμάτων.

ΔΙΑ τοῦτο καὶ μᾶλλον ἐξέβαινε τῶν [z] πατρίων ἐθῶν, καὶ ξενικοῖς ἐπιτηδεύμασιν ὑπεδιέφθειρε τὴν πάλαι κατάςασιν, ἀπαρεγχείρητον οὖσαν. ἐξ ὧν ὀλίγα μὲν καὶ πρὸς τὸν αὐθις χρόνον ἠδικήμεθα, ἀμεληθέντων ὅσα πρότερον ἐπὶ τῇ εὐσεβείαν ἦγε τοὺς ὄχλους. [a] πρῶτον μὲν γὰρ ἀγῶνα πενταετηρικὸν ἀθλημάτων καταςήσατο Καίσαρι, καὶ θέατρον ἐν Ιεροσολύμοις ᾠκοδόμησεν, αὖθις τ' ἐν τῷ πεδίῳ μέγιστον ἀμφιθέατρον, πρόσοπα μὲν ἄμφω τῇ πολυτελείᾳ, ξένῃ δὲ κατὰ τοὺς Ιουδαίους ἔθους ἀλλότρια. [b] χρῆσίς τε γὰρ αὐτῶν, καὶ θεαμάτων τοιούτων ἐπίδειξις, οὐ [c] παραδέδοται. τῷ μέντοι πανήγυρι ἐκεῖνον ἐπιφανεςάτῳ τῇ τῆς πενταετηρίδος συνεπίλει, καταγείλας τε τοῖς πέριξ, καὶ συγκαλῶν ἀπὸ τοῦ παντὸς ἔθνους. οἱ δ' ἀθληταὶ καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἀγωνισμάτων ἀπὸ πάσης γῆς ἐκαλοῦντο κατ' ἐλπίδα τῶν προκειμένων καὶ τῆς νίκης [d] εὐδοξίαν, συνελέγησάν τε οἱ κορυφαιότατοι τῶν ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν. οὐ γὰρ μόνον τοῖς περὶ τὰς γυμνικὰς ἀσκήσεις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν τῇ μουσικῇ [e] διαγωνιουμένοις, [f] θυμελικοῖς καλουμένοις, πρόθημα μέγιστα νικητήρια· καὶ διεπονεῖτο πάντας τοὺς ἐπιφανεςάτους ἐλθεῖν ἐπὶ τῷ ἆθλῳ. προῆκτο δὲ καὶ [g] τεθρίπποις καὶ συνωρίσι καὶ κέλησιν ἐπὶ μικροῖς δωρεαῖς· καὶ πάνθ' ὅσα κατὰ πολυτέλειαν ἢ σεμνοπρέπειαν παρ' ἑκάσοις ἐπινοεῖτο, φιλοτιμία τοῦ Διὸς ὑπὲρ ἁπάντων ἡγεῖσθαι τῷ ἐπιδείξει, ἐξεμιμήσατο. τὸ γε μὴν θέατρον ἐπῆρτο κύκλῳ περιέχον Καίσαρος, καὶ τρόπαια τῶν ἐθνῶν ἃ πολεμήσας [h] ἐκεῖνος ἐκτήσατο, χρυσῆ τε ἀπάσῃ καὶ δεγύρου πάντων αὐτῷ πεποιημένων. τὰ δ' εἰς ὑπηρεσίαν οὐδὲν οὕτως ἦν, οὔτ' ἐσθῆτος τίμιον, οὔτε σκεύης λίθων, ὃ μὴ τοῖς ὁρωμένοις ἀγωνίσμασι συνεπεδείκνυτο. περιῆσαν δ' ἢ καὶ θηρίων ἐχθρῶν, λεόντων τε πολλῶν αὐτῷ συναχθέντων, καὶ τῶν ἄλλων ὅσα καὶ τὰς [i] ἀλκὰς ὑπερβαλλούσας ἔχει καὶ τὴν φύσιν ἐξαίρετα ἀπανθρωπότερα· τούτων αὐτῶν τε πρὸς ἄλληλα συμπλοκαὶ καὶ μάχαι πρὸς αὐτὰ τῶν κατεγνωσμένων ἀνθρώπων ἐπετηδεύοντο. τοῖς μὲν ξένοις ἔκπληξις ὁμοῦ τῆς δαπάνης καὶ ψυχαγωγία τῶν περὶ τὴν θέαν κινδύνων· τοῖς δ' ἐπιχωρίοις φανερὰ κατάλυσις τῶν τιμωμένων παρ' αὐτοῖς ἐθῶν. ἀσεβὲς μὲν γὰρ ἐκ προδήλου κατεφαίνετο, θηρίοις ἀνθρώπους ὑποβρίπτειν, [k] ἐπὶ τέρψει τῆς ἀνθρώπων θέας· ἀσεβὲς δὲ ξενικοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἐξαλλάττειν τοὺς [l] θεσμούς. πάντων δὲ μᾶλλον ἐλύπει τὰ τρόπαια· δοκοῦντες γὰρ εἰκόνας εἶναι τὰς τοῖς ὅπλοις περιειλημμένας, ὅπ μὴ πάτριον ἦν αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα σέβειν, οὐ μετρίως ἐδυσχέραινον.

β'. Ελάνθανον δὲ οὐδὲ τὸν Ηρώδην ὑποπτεύοντες, καὶ

z Πατρῴων] *L. B.* πατρίων.

a Πρῶτον μὲν γὰρ —— ἀλλότρια.] Conf. *Antiq.* lib. 1. c. 21. §. 7. τάγε τῷ λοιπὰ τῶν ἔργων ἀμφιθέατρον, καὶ θέατρον, καὶ ἀγορὰν ἄξια τῆς περιηγορίας ὑπεδρύσατο, καὶ πενταετηρικὰς &c. Athletica certamina quinquennalia in honorem Cæſaris, & Theatrum Hieroſolymis ab Herode erectum, & Amphitheatrum in Campo. SPANH.

b Χρῆσίς τε] *L. B.* χρήσῃ τε. & mox ὑποδείξεις.

c Παραδίδοται.] Παραδίδοτο *Vat.*

d Εὐδοξίαν,] Ita *Hen.* favente *Epiphanio*, qui vertit, *victoriæ gloria.* (ἀδοξίαν *Lugd. Bat.*) ἀξίαν in *reliquis.*

e Διαγωνιουμένοις,] *L. B.* ἀγωνιουμένοις.

f Θυμελικοῖς καλουμένοις,] In *Græcis* omnibus καὶ θυμελικοῖς. verum auctoritate *Epiphanii*, (qui vertit, *quos Thymelicos vocant*) καὶ expunxi: quaſi per θυμελικοὺς intelligendi eſſent Citharœdi, Cithariſtæ, Lyriſtæ, Tibicines, atque alii Symphoniaci. Si καὶ retineatur, neceſſe eſt ut per *Thymelicos* Hiſtriones intelligamus. *Thymele* quidem ſuggeſtum erat: & qui ſemet illic exercebant *Thymelici* appellabantur. Videſis *Baldi* Lexicon *Vitruvianum*, p. 130.

g Τεθρίπποις καὶ συνωρίσι] *Gen.* nec non quadrigarii ac trigarii; immo *bigarii*. SPANH.

h Ἐκεῖνος ἐκτήσατο,] Ita *Busb.* & *Hen.* ἐκεῖνος in *Editis Aliiſque.*

i Ἀλκὰς ὑπερβαλλούσας] Ἀλκὰς ὑπερβολὰς *Hen.*

k Ἐπὶ τέρψει τῆς ἀνθρώπων θέας·] Ἐπὶ τέρψει *Busb.*

l Θεσμούς.] Εθισμοὺς *Vat.*

καὶ [m] βίαν μὲν ἐπάγειν ἄκαιρον ὤετο· καθωμίλει δ' ἑνίους καὶ παρηγόρει, τῆς δεισιδαιμονίας ἀφαιρούμενος. οὐ μὴν ἔπειθεν· ἀλλ' ὑπὸ δυσχερείας ὧν ἐδόκουν σκεῦνον ὠλημμελεῖν, ὁμοθυμαδὸν ἐξεβόων, [n] εἰ καὶ πάντα δοκεῖεν οἷοί, [o] μὴ φέρειν εἰκόνας [p] ἀνθρώπων ἐν τῇ πόλει, τὰ τρόπαια λέγοντες. οὐ γὰρ εἶναι πάτριον αὐτοῖς. Ηρῴδης δὲ τεταραγμένους ὁρῶν καὶ μὴ ῥᾳδίως ἂν μεταπεσοῦντας, εἰ μή τύχοιεν παρηγορίας, καλέσας αὐτῶν τοὺς ἐπιφανεστάτους, εἴς τι θέατρον παρήγαγε, καὶ δείξας τὰ τρόπαια, [q] τί ποτε δοκεῖ αὐτοῖς ταῦτα ἐπύθετο. τῶν δὲ σκοπούντων ἀνθρώπων εἰκόνας, ἐπιτάξας ἀφαιρεθῆναι τὸν ἀσεβέστατον κόσμον, ἐπιδείκνυσιν αὐτοῖς γυμνὰ [r] τὰ ξύλα. τὰ δὲ εὐθὺς ὑποσυληθέντα, γέλως καὶ πλεῖστον εἰς ἀλάχυσιν ἐδωκήθη, τῷ καὶ πρότερον αὐτοὺς ἐν εἰρωνείᾳ τίθεσθαι τὰς κατασκευὰς τῶν ἀγαλμάτων.

γ'. Τῶν δὲ τὸν τρόπον αὐτὸν ἀποκρυσαμένων τὸ πλῆθος, καὶ τὴν ὁρμὴν ἣν [s] ἐπεπόνθεσαν ἐξ ὀργῆς ἀλαχέντος, οἱ πλείους μὲν εἶχον ὡς μεταβεβλῆσθαι καὶ μὴ χαλεπαίνειν ἔτι. τινὲς δὲ αὐτῶν ἐπέμενον τῇ δυσχερείᾳ τῶν σὺν ἐξ ἔθους ἀπηδαιμάτων, καὶ τὸ καταλύεσθαι τὰ πάτρια μεγάλων ἡγούμενοι ἄρχειν κακῶν, [t] ὅσιον ὑπήρχεσαν ἀποκινδυνεύσαι μᾶλλον, ἢ δοκεῖν, ἐξαλλαττομένης αὐτοῖς τῆς πολιτείας, πείσεσθαι Ηρῴδην, πρὸς βίαν ἐπισάγοντα τὰ μὴ δι' ἔθους ὄντα, καὶ λόγῳ μὲν βασιλέα, τῷ δὲ ἔργῳ πολέμιον φανόμενον ἅπαντος ἔθνους. [v] ἐκ δὴ τούτου σωφρονισθέντες πάντα κινδυνον ὑποδύεσθαι δέκα τῶν πολιτῶν ἄνδρες, ἢ ξιφίδια τοῖς ἱματίοις [x] ὑπολαβόντες· ἦν δέ αὐτοῖς, δι' ἀναξιοπάθειαν ὧν [y] ἤκουσεν, καὶ τῶν διεφθορότων τὸν τὸν ὀφθαλμὸν σεσωσμένον, οὐκ ὡς [z] συνεργήσαί τι καὶ λίαν εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ἱκανὸς, ἀλλ' ἐν ἑτοίμῳ καταπεῖσαι αὐτὸν, παθεῖν εἴ τι κἀκείνοις [a] συμβαίνῃ δυσχερές· ὥστε μὴ μετρίαν τὴν ὁρμὴν τοῖς ἐπιχειροῦσι δι' αὐτὸν γενέσθαι.

δ'. Ταῦτα γνόντες ἀπὸ συνθήματος εἰς τὸ θέατρον ἐχώρουν, ἐλπίσαντες μὲν οὐδὲ αὐτὸν Ηρῴδην [b] διαφεύξεσθαι, σφαγεῖσιν [c] ἐξ ἀφανοῦς, πολλοὺς δέ, εἰ καὶ μὴ τυγχάνοιεν ἐκεῖνον, τῶν περὶ αὐτὸν ἀναιρήσειν οἰόμενοι· καὶ ταῦτ' αὐτοῖς ἀρκέσειν, εἰ καὶ θνήσκοιεν, εἰς ἔννοιαν ὧν ὁ βασιλεὺς ἐξυβρίζειν ἐδόκει τὸ πλῆθος, καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον ἀγαγεῖν. ἐκεῖνοι μὲν [d] οὐδὲ περικαταστάντες, ὅτι τοιαύτης ἦσαν [e] περθυμίας. εἷς δέ τῶν [f] ὑφ' Ηρῴδου πολυπραγμονεῖν καὶ διαγγέλλειν τὰ τοιαῦτα τεταγμένων ἐξαπίνης ὅλῳ τὴν ἐπίθεσιν, εἰς τὸ θέατρον εἰσιέναι μέλλοντι τῷ βασιλεῖ κατεμήνυσεν. ὁ δέ, ὡς γὰρ ἀνοίκειον ὡήθη τὸν λόγον, εἰς τε τὸ μῖσος ἀφορῶν ὃ συνῄδει πᾶσι τῶν πλείονων αὐτῷ, καὶ τὰς παραχὰς τὰς ἐπὶ τοῖς καθ' ἕκαστα [g] γινομένας, ἀναχωρήσας εἰς τὸ βασίλειον, ὀνομαστὶ τοὺς ἐν ταῖς αἰτίαις ἐκάλει. περιπιπόντων δὲ αὐτοῖς τῶν ὑπηρετῶν αὐτόφωροι λαμβανόμενοι, τὸ μὲν ὡς οὐκ ἂν διαφύγοιεν ἤδεσαν· ἐπεκόσμησαν δὲ τὴν ἀναγκαίαν [h] καταφροπὴν ταῖς πύλαις, τῷ μηδὲν ὑφιέναι τῆς φρονήματος. ὁ γὰρ ἐντραπέντας, ὡς δ' ἀρνησόμενοι τὴν πρᾶξιν, ἀνέδειξαν ἤδη κεφαλὴν τὰ ξίφη· [i] διωμολογήσαντο δὲ καλῶς καὶ

& vim *illis* inferre intempeſtivum exiſtimabat; quapropter operam dabat ut nonnullos eorum mitigaret verbis, & ea religione ſolveret. Verum nihil proficiebat: ſed quod moleſte ferrent ea, quibus illum flagitium admittere exiſtimabant, uno conſenſu vociferabantur, ſi omnia patienda forent, at hominum quidem imagines (trophæa innuentes) in urbe non paſſuros. haud enim moribus patriis fas eſſe. Herodes vero, cum videret illos turbatos eſſe, & non facile ei ceſſuros, niſi ſolatii aliquid adhiberetur, eorum præcipuos vocat, & in theatrum ductis trophæa monſtrat, quæritque quidnam hæc eis videantur. Cumque exclamaſſent, hominum eſſe imagines, *tunc ille*, ubi juſſerat ornamenta detrahi, merum lignum eis oſtendit. Atque iſta repente ſuo denudata erant ornatu, & riſus in omnium ora vultuſque diffuſus eſt; quippe qui jam ante imaginum apparatus pro ridiculo ducerent.

3. Cum autem populum hoc pacto repuliſſet, atque impetum quo irati ferebantur diſſipaſſet, plerique ſic erant ut mutati pacatique eſſe viderentur. tamen eorum nonnulli in offenſione ex mutatis moribus perſeverabant; &, cum crederent ex patriis inſtitutis violatis magna oriturа eſſe mala, ſatius eſſe putarunt vel quodvis periculum ſubire, quam videri Herodem ſinere, mutato rerum ſtatu, quidquam contra receptos per vim introducere, &, dum pro rege ſe gereret, revera ſe toti genti inimicum infeſtumque oſtendere. Itaque conjurarunt cives decem in quodvis periculum, & pugiones ſub veſtibus ſumpſerunt; eratque inter eos quidam cæcus, qui, eorum quæ audiverat indignitate commotus, cum eis conjuravit: non ille quidem quaſi eos in facinore patrando multum adjuturus, ſed cum eis adverſa pati paratus, ſi eis male res caderet: id quod illis ad rem aggrediendam multum animi addidit.

Judei ex moribus ab Herode mutatis offenſi.

Decem viri contra Herodem conjurant.

4. Ita decreta re vadunt uno animo in theatrum, ſpei pleni ne Herodem quidem ipſum evaſurum, cum ex improviſo eum adorituri eſſent: aut certe ſi ab eo aberrarent, fore arbitrantes ut multos ex ejus comitibus interficerent; atque ita regi ipſi occaſionem præberent cogitandi de injuria, quam genti inferre videbatur, etiamſi ipſis moriendum foret. Et illi quidem jam ante parati ea erant animi alacritate. Quidam autem ex Herodis emiſſariis, cui datum erat iſtiuſmodi de rebus ſatagere eique referre, totum negotium, ab ipſo deprehenſum, regi in theatrum intraturo nunciavit. 'Atqui ille (nam nuncium à vero non abhorrere viſum eſt, ſi vel ad odium reſpiceret, quod ſibi à pleriſque concitari noverat, aut ad turbas ex rebus fere ſingulis coortas) recepit ſe in regiam, & conjuratos ſuis nominibus evocabat. Cum autem à ſatellitibus, illos adortis, in ipſo facinore comprehenſi eſſent, ubi intellexerunt ſe crimen effugere non poſſe, operam dederunt ut vitæ exitum, quem evitare non poterant, honeſtarent, de animo ſuo nihil remittendo. non enim eos facti ſuppuduit, aut quidquam ſunt inficiati; ſed cum jam tenerentur, pugiones oſtenderunt: confeſſique ſunt

Detegitur conjuratio.

Libera conjuratorum confeſſio.

m Βίαν μὲν ἐπάγειν ἄκαιρον ὤετο·] Ita *Busb.* βία vel βίᾳ in *ceteris.*

n Εἰ καὶ πάντα δοκεῖεν] Εἰ καὶ τὰ πάντα *Hen.*

o Μὴ φέρειν ——— λέγοντες.] Conf. *Æſop.* lib. 1. c. 33. §. 2. & infr. lib. 17. c. 6. §. 2. SPANH.

p Ἀνθρώπων ἐν τῇ πόλει,] Ἀνθρώπων ὁρᾶν ἐν τῇ π. *Busb.*

q Τί ποτε δοκεῖ αὐτοῖς] Τί ποτ' ἔχειν ὑ δοκεῖ αὐτοῖς ταῦτα *Vat.*

r Τὰ ξύλα.] Τὰ ξύλα ἃ δ' εἶδεν *Vat.*

s Ἐπεπόνθεσαν ἐξ ὀργῆς ἀλαχέντος,] Sic *Hen.* & *Busb.* ἐπεπόνθεσαν in *Editis.*

t Ὅσιον ὑπῆρχεσαν ἀποκινδυνεῦσαι μᾶλλον,] Ita *Hen.* & *Busb.* ὅσιον ἢ ὡήθησαν in *Editis Aliisque.*

v Ἐκ δὴ τούτου σωφρονισθέντες] Ἐκ δὲ τούτου *Busb.*

x Ὑπολαβόντες·] Ὑποβαλόντες *Hen.*

y Ἤκουσεν,] Ita cum *Epiphanio*, qui vertit, *audiebat.* ἤκουσαν in *Editis Aliisque.* ἄκουσον *Hen.* ἤκουν *L. B.* ἤκουεν *Coccejus.*

z Συνεργήσαί τι] Ἐνεργῆσαί τι καὶ ὁρᾶν εἰς *Hen.*

a Συμβαίνῃ δυσχερές·] Συμβαίνοι *Vat.* συμβαίνοι *L. B.*

b Διαφεύξεσθαι,] Διαφεύξασθαι *Hen.*

c Ἐξ ἀφανοῦς,] Ita cum *Hen.* & *Busb.* δι' ἀφανοῦς in *reliquis.*

d Οὐδὲ περικαταστάντες,] Illud οὐδὲ è *Codd. Hen. Busb.* & *Vat.*

e Περθυμίας.] Ita *Hen.* & *Busb.* qui etiam paulo ante habet ἐπὶ τῇ αὐτῆς. Non eſt cur dubitem, quin *Epiphanius* legerit περθυμίας, qui vertit, *cumque parati cum audacia properarent.* περθεσμίας in *Editis Aliisque.* mallem tamen ἐπὶ ταχτῆς ἦσαν περθεσμίας.

f Ὑφ' Ηρῴδου] Sic *Busb.* & *Vat.* ἐφ' Ηρῴδῃ in *reliquis.*

g Γινομένας,] Γινομένοις παρεφισμένας, ἀναχωρήσας *Hen.*

h Καταφροπὴν ταῖς πύλαις,] Ex hoc loco aliquis forſan ſuſpicaretur *Joſephum* ſcripſiſſe τὸ πέρας ἢ πύλαις ſupr. cap. 6. §. 4.

i Διωμολογήσαντο] Ita *Hen.* & *Busb.* διωμολογήσαντες in *Editis Aliisque.*

k Τὸ

ſunt ſe pulchre ac pie conjurationem feciſſe, ne quidem quæſtus ullius gratia, neque ſuis ut obſequerentur affectibus; ſed, quod majus, pro inſtitutis publicis, quæ par eſt ut omnes aut cuſtodirent aut pro illis vitam amitterent. Iſtis quidem ab illis de ſuo inſidiandi propoſito magna cum fiducia dictis, à regiis circundati *militibus* abducti ſunt, & modis omnibus excruciati mortem oppetierunt, Verum cum & indicem iſtum, qui illis odio erat, quidam non multo poſt corripuiſſent, non ſolum interfecerunt, ſed & membratim diſcerptum canibus *dilaniandum* objecerunt. atque id multi civium viderunt, neque tamen quiſquam indicavit, donec, Herode acerbum & acrem quæſtionem habente, coactæ quædam cruciatibus mulieres confeſſæ ſunt quæ facta viderant. Et quidem in auctores facinoris animadverſum eſt, à totis familiis pro temerario auſu pœnas repetendo. At populi perſeverantia, & in legum tuitione intrepida conſtantia, fecit ut Herodes non facilior evaderet, niſi ſe tutius muniret. Statuit itaque populum undique circumſepire, ne hujuſmodi motus in apertam rebellionem erumperent.

Delator conjuratorum membratim diſcerptus.

Herodes ſe ipſum munit.

ſ. Cum igitur urbem haberet firmatam palatio, in quo degebat ipſe, & templum validitate munitionis, quæ Antonia vocabatur, quam ipſe conſtruxerat, cogitavit tertium contra populum propugnaculum eſſe poſſe Samariam, quam nominavit Sebaſten: atque id ratus ad provinciam in officio continendam non minoris eſſe momenti, locum valide munivit, diſtantem quidem Hieroſolymis itinere unius diei, qui vero tum ad regionem tum ad urbem communiter uſui eſſe poſſet. Quin & ad totam nationem inædificavit munitionem, quæ quondam Stratonis turris appellabatur, ab ipſo vero Cæſarea nominata eſt. item in Magno campo, cum ex lectis circa ipſum militibus ſorte quoſdam duxiſſet, caſtellum conſtruxit, itidemque in Galilæa *locum*, Gaba nomine, & in Peræa Eſebonitim. Et iſta quidem in ſingulis, ad *locorum* ſecuritatem ſemper aliquid adjiciens, totamque gentem cuſtodiis circundans, ut nequaquam pro arbitrio tumultus cierent, qui frequenter ex motu leviſſimo fieri ſolebant, neque laterent cum concitari cœperint, dum nonnulli ſemper in promptu haberentur qui motus reſciſcere & impedire poſſent. Tunc autem ad Samariam muniendam profectus, deduxit cò coloniam, tum eorum quorum opera in bello uſus fuerat, tum vicinorum, partim cupiditate erigendi in ea templum, partim quod ea antea parum celebris fuerat, tum maxime quod in ſui ſecuritatem etiam munificentiæ valde ſtudebat; atque nomine ejus mutato Sebaſten appellavit, & finitimum territorium, quod erat illius regionis optimum, diviſit incolis, ut in

Stratonis turris, dicta Cæſarea.

Samaria munitur & Sebaſte vocatur.

σωὴ εὐσεβείᾳ τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς γλίσθαι, κέρδος μὲν οὐδενὸς, οὐδ' οἰκείων ἕνεκεν παθῶν, [k] τὸ δὲ πλέον ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἐθῶν, [l] ἃ καὶ πᾶσιν ἡ φυλάττειν ἡ θνήσκειν περὶ αὐτῶν ἄξιον. τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνοι, τῇ παραυτίκα τῆς ἐπιβουλῆς ἐμπαῤῥησιασάμενοι, φθειρόντων [m] αὐτοὺς τῶν βασιλικῶν ἤγοντο, καὶ πάσαν αἰκίαν ὑπομείναντες διεφθάρησαν. μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ τὸν ταῦτα μηνύσαντα κατὰ μῖσος ἁρπασάμενοί τινες, οὐκ ἀπέκτειναν μόνον, ἀλλὰ καὶ [n] μελισὶ διελόντες πρόθυσαν κυσίν. ἐωράθη δὲ πολλοῖς τῶν πολιτῶν [o] τὰ γινόμενα, καὶ κατεμήνυσεν οὐδείς, ἕως Ηρώδης [p] πικρότερον καὶ φιλονεικότερον πεισμένης τὴν ἔρευναν, ἐκβασανισθεῖσαι γυναῖκές τινες ὡμολόγησαν ἃ πεπραχότες εἶδον. καὶ τὰ μὲν ἐνεργησάντων ἐφέρετο τιμωρία, πανοικὶ τὴν προπέτειαν αὐτῶν ἐπεξιόντος. ἡ δὲ [q] ὀλιγωρία τοῦ πλήθους, καὶ τὸ τῆς ὑπὲρ τῶν νόμων πίστεως ἀκατάπληκτον, οὐ ῥᾴδιον ἐποίησε τὸν Ηρώδην, εἰ μὴ μετὰ πλείονος ἀσφαλείας [r] κρατοίη. καὶ διέγνω πάντοθεν προτειχίσαι τὸ πλῆθος, ὡς μὴ νεωτερίζοντων φανερὰν γλίσθαι τὴν ἐπίθεσιν.

ſ. Ἐξωχυρωμένης οὖν αὐτῷ τῆς πόλεως μὲν [s] ὑπὸ τῆς αὐλῆς ἣν ἡ [t] διητᾶτο, τὸ δὲ ἱερὸν τῷ περὶ τὸ φρέαρ ὀχυρότητι, τὸ καλούμενον Αντωνίαν, τὸ κατασκευασθὲν ὑπ' αὐτοῦ, τρίτον παντὶ τῷ λαῷ τὴν Σαμάρειαν [v] ἐπενόησεν ὀχύρωμα, [x] καλέσας μὲν αὐτὴν Σεβαστὴν, οἰόμενος δὲ κατὰ τῆς χώρας [y] γίνεσθαι τοῦτο ἧττον ἔλαττον, ἰσχυροποιεῖ τε τόπον, ἀπέχουσα μὲν Ιεροσολύμων μιᾶς ὁδὸν ἡμέρας, εὐχρηστον δὲ ὄντα καὶ κοινὸν ὅτι τε τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τῇ πόλει γνησίμενον. τῷ δ' ἔθνει παντὶ φρέαρ οἰκοδόμησεν, τὸ πάλαι μὲν καλούμενον [z] Στράτωνος πύργον, Καισάρειαν δὲ ὑπ' αὐτοῦ προσαγορεύθη. [a] ἔν τε [b] τῷ μεγάλῳ πεδίῳ τῶν ὑπιλεκτων ἱππέων τοὺς αὐτὸν [c] δορυφορήσας, χωρίον ᾠκοδόμησεν ὅτι τε τῇ Γαλιλαίᾳ [d] Γάβα καλούμενον, καὶ τῇ Περαίᾳ τὴν [e] Εσεβωνῖτιν. ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς κατὰ μέρος, ἀεί τι πρὸς ἀσφάλειαν [f] ἐπεξεργάζων, καὶ βαλαμβάνων φυλακαῖς τὸ πᾶν ἔθνος, ὡς ἤκιστα μὲν [g] ἀπ' ἐξουσίας εἰς τὰς παραχὰς προπίπτειν, αἷς ἐκ μικρᾶς κινήσεως ἐγχωμένης συνεχῶς ἐξῆπτο, λανθάνειν δὲ μηδὲ εἰ σφοδρὰ κινοῖεν, ἐφεστηκότων ἀεί τινῶν πλησίον οἳ καὶ γινώσκειν καὶ κωλύειν ἐδύναντο. τότε δὲ τὴν Σαμάρειαν ὠρμημένος τειχίζειν, πολλὰς μὲν τῶν [h] συμμαχησάντων κατὰ τὸν πόλεμον, πολλὰς δὲ τῶν ὁμόρων συμπολίζειν [i] ἐπετήδευεν, ὑπό τε φιλοτιμίας ἅμα [k] νεὼν ἐγείρειν, καὶ [l] διὰ τὸ πρότερον οὐκ ἐν τῇ ὀνησίμοις εἶναι, καὶ μᾶλλον [m] ὅτι πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῷ τὸ φιλότιμον ἐπετηδεύετο, τήν τε προσηγορίαν ὑπήλλαξε, [n] Σεβαστὴν καλῶν, καὶ τὴν χώραν ἀρίστην εἶναι τὴν πλησίον καὶ μεμερίζε τοῖς οἰκήτορσιν, ὡς ἐπὶ-

k Τὸ δὲ πλέον] Τὸ δὲ ἅπαν *Busb.*

l Α καὶ πᾶσιν ἡ φυλάττειν ἡ θνήσκειν] Ita *Busb.* & *Hen.* ἃ καὶ πᾶσι φυλάττειν ἢ θνήσκειν in *Editis Aliisque.*

m Αὐτοῖς τῶν βασιλικῶν ἤγοντο,] Αὐτὰς *Hen.*

n Μελισὶ διελόντα γινόμενα,] Μελισὶ διελόντες itidem *Zonaras* p. 241. B. SPANH.

o Τὰ γινόμενα,] *L. B.* ταῦτα γινόμενα.

p Πικρότερον καὶ φιλόνεικον] Eo modo *Hen.* πικρότερον in *reliquis.*

q Ετιμωρή] *L. B.* ἐπιδρομὴ.

r Κρατοίη.] *L. B.* κρατοίη.

s Υπὸ τὴν —— Αντωνίαν,] Conf. ſupra cap. 7. §. 9. SPANH. Hic duo φρέατα Hieroſolymitana indicat. REL.

t Διητᾶτο] Lege Διαιτᾶτο. COCC.

v Επενόησεν] Ita *L. B.* ἐπενόησεν *Alii*, minus recte. HAV.

x Καλέσας μὲν αὐτὴν Σεβαστὴν] Conf. *Ἰωσ.* lib. 1. c. 2. & c. 21. §. 2. SPANH.

y Γίνεσθαι τοῦτο ἧττον ἔλαττον,] Ita *Hen.* in *reliquis* οἰόμενος δὲ κατὰ τῆς χώρας ἧττον ἔλαττον ἰσχυροποιεῖν τὸν τόπον.

z Στράτωνος πύργον,] Conf. *Ἰωσ.* lib. 1. c. 21. §. 4. Στράτωνος ἐκαλεῖτο πύργος· SPANH.

a Εν τε τῷ μεγάλῳ πεδίῳ] Εν δὲ τῷ μέγ. *Hen.*

b Τῷ μεγάλῳ πεδίῳ] Conf. ſup. lib. VIII. c. 2. §. 3. SPANH.

c Αποκληρώσας] Αποπληρώσας iterum in *Cod. Hen.*

d Γάβα] Eo modo *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* adſentiente *Stephano Byzantino*, apud quem Γάβα πόλις Γαλιλαίας. in *Editis Aliisque* Γάβαλα. HUDS. Euſebius in Chron. pag. 76. vocat τὴν ἐν Γαλιλαίᾳ Γαμάλ. Locus eſt mutilus. At *Gamala* legendum videtur גמלא בגלי nota eſt Hebræis. de qua alibi. REL. Conf. ſupr. lib. 9. c. 9. §. 1. SPANH.

e Εσεβωνῖτιν.] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) nec aliter *Epiphan.* cujus in libris *Sebonitidem*, aut *Sobonitidem*. Εσβωνῖτιν in *Editis Aliisque*, ε mutato in σ, & β in μ. Vide lib. 13. c. 15. §. 4.

f Επεξεργάζων,] Iterum cum *Cod. Hen.* ἐξεργάζων in *ceteris.*

g Απ' ἐξουσίας] Ita ex infer. c. 9. §. 3. ἐπ' ἐξουσίας in (*Lugd. Bat.*) *Editis Aliisque.*

h Συμμαχησάντων κατὰ τὸν πολέμους,] Συμμαχησάντων αὐτῷ *Vat.*

i Επετήδευεν,] Sic *MSS.* ἐπιτήδευεν, & mox ἐπιτηδεύεσθαι in *Editis.*

k Νεὼν ἐγείρειν,] Aut ναὸν aut νεὼν ſcribendum. male in *libris* νέον. HUDS. Atque etiam in *L. B.* expreſſe νεὼν (quod reponi pro ναὸν juſſi) exſtat. HAV.

l Διὰ τὸ πρότερον] Διὰ αὐτὸ πρότερον οὐκ *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

m Οτι πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῷ] Οτι καὶ πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῷ τὸ φιλοτ. & mox αὐτῶν τὸ φιλ. *Hen.* & *Vat.*

n Σεβαστὴν καλῶν,] De Samariæ ſub Σεβαστὴς nomine ab He-

ipso statim adventu feliciter agerent: & valido muro urbem circumdedit, usus declivitate loci ad firmitatem, comprehensoque spatio, non quantum fuerat prius, sed tanto ut nihil vel celeberrimis urbibus cederet. nam quinque stadiorum erat in circuitu. Quin & intus ejus in meditullio sacrum sesquistadii locum reliquit, omnibus rebus ornatissimum, & ibi templum exstruxit magnitudine & pulchritudine in primis memorabile: urbemque in singulis ejus partibus indies decorabat, sibi quidem necessarium esse videns ut tutius degeret, adeoque mœnium validitate eam castelli ad instar muniens majori ex parte, honorificum vero, ut posset ex elegantiæ studio beneficentiæ etiam monumenta posteris relinquere. *Templum Samariæ ab Herode exstructum.*

ΚΕΦ. Θ'.

Περὶ τῦ λιμῦ κ τῶν Ιεδαίαν Ⓒ Συρίαν γενόντ@· κ ὡς Ηρώδης, γάμον ἑαυτῷ συσκευάσαμεν@, Καισάρειαν Ⓒ πόλεις ἄλλας Ελληνίδας ἀνακτίζει.

CAP. IX.

De fame quæ fuit in Judæa & Syria: & quomodo Herodes, cum nuptias sibimet adornasset, Cæsaream & alias urbes Græcas instaurat.

Κατὰ τῦτον μὲν οὖν τὸν ἐνιαυτὸν, [v] τεσσαρεσκαιδέκατον ὄντα τ Ηρώδ βασιλείας, παθη μέγιστα τῶν χώραν [x] ἐπελαβεν, εἴτε δὴ τ Θεῦ μηνίσαντ@ Ⓒ, ἢ κἀ κ τῶν πρώτων [y] ἀπαντήσαντ@ Ⓒ κακῶν. [z] πρῶτον μὲν γὰρ αὐχμοὶ διηνεκεῖς [a] ἐγένοντο, κ [b] διὰ τὸ τοιῦτον ἄκαρπ@ ἡ γῆ, [c] μήθ' ὅσα κατ' αὐτὴν εἴωθεν ἀναδιδόναι φέρουσα· ἔπειτα Ⓒ τ διαίτης κ τὴν ἔνδειαν τ σιτίων ἐξαλλαττομένης, νόσοι τ σωμάτων Ⓒ πάθ@ ἤδη λοιμικὴν ἐκράτει, διηνεκῶς ἀντεφοδιαζομένων αὐτοῖς τ κακῶν. τό, τι γὰρ [d] ἠπορῆσθαι θεραπείας Ⓒ τροφῆς ἐπέτεινεν εἰς πλέον ἀξιαμένων ἰσχυρῶς τὸν λοιμώδη νόσον, ἥτε φθορὰ τ ἔτως ἀπολλυμένων ἀφῃρεῖτο κ τὰς πρίονας εὐθυμίας, ἐπεὶ προσαρκεῖν τ ἀπορίαις ἐξ ἐπιμελείας [e] σὐκ ἦν. φθαρέντων γε μὴν τ [f] ἐπ' ἔτους καρπῶν, κ τ ὅσοι πρότερον ἀπεκείντο δεδαπανημένων, οὐδὲν εἰς ἐλπίδα [g] χρησὸν ὑπελείπετο, μᾶλλον ἢ κ προσδοκίαν ἐπιτίνοντ@ ξ κακῶ, κ οὐδὲ κατ' ἐκεῖνον τ ἐνιαυτὸν μόνον. ὡς αὐτοῖς εἶναι μὲν οὐδὲν ὑπόλοιπον, ἀπολωλέναι δ' [h] κἀκ τ προίόντων τὰ σπέρματα, [i] μηδὲ τὸ δεύτερον ἀνεῖσης τ γῆς. ἤ τι ἀνάγκη πολλὰ διὰ τὰς χρείας σκαινεργά. κἀ τὰς ἀπορίας σὐκ ἐλάττους εἶναι συνέβαινεν αὐτῷ τῷ βασιλεῖ, τ τι φόρων ὡς ἐλάμβανεν ἀπὸ τ γῆς ἀφῃρημένῳ, κἀ τὰ χρήματα δεδαπανηκότι [k] πρὸς φιλοτιμίαν ὧν τὰς πόλεις ἐπεσκεύαζεν. [l] ὧ τι οὐδὲν ὄ, τι κἀ βοηθείας ἄξιον [m] ἐδόκει, προσκατηφότ@ ξ κακοῦ κἀ μῖσ@ εἰς αὐτὸν σὐκ τῶν ἐρχομένων. τὸ γὰρ σὐκ εὖ πράττειν φιλαίτιον [n] ἀεὶ κατὰ τῶν προεστηκότων.

Β'. [o] Ἐν τοιούτοις διενοῦτο βοηθεῖν τῷ καιρῷ. χαλεπὸν δ' ὦ, ὅτε τῶν πλησίον ἐχόντων ἀποδίδοσθαι σῖτα, τῷ μηδ' αὐτὸς ἐλάττω πεπονῆσθαι, χρημάτων

2. Cum ita se res haberent, cogitabat temporis atrocitatem levare. verum difficile erat, cum nec finitimi haberent quod ad victum suppeditaret, ut qui *Herodes, ut facultas tulit, Judæis opitulatur.*

Herode restauratæ anno. *Harduin* de Nu. Herod p. 60. SPANH.

o Ἐπ' αὐθὺς σὺν εὐδαιμονίᾳ] Εὐθὺς *Hen.* & *Lugd. Bat.*

p Συνιόντες εἰκῆν·] Συνιοντας solus *Hen.*

q Πιεσίλαεν,] Ita *Hen.* ἐπέλαβε *Vat.* προσέλαβε in *reliquis.*

r Ημισαδίων] *L. B.* ἥμισυ σταδίων. *Epiphan.* unius & semis.

s Καὶ ——— ἤγειρεν·] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 21. §. 2. ναὸν τε συνῳκοδόμησε τῷ Καίσαρι μέγιστον· SPANH.

t Διὰ πάντων σπουδῇ κοσμῶν] Διὰ πάντων σπουδῇ *Hen.*

u Τεσσαρεσκαιδέκατον] *Sc.* ab Antigoni morte, ut dicit *Usserius* ad A. M. 3679.

x Επέλαβεν,] Ita *MSS.* ἐπέβαλεν *Gen.*

y Απαντήσαντ@ ξ κακῶ.] Οὕτως ἀπαντήσαντ@ *Hen. Busb.* & *Vat.*

z Πρῶτον ——— ἡ γῆ,] Gelu percussa terra. *Rufin.* SPANH.

a Εγένοντο,] Εχρόοντο *Busb.* & *Hen.*

b Διὰ τὸ τοιῦτον] Διὰ τῦτο *Busb.*

c Μήθ' ὅσα κατ' αὐτὴν] Sic *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* μηθ' ὅσας κατ' αὐτὴν in *Editis Aliisque.*

* *Irruentibus.*] Ita verto auctoritate *Glossarii Veteris*, in quo, ἐφοδιάζω *impetum facio, irruo.*

d Ηπορῆσθαι θεραπείας κ τροφῆς] Ita sane cum *Hen.* (& *Cocceio*) vel ἀπορεῖσθαι legendum. antea erat ἠπορεῖσθαι.

e Οὐκ ὦ.] Οὐκ ἠδύναντο *Hen.* ἐδυνάντο. *Lugd. Bat.*

f Επ' ἔτους καρπῶν,] Επ' ἔτ@ *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

g Χρησὸν] Lege χρησῶ. COCC.

h Κἀκ τ προίόντων τὰ σπέρματα,] Ita *Hen.* κ τ in *cæteris.*

i Μηδὲ τὸ δεύτερον ἀνεῖσης τ γῆς.] Eo modo *Hen.* μηδ' ἕτερον in *reliquis.*

k Πρὸς φιλοτιμίαν] Πρὸς φιλοτιμίας *Busb.*

l Ὧ τι ——— προεστηκότων.] Deest horum explicatio in *Rufino.* SPANH.

m Εδόκει, ——— μῖσ@·] Εδόκει, προσκατηφότ@ ξ κακῦ. κ μ. *Bas.* & *Lugd. Bat.* ἐδόκει, προσκατηφότ@ ξ κακῦ, κ μ. *Gen.*

n Ἀεὶ κατὰ τ προεστηκότων.] Ita cum *Cod. Hen.* & *Lugd. Bat.* ἀεὶ κ τῶν ἐφεστηκότων *Busb.* ἀεὶ τ ἐ προεστηκότων in *Editis Aliisque.*

o Ἐν τοιούτοις διενοῦτο] Ita *Bas.* & *Vat.* ἐν τούτοις *Gen.* ἐν τούτοις ἂν διεν. *Hen.* & *Lugd. Bat.*

qui iisdem malis conflictarentur; nec pecunia *illi* suppeteret, si quo modo vel tantillum pro *tam* multis comparari potuisset. Par tamen esse existimans, ut nihil omnino omitteret ad illos sublevandos; quicquid erat ornatûs in regia ex auro & argento id totum concidit, ita ut nec vasis cura elaboratis nec arte pretiosiori factis pepercerit. Mittebat autem pecuniam in Ægyptum, cujus præfecturam à Cæsare acceperat Petronius. Ille, non paucis ob eandem necessitatem ad eum confugientibus, cum privatim esset Herodis amicus, ejusque subditos conservatos esse vellet, primis ipsis concessit frumentum exportare, & modis omnibus tam in eo emendo quam in evehendo illos adjuvit, ita ut magna ex parte vel in universum ei hoc debeatur auxilium. Herodes itaque, ubi illi advenerant, opis allatæ causam suæ *populi* curæ adscribendo, non modo eos qui prius illi succensebant, in aliam de se opinionem traduxit, sed & palam omnibus fecit, se animo plane benigno illorum saluti prospicere. Nam quidem primum iis, qui conficiendo erant sibi ipsis panem in victum, frumentum, modo quo fieri potuit exactissimo, distribuit: deinde quia multi erant quibus propter senium, vel alius generis debilitatem, vires deerant ad edulia sibimet præparanda, his *etiam* providebat pistores illis assignando, & quæ ad victum suppeditant parando. Porro curam adhibuit, ne dum hyemem agerent periculum adirent, ut qui vestium etiam inopia laborarint, perditis planeque consumptis pecoribus, ut nec lana illis ad usum suppeteret, nec aliud quodvis ad integumenta. Cum autem & horum ei copia facta esset, finitimis quoque urbibus subvenire cogitabat, Syriæ incolis semina subministrando. id quod ei magno erat emolumento, gratia hac ad *terræ* fertilitatem bene accommodata, adeo ut omnibus de victu abunde provisum fuerit. In summa, messe appetente, divisit per regionem quinquaginta millia hominum, quos ipse aluerat, atque hac ratione cum regnum afflictum summa cura sublevasset, plurimum etiam vicinos omnes, qui in iisdem malis erant, *calamitate* levavit. nemo enim erat qui propter inopiam eum adiret, quem non pro ipsius dignitate adjuverit. immo & populi & urbes & privati, quotquot pluribus prospiciendo ad penuriam redacti erant, ad ipsum confugientes quæ desiderarunt assequebantur. adeo ut frumenti cori, extra regnum distracti, numero fuerint decies mille (continet autem corus medimnos Atticos decem) in ipso vero regno ad octogies mille. Atque fiebat ut hæc ejus cura & tam opportuna benevolentia tantum gratiæ sibi conciliaverit apud Judæos, adeoque aliorum sermone percrebuerit, ut odium vetus, quod concitaverat ob quædam in *receptis* moribus & regno in ipso violata, ex animis populi universi jam fuerit deletum, sibique persuaserint ex ejus liberalitate abunde satisfactum esse, ope in malis gravissimis suppeditata. Quin & magna erat apud ex-

Petronius, Herodis amicus, ei frumentum suppeditat.

Herodis cura & diligentia in populo sublevando.

Inde populi benevolentiam sibi conciliavit.

πε σὺκ ὄντων, εἰ καὶ δυναῖτο ὀλίγον ἀπὶ πολλοῖς εὐπορηθῆναι. καλῶς μέντοι νομίζων ἔχειν [p] πάντως εἰς τὴν βοήθειαν μὴ ἀμελεῖν, τ ὄντα κόσμον ἐν τοῖς βασιλείοις αὐτὸς σωέκοψεν ἀργυρίᾳ καὶ χρυσίᾳ, μήτε τ ἐν ταῖς καταςκευαῖς ἀπιμελείας, μήτ' εἴ τι τέχνη τίμιον ἦν, τότε φεισάμενος. ἔπεμπε δ' ἐπ' Αἰγύπτιᾳ τὰ χρήματα, [q] Πετρωνίᾳ [r] τὴν ἐπαρχίαν ἀπὸ Καίσαρος εἰληφότος. ἔτος σὺκ ὀλίγων ἐπ' αὐτὸν [s] καταφυγόντων διὰ τὰς αὐτὰς χρείας, ἰδίᾳ τε φίλος ὢν Ἡρώδῃ, καὶ βλασώσασθαι θέλων τὸς [t] ὑπ' αὐτῷ, πρώτοις μὲν ἔδωκεν ἐξάγειν τ σῖτον, εἰς ἅπαντα δ' κατὰ τὴν ὠνὴν καὶ τ ἔκπλουν συνήργησεν, ὡς μέχα μέρος ἢ τὸ πᾶν ἡγέσθαι ταύτης [v] τ βοηθείας. ὁ γὰρ Ἡρώδης, τούτων ἀφιγμένων, ἐν ἀφορμῇ τὴν ἀπιμέλειαν τὴν αὐτοῦ [x] ποησάμενος, ἀ μόνον ἀντιμετέσησε τὰς γνώμας τ πρότερον χαλεπῶς ἐχόντων, ἀλλὰ καὶ μεγίσην ἐποίησατο τὴν [y] ἀπόδειξιν τ εὐνοίας καὶ τ ποησίας. πρῶτον μὲν γὰρ, ὅσοις οἷόν τε καὶ δι' αὐτῶν [z] τὰς τροφὰς σκοπονεῖν, ἔνειμε δ σίτου τὴν [a] ἔκπαξιν ἀκριβεσάτην ποιούμενος· ἔπειτα πολλῶν ὄντων οἳ κὴ γῆρας ἢ τινὰ ποσῶσιν ἄλλην ἀσθένειαν ἔχ ἱκανῶς εἶχον αὐτοῖς ἐργάζεσθαι τὰ σιτία, πρόνοιά καταςήσας ἐργοποιὸς, καὶ παρέχων [b] ἑτοίμας τροφάς. ἀπιμέλητον δὲ κὴ τ μὴ λιμαγμάσιν μὴ κινδύνοις αὐτὸς ἐποίησε, συγκατλήψεις καὶ τ ποὶ τὰς ἐσθήτας δ' ἐργείας, ἐφθαρμένων καὶ παντάπασιν ἐξαναλωθέντων τ βοσκημάτων, ὡς ἔτε ἐρίων εἶναι χρῆσιν, ἔτε τ ἄλλων σκεπασμάτων. σκεπασθέντων δ' αὐτῷ καὶ τούτων, πᾶς πολησίον ἤδη πάλεσιν ἐπεβάλλετο τὰς ὠφελείας παρέχειν, ἀσέρματα τοῖς ἐν Συρίᾳ διδύς. καὶ τοῦτ' ὤνησεν ἔχ ἧσσον [c] αὐτὸν, [d] εὐσχημοσύνης εἰς εὐφορίαν τ χάριτος, ὡς ἅπασιν ἱκανὰ τὰ ποὶ τὰς τροφὰς γενέσθαι. τὸ δ' σύμπαν ἀμήτε ποὶ τὴν γῆν ἀπιφανέντος, σὺκ ἔλαττον ἢ πάντε μυριάδας ἀνθρώπων, ἃς αὐτὸς [e] ἔθρεψεν, εἰς τὴν χώραν διέπεμψε, καὶ [f] τούτῳ τῷ τρόπῳ κακωθεῖσαν αὐτῷ τὴν βασιλείαν ὑπὸ πάσης [g] φιλοτιμίας καὶ ποικίλης ἀναλαβὼν, σὺκ ἦκισα καὶ τὰς πρὸς, ἐν ταῖς αὐταῖς κακοπαθείαις ὄντας, ἐπεκούφισεν. ὁ γὰρ ἔφ' ὅσις ὑπὸ χρείας ἐντυχὼν ἀπελείφθη μὴ βοήθειαν [h] εὑρόμενος τ τὴν ἀξίαν. ἀλλὰ καὶ δῆμοι καὶ πόλεις, καὶ τ ἰδιωτῶν ὅσοις ἀπορία διὰ τὸ πλειόνων ποεῖσθαι συνεπύγχανεν, ἐπ' αὐτὸν καταφεύγοντες, εἶχον ὧν ἐδεήθησαν. ὥστε γνώσαι λογιζομένῳ, τὰς μὲν ἔξω τ ἀρχῆς δοθείσας, ὅτε κόρος μυρίας· ὁ δὲ κόρος δυνατὸν [i] μεδίμνους Ἀτθικοὺς δέκα· τὰς δ' εἰς αὐτὴν τὴν βασιλείαν πρὸ ὀκτάκις μυρίας. τοιούτῳ δ' αὐτὸς τὴν ἀπιμέλειαν, καὶ τὴν τ χάριτος εὐκαιρίαν, ὅτως ἐν αὐτοῖς τε τοῖς Ἰουδαίοις ἰσχῦσαν συνέβη, καὶ βλαβῆναι [k] πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὥστε τὰ μὲν πάλαι μίσει κινηθέντα, διὰ τὸ [l] παροξυθέντα ἔνια τ ἐθῶν καὶ τ βασιλείας, ἐξαιρεθῆναι [m] τ παντὸς ἔθνους, ἀντικαταλλαγμα δ φανῆναι τὴν ἐν τῇ βο-

[p] Πάντως εἰς τὴν βοήθειαν] Sic *Hen.* & *Lugd. Bat.* ἐκ πάντως *Busb.* πάντας in *Editis.* πάντας εἰς τὴν βοήθειαν ἀνελεῖν τ ὄντα κόσμον *Vat.*

[q] Πετρωνίᾳ —— εἰληφότος.] Petronius Ægypti Præfectus sub Augusto. Strabo lib. XVII. Dio Cass. lib. LIV. p. 524. SPANH.

[r] Τὴν ἐπαρχίαν] Ita *Hen.* & *Lugd. Bat.* τὴν ἀρχὴν in *Editis Aliisque.*

[s] Καταφυγόντων] Καταπεφυγότων *Busb.* & *Hen.*

[t] Ὑπ' αὐτῷ,] Ita *Busb.* & *Hen.* ὑπ' αὐτὸν in *ceteris*, forsan pro ὑπ' αὐτόν.

[v] Τῆς βοηθείας.] *L. B.* τ βοηθείας τ Ἡρώδου. quæ ex sequentibus nata videntur; de Petronio enim jam est sermo, non de Herode. HAV.

[x] Προσιθεὶς,] *L. B.* ποσθεὶς.

[y] Ἐπιδειξιν] In Marg. *L. B.* ἀπόδειξιν.

[z] Τὰς τροφὰς σκοπονεῖν,] Τὰ ποὶ τὰς τρ. *Busb.* & *Zonar.*

[a] Ἔνειμε ἀκριβεσάτην ποιούμενος·] Forsan ἐξέβαλε. HUDS. In *Marg. L. B.* legitur ἔκβαλε ἢ ἐξέβαλε. HAV.

[b] Ἑτοίμας τροφάς.] Ἑτοίμους ταῖς τρ. *Busb.* & *Zonar.*

[c] Αὐτὸν,] Ita *Hen. Vat.* & *Busb.* αὐτῷ in *ceteris.*

[d] Εὐσχημοσύνης εἰς εὐφορίαν τ χάριτος,] Sic *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἀσχημοσύνης *Busb.* εὐθύς τε χυθείσης in *Editis Aliisque.*

[e] Ἔθρεψεν,] Ἔθρεψε δὲ ποικίλοις εἰς τὴν χ. *Busb.* & *Hen.*

[f] Τούτῳ τῷ τρόπῳ] Τοῦτον τ τρόπον *Hen.* & *Busb.*

[g] Φιλοτιμίας] Ita *Hen.* & *Epiphanius*, qui vertit, *munificentia vel industria recuperasset.*

[h] Εὑρόμενος τ τὴν ἀξίαν.] Eo modo *Hen.* εὕρεται in *Editis Aliisque.* si quis malit εὑρέσθαι, per me licet.

[i] Μεδίμνους Ἀτθικοὺς δέκα·] Hic vel legendum (inquit *Capellus* de *Mensuris* & *Pond.* p. 108.) μεδίμνους vel μεδίμνους Σικελικούς, ut causa erroris sit, quod *Selah* vel *Medimnus Siculus* vini tantundem pendet atque *Medimnus Atticus* olei. Ἰταλικοὺς pro Ἀτθικοὺς rescribendum esse contendit *G. Agricola de Mens.* & *Pond.* Receptam *Josephi* lectionem firmat *Vet. Interpr.* ut & *Zonaras* hisce verbis, ὁ δὲ κόρος δυνατὸν) τ τ Ἰωσηπου μεδίμνους Ἀτθικοὺς δέκα. Videsis *Salmasii* Epist. 67. p. 142.

[k] Παρὰ τοῖς ἄλλοις,] Illud παρὰ è *Codd. Busb. Hen.* & *Vet. Interpr.*

[l] Παροξυθέντα ἔνια τ ἐθῶν] Demosth. Philip. I. SPANH.

[m] Τ παντὸς] *L. B.* τ τ παντὸς, non male. HAV.

n Πα-

βοηθεία τ δεινοπάτων φιλοτιμίαν. εὐκλεια ἢ κ᾽ ὦθ᾽ τ ἔξωθεν ἰῶ, καὶ δοκεῖ τὰ δυσχερῆ συμβῆναι μὲν αὐτῷ μείζω λόγυ, κακώσαντα ἢ τὴν βασιλείαν ἀχ ἥκιστα πρὸς εὐδοξίαν ὠφελῆσαι. τὸ γὰρ ἐν τῆς ἀπορίαις μεγαλόψυχον ὦθ᾽ δόξαν ἐπιδεικνύμενον ἀντιμετέσησε τὰς ὄχλυς, ὡς ἐξ ὑπαρχῆς δοκεῖν οὐχ οἷον ἡ πεῖρα τ πάλαι γεγωνημένων, ἀλλ᾽ οἷον ἡ μὴ τ χρείας ἐπιμέλεια [n] παρέσησε.

γ. Περὶ ἢ τ χρόνον ἐκεῖνον, καὶ συμμαχικὸν ἔπεμψε Καίσαρι πενταχοσίυς ἐπιλέκτυς τῶν σωματοφυλάκων, ὃς [o] Γάλλ᾽ Αἴλι᾽ ὠθὶ τὴν Ερυθρὰν θάλασσαν ἦγε, εἰς πολλὰ χρησίμους αὐτῷ γιομένυς. πάλιν οὖν αὐτῷ τῶν πραγμάτων πρὸς ἐπίδοζιν [p] εὐθιωγμένων, βασίλφον ἐξωκοδόμε ὠθὶ τὴν ἄνω πόλιν, ὑπερμεγέθεις οἴκους ἐγείρων, καὶ κόσμῳ κατασκευάζων πολυτελεστάτῳ χρυσοῦ καὶ λίθων καὶ [q] κατακλιμάτων· ὡς ἕκαστον αὐτῶν κλισίας μὲν [r] ἔχειν πεμπόλυς ἄνδρας ὑποδέχεσθαι, [s] κατὰ μέτρα ἢ καὶ τὰς ὠφοσηγορίας. ὁ μὲν γὰρ Καίσαρ᾽, ὁ ἢ Αγρίππα [t] ἐκέκλητο. ὠφσελάμβανε ἢ καὶ γάμον αὐτῷ, κινηθεὶς ἐξ ἐρωτικῆς ἐπιθυμίας, μηδένα τοῦ κατὰ τὴν οἰκείαν ἡδονὴν ζῆν [v] ὑπολογισμὸν ποιύμενον. ἤρχη δ᾽ αὐτῷ τῶν γάμων ἐνθένδε τοιάδε. [x] Σίμων ἦν Ιεροσολυμίτης, ὑὸς Βοηθοῦ τινος Αλεξανδρέως, ἱερεὺς ὢν τοῖς γνωρίμοις, εἶχε ἢ θυγατέρα καλλίστην τῶν τότε νομιζομένων. ὄντος οὖν λόγυ ὦθ᾽ τοῖς Ιεροσολυμίταις ὠθὶ αὐτῆς, τὸ μὲν πρῶτον ὑπὸ τῆς ἀκοῆς κεκινῆσθαι τὸν Ηρώδην συνέβαινεν. ὡς ἢ καὶ θεασάμενον ἡ τῆς παιδὸς ἐξέπληξεν ὥρα, τὸ μὲν [y] ἀπ᾽ ἐξυσίας χρώμενον ἁπαντῶν ἀπεδοκίμαζεν, ὑποπτεύων, ὅπερ ἦν, εἰς βίαν καὶ τυραννίδα ἀμαθληθήσεσθαι· βέλτιον δ᾽ ὤετο γάμῳ τὴν κόρην λαβεῖν. καὶ ᾧ Σίμων ὄντος ἀδοξοτέρᾳ μὲν ἦ πρὸς οἰκειότητα, μείζονος δ᾽ ἦ καταφρονεῖσθαι, τ ἀπεικέστερον τρόπον μετῆλθε τὴν ἐπιθυμίαν, αὔξων αὐτὰς καὶ τιμιωτέρυς ἀποφαίνων. αὐτίκα γοῦν Ιησοῦ τ ᾧ Φάβητος ἀφαιρεῖται τὴν ἀρχιερωσύνην, Σίμωνα ἢ καθίζησιν ἐπὶ τ τιμῆς, κ᾽ τὸ κῆδος πρὸς αὐτὸν συνάπτεται.

δ. Τελευτέντος ἢ αὐτῷ ᾧ γάμυ, πρυσκατασκευάσασθαι φρούριον ἐπὶ τῶν τόπων ἐν οἷς ἐνίκα Ιουδαίους, ὅτε [z] τῆς ἀρχῆς ἐκπεσόντος Αντίγονου ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἦν. τοῦτο ἢ τὸ φρούριον ἀπέχει μὲν Ιεροσολύμων ὠθὶ ἑξήκοντα σταδίυς, φύσει ἢ ὀχυρὸν, κ᾽ πρὸς κατασκευὴν ἐπιτηδειότατον. ἔστι γὰρ ἔγγυς [a] ἐπίκλης κολωνὸς, εἰς ὕψος ἀνιὼν χιροποίητον, ὡς εἶναι μασσῶδη τὴν περιφορὰν· ἀνείληπται ἢ κυκλωτερέσι πύργοις, ὀρθίαν ἔχων ἄνοδον, ξεστοῖς βαθμίσιν ἐξωκοδομημένην εἰς σταδίυς. ἐντὸς δ᾽ αὐτοῦ καταγωγαὶ βασίλφοι πολυτελεῖς, εἰς ἀσφάλειαν ὁμοῦ κ᾽ κόσμον πεποιημέναι· ὠθὶ ἢ τὴν βάσιν τ λόφυ, διατριβαὶ κατασκευῆς ἀξιοθεάτυ, πάντα ἄλλα κ᾽ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν ὑδάτων, ἃ γὰρ ἔτος ὁ τόπος ἔχηκεν, ἐκ μακρᾶ [b] κ᾽ πολλόνων ἀναλωμάτων πεποιημένης. τὰ δ᾽ ἐπίπεδα πρὸς οἰκοδόμησιν, πόλεως εὐδαιμίας ἐλάσσω, τ λόφον ἀκρόπολιν

teros gloria: videturque in difficultates incidisse pene incredibiles, quæ regnum licet afflixerint, ad nominis tamen ejus celebritatem plurimum contulerint. Nam quod liberalitatis magnificentiam in *summis* angustiis *omnium* opinione majorem ostenderit, adeo populi animos mutavit, ut ab initio eum exstitisse putarint, non qualem jam ante experti sunt, sed qualem ex cura illorum in necessitatibus sese exhibuit.

3. Sub illud autem tempus misit & Cæsari subsidio quingentos lectos homines de suis satellitibus, quos Ælius Gallus ad mare Rubrum duxit, quique ei magno usui fuerunt. Cumque iterum res fecundas & auctiores haberet, regiam in superiore urbe condidit, tricliniis exstructis amplissimis exornatisque auro sumptuosissime & marmoribus & lectis decubitoriis; ut illorum unumquodque lectis instrueretur ad ingentem hominum numerum excipiendum, habita vero ratione magnitudinis *cujusque illorum* & appellationis. nam unum Cæsaris, alterum Agrippæ nominabatur. Porro & uxorem sibi accipiebat amatoriæ cupidinis impulsu, nulla religione impeditus quo minus in vitæ voluptatibus animo suo obsequeretur. Nuptiæ autem factæ sunt ex hujusmodi occasione. Erat Simon *quidam* Hierosolymitanus, Alexandrini cujusdam nomine Boëthi filius, sacerdos, vir illustris, habebatque filiam omnium ejus (ut existimabatur) temporis formosissimam. Itaque cum in ore atque sermone Hierosolymitanorum esse cœperit, primum quidem fiebat, ut, de ea ubi audivit, permoveretur Herodes, simul vero ac visa formæ venustate animum illi perculit puella, noluit uti sua potestate ad desiderium explendum, suspicans id, quod erat, sibi vitio versum iri ac si per vim & tyrannice ageret, satius vero arbitrabatur ut illam in matrimonio haberet. Et quoniam Simon minoris erat dignitatis quam ut regis affinis esset, majoris tamen quam ut contemneretur, meliorem cupiditati suæ satisfaciendi viam persequutus est, illos honoribus augendo & illustriores reddendo. Mox igitur Jesu Phabetis filio pontificatum abrogat, & honorem *istum* in Simonem confert, atque ita affinitatem cum eo conjungit.

Cæsari quingentos ex suis satellitibus mittit Herodes.

Regiam Hierosolymis ædificat.

Simonis filiam deperit.

Jesu pontificatum abrogat, Simonem in ejus locum substituit, filiamque ejus uxorem ducit.

4. Cum autem nuptias celebrasset, castellum etiam in eo loco construxit, ubi Judæos vicerat, regno exactus quando Antigonus rerum potiebatur. quod castellum abest ab Hierosolymis plus minus sexaginta stadiis, natura munitum & ædificationi aptissimum. est enim propemodum modicus collis, manuum opera in altitudinem evectus, ut ambitu suo mammæ formam & similitudinem præ se ferat: distinguitur autem turribus rotundis, arduum habens ascensum, eumque per gradus ducentos ex lapidibus quadratis structum. intus vero diversoria sunt regia plane magnifica, tam ad firmitatem quam ad pulchritudinem comparata: & ad imum collis habitationes structuræ spectatu dignissimæ, tum propter alia tum propter aquæ ductionem (nam locus aqua destitutus erat) ex longo intervallo & magnis impensis factam. Porro planities circumquaque ædificiis erat occupata, ut vix ulli urbi magnitudine cederet, cui collis erat pro ar-

Castellum ædificat stadia circiter LX ab Hierosolymis.

---

n Παρέσησε.] *L. B.* παρεσήσαθ.

o Γάλλ᾽ —— θάλασσαν] Pro Αἴλι᾽ Γάλλ᾽ *Petav. Doct. Temp.* P. II. p. 291. leg. Αἴλι᾽ Λάργ᾽ è Dion. l. LIII. ubi Ælius Largus in Arabiam Felicem expeditionem duxisse dicitur. Male autem ex hoc Josephi loco *Casaub. ad Sueton. Aug. cap.* LXVI. pro Cornelio Gallo Ægypti Præfecto Aulum Gellium legendum putat. Decesserat hic enim antequam Petronius, de quo paullo antè, Ægypto præesset. SPANH.

p Εὐθιωγμένων.] Ita *Busb. Hen.* (*Coccejus*) & *Vat. Lugd. Bat.* διθυωμένων. διθυσομένων in *Editis*.

q Κατακλιμάτων·] Περικλειμάτων *Busb.* (*Coccejus*) & *Hen.* περιβλημάτων *Vat.* περικλημάτων *L. B.*

r Ἔχειν πεμπόλυς ἄνδρας] Εἶχε *Vat.*

s Κατὰ μέτρα] Κατὰ τὰ μέτρα *Hen.* κ᾽ μέτρα πρυσηγέρθαι τὰς οἰκίας, τ μὲ Καίσαρ᾽ παλῶν, τ ἢ Αγρίππα. πρ. *Busb.* κ᾽ τὰ μέτρα *L. B.*

t Ἐκέκλητο.] Κέκληθ᾽ *Hen & Vat.*

v Ὑπολογισμὸν ποιύμεν᾽.] Ὑπόλογον ποιύμε᾽ juxta *Demosthenem.*

x Σίμων —— νομιζομένων.] Conf. *alibi.* lib. I. c. 30. §. 7. & *Antt.* lib. 17. c. 1. §. 2. SPANH.

y Απ᾽ ἐξυσίας χρώμε᾽.] Επ᾽ ἐξυσίας *Hen.*

z Τῆς ἀρχῆς ἐκπεσόντος] Ita *Hen. Lugd. Bat.* & *Busb.* τὴν ἀρχὴν in *ceteris*.

a Ἐπίκλης κολωνὸς,] Ἐπικεῖται *Hen.* & *Vat*

b Καὶ πολλόνων ἀναλωμάτων] Ita *Busb.* & *Vat.* ἐκ μακρᾶ ἢ κ᾽ πολλῶν ἀναλ. in *Editis Aliisque.*

arce ſubjectis domibus imminente.

Herodis mores.

5. Cum autem omnia quæ ſperaverat bene ei cecidiſſent, ne minima quidem tenebatur ſuſpicione de ullo in regno ſuo motu, ut qui ſubditos utrinque ad obſequium adſtrictos haberet, & timore, quod nemini ſupplicium remittebat, & cura ſua, quod dum premerentur calamitatibus ſeſe magnificum oſtenderit. Veruntamen foris ſecuritatem quæſivit, quaſi in ſui munimentum contra ſubditos hoc faceret. nam in civitates comis erat & humanus, & dynaſtas ex occaſione colebat, quorum ſingulos muneribus proſequebatur, majoribus non omiſſis beneficiis, ut qui ad regnum accommodate natura magnificus eſſet; ita ut ſua omnia undique incrementa caperent ex proſpero rerum ſucceſſu. Atqui ex hac magnificentia, ſtudioque demerendi Cæſarem & Romanorum potentiſſimos, cogebatur à receptis moribus decedere & patria inſtituta violare, dum & urbes ambitioſa ſui oſtentatione conderet & templa erigeret, non hæc quidem in Judæa, nam *Judæi* nunquam tuliſſent, cum nobis interdictum ſit ſtatuas & ſimulachra Græcorum more colere, ſed alias regiones & urbes *ita* inſtruxit & ornavit, Judæis ſemet quidem purgans, quod non ſuapte ſponte ſed ex juſſu & mandatis hæc faceret, à Cæſare vero & Romanis gratiam iniens, quaſi non adeo patriis moribus ac illorum honori ſtuderet; dum tamen ipſe in ſumma ſuæ utilitatis rationem habuit, operamve dedit ut illuſtriora ſui dominatus monumenta poſteris relinqueret. Quo factum eſt ut in animum induxerit urbes inſtaurare, & in eum finem immanes profuderit ſumptus.

XIII. *Cæſareæ conſtructio.*

6. Cumque animadvertiſſet in ora maritima locum urbi *condendæ* aptiſſimum, olim Stratonis turrim appellatum, ad formam ejus magnifice deſcribendam aggreſſus eſt, & ædificia ejus univerſa dilapſa non tenui opera excitando, ſed è candido lapide, tamque regiis ſumptuoſiſſimis eam exornando quam ædibus ad cives excipiendos; &, quod omnium erat maximum & operoſiſſimum, portu quam tutiſſimo, magnitudine Piræco pari, in quo naves commode ſtationem haberent & ſubducerentur, eoque magis ſtructura viſendo, quod locus ipſe nihil ſuppeditaret ad opus adeo magnificum accommodatum, ſed materia aliunde advecta & immenſis ſumptibus omnia perfecta eſſent & abſoluta. Sita quidem eſt hæc urbs in Phœnice, qua in Ægyptum præternavigatur, Dora inter & Joppen. Iſtæ autem urbeculæ maritimæ ſunt, importuoſæ ob vehementes Africi flatus, qui, arenas è mari in litus provolventes, nullam ſtationem quietam eſſe patiuntur, ita ut plerunque mercatores jactis ancoris in ſalo morari neceſſe habeant. Cum autem in eo eſſet ut hanc regionis incom-

Cæſareæ ſitus.

[c] Ἔχουσα τὴν ἄλλης οἰκήσεως.

ε'. Πάντων ἢ αὐτῷ προκεχωρηκότων εἰς δέον ὧν ἐλπίζῃ, τὰς μὲν ἐν αὐτῇ τῇ βασιλείᾳ παραχὰς ἀσ[illegible] ὁπόσων δ' ὑπονοίας εἶχεν, ἑκατέρωθεν ὑπηκόους [d] παρασκευασάμενος, φόβῳ μὲν ὧν ἀπαραίτητῳ εἰς τὰς πηρωρίας, τὴν ὑπιμέλειαν ἢ μεγαλόψυχος ἐν τῷ πεπείσθαι εὑρίσκετο. προσεβάλλετο ἢ τὴν [c] ἔξωθεν ἀσφάλειαν, ὥσπερ ὑπτέρισμα [f] αὐτῷ καὶ τοῖς ἐρχομένοις τῶν πιστῶν. πόλεσι μὲν γὰρ ὡμίλει δεξιῶς ἐς φιλανθρώπως, καὶ τὰς δωρεὰς ἐτεραπόδυεν [g] ἐν εὐκαιρίαις, ὧν [h] ἑκάστοις ἐδωρεῖτο, μείζους τὰς χάριτας ἐμποιῶν, καὶ τὸ μεγαλόψυχον φύσει πρὸς τὴν βασιλείαν εὐπρεπῶς ἔχων· ὡς αὐτῷ πάντα ἀφ' πάντων αὔξεσθαι πρὸς τὸ πλέον ἀεὶ προχωροῦντων. ὑπὸ ἢ τὸ εἰς τὸν φιλοτιμίας ἐς τὸ ἐτεραπίας, ἵν' ἐτεραπόδυε Καίσαρα ἐς Ρωμαίων τοὺς πλεῖστον δυναμένους, ἐκβαίνῃ τῶν [i] ἐθῶν ἠναγκάζετο, καὶ πολλὰ τῶν νομίμων παραχαράττειν, πόλεις τε κτίζων ὑπὸ φιλοτιμίας καὶ ναοὺς ἐγείρων, οὐκ ἐν τῇ τῶν Ἰουδαίων, οὐδὲ γὰρ ἂν ἠνείχοντο, τοιούτων ἀπηγορευμένων ἡμῖν, [k] ὡς ἀγάλματα ἐς τύπους μεμορφωμένους πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν τρόπον, τὴν δ' ἔξω χώραν καὶ τὰς πόλεις ἔτως κατεσκεύαζετο, [l] Ἰουδαίοις μὲν ἀπολογούμενος, μὴ καθ' αὐτὸν, ἀλλ' ἐξ ἐντολῆς ἐς προσταγμάτων τοῦτο ποιεῖν, Καίσαρι ἢ καὶ Ρωμαίοις, [m] τὸ μηδὲν τῶν οἰκείων ἐθῶν ὅσον τὸ ἐκείνων τιμῆς ἕνεκα χαριζόμενος, αὐτὸς μέντοι τὸ σύμπαν αὐτῶν σπουδάζομενος, ἢ ἐς φιλοτιμούμενος μείζω τὰ μνημεῖα τῆς δοκῆς τοῖς αὐθις [n] ὑπολείπεσθαι. [o] ὅθεν ἐς πρὸς τὰς ὑπερβολὰς τῶν πόλεων ἐκεκίνητο, καὶ πλείστας εἰς τοῦτο δαπάνας ἐποιεῖτο.

ς'. [p] Καισαρίαν ἢ καὶ πρὸς τῇ θαλάττῃ χωρίον ἐπιτηδειότατον δέξασθαι πόλιν, ὃ πάλαι Στράτωνος καλεῖτο πύργος, τῇ τε λαμπρᾷ μεγαλοπρεπῶς [q] ἐπεβάλετο, καὶ τοῖς οἰκοδομήμασιν ἀνισὰς ἅπασαν ὁ παρέργως, ἀλλ' ἐκ λαμπρᾶς πέτρας, καὶ διακοσμῶν βασιλείοις τε πολυτελεστάτοις καὶ διαίταις πολιτικαῖς, τὸ ἢ μέγιστον καὶ πλείστων ἐργασίαν παρέχον, ἀκλύστῳ λιμένι, [r] μέγεθος μὲν κατὰ τὴν Πειραϊᾶ, καταγωγὰς δ' ἔνδον ἔχοντι καὶ δευτέρας [s] ὑφόρμους, τῇ ἢ δομήσει παρέλειπον, ὅτι μηδ' ἐκ τόπου τὴν ὑπιτηδειότητα τῆς μεγαλουργίας εἶχεν, [t] ἀλλ' ἐπφύκτοις καὶ πολλαῖς ἐξεπλεισθη ταῖς δαπάναις. κεῖται μὲν γὰρ ἡ πόλις ἐν τῇ Φοινίκῃ, [v] κατὰ τὸν εἰς Αἴγυπτον παράπλουν, Ἰόππης μεταξὺ ἐς Δώρων. πολισμάτια [x] ταῦτ' ἐστὶ παράλια, δύσορμα διὰ τὰς κατὰ λίβα προσβολὰς, [y] αἱ, τὰς ἐκ τοῦ πόντου θῖνας ὑπὸ τῶν ἰόνα σύρουσαι, καταγωγὴν οὐ μείλιχον διδόασιν, ἀλλ' ἔστιν ἀναγκαῖον ὑποσαλεύειν τὰ πολλὰ τοὺς ἐμπόρους ἐπ' ἀγκύρας. [z] τοῦτο τὸ δυσθετοῦν τῆς χώρας διορθούμενος, [a] καὶ περιέχαψε

[c] Ἔχουσα τὴν ἄλλης οἰκήσεως.] Eſt perplexa conſtructio & σολοικοφανὴς. quam ſi quis omnino retinendam eſſe duxerit, utpote quod eam habeant *MSS.* vox πόλις ſubintelligenda videtur. Verum σολοικοφανία tollitur, ἔχοντα legendo.

[d] Παρασκευασάμενος,] Παρασκευάσατο *Hen. Lugd. Bat. Busb.* & *Vat.*

[e] Ἐξωθεν ἀσφάλειαν,] Illud ἔξωθεν è *Cod. Busb. Lugd. Bat. Hen. Epiphan.* & *Zonar.*

[f] Αὐτῷ καὶ τοῖς ἀρχομένοις τοῦτο ποιούμενος.] *L. B.* tranſpoſita oratione, τοῦτο τοῖς ἀρχ. αὐτῷ ποιούμενος.

[g] Ἐν εὐκαιρίαις,] Vocula ἐν deeſt *Busb.* & *Hen.*

[h] Ἑκάστοις ἐδωρεῖτο,] Ἑκάστης *Hen.*

[i] Ἐθῶν ἠναγκάζετο] Sic *Busb.* (& *Coccejus*) ἐθιῶν *Hen.* proculdubio mendoſe pro ἐθῶν. in *Editis Aliiſque* ἠθῶν.

[k] Ὡς —— τρόπον,] Conf. *Ἀλωσ.* lib. 1. c. 33. §. 2. SPANH.

[l] Ἰουδαίοις —— ἐποιεῖτο.] Ἰουδαίοις μὲν &c. uſque ad finem ſectionis ἐποιεῖτο, non explicantur à *Ruffino.* SPANH.

[m] Τὸ μηδὲν τῶν οἰκείων] Τῷ μηδὲν *Hen.*

[n] Ὑπολείπεσθαι.] In *Marg. L. B.* ὑπολιπεσθαι.

[o] Ὅθεν —— ἐκεκίνητο,] Conf. infr. lib. 19. c. 7. §. 3. SPANH.

[p] Καισαρίαν ἢ καὶ] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.* quo fere modo in lib. 2. *de Bello Jud.* καισαρίων ἢ πρὸς τ. in *Editis.* HUDS. De Cæſarea exſtructa infra lib. XVI. c 5. §. 1. & *Harduin. de Num. Herod.* p. 28. Hinc *Joſ. Scaliger Prolegom. in Euſeb.* meritò redarguit id, quod dicitur in *Juſtiniani Novell.* CIII. Veſpaſianum Stratonis Turrim CAESAREAM à ſe vocâſſe, quia is in partibus Palæſtinæ Cæſar fuit ſalutatus &c. Sed impoſuit Triboniano Colonia deducta in eam Urbem à Veſpaſiano non Patre, ſed Tito, cujus Nummus habet ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ. *In Nummis*: AUG. CAESAREA SPANH.

[q] Ἐπιβάλετο,] Ἐπεβάλετο *Busb.* & *Hen.*

[r] Μεγεθος μὲν κατὰ τὴν Πειραϊᾶ] Conf. *Ἀλωσ.* lib. 1. c. 21. §. 5. SPANH.

[s] Ὑφόρμους,] Λιμένα ἐς λιμένι vocat Strabo, ubi de Tyro. REL. Innuit forte locum Strabonis, qui exſtat p 757. ubi urbs illa ſimiliter dicitur habere δυὸ λιμένας. HAV.

[t] Ἀλλ' —— δαπάνας.] Conf. infr. lib. 19. c. 7. §. 3. SPANH.

[v] Κεῖται —— Δώρων.] Conf. *Ἀλωσ.* lib. 1. c. 21. §. 5. Cæſarea inter Dora & Joppen, in Phœnice hic dicitur ſita, ab aliis in Palæſtina. *Flavia* eadem in Nummis dicta à Flaviorum temporibus. Hoc de Cæſareæ ſitu à Joſepho adſcriptum redarguit Harduin. de Num. Herod. p. 28. SPANH.

[x] Ταῦτ' ἐστὶ παράλια,] Ταῦτ' ἐστὶ καὶ πολίσματα *Busb.*

[y] Αἱ, τὰς ἐκ τοῦ πόντου] Αἱ ἀεὶ τὰς *Busb.*

[z] Τοῦτο τὸ δυσθετοῦν] Ita cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* τοῦτό τι δύσθετον in *cæteris.*

[a] Καὶ περιέχαψε τὸν κύκλον] Περιεχάραξε *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.* quo admiſſo mox puto legendum (prout in lib. 1. de *Bello*

χραψε τὸν κύκλον τοῦ λιμένος ἐφ' ὅσον ἱκανὸν αὔταρκες πρὸς τὴν χέρσῳ μεγάλοις στόλοις ἐνορμεῖσθαι, λίθους ὑπερμεγέθεις καθιεὶς τὸ βάθος εἰς ὀργυιὰς εἴκοσιν, [b] οἱ πλείους πεντήκοντα ποδῶν ἦσαν τὸ μῆκος, καὶ [c] πλάτος οὐκ ἔλαττον δεκαοκτὼ, [d] τὸ βάθος ἦν ἐννέα, τούτων οἱ μὲν μείζους οἱ ἦ ἐλάττους. ἡ ἦ ἐνδόμησις ὅσῳ ἐπεβάλετο χεῖ τὴ θαλάττης εἰς ὀγδοήκοντα [e] πόδας. τούτων τὸ μὲν ἥμισυ προβέβληκε τῆ [f] κυμαγωγίας ὡς ἀπομάχεσθαι πρὸς κλυδωνιζόμενον ἐκεῖ τὸ κλύδωνα, [g] προκυμάτια γοῦν ἐκαλεῖτο· τὸ ἦ λοιπὸν πρὸς τείχει λίθινον πύργοις διειλημμένον, ὧν ὁ μέγιστος [h] Δρούσου ὀνομάζεται, πάνυ καλόν τι χρῆμα, τῷ περιοχῇ εἰληφὼς ἀπὸ Δρούσου τοῦ Καίσαρος προγόνου, τελευτήσαντος νέου. ψαλίδες ἦσαν ἐνεπεπήγεσαν συνεχεῖς, καταγωγαὶ τοῖς ναυτίλοις· τὸ ἦ [i] περὶ αὐτῶν ἀπόβασις [k] πλατεῖ κύκλῳ πρὸς ἐστεφάνωκε τὸ πάντα λιμένα, πρόπατος τοῖς θέλουσιν ἥδιστος. ὁ ἦ εἴσπλους καὶ τὸ στόμα πεποίηται πρὸς βορρᾶν, [l] ὡς ἀνέμων αἰθριώτατος. βάσις ἦ ἐστὶ πρόβολος παντὸς, ἐν ἀριστερᾷ μὲν εἰσπλεόντων, πύργος [m] προκείμενος ὅτι πολὺ στερρῶς ἀντέχειν· καὶ δεξιὰν δὲ δύο λίθοι μεγάλοι, καὶ ἐστὶ [n] καὶ θατέρα πύργος μείζους, ὀρθοὶ δὲ καὶ συνεζευγμένοι. [o] πρόκεινται δ' ἐν κύκλῳ τὸ λιμένα, λειοτάτῃ λίθῳ καταστρωθῆ, συνεχεῖς οἰκήσεις, κἀν τῷ μέσῳ κολωνός τις, ἐφ' ᾧ νεὼς Καίσαρος ἄποπτος τοῖς εἰσπλέουσιν, ἔχων ἀγάλματα, τὸ μὲν Ρώμης, τὸ δὲ Καίσαρος, ἥτις πόλις αὐτὴ Καισάρεια καλεῖται, [p] καλῆς τε ὕλης ἐπὶ κατασκευῆς πεπυκνωμένα. τὰ δ' [r] ὑπ' αὐτῷ, ὑπόνομοί τε καὶ λαῦραι πραγματείαν οὐκ ἐλάττω τῶν ὑπερῳκοδομημένων ἔχουσι. τούτων αἱ μὲν εἰς συμβολὰ ἀφεδρήματα φέρουσιν εἰς τὸ λιμένα καὶ τὸν θάλατταν· μία δὲ ἐγκαρσία πάσας ὑποζώννυσιν, ὡς τάς τε ὄμβρους εὐμαρῶς καὶ τὰ λύματα τῶν οἰκητόρων συνεκδιδοῦσαν, τῷ τε θαλάττῃ, ὅταν ἔξωθεν ἐπιβρήσσῃ ἄρρεῖν, καὶ τῷ σύμπασαν ὑποκλύζειν πόλιν. [s] κατεσκεύασε δ' αὐτῇ καὶ θέατρον ἐκ πέτρας, καὶ πρὸς τῷ νοτίῳ τοῦ λιμένος ὄπισθεν ἀμφιθέατρον, πολὺ ὄχλον ἀνθρώπων δέχεσθαι δυνάμενον, καὶ κείμενον εὐκαταδείως ὑποπτεύειν εἰς τὸν θάλατταν. ἡ μὲν δὴ πόλις ἔτως ἐξεπελέσθη [t] δωδεκαέτῃ χρόνῳ, καὶ τῇ ἐργασίαις οὐκ ἐγκαμόντος, καὶ τῆς δαπανας [v] ἐπαρκέσαντος τοῦ βασιλέως.

moditatem corrigeret, tantum in circuitu portus ſpatium deſcripſit quantum terram verſus magnis claſſibus recipiendis ſufficeret, immenſæ magnitudinis ſaxis in viginti ulnarum profundum demiſſis, quorum pleraque ad pedes quinquaginta longitudine, latitudine vero non minora octodecim, atque altitudine novempedali fuerunt; alia tamen hiſce majora, rurſuſque alia minora. Hæc moles, quam contra maris impetum exſtruxit, ducentorum pedum latitudine erat. horum dimidium undarum agitationi oppoſuit, ut fluctuum circumquaque alliſorum fractorumque vim repelleret, unde procymatia dicebatur; reliquum vero continebat murum lapideum, turribus diſtinctum, quarum maxima (quæ ſpecioſa admodum erat) Druſus nominabatur, appellatione deſumpta à Druſo privigno Cæſaris, qui juvenis obiit. Quin & crebri facti erant fornices, nautis diverſoria: præque fornicibus exſcenſus lato ambitu toti portui circundatus erat, locus ad inambulandum animi cauſa jucundiſſimus. Aditus autem & oſtium portûs obverſum eſt Aquiloni, ventorum placidiſſimo. Ad imum vero totius ambitus, à ſiniſtra quidem *portum* intrantibus, turris rotunda lato margini inſiſtens, ad firmius reſiſtendum *fluctibus*; à dextra vero duo magni lapides, & turri ex adverſo majores, iique recti conjunctique. Portui autem in circuitum ædes circumjacent continuata ſerie, lapide politiſſimo exſtructæ, tumulo in medio exſtante, in quo templum Cæſaris iis qui adnavigant eminus viſum, habens ſtatuas, unam quidem Romæ, alteram vero Cæſaris: atque urbs ipſa Cæſarea appellatur, tam materia quam ſtructuræ artificio conſpicua. Quod autem ad ſubterranea ſpectat, cuniculos meatuſque anguſtos, non minori opere conſtantes quam quæ ſuperſtructa erant. horum nonnulli paribus à ſe invicem intervallis ad litus & mare ferebant, unus vero tranſverſus omnes ſuccinxit: adeo ut imbres facile & incolarum purgamenta una exonerentur, & mare, æſtu foris accedente, totam etiam urbem ſubluat. Exſtruxit autem urbi & theatrum è ſaxo, & pone theatrum à meridionali portûs latere amphitheatrum erexit, quod ingentem hominum multitudinem capere potuit, loco opportuniſſimo ſitum, ut ei pateat proſpectus in mare. Atque ita quidem ea urbs perfecta eſt annis XII, cum nec operi rex ſuccubuiſſet, nec ei defuiſſet unde ſumptus faceret.

ΚΕΦ. ι'.

Ὡς Ἡρώδης αὐτοῦ παῖδας εἰς Ρώμην πέμπει· καὶ ὡς ὑπὸ Ζηνοδώρου καὶ Γαδαρέων κατηγορηθεὶς αἰτιῶν ἀπολύεται, καὶ ἑαυτῷ κτᾶται Καίσαρος εὔνοιαν. Περὶ Φαρισαίων καὶ Ἐσσηνῶν, καὶ Μαναήμου.

CAP X.

Quomodo Herodes filios Romam mittit: utque à Zenodoro & Gadarenis accuſatus abſolvitur, & Cæſaris benevolentiam ſibi conciliat. De Phariſæis & Eſſenis, & Manahemo.

ΕΠΙ τοιούτοις ἦ ὢν, καὶ τῆς Σεβαστῆς ἤδη πεπολισμένης, ἔγνω τοὺς παῖδας αὐτοῦ πέμπειν εἰς Ρώμην, Ἀλέξανδρον καὶ Ἀριστόβουλον, [x] σωτάζομένους Καίσαρι.

HIS autem abſolutis, & Sebaſte jam ante ædificata, ſtatuit Romam filios ſuos mittere, Alexandrum & Ariſtobulum, * ut ſe Cæſari offerrent. *Herodes filios Romam mittit.*

lo Jud.) καθίζ. Quin & καὶ ante προσίγεσθαι tollendum videtur.

b Οἱ πλείους πεντήκοντα ποδῶν ἦσαν] *L. B.* πεντήκ. π. ὅσον οἱ πλείους.

c Πλάτος οὐκ ἔλαττον δεκαοκτὼ,] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 21. §. 6. SPANH.

d Τὸ βάθος ἦν ἐννέα,] Εὖρος δέκα, τινὶς ἦ καὶ μείζους in lib. 1. *de Bello Jud.*

e Πόδας.] *L. B.* πόδις.

f Κυμαγωγίας] Forte κυματογωγῶς. COCC.

g Προκυμάτια] Προκυμία in lib. 1. *de Bello Jud.* προθυμία *Busb.* forſan pro προκυμία, aut προκυμάια. HUDS. Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 21. §. 6. SPANH.

h Δρούσου] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 21. §. 6. SPANH.

i Περὶ αὐτῶν ἀπόβασις] Ita *Busb. Hen.* & *Vat.* περὶ αὐτὸ in *Editis.*

k Πλατεῖ κύκλῳ προεστεφάνωκε] Πλατεῖα *Hen.* & *Busb.*

l Οἱ ἀνέμων αἰθριώτατοι] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 21. §. 7. SPANH.

m Προκείμενος ἐπὶ πολὺ] Προεγκείμενος *Hen.* προεγκείμενος *Busb.* & *Vat.*

n Καὶ θατέρα πύργος] Ita cum *Cod. Busb.* καθ' ἑκάτερα in *Editis Aliiſque.*

o Προέκειντο δ' ἐν κύκλῳ τὸ λιμένα,] Sic *Hen.* & *Busb.* προέκειντο ἦ κύκλῳ in *cæteris.*

p Καλῆς τε ὕλης] Καλλίστης καὶ τῆς ὕλης *Busb.* Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 21. §. 7. SPANH.

r Ὑπ' αὐτῷ,] *Gen.* ὑπ' αὐτῶ.

s Κατεσκεύασε —— ἀμφιθέατρον,] Hoc modo leniſſe videtur *Epiphan.* κατεσκεύασε δ' αὐτῇ καὶ θέατρον ἐκ πέτρας πρὸς τῷ νοτίῳ τοῦ λιμένος, καὶ ὄπισθεν ἀμφ.

t Δωδεκαέτῃ χρόνῳ,] Ita, accentu retracto, edidi, id quod me monuit *H. Steph.* in *Theſauro Gr.* tom. 1. p. 1294. antea erat δωδεκαετῆ. verum δωδεκαετεῖ habent *Busb. Coccejus* & *Hen.* HUDS. Scribe (inquit *Huds.* in *Add.*) δεκαετεῖ χρόνῳ. Vide ad l. 15. c. 5. HAV.

v Ἐπαρκέσαντος] *L. B.* κατεπαρκέσαντος.

* *Ut ſe Cæſari offerrent.*] *Al.* ut ſalutarent Cæſarem.

x Σωτάζομένους Καίσαρι.] Ἐντυγχανόμενους *Busb.* & *Zonar.*

Herodis filii à Pollione hospitio excipiuntur.

rent. Eò postquam pervenerunt, ad Pollionem, virum Herodis amicitiæ studiosissimum, diverterunt: eisque permissum est etiam apud Cæsarem diversari. nam & ipse eos accepit humanissime, & Herodi potestatem fecit regnum utri filiorum vellet confirmandi; eique insuper amplius regionum dedit, *videlicet* Trachonem, & Batanæam, atque Auranitidem: & dedit ob hujusmodi causam. *Erat Zenodorus quidam, qui* Lysaniæ domum conduxerat. Hic quidem non satis magnos reditus habebat; eos vero latrociniis per Trachonem exercendis augebat supplebatque. Nam ea loca incolebant desperatæ vitæ homines, qui Damascenum agrum populabantur: neque Zenodorus eos impediebat, quin & ipse prædæ particeps erat. Vicini autem, hac re vexati, adversus Varronem, qui *tum* præfectus erat, vociferabantur, & ut Cæsari de Zenodori injuriis scriberet flagitabant. Cæsar, his ad eum allatis *querelis*, rescripsit, ut ex eo tractu latrones exigerentur, isque Herodi traderetur; ut ejus cura & diligentia cautum sit, ne Trachonitæ deinceps finitimis nocerent. Nec enim eos prohibere facile erat, cum unum latrocinandi opus haberent, nec aliunde viverent: quippe quibus nec oppida, nec agrorum possessiones erant, sed tantum receptacula subterranea & speluncæ, ubi vitam cum pecoribus suis communem agerent. Sibimet autem confecerunt aquarum copiam & abunde frumenti jam ante pararunt, adeo ut possent ex occulto diu resistere. Verum aditus *ad eos* sunt angusti, ut non plures quam singuli transire possint, sed interiora incredibili sunt magnitudine, ac ita facta ut quamplurimos recipiant: atque domorum superius solum non supereminet, sed propemodum terræ æquale est. Id totum rupes est dura, & aditu difficilis nisi via incedatur qua præeat ductor; quippe non rectæ sed valde flexuosæ factæ sunt semitæ. His hominibus, si quando maleficium in finitimos committere prohibeantur, moris est ut alii alios spolient, adeo ut à nullo scelerum genere sibi temperent. Atqui Herodes, beneficio donatus à Cæsare, & in regionem peritorum ductu profectus, fecit ut à maleficiis illi abstinerent, finitimisque pacem & securitatem præstitit.

De Zenodoro & Trachonitide.

Zenodorus & Gadarenses Herodem accusatum proficiscuntur.

2. Zenodorus autem, iratus primum quod privatus esset præfectura, deinde, & quidem potissimum, quod Herodi principatum assequuto invideret, profectus est Romam ut eum accusaret. Et ille quidem re infecta reversus est. Agrippa vero missus est, ut provincias trans mare Ionium Cæsaris nomine procuraret: eumque Mitylenæ hybernantem Herodes (utpote ei amicissimus & familiarissimus) adiit, deinde Judæam repetiit. Cæterum Gadarenses quidam Herodem apud Agrippam accusatum iverunt: ac ille, eos nullo dignatus responso, regi vinctos remisit. Atque Arabes, qui jamdiu Herodis principatu dolerent, concitati erant, ac tunc ejus rebus dissidium creare conabantur, idque de causa ut tum videbatur satis probabili. Zenodorus enim, de suis rebus jam despe-

τύτοις ἀνελθοῦσι καταγωγὴ μὲν ὑπὸ [y] Πολλίωνα οἶκον, ἀνδρὸς τῶν μάλιστα σπουδασάντων πρὸς τὸν Ἡρώδην Φιλίαν. ἐφεῖτο δὲ καὶ τοῖς Καίσαρος καταίγεσθαι, καὶ γὰρ ἐδέξατο μὴ πάσης φιλανθρωπίας τοὺς παῖδας, καὶ δίδωσιν Ἡρώδῃ τὴν βασιλείαν ὅτῳ βέλτιον βεβαιοῦν τὰ ἐξ αὐτοῦ γεγονότων, καὶ χώραν ἔπι τοῖς τε [z] Τραχῶνα καὶ [a] Βατανέαν καὶ [b] Αὐρανῖτιν· ἔδωκε δὲ πρὸς τούτοις [c] αἰτίαν. [d] Ζηνόδωρός τις [e] ἐμεμίσθωτο τὴν οἴκησιν Λυσανίου. τούτῳ τε μὲν κατὰ τοὺς προσόδους οὐκ ἤρκει· λῃστήρια δὲ ἔχων ἐν τῷ Τραχῶνι, πλείω τὴν πρόσοδον ἔφερεν. οἰκοῦσι γὰρ ἄνδρες ἐξ ἀπονοίας ζῶντες τοὺς τόπους, οἳ τε Δαμασκηνῶν ἐλήιζοντο. καὶ Ζηνόδωρος οὐ μόνον ἐλήιζε, κοινωνὸς δὲ αὐτοῖς τῶν ὠφελειῶν ἐγίνετο. κακῶς δὲ πάσχοντες οἱ [f] πλησιόχωροι, [g] Οὐάρρωνος κατηγόρουν [h] τότε ἡγεμονεύοντος, καὶ γράφειν ἠξίουν Καίσαρι περὶ Ζηνοδώρου τὴν ἀδικίαν. Καίσαρος δὲ, ἀνενεχθέντων τούτων, [i] ἀνέγραφεν ἐξελεῖν τὰ λῃστήρια, τῷ δὲ χώραν Ἡρώδῃ [k] προσνέμειν, ὡς διὰ τῆς ἐπιμελείας τῆς ἐκείνου μηκέτ' ἂν ὀχληρὸν τοῖς πλησίον. ὁδὸς γὰρ ῥᾴδιον οὐδὲ ἐπιχειρεῖν αὐτοῖς, ἐν ᾗ τὸ λῃστεύειν πεπιημένοις, καὶ βίον οὐκ ἄλλοθεν ἐχομένοις. ἔστι γὰρ πόλις αὐτοῖς, ἔστι κτῆσις ἀγρῶν ὑπῆρχε, [l] ὑποφυγαὶ δὲ κατὰ τῆς γῆς καὶ σπήλαια, καὶ κοινὴ μετὰ τῶν βοσκημάτων διαιτᾶται. μεμηχάνηνται δὲ καὶ σιταγωγοὺς ὑδάτων καὶ προπαρασκευὰς σιτίων, καὶ δύνανται πλεῖστον ἐξ ἀφανοῦς ἀντέχειν. αἱ μὲν οὖν εἴσοδοι στεναὶ [m] καθ' ἕνα παρερχομένων, τὰ δ' ἔνδον ἀπίστως μεγάλα, καὶ πρὸς εὐρυχωρίαν ἐξειργασμένα· τὸ δ' ὑπὲρ τὰς οἰκήσεις ἔδαφος οὐχ ὑψηλὸν, ἀλλ' οἷον ἐξ ὑπαίθρου. πέτρα δὲ τὸ σύμπαν σκληρὰ, καὶ δύσοδος, εἰ μὴ τρίβῳ χρῷτό τις ἐξ ὁδηγίας. ὁδὸς γὰρ αὕτη κατ' ὀρθὸν, ἀλλὰ πολλὰς ἕλικας [n] ἐξελίττουσα. τούτοις ἐπιθὴ τῶν εἰς τὸν πλησίον κακουργημάτων ἐκωλύοντο, καὶ [o] κατ' ἀλλήλων ὑπὸ τῆς λῃστείας τρόπος, ὡς μηδὲν ἀνομίας ἐν τούτῳ [p] λελεῖφθαι. λαβὼν δὲ τὴν χάριν Ἡρώδης παρὰ Καίσαρος, καὶ παρελθὼν εἰς τὴν χώραν, ὁδηγῶν ἐμπειρίαν, τούς τε πονηρευομένους αὐτῶν κατέπαυσε, καὶ τοῖς πᾶσιν ἀσφαλῆ τὴν εἰρήνην παρέσχεν.

β'. Ὁ δὲ Ζηνόδωρος ἀχθόμενος, πρῶτον μὲν ὅτι τῆς ἐπαρχίας ἀφῃρέθη, μᾶλλον δὲ καὶ φθόνῳ τῷ δεχθῆναι Ἡρώδην μετεληφότος, ἀνῆλθεν εἰς Ῥώμην κατηγορήσων αὐτοῦ. κἀκεῖνος μὲν ἀπράκτως ἀνεστρέφη. πέμπεται δὲ Ἀγρίππας [q] τὴν πέραν Ἰονίου διάδοχος Καίσαρι· καὶ τούτῳ περὶ [r] Μιτυλήνην χειμάζοντι συντυχὼν Ἡρώδης, ὡς δὲ εἰς τὰ μάλιστα φίλος καὶ σπουδῆς, εἰς τὴν Ἰουδαίαν πάλιν ἀνεστρέφη. [s] Γαδαρέων δέ τινες ἐπ' Ἀγρίππαν ἦλθον κατηγοροῦντες Ἡρώδου, καὶ τούτους ἐκεῖνος, οὐδὲ λόγον αὐτοῖς δοὺς, ἀναπέμπει τῷ βασιλεῖ δεσμίους. οἵ τε Ἄραβες, καὶ πάλαι δυσμενῶς ἔχοντες πρὸς τὴν ἀρχὴν τὴν Ἡρώδου, διεκεκίνηντο, καὶ σεισάζειν ἐπεχείρουν αὐτοῦ τὰ πράγματα τότε, καὶ μετ' αἰτίας ὡς ἐδόκουν εὐλογοτέρας. ὁ γὰρ Ζηνόδωρος, ἀπογινώσκων ἤδη

[y] Πολλίωνος οἶκος.] Videsis *Casaub.* adv. *Baron.* p. 90. & *Montacutium* in *Exercit.* IV. p. 158. HUDS. Asinii Pollionis, alius proinde à Pollione Pharisæo, de quo supr. lib. 14. c. 9. §. 4. item lib. 15. c. 1. §. 1. & paulo post §. 4. SPANH.

[z] Τραχῶνα] Vid. infr. §. 3. SPANH.

[a] Βαταναίαν] Βατανεάδι supr. lib. 4. c. 7. §. 4. vid. & *alios.* lib. 1. c. 20. §. 4. SPANH.

[b] Αὐρανῖτιν·] Sic lego ex lib. 1. de *Bello Jud.* Ἀβρανῖτιν in *Editis.* Αὐρανίτιδα *Hen.* καὶ Ἀβρανῖτιν ἔδωκε διὰ τ. *Busb.* HUDS. Conf. infr. §. 2. & *alios.* lib. 1. c. 20. §. 4. SPANH.

[c] Αἰτίαν.] *L. B.* αἰτίαν ἀδικλαιῶν, quasi delendum foret διά. HAV.

[d] Ζηνόδωρός —— Λυσανίου.] Hic forsan ille est, cujus meminit Strabo lib. 16. p. 756. Ed. *Paris.* HUDS. in *Add.* Id. de Zenodoro *alios* lib. 1. c. 20. §. 4. SPANH.

[e] Ἐμεμίσθωτο τὴν οἴκησιν] Ἐμεμίσθωτο *Busb.*

[f] Πλησιόχωροι,] Lege πλησιόχωροι.

[g] Οὐάρρωνος κατηγόρουν τότε ἡγεμονεύοντος,] Ita cum *Casaubono* lego ex *Vet. Interpr.* antea erat Οὐάρωνος. HUDS. Conf. *alios.* lib. 1. c. 20. § 4. SPANH.

[h] Τῷ τότε ἡγεμονεύοντος,] Ita *Hen.* & *Vat.* Τραχῶνος ἡγεμ. *Busb.* Τραχῶνος ἡγεμ. in *Editis.*

[i] Ἀνέγραφεν ἐξελεῖν] Ἀντέγραφεν *Busb.* & *Hen.*

[k] Προσνέμειν,] Προστίνειμεν *Busb.*

[l] Ὑποφυγαὶ] Ita ex *L. B.* posuimus. *Vulgati* & *Alii* φυγαὶ. HAV.

[m] Καθ' ἕνα] Illud καὶ è *Cod. Hen.*

[n] Ἐξελίττουσα.] Ἐξαλλάττουσα solus *Vat.*

[o] Καὶ κατ' ἀλλήλων] Ita *Hen.* καταλλήλων absque καὶ in *cæteris.*

[p] Λελεῖφθαι.] Ita *Hen.* (*Coccejus*) & *Gall.* λειῶσθαι in *cæteris.*

[q] Τὴν πέραν Ἰονίου διάδοχος] Trans Ionium *Rufin.* SPANH.

[r] Μιτυλήνῃ] Μυτιλ. ex Nummis. ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΩΝ. SPANH.

[s] Γαδαρέων] Mox §. 3. Γαδαρηνοὶ· Nummi ΓΑΔΑΡΕΩΝ seu ΓΑΔΑΡΩΝ. SPANH.

ἤδη τῶν κατ' αὐτὸν, ἔφθη τῆς ἐπαρχίας μέρος τὶ τῷ [t] Αὐρανίτιν αὐτοῖς ἀποδόσθαι πεντήκοντα. ταύτης ἐμπεριεχομένης τῇ δωρεᾷ Καίσαρος, ὡς μὴ δικαίως ἀφαιρούμενοι, διημφισβήτουν, πολλάκις μὲν τοῖς καταδρομαῖς, καὶ τῷ βιάζεσθαι θέλειν, ἄλλοτε δὲ καὶ πρὸς δικαιολογίαν ἰόντες. ἀνέπτων δὲ καὶ τοὺς ἀπόρους τῶν στρατιωτῶν, καὶ δυσμενεῖς ἦσαν, [v] ἐλπίζοντες ἀεὶ καὶ πρὸς τὸν νεωτερισμὸν ἐνδιδόντες, ᾧ μάλιστα χαίρουσιν οἱ κακῶς πράττοντες τῷ βίῳ. ταῦτα δὲ μακρὰ γινώσκων Ηρώδης, ὅμως οὐκ εἰς τὸ δυσμενὲς, ἀλλ' ἐξ ἐπιλογισμοῦ παρηγόρει, τοῖς παρακαιροῦ ἀξιῶν ἀφορμὰς ἐνδιδόναι.

γ'. Ηδη δὲ [x] αὐτοῦ [y] τῆς βασιλείας [z] ἐπτακαιδεκάτου [a] παρελθόντος ἔτους, Καῖσαρ εἰς Συρίαν ἀφίκετο. καὶ τότε τῶν Γαδαρέων κατοικούντων οἱ πολῖται κατηγόρουν Ηρώδου, βαρὺ αὐτὸν ἐν τοῖς ἐπιτάγμασι καὶ τυραννικὸν εἶναι. ταῦτα δὲ ἀπιτόλμων μάλιστα μὲν ἐγκειμένου καὶ [b] διαβάλλοντος αὐτὸν Ζηνοδώρου, καὶ ὀμνύοντος ὅρκους, ὡς οὐκ ἐγκαταλείψοι μὴ πάντα πρόσω ἀφελέσθαι μὲν τῆς Ηρώδου βασιλείας, προσθήσειν δὲ τῇ διοικήσει τῇ Καίσαρος. τούτοις ἀναπτόντες οἱ [c] Γαδαρηνοὶ [d] ὀ μικρὰν [e] καταβολὴν ἐποιήσαντο, θρασεῖ δὲ μηδὲ τοὺς ὑπ' Αγρίππα δεδομένους ἐν τιμωρίᾳ γενέσθαι, διαφέντος Ηρώδου καὶ μηδὲν κακὸν εἰργασμένου· καὶ γὰρ, εἴ τις ἄλλος, ἐδόκει δυσπαραίτητος μὲν ἐπὶ τοῖς οἰκείοις, μεγαλόψυχος δὲ ἐπὶ τοῖς ἀλλοτρίοις ἁμαρτήμασι συγγνώμων. κατηγορούντων οὖν ὕβρεως καὶ ἁρπαγῆς καὶ καθαιρέσεως ἱερῶν, ὁ μὲν Ηρώδης ἀπηρκολήσεως ἕτοιμος ἦν εἰς τὴν ἀπολογίαν· ἐδείκνυτο δὲ Καῖσαρ αὐτὸν, ὡδὲν ὑπὸ τῆς παραχῆς καὶ πλήθους μεταβαλὼν τὴν εὐνοίαν. καὶ τῇ μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ, οἱ περὶ τούτων [f] ἐρρήθησαν λόγοι· τῇ δὲ ἐξῆς οὐκέτι [g] προσῆλθε διάγνωσις. οἱ γὰρ Γαδαρεῖς ὁρῶντες τὴν ῥοπὴν αὐτοῦ τε Καίσαρος καὶ τῆς συνεδρίας, καὶ προσδοκήσαντες ὅπερ ἦν εἰκὸς ἐκδοθήσεσθαι τῷ βασιλεῖ, καὶ φόβον αἰκίας οἱ μὲν ἀπέσφαξαν αὐτοὺς ἐν τῇ νυκτὶ, τινὲς δὲ καθ' ὕψους [h] ἀφέεσαν, ἄλλοι δὲ εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπίπτοντες ἑκουσίῳ διεφθείροντο. ταῦτα δὴ ἐδόκει κατάγνωσις εἶναι τοῦ προπετείας καὶ ἁμαρτίας· ἔνθεν δὴ μεληθεὶς ὁ Καῖσαρ ἀπέλυε τῶν αἰτιῶν Ηρώδην. ὑπεσυμπίπτει δὲ καὶ μέτριον εὐτύχημα τοῖς ἤδη γεγονόσιν. [i] ὁ γὰρ Ζηνόδωρος, ῥαγέντος αὐτῷ τοῦ σπλάγχνου, καὶ πολλοῦ καὶ τοῦ ἀσθενείαν ὑποχωροῦντος αἵματος, [k] ἐν Αὐλωνίτιδι τῆς Συρίας ἐκλείπει τὸν βίον. Καίσαρ δὲ καὶ τοῦτο μοῖραν, οὐκ ὀλίγην οὖσαν, Ηρώδῃ δίδωσιν, ἥ μεταξὺ τοῦ [l] Τραχῶνος καὶ τῆς Γαλιλαίας ἦν, [m] Οὐλάθαν καὶ [n] Παναιάδα καὶ τὴν περιέχουσαν χώραν. ἐγκαταμίγνυσι δὲ αὐτὸν καὶ τοῖς ἐπιτροπεύουσι τῆς Συρίας, ἐντελλόμενος μὴ τὰ ἐκείνου γνώμης τὰ πάντα ποιεῖν. τὸ δὲ, τι σμικρὸν εἰς τὸν προσῆλθεν εὐτυχίας, ὥστε δύο τούτων τοῖς Ρωμαίων ἀρχοῖς διεπόντων, τοσοῦδε τὸ μέγεθος ἦσαν, [o] Καίσαρος καὶ μετ' αὐτὸν Αγρίππα, τῇ πρὸς αὐτὸν εὐνοίᾳ, Καίσαρ μὲν ὀλίγα μετ' Αγρίππαν Ηρώδου προετίμησεν, Αγρίππας

rans, eis suæ præfecturæ partem, Auranitidem *scilicet*, vendiderat quinquaginta talentis. Et quoniam pars in eo, quod donaverat Herodi Cæsar, continebatur, tanquam injuste ea privati, cum eo concertabant *Arabes*, & crebras incursiones faciendo, & vim tentare cogitando, nonnunquam etiam jure experiundo. Quin & sibi conciliabant pauperes milites, & Herodi infesti erant, semper sperantes, & novis rebus studentes; quibus maxime gaudent, qui vitam male agunt. Hæc jam pridem intelligens Herodes, tamen non hostiliter agebat, sed eos prudenter leniebat, neque turbis occasionem dare volebat.

Zenodorus præfecturæ suæ partem Arabibus vendit.

Arabes Herodis injuriam sensi.

3. Cum autem jam annum decimum septimum in regno egisset *Herodes*, venit Cæsar in Syriam: ac tum maxima Gadarenorum pars de Herode expostulare cœperunt, imperiosum esse acerbumque & tyrannum dicentes. Eos autem ita audaces faciebat Zenodorus, instigando, & de Herode conquerendo, jurandoque se nunquam deserturum eos, quin Herodis regno adempturum esse & Cæsaris ditioni adjecturum. His adducti Gadareni magnum clamorem *contra eum* sustulerunt, eo freti, quod quos ei vinctos tradiderat Agrippa, pœnas non dedissent, sed ab Herode dimissi, nihilque mali ab eo passi fuissent: etenim, si quis alius, in suos inexorabilis esse existimabatur, cum ex animi magnitudine in peccatis aliis remittendis facilem se præberet. Igitur cum ab illis de vi & rapinis & templorum eversionibus accusaretur, Herodes imperturbatus parabat causam suam defendere: sed Cæsar ei dextram dedit, neque quidquam de sua erga eum voluntate ob multitudinis turbationem immutavit. Ac primo quidem die de hisce rebus actum est; die vero sequenti non perrectum est in cognitione. Nam Gadareni, propensionem tum ipsius Cæsaris tum assessorum videntes, & se regi traditum iri (ut erat verisimile) arbitrantes, cruciatuum metu partim se noctu interfecerunt, partim *ex alto* se præcipitarunt, aliique se in fluvium dejicientes mortem sibimet consciverunt. Ista autem videbantur indicare levitatis culpæque pœnitentiam: itaque Cæsar sine ulla dubitatione Herodem absolvit. Præterea & aliud accidit, quod ei feliciter admodum cessit. Nam Zenodorus, rupto intestino, multoque, cum viribus deficeretur, amisso sanguine, vita decessit Antiochiæ in Syria. Quamobrem & ejus regionem Cæsar Herodi dedit, (quæ erat non parva, inter Trachonem & Galilæam posita) *scilicet* Ulatham & Paniadem, agrumque finitimum. Quin & eum cum Syriæ procuratoribus conjunxit; eisque, ne quid sine Herodis sententia facerent, imperavit. atque, ut rem in pauca conferam, eò felicitatis pervenit, ut, cum Romanum imperium, idque tantæ magnitudinis, duo isti regerent, Cæsar eique proxime Agrippa, ex *singulari* in eum benevolentia, Cæsar quidem neminem secundum Agrippam pluris fecerit quam Herodem, Agrippa vero secundum Cæsarem Herodi primum in amicitia sua locum tribuerit. Itaque

Augustus Cæsar in Syriam venit.

Gadareni Herodem accusant.

Causæ suæ diffisi semetipsos male mulctant.

Zenodori mors.

Cæsaris & Agrippæ in Herodem benevolentia.

Herodes tetrarchiam à Cæsare Pheroræ impetrat.

t Αὐρανίτιν] Supra §. 1. *Gen.* Αὐρανίτιν SPANH.

v Ελπίζοντες ἀεὶ] Ετιλπίζοντες *Busb.* & *Vat.*

x Αὐτοῦ τῆς βασιλείας ἐπτακαιδεκάτου] Anno XVII. Regni Herodis profectio Augusti in Syriam. *Petav. D. Temp.* l. IV. c. 1. vertenda hæc statuit: *Cum jam regni* XVII. *annus Herodi præterisisset.* quod probat Pagius adv. Baron. p. 28. SPANH.

y Τῆς βασιλείας] Τῇ βασιλείᾳ *Hen.*

z Επτακαιδεκάτου] *Sc.* à morte Antigoni. *Usserius* in *Annalibus V. T.* p. 509. Ex quo devicerat Antigonum. *Langius* de *Annis Christi*, l. 2. c. 18. p. 147.

a Παρελθόντος ἔτους,] Προελθόντος *Busb.* προσελθόντος *Hen.*

b Διαβάλλοντος αὐτὸν Ζηνοδώρου,] Καὶ διαβάλλοντος αὐτοῦ *Busb.*

c Γαδαρηνοὶ] Γαδαρεῖς *Hen.* & *Busb.* & in *Epiphanii* versione *Gadarenses.* HUDS. Supra §. 2. Γαδαρέων. SPANH.

d Οὐ μικρὰν] Illud ὀ è *MSS.*

e Καταβολὴν] Sic καταβολὰ sup. lib. 4. c. 3. §. 1. ὁ δὴ πᾶς ὅμιλος φύσει χαίρειν τῇ καταβολᾷ τοῦ οὐ τιλῆ· καταβολὴ *Thucyd. lib.* 1. *p.* 48. SPANH.

f Ερρήθησαν λόγοι·] Εἰρήθησαν *Busb.* rectius εἰρέθησαν *Hen.* & *Lugd. Bat.*

g Προσῆλθε] *L. B.* προσῆλθε.

h Αφέεσαν,] Ηφίεσαν *Hen* & *Busb.*

i Ο γὰρ —— αἵματος,] Vixisse Zenodorum Tetrarcham ad initia Herodis & Philippi Tetrarcharum censet Harduin. de Numm. Herod. p. 25. 26. SPANH.

k Εν —— τὸν βίον.] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 20. §. 4. SPANH.

l Τραχῶνος] Verum Trachonitida Zenodoro tribuit infr. lib. 16. c. 9. §. 1. & supr. §. 1. & Dio Cassius lib. LIV. 602. SPANH.

m Οὐλάθαν] Infra lib. 17. c. 2. §. 3. Οὐλαθὰ SPANH. Οὐλάνθαν *Lugd Bat.*

n Παναιάδα] Παναιάδα *Eusebio Aliisque.* HUDS. Vel Παναιάδα· SPANH.

o Καίσαρος —— Καίσαρα] Idem ἀλωτ. lib. 1. c. 20. §. 4. SPANH.

p Πρὸ-

que pro ea quæ ſibi ex *gratia* nata eſt fiducia, à Cæſare * tetrarchiam petiit fratri ſuo Pheroræ, atque ipſe ei centum talentorum reditum de ſuo regno dedit, ut ſi forte moreretur *Herodes*, eſſet in tuto Pheroræ res, nec ea potirentur Herodis filii. Poſtquam autem Cæſarem ad mare comitatus rediit, pulcherrimum ei templum exſtruxit, ex candido ſaxo, in Zenodori terra, prope eum locum quod Panium appellatur. Specus eſt pulchra admodum in monte, eique ſubjectus eſt terræ hiatus & vorago prærupta immenſæ altitudinis, ſtagnantis aquæ plena: ſupra autem mons ingens imminet, & infra ſpecum oriuntur fontes Jordanis fluminis. Hunc locum, utpote maximæ celebritatis, templo inſuper exornavit *Herodes*, quod Cæſari ſacrum eſſe voluit.

Jordanis ortus.

4. Tunc etiam ſui regni hominibus tertiam vectigalium partem remiſit, prætextu quidem ut ſemet poſt *terræ* ſterilitatem recrearent reficerentque: ſed id magis faciebat, ut ab illis ſibimet infenſis gratiam iniret. Nam ejuſmodi opera quibus adeo ſtuduerit, quaſi ex iis tolleretur religio & mores dilaberentur, ægre ferebant. atque in ore erat omni populo, quippe ſemper irritato & perturbato. Huic autem rei occurrebat ille diligenter, eis occaſiones adimendo, & perpetuos labores injungendo, ut jam civibus coire, ſimulve ambulare aut vivere non liceret, obſervantibus omnia cuſtodibus: atque ſi quis deprehenſus eſſet, in eum acerbe animadvertebatur; multique, tum palam tum ſecreto, in Hyrcaniam caſtellum adducti, illic interficiebantur. erantque certi, tum in urbe tum in viis, homines, qui obſervarent ſi qui convenirent. Quin ipſum quoque ajunt, ne hanc quidem partem neglexiſſe: ac ſæpe veſtitu privati hominis ſeſe noctu turbis immiſcuiſſe, ut experiretur & reſciſceret quid de principatu *illius* ſentirent. Quod ſi qui obſtinate in mores conſentire recuſarent, eos modis omnibus perſequebatur: reliquos vero ad fidem jurejurando perducendos cenſebat, atque ipſos compulit ut ſacramento ſe aſtringerent fidelitatem ei in imperio conſervaturos eſſe. Multi itaque, tum ut eum colerent, tum etiam quod metuerent, iis quæ poſtulabat conſenſerunt: qui vero faſtidioſe ſtomachabantur, & ſeſe cogi non ſuſtinebant, eos quavis ratione è medio tollebat. Volebat etiam Pollionem Phariſæum & Sameam, & complures eorum qui illos frequentabant, ad jurandum cogere: ſed illi in eam rem non conſenſerunt; neque tamen, ut cæteri qui juramentum detrectarunt, pœnas luerunt, illo eorum rationem habente propter Pollionem. Ab hac eadem neceſſitate ex-

Herodes Judæos indies majore ſervitute premit.

Pollio & Sameas Phariſæi.

Eſſæi Pythagoricis ſimiles.

ἢ μὴ Καίσαρα [p] πρῶτον ἀποδίδω φιλίας τόπον Ηρώδῃ. τοιαύτης ἢ ἐχόμενος παῤῥησίας, τῷ μὲν ἀδελφῷ [q] Φερώρᾳ ἅτε δὴ Καίσαρος ἠτήσατο τετραρχίαν, αὐτὸς δὲ πεντήκοντα τάλαντα τῶν βασιλείας τεσσάρων ἑκατὸν ταλάντων, ὡς, [r] εἰ καί τι πάθοι, τὰ κατ' ἐκεῖνον ἀσφαλῶς ἔχῃ, καὶ μὴ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ κρατεῖν. Καίσαρα δ' ἐπὶ θαλάττης πεσπέμψας, ὡς ἐπανῆκεν, ἐν τῇ Ζηνοδώρου τετρακαλλέστατον αὐτῷ ναὸν ἐγείρει πέτρας λευκῆς, [s] πλησίον δὲ [t] Πανίου καλουμένου. [v] ἄντρον ἐν ὄρει τετρακαλές ἐστιν, ὑπ' αὐτῷ δὲ γῆς ὀλίσθημα, καὶ βάθος ἀπέῤῥωγὲς [x] ἄφατον, ὕδατος ἀκινήτου πλέον· καθύπερθεν δ' ὄρος παμμέγεθες, ὑπὸ δὲ τὸ ἄντρον ἀναπίλνσιν [y] αἱ πηγαὶ τοῦ Ιορδάνου ποταμοῦ. τοῦτον ἐπισημότατον ὄντα τοῦ τόπον, καὶ τῷ ναῷ τεθοτεκόσμησεν, ὃν ἀφιέρωσε Καίσαρι.

δ'. Τότε δὲ τὸ τρίτον μέρος ἀφῆκε τῶν Φόρων τοῖς ἐν τῇ βασιλείᾳ, τεθφασιν μὲν ὡς ἀναλάβοιεν ἐκ τῆς ἀφορίας, τὸ δὲ πλέον ἀνακλώμενος ἔχοντας δυσμενῶς. καὶ γὰρ τοῦτο ἐξεργασίαν τούτων ἐπιτηδευμάτων, ὡς ἂν λυομένης αὐτοῖς τῆς εὐσεβείας, καὶ μεταπιπλόντων τὰ ἔθη, χαλεπῶς ἔφερον. [z] καὶ λόγος ἦν πᾶσιν ἐγγίνεσθαι παροξυνομένων ἀεὶ καὶ περαιτέρω τομένων. ὁ δὲ δὴ πρὸς τοῦτο πολλὴν ἐπιμέλειαν ἐπῆγε, ἀφαιρούμενος μὲν τὰς εὐκαιρίας, ἐπιτάττων δὲ ἀεὶ γίνεσθαι πρὸς τοῖς πόνοις, [a] ὥστ' ἐξ ἔτους ἐφιεμένη τοῖς περὶ τοῦ πόλιν, ἔστε κοινωνία τε πάτου καὶ διαίτης, ἀλλ' ἐπιτήρησις πάντα. καὶ χαλεπὴ τῶν φωραθέντων ἦσαν αἱ κολάσεις· πολλοί τε καὶ φανερῶς [b] καὶ λεληθότως εἰς τὸ Φρούριον ἀναγόμενοι, τοῦ [c] Υρκανίαν, ἐκεῖ διεφθείροντο. καὶν τῇ πόλει, καὶν τῇ ὁδοιπορίαις ἦσαν οἱ τὰς συνιόντας εἰς ταὐτὸν ἐπισκοποῦντες. ἤδη δέ φασιν αὐτὸν ἀμελεῖν τούτου μέρους, ἀλλὰ πολλάκις ἰδιώτου σχῆμα λαμβάνοντα καταμίγνυσθαι νύκτωρ εἰς τοὺς ὄχλους, καὶ πεῖραν αὐτῶν λαμβάνειν [d] ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς. τοὺς μὲν οὖν πανταπάσιν [e] ἐξανθαδιαζομένους, πρὸς τὸ μὴ [f] συμπεριφέρεσθαι τοῖς ἐπιτηδεύμασι, πάντας ἐπέσχε τοὺς τρόπους· τὸ δ' ἄλλο πολὺ ὅρκοις ἦξίου πρὸς τοῦ πίστιν ὑπάρχειν. καὶ [g] συνηνάγκασεν αὐτῷ ἐνώμοτον τοῦ εὔνοιαν ἢ μᾶλλον [h] ἀσφαλίζειν ἐπὶ τοῦ ἀρχῆ ὁμολογεῖν. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ, καὶ θεραπείαν καὶ δέος, εἶκον οἷς ἠξίου· τοὺς δὲ φρονήματος μεταποιουμένους καὶ δυσχεραίνοντας ἐπὶ τῷ καταναγκάζεσθαι, παντὶ τρόπῳ σκοπὸν ἐποιεῖτο. [i] συνίστησι δὲ καὶ [k] τοὺς περὶ Πολλίωνα τὸν Φαρισαῖον καὶ [l] Σαμαίαν, καὶ τῶν ἐκείνοις συνδιατριβόντων τοὺς πλείστους ὀμνύειν· οἱ δ' ἐπὶ συνεχώρησαν, ἐφ' ὁμοίοις τοῖς δεηθεῖσιν ἐκολάσθησαν, ἐντροπῆς μὲν τὸν Πολλίωνα τυχόντες. [m] ἀφείθησαν δὲ τούτης τῆς ἀνάγκης καὶ οἱ παρ' [n] ἡμῶν [o] Ες-

[p] Πρῶτον ——— Ηρώδῃ.] Illa πρῶτον ἀποδίδω φιλίας τόπον Ηρώδῃ accepta debemus *Codd. Hen. Lugd. Bat.* & *Busb.* ὧν μὲν Καίσαρος ἐφιλεῖτο μετ' Αγρίππαν, ὧν' Αγρίππα δὲ μὴ Καίσαρος, lib. 1. *de Bello Jud.*

* *Tetrarchiam petiit fratri ſuo Pherora*,] *Id eſt*, unam de quatuor regionis partibus.

[q] Φερώρᾳ ——— τετραρχίαν,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 24. §. 5. SPANH.

[r] Εἰ καί τι πάθοι,] Sic *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.* εἰκέτι in *Editis Aliisque.*

[s] Πλησίον δὲ Πανίου καλουμένου.] Conf. ſup. lib. VIII. c. 8. §. 4. Πάνειον montem extitiſſe negat, ſed factum Harduin. de Num. Herod. p. 30. Verum mons etiam dicitur infr. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 21. §. 3. SPANH.

[t] Πανίου] Ita in libris omnibus *Joſephi*, tum *Editis* tum *MSS.* & Πάνιον *ἀπηλιῶτον* Παλαιστίνης *Stephano Byzant.* Juxta *Euſebium* tamen (in *Hiſt. Eccl.* l. 7. c. 17.) & *M. Aurelii* nummum Mediceum Πάνειον ſcribendum. Videſis *Scalig.* in *Euſeb.* p. 157. *Salmaſium* in *Exercitationibus* ad *Solinum* cap. 35. *Noriſium* de *Epocha Syro-Maced.* Diſſ. IV. *Spanhemium* de *Præſt. Num.* Diſſ. IX, *Baſnagium* in *Annalibus*, tom. 1. p. 35. & *Relandum* in *Palæſtina S.* p. 918.

[v] Σπήλαιον] Πανίου ἄλσος meminerunt *Euſeb.* & *Philoſtorgius.* nomen tamen hoc nunquam monti tribuit *Joſephus*, nec alii Veterum quod ſciam ulli præter iſtos. Nec eſt quod quis nummum objiciat, qui habet, KAIC. CEB. IEP. KAI ACY. ΥΠ. ΠΑΝΕΙΩ. cum illa ΥΠ. ΠΑΝΕΙΩ poſſint æque referri ad ſpecum ac ad montem; cui nomen *Chermon*, ut oſtendit *Relandus* in *Palæſtina S.* p. 324.

[x] Ἄφατον] Ἄπατον *Hen.* & *Epiphanius*, ut puto.

[y] Αἱ πηγαὶ τοῦ Ιορδάνου ποταμοῦ.] Vide *Noldium* p. 274. & *Reland.* in P. S. 922. HUDS. in *Add.* Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 21. §. 3. SPANH.

[z] Καὶ λόγος ἦν πᾶσιν ἐγίνετο] Καὶ λόγοι ἦν πᾶσιν ἐγίνοντο *Hen.* & *Vat.*

[a] Ηὖ ἦν ——— ἀναγόμενοι,] Idem Zonaras p. 242. SPANH.

[b] Καὶ λεληθότως] Ita *MSS. Gen. pr. Cocceius* &.

[c] Υρκανίαν] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 8. §. 2. SPANH.

[d] Ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς λαμβάνειν.] Ita *Busb. Hen.* & *Epiphan.* (ἐπὶ *Lugd. Bat.* at *Cocceius* conjicit pro οἱ reponendum forte eſſe ἔνιοι) οἱ ἐπὶ in *Editis Aliisque.*

[e] Εξανθαλίζομένους,] In *Editis* ἐξανθαδιαζομένους, proculdubio pro (ut & corrigit *Cocceius*) ἐξανθαδιαζομένους. verum ἐξανθαδιζομένους habent *Busb.* & *Hen.*

[f] Συμπεριφέρεσθαι] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.* συμπαραφύεσθαι in *Editis Aliisque.*

[g] Συνωμόσατεν αὐτῷ] Συνωμόσαζεν *Vat.*

[h] Επὶ τοῦ ἀρχῆ ὁμολογεῖν.] Επὶ τῆς ἀρχῆς *Hen. Lugd. Bat.* & *Busb.*

[i] Συνίστησι δὲ] Ita *MSS.* & *Zonar.* συνιστᾷ perperam in *Editis.*

[k] Τοὺς ——— Σαμαίαν,] Conf. ſup. lib. 14. c. 9. §. 4. & ſupr. hoc eod. cap. 1. SPANH.

[l] Σαμαίαν,] Σαμαίαν *Busb.* & *Hen.* ſicuti lib. 1. c. 1. §. 1. Videſis *Caſaubonum* contra *Baronium* p. 56. *Edit. Lond.* & *J. H. Othonem* in *Hiſtoria Doctorum Miſnicorum.*

[m] Αφείθησαν δὲ ταύτης] Ita in *MSS.* ἀφίθησαν in *Editis.*

[n] Ημῶν] *Gen.* ὑμῶν.

[o] Ες-

σεῖοι καλούμενοι. γλῶ ἢ τοῦτ' ἐστὶ Δημήτη χρώμενον τῇ παρ' Ελλησιν ὑπὸ Πυθαγόρου καταδεδειγμένῃ. περὶ τούτων μὲν οὖν ἐν ἄλλοις σαφέστερον διέξειμι. τοὺς δὲ Εσσηνοὺς ἀφ' οἵας αἰτίας ἐπῖμα, μεῖζόν τι φρονῶν ἐπ' αὐτοῖς ἢ κατὰ τὴν θνητὴν φύσιν, εἰπεῖν ἄξιον. οὐ γὰ ἀπρεπὴς ὁ λόγ@ φανεῖται τῷ τῆς ἱστορίας γνῆ, σαφηνιζόντων καὶ τῶν ὑπὲρ τούτων ὑπολήψιν.

ε'. Ην τις [p] τῶν Εσσηνῶν [q] Μανάημ@ ὄνομα, καὶ τἄλλα κατὰ τὴν σωφρόνησιν ζ βίᾳ κεκοσμημένος [r] μαρτυρόμεν@, καὶ [s] σεφύγωσιν ὑπ θεῦ τῶν μελλόντων ἔχων. ὅτ@ ἔτι παῖδα τὸν Ηρώδην εἰς διδασκάλου φοιτῶντα κατιδὼν, βασιλέα Ιουδαίων σεσημήνυσεν. ὁ δ' ἀγνοεῖν ἢ καταφρονεύεσθαι νομίζων αὐτὸν, ἀνεμίμνησεν ἰδιώτης ὤν. Μανάημ@ δ', μειδιάσας ἠρέμα καὶ τύπτων τῇ χειρὶ [t] κατὰ τὸν γλουτὸν, "ἀλλά τοι καὶ "βασιλεύσεις, ἔφη, καὶ τὴν ἀρχὴν εὐδαιμόνως [v] ἀπάρ- "ξεις, [x] ἠξίωσαι γὰ ὑπ θεοῦ, καὶ μέμνησο τῶν Μα- "ναήμου πληγῶν, ὥστε καὶ τοῦτό σοι σύμβολον εἶναι τῶν "κατὰ τὴν τύχην μεταπλάσεων. ἄρις@ γὰ ὁ τοιοῦ- "τ@ λογισμὸς, [y] εἰ καὶ δικαιοσύνην ἀγαπήσας, καὶ "σεβὴς τὸν Θεὸν εὐσέβειαν, φιλοικειάν τε σὺς τοὺς "πολίτας· ἀλλ' ἃ γὰ οἶδά σε τοιοῦτον ἐσόμενον, τὸ πᾶν "φιλοτιμούμεν@. [z] εὐτυχίᾳ μὲν γὰ ὅσον οὐκ ἄλλ@ δι- "δοίσεις, καὶ πεύξῃ δόξης αἰωνίου, λήθην δ' εὐσεβείας "ἔξεις καὶ τοῦ δικαίου. ταῦτα δ' οὐκ ἂν λάθοι [a] τὸ "θεῖον ὑπὸ καθαιρομένῃ τοῦ βίου, [b] τῆς ἀντ' αὐτῶν ὀρ- [c] γῆς [c] ὑπομνημονευομένης." τούτοις αὐτίκα μὲν ἤνιστα τὸν νοῦν σεσεῖχεν, ἐλπίδι λειπόμεν@ αὐτῶν, Ηρώδης. κατὰ μικρὸν δ' ἐρθεὶς, ἕως καὶ τοῦ βασιλεύειν καὶ εὐτυχεῖν, ἐν τῷ μεγέθει τ ἀρχῆς [d] μεταπέμπει τ Μανάημον, καὶ σὺν τοῦ χρόνου πόσον ἄρξει, [e] ἐπυνθάνετο. Μανάημ@ δ', τὸ μὲν σύμπαν οὐκ εἶπεν. ὡς δ' σιωπῶντ@ αὐτοῦ, μόνον εἰ δέκα γνήσονται τ βασιλείας ἐνιαυτοὶ σεσεπύθετο· καὶ εἴκοσι καὶ τριάκοντα εἰπὼν, ὅρον οὐκ ἐπέθηκε τῷ πλῆ τ σωφρονισμίας. Ηρώδης δ' ἀ τούτοις ἀρκεσθεὶς, τόν τε Μανάημον ἀφῆκε δεξιωσάμεν@, καὶ [f] πάντας ἀπ' ἐκείνου τοὺς Εσσηνοὺς τιμῶν διετέλ. ταῦτα μὲν οὖν, εἰ Ϲ σοφὸν δόξα, δηλώσομεν τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἠξιώσαμεν, καὶ περὶ τ παρ' ἡμῖν ἐμφῆναι, διότι πολλοὶ [g] διὰ τοιούτων ὑπὸ καλοκαγαθίας καὶ τ τῶν θείων ἐμπειρίας ἀξιοῦνται.

cepti fuerunt etiam qui Eſſæi appellantur. iſti autem ſunt genus hominum qui ſimili vitæ inſtituto utuntur ac Græcorum Pythagoræi. Et quidem de illis planius & apertius alibi verba feci. De Eſſenis vero, quamobrem magis iis tribuit quam mortalis fert natura, jam dicere convenit. non enim ab hiſtorica narratione alienus videbitur hujuſmodi ſermo; præſertim cum oſtendat, quam de iſtis opinionem homines habuerint.

ſ. Erat Eſſenorum quidam nomine Manahemus, præter alia in vitæ inſtituto ob morum honeſtatem bene audiens, & qui futura divino inſtinctu prævideret. Hic conſpicatus aliquando Herodem, puerum adhuc, in ludum literarium commeantem, dixit regem fore Judæorum. Et Herodes, illum aut ſui notitiam non habere aut jocari arbitratus, ſubmonuit *eum*, ſe privatum eſſe. At Manahemus, leniter ſubridens, & ei nates manu feriens, "Atqui & regnabis, inquit, & imperium "(à Deo quippe dignus habitus) feliciter auſpi- "caberis: & memento ictuum Manahemi, ut hoc "tibi ſit indicium mutationum fortunæ. Optima "enim erit hujuſmodi cogitatio, ſi juſtitiam & "pietatem erga Deum amaveris, & erga cives cle- "mentiam: verum ego, totius rei gnarus, ſcio te "non talem futurum. Vitam enim fortunatam tu "quidem, ſi quiſquam alius, ages, & laudem tibi "paries æternam, ſed pietatis & juſtitiæ oblivio- "nem capies. Hæc autem Deum ſane non late- "bunt, dum ſub vitæ tuæ finem de te pœnas ob "iſta ſumet." His verbis mentem protinus minime adhibuit Herodes, quod ejus rei ſpem nullam haberet. ſed poſtquam paulatim ad regnum, & quidem fortunatum, evectus eſt, in ipſo imperii vigore Manahemum accerſit, & ex eo quamdiu regnaturus eſſet quærebat. Manahemus vero omnino quidem nihil dicit: ſed eo tacente quærebat Herodes duntaxat, an decem annorum futurum eſſet regnum: ad quod ille reſpondit, etiam viginta aut etiam triginta, & vitæ nullum certum finem præſtituit. Herodes vero etiam hiſce contentus, & Manahemum dextra ei data dimiſit, ac deinceps Eſſenos omnes habuit in honore. Atque hæc quidem, licet fidem pene ſuperant, nobis tamen viſum eſt lectoribus indicare, & de noſtris id palam facere, quod multi illorum in hujuſmodi rebus propter vitæ honeſtatem honorati erant rerum divinarum peritia.

Manahemus Eſſenus, vates.

Quare Eſſenos in honore habuit Herodes.

ΚΕΦ. ια'.

Ως Ηρώδης τὸ ναὸν μετεσκεύασε, καὶ πρὸς ὕψ@ ἄρας μεῖζον Ϲ ἀξιοπρεπέστερον ἐξετέλεσε· καὶ περὶ τ βάρεως, ἣν Αντωνίαν ἐκάλεσεν.

CAP. XI.

Quomodo Herodes templum in aliam formam mutavit, atque altius & magnificentius exſtruxit: deque turri, quam Antoniam vocavit.

XIV.

Τοτε [h] γοῦν [i] ὀκτωκαιδεκάτῳ τ Ηρώδου βασιλείας [k] γενομέν@ ἐνιαυτῷ, μετὰ τὰς σεσημασμένας πράξεις,

Tunc igitur decimo octavo regni Herodis anno, poſt ea facta quæ ſuperius dicta ſunt, arduum

o Εσσαίοις καλεμένοις.] Εσσηνοὶ, qui Εσσαῖοι, Εσσαῖ@ apud Zonaram p. 243. A. B. conf. infr. lib. 18. c. 1. §. 5. & ἀλλοτ. lib. 2. c. 8. §. 2. item ſupr. lib. 13. c. 10. §. 8. Porphyr. de Abſtin. lib. IV. c. XI. XII. Euſeb. Præp. lib. IX. c. 11. Item *Philo* libro Quod omnis ſtudioſus liber. SPANH.

p Τῶν Εσσηνῶν] Conf. ſupr §. 4. SPANH.

q Μανάημ@ ὄνομα,] Hunc illum Manahemum eſſe ajunt, cujus meminit Autor *Juchaſin*, tanquam collegæ ipſius *Hillelis*, antequam ei acceſſerat *Schamajas*. Vide *Juchaſin*, fol. 19.

r Μαρτυρόμεν@,] Μαρτυρούμεν@ *Busb.* & *Vat.* Vide *Pricæum* ad *Act.* c 6. v. 3.

s Προγνωσιν ὑπ Θεοῦ τ μελλόντων ἔχων.] Conf. ἀλλοτ. lib. 1. c. 3. §. 5. & lib. 2. c. 8. §. 12. SPANH.

t Κατὰ τ γλουτὸν,] Κατὰ τῶ γλουτῶν *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.*

v Απάρξεις,] Απάξεις *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.*

x Ηξίωται γὰ ὑπ Θεοῦ.] Sic è *MSS.* ἀξίωσαι in *Editis*

y Εἰ καὶ δικαιοσύνην] Voculam καὶ ex *L. B.* additam eſſe volui. HAV.

z Εὐτυχίᾳ μὲ γὰ δ'] Εὐτυχίας *Busb.* & *Hen.*

a Τὸ θεῖον ὑπὸ καθαιρομένῃ τοῦ βίου] Τὸν Θεὸν ὑπὸ τῆ καθ. *Busb.* & *Hen.*

b Τῆς ἀντ' αὐτῶν ὀργῆς] Vers. *de te pœnas ob iſta ſumet*, potius *pœnæ ob iſta te manebunt*. vel totàm periodum ſic verterem. *Hæc autem Deum non latere, pœnæ ab iſta ſub vitæ finem in te immiſſæ monebunt.* Dele itaque comma poſt βίου. IBBETS.

c Υπομνημονευομένης.] Απομνημονευομένης *Busb.* & *Hen.*

d Μεταπέμπει τ Μανάημον,] Μεταπέμπει Ϳ *Busb. Hen.* & *Vat.* μεταπαλῶ *Zonar.*

e Επυνθάνετο.] Διεπυνθάνετο *Hen* & *Vat.*

f Πάντας —— διετέλ.] De Eſſenis & eorum inſtitutis vid. infr. lib. 18. c. 1. §. 5. & ἀλλοτ. lib. 2. c. 8. §. 2. SPANH.

g Διὰ] Abundat. COCC.

h Γοῦν] *L. B.* δ' οὖν.

i Οκτωκαιδεκάτῳ] *Sc.* poſtquam Herodes regnum adierat, captis Hieroſolymis, ut dicit *Caſaub.* quem videſis in *Exercit.* XIII. contra *Baronium*, n. 22. & *Lud. Cappellum* in *Spicilegio* ad *Joan.* c. 3. v. 20. HUDS. Malè ιϛ in Ed. Gr. vid. Petav. Doct. Temp. P. 11. p 221. ἀλλοτ. lib. 1. c. 21. §. 1. anno πεντεκαιδεκάτῳ Herodis inſtauratum Templum dicitur. *Zonaras* autem p. 243. C. ὀκτωκαιδεκάτῳ ſeu A. Regni XVIII. id factum dicit. SPANH.

k Γενομέν@ ἐνιαυτῷ,] Non de ineunte ſed adulto jam Hero-

De templo Hierosolymitano instaurando cogitat Herodes.

duum opus aggressus est, *scilicet* ut Dei templum sua opera ædificatum iret, eique ampliorem ambitum daret, & in altitudinem magnificentissimam erigeret; cogitans fore id omnibus quæ unquam fecisset præclarius, sicuti erat, si illud perficere ei contigerit, atque futurum ad sempiternam *sui* memoriam. Verum cum populum *ad hoc* minus paratum esse intelligeret, neque facilem habiturum esse ad rem tantæ magnitudinis aggrediendam, in animum induxit prius eos oratione præparare, ac deinde toti operi manum admovere; cumque illos convocasset, verba fecit in hunc modum. "De

Herodis concio ad populum.

"aliis quidem ex quo regnare cœpi à me factis, "viri populares, nihil necesse mihi dicere arbitror, "quanquam ita comparata fuerint, ut vobis plus "securitatis quam mihimet ornamenti attulerint. "Nam cum in rebus difficillimis neque ea negle-"xerim quæ ad vestras necessitates levandas face-"rent, neque in iis quæ ædificavi studuerim ut i-"pse magis quam vos omnes ab injuriis sarti tecti "essetis, mihimet persuadeo quod Dei voluntate "Judæorum gentem ad eam, quam nunquam antea "habuerunt, felicitatem perduxerim. Cæterum, "*ut dixi*, sigillatim omnia, quæ per provinciam "perfecimus, quotque urbes in ea & regione ei "contributa excitando genus vestrum maximis or-"namentis auximus, vobis commemorare, qui ea "probe nostis, supervacaneum mihi videtur. Quod "autem in præsentia mihi in animo est aggredi, "id omnium pientissimum, vobisque pulcherri-"mum fore nunc *paucis* ostendam. Fuit quidem "templum hoc summo Deo à parentibus nostris "ædificatum, cum à Babylone revertissent. Ve-"rum ei ad altitudinem desunt cubiti sexaginta:

Solomonis templi altitudo.

"tanto enim altius erat primum illud à Solomo-"ne constructum. nemo tamen negligenttiam pie-"tatis nostrorum parentum accuset. nam per illos non stetit, quo minus hoc magnitudine prius adæ-"quaret: sed Cyrus & Darius Hystaspis filius hunc "ædificii modum præscripserunt; quibus illi sub-"jecti, eorumque filiis, & post illos Macedonibus, "facultatem non habuerunt * primum *hoc* pieta-"tis *illorum* exemplar ad eandem magnitudinem "perducendi. Quoniam vero nunc ego quidem "Dei beneficio regnum adeptus sum, & longa pa-"ce fruor, & divitiis affluo, & magnis reditibus "abundo: quodque maximum est, cum Romanis, "omnium (ut ita loquar) dominis, in amicitia sum "& gratia, operam dabo, ut, id quod necessitate "& superiorum temporum servitute omissum est "resarciendo, perfectam Deo, pro illius in me be-"neficiis, hujusce regni pietatem reddam.

Populus mœstus & solicitus, ne Herodes opus nimis arduum & impeditum aggrederetur.

2. Et quidem Herodes hæc verba habuit: multi vero sermone ejus attoniti sunt, quod præter opinionem accidebat: &, quia incredibile minime-

ἔργον οὐ τὸ τυχὸν ἐπιβαλεῖσθαι, τὸν νεὼν τοῦ Θεοῦ [l] δι' αὐτοῦ [m] κατασκευάσασθαι, μείζω τε τὸν περίβολον, καὶ πρὸς ὕψος ἀξιοπρεπέστερον ἐγείρειν, ἡγούμενος ἁπάντων αὐτῷ τ' [n] πεπραγμένων [o] ἐπισημότερον, ὥσπερ ἐστί, εἰ τοῦτο κατορθώσειεν, καὶ πρὸς αἰώνιον μνήμην ἥξειν. οὐκ ἕτοιμον δὲ τὸ πλῆθος ὑπολαμβάνων, οὐδὲ ῥᾴδιον ἔσεσθαι πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ἐπιχειρήσεως, ἠξίου λόγῳ προκαταρτήσαμενος ἐγχειρῆσαι τῷ πάντι, καὶ συγκαλέσας αὐτοὺς ἔλεγε τοιάδε. "τὰ μὲν ἄλλα μοὶ τῶν κατὰ τὴν βασι-"λείαν [p] πραγμάτων, ἄνδρες [q] ὁμόφυλοι, πρόσω-"θεν λέγειν, καί τι τοῦτον ἐγχειρεῖν τὸν "τρόπον, ὡς ἐλάττω μὲν ἐμοὶ τὸν [r] ἀπ' αὐτῶν κό-"σμον, πλείω δ' ὑμῖν τὴν ἀσφάλειαν φέρειν. ὅτε "γὰρ ἐν τοῖς δυσχερεστάτοις ἀμελήσας τῶν εἰς τὰς "ὑμετέρας χρείας διαφερόντων, [s] ὅτε ἐν τοῖς κα-"τασκευάσμασιν ὑπηδεύσας ἐμαυτῷ μᾶλλον ἢ καὶ "πᾶσιν ὑμῖν τὸ ἀνεπηρέαστον, οἶμαι σοὶ τῇ τοῦ Θεοῦ "βουλήσει, πρὸς εὐδαιμονίαν ὅσον οὐ πρότερον ἀγηοχέ-"ναι τὸ Ἰουδαίων ἔθνος, τὰ μὲν οὖν κατὰ μέρος "ἐξειργασμένα πρὸ τοῦ χώρας καὶ πόλεις, ὅσας ἐν "αὐτῇ καὶ τοῖς ὑπηκτήτοις ἐγείραντες κόσμῳ τῷ κάλ-"λιστῳ, τὸ γοῦν [v] ὑμῶν ἠυξήσαμεν, προέρχά μοι "δοκεῖ λέγειν εἰδόσι. τὸ δὲ τῆς ὑπαρχήσεως, [x] ἧς "νῦν ὑπαρχεῖν βούλομαι, πάντος εὐσεβέστατον καὶ "κάλλιστον ἐφ' ἡμῶν γενέσθαι νῦν σκοπῶ. τὸν γὰρ ναὸν "τοῦτον ᾠκοδόμησαν μὲν τῷ μεγίστῳ Θεῷ πατέρες ἡμέ-"τεροι, μετὰ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος [y] ἀνάστασιν. ἐπ-"δεῖ δ' αὐτῷ πρὸς τὸ μέγεθος εἰς ὕψος [z] ἑξήκον-"τα πήχεις· τοσοῦτον γὰρ ὑπερεῖχεν ὁ πρῶτος "ἐκεῖνος ὃν Σολομὼν ἀνῳκοδόμησε. καὶ μηδεὶς [a] ἀ-"μέλειαν εὐσεβείας τῶν πατέρων καταγνώτω. γέγονε "γὰρ ὑπὸ παρ' ἐκείνους ἐλάττων ὁ ναός· ἀλλὰ ταῦτα "καὶ Κῦρος καὶ Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπου, τὰ μέτρα "τῆς δομήσεως ἔδοσαν, οἷς ἐκεῖνοι καὶ τοῖς ὑπογε-"νομένοις δουλεύσασιν, καὶ μετ' ἐκείνους Μακεδόσιν, οὐκ "ἔσχον εὐκαιρίαν τὸ πρῶτον τῆς εὐσεβείας ἐπιχέτυ-"πον εἰς ταὐτὸν ἀναγαγεῖν μέγεθος. [b] ἐπειδὴ δὲ νῦν "ἐγὼ μὲν ἐρρωμένῳ Θεοῦ βουλήσει, πρέσβεσι δὲ καὶ μήκει "εἰρήνης, καὶ κτήσεις χρημάτων, καὶ μεγέθει "περισσῶν, τὸ δὲ μέγιστον, φίλοι καὶ δι' εὐνοίας "οἱ πάντων ὡς ἔπος εἰπεῖν κεφαλοῦντες Ῥωμαῖοι, πε-"φύκαμεν, τὸ παρημεληθὲν ἀνάγκη καὶ δουλείᾳ τοῦ "πρότερον χρόνου διορθούμενος, τελείαν ἀποδοῦναι τῷ "Θεῷ τὴν ἀντ' ὧν ἔτυχον τῇδε τῆς βασιλείας εὐσέ-"βειαν.

β'. Ὁ μὲν Ἡρῴδης ταῦτ' εἶπεν, [c] ἐξέπληξε δὲ τοὺς πολλοὺς ὁ λόγος παρὰ δόξαν ἐμπεσών· καὶ τὸ μὲν τῆς ἐλπίδος ἄπιστον οὐκ ἐπῆρεν αὐτούς. ἠδημόνουν δὲ, μὴ φθά-

dis anno XVIII capiendum esse *Josephum*, ostendit *Basnagius*, tom. I. p. 66.

l Δι' αὐτοῦ] Δι' αὐτὸ, id est δι' αὐτὸ, vel δι' ἑαυτοῦ. Verum δι' αὐτοῦ non agnoscunt *Busb.* & *Epiphan.* τὸ νεὼν τοῦ Θεοῦ αὐτῶν legit *Hen.*

m Κατασκευάσασθαι,] Ita *MSS.* κατεσκεύασθαι in *Editis.* κατασκευάζεσθαι legit *Montacutius.* Exercit. 10. §. 6. *Harduinus* (in *Nummis Herodiadum*, p. 336.) *Josephi* historiam de instaurato ab Herode Templo in augustiorem formam mendacii insimulat: sed frustra; quod ostenderunt viri summi, *Casaubonus*, c. *Baron.* n. 22. *Simsonus* ad A. M. 3987. & *Torniellus* ad A. M. 4032. Vide infra ad §. 2.

n Πεπραγμένων] Πραγμάτων *Gen.* perperam.

o Ἐπισημότερον,] *L. B.* ἀξιοσημότερον.

p Πραγμάτων,] *L. B.* πεπραγμένων. forte melius. HAV.

q Ὁμόφυλοι,] Judæos vocat ὁμοφύλους, quamquam fuit Idumæus ad captandam benevolentiam. SPANH.

r Ἀπ' αὐτῶν κόσμον,] Τὸν ἁπάντων κόσμον solus *Hen.*

s Οὔτε —— ἔθνος.] Instauratio tamen Templi potius, quam Novum Templum ob συνεχισμὸν seu continuata sacrificia. vid. Scalig. de Emend. Tempor. lib. VI. p. 635. Eadem Templi hujus structura finita demum LXXXIII. annis tribus ab Herode cœpto anno XVIII. regni & circa belli Judaici initium infra lib. 20. c. 8. §. 7. De Templo Herodis marmoreo loquuntur Talmudistæ Ord. 2. Moed. Cod. 9. Succ. & p. 9. tractat. Quo tempore antea hanc illi fabulam consignarint, aliàs Deo dante aperimus. Fictam autem ac fabulis refertam Josephi narrationem, de renovatione Ædis ab Herode &c. jamdudum Salianus docuit ad A. M. 4035. Harduin. de Numm. Herod. p. 27. SPANH.

t Τῇ τοῦ Θεοῦ βουλήσει,] Illud τῇ è *Codd. Hen.* & *Vat.*

v Ὑμῶν ηὐξήσαμεν,] Ἡμῶν *Hen.* & *Vet. Interpr.* Vide *Casaubonum* contra *Baronium*, p. 32. *Edit. Lond.*

x Ἧς νῦν ἐπιχειρεῖν βούλομαι,] Ἣν νῦν ἐπιχειρεῖν ἐπιβάλλομαι *Hen.* & *Lugd. Bat.*

y Ἀνάστασιν.] Ἐπάνοδον *Hen.* & *Lugd. Bat.* quod pro interpretamento habeo.

z Ἑξήκοντα πήχεις·] Ἑπτὰ *Busb.* & *Vat.* errore orto ex similitudine inter ξ' & ζ'. in *MSS.*

a Ἀμέλειαν εὐσεβείας] Ita cum *Hen. Vat.* & *Epiphan.* ἀμίλει in *cæteris.*

* *Primum* hoc *pietatis* illorum] *Vel*, ad eandem cum primo pietatis exemplari magnitudinem &c. ut πρῶτον ante πρῶτος subintelligatur.

b Ἐπειδὴ δὲ νῦν] Sic *Hen.* ἐπεὶ. δὲ νῦν *Vat.* ἐπειδὴ δὲ in *Editis.*

c Ἐξέπληξε δὲ] Ἐξέπληξε *Busb.* & *Hen.*

d Αἰ-

φήσας καταλῦσαι τὸ πᾶν ἔργον οὐκ ἐξαρκέσαι τοῖς πλείοσιν ἀναγκαῖον τὴν προαίρεσιν· ὅ, τε κίνδυνον αὐτοῖς μείζονα ἐφαίνετο, καὶ δυσεγχείρητον εἰκὸς τὸ μέγεθος τῆς ὑπάρξεως. ἔτι δ' αὐτῶν ἀφικνουμένων, παρεθάρρυνεν ὁ βασιλεὺς, εἰ πρότερον καθαιρήσαι φάμενοι τὸν νεὼν ἢ πάντων [d] αὐτῷ τὰ εἰς τὴν συντέλειαν παρασκευασμένων. καὶ ταῦτα προειπὼν οὐκ ἐψεύσατο. χιλίας γὰρ [c] εὐτρεπίσας ἁμάξας, αἳ βαστάσουσι τοὺς λίθους, ἐργάτας τε μυρίους τοὺς ἐμπροσθίους ὑπλεξάμενος, καὶ ἱερεῦσιν ἀριθμὸν χιλίοις [f] ἱερατικὰς ὠνησάμενος στολὰς, καὶ τοὺς μὲν [g] διδάξας οἰκοδόμους, ἑτέρους δὲ τέκτονας, ἦπερ τῆς κατασκευῆς, ἁπάντων αὐτῷ προθύμως προδιαρτισμένων.

γ'. [h] Ἀνελὼν δὲ τοὺς ἀρχαίους θεμελίους, καταβαλόμενος ἑτέρους, ἐπ' αὐτῶν τὸν ναὸν ᾠκοδόμησε, μήκει μὲν ἑκατὸν ὄντα πηχῶν, τὸ δὲ ὕψος εἴκοσι πρὸς τοῖς, [i] ὡς τῷ χρόνῳ [k] συνιζησάντων τῶν θεμελίων ὑποπεσεῖν. καὶ τοῦτο μὲν [l] τοὺς Νέρωνος καιροὺς ἐπεχείρειν ἐγνώκειμεν. ᾠκοδομήθη δὲ ὁ ναὸς, οὐκ λίθων μὲν, λευκῶν τε καὶ [m] κραταιρῶν, τὸ μέγεθος ἑκάστων πρὸς πέντε καὶ εἴκοσι [n] πήχεις ὑπὲρ μῆκος, ὀκτὼ δὲ ὕψος, εὖρος δὲ περὶ δώδεκα. καὶ πάντως αὐτὸ καθάπερ καὶ τῆς [o] βασιλικῆς στοᾶς τὸ μὲν ἔνθεν καὶ ἔνθεν παρηνόσταλον, ὑψηλόταλον δὲ τὸ μεσαίταλον, ὡς περίοπτον οὐκ πολλῶν σταδίων εἶναι τοῖς τὴν χώραν νεμομένοις, μᾶλλον δ' εἴ τινες [p] κατ' ἀναντίον οἰκοῦντες ἢ προσιόντες τύχοιεν. [q] θύρας δὲ ὑπὲρ τὴν εἴσοδον πρὸ τοῦ ὑπερθυρίου, ἴσην ἐχούσας τῷ ναῷ, ποικίλοις ἐμπετάσμασι κεκόσμητο, τὰ μὲν ἄνθη [r] ἀλουργέσι, κίονας δὲ [s] ἐνυφασμένοις. καθύπερθεν δὲ αὐτῶν [t] ὑπὸ τοῖς θριγκώμασιν, ἄμπελος [v] διεπέτατο χρυσῆ, τοὺς βότρυς [x] ἀπηωρημένους ἔχουσα· θαῦμα καὶ τὸ μεγέθους καὶ τῆς τέχνης τοῖς ἰδοῦσιν, οἷον ἐν πολυτελείᾳ τῆς ὕλης τὸ κατασκευασθὲν ἦν. προσελάμβανε δὲ καὶ στοαῖς μείζοσι [y] τὸν ναὸν ἅπασι, πρὸς τὴν ἀναλογίαν ὑπιτηδεύων, καὶ τὰς δαπάνας τοῦ πρὶν ὑπερβαλλόμενος, ὡς οὐκ ἄλλος τις εἰκὸς ὑπικεκοσμηκέναι τὸν ναόν. [z] ἄμφω δ' ἦσαν μεγάλα τείχη, αὐτὸ μὲν τὸ τεῖχος ἔργον μέγιστον ἀνθρώπων ἀκοαῖς ἥκον

que sperandum dicere putabatur, nihil animis attollebantur. sed anxii erant & soliciti, ne si totum opus jam dissolveret, non satis opum haberet ad perficiendum quod proposuerit: atque in majus illis crescebat periculum, & augeri visa est rei difficultas ex incœpti magnitudine. Cum autem ita affecti essent, rex eos confirmabat, dicens, non se prius templum diruturum, quam omnia, quæ ad id absolvendum pertinerent, præparasset. Atque hæc præfatus, fidem firmavit. Nam cum mille carros ad vehendos lapides comparasset, & decem peritissimorum opificum millia delegisset, & mercatus mille sacerdotibus vestes sacerdotales, eos partim lapides partim ligna fabricare docuisset, opus aggressus est, omnibus diligenter præparatis.

3. Sublatis autem veteribus fundamentis, & jactis aliis, templum super eis erexit in longitudinem cubitorum centum, in altitudinem *totidem* & viginti amplius, * qui viginti aliquanto post consistentibus fundamentis retro cesserunt. atque hoc, *quicquid erat*, attollere decreveramus Neronis temporibus. Ædificatum autem est templum ex lapidibus candidis & firmis; & singulorum magnitudo erat in longum ad cubitos circiter quinque & viginti, in altitudinem octo, in latitudinem vero circiter duodecim. Eratque totum templum (quemadmodum & regia porticus) utraque parte depressius, medio vero editius, adeo ut à multis stadiis regionis incolis conspicuum esset, maxime si qui ex adverso habitarent aut eò accederent. Fores in ingressu cum superliminaribus, ipsi fano æquales, aulæis multicoloribus ornatas habebat, quibus erant & flores purpurei & columnæ intextæ. At † supra hæc sub muri coronulis vitis expansa erat aurea, cum racemis ex illa sublime pendentibus; eâ quasi materiæ profusione facta, ut aspicientibus tam magnitudine quam arte stuporem incuteret. Quin & templo universo circumdedit porticus ingentes, proportionis rationem habens, & sumptibus majores superans, ut nec quisquam alius videretur ita templum exornasse. Ambæ autem magno innitebantur muro: ipse vero murus opus omnium quæ homines auditu acceperunt maximum. Collis erat petrosus, arduus, ad orientale

Templi ab Herode instaurati & exstructi descriptio.

Vitis aurea.

d Αὐτῷ τὰ εἰς τὴν συντέλειαν] Sic *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.* αὐτὰ in *reliquis.*

e Εὐτρεπίσας ἁμάξας,] Ita *MSS.* εὐτρεπήσας perperam in *Editis*, ut & mox προεὐτρεπισμένων.

f Ἱερατικὰς] Videsis *Seldenum*, lib. 3. de *Synedriis*, c. XI. p. 172, 173.

g Διδάξας οἰκοδόμους,] Vocem διδάξας in suo codice habuisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *sed & quosdam cæmentarios, alios autem fabros lignarios eruditos ad templi fabricam hortabatur.* Ἐπιτάξας οἰκονόμους legendum esse conjicit *Montacutius* in *Originibus Eccl.* p. 49. & καθηγησάμενος οἰκ. in *Antidiatriba* p. 247. Verum licet utrumque ferri possit, (aut διδάξας ex conjectura *Cotelerii* in *Mon. Eccl. Gr.* vol. 2. p. 545.) vox οἰκονόμους repugnat *Josepho*, qui postea τοὺς ἱερεῖς οἰκοδομηθέντος.

h Ἀνελὼν δὲ τοὺς ἀρχαίους θεμελίους] Templum (ut ait *Grotius*, lib. 5. de *Ver. Christ. Rel.*) non ex ruinis resuscitatum fuit, sed paulatim per partes innovatum: qualis mutatio facit idem templum appellari. Non aliud erat templum dicit *Scaliger* (l. 6. *de Emend. T.* p. 500.) quia συνεχισμὸς & continuatio sacrificii facit ut unum idemque templum habeatur. HUDS. Ex his verbis nonnulli collegerunt hoc, quod struxisse dicitur Herodes ædificium, habendum esse pro templo novo & quidem tertio, quod distinctum erat à templo secundo, quod ædificarunt Hebræi reduces facti ex Babylonia. Verum Judæi ipsi (quorum tamen maxime intererat hoc templum, si fieri posset, tertium appellare ut ita Messias noster dici non posset venisse stante illo templo, quod à Zorobabele & sociis ejus conditum fuit) templum hoc, uti ab Herode erat exædificatum & dein a Tito versum fuit, nunquam alio nomine in Talmude & aliis scriptis nuncupant, quod sciam, quam בית שני Templum secundum. Christiani autem nequeunt ullo modo dubitare, quin templum uti Herodes illud renovavit idem fuerit, adeoque templum secundum appellandum, ac illud quod Zorobabel excitavit, quoniam stante eodem illo templo secundo, quod Zorobabelis opera constitutum est, Messias venire debuit, uti Haggai cap. 2. prædictum est. Si autem templum Herodis fuerit templum tertium & plane novum haberi debeat, ac diversum a secundo, quomodo Christus venit stante Templo secundo? Denique, num cultus sacer unquam legitur interruptus fuisse tempore Herodis, quod factum oportuit, si Sanctum & Sanctum Sanctorum plane nova facta sunt, sublatis veteribus. REL.

i Οὓς τῷ —— ὑποπεσεῖν.] Per tempus fundamentis desiccatis resederunt. *Rufinus.* SPANH.

k Συνιζησάντων] Ita in *MSS.* συντεζησάντων perperam in *Editis.* Hanc rem pro impossibili habet *Villanpandus* ad *Ezech.* tom. 2. p. 577.

* *Qui viginti aliquanto post*] Versio nostra & sensus postulat ut sit ellipsis vocis κῆ ante ὃν.. integre enim καθ' ὃν ὑποπεσεῖν.

l Καῖσαρ τοὺς Νέρωνος] Vide lib. 20. c. 8. & *Torniellum* ad A. M. 4082. n. 7, 8. & *Usserium* ad A. M. 3987.

m Κραταιρῶν] Κρατταιῶν *Hen. Lugd Bat.* & *Busb.*

n Πήχεις ἐπὶ μῆκος,] Ita *Busb.* & *Hen.* πηχῶν in *ceteris.*

o Βασιλικῆς στοᾶς] Βασιλείου *Hen. Vat. Lugd. Bat.* & *Gall.*

p Κατ' ἀναντίον οἰκοῦντες] Κατ' ἀνατολὴν dicit, ut orientalem plagam designet. *L'Empereur* de *Mensuris Templi.*

q Θύρας δὲ] Cum hæc dicit (inquit *L'Empereur*) non exteriorem, sed interiorem portam, quæ ad fanum ducebat, intelligi vult.

r Ἀλουργέσι,] Ita *Hen.* & *Lugd. Bat.* ἀλουργίσι *Gall.* ἀλουργοῖσι in *Editis Aliisque.*

s Ἐνυφασμένοις.] Ἐνυφασμένης *Hen Lugd. Bat.* & *Vat.*

t Ὑπὸ τοῖς θριγκώμασιν,] Ita lego cum *Seldeno*, (lib. 2. *de Jure Naturæ & Gentium*, c. 8. p. 234.) probante *Petito* in *Animadv.* tom. 4. p. 134. ὑπὸ τοῖς τείχεσι in *Græcis* omnibus. in versione *Epiphanii* omittuntur.

† *Supra hæc sub muri coronulis vitis expansa erat aurea*,] *Id est*, in fronte supra fores, *ut explicat Seldenus.*

v Διεπέτατο χρυσῆ,] Διεπεταῖο *Hen.*

x Ἀπηωρημένους ἔχουσα·] Ita *Vat.* βότρυας ἀπαωρημένης *Hen.* βότρυς ἀπεωρημένους (ἀπαωρημένους *Coccejus*) in *Editis Aliisque.* Εἶχε δὲ καὶ πύλη τὰς χρυσᾶς ὑπὲρ αὐτῆς ἀμπέλους, ἀφ' ὧν βότρυες ἀνθρωπίνης κατεφαίνοντο, lib. 1. de *Bello*, c. 6.

y Τὸν ναὸν ἅπασι,] Est qui sic distinguit, τὸν ναὸν, ἅπασι πρὸς τὴν ἀναλ.

z Ἄμφω δ' ἦσαν] Videtur esse Ellipsis præpositionis ἐπὶ, ut sit ἄμφω δ' ἦσαν ἐπὶ μεγάλῃ τείχει.

tale urbis latus ſenſim ac leniter reſupinatus uſque ad ſummum ejus faſtigium. Hunc *collem* Solomon, qui primus in nos regnavit, ſuperne ad verticem muro circumduxit, Dei *ipſius* inſtinctu: immo & inferne, à radicibus *ejus* incipiens, quibus ad libem circumjecta eſt vallis admodum depreſſa, *eundem* vallavit ſaxis grandibus plumbo inter ſe vinctis, ſemper aliquid ſpatii intus concludens, & alte progrediens, adeo ut immanis eſſet magnitudo pariter ac profunditas ſtructuræ, forma quadrangulari factæ, ut vaſtitas quidem lapidum à fronte quoad ſuperficiem in conſpectum veniret, interiora vero ferro firmata compagines in omne ævum indivulſas haberent. Opere ita continuato ut ſummitati collis jungeretur, cum verticem illius aliquantulum lævigaſſet & cavitates intra murum comprehenſas repleviſſet, ſuperficiei partibus quæ forte eminerent totum æquavit & ad planum redegit. Atque uuiverſum hoc ſeptum erat, quatuor ſtadiorum in circuitu, unoquoque * angulo in longitudinem ſtadium complectente. interius deinde ipſum verticem ambit alius murus lapideus, ad orientale quidem latus duplicem ſuſtinens porticum pari cum muro longitudine, ſpectantem ad januas templi, quod ad medium ejus conſtitit. Hanc multi priorum regum adornaverant. Porro circa templum undique fixa erant ſpolia peregrinarum gentium, atque ea omnia rex Herodes dedicavit, additis etiam quæ ab Arabibus ipſe reportarat.

Ingens opus Solomonis.

Spolia Barbarica.

Turris Antonia.

4. Ad ſeptentrionale autem *ſepti* latus arx conſtructa erat quadrata, bene munita atque egregie firma. Hanc qui Herodem anteceſſerunt, Aſamonæo prognati, reges & ſacerdotes, ædificarunt, & Barim appellarunt, ut ibi ſtola ſacerdotalis illis reponeretur, quam ipſe pontifex, duntaxat cum erat facienda res divina, induere ſolebat. Hanc ſtolam rex Herodes eo in loco cuſtodivit, & poſt ejus obitum fuit in poteſtate Romanorum, uſque ad tempora Tiberii Cæſaris. Sub eo Vitellius Syriæ prætor, cum Hieroſolyma veniſſet, & à populo honorificentiſſime exceptus fuiſſet, volens eis gratiam referre, ipſe, quoniam obſecrarunt ut *ſacra* ſtola illis in poteſtatem permitteretur, hac de re ſcripſit ad Tiberium Cæſarem, atque ille eam conceſſit *eis*: manſitque penes Judæos ſtolæ ſacerdotalis poteſtas uſque ad deceſſum regis Agrippæ. Poſt eum Caſſius Longinus, qui tum Syriam adminiſtrabat, & Cuſpius Fadus, Judææ procurator, Judæis imperarunt, ut ſtolam ponerent in Antonia: debere enim Romanos eam penes ſe habere, ſicut antea. Quamobrem Judæi legatos ad Claudium Cæſarem miſerunt, eam rem deprecaturos. Qui cum Romam perveniſſent, juvenis rex Agrippa, qui tum illic erat, perfecit ſuo rogatu

Stola pontificalis ubi cuſtodita.

Caſſius Longinus Syriæ præſes.

Cuſpius Fadus Judææ procurator.

Judæorum legatio ad Claudium Cæſarem.

πετρώδης, ἀνάντης, ἠρέμα πρὸς τοῖς ἑώοις μέρεσι τῆς πόλεως [a] ὑπωλίσθημεν ἐπὶ τὸν κορυφὸν ἄκρον. τοῦτον [b] ὁ πρῶτος ἡμῶν [c] βασιλεύσας Σολομῶν, κατ' ἐπιφροσύνην τοῦ Θεοῦ, μεγάλαις ἐργασίαις ἀπετείχιζεν [d] ἄνωθεν τὰ πρὸς τὸν ἄκρον, ἀπετείχιζε δὲ κάτωθεν [e] ὑπὸ τὴν ῥίζης ἀρχόμενος, ἐν βαθείᾳ πρίονι φάραγξ, [f] ἧς λίθα τετράγωνα μολίβδῳ δεδεμένας πρὸς ἀλλήλας ὑπολαμβάνων [g] ἀπὸ τοῦ ἔσω χώρας, καὶ προβαίνων εἰς βάθος, ὥστ' [h] ἄπορον εἶναι τὸ, τε μέγεθος τῆς [i] οἰκοδομῆς καὶ τὸ ὕψος περιεχούσης [k] γνωμένης, ὡς τὰ μὲν μεγέθη τῶν λίθων ἀπὸ μείωτος ἧς τὸν ἐπιφάνειαν ὁρᾶσθαι, τὰ δ' ἐντὸς σιδήρῳ διησφαλισμένα σωέχειν τὰς ἁρμογὰς ἀκινήτους τῷ παντὶ χρόνῳ. τοῦ δ' ἔργασίας ἄτω σωαπτούσης εἰς ἄκρον τὸ λόφον, [l] ἀπειργασμένος αὐτοῦ τὸν κορυφὸν, καὶ τὰ κοῖλα τοῦ πρὸς τὸ πεῖχος ἐμπλήσας, ἰσοπέδον τοῖς κατὰ τὸν ἐπιφάνειαν τὸν ἄνω καὶ λεῖον ἐποίησε. τούτῳ δὲ ὅλῳ τὸ πᾶν περίβολος, πεντάρων σταδίων τὸ κύκλον ἔχων, ἑκάστης γωνίας στάδιον μῆκος ὑπολαμβανούσης. ἐνδοτέρω δὲ τούτου παρ' αὐτὸν τὸν ἄκρον ἄλλο πεῖχος ἄνω λίθινον περιῆει, καὶ μὲν ἑῴαν ῥᾳθυμίαν, ἰσομήκη τῷ πείχει σταὰν ἔχων διπλοῦν, ἐν μέσῳ δὲ νεὼ πετυχηκότος, ἀφορῶσαν εἰς τὰς θύρας αὐτοῦ. ταύτην πολλοὶ βασιλεῖς οἱ πρόσθεν κατεσκεύασαν. ἐν δ' ἱερᾷ πάντος ὅλῳ ἐν κύκλῳ πεπηγμένα σκῦλα βαρβαρικὰ, καὶ ταῦτα πάντα βασιλεὺς Ηρώδης ἀνέθηκε, προσθεὶς ὅσα ἐκ τῶν Ἀραβέων ἔλαβεν.

δ'. Κατὰ δὲ τὴν βόρειον πλευρὰν, ἀκρόπολις ἐγγώνιος εὐερκὴς ἐπετείχιστο, διάφορος ὀχυρότητι. ταύτην οἱ πρὸ Ηρώδου δὲ [m] Ασαμοναίων ἦρξαν βασιλεῖς ἐκ ἀρχιερεῖς ᾠκοδόμησαν, καὶ [n] Βάριν ἐκάλεσαν, ὡς ἐκεῖ τὴν ἱεραϊκὴν αὐτοῖς ἀποκειμένην στολὴν, [o] ὅταν δέῃ θύειν, τότε μόνον ὁ ἀρχιερεὺς ἀμφιέννυται. [p] ταύτην ὁ βασιλεὺς Ηρώδης ἐφύλαξεν ἐν τῷ τόπῳ, καὶ μὴ τὴν ἐκείνου τελευτὴν [q] ὑπὸ Ρωμαίοις ἦν, μέχρι τοῦ Τιβερίου Καίσαρος χρόνων. ἐπὶ τούτου δὲ [r] Οὐιτέλλιος ὁ τῆς Συρίας ἡγεμὼν, ἐπιδημήσας τοῖς Ιεροσολύμοις, δεξαμένης δὲ πλήθους αὐτὸν λαμπρότατα πάνυ, θέλων αὐτοὺς τῆς εὐποιίας ἀμείψασθαι, ἐπεὶ παρεκάλεσαν τὴν ἱερὰν στολὴν ὑπὸ τὴν [s] αὐτῶν ἐξουσίαν ἔχειν, ἔγραψε περὶ τούτων Τιβερίῳ Καίσαρι, κἀκεῖνος ἐπέτρεψε· καὶ παρέμενεν ἡ ἐξουσία [t] τῆς ἱεραϊκῆς στολῆς τοῖς Ιουδαίοις, μέχρι ἐτελεύτησεν ὁ βασιλεὺς [v] Αγρίππας. μετὰ τοῦτον δὲ Κάσσιος Λογγῖνος, ὁ τὴν Συρίαν τότε διοικῶν, καὶ Κοῦσπιος Φάδος, ὁ τῆς Ιουδαίας ἐπίτροπος, κελεύουσι τοὺς Ιουδαίους εἰς τὴν [x] Αντωνίαν καταθεῖναι τὴν στολήν· Ρωμαίους γὰρ αὐτῆς εἶναι δεῖν κυρίους, καθὼς ἐπὶ πρότερον ἦσαν. πέμπουσιν οὖν Ιουδαῖοι πρέσβεις πρὸς Κλαύδιον Καίσαρα περὶ τούτων παρακαλέσοντας. ὧν ἀναβάντων, [y] ὁ νεώτερος βασιλεὺς Αγρίππας, ἐν Ρώμῃ τυγχάνων, αἰτησάμενος παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος τὴν ἐξουσίαν ἔλαβεν, ἐντελα-

a Υπωλίσθημεν] Ita *Baſ.* & *MSS.* ὑπωλίσθημεν perperam *Gen.*

b Ο πρῶτος ἡμῶν βασιλεύσας Σολομῶν,] Primus *ſcilicet* è ſtirpe Davidica. alibi etiam Solomonem primum ponit in ſerie Regum. Dicit (l. 20. c. 8.) opus fuiſſe Solomonis, τοῦ πρώτου δεσπόσαντος τὸ σύμπαν ἱερὸν, & (lib. 6. de *Bello Jud.* c. 6.) τοῦ Σολομῶνος βασιλέως, ὃς καὶ τὸν ναὸν ἔκτισε.

c Βασιλεύσας] *L. B.* βασιλεύς.

d Ανωθεν τὰ πρὸς] Τὰ πρὸς τὸν ἄκρον ἄνωθεν *Hen.*

e Υπὸ τὴν ῥίζης ἀρχόμενος,] Απὸ τῆς ῥίζης *Hen.* & *Lugd. Bat.*

f Καὶ λίθα] *L. B.* ἡλιβάτοις.

g Απὸ τοῦ ἔσω χώρας,] Αεί τι τοῦ ἔσω χώρας *Hen.* & *Lugd. Bat.* qui habet in *Marg.* τὰ πρὸς. unde forſan legendum, ἀεί τι τοῦ ἔσω χώρας.

h Απορον] *L. B.* ἄπειρον.

i Οικοδομῆς] Οικοδομήσεως *Hen.* & *Lugd. Bat.*

k Γενομένης,] *L. B.* & *Hen.* γεγυμνένης.

l Απειργασάμενος αὐτῷ] Τῆς ἄκρας κατειργασμένοι τὸ ὕψος in lib. 6. *de Bello Jud.* c. 6.

* *Angulo longitudinem ſtadium complectente.*] *Id eſt*, latere inter angulos.

m Ασαμοναίων ἡγοῦς] Ασαμωναίων *Busb.* & *Hen.*

n Βάριν] Conf. ſupr. lib. x. c. xi. §. 7. SPANH.

o Ην ὅταν δέῃ θύειν,] Videſis *Sheringhamum* in *Cod. Joma*, p. 152.

p Ταύτην ὁ βασιλεὺς] Ταύτην Ηρώδης ὁ βασ. *Hen.*

q Υπὸ Ρωμαίοις ἦν,] Archelai tempore penes Judæos fuiſſe dicit, l. xviii.

r Ουϊτέλλιος ——— ἐπέτρεψε·] De hoc facto Vitellii infra lib. 18. c. 5. §. 3. & lib. 20. c. 1. §. 2. ſtolam Pontificalem in Antonia Arce ſervatam Sacerdotibus in Templo cuſtodiendam permittit. Juſſi poſtea Judæi eandem ſtolam denuo in Antonia reponere. Stola Pontificalis ante prope Templum aſſervari ſolita, Judæis ſub Tiberio Imp. conceſſa. Eadem ſub Claudio primo in Arce Antonia, poſtea junioris Agrippæ cuſtodiæ. SPANH.

s Αὐτῶν] Ita *L. B.* αὐτῶν HUDS. Αὐτὸ *Gen.* HAV.

t Τῆς ἱεραϊκῆς στολῆς] Τῆς στολῆς ἱερατικῆς *Hen.* ultima vox *L. B.* deeſt.

v Αγρίππας.] *Act.* 12. v. 1. dicitur Herodes, quem *Syrus* recte appellat Agrippam, magni Herodis filium, ex qua familia quotquot erant, communi nomine *Herodes* vocabantur. *Grotius* ad *Act.* 12. v. 1.

x Αντωνίαν] Confer de Antonia Arce prope Templum infr. lib. 18. c. 5. §. 3. SPANH.

y Ο νεώτερος βασιλεὺς Αγρίππας] Filius ejus Herodis Agrippæ, de quo ſupra hac ead. §. & *Act.* 12. Vide *Grotium* ad *Act.* 25, 13.

λαμένῳ Οὐιτελλίῳ τῷ τῆς Συρίας [z] ὄντι στρατηγῷ. [a] πρότερον δ' ὑπὸ τοῦ σφραγίδος ἦν ἀρχιερέως καὶ τῶν ταμιοφυλάκων, καὶ πρὸ μιᾶς ἡμέρας [b] τῆς ἑορτῆς, ὅτε τοῖς Ρωμαίων φρουράρχοις ἀναβαίνουσιν οἱ ταμιοφύλακες, καὶ καταμανθάνουσι τοῦ [c] ἑαυτῶν σφραγίδα, τοῦ κοινοῦ ἐλάμβανον. εἶτ' αὖθις τῆς ἑορτῆς παρελθούσης, εἰς τὸν αὐτὸν κομίσαντες τόπον, καὶ τῷ φρουράρχῃ δείξαντες [d] σύμφωνον τοῦ σφραγίδα, καταπηγνυσι. ταῦτα μὲν οὖν [e] ὑπὸ τῶν πάλαι τῶν ὑπισυμβεβηκότων παρεδηλώθη. τότε δ' οὖν ὁ τῶν Ιουδαίων βασιλεὺς Ηρώδης καὶ ταύτῃ τοῦ βάρους ὀχυρωτέραν κατασκευάσας, ἐπ' ἀσφαλείᾳ τε φυλακῇ τοῦ ἱεροῦ, χαριζόμενος Αντωνίῳ, φίλῳ μὲν αὐτοῦ Ρωμαίων δ' ἄρχοντι, [f] μετωνόμασεν Αντωνίαν.

ε'. Εν δὲ τοῖς ἑσπερίοις μέρεσι τοῦ περιβόλου, [g] πύλαι τέσσαρες ἐφέστασαν, αἱ μὲν εἰς τὰ βασίλεια τείνουσαι, τῆς ἐν μέσῳ φάραγγος εἰς ὁδὸν ἀπειλημμένης, αἱ δὲ δύο εἰς τὸ προάστιον, ἡ λοιπὴ δὲ εἰς τὴν ἄλλην πόλιν, βαθμῖσι πολλαῖς κάτω τε εἰς τὴν φάραγγα διειλημμένη, καὶ ἀπὸ ταύτης ἄνω πάλιν ὑπὲρ τὴν πρόσβασιν. ἀντικρὺ γὰρ ἡ πόλις ἔκειτο τοῦ ἱεροῦ, θεατροειδὴς οὖσα, περιεχομένη βαθείᾳ φάραγγι [h] κατὰ πᾶν τὸ νότιον κλίμα. [i] τὸ δὲ τέταρτον αὐτοῦ μέτωπον, τὸ πρὸς μεσημβρίαν, εἶχε μὲν καὶ αὐτὸ πύλας κατὰ μέσον, ἐπ' αὐτοῦ δὲ τοῦ [k] βασιλικοῦ στοᾶν, τριπλοῦν κατὰ μῆκος διήκουσαν ἀπὸ τῆς ἑῴας φάραγγος ὑπὲρ τοῦ ἑσπέριον. ὁ γὰρ [l] ἐκπίνας προσωπίρωθαλόν. ἔργον δ' ἦν ἀξιαφηγητοτάτων τὸ ὑφ' ἡλίῳ. μεγάλης γὰρ ὄντος τοῦ φαράγγος ἀναλήμματος, καὶ [m] δυσεκτὸν ἀνεκτὸν καταδεῖν εἴ τις ἄνωθεν εἰς τὸν βυθὸν [n] εἰσκύπτοι, παμμέγεθες ὕψος ἐν αὐτῷ τὸ τῆς στοᾶς ἀνέσχηκεν, ὡς εἴ τις ἀπ' ἄκρας τοῦ πώτης [o] πτύξ ἄμφω σωτηθεὶς τὰ βάθη διοπεύοι, σκοτοδινιᾶν, σὸκ [p] ἐξικνουμένης τῆς ὄψεως εἰς ἀμέτρητον τὸν βυθόν. κίονες δ' ἐφέστασαν κατ' [q] ἀντίστιχον ἀλλήλοις ὑπὸ μῆκος τέτρακα· σωμεδέδεκτο γὰρ ὁ τέταρτος τοῖχος λιθοδομήτῳ πάχει· καὶ πάχος ἦν ἑκάστου κίονος [r] ὡς τρεῖς ὑπισωπλόντων ἀλλήλοις τὰς ὀργυιὰς σπειλαβεῖν· μῆκος μὲν ποδῶν ἑπτὰ καὶ εἴκοσι, διπλῆς σπείρας [s] ὑπειλημμένης. πλῆθος δὲ συμπάντων δύο καὶ ἑξήκοντα καὶ ἑκατόν, κιονοκράνων αὐτοῖς κατὰ τὸ Κορίνθιον τρόπον ἐπεξειργασμένων γλυφαῖς, ἔκπληξιν ἐμποιούσης διὰ τὸ μέγεθος παντὸς μεγαλουργίαν. τεσσάρων δὲ στίχων ὄντων, τρεῖς ὑπολαμβάνουσι τὰς διὰ μέσου χώρας τῆς στοᾶς. τῶν δὲ αἱ δύο σπαράλληλοι τὸν αὐτὸν γεώνασι τρόπον, εὖρος ἑκατέρας ποδῶν τριάκοντα, μῆκος δὲ στάδιον, ὕψος δὲ πόδας ὑπὲρ πεντήκοντα· τῆς δὲ μέσης εὖρος μὲν ἡμιόλιον, ὕψος δὲ διπλάσιον. [t] ἀνέσχε γὰρ πλεῖον σπὸ τὰς ἑκατέρωθεν. αἱ δὲ ὀροφαὶ βαθυξύλοις ἐξήσκηνται γλυφαῖς, πολυτρόποις σχημάτων [v] εἰδέσεις. καὶ τὸ τῆς μέσης βάθος ὑπὲρ μεῖζον [x] ἦγεν, σπειπτμημένον τοῖς ὑπισυλίοις σπομετωπιον

apud imperatorem ut eam illis potestatem traderet, hoc ipso Vitellio in mandatis dato, Syriæ *tunc* prætori. Antea erat sub sigillo pontificis & *sacri* ærarii quæstorum: & pridie festorum ibant quæstores ad præfectum Romani præsidii, & agnito suo sigillo eam auferebant. deinde rursum festis transactis in eundem locum referebant, &, sigillo quod concordabat ostenso præsidii præfecto, *illic eam* deponebant. Et hæc quidem ex iis qui postea acciderunt casibus declarata sunt. Verum hanc turrim Herodes rex Judæorum tunc munitiorem fecit, ad templi securitatem & custodiam; & in gratiam Antonii, amici sui & Romanorum imperatoris, nominavit Antoniam. *Vitellius Syriæ præses.* *Turris Antonia unde dicta.*

ſ. A septi autem parte occidentali quatuor erant portæ, quarum una ferebat in regiam, valle interjacente ad transitum intercepta & *completa*; duæ in suburbium; postrema in * aliam urbem, multis gradibus distincta, ut in vallem descenderatur, & deinde ab ea rursus esset ascensus. nam urbs posita erat è regione templi, speciem præbens theatri, cincta valle profunda circa latus meridianum. Quarta autem pars frontis *templi* à meridie habebat & ipsa portas in † medio, simulque regiam porticum, quæ triplex erat, & longitudine ab orientali valle ad occidentalem usque pertinebat. nec enim amplius produci poterat. Opus erat omnium quæ unquam sol vidit maxime memorabile. nam cum vallis depressa admodum esset, ut inde caligarent oculi cujusquam ex alto in fundum despicientis, porticum immanis altitudinis super ea exstruxit, ut si quis ex tecti ejus summitate altitudinem simul utramque visu penetrare vellet, periculum esset ne vertigine corriperetur, priusquam visus ad immensum adeo profundum pertingeret. Quatuor autem erant columnarum series, ita ab uno porticus fine in alterum dispositæ, ut ex adverso sibi respondeterent, (quarta enim intertextum habebat parietem lapideum) atque crassitudo cujusque columnæ tanta erat, quantam possent tres *hominum* inter se contingentium ulnæ complecti, longitudo pedum septem & viginti, duplici spira *cuilibet columnæ* subjecta. Numero autem universæ erant centum & sexaginta duæ, capitellis ipsarum more Corinthio sculptura obductis, opere omnino magno & mirabili. Cumque quatuor essent *columnarum* versus, ex illis tres spatium interceptum in porticus dividebant. Harum autem *porticuum* duæ sibi mutuo respondentes similiter factæ erant, ut utraque haberet xxx pedes in latitudinem, in longitudinem vero stadium, atque in altitudinem plus quam quinquaginta pedes; media autem erat latitudine sesquialtera, atque altitudine dupla. nam eas ex utraque parte multum supereminebat. Tecta vero sculpturis ligneis profundis erant exornata, in varias formarum species elaboratis: atque medium in majorem altitudinem evectum est, muro *Digressione finita, templi descriptionem prosequitur.*

z Οὐιτελλίῳ τῷ στρατηγῷ.] Αντιστρατηγῷ *Hen.* & *Lugd. Bat.*

a Πρότερον —— ταμιοφυλάκων,] Conf. infr. lib. 18. c. 5. §. 3. SPANH.

b Τῆς ἑορτῆς] Notat *P. Molinæus* in *Vate* suo, c. 25. stolam hanc tribus tantum festis solennibus, sc. *Paschatis, Pentecostes*, & *Tabernaculorum*, pontifici traditam fuisse.

c Ἑαυτῶν σφραγίδα,] Τὴν σφραγίδα δείξαντες σύμφωνον *Hen.* sc. sigillum de quo convenerant. σύμφυτον, συμπορδόμενον *Hesych.* atque eo sensu vocem accipio.

d Σύμφωνον] Ita reponi jussi ex *L. B.* quum magis convenire huc videatur, quam *Vulg.* hactenus σύμφυλον, quod dicit rem rei adeo arcte adhærentem, ut una cum illa nata atque orta videatur. Hic vero agitur de obsignationis cera & sigillo obsignante, quæ quidem duo semper debent esse σύμφωνα, seu secum convenientia; at σύμφυτα esse nunquam possunt. *Epiphanius* vertit, *simul cum sigillis.* At *Hudſ.* ita, *& sigillo quod eam comitabatur ostenso*; pro quo reposuimus, *quod concordabat* &c. HAV.

e Ὑπὸ τῶν πάλαι] Forsan ὑπὲρ & mox προδηλώθη.

f Μετωνόμασεν Αντωνίαν.] Conf. mox supr. & infr. lib. 18. c. 5. §. 3. SPANH.

g Πύλαι τέσσαρες ἦσαν,] Ita *Hen. Lugd. Bat. Vat.* & *Epiphan.* πύλαι in *Editis Aliisque.*

* *Aliam urbem*,] *Sc.* Hierosolyma.

h Κατὰ πᾶν τὸ νότιον κλίμα.] Κατὰ τὸ νότιον κλίμα *Vat.*

† *Medio*,] *Sc.* latere inter angulos.

i Τὸ δὲ τέταρτον αὐτοῦ μέτωπον,] Ita *Hen.* & *Lugd. Bat.* τὸ δὲ τέταρτον δὲ μετώπου *Vat.* τὸ δὲ τέταρτον μετώπου in *Editis Aliisque.*

k Βασιλικοῦ] *L. B.* βασίλειον.

l Ἐκπίνας] *L. B.* in *Marg.* ἐκόλπας.

m Οὐδ' ἀνεκτὸν] Ita cum *Cod. i Vat.* & non dubito quin idem voluerit *Hen.* qui habet οὐδ' ἂν οὖν δ'. in *Editis Aliisque* οὐ δυνατὸν.

n Εἰσκύπτοι] *L. B.* εἰσκύπτοι.

o Πτύξ ἄμφω] Στίγας *Hen.*

p Ἐξικνουμένης τῆς ὄψεως] Ἐξικνουμένης *Hen.*

q Ἀντίστιχον ἀλλήλοις] *Al.* Αντίσοιχον.

r Ὡς τρεῖς] Ita lego, sensu hujusmodi quid postulante. antea erat, εἰς τρεῖς ὑπὸ σωπλόντων.

s Ὑπειλημμένης] Επειλημμένης *Hen.* & *Lugd. Bat.*

t Ἀνέσχε] *L. B.* ἀνεί.

v Εἰδέσεις.] *L. B.* οἰδίσεις.

x Ἦγεν, σπειπτμημένον] Ηγείρθ σπειδεδομημένον *Hen.* ἠγείρετο

ro frontali epistyliis circumsecto, & columnis insertis distincto, totoque ad amussim polito, ut qui non viderant minime fidem istis haberent, nec sine admiratione à præsentibus spectarentur. Atque hujusmodi quidem erat primum septum, in medio vero juxta illud etiam alterum, in quod paucis gradibus ascendebatur, circundante lapidea maceria, cum inscriptione, quæ vetaret alienigenam intrare sub pœna capitis. Habebat autem interius conseptum à parte meridionali & septentrionali portas tres continuas *æqualiter* inter se distantes; & ab oriente magnam portam, per quam mundi cum feminis intrare consuevimus. Adhuc autem interius erat sanctuarium, quo feminæ non intrabant. Et porro interius erat tertium, quò non nisi sacerdotibus licebat introire. Hæc erat ædes, & ante eam altare, in quo solida sacrificia Deo cremamus. Horum trium in nullum ingressus est rex Herodes, ab iis enim arcebatur, quoniam sacerdos non esset, sed totus in eo erat ut porticus & exteriora consepta curaret exstruenda. & ista octo annis ædificavit.

Τὸ ἱερὸν octo annis exstruitur.

Naὸς, sive Ædes, anno & sex mensibus absolvitur.

6. Postquam autem ædes à sacerdotibus uno anno & sex mensibus exædificata est, universus populus lætitiæ plenus erat, Deoque gratias agebant, primum quod tam cito factum fuisset, deinde quod eam operi diligentiam adhibuisset rex, festum diem agentes, & templi instaurationem faustis ominibus prosequentes. Rex autem Deo trecentos boves immolavit; reliqui item pro sua quisque facultate: quorum numerum dicere haud fas est, quod ad veritatem quo pacto dicendus sit nos lateat. nam acciderat, ut idem esset dies inaugurationis regis, quem celebrare solitus erat, ac ille, quo templum fuit absolutum; atque adeo his duabus de causis festum illustrius.

Crypta subterranea.

7. Præterea regi facta est fossa occulta, ab Antonia ferens ad orientalem portam templi, super quam etiam sibimet turrim exstruendam curavit, ut per subterranea in ipsam ascenderet, quo caveretur à populo si quando adversus reges novi aliquid molirentur. Fertur etiam, quo tempore templum construebatur, non nisi noctu pluisse, ne opus impediretur. id quod à majoribus accepimus. neque incredibile est, si quis animum advertat ad alia quibus semet nobis patefecerit Deus. Et quæ ad templum quidem spectant hoc modo exædificata erant.

Finis Libri decimi quinti.

δίου [y] τοίχου, κίονας ἔχοντος ἐυδεδομημένους, καὶ ξεστῆ παντὸς ὄντος, ὡς [z] ἀπίστοτα τοῖς ὁρῶσι [a] εἰδόσι καὶ σὺν ὀκνηλήξει θεατὰ τοῖς ἐντυγχάνουσιν εἶναι. τοιοῦτος [b] μὲν ὁ πρῶτος περίβολος ἦν, ὃν μέσῳ ᾗ ἀπέχων ὁ πολὺ δεύτερος, περισταλὸς βαθμοῖσιν ὀλίγοις, ὃν [c] περιεῖχε ἑρκίον λιθίνου δρυφάκτου, γεραφῆ [d] κωλύων εἰσιέναι τὸ ἀλλοεθνῆ, θανατικῆς ἀπειλουμένης τῆς ζημίας. εἶχε δὲ ὁ μὲν ἐντὸς περίβολος, κατὰ μὲν τὸ νότιον καὶ βόρρον κλῖμα, [e] τρισίχους πυλῶνας, ἀλλήλων διεστῶτας· κατὰ δὲ ἡλίου βολὰς, ἕνα τὸ μέγαν, δι' οὗ [f] παρήειμεν ἀγνοὶ μετὰ γυναικῶν. ἐσωτέρω δὲ κἀκείνου γυναικῶνιτις ἄβατον ἦν τὸ ἱερόν. ἐκείνου δὲ [g] ἐνδότερον τρίτον, ὅπου τοῖς ἱερεῦσιν εἰσελθεῖν ἐξὸν ἦν μόνοις. ὁ ναὸς ἐν τούτῳ καὶ πρὸ αὐτοῦ βωμὸς ἵδρυ, ἐφ' οὗ τὰς θυσίας ὁλοκαυτοῦμεν τῷ Θεῷ. [h] τούτων [i] εἰς ἑδένα τῶν τριῶν ὁ βασιλεὺς Ηρώδης παρῆλθεν. ἐκεκώλυτο γὰρ οὐκ ὢν ἱερεύς. ἀλλὰ καὶ τοῖς [k] ἔργοις τὰ πρὸς τὰς θύρας καὶ τοὺς ἔξω περιβόλους ἐπεσπουδακὼς, καὶ [l] ταῦτα ὠκοδόμησεν ἔτεσιν ὀκτώ.

Τὸ ἱερὸν octo annis exstruitur.

ς'. Τοῦ δὲ [m] ναοῦ ἀφὸ τῶν ἱερέων οἰκοδομηθέντος [n] ἐνιαυτῷ καὶ μησὶν ἓξ, ἅπας ὁ λαὸς ἐπληρώθη χαρᾶς, καὶ θεοὺς τάχους πρῶτον μὲν τῷ Θεῷ τὰς εὐχαριστίας ἐποιοῦντο, μὴ ᾗ καὶ [o] τὴν προθυμίας θεοῦ Βασιλέως, ἑορτάζοντες καὶ καταφθημοῦντες τὴν [p] ἀνάκλησιν. ὁ μὲν Βασιλεὺς τριακοσίους ἔθυσε τῷ Θεῷ [q] βόας, καὶ τὰ ἄλλων οἱ κατὰ δύναμιν· ὧν οὐκ οἶόν τε τὸν ἀριθμὸν εἰπεῖν, σκοφυγὴ γὰρ τὸ δύνασθαι πρὸς ἀλήθειαν εἰπεῖν. συνεκπεπόωκε γὰρ τῇ [r] προθεσμίᾳ τοῦ περὶ τὸν ναὸν ἔργου, καὶ τὴν ἡμέραν τῷ Βασιλεῖ τὴν ἀρχῆς, ἣν ἐξ ἔθους [s] ἑώρταζεν, εἰς ταὐτὸν ἐλθεῖν· καὶ προσημοτάτην δι' ἀμφοῖν τὴν ἑορτὴν γνῶναι.

ζ'. Κατεσκεύασθη ᾗ ὑπ' [t] κρυπτὴ διώρυξ τῷ βασιλεῖ, φέρουσα μὲν ἀπὸ τῆς Ἀντωνίας μέχρι τοῦ ἔσω ἱεροῦ πρὸς τὴν ἀνατολικὴν θύραν, ἐφ' ἧς αὐτῷ ὁ πύργον κατεσκεύασεν, ἵνα ἔχῃ ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν ἀναγωγὴν εἰς αὐτὸν ἀνιέναι, τῆς δὲ δήμου νεωτερισμὸν δεδιὼς τοῖς βασιλεῦσι φυλαττόμενον. λέγεται ᾗ, καθ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν οἰκοδομουμένου τοῦ ναοῦ, τὰς μὲν ἡμέρας ἀεὶ ὕειν, ἐν δὲ τῇ νυκτὶ γίνεσθαι τὰς ὄμβρους, ὡς μὴ κωλύσαι τὸ ἔργον. καὶ τοῦτον τὸν λόγον οἱ πατέρες ἡμῖν παρέδωκαν. ὁθεν ἔστιν ἄπιστον, εἰ δὲ πρὸς τὰς ἄλλας ἐλπίδοι τὴν ἐμφανείας τοῦ Θεοῦ. τὰ μὲν οὖν περὶ τὸν ναὸν ἐξωκοδομήθη τοῦτον τὸν τρόπον.

Τέλος τοῦ βιβλίου πεντεκαιδεκάτου.

το ἐνδιδομημένου Lugd. Bat.

y Τοίχου,] Ita visum est rescribere, quod in *libris* omnibus sit τοίχου, præter *Gall.* qui habet τείχους. HUDS. Recte, & ita expresse *Lugd. Bat.* HAV.

z Απισότατα] Απιστα *Hen.* & *Lugd. Bat.*

a Εἰδόσι] Lege *ἰδοῦσι*. COCC.

b Μὲν ὁ πρῶτος περίβολος ἦν,] Ita *Vat.* & *Busb.* καὶ in *cæteris.*

c Περιεῖχε] *L. B.* εἶχεν.

d Κωλύων εἰσιέναι] Legi etiam potest κωλύου, ut referatur ad ἑκίου.

e Τρισίχους] *L. B.* πρισοίχους, & in *Marg.* πριπλύχους.

f Παρήειμεν ἁγνοὶ] Ita *Busb. Lugd. Bat. Vat. Hen.* & *Vet. Interpr.* παρήεσαν in *Editis.*

g Ενδότερον] *L. B.* ἐνδοτέρω

h Τούτων —— παρῆλθεν.] Horum atrium nullo modo Rex intravit &c. *Rufin.* SPANH.

i Εἰς ἑδένα.] Locus hic de mendo suspectus, adeo ut forsan legendum τούτων εἰς ἑδέτερον ὁ βασ. vel τούτων εἰς ἑδέτερον τῶν δύο ὁ βασ. nisi βωμὸς in τῶν τριῶν numerum veniat, aut aliquid excederit textui de *Sancto Sanctorum.*

k Εργοις] Ita *Busb. Hen. Gall. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* ut & mox ἔξω. ἱερεῦσι & ἔσω perperam in *Editis Aliisque.*

l Ταῦτα ὠκοδόμησεν ἔτεσιν ὀκτώ.] Εν ᾧ ἐκλῶ διδομῆς ἔτεσι· *Zonaras* p. 244. A. SPANH.

m Ναοῦ] Notandum hîc τὸν ναὸν & τὸ ἱερὸν distingui, ut illa voce *ædes ipsa* sive *templum proprie dictum*, hac vero exteriora ædificia & structuræ designentur. Verum hæc distinctio non perpetuo observatur.

n Ενιαυτῷ] Etsi ista totidem annis ædificasse dicatur Herodes, non tamen nisi Agrippæ junioris temporibus, sexaginta circiter post Christum natum annis, absolutum esse totum templi ædificium, testatur *Jos.* l. 20. c. 8. Videsis *Casaub.* c. *Baron.* in *Exerc.* XIII. n. 22. & *L. Cappellum* in *Spicileg.* in *Joannem*, c. 1. v. 20. p. 60. & *Usserium* ad *A. M.* 3987.

o Τὴς προθυμίας] Ita lego cum *Cod. Hen.* τῇ προθυμίᾳ in *Editis Aliisque.*

p Ανακλῆσιν.] Ανακλῆσαι Græcis urbem restaurare, ut apud Dion. Chrysost. Orat. 11. p. 36. SPANH.

q Βόας,] *L. B.* βοῦς.

r Προθεσμίᾳ] Hæc Encænia ab Herode semel sunt peracta, ob renovatum à se templum; itaque diversa sunt ab Encæniorum festo (de quo *Joan.* c. 10. v. 22.) quæ quotannis celebrata erant ob repurgatum à Juda Maccabæo templum.

s Εώρταζεν,] Εορταζον *Vat.* ἑόρταζεν *Gen.* ἑώρταζον emendavit *Coccejus.*

t Κρυπτὴ διώρυξ τῷ βασιλεῖ,] Simillimum fuit institutum Tyrannorum Siciliæ, qui in urbe Syracusis tales etiam subterraneas exstruxerunt cryptas; in ea parte quæ *Acradina* appellabatur; cujus mirandæ adhuc supersunt reliquiæ, laudatæ à *Jo. Bonanno*, in *Syracusis Antiquis* pag. ed. Italæ 79. nostræ vero Latinæ pag. 57. atque singulari cum cura descriptæ atque depictæ à *Vincentio Mirabella*, in *Syracusis suis Antiquis* pag. ed. Italæ 78. nostræ vero Latinæ 98. Sunt autem hi libri inserti in Thesauro Antiq. Siciliæ. HAV.

u Κωλῦσαι τὸ ἔργον.] *L. B.* uno verbo κωλυσιεργῆσαι.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗι ΕΚΚΑΙΔΕΚΑΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DECIMOSEXTO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ

HÆC CONTINENTUR.

α'. Ον τρόπον Αλέξανδρος καὶ Αριστόβουλος ἀπὸ Ρώμης ἀπέστρεψαν πρὸς τὸν πατέρα· καὶ ὡς Σαλώμη καὶ Φερώρας, οἱ τοῦ βασιλέως ἀδελφοὶ, τοῦτ' αὐτῶν διαβολαῖς ἐχρῶντο.

1. *Quomodo Alexander & Ariſtobulus Roma redierunt ad patrem: utque Salome & Pheroras, Regis fratres, eos calumniantur.*

β'. Ως γυναῖκας δοὺς τοῖς περὶ Αλέξανδρον Ἀριστόβουλον Ηρώδης πρὸς Αγρίππαν ἐξέπεμψεν εἰς Μιτυλήνην, κἀκεῖθεν αὐτὸν ἔπεισεν εἰς Ιουδαίαν παραγενέσθαι.

2. *Quomodo Herodes, cum Alexandro & Ariſtobulo uxores locaſſet, ad Agrippam in Mitylenen navigavit, eique perſuaſit ut inde in Judæam veniret.*

γ'. [a] Εφοδος Αγρίππα εἰς Ιωνίαν, καὶ ὡς Ηρώδης τὸ δεύτερον ἐξέπεμψεν πρὸς Αγρίππαν εἰς τὸν Βόσπορον.

3. *Agrippæ in Ioniam profectio. & quomodo Herodes denuo ad Agrippam navigavit in Boſporum.*

δ'. Εντυξις τῶν ἐν Ιωνίαι Ιουδαίων Αγρίππᾳ, παρόντος Ηρώδου, περὶ ὧν ἐπῆγον τοὺς Ελληνας.

4. *Judæorum in Ionia ſupplicatio ad Agrippam, præſente Herode, de iis quorum Græcos accuſabant.*

ε'. Ως Αγρίππας ἐβεβαίωσε μὲν αὐτοῖς τοὺς νόμους, Ηρώδης δὲ εἰς Ιουδαίαν ἀπέστρεψεν.

5. *Quomodo Agrippa ſuas illis leges confirmavit, & Herodes Judæam repetiit.*

ς'. [b] Ως διεδέξατο Ιεροσολυμίτας Ηρώδης, καὶ τὸ τέταρτον αὐτοῖς ἀφῆκεν τῶν Φόρων ὧν παρελελύθει ἔτους.

6. *Quomodo Herodes excepit Hieroſolymitanos, & quartam ſuperioris anni vectigalium partem eis condonavit.*

ζ'. Ως ἐστασιάθη τὰ περὶ τὴν οἰκίαν Ηρώδῃ, [c] πρεσβυτέρῳ μὲν Αντιπάτρῳ τὸν πρεσβύτατον υἱὸν, χαλεπῶς δὲ τοῦτ' περὶ Αλέξανδρον Φερώρᾳ τὴν ὕβριν.

7. *Quomodo domi Herodis oritur diſſidium, quod ille Antipatrum filium ſuum natu maximum pluris faceret, & res iſta ut contumelia doleret Alexandro.*

η'. Ως Αντιπάτρῳ διατρίβοντος ἐν Ρώμῃ, τὰς περὶ Αλέξανδρον καὶ Αριστόβουλον Ηρώδης ἄγων ἐπὶ Καίσαρος, αὐτῶν κατηγόρησεν.

8. *Quomodo, Antipatro Romæ degente, Herodes Alexandrum & Ariſtobulum ad Cæſarem ductos accuſat.*

θ'. Αλεξάνδρου ἀπολογία ἐπὶ Καίσαρος, καὶ διαλλαγὴ πρὸς τὸν πατέρα.

9. *Alexander cauſam ſuam agit ad Cæſarem, & pater cum filiis in gratiam redit.*

ι' Ως ἀγῶνας ἤγαγε πενταετηρικοὺς Ηρώδης ἐπὶ τῇ Καισαρείας κτίσει.

10. *Quemadmodum Herodes quinquennale certamen ob Cæſaream ædificatam celebravit.*

ια'. Πρεσβεία τῶν ἀπὸ Κυρήνης καὶ Ασίας Ιουδαίων ὡς Καίσαρα περὶ ὧν ἐπῆγον τοὺς Ελληνας· καὶ ἀντίγραφα ἐπιστολῶν, ἃς Καῖσαρ καὶ Αγρίππας ἔγραψαν ὑπὲρ αὐτῶν τοῖς πόλεσιν.

11. *Judæorum Cyrenenſium & Aſianorum legatio ad Cæſarem de iis quorum Græcos accuſabant: & exemplaria literarum quas Cæſar & Agrippa pro ipſis ad civitates ſcripſerunt.*

ιβ'. Ως ἀπορῶν χρημάτων Ηρώδης κατῆλθεν εἰς τὸν Δαυίδου τάφον, καὶ δεισάντων αὐτὸν παραξάντων, μνημεῖον ἔγησεν ἐπὶ τοῦ τάφου.

12. *Quomodo Herodes pecunia egens deſcendit in ſepulchrum Davidis, & terroribus perturbatus in oſtio ſepulchri monumentum exſtruxit.*

ιγ'. Ως Αρχέλαος ὁ Καππαδόκων βασιλεὺς Αλέξανδρον τῷ πατρὶ διήλλαξεν, [d] δηθὲν δὲ ὑπ' αὐτοῦ πρότερον· καὶ ὡς ὁ μὲν εἰς Καππαδοκίαν, Ηρώδης δὲ εἰς Ρώμην ἀνῆλθεν.

13. *Quomodo Archelaus Cappadocum rex Alexandrum à patre in vincula conjectum ei reconciliat: utque Archelaus in Cappadociam, & Herodes Romam profectus eſt.*

ιδ'. Αποστασις τῆς Ηρώδου βασιλείας τῶν τε Τραχωνα οἰκούντων, καὶ ἀφαίρεσις ἀπὸ τῶν στρατηγῶν [e] τῆς χώρας.

14. *Trachonitæ deficiunt ab Herodis regno, atque à regionis præfectis iterum ei adjiciuntur.*

ιε'. Ως Ηρώδης τοὺς εἰς τὴν Αραβίαν διαφυγόντας τῶν ἀποστάντων ἐζήτει, καὶ μὴ τυγχάνων ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτοὺς, ἐπιτρέπουτος Σατορνίνου τοῦ ἡγεμόνος.

15. *Quomodo defectores, qui ſe in Arabiam receperant, depoſcebat Herodes; cumque iis potiri nequiſſet, exercitum in eos duxit permiſſu Saturnini ducis Cæſareani.*

ις'. Ως κατηγόρησε Σύλλαιος ὁ Αραψ ἐπὶ Καίσαρος,

16. *Quomodo Syllæus Arabs Herodem apud Cæſarem ac-*

a Εφοδος Αγρίππα εἰς Ιωνίαν,] Illa ἔφοδος Αγρίππα εἰς Ιωνίαν, καὶ ſupplevimus ex *MSS.*

b Ως διεδέξατο Ιεροσολυμίτας Ηρώδης,] Ita in *MSS.* antea in *Editis* hoc modo, ὑπέστρεψεν, καὶ τὸ τέταρτον &c.

c Πρεσβυτέρῳ μὲν Αντιπάτρῳ] Sic *Vat.* πρωτοτόκῳ in *Editis Aliiſque.*

d Δηθὲν ὑπ' αὐτοῦ] Eo modo *Vat.* δηθὲν ὑπ' αὐτῶν, καὶ ὡς in *reliquis.*

e Τῆς χώρας.] Illa τῆ χώρᾳ adjecimus è *Cod. Vat.*

f Καὶ

accusavit de impressione in Arabiam facta; utque Cæsare irato Herodes ope Nicolai crimina diluit.

17. *Euryclis ad Herodem calumniæ adversus ipsius filios, & quomodo eos in vincula conjecit pater, & de illis ad Cæsarem scripsit.*

18. *Quomodo Herodes Cæsaris permissu, Beryti in judicum assessu filios accusavit. Mors juvenum & corporum eorum sepultura in Alexandrio.*

ὑπὲρ δ ἐμβολῆς τ εἰς τὴν Ἀραβίαν, τῷ Ἡρώδῃ· καὶ ὡς Δι' Νικολάϊ ἀπελύσατο τὰς αἰτίας Ἡρώδης, ὀργιζομένῳ Καίσαρι.

ιζ. Διαβολαὶ Εὐρυκλέους κ τ παίδων πρὸς Ἡρώδην· [f] καὶ ὡς ἔδησεν αὐτοὺς ὁ πατὴρ, καὶ τῷ Καίσαρι περὶ αὐτῶν ἔγραψεν.

ιή. Ὡς, Καίσαρος ἐξουσίαν δόντος, ἐν Βηρυτῷ ἐπὶ τοῦ συνεδρίου κατηγόρησε τ παίδων Ἡρώδης. [g] θάνατος τ νεανίσκων, καὶ ταφὴ τ σωμάτων ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.

[f] Καὶ ἔδησεν αὐτοὺς ὁ πατὴρ,] Quæ sequuntur usque ad Ὡς Καίσαρος accepta debemus *MSS.*
[g] Θάνατος τ νεανίσκων.] Καὶ οἱ θανόντες ἐτάφησαν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ *Vat.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] ιϛ'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM.
LIBER DECIMUSSEXTUS.

Continet hic liber tempus annorum XII.

CAP. I.

Herodis lex de furibus. Alexandrum & Aristobulum Roma reversos Salome & Pheroras calumniantur: iis tamen uxores dat Herodes.

ΚΕΦ. α'.

Ἡρώδου νόμος περὶ κλεπτῶν. Ἀλέξανδρον καὶ Ἀριστόβουλον ὑπὸ Ῥώμης ἀποστρέψαντος Διαβάλλουσι Σαλώμη καὶ Φερώρας· αὐτοῖς μέντοι Ἡρώδης γυναῖκας δίδωσιν.

Herodis lex de furibus.

CUM in reipublicæ administratione operam dedisset rex ut privatas omnes injurias, quæ tam in urbe quam in agris grassarentur, coerceret, *inter cætera* legem tulit, prioribus plane dissimilem, quam & ipse sanciit, *scilicet* ut extra regni terminos fures venditi educerentur. quæ res non solum facinorosis gravis erat, sed & ad mores patrios dissolvendos plurimum conferebat. nam servitutem servire apud exteros & diversam vivendi rationem habentes, & necessitate cogi ad faciendum quicquid illis imperare libuerit, magis religioni in injuriam cedebat, quam scelere deprehensis in supplicium, dum in priscis legibus de hujusmodi pœna cautum fuisset. Illæ enim jubebant furem quadruplo mulctari, aut si solvendo non esset vendi, sed non alienigenis, neque ut perpetuo serviat. oportebat enim ut post annos sex

Furti pœna juxta Moysis legem, Exod. 22.

ΕΝ τῇ διοικήσει τ [b] ὅλων πραγμάτων εὐτυχῶς ὁ βασιλεὺς τὰς κατὰ μέρος ἀδικίας ἀναιρεῖλαι, τῶν περὶ τὴν πόλιν Ϲ τὴν χώραν ἁμαρτανομένων, τίθησι νόμον οὐδὲν ἐοικότα τοῖς πρώτοις, ὃν αὐτὸς ἐκύρωσε, τοὺς [c] πλεχωρύχους [d] ἀποδιδόμενος ἐπ' ἐξαγωγῇ τ βασιλείας. ὅπερ ἦν ὄντως εἰς πωλείαν μόνον τῶν παχόντων φορικὸν, ἀλλὰ καὶ κατάλυσιν [e] ὠφέλιμον τῶν [f] πατρίων ἐθῶν. τὸ γὰρ ἀλλοφύλοις, καὶ μὴ τὴν αὐτὴν ἔχουσιν δίαιταν τοῦ ζῆν, δουλεύειν, καὶ βιάζεσθαι πάντ' ὅσα προστάττουσιν [g] ἐξ ἀνάγκης ἐκεῖνοι ποιεῖν, ἁμαρτία πρὸς τὴν θρησκείαν ἦν, ὁ κέλευσις τῶν ἁλισκομένων, πεφυλαγμένης ἐν τοῖς πρώτοις τ τοιαύτης πωλείας. [h] ἐκέλευον γὰρ οἱ νόμοι [i] τετραπλάσιον καταβαλεῖν τ κλέπτην, ἐὰν ἔχοντα ᾖ πιπράσκεσθαι μὲν, [k] ἀλλ' ὕστερα τοῖς ἀλλοφύλοις, ἕως ἂν ὡς τὰ διωνεκῆ τὴν δουλείαν ὑπομένειν. ἔδοξε γὰρ

[a] Ιϛ'.] In hoc numero consentiunt *Codices* fere omnes, tam *Graci* quam *Latini*. adeo ut ista de re ne minima quidem occurrat difficultas.

[b] Ὅλων πραγμάτων] Vox ὅλων deest *Busb.*

[c] Τειχωρύχους —— ζῆν,] Ita in *libris omnibus*. Alibi (prout & emendavit *Coccejus*) semper (quod sciam) in aliis auctoribus, τοιχωρύχους. Apud *Zonaram*, τοὺς τοιχωρύχους ἐπ' ἐξαγωγῇ τ χώρας πιπράσκειν. HUDS. Idem *Zonaras* p. 244. A. SPANH.

[d] Ἀποδιδόμενος] Ἀποδιδόμενον *Busb.* Hunc locum, ut innumera alia non percepit *Vet. Interpr.* ἐπ' ἐξαγωγῇ τ βασιλείας *vendi*, est *peregre venum ire, & sub ea lege, ne in patria moretur, exportandum venire.* Phrasi hac utitur *Dio*, l. 54. ut ostendit *Cujac.* ad *Paratitl. Cod.* l. 4. t. 55.

[e] Πωλεῖχον] Πωλεῖσθαι *Busb.* & *Vat.*

[f] Πατρίων] Lege πατείων. COCC.

[g] Ἐξ ἀνάγκης ἐκεῖνοι ποιεῖν] Mallem hoc ordine, ἐκεῖνοι ἐξ ἀνάγκης ποιεῖν.

[h] Ἐκέλευον γὰρ οἱ νόμοι] Vide *Antiquitatum* lib. IV. c. 27.

[i] Τετραπλάσιον καταβαλεῖν] Τετραπλᾶ καταβαλεῖν *Busb. Gall.* & *Vat.* τετραπλῆν *Zonar.*

[k] Ἀλλ' ὕστερα τοῖς ἀλλοφύλοις.] Ἀλλ' ὁ μὲν ἀλλοφύλοις, μὴ δὲ γε ὁμοεθνεῖς, ἵνα μήτε τ θρησκείας ἐκπίπτοιεν, μήτε παρ' ὅλον τ βίον δουλεύοιεν, ἀλλὰ τυγχάνοιεν μὴ ἐξαιῶνος ἀφίστεως. *Zonar.*

τὸ ἀφεῖναι μὴ ἐξαετίαν. [l] τόδε, ὅπερ ὠφέλη τότε χαλεπὸν ἐπὶ παρόνομον ψυχὴ τὴν κόλασιν, ὑπερηφανίας ἐδοκεῖ μέρος, ἀ βασιλικῶς, ἀλλὰ τυραννικῶς αὐτὸ, καὶ πρὸς τὰ κοινὰ τῶν ἀρχομένων ὀλιγώρως, ἦθος τὴν τιμωρίαν γενομένην. πῶτα μὲν οὖν, καθ' ὁμοιότητα τῶν [m] λοιπῶν τρόπων γινόμενα, μέρος ἦν τῶν Ἡρῳδείων, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῷ δυσνοίας.

β'. Ἐν ᾧ τούτῳ τῷ καιρῷ, καὶ τὸν εἰς τὴν Ἰταλίαν πλοῦν ἐποιήσατο, Καίσαρί τι συντυχεῖν ὁρμηθείς, καὶ θεάσασθαι τοὺς παῖδας ἐν τῇ Ῥώμῃ Ἀλεξάνδρου. Καῖσαρ δὲ τά τε ἄλλα φιλοφρόνως αὐτὸν [n] ἐδέξατο, καὶ τοὺς παῖδας, ὡς ἤδη πλεωθενίας ἐν τοῖς μαθήμασιν, [o] ἀπέδωκεν ἄγειν εἰς τὴν οἰκείαν. ὡς δ' ἦκεν ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, σπουδὴ πᾶσι τὰ μέγιστα τῶν ὄχλων ἦν, καὶ πρόθυμοι πᾶσιν ἐγίνοντο, τῷ τε μεγέθει τῆς περὶ αὐτοὺς [p] τύχης κεκομψευμένοι, καὶ βασιλικῇ καὶ τὰς μορφὰς ἀξιώματι οὐκ ἀποδέοντες. ὑπέφθονοί τε εὐθὺς ἐδόκουν, Σαλώμῃ τε τῇ τοῦ βασιλέως ἀδελφῇ, καὶ τοῖς Μαριάμμου τοῦ Ἀλεξάνδρου κατηγορισμένοις. [q] ὅτῳ γὰρ ὤοντο [r] δικαιοδόσιν αὐτῶν δίκην δώσειν τοῖς μητέρα τοῦ ἐκείνων ἀδικηθείσαν. τῷ αὐτῷ δὴ καὶ τούτῳ ὑπόθεσιν τοῦ δεῖν εἰς τὸν καθ' ἐκείνων Ἀλεξάνδρου μεμέφεσθαι, λογισάμενοι ὡς καθ' ἡδονὰς σωθῆναι τῷ πατρὶ, Ἀλεξάνδρου τοῦ μητρὸς θανάτου, ὡς μηδὲ ὅσιον εἶναι δοκεῖν ὑπὸ τὸν αὐτὸν σωθῆναι τῷ τὴν κτείνασαν φονεῖ. πῶτα γὰρ [s] ἀπὸ τῆς ἀληθείας ὑπὸ τὸ πιθανὸν τῆς αἰτίας φέροντες, κακῶς ἐδύναντο, καὶ τῆς εὐνοίας ἧς εἶχεν εἰς τοὺς παῖδας ἀφαιρεῖν. ἐδὲ γὰρ πρὸς αὐτὸν ἄνδικρυς ἔλεγον, ἀλλ' εἰς τὸ λοιπὸν πλῆθος [ss] ἐσκόρπιζον τοὺς τοιούτους λόγους· [t] ἐξ ὧν πρὸς Ἡρῴδου ἀναφερομένων ὑποκαλεσκοδάζετο μὲν ὁ πατὴρ, ἀεὶ δ' αὐτῇ τῇ φύσει χρόνῳ νικώμενον. ἐν μέντοι τῷ τότε πάσης ὑπονοίας Ἀλεξάνδρου μείζονι χρώμενος ὁ βασιλεὺς τῇ τοῦ γεγυμνικέναι φιλοσοφίᾳ, καὶ τιμῆς ἧς εἶδε μεταδιδοὺς, καὶ γυναῖκας [v] ἐν ἡλικίαις γεγονόσιν ἐζεύγνυεν, Ἀρχελάῳ μὲν τῷ Σαλώμης [x] θυγατέρα Βερενίκην, Ἀλεξάνδρῳ δὲ τοῦ Ἀρχελάου τοῦ [y] Καππαδόκων βασιλέως Γλαφύραν.

manumitteretur. Hoc ipsum, sicuti tunc æstimatum erat in animadversione pœnaque durum & iniquum, *ita* cum arrogantia conjunctum videbatur, quasi non regio sed tyrannico more, nulla ratione habita Judæorum reipublicæ, pœnam constituere in animum induxisset. Atque ista quidem, eo modo quo consueverat facta, in parte erant criminationum odiique in ipsum *popularis*.

2. Per id autem tempus profectus est in Italiam, quod desiderarit & cum Cæsare colloqui, & filios suos, qui *tum* Romæ agebant, videre. Eumque Cæsar tum alias comiter excepit, tum filios ei, ut jam in disciplinis perfectos, reddidit domum reducendos. Ubi ab Italia revertebantur, magnum erat populi erga juvenes studium, & conspicui fiebant omnibus, tum quod fortunarum amplitudine ornati erant, tum quod illis non deerat regiæ formæ dignitas: statimque invisi esse cœperunt & Salomæ regis sorori, & iis qui calumniis suis Mariamnen confecerant. ita enim fore putabant, ut, si illi rerum potirentur, ipsi pœnas luerent ob illatam matri eorum injuriam. Itaque hanc ipsam metus causam adhibebant, ut calumnias illis struerent, dictitantes, eos patris consuetudine non delectari, propter necem matris, ut qui religioni sibi ducerent cum illius interfectore degere. Ita enim à rei veritate ad rationem verisimilem progredientes lædendi potestatem habuerunt, patrique eripiendi suam erga filios benevolentiam. neque enim illi quidquam palam dicebant, sed in vulgus hujusmodi rumores spargebant: quibus Herodi relatis, subinde oriebatur odium, quod postea natura ipsa vincere non potuit. Eo tamen tempore rex, cum adhuc ei maneret amor genitoris in liberos, omni suspicione & criminatione potentior, & eis honorem habuit, quem debuit, & adultis uxores dedit, Aristobulo Berenicen Salomæ filiam, Alexandro vero Glaphyram Archelai Cappadocum regis filiam.

Herodis in Italiam profectio.

Herodis filios Romæ reversos calumniantur Salome & Pheroras.

II.

Herodes filiis suis uxores locat.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς Ἡρῴδης διὰ ἐξέπλευσεν πρὸς τὸν Ἀγρίππαν· καὶ ὡς τὴν κατ' Ἰωνίαν Ἰουδαίων τὰς Ἕλληνας ἐπιτιμασαμένων, Ἀγρίππας Ἰουδαίοις τὰς νόμους ἐβεβαίωσεν.

CAP II.

Quomodo Herodes semel & iterum ad Agrippam navigavit: utque Agrippa, accusatione à Judæis in Ionia contra Græcos instituta, Judæis leges suas confirmavit.

ΤΑῦτα διοικήσας, ἐπεὶδὴ Μάρκον Ἀγρίππαν ἐπύθετο καταπεπλευκέναι πάλιν ἐκ τῆς Ἰταλίας εἰς τὴν Ἀσίαν, ἐπιχειρήσας πρὸς αὐτὸν, ἠξίωσεν εἴς τι τῆς βασιλείαν αὐτῷ παρελθεῖν, καὶ τυχεῖν ὧν ἔδει παρὰ ἀνδρὸς ξένου καὶ φίλου. κἀκεῖνος μὲν εἶξας λιπαρῶς ἐγκειμένου, [z] ἦκεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν. Ἡρῴδης δ' οὐδὲν ἀρεσκείας ἀπέλειπεν, ἔν τε τοῖς νεοκτίστοις πόλεσιν ὑποδεχόμενος αὐτὸν, καὶ [a] μὴ δεῖν τὰς κατασκευὰς ἐπιδεικνύναι, πᾶσαν ἀπολαύειν ἀφθονίας καὶ πολυτελείας ἐξαλλάττων αὐτῷ καὶ τοῖς φίλοις, ἔν τε τῇ Σεβαστῇ, καὶ Καισαρείᾳ περὶ τὸ λιμένα τὸ ὑπ' αὐτοῦ κατασκευασμένον, καὶ τοῖς ἐρύμασιν, ἃ πολλαῖς δαπάναις ἐξωκοδόμησεν, [b] τό, τε Α-

Herodes ad Agrippam navigat.

HIS factis, cum Marcum Agrippam iterum ab Italia in Asiam navigasse intellexisset, eum propere adiit, obsecravitque ut in regnum suum veniret, & iis quibus affici oportebat apud hospitem & amicum uteretur. Et ille quidem, cum instaret urgeretque *Herodes*, annuit, & in Judæam profectus est. atque Herodes nihil, quod ei placeret, omisit, & in oppidis recens conditis eum excipiens, dumque ædificia ostenderet, ipsi ejusque amicis omne genus deliciarum & magnificentiæ apparatum exhibens, & apud Sebasten, & Cæsaream in portu à se exstructo, & in propugnaculis itidem à se multis sumptibus excitatis, Alexan-

Agrippa in Judæam venit.

Agrippæ magnificè excipitur ab Herode.

drio

[l] Τόδε, ὅπερ ὠφέλη] Ita rescripsi. in *libris* τὸ δ' ὅπερ. Si quis malit, τόδ', ὅπερ ὠφέλη, per me licet.

[m] Λοιπῶν τρόπων γινόμενα,] Sic *Busb.* & *Vat.* κοινῶν τρόπων in *cæteris*

[n] Ἐδέξατο,] Ἐξεδέξατο *Vat.*

[o] Ἀπέδωκεν ἄγειν] Ἀποδοῦναι *Vat.*

[p] Τύχης κεκομψευμένοι,] Ita *Vat.* & *Lugd. Bat.* Ψυχῆς in *cæteris*. ut vertendum sit, *& quod animi magnitudinem præ se ferebant.*

[q] Οὕτω —— δώσειν] Forte ἅπω. HUDS. in *Add.* Dum putarent, si prævalerent, ultionem exigerent de his, quæ in matrem suam commissa videbantur. *Rufinus* Unde pro ὅτῳ γ. legisse videtur, ἅτε γὰρ οὐκ ὠοῦντο δικαιοδόσιν, εἰ &c. SPANH.

[r] Δικαιοδόσιν αὐτῶν εἰπὼν δώσειν] Iterum cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* adsentiente *Epiphanio*, qui vertit, *dum putarent, quod si prævalerent, ultionem exigerent de his quæ in matrem suam commissa videbantur.* δικαιοδόσειν, εἰ μὴ δίκην in *Editis Aliisque.*

[s] Ἀπὸ —— φέροντες,] Ita plane cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* in *Editis Aliisque*, ἀπὸ δὲ ἀληθείας ἄλλης αἰτίας φέροντες &c.

[ss] Ἐσκόρπιζον] Conf. lib VI. c. 6 §. 3. SPANH.

[t] Ἐξ ὧν πρὸς Ἡρῴδου ἀναφερομένων] Ἐξ ἃ *Busb. Hen.* & *Vat.*

[v] Ἐν ἡλικίαις γεγονόσιν ἐζεύγνυεν,] Ἐν ἡλικίᾳ *Vat.*

[x] Θυγατέρα Βερενίκην] De Berenice Matre Agrippæ. infr. lib. 18. c 7. §. 1. SPANH.

[y] Καππαδόκων] Ita *Vat. Busb.* & *Zonar.* Καππαδόκου in *Editis Aliisque.*

[z] Ἦκεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν.] Vide *Philonem Judæum* in Legatione ad Cajum, p 1033.

[a] Μὴ δεῖν —— ἐπιδεικνύναι,] Sic lego cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* μετ' αὐτῶν ἐπιδεικνύς in *cæteris.*

[b] Τό, τε Ἀλεξάνδρειον] Perplexa est constructio, qualis Atticis familiaris est, ut ostendit *H. Steph.* in *Append. ad Dial. Gr.* p, 125. &c.

drio *ſcilicet* & Herodio & Hyrcania. Quin & in urbem Hieroſolymitarum eum duxit, ubi ei populus obviam feſto veſtitu prodiit, fauſtiſque acclamationibus eum excepit. Agrippa autem Deo centum boves immolavit, & populo convivium præbuit, nemini rerum lautiſſimarum copia cedens. Is vero, cum ad ſemet oblectandum etiam plures adhuc dies manſiſſet, propter anni tempus feſtinabat: ſibi enim, neceſſe habenti Ioniam repetere, hyeme appetente navigare haud adeo tutum eſſe arbitrabatur.

Convivium lautiſſimum populo dat.

2. Atque ille quidem oram ſolvit, Herode ei, ejuſque comitum clariſſimis, multa largito. Rex vero, cum in ſua ditione hyemem exegiſſet, ineunte vere eum iterum convenire properavit, ſciens eum in Boſporum expeditionem paraſſe: Rhodumque & Coon navigando prætervectus prope ad Lesbum appulit, ratus ſe eo loco offenſurum eſſe Agrippam. Sed à vento aquilonari correptus prohibetur navibus portum tenere. Ille vero *hac de cauſa* aliquot diebus apud Chium morabatur; *ubi* & múltos, ipſum *ſalutatum* adeuntes benigne excipiens, regiis proſequitur muneribus: cumque urbis portam prolapſam animadvertiſſet, (quam, bello Mithridatico dejectam, haud facile erat illis, quemadmodum in cæteris fecerant, propter ejus magnitudinem & pulchritudinem inſtaurare) tantum pecuniarum eis contulit quantum ſatis ſuperque eſſe poſſet ad ſtructuram abſolvendam, hortatus ut non ceſſarent, idque ocius facerent, ut ſuum urbi ornamentum reſtituerent. Ille vero, cum ventus leniter flaret, primum Mitylenen, deinde Byzantium delatus, ut audivit Agrippam jam ultra Cyaneos ſcopulos provectum, quanta potuit contentione eum ſequutus eſt. Cumque apud Sinopen in Ponto eum inveniſſet, ex inſperato quidem viſus eſt cum claſſe appellere, ſe tamen gratum præſtitit, multumque inter ſe amiciſſime conſalutabant, quippe quod Agrippa exiſtimaſſet ſe maximum ejus erga ipſum benevolentiæ & amoris teſtimonium accepiſſe, cum rex tantum mari curſum confeciſſet, & illius rebus opportune interfuiſſet, quibus, regno utpote relicto rerumque ſuarum adminiſtratione, nihil prius & antiquius habuit. In univerſis itaque ei in illa expeditione aderat Herodes, in rebus gerendis ſocius & adjutor, & in ſingulis conſiliarius & autor. ei etiam cum animum remitteret gratus & acceptus, ſoluſque omnium particeps, difficilium quidem propter benevolentiam, jucundorum vero honoris ergo. Quamprimum autem ab illis confecta erant negotia Pontica, quorum cauſa Agrippa illuc miſſus fuerat, minime placuit navibus uti ad revertendum, ſed Paphlagoniam & Cappadociam pertranſeuntes, ac deinde itinere pedeſtri in Phrygiam majorem profecti Epheſum pervenerunt, unde in Samum navibus trajecerunt. Et quidem multa per ſingulas civitates, Herodis in gratiam, data erant ab *Agrippa* beneficia, prout ſupplicantibus opus erat. Quin & *Herodes* ipſe nihil prætermiſit, quod, pecuniam largiendo & amice *omnes* recipiendo, præſtare potuit, ſumptibus etiam de ſuo erogatis; quotieſque deſideraretur aliquid interceſſit apud Agrippam, effecitque ut voti compotes fierent quicunque opem rogabant. Cum autem & ille eſſet *natura* benignus, animique magnifici ad largien-

III. *Herodes Agrippam denuo adit.*

Apud Sinopen comiter exceptus ab Agrippa.

Magna apud Agrippam eſt in gratia.

Agrippa, Herode interceſſore, multa multis condonat.

λεξάνδρειον καὶ [c] Ηρώδιον καὶ τὴν Τρκανίαν. ἦλθε δὲ καὶ εἰς τὴν πόλιν τῶν Ιεροσολυμιτῶν, ἀναπεμπόντος τε τοῦ δήμου πάντος ἐν ἑορτώδει στολῇ, καὶ δεχομένης τὸν ἄνδρα σὺν [d] εὐφημίαις. Αγρίππας δὲ τῷ Θεῷ μὲν ἑκατόμβην κατέθυσεν, [e] εἰσία δὲ τὸν δῆμον, ὄδενος τῶν μεγίστων [f] πλήθη λιπόμενον. αὐτὸς δὲ, ὅσον ἐπὶ τῷ καθ' ἡδονὴν καὶ ἐπὶ πλείους ἐπιμείναι ἡμέρας, διὰ τὸ κωλύον ἦν ἔτι· τὸ γὰρ πλοῦν, ἐπιβαίνοντος ἤδη χειμῶνος, οὐκ ἐνόμιζεν ἀσφαλῆ κομιζομένῳ πάλιν ἐξ ἀνάγκης εἰς τὴν Ιωνίαν.

Β'. Ἐκεῖνος μὲν οὖν ἀπέπλει, πολλαῖς αὐτῶν δωρεαῖς τετιμηκὼς Ηρώδην, [g] καὶ σὺν αὐτῷ τοὺς ἐπισημοτάτους. ὁ δὲ βασιλεὺς, χειμάσας ἐν τοῖς οἰκείοις, ἔαρος ἠπείγετο συντυχεῖν αὐτῷ [h] τὴν εἰς Βόσπορον εἰδὼς στρατιὰν παρεσκευασμένον· καὶ πλεύσας διὰ Ρόδου, καὶ Κῶ παρασχὼν περὶ Λέσβον, οἰόμενος ἐκεῖ καταλήψεσθαι τὸν Αγρίππαν. ἐκεῖ δὲ αὐτὸν ὑπολαμβάνει πνεῦμα βόρειον, εἴργον τὴν ἀναγωγὴν τῶν νεῶν. ὁ δὲ ἐπιδιέτριβεν ἡμέρας πλείους ἐν τῇ Χίῳ· καὶ πολλὰς μὲν τῶν παρόντων αὐτῷ δεξιούμενος ἀνελάμβανεν βασιλικαῖς [i] δωρεαῖς. αὐτῆς δὲ τῆς πόλεως ἰδὼν πεπτωκυῖαν σφόδρα· λιὼ, ἐν τῷ Μιθριδατικῷ πολέμῳ καθαιρεθεῖσαν, οὐχ ὥσπερ τὰ ἄλλα διὰ μέγεθος καὶ κάλλος ἀναζῆναι ῥᾴδιον λιὼ· χρήματα δὲς ὅσον μὴ μόνον ἐπαρκεῖν, ἀλλὰ καὶ περιπλεύειν ἐδωκεν πρὸς τὴν σωτήλειαν καὶ καλασκεύασμα, ἐνετέλλετο μὴ μελορᾶν, ἀλλὰ ταχὺ ἐγείρειν, ἀποκαθιστάντας τῇ πόλει τὸν ἴδιον κόσμον. αὐτὸς δὲ, λήξαντος τοῦ πνεύματος, εἰς [k] Μιτυλήνην κἀκεῖθεν εἰς Βυζάντιον παρακομισθείς, ὡς ἤκουσεν ἐντὸς Κυανέων ὄντα πολλὴν τὸν Αγρίππαν, μετέπεμπεν ὡς ἑαυτόν. καὶ περὶ Σινώπην [l] τὴν ἐν τῷ Πόντῳ καταλαβών, ἀπροσδόκητος μὲν ὤφθη τοῖς ναυσὶν περιπλέων, ἀσμένως δὲ ἐφάνη, πολλά τε Φιλοφρονήσεις [m] ἧσαν, ὥστε ἐς μέγιστον πίστιν εἰληφέναι δοκοῦντος εὐνοίας καὶ Φιλοτιμίας τῆς εἰς τὸν αὐτὸν [n] Αγρίππαν, τοσοῦτον μὲν πλοῦν ἀνύσαντος τοῦ βασιλέως, οὐκ [o] ἀπολειφθέντος δὲ τῆς ἐκείνου χρείας, λιὼ μετὰ τοῦ καταλιπεῖν δέχλιν καὶ διοίκησιν οἰκείων πραγμάτων περιεργαιτέραν ἔθετο. πᾶν γοῦν λιὼ αὐτῷ κατὰ τὴν στρατιὰν Ηρώδης, ἔν τε τοῖς πραγματικοῖς συναγωνιστὴς, καὶ τοῖς κατὰ μέρος συμβολος. ἡδὺς δὲ καὶ τοῖς ἀνέσεσι, καὶ μόνος ἀπάντων κοινωνὸς, ὀχληρῶν μὲν διὰ τὴν εὔνοιαν, ἡδέων δὲ διὰ τὴν τιμήν. ὡς δ' αὐτοῖς κατείργασο καὶ τὰ περὶ τὸν Πόντον, ὧν ἕνεκεν Αγρίππας ἐστάλη, τὴν ἀναχωμιδὴν οὐκ ἔτ' ἐδόκει ποιεῖσθαι πλέουσιν. ἀλλὰ [p] διαμειψάμενοι τὴν τε Παφλαγονίαν καὶ Καππαδοκίαν, κἀκεῖθεν διὰ τῆς μεγάλης Φρυγίας ὁδεύσαντες, εἰς Εφεσον ἀφίκοντο, [q] πάλιν δὲ ἐξ Εφέσου διέπλευσαν εἰς Σάμον. πολλαὶ μὲν οὖν καὶ καθ' ἑκάστην πόλιν εὐεργεσίαι τῷ βασιλεῖ κατὰ τὰς χρείας τῶν ἐντυχανόντων ἐγίνοντο. καὶ γὰρ αὐτὸς ὅσα διὰ χρημάτων λιὼ ἢ δεξιώσεως ὑπερέλειπεν, ἐξ αὐτοῦ τὰς δαπάνας ποιούμενος· καὶ τῶν παρ' Αγρίππα [r] τινῶν ὑπιζητουμένων μεσίτης λιὼ, καὶ διεπράττετο μηδενὸς ἀτυχῆσαι τοὺς δεομένους. ὄντος δὲ κἀκείνου χρηστοῦ καὶ μεγαλοψύχου πρὸς τὸ παρέχειν ὅσα, τοῖς ἠξιωκόσιν ὠφέλιμα ὄντα, μηδένα τῶν ἄλλων ἐλύπει, πλεῖστον ἡ τοῦ Βα-

c Ηρώδιον] Conf. *ἀλλοτ.* lib. 1. c. 13. §. 8. SPANH.
d Εὐφημίαις.] *L. B.* ἐυφημίαι.
e Εἰσία δὲ τὸν δῆμον,] Εσιᾶ *Busb.* & *Hen.*
f Πλήθη λιπόμενον.] Πλήθη λιπομένων *Vat.* πλήθους λειπόμενον *Busb.* πλήθη λειπόμενον *Lugd. Bat.*
g Καὶ σὺν αὐτῷ τοὺς ἐπισημοτάτους.] Καὶ τὸν σὺν αὐτῷ *Busb.*
h Τὴν εἰς Βόσπορον] Videſis *Dionem*, l. 54. p. 538.
i Δωρεαῖς] Hæc & ſequentia, uſque verbum ἅπασι quod initio §. 4. occurrit, deſunt in *L. B.*
k Μιτυλήνην] Conf. ſupr. lib. 15. c. 10. §. 2. SPANH.
l Τὴν ἐν τῷ Πόντῳ καταλαβών,] Τὴν ἐν Πόντῳ *Vat.*
m Ἧσαν,] Ἦσαν περὶ αὐτὸν *Busb.*
n Αγρίππαν,] Αγρίππαν *Hen.* à prima manu. Αγρίππα *Vat.*
o Απολειφθέντος] Ita ex *Gall.* (adſtipulante *Cocceio*) ἐκ ἀποληφθέντος in *cæteris.*
p Διαμειψάμενοι] Mallem διαμειψάμενος.
q Πάλιν δὲ ἐξ Εφέσου] Ita *Vat.* πάλιν δὲ ἐξ Εφέσου διαπλεύσαντες εἰς Σάμον in *Editis Aliisque.*
r Τινῶν ἐπιζητουμένων] Τιτὶν *Gall.*

s Ιλιεῦ-

βασιλέως ἐποίει ῥοπὴ, πρόθυμον πρὸς τὰς εὐεργετικὰς αὐτοῦ βεβαιώσασθαι τὸν Ἀγρίππαν. [s] Ἰλιεῦσι μὲν γὰρ αὐτὸν διήλλαξεν ὀργιζόμενον, διέλυσε δὲ Χίοις τὰ πρὸς τοὺς Καίσαρος ἐπιτρόπους χρήματα, καὶ τῶν εἰσφορῶν ἀπήλλαξεν· τοῖς δ' ἄλλοις καθ' ὃ δεηθεῖεν ἑκάστοις παρέστη.

γ'. Τότε δὴ περὶ τῶν Ἰωνίαν αὐτῶν οἰκούντων, πολὺ πλῆθος Ἰουδαίων, ὃ τὰς πόλεις ὤκει, προσῆλθε, καιρὸν καὶ παῤῥησίας ἐπιλαμβανόμενοι· καὶ τὰς ἐπηρείας ἔλεγον ἃς ἐπηρεάζοντο, μὴ νόμοις οἰκείοις ἐῶντες χρῆσθαι, δίκας τε ἀναγκαζόμενοι διδόναι κατ' ἐπήρειαν τῶν [t] εὐθυνόντων ἐν ἱεραῖς ἡμέραις, καὶ τῶν εἰς Ἱεροσόλυμα χρημάτων ἀναπεμπομένων ἀφαιροῖντο, στρατιῶν καὶ λειτουργιῶν ἀναγκαζόμενοι κοινωνεῖν, κἀ πρὸς ταῦτα δαπανᾶν τῶν ἱερῶν χρημάτων, ὧν ἀφείθησαν ἀεὶ, Ῥωμαίων αὐτοῖς ἐπιτρεψάντων κατὰ τὰς οἰκείας ζῆν νόμους. τοιαῦτα κατηγορούντων, [v] παρῆσαν μὲν ὁ βασιλεὺς ἀκούσας τὸν Ἀγρίππαν αὐτῶν [x] διαλογιζομένων· Νικόλαον δέ τινα τῶν αὐτοῦ φίλων ἔδωκεν εἰπεῖν ὑπὲρ αὐτῶν τὰ δίκαια. ἔφη δὲ Ἀγρίππα Ῥωμαίων τε τοὺς ἐν τέλει, καὶ βασιλέων καὶ δυναστῶν τοὺς παρόντας αὐτοῦ στενόρους ποιησάμενος, καθίστατο ὁ Νικόλαος ὑπὲρ τῶν Ἰουδαίων [y] ἐρῶν.

δ'. "Ἅπασι μὲν, ὦ μέγιστε Ἀγρίππα, τοῖς ἐν χρείᾳ "γενομένοις, ἀνάγκη καταφεύγειν ὅτι τοὺς ἀφελέσ- "τας τὰς ἐπηρείας αὐτῶν δυνησομένους· τοῖς δὲ νῦν ἐντυγχά- "νουσι καὶ παῤῥησία. τυχόντες γὰρ πρότερον [z] ὑμῶν "οἷς ἠύξαντο πολλάκις, τὸ μὴ τὰς χάριτας ἀφαι- "ρεῖσθαι δι' ὑμῶν [a] αἰτοῦσιν τῶν δεδωκότων, καὶ παρα- "σταθέντες μὲν αὐτοὺς ὑπὲρ τούτων, οἷς μόνοις δι- "δόναι δυνάμεις, ἀφαιρούμενοι δ' ὑπ' ἄλλου κρείτ- "τονος, ἀλλ' ὡς ἴσον ἔχειν αὐτοῖς [b] δεχομένοις ὁμοίως "[c] ὑμῶν ἴασιν. καί τοι γε εἰ μεγάλων ἠξιώθησαν, ἔ- "παινός ἐστι τῶν τετυχηκότων, ὅτι τοσούτων παρέσχον αὐ- "τοὺς ἀξίους· εἶτα μικρῶν, αἰσχρὸν μὴ καὶ ταῦτα βε- "βαιοῦν τοὺς δεδωκότας. οἵ γε μοὶ ἐμποδὼν ὄντες "καὶ πρὸς ἐπήρειαν χρώμενοι Ἰουδαίοις, εὔδηλον ὡς "[d] ἄμφω ἀδικοῦσι, τοὺς εἰληφότας, εἰ μὴ νομίζοιεν "ἀγαθοὺς οἷς [e] οἱ κρείττους ἐμαρτύρησαν, ἐν τῷ καὶ "τοιαῦτα δεδωκέναι, καὶ τοὺς δεδωκότας, εἰ τὰς χά- "ριτας αὐτῶν ἀβεβαίους ἀξιοῦσι γενέσθαι. [f] εἰ δέ τις "αὐτοὺς ἔροιτο δύο τούτων ἕτερον ἐθέλοιεν ἂν ἀφαιρε- "θῆναι, τὸ ζῆν, ἢ τὰ πάτρια ἔθη, τὰς πομπὰς, τὰς "θυσίας, τὰς ἑορτὰς, ἃς τοῖς νομιζομένοις προσάγου- "σι θεοῖς, εὖ οἶδ' ὅτι πάντα μᾶλλον αἱρήσονται πα- "θεῖν, ἢ καταλύσαι τι τῶν πατρίων. καὶ γὰρ τοὺς "πολέμους οἱ πολλοὶ διὰ ταῦτα αἱροῦνται, φυλατ- "τόμενοι [g] μὴ προσβαίνειν αὐτά· καὶ τὴν εὐδαιμονίαν, "ἣν νῦν τὸ σύμπαν τῶν ἀνθρώπων γένος δι' ὑμᾶς ἔχει, "τούτῳ μετροῦμεν, τῷ ἐξεῖναι κατὰ χώραν ἑκάστοις "τὰ οἰκεῖα σώζειν ἄγειν, καὶ διάζην. τοῦτο μὲν οὖν "οὐκ ἂν αὐτοὶ [h] παθεῖν ἑλόμενοι βιάζονται δρᾶν κατ' "ἄλλων, ὥσπερ οὐχ ὁμοίως ἀσεβοῦντες, εἴ τι τῶν οἰ- "κείων εἰς θεοὺς [i] ὁσίων ἀμελοῖεν, εἴ τι τὰ οἰκεῖα πα-

dum quicquid petentibus prodeſſet; modò alios non læderet, non leve momentum erat & in rege, ad incitandum Agrippam vel ſponte currentem ad beneficentiam. Nam Ilienſibus, cum eis iraſceretur, illum reconciliavit, & pro Chiis debitam Cæſaris procuratoribus pecuniam perſolvit, & à tributis *eos* liberavit; itemque aliis, quacunque in re ſingulis opus eſſet, *libenter* adfuit.

3. Tunc vero, cum in Ioniam veniſſent, magna Judæorum multitudo (qui urbes illas incolebant) ad Agrippam, occaſione fiduciaque ſumpta, ſe contulerunt: & apud eum de injuriis, quæ ſibi fierent, expoſtulabant, ut qui ſuis uti legibus prohibeantur, & ſacris *diebus* in jus vocentur magiſtratuum iniquitate, & pecuniis ſpolientur quas Hieroſolyma *ad templum* mittere vellent, coganturque ad obeundam militiam & publica munera; & in ea ſacras pecunias inſumere, quibus ſemper ſoluti erant, cum eis Romani ſecundum patrias leges vivere permiſiſſent. Hæc dum vociferantur, rogavit Herodes Agrippam, ut illorum rationes audire vellet: allegavitque quendam ſuum amicum, nomine Nicolaum, qui Judæorum cauſam ageret. Cumque aſſeſſores ſibi advocaſſet Agrippa, Romanorum primos & qui aderant reges & principes, Nicolaus pro Judæis dicere aggreſſus eſt. IV. *Iones Judæi de Græcis apud Agrippam expoſtulant.*

4. "Equidem omnes, Agrippa potentiſſime, "qui in anguſtiis ſunt, neceſſe habent ad eos con- "fugere, qui malis ipſos levare poſſunt: hi vero, "qui nunc ſupplices adſunt, etiam fiducia freti *ac-* "*cedunt*. Cum enim vos jam ante habuerint quales "*ut eſſetis* multis votis expetiverunt, ne beneficia "illis *veſtra* eripiantur per vos poſtulant qui ea de- "diſtis: præſertim cum ea quidem ab iſtis accepe- "rint, quibus unica erat dandi poteſtas; eiſdem "vero privati ſint, non à ſuperioribus, ſed ab illis, "quos ſciunt æque ac ipſos veſtro imperio ſubje- "ctos eſſe. quanquam ſi magna aſſequuti fuerint, "id ipſis in laude ponendum, quod tantis ſeſe di- "gnos præſtiterint; ſin parva, turpe erit, quod ea "confirmare nolint ii ipſi qui dederint. Minime "enim dubium eſt quin iſti, qui Judæos impediunt "& modis indignis tractant, utrisque injurii ſint; "eis qui *beneficia* acceperint, ſi bonos eſſe non exi- "ſtiment, quibus viri optimi, tam præclare de il- "lis merendo, teſtimonium tribuerunt; & illis "etiam *injurii ſint* qui ea dederint, ſi gratiam illo- "rum irritam fieri poſtulant. Si quis autem eos "interroget, utrum horum malint ſibi eripi, vi- "tam, an patrios ritus, pompas, ſacrificia & feſta, "quæ Diis ſuis *in honorem* adhibentur; probe novi "quod omnia potius perpetienda eſſe ducent, quam "ut aliquid ex inſtitutis patriis imminui ſinant. "Quin & multi propter iſta bella movent, ſum- "mopere caventes ne quis ea tranſgrediatur: atque "felicitatem, qua nunc univerſum hominum ge- "nus per vos fruitur, eo ipſo metimur, quod per "provincias ſingulis liceat ſua ſolennia obſervare, "moreque ſuo vivere. Et hoc quidem, quod illi "ipſi ægre ferrent, contra alios facere vi conantur; "quaſi non æque nefarie agant, ſive ſuam in deos "pietatem negligant, ſive aliis contra jus faſque ſa- *Nicolai Damaſceni concio.*

s Ἰλιεῦσι μὲν] Vide Excerpta ex *Nicolao Damaſceno* edita per *Valeſium*, p. 418.

t Εὐθυνόντων] Ita cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* εὐθυνόντων in *cæteris*.

v Παρῆσαν] Ita *Hen.* ἐδικάσαντο *Busb.* παρεσήσατο in *Editis Aliiſque*.

x Διαλογιζομένων] Sic *MSS.* διαλεγομένων in *Editis*.

y Ἐλεξεν.] Ἔλεγεν *Busb.*

z Ὑμῶν οἷς] Ita cum *Cod. Vat.* ὑμῶν deeſt in *cæteris*.

a Αἰτοῦν τῶν δεδωκότων,] Iterum è *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* αἰτοῦντες in *Editis Aliiſque*.

b Δεχομένοις] Eo modo *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen.* à prima manu. ἀρχομένοις in *Editis Aliiſque*. HUDS. Lege ἀρχομένοις ὁμοίως ὑμῶν. COCC.

c Ὑμῶν] *L. B.* ὑμῖν.

d Ἄμφω ἀδικοῦσι,] Præclara hæc emendatio debetur MS. *Lugd. Bat.* vulgatum enim fuerat hactenus ἐφ' ᾧ ſenſu valde contorto; atque verterat *Hudſ. eo ipſo, quod injurii ſint eis* &c. pro quo *utriſque* repoſuimus. HAV.

e Οἱ κρείττους ἐμαρτύρησαν] Οἱ κρείττονες *Vat.*

f Εἰ δέ τις] Ita *Vat.* εἴτις in *cæteris*.

g Μὴ προσβαίνειν] *Lugd. Bat.* μὴ τὸ. *Coccejus.*

h Παθεῖν ἑλόμενοι βιάζονται] *Gall.* παθεῖν θέλοιεν οὐ βιάζονται. *Lugd. Bat.* vero in *Marg.* π. ἐθέλοιεν ἢ βιάζονται.

i Ὁσίων ἀμελοῖεν,] Ita *Vat.* & *Lugd. Bat.* ὁσίως in *Editis Aliiſque*.

"ſacra ſua adimi velint. Alterum vero *illud* jam con-
"ſideremus. nunquid populus eſt, aut civitas, aut
"hominum natio, cui non maximum bonorum vi-
"ſum eſt imperii veſtri patrocinium, & populi Ro-
"mani poteſtas. Eſtne ullus qui veſtra beneficia ir-
"rita eſſe deſiderat? nemo certe, niſi mentis inops.
"neque enim reperiuntur qui illorum publice pri-
"vatimque participes non fuerunt. Atqui veſtro
"quicunque munere conceſſa aliis auferre volunt,
"nihil ſibimet, ex iis quæ vobis accepta debent,
"firmum & incolume relinquunt: quanquam ea
"ejuſmodi ſint beneficia quæ ex dignitate æſti-
"mari nequeunt. Nam ſi regnorum quæ olim fue-
"rint præſentiſque imperii rationem haberent, in-
"ter multa ab eo ad felicitatem illis ſuppeditata,
"etiam & hoc inſtar omnium agnoſcendum, quod
"non amplius ſervi ſed liberi videantur. Noſtræ
"autem res, licet præclare nobiſcum agatur, non
"ita comparatæ ſunt ut invidiam nobis pariant.
"per vos enim factum eſt ut una cum omnibus
"vitam feliciter degamus; & hoc ſolum cum aliis
"commune habere poſtulavimus, ut ſine impedi-
"mento nobis liceat patriam pietatem colere. id
"quod & in ſe videatur haud invidendum, & è re
"illorum eſſe qui conceſſerint. nam ſi Deus ho-
"nore delectetur, illis etiam delectatur qui per-
"mittunt ut honore afficiatur. Porro noſtris in
"inſtitutis nihil ab humanitate alienum, ſed pieta-
"ti omnia conſentanea, & cum juſtitia ſalutari
"conjuncta. Neque enim præcepta *noſtra* occul-
"tamus, quibus ad vitam inſtituendam utimur, ut
"*veteris* pietatis monumentis noſtræque inter ho-
"mines profeſſionis. Septimum etiam diem addi-
"cimus inſtitutis noſtris & legibus perdiſcendis,
"volentes ut hiſce, æque ac aliis quibuſcunque,
"meditandis incumbamus, quibus obtemperando
"peccata vitabimus. Et pulchra quidem *appare-*
"*bunt*, ſi cui lubet ſigillatim ea diſcutere; nobis
"vero etiam antiqua eſſe *perſuaſum eſt*, licet non-
"nullis haud ita videantur: adeo ut à vetuſtatis il-
"lorum honore ægre diſceſſuri ſint, qui pia mente
"ea acceperunt & obſervant. Iſta *tamen* nobis vi
"& injuria auferunt: immo & pecuniam, quam
"Deo dicandam colligimus, ſacrilege diripiunt, &
"tributa à nobis exigunt, & feſtis diebus in judi-
"cia nos vocant, atque ad alia negotia obeunda,
"quibus non opus eſſet ex rerum contractarum
"fide, ſed ut religionem noſtram injuria affice-
"rent: cui & *illi* nobiſcum conſcii ſunt, ut qui
"odio in nos præter jus & fas omne flagrarint.
"Nam cum veſtrum in univerſos imperium ex
"æquo ſit, ita comparatum eſt ut benevolentiam
"*mutuam* alat odioque obſiſtat, ſi qui huic potius
"quam illi ſtudeant. Iſta itaque te rogamus, A-
"grippa potentiſſime, ne quid mali patiamur, ne-
"que injurioſe tractemur, neque inſtitutis noſtris
"uti prohibeamur, neque fortunis noſtris ſpolie-
"mur, neque illorum vi opprimamur cum vim iis
"nullam adhibeamus. nam & iſta non ſolum æqua &
"juſta ſunt, ſed & antea veſtro beneficio conceſſa.

"σιν ἀνοσίως [k] καταλύοιντο. τὸ δ' ἕτερον ἤδη [l] σκο-
"πήσωμεν. ἔστι τὶς δῆμος, ἢ πόλις, ἢ κοινὸν ἔθνος
"[m] ἀνθρώπων, οἷς ὐ μέγιστον ἀγαθὸν πέφηνεν ἡ πρὸς ἡ-
"μᾶς τῆς ὑμετέρας δεξιᾶς, καὶ τὸ Ρωμαϊκὸν κρά-
"τος; ἐθέλοι δ' ἄν τις ἀκύρους τὰς ἐντεῦθεν εἶναι
"χάριτας; οὐδεὶς οὐδὲ μαινόμενος. οὐδὲ γὰρ εἰ-
"σὶν οἱ μὴ μετέχοντες αὐτῶν ἰδίᾳ καὶ κοινῇ. καὶ
"μὰν οἵ [n] τινες ὧν ὑμεῖς ἔδοτε προῖκα χαιρούμενοι, [o] βέ-
"βαιον δ' αὐτοῖς ὅδεν ὧν δι' ὑμᾶς ἔχουσιν [p] ὑπο-
"λείποντας. καί τοι τὰς μὲν τούτων χάριτας, εὐ-
"δὲ μετρῆσαι δυνατὸν ἐστιν. εἰ γὰρ ἐκλογίσαιντο τὴν
"[q] πάλαι βασιλείαν, καὶ τὴν νῦν δεχθεὶς, πολ-
"λῶν ὄντων ὅσα πρὸς εὐδαιμονίαν αὐτοῖς ἐπέδωκεν,
"ἔτι κατὰ πάντων δήκει τὸ μηκέτι δούλους, ἀλλὰ
"ἐλευθέρους φαίνεσθαι. τὰ δ' ἡμέτερα, καὶ λαμ-
"πρῶς πραττόντων, οὐκ ἔστιν ὅπιφθονα. δι' ὑμᾶς
"γὰρ καὶ μετὰ πάντων εὐτυχοῦμεν, καὶ τούτου μό-
"νου μετέχειν ἠξιώσαμεν, ἀκωλύτως τὴν πάτριον
"εὐσέβειαν διαφυλάττειν, ὃ καὶ καθ' αὑτὸ δόξειεν
"οὐκ ὀπίφθονον, καὶ πρὸς τῶν συγχωρούντων εἶ-
"ναι. τὸ γὰρ θεῖον, [r] εἰ χαίρει τιμώμενον, χαίροι
"τοῖς ὑπηρέταις τιμῶν. ἐθῶν τε τῶν ἡμετέρων,
"ἀπάνθρωπον μὲν οὐδέν ἐστιν· εὐσεβῆ γὰρ πάντα καὶ
"τῇ [s] σωζούσῃ δικαιοσύνῃ συγκαθωσιωμένα. καὶ οὔτ'
"ἀποκρυπτόμεθα τὰ θεσπίσματα οἷς χρώμεθα πρὸς
"τὸν βίον, [t] ὑπομνήμασιν [v] τῆς εὐσεβείας καὶ τῶν
"ἀνθρωπίνων ὑπερβολημάτων. τήν τε ἑβδόμην τῶν
"ἡμερῶν [x] ἀνίεμεν τῇ μαθήσει τῶν ἡμετέρων ἐθῶν
"[y] καὶ νόμων, [z] μελέτην ὥσπερ ἄλλου τινὸς καὶ τού-
"των ἀξιοῦντες εἶναι, [a] δι' ὧν οὐχ ἁμαρτησόμεθα.
"καλὰ μὲν οὖν ἐὰν ἐξεπίζῃ τις καὶ καθ' αὑτὰ τὰ
"ἔθη, παλαιὰ γὰρ ἡμῖν κἂν μή τισι [b] δοκῇ· ὡς' αὖ-
"τῶν καὶ τὸ τοῦ χρόνου τιμιῶν [c] δυσαποδίδακτον εἶ-
"ναι τοῖς ὁσίως παρειληφόσιν καὶ διαφυλάττουσιν.
"τούτων ἡμᾶς ἀφαιροῦνται κατ' ἐπήρειαν, χρήματα
"μὲν ἃ τῷ Θεῷ συμφέρομεν [d] ἐπώνυμα [e] διαρπά-
"ζοντες, καὶ φανερῶς ἱεροσυλοῦντες, πόλη γ' [f] ὑπο-
"πτήσσοντες, [g] καὶ ταῖς ἑορταῖς ἄγοντες ὑπὸ δικαστήρια,
"καὶ πραγματείας ἄλλας, οὐ κατὰ χρείαν τῶν συν-
"αλλαγμάτων, ἀλλὰ κατ' ἐπήρειαν τῆς θρησκείας·
"ᾗ [h] καὶ σωίσασιν ἡμῖν, μίσος οὐ δίκαιον οὐδ'
"αὐτοῖς ἀνεξούσιον αὐτοῖς πεπονθότες. ἡ γὰρ ὑμετέρα κατὰ
"πάντων ἀρχὴ, γνομένη μία, τὴν μὲν εὔνοιαν ἐπερ-
"γὸν, τὴν δύσνοιαν [i] ἀεργὸν ποιεῖ τοῖς τοιοῦτον ἀντ'
"ἐκείνου προαιρουμένοις. ταῦτ' οὖν ἀξιοῦμεν, ὦ μέγιστε
"Ἀγρίππα, μὴ κακῶς πάσχειν, μηδὲ ἐπηρεάσεσθαι,
"μηδὲ κωλύεσθαι τοῖς ἔθεσι χρῆσθαι τοῖς ἡμετέροις, μηδ'
"ἀφαιρεῖσθαι τῶν ὄντων, μηδ' ἃ μὴ βιαζόμεθα τούτους,
"ὑπὸ τούτων βιάζεσθαι. καὶ γὰρ οὐ δίκαια μόνον
"ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ ὑφ' ὑμῶν δεδομένα πρότερόν ἐστι.
"καὶ [k] δυνάμεθα καὶ [l] πολλὰ δόγματα τῆς συγκλή-
"του, καὶ τὰς ἐν τῷ Καπετωλίῳ κειμένας δέλ-
"τους,

k Καταλύοιντο.] Καταλυθεῖεν *Vat.* καταλύοιεν *L. B.*
l Σκοπήσωμεν.] Ita *Hen.* & *Epiphan.* σκοπήσομεν in *reliquis.*
m Ἀνθρώπων,] Sic *Vat.* & *Epiphan.* ἀνθρώποις in *cæteris.*
n Τινες] *L. B.* τινὰ.
o Βέβαιον] *G.* βεβαίων.
p Ὑπολείπον⁊.] *G.* ἀπολείπον⁊.
q Πάλαι βασιλείαν,] Iterum cum *Cod. Vat. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* πᾶσαν in *Editis Aliisque.*
r Εἰ χαίρει τιμώμενον,] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* ut puto. ἀεὶ χαίρει in *Editis Aliisque* qua lectione retenta, mox legendum, κὴ χαίρει, vel χαίρει τε τιμώμενον.
s Σωζούσῃ δικαιοσυνῃ] Συνίθη *Vat.* forſan pro συνίθει.
t Ὑπομνήμασιν] *Gen.* σεσημάσιν.
v Τῆς] *G.* κῆς.
x Ἀνίεμεν] *L. B.* in *Marg.* ἀνεῖμεν.
y Καὶ νόμων,] Καὶ νόμων μελέτη *Hen.* κὴ νόμω μελέτη *Vat.* forſan pro νόμω μελέτη.
z Μελέτην] *L. B.* μελέτη.
a Δι' ὧν οὐχ ἁμαρτησόμεθα.] Illud δι' habuimus è *Cod. Vat.*
b Δοκεῖ.] Δοκεῖν *Hen.* δοκῇ *L. B.*
c Δυσαποδίδακτον εἶναι] Ita reſcribere placuit è *Cod. Vat.* (& *Lugd. Bat.*) ὡς' αὐτῶν κὲ τῇ ☞ χρόνῳ τιμῇ τὸ δυσαποδέκτον εἶναι in *Editis Aliisque.* in *Epiphanii* verſione, *ut earum honor per longitudinem temporis non facile repellatur ab his qui eas caſte cuſtodiunt.*
d Ἐπώνυμα] An? ἐπώνυμα ☞ ἱερᾶ. HUDS. in *Add.*
e Διαρπάζοντες,] Διαφθείροντες *Vat.* non ita *Epiphanius*, qui vertit, *rapientes.*
f Ἐπιθέντες,] Ita *Vat.* ἐπιθέντες in *reliquis.*
g Καὶ] *G.* κὰν.
h Καὶ συνίσασιν] Καὶ non habet *L. B.*
i Ἀεργὸν] Ita reponi in *Addend.* juſſit *Hudſ. L. B.* vero expreſſe habet ἀναεργὸν. *Coccejus* emendat αὐ ἀεργὸν. *Editi* ἀργὸν. HAV.
k Δυνάμεθα] Δυνάμεθ' ἂν *Vat.*
l Πολλὰ δόγματα τ̃ συγκλήτ⁊,] Conf. ſupr. lib. 12. c. 10. §. 6. SPANH.

m Ὑπέρ-

"τους, ὑπὲρ τούτων ἀναγινώσκειν. ἃ δῆλον μὲν
"ὡς μετὰ πειραν τῆς ἡμετέρας εἰς ὑμᾶς πίστεως
"ἐδοθη, κύρια δὲ κἂν εἰ μηδενὸς [m] ὑπάρξαν-
"τος ἐχαρίσασθε. χρεὸν γὰρ οὐ μόνοις ἡμῖν, ἀλ-
"λὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, τὰ μὲν ὄντα [n] ἐφυλάξα-
"σθε, μείζω δὲ τῶν ἐλπισθέντων πεποιήκατε, εὐ-
"εργετεῖτε τῷ κρατεῖν. καὶ δύναιτ' ἄν τις ἐπεξιὼν
"τὰς ἑκάστων εὐτυχίας, ἃς δι' ὑμῶν [o] ἔχουσιν,
"ἀπερίληπτον ποιῆσαι τὸν λόγον. ἵνα μέντοι καὶ δι-
"καίως ἁπάντων αὐτῶν τυγχάνοντας ἑαυτοὺς ὑπο-
"δείξωμεν, ἀρκεῖ πρὸς παρρησίαν ἡμῖν, τὰ πρό-
"τερον σιωπήσαντι, τὸν βασιλεύοντα νῦν ἡμῶν, καὶ
"σὲ προσκαλεζόμενον, εἰπεῖν. ὁποῖα μὲν εὔνοια
"πρὸς τὸν ὑμέτερον οἶκον προσκέκλεικται; ποία δὲ πίστις
"ἐνδεὴς ἐστιν; τίς δὲ ἡ νενόητα τιμή; [p] ποία δὲ
"χρεία μὴ εἰς [q] πρῶτον [r] ὄρα; τί δὴ κωλύῃ, καὶ
"τὰς [s] ὑμετέρας χάριτας τῶν εἰς τοσοῦτον εὐεργε-
"σιῶν ἀριθμὸν εἶναι; [t] δίκαιον δ' ἴσως μηδὲ τὸν
"ὑὸν πατρὸς Ἀντιπάτρου προσκλιπεῖν ἀνδραγαθίαν ἀμνη-
"μόνευτον, ὃς, [v] εἰς Αἴγυπτον εἰσβεβληκότος Καί-
"σαρος, δισχιλίοις ὁπλίταις βοηθήσας, ὅτ' ἐν τοῖς
"κατὰ γῆν ἀγῶσιν, ὧν ὅτε νεῶν ἔδει, δεινῶς
"ἐξηπάζετο. καὶ τί δεῖ λέγειν ὅσῳ σκεῦνοι παρέσχον
"ῥοπὴν τῷ τότε καιρῷ, καὶ ποτῶν καὶ βρωτῶν δω-
"ρεῶν ὑπὸ Καίσαρος ἠξιώθησαν; [x] ἄνωθεν δέον [y] ὑ-
"πομνῆσαι τῶν ὑπηρεσιῶν, ἃς ἔγραψε τότε Καίσαρ
"τῇ συγκλήτῳ, καὶ ὡς δημοσίᾳ τιμᾶς καὶ πολιτείαν
"ἔλαβεν Ἀντιπατρος. ἀρκέσει γὰρ [z] ταῦτα τεκμήρια
"τοῦ καὶ τὰς χαρίτας ἡμᾶς κατ' ἀξίαν ἔχειν, καὶ
"πρὸ τοῦ τὸ βέβαιον αὐτῶν αἰτῖν, παρ' οὗ καὶ
"πρότερον μὴ [a] δοθείσας ἀλλ' ἐλπίσαι, τὸν τοῦ βα-
"σιλεως πρὸς ὑμᾶς διάθεσιν καὶ τὸν ὑμέτερον πρὸς
"αὐτὸν ὁρῶσιν. [b] ἀπαγγέλλεται δὲ ἡμῖν ὑπὸ τῶν
"ἐκεῖ Ἰουδαίων, ὡς μὲν ἐπιβὰς τῆς χώρας εὐμε-
"νὴς, ὡς δὲ ἀπέδωκας τῷ Θεῷ τέλεια θύματα, τι-
"μῶν αὐτὸν [c] ὁλοτελείαις εὐχαῖς, ὡς δὲ τὸν δῆ-
"μον [d] ἑστιάσας, καὶ τὰ παρ' αὐτοῦ ἐκείνου ξένια
"προσηκω. τοῦτα γὰρ πάντα καὶ ἐν [e] ἔθνει καὶ πό-
"λει πρὸς ἄνδρα τοσούτων ὑπερτεθειμένα πραγμάτων
"δεξιώματα, καὶ σύμβολα φιλίας χρὴ δοκεῖν, ἃ
"ἀπέδωκας τῷ Ἰουδαίων ἔθνει, τῆς Ἡρώδου προξε-
"νήσης αὐτῷ ἑστίας. τούτων σε ἀμιμνήσκοντες, καὶ
"αὐτοῦ δὲ παρόντος καὶ συγκαλεζομένου βασιλέως ἠξιω-
"καμεν πρεῖττον ἰδεῖν, ἃ δι' αὐτοὺς δεδώκατε, τοῦτ' ὑπὲρ
"ἄλλων μὴ προϊδεῖν ἀφαιρεθέντας.

ε'. Τοιαῦτα δὲ τοῦ Νικολάου διελθόντος, ἐκώλυσε
μὲν οὐδεμία τῶν Ἑλλήνων ἀνακάλυψις· οὐδὲ γὰρ
ὡς ἐν δικαστηρίῳ, περὶ τῶν προκειμένων διελάμβα-
νον, [f] ἀλλ' ἦν ἔντευξις ὧν ἐβιάζοντο. κἀκείνων ἀπο-
λογία μὲν ἀδεμία, τοῦ μὴ ταῦτα ποιεῖν· πρόφασις
δὲ, ὡς τὴν χώραν αὐτῶν νεμόμενοι, πάντα νῦν
ἀδικοῖεν. οἱ δὲ [g] εὐγνώμονές τε [h] αὐτὰς ἐδείκνυσαν, κἂν
τῷ τὰ οἰκεῖα τιμᾶν, μηδὲν λυποῦντες οἰκεῖον. σωφρόνων
οὖν Ἀγρίππας βιαζομένας, ἀπεκρίνατο τάδε. "Δι-
"μὲν τὴν Ἡρώδου πρὸς αὐτὸν εὔνοιάν τε καὶ φιλίαν,
"ἕτοιμος εἶναι πᾶν ὁτιοῦν χαρίζεσθαι [i] Ἰουδαίοις ἀξιῶ-

"Possumus & multa de iisdem senatus consulta,
"& tabulas in Capitolio positas recitare. quibus
"sane, fide nostra perspecta, nosmet ornastis, sa-
"crosanctis alioqui futuris, etiamsi gratiam vestram
"nostra non præcessissent merita. Nam non solum
"nobis sed & omnibus mortalibus sua conservastis,
"multisque præter opinionem in majus auctis vin-
"cendo benefacitis. adeo ut in immensum dicen-
"di campum excurreret, qui singulorum res pro-
"speras, quas vobis acceptas referunt, numerando
"percenseret. Verum ut nosmet istis omnibus *be-*
"*neficiis*, quæ in nos contulistis, non indignos
"ostendamus, sufficiat nobis ad confidentiam,
"priora omnia si tacuerimus, de eo, qui jam re-
"gno potitur tibique assidet, *pauca* dicere. Quod
"enim ille benevolentiæ *aut officii* genus vestræ fa-
"miliæ non præstitit? qua in re fides ejus deside-
"rata? quemnam erga vos honorem non excogita-
"vit? ad quam necessitatem non primus adfuit?
"Quid igitur vetat, quo minus vestra beneficia
"tantis ejus in vos meritis respondeant? Forsan &
"par est ut patris ejus Antipatri fortitudinem si-
"lentio non prætereamus, qui, expeditione in
"Ægyptum facta à Cæsare, cum duobus armato-
"rum millibus suppetias tulit, & tam terrestribus
"quam navalibus præliis nemini cedere comper-
"tus est. Et quidni dicerem, quantum illi eo tem-
"pore rebus ejus momentum attulerint, & quan-
"tis & qualibus muneribus à Cæsare donati fue-
"rint? cum antea debuerim literarum mentionem
"fecisse, quas tunc Cæsar senatui scripsit; & quo-
"modo à populo honores & jus civitatis obtinuit
"Antipater. Hæc enim satis indicant, nos non
"immerito vestra consequutos esse beneficia, nec
"*sine ratione* petere, ut ea nobis confirmares, quæ,
"si prius data non fuissent, à te sperare nobis li-
"cuisset, spectantibus regis erga vos animum, ve-
"strumve in illum. Quin & nunciatum est à Ju-
"dææ incolis, quam amice & benevole provinciam
"ingressus es, utque Deo justa sacrificia obtulisti,
"& votis rite factis illum honorasti, utque popu-
"lum epulis adhibuisti, ejusque non dedignatus es
"hospitalia munera. Atque hæc omnia, quibus
"vir in tanta dignitate constitutus à gente & ur-
"be exceptus fuerit, pro argumentis haberi debent
"amicitiæ inter te & Judæorum gentem sancitæ,
"propter necessitudinem quæ tibi cum Herodis
"domo intercessit. Horum te admonentes, regis-
"que, qui jam præsto est tibique assidet, nihil præ-
"terea postulamus, quam ut ea, quibus nos imper-
"tiri voluistis, aliorum vi & injuria nobis eripi
"non patiamini.

ς'. Cum ejusmodi orationem Nicolaus habuis-
set, Græci quidem nullatenus intercesserunt: non
enim ut in judicio de rebus istis litigabatur, sed
supplicatio erat contra vim. nec illi quidem omni-
no inficiabantur, se ista fecisse: sed eo se tegebant,
quod dicerent Judæos ipsorum finibus uti, & in
eo nunc injurios esse. Illi vero se bono genere esse
demonstrarunt, quodque *ubi versarentur ibi* leges
suas haberent in pretio, in eo illis injuriam non
facere. Quamobrem Agrippa, intellecto quod vim
paterentur, sic respondit. "Se quidem propter
"Herodis in ipsum benevolentiam & amicitiam
"paratum esse Judæis postulata concedere, eaque
"etiam

V. *Agrippa Judæorum immunitates confirmat.*

m Ὑπάρξαντος ἐχαρίσασθε.] Ὑπαρξιν *Vat.*
n Ἐφυλάξασθε,] Φυλάξαντες *Vat.*
o Ἔχουσιν,] Ἐχωσιν *Vat.*
p Ποία ἡ χρεία] Ita lego. ποῖα ἡ χρεία in libris.
q Πρῶτον] *L. B.* in *Marg.* πρῶτον.
r Ὄρα;] Sic *Hen.* ὁρᾷ in *ceteris*, quod *Ibbetson* præfert.
s Ὑμετέρας χάριτας] Ita lego. ἡμετέρας in *libris.*
t Δίκαιον δ' ἴσως] Καλὸν *Vat.* & *Lugd. Bat.* interpretamentum, ut puto, vocis δίκαιον.
v Εἰς —— Καισαρος,] Illud εἰς è *Cod. Vat.*
x Ἄνωθεν] *Lugd Bat.* καὶ' ἰν & forsan melius. HAV.
y Ὑπομνῆσαι τῶν ὑπηρεσιῶν,] Ἀναμνῆσαι *Vat.* & *Lugd. Bat.* ὑπομιμνῆσαι G.
z Ταῦτα τεκμήρια] Ταῦτα τὰ τεκμήρια *Vat.* & *Lugd. Bat.*
a Δοθείσας ἀλλ' ἐλπίσαι] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Gall.* δοθείσης in *Editis Aliisque.*
b Ἀπαγγέλλεται] *Lugd. Bat.* in *Marg.* ἀπήγγελται.
c Ὁλοτελείαις] Forte ἐπὶ τελείαις. COCC.
d Ἑστιάσας,] *L. B.* εἰστιατας.
e Ἔθνει καὶ πόλει] Illud ἐν adjectum esse volumus è *Cod. Vat.*
f Ἀλλ' ἦν ἔντευξις] Ita è *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* ἀλλ' ἡ ἔντευξις in *Editis Aliisque.*
g Εὐγνώμονες] *L. B.* εὐγνωμες.
h Αὐτὰς] Ita lege, non αὐτοὺς. COCC.
i Ἰουδαίοις ἀξιῶσιν,] Ἰουδαίοις, ἃ ἦ ἀξιώσειν καὶ καθ' αὐτὰ δίκαια δοκεῖν *Vat.*

"etiam in se justa existimare: adeo ut si plura qui-
"dem petiissent, non gravaretur ea illis largiri,
"dummodo sine incommodo fieret imperii Ro-
"mani. quoniam vero *tantum* postulant ut quæ
"prius acceperint rata maneant, se confirmatum
"dare, ut nemo illis injuriam faciat instituta sua
"observare perseverantibus". Cum ista dixisset, concionem dimisit. Atque Herodes coram stans ipsum salutabat, & quod ita in illos affectus esset gratias agebat. Ille vero hisce delectatus paria referebat, illum in suos complexus accipiens salutansque. Et tunc quidem à Lesbo discessit. Rex autem Samo mari domum reverti statuit, atque ubi Agrippæ valedixerat oram solvit: & non multis post diebus Cæsaream appulit, vento usus secundo. Indeque Hierosolyma profectus convocavit omnem populum (ingens autem erat etiam ex agris multitudo) atque in mediam concionem progressus, eis totius itineris sui rationem exposuit, seque Judæis in Asia perfeciss̃e, ut deinceps sua jura quiete retenturi essent. Prolixam etiam de rebus suis prosperis regnique administratione narrationem fecit, ut in omnibus utilitatis eorum studiosus fuerit; atque lætitia elatus, quartam superioris anni vectigalium partem eis condonavit. Illi vero, & gratia & oratione *regis* mirifice capti, vehementer lætati discesserunt, bona multa *prosperaque omnia* regi optantes.

A Lesbo digreditur.

Herodes, Hierosolyma reversus, quæ in itinere gesserit, populo exponit.

"σιν, καὶ καθ' αὐτὰ δὲ δίκαια δοκεῖν· ὡς εἰ μὲν
"ἐδέοντο καὶ πλειόνων, οὐκ ἂν ὀκνῆσαι τάχα [k] μὴ
"λυπῶῦτα τὴν Ρωμαίων ἀρχὴν ὠφελεῖν. [l] ἐπεὶ
"δὲ ἃ καὶ πρῶτον εἰλήφασιν ἄκυρα [m] μὴ γένοιτο,
"[n] βεβαιοῦν αὐτοῖς ἀνεπηρεάστως ἐν τοῖς οἰκείοις δυ-
"νάμεσιν ἔφησι". τοιαῦτα εἰπὼν, [o] διέλυσεν τὸν σύλ-
λογον. Ηρώδης δὲ [p] προθύμως κατησπάζετο, καὶ τῆς
[q] πρὸς αὐτὸν εὐμενείας ὡμολόγει χάριν. ὁ δὲ καὶ
εἰς τοῦτο φιλοφρονούμενος, ἴσον αὐτὸν παρεῖχεν ἀντι-
μισθούμενος καὶ καταπαζόμενος. καὶ τότε μὲν
ἀνεχώρησεν ἀπὸ Λέσβου. [r] ἀπὸ δὲ Σάμου πλεῖν ὁ βασι-
λεὺς ἐπ' οἴκου διέγνω, καὶ τὸ Αγρίππου ἀσπασάμε-
νος ἀνήχθη· κατάραντι δὲ εἰς Καισάρειαν ὑ πολλαῖς ὕστε-
ρον ἡμέραις, πνευμάτων ἐπιτηδείων τυχών. κἀκεῖθεν
ἐλθὼν εἰς Ιεροσόλυμα, συναγαγὼν ἐκκλησίαν πάνδημον.
ἦν δὲ πολὺς κόσμος τῆς χώρας ὅχλος. ὁ δὲ παρελθὼν, ἀπο-
λογισμόν τε τῆς ὅλης [s] διοδημίας ἐποιήσατο, καὶ τὰ πρὸς
τοὺς Ιουδαίους ὅσα τῆς τῶν Ασίαν ἦσαν, ὡς δι' αὐτὸν [t] ἀνεπη-
ρεάστως εἰς τὸ λοιπὸν ἔξουσιν. [v] διηγήσατό τε σύμπαν ἐπὶ
τῇ εὐτυχίαις, καὶ τῇ διοικήσει τῆς ἀρχῆς, ὡς [x] οὐδενὸς παρα-
λείποιτο τῶν ἐκείνοις συμφερόντων, [y] ἀγαλλόμενός τε τὸ
πέμπτον τῶν φόρων ἄφεσιν αὐτοῖς ἔτους παρεληλυθότος
ἔτους. οἱ δὲ, καὶ τῇ χάριτι καὶ τῷ λόγῳ δεδημαγωγημένοι,
μὴ πλείσης ἀπήεσαν χαρᾶς, πολλὰ ἀγαθὰ [z] σωδυχόμενοι τῷ βασιλεῖ.

VI. CAP. III.

Quomodo domi Herodis oritur dissidium, quod ille Antipatrum filium suum natu maximum pluris faceret, & res ista ut contumelia doleret Alexandro.

ΚΕΦ. γ'.

Ως ἐστασιάθη τὰ πρὸς τὴν οἰκίαν Ηρώδῃ, προτιμῶντι μὲν Αντίπατρον τὸν πρεσβύτατον υἱὸν, χαλεπῶς δὲ τὰ πρὸς Αλέξανδρον φερόντων τὸν ὕβριν.

Oritur domi Herodis dissidium.

GLiscebat autem indies domesticum dissidium, crescendoque in deterius vergebat, dum Salome quasi jure hereditario in adolescentes odium exercebat, atque ex iis quæ bene cesserant contra matrem eò temeritatis & audaciæ efferebatur, ut neminem relinquere è natis conaretur, qui occisæ mortem ulcisci posset: atque adolescentes è contra feroces & in patrem malevoli fiebant, tum recordatione injuriæ matri illatæ, tum regnandi cupidine. Iterumque malum erat quale prius, quod & adolescentes Salomæ & Pheroræ libere & aperte maledicebant, atque illi malicios̃i erant in adolescentes, eisque enixe insidias struebant. Nam odium quidem utrinque par erat, modus vero illud exercendi dissimilis. dum hi quidem palam conviciarentur & temere probra jacerent, præ rerum imperitia animi ingenui esse existimantes iram non dissimulare: illi vero, alia via aggredientes, calumniis callide & improbe confictis utebantur, juvenes ex omni occasione provocantes, reputantesque audaciam illorum versum iri in vim contra genitorem. nam, cum matris criminum eos non puderet, neque eam jure occisam esse putarent, fieri non posse colligebant, ut non eum ultum irent suis etiam manibus, quem cædis auctorem

Salome hereditario odio Mariamnes filios prosequitur.

Προύβαινε δὲ [a] ἀεὶ τὰ καθ' ἡμέραν τὰ οἰκίας, καὶ χαλεπωτέραν ἐλάμβανε τὴν ὄψιν, ἀντιμεταλαβούσης μὲν ὥσπερ ἐκ κληρονομίας τὸ καθ' ἡμῶν μῖσος τῆς Σαλώμης, καὶ πᾶν ὅσον εὐδοκιμήσει καθ' ἡμῶν μητρὸς αὐτῶν εἰς δύναμιν καὶ θράσος λαμβανούσης, μηδένα τῶν ἐξ ἐκείνης καταλιπεῖν, ὃς [b] δυνήσεται τιμωρῆσαι τῷ θανάτῳ [c] τὴν ἀνηρημένης· ἐχόντων δέ τι τῶν νεανίσκων θρασὺ καὶ δύσνουν εἰς τὸ γεγυνηκότα, μνήμη τις μητρὸς οἷα πάθοι πρὸς τὴν ἀξίαν, καὶ τῇ καιρὸν ἐπιθυμίᾳ. πάλιν τε τὸ κακὸν ὅμοιον ἐγεγόνει τοῖς πρώτοις, βλασφημίαι μὲν ἐξ ἐκείνων εἴς τε τὸν Σαλώμην καὶ τὸν Φερώραν, κακοήθεια δ' ἦν τούτων εἰς τὰ μειράκια, καὶ μὴ πραγματείας ἐπιβουλή. τὸ μὲν γὰρ μῖσος ἴσον ἐφ' ἑαυτοῖς ἀλλήλων, ὁ δὲ τρόπος τοῦ μισεῖν οὐχ ὅμοιος. ἀλλ' οἱ μὲν ἐν τῷ φανερῷ λοιδορηθῆναι, καὶ προπετείαις πρόπετεῖς, εὐχερεῖς τὸ ἀπείρατος οἰόμενοι τὸ [d] ὀργῆς ἀνυπόστολον. [e] οἱ δ' ἐκ τοιούτου τρόπου, ἀλλὰ πραγματικῶς καὶ κακοήθως ἐχρῶντο τῇ Δικαιοσύνῃ, [f] προσελθόντες ἀεὶ τὰ μειράκια, καὶ τὸ θρασὺ καταλογιζόμενοι βίαιον ἔσεσθαι πρὸς τὸ γεγυνηκότα. τὸ γὰρ οὐκ αἰδεῖσθαι τὸ μητρὸς ἁμαρτίαις, πῶς οἴεσθαι δίκαια πείσειν ἐκείνῳ, ἄφετον εἶναι πρὸς τὸ μὴ τὸ αἴτιον δο-

κοῦν-

---

k Μὴ λυπῶντα] Μᾶλλον perperam *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

l Επεὶ δὲ ἃ] Επειδὴ ἃ καὶ πρότερον *Vat.* ἤδη δὲ ἃ καὶ πρότερον *Busb.*

m Μὴ γένοιτο,] Ita in plerisque *MSS.* μὴ γενοῖτο *Hen.* & *Basil.* Post μὴ γένοιτο subintelligendum ἀξιοῦσι, quod forsan alieno loco positum, mox supr.

n Βεβαιοῦν αὐτοῖς] Διὸ βεβαιῶν *Busb.*

o Διέλυσεν] *L. B.* διέλυε.

p Προθύμως] *L. B.* πρόθυσις.

q Πρὸς αὐτὸν Δικαιοσύνης] Εἰς αὐτὸν *Vat.*

r Απὸ δὲ Σάμου πλεῖν ὁ βασιλεὺς] Ita quum expresse exstet in *L. B.* veram credidi lectionem, atque eam recepi. *Vulgati* omnes πλεῖν δ' ὁ βασιλεύς. HAV.

s Ο βασιλεὺς —— ἀνήχθη·] Rex autem domi (domum) reverti volens *Rufin. adde:* exorato Agrippa, *aut* impetrata ejus rei venia ab Agrippa; navigavit. *Omittit hæc Gelenius.* SPANH.

ss Αποδημίας ἐπιτιμήσαι,] Εκδημίας *Vat.*

t Ανεπηρεάστως εἰς τὸ λοιπὸν ἔξουσιν.] *Erit*, quod imperturbatè & tranquille deinceps degerent. SPANH.

v Διηγήσατό τε σύμπαν] Διηγήσατο τότε σύμπαν *Vat.* (Coccejus) & *Busb.*

x Οὐδενὸς παραλείποιτο] Παραλίποι *L. B.* Οὐδὲν παραλίποι τῶν *Busb.*

y Αγαλλόμενός τε τὸ τέταρτον] Αγαλλόμενον τὸ τ. *Busb. Lugd. Bat. Hen.* & *Vat.*

z Σωδυχόμενοι τῷ βασιλεῖ.] Επῳδυχόμενοι *Busb.*

a Ἀεὶ τὰ καθ' ἡμέραν] Αὐτῷ pro ἀεὶ *Busb.*

b Δυνήσεται] *L. B.* Δωήσεται.

c Τῆς ἀνηρημένης·] Τῆς δι' αὐτὸν ἀνηρημένης *Vat.*

d Ὀργῆς ἀνυπόστολον.] Ανδρείως τε καὶ ἀνυποστόλως Dio Chrys. Or. XIII. p. 223. B. SPANH.

e Οἱ δ' ἐκ τοιούτου τρόπου,] Οἱ δὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τρόπου *Vat.* & *Lugd. Bat.*

f Προσελθόντες ἀεὶ τὰ μειράκια,] Προείλκοντες *Vat.*

κομῶτα [g] τιμωρήσεσθαι, ϗ δι' αὐτοχειρίας. τέλ⟨ος⟩ οὖν [h] ἀνεπλήσθη πᾶσα ἡ πόλις τ̃ τοιούτων λόγων, ϗ καθάπερ ἐν τοῖς ἀγωνίσμασιν, [i] ἠλέητο μὲν ἡ τῶν μειρακίων ἀπειρία, κατίσχυε δ' ἡ τ̃ Σαλώμης ἐπιμέλεια, ϗ παρ' αὐτῶν ἐκείνων τὰς ἀφορμὰς ἔ μὴ ψευδῆ λέγειν ἐλάμβανεν. οἱ γὰ ἔτως ἀχθόμενοι τῷ θανάτῳ τ̃ μητρὸς, ἐπειδὴ κἀκείνῳ ⟨ὲ⟩ σφᾶς αὐτοὺς κακῶς [k] ἔλεγον, ἐφιλονείκουν ἐλεεινῷ μὲν ὥσπερ ἦν ἐπιφαίνειν τῷ καταστροφῇ τ̃ μητρὸς, ἐλεεῖσθαι δ' αὐτοὺς οἱ τ̃ ἐκείνης φονεῦσιν ἀναγκάζοντας συζῆν, ⟨ὲ⟩ τ̃ αὐτῶν μεταλαμβάνειν.

β'. Ταῦτα περὶ μειζόνως, καιρὸν ἐχούσης τ̃ στάσεως ἐν ἐπιδημίᾳ ἔ Βασιλέως. ὡς δ' ἐπανῆλθεν Ηρώδης, ϗ τῷ πλήθει διελέξατο καθὼς προδεδηλώκαμεν, προσέπιπτον εὐθὺς οἱ λόγοι περά τε ἔ Φερώρα ϗ τ̃ Σαλώμης, μέγαν αὐτῷ τ̃ κίνδυνον εἶναι, τ̃ περά τ̃ νεανίσκων ἀναφανδὸν διαπεπλεγμένων, ὡς οὐκ ἀνέξον⟨ται⟩ μὴ ποιάμενοι τ̃ μητρὸς τ̃ φόνον. προσετίθησαν [l] ἤ τι, ϗ ὡς ἔκ παρ' Αρχελάου ἔ Καππαδοκ⟨ίας⟩ ἐλπίσιν ἐπανέχοιεν, ὡς δ' ἐκείνῳ πρός τε Καίσαρα ἀφιξόμενοι, ϗ κατηγορήσοντες ἔ πατρός. Ηρώδης ἢ πεπέρακτο μὲν εὐθὺς ἀκούσας τοιούτων, ἐξεπέπληκτο ἢ μᾶλλον ὅτι ϗ τ̃ ἄλλων τινὲς ἀπήγγελλον. [m] ϗ ἀνεκαμπτε τῇ συμφορᾷ τά τε πρῶτα καταλογιζόμεν⟨ος⟩, ὡς ὅτι τ̃ φιλτάτων ὅτι τ̃ στεργομένης αὐτῷ γυναικὸς ὤναλο, διὰ τὰς [n] ἐγγινομένας παραχὰς ϗ̃ τῷ οἰκίαι. [o] τό, τε μέλλον ἔ προσεπιωκοτ⟨ος⟩ ἤδη βαρύτερον ϗ μεῖζον ἔσεσθ' ὑπολαμβάνων, ἐν συγχύσῃ τ̃ ψυχῆς ἦν. τῷ γὰ ὄντι πολλῶν μὲν τ̃ ἔξωθεν ⟨ὲ⟩ παρ' ἐλπίδας εἰς εὐτυχίαν αὐτῷ τὸ δαιμόνιον προσετίθη· μέγιστα ἢ τ̃ οἴκοι, ϗ μηδὲ προσδοκώμενα, δυσυχεῖν αὐτῷ συνέβαινεν, ἑκατέρᾳ [p] προσιόν⟨τος⟩ ὡς οὐκ ἄν τις ᾠήθη, ϗ παρέχον⟨τος⟩ ἀμφήριστον τῷ ὑπερβολῇ, εἰ δέον τῷ τοσούτῳ εὐτυχίαν τ̃ ἔξωθεν πταισμάτων [q] ἀλλάξαι τ̃ οἴκοι κακῶν, ἢ τοιοῦτο μέγεθος τ̃ περὶ τὰς οἰκείας συμφορῶν διαφυγεῖν, ἐν τῷ μηδὲ [r] τὰ [s] τ̃ Βασιλείας θαυμαζόμενα κεκῆσθαι.

γ'. Ταραττόμεν⟨ος⟩ [t] δὴ ϗ διαπείμεν⟨ος⟩ τ̃ τρόπον τῶν, [v] ὅπῃ καθαιρήσῃ τ̃ μειρακίων ἕτερον αὐτῷ γνώμενον ἰδιωτεύοντι παῖδα προσοίσετο, ϗ τῶν ἐδόκει τιμᾶν· ἐκαλεῖτο ἢ Αντίπατρ⟨ος⟩· ὐχ ὥσπερ ἐν ὑστέρῳ ϗ πλέως ἠτιμηκὼς αὐτὸν, ϗ πάντ' εἰς ἐκεῖνον ἀναφέρων, οἰόμεν⟨ος⟩ ἢ [x] σωφρονεῖσθαι ἔ θεάσεσθαι τὰς ἐκ Μαριάμμης, ϗ μᾶλλον εἰς νουθέτησιν τῶν ἐκείνων [y] οἰκονομῶν αὐτό. τὸ γὰ αὐθαδες οὐκ ἂν εἴη παρ' αὐτοῖς εἰ τῶν πρώτειον, ὅτι μὴ μόνοις μηδὲ ἐξ ἀνάγκης ἡ διαδοχὴ τ̃ βασιλείας ὀφείλε⟨ται⟩. διὸ ϗ [z] καθάπερ ἔφεδρόν τινα τ̃ Αντίπατρον [a] εἰσήγαγε, οἰόμεν⟨ος⟩ ὀρθῶς ποιεῖν, ϗ καταστελέντων τ̃ μειρακίων ἐξεῖναι εὐκαίρως χρῆσθαι βελτίοσιν. τὸ δ' ὐκ ὥσπερ ἐνόησεν ἀπέβη. τοῖς τε γὰ πολὺν ὁ μετρίως ἐδόκει

esse arbitrarentur. Tandem itaque factum est ut urbs hujusmodi sermonibus plena fuerit, &, ut fit in certaminibus, juvenum quidem imperitiæ misertum est, prævalebat autem Salomes cura & diligentia; atque ab illis ipsis occasionem captabat ad dicendum quod verisimile erat. Illi enim ægre adeo ferentes matris occasum, postquam & ipsi & illis maledictum esset, studiose agebant, ut miserabilis, sicuti revera erat, videretur matris interitus, ipsique etiam miserandi, qui necesse haberent una cum parentis interfectoribus vivere, & eadem cum illis participare.

2. Ista propterea crescebant, quod absente rege major erat dissensionis occasio. Quam primum vero reversus est Herodes, & cum populo, ut jam ante diximus, colloquutus est, statim sermones serebant Pheroras & Salome, magnum illi periculum imminere ab adolescentibus, qui ei aperte minarentur, non se matris necem inultam relicturos. Addebant & illud, eos sperare ab Archelao Cappadocc, fore ut ejus ope ad Cæsarem irent & patrem accusarent. His sermonibus auditis statim turbatus est Herodes, eoque magis perculsus est, quod eadem ab aliis accipiebat. Atque ex hac calamitate ei in memoriam & cogitationem veniebant quæ prius acciderant, quod propter dissidia inter domesticos orta nec charissimis sibi nec conjuge dilectissima frui potuerit. Atque futura præteritis graviora & majora fore suspicans, plane confusus erat animo. Nam revera foris quidem pleraque, etiam magis quam sperarat, ad voluntatem fluebant, Dei beneficio: fiebat autem ut quæ maxima essent domi, etiam præter exspectationem, male ei cederent; rebus utrinque aliter quam opinio tulerit evenientibus, & incertum reddentibus utrum præstabilius fuisset, res foris quam felicissime gessisse ac deinde malis domi implicari, an calamitates adeo magnas inter domesticos effugisse, regnum detrectando & quæ homines in eo mirari solent.

Pheroras & Salome Alexandrum & Aristobulum apud Herodem accusant.

3. Turbatus itaque & in hunc modum afflictus, ut pueros deprimeret, alterum filium, sibi natum cum adhuc privatus esset, (vocabatur autem Antipater) accersivit, & illum in honore habere statuit; non sicut postea cum ab eo plane victus esset & ad eum omnia referret: sed eo animo ut audaciam filiorum Mariamnes coërceret, magisque ut eos admoneret, id ita constituens. eo enim minus sibi arrogaturos, si illis persuasum esset, regni successionem neque solis sibi neque necessario deberi. Hac de causa Antipatrum, * quasi æmulum, ad se domum recepit, putans se bene ac sapienter rebus suis providere; atque, repressa juvenum ferocia, licere tempestive eos meliores habere. Verum longe aliter evenit ac putarat. Nam

Antipater Herodis filius.

&

[g] Τιμωρήσεσθαι] Τιμωρήσασθαι *Vat.* (*Lugd. Bat.*) *Busb.* & *Gall.*
[h] Ανεπλήσθη] *L. B.* ἐπλήσθη.
[i] Ηλείτο μὲν] Ηλειῖτο *Gall.* & *Lugd. Bat.*
[k] Ελεγον,] *L. B.* ἔλεγεν.
[l] Δὲ τι] *L. B.* δ' ἔτι.
[m] Καὶ ἀνέκαμπτε] *L. B.* ἀνέκαμπτε ϗ̃.
[n] Εγγινομένας] *L. B.* ἐγχωμιάσας.
[o] Τό, τε μέλλον ἔ] Ita lego, sicut in ora libri à docta manu emendatum inveni. prius erat τότε μέλλον τ. π. ἤ. βαρὺ, ϗ μεῖζον ἐκείνων ὑπολ. in *Cod. Vat.* τότε μᾶλλον π. τ. ἡ βαρὺ ϗ μεῖζον ἐκείνων ὑπ' si rectum esset τότε μᾶλλον, (quod & in *L. B.* exstat) in sequentibus legendum ἐκείνῳ pro ἐκείνων.
[p] Προσιόντ⟨ος⟩] *L. B.* προϊόντ⟨ος⟩.
[q] Αλλάξαι τ̃ οἴκοι κακῶν,] Αλλάξασθαι *Vat.*
[r] Τὰ τ̃ βασιλείας θαυμαζόμενα κεκτῆσθαι.] Ita *Vat.* τὰ βασίλεια θαυμαζόμενα κτήσασθαι in *Edd. Aliisque.* Omnia fere à τῷ γὰ ὄντι &c. à §. 2. usque ad ταραττόμεν⟨ος⟩ in versione sua prætermisit *Epiphan.* At *Gelenius* in hunc modum interpretatus est, *Revera enim quemadmodum foris supra spem fortuna utebatur propitia, sic domi præter opinionem omnia male cedebant; ut merito ambigendum sit, possitne pensari tanta felicitate externa ejus calamitas domestica, an satius esset carere ex æquo utraque, & intra privatam fortunam consistere.*
[s] Τ̃ς] Illud τ̃ ex *L. B.* additum, qui in reliquis *Vat.* adstipulatur. HAV.
[t] Δὴ ϗ διαμείμεν⟨ος⟩ τ̃ τρόπον] Ita lego & interpungo auctoritate *Epiphanii.* antea in *Editis*, ταραττόμεν⟨ος⟩ δ' ϗ διαμείμεν⟨ος⟩ τ̃ τρόπον τῶν ἐπὶ π. τ. μειρακίων, ἕτερον &c.
[v] Επὶ καθαιρήσῃ τ̃ μειρακίων] De cæde filiorum, *quæ omittit Gelenius, aut aliter vertit.* SPANH.
[x] Παραιρεῖσθαι ἔ] Forsan σωφρονεῖσθαι.
[y] Οἰκονομῶν αὐτό.] Ita *Vat.* οἰκοδομῶν αὐτὸν in *Editis Aliisque.* HUDS. Omnia in eum trastulit *Rufinus* SPANH.
[z] Καθάπερ ἔφεδρόν τινα] Appositè hic ἔφεδρ⟨ον⟩ Antipater, quasi tertiarius in duorum fratrum vicem subsidiarius juxta *Schol. ad Ajac. Sophol.* v. 618. ἔφεδρ⟨ος⟩ δ παρασκάσασμέν⟨ος⟩, ὅταν δύο τινὲς παλαίωσι, παλαίειν τῷ νικήσαντι· Hinc *Lucianus in Gallo.* ἢ ἔφεδρ⟨ον⟩ ἐγὼ ϗ ἀντίδεπτον ϗ διάδοχ⟨ον⟩ σκεπτόμην· Vide plura quæ noto de hac voce ad *Æschyli Choëph.* v. 861. μόν⟨ος⟩ δὲ ἔφεδρ⟨ος⟩ Δίοσσοις μέλλ⟨ει⟩ Θεὸς Ορέστης &c. Idem vero hic *Zonaras* p. 245. B. ὡς ἔφεδρόν τινα τ̃ Αντίπατρον εἰσήγαγεν. Infra ἀλλαξ. lib. 1. c. 42. ὥσπερ ἐπιτείχισμα τοῖς ἡμῖς &c. SPANH.
* *Quasi æmulum,*] Succedaneum, *Gelen.*
[a] Εἰσήγαγεν,] Εἰσῆγεν *Vat.*

[b] Περὶ-

& pueri gravi se injuria affici interpretabantur: & Antipater, homo versutus, postquam semel eò venit ut sperare auderet quod antea non sperabat, id unum dabat operam, ut fratres male tractaret, & primum eis locum non cederet, patrique adhæreret, qui jam ab illis alienatus erat per calumnias, & in id cui studuerat facile adduci potuit, ut in eos indies magis magisque irritaretur, calumniis oneratos. Omnes itaque rumores ab illo erant disseminati, qui *tamen* cavebat ne ipse videretur hujusmodi quid *ad patrem* deferre: sed in eam rem uti maluit opera hominum, in quos nulla caderet suspicio, quique id ex sua in regem benevolentia facere crederentur. Jam vero multi Antipatrum propter ejus spem colebant, & hujusmodi sermonibus Herodi plane persuadebant, quod ex suo in illum amore profecti viderentur. Cumque hæc per multos inter sese fideles certatim agebantur, tum etiam ipsi adolescentes magnam ejus rei præbebant occasionem. Nam frequenter lachrymas ob contumeliam, qua afficerentur, emittebant, & matrem appellabant: quinetiam aperte apud amicos patrem ut iniquum redarguere conabantur. quæ omnia, pro ea qua erat malitia, opportune aucupatus Antipater, Herodi non sine additamento renunciabat, quibus factum est, ut domestica lis sensim deterior evaderet. Rex enim calumniis *istis* offensus, & Mariamnes filios deprimere volens, Antipatrum indies novis augebat honoribus; adeo ut tandem victus ejus matrem domum asciverit. Cæsari etiam sæpe pro eo scribens, privatim hunc ei officiosissime commendabat. Cumque Agrippa quidem in eo esset ut Romam, postquam annos decem res Asiæ administrasset, peteret, à Judæa profectus *Herodes* ad illum navigavit, eique Antipatrum, quem unum secum duxerat, tradidit, Romam ducendum cum multis donis, ut fieret Cæsaris amicus: adeo ut jam omnia penes illum esse, adolescentes vero spe regni prorsus excidisse viderentur.

Mariamnes filios male tractat, eisque insidias struit.

Atque Herodes ad eos deprimendos Antipatrum ad honores evehit.

Antipater Romam mittitur ad Cæsarem.

κεχρῆσθαι τῇ πρὸς αὐτὸς ἐπηρείᾳ· καὶ δεινὸς ὢν τ τρόπον Ἀντίπατρος, ἐπιδὴ [b] παῤῥησίας τινὸς τ ὁ πρότερον ἄσης ἐλπίδος ἀντεπιήσατο, μίαν ἔχειν ὑποθεσιν [c] κακοῦν τὸς ἀδελφὸς, καὶ μὴ προσχωρεῖν τ πρώτειων, ἀλλ' [d] ἐνέχεσθαι τ πατρὸς, ἤδη μὲν ἠλλοτριωμένε τ Φαβόλαις, εὐμεταχειρίστε δ' ὄντος εἰς ὅπερ ἐπιτηδάκς πολὺ χαλεπώτερον ἀεὶ γίνεσθαι τοῖς διαβεβλημένοις. ἦσαν οὖν [e] ἅτινα παρ' αὐτῷ μόνε οἱ λόγοι, φυλαττομένε δι' αὐτῷ δόξαι τὰ τοιαῦτα καταμηνύειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐχρῆτο συνεργοῖς τοῖς ἀνυπόπτοις, καὶ διὰ τὴν εὔνοιαν τὴν πρὸς τ βασιλέα πιστευομένοις αὐτὸ ποιεῖν. ἤδη δ' ὠλισθε [f] ἐγεγόνεισαν οἱ κἀκεῖνον ἐφ' οἷς ἠλπικὰ θεραπεύοντες, καὶ τ Ἡρῴδην ὡς ἔ δοκεῖν κατ' εὔνοιαν τὰ τοιαῦτα λέγειν ὑπαγόμενοι. καὶ τούτων πολυπροσώπως καὶ πιστῶς ἀλλήλοις συναγωνιζομένων, ἔτι καὶ μᾶλλον αἱ [g] πρὸς τ μειρακίων ἀφορμαὶ [h] προσεγίνοντο. καὶ δὴ καὶ δάκρυα πολλάκις ἐπ' ἐπήρειαν ὧν ἠτιμάζοντο, καὶ τ μητρὸς [i] ἀνάκλησις, καὶ τ πατέρα φανερῶς ἤδη πρὸς τὰς φίλας ἐ δίκαιον ἐλέγχειν ἐπετήδευον. ἅπερ ἅπαντα κακοήθως ὑπὸ τῶν περὶ τ Ἀντίπατρον [k] καιροφυλακτούμενα, καὶ μειζόνως πρὸς τ Ἡρῴδην ἐξαγγελλόμενα, προύβαινεν ὁ μικρὰν ἀπειρημένα τὴν τῆς οἰκίας στάσιν. ἀχθομένε δὲ ὁ βασιλεὺς τ Φαβόλας, καὶ ταπεινῶσαι βυλόμενος τὰς ἐκ τῆς Μαριάμμης, μείζονα ἀεὶ πρὸς τιμὴν Ἀντιπάτρῳ παρεῖχεν· καὶ τέλος ἠπείλησε, ἐπεισήξειν [l] τὴν ἐκείνε μητέρα. Καίσαρι δ' πολλάκις γράφων ὑπὲρ αὐτῷ καὶ ἰδίᾳ συνίστα σπουδαιότερον. [m] Ἀγρίππα μὲν οὖν ἀνιόντι εἰς τὴν Ῥωμὴν, μ τὴν διοίκησιν τ ὑπὲρ τ Ἀσίας [n] δεκαετῆ γενομένην, πλεύσας ἀπὸ τ Ἰουδαίας, καὶ συντυγχάνων μόνον τε τ Ἀντίπατρον [o] ἐπηγάγετο, καὶ παρέδωκεν εἰς Ῥώμην ἀνάγειν μετὰ πολλῶν δώρων, Καίσαρι φίλον ἐσόμενον· ὥστε ἤδη πάντα δοκεῖν ἐπ' ἐκείνῳ, καὶ [p] παρεῶσθαι παντάπασιν ἐκ τ ἀρχῆς τὰ μειράκια.

CAP. IV.

VII. *Quomodo, Antipatro Romæ degente, Herodes Alexandrum & Aristobulum ad Cæsarem ductos accusat. Alexander causam suam agit ad Cæsarem, & pater cum filiis in gratiam redit.*

ΚΕΦ. δ'.

Ὡς Ἀντιπάτρε διατρίβοντος ἐν Ῥώμῃ, τὸς περὶ Ἀλέξανδρον καὶ Ἀριστόβυλον Ἡρῴδης ἄγων ἐπὶ Καίσαρος, αὐτῶν κατηγόρησεν. Ἀλεξάνδρε ἀπολογία ἐπὶ Καίσαρος, καὶ διαλλαγὴ πρὸς τ πατέρα.

Antipater Romæ id agit ut literis patrem incenderet adversus fratres.

AT enim ista peregrinatio plurimum Antipatro profuit, tum ad honorem, tum ut *fratribus* prælatus videretur: quippe Romæ, cum de eo scripsisset Herodes ad omnes amicos suos, illustris fiebat. Cæterum ægre ferebat quod *patri* non adesset, neque commodam haberet occasionem fratribus perpetuo maledicendi: eoque magis veritus est ne pater mutaretur, si quid mitius de Mariamnes filiis sentire in animum induceret. Dum ista secum reputaret, à proposito suo non desistebat: sed & Roma, quoties sperabat se posse patrem contristare & irritare in fratres, assidue literas mittebat, magnam de eo solicitudinem simulando, * revera autem, qua erat ingenii malignitate, ex spe in se magna quæstum faciens, donec eo indi-

Πρὸς μὲν οὖν τιμὴν, καὶ τὸ πρῶτον εἶναι δοκεῖν, Ἀντιπάτρῳ προύχωρει τὰ κατὰ τὴν ἀποδημίαν· καὶ γὰρ ἐν τῇ Ῥώμῃ, πᾶσιν ἐπεστελκότος Ἡρῴδε τοῖς φίλοις, διαφανὴς ἦν. ἤχθετο δ τῷ μὴ παρεῖναι, μηδὲ ἔχειν ἐξ εὐκαίρου διαβάλλειν ἀεὶ τὸς ἀδελφός· καὶ μᾶλλον ἐδεδοίκει μεταβολὴν τ πατρὸς, εἴ τι καὶ καθ' αὐτὸν ἀξιώσειεν ὑπιεικέστερον εἰς τὸς ἐκ τῆς Μαριάμμης φρονεῖν. ταῦτα δ' διανοίας ἔχων, οὐκ ἀφίστατο τῆς ἑαυτῷ προαιρέσεως· ἀλλὰ κἀκεῖθεν, [q] ὅτε ἀνιάσειέ τι καὶ παροξύνειν ἤλπιζεν τ πατέρα κατὰ τῶν ἀδελφῶν, συνεχῶς ἐπέστελλεν· πρόφασιν μὲν, ὡς [r] ὑπεραγωνιῶν αὐτός, τὸ δ' ἀληθὲς, ἀφ' ἧς εἶχεν ἐν φύσει κακοηθείας, τὴν

b Παῤῥησίας] Forte διὰ vel μὴ addi debet. COCC.
c Κακοῦν τὸς ἀδελφὸς,] Ita è *Codd. Gall.* & *Lugd. Bat.* κακοῦν τὸς ἀδελφὸς μὴ προσχ. *Busb.* κακῶ τὸς ἀδελφὸς μὴ προσχ. *Hen.* & *Vat.* κακῶ, τοῖς ἀδελφοῖς μὴ προσχωρεῖν in *Editis.*
d Ἐνέχεσθαι τ πατρὸς,] Ἐχεσθαι *Busb.* & *Zonar.* ἀνέχεσθαι *Lugd. Bat.*
e Οὗτοι παρ' αὐτῷ] *L. B.* ὃ παρ' αὐτῷ.
f Ἐγεγόνεισαν οἱ κἀκεῖνον] Ita *Vat.* γεγόνεισαν in *reliquis.*
g Παρὰ τ μειρακίων ἀφορμαὶ] Vox προσ deest *Hen.* & *Vat.*
h Προσεγίνοντο.] Προσεχώρουν *Busb.*
i Ἀνάκλησις,] Ἀνακλήσεις *Busb.*
k Καιροφυλακτούμενα,] Καιροφυλακούμενα *Busb.*
l Τὴν] Μὴν τὴν *G.*
m Ἀγρίππα μὲν οὖν ἀνιόντι] Ἀγρίππᾳ *G.* Ἀγρίππα τέ μεν ὧν ἀνιόντος *Lugd. Bat. Cocceius* legit Ἀγρίππα γε μὲν ἀνιόντος. HAV.
n Δεκαετῆ γενομένην,] *Sc.* ex quo à Cæsare in Syriam & Asiam missus Lesbi permansit. *Usserius* ad *A. M.* 3992. vide *Casaub.* contra *Baron.* p. 136.
o Ἐπηγάγετο,] Ἐπήγετο *Busb.* & *Hen.*
p Παρεῶσθαι —— μειράκια.] Eadem hîc *Zonaras* p. 245. C. SPANH.
q Ὅτε ἀνιάσειέ τι καὶ παροξύνειν] *L. B.* ὅ, τι ἀνιάσειεν καὶ ὅ, τι καὶ π.
r Ὑπεραγωνιῶν αὐτὸς] Ita *Vat.* & *Gall.* ὑπὲρ ἀγωνιῶν & ὑπὲρ ἀγωνίαν perperam *Editis.*
* *Revera autem,*] *Sed revera ad speratam regni successionem malis artibus viam sibi præmunies, donec* &c. vertit *Gelen.* plane omisit *Epiphan.*

τὴν ἐλπίδα μειζόνως καθ' ἑαυτὸν ἔσεσθαι ἐμπορεύμενος, ἕως εἰς τέκνα προήχαγε τὸν Ηρώδην ὀργῆς [s] ἐκ δυσφημίας, ὡς ἰδεῖν μὲν ἔχειν δυσμενῶς τοῖς μειρακίοις. [t] ἐν ᾧ τῷ κατοικεῖν εἰς τοιοῦτον [v] ἐμβεβῶσι πάθος, [x] ὡς μητ' ἀμελῶν [y] μητ' ἐκ προπετείας ἁμαρτάνει, χρεῖον ἡγήσατο πλεύσας εἰς Ρώμην ἐκεῖ τῶν παίδων κατηγορεῖν πρὸς Καίσαρα, [z] καὶ μηδὲν αὐτῷ τοιοῦτον ὑπιτρέπειν, ὃ καὶ μέγα μέρος τῆς ἀσεβείας ὕποπτον ἦν. ὡς δ' ἀνῆλθεν εἰς τὴν Ρώμην, ἐνέτυχε μὲν μέχρι τῆς [a] Ακυληίας πόλεως Καίσαρι σωτυχεῖν ἐπειγόμενος. ἐλθὼν δ' εἰς [b] λόγους, καὶ καιρὸν αἰτησάμενος ὑπὲρ μειζόνων [c] οἷς ἐδόκει δυσχεῖν, [d] παρεσήσατο μὲν τοὺς παῖδας, ἠτιᾶτο δὲ τῆς ἀπονοίας καὶ τῆς ἐπιχειρήσεως, "ὡς ἐχθρῶς ἔχουσιν "ἅπαντα τρόπον ἑαυτοδικοῦντες μισεῖν τὸν ἑαυτῶν [e] πα- "τέρα, ὥστε ἀφχειρίσασθαι αὐτόν. καὶ τὴν βασι- "λείαν ὠμοτάτῳ τρόπῳ προαλλάξειν. ὁ δὲ ὑπὲ θυμή- "σκων ἐξ ἀνάγκης μᾶλλον ἢ κρίσει προδοῦναι τῷ "ἀφαιρεῖσθαι πρὸς αὐτὸν εὐσεβεστέρῳ· πρὸς Καίσαρος "ἐξουσίαν ἔχοι. τοῖς δ' ἐκ ὑπὲρ τὴν ἀρχὴν τὸ πλέον, "ἀλλ' εἰ καὶ ταύτης στεροῖντο καὶ ζῆν [f] ἔλαττον λόγου, εἰ "μόνον ἀποκλεῖναι τὸν πατέρα δυνηθεῖεν. ἔτως ἄφυκτόν τι "καὶ μιαρὸν ἐντεθηκέναι τὰς ψυχὰς αὐτῶν [g] μῖσος. καὶ "ταύτην τὴν ἀτυχίαν αὐτὸς ἐκ μακρᾶς φέρων ἀναγκα- "σθῆναι νῦν ἐξηγεῖσθαι Καίσαρι, καὶ μιαίνειν αὐτὸ τὰς "ἀκοὰς τοιούτοις λόγοις. καί τοι τί μὲν εἶπον πεπόνθως "ἐξ αὐτῶν δυσχερές; ὑπὸ τίνι δ' μέμφονται [h] βαρυόνοιᾳ; πῶς "δ' οἷόν τε καὶ δίκαιον ἦν αὐτὸς ἐκτήσατο πολλοῖς χρόνοις "καὶ κινδύνοις ἀρχήν, ταύτης ἐκ ἐᾶν κύριον εἶναι, πρᾶ- "τταν τε, καὶ δίδοναι τῷ κατ' ἀξίαν. ὡς τοῦτό γε μὴ τὰ ἄλ- "λων ἄθλων εὐσεβείας [i] ἐκτίθεται τῷ [k] μέλλοντι πρὸς "τὸ ποτὲ γήσεσθαι· τοιούτῳ τὴν ὑπιμέλειαν, ἅτε καὶ "τὰ ἀμοιβῆς τοσῆσδε ἔσης ὑπιτυγχάνειν. ὅτι δὲ μηδὲ "εὐσεβὲς αὐτοῖς ὑπὲρ τούτου πολυπραγμονεῖν, εὔδηλον. "ὁ γὰρ ἀεὶ τὸ πρὸ τῆς βασιλείας εὐθυμούμενος, συλλο- "γίζεται τὸν θάνατον ᾧ γεγυμνάσται, μεθ' ὃν ἄλλως "οὐκ ἔστιν τὴν ἀρχὴν προαλλάξειν. αὐτὸς δ' ὅσα βασι- "λευομένοις καὶ βασιλέως παισὶν ὑκ ὑστέρησεν, μέχρι νῦν "ἀποδιδοὺς, ἀ κόσμον, ἀκ ὑπηρεσίαν, ἀ τρυφὴν, ἀλλὰ "καὶ γάμους τοὺς ὑπισημοτάτους παρεχῆναι, τῷ μὲν ἐκ τῆς "ἀδελφῆς, Αλεξάνδρῳ δὲ τὴν Αρχελάου τοῦ βασιλέως θυ- "γατέρα συνοικίσας. τὸ δὲ μέγιστον ἀδὲ ὑπὲ τοιούτοις ἐᾶν "εἶχεν ἐξουσίαν ταύτη κατ' αὐτῶν χρησάμενος ἀγαγεῖν "ὑπὲ τὸ κοινὸν εὐεργέτην Καίσαρα, καὶ παρελόμενον αὐτοῖς "πᾶν ὅσον ἢ πατὴρ ἀσεβήσας ἢ βασιλεὺς ὑπεξελθόν- "μενος δύναιτο, κρίσεως ἰσοτιμίαν παρεσκευάκει. [l] δεῆσαι "μέντοι μὴ παντάπασιν αὐτὸν ἀπιμώρητον γῆρας, μηδ' "ἐν τοῖς μεγίστοις φόβοις καταζῆν, [m] ἀδ' ἐκείνοις λυ- "σιτελεῖ, ἐφ' οἷς ἐνεθυμήθησαν, ὁρᾶν τὸ ἥλιον, εἰ

gnationis ex falsis rumoribus Herodem perduxit, ut jam adolescentibus infensus esse cœperit. Dum vero pigratur talem induere affectum, ne quid negligenter aut temere committeret, visum est ei satius Romam navigare, ibique eos coram Cæsare accusare, nihilque sibi tale permittere, quod ex magnitudine *sua* impietatis suspicionem daret. Ac postquam Romam pervenit, progressus est ad *urbem* Aquilejam, Cæsarem convenire festinans. Quamprimum vero datum esset sermonem cum eo habere, cumque orasset ut se de maximis, quibus implicari videbatur, incommodis, audire vellet, filios coram adduxit, deque eorum indole deplorata querebatur, atque de *nefario* eorum conatu, "quam sibi inimici infestique erant, ut qui "modis omnibus id egerunt ut suum in patrem o- "dium ostenderent, eo usque ut illum perimerent, "regnumque crudelissimo facinore sibimet arripe- "rent. dum & ipse potestatem habeat à Cæsare "regnum relinquendi, cum moreretur, non ex "necessitate sed judicio, filio isti qui in maxima "erga se pietate perseverarit. Illis vero non tam "magni imperium, quam, si illo priventur, parvi "penditur vita, dummodo patrem possent inter- "ficere. adeo immane & fœdum illorum animis "penitus insedit & inveteravit odium. eamque "calamitatem diu toleratam nunc demum se coa- "ctum esse Cæsari aperire, & aures ejus hujusmodi "sermonibus offendere. Atqui, quid ab eo durius "perpessi sint? aut qua de re graviori querantur? "Quomodo justum & æquum esse putant, ut quem "ipse principatum longo tempore per multa pe- "ricula quæsisset, ejus non sinant esse dominum, "coque potiri, & optime merenti dare. nam hoc "cum aliis pietatis præmiis proponitur ei cui in "animo est præcedentem diligentia æquare, ut- "pote qui speret talem sibi gratiam relatum iri. "Quod vero nefas sit illis hac de re satagere, ma- "nifestum. nam qui semper regnum in animo ha- "bet, simul cogitat de patris interitu, cum non "nisi post illum assequuturus sit regnum. Ille vero "quænam ipsis, ut in regio imperio viventibus "regiisque liberis, hactenus non largiendo deesse "passus est, non ornamenta, non ministerium, non "delicias; immo & conjugia illis honoratissima "procurasse, alteri suæ sororis, Alexandro vero "Archelai regis filia collocata. Et quod maxi- "mum est, ne post talia quidem *ausa* sua se pote- "state in eos usum, sed ad communem benefacto- "rem Cæsarem adduxisse, & cedendo de omni eo "quod aut pater læsus aut rex insidiis petitus age- "re potuit, æquo cum illis jure disceptatum ve- "nisse: rogare tamen ne ipse omnino inultus sit, "neque in summo metu ætatem agat; cum, post "ea quæ moliti sunt, ne ipsis quidem, si nunc *pœ*- "*nam* effugiant, expediat diutius vivere, malorum "ex-

Herodes Alexandrum & Aristobulum Romam ducit.

Apud Cæsarem eos accusat.

s Ex δυσφημίας] Ita lego ex conjectura, ἢ in ἐκ mutato, cum antea esset ἢ δυσφημίας. Verum ἢ μανίας legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *ad tantum iræ vel furoris perduxisset.* HUDS. Forte δυσθυμίας. COCC.

t Ex ᾧ τῷ κατοικεῖν] Ex καθεκεῖν *Hen. Lugd. Bat.* & *Vat.*

v Ἐμβεβῶσι πάθος,] Ita *Vat. Gall.* & *Lugd. Bat.* ὠδῖνας in *reliquis.*

x Ως] *L. B.* ὡς ᾧ.

y Μητ' ἐκ προπετείας ἁμαρτάνοι,] Μήτε καὶ προπ. *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

z Καὶ —— ἐπιτρέπειν,] Sic *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen.* nec aliter ut puto *Epiphanius*, qui vertit, *nihilque sibi tale permittere* &c. ὡς μηδὲν αὐτῷ τοιοῦτον ἐκβαίνειν πάθος in *Editis Aliisque.*

a Ακυλείας πόλεως] Ακυλείας *Hen.* unde pro Ακυλείας *Editorum* fecimus Ακυληίας è *Cod.* (cui & adstipulatur *Lugd. Bat.*) *Gall.* HUDS Id Romæ factum tradit *Zonaras* p. 245. D. SPANH.

b Λόγους,] Καίσαρι post λόγους addit *Busb.*

c Οἷς ἐδόκει δυσχεῖν,] Οἷς δοκεῖ συνδυσχεῖν *Vat.* & *Hen.* à prima manu. in *L. B.* in *Marg.* exstat δύτυχεῖν.

d Παρεσήσατο μὲν τοὺς παῖδας] Solum tamen Alexandrum ad Cæsarem adduxisse dicitur, & accusasse apud eum ἀλωσ. lib. 1. c. 23. §. 3. τὸν γὰρ Αλέξανδρον σὺν μέρει Ρώμης ὁ πατὴρ &c. Cum Josephi hoc loco: σὺν τοῖς παισὶ &c. *Zonaras* p. 245. D. SPANH.

e Πατέρα, ὥστε ἀφχειρίσασθαι αὐτόν,] Ita è *Cod. Busb.* nonnihil favente *Zonara*, hisce verbis, ἠτιατο δὲ τὴν ἀπονοίας, ὡς τὸν ἑαυτῶν πατέρα μισοῦντας, καὶ ἀφχειρίσασθαι μελετῶν) αὐτὸν, καὶ ὥστε τὴν βασιλείαν λαβεῖν, in *Editis* πατέρα καὶ μεταχειρίσασθαι τὴν βασ. paulo aliter *Vat.* & *Lugd. Bat.* πατέρα μεταχειρίσασθαι καὶ τὴν βασ.

f Ελαττῆν] *Gall.* & *Lugd. Bat.* ἐλάττων.

g Μῖσος.] Deëst *Gall.* & *L. B.*

h Βαρυόνοιᾳ;] *L. B.* Βαρεῖ ὄντα.

i Ἐκτίθεται] *L. B.* ἐκτίθεσθαι.

k Μέλλοντι —— ἀμοιβῆς] Ita *Hen.* & *Vat.* μέλλοντι ποτὲ γήσεσθαι τοιούτῳ τὴν ἐπιμελείας τε (ὥστε *L. B.* ὥστε *Coccejus*) καὶ τὰ ἀμ. in *Editis Aliisque.*

l Δεῆσαι μέντοι] Mallem δεήσειν.

m Οὐδ' ἐκείνοις λυσιτελοῦντος,] Quæ sequuntur usque ad finem orationis corrupta esse suspicor. neque facile existimari potest quomodo legerit *Epiphanius*, qui vertit, *Et auferens à se totum quantum aut pater læsus aut rex insidiatus potuisset agere, pariter eos in judicio secum fecisse astare: & reliquum esse aut eos occidi, ne cum timore maximo ipse viveret; aut se opprimi, quatenus utrique fabula hominum aut opprobrium forent. Cum hac Herodes* &c.

"extrema, quemadmodum patrarunt, certiſſime "paſſuris.

Pueri patris accuſatione confuſi lachrymabantur.

2. Iſta quidem Herodes magna cum vehementia filiis ſuis objecit coram Cæſare. Juvenes autem etiam eo dicente confuſi lachrymabant, magis vero poſtquam Herodes dicendi finem fecit. nam ſe quidem extra hujuſmodi impietatem eſſe ex conſcientia bonæ mentis perſuaſum habuerunt, contra ea vero quæ illis pater crimini dediſſet, difficile eſſe, id quod erat, ſeſe defendere probe noverant, cum libere etſi opportune verba facere haud eos deceret, ut patrem, dum violenter ſemper & nimium feſtinanter ageret, in errorem inductum oſtenderent. Quid ideo dicerent non habebant, lachrymæque illis obortæ ſunt & tandem vehementius ſuſpirabant, veriti quidem, ne, ſi ſilerent, ex conſcientia *ſceleris* viderentur hæſitaſſe, haud vero invenientes quo pacto defenſionem ſui expedirent, propter ætatis infirmitatem animique conſternationem. Non tamen Cæſar, aſpiciens ipſos quemadmodum perturbati erant, non ſentiebat eos ex imperitia & modeſtia potius hærere & impediri, quam ex facinorum conſcientia. nec quiſquam aderat quem non eorum miſereſceret: immo & patrem ita affecerunt, ut vere animo moveretur.

VIII. *Ex populi miſericordia paululum recreantur.*

3. Poſtquam vero *juvenes* animadvertunt & patrem illis aliquanto magis benevolum, ipſumque etiam Cæſarem, inſuper & aliorum ſingulos, partim vicem ipſorum dolentes, partim à lachrymis non temperantes, alter illorum Alexander, patre appellato, crimina diluere aggreſſus eſt, dicebatque, "Pater, qua es in nos benevolentia ſatis de- *Alexandri oratio.*
"clarat hoc ipſum judicium. nam ſi quid in nos "durius in animo agitaſſes, nunquam ad omnium "ſervatorem nos adduxiſſes. etenim poteras, vel "pro regia vel patria poteſtate, de ſontibus ſup- "plicium ſumere. Cæterum Romam nos ducere, "& hunc ipſum teſtem adhibere, ſervare volentis "*indicium* eſt. nemo enim, cui in animo eſt quen- "quam interficere, ad templa eum ſacrariaque per- "ducit. Verum pejori adhuc ſtatu res noſtræ "ſunt. non enim amplius vivere ſuſtineremus, ſi "talem patrem nos læſiſſe cuiquam perſuaſum eſ- "ſet. Fortaſſe & hoc iſto deterius: ut cum mori "debuiſſemus boni & innocentes, ſceleris ſuſpecti "viveremus. Jam vero ſi quid valeret fiducia ex "veritate, nobis lætiſſimum eſſet tibi fidem face- "re, & periculum effugere. Quod ſi ita vincit "calumnia, ſatis ſuperque nobis præſens hic dies, "quem quorſum ſuſpecti intueremur? Et quidem "dum dicis nos regnum affectare, accuſationem "in juvenes bene accommodas, dumque adjicis "iſtam à matris miſeræ interitu petitam, ex hac "infelicitate præſenti cumulus accedit. Sed vide "obſecro, annon hæc nobis cum omnibus com- "munia ſimiliter *de iis* dici poſſint. Nihil enim "vetabit, quin rex, cui filii ſint juvenes & matri "defunctæ ſuperſtites, eos in ſuſpicionem vocet, "quaſi *patri* ſtruant inſidias. ſed ſuſpicio non ſa- "tis eſt ad fidem hujuſmodi impietati faciendam.

"νῦν ἀφεύγοιεν, [n] ἔργῳ μέγιστε τ̃ ἀνθρωπίων χ̃ "δράσωλας χ̃ πεισομένυς.

β'. Ταῦτα [o] μὲν Ηρώδης ἐμπεθῶς ἠπάσατο πρὸς Καίσαρα τὰς αὐτ̃ παῖδας. τῶν δ̃ νεανίσκων ἤδη μὲν καὶ λέγοντ@ δάκρυα καὶ σύγχυσις ἦν, μᾶλλον δ' ἐπεὶ κατέπαυσεν Ηρώδης τὸν λόγον. τὸ μὲν γὰρ ἔξω τ̃ τοιαύτης ἀσεβείας [p] γνέσθαι, [q] τὸν λόγον πιστὸν [r] εἶδον ἐν τῷ συνειδότι, τὸ δ' ἐκ τ̃ πατρὸς ὑπενέρεσθαι τὰς ἀφορμὰς, δυσπαλόγητον, ὥσπερ ἦν, ἤδεσαν, οὐκ εὐχημονοῦντ@ οὐδὲ τοῦ κατὰ παῤῥησίαν λόγου τοῦ πρὸς τὸν καιρὸν, εἰ μέλλοιεν ἐκ βίας ἀεὶ καὶ κατὰ σπουδὴν ἐλέγχειν πεπλανημένον. ἦν οὖν ἀπορία τοῦ δύνασθαι λέγειν, καὶ δάκρυα, καὶ πάλ@ οἰμωγὴ συμπαθεστέρα, δεδοικότων μὲν [s] ὡς εἰ σιγῷεν δοξουσιν ἐκ τοῦ συνειδότ@ ἠπορῆσθαι, ῥᾳδίαν [t] δ' ἂν εὑρισκομένων τὴν ἀπολογίαν [v] ὑπὸ νεότητ@ καὶ παραχῆς ἧς ἐπεπόνθησαν. [x] ὁ μὲν γε Καῖσαρ, ὑπιβλέπων αὐτοὺς [y] ὡς εἶχον, ἀσυνέτων [z] ἐποιεῖτο τὸ μὴ κατὰ συνείδησιν [a] ἀποπωτέραν, ἀλλὰ ἐξ ἀπειρίας καὶ μετριότητ@ ὀχνεῖν. ἐλεεινοί τε ἐγεγόνεισαν [b] τοῖς παροῦσιν ἰδίᾳ, καὶ τὸν πατέρα διεκίνησαν ἀληθινῷ [c] τῷ πάθ̃ συνεχόμενον.

γ'. Ἐπεὶ δ̃ συνεῖδον εὐμένειάν τινα, καὶ παρ' ἐκείνυ, καὶ θᾶσσ̃ ἔτ Καίσαρ@, [d] καὶ τῶν ἄλλων ἕκασον, τὸς μὲν συνδακρύοντας, ἅπαντας δ̃ συναλγοῦντας, πατέρ@ αὐτῶν Αλέξανδρ@, ὑπικαλεσάμεν@ αὐτὸν, ἐπεχείρ̃ ἀφαιρεῖν τὰς αἰτίας, καὶ, "πάτερ, εἶπεν, ἡ μὲν σὴ πρὸς ἡμᾶς εὔνοια δῆλη, "καὶ παρ' αὐτ̃ τ̃ κρίσιν. οὐκ ἂν γὰρ εἴ τι δυσ- "χερὲς [e] ἐνενόεις ἐφ' ἡμῖν, ὑπὸ τὸν [f] πάντα σώζον- "τα προήγαγες. καὶ γὰρ ἐξὸν, [g] παρέσης μὲν ἐξου- "σίας ὡς βασιλεῖ, παρέσης δ̃ ὡς πατρὶ, τὰς ἀδι- "κίας ἐπέξιέναι. τὸ δ' εἰς Ρώμ̃ ἄγειν, καὶ τῶ- "τον ποιεῖσθαι μάρτυρα, σώζοντ@ ἐσ̃. εὐθὺς γὰρ ἀ- "ποκτῖναί τινα προαιρούμεν@, εἰς ἱερὰ καὶ ναὸς ἄ- "γομεν. τὸ δ' ἡμέτερον ἤδη χεῖρον. ἃ γὰρ ἂν ὑπομεί- "ναιμεν ἔτι ζῆν, εἰ πιστὸν ἠδικηκέναι πατέρα πε- "πιστεύμεθα. καὶ μήποτε τ̃τ ἐκείνυ χεῖρον, ἀντὶ "τ̃ πεθνᾶναι μηδὲν ἀδικ̃σας, [h] τὸ ζῆν ἀδικεῖν ὑ- "ποπλεομένυς. εἰ μὲν ὦν εὕροι λόγον τῆς ἀληθείας ἡ "παῤῥησία, μακάριον [i] καὶ σὲ πεῖσαι, καὶ τ̃ κίν- "δυνον ἀφυγεῖν. εἰ δ' ὅτως ἡ ἀφορμὴ κρατεῖ, "φθερτὸς ἡμῖν ὁ νῦν ἥλι@, ὃν τί δεῖ βλέπειν μετὰ "τῆς ὑποψίας; τὸ μὲν ὦν φάναι βασιλείας ὑπε- "ρημεῖν, εὐκαιρ@ εἰς νέας αἰτίας, καὶ τὸ προσπ- "θέναι τῇ τῆς ἀθλίας μητρὸς ἱκανὸν ἐκ τῆς πρό- "της τῇ νῦν ἀτυχίαν ἐξεργάζεσθαι. βλέψον δ̃ εἰ "μὴ κοινὰ ταῦτα καὶ πᾶσιν ὁμοίως λέγεσθαι δυνησό- "μενα. κωλύσ̃ γὰρ οὐδὲν τῷ βασιλεύοντι, παῖδες εἰ "εἰσὶ νέοι καὶ μήτηρ αὐτῶν ἀποθανοῦσα, πάντας ὑ- "ποπτους εἶναι τ̃ πατρὸς ὑπιβάλλυς δοκεῖν. ἀλλ' ὁ "τὸ ὕπτιον προὸς τοιαύτῃ ἀσεβείαν ἀρκεῖον. εἰπάτω "[k] δή τις, ἡμῖν εἰ τετόλμηται τοιοῦτον, ᾧ καὶ τὰ μὴ "πρὰ

n Εργῳ μέγιστα τ̃ ἀνθρωπίων] *L. B.* ἔργων μ. τ. ἀνθρωπίνων.
o Μὲν Ηρώδης] Illud μ̃ è *Codd. Busb. & Vat.*
p Γενέσθαι,] *Gall.* γεγονέναι.
q Τὸν λόγον πιστὸν] Τὸν λόγον redundare puto.
r Εἶδον ἐν τῷ συνειδότι,] Εἶπον *Hen. & Vat.* Forſan εἶχον.
s Ως εἰ σιγῷεν] Illud ὡς ante εἰ, ut & σιγῷεν, quod ſtatim ſequitur, habuimus ex *Zonara*, qui præterea legit, δόξουσιν ἐκ τ̃ συνειδότ@ μὴ εὔπορείν ἀπολογίας.
t Δ' ἂν εὑρισκομένων] In *Cod. Vat.* δ' ὡς ἂν.
v Υπὸ νεότητ@] Iſta ὑπὸ νεότητ@ καὶ παραχῆς ἧς ἐπεπόνθησαν deſunt in *Cod. Hen.* nec agnoſcuntur ab *Epiphanio.* ὑπό τε τ̃ *v. Vat.*
x Οὐ μὴν γε ὁ Καῖσαρ,] Ita lego ὁ μὴν ὅγε Καῖσαρ in libris omnibus.
y Ως εἶχον] Ως εἶχεν *Vat. & Hen.* à prima prima.
z Εποιεῖτο] *L. B.* ἠγεῖτο.
a Αποπωτέραν,] Ita *Gall. & Lugd. Bat.* ἀποπώτερον in *Editis Aliisque.* ἄποπ@ *facinoroſus* in *Vet. Gloſſ.* nec aliter intellexit *Epiphanius*, qui vertit *ex conſcientia facinoroſa.*
b Τοῖς παρεῦσιν ἰδίᾳ,] Forſan ſic diſtinguendum, τοῖς παρεῦσιν, ἰδίᾳ καὶ τ̃ π.
c Τῷ πάθ̃] Ita lego è *Cod. Gall. & Lugd. Bat.* τε πάθ̃ in *Editis Aliisque.*
d Καὶ τ̃ ἄλλων ἕκασον,] *L. B.* καὶ θᾶσσ̃ τ̃ ἄλλων ἑκάστ καὶ &c.
e Ενενόεις] *L. B.* ὠόεις.
f Πάντα] *L. B.* πάντας.
g Παρέσης] *L. B.* in *Marg.* παρέσ@ ἦ ω. π. τὸ τὰς.
h Τὸ ζῆν ἀδικεῖν] *L. B.* primam voculam delet.
i Καὶ σὲ πεῖσαι,] *Gall.* καθαπέσαι.
k Δή τις,] *L. B.* δέ τις.

I Υπὲρ

"πίστιν πίστιν εἴωθεν [l] ὑπὲρ εὐεργείας λαμβάνειν. Φαρ-
"μάκων ἐπιστολὴν ἐλέγχειν δυνατή τις, ἢ συνωμο-
"σίαν ἡλικιωτῶν, ἢ διαφθορὰν οἰκετῶν, ἢ γεγραμμέ-
"να κατὰ σὲ γεγραμμένα; καίτοι τούτων ἕκαστον ἔστ'
"ὅπη καὶ μὴ γιόμενον ὀκ διαβολῆς ἐπλάσθη. χα-
"λεπὸν γὰρ ἐχ ὁμονοῶν οἶκος ἐν βασιλείᾳ· καὶ τιὼ
"λεγόντων, ὡς σὺ φὴς ἔπαθλον εὐσεβείας, συμβαί-
"νῃ πολλάκις αἰτίαν [m] γίνεσθαι τοῖς πονηροτάτοις ἐλ-
"πίδων, δι' ἃς οὐδὲ μίαν ὑποψολιὼ ποιῶνται κακοη-
"θείας. ἀδίκημα μὲν οὖν οὐδεὶς ἐρεῖ καθ' ἡμῶν. τὰς
"δὲ διαβολὰς πῶς ἂν λύσειεν, ὁ [n] ἀκούσας μὴ θέλων;
"ἐλαλήσαμεν τι μετὰ παῤῥησίας; ὀκ εἰς σὲ, τοῦ-
"το γὰρ ὡὶ ἄθεμιν, ἀλλ' εἰς τοὺς ἀδίκους, ὃ, τι λελά-
"ληται μὴ σιωπῶντας. τιὼ μητέρα τὶς ἡμῶν ἔκλαυ-
"σεν; οὐχ ὅτι τέθνηκεν, ἀλλ' ὅτι κακῶς ἀκού-
"σασιν ὑπὸ τῶν ὀκ ἀξίων. ἀρχὴν ὑπολυμαίνεσθαι,
"ἧς [o] ἴσμεν ἔχουσαν τὸν πατέρα; τί καὶ θέλον-
"τες; εἰ μὲν εἰσὶν ἡμῖν τιμαὶ βασιλέων, ὥσπερ
"εἰσὶν, οὐ κενοπονοῦμεν; εἰ δ' ὀκ εἰσὶν, ὀκ
"ἐλπίζομεν; ἢ σὲ διαχειρισάμενοι κρατήσειν τιὼ
"βασιλείαν προσεδοκήσαμεν, οἷς οὔτε γῆ βάσι-
"μος, οὔτε πλωτὴ θάλαττα μετὰ τοιοῦτον ἔργον;
"ἢ ἡ τῶν ἀρχομένων εὐσέβεια, καὶ θρησκεία τοῦ
"παντὸς ἔθνους, ἐνέσχεθ' ἂν πατροκτόνους ὑπὸ τῶν
"πραγμάτων εἶναι, καὶ εἰς τὸν ἁγιώτατον ὑπὸ
"σοῦ καθασκευασθέντα ναὸν εἰσιέναι; τί δ' εἰ καὶ
"τῶν ἄλλων καταφρονήσαμεν, ἐδυνάτο τις φονεύσας
"ἀπημώρητος μένειν, ζῶντος Καίσαρος; οὔτ' ἀσε-
"βεῖς οὕτως ἐγίνησας, οὔτε ἀλογίστους, ἀτυχεσέ-
"ρους δ' ἴσως ἢ σοὶ καλῶς εἶχεν. εἰ δὲ μήτ' αἰ-
"τίας ἔχεις, μήτ' ὑποψίας εὐθέσκεις, τί σοι πρὸς
"πίστιν αὐτάρκες τοιαύτης δυσσεβείας; ἡ μήτηρ τε-
"θνηκεν. ἀλλά τοι τὰ [p] κατ' ἐκείνην, ὑ προ-
"ζωέιν ἡμᾶς, ἀλλὰ νουθετῆν ἐδύνατο. πλείω μὲν
"ἀπολογεῖσθαι βουλόμεθα, λόγον δ' ὀκ ὑπιδέ-
"χεται τὰ μὴ γιόμενα. διόπερ, ὑπὲ τῶν πάντων
"δεσπότῃ Καίσαρι μεσιτεύοντι τὸν παρόντα καιρὸν, σιωπήσομεθα τούτῳ τιὼ σιωπήσει. εἰ μὲν
"ἀνύποπτον ἐξ αὐτῆς τῆς ἀληθείας τιὼ πρὸς ἡμᾶς
"διάθεσιν ἀπολαμβάνεις, ὦ πάτερ, ζήσομεν, οὐδ'
"οὕτως μὲν εὐτυχῶς. δεινὸν γὰρ τῶν μεγάλων κα-
"κῶν καὶ ψευδὴς αἰτία. παρούσης δ' τινὸς ὀργῆς,
"σὺ μὲν ἐν τῇ κατὰ σαυτὸν εὐσεβείᾳ μένε, δώσο-
"μεν δ' λόγον ἡμεῖς ἑαυτοῖς. οὐχ οὕτως ὁ βίος ἡ-
"μῖν τίμιος, ὡς ἔχειν αὐτὸν ἐπ' ἀδικίᾳ τοῦ δεδω-
"κότος.

δ'. Τοιαῦτα δ' λέγοντος, ὁ, τι Καῖσαρ, ὁδὲ πρότερον πιστεύων τῇ μεγέθει τῆς διαβολῆς, ἔτι μᾶλλον ἐξηλλάττετο, καὶ [q] συνεχὲς εἰς τὸν Ηρώδην ἀπέβλεπεν, ὁρῶν κἀκεῖνον [r] ὑποσυγχυνόμενον· ἀ-
γωνία τε τοῖς παροῦσιν ἐνεπεπλώκει, καὶ πρὸς τιὼ αὐ-
λιὼ ὁ λόγος διαδοθεὶς ὑπίφθονον ἐποίει τὸν βα-
σιλέα. τὸ γὰρ ἄπιστον τῆς διαβολῆς, καὶ τὸ πρὸς τοὺς
νεανίσκους ἐν ἀκμῇ καὶ κάλλει σωμάτων ἐλεεινὸν [s] ἐπε-
σπάσατο βοήθειαν. [t] ἔτι δ' μᾶλλον ἐπειδὴ καὶ τῷ λό-
γῳ δεξιῶς καὶ μετὰ φρονήσεως ἀπελύτησεν Αλέξαν-
δρος. [v] ἐπὶ δ' ὑδὶ ἐκείνοις ἔτι τοιοῦτον χῆμα, κλαι-
ύσι μὲν ὅμως καὶ σὺν κατηφείᾳ πρὸς τιὼ γιὼ νε-

"Dicat itaque quiſpiam, an tale aliquid auſi ſue-
"rimus, unde & incredibilia propter *hominum* cre-
"dulitatem fidem acquirere conſueverunt. Poteſt
"ne quiſquam indicare venenum paratum, aut
"conjurationem cum æqualibus, aut corruptos *pe-*
"*cunia* famulos, aut ſcriptas contra te literas? atqui
"horum ſingula interdum de nihilo fingit calu-
"mnia. Grave enim regno eſt diſſidium & diſſen-
"ſio in regia: atque ſæpe fit ut principatus, quem
"tu dicis eſſe pietatis præmium, homines flagi-
"tioſiſſimos ad ſpem excitet, quæ facit ut nihil
"mali intentatum relinquant. Cæterum injuriam
"alicui factam nemo nobis objicit. nos vero ca-
"lumniis quomodo liberabit, qui nobis auſcultare
"reculat? An paulo liberius loquuti ſumus? at non
"in te; nam hoc nefas eſſet: ſed in eos, qui nihil
"quod dictum fuerit ſilentio premunt. An no-
"ſtrûm quis matrem deflevit? *at* non quod inter-
"ierit: ſed quod mortua ab hominibus inhoneſtis
"male audierit. Num regnum appetimus quod
"ſcimus à patre teneri? at quid in animo habentes?
"ſi enim nobis ſint regii honores, id quod faten-
"dum, nonne fruſtra laboramus? ſin minus, non-
"ne eos ſperare licet? An te interfecto in regnum
"ſucceſſuros eſſe exſpectavimus; quibus, tali faci-
"nore commiſſo, nec terra ambulanda nec mare
"navigandum? num ſubditorum pietas, & totius
"gentis religio ferre potuerit, ut parricidæ ſumma
"rerum potirentur, & in ſanctiſſimum à te inſtau-
"ratum templum ingrederentur? Sed quid? ſi cæ-
"teros contemnere datum fuiſſet, num qui te in-
"terfecerit, dum Cæſar in vivis eſſet, pœnam ef-
"fugere potuerit? Non tam impios genuiſti,
"neque tam ſtultos, ſed infeliciores forſan quam
"rebus tuis expediat. Quod ſi nec aliquid nobis
"vitio vertendum habes, nec inſidias *tibi locatas*
"inveniſti, quid tanti erat ut poſſet ejuſmodi im-
"pietatis tibi fidem facere? Mater *quidem* occidit.
"illius vero caſus *miſerabilis* nullam nos irritandi,
"ſed admonendi vim habuit. Equidem pluribus
"cauſam agere nobis in animo eſt: ſed excuſatio-
"nem non admittunt quæ nunquam commiſſa
"erant. Quapropter coram Cæſare, omnium do-
"mino noſtroque in præſentia ſequeſtro, hanc
"tecum pactionem facimus. Si poſſis, ô pater,
"revera affectum in nos induere ab omni ſuſpicio-
"ne vacuum, liceat nobis vivere, quamvis haud
"ita feliciter. grave enim eſt magnorum malorum
"etiam falſo inſimulari. verum ſi quid eſt quod
"timeas, perge tibimet cautionem adhibere, nos
"nobiſmet rationem reddemus. non enim uſque
"adeo chara nobis eſt vita, ut eam in autoris da-
"mnum conſervare velimus.

4. Cum ita cauſam ageret, tum Cæſar, qui jam ante gravi adeo calumniæ non credebat, magis ad-huc mutatus eſt, & Herodem, quem nonnihil etiam confuſum animadvertit, continenter aſpexit; tum omnes, qui aderant, anxii erant & ſoliciti de juvenibus, ſermoque *de illis* per aulam diffuſus re-gem in odium adducebat. Nam quod calumnia parum credibilis illis viſa eſt, juveneſque in flore ætatis erant ſummaque corporum pulchritudine, illorum miſertum eſt, & miſeratio omnes ad opem illis ferendam trahebat. Sed multo magis poſt-quam Alexander tam ſolerter prudenterque patris accuſationi reſpondiſſet. Verum non illis idem manebat oris vultûſque habitus, lachrymantibus qui-

Subit omnes juvenum miſeratio.

l Υπὲρ εὐεργείας λαμβάνειν.] Εὐεργεία, δόκησις *Heſych.* Verum ὑπ' εὐεργείας habet *Vat.* ὑπ' εὐεργείας *Lugd. Bat.* ὑπὲρ εὐεργείας *Hen.*

m Γενέσθαι] *L. B.* γίνεσθαι.

n Ακούσας] *L. B.* ἀκούειν.

o Ισμεν ἔχουσαν] Ita *Gall.* ἴσμεν in *cæteris.*

p Κατ' ἐκείνην,] Κατ' ἐκείνης *Vat.* & mox ὑδὲ παρ. & ſtatim ὑδώσεθ'.

q Συνεχὲς εἰς τὸν Ηρώδην] Συνεχῶς *Busb.*

r Υποσυγχυνόμενον·] Υποσυσχυνόμενον *Busb.* & *Zonar.* ut & alibi apud *Joſephum.*

s Επεσπάσατο βοήθειαν,] Επεσπάσατο *Busb.*

t Ἐπ' ἔτι μᾶλλον] Ἐπ' δὲ μ. *Busb. Vat.* & *Hen.* à prima manu.

v Ἐπὶ δ' ὑδὶ ἐκείνοις] Ἐπ' ὑδὲ ἐκείνοις *Hen.* ἐπ' δὲ ἐκείνοις *Busb.* atque ita accepiſſe videtur *Gelenius*, qui vertit *manentibus reis in eodem habitu, & præ mœſtitia humentes oculos in terram dejicientibus.*

quidem & præ mœstitia in terram intuentibus: ipei tamen melioris nonnihil effulgebat, atque rex, ex iis quibus ipse ad persuadendum usus est haud juste accusasse visus, excusatione aliqua egebat, ut qui nihil ipse haberet quo dicta redargueret. At Cæsar, paulatim cunctatus, adolescentes, licet à crimine abesse viderentur, tamen in eo peccasse dicebat, quod non se tales erga patrem præstitissent, ut hominum sermones reprimerent. Herodemque hortatus est, ut, deposita omni suspicione, cum pueris in gratiam rediret. Iniquum enim esse talia de iis, quos genuisset, credere; fierique posse ut animorum mutatio non solum medeatur iis quæ utrisque acciderant, sed & alliciat ad benevolentiam, dum invicem excusantes suspicionis temeritatem, æquum censebunt ut majori studio ad mutuum amorem ferantur. Has inter admonitiones pueris innuit: cumque illi patri ad pedes accidere & veniam orare pararent, antevertit pater eos orantes complecti, & in collum utriusque invadere; adeo ut nemo præsens esset, sive ingenuus sive servus, qui non ad misericordiam adduceretur.

Quid de illis senserit Cæsar.

Patri reconciliantur.

5. Et tunc quidem Cæsari gratias egerunt, & una discesserunt, comitante Antipatro cum simulatione lætitiæ ob amoris redintegrationem. Sequentibus autem diebus largitus est Herodes Cæsari trecenta talenta, ludos agenti & Romano populo congiaria dividenti: & Cæsar ei dimidium reditum æris Cyprii donavit, & alterius dimidii curam commisit, & præterea hospitiis & mansionibus eum honoravit, atque de regno ei potestatem dedit, quem vellet filiorum successorem suum constituendi, aut honorem in singulos pro rata parte dividendi. Cumque Herodes id è vestigio facere vellet, negavit Cæsar permissurum se, ut non per omnem vitam dominus esset, & regni & filiorum.

Antipater lætitiam simulat ex reconciliatione patris & fratrum.

6. Postea ille rursus in Judæam rediit. Dum autem peregre abesset, Trachonitæ, ejus ditionis pars non exigua, rebellarunt: sed relicti illic duces eos subegerunt, iterumque sub imperium redegerunt. Cæterum Herodes, cum filiis navigans, ubi juxta Ciliciam appulit ad *insulam* Eleusam, quæ nunc mutato nomine Sebaste dicitur, illic offendit Archelaum Cappadociæ regem, qui eum perhumaniter excipit, lætus admodum quod cum filiis in gratiam rediisset, quodque Alexander, qui filiam ejus *in matrimonio* habuit, crimina ei objecta diluisset: atque munera, quæ regibus convenirent, sibi invicem largiti sunt. Inde Herodes in Judæam reversus, ingressusque in templum, de iis quæ in profectione sua egisset orationem habuit, Cæsaris in ipsum liberalitatem narrando persequens, ut & præcipua quæque ab ipso gesta, quæ non nescire aliorum interesse existimabat: & in extremo suæ orationis filios suos monitis instruxit, aulicosque & reliquum populum admonuit, ut concordiam tuerentur; declaravitque filios post se regnaturos, primum Antipatrum, deinde Mariamnes liberos, Alexandrum & Aristobulum. In

Trachonitæ rebelles domantur.

Herodis post reditum concio ad populum.

νδυκόσιν · ἡ δ' ἐλπὶς ἀμείνων ὑπεφαίνετο, καὶ δόξας ὁ βασιλεὺς ἐξ ὧν [x] αὐτὸς ἔπαθεν [y] οὐκ εὔλογα κατηγορηκέναι, [z] διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν αὐτὸν ἐξελέγχειν, ἀπολογίας τινὸς ἐδεῖτο. Καίσαρ δ' μικρὸν ὀπισχὼν, τὰς μὲν νεανίσκους, εἰ καὶ πόρρω τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἁμαρτίας δοκοῖεν, αὐτόγε τοῦτο ἁμαρτεῖν ἔφη, τὸ μὴ τοιούτους αὑτοὺς παρασχεῖν τῷ πατρὶ, ὡς μηδὲ γνέσθαι τὸν ἐπ' αὐτοῖς λόγον. Ἡρῴδην δ' παρεκάλει, πᾶσαν ὑπόνοιαν ἀφελόντα, διαλλάττεσθαι τοῖς παισίν. ἐ γὰρ εἶναι δίκαιον ἐξ ἀπίστου τοιαῦτα κρῖναι περὶ ἐξ αὐτοῦ· δύνασθαι δὲ τὴν μετάνοιαν ἀμφοτέροις ἐ μόνον ἰάσασθαι τὰ συμβεβηκότα, παροξύναι δὲ τὴν εὔνοιαν, ἐν ᾧ τὸ φεύγειν ἑκάτεροι τῆς ὑποψίας ἀπολογούμενοι, ταχέως πολλοὶ αὖθις ἀλλήλους ἀξιώσουσι κεχρῆσθαι. τοιαῦτα νουθετῶν, [a] ἔνυσε τοῖς νεανίσκοις. ἐκείνων δὲ βουλομένων ὑποπεσεῖν ὅπερ δεινόν, φθάσας αὐτοὺς ὁ πατὴρ δακρύοντας ἠσπάζετο, παρ' ἕκαστον ἐν μέρει πεσπίπτοντας, ὡς μηδένα τῶν παρατυγχανόντων, ἐλεύθερον ἢ δοῦλον, ἀπαθῆ γνέσθαι.

ε'. Τότε μὲν οὖν εὐχαριστήσαντες Καίσαρι μετ' ἀλλήλων ἀπῆεσαν, [b] καὶ σὺν αὐτοῖς Ἀντίπατρον ὑποκρινόμενον ἐφήδεσθαι τῇ διαλλαγῇ. [c] ἐν δὲ ταῖς ὑστεραίαις ἡμέραις Ἡρῴδης μὲν ἐδωρεῖτο Καίσαρα τεσσαράκοντα ταλάντοις, ἄγεσι τε καὶ διανομαῖς [d] ποιούμενον τῷ Ῥωμαίων δήμῳ· Καῖσαρ δ' αὐτῷ τε μετάλλου τοῦ Κυπρίων χαλκοῦ τὴν ἡμίσειαν πρόσοδον καὶ τὰ ἡμίσεια τὴν ἐπιμέλειαν ἔδωκεν, καὶ πάλλα ξενίαις καὶ καταγωγαῖς ἐτίμησε, καὶ πρὸς τὰ βασιλείας αὐτῷ τὴν ἐξουσίαν ἐφῆκεν, ὃν ἂν αἱρῆται τῶν παίδων διάδοχον [e] καθιστάναι, ἢ καὶ διανέμειν μέρος ἑκάστῳ τὰ τιμῆς εἰς πάντας [ee] διαλυσομένης. ἐκείνου δ' ἤδη θέλοντος αὐτὰ ποιεῖν, [f] οὐκ ἐπιτρέψαι ἔφη ζῶντι μὴ καὶ τὰ βασιλείας καὶ τῶν παίδων κρατεῖν.

ς'. Ἐπὶ τούτοις ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὴν Ἰουδαίαν. ἀποδημοῦντος δ', ὀλίγον μέρος ἀπῆκε τῆς ἀρχῆς, τὸ πρὸς τὰ [g] Τραχῶνα· καὶ τούτους οἱ καταλειφθέντες στρατηγοὶ χειρωσάμενοι, πάλιν ὑπετάκησαν ἠνάγκασαν. Ἡρῴδης δ' πολέων σὺν τοῖς παισὶν, ὡς ἐλθεῖν [h] εἰς Κιλικίαν ἐν [i] Ἐλεύσῃ, τῇ μετονομασμένῃ νῦν [k] Σεβαστῇ, καταλαμβάνει τὰ βασιλέα τῆς Καππαδοκίας Ἀρχέλαον, ὃς αὐτὸν ἐκδέχεται φιλοφρόνως, ἡδόμενος ὅτι τῆς τῶν παίδων διαλλαγῆς, καὶ τῷ τὸν Ἀλέξανδρον, ὃς εἶχεν αὐτοῦ τὴν θυγατέρα, [l] τὰς αἰτίας ἀπολελύσθαι· δωρεάς τε [m] ἀντιδοῦναι ἀλλήλοις ἃς εἰκὸς βασιλεῖς. ἐντεῦθεν Ἡρῴδης, ὅτι [n] Ἰουδαίας ἐλθὼν, καὶ γνόμενος [o] ἐν τῷ ἱερῷ, [p] περὶ τῶν πεπραγμένων [q] ἐν τὴν ἀποδημίαν διελέγετο, τὴν Καίσαρος εἰς αὐτὸν φιλοφροσύνην, καὶ πάλλα διεξιὼν, ὅσα ἐν μέρος αὐτῷ πράχθέντα συμφέρειν ἡγεῖτο καὶ [r] τὰς ἄλλας εἰδέναι· πολὺ ὅτι νουθεσία τῶν παίδων κατέστρεψε τὸν λόγον, τὰς περὶ τὴν αὐλήν, καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος εἰς ὁμόνοιαν παρεκάλων, καὶ τὰς υἱὰς μετ' αὐτὸν ἀποδεικνύων βασιλέας γνέσθαι, [s] πρῶτον μὲν Ἀντίπατρον, εἶτα ἐν τὰς ἐκ Μα-

x Αὐτὸς ἔπαθεν] Ita lego. αὐτὸν (quod tamen abest a *Lugd. Bat.*) in *libris* tam *Editis* quam *MSS.*

y Οὐκ εὔλογα κατηγορηκέναι,] Illud σὺν inserui è *Cod. Busb.*

z Διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν αὐτὸν] Διὰ τὸ μηδὲν αὐτὸν ἐλέγχειν *Busb.* Διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν, ἀπολ. *Hen.* & *Vat.*

a Ἔνυσε τοῖς νεανίσκοις.] Apud *Zonaram*, ἔνυσε τοῖς νεανίσκοις προσπεσεῖν τῷ πατρί. atque in forsan *Epiphanius* legebat, qui vertit, *juvenibus innuit ad vestigia patris sese projicere. qua supplicatione pater eos lachrymabiliter & flebiliter complexus* &c.

b Καὶ σὺν αὐτοῖς] Καὶ μετ' αὐτῶν *Busb.*

c Ἐν δὲ ταῖς ὑστεραίας ἡμέραις] Τῇ δ' ὑστεραίᾳ *Busb.* & *Zonar.* ἐν δὲ τοῖς ὑστεραίοις *Lugd Bat.*

d Ποιούμενον] *L. B.* ποιήμενον.

e Καθιστάναι,] Καθιστᾶν *Zonar.*

ee Διαλυσομένης.] Ἐλαττουμένης *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

f Οὐκ ἐπιτρέψειν] Οὐκ ἐπιτρέψειν ἔφη, ζῶντι δὲ τὰ βασιλείας ἔφη κρ. *Hen.* & *Vat.*

g Τραχῶνα·] *L. B.* τραχῶνα.

h Καὶ Κιλικίαν ἐν] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 22. §. 4. SPANH.

i Ἐλεύσῃ,] Ἐλέυσα νῆσον, ἀπέχουσαν τῆ Ηιέρα. ἐν συνῴκισεν Ἀρχέλαος, καὶ κατεσκεύασεν βασίλειον. *Strabo*, l. 14.

k Σεβαστῇ,] Νῆσον Κιλικίας, ἡ νῦν Σεβαστὴ. *Steph. Byzant.* voce Ἐλαιοῦσα.

l Τὰς αἰτίας ἀπολελύσθαι.] Τῆς αἰτίας *Busb.* & *Coccejus.*

m Ἀντιδοῦναι ἀλλήλοις] Ita *Vat.* ἀντίδοσιν in *reliquis.*

n Ἰουδαίας ἐλθὼν,] Ἰουδαίων *Busb.*

o Ἐν τῷ ἱερῷ,] Quomodo itaque ante dixit Herodi, quia Sacerdos non erat, non licuisse in ullum e tribus περιβόλοις intrare; ubi templum describit. REL.

p Περὶ —— διελέγετο,] Extat ea Herodis Oratio infr. ἀλωτ. lib. 1. c. 22. §. 4. & seq. SPANH.

q Καθ' τὴν ἀποδημίαν] Περὶ *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

r Τὰς ἄλλας εἰδέναι·] Τὰς ἄλας *Vat.* & *Hen.* à prima manu. ut & mox κατέστρεφε.

s Πρῶτον μὲν Ἀντίπατρον,] Πρῶτον μὲν τὸν Ἀντίπατρον, ἔπειθε δὲ τὰς Μαριάμμης *Busb.*

ss Απο-

Μαρκάμμης Αλέξανδρον καὶ Αριστόβουλον. ἐν ᾧ τῷ τότε πάντας ˢˢ ἀποβλέπειν εἰς αὐτὸν ἀξιῶν, καὶ βασιλέα καὶ δεσπότην ἀπάντων δεικνῦν, μήτε γήρᾳ φθονούμενον, ἐν ᾧ ξρόνῳ τὸ πρὸς ἀρχὴν ἐμπρόθυμον ἔχειν, ὅτε τοῖς ἄλλοις ἐπιτηδεύμασιν ἐλαττούμενον, ἃ δύναται καὶ βασιλείας κρατεῖν καὶ πάντων ἄρχειν· τούς τε ἡγεμόνας καὶ τὸ στρατιωτικὸν, εἰ πρὸς ἕνα βλέποιεν αὐτὸν, ἀπράγμονα ἕξειν τὸν βίον ἐξόν, καὶ πᾶσαν ἀφορμὴν εὐδαιμονίας ἐξ ἀλλήλων ἕξειν. ταῦτ' εἰπὼν, ἀφίησιν τὴν ἐκκλησίαν· τοῖς πλείστοις μὲν ᵗ ἀρεστὰ ᵘ διειλεγμένῳ, ἐνίοις δ' οὐχ ὁμοίως. ἤδη γὰρ ὑπὸ τῆς ἀμίλλης καὶ τῶν ἐλπίδων ἃς ἐδεδώκει τοῖς πᾶσιν, ἐνεωτέριζε πολλὰ, καὶ νεωτέρων ἐφίεμενα.

præsentia autem edixit ut omnes in ipsum intuerentur, eumque pro domino & rege ducerent, nihil senectute impeditum, quæ ex omni vitæ tempore rerum usu aptissima ad imperium exercendum, atque aliis non cedit institutis, quibus possumus regna moderari & liberos regere: duces quoque cum exercitibus, si se unum respiciant, summa tranquillitate vitam acturos esse dicebat, sibique invicem omnino fore felicitatis auctores. His dictis, conventum dimisit: fuitque ejus oratio grata multis, sed aliis non item. jam enim ex contentione & spe quam filiis dederat, multi res novas moliebantur earumve desiderio tenebantur.

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς Ἡρώδης ἀγῶνας ἤγαγε πενταετηρικοὺς ὑπὲρ τῆς Καισαρείας κτίσεως· ὡς τε τόπους πλείους μεγαλοπρεπῶς ᾠκοδόμησε καὶ ἐκόσμησε, πολλά τε ἄλλα λαμπρῶς ἐπράξατο.

CAP. V.

Quomodo Herodes quinquennale certamen ob Cæsaream ædificatam celebravit: utque loca quamplurima magnifice ædificavit ornavitque, atque alia multa splendide gessit.

IX.

Περὶ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον ˣ σωτηρίαν ἔλαβεν ἡ Καισάρεια ʸ Σεβαστὴ ἣν ᾠκοδόμει, ᶻ δεκάτῳ μὲν ἔτει πρὸς πλήρει ἐλθούσης αὐτῷ τῆς ὅλης κατασκευῆς, ἑκκαιδεκάτης δὲ τῆς περιουσίας εἰς ᵃ ὄγδοον καὶ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἀρχῆς, ᵇ ἐπὶ ᶜ Ὀλυμπιάδος δευτέρας καὶ ἑνενηκοστῆς πρὸς ταῖς ἑκατόν. ᵈ ἣν οὖν εὐθὺς πρὸς τῇ καθιερώσει μείζων ἑορτὴ, καὶ θεάσεις πολυτελέσταται. καταγγέλει μὲν γὰρ ἀγῶνα μουσικὸν, καὶ γυμνικῶν ἀθλημάτων. παρεσκεύακε δὲ πολὺ πλῆθος μονομάχων καὶ θηρίων, ἵππων τε δρόμον, καὶ τὰ πολυτελέστερα τῶν ἐν τῇ Ρώμῃ ᵉ καὶ παρ' ἄλλοις πισὶν ἐπιτηδευμάτων. ἀνεπέμπετο δὲ καὶ τοῦτον τὸν ἀγῶνα Καίσαρι, ᶠ ἐν πενταετηρίδα παρεσκευασμένον ἄγειν αὐτόν· ὁ δ' αὐτὸς πᾶσαν πρὸς τὰ τοιαῦτα θεάσεις ἀπὸ τῶν οἰκείων διεπέμπετο, τὴν Φιλοτιμίαν ἐπιδεικνύμενος ᶠᶠ ἰδίᾳ δὲ καὶ ἡ γυνὴ Καίσαρος ᵍ Ιουλία, τὰ πολλὰ τῶν ἐκεῖ πολυτελεστάτων ἀπέστειλεν, ὡς ʰ μηδὲν ὑστερεῖν. τὰ πάντα σωτιμώμενα πολάντων πεντακοσίων. συνελθόντος δὲ εἰς τὴν πόλιν ὄχλου πλείονος καὶ θεωρίας, ⁱ καὶ πρέσβεων ἐκ ἔπεμπον οἱ δῆμοι, δι' ἃς ἐπεπόνθεσαν εὐεργεσίας, ἅπαντας ἐξεδέξατο καταγωγαῖς, καὶ τραπέζαις, καὶ διαιτήσεσιν ἑορτῆς, καὶ πανηγύρεως ἐν μὲν ταῖς ἡμέραις ἐχούσης τὰς ἀπὸ τῶν θεαμάτων ψυχαγωγίας, ἐν δὲ ταῖς νυξὶ τὰς εὐφροσύνας καὶ τὴν εἰς τοῦτο πολυτέλειαν, ὡς ὑπέρογκον ἡγεῖσθαι τὴν μεγαλοψυχίαν αὐτοῦ. εἰς πάντα γὰρ, ἅπερ ἂν ὑπετοπεύσειν, ἐφιλονείκει τὴν τῶν ἤδη γεγονότων ὑπερβάλλεσθαι. καὶ φασὶν αὐτόν τε Καίσαρα καὶ Ἀγρίππαν πολλάκις εἰπεῖν, ὡς ἀποδέοι τὰ τῆς ἀρχῆς Ἡρώδῃ τῆς ὕσης ἐν αὐτῷ μεγαλοψυχίας· ἄξιον γὰρ εἶναι καὶ Συρίας ἁπάσης καὶ Αἰγύπτου τὴν βασιλείαν ἔχειν.

Circa id tempus Cæsarea Augusta, quæ ab eo condebatur, perfecta & absoluta est, decimo quidem anno ad finem perducto toto opere, stata autem solennitate in annum ejus regni duodetrigesimum & Olympiadem centesimam nonagesimam secundam incidente. Statim itaque ad eam dicandam magnam adhibuit celebritatem & sumptuosissimum apparatum. Indixit enim certamen musicum, & ludos gymnicos. nam gladiatorum magnum numerum & ferarum præparaverat, cursusque equorum & quicquid ejusmodi studii pretiosius erat & Romæ & alibi uspiam. Quin & hoc certamen Cæsari consecravit: quod ita instituit, ut per singula quinquennia instauraretur. * Ille autem omnem ad istiusmodi spectacula apparatum propriis sumptibus suppeditari voluit, ut inde major esset liberalitatis suæ laus. Verum & de suo † Julia, Cæsaris uxor, multa ex iis, quæ in Italia maximo in pretio habita, mittenda curavit, ut nihil ad *splendorem* decesset. summa omnium efficiebat quingenta talenta. Cum autem in urbem spectatum convenisset ingens multitudo, & legationes, quæ à *diversis* populis mittebantur ob accepta beneficia, omnes excepit diversoriis & mensis & continuis hilaritatibus, dum hominum frequentia spectaculis se totos dies oblectat, noctu vero lætitiis & sumptibus in eas profusis: adeo ut ab universis extolleretur ob animi magnitudinem. Nam in omnibus, quibus studeret, id agere contendebat, ut quæ prius ostensa erant longe superaret. Atque perhibetur & Cæsarem ipsum & Agrippam aliquoties dixisse, Herodis imperium minime respondere animi ejus magnitudini: dignum enim esse qui totius etiam Syriæ & Ægypti regno potiretur.

Herodes, exædificata Cæsarea, ludos agit.

Ludorum magnificentia.

2. Post

ss Ἀποβλέπειν εἰς αὐτὸν] Confer dictum Severi apud *Spartianum* cap. 18. *Tandem sentitis caput imperare, non pedes.* HAV.

t Ἀρεστὰ] Ἀρέσκα *Busb. Hen.* & *Vat.*

u Διειλεγμένῳ,] Ita *Busb.* διειλεγμένῳ *Vat.* διελεγμένῳ in *Editis Aliisque.*

x Συντέλειαν —— οἰκοδομῇ,] Conf. supr. lib. XV. c. 9. §. 6. SPANH.

y Σεβαστὴ ἣν οἰκοδόμει,] Σεβαστὴ abest ab *Epiphanii* libris. καὶ μετονομάσθησαν οὐκ ἀπὸ μητροπόλεως εἰς τὴν ἐπὶ θαλάττῃ Καισάρειαν ἐπώνυμοι τῶν σεσεβασμένων Σεβαστοί. *Philo* in Legat. ad Cajum, 1034.

z Δεκάτῳ μὲν ἔτει] Lib. XV. c. IX. p. 695, v. 39. ἡ μὲν ἡ πόλις (Καισάρεια) ἐξετελίσθη δωδεκάτῃ χρόνῳ. adeo ut forsan hîc rescribendum δωδεκάτῳ. id quod probare conatur *Petitus* in *Animadvers. ἀνεκδότοις*, tom. 3. p. 319.

a Ὄγδοον καὶ εἰκοστὸν] Anno regni Herodis (post Antigoni mortem inchoati) XXVIII. *Usser.* ad A. M. 3994.

b Ἐπὶ —— ἑκατόν] Ἀλλοι. lib. 1. c. 21. §. 8. ἐπὶ τῆς ἑκατοστῆς ἑνενηκοστῆς καὶ δευτέρας ὀλυμπιάδος· Olymp. XCV. 11. Harduin. Num. Herod. p. 28. SPANH.

c Ὀλυμπιάδος —— ἑκατόν.] Anno videlicet illius tertio. *Id.* Vide *Noris*ii Cenotaphia Pisana, p. 153.

d Ἣν οὖν εὐθὺς] Η. ὧν εὐθὺς καθιερώσει μείζονες ἑορταὶ *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

e Καὶ παρ' ἄλλοις] Καὶ τοιούτοις τισιν *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

f Καθ' πενταετηρίδα] Καὶ πεντ. *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

* *Ille*] Inimo Augustus. SPANH.

ff Ἰδίᾳ δ'] In libris ἰδία, absque puncto subscripto.

g Ἰουλία,] Ita Liviam, Augusti uxorem, passim appellat, ut & alii, postquam in familiam Juliam adsumeretur ex testamento Augusti, ut narrat *Tacitus* in *Annalium* libro primo. Vide quæ habet *Casaub.* ad *Sueton.* p. 291. HUDS. Livia, Καίσαρος Ἰουλία h. e. Livia. Unde de utroque Augusto & Livia explicandum puto duos hujus Cæsareæ nummos sub Nerone percussos cum Inscrip. ΜΗΤΡ. ΚΑΙΣΑΡΙΑ Η ΠΡΩ. ΣΕΒΑΣΤΩΝ. non verò de Augusto & Claudio cum Eumenio Pacato, seu P. Harduino. SPANH.

h Μηδὲν ὑστερεῖν] In libris, ὡς μηδὲν ὑστερεῖν τὰ πάντα &c. nulla distinctione adhibita.

i Καὶ πρέσβεων] Ita *Busb.* & ut puto, *Epiphan.* καὶ πρεσβείας &s in *Editis Aliisque.*

Herodes oppida quædam condit.

2. Poſt hanc autem celebritatem & lætitiam aliam urbem condidit in campo qui dicitur Capharſaba, electo ad hoc loco irriguo, & terra arboribus accommodata, & amne urbem ipſam circumfluente, & luco *eam* circumdante pulcherrimo, pro arborum magnitudine. Hanc ab Antipatro patre nominavit Antipatridem. Ædificavit & alium locum ſupra Hierichuntem, magnæ ſecuritatis nec minoris ad habitandum amœnitatis, quem matris ſuæ nomine Cypron appellavit. Porro fratri Phaſaëlo, ex ſuo erga illum amore, monimentum dedicavit pulcherrimum, turrim in ipſa urbe exſtructam, quæ magnitudine Phariam adæquaret, eamque Phaſaëlum nuncupavit, quæ & urbi partim eſſet in ſecuritatem & *fratri* defuncto in memoriam propter appellationem. Itemque urbem ipſi cognominem conſtruxit in valle Hierichuntia, qua itur boream verſus: quæ in cauſa erat, ut terra omnis finitima, *antea fere* deſerta, incolarum induſtria cultior evaderet. hanc autem Phaſaëlidem nominabat.

Antipatris exſtructa.

Cypron conditum.

Phaſaëlus turris & oppidum.

Herodis in exteros liberalitas.

3. Quin & alia ejus beneficia longum eſſet dicere, quæ contulit in civitates, tum in Syria, tum in Græcia, & ubicunque eum verſari contigit. nam & ingentem pecuniæ vim impendiſſe videtur pluribus muneribus publicis, & publicorum operum exſtructionibus, operibuſque non ſatis curatis, exhauſta, quæ jam ante ſuppeditata erat, pecunia. Maxima vero & nobiliſſima ab eo facta erant in Rhodiorum gratiam, quibus Pythium templum ſuis ſumptibus exædificavit, & ad naves compingendas multa argenti millia præbuit. Nicopolitarum autem urbi, apud Actium à Cæſare conditæ, ad pleraque loca publica exſtruenda, plurimum contulit. Antiochenſibus etiam, maximam in Syria urbem habitantibus, plateam, mediam ejus longitudinem ſecantem, porticibus ex utraque parte incluſam dedit, & viam ejus ſubdialem lapide polito ſtravit, ad maximum ejus ornamentum & incolarum commoditatem. Porroque fecit ut ludi Olympiaci, propter pecuniæ inopiam nominis gloriæ haud ſatis reſpondentes, majori in honore haberentur, annuos eis reditus aſſignando: & quoad ſacrificia aliumque apparatum magnum celebritati honorem conciliavit. Ob hanc itaque liberalitatem fere omnium voce perpetuus in tabulas relatus erat Agonotheta.

Pythium templum ab Herode exſtructum.

Ludi Olympii ab eo magnifice inſtaurati.

Herodis ingenium varium, & hujus diverſitatis cauſa.

4. Jam vero alios forſan ſubeat mirari tantam in eo animi ingeniique diverſitatem. Nam ſi ejus liberalitatem ſpectemus & beneficentiam, qua erga omnes uſus eſt, non eſt ſane ut quiſquam, qui vel minimum ei tribuerit, inficias eat, quod natura propenſiſſimus fuerit ad benefaciendum. Sin autem quis reſpexerit ſupplicia & injurias, quibus ſubditos affecit & ſibi conjunctiſſimos, ſecumque perpendat quam durus fuerit & inexorabilem ſe præbuerit, victus fatebitur ipſum videri ferum & immanem & ab omni manſuetudine alienum. unde *plerique* exiſtimant voluntatem ei variam fuiſſe &

β'. Μετὰ δὲ τὴν πανήγυριν ταύτην καὶ τὰς ἑορτὰς, πάλιν ἄλλην ἀνήγαγεν ἐν τῷ πεδίῳ τῷ λεγομένῳ [k] Καφαρσαβᾶ, τόπον ἔνυδρον καὶ χώραν ἀρίστην φυτοῖς σκιᾶς, ποταμῷ τε περιῤῥέοντος τὴν πόλιν αὐτὴν, καὶ καλλίστῃ κατὰ μέγεθος τῶν φυτῶν περιφυτούσης ἄλσεσι. ταύτην δὲ ἀπὸ Ἀντιπάτρου τοῦ πατρὸς Ἀντιπατρίδα προσηγόρευσεν. ἐπώνυμον δὲ καὶ τῇ μητρὶ χωρίον ὑπὲρ Ἱεριχοῦντα οἰκοδομήσας, ἀσφαλείᾳ τε διαφέρον, καὶ καταγωγαῖς ἡδίσιν, ἐκάλεσε [l] Κύπρον. Φασαήλῳ τε τῷ ἀδελφῷ μνημεῖα διὰ τὴν γεγραμμένην πρὸς αὐτὸν φιλοτιμίαν [m] ἀνέστησε τὰ κάλλιστα, πύργον ἐπ' αὐτῆς τῆς πόλεως ἀναρίθμητον, [n] ὃν ἐλάττω τοῦ [o] τοῦ Φάρου, ὃν προσηγόρευσεν [p] Φασαήλιον, ἀσφαλείας τε τῇ πόλει μέρος ὄντα, καὶ μνήμης τῷ τετελευτηκότι διὰ τὴν προσηγορίαν. ὁμώνυμον δὲ αὐτῷ, καὶ πόλιν πρὸς τῷ [q] αὐλῶνα τῆς Ἱεριχοῦντος ἔκτισεν, [r] ἀπόνοτον καὶ βορρᾶν ἄνεμον, διὸ καὶ τὴν περὶ χώραν ἔρημον ἅπασαν ἐνεργοτέραν ἐποίησεν τῇ ἐπιμελείαις τῶν οἰκητόρων. [s] Φασαηλίδα καὶ ταύτην ἐκάλεσε.

γ'. Τὰς δὲ ἄλλας εὐεργεσίας ἄπορον εἰπεῖν, ὅσας ἀπέδωκεν τοῖς πόλεσιν, ἔν τε Συρίᾳ, καὶ κατὰ τὴν Ἑλλάδα, καὶ παρ' οἷς ποτ' ἂν ἀποδημήσας τύχοι. καὶ γὰρ πολείτης λειτουργίας, καὶ δημοσίων ἔργων καταρκίας, καὶ χρήματα τοῖς δεομένοις ἔργοις [t] εἰς ἐπιμέλειαν, τῶν περιπάτων ἐκλελοιπότων, ἄφθονα χορηγοῦντα δοκεῖ. τὰ δὲ μέγιστα καὶ διασημότατα τῶν πεπραγμένων αὐτῷ, [v] Ῥοδίοις μὲν τό τε Πύθιον ἀνέκτησεν οἰκείοις ἀναλώμασι, καὶ παρέσχεν χρυσίᾳ πολλὰ τάλαντα πρὸς ναυπηγίαν. [x] Νικοπολίταις δὲ τοῖς ἐπ' Ἀκτίῳ κτισθεῖσιν ὑπὸ Καίσαρος τὰ πλεῖστα τῶν δημοσίων συγκατεσκεύασεν. [y] Ἀντιοχεῦσι δὲ, τοῖς ἐν Συρίᾳ μεγίστῃ πόλιν οἰκοῦσιν, ἣν κατὰ μῆκος τέμνει πλατεῖα, [z] ταύτην αὐτὴν στοᾶς παρ' ἑκατέρᾳ, καὶ λίθῳ τὸν ὑπαίθριον ὁδὸν ξεστῷ καταστρώσας, πλεῖστον εἰς κόσμον καὶ τὴν τῶν οἰκητόρων εὐχρηστίαν ὠφέλησεν. τόν γε μὴν Ὀλυμπίασιν ἀγῶνα, πολὺ τῆς προσηγορίας ἀδοξότερον ὑπ' ἀχρηματίας [a] διατεθειμένον, τιμιώτερον ἐποίει, χρημάτων προσόδους καταρήσας· καὶ [b] πρὸς θυσίας καὶ τὸν ἄλλον κόσμον [c] ἐσεμνοποίησεν τῇ πανηγύρει. διὰ δὴ ταύτην τὴν φιλοτιμίαν [d] διηνεκὴς ἀγωνοθέτης ἐφ' ἅπασι τοῖς πλείοσιν ἀνεγράφη.

δ'. Τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ἐπέρχεται θαυμάζειν τὸ διεχὲς τῆς ἐν τῇ φύσει προαιρέσεως. ὅταν μὲν γὰρ εἰς τὰς φιλοτιμίας καὶ τὰς εὐεργεσίας ἀποβλέπωμεν, αἷς ἐκέχρητο πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ ἄν τις αὐτὸν καὶ [e] τῶν ἐλαττόνων [f] πεπληκότων ἠρνήθη μὴ συνομολογεῖν εὐεργετικωτάτῃ κεχρῆσθαι τῇ φύσει. ὅταν δὲ εἰς τὰς τιμωρίας καὶ ἀδικίας, ἃς εἰς τοὺς δεχομένους καὶ τοὺς οἰκειοτάτους ἐπεδείξατο βλέψῃ [g] τις, καὶ καταμάθῃ τὸ σκληρὸν καὶ τὸ [h] δυσπαραίτητον τοῦ τρόπου, νικηθήσεται θηριώδη δοκεῖν καὶ πάσης με-

[k] Καφαρσαβᾶ,] Lib. XIII. c. XV. p. 598. v. 4. ἀπὸ τῆς Χαβαρσαβᾶ, ἣ νῦν Ἀντιπατρὶς καλεῖται. adeo ut idem eſſe videatur nomen urbis & campi. Hic loci etiam Καβαρσαβᾶ habet *Cod. Gall.* HUDS. Καφαρτόβα Urbs Idumææ *alibi.* lib. 4. c. 8. §. 1. SPANH.

[l] Κύπρον.] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 21. §. 4. & lib. 2. c. 18. §. 6. hic de Caſtro condito ab Herode. SPANH.

[m] Ἀνέθεσε τὰ κάλλιστα,] Ἔθετο *Vat.* & *Busb.*

[n] Οὐδὲν ἐλάττω[Οὐδὲν ἔλαττον *Hen. Busb.* & *Vat.*

[o] Καὶ τοῦ Φάρου,] Tacitus. *procul intuentibus Phari.* de turribus Hieroſolymitanis. vulgo *pares* legitur. REL.

[p] Φασάηλον,] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 21. §. 9. SPANH.

[q] Αὐλῶνα τῆς Ἱεριχοῦντος] De hoc Theophr. H. Pl. IX. c. VI. de Balſamo: γίνεται δὲ περὶ τὸν αὐλῶνα τὸν περὶ Συρίαν· vid. *alibi.* lib. 1. c. 21. §. 9. SPANH.

[r] Ἀπόνοτον,] *L. B.* ἐπιόντων.

[s] Φασηλίδα] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 21. §. 9. SPANH.

[t] Εἰς ἐπιμέλειαν,] Mallem εἰς ἐπιτέλειαν.

[v] Ῥοδίοις —— *alibi,*] Munifica opera Herodis apud Rhodios lib. 1. c. 21. §. 10. ἐμπρησθὲν δὲ τὸ Πύθιον, ἰδίοις ἀναλώμασι &c. SPANH.

[x] Νικοπολίταις δὲ] Ita *Suetonius* de Nicopoli: *Quoque Actiacæ victoriæ memoria celebrior in poſterum eſſet, urbem Nicopolin apud Actium condidit, ludoſque illic quinquennales conſtituit.*

[y] Ἀντιοχεῦσι —— πλατεῖα.] Idem *alibi.* lib. 1. cap. 21. §. 10. SPANH.

[z] Ταύτην αὐτὴν] Hîc verbum aliquod excidiſſe ſuſpicor, quod agnoviſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *ex utraque parte porticibus ornavit.*

[a] Διατεθειμένον,] Διαλυθέμενον *Busb.*

[b] Πρὸς] *L. B.* τοῖς τε.

[c] Ἐσεμνοποίησεν] Ita *MSS.* ἐκτενοποίησεν in *Editis.*

[d] Διηνεκὴς ἀγωνοθέτης] Vid. *alibi.* lib. 1. c. 21. §. 10. SPANH.

[e] Τῶν ἐλαττόνων] Ita *Gen.* τῶν ἐλαττόνων τετιμηκότων *Baſ.*

[f] Τετιμηκότων] Τετιμημένων *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

[g] Τις, καταμάθῃ] Illud τις è *Cod. Busb.*

[h] Δυσπαραίτητον τοῦ τρόπου,] Δυσπαραίκλητον *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

μετρίστης ἀλλότριον. ἔνθεν καὶ διάφορόν τινα τῇ μαχομένῳ ἐπ' αὐτῷ νομίζειν ψεύδεσθαι τὴν προαίρεσιν. ἐγὼ δ' ἐξ ἴσου ἔχων, μίαν αἰτίαν ἀμφοτέρων τούτων ὑπολαμβάνω. φιλότιμος γὰρ ὢν, καὶ τούτου δι' πάθους [i] ἡδημένος ἰσχυρῶς, προσήκετο μὲν εἰς μεγαλοψυχίαν, εἴπερ μνήμης εἰς αὖθις ἡ κατὰ τὸ παρὸν εὐφημίας ἐλπὶς ἐμπέσοι. τῆς δὲ δαπάνας ὑπὲρ δύναμιν χεώμενος, ἠναγκάζετο χαλεπὸς εἶναι τοῖς ὑποτεταγμένοις. τὰ γὰρ εἰς ἃς ἐδαπάνα πολλὰ γινόμενα, [k] κακὸν περιτιθεὶ ἐξ ὧν ἐλάμβανεν ἐποίει. καὶ συνειδὼς ἐφ' οἷς ἠδίκει τοὺς ὑποτεταγμένους μισούμενον ἑαυτὸν, τὸ μὲν ἐπανορθοῦσθαι τὰς ἁμαρτίας ῥᾴδιον ἐνόμιζεν· οὐδὲ γὰρ εἰς τὰς προσόδους λυσιτελὲς [l] ὦν. ἀντεφιλονείκει δὲ τῇ δύσνοιαν αὐτῷ εὐπορίας ἀφορμὴν ποιούμενος. ὥστε μὲν [l] οὖν τοὺς οἰκείους εἴ τις λόγῳ μὴ θεραπεύοι δῆλον ἐξομολογούμενος, [m] ἢ δόξειεν εἰς τὴν ἀρχὴν τι προσκινεῖν, οὐκ ἱκανὸς ἑαυτοῦ κρατεῖν ἐγίνετο, καὶ διεξῄει ὁμοῦ συγγενεῖς καὶ φίλους, ἅτε πολεμίοις τιμωρούμενος, οὐκ ἐπὶ μόνου θέλειν τετιμῆσθαι τὰς τοιαύτας ἁμαρτίας ἀναλαμβάνων. μαρτύριον δέ μοι τούτου τοῦ πάθους, ὅτι μέγιστον ὤετο αὐτὸν [l] ὦν, καὶ τὰ γινόμενα τοῦ τε Καίσαρος καὶ Ἀγρίππα καὶ τῶν ἄλλων φίλων τιμᾶς. οἷς γὰρ ἐθεράπευεν τοὺς κρείττονας, τούτοις καὐτὸς ἠξίου θεραπεύεσθαι. [n] καὶ τὸ κάλλιστον ὧν ᾤετο παρέχειν, τῶν ὁμοίων ἐπιθυμίαν ἐδήλου. τόγε μὴν Ἰουδαίων ἔθνος ἰδιοτρόπως νόμῳ θεοῦ πάντα τὰ τοιαῦτα, καὶ συνειθίσθη τὸ δίκαιον ἀντὶ τοῦ πρὸς δόξαν ἡγεῖσθαι κρεῖττον· διόπερ οὐκ [l] ὦν αὐτῷ κεχαρισμένον, ὅτι μὴ δυνατὸν [o] εἰκόσιν, ἢ ναοῖς, ἢ τοιούτοις ἐπιτηδεύμασιν κολακεύειν τοῦ βασιλέως τὸ φιλότιμον. αἰτία μὲν αὕτη μοι δοκεῖ τῆς Ἡρώδου πρὸς μὲν τοὺς οἰκείους καὶ συμβούλους ἁμαρτίας, πρὸς δὲ τοὺς ἔξω καὶ μὴ προσηκόντως εὐεργεσίας.

sibi diſſentientem. Ego vero, ſeorſum ab iis ſentiens, unam eandemque utriuſque cauſam fuiſſe arbitror. Eo enim quod honoris eſſet cupidiſſimus & totus huic affectui deditus, incitabatur ad magnificentiam, ſicubi ſpes eſſet aut in præſens laudis aut in poſterum memoriæ: quare quod profuſior eſſet ſumptibus quam res pateretur, ſubditis aſper & iniquus eſſe cogebatur. nam cum aliis plurimum largiretur, neceſſe erat id aliquando ab aliis male quærere. ſibique conſcius, quod ſubditorum in odium incurrerit ob injurias illis factas, difficile quidem arbitrabatur vitia iſta corrigere *& offenſas lenire* (neque enim fieri potuit niſi reditus ſuos minueret) contra vero nitebatur, ex illorum malevolentia captans occaſionem ſuas augendi facultates. Et quidem ad familiares quod attinet, ſi quis ad ejus voluntatem non loqueretur, ſervum ſe ei *obſequentiſſimum* profitendo, aut aliquid in regnum ejus moliri creditus fuerit, ex impotentis animi effrenatione cognatos ſimul & amicos perſequebatur, tanquam in hoſtes vindicatum eſſet, iſtiuſmodi in ſe peccata admittens, quod ipſe ſolus honorari vellet. Quam vehementi autem hujus rei deſiderio teneretur, mihi teſtimonio ſunt iſti honores, quos Cæſari & Agrippæ aliiſque amicis deferendos curavit. quemadmodum enim majores colebat ipſe, ita ſibi *à minoribus* fieri volebat; & quod ille optimum ſe dare putabat, id *ab aliis* ipſum deſiderare indicio erat. Atqui Judæorum gens lege ſua ab iſtis omnibus abhorrebat, & aſſuefacta erat majorem juſti & æqui quam gloriæ rationem habere. quapropter ipſi non adeo grata erat & accepta, quod non potuiſſet ſtatuis & templis & hujuſmodi rebus *inſanam* regis ambitionem adulari. Mihi quidem hæc cauſa videtur, cur familiares & conſiliorum participes male tractando peccaverit, dum exteros & alienos beneficiis demereri ſtuduerit.

Herodes cur in exteros liberalis, in ſuos ſævus fuerit.

ΚΕΦ. ϛ'.

Πρεσβεία τῶν ἀπὸ Κυρήνης καὶ Ἀσίας Ἰουδαίων πρὸς Καίσαρα περὶ ὧν ἠτιῶντο τοὺς Ἕλληνας· καὶ ἀντίγραφα ἐπιστολῶν, ἃς Καῖσαρ καὶ Ἀγρίππας ἔγραψαν ὑπὲρ αὐτῶν τοῖς πόλεσιν.

CAP. VI. X.

Judæorum Cyrenenſium & Aſianorum legatio ad Cæſarem de iis quorum Græcos accuſabant: & exemplaria literarum quas Cæſar & Agrippa pro ipſis ad civitates ſcripſerunt.

Τοὺς δὲ κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἰουδαίους, καὶ ὅσους [p] ἡ πρὸς Κυρήνην Λιβύη κατέχει σκήπτῳ αἱ πόλεις, τὸ μὲν [q] πρότερον βασιλέων ἰσονομίαν αὐτοῖς παρεχημένων, ἐν ᾗ τῷ τότε δι' ἐπηρείας ἐχόντων τῶν Ἑλλήνων αὐτοὺς, ὡς καὶ χρημάτων [r] ἱερῶν ἀφαίρεσιν πιεῖσθαι καὶ καταβλάπτειν [s] ἐν τοῖς ἴδιοι μέρεσι. πάσχοντες δὲ κακῶς, καὶ πέρας οὐδὲν εὑρίσκοντες [t] τῆς τῶν Ἑλλήνων ἀπανθρωπίας, ἐπρεσβεύσαντο [v] πρὸς Καίσαρα καὶ περὶ τούτων. ὁ δὲ αὐτοῖς τοῖς αὐτοῖς ἰσοτέλειαν ἔδωκεν, γράψας τοῖς κατὰ τὰς ἐπαρχίας· ὧν ὑποταξάμενοι τὰ ἀντίγραφα μαρτύρια τῆς Ἀληθείας ὧν ἔχομεν ὑπὲρ ἡμῶν ἄνωθεν οἱ κρατοῦντες.

CÆterum Judæi, qui in Aſia & Lybia Cyrenenſi degebant, à civitatibus vexabantur, cum à ſuperioribus quidem regibus in ſuo jure defenſi fuiſſent, tunc vero per Græcos injuriis afficerentur, adeo ut ſacra pecunia ſpoliarentur, & privatim læderentur. Quapropter cum in ea calamitate eſſent, neque Græcæ crudelitatis finem ullum invenirent, miſerunt etiam iſtis de rebus legatos ad Cæſarem. Ille vero iis eadem jura conceſſit, & ad provinciales ea de re ſcripſit: cujus reſcripti exemplar ſubjecimus, ut nobis teſtimonio ſit, qua in nos voluntate erant imperatores ſuperiores.

Judæorum Aſianorum legatio ad Cæſarem.

β'. "[x] ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ, ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ, ΔΗ-
"ΜΑΡΧΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ, ΛΕΓΕΙ. ἐπειδὴ τὸ ἔθνος

2. "CÆSAR AUG. PONT. MAX. TRIB.
"POTEST. EDICIT. Quandoquidem Judæo-
"rum

Auguſti Cæſaris edictum.

---

i Ἡδημένος ἰσχυρῶς.] Ἡδόμενος *Busb.*

k Κακὸν ποιεῖσθαι] Κακὸν ποιεῖσθαι ἔξωθεν ὑπολαμβάνοι με ποιεῖν *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

l Οὐδὲν τοὺς οἰκείους] Οὐδὲν deeſt *Vat.*

m Ἢ δόξειεν εἰς τὴν ἀρχὴν τι προσκινεῖν,] Ἢ καθ' τινος ὑποπτοίαν ἴσχειν εἰρέσθαι τὴν ἀρχὴν, ἤ τι περὶ αὐτὴν προσκινῶν. *Zonaras.*

n Καὶ τὸ κάλλιστον] Plenius in *Cod. Vat.* καὶ τὸ κάλλιστον ὧν ᾤετο παρέχειν ἐν τῷ εἰδέναι τὴν τοῦ τυχεῖν τῶν ὁμοίων ἐπιθυμίαν ἐδήλου.

o Εἰκόσιν,] *L. B.* εἰκοῖς λίθ. Cocceius εἴκοσιν λίθ.

p Ἡ πρὸς Κυρήνην Λιβύη] Judæos illic plurimos fuiſſe etiam docemur Act. 2. 10. Αἴγυπτον καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυρήνην. quare ſæpe junguntur Judæi Libyes, Cyrenenſes & Alexandrini. Syncellus chronographiæ pag. 347. de iis quæ Trajano imperante contigerunt, Ἰουδαῖοι κατὰ Λιβύην καὶ Κυρήνην καὶ Αἴγυπτον καὶ Ἀλεξάνδρειαν, *Judæi qui in Libya & Cyrene, & Ægypto & Alexandria erant.* Quare quum Act. 6. 9. junguntur Synagogæ Judæorum Λιβυστίνων, Ἀλεξανδρέων, Κυρηναίων, non dubito quin iidem intelligantur, & corrupta ſit ibi in Actis Apoſt. lectio Λιβερτίνων. Notum eſt Libyſtinus formari a Libya æque ac Libys. Catullus epig. 60.

——— *leana montibus Libyſtinis.* REL.

q Πρότερον βασιλέων] Πρωτίστων *Busb.*

r Ἱερῶν ἀφαίρεσιν] Illud ἱερῶν è *Codd. Gall. Busb.* & *Vet. Interpr.*

s Ἐν τοῖς ἰδίοι μέρεσι.] Αὐτοὺς ἐπὶ μέρους. *Busb.*

t Τῆς τῶν Ἑλλήνων ἀπανθρωπίας,] Καθὰ τῆς τῶν Ελ. *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

v Πρὸς Καίσαρα,] Πρὸς τὸν Καίσαρα περὶ τούτων *Busb.* πρὸς Καίσαρα καὶ π. *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

x Καίσαρ ——— λίγ.] Conf. ſupr. lib. 14. c. 10. §. 8. & 13. SPANH.

y Συμ-

"rum gens non ſolum hoc tempore fida & grata "populo Romano inventa fuerit, ſed & multo an- "te, maximeque ſub patre meo Cæſare imperato- "re, & in primis pontifex maximus Hyrcanus: "placuit mihi & conſiliariis meis auctoratis, de "ſententia populi Romani, ut Judæi ſuis moribus "uti ex patria ipſorum lege ſinerentur, quemad- "modum uſi fuiſſent tempore Hyrcani pontificis "ſummi Dei; neque eorum donaria attingerentur, "ſed Hieroſolyma mitti *permitterentur*, & iis tradi "quibus eſſet recipiendi munus Hieroſolymis de- "legatum: neve cogerentur ad vadimonia præſtan- "da Sabbatis, aut quæ ante hæc fuerit præparatio "ab hora nona. Quod ſi quis furatus ſacros eorum "libros aut ſacram pecuniam, ex cella Sabbataria "aut ex cella conclavium virorum, compertus eſ- "ſet, pro ſacrilego haberetur, ejuſque bona in pu- "blicum populo Romano addicerentur. Decretum "etiam quod mei in honorem ſcripſerunt, ob me- "um in univerſum hominum genus pietatem, & "ob Caji Marcii Cenſorini *in illos* merita, una "cum hoc edicto reponendum eſſe jubeo in loco "celeberrimo à communi Aſiæ mihi Ancyræ con- "ſecrato. Si quis contra ea, quæ ediximus, fece- "rit, non levi mulctabitur pœna". Inſcriptum eſt columnæ in templo Cæſaris.

Auguſti Cæſaris litera.

3. "CÆSAR NORBANO FLACCO S. "Judæis ubicunque gentium degentibus, qui ex "veteri inſtituto ſoliti erant etiam pecuniam ſa- "cram Hieroſolyma mittere, liceat hoc facere ne- "mine prohibente". Atque hæc quidem Cæſar.

Agrippæ litera ad Epheſios.

4. Porro & ipſe Agrippa pro Judæis ſcripſit in hunc modum. "AGRIPPA EPHESIORUM "MAGISTRATIBUS, SENATUI, ET PO- "PULO S. Pecuniæ ſacræ, quæ Hieroſolyma "in templum mitti ſolebat, procurationem & cu- "ſtodiam penes Judæos in Aſia eſſe volo more "patrio: & ſi qui ſacram Judæorum pecuniam fu- "rati ad aſyla confugerint, eos inde abſtrahi volo "& Judæis *in ſupplicia* dari, quo jure abſtrahi ſo- "lent ſacrilegi. Inſuper & Silano prætori ſcripſi, "ne quis Judæum Sabbatis compellat ad vadimo- "nia præſtanda.

Eiuſdem litera ad Cyrenenſes.

ſ. "M. AGRIPPA CYRENÆORUM "MAGISTRATIBUS, SENATUI, POPU-

"τὸ τ Ιουδαίων εὐχάριστον εὑρεῖν, ἀ μόνον ἐν τῷ ἐνεστῶ- "τι καιρῷ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ προγεγενημένῳ, καὶ μά- "λιστα ὅτι ἐμὲ πατρὸς αὐτοκράτορος Καίσαρος, "πρὸς τ δῆμον τῶν Ρωμαίων, ὅ, τε ἀρχιερεὺς αὐτῶν "Υρκανὸς, ἔδοξέ μοι καὶ τῷ ἐμῷ [y] συμβουλίῳ μ᾽ "ὁρκωμοσίας γνώμῃ δήμου Ρωμαίων, τὰς Ιουδαίους "χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις [z] θεσμοῖς κατὰ τὸν [a] πατρῴων "αὐτῶν νόμον, καθὼς ἐχρῶντο ὅτι Υρκανὸς ἀρχιε- "ρέως Θεοῦ ὑψίστου, [b] τά τε ἱερὰ εἶναι ἐν ἀσυλίᾳ, καὶ "ἀναπέμπεσθαι εἰς Ιεροσόλυμα, [c] καὶ ἀποδίδοσθαι αὐτὰ "τοῖς ἀποδοχεύσιν Ιεροσολύμων, ἐγγύας τε μὴ ὁμολο- "γεῖν αὐτοὺς ἐν σαββασιν, ἢ τῇ [d] πρὸ ταύτης παρασκευῇ, "[e] ἀπὸ ὥρας ἐνάτης. ἐὰν δ᾽ τις φωραθῇ κλέπτων τὰς "ἱερὰς βίβλους [f] αὐτῶν, ἢ τὰ ἱερὰ χρήματα, [g] ἔκ τε "σαββατείου, ἔκ τε [h] ἀνδρῶνος, εἶναι αὐτὸν ἱερόσυλον, "καὶ τ βίον αὐτοῦ ἐνεχθῆναι εἰς τὸ δημόσιον τ Ρωμαίων. "[i] τό τε ψήφισμα τὸ δοθὲν μοι ὑπ᾽ αὐτῶν, ὑπὲρ τ "ἐμῆς εὐσεβείας, ἧς ἔχω πρὸς πάντας ἀνθρώπους, καὶ "ὑπὲρ Γαΐου Μαρκίου Κωσωρίνου, καὶ τῦτο τὸ διάταγμα "κελεύω ἀνατεθῆναι ἐν ἐπισημοτάτῳ τόπῳ [k] γωνθένλι "μοι ὑπὸ τ κοινὸ τ Ασίας ἐν [l] Αγκύρᾳ. ἐὰν δ᾽ τις πα- "ραβῇ τι τ προγεγραμμένων, δώσει δίκην [m] ὡ μετρίαν". ἐστηλογραφήθη ἐν τῷ Καίσαρος ναῷ.

γ. "ΚΑΙΣΑΡ ΝΟΡΒΑΝΩι ΦΛΑΚΚΩι ΧΑΙΡΕΙΝ· "Ιουδαῖοι, ὅσοι ποτ᾽ οὗ εἰσὶν [n] οἱ δ᾽ ἀρχαίαν συνή- "θειαν εἰώθασιν χρήματά τε ἱερὰ φέροντες ἀναπέμπειν "εἰς Ιεροσόλυμα, ἀκωλύτως τῦτο ποιείτωσαν". καὶ ταῦτα μὲν Καῖσαρ.

δ. Αγρίππας δ᾽ καὶ αὐτὸς ἔγραψεν ὑπὲρ τ Ιουδαίων τ τρόπον [o] τῦτον. "[p] ΑΓΡΙΠΠΑΣ ΕΦΕΣΙΩΝ ΑΡΧΟΥ- "ΣΙ, ΒΟΥΛΗι, ΔΗΜΩι ΧΑΙΡΕΙΝ. τ εἰς τὸ ἱερὸν τὸ "ἐν Ιεροσολύμοις ἀναφερομένων ἱερῶν χρημάτων πλὴ ἐ- "πιμέλειαν καὶ Φυλακὴν βέλομαι τὰς ἐν Ασίᾳ Ιουδαίους "ποιεῖσθαι καὶ τὰ πάτρια· τύς τε κλέπτοντας ἱερὰ χρή- "ματα τ Ιουδαίων, καταφεύγοντάς τε εἰς τὰς ἀσυλίας, "βέλομαι ἀποστᾶσθαι καὶ ἀποδίδοσθαι τοῖς Ιουδαίοις, ᾧ "δικαίῳ ἀποστῶν οἱ ἱερόσυλοι. [q] ἔγραψα δ᾽ καὶ Σιλανῷ "τῷ στρατηγῷ, ἵνα σαββασι μηδεὶς ἀναγκάζῃ Ιουδαίους ἐγγύας ὁμολογεῖν.

ε. "ΜΑΡΚΟΣ ΑΓΡΙΠΠΑΣ ΚΥΡΗΝΑΙΩΝ ΑΡΧΟΥ- "ΣΙ, ΒΟΥΛΗι, [r] ΔΗΜΩι ΧΑΙΡΕΙΝ. οἱ ἐν Κυρήνῃ "Ιου-

---

y Συμβουλίῳ] Συμβούλως *Hen.* à pr. m.

z Θεσμοῖς] *L. B.* ἰδίοις. in Marg. ἰδίοις. *Cocc.* ἰδιοῖς. minus recte, ut Legum Græcarum periti norunt. HAV.

a Πατρῴων αὐτῶν νόμων,] Πάτριον *Vat.*

b Τά τε ἱερὰ εἶναι] Id eſt, ut nemo ἱεροσυλῶν rapaces in ſacram pecuniam manus injiciat

c Καὶ ἀποδίδοσθαι αὐτὰ] Καὶ ἀποδόσθαι τοῖς ἀποδοχεῦσιν *Vat.* & rectius, ut puto, quam in *Editis Aliiſque.*

d Πρὸ ταύτης παρασκευῆς,] Nota παρασκευὴν Judæos incipere pridie Sabbati, ſeu Veneris hora nona, ad Solem occidentem. Παρασκευὴ tamen etiam de tota die Veneris dicta & *Evang. Johan.* vid. Scalig. de Emend. Temp. lib. VI. p. 569. SPANH.

e Ἀπὸ ὥρας ἐνάτης.] Vid. infr. ἀλλων. lib. 6. c. 9. §. 3. & ſupra lib. 3. c. 10. §. 5. καὶ δὴ τελευτῶν αὐτῷ καὶ φεστελὰς· *Ruſin.* per contubernia. Aliter Philo de Septen. p. 1190. A. B. qui à Meridie ad Veſperam *Phaſe* ſacrificatum dicit. SPANH.

f Αὐτῶν,] Illud αὐτῶν è *Cod. Vat.* & *Vet. Interpr.*

g Ἔκ τε σαββατείου,] *Ex Synagogis* vertit *Epiphanius*; quæ Σαββατεῖα (vel Σαββάτια juxta *Cod. Gall.*) forſan dicebantur, quia ſingulis Sabbatis in eas conveniebant Judæi. Porro in Synagogis erant arcæ, in quas conjiciebant ſtipem, quam ſinguli conferebant, ſive ad levandam tenuiorum inopiam, ſive in uſus ſacros. Harum arcarum formam deſcriptam habes apud Judæorum magiſtros. σαββατεῖον videtur Synagoga eſſe, in quam viri & feminæ communtur in Sabbatis (unde nomen ſuum habet) ſolebant convenire, ἀνδρῶνες vero ſcholæ publicæ, in quibus ſapientiæ ſtudioſi erudiebantur & exercebantur. *Vitringa* de Synagog.

h Ἀνδρῶνος.] Ἀνδρὼν, inquit *Suidas*, οἶκος ἔνθα οἱ ἄνδρες εἰώθασιν ἀθροίζεσθαι. Forſan ἀνδρῶνας hic vocat Auguſtus, quæ *Andronitides* appellantur *Vitruvio*, in quibus ſolis erant Bibliothecæ, non in *Gynæconitidibus*. HUDS. Forſitan ſcripſit Ἀαρῶνος. Nam ארון, *armarium*. ἐν τῷ Ἀαρὼν Epiphanius ſcribit ſacros libros ſervari, at hoc erat ἐν σαββατείῳ. & in Gloſſis *Androna*, αὐλὼν exponitur & ἀνδρὼν *Androna*. *Andron* pars eſt ædium. Themiſtius oratione XVIII. ὁς μὲν οἰκόδομον ἐγείρει, ὃς δ᾽ θάλαμον ἢ ὃς δ᾽ ἀνδρῶνα, ὃς δ᾽ ἐπτάκλινον ἢ ὀκτάκλινον οἶκον. *Hic prodomon, hic thalamum, hic androna, alius æcon, ſive conclave ſeptem vel novem lectorum capax exſtruit.* Locus a viris ibi congregatis ἀνδρὼν dicitur. Idem orat. XXVI. Τὸν μὲν ἀνδρῶνα ἀνεπίξεστον καταλιπεῖν ἐᾶν ἀνέχη, πειθόμενος Ησιόδῳ τῷ ποιητῇ. *Androna impolitum non vis relinquere, ab Heſiodo perſuaſus.* Heſiodus δόμον habet, quod Themiſtius reddit ἀνδρῶνα. REL.

i Τό τε] *L. B.* τὸ δ.

k Γενθένλι] Ἀνατίθενλι malit *Caſaubonus.* Sed vulgata lectio bene ferri poteſt. nam apud *Dionem*, τεμένη ἱδρύεσθαι τῷ Καίσαρι &c.

l Αγκύρᾳ.] Ita cum *Scaligero*, *Caſaubono*, *Aliiſque.* ἀργύρᾳ in *Græcis* omnibus. At *Sam. Petitus* (in lib. IV. *Var. Lect.* c. XI. & in *Animadverſ.* ἀνεκδότοις, tom. II. p. 126.) ἐν ἀργυρᾷ pro ἐν ἀργύρᾳ legendum putat, hoc eſt, *argentea* ſeu *ſtela* ſeu *tabella.* Verum iſtam emendationem (tum ob alia tum quod inſolitus ſit vocis illius ἀργυρᾶς uſus) rejicit Ill. *Ez. Spanhemius* in *Epiſtola prima* ad *Mollerum*, quam videſis, p. 91. HUDS. *Ruſinus* ſine ullo loci nomine vertit, *locoque quem omnis Aſia meo nomini dedicavit.* SPANH. Et tamen *Petiti* conjecturam firmat *L. B.* in quo expreſſe ἀργυρᾷ legitur. HAV.

m Οὐ μετρίαν".] *L. B.* οὐχὶ μετρίαν.

n Οἱ δ᾽ ἀρχαίαν] Voculam οἱ uncis incluſam dedi ad ſenſum ſupplendum, qua non admiſſa, vertendum, *Judæi, quotquot ubilibi gentium ſunt, ſoliti erant ſacram pecuniam Hieroſolyma mittere. id ipſis facere nunc liceat*; pleniore diſtinctione poſita poſt Ιεροσόλυμα. HUDS. At ego uncinulas delevi, quum jam *L. B.* auctoritate illud οἱ ſeſe ſatis tueri poſſit. HAV.

o Τῦτον.] Τοιῦτον ſolus *Hen.*

p Αγρίππας ——— χαίρειν.] Conf. ſupr. lib. 14. c. 10. §. 12. SPANH.

q Ἔγραψα δ᾽] Ita cum *Cod. Vat. Lugd. Bat.* & melioribus *Epiphanii* libris. ἔγραψε δ᾽ καὶ Σιλανῷ in *Editis Aliiſque.*

r Δήμῳ χαίρειν.] Illud δήμῳ è *Cod. Vat.* & *Hen.* conſentientibus *Epiphanii* libris.

"Ιουδαῖοι, ὑπὲρ ὧν ἤδη ὁ Σεβαστὸς ἔπεμψεν πρὸς τὸν ἐν
"Λιβύῃ στρατηγὸν [s] τότε ὄντα [t] Φλάβιον, καὶ πρὸς τοὺς ἄλ-
"λους τοὺς τὰς ἐπαρχίας ὑπομελομένους, ἵνα ἀνεπικωλύτως
"ἀναπέμπηται τὰ ἱερὰ χρήματα εἰς Ἱεροσόλυμα, ὡς
"ἐστὶν αὐτοῖς πάτριον, ἐνέτυχόν μοι γνοῦ, ὡς ὑπό τινων
"συκοφαντῶν [v] ἐπηρεάζοιντο, καὶ ὡς ἐν προφάσει τελῶν
"μὴ ὀφειλομένων κωλύοιντο· οἷς ἀποκαθιστάναι κατὰ
"μηδένα τρόπον [x] διοχλουμένοις, καὶ εἴ τινων ἱερὰ χρή-
"ματα ἀφῄρηται τῶν πόλεων τοὺς εἰς ταῦτα ἀποκεκρι-
"μένους, καὶ ταῦτα διορθώσασθαι τοῖς ἐκεῖ Ἰουδαίοις κε-
"λεύω.

ς'. "ΓΑΙΟΣ ΝΟΡΒΑΝΟΣ ΦΛΑΚΚΟΣ ΑΝΘΥΠΑ-
"ΤΟΣ [y] ΣΑΡΔΙΑΝΩΝ [z] ΑΡΧΟΥΣΙ ΧΑΙΡΕΙΝ. Καῖ-
"σαρ μοι ἔγραψε κελεύων μὴ κωλύεσθαι τοὺς Ἰουδαίους,
"[a] ὅσοι ἂν ὦσιν κατὰ τὸ πάτριον αὐτοῖς ἔθος [b] συναγα-
"γόντες, χρήματα ἀναπέμπειν εἰς Ἱεροσόλυμα. ἔγραψα
"οὖν ὑμῖν, ἵν' εἰδῆτε ὅτι Καῖσαρ κἀγὼ οὕτως θέλομεν γί-
"νεσθαι.

ζ'. Οὐδὲν ἧττον [c] Ἰούλιος Ἀντώνιος ἀνθύπατος ἔγρα-
"ψεν. "ΕΦΕΣΙΩΝ ΑΡΧΟΥΣΙ, ΒΟΥΛΗΙ, ΔΗΜΩΙ
"ΧΑΙΡΕΙΝ. οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι ἰδοὺς φε-
"βρουαρίοις δικαιοδοτοῦντί μοι ἐν Ἐφέσῳ ἐπεδείξαν, Καί-
"σαρα τὸν Σεβαστὸν καὶ Ἀγρίππαν συγκεχωρηκέναι αὐτοῖς
"χρῆσθαι [d] τοῖς ἰδίοις νόμοις καὶ ἔθεσιν, ἀπαρχάς τε ἃς
"ἕκαστος αὐτῶν ἐκ τῆς ἰδίας προαιρέσεως εὐσεβείας ἕνε-
"κα τοῦ πρὸς τὸ θεῖον [e] ἀνακομιδῆς συμπορευομένους, ποιεῖν
"ἀνεμποδίστως. ἦκον τε ὅπως κἀγὼ ὁμοίως τοῖς ὑπὸ τοῦ
"Σεβαστοῦ καὶ Ἀγρίππα δοθεῖσιν τῷ ἐμῷ γνώμῳ βε-
"βαιώσω. ὑμᾶς οὖν βούλομαι εἰδέναι, [f] ἐν τοῖς τοῦ Σε-
"βαστοῦ καὶ Ἀγρίππα βούλημασιν, σωεπιτρέπειν [g] αὐτοὺς
"χρῆσθαι καὶ ποιεῖν κατὰ τὰ πάτρια χωρὶς ἐμποδισμοῦ.

η'. Ταῦτα μὲν οὖν παρεθέμην ἐξ ἀνάγκης, ἐπει-
δὴ μέλλουσιν αἱ τῶν ἡμετέρων πράξεων ἀναγραφαὶ τὸ
πλέον εἰς τοὺς Ἕλληνας ἰέναι, δεικνὺς αὐτοῖς ὅτι πά-
σης τιμῆς [h] ἄνωθεν ἐπιτυγχάνοντες, οὐδέν τῶν παλαίων
ἐκωλύθημεν ὑπὸ τῶν ἀρχόντων πράττειν, [i] ἀλλὰ καὶ
σωεργούμεθα τὰ τῆς θρησκείας ἔχοντες καὶ τῶν εἰς τὸ
θεὸν τιμῶν. ποιοῦμαι δὲ πολλάκις αὐτῶν τοῦ μνήμου
ἐπιμαλλάττων τὸν λόγον, καὶ τὰς ἐμπεφυκυίας [k] ἀλο-
γίστοις ἡμῶν τε [l] κἀκείνοις μίσους αἰτίας ὑπεξαιρούμε-
νος. ἔθεσιν μὲν γὰρ οὐδὲν ἔστι γένος ὃ τοῖς αὐτοῖς ἀεὶ
χρῆται, [m] κατὰ πόλεις δ' ὅπη πολλῆς ἐγγινομένης τὴν
διαφορᾶς. τὸ δίκαιον δὲ πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμοίως [n] ἐ-
πιτηδεύσει λυσιτελέστατον ὂν Ἕλλησίν τε καὶ Βαρβάροις,
οὗ πλεῖστον οἱ παρ' ἡμῖν νόμοι λόγον ἔχοντες ἅπασιν ἡ-
μᾶς, εἰ καθαρῶς ἐμμένοιμεν αὐτοῖς, εὐνοῦς καὶ φί-
λους ἀπεργάζονται. διὸ καὶ ταῦτα παρ' ἐκείνων ἡμῖν
ἀπαιτητέον, καὶ δέον οὐκ ἐν τῇ διαφορᾷ τῶν ἐπι-
τηδευμάτων οἰητέον τὸ ἀλλότριον, ἀλλ' ἐν τῷ πρὸς
καλοκἀγαθίαν ἐπιτηδείως ἔχειν. τοῦτο γὰρ κοινὸν [o] ἅ-
πασιν, καὶ μόνον ἱκανὸν διασώζειν τὸν τῶν ἀνθρώ-
πων βίον. [p] ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τὸ συνεχῆ τῆς ἱσ-
τορίας.

"LO S. Judæi Cyrenenſes, pro quibus jam Au-
"guſtus ſcripſit Flavio Libyæ prætori, aliiſque
"iſtius provinciæ procuratoribus, non eſſe vetan-
"dos mittere ex more patrio ſacram pecuniam
"Hieroſolyma, nunc mè interpellarunt, dicentes
"ſe vexari à delatoribus quibuſdam improbis, ve-
"tarique hoc facere ſimulatione quorundam tribu-
"torum quæ minime debentur: quibus ſine ulla
"moleſtia in integrum reſtitui jubeo, etiam ſacram
"urbis uniuſcujuſque pecuniam, ſi quæ homini-
"bus erepta fuerit ad eam colligendam cuſtodien-
"damve delectis, curarique *in poſterum* ut res iſtæ
"Judæis, qui illic ſint, in melius cedant.

6. "CAJUS NORBANUS FLACCUS
"PROCOS. SARDIANORUM MAGI-
"STRATIBUS S. Cæſar mihi ſcripſit, jubere
"ſe, ut Judæi, qui more patrio *ſacram* pecuniam
"collegerint, nequaquam vetentur eam Hiero-
"ſolyma mittere. Vobis itaque ſcripſi, ne vos la-
"teat quod & Cæſar & ego hoc ita fieri volu-
mus.

7. Nec aliter Julius Antonius procoſ. reſcripſit *Julii Antonii litera ad Epheſios.*
"EPHESIORUM MAGISTRATIBUS, SE-
"NATUI, POPULO S. Judæi, Aſiam habi-
"tantes, mihi, idibus Februariis Epheſi jus red-
"denti, indicaverunt, Cæſarem Auguſtum & A-
"grippam ipſis conceſſiſſe, ut ex ſuis legibus &
"inſtitutis viverent, & primitias, quas unuſquiſ-
"que ſponte ſua ex pietate in Deum ſolvet, liceat,
"nemine prohibente, cum comitatu *Hieroſolyma*
"deportare. rogabantque ut ipſe, convenienter iis
"quæ à Cæſare & Agrippa conceſſa erant, meam
"ſententiam decreto ſancirem. Volo itaque vos
"ſcire, Cæſaris & Agrippæ voluntatem eſſe, ut
"permittantur pro libitu vivere atque agere juxta
"patriam conſuetudinem.

8. Et hæc quidem apponere neceſſe habui, ut oſtenderem Græcis, quorum in manus maxime perventura ſunt quæ de rebus noſtris geſtis perſcripſi, quod ſuperiore tempore omni in honore habiti, nequaquam à magiſtratibus prohibiti fuerimus ex patriis legibus vitam inſtituere; ſed eorum etiam auctoritate freti & muniti religionem Deique cultum conſervavimus. Sæpius autem illorum mentionem facio, ut gentes *nobis* reconciliem, odiique in nos & illum cauſas in hominibus nihil penſi habentibus inſitas ejiciam. Nam gens quidem nulla eſt, quæ tota eiſdem utitur inſtitutis, ſed oppidatim *fere* diſcrepatur plurimum. At jus ipſum omnibus ex æquo hominibus accommodatur, tam Barbaris utile quam Græcis: cujus quidem rationem habentes maximam quæ apud nos ſunt leges, faciunt nos, eas recte modo obſervemus, cunctis hominibus benevolos & amicos. Quamobrem par eſt, ut & iſta ab illis expetamus; neque nos arbitrari à ſe alienos debent *alii*, in eo quod inſtitutis differamus, ſed id potius ſpectare an ad virtutem & probitatem comparata ſint. Hoc enim ad omnes communiter pertinet, ſolumque per ſe ſufficit ad tuendam hominum vitam. Sed ad narrationem inſtitutam redeo.

s Τότε ὄντα] Τόν τε ὄντα *Vat.* & *Hen.*
t Φλάβιον,] *L. B.* Φάβιον.
v Ἐπηρεαζοίντο,] Ἐπηρεαζόμενοι *Vat.*
x Ἐνοχλουμένοις,] Ἐνοχλουμένους *Hen.* & *Vat.*
y Σαρδιανῶν] ΕΦΕΣΙΩΝ apud *Philonem* in lib. *de Legatione ad Cajum*, p. 1036.
z Ἀρχοῦσι] *L. B.* ἄρχουσι καὶ βουλῇ.
a Ὅσοι ἂν ὦσιν] Forſan ἃ ἂν ὦσιν, ut apud *Philonem.*
b Συναγαγόντες,] *L. B.* συνάγοντες.
c Ἰούλιος Ἀντώνιος ἀνθύπατος] *Ruſſinus* Proconſul. SPANH.
d Τοῖς ἰδίοις νόμοις καὶ ἔθεσιν, ἀπαρχάς τε] Deſunt in *L. B.*
e Ἀνακομιδῆς συμπορευομένους,] Rectius forſan ἀνακομιδῆς χάριν συμπορευομένους ποιεῖν. Verum hoc non ſufficit ad locum integritati ſuæ reſtituendum. Videſis *Annott.* HUDS. Videntur quædam deeſſe. Fortaſſis hoc modo defectus ſupplebitur: καθιέρωσιν, ἀνακομιδῆς χάριν συμπορευομένους ποιεῖν. COCC.
f Ἐν] Fortè ἐμοὶ. COCC.
g Αὐτοὺς χρῆσθαι] Αὐτοῖς *Vat.*
h Ἄνωθεν ἐπιτυγχάνοντες,] Αὐτοῖς *Vat.* & *Hen.* à prima manu.
i Ἀλλὰ καὶ] Ita è *Cod. Vat.* vel συνεργούμεθα, quomodo *Epiphanius* legiſſe videtur, qui vertit, *ſed & defendebamur, religiones & honores in Deum ſervantes.* ἀλλὰ καὶ συνεργοῦς μαθημάτων τὴν θρ. in *Editis Aliiſque.*
k Ἀλογίστοις ἡμῶν] Τοῖς ἀλογίστοις ἡμῶν *Vat.* & *L. B.* τοῖς ἀλογίστοις ὑμῶν *Hen.*
l Κἀκείνοις] *L. B.* κακείνων.
m Κατὰ] *L. B.* καὶ κατ'.
n Ἐπιτηδεύσει λυσιτελέστατον ὂν] Ἐπιτηδεύοντες *Vat.* & *Hen.* à pr. m. HUDS. *L. B.* ὡς ἐπιτηδεύοντες, ſed *Coccejus* ita corrigit ὁμοίως ἐπιτηδεύειν; vel ἐπιτηδεύει ὡς λυσιτελέστατον. HAV.
o Ἅπασιν,] *L. B.* ἅπασι ὄν.
p Ἐπάνειμι δὲ] Ἐπάνειμι δὲ πάλιν ἐπὶ τὸ σ. *Vat.*

CAP. VII.

XI. *Quomodo, post Herodis descensum in sepulchrum Davidis, ingravescebat dissidium in domo Herodis.*

Herodes pecunia egens descendit in sepulchrum Davidis.

HErodes vero, qui tum in regno suo tum extra ingentes sumptus faciebat, cum jam ante audivisset, Hyrcanum suum in regno antecessorem, aperto sepulchro Davidis, inde tria millia talentorum argenti abstulisse, atque ibi multa adhuc plura restare, quæ ejus largitioni abunde sufficerent, multo quidem ante in animo habebat ut idem faceret: tunc vero noctu recluso sepulchro, eo cum amicorum suorum fidelissimis intravit, cavens ne id in urbe resciscceretur. Et pecunias quidem depositas similiter ac Hyrcanus non invenit, sed aurea ornamenta multumque supellectilis pretiosæ, quæ omnia abstulit. Ac, dum accurate rimatur, voluit & ulterius progredi etiam usque ad conditoria, in quibus sita erant corpora Davidis & Solomonis.. Et duos quidem è suis satellitibus amisit, flamma ex adytis (ut ferebatur) prodeunte quæ in intrantes incidit: ille vero perterritus exiit, & placandi numinis gratia, exstruxit in ostio sepulchri magnis sumptibus monumentum albo lapide. Hujus etiam operis meminit Nicolaus historiarum scriptor, qui eo tempore floruit; non tamen *memoravit* quod *in sepulchrum* descenderit *rex*, ut qui præter decorum id factum esse noverit. Quin & in aliis ad hunc modum scribit. * Nam cum & in regno ejus vixerit & simul cum eo, quæ illi grata essent, eique inservirent, scriptis mandavit, ea tantum attingens quæ ad gloriam illius pertinerent: insuper & multa ejus facinora manifesto injusta aliis coloribus depingens, & quantum potuit occultare studens. Ille etiam Mariamnes ejusque liberorum cædi, crudeliter à rege perpetratæ, speciosam causam astruere volens, illam calumniatur quod impudice se gesserit, juvenesque quod insidias struxerint. totoque opere idem fecit, quæ à rege præclare gesta erant nimium extollens, quæ vero improbe egerit excusare laborans. Cæterum illi, ut dixi, facile quis potest ignoscere. nam id sibi negotii dedit, non ut res gestas aliis narraret, sed ut regi gratificaretur. Nos vero, qui etiam generis propinquitate Asamonæorum reges attingimus, proptereaque sacerdotii honore fungimur, minime id nos decere rati ut illorum gratia falsi quid audeamus, incorrupte sincereque res *ante* actas exponimus, multos quidem è posteris illius regno potitos adhuc reverentes, ita tamen ut veritatem quam eos pluris fecerimus, † etsi, dum id honeste fiebat, acciderit etiam, ut eos ipsos nobis iratos habuerimus.

Josephus ex stirpe Asamonæorum.

Herodis domestica turba.

2. Cæterum Herodis domesticæ res, posteaquam sepulchrum aggressus est, indies deterius ha-

ΚΕΦ. ζ.

Ως μὲν τὸν Ηρώδου καταβασιν εἰς τὸν Δαυίδου τάφον, μάζονος ἐστασιάσθη τὰ περὶ τὸν οἶκον Ηρώδου.

[q] Ο γὰρ Ηρώδης, πολλοῖς τοῖς ἀναλώμασιν, εἴς τε τὰς ἔξω καὶ τὰς ἐν τῇ βασιλείᾳ χρώμενος, ἀκηκοὼς ἔτι τάχιον ὡς Υρκανὸς ὁ πρὸ αὐτοῦ [c] βασιλεὺς, ἀνοίξας τὸν Δαυίδου τάφον ἀργυρίου λάβοι τρισχίλια τάλαντα, κειμένων πολὺ πλειόνων [s] ἔτι, καὶ δυναμένων εἰς ἅπαν ἐπαρκέσαι τῆς χορηγίας, οὐκ ὀλίγον μὲν δι' ἐννοίας εἶχεν τὸν ἐπιχείρησιν· ἐν ᾗ τῷ τότε νυκτὸς ἀνοίξας τὸν τάφον, εἰσέρχεται [t] πραγματευσάμενος ἥκιστα μὲν ἐν τῇ πόλει [v] φανερῶς εἶναι, παρειληφὼς ἢ τοὺς πιστοτάτους τῶν φίλων. ἀποθέσιμα μὲν ἦν χρήματα, καθάπερ Υρκανὸς, οὐχ εὗρεν· [x] κόσμον ἢ χρυσοῦ καὶ κειμηλίων πολλὰ, ὃν [y] ἀνείλετο πάντα. ἀπιόντα δὲ εἶχεν, ἐπιμελεστέραν ποιούμενος τὴν ἔρευναν, ἐνδοτέρω τε χωρεῖν, καὶ μέχρι τοὺς θήκας, ἐν αἷς κεῖται Δαυίδου καὶ Σολομῶνος τὰ σώματα. καὶ [z] δύο μὲν αὐτοῦ τῶν δορυφόρων διεφθάρησαν, φλογὸς [a] ἔνδοθεν εἰσιούσης [b] ἀπανθρώπως ὡς ἐλέγετο. φοβηθεὶς δ' αὐτὸς ἐξῆλθε, καὶ δείσας ἱλαστήριον μνῆμα λευκῆς πέτρας [c] ἐπὶ τῷ στομίῳ κατεσκεύασε, πολυτελὲς τῇ δαπάνῃ· τοῦτο δὲ Νικόλαος, ὁ κατ' αὐτὸν ἱστοριογράφος, μέμνηται κατασκευάσματος, ἀλλ' [d] ὅτι κατῆλθεν, οὐκ εὐπρεπῆ τὴν πρᾶξιν ἐπισάμενος. Διαπτοεῖται δὲ καὶ τἄλλα τὸν τρόπον χρώμενος τῇ γραφῇ. [e] ζῶντι γὰρ ἐν τῇ βασιλείᾳ δὲ συναυξήσας, κεχαρισμένως ἐκείνῳ δὲ καθ' ὑπηρεσίαν ἀνέγραφεν, [f] μόνον ἀπτόμενος [g] τῶν πρὸς εὔκλειαν αὐτῷ φερόντων· πολλὰ γὰρ τοῦ [h] ἐμφανῶς ἀδίκων ἀντικατασκευάζων, καὶ μέχρι [i] πάσης ἀσεβοῦς ἀπικρυπτόμενος. ὅς γε δὲ τὸν Μαριάμμης θάνατον, καὶ τῶν παίδων αὐτῆς [k] ὡμῶς τῷ βασιλεῖ πεπραγμένον, εἰς εὐπρέπειαν ἀνάγκην βιαζόμενος, ἐκείνης τε ἀσέλγειαν, καὶ τῶν νεανίσκων ἐπιβουλὰς κατεψεύδεται. καὶ διαπτύεται τῇ γραφῇ, τὰ μὲν πεπραγμένα δικαίως τῷ βασιλεῖ, πρεπωδέστερον ἐγκωμιάζων, ὑπὲρ ὧν τοῦ φθονουμένου ἐστασιασμένως ἀπολογούμενος. ἐκείνῳ μὲν οὖν, πολλοῦ ἄν τις, ὡς ἔφην, ἔχοι τὸν συγγνώμην. οὐ γὰρ ἰσοτιμίαν τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ ὑπεροχὴν τῷ βασιλεῖ τοιοῦτον ἐποιεῖτο. ἡμεῖς δὲ γένους ὄντες [l] ἀγχοῦ τε ἐξ Ασαμωναίων βασιλέων, καὶ διὰ τοῦτο σὺν τιμῇ [m] τὸν ἱεροσύνην ἔχοντες, τὸ ψεύσασθαί τι [n] ὑπὲρ αὐτῶν οὐκ εὐπρεπὲς ὑπολαμβάνοντες, καθαρῶς καὶ δικαίως ἐκτίθεμεν τὰς πράξεις, πολλοὺς μὲν τῶν ἐγχωρίων τῶν ἐκείνου βασιλεύοντας ἔτι δὲ ὑποπτοῦς ἔχοντες, τὸν δὲ ἀλήθειαν πρὸ ἐκείνων τετιμηκότες, [o] ἢν, ὅτε δικαίως ἐγίνετο, [p] συνέβη τε παρ' αὐτοῖς ἐκείνοις ὀργῆς τυγχάνειν.

Β'. Ηρώδης ἢ διὰ τὴν ἐπιχείρησιν ἣν ἐποιήσατο τῷ τάφῳ, χεῖρον ἐδόκει πράττειν ἐν τοῖς περὶ τὸν οἶκον, εἴτε

---

q Ο γὰρ Ηρώδης,] Ηρώδης ἢ *Busb.*

r Βασιλεὺς,] Βασιλεύσας *Busb.* & *Zonar.*

s Ἔτι, καὶ δυναμένων] Ita lego cum *Cod. Hen.* πλειόνων ἔτι καὶ δ. in *aliis.*

t Πραγματευσάμενος] Πραγματεύσασθαι *Busb.*

v Φανερῶς εἶναι,] Φανερὸς *Hen.* (*Coccejus*) & *Busb.*

x Κόσμον ἢ χρυσοῦ] Κοσμον ἢ πολλὰ κειμηλίων χρυσῶν *Busb.* & *Zonar.* κόσμου ἢ χρυσῶν κτημελείων πολλὰ *Vat.* & *Gall.*

y Ανείλετο] Ανείλατο in *Editis Aliisque.*

z Δύο —— ἀπαντώσης] Inde *Zonaras* p. 247. A. B. SPANH.

a Ενδοθεν] Ενδον *Vat.* verum ἔνδοθεν juxta *Epiphan.*

b Απανθώσης ὡς ἐλέγετο.] Απανθησάσης *Zonar.*

c Επὶ τῷ στομίῳ] Επὶ τῶ στομίων κατεσκεύασε πολυτελεστάτῃ δ. *Busb.* ἐπὶ τῷ στ. κατεσκεύασεν πολυτελεστάτῃ δ. *Gall.*

d Ὅτι κατῆλθεν,] Καὶ κατῆλθεν *Busb.* & *Vat.* ἔτι κατῆλθεν *Hen.* à prima manu.

* *Nam cum & in regno ejus vixerit & simul cum eo,*] *Nam cum vivente illo & regnante scriberet, regique, cujus gratiam magni faciebat, obsecutus est, eaque tantum attigit, quæ ad ipsius gloriam pertinerent.* &c. *Grot.* in Epist. p. 49.

e Ζῶντι] *L. B.* συνὼν sed *Coccejus* jubet scribere ζῶν τε.

f Μόνον] Μόνων legit *Coccejus.*

g Τῶν πρὸς εὔκλειαν] Sic forsan *Epiphanius*, qui vertit, *quæ ad gloriam ejus pertinebant.* τῶ εὐκλεᾶ αὐτῷ Φερόντων *Vat.*

h Εμφανῶς] Εμφανῶν ἀδίκων *Hen.* & *Vat.* atque in forsan *Epiphan.*

i Πάσης] Abest a *L. B.*

k Ωμῶς τῷ βασιλεῖ πεπραγμένον,] Οὕτως ὠμῶς τ. β. πεπραγμένον *Vat.* ὕστως ὠμῶς τ. β. πεπραγμένων *Hen.*

l Αγχοῦ ἢ ἐξ Ασαμωναίων] Αγχοῦ τε ἐξ Ασαμοναίων *Vat.* ἀγχοῦ τε ἐξ Ασαμοναίων *Hen.* & *L. B.*

m Τὸν ἱεροσύνην] *L. B.* καὶ τὸν ἱεροσύνην.

n Υπὲρ αὐτῶν] *L. B.* πρὸ αὐτῶν.

o Ην, ὅτε δικαίως ἐγίνετο,] Ita lego, ἦν *Hen.* à prima manu. ἢν in *Editis Aliisque.* mox pro συνέβη τε mallem συνέβαινε. HUDS. Forte ὃ εἰ μὴ &c. COCC.

p Συνέβη τε] Fortè ὃ συνέβη. SPANH. *L. B.* συνέβη ἢ. *Coccejus* συνέβη δή.

† *Etsi,*] Vel, *si quid forte, dum honeste fiebat, ipsos offenderit.* ac si lectum fuisset συνέβη τι.

q Πλείω

εἶτε δὴ ᾧ μιαιμασ⟨ῳ⟩ ἐπιδόν⟨τ⟩ῳ εἰς ἃ μάλιστα κ᾽ πρότερον ἐνόσ⟨ει⟩, [q] πλείω ἠμέρας [r] πρὸς ἀνηκέστους ἐξελθεῖν συμφορὰς, εἶτε καὶ τ᾽ τύχης ἐν [s] ἐκείνοις τὼ ἐπιθέσιν ποιησάμένης, [t] ἐν οἷς τὸ κ᾽ τὼ αἰτίαν εὐκαιρον ἐς μικρὰν πίστιν [v] παρεῖχε ᾧ ἀφ᾽ τὼ ἀσέβειαν αὐτῷ τὰς συμφορὰς ἀπηντηκέναι. πᾶσις γὰρ ὡς ὥσπερ ἐμφυλίᾳ πολέμῳ [x] κ᾽ τὼ αὐλικὼ, καὶ μίσει πρὸς ἀλλήλους ἀνθυπερβαλλομένων τὰς ἀφεσολαΐς. ἐστρατήγει δ᾽ ἀεὶ κ᾽ τ᾽ ἀδελφῶν Ἀντίπατ⟨ρ⟩ος, δεινὸς ὢν, [y] ἔχωθεν μὲν [z] περιβάλλειν αὐτὸς ταῖς αἰτίαις, αὐτὸς ᾗ πολλακις ἀπολογούμενος πρὸν [a] λαμβάνειν, ἵν᾽ ᾖ τὸ δοκῶ εὔνοιαν πίστιν αὐτῷ πρὸς τὰς ἐπιχειρήσεις ὧν ἐδόκει. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ ποικίλως ἐκπεριελήλυθει τ᾽ πατέρα, μόν⟨ο⟩ν ὡσὲρ τ᾽ ἐκείνε σωτηρίας ἅπαντα πράττειν αὐτὸς [b] πεπισ⟨τ⟩ευκώς. ὁ ᾗ κ᾽ Πτολεμαῖον, ὃς ἦν [c] αὐτῷ διοικητὴς τ᾽ τῆς βασιλείας πραγμάτων, Ἀντιπάτρῳ σωίζειν, καὶ μὴ τ᾽ ἐκείνε μέρος ὡσὲρ τ᾽ ἐπιόντων ἐβουλεύετο. καὶ καθόλε τὰ πάντα ἦσαν ὅτοι, καὶ πράττειν ὅσα ἤθελον, καὶ πρὸς δύσνοιαν ἄγειν τὸν βασιλέα τ᾽ ἔχωθεν [d] οἷς ἐδόκει συμφέρειν. οἱ δ᾽ ἐκ τ᾽ Μαριάμμης χαλεπώτερον ἀεὶ διετίθεντο, [e] κ᾽ τὼ ἀτιμίαν ἐπ᾽ εὐθηνίας ὄντι ἔφερον [f] παρεωσμένοι, καὶ τάξιν ἀτιμοτέραν ἔχοντες. αἱ γὰρ μὲν γυναῖκες, ἡ μὲν Ἀλεξάνδρῳ συνοικοῦσα, θυγάτηρ Ἀρχελάε Γλαφύρα, μίσ⟨ο⟩ν εἶχεν εἰς τὼ Σαλώμην, καὶ ἅτε τὼ πρὸς τ᾽ ἄνδρα ἀφέσεις, καὶ κ᾽ πρὸς τὼ ἐκείνης θυγατέρα δοκεῖν ὑπερηφανώτερον ἀφικέσθαι. συνῳκεῖ μὲν γὰρ Ἀριστοβούλῳ, τὼ ᾗ ἰσοτιμίαν αὐτῆς [g] ἀνηξιοπαθεῖ Γλαφύρα.

γ. Δευτέρας ἂν ταύτης ἔριδ⟨ο⟩ς ἐμπεπλωκυίας, ἐδεῖ᾽ ὁ ᾧ βασιλέως ἀδελφὸς Φερώρας ἔξω πεφαχῆς ἦν. ἰδίαν ᾗ ὑπόνοιαν ὑπονοίας κ᾽ μίσους εἶχεν. [h] ἐμπεπλωκὼς μὲν γὰρ εἰς ἔρωτα δούλε γυναικὸς, ἣν εἶχεν ὁ ἀνθρωπος μεμιλωμένος ὅτι πόσον κεφαλούμεν⟨ο⟩ν, ὡς αὐτῷ ἐς τ᾽ ᾧ βασιλέως ἐγγυηθείσης θυγατρὸς, τὼ μὲν ὑπερηφανῆσαι, πρὸς ᾗ [i] τῇ βούλῃ τ᾽ νοῦ εἶχεν. ἤχθετο ᾗ ἀτιμασθεὶς Ἡρῴδης τῷ μὲν πολλὰ μὲν εὐεργετῆσαι τ᾽ ἀδελφὸν, [k] δυνάμ⟨ε⟩ι ᾗ ἐς κοινωνὸν ἔχειν τ᾽ βασιλείας, οὐχ ὅμοιον εἰς τὰς ἀμοιβὰς ὁρῶν, καὶ τῷ πρόσωπο δυσχεῖν ᾤετο. κ᾽ τὼ μὲν κόρω, μὴ τυχὼν φερούσας δικαίας, παιδὶ Φασαήλε δίδωσιν· αὐτὸς ᾗ, χρόνε διελθόν⟨τ⟩ος οἰόμεν⟨ο⟩ς ἤδη παρηκμακέναι τὼ ὀργὴν [l] τῷ ἀδελφῷ, πρός τε τ᾽ πρώτων ἠπάτο, κ᾽ τὼ δευτέραν ἠξίου λαμβάνειν· Κύπρ⟨ο⟩ν δ᾽ ἐκάλει. Φερώρα ᾗ [m] συμβουλεύ⟨σ⟩ει Πτολεμαίῳ⟨ῳ⟩ ἤδη παυσαμένῳ τ᾽ εἰς τ᾽ ἀδελφὸν ἀτιμίας, καταβαλεῖν τ᾽ ἔρωτα. κ᾽ γὰρ αἰσχρὸν εἶναι δούλης ἡττώμενον, ἀποστρεῖν μὲν αὐτὸν τ᾽ εὐνοίας τ᾽ ὑπὸ βασιλέως, αἴτιον ᾗ κἀκείνῳ πεφαχῆς ἐς μῖσος πρὸς αὐτὸν καθίστασ⟨θ⟩αι. ταῦτ᾽ ἐκεῖνον⟨ο⟩ [n] εἰδὼς λυσιτελήσον⟨τ⟩α, τῷ κ᾽ πρότερον ἐν Ἀφεσολαΐς γνόμεν⟨ο⟩ν [o] συνεγνωδαι, τὼ μὲν ἄνθρωπον, ἤδη ἐς παῖδα ἐξ αὐτῆς ἔχων, ἀποπέμπε⟨ι⟩ Βασιλεῖ ᾗ ὠμολόγει λήψεσθ᾽ τ᾽ δευτέραν αὐτῷ θυγατέρα, κ᾽ τριακοστὼ ἡμέραν συνέσεσθ᾽ ᾗ γάμε, συνεπομνύμεν⟨ο⟩ς ὡς οὐδὲν ἔτι κοινώνημα πρὸς τὼ ἀποπεμφθεῖσαν ἔσαι. διελθόντ⟨ω⟩ν ᾗ τ᾽ τελάκοντα ἡμερῶν, τοσοῦτον ὧν ἥττων ᾗ ἔρωτ⟨ο⟩ς, ὥστε μηδὲν μὲν ἔτι ποιῆ-

bebant, ſive diris ultricibus in eam partem invadentibus qua jam ante maxime laborabat, ut malum ingraveſceret ad inſanabilem uſque calamitatem, ſive fortuna eo tempore in illum impetum faciente, quo res opportune adeo ceciderunt, ut fidem haud parvam facerent ipſum propter impietatem in miſerias iſtas incidiſſe. Diſſidium enim erat in regia quod belli civilis ſpeciem præ ſe ferebat, & mutua creſcebant odia, unde alii alios certatim calumniis onerabant. Antipater autem ſemper aliquid adverſus fratres moliebatur, adeoque malitioſe verſutus erat, ut eos ab aliis inſimulandos curaret, & ipſe ſæpe eos ſimulate excuſaret, ut quoniam benevolus videretur facilius conata ſua perficere poſſet. Atque hoc pacto ita callide patrem circumveniebat, ut crederet unum eſſe Antipatrum, cui patris ſalus ſummæ curæ foret. Quinetiam Ptolemæum, negotiorum regni ſui procuratorem Antipatro commendavit *rex*, ac magnis de rebus cum Antipatri matre conſultabat. In ſumma ii omnia erant, ut & quæ vellent facerent, & in alios prout iis videretur regis odium commoverent. Erat autem ea res Mariamnes filiis indies gravior; & quod ad omnia ſumma nati eſſent, minimum eos pupugit dedecus, neque ſe repelli ſuamque dignitatem minui ferre poterant. Immo & de feminis, Glaphyra Archelai filia Alexandri conjux, ſimultatem cum Salome exercebat, partim propter ſuum in maritum amorem, partim quia habita eſſet paulo inſolentior in ejus filiam. nam nupta quidem erat Ariſtobulo, quam illa pari ſecum dignitate eſſe indigne ferebat.

Antipatri calliditas.

Diſſidia inter mulieres.

3. Cæterum altera hac lite exorta, etiam turbas ciebat Pheroras regis frater. Illi vero erat privata ſuſpicionis & odii cauſa. Nam amore quidem captus eſt ſervæ mulierculæ, quam habebat, atque ita perdite eam adamavit, ut ſpreta regis, quam ſibi deſponderat, filia, ſervæ totus adhæreſceret. Quam rem ægre ferebat Herodes, quaſi contumelia affectus, cum frater quem tot beneficiis ornaverat & eo potentiæ evexerat ut pene regni ſocius eſſet, ſibi in amore parum reſponderet: atque in eo homine ſeſe infelicem eſſe exiſtimabat. Et puellam quidem, cum parum æquum haberet Pheroram, Phaſaëli filio nuptam locavit: tempore vero aliquanto poſt, arbitratus fratris amores jam refrixiſſe, de prima apud eum expoſtulavit, & ut ſecundam, nomine Cypron, duceret, poſtulavit. Tum Ptolemæus Pheroræ conſilium dat ut omiſſis amoribus ſuis * fratri opprobrio eſſe deſineret. Turpe enim eſſe, ſervam deperiundo, ſemet privare regis amicitia, eique moleſtiam faceſſere & ſibi odium conflare. Ille itaque, id è re ſua eſſe videns, quod ſibi ante accuſato venia data fuiſſet, cum muliere, quamvis ex ea jam filium haberet, divortium facit: regique pollicebatur, ſe filiam ejus ſecundam ducturam, & nuptias in diem trigeſimum conſtituebat, fide jurejurando data ſibi cum repudiata nihil amplius rei fore. Verum præteritis triginta diebus, adeo amore victus erat, ut nihil eorum præſtiterit quæ pepigerat, ſed iterum ſervæ adhæſerit.

Pheroras in regis odium incurrit, quod ſervam mulierculam regis filiabus prætulerit.

---

q Πλείω ἡμέρας] Supple ὡς. COCC.
r Πρὸς] *L. B.* κ᾽ πρὸς.
s Ἐκείνοις τὼ ἐπιθέσιν ποιησάμενος] Ἐν ἐκείνῳ *Vat.* & *Hen.*
t Ἐν οἷς] *L. B.* ἡνίκα.
v Παρεῖχε ᾧ] *L. B.* παρέσχε.
x Καθ᾽ τὼ αὐλικὼ,] Καθ᾽ τὸν αὐλικὸν τὼ βασιλικὼ *Zonar.*
y Ἐξωθεν] Διὰ ἄλλων μὲ αὐτὸς ἀφεδόκουν αἰτίαν, αὐτὸς ᾗ πολλάκις ἀπολογούμεν⟨ο⟩ς, ἵνα δοκῶν εὔνους ἐκείνοις, αὐτόπιστ⟨ο⟩ς ᾖ τῷ πατρὶ πρὸς τὰς ἐπιχειρήσεις, κ᾽ μόν⟨ο⟩ν τ᾽ ἐκείνε σωτηρίας φροντίζων δοκῇ. *Zonar.*
z Περιβάλλειν αὐτὸς] Περιβάλλων *Busb.*
a Λαμβάνειν,] Λαμβάνων *Busb.* & *Vat.*
b Πεπισ⟨τ⟩ευκώς.] *L. B.* in *Marg.* πεπίστευκως.
c Αὐτῷ διοικητὴς] Ἐπὶ τ᾽ αχαλμάτων *Busb.*
d Οἷς] *L. B.* ὅσοις.
e Καὶ τὼ ἀτιμίαν] Καὶ τὼν αἰτίαν ὑπ᾽ ἰνγ. *Vat.*
f Παρεωσμένοι,] *L. B.* in *Marg.* habet παρεωρωμένοι.
g Ἀνηξιοπαθεῖ] Ita *Busb.* (& *Cocc. L. B.* ἀνεξιοπάθει) ἠναξιοπαθεῖ *Hen.* à prima manu. ἀναξιοπαθεῖ in *Editis Aliiſque.* HUDS. Conf. ſup. lib. 15. c. 2. §. 7. SPANH.
h Ἐμπεπλωκὼς —— κεφαλούμεν⟨ο⟩ς,] Conf. ἀλλων. lib. 1. c. 24. §. 5. SPANH. *L. B.* ἐμπεπλωκει.
i Τῇ βούλῃ τ᾽ νοῦ εἶχεν.] Τὼ βούλω *Busb.*
k Δυνάμ⟨ε⟩ι ᾗ κ᾽ κοινωνὸν ἔχειν τ᾽ βασιλείας,] Conf. ἀλλων. lib. 1. c. 24. §. 5. SPANH.
l Τὼ ἀδελφῷ,] *L. B.* τὰδελφῶ.
m Συμβουλεύ⟨σ⟩ει] Ita *Gall.* συμβουλεύη in *cæteris.*
* *Fratri opprobrio eſſe deſineret.*] *Al.* fratri obtemperaret. *Vel,* fratrem non amplius contemneret.
n Εἰδὼς λυσιτελήσον⟨τ⟩α,] Ἰδὼν *Hen.* à pr. m. εἰδὼν *Vat.*
o Συνεγνωδαι,] *L. B.* in *Marg.* habet συγγνόμες ἐξιῶαι.

ſerit. Quam rem Herodem ægre tuliſſe iratoque animo palam erat: dum ſibi ſemper aliquod ea de re verbum elabi ſinebat; unde multi ab ira regis occaſionem ſumebant de Pherora detrahendi. Jamque eò proceſſum eſt, ut non dies, non hora ulla quieta foret, quin ſemper novæ aliquæ ſimultates intervenirent, quas ejus conſanguinei & ſummi amici inter ſe exercebant. Nam hinc quidem Salome, quæ animo infenſo infeſtoque erat in Mariamnes filios, ne filiam quidem ſuam, Ariſtobuli juvenum alterius conjugem, paſſa eſt ita ſe in maritum gerere ut poſtulabat conjugium, ei perſuadens ut ſecreta illius colloquia renunciaret, ipſique proderet; & cum aliquid (ut fieri ſolet) offenſionis accidiſſet, multas ſuſpiciones injiciens. Quibus factum eſt ut omnia illorum arcana reſciſceret, & filiæ animum alienaret à marito. Atque illa matri gratificans narrabat, illos ſæpiuſcule, dum ſeorſum eſſent, mentionem facere Mariamnes, patrem vero odiſſe, atque identidem denunciare, ſi unquam rerum potirentur, facturos de filiis, quos Herodes ex cæteris uxoribus ſuſtuliſſet, ſcribas paganos; (ad quod munus idoneum fore ſtudium quod tum in literas impenderent) feminis vero, ſi unquam matris ſuæ mundo comptas viderent, minari, facturos, ut pro præſenti veſtitu & deliciis centonibus induti includerentur, ut ne ſolem quidem aſpicerent. Hæc continuo à Salome regi referebantur: atque ille ea dolenter quidem audiebat, operam vero dabat ut omnia componeret. Suſpicionibus autem adeo erat exagitatus, ut deterior indies fieret & omnibus contra omnes crederet. Quanquam tunc filios quidem objurgavit, & audita eorum purgatione, paulo melius in præſentia ſe habuit. at poſtea tamen longe pejora evenerunt.

Salome filiam ſuam eò perduxit, ut ſecreta domus mariti proderet.

Nonnulla à Salomes filia patefacta contra maritum.

4. Nam Pheroras cum ad Alexandrum veniſſet, qui Glaphyram, ut memoravimus, Archelai filiam *in uxorem* habuit, ſeſe ex Salome audiviſſe dicebat, Herodem efflictim amare Glaphyram, nec facile deſiderium ejus leniri poſſe. Qua re audita, ille, ex juventutis fervore & zelotypia vehementer inflammatus erat; & quam comitatem Herodes erga puellam ſæpe honoris cauſa exhibuit in pejorem partem vertebat, ſuſpicione injecta ex iis quæ audierat. Atque doloris ex ea re impatiens, patrem adiit, eique Pheroræ verba non ſine lachrymis refert. Herodes autem multo magis ira percitus, & ſe turpis adeo criminis falſo inſimulari non ferens, turbatus eſt, ſuorumque malitiam ſæpe deplorabat, exprobrans ipſis, quàm magnis eos affecerit beneficiis & quam indigne ab iis acceptus fuerit. Moxque Pheroram evocat, &, cum multis eum opprobriis oneraſſet, "Omnium, in-"quit, *hominum* nequiſſime, adeone ſupra modum "& inſigniter ingratus evaſeris, ut talia de nobis "cogites, talia loquaris? Nonne perſpectam habeo "quid velis, quod non ſolum ut nobis convicia "faceres hujuſmodi ſermones cum filio inſtitueris, "ſed ut ſuaderes mei in interitum inſidias & ve-"neficia parari? Quis enim, niſi qui Deum præ-"ſentem haberet ut iſte puer, non ultum iret pa-"trem ob hujuſmodi criminis ſuſpicionem? Utrum "tibi videris ſermonem in animum, an in dex-

Pheroras calumniatur Herodem de amore Glaphyra.

Quod agre fert Herodes.

σαι τ ὠμολογημένων, πάλιν ἦ διατελεῖν ὅπῃ τῇ πρώτῃ. τοῦτο φανερῶς ἤδη τ Ηρώδει ἐλύπει, καὶ πρὸς ὀργὴν ἦγεν. ἦσαν οὖν λόγοι τινὲς ἀεὶ [p] παρεμπίπτοντες παρ' αὐτά, καὶ πολλοὶ τὴν ὀργὴν ἔτι βασιλέως ἀφορμὴν τ κατ' Φερώρᾳ διαβολῶν ἐποιοῦντο. διέλειπε δ' [q] οὐκέτι τὰς ἡμέρας ἐπ' ὀλίγον, καθ' ἓν ἀτρεμῆσαι αὐτῷ συνέβαινεν, ἀλλ' ἀεὶ τὶ προσέπιπτεν [r] καινὸν ἀγώνισμα τῶν συγγενῶν καὶ φιλτάτων εἰς ἀλλήλους [s] πεποιημένων. [t] τοῦτο μὲν γὰρ ἡ Σαλώμη χαλεπὴ καὶ δύσνους ἦσαν τοῖς ἀπ' Μαριάμμης, ἅτε τὴν ἑαυτῆς θυγατέρα συνοικοῦσαν Αριστοβούλῳ θατέρῳ τῶν νεανίσκων εἶα τῇ δ' ἀνδρὶ πρὸς ἐκείνου εὐνοϊκῶς χρῆσθαι, λέγων εἶπε [v] λαλήσειν κατ' ἰδίαν ἀναπείθεσθαι καὶ μισεῖν ἑαυτῇ, καὶ τοῖς προσκρούσμασιν, οἷα συμβαίνει, πολλὰς ὑποψίας εἰσάγουσι. δι' ὧν αὐτὴ μὲν ἅπαντα τὰ κατ' ἐκείνους ἐμάνθανε, δύσνουν δὲ τὸν παῖδα τῷ νεανίσκῳ πεποιηκώς. χαριζομένη δ' ἐκείνη τῇ μητρὶ πολλάκις ἔλεγεν ὡς μέμνηνται μὲν ἰδιάζοντες ἐκεῖνοι τ Μαριάμμης, ἐσυγήκασι δ' τ πατρί, σωνεχῶς δ' διαπλέκειν, εἰ τύχοιεν αὐτοὶ ποτὲ τ ἀρχῆς, τοὺς μὲν ἐκ τῶν ἄλλων γυναικῶν παῖδας Ηρώδῃ γεγυμνασμένους, [x] κωμογραμματεῖς καταστήσειν· [y] ἁρμόσειν γὰρ εἰς τοιαύτην χρείαν τὸ νεῦν ὀλιγωρεῖν αὐτῶν καὶ πρὸς [z] παιδείαν ἐστρυδασμένον· τὰς δὲ γυναῖκας, εἴ ποτε καὶ ταύτας [a] εἶδοιεν δ' μητρικὰ κόσμῳ μετεσχηφώς, ἀντὶ τ παρούσης ἀβρότητος ἀπειλεῖν ὡς [b] τρίχεσιν ἠμφιεσμένας [c] καθειργνυμένας, μηδὲ τ ἥλιον βλέπουσας. ταῦτ' εὐθὺς ἀπηγγέλλετο διὰ τ Σαλώμης τῷ βασιλεῖ· κἀκεῖνος ἤκουεν μὲν ἀληθῶς, ἐπιεῖρε δὲ διορθοῦν. ἐκακοῦτο δὲ ταῖς ὑποψίαις, καὶ χείρων ἀεὶ γινόμενος ἅπασιν ἦν πάντων ὀπίσθιος. ὁ μὲν ἀλλὰ τότε μὲν ὀπισταλήξας τοῖς παισὶν, ἀπολογησαμένοις ῥᾴων εἰς τ καιρὸν ἐγένετο. ταῖς δ' ἑξῆς πολὺ [d] χείρω προσέπεσεν.

δ'. Ο γὰρ Φερώρας ἐλθὼν πρὸς τὸν Αλέξανδρον, ἔχοντα τὴν Αρχελάου θυγατέρα Γλαφύραν, ὡς ἐδηλώσαμεν, Σαλώμης ἔφη λεγούσης ἀκηκοέναι, τ Ηρώδην ἠρῆσθαι τοῦ τῆς Γλαφύρας ἔρωτος, καὶ δυσαρμόστων αὐτὸ τὴν ὀπτὴν εἶναι. τὸν οὖν ἐκεῖνος ἀπιστοῦντα, ὑπό τε νεότητος καὶ ζηλοτυπίας ἐξεκαίετο· καὶ τὰ κατὰ τὴν τιμὴν εἰς τὴν παῖδα γινόμενα παρ' Ηρώδου, πολλάκις γὰρ ἦσαν αἱ τοιαῦται φιλοφρονήσεις, ὅπῃ τὸ χεῖρον ἐλάμβανεν, ἐξ ὑπονοιῶν διὰ τὴν ἐκπώματα λόγον. οὐκ ἐκαρτέρησέ τι τὴν ὀδυνῶν δ' πρᾶγματος, ἀλλὰ ἐλθὼν πρὸς τὸν πατέρα, [e] καταμεμυθεύετο ὑπὸ δ' Φερώρᾳ ῥηθέντα μετὰ δακρύων. Ηρώδης δὲ πολὺ μᾶλλον ἐκπλὴξ γινόμενος, καὶ τὸ σὺν αἰσχύνῃ τ διαβολῆς ἐψευσμένον ὑ Φέρωρα, ἐτεκμήρατο. καὶ πολλάκις μὲν ὠδύρετο τὴν πονηρίαν τῶν οἰκείων, οἵους εἰς αὐτοὺς γινόμενος, οἵων τυγχάνοι. μεταπέμπεται δὲ τ Φερώραν, καὶ προσανεδίδοσε, "[f] κάκιστε ἁπάν-"των, εἶπεν, εἰς τοῦτο τ ἀμέτρου καὶ ἀνιδίου ἦλθες "ἀχαριστίας, ὡς τοιαῦτα μὲν περὶ ἡμῶν [g] νοῆσαι, τοι-"αῦτα δὲ λαλεῖν; ἀφ' ὧν ἐγὼ ὁρῶ τὴν σὴν προαίρεσιν, ὡς ὑ "βλασφημίας ἐσχασμένος, τὰς τοιούτους λόγους τῷ "παιδὶ προσηνέγκας, ὑπεβάλλου δὲ καὶ φάρμακον αὐ-"τὰς ποιήσειν τ ἐμῆς ἀπωλείας; τίς γὰρ ἂν, εἰ μὴ "δαιμόνων ἀγαθῶν ἔτυχεν ὥσπερ [h] ὅτος ὁ παῖς, ἠνέ-

"σχετο

p Παρεμπίπτοντες] *L. B.* προσπίπτοντες.

q Οὐκέτι τὰς ἡμέρας] Οὐκ ἔδ' ἥτις *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

r Καινὸν ἀγώνισμα τ συνῳδῶν] Ita *Lugd. Bat.* nam Alii exhibent καινῶν ἀγωνισμάτων συνῳδῶν, quæ mihi minus recta lectio viſa fuit. HAV.

s Πεποιημένων.] Forte πεποιημένων. COCC.

t Τοῦτο μέ] Vide *Scheidii* Indicem ad *Herodianum*, voce ὅτος.

v Λαλήσειν] Ita *Busb. Hen. Vat.* & *Epiphan.* λαλήσειεν in *Editis Aliisque.*

x Κωμογραμματεῖς] Conf. ſupr. lib. 1. c. 24. §. 3. SPANH.

y Ἁρμόσειν γὰρ] Sic *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.* ab altera manu. ἁρμόσῃ in *cæteris.*

z Παιδείαν ἐστρυδασμένον·] Ita *Hen.* & *Busb.* παιδίαν in *Editis Aliisque.*

a Εἶδοιεν δ' μητρικὰ κόσμῳ] Ἰδοιεν *Busb.*

b Τρίχεσιν] Τριχίνοις *Busb.* HUDS. Conf. ἀλων. lib. 1. c. 24. §. 3. SPANH.

c Καθειργνῦσθ'] Καθειρνῦσθ' *Busb.* & *Lugd. Bat.*

d Χείρω προσέπεσεν.] Ita *Busb.* (*Coccejus* χείρων) χείρων in *reliquis.*

e Καταμεμύσθ'] Καταμεμύσθαι *Vat.*

f Κάκιστε ἁπάντων,] Κάκιστε πάντων *Vat.*

g Νοῆσαι,] Νοῆσαί τε καὶ λαλεῖν. *Vat.*

h Οὗτος ὁ παῖς,] Αὐτὸς ὁ παῖς *Vat.*

ὁ Εἰς

"χερ τ πατέρα μὴ τίσαιτον Δι τιαύτ‍ῃ ὑπονψίαν; "πότερον ᾗ λόγον [i] εἰς τὴν ψυχὴν, ἢ ξίφ‍ος εἰς τὴν "δεξιὰν ἐμβαλεῖν [k] αὐτῷ δοκεῖς κ‍ὴ τ‍ὸν γεγυνηκότ‍α; τί "δέ σοι βέλτιον, τὸ μισοῦντά τι αὐτὸν Ϲ τ‍ὸν ἀδελφὸν "αὐτ‍οῦ, πρὸς μόνην τὴν κατ' ἐμ‍ὲ βλασφημίαν, εὖ- "νοιαν ὑποκρίνασθαι, κ‍ὴ φεῖσ‍θαι τούτων λέγ‍ων ἃ τ‍ὴς "ἀσεβείας ἴδι Ϲ νοῆσαι Ϲ Δι‍αβαλεῖν; ἔρρε κάκιστε εἰς "εὐεργέτην Ϲ ἀδελφὸν ἡμέν‍ων, κ‍ὴ σοὶ μὲν ἡ συνείδη- "σις [l] αὐτὴ συζήσεται· ἐγὼ ᾗ [m] νικῶν ἀεὶ τοὺς ἐμοὺς, "μήτε ἀμυνόμεν‍ος κατ' ἀξίαν Ϲ μειζόνως εὐεργετῶν ἢ "τυχεῖν [n] εἰσι δίκαιοι.

ε'. Τοιαῦτα μὲν οὖν ὁ βασιλεύς. Φερώρας ᾗ ἐπ' αὐτο- φώρῳ τ‍ῇ μοχθηρί‍ᾳ [o] ἁλούς, Σαλώμ‍ην ἔφη ταῦτα [p] συν- ᾐσειν, κ‍ὴ περὶ ἐκείνης εἶναι τοὺς λόγους. ἡ ᾗ ὡς μό- νον ἤκουσεν, ἐτυ‍ράννει ᾗ παροῦσα, πιθανῶς ἀνεβόησεν, ὡς οὐδὲν εἴη [q] περὶ αὐτ‍ῆς τοιοῦτον, κ‍ὴ ὅτι Δι‍ὰ ταῦτ‍α ἐστὶν ἅπασιν εἰς μῖσ‍ος [r] ἀγαγεῖν αὐτ‍ὴν τ‍ῷ βασιλέως, κ‍ὴ πάντ‍α τρόπον [s] ἀνελεῖν Δι‍ὰ τ‍ὴν εὔνοιαν ἣν [t] ἔχῃ φεῖ τ‍ὴν Ηρῴδ‍ην, ἀεὶ προγινώσκουσα τὰς κινδύνους· ὅν ᾗ τ‍ῷ πα- ρόντ‍ι κ‍ὴ μᾶλλον ἐπιβουλεύσ‍ῃ. μόνη γ‍ὰρ ἀναπείθουσα [u] τ‍ὸν ἀδελφὸν [x] ἐκβάλλειν ἣν [y] εἶχε γυναῖκα, λαμβάνειν ᾗ θυγατέρα τ‍ὴν βασιλέως, εἰκότως ὑπ' ἐκείνης μεμισῆσ‍θαι. τοιαῦτα λεγούσης, κ‍ὴ πολλάκις μὲν ἐπιφαπτομένης τ‍ῶν στη- θῶν, πολλάκις ᾗ τυπτούσης τὸ στέρνα, ἡ μὲν ὄψις εἶχε πῖ πρὸς τ‍ὴν ἄρνησιν πιθανὸν, ἡ ᾗ κακοήθ‍εια ἔ‍κ τρόπ‍ου τ‍ὴν ὀ- ργ‍ὴν [z] ἡμομένας ὑποκρισιν ἀπεσήμαινεν. ὁ ᾗ Φερώρας εἰς μέσον ἀπειληφὼς, μηδὲν εὔσχημον εἰς ἀπολογίαν ἔχων, εἰ- πεῖν μὲν ὡμολογηκὼς, ἀκοῦσαι δ‍ὲ πεφυκὼς. ἐνῆρε ᾗ ἐπὶ πολὺν ἡτὶ σύγχυσις, κ‍ὴ ἡ τ‍ῶν λόγων εἰς ἀλλήλους ἅμιλλα. τέλ‍ος ᾗ ὁ βασιλεὺς, τόν τε ἀδελφὸν κ‍ὴ τ‍ὴν ἀδελ- φ‍ὴν μεμισηκὼς, ἀπεπέμπ‍ετο, κ‍ὴ τ‍ὸν μὲν ἐπαινέσας τ‍ὴ ἐξερε- τίας, κ‍ὴ ἔ‍κ πρὸς αὐτ‍ὸν ἀνενεγκεῖν τὰς λόγους, ὀψὲ τ‍ὸ ὥρας πρὸς θεραπείαν τ‍ῆ σώμα‍τ‍ι ἐγνώκ‍ει. τοιαύτ‍ης δὲ τ‍ῆς μάχης ἐμπεσούσης, κακῶς ἤκουσεν ἡ Σαλώμη, παρ' αὐτ‍ῆς γ‍ὰρ ἐδόκ‍ει κεκινῆσ‍θαι τὰ [b] πρὸς τ‍ὴν Δι‍αβολήν· αἵτε τ‍ῆ βασιλέως γυ- ναῖκες ἠχθοντ‍ο, φύσ‍ει δυχερεστέτ‍ῳ εἰδυῖαι, κ‍ὴ γινομένῳ ἄλλοτ' ἄλλ‍ῳ κ‍ὴ καιροὺς [c] ἔχθραν Ϲ φίλ‍ῳ. ἔλεγον οὖν ἀεὶ τι πρὸς τ‍ὴν Ηρῴδ‍ην κατ' αὐτ‍ῆς, κ‍ὴ τι συμπεσὸν ὕστε- ρ‍ον [d] ἤγαγ‍ε τ‍ὴν εἰς τοῦτο παῤῥησίαν.

ς'. Ην μὲν γ‍ὰρ ὁ τ‍ῆς [e] Αραβίας βασιλεὺς [f] Οβό- δας, ἀπράγμων κ‍ὴ νωθ‍ὴς τ‍ὴν φύσιν· Σύλλαι‍ος δ‍ὲ αὐτ‍ῷ διοίκ‍ει τὰ πολλὰ, δεινὸς ἀν‍ὴρ κ‍ὴ τ‍ὴν ἡλικίαν νέ‍ος ἔτι κ‍ὴ καλός. [h] οὗτ‍ος ὑπὸ χρείας οὖν τιν‍ος ἐλθὼν ὡς τ‍ὸν Ηρῴδ‍ην, συνδειπνῶν [i] ἴδεν τ‍ὴν Σαλώμ‍ην, κ‍ὴ τ‍ὸ νοῦν ἔ‍σχεν πρὸς αὐτ‍ήν· γνώσκων δ‍ὲ ὅτι κ‍ὴ χήρ‍α [k] τυγχάν‍ει, διελέγετο. Σαλώμ‍ῃ δὲ κ‍ὴ χεῖρον ἢ πάλ‍αι Φερομένη Ϲ Δι‍ὰ τ‍ὸν ἀδελφ‍ὸν, κ‍ὴ τ‍ὸ νεανίσκον οὐκ ἀπαθ‍ῶς ἐρῶσα, πρὸς τ‍ὸν γάμον ὥρμητο· [l] τ‍ῆς τε μετ‍αξὺ φοιτώντ‍ων ὅτι τὸ δεῖπνον ἐπιφαίνοιτο πλεῖόν τε κ‍ὴ μὴ μέτρια τ‍ὰ ἐκείνων ὁμολογίας. πότε δὲ αἱ γυναῖκες ἀνέφερον τ‍ῷ βασιλεῖ, Δι‍αγελῶσαι τὴν ἀχημοσύ- νην

"tram gladium inferuiſſe, quo parentem confice- "ret? aut quid tibi voluiſti, qui, cum & ipſum "oderis ejuſque fratrem, benevolentiam ſimulaſti, "duntaxat ut in me calumnias projiceres, atque "ea *liberius* diceres, quæ tu ſolus, qua es impieta- "te, in animo & in ore habere potuiſti? Apage, "peſſime de benefactore & fratre meritus, & quam- "diu vivas te angat crucietque ſcelerum conſcien- "tia: ego vero non deſinam meos *benignitate* vin- "cere, & debitas pœnas ab illis non exigendo, & "majoribus quam mereantur beneficiis eos proſe- "quendo.

5. Atque iſta quidem rex. Pheroras vero, in manifeſto facinore deprehenſus, Salomen iſta com- mentam eſſe dicebat, & ab ea *prima* hæc verba prodiiſſe. At illa, cum præſens adeſſet, ſimulac hæc audivit, exclamavit ratione probabili, nihil tale ab ipſa profectum eſſe, ſed omnes ſtudere eam regi inviſam facere, idque modis omnibus agere ut occideretur, propter ſuam erga Herodem benevo- lentiam, dum ſemper pericula prævidet: ac tunc ſibi multo infenſiores eſſe. ipſam enim ſolam fra- tri ſuadere, ut quam habebat uxorem repudiaret, regiſque filiam duceret; itaque non mirum eſſe, ſi fratri inviſa foret. Hæc dicens, & ſibi capillos ſubinde vellens pectuſque pulſans, ore vultuque fidem faciebat ſe vere omnia negare, ſed ingenii ejus perverſitas ſimulationem in factis eſſe coar- guebat. Interea Pheroras medius tenebatur, nihil quidem ad ſemet excuſandum habens, ut qui ſe iſta dixiſſe non inficias iverit, ſed aliunde audiviſſe non crederetur. Itaque duravit diutius ea perturbatio, & verborum mutua contentio. tandemque rex, & fratrem & ſororem exoſus, *eos* dimiſit, filioque collaudato, qui ita continens fuiſſet, & eos ſermo- nes ad patrem tuliſſet, ſero admodum ad curam corporis ſe contulit. Poſt id diſſidium male audie- bat Salome, quippe quæ prima videretur iſtam confinxiſſe calumniam: & eam regis uxores oderant, ſcientes eam natura difficilem eſſe, & quæ ſubinde mutaretur, & modo inimica modo amica, pro temporis opportunitate, fieret. Itaque Hero- di ſemper aliquid adverſus eam dicebant, & ad id majorem audaciam eis addidit caſus quidam.

Culpam in Salomen rejecit Phe- roras.

Salome ſe purgat.

Male ta- men audit.

6. Erat Arabiæ quidem rex Obodas, homo natura ſegnis & tardus: hujus autem negotiorum pleraque adminiſtrabat Syllæus, vir acer & juve- nis adhuc, idemque formoſus. Hic *Syllæus* cum aliquando ad Herodem ob aliquod negotium ve- niſſet, & inter cœnandum Salomen vidiſſet, ani- mum ad eam adjecit: & viduam eſſe cum ſciret, cum ea verba fecit. Et Salome, quæ fratri minus quam antea chara eſſet, neque non juvenem valde amaret, in conjugium conſentiebat: ac ſequenti- bus diebus, cum ad cœnam ibatur, multa magna- que ſigna cernebantur eorum conventionis. Hæc regi referebant uxores, ejuſmodi turpitudinem de- ridentes: & Herodes eadem de re quæſivit etiam

Syllæi & Salomæ a- mores.

ex

i Εἰς τὴν ψυχὴν] Εἰς τὴν ψυχὴν ἢ παιδὸς *Busb.* & *Zonar.*

k Αὐτῷ δοκεῖς] Αὐτῇ *Busb.* & *Zonar.*

l Αὐτὴ συζήσεται] Ita vel αὕτη (prout expreſſe in *Lugd. Bat.* exſtat) legendum cenſeo pro αὐτῇ, quod præ ſe ferunt libri omnes.

m Νικῶν] *L. B.* νικήσω.

n Εἰσι δίκαιοι.] Εἰσιν ἄξιοι *Vat.*

o Ἁλοὺς,] Abeſt a *Lugd. Bat.*

p Συνδώσειν] Συμπείσειν *Vat.* (ut & *Lugd. Bat.* & in *Marg.* συνθήσειν. *Coccejus* legit συνθῆκαι) *Busb.* & *Hen.* à pr. m. συνθεῖναι *Zonar.*

q Παρ' αὐτοῖς τοιοῦτον,] Sic *MSS.* Δὲ deeſt *Editis.*

r Ἀγαγεῖν αὐτὴν] Καθιστάσειν *Busb.*

s Ἀνελεῖν] Ἐνέχειν *Vat.* ἀνέχειν *Hen.* à prima manu. & in *Marg. L. B.*

t Ἔχῃ] *L. B.* ἔχοι.

u Τὸν ἀδελφὸν ἐκβάλλειν] Pheroram. SPANH.

x Ἐκβάλλειν] Ἐκβαλεῖν ἣν ἔχοι γυναῖκα, λαβεῖν ᾗ θυγατέρα τ‍ῆ βασιλέως· Δι‍ὰ τοῦτο μεμισῆσ‍θαι *Busb.*

y Εἶχε] *L. B.* ἔχοι πω.

z Γεγυμμένοις] *L. B.* συγκαμμένοις.

a Δὲ] *L. B.* μὲν οὖν.

b Περὶ τὴν Δι‍αβολήν·] Περὶ τ‍ὸ Δι‍αβολεῖν *Busb.*

c Ἔχθραν] *L. B.* ἔχθραν.

d Ἤγαγε] Ἦρε τὴν κατ' αὐτ‍ῆς ἔχθραν *Busb.*

e Ἀραβίας] *Sc.* Ναβαταίων, ut apud *Strabonem*, l. 16. p. 780.

f Οβόδας,] Οβάδας *Busb.* perperam, ut conſtat ex *Strabone*, l. 16. p. 781. ubi Οβόδας dicitur. HUDS. Conf. alnot. lib. 1. c. 24. §. 6. SPANH.

g Διέπει τὰ πολλὰ,] Hic Syllæus Ναβαταίων ἐπίτροπος dicitur *Straboni*, p. 780.

h Οὗτος ὑπὸ χρείας] Ὑπὸ χρείας δέ τινος *Busb.* ſine οὗτος.

i Ἴδεν τὴν Σαλώμην,] Εἶδε *Busb.*

k Τυγχάνει,] *L. B.* τυγχάνοι.

l Τῆς τε μεταξὺ] Ita verto ac ſi lectum eſſet τῆς τε ἐξῆς, ſc. ἡμέρας, aut μεταξὺ acciperetur pro *poſtea*. Eſt qui legendum eſſe conjicit, τῆς τε μεταξὺ φοιτησάσης, aut τῆς τε μεταξὺ φοιτησάσης.

ex Pherora, juſſitque ut in cœna obſervaret, quomodo ſe erga ſe invicem gererent. Ille vero retulit, facile ex eorum aſpectibus & nutibus intelligi poſſe, utrumque ad eam rem proclivem eſſe. Poſtea diſceſſit ſuſpectus Arabs: deinde poſt duos aut tres menſes rediit ob eam rem nominatim, & de ea cum Herode loquutus eſt, ab eo Salomen petens in matrimonium. fore enim ei hanc affinitatem non inutilem, ut commercium habeat cum Arabum * regno, quod & jam, ſi poteſtas ſpectetur, ſibi contigit, multoque magis penes ipſum futurum eſſet. Cum autem hoc ad ſororem referret Herodes, & eam interrogaret an ad nuptias conſentiret, protinus quidem illa annuit. Syllæus vero, cum rogaretur ut ipſe in Judæorum mores concederet, atque tum demum matrimonium iniret, (aliter enim fieri non poſſe) non conſenſit, dixitque, ſi faceret, ſe ab Arabibus lapidatum iri: atque ita diſceſſit. Inde Salome à Pherora, ut mulier intemperans, vituperabatur, magiſque etiam à feminis, quæ eam cum Arabe rem habuiſſe dicerent. Cum autem Salome filio ſuo è Coſtobaro nato puellam peteret, à rege fratri ſuo Pheroræ deſponſam, ei tamen non nuptam, quòd, ut antea dixi, *alterius* uxoris amore captus eſſet, *rex* quidem voluit illam ei locare; ſententiam vero mutavit ſuaſu Pheroræ, dicentis, haud fore ut amaret *eam* propter patris ſui cædem; atque ſatius eſſe ut ſibi *in generum* caperet ipſius filium, qui in Tetrarchiam ſucceſſurus erat. Atque ita *prioris offenſæ* veniam impetravit, ſimulque in ſuam ſententiam regem adduxit. Tum illa quidem, mutatis ſponſalibus, nuptum datur Pheroræ puero, rege centum talentorum dote eam locupletante & ornante.

Non fiunt nuptiæ, quod Syllæus in Judæorum mores concedere noluerit.

Herodis filia Pheroræ filio nupta datur.

νλω· Ηρώδης δὲ καὶ ΤΟΥ τοῦ Φερώρα τροσεπωθάνετο, καὶ τηρεῖν ἐξίει ΤΟΥ τὸ δεῖπνον, πῶς τὰ πρὸς ἀλλήλους ἐχήκασιν. ἐκεῖνος ἦ ἀπήγγελλεν, ὅτι καὶ νεύμασι καὶ βλέμμασιν οὐκ ἄδηλοι τὰ ὁρμῆς εἰσιν ἀμφότεροι. μετὰ τοῦτο, ὁ μὲν Ἀραψ ὑποπτος ὢν ἀπῆλθ· διαλιπὼν ἦ δύο μῆνας ἢ τρεῖς, ἔρχεται πάλιν ὡς ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, καὶ λόγους Ηρώδῃ τροσέφερεν, ἀξιῶν αὐτῷ τὴν Σαλώμην δοθῆναι τροὺς γάμον. ἔσεσθαι γὰρ οὐκ ἀλυσιτελὲς τὸ κῆδος ἐπιμιξίαν τῆς τῶν Ἀράβων ἀρχῆς, ἣν αὐτῷ καὶ νυῦν ἤδη παρεῖναι δυνάμει, καὶ μᾶλλον ὀφείλεσθαι. ΤΟΥΣ ἦ Ηρώδης τὸν λόγον ἀναφέροντος, καὶ πυθανομένου τὸν ἀδελφῆς, εἰ τροὺς γάμον ἐπίμως [m] ἔχει, ταχέως μὲν ἐκείνη τροσήκατο. Σύλλαιος ἦ, ἀξιούτων αὐτὸν ἐγγραφῆναι τοῖς τῶν Ιουδαίων ἔθεσιν, καὶ τότε γαμεῖν, ἄλλως γὰρ οὐκ εἶναι δυνατὸν, ἀλλ' ὑπομένειν, ἀλλὰ καταλευσθήσεσθαι τροὺς τῶν Ἀράβων εἰπών, εἰ τοῦτο πράξειεν, ἀπαλλάττεται. Σαλώμῃ οὖν ὅ, τε Φερώρας ἤδη διέβαλλεν εἰς ἀκρασίαν, καὶ μᾶλλον αἱ γυναῖκες, λέγουσαι κοινωνίαν αὐτῇ γλίσχρ πρὸς τὸν Ἄραβα. τῷ ἦ κόρῳ ΤΩΙ ΤΟΥ ἀδελφῷ κατενεχύησεν ὁ βασιλεύς, ΤΟΥ ὁ μὲν Φερώρας οὐκ ἔλαβεν, ὡς τροεῖπον, [n] ἠτιμένος τὸ γυναικὸς, αἰτίους Σαλώμης εἰς τὸν ὑὸν [o] τὸν ΤΟΥ Κοστοβάρου γιγόμενον, ὥρμητο μὲν ἐκείνῳ [p] συνοικίσαι. μεταπίπτει ἦ ὑπὸ ΤΟΥ Φερώρα, τὸ νεανίσκον [q] οὐκ εὔνουν ἔσεσθαι λέγοντος, διὰ τὴν ἀπώλειαν ΤΟΥ πατρὸς, καὶ δικαιότερον εἶναι λαβεῖν τὸ αὐτὸ παῖδα τὸ τετραρχίας ὄντα διάδοχον. ἔτος δὲ συγχώμῳ ἠπίστο, [r] καὶ μετέπεσεν ἔτος. [s] ἐκείνη μὲν ἦν, ἀντιμεταθείσης τὸ ἐγγύης, ἐγαμεῖτο [t] τῷ Φερώρα μειραξίῳ, Φέρνην ἐπιδόντος ἑκατὸν τάλαντα ΤΟΥ βασιλέως.

CAP III.

ΚΕΦ. η'.

Quomodo Herodes Alexandrum in vincula conjecit: quem non multo poſt Archelaus Cappadocum rex patri ejus Herodi reconciliat.

Ως Ηρώδης συλλαβὼν ἔδησε τὸν Αλέξανδρον, ὃν μετ' ὀλὺ Αρχέλαος ὁ Καππαδόκων βασιλεὺς Ηρώδῃ αὐτῷ πατρὶ διήλλαξεν.

Nova turbæ domi Herodis.

ATtamen in tranquillo non erant res domeſticæ, ſed magis magiſque indies creſcebant turbæ. Atque iſtiuſmodi quid accidit, quod ab initiis non adeo honeſtis profectum magnas peperit difficultates. Erant ſpadones *quidam* regi propter formæ elegantiam chariſſimi. quorum unus ei erat à poculis; alter à menſa; tertius ſopiendi regis procurationem habebat, & regni maxima negotia adminiſtrabat. atque hos ab Alexandro *ejus* filio multa pecunia corruptos quidam regi indicavit. Illi vero, cum interrogati eſſent, an cum eo conſueverint & congreſſi fuerint, rem faſſi ſunt; aliud quiddam in patrem flagitium nullum ſcire. Sed cum acrius cruciarentur & in neceſſitatibus eſſent, & à miniſtris in gratiam Antipatri ſemper crudelius torquerentur, *in hanc ſententiam* dixerunt, Alexandrum ſcilicet patri eſſe infenſum, innatumque odium alere; ſeque ab eo monitos, † Hero-

Eunuchorum de Alexandro confeſſio.

ΟΥΚ ἀνεῖτο δὲ τὰ [v] κατὰ τὴν οἰκίαν ἀεὶ καὶ [x] μείζους τὰς ταραχὰς λαμβάνουσα. [y] καὶ συμπίπτει τοιῶνδε, ἐξ αἰτίας μὲν οὐκ εὐπρεπῶς, χωρῆσαι δὲ πρόσω κατ' δυσχέρειαν. ἦσαν εὐνοῦχοι τῷ βασιλεῖ διὰ κάλλος ἀ μετρίως ἐσπουδασμένοι. τούτων ὁ μὲν οἰνοχοεῖν, ὁ δὲ δεῖπνον τροσφέρειν, ὁ δὲ [z] καταχοιμίζειν [a] τὸν βασιλέα πεπίστευτο, καὶ τὰ μέγιστα τῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς. [b] καὶ τις ἀγγέλλει τῷ βασιλεῖ [c] διαφθαρῆναι τούτους ὑπὸ Αλεξάνδρου τοῦ παιδὸς ἐπὶ πολλοῖς χρήμασιν. [d] ἀνακρίνεται δὲ ὠμῶς [e] μὲν τῆς γεγυμνένης τροὸς αὐτὸν κοινωνίας καὶ μίξεως, ὡμολόγουν· ἄλλο δὲ ἀδὲν δυσχερὲς εἰς τὸν τατέρα συνειδέναι. βασανιζόμενοι δὲ μᾶλλον, καὶ ἐν ταῖς ἀνάγκαις ὄντες, ἐπιτηδεύοντων ἀεὶ τῶν ὑπηρετῶν, καὶ χαριζομένων τῷ Αντιπάτρῳ τὸ πιστὸν, ἔλεγον, ὡς εἴη δυσμενεια τροὸς τὸν τατέρα καὶ μίσος ἔμφυτον Αλεξάνδρῳ· τροσῆνεγκαν δ' αὐτοῖς Ηρώδην

---

* *Regno*,] Principatu, quem jam ſibi nunc adeſſe, magis vero futurum ex plano credebat. *Epiphan.* cum Arabibus, quorum principatum & ſibi deberi & jam magna ex parte contigiſſe, *Gelen.*

m Εχει,] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Busb.* ἔχῃ in *ceteris.*

n Ητιμένος τὸ γυναικὸς,] Ita *Vat.* & *Busb.* ἠτιμένος, forſan pro ἠτιωμένος (ut vult *Coccejus*) in *Editis Aliiſque.*

o Τὸν ὐὸν Κοστοβάρου] Articulus τὸν ex *L. B.* acceſſit. HAV.

p Συνοικῆσαι.] Ita *Busb.* (& *Coccejus*) συνοικῆσαι in *reliquis.*

q Οὐκ εὔνουν ἔσεσθαι] *Fidam non manſuram* vertit *Noldius* in *Hiſt. Idum.* p. 121. 122. qui negat puellam hanc Herode prognatam HUDS. in *Add.*

r Καὶ μετέπεσεν ἔτος.] Καὶ μὴ πέντε ἔτος *Vat.* & *Hen.* à pr. m. καὶ μετέπεσεν ἔτος *L. B.* ſed ſuperſcribitur ἔτους. Legit autem ἔτος *Coccejus.*

s Ἐκείνη μὲν οὖν,] Ἐκείνης *Hen.* & *Busb.*

t Τῷ Φερώρα μειρακίῳ,] Ita *Baſ.* τῷ ΤΟΥ Φερώρα μειρ. *Busb.* τῷ Φερώρα μειρ. *Gen.*

v Καὶ τὴν οἰκίαν ἀεὶ] Sic lego (adſtipulante nunc *Lugd. Bat.*) & diſtinguo, quo fere modo *Busb.* qui οἰκίαν habet & καὶ poſt ἀεὶ omittit. κατὰ τὴν οἰκίαν, ἀεὶ καὶ in *Editis Aliiſque.*

x Μείζους τὰς ταραχὰς] Μεῖζον *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

y Καὶ συμπίπτει τοιῶνδε.] Καὶ συμπίπτει τι τοιοῦτον *Busb.* ἔτερόν τι συνίπτει *Zonar.*

z Καταχοιμίζειν] Κατδυπάζειν *Zonar.*

a Τὸν βασιλέα πεπίστευτο,] Illud τὸν è *Cod. Busb.*

b Καὶ τις ἀγγέλλει] Καὶ τις ἀναγγέλλει *Busb.* & *Lugd. Bat.*

c Διαφθαρῆναι τούτους ὑπὸ Αλεξάνδρου] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 24. §. 7. SPANH.

d Ανακρίνεται] Ita *Vat.* & *Busb.* ἀνακρίνουσι in *Editis Aliiſque.*

e Μὲν τῆς γεγυμνένης] Illud μὲν è *Cod. Vat.* & *Vet. Interpr.*

† *Herodem imperium abdicaſſe*,] Herodem quidem ſpernere velut ſuperfluum, & cooperientem ſenectutis ſuæ tempora; dum annos ætatis celaret &c. *Epiphan.*

δην μὲν [f] ἀπεγνωκέναι ᾠήθειν ἤδη πεπυχηκότα, καὶ [g] τῷ γήρᾳ ᾠδακάλυμμα ἐπὶ χρόνῳ πιάμενον, μελαίνοντα τὰς τρίχας, καὶ κλέπτοντα τὸν ἔλεγχον τῆς ἡλικίας. [h] εἰ δ' αὖπω προσέχοιεν τὸν νοῦν [i] ᾠηθησομένῳ τῆς βασιλείας, ἵν' καὶ μὴ βιαιομένῳ ὑπὸ πατρὸς οὐκ ἄλλα τινὸς εἶναι, ταχὺ τὸ πρῶτον ἔχειν ἐν αὐτῇ τόπον. ἱκανὸν γὰρ μόνον διὰ τὸ γένος, [k] ἀλλ' ἤδη καὶ τῆς ᾠδασκαλίας ἕτοιμον αὖπω τὸ κρατεῖν εἶναι. πολλοὶ μὲν γὰρ τῶν ἡγεμόνων, πολλοὶ δὲ τῶν φίλων παρεσκεύασιν, [l] οὐχ οἱ πονηροὶ, πᾶν ὅτι οὗν ἐς ὁρᾶν καὶ πάσχειν.

β'. Τούτων τῶν λόγων ἀκούσας Ηρῴδης, ὅλῳ ἐλύπει τῆς ἐπηρείας καὶ τοῦ δέους, τὰ μὲν εἰς ὕβριν ῥηθέντα χαλεπῶς, τὰ δὲ εἰς ὑπόνοιαν οὐκ ἀκινδύνως ἐκλαβών· ὥστε καὶ μᾶλλον ἐξ ἀμφοτέρων ἠρεθίζετο, καὶ πικρὸς ὢν ἐδεδοίκει [m] μηκέτι τῆς ἀληθείας σαφεστέραν ἐπ' αὐτὸν ἰσχυροτέραν, ἢ φυλάξασθαι πρὸς ἐκεῖνον τὸν καιρόν. [n] ἔνθεν δὴ οὐκ φανερᾷ τινὶ ἔρδειαν ἐποιεῖτο, καταφανὴς ἦν τῶν ὑπονοουμένων διέπεμψεν· ὑποψία τε καὶ μίσος πρὸς ἅπαντας ἦν, καὶ τινὶ ὑπόνοιαν ἐπ' ἀσφαλείᾳ λαμβάνων πολλῷ, [o] καὶ κατὰ τῶν οὐκ ἀξίων αὐτῆς χρώμενος διετέλει. πέρας τε ἦδεν ἦν, ἀλλὰ μένειν [p] οἱ νομιζόμενοι μᾶλλον, ὡς ἂν καὶ μᾶλλον ἰσχύοντες, ἐδόκουν αὖπω φοβεροί· τοῖς δ' οἷς οὐκ ἦν σωθῆναι πλείῳ ὀνομάσαι μόνον ἐδόκει, καὶ μέρος εὐθὺς ἀσφαλείας ἐδόκουν ἀπολλύμενοι. τέλος τε οἱ περὶ αὐτὸν, ἐν τῷ μηδὲν ἔχειν βέβαιον εἰς ἐλπίδα σωτηρίας, ἐπ' ἀλλήλοις ἐτράποντο, [q] νομίζοντες μὲν εἰ φθάσοις ἕτερος τὸν ἕτερον διαβάλοι, τοῦτ' αὖπω πρὸς σωτηρίαν φέρειν. ὑπεφθόνουν δ' εἴ ποτε τύχοιεν ὧν ἡσσῶν ἡγούμενοι, καὶ [r] τῷ δικαίως αὐτοὺς παθεῖν ἐφ' οἷς ἀλλήλους ἠδίκησαν [s] προλαμβάνοντες μόνον. ἤδη δ' οἰκείας [t] τινὰς ἐχθρας ἐπεξήεσαν τῷ τοιούτῳ τρόπῳ, καὶ καταφωραθέντες ἐν τοῖς ὁμοίοις ἐάλωσαν, τὸν καιρὸν ὥσπερ ὄργανον καὶ παγὶς ὑπὸ τοὺς ἐχθροὺς νοοῦντες, καὶ σωαλισκόμενοι τῇ πείρᾳ, καθ' ἑαυτοὺς ἐπεβάλλοντο. ἦτε γὰρ μετάνοια τῷ βασιλεῖ ταχὺ διὰ τὸ μὴ φανῶς [v] ἁμαρτάνοντας ἀναιρεῖν ἐπιγίνεσθαι, καὶ ταύτης τὸ χαλεπὸν, οὐκ εἰς τὸ παύσασθαι τὰ ὅμοια δρᾶν, ἀλλ' εἰς τὸ τιμωρήσασθαι τοῖς ἴσοις τοὺς ἐνδειξαμένους ἁπηρτίζετο.

γ'. Τοιαύτη μὲν οὖν τοῦ περὶ τὸν αὐλὸν [x] ἡ ταραχή. [y] πολλοῖς δὴ τῶν φίλων ἤδη καὶ τοῦτ' αὐτὸ προεῖπεν, ὡς δεῖ ἐμφανίζεσθαι δέον αὖπω λοιπὸν, δεῖ εἰς [a] τὸ βασίλειον εἰσιέναι· ταύτῃ δὴ τῷ ᾠδαγγελίαν ἐποιεῖτο, [b] καθὸ ἡ παῤῥησίας ἐλάττονος ἢ πλείονος ἐστοχάσθη μεταλήψει. καὶ γὰρ Ανδρόμαχον καὶ [c] Γέμελλον, ἄνδρας ἄνωθεν φίλους αὖπω, καὶ πολλὰ μὲν περὶ τὰς βασιλικὰς χρείας, ἔντε πρεσβείαις, καὶ συμβουλίαις ὠνήσαντας αὐτοῦ τὸν οἶκον, συμπαιδεύσαντάς τε καὶ τοὺς υἱοὺς, καὶ τί γὰρ ἢ πρῶτον παῤῥησίας τόπον ἐσχηκότας, παρῃτήσατο τότε· τὸν μὲν, ὅτι Δημητρίου ὁ παῖς αὐτοῦ συνήθης ἦν Αλεξάνδρῳ, [d] Γέμελλον δὲ εὔνοιαν ὑπισάμενος ἐκείνῳ. καὶ γὰρ ἐν τῷ

dem imperium abdicasse, ut qui jam inutilis esset, & senectuti annorum operimentum faceret, capillos denigrando, occultandoque quicquid ætatem proderet. Quod si ejus partes sequi vellent; fore ut eo regnum adepto (quod vel invito patre ad alium neminem venturum esset) brevi primas in regno tenerent. sibi enim facile esse imperio potiri, non solum propter genus, sed etiam propter apparatum quem haberet. quippe quod multi & ducum & amicorum, nec ii mali homines, ab ipso starent, ad quidvis ſx faciendum & patiendum parati.

2. His auditis, Herodes iræ timorisque plenus erat, contumelioſe dicta ægre ferens, quæque suspicionem movebant pro periculosis habens: adeo ut ex utrisque magis irritaretur, & exacerbatus metuerit nè quid revera gravius contra se conflatum esset, quam ut illo tempore de eo satis cavere posset. Quo factum est ut eam rem aperte non excusserit, sed homines miserit ad observandos eos quos suspectos habebat: atque adeo in omnes suspicione & odio laborabat, ratusque tutius esse ut multos suspicaretur, etiam de innocentium fide magnopere dubitabat. In summa, nullus modus erat: quo quisque magis eum frequentabat, eo magis timebatur, tanquam qui lædere magis posset; qui vero ad eum non itabant, eos plerumque vel tantum nominasse sat erat, statimque ad sui securitatem facere credebatur ut interficerentur. Ad extremum eò versi sunt aulici, quoniam certa spe salutis carerent, ut alii in alios inveherentur, dum pro se quisque cogitat, si alterum accusare anticipet, se posse esse salvum. Deinde, ubi quis alterum oppressserat, invisus erat, adeoque merito ob ea ulciscendus videbatur, quibus alios læserat, solummodo quod eos anteverteret. Quin hac ratione sese nonnunquam de privatis inimicitiis vindicabant: & ipsi vicissim deprehensi similiter pœnas dabant, & occasione tanquam machina & decipula in adversarios utebantur, ac deinde eodem, quem aliis obtenderant, laqueo capiebantur. Nam regem mox pœnitebat, quoniam quos necasset convicti non essent: quodque pejus erat, non utebatur ea pœnitentia ad talia deinceps cavenda, sed ad eos similiter puniendos, qui alios accusassent.

Ex qua irritatur Herodes.

Herodes, calumniis fidem habens, savit in suos.

3. Hujusmodi quidem turbis agitabatur aula. Quinetiam multis amicorum denunciavit, non fore deinceps cur ad se officii causa ventitarent, aut in regiam intrarent: idque edicti eò fecit, quod propter eorum reverentiam minus peccare licenter audebat. Nam & tunc expulit *aula* Andromachum & Gemellum, qui erant de ejus veteribus amicis, & multum ejus domui, tum curandis regiis negotiis, tum legationibus & consiliis, profuerant, ejusque filios docuerant, * & sane primum tenuerant apud eum auctoritatis locum: & alterum quidem, quod Demetrius ejus filius Alexandrum frequentaret; Gemellum vero, quod illum noscceret animo esse in Alexandrum benevolo. nam & ei

Turbis mirum in modum agitatur regia.

Andromachus & Gemellus regia pulsi.

puc-

[f] Απεγνωκέναι] Non de abdicante dici puto ἀπεγνωκέναι, nisi addito ἑαυτὸν vel tale quid. Verto itaque, *monitos, Herodem omnem vitæ longioris spem abjecisse, utpote ætate provectum*, &c. multo autem facilius flueret sensus, si legeretur, ᾠήθειν ἤδη τετυχηκότα τῷ γήρᾳ καὶ ᾠδακάλυμμα. IBBETSON.

[g] Τῷ γήρᾳ —— ἡλικίας.] De tincto Herodis capillitio sic ἀλωσ. lib. 1. c. 24 §. 7. ἀναιδεῖ γήρᾳ καὶ βαπτομένῳ τὰς κόμας. SPANH.

[h] Εἰ δ' αὖτῷ προσέχοιεν] Ἢν δ' αὐτῷ *Vat.*

[i] Πεφθησομένῳ] *L. B.* ᾠηθησόμενον.

[k] Ἀλλ' ἤδη] Ἀλλὰ δὴ *Busb.*

[l] Οὐχ οἱ] *L. B.* in *Marg.* habet ἀχὶ. quasi vellet haud ineptos esse hos duces ad quidvis patiendum vel faciendum. HAV.

[m] Μηκέτι τῆς ἀληθείας] Hic τι post μηκέτι subintelligendum videtur.

[n] Ἔνθεν δὴ οὐκ φανερᾷ] Ἐνθένδε δὴ οὐκ φ. *Busb.*

[o] Καὶ κατὰ τῶν οὐκ ἀξίων] Καὶ deest *Busb.*

[p] Οἱ νομιζόμενοι] *L. B.* ὡ νομιζόμενοι.

[q] Νομίζοντες] Νομίζοντες ᾗ εἰ φθ. *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

[r] Τῷ δικαίως] Τῷ pro τοῦτῳ. *L. B.* τὸ.

[s] Προλαμβάνοντες μόνον.] Προσλαμβάνοντες *Vat.* & *Lugd. Bat.* προσελάμβανον *Busb.*

[t] Τινὰς] *L. B.* τινὲς.

[v] Ἁμαρτάνοντας] Ἁμαρτάνοντα ἀναιρεῖν ἐπιγίνεσθαι *Vat.* ἁμαρτάνοντας ἀναιρεῖν γίνεσθαι *Hen.*

[x] Ἡ ταραχή.] Illud ἡ præponitur ex *L. B.* HAV.

[y] Πολλοῖς δὴ τῶν φίλων] Πολλοὶ δὴ τῶν φίλων ἤδη καὶ τοῦτ' αὐτὸ προεῖπον *Vat.*

[z] Εἰς τὸ βασίλειον εἰσιέναι·] Εἰς τὰ βασίλεια *Busb.* & *Zonar.*

[a] Τὸ βασίλειον] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 24. §. 8. SPANH.

[b] Καθὸ ἡ παῤῥησίας] Καθ' ὃν ἡ παῤῥησία *Busb.* & *Lugd. Bat.*

[c] Γεμελλον,] *L. B.* Γεμαλλον.

* *Et sane primum tenuerant apud eum auctoritatis locum:*] *Magis ad verbum*, & quid enim aliud quam primum &c.

[d] Γέμελλον] *L. B.* Γεμαλλον.

[e] Παι-

puero adhuc in ludo literario adfuerat, & Romæ commoranti comes adhæserat. Cæterum & hos expulit, porroque graviori pœna libenter affeciſſet: ſed ne licenter graſſari videretur in viros tantæ dignitatis, ſatis habuit honore eos & poteſtate ſibimet peccanti obſtandi privare.

Malorum auctor Antipater.

4. Horum autem omnium cauſa erat Antipater, qui, poſtquam inſanam patris licentiam animadverterat, cum jam diu ei à conſiliis fuiſſet, vehementer eum urgebat, eoque facilius quæ vellet perficere putabat, ſi omnes qui ſibi reſiſtere poſſent è medio tollerentur. Tunc igitur ejectis Andromacho & Gemello, ut regem alloqui & admonere non poſſent, cœpit rex in omnes tormentis quæſtionem habere, quos Alexandro fideles eſſe credebat, ut extorqueret ſi quid ille contra ſe molitus eſſet. Illi vero cum nihil dicere haberent, moriebantur. id quod regem reddebat furioſiorem, quia nihil eorum quæ male ſuſpicaretur deprehendi poſſet: & Antipater ita malitioſus erat, ut cum quis reipſa innocens reperiebatur, negaret innocentiam eſſe, ſed *erga Alexandrum* conſtantiam atque fidem, regemque inſtigaret ad quærendum ex aliis de arcanis inſidiis. Atque accidit, inter complures qui cruciabantur, ut unus fateretur, ſe noſſe Alexandrum dicere ſolitum, cum à corporis proceritate & jaculandi peritia cæterarumque virtutum ſingulari excellentia collaudaretur, eas ſibi naturæ dotes magis pulchras eſſe quam bonas, quippe patri inviſas & invidioſas. itaque ſe cum patre ambulantem ſeipſum ſupprimere ſolere atque demittere, ne illo major videretur: & in venatione cum patre jaculantem data opera aberrare, ut qui patrem gloriæ ſtudioſiorem norit, quam ut alios ferret ſibi laudem ex iſtis comparare. Deinde ſuper ea re tormentis interrogatus, remiſſo cruciatu illud addidit, Alexandrum cum fratre ſuo Ariſtobulo ſtatuiſſe in venatione patrem inſidiis perimere, & tum patrato facinore Romam ad petendum regnum perfugere. Repertæ ſunt præterea Alexandri ad fratrem literæ, in quibus de patre conquerebatur, qui inique Antipatro regionem daret, ex qua ducenta talenta ad eum rediret. Hîc continuo ſibi viſus Herodes certum aliquod habere argumentum ſuſpicionis, quam de pueris conceperat, Alexandrum comprehendi & in vincula tradi jubet. Deinde ne ſic quidem moleſtus eſſe deſinebat, partim quia auditis non multum fidei adjungebat, partim quia rem perpendendo nihil apparebat cur deberet ab illis per inſidias appeti, ſed videbat querimonias eſſe & contentiones juveniles, neque credi poſſe ut qui patrem interfecerat palam Romam proficiſceretur. Quapropter majus argumentum culpæ filii habere volebat, & ſollicitus erat ne eum inconſideratius in vincula dediſſe videretur. Itaque ſummos amicorum Alexandri eouſque excruciavit ut multos ne-

Multi ex Alexandri amicis in tormentis necati.

Quidam, tormentorum vim non perferens, Alexandrum accuſat.

Alexander in vincula conjicitur.

τροφαῖς ἐν τῇ [c] παιδίᾳ ϖϖαγενόμ, καὶ τῷ ἐν τῇ Ρώμῃ σωδιέτριβεν ἀποδημίαν. παρητήσατο ὃ ἐν τούτοις [f] ἡδέως μὲν ἂν καὶ χεῖρον· ὑπὲρ ὃ δὲ μὴ κατ' ἀνδρῶν ὠμῶν ἔχῃ τῷ ἀχερ τοσούτων παῤῥησίαν, τῷ τε πιμᾷ καὶ τὸ [g] δυώαδαι κωλύειν [h] ἁμαρτάνοντα παραιρέμεν.

δ'. Ην ὃ τούτων ἀπάντων αἴτι Αντίπατρ, ὃς, ἐπιδὴ τὸ νενοσηκὸς τοῦ πατρὸς παῤῥησίας κατέμαθεν, ἔκπαλαι μὲν σωεδρεύων αὐτῷ ϖϖοσέκειτο, καὶ μᾶλλον ἐδόκει τι πραίνειν, εἰ τοὺς ἀντίχθονα δυναμένους ἕκας ὑπεξαιρεθείη. τότε γοῦν τὸν ϖϖὸς τὸν Ανδρόμαχον ἀπελαθέντων λόγου καὶ παῤῥησίας, πρῶτον μὲν ὁ βασιλεὺς ὅσους ὤετο πιστοὺς Αλεξάνδρῳ, βασάνοις ἀνέκρινεν, εἴ τι κατ' αὐτοῦ τολμηθὲν εἰδείησαν. οἱ δ' ἀπέθνησκον, οὐδὲν ἔχοντες λέγειν. [i] τὸ δὲ ἵνα Φιλονεικίας αἴτιον, εἰ μή τι τοιοῦτον οἷον [k] ἐνόει κακῶς εὑρίσκοιτο· καὶ δεινὸς [l] Αντίπατρ τὸν μὲν ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας ἀναίτιον εἰς ἐγκράτειαν καὶ πίστιν Αλεξάνδρου ἀπιϖαροξύνας δ' ζητῶν ἐκ πλειόνων τὸ λανθάνον τῆς ἐπιχειρήσεως. καὶ τις ἐν πολλοῖς τοῖς βασανιζομένοις εἶπεν, ὡς [m] εἰδείη τὸν νεανίσκον λέγοντα πολλάκις, ὅταν ἐπαγόμενον αὐτὸς τύχοι τὸ τε σῶμα ὡς εἴη μέγας, καὶ τῷ τοξικῷ εὐσχ, καὶ ἄλλα τὰ ϖϖὸς ἀρετὴν ὑπὲρ ἅπαντας, [n] ὅτι ταῦτα αὐτῷ καλὰ μᾶλλον ἢπερ ἀγαθὰ ϖϖὸ τῆς φύσεώς ἐστιν· ἄχθεσθαι γὰρ ἐπ' αὐτοῖς τὸν πατέρα καὶ φθονεῖν. αὐτός τε [o] ὅταν μὲν ἅμα ϖϖειπαίθη συσκέλλειν αὐτὸν, καὶ [p] καθαιρεῖν ὡς μὴ [q] μεῖζον ὀφάδαι· τοξεύων δ' ἐν τοῖς κυνηγεσίοις ἐκείνῳ παρόντ [r] ἀπὸ σκοποῦ ῥίπτειν. τῷ γὰρ [s] φιλοτιμίαν εἰδέναι τοῦ γενναιοτ, [t] τούτων εὐδοκιμούντων. [v] βασανιζόμεν οὖν γε λόγου, καὶ ϖϖοσγινομένης ἀνέσε τῷ σώματι, ϖϖοσετίθη, ὅτι, καὶ σωεργὸν [x] ἔχων τὸν ἀδελφὸν Αριστόβουλον, [y] βουλεύσαιτο ἐν κυνηγεσίῳ λοχήσας ἀνελεῖν τὸν πατέρα, καὶ [z] φεύγειν εἰς Ρώμην, ἐπειδὰν τάχ' αὐτῷ πραχθῇ, τῷ βασιλείαν αἰτησόμεν. εὑρέθη δὲ καὶ γράμματα τοῦ νεανίσκου ϖϖὸς τὸν ἀδελφὸν, ἐν οἷς ἐμέμφετο τὸν πατέρα μὴ δίκαια [a] ποιῆσαι, Αντιπάτρῳ χώραν ἀποναίμονα ϖϖόσοδον Αχαιῶν παλάντων φέρουσαν. ὅτι τούτοις εὐθὺς μὲν [b] ἔδοξε τι πιστὸν ἔχειν Ηρώδης, ὡς ἄρα, [c] κατὰ τῆς τῶν παίδων ὑπονοίας· καὶ συλλαβὼν ἔδησε τὸν Αλέξανδρον. αὖθις δ' οὐκ [d] ἀνὴρ χαλεπὸς ὤν, τὰ μὲν ἀφ' οἷς ἤκουσεν ἄχαν πεπιστωκὼς· ἀναλογιζομένῳ [e] δ' ἄξιον μὲν ὑπόβουλος ἐξ αὐτῶν ἀφ' ἑαυτοῦ ἐφαίνετο, μέμψεις δὲ καὶ νεανικαὶ φιλοτιμίαι, [f] καὶ τὸν πάνυ φανερῶς εἰς τὴν Ρώμην ὁρμᾶν ἀπίθανον. ἠξίου δὲ καὶ μεῖζόν τι λαβεῖν τῆς ϖϖεὶ τὸν ἰὸν ϖϖλανομίας τιμώμενον, καὶ φιλόνεικ ἵν μὴ δόξαι ϖϖοπετῶς τὰ δεσμὰ κατεγνωκέναι. τῶν δὲ φίλων τοῦ Αλεξάνδρου βασανίζων τοὺς ἐν τέλει, διέφθειρεν αὐτῶν οὐκ ὀλί-

---

c Παιδίᾳ] Lege παιδείᾳ. COCC.

f Ηδέως μὲν] Ηδέως μὲν ἂν καὶ τούτου, ὑπὸ *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

g Δυώαδαι κωλύειν] Δυώαδαι λύειν *Vat.*

h Αμαρτάνοντα ϖϖειρώμ.] Αμαρτάνοντας in *libris.*

i Τὸ δὲ ἵνα] *L. B.* τῷ δ' ἵν.

k Ενόει κακῶς εὑρίσκοιτο·] Εννόει *Busb.*

l Αντίπατρ τὸν μὲν] *Lugd. Bat.* melius videtur legiſſe Αντίπ. ὧν, τὸ μὲ &c. ut ita *innocentia* & *fides* opponantur, non vero *fides* & *innocens*; mavult tamen *Coccejus* Αντίπ. ἵνα τὸ μὲ &c. HAV.

m Εἰδείη τὸν νεανίσκον] Οἶδε *Busb.*

n Οὐ ταῦτα αὐτῷ καλά] Οὐ ταῦτα αὐτῷ τὰ καλὰ, λυπηρὰ μᾶλλον *Busb.* ὅτι ταῦτα αὐτῷ κακὰ μᾶλλον ἦπερ *Vat.*

o Οταν μὲν ἅμα ϖϖειπαίθη] Οταν μὲ ϖϖειπαῖθ *Vat.* & *Hen.* à prima manu. *Lugd. Bat.* ο. μ. α. ϖϖειπαίθειν.

p Καθαιρεῖν] *Gen.* καθαίρειν· forte καθαιρεῖν à καθαιρέω· καθαίρειν enim à καθαίρω hic non quadrat. SPANH. & COCC. Atque ita edidit *Hudſonus. L. B.* καθιρεῖν.

q Μεῖζον] *L. B.* μιζον.

r Απὸ σκοποῦ ῥίπτειν.] Ita edendum cenſui. ἀποσκοπῶ in *libris.* ſi quis ἀποσκοπὸς malit, per me licet.

s Φιλοτιμίαν] *L. B.* in *Marg.* habet κενοδοξίαν.

t Τούτων] Forte τοῦ τ. COCC.

v Βασανιζόμεν οὖν γε λόγου,] Βεβασανιζομένῳ τῷ τε λόγῳ *Vat.* & *Hen.* à pr. m. βεβασανιζομένου . . . τῷ λόγῳ *L. B.* βασανιζομένου οὖν γε λόγου mavult *Coccejus.*

x Εχων τὸν ἀδελφὸν Αριστόβουλον,] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen.* à pr. m. ἔχειν in *Editis Aliiſque.*

y Βουλεύσαιτο] Eo modo *Baſ.* atque ita fere *Zonaras*, ϖϖοσιθεὶς ὃ, ὡς [ὃτι *Busb. Vat.* & *Hen.* à pr. m.] καὶ βουλεύσαιτο σὺν Αριστοβούλῳ ἐν κυνηγεσίῳ ἀνελεῖν τὸν πατέρα καὶ εἰς Ρώμην φυγεῖν, τὴν βασιλείαν μετελθησόμ. *Epiphanius* vertit, *addebat, quod patrem Ariſtobulum conſcium haberet, ut in venatione patrem perimentes, ad Romam confugerent, regnumque peterent.* antea editum erat, ſenſu plane mutilo. Αριστοβούλου ἐν κυνηγεσίῳ λοχήσας φύγειν εἰς Ρώμην.

z Φεύγειν] *L. B.* φεύγειν.

a Ποιῆσαι,] *L. B.* ποιεῖν.

b Εδοξε τι πιστὸν] *L. B.* τι delet.

c Κατὰ τῶν] *L. B.* τοῦ τ.

d Ανὴρ χαλεπὸς ὤν,] Αὐτὸς *Busb.* & *Lugd. Bat.*

e Δὲ ἄξιον μὲ ὑποβουλὸς] Γὰρ *Hen. L. B. Busb.* & *Vat.*

f Καὶ τὸν πάνυ πλείονος] Καὶ τὸ πατέρα πλείονος *Busb.* καὶ πλείονας legiſſe videtur *Epiphan.*

ὀλίγως, ἅδεν εἰποῖσας [g] ὧν ἐκεῖνος ὤφε. πολλῆς δὲ τῆς εἰς τὸ τοιοῦτον ἑτοιμότητος ὕσης, καὶ φόβου καὶ ταραχῆς ὠφὶ τὸ βασίλειον, εἷς τις τ νεωτέρων, ὡς ἐν τ ἀναγκαίως ἐχωρεῖ, ἀπήγγειλεν ἔφη τοῖς ἐν Ῥώμῃ φίλοις τὸν Ἀλέξανδρον, ἀξιοῦντα κληθῆναι θᾶττον ὑπὸ Καίσαρος, ἔχειν [h] ἤ αὐτῷ πρᾶξιν ἐπ' αὐτὸν συντεθειμένῳ μισοῦσι, Μιθραδάτῃ τὸν βασιλέα Πάρθων ἅ πατρὸς ἐρημένου κατὰ Ῥωμαίων φίλον· εἶναι δὲ αὐτῷ καὶ φάρμακον ἐν Ἀσκάλωνι [i] παρεσκευασμένον.

ε'. Τούτοις ἐπίστευσεν Ἡρώδης, καί τινα παραμυθίαν τῆς περιπετείας εἴληφεν ἐν τοῖς κακοῖς, ὑπὸ τ χειρόνων κολακευόμενος. καὶ τὸ μὲν φάρμακον εὐθὺς ἐπιμελέστατα ζητεῖν ἐκ εὑρέθη, [k] τοῦ δ' ὑπερβολὴν τῶν κακῶν Ἀλέξανδρος ἐκ φιλονεικίας ἐπέρρωσεν φίλων, εἰς μὲν ἄρνησιν οὐκ ἐτράπετο· μετὰ ἤ τοῦ περιπετῆ ἅ πατρὸς ἁμαρτίαν μείζονι, τάχα δὲ καὶ διὰ τοῦτο δυσωπήσας [l] βουλόμενος τὸ περὶ τὰς διαβολὰς ἕτοιμον, ἐκ ἤκιστα δὲ εἰ καὶ ἔτυχεν πιθανθεὶς κακοῦν αὐτὸν καὶ πᾶσαν τοῦ βασιλείαν περιηρημένος. γράμματα γὰρ γράψας ἐν βίβλοις [m] τέτταρσιν ἀπέστειλεν, ὡς οὐδὲν δεῖ βασανίζειν, οὐδὲ περιττὸν χωρεῖν, φθάσαι γὰρ τοῦ ἐπιβουλοῦ, καὶ [n] τούτης συλλαμβάνειν τόντε Φερώραν καὶ τοὺς πιστοτάτους αὐτῷ τῶν φίλων, Σαλώμην δὲ καὶ γυναῖκα ἐπιστελθόντα [o] ἀκονῖ μιγῆναι· καὶ πάντας ἐπὶ τοῦτον ἥκειν, ἅ θᾶττον ἐκεῖνον ἐκποδὼν ποιησαμένους, ἄδειαν τῆς ἀεὶ περιόδου ἔχειν. ἐν τούτοις καὶ Πτολεμαῖος διεβέβληντο καὶ [p] Σαπίνιος, οἱ πιστότατοι τῷ βασιλεῖ. [q] καὶ τί γὰρ ἢ καθάπερ λύσσης τινὸς ἐμπεσούσης κατ' ἀλλήλων οἱ πάλαι φίλτατοι πεφήνοντο, μήτ' ἀπολογίας μήτ' ἐλέγχου τόπον [r] ἕως ἀληθείας ἐχόντων, ἀλλ' ἀεὶ γινομένης ἀφορμῆς τινὸς εἰς ἀπωλείας ἀπωλείας. καὶ τῶν μὲν δεσμά, τῶν δὲ [s] θάνατον, τῶν ἤ τὸ ταῦτα μέλλειν ἐπ' αὐτοῖς ὀδυρομένων, ἡσυχία τε καὶ κατήφεια τὸ βασίλειον ἀπεκόσμει τῆς πρώτης εὐδαιμονίας. καὶ χαλεπὸς ἦν Ἡρώδῃ πᾶς ὁ βίος σκηπτραγμένῳ, καὶ τὸ μηδενὶ πιστεύειν μέγα τῆς περιόδου κολαστήριον ἔχοντι. πολλάκις γοῦν ὡς ἐπανιστάμενον αὐτῷ τ υἱὸν, ἢ καὶ ξιφήρη παρεστῶτα διὰ φαντασίας ἐλάμβανεν. ἄτως ἡ ψυχὴ, καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν περὶ τούτῳ γιγνομένη, πάθος ἀνεμάξατο μανίας καὶ ὀργοίας οὐκ ἐλάττον. καὶ τὰ μὲν περὶ ἐκεῖνον εἶχεν ἄτως.

ς'. Ἀρχέλαος ἤ ὁ τ Καππαδόκων βασιλεὺς, [t] ὡς ἐπύθετο τὰ κατὰ τ Ἡρῴδην, ἀγωνιῶν τε ὑπὲρ τ θυγατρὸς Ϲ ἅ νεανίσκου, καὶ συναλγῶν ἀνδρὶ φίλῳ τῆς ὀπὶ τοσόνδε ταραχῆς, ἦκεν [v] οὐκ ἐν παρέργῳ θέμενος τὰ πράγματα. καὶ καταλαβὼν ἄτως ἔχοντα, τὸ μὲν ὀπιτιμᾶν ἢ φάναι γινέσθαι τι περιπετὲς αὐτῷ τελέως ἀνοίκειον εἰς τὸν καιρὸν ἡγήσατο. φιλονεικήσειν γὰρ κεκακωμένον, καὶ μᾶλλον ἀπολογεῖσθαι σπεύδοντα πλείονος ὀργῆς ἀναπλησθήσεσθαι. [x] μετὰ ἤ τάχιν ἑτέραν [y] εἰς τὴν ἐπανόρθωσιν τ ἠτυχημένων, [z] ὀργιζόμενος τῷ νεανίσκῳ, κἀκεῖνον ὀπιεικῆ λέγων, cùrit, nec tamen quicquam extorserit eorum quæ exspectabat. Huic ille rei dum vehementer incumbit, & regia timorum turbarumque plena est, fuit juvenis quidam, qui, ubi tormenta ei admota erant, fatebatur, Alexandrum Romam ad amicos literas misisse, ut se curarent à Cæsare cito accersendum. habere se novas adversus eum res, quas ei indicare vellet, videlicet suum patrem cum Mithradate Parthorum rege amicitiam contra Romanos coiisse: atque illud adjecit, Alexandrum habere paratum venenum Ascalone.

Alteri etiam extorquetur confessio.

ς. His rebus credidit Herodes, & in iis malis nonnullam temeritatis suæ consolationem cepit, sibiipsi assentando & majora esse quam erant mala persuadendo. Verum non est inventum venenum, licet diligentissime quærendam curaverit; neque tamen id negavit Alexander, ut qui de industria malorum magnitudinem augere vellet: sed patris temeritatem majori adhuc crimine incitavit, forsan ut hoc ipso facilitatis in calumniis fidem habendo pudorem ei incuteret, non minima tamen dedita opera, ut, si forte crederetur, ipsum cum tota regia malis exagitaret. Dimisit enim quaternas literas, in quibus significabat, "nihil opus esse "tormentis, neque procedendum ulterius, quip- "pe quod ipse insidias fecerit, & quidem socio "Pherora & regiorum amicorum fidissimis; Sa- "lomen quoque ad se venisse noctu & secum per "vim concubuisse: atque omnium conatus eo "tendere, ut regem de medio tollerent, atque "ita perpetuo metu liberarentur". Inter cæteros etiam accusabantur Ptolemæus & Sapinnius, qui regi fidelissimi habiti sunt. Quid enim multis? haud aliter ac si rabies eos occupasset, in se invicem efferabantur qui aliquando fuerant amicissimi, cum neque sui defendendi neque alios reficiendi, ad veritatem patefaciendam, locum haberent, sed omnes nullo judicio neci darentur. atque dum alii vincula, alii necem, vel eorundem exspectationem deflerent, solitudo & mœstitia, pro præteriti temporis felicitate, regiam complebant. Itaque tota Herodis vita ei erat acerba, ut qui *perpetuo* turbaretur, &, quod nemini se auderet credere, tristi futuri exspectatione cruciaretur. Quinimo frequenter animo suo persuadebat, invadi se à filio, & eum stricto gladio astare. adeo ut, dum in ea cogitatione dies noctesque versatur, non secus ac furiosus & mente captus baccharetur. Atque ita quidem ille se habebat.

Conjurationis socios indicat, viros regi fidissimos.

Herodem vita taedet.

XII. 6. Ubi autem ista de Herode intellexit Archelaus Cappadocum rex, & de filia & de adolescente sollicitus, amicique vicem dolens qui in tantas inciderit turbas, *Hierosolyma* profectus est de industria ut res componeret. Cumque eum *sicut audiverat* affectum inveniisset, tempori nequaquam congruere existimavit, ut eum reprehenderet aut temeritatis argueret. fore enim ut ille æger animi irritaretur, & quo majori studio semet excusaret ira vehementiori exardesceret. Quapropter alia via aggressus est ad ea quæ tam male ceciderant emendanda, adolescenti quidem succensendo, & He-

Archelaus astute agit, ut Alexandrum patri reconciliet.

[g] Ὧν ἐκεῖνος ὤφελ.] Οἷον ἐκεῖνος Zonar.
[h] Δι' αὐτῷ] Γρ. Hen. Busb. & Vat.
[i] Παρεσκευασμένον.] L. B. κατασκευασμένον.
[k] Τοῦ δ' ὑπερβολὴν] Διὰ ἤ τὸν τ κακῶν ὑπερβολὴν ὁ Ἀλέξανδρος φιλονεικίας ἀφεθεὶς ἢ βληθεὶς ἀμυνάσας τὰς ἐχθρὰς, ἵν' αὐτῷ συναπόλωνται, γράμματα ἔπεμψε τῷ πατρὶ Zonar.
[l] Βουλόμενος] Κατασκευασμένος Busb.
[m] Τέτταρσιν] L. B. τεσσαρσὶν.
[n] Ταύτης] L. B. ταύτῃ.
[o] Ἀκονῖ μιγῆναι·] Ita lego (atque huic jam lectioni accedit auctoritas optimi codicis *Lugd. Bat.*) ἀκονῖ in libris *Editis* & plerisque *MSS.* αὐτῷ μιγῆναι ἀκονῖ Busb. αὐτῷ μιγῆναι ἢ ἀκονῖ Zonar.
[p] Σαπίνιος,] Σαπίνις Busb. Σαπιλίας Gall. in *Epiphanii* versione *Sapphinius*.
[q] Καὶ τί γὰρ] Ita legendum censui, prout supr. §. 3. καὶ τί γὰρ εἰ in *Editis* & *MSS.* plenius ἢ τί γὰρ ἄλλο ἦ, *quid enim aliud nisi*, vel *quid enim aliud quam*.
[r] Ἕως] L. B. ὡς. Coc. ὑπὲρ.
[s] Θάνατον,] Θάνατος in *libris*. in L. B. θανάτους.
[t] Ὡς ἐπύθετο] Illud ὡς abest *Hen.* & *Vat.*
[v] Οὐκ ἐν] Abest à L. B.
[x] Μετὰ ἤ τάχιν ἑτέραν] Μετὰ δὲ ἑτέρως Busb.
[y] Εἰς τὴν ἐπανόρθωσιν] Illud εἰς, quod sensus postulare videtur, clare addit *Lugd. Bat.* itaque ex illo expressimus. HAV.
[z] Ὀργιζόμενος τῷ νεανίσκῳ,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 25. §. 3. SPANH.

Herodem hominem æquum esse pronunciando, qui nihil temere feciſſet. atque illud inſuper adjecit, ſe filiæ ſuæ & Alexandri matrimonium diſſoluturum, ac ne filiæ quidem jure parſurum eſſe, ſi quid ea ſciret quod Herodi non indicaſſet. Rex autem ubi Archelaum (quem ſibi adverſaturum putabat) à ſe ſtare vidit, ſuique in gratiam tantam præ ſe ferre iracundiam, aliquantulum de acerbitate ſua remiſit, & dum putaret jure facta videri quæ feciſſet, paulatim animum paternum induit. Jamque in utramque partem miſerandus erat. cum quidem nonnulli conjectas in Alexandrum calumnias refellebant, turbabatur; cum vero Herodem defendebat Archelaus, ad fletum convertebatur, graviterque dolore affectus erat: eò uſque ut eum oraverit, ne connubium diſſolveret, neque adeo juveni ob maleficia iraſceretur. Itaque ubi paulo æquiorem factum vidit Archelaus, vertit in amicos calumnias, ab iis dicens corruptum Alexandrum, qui juvenis eſſet, neque malitiam ſentiret: & ſuſpicionem etiam magis in *regis* fratrem detorſit. nam cum Pheroras etiam in Herodis indignationem incurriſſet, ille, cum neminem haberet per quem cum rege in gratiam redire poſſet, videns magnam eſſe Archelai auctoritatem, eum adiit atratus, omniaque ſigna de ſalute deſperantis præ ſe ferens. Tum Archelaus ſupplicis preces admiſit, fieri tamen poſſe negavit, ut tantam regis iram cito reſtingueret; proinde præſtare, ut ipſe ab illo veniam petitum iret, ſeque totius mali auctorem eſſe confiteretur. ita enim immodicam *regis* iram interquieturam, ſe vero tum in auxilium commode adfuturum. Cum autem hæc ei perſuaſiſſet, perfecit ut pax utrique componeretur. atque ita juvenis præter opinionem crimine ſublevatus eſt, & Pheroram Herodi reconciliavit: deinde ſe in Cappadociam recepit, Herodi ut temporibus illis gratior quam quiſquam alius. adeo ut eum muneribus pretioſiſſimis honoraverit Herodes, & in aliis magnificus fuerit, eumque pro ſummo amico habuerit. Pepigit etiam iturum ſe Romam, quoniam de ſuis negotiis ad Cæſarem ſcripſiſſet: iveruntque una Antiochiam uſque: & litem ibi compoſuit Herodes inter Archelaum & Titium Syriæ * præſidem; atque ita in Judæam reverſus eſt.

Archelaus in Herodis amicos Alexandri crimina transfert.

Herodes cum Alexandro & Pherora redit in gratiam.

Herodes comitatur Archelaum Antiochiam uſque, & lites componit inter Archelaum & Titium.

τῷ μηδὲν ἐκ προπετείας ἐγκαλεῖσθαι. τὸν τε γάμον Ἀλεξάνδρου ἔφη πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ μηδ' ἂν τῆς θυγατρὸς Φερώρα [a] δίκαιος εἴη συγγνώμης τυχεῖν αὐτῷ καταμείνασαν. τοιαῦτα δ' ὄντος [b] Ἀρχελάου κατὰ προσδοκίαν [c] ὧν ὁ Ἡρῴδης ἤλπιζε, [d] τὸ γὰ πλέον ὑπὲρ αὐτοῦ τῇ ὀργῇ ὑποδεικνυμένου, μετέπιπτεν ὁ βασιλεὺς τῆς χαλεπότητος, καὶ λαβὼν ἐκ τῶν δικαίων δοκεῖν τὰ πεπραγμένα πεπιηκέναι, κατὰ μικρὸν εἰς τὸ τοῦ πατρὸς ἀντιμεθίστατο πάθος. [e] οἰκτρὸς γὰρ ἐν ἀμφοτέροις, ὅτε μὲν ἀπολύοντο τινὲς τὰς τῶν νεανίσκων διαβολὰς εἰς ὀργὴν ἐκπαρακαλούμενος, ἐπιδὴ γὰρ Ἀρχέλαος συνηγορεῖ, πρὸς δάκρυα καὶ λύπην οὐκ ἀπαθῆ μεθίστατο· ἐδεῖτο γοῦν ἐκείνου μήτε διαλύειν τὸν γάμον, ὀργῆς τε ἔλαττον ἔχειν, ἐφ' οἷς ὁ νεανίσκος ἠδίκηκεν. Ἀρχέλαος γὰρ, ὡς διαβολῶν ὑπεικέστερον, εἰς τε τοὺς φίλους μετέφερεν τὰς διαβολὰς, ἐκείνων εἶναι λέγων νέον ὄντα καὶ κακοηθείας ἀναίσθητον διαφθεῖραι· τόν τε ἀδελφὸν αὖθις μᾶλλον εἰς ὑποψίαν καθίστη. ὁ γὰρ Ἡρῴδης χαλεπῶς καὶ πρὸς τὸν Φερώραν ἔχων, ὁ μὲν ἀπορία διαλλάξαι, Ἀρχέλαον ὁρῶν μάλιστα δυνάμενον, αὐτὸς [f] τυχὼν πρὸς ἐκεῖνον ἐτράπετο [g] μελανείμων, καὶ πάντα τὰ σημεῖα τοῦ μὴ μικρὸν ἀπωλείας ἔχων. Ἀρχέλαός [h] τε ἅτε ὑπερείδεν τὴν ἔντευξιν, ὅτι ἔφη δυνατὸς εἶναι ταχὺ μεταπεῖσαι ἅτως ἔχοντα τὸν βασιλέα· βέλτιον γὰρ εἶναι αὐτῷ πρόσιτον καὶ δεῖσθαι, τῶν πάντων αἴτιον αὐτὸν ὁμολογοῦντα. [i] λωφήσειν γὰρ ἅτως τοῦ θυμοῦ τὸ σφοδρὸν, αὐτὸς γὰρ [k] συλλήψεσθαι παρών. τοιαῦτα γὰρ [l] πείσειν αὐτὸν, [m] σὺν ἀμφοτέροις οἷς διαπεπραγμένον. ἀλλὰ διαβολαὶ μὲν δόξαν ἀφήρουν τῷ νεανίσκῳ, καὶ Φερώραν Ἀρχέλαος διήλλαξε, ἅτως εἰς Καππαδοκίαν ἀπῆλθε, κεχαρισμένος, ὡς οὐκ ἄλλος ἐν τῷ τότε πρόσθεν τῶν καιρῶν, Ἡρῴδῃ γνώμενος. ὅθεν καὶ [n] δώροις αὐτὸν ἐτίμησε πολυτελεστάτοις, καὶ τοῖς ἄλλοις [o] μεγαλοπρεπὴς ἐν τοῖς μάλιστα φίλτατον ἡγησάμενος. ἐπισκοπῶν δὲ συμπλέοντας εἰς Ῥώμην ἐλθεῖν, ἐπιδὴ πρὸς τούτων ἐγκαρπίου Καίσαρι, καὶ μέχρις Ἀντιοχείας ἅμα τὸ αὐτὸ παρῆλθον. ἐκεῖ καὶ τὸν ἡγεμόνα Συρίας [p] Τίτιον, ἐκ διαφορᾶς Ἀρχελάῳ κακῶς ἔχοντα, διήλλαξεν Ἡρῴδης, καὶ πάλιν εἰς Ἰουδαίαν ὑπεστρέφη.

XIII. CAP. IX.

ΚΕΦ. Θ'.

De Trachonitarum defectione. Quomodo Syllæus Herodem apud Cæſarem accuſavit: utque Herodes, iratum habens Cæſarem, Nicolaum Romam mittere decrevit.

Περὶ ἀποστάσεως τῶν Τραχωνιτῶν. ὡς Ἡρῴδῃ κατηγόρησεν ὁ Σύλλαιος παρὰ Καίσαρος· καὶ ὡς Ἡρῴδης, ὀργισθέντος αὐτῷ Καίσαρος, ἔγνω εἰς Ῥώμην Νικόλαον ἀποστέλλειν.

Trachonitarum rebellio, ejuſque cauſa.

POſtquam autem Romam ivit, & inde revenit, bellum ortum eſt adverſus Arabas ob hujuſ-

ΓΕνομένῳ δὲ ἐν τῇ Ῥώμῃ, καὶ ἐκεῖθεν ἐπανήκοντι, συνέστη πόλεμος πρὸς τοὺς Ἄραβας, ἐξ αἰτίας τοιαύτης. [q] οἱ κα-

[a] Δικαίως εἴ τι συνεισθοῖα] Δικαίως abeſt *Vat.* & *Busb.*

[b] Ἀρχελάου] Ἀρχελάῳ repoſui è *Cod. Busb.* & *Vet. Interpr.*

[c] Ὧν ὁ Ἡρῴδης ἤλπιζε,] Ἦν Ἡρῴδης *Vat.* ὃν ὁ Ἡρῴδης *Hen.* à pr. m.

[d] Τὸ γὰ πλέον ὑπὲρ αὐτῷ] Τὸ δὲ πλέον ἐπ' αὐτῷ *Vat.* Ita interpretatur *Epiphanius*, ac ſi legiſſet τὸ πλεῖον αὐτοῦ.

[e] Οἰκτρὸς γὰρ ἦν] Ita lego cum *Cod. Busb.* (adſtipulante jam *Lugd. Bat.*) οἰκτρῶς in *reliquis*.

[f] Τυχὼν] Forte τυχὸν, COCC.

[g] Μελανείμων,] *Æſchyl Eum.* v. 372. ἡμιτέρμοις ἐφόδοις μελανείμοσιν. SPANH.

[h] Τε] *L. B.* δὲ

[i] Λωφήσειν γὰρ ἅτως] In *Editis Aliiſque* ὠφελήσειν. veteri mendo, quod & codices obſedit *Epiphanii*, qui vertit, *quia proderſſent hæc ad ejus indignationem mitigandam.* Verum cum ὠφελεῖν habeat *Busb.* ὠφελήσειν repoſui, prout legendum eſſe docuit *Cotelerius* in *Notis* ad *Monumenta Eccl. Gr.* Vol. 2. p. 578. Μαλάξει γὰρ ἅτως τὸ σκληρὸν τοῦ ὀργίλου *Zonar.* HUDS. Veram lectionem ſine dubio repræſentat *Lugd. Bat.* ex quo illam recepimus, atque juxta eandem verſionem *Hudſoni* interpolavimus; verterat enim ille: *ita ipſum immodicam* regis *iram diminuturum.* Λωφᾶν autem ſignificat *reſpire*, *laxo*, *interquieſco*, ut ita dicat pauſam fore iræ regis, illumque a rabie ſe interim collecturum, atque quieturum. HAV.

[k] Συλλήψεσθαι παρών.] Ita *Busb. Gall. Lugd. Bat. Hen.* & *Zonar.* συνήψεσθαι in *Editis*, nullo plane ſenſu.

[l] Πείσειν αὐτὸν,] Πείσειν δὲ Φερώρα *Busb.*

[m] Σὺν ἀμφοτέροις οἷς] *L. B.* συναμφοτέροις.

[n] Δώροις αὐτὸν ἐτίμησε πολυτελεστάτοις,] Vid. *alsar.* lib. 1. c. 25. §. 6. ἀπιόντα δὲ αὐτὸν Ἡρῴδης δωρεῖται), παλαίστων ἐκτομιαῖα δώροις &c. SPANH.

[o] Μεγαλοπρεπὴς] Ita cum *Cotelerio* in *Notis* ad *Mon. Eccl. Gr.* vol. 2. p. 634. μεγαλοπρεπῶς in *libris* omnibus. & *omnibus magnifice ditavit* in verſione *Epiphanii*.

[p] Τίτιον,] Ita reſcripſi, prout exſtat in *Cod. Mediceo* & pleriſque *Epiphanii* libris *MSS.* atque apud *Strabonem*, l. 16. p. 515. Τίτιον in *Editis Aliiſque*. quod male ſe habere poſt *Caſaubonum* (in *Exercitt.* p. 136.) contra *Montacutium* (in *Apparatu*, p. 154.) oſtendit *Ill. Card. Noriſius* (adſtipulante jam etiam *Lugd. Bat.*) in *Cenotaphiis Piſanis*, pag. 206. &c.

* *Præſidem*;] Procuratorem, *Epiphan.*

[q] Οἱ —— Ἡρῴδῃ] Conf. ſup. lib. 15. c. 10. §. 3. SPANH.

[r] Τὸ-

καλοικοῦντες τ̃ Τραχωνα, Καίσαρ@ ἀφελομένῳ Ζηνόδωρον κ̀ πεσθτέν@ Ηρώδῃ τ̃ χώραν, λῃστεύειν μὲν οὐκ εἶχον ἐξουσίαν ἔτι, γεωργεῖν ℨ̃ κ̀ ζ̃ν ἡμέρως ἠναγκάζοντο. [r] τοῦτο δ' οὐ̃ ἐκείνοις οὐχ αἱρετὸν, οὐδὲ λυσιτέλειαν ἔφερεν ἡ γ̃ πονουμένων. ὅμως ℨ̃ [s] κατ' ἀρχὰς μὲν, οὐκ ἐπιτρέποντ@ αὐ̃ βασιλέως, ἀπείχοντο τ̃ εἰς τοὺς πλησίον ἀδικημάτων. κ̀ πολλὴ ἀφ' τούτου ἰ̃ εὐδοξία τ̃ ἐπιμελείας Ηρώδου. πλεύσαντ@ ℨ̃ εἰς τὴν Ρώμην, ὅτε ℭ̃ παῖδος Αλεξάνδρου κατηγόρει, κ̀ συστήσομεν@ Αντίπατρον τ̀ υἱὸν παρελήλυθε Καίσαρι, λόγον ὡς [t] ἀπολωλὼς εἴη [u] διαπειρῶντες οἱ τ̃ Τραχωνα νεμόμενοι, τ̀ τε ἀρχ̃ς ἀπέστησαν, κ̀ πάλιν ἐπὶ τὰ σφέτερα τοὺς πλησιοχώρους [x] ἀδικεῖν ἐτρέποντο. τότε μὲν οὖ̃ αὐτοὺς οἱ στρατηγοὶ, τ̃ βασιλέως ἀπόντ@, ἐχειρώσαντο. [y] πολλοὶ πεφαρόντων δὲ τινες ἀρχηγοί, [z] κ̃ δέκα τ̃ ἀνδρικωτάτων, ἐξέλιπον μὲν τὴν χώραν, εἰς ℨ̃ τὴν Αραβίαν ἀφορμήσαντες, Συλλαίου δεξαμένου μ̃ τὴν ἀποτυχίαν ℨ̃ Σαλώμης γάμου, τόπον τε ἐρυμνὸν σφίσιν δόντ@, ὤκησαν· κ̀ καταστρέχοντες ὐ μόνον τὴν Ιουδαίαν, ἀλλὰ ℭ̃ τὴν Κοίλην Συρίαν ἅπασαν ἐληίζοντο, παρέχοντ@ ὁρμητήρια τ̃ Συλλαίου, κ̀ κακῶν [a] ποιητὰς ἄδειαν. Ηρώδης ℨ̃, ἐπανελθὼν ἀπὸ τ̃ Ρώμης, ἔγνω πολλὰ τ̃ οἰκείων αὖπω κεκακωμένα· κ̀ τ̃ μὲν λῃστῶν ἐγκρατὴς ὐ δυνάμεν@ γενέσθαι ἀφ' τὴν ἀσφάλειαν, οὐ̃ σὺν τ̃ τ̃ Αραβῶν πρεσβείαις ἐπορεύετο, χαλεπῶς ℨ̃ ἔχων αὐτὸς τ̃ ἀδικημάτων, [b] προελθὼν τ̀ Τραχωνα, τοὺς οἰκείους αὐτῶν ἀπέσφαξεν. ἐντεῦθεν ℭ̃ μᾶλλον πρὸς ὀργὰς ὧν [c] ἐπεπόνθεσαν, ὄντ@ αὐτοῖς κ̀ νόμῳ πάντα τρόπον [d] ἐπιζέναι τοὺς τ̃ οἰκείων φονεῖς, ἀνυποδικήτως τὴν Ηρώδου πᾶσαν ἀγορὰς ℭ̃ φέρουσας διέπλωσαν. ἐκεῖν@ ℨ̃ διελέγετο πρὸς τούτων τοῖς [e] Καίσαρ@ ἡγεμόσιν Σατορνίνῳ τε κ̀ Οὐολομνίῳ, [f] ὅτι κολάσοι τοὺς λῃστὰς ἐξαιτούμεν@. ὅθεν ἔτι ℭ̃ μᾶλλον ἰσχυρῶς ἐχόντων, πολεῖς μὲν ἐγένοντο, πάντα ℨ̃ ἐπεραίτιον ἐποιοῦντο, τ̀ Ηρώδου βασιλείας χωρία κ̀ κώμας πορθοῦντες, κ̀ τοὺς λαμβανομένους τ̃ ἀνθρώπων [g] ὑπισχνούμενοι, ὡς εἶναι πολέμῳ τὴν ἀδικίαν [h] ἐοικυῖαν. ἐγεγόνεισαν γὰ ἤδη πεὶ χιλίοι· ἐφ' οἷς ἀχθόμεν@ Ηρώδης, τούς τε λῃστὰς ἐζήτει, κ̀ χρέ@ ὁ ἀφὰ Συλλαίου δανείσεις ἔτυχεν Οβόδα, πάλαντα [i] ἐξήκοντα, παρηκόσης αὐτῷ τ̃ προθεσμίας, ἀπολαβεῖν ἠξίου. Σύλλαι@ ℨ̃ τ̀ μὲν Οβόδαν παρεωσάμεν@, αὐτὸς ℨ̃ ἅπαντα διοικῶν, τούς τε λῃστὰς ἔξαρν@ ὡς μὴ κ̃ τὴν Αραβίαν εἶναι, κ̀ πεὶ τ̃ χρημάτων ἀνεβάλλετο, πεὶ ὧν ὑπό τε Σατορνίνου κ̀ Οὐολομνίου τ̃ Συρίας ὑπατευόντων, ἐγένοντο λόγοι. τέλ@ ℨ̃ [k] συνέθετο δι' ἐκείνων ἐντὸς ἡμερῶν τριάκοντα, τότε χρήματα τ̀ Ηρώδῃ ἀπολαβεῖν, [l] κ̀ τοὺς ἀλλήλων ἐν ἑκατέρᾳ τ̃ βασιλείᾳ. κ̀ ᾧδε μὲν Ηρώδῃ, τ̃ Αράβων ὐδεὶς εὑρέθη τὸ σύνολον, ὅτι ἐπ' ἀδικίας, ὅτε κατ' ἄλλον τρόπον· οἱ δ' Αραβες ἐλέγχοντο τοὺς λῃστὰς παρ' αὐτοῖς ἔχειν.

β'. Διελθόντος ℨ̃ τ̃ προθεσμίας ὁ Σύλλαι@, ὐδὲν τῶν δικαίων [m] πεποιηκὼς, εἰς Ρώμην ἀνέρχεται.

modi cauſam. Incolæ Trachonis, poſtquam Cæſar eam regionem, Zenodoro ademptam, Herodi attribuerat, amplius quidem latrocinari nequibant, terram vero colere & quiete vivere cogebantur; id quod eis parum placebat, † nec admodum idoneum agriculturæ ſolum *habebant*. veruntamen à principio, rege eos coërcente, finitimos nullis laceſſebant injuriis. qua ex re Herodes magnam diligentiæ laudem adeptus eſt. Illo autem Romam profecto, cum & puerum Alexandrum accuſabat, & Antipatrum ſuum filium commendaturus Cæſarem adibat, Trachonis incolæ mortuum eſſe Herodem ſermonibus divulgarunt, rebellaruntque, & iterum finitimum agrum, ut ante conſueverant, diripere & vaſtare cœperunt. At tum regii duces, abſente ipſo, eos domuerunt. Cæterum fuerunt circiter quadraginta latronum principes, qui, captorum exemplo territi, ex iis finibus ceſſerunt, ſeque in Arabiam receperunt, & à Syllæo, poſtquam is à Salomes conjugio aberraverat, accepti ſunt, qui eis locum munitum dedit: qua habitatione uſi, cœperunt non ſolum Judæam incurſare, verum etiam univerſam Cœlen-Syriam, receptum & præſidium maleficis ſceleratiſque præſtante Syllæo. Herodes autem, Roma reverſus, comperit eos gravia damna ſuis intuliſſe: & quoniam latronibus ipſis potiri nequibat, quippe ſecuritate ex Arabum tutela fretis, eas contumelias ægre ferens, Trachonem obiit, & latronum conſanguineos necavit. Ea res, quam pro gravi injuria habuerunt, tanto reddidit irritatiores, præſertim quod legem habebant, quæ ſuorum interfectores omnibus modis ulciſci juberet: adeo ut, quicunque tandem ſequuturus eſſet eventus, ex univerſa Herodis ditione prædas agere eamque diripere non ceſſarint. Ille vero, hac de re loquutus cum Saturnino & Volumnio, Cæſarianis ducibus, latrones ad ſupplicium depoſcit. Quamobrem latrones ſeipſos magis etiam confirmare, & numero auctı omnia perdere, loca pagoſque Herodiani regni vaſtando, hominesque quos ceperant interficiendo: adeo ut hujuſmodi incurſiones bellicis ſimiles eſſent. homines enim jam circiter mille erant. Quam rem moleſte ferens Herodes latrones depoſcebat, & ſexaginta talenta exigebat, quæ Obodæ per manus Syllæi mutua dederat, quorumque dies tranſacta jam erat. At Syllæus, qui Oboda rejecto omnia regebat, negare in Arabia eſſe latrones, & pecuniæ ſolutionem differre: qua de re coram Saturnino & Volumnio, qui tum Syriæ * præeſſent, diſceptatum eſt. Tandem vero, illis ita decernentibus, convenit, Herodi intra dies triginta pecuniam ſolutum iri, & utrumque alterius homines redditurum, quos in ſuo regno haberet. Atque Herodes quidem neminem omnino Arabem habere compertus eſt, neque ob maleficium, neque ob aliam cauſam: at Arabes convicti ſunt habere in ſuis finibus latrones.

Latrones à Syllæo recepti.

Eos ad ſupplicium depoſcit Herodes.

XIV. *Syllæus, cum promiſſis non ſtetiſſet, Romam profiſcitur.*

2. Cæterum cum jam elapſa eſſet dies præſtituta, Syllæus, antequam aliquid eorum quæ debebat

r Τοῦτο δ' οὐ̃] Τὸ δ' ἐμὲ *Busb.* & *Vat.*

† *Nec admodum idoneum agriculturæ ſolum* habebant.] Neque terra reſpondebat laboribus. *Gelen.*

s Κατ' ἀρχὰς μ̃,] Διὰ δέ@ ℨ̃ βασιλέως *Busb.*

t Απολωλὼς εἴη] Ita reſcripſi è *Cod. Gall.* (corrigente quoque ſic *Coccejo*) cum ἀπολωλὸς & mox πεμόμενοι antea editum eſſet. διεδόθη λόγ@ ὡς ἀπολωλὼς εἴη. Διαπαρέντες ὃν οἱ τ̃ Τρ. *Busb.*

u Διαπειρῶντες] Διασπείροντες COCC.

x Αδικεῖν ἐτρέποντο.] Ηδίκουν pro ἀδικεῖν ἐτρέποντο in *Cod. Busb.* ἐτράποντο *Gall.*

y Περὶ τετ' ἀφίκοντο] Aliud quiddam in ſuo codice habuiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit. *ex quibus* XL. *principes latronum cum cognatione ſua à Trachone provinc.*

z Καθ' δέ@] *Gen.* κ̃ ℨ̃.

a Ποιητὰς ἀδείαν.] Ποιοῦντ@ *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

b Προελθὼν τ̀ Τραχῶνα,] Ἐκβαλὼν *Busb.* & *Lugd. Bat.*

c Επεπόνθεσαν,] Επεπόνθησαν ἠρεθίσθησαν *Busb.*

d Επιζέναι] Ita cum *Cod. Busb.* (& *Coccejo*) ἐπιξέναι in *Beditis Aliiſque.*

e Καίσαρ@ —— Οὐολομνίῳ.] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 27. §. 2. & infr. c. 10. §. 8. SPANH.

f Επὶ κολάσοι] Eo plane modo *Vat.* τὸν ἐπὶ κολ. in *reliquis.*

g Επισφάττοντες] Αποσφάττοντες *Busb.* ἀπέσφαττον *Vat.*

h Εοικυῖαν.] *Gen.* ἐφικυῖαν.

i Εξήκοντα,] Πεντακόσια *Busb.* non ita in *ceteris*, aut in *Epiphanii* libris.

* *Præeſſent*,] *Sc.* non æquata poteſtate & imperio. cum Saturninus id temporis eſſet Legatus Proprætor Syriæ, Volumnius vero tantum Procurator ejuſdem provinciæ, ut oſtendit *Noriſius* in *Cenotaph. Piſ.* p. 206. & *Pagi* ad *Ann. Baronii*, p. 30.

k Συνέθετο δι' ἐκείνων] Συνέθετο *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

l Καὶ τοὺς ἀλλήλων] Καὶ τοὺς ἀλλήλων ἑκατέρᾳ ἀποκαταστῆσαι τῇ βασιλείᾳ *Busb.* quo ſane modo legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *& eos qui de utroque regno aufugiſſent invicem reddere.*

m Πεποιηκὼς,] Πεποιηκὼς, ἀλλ' εἰς P. *Busb.*

bat feciſſet, Romam profectus eſt. Herodes vero exſequebatur redditionem pecuniarum & latronum qui apud Arabas erant, Saturnino & Volumnio permittentibus ut contumaces etiam armis perſequeretur. Atque exercitum habens in Arabiam eum duxit, ſeptem manſiones triduo emenſus. Et poſtquam ad præſidium, quod latrones habebat, pervenit, omnes primo impetu cepit, & locum *munitum*, qui Raëpta vocabatur, complanavit: aliorum vero nihil violavit. Cumque latronibus Arabes, Nacebo duce, ſubſidio veniſſent, prælium committitur: in quo pauci quidem ex Herodianis *deſiderati ſunt*, Arabum vero dux Nacebus una cum ſuorum circiter viginti quinque ceciderunt: reliqui in fugam compulſi ſunt. Iſto autem de illis ſumpto ſupplicio, cum tria Idumæorum millia in Trachonitidem deportaſſet, regionis illius latrones coërcuit: totaque de re literas dedit ad duces qui erant in Phœnicia, quibus eos certiores fecit, quod nihil amplius, quam in contumaces Arabes *fieri* oportebat, ab eo actum fuiſſet. Et iſta quidem illi, cum in ea diligenter inquirerent, vera eſſe comperiebant.

Herodis expeditio in Arabiam.

XV. 3. Nuncii autem Romam celeriter ad Syllæum res geſtas pertulerunt, &, ut fere fit, ſingulas in majus auxerunt. Ille vero, qui jam id conſequutus erat ut Cæſari innoteſceret, & forte tum circa palatium erat, his auditis, confeſtim mutata veſte pullatus Cæſari indicatum ibat: Arabiam bello eſſe vexatam, & univerſum regis exercitum everſum ab Herode, qui regionem vaſtaverat. Ad hæc lachrymans querebatur, duo millia quingentos Arabiæ primarios cecidiſſe: eorumque ducem Nacebum occubuiſſe, amicum cognatumque ſuum: direptaſque divitias, quæ Raëptis eſſent, contempto Oboda ut ad bellum ſuſtinendum inferiore, quoniam nec ipſe Syllæus, nec Arabum exercitus adeſſet. Cum iſtiuſmodi verba faceret Syllæus, &, ut invidioſiorem redderet Herodem, illud etiam adjiceret, ſe eam profectionem ſuſcepturum non fuiſſe, niſi Cæſarem putaſſet daturum operam, ut cum omnibus omnes pacem haberent, neque, ſi ipſum ibi adeſſe contigiſſet, fauſtum Herodi bellum futurum fuiſſe; his verbis irritatus Cæſar, quæſivit ab Herodis amicis qui aderant, & à ſuis, qui ex Syria venerant, hoc ſolum, an Herodes exercitum duxiſſet. id quidem cum illi fateri neceſſe haberent, Cæſar vero quam ob cauſam & quo pacto non auſcultaret, cum ille magis ira exardeſcebat, tum ſcripſit acerbius Herodi, & inter alia, literarum ſumma hæc fuit, "Se eum aliquando in "amicis habuiſſe, nunc pro ſervo habiturum". Syllæus quoque ea de re ſcripſit ad Arabes. atque illi *literis ejus* elati neque prædones elapſos dediderunt, neque pecuniam ſolverunt, inſuper & paſcuis, quæ Herodis erant & ipſi conduxerant, gratis utebantur, quoniam Judæorum rex eſſet Cæſaris ira dejectus. Item Trachonitæ, hanc occaſionem nacti, in Idumæorum præſidium conſurgunt, atque una cum Arabibus latrocinantes, qui Idumæorum agrum populabantur, non ſolum lu-

Syllæus Herodem apud Cæſarem accuſat.

Cæſar in Herodem irritatur.

Trachonitæ in eum inſurgunt.

n ῥύσια ἢ τῶν χρημάτων καὶ τῶν παρ' ἐκείνοις ληστῶν Ηρῴδης ἐπιείτο, καὶ τῶν περὶ τὸν Σατορνίνον καὶ Οὐολύμνιον ἀπιτρεπόντων ἀγνωμονοῦντας ο ἐπεξιέναι. στρατιάν τε ἔχων, παρεσκευάζετο εἰς τὴν Αραβίαν, τρισὶν ἡμέραις ἑπτὰ σταθμοὺς διανύσας. καὶ γλωμένου ὅτι ἐξ φρουρίου ἐξ τοὺς ληστὰς ἔχοντος, p αἱρεῖ μὲν ἐξ ἐφόδου πάντας αὐτοὺς, κατασκάπτει ἢ τὸ χωρίον, q Ραεπτὰ καλούμενον· τῶν ἢ ἄλλων r οὐδὲν ἐλύπησεν. ἐκβοηθησάντων ἢ τῶν Αράβων ἡγουμένου Νακέβου, μάχη γίνεται· καθ' ἣν ὀλίγοι μὲν s τῶν Ηρῴδου, Νάκεβος ἢ ὁ τῶν Αράβων στρατηγὸς, καὶ περὶ εἴκοσι πέντε τῶν σὺν αὐτῷ πίπτουσιν, οἱ ἢ ἄλλοι πρὸς φυγὴν ἐτράποντο. πισάμενος ἢ τούτους, τετρακοσίους t Ιδουμαίων ὄντι τῇ Τραχωνίτιδι κατοικίσας, u ἦρε λῃστὰς τοὺς ἐκεῖ· καὶ περὶ τούτων τοῖς ἡγεμόσιν ἔπεμπεν περὶ Φοινίκην οὖσιν, ὑποδεικνὺς ὅτι μηδὲν πλέον ὧν ἀγνωμονοῦντας ἐπεξελθεῖν ἔδει τοὺς Αραβας αὐτῷ πεπραγκέναι. ταῦτα μὲν οὖν ἐκεῖνοι πολυπραγμονοῦντες εὕρισκον οὐ ψευδόμενον.

γ'. Αγγελοι ἢ Συλλαίῳ καταντήσαντες, εἰς Ρώμην τὰ πεπραγμένα διεσάφουν, εἰς μεῖζον ὡς εἰκὸς ἕκαστον τ γεγονότων αἴροντες. ὁ ἢ ἤδη μὲν ἐπεπραγματόμενος γνώριμος εἶναι Καίσαρι, τότε ἢ περὶ τὴν αὐλὴν ἀναστρεφόμενος, ὡς ἤκουσεν, εὐθὺς μεταμφιέννυται μέλαιναν ἐσθῆτα, καὶ παρελθὼν ἔλεγε v ὡς αὐτὸν, ὅτι πολέμῳ τὸ w περὶ τὴν Αραβίαν εἴη κεκακωμένα, x καὶ πᾶσα ἀνάστατος ἡ βασιλεία σφαλεῖσα πορθήσοιτο αὐτῷ Ηρῴδου. a δακρύων ἢ, πεντακοσίους μὲν ὅτι διχιλίοις Αράβων ἀποκτανόντας τοὺς πρώτους ἔλεγε, ἀνηρῆσθαι ἢ b καὶ τ στρατηγὸν αὐτῶν Νάκεβον, οἰκεῖον αὐτῷ καὶ συγγενῆ, πολίτην ἢ διηπάσθαι τ ἐν Ραέπτοις. καταπεφρονῆσθαι ἢ τ Οβόδαν, ὡσὰν ἀθενείας σὺν δεχέσθαι τῷ πολέμῳ, διὰ τὸ μητ' αὐτὸν, μήτε τὴν Αραβικὴν δύναμιν παρεῖναι. ταῦτα ἢ Συλλαίου λέγοντος, καὶ προσιθέντος ὅτι φθόνῳ, ὡς ἂν αὐτὸς c ἀπέλθοι τ χώρας μὴ πεπισθυκὼς ὅτι Καίσαρι μέλοι τὴν εἰρήνην ἅπασιν εἶναι πρὸς ἀλλήλους, μηδ' εἰ παρὼν ἐτύγχανεν ἐκεῖ λυσιτελῆ ποιῆσαι τ πόλεμον Ηρῴδῃ, παροξυνθεὶς ὑπὸ τοῖς λεγομένοις ὁ Καῖσαρ, ἀνέκρινε τ Ηρῴδου τὰς παρόντας, καὶ τ ἰδίων τὰς d ἀπὸ Συρίας ἥκοντας, αὐτὸ μόνον, εἰ τὴν στρατιὰν Ηρῴδης e κατάγοι. τ δὲ τοῦτο μὲν αὐτὸ λέγειν ἀνάγκην ἐχόντων, τὸ δὲ ἐφ' ὅτῳ καὶ πῶς σὺν ἀκούοντος, ὀργή τε μείζων ἐγίνετο τῷ Καίσαρι, καὶ γράφει πρὸς τ Ηρῴδην, τότε ἄλλα χαλεπῶς, καὶ τοῦτο τ ὑπισχνῆς τὸ κεφάλαιον, "ὅτι πάλαι ποτέ μου αὐτὸν "φίλον, νῦν ὑπηκόῳ χρήσῃ." γράφει δὲ καὶ Σύλλαιος ὑστέρα τούτων τοῖς Αραψίν. οἱ δὲ ἐπαρθέντες ὅτε τ λῃστῶν ὅσοι διέφυγον ἐξεδίδοσαν, ὅτε τὰ χρήματα f διελύοντο, νομάς τε ἃς ἐκείνοι μισθωσάμενοι διεκάλεῖχον, ἀμισθὶ ταύτας ἐχόντων, πεπαυμένου ἢ τ Ιουδαίων βασιλέως διὰ τὴν ὀργὴν ἢ Καίσαρος. ὑπιόντα ἢ τῷ καιρῷ καὶ οἱ τὴν Τραχωνίτιν ἔχοντες, τῆς τῶν g Ιδουμαίων φρουρᾶς καταξανασκευῆς, καὶ λῃστρικοῖς χρώμενοι μετὰ τ Αράβων, οὐ ἐλεη-

n Ρύσια ἢ τ χρημάτων] Redditionem pecuniarum. *Ruſinus.* SPANH.

o Επεξίεναι.] Τὰς Αραβας poſt ἐπεξίεναι addit *Busb.*

p Αἱρεῖ μὲ ἐξ ἐφόδου πάντας] Ita *Busb.* ὧδε in *Editis Aliiſque.*

q Ραεπτὰ καλούμενον·] Αιπτὰ *Vat.* Ράπτα *Gall.* & *Lugd. Bat.* in *Epiphanii* libris *Repta.*

r Οὐδὲν] *L. B.* ἐδέτα.

s Τῶν Ηρῴδου,] Illud τ inſertum dedi è *Cod. Busb.*

t Ιδουμαίων] Ιδουμαίους *Busb.*

u Ηρε] Lege Εἰρε. atque ita (cum *Coccejo*) *Busb.* IBBETS.

x Ως αὐτὸν,] Illa ὡς αὐτὸν deſunt *Busb.*

y Περὶ τὴν Αραβίαν] Καζὰ τὴν Αραβίαν *Busb.*

z Καὶ πᾶσα ἀνάστατος ἡ βασιλεία σφαλεῖσα πορθήσοιτο αὐτῷ Ηρῴδου in *Editis Aliiſque.*. καὶ πᾶσα ἀνάστατος ἡ βασιλεία σφαλεῖσα πορθήσοιτο αὐτῷ Ηρῴδου *Vat.* unde reſcribere non dubitavi, καὶ π. ἀ. ἡ. βασιλεία σφαλεῖσα π. nec aliter, ut puto, legebat *Epiphanius*, qui vertit, *totumque regnum commotum ab Herodis exercitu fuiſſet.*

a Δακρύων ἢ] Δακρύων μὲ *Hen.* à prima manu, & *Vat.* qui mox μὲ poſt πενήκοσίους negligit.

b Καὶ τ στρατηγὸν] Illud καὶ è *Cod. Vat.* & *Epiphan.*

c Απέλθοι τ χώρας] Ita lego pro ἐπέλθοι, quod in *Editis* exſtat & *MSS.* (præter *Lugd. Bat.* tamen, in quo edita hæc nova lectio invenitur) in *Epiphanii* verſione, *quod nec ipſe rediret in provinciam, neque ſi præſens fuiſſet, commodum fuiſſet cum Herode bellum committere.*

d Απὸ Συρίας ἥκοντας,] Ita *Vat.* & *Lugd. Bat.* ἐπὶ Συρίας in *Editis Aliiſque.*

e Κατάγοι.] Καταγάγοι *Busb.* & *Baſ.* ἐξαγάγοι *Lugd. Bat.*

f Διελύοντο,] Διελύτων *Busb. Lugd. Bat. Hen.* & *Vat.*

g Ιδουμαίων] Ιουδαίων *Busb.* & *Hen.* à pr. m.

ἐλεηλάτων τῶν ἐκείνων χώραν, οὐχ [h] ὅπῃ ὠφελείας μόνον, ἀλλὰ καὶ μνησικακίας χαλεπώτατοι [i] τοῖς ἀδικίας ὄντες.

δ'. Ἡρῴδης δὴ ταῦτα πάντα φέρων ἠνείχετο, μεταβεβληκὼς αὐτοῦ τὴν παῤῥησίαν, ἣν εἶχε πρὸς Καίσαρα, [k] καὶ τὸ μεῖζον [l] ἀφῆκτο τοῦ φρονήματος. ἐδεδοίκει γὰρ πέμψαντος αὐτοῦ πρεσβείαν ἀπολογησομένῳ ὁ Καῖσαρ ἠνέσχετο, πάλιν δὴ τοὺς συνελθόντας ἀπράκτους ἀνέπεμψεν. ἦν δ' οὖν ὅπῃ τούτοις ἀθυμία καὶ δέος, ὅ, τε Σύλλαιος μὲν μετεώρως ἐλύπει, πεπυσμένος τε καὶ παρὼν ἐν τῇ Ῥώμῃ, τότε δὴ καὶ μειζόνων ἀπτόμενος. ὁ μὲν γὰρ Ὀβόδας ἐτεθνήκει, Θαλαμβάνῃ δὲ τὴν τ' Ἀράβων ἔχειν Αἰνείας ὁ μετονομασθεὶς [m] ὕστερον Ἀρέτας. τοῦτον δὲ ἐπεχείρει Σύλλαιος παρωσάμενος αὐτὸς [n] ἀναλαμβάνειν τὴν ἀρχὴν, χρήματα μὲν πολλὰ δοὺς τοῖς περὶ τὴν αὐλὴν, πολλὰ δὲ Καίσαρι δώσειν ὑπισχνούμενος. ὁ δὲ τῷ μὴ τ' Ἀρέταν ὑπεξαίλαντα πρότερον αὐτὸν βασιλεύειν ὠργίζετο. πέμπει δὲ κἀκεῖνος ὑπηρέτην καὶ δῶρα τῷ Καίσαρι, στέφανόν τε χρυσοῦν ἀπὸ πολλῶν ταλάντων. ἡ δὲ ὑπηρέτου κατηγορία Σύλλαιον ὄντα πονηρὸν δοῦλον, Ὀβόδαν [nn] τε φαρμάκοις ἀφθείρειεν, καὶ ζῶντος ἔτι κρατεῖν αὐτὸν, τάς τε τῶν Ἀράβων μοιχεύοντα, καὶ χρήματα δανειζόμενον, ὡς ἐξιδιώσαιτο τὴν ἀρχήν. προσέσχεν δὲ οὐδὲ τούτοις ὁ Καῖσαρ, ἀλλ' ἀποπέμψας μηδὲν τῶν δώρων λαβών. τὰ δὲ περὶ τὴν Ἰουδαίαν καὶ Ἀραβίαν, ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐπεδίδου, τὰ μὲν εἰς ἀταξίαν, τὰ δ' ὡς καταφθειρομένων μηδένα προεσόμενα. τῶν γὰρ βασιλέων ὁ μὲν, [o] ὅπου τὴν ἀρχὴν βεβαίαν ἔχων, οὐκ ἱκανὸς ἦν κωλύειν τοὺς ἀδικοῦντας· Ἡρῴδης δὲ, ἐφ' οἷς [p] ἡμύνετο πάσχων ὀργισθέντος αὐτῷ Καίσαρος, ἁπάσας τὰς εἰς αὐτὸν ὕβρεις φέρειν ἠναγκάζετο. πέρας δ' οὐδὲν ὁρῶν τῶν προσόντων κακῶν, ἔγνω πάλιν εἰς Ῥώμην ἀποστέλλειν, εἴ τι δυνατὸς μετριώτερον εὑρεῖν ὑπέρ τε τῶν φίλων, καὶ πρὸς αὐτὸν Καίσαρα τὴν ἐντυχίαν [q] ποιησόμενος. κἀκεῖ μὲν ὁ Δαμασκηνὸς ἀπῆλθε Νικόλαος.

cri ſed etiam ultionis cauſa miris modis in eos ſæviebant.

4. Herodes autem iſta omnia ferre cogebatur, perdita, quam in Cæſare habuerat, fiducia, & animum multo quam ante demiſſiorem gerebat. nam Cæſar legationem miſſam ab Herode ob cauſæ ſuæ defenſionem audire nolebat, eamque iterum venientem re infecta remiſit. Itaque erat ex iſtis in magna ſolicitudine atque metu, & ei permoleſtus erat Syllæus, tum quod ei crederetur, tum quod Romæ eſſet, & eo tempore ad majora ſpiraret. Nam Obodas quidem diem ſupremum obierat, Æneas vero, mutato deinde nomine dictus Aretas, Arabum imperium occupat. Cæterum Syllæus eum per calumnias deturbare, regnumque invadere nitebatur, magnas largitiones aulicis faciens, multaſque Cæſari promittens. Aretæ quoque Cæſar ſuccenſebat, quod regnum uſurpaſſet, neque prius ad ſe ſcripſiſſet. Verum & ille literas cum muneribus ad Cæſarem mittit, & in his auream coronam multa talenta pendentem: quibus in literis Syllæum accuſabat, ut qui malus ſervus eſſet & Obodam veneno ſuſtuliſſet, quo etiam vivo rerum dominus fuiſſet, dum & Arabum uxores adulteraret, & pecuniam mutuaretur, ut imperium ſibimet vendicaret. Cæſar autem ne hos quidem *legatos* audire dignatus eſt, ſed nullo accepto dono remiſit. Judææ vero & Arabiæ regnâ indies deterius ſe habebant, tam propter turbas, quibus agitabantur, quam quia nemo erat qui ei malo mederetur. Nam *duorum* regum alter nondum certo rex erat; alter vero Herodes, quod ſemet vindicatum iverit, Cæſarem iratum habens, omnes contumelias perpeti cogebatur. Cum autem nullum finem videret malorum, qui eum circumſteterant, Romam iterum mittere decrevit, ſi quid æquius amicorum gratia & precibus apud Cæſarem poſſet obtinere. Atque iſtam quidem legationem ſuſcepit Nicolaus Damaſcenus.

Legates ad Cæſarem fruſtra mittit Herodes.

Aretas Obodæ in Arabum regnum ſuccedit.

Cæſar ei offenſus.

Nicolaus Damaſcenus ad Cæſarem miſſus.

h Ἐπὶ ὠφελείας μόνον,] Ἀπὸ ὠφελείας *Hen.* & *Vat.* ἀπιφιλείας *Lugd. Bat.* ἀπ' ὠφελείας *Coccejus* mavult.

i Τοῖς] Lege οἷς τοῖς. COCC.

k Καὶ τὸ μεῖζον] Καὶ μεῖζον *Hen.* & *Vat.*

l Ἀφῆκτο] *L. B.* ἀφεῖτο.

m Αὐθις Ἀρέτας.] Ex *L. B.* αὖθις hoc loco inſeruimus, & in verſione pariter expreſſimus. Regium enim illud nomen poſtea videtur aſſumpſiſſe, in regno confirmatus ab Auguſto. Minus recte verterat *Hudſon* cognomento Aretas. HAV.

n Ἀναλαμβάνειν τὴν ἀρχὴν,] Ἀναλαμβάνῃ *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

nn Τε] *L. B.* δ.

o Οὔπω τὴν ἀρχὴν βεβαίαν,] Ο οὐδέπω τὴν ἀρχ. *Vat.*

p Ἡμύνετο] Ἡμύνατο *Busb.* & *Lugd. Bat.*

q Ποιησόμενος] *L. B.* ποιησάμενος.

r Οἰκεῖον] Οἰκίων *Busb.* & *Zonar.*

s Πολὺ χεῖρον ἐχηκότας] Πολὺ χεῖρον ἐχηκότα *Busb.* & *Lugd. Bat.* τὸν τ' in *ceteris.* χεῖρον ἔχει τὰ κατ' τοὺς παῖδας *Zonar.*

t Οὐδὲ ——— Λακεδαίμονος,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 25. §. 1. SPANH.

v Ἀτύχητον] Ἀνύποπτον legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *& licet ſine ſuſpicione nunquam fuiſſent, malum tamen plus tunc ex hujuſmodi cauſa prævaluit.*

x Ἠπείλητο] Ἀπείλητο in *Editis* & *MSS.* unde ἠπείλητο fecimus.

y Ἑκατέρων] Cum in *Editis Aliiſque* fuerit ἑκατέρων, reſcripſimus ἑκατέραν, in *Cod. Vat.* ἑκατέρου. quod & *Coccejus* malebat.

ΚΕΦ. ι'.

Ὡς Εὐρυκλῆς τοὺς Ἡρῴδου παῖδας διέβαλεν· καὶ ὡς ἔδησεν αὐτοὺς ὁ πατὴρ, καὶ τῷ Καίσαρι περὶ αὐτῶν ἔγραψε. περὶ Συλλαίου ὑπὸ Νικολάου κατηγορηθέντος.

Ἐξεπεπράκτο δὴ τὰ περὶ τὴν [s] οἰκείαν καὶ τοὺς παῖδας αὐτῷ [s] πολὺ χεῖρον ἐσχηκότας κατὰ τ' καιρὸν ἐκεῖνον. ὅλως μὲν γὰρ, [t] οὐδὲ τ' ἔμπροσθεν χρόνον [v] ἀσύνοπλον ἦν, ὡς τὸ μέγιστον καὶ δυσχερέστατον τ' ἀνθρωπίνων παθῶν [x] ἠπείλητο τῇ βασιλείᾳ διὰ τ' τύχης· ἐπέβαινε δὴ καὶ μᾶλλον ἠυξήθη τότε διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Εὐρυκλῆς ὑπὸ Λακεδαίμονος, οὐκ ἄσημος τ' ἐκεῖ, κακὸς δὴ τὸν ψυχὴν ἄνθρωπος, καὶ πρὸς τρυφὴν καὶ κολακείαν δεινὸς [y] ἑκατέραν αὐτῶν ἔχειν τε καὶ μὴ δοκεῖν, ὑπεδεδήμησεν ὡς τ' Ἡρῴδην, δῶρά τε δόντα αὐτῷ, καὶ πολεῖται παρ' ἐκείνου λαβὼν, ταῖς εὐκαιρίαις τῶν ἐντυχιῶν ἐπεσαγματούμενος φίλος ἐν τοῖς μάλιστα γενέσθαι βασιλέως. ἦν δ' αὐτῷ καταγωγὴ μὲν ἐν τοῖς

CAP. X.

Quomodo Eurycles Herodis filios ad ipſum calumniatus eſt: utque eos in vincula conjecit pater, & de illis ad Cæſarem ſcripſit. De Syllæo à Nicolao accuſato.

XVI.

VErum res ſuæ domi, filiorumque, qui multo magis in ipſum eo tempore exacerbati erant, valde turbari cœperunt. Omnino enim nec jam ante obſcurum erat, fortunam malorum, quæ in homines cadunt, maximum & graviſſimum regno *ipſius* minatam eſſe: tunc autem ingruebat & in majus crevit ex hujuſmodi cauſa. Eurycles *quidam* Lacedæmonius, honeſto loco natus, ſed homo nequam, voluptatibus & aſſentationi deditus, ita tamen tecte ut non animadverteretur, cum peregre ageret apud Herodem, multis muneribus ei datis & majoribus acceptis, urbanitate ſua ſeſe in intimam regis amicitiam inſinuavit. Antipatri quidem hoſpitio utebatur, ad Alexandrum vero itabat, multumque cum eo erat; ut qui ſe Archelao Cappado-

Eurycles Lacedæmonius.

Eurycles in Herodis & Antipatri & Alexandri amicitiam ſe inſinuat.

dociæ regi familiariſſimum eſſe dictitaret. ideoque Glaphyræ honorem ſe præbere ſimulabat: atque in eo totus erat ut omnes clam coleret, & quæ dicerentur & fierent ſemper obſervabat, ut ita calumniis retineret hominum benevolentiam. Poſtremo id conſequutus eſt, ut, cum ſe in familiaritatem alicujus dedidiſſet, ejus amicus eſſe videretur; quod ſi alium frequentaret, id ejus gratia facere putaretur. Alexandrum itaque, ut juvenem, adeo ſibi conciliavit, ut ei perſuaſerit, ſe tuto poſſe ei querelas de iis quæ paſſus fuerat concredere, id quod alii audebat nemini. Suam igitur vicem dolens ei aperuit, ut pater *ab ipſo* alienatus eſſet, narravitque ei cuncta de matre, itemque de Antipatro, quod is, ipſis ab honoribus repulſis, omnem ſibimet poteſtatem arripuiſſet. Atque iſta haud ferenda eſſe dicebat, præſertim quod pater tantum in eos odium jam conceperat, ut cum ipſis, prout adjiciebat, nec convivia nec colloquia communicare ſuſtineat. Talia quidem ipſi, ut veriſimile erat, dolor ſuggerebat. Hæc autem verba Eurycles Antipatro referebat, dicens quidem, non illius gratia hoc ipſum ſe facere, ſed tanti eſſe momenti rem ut tacere nequeat, quò illi ab Alexandro cavendum eſſe putet. neque enim ſingula illorum ſine affectu cum dicere, quin non obſcuram præ ſe ferre nocendi voluntatem. Jam vero Antipater, cum ex iſtis eum ſibi amicum opinaretur, ei ſæpe liberaliter largiebatur: & ad extremum perſuaſit, ut ea referret Herodi. Ille vero, dum ex iis quæ ſe audiviſſe dicebat de Alexandri malevolentia verba faceret, non difficulter fidem inveniebat, atque ita regem affecit, orationis calliditate eum circumagens atque irritans, ut odium inexpiabile *in filium* ſuſciperet. id quod ea ipſa hora oſtendit. nam Eurycli extemplo quinquaginta talenta dedit. Is vero cum iſta accepiſſet, & Archelaum Cappadociæ regem adiiſſet, *ei* laudabat Alexandrum, ſeque ei in componenda cum patre pace magno uſui fuiſſe prædicabat. Hac arte Archelao etiam pecunia emuncto, antequam detegeretur malitia, diſceſſit. Et quidem Eurycles iſte, cum *poſtea* in Lacedæmone improbus eſſe non deſiiſſet, ob multa facinora à patria relegatus eſt.

Ab Antipatro & Herode muneribus donatur.

Archelao etiam pecuniam extorquet.

Herodes filiis fit infenſior.

2. Judæorum autem rex non ut ante ſatis habebat criminationes adverſus Alexandrum & Ariſtobulum audire: verum etiam tam inteſtino in eos odio flagrabat, ut, ſi nemo criminaretur, ipſe ad criminandum induceret, omnia ſpeculando & explorando; & omnibus, ſi quid contra eos haberent, dicendi poteſtatem faciendo: ac perfecit ut ei referretur, Evaratum Coum cum Alexandro conſpiraſſe. Et hoc quidem omnium libentiſſime audivit Herodes.

Jucundus & Tyrannus ſe ſollicitatos ab Alexandro; ut inter venandum Herodem interficerent, fatentur.

3. Huc & majus quiddam contra juvenes accedit, dum novæ ſemper in eos excogitantur calumniæ, & omnes ut ita dicam certatim id agunt, ut grave aliquid de iis ad regem deferrent, quod pro ſalute ipſius facere videretur. Erant Herodi ſatellites duo, qui propter corporis fortitudinem

Αντιπάτρῳ, πρόσοδον ἢ καὶ σωτηρία πρὸς τὸν Αλέξανδρον· Αρχελάῳ γὰρ ἔλεγεν εἶναι τῷ Καππαδόκι λόγῳ ἀπόδοσις. ὅθεν καὶ τῷ Γλαφύρᾳ ὑπερέκειτο τιμᾶν· καὶ πολὺς ὢν ἀφανῶς μὲν ἐκθεραπεύων ἅπαντας, ἀεὶ δὲ τοῖς λαλουμένοις ἢ γινομένοις προσέχων, ὡς ἐξ αὐτῶν ἀντιχαρίζεσθαι τὰς διαβολάς. τέλος δὲ [z] τοιοῦτος [a] ἑκάστῳ κατὰ τὰς συντυχίας [b] ἀπέβαινεν, ὡς ἐκείνῳ μὲν εἶναι φίλος, τοῖς δ' ἄλλοις δοκεῖν κατὰ τὸ συμφέρον ἐκείνῳ [c] προσεῖναι. [d] τὸν οὖν Αλέξανδρον προσεκτήσατο νέον ὄντα, καὶ πρὸς ὧν ἐπεπόνθει μηδενὶ μὲν, πρὸς ἐκεῖνον δὲ μόνον ἀδεῶς πεπαυσμένον ἐξεῖναι λέγειν· ἐνέφαινεν οὖν ἀχθόμενος ὡς ὁ πατὴρ ἠλλοτρίωτο, καὶ τὰ περὶ τὴν μητέρα διηγεῖτο καὶ τὸν Αντίπατρον, ὅτι παρωθούμενος αὐτὸς τὰ πάντα ἤδη δύναται. τούτων δὲ ἀνεκτὸν οὐδὲν ἔφη, κατασκευασμένος πρὸς μῖσος καὶ τοῦ πατρὸς, [e] μηδὲ συμποσίοις μηδὲ συλλόγοις ἀνέχεσθαι, λέγων. τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνος, ὡς εἰκὸς, ἐφ' οἷς ἤλγει. τὰς δὲ λόγους Εὐρυκλῆς Αντιπάτρῳ τούτους ἀνέφερεν, λέγων μὲν ὡς οὐκ ἕνεκα σοῦ τοῦτ' αὐτὸ πράττει, [f] νικᾶσθαι δὲ τοῦ σοῦ τιμώμενος τῷ μεγέθει δὲ πράγματος, καὶ φυλάττεσθαι προσκελεύομενος τὸν Αλέξανδρον. οὐ γὰρ ἁπλῶς [g] τούτων ἕκαστον λέγειν, ἀλλὰ τοῖς ῥήμασιν αὐτοῖς εἶναι τὴν αὐτοχειρίαν. Αντίπατρος μὲν οὖν εὔνοιαν ὑπολαμβάνων [h] ἐκ τούτων, μεγάλας αὐτῷ παρ' ἕκαστα δωρεὰς ἐδίδου, καὶ τέλος οὐδὲν πρὸς τὸν Ηρῴδην ἀναφέρειν τὸν λόγον. ὁ δ' οὐκ ἐπὶ τῷ Αλεξάνδρου δύσνοιαν ἐξ ὧν ἔλεγεν ἀκηκοέναι διηγούμενος [i] ἀπίθανος, ἀλλ' οὕτω διέθηκε τὸν βασιλέα, πρὸς ὀργὴν ἀεὶ τοῖς ῥήμασι καὶ παροξυόμενον, ὡς ἀμετάγνωστον ποιῆσαι τὸ μῖσος. ἐδήλωσε δὲ καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν καιρόν. εὐθὺς γὰρ Εὐρυκλεῖ δίδωσιν πεντήκοντα τάλαντα δωρεάν. ὁ δὲ ταῦτα λαβὼν, καὶ πρὸς τὸν Αρχέλαον [k] ἀναβὰς τὸν βασιλέα τῆς Καππαδόκων, τὸν Αλέξανδρον ἐπῄνει, καὶ χρήσιμος ἔλεγεν αὐτῷ εἰς πολλὰ πρὸς τὰς διαλλαγὰς τὰς πρὸς τὸν πατέρα γεγονέναι. χρηματισάμενος δὲ καὶ παρ' ἐκείνου, πρὶν καταφωραθῆναι τὴν κακοηθείαν, ἀπῆλθε. Εὐρυκλῆς μὲν οὖν, ὃς ἐν τῇ Λακεδαίμονι πρόσθεν ἦν μοχθηρὸς, ὅτι πολλοῖς ἀδικήμασιν ἀπεστερήθη [l] τὸν πατρίδος.

β'. Ο δὲ τῶν Ιουδαίων βασιλεὺς οὐχ ὥσπερ πρότερον εἶχεν πρός τε τὸν Αλέξανδρον καὶ τὸν Αριστόβουλον, ἀκούειν μόνον τὰς κατ' αὐτῶν διαβολὰς, ἀλλ' ἤδη διὰ μίσους οἰκείου γεγονὼς αὐτὸς, εἰ καὶ μὴ λέγοι τις, [m] ἐξειργάζετο, διασκοπῶν ἕκαστα, καὶ πυνθανόμενος, καὶ πᾶσιν ἐνδιδοὺς τοῖς βουλομένοις, εἴ τις ἔχοι τι κατ' ἐκείνων εἰπεῖν, [n] Εὐάρατόν τε Κῶον Αλεξάνδρῳ συνειδέναι. καὶ τοῦτο μὲν δὴ [o] καθ' ἡδονὴν τὸ πάντων ἥδιστον Ηρῴδης ἐλάμβανεν.

γ'. Επιγίνεται δὲ τῶν νεανίσκων μεῖζόν τι, [p] σκαιωρουμένης ἀεὶ τὰ κατ' αὐτῶν διαβολῆς, καὶ πᾶσιν ὡς εἰπεῖν ἄθλα τοῦτο προκειμένου, λέγειν τι πρὸς ἐκείνων [q] δυσχερὲς, ὃ πρὸς τὸ βασιλεύοντος ἐδόκει σωτηρίας. σωματοφύλακες ἦσαν Ηρῴδῃ δύο, κατ' ἰσχὺν καὶ μέγεθος

z Τοιοῦτος] Τοιοῦτο in *Cod. Gall.*

a Ἑκάστῳ] Ἐν ἑκάστῳ *Vat.*

b Ἀπέβαινεν,] Ita *Vat.* & *Busb.* ὑπέβαινεν in *Editis Aliiſque.*

c Προσεῖναι.] Προστίναι *Busb.*

d Τὸν οὖν Αλέξανδρον] Οὕτως Αλέξανδρον προάγει νέον ὄντα πρὸς ὧν ἐπεπόνθει μὴ ὡς πεπεισμένον μηδενὶ μὲ, πρὸς ἐκεῖνον *Vat.*

e Μηδὲ συμποσίοις] Ὡς μηδὲ συμποσίοις ἢ συλλόγοις ἀνέχεσθαι *Vat.*

f Νικᾶσθαι —— πράγματος,] *Non pro mea utilitate tibi hæc nuncio, ſed tuis jam victus honoribus, & rei magnitudine*, vertit *Rufinus.* ut legiſſe videatur, τιμώμενος ὑπὸ σοῦ τιμ. &c. SPANH. Quomodo legerit *Vet. Interpres* ſeu *Rufinus*, apparet ex lectione Cod. *Lugd. Bat.* qui diſtincte τιμώμενος exhibet, quod inſerui pro vulgato τιμωμένου, unde patet totum locum ita eſſe legendum, λέγων μὲν ὡς οὐχ ἕνεκα σοῦ (pro vulgato σοῦ) τοῦτ' αὐτὸ ποιεῖν, νικᾶσθαι δὲ, ὑπὸ τοῦ τιμώμενος, τῷ &c. i. e. *Dicens quidem, non ſui ipſius gratia ſeſe illud facere, verum illius, quod victus eſſet honore ejuſdem erga ſe, atque ipſius ſceleris magnitudine.* HAV.

g Τούτων ἕκαστον] Ita rurſus ex *Lugd. Bat.* quod fortius quam vulgatum τοῦτο ἕκαστον, & in verſione *ſingula illorum* reposui pro *hæc* &c. HAV.

h Ἐκ τούτων,] Illa ἐκ τούτων è *Codd. Hen.* & *Vat.*

i Ἀπίθανος,] Πιθανὸς *Vat.*

k Ἀναβὰς τὸν βασιλέα] Διαβὰς *Busb.*

l Τῆς πατρίδος.] Τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος.

m Ἐξειργάζετο,] Περιειργάζετο juxta *Zonaram.* qui hoc ipſum ex *Joſepho* ad hunc modum narrat; Ηρῴδης δὲ τοῦτον πρὸς τοὺς παῖδας ἐξώργισε, ὡς μηκέτι δεῖσθαι διαβολῶν, ἀλλ' αὐτὸς περιεργάζεσθαι τὰ ἐκείνου, καὶ παραπηρεῖν ἕκαστα.

n Εὐάρατόν τε Κῶον] De hoc Eurato Coo. *alter.* lib. 1. c. 26. §. 5 SPANH.

o Καθ' ἡδονὴν τὸ πάντων] Forſan κατ' ἀκοήν.

p Σκαιωρουμένης —— διαβολῆς,] *Alter.* lib. 1. c. 26. §. 3. SPANH.

q Δυσχερὲς,] Δυσχερὲς πρὸς τὸ βασιλεύοντος σωτηρίας *Vat.*

r Τύ-

θος πιμώμενοι, Ιάκιμόν τε καὶ [r] Τύραννον. ὅτι, προσκρούσαντος αὐτοῖς τοῦ βασιλέως ἀπεωσμένοι, [s] τοῖς περὶ Αλέξανδρον ἦσαν συνιππαζόμενοι, καὶ κατ' [t] γυμνασίαν τιμώμενοι, καὶ τὸ χρυσίον καὶ δωρεὰς ἄλλας ἐλάμβανεν. εὐθὺς οὖν καὶ τότε ὁ βασιλεὺς ἔχων ἐν ὑποψίᾳ, ἐβασάνιζεν. [v] οἱ δὲ, διακαρτερήσαντες πολὺ χρόνον, ὕστερον ἔλεγον, ὅτι πείθοι Φονεύειν αὐτὸς Ηρῴδιον Αλέξανδρον, [x] ἐπὶ πολὺ κυνηγέσιον θηρίων διώκων [y] προσφίλοι. [z] δυνατὸν γὰρ εἶναι λέγειν, ὡς ὑπὸ τοῦ ἵππου κατενεχθεὶς [a] ἀναπαρείη τὸ ἑαυτοῦ λόγχαις. καὶ γὰρ πρότερον αὐτῷ τοῦτον [b] γεγονέναι πάθος. [c] ἐπέδειξαν δὲ καὶ χρυσίον μὲν ἐν ἵππου κατορωρυγμένον, καὶ τὸ ἀρχικώτερον ἐξήλεγχον, ὅτι [d] λόγχας αὐτοῖς δοίη βασιλικὰς, καὶ τοῖς Αλεξάνδρου θεραπεύουσιν ὅπλα, κελεύοντος ἐκείνου.

δ'. Μετὰ τούτους ὁ Φρούραρχος [e] Αλεξανδρεὺς ληφθεὶς ἐβασανίζετο· [f] καὶ γὰρ ἐκεῖνος αἰτίαν εἶχε [g] δέξασθαι τῇ Φρουρᾷ, καὶ παρέξειν τοῖς νεανίσκοις χρήματα ὑποσχέσθαι, τὰ κείμενα τῶν βασιλικῶν κατ' ἐκεῖνο τὸ Φρούριον. αὐτὸς μὲν οὖν οὐδὲν ὡμολόγησεν· ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ παρελθὼν τοῦτο ἔφη γνῶναι, καὶ γράμματα ἐπιδοῦναι, [h] ὡς εἶναι εἰκασαν τὰ Αλεξάνδρου [i] χειρός. "Τε-"λέσαντες, σὺν Θεῷ εἰπεῖν, ἃ προσεθέμεθα πάντα, ἤξο-"μεν πρὸς ὑμᾶς· ἀλλὰ πράξατε, καθὼς [k] ὑπέσχε-"σθε, δέξασθαι ἡμᾶς τῷ Φρουρίῳ." Μετὰ τοῦτο τὸ γράμμα εἶον, ὁ μὲν Ηρῴδης [l] οὐκέτι εὐδοιασίμως εἶχε περὶ τῶν παίδων εἰς αὐτὸν ὑποψίας. Αλεξανδρος δὲ [m] Διόφαντον ἔφη τὰ γράμματα μιμησασθαι τὸν τύπον, καὶ δι' Αντιπάτρου κακουργηθῆναι τὸ γραμματίδιον. [n] ὁ γὰρ Διόφαντος ἐδόκει τὰ τοιαῦτα δεινός· ἐν ὑστέρῳ δὲ διελεγχθεὶς ἐπ' ἄλλοις, οὕτως ἀπέθανε.

ε'. Τοὺς δὲ βασανισθέντας ὁ βασιλεὺς καὶ εἰς τὸ πλῆθος προήγαγε ἐν Ιεριχοῦντι [o] κατηγορήσαντας τῶν παίδων· [p] καὶ τούτους μὲν [q] ἐκ χειρὸς οἱ πολλοὶ βάλλοντες ἔκτειναν. ὡρμημένων δὲ καὶ [r] τοὺς περὶ Αλέξανδρον ὁμοίως κτεῖναι, τοῦτο μὲν ὁ βασιλεὺς παρητήσατο, διὰ Πτολεμαίου καὶ Φερώρα τὸ πλῆθος ἀναστείλας. ἐν δὲ φυλακῇ καὶ τηρήσεις αὐτῶν, καὶ προστίει μὲν [s] οὐδείς, πάντα δὲ ἐπεσκοπεῖτο τὰ γινόμενα καὶ λαλούμενα. [t] καὶ τί γὰρ ἦν καταδίκων εἶχον ἀδοξίαν καὶ δέος. ἕτερος δὲ αὐτῶν Αριστόβουλος, ἐκ βαρυθυμίας [v] ἐπαγόμενος καὶ τὴν ἑαυτοῦ [x] τιτθίδα καὶ πενθερὰν συναλγεῖν αὐτῷ τῆς συμφορᾶς καὶ μισεῖν τὸν τὰ τοιαῦτα πείθοντα, "ἆ γὰρ, ἔφη, καὶ σοὶ κίνδυνος ἀπωλείας, "[y] διαβεβλημένῃ Συλλαίῳ κατ' ἐλπίδα [z] γάμων "ἅπαντα ταῦτα προμηθουμένῃ"; τοῦτο ἐκείνη ταχὺ μάλα τῷ ἀδελφῷ προσφέρει τοὺς λόγους. ὁ δὲ, οὐκ ἔτι καταισχὼν αὐτὸν, δῆσαί τε κελεύει, καὶ διαφησάμενος ἀπ' ἀλλήλων ὅσα κακῶς ἐποίησαν ὑπὸ τῷ

& proceritatem habebantur in pretio, videlicet Jucundus & Tyrannus. Ii, offenso rege depulsi, cum Alexandro equitabant, &, quoniam homines exercitati essent, erant in honore, & auri aliquantum, aliaque dona accipiebant. Quapropter rex eos statim suspectos habuit, & in quæstionem vocavit. Illi vero, postquam diu perstiterant, tandem dixerunt, Alexandrum sibi persuadere voluisse, ut Herodem in venatione feras persequentem occiderent. facile enim confingi posse, equo delapsum suitimet venabulis transfixum esse. nam & ante pene simile quiddam ei acciderat. simulque indicaverunt aurum in equili defossum esse, & venatorum præfectum convicerunt, sibi regia venabula, & Alexandri aulicis arma, ipsius jussu, dedisse.

4. Post hos comprehenditur & torquetur præfectus præsidii Alexandrii: quippe accusatus, promisisse adolescentibus sese eos castello recepturum, eisque regiam pecuniam, quæ in ea munitione esset, traditurum. Atque ipse quidem *præfectus* nihil confessus est: sed prodiit ejus filius, & ita esse dixit; literasque tradidit scriptas, ut videbatur, manu Alexandri, *in hanc sententiam*. "Perfectis, si "Deus voluerit, omnibus quæ instituimus, venie-"mus ad vos: sed date operam, sicut promisistis, "ut nos castello recipiatis". Post hanc schedam non dubitabat Herodes, quin insidiæ sibi à filiis paratæ fuerint. Alexander autem dicebat, manum suam à Diophanto notario assimulatam, eamque schedam ab Antipatro malitiose effictam. Erat enim Diophantus assimulandarum literarum peritissimus; tandemque alias simulasse convictus morte pœnas dedit.

In Alexandrii præfectum quæstio.

Litera ficta à Diophanto, manum Alexandri assimulante.

5. Eos autem, in quos fuerat habita quæstio, produxit rex Hierichunte ad populum, ut accusarent pueros: atque illos quidem † multi lapidibus obrutos necarunt. cum vero idem Alexandro & Aristobulo facturi essent, hoc ipsum quidem nè fieret prohibuit rex, per Ptolemæum & Pheroram populi impetum reprimendo. at pueros ita concludendos custodiendosque curavit, ut eos adiret nemo, cunctaque eorum facta & dicta observarentur. Et nihil omnino à condemnatis differebant infamia & *futuri* metu. Eorum autem alter Aristobulus tantum animi dolorem concepit, ut Salomæ amitæ socruique suæ persuadere tentaverit, ut ipsius calamitatem acerbe ferret, eumque odio haberet, qui se eò perduci sineret. "Etenim non-"ne tu quoque, inquit, in mortis periculo versa-"ris, cum omnia quæ hîc fiunt Syllæo spe con-"jugii detegere dicaris"? Hæc verba illa protinus *Herodi* fratri narratum it. Ille vero, ut qui non amplius semet cohibere potuerit, eum sine ulla cun-

Alexander & Aristobulus in carcerem conjecti.

Operam dat Aristobulus ut Salomen Herodi infensam reddat.

Aristobulus, Salome ejus consilia Herodi narrante, concstringitur.

r Τύραννον.] Conf. *alsσ.* lib. 1. c. 26. §. 3. SPANH.

s Τοῖς περὶ Αλέξανδρον] τοῖς deest *Vat.*

t Γυμνασίαν τιμώμενοι,] Γυμνάσια *Vat. Lugd. Bat. Busb.* & *Hen.* à manu secunda.

v Οἱ δὲ, —— ἔλεγον,] Conf. *alsσ.* lib 1. c. 26 § 3. SPANH.

x Επὶ πολὺ κυνηγέσιον] Επειτ' εἰς κυν. *Busb.* atque ita *Hen.* voce πολὺ in ora libri posita. ἐπεί πολύ τι *Lugd. Bat.* ἐπεί τι πολὺ καὶ *Vat.*

y Προσφίλοι.] *L. B.* προσκαλῆ, in *Marg.* προσκαλῇ.

z Δυνατὸν γὰρ εἶναι λέγειν,] Δυνατὸν γὰρ εἶη λέγειν *Busb.* & *Hen.* à pr. m.

a Αναπαρείη τῶν ἑαυτοῦ λόγχαις.] Εμπαρείη *Busb. Lugd. Bat.* & *Gall.* ἀναπαρὴς *Hen.* à pr. m. ἀναπαρείη τὰς ἑαυτοῦ λόγχας *Gen.*

b Γεγονέναι] *L. B.* γενέσθαι.

c Επέδειξαν δὲ] Επέδειξαν δὲ καὶ τὸ χρυσίον *Vat.*

d Λόγχας αὐτοῖς δοίη βασιλικὰς,] Eadem *Zonaras* p. 250. D. SPANH.

e Αλεξανδρεὺς] Conf. *alsσ.* lib. 1. c. 26. §. 3. SPANH.

f Καὶ γὰρ ἐκεῖνος] Κἀκείνῳ αἰτίαν εἶχεν ὡς ἐπαγγελλόμενος δέξασθαι τῷ Φρουρίῳ *Busb.* καὶ ὁ Φρούραρχος δὲ Αλεξανδρεὺς ἠτιάζετο, ὡς ἐπαγγελλόμενος δέξασθαι τοὺς νεανίσκους ἐν τῷ Φρουρίῳ *Zonar.*

g Δέξασθαι] Forte εἰσέσθαι.

h Ὡς εἶναι εἰκάσαν] Ὡς εἰκάσαι *Vat. Lugd. Bat.* & *Zonar.*

i Χειρός.] Φερόντων post χειρὸς addit *Busb.*

k Υπέσχεσθε,] Υπέσχησθε *Vat.*

l Οὐκέτι εὐδοιασίμως εἶχε] Οὐκέτι εὐδοιάσιμος ἦν *Zonar.* HUDS. Ita etiam *Zonaras* p. 251. A. SPANH.

m Διοφάντου ἔφη] Hujus Diophanti meminit *Tzetzes*, Chil. VI.

n Ο γὰρ Διόφαντος] Ο γάρ τοι Δ. *Vat.*

o Κατηγορήσαντας] Καὶ τοὺς κατηγορήσαντας τῶν παίδων legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *& accusatores eorum.*

p Καὶ τούτους] Καὶ βάλλοντες ἐπέκτειναν *Busb.*

q Εκ —— ἔκτειναν.] Manu jaculantes multi interemerunt. *Rufinus.* malè *Gelenius*: saxis sunt obruti. Βάλλειν tamen pro *saxis obruere* dictum infra cap. 21. §. 2. ubi *Zonaras* pro βάλλειν habet λιθολοῦσθαι· & §. 6. in genere τοὺς ἐντυχόντι βάλλοντες. item ἄλσσ. lib. 1. c. 27. §. 5. ξύλοις βαλόμενοι καὶ λίθοις. SPANH.

† *Multi*] Melius vertas per *vulgus*. HAV.

r Τοὺς περὶ Αλέξανδρον] Id est, *Alexandrum*; ut aliquanto post τοῖς περὶ Ολυμπον, ubi de Olympo agitur §. 9. REL.

s Οὐδείς.] Οὐδὲς ἔτι *Vat.* & *Lugd Bat.*

t Καὶ τί γὰρ] Καὶ καταδίκων εἶχον ἀδοξίαν καὶ δέος *Zonar.*

v Επαγόμενος] Υπαγόμενος *Vat.*

x Τιτθίδα καὶ πενθερὰν] Salomen vid. infr. lib. 17. c. 1. §. 1. ubi *Rufinus* male vertit τιτθίδα *nutricem.*

y Διαβεβλημένῃ Συλλαίῳ] Ita *Busb. Gall.* & *Zonar.* Διαβεβλημένης in *Editis Aliisque.*

z Γάμων] Γάμοι *Vat.*

a Ταῦ-

cunctatione conſtringi jubet, & utrumque ab altero ſeparatum ſcripto prodere quicquid mali in patrem commiſiſſent. Illi vero, quoniam ita ipſis mandatum eſſet, ſcribunt, ſe in patrem inſidias neque cogitaſſe neque ſtruxiſſe: fugam autem adornaſſe, idque vi coactos, quia ſuſpectam moleſtamque vitam degerent.

Nonnulla ab Alexandro quærit Herodes coram Mela Archelai legato.

6. Eo tempore, cum veniſſet ex Cappadocia legatus ab Archelao, Mela quidam, unus ex illius dynaſtis, volens Herodes ei oſtendere Archelai in ſe malevolentiam, Alexandrum vinctum accivit ad ſe, & ex eo iterum quæſivit de fuga, quonam & quo pacto diſcedere decreviſſent? Ad quod reſpondit Alexander, "ad Archelaum, qui ſe inde "Romam eos miſſurum promiſiſſet: verum in pa"trem nihil quidem ſceleris aut maleficii conatos "fuiſſe, neque eorum quæ ipſis ab adverſariis ma"litioſe imponerentur, quicquid verum eſſe. vo"luiſſe etiam *ſe*, ut de Tyranno & illo altero cir"cumſpectius haberetur quæſtio, ſed illos celerius "periiſſe, auctore Antipatro, qui amicos ſuos in"ter multitudinem ſummiſiſſet.

Interrogatur etiam de iiſdem Glaphyra.

7. Hæc eo dicente, juſſit *Herodes*, ut Melas & Alexander ad Glaphyram Archelai filiam ducerentur; & ex ea quæreretur, ecquid inſidias Herodi ſtructas ſciret. Quò ut ventum eſt, Glaphyra, ſimulac vinctum conſpexit Alexandrum, caput ſibi percuſſit, animoque conſternata magnum triſtemque ploratum edit. Quin & juveni manarunt lachrymæ, atque iis qui aderant miſerabile adeo erat ſpectaculum, ut diu id cujus cauſa venerant dicere aut facere nequirent. Tandem vero cum Ptolemæus (huic enim mandatum erat ut illum duceret) juſſiſſet dicere, ecquid ei factorum conſcia foret mulier; "quî potuit, inquit, non con"ſcia eſſe, quæ mihi ſit vel ipſa anima charior, & "communes mecum natos habeat?" Ad hæc quidem illa exclamavit, "nullius ſe malæ rei con"ſciam: ſed *tamen* ſi ejus utilitas poſtulet, ut ali"quid vel contra ſeipſam mentiatur, omnia con"feſſuram". Tum Alexander, "ſcelus quidem, "inquit, nullum eorum quæ ſuſpicantur quos mi"nime omnium decebat, neque ego cogitavi, ne"que tu noſti, niſi quod ad Archelaum nos reci"pere decreveramus, & inde Romam". Iſta etiam illà fatente, Herodes, ratus Archelaum malevolentiæ in ſe convictum eſſe, dedit Olympo & Volumnio literas, juſſitque ut inter navigandum ad Eleüſam Ciliciæ * *inſulam* appulſi Archelao ſcriptum de his redderent, &, poſt expoſtulationem quod inſidiarum particeps cum filiis ſuis fuiſſet, recta inde Romam navigarent. & ſi quid illic à Nicolao expeditum invenirent, adeo ut Cæſar † ipſi non ſuccenſeret, literas *ei* & teſtimonia traderent, quæ contra adoleſcentes parata mittebat.

De fuga ad Archelaum ſe cogitaſſe fatetur Alexander.

Olympus & Volumnius Romam miſſi.

Archelaus Herodi ſe excuſat.

Cæterum Archelaus ſeſe purgabat, de ſuſceptione quidem juvenum confitendo, quod è re illorum ipſorum eſſet patriſque, * ne quid præterea du-

πατρὶ [a] ταῦτα γραψαμένους ἀποφέρειν. οἱ δὲ, ἐπεὶ τοῦτο προστέτακτο αὐτοῖς, ἐγγράφειν, Ἀντιπάτρῳ μὲν [b] ὅτι νοήσαι κατὰ τοῦ γεγυμνηκότος, οὔτε συσκευάσασθαι, ὁρασμῷ δὲ ἀπιέναι, καὶ τοῦτο δι' ἀνάγκην, ὡσπερ καὶ δυσχεροῦς ὄντος αὐτοῖς τοῦ βίου.

5'. Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἥκοντος [c] ἀπὸ Καππαδοκίας πρεσβεύοντός τινος Ἀρχελάου, Μήλα τινὸς, ὃς ἐν δυνάσταις τῶν ἐκείνῃ, βουλόμενος Ἡρῴδης ἐνδείξασθαι τὴν δύσνοιαν Ἀρχελάου πρὸς αὐτὸν, ἐκάλεσε τὸν Ἀλέξανδρον, ὡς ἐν τοῖς δεσμοῖς, καὶ πάλιν ἠρώτα περὶ τῆς φυγῆς, ὅπως καὶ πῶς ἐγνώκασιν ἀποχωρεῖν; ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, "πρὸς Ἀρχέλαον, ἔφη, [d] κἀκεῖθεν εἰς Ῥώμην ὁμολο"γήσαντα ἀποπέμψειν· ἀλλ' οὐδὲν ὅτι ἄτοπον ὅτι δυσχερὲς "ἐνεθυμήθη κατὰ τοῦ πατρὸς, οὐδὲ ὅσα συνεσκευάσαμεν κα"κοηθείᾳ τῶν ἐναντίων ἀληθῆ εἶναί τι τούτων. βούλεσθε "δὲ [e] ἀνετάζειν περὶ τοὺς περὶ Τύραννον εἰς ἐξέτασιν ἀ"σφαλεστέραν, ἀλλὰ περὶ τούτους [f] ἀπολέσαι μᾶλλον, Ἀντι"πάτρου τῷ πλήθει τοὺς ἰδίους [g] ἐγκαθιστάντος φίλους.

ζ'. Τοιαῦτα λέγοντος, ἐκέλευσεν ἅμα τὸν τε Μήλαν καὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἄγειν ὡς Γλαφύραν τὴν Ἀρχελάου, καὶ πυθάνεσθαι παρ' αὐτῆς εἰ μηδὲν ἠγνόει τῶν εἰς Ἀντιπατρὸν Ἡρῴδου γιγνομένων. [h] ὡς δ' ἦκον, εὐθὺς μὲν ἡ Γλαφύρα, δεσμώτην ἰδοῦσα τὸν Ἀλέξανδρον, ἐπλήξατο τὴν κεφαλὴν, καὶ καταπλαγεῖσα, μέγα καὶ [i] συμπαθὲς ἀνώμωξεν. ὡς δ' καὶ τὰ νεανίσκου δάκρυα, καὶ τῶν παρόντων ὀδυνηρά τις ἰδέα, μέχρι πολλοῦ οὐδὲ ἐφ' οἷς ἦκον εἰπεῖν ἢ πρᾶξαι δυναμένων. ὁπότε δ' τοῦ Πτολεμαίου, [k] τούτῳ γὰρ ἄγειν αὐτὴν ἐπετέτακτο, φράζειν [kk] κελεύσαντος, [l] εἴ τι τῶν πραττομένων ἡ γυνὴ σύνοιδεν αὐτῷ· "τί δ' οὖν ἂν, ἔφη, "συνέγνω [m] τῆς ψυχῆς ἐμοὶ φερομένης πλέον, καὶ γνοῖ"νουσα τέκνων;" ἡ μὲν δὴ ὡς ταῦτα μὲν ἀνεβόησεν, "ὡς συμφοβεῖν μὲν οὐδὲν ἄτοπον· εἰ δ' Φέροι [n] πρὸς σω"τηρίαν τοῦ ἐκείνου τὸ καθ' [o] κατ' αὐτῆς τι ψεύσασθαι, "πάντα ὁμολογεῖν." ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, "ἀσεβὲς μὲν "οὐδὲν, εἶπεν, οὐδὲ ὧν ὑπονοοῦσιν ἃς ἤκιστα ἐχρῆν, ὅτι "αὐτὸς ἐνενόησα, ὅτι [p] σὺ οὐδὲν οἶσθα, ἀλλ' ὅτι παρ' "Ἀρχέλαον ἀποχωρεῖν ἐγνώκειμεν κἀκεῖθεν εἰς Ῥώμην." ταῦτα κἀκείνης ὁμολογούσης, ὁ μὲν Ἡρῴδης, Ἀρχέλαον [q] ἐξελήλεγχθαι τὸν πρὸς αὐτὴν δυσνοίας [r] ὑπολαβὼν, δίδωσιν Ὀλύμπῳ καὶ Οὐολομνίῳ γράμματα, κελεύσας [s] ἐν Ἐλαίῃ μὲν [t] Ἐλεύσῃ τῆς Κιλικίας πρόσχωσιν, [u] Ἀρχελάῳ τὸ [x] περὶ τούτων ἀποδῶναι, καὶ μεμψαμένους ὅτι τὸν [y] Ἀντιπάτρου ἐφάψαιτο τοῖς παισὶν, ἐκεῖθεν εἰς Ῥώμην πλεῖν. κἂν εὕρωσιν ἀνυποπτόν τι Νικόλαον, ὡς μηκέτι οὕτω δυσχεραίνειν Καίσαρα, δίδόναι τὰς ἐπιστολὰς, καὶ τὰς ἐλέγχους, ὃς κατὰ τὸν νεανίσκων [z] καταστασιασμένους ἀπέφηνεν. Ἀρχέλαος μὲν οὖν ἀπελογεῖτο, δέχεσθαι μὲν τοὺς νεανίσκους ὁμολογήσας ἀφὰ τὸ

[a] Ταῦτα γραψαμένους] Ταῦτα γραψαμένους Καίσαρι ἀποφέρειν *Busb. & Lugd. Bat.*

[b] Οὔτε νοῆσαι] Οὔτ' ἐνοῆσαι *Busb.*

[c] Ἀπὸ Καππαδοκίας πρεσβεύοντος] Ex Καππαδοκίας δὲ πρεσβευτὴς δὲ ἀφὰ *Vat.*

[d] Κἀκεῖθεν] Forte ἐκεῖθεν. COCC.

[e] Ἀνετάζειν] *L. B.* ἀνέτι ζῶ.

[f] Ἀπολέσαι] Ἀπολίσθαι *Lugd. Bat. & Vat.*

[g] Ἐγκαθιστάντος] *L. B.* Ἐγκαθίσωντος.

[h] Ὡς δ' ἦκον,] Ita *Vat. & Busb.* nec aliter *Epiphanius*, qui vertit, *qui cum veniſſent.* ὡς δ' ἦκεν in *Editis.*

[i] Συμπαθὲς ἀνώμωξεν.] Περιπαθὲς *Busb.*

[k] Τούτῳ γὰρ ἄγειν] Τοῦτο γὰρ αὐτῷ ἐπετετάχθη *Busb.*

[kk] Κελεύσαντος,] Κελεύσοντος *Vat.*

[l] Εἴ τι τῶν πραττομένων] Εἴ τι τῶν πραττομένων συνοίδε τοῦδε *Busb.* quo ferè modo *Epiphan.* qui vertit, *interrogante Glaphyram* [*Ptolemæo*] *ſi quid de his quæ fiebant cognoſceret.*

[m] Τῆς ψυχῆς ἐμοὶ φερομένης] Ὑπὲρ τῆς ψυχῆς *Busb.*

[n] Πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἐκείνου] Πρὸς τοῦ σωτ. *Hen. & Vat.*

[o] Κατ' αὐτῆς] Lege καθ' αὐτῆς. COCC.

[p] Σὺ οὐδὲν οἶσθα,] Illud σὺ è *Cod. Busb. & Epiphan.*

[q] Ἐξελήλεγχθαι] Ἐξελήλιχθαι *Vat.*

[r] Ὑπολαβὼν,] Καλαβὼν *Busb.* Χαλαβὼν *Hen.* à pr. m.

[s] Ἐν Ἐλαίῃ μὲν] Ἐν Ἐλαίᾳ τῇ Κιλικίᾳ πρόσχωσιν *Zonar.* unde pro Ἐλαίῃ, quod (in *Lugd. Bat.* tamen eſt Ἐλαιέσῃ) in libris omnibus exſtat, reſcripſi Ἐλαίῃ. Vide ſupr. c. 4. §. 6.

[t] Ἐλεύσῃ τῆς Κιλικίας πρόσχωσιν,] Ἡσίου τοῦ ἐν Κιλικίᾳ *Gen.* infr. lib. 18. c. 6. §. 4. Ubi *Ruſinus*: Leſidi Ciliciæ civitatis, vel Ἡσίῳ Heſidis. SPANH.

* Inſulam —— *redderent*,] Civitatem *Epiphanio.* Vide *Annott.* ſupr. ad cap. 4. §. 6.

[u] Ἀρχελάῳ] Ἀρχελάῳ τε *Busb. Hen. & Vat.*

[x] Περὶ τούτων ἀποδῶναι,] Περὶ τούτων ἐντυχεῖν *Busb. & Zonar.*

[y] Ἀντιπάτρου ἐφάψαιτο] Ita è *Codd. Busb. & Gall.* ἐπιβολῆς in *reliquis.*

† *Ipſi non ſuccenſeret*,] *Sc.* Herodi.

[z] Καταστασιασμένους ἀπέφηνεν,] *L. B.* Καζασκδασμένους ἐπέφηνεν.

* *Ne quid præterea durius in eos ſtatueret*,] Ne quod illi ſuſpicionibus adacti minus ſe obſequentes patri præbuerant, id ipſa ira-

τὸ

τὸ συμφέρον αὐτοῖς τε ἐκείνοις καὶ τῷ πατρὶ, [a] μὴ χαλεπώτερόν τι [b] προσθῆναι κατ' ὀργὴν ὧν ἑκατέρωθεν ἔχοντες ἐσκυβάλιζον, ἃ μὲν ὡς Καίσαρα πέμψειν, ἃ δὲ ἄλλό τι καὶ δύσνοιαν τὴν πρὸς ἐκεῖνον ὁμολογῆσαι τοῖς νεανίσκοις.

ἡ. Εἰς δὴ τὴν Ῥώμην ἀποκομισθέντες, ἔχόν τε καιρὸν [c] ἀποδοῦναι τὰ γράμματα τῷ Καίσαρι, διηλλαγμένον εὑρόντες Ἡρῴδῃ. τὰ μὲν οὖν τὴν Νικολάου πρεσβείαν ἀπέβη τοῦτον τὸν τρόπον. ὡς ἀνῆλθεν εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ πρὸς τὴν αὐλὴν ἐφέρετο, πρῶτον μὲν οὐκ ἐφ' οἷς ἐληλύθει μόνον, ἀλλὰ καὶ Συλλαίου κατηγορεῖν ἠξίου. καὶ [d] οἱ Ἄραβες δῆλοι πρὸ τῆς ἐντυχίας ἦσαν ἀλλήλοις πολεμοῦντες, [e] διαστασιάσαντες ἐξ αὐτοῦ, καὶ τῷ Νικολάῳ προσελθόντες, τὰς ἀδικίας ἁπάσας ἐμήνυον, καὶ τὸ Οβόδου ὡς διαφθαρέντων πλείστων σκαφῇ πικμήρια παρέχοντες. διὰ μὲν καὶ τῶν γραμμάτων [f] αὐτοῦ τὴν ἀπόστασιν [g] ὑφηρημένα, διὰ τούτων ἤλεγχον. ὁ δὴ Νικόλαος [h] ἀπτυχίαν τοῦτο ἐρῶν αὐτῷ προσγεγονυῖαν, δι' αὐτῆς ἐπραγματεύετο τὸ μέλλον, ἐπιὼν ἐλθεῖν εἰς διαλλαγὰς Ἡρῴδῃ [i] ποιήσας Καίσαρα. σαφῶς γὰρ ἤπίστατο βουλομένῳ μὲν ἀπολογήσασθαι περὶ ὧν ἔπραξεν οὐκ ἔσεσθαι παῤῥησίαν· ἐθέλοντι δὲ κατηγορεῖν Συλλαίου, γνώσεσθαι καιρὸν οὗτος Ἡρῴδου λέγειν. σωζομένων οὖν ἐπ' ἀλλήλοις καὶ δοξάσης ἡμέρας, [k] Νικόλαος, παρόντων αὐτῷ τῶν Ἀρέτα πρέσβεων, τάτε ἄλλα κατηγόρει Συλλαίου, "τήν τε τοῦ βασιλέως ἀπώλειαν λέγων καὶ πολλῶν Ἀράβων, χρήματά τε ὡς εἴη δεδανεισμένος ἐπ' ὄδυνι ὑγιὲς, καὶ μοιχείας ἐξελέγχων, "ἃ τῶν ἐν Ἀραβίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν Ῥώμῃ "γυναικῶν· προσετίθει δὲ τὸ μέγιστον, ὡς ἐξαναστάσε "Καίσαρα, μηδὲν ἀληθὲς διδάξας περὶ τῶν Ἡρῴδῃ "πεπραγμένων". ὡς δὲ ἦκεν ἐπὶ τοῦτον τὸν τόπον, ὁ μὲν Καίσαρ ἐξέργῳ αὐτὸν τοῦτο μόνον ἀξιῶν περὶ Ἡρῴδου λέγειν, "[l] ὡς δὲ στρατιὰν ἤγαγε εἰς Ἀραβίαν, "μηδὲ δισχιλίους καὶ πεντακοσίους ἀποκτείνειεν τῶν ἐκεῖ, "μηδὲ αἰχμαλώτους λάβοι τὴν χώραν διαρπάσας". [m] πρὸς ταῦτα ὁ Νικόλαος, "περὶ τούτων, ἔφη, καὶ "μάλιστα διδάξειν, ὅτι μηδὲν ἢ τὰ πολεῖσά γε αὐτῶν "ἃ γέγονεν [n] ὡς σύ τε ἀκήκοας, καὶ δίκαιον ἐμὲ [o] χα"λεπώτερον ἐπ' αὐτοῖς φέρειν". πρὸς δὴ τὸ εὐδόξον Καίσαρος ἐνδόντος αὐτὸν ἀκροατὴν, τὸ δάνειον [p] εἰπὼν τῶν πεντακοσίων ταλάντων, καὶ τὴν συγγραφὴν, ἐν ᾗ καὶ τοῦτο ἦν [q] προσγεγεγραμμένον, ἐξεῖναι τῆς προθεσμίας παρελθούσης ῥύσια λαμβάνειν ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας, "τὴν μὲν [r] στρατιὰν ἃ στρατιὰν ἔλεγε, "ἀλλ' ὅτι [s] δικαίαν τὴν ἰδίων ἀπαίτησιν χρημάτων· καὶ "μηδὲ ταχὺ [t] ταύτην, μηδὲ ὡς ἐπέτρεπον αἱ συγγρα"φαὶ, πολλάκις μὲν ὅτε Σατορνῖνον ἐλθόντα καὶ "Οὐολύμνιον τοὺς τῆς Συρίας ἡγεμόνας· τελευταῖον δὲ, "ἐν Βηρυτῷ τούτων ἐναντίον Συλλαίου τὴν σὴν τύχην "ἐπομόσαντος, ἢ μὴν ἐντὸς ἡμερῶν τεττάρων πα"ρέξειν τὰ χρήματα, καὶ τοὺς ἐκ τῆς ἀρχῆς τῆς "Ἡρῴδου πεφυγότας. ὧν οὐδὲν ποιήσαντος Συλλαίου

rius in eos ſtatueret, dum illis ſuccenſeret ob ea quorum ex ſuſpicione orta eſſet diſſenſio; non tamen miſſurum fuiſſe ad Cæſarem, neque aliud quidquam ex ſua in illum malevolentia juvenibus promiſiſſe.

8. Cum autem Romam perveniſſent, opportunitatem habuerunt literas tradendi Cæſari, quòd eum Herodi reconciliatum offenderunt. Nam Nicolai legatio hunc in modum ſe habuit. Quamprimum Romam venit & in palatium profectus eſt, viſum eſt ei non ſolum id agere cujus cauſa venerat, verum etiam Syllæum accuſare. Nam Arabes, priuſquam cum iis colloqueretur, aperte inter ſe diſſentiebant, quorum nonnulli cum ſe à Syllæo ſubduxiſſent, ad Nicolaum ſe applicuere, facta omnia injuſta ei indicantes, manifeſtiſque indiciis oſtendentes, eum multos ex Obodæ hominibus interfeciſſe. cum enim diſceſſionem feciſſent ſubreptæ erant literæ, quibus ipſum redarguebant. Quam rem ſibi valde opportunam videns Nicolaus, ea utebatur ad id quod ſibi agendum erat, modis omnibus ſtudens ut Cæſarem cum Herode in gratiam redire faceret. Certo enim ſciebat, ſi vellet Herodis facta defendere, non habiturum audientiam; ſin Syllæum accuſare conſtitueret, fore ut occaſio ſibi daretur Herodis cauſam *melius* agendi. Conteſtata igitur lite, dictaque die, Nicolaus, adſiſtentibus ſibi Aretæ legatis, & alia Syllæo objiciebat, "& quod regi ſuo Arabumque "multis perniciem attuliſſet, quodque † ad per"turbandum ſtatum pecunias mutuo ſumpſiſſet; "eum etiam arguebat mulieres corrupiſſe, tam "Romæ quam in Arabia: &, quod maximum eſ"ſet, adjiciebat, Cæſarem alienaſſe, quod *ipſum* "nihil veri de geſtis ab Herode docuerit." ‡ Ubi autem ad hunc locum ventum eſt, eum interpellabat Cæſar, jubens hoc unum diceret de Herode, "annon exercitum in Arabiam duxiſſet, & bis "mille & quingentos homines illic occidiſſet, & "direpto agro abduxiſſet captivos?" Ad hæc Nicolaus, "de his ſe vel maxime, ajebat, docere poſ"ſe, hæc partim nihil habere veri, partim non ita "facta, ut tute intellexiſti, nec ut ob ea merito "ſuccenſere *Herodi* debeas". His præter opinionem auditis, & Cæſare attentiorem ſe præbente, cum narraſſet de quingentis talentis mutuo datis, & de Syngrapha, in qua cautum fuerat, ut liceret Herodi, ubi dies præſtituta ceſſiſſet, pignora capere ex univerſa *Arabum* terra, "hanc expeditio"nem non expeditionem eſſe dicebat, ſed juſtis "de cauſis pecuniæ ſibi debitæ exactionem. ne"que tamen huc feſtinanter decurriſſe *Herodem*, ne "tum quidem cum formula cautionis id permitte"ret, ſed poſt aditos aliquoties Syriæ duces Sa"turninum & Volumnium: denique, poſtquam "apud Berytum his coram Syllæus * per tuam "fortunam juraſſet, omnino intra trigeſimum "diem ſe & nomen exſoluturum, & dediturum "qui ex ditione Herodis *in Arabiam* profugerant. "& cum horum nihil Syllæus præſtitiſſet, iterum "ab

Litera ab Olympo & Volumnio tradita Cæſari, Herodi ope Nicolai reconciliato.

Syllæum apud Cæſarem accuſat Nicolaus.

Herodem criminibus ei falſo objectis purgat.

racunde magis quam paterne vindicaret, *Gelenius*.

a Μὴ χαλεπώτερον] Μὴ ἢ χαλεπώτερόν *Busb.* & *Lugd. Bat.*

b Προσεθῆναι] Forte προσοτεθῆ. COCC.

c Ἐπιδοῦναι τὰ γράμματα] Ἀποδοῦναι *Busb.*

d Οἱ Ἄραβες] Illa οἱ Ἄραβες deſunt *Busb. Vat.* & *Hen.* à prima manu. mox autem poſt πολεμοῦντες in *iiſdem* habentur οἱ δὴ Ἄραβες.

e Ὑποστασιάσαντες] Forte ἢ ὑποστασιάσαντες. COCC.

f Αὐτῆ —— ἤλεγχον.] Αὐτῆ ὃ (ἴσ. ἃ) καὶ τὴν ἀπόστασιν ὑφηρημένοι διὰ τούτων ἤλεγχον *Vat.* Forſan, διὰ γὰρ τὰ γρ. ἃ κ. τ. ὑ. ὑφηρημένα, καὶ διὰ τ.

g Ὑφηρημένα,] *L. B.* ὑφηρημένοι. & in *Marg.* ἐτύγχανον.

h Ἐπιτυχίαν ταύτην] Εὐτυχίαν τινὰ ταύτην ὁρῶν *Busb.* & *Vat.*

i Ποιήσας Καίσαρα.] Ποιήσας deeſt *Vat.*

k Νικόλαος,] Ο Νικόλαος παρόντων αὐτῷ καὶ τῶν *Busb.*

† *Ad perturbandum ſtatum pecunias mutuo ſumpſiſſet*;] Pro nullo reip. commodo, *Epiphan.*

‡ *Ubi autem ad hunc locum ventum eſt*,] *Vel*, in hac orationis parte interfatus eſt Cæſar.

l Ὡς δὲ στρατιὰν] Εἰ μὴ στρατιὰν, & mox ἀπέκτεινεν, *Busb.* & *Vat.*

m Πρὸς ταῦτα] Ο δὲ Νικόλαος *Busb.*

n Ὡς σύ τε ἀκήκοας,] Ὡς σὺ ἀκήκοας *Vat.* ὡς σύ τε ἀκήκοας *Hen.* à pr. m. ὡς σύγε ἀκ. ab altera manu.

o Χαλεπώτερον ἐπ' αὐτοῖς] *L. B.* ἐπ' αὐτοῖς χαλεπῶς.

p Εἰπὼν τὸ πεντακοσίων] Εἶπεν *Vat.*

q Προσγεγεγραμμένον,] Προγεγεγραμμένον *Vat.*

r Στρατιὰν ἃ στρατιὰν ἔλεγεν,] Hic στρατιὰ ſumitur pro στράτευσις.

s Δικαίαν τὴν ἰδίων ἀπαίτησιν] Ita cum *Busb. Vat.* & *Hen.* à pr. m. ut αἰτίαν aut πρᾶξιν ſubintelligatur. forſan delendum ἐπὶ ante δικαίαν. in *Editis* δικαίαν.

t Ταύτην,] Ita *Busb. Vat* & *Hen.* à pr. m. ταύτῃ in *reliquis.*

v Σατορνῖνον —— ἡγεμόνας.] Conf. ἄλωσ. lib. 1. c. 27. §. 2. SPANH.

* *Per tuam fortunam juraſſet*,] *Al.* per tuum Genium.

"ab Herode appellatos duces; cumque hi ei per-
"miſiſſent pignora capere, vix tandem cum ſuis
"profectum in Arabiam. Equidem hoc, inquit,
"eſt quod, tragice exaggerantes bellum appel-
"lant, atque ejuſmodi erat iſta expeditio. At quo
"modo bellum dicatur *hæc juris perſequutio*, poſt
"impetratam à ducibus à te datis veniam, idque
"ex præſcripto cautionis, poſt violatum & Deo-
"rum aliorum numen & tui, Cæſar, nominis ma-
"jeſtatem. Jam reſtat dicere, quæ ad captos ho-
"mines pertinent. Cum Trachonitæ latrocinari
"cœpiſſent, quadraginta primum, mox etiam com-
"plures, ne ab Herode ad ſupplicium raperentur,
"in Arabiam perfugerunt. Hos recepit Syllæus,
"& omnium hominum in damnum aluit, locum-
"que ad habitandum dedit, immo & horum ex
"latrociniis quæſtûs partem in ſe vertit. Eodem
"tamen juramento ſpopondit, hos ſe dediturum
"illa ipſa die, quæ & pecuniæ exſolvendæ erat
"præſtituta, nec poteſt oſtendere in præſenti
"quenquam alium præter hos ex Arabia abdu-
"ctum, ac ne hos quidem omnes, ſed qui latebras
"reperire nequibant. Jam cum videris illud invi-
"diæ plenum de hominibus captis nihil eſſe niſi
"calumniam, rogo aliud, Cæſar, cognoſcas ne-
"quiſſimum figmentum & mendacium, quo uſus
"hic eſt, ut te ad iram concitaret. Pro cognito
"enim affirmo, cum in noſtras partes irrupiſſet
"Arabum exercitus, & eorum qui Herodi pare-
"bant unus atque alter periiſſent, tum demum,
"& non ante, ſua tutante Herode, occubuiſſe Na-
"cebum illorum ducem, & una homines non ſu-
"pra xxv. è quorum iſte ſingulis centenos faciens,
"bis mille & quingentos narrabat occiſos.

Syllæus capitis damnatus.

9. Cæſarem *jam ante nutantem* hæc *maxime* commoverunt; & ad Syllæum verſus, jam manifeſtus iræ, quærit quot Arabes interierint. Illo autem hærente, & male ſe edoctum fatente, lecta eſt rei creditæ cautio, lectæ & ducum literæ, & civitatum querelæ de latrociniis. Tandem eò perductus eſt Cæſar, ut capitis quidem Syllæum damnaret, Herodi vero conciliaretur, ut quem jam pœniteret eorum, quæ calumniis inductus duriora ipſi ſcripſerat; & Syllæo hoc quoque exprobraret, ſeſe ejus falſis verbis adductum † ut in amicum *veterem* amicitiæ officia exueret. In ſumma, remittitur Syllæus jure functurus, & æs alienum ſoluturus, deinde afficiendus ſupplicio. Aretæ autem parum amicus erat Cæſar, quod per ſe non exſpectata ipſius voluntate regnum arripuiſſet. ‡ Conſtituerat enim & Arabiam Herodi dare: ſed huic rei obſtiterunt literæ; quas *de pueris* miſerat Herodes. Nam cum Olympus & Volumnius placatum eſſe Cæſarem audiviſſent, illico eis, prout juſſerat Herodes, viſum eſt, literas de filiis ei reddere & argumenta *ad inſidias illorum patefaciendas*. Quibus lectis Cæſar haud conſultum putavit, alterum imperium & ſeni & circa pueros laboranti addere. Itaque Aretæ homines admiſit: & eo ob id duntaxat reprehenſo, quod temere feciſſet, non exſpectando dum regnum à ſe haberet, munera accepit & ei principatum confirmavit.

Aretæ reconciliatur Cæſar.

"πάλιν ὅπῃ τοὺς ἡγεμόνας ἐλθεῖν Ηρῴδῃ, κἀκείνων
"ἐφέντων αὐτῷ λαμβανειν τὰ ῥύσια, μόλις οὕτως ἐξ-
"ελθεῖν σὺν τοῖς περὶ αὐτόν. [x] ὁ μὲν δὴ πόλεμος ὡς
"ἔφη τραγῳδοῦντες ἔλεγεν, καὶ τὶ τῆς ὅπλισρα-
"τείας τοιαῦτα. καί τοι πῶς ἂν εἴη πόλεμος, ὅπ-
"λων τῶν σῶν ἡγεμόνων, δεδωκυίας ἢ τῆς
"σωτηρίας, ἰσεβημένης ἢ μετὰ τῶν ἄλλων θεῶν, καὶ
"σοῦ σοῦ, Καῖσαρ, ὀνόματος. τὰ ἢ περὶ τοὺς
"αἰχμαλώτους ἐξῆς ἤδη λεκτέον. λῃσταὶ [y] τῶν τὴν
"Τραχωνα κατοικούντων, πεσαρέκοντά τε πρῶτον,
"εἶτα αὖθις πλείονες, τὰς Ηρῴδου κολάσεις ἀμφεύ-
"γοντες, ὁρμητήριον ἐποιήσαντο τὴν Αραβίαν. τού-
"τους ὑποδέξατο Σύλλαιος ὅπῃ πάντας ἀνθρώ-
"πους τρέφων, καὶ χώραν ἔδωκε νέμεσθαι, καὶ τὰ
"κέρδη τῶν λῃστῶν αὐτὸς ἐλάμβανεν. ὡμολόγησε ἢ
"καὶ τούτους ὅπῃ τοῖς αὐτοῖς ὅρκοις ἀποδώσειν κατὰ
"τὴν αὐτὴν τοῦ δανείου προθεσμίαν. καὶ [z] δυνα-
"τὸν ἂν σὺν ὅπιδείξαι κατὰ τὸ παρὸν ἄλλόν τινα
"τῆς Αραβῶν χώρας, ἢ τούτους ἐξῃρημένους, ὧδε
"πάντας, ἀλλ' ὅσοι μὴ λαθεῖν ἴσχυσαν. οὕτως οὐδὲ
"καὶ τοῦ τῆς αἰχμαλωσίας ὄλεθρον συνεφαπτόμα-
"τον πεφηνότος, μέγιστον, ὦ Καῖσαρ, κατάμαθε
"πλάσμα καὶ ψεῦσμα πρὸς τὴν σὴν ὀργὴν [a] αὐτοῦ
"ποιηθέν. φημὶ γὰρ, ἐπελθούσης ἡμῖν [b] τῆς Αραβῶν
"δυνάμεως, καὶ τῶν περὶ Ηρῴδην [c] πεσόντος ἑνὸς
"καὶ δευτέρου, τότε μόλις ἀμυνομένου, Νάκεβον τὸν
"στρατηγὸν αὐτῶν, καὶ περὶ πέντε καὶ εἴκοσι [d] τοὺς
"πάντας, ὧν ἕκαστον αὐτὸς εἰς ἑκατὸν ἀναφέρων, δισ-
"χιλίους [e] καὶ πεντακοσίους τοὺς ἀπολωλότας ἔλεγε.

θ'. Ταῦτα μᾶλλον ἐκίνει τὸν Καίσαρα, καὶ σφοδρὸν τὸν
Σύλλαιον ὅπισραφεὶς, ὀργῆς μεστὸς, ἀνέκρινεν ὁπόσοι
πεθνήκασι τῶν Αράβων. ἀπορουμένου ἢ αὐτοῦ, καὶ πε-
πλανῆσθαι λέγοντος, αἵ τε σωθῆναι τῶν δανείων ἀνεγι-
νώσκοντο, [f] καὶ τὰ τῶν ἡγεμόνων γράμματα, πλείς τε [g] ὅ-
σων λῃσήρια κατηλίωντο. καὶ πέρας εἰς τὸν κατὰ Καῖ-
σαρα, ὡς ἔμὲν Συλλαίου καταγνῶναι θάνατον, Ηρῴδῃ ἢ
Αμμωνίτιδος, μετάνοιαν ἐφ' οἷς ἐκ Δαβελῆς πικρότε-
ρον ἔγραψεν αὐτῷ πεπονθὼς, καί τι τοιοῦτον εἰπεῖν εἰς
τὸν Συλλαιον, ὡς ἀναπείσειεν αὐτὸν ψευδεῖ λόγῳ πρὸς
ἄνδρα φίλον ἀγνωμονῆσαι. τὸ ἢ σύμπαν, ὁ μὲν Σύλ-
λαιος [h] ἀνεπέμπετο, τὰς δίκας καὶ τὰ χρέα τοῖς δεδα-
νεικόσιν ἀποδώσων, εἶτα ὕστερον κολασθησόμενος. Αρέτᾳ ἢ
οὐκ εὐμενὴς ἦν Καίσαρι, ὅτι τὴν ἀρχὴν μὴ δι' ἐκείνου
καθ' αὐτὸν ἔλαβεν. ἐγνωκὼς γὰρ καὶ τὴν Αραβίαν Ηρῴδῃ
δίδοναι· διεκώλυσε ἢ τὰ [i] παρ' ἐκείνου πεμφθέντα γράμ-
ματα. [k] τοῖς γὰρ περὶ τὸν Ολυμπον καὶ Οὐολούμνιον, εὐμενῆ
Καίσαρα [l] πυθομένοις, εὐθὺς ἔδοξεν ἐξ ἐντολῆς Ηρῴδου
τὰ περὶ τῶν παίδων γράμματα καὶ τὰς ἐλέγχους ἀναδιδόναι.
Καῖσαρ ἢ ἀναγνὺς, τὸ μὲν ἀρχὴν ἄλλῳ [m] προτιθέναι
γέροντι, καὶ κακῶς πράττοντι τὰ περὶ τοὺς παῖδας, οὐκ
ὠήθη καλῶς ἔχειν. δεξάμενος ἢ τὰς περὶ Αρέτου, καὶ
τοῦτον μόνον ὑπομισήσας, ὡς προπετείᾳ χρήσαιτο, τῷ μὴ
παρ' αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἀναμεῖναι λαβεῖν, τά τε δῶρα
προσήκατο, καὶ τὴν ἀρχὴν [n] ἐβεβαιώσατο.

x Ο μὲν δὴ πόλεμος] Ὁ μὲν οὖν δὴ πολ. *Vat.*

y Τῶν τὴν Τραχωνα κατοικούντων,] Illud τὴν è *Codd. Busb.* & *Vat.*

z Δυνάσθαι ἂν] Notatu dignum, adverbium negativum verbo poſtponi, licet conſtructio & Latinitas exigant ut præponatur. καὶ δυνάσθαι ἂν οὐκ ἐπιδεῖξαι κ. τ. παρὸν ἀλλ' ἄλλόν τινα *Vat.* καὶ δυνάσθαι ἂν ἐπιδ. κ. τ. παρὸν οὐκ ἄλλόν τινα *Busb.*

a Αὐτοῦ ποιηθέν.] Αὐτῷ πεποιῆσθαι *Vat.* αὐτὸ ποιηθέν *Busb.*

b Τῆς Αραβῶν δυνάμεως,] Τῆς τῶν Αράβων *Vat.*

c Πεσόντος ἑνὸς] Πεσόντων *Busb.*

d Τοὺς πάντας,] Συνεῖναι πεντεκαίδεκα πάντας *Busb.*

e Καὶ πεντακοσίους] Illud καὶ è *Codd. Busb.* & *Vat.*

f Καὶ τὰ τῶν ἡγεμόνων γράμματα,] Ita *Hen. Busb.* & *Vat.* καὶ τὰ ἡγ. in *Editis.*

g Ὅσων λῃσήρια κατηλίωντο.] Ὅσων τὰ λῃσήρια *Vat.*

† *Ut in amicum* veterem *amicitiæ officia exueret.*] *Vel*, ut in amicum delinqueret. *vel*, diſcederet ab officiis amicitiæ. *vel*, virum ſibi amicum offenderet.

h Ἀνεπέμπετο, τὰς δίκας καὶ τὰ χρέα] Diſt. ἀνεπέμπετο, τὰς δίκ. κ. τ. χρ. &c. SPANH.

‡ *Conſtituerat enim & Arabiam Herodi dare:*] *Alii vertunt*, Itaque ſtatuerat *&c.*

i Παρ' ἐκείνου] Παρ' ἐκείνου pro τοῦ ἐκείνου repoſui è *Cod. Busb.*

k Τοῖς γὰρ περὶ τὸν Ολυμπον καὶ Οὐολούμνιον,] Ita ſupra cap. 10. §. 5. τὸν περὶ Αλέξανδρον, de ipſo Alexandro. REL.

l Πυθομένοις,] Πυνθανομένοις *Vat.*

m Προτιθέναι γέροντι,] Προτίθεναι *Hen.* à prima manu. προσιθέναι *Vat.*

n Ἐβεβαιώσατο.] Ἐβεβαίωσεν *Vat.* & *Busb.*

ΚΕΦ. ιά'.

Ως, Καίσαρ☉ ἐξουσίαν δόντ☉, ἐν Βηρυτῷ ϖ̈ολὺ τῷ ϖωεδρίῳ κατηγόρησε τ̃ παίδων Ἡρῴδης· οἷά τε Τήρων, ἀμέτρῳ καὶ ϖαιδικῇ παῤῥησίᾳ χρώμεν☉, πέπυσ☉αι. περὶ τελευτῆς νεανίσκων, καὶ ταφῆς αὐτῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.

CAP. XI.

Quomodo Herodes, Cæſaris permiſſu, Beryti in Judicum aſſeſſu filios accuſavit: quæque Teron, iminoderata & militari libertate uſus, paſſus eſt. De morte juvenum & eorum ſepultura in Alexandrio.

ΗΡῴδῃ δὲ γράφει διηλλαγμέν☉ ὅτι τε τοῖς ϖαισὶν ἄχθεσθαι, λέγων, "καὶ δέον εἰ μὲν ἀνοσιώτερόν τι ϖετολμήκασιν [o] ἐπεξιέναι [p] ϖαλαιοῖς "ὄντας· [q] αὐτῷ γὰρ ἐφῆναι ταῦτα τὴν ἐξουσίαν. εἰ "δὲ δρασμὸν ἐνενόησαν, ἄλλως νουθετήσαντα μηδὲν "ἀνήκεστον ἁμαρτάνειν. [r] συμβουλεύειν δὲ ἔχειν αὐ"τῷ ϖωεδρίου ἀποδείξαντα ϖόλει [s] Βηρυτὸν, ἐν ᾗ κα"τοικοῦσι Ῥωμαῖοι, καὶ ϖολλαχόθεν τούς τε ἡγεμό"νας, καὶ τὰ βασιλέα τῶν Καππαδόκων Ἀρχέλαον, "ὅσους τε τῶν ἄλλων οἴεται Φιλίᾳ τε καὶ [*] ἀξιώμα"τι εἶναι ἐπιφανεῖς, μετὰ τ̃ ἐκείνων γνώμης ὅτι χρὴ "ἁμαρτάνειν.". Καῖσαρ μὲν τοιαῦτα [t] ἐπέστειλεν. ὁ δὲ Ἡρῴδης, τῶν γραμμάτων ὡς αὐτὸν ἀπενεχθέντων, ϖοιχαρὴς μὲν εὐθὺς ὅτι τῆς ἁμαρτίας ἐγεγόνει, ϖερίχαρὴς δὲ καὶ τῷ ϖάντα ἐξεῖναι κατὰ τῶν ϖαίδων αὐτῷ. καὶ ϖῶς [v] τὸ μὲν εὐπραγεῖν, ἐν τῷ ϖρότερον χαλεϖὸν μὲν, ἀλλ' οὔτε θρασὺν, οὔτε ϖροϖετῆ, ϖρὸς τὴν ἀϖώλειαν τῶν τέκνων παρεῖχεν αὐτόν· ἐν δὲ τῷ τότε μεταβολῆς ἀμείνον☉ καὶ ϖαῤῥησίας ἐϖιλαβόμεν☉, τὸ μὲσ☉ [x] ϖαρωνοδόχει τὴν ἐξουσίαν. [y] διέϖεμϖεν οὖν ὅσους ἐδόκει καλεῖν εἰς τὸ ϖωεδρίον, Ἀρχελάου χωρὶς. ϖαρὸν γὰρ [z] δι' ἔχθ☉ οὐκ ἤθελε ϖαρεῖναι, ἢ καὶ τῇ ϖροαιρέσ☉ νομίζων ἐμϖοδὼν ἔσεσθαι.

β'. Γενομένων δὲ ἐν Βηρυτῷ, τῶν τε ἡγεμόνων, καὶ τῶν ἄλλων [a] ὅσους ἀϖὸ τῶν ϖολέων ϖαρεκάλεσε, τοὺς μὲν ϖαῖδας, ἃ γὰρ ἤθελε ϖροάγειν εἰς τὸ ϖωεδρίον, ἐν κώμῃ τινὶ [b] Σιδωνίων εἶχε, [c] Πλατάνῃ καλουμένῃ, ϖλησίον τῆς ϖόλεως, ὡς ἔχειν εἰ κληθεῖεν ϖροφήσῃ. μόν☉ [d] δὲ καθ' αὑτὸν εἰσελθὼν, ἑκατὸν καὶ ϖεντήκοντα συγκαθημένων ἀνδρῶν, κατηγόρει κατηγορίαν οὐκ ὀδυνηρὰν ὡς ϖρὸς ἀνάγκλητον ὢν ἠτυχεῖ, ϖλεῖστον δὲ ἀϖοκτῆσαν ἢ ϖατὴρ ὅτι ϖαισὶν εἴϖοι. βίαι☉ γὰρ ἦν, καὶ ϖερὶ τὴν [e] ἀϖόδειξιν τῆς αἰτίας ἐϖιϖαρακλῆσαι, καὶ μέγιστε θυμοῦ καὶ ἀγελότητ☉ ἐνεδίδου σημεῖα, τούς τε ἐλέγχας οὐκ ἐκείνοις ἐϖιτρέϖων καταμαθεῖν· ἀλλὰ σωηγορίαν αὐτοῖς ϖροσιτεῖς, ϖατρὶ κατὰ ϖαίδων ἀσχήμονα, καὶ τὰ γραφέντα δι' αὐτῶν ἐκείνων ἀναγινώσκων, ἐν οἷς ὀϖιθεν μὲν ἢ τὶς ὀϖίνοια δυσσεβείας οὐκ ἐνῆρχϖο, μόνον δ' ὡς Φυγεῖν βουλεύοιντ☉, καὶ λοιδορίαν τινες εἰς αὐτὸν ἀνειδη ϖροέχυσαν διὰ τὴν δύσνοιαν. [f] ἐφ' οἷς ἐκεῖν☉ ὡς ἤκουσ☉, μᾶλλόν τε ἐξεβόα, καὶ τὸ ϖρεῖον εἰς ὁμολογίαν τ̃ ὀϖιθεν δι' ἐκείνων ἤυξανε, ϖομνύμεν☉, ὡς ἥδιον ἂν ϑέροιτ☉ [g] τῆς ζωῆς ἢ τοιούτων ἀκούειν λόγων. τὸ δὲ ϖλεῖστον εἰϖὼν, "ὅτι καὶ τῇ φύσει, καὶ "τῇ Καίσαρ☉ [h] δόσει τὴν ἐξουσίαν αὐτὸς ἔχοι", [i] ϖροσ-

Cæſaris ad Herodem litera.

HErodi autem reconciliatus *Cæſar* ad eum ſcribit hujuſmodi verbis, "Dolere ſe vicem "ejus, qui tales haberet filios, oportereque in eos, "ſi quid gravioris ſceleris ſuſceperant, ut parrici"das animadvertere: ſe enim ei ejus rei poteſta"tem facere. Sin nihil niſi fugam inſtituerant, "corrigendos aliter, neque ad extrema veniendum. "Se etiam ſuadere, ut ea de re judicium haberet "concilio indicto apud Berytum, * in qua Ro"mani degerent, & advocatis ducibus, & Cappa"dociæ rege Archelao, omnibuſque reliquis quos "ſibi amicos & dignitate illuſtres putaret, eorum "ſententiam in judicio ferendo ſequeretur." Ita quidem Cæſar ad eum ſcripſit. Herodes vero, literis ad ipſum perlatis, lætitia ſtatim geſtiens exſultabat, tum quod Cæſar ſecum in gratiam rediiſſet, tum propter poteſtatem ſibi factam de filiis pro arbitrio ſtatuendi. Et *neſcio* quo modo fa- *Herodis in filios immanitas.*
ctum eſt, ut qui prius in ſecunda fortuna durus quidem pater fuerat, non tamen temerarius, aut præceps ferebatur ad filiorum interitum; nunc rebus ſuis in melius mutatis & fiducia fretus, novo more laxaverit habenas odiis. Advocavit itaque quos viſum eſt ad concilium; ſed Archelaum non advocavit: noluit enim ut is intereſſet ex ſuo in eum odio, aut quod vereretur ne voluntati ſuæ repugnaturus eſſet.

2. Poſtquam autem duces, atque alii, quos ab *Eos accuſat in concilio Beryti habito.*
urbibus accerſivit, Berytum advenerunt, filios quidem (nam in concilium eos adducere noluit) in vico Sidoniorum, nomine Platana, collocavit, prope urbem, ut ſiſti poſſent ſi *forte* vocarentur; ſoluſque per ſe *in curiam* ingreſſus, centum & quinquaginta virorum in conſeſſu uſus eſt accuſatione, non tam propter infortunium & neceſſitatem miſerabili, quam patri filios criminanti valde indecora. Nam vehemens erat, & in crimine demonſtrando turbidus, & maxima furoris & agreſtis immanitatis præ ſe ferebat indicia; non permittens aſſeſſoribus ut argumenta ponderarent atque perpenderent: ſed, haud convenienter patri contra filios, ipſe ea tuens atque defendens, & quæ ab illis ſcripta erant legens, in quibus nihil inſidiarum inerat, aut ſceleris quod machinati fuerant, ſed tantum cogitatam fugam continebant, & maledicta quædam in patrem contumelioſa, propter ejus in eos malevolentiam. Ad quæ ubi ventum eſt, exclamabat etiam vehementius, crimenque exaggerabat, perinde ac ſi de inſidiis confeſſi fuiſſent, jurans ſe vitam amittere maluiſſe quam talia audire. Poſtremo autem, cum dixiſſet, "ſe tum jure "naturæ, *utpote patrem*, tum permiſſu Cæſaris po-

"te-

o Ἐπεξέναι] Ἐπεξίναι *Busb.* (ut & Coccejus. *Lugd. Bat.* ἰφέναι.) ἐπεξίναι ὡς παλαιοῖς *Zonar.*

p Παλαιοῖς ὄντας] Πατραλῴας, forſan pro πατραλῴας, *Gall.* & *Vat.*

q Αὐτῷ γὰρ ἰφῶναι] Αὐτῷ γραφὸς εἶναι τ. *Vat.*

r Συμβουλεύειν δ' ἔχειν] Συνεβούλευεν *Vat.* & forſan *Epiphan.*

s Βηρυτὸν, ἐν ᾗ κατοικοῦσι Ῥωμαῖοι,] Romani Beryti habitantes. Colonia enim erat ab Auguſto deducta, unde *Ulpianus de Cenſ. Bel. L. T. xv. Berytenſis Colonia Auguſto beneficiis gratioſa*, ac inde in Nummis Auguſti COL. IUL. AUG. FEL. BER. . . . SPANH.

* *In qua Romani degerent,*] *Id eſt*, quæ eſſet Romanorum colonia.

t Ἀξιώματι εἶναι ἐπιφανεῖς,] Ἀξιώματιν *Busb.* ἀξιώματι ἐπιφανεῖς *Vat.*

u Ἐπέστειλεν.] Ἐπίστειλεν *Busb.*

v Τὸ μὲν οὐκ εὐπραγεῖν] Τὸ μὲν οὖν εὐπράττειν *Vat.* & *Lugd. Bat.*

x Παρωνοδόχει] In *Marg. L. B.* legitur ἐν ἀλλ' γρ. ἐπαινοῦσε.

y Διέπεμπεν οὖν] Εὐθὺς οὖν διέπεμπεν *Busb.* (& *Lugd. Bat.* neque male, niſi ex ſuperioribus influxerit) & *Epiphan.*

z Δι' ἔχθ☉] Δι' ἔχθρας *Busb.* δι' ἔχθραν *Zonar.*

a Ὅσους ἀϖὸ τ̃ ϖόλεων ἐκάλεσε,] Ὅσους τ̃ ϖόλεων *Vat.*

b Σιδωνίων εἶχε,] Ita *Busb Lugd. Bat. Vat.* & *Epiphan.* & *lib.* 1. *de Bello Jud.* Σιδωνίῳ in *Editis.*

c Πλατάνῃ καλουμένῃ,] Πλατανῷ *Vat.*

d Δι' ἑαυτὸν εἰσελθὼν,] Δι' ἣν καθ' αὐτὸν *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.*

e Ἐπίδειξιν τ̃ αἰτίας ἐϖιϖαρακλῆσαι,] Ἀϖόδειξιν *Vat.*

f Ἐφ' οἷς ἐκεῖν☉ ὡς ἤκουσ☉,] Ἐφ' οἷς *Busb.* & *Gall.*

g Τῆς ζωῆς] Τὸ ζῆν *Vat.* & *Busb.*

h Δόσει] In *Marg. L. B.* legitur δόξῃ.

i Προσίθησι] Προσίθησι ἢ κ. *Hen.* à prima manu.

Lex Judeorum de filiis contumacibus.

"teſtatem habere," addidit & legem patriam quæ juſſit, "ut, ſi parentes filio accuſato manus "in caput imponant, neceſſe habeant circumſtantes in eum lapides mittere atque ita eum occide- "re. quod cum ipſe in ſua patria & regno facere "potuiſſet, illorum tamen ſententiam exſpectaſſe: "qui tamen eò non ut judices (utpote in tam ma- "niſeſtis *inſidiis*, quibus parum abfuit quin ipſe "*extrema* paſſus fuiſſet à filiis) ſed ut iræ ſuæ ad- "jutores opportune veniſſent, ac ſi par eſſet, ne- "mini, quamvis remoto, negligendas eſſe ejuſmo- "di inſidias.

Mitem ſententiam ferunt Saturninus ejuſque filii.

3. Hæc loquuto rege, & juvenibus ne ad cauſæ quidem ſuæ dictionem introductis, aſſeſſores, cum eum iratiorem eſſe percepiſſent, quam ut ad æquitatem aut concordiam perducere poſſent, poteſtatem ei confirmarunt. Et primus quidem Saturninus, vir conſularis, & magnæ auctoritatis, ſententiam protulit moderatiſſimam cum pietatis adjuncto. dicebat enim, "ſe damnare quidem He- "rodis filios, non vero juſtum cenſere ut morte "multentur, ut qui ipſe filios haberet, cum ma- "jus eſſet hoc ſupplicium, quam omnia quæ ab "ipſis accidere mala potuiſſent." Deinde Saturnini filii (nam tres una ſecum legatos habebat) eandem ſententiam ſequuti ſunt. Sed Volumnius è contra morte plectendos pronunciabat, qui ſe in patrem tam impie geſſiſſent. In eadem deinceps ivit maxima pars reliquorum, adeo ut nil aliud crederetur, quam capite damnatos iri juvenes. Moxque illinc Tyrum proficiſcitur Herodes, pueros ſecum ducens: & Nicolaum ad ſe Roma reverſum interrogat, poſtquam ei acta Beryti narraverat, quænam fuerit amicorum ſuorum, qui Romæ eſſent, de pueris ſententia. Cui ille reſpondit, "videri eis impios quidem eſſe filiorum in te co- "natus, debere tamen eos à te vinculis cuſtodia- "que teneri. poſtea, ſi ſeverior ſententia placue- "rit, *morte* poſſe puniri, ne iracundia magis quam "ratione uſus eſſe videare: ſin mitiora malis, poſſe "abſolvi, ne in immedicabile infortunium incidas. "Hæc ſunt quæ plerique omnes amici tui Romæ "degentes cenſent." Tum ille, cum aliquandiu in tacita cogitatione fuiſſet, Nicolaum ſecum navigare juſſit.

Duriorem Volumnius Aliique.

Nicolai reſponſum ad Herodem.

Herodes filios ſecum ducit Cæſaream.

4. Ubi autem Cæſaream ventum eſſet, cœperunt ſtatim vulgo de pueris loqui: atque per regnum ejus ſuſpenſi tenebantur, *cunctis* quo tandem res illorum evaſuræ eſſent exſpectantibus. metuebant enim omnes ne propter inveteratum diſſidium immineret eis exitium, atque vicem illorum graviter dolebant: tamen nec vocem ullam temere vel emittere vel etiam audire ab alio licebat ſine periculo; ſed miſericordiam, *quam de pueris habebant*, clauſam tenebant, & tam atrox facinus dolenter quidem, ſed taciti ferebant. Unus autem, nomine Tero, regis olim miles, qui filium habebat Alexandro æqualem atque amicum, quicquid alii quieti occultabant, ipſe libere eloquebatur, & ſæpe palam in vulgus exclamare cogebatur, di-

Tero verba facit ad populum paulo liberiora.

ἔθηκε τὸν πάτριον αὐτοῖς νόμον, [k] ὃς ἐκέλευσεν, "[l] εἰ "δ' κατηγορηθείη οἱ γονεῖς ὑπὸ τοῦ [m] τῇ κεφαλῇ "τὰς χεῖρας, ἐπάναγκες εἶναι τοῖς πολίταις [n] βάλ- "λειν, καὶ τοῦτον ἀποκτείνειν τὸν τρόπον. ὅπερ ἔτοι- "μος ὢν αὐτὸς ἐν τῇ πατρίδι καὶ τῇ βασιλείᾳ ποι- "εῖν, ὅμως ἀναμεῖναι τὴν ἐκείνων κρίσιν· ἐξεῖναι μέν- "τοι, δικαστὰς μὲν σὺν ἄλλοις ὑπὸ φανεροῖς οἷς ἐκ "τῶν παίδων ὀλίγα πάθοι, [o] συνοργισθῆναι δ' καιρὸν ἔχον- "τας, ὡς ἱκανὸν καὶ τοῦ πρίν γεγονότων ἀμελῆσαι τοιαύτης "ὑπερβολῆς ἄξιον.

γ'. Ταῦτα τοῦ βασιλέως εἰπόντος, καὶ τῶν νεανίσκων οὐδὲ ἕως τῆς ἀπολογίας παρηγμένων, συμφρονήσαντες οἱ κατὰ τὸ πιεζότερον ὡς ὑπηκόους καὶ Ἑλλήνων χεῖρον ἔχοιεν, τὴν ἐξουσίαν [p] ἐβεβαίουν αὐτῷ. καὶ [q] πρῶτος μὲν Σατορνῖνος ἀνὴρ ὑπατικὸς, καὶ τῶν ἐπ' ἀξιώματος, ἀπεφήνατο γνώμην [r] αἰδημονεστάτην φυλάττων χρώμενος. ἔφη γὰρ "κατα- "δικάζειν μὲν τῶν Ἡρώδου παίδων, κλείειν δ' οὐκ οἴεσθαι "[s] δίκαιον, αὐτὸς παῖδας ἔχων, καὶ ταῦτας μείζο- "νος ὄντος, εἰ καὶ πάνυ δι' αὐτοὺς δεδυσχήκει." [t] μετ' ἐκεῖνον οἱ Σατορνίνου παῖδες, εἶπον γὰρ αὐτῷ [v] τρεῖς ὄντες παρεσόμενοι, τὴν αὐτὴν γνώμην ἀπε- φήναντο. Οὐολούμνιος δ' ἄντικρυς ἔφη κολάζειν θα- νάτῳ τοὺς ὑπὲρ τοῦ πατρὸς ἀσεβήσαντας εἰς τὸν πατέρα. τὰ δ' αὐτὰ καὶ τῶν ἐξῆς οἱ πλείους, [x] ὥστε μηκέτι ἄλλό τι δοκεῖν, ἢ καταδεδικάσθαι τὴν ὑπὲρ θανάτου τοὺς νεανίσκους. κἀκεῖθεν μὲν εὐθὺς Ἡρώδης ἦκεν, ἄγων αὐ- τοὺς εἰς Τύρον, καὶ τὸν γε Νικόλαον πολεύσαντος ὡς αὐ- τὸν ἐκ τῆς Ῥώμης ἐπανήκοντα, προδιηγησάμενος τὰ ἐν Βηρυτῷ, ᾧ τινα ἔχοιεν γνώμην περὶ τῶν παίδων αὐτοῦ, καὶ οἱ ἐν τῇ Ῥώμῃ [y] αὐτοῦ φίλοι. κἀκεῖνος εἶπεν, "ὅτι δοκεῖ μὲν [z] ἀσεβῆ εἶναι τὰ ἐκείνοις περὶ σὲ ἐγνωσμένα, "χρῆναι μέν τοι αὐτοὺς [a] καθείρξαντα, δεσμώτας φυ- "λάττειν. καὶ εἰ μὲν [b] ἕτερόν σοι δοκοίη, κολάζειν αὐ- "τοὺς, μὴ φαίνοιο ὀργῇ τὸ πλέον ἢ γνώμῃ κεχρῆσθαι· "εἰ δὲ ταὐναντία, ἀπολύειν, μὴ ἀνεπανορθώτου εἴη σοι "τὸ ἀτύχημα. τὰ αὐτὰ δὲ δοκεῖ καὶ ἐν Ῥώμῃ τοῖς πλεί- "στοις τῶν σῶν φίλων". καὶ ὃς σιωπήσας [c] ἐν πολλῇ ἐγίνε- σωφροσύνῃ, κἀκεῖνον ἐκέλευσε συμπλεῖν αὐτῷ.

δ'. Ὡς δὲ [d] ἦκεν εἰς Καισάρειαν, γίνεται λόγος [e] εὐθὺς ἅπασι τῶν παίδων, καὶ μετέωρος ἡ βασιλεία, [f] πῇ ποτε χωρίσῃ τὰ κατ' αὐτοὺς ἐκδεχομένων. δεινὸν γὰρ ὑπῆρχε πάντας δέος ἐκ παλαιᾶς κατασκαζομένους εἰς αὐτὸ τὸ πέρας ἐλθεῖν, καὶ τοῖς μὲν πάθεσιν ἐδυσχέραινον· σὺν ᾧ δὲ εἰπεῖν τι προπετὲς, ὅτι ἄλλα λέγοντος ἀκούειν ἀκίνδυνον, ἀλλ' ἐγκεκλεισμένοι τὸ ἔλεον, ὀδυ- νηρῶς μὲν, ἀναύδως δὲ τὴν ὑπερβολὴν δὲ πάθους ἔφε- ρον. εἷς δὲ [g] αὐτῷ πάλαι θρασύτατος, [h] ὀνόματι [i] Τήρων, ὑφ' [k] αὐτὸν καθ' ἡλικίαν ὄντος Ἀλεξάνδρῳ φίλος, πάν- τα, ὅσα καὶ τοῖς ἄλλοις ὑποδυόμενα δι' ἡσυχίας ἦν, [l] αὐτὸς ὑπ' ἐλευθεριότητος ἐξελάλει, καὶ βοᾶν ἠναγ- κάζετο πολλάκις ἐν τοῖς πλήθεσιν, ἀπαρακαλύπτως λέ- γων,

k Ος ἐκέλευσεν,] Ἐκέλευεν *Busb.*

l Εἰ δ' κατηγορηθείη] Εἴτε καθηγορήσαιτες *Busb. Vat.* & *Zonar.* Hac de lege confer *Deut.* c. 21. v. 19, & 20. & *Joſephum* in *Antiq.* l. 4. c. 8. p. 168. 169. Videſis etiam *Seldenum* l. 3. de *Synedriis*, c. 13. p. 555. & *Grotium* ad *Deut.* c. 21. v. 20.

m Τῇ κεφαλῇ] Ἐν τῇ κεφαλῇ *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

n Βάλλειν,] Conf. ſupr. c. 10. §. 5. SPANH.

o Συνοργισθῆναι δ' καιρὸν ἔχοντας,] Συνοργισθῆναι δ' καὶ καιρὸν *Hen.* à pr. m.

p Ἐπεβεβαίουν αὐτῷ.] Ἀνεβεβαίουν *Gall.*

q Πρῶτος μὲν] Πρῶτοι *Vat.*

r Αἰδημονεστάτην] Ἀηδεστάτη *Vat.* αἰδημονεστάτη *Busb.* & *Lugd. Bat.*

s Δίκαιον,] Ita *Gen. Gall.* & *Vat.* δικαῖον *Baſ. Busb.* & *Hen.*

t Μετ' —— αὐτῷ] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 27. §. 2. & 3. SPANH.

v Τρεῖς —— θανάτῳ] Δύο παρεσόμενοι hic dicuntur *alibi.* lib. 1. c. 27. §. 3. &c. SPANH.

x Ὥστε μηκέτι] Ὥστε δὲ μηκέτι *Vat.*

y Αὐτοῦ] *Gen.* αὐτῷ.

z Ἀσεβῆ εἶναι] Ἀνοσίου μοι εἶναι *Hen.*

a Καθειρξαντα,] Καθείρξας *Hen.*

b Ἕτερόν σοι δοκοίη,] Ἕτερος *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.*

c Ἐν πολλῇ ἐγίνετο σωφροσύνῃ,] Ἐν πολλῇ σωφροσύνῃ *Hen.* à pr. m. ἐν πολλῇ ἐγίνετο σωφροσύνῃ *Vat.*

d Ἦκεν εἰς Καισάρειαν,] Ἦλθον *Busb.* & *Vat.*

e Εὐθὺς] *L. B.* ὃς ᾧ αὐθὺς.

f Ποῖ ποτε χωρίσει] Ita *Busb. Hen.* & *Baſ.* ποίποτε in *aliis.*

g Αὐτῷ πάλαι θρασύτατος,] Αὐτῶν *Busb.* & *Vat.*

h Ὀνόματι Τήρων,] Ὀνομα *Busb. Vat.* & *Zonar.*

i Τήρων,] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 27. §. 4. SPANH. Τήρων *L. B.*

k Αὐτῷ καθ' ἡλικίαν ὄντος Ἀλεξάνδρῳ] *L. B.* αὐτῷ καθ' ἡλικίαν ὄντος Ἀλεξάνδρῳ.

l Αὐτὸς ὑπ' ἐλευθεριότητος ἐξελάλει,] Αὐτὸς ἐπ' ἐλ. *Vat.*

m Κεκ-

γων, "ὡς ἀπώλοιτο μὲν ἡ ἀλήθεια, τὸ δὲ δίκαιον ὑπ' "ἀνθρώπων ἀνηρημένον εἴη, [m] κρατεῖν δὲ τὰ ψεύσμα- "τα καὶ ἡ κακοήθεια, καὶ ποσῶν νέφ ἐπάγει τοῖς "πράγμασιν, ὡς μηδὲ τὰ μέγιστα τῶν ἀνθρωπίνων πα- "θῶν ὁρᾶσθαι τοῖς ἁμαρτάνουσιν". τοιοῦτος οὖν, ἐδόκει μὲν οὐκ ἀκινδύνως παῤῥησιάζεσθαι· τὸ δὲ εὔλογον σκιᾷ πάντες, οὐκ ἀνάνδρως αὐτῷ πρὸς τὸν καιρὸν ἐῤῥωμένως. διὸ καὶ πάντα, ἅπερ αὐτὸς εἶπεν, ἕκαστος ἡδέως ἤκουεν ὑπὲρ ἐκείνων λεγόμενα, καὶ τὸ καθ' αὑτοὺς ἀσφαλὲς ἐν τῷ σιγᾶν προορώμενοι, τῷ ἐκείνων παῤῥησίαν ὅμως ἀπε- δέχοντο. τὸ γὰρ προσδοκώμενον πάθος, ἐδιάζετο πάντα ὅν, πινα οὖν ὑπὲρ αὐτοῦ λαλεῖν.

δ'. Ὁ δὲ καὶ πρὸς τὴν βασιλέα μετὰ πάσης παῤῥησίας ὠσά- μενος, μόνος μόνῳ λέγειν ἠξίου· καὶ συγχωρήσαντος, [n] ἃ δυνάμενος, εἶπεν, "ὦ βασιλεῦ, [o] μακαριστὸν μὲν τοιού- "τῳ πάθει, τῷ τολμηρὸν ταύτην παῤῥησίαν, ἀναγκαίαν "σοὶ, καὶ συμφέρουσαν εἰ [p] λάοις τι χρήσιμον ἐξ αὐτῆς, "πρὸ κερδῶν τῆς ἐμῆς ἀσφαλείας. [q] ποῖ ποτε ὤχου σὸν, καὶ "πεπλώκασιν ἐκ τῆς ψυχῆς αἱ φρένες; ποῖ δὲ καὶ ὁ θεῖος "ἐκεῖνος νοῦς, ᾧ πολλὰ καὶ μεγάλα [r] κατώρθωσας; πῆς δὲ "ἡ τῶν φίλων καὶ συγγενῶν ἐρημία; κρίνω δὲ, μὴδὲ παρόντας "αὐτοὺς εἶναι συγγενεῖς ἢ φίλους, οἳ τοιοῦτον [s] μι- "σοῦσι τῇ μακαριζομένῃ ποτὲ βασιλείᾳ. σὺ δὲ ὁ σκέψη "τί πεπόνθαμεν [t] ἐσμεν; [v] δύο νεανίσκους ἐκ βασιλίδος [x] σοὶ "γυναικὸς [y] γεγυμνωμένους, εἰς πᾶσαν ἀρετὴν ἄκρους, [z] ἀ- "ναιρήσῃς, σεαυτὸν ἐν γήρᾳ καταλιπὼν ἐφ' ἑνὶ παιδὶ κα- "κῶς οἰκονομήσοντι τοῖς εἰς αὐτὸν ἐλπίδα, καὶ συγγενέσιν ὧν "αὐτὸς ἤδη τοσαυτάκις [a] κατέγνως θανάτου; οὐκ ἐννοήσῃς ὅτι "καὶ τὸν ὄχλον ἡ σιωπὴ τοῦ ἁμαρτίαν ὅμως ὁρᾷ καὶ μισεῖ τὸ "πάθος· ἥτε φρονοῦσι πᾶσι, καὶ ταύτης οἱ πρωτεύοντες, ἔλεον "μὲν τῶν ἀτυχούντων, μῖσος δὲ τῶν τοὺς ἀφανισθέντων ἐχθρὸ- "σαντες"; ἤκουε τούτων ὁ βασιλεὺς, ὑπὸ δέους μὲν ὁ πανὶ ἅ- πασιν ἀγνωμόνως· ἀλλὰ, τί δεῖ καὶ λέγειν, [b] διεκίνησεν ἑαυ- τὸν αἰσθόμενος [c] Τήρωνος ἑκουσίως καὶ τὰ πάθη καὶ τὰς οἰκείας ἀπιστίας. αὖθις δὲ ὁ μὲν ἐπῳδὸς καὶ μικρὸν ἀμέ- τρως καὶ φρονηματικῶς χρώμενος παῤῥησίᾳ. [d] τὸ γὰρ ἀπαίδευτον [e] ἐξέπιπτε καιρῶν. παρεκτὸς δὲ Ἡρῴδης ἐνεπίμπλατο, καὶ μᾶλλον ὀνειδίζεσθαι δοκῶν, ἢ πρὸς τὸ συμφέρον ἀκούειν τῶν λόγων, [f] ἐπεὶ καὶ τοὺς [g] διακριθέντας φρονήσεως καὶ τοὺς ἀγανα- κτήσαντας ἡγεμόνας ἐπύθετο, προστάξας [h] τῶν τε ὀνόμασι δηλω- θέντων ἁπάντων, καὶ τὸν Τήρωνα δῆσαντας ἔχειν ἐν Φυλακῇ.

ε'. Τούτῳ χρησθέντος, ὑπετίθετο τῷ καιρῷ ὁ Τρύφων τὸν κουρέως τοῦ βασιλέως, ὃς ἔφη προσελθὼν ὡς πεῖσαι πολλά- κις ὁ Τήρων, [i] ὁπόταν [k] θεραπεύῃ τὸν βασιλέα ξυρῷ τὸν λαι- μὸν [l] ἀποτεμεῖν· ἔσεσθαι γὰρ ἐν πρώτοις [m] τοῖς περὶ Ἀλέξαν- δρον, καὶ μεγάλας λήψεσθαι δωρεάς. ταῦτα εἰπόντα συλλαμ- βάνειν κελεύει, καὶ μὴ ταῦτα βάσανον λαβόντα τοῦ τε Τήρωνος, καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, καὶ τοῦ κουρέως. Ἀκαριαιέρευλός τε τοῦ Τή- ρωνος, ὁρῶν ὁ νεανίσκος τὸν πατέρα, χαλεπῶς μὲν ἤδη πά- σχοντα, ἔχοντα δὲ ἠδεμίαν ἐλπίδα σωτηρίας, [n] αὐτό τε τὸ μέλλον ἐκ τοῦ περὶ τὰ πάσχοντα δυσχερείας πρᾶγμα, ἔφη

cens, "interiiſſe veritatem, ſublatum jus ex homi- "nibus, vigere mendacium & malitiam, & tantam "nubem rebus inducere, ut à peccantibus ne ma- "xima quidem mala in homines cadentia cerni "poſſent." Hæc tam libere dicens, videbatur quidem non ſine periculo facere: ſed movebat omnes æquitas rei, quod animoſe & fortiter ſe illis temporibus gereret. quapropter omnia quæ ille diceret libenter omnes audiebant ut ab eo dicta, & cum ſibi cavendum eſſe ſilentio providerent, tamen ejus confidentiam collaudabant. nam tanti mali exſpectatio unumquemque cogebat quodcunque liberet pro eo loqui.

4. Ille vero regem ipſum adiit audaciſſime, & ſolum cum ſolo colloqui velle dicebat: ac facta poteſtate. "Non poſſum, inquit, ô Rex, diutius "ferre hanc animi anxietatem. Equidem audacem "hanc confidentiam, ſed tibi neceſſariam & con- "ducibilem, ſi quid ab ea utilitatis perceperis, "meæ vitæ antepoſui. Sanuſne es, aut ubi eſt ex- "cellens illud ingenium, quo tot tantaſque res aſ- "ſequutus es? quæ eſt iſta amicorum cognatorum- "que ſolitudo? quos equidem, quamvis præſentes, "nec cognatos nec amicos judico, qui tantum "ſcelus in quondam felici regno perpetrari ſuſti- "neant. Et tu non aſpicies quid agatur? duos ju- "venes regina conjuge tibi natos, omni virtute "ornatiſſimos interficies, tuamque ſenectutem uni "puero committes, qui ſuſceptam de ſe ſpem ma- "le ſuſtinuit, & conſanguineis, quos ipſe toties "jam capitis damnaſti? Nonne cogitabis vulgus "ſilere, tamen peccatum videre, & facinus odiſſe: "exercitumque univerſum, & maxime præcipuos, "miſericordia commoveri erga infelices, odio er- "ga infelicitatis auctores?" Audiebat rex iſta, principio quidem non omnino * intemperanter: ſed ubi ſcilicet Tero facinus & domeſticorum perfidiam aperte taxavit, commovit ſe rex. Et Tero *Regem ui- mia liberta- te uſus of- fendit.* è contra paulatim modum exceſſit immoderata & militari libertate uſus. nec tempus ſatis ſcite & commode cepit. Unde ita turbatus eſt Herodes, ut, ea verba pro conviciis magis quam pro utili admonitione ducens, ubi milites rem ægre ferre & duces indignari audivit, tam eos qui nominati fuerant quam ipſum Teronem in cuſtodia vinctos adſervari juſſerit.

Parisfiducia alloquitur regem.

5. Hoc facto Tryphon quidam, regis tonſor, arrepta occaſione, regem adiit, eique nunciabat, Teronem ſæpe ſibi perſuadere voluiſſe, ut regi barbam tondens eum novacula jugularet: ita principem locum apud Alexandrum habiturus, & magna præmia conſequuturus. Hæc loquutum juſſit rex comprehendi: ac deinde de Terone & ejus filio & tonſore quæſtio habita eſt. Cumque Tero perſiſteret, juvenis patrem male jam mulctatum, nec ullam ſpem ſalutis habere videns, & quid futurum eſſet ex ſummis ejus angoribus conjiciens

Tryphon Herodis tonſor Te- ronem ac- cuſat.

---

m Κρατεῖν] Lege κρατοῖεν. COCC.

n Οὐ δυνάμενος,] Ita cum *Cod. Vat. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* ὀδυνώμενος εἶπεν, ὦ βασιλεῦ Ἀκαριστίῳ in *Editis Aliiſque*, niſi quod Ἀκαριστερεῖ habeat *Hen.* à pr. m.

o Διακαριστερεῖν] Ita quoque *L. B.*

p Λάοις τι χρήσιμον] Ita *Vat.* & *L. B.* λαοῖσι in *cæteris.*

q Ποῖ ποτε ὤχου σὸν,] Ποῖ ποτε οἴχεταί σοι *Busb.* ποῖ ποτε οἴχεταί σου *Vat.*

r Κατώρθωσας;] *L. B.* κατώρθους.

s Μῖσοῦσι] *L. B.* μῦσοῦσι.

t Ἐσμεν;] *L. B.* ἔστι. unde *Coccejus* legit τὸ πραττόμενον ἔστι.

v Δύο νεανίσκους ἐκ βασιλίδος] Εἰ ὁυο ν. *Busb.*

x Σοὶ γυναικὸς γεγυμνωμένους,] Illud σοὶ deeſt *Vat.*

y Γεγυμνημένους,] *L. B.* γυιωμένους.

z Ἀναιρήσεις,] *L. B.* εἰ ἀναιρήσεις.

a Κατέγνως θανάτου;] Κατέγνωκας *Busb.* & *Vat.*

* *Intemperanter*:] *Al.* libenter, *aut* non iracunde, *aut* æquis auribus.

b Διεκίνησεν ἑαυτὸν] Διεκίνησεν αὐτὸν *Vat.*

c Τήρωνος] *L. B.* Τήρωνος.

d Τὸ γὰρ ἀπαίδευτον ἐξέπιπτε καιρῶν] Verto, *rerum enim imperitia mala decori magiſtra*, ut ſumatur γυμνιτὰς —— Si ad Teronem —— referatur, ſic potius, —— *pro rerum enim imperitia à decoro deflexit.* IBIETSON.

e Ἐξέπιπτε καιρῶν.] Ὑπεξέπιπτε *Vat.* ὑπερεξέπιπτε *Busb.*

f Ἐπεὶ καὶ τοὺς] Ἐπειδὴ *Busb.*

g Διακριθέντας φρονήσεως,] Ἀπιχθῶς, aut aliud adverbium excidiſſe aut ſubintelligendum eſſe exiſtimo. *Epiphanius* vertit, *quia milites tum abhorrerent, & primates eorum ſibi indignarentur.*

h Τῶν τε ὀνομασὶ δηλωθέντων ἁπάντας,] Τῷ τε ὀνόματι δηλωθέντων ἁπάντων *Vat. L. B.* τῶν τε ὀνόματι δηλωθέντων ἁπάντων. *Coccejus* μὴ τῶν ὀνομασὶ δηλωθέντων ἁπάντων. τοὺς τε ὀνόματι δηλωθέντας ἅπαντας *Busb.*

i Ὁπόταν —— ἀποτεμεῖν.] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 27. §. 5. SPANH.

k Θεραπεύῃ τὸν βασιλέα ξυρῷ] Θεραπεύοι *Busb.* ὡς πολλάκις αὐτὸν ὁ Τήρων, ὁπόταν θεραπεύῃ *Vat.*

l Ἀποτεμεῖν·] Ἀποτέμνειν *Vat.* τεμεῖν *Zonar.*

m Τοῖς περὶ Ἀλέξανδρον,] Τοῖς abeſt *Vat.*

n Αὐτό τε τὸ μέλλον] Ἑαυτῷ τι τὸ μ. *Vat.* αὐτῷ τε τὸ μ. *Busb.*

ens, dicebat "se regi veritatem patefacturum, si "fore polliceretur ut & ipsi & patri tormenta & "cruciatus remitteret." Ubi autem rex ei fidem dedit, ajebat, "constitutum fuisse, ut Tero regi "manum afferret; ac factu facile esse ut solus solum "aggrederetur: quo perpetrato, si quid ei siniſtrum "accidisset, id honori fore, dum Alexandro gra- "tificaretur." Iſtis quidem ab illo dictis, patrem à neceſſitate redemit: neque ſcitur, verumne dixerit vi coactus, an id fecerit ut à ſemetipſo & patre dolorem depelleret.

Confeſſio filii Teronis.

6. Herodes vero ſi vel minimam antea de filiis *ſuis* occidendis dubitationem habuerit, jam ei nullo in anima loco relicto, ſed ejectis omnibus quæ ſibi vel tantillum melioris conſilii ſuggerere poſſent, inſtitutum exſequi properavit. Cumque in cœtu produxiſſet trecentos duces, in reos relatos, & Teronem cum ſuo filio, & tonſorem indicem, eos omnes accuſavit: atque populus, conjectis quæcunque venerunt in manum, eos necavit. Alexander vero & Ariſtobulus, ducti Sebaſten, juſſu patris ibi ſtrangulantur: & corpora noctu portantur Alexandrium, ubi ſiti erant maternus avunculus & multi ex majoribus eorum.

Teron, filius ejus, & tonſor lapidati.

Ariſtobulus & Alexander juſſu Herodis ſtrangulati.

7. Et forſan quidem aliquibus minime mirum videbitur, odium inveteratum adeo creviſſe, & eouſque proceſſiſſe, ut ipſam naturam vinceret. Merito autem dubitari poſſit, an adoleſcentibus ejuſmodi quid vitio vertendum, quod patri juſtam illis ſuccenſendi cauſam dederint; ac deinde ita eum perverſitate ſua irritarint, ut implacabilis evaderet: an quod ipſe adeo durus fuerit & ferreus, & tam in aliis rebus gloriæ quam dominationis vehementer cupidus, ut neminem ſibi *ſocium* aſſumendum putaret, quod quicquid ei placeret firmum ratumque haberi voluerit: an *quod dicendum* fortunam vim obtinuiſſe, omni conſilio prudentiæ licet pleno potentiorem; unde & credere ſolemus, humanos actus à neceſſitate quadam præſancitos eſſe ut omnino fiant, eamque vim fatum vocamus, quòd nihil ſit quod illa non efficiat. Cæterum ſatiserit, ut arbitror, ſententiam hanc, *quò refellatur*, cum illa conferre, quæ nobiſmet aliquid *in agendo* tribuit, nec prohibet quo minus ſua cuique imputetur morum pravitas: quæ jam olim ante nos ſapienter in *Lege tractata ſunt. Ex duabus autem reliquis cauſis, ea quæ ad filios ſpectat *merito* culpari poteſt, tam ex juvenili arrogantia quam faſtu regio, quod calumniis in patrem auſcultarint, & in acta ejus & vitam parum æqui inquiſitores fuerint; malitioſe ſuſpicaces, & linguæ temperare neſcii, & ob utrumque iis obnoxii qui id egerunt ut eos obſervarent, & ad gratiam captandam *Herodi*

"ὁ μωύδη τῷ βασιλεῖ τὴν ἀλήθειαν, εἰ ϖροθυμήσοι]. Δῖα δὲ "φράσαι τὸ βασάνῳ καὶ τὰ αἰτίας αὐτόν τι καὶ τὸ πατέρα". δόντος δὲ πίστιν ὅτι τάυτης, ἔλεγε "ὡς εἴη σωθῆναι τις "ὑπὸθεσθαι δι' αὐτοχειρίας βασιλεῖ τὸν Τήρωνα. ϖροσελθεῖν "γὰρ εὔπορον εἶναι μόνον μόνῳ, καὶ δράσαντα παθεῖν τι τῶν "εἰκότων σὺν ἀγῶνες Αλεξάνδρῳ χαριζόμενον". ταῦτα μὲν [p] ὧν ἐκεῖνος εἰπὼν, ἐξαιρεῖται τὸν πατέρα τὸ ἀνάγκης, ἄδηλον εἴτε τὴν ἀλήθειαν ἐκβιασθεὶς φεύγειν, εἴτε καὶ ϖαραφλοῦ νοήσας τινὰ ταύτην τῶν κακῶν αὐτῷ καὶ τῷ γεγυνηκότι.

ς'. Ο δὲ Ηρώδης, [q] ϖόθεν εἴ τι ϖρότερον ἐνδοιάσιμον ἦν αὐτῷ ϖερὶ τὴν τεκνοκτονίαν, τότῳ τόπον ἢ χώραν καταλελοιπὼς ἐν τῇ ψυχῇ, ἀλλὰ ϖᾶν ἐξηρημένον τὸ δυνάμενον αὐτῷ [r] ὑϖόνοιαν ἀμείνονος λογισμοῦ ϖροσάρχειν, ἔσπευδεν ἤδη τέλος ὑϖιθεῖναι τῇ ϖροαιρέσει. καὶ [s] ϖροσαγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν, τριακοσίους τε τῶν ἡγεμόνων τοὺς ἐν αἰτίᾳ γιγνομένους, καὶ τὸν Τήρωνα σὺν τῷ ϖαιδὶ, [t] καὶ τῷ ϖερὶ ἐκείνῳ διελέγχουλι κυρεῖ, καθηγορίαν [v] ἁϖάντων αὐτῶν ἐϖοιήσατο· κἀκείνους μὲν τὸ ϖλῆθος ἀεὶ [x] τοῖς ϖροτυχοῦσι βάλλοντες, ἀϖέκτειναν. Αλέξανδρον δὲ καὶ Αριστόβουλος, ἀχθέντες εἰς Σεβαστὴν, ὑϖὸ τάξαντος δὲ πατρὸς, στραγάλῃ κλείνουσι. τὰ δὲ σώματα νύκτωρ εἰς Αλεξάνδρειον ἀϖήνεγκε, καὶ τὰ ϖρόγονα τὰ μητρὸς ἐκεῖ, καὶ τῶν ϖλείστων αὐτοῖς [y] ϖρογόνων [z] κειμένων.

ζ'. Ισως μὲν ἂν τὶς ἄλογον ἐνίοις ϖαραφαίνεται, ϖερὶ φόμενον ἐκ ϖολλοῦ τὸ μῖσος ἅτως αὐξηθῆναι, καὶ ϖραγματέρω ϖροελθὸν ὑϖονικῆσαι τὴν φύσιν. ὑϖίσχυσις δὲ γένοιτο ἂν εἰκότως, εἴτε εἰς τὰς νεανίσκους ἀνοίσεον [a] τὴν τοιαύτην αἰτίαν, [b] ϖρὸς αἴτιον ὀργῆς [c] ἀναγαγόντας τὸν πατέρα, καὶ χρόνῳ ϖροσκρούσαντας τῷ χαλεϖωτάτῳ ἀνήκεστον αὐτοῖς, εἴ τι καὶ ϖρὸς αὐτὸν ἐκεῖνον ἁϖαθὲς καὶ ϖεῖσιν ὄντα ϖρὸς τὴν ὑϖιθυμίαν τὸ δεχῆς, καὶ τὸ ἄλλης εὐδοξίας, ὡς μηδένα οἴεσθαι ϖροσηκτέον, ἐφ' ᾧ ϖᾶν τὸ βυλόμενον ἀκίνητον ἔχειν, ἢ καὶ [d] τὴν τύχην ϖαντὸς εὐγνώμονα λογισμῷ μείζω τὴν δυνάμιν ἐσχηκέναι, ὅθεν καὶ ϖάσχομεν τὰς ἀνθρωϖίνας ϖράξεις ὑϖ' ἐκείνης [e] ϖροκαθωσιῶσθαι τὸ γὰρ γενέσθαι ϖάντως ἀνάγκης, καὶ καλεῖμεν αὐτὴν [f] εἱμαρμένην, ὡς κένους ὄντος, ὃ μὴ δι' αὐτὴν γίγνεται. τοῦτον μὲν οὖν τὸν λόγον ὡς [g] νομίζω ϖρὸς ἐκεῖνον ἀρκέσει κρίνειν, ἡμῖν τε αὐτοῖς [h] ἀϖοδιδόντα τι, καὶ τοὺς ἁμαρτάνοντας τὸ ὑϖηνδυμάτων σὺν ἀνάγκης ϖοιοῦντας· ἃ ϖρὸ ἡμῶν ἤδη ϖερὶ λοσόφηται καὶ τῷ νόμῳ. τὸ δὲ ἄλλων δύο, τὴν μὲν ἀϖὸ τὸ ϖαίδων μέμψασθαι ἄν τις αἰτίαν, ὑϖό τε αὐθαδείας [i] νεωτερικῆς καὶ βασιλικῆς οἰήσεως, ὅτι καὶ ἁμαρτόλων ἠνείχοντο κατὰ τὸ ϖατρὸς, καὶ τὸ ϖασχομένων αὐτῷ [k] κατὰ τὸ βίον σὺν εὐμενεῖς ἦσαν ἐξεταστὴ, καὶ κακοήθεις μὲν ὑϖονοεῖν, ἀκεχτεῖς δὲ λέγειν, εὐάλωτοι δὲ δι' ἀμφότερα τοῖς ὑϖηρέταις αὐτὸς, καὶ ϖρὸς χά-

o Μωύσει τῷ βασιλεῖ τὴν ἀλήθειαν,] Μωύσει *Vat.*

p Οὗ ἐκεῖνος εἰπὼν,] Illud ὧν è *Cod. Vat.*

q Οὐδὲ εἴ τι ϖρότερον] Οὐδ' εἰ τὸ ϖρ. *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

r Ὑϖόνοιαν —— ϖροσάρχειν,] Ita cum *Cod. Vat.* μείζονα in *Editis Aliſque.*

s Προαγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν] Προάγων *Vat.* ϖεραγαγὼν *Zonar.*

t Καὶ τῷ ϖερὶ ἐκείνῳ] Καὶ τῷ ἐκείνης *Busb.*

v Απάντων αὐτῶν] Απάντων ἐποιεῖτο *Busb.*

x Τοῖς ϖροτυχοῦσι βάλλοντες,] Conf. ſupr. c. 10. §. 5 SPANH.

y Προγόνων κειμένων.] Ruſini Verſio hujus libri hic deſinit in morte & ſepultura Herodis filiorum. Reliqua à verbis: Ἴσως μὲν οὖν &c ad finem libri & capitis non ibi comparent SPANH.

z Κειμένων.] Poſt κειμένων habemus τοῦτο τὸ τέλος τῶν ϖαρόντων in *Cod. Busb.*

a Τὴν —— ἀναγαγόντας] Forte τὴν τοιαύτην αἰτίαν, ϖρὸς ὀργῆς ἀγαγόντας. COCC.

b Πρὸς αἴτιον] *L. B.* ϖροσήκειον.

c Αναγαγόντας] Εναγόντας *Vat.* forſan pro ἐναγαγόντας. *L. B.* ἀγαγόντας.

d Τὴν τύχην —— γίγνεσθαι.] De Fortuna & vi Fati, ſine qua nihil fiat, quæ Phariſæorum ſententia, è quorum numero Joſephus, vid. lib. 8. c. 15. §. 6. & *alibi.* lib. 5. c. 13. §. 7. SPANH.

e Προκαθωσιῶσθαι] Προσκαθωσιῶσθαι τῇ δ' ἡμέᾳ ϖάντως ἀνάγκη. & *Lugd. Bat.* Eſt qui malit ὑϖ' ἐκείνης ϖροκαθωσιῶσθαι τὴν τ. γ. π. ἀνάγκη, per illam (*ſc.* fortunam) quod eos evenire omnino neceſſe ſit, à culpa eſſe præexemptos &c.

f Εἱμαρμένην,] Alludere videtur ad notationem Latini nominis potius quam Græci. nam *fatum* à *faciendo* dictum videri poteſt: at in Græco idiomate, quo uſus eſt *Joſephus*, εἱμαρμένη non ab *efficiendo* ſed *ſortiendo* deducitur. *Salianus* in *Ann. Eccl.* l. 6. p. 386.

g Νομίζω ϖρὸς ἐκεῖνον ἀρκέσει κρίνειν,] Ita conjicit vir doctiſſimus, *T. Terry Gr. L. Prof.* Antea in *Editis* erat, ὡς μείζω π. ἡ. ἀ. κινεῖν, & mox Διαφορὰς. nullo plane ſenſu.

* *Lege tractata ſunt.*] *Id eſt*, in Legis commentariis.

h Αϖοδιδόντα τι,] Αϖοδιδόντας τι & mox ϖοιοῦντας *Vat.* & *Hen.* à pr. m. ἀϖοδιχόμεθα ὃ ἡμῖν τε αὐτοῖς ἀϖοδιδόντα τι &c. legendum cenſet *Salianus*, vertendumque, *verum hunc ſermonem, qui cauſas humanis ſuperiores attingat, movisse ſufficiat; eum autem ampleclamur, qui & nobis ipſis aliquid tribuit, nec varietatem ſtudiorum obnoxiam faciat rationi reddendæ.* Vel, certe nihil addendo, ita ſi placet interpretemur, *hunc ergo ſermonem, quem ſcilicet ſubjicio, ut illo utiliorem movere ſufficiat, qui nobis ipſis tribuat aliquid, & non omnia fato, & multiplices actiones noſtras examini ſubjiciat.*

i Νεωτερικῆς καὶ βασιλικῆς οἰήσεως,] Vide *J. A. Boſii* diſſertationem de νεωτερικαῖς ἐπιθυμίαις ad 2 *Tim.* c. 2. v. 22. in *Theſauro Theologico Philologico*, vol. 2. p. 687.

k Κατὰ —— ἐξεταστὴ,] Περὶ τὸ βίου *Vat.*

χάριν καταμωμύσιν. ὁ μέν τοι πατὴρ, ἐδὲ ἐντεῦθεν ἔσικεν ἄξιον φαίνεσθαι τοῦ περὶ ἐκείνους ἀσεβήματος, ὃς, ὅτε πίστιν ἐπιβουλῆς ἐναργῆ λαβὼν, ὅτι ταῖς ἀσκήσεσιν ἐπιχειρήσεως ἐλέγχειν ἔχων, ἐπάλμησεν ἀποκτεῖναι τοὺς ἐξ αὐτοῦ φύντας, ἀρίστους μὲν τὰ σώματα, καὶ εὐπρεπεστάτους πᾶσι τοῖς ἀλλοτρίοις, οὐκ ἀποδέοντας δ' ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν, εἴπερ ἦν ἡρᾶν, ἢ γυμνάζεσθαι [l] τὰ πολέμου, ἢ λέγειν ὡς ἔτερ τὸ ἐμπεσόντων εἰδέναι. τούτων γὰρ ἁπάντων μετεῖχον, Ἀλέξανδρος δὲ καὶ μᾶλλον ὁ πρεσβύτερος. ἤρκει γὰρ, εἰ καὶ κατέγνω, καὶ ζῶντας ὅμως ἐν δεσμοῖς, ἢ ξενιτεύοντας ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἔχειν, μεγάλην ἀσφάλειαν αὐτῷ περιβεβλημένῳ τὴν Ῥωμαίων δύναμιν, δι' ἣν οὐδὲν οὕτε [m] ἐξ ἐφόδου καὶ βίᾳ παθεῖν ἐδύνατο. τὸ δ' ἀποκτεῖναι ταχὺ, καὶ πρὸς ἡδονὴν τοῦ νικῶντος [n] αὐτὸν πάθους, ἀσεβείας τεκμήριον ἀναπομπήτου. καὶ τῆς [o] ἡλικίας ἔτι οὔσης σοι γήρα πρόσθεν ἐξήμαρτεν. ἤγε μὴν [p] παρολκὴ, καὶ τὸ χρονίζον συγγνώμην ἂν [q] αὐτῷ τινα φέροι. ταχὺ μὲν γὰρ ἐκπλαγῆναι καὶ κεκινημένον χωρῆσαι πρός τι τῶν ἀτόπων, εἰ καὶ δυσχερές, ἀλλὰ ἀεὶ συμβαῖνον· [r] ἐν ἐπισχόσῃ δ', καὶ πολλάκις μὲν ὀρμησάσῃ πολλάκις δὲ μελλήσαντι, τὸ τελευταῖον δὲ ἐπιτολμᾶν καὶ ἁμαρτάνειν, φονώσης καὶ δυσμεταβλήτου ψυχῆς ἀπὸ τῶν χρόνων. ἐδήλωσε δὲ καὶ τοῖς αὖθις, οὐκ ἀποχόμενος οὐδὲ τῶν λοιπῶν ὅσους [s] ἐδόκει [t] φιλτάτους, ἐφ' οἷς τὸ μὲν δίκαιον ἔλαθεν ἐπιὼν συμπαθεῖσθαι τοὺς ἀπολλυμένους, τὸ δὲ ὠμὸν ὅμοιον λαβὼν, τῷ μηδὲ ἐκείνων [v] φεισαμένῳ. διέξιμεν δὲ ἐπὶ τούτων ἐξῆς ἀφηγούμενοι.

Τέλος τῆς βιβλίου ἑκκαιδεκάτου.

omnia indicarent. Veruntamen, non eſt ut pater juſtam excuſationem inveniat ſuæ in filios impietatis, qui omni re ad fidem certam inſidiis faciendam deſtitutus, nec aliud habens ad eos convincendos hujuſmodi conatûs in *ipſius perniciem* parati, ſuſtinuit ex ſe genitos interficere; forma egregia *juvenes*, & ab alienigenis omnibus valde expetitos, quibus nihil ad ſtudia & exercitationes deerat, ſi aut venationi ſeſe dare, aut militiæ muneribus vacare, aut pro re nata dicere oporteret. Horum vero omnium gnari erant peritique, præſertim Alexander natu major. Satis enim fuiſſet, etiamſi *eos* damnare libuiſſet, aut vivos in vinclis aſſervare, aut procul à regno relegare, cum abunde tutus ageret Romanorum potentia munitus, qua fretus non erat ut vel repentinum impetum aut vim *apertam* metueret. Tam cito autem eos occidiſſe, & ut impotenti affectui gratificaretur, quid aliud eſt quam argumentum impiæ licentiæ. præſertim quod adeo peccaverit, cum eſſet ætate provectior. Quin & neque mora aut dilatio facit ut ei quodammodo ignoſcatur. Nam ut quis repentino caſu perculſus & commotus ad atrocia fecinora impelleretur, utut grave ſit, ſæpe tamen ſolet accidere. Verum ut re perpenſa, cum ſæpe incitaretur & ſubinde cunctaretur, poſtremo tale quidpiam aggrederetur & perpetraret, ſanguinarii animi eſt & obſtinati in deterius. id quod & poſtea declaravit, dum nec reliquis parceret quos chariſſimos habuerit: qui tametſi minus miſerabiles erant, quod jure merito perirent; ſimilem tamen exercuit crudelitatem, eò quod ab illorum cædibus non temperarit. Sed de his dicturi ſumus in ſequentibus.

Finis Libri decimi ſexti.

[l] Τὰ πολίμου,] Τὰ πόλεως *Vat.*

[m] Ἐξ ἐφόδου καὶ βίᾳ] Vid. *alibi* lib. 3. c. 6. §. 1. ἐξ ἐφόδου αἱρήσειν. & cap. 7. §. 1. κατ' ἀρχὰς ἔφοδον. *Julian. Imp. Orat.* 1. p. 48. de Perſis, ὡς ἐξ ἐφόδου τῶν Συρίαν ληψόμενοι, ubi *Petavius*: tanquam primo impetu Syria potituri. SPANH.

[n] Αὐτοῦ πάθους,] Ita lego. (adſtipulante jam quoque *Lugd. Bat*) αὐτῷ in libris.

[o] Ἡλικίας ἔτι ὔσης σοὶ γήρᾳ] *L. B.* ἡλικίας ὔσης σοὶ γήρᾳ.

[p] Παρολκὴ,] Παρολκὴ de re aliqua ſuperflua Baſil. Epiſt. CCXXXIV. p. 1011. B. SPANH.

[q] Αν αὐτῷ τινα φέροι.] Illud ἂν è *Cod. Vat.* Cui jam quoque favet *L. B.* in quo totus locus ita legitur, καὶ τ. χ. σοὶ δὲ αὐτῷ συγγνώμην τ. φ.

[r] Ἐν ἐπισχόσῃ δ',] Ἐν ἐπισχόσῃ δ' καὶ μήκη ποιῶ. *Vat.* & *Ben.*

[s] Ἐδόκει] *Gen.* ἐδόξει.

[t] Φιλτάτους,] Forte ſupplendum ἔχων.

[v] Φεισαμένῳ.] Φεισαμένου *Vat.*

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗι ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DECIMO SEPTIMO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

1. *Quomodo Antipater genti universæ invisus erat ob fratrum ipsius cædem: utque ob hanc causam amicos, qui Romæ erant, ingenti pecunia sibi conciliare studebat, atque etiam Saturninum Syriæ præsidem, & duces qui cum eo erant.*

2. *Quomodo Herodes rex, cum vidisset regionem Trachonitidem in tranquillo esse non posse ob crebras Arabum incursiones, Zamarin Judæum, qui Babylone relicta in Antiochia degebat, accersivit, locumque ad habitandum dedit in Trachonitide, eoque usus est propugnaculo contra Arabes.*

3. *Quomodo Antipater, cum Herodes Alexandri & Aristobuli filiorum suorum filios sibi adsumpsisset, eisque Pheroræ filias despondisset, patri suasit, ut illas è contra filiis suis desponsatas daret. utque Antipater Pheroram studiose colebat, eo animo ut ipso ad insidias patri struendas uteretur. utque Salome, regis soror, insidias sibi cognitas clam fratri narravit. utque Herodes Antipatro interdixit, ne ad Pheroram iret, neve arcani aliquid ei nunciaret. atque ille nihil horum palam faciebat, sed remotis arbitris; id quod Herodem non latebat.*

4. *Quomodo Antipater ad amicos suos Romæ degentes scripsit, eos obsecrans patri scriberent, ut ei suaderent ipsum Romam ad Cæsarem mittere cum ingenti pecunia: quibus obsequutus Herodes eo misit filium.*

5. *Quomodo Antipater Pheroræ suasit ut Herodem patrem suum pharmaco tolleret, quod ille Pheroræ dederat. utque Herodes rex jussit fratri ejus Pheroræ, ut uxorem suam repudiaret, aut è regno discederet. cui ille libenter morem gessit, & in suam Tetrarchiam se recepit, ubi non multo post diem supremum obiit.*

6. *Pheroræ uxor à Pheroræ libertis accusatur occisi veneno mariti. utque Herodes, inquisitione facta, pharmacum invenit sibi à filio suo Antipatro paratum, & quæstione habita deprehendit Antipatri insidias.*

7. *Antipater Româ navigans ad patrem venit. utque à Nicolao Damasceno accusatur, & capitis damnatus à patre, & à Quintilio Varo, tunc Syriæ præside, in vinculis adservatur, donec ea de re certior factus esset Cæsar.*

8. *Legatio ab Herode ad Cæsarem missa de Antipatro: utque Cæsar, accusatione audita, capitis eum damnavit.*

α'. Ως Αντίπατρος ἐμισήθη τοῖς πᾶσι διὰ τὴν ἀναίρεσιν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. καὶ ὡς διὰ τῶν ἐφεστώτων τοὺς ἐν Ρώμῃ πολλοῖς χρήμασι, καὶ τὸν πεπιστευμένον τοῦ Συρίαν Σατορνῖνον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἡγεμόνας.

β'. Ως Ηρώδης ὁ βασιλεὺς, ἰδὼν τὴν Τραχωνίτιν χώραν μὴ δυναμένην εὐσταθεῖν διὰ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Αράβων, Ζάμαριν Ιουδαῖον, ἐκ Βαβυλῶνος κατοικήσαντα, καὶ ἐν Αντιοχείᾳ διαιτώμενον, μεταπεμψάμενος, κατῴκισεν αὐτήν, καὶ ἐχρήσατο αὐτῷ προβλήματι πρὸς τοὺς Αραβας.

γ'. Ως Ηρώδης τῶν Αλεξάνδρου καὶ Αριστοβούλου τῶν υἱῶν αὐτοῦ παῖδας προεποιήσατο, καὶ τὰς Φερώρα θυγατέρας μνηστεύσατο αὐτοῖς, Αντίπατρος ἔπεισε τὸν πατέρα τὴν μνηστείαν εἰς τοὺς παῖδας μεταθέσθαι τοὺς αὐτοῦ. καὶ ὡς ἐτεροίωσεν Αντίπατρος τὸν πρὸς Φερώραν, βουλόμενος ἤδη δι' αὐτῶν ἐπιβουλεῦσαι τῷ πατρί. καὶ ὡς γνοῦσα ἡ ἀδελφὴ τοῦ βασιλέως Σαλώμη, κρυφαίως ἀπήγγειλεν τῷ ἀδελφῷ. καὶ ὡς Ηρώδης παρήγγειλεν Αντιπάτρῳ μὴ φοιτᾶν πρὸς Φερώραν, μηδὲ ἀποῤῥητον μηδὲν ἀπαγγέλλειν αὐτῷ. ὁ δὲ φανερῶς μὲν οὐδὲν ἐποίει, ἀλλὰ κρυπτῶς, καὶ ταῦτα δὲ οὐκ ἐλάνθανε τὸν Ηρώδην.

δ'. Ως Αντίπατρος ἔγραψε τοῖς ἐν Ρώμῃ φίλοις, ἵνα καλῶν αὐτὸν γράψαι τῷ πατρὶ αὐτοῦ, πείθοντας ἵνα πέμψῃ αὐτὸν πρὸς Καίσαρα μετὰ πολλῶν χρημάτων· καὶ πεισθεὶς Ηρώδης ἐξέπεμψε τὸν υἱόν.

ε'. [b] Ως Αντίπατρος ἔπεισε Φερώραν ἵνα ἀνέλῃ τὸν πατέρα αὐτοῦ Ηρώδην φαρμάκῳ, δοὺς αὐτῇ τὸ φάρμακον Φερώρα. καὶ ὡς ὁ βασιλεὺς Ηρώδης παρήγγειλεν τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Φερώρᾳ ἐκβαλεῖν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, ἢ ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς βασιλείας. ὁ δὲ ἀσμένως ἤκουσε καὶ ἀνεχώρησεν εἰς τὴν ἰδίαν τετραρχίαν, κἀκεῖ μετ' ὀλὺ τελευτᾷ.

ς'. Κατηγορία τῆς γυναικὸς Φερώρα τοῦ ἀπελευθέρων Φερώρα ὡς ἀναιρεθέντος φαρμάκῳ. καὶ ὡς Ηρώδης ἐκζητήσας εὗρεν τὸ φάρμακον, κατασκευασμένον ἐπ' αὐτῷ τοῦ ὑὸς αὐτοῦ Αντιπάτρου, καὶ βασανίσας ἔγνω τὰς Αντιπάτρου ἐπιβουλάς.

ζ. Κατάπλους Αντιπάτρου ἐκ Ρώμης πρὸς τὸν πατέρα. καὶ ὡς κατηγορηθεὶς τοῦ Νικολάου τοῦ Δαμασκηνοῦ, καὶ καταγνωσθεὶς θανάτου τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ [c] Κοιντιλίου Οὐάρου τότε πεπιστευμένου τὴν Συρίαν, ἐδέθη μέχρι τῆς ἐσομένης διαγνώσεως τοῦ Καίσαρος.

η'. [d] Πρεσβεία πεμφθεῖσα τοῦ Ηρώδου πρὸς Καίσαρα περὶ Αντιπάτρου· καὶ ὡς Καῖσαρ, ἀκούσας τὰς κατηγορίας, κατέγνω αὐτοῦ θανάτου. θ'. Πε-

a Εγκατώκιστεν αὐτῇ,] Εγκατώκησεν in *Editis* & *MSS.*

b Ως Αντίπατρος ἔπεισε] Illa ὡς Αντίπατρος ἔπεισε &c. usque ad vocem Ηρώδης accepta debemus *Codd. Vat.* & *Gall.*

c Κοιντιλίου Οὐάρου] Ita cum *Strabone Aliisque.* Κοϊντιλίου in *Editis* & *MSS.*

d Πρεσβεία πεμφθεῖσα] Hoc summarium nobis conservatum dederunt *MSS. Vat.* & *Gall.*

θ'. Περὶ τ Ηρῴδ νόσ Ͼ σάσεως τ Ιυδαίων [e] δι' αὐτ· κ κόλασις τ σασιαστ.

9. *De Herodis morbo, motaque ob eam causam seditione: & quomodo puniti erant seditiosi.*

ι'. Ως δ ξαντος Αντιπάτρ Ηρῴδ πεπλυτηκέναι, Αντιπατρ Δαλεχθείη τῷ σωματοφύλακι περὶ ἀφέσεως· [f] κ Δι' ὃν Αντιπάτρ ἀναίρεσις.

10. *Quemadmodum Antipater, cum ei crederetur mortuum esse Herodem, verba fecit ad custodem de liberatione è vinculis: quam ob rem patris jussu interimitur.*

ια'. Ηρῴδ [g] πλυτή, κ Δαθήκη ξ αὐτ πρὸς Καίσαρα, κ μερισμὸς πρὸς τὰς τρεῖς υἱὰς αὐτ, κ ὡς Αρχέλαον βασιλέα ποιεῖ τ Ιυδαίας.

11. *Herodis mors, & quænam testamento legavit Cæsari, qualisque facta erat divisio in tres filios, & quomodo Archelaum Judææ regem constituit.*

ιβ'. [h] Επιστολὴ Ηρῴδ πρὸς τ στρατὸν, κ ἑκάστῳ αὐτῶν δωρεὰ, κ παράκλησις πίστεως πρὸς τ υἱὸν αὐτ Αρχέλαον.

12. *Herodis epistola ad exercitum, & munificentia erga milites, & cohortatio ad eos ut fidem Archelao filio suo præstarent.*

ιγ'. [i] Τάφη Ηρῴδ ἐν Ηρωδίῳ τῷ φρυρίῳ, κ ὡς ὁ λαὸς ἐστασίασε πρὸς τ υἱὸν αὐτ Αρχέλαον ἐν τῇ ἑορτῇ· κ ὡς Αρχέλα τελιχιλίας αὐτῶν ἀνεῖλεν, αὐτὸς δ ἔπλυσε πρὸς Καισαρα σὺν τῷ ἀδελφῷ αὐτ Ηρῴδῃ εἰς Ρώμ, πιστεύσας τὴν βασιλείαν αὐτ τῷ ἀδελφῷ φιλίππῳ.

13. *Sepultura Herodis in Herodio castello, utque in festo seditionem movit populus contra filium ejus Archelaum: & ut Archelaus tria seditiosorum millia cecidit, atque ipse cum fratre suo Herode Romam navigavit ad Cæsarem, regni cura fratri suo Philippo commissa.*

ιδ'. Ως Σαβῖν ὁ ἐν τῇ Συρίᾳ Καίσαρ ἐπίτροπ ἀνέβη εἰς Ιεροσόλυμα, βίᾳ αἰτῶν τὰ Ηρῴδ χρήματα κ φρούρια παρὰ τ Αρχελάου ἐπιμελητῶν. κ ὡς ἐπέστων οἱ [k] Αρχελάου ἐπιμεληταὶ τ λαὸν χωρεῖν ἐπὶ ὅπλα, κ πολιορκῆσαι τ Σαβῖνον κ στρατὸν αὐτ ἐν τῇ Αντωνίᾳ. κ ὡς ταῦτα ἀκούσας ὁ Ουαρ μετὰ μεγάλης δυνάμεως ἀνέβη εἰς Ιεροσόλυμα, κ ῥυσάμεν τ Σαβῖνον ἐκ τ πολιορκίας, τοὺς αἰτίους τ στάσεως ἐκόλασε· κ καλῶς Δαθεὶς τὰ ἐν τῇ Ιυδαίᾳ ἔγραψε Καίσαρι, δηλῶν [l] αὐτῷ τὰ πραχθέντα.

14. *Quomodo Sabinus Cæsaris in Syria procurator Hierosolyma ascendit, vi contendens ut sibi Herodis pecuniæ & munitiones traderentur ab Archelai curatoribus. utque curatores ab Archelao relicti populo suaserunt, ut arma caperent, & Sabinum exercitumque ejus in Antonia obsiderent. & ut Varus, istis auditis, magna cum militum manu Hierosolyma ascendit, Sabinoque ab obsidione liberato in seditionis auctores animadvertit; ac deinde, rebus in Judæa compositis literis Cæsari significavit res a se gestas.*

ιε'. Ως Καῖσαρ τὰς Ηρῴδ Δαθήκας βεβαίας ἐποίησε, φυλάξας τοὺς υἱοὺς αὐτ τὸν Δαδοχόν· κ περὶ Ψευδηλεξάνδρ.

15. *Quomodo Cæsar Herodis testamentum sancivit, custodita ejus filiis successione: & de falso Alexandro.*

ιϛ'. [m] Καὶ ὡς κατηγορεῖται Αρχέλα ὑπὸ τ συγγενῶν αὐτ ἐπὶ Καισαρ, κ νικήσας ἔλαβε τὴν βασιλείαν· κ βασιλεύσας μοχθηρῶς δεκαετίαν, πάλιν κατηγορηθεὶς ἐξωρίσθη εἰς Βιέννην, τὸν ὃν βασιλείαν αὐτ μετέθηκε Καῖσαρ εἰς ἐπαρχίαν.

16. *Et ut Archelaus à consanguineis suis coram Cæsare accusatur, & illis superatis regnum accepit: cumque decem annos imperasset, accusatione iterum in eum instituta, Viennam relegatus est, quo facto regnum ipsius in provinciam mutavit Cæsar.*

[e] Δι' αὐτὸν·] Ita *Gall.* δι' αὐτὸν *Vat.* desunt *Editis Aliisque.*

[f] Καὶ —— ἀναίρεσις.] Sic *Gall.* Δὲ ταῦτα in *reliquis.*

[g] Τελεύτη,] Eo modo *Vat.* τελεύτη, Δαθήκη πρὸς κ. in *Editis Aliisque.*

[h] Επιστολὴ Ηρῴδ] Hoc summarium etiam debemus *MSS. Vat. & Gall.*

[i] Τάφη Ηρῴδ ἐν Ηρωδίῳ] Illa κ τάφη Ηρῴδ ἐν Ηρωδίῳ φρουρίῳ, quæ in *Editis* subjiciuntur verbis istis βασιλεία ποιεῖ τ Ιυδαίας, in principio hujusce summarii habent *MSS. Vat. & Gall.*

[k] Αρχελάου ἐπιμεληταὶ] Illud Αρχελάου ἐ *Cod. Vat.*

[l] Αὐτῷ τὰ πραχθέντα.] Αὐτῷ τὰ πραχθέντα desunt in libris omnibus præter *Vat.*

[m] Καὶ ὡς κατηγορεῖται Αρχέλα] Illa κ ὡς κατηγορεῖται usque ad vocem πάλιν accepta referimus *Codd. Vat. & Gall.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ͵ιδ'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM.
LIBER DECIMUS SEPTIMUS.

Continet hic liber tempus annorum XIV.

CAP. I.

Quomodo Antipater genti universæ invisus erat ob fratrum ipsius cædem, utque ob hanc causam amicos, qui Romæ erant, ingenti pecunia sibi conciliabat, atque etiam Saturninum Syriæ præsidem, & duces qui cum eo erant. De Herodis conjugiis & liberis.

ΚΕΦ. α'.

Ως Αντίπατρος ἐμισήθη ὑπὸ παντὸς ἔθνους διὰ τὴν ἀναίρεσιν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ ὡς διὰ τοῦτο ἐδιέφθειρε τοὺς ἐν Ρώμῃ πολλοῖς χρήμασιν, καὶ τὸν πεπιστευμένον τὴν Συρίαν Σατορνῖνον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἡγεμόνας. Περὶ Ηρώδου γάμων καὶ παίδων.

Antipater fratribus sublatis populo & militibus invisus.

ANTIPATRO autem, postquam fratres sustuliſſet, & patrem extrema nequitia & furiis illorum injurias ulciscentibus circumdediſſet, nihil ad spem, quam de reliqua vita conceperat, firmandam affulgebat. Nam omni de imperio metu liberatus, quod nihil cum fratribus commune habiturus esset, tamen ut regnum adipiſceretur opus arduum fore & impeditum sentiebat: odium in ipsum tam inveteratum genti penitus insederat. Cum autem & hoc ei grave esset & moleſtum, majorem adhuc solicitudinem ei injiciunt milites, animos ab ipso alienos habentes, quorum ex fide pendet omnis regnantium securitas, si quando gens *ipsa* novarum rerum studio teneatur. tantum periculi sibi conflavit ex fratrum interitu. Neque tamen non cum patre regnabat, nihil plane à rege discrepans: & majorem apud eum auctoritatem habebat, benevolentia sibi ex iis ob quæ periiſſe debuerat firmiori conciliata, quasi in Herodis securitatem fratrum delator exstitiſſet, non autem ex odio quo illos prosequebatur & in primis patrem. tales ipsum agitabant diræ. Quæ scilicet omnia Antipatro viam sternebant ad Herodem *submovendum*, id agenti ut nemo esset qui ipsum accuſaret de iis quæ perpetrare cogitabat, utque Herodes perfugium non haberet aut auxilium, si Antipater semet hostem ei aperte profiteretur. Proinde ex odio in patrem factum est, ut fratribus insidiaretur. Sed tunc longe magis sti-

Cum patres Judæorum administrat.

Antipater patris necem machinatur.

ΑΝΤΙΠΑΤΡΩι δ', ἀραμένῳ τὰς ἀδελφὰς, [b] ἀσεβείᾳ τι τῇ ὑστάτῃ καὶ ἀλαζονείᾳ τῶν ἐπ' αὐτοῖς τὸν πατέρα ἀφειδεβληκότι, ἔτι τι [c] κατὰ γνώμην ἡ ἐλπὶς καὶ αὐθις βίᾳ λιῶ. ἀπαλλαγεὶς γὰρ φόβου καὶ ὅλης τῆς ἀρχῆς διὰ τὸ τῶν ἀδελφῶν μὴ ὑπικοινωνήσον, [d] ἐργωδέστερον καὶ ἄπορον αὐτῷ εὕρισκεν [e] τὸ τὴν βασιλείαν διαφυλάσσειν. [f] τοσοῦδε ἐφύη τῷ ἔθνει μῖσος πρὸς αὐτόν. ὄντος δ' αὐτῷ καὶ τῶνδε χαλεπῶς, πλειόνως παρελύπει τὸ στρατιωτικὸν, ἀλλοτρίως ἔχον τῇ γνώμῃ πρὸς αὐτὸν, εἰς ὃς τὰ πάντα λιῶ τοῖς βασιλεῦσιν ἀνακείμενα καὶ οἰκεία ἀσφαλῆς, ὁπότε τύχοι τὸ ἔθνος νεωτέρων [h] ὀφλισκόμενον πραγμάτων. τοσόνδε κίνδυνον ἐμνήσθησεν αὐτῷ ὁ ὄλεθρος τῶν ἀδελφῶν. ἐμὲ μὲν ἀλλὰ καὶ [i] συνέχει τι τῷ πατρὶ, ὅθεν ἄλλο [k] ἢ βασιλεὺς ὤν· καὶ δυσεύρετος παρ' αὐτῷ μειζόνως, ἐξ ὧν ἀπολωλέναι καλῶς εἶχεν, εὐνοίας βεβαιώματα εὑρημένος, ὡς ἐπ' ἀσφαλείᾳ σωτηρίας τῆς Ηρώδου τοὺς ἀδελφοὺς [l] ἐνδεδειχώς, ἀλλ' ὄντα ἔχθρα τῇ πρὸς ἐκείνους καὶ [m] πρὸ αὐτῶν πρὸς τὸν πατέρα. τοιαῦτα αὐτὸν πρεσβεύοντα ἀρᾶι. ἅπερ δὴ πάντα μηχαναῖ τῆς ὑπὲρ τοῦ Ηρώδου ὁδοῦ ἵστανται Αντιπάτρῳ, ἐρημοῦντι αὐτὸν μὲν [n] κατηγόρων ἐφ' οἷς πεπόνθειν διενοεῖτο, Ηρώδῃ δὲ αὖ καταφυγῆς, [o] οἱ βοηθοῖεν αὐτῷ, καὶ Αντιπάτρῳ φανερῶς πολεμίῳ καταστάντι. ὥστε μίσει μὲν τῷ πρὸς τὸν πατέρα ἔπεσε τῷ ὑπερβολῇ τοῦ ἀδελφῶν. τότε δὲ [p] ἦπερ μείζονος

a Ιδ'.] Ita in *Græcis* omnibus & plerisque *Latinis*.

b Ασεβείᾳ τι τῇ ὑστάτῃ καὶ ἀλαζονείᾳ] Ασεβείᾳ τε ὑς. & mox ἀλαζονείᾳ τῶν π. *Busb.*

c Κατὰ γνώμην] *L. B.* κατ' γνώμας.

d Εργωδέστερον] Εργωδεστέρᾳ ἂν ἡ τῆς βασιλείας ἐπιτυχία *Zonar.*

e Τὸ τὴν βασιλείαν διαφυλάσσειν.] *L. B.* τὸ τῆς βασιλείας ἀφεγίνεσθαι.

f Τοσόνδε ἐφύη τῷ ἔθνει] Ita *Busb. Lugd. Bat. Gall.* & *Epiphan.* τοσόνδε φύει in *Editis Aliisque.*

g Αὐτῷ καὶ τῶνδε χαλεπῶς,] Ita ex conjectura, αὐτῶ in *libris.* HUDS. Quam conjecturam verissimam esse, præclari codicis *L. B.* fides docet. HAV.

h Οφλισκόμενον] Euripid. Bacch. v. 1253. θηρῶν ὀφλισκάνει. infra c. 6. τοῖς ἀρετῆς ὀφλισκάνουσι. & c. 9. §. 2. ὀφλισκάνει· & sic *Gen.* h. l. ὀφλισκάνον, ut & c. 13. §. 3. SPANH.

i Συνέχει] *L. B.* σωῆργε.

k Η βασιλεὺς] *L. B.* ὡς βασιλεὺς.

l Ενδεδειχώς,] Προδεδειχώς legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *proditor exstitisset.*

m Πρὸ αὐτῶν] *L. B.* πρὸς αὐτῶν.

n Κατηγόρων] *Gen.* κατηγορῶν.

o Οἱ βοηθοῖεν αὐτῷ,] Η βοηθείας, αὐτῷ δὲ &c. Ita lego ex conjectura. εἰ βοηθοῖεν αὐτῷ in *Editis* & *MSS.* in *Epiphanii* versione *non habens qui sibi auxiliaretur.* HUDS. At conjectura doctiss. viri jam opus non est, quum certiorem lectionem nobis suppeditaverit inviolata *L. B.* manus; ex quo Codice distinctionem posuimus post illud αὐτῷ, δὲ &c. HAV.

p Ηπερ μείζονος] Sic *Hen.* (*Cocceius*) & *Gall.* ἢ περ in *Editis Aliisque.* ἤπερ in *L. B.*

q Εἶχε-

νως [q] ἐσχερεῖν μὴ ἀφεξεσθ τ πράξεως. ἀποθνήσκοντ μὲν γὰρ Ηρώδ, βεβαίως αὐτῷ πεπιστωμένης τ ἀρχῆς· ἐξικνουμένου δ εἰς τὸ πλέον ὑπάρξειν, κινδύνων [r] ἂν πεισάλωσαν ἐξαγγελτῆ γιγνομένης τ πράξεως, ἧς συνήθης γεγονὼς, πολεμιον ἠναγκαζε τ πατέρα καταστῆσαι. [s] Ἐ Διὰ τοῦτο χαρίζεσθ πολυτελῶς [t] τοῖς περὶ τ πατέρα, κέρδεσι μεγάλοις σκωλύοντων τὸ τ ἀνθρώπων μῖσ ποὸς αὐτόν, κ μάλιστα τοὺς ὑπὸ Ρώμης φίλους πομπαῖς μεγάλων δωρεῶν εὐνοῦς [v] καθιστάμενο, ποὸ πάντων δ Σατορνῖνον, τ τ Συρίας ὑπιμελητήν. [x] Ὑποδεξαθαί τε δ ἐλπὶς αὐτῷ κ τ Σατορνίνου ἀδελφὸν μεγέθ δώρων ἃ ἐδίδου, κ τοῦ ἀδελφοῦ δ βασιλέως, ἀνδρὶ πρώτῳ τ περὶ τ Ηρώδην συνοικοῦσαν, τῷ αὐτῷ τρόπῳ χρώμεν. ψευσάμενός τε φιλίαν ποὸς τοὺς ὁμιλοῦντας δεινότατ δ τοῦτ πεπιστευθ, κ μῖσ ἁράμεν ἐφ' οἷς τινας ὑπεκρύψαθ συνειδότ. ὁ μὲν γὰρ πάππος τοῦ [y] πτωίδα, ποοκαλουμενοκῆναι σκ πλείον αὐτόν, κ μηκέτ' οἷόν τε ὂν ἀναλογισθῆναι, κ δι' ὃ ἦν ἀσφαλοῦς τῇ πάσῃ [z] ἀντιτεχνάθ αὐτ ποὸς τὸ κακόηθες· καί τοι θυγατρὶ αὐτῆς συνῴκει [a] θεῖ ποὸς μητρὸς Αντιπάτρ ποεσβυτέρᾳ τῇ ἐκείνου. Ἐ Διαπρέπ, [b] λαβὼν τοῦ κόρου πρότερον Αριστοβούλῳ γεγαμημένου, [c] τοῦ γὰρ ἑτέραν σκ δ ἀνδρὸς αὐτῆς [d] Καλλαια παῖς γυναῖκα εἶχεν· ἀλλ' ὅδεν ὑπὸ τῷ μὴ καταφανοῖ πονηρὸν ὄντα [e] οὐ ἡ ὑπιγαμία τεῖχο, ὥσπερ ἐξ' ἡ πρότερον συγγενεια ποὸς τὸ ἀ μεμισῆθαι. τοῦ γ Σαλώμου Ηρώδης, ἐπιθυμίαν Συλλαίῳ τῷ Αραβι γαμηθῆναι κατ' ἐρωτικοῦ ἐπιθυμίαν, βιάζεται τῷ Αλεξᾷ συνοικεῖν, συμπροτρεπόντος αὐτῷ [f] Ιουλίας Ἐ πιθανοῦς τοῦ Σαλωμου μὴ ἀνήναθαι τ γάμον, μὴ κ ἐ ἔχθρα καθίστητ αὐτοῖς πρᾶγ, [h] ὀμωμοκότο Ηρώδ μὴ ἂν εὐνοήσειν Σαλώμῃ, μὴ ὑποδεξαμένῃ τ Αλεξᾶ γάμον. κ ἐπιδεῖ Καίσαρός τε ὄντ γυναικὶ τῇ Ιουλίᾳ, κ ἄλλως συμβαλλόντ πάνυ συμφέροντα. ἐν τούτῳ δὲ Ἐ τοῦ Αρχελάου θυγατέρα Ϗ βασιλέως Ηρώδης ὡς τ αὐτῆς πατέρα ἐξέπεμψεν Αλεξάνδρῳ συνοικήσουσαν, σκ τῶν αὐτ τοῦ προῖκα δόσεως, ὥστε ἀμφισβήτημα αὐτοῖς μηδὲν εἶναι.

β'. Ανέτρεφε δ αὐτὸς τ παίδων τὰ τέκνα πάνυ ἐπιμελῶς· [i] ἦσαν γὰρ τῷ μὲν Αλεξάνδρῳ σκ Γλαφύρας ἄρσενες δύο, Αριστοβούλῳ δ σκ [k] Βερνίκης τ Σαλώμης θυγατρὸς ἄρσενές τε τρεῖς, κ θήλειαι δύο· καί ποτε παρόντων αὐτῷ τ φίλων ἐπιδειξάμενο τὰ παιδάρια, κ τ ἱερῶν ἀνακλαύσας τοῦ τύχου, εὐχετο μηδὲν τοιόνδε παισὶν τοῖς ἐκείνων συνελθεῖν· αὐξηθέντας δ ἀρετῇ, [l] κ συμφορᾶ Ϗ δικαίᾳ, τὰς τροφὰς ἀμείψασθ ἃς [m] ποιοῖτο. [n] ἐνεγύητό τε εἰς γάμον, ὁπότε ἀφίκοιντο εἰς ὥρην τοῦ ἐπ' αὐτῷ, [o] τῷ μὲν πρεσβυτέρῳ τ Αλεξάνδρᾳ παίδων φερώρᾳ θυγατέρα, τῷ δ Αριστοβούλῳ τοῦ Αντιπάτρου, κ [p] θυγατέρα τοῦ Αριστοβούλου ἐπωνόμαζε παιδὶ τῷ Αντιπάτρου, τοῦ δ ἑτέραν τῶν Αριστοβούλου θυγατέρων, Ηρώδῃ παιδὶ τῷ αὐτῷ, γένει δ τῷ [q] βασιλεῖ σκ τ Ϗ ἀρχιερέως

mulabatur cœptos conatus perſequi. *ſcilicet* quod Herode defuncto pro certo regnum adepturus eſſet: ſin vero diutius viveret, magno in periculo foret, ne patefacto facinore, cujus ipſe auctor erat & machinator, patrem eo adigeret ut hoſtis ſibi fieret. Hac de cauſa nullis ſumptibus parcebat ut patris amicos demereretur, hominum in ſe odium abolere volens magnis beneficiis, præſertimque amicos qui Romæ erant, miſſione ingentium munerum ſibi benevolos reddens, & in primis Syriæ prætorem Saturninum. Fore etiam ſperabat, ut eorum quæ dono dedit magnitudine ſibi conciliaret Saturnini fratrem, iiſdemque artibus & regis ſororem, quæ uni de præcipuis Herodis amicis nupſerat. eratque mirus artifex fidem iis faciendi, quibuſcum verſaretur, veram eſſe quam ſimulavit amicitiam, & ad odium in quoſcunque illud ſuſceperat diſſimulandum callidiſſimus. Non tamen fallebat amitam, quæ eum jampridem explorauerat, nec jam decipi poterat, præſertim quod omnes adhibuerit machinas ad occurrendum ejus malitiæ: quamvis avus maternus Antipatri Salomæ filiam haberet in matrimonio, eam quæ antea nupſerat Ariſtobulo, auctore & conciliatore nuptiarum Antipatro, nam alteram ex ejus marito habebat Callææ filius in uxorem. Sed nec affinitas hæc effecit quo minus perſpecta eſſet ejus malitia, ſicut nec prior illa conſanguinitas odium extinguere potuit. Salomen autem, quæ Syllæo Arabi ex amatoria cupiditate matrimonio jungi ſtudebat, compulit Herodes ut nuberet Alexæ, operam ſuam ei præſtante Julia, & Salomæ ſuadente, ut nuptias non detrectaret, ne apertæ cum ipſa illi intercederent inimicitiæ, utpote quod juraverit Herodes, nunquam ſe eam amaturum, niſi vellet ſeſe nuptum dare Alexæ. Atque paruit Juliæ, & quod Cæſaris uxor eſſet, & quod præterea utilia admodum ſuaderet. Hoc ipſo tempore Herodes regis Archelai filiam, Alexandri uxorem, ad patrem remiſit, eique dotem de ſuo reſtituit, ne quid eſſet inter eos controverſiæ.

In demerendis patris amicis nullis ſumptibus parcit.

Amitam fallere non potuit.

Salomen ad Alexæ conjugium compulit Herodes.

Glaphyra patri ſuo remiſſa.

2. Herodes autem filiorum liberos alebat accuratiſſime (ſuſtulerat enim Alexander ex Glaphyra duos mares, & Ariſtobulus ex Bernice Salomes filia tres filios & duas filias) & cum liberos aliquando, præſentibus amicis, in conſpectum eorum dediſſet, & filiorum fortunam deploraſſet, orabat ne tale quidquam illorum liberis accidat, ſed ut virtute aucti, inſuper & æqui bonique ſcientia, gratiam pro educationis cura dignam rependant. Spoponditque in matrimonium, ubi ad id ætatis adoleviſſent, Alexandri filio grandiori Pheroræ filiam, Ariſtobuli autem filio Antipatri filiam; Ariſtobuli autem filiam *unam* addicebat Antipatri filio, Ariſtobuli vero alteram Herodi filio ſuo, quem ex pontificis filia rex ſuſtulerat. nam mos nobis eſt patrius eodem tempore plures habere uxores. Hæc

Herodis progenies.

Nepotibus ſuis ſponſalia fieri curat Herodes.

q Ἐσχερεῖν μὴ ἀφέξεσθ] *L. B.* ἐγχειρεῖν μὴ ἀφίεσθ. *Coccejus* legit ἐκ χειρῶν non male. HAV.

r Ἂν πεισάντων] *L. B.* ἀντιπεισάντων.

s Καὶ διὰ τοῦτο χαρίζεσθ] Καὶ διὰ Ϗ χαρίζεσθ *Hen.* à pr. m.

t Τοῖς] Forte τοῖς. COCC.

v Καθισάμενο,] Ita lego cum Cl. *Lowthio.* (imo jam etiam cum *L. B.*) καθισαμένης in *libris.*

x Ὑποδεξαθαί τε] *L. B.* in *Marg.* ὑποδέξεσθαι.

y Τιτθίδα,] Conf. ſupr. lib. 16. c. 10. §. 5. SPANH.

z Αντιτεχνάθ] *L. B.* ἀντιτέχνησ. *Coccejus* ἀντιτετάχθαι.

a Θείῳ ποὸς μητὸς Αντιπάτρῳ] Salomes filia Berenice & ante Ariſtobuli uxor nupta Antipatri filio Avunculo. Vid. ἀλωσ. lib. 1. c. 28. §. 2. & Antt. lib. 18. c. 6. §. 4. & c. 7. §. 1. & lib. 16. c. 1. §. 2. SPANH. Vertunt *Avus maternus*; ſed θεῖο eſt *avunculus*, non *avus*, vel potius nomen generale, & *patruum* & *avunculum* complectens. Vide *Juſtin.* Inſtit. L. III. Tit. VI. §. 3. IBBETSON.

b Λαβὼν τοῦ κόρου] Παραλαβὼν *Vat.* & *L. B.*

c Τοῦ γὰρ ἑτέραν σκ Ϗ ἀνδρὸς] Τοῦ Ϗ ἑτέραν ὁ σκ Ϗ ἀνδρὸς *Vat.* & *L. B.*

d Καλλαια] Καλλαίαν legiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit *nam alteram Calleas viri ejus filius habebat uxorem. L. B.* Καλλία.

e Ηι ἡ ὑπιγαμία τεῖχο,] Illud *ὦ* è *Codd. Vat. L. B.* & *Gall.*

f Ιουλίας] Ιουλίας Ϗ Καίσαρο γυναικὸς *Busb.*

g Ἐχθρᾳ καθίσαιτο] Ita *Busb.* ἐχθρᾷ in *reliquis.*

h Ομωμοκότο —— γάμον.] Jurabat quippe Herodes nunquam ſe circa Salomen benevolum fore, niſi conjugium Alexæ ſuſciperet, & obediret Juliæ &c. *Ruſinus.* SPANH.

i Ησαν —— δύο.] Tigranes & Alexander Alexandri filii; Herodes, Agrippa & Ariſtobulus; filii Ariſtobuli, Herodias & Mariamnes 2 filiæ Αλωσ. lib. 1. c. 28. §. 1. & lib. Antt. 18. c. 6. §. 4. SPANH.

k Βερνίκης Ϗ Σαλώμης θυγατρὸς] Βερενίκης *Vat.* & *L. B.*

l Καὶ συμφορᾷ Ϗ δικαίᾳ,] Illud κ non agnoſcit *Vat.*

m Ποιοῖτο.] Gen. ποιεῖτο & clarè *L. B.* ποιοῖτο exhibet; neſcio itaque, unde ἐποιεῖτο (quod exſulare juſſi) in *Hudſ. Edit.* irrepſerit HAV.

n Ενεγύητό τε εἰς γάμον.] Εγεγύητο *Vat.*

o Τῷ —— αὐτῷ,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 28. §. 2. SPANH.

p Θυγατέρα —— αὐτῷ,] Herodias dicta eſt vid. inf. lib. 18. c. 6. §. 4. & ἀλωσ. lib. 1. c. 28. §. 2. SPANH.

q Βασιλεῖ σκ Ϗ Ϗ ἀρχιερέως θυγατρός.] Vocem ὑτο poſt βασιλεῖ addit *Vat.*

Hæc liberorum ſponſalia faciebat rex pupillorum miſericordia, ut eis Antipatri amorem ex affinitate conciliaret. Antipater autem non ceſſabat eundem animum erga liberos gerere, quem erga fratres habuerat. Patris etiam ſtudium, quod in eos exſtitit, vehementer illum irritabat, cui jam perſuaſum erat, illos fore potentiores ipſius fratribus, præſertim quod, cum forent adulti, Archelaus, vir regiæ dignitatis, nepotibus auxilium laturus eſſet, & Pheroras, qui & ipſe tetrarcha, pupillarum alteram filio ſuo conjugem accepturus. Quin & ipſum provocabat, quod populus miſeratione orbatorum parentis, odioque in ipſum malitiæ in fratres reum, cuncta *demum* patefacturus eſſet. Itaque tentabat ut patrem ad ſua decreta reſcindenda pertraheret, periculoſum ducens, ut eos in ſocietatem adſciſceret qui tanta eſſent poteſtate. Atque Herodes precibus Antipatri flexus à ſententia ſua diſceſſit, ita ut Antipater ducturus eſſet Ariſtobuli filiam, Antipatri vero filius Pheroræ filiam. Et ſponſalia quidem, invito rege, in hunc modum mutantur.

Antipatri odium in Ariſtobuli & Alexandri liberos.

3. Eo autem tempore Herodes rex uxores novem habebat, videlicet * Antipatri matrem; ac pontificis filiam, ex qua filium ſuſtulit ſibi cognominem, ut & fratris ſui filiam & *alteram* ſororis ſuæ filiam, quæ *duæ* liberos non habuerunt. Erat etiam illi inter uxores Samaritana una, ex qua filios *duos* procreavit Antipam & Archelaum, & filiam *nomine* Olympiadem, quæ poſtea Joſepho nupſit regis fratris filio. Archelaus autem & Antipas Romæ apud privatum quendam educabantur. Cleopatra etiam Hieroſolymitana ei nupta erat, ex qua filios genuit Herodem & Philippum; qui Philippus Romæ educabatur. Porro in uxoribus erat etiam Pallas, quæ ei Phaſaëlum filium peperit. Præterque illas habuit Phædram & Elpim, ex quibus duas filias ſuſtulit Roxanen & Salomen. Filias autem ſuas grandiores, Alexandri *filii ſui* ſorores ex eadem matre, quas ducere Pheroras recuſarat, elocavit, alteram quidem Antipatro ſororis ſuæ filio, alteram vero Phaſaëlo, qui & fratris ſui filius erat. Atque hæc fuit Herodis progenies.

Herodis uxores liberique.

γαλρός. [r] πάτριον γὸ ὲν [s] ταὐτῷ πλείοσιν ἡμῖν συνοικεῖν. ἔπεισε δ τὰς μνησείας τῶν παίδων ὁ βασιλεὺς ἐλέῳ τῶν ὀρφανῶν, εἰς εὔνοιαν αὐτῶν μᾶλ τλὶ πατρικαμίαν τ Αντίπατρον [t] προκαλέμενος. Αντίπατρος δ [v] γνώμη τῇ [x] πρὸς τὰς ἀδελφὰς πολιτεύειν οὐκ ἔλιπεν ὲ πρὸς παῖδας αὐτῆς γεγονότας. ἤτε δ πατρὸς σπεδὴ πρὸς αὐτὰς ἠρέθιζεν αὐτὸν, [y] μείζονας ἔσεσθ τῶν ἀδελφῶν προσδεχόμενον, κ μάλισα ὁπότε ἀνδρωθείεν, Αρχελάς [z] συλλήψομένας τοῖς γαμετηρίοις βασιλέως ἀνδρὸς, κ Φερώρᾳ τῷ ἰῷ ληψομένας τλὶ γαμετέρα· [a] τετράρχης δ ὲ ὢν τλῶ. ἐπήρει δὲ αὐτὸν, κ τὸ πᾶν πλῆθος ἐλέῳ μὲν τῷ πρὸς τὰς ὀρφανὰς ἠρώμενον, μίσῳ δὲ τῷ πρὸς αὐτὸν τὸ πάντα ἐξαγαγεῖν οὐκ ἀπηλλαμένον [b] κακοηθροπίας τ ὑπὲ τοῖς ἀδελφοῖς. ἐμηχανᾶτο σὺν Δφάλυσιν τῶν τῷ παλαὶ ἐγνωσμένων, ὲν δεινῷ τιθέμενος εἰ [c] προσλήψοιτο τοσῆσδε αὐτὰς ὁμιλήσαι δυνάμεως. κ μελέπαθεν Ηρώδης εἰκὼν δεήσῃ τῇ Αντιπάτρου, ὥσε αὐτὸν μὲν [d] τλῶ γαλέρα Αρισοβύλᾳ γαμεῖν, κ τλὼ Φερώρᾳ τ ἰὸν αὐτ. κ τὰ μὲν τῶν ὁμολογιῶν δ γάμα τῶτον κινῆσαι τ τρόπον, ἀκιν δ βασιλέως.

γ'. [c] Ηρώδῃ δὲ τῷ βασιλεῖ κ τῶτον τ χρόνον πενθέκοντα ἐννέα γυναῖκες, [f] ἥτε Αντιπάτρου μήτηρ, κ ἡ γαμετὴ [g] δ Αρχιερέως, [h] ἐξ ἧς ὲ ὁμώνυμος αὐτῷ [i] παῖς ἐγεγόν. λῶ δ ὲ ἀδελφὴ [k] παῖς αὐτῷ μία γεγαμημένη, κ [l] ἀνεψιὰ [m] σὺν αὐτῇς. κ ταῦσδε μὲν τέκνον οὐδὲν [n] ἐφύη. λῶ δ' ὲν τ γυναιξὶν κὰκ δ Σαμαρέων ἔθνους μία, κ παῖδες [o] αὐτῇ [p] Αντίπας κ [q] Αρχέλαος, κ γαμετὴ Ολυμπιὰς. κ ταύτῃ μὲν ὕσερον Ιώσηπος γαμεῖ, βασιλέως ἀδελφιδῆς ὤν. Αρχέλαος δ ὲ Αντίπας [r] ὑπὲ Ρώμης σφάτινι [s] ἰδιώτῃ τροφὰς εἶχον. Κλεοπάτρα [t] τε Ιεροσολυμῖτις ἐγεγάμητο αὐτῷ, κ παῖδες ἐξ αὐτῆς Ηρώδης τε ἐγεγόνεσαν ὲ Φίλιππος, ὃς ὲ αὐτὸς ὲν Ρώμῃ τροφὰς εἶχεν. κ Παλλὰς δ λῶ ὲν τ γαμετᾶς, [v] Φασάηλον πεπιημένη αὐτῷ παῖδα· σφὼ γε μὴν ταύτας Φαίδρα ὲ Ελπὶς ἦσαν, [x] ἐξ ὧν γαμετέρες δύο ἦσαν, Ρωξάνη ὲ Σαλώμη. [y] τὰς δ πρεσβυτέρας αὐτῷ γαμετέρας ὁμομητρίας τ σὺν Αλέξανδρον, ὧν πρεσβέρα Φερώρας τ γάμον, [z] συνῴκισε τῷ μὲν Αντιπάτρῳ [a] δ βασιλέως ἀδελφῆς παιδὶ ὄντι, Φασαήλῳ δ τλὺ ἑτέραν· κ ἔτ Ηρώδης ἀδελφῆ παῖς ἐγεγόν. κ τῶτο μὲν Ηρώδης τὸ γῆ λῶ.

[r] Πάτριον —— συνοικεῖν.] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 24. §. 2. SPANH.

[s] Ταύτῳ πλείοσιν ἡμῖν συνοικεῖν.] Καῶ ταύτὸν Zonar.

[t] Προκαλέμενος.] Ita cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* προσκαλέμενος in *ceteris.*

[v] Γνώμη —— ἔλιπεν] *L. B.* γνῶμλω τλὺ πρὸς τ. ἀδ. τολυπρόσωπον οὐκ ἔνλιπε, pro οὐνέλιπε.

[x] Πρὸς τὰς ἀδελφὰς πολιτεύειν οὐκ ἔλιπεν] Conf. infr. c. 3. §. 3. SPANH.

[y] Μείζονας ἔσεσθ τ ἀδελφῶν] Sic *Hen.* à pr. m. *μείζονα* in *Editis Aliisque.*

[z] Συλλήψομένας] Προσδεχομένας in *Editis Aliisque.* προλήψομένας *Vat.* in *Epiphanii* verſione, *nepotibus auxilium præbiturus* &c. unde συλλήψομένας repoſui.

[a] Τετράρχης δ κ ὅτ λῶ.] Pheroras Herodis frater τετράρχης, de quo ſupra lib. 15. c. 6. §. 5. SPANH. Vocula κ ex *L. B.* inſeritur. HAV.

[b] Κακοηθροπίας τ ὑπὲ] Κακοηθροπίᾳ τῇ.

[c] Προσλήψοιθ τοσῆσδε] Εἰ προσλήψειθ τῆσδε αὐτὰς in *Editis Aliisque.* εἰ προσλήψοιθ τοσῆσδε αὐτὰς *Vat.* & *Lugd. Bat.* προσλήψειθ σῆσδε *Hen.* in *Epiphanii* verſione, *adverſum ſibi reputans ſi contra ſe talium adunaretur potentia.*

[d] Τλὼ θυγατέρα Αρισοβύλᾳ γαμεῖν,] Mariamne vid. infr. c. 15. §. 4. ubi Archelai cum Mariamne uxore divortium. Ariſtobuli filia deſponſa Antipatro ex Pheroræ filia Antipatri filio. SPANH.

[e] Ηρώδῃ —— γυναῖκες,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 24. §. 2. & c. 29. §. 2. SPANH.

[f] Η τε Αντιπάτρου μήτηρ;] Doris. SPANH.

* *Antipatri matrem;*] Scil. *Doridem.* Vide etiam *Petitum* Tomo IV.

[g] Τῦ Αρχιερέως,] Simon vocatur lib. 18. c. 6. §. 1. ubi & de Herode ejus filio: Neque enim Herodes Tetrarcha ſacerdotis filia genitus *juxta Rufinum.* SPANH. & ſupr. lib. 15. c. 9. §. ut & *ἀλωσ.* lib. 1. c. 3. §. 7.

[h] Ἐξ ἧς κ ὁμώνυμος αὐτῷ] Ἐξ ἧς δὴ κ *Vat.* & *Busb.*

[i] Παῖς ἐγεγόν.] De Herodis poſteris vid. inf. lib. 18. c. 6. §. 4. SPANH.

[k] Παῖς αὐτῷ μία γεγαμημένη, κ ἀνεψιὰ σὺν αὐταῖς.] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 28. §. 4. SPANH.

[l] Ανεψιὰ] Ἐξαδέλφη δηλαδή· τὰς γὸ ἐξαδέλφας ἀνεψιὰς καλοσιν οἱ παλαιοὶ, ὡς ἔσιν εὑρεῖν πολλαχῦ κ ἐν τῷ Πλουτάρχῳ, κ ἐν ταῖς βίβλοις ταῖς νομικαῖς. *Zonar.* HUDS. ἀνεψιὰ —— Sororis filia è *Zonara*, qui per ἐξαδέλφῃ exponit. Verum per ἐξαδέλφῃ videtur intelligi non *ſororis filia* ſed *conſobrina*, vel *patruelis* quo ſenſu interpretatur *Phrynich.* IBBETSON.

[m] Σὺν αὐταῖς] Σὺν αὐτῇ *Vat. Busb.* & *Zonar.*

[n] Εφύη.] Ita *Hen.* & *Busb.* ἐφύ in *Editis.* ἔφυε *Gall.*

[o] Αὐτῇ] Αὐτῆς *Vat.* & *Busb.*

[p] Αντίπας κ Αρχέλαος,] Conf. infr. c. 9. §. 4. SPANH.

[q] Αρχέλαος,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 31. §. 1. vid. etiam infr. c. 4. §. 3. & c. 8. §. 1. vid. & *ἀλωσ.* lib. 2. c. 6. §. 1. ut & Antt. lib. 17. c. 9. §. 4. SPANH.

[r] Ἐπὶ Ρώμης] Illa ἐπὶ Ρώμης è *Cod. Vat.* & *Epiphan.*

[s] Ἰδιώτῃ] *L. B.* ἰδίῳ.

[t] Τε] Δὲ *L. B.*

[v] Φασάηλον] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 32. §. 7. SPANH.

[x] Ἐξ —— Σαλώμη.] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 29. §. 1. & infr. c. 13. §. 5. & *ἀλωσ.* lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

[y] Τὰς —— γάμους,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 22. §. 2. SPANH.

[z] Συνῴκισε —— ἑτέραν·] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 28. §. 6. & Antt. lib. 18. c. 6. §. 4. SPANH.

[a] Τῦ βασιλέως] Ἀδελφῆς αὐτῦ & mox ὅτ ἀδελφῦ αὐτὸς π. *Busb.*

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. β'.

Περὶ Ζαμάρεω Ιουδαίου ἐκ Βαβυλῶνος, καὶ ὑποβολῶν Αντιπάτρου κατὰ Ηρώδου· καί τινα περὶ Φαρισαίων.

Τόπον δὴ βουλόμενος τοὺς [b] Τραχωνίτας ἀσφαλῆ εἶναι, κώμην, πόλεως μεγέθους οὐκ ἀποδέουσαν, ἔγνω [c] Ιουδαίοις κτῆσαι ἐν μέσῳ, δυσέμβολόν τε ποιεῖν τὴν αὐτοῦ, [d] καὶ τοῖς πολεμίοις ἐξεγγύον ὁρμώμενον, ἐμβαλὼν ἐκ προσόψεως κακουργεῖν. καὶ ὑπισχόμενος ἄνδρα Ιουδαῖον ἐκ τῆς Βαβυλωνίας [e] σὺν ἱππεῦσι πεντακοσίοις ἱπποτοξόταις πᾶσι, καὶ συγγενῶν πλήθει εἰς ἑκατὸν ἀνδρῶν τὸν Εὐφράτην διαβεβηκότα κατὰ τύχας, ἐν [f] Ανθιοχείᾳ τῇ ὑπὸ Δάφνῃ τῆς Συρίας διαιτᾶσθαι, Σατορνίνον δὲ τότε στρατηγοῦντος εἰς ἐποίκησιν αὐτῷ δεδωκότος χωρίον, [g] Οὐαλαθὰ ὄνομα αὐτῷ, μετεπέμπετο τὸν σὺν τῷ πλήθει τὸν ἑπόμενον, παρέξειν ὑπισχνούμενος γῆν, [h] ἐν τοπαρχίᾳ τῇ λεγομένῃ Βαταναίᾳ, ὡρίζετο δὲ αὐτὴ τῇ Τραχωνίτιδι, βουλόμενος προβλημα τὴν κατοίκησιν αὐτοῦ κτᾶσθαι· ἀπολῆ τε τὴν χώραν ἐπηγγέλλετο, καὶ αὐτοὺς εἰσφορῶν ἀπηλλαγμένους ἁπασῶν [i] αἷς εἰώθεσαν ἐγκατοικεῖν, τὴν γῆν [k] ἀπρακτον παρεχόμενος.

β'. Τούτοις πεισθεὶς ὁ Βαβυλώνιος ἀφικνεῖται, καὶ, λαβὼν τὴν γῆν, φρούρια ᾠκοδομήσατο, καὶ κώμην, [l] Βαθυρὰν ὄνομα αὐτῇ θέμενος. προβλημά τε ἦν ὅτος ὁ ἀνὴρ, καὶ τοῖς ἐγχωρίοις τοῖς πρὸς τοὺς Τραχωνίτας, καὶ Ιουδαίων τοῖς ἐκ Βαβυλῶνος ἀφικνουμένοις [m] διὰ θυσίας ἐπὶ Ιεροσολύμων, ὡς μὴ ληστείαις ὑπὸ τῶν Τραχωνιτῶν κακουργεῖσθαι. πολλοί τε ὡς αὐτὸν ἀφίκοντο, καὶ ἀπανταχόθεν οἷς τὰ Ιουδαίων θεραπεύειν πάτρια. καὶ ἐγένετο ἡ χώρα σφόδρα πολυάνθρωπος, ἀδεία δὲ ὑπὸ πᾶσιν ἀπειλῆς, ἃ [n] παρέμενεν αὐτοῖς Ηρώδου ζῶντος. [o] Φίλιππος δὲ ὁ ἕτερος ἐκείνου, διαλαβὼν τὴν ἀρχὴν, ὀλίγα τι ἐπ' ὀλίγον [p] αὐτοῖς ἐπράξατο. Αγρίππας μέντοι γε ὁ μέγας, καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ [q] καὶ ὁμώνυμος, καὶ πάνυ ἐξετρύχωσαν αὐτούς, ἀ μέντοι τὰ τῆς ἐλευθερίας κινεῖν ἠθέλησαν. παρ' ὧν Ρωμαῖοι δεξάμενοι τὴν ἀρχὴν, καὶ μὲν ἐλευθέρους δὲ αὐτοὺς τηροῦσι τὴν ἀξίωσιν, ὑποβολαῖς δὲ τὰ φόρων εἰς τὸ πάμπαν ὑπίεσαν αὐτούς. καὶ τάδε μὲν ἡ καιρὸς ἀκριβώσομαι πρόσθεν τοῦ λόγου.

γ'. Τελευτᾷ δὲ Ζάμαρις ὁ Βαβυλώνιος, [r] ὃν ἐπὶ κτήσει τῆσδε τῆς χώρας [s] Ηρώδης [t] προσποιεῖται, ζήσας μετ' ἀρετῆς, καὶ παῖδας [v] λιπόμενος ἀγαθούς· Ιάκιμον μὲν, ὃς ἀνδρείᾳ γνώμης ἐπιφανὴς ἱππεύειν [x] συνεκρότησεν τοὺς ὑφ' αὐτῷ Βαβυλωνίους, καὶ ἴλη τῶνδε τῶν ἀνδρῶν ἐορυφόρει τότε τὰς βασιλέας. καὶ Ιάκιμος, ἐν γήρᾳ τελευτῶν, Φίλιππον ἄνδρα χείρας ἀγαθὸν κατέλιπεν τοῦ ἑαυτοῦ, καὶ τἄλλα ἀρετῇ [y] χρησάμενος [z] παρ' ὅν τινα οὐκ ἀξιόλογον. διόπερ φιλία τε πιστὴ καὶ εὔνοια ἀσφαλὴς οὕτω πρὸς Αγρίππαν γένεται τοῦ βασιλέως· στρατιὰν γὰρ, ὁπόσην ὁ βασιλεὺς ἔτρεφεν, ἕως ἀσκῶν διετέλει, καὶ ὅπη ἐξοδεύειν δέησεν ἡγεμὼν ἦν.

CAP II.

De Zamari Judæo Babylonio, de insidiis Antipatri contra Herodem; deque Phariſæis nonnulla.

EO autem tempore, cum vellet adverſus Trachonitas in tuto eſſe, ſtatuit vicum, qui urbi magnitudine non cederet, Judæis in medio condere, ut & ſuam terram contra irruptiones muniret, factoque è propinquo in hoſtes impetu, repentina incurſione eos infeſtaret. Cumque intelligeret Judæum quendam è Babylonia cum quingentis equitibus, qui omnes eſſent ex equo ſagittarii, & cognatorum multitudine ad centum homines, Euphrate forte trajecto, degere in Antiochia quæ eſt ad Daphnen Syriæ, eique Saturninum, qui tum prætor erat, locum dediſſe ad habitandum, nomine Valatha, hunc *ipſum* ejuſque comites accerſivit, pollicitus ſeſe ei terram daturum in præfectura Batanæa, quæ Trachonitidi confinis eſt, eo animo ut ejus habitationem propugnaculum *in hoſtes* haberet: promiſitque regionem vectigalibus immunem, utque ipſi incolerent nullis tributis obnoxii, quæ pendi ſolebant, cum terram ab exactionibus liberam *eis* dediſſet.

Herodes urbem condit; quæ Judæis propugnaculo eſſet contra Trachonitas.

Zamaris, Babyloniæ relicta, in Syria habitat.

Eum in Batanæam pertrahit Herodes.

2. His inductus Babylonius venit, terraque occupata in ea caſtella ædificavit, atque vicum, quem Bathyram appellari voluit. Erat & iſte vir præſidio tum incolis adverſus Trachonitas, tum Judæis qui ex Babylonia Hieroſolyma veniebant ob ſacrificia, ne latrociniis eos vexarent Trachonitæ; multique ad eum ſe receperunt, & undique ii quibus curæ erant patria Judæorum inſtituta. Et facta eſt ea regio valde populoſa, quod ſecure ageretur cum immunitate in omnibus, quæ eis Herode vivente *ita* manſerunt. Philippus vero filius ejus, principatum adeptus, pauca & non diu ab eis exegit. Cæterum Agrippa Magnus & filius ejus ei cognominis eos etiam valde attriverunt, tamen libertatem eis adimere noluerunt. A quibus Romani cum accepiſſent principatum, libertatis dignitatem etiam illis conſervarunt, ſed tributis quæ imperarunt in univerſum eos oppreſſerunt. Et iſta quidem ſuo tempore accuratius deinceps perſequar.

Bathyram, aliaque loca condit Zamaris.

Philippus Herodis filius & Agrippa M. Zamaritas duriuſcule tractant.

3. Zamaris autem Babylonius, quem ad hanc regionem poſſidendam accerſit Herodes, moritur, poſtquam cum virtute vitam egiſſet, liberis egregiis poſt ſe relictis, & in his Jacimo, qui, fortitudine illuſtris, Babylonios ſuos ad equitandum inſtituit: atque turma horum virorum reges iſti in ſatellites uſi ſunt. Jacimus, cum ſenex eſſet, moritur, & Philippum filium reliquit, virum manu ſtrenuum, & in cæteris ob virtutem ſupra alium quemcunque memorabilem. quare fidam ei amicitiam firmamque benevolentiam præſtitit rex Agrippa: & milites, quotquot rex alebat, ille ad *militiæ munera* exercebat, & quocunque expeditionem facerent *eos* ducebat.

Zamaris moritur, Jacimo filio relicto.

Philippus Jacimi filius.

4. Cum

b Τραχωνίτας] Conf. αλωσ. lib. 2. c. 4. §. 2. SPANH.

c Ιουδαίοις] Ita cum *Epiphan.* Ιουδαίων in *Græcis* omnibus.

d Τοῖς —— κακουργεῖν.] Hæc verba in MSS. *L. B.* nonnullis οοοο deſuper poſitis expungi videntur, neque etiam in utroque *Vet. Interp.* inveniuntur. Satis apte tamen locum ſuum tuantur. HAV.

e Σὺν ἱππεῦσι πεντακοσίοις] Illud σὺν è *MSS.* ἱππόταις deeſt *Vat.*

f Ανθιοχείᾳ τῇ ὑπὸ Δάφνῃ] Conf. αλωσ. lib. 1. c. 12. §. 5. SPANH.

g Οὐαλαθὰ] Οὔλαθα *Vat.* HUDS. Conf. ſup. lib. 15. c. 10. §. 3. SPANH.

h Ἐν τοπαρχίᾳ] Ἐν τῇ ὑπαρχίᾳ *Busb.*

i Αἷς εἰώθεσαν ἐγκαθοικεῖν,] *Sc.* ἀσφάλειαν. antea diſtinctum erat, εἰώθεσαν, ἐγκαθοικεῖν τῷ γ. π. HUDS. Forte dicit ἧσαν εἰσφέρειν. COCC.

k Απρακτον παρεχόμενος.] Fuit cum aut legendum cenſerem γῆν ἄπρακτον, aut vertendum *terram feriatam.*

l Βαθυρὰν] Confer ſcripta ad Joſephi Vitam §. 11. in medio. SPANH.

m Διὰ θυσίας] Καθ' θυσίαν *Vat.*

n Παρέμενεν αὐτοῖς] Παρέμειναν *Vat.*

o Φίλιππος δὲ ὁ ἕτερος] Φίλιππος ὁ υἱὸς ἐκείνου *Vat.* & *Epiphan.*

p Αὐτοῖς ἐπράξατο.] Ita *Busb.* & *Coccejus.* αὐτοῦ in *Editis.*

q Καὶ ὁμώνυμος,] Dele καὶ. COCC.

r Ὃν] *L. B.* ὃς.

s Ηρώδης] *L. B.* Ηρώδη.

t Προσποιεῖται,] Sic *Vat.* & *L. B.* ποιεῖται in *Editis.* προσποιεῖται *Hen.* à pr. m.

v Λιπόμενος ἀγαθούς·] Λιπὼν *Busb.*

x Συνεκρότησεν τοὺς ὑφ' αὐτῷ Βαβυλωνίους,] Συνεκρότει τὰ ὑφ' αὐτῷ Βαβυλώνιον *Vat.*

y Χρησάμενος] Χρησάμενον *Vat.*

z Παρ' ὅν τινα οὐκ ἀξιόλογον.] Ita lego. παρόντα in *Editis.*

III. *Apud Herodem plurimum valebat Antipater.*

4. Cum autem Herodes in eo esset, quem dixi, rerum statu, omnia spectabant ad Antipatrum, neque ea quibus *aliis* prodesset rata faciendi potestate carebat, id quod & ipsi concesserat pater, bene sperans de ejus benevolentia & fide; adeo ut majorem in eis potestatem sibi vendicare ausus, quod patri latebat ejus nequitia & verbis facile fidem *ab eo* impetrabat, erat & omnibus formidabilis, non tam propter potestatis magnitudinem, quam propter versutam malitiam; maximeque eum colebat Pheroras, & ipse *vicissim* mirum in modum Pheroram, quem Antipater instructis in eum feminis callidissime irretiverat. erat enim Pheroras uxori suæ & socrui obnoxius & *uxoris* sorori, quamvis eas perosus propter injurias filiabus suis virginibus illatas: sed tamen ferebat, neque quidquam sine his feminis facere poterat, quæ hominem illaqueaverant, & aliæ aliis, omnibus in rebus quibus mutuo adjuvarentur, fideles erant. adeo ut eis esset Antipater addictissimus, tum per seipsum tum per matrem. eadem enim dicebant hæ quatuor feminæ. Sed exorta est inter Pheroram & Antipatrum dissensio ob nullius momenti causas. Eos quippe dissociabat regis soror, quæ jampridem rem totam explorabat, & cum eorum concordiam Herodi detrimentosam esse sciret, eam indicare non detrectabat. Itaque illi, cum suam concordiam regi non placere cognoscerent, ut quæ ei in damnum cederet, cogitarunt palam non convenire, sed mutua interdum odia & convicia simulare, præsertim præsente Herode, aut quopiam qui id ei dicturus esset: secreto tamen conjunctiores fore, quam unquam antea. id quod faciebant. Salomen autem neque latebat quod primum de ejusmodi rebus instituerant, neque procul erat cum eadem exsequi cœpissent. Sed & omnia pervestigabat, & fratri etiam in deterius aucta renuncians *ei* indicabat occultos congressus, & compotationes, & arcana consilia, "quæ, inquit, nisi in perniciem illius struerentur, quo minus palam fierent "nihil prohibuisse. Nunc vero qui coram dissident & nihil non conviciorum jactant ad se invicem lædendos, ubi ex omnium oculis sese abstulere, benevolentiam profiteri, & cum secum "versentur ab arbitris remoti, amicitiæ indulgere, "non refugientes à conjuratione de illis oppugnandis, quibus suam benevolentiam occultam "esse studuerunt." Et hæc quidem illa perscrutabatur, fratrique, cum ei adesset, accurate referebat, qui & ipse per se magnam jam partem sciebat, sed nihil audebat, quoniam suspectos habebat sermones sororis. Erat etiam Judæorum quædam secta, qui legis accuratam cognitionem profitebantur & de ea ferociebant, quibus, se Deo charos esse simulantibus, addictæ erant * feminæ. Ii Pharisæi vocantur, *homines* qui maxime regibus ausi sunt resistere, † cauti, & ad aperte bellandum lædendumque prompti. Et quidem cum universa Judæorum natio jurasset se Cæsaris regisque rebus fauturos esse, ii non jurarunt, cum essent supra sex millia: cumque eos rex mulctasset, Pheroræ

Amicitia inter Antipatrum & Pheroram.

Feminarum sodalitium.

Salome Herodi mulierum aliorumque consilia aperit.

Pharisæi fidem regi jurejurando dare recusant.

Mulctantur, & Pheroræ conjux mulctam pro eis solvit.

δ'. Ηρώδε δ' ἐν οἷς εἶπον ὄντος, ἀφεώρα τὰ πάντα πράγματα εἰς Αντίπατρον, καὶ ἐφ' οἷς [a] ὠφελήσειε κυροῦν οὐκ ἀπήλλακτο ἐξεσίας, ἐπικεχωρηκότος τε τε πατρὸς, ἐλπίδι εὐνοίας καὶ πίστεως, [b] ὡς καὶ περαιτέρω κτᾶσθαι τὴν ἐπ' αὐτοῖς ἐξεσίαν τολμηρὸς καθιστάμενος, [c] διὰ τὸ ἄδηλος τῷ πατρὶ εἶναι κακεργῶν, καὶ ἐφ' οἷς εἴπειε πιστούμενος. ἦν τε πᾶσι φοβερὸς οὐχ οὕτως ἰσχύϊ τῆς ἐξεσίας, ὡς τε κακοτρόπε τῷ προμηθεῖ· μάλιστα δὲ αὐτὸν Φερώρας ἐθεράπευε, καὶ ἀντεθεράπευεν δεινῶς, πάνυ τε Αντιπάτρε περισοιχίσαντος αὐτὸν καὶ τὴν γυναικωνῖτιν συνισαμένε τὰ πρὸς αὐτόν. ἐδεδέλωτο γὰρ Φερώρας γαμετῇ τε καὶ μητρὶ ταύτης, καὶ ἀδελφῇ, καὶ ταῦτα [d] μισῶν τὰς ἀνθρώπες ὕβρει θυγατέρων αὐτε παρθένων· ἀλλ' ὅμως ἠνείχετο, πράσσειν τε ἐδὲν ἦν δίχα τῶν γυναικῶν [e] ἐκπεριωδευκυιῶν τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἀλλήλαις εὐνοίᾳ συμπράσσειν τὰ πάντα μὴ ἀπηλλαγμένων. ὥστε παντοίως ὁ Αντίπατρος ὑπῆκτο αὐταῖς, καὶ δι' αὐτε, καὶ διὰ τῆς μητρός. ταὐτὸν γὰρ αἵδε αἱ τέσσαρες γυναῖκες ἔλεγον. Φερώρᾳ δὲ πρὸς Αντίπατρον ἐπ' ἐδαμινοῖς τισιν αἱ γνῶμαι διήλλασσον. [f] ἀντίσπασμα δ' ἦν αὐτοῖς [g] ἡ βασιλέως ἀδελφὴ, περισκοπεσα τὸ πλεῖον τὰ πάντα, καὶ [h] τὴν εὔνοιαν αὐτῶν ἐπὶ κακοῖς τοῖς Ηρώδε πρασσομένην εἰδυῖά τε, καὶ μηνύειν οὐκ ἀποτετραμμένη. καὶ γνόντες ἐν ἀπεχθείᾳ βασιλεῖ τὴν εὔνοιαν αὐτῶν, [i] ἐπὶ κακοῖς τοῖς Ηρώδε πρασσομένην ἐσαν, ἐπινοεσιν ὥστε φανερὰν μὲν μὴ εἶναι τὴν πρὸς ἀλλήλες αὐτῶν σύνοδον, μίσες δὲ καὶ λοιδοριῶν [k] εἰ καιρὸς προσποίησιν, καὶ μάλιστα Ηρώδε παρατυγχάνοντος [l] ἢ εἴ τις πρὸς αὐτὸν ἀπαγγέλλειν ἔμελλεν· κρυπτῶς δὲ τὰ τῆς εὐνοίας ἐχυρώτερα καθίστασθαι. καὶ ἔπρασσον ὅτως. ἐλάνθανε δὲ τὴν Σαλώμην, ὅτε πρῶτον ἡ διάνοια αὐτῶν ἐπὶ τοιοῖσδε ὡρμημένων, ὅτε ἐπειδὴ τοῖσδε χρῆσθαι οὐκ ἀπήλλακτο [m] αὐτή. πάντα δὲ ἀνίχνευέ τε, καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν μειζόνως ἐκδηλῶσαι ἀπεσήμαινεν, συνόδες τε κρυπτὰς καὶ [n] πότες, βελευτήριά τε ἀφανῶς κατεσκευασμένα· "ὧν μὴ ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ ἐκείνε συντιθεμένων, κἂν πεφανερῶσθαι μὴ κεκωλῦσθαι. νῦν δὲ τὰς μὲν ἐκ τε προὔπτε διαφόρες "καὶ τὰ πάντα ἐπὶ βλάβῃ τῇ ἀλλήλων λέγοντας, εἰς δὲ τὸ ἀφανὲς τοῖς πολλοῖς τὴν εὔνοιαν ἀνατιθεμένες, καὶ ὁπότε ἀλλήλοις συμμονωθεῖεν [o] φιλίαν πράσσειν, μὴ ἀπηλλαγμένες "ὁμολογεῖν, πολεμεῖν πρὸς ἃς λανθάνειν χρώμενοι εὐνοίᾳ "τῇ ἀλλήλων ἐσπεδάκοιεν." καὶ ἡ μὲν, ταῦτα ἀνίχνευέ τε καὶ ἀκριβῶς συντυγχάνεσα τῷ ἀδελφῷ ἀνέφερε, συνιέντι μὲν ἤδη τὰ πολλὰ καὶ δι' ἑαυτε, εἰς δὲ τὸ θαρσεῖν ἐ [p] διακειμένε ὑπονοιῶν. καθισαμένων διαβολαῖς τῆς ἀδελφῆς. καὶ ἦν γάρ μόριόν τι Ιεδαϊκῶν ἀνθρώπων [q] ἐπ' ἀκριβώσει μέγα [r] φρονοῦν τε πατρίε νόμε, οἷς χαίρειν τὸ θεῖον προσποιεμένων [s] ὑπῆκτο ἡ γυναικωνῖτις. Φαρισαῖοι καλοῦνται, [t] βασιλεῦσι δυνάμενοι μάλιστα ἀντιπράσσειν, προμηθεῖς, κἀκ τε προὔπτε εἰς τὸ πολεμεῖν τε καὶ βλάπτειν ἐπηρμένοι. παντὸς γοῦν τε Ιεδαϊκε βεβαιώσαντος δι' ὅρκων ἦ μὴν εὐνοῆσαι Καίσαρι, καὶ τοῖς βασιλέως πράγμασι, οἵδε οἱ ἄνδρες οὐκ ὤμοσαν, ὄντες ὑπὲρ ἑξακισχίλιοι· καὶ αὐτὲς βασιλέως ζημιώσαντος χρήμασιν, ἡ Φερώρε γυνὴ τὴν ζημίαν ὑπὲρ αὐ-

a Ωφελήσειε] In *Marg. L. B.* ἐθελήσειε.
b Ως καὶ περαιτέρω κτᾶσθαι] Illud ὡς deest *Vat.* & *L. B.*
c Διὰ τὸ ἄδηλος] Διὰ τῷ in *Editis* & *MSS.* ut & mox εἴποιεν.
d Μισῶν τὰς ἀνθρώπες ὕβρει θυγατέρων αὐτε παρθένων·] Μισῶν τὰς *Hen.* μισῶν τὰς *Busb.* μισῶν Ηρώδε τὰς ἀνθρ. malit Cl. *Aldrichius*, quem vide in *Annott.* ad l. 1. de *Bello Jud.*
e Εκπεριωδευκυιῶν] Περιωδευσέ με &c. infr. c. 4. §. 2. SPANH.
f Αντίσπασμα] Infra lib. 19. c. 1. §. 10. ἀντισπάσματι
g Η βασιλέως ἀδελφὴ,] Salome. SPANH.
h Τὴν εὔνοιαν αὐτῶν] Ομόνοιαν in primo *de Bello.*
i Επὶ κακοῖς τοῖς Ηρώδε πρασσομένην] Absunt hæc à *L. B.*
k Εἰ] *L. B.* ἐ.
l Η εἴ τις] Η εἰ πρὸς αὐτὸν ἀπαγγέλλειν ἔμελλον *Vat.*
m Αὐτή.] Ita lego pro αὐτῇ *Editorum Aliorumque.* αὔτη *Vat.* & *L. B.*

n Πότες.] Κώμες vocat postea. REL.
o Φιλίαν] In *L. B.* φιλια. An φίλια scribendum? HAV.
p Διακειμένε] Διὰ κενῆς ὑπονοῶν *Gall.* & *Vat.* ἐδικενῆς *L. B.* unde ἐ διακενῆς conjicit *Coccejus.*
q Επ' ἀκριβώσει] Επ' ἐξακριβώσει *Vat. L. B.* & *Busb.*
r Φρονοῦν] Φρονοῦντων *Busb.* Φρονεῖν *Coccejus.*
s Υπῆκτο] *L. B.* οἷς ὑπῆκτο.
* *Feminæ*] Gynecæum nempe Herodis.
t Βασιλεῦσι] Βασιλεῖ *Busb. Vat. Epiphan.*
† *Cauti, & ad aperte bellandum lædendumque prompti.*] Quæ non bene conveniunt; cauti enim aperta vi fere abstinent, nisi commoda se obtulerit occasio. Totam periodum sic verto. *Homines ad regibus resistendum maxime validi, circumspecti utpote, data etiam occasione ad aperte bellandum lædendumque promti.* IBBETSON.

αὐτῶν εἰσφέρει. οἱ δὴ ἀμειβόμενοι τὴν εὔνοιαν αὐτῆς, προέγνωσιν ἢ [v] ἐπεπιστεύοντο ὑπὸ προφητῶν τοῦ Θεοῦ, πρὸ λεγον ὡς Ἡρῴδῃ μὲν καταπαύσεως ἀρχῆς ὑπὸ Θεοῦ ἐψηφισμένης [x] αὐτῷ τε καὶ γένει τῷ ἀπ' αὐτοῦ, τῆς τε βασιλείας εἰς τε ἐκείνου προελθούσης καὶ Φερώραν, παῖδάς τε οἱ εἶεν αὐτοῖς. καὶ τάδε, ὡς γὰρ ἐλάνθανεν τὸν Σαλώμην, ἐξαγγέλται βασιλεῖ ἐκείνῳ, καὶ ὅτι τῶν περὶ τὸν αὐλικὸν διαφθείροιέν τινας· καὶ ὁ βασιλεὺς τῶν τε Φαρισαίων τοὺς αἰτιωτάτους ἀναιρεῖ, καὶ Βαγώαν τὸν εὐνοῦχον [y] Καρόν τε τινὰ τῶν τότε προύχοντα ἀρετῇ τοῦ εὐπρεποῦς, καὶ παιδικὰ ὄντα αὐτοῦ. κλείνει δὴ καὶ πᾶν ὅ, τι τοῦ οἰκείου συνειδὼς οἷς ὁ Φαρισαῖος ἔλεγεν. ἦρτο δὴ ὁ Βαγώας ὑπ' αὐτῶν, ὡς πατήρ τε καὶ εὐεργέτης ὀνομασθησόμενος τοῦ ἀποκατασταθησομένου πορρωτάτω βασιλέως· χεῖρα γὰρ ἐκείνῳ [z] πάντα εἶναι, παρέξοντα αὐτῷ γάμου τε ἰσχύν, καὶ παιδώσεως τέκνων γνησίων.

conjux mulctam pro eis solvit. Pro quo beneficio ut ei gratiam referrent ‡ (credebantur enim futura scire ex afflatu divino) fore prædixerunt, ut Herodes ejusque progenies Dei decreto imperium amitterent, idque ad eam & ad Pheroram eorumque liberos deferretur. Atque hæc regi, nam Salomen non fugiebant, nunciata erant, & aulicorum nonnullos ab eis corruptos esse: quamobrem rex Pharisæorum nocentissimos interficit, & Bagoam spadonem, & Carum quendam regis pusionem, eo tempore pulchritudinis primas tenentem. Necavit etiam ex sua familia omnes, qui cum Pharisæorum dictis consenserant. Fuit autem per eos elatus Bagoas, quod dicerent eum patrem beneficumque appellatum iri ejus, qui ex eorum prædictione creandus rex esset: * habiturum enim eum regem omnium rerum potestatem, & Bagoæ vires conciliaturum cum muliere congrediendi, proprioque liberos gignendi.

Pharisæorum de novo rege vaticinium.

Bagoas & Carus plurimique ex Pharisæis eorumque fautoribus occisi.

ΚΕΦ. γ'.

Περὶ ἔχθρας Ἡρῴδῃ πρὸς Φερώραν ὑπαρχούσης. ὡς Ἡρῴδης ἐπεμψε τὸν Ἀντίπατρον πρὸς Καίσαρα. καὶ τὸν Φερώρας τελευτῆς.

Ἡρῴδης δὴ, κολάσας τοὺς Φαρισαίων τοὺς ὑπὲρ τούτοις ἐληλεγμένους, σωέδριόν τε πιεῖται τῶν φίλων, καὶ κατηγορίαν τῆς Φερώρα γυναικὸς, τῶν τε ὕβριν τῶν παρθένων [a] τὴν τόλμαν τῆς γυναικὸς ἀναπηδήσας, καὶ ἔγκλημα ποιούμενον ἀτιμίαν αὐτῷ πεποιηκέναι, "ὥστε ἀγωνοθετεῖν στάσιν αὐτῷ πρὸς τὸν ἀδελφὸν [b] καὶ πόλεμον ἐκ φύσεως αὐτοῖς ἐς λόγων ἐς ὅ τι ἔργων ὅσα δυνατὸν, τῶν τε διάλυσιν τῆς ζημίας τῆς ὑπ' αὐτοῦ ὑπεληλυθυίας τέλεσι διαφθαρῆναι τοῖς ἐκείνης, τῶν τε γεγραμμένων κύδεν "ὅ, τι καὶ μετ' αὐτῆς. ἀνθ' ὧν [c] Φέρωρα καλῶς [d] ἔχειν, "καὶ δείσας [e] οὐδὲ γνωμῶν εἰσηγήσεως τῶν ἐμῶν, [f] αὐτοκέλευ- "στον ἀποπέμψειν γυναῖκα ταύτην, ὡς πολέμου τοῦ πρός "με σοὶ αἰτίων ἐσομένου· καὶ νῦν, εἴπερ ἀντιποιῇ συγγε- "νείας τῆς ἐμῆς, ἀπείπασθαι τῶνδε τῶν γαμετῶν. [g] μενεῖς "γὰρ οὕτως ἐμὸς ἀδελφός τε ἐς ἔργον οὐκ ἀπηλλαγμέ- "νος." Φερώρας δὴ, καίπερ λόγων ἀρετῇ πειθομένους, "οὔτε συγγνώμης τῆς πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἔλεγεν κινήσειν δίκαιον "οὐδὲν [h] οὔτε τῶν πρὸς τὸν γαμετὸν εὐνοιῶν· αἱρεῖσθαί τε πρό- "τερον [i] θανεῖσαν, ἢ ζῶν τολμᾶν ἀπεστερῆσθαι γυναικὸς αὐτῷ "κεχαρισμένης." [k] Ἡρῴδης δὴ Φερώρᾳ μὲν ὑπερεβάλλετο "τὸν ὑπὲρ τούτοις ὀργὴν, καί περ ἀνηδονον τιμωρίαν εἰσπε- πραξόμενος· Ἀντίπατρῳ τε ἀπεῖπε ἐς μηδὲν τῇ ἐκείνης Φερώρᾳ τε μὴ ὁμιλεῖν, καὶ τῶν γυναικῶν φυλάσσεσθαι τὸ εἰς ταὐτὸν συνεσόμενον. οἱ δ' ὡμολόγουν μὲν, συνῆσαν δὴ ἥ καιρὸς, καὶ συνεκώμαζον Φερώρᾳ τε Ἀντιπάτρου. ἐφοίτα δὴ ὁ λόγος, ὁμιλεῖν τε Ἀντιπάτρῳ τὸν Φερώρα γυναῖκα, συμπεφασθαι αὐτοῖς τὰ εἰς τὸν σώδοδον τοῦ Ἀντιπάτρου μητρός.

β'. Τροφώμενος δὴ τοῦ πατρὸς, καὶ δεδιὼς μὴ εἰς

CAP. III.

De inimicitia quæ Herodi cum Pherora intercessit. Quomodo Herodes Antipatrum misit ad Cæsarem. Deque Pheroræ obitu.

IGitur Herodes, sumpto de Pharisæis convictis supplicio, convocat amicos, uxoremque Pheroræ accusat, & injurias virginibus illatas hujus feminæ audaciæ imputans, & de hac sibi facta contumelia actionem constituens, "utpote quod fa- "ceret dissidium inter ipsum & fratrem, & ex in- "genio *suo* hostilitatem inter ipsos, quoad pote- "rat, tam factis quam verbis excitaret, suisque im- "pendiis evitata esset solutio mulctæ ab ipso im- "positæ, nihilque jam sine illa ageretur. Recte "igitur facturum Pheroram, si nec precibus nec "admonitionibus meis impulsus, sponte sua hanc "mulierem dimitteret, ut quæ nos in mutuas ini- "micitias conjectura sit: & nunc, si fraternam ne- "cessitudinem tibi vendices, oportet missam fa- "cias hanc uxorem. Sic enim frater mihi germa- "nus eris, & amore conjunctus." Pheroras autem, licet verborum vi moveretur, dicebat tamen "se neque ejus fratrem esse desiturum, neque fore "ut uxorem suam non amaret; morique malle, "quam amissa uxore dilecta vivere." Tum quidem Herodes suam ob ista in Pheroram iram distulit, gravi licet contumelia affectus: Antipatroque & ejus matri interdixit, ne cum Pherora colloquerentur, utque daret operam Antipater, ne feminæ convenirent. id quod illi quidem promiserunt: sed nihilominus conveniebant interdum, simulque convivia agitabant Pheroras & Antipater. Quinetiam rumor erat, habere Antipatrum cum Pheroræ uxore consuetudinem, Antipatri matre lenocinante.

Herodes Pherora uxorem accusat, suadetque Pheroræ ut eam dimitteret.

Pheroras uxorem dimittere recusat.

Herodes Antipatro interdicit colloquio cum Pherora.

2. Patrem autem suspectum habens *Antipater*, IV. & *Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem.*

---

[v] Ἐπεπιστεύοντο] Ἐπεπίστευτο *Busb.*

‡ *Credebantur enim futura scire ex afflatu divino*] Fortasse *eis antea comessa est futuri cognitio ex afflatu divino*, qui sensus verbi πιστεύειν frequens D. Paulo. Sic Rom. III. 2. ὅτι ἐπιστεύθησαν τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ, & alibi. IBBETSON.

[x] Αὐτῷ τε καὶ γένει τῷ ἀπ' αὐτοῦ,] Καὶ τῷ γένει τῷ *Busb.*

[y] Καρόν] Ita *Vat.* & *Epiphan.* τινὰ non agnoscitur ab *aliis.*

* *Habiturum* —— *gignendi.*] Non intellexerunt, qui ante *Hudsf.* manus *Josepho* admoverunt, quid sibi Auctor hoc in loco voluerit. Vertit enim *Epiphan.* ita: *In manibus enim ejus cuncta fore prædicabant, præbente illis rege & coniugii firmitatem & filiorum, veluti propriis filiis. Gelenius* sic: *Prospere enim cessura novo regi omnia, constabiliendo successionem prolis legitimæ.* Verum optime Josephi mentem intelliget, qui considerabit nebulones istos impia adulatione in Regem futurum detorsisse vaticinia de Messia agentia; atque in ipsum Bagoam expressa Esaiæ verba, quæ extant cap. LVI. 1 -- 5. ubi Eunuchis nomen liberis præstantius promittitur. HAV.

[z] Πάντα εἶναι,] Τὰ πάντα *Vat.* & *Lugd. Bat.*

[a] Τῆ τόλμη τῆ γυναικὸς] Καὶ τόλμαν τῆ γ. legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *& virginum injuriam & audaciam mulieris exponens.*

[b] Καὶ πόλεμον] Illud καὶ insertum dedi ex *Epiphanio.* Forsan legendum, καὶ πόλεμον ἐμφύλιον αὖτ.

[c] Φερώρᾳ] Eo modo ipse: antea erat Φεράρᾳ. in *Cod. Busb.* ὦ Φερώρᾳ.

[d] Ἔχειν,] Εἶχεν *Vat.*

[e] Οὐδὲ γνωμῶν] Forte ἀλλὰ γνωμῶν. COCC.

[f] Αὐτοκέλευστον —— ταύτην,] Ἀποπέμπειν de dimissa seu repudiata Herodis Uxore, Matre Antipatri infr. c. 4. §. 2. dimittit seu repudiat. Eadem quæ hic apud *Zonaram* p. 254. D. αὐτοκέλευστόν τε ἀλλὰ ταῦτα τὸ γυναῖκον ἀποπέμψαι, muliercula ultro tibi repudianda. SPANH.

[g] Μενεῖς γὰρ οὕτως ἐμὸς ἀδελφός τε] Μένεις μὲν γὰρ οὕτως ἀδελφός τε *Vat.* & *L. B.*

[h] Οὔτε τῶν πρὸς τὸν γαμετὸν εὐνοιῶν·] Οὔτε τὸν πρὸς τ. γ. εὐνοίαν *Busb.*

[i] Θανεῖσαν,] Θανεῖν *Busb.*

[k] Ἡρῴδης δὴ —— συνεσόμενον.] Conf. ἀλλοι. lib. I. c. 29. §. 2. SPANH.

[l] Τὸν

& ne ejus in se odium longius progrederetur metuens, scripsit ad amicos suos Romæ degentes, Herodi significare jubens, ut Antipatrum primo quoque tempore mitteret ad Cæsarem. id quod Herodes fecit, & Antipatrum magnis cum muneribus misit, necnon testamentum suum, in quo statuebat ut post mortem suam regnaret Antipater, sin vero prius moreretur, filius suus Herodes, quem habebat ex filia pontificis. Eodem autem tempore, quo Antipater, *Romam* profectus est Syllæus Arabs, cum quidem nihil eorum præstitisset quæ Cæsar imperaverat: eumque postulavit apud Cæsarem Antipater eorundem criminum, quorum ante fuerat postulatus à Nicolao. Quin & Aretas eum insimulabat interfectorum Petræ, injussu suo, multorum, & quidem primariorum virorum, & potissimum Soëmi, ob suam in omnibus virtutem honore dignissimi, insuper & necis Fabati Cæsaris servi *eum accusabat*. Et in Syllæum *quidem* instituta erat accusatio ex hujusmodi causa. Habebat Herodes rex satellitem nomine Corinthum, cui summopere fidebat. Huic suasit Syllæus grandi pecunia ut Herodem occideret. id quod ille suscepit. Hoc ubi ipsius Syllæi indicio rescivit Fabatus, regi significavit. Ille vero Corinthum comprehendi jussit, & ab eo quæstione totius criminis confessionem expressit. curavit etiam comprehendendos Arabas duos, fidem habens Corinthi indicio; quorum alter tribûs præfectus, alter Syllæi amicus erat: qui & ipsi, quæstionem de eis habente rege, confessi sunt, sese venisse ut Corinthum adhortarentur, ne animo deficeret, promittentes, si res postularet, ei operam suam ad eam cædem perpetrandam. Hæc omnia cum exposuissent Herodes Saturnino, misit eos Romam Saturninus.

Antipater & Aretas Syllæum accusant apud Cæsarem.

V. 3. Pheroram autem, in conjugis amore obstinate perseverantem, jussit Herodes in suam regionem discedere. Ille vero, cum multa jurasset non se prius rediturum quam Herodem obiisse intelligeret, libenter in suam tetrarchiam se recepit: adeo ut cum rex ægrotans eum orandum curasset ut ad se veniret, quod ei quasi moriturus vellet aliquid coram mandare, noluit propter jurisjurandi religionem. non tamen in istis eodem animo se erga fratrem gessit Herodes, suam jam ante mutando sententiam: sed postea quam Pheroras ægrotare cœperat, etiam non vocatus, ad eum visendum ibat. cumque mortuum in feretro reponendum curasset, Hierosolyma deportatum sepultura dignatus est, luctuque ingenti prosequendum edixit. Ea res Antipatro, quamvis Romam profecto, malorum fuit initium, Deo tandem reposcente ab eo fratricidii pœnas. Totam autem de eo narrationem persequar, ut in posterum hominum generi documento sit, in omni vitæ instituto adhibendam esse virtutem.

Pheroras, Herodis jussu, in tetrarchiam suam se recipit.

Pheroræ obitus.

πλεῖον προχωρῆσαι τὰ ὑπ' μίσους ἐπ' αὐτῷ, γράφει πρὸς [l] τοὺς ἐν τῇ Ρώμῃ φίλους, κελεύων ἀπιστεῖλαι Ηρώδῃ, πέμπειν ἢ τάχος Αντίπατρον ὡς Καίσαρα ἃ γνωμένα, ἔπεμπεν Ηρώδης Αντίπατρον, δῶρα συνεκπέμψας ἀξιολογώτατα, καὶ Διαθήκας ἐν ᾗ μετ' αὐτὸν Αντίπατρον [m] ἀπεδείκνυε βασιλέα, [n] φθάσαντος δὲ πλοῦτᾶν, Ηρώδου, τοῦ ἐκ τῆς ὑερείας θυγατρὸς ὄντα αὐτῷ γεγυνημένου. συνεξορμᾷ δὲ Αντιπάτρῳ καὶ Σύλλαιος ὁ Αραψ, μηδὲν ὧν προσέταξε Καῖσαρ διαπεπραγμένος· καὶ Αντίπατρος αὐτοῦ κατηγορεῖ ἐπὶ Καίσαρος, ὡς ὧν πρότερον Νικόλαος κατηγορεῖτο· καὶ ὑπὸ Αρέτα Σύλλαιος· [o] ὡς πολλοὺς ἀπέκτεινεν ἐν Πέτρᾳ ἀξιολόγων, ὧνδρὶ γνώμῃ τῷ αὐτοῦ, καὶ μάλιστα [p] Σόεμον ἄνδρα [q] τῇ εἰς πάντα ἀρετῇ τιμᾶσθαι δικαιότατον, ἀνῃρηκέναι δὲ καὶ Φάβατον Καίσαρος δοῦλον. καὶ [r] Σύλλαιος αἰτίαν εἶχεν ἐκ τοιῶνδε ἐγκλημάτων. [s] Κόρινθος τῷ Ηρώδου σωματοφύλαξ τοῦ βασιλέως μάλιστα πιστεύομενος ὑπ' αὐτοῦ. τοῦτον πείθει Σύλλαιος ἐπὶ χρήμασι μεγάλοις Ηρώδην ἀποκτεῖναι, καὶ ὑπέσχετο. μαθὼν δὲ Φάβατος, Συλλαίου πρὸς αὐτὸν εἰρηκότος, διηγεῖται πρὸς τὸν βασιλέα. [t] ὁ δὲ Κόρινθον βασανίζει συλλαβών, καὶ πάντα [v] ἀνάπυστα τῷ αὐτῷ. συλλαμβάνει δὲ καὶ [x] δύο ἑτέρους Αραβας κατηγορεύοντα τῆ Κορίνθου [y] πιθομένους, τὸν μὲν φύλαρχον ὄντα, τὸν δὲ Συλλαίου φίλον. [z] οἱ καὶ αὐτοὶ, βασανίζει δὲ αὐτοὺς ὁ βασιλεύς, ὡμολόγουν, ὅτι παρεῖεν ἐξοτρύνοντες μὴ μαλακίζεσθαι Κόρινθον, καὶ εἶπε δεῖσθε καὶ συγχωρησάντες αὐτῷ τὸν φόνον. καὶ Σατορνῖνος, δηλώσεως αὐτῷ πάντων ὑπὸ Ηρώδου γενομένης, εἰς Ρώμην [a] ἐξέπεμψεν αὐτούς.

γ'. Φερώραν δὲ, ἰσχυρῶς ἐμμένοντα εὐνοίᾳ τῆς γυναικὸς, ἀναχωρεῖν εἰς τὴν αὐτοῦ Ηρώδης κελεύει. ὁ δὲ ἀσμένως ἐπὶ τὴν τετραρχίαν ἀπῆρεν, πολλὰ ὀμόσας ἢ πρότερον ἥξειν ἢ πύθοιτο Ηρώδην τετελευτηκότα· ὥστε καὶ νοσοῦντος τοῦ βασιλέως ἀξιωθεὶς ἥκειν ἐπί τινων πιστεύσειν [b] ἐντολῶν, ὡς ἤμελλε τελευτᾶν, οὐκ ὑπήκουσεν [c] ἐπὶ τῇ τιμῇ τοῦ ὅρκου. οὐ μὴν Ηρώδης γε μεμεῖται τὴν ἐπὶ τοιοῖσδε ἐκείνου γνώμην [d] παραφρονημένος οὐκ ἔχει· ἀλλ' ἦκεν ὡς τὸν Φερώραν, [e] ἐπειδὴ ὕστερον ἄρχεται νοσεῖν, [f] καὶ μεταπλήσεως αὐτοῦ μὴ γινομένης. θανόντα δὲ προεῖλας ἐπὶ Ιεροσολύμων ἀγόμενος ταφῆς ἠξίωσε, καὶ πένθος μέγα ἐπ' αὐτῷ προέθετο. τοῦτο Αντιπάτρῳ καί τινι ἐπὶ Ρώμης πεπολιτευκότι κακῶν ἐλπὶς ἀρχὴ, τῆς ἀδελφοκτονίας αὐτὸν [g] τιννυμένου τοῦ Θεοῦ. διηγήσομαι δὲ τὸν πάντα περὶ αὐτοῦ λόγον, παράδειγμα [h] τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει ἐσόμενον, τοῦ ἀρετῇ [i] πολιτεύεσθαι ἐπὶ πᾶσιν.

---

l Τὰς ἐν τῇ Ρώμῃ φίλους.] Τὰς ἐν Ρώμῃ *Vat.*

m Απεδείκνυε βασιλέα,] Επεδείκνυε *Busb.*

n Φθάσαντος ——— γενομένου.] Conf. *alsum.* lib. 1. c. 29. §. 2. SPANH.

o Ως πολλοὺς ἀπέκτεινεν] Ως πολλοὺς ἀπεκτονὼς τῶν ἐν π. *Vat.* & *L. B.*

p Σόεμον ἄνδρα] Σόιδον *Gall.* & *Epiphan.* Σόημον *Vat.*

q Τῇ εἰς πάντα ἀρετῇ] Ita *Vat.* & *Busb.* τῇ εἰς πάντα *L. B.* τῇ πάντα in *cæteris.*

r Σύλλαιος ——— ἐγκλημάτων.] Syllæus autem causas habuit ex iisdem criminibus propogatas. *Rufinus.* SPANH.

s Κόρινθος] Κορίνθιος ὧν τις Ηρώδου juxta quosdam *Epiphanii* libros. Κόρινθος δὲ ὢν Ηρ. *Vat.*

t Ο δὲ Κόρινθον] Ο δέ τον τε Κ. *Vat.*

v Ανάπυστα ταῦτα αὐτῷ.] Ita lego cum *Cod. Busb.* (atque *Coccejo*) ἀνάπυστα perperam in *aliis.*

x Δύο ἑτέρους Αραβας] Δύο Αραβας in *Editis.* δευτέρους Αραβας *Vat.* & *Hen.* à prima manu. unde cum *Josepho* in l. 2. *de Bello Jud.* δύο ἑτέρους Αραβας rescripsi.

y Πιθομένους,] Ita cum *Epiphanio*, qui vertit, *confessioni credens Corinthi.* πυθόμενος in *Editis Aliisque.*

z Οἱ καὶ αὐτοὶ,] Brevius in *Cod. Busb.* οἱ καὶ αὐτοὶ βασανισθέντες ὡμολόγουν.

a Ἐξέπεμψεν αὐτούς.] Ita cum *MSS.* ἐξέπεμπεν in *Editis.*

b Εντολῶν, ὡς ἤμελλε τελευτᾶν,] Εντολῶν ὧν ἤμελλε τελευτᾶν in *Editis Aliisque.* ἐντολῶν, ἢ μέλλοι *Vat.* (atque etiam *Lugd. Bat.*) quod non displicet, vocula πρὶν subintellecta, aut fine ea εἰ μέλλοι τ. Verum cum *Josephus* (in l. 1. *de Bello Jud.*) habeat ὡς τεθνηξόμενος, levicula cum mutatione ὡς ἤμελλε τελευτᾶν reposui.

c Επὶ τῇ τιμῇ τοῦ ὅρκου.] Επὶ τιμῇ *Vat.*

d Παραφρονημένος οὐκ ἔχει·] Παραπεφρενάμμενος *Vat.* forsan pro παραπεφρενιάμμενος. quod verbum in suo codice habuisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *non tamen Herodes in his rebus imitatus illius exemplum, meliorem circa Pheroram voluntatem suæ mentis ostendens.*

e Επειδὴ ——— προείλας.] Conf. *alsum.* lib. 1. c. 29. §. 4. SPANH.

f Καὶ μεταπλήσεως αὐτῷ] Μεταπλήσεως αὐτῷ μηδὲ γενομένης *Busb.*

g Τιννυμένου τοῦ Θεοῦ.] Τιννυμένου *Vat.* perperam in *Editis* τιννυμένου.

h Τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει ἐσόμενον,] Τῷ ἀνθρωπείῳ γένει ἐσόμενον *Gall.* & *Vat.*

i Πολιτεύεσθαι ἐπὶ πᾶσιν.] Conf. sup. c. 1. §. 2. πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς πολιτεύειν. SPANH.

ΚΕΦ. δ'.

Κατηγορία τ γυναικὸς Φερώρα ὑπὸ τῶν ἀπελευθέρων Φερώρα ὡς ἀναιρεθέντ Φαρμάκῳ. καὶ ὡς Ηρώδης ἐκζητήσας εὗρεν τὸ φάρμακον, καὶ ἑσκευασμένον ἐπ' αὐτῷ ὑπὸ Ϝ ὑῒ αὐτ Αντιπάτρῳ, κ βασανίσας ἔγνω τὰς Αντιπάτρ ἐπιβουλάς.

CAP. IV. vi.

Pheroræ uxor à Pheroræ libertis accuſatur occiſi veneno mariti. utque Herodes, inquiſitione facta, pharmacum invenit ſibi à filio ſuo Antipatro paratum, & quæſtione habita deprehendit Antipatri inſidias.

Ἐπειδὴ Φερώρας τελευτᾷ, [k] παφαί τε ἐγεγόνεσαν αὐτῷ, ἀπελεύθεροι δύο [l] τῶν Φερώρα τιμίων, προσελθόντες Ηρώδῃ, ἠξίουν μὴ ἀνεκδίκητον καταλιπεῖν Ϝ ἀδελφὸν τ νεκρὸν, ἀλλὰ ζήτησιν ποιῆσ τ ἀλόγου τε & δυσχεροῦς μεταστάσεως. Ϝ δ' ὑπισχνουμένου τοῖς λόγοις, πιστὰ δὲ ἐδοκεῖ, δειπνῆσαι μὲν αὐτὸν ἔλεγον παρὰ τῇ γυναικὶ τῇ προτέρᾳ τ νόσου, Φάρμακόν τε προσκομισθὲν ἐν βρώμασι μὴ πρότερον εἰωθότι ἐμφαγόντα ὑπὸ τούτου τελευτῆσαι. κομισθὲν μέν τοι φασὶ τ Φάρμακον ὑπὸ γυναικὸς ἐκ τ Αραβίας, λόγῳ μὲν ἐπὶ προσποιήσει ἐρώτων, φίλτρον γὰρ δὴ ὄνομα αὐτῷ εἶναι, τὸ δ' ἀληθὲς ἐπὶ τῇ Φερώρᾳ τελευτῇ. Φαρμακίδες δ' εἰσὶ γυναικῶν αἱ ἐκ τ Αραβίας· ἢ γὰρ ταῦτα ἐπεκάλουν, κ τ Συλλαίου ἐρωμένης ἐν Ϝ μάλιστα ὡμολόγητο εἶναι φίλη. πεισθεῖσά τε αὐτῷ ἐπὶ πράσει Ϝ Φαρμάκου, εἰς τοὺς τόπους ἐλήλυθεσαν, ἵνα μητὴρ [m] τ Φερώρα γυναικὸς & ἡ ἀδελφὴ, κ ἐπανῆκον αὐτῷ ἀγόμεναι τὸ δεῖπνον πρότερον ἡμέρᾳ μιᾷ. ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς τῶν λόγων παροξυνθεὶς δούλας τε ἐβασάνιζε τῶν γυναικῶν [n] καί τινας ἐλευθέρας, κ ὄντ ἀφανοῦς Ϝ πράγματ, ἅτε τὸ μηδεμίαν ἐξειπεῖν, τελευταῖα τὴς, προϊσχομένη [o] αὐτῇ τ ἀληθῆ, ἄλλο μὲν οὐδὲν, θεὸν δ' [p] ὑπεκλέεσθ τοιαύτας αἰτίας δῶσον περιβαλεῖν τῷ Αντιπάτρῳ μητέρα, κακῶν τ ἐπιχθόνων αἰτίαν πᾶσι νομιζομένην. ταῦτα [q] εἰς ὑπόνοιαν Ηρῴδῃ ἄγει, κ τὰ πάντα βασάνοις τ γυναικῶν [r] ἀνάπυστα ἵστ, οἵ τε πῶμοι, κ οἱ κρυπταὶ σπουδαὶ, κ δὴ κ λόγων πρὸς μόνον τ ὧν εἰρημένων ἐξοίσοις πρὸς τὰς Φερώρα γυναῖκας· [s] ἵστ δ' πολλάκις ἑκάστου [t] δωρεὰν ὑπικρύπτεσθ [u] ὑπὸ τῷ μὴ Φοβεῖσθαι πρὸς Φερώραν τῷ Αντιπάτρῳ κέλευσις ὑπὸ Ϝ πατρός· μίσ τε πρὸς τ πατέρα, κ ὀλοφυρμοὶ πρὸς τὴν μητέρα, ὡς ὑπὸ μήκιστον Ϝ πατρὸς [x] βίᾳ ἐξηρημένην, κ [y] αὐτῷ μηδὲν ἐλάττονος Ϝ γήρως ὑπικρυμένην, [z] ὡς μηδ' ἐλθοῦσαν τὴν βασιλείαν ὁμοίως εὐφρανεῖσθαί ποτ' αὐτόν. ὥστε τρέφεσθαί τε πολλὰς ὑπὸ τῇ βασιλείᾳ & ἀδελφὰς & ἀδελφῶν παῖδας, ἁδαμῶς αἰδεῖ τὴν ἐλπίδα [a] παρεχομένας τὸ σφαλές· κ γὰρ δὴ & νῦν, εἴ τι [b] πάσχοι αὐτὸν [c] συμβαίη, ἀδελφῷ μᾶλλον ἢ παιδὶ τῷ αὐτ κελεύειν τὴν ἀρχὴν δίδοσθ. ὠμότητά τε πολλὴν κατηγόρει Ϝ βασιλέως, κ τὰς σφαγὰς τ υἱέων, φόβῳ τε μὴ & αὐτῶν ἄπιοιτο ἤδη, τ μὲν ἐπὶ Ρώμης ἄρασθ τιχνῖν ὑπενοῆσαι, Φερώραν δ' ἐπὶ τ αὐτ τετραρχίας.

Post obitum Pheroræ ſolutaſque ei exſequias; duo Pheroræ liberti, quos habuerat in pretio, Herodem *regem* adierunt, rogantes ne fratris necem inultam relinqueret, ſed de eo ita miſere & infeliciter mortuo quæſtionem haberet. His verbis auſcultante rege (videbantur enim vera eſſe) dicebant illum, pridie quam ægrotaſſet, cœnaviſſe domi uxoris ſuæ, comeſoque pharmaco, quod ei in ferculo inſolito appoſitum fuiſſet, inde interiiſſe. idque pharmacum allatum fuiſſe à quadam muliere Arabica, nomine quidem amatorii (philtrum enim appellari) ſed re ipſa ad Pheroram *veneno* tollendum. Sunt autem Arabicæ mulieres veneficæ maximæ: & quæ tum inſimulabatur, eam conſtabat amicæ Syllæi eſſe amiciſſimam. eique perſuaſuras ut pharmacum venderet, eò loci *ubi habitaret* profectas fuiſſe *ajebant* matrem & ſororem uxoris Pheroræ, & in reditu ſecum illam adduxiſſe, uno die ante iſtam cœnam. His verbis incenſus rex, feminarum ſervas torſit & nonnullas liberas: cumque nihil appareret, quòd nulla earum quidquam confiteretur, tandem una vehementer cruciata nihil aliud dixit, niſi ſe Deum precari ut talibus implicaret cruciatibus matrem Antipatri, quæ illorum omnium malorum cauſa eſſet. Iſta Herodem eò perduxerunt, ut cruciatus intenderet, quò factum eſt ut omnia, mulieres torquendo, cognita haberet, convivia, clandeſtinos conventus, atque etiam verba quædam Pheroræ mulieribus enunciata, quæ ipſe ſoli dixerat Antipatro (erant autem quæ pater Antipatro in mandatis dederat, ut celaret centum talenta *ab ipſo data*, * ne cum Pherora colloquia miſceret) odiumque Antipatri in patrem, & apud matrem querimonias de tam longa vita, dum interim etiam ipſe conſeneſceret, ut etiamſi regnum adipiſceretur, nunquam eo tantum delectaretur. eſſe etiam multos tum fratres tum fratrum filios, qui una ſecum in ſpem regni nutrirentur, quæ res ſpes ſibi dubias redderet: quandoquidem jam nunc, ſi quid fatale ſibi accidiſſet, fratrem ſuum, non filium, ab Herode regem conſtitui. Conquerebatur etiam de atroci regis crudelitate, & filiorum cæde; quorum malorum metu ipſe ſibi Romam proficiſcendum prudenter excogitaſſet, Pheroras autem in ſuam tetrarchiam.

Pherora liberti uxorem ejus veneficii accuſant.

Narratio de Pherorâ veneno occiſo.

Herodes Antipatri & mulierum ſecreta detegit.

β'. [d] Ταῦτα ὑ σωῄδε τοῖς λόγοις τ ἀδελφῆς, κ πολὺ, Ϝ μὴ ἀπιστεῖν ἔτι ὑποπτεύεσθ, [e] σωῆρεν αὐτῆς. ὁ ὑ βασι-

2. Convenicbant autem hæc cum ſororis ſuæ dictis, multumque, ad clevandam perfidiæ ſuſpicio-

Doridem Antipatri matrem Herodes ejicit è regia.

[k] Ταφαί —— προσελθόντες] Ita lego & diſtinguo ex conjectura, firmat *Epiphanius*, dum vertit, *Pherora itaque mortuo, humatoque celebritate magnifica, duo ex liberis* [ἐκ. *libertis*] *ejus, qui in honore habebantur, ad Herodem veniunt, poſtulantes* &c. in *libris* ταφεῖ) [ταφὴ) *Busb.* & *Lugd. Bat.*] ἐγεγόνεσαν αὐτῷ [αὐτῆ *Vat.*] ἀπελεύθεροι δύο τ. Φ. τιμίων, ἅτοι προσελθόντες, Ηρώδῃ [προσ. Ηρώδη *Busb.*] ἠξίουν μὴ &c. Si quis ἅτοι retinendum cenſeat, aut in αὐτῷ vertendum, non refragabor.

[l] Τῶν Φερώρα τιμίων.] Τῷ Φερώρα *Vat.*

[m] Τῆς Φερώρα γυναικὸς] Τῆς Ϝ Φερώρα γ. *Vat.* τ Φερώρα γυν. *Busb.*

[n] Καί τινας ἐλευθέρας,] Καί τινας κ ἐλ. *Busb.*

[o] Αὐτῇ] Αὐτῆς *Vat.* & *L. B.*

[p] Επικαλεῖσθαι τοιαῦτα] Επεκαλεῖτο *Busb.* & *Zonar.*

[q] Εἰς ὑπόνοιαν] Εἰς ἐπίσασιν *Busb. Hen. L. B.* & *Vat.* εἰς ἐπίτασιν *Epiphanius*, ut puto, qui vertit, *ad inſtandum: εἰς ἐξέτασιν* legi poteſt.

[r] Ἀνάπυστα ἵστ] Ita cum *Epiphanio.* & *Lugd. Bat.* ἀνάπιστα in *Editis.*

[s] Ἡ δ Ϝ —— Φερώρα] Conf. ὠλων. lib. 1. c. 19. §. 2. SPANH.

[t] Δωρεὰν ὑπικρύπτεσθαι] Sic lego. Δωρεὰς *Busb.* & *Vat.* δωρεᾶς *Hen.* à pr. m. δωρεὰ in *Editis Aliiſque.*

[u] Ἐπὶ τῷ μὴ Φοβεῖσθαι πρὸς Φερώραν] Illa ἐπὶ τῷ μὴ (quæ deërant in *libris* tam *Editis* quam *MSS.*) inſerta dedi ipſius *Joſephi* auctoritate nixus, qui (in *lib.* 1. *de Bello Jud.*) iſta habet, δῶρα γὰρ αὐτῷ πρῶτα ἐκεῖνα τάλαντα, ἐπὶ τῷ μὴ ἀφαλίσεσθαι Φερώρᾳ.

* *Ne cum Pherora colloquia miſceret*] Ut ſecretò Pheroræ perſuaderent quidquid Antipater impetravit *Ruſin.* SPANH.

[x] Βίᾳ ἐξηρημένην,] Βιᾶν *Busb. Vat.* & *Hen.* à pr. m.

[y] Αὐτῷ μηδὲν ἐλάττονος Ϝ γήρως] Ita *Vat.* & *Busb.* αὐτᾶ & mox γήρως in *Editis Aliiſque.*

[z] Ως μηδ' ἐλθοῦσαν τὴν βασιλείαν] Ως μηδ' ἂν ἐλθοῦσαν *Vat.* & *L. B.* ὡς μηδ' αἰσθέσθαι τ τ βασιλείας ἰδίαν, ἅτοι αὐτῷ γήν), ἀφ' γῆρας ἤδη αὐτῷ ἐπικείμενον *Zonar.*

[a] Παρεχομένας τὸ σφαλές] Ita *Busb.* παρεχούσας in *ceteris.*

[b] Πάσχοι αὐτὸν] Forte πάσχοι αὐτὸς. COCC.

[c] Συμβαίη,] Vocem συμβαίη acceptam debemus *Cod. Busb.*

[d] Ταῦτα] Pro ἀφ' ταῦτα. COCC.

[e] Συνῆρεν αὐτῆς.] Ita quidem lego cum *Cod. Busb.* niſi quod συνῆγεν αὐτοῖς in συνῆρεν αὐτᾶς mutaverim. ταῦτα, συνῆδε γὰρ τοῖς

cionem, feminas adjuvabant. Rex vero, cum in Antipatri malitia deprehendiſſet Doridem matrem illius, ubi omni ornatu, qui erat multorum talentorum, eam ſpoliaverat, poſtea dimittit, & cum feminis Pheroræ amicitiæ fœdus iniit. Maxime autem regem in filium ejus exacerbavit Samaritanus quidam *nomine* Antipater, ipſius Antipatri regis filii procurator, qui inter cruciatus dixit & alia, & hæc in primis; paratum ab Antipatro mortiferum venenum, quod Pheroræ dediſſet, eique mandaſſet ut cum peregre profectus eſſet, * ne in minimam rei hujuſmodi ſuſpicionem veniret, id patri porrigeret, allatumque fuiſſe id venenum ex Ægypto per Antiphilum, unum de amicis Antipatri, miſſum inde ad Pheroram à Theudione fratre matris Antipatri regis filii, atque ita perveniſſe ad uxorem Pheroræ, cui ſervandum Pheroras tradidiſſet. Illa vero cum rex eam *iſta de re* interrogaſſet, id quod erat confeſſa eſt; & quaſi venenum petitum ſe foras proripuiſſet, ſeipſam de tecto præcipitat; ſed in pedes delapſa non interiit. Atque ita, poſteaquam ipſam recreaſſet, eique & omnibus domeſticis veniam promittendo, dummodo nihil de veritate celaret, porroque extremos cruciatus *minando*, ſi obſtinate aliquid reticere decreviſſet; pollicetur, juravitque ſeſe rem omnem uti geſta eſſet dicturam, id quod fecit, nihil niſi verum, ut plerique dixerunt, proferens. "Apportatum eſt venenum, inquit, ex Ægypto "per Antiphilum, qui id ſui cujuſdam fratris me- "dici opera habuerat: cumque Theudio illud ad "nos pertuliſſet, ipſa ſervavi acceptum à fratre "meo, paratum ab Antipatro adverſum te. Igi- "tur cum Pheroras ægrotaret, & tu ad eum cu- "randum veniſſes, ille, animadverſa tua in ſe be- "nevolentia, fractus animo me evocat, &, ô u- "xor, inquit, circumvenit Antipater me, dum in "ſuum ipſius patrem eundemque meum fratrem "conſilia capit mortifera, & quod iis ſubſerviat "venenum comparat. Nunc igitur, quandoqui- "dem frater meus facile oſtendit nihil ſe de priſti- "na ſua erga me virtute diminuere, & ego non "diu ſuperſtitem fore me ſpero, age, ne parrici- "dali animo majores meos impiem, affer venenum, "& ſpectante me combure. ſeque, cum illud at- "tuliſſet, ſine cunctatione viri mandatis obſequu- "tam eſſe, maximaque pharmaci parte in ignem "conjecta, parum ſibi reſervaſſe, ut ſi poſt obitum "Pheroræ inclementius ipſam tractaret rex, vita "decederet *patiendi* neceſſitatem effugiens." His dictis pyxidem cum veneno in medium protulit.

Antipater Samarita Antipatrum accuſat.

Pheroræ uxoris confeſſio.

λεὺς, κρατυνάμενος ἐπὶ κακίᾳ [f] τῷ Ἀντιπάτρῳ τὴν Δωρίδα τὴν μητέρα αὐτοῦ, πάντα τὸν ὠὴν αὐτὴν κόσμον πολλῶν ὄντα [g] ἀφελόμενος, ἔπεμπε αὐτὴν [h] ἀποπέμπεται, καὶ τὸν Φερώρᾳ γυναιξὶν φιλίαν [i] ἐπιτίθησι. μάλιστα δὲ ἐξώτρυνεν εἰς ὀργὴν καὶ τὸν παῖδος τὴν βασιλέα, Σαμαρείτης ἀνὴρ Ἀντίπατρος, ὀπαδεύων τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως Ἀντίπατρον, ἄλλά τε αὐτοῦ ἐν τοῖς βασάνοις κατέπων, καὶ ὅτι [k] φαρμακεύσαιμεν Φάρμακον θανάσιμον, δοὺς Φερώρᾳ, κελεύσας φυλάξαι τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ, [l] ἵν' ὡς πλεῖστον ἀφεσὴν τῶν ἐν τούτοις ἁμαρτημάτων, τῷ πατρὶ δοῦναι· καὶ νομίσαι μὲν [m] Ἀντίφιλον ἐξ Αἰγύπτου τὸ φάρμακον, ἕνα τῶν Ἀντιπάτρου φίλων, στελλῶσι· δὲ ὡς Φερώραν διὰ [n] Θευδίωνος ἀδελφοῦ τῆς μητρὸς Ἀντιπάτρου τοῦ βασιλέως παιδὸς, καὶ ἔτως ἐλθεῖν τὸ φάρμακον εἰς τὴν γυναῖκα τὴν Φερώρου, δόντα φυλάξαι τὸν ἀνδρὸς αὐτῆς. ἡ δὲ ὁμολόγησε μὲν ἀνακεῖναι τοῦ βασιλέως, [o] καὶ δραμεῖσα ὡς νομίσαι, [p] ῥίψαι καὶ πίγναι αὐτὴν, ὡς μὴ πλοῦτος, [q] ἐπὶ πόδας τε πεσοῦσα γενομένης. καὶ ἔτως ἐπεὶ [r] ἀνεκτήσατο αὐτὴν, ἄδειάν τε αὐτῇ ὑποσχόμενος καὶ τοῖς οἰκείοις [s] μηδὲν ἐπ' ἀφανισμῷ τοῦ ληθὲς τρεπομένη, τρέψειν γε μὴν κακοῖς τοῖς ὑστάτοις ἀγνωμονεῖν προσδεμένην, ὑπισχνεῖται, καὶ ὤμοσεν, ἡ μὲν [t] ἐρήσειν τε πάντα ὃν ἐπράχθη τρόπον, λέγουσα μὲν, ὡς ἔφασαν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, ἀληθῆ τὰ πάντα. "[v] κομίζει γὰρ ἐκ τῆς Αἰγύπτου τὸ φάρ- "μακον ὑπὸ Ἀντιφίλου, ἀδελφός τε ἐκείνῳ ἰατρὸς ὢν "ἐπέμψε· καὶ Θευδίωνος ὡς ἡμᾶς νομίσαντος, ἐφύ- "λαττον αὐτὴ, φυλάξαι Φερώρᾳ λαβοῦσα ὅπως σε ὑπὸ Ἀν- "τιπάτρου ἡτοιμασμένον. ἐπεὶ οὖν ἐνόσει Φερώρας, καὶ "[x] ἐθεραπεύες αὐτὸν ἀφικόμενος, ὁρῶν σε τὴν εὔνοιαν "[y] ἣν πρὸς αὐτὸν ἔχεις, ἐπεκλάσθη τε τῇ διανοίᾳ, καὶ "μεταπαλέσας με, ὦ γύναι, φησὶ, [z] πρεσβύτατέ με "Ἀντίπατρος ὑπὲρ πατρὶ μὲν τῷ [a] ἑαυτοῦ, ἀδελφῷ δὲ "τῷ ἐμῷ, θανάσιμόν τι γνώμῃ σπουδεῖς Φάρμακον ὁ "Διακονήσοντα [b] αὐτῇ πεπρεσμένον. νῦν οὖν, ἐπειδὴ ὅ, "τε ἀδελφὸς ὅδεν ἀρετῆ ἧ πρόσθεν ἐχρῆτο [c] πρὸς ἐμὲ "ὑφαιρῶν ὠφέλειαν, ἐμέ τε ἐλπὶς οὐκ εἰς μακρὰν ἀπέσεσθαι "βίου, φέρε, μὴ γνώμῃ ἀδελφοκτόνῳ [d] ὑποπτευθῶμεν "προπάτορας τοὺς ἑαυτοῦ, τὸ φάρμακον, [e] καίτε τι ἐμοῦ "βλέπον, [f] κομίσασθαί τε ὅδεν εἰς ἀναβολὰς πρᾶσ- "σειν τοῦ ἀνδρὸς τὰς ἐντολάς· καὶ τὸ μὲν πλεῖον καύ- "σασαν τοῦ φαρμάκου τυχεῖν, ὑπολείπεσθαι δὲ ὀλίγον, "ἵνα εἰ Φερώρᾳ μεταστένῃ, [g] πρεσβεύσει κακῶς αὐτὸν ὁ "βασιλεὺς, [h] μεθέξαντα Διάθρασιν πιεσμένη τῶν ἀναγ- "κῶν." ταῦτα εἰποῦσα, τό, τε φάρμακον καὶ τὸν πυξίδα εἰς

λόγοις τε ἀδελφῆς καὶ πολὺ, δὲ μὴ ἀπιστεῖν ἔτι ὑποπτεύεσθαι, συνῆγεν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς, περιτιθέμενον ἐπὶ κακίᾳ δὲ Ἀντ. τ. Δ. &c. in *Editis Aliiſque. Epiphanius* vertit, *Quibus Herodes auditis, agnoſcebat ſororis ſuæ ſermones, quos ad ſe ſæpius detulerat. Incitabatur autem rex ſuper Antipatri nequitia, juſſitque matrem ejus ornamenta ſua cuncta contradere, quæ multorum conſtabant pretio talentorum. quæ poſtquam abſtulit rejecit eam, & in amicitiam mulierum Pheroræ pro damnatione dedicavit.* Si quis malit, ταῦτα, συνῆδε γὰρ τ. λ. τ. ἀδελφῆς, πολὺ &c. prout edidi, per me licet. HUDS. Forte συνῆδεν αὐτοῖς. COCC.

f Τῷ —— ἀφελόμενος,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 30. §. 4. SPANH.

g Ἀφελόμενος] Ἀφαιρεῖ Zonar. qui ad hunc modum rem exponit, τούτοις ἤδη κατηγορεῖ Ἀντιπάτρου ὁ βασιλεὺς, ἀφαιρεῖ μὲν τὴν σκηνὴν μητέρα τὴν Δωρίδα τὸν ὠὸν αὐτὴν πάντα κόσμον, ταλάντων ὄντα πολλῶν· αὐτὴν δὲ ἀποπέμπεται &c.

h Ἀποπέμπεται] Ἐκπέμπει (*foras ejicit*) legiſſe videtur *Epiphan.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 30. §. 4. item ſupr. c. 3. §. 1. SPANH.

i Ἐπιτίθησι.] Ita lego cum *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* ἐπείσθη in *Editis Aliiſque.*

k Παρασκευασάμενον φάρμακον θανάσιμον,] Παρεσκευασμένον *Busb.*

l Ἵν' ὡς πλεῖστον] Ἵν' ὥστε ἀφεσὴν τῶν τοιούτων *Vat.* ἵν' ὡς πλεῖστον ἀφεσὴν τοιούτων ἁμαρτῶν. *Busb.*

* *Ne in minimam*] Potius, *nec in minimam.* IBBETSON.

m Ἀντίφιλον —— φίλων,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 30. §. 5. SPANH.

n Θευδίωνος ἀδελφοῦ τῆς μητρὸς Ἀντιπάτρου] Ita cum *Cod. Busb.* Θευδίωνος μητρὸς Ἀντιπάτρου ἀδελφοῦ in *reliquis.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 27. §. 1. SPANH.

o Καὶ δραμεῖσα] Καὶ ἀπιοῦσα κομίσαι Zonar.

p Ῥίψαι καὶ πίγναι αὐτὴν,] Ῥίψασα καὶ πεσοῦσα ἑαυτὴν *Busb.* & Zonar.

q Ἐπὶ πόδας] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 30. §. 5. SPANH.

r Ἀνεκτήσατο αὐτὸν,] Ita etiam *Epiphan.* ἀνεκτήσαντο αὐτὸν ſolus *Hen.*

s Μηδὲν ἐπ' ἀφανισμῷ] Μὴ ἐπ' ἀφανισμῷ *Busb.*

t Ἐρήσειν τὰ πάντα] Ἐρεῖν *Busb. Vat.* & Zonar.

v Κομίζει γὰρ ἐκ τῆς Αἰγύπτου τὸ φάρμακον] Κομίζας τε γὰρ ἐκ τῆς, & mox ἀδελφὸς ὢν *Busb.* & *Vat.*

x Ἐθεράπευες αὐτὸν ἀφικόμενος,] Ἐθεράπευσας *Hen.* à pr. m.

y Ἣν πρὸς αὐτὸν ἔχεις,] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.* λῶ in *Editis Aliiſque.* HUDS. Infra διέχρω lib. 18. c. 4. §. 4. SPANH.

z Πρεσβύτατέ με] Conf. ſupr. c. 2. §. 4. SPANH.

a Ἑαυτοῦ,] Αὐτοῦ *Busb.* & *Vat.*

b Αὐτῇ] Forſan αὐτῷ. HUDS. *Lugd. Bat.* locum totum ita legit ὦ Διακονήσει τῇ αὐτῇ. unde emendat Cl. *Cocceius* ᾧ Διακονήσοιμι αὐτῇ. *Epiphan.* favet vulgatæ lectioni, rectius: *venenum in ejus perniciem nundinatus eſt.* HAV.

c Πρὸς ἐμὲ] Περὶ ἐμὲ & mox ἐμοί τε *Busb.*

d Ἀποτετυμπάνῳ] Ἀποτετοιμῶ *Busb.* & *Vat.*

e Καίτε τι ἐμοῦ βλέποντος,] Καίπερ τε *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.*

f Κομίσασθαί τε ὅδεν] Κομίσασά τε *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.*

g Πρεσβεύσει] Ita *Busb.* πρεσβεύσοι *Hen.* à pr. m. πρεσβεύσοι in *Editis.* HUDS. Πρεσβεύσοι *Gen.* vel πρεσβεύσει SPANH.

h Μεθέξαντα] Sic *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* μεθίσταται in *Editis.* μεθίστῳ αὐτῷ *Vat.* καθίσαι *Hen.* à pr. m.

ἐς

εἰς τὸ μέσον παρῆγε. καὶ ἀδελφὸς ἦν Ἀντιφίλου ἕτερος καὶ μήτηρ αὐτοῦ, ἀναγκαίως τε ἐβασάνων σφοδρότερον, [i] ταῦτα ἔλεγον, καὶ ἐγνώριζον τὴν πυξίδα. κατηγορεῖτο δὲ καὶ [k] τῆς βασιλείως ἡ θυγατηρ, γυνὴ δὲ τοῦ βασιλέως, ὡς πάντων τούτων [l] ἴσως γινομένη, [m] κρύπτειν τε προθυμηθεῖσα αὐτά. καὶ διὰ παῖδα Ἡρῴδης ἐκείνῃ τε ἐξέβαλε, καὶ [n] τὸν ὑὸν αὐτῆς ἐξήλειψε τῶν διαθηκῶν, [o] εἰς τὸ βασιλεῦσαι μεμνημένων ἐκείνου· καὶ τὸν πενθερὸν τὴν ἀρχιερωσύνῃ ἀφεῖλαν Σίμωνα τὸν τοῦ Βοηθοῦ, [p] καθίστᾳ δὲ Ματθίαν [q] τὸν Θεοφίλου, Ἱεροσολυμίτην γένει.

γ'. Ἐν τούτῳ δὲ Βάθυλλος ἐκ Ῥώμης ἀπελεύθερος Ἀντιπάτρου παρῆν, καὶ βασανισθεὶς εὑρέθη φάρμακον κομίζων, δόσιν [r] τῇ τε αὐτοῦ μητρὶ καὶ Φερώρᾳ, ὡς εἰ τὸ πρότερον μὴ ἄποιτο τῆς βασιλέως, τούτῳ γὰρ μεταχειρίζοιντο αὐτήν. [s] ἀφίκετο δὲ γράμματα παρὰ τῶν ἐν Ῥώμῃ φίλων τῷ Ἡρῴδῃ, [t] γνώμῃ δὲ ὑποφορεύσῃ Ἀντιπάτρου, ὅτι κατηγορία [v] Ἀρχελάου δὲ καὶ Φιλίππου συνκείμενα· ὡς δῆθεν Ἀλεξάνδρου τε τὸν πατέρα ὅτι σφαγῇ [x] τῶν περὶ Ἀριστόβουλον δὲ Ἀλεξανδρον, οἱ οἴκοθεν ἦν δὲ αὐτοὺς λαμβάνοιεν· [y] ἤδη γὰρ δὲ κεκλῆσθαι ὑπὸ τοῦ πατρὸς, οὐχ ὡς ἐφ' ἑτέροις, [z] ἀλλ' ἐπὶ τῷ κἀκείνους προαπολωλέναι τὴν κλήσεως αὐτῶν γενομένης. τοῦτα δὲ μεγάλων μισθῶν οἱ φίλοι τῷ Ἀντιπάτρῳ συνέπεισαν. γράφει δὲ καὶ Ἀντίπατρος τῷ πατρὶ περὶ αὐτῶν ἐπὶ μείζοσι τῶν αἰτιῶν, καὶ παντελῶς ἀπαλλάσσει [a] φάσκων αὐτὰ μειράκια, τὴν δὲ λόγων τῇ ἡλικίᾳ τὴν ἀνάθεσιν ποιούμενος. αὐτὸς δὲ, δι' ὧν τὰ περὶ Σύλλαιον ἠγωνίζετο, καὶ περὶ θεραπείαν τῶν πρώτων ἀνδρῶν ἐμαγόνει, [b] κόσμῳ τε [c] ἀριπρεπεῖς παλάντων ἐώνητο διακοσίων. θαυμάσαι δέ ἄν τις ὅπ [d] τοσῶνδε ἐν Ἰουδαίᾳ κατ' αὐτοῦ κεκινημένων μηδὲ πρότερον ἐπιὰ, ὑδὲν αὐτῷ δῆλον γένοιτο. αἴτιον δὲ ἦν ἥτε ἀκριβεία περὶ φυλακὴν τῶν ὁδῶν, καὶ [e] μίσος τῶν ἀνθρώπων τὸ πρὸς Ἀντίπατρον· ὑδεὶς γὰρ ἦν ὃς προθύμως, κινδυνεύων τῷ αὐτοῦ, προεῖτο τὸ ἐκείνου ἀσφαλείων καθίστατο.

Quin & alter Antiphili frater & mater ejus, tormentorum vehementia compulsi, eadem fatebantur, & pyxidem *quam attulerant* agnoscebant. Insuper & pontificis filia, eademque regis uxor, accusata est, ut quæ hæc omnia sciviſſet & celare voluiſſet. Hanc ob causam repudiavit eam Herodes, ejusque filium de testamento suo expunxit, quod ejus, ut qui regnaturus esset, meminerit: socerum quoque suum Simonem Boëthi filium pontificatu abdicavit, & eum honorem ad Matthiam Theophili filium, natu Hierosolymitanum, detulit.

Matiamnem pontificis filiam dimittit Herodes filiumque ejus de testamento expungit.

3. Dum hæc fiunt, venit Roma Bathyllus Antipatri libertus: &, quæstione habita, deprehensus est venenum afferre, quod Antipatri matri & Pheroræ traderet, ut si prius in regem vires non habuisset, eum illo tollerent. Venerunt & Romæ literæ ab Herodis amicis, consilio & rogatu Antipatri, in quibus insimulabantur Archelaus & Philippus, quasi patrem ob interemptos Alexandrum & Aristobulum vituperassent, eorumque misereſcerent: seque jam à patre non aliam ob causam accersi dicerent, quam ut evocati ab eo similiter necarentur. obtinueratque ab amicis Antipater magnis largitionibus, ut sibi ad hæc operam suam commodarent. Quinetiam ipse Antipater de illis ad patrem scripsit, atrocibus eos onerans criminibus, & *sub finem* eos omnino excusat, juvenes esse dicens, eorumque verba ætati imputans. ipse interim decertabat contra Syllæum, & colendis primoribus incumbebat, & comparabat splendidis ornamentis ducentorum talentorum pretio. Mirum autem alicui videatur, quod septimum jam mensem tam multa adversus eum moverentur in Judæa, quorum ipse omnium ignarus esset. Verum in causa erat diligens itinerum custodia, atque hominum in Antipatrum odium: nemo enim erat qui suo periculo libenter vellet illius incolumitati consulere.

Archelaus & Philippus ab Antipatro accusantur.

ΚΕΦ. ε'. CAP. V. VII.

Antipater Româ navigans ad patrem venit. utque à Nicolao Damasceno accusatur, & capitis damnatus à patre, & à Quintilio Varo, tunc Syriæ præside, in vinculis adservatur, donec ea de re certior factus esset Cæsar.

Καταπλεύσας Ἀντιπάτρου ἐκ Ῥώμης πρὸς τὸν πατέρα. καὶ ὡς κατηγορηθεὶς ὑπὸ Νικολάου τοῦ Δαμασκηνοῦ, καὶ καταγνωσθεὶς θανάτου ὑπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ ὑπὸ Κοϊντιλίου Οὐάρου τοῦ τότε πεπισθυμένου τὴν Συρίαν, ἐδέθη μέχρι τοῦ ἐσομένης ἀφηγήσεως ὑπὸ Καίσαρος.

Ἡρῴδης δὲ, Ἀντιπάτρου γεγραφότος πρὸς αὐτὸν, ὡς [f] τὰ πάντα ὃν χρὴ διαπεπραγμένος τρόπον ἥξοι ἐν τάχει, ὑπεκρυψάμενος τὴν ὀργὴν ἀντεπιστέλλει, κελεύων [g] μὴ βραδύνειν εἰς τὴν ὁδὸν, [h] μή καί τι πάθοι πρὸς τὴν ἀπουσίαν αὐτοῦ· καὶ ἅμα τὴν [i] μητρὸς κατηγορῶν ὡς ὀλίγον,

Herodes scribit Antipatro ut redire maturaret.

Herodes vero, cum ei scripsisset Antipater, se brevi omnibus rite confectis venturum, rescripsit, ira dissimulata, *cavere* jubens ne diu moraretur in itinere, ne quid sibi eo absente incommodi accideret: simulque leviter conquerebatur de ejus matre, promittens sese, postquam ille venisset,

[i] Ταῦτα ἔλεγον,] Ita *Busb.* & *Vat.* ταῦτα in *reliquis*.

[k] Τῆς —— βασιλείως,] Conf. *alter.* lib. 1. c. 30. §. 7. SPANH.

[l] Ἴσως] Σωίσως *alter.* lib. 1. c. 29. §. 2. SPANH.

[m] Κρύπτειν τε προθυμηθεῖσα αὐτά.] Sic *Busb. κρύπτειν* ας. in *cæteris*.

[n] Τὸν —— Ἀθηνῶν,] Conf. *alter.* lib. 1 c. 29 §. 2. SPANH

[o] Εἰς τὸ βασιλεῦσαι] Ita plane *Zonaras*. si quis malit εἰς τὸ βασιλεύσω μετ' Ἀντίπατρον μεμνημ. per me licet. εἰς ὃ βασιλεύσοι μετ' αὐτὸν, καὶ τ. π. in *Editis Aliisque*. εἰς ἃς βασιλεύσοι μ. ἀ. *Hen.* à prima manu. εἰ ὁ βασιλεύσοι μεινάτων, καὶ τ. π. *Vat.* quo fere modo legisse videatur *Epiphan.* qui vertit, *filium autem ejus ex testamento delevit in cæteris permanente*. Est qui μεινάτων αὐτὸν legendum esse conjicit, è vestigiis *Cod. Vat.*

[p] Καθίστᾳ δὲ Ματθίαν] Καθίστᾳ solus *Vat.* καθίστη *L. B.*

[q] Τὸν Θεοφίλου,] Τὸν τοῦ Θεοφ. *Hen.* à pr. m.

[r] Τῇ τε αὐτοῦ μητρὶ καὶ Φερώρᾳ,] Ita cum *Busb.* δώσειν τε τῇ αὐτοῦ in *Editis Aliisque*. δώσειν τε τῇ ἑαυτοῦ *Vat.*

[s] Ἀφίκετο δὲ γράμματα] Ἀφίκοιτο *Busb. Vat.* & *Hen.*

[t] Γνώμῃ δὲ ὑποφορεύσῃ Ἀντιπάτρου,] Illud γνώμῃ restitui consentientibus tribus *MSS.* (insuper *Lugd. Bat.*) & *Epiphanio*, qui vertit, *consilio Antipatri & dilatione*.

[v] Ἀρχελάου καὶ Φιλίππου] Archelaus Herodis à Samaritide, & Philippus à Cleopatra Hierosolymitana filii, de quibus supra c. 1. §. 3. SPANH.

[x] Τῶν περὶ Ἀριστόβουλον καὶ Ἀλέξανδρον,] Nota Græcismum pluries in Auctore hoc recurrentem REL.

[y] Ἤδη γὰρ] Ἤδη καὶ παλαὶ *Busb.*

[z] Ἀλλ' ἐπὶ τῷ κἀκείνους] Ἀλλ' ἐπὶ τοῖς κακείνοις προαπολωλεκόσι κατακλήσεως αὐτῶν γινομένης *Vat.* κατακλήσεως hic loci habet *Cod. Gall.*

[a] Φάσκων αὐτὰ μειράκια.] Φάσκων τὰ μειράκια τῆ γε τῇ ἡλ. τ. ἐπ. αὐτὸς γε τὰ περὶ Σ. ἠ. καὶ θεραπεία τ. πρ. ἐγ. κόσμος τε ἀξιοπρεπὴς παλάντων ἐώνητο διακοσίων *Vat.*

[b] Κόσμῳ —— διακοσίων.] Conf. *alter.* lib. 1. c. 30. §. 1. διακόσια γὰρ ἀναλώματα ἀνῃώνητο τάλαντα. SPANH.

[c] Ἀριπρεπεῖς] Ἀξιοπρεπῆς *Busb. Hen. Lugd. Bat. Vat.* & *Gall.*

[d] Τοσῶνδε ἐν Ἰουδαίᾳ] Τοσούτων *Vat.*

[e] Μίσος τῶν ἀνθρώπων] Μίσος τῶν ἀν. τὰ πρὸς Α. ὑ. γ. ἦν ὃς πρ. κινδύνῳ τε αὐτῷ προεῖτο τὸ ἐκείνου ἀσφαλῶς κ. *Vat.*

[f] Τὰ πάντα ἃ χρὴ διαπεπραγμένος ἥξειν *Vat.*

[g] Μὴ βραδύνειν εἰς τὴν ὁδὸν,] Μὴ ἀπιέναι τε εἰς τὴν ὁδὸν *Vat.*

[h] Μή καί τι] Ita *Busb.* μήτι *Lugd. Bat.* μηδέ τι in *cæteris*. HUDS. *Gen.* μηκέτι· Vel μὴ καίτι· Edit. Basil. itidem μηκέτι· SPANH.

[i] Μητρὸς κατηγορῶν ὡς ὀλίγον,] Μητρὸς αὐτοῦ *Vat.*

nisset, querelas illas missum facturum; atque modis omnibus amorem in illum præ se ferebat, ne quid ille suspicatus reditum ad ipsum non maturaret, sed *diutius* Romæ degens regno insidiaretur, & in ipsum etiam aliquid moliretur. Has literas accepit Antipater in Cilicia, cum quidem prius Tarenti eas accepisset quæ Pheroræ obitum declarabant: quem quidem obitum doluit, non Pheroræ amore, sed quia mortuus esset non interfecto patre, quod se facturum susceperat. Ubi autem ad Celenderim in Ciliciam venit, dubitare cœpit utrum in patriam ire deberet, matris ejectionem ferens iniquissime. Atque amicorum quidem alii suadebant ut exitum alicubi exspectaret, alii vero ut sine mora domum rediret: adventu enim suo crimen *matris* omne soluturum, at nunc una ejus absentia confirmatos esse delatores. Ab his persuasus oram solvit, appellitque ad portum nomine Sebastum, quem magno sumptu constructum in honorem Augusti Sebastum appellavit Herodes. Jam mala sua in conspectu habuit Antipater, utpote quod nemo ei obviam prodiret, salutaret nemo, ut in ejus discessu factum fuerat, cum quidem ei fausta omnia comprecati fuissent: quin è contra eum, nemine prohibente, exsecrabantur, putantes venire ad dandas de nece fratrum pœnas.

Antipater, Sebastum portum appulsus, male excipitur.

2. Erat eo tempore Hierosolymis Quintilius Varus; missus Saturnino successor ad gubernandam Syriam: veneratque Herodis rogatu, ut ei super præsentibus negotiis consilium daret. Atque his concilium habentibus, supervenit Antipater, ignarus totius negotii, & in palatium purpuratus adhuc intrat. Eum janitores ingredi sinunt, amicos excludunt. Tum vero ille turbari, quò redactus esset plane intelligens; præsertim cum à patre, ad quem salutandum accedebat, repelleretur, ei fratrum necem perpetratam & patris tentatam exprobrante; ac postridie Varum auditurum, & de toto negotio judicaturum *dicente*. Et ille quidem, tanto malo audito pariterque imminente, ad ejus magnitudinem animo distractus abiit, moxque ei occurrunt mater & uxor: (illa autem erat Antigoni filia, ejus qui ante Herodem regnaverat in Judæa) è quibus cum rem omnem relcivisset, sese ad causæ suæ defensionem præparavit.

Quintilius Varus Syriæ præses.

3. Postero die consederunt in concilio Varus & rex, advocatis eò utriusque amicis, regisque consanguineis, & ejusdem sorore Salome, & iis qui crimen aliquod indicaturi erant, & iis de quibus habita fuerat quæstio, & matris Antipatri servis, qui paulo ante ejus adventum comprehensi fuerant, literas ferentes, quarum summa hæc erat: "Ne reveniret, patrem enim de tota re certiorem "esse factum, jamque hoc unum ei superesse per- "fugium, ut ad Cæsarem se reciperet, neve simul "cum ipsa in patris manus veniret." Cum autem Antipater sese patris ad pedes abjecisset, orasset-

Antipater judicio sistitur coram Varo.

[k] καταθήσεως μέμψεις ἐπαγγελλόμενον τὰς πρὸς αὐτὸν, ὁπότε σκεῖνον ἀφίκοιτο. παντί τε τρόπῳ φιλότητα τὴν πρὸς αὐτὸν ἐνδεικνύμενος, δεδιὼς [l] μή καί τι ὑποτοπήσας ὑπερβάλοιτο μὲν ὁδὸς τὰς πρὸς αὐτὸν, τῇ δὲ Ρώμῃ [m] ἐνδιατρίβων ἐφεδρεύοι τῇ βασιλείᾳ, καὶ δὴ [n] καὶ [o] διαπρέποι τό τι [p] αὐτῷ. τότοις ἐν Κιλικίᾳ τοῖς χειμάσιν ἐπιτυχάνει, τοῖς δὲ τὸν Φερώρᾳ τελευτὴν διαπυθόμενος, ἐν Ταρσῷ πρότερον· δεινῶς τε ἤνεγκεν οὐκ εὐνοίᾳ τῇ Φερώρᾳ, διότι δὲ ἐξ πατρὸς τὸν ἀναίρεσιν ὁ διαπρεξάμενος, ὥσπερ ὑπέσχετο, ἀπέθανεν. ὡδὶ δὲ [q] Κελένδερίν τε Κιλικίας ὁρμώμενος ἐνεδοίαζεν ἤδη ὡδὶ ἐξ οἴκαδε ἰέναι, δεινῶς τῇ σκολῇ τὸ μητρὸς λελυπημένος. καὶ τῶν φίλων οἱ μὲν ἐκέλευον αὐτὸν παῦσαί πῃ καραδοκοῦντα [r] ἐπιχρόνιον, οἱ δὲ μὴ διαμέλλειν τὸ οἴκαδε πλεῖν· λύσειν γὰρ πᾶσαν μηχανώμενον αἰτίαν πᾶσαν, ὡς [s] νῦν ἐκ ἐπέρωθεν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐκείνου ἀπουσίαν, ἰσχὺν τοῖς κατηγόροις ὑπογράφειν. τότοις πεισθεὶς ἔπλει τε καὶ προσέσχε τῷ Σεβαστῷ λιμένι λεγομένῳ, ὃν κατεσκεύασεν Ηρώδης πολλῶν χρημάτων [t] ἐπὶ τιμῇ τῇ Καίσαρος, καλεῖ [u] Σεβαστόν. ἐν πρώτοις δ' ἰδὼν Αντίπατρος ἤδη τοῖς κακοῖς, μήτε προσιόντος αὐτῷ μηδενὸς, μήτε προσαγορεύοντος, ὥσπερ ὅτε ἐξῄει μετ' εὐχῶν καὶ ἀγαθῶν ἐπιφημισμάτων· τὰς δ' ἐναντιωτάτας ἀρὰς οὐκ ἐκωλύοντο αὐτὸν δέχεσθαι, πολλοὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἀποτίνειν ἐπειληφότες.

β'. Ἐτύγχανε δὲ ἐν Ιεροσολύμοις τότον τὸν καιρὸν [v] Οὔαρος [x] Κυιντίλιος, διάδοχος μὲν Σατορνίνου τοῦ ἐν Συρίᾳ ἀρχῆς ἀπεσταλμένος, [y] ἥκων δὲ αὐτὸς τὰ σύμβουλος Ηρώδῃ, ὡδὶ τῶν [z] ἐνεστηκότων αὐτῷ δεηθέντι. καὶ αὐτῶν συνεδρευόντων, παρῆν ὁ Αντίπατρος ἀδεὴς αὐτῷ ἐκπώμου γεγονότος. εἰσῆσαν δὲ εἰς τὸ βασίλειον, ἔτι περιφυλάσσοντες ἀμπεχόμενον. καὶ αὐτὸν μὲν δέχονται οἱ ἐπὶ θύραις, ἀνείργουσι δὲ τοὺς φίλους. ἐθορυβεῖτο δὲ ἤδη σαφῶς οἷ ἐληλύθη κατὰ νοῦν, ἐπεὶ δὲ ὁ πατὴρ αὐτὸν προσιόντα οὐκ ἀπασπάζεται οὐδὲ προσβλέπει, ἀδελφοκτονίαν τε ἐπικαλῶν καὶ βάλλουσιν ὀλέθρου δὲ ἐπ' αὐτῷ, πάντων τε ἀκροατὴν καὶ δικαστὴν ἔσεσθαι Οὔαρον τῇ αὔριον. καὶ ὁ μὲν τοιάδε κακὰ ἅμα τε ἀκροώμενος καὶ παρόντος τῷ μεγέθει προφερόμενος ᾤχετο, ἀπαντῶσι δὲ [a] αὐτῷ ἥτε μήτηρ καὶ ἡ γυνή· αὕτη δὲ ἦν ἡ γνησία Αντιγόνου παῖς τοῦ πρὸ Ηρώδου Ιουδαίων βεβασιλευκότος· παρ' ὧν τὰ πάντα σκαθὼν ἐν προσκυνήσεσι καὶ ἀγῶνος ἦν.

γ'. Τῇ δ' ἐξῆς [b] συνήδρευε μὲν Οὔαρός τε καὶ ὁ βασιλεὺς, εἰσεκλήθησαν δὲ καὶ οἱ ἀμφοῖν φίλοι, καὶ οἱ συγγενεῖς βασιλέως, Σαλώμη τε ἡ ἀδελφὴ, [c] εἴ τε τινες μισοῦντ' ἔμελλον, καὶ ὧν [d] τινες βάσανοι γεγόνασιν, δοῦλοί τε [e] μητρῷοι τοῦ Αντιπάτρου, μικρῷ πρότερον συνειλημμένοι ἢ ἐκεῖνον ἥκειν, ὑπονοοῦντες φέροντες, ἧς τὸ κεφάλαιον τῶν γεγραμμένων ἦν, "μὴ [f] ἐπανιέναι, ὡς πάν- "των τῶν πατρὶ ἡκόντων εἰς [g] πύστιν, μόνῳ τε ἂν κατα- "φυγεῖν αὐτῷ λιπεῖν Καίσαρα, καὶ σὺν αὐτῇ τὸ μὴ τῷ "πατρὶ ὑποχείριον γενέσθαι." Αντίπατρος δὲ προσπεσὼν τῷ πατρὶ πρὸς τὰ γόνατα, καὶ ἱκετεύοντος μὴ προ-

k Καταθήσεως μέμψεις] Ita cum *Cod. Busb.* (ut θέσεως μέμψεις in l. 1. *de B. J.*) καθίσεως in *Editis.* καθῆσθαι in *Vat.* καθήσεσθαι *Gall.* & *L. B.* ἀναθήσεσθαι μέμψεις αὐτῷ ἔπαγε. juxta *Zonaram.* HUDS. Αγαθήσεως αὐτὰς h. e. μέμψεις in narratione hujus facti. *Zonaras* p. 256. B. SPANH.

l Μή καί τι] *Gen.* μηκάτι· Vel μὴ καί τι· SPANH.

m Ενδιατρίβων] Vocem κτίσεις, quæ post ἐνδιατρίβων erat in *Editis Aliisque*, ejiciendam censui auctoritate *Cod. Busb.* Quid in suo codice habuerit *Epiphanius*, conjiciat, cui lubet, ex ejus versione, *ne Romæ demorans aliquas sibi possibilitates pararet, & in regno Rom. muneris alicujus fieret minister* &c.

n Καὶ] Illud καὶ è *Cod. Vat.*

o Διαπρέποι τι αὐτῷ] Διαπρέποι τι αὐτῷ *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

p Αὐτῷ] *L. B.* αὐτῇ.

q Κελένδερίν] Conf. ἀλων. lib. 1. c. 31. §. 3. ὡς ἐς εἰς Κελένδερίν κατέπλει &c. SPANH.

r Επίχειν,] *L. B.* ἀνίχειν.

s Επὶ τιμῇ τῇ Καίσαρος,] Επὶ τιμῇ δὲ Κ. *Busb.*

t Σεβαστόν.] Conf. ἀλων. lib. 1. c. 21. §. 5. SPANH.

v Οὔαρος Κυιντίλιος,] Quintilius Varus, Præses Syriæ, Saturnini successor. vid. infr. c. 9 §. 3. SPANH.

x Κυιντίλιος,] Ita *Busb.* Κυιντίλιος in *Editis* omnibus. Κοϊντίλιος *Vat.* Vide *Var. Lect.* ad alium hujus libri locum.

y Ηκων ἦν αὐτὸς] Ηκων δὲ καὶ αὐτὸς *Busb.* ἥκων δὲ αὐτός τε *Hen.* & *Vat.*

z Ενεστηκότων] *L. B.* ἐπιστάντων. *Cocceius* ἐπιμικτόντων.

a Αὐτῷ ἥτε μήτηρ] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* αὐτὸν in *reliquis*, tam *Editis* quam *MSS.*

b Συνήδρευε μὲν Οὔαρός] Συνήδρευον *Zonar.*

c Εἴ τε τινὲς μισοῦντ'] Εἴτ' εἴτινες *Vat.* εἴτα εἴτινες *Lugd. Bat.*

d Τινὲς βάσανοι γεγόνασιν,] Vocem τινὲς non agnoscit *Vat.*

e Μητρῷοι] Nota matre adhuc vivente ita appellari. REL.

f Επανιέναι,] Επανιέναι *Hen.* & *Vat.* ἐπανήκειν *Busb.* & *Zonar.*

g Πύστιν,] Ita ex conjectura. πίστιν in *Editis* & *MSS.* HUDS. Conjecturam appellare ulterius non possumus; firmat enim Clariss. Viri sententiam optimus ille *Lugd. Bat.* HAV.

h Αὐ-

προδιεγνωσμένῳ καταξῆναι δίκῃ, ἀλλ' ἀκροάσεως [h] αὐτὸν ἡγουμένης πρὸς τὸν πατέρα, [i] ἀκεραίως μένειν δυναμένῳ, τοῦτον κελεύσας Ηρώδης ἀπάγειν εἰς μέσον, "[k] αὐ-
"τὸς ὠλοφύρατο τῶν παίδων τὴν ποίησιν, ἐφ' ὅτι τοιαύ-
"της αὐτῷ τύχαις [l] ἡγομένῳ, εἰς Αντίπατρον ἐμβα-
"λεῖν αὐτὸ τὸ γῆρας. προφάσει τε καὶ παιδεύσεως ἃς ποιή-
"σατο αὐτῶν ἐξηγούμενον, καὶ πάλιν εὐκαιρίαν ἐν
"καιροῖς ὡς ἐβουλήσατο παρεσχῆσθαι εἰς πάντα· ὧν ἀ-
"δὲν ἐπ' ἐμποδίσματι ἡγεῖσθαι τοῦ μὴ οὐκ ἐπιβουλῇ τῇ
"ἐκείνων κινδυνεῦσαι τελευτῆν, ὡς ἐπὶ τοῦ ῥᾴστου δυσ-
"σεβῶς τὴν βασιλείαν ἁρπαζόντων, ἢ φύσεως νόμῳ
"μεταστάντων, εὐχῇ τε τοῦ πατρὸς καὶ δίκῃ. τόν-
"τε Αντίπατρον θαυμάζειν, τίνων ἐλπίδι ἐπαρθεὶς
"θαρσήσειεν ἐπὶ τοιαῦτα χωρεῖν μὴ [m] ὑποτραπῆναι.
"Δῆλον μὲν γὰρ ὑποφήνασθαι Δίᾳ γεγραμμάτων τὴν
"ἀρχῆς, ζῶντι γε ἔτι ἐπ' ἴσοις [n] μετουσίαν, ἀξιώ-
"ματός τε ἐπιφανείᾳ καὶ δυνάμει ἐξουσίας, πεντή-
"κοντα μὲν τάλαντα ἐπέτειον πρόσοδον λαμβάνοντα,
"δωρεὰν δ' εἰληφότα ὁδῷ τῆς εἰς Ρώμην τριακο-
"σίων ταλάντων ἀριθμόν. ἐπεκάλει γὴ καὶ τῶν ἀ-
"δελφῶν, εἰ μὲν πονηρῶν γεγονότων κατηγορίαν ποι-
"ησάμενος, μιμητὴς γεγονότι· [o] εἰ δὲ μὴ [p] Δίᾳ κα-
"κῆς τοιῶνδε ἐπαγωγὰς ἐπάγοιτο αὐτῷ τῶν συγγενῶν.
"τὰ γὰρ πάντα ὁδαμόθεν ἀλλαχόθεν μιμούσῃ τῇ σκαιᾳ
"μεμαθηκότα, πράξαι τὰ ἐπ' αὐτοῖς πεπραγμέ-
"να γνώμῃ τῇ σκαιοῦ· οὓς ἀπολύειν κακοῦ παν-
"τὸς κληρονόμον τῆς πατροκτονίας αὐτοῖς καθιστά-
"μενον.

δ'. Ταῦτ' ἅμα λέγων εἰς δάκρυα τρέπεται, λέ-
γειν τε ἄπορος ἦν. καὶ Νικόλαος ὁ Δαμασκηνὸς
φίλος τε ὢν τοῦ βασιλέως, καὶ τὰ πάντα συνδιαι-
τώμενος ἐκείνῳ, καὶ τοῖς πράγμασιν ὧν πραχθεῖσαν
τρόπον ἁπάντων μάλιστα, δεηθέντι τοῦ βασιλέως τὰ λοιπὰ
εἰπεῖν, [q] ἔλεγεν ὁπόσα ἀποδείξεών τε καὶ ἐλέγχων [r] ἐχό-
μενα ἦν. καὶ τοῦ Αντιπάτρου κατὰ δικαιολογίαν πρὸς
τὸν πατέρα τετραμμένου, καὶ ὁπόσα τεκμηρίων
τῆς εὐνοίας πρὸς αὐτὸν διεξιόντος, τὰς πομπὰς
αἷς ὑπῆρχον αὐτῷ προφερόμενος, [s] ἃς μὴ ἄν ποτε
ἡγεῖσθαι μὴ οὐκ [t] ἀρετῆς ἀξίῳ πρὸς αὐτὸν γεγονότι·
"καὶ γὰρ ὁπόσα προιδεῖν δεήσειε πάντων προβεβου-
"λευκέναι σωφρόνως, εἴτε τινὰ ἐδεῖτο χειρῶν πόνῳ τῷ
"[u] αὐτοῦ σκηπερέχθαι τὰ πάντα, εἰκός τε οὐκ εἶναι τῶν
"ἀλλαχόθεν ἐπιβουλῶν τὸ πατέρα ἐξελόμενον αὐτὸν
"ἐπιβουλότατὸν καταξῆναι, καὶ ἀφανίζοντα ἀρετὴν ἣν
"ἐπ' ἐκείνοις ἐμαρτυρεῖτο, κακίᾳ τῇ ἐπὶ τοῖσδε [x] μελ-
"λούσῃ σωιέναι. [y] καίτοιγε τοῦ βασιλεύοντος Δίδο-
"κον προαποδεδεῖχθαι, καὶ τοῦ σωαπολωσομένου τιμῶν,
"ἃ εἰς τὸ παρὸν προεῖπαν, οὐκ ἐπικεκωλύθαι. εἰκός
"τε οὐκ εἶναι τῶν ἁπάντων ἀκινδύνως καὶ μετ' ἀρετῆς
"ἔχοντα τὴν ἡμίσειαν, μὴ ψόγων καὶ κινδύνων ἐφίεσθαι
"τοῦ ὅλου, ἄδηλον εἰ [z] δυναμένου προεγνῶσθαι· καὶ πα-
"τὰ πεθεάμενον τὴν ζημίαν τοῦ ἀδελφῶν, καὶ μᾶλλον

que ne quidquam de se ex præjudicata opinione decerneret, sed sibi audientiam faceret pater, ut qui integer mansurus sit & incorruptus; Herodes, eo in medio collocari jusso, * "de filiis suis con- *Ab Hero-*
"queri aggreditur, per quos tot infortunia per- *de accusa-*
"pessus, in senectute incidisset in improbitatem *tur.*
"Antipatri. Deinde memorabat, quantum curæ
"illis educandis instituendisque impenderit, quan-
"tumque divitiarum opportune illis, quandocun-
"que voluerint, ad omnia suppeditarit, quibus se
"nihil profeciisse quo minus insidiis illorum in vi-
"tæ discrimen adduceretur; ut citius quam fata
"sinerent, aut quam jure liceret paterve vellet,
"scelerate regnum arriperet. Sibique mirum vi-
"deri ajebat, qua spe elatus Antipater, quave au-
"dacia fretus eo usque procedere non dubitârit.
"Successorem enim imperii jam scripto testamen-
"to designatum fuisse, sibi quoque viventi nec
"dignitatis splendore nec potestatis amplitudine
"cedere, talenta etiam quinquaginta, proventum
"in singulos annos, tulisse, cumque Romam pro-
"ficiscereturn, dono accepisse talenta trecenta in
"viaticum. Quin & ipsi objiciebat, quod fra-
"trum, si quidem eorum, ut qui improbi essent,
"accusationem instituisset, imitator exstiterat: sin
"vero ut qui boni fuissent, quod inique adversus
"tales consanguineos criminationes ad se attule-
"rat. Se enim nec comperisse de iis quicquam ni-
"si ejus indicio, nec quicquam eorum quæ per-
"pessi sunt statuisse nisi ex illius sententia & con-
"silio: quos ipsum omni crimine absolvere, quip-
"pe parricidii illorum hæredem constitutum.

4. Hæc dicenti Herodi obortæ lachrymæ fi- *Nicolaus*
nem dicendi fecere. Atque Nicolaus Damascenus, *Damasce-*
qui & regi amicus erat & convictor prope quoti- *nus Anti-*
dianus, & plerisque suis rebus, quemadmodum age- *patri crimi-*
bantur, interfuerat, cum eum rogasset rex ut reli- *na exagge-*
qua adderet, quæ pertinerent ad criminum proba- *rat.*
tionem & redargutionem persequebatur. Tum
Antipater, ut causam suam defenderet, ad patrem
conversus, & quæcunque essent paternæ in eum
benevolentiæ exempla percurrens, honores ipsi *Antipatri*
habitos enumerabat, qui nunquam ei obtigissent, *defensio.*
nisi sua in ipsum pietate eos promeruisset: "se enim
"quæcunque providenda erant solerter prospexis-
"se, & sicubi res manuum operam postularet suo
"labore omnia confeciisse; atque haud verisimile
"esse, ut qui patrem aliorum ab insidiis eripuerit,
"ipse ei insidiaretur, & virtutem, quam in iis op-
"primendis ostenderat, malitia, hujusmodi facino-
"ra comitante, obscuraret. præsertim cum jam
"ante, nemine vetante, regni successor declaratus
"fuerit, & in partes venerit honorum quibus in
"præsens tempus fruitur. atque haud consentane-
"um esse, ut qui rerum omnium dimidium sine
"periculo & cum dignitate teneret, totum cum
"infamia & discrimine cupide appeteret, dum in
"incerto sit an obtineri possit: maximeque, post-
"quam vidisset quam gravia perpessi sunt fratres;
"quo-

h Αὐτῷ ἡγουμένης] Fuit cum putarem aut legendum esse αὐτῷ, aut δυναμένου.

i Ακεραίως] Forte ἀκεραίῳ. COCC.

* *De* —— *perpessus*,] Potius, *suam ipsius in liberis procreandis fortunam deflevit, per quos tot calamitates perpessus &c.* IBBETSON.

k Αὐτὸς ὠλοφύρατο τῶν παίδων] Herodis Oratio ad Quintil. Varum; infra ἀλωσ. lib. 1. c. 32. §. 1. SPANH.

l Γενομένῳ, εἰς Αντίπατρον] Γενομένῳ, ὥστε ἐν τῇ δυσμενείας ἀποστάσαι, καὶ εἰς Ant. Busb. ἡγουμένῳ, ὥστε ἐν τῇ (ὅτι L. B. in reliquis cum *Vat.* consentiens) τῇ δυσμενείας ἀποστάσαι τὸ πατέρα, καὶ εἰς Ant. *Busb.* in *Epiphanii* versione, *quod tales illi filios habere contigisset, per quos fortuna tales exsurgerent, aut unde tantam divinitatis indignationem comparaverit, ut sua senectus in Antipatri nequitias incidisset.*

m Αποτραπῆναι.] Ita cum *Cod. Vat.* (& *L. B.* nisi quod ibi legatur ἀποτραπῆναι) ἐπιτραπῆναι in *reliquis.*

n Μετουσίαν,] Ita cum *Cod. Vat.* πλουσίαν in *cæteris.*

o Εἰ δὲ μὴ] Deest in *L. B.*

p Διὰ κακῆς] Διακενῶς, teste *Suida*, ἀντὶ τοῦ ἀσυφώτως exponitur apud *Græcos Bibliorum Interpretes*, in *Ps.* 24. v. 3. atque ita hic loci Δίᾳ κακῆς accipio.

q Ελεγεν ὁπόσα ἀποδείξεων] Illud ἔλεγεν è *Cod. Busb.*

r Εχόμενα ἦν.] Supplendum forte παρεσκεύαζεν. COCC.

s Ας μὴ ἄν] Voculas ἃς μὴ restitui è *Cod. Vat.*

t Αρετῆς] Forte ἀρετῇ. COCC.

u Αὐτοῦ] Ita MSS. *Gen.* αὐτῷ.

x Μελλούσῃ συωίεναι.] Ita lego ex conjectura. (emendavit quoque ita *Coccejus*) μέλλουσι in *Editis* & *MSS.* Forsan & καὶ ante ἀφανίζοντα & ἐπὶ ante τοῖσδε commode satis abesse possunt.

y Καίτοιγε τοῦ βασιλεύοντος] In *Græcis* omnibus, καίτοιγε τῷ μέλλοντος. Verum cum μέλλοντος vox nihili sit, aut βασιλεύοντος aut βασιλείας reponendum censeo, fretus auctoritate *Epiphanii*, qui vertit, *præsertim, cum successor regni fuisset ostensus* &c.

z Δυναμένου] Forte δυνάμενον. COCC.

"quorum ipſe, cum forſan delituiſſent, index erat "& accuſator, itemque ſupplicii autor, quampri- "mum nefarii in patrem ſceleris convicti fuerunt. "Atque iſtæ quidem, in quas domi venerat, con- "tentiones argumento eſſe, quam ſincera fide & "benevolentia in patrem ſe geſſerit. Quæ vero "Romæ egerit, teſtatiſſima eſſe Cæſari, * quem "æque difficile ſibi eſt ac Deum ipſum fallere & de- "cipere: quibus fidem faciunt literæ ab eo miſſæ, "quas periniquum eſſe hominum, id ſibi propo- "nentium ut ſeditionem turbaſque moverent, ca- "lumniis poſthaberi, ad quas magna ex parte con- "fingendas otii abunde nactos eſſe inimicos, dum "ipſe abeſſet, quod ſe præſente nunquam habere "potuerint." Quinetiam in quæſtiones invehebat, quibus factum eſt ut falſa dicerentur, quaſi ea eſ- ſet vis neceſſitatis ut homines ei ſubjectos adigeret ad multa loquenda in dominantium gratiam: tan- demque ſeſe in quæſtionem offerebat.

ς. Cum ex his dictis mutatio facta eſſet totius conſeſſus, (miſerebat enim eos valde Antipatri, qui obſoleto vultu magnam vim lachrymarum profundebat, adeo ut ejus etiam adverſarii miſe- ricordia commoverentur; immo & ipſum Hero- dem jam flecti apparebat, licet id animadverti nol- let) Nicolaus orationem à rege cœptam atrocius perſequens, argumenta omnia ad accuſationem fir- mandam, quæ ex quæſtionibus aut teſtium fide haberi poterant, denſabat. "Imprimis vero regis "virtutem prædicabat, & merita in bene educan- "dis inſtituendiſque liberis, quorum ille non mo- "do fructum perciperet nullum, ſed inde in alias "ex aliis incideret calamitates. Neque tamen ad- "eo ſe mirari priorum filiorum temeritatem: fuiſ- "ſe enim juvenes, & à malis conſultoribus corru- "ptos, ut majori quam oporteret fruendi imperii "feſtinatione à naturæ legibus deſciſcerent. At "Antipatri ſtupendum plane ſcelus, quem tot pa- "tris merita non flexerint, venenati in morem ani- "mantis, niſi quod hujus quoque generis feritas "aliquid creditur benefactis emolliri; nec *fratrum* "quidem miſeranda exempla abſterruerint, quo "minus eos imitaretur obfirmato in duritatem "animo. Atqui tu ipſe, *inquit*, ô Antipater, index "fuiſti facinoris fratrum, tu argumenta ſuppedita- "ſti, tu in convictos ut animadverteretur feciſti. "Nec id culpamus quod in illis iram ſatiaſti: ſed "hoc miramur te tam ſubito æmulatum ipſorum "improbitatem: & hinc diſcimus quæ feciſti an- "tea, in iis propoſitam tibi fuiſſe non ſalutem pa- "tris, ſed fratrum perniciem, dum inſectando ſci- "licet ipſorum malitiam id conſequutus ut patris "amans filius credereris, majores inde vires & au- "daciam ad ſcelus aggrediendum ſumeres. id quod "docet res ipſa. Item & fratres ſuſtuliſti ob ea "quæ illos nequam factos redargueras: at conſcios "& adjutores eorum non dedidiſti, ut facile o- "mnibus appareat, te tacito cum his fœdere inito "accuſationem ingreſſum, eo nimirum animo ut "ſolus parricidii compos fieres, & ex duabus con-

Nicolaus Damaſcenus accuſationem ab Herode cœptam proſequitur.

"μὲν καὶ κατηγορητὴν γιγνόμενον λαυθάνειν δυναμένων, "κολακείᾳ τε ἐπεὶ φανεροὶ κατέιχοσαν πονηροὶ τὰ πρὸς "τὸ πατέρα ὄντες. ἢ τάδε μὲν αὐτῷ τῷ ἐντυγχάνειν ἠγωνι- "σμένων εὐδοκιμήματα εἶναι, τῇ ἀκεράτῳ εὐνοίᾳ πρὸς "τὸ πατέρα πεπολιτευμένων. τῇ δὲ ἀπὸ Ρώμης μαρτυ- "ρίᾳ εἶναι Καίσαρα, ἀπίστως τῷ Θεῷ ἀπατηθῆναι "τοιοῦτα. ὧν πίστιν εἶναι τὰ ὑπ' ἐκείνου γεγραμ- "μένα ἐπιστολάς, ὧν ἃ καλῶς ἔχειν ἰσχυροτέρας "εἶναι τὰς διαβολὰς τῶν ἐπισπάζειν αὐτὸν πρόθεμέ- "νων, τὰς πλείους ἀποδημίᾳ τῇ αὐτοῦ συντεθῆναι "σχολῆς τοῖς ἐχθροῖς ἐγχωμένης, ἵν' οὐκ ἂν αὐτοῖς "ἀπιδημοῦντος πρόσχωρέσθαι." Διαβάλλοντος δὲ καὶ τὰς βασάνους εἰς ψυδρολογίαν, ὡς τῆς ἀνάγκης φύ- σιν ἐχούσης διδάσκειν τὰς ὑποπιπτούσας ἡδονῇ τὰ πολλὰ τῶν ἐρωτηθέντων λέγειν, [b] καὶ παρέχοντος αὐτὸν εἰς βάσανον.

ϛ'. Ἐπὶ τούτοις προπῆς ἡ συνεδρίου γιγνομένης· σφόδρα γὰρ ὠχρίασεν ὁ Ἀντίπατρον, δάκρυσίν τε καὶ [c] αἰκίαις ἡ προσώπου χρώμενον, ὥστε καὶ τοῖς ἐχθροῖς δι' οἴκτου καταστῆναι, [d] φανερὸν ἦ καὶ Ἡρῴδῃ ἤδη καμπτομένου τι τῇ γνώμῃ, καίπερ μὴ βουλόμενον ἔκδηλον εἶναι· Νι- κόλαος δεξάμενος οἷς τε ὁ βασιλεὺς κατήρξατο [e] λό- γοις, μείζοσιν ἐνδείαις, καὶ ὅσοις ἐκ βασάνων ἢ μαρ- τυρίων συνῆγε [f] τῷ ἀποδείξει ἡ ἐγκλήματος. "μά- "λιστα ἦ τῇ ἀρετῇ ἀπίστου ἐξηγεῖτο ἡ βασιλέως, "ᾗ [g] ἥπερ εἰς τε τροφὰς καὶ παιδεύματα χρησάμενος τῶν "ἡλίων, [h] ἀδαμόθεν εὕροιτο ὀνησιφόρον αὐτῷ, πολ- "λαχόθεν ἑτέροις ἀφ' ἑτέρων. καίτοιγε οὐχ' ἕτως ἡμαρ- "τάνειν τῶν προτέρων τῇ ἀβουλίαν· νεωτέρους γὰρ καὶ "κακίᾳ συμβούλων διεφθαρμένους ἀπαλείψαι τὰ τῆς "φύσεως δικαιώματα, ἐρχῆς [i] ἧσσον ἢ χρῇ μετα- "πεισθῆναι παιδαγωγίας. Ἀντίπατρον δ' ἂν δικαίως τῷ "[k] μιαρίαν καταπλαγῆναι, μὴ μόνον ὑπὸ ἡ πατρὸς "[l] εὐεργετηθέντα τὸν λογισμὸν ὥσπερ τὰ ἰσορρόπατα τῶν "ἑρπετῶν μὴ μαλαχθέντος, καίτοιγε κἀκείνοις τινὸς "ἐγγινομένης μαλακίας ἡ ἀδικεῖν τοὺς εὐεργέτας, ἀλλὰ "μηδὲ τὰς τύχας τῶν ἀδελφῶν πρὸς τὸ ἀ μιμητὴν "αὐτῶν καταςῆναι τὸν ὠμότητος ἐμποδὼν στέντος. καί- "τοιγε, ὦ Ἀντίπατρε, τῶν ἀδελφῶν μωυτὴς τε ὢν "τολμήσας αὐτὸς ἦς, καὶ ἐρυνητὴς τῶν ἐλέγχων, καὶ "κολαστὴς [m] τῶν πεφωραμένων. [n] καὶ ἀ τοῦ ἐπ' ἐκείνοις "ἐγκαλοῦμεν θυμῷ χρῆσθαι μὴ ἐλλείπων, ἀλλὰ τοῦ μι- "μεῖσθαι τῷ ἀσελγήσαι [o] αὐτῶν ἀπαδάσων σκέπτε- "σθαι, εὐλογοῦντες [p] κἀκεῖνα οὐκ ἐπ' ἀσφαλείᾳ "τοῦ πατρὸς, ἀλλ' ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν ἀδελφῶν πεπρᾶσθαι· "να, ὅπως μισοπονηρίᾳ τῇ κατ' αὐτῶν φιλοπάτωρ εἶναι "πεπιστευμένος, ἀδεεστέραν ἐπ' αὐτῷ κακουργεῖν πα- "ρέξοις δυνάμιν. ὁ δὴ ἐ τοῖς ἔργοις παρέσησας. [q] ἅ- "μα γὰρ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς ἀνῄρεις ἐφ' οἷς ἤλεγχες πονηροὺς "γεγονότας, καὶ τοὺς ὁμοπαγήτους αὐτοῖς οὐχ ὑποδέ- "δυς, φανερὸν τοῖς πᾶσι καθιστὰς ὡς ἐ συνῄκεις πρὸς "αὐτοὺς καὶ τοῦ πατρὸς ποιησάμενος, [r] ἐπὰν εἴλω κατη- γορεῖν,

* *Quem —— decipere*:] Inſeruimus vocem *ſibi*, nam *Græca* id docent atque poſtulant. HAV.

a Οἱ ὄντα.] *Editiones* Vulgatæ οἷόν τε ὄντα Epiphan. *quem juxta ac Deum fallere nemo poſſet. Lugd. Bat.* οἳ ὄντα unde conjiciebat Cl. *Coccejus* legi debere οἷον ὄντα. Poſſet alius inde facere ὁμοῖον ὄντα, verum nullum mihi ſubeſt dubium, quin οἱ vera ſit lectio, non intellecta, quod non adverterint in dandi caſu, ut plus ſemel, ab Auctore noſtro uſurpari. HAV.

b Καὶ παρέχοντος] Paulo aliter legit &. diſtinguit *Busb.* ad hunc ſcilicet modum; καὶ τέλος παρέχοντος ἑαυτὸν εἰς βάσανον. ἐπὶ τούτοις προπῆς δὲ συνεδρίου γίγνοντος. σφόδρα γὰρ &c. dein ἔκδηλον εἶναι. ὁ δὲ Νικόλαος &c. atque ita fere legiſſe & diſtinxiſſe viſus eſt *Epiphanius*.

c Αἰκίαις δὲ προσώπου χρώμενον,] Ικετείᾳ δὲ πρ. *Vat.*

d Φανερὸν ἦ καὶ Ἡρῴδῃ ἤδη] Φανερὸν ἦν ἤδη καὶ Ἡρῴδῃ εἶναι *Vat.* & *Lugd. Bat.*

e Λόγοις,] Παλιλογεῖν poſt λόγοις addunt *Vat. Lugd. Bat.* & *Epiphan.*

f Τῷ ἀποδείξει ἡ ἐγκλήματος.] Mallem εἰς ἀπό.

g Ἥπερ εἴ τε] *L. B* ἢ πρὸς τε.

h Οὐδαμόθεν —— ἑτέρων.] Quarum rerum labor in nullo ei profuiſſet ac commodo in aliis ab aliis calamitatibus irruenti *Ruſinus*. SPANH.

i Θᾶσσον ἢ χρῇ] Ita *Vat.* & *Lugd. Bat.* ἰσχρῷ *Coccejus*. θᾶσσον ἢ χρηματῶν μετ. in *Editis Aliiſque*.

k Μιαρίαν καταπλαγῆναι,] Μανίαν *Vat.* & *Epiphan.*

l Εὐεργετηθέντα τὸν λογισμὸν] Εὐεργετηθεὶς τὸν λογισμὸν *Vat.*

m Τῶν πεφωραμένων.] Vocula τῶν non agnoſcit *Vat.*

n Καὶ ἀ δὲ ἐπ' ἐκείνοις] Eo modo *Vat.* καὶ ἃ τοῦ ἐπ' ἐκ. in *Editis Aliiſque*.

o Αὐτῶν ἀπαδάσων] Illud αὐτῶν è *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.*

p Κἀκεῖνα οὐκ ἐπ' ἀσφαλείᾳ δὲ πατρὸς,] Κἀκεῖνά σοι οὐκ ἐπ' ἀσφ. *Vat.*

q Ἅμα γὰρ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς] In *Cod. Vat.* ἅμα γὰρ καὶ τ.

r Ἐπὰν εἴλω κατηγορεῖν,] Ἐπάν ποτε *Vat.* ἐπανείλω *L. B.* ἐπανείλω *Coccejus*.

s Οἷς

"γορεῖν, βυλόμενος σοὶ τῷ ὑπερβαλλῳ τ παλροκλονίας
"κερδαίνεαχ κ μόνας, κ δυοῖν ἀγώνοιν εὐφροσύῳ καρ-
"πωμενος, τρόπ δ σ ἀξίαν. φαιερ μὲν δ κ τ ἀδελ-
"φῶν, ὦ κ ἡδάλλ ὡς ὑπὶ τοῖς μεγίστοις, κ ῳ ἄξιον ἦτω
"φρονεῖν, εἰ ὢ μήγε, σὺ χειρων [a] οἷς κρυπτειν δόλον κα-
"τὰ δ πατρὸς [c] σωετιθεις, ἐκείνυς μὲν, ἀχ ὡς τῷ
"πατρὶ ὑπερβυλλυκότας μισῶν, ἀ γὰ ἂν ἐξώκειλας
"αὐτὸς [v] αὐτοῖς ὑπὶ πρᾶξιν ϖϑϕτωλησίαν, ἀλλ' ὡς
"Δϕιδόχυς τῆς ἡγεμονίας σ δικαιότερον ἂν ῳμένυς·
"τὸν ὢ πατέρ ὑπισφάζειν τοῖς ἀδελφοῖς, ἵνα
"[x] ϑᾶσον ὡς ἐκείνων [y] ὑπικαταψεῦδαι μὴ ἐλεγχθῆς,
"κὰ ὢν αὐτὸς δίκας ϖϑϕαχεῖν ἄξιος [z] ῳοι, παῤ-
"τὴν ϖϑὰ τὸ δυσυχὲς [a] εἰσπεράξαις πατρὸς, ὑπι-
"νοῶν πατροκτονίαν ἀ χοινὴν, ἀλλ' οἵαν μέχρι νῦν
"ἀχ ἱστρησεν ὁ βίος. ἀχ ὑὸς γὰ μόνον πατρὶ ἐπε-
"βύλλυες, ἀλλὰ κὰ φιλοῦτι κὰ εὐεργετηκότι, κοι-
"νωνὸς τῆς βασιλείας ὢν τοῖς ἔργοις κὰ Δϕιδοχος
"ϖεφανθεὶς, κὰ τῷ μὲν ἡδονῷ τῆς ἐξυσίας ἤδη
"ϖεβλαμβάνειν μὴ ὑπικεκωλυμένος, ἐλπίδα ὢ τῷ
"εἰσαῦθις γνώμῃ τ πατρὸς κ χρόμμασι ϖεφησφα-
"λισμένος. ἀλλ' ἀχ ἄρα τῇ Ηρῴδ δρετῇ τὰ
"πράγματα, γνώμῃ ὢ κὰ πονηρίᾳ ἔκρινες τῇ ἑαυ-
"τ, βυλόμενος τ πάντων σοι [b] ὑπανακοινο[illegible] πα-
"τρὸς κὰ τὸ μέρος ἀφιμρεῖσθαι· κὰ ὃν ϖϑοσεποιῆ
"τοῖς λόγοις σώζειν, τοῖς ἔργοις τ̃τον ἀφανίσαι ζητῶν,
"κὰ μὴ μόνον αὐτὸς πονηρὸς καθιςάμενος, ἀλλὰ κὰ
"τὴν μητέρα [c] ὦ ἐπενόεις πιμπλὰς, κ σεσιοπιῶν τῇ
"εὐνοίαν τοῖς ἀδελφοῖς, κ πλμῶν ϑηρίον ἀποκαλεῖν τ
"πατέρα, πανὸς ἑρπετ̃ χαλεπωτέραν τὴν Δϕάνοιαν
"κατεσκευασμένος, ἢ τ ἐκεῖνον ἰὸν ἐπὶ τὰς συ[illegible]γκεσάτας
"κ τὰς ἐπὶ τοσύτοις εὐεργέτας παρεκάλεις ἐπὶ συμμα-
"χίαις φυλάκων, κ τέχναις ἀνδρῶν Ĉ γυναικῶν φερασ-
"τὴν κ τ̃ γέρον[illegible], ὥσπερ οὐκ ἀρκύσης σ̃ τ Δϕα-
"νοίας μᾶσ[illegible] τὸ [illegible]οικυρὸν [d] ϖϑοσῆσαι. κ νῦν ἐλήλυθας
"μ̃ βασάνυς ἐλθυθέρων οἰκείων ἀνδράσι κ γυναιξὶν Δϕὶ
"σὲ γεγονέας, μιαύσεις τῶν σωμοτῶν, ἀντιλέγὼν τῇ
"ἀληθείᾳ ψευδῶν, κὰ ἀχὶ μόνον τ πατέρα ἀναιρεῖν
"μεμελετηκὼς ἐκ τ̃ ἀνθρωπείας, ἀλλ' ἤδη Ĉ [e] νόμον τ
"κ̃ σ̃ γεγραμμένον, κ τῷ ἀρετῷ τ̃ Οὐάρυ, κ τ̃
"δικαίᾳ τῷ Φύσιν. ἦτως ἄρα [f] τῇ ἀναιδείᾳ πεποιθὼς
"ὥστε κὰ βασανίζεαχ ἀξιοῖς, κὰ ψευδεῖς λέγων τὰς
"βασάνυς τ ϖεβεβασανισμένων, ἵν' οἱ μὲν ῥυόμενοί σε
"τ πατέρα ἐκκρεμασθῶσιν τ̃ ἠληθευκέναι· αἱ ὢ σαὶ βά-
"σανοι [g] δοκῶσι πίσαι; ἀ ῥύσῃ Οὔαρε τ βασιλέα τ ἐπη-
"ρείας τ συ[illegible]γμῶν; ἀδὲ [h] ἀπολεῖς πονηρὸν ϑηρίον, ἐπ'
"ἐλέθρῳ μὲν τ ἀδελφῶν εὔνοιαν ϖεφαιρούμενον τ̃ πα-
"τρὸς, ἔνθα ὢ μέλλοι κ̃ μόνας παχέως ἀποίσεαχ τῷ
"βασιλείαν, πάντων αὐτῷ ϑανασιμώτα[illegible]ον ἀναφαινόμε-
"νον; [i] γνὺς ὅτι παρροκτονία κοινόν ἐσιν ἀδίκημα κ τ
"φύσεως κ τ̃ βίυ, [k] πεφυκῦα ἀδὲν ἧσσων ὡς τοῦ βε-
"βυλλόμενος· κ ὁ μὴ κολάζων ἀδικεῖ τῷ φύσιν.

ς'. Προστίθη [l] ἤδη τὰ τ μητρὸς Αντιπάτρυ, ὁπόσα ϖρὸς

"certationibus duplicem, ſed utramquo tuo di-
"gnam ingenio, perciperes voluptatem. palam
"quidem confectis fratribus, quo nomine, tan-
"quam rem præclare geſſiſſes, ultro gloriaris, &
"merito quidem; ſin minus, tu illis pejor, qui
"clam patris vitæ inſidiatus es, illos, non quod
"patri moliti eſſent necem, odio habens, (nam ſi
"id eſſet non te obligaſſes eodem crimine) ſed
"quod regni hæredes eſſent juſtiores: patrem au-
"tem interficere voluiſti, ſcilicet fratribus ſuper-
"additum, ut periculum effugeres, ne quæ in eos
"calumniatus es celeriter detegerentur, & quæ tu
"meritus es ſupplicia ea de infelici patre exigeres,
"repertor non vulgaris parricidii, ſed quale hacte-
"nus ignorat *hominum* vita. Non enim tantum
"patri filius inſidiatus es, ſed & amanti te, bene-
"ficiis ab eo affectus, re ipſa jam particeps regni,
"& ſucceſſor etiam deſignatus, immo & voluptа-
"tem imperii jam ante capere nequaquam prohi-
"bitus, ſpe futuræ poſſeſſionis certiſſima præmu-
"nitus, conſcripta patris voluntate. At tu non He-
"rodis bonitate, ſed pravitate ingenii tui res me-
"tiebaris, id agens, ut patri indulgentiſſimo par-
"tem quæ ei reſtabat de imperio auferres, & cu-
"jus conſervator volueras dici, eum reipſa cona-
"reris interficere: ac quaſi non ſatis eſſet temet
"malum eſſe, matrem etiam tuis peſſimis conſiliis
"impleſti, atque fratrum concordiam diſſociaſti;
"ac deinde patrem feram appellare auſus es, ipſe
"peſſimos ſerpentes exſuperans feritate animi, un-
"de illud virus in proximos ſanguine & tantorum
"tibi bonorum auctores in promptu eſſet, ſtipato
"ſatellitiis, armato * aſtubus, nec virorum tantum
"ſed & mulierum adverſus ſenem, quaſi tuus ille
"odio tam injuſto inſeſſus animus ad maleficia non
"ſufficeret. Et nunc apparere hîc audes, ut poſt
"tortos homines, liberos, ſervos, viros, feminas,
"tuam unius ob cauſam, poſt tot indicia eorum
"qui tecum conſpiraverant, veritatem oppugnes:
"quaſi quod patrem rebus humanis voluiſti exi-
"mere parum ſit, niſi inſuper evertas legem in te
"ſcriptam, & Vari æquitatem, & ipſam vim ju-
"ſtitiæ. Itane tuæ confidis audaciæ & impuden-
"tiæ, ut etiam tormentis temetipſum ſubjici ve-
"lis, dum prius habitis quæſtionibus fidem detra-
"his, ut illi ſcilicet, qui patrem tuum ſalvum vo-
"luerunt, mendaces habeantur; illis vero credatur
"quæſtionibus quas tu rexiſti? Quando regem li-
"berabis, Vare, à conſanguineorum injuriis? quan-
"do exſtingues portentum illud hominis, eum di-
"co qui in fratrum perniciem patris amorem fi-
"mulavit; ac deinde cum ſolus brevi regno eſſet
"potiturus, fata ejus maxime omnium præcipi-
"tare voluit? Scis quippe parricidium in omnem
"ferri injuriam, † & naturæ pariter ac vitæ ho-
"minum eſſe infeſtum, nec ideo minus eſſe *parri-*
"*cidium* quia tantummodo cogitatum; & qui non
"punit, naturæ ipſi facere injuriam.

6. Addidit ſuper hæc *Nicolaus* de matre Anti-pa- *Multa praterea contra Antipatrum addidit Nicolaus.*

ſ Οἷς κρύπ[illegible]ειν] *L. B.* ἧς κρυπ[illegible]ν.
ſ Συνεῖθεις,] Συνήθεις *Vat.* & *L. B.*
ϝ Αὐτοῖς ἐπὶ πρᾶξιν] Αὐτὸς deeſt *Vat.* & *L. B.* *Coccejus* vero αὐτοῖς delet. mox αὐτὸς pro αὐτοῖς malit Cl. *Lowthius.* Forſan σωὺ αὐτοῖς legendum, aut συνεξώκειλας αὐτὸς αὐτοῖς.
χ Θᾶσον] In *Editis* θάσων. ſed θᾶσον malui cum Cl. *Lowthio.* *L. B.* θᾶσον.
ψ Επικαταψευδαι] *L. B.* ἐπικαταψεύσαι.
ϡ Γένοι,] Γένοιο & mox εἰσπεράξοις *Busb.*
ω Εἰσπεράξαις] *L. B.* εἰσπεράξαιο.
ϊ Υπανακοινο[illegible]] *L. B* in *Marg.* ὑπανοίγ. unde *Coccejus* legit ὑπανοίγ, ſed ego nihil mutandum eſſe cenſeo. HAV.
ϋ Ω ἐπενοεῖς] *L. B.* οἷς ἐπενόεις.
* *Aſtubus,*] Vocem illam vix probo. IBBETSON.
ϐ Παρεσκῆσαι.] *L. B.* ϖϑασκῆσαι.
ϗ Νόμον τ κ̃ σ̃] Inſeritur τ ex *L. B.* HAV.
ϙ Τῇ —— ψευδεῖς] Illa τῇ ἀναιδείᾳ πεπιθὼς ὥστε κὰ βασανίζεαχ ἀξιοῖς, κ ὲ *Cod. Vat.* deprompta, & à *Veteri Interprete* confirmata, in textum recepimus. HUDS. Agnoſcit eandem laciniam *Lugd. Bat.* ſed ibi πίποιθως legitur pro πεποιθὼς.
ϟ Δοκῶσι πίσαι;] Ita *Vat. L. B.* δόξαζι πίσαι. δοξοπίσαι in *Editis Aliiſque.*
ϻ Απολεῖς] Deeſt in *L. B.*
† *Et —— inſeſtum,*] Eſt qui vertit, *neque minus naturæ ac vitæ hominum eſſe infeſtum, quam ei cui exitium molitur.*
ϼ Γνὺς —— βυλλόμενος·] Vetus: ſcias quod parricidium communis injuria eſt & naturæ ipſius & totius vitæ hominum, neque minus facinoroſus reputandus eſt qui cogitaverit, tametſi eum effectum non contigerit adipiſci. Græca forte ſic legenda. παρροκτονία κοινόν ἐσιν ἀδίκημα κ τ φύσεως κ τ βίυ τ ἀνθρώπων, πεφηγῦα παρροκτονία ἀδὲν ἧσσον τ βεβυλλόμενος ὡς τ διεπραγμένος. COCC.
ϽΩ Πεφυκῦα ἀδὲν ἧσσων] *L. B.* τῷ πεφυκῦα παρροκτονίαν ἀδὲν ἧσσον &c. ſed puto eſſe ſcholion. HAV.
ϾΩ Ηδη] *L. B.* ϗ ἤδη.

patri nonnulla, quæ illa garrulitate muliebri effutierat, conſultos vates, & ſacra facta quibus rex devoveretur; & quæ in Pheroræ uxores Antipater in vino atque amoris æſtu proterve fecerat; tum vero repetiit quæ tormentis comperta erant: multa autem & varia erant, & quæ teſtes partim præmeditati partim ex tempore eoque certiora reſponderant. Homines enim, etiam ſi quid metu Antipatri, cujus facinora ſcire non refugerant, ſilentio premebant, cum viderent ipſum criminationibus eorum, * qui accuſare cœperunt, obnoxium, & fortunam, quæ multa ei olim indulſerat, manifeſto illum inimicis, qui inſatiabili in eum odio flagrabant, tradentem, tunc omnia prodebant. Præceps autem actus eſt *ſuum in exitium*, non adeo illorum inimicitiis qui ad accuſandum aggreſſi ſunt, ac magnitudine auſorum & ſcelerum quæ excogitavit, malevolentiæque in patrem fratreſque; & quod domum *paternam* ſeditione & mutuis cædibus impleverat, nec odia juſta exercens, nec amicitiam ex benevolentia colens, ſed prout in rem ſuam fore videretur. Quæ omnia cum jamdudum multi obſervarint, (qui ſcilicet optime comparati erant ad judicandum de rebus, quod & ira non accenſi facta ſuffragiis ſuis confirmarunt) atque antea prohibiti fuerint de iis gravius queri, quam primum tuto licuit, cœperunt pro ſe quiſque ea proferre quæ ſcirent. Cumque varia criminum afferrentur indicia, quæ neque redargui neque falſitatis convinci potuerunt, quod neque ad regis gratiam plerique loquerentur, neque illis objici poſſet quod periculi metu ſilentio quidquam texerant; damnarunt *omnes* nefaria facinora, & Antipatrum non tam ob patris ſecuritatem quam ſuam nequitiam omni ſupplicio dignum cenſuerunt. Multa etiam à multis, qui non interrogati erant, dicebantur, ita ut, licet Antipater callidiſſimus eſſet mendaciorum artifex frontiſque perfrictiſſimæ, tamen nec reſpondere ad hæc aut omnino hiſcere auderet. Poſtquam autem Nicolaus & dicere & dictorum probationes afferre deſierat, juſſit Antipatro Varus, ut ſemet ad criminationes depellendas accingeret, ſi quid paratum haberet, quo ſe non teneri criminibus quorum accuſabatur, oſtenderet; valde enim & ſe optare, ſcireque patrem quoque idem velle, ut in maleficio non deprehendatur. Ille vero, pronus humi jacens, Deum omneſque appellabat ut teſtatum fieret, ſe nulli culpæ affinem eſſe, aut ut manifeſtis ſignis oſtenderetur ſe nihil adverſus fratrem molitum fuiſſe. Solent nimirum omnes quibus deeſt virtus, cum ſcelus aliquod aggrediuntur, quaſi Deum rebus humanis præſentem adeſſe negaſſent, ſuopte arbitrio ad agendum ferri: ubi vero deprehenſi in judicii periculum venerint, Deum teſtem invocando *conari* omnia *contra ſe allata* evertere. id quod & Antipatro accidit. Poſtquam enim nefa-

Antipater ab univerſis accuſatur.

Varus Antipatro dicendi pro ſe poteſtatem facit.

Antipater manifeſtiſſimis indiciis convictus Deum invocat.

πινας ἰῶ [m] κυφολογίᾳ γυναικείως εἰρημένα, μανθάνειας τε καὶ θυσίας ἐπὶ τῷ βασιλεῖ γεγονίας, καὶ ὁπόσα μὴ τ' Φερώρᾳ γυναικῶν Αντιπάτρῳ ἠσέλγησε μὴ οἴνῳ καὶ λύμης ἐρωτικῆς, τ' τε βασάνων τὰς ἀνακρίσεις ἃ ὁπόσα μαρτυρίων ἐχόμενα· πολλὰ ἦ ἃ παντοῖα ἰῶ, τὰ μὲν προπεπαρασκευασμένα, τὰ ἦ πρὸς ἔξεως ἀπαγγέλλεσθαί τε ἃ βεβαιῶσαι ἐφορμημένα. οἱ γὰρ ἄνθρωποι κἂν [n] εἴ τι κῆ φόβον τῷ Αντιπάτρῳ, μὴ διαδρασίμενοι [o] τὰ αὐτὰ, σιγῇ παρεδίδοσαν, ὁρῶντες αὐτὸν ὀπιβαρῆ τ' κατηγορίας τ' δεξάντων γεγονότα, καὶ τῷ τοτὶ πολλῷ αὖτῳ συσταῖσαν τύχῃ προφανῶς αὐτὸν τοῖς ἐχθροῖς προδεδοκῆσαν, οἱ ἃ ἀπλήστως μίσους τῷ πρὸς αὐτὸν ἐνεφορουῦτο, [p] [τότε πάντα ἐξέφερον.] κατέπασσόδε ἦ [q] ὁ τοσῶτον ἔχθρας τ' ὑπερχειρηκότων κατηγορεῖν, ὡς μεγέθη τόλμης ὧν [r] ἐπενόησεν κακιῶν, καὶ δυσμενείας τ' πρὸς τ' πατέρα ἃ τοὺς ἀδελφούς, στάσεως ἃ ἀλληλοφθορίων ἀναπεπλησμένος τ' οἶκον, καὶ μήτε μίσει κῆ δίκῃ μήτε φιλίᾳ δι' εὔνοιαν χρώμενος, ἀλλ' ὡς μελλήσοι αὖτῳ συμφέρειν. ὧν ἁπάντων ἐκ πλέονος αὐτοῖς οἱ πολλοὶ προαισθόμενοι, οἵπερ δὴ μάλιστα δρετῆ κρίνειν πεφύκασιν ὀπὶ τοῖς πράγμασι, διὰ τὸ καὶ ὀργῆς [s] ἀπηλλαγμένους ὀπιψηφίζειν τοῖς γιγνομένοις, [t] καὶ καταβοὰς ἐν τοῖς πρὶν εἰρχθέντες πειθοῦς, προγιγνομένης ἀδείας ἐξέφερον εἰς μέσον ὁπόσα εἰδεῖεν. πολύτροπόν τε κακῶν ἀποδείξεις ἦσαν, ὑδαμόθεν ψεύδους αἰτίαν ἐγκαλεῖσθαι δυνάμενα, διὰ τὸ μήτε εὐνοίας τῇ πρὸς Ηρῴδην λέγειν τοὺς πολλοὺς, μήτε ὑπονοίᾳ κινδύνων, σιγῆς ἐφ' οἷς ἔχοιεν εἰπεῖν ἐγκαλυμένης. ἀλλὰ τῷ πονηρά τε ἠγεῖσθαι τὰ πράγματα, καὶ τ' Αντίπατρον ὧν ἀσφαλείᾳ τῇ Ηρῴδου, πονηρίᾳ ἦ τῇ αὐτοῦ, πάσης ἄξιον τιμωρίας. [v] πολλά τε ἰῶ ἃ προ πολλῶν οἷς μὴ παρῆν λέγειν ἀγορεύόμενα, ὥστε τ' Αντίπατρον καί περ ὀπὶ πολεῖσιν πάντα δεινότατον ὄντα ψεύσασθαι ἃ [x] ἀπερυθριᾶσαι, μηδὲ ὅσον ὑπὸ φωνῆς [y] ὀπὶ τὸ ἀντιλέγειν τῷ ἰσχυῷ εἰσφέρεσθαι. Νικολάου ἦ παυσαμένου τῶν τε λόγων καὶ τ' ἐλέγχων, Οὔαρος [z] ἐκέλευσεν Αντίπατρον [a] ἐπ' ἀπολογίαν τ' ἐγκλημάτων χωρεῖν, εἴπερ αὐτῷ προσῆκε ἃ μὴ ἐνόχῳ τοῖς ὀπιφερομένοις εἶναι· καὶ γὰρ αὐτὸς εὔχεσθαι καὶ τὸν πατέρα εἰδέναι τῶν ὁμοίων εὐχόμενον, μηδὲν αὐτὸν ἀδικοῦντα φωρᾶν. ὁ δ' ὀπὶ γόνυ ἔκειτο ἀναπτεραμμένος, τῷ τε Θεῷ καὶ πᾶσι [b] προσκυνήσας τὸ ὀπιμαρτυρῆσαι αὐτῷ μηδὲν ἀδικεῖν, ἢ τεκμηρίοις ἐμφανέσι δείξαι, μὴ σὺν ὀπόβολον αὐτὸν ἃ πικρὸς γεγονέναι. εἰωθότες μὲν ἃ πάντες οἷς ὀπολείπει ἀρετῆς, ὁπόταν μὲν ἐγχειρῆτά τινα κακῶν, [c] οἷον ἃ θεία τὸ πᾶσιν προδατυγχάνειν ἀφορίσαντες, γνώμῃ τῇ αὐτῶν ὀπὶ τὰ ἔργα χωρεῖν· ὁπόταν ἦ φωρώμενοι κινδυνεύοιεν δίκαιον ὑποχεῖν, κατ' ἐπίκλησιν αὐτῷ μαρτυρεῖν τὰ πάντα [d] ἐκτρέπειν. ὃ δὴ καὶ τῷ Αντιπάτρῳ συμβεβήκει. τὰ πάντα γὰρ ὡς ἐν ἐρημίᾳ ἃ θεία διαπεπραγμένος, [c] κα-

[m] Κυφολογίᾳ] Conf. infr. lib. 18. c. 8. §. 2. SPANH.

[n] Εἴ τι] Εἴτι εἰδεῖεν *L. B.*

[o] Τὰ αὐτὰ,] Ita legi & diſtinxi, cum antea eſſet ad hunc modum, Αντίπατρον μὴ διαδρασίμενοι τὰ αὐτὰ σιγῇ &c. abſque ulla interpunctione. *L. B.* διαδρᾶς ἀμύνοιθ αὐτὰς. *Vetus*: ſilentio prætercunda mandabant.

* *Qui accuſare cœperunt, obnoxium,*] *Al.* qui in imperio erant.

[p] Τότε πάντα ἐξέφερον.] Verba illa uncis incluſa inſerui non ſine auctoritate *Epiphanii*, qui vertit, *quod odio ineffabili adverſus eum nitebantur: tunc omnia prodebant.* Quæ ſane neceſſario poſtulat ſenſus, niſi οἱ κῆ ante ἀπλήστως deleamus.

[q] Οὐ τοσῶτον] *L. B.* τῶτο ὥτε τῇ. *Coccejus* τῶτο ὐχ ὥτε.

[r] Επενόησεν κακιῶν] Ita *Vat.* (& *Coccejus*) in *cæteris* ἐπενόησαν.

[s] Απηλλαγμένους] *L. B.* ἀπηλλαγμένους.

[t] Καὶ καταβοὰς.] *L. B.* καταβοὰς.

[v] Πολλά ——— ἀγορεύόμενα,] Πολλὰ ἦν κῆ ἕτερα διὰ πολλῶν οἷς μὴ παρῆγγελτο εἰπεῖν κῆ Αντίπατρον ἀγορεύόμενα *Busb.*

[x] Απερυθριᾶσαι,] Επερυθριᾶσαι *Vat.*

[y] Επὶ τὸ ἀντιλέγειν] Επ' ἀντιλέξῃ *Vat.* & *L. B.*

[z] Εκέλευσεν Αντίπατρον] Εκέλευσε τ' Αντίπατρον *Busb.*

[a] Επ' ἀπολογίαν] Ita *Busb.* ἐπ' ἀπλογία, aut ἐπ' ἀπλογίᾳ in *Editis Aliiſque.*

[b] Προσκυνήσας τὸ ἐπιμαρτυρῆσαι] Προσκυνήσας *Vat.* τ' Θεὸν ἐπικαλούμενον ἐπιμαρτυρῆσαι αὐτῷ μηδὲν ἀδικεῖν. *Zonar.*

[c] Οἷον ——— ἀφορίσαντες,] Εἰ ἦν τῷ εἶν τὸ πᾶσι τὸ διὰ τὸ τυχὸν ἀφορίσαντες in *Editis Aliiſque.* εἰ ἦν ἃ θεία τὸ πᾶσι διατυγχάνειν ἀφορίσαντες *Vat.* quam lectionem ſequutus ſum, niſi quod εἰ ἦν in οἷον mutarim, & ἀφορίσαντες in ἀφορίσαντες. *Epiphanius* vertit, *ſolent quippe univerſi, quibus juſtitia deficit, quando facinorum aliquorum perpetratores exiſtunt dicere, ſibi liberum arbitrium ex divinitate conceſſum: quando vero* &c. Fuit cum legerem, οἷον ἃ θεία πᾶσι διατυγχάνειν ὑ θελήσαντες. Legendum conjicit *Vir Doctus*, οἷον τὸ θεῖον πᾶσι διατυγχάνειν ὑ φθονήσαντες. HUDS. In *L. B.* ita totus locus concipitur: ἐπιφερόντά τινων κακῶν εἶν ἃ θεία τὸ πασὶ διὰ τὸ τυχὸν (forſan pro διατυχὸν) ἀφορίσαντες. In *Margine* ejus ita legitur, ἀνυμνοῦσι ἃ θεία ἃ πᾶσι διατυγχάνοντα, quod ex gloſſa natum videtur. HAV.

[d] Εκτρέπειν.] Ita cum *Cod. Vat.* ἐπιτρέπειν in *Editis Aliiſque.* in *Epiphanii* verſione, *per invocationem ejus omnia teſtimonia conantur evertere.*

[e] κατειργάσης αὐτὸν πανταχόθεν τ δίκης ἀπορία τῶν ἀλλαχόθεν δικαιωμάτων, [f] οἷς ἀπολύσαιτο τὰ ἐγκεκλημένα, αὖθις [g] ἐπιπαροινῇ τῇ ἀρετῇ χ θείᾳ, μαρτυρίαν ἐπισκήπλων αὐτῷ, ὅπερ ἰσχύι τῇ ἐκείνης [h] πεισέσωσο, εἰς μέσους [i] πεδαγαγὼν ὁποσα πεῖ τῷ πατρὶ πράσσειν τολμᾷν οὐκ ἐκέλιπεν.

ζ. Ο δ Οὔαρος, ἐπεὶ πολλάκις ἀνακρίνων τ Αντίπατρον, οὐδὲν εὐρίσκειν πλέον τ ἀνακλήσεως τοῦ Θεοῦ, ὁρῶν ἀπέραντον ὂν τὸ γινόμενον, [k] ἐκέλευσε τὸ φάρμακον εἰς μέσους ἐνεγκεῖν, [l] ἵν' εἰδῇ τίνι πεῖσόσων αὐτῷ δυνάμιν. χ κομιδθέντος, τ δὴ θανατῶ τὶς ἐκ τῶν ἐπὶ τούτῳ κελευσάντων Οὔαρος, χ πεῖραμα ἔσεσθαι. τότε δ' ἐξαναστὰς ἀπῆλθε τοῦ συνεδρίου, χ τῇ ἐξῆς ἐπ' Αντιοχείας· [m] ὅπερ δὴ C τὸ πλεῖστον ἦσαν αὐτῷ αἱ διατριβαὶ, διὰ τὸ Σύροις τοῦτο βασίλειον εἶναι. Ηρῴδης δ πεῖραμα μὲν ἔδησε τ υἱόν. ἄδηλοι δ τοῖς πολλοῖς ἦσαν αἱ Οὔαρος πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαι, χ τί εἰπὼν ἀπηλλάγη. εἰκάζειν δ τοῖς πολλοῖς γνώμῃ τῇ ἐκείνου πρόσθεν ὁποῖα πεῖ τ Αντίπατρον ἔπραξεν. δήσας δ αὐτὸν εἰς Ρώμην ὡς Καίσαρα ἐκπέμπει γράμματα πεῖ αὐτοῦ, χ τοὺς ἀπὸ γλώσσης διδάξοντας τ Καίσαρα τὴν πανοῦργον τοῦ [n] Αντιπάτρου. ἁλίσκεται δ ὑπὸ τοῖς αὐτοῖς ἡμέραις χ ὑπὸ τὴν αὐτὴν ὥραν ὑπὸ Αντιφίλου πρὸς Αντίπατρον γεγραμμένη· ἐν Αἰγύπτῳ δ αὐτὸς διέτριβε· χ λυθέντα ὑπὸ τοῦ βασιλέως τάδε ἐδήλου. "Επεμψά "σοι τὴν παρ' Ακμῆς ἐπιστολὴν, μὴ φεισάμενός τ "ἐμῆς ψυχῆς. οἶδα γὰρ ὅτι αὖθις κινδυνεύω ὑπὸ δύο "οἰκιῶν εἰ γνωσθείην. σὺ δ' εὐτυχοίης πεῖ τὸ πρᾶγμα." χ ἡ μὲν ἐπιστολὴ τάδε ἐδήλου. ἐζήτει δ ὁ βασιλεὺς χ τὴν ἑτέραν ἐπιστολήν. χ μὴν φανερά γε ἦν· χ ὁ τοῦ Αντιφίλου δοῦλος, ὃς τὴν ἀναγνωσθεῖσαν ἔφερεν, ἠρνεῖτο ἑτέραν πεῖραν λαβεῖν. ἀπορίας οὖν ἐχούσης τ βασιλέα, τ φίλων τὶς τ τοῦ Ηρῴδου ζητοῦντος ὑποτερραμμένον τοῦ δούλου τ ἐντὸς χιτῶνα, ἐνεδεδυκὼς γὰρ δύο, εἵκασεν ἐντὸς [p] τ ἐπιπλυχῆς κρύπτειν τὰ γράμματα. χ ἦν δ ἔτως. λαμβάνουσιν οὖν τὴν ἐπιστολὴν, ἐγγεγραμμένα τι ἦν ἐν αὐτῇ τάδε. "ΑΚΜΗ ΑΝΤΙΠΑΤΡΩι. Ἐγραψα τῷ πατρί σου "οἵαν ἤθελες ἐπιστολὴν, χ ἀντίγραφον ποιήσασα τῇ [q] πρὸς τὴν ἐμὴν κυρίαν ὡς πεῖ Σαλώμης ἔγραψα· ἦν ἀναγνοὺς, "οἶδ' ὅτι [r] τιμωρήσει) Σαλώμην ὡς ἐπίβουλον." ἦν δ ἡ πεῖ τ Σαλώμης δοκοῦσι εἶναι πρὸς τὴν δέσποιναν αὐτῆς, ὑπ' Αντιπάτρου ἐπ' ὀνόματι τῷ Σαλώμης, ὅσα γοῦν ἡ Δρόσοις ἤθελε, [s] ὑπαγορευομένη, λέξει δ συνέσεως αὐτῆς. τὰ δ γεγραμμένα ἦν τοιάδε. "[t] ΑΚΜΗ ΒΑ- "ΣΙΛΕΙ ΗΡΩΔΗι. Ἐγὼ ἔργον ποιουμένη μηδέν σε λαν- "θάνειν τ κατ' σοῦ γινομένων, εὗρον ἐπιστολὴν Σαλώμης πρὸς "ν τὴν ἐμὴν κυρίαν κ' σοῦ γεγραμμένην, ἐπικινδύνως "ἐμαυτῇ, σοὶ δ ὠφελίμως ἐξεγραψάμην, χ ἀπέσταλκά σοι. "ταύτην δ ἐκείνη ἔγραψε γήμασά Συλλαίῳ ἤθελεν. κα- "τάσχισον οὖν τὴν ἐπιστολὴν ἵνα μὴ κἀγὼ τὸ ζῆν κινδυνεύ- "σω." πρὸς δ αὐτὸν ἐγέγραπτο Αντίπατρον, [y] Δρόσαφόρης ὅτι Δρασθεῖσα κελεύσμασι τοῖς ἐκείνης αὐτή τι γράψαι πρὸς Ηρῴδην, ὡς Σαλώμης ἐπίβουλος αὐτῷ πράσσειν ἐπιχειρούσης τὰ πάντα· χ ἀντίγραφον τ ὡς πρὸς δέσποιναν τὴν αὐτῆς πεμφθείσης ἐπιστολῆς ὑπὸ Σαλώμης ὑποπέμψαι αὐτή. [z] ἦν δ ἡ Ακμὴ, Ιουδαίᾳ μὲν τὸ γένος, ἐδούλευε δ Ιουλίᾳ τῇ

ria omnia, tanquam è mundo ſublatum eſſet numen, perpetraſſet, ubi ſupplicii metu undique conſtringeretur plane deſtitutus juris præſidiis, quibus crimina dilueret, Dei iterum virtute petulanter abuſus eſt, eum conteſtans, ut ſuæ potentiæ acceptum tulerit quod adhuc ſuperſit, productis in medium quæ nullo puncto temporis intermiſſo facere auſus eſt pro patris incolumitate.

7. Tum Varus, cum crebriş interrogationibus nihil ab Antipatro eliceret præter Dei invocationem, rem infinitam eſſe videns, venenum coram omnibus proferri juſſit, ut quænam ei vis ſupereſſet *è veſtigio* experiretur. Quod ubi allatum erat, Varique juſſu cuidam capitis damnato ut propinaretur datum, confeſtim exſtinctus eſt. Tunc ille ſurgit & è concilio diſcedit, & poſtridie Antiochiam proficiſcitur: ubi plurimum commorari ſolebat, quoniam id Syrorum palatium eſt. Herodes vero filium protinus vinculis aſtringendum curavit: neque vulgo ſciebatur, quid cum eo loquutus Varus fuiſſet, antequam diſcederet: multi tamen opinabantur ex ſententia illius acta eſſe quæcunque in Antipatrum admiſerat *Herodes*. Eo vincto, miſit de eo literas Romam ad Cæſarem, & una homines qui eum verbis de Antipatri malitia docerent. Per eos autem dies interceptæ ſunt literæ per Antiphilum ex Ægypto (ibi enim ille degebat) ad Antipatrum ſcriptæ: in quibus, à rege ſolutis, iſta continebantur. "Mitto tibi Acmes "literas, etiam cum vitæ meæ diſcrimine. noſti "enim mihi rurſus à duabus familiis imminere pe- "riculum, ſi deprehendor. Opto tibi in iſto ne- "gotio ſucceſſum." in hanc ſententiam ſcripta erat hæc epiſtola. Rex autem & alteram epiſtolam requirebat. Nuſquam tamen apparuit: & ſervus Antiphili, qui lectam attulerat, negabat ſe ullam præterea accepiſſe. Cum autem dubius hæreret rex, unus ex amicis ejus, animadverſa quadam ſutura in interiori ſervi tunica (nam duabus erat indutus) conjectavit in plicatura latere literas. atque ita erat. Epiſtolam igitur arripiunt, quæ *quidem* iſta ſcripta continebat. "ACME ANTI- "PATRO. Scripſi ad tuum patrem quales vo- "lebas literas, eique exemplum mitto fictarum "Salomes literarum ad Dominam meam, quibus "lectis ſcio ſumpturum de Salome tanquam inſi- "diatrice ſupplicium." Fuerant autem literæ hæ, quæ Salomes ad Acmes dominam eſſe videbantur, compoſitæ ab Antipatro Salomes nomine quantum ad ſenſum, ipſius vero Acmes verbis. Literæ autem ſic ſe habebant. "ACME REGI HE- "RODI. Ego dans operam ut nihil te lateat eo- "rum quæ contra te fiunt, nacta Salomes epiſto- "lam ad Dominam meam contra te ſcriptam, eam "mihi periculoſe ſed tibi utiliter exſcripſi, & tibi "miſi. Hanc illa ſcripſit volens nubere Syllæo. "Igitur literas conſcinde, ne ego de vita periclі- "ter." Ad ipſum autem Antipatrum ſcripta erat epiſtola, indicante *Acme* ſe mandatis ejus obſequutam eſſe, & ad Herodem ſcripſiſſe, quaſi Salome ei ut inſidiaretur omnia agere feſtinaret: inſuper & exemplar epiſtolæ ad Dominam ſuam à Salome miſſæ ad eam mittendum curaſſe. Erat autem hæc Acme Judæa genere, Juliæ Cæſaris uxoris ſerva: at-

Antipater in vincula conjectus.

Herodes legatos ad Cæſarem mittit.

Antiphili litera ad Antipatrum.

Acmes litera ad Antipatrum.

Acmes litera ad Herodem.

[e] Κατειργάσης] Ita lego (Legit quoque ita *Cocceius*) κατηργάσω in *libris* tam *Editis* quam *MSS.*

[f] Οἷς ἀπολύσαιτο] Οἷς τὰ ἐγκεκλημένα λυθεῖεν ἐπαρθὶ τῇ ἀρετῇ *Vat.*

[g] Ἐπιπαροινῇ] *L. B.* ἐπιπαρῴνει.

[h] Πεισέσωσο.] *L. B.* πεῖσαι σο.

[i] Παραγαγὼν] Παραγαγὼν C *Vat.* & *Lugd. Bat.*

[k] Ἐκέλευσε τὸ φάρμακον] Conf. ἀλλοσ. lib. 1. c. 32. §. 5. SPANH.

[l] Ἵν' εἰδῇ τίνι πεῖσόσων αὐτῷ δύναμιν.] Ἵν' εἴδῃ τὴν π. *Vat.*

[m] Οὗπερ δὴ] Ηπερ δὴ τὸ πλεῖστον ἦσαν αὐτῷ Δρατρίβαι *Vat.*

[n] Αντιπάτρου. ἁλίσκεται δ] Inter Αντιπάτρου & ἁλίσκεται δ verba illa χ Καισαρι γράμμα τοῦ (τῇ *L. B.*) Καίσαρος posita habet *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* nullo plane ſenſu.

[o] Οἰκιῶν] *L. B.* οἰκείων.

[p] Τῆς ἐπιπλυχῆς] Vel ἐπὶ πλυχῆς & ita *Edit. Baſil.* SPANH.

[q] Πρὸς τὴν ἐμὴν κυρίαν] *Liviam* nempe, cujus ſerva aut Liberta Acme, uti mox infra. SPANH.

[r] Τιμωρήσει)] *L. B.* τιμωρήσασθαι.

[s] Υπαγορευομένη,] Υπηγορευμένη *Vat.*

[t] Ακμὴ βασιλεῖ Ηρῴδῃ.] Nota in ſalutando *Acmes* nomen ipſi præponi nomini Regio. REL.

[v] Τὴν ἐμὴν κυρίαν] Conf. mox ſupra. SPANH.

[x] Καὶ ἀπέσταλκά σοι.] Καὶ ἐπέστειλά σοι *Vat.*

[y] Διασαφόσης] Eſt qui malit Δρασαφόσης.

[z] Ἡ —— γυναικί·] Conf. mox ſuprà. SPANH.

atque iſta faciebat in Antipatri gratiam, qui eam grandi pecunia corruperat, ut ipſum adjuvaret in nece maturanda patri amitæque.

Herodis in Antipatrum odium.

8. Herodes autem, ſingulari Antipatri malitia ſtupefactus, impetu ferebatur ad ipſum è veſtigio tollendum, ut magnarum rerum turbatorem, & qui non ſibi ſolum ſed & ſorori inſidias ſtruxerat, domumque Cæſaris corruperat. Quin & ipſum incitabat Salome, quæ pectus plangeret, ſeque occidi juberet; ſiquod argumentum iſtis de rebus fide dignum contra ſe afferri poſſit. Itaque Herodes filium evocavit & interrogavit, juſſitque ut ſine ulla diſſimulatione diceret, ſi quid contra haberet. Illo autem *ad hæc* obmuteſcente, petiit ab eo *Herodes*, ut, poſtquam undequaque malus reperiretur, ſaltem ſuos in his ſceleribus *ſocios* & adjutores ſine mora nominaret. Ille vero Antiphilum omnium auctorem eſſe dicebat, neque quenquam alium indigitabat. Tum Herodes valde dolens, feſtinavit Romam mittere filium ad Cæſarem, pœnas daturum ſcelerum quæ mente agitaverat. Deinde veritus ne amicorum ope periculo eximeretur, eum in cuſtodia, ut antea, habuit: iterumque legatos miſit ad Cæſarem & literas ad filium accuſandum, indiciaque eorum quæ Acme ad illius maleficia contulerat, adjunctis literarum, *quæ ſupra poſitæ ſunt*, exemplaribus.

Legatos literaſque de eo Romam mittit.

Καίσαρ@ γυναικί· καὶ ἔπεισαν ταῦτα Φιλίᾳ τῇ Ἀντιπάτρου, ὠνηθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ, μεγάλῃ δόσει χρημάτων, συγκακουργεῖν [a] κατά γε [β] πατρὸς ℰ καὶ [γ] τ [δ] πτηθιδ@.

η'. Ἡρώδης ὁ, ἐκπλαγεὶς μεγέθει τ Ἀντιπάτρου κακίας, ὥρμησε μὲν καὶ αὐθημερὸν ἀναιρεῖν, ὡς κύκλῳ μεγάλων γεγονότα πραγμάτων, καὶ μὴ μόνον αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ τῇ ἀδελφῇ ἐπιβεβουλευκότα, καὶ [ε] Καίσαρ@ διεφθαρκότα τὴν οἰκίαν. ἐξώτρυνε δ' αὐτὸν καὶ ἡ Σαλώμη, [ζ] στερνοτυπουμένη, καὶ κλεῖσαν αὐτῷ κελεύσαι, εἴ πη@ ἐπὶ τοιούσδε πίστεως αἰτίαν ἀξιόχρεων οἷά τε παρασχεῖν γνοίη. Ἡρώδης δὲ μεταπέμψας, ἀνέκρινε τ ὑὸν, κελεύων εἴ τι ἀντιφωνεῖν ἔχοι, λέγειν μηδὲν ὑποδειδόμενον. ἐπεὶ δ' ἀχανὴς ἦν, ἤρετο αὐτὸν, [η] ἐπειδὴ πανταχῇ πεφώραται πονηρὸς ὤν, τοὺς γοῦν [θ] συγκακουργήσαντας αὐτῷ τὰ πράγματα μὴ μελλῆσαι [ι] κατιδεῖν. ὁ δ' Ἀντιφίλῳ τὴν πάντων αἰτίαν ἀνετίθη, ἕτερον δ' οὐδένα προὐτίθη. Ἡρώδης δὲ ὠδιαλγῶν ὥρμησεν μὲν πέμπειν ὀπὶ Ῥώμης τ υὸν ὡς Καίσαρα, λόγον ὑφέξοντα τ ὑπὲ τοῖσδε [κ] βουλευμάτων. ἔπειτα δείσας [λ] μὴ ℰ βοηθείᾳ τ φίλων [μ] εὐρίσκοιτο τῷ κινδύνῳ ἀφαιρούμενος, αὐτὸν μὲν δέσμιον ὡς καὶ πρότερον ἐφύλαττεν· αὖθις δὲ [ν] πρέσβεις ἐξέπεμψε καὶ γράμματα [ξ] ἐπὶ κατηγορίαν τ ὑέ@, ὑπόσα τε Ακμὴ συγκακουργήσειεν αὐτῷ, καὶ ἀντίγραφα τ ὑπιστολῶν.

VIII. CAP VI.

ΚΕΦ. ϛ'.

De Herodis morbo, motaque ob eam cauſam ſeditione: & quomodo puniti erant ſeditioſi.

Περὶ τ Ἡρώδου νόσου ℰ στάσεως τ Ἰουδαίων δι' αὐτὸν· καὶ κόλασις τ στασιαστῶν.

Herodes morbo correptus teſtamentum condit.

INterea, dum legati jam ante edocti quid reſponderent ad interrogata, & literas ſecum ferentes, Romam properabant, rex in morbum lapſus, teſtamentum fecit, in quo filiorum ſuorum natu minimo regnum dabat, ob odium quo tum Archelaum & Philippum ob Antipatri calumnias proſequebatur; Cæſarique mille talenta donabat, & Juliæ Cæſaris uxori & Cæſaris filiis & amicis & libertis quingenta. Filiis præterea ſuis pecuniam & penſiones & agros diſtribuebat, itemque nepotibus ſuis: Salomen etiam ſororem ſuam valde locupletabat, quod in omnibus ſummam ei benevolentiam præſtiterit, & nuſquam aliquid adverſus eum moliri auſa fuerit. Cumque *ex eo morbo* convaliturum ſe non ſperaſſet, quippe jam ſeptuaginta circiter annos natus, *mirum in modum* efferatus eſt, & ex ira & acerbitate omnia ſtomachabatur; eoque præcipue nomine, quod contemni ſe gentemque ſuo malo delectari putabat. accedit quod exſtiterunt quidam è maxime popularibus, qui in eum etiam conſurrexerunt ob hujuſmodi cauſam.

Herodis in ſonio amarulentia.

Καὶ οἱ μὲν πρέσβεις [μ] ἐπὶ τ Ῥώμης [ν] ἐπήγοντο, ὑπόσα τε ἀνακρινομένους δείσοι λέγειν [ξ] προδιδαχθέντες, καὶ τὰ γράμματα φέροντες. εἰς νόσον δ' ὁ βασιλεὺς ἐμπεσὼν [ρ] διαθήκας γράφει, [σ] τῷ νεωτάτῳ τῶν υἱῶν τὴν βασιλείαν διδοὺς, μισῶ [τ] τῷ πρὸς τ Αρχέλαον καὶ Φίλιππον ὑπ τῶν Αντιπάτρου διαβολῶν, καίπερ τε [υ] τάλαντα χίλια, καὶ γυναικὶ Ιουλίᾳ τῇ Καίσαρ@ καὶ τέκνοις καὶ φίλοις [φ] καὶ ἐπελευθέροις Καίσαρ@ πεντακόσια. ἔνεμε δ' καὶ τοῖς υἱέσι χρήματα καὶ προσόδους καὶ ἀγρούς, καὶ υἱέσι τοῖς ἐκείνων· Σαλώμην τε ἐπὶ μέγα [χ] ἐωλύτιζεν τὴν ἀδελφὴν, [ψ] εὔνουν τε ὑπ πᾶσι πρὸς αὐτὸν διαμεμενηκῦαν, καὶ μηδαμόθι θρασυνομένην κακουργεῖν. ἀπεγνωκὼς δ' προσοίσθη, [ω] καὶ γὰρ ἤδη ἔτ@ ἑβδομηκοστὸν [α] ἐξηγρίωσεν ἀκράτῳ τῇ ὀργῇ καὶ πικρίᾳ [β] εἰς πάντα χρώμεν@· αἴτιον δ' ἦν δόξα τοῦ καταφρονεῖσθαι, καὶ ἡδονὴ τὰς τύχας αὐτοῦ τὸ ἔθν@ φέρειν. ἄλλως τε ἐπιθή τινες τ [γ] δημοτικωτέρων ἀνθρώπων καὶ ἐπανέστησαν αὐτῷ διὰ τοιαύτην αἰτίαν.

Judas & Matthias in Herodem conjurant.

β'. Ην [δ] Ἰούδας ὁ Σαριφαίου, καὶ Ματθίας ὁ [ε] Μαργα-

---

a Καθ' γε β πατρὸς] Καθ' τε β π. *Vat.*
b Τιτθιδ@.] *L. B.* τηθιδ@.
c Στερνοτυπουμένη,] Στερνοτυπουμένη *Busb. Vat. Lugd. Bat. & Zonar.*
d Επειδὴ παντα χῇ] Επειδὴ τὰ πάντα παντα χῇ *Vat.*
e Συγκακουργήσαντας] Κακουργήσαντας *Vat.*
f Κατειπεῖν.] Αντειπεῖν *Vat.*
g Βουλευμάτων.] Βεβουλευμένων *Busb.*
h Μὴ καὶ βοηθείᾳ] Illud καὶ ex *L. B.* adjicitur. HAV.
i Εὑρίσκοιτο β κινδύνῳ] Εὑρίσκοι τ κινδύνων ἀφαιρούμενος *Busb.*
k Πρέσβεις ἐξέπεμψε] Πρεσβείαν *Vat.*
l Επὶ κατηγορίαν β ὑέ@.] Επὶ κατηγορίᾳ *Vat.*
m Επὶ τ Ρώμης] Επὶ τὴν Ρώμην *Busb.*
n Επήγοντο,] Ita *Gall.* ἠπείγοντο *Busb.* (& ita legi vult *Ibbetſonus* & *Coccejus*) ἠπήγοντο in *Editis Aliiſque.*
o Προδιδαχθέντες,] Sic lego, προστεδαχθέντες in *Libris* tam *Editis* quam *MSS.*
p Διαθήκας γράφει,] Conf. inf. c. 9. §. 4. & ἀλλοι. lib. 2. c. 2. §. 3. SPANH.
q Τῷ νεωτάτῳ τ υἱῶν] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 32. §. 7. & lib. 2. c. 2. §. 3. SPANH.
r Τῷ πρὸς τ Αρχέλαον] Ita lego cum *Zonara.* Μισῶ τῷ πρός τε τ Αρχ. *Busb.* μισῶ τότε πρὸς in *Editis.*
s Τάλαντα χίλια,] Ταλάντων χιλίων (χρήματα ταλάντων χιλίων *L. B.*) & mox πεντακοσίων *Vat. L. B. & Busb.*
t Καὶ ἐπελευθέροις Καίσαρ@ πεντακόσια.] Καὶ ἀπελευθέροις περὶ πεντακόσια in lib. 1. *de Bello Jud.*
u Επαλύτιζεν τὴν ἀδιλφὴν,] Sic *Vat.* & *Busb.* ἐπαλύτιζε *L. B.* ἐπαλύτισεν in *ceteris.*
x Εὔνουν τε ὑπ πᾶσι] Εὔνουν τε αὐτῷ ἐπὶ πᾶσι διαμ. *Vat.*
y Καὶ γὰρ ἤδη ἔτ@.] Καὶ γὰρ ἤδη ἔτ@ ἑβδομήκοντα ἔτη ἦν legendum esse contendit *S. Petitus* in *Animadverſionibus ineditis*, Tom. 1. p. 524. ut & ſupra (lib. 14. c. 9. §. 2.) ἵνα παῖδα ποιῶσιν ὄντι, ἐτ. γὰρ αὐτῷ ἐγεγόνει μόνα ἔτη.
z Εξηγρίωσεν] Ita in *pleriſque libris.* ἐξηγρίωσε (*Coccejus*, nam inferius quoque ἐξηγριώσας) *Busb.* & *Zonar.* ἐξηγρίωσε) *L. B.*
a Εἰς πάντα χρώμεν@·] Mallem εἰς πάντας χρ.
b Δημοτικωτέρων ἀνθρώπων] Ita *Busb.* δημοτικοτέρων *Vat.* δημοτικοτέρων in *Editis Aliiſque.*
c Ἰούδας ὁ Σαριφαίου,] In *lib. 1. de B. J.* Ἰούδας τε υἱὸς Σεπφοραίου, καὶ Ματθίας Μαργάλω in *Marg. L. B.* Σαπφωραίου. HUDS. Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 33. §. 2. SPANH.

d Μαρ-

γαλώθε Ιεδαίων λογιώτατοι, καὶ παρ' ἕς τινας [c] τ πατρίων ἐξηγηταὶ νόμων, ἄνδρες καὶ δήμῳ πεφσφιλεῖς διὰ παιδείαν [f] ξ νεωτέρε· ὁσημέραι γὰρ διημέρευον αὐτοῖς πάντες [g] οἷς πεφαιρέσεις ἀρετῆς [h] ἐπετηδεύετο. οἵ τε πυνθανόμενοι ξ βασιλέως τὴν νόσον δεραπεύειν ἄπορον ἔσαν, ἐξῆραν τὸ νεώτερον, ὥστε ὁπόσα [i] διὰ τ νόμον τ πάτριον κατεσκεύασο ἔργα ὑπὸ ξ βασιλέως, ταῦτα [k] καθελόντες εὐσεβείας ἀγωνίσματα διὰ τ νόμων φέρεσθαι. καὶ γὰρ δὴ διὰ τὴν τόλμαν [l] αὐτῶν, παρ' ἃ διηγόρευεν ὁ νόμος, τ πίστεως, τάτε ἄλλα εἰκὸς συντυχεῖν οἷς διὰ τὸ εἰωθὸς ξ ἀνθρώπε [m] διετρίβη, καὶ δὴ καὶ τὴν νόσον. λέγω γὰρ τῷ Ηρώδῃ τινὰ πεπραγματεύσθαι διὰ τ νόμον, ἃ δὴ ἐπικάλουν οἱ περὶ τ Ιούδαν καὶ Ματθίαν. [n] κατεσκεύακε γὰρ ὁ βασιλεὺς ὑπὲρ ξ πυλῶνος τ μεγάλε τ ναῦ ἀνάθημα καὶ λίαν πολυτελὲς, [o] ἀετὸν χρύσεον μέγαν. κωλύσῃ γὰρ ὁ νόμος εἰκόνων τε ἀνατιθέναι ἢ πιναι ἢ τινων ζώων ἀναθήσεις ἐπιτηδεύεσθαι τοῖς βιοῦν κατ' αὐτὸν [p] πεφηνημένοις. " [q] ὥστε σκέλλειν οἱ σοφισταὶ τ " ἀετὸν καταπατᾶν· [r] καὶ γὰρ εἴ τις ἂν ἡσυχῃ κίνδυνος " [s] τῷ εἰς θάνατον ἀνακειμένῳ, πολὺ τ ἐν τῷ ζῆν ἡδο- " νῆς λυσιτελεστέραν φαίνεσθαι τὴν [t] πεφηφημένην ἀρε- " τὴν ὑπ' αὐτῳ, τοῖς μὲν σωτηρίαν καὶ φυλακὴν τε " πατρίδ [v] μελλήσυσι πλάτειν, διὰ τὸ αἰώνιον [x] τε " ἐπαινεῖσθαι φήμην καταστησαμένους, ἔν τε τοῖς νεῶ " ἐπαινεθησεσθαι καὶ τοῖς ἐσομένοις ἀειμνημόνευτον [y] κα- " ταλιπεῖν τ βίον. [z] καίτοιγε τοῖς ἀκινδύνως διαιτωμέ- " νοις ἄφυκτον εἶναι τὴν συμφορὰν, ὥστε καλῶς ἔχειν " τοῖς ἀρετῆς [a] ὀφειλομένοις τὸ καταψηφισμένον [b] αὐτῶν " μετ' ἐπαίνων καὶ τιμῶν δεχομένοις ἀπέναι τε βίε. " [c] Φέρειν δ' κόφισιν πολλὰ τὰ ὑπὲ καλοῖς ἔργοις, ὧν " μνησθῆναι τ κίνδυνον εἶναι, πλάτειν, καὶ ἅμα ὑέσι τοῖς " αὐτῶν, καὶ ὁπόσοι τε συγγενῶς καταλείποιντο ἄνδρες ἢ " γυναῖκες, καὶ τοῖσδε περιποιῆσαι ὄφελος εὐκλείᾳ τῇ " ἀπ' αὐτῶν.

lothi F. Judæorum eloquentiſſimi & legis patriæ interpretes præſtantiſſimi, virique populo chariſſimi, quoniam juventutem docerent. qui enim virtuti comparandæ ſtudebant, eos quotidie frequentabant. Hi *duo*, audientes regis morbum eſſe inſanabilem, concitarunt juventutem, ut, ſublatis operibus quæcunque à rege præter patriam conſuetudinem facta fuiſſent, certaminis pro pietate præmia ex legibus ferrent. nam propter audaciam ipſius, & eorum effectionem, quæ lex vetabat, cum alia ei contigiſſe, quibus præter communem hominum morum vexatus fuerat, tum etiam hunc morbum. quippe nonnulla ab Herode contra legem fabricata fuerant, quæ ei crimini dabant Judas & Matthias. Fecerat enim rex & ſuper majorem portam templi dedicaverat ingentem & magni pretii aquilam ex auro. Lege autem vetitum eſt iis, qui volunt ex ejus inſtitutis vitam agere, vel quidquam cogitare de imaginibus erigendis, operamve dare animantium ſimulachris conſecrandis. Atque adeo dictitabant illi magiſtri aquilam iſtam deturbandam eſſe: "quod ſi cui ejuſmodi immine- "at periculum ut morti devoveatur, bonum ea ex "re propoſitum illis, qui pro legibus patriis con- "ſervandis tuendiſque morituri ſunt, longe magis "è re ſua eſſe videri quam voluptatem ex vitæ u- "ſura percipiendam, eo quod ſempiterna ſibi lau- "de comparata vitam relicturi ſint, præſenti ſe- "culo celebrandam, futuriſque in omne ævum "memorandam. Et quidem iis, qui ſine periculo "vitam agunt, non effugiendam eſſe mortis cala- "mitatem, proinde recte facturos, qui virtutis de- "ſiderio tenentur, ſi, quod fors tulerit cum laude "& gloria amplectentes, diem obierint ſupremum. "quippe magnum *ſortis* levamen, præclaris operi- "bus, ad quæ provocant pericula, immori, ut ex "gloria illorum ad filios redundet utilitas, ejuſque "in partem tota cognatio tam viri quam feminæ "veniant.

Juventutem concitant ad ea tollenda quæ rex contra Moyſis legem fecerat.

γ'. Καὶ οἱ μὲν τοιούτοις λόγοις ἐξῆρον τὸς νέους. ἀφικνεῖται δ' λόγος εἰς αὐτὸς τεθνάναι [d] φράζων τ βασιλέα, καὶ [e] συνέπεσθαι τοῖς σοφισταῖς. καὶ μέσης ἡμέρας ἀνελθόντες κατέπιπτόν τε, καὶ πελέκεσιν [f] ἐξέκοψαν τ ἀετὸν, πολλῶν ἐν τῷ ἱερῷ διατριβόντων. καὶ ὁ στρατηγὸς τε βασιλέως, ἀγγέλλε δὲ ἡ ἐπιχείρησις πὸς αὐτὸν, ἀπὸ μείζονος διανοίας ἢ ἐπράσσετο ὑπολαβών, ἄνεσι χεῖρα πολλῷ [g] ἀγόμενος, ὁπόσοι ἀνθέξοιεν τῷ πλήθει τ πρωμένων καθαιρεῖν τὸ ἀνάθημα· [h] ἐπιπεσών τε μὴ πεσδεχομένοις, ἀλλ' ὁποῖα ὄχλος φιλεῖ δόξῃ μᾶλλον ἀμαθεῖ ἢ πεγνοίᾳ ἀσφαλεῖ τετολμηκόσι, ἀσπαίκτοις τε καὶ μηδὲν τοῦ ὀνήσοντος πεφανεσκοπημένοις, τῶν τε νέων ὐκ ἐλάσσας παραφέρονται ἀνδρῶν, οἳ θάρσει

3. Dum illi his & aliis ſermonibus juventutem incitant, nunciatur obiiſſe regem. id quod plurimum adjuvabat *iſtos* magiſtros. Itaque illi meridie aquilam demolitum eunt, atque eam ſecuribus diſcindunt, ſpectantibus multis qui in templo morabantur. Hoc ubi regis prætori nunciatum eſt, is, ſuſpicatus majorem aliquam rem, quam revera eſſet, tentari, eò cum magna manu proficiſcitur, ſatis valida ad multitudinis impetum repellendum, quæ *tum* id agebat ut tolleretur quod rex dedicaverat: cumque inopinantes aggreſſus eſſet, (quales plerumque ſolet eſſe vulgus ad audendum aliquid magis opinione temere præſumpta quam tuta rerum proviſione adductum) & incompoſitos *adortus*, quique nihil quod in rem ſuam eſſet animo pro-

Aquila aurea dejicitur.

Prætor regis milites ducit in conjuratores.

d Μεγαλώθε] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 33. §. 2. SPANH. *L. B.* in *Marg.* Μεγάλε.

e Τῶν πατρίων ἐξηγητὰς νόμων,] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 33. §. 2. SPANH.

f Τῆ νεωτέρᾳ·] Τῶν νεωτέρων *Busb.* utraque lectio ferri poteſt.

g Οἷς πεφαιρέσεις ἀρετῆς] Infra §. 6. πεφαίρεσις ἀρετῆς. SPANH.

h Ἐπετηδεύετο.] *L. B.* ἐπετετήδευτο.

i Παρὰ τ νόμον] Παρὰ νόμων ξ πατρίων *Busb.*

k Καθελόντες] Καθελόντας *Busb.*

l Αὐτῶν,] Niſi ſic diſtinguatur poſt αὐτῶν & νόμος, legendum, ut me monuit *Vir doctus*, αὐτῶν παρ' ἃ διηγόρευεν ὁ νόμος ξ Μωϋσέως. αὐτῇ καὶ τ &c. ſcribit *Caſaub.*

m Διετρίβη,] *L. B.* in *Marg.* συνέβη.

n Κατεσκεύακε] Κατεσκεύακε γὰρ ὁ βατ. *Busb.*

o Ἀετὸν —— πεφηνημένοις.] Imagines erigere aut animantium effigies conſecrare, vetitum Judæis. *Ruſinus.* Prohibet autem Lex imaginum elevationes vel animalium propoſitiones conſtituere. *Vid.* de Animalium effigie ad cultum prohibita ſupr. lib. 3. c. 5. §. 5. μηδενὸς εἰκόνα ζῴου ποιήσασθαι πεφανερῶν· & Lev. xxvi. 1. Philo: περὶ Γιγ. p. 196. Conf. & ἀλωτ. lib. 1. c. 33. §. 2. SPANH.

p Πεφηνημένοις.] Ita *Busb.* πεφαιρημένοις in *Editis Aliiſque.*

q Ὥστε ἐκέλευον] Ὡς τε ἐξεκέλευον *Vat.*

r Καὶ γὰρ εἴ τις ἂν ἡσυχῇ κίνδυνος] Ἡσυχῇ τοι κίνδυνος διὰ τοῦτο ἡδύ) *Zonar.*

s Τῷ εἰς θάνατον ἀνακειμένῳ,] Τῷ αὐτὸν καταπατοῦντι *Busb.* HUDS. *L. B.* ἢ *l. 6.* ἀνακειμένων. neque forſan pejus, ut ſignificet quoddam periculum agnatum iis, quæ cum morte ſolent eſſe conjuncta. HAV.

t Περιθεμένῃ ἀρετῇ] Περιθεμένῳ *Vat.*

v Μελλήσυσι τελευτᾶν,] Μέλλουσι *Busb.*

x Τε ἐπαινεῖσθαι φήμην] Illud ξ è *Cod. Vat.*

y Καταλιπεῖν τ βίον.] Ita *Vat* καταλιπεῖν τὸ κλέος in *cæteris.*

z Καίτοιγε τοῖς ἀκινδύνως] Paulo aliter legiſſe viſus eſt *Epiphanius*, qui vertit, *Nam etiamſi quiſquam ſine periculo valeat aliquando præclarum opus efficere, poſt paululum tamen venturam mortem naturæ lege non valebit effugere. Proinde pulchrum eſt his &c.*

a Ὀφειλομένοις] Conf. ſupr. c. 1. §. 1. SPANH.

b Αὐτῶν] Αὐτῷ *Vat.*

c Φέρειν καὶ κόφισιν πολλὰ] Φέρειν *Vat.* Φέρειν γὰρ *a. Baſ.*

d Φράζων τ βατιλέα,] Vocem φράζων omittit *Busb.* & commode abeſſe poteſt.

e Συνέπεσθαι τοῖς σοφισταῖς.] Qui Sophiſtis illis admodum ſuffragatus ſit. *Ruſinus.* SPANH.

f Ἐξέκοψαν τ ἀετὸν,] Ἐξέκοπτον *Busb.* ἐξῆρον *Vat.* & *Joſephus* ipſe l. 1. de *Bello Jud.*

g Ἀγόμενος,] Ἐπαγόμενος *Busb.*

h Ἐπιπεσών τε] Ita *Vat.* & *Busb.* ἐπιπεσὼν μὴ πρ. in *cæteris.*

Judas & Matthias cum aliis ad Herodem perducti.

prospexerant, juvenes ad quadraginta, qui reliquis fuga dilapsis eum animose exspectarant, comprehendit, factique suasores ducesque Judam & Matthiam, qui sibi dedecori esse putarunt ad adventum ejus recedere; eosque ad regem perduxit. Quos, cum rex, postquam ad eum venerant, interrogasset, an quod ipse donasset, id dejicere ausi fuissent? "At nos, *inquiunt*, de iis quæ deliberata "erant deliberavimus, & quod factum erat id fe- "cimus, atque ut viros bonos forteque decuit. "Nam & iis succurrimus quæ Dei honori sacrata "sunt, & de lege ex ejus auditione soliciti esse di- "dicimus. nihilque mirum si servatu digniora cre- "dimus jussis tuis ea quæ Moyses Deo docente & "suggerente scripta reliquit. nobisque volupe erit "mortem, etiam quovis supplicio exacerbatam, "obire, ut qui conscii erimus nos cum ea con- "gressuros, non ob maleficia, sed ob pietatis amo- "rem." Atque in istis quidem illi omnes consentiebant, audacia verbis respondente adhibita, qua animati facinus aggredi non dubitarunt. Rex autem, ubi eos colligaverat, Hierichuntem nuncios misit, Judæorum primores eò accersens. Cumque illi convenissent, concione advocata in ipsum theatrum, *is* in lectica jacens, quoniam stare non posset, "enumerabat quot & quamdiu eorum causa "labores pertulisset, utque templum magnis suis "sumptibus exstruxisset, cum Asamonæi nati cen- "tum viginti quinque annis (quibus regnassent) "nullum unquam tale opus ad Dei honorem fa- "cere potuissent. idque se ornasse *adjiciebat* præ- "cellentibus donariis, pro quibus se etiam post "mortem celebratum & collaudatum iri speraret. "Hîc vero clamare cœpit, eos ne vivente quidem "illo à contumeliis abstinere, quin luce palam au- "dere suis donariis manus admoliri, eaque detur- "bare, per simulationem eum contumelia afficien- "di, sed reipsa (si res diligenter perpenderetur) "id esse sacrilegium.

Vincli Hierichuntem mittuntur.

De illis queritur Herodes ad Judæorum primores.

Sese arrogantius excusant.

4. Illi vero ejus crudelitatis metu, ne forte, efferatus in ipsos, vindictam exigeret, negarunt id factum de sua sententia, ac *sibi* videri facinus vindicandum. Atque ille in alios satis leniter se gessit, sed Matthiam pontificatus honore, ut earum rerum nonnulla ex parte auctorem, abdicavit, & Jozarum uxoris ejusdem *Matthiæ* fratrem pontificem creavit. Hujus Matthiæ pontificatu accidit, ut alius crearetur pontifex, in unam *duntaxat* diem, qua Judæi *solenne* jejunium agebant, ob hujusmodi causam. Is Matthias, munere sacerdotali fungens, ea nocte, quæ jejunii diem anteceſſit, visus est sibi secundum quietem rem habere cum mu-

Jozarus pontifex suffectus in locum Matthiæ.

Josephus creatur pontifex in unam diem.

ἔμενον ἐπὶ σὲ εἰς φυγὴν ἢ λοιπὸν πλῆθος καταστὰν, συλλαμβάνει, καὶ τοὺς εἰσηγητὰς τοῦ τολμήματος Ἰούδαν & Ματθίαν, ἀδοξον ἡγούμενος ὑποχωρεῖν τὴν ἔφοδον αὐτοῦ, [i] καὶ ἀνηγάγετο ἐπὶ τὸ βασιλέα. ἐρομένου δὲ ἐπεὶ ἀφίκοντο ἐπ' αὐτὸν τοῦ βασιλέως, [k] εἰ τολμήσαιεν αὐτοῦ τὸ ἀνάθημα καθελεῖν; "ἀλλὰ καὶ περόνητά γε ἡμῖν τὰ φρονηθέντα, "[l] καὶ πέπρακται τὰ πεπρασμένα, μετ' ἀρετῆς ἀνδρός "[m] πρεπωδεστάτης. τοῦ τε γὰρ θείου τῇ ἀξιώσει πεπιστεύμε- "να βεβοήθηται ὑφ' ἡμῶν, [n] καὶ τοῦ νόμου τῇ ἀκροάσει "[o] περφρονήσομεθα. θαυμαστὸν τε οὐδὲν εἰ τῶν δογμάτων "ἀξιωτέρους [p] τετηρήκαμεν [q] ἡγησάμεθα [r] τοὺς νόμους, οὓς Μωϋ- "σῆς ὑπαγορεύσας καὶ διδαχῇ τοῦ Θεοῦ γραψάμενος κα- "τέλιπεν. ἡδονῇ τε τὸ θάνατον οἴσομεν, καὶ τιμωρίαν ἐπὶ τοῖ- "ναν ὀφείλοις, ἢ τὸ μὴ ἐπ' ἀδίκοις ἔργοις ἀλλὰ φι- "λίαι τοῦ εὐσεβοῦς [s] μέλλειν συνείσεσθαι τὸ ἐφομιλῆσαι αὐ- "τῷ." καὶ οἱ μὲν ταῦτα πάντες ἔλεγον, οὐδὲν ἐλλειπιστέ- ρᾳ τῇ τόλμῃ τοῦ λόγου χρώμενοι, ἢ θαρσήσαντες τὸ ἔργον πράττειν οὐκ [t] ἀπετράποντο. [v] βασιλεὺς δὲ αὐτοὺς καταδήσας, ἐξέπεμψεν εἰς Ιεριχοῦντα, καλέσας Ιουδαίων τοὺς ἐν τέλει. καὶ θεραπευομένων, ἐξεκκλησιάσας εἰς τὸ αὐτὸ θέατρον ὅτι κλινιδίῳ κείμενος ἀδυναμίᾳ τοῦ σῶναι, "τὸ [x] ἀγωνιῶν τε ἐφ' ὅσον [y] αἴτιοι ἦσαν ἐπ' αὐτοὺς γεγο- "νῶσι ἀνηριθμεῖτο, καὶ τοῦ ναοῦ τοῦ κατασκευὴν ὡς μεγά- "λοις τέλεσι τοῖς αὐτοῦ χρόνοις, μὴ [z] δυνηθέντων ἔτεσιν "ἑκατὸν εἰκοσιπέντε τοὺς Ασαμωναίου ἐν οἷς ἐβασίλευον πολύ- "δέ τι θεῖα τιμῇ πρᾶξαι τοῦ Θεοῦ. κοσμήσαι δὲ καὶ ἀναθή- "μασιν ἀξιολόγοις, [a] ἀνθ' ὧν ἐλπίδα μὲν αὐτῷ χρόνος "[b] κἂν μὴ θάνατον καταλελείψεσθαι μνήμην τε αὐτοῦ καὶ "εὔκλειαν. κατεβόα τε ἤδη, διότι μηδὲ ζῶντα ὑβρίζειν "ἐποιοῦντο εἰς αὐτὸν, ἀλλ' ἡμέρας τε καὶ ἐν ὄψει φ "πολλῷ ὕβρει χρωμένους ἅψασθαι τοῦ [c] ἀνα- "κειμένου, καθαίρησιν ὑβρίζοντάς τε ποιεῖσθαι, λόγῳ "μὲν εἰς αὐτὸν, ἀληθείᾳ δὲ εἴ τις [d] ἐξετάζοι τὸ γεγονὸς "ἱεροσυλοῦντας.

δ'. Οἱ δὲ διὰ τὴν ὠμότητα αὐτοῦ μὴ δὴ καθ' αὐτῶν ἐξαγριώσας εἰσπράξοιτο τιμωρίαν, οὔτε γνώμην ἔφασαν αὐτὰ πεπρᾶχθαι τῇ αὐτῶν, φαίνεσθαί τε αὐτοῖς οὐκ ἀπηλλαγμένα κολάσεως αὐτὰ εἶναι. ὁ δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις πρᾳότερος ἦν, Ματθίαν δὲ τὸν ἀρχιερέα παύσας ἱερᾶς ὡς αἴτιον τοῦ μέρους τούτων γεγονότα, [e] καθίστα Ἰώζαρον ἀρχιερέα, ἀδελφὸν γυναικὸς τοῦ αὐτοῦ. ἐπὶ δὲ τοῦ [f] Ματθίου τούτου ἱερωμένου, συμβαίνει καὶ ἕτερον ἀρχιερέα καταστῆναι πρὸς μίαν ἡμέραν διὰ Ιουδαίοις νηστείαν ἄγουσιν. αἰτία δέ ἐστιν ὅδε. ὁ Ματθίας ἱερωμένῳ, ἐν νυκτὶ τῇ φερούσῃ εἰς ἡμέραν ἣ ἡ νηστεία ἐνίστατο, ἔδοξεν [g] ἐν ὀνείρῳ

[i] Καὶ ἀνεγάγετο] Καὶ ἀπήγαγε *Vat.* & *Busb.* κατήγαγε in *lib.* 1. *de B. J.*

[k] Εἰ τολμήσειαν] Εἰ ἐτόλμησαν *Zonar.*

[l] Καὶ πέπρακται τὰ πεπρασμένα,] Καὶ οἱ ἄνδρες, πέπρακται, φησὶ, καὶ θαυμάζειν οὐ χρὴ &c. *Zonar.*

[m] Πρεπωδεστάτης.] Περιπωδεστάτης *Gen.* Vel πρεπωδ. SPANH.

[n] Καὶ τοῦ νόμου] Καὶ τοῦ νόμου τε ἡγεμόνος τὸ σῶφρον. Θαυμ. *Vat.*

[o] Περφρονήσομεθα.] *L. B.* in *Marg.* περφρονήσομένα.

[p] Τετηρήκαμεν] *Al.* τετηρήκαμεν.

[q] Ηγησάμεθα] Ita lego cum *Cod. Vat.* ἡγήμεθα *Bas.* ἡγέμεθα *Gen.* & *Lugd. Bat.*

[r] Τοὺς νόμους,] Illud τοὺς è *Cod. Busb.*

[s] Μέλλειν συνείσεσθαι] Ita cum *Cod. Vat.* qui mox habet ἐφομιλῆσαι. Locum hunc corruptum esse suspicor. nec ad eum sanandum quidquam confert *Epiphanius*, qui vertit, *non enim pro injusto facinore sed pro amore pietatis nobis sustinenda sunt.*

[t] Απετράποντο.] Sic *Vat.* & *Lugd. Bat.* ἀπεπράθοντο in *ceteris.*

[v] Βασιλεὺς] Βασιλεύς τε αὐτοὺς καταδήσας μετέπεμψεν εἰς Ιεριχοῦντα Ιουδαίων τοὺς ἐν τέλει. καὶ θεραπευομένων ἐξεκκλησίασεν εἰς τὸ *Vat.* βασιλεὺς δὲ δήσας αὐτοὺς, ἐξέπεμψεν εἰς Ιεριχοῦντα, καὶ καλέσας *Busb.*

[x] Αγωνιῶν τε] Εὐποιιῶν *Busb.* & *Zonar.*

[y] Αἴτιοι] *L. B.* δὴ τινες.

[z] Δυνηθέντων] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Busb.* δυνηθέντες in *Editis Aliisque.*

[a] Ανθ' ὧν ἐλπίδα] Ανθ' ὧν ἐλπίδα χρυσᾶς αὐτῷ καὶ μὴ θάνατον *Busb.*

[b] Κἂν μὴ θάναλον] Κἂν μεθ' ὃ θάνοι *Vat.* quod & voluit *L. B.* in quo exstat μεθοθάνοι.

[c] Ανακειμένου,] Ανακειμένων καὶ καθαιρήσοι ὑβρίζοντάς τε ποιεῖσθαι, λόγῳ μὲν εἰς αὐτὸν, *Vat.* ἀνατεθειμένων καὶ καθαίρεσιν ὑβρίζοντάς τε ποιησαμένους *Busb.*

[d] Εξετάζοι τὸ γεγονὸς] Sic *Busb.* ἐξετάζοι δὲ γεγονότα in *reliquis.* Forsan tamen legendum, ἀληθείαν ἢ εἴ τις ἐξετάζοι δὲ γεγονότα.

[e] Καθίστα Ιώζαρον] Καθίζει *Busb.*

[f] Ματθίου] De Josepho Matthiæ suffecto, nocturnam pollutionem passo, vide *Misn. tom.* I. 1. Hujus etiam rei exstat memoria in *Talm.* Hieros. *Horaijoth tom.* fol. 47. col 4.

[g] Εν ονείρῳ] Hæc adversa videntur iis quæ in Talmude traduntur. Non solebant Pontifices ea nocte quæ antecedebat solemnem expiationis diem dormire, ob metum pollutionis, & in codice Joma cap. 1. misn. 7. differe legitur נקש להתנמנם פרחי כהונה מכין לפניו באצבע צרורה ואומרים לו אישי כהן גדול ינמור והפך אחרת על הרצפה. *Si quærebat se somno dare, sacerdotes juniores digito indice percutiebant coram ipso, & dicebant ipsi: Domine Pontifex Maxime, ita & pelle somnolentiam super pavimentum.* Quodque hæc dicta confirmat, ne quis Judæos finxisse illa autumet & collegisse ita se rem habere debuisse, est quod historica fide tradat Zacharias ben Kebutal, se ipsum legisse sæpius coram Pontifice illa nocte, ne videlicet somnus ei obreperet. Qua ratione ergo Josephus testatur Pontificem ea nocte dormivisse? Nimirum ex testimonio Talmudicorum liquet consuetudinis fuisse, ut Pontifex ea nocte vigilaret: nec longe quærenda est hujus moris ratio, ne videlicet dormiens polluceretur. Verum an inde colligitur nunquam ullum Pontificem in somnum incidere potuisse? Aliud est quum testor quid moris

ἐχὶα [h] ὠμιλῆσαι γυναικί· ᾧ δὲ τοῦδε οὐ δυναμένῳ ἱερατεύειν, Ἰώσηπος ὁ τοῦ [i] Ἐλλήμου συνιερέως αὐτῷ, συγγυμνὸς ὤν. Ἡρώδης δὲ, τόν τε Ματθίαν ἐπιπαύσας τῆς ἀρχιερωσύνης, καὶ τὸν ἕτερον Ματθίαν, ὃς ἐγηγέρκει τὴν στάσιν, καὶ ἄνδρας ἐκ τῶν ἑταίρων αὐτοῦ ἔκαυσε [k] ζῶντας. καὶ ἡ [l] σελήνη δὲ τῇ αὐτῇ νυκτὶ ἐξέλιπεν.

ε'. [m] Ἡρώδῃ δ' μειζόνως ἡ νόσος ἐνεπικραίνετο, δίκην ὧν θεομηνόσθη ἐκπεσαστομένου θεοῦ. πῦρ μὲν γὰρ [n] μαλακὸν ἰὼ, [o] ὃδε πολλοῦ ἀποσημαῖνον τοῖς ἁπτομένοις τὴν φλόγωσιν, [p] ὁπόσον τοῖς ἐντὸς ἀφορατὸν ἦν τὴν κάκωσιν. ἐπιθυμία δ' δεινὴ [q] τοῦ δέξασθαί [r] τι ἀπ' αὐτοῦ· ὃ γὰρ ἰὼ μὴ ἐχ ὑπουργεῖν. καὶ [s] ἑλκώσεις τ' ἐντέρων ἐμάλιστα δ' κωλα δύναι ἀλγηδόνες. ᾧ φλέγμα ὑγρὸν περὶ τὰς πόδας ἐ διαγές· ᾠδηματώδης δ' [t] ᾧ περὶ τὸ [v] ἧτρον κάκωσις ἰώ. [x] καὶ μὴν ἐ δ' αἰδοίῳ [y] σῆψις σκώληκας ἐμποιοῦσα· πνεύματός τε ὀρθία [z] ἔντασις, ᾧ [a] αὕτη λίαν ἀηδὴς ἀχθηδόνι τε τ' [b] ἀποφορᾶς, ᾧ τῷ πυκνῷ δ' ἄθματος, [c] σπασμός τε περὶ πᾶν ἰὼ [d] μέρος, ἰσχυὸν ἐχ [e] ὑπομενητὸν περιθέμενος. [f] ἐλέγετο οὖν ὑπὸ τ' [g] θεραζόντων, ᾧ οἷς ταῦτα προφθέγξασθ' [h] σοφία [i] προῄκτο, πολλὴ τὸ [k] πολλὰ δυσεβὴς τοιοῦτον ὁ Θεὸς εἰατρεύσεσθαι παρὰ τοῦ βασιλέως. [l] ὁ δ', καίπερ δὴ μειζόνως ἢ ἀντίχοι ἄν τις πολαιπωρούμενος, ἐν ἐλπίδι [m] τοῦ ἀνασφῆλαι ἰώ, ἰατρούς τε μεταπέμπων, ᾧ ὁπόσα ἀρωγὰ ὑπαγορεύσαν χρῆσθ' [n] μὴ ἀποτετραμμένος· [o] πεταμόν τε περάσας Ἰορδάνην, θερμοῖς τοῖς κατ' [p] Καλλιρόην αὐτὸν παρεδίδου, ἅπερ σὺν τῇ ἐς πάντ' ἀρετῇ ἐ ποτιμά ἐστιν. ἐξεισι δ' τὸ ὕδωρ τοῦτο εἰς [q] λίμνην τὴν ἀσφαλτοφόρον λεγομένην. κἀνταῦθα τοῖς ἰατροῖς δοκήσαν ὥστε ἀναθαλπῆν αὐτὸν, καθεθεὶς εἰς πύελον ἐλαίου [r] πλέον, δόξαν [s] μεταστάσεως ἐνεποίησεν αὐτοῖς. τ' δ' οἰκετῶν οἰμωγῇ κεκωμένων περιεστηκώς, ᾧ μηδ' ἥντινα ἀμφὶ τοῦ σωθησομένου ἐλπίδα ἔχων, τοῖς στρατιώταις [t] ἀνὰ πεντήκοντα δραχμὰς ἑκάστῳ κελεύσας νεμηθῆναι. πολλὰ δ' ᾧ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτῶν ἐ φίλοις τοῖς αὐτοῦ ἐδωρεῖτο, ᾧ παρὰ τοῦτο

liere: quam ob cauſam cum rem divinam facere non poſſet, ei vicariam operam præſtitit Joſephus Ellemi filius, ejus conſanguineus. Hunc autem Matthiam Herodes munus deponere coëgit: alterum vero Matthiam, qui ſeditionis auctor exſtiterat, & ejus ſociorum nonnullos, vivos igni cremavit. eadem etiam nocte fuit lunæ defectio. *Vivicomburium Judæ & Matthiæ.*

5. Herodi autem morbus magis magiſque ingraveſcebat, Deo pœnas ſcelerum illius exigente. Nam ignis quidem erat eum lente exurens, qui non tantum tactui ardorem prodebat, quantum partibus internis dolorem afferebat. Ab eodem malo erat vehemens aliquid aſſumendi deſiderium, cui quidem non obtemperare non licebat. aderat etiam inteſtinorum exulceratio, maximeque eum vexabant acerbi in colo cruciatus. quin & pedes occupaverat humor aqueus & pellucens, ſimiliſque erat circa abdomen mali labes. porro genitalium putredo gignebat vermes; & laborabat, cum erectus eſſet, gravi ſpirandi difficultate, quæ tum ob anhelitus fœtorem tum ſpiritus crebritatem erat moleſtiſſima. denique convulſiones per univerſa propemodum membra inſuperabile ipſi robur addebant. Ajebant porro divini, & qui in hujuſmodi vaticinandi ſcientia ſtudium ſuum collocaverant, hanc multiplicem impietatis pœnam Deum à rege expoſcere. Ille vero, licet gravius afflligeretur quam ut quis cruciatum ferre poſſe videretur, ſalutem tamen ſperabat, & medicos accerſebat, & eorum conſiliis per omnia obſequebatur: trajectoque Jordane fluvio thermis utebatur Callirhoënſibus, quæ præter cæteras tot dotes etiam potui commodæ ſunt. Hæ aquæ in lacum influunt, qui bituminis ferax eſſe dicitur. Ibi cum medicis viſum eſſet, ut eum refoverent, demiſſus in ſolium olei plenum, *non multo poſt* in eo eſſe credebatur ut animam efflaret. ſed famulis ploratum edentibus ad ſe rediit: ac de ſalute ſua deſperans, quinquaginta drachmas militibus viritim juſſit diſtri- *Herodis morbus & cruciatus.*

ris & conſuetudinis fuerit, aliud quid aliquando acciderit. An non recte dico, Levitas ſemper in templo noctu vigilaſſe? Et tamen inventos aliquando fuiſſe qui dormirent, liquet ex Talmude. Unum ejuſmodi factum, labefactare non poteſt auctoritatem dicti de conſuetudine prolati. Et multa eo tempore fiebant, & fieri poterant; quando Pontifices pro arbitrio Herodis mutabantur & homines impii eo munere fungebantur, ſecus ac bene ordinatis omnibus quæ ad ſacra ſpectabant. Illuſtrem dicta exemplo. Clarum eſt ex lege Dei & ſcriptis Judæorum non licuiſſe ante oblatum die 16 menſis Niſan manipulum falcem immittere in ſegetem. Conceſſerunt tamen aliquando ſapientes Jerichuntinis ante illum diem metere. Id ipſi fatentur in Talmude. Quod ſi hoc literis tradere neglexiſſent, ut facile fieri poterat, & Joſephus aut quis alius ſcriptor narraſſet ſe veniſſe octo diebus ante Paſcha Hieroſolymis Jerichuntem, ſed amicos ſuos domi non invenille quoniam in agris metebant fruges, num protinus falſi poſtulandus eſſet Joſephus? Ita quibuſdam in more eſt poſitum. Ego malo judicium ſuſpendere, & quando nulla ratione conciliari poſſunt ſcriptores duo, fidem alterutrius ſuſpectam non reddere. REL.

h Ωμιλῆσαι γυναικί·] Ωμιληκέναι *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.*

i Ἐλλήμου συνιερέως αὐτῷ] Ἐλλίμου *Busb.* & *Epiphan.*

k Ζῶντας.] Ζῶσας *Vat.*

l Σελήνη δ'] Videſis *Scaligerum* in *Animadverſ. ad Chron. Euſeb.* p. 162. *Keplerum* de *Anno Natali Chriſti* p. 80. *Petavium* in lib. X. *de Doctr. Temp.* c. 66. *Uſſerium* ad *A. M.* 4000. *Langium* de *Annis Chriſti*, p. 346. & *Pagi Apparat.* ad *Ann. Baronii*, p. 35.

m Ἡρώδῃ δ' μᾶλλον ἡ νόσος ἐνεπικραίνετο,] Hunc locum de morbo Herodis: Ἡρώδῃ δ' μᾶλλον ἡ νόσος &c. adducitur ab Euſeb. H. Eccl. lib. 1. c. VIII. p. 25. A. B. ἐνεπικραίνετο *Euſeb.* θεοῦ δίκαιόν τι· οὐδὲ ἰὼ μὴ ὑπουργεῖν· ᾧ ἑλκώσεις *Euſeb.* SPANH.

n Μαλακὸν ἰώ,] Μαλθακὸν *Zonar.*

o Οὐδὲ πολλοῦ] Οὐχ ὧδε πολλοῦ *Vat. Euſeb.* in *Hiſt. Eccl.* l. 1. c. 8. & *Nicephorus Caliſtus* in *Hiſt. Eccl.* l. 1. c. 15. HUDS. Οὐχ ὧδε πολλοῦ &c. *Euſeb.* SPANH.

p Ὁπόσον] Apud *Euſeb.* & *Nimph.* ὅσον. HUDS. Ὅσον *Euſeb.* SPANH.

q Τοῦ —— ὑπουργεῖν·] Confer mox initio. §. SPANH.

r Τι ἀπ' αὐτοῦ·] Ita *Vat. L. B.* in *Marg.* nam ᾧ ibi eſt in *Textu* & *Niceph.* τοῦ ἀπ' αὐτοῦ in *Editis Aliiſque.* θεοῦ δίκαιόν τι, οὐδὲ ἰὼ μὴ ἐχ ὑπουργεῖν *Euſeb.* omiſſis ἀπ' αὐτοῦ, quæ ſuperflua eſſe exiſtimat *Valeſius.*

s Ἑλκώσεις] Ita *Busb. Epiphan. Zonar.* & meliores *Euſebii* libri. ἑλκωτις in *Editis Aliiſque*, ut & apud *Nicephorum.*

t Καὶ περὶ τὸ ἧτρον] Καὶ ἡ περὶ *Euſeb.*

v Ἧτρον κάκωσις ἰώ.] Ἧτρον, ſpatium inter umbilicum & pubem, quod aliter ὑπογάστριον dicitur Polluci onomaſt. l. 2. §. 170. HUDS. Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 33. §. 5. SPANH.

x Καὶ μὴν ἰώ] Καὶ μὰν ᾧ *Niceph.*

y Σῆψις σκώληκας ἐμποιοῦσα·] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 33. §. 5. SPANH.

z Ἔντασις,] Ἔνεσις *Vat.* & *Busb.* à pr. m. perperam.

a Αὕτη] Αὐτὴ *Euſeb.* & *Niceph.*

b Ἀποφορᾶς,] Ἐπιφορᾶς contra librorum omnium fidem legit *Gregorius* noſter, in tractatu *de Epiſcopo puerorum.*

c Σπασμός τε] Ita cum *Busb.* & *Zonar.* & quibuſdam *Euſebii* libris (*Marg. Lugd. Bat.* κατασμὸς) ἐπιπατμῷ τε in *Editis Joſephi.*

d Μέρος,] Μέλος *Busb. Zonar.* & *Niceph.*

e Ὑπομενητὸν περιθέμενος.] Ita *Vat. Busb. Euſeb.* & *Niceph.* ὑπουνητὸν in *Editis Aliiſque.*

f Ἐλέγετο οὖν] Ἐλέγετο γοῦν *Euſeb.*

g Θεραζόντων,] Iterum cum iiſdem & *Lugd. Bat.* θεαζόντων perperam in *Editis Aliiſque.* HUDS. Θεαζόντων *Euſ.* SPANH.

h Σοφία] Ita cum *Euſebii* libris. σοφία πεῦκτο *Niceph.* σοφία πεύκου in *Joſephi Editis* & *MSS.*

i Προῄκτο,] Προσύκειτο *Euſ.* SPANH.

k Πολλὰ δυσεβῆς] Τὰ πολλὰ ᾧ δυσεβῆς in *Editis Euſebii* non ita in quibuſdam ejus *MSS.* quibuſcum conſentit *Joſephus.*

l Ὁ δ',] Ita *Busb.* καίπερ δ' μειζόνως ſine ὁ δ' in *Editis Aliiſque.*

m Τοῦ ἀνασφῆλαι] Τῷ ἀνασφαλῶς *Vat.* HUDS. Ἀνασφήλας, ὑγιάσας *Heſychius.* SPANH.

n Μὴ —— ἔχων,] Καὶ ἀπιτεῖς. μὴ ἀναπόμβος *Busb.* ſimiliſque lectio apud *Zonaram.*

o Ποταμόν τε περάσας] Hic locus de morbo Herodis paullo aliter refertur apud *Euſeb.* H. Eccl. l. 1. c. VIII. p. 25. A. B. C. SPANH.

p Καλλιρόην] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 33. §. 5. SPANH.

q Λίμνην τὴν ἀσφαλτοφόρον] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 33. §. 5. SPANH.

r Πλέον,] *L. B.* πλέων.

s Μεταστάσεως] Sic μετάστασιν de Morte infr. lib. 19? c. 1. §. 10. SPANH.

t Ἀνὰ πεντήκοντα] Καθ' π. *Vat.*

tribui. Insuper ducibus & amicis ingentem pecuniæ vim largitus est, ac deinde iterum Hierichuntem revertebatur: ubi atra bile correptus adeo exacerbatus est, ut ad extremum hujusmodi facinus excogitaverit. Cum totius gentis primores, ubicunque degerent, jussu ipsius ad eum convenissent (quæ fuit ingens sane multitudo, tota quippe gente evocata, & universis edicto obsequutis, quòd pœna capitis iis intentata esset qui mandata negligerent) rex, ut qui similiter in omnes insontes iontesque sæviret, eos in Hippodromum cunctos concluſit, deinde, accersita sorore sua Salome ejusque viro Alexa, dicebat, "se, nimirum quod tan-
"tis undique premeretur doloribus, non procul à
"morte abesse: quæ res tolerabilis & omnibus o-
"ptanda est. ut vero sine ulla lamentatione aut
"luctu, qui rege dignus sit, moreretur, hoc sibi
"animum urere. Se enim quæ sit Judæorum mens
"perspectum habere, nihilque illis sua morte o-
"ptatius lætiusque accidere posse, ut qui se viven-
"te rebellare ausi fuerint, suoque donario contu-
"meliam facere. Itaque illorum officii esse, ut ad
"se aliquantulum hoc dolore sublevandum aliquid
"decernerent. Nam si secum sentire voluerint,
"fore ut justa sibi splendida, & longe alia quàm
"regibus solent, persolvantur, utque serio per uni-
"versam nationem luctu condecoretur, quem alio-
"quin non nisi per ludum jocumque deplorarent.
"Quare ubi illum animam egisse videbunt, debere
"eos collocare circa Hippodromum milites, mor-
"tis ejus adhuc ignaros (neque enim eam nisi hoc
"perfecto indicandam) jubereque se ut omnes
"ibi concluſos missilibus configant: atque ita, cum
"isti hoc modo perempti fuerint, ipsum eos bisa-
"riam delectaturos esse, dum & illi sui morientis
"voluntatem exsequantur, & is luctu memorabili
"cohonestabitur." Atque ille quidem eis ista mandavit, plorans miserabiliter, & per amorem consanguinitatis, perque fidem, quam Deo deberent, eos obtestans, ne sibi honorem hunc denegarent: id quod illi se facturos esse promiserunt.

Herodis crudelitas ultima.

Quid auctor de Herode senserit.

6. Jam vero qui fuerit homini isti animus, cui & priora forsan placebant, quod ex vitæ amore acta essent quæ in consanguineos suos perpetraverat, ex iis licet conjicere, quæ modo in mandatis, ab omni humanitate alienis, dederat; *scilicet* ut totam gentem in luctum & charissimorum desiderium conjiceret, jubendo unum aliquem è singulis familiis neci dari, nulla licet ipsum injuria affecerant, nec criminis cujuspiam ab aliis accusati fuerant: cum iis qui vel minimum sibi virtutis vendicant moris sit, in eos, quibuscum illis justæ inimicitiæ, in ejusmodi præsertim tempore odium deponere.

Περὶ Ιεριχοῦντος· μέλαινά τε χολὴ αὐτὸν ἔρρ᾽ ἐπὶ πᾶσιν ἐξαγριαίνουσα, ὥστε [v] δὴ τελευτῶν πρᾶξιν τοιάνδε ἐπινοεῖν. ἀφικομένων περιστάγματα τῷ αὐτοῦ Ιουδαίων ἀνδρῶν παντὸς τοῦ ἔθνους [x] ὁπόσοι᾽ ἀξιολόγων· πολλοὶ γὰρ ἐγένοντο ὡς τοῦ παντὸς ἔθνους κατακεκλημένου, καὶ πάντων ἀκροασαμένων τοῦ Διατάγματος, εἰς γὰρ ἱππικὸν ἦν ἀνακείμενα τοῖς ἀλογήσασι τὰ [y] ἐπιταλῶν· ἐμιμνησκόμην πᾶσι τοῦ βασιλέως ὁμοίως τοῖς τε ἀναιτίοις ὧν παρεσχήκασιν αἰτίαν, συγκλείσας αὐτοὺς πάντας ἐν [z] τῷ ἱπποδρόμῳ, τήν τε ἀδελφὴν αὐτοῦ Σαλώμην ὧν τὸν ἄνδρα αὐτῆς [a] Ἀλεξᾶν μεταπέμψας, "τεθνήξεσθε μὲν, οὐ πάρεργον, ἔλεγεν, ἐπὶ τοσού-
"δε τὰ ἀληδόνων αὐτὸν [b] περιεχόντων· καὶ τόδε μὲν οἷόν
"τε καὶ πᾶσι φίλον συμβαίνειν. [c] ὁλοφυρμῶν δ᾽ ἄπε-
"ρον καὶ πένθους ἐνδεᾶ ὁπόταν ἐπὶ βασιλεῖ πράσσοιτο ἂν,
"μάλιστα αὐτοῖς λυπηρὸν εἶναι. ἐγὼ γὰρ [d] ὑποπτεύω τὴν
"Ιουδαίων Διάνοιαν, ὡς [e] εὐκταῖόν αὐτοῖς καὶ πάνυ
"κεχαρισμένον ὁ θάνατον αὐτοῦ, Διὰ τὸ καὶ ζῶν-
"τος ἐπὶ ὑποψίᾳ ἐπείγεσθαι καὶ ὕβρει τῶν ὑπ᾽ αὐτοῦ
"πεπηδημένων. ἔργον δ᾽ ἄρα ἐκείνων εἶναι, κἀφι-
"σὸν τινα αὐτοῦ ψηφίσασθαι ἢ ἐπὶ τοιῷσδε ἀλγεινοῦ.
"τὰ αὐτὰ [f] γὰρ δὴ Φρονῆσαι δόξῃ τῇ αὐτοῦ μὴ ἀπειπα-
"μένων μέγαν αὐτοῦ τὸν ἐπιτάφιον [g] γηήσεσθαι, καὶ ὁ-
"πῖος [h] δὴ ἄλλοις βασιλέων, καὶ πένθος Διὰ ὅ
"ἔθνους ἅπαντος ἐκ ψυχῆς ὁλοφυρομένων [i] ἐπὶ παρ-
"διᾶ καὶ γέλωτι αὐτοῦ. ἐπὰν οὖν θεάσωνται τὴν ψυ-
"χὴν ἀφέντα αὐτὸν, πεισήσαντας τῷ ἱπποδρόμῳ τὸ
"σταλωτικὸν, ἀγνοῦν ἔτι τὸν θάνατον αὐτοῦ· μὴ γὰρ πρό-
"τερον εἰς τὰς πολλὰς ἐξενεγκεῖν ἢ τάδε [k] πράξαι· κε-
"λεύειν ἀκοντίσαι τοὺς ἐγκαθήρημένους, καὶ πάντας τῶ-
"τον ἀνελόντας τὸν τρόπον διχόθεν αὐτὸν ἐκ ἁμαρτήσον-
"τας δ᾽ εὐφρανοῦντος, κυρώσαί τι ὧν [l] ἐπιτείλατο αὐ-
"τοῖς μέλλων τελευτᾶν, καὶ τῷ πένθει ἀξιόλογον τεπ-
"μῆναι." καὶ ὁ μὲν μὴ δακρύων πατνιώμενος, καὶ τὰ συγγενῆ τὴν εὔνοιαν καὶ πίστιν τὰ θεῖα [m] προσκαλῶν, ἐπίσκηπτε μὴ ἠτιμῶσθαι ἀξιῶν. κἀκεῖνοι ὡμολόγουν ἃ προθήσεσθαι.

5. Καταγνοίη δ᾽ ἄν τις τὴν Διάνοιαν [n] αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, [o] καὶ ὅτῳ τὰ πρότερα ἤρεσκεν, ὡς ὑπὸ τοῦ φιλοζωεῖν πράξειε τὰ εἰς τοὺς συγγενεῖς πεπραγμένα, ἐκ γοῦν τῶν ἄρτι ἐντολῶν εὐθὺς ἀνθρώπιον [p] εἰσφερομένων· εἶχε καὶ ἀπιὼν τοῦ βίου πρόνοιαν εἶχεν ὡς ἐν πένθει καὶ ἐρημίᾳ τῶν φιλτάτων τὸ πᾶν καθαγήσειν ἔθνος, ἕνα ἀπὸ ἑκάστου οἴκου κελεύων [q] μεταχερῆσαι, μηδὲν ἄδικον μήτε εἰς αὐτὸν διαφανέντας, μήτε ἐφ᾽ ἑτέροις ἐγκλήμασιν κατηγορίας αὐτῶν γιγνομένης, εἰωθότων οἷς [r] προαιρήσεις ἀρετῆς καὶ πρὸς [s] τὰς δίκης ἐχθρὰς γεγονότας ἐν τοιοῖσδε καιροῖς τὰ μίση καταπίπτειν.

IX. CAP. VII.

Herodes conatur sibimet manus inferre; & paulo post Antipatrum interfici jubet.

ΚΕΦ. ζ.

Ηρώδης Διανοεῖται τὴν φόνον αὐτόχειρ γένεσθαι, καὶ μετ᾽ ὀλίγον Αντίπατρον ἀναιρεῖσθαι κελεύει.

Herodis legati, Roma venientes, læta nunciant.

INterim, dum ista cognatis suis mandat, advenium Roma literæ à legatis, quos ad Cæsarem

ΤΑῦτα δὲ διατιθεμένου αὐτοῦ πρὸς τοὺς συγγενεῖς, γράμματα παρῆν ἔτι τὸν εἰς Ρώμην πρέσβεων ἀπεσταλμέ-

[v] Δὴ τελευτῶν πρᾶξιν] Ἤδη *Busb.*
[x] Ὁπόσοι ἀξιολόγων·] Οἱοίπερ *Vat.* & *Busb.*
[y] Ἐπιτολῶν·] Ἐντολῶν *Busb.*
[z] Τῷ ἱπποδρόμῳ,] Circus Hierichunti. SPANH.
[a] Ἀλεξᾶν] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 33. §. 6. SPANH.
[b] Περιεχόντων·] Περιπιπτόντων *Vat.*
[c] Ὁλοφυρμῶν δ᾽ ἄπερον] Τὸ δ᾽ ὁλοφυρμῶν τι ἄπερον *Vat.*
[d] Ἀποσκοπῶν] *L. B.* ὑπὸ σκοπᾶ.
[e] Εὐκταῖόν αὐτοῖς] Εὐκτὸς *Vat.* forsan pro εὐκτός.
[f] Γὰρ δὴ] *L. B.* δεῖ.
[g] Γηήσεσθαι,] *L. B.* γηρᾶσ.
[h] Οὐδ᾽ ἄλλοις βασιλέων,] Ita cum Cod. *Vat.* οὐδ᾽ ἄλλων in *Editis Aliisque.*
[i] Ἐπὶ παιδιᾷ] Ita lego. ἐπὶ παιδιᾷ in *Editis.* ἐπὶ παιδὶ καὶ γ. *Vat.* ἐπὶ παιδιᾷ *Busb.* qui & ὁλοφυρμῶν habet.
[k] Πράξαι·] Πρᾶξαι *Vat.* & *Busb.*
[l] Ἐπιτείλατο αὐτοῖς] Ita *Vat.* ἐπιτείλατο in *Editis Aliisque.*
[m] Προσκαλῶν,] Eo modo *Vat.* & *Lugd. Bat.* προσκαλῶν in *reliquis.*
[n] Αὐτοῦ] Abest a *L. B.*
[o] Καὶ ὅτῳ τὰ πρότερα ἤρεσκεν,] Est qui malit καὶ ὅτῳ. Forsan καὶ ὅτῳ, vel καὶ αὐτῷ, vel καίτοι αὐτῷ τὰ πρ.
[p] Εἰσφερομένων.] Ita ex conjectura. εἰσφερομένῳ in *Editis* & *MSS.*
[q] Μεταχειρῆσαι,] Lego μεταχειρίσαι. COCC.
[r] Προαιρήσεις —— καθαρθείσας.] Conf. supr. §. 2. SPANH.
[s] Τὰς δίκης ἐχθρὰς] Ita lego cum Cod. *Vat.* τὰς δὲ δίκῃ ἐχθρὰς γεγονότας τοιοῖσδε π. in *Editis Aliisque.*

σταλμένων [t] εἰς Καίσαρα· καὶ ἀναγνωσθέντων τὸ κεφάλαιον ἦν, ὡς τὸν τε Ακμῆς ὀργῇ τῇ Καίσαρος ἀνῃρημένης, ἐφ' οἷς Αντιπάτρῳ συγκακουργήσειεν, αὐτόν τε Αντίπατρον, ὡς ὑπὸ γνώμῃ τῇ ἐκείνου [y] ποιεῖσθαι ὡς πατρὸς καὶ βασιλέως, εἴτε φυγαδεῖα ἐλαύνειν ἐβούλησεν, εἴτε [x] καὶ κτεννύναι. τούτων [y] ἀκροασάμενος Ηρώδης, βραχὺ μέν τις ἀνέψυξεν ἡδονῇ τῶν γεγαμμένων, θανάτῳ τε τοῦ Ακμῆς ἐπαιρόμενος, καὶ ἐξουσίαν τοῦ ὑπὲρ τῷ παιδὶ τιμωρεῖσθαι. [z] ἐπιδοὺς δὲ εἰς μέγα τῶν ἀλγηδόνων, [a] παρεῖτο παλαιπωρημένος σιτίων· καὶ ἤτησε μῆλον καὶ μαχαίριον. ἦν γὰρ ἐν ἔθει καὶ πρότερον αὐτῷ, [b] περιελήψατο αὐτὸ δι' αὐτοῦ καὶ κατ' ὀλίγον τὴν ὠμότητα ἐθήρευεν. λαβὼν δὲ καὶ [c] ἐπισκευάμενος, γνώμην εἶχεν ὡς παίσων ἑαυτόν. [d] κἂν ἐπέπρακτο, μὴ Φθάσαι δραμὼν αὐτοῦ καταλαβεῖν τὴν δεξιὰν [e] Αχιάβος, ὃς ἀνεψιὸς ἦν αὐτοῦ. καὶ μέγας ἀνακεκράγει, οἰμωγή τε αὖθις ἀνὰ τὸ βασίλειον ἦν, καὶ θόρυβος μέγας ὡς οἰχομένου δὴ βασιλέως. [f] καὶ Αντίπατρος, πιστεύσας γὰρ πάλιν ἀληθῶς τὸν πατέρα ἔχειν, θαρσεῖ τε [g] ἐξιέναι ἐπὶ τοὺς λόγους, ὅλως ὡς ἤδη τῶν δεσμῶν [h] ἀφησόμενος, καὶ τὴν βασιλείαν ἀκινήτου [i] δεξόμενος εἰς χεῖρας· καὶ τῷ εἰρκτοφύλακι περὶ ἀφέσεως ἦν αὐτοῦ λόγος, μεγάλα ὑπεσχημένου εἰς τὸ παρὸν τὸ αὖθις, ὡς ἂν περὶ τοιούτου τοῦ ἀγῶνος [k] ἐνεγκόντος. ὁ δέ, ὡς μόνον ἀπῆλθεν ἦν πρασσόμενον ἐφ' οἷς ἠξίου Αντίπατρος, ἀλλὰ τῷ βασιλεῖ ἀποσημήνας Φάσηλον τὸν ἐκείνου, πολλαῖς [l] καὶ περιστάσεσι παρ' αὐτοῦ χρώμενος. ὁ δὲ Ηρώδης τὸ πρότερον μὲν [m] ἀσθενὴς ἦν ὑπὸ εὐνοίας δὲ ἰσχύος, ἐπεὶ ἤκουσε τοῦ εἰρκτοφύλακος ταῦτα εἰρηκότος, ἀνεβόησέ τε ἀναπτύσσων τὴν κεφαλήν, καί περ ἐν τῷ ὑστάτῳ ὤν, καὶ ἐπὶ [n] τὸν ἀγκῶνα πρεσβύτερος ἑαυτὸν κελεύσας πέμψας [o] τινὰς τῶν δορυφόρων, μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀξέως [q] κτείναντας αὐτὸν ἐν [p] Τριακοντάσχοινα [r] ταφῆς ἀσήμους ποιεῖσθαι.

miſerat, quibus ſignificabatur, Acmen indignatione Cæſaris interfectam eſſe, quod Antipatro facinorum adjutrix fuerit, ipſumque Antipatrum relictum eſſe arbitrio illius, ut patris & regis, ſive in exſilium cum pellere vellet, ſive morte multare. Cum iſta accepiſſet Herodes, meliuſcule ſe habuit ex tam læto nuncio, animis & ex Acmes interitu ſublatis & ex poteſtate de filio ſupplicium ſumendi ſibi permiſſa. Cruciatibus autem in immenſum creſcentibus, langueſcebat inedia confectus: atque pomum popoſcit & cultellum. ſolitus enim erat & antea manu ſua poma decorticare & fruſtatim comeſſe. Ubi id habuit, circumſpexit, & ſeipſum ferire voluit. Quod ſane feciſſet, niſi ejus ſobrinus Achiabus manum ei prehendiſſet, magnumque clamorem edidiſſet. unde tantus repente in regia ululatus & tumultus coortus eſt, quantus ſi mortuus rex fuiſſet. & Antipater, patrem vere mortuum credens cœpit confidenter, quaſi jam ſolvendus & rex nullo negotio futurus, loqui, cumque cuſtode carceris de miſſione agere, multa ei tum in præſens tum in futurum promittens, quaſi jam de re ejuſmodi inſtaret certamen. Ille vero non ſolum id, quod voluit Antipater, facere recuſabat, ſed & voluntatem ejus regi it nunciatum, poſtquam multas ab eo ſolicitationes expertus fuiſſet. Tum Herodes, qui jam ante male affectus erat erga filium, ubi audivit cuſtodem carceris iſta narrantem, cum exclamatione caput ſibi, quamvis in extremis eſſet, percuſſit, erectuſque in cubitum imperat, miſſis quibuſdam ſatellitibus, ut è veſtigio, ſine ulla cunctatione, Antipatrum interficerent, eumque in Hyrcania ignobili funere ſepelirent.

Herodes manus ſibi inferre conatur.

Mors Antipatri.

ΚΕΦ. η'.

Περὶ Ηρώδου πλούτης, διαθήκης καὶ ταφῆς.

CAP. VIII.

De Herodis deceſſu, teſtamento & funere.

x.

ΤΑΣ δὲ διαθήκας αὖθις [a] μετέγραφε μεταβολῆς αὐτῷ περὶ τὴν διάνοιαν γιγνομένης· [c] Αντίπαν μὲν, ᾧ τὴν βασιλείαν καταλελοίπει, [y] τετράρχην καθιστὰς Γαλιλαίας τε καὶ Περαίας, [x] Αρχελάῳ δὲ τὴν βασιλείαν χαριζόμενος, τήν τε [y] Γαυλωνῖτιν καὶ Τραχωνῖτιν καὶ Βαταναίαν καὶ [z] Πανιάδα [a] Φιλίππῳ, παιδὶ μὲν τῷ αὐτοῦ, Αρχελάου δὲ ἀδελφῷ γνησίῳ, τετραρχίαν εἶναι, [b] Ιάμνιαν δὲ καὶ Αζωτον καὶ [c] Φασαηλίδα Σαλώμῃ τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ καταστήσας, καὶ δεκαέξ ἑτοίμους μυριάδας πεντήκοντα. πρυτάνεσι δὲ καὶ τοῖς λοιποῖς, [d] ὁπόσοι συγγενεῖς ἦσαν αὐτῷ,

Deinde mutata voluntate teſtamentum ſuum denuo mutavit *Herodes*: & Antipam quidem (cui regnum reliquerat) Galilææ Perææque tetrarcham conſtituit, regnum vero Archelao dedit; atque Gaulonitidem & Trachonitidem & Batanæam & Peniadem Philippo filio ſuo, Archelai fratri, tetrarchiæ nomine conceſſit; & Salomæ ſorori ſuæ Jamniam & Azotum & Phaſaëlidem attribuit, & argenti ſignati quingenta millia. Quin & aliis, quotquot ſibi conſanguinei eſſent, proſpexit atque conſuluit, ſingulos, pecuniam

Herodis teſtamentum mutatum.

---

[t] Εἰς] *L. B.* πρὸς.
[v] Ποιεῖτο] Ποιεῖτο *Busb.*
[x] Καὶ κτεννύναι.] Illud καὶ è *Codd. MSS.*
[y] Ακροασάμενος Ηρώδης,] Sic *Busb.* & *Vat.* ἀκροώμενος in *reliquis.*
[z] Ἐπιδοὺς δὲ] Ita *Busb.* & *Vat.* πρόειδε & mox πρόειτο in *Editis.* πρὸς δὲ *Gall.* τῶν δὲ ἀλγηδόνων εἰς μέγα ἐρεθιζομένων, ἀπεκάλει μὲ σίκλον *Zonar.*
[a] Παρεῖτο] *L. B.* παρέτο. & in *Marg.* παρεῖτο.
[b] Περιελήψατο αὐτὸ] Περιελύψατο *Busb.*
[c] Περισκευάμενος,] *L. B.* προλαβόμενος. *Cocceius* προβαλόμενος.
[d] Κἂν ἐπεπράκει,] Καὶ πέπρακτο ἂν *Busb.*
[e] Αχιάβος,] Conf. *αλωσ.* lib. 1. c. 33. §. 7. SPANH.
[f] Καὶ Αντίπατρος,] Καὶ ὁ Αντίπατρος *Vat.* & *Busb.*
[g] Ἐξιέναι ἐπὶ τοὺς λόγους,] Ita *Busb. Cocceius* & *Gall.* ἐρεῖτο in *Editis Aliisque.*
[h] Ἀφησόμενον,] *L. B.* ἀφειμένον.
[i] Δεξόμενος εἰς χεῖρας·] Ἐξόμενος *Vat.*
[k] Ἐνεγκόντος.] Ita cum *Busb.* ἀνεγκόντος in *cæteris.*
[l] Καὶ περιστάσεσι φορτικαῖς] *L. B.* καὶ περισσοφορτικαῖς, unde conjiciebat *Cocceius* καὶ μεγάλαις εἰσφοραῖς. dubium reliquit *Epiphan.* vertens: *& quæ ab eo munera ſpondebantur.* HAV.
[m] Οὐδὲ] Abeſt à *L. B.*
[n] Τὸν ἀγκῶνα πρεσβύτερος] Illud τὸν è *Codd. MSS.*
[o] Τινὰς τῶν δορυφόρων,] Sic *Busb. Zonar.* & *Joſephus* l. 1. *de Bello Jud.* τινὰ τῶν in *Editis.*
[p] Κτείναντας αὐτὸν] Ita *Busb.* κτείνωσι *Zonar.* κτείνασι in *Editis Aliisque.*
[q] Τριακοντάσχοινα] Conf. *αλωσ.* lib. 1. c. 8. §. 2. SPANH.
[r] Ταφῆς ἀσήμους ποιεῖσθαι.] Eo modo *Busb.* & *Vat.* ταφὰς in *reliquis.*
[s] Μετέγραφε μεταβολῆς αὐτῷ] Μετεγράφη *Busb.*
[t] Αντίπαν] Αντίπατρον μὲ οὐδὲ ὦ *Busb.* HUDS. Conf. *αλωσ.* lib. 1. c. 33. §. 7. SPANH.
[v] Τετράρχην καθιστὰς Γαλιλαίας] Conf. inf. lib. 18. c. 8. §. 1. SPANH.
[x] Αρχελάῳ δὲ τὴν βασιλείαν] Conf. *αλωσ.* lib. 1. c. 32. §. 7. & lib. 2. c. 2. §. 3. SPANH.
[y] Γαυλωνῖτιν] Γαυλανῖτιν *Busb.*
[z] Πανιάδα] Πανιάδα *Busb.* videſis *Var. Lect.* ad p. 775.
[a] Φιλίππῳ, —— γνησίῳ,] Philippus hic Archelai germanus frater, qui tamen non ex eadem Matre natus dicitur. ſupr. c. 1. §. 3. & *αλωσ.* lib. 1. c. 31. §. 1. SPANH. Abſunt hæc à *Lugd. Bat.*
[b] Ιάμνιαν δὲ καὶ Αζωτον] *Al.* Ιάμνιαν.
[c] Φασαηλίδα] Conf. *αλωσ.* lib. 1. c. 21. §. 9. SPANH.
[d] Οπόσοι συγγενεῖς ἦσαν αὐτῷ,] *Epiphan.* verba *Joſephi* ſic vertit. *diſpoſuit autem de cæteris ſuis conſanguineis atque cognatis*, unde ſuſpicatur *Caſaubonus* (in Exerc. contra Baron. p. 282. Edit. *Lond.*) legendum eſſe ὁπόσοι φῦλα ἢ συγγενεῖς ἦσαν αὐτῷ. *quicunque ſanguine juncti erant aut cognatione.* Phraſis φῦλα ἢ συγγενεῖς occurrit apud *Orig.* c. *Celſum* p. 35. Ed. *Cant.* HUDS. in *Add.*

am iis largiendo redituſve *annuos*, egregie locupletans. Cæſari quoque *legavit* argenti ſignati centies centena millia, ac præterea vaſa *ſua* tam aurea quam argentea, pretiique ſtupendi veſtes. Juliæ autem Cæſaris uxori, & aliis nonnullis quinquagies centena millia. His factis, quinto poſt occiſum Antipatrum die vitam finivit, cum regnaſſet poſt interfectum Antigonum annos triginta quatuor; poſtquam autem a Romanis rex creatus fuerat, triginta ſeptem: vir pari in omnes immanitate, iræ effrenatæ, animoque jus faſque deſpiciente, fortuna autem, ſiquis alius, propitia uſus, ut qui ex privato ad regnum evectus fuerit, & innumeris circundatus periculis ex omnibus effugerit, & non niſi provecta ætate vita deceſſerit. Quod vero ad res domeſticas attinet, præſertimque filios ſuos, hîc quoque felix fuit ſua ſententia, quod ſe de inimicis victoriam reportaſſe exiſtimaverit, meo vero judicio pro miſero admodum & infelici habendus eſt.

Ejus deceſſus.

Auctoris de Herode judicium.

2. Cæterum Salome & Alexas, antequam divulgata eſſet regis mors, concluſos in Hippodromum domum dimiſerunt, dicentes regem jubere ut in provincias *ſuas* diſcederent, reſque domi curarent. ita quidem maximo beneficio ab illis affecta eſt gens *univerſa*. Atque jam mors regis in ore & ſermone omnium cœpit eſſe: ac Salome & Alexas, militia omni in Hierichuntis theatrum coacta, primum ſcriptas ad milites literas legerunt, in quibus rex eis ob fidem & gratum erga ſe animum, gratias agebat, & ut idem Archelao filio ſuo, quem regem inſtituiſſet, præſtarent orabat. deinde Ptolemæus, cui creditum erat regis ſigillum, teſtamentum recitavit, quod ratum eſſe non poterat, niſi prius inſpectum eſſet à Cæſare. Ac ſubito clamor exſtitit in honorem Archelai, eique milites gregatim, nec non duces, eandem, quam patri præſtitiſſent, amicitiam benevolentiamque præſtiterunt, Deumque ei ſecundum exoptarunt.

Salome & Alexas dimittunt Judeos in Hippodromum concluſos.

Archelao, ut regi, acclamatur.

3. At poſt hæc funus parabant regi, id agente Archelao ut pater ſplendidiſſime efferretur, atque omnem ornatum proferente ut *magna* cum pompa comitaretur mortuum. Ferebatur igitur in lectica aurea, multis & variis ingentis pretii lapidibus diſtincta; ſtragula murice fulgebat, & corpus purpura erat amictum, cujus vertici adhærebat diadema, ſupraque corona aurea; & dextra ſceptrum geſtabat. Lectum ſtipabant filii & cognatorum multitudo. His proximi erant milites per gentes ſuas diſtributi earumque nominibus diſtincti, in hunc modum diſpoſiti. Primi incedebant ſatellites; deinde *agmen* Thracicum; poſtea Germani; & deinceps Galli; ornatu omnes militari: reliqua deinde exercitus multitudo, ac ſi in bellum iretur, ſub ſuis ducibus eorumque centurionibus. Hos ſeque-

Exſequiæ Herodis ſolutæ.

[c] χρημάτων τε δόσεσι καὶ πεζοσδῶν ἀναφορᾶς, ἑκάστης ἐν εὐπορίᾳ καθισαμένῳ. Καίσαρι μὲν χρυσίᾳ μὲν ὅπλα μυριάδας χιλίας, χωρὶς δὲ σκεύη τὰ μὲν χρυσᾶ, τὰ δὲ ἀργύρα, καὶ ἐσθῆτα [f] παμπολυτελῆ. [g] Ιουλίᾳ δὲ τῇ Καίσαρος γυναικὶ, καὶ τισιν ἑτέροις πενταισχιλίας μυριάδας. τοῦτα πράξας ἡμέρᾳ πέμπτῃ, μεθ' ὃ Αντίπατρον κλείνας [h] τὸν ὑὸν, τελευτᾷ, βασιλεύσας μεθ' ὃ μὲν ἀνεῖλεν Αντίγονον, [i] ἔτη τέσσαρα καὶ τριάκοντα, μεθ' ὃ δὲ ὑπὸ Ρωμαίων [k] ἀποδεδειγμένος, ἑπτὰ καὶ τριάκοντα· ἀνὴρ ὠμὸς μὲν εἰς πάντας ὁμοίως, καὶ ὀργῆς μὲν ἥσσων, [l] κρείσσων δὲ τοῦ δικαίου, τύχῃ δὲ εἰ καί τις ἕτερος κεχρημένος εὐμενεῖ. ἔκ τε γὰρ ἰδιώτου βασιλεὺς καταστὰς, καὶ κινδυνώδεσι περιστοιχιζόμενος μυρίοις, πάντων ἐκείνων ἐκράτησεν, καὶ τοῦ ζῆν ἐπὶ μήκιστον [m] ἐξέστη. ὁπόσα δὲ τὰ κατ' οἶκον αὐτῷ ἰδίᾳ τοὺς αὐτοὺς, ὅσα μὲν γνώμῃ τῇ ἐκείνου, [n] καὶ τύχῃ πάντα δεξιᾷ κεχρημένος· διὰ τὸ κείνας ἐχθροὺς κρατεῖν ἔχ° ὑστέρησεν, δοκεῖ δέ μοι καὶ πάνυ δυσχερῶς.

β'. Σαλώμη γὰρ καὶ Αλεξᾶς, πρὶν ἐκπυσθῆναι τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως, τοὺς ἐπὶ τὸν ἱππόδρομον καταχεκλεισμένους ἐκπέμπουσιν ἐπὶ τὰ αὐτῶν, φάσκοντες βασιλέα κελεύειν ἀπιέναι [p] αὐτοὺς ἐπὶ τὰς ἀρχὰς νέμεσθαι τὰ οἰκεῖα. πράσσεταί τε [q] αὐτοῖς ἤδη εὐεργεσία μεγίστη εἰς τὸ ἔθνος. ἐφανερῶτο δ' ἤδη ὁ θάνατος τοῦ βασιλέως· καὶ Σαλώμη καὶ Αλεξᾶς, συναγαγόντες τὸ στρατιωτικὸν εἰς τὸ ἀμφιθέατρον τὸ ἐν Ιεριχοῦντι, πρῶτον μὲν ἐπιστολὰς ἀνέγνωσαν πρὸς τοὺς στρατιώτας γεγραμμένας, ἐπί τε πίστεως εὐχαριστίᾳ καὶ εὐνοίας τῆς εἰς αὐτὸν, καὶ παρακλήσει τοῦ ὁμοίων [q] παροχῆς Αρχελάῳ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, ὃν βασιλέα [r] καθίσαιτο. εἶτα μέντοι Πτολεμαῖος, [s] τὸ σημαντῆρα τοῦ βασιλέως πεπισμένος, τὰς διαθήκας ἀνέλεγεν, αἳ λήψεσθαι κύριοσιν οὐκ ἄλλους [t] ἔμελλον, ἢ Καίσαρος ἐντυχόντος αὐτοῖς. βοὴ δὲ εὐθὺς ὑπὸ ἐπιλαμόντων Αρχέλαον βασιλέα, καὶ οἱ στρατιῶται καὶ σὺν τε αὐτοὶ καὶ οἱ ἡγεμόνες εὔνοιάν τε [u] ἐπισχύοντες καὶ προθυμίαν [v] τὴν αὐτὴν, καὶ συλλήπτορα τὸν Θεὸν παρεκάλουν.

γ'. Ἐντεῦθεν δὴ [x] τάφον ἡτοίμαζον τῷ βασιλεῖ, μελήσειν Αρχελάῳ πολυτελεστάτην γὰρ τὴν σκευὴν δι' πατρὸς, καὶ πάντα τὸν κόσμον [y] προκομισάμενος εἰς ὃ [z] συμπομπεύσει τῷ νεκρῷ. ἐφέρετο δὴ ἐπὶ κλίνης χρυσέας λίθοις πολυτελέσι καὶ ποικίλοις διαπεπασμένης· [a] στρωμνή τε ἦν ἁλουργὴς καὶ [b] ἡμπέχετο πορφυρίδι ὁ νεκρὸς, διαδήματα ἠσκημένος, ὑπερκειμένης στέφανος χρυσέας, σκῆπτρόν τε τῇ δεξιᾷ προκείμενον. περὶ δὲ τὴν κλίνην οἵ τε υἱεῖς καὶ τὸ πλῆθος ἦν τῶν συγγενῶν· ἐπὶ δὲ τούτοις τὸ στρατιωτικὸν [c] κατὰ οἰκεῖα ἔθνη [d] καὶ προσηγορίας διεκόσμητο, [e] ὧδε νενεμημένοι. πρῶτοι μὲν οἱ δορυφόροι, μεθ' οὓς τὸ Θρᾴκιον, ἐπὶ δὲ τούτοις ὁπόσοι Γερμανοὶ, [f] καὶ τὸ Γαλατικὸν μετ' αὐτοὺς, ἐν κόσμῳ πάντες τῷ πολεμικῷ. τούτων δὲ κατόπιν ἦδη πᾶς ὁ στρατὸς ὡς ἐς πόλεμον ἐξοδεύοντες, ὥσπερ ὑπὸ λοχαγῶν ἀγόμενοι

[a] Χρημάτων τε δόσεσι] Χρημάτων δόσῃ *Busb.*

[f] Παμπολυτελῆ.] Πάνυ πολυτελῆ *Busb.* & *Lugd. Bat.* πάνυ πολλῆ τέλεως *Vat.*

[g] Ιουλίᾳ —— μυριάδας.] Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

[h] Τὸν —— Αντίγονον,] Duplex Regni ejus Epocha, una ab expulſo Rege Antigono, de quo ſupr. lib 15. c. 1. §. 1. & 2. Altera, à quo Rex à Senatu declaratus, de quo ſupr. lib. 14. c. 14. §. 4. SPANH.

[i] Ετη τέσσαρα] *Joſephi* numeros hîc loci (poſt *Uſſerium* in *Annalibus* ad A. M. 4001.) defendit explicatque *Ant. Pagi* in *Apparatu* ad *Annales Baronii*, p. 35. Videſis *Joſ. Scaligerum* de *Emend. Tem* p. 433. in *Can. Iſagog.* p. 332. & in *Animadverſ. Euſeb.* p 163. *Kepplerum de Anno Nat. Chriſti*, c. 9. & *Langium* de *Annis Chriſti*, p. 346.

[k] Αποδέδειχτο,] Ita *Vat.* ἀποδέδειγται *Busb.* ἀποδέδεικτο in *Editis* & *Zonara.*

[l] Κρείσσων] *Gen.* κρείσσον.

[m] Εξέστη.] *L. B.* ἐξέκειτο.

[n] Καὶ τύχῃ πάνυ δεξιᾷ] Ita lego ex *Joſepho* in lib. 1. de *Bello Jud.* deerat vox τύχῃ in *Editis* & *MSS.*

[o] Υστερῆσαι,] Υστέρησε *Busb.* & mox δοκῶν *Vat. L. B.* in *Marg.* ὑστέρησας.

[p] Αὐτοῖς] *Gen.* αὐτοῦ.

[q] Παροχῆς —— καθίσαιτο.] Παροχῇ *Busb.* προκοπῇ *Vat.* HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 32. §. 7. SPANH.

[r] Καθίσαιτο.] *L. B.* καθίσατο.

[s] Τὸν σημαντῆρα] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 33. §. 8. SPANH.

[t] Ἔμελλον,] Ἐλεγον *Vat.* qui mox habet ἐπιτ. τ. Αρχ.

[v] Τὴν αὐτὴν] Τὴν αὐτῶν *Vat.*

[x] Τάφον ἡτοίμαζον τῷ βασιλεῖ,] Ταφὴν *Busb.*

[y] Προκομισάμενος εἰς ὃ συμπομπεύσει] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 33. §. 8. SPANH.

[z] Συμπομπεύσει] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Busb.* συμπομπεύσειεν in *Editis Aliiſque.* ἀλλὰ πάντα τὸν βασίλειον κόσμον προκομιοῦσι, συμπομπεύσοντα τῷ νεκρῷ in lib. 1. de *Bello Jud.*

[a] Στρωμνή τε ἦν ἁλουργὴς] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 33. §. 8. SPANH.

[b] Ημπέχετο πορφυρίδι ὁ νεκρὸς,] Sic *Busb.* & *Vat.* ἀμπέχετο πορφυρίδι in *Editis Aliiſque.*

[c] Κατὰ οἰκεῖα ἔθνη] Ita cum *Cod. Vat. Lugd. Bat.* & *Epiphanio*, qui vertit, *per proprias diſtincta nationes & diſcreta nominibus.* κατ' οἰκείας προσηγορίας διέκειντο in *Editis Aliiſque.*

[d] Καὶ προσηγορίας διέκειντο,] *L. B.* προσηγορία τε διέκειτο.

[e] Οὕτως νενεμημένοι.] Ita lego ex conjectura, favente *Epiphanio*, qui vertit, *erant autem tali ordine diſtributi.*

[f] Καὶ τὸ] *L. B.* καὶ ἀν τὸ.

μενοι καὶ τοῖς ταξιαρχήσιν [g] αὐτῶν. [h] τούτοις εἵπετο πεντακόσιοι τῶν οἰκετῶν [i] ἀρωματοφόροι. ἦσαν δὲ ἀπὸ [k] Ηρωδίου [l] στάδια ὀκτώ. τῇδε γὰρ αὐτῷ ἐκέλευσαν αἱ ταφαὶ κελεύσματι τῷ αὐτοῦ. Ηρώδης μὲν δὴ τὸν ἐπίλοιπον τοῦ χρόνον.

δ'. [m] Ἀρχέλαος δέ, ἐπὶ μὲν ἑβδόμῃ ἡμέρᾳ πένθους [n] τὸ ἐπὶ τῷ πατρὶ πρῶτον διετέλεσε. τοσαῦτας γὰρ ἀγορεύει τὸ νόμιμον τοῦ πατρίου. ἑστιάσας δὲ τοὺς ὁμίλους, καὶ καταλύσας τὸ πένθος, ἄνεισιν εἰς τὸ ἱερόν. ἦσαν δὲ εὐφημίαι καὶ ἔπαινοι καθ' ὅς τινας ἴοι, ἑκάστων τὸ πρὸς ἀλλήλους φιλοτιμουμένων εἰς τὸ δοκεῖν μείζοσι [o] χρῆσθαι τῆς εὐφημίας. ὁ δὲ εἰς ὑψηλὸν βῆμα πεποιημένον ἀνελθών, καὶ ἱδρυθεὶς εἰς θρόνον [p] χρυσοῦ πεποιημένον, [q] ἀντιδεξιοῦτο τοὺς ὁμίλους, χάριτας τῆς εὐφημιῶν τῆς εὐνοίαν αὐτῶν ἡδονῇ φέρων· χάριν τε [r] ὡμολόγει, "ὅτι μηδὲν αὐτῷ μνησικακηθὲν ἀνθ' ὧν ὁ "πατὴρ εἰς αὐτοὺς ὠργίσθη, καὶ [s] πειράσεσθαι μὴ "ἐλλείψειν ἀμειβόμενον τὸ πρόθυμον αὐτῶν. ἄρτι μέν- "τοι [t] Φειδοῦ ποιεῖσθαι τῆς βασιλείου ὀνόματος· τιμᾶσθαι "γὰρ αὐτὸν τῇ ἀξιώσει, εἴπερ [v] βεβαίως Καῖσαρ ἀπο- "κυρώσει τὰς διαθήκας, αἳ ἔτι τοῦ πατρὸς ἐγράφη- "σαν αὐτοῦ. δι' ἣν αἰτίαν δὴ τῆς στρατεύματος ἐν Ιε- "ριχοῦντι [x] διάδημα αὐτῷ περιθέσθαι προθυμουμένου, "δεξασθαι τὸ περιμάχητον τῆς ἐνθένδε τιμῆς, διὰ τὸ "μηδέπω τὴν κυρίως ἀποδώσουσαν φανερὸν εἶναι προσδοκό- "μενον. πειόντων μέν γε εἰς αὐτὸν τῶν πραγμάτων οὐ "λείψειν ἀρετῆς δὴ ἀμειψομένου τὴν εὔνοιαν αὐτῶν. ἀπο- "δώσειν γὰρ ἐν πᾶσι τὰ πρὸς αὐτοὺς φανεῖσθαι δὴ πατρὸς "ἀμείνων τὰ πάντα." οἱ δὲ, οἷον ὄχλος εἴωθεν φι- λεῖν, οἰόμενοι τὰς πρώτας τῶν ἡμερῶν τὰς διανοίας ἐμφανίζειν τῶν παρόντων ἐπὶ τοιάσδε ἀρχάς, ὅσῳ πράως καὶ θεραπευτικῶς ὁ Αρχέλαος διελέγετο αὐτοῖς, τοσῷδε μειζόνως τε ἐχρῶντο τοῖς ἐπαίνοις, [y] καὶ τὰς αἰτή- σεις δωρεῶν [z] ἐπεγράφοντο. οἱ μὲν εἰσφορὰς ἃς ἐνιαυ- σίους φέροιεν ἀπηνθρώπιζον βοῇ χρώμενοι· οἱ δὲ αὖ δεσμω- τῶν, οἳ ὑφ' Ηρώδου ἐδέδεντο, πολλοὶ δὲ ἦσαν καὶ πολλῶν χρόνων, ἀπέλυσιν. εἰσὶν δὲ οἱ ἄρσεις τῶν πλοῖων, ἃ ἐπὶ πράσεσιν ἢ ὠναῖς [a] δημοσίαις ἐπεβάλλετο [b] πραττόμενα πικρῶς, ἠπείλουν. ἀντιλέγοντος δὲ ἀδαμοῦς Αρχέλαος, [c] ἐπεὶ ἤρξατο ὁμίλοις ἀποδιδόναι ὧν ποιεῖν πάντα, διὰ τὸ νομίζειν μέγα πρᾶγμα εἰς τήρησιν τῆς ἀρχῆς ἡγήσεσθαι, τὴν εὔνοιαν αὐτῶν τῆς πλησίον. ἐντεῦθεν δὲ θύσας τῷ Θεῷ κατ' εὐωχίαν τρέπεται μετὰ τῶν φίλων.

batur quingenti famuli, aromata portantes. Ibant autem versus Herodium octo stadia: ibi enim, ut ipse mandaverat, sepultus est. Et Herodes quidem hoc modo è vita excessit.

4. Archelaus autem luctum dierum septem in honorem patris integravit. tot enim dies postulat patria consuetudo. Deinde cum multitudinem convivio excepisset, luctu finito, in templum ascendit. atque omnes, quaqua transibat, faustis eum ominibus & præconiis prosequebantur, certatim id agentibus singulis ut quam lætissimas edere viderentur acolamationes. Tum vero ille, conscenso suggestu, sublimis in aurea sella residens, populum vicissim excipiebat, ostendens sibi gratam acceptamque esse illorum benevolentiam, lætis gratulationibus expressam, eisque gratias egit, "quod "paternarum in ipsos injuriarum memoriam de- "posuissent, seque sedulo conaturum *pollicebatur* ne "quid sibi desit, quo minus egregiæ illorum vo- "luntati vices rependeret. In præsenti quidem "regio nomine se abstinere: appellationis tamen "honorem consequuturum, si Cæsar testamentum "à patre scriptum auctoritate sua confirmaverit: "quam ob causam ipsum, cum studiose id ageret "exercitus, ut diadema ei imponeretur, honorem "inde adeo expetitum accipere noluisse, quod es- "set adhuc incerta voluntas ejus, qui istum vale- "re ratumque esse jussurus est. Verum, si fuerit "adeptus imperium, sibi non defuturam illius bo- "nitatem qui benevolentiam eorum remunerabit. "operam enim daturum ut in omnibus erga eos "patre melior esse videatur." Illi vero, quo more vulgus solet facere, rati primis diebus aperiri mentem eorum, qui ad tantæ potestatis fastigium provehuntur, quo suavius & humanius eos alloquebatur Archelaus, eo magis eum collaudabant, & scribebant quæ sibi dari postulabant. Alii ut tributa annua diminuerentur clamabant; alii ut vincti solverentur, quos & multos & longo tempore Herodes habebat: erant etiam qui vectigalia, rebus in foro emptis venditisque imposita, & satis acerbe exacta, tolli efflagitabant. ad quæ Archelaus minime contradicebat, quoniam id susceperat ut multitudini in omnibus gratificaretur, quippe quod populi erga se benevolentiam permagni momenti esse existimaret ad confirmationem regni sui. Et hinc, facta re divina, ad convivium cum amicis se contulit.

Luctu finito Archelaus populum convivio excipit.

Ejus concio.

Archelai promissa.

Populi petentis postulata.

ΚΕΦ. Θ'.

Ως ὁ λαὸς ἐπανέστησε κατὰ τοῦ Αρχέλαου· καὶ ὡς αὐτὸς ἔπλευσεν ἐπὶ Ρώμης.

CAP. IX.

Quomodo populus seditionem movit contra Archelaum: & ut ipse Romam profectus est.

XI.

ΕΝ τούτῳ δή τινες τῶν Ιουδαίων, συνελθόντες νεωτέρων ἐπιθυμίᾳ πραγμάτων, ὠδύροντο Ματθίαν καὶ τοὺς

INterea Judæi quidam, novarum rerum desiderio congregati, Matthiæ & ejus sociorum, ab He-

Tumultuose agunt Judæi ut occisos ab Herode ultum iret Archelaus.

[g] Αὐτῶν.] Casaubonus supplet ἑπόμενοι.
[h] Τούτοις εἵπετο] Τούτοις ἐπετάχατο *Vat.*
[i] Ἀρωματοφόροι. —— ὀκτώ.] Conf. *alsw.* lib. 1. c. 33. §. 9. SPANH.
[k] Ηρωδίου] Herodium secundum Josephum. l. 14. Antiq. c. 25. & de bell. l. 1. c. 11. & cap. 16. ab Hierosolymis aberat 60. stadiis. quo delatum Herodis mortui cadaver, pompa funebris comitante Archelao processit usque per octo stadia. lib. 17. ant. c. 11. p. 600. Quomodo igitur hic lib. 1. de bell. c. ult, dicitur quod τὸ σῶμα ἐκομίσθη σταδίους διακοσίους εἰς ἡρώδιον? nisi fortè postquam desiisset συμπομπεύειν ipse Archelaus, reliqua pompa per devium vel flexuosum iter ducta, quo pateret neutiquam exequiis spoliatum fuisse cadaver Herodis, 200. stadiorum viam confecerit. COCCEJUS FIL.
[l] Στάδια ὀκτώ] Vide *Annott.* ad extremum lib. 1. de *Bello Jud.*
[m] Αρχέλαος —— πατρίου.] Conf. *alsw.* lib. 2. c. 1. §. 1. SPANH.
[n] Τὸ ἐπὶ τῷ πατρὶ] Sic *Busb.* (& *Lugd. Bat.* licet ibi τῷ legatur) & *Vat.* πένθους τὸ ἐπὶ τῷ πατρὶ τιμῶν διετέλει *Bas. Aliique* ἐν τῷ π.
[o] Χρῆσθαι τῆς εὐφημίας.] Χρῆσθαι *Busb.*
[p] Χρυσοῦ πεποιημένον,] Χρυσῶν *Busb.* & *Vat.*
[q] Αντιδεξιοῦτο τοὺς ὁμίλους,] Ita cum *Busb.* & *Vat.* ἀντιδεξιῶτο in *Editis Aliisque.*
[r] Ωμολόγει,] Ομολογεῖν διότι μηδὲν *Vat.*
[s] Πειράσεσθαι] Πειρᾶσθαι *Busb.*
[t] Φειδοῦ ποιεῖσθαι τῆς βασιλείου ὀνόματος.] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Busb.* Φειδοποιεῖσθαι in *Editis Aliisque.* HUDS. Φειδοποιεῖσθαι *Gen.* Vel φειδὼ ποιεῖσθαι· sic φειδοῖ χρῆσθαι infr. lib. 19. c. 1. §. 5. & *alsw.* lib. 6. c. 2. §. 5. δεῖ φειδοῦς τινος καὶ ταύτῃ ποιεῖσθαι. SPANH.
[v] Βεβαίως —— διαθήκας,] Archelaus abstinet Regis nomine, donec à Cæsare confirmatum. SPANH.
[x] Διάδημα αὐτῷ περιθέσθαι] Τὸ διάδημα *Vat.* & *Busb.*
[y] Καὶ τὰς αἰτήσεις δωρεῶν] Καὶ κατ' αἰτήσεις *Vat.*
[z] Επεγράφοντο.] Επέφερον *Busb* ἐπεφέροντο *L. B.* ἐπεγράφατο *Vat.* ἐπὶ τὰς αἰτήσεις δωρεῶν ἐτράποντο *Casaub.*
[a] Δημοσίαις] Ita lego, *Epiphanio* vertente, *alii vero gravedines, quas Herodes in emptionibus & in publicis nundinis constituerat, auferri vociferabantur.* ἡμισείας in *libris* omnibus, nullo plane sensu.
[b] Πραττόμενα πικρῶς,] Eo modo *Busb.* πρασσομένας in *Editis Aliisque.*
[c] Επεὶ ἤρξατο ὁμίλοις] Ita lectum esse volui prout conjecerat

Herode occisorum, mortem deplorabant, (qui tunc temporis exsequiarum honore privati erant metu Herodis, erant quippe isti ob dejectam aquilam auream morte multati) magnum edentes clamorem & lamentationem; insuper & convicia quædam, quasi in mortuorum solatium, in regem *defunctum* jactabant. Cumque in unum locum convenissent, ab Archelao contendebant, ut id facinus in eos vindicaret, quos habuerat Herodes in pretio: utque in primis pontificem abdicaret ab Herode constitutum, aliumque deligeret magis legitimum & ad munus obeundum puriorem. Istis Archelaus, licet graviter illorum impetum ferens, annuebat, quòd illi iter instaret quod ad Romam quam ocyssime facere proposuerat, ut voluntatem Cæsaris de se perspectam haberet. Missio itaque duce qui persuasione uteretur, ut omisso propter ista vindictæ studio considerarent, & morte pœnas dedisse illorum amicos ex lege, & postulatis eorum magnas inesse contumelias, & tempus hoc alia *consilia* poscere, opusque esse concordia, donec ad ipsos reverteretur in imperio confirmatus approbatione Cæsaris; tunc enim de iis quæ postularent una cum illis consultaturum esse: interim vero quiescerent ne seditionis crimen incurrerent.

Archelaus ad populum sedandum ducem mittit.

Ducem aliumve quempiam verba facere non sinit multitudo.

2. Et ille quidem, cum ista suggessisset edocuissetque, ducem misit ad eos *hæc ipsa loquuturum*. Sed illi clamantes eum ne verbum quidem facere permiserunt, mortisque periculum ei intenderunt alterique cuipiam qui palam aliquid dicere auderet, quod eos ad sanam mentem perduceret, averteretque ab hujusmodi rerum studio, quod plus suæ voluntati tribuerent quam præsidentium auctoritati; grave esse existimantes, si charissimorum, quos vivo Herode amiserant, ne mortuo quidem illo impetraretur ultio, animis incitati, atque id demum jus & fas reputantes quod ipsis voluptatem allaturum videbatur, & periculum ab eo *intentatum* providere nescientes, etiamsi alicui de eo suspicio foret, præsenti quippe lætitia nimium elato, quod eos ulturi essent, quos sibi inimicissimos esse crediderunt. Et multis ab Archelao missis qui cum eis colloquerentur, quibusdam etiam non ipsius jussu sed sponte quasi sua *ad eos* advenientibus, ut ad mitiorem animum reducerentur, neminem eos vel tantillum alloqui passi sunt. Et seditio mota est ab iis qui valde irascebantur, palamque erat tumultum valde auctum iri, magno hominum numero ad eos confluente.

Seditio mota in festo Paschatis.

3. Cum autem sub id tempus instaret festum, quo Judæis patrium est vesci non fermentatis panibus (Pascha enim illa festivitas appellatur, in memoriam exitus illorum ex Ægypto instituta, quam

σὺν αὐτῷ ὑφ' Ἡρῴδου ἀποθανόντας· οἱ δὴ δάκρυμα τὸ [d] ἐκ τοῦ πενθεῖσθαι τιμῆς φόβῳ τῷ ἐκείνου [e] ἀπεστέρωντο, [f] ἦσαν δὲ τὸ μὲν καθαιρέσει τοῦ χρυσοῦ ἀετοῦ [g] κατεδεδικασμένων· [h] μετὰ μέγα τε τῆς βοῆς καὶ οἰμωγῆς χρώμενοι, καί τινα, ὡς κόφιστι φέρονται τοῖς τεθνεῶσιν, ἀπερρίπτουν εἰς τὸ βασιλέα. σωσθέντος τε αὐτοῖς γνωμένης ἧττον τιμωρίαν αὐτοῖς ὑπὲρ Ἀρχελάου [i] γνήσεσθαι κλαίουσι τὸν ὑπὲρ Ἡρῴδου πεμωμένων· καὶ πάντων γε καὶ πρῶτον καὶ [k] σκληρότερον [l] τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀρχιερέα καθεστῶτα [m] παύσαντας, νομιμώτερόν τε ἅμα καὶ καθαρὸν ἀρχιερᾶσθαι ἄνδρα [n] αἱρεῖσθαι. τούτοις Ἀρχέλαος, καίπερ δεινῶς φέρων [o] τὴν ὀργὴν αὐτῶν, ἐπένευεν, [p] ἔχων τὴν ὁδὸν ἣν ἐπὶ Ῥώμης ὁδὸν ἀνύεσθαι προκειμένου αὐτῷ τύχοι, ὅπως πρεσβεύσηται τὸ δοξάντων Καίσαρι. πέμψας ἢ τὸν στρατηγὸν πείσοι χρῆσθαι, [q] καὶ τὰ [s] ἐπὶ τούτοις τιμωρίας ἀποστάντας σκοπεῖν, θανάτου τε ὃς τοῖς φίλοις αὐτῶν [r] συνέλθοι μὴ νόμων γεγονότα, καὶ τὰς αἰτήσεις ὡς ἐπὶ μέγα τοῦ ὑβρίζειν πρόοιτο, τάς τε κατηγορίας οὐκ ἐν τούτοις εἶναι, [s] μᾶλλον δὲ τοῦ ὁμονοεῖν ἕως καταστησάμενος τὴν ἀρχὴν ἐπιτρέψῃ τῷ Καίσαρος ἀφίκτῳ ὡς αὐτὸς, τότε γὰρ κοινῇ [t] βουλεύσεσθαι περὶ ὧν ἀξιοῖεν σὺν αὐτοῖς· ἄρτι δὲ ἀνέχειν, [v] μὴ τὸ στασιάζειν δοκοῖεν.

β'. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα ὑποσχὼν καὶ διδάξας τὸ στρατηγὸν, [x] ἐκπέμπεται πρὸς αὐτούς. οἱ δὲ βοῶντες λέγειν τε οὐκ εἴων, καὶ εἰς κίνδυνον τοῦ [y] ἀπολυμένου ἐκεῖνόν τε καθίστασαν, καὶ τῶν ἄλλων ὅστις γε ἐπὶ σωφρονισμῷ καὶ ἀποτροπῇ τῶν τοιῶνδε [z] ἐγχειρεῖσθαι τολμήσειν φθέγξαιτο φανερὸς ἦν, ἅτε τὸ πάντα βουλήσει τῇ αὐτῶν μᾶλλον ἢ ἐξουσίᾳ τῶν ἐφεστηκότων [a] συγχωρεῖν, δεινὸν ἡγούμενοι, εἰ ζῶντός τε Ἡρῴδου [b] στερηθεῖεν τῶν φιλτάτων, καὶ τελευτῆς αὐτῷ γνωμένης τιμωρίας τῶν ἐπ' αὐτοῖς, [c] ὡρμηκότες τοῖς γνώσεσι, καὶ νόμιμόν τε καὶ δίκαιον ἡγούμενοι ὅ, τι μελλήσει ἡδονὴν αὐτοῖς φέρειν, κινδυνόν τε τὸ [d] ἀπ' αὐτοῦ προφάσεσθαι τε ἁμαρτεῖς, καὶ [e] εἴτε ὑποπτεύσει, ὑστερουλῆς αὐτῷ γνωμένης τὸ δάκρυμα ἡδονῆς ἐκ τοῦ τιμωρήσασθαι τοὺς ἐχθίστους [f] δοκοῦντας αὐτοῖς. πολλῶν δὲ ὑπὸ Ἀρχελάου πεμπομένων οἱ διαλέξοιντο αὐτοῖς, [g] τῶν δὲ ἄχ ὡς ὑπ' ἐκείνου, γνώμῃ δὲ τῇ αὐτῶν [h] δοκεῖν παρεῖσθαι, ὅπως εἰς τὸ πραότερον καταστήσονται αὐτούς, ἀδεὲς ἠνείχοντο εἰπεῖν. [i] ἀνάστασίς τε ὧν λίαν ὀργῇ χρωμένων, φανερά τε ἦσαν ἐπὶ μέγα αὐξήσουσα τῷ πλήθει ὑπισυρρυέντος αὐτοῖς.

γ'. Ἐνστάσης δὲ τῇδε τὸν καιρὸν [k] ἑορτῆς, ἐν ᾗ Ἰουδαίοις ἄζυμα πρόκειται πάτριον· [l] Πάσχα δὲ ἡ ἑορτὴ καλεῖται, ὑπόμνημα οὖσα τῆς ἐξ Αἰγύπτου ἀπάρσεως αὐ-

Cotelerius in notis ad Volumen secundum *Monumentorum Ecclesiæ Græcæ*, pag 614. ἐπεὶ ἤρξατο ὁμίλους ποιεῖσθαι πανδαῖον· ὧν ποιεῖν πάντα in in *Editis*. ἐπεισάγετο ὁμ. απ. ὧν ποιεῖν *Vat.* ἐπιῆρατο ὁμίλου απ. ὧν ποιεῖν παντα *Busb.*

d Ἐκ δὲ πενθεῖσθαι] Ita cum *Cod. Busb.* εἰς τὸ πενθᾶσθαι in *cæteris.*

e Ἀπεστέρωντο,] Sic *Busb* & *Vat.* ἀπεστέρηνται in *Editis Aliisque.*

f Ἦσαν δὲ] Iterum cum *Cod. Busb.* ἦσαν δὲ οἱ τὸ in *reliquis.* ἦσαν δὲ οἱ malit *Casaub.*

g Κατεδεδικασμένων·] Κατεδεδικασμένων *Busb.* δεδικασμένων *Vat.*

h Ἐπὶ μέγα τε τῇ βοῇ] Ita *Vat.* ἐπὶ μέγα μὲ τῇ βοῇ καὶ οἰμωγῇ χρ. *Busb.* ἐπὶ μέγα τε τῆς βοῆς καὶ οἰμωγῆς χρ. in *Editis.*

i Γνήσεσθαι] *L. B.* γνίεσθαι.

k Ἐσκληρότερον] *L. B.* σκληρότερον.

l Τὸν ὑπ' αὐτοῦ ἀρχιερέα καθεστῶτα] Illud τὸν è *Codd. MSS.*

m Παύσαντας,] *Al.* παύσασθαι.

n Αἱρεῖσθαι.] Vocem αἱρεῖσθαι non agnoscit *Busb.*

o Τῷ ὁμιλῷ αὐτῶν,] Illa τῷ ὁμιλῷ αὐτῶν desunt *Vat.* & deerant forsan codici *Epiphanii*, nam vertit, *Archelaus autem, licet ista graviter ferret, annuebat tamen* &c.

p Ἔχων] *L. B.* ἐπέχων.

q Καὶ ——— δόξαντας] Καὶ σκέλλειν ὡς τῶν ἐπὶ τοιούτοις τιμωρίας δόξ. *Busb.*

r Συνέλθοι.] *Gen.* συνέθλοι.

s Μᾶλλον] Μάλλον δ' ἐν τῷ ὁμ. *Busb.*

t Βουλεύσειν] Ita *Vat.* βουλεύειν in *cæteris.*

v Μὴ τὸ στασιάζειν δοκοῖεν] Ως μὴ στασιάζοι *Busb.* atque ita forsan *Epiphanius.*

x Ἐκπέμπεται πρὸς αὐτούς.] Ἐκπέμπῃ *Vat.*

y Ἀπολυμένου ἐκεῖνόν] Ita *Vat.* ἀπολογουμένου ἐκεῖνον καθ. in *Editis Aliisque.* ἀπολέσθαι οἰκτρῶς καθ. malit *Casaub.*

z Ἐγχειρεῖσθαι] Conf. sup. c. 1. §. 1. SPANH.

a Συγχωρεῖν,] Ita lego cum *Cod. Vat.* & *Epiphan.* συγχωρεῖν δεῖν in *cæteris.*

b Στερηθεῖεν] *L B.* στερηθεῖν.

c Ὡρμηκότες τοῖς γνώμαις,] Ὡργηκότες *Vat.* Addit *Lugd. Bat.* κωλύσειστο.

d Ἀπ' αὐτοῦ] Sic *Vat.* ὑπ' αὐτοῦ προσιδέσθαι in *reliquis.*

e Εἴτε ὑποπτεύσει,] Εἴτι malit Cl. *Lowthius*, ita ut ὑπὸ vel ἕνεκα ante τὸ δάκρυμα ἡδονῆς subintelligendum sit.

f Δοκοῦντας αὐτοῖς.] Est qui malit δοκεῖν αὐτοῖς.

g Τῶν δὲ ἄχ ὡς ὑπ' ἐκείνου,] Τῶν τε ἐκείνου μὲ ὑπ' ἐκείνου, γνώμῃ δὲ *Vat.* Lectionem ab hac *Editaque* diversam habuisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *aliis ex regis persona loquentibus, aliis autem ex illius quidem sententia, sed veluti ex sua mente monentibus* &c.

h Δοκεῖν παρεῖσθαι,] Παρεῖναι δοκοῦσιν *Busb.*

i Ἀνάστασίς τε ὧν λίαν] Prima vox & ultima in *L. B.* desunt.

k Ἑορτῆς, ——— ἡμέρας,] Conf. *Hæres.* lib. 2. c. 1. §. 3. SPANH.

l Πάσχα] *Al.* Φάσκα.

αὐτῶν ἡμμένης, καὶ θύσιν [m] αὐτῶν πεφθυμως, πλῆθός τε ἱερείων [n] ὡς οὐκ ἐν ἄλλῃ καταθῦσαν ἐστὶν αὐτοῖς νόμιμον, κάτισχι ὁ πλῆθος ἀναριθμητον ὂν τὸ χώρας, ἰδὴ ὃ καὶ ἐκ τῆς ἑτεροφυΐας ὀλίγα θρησκείᾳ τοῦ Θεοῦ· καὶ οἱ νεωτερισταὶ τοὺς περὶ τὸν Ἰούδαν καὶ Ματθίαν ἐξηγητὰς τῶν νόμων ὀδυρόμενοι, συστάντες ἐν τῷ ἱερῷ τροφῆς ἐνδεοῖς, τοῖς στασιώταις οὐκ ὄν [o] ἐν αἰσχύνῃ μεταιτεῖν [p] αὐτούς. καὶ δείσας Ἀρχέλαος [q] μήτι δεινὸν βλάψειέν αὐτῶν τὴν ἀπονοίαν, πέμπει στρατιώτην τε ὁπλιτῶν χιλιάρχον τε τοῦ ὄχλου [r] στασιαζόντων κατασχεῖλαι πρὸ τοῦ τὸ πάντα ὅμιλον τοῦ μανιώδους αὐτῶν [s] πλέω καταφῆναι· καὶ εἴ τινες ἀφάνητοι [t] πολὺ τῶν ἄλλων καθιέμενοι προθυμίᾳ τοῦ στασιάζειν, ἐπ' αὐτὸν ἀγαγεῖν. [v] οἵπερ τότους οἱ στασιῶται τῶν ἐξηγητῶν καὶ τὸ πλῆθος [x] ἐξηρίωσαν, βοῇ καὶ ἀλαλαγμῷ χρώμενοι· ὥρμησάν τε ἐπὶ τοὺς στρατιώτας, καὶ καταξάντες καταλεύσαι τοὺς πλείους αὐτῶν. ὀλίγοι δέ τινες καὶ ὁ χιλίαρχος τραυματίαι διέφυγον. καὶ τοῖς μὲν παροῦσι πράξασιν ἀλλὰ χεῖρα αὐθις ἡ θυσία ἦν. Ἀρχελάῳ δ' ἄπορον ἐδόκει σώζεσθαι τὰ πάντα, [y] μὴ οὐκ ἀνακόψοντι τὸν ἐπὶ τοῖσδε ὁρμὴν τοῦ πλήθους· ἐκπέμπει δὴ πᾶν τὸ στρατόπεδον, καὶ τοὺς ἱππεῖς οἵ τε [z] αὐτόθι ἐσκιρωκότας κωλύσειν τοῖς καὶ τὸ ἱερὸν βοηθεῖν, καὶ τοὺς ἐκπίπτοντας ἔσω τοῦ περιζώνου δέξοιντο ἀντιλήψει καὶ ἀσφαλεῖ ἤδη πεπισευκότας. καὶ εἰς μὲν τρισχιλίους ἄνδρας ἔκλεισαν οἱ ἱππεῖς· τὸ δὲ λοιπὸν ὤχετο ἐπὶ ὄρη τὰ πλησίον ἰόντες. ἐκήρυττε δ' Ἀρχέλαος ἀναχωρεῖν ἐπὶ τὰ αὐτῶν πᾶσιν. οἱ δὲ ἀπῆσαν τῷ ἑορτῷ καταλιπόντες, φόβῳ κακοῦ μείζονος, καίπερ θρασεῖς ὄντες διὰ τὸ ἀπαίδευτον. Ἀρχέλαος δ' ἐπὶ θαλάσσης κατῆλθε μετὰ τῆς μητρὸς, [a] Νικόλαον τε Πτολεμαῖον τε πολλοὺς τῶν φίλων ἐπαγόμενος, φιλίππῳ τῷ ἀδελφῷ τὰ πάντα [b] ἐφεὶς καθιέναι ἔοικε τῆς ἀρχῆς. συνεξῆλθε δ' αὐτῷ τε [c] Σαλώμη Ἡρῴδου ἀδελφὴ τῷ ἡγεῖσθαι ἀγομένη τῷ αὐτῆς. πολλοὶ δὲ τῶν συγγενῶν, λόγῳ μὲν ὡς συναρωνιάμενοι τῷ Ἀρχελάῳ ἐπὶ κτήσει τῆς βασιλείας, ἔργῳ δὲ ἀνθιστάμενοι, καὶ μάλιστα ὅσοι τῶν πεπραγμένων ἐν τῷ ἱερῷ ποινὰς ὀφλήσειν ἔμελλον. [d] ὑπεραιτιάζει δ' ἐν Καισαρείᾳ τὸν Ἀρχέλαον [e] Σαβῖνος, Καίσαρος ἐπίτροπος τῶν ἐν Συρίᾳ πραγμάτων, εἰς Ἰουδαίαν ὁρμημένος ἐπὶ φυλακῇ τῶν Ἡρῴδου χρημάτων· καὶ αὐτὸν τῆς ἐπὶ τοῖσδε ὁρμῆς [f] ἐπέσχεν [g] ὁ Οὐάρος παρελθών. ἦν γὰρ Πτολεμαίῳ μεταπεμπόμενος ὑπὸ Ἀρχελάου πάρος· καὶ Οὐάρῳ Σαβῖνος χαριζόμενος, ὅτε τὰς ἄκρας [h] ὅσαι γε ἐν τοῖς Ἰουδαίοις ἦσαν παρέλαβεν, ὅτε τοὺς θησαυροὺς καταση μήνατο, εἶα δ' ἔχειν Ἀρχέλαον μέχρι Καίσαρι δόξειέν τι περὶ αὐτῶν, καὶ ἔμενεν ἐν τῇ Καισαρείᾳ τοῦτ' ὑποχόμενος. ἐπεὶ δ' ἐκώλει μὲν ἐπὶ τὴν Ῥώμης Ἀρχέλαος, Οὐάρῳ δ' ἐπ' Ἀντιοχείας ἐγένοντο κομιδαί, Σαβῖνος ἐπὶ Ἱεροσολύμων χωρήσας καταλαμβάνει τὰ βασίλεια. μεταπέμψας δὲ τοὺς φρουράρχους, καὶ ὁπόσοι διοικηταὶ τῶν πραγμάτων ἦσαν, λόγους τε αἰτεῖται περὶ τούτων, καὶ τὰς ἄκρας καθίστατο ἢ αὐτῷ [i] δοκοῖ. ἀμελεῖ δὲ οἱ φύλακες [k] ἐν ὀλίγῳ τὰς Ἀρχελάου ἐντολὰς ἐποιοῦν-

quidem agant ingenti lætitia, tumque illis mos est majorem quam in ulla alia solennitate victimarum numerum mactare, atque magna vis hominum ex *universa* regione locisque extra illius fines *ad istam celebritatem* religionis erga convenit) etiam seditiosi illi, Judam & Matthiam *legis* expositores lamentantes, in fano cœtus habuerunt, non deficiente victu, quem perturbatores istos non pudebat mendicato quærere. Itaque Archelaus, veritus ne quid gravius oriretur ex illorum insolentia, misit eò centurionem cum cohorte militum qui seditiosos coërcerent, priusquam cætera multitudo hujus furoris inficeretur contagio: & si quorum emineret in concienda seditione ferocia, illos ut ad se adducerent. In hos etiam populum irritarunt qui è factione erant *legis* expositorum, clamoribus suis & cohortationibus: adeo ut impetum in milites fecerint, propiusque adstantes maximam eorum partem lapidarint. verum ipse centurio & alii pauci vulnerati effugerunt. Eoque facto manum iterum sacrificio admovent. Archelaus autem de rerum summa periclitari sibi visus est, nisi multitudinis impetum ex hujusmodi occasione retunderet: itaque milites omnes eò misit & equites, qui eos qui foris essent, iis qui in templo forent, succurrere prohiberent, & eos qui à peditibus evasissent, jam in tuto se existimantes, ferro exciperent. Ita occisa sunt ab equitibus circiter tria hominum millia: reliqui in montes qui in propinquo erant se receperunt. Et Archelaus proclamari jussit, ut omnes domum discederent: id quod illi fecerunt, & festum, quamvis audaces propter rerum imperitiam, deteriora veriti reliquerunt. Deinde Archelaus ad mare descendit una cum matre, secum ducens Nicolaum & Ptolemæum, multosque amicorum, relicta totius domus & principatus cura Philippo fratri suo. Eum comitata est Herodis soror Salome, una cum suis natis, multisque consanguineis, per speciem adjuvandi Archelaum ad regnum obtinendum, sed reipsa ad ei adversandum, & maxime ad conquerendum de eo quod in templo factum fuerat. Cæsareæ autem Archelao occurrit Sabinus, Cæsaris in Syria rerum procurator, in Judæam properans ad custodiendam Herodis pecuniam: sed Varus superveniens eum ab itinere avertit. aderat enim ab Archelao accersitus per Ptolemæum: inque Vari gratiam Sabinus neque Judææ castella occupavit, neque pecuniam consignavit, sed Archelao, donec de ea Cæsar statuisset, reliquit; eoque promisso Cæsareæ remansit. Sed postquam Archelaus Romam solvit, & Varus Antiochiam discessit, Sabinus Hierosolyma profectus palatium occupat. Deinde, accersitis præsidiorum præfectis omnibusque rerum administratoribus, demonstrat se rationes exigere, & de castellis statuit arbitratu suo. non tamen custodes Archelai mandata neglectui habuerunt: sed in tuendo omnia, quæ illis in mandatis dederat, perseve-

Magnam vim militum ad seditiosos coercendos mittit Archelaus.

Tria Judæorum millia occisa.

Archelaus Romam proficiscitur.

Sabinus & Varus in Judæa.

m Αὐτῷ πεφθύμως] Ita *Vat.* & *Busb.* αὐτῇ in *Editis Aliisque.*

n Ὡς] *Casaub.* ὅτα.

o Ἐν αἰσχύνῃ] Sic *Vat.* & *Lugd. Bat.* μετ' αἰσχύνης in *reliquis.*

p Αὐτῷ.] Ita legere visum est, quod τῷ αὐτῷ habeat *Busb.* αὐτὸς in *Editis Aliisque.*

q Μήτι] Μὴ καί τι *Busb.* & *Lugd. Bat.*

r Στασιαζόντων] Ita lego cum *Cod. Busb.* favente Zonara, qui habet χιλιάρχον μὴ πείρας ἐξέπεμψε, τῷ ὁμιλοῦντα τὰ δήμου στασιάζοντος. in *Editis* τῷ ὁμιλοῦντι τῶν συνηκόντων πρότερον τὸ π. quæ lectio certe manca & vitiosa.

s Πλέω καταφῆναι·] In *Editis* μὴ πλέον, sed μὴ expunxi auctoritate *MSS.*

t Πολὺ τῶν ἄλλων] Ita *Vat.* & *Busb.* πολλοὶ τῶν ἄλλων καθίεντο in *Editis Aliisque.*

v Ἐπὶ τούτοις] Ἐπὶ τούτοις *Busb.* ἐπὶ τούτων *Vat.*

x Ἐξηγείσαν.] Ἐξηγήσατο *Vat.* ἐξαγείσαν in *Editis.* ὅτε καὶ πλῆθος ἐξαγείσαν *Busb.*

y Μὴ οὐκ ἀνακόψοι] Εἰ μὴ ἀνακόψει *Busb.* μὴ οὐκ ἀνακόψειεν *Vat.*

z Αὐτόθι ἐσκιρωκότας] Ita in *Cod. Vat.* αὖθις in *Editis Aliisque.*

a Νικόλαον καὶ Πτολεμαῖον] Conf. *alibi.* lib. 2. c. 2. §. 1. SPANH.

b Ἐφεὶς καθίεσθαι] Ἀφεὶς *Busb.*

c Σαλώμη Ἡρῴδου ἀδελφὴ] Σαλώμη ἡ Ἡρ. *Vat.* & mox πολλοί τε τῶν συγγ. λόγοις μὲν ὡς σ.

d Ὑπαιτιάζει] Ita hic loci in *libris omnibus.* Supra tamen (p. 829. §. 3.) ὑπαιτιάζω (è *Cod. Busb.*) jungitur cum dativo.

e Σαβῖνος, —— πραγμάτων,] Conf. *alibi.* lib. 2. c. 2. §. 2. SPANH.

f Ἐπέσχεν] Ita cum Cl. *Lowthio* pro ἔσχεν *Editorum* & *MSS.* in lib. 2. *de Bello Jud.* τοῦτον ἐπέσχε σεσωσμένῳ χωρεῖν Οὐάρος ἐπελθών.

g Ὁ Οὐάρος παρελθών.] Conf. supr. c. 5. §. 2. SPANH.

h Ὅσαι γε ἐν τοῖς Ἰουδαίοις] Ὅσαι ἐν τοῖς *Vat.*

i Δοκοῖ.] Δοκοίη *Busb.*

k Ἐν ὀλίγῳ] Mallem ἐν ὀλιγωρίᾳ. conjecturæ huic favente *Josepho* In lib. 2. de *Bello Jud.* c. 2. ἀμελῶν οἱ φρούραρχοι τῶν Ἀρχελάου κατεμάθον ἐντολῶν.

verabant, & præ se ferebant, quod cuncta Cæsari reservarent.

Antipas Romam se confert.

4. Eo autem tempore Antipas quoque Herodis filius Romam ad obtinendum principatum protectus est, spe regnandi elatus ex Salomes promissis, ceu longe quam Archelaus dignior imperio, utpote in priore testamento rex institutus, quod magis ratum esse deberet quam posterius. Ille vero una secum ducebat matrem, & Nicolai fratrem Ptolemæum, quondam Herodi charissimum, & tum sui studiosum. At potissimum eum ad appetendum regnum impellebat Irenæus, qui orator erat & ob eloquentiæ existimationem regni procurationem habuerat. unde etiam iis qui consulebant ut cederet Archelao, qui & natu grandior & ultimo patris testamento rex constitutus esset, auscultare nolebat. Postquam autem Romam pervenit, cognati omnes ejus partibus accedebant, non illi quidem ejus amore, sed Archelai odio, cupientes ante omnia liberi esse, & sub Romani præsidis administratione: quod si parum succederet, Antipam magis è re sua fore sperantes quam Archelaum, operam suam Antipæ commodarunt ad regnum adipiscendum. quin & Sabinus apud Cæsarem literis accusabat Archelaum.

Ptolemæus frater Nicolai.

Irenæus orator.

5. Cum autem Archelaus literas, in quibus jus suum tueretur, Cæsari misisset, necnon patris testamentum, & Ptolemæum Herodianæ pecuniæ rationes sigillumque ferentem, eventum exspectabat. Ille vero postquam scripta ista legerat, Varique & Sabini literas, & quantum pecuniarum annuique redditus esset *cognoverat*, utque Antipas regnum appetens literas misisset, amicos convocat ut eorum sententias audiat, & in his Cajum, Agrippæ quidem natum & Juliæ Augusti filiæ, sed ab ipso *Augusto* adoptatum, cui primum locum tribuit, imperatque ut qui velit de præsentibus negotiis verba faciat. Et primus quidem Antipater Salomes filius, homo in primis disertus & Archelai adversarius, dicebat, "Archelaum nunc per "ludibrium de regno agere, ut qui potestatem "ejus prius sibimet vendicasset quam bona Cæsa- "ris cum venia licuerit, ei objiciens audaciam qua "impulsus in festo die tam multos interemerat. "Qui etiam si inique egissent, oportebat vindi- "ctam externæ legitimæque potestati reservari, "& non ab homine exigi, qui, si spectetur ut rex, "injuriam facit Cæsari, dum adhuc ignoret, quid "ille de se statuet, sin vero ut privatus, multo pe- "jus erit, utpote cui, regiam dignitatem quæren-

Antipater Salomes filius Archelaum apud Cæsarem accusat.

ρ· ἀλλ' ἔμενον σώζοντες τὰ πάντα ἢ προσετέτακτο αὐτοῖς. Καίσαρι δὲ Φυλάσσειν [l] ἔκαξε μὴ προπετείσης αὐτοὺς.

δ'. Πλεῖ δὲ κ) τοῦτον τὸν καιρὸν ἐπὶ Ρώμης ὁ Αντίπας, Ηρώδε μὲν παῖς, ἐπὶ ἀνθυπάτου τὴν ἀρχῆς, ὑποτρέποντι Σαλώμης ἡρμένος ἐπὶ τῷ ἄρξειν, κ) πολὺ [m] δικαιότερος Αρχελάε φαίνηλήψεσθ τὰ πραγματα, [n] ἠξιωκὼς τὸ κ) τὰς προτέρας διαθήκας βασιλεὺς ἀποφάνσαι, ὡς ἀσφαλεστέρας εἶναι τ [o] ἐπιγραφισῶν. ἐπήγετο δὲ ἔτι τὴν τε [p] μητέρα κ) [q] τὸν ἀδελφὸν τὸν Νικολάε Πτολεμαῖον, φίλων τε Ηρώδη τιμιώτατον γεγωμένον κ) αὐτῷ προσκείμενον. μάλιστα δὲ αὐτὸν ἐνῆγε ἐπ' ἀνθυπάτου τὴν βασιλείας φρονεῖν [r] Εἰρηναῖος, ῥήτωρ ἀνὴρ, κ) δόξῃ δεινότητος τὰ περὶ αὐτὸν τὴν βασιλείαν πεπιστευμένος. διὸ δὴ κ) τὸν κελεύοντα εἶκειν [s] Αρχελάῳ πρεσβυτέρῳ ὄντι, κἂν τὰ ἐπιδιαθήκας ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐγγεγραμμένῳ βασιλεῖ, οὐκ ἠνείχετο. ἐπεὶ δ' εἰς τὴν Ρώμην ἀφίκετο, κ) πάντων τῶν συγγενῶν ἀπόστασις ἦν πρὸς αὐτὸν, οὐκ εὐνοίᾳ τῇ ἐκείνου, μίσει δὲ τῷ πρὸς Αρχέλαον, μάλιστα μὲν ἐπιθυμοῦντες ἐλευθερίας, κ) ὑπὸ Ρωμαίων στρατηγῷ τραπέσθαι· εἰ δ' ἄρα [t] τι ἀνιάσειε, λυσιτελέστερον Αρχελάε τὸν [v] Αντίπαν λογιζόμενοι, σωέπεισαν Αντίπα τὴν βασιλείαν. κ) Σαβῖνος κατηγόρει παρὰ Καίσαρι τοῦ Αρχελάε διὰ γραμμάτων.

ε'. [x] Καίσαρ ὁ Αρχέλαος εἰσπέμψας γράμματα, ἐν οἷς τὰ δικαιώματα προσετίθη τε αὐτοῦ, κ) τὴν διαθήκην τοῦ πατρὸς, κ) τὰς λογισμὰς τῶν Ηρώδε [y] χρημάτων σὺν τῷ σημαντῆρι κομίζοντα Πτολεμαῖον, ἐκαραδόκει τὸ μέλλον. ὁ δ', ταῦτά τε ἀναγνὺς τὰ γράμματα, [z] κ) τὰς τοῦ Οὐάρου κ) Σαβίνου ἐπιστολὰς, ὁπόσα τε χρήματα λάβοι [a] κ) τί ἐπ' ἔτεσιν ἑφοίτα, κ) ὡς Αντίπας ἐπ' οἰκειώσει τὴν βασιλείας ἐπέπομφε γράμματα, συνῆγε τοὺς πρώτους γνωμῶν τοὺς φίλους, σὺν οἷς κ) [b] Γάιον τὸν Αγρίππου μὲν κ) Ιουλίας τοῦ αὐτοῦ θυγατρὸς υἱὸν, πρῶτον δ' [c] αὐτῷ [d] γεγονότα, πρῶτόν τε καθεδόμενον παρέλαβε, κ) κελεύσ λέγειν τοῖς βουλομένοις πρὸ τῶν ἐνεστηκότων. κ) πρῶτος ὁ Σαλώμης υἱὸς Αντίπατρος, δεινότατός τε ὢν εἰπεῖν κ) τῷ Αρχελάῳ ἐναντιώτατος, ἔλεγε, "Αρχελάῳ παιδιὰν τὸ πρὸ τῆς ἀρχῆς εἶναι λό- "γον, ἔργῳ τὴν δυνάμιν αὐτῆς πρότερον ἢ Καίσαρα "συγχωρῆσαι παρειληφότι, [e] ὑπὲρ ἁλῶν τὰ ὑπὸ τοῦ πλή- "θους ἐν τοῖς ἀπολωλόσι κ) τὴν ἑορτήν. ὧν κ) ἀδι- "κώτερον ἄλλως, [f] ἔχειν τὴν τιμωρίαν εἰς τοὺς [g] ἔξω "πρᾶξαι δυναμένους ἀνακρίνειν εἶναι, κ) μὴ ὑπ' αὐ- "τοῦ πεπρᾶχθαι, εἰ μὲν βασιλέως, ἀδικοῦντος [h] τὸ "Καίσαρος [i] διάνοιαν περὶ αὐτὸν ἔτι χρώμενος, εἰ δ' ἰδιώ-

l Εκαξα] *Gen.* ἐκάση.

m Δικαιότερος] Δικαιότεροι in *MSS.*

n Ηξιωκὼς —— ἐπιγραφισῶν.] Ita cum *Cod. Vat.* ἠξιωκὼς τῷ κ) in *Editis Aliisque.* HUDS. Conf. supr. c. 6. §. 1. SPANH.

o Επιγραφισῶν.] Conf. ἄλωσ. lib. 2. c. 2. §. 3. SPANH.

p Μητέρα] Samaritidem vid. supr. c. 1. §. 3. SPANH.

q Τὸν Νικολάε] Τῦ Νικολάε *Busb.*

r Εἰρηναῖος,] Irenæus Orator. ἄλωσ. lib. 2. c. 2. §. 3. SPANH.

s Αρχελάῳ πρεσβυτέρῳ ὄντι,] Conf. ἄλωσ. lib. 1. c. 32. §. 7. Antipas tamen ante Archelaum nominatur, supr. c. 1. §. 3. SPANH.

t Τί ἀντιάσειε,] Ita *Vat.* τὶς in *Editis Aliisque.*

v Αντίπαν λογιζόμενοι] Αντίπατρον hic loci *Vat.* & mox v. 2. Αντιπάτρῳ, & §. seq. 5. (post κ) ὡς) Αντίπατρον.

x Καίσαρ ὁ Αρχέλαος] Ita *Busb.* Καίσαρ ὁ Αρχελάε τε εἰσπέμψαντος εἰς αὐτὸν γράμματα ἐν οἷς τὰ δικαιώματα προσετίθη τὰ αὐτοῦ in *Editis Aliisque.* nisi quod ὡς pro εἰς & dein τε αὐτοῦ pro τὰ αὐτοῦ habeat *Vat.*

y Χρημάτων σὺν τῷ σημαντῆρι] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.* γραμμάτων αὐτῶν in *Editis.*

z Καὶ τὰς δὲ Οὐάρου] Καὶ τὰς Οὐάρου *Vat.*

a Καὶ τί ἐπ' ἔτεσιν ἑφοίτα,] Ita *Busb.* κ) τὸ *in ceteris.*

b Γάιον τὸν Αγρίππου] Videsis *Salianum* in tom. 6. p. 410. *Casaub. c. Baron.* p. 138. *Montacutium* in *Originibus Eccl.* part. 1. p. 273. *Keplerum* de *Anno Nat. Christi*, p. 90, 91. & *Norisium* in *Cenotaph. Pisan.* p. 132.

c Αὐτῷ γεγονότα,] Ita cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* αὐτῦ in *reliquis.*

d Γεγονότα] *Gen.* male αὐτῦ γεγονότα. SPANH.

e Επικαλῶν —— ἀπολωλότι] Illa ἐπικαλῶν τὰ ἐπιτελεσθέντα accepta debemus *Codd. Vat. Lugd. Bat.* & *Busb.* necnon *Epiphanio*, qui vertit, *hujus testimonium esse dicebat ejus audaciam, qua præsumpserat in die festo Judæos interimere.*

f Εχειν] Εχει *Vat.* & *L. B.*

g Εξω χρῆσθαι] Fuit cum legerem ἐξουσίαν χρῆσθαι δ.

h Τὸ] *L. B.* τὸ ου.

i Διάνοιαν περὶ αὐτὸν ἔτι χρωμένου,] Δι' ἄγνοιαν περὶ αὐτῷ ἐπιτρέχομεν in *Editis.* δι' ἀγνοίαν περὶ αὐτὸν ἔτι χρώμενον *Vat.* (ἐτι χρωμένου *Lugd. Bat.*) unde διαγνοίᾳ (ex διαγνοίω *ignoro*, si *Lexicis* fides) pro δι' ἀγνοίαν substituí, & χρωμένῳ levicula mutatione pro χρώμενον. Si quis cum *Viro docto* malit, ἀδικοῦντος τὸ Καίσαρος διαγνῶναι περὶ αὐτὸ ἐπιτρέχομεν, per me licet. *Epiphanius* locum ita vertit, *Qui & si injustum aliquid gessissent, alios eos debere ulcisci, qui eos possint legitima & ordinata potestate compescere, & non ab illo tantam eadem fieri oportere. qui si ut rex illud fecisset, contumeliam grandem Cæsari intulisse firmabat, quod ignorans quid de eo adhuc dispositurus esset, regia jam uti potestate præsumeret. Si autem uti privatus illa gessisset, amplius eum deliquisse narrabat: quod regnum non possidens, supplicia quibuslibet intulerit, de quibus decretum Cæsaris debuit expectari.* HUDS. Emendationem licet non reprehendam, versionem tamen minus probo. an διαγνοίω *ignoro* significet, mihi non compertum; certe ex analogia idem quod διαγινώσκω, i. e. *dijudico, cognosco, inquiro, statuo* significat, quem sensum postulat hic locus: sic igitur verte: *Injuriam facit Cæsari, in causæ ipsius cognitione*, vel *examine, jam versato.* Injuria erat, judicio nondum finito, auctoritatem ad se non pertinentem arripere. IBBETSON.

k Πο-

"ἰδιώτᾳ, [k] πολὺ χειρόνως, Δι᾽ ὃ μὴ βασιλείας ἀντι-
"ποιημένῳ καλῶς ἂν τι συγκεχωρῆσθαι, Δι᾽ ὃ Καίσαρα
"τῶν ἐπ᾽ αὐτοῖς ἐξουσίας ἀφαιρεῖσθαι. καθάπερ ἤ αὐτὸν ἐ-
"γεμόνων τινῶν ἐν τῷ στρατιωτικῷ [l] μεταστάσης ὑπικαλῶν,
"καὶ παρακάθισιν ἐπὶ θρόνου βασιλείου, [m] καὶ δικῶν Δι᾽αλύ-
"σεις ὡς ὑπὸ βασιλέως γιγνόμενας, καταγνούσης τε αἰτη-
"σεων τοῖς δημοσίᾳ αἰτουμένοις, καὶ πάντων Δι᾽ψεσθαι, [n]
"ὧν οὐδὲν ἂν μειζόνως ὑπονοῆσαι καθισάμενον ὑπὸ τῶν
"Καίσαρος εἰς τοῦτο ἔργων. ἀνετίθη ἤ αὐτῷ καὶ τὸ ὅτι τῶν
"ἱπποδρόμου δεσμωτῶν τοῦ ἄφεσιν, καὶ πολλὰ τὰ μὲν γε-
"γονότα, τὰ δὲ [o] καὶ πιστευθῆναι δυνάμενα, Δι᾽ὃ φύσιν
"ἔχειν γίνεσθαι ὑπὸ τε νεωτέρων καὶ [p] φιλοτιμίᾳ τοῦ ἄρχειν
"προλαμβανόντων τοῦ ἐξουσίαν. πένθους τε [q] τοῦ ὑπὲρ τοῦ
"πατρὸς [r] ἀμελείας, καὶ κώμους αὐτονυκτὶ τῇ ἐκείνου τε-
"λευτῇ γεγονότας· ἐφ᾽ οἷς δὴ καὶ τοῦ πληθυν ἄρχειν τοῦ
"σεσιάζειν λαβεῖν. εἰ τοιαῦτα εὐεργετήσαντα αὐτὸν τοῦ
"πατρὸς, καὶ ὅτω μεγάλων ἀξιωτέρου, τοιοῦσδε ἀμείβεσθαι
"τὸ νέκυν, ὥσπερ ὑπὸ σκηνῆς δακρύων μὲν προσποιήμε-
"νον τὰς ἡμέρας, [s] ἀπολαύοντα δὲ ἑκάστης τῆς ὑπὸ τὸ ἄρ-
"χῆς ὅσας νύκτας, φανεῖσθαί τε καὶ πρὸς τὸ Καίσαρα τοιού-
"δε ὄντα Ἀρχέλαον συγχωροῦντα τοῦ βασιλείαν, ὁ-
"ποῖόν γίνοιτο ἐκ προῖδειν, χορεύων γὰρ ἐκ ᾄδειν,
"ὥσπερ ἐχθρᾷ πεσόντος, ἀλλ᾽ οὐκ ἀνδρὸς, ὅτως μὲν
"συγγνῶς, τηλικαῦτα δι᾽ εὐεργετεῖν ἐξημένου. [t] δεινό-
"τατόν τε πάντων ἀπέφηνε τὸ νοῦ ἥκειν ἐπὶ Καίσαρα,
"καταγνούσῃ τῆς ἐκείνου χρησομένου τῇ βασιλείᾳ, πάν-
"των αὐτῷ προπεπονημένων ὁπόσα γίνοιτο ἂν [u] ὑπ᾽ αὐ-
"τῷ ἐκ βεβαίως ἤδη ἂν αὐτοκράτορος προσχωρήσαντος
"πρασσόμενα. μάλιστα δὲ τοῦ σφαγὴ τοῦ περὶ τὸ ἱερὸν
"[x] ἐδείνου τῷ λόγῳ καὶ τοῦ δυσσέβειαν, ὡς ἑορτῆς τε
"συναγομένης, καὶ ἱερείων ἐν τρόπῳ σφαγησίου, ἔνιοι
"μὲν ξένοι, οἱ δὲ ἐγχώριοι· πληρεῖν δὲ τὸ ἱερὸν νεκρῶν.
"[y] οὐχ ὑπ᾽ ἀλλοφύλου, ἀλλὰ ἐκ τῶν νομίμων ὀνομάτων
"τῆς βασιλείας ἐφιεμένου τῆς πράξεως, ὅπως δυνηθείη
"πληρῶσαι τὴν φύσιν τυραννίδος τοῦ πᾶσιν ἀνθρώποις
"μεμισημένου ἀδικίαν. δι᾽ ὧν μηδὲ ὄναρ ποτὲ ὀρέξασθαι τῆς
"βασιλείας αὐτῷ τοῦ Δι᾽δοχέως ἀρετῇ τοῦ πατρός· ἐπι-
"στασθαι γὰρ [z] αὐτοῦ τὸν τρόπον, [a] καὶ τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ ὄντα τῶν
"Δι᾽θηναίων τῶν [b] ἰσχυροτέρων [c] Ἀντίπατον καθίσασθαι· κλη-
"θῆναι γὰρ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐπὶ τοῦ βασιλείαν [d] οὐχὶ νε-
"κρᾷ ὄντος πρὸς τῷ σώματι καὶ τοῦ ψυχοῦ, ἀλλὰ
"ἀκμαιφνεῖ μὲν τῷ λογισμῷ χρωμένου, ἀλκῇ δὲ σώ-
"ματος τοῖς πράγμασιν ἐφεσκότος. εἰ δὲ καὶ πρότε-
"ρον εἰς αὐτὸν ἐπίσης τοῖς νοῦ [e] Δι᾽ατεθεῖσθαι [f] τὸν πα-
"τέρα, [g] ἀποπεφάνθαι πᾶσιν ἂν γίνοιτο βασιλεύς,
"τὸν μὲν κύριον ἀδικεῖν τοῦ βασιλείαν Καίσαρα ἀφη-
"ρημένον τοῦ δοῦναι τοῦ ἐξουσίαν, τοὺς δὲ πολίτας ἰδιώ-
"τοῦ ὄντα ἀκμαιῷ σφάζειν ἐν ἱερῷ μὴ ἀποτεραμ-
"μένον.

ς'. Καὶ Ἀντίπατος μὲν τοιάδε εἰπὼν, καὶ μαρ-
τύρων ἀδιαφόρως τὰ εἰρημένα [h] κρατυνάμενος πολ-

"ti, haud fas esset quidquam *à Cæsare* concedi,
"quod Cæsarem in ipsos potestate privatum ive-
"rit. Quin & ipsum perstringebat, vitio ei verten-
"do quod duces nonnullos in exercitu mutaverit,
"& in solio regio sese collocaverit, & lites tan-
"quam rex extitisset dijudicarit, populique po-
"stulatis palam factis annuerit, in summa omnia
"ita fecerit, ut nihil amplius ei in mentem venire
"potuerit, si à Cælare in imperio constitutus fuis-
"set. Illi quoque imputabat, quod in Hippodro-
"mo vinctos dimiserit, aliaque afferebat multa,
"partim vera, partim verisimilia, quod hujusce-
"modi res fieri consueverint ab adolescentibus, &
"qui regnandi cupiditate imperium festinanter
"præripiunt. Præterea ei crimini dabat neglectum
"patris luctum, & comessationes eadem qua ille
"obiit nocte celebratas: unde coortam esse popu-
"li seditionem. Si, cum pater tanta in eum con-
"tulisset beneficia & tam magna ei præstitisset,
"mortuo talem rependerit gratiam, ut interdiu
"tanquam personam induens lachrymas simularet,
"noctes vero singulas in voluptatibus regiis age-
"ret, non alium sese ostensurum esse erga Cæsarem,
"si ab eo regnum acceperit, quam erga patrem
"*sui amantissimum* se gessit. cantu quippe se oble-
"ctare & choreis tanquam in morte inimici, non
"sibi conjunctissimi & beneficentissimi. Omnium
"etiam indignissimum esse ostendebat, nunc veni-
"re ad Cæsarem, ut regnum ipsius munere & con-
"cessu accipiat, cum jam ante omnia *arbitrio suo*
"egissel, quæ ab ipso fieri poterant, postquam
"validam ea agendi potestatem dedisset rerum do-
"minus. Maxime autem cædem in templo nefarie
"factam verbis exaggerabat: utque festiva solen-
"nitate etiam victimarum more mactati fuerint,
"tam peregrini quam indigenæ; & cæsorum cor-
"poribus fanum fuerit repletum, idque non ab a-
"lienigena, sed qui legitimam regis appellationem
"prætexens ferebatur ad facinus, ut tyrannico suo
"ingenio obsequutus posset explere injustitiam o-
"mnibus odiosam. Quamobrem ne in somnis qui-
"dem spem successionis in regnum à patre habuisse,
"ut qui mores ejus probe norit, & in potioribus
"tabulis ejus adversarium Antipam *successorem* con-
"stituerit; à patre quippe ad regnum vocatum,
"non cum animam pariter ac corpus vires defi-
"cerent, sed dum integra esset mente & ratione,
"eoque corporis robore quod negotiis obeundis
"adhiberi potuit. Immo si jam antea tale de Ar-
"chelao fuisset patris judicium quale in posterio-
"ribus tabulis, ipsum tamen satis declarasse qua-
"lisnam rex futurus sit, qui Cæsarem, cujus erat
"regnum ei largiri, largiendi potestate ademptum
"iverit, & privatus adhuc cives in templo jugu-
"lare non dubitarit.

6. Et Antipater quidem hujusmodi verba loquutus, multisque è consanguineis ad ea quæ dixerat

k Πολὺ χειρόνως,] Ita cum *Cod. Vat.* πολὺ χεῖρον, ὡς Δι᾽ὃ τὸ μηδεμίας βασιλείας in *Editis Aliisque.*

l Μεταστάσης ἐπικαλῶν,] Ita *Busb.* μεθίστασιν *Vat.* μεταναστάσεις in *Editis & Aliisque.*

m Καὶ δικῶν Δι᾽αλύσεις] Καὶ δικῶν Δι᾽αλύσιν ὡς ὑπὸ βασιλέως γενομένου *Vat.*

n Οὐδὲν ἂν μειζόνως ὑπονοῆσαι] Ita *Vat.* οὐδὲν μειζόνως in *reliquis.*

o Καὶ πιστεύεσθαι δυνάμενα] Illud καὶ è *Cod. Vat.*

p Φιλοτιμίᾳ τοῦ ἄρχειν] Ita *Vat.* Φιλοτιμίας in *Editis.*

q Τῷ ὑπὲρ τοῦ πατρὶ] Legendum sinè dubio τοῦ ὑπὲρ τῷ πατρὶ. IBBETSON.

r Ἀμελείας,] Ἀμελείας τι καὶ κώμους αὐτῇ νυκτὶ ἐπὶ τῇ ἐκ. *Busb.*

s Ἀπολαύοντα ——— νύκτας,] Ita hunc locum ex *L. B.* constituendum esse judico. HUDS. ἀπολ. ἤ ἡδονῆς ἅ &c. *Cocceius* ἀπολαύοντα ἤ ἡδονῆς ἅ &c. *Gen.* ἀπολαύοντα ἤ ἡδονῆς τῇ &c. Verum illud videtur innuere Josephus, totas quidem dies in lamentis & plangoribus consumpsisse Archelaum; verum per noctes singulas recuperasse lætitiam quam per dies amiserat. HAV.

t Δεινότατόν τε πάντων] Ita cum *Cod. Vat.* δεινότατόν τε πάντων ἐπέφανε τὸ νοῦ *Busb.* ἐξηγμένου, δεινότατόν τε πάντων ἀπεφαίνετο τοῦ ἥκειν in *Editis.*

u Ὑπ᾽ αὐτῷ καὶ βεβαίως ἤδη] Ὑπὸ σοῦ *Vat.* & *Lugd. Bat.*

x Ἐδείνου τῷ λόγῳ] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Busb.* ἰδεινοῦτο in *Editis Aliisque.*

y Οὐχ ὑπ᾽ ἀλλοφύλου,] Deest οὐχ in *Cod. Vat.* qui mox habet ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ νου.

z Αὐτοῦ τὸν τρόπον,] Ἐπίστασθαι γὰρ αὐτὸν τὸν τρόπον, καὶ τὸ ἐχθρὸν αὐτῷ· καὶ Δι᾽ὃ τοῦτο ὄντα τῶν Δι᾽θ. τὸν ἰσχυροτέρων Ἀντίπατον καθίσασθαι. nam videtur aliquid deesse. COCC.

a Καὶ τὸν] *L. B.* καί τοι.

b Ἰσχυροτέρων] *L. B.* ἰσχυροτέρου Ἀντιπάτρου.

c Ἀντίπατον καθίσασθαι.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 32. §. 7. SPANH.

d Οὐχὶ νεκρᾷ ὄντος] Οὐχὶ νεκρῷ ὄντος τοῦ σ. *Vat.* & *Lugd. Bat.*

e Διατεθεῖσθαι] Lege Δι᾽ατετῆσθαι. COCC.

f Τὸν πατέρα,] Ita *Vat.* in *cæteris* deest τόν.

g Ἀποπεφάνθαι] *L. B.* ἀποπέφανται.

h Κρατυνάμενος] Ita *MSS.* κρατυνόμενος in *Editis.*

xerat teſtimoniis ſuis firmanda adhibitis, finem dicendi fecit. Surrexit vero Nicolaus, qui Archelai cauſam egit, dicebatque, "Illa quidem quæ in
Nicolaus pro Archelao reſpondet Antipatro.
"templo facta erant obſtinatis potius eorum animis qui paſſi ſunt imputanda eſſe, quam Archelai poteſtati. qui enim tales res cœptant, non eo "tantum injuſtos eſſe quod innocentes vexant, "ſed & quod pacis & æqui amantes in ultionem "impellunt. Hos autem homines verbo quidem "in Archelaum patraſſe hoſtilia, re ipſa autem in "Cæſarem res aperta eſt. Conſtat enim tumultuum auctores, eos, qui ad vim & injuriam propulſandam ab Archelao miſſi aderant, facto impetu occidiſſe, neque Deum neque fas dierum "nobis ſanctiſſimorum reverentes: & hi ſunt quorum non puduit Antipatrum ſuſcipere tutelam, "ſive ut odio in Archelaum ſuo morem gereret, "ſive quod jus & æquum omne averſatur. Certe "qui adoriuntur alios, nihilque mali ſuſpicantes "injuriis laceſſunt, hi ſunt qui nolentes cogunt "ſui cauſa ad arma recurrere. Tum reliquorum "omnium, quæ objecta fuerant, cauſam aſſignavit iis ipſis qui à conſilio erant accuſatoribus. "Nihil referri unde color quæratur injuriæ, quod "non ipſis factum ſit ſuaſoribus. Neque ea per ſe "eſſe improba, ſed in odium Archelai ita referri "ut improba videantur. Tanto illos agi ſtudio "lædendi cognatum hominem, de ipſorum parente bene meritum & ipſos omnibus amicitiæ "officiis proſequutum. Teſtamentum à patre factum bene mentis compote, & haud dubie poſteriores tabulas potiores eſſe prioribus, eoque "magis quod Cæſari omnium, quæ in iis ſcripta "ſunt, pleniſſimum arbitrium relinquitur. Non "timendum ne horum iniquitatem Cæſar imitetur, qui Herodis, ex cujus viventis potentia fructus plurimos cepere, nunc mortui voluntatem "oppugnant; idque ſatis ſibi conſcii, neutiquam "ſe de Herode ita meritos ut Archelaus fuit. "Non is eſt Cæſar qui viri amici, bellorum ſocii, qui in omnibus etiam in hoc ipſo à Cæſare "pendere ſemper voluit, reſcindat teſtamentum "ſuæ commiſſum fidei. Multum ab horum malignitate abeſt Cæſaris virtus ac fides, toti humano generi teſtatiſſima; neque id in eum cadit, ut "non ſanæ mentis pronuntiet regem, qui primum "filio bono hereditatem reliquerit, deinde in hoc "ipſius Cæſaris fidem imploraverit. Quando te"ſtamentum condidit Herodes, ita ſapuit ut Cæ"ſaris arbitratui cuncta ſubmitteret: ne in herede "quidem eligendo deſipere potuit.

Cæſar benigne alloquitur Archelaum.

7. Et Nicolaus quidem, cum iſta oratione percurriſſet, finem etiam dicendi facit. Cæſar autem Archelaum, qui ſeſe ad pedes ejus abjecerat, comiter allevavit, regno digniſſimum eſſe dicens: ſeque ſatis oſtendit ſic eſſe affectum, ut non aliter

λοῖς τῶν συγγῳῶν, παύεται τὸ λέγειν. [i] ἀνίσταται δὲ Νικόλαος ὑπὲρ Αρχελάου, καὶ ἔλεγε, "τὰ μὲν ἐν "τῷ ἱερῷ γνώμῃ τῶν πεπραγότων ἀναπεισθῆναι μᾶλ"λον ἢ ἐξουσίᾳ τοῦ Αρχελάου. τοὺς γὰρ ἐπὶ τοιοῖσδε "ἄρχοντας, ἃ μόνον [k] τῷ καθ' αὑτοὺς ὑβρίζοντα εἶ"ναι πονηρὰ, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀναγκάζοντα εἰς τὴν ἄμυ"ναν αὐτῶν εὐγνωμονεῖν προαιρουμένων. ὡς δὲ πο"λέμια ἔδρων λόγῳ μὲν κατ' Αρχελάου, τὸ δὲ ἀλη"θὲς εἰς Καίσαρα φανερὸν εἶναι. τοὺς γὰρ [l] ὑβριστὰς "τας, κωλύτας [m] παραγινομένους [n] καὶ ὑπ' Αρχελάου "πεπομφότας, κλεῖναι ὑπιπτεμένους, ὅτε τῷ Θεῷ ὅτε "τῷ νόμῳ τῆς ἑορτῆς ἐν φρονοῦντι γινομένους, ὧν Αντί"πατρον οὐκ αἰσχύνεσθαι ἐκδικητὴν καθιστάμενον ἐπὶ θε"ραπείᾳ ἔχθρας τοῦ αὐτοῦ πρὸς Αρχέλαον, ἢ [o] μίσει τῷ "ἀρετῇ δικαίᾳ. οἱ παρελθόντες καὶ μὴ πρὸς ἡμυνομέ"νους ἄρχοντας ἀδίκων ἔργων, οἵδε εἰσὶν οἱ βιαζόμενοι "καὶ μὴ θέλοντας τοὺς ἀμυνομένους ἐφ' ὅπλα χωρεῖν. ἀ"νεπιφθὲς δὲ καὶ τὰ λοιπὰ πᾶσι τοῖς ἐν βουλῇ τοῦ [p] κατη"γόρων. [q] οὐδὲν γὰρ ὅ, τι μὴ ἐκ μοχθηρίας τοῦ αὐτῶν "γεγονέναι αἰτίᾳ δοῦναι ἀδικεῖν ὑπάρχειν. ἐκ τῆς [r] φύσει "τοιούτως αὐτὰ γεγονότα πονηρὰ εἶναι, ἀλλὰ τῷ βλά"πτειν ἂν δοκεῖν Αρχέλαον. τοσόνδε αὐτοῖς εἶναι βου"λῆς ἐκ ὑβριστῶν εἰς [s] ἄνδρα συγγνῶναι, καὶ πατρὸς "μὲν εὐεργέτου, [t] σωφρονοῦντα δὲ αὐτοῖς καὶ πρὸς πάντας οἰ"κείως πεπολιτευμένον. τὰς γε μὴν Αθήνας ὑπό τε "σωφρονοῦντος γεγράφθαι τοῦ βασιλέως, καὶ [v] κυ"ριωτέρας τῶν γεγραμμένων πρότερον, διὰ τὸ Καίσα"ρα διατάττειν τῶν ὅλων [x] καταλελεῖφθαι πρὸς τὴν κρί"σιν τῶν ἐν αὐταῖς γεγραμμένων. μιμήσεσθαί τε ἐδαμῶς "Καίσαρα τὴν ὕβριν αὐτῶν, [y] οἳ τὸ Ηρῴδου πανοίκιος "ἀπολαύσαντες παρ' ὃν ἔζη καιρὸν δυνάμεως, τὰ πάν"τα ὑπὲρ ὕβριν γνώμης ἐπείγοιντο αὐτοῦ, ἃ δὴ αὐτῶν "ἕνεκα τῆς συγγνώμης τοιούτων γεγονότων. ἔχειν Καίσαρά τε "[z] ἀνδρὸς ὑπ' αὐτῷ πεποιημένους τὰ πάντα καὶ φίλους "καὶ συμμάχους καταλύσειν τὰς Αθήνας, ὑπὲρ πίστεως "ἧς αὐτοῦ γεγραμμένας. ἐκ μιμήσεσθαι κακίαν τὴν "ἐκείνων τὴν Καίσαρος ἀρετὴν καὶ πίστιν, πρὸς ἅπα"σαν τὴν οἰκουμένην ἀνενδοίαστον γνωμένην, καὶ μανίαν "καὶ [a] λογισμῶν ἔκστασιν [b] καταχεῖσθαι ἀνδρὸς βασι"λέως, ἧς μὲν ἀγαθῷ τῷ Αθηναίων καταλελοιπό"τος, πίστει ἧς τῇ αὐτοῦ προαιρέσεως. ἔτι αἱμαρ"τάνειν Ηρῴδην ποτὲ πρὸς κρίσιν τὸ Αθήναιον, σωφρο"σύνῃ κεχρημένον ἐπὶ τῇ Καίσαρος γνώμῃ τὰ πάντα "ποιεῖσθαι.

ζ'. Καὶ Νικόλαος μὲν, τοιάδε διελθὼν, καταπαύει τὸν λόγον. Καίσαρ δὲ Αρχέλαον, προσπεσόντα αὐτῷ πρὸς τὰ γόνατα, φιλοφρόνως τε ἀνίστη, φάμενος ἀξιώματον εἶναι τὴν βασιλείας· πολλοῦ τε ἀπέφαινε δεῖσθαι γνώ-

[i] Ανίσταται) ——— ποιεῖσθαι,] Ανίσταται δὲ Νικόλαος ὑπὲρ Αρχελάου. τοὺς γὰρ ἐπὶ τοιούτοις ἄρχοντας ἃ μόνον τὸ καθ' αὑτοὺς ὑβρίζειν εἶναι πονηρὰ in *Editis*. Αρχελάου, καὶ ἔλεγεν, τὰ μὲν ἐν τῷ ἱερῷ γνώμῃ τῶν πεπραγότων ἀναπεισθῆναι μᾶλλον ἢ ἐξουσίᾳ τοῦ Αρχελάου. τοὺς γὰρ &c. *Busb.* & *Lugd. Bat.* Αρχελάου, καὶ ἔλεγεν· τὰ μὲν ἐν τῷ ἱερῷ γνώμῃ τῶν πεποιθότων ἀναπεισθῆναι μᾶλλον ἢ ἐξουσίᾳ τοῦ Αρχελάου· τοὺς γὰρ ἐπὶ τοιούτοις ἄρχοντας, ἃ μόνον τὸ καθ' αὑτοὺς ὑβρίζοντα εἶναι πονηρὰ, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀναγκάζοντα εἰς ἄμυναν τῶν ἐγγ. *Vat.* in *Epiphanii* verſione, *Surgit Nicolaus pro Archelao verba facturus: dicebat itaque, Illa quidem quæ in templo contigerant, improbitate potius eorum quæ paſſi ſunt, quam Archelai poteſtate contigiſſe: ſiquidem tantum eos facinus aggreſſos fuiſſe, ut non ſolum injurias contumeliaſque jactarent, ſed etiam eos qui devote humiliterque vivere diſponebant, ulciſci prætenderent.* Ipſe lectionem *Vaticanam*, paucis mutatis, in textu exprimendo ſequutus ſum. Si cui inſolens videatur τῷ ὑβρίζοντα poni pro ὑβρίζειν & τῷ ἀναγκάζοντι pro ἀναγκάζειν, adeat *H. Stephani Append. ad al. Scripta de Dial. Attica* p. 164. Fuit cum pro καθ' αὑτοὺς legerem ἀθῴους vel καὶ ἀθῴους.

[k] Τῷ καθ' αὑτοὺς ὑβρίζοντι] Ita quoque exſtat in *L. B.*

[l] Υβριστὰς,] Τοὺς ὑβριστὰς.

[m] Παραγινομένους] Παραγιναμένους *Vat.*

[n] Καὶ] *L. B.* οἱ.

[o] Μίσει τῇ ἀρετῇ] Ita ex conjectura pro φύσει, aut ſane μίσει δὴ δικαίᾳ, ejecta voce ἀρετῇ. In *Epiphanii* verſione, *& odio magis quam natura juſtitiæ judicaret*, ac ſi legiſſet, καὶ μίσει μᾶλλον ἢ φύσει δὴ δικαίᾳ κρίνοντα.

[p] Κατηγόρων·] *L. B.* Εν κατηγόρων. Forte νῦν. COCC.

[q] Οὐδὲν γὰρ ὅ, τι μὴ ἐκ μοχθηρίας τοῦ αὐτῶν] Senſus videtur eſſe, *nihil enim eorum eſſe quæ injuſtitiæ inſimulantur, quin ipſis auctoribus ſit factum.* IBBETSON.

[r] Φύσει τοιούτως αὐτὰ γεγονότα] Φύσει δὴ ὅπως αὐτὰ *Busb.* φύσει τῇ ὅτως αὐτὰ *Vat.*

[s] Ανδρα ——— ἐκ ἐγγυήσεις,] *L. B.* ἄνδρας συγγνώσεις, καὶ π. μ. εὐεργέτου.

[t] Συνήθη δὴ αὐτοῖς καὶ] Ita è *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* σωφρόνῃ in *ceteris*.

[v] Κυριωτέρας τῶν γεγραμμένων] Vocem εἶναι poſt κυριωτέρας addit *Busb.*

[x] Καταλελεῖφθαι πρὸς τὴν κρίσιν] Sic *MSS.* καταλεῖφθαι in *Editis*. Quin & διὰ τὸ Καίσαρα ἐκ διατάττειν τῶν ὅλων καταλελεῖφθαι habet *Busb.*

[y] Οἳ τὸ Ηρῴδου] In *Cod. Vat.* ἔτι τὸ Ηρῴδου.

[z] Ανδρὸς ὑπ' αὐτῷ] Ανδρὸς ἐπ' αὐτῷ *Vat.*

[a] Λογισμῶν ἔκστασιν] Λογισμὸν *Vat.*

[b] Καταχεῖσθαι] Lege καταχεῖσθαι. COCC.

γνώμης τ αὐτ' οὐκ ἄλλα [c] πράξειν, ἀλλ' ὁπόσα αἵ τε Δφθήκαι κατηγόρουν, καὶ Αρχελαῳ συνέφερεν. ὁ μέντοιγε σκεκύρωτο ὧδεν, [d] ὡς ἂν ἐχεγγύῳ τῷ δοκιμαζομένῳ ἐπ' ἀδείας Αρχέλαον εἶναι. καὶ Δφλύσεως τ ἀνδρῶν γνωμένης ἐσκοπεῖτο καθ' αὑτὸν εἴ τι Αρχελάῳ τὴν βασιλείαν [e] εἴη κυρώσων, [f] εἴ τι νομιῶ αὐτῆς ποιεῖν παντὶ τῷ Ηρώδου γένει, καὶ [g] ταῦτα πάντων πολλῆς ἐπικουρίας δεομένων.

facturus esset, quam testamentum postularet, & è re Archelai esset. Verum, ubi Archelaum, ut qui *benevolentiæ ejus* indicio satis magno fretus esset, securum esse animadvertit, nihil tanxit. Postea dimisso concilio, dispexit ipse secum, utrum regnum Archelao confirmare deberet, an vero id omnibus Herodis filiis communiter dividere, idque quoniam omnes plurimum egerent auxilio.

ΚΕΦ. ι'.

Στάσις Ιουδαίων πρὸς Σαβῖνον· καὶ ὡς Οὔαρος τὰς αἰτίας αὐτῆς ἐκόλασεν.

CAP. X.

Seditio Judæorum contra Sabinum: & quomodo Varus in auctores ejus animadvertit.

XI.

Πρότερον δ', ἢ κύρωσίν τινα τούτων γενέσθαι, [h] Μαλθάκη τε ἡ Αρχελάου μήτηρ νόσῳ τελευτᾷ· καὶ πρὸς τοῦ Οὐάρου ἐκ Συρίας γραπτὰ παρὰ τῶν γραμματέων τῶν Ιουδαίων ἀπόστασιν δηλοῦντα. ἐκ γὰρ Αρχελάου μὲν τ ἔκπλουν ἐθορυβήθη τὸ πᾶν ἔθνος· καὶ Οὔαρος αὐτὸς, ἐπὶ παρῶν, τὰς αἰτίας τ κινήσεως τιμωρίᾳ πειθαλῶν, καὶ τὸ πλεῖστ τ στάσεως ἐπισχεσιν ποιησάμενος πολλῆς γενομένης, ἐπ' Αντιοχείας τὸν ἀναζυγὴν ἐποιεῖτο, τάγμα ἐν τ Γαλιλαίας ἐν Ιεροσολύμοις λιπόμενος, τὸν Ιουδαίων [i] νεοτεροποιίαν [k] ἐπισομισθέντας. ὁ μὲν ἐπεραίνετό γε ὧδεν ἐπὶ πολλῇ τῇ [l] μὴ ὁ στασιάσων αὐτῶν. ὅτε γὰρ Οὔαρος ἀπῆλθ, καὶ Σαβῖνος [m] ὁ ἐπίτροπος τῷ Καίσαρος κατομείνας αὐτόθι μεγαλως [n] τοὺς Ιουδαίους καλέπαινε, γραλεία τε τὴν καταλελειμμένην πιστεύων ὡς καὶ πειθήσοιτο αὐτῶν, καὶ τῷ πλήθ. [o] πολλοὺς γὰρ ὁπλίτας δορυφόρους ἐχρῆτο αὐτοῖς, ἐπείγων τοὺς Ιουδαίους καὶ σκαφεύσων ἐπὶ χρήσεσθ. πᾶς τε γὰρ ἄκρας ἐξιάζετο προθύμως λαμβάνειν, καὶ τ βασιλικῶν χρημάτων ἐπ' ἐρεύνῃ προθύμως ὥρμητο βίᾳ διὰ [p] κέρδη καὶ πλεονεξιῶν ἐπιθυμίας.

Antequam vero horum quicquam sancitum esset, obiit morbo Malthace mater Archelai: veneruntque à Varo Syriæ præside literæ, quæ Judæorum rebellionem declararent. Nam post Archelai discessum, seditionem fecit universa natio: & Varus, qui illic aderat, in ejus auctores animadvertit, ac seditione (quæ gravis sane fuit) maxima ex parte composita, Antiochiam profectus est, relicta Hierosolymis una legione ad Judæos reprimendos, si quid moverent. nec tamen quicquam proficiebat ad finem seditioni imponendum. Nam digresso Varo, Sabinus ibi, ceu Cæsaris procurator, manens, multum Judæis negotii facessebat, sperans eos iis copiis, quæ magnæ restabant, cohiberi posse. Circumducebat enim frequentes armatos satellites, per quos Judæos premens atque turbans rebellare cogebat. Etenim castella vi conabantur occupare, & ad pecunias regias vestigandas impetu animi magno acrique ferebantur, lucrorum & rapinarum cupidine incitati.

Malthace mater Archelai moritur.

Varus seditionem Hierosolymis compescit.

Sabinus Judæis molestus.

β'. [q] Επισάσης δ' τ Πεντηκοστῆς, ἑορτὴ δ' ἡμῶν ἐστι πάτριος τοῦτο κεκλημένη, ἔτι καὶ τὴν θρησκείαν μόνον παρῆσαν, ἀλλ' ὀργῇ φέροντες τὴν παροινίαν τ Σαβίνου ὕβρεως, μυριάδες [r] συνηθροίσθησαν ἀνθρώπων καὶ πάνυ πολλαὶ, [s] Γαλιλαίων τε καὶ Ιδουμαίων, Ιεριχουντίων τε ἡ πληθὺς, καὶ ὁπόσοι περάσαντες Ιορδάνην ποταμὸν οἰκοῦσιν, [t] αὐτῶν τε Ιουδαίων πλῆθος οὐ [v] ὁ πρὸς πάντας [x] συνελέχετο, καὶ πολὺ προθυμότεροι τ ἄλλων ἐπὶ τιμωρίᾳ τοῦ Σαβίνου ὡρμήκεσαν. καὶ τρία μέρη νεμηθέντες ἐπὶ τοιῶνδε στρατοπεδευονται χωρίων. οἱ μὲν [y] τ Ιππόδρομον ἀπολαβόντες, καὶ τ ἂν λοιπῶν δύο μερῶν οἱ μὲν τῷ βορείῳ τοῦ ἱεροῦ πρὸς μεσημβρίαν [z] τεταγμένοι τὴν ἑῴαν μοῖραν εἶχον· μοῖρα δ' αὐτῶν ἡ τρίτη τὸ πρὸς δυόμενον ἥλιον, ἔνθα καὶ τὸ βασίλειον οὐ. ἐπῆσαν δὲ τὰ πάντα αὐτοῖς ἐπὶ πολιορκίᾳ τ Ρωμαίων ἀπανταχόθεν αὐτοῖς [a] ἀποκεκλεισμένων. καὶ Σαβῖνος, ἐδεδοίκει γὰρ τό τε πλῆθος αὐτῶν καὶ τὰ φρονήματα ἀνδρῶν, ἐν ὀλίγῳ τὸ θανεῖν ποιουμένων ὑπὸ τοῦ ἡδέως μὴ ἐθέλειν ἐφ' οἷς [b] ἀρετὴν κρίνειν [c] αὐτὸ

Instante autem Pentecoste, festum enim est nobis patrium ita appellatum, conventum est Hierosolyma non solum religionis gratia, sed etiam indignatione contumeliarum Sabini: coïveruntque plurima Galilæorum & Idumæorum & Hierichuntiorum millia, & omnes Transjordanini, & Judæorum magna vis, qui ad universos sese aggregaverunt, & plus aliis cupiditate incensi in Sabini ultionem festinarunt: atque in tres turmas divisi hoc modo castra metantur. Pars quidem una Hippodromum occupat, reliquarum vero duarum altera à septentrionali templi regione meridiem versus orientalia tenebat; tertia autem illorum pars ad occidentem posita erat, ubi regia locabatur. Atque ista illi agebant, ut Romanos ab illis undique inclusos obsiderent. Tum Sabinus (nam & multitudinem eorum formidabat, spiritusque hominum elatos, qui mori facile maluerunt quam victoriam non reportare, ubi vincere virtutis loco habetur) confestim per literas Varo rem significabat; atque, ut fieri solet, non intermittebat hortari

Turbæ in festo Pentecostes.

c Πράξειν,] *L. B.* πράξων.

d Ως ἂν ἐχεγγύῳ δοκιμαζομένῳ] Ita cum *Cod. Busb.* (& *Lugd. Bat.* cujus *Margo* præterea exhibet ἂν ἐχεγγύῳ.) ὡς ἀνεγνω in *Editis Aliisque.*

e Εἴη κυρώσων,] Επικυρωσίων *Vat.* εἴη κυρωτέον *Busb.* & *Lugd. Bat.*

f Εἴ τε νομιῶ αὐτῆς ποιεῖν] Sic *Cod. Vat.* εἴτε κοινῶ αὐτῶν ποιεῖν in *Editis Aliisque.*

g Ταῦτα πάντων] *L. B.* τούτῳ, *Coccejus* τούτων. sequens vox πάντων abest à *Lugd. Bat.*

h Μαλθάκη] Ita *Vat.* & in l. 2. de *Bello Jud.* Μαρθάκη perperam in *Editis Aliisque.* HUDS. Conf. *alibi.* lib. 1. c. 24. §. 2 SPANH.

i Νεοτεροποιίαν] Lege νεωτεροποίαν. COCC.

k Επισομισθέντας.] Επισόμισμα infr. lib. 18. c. 10. § 8. & eodem c. § 3. συσόμισμα. SPANH.

l Μὴ ὁ στασιάσων αὐτῶν] Τῶ μὴ στασιάσοντι αὐτῶν *Vat.* Τῷ μὴ ὁ στασιάσαι αὐτὸς *Busb.*

m Ο ἐπίτροπος] Illud ὁ insertum dedi è *Cod. Vat.*

n Τὸς Ιουδαίους κατεπόνει,] Τὸς στασιώτας *Busb.* τὸς στρατιώτας *Vat.* & *Lugd. Bat.*

o Πολλοὺς γὰρ ὁπλίτας δορυφόρους] Πολλοὺς δ' ὁπλίτας ἐπλ. *Vat.* πολλοὺς ὁπλίτας ὁπλ. *Busb.* πολλοὺς γὰρ ὁπλίτας ὁπλ. *Busb.*

p Κέρδη] *Gen.* κερδῆ.

q Επισάσης] *L. B.* ἐνσάσης.

r Συνηθροίσθησαν] *L. B.* συνοίσθη.

s Γαλιλαίων ——— πλῆθὺς,] Conf. supr. lib. 13. c. 9. §. 1. SPANH.

t Αὐτῶν τε Ιουδαίων πλῆθος] Videsis *Casaubonum* contra *Baronium*, p. 27. *Edit. Lond.*

v Ο] *L. B.* οἱ.

x Συνελέχετο,] Συνελέχθη *Vat.* & *Lugd. Bat.*

y Τὸν Ιππόδρομον] Hippodromus ad meridiem Templi; ergo Templum cum Hippodromo ad meridiem versum. COCC.

z Τετραμμένοι] In *Editis Aliisque* τετραμμένοι, οἱ δὲ τὴν ἑῴαν &c. verum οἱ δὲ expunximus, sensu ita postulante. Quin & *Epiphanius* & ipse *Josephus* (l. 2. *de Bello Jud.*) nostram lectionem firmant. HUDS. Forte τετραμμένον. COCC.

a Αποκεκλεισμένων.] Ita *Busb.* ἀπεκλεισμένοις in *Editis Aliisque.*

b Αρετὴν κρίνειν αὐτὸ νικᾶν,] *L. B.* ἀρετὴ κρίναιτο ἂν τὸ νικᾶν.

c Αὐτὸ νικᾶν,] Sic *Vat.* qui & κρίνῃ habet. αὐτὸν νικῶν in *Editis Aliisque.*

d A-

tari ut ſibi celeriter auxilium ferret, legionem quippe ibi relictam in maximo verſari periculo, quod non longe abeſſe exſpectarent quin ipſi capti trucidarentur. Ille vero, arcis excelſiſſima turri occupata, (ea Phaſaëlus appellabatur, in honorem Phaſaëli Herodis fratris exſtructa atque ita nominata, poſtquam à Parthis occiſus fuerat) inde Romanis ſignum dedit, ut Judæos exeuntes adoriantur. & cum ipſe ne ad ſuos quidem amicos deſcendere auderet, poſtulabat ut alii propter ejus avaritiam ſe prius mortis periculo objicerent. Cumque Romani eruptionem feciſſent, commiſſum eſt acre prælium: in quo licet hoſtibus revera ſuperiores eſſent Romani, non tamen animis fracti erant aut deſponderunt Judæi ad conſpectum periculi, poſtquam multi de ſuis ceciderant: quin per circuitum conſcenſis porticibus, quæ circum exterius templi ſeptum erant, magnaque pugna edita, & ſaxa dejiciebant, partim è manibus partim è fundis, utpotè in hujuſmodi pugnis bene exercitati. & ſagittarii univerſi illis immiſti Romanis multum nocebant, & quod ſuperiore loco eſſent, atque expugnatu difficiles, ut qui attingi nequirent ab iis qui tela ad eos adigere conarentur, & hoſtes nullo negotio profligare poſſent. Et diu quidem hunc in modum pugnatum eſt. Deinde Romani,* rei indignitate commoti, ignem porticibus (inſciis ipſis qui eò aſcenderant Judæis) ſubjiciunt. atque ignis, eo quod multa apponerentur quæque etiam flammam excitare poſſent, quam celeriter tectum corripuit. Ejus vero materies, quod & pice & cera abundaret, prætereaque auro cera perunctо, confeſtim *flammis* cedebat, atque opera magna & admiratione digniſſima ſenſim evanuerunt, & quotquot ſuper porticus erant improviſo perierunt exitio. nam alios ſecum ruina tecti trahebat, alii ab hoſtibus undique cædebantur: multi, nihil reliqui ad ſalutem videntes, maloque eos circumſtante attoniti, aut in ignem ſe conjiciebant, aut ut flammas effugerent ſeipſos gladiis ſuis occidebant. quicunque vero retro abſcedendo qua aſcenderant evadere conabantur, à Romanis omnes cæſi ſunt, quippe inermes animoſque debilitati, deſperatione nihil eos adjuvante quod armis erant deſtituti. ex iis itaque qui tectum aſcenderant ne unus quidem elapſus eſt. Tum Romani per flammam, quà dabatur, irruentes, theſauro potiebantur in quo recondita erat pecunia ſacra. ejuſque magna parte à militibus direpta, ipſe Sabinus talenta quadringenta palam recepit.

Acre prælium inter Judæos & Romanos.

Ignis, porticibus templi ſubjectus, exitio eſt Judæis.

Sacri theſauri direptio.

3. Interea Judæos magno quidem dolore affecit amicorum calamitas, qui in iſta pugna ceciderunt: illoſque etiam male habuit † *ærarii* & donariorum direptio. veruntamen, conglobatis ſuorum fortiſ-

νικᾶν, ⸗ θάρρημά τι ὡς τ Οὐάρον ἔπεμπε γράμματα· καὶ, τὸ σώζηθες, οὐκ [d] ἀνήφ κελεύων ἐκ τοῦ ὀξέως βοηθεῖν, ὡς κινδύνου μεγίστου τὸ ἐγκαταλειφθὲν στράτευμα ⸗ειεχηκότ⸗, Διὰ τὸ μὴ εἰς μακρὰν ἐλπίζειν κατακτήσεσθαι ληφθέντας αὐτούς. αὐτὸς ᾗ τὸ Φασαήλου [e] τ ὑψηλότατον τ πύργων καταλαβόμεν⸗ [f] Φασαήλου, ἐπὶ τιμῇ τοῦ Ηρώδου ἀδελφοῦ Φασαήλου ᾠκοδομημένου τε ἔτους εἰρημένου, τελευτῆς ὑπὸ Παρθιαίων αὐτῷ γνομένης, κατέπεμπε τοῖς Ρωμαίοις ἐπεξιέναι τοῖς Ιουδαίοις. αὐτὸς μὲν δὴ εἰς τὰς Φιλᾶς τολμῶν καλιέναι, τὰς δ' ἄλλας ⸗ο- ἀποθνήσκειν αὐτὸ τ ωλεονεξίας δικαίων. τολμησάντων δ' εἰς τλὼ ἔξοδον τ Ρωμαίων, μάχη [g] συνῄφ καρτερᾷ· καὶ οἱ Ρωμαῖοι [h] τ πολεμίων ἔργῳ ἐκπείρων, ὃ μὲν τὰ Φρονήματά γε τοῖς Ιουδαίοις ἔκαμνε τῇ ὄψει τοῦ δεινοῦ πολλῶν αὐτοῖς πεπληκότων, ⸗ειοδεύσαντες δ' ἀνιᾶσιν ἐπὶ τὰς στοάς, αἵπερ ἦσαν τοῦ ἱεροῦ τ ἔξωθεν ⸗εῖβολον ⸗ειέχουσαι, καὶ πολλῆς μάχης γνομένης, λίθους τε [i] ἠφίεσαν, τοὺς μὲν [k] ἐκ χερὸς ὑπαίροντες, [l] οὓς ᾗ σφενδονῶν, ἀθληταὶ [m] τρόπου τοιαύτης μάχης ὄντες. καὶ οἱ τοξόται πάντες ⸗ροπεπαρμένοι [n] μεγάλα ἔβλαπτον τοὺς Ρωμαίους, Διὰ τὸ ὑπερδέξιοί τε εἶναι, καὶ ὀπιχφρεῖος μὲν ἄπορον Διὰ τὸ [o] ἀνέφικτοι τοῖς εἰσαντίζειν πειρωμένοις εἶναι, ῥᾴους ᾗ κεκλεῖος τὰς πολεμίους ἔχοντες. καὶ πολὺ μὲν χρόνον ἡ μάχη σωίεση τοιάδε ἦσα. ἔπιπτε Ρωμαῖοι, δεινῶς φέροντες [p] τοῖς δρωμένοις, πῦρ ἐνιᾶσιν τ στοᾶς, λαθόντες Ιουδαίων τὰς ἀναβεβηκότας ἐπ' αὐτάς. καὶ τὸ πῦρ ὑπό τε πολλῶν [q] ⸗ροσιθεμένων καὶ μᾶ τ ἐγείρειν φλόγα δυναμένων, ἥπερ ᾗ ὀρόφου ἦ τάχ⸗. ἡ ᾗ ξύλωσις, [r] παρέχουσα πίστης τε καὶ [s] κηρῷ ⸗λέον, [t] ἔπι ᾗ κηρῷ χρυσὸν [v] ἐπαληλιμμένον, εὐθέως [x] εἶκεν· ἔρχά τε μεγάλα ἐκεῖνα καὶ ἀξιολογώτατα [y] ἠφανίζε⸗ο, καὶ τὰς ὑπὲρ τ στοῶν ὄλεθρ⸗ ἔτ⸗ ἀ⸗ροσδόκητ⸗ κατέλαβεν. οἱ μὲν γὰ τῷ ὀρόφου καταῤῥαγέντ⸗ συγκαταφέροντο αὐτῷ, τὰς ᾗ ⸗ειστροδὸν ἔβαλλον οἱ πολέμιοι· ⸗ολλοὶ ᾗ [z] ἀ⸗ορίᾳ τε σωτηρίας, καὶ ἐκ⸗λήξει κακῶν ᾗ ⸗ειεσηκότ⸗, οἱ μὲν εἰς τὸ πῦρ [a] εἰσήεσαν ἑαυτούς· οἱ ᾗ καὶ τοῖς ξίφεσι χρώμενοι Διέφθειρον [b] αὐτὸ ἐποιοῦ⸗. ὁπόσοι ᾗ [c] εἰς τὸ κατόπιν χωρήσαντες ὁδῷ ᾗ ἀναβεβήκεσαν ἐσώζοντο, οἱ Ρωμαῖοι ⸗άντας ἔκτεινον γυμνούς τε ὄντας καὶ τὰ Φρονήματα ἐκλελυμένους, ὑφ' ἧν τ ἀ⸗ονοίας Διὰ τὸ ἄνοⷭλον βοηθεῖν δυναμένης. ἐσώθη ᾗ τ ἀνελ⸗όντων ὅ⸗λα τὸ πῦρ⸗ ὑφ' ὁσιοσυῦ. καὶ οἱ Ρωμαῖοι, Διὰ ᾗ πυρὸς ἦ παρείκει [d] ⸗ωθέντες, ἐκρᾴτουν ᾗ ἡσσωρᾶ, [e] καθ' ὃν ἰσχὺ ⸗ῶ χρήματα. καὶ διεκλάπη μὲν ⸗ολλὰ ὑπὸ τ σφαλισῶν, Σαβῖν⸗ ᾗ ⸗εριεπίησεν εἰς τὸ φανερὸν ⸗ερισχόσια τάλαντα.

γ'. Ιουδαίους ᾗ ἐλύ⸗ει μὲν τὸ ⸗άθ⸗ τῶν φίλων, οἳ ἐν τῇδε ἔ⸗εσον τῇ μάχῃ· ἐλύ⸗ει ᾗ καὶ τῶν ἀναθημάτων ἡ ἀφαίρεσις. ὃ μὲν ἀλλ' ὅ⸗ερ αὐτῶν ἐτύγχανεν σωέ-

d Ανήφ] *L. B.* ἀνίφ.

e Τὸν ὑψηλότατον τ πύργων] Τὸ ὑψηλότατον *Vat.*

f Φατάηλον.] Conf. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 21. §. 9. SPANH.

g Συνῄφ καρτερᾷ.] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* συνίφ in *reliquiis.*

h Τῶν ⸗ολιμίων ἔργῳ ⸗ειράτων,] Iterum cum *Cod. Busb.* ⸗ολλῶν μ ἔργων in *Editis Aliiſque. L. B.* ⸗ολημίων ἔργων. Paulo aliter legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *& licet Romani opere bellico & experientia ſuperiores exiſterent.*

i Ηφίεσαν,] Ita *Busb.* & *Joſephus*, l. 2. *de Bello Jud.* ἀφείσαν in *Editis.* ἠφείσαν *Vat.*

k Εκ χειρὸς ὑ⸗αίροντες,] Εκ χειρῶν *Busb.*

l Οὓς ᾗ σφενδονῶν,] Uſitatius τὰς ᾗ σφ. HUDS. Forte τὰς ᾗ ἐκ σφενδονῶν.

m Τρόπου τοιαύτης μάχης ὄντες.] Ita *Cod. Vat.* ſi quis malit τρόπου τοιᾶτα μάχης, non refragabor. fuit cum legerem, ἀθληταὶ τρόπου τοιᾶτα μηχανῶς ὄντες.

n Μεγάλα ἔβλαπτον] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Zonar.* μέγα in *Editis.*

o Ανέφικτοι] Ita *Busb.* ἀνέφικτον in *Editis Aliiſque.*

p Τοῖς δρωμένοις,] *Sc.* Επὶ τοῖς δρωμένοις.

* *Rei indignitate commoti*,] Impune ſe talia perpeti non ferentes, *Epiphan.*

q Προσιθεμένων καὶ] Ita *Vat.* ⸗ροσιθεμμένων *Busb.* (& *Lugd. Bat.* in quo ſequentia uſque δυναμένων deſunt) ⸗ροσιβάλλων in *Editis*: quo modo etiam *Epiphanius.*

r Παρέχουσα πίστης] Ita *Busb.* & *Vat.* παρεῖχεν in *Editis.*

s Κηρῷ πλέον,] Iterum cum *Cod. Busb.* κηρὸν in *ceteris.*

t Επι ᾗ κηρῷ χρυσὸν] Ergo tectum Porticus fuit inauratum. REL.

v Επαληλιμμένον,] Ita in *Editis.* ἐπαληλειμένον *Busb.* & *Gall.*

x Εἶκεν·] Ita *Busb.* ἦκεν in *ceteris*, nullo plane ſenſu. ἔκλινεν in *L. B.*

y Ηφανίζε⸗ο,] Statim in medio §. 6. ⸗ολλάς τε καὶ ἄλλας τ βασιλικῶν οἰκήσεων ⸗ολλαχῇ τ χάρας ⸗ῦρ ἐνιεὶς ἐφάνιζεν. HAV.

z Απορίᾳ τε σωτηρίας,] Απορίᾳ σωτηρίας τε καὶ ἐκ⸗λ. *Busb.* & *Vat.*

a Εἰσήεσαν] *L. B.* ἐπαφεῖσαν. *Coccejus* legit ἐπαφῆσαν.

b Αὐτὸ ἐποιοῦ⸗.] Illud αὐτὸ è *Codd. Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.*

c Εἰς καθ⸗ὸν χωρήσαντες] Εἰς τὰ καθ⸗ὸν *Busb.*

d Ωθέντες,] Σωθέντες *Busb.* ⸗αρελκυσθέντες corrupte in *Cod. Vat.* in *Epiphanii* verſione, *Romani autem per illud incendium in fiduciam ſublevati.*

e Καθ' ὃν] *L. B.* καθὸ.

† Ærarii *& donariorum direptio.*] Vocem *ærarii* ex *Epiphanio* adjectam eſſe volui.

ſωνέ-

σωεσταμμένον καὶ [f] μαχιμώτατον, [g] τούτῳ [h] ἐμπεριέχοντες τὸ βασίλειον, ὑπέλυον πῦρ τε [i] ἐνιέντες αὐτῷ, καὶ πάντας κτείνειν, κελεύοντες ἢ τάχιστα ἀπιέναι, καὶ πᾶσιν ἐπιχωροῦσιν ἄδειαν καὶ Σαβίνῳ σὺν αὐτοῖς. καὶ τὸ βασιλικὸν τὸ πλεῖστον [k] ἠυτομόλησαν πρὸς αὐτούς· Ῥοῦφος δὲ καὶ Γρᾶτος τρισχίλιοι [l] τῶν μαχιμωτάτων τῶν Ἡρῴδου στρατεύματος ἔχοντες, ἄνδρας τοῖς σώμασιν ἐρρωμένους Ῥωμαίοις [m] προσετίθεσαν. καί τις καὶ ἱππικὸν ἦν [n] ὑπὸ τῷ Ῥούφῳ τεταγμένον, ὃ καὶ αὐτὸ προσεθήκην τοῖς Ῥωμαίοις ἐγένετο. Ἰουδαίοις δὲ οὐκ ἠμέλει ἡ πολιορκία. ἀλλὰ καὶ τὰ τείχη μετηλλάττον, καὶ τοῖς μεταβαλλομένοις ἐκέλευον μὴ ἐμποδίζειν εἶναι [o] ἃ ἀπολειπομένου χρόνου παρῆσαν αὐτοῖς ἐλευθερίαν τοῦ πάτριον. Σαβίνῳ μὲν οὖν [p] εὐκτὸν [q] ἦν ἀπιέναι μετὰ τῶν στρατιωτῶν, πιστεῦσαι δ' οὐκ οἷός τε ἦν διὰ τὰ πεπραγμένα, καὶ τὸ [r] λίαν εὔγνωμον τῶν πολεμίων ἐπ' ἀποστροφῇ τῶν [s] κατασκοπουμένων εἶχεν. ἅμα δὲ καὶ τὸν Οὔαρον ἔξειν [t] προσδοκῶν [u] ἐπέμενε [v] τοῦ πολιορκίαν.

δ'. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ ἕτερα μύρια θορύβων ἐχόμενα τοῦ Ἰουδαίαν κατελάμβανε, πολλῶν πολλαχόσε κατ' οἰκείων ἐλπίδας κερδῶν καὶ Ἰουδαίων ἔχθρας ὑπὲρ τοῦ πολεμεῖν ὡρμημένων. δισχίλιοι μὲν τῶν ὑφ' Ἡρῴδῃ ποτὲ στρατευσαμένων, καὶ ἤδη κατελελυκότες, [x] ἐν αὐτῇ Ἰουδαίᾳ συστάντες προσεπολέμουν τοῖς βασιλικοῖς, ἀντιστρατηγοῦντος αὐτοῖς [y] Ἀχιάβου τοῦ Ἡρῴδου ἀνεψιοῦ· καὶ τῶν μὲν πεδίων εἰς τὰ μετέωρα ἀνεωσμένων δι' ἐμπειρίαν τοῦ εἰς τὰ πολεμικὰ τῶν ἀνδρῶν, τοῖς δὲ δυσχωρίαις σῴζοντος ὁπόσα δυνατά.

ε'. [z] Ἰούδας δὲ Ἐζεκίου τοῦ δεινοῦ λῃστοῦ υἱὸς ὑπὲρ μέγα δυνηθεὶς, [a] ὑφ' Ἡρῴδου δὲ μεγάλοις ληφθεὶς πόνοις. ἦν οὖν ὁ Ἰούδας οὗτος [b] Σεπφώριν τὴν Γαλιλαίας, συναθροίσας ὄχλον ἀνδρῶν ἀπονενοημένων, ὁπλομαχῶν τῷ [c] βασιλείῳ πειρᾶται· καὶ ὅπλων κρατήσας ὁπόσα αὐτόθι ἀπέκειτο, ὡπλίζετο τοὺς σὺν αὐτῷ καθ' ἕνα, καὶ ἀποφέρεται χρήματα ὁπόσα [d] κατελείφθη αὐτόθι, φόβος τε ἦν πᾶσιν ὑπ' αὐτοῦ ἄγων καὶ φέρων τοὺς συναντῶντας, ἐπιθυμίᾳ μειζόνων πραγμάτων καὶ ζηλώσει βασιλείας πρὸς οὐκ ἀρετῆς ἐμπειρίαν, ἀλλ' ἐφ' ὕβρεσιν ἀνειμένης ἐξουσίας, [e] κτησάμενος προσδοκῶν μέγας τοῦ ἐντεῦθεν.

ς'. Ἦν δέ τις Σίμων δοῦλος μὲν Ἡρῴδου τοῦ βασιλέως, ἄλλως δὲ ἀνὴρ εὐπρεπὴς, καὶ μεγέθει καὶ ῥώμῃ σώματος ὑπὲρ μέγα πρέχων τε καὶ πεπιστευμένος. ὅτου λόγοις [f] τῇ ἀκρασίᾳ τῶν πραγμάτων, διαδήματά τε ἐτόλμησε περιθέσθαι, καὶ πίνου συστάντος ἐς αὐτὸν βασιλεὺς ἀναγορεύεσθαι μανίᾳ τῇ ἐκείνων, καὶ εἶναι ἄξιος ἐλπίσας παρ' ἀνθρώπου, [g] τὸ ἐν Ἱεριχοῦντι βασίλειον πυρπόλησι δι' ἁρπαγῆς ἄγων τὰ [h] ἐγκαταλελειμμένα· πολλάς τε ἐς ἄλλας τῶν βασιλικῶν οἰκήσεων, πολλαχοῦ τοῦ χώρας πῦρ [i] ἐνιεὶς

simis quibuſque, hiſce regiam obſident, flammaſque ei & extrema omnibus minitabantur, jubentes ut celeriter exirent, quo facto promittebant nihil ipſis & Sabino nocitum iri. Proinde regiorum maxima pars ad Judæos ſeſe contulit. Sed Rufus & Gratus, qui tria millia è præſtantiſſimis Herodis militibus habebant, viros corpore validos ſtrenuoſque, ad Romanos tranſierunt, quin & idem fecerunt equites quidam quibus præerat Rufus, & ipſi facti ſunt acceſſio ad Romanos. Verum Judæi nihilominus obſidionem urgere, & cuniculos agere, atque obſeſſis clamare *ut exirent*, ne per ipſos ſtet quo minus tempus jam arripiant patriæ libertatem recuperandi. Et Sabino quidem nihil optatius, quam cum militibus exire; ſed Judæis fidere non poterat propter ea quæ perpetraverat: & non vulgaris hoſtium lenitas, *ipſi utpote ſuſpecta*, in cauſa erat quod conditiones rejecerit. adde quod à Varo exſpectabat auxilium, eamque ob rem obſidionem ſuſtinebat. *Rufus & Gratus ad Romanos tranſeunt.*

4. Ea autem tempeſtate exiſtebant in Judæa mille aliæ turbæ, multique plurimis in locis, aut lucri cupiditate aut odio in Judæos, bellum concitabant. Nam duo quidem hominum millia, qui aliquando ſub Herode meruerant, jamque dimiſſi erant, in ipſa Judæa inter ſe conſpirarunt, & regios oppugnare cœperunt; quibus Achiabus Herodis ſobrinus reſiſtebat, & ex agris in editiora loca compulſus (quippe ab hominibus rei militaris ſcientiſſimis) difficiles aditus inſidendo ſervabat quæ poterat. *Tumultus in Judæa varii.*

5. Exſtitit & Judas, Ezechiæ filius latronum præfecti, qui magnarum erat virium, quemque Herodes ægre oppreſſerat. Hic Judas apud Sephorim Galilææ *oppidum*, coacta profligatorum hominum caterva, palatium adortus, arma omnia ibi repoſita occupavit, iiſque ſuorum ſingulos armavit, & omnem illic repertam pecuniam abſtulit, ſuique terrorem omnibus injecit, obvios quoſque diripiens ſecumque abducens, rerum majorum deſiderio regnandique cupiditate, eam adipiſci ſperans dignitatem non virtutis peritia ſed effrenata nocendi licentia. *Judas latro.*

6. Fuit & Simon quidam regis Herodis ſervus, homo alioqui formoſus, & corporis amplitudine & pulchritudine excellens, † creditusque excellere. Hic, ſumpta ex rebus turbidis fiducia & diadema ſibi imponere auſus eſt, & congregata hominum multitudine, cum & ipſe rex illis inſanientibus ſalutatus fuiſſet, ſeque aliis digniorem imperio exiſtimaſſet, Hierichuntiam regiam à ſe direptam cremavit; aliaſque multas regis domos in multis regionis locis incendit, omnibus quæ in illis *Simon diadema ſibi imponit.*

f Μαχιμώταιον,] Μαχιμαίότατον *Busb.* ut & mox infra.
g Τούτῳ] *L. B.* τῶν.
h Ἐμπεριέχοντες τὸ βασίλειον,] Ἐμπιεραίχόν τε τὸ βασίλειον καὶ ὑπέλυον *Vat.*
i Ἐνιέντες αὐτῷ,] Ita *Busb.* ἐνίεσαν in *cæteris.*
k Ἠυτομόλησαν πρὸς αὐτούς.] Ita *Busb. Zonar.* & *Epiphan.* ἠυτομολίσασαν σφῶ αὐτοῖς in *Editis.*
l Τῶν μαχιμωτάτων] Τὸ μαχιμώτατον *Vat.* & *Lugd. Bat.*
m Προσετίθεσαν.] Προσεθήκην *Busb.* & *Vat.*
n Ὑπὸ τῷ Ῥούφῳ] Τῶν ὑπὸ τῷ Ῥούφῳ τεταγμένων *Vat.* & *Lugd. Bat.*
o Τὰ ἀπολειπομένου χρόνου] Τῆ ἀπολήψεως χρόνῳ τοῦ ἐλευθερίαν τοῦ πατρίου *Busb.* utram harum lectionum mavis per me licet accipias.
p Εὐκτὸν] *L. B.* in *Marg.* ἄκτιτον.
q Ἦν ἀπιέναι] Εὔκτον ἀπιέναι *Vat.*
r Λίαν εὔγνωμον] Ita in *Cod. Vat.* λίαν τὸ εὐγνώμον in *Editis Aliiſque.*
s Κατασκοπουμένων εἶχεν.] Κατασκεπτομένων *Vat.*
t Προσδοκῶν ἐπέμενε] Sic *MSS.* προσδοκῶν in *Editis.*
v Τοῦ πολιορκίαν.] Ita cum *Cod. Busb.* τῇ πολιορκίᾳ in *Editis Aliiſque.*
x Ἐν αὐτῇ Ἰουδαίᾳ συστάντες] Ita cum *Cod. Vat.* ἐν αὐτῇ ἰδίᾳ in *Editis Aliiſque.* τοῦ τοῦ Ἰουδαίου in l. 2. de *Bello Jud.*
y Ἀχιάβου τοῦ Ἡρῴδου ἀνεψιοῦ.] Ἀλκιβιάδου *Vat.* HUDS. Conf. *Antiq.* lib. 1. c. 33. §. 7. SPANH.
z Ἰούδας ὁ τοῦ Ἐζεκίου τοῦ ἀρχιλῃστοῦ υἱὸς] Non alius fuiſſe videtur Judas hic, quàm Theudas ille de quo in *Act.* 5. 36. ut inquit *Uſſerius* ad *An. M.* 4001. p. 538. *Edit. Lond.* quem videſis. Alterius *Theudæ* meminit *Joſ.* in *Antiqq.* l. 20. nec mirum eſt diverſis temporibus plures exſtitiſſe factioſos homines ejuſdem nominis.
a Ὑφ' Ἡρῴδου μεγάλοις ληφθείς] Deſunt in *L. B.*
b Σεπφώριν τὴν Γαλιλαίας,] Conf. ſupr. lib. 13. c. 12. §. 5. SPANH.
c Βασιλείῳ πειρᾶται.] Ita ex *MSS.* (*Coccejo* approbante) βασιλεῖ in *Editis.*
d Κατελείφθη αὐτόθι,] Sic *Busb. Coccejus*, & *Epiphan.* κατελέφθη in *reliquis.*
e Κτησάμενος προσδοκῶν] Κτήσεως *Vat.*
f Τῇ ἀκρασίᾳ τῶν πραγμάτων] Τῇ ταραχῇ τῶν πρ. *Zonar.*
† *Creditusque excellere.*] Cui magna fuerant credita, *Epiphan.*
g Τὸ ἐν Ἱεριχοῦντι] Τὸ, τι ἐν Ἱερ. *Vat.*
h Ἐγκαταλελειμμένα.] Ἐγκατηλειμμένα *Vat.*
i Ἐνιεὶς φλόγιζεν.] Sic *MSS.* ut & *L. B.* ἐνιεὶς in *Editis.*

lis erant ſuis gregalibus in prædam conceſſis. Quin & majus quiddam perpetraſſet,* niſi mature in eum animadverſum fuiſſet. Nam Gratus, poſtquam regios milites Romanis junxiſſet, cum copiis ſuis omnibus Simoni obviam occurrit: & poſt longum & acre prælium, profligatis Simonianis, quippe Transjordaninis, & nullo ordine, audacia magis quam arte pugnantibus, Gratus nactus Simonem, per anguſtias, ut ſalutem ſibi quæreret, fugientem, caput ei amputavit. Apud Amatha quoque, ad Jordanem fluvium poſita, crematum eſt palatium ab hominum caterva Simonis ſimilium. Tantus tum furor per totam gentem graſſabatur, eo quòd proprium regem non haberet cujus juſto fortique imperio multitudo regeretur: qui vero alienigenæ ad caſtigandos ſeditioſos venerant, malum potius exacerbarent, graves ſuperbia ſimul & avaritia.

Idem facit & Athronges opilio.

7. Deinde & Athronges, vir neque generis dignitate illuſtris, neque magna virtute aut opum abundantia fretus, ſed opilio, cunctis cætera omnia obſcurus *viſus*, vaſto tantum corpore & manuum robore inſignis, regnum affectare auſus eſt, cui adeo placebat major nocendi licentia, ut mori certus parvi penderit vitæ jacturam, quam male agendo facturus eſſet. Illi autem quatuor erant fratres, qui & ipſi grandi ſtatura, & ad facinus quodvis arduum manu prompti habebantur, magni momenti eſſe viſi ad conſervationem imperii. atque hi ſinguli ſingulis cohortibus præerant. convenit enim ad eos magna hominum multitudo. Atque illi quidem turmarum præfecti erant, & cum per ſe itarent pro Athronge prælia faciebant. Ipſe autem diadema ſibi impoſuit, & de rebus agendis concilium habuit, omniaque gerebat arbitratu ſuo: & diu in poteſtate permanſit, regio nomine, faciens quæ vellet; magnaſque tum ipſe tum fratres cædes edebant tam Romanorum quam regiorum, utpote utriſque ex æquo infenſi, his propter licentiam qua ſub Herode uſi fuerant, Romanis propter injurias quas tum ab illis acceperant. Tempore autem conſequenti magis magiſque pariter in omnes efferabantur: & vix quiſquam interitum poterat effugere, partim quod quæſtui inhiarent, partim ob interficiendi conſuetudinem. Hi aliquando Romanorum cohortem (qui frumenta & arma militibus ferebant) prope Emmauntem aggreſſi, ita circundederunt, ut Arium centurionem, legionis ducem, & quadraginta ejus peditum fortiſſimos, miſſilibus confixerint. Reliqui, illorum clade attoniti *erant*, auxilio tamen Grati, qui eis cum regiis ſuccurrit, evaſerunt, relictis cæſorum

[k] ἠφάνιζεν, τοῖς ἐνεργὸν [l] λείαν ἄγειν τὰ ἐγκαταλελειμμένα ὑπηρέπων. ἐπέπρακτο δ' ἂν τι μεῖζον ἀπ' αὐτοῦ [m] μὴ ταχείας ὑπιρροφῆς γιγνομένης. ὁ γὰρ Γρατος, τῶν βασιλικῶν στρατιωτῶν Ρωμαίοις προσβεβοηθηκὼς, μεθ' ἧς εἶχε δυνάμεως ὑπαντιάζει [n] τῷ Σίμωνα. καὶ μάχης αὐτοῖς μεγάλης ὑπὸ πολὺ γιγνομένης, [o] τό τε πολὺ τῶν Περαίων, ἀσυντάκτοι ὄντες, καὶ τόλμῃ μᾶλλον ἢ ὑπομονῇ μαχόμενοι διεφθάρησαν. καὶ αὐτὸν Σίμωνα, φυγῇ λίαν φοβερᾷ σώζοντα αὐτὸν, Γρατος ἐντυχὼν τὴν κεφαλὴν ἀποτέμνει. καλεπεκάθη δὲ [p] τὰ ὑπὸ τῷ Ιορδάνῃ πολαμῷ [q] ἐν [r] Αμαθοῖς βασίλεια ὑπὸ τινῶν συστασιωτῶν ἀνδρῶν Σίμωνι προσφωλησάντων. ἔτως πολλὴ ἀφροσύνη ἐνεπολίτευσε τῷ ἔθνει, διὰ τὸ βασιλέα μὲν οἰκεῖον οὐκ εἶναι [s] τὸν καθέξοντα τὸ πλῆθος ἀρετῇ· τοὺς δὲ ἀλλοφύλους [t] ἐπελθόντας σωφρονισμὸς [u] τῶν στασιάζοντων ἀνθρώπων, ὑπερεκχυμα αὐτῶν διά τε τὸ ὑβρίζειν δὲ πλεονεκτεῖν γινέσθαι.

ζ'. Ἐπὶ δὲ [x] Αθρόγγης ἀνὴρ, ἔτε προγόνων ὑπαρχὴς ἀξιώματι, ἔτε ἀρετῆς πρεῖσσα, ἢ πινῶν πλήθει χρημάτων, ποιμὴν ὢν καὶ ἀνεπιφανὴς τοῖς πᾶσιν εἰς τὰ πάντα ὢν, ἄλλως δὲ, μεγέθει σώματος, καὶ τῇ κατὰ χεῖρας ἀλκῇ διαφέρων, ἐπάλμησεν ὑπὸ βασιλείαν [y] Φρονῆσαι, καὶ διὰ τὴν ἡδονὴν ἔτι πλέον ὑβρίσαι, καὶ θνήσκων οὐκ ἐν μεγάλοις πάθεσι τὸ ψυχῆς τὸ ὑπὸ τοιοῦσδε [z] ἀνάλωμα γινόμενον. ἦσαν δὲ αὐτῷ καὶ ἀδελφοὶ τέσσαρες, μεγάλοι τε καὶ αὐτοὶ, καὶ [a] ὑπὸ μεγάλα παρεσκευασμένοι τῇ [b] κατὰ χεῖρας ἀρετῇ πεπιστευμένοι, [c] παράβλημα εἶναι τῆς καθέξεως τῆς βασιλείας δοκοῦντες. λόχον τε αὐτῶν ἦρχεν ἕκαστος. συλλέγει γὰρ μεγάλη πληθὺς πρὸς αὐτούς. [d] καὶ οἱ μὲν στρατηγοὶ ἦσαν, καὶ [e] ὑπερράθυμον αὐτῷ ὁπόσα εἰς τὰς μάχας φοιτῶντες δι' αὐτῶν. ὁ δὲ διάδημα περιθέμενος, βουλευτήριόν τε ἦγεν ὑπὸ τοῖς [f] ποιητίοις, καὶ τὰ πάντα γνώμῃ ἀνακείμενα εἶχεν τῇ αὐτοῦ. διέμενέ τε ἐπὶ πολὺ τῷδε τῷ ἀνδρὶ ἡ ἰσχὺς, βασιλεῖ τε κεκλημένῳ, [g] καὶ ἃ πράσσειν ἐθέλοι μὴ ἀποστερημένῳ, φόνῳ τε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἦσαν ἐπὶ μέγα προσκείμενοι Ρωμαίων τε καὶ τῶν βασιλικῶν, μισῶν [h] πολιτευομένους ὁμοίως πρὸς ἀμφοτέρους. [i] τοῦτους μὲν ὑπερῆ ἡ χρῆσαγλος ἐπὶ τὸ Ηρῴδου δεχῆς, Ρωμαίους [k] ὧν εἰς τὸ παρὸν ἔδοξαν ἀδικεῖν. προϊόντος δὲ χρόνου, καὶ ἐπὶ πλεῖον ὁμοίως [m] ἐξηγριώθησαν. [n] διαφθορὰς τε οὐκ ἴσας [o] τοῖς πᾶσιν ἐν πᾶσι, τὰ μὲν κέρδους ἐλπίδι, τὰ δὲ καὶ σωτηρίας χάριν φονεύων. ὑπιόντι δὲ [p] ποτὲ καὶ Ρωμαίων λόχῳ καὶ [q] Εμμαοῦσι, [r] οἱ σῖτον καὶ ὅπλα τοῦ στρατιᾶς ἔφερον. καὶ προσπεσόντες Αρειον μὲν τὸν ἑκατόνταρχον, ὃς ἡγεῖτο τάγματος, καὶ τεσσαράκοντα τῶν περὶ αὐτὸν, πεζῶν τοὺς κρατίστους [s] κατηκόντιζον. οἱ δὲ λοιποὶ, δείσαντες πρὸς τὸ πάθος αὐτῶν, Γρατος σὺν τοῖς βασιλικοῖς οἱ περὶ αὐτὸν ἦσαν σκέπης αὐτοῖς [t] γινομένης, σώζουσι τοὺς νεκροὺς καταλιπόντες.

k Ηφάνιζεν,] Superius in medio §. 2. idem verbum in eadem habuimus ſignificatione. HAV.

l Λείαν ἄγειν] Ita cum *Cod. Vat.* λείαν διαγαγεῖν in *cæteris.* ut & in *L. B.* in cujus *Marg.* eſt φέρειν.

* *Niſi mature in eum animadverſum fuiſſet.*] Niſi celeriter mutatio contigiſſet, *Epiphan.* niſi mature occurſum fuiſſet, *Gelen.*

m Μὴ ταχείας ἐπιρροφῆς γινομένης·] Verto, *niſi mature cura fuiſſet adhibita.* ἐπιρροφὴ enim non ſolum eſt, *animadverſio*, ſed ſæpius *cura. Ni mature ſubventum foret*, diceret *Tacitus.*

n Τὸν Σίμωνα.] Τῷ Σίμωνι *Busb.*

o Τό τε πολὺ τῶν Περαίων] Τότε πολλοὶ *Busb.*

p Τὰ ἐπὶ τῷ Ιορδάνῃ] Τὰ ὑπὸ Ιορδάνῃ *Vat.* & *Busb.*

q Εν Αμαθοῖς] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 4. §. 2. SPANH.

r Αμαθοῖς] Videri poſſet Amathus *Joſephi* eſſe eadem ac Ramoth in Gilead. Certe eandem urbem quam Αμαθὰ vocat *Antiqq.* 17. 12. alibi (viz. lib. 2. de *Bello Jud.*) Βηθαραμαθὸν vocat, quæ vox clara veſtigia vocis *Ramoth* indicat. *Relandus* in *Pal. S.* p. 560.

s Τὸν] Abeſt à *L. B.*

t Επελθόντας] *L. B.* ἀπελθόντας.

u Τῶν συνιάσοντων] Ita cum *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* & μὴ συνασιάσοντων in *Editis Aliiſque.*

x Αθρόγγης] Αθρογγίωνος in l. 2. *de Bello Jud.* Αὐρόγγης *Busb.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 4. §. 3. SPANH.

y Φρονῆσαι, —— ὑβρίσαι,] Φρονῆσαι, τῷ κτώμενόν τι αὐτῷ ἡδονὴς πλέον *Vat.* Φρονῆσαι τῷ κτωμένῳ ἢ αὐτῷ (αὐτῆς *L. B.*) ἡδονῆς πλ. *Busb.* τῷ κτώμενον δι' αὐτῆς ἡδονῇ. *Cocceius* mavult.

z Ανάλωμα γινόμενον] Αναλώμασι *Vat. Busb.* & *Gall.*

a Επὶ μεγάλα παρεσκευασμένοι] Επὶ μέγα *Vat.*

b Κατὰ χεῖρας] Καθ' χεῖρα *Busb.* Vide etiam *Caſaub.* c. *Baron.* p. 218.

c Παράβλημα εἶναι] Παράκλημα mendoſe in *Cod. Lugd. Bat.* & *Vat.* & παράλημα *Gall.*

d Καὶ οἱ μὲν στρατηγοὶ ἦσαν,] Καὶ οἱ ἢ μὲν στρ. *Vat.* & *Busb.*

e Υπερράθυμον αὐτῷ] Υπερρᾳθύμησαν *Busb.*

f Ποιητίοις,] *L. B.* παραποιητίοις.

g Καὶ ἃ πράσσειν ἐθέλοι] Καὶ πράσσοντι ἄπερ ἤθελον *Busb.* omiſſis μὴ ἀποστερημένῳ.

h Πολιτευομένους] Τὸν γάμον πολιτεύεσθαι τοῦτον ſupr. lib. 1. c. 16. §. 3. SPANH.

i Τούτους] *L. B.* τοῦτο.

k Ων εἰς τὸ παρὸν ἔδοξαν.] Illud ὧν inſertum dedi è *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* Eſt qui malit ὅτι.

l Εδοξαν] *Margo L. B.* φασίν.

m Εξηγριώθησαν.] *L. B.* ἐξηγείρασαι.

n Διαφθορὰς τε] Διαζεύξις *Busb.*

o Τοῖς πᾶσιν ἐν πᾶσι,] Τοῖς πᾶσιν ἐμπίπτειν *Vat.*

p Ποτὲ καὶ Ρωμαίων λόχῳ] Ita *Vat.* & *Epiphan.* τότε in *Editis Aliiſque.*

q Εμμαοῦσι,] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 4. §. 3. SPANH.

r Οἱ σῖτον καὶ ὅπλα τοῦ στρατιᾶς ἔφερον.] Οἱ σίτου τε καὶ *Vat.* & *L. B.* οἱ σῖτα καὶ *Busb.*

s Κατηκόντιζον.] Κατηκόντισαν *Busb. Vat.* & in l. 2. *de Bello Jud.*

t Γινομένης,] Γενομένων *Busb.*

τοιῦ-

πόλεις. καὶ πολλὰ μὲν χρόνον [v] τοιούτοις τρόποις χρώμενοι μάχαις, Ρωμαίοις τε παρελύπησαν [x] οὐκ εἰς ὀλίγα, καὶ τὸ ἔθνος σκάκωσαν ἅπαν μέγα. χειρωθὲν δ' ὕστερον ὑπὸ μὲν Γρήτωνι συμβαλόντι, ὁ δὲ Πτολεμαίῳ· καὶ τὸ πρεσβύτατον Ἀρχελάου λαβόντος, ὁ τελευταῖος πάθος τε τῷ ἐκείνου [y] λελυπημένος, καὶ ἄπορον ὅπως πλέον ὁρῶν τὴν σωτηρίαν [z] ὑπὸ νόσου καὶ καμάτου πολλοῦ ψιλωθεὶς τὸ δυνάμεως, ἐπὶ δεξιαῖς καὶ πίστει τοῦ θείου Ἀρχελάῳ παραδίδωσιν αὑτόν. καὶ ταῦτα μὲν ὕστερον γέγονε.

η'. Λῃστηρίων δὲ ἡ Ἰουδαία ἔμπλεως ἦν, καὶ [a] ὡς ἂν συμβαίη τινὶ οἱ [b] συστασιάσαντες αὐτῷ, βασιλεὺς ἀποδεικνύμενος ἐπ' ὀλέθρῳ τοῦ κοινοῦ ἡπείγετο, [c] ὀλίγα μὲν καὶ ἐπ' ὀλίγοις Ρωμαίοις λυπηροὶ καθιστάμενοι, τοῦ δὲ ὁμοφύλου φόνου ἐπὶ μήκιστον ἐμπιδοῦντες.

θ'. Οὔαρος δέ, ἐπειδὴ τὰ πρῶτα πεπραγμένα, Σαβίνου χαίροντος πρὸς αὐτὸν, δείσας [d] περὶ τοῦ πάσματος, δύο τὰ λοιπὰ ἀναλαβών, τρία γὰρ ἐπὶ Συρίας τὰ πάντα ἦν, καὶ ἴλας ἱππέων τέσσαρας, ὁπόσα τε ἀπὸ κερμὰ ἢ βασιλεῖς ἤ τινες τετράρχαι τότε παρεῖχον, ἡπείγετο βοηθεῖν τοῖς ἐν Ἰουδαίᾳ τότε πολιορκουμένοις. εἴρητο δὲ πᾶσιν εἰς Πτολεμαΐδα ἐπείγεσθαι, ὁπόσοι προεξεπεμποντο. διδόασί τε αὐτῷ καὶ [e] Βηρύτιοι, διόπερ αὐτῶν τὴν πόλιν, ἀπὸ κέρας πεζικοὺς καὶ χιλίους. πέμπει δὲ καὶ Ἀρέτας ὁ Πετραῖος, ἔχθρα τε τῷ Ἡρῴδου φιλίαν [f] τῶν Ρωμαίων κτώμενος, συμμαχίαν οὐκ ὀλίγην, χωρὶς πεζῶν τε καὶ ἱππέων. [g] συναχθείσης δ' ἐν Πτολεμαΐδι [h] πάσης ἤδη τῆς δυνάμεως, μέρος τι πέμπει [i] τῷ υἱῷ Γαΐῳ, καὶ ἅμα τῶν αὐτοῦ φίλων, Γαλιλαίοις ἐξέπεμπε πολεμεῖν, [k] οἳ ὑπὲρ τοῦ Πτολεμαΐδος ἐχόμενοι καλοικοῦσιν. [kk] ὃς ἐμβαλὼν τοῖς τε ἀνδραποδίσας εἰς μάχην τρέπει, καὶ Σεπφώρην ἑλὼν, τοὺς μὲν οἰκήτορας ἠνδραποδίσατο, τὴν δὲ πόλιν ἐνέπρησεν. αὐτὸς δὲ Οὔαρος ἐπὶ Σαμαρείας τῷ παντὶ στρατῷ προσιών, τοῦ μὲν πόλεως ἀπέσχε διὰ τὸ ἀνεγκλητον ἐπὶ τοῖς νεωτερισμοῖς εἶναι· στρατοπεδεύει δὲ ἐν τινι κώμῃ Πτολεμαΐδι κλήματι, [l] Ἄρους ὄνομα αὐτῇ. καὶ οἱ Ἄραβες μίσει τῷ Ἡρῴδου ἐμπιμπράσιν αὐτῷ, ἐχθρῶς ἔτι πρὸς φίλους τοὺς ἐκείνου ἔχοντες. ἐκεῖθεν δὲ προιόντες [m] Σαμφὼ κώμην ἐτέραν διήρπασάν τε οἱ Ἄραβες καὶ ἔκαυσαν, πάνυ ἐρυμνὴν οὖσαν καὶ ὀχυράν. ἐν δὲ τῇ πορείᾳ, ἅδεν αὐτοὺς διέφυγεν, ἀλλὰ πυρὸς καὶ φόνου τὰ πάντα μεστὰ ἦν. πέμπεται δὲ καὶ Ἐμμαοῦς, Οὐάρου κελεύσαντος ἐπ' ἐκδικίᾳ τῶν [n] τελευτηκότων, προεκλελοιπυῖα ὑπὸ τῶν οἰκητόρων. ἐνταῦθα δὲ καὶ Ἱεροσολύμοις ἤδη σωτηρία, καὶ Ἰουδαίων οἱ κατὰ πολιορκίαν [o] τὸ πάσματος τῆδε στρατοπεδεύοντες, τὴν ὄψιν τῶν προσόδων τῶν στρατευμάτων ἐκ ὑποφερόντων ἔχοντες, ἡμίεργον τὴν πολιορκίαν καταλιπόντες. οἱ δ' ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις Ἰουδαῖοι, ὀφθέντος δὲ Οὐάρου σφίσιν ἐξαλλόντος, ἀπελύοντο τὰς αἰτίας, ὡς τὸ μὲν προσόδου τὸ πληθυούσης διὰ τὴν ἑορτὴν ἡμομένης, καὶ δὲ πολέμου μηδαμῇ γνώμῃ τῇ αὐτῶν, τόλμῃ δὲ τῶν ἐπηλύδων, συνελθόντες αὐτοῖς, καὶ συμπολιορκηθέντες Ρωμαίοις μᾶλλον ἢ πολιορκεῖν προθυμίαν ἔχοντες. προσαπηλήκασι δὲ τῷ Οὐάρῳ, Ἰώσηπός τε [p] ἀνεψιὸς Ἡρῴδου βασιλέως, Γρατός τε καὶ Ῥοῦφος τοὺς ὑπ' αὐτοῖς

cadaveribus. In hunc modum longo tempore pugnas conferentes, & Romanis magna detrimenta intulerunt & gentem suam valde afflixerunt. Post- *Athrongèus cum fratribus subnis- citur.*
ea tamen subacti sunt, unus cum Grato prælio congressus, alter cum Ptolemæo: natuque maximo in Archelai potestatem redacto, ultimus qui supererat, ex fratris casu mœrore confectus, & nullam videns salutis spem reliquam, quod ejus copiæ vel morbo vel continuis laboribus exhaustæ essent; accepta fide & jurejurando ipse quoque Archelao se dedidit. Sed hæc postea facta sunt.

8. Tunc autem Judæa plena erat latrociniis: & *Latrociniis plena Judæa.*
ut quisque seditiosorum cœtus coiverat, reges creabantur, qui omnia agebant in perniciem reipublicæ; ut qui parum admodum & in rebus tenuissimis Romanis nocerent, ipsi vero in populares suos longe lateque cædibus grassarentur.

9. Interea Varus, ubi primum ex Sabini literis quæ gesta erant intelligit, solicitus de legione * *Hierosolymis relicta*, duas reliquas assumpsit, (quippe tres in universum erant in Syria) & quatuor turmas equitum, omniaque regum & tetrarcharum auxilia, atque celeriter obsessis in Judæa subsidio proficiscitur. omnibus autem jussum erat, qui præmittebantur, ut Ptolemaïdem properarent. Dant illi etiam Berytii, cum per urbem eorum iret, *Berytii & Aretas Arabs suppetias mittunt Romanis.*
mille quingentos auxiliares. Aretas quoque Petræus, ex suo in Herodem odio amicus Romanis factus, alias ei suppetias affert præter pedites equitesque. Coactis itaque ad Ptolemaïdem suis copiis, earum partem filio & cuidam amico tradit, eosque ad bellum Galilæis supra Ptolemaïdem incolentibus inferendum mittit. Atque ille hostes prælio aggressus in fugam vertit, captoque & incenso oppido Sepphori incolas vendidit. Ipse Varus cum *Sepphoris cremata, ut & Arus, Sampho & Emmaus.*
universo exercitu ad Samariam profectus, urbi (quod seditionis culpa careret) manus abstinuit: sed castra in vico, cui nomen est Arus, posuit, qui Ptolemæi ditionis erat: eumque vicum Arabes, *Varo ab Areta subsidio missi*, Herodis odio amicis quoque ejus infensi incenderunt. Illinc digressi Arabes, vicum alium, nomine Sampho, munitissimum & instructissimum, diripuerunt atque concremarunt. Quin toto itinere nihil eos effugit, omnia miscentes flammis ac cædibus. Emmaus quoque, sed ab incolis deserta, jussu Vari cremata est, ut iis qui ibi fuerant occisi parentaret. Inde ad ipsa Hierosolyma ducit, ubi Judæi, qui legionem ab ea parte obsidebant, ad primum venientis exercitus conspectum fugæ se mandarunt, obsidione semiperfecta relicta. Hierosolymitani autem Ju- *Varus Hierosolyma venit & legionem obsessam liberat.*
dæi, graviter à Varo increpati, sese purgarunt; demonstrantes ob festa coivisse populum, neque suo consilio bellum, sed externorum audacia susceptum; se quidem cum Romanis magis obsessos fuisse, quam eos obsidere in animo habuisse. Et jam ante Varo se obtulerant Josephus Herodis regis sobrinus, & Gratus & Rufus cum suis militibus,

v Τοιούτοις τρόποις] Forte τοιουτοτρόποις. COCC.
x Οὐκ εἰς ὀλίγα,] Οὐκ ὀλίγα *Busb.*
y Λελυπημένος,] *L. B.* λελυμένος.
z Ὑπὸ νόσου καὶ καμάτου πολλοῦ] Ὑπὸ μανίσεως καὶ καμ. *Vat.* & *Lugd. Bat.* atque ita forsan *Epiphan.* qui vertit, *nam se solum mansisse cernens, & omni manu militum spoliatum.*
a Καὶ ὡς ἂν συμβαίη τινὶ οἱ] *L. B.* καὶ ὅς ἂν συντύχοι τινῶν οἱ &c.
b Συστασιάσαντες] Forte συσταδιάγειν. COCC.
c Ὀλίγα μὲν καὶ ἐπ' ὀλίγοις Ρωμαίοις] Ὀλίγα μὲν Ρωμαίοις λυμαινόμενοι, δὲ ὁμοφύλου φόνου ἐπὶ μήκιστον ἐμποιοῦντες *Busb.* in *Vulgatis* autem *Aliisque* non aliter ac edidimus, *nominativis* pro *genitivis absolutis* more Attico adhibitis.
d Περὶ δὲ πάσματος,] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.* & in l. 2. de *Bello Jud* περὶ δὲ πείτε πάσματος in *Editis Aliisque.*
* Hierosolymis relicta,] Ita ex *Epiphanio.*
e Βηρύτιοι, —— χιλίους.] Conf. *alsw.* lib. 2. c. 5. §. 1. SPANH.
f Τῶν Ρωμαίων κτώμενος,] Ita *Vat.* τὴν Ρωμαίων in *ceteris.*
g Συναχθείσης] *L. B.* συναθείσης.
h Πάσης ἤδη τῆς δυνάμεως,] Sic *Vat. Busb.* & *Epiphan.* illa πάσης ἤδη in *ceteris* desiderantur.
i Τῷ υἱῷ Γαΐῳ, καὶ ἅμα τῶν αὐτοῦ φίλων,] Conf. *alsw.* lib. 2. c. 5. §. 1. SPANH.
k Οἳ ὑπὲρ —— καλοικοῦσιν] Οἳ τοῦ Πτολεμαΐδος ἐχόμενα κατοικοῦσιν. *Busb.* & *Lugd. Bat.*
kk Ὃς ἐμβαλὼν] Οἷς ἐμβαλὼν *Busb.*
l Ἄρους] An *Atharus* sit, cujus meminit *Hieronymus*, judicent alii. HUDS. Conf. *alsw.* lib. 2. c. 5. §. 1. SPANH.
m Σαμφὼ κώμην] Σαπφὼ *Busb.* & *Lugd. Bat.* prout in l. 2. de *de Bello Jud.* HUDS. Conf. *alsw.* lib 2. c. 5. §. 1. SPANH.
n Τελευτηκότων,] Συντετελευτηκότων *Vat.* & *Lugd. Bat.*
o Τὸ πάσματος] Τὸ πάσματος τὴν δὲ *Vat.*
p Ἀνεψιὸς Ἡρῴδου βασιλέως,] Conf. *alsw.* lib. 2. c. 5. §. 2. SPANH.

bus, & Romani qui obsessi erant. At Sabinus in Vari conspectum non veniebat, sed clam ex urbe se subduxit & ad mare profectus est.

Varus in seditionis auctores animadvertit.

10. Tum Varus per regionem copiarum suarum partem ad conquirendos seditionis auctores mittit. factoque indicio, in quosdam ut cæteris nocentiores animadvertit, cæteros vero dimisit; duobus millibus ob eam causam in crucem sublatis. Deinde milites, quod ad nullam rem utiles esse videret, exauctoravit: multa enim peccaverant, Varique præceptis & voluntati non obtemperaverant, cupiditate lucri quod eis ex maleficiis provenerat. Ille vero, cum decem Judæorum millia coïviſſe intellexisset, eò celeriter ad eos opprimendos profectus est. atqui illi manus conferere non ausi sunt, sed ex Achiabi sententia omnes sese dediderunt. Atque Varus, data plebejis defectionis venia, eorum duces omnes misit ad Cæsarem. Cæsar autem plerosque ex eis dimittit: at de illis qui ex Herodis consanguineis sese eis adjunxerant, supplicium sumpsit, quod præter jus fasque contra necessarios suos arma tulerant.

τ στρατιωτῶν ἄγουσες, καὶ τ Ρωμαίων οἱ πολιορκούμενοι. Σαβῖνος ὃ οὐκ ἀφίκετο Οὐάρῳ εἰς ὄψιν, ἀλλ' ὑπεξῆλθε τ πόλεως [q] ἐπὶ θαλάσσης.

ι'. Οὔαρος δὲ, καὶ τὴν χώραν πέμψας τῆ στρατῷ μέρος, ἐπεζήτει τὰς αἰτίας τ ἀποστάσεως. καὶ σημαινομένων, [s] τὰς μὲν ἐκόλασεν ὡς αἰτιωτάτας, εἰσὶ δ' ὃς ἀφῆκεν· [t] ἐγίνοντο δ' οἱ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν στρατευθέντες διχόλιοι. μᾶλλον δὲ τῆς τὴν μὲν αὐτοῦ στρατιὰν ἀποπέμπει, χρήσιμον [v] μὲν ὁρῶν ἐπ' [x] ἀδαμινοῖς ὄσαν τοῖς πράγμασι. [y] πολλὰ γὰρ ἠτάκτησαν αὐτοῖς [z] παρήκουσο τ δογμάτων, καὶ ὧν ἠξίου Οὔαρος, ἐφέσει κερδῶν ἃ οὐκ ἔξῆν κακουργεῖν προελέγοντο αὐτοῖς. αὐτὸς δὲ, μυρίους Ἰουδαίους στασιαστὴν πυθανόμενος, ὥπτιγε εἰς καταλῆψιν αὐτῶν. οἱ δὲ οὐκ ἦκον εἰς χεῖρας, ἀλλὰ παρέδοσαν αὑτοὺς γνώμῃ τῇ Ἀχιάβου στασιάσαντες. καὶ Οὔαρος, τῷ πλήθει συγχωρῶν τὰς αἰτίας τ ἀποστάσεως, ἔπεμπεν ὅπῃ Καίσαρα ὁποῖοι ἡγεμόνες ἦσαν αὐτῶν. Καῖσαρ δὲ τοὺς μὲν αὐτῶν πολλοὺς ἀφῆκεν, ὁπόσοι [a] τε συγγενεῖς ὄντες Ἡρῴδου στασιάσαιεν αὐτοῖς, [b] τοὺς δὲ ἐκόλασεν μόνους, οἳ μηδὲν φρονήσαντες ἔξω δικαίου καὶ τ οἰκείων ἐστράτευον.

CAP. XI.

Judæorum legatio ad Cæsarem: & ut Cæsar Herodis testamentum confirmavit.

Archelaus cum Judæis litigat: inde Judæorum legatio ad Cæsarem.

VArus itaque, his perfectis, Antiochiam profectus est, relicta Hierosolymorum ad præsidium priore legione. Romæ vero Archelao novum ortum est negotium ex hujusmodi causis. Judæorum legatio, Varo genti mittendi potestatem faciente, Romam veniebat, ad postulandam suis legibus vivendi libertatem. Et legati quidem, ex decreto totius gentis missi, quinquaginta erant: illis vero Romæ sese adjunxerunt supra octo Judæorum millia. Cumque Cæsar convocasset in ædem Apollinis, quæ ab ipso magnis sumptibus fuerat exstructa, concilium tam amicorum quam primorum Romanorum, venerunt eò legati, eos prosequente Judæorum Romæ degentium turba; Archelaus autem è contra cum amicis *aderat*. Verum regis quotquot fuere consanguinei ab Archelao stare recusabant, quod eum oderant, & tamen in eadem cum legatis contra eum ire illis grave videbatur, id sibi dedecori fore existimantes, velle coram Cæsare adversari homini tam propinqua necessitudine sibimet conjuncto. Philippus quoque eò venit ex Syria, impulsu Vari, maxime quidem ut fratris partes adjuvaret, (nam eum amabat Varus) facta vero regni mutatione (idque suspicabatur Varus fore ut regnum divideretur, quod multi essent qui suis legibus vivendi libertatem desiderarent) ut ipse sibi non deesset quo minus partem ejus aliquam obtineret.

ΚΕΦ. ια'.

Ἰουδαίων πρεσβεία πρὸς Καίσαρα. καὶ ὡς Καῖσαρ Ἡρῴδου διαθήκας βεβαίας ἐποίησεν.

ΟΥαρος μὲν δὴ τότε καταστησάμενος, καὶ φρουρὰν Ἱεροσολύμων τὸ [c] καὶ πρότερον καταλιπὼν τάγμα, ἐπ' Ἀντιοχείας ἠπείγετο. [d] Ἀρχελάῳ δὲ ὑπὲρ Ῥώμης ἑτέρων πραγμάτων ἐφύοντο ἀρχαὶ καὶ τοιαύτης αἰτίας. ἀφίκετο εἰς τὴν Ῥώμην πρεσβεία Ἰουδαίων, Οὐάρου τ [e] ἀποστολὴν αὐτῶν τῷ ἔθνει [f] ὑπεκεχωρηκότος ὑπὲρ αἰτήσεως [g] αὐτονομίας. καὶ ἦσαν [h] οἱ μὲν πρέσβεις οἱ ἀποσταλέντες γνώμῃ τοῦ ἔθνους πεντήκοντα, [i] συνῆγεν δὲ αὐτοὺς τ ἐπὶ Ῥώμης Ἰουδαίων [k] ὑπὲρ ὀκτακισχιλίους. Καίσαρός τε συνέδριον φίλων τε τῶν αὐτοῦ καὶ Ῥωμαίων τῶν πρώτων [l] συναγαγόντος [m] ἐν ἱερῷ Ἀπόλλωνος, μεγάλοις τέλεσιν ὑπ' αὐτοῦ ἱδρυμένῳ, οἱ μὲν πρέσβεις μετὰ πολήθους τῶν [n] αὐτόθι Ἰουδαίων ἀφικνοῦντο· Ἀρχέλαος δὲ μετὰ τῶν φίλων. ὁπόσοι δὲ συγγενεῖς ἦσαν τοῦ βασιλέως, Ἀρχελάῳ μὲν συνεπάχθησαν διὰ μίσους τὸ πρὸς αὐτὸν ὑστέρων, τοῖς δὲ πρέσβεσιν ὁμοψηφεῖν κατ' αὐτοῦ δεινὸν ἡγοῦντο, ἐν αἰσχύνῃ τῇ αὐτῶν οἰόμενοι γήσεσθαι πρὸς Καίσαρα κατ' ἀνδρὸς οἰκείου τοιάδε πράσσειν [o] προθυμεῖσθαι. παρῆν δὲ ἤδη καὶ [p] Φίλιππος ἀπὸ Συρίας, ἐξορμώμενος αὐτὸν Οὐάρου, τὸ μὲν κεφάλαιον ἐπὶ σωτηρίᾳ τἀδελφοῦ, πάνυ γὰρ εὐνόει Οὔαρος αὐτῷ, [q] γενομένης δὲ [r] τῆς βασιλείας μεταπλάσεως, καὶ παῖδε ὑπωπτεύετο Οὔαρος, νέμησιν αὐτῆς γήσεσθαι διὰ τὸ πολλοὺς εἶναι τοὺς [s] αὐτονομίας ὀλιγομένους, οὐχ ὑστερεῖν τοῦ κἂν αὐτὸς μοῖραν αὐτῆς τινα φέρεσθαι.

β'. Λόγος οὖν τοῖς Ἰουδαίοις πρέσβεσι δοθέντος, οἱ ἐπὶ καταλύσῃ τῆς βασιλείας ἤλπιζον λέγειν, ἐπὶ κατηγορίᾳ

2. Igitur ubi dicendi locus datus est Judæorum legatis, cum de regno dissolvendo verba facere

Judæorum legati Herodem & Archelaum accusant apud Cæsarem.

q Επὶ θαλάσσης.] Επὶ θάλασσαν *Busb.* & *Vat.*

s Τὰς μὲν ἐκόλασεν] Ita *Vat.* ὃς μὲν ἐκόλασεν ὡς αἰτιωτάτας, εἰσὶ δ' ὃς ἀφῆκεν in *Editis Aliisque.*

t Εγίνοντο] *L. B.* ἐγένοντο.

v Μὲν ὁρῶν ἐπ' ἀδαμινοῖς] *L. B.* in *Marg.* ὁρῶν ἀδαμῶς ἔτι.

x Ουδαμινοῖς] Ουδαμοῖς ὄσαν πράγμασι *Vat.*

y Πολλὰ γὰρ ἠτάκτησθ] Πολλά τε *Vat.*

z Παρήκουσο τ δογμάτων,] Ita cum *Cod. Vat.* παρήκουσαν in *reliquis.*

a Τε] *L. B.* γε.

b Τοὺς γε] *L. B.* τοίσδε.

c Καὶ] Abest à *L. B.*

d Ἀρχελάῳ —— ἀρχαὶ] Conf. *ἀλωτ.* lib. 2. c. 6. §. 1. SPANH.

e Αποστολὴν αὐτῶν] Cum *Casaubono* (in *Exercit.* c. *Baron.* p. 312.) vocem ἀποστολὴν capimus pro ἀπόστολη *missio, ipse mittendi actus.* qua fere significatione *literas dimissorias*, quæ aliter *libelli Appellationis* dicuntur, *Paulus* Jurisconsultus aliique Romani vulgo *Apostolos* dixerunt. Est tamen qui malit de viro quodam primario accipere, quem Varus Judæis ceu caput Legationis adjunxit.

f Επικεχωρηκότος] *L. B.* ἐπιχειρήκατος.

g Αὐτονομίας.] Conf. *ἀλωτ.* lib. 2. c. 2. §. 3. SPANH.

h Οἱ] Abest à *L. B.*

i Συνῆγεν δ' αὐτοὺς] Sic *Vat.* συνῆγε δ' αὐτοὺς *Busb.* συνήγαγε in *Editis Aliisque.*

k Ὑπὲρ ὀκτακισχιλίους.] Ὑπὲρ ὀκταχιλίους *Vat.*

l Συναγαγόντος] Συνάγοντες *Vat.*

m Εν ἱερῷ Απόλλωνος,] Conf. *ἀλωτ.* lib. 2. c. 6 §. 1. SPANH.

n Αὐτόθι] *L. B.* αὐτόθεν.

o Προθυμεῖσθαι.] Προμηθεῖσθαι *Vat.*

p Φίλιππος ἀπὸ Συρίας,] Conf. *ἀλωτ.* lib. 2. c. 6. §. 1. SPANH.

q Γενομένης] *L. B.* γινομένης.

r Τῆς βασιλείας μεταπλάσεως,] Τῇ βασιλείᾳ *Vat.* & *Busb.*

s Αὐτονομίας] Conf. *ἀλωτ.* lib. 2. c. 2. §. 3. SPANH.

t Πα-

γοελα τῶν Ηρώδε [t] ϖλημμελῶν τρέποντας· "βασι-
"λέα μὲν ὀνόματι ἀποφαίνοντες [v] αὐτὸν, τῶν δὲ ἐν
"ταῖς τυραννίσιν [x] ἑκάστης τὸ ἀνήκεστον [y] ἀναδεξά-
"μενον [z] εἰς αὐτὸν ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν Ιουδαίων στω-
"θῆναι [a] χρῆσθαι, τὶ πολλὰ ϗ φύσει τῇ αὐτοῦ ϖεφυ-
"κυῖαν ἀπηλλαγμένον. πολλῶν γοῦν ὄντων
"οἱ ὀλέθροις ἀπολώλοιεν, [b] ὅσους οὐχ ἱστορήσομεν [c] τῷ
"ϖρότερον, πολλῷ δυσχερεστέρους τοῦ πάθους ἐκείνων
"τοὺς ζῶντας εἶναι, ϗ μόνον ὧν ὄψει ϗ διανοίᾳ
"ἐπ' αὐτοὺς ἀνιαθῆιεν, ἀλλὰ ϗ ὧν ταῖς οὐσίαις.
"[d] πόλεις μέν γε τὰς μὲν ϖεριοικίδας, ϗ ὑπὸ ἀλ-
"λοφύλων οἰκουμένας, κοσμοῦντα μὴ παύσασθαι, [e] κα-
"ταλύσαί τε ϗ ἀφανισμῷ τῶν ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ
"κατῳκημένων. πενίας δὲ ἀπόρου τὸ ἔθνος ἀνα-
"πεπλησμένας, σὺν ὀλίγοις εὐδαίμον παρειληφότα, τῶ
"τε εὐπατριδῶν ὁπότε κτείνειεν αὐτοὺς ἐπ' ἀλόγοις
"αἰτίαις τὰς οὐσίας ἀποφερόμενον, ϗ οἷς συγχω-
"ρήσαι τὴν ἄδειαν τοῦ ζῆν, φίλωσιν χρημάτων κα-
"ταδικάζοντα. ϗ χωρὶς μὲν πράττεσθαι φόρους
"ἐπιβαλλομένους ἑκάστοις τὸ ἐπ' ἔτους, χωρὶς δὲ
"[f] εὐπορίας εἶναι ϖλακαπόλας [g] αὐτῷ τε ϗ οἰ-
"κείοις ϗ φίλοις, ϗ τῶν ἄλλων, οἳ ἐπ' ἐκ-
"πράξει τῶν φόρων ἀξιοῖεν, διὰ τὸ μὴ εἶναι κλῆ-
"σιν τοῦ ἀνυβρίστου, [h] μηδὲ χρυσοῦ μηδὲ ἀργυρίων
"διδομένων. παρθένων μέντοι φθορὰς, ϗ γυναι-
"κῶν αἰσχύας, ὁπόσας ἐπὶ παροινίαι ϗ ἀπανθρω-
"πίαι ὡρμένας, σιγῶν, διὰ τὸ [i] ἡδονὴν ἴσην εἶναι
"τοῖς πεπονθόσι, τοῦ μὴ γεγονέναι, [k] τὴν ἐκ τοῦ
"ἀνέκπυστα αὐτὰ εἶναι. τοσοῦδε Ηρώδην ἐπεισάγε-
"σθαι τὴν ὕβριν αὐτοῖς, [l] ὁπόσην οὐκ ἂν ϑηρίον,
"ἀνθρώπων ἐπικρατεῖν δυνάμεως αὐτῷ ϖροσγενομέ-
"νης. [m] πολλῶν γοῦν ἀναστάσεων ϗ μεταστάσεων πα-
"γκαλεστάτων τὸ ἔθνος, ἐδεμίαν [n] ἱστορῆσαι πώπο-
"τε τοιάνδε δυσχίαν [o] ἐπιληθῆσαν αὐτῷ [p] ϖαράδειγμα
"κακώσεως, ἣν [q] αὐτῷ Ηρώδης ἐπιτίθη [r] τῷ ἔθνει.
"ϗ διὰ ταῦτ' εἰκότως ἂν γνῶσθαι τὸ ἀσμένως Ar-
"χέλαον βασιλέα ϖροσφθεῖν, οἰομένους ϖάντα ὀλί-
"γαοῦν τὸν [s] ἐπὶ βασιλείᾳ ἐσόμενον Ηρώδου μετρίω-
"τερον [t] φανῆσθαι, ϗ [u] τόν τε πατέρα σωολοφύ-
"ρασθαι αὐτῷ ϑεραπεύσαντας, εἰ δὲ μετρίου τυ-
"χεῖν [x] δυνηθεῖεν, ϗ τἆλλα οἰκειωμένους. τὸ δὲ,
"δείσαντα μὴ ἐχ Ηρώδε γνήσιον πιστεύοιτο υἱὸς,
"ϗδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀξέως ἐπάξειν
"ἂν τῷ ἔθνει τὴν [y] διάνοιαν αὐτοῦ, ϗ ταῦτα μη-
"δέπω πλέον [z] κρατυνάμενον [a] ἡγεμονίαν, διὰ τὸ
"[b] ἐπὶ Καίσαρι δρᾶσαι, ϗ μὴ, τὴν ἐξουσίαν εἶναι.
"[c] ϖαράδειγμά τε τῆς εἰς αὐθις ἀρετῆς [d] τεθῆναι τοῖς

metuerent, ad iniquitatum Herodis accuſationem ſe convertunt. "nomine quidem eum regem ex-
"ſtitiſſe indicantes, at *re vera* graviſſima quæque
"in omni tyrannide in ſe recepiſſe, & in Judæo-
"rum perniciem conflata exercuiſſe, & à novis ali-
"quamnultis ſuo etiam ingenio excogitatis non
"refugiſſe. Cum itaque plurimi diverſis mortis
"generibus occubuerint, quotquot ſuperiore tem-
"pore nuſquam reperire eſt, multo *tamen* infeli-
"ciores iis qui interierunt ſuperſtites eſſe, non ſo-
"lum quod ex vultu *illius* & animo in eos ma-
"ligno anxietate laborent, verum etiam quod de
"facultatibus ſuis in ſolicitudine verſentur. urbes
"quippe vicinas, ab exteris habitatas, ornare non
"deſiiſſe, ut quæ in ſuo regno ſitæ ſunt ſumpti-
"bus exhauſtæ funditus perirent: & ad ſummam
"inopiam gentem ſuam adegiſſe, quam cum pau-
"cis florentem acceperat, nobilium, quoties ei vi-
"ſum fuerit eos levibus de cauſis interficere, bo-
"na diripiendo, quibuſque vitam conceſſerit for-
"tunis ſuis eos ſpoliando. ac præterquam quod
"annua tributa ſingulis impoſita exigerentur, in-
"ſuper etiam in uberiorem quæſtum munera col-
"lata eſſe & in ipſum & familiares ejus & amicos,
"ſervoſque illos qui vectigalibus colligendis præ-
"fuerint; quippe quod immunitas ab injuriis im-
"petrari non potuerit, niſi auri aliquid argentive
"daretur. Cæterum virginum corruptelas matro-
"narumque pudicitiam ſumma cum petulantia &
"immanitate attentatam ſilere neceſſe habemus,
"quod miſeris par fere ſolamen afferat ut iſta la-
"teant facinora ac ſi nunquam perpetrata fuiſſent.
"*In ſumma*, tantas ſe ab Herode paſſos injurias
"ut majoribus ipſos afficere non potuiſſet beſtia,
"ſi in homines imperium accepiſſet. Itaque cum
"multæ acciderint genti everſiones migrationeſ-
"que, nullum tamen exſtare in rerum monumen-
"tis mali exemplum, cum quo conferri poſſit
"præſens per Herodem genti illata calamitas.
"Quapropter merito ab eis Archelaum non ſine
"lætitia regem conſalutatum, quod ita putarent
"fieri non poſſe, quin quicunque tandem in re-
"gnum ſuccederet, ſeſe Herode moderatiorem
"præſtiturus eſſet, atque adeo in ejus gratiam pa-
"trem publico luctu cohoneſtaſſe, alia etiam fa-
"cturos ad demerendam ejus benevolentiam, ſi
"modo eum aliquanto mitiorem habere poſſent.
"At ille, quaſi veritus ne non germanus Herodis
"filius crederetur, nihil ultra diſtulit, ſed ſtatim
"quo eſſet in gentem animo oſtendit, idque priuſ-
"quam principatum firmiter tenuerat, utpote quod
"penes Cæſarem eſſet *imperium illi* dare negareve.
"Immo & ſubditis futuræ virtutis, modeſtiæ ſci-
"licet & æquitatis qua in eos uteretur, in ipſo ſta-
"tim

[t] Παρανομιῶν.] Conf. *Antiq.* lib. 2. c. 6. §. 2. SPANH.
[v] Αὐτὸν,] Illud αὐτὸν è *Codd. Busb.* & *Vat.*
[x] Ἑκάσης ὡς τὸ ἀνήκεστον.] Ita *Gall.* ἑκάσοις *L. B.* ἑκάστης in *Editis Aliiſque.*
[y] Ἀναδεξάμενον.] Sic *MSS.* ἐκδεξάμενον in *Editis.*
[z] Εἰς αὐτὸν ἐπ' ὀλέθρῳ.] Εἰς ταὐτὸν *Vat.* & *Lugd. Bat.*
[a] Χρῆσθαι, τὰ.] *L. B* χρῆσθαί τε
[b] Ὅσους οὐχ ἱστορήσομεν.] Vocem ὅσους inſerui, favente nonnihil *Epiphanio*, qui vertit, *& tantos quidem Judæorum ejus crudelitatibus interiiſſe, quantos nunquam ex hiſtoria periiſſe cognoſcerent.* οὐχ ἱστορήσομεν πῶ ϖρότερον *Vat.* qui mox ἐπ' αὐτοῖς habet.
[c] Τῷ ϖρότερον,] *L. B.* πω πρότερον.
[d] Πόλεις μέν.] Πόλεις τε τὰς *Vat.*
[e] Καταλύσαί τε ϗ ἀφανισμῷ.] *L. B.* καθαλύσαι ὡς τε ϗ ἀφανισμῷ.
[f] Εὐπορίας εἶναι.] Cum *Epiphanius* vertat *lucrandorum gratia*, aut ἵνα ante εὐπορίας excidiſſe aut ſubintelligendum eſſe exiſtimo.
[g] Αὐτῷ τε ϗ οἰκείοις ϗ φίλοις,] Ita cum *Cod. Vat.* αὐτῶν τε in *Editis Aliiſque.*
[h] Μηδὲ χρυσοῦ μηδὲ ἀργυρίων διδομένων.] In *libris* omnibus (tam *Editis.* quam *MSS.*) μηδὲ ὅτου (in *L. B.* tamen eſt ὅτως) μηδὲ ἀργυρίων διδομένων. nullo plane, ut mihi videtur, ſenſu. unde cum in *Epiphanis* verſione habeamus *auri vel argenti*, reſcripſi, μηδὲ χρυσοῦ μηδὲ ἀργυρίων διδομένων. eſt qui malit μηδ' ὅτου ἀργ.
[i] Ἡδονὴν] *L. B.* μὴ ἡδονὴν.
[k] Τὴν ἐκ τοῦ ἀνέκπυστα] *L. B.* ἢ ἀνέκπυστα.
[l] Ὁπόσην οὐκ ἂν ϑηρίον,] Ὁπόσην ἂν ὦν ϑηρίον *Vat.*
[m] Πολλῶν γοῦν ἀναστάσεων] Ita è *Cod. Vat.* ϗ μεταστάσεων deſunt in *ceteris.*
[n] Ἱστορῆσαι πώποτε.] Ἱστορεῖσθαι *Busb.*
[o] Ἐπιληθῆσαν αὐτῷ.] Ita *Vat.* ἐπιλαθῆσαν αὐτῷ *Baſ.* & *Hen.*
[p] Παράδειγμα κακώσεως,] Illa ϖαράδειγμα κακώσεως omittit *Busb.* & ſtatim habet εἶτα αὐτὸς Ηρώδης ἐπιτίθη τῷ ἔθνει. Sequuti ſumus *Cod. Hen.* perperam in *Editis* ἵνα τοῦτο Ηρώδης ἐπιθῇ τῷ ἔθνει.
[q] Αὐτῷ] Forte αὐτὸς. COCC.
[r] Τῷ ἔθνει.] Ita in *Marg. L. B.* ipſe ut & *Gen.* τὸ ἔθνος.
[s] Ἐπὶ βασιλείᾳ] *L. B.* ἐπὶ τὴν βασιλείαν.
[t] Φανῆσθαι,] Ità *Busb* φαίνεσθαι in *ceteris.*
[u] Τόν τε πατέρα] Τόν γε πατέρα *Hen.*
[x] Δυνηθεῖεν,] *L. B.* in *Marg.* διυθεῖεν.
[y] Διάνοιαν αὐτοῦ,] Απόνοιαν αὐτῷ *Busb.*
[z] Κρατυνάμενον ἡγεμονίαν,] Sic *MSS.* κρατυνόμενον in *Editis.*
[a] Ἡγεμονίαν,] *L. B.* τὴν ἡγεμονίαν.
[b] Ἐπὶ Καίσαρι] *L. B.* μὴπω Καίσαρος.
[c] Παράδειγμά τε] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.* in quo τε quoque abeſt) & *Hen.* ϗ ϖαράδειγμα τὴν τ' ἰ. ἀ. ἀ. τ. τ. ἀ. μετριότητος ϗ ἐπιεικείας in *Editis Aliiſque.* μετριότητα ϗ ἐπιεικίαν habet *Busb.*
[d] Τεθῆναι] *L. B.* τίθεσθαι.

"tim primordio ſpecimen edidit, eo in cives & "Deum perpetrato facinore, quo tria ſuorum po- "pularium millia in templo necavit. Annon igi- "tur juſtis de cauſis odio habebitur, qui, ut reli- "quæ crudelitati hoc demum accederet, accuſa- "tionem in eos inſtituit, quod circa imperium ei "reſtiterint & contradixerint? In ſumma autem "hoc erat quod poſtulabant, ut regno & hujuſ- "modi principatu liberati Syriæ contribuantur, "prætorumque Romanorum adminiſtrationi ſub- "jiciantur: ita perſpicuum fore, utrum ſeditioſi "ſint rebuſque novis moliendis addicti, an quieti "modeſtique, cum illis contigerit ut moderato "imperio regantur.

Nicolaus Herodem & Archelaum excuſat.

3. Cum autem Judæi hujuſmodi orationem habuiſſent, Nicolaus etiam reges de criminibus purgavit, "Herodem quidem, quod nulla de re ab "illis accuſatus fuerit quamdiu viveret, neque fas "eſſe, ut, qui apud æquos *rerum judices* accuſare "& de vivente ſupplicium ſumere potuerint, mor- "tuo accuſationem conflarent; quæ vero ab Ar- "chelao acta eſſent, ad illorum improbitatem in- "juriaſque referebat, qui cum res contra leges af- "fectaſſent, & illorum cædes facere cœpiſſent "quibus curæ erat illos ab injuriis prohibere, nunc "de injuriis vindicatis queruntur: & illis objicie- "bat rerum novarum ſtudium, quodque ſeditio- "nibus delectarentur, ut qui juſtitiam colere legi- "buſque parere neſcirent, quod in omnibus vince- "re & *ſuperiores eſſe* vellent." Atque hæc quidem Nicolaus.

XIII. *Cæſar Archelaum Ethnarcham facit, regnique dimidium Philippo & Antipæ dividit.*

4. Cæſar autem hiſce auditis dimiſit concilium: at aliquot poſt diebus Archelaum quidem regem non declarat, ſed ejus ditionis, quæ Herodi erat ſubjecta, in partem dimidiam *ipſum* conſtituit Ethnarcham; pollicitus regii nominis honorem, * ſi dignam rege virtutem præſtitiſſet. Alteram vero partem dimidiam in duas partitus, reliquis duobus Herodis filiis diviſit, Philippo & Antipæ, qui cum fratre Archelao de toto regno contenderat. Et huic quidem paruit Transjordanenſis ager & Galilæa, quæ ei quotannis ducenta talenta penſitabant. Batanæa vero cum Trachonitide, & Auranitis cum parte quadam Zenodori, ut appellabatur, domûs Philippo † datæ, ei talenta centum *reddebant:* Archelao autem tributæ erant Idumæa & Judæa & Samaria; quarta vectigalium parte condonata Samaritanis, Cæſaris decreto onere levatis, quod cum cæteris non rebellaſſent. Fueruntque Archelao ſubjectæ urbes, Stratonis turris & Sebaſte, Joppe & Hieroſolyma. nam Gaza & Gadara & Hippos fuere Græcæ

"δεχθησομένοις μετριότητα καὶ εὐνομίαν, ἢ χρήσαι- "το ἂν αὐτοὺς, ἀπὸ τῆς ἐν πρώτοις ἀποδει- "χθείσης πράξεως, ὅτι τε τοῖς πολίταις καὶ τῷ Θεῷ, "τετρακισχιλίων ὁμοφύλων ἀνδρῶν σφαγὰς ἐν τῷ τεμένει "ποιησάμενον. πῶς οὖν ἂν ἤδη [c] δικαίως μισοῖ χρήσαιτο "κατ' αὐτῶν, πρὸς τῇ λοιπῇ ὠμότητι, καὶ ἔγκλημα τὴν "ἀνθυπατείας ἐπ' ἀνθυπατείᾳ ὅτι τῇ ἀρχῇ προσφερόμενον; "ἵν' ᾖ κεφάλαιον αὐτοῖς τῆς ἀξιώσεως, βασιλείας [f] μὲν "καὶ τοιῶνδε ἀρχῶν ἀπηλλάχθαι, προσθήκην ἢ συμ- "μαχίας γενομένας ὑπατείαις τοῖς ἐκεῖσε πεμπομένοις στρατη- "γοῖς· φανερωθήσεσθαι γὰρ ἔτως εἴτε ἀληθῶς στασιώδεις "εἶεν ἐπὶ νεωτερισμοῖς τὰ πολλὰ προησκημένοι, εἴτε καὶ "εὐπειθοῖ μετριωτέρων τυχόντες οἱ πλησίον ἂν αὐτοῖς.

γ'. Τοιαῦτα ἢ τῶν Ἰουδαίων εἰρηκότων, Νικόλα- [g] τὰς τε βασιλεῖς ἀπήλλαττε τῶν ἐγκλημάτων, "Η- "ρῴδην μὲν, διὰ τὸ παρ' ὃν ἔζη χρόνον, τυχεῖν "ἀκατηγόρητον, ἃ γὰρ δεῖν τὰς ἐγκαλεῖν ἔχοντας "ὅτι μετέμοις, καὶ μηδὲ ζῶντα τιμωρίαν λα- "βεῖν δυναμένους, ἐπὶ νεκρῷ κατηγορίαν συνιστά- "ναι, τὸ δὲ ὑπ' Ἀρχελάου πεπραγμένα ὕβρει τῇ "ἐκείνων ἀνετίθει, οἳ [h] ἐλεγχομένοις πεπραγμένοις "μὲν τοὺς νόμους, καὶ σφαγὰς ἄρξαντες τῶν κω- "λύειν ὑφιέντας πεφυκότων, ἀμυνόμενοι φθο- "νοῦντος ἐγκαλοῖεν. ἐπεκάλει δὲ νεωτεροποιίας αὖ- "τοῖς, καὶ τοῦ στασιάζειν ἡδονὴν [i] ἀπαθανάτισιν τοῦ "[k] πιστεύεσθαι δίκῃ καὶ [l] νόμοις, ὑπὲρ τοῦ θέλειν τὰ "πάντα νικᾶν." ταῦτα μὲν οὖν Νικόλα-

δ'. Καίπερ ἢ ἀκμὴν Γαλιλαίᾳ μὲν τὸ στασιάδριον, ὀλίγων ἢ ἡμερῶν ὕστερον Ἀρχέλαον βασιλέα μὲν οὐκ ἀποφαίνει, [m] ἔθνους ἢ ἡμίσους τὴν χώρας ἧπερ Ἡρῳδὴς ὑπετέλει [n] ἐθνάρχου καθίσατο· τιμήσειν ἀξιώσας βασιλείας ὑπισχνούμενος· [o] εἴπερ τις εἰς αὐτὸν ἀρετὴν προσφέροιτο. τὴν ἢ ἑτέραν ἡμίσειαν νείμας διχῇ, δυσὶν Ἡρῴδου παισὶν ἑτέροις παρεδίδου, Φιλίπ- πῳ δὲ [p] Ἀντίπᾳ, τῷ πρὸς Ἀρχέλαον τὸν ἀδελφὸν ἀμφισβη- τήσοντι περὶ τῆς ὅλης ἀρχῆς. καὶ [q] τούτῳ μὲν ἥπερ Περαία, καὶ [r] τὸ Γαλιλαῖον ὑπετέλουν· φόρους τινὰς ἴσως, πάλαντα διακόσια τὸ ἐπ' ἔτους. [s] Βαταναία δὲ σὺν Τραχωνίτιδι, καὶ Αὐρανίτις σὺν τινι μέρει [t] οἴκου τοῦ [u] Ζηνοδώρου λεγομένου, Φιλίππῳ τάλαντα ἑκατὸν προσέφερε· τὸ δὲ Ἀρχελάῳ συνελεγόμενα Ἰδουμαία τε καὶ Ἰουδαία, τό τε Σαμαρητικόν. [x] τεσσάρων μέ- ρους ἔτοι τῶν φόρων προσαπέλυσε, Καίσαρος αὐτοῖς κύ- ρισιν ψηφισαμένου, διὰ τὸ μὴ συναποστῆναι τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν. καὶ ἦσαν πόλεις αἱ Ἀρχελάῳ ὑποτέλουν, Στράτω- νός τε πύργος, καὶ Σεβαστὴ σὺν [y] Ἰόππῃ καὶ [z] Ἱεροσολύμοις. [a] Γάζα γὰρ καὶ Γάδαρα καὶ [b] Ἵππος, Ἑλληνίδες εἰσὶ [c] πόλεις, αἳς

[e] Δικαίως μισοῖ χρήσαιτο] Ita *Hen.* à pr. m. δικαίῳ in *Editis.* ἤδη καὶ δικαίῳ *Vat.* & *Lugd. Bat.*

[f] Μὲν καὶ τοιῶνδε ἀρχῶν] Illud μὲ è *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.*

[g] Τὰς τε βασιλεῖς ἀπήλλαττε] Τὰς τε βασιλεῖς, δι' ὧν ἔλεγεν, ἀπήλλαττε *Busb.*

[h] Ὁ ἐλεγχόμενοι] Conf. ſupr. c. 1. §. 1. SPANH.

[i] Ἀπαθανάτισιν δὲ πιστεύεσθαι] *L. B.* ἀπαθανάτισίαν τε δὲ μὴ ὕπιστεύεσθαι.

[k] Πιστεύεσθαι δίκῃ] Πείθεσθαι *Busb.* & *Vat.*

[l] Νόμοις,] Νομίμοις *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

[m] Τοῦ] *L. B.* τὸν.

[n] Ἐθνάρχου καθίσατο·] Conf. *alter.* lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

[o] Εἴπερ —— προσφέροιτο.] *Epiphanius* aliter legiſſe videtur: ſic enim ille, *ſi laboribus & favoribus circa ſemetipſum meritus appareret.* Liquet codicibus uſum in quibus erat ſcriptum εἰς αὐτόν. quam lectionem inepta verborum ambage ipſe conatus eſt exprimere.

* *Si dignam rege virtutem præſtitiſſet.*] *Vel,* ſi virtutem exhiberet regno convenientem.

[p] Ἀντίπα,] Ἀντιπάτῳ *Vat.* HUDS. Conf. *alter.* lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

[q] Τούτῳ —— Φιλίππῳ] Conf. *alter.* lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

[r] Τὸ Γαλιλαῖον ὑπετέλουν·] Sic infra τὸ Σαμαρειτικόν. Verum τὸ Γαλιλαίᾳ habet *Busb.*

[s] Βαταναία ἢ σὺν] Conf. *alter.* lib. 1. c. 20. §. 4. SPANH.

[t] Οἴκου τοῦ Ζηνοδώρου] Cum dicat partem aliquam οἴκου Ζηνοδώρου (id eſt, *Abilenæ*) Philippo attributam, eo ipſo indicat partem ejus potiorem penes alium fuiſſe. Is autem fuit Lyſanias, cujus *Lucas* meminit, ex poſteritate illius Lyſaniæ qui eandem regionem (*Abylenam* dictam ab urbe Abyla; *Chalcidenen* aliis ab urbe Chalcide) Antonio per orientem imperante obtinuit, poſt patrem Ptolemæum Mennæi filium: à quo Lyſania regio iſta paſſim Λυσανίου dici cœperat. Et ſicut poſt prioris Lyſaniæ mortem dicta eſt *Zenodori Tetrarchia*, ita poſt Zenodori mortem, aut conductione ejus finita, cum alter Lyſanias priori cognominis eandem regionem tenuit, dici iterum cœpit *Tetrarchia Lyſaniæ. Grotius* ad *Luc.* c. 3. v. 1. Vide etiam *Caſaub.* c. *Baron.* p. 239. 240.

[u] Ζηνοδώρου λεγομένου, Φιλίππῳ] Conf. *alter.* l. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

† *Datæ, ei*] *Reddebant.* IBBETSON.

[x] Τεττάρων μέρους] Τεταρτημοίρους *Vat.* τετάρτου μερὶς *Busb.* τέταρτον μέρος in *Editis.* unde levi mutatione reſcripſi τετάρτου μέρους.

[y] Ἰόππῃ] Conf. *alter.* lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

[z] Ἱεροσολύμοις.] Conf. *alter.* lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

[a] Γάζα γὰρ καὶ Γάδαρα] Quum *Gaza* tam longe remota fuerit à *Gadaris* & *Hippo*, ſuſpicio naſci poſſet legendum Γίεργα, quæ urbs utrique vicina fuit. *Relandus* in *Palæſt. S.* p. 773.

[b] Ἵππος,] Conf. *alter.* lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

[c] Πόλεις,] Πόλεις, ἀπέρριξεν αὐτὰς τῆς ἀρχῆς ἵνα Συρίας περ. π. in *Editis* *Aliiſque.* αὐτὰς τῆς ἀρχαίας Συρίας *Vat.* in *Epiphanii* verſione, *quas abſcindens a diſpenſatione Syriæ additamento Judææ regioni conjunxerat.* Verum (cum iſta male conveniunt cum ipſo *Joſepho*, in lib. 2. de *Bello Jud.* ubi habet ἀποτιμώμενος τὴν βα-

ἀς [d] ἀπορρήξας αὐτῷ διοικήσεως Συρίας προσθήκην ποιεῖται. προσῆκε δὲ Ἀρχελάῳ φορὰ χρημάτων τὸ καθ' ἑνιαυτὸν, εἰς [e] τάλαντα [f] ἑξακόσια, ἐξ ὧν παρέλαβεν ἀρχῆς.

ε'. Καὶ τάδε μὲν τοῖς Ἡρῴδου υἱοῖν τῶν πατρῴων παρῆν. Σαλώμῃ δ', πρὸς οἷς ὁ ἀδελφὸς ἐν τῇ διαθήκῃ ἀπένειμε· [g] Ἰαμνία δ' ἦν τά τε τούτοις καὶ Ἀζωτος καὶ Φασαηλὶς, καὶ ἀργυρίου ἀποίσιμα μυριάδες πεντήκοντα· [h] Καῖσαρ δὲ χαρίζεται καὶ [i] τὴν ἐν Ἀσκάλωνι βασίλειον οἴκησιν. ἦν δὲ καὶ ταύτῃ πρόσοδος ἐκ πάντων, τάλαντα ἑξήκοντα [k] ἐπ' ἔτους· καὶ αὐτῆς ὁ οἶκος ἦν ἐν τῇ Ἀρχελάου δεκατῇ. κομίζονται δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν βασιλέως συγγενῶν ὅσα αἱ διαθῆκαι διηγόρευον. [l] δυσὶ δὲ αὐτοῦ θυγατράσι παρθένοις, χωρὶς ὧν ὁ πατὴρ κατέλιπε, Καῖσαρ ἑκατέρᾳ δωρεὰν ἐπέθηκε [m] μυριάδας ἀνὰ πέντε καὶ εἴκοσι ἀργυρίου ἀποίσιμα, καὶ [n] συνῴκισεν αὐτὰς τοῖς Φερώρα υἱέσι. χαρίζεται δὲ καὶ ὅσα αὐτῷ καταλέλειπτο τοῖς παισὶ τοῦ βασιλέως, ὄντα [o] πεντακοσίων ταλάντων καὶ χιλίων, ὀλίγα τῶν σκυλῶν ὑποξελόμενος, ἃ ἔτω μεγάλῃ τίλυς οὐκ μνήμης τοῦ βασιλέως αὐτῷ κεχαρισμένα.

civitates, quas ab ejus diœceſi avulſas Syriæ adjunxit *Cæſar*. Archelao autem ex ſuo principatu quotannis redibant ſexcenta talenta.

5. Atque hæc quidem Herodis filiis ex patris poſſeſſionibus obtigere. Salomæ vero præter ea quæ frater ei legaverat, videlicet Jamniam & Azotum & Phaſaëlidem & argenti ſignati quingenta millia, Cæſar regiam ei dedit Aſcaloniam. Ejuſque annui reditus ſumma erat talenta ſexaginta, ac domus ei in Archelai ditione poſita erat. Quin & cæteris regis conſanguineis reddita erant legata, ita ut teſtamento caverat. Duabus autem filiabus ejus virginibus, præter illa quæ pater reliquerat *Herodes*, Cæſar utrique dono dedit argenti ſignati ducenta quinquaginta millia, eaſque Pheroræ filiis nuptum elocavit. Imo quicquid ei rex legaverat regis ipſius filiis diſtribuit, mille ſcilicet & quingenta talenta, paucis aliquot vaſis ſibimet reſervatis, utpote donatis, non tam ob pretii magnitudinem quam ut regis memoriam conſervarent.

Cæſaris erga Salomen liberalitas.

Herodis duæ filiæ virgines Pheroræ filiis elocatæ.

ΚΕΦ. ιβ'.

Περὶ Ψευδαλεξάνδρου.

Τούτων δὲ τούτῳ [p] διατεταγμένων ὑπὸ Καίσαρος, [q] νεανίας, Ἰουδαῖος μὲν τὸ γένος, ὁρμὴ δὲ τῆς Σιδωνίων πόλεως [r] ἀναπεφαγμένος παρά τινι τῶν Ρωμαϊκῶν ἀπελευθέρων, [s] εἰσῴκισεν αὐτὸν εἰς τὸν Ἡρῴδου συγγένειαν, ὁμοιότητι μορφῆς ἡ πρὸς Ἀλέξανδρον αὐτῷ τ' [t] ἀνῃρημένον υἱὸν Ἡρῴδου ἐμαρτυρεῖτο πρὸς τοὺς θεωροῦντας. [v] καὶ τοῦτο παρόρμημα ἦν αὐτῷ εἰς τὸ μεταπιέσασθαι τῆς ἡγεμονίας. καὶ ὁμοτράπεζον προσαναλαβὼν ὁμόφυλον ἄνδρα, ἔμπειρον τῶν ἀμφὶ τὰ βασίλειον, [x] πονηρὸν δὲ ἄλλως, καὶ παράξιον πράγματα [y] φύσιν ἔχοντα, καὶ τοιαύτης κακίας διδάσκαλον αὐτῷ γενόμενον, ἀπέφαινεν αὐτὸν Ἀλέξανδρον, καὶ Ἡρῴδου παῖδα ὄντα διακεκλεμμένον [z] ὑπό τινων τῶν ἀνελεῖν αὐτὸν ἐταλμένων· κτείναντα γὰρ ἕτερους, οἳ ἀπατήσειν ἔμελλον τοὺς [a] θεωροῦντας, αὐτόν τε προεποιῆσαι καὶ τὸν ἀδελφὸν Ἀριστόβουλον. καὶ τούτοις αὐτός τε ἀνεπέρα, καὶ τοὺς ἐντυγχάνοντας οὐκ ἀπήλλαττε ἀπατῶν· ἀλλὰ [b] Κρήτῃ προσενεχθεὶς, Ἰουδαίων ὁπόσοις εἰς ὁμιλίαν ἀφίκετο, ἐπῆγεν εἰς πίστιν, καὶ χρημάτων εὐπορηθεὶς δόσει τῇ ἐκείνων, ὅθι Μήλα διῆρεν. [c] πολὺ πλείονα δὲ ὧν ἐντεῦθεν ὁπόσα αὐτῷ προσῆλθε χρήματα, [d] πίστει τῆς βασιλικῆς συγγενείας καὶ ἐλπίδι τοῦ ἀπολαβεῖν τὸν πάτριον ἀρχὸν, καὶ ἀμείψασθαι τοὺς εὐεργέτας.

CAP. XII.

De falſo Alexandro.

XIV.

HIS ita à Cæſare ordinatis, juvenis quidam, genere Judæus, in Sidoniorum urbe educatus apud quendam Romani civis libertum, ſemetipſum in Herodis familiam adoptavit, ex formæ ſimilitudine quæ illi erat cum Alexandro Herodis filio, qui fuerat occiſus: id quod atteſtati ſunt omnes qui utrumque viderant. atque hoc ei incitamentum erat, ut ad imperium occupandum animum adjiceret. Itaque adjutore in rebus agendis ſibi aſſumpto, homine ejuſdem tribûs, rerum aulicarum perito, ac præterea nequam & improbo, & natura comparato ad magnas turbas excitandas, ipſique facto ejuſmodi malarum artium magiſtro, ſe Alexandrum eſſe præ ſe ferebat, Herodiſque filium, qui abditus fuiſſet ab eorum quodam, quibus fuerat ejus interficiendi commiſſum negotium: qui quidem, ut hominibus imponeretur, alios interfeciſſet, ſe vero & fratrem Ariſtobulum conſervaſſet. Hiſce ille rebus elatus inflatuſque eos fallere pergebat in quos inciderat: adeo ut, cum Cretam delatus eſſet, Judæi, quotcunque ibi nactus eſt, ei fidem habuerint, largiterque illi nummos ſuppeditarint, quibus fretus ſe in Melum trajecit. Atque illic ingenti pecunia auctus eſt, quod regio ſanguine ortum crediderint, ſperarintque fore ut regnum paternum recuperaret, & de ſe bene meritis vicem rependeret. Romam itaque propera-

Pſeudalexander unde.

Judæis imponit.

βασιλείας προσέθηκε Συρίᾳ) non dubito quin ſcripſerit, *quas abſcindens ab ejus diſpenſatione Syriæ additamento conjunxerat.* unde ipſe in textum repoſui, ἃς ἀπορρήξας αὐτὸς τῇ διοικήσει Συρίας πρ. π. *Caſaubonus* (in *Exerc. c. Baron.* p. 155.) legit, πόλεις. ἀποῤῥήξας αὐτὰς τῇ τῶν βασιλέως, Συρίας πρ. π. Forſan voluit τῇ ἀρχῇ τῶν βασιλέως. Eſt qui αὐτὰς (ut ſupra poſt τετάρτῃ μέρει ἔτει) ferendum cenſet, Si iſta diſpliceant, videſis *Noriſium* in *Epochis Syro-Macedonum*, p. 482. & *Petitum* in *Eclogis Chronol.* p. 334 & in *Animadv. ἀνεκδότοις*. tom. 4. p. 123. 127.

d Ἀποῤῥήξας —— ποιεῖται.] Caſaub. Emendat. Baron. p. 155. ἀποῤῥήξας αὐτὰς τῶν βασιλέως, Συρίας προσθήκην ποιεῖται· *Ejus autem Ruſinus:* quas abſcindens à diſpenſatione Syriæ, additamento Judææ Regioni conjunxerat. vid. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

e Τάλαντα ἑξακόσια,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

f Ἑξακόσια,] Τετρακόσια in lib. 2. de *Bello Jud.* & *quadringenta* in quibuſdam *Epiphanii* libris.

g Ἰαμνία δὲ] *Al.* Ἰάμνεια.

h Καῖσαρ δὲ] Illud δὲ ex *L. B.*

i Τὴν ἐν Ἀσκάλωνι βασίλειον οἴκησιν.] Quod ut fictum redarguit Harduin. de Num. Herod. p. 59. SPANH.

k Ἐπ' ἔτους·] Τὸ ἐπ' ἔτους *Vat.*

l Δυσὶ δὲ αὐτοῦ θυγατράσι παρθένοις,] Roxanæ & Salomæ vid. ſupr. c. 1. §. 3. & *ἀλωσ.* lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

m Μυριάδας] Ita lego cum *Busb.* *Alii* μυριάδων. HUDS. in *Add.*

n Συνῴκισεν αὐτὰς τοῖς Φερώρα υἱέσι.] Ita *Busb.* συνῴκησεν in *cæteris.* HUDS. Ita etiam *ἀλωσ.* lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

o Πεντακοσίων ταλάντων καὶ χιλίων,] In lib. 2. de *Bello Jud.* πεντήκοντα μυριάδας ἀργυρίου. HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

p Διατεταγμένων] Διαπεπραγμένων *Vat.* & *Lugd. Bat.*

q Νεανίας, —— ἀπελεύθερον,] Conf. *ἀλωσ.* lib 2. c. 7. §. 1. SPANH.

r Ἀναπεφαγμένος] Τεθραμμένος *Vat.*

s Εἰσῴκισεν αὐτὸν] Ita cum *Cod. Busb.* εἰσῴκησεν in *cæteris.*

t Ἀνῃρημένον υἱόν] Ἀνῃρημένων *Baſ.*

v Καὶ τοῦτο παρόρμημα] Καὶ λέγ τοῦτο τῆς ἐγημονίας μεταποιούτο *Busb.* breviuſcule, ut amat.

x Πονηρὸν δὲ ἄλλως,] Πονηρῶν δὲ *Vat.*

y Φύσιν ἔχοντα] Δυνατὸν *Busb.*

z Ὑπό τινων τῶν ἀνελεῖν ἀ. ἐτ. *Vat.* ὑπὸ τινῶν τῶν ἀν. *Zonar.*

a Θεωροῦντας,] Θεωρουμένους & mox προεποιήσασθ *Busb.*

b Κρήτῃ —— ἀφίκετο] Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 7. §. 1. SPANH.

c Πολὺ πλείονα] Ita *Vat.* (volebat idem *Lugd. Bat.* ſcribens πλέον, pro πλείω forſitan) πλείονα deeſt *Editis.* πολλὰ δὲ *Busb.*

d Πίστει τῆς βασιλικῆς συγγενείας] Sic cum *Cod. Vat.* & *Epiphanio.* προφάσει in *Editis Aliiſque.*

e Οὗ

perabat, hoſpitibus ſuis eum deducentibus; * ac Dicæarchiam appulſo tam bene res ceciderunt, ut in ſimilem fraudem iſtius loci homines impulerit. Immo & ei tanquam regi ſeſe adjunxerunt, tam alii quam quot cum Herode hoſpitium *vetus* fuerat & amicitia. In cauſa erat hominum natura, libenter ea quæ de ſe prædicabat accipiens, fidem iis conciliante forma: quippe qui facile iis perſuaderet, quibus cum Alexandro familiaritas interceſſerat, non alterum eſſe, ſed ipſiſſimum illum; id quod aliis etiam jurejurando firmarunt. Adeo ut, fama de illo *percrebreſcente* & ad Romam perlata, univerſa Judæorum illic agentium multitudo obviam ei prodierit, Deo adſcribentes quod præter omnium opinionem ſalvus & incolumis ſit, magnoque cum gaudio eum excipientes *maxime* propter maternum genus, quacunque per vias in curru ſublimis incederet regio plane apparatu: quæ res fiebat ſumptibus ejus hoſpitum. quin & magnus ad eum factus eſt populi concurſus, fauſtiſque ominibus ei acclamabatur, & nihil non actum fuerat quod iis ſolet accidere qui adeo præter ſpem ſervati ſunt.

Fraudem ſuſpicatur Cæſar.

2. Cum autem hæc de eo Cæſari nunciata eſſent, fidem dicentibus non habebat, quod ſciret Herodem haud facile potuiſſe decipi in re magna, quæ ipſum propius attingebat: nonnihil tamen ſuſpicans, Celadum unum è ſuis libertis, cum adoleſcentibus familiariter *olim* verſatum, mitti jubet ut Alexandrum ſibi in conſpectum adduceret. id quod ille fecit, non majori tamen quam vulgus ad eum diſcernendum erat perſpicacia. Verum non ita deceptus eſt Cæſar. nam erat quidem ſimilitudo, non tamen tanta ut eis imponeret, quibus paulo acrius erat judicium. Iſte enim falſus Alexander & labore aſperitatem manibus obductam habuit, & pro mollitudine corporis, qua eſſe debuerat, utpote delicatus & ingenuus, contra erat corpore ſcabriore & rigidiore. Poſtquam igitur animadvertit magiſtrum atque diſcipulum in eadem conſpirare mendacia, inque eadem conſentire loquendi libertate, quærebat *ex eo* quid factum ſit Ariſtobulo, ſimul cum eo *è cuſtodia* ſubrepto, & quam ob cauſam ille non veniſſet, ut jus tam præclaris natalibus debitum repoſceret. Cui ille reſpondit, in Cypro inſula, periculorum in mari formidine, relictum eſſe, ut ſi quid Alexandro humanitus accidiſſet, Mariamnes genus non funditus interiret, ſed Ariſtobulus ſuperſtes exciperet inſidiatores. Juvenem hoc affirmantem, cum eo conſentiente qui commenti auctor erat, Cæſar ſeducit, & ita dicit, "ſi mihi verum dicere voles, hoc "tibi præmium erit quod veniam & ſalutem aſſe- "quuturus ſis. age itaque, dic mihi quis tu ſis, "& quis tibi ejuſmodi res audere perſuaſerit. iſta

Celadus ad rem explorandam miſſus.

ἐπὶ Ρώμης [c] οὕτω ἠπείγετο, ὥστε παραπομπῇ τῶν ἰδιοξένων· καὶ [f] Δικαιαρχίᾳ προσβαλὼν οὐκ ἠτύχησε καὶ [g] τοὺς τῇδε Ἰουδαίους [h] ἐφ' ὁμοίας ἀπάτης προσαγάγετο. προσίεσάν τε ὥσπερ βασιλεῖ οἵτε ἄλλοι, καὶ ὁπόσοις ξενία πρὸς Ἡρῴδου καὶ εὔνοια ἦν. αἴτιον δὲ ἦν, τῶν ἀνθρώπων [i] τὸ ἡδονῇ δεχόμενον τὰς λόγους σὺν τῷ [k] φερεγγύῳ τῆς μορφῆς· καὶ γὰρ τοῖς πάνυ ὠμιληκόσιν Ἀλεξάνδρῳ πολὺ τὸ πιστὸν ἐνεπίπτει ἔχ μὴ [l] ἄχ ἕτερον, ἀλλ' αὐτὸς εἶναι, καὶ πρὸς τοὺς πλησίον [m] καὶ ὤμνυσαν. ὥστε καὶ [n] προσελθόντων εἰς τὴν Ρώμην [o] λόγος περὶ αὐτοῦ, πᾶν τὸ τῇδε Ἰουδαίων [p] πληθὺν ὑπαντιάζοντες ἐξέπεσον, τῷ θείᾳ δόξαι τῆς σωτηρίας [q] θειάζοντες τὸ ἔργον, καὶ χάριτα ποιούμενοι διὰ τὸ μητρῷον αὐτῶν γένος, ὁπότε [r] χωρὶς κατὰ τὸ στενωπὸν διφροφορούμενον· καὶ [s] πᾶν τὸ βασίλειον περὶ αὐτὸν ὄχημα ἦν ἀναλώμασι τῶν ἰδιοξένων, [t] μεγάλαι τε περιστάσεις ἐγίνοντο τῆς πληθύος, ὑπηρεσίαι τε εὔφημοι, καὶ ὁπόσα εἰκὸς τοῖς ἄνω παρ' ἐλπίδα σωθεῖσι συντυγχάνειν ἦν ὅ, τι οὐκ ἐπράττετο.

Β'. Καίσαρι δ' [v] ὡς ἀφίκητο ἀγγελία περὶ αὐτοῦ, ἠπίστει μὲν διὰ τὸ μὴ ἂν ῥᾳδίως ἀπατηθῆναι Ἡρῴδου ἐν πράγμασιν [x] ὑπὲρ μέγα ἀνήκουσιν αὐτῷ· διδοὺς δὲ τῇ ἐλπίδι, Κέλαδον τ' αὐτοῦ τινα ἐξελευθέρων, ὠμιληκότα τοῖς μειρακίοις, πέμπει κελεύσας ἀγαγεῖν εἰς ὄψιν αὐτῷ τὸν Ἀλέξανδρον. ὁ δ' ἀνῆγε, οὐδέν τι βελτίων ὑπὲρ τὴν κρίσιν τῶν πολλῶν γνώμενος. [y] ὁ μὲν Καῖσαρ διηπάτητο. ἀλλ' ἦν μὲν ἐμφερὴς, ὁ μὲν ὥστε ἀπατῆσαι τοὺς σωφρόνως ἐκλογίζεσθαι δυναμένους. [z] αὐτυργίᾳ τε γὰρ [a] ἐπετράχωτο ὁ Ψευδαλέξανδρος, καὶ διὰ τὸ ἐκείνῳ [b] ῥοδαρὸν δὲ σώματος ὑπὸ [c] τρυφῆς ἐν γυναικίτιδι διαγωγῇ συνεχόμενον, διὰ τὰ ἐναντία τῷδε ὑπὸ [d] σκληρότερον ἐξεσκευάσθαι τὸ σῶμα. θεασάμενος οὖν συμπόσιον ἐπὶ ψευδολογίᾳ διδασκάλου ἐν μαθηταῖς, καὶ λόγων πλημμελῶν συγκρότησιν, ἐξήτασε περὶ Ἀριστοβούλου [e] τί ἐν γένοιτο [f] συνεκκλαπείς οἱ αὐτῷ, καὶ δι' ἣν αἰτίαν ὁ [g] συναγόμενος μεταποιούμενος τὰ ἀξίας, ἧς προσῆκε τυγχάνειν τοὺς ἄνω γεγονότας. φαμένου δὲ ἐπὶ νήσου τῶν Κυπρίων καταλελεῖφθαι, κινδύνων ὑφορᾶσθαι τὴν θάλασσαν, εἰ [h] περὶ αὐτὸν συφορή τι δεινὸν μὴ [i] παντελὲς ἐξαλείφοιεν τὸ Μαριάμμης γένος, ἀλλὰ περιὼν Ἀριστόβουλος μένοι τοὺς ἐπιβουλεύοντας. ταῦτα διϊσχυριζομένου, καὶ σωφρονοῦντος αὐτοῦ διὰ μηχανοποιΐαν τὰ πράξεως, Καῖσαρ καταμόνας ἀπολαβὼν τὸ μειράκιον, "ἀλλά σοι μισθὸς εἶπε προκείσεται "εἰ μὴ καὶ πρὸς ἐμὲ ἀπάτῃ [k] χρησαμένου τὸ μὴ [l] ἀπο- "λέμενον τὰ σωτηρίας, φάθι δή μοι αὐτόν τε ὃς ὢν "τυγχάνεις, καὶ ὅς σε τοιάδε [m] ἐξεπόλμησε διανοεῖσθαι. "μεῖζον γὰρ τὸ ἐπιβούλευμα κακίας ἧς ἐγκεχείρηκας χρὸ-

---

e Οὖν ἠπείγετο,] Illud ὧν è Cod. *Busb.* (Coccejo conſentiente) & *Epiphanio.*

* Ac —— *ceciderunt*,] Puteolos.

f Δικαιαρχίᾳ] Male Δικαρχίᾳ infr. lib. 18. c. 7. §. 3. SPANH.

g Τοὺς τῇδε Ἰουδαίους] Ita *Vat.* (& *Coccejus*) τοὺς τῇδε Ἰουδαίων in *Editis.*

h Ἐφ' ὁμοίας ἀπάτης] Ita *Vat.* ἀφ' ὁμοίας in *ceteris.*

i Τὸ ἡδονῇ δεχόμενον τοὺς λόγους] Eandem locutionem de Chriſto uſurpat. REL.

k Φερεγγύῳ] *Æſchyl. Theb.* v. 612. πρέπει τε φερέγγυος· *Schol.* φερέγγυον, ἀσφαλές, ἀξιόχρεως. SPANH.

l Οὐχ ἕτερον,] Οὐχ ἕτερον ἀλλ' αὐτὸν εἶναι *Busb.*

m Καὶ ὤμνυσαν.] Καὶ deeſt *Vat.* & *Busb.*

n Προσελθόντων εἰς τὴν Ρώμην] Ita *MSS.* προσελθόντων in *Editis.*

o Λόγος περὶ αὐτοῦ,] Λόγοι περὶ αὐτοῦ *Vat.*

p Πληθὺν ὑπαντιάζοντες ἐξέπεσον,] Εἰσὶν *Vat.*

q Θειάζοντες] *L. B.* ἐνθειάζοντες.

r Χωρὶς] *L. B.* χωρὶς ἦν.

s Πᾶν τὸ βασίλειον] Sic *Vat.* πᾶν βασίλειον in *ceteris.*

t Μεγάλαι τε περιστάσεις] Μεγάλαι περιστάσεις *Vat.* & *Busb.*

v Ὡς ἀφίκητο ἀγγελία περὶ αὐτοῦ,] Ὡς ἀφικτο ἀγγελία ἢ περὶ αὐτοῦ *Vat.* ὡς ἠγγελθη περὶ αὐτοῦ *Busb.*

x Ἐπὶ μέγα ἀνήκουσιν αὐτῷ.] Ita cum *Cod. Vat.* ἐπὶ μεγάλα in *Editis Aliiſque.*

y Οὐ μὲν Καῖσαρ διηπάτητο.] Οὐ μὲν ἦ Κ. *Busb.* ὁ μὲν Καῖσαρ γε ἠπατᾶτο *Vat.* ὁ μὲν Καῖσαρ ἦ διηπάτητο *Hen.* à pr. m.

z Αὐτυργίᾳ τε γὰρ ἐτετράχωτο] Itidem Zonaras p. 263. ὑπ' αὐτυργίας δ' ἐτετράχωτο, de hoc ipſo Pſeudalexandro. SPANH.

a Ἐτετράχωτο ὁ Ψευδαλεξανδρος,] Ἐτέτευτο *Vat.* atque ita forſan *Epiphanius*, qui vertit, *ex labore & opere valde attritus. Coccejus* ἐτετεύχωτο.

b Ῥοδαρὸν δὲ σώματος ὑπὸ] Ita *Gen.* ῥωδαρὸν *Baſ.* ῥάδαλον *Vat.* ῥαδινὸν *Busb.* & *Lugd. Bat.* in *Marg.*

c Τρυφῆς καὶ γυναικίτιδι συνεχόμενον.] Sic *Busb.* & *Zonar.* & ut puto *Epiphan.* τροφῆς in *ceteris.*

d Σκληρότερον] Πρὸς τὸ σκληρότερον *Busb.* & *Zonar.*

e Τί ἂν γένοιτο] Ita *Baſ. Hen.* & *Vat.* τί ἂν γένοιτο *Busb.* τί γὰρ γενόμενοι *Gen.*

f Συνεκκλαπείς οἱ αὐτῷ,] Συνεκκλαπεὶς *Vat. Gall.* & *Hen.* à pr. m.

g Παραγινόμενος] *L. B.* διαγινόμενος.

h Περὶ αὐτοῦ] Ita lego. (Ita quoque exhibet *L. B.*) περὶ αὐτῶν in *Editis.* περὶ αὐτὸν σώσαι *Busb.* περὶ αὐτὸν σώσαι *Vat.* αὐτῶν ὁ σώσαι *Hen.* εἴ τι περὶ ἐμὲ συμβαίη *Zonar.*

i Παντελὲς ἐξαλείφοιεν] Παντελῶς ἐξαλείφοιεν *Coccejus.* Παντελὲς ἐξαλείφοιτο *Vat.* παντελῶς ἐξαλείφοιτο *Busb.*

k Χρησαμένου] Χρησαθαι *Busb.*

l Ἀπολέμενον τὰ σωτηρίας,] Forſan ἀπειρέμενον.

m Ἐξετόλμησε] *L. B.* ἐξετολμῆσαι.

n Ἐπι-

"χρόνων ὃς γεγονὼς τυγχάνεις." καὶ δὴ, ὃ γὰρ ἰὼν ἄλλως πράσσειν, φράζει τοῖς τοῦ Καίσαρος τὸ [n] ἐπιβούλευμα, ὅντι τρόπον, καὶ ἐφ' ᾧ τυγχάνοι [o] συγκείμενον. καὶ ὁ Καῖσαρ τὸν μὲν Ψευδαλέξανδρον, ὃ γὰρ ἐψεύσατο ὁμολογίαν τοῦ πρὸς αὐτὸν, δεξιήριον ὁρῶν αὐτουργῆσαι τῷ σώματι, ἐρέσσειν ἐν τοῖς ναύταις καταλέγει· τὸν δὲ ἀναπείσαντα κτείνει. καταδίκη δὲ ἦρκει Μηλίοις ὅσα [p] ἐπεπλέκεσαν εἰς τὸν Ψευδαλέξανδρον Δημητρίου [q] ἀναλωκέναι. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸν Ψευδαλέξανδρον τολμηρῶς [r] συντεθέντα οὕτως ἀκλεῶς εἶχεν.

"enim quæ animo agitasti & aggressus es majoris "sunt malitiæ quam pro ætate tua." Tum ille, ut qui non posset aliud, totum commentum Cæsari exponit, & quo pacto, & à quo fuerit compositum. Et Cæsar Pseudalexandrum, nam fidem ei datam fallere noluit, ad remiges relegavit, quod corpore ad tolerandos labores validum videret; & ejus fraudis auctorem interfecit. Cæterum Meliis abunde magna mulcta fuit pecuniarum amissio, quas in fictitium Alexandrum impenderant. Atque ita quidem cœptum Pseudalexandri temerarium turpis consequutus est exitus. *Pseudalexander à Cæsare ad remiges relegatus.*

ΚΕΦ. ιγ'.

Ὡς Ἀρχέλαος πάλιν κατηγορηθεὶς ἐξωρίσθη εἰς Βίεννας.

Ἀρχέλαος μὲν οὖν, τὴν [s] ἐθναρχίαν Ἰουδαίων, ἐπεὶ εἰς Ἰουδαίαν ἀφικνεῖτο, [t] Ἰωάζαρον [v] τὸν Βοηθοῦ ἀφελόμενος τὴν ἀρχιερωσύνην, [x] ἐπικαλῶν συστῆναι τοῖς στασιώταις, Ἐλεάζαρον τὸν ἐκείνου [y] ἀποκαθίστη ἀδελφόν. ἀνοικοδομεῖ δὲ καὶ τὸ ἐν Ἱεριχοῦντι βασίλειον σκηπτικῶς, τό τε ὑδάτων ὅσον [z] Νεαρὰν τὴν κώμην [a] ὠφελεῖ διαῤῥέουσα, ἐξ ἡμισείας ἀπέστρεψεν, ἐπαγωγὴν αὐτῷ ποιούμενος τῷ πεδίῳ φοίνιξιν ὑπ' αὐτοῦ πεφυτευμένῳ. κώμην δὲ κτίσας Ἀρχελαΐδα ὄνομα αὐτῇ τίθησι· [b] καὶ γὰρ πατρίδι Γλάφυραν ποιησάμενος, [c] Γλαφυραν μὲν τὴν Ἀρχελάου θυγατέρα, Ἀλεξάνδρου δὲ ἀδελφῆς γαμετὴν γενομένην, ἐξ ἧς ἔκ τέκνα ἦν αὐτῇ, [d] ἀπώμοσεν ἐν Ἰουδαίοις γαμετὰς ἀδελφῶν ἄγεσθαι, γαμεῖ. Διατρίβει δὲ καὶ ὁ Ἐλεάζαρος ἐν τῇ ἱερωσύνῃ, ἀποκατασταθεὶς αὐτῷ ζῶντι Ἰησοῦ, [e] ἧς Σιὲ παιδός.

β'. [f] Δεκάτῳ δὲ ἔτει τῆς Ἀρχελάου, οἱ πρῶτοι [g] τῶν ἀδελφῶν ἀνδρῶν ἔντε Ἰουδαίοις καὶ Σαμαρείταις, μὴ φέροντες τὴν ὠμότητα αὐτοῦ καὶ τυραννίδα, κατηγοροῦσιν αὐτοῦ πρὸς Καίσαρα, καὶ μάλιστα ἐπεὶ ἔγνωσαν αὐτὸν παραβεβηκότα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἵνα φιλικῶς ἀναστρέφηται πρὸς αὐτούς. ὁ τοίνυν Καῖσαρ ὡς ἤκουσεν, ὀργῇ φέρων, τὸν ἐπίτροπον Ἀρχελάου τὸν ἐν Ῥώμῃ πραγμάτων, Ἀρχέλαον δὴ καὶ τοῦτο ὄνομα ἦν, μεταπαλέσας, ὃς, γνώμην μὲν Ἀρχελάῳ πατρῴαν ἡγεῖτο, οὐ δὲ παρρησίαν, φησὶ, πλείονα μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἐπανάγειν αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς. καὶ ὃς ἔκωλυεν [h] ὅτι δὲ ὀξέως

CAP XIII. XV.

Quomodo Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est.

POstquam autem Archelaus Ethnarcha factus in Judæam pervenit, Joazarum Boëthi *filium pontificatu privavit, eum cum seditiosis conjurasse criminatus, idque munus Eleazaro ejusdem fratri tradidit. Refecit etiam Hierichuntium palatium magnifice; & dimidiam aquam, qua Neara vicus irrigabatur, ductu ei facto, in campum divertit, quem palmetis totum conseverat. Vicum etiam construxit, quem Archelaïdem nuncupavit: & contra leges patrias Glaphyram, Archelai *regis* filiam, Alexandri sui fratris quondam uxorem, ex quo ipsa liberos habebat, in matrimonium duxit, cum apud Judæos res detestanda sit fratris habere uxorem. Nec Eleazarus quidem in pontificatu permansit, suffecto in ipsius viventis locum Josua Siæ filio. *Joazarus pontificatu privatur, Eleazaro in ejus locum suffecto.* *Eleazarus deponitur, eique successit Josua.*

2. Anno autem decimo principatus Archelai, fratres ipsius cum primoribus Judæorum & Samaritanorum, ejus crudelitatem & tyrannidem non ferentes, eum apud Cæsarem accusant, maxime cum intellexissent contra Cæsaris fecisse mandatum, quo jubebatur eos tractare leniter. Quamobrem Cæsar, audita accusatione, cum iratus Archelai negotiorum quæ Romæ essent procuratorem, qui & ipse Archelaus vocabatur, accersivisset, non quidem Archelao quidquam scribere dignatus est, sed tu, inquit, è vestigio conscensa navi, age eum adeas, & nulla interposita mora ipsum *Archelaus iterum accusatur.*

---

[n] Ἐπιβούλευμα,] Σκεμμάτημα *Zonaras* in narratione hujus facti pag. 265. A. SPANH.

[o] Συγκείμενον.] Συγκεκινημένον *Vat.* forsan pro συγκεκινημένον.

[p] Ἐπεπλέκεσαν] Ita *Vat.* & *Lugd. Bat.* πεπλέκειν in *cæteris*. Fuit cum legerem πεπλέκοιεν.

[q] Ἀναλωκέναι.] Ita quoque est in *Marg. L. B.* verum in ipso MS. ἀνηλωκέναι.

[r] Συντεθέντα] Συτθέντα ὅτως ἀκλεῶς ἔχειν *Vat.*

[s] Ἐθναρχίαν Ἰουδαίων,] Archelaus non Ethnarcha, sed Rex ab Augusto constitutus; Harduin. Num. Herod. p 24. Malè *Tetrarchiam suscipiens* Rufinus. SPANH

[t] Ἰωάζαρον τὸν Βοηθοῦ] Ἰαζάρου *Busb.* Hujus in pontificatu Christum natum esse adnotat *Nicephorus* sub Matthia potius existimat *Petavius* in lib. X. de *Doctr. Temp.* c. 55.

[v] Τὸν Βοηθοῦ] Vel ex Simone filio nepotem. *Usser.* ad *A. M.* 4002.

[x] Ἐπικαλῶν] Ἐπικαλῶν αἰεὶ τῷ συστάντι *Vat.* ἐπικ. αὐτῷ ὡς *L. B.* ἐπικαλῶν ὡς συστάντα *Busb.*

[y] Ἀποκαθίστη] Ἐπικαθίστη *Vat.*

[z] Νεαρὰν τὴν κώμην] Verba ista Νεαρὰν τὴν κώμην non agnoscit *Epiphan.* ὑδάτων ὃ πρὸς Ἀναρὰν τὴν κώμην *Vat.*

[a] Ὠφελεῖ διῤῥέουσα,] Ὀφείλει in *Editis.* ὀφείλει *Vat.* unde ὠφελεῖ (pro ut quoque jam *Lugd. Bat.* expresse habet) rescripsi.

[b] Καὶ γὰρ πατρίδι] Τὴν πατρίδα νόμῳ προσάγεται *Busb.*

[c] Γλαφύραν] Γλαφύραν τὴν Ἀρχελάου μὲν θυγ. *Vat.*

[d] Ἀπώμοσεν —— ἄγεσθαι,] Judæis lege vetitum fratrum uxores ducere; nempe quæ filios è priori marito seu fratre susceperat. Ita etiam, quem postea consului, *Zonaras* hunc locum exponit p 264. A. ἀπειρημένα τῷ νόμῳ ἀδελφῶν ἄγεσθαι γυναῖκας, παῖδας ἐκ τοῦ τεθνεότων ἐχούσας· Vide simile de Herodiade, quæ duobus fratribus nupsit, judicium infr. lib. 18. c. 6. §. 6. SPANH.

[e] Τῆς Σιὲ παιδός.] Σιὲ *Busb.* & *Vat.* Σὶ *Hen.* à pr. m. Σιὶ *Zonar.* In *Epiphanii* libris, *Sea fil.* Abest Σιὲ in *L. B.*

[f] Δεκάτῳ δὲ ἔτει] At vero in *lib.* 2. *de Bello Jud.* non decem sed novem Archelao tribuuntur anni. Non tamen hoc mirum, (inquit *Is. Vossius* in *Chron. S.* p. 158.) decimus enim Archelai annus non fuit absolutus (sed tantum inchoatus ut dicit *Usserius*, quem omnino vide in *Annalibus* ad A. M. 4010.) Forsan aristæ illæ plenæ, quas in somnis videt, novem tantum fuere numero, decima fracta aut non plena. Vide etiam *Pagi Critica* in *Baronium*, Vol. 1. p. 13. HUDS. Conf. *alsos.* lib. 2. c. 7. §. 3. SPANH.

[g] Τῶν ἀδελφῶν] Ἀδελφῶν deest *Vat.* immo ἀδελφῶν ἀνδρῶν desunt *Busb.* nec ea agnoscit *Epiphan.* Forsan ἀνδρῶν fuerit à manu *Josephi*, sed ἀδελφῶν à margine in textum irrepserit. Verum *Dio* (l. 55. p. 567.) à fratribus accusatum fuisse prodidit, hisce verbis, ὅ, τε Ἡρῴδης ὁ Πτολεμαίου (ita enim *Archelaum* appellat, nec hallucinatur ut recentes Historici scribunt, sed *Archelaum* duplex nomen tulisse nos edocet, sicut & *Archelaus* junior, qui *Herodes* dictus est. *Pagi* ad *Baron.* p. 13.) αἰτίαν τινὰ λάβῃ τῶν ἀδελφῶν λαῶν, ὑπὸ τῶν Ἀλπεις ὑπεξεφέρθη. unde rescribendum censet *Petitus* (in *Animad. ανεκδότοις* tom. 1. p. 539.) οἱ πρῶτοι τῶν ἀδελφῶν, ἀνδρῶν τῶν Ἰουδαίων. Forsan distinguendum legendumque, οἱ πρῶτοι τῶν ἀδελφῶν, ἀνδρῶν τε τῶν Ἰουδ. Ita verto ac si scriptum fuisset, οἱ ἀδελφοὶ σὺν πρώτοις τῶν ἀνδρῶν ἔντε Ἰουδ. HUDS. Dele ἀδελφῶν. SPANH. Deleri idem jubet *L. B.* sed *Hudsonii* lectio sicuti fieri potest, ita facile etiam inde duplex oriri scriptura potuit, quod utraque vox per compendium literarum, in duobus MSS. fuit scripta, ne quid periret, in describendo deinde utraque fuerit posita; vel quod ambigens scriba an ἀνδρῶν an ἀδελφῶν esset in suo exemplari, utrumque expresserit. Nihil certe perit, si ἀδελφῶν cum MSS. & *Epiphanio* deleatur. HAV.

[h] Ἐκ δὲ ὀξέως] Ὀξέως, ταχέως, *Hesych.* infr. lib. 18. c. 4. §. 1. & c. 5. §. 6. SPANH.

pſum ad nos adducas. Atque ille prima navigatione tranſmiſſus in Judæam venit, & Archelaum cum amicis epulantem deprehendit: cui cum voluntatem Cæſaris expoſuerat, ad maturandam profectionem perpulit. Ubi autem *Romam* venit, Cæſar, poſtquam illum cauſam ſuam contra certos accuſatores agentem audivit, eum in exſilium abegit, Vienna Galliarum urbe in commorandi locum ei aſſignata; pecuniaque ſpoliavit.

In exſilium miſſus.

Archelai ſomnium.

3. Antequam autem evocatus Romam iret Archelaus, ſomnium hujuſmodi ſuis amicis narravit. "Viſus eſt ſibi videre decem ſpicas, tritici plenas, "jam perfectas, quas, ut ipſi videbatur, boves de-"paſcerent." Experrectuſque (putabat enim viſionem magna ſibi portendere) conjectores accerſit, qui in ſomniis verſabantur. Cum autem alii ab aliis diſſentirent (nam una eademque omnibus non erat interpretatio) Simon quidam Eſſæus, poſtulata dicendi venia, dixit Archelao, "Viſione il-"la ſignificari rerum mutationem, idque in de-"terius. Boves enim ærumnam declarare, quippe "laborioſum animal; itemque rerum mutationem, "quoniam humus, quæ ab eis coleretur, eodem "in ſtatu permanere non poſſet: ſpicas autem, "cum decem eſſent, totidem annorum indices eſſe, "quoniam una æſtate proveniat ſpica. itaque Ar-"chelao finem adeſſe imperii." Atque ſic ille ſomnium enucleavit. Quinto autem die, poſtquam hoc ſomnium viderat Archelaus, *alter ille* Archelaus qui eum evocabat, à Cæſare in Judæam miſſus veniebat.

Glaphyræ ſomnium.

4. Simile quiddam & Glaphyræ ejus uxori accidit, Archelai regis filiæ, quam, ut jam ante diximus, virginem in uxorem duxerat Alexander Herodis filius, Archelai frater: poſtea vero, quam Alexander à patre fuerat interemptus, nupſerat Jubæ Libyæ regi, cujus poſt deceſſum, viduam domi patris in Cappadocia degentem, in matrimonium accepit Archelaus, repudiata uxore ſua Mariamne. tantus erat ejus amor in Glaphyram. Igitur cum Archelai conjux eſſet, vidit hujuſmodi ſomnium. "Viſa eſt cernere aſtantem ſibi Ale-"xandrum, qua re gaviſa cupidiſſime eum comple-"xa eſt. At ille de ea quæſtus eſt, dixitque, Gla-"phyra, ergo tu vulgare verbum comprobas, quo "feminis fidendum non eſſe dicitur, quæ mihi de-"ſponſa & nupta virgo, genitis ex me liberis, a-"mores oblita meos, alii nupſeris, neque hac contu-"meliâ contenta, cum tertio marito *ſponſa* cubare "auſa ſis, cum dedecore & probro in domum meam "*iterum* ingreſſa; Archelaoque viro tuo, fratri no-"ſtro, nupſeris. Ego vero meæ in te benevolen-"tiæ idcirco non obliviſcar, quin te omni infa-"mia liberabo, meam facturus ut prius fuiſti."

ποιησάμενος, καὶ ἀφικόμενος εἰς Ιουδαίαν [i] καταλαμβάνει τὸν Αρχέλαον ἐν [k] εὐωχίαις ὄντα μετὰ τῶν φίλων, τήν τε βλάσφημον ἀποσημήνασαν τῷ Καίσαρος, καὶ ὥρμησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἔξοδον. καὶ ὁ Καῖσαρ ἀφιγμένον ἐπί τινων κατηγόρων ἀκροᾶται καὶ αὐτὸν λέγοντος, [l] καὶ ἐκεῖνον μὲν Φυγάδα ἐλαύνει, δὸς οἰκητήριον αὐτῷ Βίενναν πόλιν τῆς Γαλατίας· τὰ δὲ χρήματα ἀπηνέγκατο.

γ'. Πρότερον δὲ ἢ κληθεὶς [m] ἐπὶ Ρώμης ἀνελθεῖν Αρχέλαος, ὄναρ τοιόνδε ἐκδιηγεῖται τοῖς φίλοις. "[n] θεασάμενος [o] ἀσταχυας [p] δέκα τὸν ἀριθμὸν, τελέως πυρῷ τὴν "ἰδίαν ἀκμὴν ἀπληφότας, δόξαι μοὶ [q] αὐτὰ βιβρωσκομέ-"νους ὑπὸ βοῶν θεωρεῖν." καὶ [r] διεγερόμενος, φέρειν δὲ εἰς μέγα δόξαι μοὶ τὴν ὄψιν αὐτὰ, μεταστέλλεται τοὺς μάντεις, οἷς δὴ ὀνειράτων ἦσαν αἱ ἀναφοραί. σκιδναμένων δὲ ἑτέρων ἀφ' ἑτέρους, ὁ δὲ εἰς ἕνα ἕκαστον πᾶσιν ἀφήγησις, [s] Σίμων, ἀνὴρ γένος Εσσαῖος, ἀσφάλειαν αἰτησάμενος, "μεταβολὴν "πραγμάτων ἔλεγεν Αρχελάῳ φέρειν τὴν ὄψιν οὐκ ἐπ' ἀγα-"θοῖς πράγμασιν. [t] Βοῦς μὲν γὰρ κακοπαθείας τε ὑποσημαίνειν, "διὰ τὸ ἔργοις ὑπαλαιπωρεῖν τὸ ζῶον, μεταβολὰς δὲ αὖ "πραγμάτων, διὰ τὸ τὴν γῆν, πόνῳ τῷ οἰκείων ἀρομέ-"νην, ἐν ταὐτῷ μένειν οὐ δύνασθαι· τὰς δὲ ἀστάχυας [v] δέκα ὄν-"τας, [x] τοσόνδε ἀριθμὸν ἐνιαυτῶν ὁρίζειν, [y] πρέπειν γὰρ ἑνὸς "καὶ συγγενοῦς θέρους. καὶ τὸ χρόνον ἐξηγεῖσθαι Αρχελάῳ τὸ ἡγε-"μονίας." καὶ ὁ μὲν [z] ταύτην ἐξηγήσατο τὴν ὄνειρον. πέμπτῃ δὲ ἡμέρᾳ μεθ' ὃ τὸ πρῶτον αὐτὸν ἡ ὄψις Αρχελάῳ συνῆλθεν, ὁ ἀνακαλέμενος Αρχέλαος πέμπεται εἰς Ιουδαίαν ὑπὸ Καίσαρος ἀφίκετο.

δ'. Παρεπλήσια δὲ καὶ Γλαφύρᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ [a] τυγχάνει, βασιλέως Αρχελάου θυγατρὶ οὔσῃ, ἥ, ὡς πρότερον εἶπον, σωφρόνει, παρθένον λαβὼν, Αλέξανδρος Ηρῴδου μὲν υἱὸς, Αρχελάου δὲ ἀδελφός· ἐπεὶ δὲ συμβαίνει τὸν Αλέξανδρον ὑπὸ πατρὸς πλουτῆσαι, [b] Ιόβᾳ τῷ Λιβύων βασιλεῖ γαμεῖται, μεταστέλλοντος δὲ τοῦ Λιβύος χρηύσασαν ἐν Καππαδοκίᾳ ᾠδὴ τῷ πάλαι Αρχέλαος ἄγεται, [c] τῷ [d] συνοικοῦσαν αὐτῷ Μαρσάμμῳ ἐκβαλών. τοσόνδε αὐτὸν τὴν Γλαφύραν [e] ἀνέσρεψεν ἔρως. καὶ [f] συνοῦσα τῷ Αρχελάῳ, τοιόνδε ὄναρ θεᾶται. "ἐδόκει, τὸν Αλέξανδρον ὑπισταμένῳ θεασαμένη, χαίρειν καὶ προ-"θύμως προσιέναι. τὸν δὲ καταμεμψίν τε αὐτῆς ποιεῖσθαι, καὶ "φάναι, Γλαφύρα, συνηγορεῖς ἄρα λόγῳ, [g] ὃς ἄπιστα ἔλε-"γεν εἶναι γυναιξὶν, ἢ [h] συνωμολογήσασά μοι καὶ συγκαλοι-"κίσασα παρθένος, παίδων ἡμῖν γεγονότων, λήθην παρεδί-"δους ἐρῶσα τοὺς ἐμοὺς, δευτέρων ὑπεθυμίᾳ γάμων. [i] νῦν-"δὲ ὥρα σοι καὶ οὐκ ὄντως ὕβρεως, ἀλλὰ καὶ τρίτον ἐτόλμησας "[k] σωτῇ προσκαθαλλῆναι νυμφίον, ἀπρεπῶς καὶ ἀναισχύ-"τως [l] ὑπισχνοῦσα οἴκῳ τῷ ἐμῷ, καὶ [m] γάμῳ συμπλεκομένη "πρὸς Αρχέλαον, ἄνδρα μὲν σαυτῆς, ἀδελφὸν δὲ ἐμέτε-"ρον. ἀλλ' οὐκ ἔσῃ λήθην ποιησομαι εὐνοίας τοὺς σοὺς, ἀπαλ-"λάξω δέ σε πάντως ὀνειδίστου, ἐμὸν ὥσπερ [n] ἦς κατασκευ-

Archelai ſomnium.

Glaphyræ ſomnium.

[i] Καταλαμβάνει τὸν Αρχέλαον] Ita *Busb.* λαμβάνει in *ceteris.*
[k] Εὐωχίαις] Sic *Busb.* & *Vat.* εὐωχία in *Editis Aliisque.*
[l] Καὶ ἐκεῖνον] Καὶ deeſt *Busb.* & *Vat.*
[m] Επὶ Ρώμης] Εἰς Ρώμην *Busb.*
[n] Θεασάμενος] Τεθέαμαι *Busb.*
[o] Ασταχυας] Ita *MSS.* ut infra mox. ἀσάχυς in *Editis.*
[p] Δέκα τὸν ἀριθμὸν,] Conf. *Ælian.* lib. 2. c. 7. §. 3. SPANH.
[q] Αὐτῷ βιβρωσκομένους] Αὐτὰ *Busb.*
[r] Διεγερόμενος,] *L. B.* ἐξεγερόμενος.
[s] Σίμων, ἀνὴρ γένος Εσσαῖος,] Supra de Juda quodam Εσσηνὸν τὸ γένος lib. 13. c. xi. §. 2. Conf. de Eſſæis *Ælian.* lib. 1. c. 3. §. 5. & lib. 2. c. 8. §. 2. SPANH.
[t] Βοῦς —— ζῶον,] Conf. ſupr. lib. 2. c. 5. §. 6. *Ælian.* lib. 2. c. 7. §. 3. SPANH.
[v] Δέκα ὄντας,] Alibi novem viſas refert. Sed in lib. *de Vita* decimum annum Archelai memorat, quare hoc vero propius videtur. REL.
[x] Τοσόνδε ἀριθμὸν] Τοσῶνδε *Busb.*
[y] Πρέπειν γὰρ ἑνὸς] Πρέπειν γὰρ ἑνὸς συγγενοῦς θέρους *Vat.* In *Epiphanii* verſione, *unam quippe futuram æſtatem & tempus ſuppleri aſſeverebat Archelao, quod de principatu ſuæ poteſtatis exiret.*
[z] Ταύτην ἐξηγήσατο τὸν ὄνειρον.] Ita *Vat.* & *L. B.* prout ſupr. c. 14. §. 1, initio. ταῦτα in *reliquis.*
[a] Τυγχάνει,] Συντυγχάνει *Vat.*
[b] Ιόβᾳ τῷ Λιβύων βασιλεῖ γαμεῖται,] Eadem de tribus his Glaphyræ maritis *Ælian.* lib. 2. c. 7. §. 4. SPANH.
[c] Τῷ συνοικοῦσαν αὐτῷ Μαρσάμμῳ ἐκβαλών.] Conf. ſup. c. 1. §. 2. SPANH.
[d] Συνοικοῦσαν] Συνοῦσαν *Vat.* & mox (h. ead. §.) συνοικοῦσα, ut & *Busb.*
[e] Ανέσρεψεν ἔρως.] Επέχει *Vat.*
[f] Συνοῦσα] *L. B.* συνοικοῦσα.
[g] Ος ἄπιστα ἔλεγεν εἶναι γυναιξὶν,] Poſt γυναιξὶν, diſting. ὡς ἄπιστους εἶναι τοῖς ἀνδράσι τὰς γυναῖκας, φησί· *Zonaras* p. 265. D. *Ruſinus* fidem mulieribus non habendam. SPANH.
[h] Συνωμολογήσασά μοι καὶ] Συνωμόσασά τε *Vat.*
[i] Πληθούσῃ] Infr. lib. 18. c. 7. §. 7. πληθυρείσας τὸν ὦμον· SPANH.
[k] Σωτῇ προσκαταλλῆναι νυμφίον,] Ita *Busb.* & *Vat.* ταυτῇ *L. B.* αὐτῇ in *Editis Aliisque.*
[l] Επαισιοῦσα οἴκῳ τῷ ἐμῷ,] Ita *Vat.* & *Coccejus.* ἐπισιοῦσα in *Editis.* ἐπισῶσα *Vat.*
[m] Γάμῳ συντιθεμένη πρὸς] Γάμου *Vat.* & *Busb.* &, ut videtur, *Hen. à pri. m.*
[n] Ης κατασκευατάρμοσ.] Ita cum *Cod. Busb.* ἦς in *reliquis.*

ο Επ}

"παυσαμένους." ταῦτα διηγησαμένη πρὸς τὰς συνήθεις τ γυναικῶν, μετ' ὀλίγας ἡμέρας τελευτᾷ τ βίον.

ε'. Ἐγὼ δὲ οὐκ ἀλλότρια νομίσας αὐτὰ τῷδε τῷ λόγῳ εἶναι, διὰ τὸ περὶ τ βασιλέων αὐτὸν συνεστηκέναι, καὶ ἄλλως ο ὅτι προδόξημά τι φέρει, τῶν ἀμφὶ τὰς ψυχὰς ἀθανασίας ἐμφερῆς, καὶ ἅ δεῖ πρόμηθείαν τὰ ἀνθρώπινα προειληφότος τῆ αὐτῆ, καλῶς ἔχειν ἐνόμισα εἰπεῖν. ὅτῳ δὲ ἀπιστεῖται τὰ τοιάδε, γνώμης ἐνάμεν τ ἑαυτῆ κώλυμα οὐκ ἂν γένοιτο τῷ ἐπ' ἀρετὴν αὐτῷ προτιθεμένῳ. p τ δὲ Ἀρχελάου χώρας ὑποπλῆς προσνεμηθείσης τῆ Σύρων, πέμπεται q Κυρήνιος ὑπὸ Καίσαρος, ἀνὴρ ὑπατικὸς, r ἀποτιμησόμενος τὰ ἐν Συρίᾳ, καὶ τ Ἀρχελάου ἀποδωσόμενος οἶκον.

Hæc cum apud mulieres ſocias ſuas narraſſet, aliquot poſt diebus moritur.

5. Ego vero, iſta ab hac narratione non aliena eſſe ratus, quod mihi ſermo ſit de *ipſis* regibus, præſertimque quod aliquid in exemplum afferant, & ad probandam animarum immortalitatem, Deique circa res humanas providentiam, commodum eſſe exiſtimavi ut illa memorarem. Cui vero hæc videntur incredibilia, ſua dum fruitur opinione, illi rei non ſit impedimento, quæ ipſi datur pro incitamento ad virtutem. * Cæterum ditione Archelai Syriæ contributa, miſſus eſt à Cæſare Quirinus, vir conſularis, ut cenſum ageret bonorum in Syria, & Archelai domum adiceret.

Archelai Ethnarchia in provinciam redacta.

Τέλος τῆς βιβλίου ἑπταικαιδεκάτης.

Finis Libri decimi ſeptimi.

o Ἐπὶ παράδειγμά τι φέρειν,] Ἐπὶ παράδειγμα *Busb.*

p Τῆς —— Σύρων] Mox lib. 18. c. 1. §. 1. προσθήκη τ Συρίας. SPANH.

* *Cæterum —— addiceret*] Potius, *at regione quæ ſub Archelai ditione —— fuerat vectigali* Syriæ *contributa, mittitur Quirinus à Cæſare, vir Conſularis, tributi penſitationem cenſu habito taxaturus, & ipſam Archelai venditurus domum.* Hac de vide *Poſſini* Spicilegium Evangel. §. XXIV. HUDS. vel IBBETSON. in *Add.*

q Κυρήνιος] Κυιρίνιος *Straboni.* in aliquibus *Epiphanii* libris *Cyrinus*, in aliis *Cyrenius.* Verum ſ Κυιρίνιος nomen fuit *P. Sulpicius Quirinus*, ut monſtrat *Jac. Perizonius* in *Diſſ. de Auguſtea orbis Terr. deſcriptione*, p. 971. Rectius ſane ſcribendum Κυιρίνιος quam Κυρήνιος, niſi externis uſitatum fuiſſet cognomina Romanorum in ος efferre. HUDS. Quirinius miſſus, ut cenſum ageret per Syriam. *Rufino* Cyrinus. De Quirinio infr. lib. 20. c. 4. §. 2. Κυιρίνιος τ Ἰουδαίας τιμητὴς ὤν· Conf. ἀλλαχ. lib. 7. c. 8. §. 1. SPANH.

r Ἀποτιμησόμενος] Bis igitur à Cæſare in Syriam miſſus eſt, ſed non ex eadem cauſa. Prioris ἀπογραφῆς (cujus meminit *Lucas*, c. 2. v. 2.) cauſa, ut non tam in Judæa quam in toto orbe Romano omnes deſcriberentur, ut quot & quantos delectus ad bellum populus Romanus facere poſſet, tam ex provinciis quam ex ſociis regibus & civitatibus, ſciri poſſet. Poſterioris ἀπογραφῆς (cujus mentio *Act.* v. 37.) cauſa intra Syriam Palæſtinam, & unius Archelai patrimonium & Tetrarchiam ſtetit; nec mera & nuda erat ἀπογραφὴ, ſed redactio bonorum Archelai in fiſcum, & exactio tributi ſuper provinciales, Judæâ poſt exſilium Archelai redactâ in provinciam & Romanis præſidibus patere juſſa. Qui plura hac de re ſcire deſiderat, & de conciliatione *Lucæ* & *Joſephi*, adeat *Montacutium* in *Originibus Eccl.* parte pr. ſub initium, *Uſſerium* in *Annalibus* ad A. M. 4000. *Caſaubonum* contra *Baronium*, p. 127. *Grotium* ad *Luc.* c. 2. v. 2. *Pagium* in *App. Chronol. ad Baronium*, p. 31. & 32. *Jac. Perizonium* in *Diſſ. de Auguſtea Orbis Terr. deſcriptione. Reineſium* in *Epiſt.* LVII. *Ryckium* ad *Tacitum*, p. 38. & *Baſnagium* in *Annalibus Politico-Eccleſ.* p. 108. &c.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗι ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DECIMO OCTAVO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ

HÆC CONTINENTUR.

α'. Ως Κυρλώιος ὑπὸ Καίσαρος ἐπέμφθη τιμητὴς Συρίας Ϲ Ἰουδαίας, καὶ ἀποδωσόμενος τῷ Ἀρχελάου οἰσίαν, μεταπεσούσης τ Ἰουδαίας ἐκ βασιλείας εἰς ἐπαρχίαν· καὶ ὡς Κωπώνιος, ἐκ ἔ ἱππικῆ τάξματος, ἐπέμφθη ἔπαρχος Ἰουδαίας. καὶ ὡς Ἰούδας ὁ Γαλιλαῖος καί τινες ἕτεροι ἔπεισαν τὸ πλῆθος μὴ ἀπογράψασθαι τὰς οὐσίας, καὶ πολλοὶ ἠκολούθησαν αὐτῶν τ γνώμαις, μέχρι Ἰωάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς ἔπεισεν αὐτοὺς μᾶλλον ὑπακοῦσαι Ρωμαίοις, καὶ ἀποδόσθαι τὰς βίβλους.

1. *Quomodo Quirinius ad cenſendam Syriam & Judæam miſſus eſt à Cæſare, & ad Archelai facultates addicendas, Judæa è regno in provinciæ formam redacta: utque Coponius ad procurandam Judæam miſſus eſt. Et quomodo Judas Galilæus & alii nonnulli populo perſuaſerunt, ut bonorum cenſum impedirent, multique in eorum ſententiam iverunt, donec Joazarus pontifex eos adduxit ad obedientiam Romanis præſtandam, & ad cenſum facultatum admittendum.*

β'. Τίνες αἱρέσεις, καὶ ὁποίαν περὶ Ἰουδαίοις α φιλοσοφίαν, Ϲ τίνες οἱ νόμοι.

2. *Quænam ſectæ, & quot apud Judæos philoſophandi genera, & quæ inſtituta.*

γ'. Ως Ηρώδης Ϲ Φίλιππος οἱ τετράρχαι πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμὴν Καίσαρος.

3. *Quomodo Herodes & Philippus tetrarchæ urbes in honorem Cæſaris ædificarunt.*

δ'. b Ως Σαμαρεῖς, ὀστᾶ νεκρῶν διαρρίψαντες εἰς τὸ ἱερὸν, τ λαὸν ἑπτὰ ἡμέρας ἐμίαναν.

4. *Quomodo Samaritæ, mortuorum oſſa paſſim per templum diſpergendo, populum ſeptem dies polluerunt.*

ε'. Πο-

α Φιλοσοφίαν,] Ita lego pro φιλοσόφων.

b Ως Σαμαρεῖς,] Hoc ſummarium, & quod ſequitur, erimus è Codd. *MSS.*

5. *Quomodo Salome Herodis soror bona sua cum moreretur Juliæ Cæsaris uxori reliquit.*

6. *Quomodo Pontius Pilatus secum statuit Cæsaris effigies in Hierosolyma clam inferre; populusque, ea re cognita, à seditione in eum movenda non destitit, donec imagines Hierosolymis Cæsaream relatæ essent.*

7. *Quænam Judæis Romæ degentibus sub id tempus acciderint, & de populo corruptela depravato apud Samariam, utque Pilatus complures interemit.*

8. *Pilatus à Samaritis accusatur apud Vitellium. utque Vitellius eum Romam ad Cæsarem proficisci compulit, ut factorum rationem redderet.*

9. *Vitellii profectio Hierosolyma, & quomodo ei scripsit Tiberius Cæsar ut Artabano Partho persuaderet obsides ei mittere, bellumque contra Aretam suscipere.*

10. *Philippi obitus, & quomodo tetrarchia ejus facta erat provincia.*

11. *Herodes Tetrarcha bellum movet contra Aretam, & prælio superatur.*

12. *Agrippa rex Romam mari proficiscitur ad Tiberium Cæsarem, utque à liberto suo accusatus in vincula conjicitur: & quo pacto post Tiberii excessum à Cajo solutus est, & rex factus est Philippi tetrarchiæ.*

13. *Quomodo Herodes tetrarcha Romam profectus & ab Agrippa accusatus in exsilium missus erat; utque Cajus tetrarchiam ejus dedit Agrippæ.*

14. *Judæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio, & legatio utrorumque ad Cajum.*

15. *Judæi ab Apione cæterisque cum illo legatis accusantur, quod Cæsaris statuam non haberent.*

16. *Ut Cajus iratus in Syriæ præfecturam mittit Petronium, cum mandatis ut exercitu coacto bellum inferret Judæis, nisi vellent ipsius statuam recipere.*

17. *Quænam Judæis apud Babylonem acciderunt, ex factis Asinæi & Anilæi fratrum.*

ε'. Ως Σαλώμη ἡ ἀδελφὴ Ηρώδε πλουτήσαζα τὰ αὐτῆς κατέλιπεν Ιουλία ϛ Καίσαρ☉ γαμετῇ.

ϛ'. Ως Πόντι☉ Πιλάτ☉ ἠθέλησε κρύφα εἰσενέγκαι εἰς Ιεροσόλυμα ϖϱοτομὰς Καίσαρ☉, γνὺς ϗ ὁ λαὸς ἐξασίασε ϖϱὸς αὐτὸν, ἄχϱι ἐξεκόμισεν αὐτὰς ἀϖὸ Ιεροσολύμων εἰς Καισάϱειαν.

ζ. Τὰ συμβάνζα Ιουδαίοις ἐν Ρώμῃ ϗ τοῦτον τὸν καιϱὸν, ϗ ϖῶϛ ὁ ἐν Σαμαϱείᾳ καταφθοϱᾶς ϛ ϖλήθους, ☾ ὡς ϖολλοὺς ἀϖώλεσε Πιλάτ☉.

η'. [c] Κατηγοϱία ὑϖὸ Σαμαϱέων Πιλάτου ϖϱὸς Ουϊτέλλιον, ϗ ὡς Ουϊτέλλι☉ ἠνάγκασεν αὐτὸν ἀναβῆναι εἰς Ρώμην ϖϱὸς Καίσαϱα, ϗ ἀϖοδοῦναι λόγον ϖῶν ὑϖ' αὐτοῦ ϖεπϱαγμένων.

θ'. Ουϊτελλίου ἀνάβασις εἰς Ιεροσόλυμα, ϗ ὡς Τιβέϱι☉ Καῖσαϱ ἔγϱαψεν αὐτῷ, Αϱτα☉άνην μὲν [d] τὸν Πάϱθον ϖίσαι ὁμήϱους αὐτῷ ϖέμψαι, ϖϱὸς Αϱέταν δὲ ϖολεμεῖν.

ι'. [e] Τελευτὴ Φιλίππου, ϗ ὡς ἡ τετϱαϱχία αὐτοῦ ἐπαϱχία ἐγένετο.

ια'. Πόλεμο☉ Ηρώδου ϛ τετϱάϱχου ϖϱὸς Αϱέταν τὸν τοῦ Αϱεθᾶ βασιλέα ☾ ἧτταν.

ιϐ'. Ἀπόστολος Αγϱίππα ϛ βασιλέως εἰς Ρώμην ϖϱὸς Τιβέϱιον Καίσαϱα, ϗ ὡς [f] κατηγοϱηθεὶς ὑϖὸ ϛ ἰδίου ἀπελεύθεϱος ἐδέθη· ϗ ὃν τϱόϖον ἐλύθη ὑϖὸ Γαΐου μὲν τοῦ Τιβεϱίου ϖλουτοῦντος, ϗ ἐγένετο βασιλεὺς τῆς Φιλίππου τετϱαϱχίας.

ιγ'. Ως Ηρώδης τετϱάϱχης ἀναβὰς εἰς Ρώμην, κατηγοϱηθεὶς ὑϖὸ Αγϱίππα, ἐξωρίσθη· ϗ ὡς τὴν τετϱαϱχίαν αὐτοῦ ἐδωρήσατο Γαΐ☉ Αγϱίππα.

ιδ'. Στάσις τῶν ἐν Αλεξανδϱείᾳ Ιουδαίων ϗ Ελλήνων, ϗ ϖϱεσϐεία ἀφ' ἑκατέϱων ϖϱὸς Γάϊον.

ιε'. [g] Κατηγοϱία Ιουδαίων ὑϖὸ Απίων☉ ϗ τῶν συμϖϱεσϐέων ὅτι τῷ μὴ ἔχειν Καίσαϱ☉ ἀνδϱιάντα.

ιϛ'. Ως [h] ἀγανακτήσας Γαΐ☉ ϖέμϖει Πετϱώνιον ἡγεμόνα εἰς Συϱίαν, ὃς ἐντολὰς σωναγαγὼν δυνάμων ϖολεμῆσαι Ιουδαίους, ἐὰν μὴ θέλωσι δέξασθαι αὐτοῦ τὴν ἀνδϱιάντα.

ιζ'. Τὰ συμβάνζα τοῖς ἐν Βαβυλῶνι Ιουδαίοις, ὑ' Ασιναίου ☾ Ανιλαίου τῶν ἀδελφῶν.

c Κατηγοϱία —— Ουϊτελλίου,] Verba ista, Κατηγοϱία ὑϖὸ Σαμαϱέων Πιλάτου ἐϖὶ Ουϊτελλίου, accepta debemus *MSS.*

d Τὸν Πάϱθον.] Ita *MSS.* τὸν Πάϱθων in *Editis.*

e Τελευτὴ Φιλίππου,] Hoc summarium habuimus è *MSS.*

f Κατηγοϱηθεὶς] Κατηγοϱηθεὶς ὑϖὸ ϛ Ιουλίου ἰδίου in *Cod. Vat.*

g Κατηγοϱία Ιουδαίων] Et hoc summarium nobis conservarunt *Codd. MSS.*

h Ἀγανακτήσας] Vocem ἀγανακτήσας addidimus è *MSS.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] λϚ.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM.
LIBER DECIMUS OCTAVUS.

Continet hic liber tempus annorum XXXII.

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Κυρήνιος ὑπὸ Καίσαρος ἐπέμφθη τιμητὴς Συρίας καὶ Ἰουδαίας, καὶ ὡς Κωπώνιος ἐπεμφθη ἔπαρχος Ἰουδαίας. περὶ Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου, καὶ περὶ αἱρέσεως παρὰ Ἰουδαίοις.

[b] ΚΥΡΗΝΙΟΣ δέ, τιμῆς εἰς τὸν βουλευτὴν πεπαγομένων ἀνὴρ, τάς τε ἄλλας ἀρχὰς διεπεπλεκώς, καὶ δι' ἃ πασῶν ὑστερεῖ [c] ὑπάτου μόνης, [d] πάντα ἄλλα ἀξιώματα μείζονα, σὺν ὀλίγοις δὴ τοῖς περὶ Συρίας παρὼν, ὑπὸ Καίσαρος [e] δικαιοδότης τοῦ ἔθνους ἀπεσταλμένος, καὶ τιμητὴς τῶν οὐσιῶν ἥκων. [f] Κωπώνιός τε αὐτῷ συγκατέπεμπτο, [g] ταγματάρχης τῶν ἱππέων, ἡγησόμενος Ἰουδαίων τῆς ἐπὶ πᾶσιν ἐξουσίας. [h] παρὼν δὲ καὶ Κυρήνιος εἰς τὸν Ἰουδαίων [i] προσῆκεν τῇ Συρίᾳ γνωμένῃ, ἀποτιμησόμενός τε αὐτῶν τὰς οὐσίας, καὶ ἀποδωσόμενος τὰ Ἀρχελάου χρήματα. οἱ δὲ, καίπερ τὸ κατ' ἀρχὰς ἐν δεινῷ φέροντες τὸν ἐπὶ τῇ ἀπογραφῇ ἀκροᾶσιν, ὑπανακάμπτουσιν δὲ εἰς τὸ πλέον ἐναντιοῦσθαι, πείσαντος αὐτοὺς τοῦ ἀρχιερέως Ἰωαζάρου· Βοηθὸς δὲ ἦν τούτου υἱὸς Βοήθου. καὶ οἱ μὲν, πεισθέντες τοῦ Ἰωαζάρου τοῖς λόγοις, ἀπετίμων χρήματα, μηδὲν [k] ἐνδοιάσαντες· [l] Ἰούδας δὲ [m] Γαυλανίτης ἀνὴρ, ἐκ πόλεως ὄνομα [n] Γάμαλα, [o] Σάδδουκον φαρισαῖον προσλαμβανόμενος, ἐπήγειρε τὸν ἀποστῆσαι, τῷ τε ἀποτίμησιν οὐδὲν ἄλλο ἢ ἀνίκρυς δουλείαν ἐπιφέρειν λέγοντες, καὶ τὴν ἐλευθερίας ἐπ' ἀντιλήψει προσκαλοῦντες τὸ ἔθνος. ὡς [p] παρέχον μὲν κατορθοῦν εἰς τὸ εὐδαιμονεῖν ἀνακυκλουμένης τῆς κτή-

CAP. I.

Quomodo Quirinius ad censendam Syriam & Judeam missus est à Cæsare, & Coponius ad procurandam Judæam. item de Juda Galilæo, & de Sectis apud Judæos.

[b] INTEREA Quirinius, unus è Senatoribus *Romanis*, vir omnibus magistratibus jam perfunctus, & qui * per omnes honorum gradus ad consulatum usque provectus fuerat, aliis etiam dignitatum insignibus conspicuus, cum paucis militibus in Syriam pervenit, missus à Cæsare, tum ut jus redderet populo, tum ut census facultatum ageret. Mittitur etiam cum eo Coponius, vir ordinis equestris, qui summa cum potestate Judæis præesset. Quin & in Judæam Syriæ additam venit Quirinius, ut eorum bona censeret & Archelai pecuniam addiceret. Judæi vero, quamvis in principio vel nomen descriptionis ægre audire voluerant, paulatim tamen eò venerunt ut huic rei non adversarentur, idque suasu pontificis Joazari, qui Boëthi filius erat. Atque illi quidem, Joazari rationibus assentientes, sine controversia bonorum censum agi permiserunt: Judas vero Gaulanites, ortus ex oppido Gamalis, Sadduco Pharisæo sibi adjuncto, populum ad defectionem concitabat, *ambo* dicentes censum *eum* nihil minus secum afferre quam manifestam servitutem, & universam gentem ad libertatem vindicandam cohortantes: quasi *ipsis* darent rem quidem bene agere & facultates

Quirinius ad censendam Syriam & Judæam missus.

Coponius Syriæ præses.

Judas Gaulanita populum ad defectionem sollicitat.

---

a Λϛ'.] Ita in *Græcis* omnibus. in *Latinis* quibusdam XXXII. in aliis XXXIII.

b Κυρήνιος —— ἱππικὰς, &c.] Conf. ἀλλαχ. lib. 2. c. 8. §. 1. & supr. lib. 17. c. 15. §. 5. SPANH.

* *Per* —— *fuerat*,] *Al.* Percurrit omnes magistratus, ut fuerit etiam Consul.

c Ὑπατ] Hunc Josephi de Quirinio locum adducit Eusebius H. Eccl. l. 1. c. v. p. 18. ὡς καὶ ἐκ. *Euseb.* SPANH.

d Τῶν ἄλλα ἀξιώματι] Est qui legendum censet, τά τε ἄλλα ἀξιώματα μείζονα, σὺν ὀλ. in *Editis* hoc modo distinctum erat, τά τε ἄλλα ἀξιώματα μείζονα σὺν ὀλίγοις, ἐπὶ Σ.

e Δικαιοδότης] Vide *Huet* in D. E. p. 392.

f Κωπώνιος —— ἐξουσίας.] Conf. ἀλλαχ. lib. 2. c. 8. §. 1. SPANH.

g Ταγματ τῶν ἱππέων,] In *Editis* talis erat interpunctio, πέγματ τῶν ἱππέων ἡγητόμενος, Ἰουδαίων τῆς ἐπὶ πᾶσιν ἐξουσίας. nec aliter *Epiphanius* legisse videtur, qui vertit, *ductor totius equestris agminis, potestatemque Judæorum omnium gerens.*

h Παρὼν δὲ καὶ Κυρ] Sc. secundo missus ad censum agendum, cum antea id munus obiisset Sentio Saturnino Syriæ præside, cui census priorem adscribit *Tertullianus* (lib. 4. contra *Marcionem* c. 48.) ab aliis Quirinio adscriptum, ut qui Saturnino, quod exacte didicisset res orientis, cum extraordinario imperio adjunctus fuerat. Videsis auctores in Not. mox citatos, ut & *Norisium* in *Cenotaph. Pis.* p. 321. & *Basnagium* in *Annalibus Politico Eccl.* p. 203.

i Προσῆκεν τῇ Συρίᾳ] Infr. c. 5. §. 6. & c. 8. §. 2. προσῆκεν τῇ Ἀγρίππου βασιλείᾳ· vid. & supr. lib. 17. c. 15. §. 5. ubi illam de Antipa mentionem ut falsam redarguit *Harduin.* eundemque fuisse illum Antipam, qui major Agrippa de Num. Herod. pag. 42. SPANH.

k Ἐνδοιάσαντες·] Ἐνδοιάσαντες. Γαυλανίτης δέ τις ἀνὴρ *Busb. Vat.* & *Zonar.*

l Ἰούδας δὲ Γαυλανίτης ἀνὴρ,] Conf. ἀλλαχ. lib. 2. c. 8. §. 1. SPANH.

m Γαυλανίτης ἀνὴρ,] Lib. 20. à *Josepho* (qui satis accurate Galilæam & Gaulaniten distinguit) *Galilæus* appellatur. Verum *Judæ* quidni nomen duplex, unum ab urbe natali, alterum à loco educationis aut habitationis; sicuti *Apollonius*, Argonauticôn scriptor, qui patria *Ægyptius* erat, *Rhodius* appellatur.

n Γάμαλα,] Conf. supr. lib. 13. c. 15. §. 3. SPANH.

o Σάδδουκον] Σαδδὼκ *Zonaras* p. 265. SPANH.

p Παρέχον] *L. B.* παρέχον.

tates ſuas in tuto reponere, boni vero hiſce majoris ſecuritatem habere, gloriæ *ſcilicet* & laudis ex animi magnitudine comparandæ; Deumque non alia ratione prompte eos adjuturum eſſe, quàm ſi conſultis ſuis ſtrenue operam navarint, præſertim ſi magnis rebus in animo agitatis, iis exſequendis nulli parcant labori. Atque ita (nam ſumma cum aviditate ea quæ dicerent accipiebant homines) in majus provehebatur temerarium quod auſi ſunt incœptum. nihilque fuit malorum, quo non, ex viris iſtis profecto, repleta erat gens, etiam ſupra quam dici poteſt: alioque poſt aliud bello exorto fieri non potuit, quin vi perpetua affligerentur, & amiſſione amicorum, qui ærumnas leviores facerent; accedente, quod frequens erat latronum graſſatio, magnaque primariorum virorum occiſio, prætextu quidem communis libertatis propugnandæ, revera autem lucri privati ſpe. unde coortæ ſunt ſeditiones, & ex his cædes publicæ, partim quidem popularium edita ſtrage, (dum in ſe invicem furerent homines eo animo ut nemo ex parte adverſa relictus eſſet) partim vero hoſtium: deinde ſequuta eſt fames, quæ omnem ad facinus quodcunque verecundiam ſuſtulit, urbium expugnationes, & excidia, uſquedum etiam templum ex iſta ſeditione igne hoſtili deflagraret. Tantum rerum novarum molitio & inſtitutorum patriorum mutatio valuit ad eos, qui in idem convenerant, perdendos. Siquidem Judas & Sadducus, qui quartum philoſophandi genus nobis invexerant & plurimos habuerant ſectatores ejus ſtudioſos, non in præſens tantum univerſam ſeditione rempublicam perturbarunt, ſed & mala futura, quæ tum radices egerant, ſeverunt irrigaruntque ejuſmodi philoſophia, cui non antea homines aſſueverant. De qua paucis volo differere, eoque magis quod juniores iſtis inſtitutis dediti rebus noſtris exitium attulerint.

II. *Judæorum Secta.*

2. Habebant Judæi à priſcis etiam temporibus tres patriæ philoſophiæ ſectas, unam quidem Eſſenorum, alteram vero Sadducæorum, tertiam autem, quam profitebantur Phariſæi nomine. Et quanquam de his egimus in ſecundo libro Judaïci belli, nunc tamen eas ſigillatim attingere non gravabimur.

Phariſæi.

3. Phariſæi enim tenuiter vivunt, nihil deliciis tribuentes: & quæ * ratio judicavit bona ac tradidit, eorum regulam ſequuntur, tuenda omni modo cenſentes quæ ab illa præſcripta ſunt. exhibent & honorem ætate provectioribus, non id ſibi ſumentes arrogantiæ ut contradicant eis rebus quas

στως, [q] ἀσφάλισιν [r] ἢ τῶ τούτης ὠφελίντος ἀγαθῶ, τιμωὶ καὶ κλέος ποιήσεθαι τῶ μεγαλόφρονος, καὶ [s] τὸ θεῖον οὐκ ἄλλως ἢ ἐπὶ συμπράξει τῶν βελεύμάτων εἰς τὸ κατορθῶν [t] συμπροθυμεῖσθαι, μᾶλλον ἂν μεγάλων [v] ἐργάται τῇ διανοίᾳ καθιστάμενοι [x] μὴ ἐξαφίωνται πόνω ἐπ' αὐτοῖς. [y] καὶ, ἡδονῇ γὰ τὴν ἀκρόασιν ὧν λέγοιεν ἐδέχοντο οἱ ἄνθρωποι, πρόκοπτεν [z] ἐπὶ μέγα ἡ [a] ἐπιβολὴ τολμήματος. κακὸν γὰ οὐκ ἔστιν ὃ μὴ φυέντος οὐκ τῶνδε τῶ ἀνδρῶν, καὶ πρεσβύτερα ἔτι εἰπεῖν, ἀνετράπη τὸ ἔθνος· πολέμων τε ἐπαγωγαῖς οὐχ [b] οἷόν τε [οὐκ] ἄπαυστον τὴν βίαν ἔχειν, καὶ ἀποστέρησιν φίλων, οἳ δ' ἐπελαφρύοιεν τὸν πόνον, λῃστηρίων ἢ μεγάλων ἐπιθέσεσι καὶ διαφθοραῖς ἀνδρῶν τῶν πρώτων, [c] δόξα μὲν. δ' [d] ὀρθουμένη τῶν κοινῶν, ἔργῳ δὲ οἰκείων κερδῶν ἐλπίσιν. ἐξ ὧν στάσις τε [e] ἐφύησαν, δι' αὐτὰς δ' φόνος πολιτικός· ὁ μὲν ἐμφυλίοις σφαγαῖς, μανίᾳ τῶν ἀνθρώπων εἴς τε ἀλλήλους [f] καὶ αὐτὰς χρωμένων ἐπιθυμίᾳ τοῦ μὴ λείπεσθαι τῶν ἀντικαθεσταμένων, ὁ δὲ τῶν πολεμίων· λιμός τε εἰς ὑστάτην ἀνάγκην ἀναιδοχωτίαν, καὶ πόλεων ἀλώσεις, καὶ [g] κατασκαφαὶ, μέχρι δὴ καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Θεοῦ ἐνέπρησε [h] πυρὶ τῶν πολεμίων ἥδε ἡ στάσις. ἔτως ἄρα [i] ἡ τῶν πατρίων κίνησις καὶ μεταβολὴ μεγάλας ἔχει ῥοπὰς τοῦ ἀσταθμήτου [k] τοῖς συνελθοῦσιν. εἶχε καὶ Ἰούδας καὶ Σάδδουκος, [l] τετάρτην φιλοσοφίαν ἡπείσακτον ἡμῖν ἐγείραντες, καὶ τούτης ἐρασῶν εὐπορηθέντες, ὡς τε τὸ παρὸν θορύβων τὴν πολιτείαν ἐνέπλησαν, καὶ τῶν αὖθις κακῶν κατειληφότων ῥίζας ἐφυτεύσατο τῷ ἀσυνήθει πρότερον [m] φιλοσοφίας τοιᾶσδε. ὡς ἧς ὀλίγα βούλομαι διελθεῖν, ἄλλως τε ἐπὶ καὶ τῷ κατ' αὐτῶν παραδαθέντι τοῖς νεωτέροις ὁ φθόρος τοῖς πράγμασι [n] συνετεύχθη.

β'. [o] Ἰουδαίοις φιλοσοφίαι τρεῖς ἦσαν ἐκ τοῦ πάνυ δοκαίας τῶν πατρίων, ἥτε τῶν Ἐσσηνῶν, καὶ ἡ τῶν Σαδδουκαίων· τρίτην δ' ἐφιλοσόφουν οἱ Φαρισαῖοι λεγόμενοι. καὶ τυγχάνει μέν τοι αὐτῶν ἡμῖν εἰρημένα [p] ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ πολέμου· μνηθήσομαι δ' ὅμως καὶ νῦν αὐτῶν [q] ἐπ' ὀλίγων.

γ'. Οἵτε γὰ [r] Φαρισαῖοι τὴν δίαιταν ἐξατελίζουσιν, οὐδὲν εἰς τὸ μαλακώτερον ἐνδιδόντες· ὧν τε ὁ λόγος κρίνας παρέδωκεν ἀγαθῶν, ἕπονται τῇ ἡγεμονίᾳ, τὰ δόξαντα ἡγούμενοι τὴν φυλακὴν [s] ὧν προαγορεύει ἠθέλησε. τιμῆς γε [t] τοῖς ἡλικίας προήκουσι φειδόμενοι, [v] οὐδὲν ἐπ'

[q] Ἀσφάλισιν] *L. B.* σφαλεῖσι.

[r] Δὲ δ' ταύτης ὠφελίντος ἀγαθῶ,] Ita in *MSS.* δ' δ' οὐ ταύτης in *Editis.*

[s] Τὸ —— συμπροθυμεῖσθαι,] Idem locus de Juda Gaulonite adductus ab Euſebio H. Eccl. l. 1. c. v. vid. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 8. §. 1. SPANH.

[t] Συμπροθυμεῖσθαι,] Antea diſtinctum erat, *συμπροθυμεῖσθαι μᾶλλον, ἂν μεγάλων.*

[v] Ἐργάται] *L. B.* ἐργασαὶ.

[x] Μὴ ἐξαφίωνται) πόνω δ' ἐπ' αὐτοῖς.] Iſta verba, *μὴ ἐξαφίωνται) δ' ἐπ' αὐτῆς φόνω*, omittunt interpretes, tam *Epiphanius* quam *Gelenius*: forſan quod mendoſa eſſent. cumque ipſe idem ſuſpicarer, mihi placuit *φόνω δ' ἐπ' αὐτῆς* mutare in *πόνω δ' ἐπ' αὐτοῖς*, duobus Viris doctis in id ipſum mecum conſentientibus. In *Cod. Busb.* *καθισάμενοι, ἐπὶ φόνου τε τοῦ ταῦτ' ἐνεργοῦντων ἐρεθίζοντες, ἡδονῇ δ' τὴν ἀκρόασιν ὧν λέγοιεν τοῦ ἀνθρώπων διχόμενοι, πρόκοπτεν* &c. HUDS. Acquieſcendum credo emendationi *Hudſoniane*, cui aliquantum favet *L. B.* in quo exſtat *μὴ ἐξαιρῶνται φόνω δ' ἐπ' αὐτοῖς.* HAV.

[y] Καὶ, ἡδονῇ] Non aliter mihi ſenſus conſtare videtur, niſi ita diſtinguatur. prius erat, *καὶ ἡδονῇ γὰ* &c.

[z] Ἐπὶ μέγα] Ita è *Cod. Busb.* *ἐπὶ μεγάλῃ ἐπιβολῇ δ' τολμήματος* in *reliquis.*

[a] Ἐπιβολὴ] *L. B.* ἐπιβολῇ.

[b] Οἷόν τε] *L. B.* ὥστε.

[c] Δόξα] Lege δοξῃ. COCC.

[d] Ὀρθουμένη τῶν κοινῶν,] Sic *Busb.* *ὀρθουμένου* in *cæteris.*

[e] Ἐφύησαν,] Ita diſtinguendum cenſui. prius erat, *ἐφύησαν δι' αὐτὰς, καὶ φόνω* &c.

[f] Καὶ αὐτὰς] Ita *L. B.* nam reliqui *καὶ αὐτῶν*, HAV.

[g] Κατασκαφαὶ,] Καταφαγὰς in *Editis Aliiſque.* rectius *κατασφαγαὶ Busb.* ipſe tamen, (conſentiente in Ora Codicis mei *Coccejo*) *Zonaram* ſequutus, *κατασκαφαὶ* prætuli.

[h] Πυρὶ] *L. B.* πῦρ.

[i] Ἡ τῶν —— συνελθοῦσιν.] Ita reſcripſi è *Cod. Busb.* (conſentiente *L. B.* licet ibi perperam *κίνησις* & in *Margine* ſit *κοίνωσις*) *ἔτως ἄρα τὰς τῶν πατρίων κινήσεις καὶ μεταβολὰς μεγάλας ἔχει χειρώνας δ' ἀπ' τ. συνελθοῦσιν* in *Editis Aliiſque*, nullo plane ſenſu.

[k] Τοῖς συνελθοῦσιν] An? *hominibus cum ſeditione concitatis.* vel; *in eandem ſectam coëuntibus.*

[l] Τετάρτην φιλοσοφίαν] Quarta *φιλοσοφία*, quarta Judæorum ſecta, præter tres Phariſæorum, Sadducæorum & Eſſenorum, de quibus vid. lib. 1. *ἀλωσ.* c. 5. §. 2. de hoc Juda, *σοφισὴς ἰδίας αἱρέσιως ἀλωσ.* 2. c. 8. §. 1. SPANH.

[m] Φιλοσοφίας τοιᾶσδε.] Vid. mox ſupr.

[n] Συνετεύχθη.] Συωδυτύχθη *Hen.* συωιτύχθη *Vat.* συνέτυχε *L. B.*

[o] Ἰουδαίοις φιλοσοφίαι τρεῖς ἦσαν] Τρία δὲ Ἰουδαίοις εἴδη φιλοσοφεῖ). *ἀλωσ.* lib. 2. c. 8. §. 2. vid. & ſupr. lib. 13. c. 5. §. 9. SPANH.

[p] Ἐν —— πολέμῳ·] Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 8. §. 2. SPANH.

[q] Ἐπ' ὀλίγων.] Ἐπ' ὀλίγον *Busb.* & *L. B.*

[r] Φαρισαῖοι τὴν δίαιταν ἐξατελίζουσιν,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 5. §. 2. SPANH.

† *Ratio*] Doctrina eorum vel Secta.

[s] Ὧν προαγορεύει ἠθέλησε.] In *Editis* ὧν προαγ. Verum ὧν pro ὧν reposui è *Cod. Busb.* qui ὧν ἀπαγορεύει habet. ὧν ὑπαγορεύει *L. B.* ὧν ὑπαγορεύει *Hen.* & *Vat.*

[t] Τοῖς ἡλικίας] Ita cum *Cod. Busb. L. B.* τοῖς ἡλικίᾳ. τ' ἡλικίας πρ. in *cæteris.*

[v] Οὐδὲν ἐπ' ἀντιλίξῃ] Οὐδ' ἐπ' ἀντ. *Busb.* & *L. B.*

ἐπ'

ἐπ' ἀνπλέξει τ [x] εἰσηγηθέντων παῦτα [y] θεᾶσθ ἐπαιρόμενοι. πεᾶστεσθαί τε εἱμαρμένῃ τὰ πάντα ἀξιοῦντες, ὥστε πρὸ ἀνθρωπείᾳ τὸ βυλόμενον τ [z] ἐπ' αὐτοῖς ὁρμῆς ἀφαιρεῖσθαι· δοκῆσαι τῷ Θεῷ [a] κρᾶσιν γίνεσθαι, καὶ τῷ [b] ἐκείνης βυλήσει καὶ τ ἀνθρώπων [c] τῷ ἐθέλοντι προσχωρεῖν μετ' ἀρετῆς ἢ κακίας. ἀθάνατον τε ἰσχὺν τ ψυχαῖς πίστις αὐτοῖς εἶναι, καὶ [d] ὑπὸ χθονὸς δικαιώσεις τε καὶ τιμὰς οἷς ἀρετῆς ἢ κακίας ὑπηρδύσις ἐν τῷ βίῳ γέγονε· καὶ τ μὲν εἱργμὸν ἀίδιον προσίθεσθαι, τ δ' ῥᾳδίως ἀναβιῶναι. [e] καὶ δι' αὐτὰ τοῖς τε δήμοις πιθανότατοι τυγχάνουσι, καὶ ὁπόσα θεῖα [f] εὐχῶν τε καὶ ἱερῶν ποιήσεως ἐξηγητὰ τῇ ἐκείνων τυγχάνουσι πραττόμενα. εἰς τοσόνδε ἀρετῆς [g] αὐτοῖς αἱ πόλεις ἐμαρτύρησαν ὑπηρδοῦσά τὸ ὑπὸ πάσιν κρεῖσσον, ἔν τε τῇ διαίτῃ τὸ βίου ℂ λόγοις.

δ'. Σαδδυκαίοις δ' τὰς ψυχὰς ὁ λόγος συναφανίζει τοῖς σώμασι. [h] Φυλακῆς δ' [i] ὀδαμῶν πῶν μεταποίησις αὐτοῖς ἢ τ νόμων. ὅσους γὰρ τὰς διδασκάλους σοφίας, ὧν μετάγουσιν, ἀμφιλογεῖν ἀρετὴν ἀριθμοῦσιν· εἰς ὀλίγους τε ἄνδρας συστὸς ὁ λόγος ἀφίκετο, τοὺς μέντοι πρώτους τοῖς ἀξιώμασι. [k] πρᾶστεσθαί τε ἀπ' αὐτῶν ὀδενὸς εἰπεῖν· ὁπόταν γὰρ ἐπ' ἀρχὰς παρέλθωσιν, ἀκουσίως μὲν ℂ κατ' ἀνάγκας, προσχωροῦσι δ' οὖν οἷς ὁ φαρισαῖος λέγει, διότι τὸ μὴ ἄλλως ἀνεκτὸς γίνεσθαι τοῖς πολίταις.

ε'. [l] Ἐσσηνοῖς δ' ὑπὲρ μὲν Θεοῦ καταλιπεῖν φιλεῖ τὰ πάντα ὁ λόγος. ἀθανατίζουσι δ' τὰς ψυχὰς, πρειμάχητον ἡγούμενοι τὸ δικαίου τὴν εὐσέβειαν. εἰς δ' τὸ ἱερὸν [m] ἀναθήματα τε στέλλουσι, θυσίας σὺν ὑπιτελοῦσι διαφορωτέρας ἁγνείας ἃς νομίζουσιν, διὰ [n] δι' αὐτὸ εἰργόμενοι τοῦ κοινοῦ τεμενίσματος, [o] ἐφ' αὑτῶν τὰς θυσίας ὑπιτελοῦσι. βελτίους δ' ἄλλως ἄνδρες τ τρόπον, διὰ τὸ πᾶν πονεῖν ὑπὲρ γεωργίαν τετραμμένοι. ἄξιον δ' αὐτῶν θαυμάσαι παρὰ πάντας τοὺς ἀρετῆς μεταποιουμένους [p] τὸ δικαίου, μηδαμῶς ὑπαρξαν Ἑλλήνων ἢ βαρβάρων πίσιν, [q] ἀλλὰ μηδ' εἰς ὀλίγου, ἐκείνοις δ' ἐκ παλαιοῦ συνελθὸν, ἐν τῷ ὑπηρδεύειν [r] μὴ κεκωλῦσθαι τὰ χρήματα κοινὰ αὐτοῖς εἶναι, ὀπολαύοι δ' ὀδὲν ὁ πλούσιος τῶν οἰκείων μειζόνως, ἢ ὁ μηδ' ὅπου ἂν κεκτημένος· καὶ τάδε πράττουσιν ἄνδρες ὑπὲρ τετρακισχίλιοι τ ἀριθμὸν ὄντες. καὶ ὅτε γαμετὰς εἰσπέμπουσι, ὅτε ὕλων ὑπηρδεύσοι κῆσιν, τὸ μὲν εἰς ἀδικίαν φέρον ὑπορρηφότες, τὸ δ' σώσεως ἐνδιδόναι πίσιν· αὐτοὶ δ' ἐφ' ἑαυτῶν [s] ζῶντες διαχρησίᾳ τῇ ἐπ' ἀλλήλοις ὑπερχοῦσιν. ὑποδεχόμενοι δ' τ προσόδων [t] χειροτονοῦσι καὶ ὁπόσα ἡ γῆ φέρει, ἄνδρας ἀγαθοὺς [v] ἱερεῖς τε διὰ πίσιν σίτου τε ℂ βρωμάτων. [x] ζῶσι δ' ὀδὲν παρηλλαγμένως, ἀλλ' ὅπερ μάλιστα

illi induxere. Cumque dicant fato omnia fieri, voluntatem hominis non privant impetu à seipsa pendente: quippe sic Deo placitum esse, ut certo temperamento miscerentur in unum fati decretum & ratio humana, si quis vellet accedere aut cum vitio aut cum virtute. Credunt etiam animis vim esse immortalem, ac sub terra vel præmiis vel pœnis eos affici, qui in hac vita virtuti se aut vitiis addixerint; & hos quidem sempiterno carcere clausos teneri, illis vero facultatem esse in vitam redeundi. & propter hæc *placita* tantæ apud populum sunt auctoritatis, ut quæcunque ad religionem pertineant, supplicationes & sacrificia, ista ex eorum interpretatione fiant. amplum adeo virtutis testimonium eis dederunt civitates, quod iis quæ optima essent studuerint, tam in vita quam oratione.

Sadducæi.

4. Sadducæorum vero doctrina facit ut animæ cum corporibus intereant. Nec illi quicquam aliud præter legem sibi servandum vendicant. nam contra magistros quidem ejus quam sequuntur sapientiæ disputare, præclarum ducunt: eorumque opinioni suffragantur pauci, sed dignitate primi. atque ab illis nihil fere agitur: nam si quando magistratus gerunt, inviti & necessitate coacti, Pharisæorum opinioni assentiuntur, quod eos alioquin non ferret populus.

Essæi, sive Essæi.

5. Essæni autem omnia Dei in manu relinquenda esse censent. Animas immortales faciunt; fructusque justitiæ magnopere expetendos ducunt. In templum autem donaria dum mittunt, ibi sacra non faciunt, propterea quod lustrationes habeant sanctiores: hac de causa communi delubro arcentur, & † sacra sua seorsum faciunt. Cæterum homines sunt optime morati, & agriculturæ prorsus addicti. Convenit autem illos mirari, supra omnes qui virtutis laudem sibi tribui volunt, propter justitiam, (minime quidem inter Græcos Barbarosque cultam, ab illis tamen non ad breve tempus sed à multis retro annis usurpatam) qua modis omnibus agebant, ne quid eos impediret quo minus habeant bona inter se communia, ita ut dives suis bonis non magis fruatur, quam qui nihil possidet: suntque super quatuor hominum millia qui hæc faciunt. & neque uxores ducunt, neque servos habere student, quod hoc iniquum, illud jurgiosum arbitrantur; sed separati vivunt, & alii aliis ministrant. Quæstores etiam suorum proventuum & terræ frugum creant viros bonos sacerdotes, qui frumentum parant & edulia. Vivunt omnes uno eodemque modo, & quammaxime referunt Dacas qui

[x] Εἰσηγηθέντων τ. τ. τ.] Post εἰσηγηθέντων lacuna est in *Cod. Busb.* pro ταῦτα habet ταύτα *L. B.* Coccejus vero αὐθαδίᾳ.

[y] Θρᾴτ' ἐπαιρόμενοι.] Οἱ θρᾴ ἐπ. in *Cod. Vat.* nec aliter *Hen. à pr. m.*

[z] Ἐπ' αὐτοῖς ὁρμῆς ἀφαιρεῖσθαι.] Sic *Busb.* & *L. B.* atque ita legendum esse conjecerat *Casaub.* in *Exercitt. c. Baronium*, p. 58. ἐπ' αὐτοῖ. nempe τοῖς ἀνθρώποις, *impetu qui est in hominis potestate*: ut sit periphrasis liberi arbitrii. ἐπ' αὐτῆς in *Editis.* ἀπ' αὐτῆς *Vat.* ἐπ' αὐτῇ legit *P. Molinæus* in *Vate suo*, l. 3. c. 6.

[a] Κρᾶσιν.] *L. B.* κρίσιν.

[b] Ἐκείνης.] Ἑκείνῃ malit *Joan. Clericus* in Prolegom. ad Hist. Eccles. p. 7. καὶ τ ἐκείνης βουλήσει *L. B.*

[c] Τῷ ἐθέλοντι προσχωρεῖν.] Τὸ ἐθέλεσθαι *Busb.*

[d] Ὑπὸ χθονὸς.] Ὑποχθονίους *Busb.*

[e] Καὶ δι' αὐτὰ.] Vide ejusdem *Clerici* Prolegom. p. 11.

[f] Εὐχῶν τε καὶ ἱερῶν.] Εὐχῶν τε ἐπεὶ καὶ ἱερῶν π. *Vat.* ἐχῶν τε ἐπιτε καὶ *Busb.* ἐχῶν τε ἔχει καὶ *L. B.*

[g] Αὐτοῖς αἱ πόλεις.] Ita *Hen.* & *Gail.* & *Coccejus.* ἀρετῆς αὐτῆς in *Editis Aliisque.* ἀρετῶ αὐτοῖς *Busb.*

[h] Φυλακῆς.] *L. B.* Φυλακῇ.

[i] Οὐδαμῶν τινῶν.] Οὐδαμῶς *Busb.* & *Gall.* & *L. B.*

[k] Πρᾶστεσθαί τε.] Πρᾶστεσθαί γε *L. B.*

[l] Ἐσσηνοῖς.] Confer sup. lib. 15. c. 10. §. 4. SPANH.

[m] Ἀναθήματα τε.] Ἀναθήματα πέμποντες θυσίας ἐπιτελοῦσιν *Hen. Lugd. Bat.* & *Vat.*

[n] Δι' αὐτὸ εἰργόμενοι.] Διὰ τοῦτο *Busb.*

[o] Ἐφ' αὑτῶν.] Ἀφ' αὑτῶν *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen. à pr. m. Coccejus* ἀπ' αὐτῶν.

* *Sacra sua seorsum faciunt.*] Vertendum, *in seipsis sacrificia peragunt*, i. e. sese ipsos Deo vovebant & consecrabant, & hoc est quod *Philo* dicit p. 676. *summa religione Deo serviunt, non mactando victimas, sed suas mentes componendo ad sanctimoniam.* Vide *Cuperum* in Epist. ad *D'outr.* sub finem Differt. *D'outr.* de *Clangore Evangelii* p. 394. Vide etiam *Petit.* in Var. Lect. p. 203. 795. IBBETSONUS.

[p] Τὸ δίκαιον, μηδαμῶς.] Τόδε, ἀφ' τοῦ μηδαμῶς &c. *L. B.*

[q] Ἀλλὰ μηδ' εἰς ὀλίγου.] Ita *Busb.* ἀλλὰ μηδὲ εἰς ὀλίγον; cæteris ἐκ π. in *Editis Aliisque.*

[r] Μὴ κεκωλῦσθαι τὰ χρήματα.] Iterum è *Cod. Busb.* μὴ κεκωλύσθαι. τὰ χρήματά τε κοινὰ αὐτοῖς ἐστιν in *Editis Aliisque.*

[s] Ζῶντες διαχρησίᾳ.] Sic *Cod. Busb.* ζῶντες ἐπὶ διαχρησίᾳ τῇ ἐπ' ἀλλήλοις in *cæteris.*

[t] Χειροτονοῦσι καὶ.] Ita *Busb.* χειροτονοῦντες, in *Editis Aliisque.*

[v] Ἱερεῖς τε —— βρωμάτων.] Ἱερεῖς δ' ἐπὶ ποιᾷ σίτου τε καὶ βρωμάτων προσχειρίζονται *Busb.* HUDS. Illud τε additur ex *L. B.* HAV.

[x] Ζῶσι —— λιγομένοις.] *Rufinus*: habitus insumptior est & mundus. Quum ergo Philosophiæ princeps Juda extitit &c. nulla de hujus loco de comparatione cum Dacis mentio. Natum autem de Dacis à Zamolxide Pythagorico, ut perhibetur, prout edoctis de immortalitate animæ, contemptu mortis, &c. De Πλείσοις inter Dacos vid. Bocharti Epist. Oper. p. 1051. &c. M. κλίσας è Strabone lib. VII. p. 296. seu potius apud Strabonem Πλείσης legendum è Josepho. Πλεῖσθ aliàs fluvius Delphidos, de quo Æschyl. Eum. v. 27. Callim. H. in Del. v.

qui Poliſtæ appellantur.

Judas Galilæus quartæ Sectæ auctor.

6. Præter has tres ſectas, Judas ille Galilæus quartam introduxit, hominum qui cæteroquin cum Phariſæis ſentiunt, ſed libertatem ſic amant, ut eam mordicus tueantur, Deum unum pro rectore & domino habentes. Varias etiam mortes ſubeundas, cognatorumque ſupplicia & amicorum nihili faciunt, dummodo hominum neminem dominum appellent. Cum autem iſta multis perſpecta fuerint, de firma illorum in ejuſmodi rebus animi præſentia quidquam amplius dicere omiſi. Non enim veritus ſum ne mea de illis verba fidem non inveniant; ſed è contra ne minus quam debuit tam inſignem patientiam & doloris contemptum aſſequatur oratio. Hinc & iſta ex amentia ægrotare cœpit gens, Géſſio Floro præſide, dum poteſtate ſua abutitur, eos ex deſperatione adigente ad defectionem à Romanis. Atque ita philoſophatum eſt à Judæis.

λισε [y] ἐμφέροντες Δαχῶν τοῖς [z] Πολισαῖς λεγομένοις.

ς'. Τῇ δὲ τετάρτῃ τῶν [a] φιλοσοφιῶν ὁ Γαλιλαῖος Ἰούδας ἡγεμὼν κατέστη, [b] τὰ μὲν λοιπὰ πάντα γνώμῃ τῶν Φαρισαίων ὁμολογοῦσι, δυσκίνητος δὲ τοῦ ἐλευθέρου ἔρως ἐστὶν αὐτοῖς, μόνον ἡγεμόνα καὶ δεσπότην τὸν Θεὸν [c] ὑπολαμβάνοντες. θανάτων τε ἰδέας ὑπομένειν παρηλλαγμένας ἐν ὀλίγῳ τίθενται, καὶ συγγενῶν τιμωρίας ἢ φίλων, ὑπὲρ δὲ μηδένα ἀνθρώπων τετραγωρεῖν δεσπότην. ἐωραμένοις δὲ τοῖς πολλοῖς τὸ ἀμετάπλακτον αὐτῶν [d] τῆς ὑπὸ τοιούτοις ὑποστάσεως, περιττέρως διελθεῖν παρέλιπον. ἃ γὰρ δέδοικα μὴ εἰς ἀπιστίαν ὑπολημφθῇ τι τῶν λεγομένων ἐπ' αὐτοῖς, τοὐναντίον δὲ μὴ [e] ἐλαττόνως τῶν ἐκείνων καταφρονήσαι, δεχομένοις τὴν παλαιπωρίαν τῆς ἀληθοῦς, ὁ λόγος ἀφηγῆται. [f] ἀνοίας τε τῇ ἐντεῦθεν ἤρξατο νοσεῖν τὸ ἔθνος, [g] Γεσσίου Φλώρου, ὃς ἡγεμὼν ἦν, [h] τῇ ἐξουσίᾳ χρώμενος ὑπονοήσαντας αὐτοὺς ἀποστῆναι Ῥωμαίων. καὶ φιλοσοφεῖται μὲν Ἰουδαίοις τοσάδε.

III.

CAP. II.

Quomodo Herodes & Philippus urbes ædificarunt in honorem Cæſaris. De pontificum & præſidum ſucceſſione: & quænam Phraati & Parthis acciderunt.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς Ἡρώδης καὶ Φίλιππος πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμὴν Καίσαρος. περὶ ἱερέων καὶ ἡγεμόνων Ἰουδαίας· ἃ, τε σεισθὴν φερόμενα τοῖς Παρθυαίοις.

Quirinii cenſus finitus.

QUirinius poſtquam Archelai pecuniam addixit & cenſui finem impoſuit, qui factus eſt anno trigeſimo ſeptimo poſt Cæſaris Actiacam victoriam Antonii, Joazarum cui cum plebe contentio fuerat, dignitate atque honore abdicavit, ejuſque muneri Ananum Sethi filium præfecit.

Ananus pontifex.

Herodes vero & Philippus in ſuæ uterque Tetrarchiæ poſſeſſionem invaſerunt. & Herodes Sepphorim munivit, & eam totius Galilææ * ornamentum fecit & urbem principem: item cum Betharamphtha (ipſa enim urbs erat) mœnibus cinxiſſet, Juliadem ab uxore imperatoris *eam* appellavit.

Herodes & Philippus urbes condunt.

Philippus quoque Paneadem apud Jordanis fontes poſitam conſtruxit, eique Cæſareæ nomen fecit: vicum etiam Bethſaidam, lacui Genneſaritico adſitum, cum ad dignitatem urbis perduxiſſet, multiſque habitatoribus & cætera opulentia auxiſſet, nomen ei dedit ab Julia Cæſaris filia.

Samaritæ polluunt templum.

2. Cæterum Coponio, quem cum Quirino miſſum diximus, Judæam adminiſtrante, hujuſmodi quiddam accidit. In Azymorum feſto, quod Paſcha vocamus, ſacerdotibus moris erat poſt me-

Κυρήνιος δὲ τὰ Ἀρχελάου χρήματα ἀποδόμενος ἤδη, καὶ τῶν ἀποτιμήσεων πέρας ἐχουσῶν, αἳ ἐγένοντο [i] τεσσαρακοστῷ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει μετὰ τὴν Ἀντωνίου ἐν Ἀκτίῳ ἧτταν ὑπὸ Καίσαρος, Ἰωάζαρον τὸν ἀρχιερέα καταστασιάσαντα ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀφελόμενος τὸ ἀξίωμα τῆς τιμῆς, [k] Ἄνανον τὸν [l] Σὴθ ἱερᾶ ἀρχιερέα. [m] Ἡρώδης δὲ καὶ Φίλιππος τετραρχίαν ἑκάτερος τὴν [n] ἑαυτοῦ παρειληφότες καθίσανται. καὶ [o] Ἡρώδης, Σεπφώριν τείχισας, [p] στέγασμα [q] τῆς Γαλιλαίας πάσης, [r] ἦλθε [s] αὐτῷ αὐτοκεφαλοῦδα [t] Βηθαραμφθᾶ δὲ, πόλις ἦν καὶ αὕτη, τείχει περίλαβών, [x] Ἰουλιάδα ἀπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἀγορεύσῃ τὴν γυναικός. Φίλιππος δὲ [y] Πανεάδα, [z] τὴν πηγὰς τοῦ Ἰορδάνου καταστησάμενος, ὀνομάζει Καισάρειαν· κώμην δὲ Βηθσαϊδὰν, πρὸς [a] λίμνῃ τῇ Γεννησαρίτιδι, πόλεως προσχὼν ἀξίωμα, πλήθει τε οἰκητόρων καὶ τῇ ἄλλῃ δυνάμει, [b] Ἰουλίᾳ θυγατρὶ τῇ Καίσαρος ὁμώνυμον ἐκάλεσεν.

Samaritæ polluunt templum.

β'. Κωπωνίου δὲ τὴν Ἰουδαίαν διέποντος, ὃν ἔφην Κυρηνίῳ συνεκπεμφθῆναι, τάδε πράσσεται. [c] τὰ [d] ἀζύμων τῆς ἑορτῆς ἀγομένης, ἣν Πάσχα καλοῦμεν, ἐκ μέσης νυκτὸς ἐν

92. Apollon. Rhod. lib. II. v. 713. Πλησίον ἐπιχώρια θεῶν Thracum Herodot. lib. IX. cap. CCCLI. p. 556. SPANH.

y Εμφέρωντες Δαχῶν] Εμφανὲς *Busb.*

z Δαχῶν] In *Marg. L. B.* ὅντ' εἰς καὶ ἐν ἄλλοις.

zz Πολισαῖς] Πλείοσις in *Editis* & *MSS.* Primus (inquit *Scaliger* in *Elencho Trihæreſ.*) odoratus eſt *Orſelius* Κλίσας eſſe *Strabonis.* Verum Πολισαῖς malo. Idem enim Πολισαὶ qui Κλίσαι. Omnes Scythæ & Thraces antiquitus *Nomades* erant, in plauſtris degentes. Primi inter illos φιλοσοφοῦντες quidam vicatim & oppidatim cœperunt habitare, qui ab eo Πολισαὶ & Κλίσαι dicti: quum tamen Ἄβιοι, in quorum finibus habitabant, palabundi viverent, quod eorum nomen indicat. Adde quod nimis recederetur à veſtigiis corruptæ lectionis: ſi pro Πλείοσις legamus Κτίσαις. Igitur Πολισαῖς veriſſimum. Videſis *Tho. Brunonem* in *Diſſert de Therapeutis*, & *S. Bochartum* ad calcem *Geogr. S.* p. 1052. *Edit. Lugd. Bat.*

a Φιλοσοφιῶν] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* φιλοσόφων in *Editis Aliiſque.*

b Τὰ μὲν λοιπὰ πάντα] Sic & *Zonaras.* Verum haud ita à *Joſephi* manu fuiſſe ſuſpicor: quod οἷς οἱ πρόσιμοι τὰ μὲν habeat *Busb.* & *Epiphanius* vertat, *hujus ſequaces in veſtitu, in habitu, ceteriſque aliis, Phariſæis conſentiunt.*

c Ὑπειληφότι.] *L. B* ὑπειλήφασι.

d Τῆς ὑπὸ τοιούτοις ὑποστάσεως,] Sic *Busb.* τῆ deeſt *ceteris.* in *L. B.* τοῖς.

e Ἐλαττόνως τῶν ἐκείνων] Ita reſcripſi ex conjectura. prius erat ἐλάσσοσι. HUDS. Atque huic conjecturæ adſtipulatur jam *Lugd. Bat.* HAV.

f Ἀνοίας τε] Ἐντεῦθεν ἤρξατο τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος νοσεῖν ἐξ ἀνοίας λέγουσιν, Γεσσίου Φλώρου τοῦ ἡγεμόνος εἰς ταύτην αὐτοὺς ἐξεθέσαντος ἔξοδον &c. *Zonar.*

g Γεσσίου Φλώρου,] Γεσσίου φλόρου *Zonaras* p. 266. SPANH.

h Τῇ ἐξουσίᾳ] Additur τῇ ex *L. B.* HAV.

i Τεσσαρακοστῷ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει] Joſephum hic redarguit Harduin. de Num. Herod. p. 36. SPANH.

k Ἄνανον] Is *Annas* dicitur ab *Evangeliſtis* & *Zonara.*

l Σὴθ ἱερᾶ] Σὲς *Vat.* & *Hen.* à pr. m. Σιθεὶ *Zonar.* Σεθὶ καθίσας) *L. B.*

m Ἡρώδης] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

n Ἑαυτῆ παρειληφότες] Παρ' αὐτῆ *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

o Ἡρώδης,] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 4. §. 2. SPANH.

p Στέγασμα] *Sc.* καλλώπισμα.

q Τῆς Γαλιλαίας] Eſt qui malit τῆ Γαλιλαίας ἁπάσης.

* *Ornamentum fecit & urbem principem:*] *Al.* propugnaculum fecit & regiam urbem.

r Ἦγεν] *L. B.* in *Marg.* ἡγέμονα.

s Αὐτῷ αὐτοκεφαλοῦδα] Αὐτοκεφάλους *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

t Βηθαραμφθᾶ] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 4. §. 2. SPANH.

v Αὕτη,] Τυχὸν poſt αὕτη addunt *Busb.* & *Vat.*

x Ἰουλιάδα] Male Λιβιάδα apud *Euſeb.* ut oſtendit *Scalig.* in *Animadv. Euſeb.* p. 169. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 3. c. 9. §. 7. SPANH.

y Πανεάδα,] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 9. §. 1. SPANH.

z Τὰς —— Καισάρειαν·] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 2. §. 1. SPANH.

a Λίμνῃ τῇ Γεννησαρίτιδι,] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 20. §. 6. SPANH.

b Ἰουλίᾳ] Ἰουλίαν *Busb.* & *L. B.*

c Τῶν —— ἐν ἔτει] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 1. §. 3. SPANH.

d Ἀζύμων τῆς ἑορτῆς ἀγομένης,] Videſis *Grotium* ad *Matth.* c. 26. v. 17.

ἐν ἕξῃ τοῖς ἱερεῦσιν ἐπὶ ἀνοιγνύναι τὰς τῶν ἱερῶν τὰς πύλωνας. καὶ πότε [c] ἂν ἐπὶ τὸ πρῶτον γένηται ἡ ἄνοιξις αὐτῶν, ἄνδρες Σαμαρεῖται κρυφᾶ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐλθόντες διαῤῥίπτουσιν ἀνθρωπείων ὀστῶν ἐν ταῖς στοαῖς [f] ποιοῦσι· [g] διὸ ὁ ἐπὶ πᾶσιν ἐν ἱερᾷ εἴρξαντο, [h] μὴ πρότερον ὅτε τοιούτοις νομίζοντες, πάντα ἄλλα διὰ φυλακῆς [i] μείζονος ἦγον τὸ ἱερόν. καὶ Κωπώνιος μετ' οὐ πολὺ εἰς Ῥώμην ἐπαναχωρεῖ, διάδοχος δὲ αὐτῷ τῆς ἀρχῆς ἐγγίνεται, Μάρκος [k] Ἀμβιούιος, ἐφ' οὗ καὶ Σαλώμη ἡ βασιλέως Ἡρῴδου ἀδελφὴ μεταστᾶσα Ἰουλίαν Ἰάμνιάν τε καταλείπει, καὶ πλὴν τοπαρχίαν πᾶσαν, πλήν τι ἐν τῷ πεδίῳ Φασαηλίδα καὶ Ἀρχελαΐδα, ἔνθα φοινίκων πλείστη φύτευσις, καὶ καρπὸς αὐτῶν ἄριστος. διαδέχεται δὲ τοῦτον Ἄννιος Ῥοῦφος, ἐφ' οὗ δὴ δὲ [l] τελευτᾷ Καῖσαρ, δεύτερος μὲν Ῥωμαίων αὐτοκράτωρ γενόμενος, ἐπὶ δὲ καὶ πεντήκοντα τὴν ἀρχὴν ἔτη, πλὴν οἷς [m] μῆνες ἓξ, [n] ἡμέρων δυοῖν πλείονες· τοῦτο δὲ αὐτῷ τοῦ χρόνου [o] τεσσαρεσκαίδεκα ἔτη συνῆρξεν Ἀντώνιος· βιώσας ἔτη [p] ἑπτὰ δὲ ἑβδομήκοντα. διαδέχεται δὲ τῷ Καίσαρι τὴν ἡγεμονίαν, Τιβέριος Νέρων, ὁ γυναικὸς αὐτοῦ Ἰουλίας υἱὸς ὤν. τρίτος [q] οὗτος ἤδη αὐτοκράτωρ, καὶ [r] πεμφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ παρὰ τῶν Ἰουδαίοις ἔπαρχος, διάδοχος Ἄννιον Ῥοῦφον, Οὐαλέριος Γρᾶτος· ὃς πρώτους ἱερεῖς [s] Ἀνανον, [t] Ἰσμαήλου δὲ τοῦ [x] Φαεῖ. καὶ τοῦτον δὲ μετ' οὐ πολὺ μεταστήσας, Ἐλεάζαρον τὸν Ἀνάνου τοῦ ἀρχιερέως υἱὸν ἀποδείκνυσιν ἀρχιερέα. ἐνιαυτοῦ δὲ διαγενομένου, καὶ τοῦδε πρώτους, Σίμωνι τῷ [y] Καμίθου τινὶ ἀρχιερωσύνην παραδίδωσιν. οὐ πολὺν [z] δὲ τοῦτον ἐνιαυτοῦ τινὰ τῷ ἀρχιερωσύνῃ ἔσχε διεγένετο χρόνος, καὶ Ἰώσηπος, [a] καὶ Καϊάφας, διάδοχος αὐτῷ. καὶ Γρᾶτος μὲν ταῦτα πράξας εἰς Ῥώμην [b] ἐπανεχώρει, ἔνδεκα ἔτη διατρίψας ἐν Ἰουδαίᾳ· [c] Πόντιος δὲ Πιλάτος διάδοχος αὐτῷ ἦκεν.

γ'. Ἡρῴδης δὲ ὁ τετράρχης, ὅτι μέγα παρὰ τῷ Τιβερίῳ Φιλίας [d] προελθών, οἰκοδομεῖται πόλιν ἐπώνυμον αὐτῷ [e] Τιβεριάδα, τῆς κρατίστης [f] Γαλιλαίας ὅτι [h] λίμνῃ τῇ Γεννησαρίτιδι. θερμὰ δὲ ὄντα ἦν [i] ἔνεστιν ἐν κώμῃ, [k] Ἀμμαοὺς ὄνομα αὐτῇ. σύγκλυδες δὲ ὠκηκοσαν, οὐκ ὀλίγον δὲ τὸ Γαλιλαῖον [l] ἀεί, καὶ ὅσοι μὲν ἐν τῇ [m] ὑπ' αὐτῷ γῆς ἀναγκασθέντες, καὶ πρὸς βίαν εἰς τὴν καινοποιίαν ἀγόμενοι, τινὲς δὲ καὶ τῶν πολ. ἐδέξατο δὲ αὐτοὺς σωφρόνως καὶ τοὺς πανταχόθεν ὑπεσωρομένους ἄνθρωπους ἀπόρους, ἔστι δὲ οὓς μήτε σαφῶς ἐλευθέρους, πολλά τι αὐτοὺς καὶ [n] ὑπὸ πολλῶν ἠλευθέρωσε καὶ εὐεργέτησεν, ἀνάγκασμα δὲ μὴ ἀπολείψειν τὴν πόλιν [o] ὑπῆρξεν, κατασκαλεύσας τε οἰκήσεων πλείστας τὰ αὐτοῦ καὶ γῆς ἀποδόσει, εἰδὼς πρόφασιν τὸν οἰκισμὸν ὄντα, καὶ ἀπὸ τῶν Ἰουδαίοις πατρίων ἐθῶν ἐκβιασθέντα· ἐπὶ γὰρ τῷ τοῦ νόμου παραβάσει τὸ πλῆθος ἐπὶ νεωτερισμὸν ἐτράπη. ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ Ἀγρίππας ὁ Ἡρῴδου τοῦ μεγάλου παῖς, Ἀγρίππαν τὸν μέγαν βασιλέα ἐπικληθέντα, ἐπὶ τὴν πατρῴαν ἀρχὴν ἐπανελθὼν, τὴν μὲν Τιβεριάδα καὶ Ταριχέας ἐν τῇ Περαίᾳ τῆς Ἰουλιάδος προσθήκην ἐποιήσατο, Βηθθαρὰν δὲ τὴν Ἰουλιάδα τῇ Λιβίᾳ τειχίσας, ἐπωνόμασε Λιβιάδα, καὶ τὴν Ἀβιλὴν τῆς Λυσανίου τετραρχίας ἐπὶ τῷ Ἀντιπᾶ τῷ Ἡρῴδου τοῦ μεγάλου παιδὶ προσέθηκε.

diam noctem aperire templi januas. tunc igitur, quamprimum apertæ sunt, Samaritani quidam clam Hierosolyma ingressi, ossa humana disjiciunt per porticus & per totum templum: ideoque *eos* omnes, præter suam in ejusmodi festivitate consuetudinem, à templo arcebant, cæteroquin & solito majorem fano custodiam adhibuerunt. Non multo autem post Coponius Romam revertitur, eique succedit in prætura M. Ambivius; sub quo etiam Salome Herodis regis soror, vita decedens, Juliæ reliquit Jamniam omnemque toparchiam, & Phasaëlidem in planitie & Archelaïdem, ubi magna palmarum copia quarum fructus erat præstantissimus. Huic succedit Annius Rufus, quo prætore mortuus est Cæsar *Augustus*, secundus Romanorum imperator, cum septem & quinquaginta annis imperasset, prætereaque sex mensibus & duobus diebus (quo tempore per quatuordecim annos ei in imperio socius erat Antonius) vixissetque annos septem & septuaginta. Cæsari autem in imperium succedit Tiberius Nero, uxoris ejus Juliæ filius. Hic tertius Romanorum imperator, & ab eo post Annium Rufum prætor in Judæam missus est Valerius Gratus: qui Ananum pontificatu privavit, & eum Ismaëli Phabi filio tribuit. atque hunc non multo post abdicavit, & id munus Eleazaro Anani pontificis filio commisit. uno autem post anno, sacerdotium huic ademptum Simoni Camithi filio tradidit: cumque is dignitatem non ultra anni *spatium* tenuisset, Josephus, cui etiam Caïaphæ nomen fuit, ei succedit. Et Grato quidem, cum in Judæa annos undecim exegisset, his actis Romam reverso, Pontius Pilatus succedit.

Ambivius Judæa procurator.
Salome moritur.
Annius Rufus procurator.
Augusti obitus.
Tiberius Nero imperator.
Valerius Gratus procurator.
Ismaël pontifex.
Simon pontifex.
Josephus Caiaphas, dictus, fit pontifex.
Pontius Pilatus Judæa procurator.

3. Herodes autem tetrarcha, nam magna ei cum Tiberio amicitia intercesserat, urbem ædificavit, ab ipso Tiberiadem appellatam, in parte optima Galilææ positam, ad lacum Gennesareth. Thermæ autem non procul in vico sunt, cui nomen Ammaus. Eamque convenæ habitarunt & quamplurimi ex Galilæa, coactique nonnulli è regione sub illius imperio & per vim eò ad habitandum deducti, quidam etiam ex optimatibus. Quin & pauperes undique collectos ad incolendum admisit, & nonnullos qui an liberi essent non constabat, illisque numero multis magnas facultates & immunitates dedit, utque tenerentur adstricti ad degendum in illo oppido, eorum domos *suis impensis* exstruxit eisque agros è suis assignavit, quod sciret habitationem esse Judaïcis legibus moribusque repu-

Tiberiadem ædificat Herodes.

---

[c] Οὗ ἐπεί] Illud οὗ è *Codd. MSS.* & *Epiphanio.*

[f] Ποιοῦσι.] Vox ποιοῦσι deest *Vat.* & *Hen* à pr. m.

[g] Διὸ ὁ καὶ πάντας] Ita ex conjectura. antea in libris erat, καὶ διαπαντὸς ἐν ἱερᾷ ἠρξαντο. in *Epiphanii* versione, *per templi cuncta porticus & per totum fanum ossa jaciunt mortuorum, & ex illo cæpit in templo custodia major adhiberi.*

[h] Μὴ πρότερον] Verba ista, μὴ πρότερον ἐπὶ τοιούτοις νομίζοντες, desiderantur in *Cod. Busb.* relicta lacuna dimidii versiculi. nec ea quidem agnoscit *Epiphan.*

[i] Μείζονος ἦγον τὸ ἱερόν.] Ita cum *Epiphanio.* μειζόνως in *libris.*

[k] Ἀμβιούιος,] Eo modo sane legendum cum *Casaubono*, vel Ἀμβίβιος. HUDS. Vel Ἀμβίνιος vel Ἀμβίλιος M. Ambivius. Casaub. ad Baron p. 229. SPANH.

[l] Τελευτᾷ Καῖσαρ,] Conf. *alsar.* lib. 2. c. 8. §. 1. μᾶ τῷ Ἀνγύστῳ τελευτῷ &c. SPANH.

[m] Μῆνες ἓξ,] Μῆνες ε'. una litera minus malit *Scalig.* in *Animadv. Euseb.* p. 166.

[n] Ἡμέρων δυοῖν πλείονες·] Ita *Busb.* & *Zonar.* ἡμέραις *Cod. Vat.* ut & in *Editis Aliisque.*

[o] Τεσσαρεσκαίδεκα] *L. B. δεκατέσσαρας.*

[p] Ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα.] *L. B.* ἑβδομήκοντα ἑπτά.

[q] Οὗτος ἤδη] *L. B.* ἤδη οὗτος.

[r] Πεμφθεὶς —— Γρᾶτος·] Ita cum *Casaubono.* male antea πέμπτος. HUDS. πέμπτος *Gen.* Vel πεμπτὸς *missus* ut *Casaub. ad Baron.* p. 229. sic infr. c. 4. §. 4. Valerius Gratus à Zonara etiam p. 166. non dicitur, quod quintus fuerit Judææ Præses. de Grato sub Tiberio Judææ Præfect infr. c. 7. §. 5. SPANH.

[s] Ἀνανον,] Ἀνανον *Euseb.* & *Chron. Alex.*

[t] Ἰσμαήλου ἀρχιερέα] Conf. infr. lib. 20. c. 7. §. 8. SPANH.

[x] Φαεῖ.] Βαφὶ *Euseb. H. E.* p. 283. SPANH. Βαφῆ *Chron. Alex.*

[y] Καμίθου] Καμαθεῖ *Chron. Alex.*

[z] Καὶ τοῦδε] *L. B.* ἢ καὶ τοῦδε.

[a] Ὁ καὶ Καϊάφας,] Ita cum *Euseb.* & *Niceph.* καὶ abest *Josephi* libris.

[b] Ἐπαναχωρεῖ,] *L. B.* ἐπανεχώρει.

[c] Πόντιος ὁ Πιλάτος] Conf infr. c. 7. §. 5. Josephi testimonium hoc de Pilato, qui XII Tiberii anno missus sit Judææ Procurator, citat Euseb. H. E. lib. 1, c. IX. p. 27. SPANH.

[d] Προελθὼν,] *L. B.* ἀποστελλὼν.

[e] Τιβεριάδα,] Confer Vitam Josephi §. 9. & infr. c. 7. §. 2. SPANH

[f] Ἐπικρατεστάτης] Ἐπιτειχίσεως legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *mœnibus eam firmis fortibusque circumdans.*

[g] Αὐτῷ τῆς Γαλιλαίας,] Ita *MSS.* & *Epiphan.* αὐτῷ abest *Editis.*

[h] Λίμνῃ τῇ Γεννησαρίτιδι.] Conf. *alsar.* lib. 2. c. 20. §. 6. SPANH.

[i] Ἔνεστιν ἐν κώμῃ,] Ἔστιν in *Cod. Busb.*

[k] Ἀμμαοὺς ὄνομα αὐτῇ.] *Al.* Ἐμμαοὺς. in nonnullis (ut in *L. B.*) *MSS.* Ἀμμαθοὺς. De *Emmao* videsis *Lud. Capelli* Spicileg. ad *Luc.* c. 24. v. 13.

[l] Ἀεί,] Ita *MSS.* ἀεὶ abest *Editis.*

[m] Ὑπ' αὐτῷ] Sic *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἀπ' αὐτῷ *Hen.* ἀπ' αὐτῶν in *Editis Aliisque.*

[n] Ἐπὶ πολλῶν] Ἐπὶ πολλοῖς *Busb.* & *Lugd. Bat.*

[o] Ἐπῆρξεν,] *L. B.* ἐπῆλθεν.

pugnantem, propterea quod, ad Tiberiadem collocandam, ſublata fuerant multa, quæ illic erant ſepulchra, cum lex noſtra hujuſmodi incolas pollutos pronunciet in ſeptem dies.

Phrahates moritur.

4. Sub idem tempus etiam moritur Phrahates Parthorum rex, ex inſidiis illi à Phrahatace filio factis, hujuſmodi de cauſa. Phrahates, cum ei filii eſſent legitimi, ancillam Italici generis, cui nomen Thermuſa, quæ, cum aliis muneribus ei à Julio Cæſare miſſa erat, primum quidem pro concubina habuit; captus vero formæ illius pulchritudine, aliquanto poſt tempore etiam filio ex ipſa Phrahatace ſuſcepto, eam in matrimonium duxit & honoravit. Illa quidem cum univerſa quæ diceret regi perſuaderet, & modis omnibus ageret ut Parthorum regnum filio adſtrueret, nihil ſe effecturam intellexit, niſi viam aliquam excogitaret ad ſubmovendos legitimos Phrahatis filios. Perſuaſit igitur marito ut filios legitimos Romam obſides mitteret. Et illi quidem, nam haud facile erat regi Thermuſæ voluntati morem non gerere, Romam mittuntur. Phrahataces autem, qui ſolus ad res adminiſtrandas educatus erat *& inſtitutus*, moleſtum ſibi reputabat & longum fore, donec regnum à patre traditum acciperet. quo fit ut inſidias patri paraverit, matre eum adjuvante, cum qua rumor erat eum ſtupri conſuetudinem habere. Itaque cum pro utroque in odium veniſſet, ſubditis inceſti cum matre flagitium nihilo minus parricidio habentibus, priuſquam magnis viribus auctus eſſet facta ſeditione regno pulſus eſt, atque ita interiit. Cum autem Parthorum nobiliſſimi in eo inter ſe conſenſiſſent, ſine rege rempublicam adminiſtrari non poſſe, & è *regio* Arſacidarum ſanguine eſſe debere qui regnarent (alios enim imperare haud fas eſſe, ſatiſque habere contumeliarum quas ſæpius & hucuſque pertulit regnum, ex nuptiis cum Italica concubina factis liberiſque inde ortis) Orodem per legatos acciverunt, ut qui è genere regio, quamvis alias populo inviſus culpæque affinis ob immanem ejus crudelitatem, quippe ingenio intractabili & ad iram proclivi. Igitur & hunc quidem, inita conjuratione, interemerunt, ut nonnulli tradunt, inter libationes & epulas, nam moris eſt omnibus gladios geſtare, ut vero plerique dicunt, cum ad venationem eum prolicuiſſent. Itaque legatione Romam miſſa, in regem petierunt unum ex obſidibus: mittiturque Vonones, cæteris fratribus prælatus. videbatur enim iſti fortunæ ſufficere, quam ei duo maxima interris offerebant imperia, ſuum & externum. Sed brevi barbarorum animos ſubiit conſilii mutatio, ut qui natura infidi *verſatileſque*, præſertim cum factis ſuis indigna accipiant. dedignabantur enim facere quæ alienum mancipium imperaret, ita vocantes obſidem, & iſta appellatione exaggerantes ignominiam. non enim jure belli datum eſſe qui Parthis imperitaret, ſed, quod multo pejus, per pacis contumeliam. Confeſtim autem mittunt qui Artabanum accirent in Media regnantem, gene-

Thermuſa dolo & inſidiis Phrahataces regnum occupat.

Phrahataces regno pulſus.

Orodes, evocatus ad regnandum, non multo poſt occiditur.

Vonones Roma miſſus ad imperandum.

Qui cum Parthis diſpliceret, Artabanus accitur.

τελὲ, λέγὸ τὸ ὅπὶ μνήμασιν ἀ πολλὰ τῇδε ἰῶ ἀνηρημένοις τὶῶ ἱδρυσιν Τιβεριάδι γνέσθαι, μιαρὰς ἢ ὅπὶ ἐπὶ ἡμέρας εἶναι τὰς οἰκήτορας [p] εἰσαγορεύῃ ἡμῖν τὸ νόμιμον.

δ'. Τελοῦσᾶ ἢ ϗ Φραάτης ὁ Παρθυαίων βασιλεὺς ϗ τῶτον τ χρόνον, ὑπὸ βελῆς αὐτῷ γνομένης ὑπὸ [q] Φραατάκυ ᾧ υἱέως, ϗ τιαύτῃ αἰτίαν. Φραάτης, παιδῶν αὐτῷ γνησίων γνομένων, Ιταλικῆ παιδίσκη, ὄνομα αὐτῇ [r] Θερμῦσα, ταύτῃ ὑπὸ [s] Ιυλίᾳ Καίσαρ μετ' ἄλλων δωρεῶν ἀπεσταλμένη, τὸ μὲν πρῶτον παλλακίδι ἐχρῆτο· καταπλαγεὶς δὲ τῷ πολλῷ τ εὐμορφίας, προϊόν χρόνῳ ϗ παιδὸς αὐτῇ τὸ Φραατάκυ γνομένυ, γαμετὴν τε τὶῶ ἄνθρωπον ἀποφαίνει [t] πμίαν. ἥ γε ὅπὶ πᾶσιν οἷς εἶπε πιθανὴ τῷ βασιλεῖ γενομένη, ϗ πευσθεῖσα τῷ αὐτῆς παιδὶ γνέσθαι τὶῶ Πάρθων ἡγεμονίαν, ἐάσει ἄλλως γνησομένῳ μὴ ἀποσκοπῆς αὐτῇ μηχανηταίσης τ γνησίων τὸ Φραάτυ παίδων. πείθει ουὖ αὐτὸν ἐκπέμπειν εἰς Ρώμην ἐφ' ὁμηρείαν τὸς γνησίυς παῖδας. ϗ ἔτοι μὲν, ὰ γὼ ἀντιπεῖν εὔπορον Φραάτῃ τοῖς Θερμύσης ὑπιτάγμασιν, ὅπὶ τ Ρώμης ἐξεπέμποντο. Φραατάκης δὲ μόνῳ ὅπὶ τοῖς πράγμασι τραφόμενος, δεινὸν ἡγεῖτο [u] ἅμα χρόνιον τὸ πατρὸς διδόντος τὶῶ ἀρχὴν λαμβάνειν. ὥστε ἐπεβούλευε τῷ παρεὶ συμπεσόντι τ μητρὸς, ἣ δὴ [v] σωιέναι λόγος. ϗ δι' ἀμφότερα μισητὴς, [x] οὐδὲν ἧσσον τ παλλακοπαίδων τὸ μίσος τ μητρὸς ἐρωτικῶς πεπεμένων τ ὑπηκόων, φάσϗ φθειλαθεὶς πρότερον ἢ φωὶαι μέγας, ἐξέπιπτε τ πραγμάτων, ϗ ὕτω θνήσκει. συμφρονήσαντες δὲ οἱ γνησιώτατοι Παρθων, ὡς ἀβασιλεύτοις μὲν ἀμήχανον πολιτεύεσθαι, [z] οἱ δὲ βασιλεύοντες ἐκ τοῦ γένυς τῶν Αρσακιδῶν, ὰ γὼ ἑτέροις ἄρχειν νόμιμον, ἀπέχρη δὲ πολλάκις ϗ μέχρι νῦν πρὸς βασιλείας τὶῶ βασιλείαν ἔκ τε γάμων τ Ιταλικῆς παλλακίδος ϗ γνήσεων, Ορώδην ἐκάλουν πρεσβεύσαντες, [a] ἰῶ ὅ' ἂν ἄλλως μὲν ὅπίφθονον ᾖδε τῷ πλήθει ϗ ὑπαίτιον καθ' ὑπερβολὰς ὠμότητος, πάνυ γὼ ἰῶ σκαιὸς ϗ [b] συνδιαίτης εἰς ὀργὴν, ἕνα δὲ τῶν ἐκ τοῦ γένυς [c] Αρσακιδῶν. τῦτον μὲν δὴ συσκευασάμενοι [d] ἀποκτείνυσιν, ὡς μέν ἔνιοι φασὶν, ἐν σπονδαῖς ϗ τραπέζαις, μαχαιροφορεῖν γὼ ἔθος ἅπασιν, ὡς δὲ ὁ πλείων κατέχει λόγος, εἰς [e] θήραν πρεσβεύσαντες. πρεσβεύσαντες δὲ εἰς Ρώμην, ᾐτοῦντο βασιλέα τῶν ὁμηρευόντων· ϗ πέμπεται Βονώνης προκριθεὶς τῶν ἀδελφῶν. εὐόκει γὼ χωρεῖν τὶῶ τύχην, ἰῶ αὐτῷ δύο μέγιστα τῶν ὑπὸ τ ἥλιον ἡγεμονίαι προσέφερον, ἰδία ϗ ἀλλοτρία. ταχέως δὲ ἀνατροπὴ τὸς βαρβάρυς ἵππων, ἅτε ϗ σφαλερὸς φύσει ὄντας, πρός τι τὶῶ [f] ἀναξιοπάθειαν. ἀνδραπόδων γὼ ἀλλοτρίων πιῆσαι τὸ προσταττόμενον [g] οὐκ ἠξίου, τὶῶ ὁμηρείαν ἀντὶ δουλείας ὀνομάζοντας, ϗ τ ὑπερβολῆς τὶῶ αἰδοῖαν. ὰ γὼ ἂν πολέμῳ δικαίῳ δεδόσθαι τὸν βασιλεύοντα Πάρθοις, ἀλλὰ, ὁ τῷ παντὶ χεῖρον, εἰρήνης ὕβρει. ᾠδαχρῆμα ὃ ἐκάλουν Αρτάβανον Μηδείας βασιλεύοντα, γνῶς Αρσακιδῶν. πείθεται δὲ Αρτάβανος ϗ μετὰ τριακὰς ἔπει-

[p] Εἰσαγορεύῃ] *L.B. ἰσαγορεύῃ. Coccejus* προσαγορεύῃ vel ὑπαγορεύῃ.

[q] Φραάτκυ] Φραάτκυ *Vat. & Hen.* à pr. m. Φραάτυ *Busb. & Epiphan.*

[r] Θερμῦσα,] Ita ex *Epiphanii* libris. Θετυῦσα in *Græcis.* HUDS. Excepto tamen *L. B.* qui cum *Epiphanio* conſentit. HAV.

[s] Ιυλίᾳ Καίσαρ] Σεβαστῷ pro Ιυλίᾳ reponendum cenſet *Bucherius* in *Belgio Rom.* p. 12.

[t] Τιμίαν. —— γεγονῦαν,] *L. B.* τιμίαν ἦγεν ε. π. ο. ε. πιθανὴ τ. β. γεγονυίαν.

[v] Συνέναι] *L. B.* συνεῖναι.

[x] Οὐδὲν ἧσσον] Ita cum *Cod. Busb.* ἴσον ϗ παιδοκτονίας τὸ μίσος, ϗ μητρὸς ἴσα τιθεμένων etiam habet *Vat.* ἴσον ὡς ϗ παιδοκτονίας τὸ μίσος, ϗ μητρὸς ἴσα τιθεμένων in *Editis.*

[y] Τὸ μῖσος ϗ μητρὸς ἴσος] *L. B.* μῖσος ᾧ μητρὸς ἴσος. *Gen.* μίσος &c.

[z] Οἱ ϗ βασιλεύοντες] Οἱ ϗ ϝ βασιλεύοντος *Vat. & Hen.* in *Epiphanii* verſione, *cæperunt inſpicere quiſnam illis ex genere Arſacidarum fieret imperator.*

[a] Ην ὅ' ἂν ἄλλως] In *Hen.* ἰῶ ὅ' ἂν ἄλλως. (in *L.B.* εἰσὶν ἄλλως.) in *Vat.* ἰῶ ὅ' ἂν ἄλλως. unde reſcripſi ἰῶ ὅ' ἂν ἄλλως. in *Editis* ἰῶ ϗ ἂν ἄλλως, & mox ἐπίφθονος & ὑπαίτιος, pro quibus ἐπίφθονον & ὑπαίτιον ſubſtitui è *Codd. Busb. Lugd. Bat. & Hen.*

[b] Συνδιαίτης] *L. B.* δυσδιάθετος.

[c] Αρσακιδῶν.] Vocem Αρσακιδῶν inſertum dedi è *Cod. Busb.*

[d] Αποκτείνυσιν,] Αποκτείνυσι *Hen. & Vat.*

[e] Θήραν προσάγοντες.] *L. B.* θήρων (lege θήρων) προσαγόντες.

[f] Ανεξιοπάθειαν.] Αξιοπάθειαν *Busb.* Aliter legiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *ſiquidem ſunt etiam naturæ mutabiles, conſuetudinem itaque ejus cæperunt contemnere, indignum putantes ut ſervo ſubjicerentur alieno.* HUDS. Conf. ſup. lib. 15. c. 2. §. 7. SPANH.

[g] Οὐκ ἠξίου,] Illud οὐκ, ut ſenſus conſtaret, inſerui, favente *Epiphanio*, ut videre eſt ex ejus verſione jam allata. Si quis

ἐπεξιν. ὑπαντιάζει δὲ [h] αὐτὸν Βονώνης. καὶ τὸ μὲν πρῶτον συμφρονήσαντες αὐτῷ τὸ πλῆθος τῶν Πάρθων, ἀποστάντες, [i] ἡττηθεὶς φεύγει πρὸς τὰς ὄρους τῆς Μηδείας Ἀρταβανος· [k] καὶ μετ' ὀλίγον πολὺ συναγαγὼν πολλὴν στρατιὰν, συμβάλλει τε Βονώνῃ, καὶ νικᾷ, καὶ Βονώνης εἰς [l] Σελεύκειαν ἀφιππάζεται σὺν [m] ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτόν. Ἀρτάβανος δὲ πολλῷ τῇ τροπῇ φόνον ἐργασάμενος, ὑπὲρ σκηνήξεως τῶν Βαρβάρων, πρὸς Κτησιφῶντα μετὰ τοῦ πλήθους ἀναχωρεῖ. καὶκεῖνος μὲν [n] ἐβασίλευεν ἤδη [o] Πάρθοις. Βονώνης δὲ εἰς Ἀρμενίαν διαπίπτει. καὶ καταρχὰς μὲν ἐφίετο τῆς χώρας, καὶ πρὸς Ῥωμαίους ἐπρέσβευεν. ὡς δὲ αὐτῷ Τιβέριος μὲν ἀπῆπε. πρός τε τὴν ἀναυδρίαν καὶ τοῦ Πάρθου τὰς ἀπειλάς· ἀναπρεσβεύειν γὰρ δὴ πάλεμον [p] ἀναπτόμενος, μηχανὴ δὲ ἦν [q] ἑτέρα βασιλείας [r] ἀδεμία, καὶ γὰρ οἱ περὶ Νιφάτην δυνατοὶ τὴν Ἀρμενίων Ἀρταβάνῳ προσῳκείωντο· παραδίδωσιν αὐτὸν Σιλανῷ τῷ τῆς Συρίας στρατηγῷ. κἀκεῖνος μὲν κατὰ αἰδῶ τῆς ἐν Ῥώμῃ κομιδῆς ἐν Συρίᾳ παρεφυλάττετο· τὴν δὲ Ἀρμενίαν Ὠρώδῃ δίδωσιν Ἀρτάβανος, ἑνὶ τῶν ἑαυτοῦ παίδων.

re Arſacidem. Illi perſuadetur, & cum exercitu venit. Cui Vonones occurrit; & cum primum quidem plerique Parthorum ab ipſo ſtetiſſent, prælio Artabanus victus in Mediæ montes fugam capeſſit: & non multo poſt magno coacto exercitu cum Vonone congreditur, eumque ſuperat, ita ut Vonones cum paucis è ſuis equitibus in Seleuciam fugeret. Artabanus autem magna cæde graſſatus in fuſos fugatoſque, quod animis conſternati erant barbari, cum copiis ſuis Cteſiphontem ſe recipit. Et ille quidem jam Parthis imperabat. Vonones autem fuga in Armeniam dilapſus, & ſtatim quidem *ut eò venerat* regionis imperium affectavit, Romamque legatos miſit: ut vero repulſam paſſus eſt à Tiberio, & propter ipſius ignaviam & Parthi minas (nam per legatos ſe bellum illaturum minatur, via enim alia ad regnum conſervandum nulla erat, nam potentiores Armeniorum Niphatem accolentes Artabano ſe adjunxerunt) Silano Syſemet Silano Syriæ præſidi dedidit. Atque ille quidem eum utpote Romæ educatum reveritus apud ſe in Syria aſſervabat: Armeniam autem Orodi uni è filiis ſuis tradit Artabanus.

Vonones ab Artabano fuſus fugatuſque.

Silano Syriæ præſidi ſe tradit.

ε'. Ἐτελεύτησεν δὲ καὶ ὁ τῆς [s] Κομμαγηνῆς [t] βασιλεὺς Ἀντίοχος, [v] διέφηκε δὲ τὸ πλῆθος πρὸς τοὺς γνωρίμους, καὶ πρεσβεύσαντο ἀφ' ἑκατέρου μέρους, οἱ μὲν δυνατοὶ μεταβάλλειν τὸ σχῆμα τῆς πολιτείας εἰς ἐπαρχίαν ἀξιοῦντες, τὸ πλῆθος δὲ βασιλεύεσθαι κατὰ τὰ πάτρια. καὶ ψηφίζεται ἡ σύγκλητος Γερμανικὸν πέμπειν διορθώσοντα τὰ κατὰ τὴν ἀνατολὴν, πραγματευομένης [x] αὐτῷ τῆς τύχης εὐκαιρίαν τοῦ θανάτου. καὶ γὰρ ἥκων [y] κατὰ ἀνατολὴν, καὶ πάντα διορθώσας, ἀνῃρέθη φαρμάκῳ ὑπὸ Πίσωνος, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

5. Ea tempeſtate moritur etiam Antiochus Commagenæ rex: & contentio orta eſt inter plebejos & nobiles, ita ut utraque pars legationem Romam mitteret, proceribus quidem regnum in provinciæ formam redigi poſtulantibus, plebe vero patrio more regum imperio ſubjici. quapropter Germanicus ex Senatuſconſulto ad componendum Orientis ſtatum mittitur, fortuna occaſionem quærente illius exitio. Nam cum in Oriente eſſet, & res illic compoſuiſſet, Piſonis *miniſterio* & opera veneno ſublatus eſt; ſicuti alibi memoratum eſt.

ΚΕΦ. γ'.

CAP. III.

IV.

Στάσις Ἰουδαίων πρὸς Πόντιον Πιλάτον. περὶ Χριστοῦ. οἷά τε συνέβη Παυλίνῃ Ϛ Ἰουδαίοις ἐν Ῥώμῃ.

Judæorum contra Pilatum ſeditio. de Chriſto. & quænam acciderunt Paulinæ & Judæis Romæ.

Πιλάτος ἦν, ὁ τῆς Ἰουδαίας ἡγεμών, στρατιὰν ἐκ Καισαρείας ἀγαγὼν, καὶ μεθιδρύσας [z] χειμαδιοῦσαν ἐν Ἱεροσολύμοις, ὅπερ κατάλυσις [a] τῶν νόμων τῶν Ἰουδαϊκῶν, [b] εἰσέφερεν [c] προτομὰς Καίσαρος, αἳ [d] τὰ σημεῖα προεῖπον, [e] εἰσαγόμενος εἰς τὴν πόλιν, εἰκόνων ποίησιν ἀπαγορεύοντος ἡμῖν τοῦ νόμου. καὶ διὰ τοῦτο οἱ πρότερον ἡγεμόνες τὰ μὴ τοιῶνδε κόσμων σημείας ἐποιοῦντο εἰσοδον τῇ πόλει. πρῶτος δὲ Πιλάτος, ἀγνοίᾳ τῶν ἀνθρώπων διὰ τὸ νύκτωρ γενέσθαι τὴν εἴσοδον, ἱδρύεται τὰς εἰκόνας φέρων [f] εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. οἱ δὲ ἐπὶ ἔγνωσαν καὶ πληθὺν παρῆσαν εἰς Καισάρειαν, ἱκετείαν ποιούμενοι ὅπερ πολλὰς ἡμέρας, ὅπερ μεταθέσθαι τὰς εἰκόνων. καὶ μὴ συγχω-

Pilatus autem Judææ prætor, cum exercitum è Samaria eduxiſſet & Hieroſolyma in hyberna tranſtuliſſet, ut Judaïcas leges aboleret, * Cæſaris effigiem militaribus ſignis *depictam* curavit intra urbem inferendam, cum lex imagines facere nos vetet. quam ob cauſam ejus deceſſores prætores ſoliti erant in urbem intrare cum ſignis quæ hujuſmodi carerent ornamentis. ſed Pilatus primus, ignorante populo, quippe noctu facto introitu, illatas imagines Hieroſolymis ſtatuit. Quam rem ubi populus reſcivit, magno agmine Cæſaream profecti ſunt, Pilatumque per multos dies orarunt, ut eas imagines aliò transferre vellet. illoque non con-

Pilatus Cæſaris effigiem in urbem infert.

Inde oritur tumultus.

---

quis malit ἀπηξίωσε (prout emendat *Coccejus*) per me licet.

h Αὐτὸν] *L. B.* αὐτῷ.

i Ἡττηθεὶς φεύγει] Νικᾷ καὶ φεύγει *Vat.* & *Lugd. Bat.* forſan pro νικᾷ καὶ φεύγει.

k Καὶ μετ' ὀλίγον πολὺ] *L. B.* μετ' ὀλίγον πολύ.

l Σελεύκειαν] Seleuciæ nempe ad Tigrim. Polyb. lib. v. p. 399. SPANH.

m Ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτόν.] Λόγοις *Busb.* forſan pro λόχοις.

n Ἐβασίλευεν ἤδη] Ita *Hen.* & *Vat.* ἐβασίλευσεν in *aliis.*

o Πάρθοις.] Πάρθων *Busb.*

p Ἀναπτόμενος,] Ἀναπτήσας, ἀπειλήσας *Heſychius.* SPANH.

q Ἑτέρα] *L. B.* ἑτέρας.

r Οὐδεμία, καὶ] Ita ex MSS. Editi καὶ οὐδεμία, γὰρ &c.

s Κομμαγηνῆς βασιλεὺς Ἀντίοχος] Conf. *alibi.* lib. 7. c. 7. §. 11. ubi *Gen.* Κομμαγηνῶν Ἀντίοχον. unicô μ. SPANH.

t Βασιλεὺς Ἀντίοχος,] Vocem βασιλεὺς repoſui è *MSS.* (*Lugd. Bat.* etiam) & *Epiphanio.*

v Διέφηκε δὲ τὸ πλῆθος] Διέστη *Gall. Lugd. Bat.* & *Busb.* διέστησε *Vat.* & *Hen.*

x Αὐτῷ τῆς τύχης] Ita è *MSS.* αὐτῇ in *Editis.*

y Κατὰ ἀνατολὴν,] Καὶ τὴν ἀνατολὴν *Vat.*

z Χειμαδιοῦσαν] Χειμαδιοῦντος infr. c. 6. §. 3. SPANH.

* *Cæſaris effigiem*] Vide *Niceph. Calliſt.* p. 149.

a Τῶν νόμων] *L. B.* τῶν νομίμων.

b Εἰσέφερεν] Ἐφόρουν *Busb. Lugd. Bat.* & *Gall.* forſan pro ἐφόρουν. ipſe, ſenſu ita poſtulante, mutavi εἰσφέρεσθαι *Editorum Aliorumque* in εἰσφέρουσι. *Lambecius* (in *Commentariorum* l. VIII. p. 19.) μεθεδεύσας pro καθιδρύσας reponit, & quæ ſequuntur hoc modo diſtinguit & interpretatur, χειμαδιοῦσαν αὐ Ιερ. ἰ. κ. τ. ν. τ. Ιουδ. εἰσφέρεσθαι, προτόμας αἳ τ. σ. προεῖπον εἰσαγόμενος εἰς τὴν πόλιν· εἰκόνων π. ἀπ. ἡ. τ. νόμος, καὶ δ. τ. ὁ. π. ἡγ. τ. μ. μ. τ. κ. σ. ἰ. ἐ. τ. πόλει· πρῶτος δὲ Π. *Cæterum Pilatus*, Judææ *procurator*, *exercitum Cæſarea adducens*, *eumque inſidioſe ſtudens cum everſione legum Judaicarum Hieroſolymis hybernatum immittere*; *utpote imagines Cæſaris*, *quæ militaribus ſignis adjunctæ erant*, *in urbem introducens* (*cum tamen noſtra lege cautum ſit*, *ne hujuſmodi faciamus imagines*, *ideoque omnes qui ante eum fuerunt procuratores cum ſignis militaribus abſque tali imaginum ornatu ingreſſi fuerint*) *primus ille*, *ignaris omnibus*, *quia noctu introitus fieret*, *illatas imagines Hieroſolymis ſtatuit.*

c Προτομὰς ——— νόμου.] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 33. §. 2. SPANH.

d Τὰς σημαίας] Ita reſcripſi cum *Cod. Busb.* τοῖς σημείοις in *Editis Aliiſque.*

e Εἰσαγόμενος] *L. B.* εἰσάγων.

f Εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα.] Ὡς τὰ Ἱεροσόλυμα *Busb.*

concedente, utpote quod ea re Cæſari fieret contumelia, poſtquam illi eum urgere non deſinebant, die ſeptimo, cum milites occulte armaſſet, *ipſe* ſuggeſtum in circo factum conſcendit: quæ res collocatum in inſidiis exercitum tegebat. Cumque Judæi eadem rurſus ab eo flagitarent, ſignum militibus dedit, ut eos circumſiſterent, eiſque præſentem mortem minatus eſt, niſi quieti domum diſcederent. At illi humi procumbere, detectiſque cervicibus dicere, ſe longe mori malle, quam ut auderent quidquam contra legum ſapientiam committere. Atque Pilatus, animorum conſtantiam & firmitatem in legibus conſervandis miratus, imagines è veſtigio Hieroſolymis Cæſaream referri juſſit.

Pilatus imagines Cæſaris ſubmovet.

Aquam Hieroſolyma inducturus ſeditionem concitat.

2. Tentavit etiam *Pilatus* aquam derivare Hieroſolyma, idque ſacrarum pecuniarum impenſis, petito fontis capite ducenteſimo ab urbe ſtadio. Sed Judæis diſplicebat quod circa aquam fecerat: coiveruntque hominum multa millia, qui vociferarentur ut ab inſtituto deſiſteret; nonnullis etiam id quod in turba promiſcua fieri ſolet, convicia & contumelias homini dicentibus. Itaque ille magnum militum numerum habitu Judaïco, qui occultas ſub veſte ſicas ferrent, miſit in locum unde poſſent circundare Judæos; deinde Judæis ut ſe inde reciperent imperavit. Cumque Judæi conviciis eum petere inciperent, ſignum quod convenerat militibus dat: illi vero longe atrocius, quam juſſerat Pilatus, quietos æque ac ſeditioſos caſtigarunt. Iſti autem de pertinacia nihil recedebant: adeo ut, inermibus inclementer acceptis ab armatis eos adorientibus, multi ex illis hoc modo perierint, alii ſaucii diſceſſerint. Atque ita compreſſa eſt *hæc* ſeditio.

Magna Judæorum ſtrages.

Illuſtre de Jeſu Chriſto teſtimonium.

3. Eo etiam tempore fuit Jeſus, vir ſapiens, ſi tamen virum eum appellare fas eſt. Fuit enim * mirabilium operum effector, magiſter hominum qui verum cum voluptate accipiunt: multoſque Judæos, multos item † Gentiles ad ſe ‡ pellexit. Hic erat Chriſtus. quem cum Pilatus, ab homi-

ρουῶτ@ Δι᾽ τὸ [g] εἰς ὕδωρ Καίσαρ. Φέρειν, ἐπίπαρ ὡς ἐξανεχώρουν λιπαρεῖν, κ᾽ ἕκτῳ ἡμέρᾳ ἐν ὅπλοις ἀφανῶς ὀπικαθίσας τὸ ϛρατιωτικὸν, αὐτὸς ὀπὶ τὸ βῆμα ἦκε· τὸ δὲ ἐν τῷ ϛαδίῳ κατασκευάσᾳ, ὅπερ ἀπέκρυπτε τ᾽ ἐφεδρεύοντα ϛρατόν. πάλιν δὲ τ᾽ Ιουδαίων ἱκετηρία χρωμένων, ἀπὸ συνθήματ@ πεισήσας τὸς ϛρατιώτας, ἠπείλᾳ διπλοῦν ὀπιθήσειν ζημίαν [h] ἐκ ὧν ὀξέως, εἰ μὴ παυσάμενοι θορυβεῖν ὀπὶ τὰ οἰκεῖα ἀπίοιεν. οἱ δὲ πρηνεῖς ῥίψαντες ἑαυτὸς, κ᾽ [i] γυμνωσῶντες τὰς σφαγὰς, ἡδονῇ [k] δέξασ᾽ τ᾽ διπλοῦν ἔλεγον, ἢ πολμήσειν [l] τὴν σοφίαν πεδιδάσκαλον τ᾽ νόμων. κ᾽ Πιλάτ@, θαυμάσας τὸ [m] ὀχυρὸν αὐτῶν ὀπὶ φυλακῇ τ᾽ νόμων, πεδιέπεμψε τὰς εἰκόνας ἐκ τῶν Ιεροσολύμων ἐπανεκόμισεν εἰς Καισάρειαν.

β΄. [n] Τὸ δ᾽ ὕδατων δὲ ἐπαγωγὴν εἰς τὰ Ιεροσόλυμα ἔπεσχε, δαπάνῃ τῶν ἱερῶν χρημάτων, σκολιὸν τὸν δρόμον ἄγ@ ῥεύματ@, ὅσον ἀπὸ διακοσίων ϛαδίων. οἱ δὲ, οὐκ ἠγάπων τοῖς ἀμφὶ τὸ ὕδωρ [o] θρωμένοις, πολλαί τε μυριάδες ἀνθρώπων συνελθόντες κατεβόων αὐτῦ, παύσασθ᾽ δὲ ὀπὶ τοιούτοις πεθυμημένυ· τινὲς δὲ [c] λοιδορίᾳ χρώμενοι [p] ὕβριζον εἰς τ᾽ ἄνδρα, οἷα δὴ φιλεῖ πᾶσιν ὅμιλ@. ὁ δὲ, σολὴ τῇ σκευῶν πολὺ πλῆθος ϛρατιωτῶν [q] ἀμπεχόμενον, οἳ ἐφόρουν [r] σκυτάλας ὑπὸ τ᾽ σολαῖς, διαπέμψας εἰς ὃ πεσιέλθοιεν αὐτὸς, αὐτὸς [s] ἐκέλευσεν ἀναχωρεῖν. τῶν δὲ ὡρμηκότων [t] εἰς τὸ λοιδορεῖν, δοὺς δὲ δωσι τοῖς ϛρατιώταις ὁ πεσπαρμένος σημεῖον. οἱ δὲ [c] πολὺ μειζόνως, ἢπερ ἐπέταξε Πιλάτ@, ἐχρῶν[το] πληγαῖς, τός τε θορυβοῦντας ἐν ἴσῳ κ᾽ μὴ κολάζοντες. οἱ δ᾽ [v] εἰσέφερον τὸ μαλακὸν ὐδὲν, ὥσε ἄοπλοι ληφθέντες ὑπ᾽ ἀνδρῶν ἐκ πεπυσμένων ὀπιφερομένων, πολλοὶ μὲν αὐτῶν ταύτῃ [c] ἀπέθνησκον, οἱ δ᾽ [c] τραυματίαι ἀνεχώρησαν. κᾀ ἕτω παύε᾽ ἡ ϛάσις.

γ΄. [x] Γίνετ[αι] δ᾽ [y] κ᾽ τοῦτον τ᾽ χρόνον [z] Ιησῦς, σοφὸς ἀνὴρ, [a] εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή. ἦν γὰρ πεπαδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλ@ ἀνθρώπων [b] τ᾽ ἡδονῇ παλῃδῆ [c] δεχομένων· κ᾽ πολλοὺς μὲν [d] Ιουδαίους, πολλοὺς δ᾽ [e] κ᾽ τ᾽ Ελληνικᾶ ἐπηγάγε[το]. [f] ὁ Χρις᾽ ὅτ@ ἦν. κ᾽ αὐτὸν ἐν-

δειξᾳ

[g] Εἰς ὕδωρ Καίσαρ. φέρειν,] Ita *Baſ. Busb.* & *Hen. à ſecunda manu*, quo fere modo τῦτο πεπὸς πολλῶν ἀδοξίαν σοι οἴζῃ apud *Platonem*. Δι᾽ τὸ ὕδωρ in *Ed. Gen.* Δι᾽ τὸ μὴ εἰς ὕδωρ *Vat.* & *Hen.* à pr. m. Legi poteſt, Δι᾽ τὸ ὕδωρ Καίσαρ εἰσφέρειν,

[h] Ἐκ δ᾽ ὀξέως] Conf. ſupr. lib. 17. c. 15. §. 2. SPANH.

[i] Γυμνοῦντες τὰς σφαγὰς,] Καὶ γυμνώσαντες πεὸς σφαγὰς *Busb.*

[k] Δέξασ᾽ τ᾽ θάνατον ἔλεγον,] Ita *MSS.* δίξασ᾽ in *Editis*.

[l] Τὴν σοφίαν πεδιδάσκαλον τ᾽ νόμων.] Inde σοφισαὶ dicti, ipſi *remediδάσκαλοι* qui aquilam detraxere templo. Ita mox cap. 5. σοφίαν νόμων. REL.

[m] Ὀχυρὸν] *L. B.* ἐχυρὸν.

[n] Τδάτων —— χρημάτων,] Aquæductus Hieroſolymis è ſacra pecunia Κορβανᾶς dicti ἀλλοτ. lib. 2. c. 9. §. 4. καλεῖ᾽ ὃ κορβανᾶς &c. SPANH.

[o] Δρωμένοις,] Χρωμένοις in aliquot *MSS*.

[p] Υβριζον εἰς τ᾽ ἄνδρα,] Υβρίζειν *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

[q] Αμπεχόμενον,] *Gen.* ἀπεχόμενον. Αμπιχόμενον *Busb.*

[r] Σκυτάλας] Vert. *Sicas.* ſed *fuſtes* vel *claras* potius ſignificat vox Græca. IBBETSON.

[s] Ἐκέλευσεν ἀναχωρεῖν.] Ἐκέλευεν *Busb.*

[t] Εἰς τὸ λοιδορεῖν, δοὺς δὲ δωσι] Apud Euſeb. H. Eccl. lib. 1. c. xi. p. 30. SPANH.

[v] Εἰσέφερον] *L. B.* εἰσεφέροντο.

[x] Γίνε᾽ —— Ιησῦς,] Γίνε᾽ δὴ *Busb.* & *MS. Iſidori Peluſiotæ Cæſareus*, quod probat *Lambecius*, ita ut verborum ſenſus ſit, *Fuit porro circa hoc tempus* &c. Sic enim teſtimonium hoc de Chriſto cum præcedente narratione optime ac convenientiſſime connectitur. Tolerari tamen hic poteſt etiam particula ὃ quia & hæc uſurpatur pro δή. HUDS. Nonnemo hoc teſtimonium de Chriſto ex variante ſcriptura, quæ in Euſebio, Cedreno, Euthymio Zigabeno, Iſidoro & Suida eſt, ita dedit, ut ab hac vulgata recederet quam maxime Γίνε᾽ ὃ (κατ᾽ ἐκεῖνον τ᾽ καιρὸν) Ιησῦς (τις) σοφὸς ἀνὴρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν (ἐχρῆν.) ἦν γὰρ θαυμάδοξων ἔργων ποιητὴς διδάσκαλος τ᾽ τ᾽ ἀληθῆ (σεδομένων) κ᾽ πολλοὺς μὲ (μ᾽ Ιουδαίους, πολλοὺς δ᾽ κ᾽ ἀπὸ μ᾽ Ελληνικῆ ἠγάγετο) ὁ Χρις᾽ ὅτ@ ἦν. κ᾽ αὐτὸν (αὐτῶν) ἐνδείξᾳ τ᾽ (παρ᾽ ἡμῖν ἀρχόντων) καθήλωσαν σαυρῷ ἐπιτιμήσαντ@ Πιλάτῳ. Οὐκ (ἐξαπέσυσαν οἱ τὸ) πρῶτον (αὐτὸν) ἠγαπήσαντες τὰ αὐτῦ καταλιπεῖν, ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἡμέραν, πάλιν ζῶν, τ᾽ θείων πεφητῶν ταῦτα κ᾽ ἄλλα (μαρτυρησάντων πεὶ αὐτῦ θαυμάσια κ᾽) εἰρηκότων. (ἐκ τοῦτον) τ᾽ χριστιανῶν ὄνομ (ἀπαλείπτε) τὸ φῦλον. In lib. 11. de bell. c. 9. §. 3. idem hoc teſtimonium de Chriſto legitur in codice Petavii ſed auctum pia fraude. vide quæ infra notamus. REL. Eadem *Ruffinus* Interpres c. ix. SPANH. Brevitatis gratia hic nihil dicimus, Diſſertatiunculam de fide Joſephici hujus teſtimonii ſubjecturi ad finem Tomi II. HAV.

[y] Κατὰ τοῦτον τ᾽ χρόνον] *Aliis* κατ᾽ ἐκεῖνον τ᾽ χρόνον, & κ᾽ τ᾽ καιρὸν τοῦτον.

[z] Ιησῦς,] Ιησῦς τις *Euſebio* in *Hiſt. Eccl.* l. 1. c. XI. HUDS. At Moſen ipſum ſæpe ἄνδρα nuncupat. An Chriſtum *Moſi ipſi* prætulit? Sunt ab aliena manu. REL.

[a] Εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή.] Verba illa, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρὴ, agnoſcunt noſtri *Codd.* omnes, tam *Latini* quam *Graci*. Itaque *Voſſius* in *Chronol. S.* c. 17. (quod in uno ejus *exemplari Latino* deſideretur) ſine ratione ſuſpicatur ab aliena manu acceſſiſſe.

* *Mirabilium operum effector*,] Eſt qui vertit *incredibilium*. Sed (ut notavit *Lambecius*) differentiam eſſe inter θαυμάδοξον & ἄπιστον liquet ex *Iſocrate* ad *Nicoclem*, ὃν οἷς ἔστε θαυμάδοξον, ἔστε ἄπιστον &c.

[b] Τῶν ἡδονῇ] Ita in *pleriſque libris*, & ſic loqui amat *Joſephus*, ut paulo ſupra, & alibi. τ᾽ σὺν ἡδονῇ *Busb.* & *Euſeb.* in H. E. τ᾽ σὺν ἡδονῇ *Cedren.* omittuntur ab *Euſeb.* in *Dem. Evangel.* HUDS. Inde *Zonaras* p. 267. τ᾽ ἀχ ἡδον. In MSS. Reg. Gall. apud Huetium Dem. Eu. p. 33. σὺν ἡδονῇ *Euſeb.* SPANH.

[c] Διαχρώμενοι·] Σεδομένων *Euſeb.* in *D. E.*

[d] Ιουδαίους,] Τῶν Ιουδαίων in *Euſeb. H. E. Niceph.* & *Suid.* probante *Iſ. Voſſio*. Ἰουδαϊκᾶ *Euſeb.* in *D. E.*

† *Gentiles ad ſe pellexit*] Omnes *Ethnicos*, qui in Deum verum non credebant, cujuſcunque fuerint gentis, Judæi Ἕλληνας ſive Ἑλληνιστὰς vocabant.

[e] Καὶ δ᾽ Ελληνικῆ] Ita *Busb. Lugd. Bat. Hen. Vat. Iſidor. Suid.* & *Zonar.* κ᾽ Ελληνικᾶ *Baſ.* & *Euſeb.* in *D. E.* κ᾽ ἀπὸ δ᾽ Ελ. *Euſeb.* in *H. E.* κ᾽ ἀπὸ δ᾽ Ελληνισμῆ *Niceph.* quod cæteris præfert *Iſ. Voſſius*. πολλοὺς γὰρ κ᾽ ἀπὸ Ελλήνων ἠγάγε[το] Χρις᾽ *Niceph.* HUDS. Καὶ ἑλληνικὰς *Gen.* κ᾽ δ᾽ Ελληνικᾶ ibid. κ᾽ ἀπὸ δ᾽ Ελληνικῆ· *Euſeb.* SPANH.

‡ *Pellexit. Hic erat Chriſtus.*] Sibi adjunxit *Epiphan.* HUDS. Et melius quidem vertit ita *Epiph.* IBBETS.

[f] Ο Χρις᾽ ὅτ@ λέ.] Sc. ὁ λεγόμεν@ Χρις᾽ ὁς. Sic enim *Pilatus* dixit, τί δ᾽ ἂν ποιήσω Ιησῦν τ᾽ λεγόμενον Χρις᾽ ὁν. *Hieronymus* vertit, & *credebatur eſſe Chriſtus*, unde, κ᾽ ἐπιτρέπω ἵνα Χρις᾽ ὁς

δείξῃ τ πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν, σωρῷ ὑπιπλιμηκότ Πιλάτ, οὐκ [g] ἐπαύσαντο [h] οἵγε πρῶτον [i] αὐτὸν ἀγαπήσαντες. ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτῳ [k] ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, τ θείων προφητῶν [l] ταῦτά τε Ϲ ἄλλα [m] μυρία θαυμάσια περὶ αὐτ [n] εἰρηκότων. [o] εἰς ἔτι νυῦ τ Χριστιανῶν [p] ἀπὸ τῦδε [q] ὠνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον.

4. Circa eadem tempora etiam mali quiddam aliud Judæos perturbavit, Romæque accidit ut in fano Isidis res ageretur, *summa* cum turpitudine conjuncta. Primum igitur facinus in Isiacis commissum memorabo, ac tum demum orationem convertam ad ea persequenda quæ apud Judæos evenerunt. Erat Romæ Paulina & natalium dignitate illustris, & ob studium quod ipsa virtutis decori impenderat magni nominis, porroque divitiis affluens, & forma egregia, ea etiam ætate qua maxime lætitia gestiunt mulieres, ac præter cætera vita ad pudicitiam composita. Nupta autem erat Saturnino, viro cum ipsa in omnibus quibus eminebat conferendo. Hujus amore correptus est Decius Mundus, vir magnæ inter equites *Romanos* dignitatis: qui, cum eam comperisset frustra muneribus solicitari, ut quæ ingentia ab eo missa rejecerat, tanto magis amore accendebatur; ita ut ei pro uno concubitu ducenta drachmarum Atticarum millia polliceretur. At cum *ea* nec hisce animo flecti potuerit, illi, se amore destitui graviter ferenti, optimum visum est, inedia mortem sibi consciscere propter malum quod ei ex Paulina acciderat. Atque ita quidem ille vitam finire decreverat, nec ei mora quin id continuo faceret. Fuit autem Mundo paterna liberta, Ide nomine, omnium malarum artium perita: quæ, cum ei valde displiceret ut juvenis in obstinato moriendi proposito persisteret, nam palam erat ipsum se perditum ire, ad eum veniebat verbisque afflictum excitabat, fidem ei faciens spem ingerendo fore ut Paulinæ complexibus potiretur. Illoque precibus libenter auscultante, subjiciebat, sibi tantum opus esse quinquaginta drachmarum millibus ad expugnandam mulieris pudicitiam. Et illa quidem, cum istis juvenis animum erexisset, quantumque pe-

Sacra Isidis fadantur.

Paulinæ Romanæ fraude sacerdotis Isidis à Mundo stupratæ.

Ide patris Mundi liberta.

σὸς à *Josephi* manu fuisse existimat. *Voss.* HUDS. Videtur esse glossema. In Veteri interprete etiam deest. REL.

[g] Επαύσαντο] Εξεπύσαν *Euseb.* in *H. E.* quem sequitur *Voss.*

[h] Οἵγε πρῶτον αὐτόν] Οἱ τὸ πρῶτον *Busb.* & *Suid.* probante *Vossio.* HUDS. Οἱ τὸ πρῶτον αὐτοὶ ἀγαπ. *Euseb.* οἱ τὸ MS. R. SPANH.

[i] Αὐτὸν] Ita lego cum *Cod. Busb.* & *Euseb.* in *H. E.* & in *D. E.* assentiente *Vossio.* cæteris deest αὐτόν.

[k] Ἔχων ἡμέραν πάλιν ζων,] Vox ἔχων abest *Eusebio* in D. E.

[l] Ταῦτά τε] Ita *Busb. Isidor. Euseb.* in *H. E.* & *D. E.* ταῦτα καὶ ἄλλα &c. in *Editis Josephi Alisque.* ταῦτα καὶ ἄλλα μαρτυρησάντων θεῖ αὐτῷ θαυμάσια καὶ εἰρηκότων *Cedren.* HUDS. Ταῦτά τε MSS. & *Euseb.* SPANH.

[m] Μυρία θαυμασια] Vocem μυρία omittendum cum nonnullis censet *Vossius.* qui mox etiam cum illis mutato ordine legit θεῖ αὐτῷ θαυμάσια εἰρηκότων.

[n] Εἰρηκότων.] Περιειρηκότων solus *Hen.* HUDS. Uti videlicet Christiani credebant: nam Judæus ex sua sententia id scribere nequit. Sed omne hoc de Christo testimonium merito suspectum est corruptelæ, & a Christianis interpolatum: uti & idem in quibusdam (vide infra) MSS tis librorum de bello invenitur, adhuc magis interpolatum. Nam plane nullam fecisse Josephum mentionem Jesu non putem, quum Jacobi fratris Jesu & Johannis Baptistæ cum honore meminerit. REL.

[o] Εἰς ἔτι νυῦ] Ita *Busb. Euseb.* in *H. E. Niceph.* & *Zonar.* εἰς τε νυῦ in *Editis Josephi Alisque.* ὅθεν εἰς ἔτι νυῦν *Euseb.* in *D. E.* HUDS. Εἰσέτι τε MSS. & εἰσέτι νυῦν γε *Eus.* SPANH.

[p] Ὑπὸ τῦδε] Ἀπὸ τῦδε δ' χρόνου οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον *Euseb.* in *D. E.* cæteris omissis. Verum plura verba in suo codice habuisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *sed & in hodiernum Christianorum, qui ab ipso nuncupati sunt, & nomen perseverat & genus.*

[q] Ὠνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον.] Ita *Hen.* & *Vat.* ὀνομασθέντων *Aliis.*

[r] Τῆς αὐτῆς χρόνους,] Τὰς δ' αὐτὰς *Busb.*

[s] Ετέρου —— Ιουδαίους,] Id respicit ad seditionem ortam, quum Pilatus signa Cæsaris inferret Hierosolymis: nec cohæret cum historia de Christo, uti nunc legitur. Et an dixisset de Christo, quem ita laudat, ἑτερόν; REL. Ita MSS. *Editi* ἑτερόν τι.

num nostrorum primis delatum, crucis supplicio addixisset, eum tamen amare non desierunt, qui primum amaverant. Apparuit enim eis tertio die redivivus, divinis vatibus & hæc & mille alia de eo miranda effatis. atque ab eo denominata Christianorum natio durat usque ad hunc diem.

[t] Οὕτω μεταδιδῷ] Οὗτος μεταγάγω τ λ. *Busb.* ὕτως μεταδίδωμι τ λ. *Gall. Lugd. Bat.* ὕτω μεταδίδωμι τ. λ.

[u] Παυλίνα] Παυλίνῃ τις legisse videtur *Epiphan.* HUDS. Eadem hinc *Zonaras* p. 268. 269. SPANH.

[x] Τῷ τε καθ' ἑαυτὴν ἐπιτηδεύματι] Τὸν καθ' ἑαυτὴν ἐπιτηδευόντ κόσμον ἀρετῆς ἐπὶ μέγα προϊοῦσα τῷ ὀνόματι. δυνάμις τε in *Editis Alisque.* τῷ τε καθ' ἑαυτὴν ἐπιτηδεύματι ἀρετῆς εἰς μέγα προϊοῦσα· δυνάμις τε *Busb.* unde, quam minimum à vestigiis vulgatæ lectionis recedendo, rescripsi, καὶ τῷ καθ' ἑαυτὴν ἐπιτηδεύματι κόσμῳ ἀρετῆ. &c. in *Epiphanis* versione, *majorum dignitate præclara, studio castitatis intenta, honestatis opinione perspicua.*

[y] Τῷ ὄψει εὐπρεπὴς] Τῇ ὄψει *Busb.* & *Gall.*

[z] Καὶ τ ὥρας] Καὶ τ ἡλικίας *Zonar.*

[zz] Τῷ εἰς τὰ πάντα] Ita cum *Cod Gall.* nec aliter *Busb.* nisi quod τῷ non agnoscat. τ εἰς τὰ πάντα ἀντισυμφέροντ τ π. in *Editis Alisque.*

[a] Καὶ μείζον γὰρ ὕσης] Καὶ μεῖον γὰρ ὕσαι ἀλῶναι δώροις *Vat.* & *Hen.* à pr. m. καὶ μείζων γὰρ ἢ ὥστε ἁλ. in *Editis Alisque.* καὶ μείζονα ὕσης ἀλῶναι, *Busb.* omnibus perpensis rescripsi, καὶ μᾶζον γὰρ ὕσης ἢ ὥστε ἁλ.

[b] Καὶ περιφθίνων εἰς πλῆθ] Καὶ ἀπερφθίνων *Busb.*

[c] Περιϊδεῖν,] Υπεριδεῖν *Busb.*

[d] Ατλικῶν αὐτῇ δώσειν] Ατλικῶν pro αὐτῇ δώσειν habet *Busb.* Vocem Ατλικῶν etiam agnoscit *Zonar.* atque *Epiphanius* vertit, *ut etiam viginti myriadas drachmarum Atticarum se daturum pro uno concubitu spopondisset.* quibus factum est ut non dubitarim Ατλικῶν in textum recipere.

[e] Ενόμιζεν ἐπὶ Παυλίνῃ] Ενόμισεν *Busb.* & *Vat.*

[f] Τοιαύτῃ πλουτῇ,] Ita rescripsi pro τοιούτῳ πλούτῳ. Si quis malit τοιούτῳ πλούτῳ, non repugnabo.

[g] Απηλλάσσετο.] Απηλλάσσεθ in *libris* omnibus.

[h] Η δεινῶς φέρουσα τ νεανίσκου] Αὐτὴ *Busb.*

[i] Τὸ ψήφισμα τ θανεῖν] Ita in *Editis.* τῷ ψηφίσματι in plerisque *MSS.*

[k] Υποχάζεσθ ὡς διαπραχθησομένων] Υποχάσεσιν *Busb.*

[l] Παυλίναν αὐτῷ] *Al.* Παυλίνῃ.

[m] Μόνον ἔλεγεν,] *Monum Busb. Hen.* & *Vat.*

[n] Επὶ ἀλόγῳ τ γυναικός.] Επὶ δίκῃ *Busb.*

petierat pecuniæ accepiſſet, alia ipſam aggreditur via, quam ii quorum opera uſus fuerat & miniſterio, quod mulierem videret majorem quam ut pecunia caperetur. Gnara enim eam vehementer addictam eſſe Iſidis cultui, tale quiddam commini-ſcitur. Conventis aliquot ex ejus ſacerdotibus, verbiſque ultro citroque habitis, ubi fidem quam maxime ſolennem acceperat, &, quod efficaciſſimum, pecuniam oſtentaverat, in præſens viginti quinque millia, & altera totidem re perfecta, indicat eis amorem juvenis, rogans modis omnibus adniterentur ut ei mulieris copiam facerent. Illi autem, auri vi magna inducti, id facturos recipiunt. & illorum natu maximus propere ſe ad Paulinam contulit, atque intromiſſus petiit ut remotis arbitris cum ea colloqueretur. quo conceſſo, venire ſe ajebat miſſum ab Anubide, Deo quippe illius amore capto, jubenteque ut ad ſe veniret. Illi verba iſta grata erant & optata, ſeque apud familiares ſuas jactabat ob honorem quo eam dignabatur Anubis: marito quoque indicat, condicta ſibi cœnam & cubile Anubidis. Ille vero conceſſit, ut qui probe norat pudicitiam uxoris. Itaque it *mulier* in fanum, & cum cœnaviſſet, quo tempore ſomni hora erat, clauſis januis à ſacerdote, intus in Sacrario etiam ablatæ erant lucernæ, nec Mundus, nam illic antea abditus fuerat, ab ejus conſortio aberravit, totamque noctem illi obſequuta eſt, Deum eſſe rata. Cumque ille abiiſſet, priuſquam moverentur ſacerdotes qui inſidias neſciebant, Paulina mane cum veniſſet ad virum, apparitionem Anubidis ei narrat, & propterea etiam apud familiares verbis *quam ampliſſimis* ſeſe extollit. Illi vero partim fidem negabant, rei naturam ſpectantes, partim mirabantur, ut qui non potuerint, id quod æquum, fide indigna judicare, quando ad ejus pudicitiam & nobilitatem reſpiciebant. Tertia autem die poſt facinus patratum Mundus, ipſi obviam factus, "Paulina, inquit, equidem mihi & ducen-"ta millia ſervaſti, quæ potuiſti facultatibus tuis "adjicere, & morem nihilominus meæ voluntati geſſiſti. nihil vero mea refert, quod Mundum "verborum contumeliis oneraſti; ſed *magnæ* mihi "res ipſa voluptati fuit ſub Anubidis nomine la-"titanti." Et is quidem iſta loquutus diſceſſit: illa vero, ut quæ tum primum aliquid de flagitio reſcivit, & veſtem ſibi lacerat, & marito *protinus* indicat omnem inſidiarum turpitudinem, eumque obſecrabat, ut ipſam vindicatum ire non negligeret. Is autem totum negotium imperatori aperit. Atque Tiberius, cum rem omnem, quæſtione de ſacerdotibus habita, probe intellexiſſet, & illos cruci ſuffixit, & Iden exitii illorum cauſam, utpote quæ omnia machinata eſt in mulieris injuriam: inſuper & templum evertit, & Iſidis ſimulachrum in Tiberim fluvium demergi juſſit. Mundum autem exſilio multavit, cauſam ſatis idoneam ratus

Anubis Deus.

Tiberius Iſidis ſacerdotes & Iden in crucem agit, Iſidis templum evertit, & Mundum in exſilium ablegat.

μηδαμῶς χρημάτων ἀλισκόμενον. εἰδυῖα δ' αὐτὴν θεραπείᾳ τ̃ Ισιδ⊙ σφόδρα ὑπηγμένην, ° τεχνᾶταί π τοιόνδε. τ̃ ἱερέων πσὶν ἀφιγμένη P διὰ λόγων ἐπὶ πίστει μεγάλαις, τὸ ᾗ μέγιστον δόσῃ χρημάτων, τὸ μὲν παρὸν μυριάδων δυοῖν Ϲ q ἡμισείας, λαβόντ⊙ δ' ἔκλασιν ℨ πράγματ⊙ ἑτέρῳ τοσῷδε, διασαφεῖ τὸ νεανίσκῳ τ̃ ἔρωτα αὐτοῖς, κελεύουσι παντοίως r ἐπὶ τῷ ληψομένῳ τὴν ἄνθρωπον ἀγαδάσαι. οἱ δ' ἐπὶ s πλήθει τοῦ χρυσίου t θελχθέντες ὑπισχνοῦντ⊙. καὶ αὐτῶν ὁ γεραίτατ⊙ ὡς τὴν Παυλίναν ὡσάμεν⊙, χρωμένων εἰσόδων, v καταμόνας π διὰ λόγων ἐλθεῖν ἠξίου. καὶ x συγχωρηθὲν, y πεμπθὶς ἔλεγε ἥκειν ὑπὸ τοῦ Ανούβιδ⊙, ἔρωτι αὐτῆς ἠσημένου τοῦ Θεοῦ, κελεύοντ⊙ π ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν. τῇ ᾗ z εὐκτὸς ὁ λόγ⊙ ἦν, καὶ ταῖς τε φίλαις ἐνεκαλλωπίζετο τῇ ἐπὶ a τύχῃ ἀξιώσει τοῦ Ανούβιδ⊙, καὶ φράζει πρὸς τ̃ ἄνδρα, δεῖπνόν π αὐτῇ Ϲ εὐνὴν ℨ Ανούβιδ⊙ εἰσηλθηκ. σωνεχώρει δ' ἐκεῖν⊙, τὴν σωφροσύνην τ̃ γυναικὸς ἐξεπισάμεν⊙. χωρεῖ οὖν εἰς τὸ τέμεν⊙, κ̃ δειπνήσασα, b ὡς ὕπνος καιρὸς ἦν, κλεισθεισῶν τ̃ θυρῶν ὑπὸ ℨ ἱερέως, ἔνδον ἐν τῷ ναῷ κ̃ τὰ λύχνα ἐκποδῶν ἦν, κ̃ ὁ Μῦνδ⊙, πρεεκέκρυπτο γὰρ τῆδε, οὐκ ἡμάρτανεν ὁμιλιῶν τ̃ πρὸς αὐτὴν· πεννύχιόν π αὐτῷ c διεκθνήσατο, ὑπειληφυῖα Θεὸν εἶναι. κ̃ ἀπελθόντος πρότερον ἢ d κίνησιν ἄρξασθ τ̃ ἱερέων, οἳ τὴν ὑπιβελὴν οὐκ ᾔδεσαν, e ἡ Παυλίνα, πρωῒ ὡς τ̃ ἄνδρα ἐλθοῦσα, τὴν ὑπιφάνειαν ἐκδιηγεῖ ℨ ℨ Ανούβιδ⊙, κ̃ πρὸς τὰς φίλας f ἐνελαμπρύνετο λόγοις τοῖς ἐπ' αὐτῷ. οἱ ᾗ, τὰ μὲν ἠπίστουν εἰς τὴν φύσιν ℨ πράσμα⊙ ὁρῶντες· τὰ δ' ἐνθυμᾶλι καθίσαντο, οὐκ ἔχοντες ὡς χρὴ ἄπιστα αὐτὰ κρίνειν, ὁπότε g εἰς τὴν σωφροσύνην Ϲ τὸ ἀξίωμα ἀπίδοιεν αὐτῆς. τρίτῃ ᾗ ἡμέρᾳ μ̃ τὴν πρᾶξιν ὑπαυλιάσας αὐτῷ ὁ Μῦνδ⊙, "Παυλίνα, φησὶν, ἀλλά μοι Ϲ εἴκοσι μυριάδας "διεσώσω, δυναμένῃ οἴκῳ πρεπόντως τῷ h ἑαυτῆς, i διὰ-"κοσμεῖσθαί τε ἐφ' οἷς k πρεσκαλεῖμαι οὐκ ἐνέλιπες. ἀ "μέντοι εἰς Μῦνδον l ὕδρᾳ m διεχρῶ μηδέν μοι μελήσαι τ̃ "ὀνομάτων, ἀλλὰ τ̃ ἐκ τῆς πράσμαλος ἡδονῆς, Ανούβιον "ὄνομα ἐθέμην ἐμαυτῷ." κ̃ ὁ μὲν ἀπῆλθε ταῦτα εἰπών· ἡ ᾗ εἰς ἔννοιαν τότε πρῶτον ἐλθοῦσα τῆς τολμήματ⊙, πρερρήγνυτό τε τὴν στολὴν, καὶ τὸν ἄνδρα δηλώσασα τῆς παντὸς ὑπιβελεύματ⊙ τὸ μέγεθος, ἐδεῖτο μὴ πρεῶφθαι βοηθείας τυγχάνειν. ὁ ᾗ τῷ αὐτοκράτορι ἐπισήμηνε τὴν πρᾶξιν. καὶ ὁ Τιβέρι⊙, μαθήσεως ἀκριβῶς αὐτῷ χρωμένης ἐξετάσαι τ̃ ἱερέων, ἐκείνους τε ἀνεσταύρωσε, καὶ τὴν Ιδην ὀλέθρῳ χρωμένην αἰτίαν, καὶ τὰ πάντα ἐφ' ὕδρᾳ σωθεῖσαν τ̃ γυναικὸς· τόν τε ναὸν καθεῖλε, καὶ τὸ ἄγαλμα τ̃ Ισιδ⊙ εἰς τ̃ n Θύβριν ποταμὸν ἐκέλευσεν ἐμβαλεῖν. ° Μύνδῳ ᾗ φυγῆς ἐτίμησεν, P κώλυμα τῆς μὴ μειζόνως κολάζειν, τὸ μ̃ ἔρωτ⊙ αὐ-

o Τεχνᾶταί τι τοιόνδε.] Ita cum *Cod. Busb.* & *Epiphanio*, qui vertit, *tale aliquid machinatur.* τεχνᾶ᾽ᾖ τοιόνδε in *cæteris.*

p Διὰ λόγων] Διειλίχθη *Busb.*

q Ημισείας,] Ημισείᾳ *Busb.* (ἡμίσει *L. B.*) unde pro ἥμισυ *Editorum* repoſui ἡμισείας.

r Επὶ τῷ ληψομένῳ] Επιλήψεσθ τ̃ ἀνθρώπου *ap. Busb.*

s Πλήθει ℨ χρυσίου] Ita cum *Cod. Busb.* πληγῇ in *cæteris.*

t Παρεχθέντες ὑπισχνοῦντο.] Θελχθέντες *Zonar.*

v Καταμόνας] Κατὰ μόνας infr. c. 10. §. 3. & §. 6. SPANH.

x Συγχωρηθὲν,] Συγχωρηθέντος *Busb.*

y Πεμπθὶς] Conf. ſupr. c. 3. §. 2. SPANH.

z Εὐκτὸς] *L. B.* in *Marg.* εὐκταῖ⊙.

a Τύχοις ἀξιώσει] Τοιούτοις *Busb.*

b Ως ὕπνου καιρὸς ἦν,] Sic in N. T. clauſis foribus ὕπνου καιρὸς ἦν. REL.

c Διεκονήσατο,] Mox hac ead. §. διακονεῖσθαι eadem de re. SPANH.

d Κίνησιν ἄρξασθ τ̃ ἱερέων,] Κινήσειν *Vat.* & *Hen. à pr. m.* Immo vero (inquit *Petitus* in *Animadv. ἀνεκδότοις*, tom. IV. p. 196.) ſurrexiſſe jam oportuerat, ut aperirent ei diſceſſuro fores. Adeo ut, cum moris illis fuerit ſummo mane Deam ſalutare, quas *ſalutationes* etiam *excitationes* appellabant, (ut conſtat ex *Arnobio*, l. VII.) non dubitem quin hanc *excitationem* appellet *Joſephus* κίνησιν, & locus hoc modo reddendus ſit, *cumque ille abiiſſet, antequam ſacerdotes doli conſcii excitationem canere capiſſent.* Verum ipſe ſimplici verborum ſenſu retento, malui cum V. Cl. *J. Clerico* (in *Heſiodum*, p. 136.) voculam οὐκ ante ᾔδεσαν inſerere.

e Η Παυλίνα,] Ita *Busb.* Παυλίνα πρωῒ ὡς τ̃ in *Editis Aliiſque.*

f Ενελαμπρύνετο λόγοις] Ανελαμβάνετο *Hen.* & *Vat.*

g Εἰς τὴν σωφροσύνην κ̃] Illud εἰς ſupplevi è *Cod. Busb.*

h Ἑαυτῆς,] Σαυτῆς *Busb.* nolui tamen in textum reponere, quod *Budæus* exempla quamplurima afferat ἑαυτῷ poſiti pro σαυτῷ.

i Διακοσμεῖσθαί] Conf. mox ſupr. SPANH.

k Πρεσκαλεῖμαι οὐκ ἐνέλιπες.] Πρεσκαλεῖμαι *Busb.* & *Lugd. Bat.*

l Ὕδρᾳ διεχρῶ] *L. B.* ὑβρίζειν ἐπιτρῶ.

m Διεχρῶ] Conf. ſupr. lib. 17. c. 4. §. 2. ἦν σοὶ αὐτὴς ἐχρῶ. SPANH.

n Θύβριν ποταμὸν] *Al.* (ut & *L. B.*) Θύμβριν.

o Μύνδῳ ᾗ] Μῦνδον *Busb.*

p Κώλυμα] Κώλυμα ℨ μειζόνως κολάσαι *Busb.*

q Πρα-

αὐτῷ ἡμαρτῆθαι τὰ ἡμαρτημένα, ἡγησάμενοι. καὶ τὰ μὲν ὠδὶ τὸ ἱερὸν τ Ισιδος τοῖς ἱερεῦσιν ὑβρισμένα, τοιαῦτα ἦν. ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τὴν ἀφήγησιν τ ἐν Ρώμῃ Ιουδαίοις καὶ τότον τ χρόνον συντυχόντων, ὡς μοι καὶ [q] προεσήμηνεν ὁ λόγος.

ε'. Ην ἀνὴρ Ιουδαῖος, Φυγὰς μὲν τ αὐτοῦ, κατηγορίας τε ὑφ' Αὐγούστου [r] νόμων καὶ δίκ τιμωρίας τ ἐπ' αὐτοῖς, πονηρὸς δὲ εἰς τὰ πάντα. [s] καὶ δὴ τότε ἐν τῇ Ρώμῃ διαιτώμενος, προσεπεῖτο μὲν ἐξηγεῖσθαι σοφίαν νόμων τ Μωϋσέως, προσποιησάμενός τε τρεῖς ἄνδρας εἰς τὰ πάντα [t] ὁμοιοτρόπους, τούτοις ὑπεφοιτήσασαν [v] Φυλβίαν, τ ἐν ἀξιώματι γυναικῶν καὶ νομίμοις προσεληλυθυῖαν τοῖς Ιουδαϊκοῖς, πείθουσι πορφύραν [x] καὶ χρυσίον εἰς τὸ [y] ἐν Ιεροσολύμοις ἱερὸν διαπέμψασθαι· [z] καὶ λαβόντες, ἐπὶ [a] χρείας τοῖς οἰκείοις ἀναλώμασιν αὐτὰ ποιῶνται, ἐφ' ὅπερ καὶ τὸ πρῶτον ἡ αἴτησις ἐπράσσετο. καὶ ὁ Τιβέριος, ὑποσημήνα γὰρ περὶ αὐτὸν φίλος ὢν Σατορνίνου τ Φυλβίας ἀνὴρ [b] ὑπεσκήψα τ γυναικὸς, [c] κελεύει πᾶν τὸ Ιουδαϊκὸν τ Ρώμης [d] ἀπελαθῆναι. οἱ δὲ ὕπαλοι, πεντακισχιλίους [e] ἀνθρώπων ἐξ αὐτῶν στρατολογήσαντες, ἔπεμψαν εἰς Σαρδὼ τὴν νῆσον· ὀλείσους δὲ σκόλασαν [f] μὴ θέλοντας στρατεύειν, διὰ φυλακὴν τ πατρίων νόμων. καὶ [g] οἱ μὲν, διὰ κακίαν τοσούτων ἀνδρῶν, ἠλαύνοντο τῆς πόλεως.

cur majori pœna non afficeretur, quod amoris vehementia deliquisset. Et ista quidem sunt, quibus templum Isidis dehonestarunt sacerdotes. Nunc autem ad ea narranda revertor, quæ per id tempus Judæis Romæ degentibus contigerunt: id quod jam ante facturum recepi.

5. Erat vir genere Judæus, patria quidem sua profugus, ut qui accusaretur quod contra leges fecerat & pœnam *ob maleficia* metueret, in omnibus vero nequam & improbus. Is tum Romæ degens, esse quidem legis Mosaïcæ interpretem profitebatur, & tribus aliis per omnia sui similibus in societatem ascitis, Fulviæ, feminæ nobili, quæ, legem Mosaicam amplexa, sese illis in disciplinam tradiderat, persuadent ut purpuram & aurum in templum Hierosolymitanum mitteret: qui cum ea accepissent, in proprios usus verterunt & profuderunt; quem in finem ea etiam ab initio postulaverant. Quo fit ut Tiberius, ei quippe rem indicaverat quo amico utebatur Saturninus Fulviæ maritus ex uxoris instigatione, juberet cunctos Judæos Roma pelli. Ex quibus consules delectu habito quatuor millia militum in Sardiniam insulam miserunt: plurimos etiam, qui ut servarent patria instituta militiam detrectarunt, pœnis affecerunt. Atque ita, propter quatuor hominum nequitiam, Judæi ejecti sunt è civitate.

V. *Judæi urbe Roma pulsi ob Fulviam pecunia emunctam.*

ΚΕΦ. δ'.

Ως ἐθορύβησαν οἱ Σαμαρεῖς, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀπώλεσε Πιλάτος. ὡς κατηγορεῖτο ὁ Πιλάτος, οἷά τε Οὐιτελλίῳ πεπρασμένα ὧδε τοῖς Ιουδαίοις καὶ Παρθυαίοις.

CAP. IV.

Quomodo tumultuabantur Samaritani, multosque ex illis occidit Pilatus. utque Pilatus accusatur, & quæ gesta erant à Vitellio apud Judæos & Parthos.

ΟΥΚ ἀπήλαυσε δὲ θορύβου καὶ τὸ Σαμαρέων ἔθνος. συνέπεισε γὰρ αὐτοὺς ἀνὴρ ὀλίγῳ τὸ ψεῦδος [h] πιθέμενος, [i] καὶ ἐφ' ἡδονῇ τ πλήθους πᾶσιν ἀνακάζων τὰ πάντα, κελεύων ἐπὶ τὸ Γαριζεὶν ὄρος αὐτῷ συνελθεῖν, ὃ [k] ἁγιώτατόν τε αὐτοῖς ὀρῶν ὑπειλήφασι, ἰσχυρίζετό τε [l] δηλώσειν δεικνὺς τὰ ἱερὰ σκεύη τῇδε κατορωρυγμένα, [m] Μωϋσέως [n] τῇδε αὐτῶν ποιησαμένου κατάθεσιν. οἱ δὲ ἐν ὄχλοις τε ἦσαν, πιθανὸν ἡγούμενοι τὸν λόγον, καὶ καθιστάντες ἔν τινι κώμῃ, [o] Τιραθαβᾶ λέγῃ, παρελάμβανον τοὺς ὑπισυλλεγομένους, ὡς μεγάλῳ πλήθει τὴν ἀνάβασιν εἰς τὸ ὄρος ποιησόμενοι. φθάνει δὲ Πιλάτος τὴν ἄνοδον αὐτῶν προκαταλαβόμενος [p] ἱππεῖόν τε πομπῇ καὶ ὁπλιτῶν, οἳ συμβαλόντες τοῖς ἐν τῇ κώμῃ προπηθροισμένοις, ῥᾳδίας γιομένης, τοὺς μὲν ἔκτειναν, τοὺς δὲ εἰς φυγὴν τρέπουσι, ζωγρίᾳ τε πολλοὺς ἦγον, ὧν τοὺς κορυφαιοτάτους καὶ τοὺς ἐν τοῖς φυγάσι δυνατωτάτους ἔκτεινε Πιλατος.

β'. Καταστάντος δὲ τόδε τ θορύβου, Σαμαρέων ἡ βουλὴ ὧδε Οὐιτέλλιον ἐπαινοῦσιν ἄνδρα συμφίλου τὴν

INterea ne Samaritani quidem tumultu caruerunt. Concitat enim eos vir *quidam*, qui mentiri pro nihilo ducebat & omnia ad ineundam à plebe gratiam faciebat; jubens ut secum montem Garizim conscenderent, montium apud eos sanctitatis opinione celeberrimum, illisque asseverabat, se ostensurum ipsis, ubi eò pervenirent, sacra vasa à Moyse istic defossa atque recondita. Illi vero, quæ diceret verisimilia esse credentes, *statim* arma sumpserunt; & in vico quodam Tirathaba nomine consedentes sibi adjungebant quotquot sese ad illos aggregarent, ut magno agmine montem ascenderent. Sed Pilatus prior viam, qua iretur, occupat equitibus quos miserat & peditibus: qui congressi cum illis qui in urbem convenerant, primo conflictu alios occiderunt, alios in fugam verterunt, & multos etiam captivos abduxerunt, quorum præcipuos, & potentissimos eorum quos in fuga ceperant, interfecit Pilatus.

Seditio Samaritano.

Seditiosi à Pilato fusi fugatique.

2. Sedato autem hoc Samaritanorum tumultu, senatus *eorum* mittunt ad Vitellium, virum consu-

Pilatus cædis accusatus apud Vitellium & Romam missus.

---

q Προεσήμηνεν ὁ λόγος.] Προκατεσήμανεν habet *Busb.*

r Νόμων καὶ δίκ τιμωρίας] Τιτῶν post νόμων addit *Busb.*

s Καὶ δὴ τότε ἐν τῇ Ρώμῃ] Καὶ ἐν ποτε *Busb.*

t Ομοιοτρόπους,] Ομοιοτρόπως *Vat.*

v Φυλβίαν,] Φλαβίαν passim *Hen.* & *Vat.*

x Καὶ χρυσίον] Καὶ τὸ χρυσὸν *Busb.*

y Εν Ιεροσολύμοις ἱερὸν] Vocula ὸν abest plerisque *MSS.*

z Καὶ ——— ἀναλώμασιν] Καὶ λαβόντες, ἀνάλωμα ταῦτα ἐπὶ χρείαις οἰκείαις ποιῶνται· καὶ ὁ Τιβέριος ταῦτα μαθὼν ἐν Σατορνίνου τ Φυλβίας ἀνδρὸς ἐπισκήψαντος ταύτης πελάσαι πᾶν τὸ Ιουδαϊκὸν τ Ρώμης ἀπελαθῆναι *Busb.*

a Χρείας] *L. B.* χτῆσας.

b Επισκήψα τ γυναικὸς,] Ita cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* ἐπισκήψα perperam in *cæteris.*

c Κελεύει ——— ἀπελαθῆναι.] Judæi Roma pulsi, & 4000. ex iis in Sardiniam missi. Vid. *Sueton. Tiber.* c. XXXVI. SPANH.

d Απελαθῆναι.] Απελθεῖν *Busb.*

e Ανθρώπων ἐξ] Ανδρας ἐξ αὐτῶν *Busb.* ἀνθρώπους in *MS.* quo usus est *Petitus.*

f Μὴ θέλοντας στρατεύειν,] Id privilegium sæpe Judæis concessum Josephus memorat à Romanis, ut liberi essent à militia, nam Sabbathi observatio, ciborum delectus & alia in bello nequeunt locum habere. REL.

g Οἱ μὲν,] Καὶ οἱ μὲν δὴ *Busb.*

h Τιθέμενος] Aliquid amplius in suo codice habuisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *vir quidam mentiri pro nihilo ducens, Caphedon nomine.*

i Καὶ ἐφ' ἡδονῇ τ πλήθους] Καθ' ἡδονὴν *Busb.*

k Αγιώτατόν τε αὐτοῖς] Αγιώτατον αὐτοῖς *Busb.*

l Παραδηλώσειν] Ita cum *Cod. Busb.* Δηλώσοντος in *cæteris.*

m Μωϋσέως] Ita etiam apud *Epiphanium* & *Zonaram.* Verum Ωζίου malit Cl. *Relandus* in *Dissert.* de *monte Garizim*, p. 155. & *Dissert. secunda de Nummis Samaritanis*, p. 45. & ex *Chronico Samaritano* recitat traditionem de arca & vasis sacris jussu Dei in monte Garizim reconditis sub pontificatu Oziæ, cujus mentio fit 1 *Chron.* c 6. v. 6. quam historiam aliter narratam videre est, 2 *Maccab.* c. 2. v. 4. id quod me monuit Cl. *Lowthius.* HUDS. Lege Ωζίου, Ozis. hic Pontifex fuit. Moses autem Jordanem non transierat. REL.

n Τῇδε αὐτῶν] Εκεῖ *Busb.*

o Τιραθαβᾶ] *L. B.* Τιραθανᾶ, uti & statim inferius.

p Ιππεῖόν τε πομπῇ] Πέμψας ἱππεῖς καὶ ὁπλίτας *Busb.*

q Εἰς

ſularem & Syriæ præſidem, atque Pilatum cædis eorum qui interiêre accuſabant. non enim ut à Romanis deſciſcerent, ſed ut tutum à Pilati injuriis perfugium haberent, in Tirabatha ſeſe recepiſſe *dicebant*. Tum Vitellius, Marcello amico ſuo ad res Judæorum procurandas miſſo, Pilatum juſſit Romam proficiſci, ad objecta à Judæis *crimina* coram imperatore reſponſurum. Ita Pilatus, decem annis in Judææ provincia exactis, Romam properabat, Vitellii mandatis, quibus nihil contradicere audebat, obſequutus. At priuſquam Romam appelleret, deceſſit Tiberius.

Tiberius moritur.

VI. 3. Vitellius autem in Judæam profectus, Hie-

Vitellius ab Hieroſolymitanis magnifice excipitur. Ejus erga Judæos liberalitas.

roſolyma aſcendit, ea tempeſtate, qua feſtum ageretur quod Paſcha appellatur. Cumque à Judæis magnifice exceptus fuiſſet Vitellius, vectigal fructuum venalium Hieroſolymitanis in univerſum remiſit, & ſtolam pontificis cum omni ejus ornatu paſſus eſt in templo, ut olim, à ſacerdotibus aſſervari. ſed eo tempore in Antonia, quæ turris eſt ita nuncupata, depoſita erat hujuſmodi de cauſa. Pontificum quidam Hyrcanus, ejus nomi-

Stola pontificia in turri Antonia olim depoſita.

nis primus, (nam plures erant eo nomine appellati) cum turrim in vicinia templi exſtruxiſſet, illic maxima ex parte vitam agebat, & ſtolam, quæ in ejus cuſtodia erat, eo quod ſibi ſoli licebat eam induere, ibi depoſitam habebat, quandocunque privata veſte reſumpta in urbem iret. idemque filii ipſius eorumque filii facere conſueverunt. Herodes autem, regnum adeptus, & turrim hanc, loco opportuno ſitam, magno ſumptu inſtruxit, Antoniæ nomine ei indito ex Antonio qui ipſi erat amicus, & ſtolam, ita ut ibi reperta eſt, apud ſe retinuit; ratus populum ea de re nihil novi contra ſe moliturum. Deinceps vero ſimiliter ac Herodes faciebat Archelaus, filius ejus, qui ei in imperio ſucceſſit: cujus regnum cum Romani ſibimet aſſumpſiſſent, nacti ſunt ſtolam pontificiam, in domo ex lapide conſtructa repoſitam, ſacerdotum cuſtodumque ærarii ſigillo obſignatam, caſtelli præfecto quotidie eo in loco lucernam accendente. Septem vero ante feſtum diebus illis ab arcis præfecto tradebatur: cumque ea * purificata uſus fuiſſet pontifex, die proxima poſt ſolennitatem rurſus eam in domum reponebat, ubi antea condita erat. idque quotannis fiebat, tribus feſtis & je-

ἡγεμονίαν ἔχοντα, καὶ Πιλάτῳ κατηγόρουν ἐπὶ τῇ σφαγῇ τῶν ἀπολωλότων. ὁ γὰρ ἐπὶ δοκήσει Ῥωμαίων, ἀλλ' ἐπὶ ἀσφυγῇ τῷ Πιλάτου ὕβρεως, [q] εἰς τὴν Τιραθαβᾶ καταφεύγει. καὶ Οὐιτέλλιος, Μάρκελλον [r] τὸν αὐτοῦ φίλον ἐκπέμψας ἐπιμελητὴν τοῖς Ἰουδαίοις ἡγησόμενον, Πιλάτον [s] ἐκέλευσεν ἐπὶ Ῥώμης ἀπιέναι, περὶ ὧν κατηγορεῖν Ἰουδαῖοι [t] διδάξασθαι τὸν αὐτοκράτορα. καὶ Πιλάτος, δεκάτον ἔτους ἀφιγμένος ἐπὶ Ἰουδαίας, εἰς Ῥώμην ἠπίγετο, τὰ Οὐιτελλίου πρόσταγμα ἐπόλαις, [v] οὐκ ὂν ἀντιπεῖν. πρὶν δὲ [x] ἢ τὴν Ῥώμην προσσχεῖν αὐτὸν, φθάνει Τιβέριος μεταστάς.

γ'. Οὐιτέλλιος δὲ, εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀφικόμενος, ἐπὶ Ἱεροσολύμων ἀνέβη, καὶ ἐν αὐτοῖς ἑορτὴ· Πάσχα δὲ καλεῖται. δεχθεὶς δὲ μεγαλοπρεπῶς Οὐιτέλλιος, [y] τὰ τέλη τῶν ὠνημένων καρπῶν ἀνῆκεν εἰς τὸ πᾶν τοῖς [z] ταύτῃ πατρίοις, [a] καὶ τὴν στολὴν ἣν ἀρχιερεὺς, καὶ τὰ πάντα αὐτῆς κόσμον ἐναπεχώρησεν ἐν τῷ ἱερῷ κείμενον ὑπὸ τοῖς ἱερεῦσιν ἔχειν ἐν τῇ Ἀντωνίᾳ μέλλειν, καθάπερ ἐκ παλαιοῦ ἐν αὐτοῖς ἐξουσία. τότε δὲ ἐν τῇ Ἀντωνίᾳ, φρούριον δ' ἔστιν ἕν τως λεγόμενον, ἡ ἀπόθεσις αὐτῆς ἦν, διὰ τοιαύτην αἰτίαν. [b] τῶν [c] ἱερέων τις Υρκανὸς, πολλῶν δ' ὄντων οἱ τόδε σκαλοῦσι τὸ ὄνομα, ὁ πρῶτος, ἐπεὶ πλησίον τοῦ ἱεροῦ [d] βάρεν κατασκευάσιμος, ἐν ταύτῃ τὰ πολλὰ τὴν αἰσαν εἶχεν [e] καὶ τὴν στολὴν, φύλαξ δὲ ἦν αὐτῆς, διὰ τὸ [f] καὶ μόνῳ συγκεχωρῆσθαι τὸ ἐνδύεσθαι τὴν ἐξουσίαν, ὁπότε εἰσοι ἐς τὸ ναὸν, ὁπότε δ' εἰς τὴν πόλιν κατ.

δ'. Καὶ μόνῳ συγκεχωρῆσθαι τὸ ἐνδύεσθαι τὴν στολὴν, ταύτην εἶχεν ἀπόκ. *Busb.*

ε'. Ταύτην εἶχεν ἀπόκειτο,] Ita *Busb.* ταύτῃ in *ceteris.*

ϛ'. Τῷ ἰδιωτικῷ.] Nam in urbe & extra templum στολὴν ἱερατικὴν gerere nec Pontifici licebat nec ſacerdotibus, uti Talmudici contendunt. REL.

ζ'. Ἐπιτηδείῳ] *Caſaub.* addit τόπῳ.

η'. Ἀντωνίαν καλεῖ ὄνομα,] Conf. ſupr. lib. 15. c. XI. §. 4. SPANH.

θ'. Ὀνομα,] Ὀνόματι Ἀντωνίᾳ φ. *Busb.* quo modo forſan *Epiphan.* qui vertit, *& Antoniam ex nomine Antonii, qui ei amicus erat.*

ι'. Ὡσπερ —— κατεῖχεν,] Τῷ ἀρχιερατικῷ λαμβάνει τὸν . . . . . πισθὸν ἐδὲν ἱματισμὸν δι' αὐτοῦ. ἔπαξεν δὲ ὁμ. *Caſ.* ex *Euſ.* in D. E. l. 8.

ια'. Κατεῖχεν,] Ita *Busb.* & *Euſeb.* κατεῖχον, πισθὸν δὲ, ἐδὲν in *Editis Aliiſque.*

ιβ'. Τὸν λαὸν] Τὸν λαὸν τάδε· ἔπαυσε δ' ὁμοια *Busb.* τὸν λαὸν· ἐπαύσατο δ' ὁμοια *Gall.* τὸ λαοῖ δι' αὐτοῦ. ἔπαυσε δ' ὁμοια *Euſeb.* in *Dem. Evangel.* l. 8. p. 399.

ιγ'. Ἔπαυσεν] *L. B.* Λέγε τάδε ἔπαυσε δὲ.

ιδ'. Λίθῳ] Λίθῳ addidi è *Codd. MSS. Epiphanio*, & *Euſebio.*

ιε'. Οἰκοδομηθέντα —— γαζοφυλάκων,] Conf. ſupr. lib. 15. c. XI. §. 4. SPANH.

ιϛ'. Τῶν τε ἱερέων] Τῶνδε ἀρχιερέων malit *Petitus.* Paulo aliter *Epiphan.* qui vertit, *ſub ſigillo ſane pontificum & gazophylacis habebatur, à quo & cætera templi ornamenta & candelabrum quoque ſervabatur, quod tantum per dies feſtos ad uſum pontificum tradebatur. Tranſacta vero feſtivitate iterum in loco proprio reponenda reddebatur, & per tres utique feſtivitates ſingulis quibuſque annis & per jejunia dabatur atque reddebatur.* Obſervandum itaque *Epiphanium* non legiſſe ἐπεὶ ἦν ἡμέρας πρὸ τῆς ἑορτῆς, ſed tantum ἡμέρας τῆς ἑορτῆς, neque item agnoſcere τὸ ἀγνισθείσῃ.

ιζ'. Ἀνέβητος.] Ἀνέπτυστος *Busb.*

ιη'. Ἐπεὶ ἦν ἡμέρας] Credibile eſt inquit *Petitus* (in *Animadv.* ἀπενδύτους, tom. IV. pag. 116.) non ſeptimo ante feſtum die, ſed pridie tantum feſti petitam fuiſſe ſtolam: unde reſcribendum cenſeo, ἔπαυλα ἦν ἡμέρας πρὸ τῆς ἑορτῆς. HUDS. Id confirmat Talmudicorum traditionem in *Joma* 1. 1. & alibi ſeptem diebus ante feſtum Pontificem præparatum fuiſſe & cultum ſacrum peregiſſe. REL.

* *Purificata uſus fuiſſet pontifex,*] Nam non niſi ea luſtrata, ut quæ penes impuros alienigenas fuiſſet, utebatur ſummus Pontifex.

ιθ'. Μίαν τῆς ἑορτῆς ἡμέραν] Is unus dies erit יום מוב dies maxime feſtus præ aliis diebus feſtis, uti dies 15. Niſan, dies octavus feſti tabernaculorum. REL.

q Εἰς τὴν Τιραθαβᾶ] Εἰς τὴν κώμην Τιραθαβᾶ *Busb.*

r Τὸν αὐτοῦ φίλον] *L. B.* τῷ αὐτῷ φίλων, ut & *Epiphanius*, qui vertit, *Marcellum, unum ex ſuis amicis.* HAV.

s Ἐκέλευσεν ἐπὶ Ῥώμης] Ἐκέλευσιν *Busb.* & *Zonar.*

t Διδάξασθαι τὸν αὐτοκράτορα.] Διαλέγεσθαι *Busb.* & *Hen.* à pr. m.

v Οὐκ ὂν ἀντειπεῖν.] Οὐκ ἀντειπὼν *Gall.*

x Ἢ τὴν Ῥώμην προσσχεῖν] *L. B.* ἐν τῇ Ῥώμῃ ἴσχυεν.

y Τὰ τέλη τῶν ὠνημένων καρπῶν ἀνῆκεν] Nota quod τέλη τῶν ὠνημένων καρπῶν Romanis ſolvebant Judæi. REL.

z Ταύτῃ] Ταύτῃ *Busb.* & *Lugd. Bat.*

a Καὶ —— ἐξουσία.] Conf. ſupr. lib. 15. c. XI. §. 4. SPANH.

b Τῶν —— πρῶτος] De Hyrcano ejus nominis primo Pontifice, De Vita ſua §. 1. ὃς πρῶτος ἀρχιερέων Υρκανὸς ὠνομάσθη. SPANH.

c Ἱερέων τις] Forſan ἀρχιερέων legendum.

d Βάρεν] בירה Talmudicis, apud quos legitur, in monte templi è regione ד Βάρεως לפני דבירה quædam cremata fuiſſe ex ſacris memoratis. REL.

e Καὶ τὴν στολὴν] Codicem *Epiphanii* uno commate auctiorem fuiſſe ſuſpicor. vertit enim barbare, *in loco templi vicino tabernaculum conſtruxerat, & ibi ex maxima parte degebat, ubi etiam ſtolam pontificalem habuit, ac cuſtos ejus exſtabat, propterea quod eam ſoli licebat induere quando intrabat templum: cæterum quando in civitatem privatis indumentis utebatur &c.* Unde locus hoc modo refingi poteſt, καὶ τὴν στολὴν ταύτῃ εἶχεν ἀπόκειται, φύλαξ δὲ ἦν αὐτῆς, διὰ τὸ καὶ μόνῳ συγκεχωρῆσθαι δ' ἐνδύεσθαι τὴν ἐξουσίαν, ὁπότε εἰσοι εἰς τὸ ναὸν, ὁπότε δ' εἰς τὴν πόλιν κατ.

f Καὶ μόνῳ συγκεχωρῆσθαι] Καὶ μόνῳ ἰφιᾶς ἐνδιδύας αὐτὴν, ταύτῃ εἶχεν ἀπόκ. *Busb.*

g Ταύτῃ εἶχεν ἀπόκειται] Ita *Busb.* ταύτην in *cæteris.*

h Τὸν ἰδιωτικὸν.] Nam in urbe & extra templum στολὴν ἱερατικὴν gerere nec Pontifici licebat nec ſacerdotibus, uti Talmudici contendunt. REL.

i Ἐπιτηδείῳ] *Caſaub.* addit τόπῳ.

k Ἀντωνίαν καλεῖ ὄνομα,] Conf. ſupr. lib. 15. c. XI. §. 4. SPANH.

l Ὀνομα,] Ὀνόματι Ἀντωνίᾳ φ. *Busb.* quo modo forſan *Epiphan.* qui vertit, *& Antoniam ex nomine Antonii, qui ei amicus erat.*

m Ὡσπερ —— κατεῖχεν,] Τῷ ἀρχιερατικῷ λαμβάνει τὸν . . . . . πισθὸν ἐδὲν ἱματισμὸν δι' αὐτοῦ. ἔπαξεν δὲ ὁμ. *Caſ.* ex *Euſ.* in D. E. l. 8.

n Κατεῖχεν,] Ita *Busb.* & *Euſeb.* κατεῖχον, πισθὸν δὲ, ἐδὲν in *Editis Aliiſque.*

nn Τὸν λαὸν.] Τὸν λαὸν τάδε· ἔπαυσε δ' ὁμοια *Busb.* τὸν λαὸν· ἐπαύσατο δ' ὁμοια *Gall.* τὸ λαοῖ δι' αὐτοῦ. ἔπαυσε δ' ὁμοια *Euſeb.* in *Dem. Evangel.* l. 8. p. 399.

o Ἔπαυσεν] *L. B.* Λέγε τάδε ἔπαυσε δὲ.

p Λίθῳ] Λίθῳ addidi è *Codd. MSS. Epiphanio*, & *Euſebio.*

q Οἰκοδομηθέντα —— γαζοφυλάκων,] Conf. ſupr. lib. 15. c. XI. §. 4. SPANH.

r Τῶν τε ἱερέων] Τῶνδε ἀρχιερέων malit *Petitus.* Paulo aliter *Epiphan.* qui vertit, *ſub ſigillo ſane pontificum & gazophylacis habebatur, à quo & cætera templi ornamenta & candelabrum quoque ſervabatur, quod tantum per dies feſtos ad uſum pontificum tradebatur. Tranſacta vero feſtivitate iterum in loco proprio reponenda reddebatur, & per tres utique feſtivitates ſingulis quibuſque annis & per jejunia dabatur atque reddebatur.* Obſervandum itaque *Epiphanium* non legiſſe ἐπεὶ ἦν ἡμέρας πρὸ τῆς ἑορτῆς, ſed tantum ἡμέρας τῆς ἑορτῆς, neque item agnoſcere τὸ ἀγνισθείσῃ.

s Ἀνέβητος.] Ἀνέπτυστος *Busb.*

t Ἐπεὶ ἦν ἡμέρας] Credibile eſt inquit *Petitus* (in *Animadv.* ἀπενδύτους, tom. IV. pag. 116.) non ſeptimo ante feſtum die, ſed pridie tantum feſti petitam fuiſſe ſtolam: unde reſcribendum cenſeo, ἔπαυλα ἦν ἡμέρας πρὸ τῆς ἑορτῆς. HUDS. Id confirmat Talmudicorum traditionem in *Joma* 1. 1. & alibi ſeptem diebus ante feſtum Pontificem præparatum fuiſſe & cultum ſacrum peregiſſe. REL.

* *Purificata uſus fuiſſet pontifex,*] Nam non niſi ea luſtrata, ut quæ penes impuros alienigenas fuiſſet, utebatur ſummus Pontifex.

v Μίαν τῆς ἑορτῆς ἡμέραν] Is unus dies erit יום מוב dies maxime feſtus præ aliis diebus feſtis, uti dies 15. Niſan, dies octavus feſti tabernaculorum. REL.

ἡμέραν, ἀπιτίθετο αὖθις εἰς τ̀ οἶκον, [x] ἥπερ ἔκειτο πρότερον. καὶ [y] τοῦτο ἐπράττετο τρισὶν ἑορταῖς ἑκάστῳ [z] ἔτους [a] καὶ τῇ νηστείᾳ. Οὐιτέλλιος ᾗ ὅτι τῷ ἡμετέρῳ πατρὶ φίλος τοῦ γένους, ἦτε κείσοιτο μὴ πολυπραγμονεῖν ὑπισχνήσας τῷ Φρυσφόρῳ, καὶ ὁπότε δέοι χρῆσθαι. καὶ ταῦτα πράξας [b] ὅτι εὐεργεσίας ἕνεκα ἔθνους, καὶ τ̀ ἀρχιερέα Ἰώσηπον [c] τ̀ ἐπικαλούμενον Καϊάφαν ἀπαλλάξας τ̀ ἱερωσύνης, Ἰωνάθῃ καθίστησιν Ἀνάνου τοῦ ἀρχιερέως υἱόν. ἐπ' Ἀντιοχείας δ' αὖθις ἐποιεῖτο τὴν ὁδόν.

δ'. Πέμπει ᾗ καὶ Τιβέριος ὡς Οὐιτέλλιον γράμματα, κελεύων αὐτῷ πρᾶσσειν Φιλίαν πρὸς Ἀρτάβανον τ̀ Πάρθων βασιλέα. ἐφόβει γὰρ αὐτὸν ἐχθρὸς ὤν, καὶ Ἀρμενίαν παρεσκευασμένος, μὴ ἐπὶ πλέον κακουργῇ· [d] πιστεύειν ᾗ τῇ Φιλίᾳ [e] μόνως ὁμήρων αὐτῷ διδομένων, μάλιστα ᾗ τοῦ Ἀρταβάνου υἱέος. τοῦτα ᾗ γράφων Τιβέριος πρὸς τ̀ Οὐιτέλλιον, [f] μεγάλων δόσεσι χρημάτων πεῖθε καὶ τ̀ Ἰβήρων καὶ τ̀ [g] Ἀλβανῶν βασιλέα πολεμεῖν Ἀρταβάνῳ [h] μηδὲν ὑποδυόμενον. οἱ ᾗ αὐτὸ μὲν ἀντεῖχον, [i] Σκύθας ᾗ, δόσιν αὐτοῖς διδόντες διὰ τ̀ αὐτῶν, καὶ τὰς ὁδοὺς [k] τὰς Κασπίας ἀνοίξαντες, ἐπάγουσι τῷ Ἀρταβάνῳ. καὶ ἥτε Ἀρμενία ἁρπασθεῖσα αὖθις, καὶ πολυθρυλήτοις πολέμων τ̀ Παρθυαίων γῆς, οὔτε πρῶτοι τῶν τῇδε ἐκτείνοντο ἀνδρῶν, ἀνάστατά τε ἦν αὐτοῖς τὰ πάντα, καὶ ἔν βασιλέως ὁ υἱὸς [l] ἐκ τούτων τῶν μαχῶν [m] ἔπεσε μετὰ πολλῶν στρατοῦ μυριάδων. καὶ αὐτὸς τ̀ πατέρα Ἀρτάβανον [n] Οὐιτέλλιος, πομπῇ χρημάτων εἴς τε συγγενεῖς [o] καὶ φίλους τοὺς ἐκείνου χωρούσῃ, [p] ἐμέλλησε μὲν κλαυσόμενον διὰ τ̀ τοῖς δῶρα εἰληφότων. [q] αἰσθανόμενος ᾗ τῷ ὑπεκλύειν ὁ Ἀρτάβανος ἄφυκτον ὄντα, διὰ τὸ ὑπὸ πολλῶν καὶ τῶν πρώτων ἀνδρῶν συντεθεῖσαν [r] μὴ ἀνεῖσθαι ᾗ ὅτι πέρας ἐλθεῖν, καὶ νομίζων καὶ ὁπόσον αὐτὸς καθαρῶς συνειδείη, καὶ τόδε [s] ἤδη ἐφθαρμένον ὑπὸ δόλῳ τῷ εὔνοιαν προσποιεῖσθαι, ἢ πέρας αὐτῷ χωρούσης [t] μεταπέσεσθαι πρὸς τοὺς προσφεύγοντας, ἐπὶ τῶν ἄνω [v] σατραπῶν ἔσωζεν αὑτόν. καὶ πολλῷ μ̀ ταῦτα στρατὸν ἀθροίσας [x] Δαῶν τε καὶ Σακῶν, καὶ πολεμήσας τοὺς ἀνθεστηκότας, κατέσχε τὴν ἀρχήν.

ε'. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Τιβέριος ἠξίου Φιλίαν αὐτῷ γενέσθαι πρὸς τ̀ Ἀρτάβανον. ἐπεὶ ᾗ κἀκεῖνος [y] προκληθεὶς, [z] ἀσμένως ἐδέχετο τ̀ περὶ [a] αὐτοῦ λόγον, ἐπὶ τ̀ Εὐφράτην

junii die. Vitellius autem facit ut *ſtola*, prout mos patrius ferebat, ſervaretur, dato arcis præfecto in mandatis, ut nec inquireret in locum ubi reconderetur, nec ad diem attenderet quo eâ uti oporteret. Cumque iſta feciſſet ut à gente gratiam iniret, & Joſepho pontifici, cui etiam Caiaphæ nomen fuit, ſacerdotium abrogaſſet, Jonatham Anani pontificis filium in ejus locum ſubſtituit, ac deinde Antiochiam reverſus eſt.

Jonathas pontifex in locum Caiaphæ ſubſtitutus.

4. Tunc etiam Tiberius ad Vitellium literas mittit, cum mandatis ut amicitiam pangeret cum Artabano Parthorum rege. Eum enim territabat, quod inimicus eſſet & Armeniam occupaſſet, ne majora *imperio* damna inferret; eaque ſolum lege ejus amicitiæ credendum eſſe *monet*, ſi obſides illi traderentur, præcipue vero Artabani filius. Cum autem iſta Tiberius ad Vitellium ſcriberet, ille ingentis pecuniæ largitione Iberorum & Albanorum regibus perſuadet, ut ſine mora Artabano bellum inferrent. At illi quidem huic repugnabant, Scythas vero, data illis facultate per provincias ſuas itineris faciundi, pyliſque Caſpiis patefactis, immiſerunt in Artabanum. Quo facto & Armeniam denuo Parthi amiſerunt, belloque per terram illorum pervadente, nobiliſſimi quique ejus gentis ceciderunt, regioque tota *ferro flammaque* vaſtata erat, atque alicubi inter pugnandum filius regis cecidit cum multis copiarum millibus. Porro in eo fere erat Vitellius ut patrem quidem illius Artabanum, pecuniam ad cognatos ejus & amicos mittendo, perimeret, ope illorum qui munera acceperant. Ille vero cum intelligeret ſe inſidias effugere non poſſe, quod neceſſe erat ut quæ à multis viriſque primariis factæ eſſent ex illorum ſententia ſuccederent: cumque numerum iniret eorum qui ſibi adhærere profiterentur, & cogitaret etiam pleroſque ex illis *largitione* corruptos doloſe ſimulare benevolentiam, aut ſi periculum eorum faceret ad eos qui prius deſciverant tranſituros eſſe, *fuga* incolumis evaſit ad ſuperiores ſatrapias. Ac poſtea ex Dahis & Sacis magno coacto exercitu, & debellatis inimicis, imperium occupabat.

Res à Vitellio geſtæ contra Artabanum.

Armeniam amittunt Parthi.

Artabanus à Dahis & Sacis in imperium reſtitutus.

5. Iſtis auditis Tiberius juſſit ut Artabanus ſibi amicitia adjungeretur. Poſtquam autem ille invitatus ſermonem de ſe habitum lubenter accepit, ad ea.

Amicitiam cum Artabano juſſu Tiberii iniit.

[x] Ἥπερ —— νηστείᾳ.] Ita cum *Cod. Busb.* καὶ πρότερον. τοῦτο ἔπρατο (*L. B.* ἐπράττετο) τρισὶν ἑορταῖς. in *Editis Aliisque.*

[y] Τοῦτο ἐπράττετο τρισὶν ἑορταῖς] Tria nempe Feſta Judæis præcepta Exod. XXIII, 14 15. SPANH.

[z] Ἔτους καὶ τῇ νηστείᾳ] Iterum cum *Cod. Busb.* καὶ τῷ νηστείαν in *Editis* καὶ κατὰ τὴν νηστείαν *Cocceius.* καὶ τὴν νηστείαν *L. B. Vat.* & *Hen.* à pr m. ſi quis malit κατὰ τὸ νηστείαν, non repugnabo. Ex his intelligimus quibus diebus pontifex indutus eſſet ἀρχιερατικῇ στολῇ *pontificum ornatum*: nempe tribus illis Feſtis ſolennibus; *Paſchatis* ſcilicet, *Pentecoſtes*, & *Scenopegiæ*, itemque die *jejunii*, quam diem *Propitiationum* nominant. Videſis *Bonfrerium in Leviticum*, p. 648. & *Petitum* in *Animadv.* ἀνεκδότοις, tom. 4. p. 96. HUDS. Nam tempore jejunii anniverſarii, die X. Tiſri, etiam veſtes has erat indutus P. M. REL.

[a] Καὶ τῇ νηστείᾳ.] De Pontifice M. amicto ſacram ſtolam Jejunii tempore αἰῶν. lib. 5. c. 5. §. 7 Lege καὶ τῷ νηστείᾳ; Nempe Feſtum à tribus illis diverſum poſt Tubarum clangorem celebratum, & omnium Feſtum maximum, *Philoni* Σεβαστῶν Σαββάτων de Septenar. p. 1194. C. 1195. B. Ita etiam hic *Ruſinus*, ut poſtea animadverti, & *per tres utique feſtivitates ſingulis quibuſque annis, & per jejunia.* Hunc Joſephi locum καὶ τῷ τ. ν. &c. etiam emendare poſtea animadverti *Steph. le Moyne* in Var. S. p. 686. ſed ubi tacet, ita etiam legiſſe *Ruſinum*. SPANH.

[b] Ἐπὶ εὐεργεσίᾳ ἕνεκα ἔθνους,] Vocula *ἐπὶ* abeſt quibuſdam *MSS.* ut & *Editis.*

[c] Τὸν τ̀ Καϊάφαν ἐπικαλούμενον] Ita *Busb. Epiphan. Euſeb.* & *Zonar.* Ἰώσηπον Καϊάφαν in *cæteris.*

[d] Πιστεύειν ᾗ τῇ Φιλίᾳ] Πιστεύσειν τε *Busb.* forſan rectius.

[e] Μόνως ὁμήρων αὐτῷ διδομένων,] Ita *Baſ. Busb.* & *Hen.* μόνῳ in *cæteris.* quod bene ferri poteſt.

[f] Μεγάλων δόσεσι χρημάτων] Ita cum *Cod. Busb.* μεγάλως in *Editis.*

[g] Ἀλβανῶν βασιλέα] Sic *Busb. Epiphan.* & *Tacitus* in *Annalium* l. 6. c. 33. Ἀλανῶν in *Editis Aliisque.*

[h] Μηδὲν ὑποδυόμενον.] Μὴ ὑποδυόμενον *Busb.* μηδὲ ὑπ. *L. B.*

[i] Σκύθας ᾗ,] Ita lego cum *Epiphanii* libris, & ex auctoritate *Taciti*, qui dicit, *Hiberos locorum potentes Caſpia via Sarmatas* [*Scytharum gentem*] *in Armenios raptum effudiſſe.* Ἀλανοὺς aut Ἀλβανοὺς in *Græcis Joſephi.*

[k] Τὰς Κασπίας ἀνοίξαντες,] Sic *Busb.* τ̀ Κασπίαν & mox πλειοθείσης in *Editis Aliisque.*

[l] Ἐκ τούτων] *L. B.* ἐν τούτοις.

[m] Ἔπεσε —— μυριάδων.] Ἔπεσε *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen.* à pr. m. dein μ̀ ποσῶ ςῤ. Paulo aliter legiſſe viſus eſt *Epiphanius*, qui vertit, *atque ita devaſtatur Armenia, omniſque terra Parthorum hoſtibus impletur & cladibus. nam primi eorum paſſim ubique perimuntur, turbis & luctu cuncta complentur. filius etiam ipſius imperatoris in ea pugna perimitur cum exercitu numeroſo, nam multæ myriades ibi defecere Parthorum.*

[n] Οὐιτέλλιος] Οὐιτέλλιος ᾗ πομπῇ *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

[o] Καὶ φίλους] Voculam τοὺς ante ἐκείνου omittit *Gen.*

[p] Ἐμέλλησε μὲν κλαυσόμενον] Ἐμέλλησε *Busb. Hen.* & *Vat.*

[q] Αἰσθανόμενος ᾗ] Αἰσθόμενος *Busb.* & *Lugd. Bat.*

[r] Μὴ ἀνεῖσθαι] Ita *Busb. Hen. Lugd. Bat. Gall.* & *Vat.* δὴ ἀνεῖσθαι in *Editis.*

[s] Ἤδη] *L. B.* ἤτοι.

[t] Μεταπέσεσθαι] Ita *Hen.* & *Busb.* μεταθέσθαι *Baſ.* μεταθήσεσθαι *Gen.* quod ſane interpretamentum vocis μεταπέσεσθαι, ut conſtat ex *Scholiis* in *Thucydidem*, p. 53. n. 26. *Edit. Oxon.*

[v] Σατραπῶν] Sic & *Epiphan.* στρατιῶν *Vat.* & *Hen.* à pr. m. στρατῶν *Busb.*

[x] Δαῶν τε καὶ Σακῶν,] Δακῶν *Busb. Vat.* & *Hen.* à pr. m. incertum quid legerit *Epiphan.* HUDS. Conf. infr. lib. 20. c. 3. §. 2. SPANH.

[y] Προκληθεὶς,] Forſan προσκληθεὶς legendum.

[z] Ἀσμένως ἐδέχετο] Non, ut putavit *Joſephus*, ſub Tiberio, ſed ſub Cajo factum fuiſſe, ex *Suetonio* & *Dione* apparet. *Uſſe-*

ad Euphratem pervenerunt rex & Vitellius; junctoque fluvio in medio ponte obviam inter se facti sunt, cum suis uterque satellitibus. Et cum de fœdere convenissent, Herodes tetrarcha convivio eos excepit, in medio ubi transiretur magnis sumptibus erecto tentorio. Et non multo post Artabanus misit Tiberio filium Darium obsidem cum multis muneribus: in quibus vir erat septem cubitorum proceritate *spectandus*, genere Judæus, Eleazarus nomine, qui ex magnitudine Gigas cognominatus est. Post hæc Vitellius Antiochiam reversus est, Artabanus in Babyloniam. Herodes autem, volens ut ipse primus Cæsari nunciaret de impetratis obsidibus, tabellarios mittit cum literis, in quibus singula accurate perscripserat, adeo ut nihil reliqui esset quod significaret legatus. Quo factum est, cum ipse etiam misisset literas, eique rescripsisset Cæsar, se omnia, ut qui ex Herode ea prius inaudivisset, *jam ante* rescivisse, ut Vitellius vehementer perturbatus, ratusque se graviorem, quam re vera erat, passum esse injuriam, iram in animo occultam gereret, usque dum vindictam sumeret, Cajo imperium adepto.

Artabanus Darium filium Tiberio dat obsidem.

Vitellius Herodi tetrarchæ infensus.

6. Tunc etiam Philippus, qui Herodis frater erat, vita decessit, anno quidem Tiberii principatus vigesimo, postquam vero ipse præfuisset Trachonitidi & Gaulanitidi atque etiam Batanææ, * anno trigesimo septimo. Vir suapte natura moderatus erga subditos, quietique ingenii; nam omnem vitam in sua ditione agebat. Quoties autem domo progrederetur, cum paucis delectis incedebat, atque in solio sedens unde jus diceret, quod dum iter faceret subsequebatur, si quis obviam factus ejus ope & auxilio egeret, sine mora & dilatione quà occursus erat posito throno, in eo *sublimis* sedens causam cognoscebat; & fontes pœnis afficiebat, aut iniquis criminibus irretitos solvebat. Diem obit supremum in Juliade, atque illatus in monumentum, quod jam ante sibi construxerat, magnifice sepultus est. Ejus autem principatum, nam sine † liberis decessit, cum sibi accepisset Tiberius, eum provinciæ Syriæ attribuit: tributa tamen quæ in Tetrarchia illius colligerentur, jussit in eadem adservari.

Philippus Herodis tetrarchæ frater diem obit.

Philippi elogium.

παρῆσαν, ὅ, τι Ἀρτάβανος ὁ Οὐϊτέλλιος· καὶ ζεύξεως ἐν ποταμῷ γνομένης, καὶ τὸ μεσόπορον τῆς γεφύρας ἀλλήλοις ἀσπασιάζοντο μετὰ φυλακῆς ἑκάτερος τὸν περὶ [b] αὐτόν. καὶ λόγων αὐτοῖς [c] συμβατικῶν γνομένων, Ἡρῴδης ὁ τετράρχης εἰσίασεν αὐτούς, καὶ μέσον τὸ πόρον σκηνίδα ὑπεσκηνάμενος τῷ πόρῳ πολυτελῆ. καὶ Ἀρτάβανος μετ' ὀλίγον πέμπει Τιβερίῳ [d] ὅμηρον Δαρεῖον τὸν υἱὸν μετὰ πολλῶν δώρων, ἐν οἷς ἦν ἄνδρα ἐπάκτιχυν τὸ μέγεθος, Ἰουδαῖον τὸ γένος [e] Ἐλεάζαρον ὄνομα, [f] ὃς διὰ τὸ μέγεθος Γίγας ἐπεκαλεῖτο. ἐπὶ τούτοις Οὐϊτέλλιος μὲν ἐπ' Ἀντιοχείας ἦλθε, Ἀρτάβανος δὲ ἐπὶ τὰ Βαβυλωνίας. Ἡρῴδης δὲ, βουλόμενος δι' αὐτοῦ πρῶτος γνῶναι [g] πύστιν Καίσαρι τῶν ὁμήρων τὴν λῆψεως, ἐκπέμπει [h] γραμματοφόρους, τὰ πάντα ἀκριβῶς γράψας εἰς Ἰταλίαν, καὶ μηδὲν ὑστερούμενος ἐπὶ μιμήσει τῷ Ἰταλικῷ. [i] ὡς δὲ Οὐϊτελλίῳ ἦν ἀπεσταλμένων ἐπιστολῶν, καὶ ἔτι Καίσαρος ἀπεσταλμένων πρὸς αὐτὸν ὡς δῆλα αὐτῷ γένοιτο, πρότερον πύστιν περὶ αὐτῶν Ἡρῴδης προεδέξατο, παροξυνθεὶς ὁ Οὐϊτέλλιος μεγάλως, καὶ πιπονθέναι τι μᾶλλον ἢ ἐπέπρακτο ὑπολαμβάνων, ἄδηλον τίνι ἐπ' αὐτοῖς ἐκρυτίθη ὀργήν, μέχρι δὴ ἐς μετῆλθε, Γαΐου τὴν ἀρχὴν παραλαβόντος.

ς'. Τότε ἦν ἐς Φίλιππος, Ἡρῴδου ἦν ὁ ἀδελφός, τελευτᾷ τὸν βίον, [k] εἰκοστῷ μὲν ἐνιαυτῷ [l] τῆς Τιβερίου ἀρχῆς, ἡγησάμενος ἦν αὐτὸς [m] ἐπὶ ἐς τριάκοντα τῆς Τραχωνίτιδος ἐς [n] Γαυλανίτιδος, καὶ ἐς Βαταναίων ἔθνους πρὸς αὐτοῖς. μέτριον ἦν ἐν οἷς ἦρχεν ἐνδείκνυται τὸν τρόπον ἐς ἀπεράμενα· διαιτᾶν μὲν γὰρ τὸ πᾶν ἐν τῇ γῇ τῇ ὑποτελεῖ ἐποιεῖτο. πρόοδοι δ' ἦσαν αὐτῷ σὺν ὀλίγοις τῶν ὑπιλέκτων, καὶ ἐς θρόνου εἰς ὃν κρίνων καθιζόμενος ἐν τῇ ὁδοῖς ἑπομένου, ὁπότε τις ἀναπαύσας ἐν χρείᾳ γένοιτο αὐτῷ ὑπιόντειν, ἐδέν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' [o] ἐκ τοῦ ὀξέως ἱδρύσεως τοῦ θρόνου ἢ ἐς τύχοι γνομένης, καθιζόμενος ἠκροᾶτο· καὶ τιμωρίας τε ἐπετίμα τοῖς ἀλοῦσιν, καὶ ἠφίει τοὺς ἀδίκως ἐν [p] ἐγκλήματι γνομένους. τελευτᾷ δ' ἐν Ἰουλιάδι, καὶ αὐτὸς κειμηθέντος ἐπὶ τὸ μνημεῖον, ὃ ἔτι πρότερον ᾠκοδόμησεν αὐτὸς, παρὰ γόνου πολυτελείας. τὸν δ' ἀρχὸν, ὃ μὲν κατελείπετο παῖδας, Τιβέριος ὑφηλάβων, [q] παρεδήκεν ἐπαρχίας ποιεῖν τῆς Σύρων. τοὺς μέντοι φόρους ἐκέλευσε συλλεγομένους [r] ἐν τῇ τετραρχίᾳ ἐκείνου γνομένῃ καταπίπτειν.

VII. CAP. V.

ΚΕΦ. ε'.

Herodes tetrarcha bellum movet contra Arabum regem, & profligatur: deque morte Joannis Baptistæ. Quo modo Vitellius Hierosolyma ascendit: nonnullaque de Agrippa, & Herodis magni posteris.

Πόλεμος Ἡρῴδου τοῦ τετράρχου πρὸς Ἀρέταν ἐς τὸν Ἀράβων βασιλέα, καὶ ἧτται· περὶ τε τοῦ θανάτου τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου. ὡς Οὐϊτέλλιος εἰς Ἱεροσόλυμα ἀνέβη· καὶ πῶς περὶ Ἀγρίππα, καὶ τοῦ Ἡρῴδου τοῦ μεγάλου ἀπογόνων.

Dissidium inter Aretam & Herodem.

SUB id autem tempus inter se dissidebant Aretas rex Petrææ & Herodes, hujusmodi de cau-

ΕΝ τούτῳ δὲ ἐστασίαζον Ἀρέτας τε ὁ [s] Πετραίων βασιλεὺς ἐς [t] Ἡρῴδης, διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Ἡρῴδης ὁ τε-

---

rius ad *A. M.* 4040. Confer *Basnagium* in *Annalibus Eccles.* p. 489.

a Αὐτῷ λόγου,] Ita *Busb.* αὐτῶν in *cæteris.*

b Αὐτόν.] Αὐτῷ *Busb.*

c Συμβατικῶν γνομένων] Ita *Busb* & *Lugd. Bat.* συμβιβατικῶν in *reliquis.*

d Ὅμηρον —— δῶρα,] *Sueton. Vitell.* c. 2. Artabanum Parthorum Regem summis artibus, non modò ad colloquium suum, sed etiam ad veneranda legionum signa pellexit. SPANH.

e Ἐλεάζαρον ὄνομα,] Λάζαρον juxta *Epiphanii* libros.

f Ὃς διὰ τὸ μέγεθος] Ita *Busb.* & *Epiphan.* διὰ μέντοι τὸ μέγεθος γίγας ἐπεκαλεῖτο in *cæteris.*

g Πύστιν Καίσαρι] Sic *Busb.* (atque Coccejus) atque ita lego mox hac ead § πίστιν utroque loco in *Editis Aliisque.*

h Γράμμα φόρους,] Γραμματοφόρους *Busb.*

i Πρὸς Οὐϊτελλίου] Πρὸς Οὐϊτέλλιον *Hen. à pr. m.*

k Εἰκοστῷ μὲν ἑαυτῷ] Ita in *Græcis omnibus* & *Zonara.* εἰκοστῷ καὶ δευτέρῳ ἑαυτῷ ex *Epiphanis* libris emendant *Scaliger* & *Petavius.* Ἐχέτω ἑαυτῷ legendum esse contendit *Chr. Noldius* in *Historia Idumæa*, p. 277. & 278. Videsis *Langium* de *Annis Christi*, p. 349. & *Basnagium* in *Annalibus Politico Eccl.* p 445. & *Casaub.* c. *Baron.* p. 155. HUDS. *Rufin.* vigesimo secundo, quod tuetur *Scaliger de Emend. Temp.* p. 462. nempe εἰκοστῷ δευτέρῳ· cum vulgat. Casaub. Exercit. adv. Baron. p. 155. SPANH.

l Τῆς Τιβερίου] Καὶ δ *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

m Ἐπτὰ καὶ τριάκοντα] Pro ἐπτ. κ. τριακ. in *MSS. Rufin. Anglican.* triginta duo. Pro vulgata lectione *Casaub.* ibid. SPANH.

n Γαυλανίτιδος,] Alibi Γαυλανιτιδος, & forsan rectius. Vide *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* lib. 3. c. 13. p. 385. Est qui malit Αὐρανιτιδος.

* *Anno trigesimo septimo.*] Juxta Cod. Regium vet. versionis, *trigesimo secundo.* sed à vulgata scriptura stat ratio temporum.

o Ἐκ τοῦ ὀξέως] Conf. supr. lib. 17. c. 15. § 2. SPANH.

p Ἐγκλήματι] Lege ἐγκλήμασι. COCC.

† *Liberis decessit*,] *Filiis* non *liberis* vertendum censet *Cellarius* (in *Dissert. de Joanne B.* p. 385.) quia hereditatis causa dixit, sive cur Tiberius ejus provinciam Syriæ adjecerit. Sed quid ita, si Herodias alterius Herodis Philippi fuerit uxor.

q Παρεδήκεν ἐπαρχίας ποιεῖν] τῆς Σύρων.] Conf. supr. c. 1. §. 1. SPANH.

r Ἐν τῇ τετραρχίᾳ ἐκείνου] Ἐν τῇ τετραρχίᾳ τῇ ἐκείνου *Vat.* & *Busb.*

s Πετραῖος βασιλεὺς] Πετραίων βασιλεὺς *Euseb.* Ἀράβων βασιλεὺς *Niceph.*

t Ἡρῴδης,] Conf. ἀλλοι. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

τε-

a Ἡρώδ-

τετράρχης γαμεῖ τὴν Ἀρέτα θυγατέρα, καὶ σωλὺν χρόνον ἤδη πολύν. στελλόμενον δ' ὑπὸ Ῥώμης, καταίγεται ἐν [x] Ἡρῴδου ἀδελφοῦ ὄντος οὐκ ὀμομητρίου· ἐκ γὰρ [y] τῆς Σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως θυγατρὸς Ἡρῴδης ἐγεγόνει. [z] ἐρασθεὶς δὲ Ἡρωδιάδος τῆς τούτου γυναικὸς, θυγατρὸς δὲ τοῦ Ἀριστοβούλου, καὶ ἀδελφοῦ τοῦτον καὶ Ἀγρίππου δὲ [b] ἀδελφὴ τοῦ μεγάλου, τολμᾷ λόγων ἅπτεσθαι περὶ γάμων. καὶ δεξαμένης, συνθήκας γίνονται [c] μετοικίσασθαι πρὸς αὐτὸν ὅπως ἀπὸ Ῥώμης ἐπανέλθοι. τοῦτο δὲ ἐν τοῖς συνθήκαις, ὥστε καὶ τὴν Ἀρέτα τὴν θυγατέρα ἐκβαλεῖν. καὶ ὁ μὲν εἰς τὴν Ῥώμην ἔπλει, ταῦτα συνθέμενος. ἐπεὶ δὲ ἐπανεχώρει διαπραξάμενος ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐφ' ἅπερ ἔστελτο, ἡ γυνὴ, [d] πύστεως αὐτῇ τῶν πρὸς τὴν Ἡρωδιάδα συνθηκῶν γενομένης; πρὶν [e] ἔκπυστον αὐτῷ γενέσθαι τὰ παρὰ ἐκμαθοῦσα, κελεύει πέμπειν αὐτὴν ὑπὸ Μαχαιροῦντος· μέθορον δέ ἐστι τῆς τε Ἀρέτα καὶ Ἡρῴδου ἀρχῆς· γνώμην οὐκ ἐκφαίνουσα τὴν ἑαυτῆς. καὶ Ἡρῴδης [f] ἐξέπεμπε, μηδὲν ὑφιδόμενος [g] τὴν ἀνθρωπίνην προσδοκῶν. ἡ δὲ, προαπεστάλκει γὰρ ἐκ πλείονος εἰς τὸ Μαχαιροῦντα, [h] τότε παρ' αὐτῆς ἐπανελθεῖν, πάντων εἰς τὴν ὁδοιπορίαν ἡτοιμασμένων ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ [i] Ἀρέτα, παρῆν, καὶ [k] ἀφορμᾶται εἰς τὴν Ἀραβίαν κομιδῇ τῶν στρατιωτῶν ἐκ διαδοχῆς, παρήν τε ὡς τὸ πατέρα ἦ τάχος, καὶ αὐτῷ τὴν Ἡρῴδου διάνοιαν ἔφρασε. [l] ὁ δὲ δεχθεὶς τοιαῦτα ποιησάμενος, ὡς τε ὁρῶν ἐν τῇ γῇ τῇ [m] Γαμαλίτιδι, καὶ δυνάμεως ἑκατέρῳ συλλεγείσης, εἰς πόλεμον [n] καθίστανται, στρατιὰς ἀποστελλόντες ἀνθ' ἑαυτῶν. καὶ μάχης γενομένης, διεφθάρη πᾶς ὁ Ἡρῴδου στρατὸς, προδοσίας αὐτῷ γενομένης ὑπ' ἀνδρῶν φυγάδων, οἳ ὄντες ἐκ τῆς Φιλίππου τετραρχίας Ἡρῴδῃ συνεστράτευον. ταῦτα Ἡρῴδης γράφει πρὸς Τιβέριον. ὁ δὲ, ὀργῇ φέρων τὴν Ἀρέτα ἐπιχείρησιν, γράφει πρὸς Οὐιτέλλιον, πόλεμον ἐξενεγκεῖν, καὶ ἤτοι ζῶντα ἐλόντα [o] ἀναγαγεῖν δεδεμένον, ἢ τεθνεῶτα πέμπειν τὴν κεφαλὴν ἐπ' αὐτόν. καὶ Τιβέριος μὲν ταῦτα πράσσειν ἐπέστελλε τῷ τῆς Συρίας στρατηγῷ.

sa. Herodes tetrarcha uxorem duxerat Aretæ filiam, & cum ea jam longiuscule vixerat. Cum autem Romam proficisceretur, divertit ad fratrem, non tamen ex eadem matre, Herodem. nam Herodes ex Simonis pontificis filia natus erat. Ac Herodiadis hujus uxoris amore captus, quæ filia erat Aristobuli, utriusque illorum fratris, Agrippæque magni soror, ausus est cum ea de nuptiis sermones serere. Cui cum non displicerent, convenit inter eos, illam in ejus domum concessuram statim atque ipse Roma rediisset: insuper pactum erat ut Aretæ filiam ejiceret. Atque ille quidem Romam advehitur, postquam ista pepigisset. Ubi autem reverteretur, rebus Romæ perfectis, quarum gratia profectus est, uxor ejus, fama eorum quæ Herodiadi pactus fuerat ad ipsam perlata, antequam eam ille cuncta rescivisse intelligeret, mitti petiit Machæruntem, *castellum* in confinio ditionis Herodis & Aretæ situm, de suo consilio nihil *ei* indicans. Atque Herodes mittendam curavit, ne quidem suspicans mulieri quidquam innotuisse. Illa vero, (nam aliquandiu ante miserat ad Machæruntem, tunc in patris sui ditione & potestate) omnibus ad iter ineundum ab Aretæ præfecto paratis, eò pervenit, atque inde in Arabiam properat ab uno præfecto ad alium advecta, & quam celerrime ad patrem venit, ipsique Herodis voluntatem aperuit. Inde autem ab eo inimicitiarum facto initio, accedente de finibus agri Gamalitici contentione, postquam utrique erant copiæ conscriptæ bellum inter eos conflatum est, qui vicem suam legatos suos miserunt. Commissoque prælio, Herodes victus est & omnis ejus exercitus cæsus, quippe proditus à quibusdam profugis, qui cum essent ex Philippi tetrarchia merebant Herodis stipendia. Hæc Herodes Tiberio per literas significat. Ille vero, indigne ferens id quod aggressus est Aretas, scribit Vitellio, ut ei bellum inferat, & aut vivum captum in vinculis adducat, aut occisi caput ad ipsum mittat. Atque Syriæ quidem prætori, ut ista ageret, in mandatis dedit Tiberius.

Herodes tetrarcha Herodiadem Herodis Philippi, fratris ejus, uxorem ducit.

Aretas Herodis exercitum cædit.

Tiberius Vitellio scribit ut Aretæ bellum inferat.

β'. Τισὶ δὲ τῶν Ἰουδαίων ἐδόκει ὀλωλέναι τὸν Ἡρῴδου στρατὸν ὑπὸ θεοῦ, καὶ μάλα δικαίως τιννυμένου κατὰ τοῦτο Ἰωάννου [p] τὸν ἐπικληθέντα Βαπτιστήν. [q] κτείνει γὰρ τοῦτον Ἡρῴδης, ἀγαθὸν ἄνδρα, [r] καὶ τοὺς Ἰουδαίους κελεύοντα, ἀρετὴν ἐπασκοῦντας, καὶ τῇ πρὸς ἀλλήλους δικαιοσύνῃ καὶ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβείᾳ χρωμένους, βαπτισμῷ συνιέναι. οὕτω γὰρ καὶ τὸν βάπτισιν ἀποδεκτὸν αὐτῷ φανεῖσθαι, μὴ ἐπί τινων ἁμαρτάδων παραιτήσει

2. Erant autem quidam è Judæis qui existimarent, Dei ira periisse exercitum Herodis, qui justas ob interfectum Joannem, cognomento Baptistam, pœnas dabat. Hunc enim Herodes necari jussit, cum esset vir bonus, Judæosque ad virtutis studium excitaret, præcipiens ut juste quidem inter se, erga Deum autem pie agentes ad lavacrum accederent. Deo enim ita acceptum iri lavacrum *ajebat*, cum eo non ad expiationem criminum uteren-

Joannes Baptista ab Herode necatus.

[x] Ἡρῴδου ἀδελφοῦ] Cui etiam nomen Philippus. Immo verissimum (ut inquit *Grotius* ad *Matt.* c. 14. v. 3.) credo inter Herodis Magni filios, qui novem fuere, duos appellatos fuisse *Philippos*: sed horum alterum, qui natus erat ex Simonis pontificis filia, dictum fuisse *Philippum Herodem*, quomodo & iste de quo hæc narratur historia *Antipater* aut *Antipas Herodes* dicebatur; atque isto additamento *Philippum* hunc *minorem* distinctum ab altero *majore*, qui Trachonitidis fuit tetrarcha. Neque duos in tot liberûm numero dictos fuisse Philippos magis mirum videri debet, quam duos itidem eodem in numero dictos *Antipatros*: nam *Antipatri* & *Antipæ* idem est nomen. Videsis *Chr. Arnoldum* in *Historia Idumæa*; p. 201, 202, 203, 204. & p. 214, 215. *Montacutium* in *Originibus Eccl.* tom. 1. part. 2. p. 56, 57, 58. *Basnagium* in *Annalibus Politico-Eccl.* tom. 1. p. 446. & *Norisium* in *Paræneſi ad J. Harduinum*, p. 65.

[y] Τῆς ——— ἐγεγόνει,] Conf. *Ælian.* lib. 1. c. 30. §. 7. & infr. lib. 19. c. 6. §. 2. SPANH.

[z] Ἐρασθεὶς ——— καὶ] Clarius aliquanto *Zonaras*, Ἐρασθεὶς δὲ Ἡρωδιάδος τῆς τοῦ ἀδελφοῦ γυναικὸς, θυγατρὸς Ἀριστοβούλου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν, ἀδελφῆς δὲ τοῦ μεγάλου Ἀγρίππα. HUDS. Conf. *Ælian.* lib. 1. c. 28. §. 2. SPANH.

[a] Ἀγρίππου δὲ ἀδελφὴ τοῦ μεγάλου,] Eadem Herodias Agrippæ Magni soror. *Zonaras* p. 270. C. De Epitheto Agrippæ Magni vid. Harduin. de Num. Herod. ubi & Josephum redarguit, quod Ἀγρίππου pro Ἀγρίππα, ut est in Nummis, dixerit. SPANH.

[b] Ἀδελφὴ] Ita *Hen.* & *Gall.* ἀδελφοῦ *Busb.* ἀδελφῆς in *Editis*.

[c] Μετοικίσασθαι] *L. B.* μεθοικίσασθαι. *Coccejus* μεθοικίσεσθαι, vel μεθοικισθῆναι.

[d] Πύστεως] Vide supra c. 5. §. 5. πύστεως etiam hic habet *L. B.*

[e] Ἔκπυστον αὐτῷ γενέσθαι] Male in *libris* nonnullis ἔκπιστον.

[f] Ἐξέπεμπε,] *L. B.* ἐξεπεμψε.

[g] Τὴν ἀνθρωπίνην] *Gen.* τὴν non agnoscit.

[h] Τότε παρ' αὐτῆς] Τῶτε παρ' αὐτῆς *Busb.* & *Hen.*

[i] Ἀρέτα, παρῆν,] *L. B.* ἅμα τι παρῆν.

[k] Ἀφορμᾶται] Ita cum *Cod. Busb.* & *Epiphan.* ἀφορμᾶτο in *Editis Alisque* pro ἀφωρμᾶτο ut puto.

[l] Ὁ δὲ ἀρχὴν] Nisi dicamus Nominativum pro Genitivo absoluto more Attico poni, rectius forsan, οἱ δὲ ἀρ. *i.* ταῦτα ποιησάμενοι.

[m] Γαμαλίτιδι,] Γαμαλιτικῇ *Gall.* Γαμαλιχῇ juxta *Epiphanii* libros.

[n] Καθίστανται,] Iterum cum *Cod. Busb.* καθίστανται in *ceteris*.

[o] Ἀναγαγεῖν] Ἀγαγεῖν *Busb.*

[p] Τὸν ἐπικληθέντα Βαπτιστήν.] Τὸν καλούμενον *Euseb.* in *Hist. Eccl.*

[q] Κτείνει ——— σωτῆρι.] De hoc Josephi testimonio de Joannis Baptismo Origen. adv. Celsum l. 1. p. 35. Εἰ γὰρ τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ τῶν Ἰουδαϊκῶν ἀρχαιολογίας ὁ Ἰώσηπος μαρτυρεῖ τῷ Ἰωάννῃ ὡς Βαπτιστῇ γενομένῳ καὶ καθαρσίοις ἐπαγγελλομένῳ· *Hieronymus de Script. Eccles. in Jacobo & Josepho*, & post eum Freculphus Tom. 11. Chr. lib. 11. c. v. & *Suidas*, tradunt Josephum confiteri decimo octavo Antiquitatum libro *Joannem Baptistam verè Prophetam fuisse*, quod hic iis verbis non legitur. Item Euseb. H. E. lib. 1. c. xi. Niceph. lib. 1. c. xix. xx. SPANH.

[r] Καὶ τοὺς Ἰουδαίους] Ita cum *Cod. Busb.* & *Zonara*, nec aliter in *Eusebii Edite. superis.* nisi quod ἐπασκοῦσαν pro ἐπασκοῦντας habeant. καὶ τ. Ι. π. ἀ. ἐπασκοῦσιν, & dein χρωμένοις in cæteris *Josephi* & *Eusebii* libris, ut & apud *Nicephorum*.

rentur, sed ad corporis munditiem, utpote mentibus jam ante per justitiam purificatis. Cumque multi ad eum undique confluerent (hujusmodi enim sermonibus mirum in modum elati erant) Herodes veritus ne tanta hominis auctoritas subditos ad defectionem impelleret (videbantur enim omnia de consilio ejus facturi esse) satius esse duxit, priusquam novi aliquid ex illo oriretur, illum è medio tollere, quam ut mutatione rerum facta, ipse in discrimen adductus pœnitentiam ageret. Atque ille quidem ob hanc Herodis suspicionem in vincula conjectus, missusque ad castellum Machæruntem, cujus supra meminimus, ibidem cæsus est: Judæi vero persuasum habebant in ultionem necis ejus deletum esse exercitum, Deo propterea Herodi infenso.

Vitellius in Aretam movet.

3. Vitellius autem cum se accinxisset quasi ad bellum Aretæ inferendum, assumptis duabus legionibus, & quotquot circa illas erant levis armaturæ milites equitesque à sociis regibus missos secum ducens, Petram versus properabat, & Ptolemaïdem pervenit. Cumque vellet per Judæam cum exercitu transire, ei obviam facti viri primarii deprecabantur iter per *ipsorum* regionem: neque enim sui moris esse pati simulachra per eam ferri. multa autem esse *simulachra* in signis. Atque ille exoratus & mutavit quam sibi ejusmodi de rebus proposuit sententiam, cumque per magnam planitiem copias ire jussisset, & ipse cum Herode tetrarcha atque amicis ascendit Hierosolyma, Deo, in festo Judæis patrio quod instabat, sacrificaturus. Quo tempore cum adfuisset, & honorifice à Judæorum populo exciperetur, illic quidem triduum mansit, atque interim Jonatham pontificatu abdicavit, & fratrem ejus Theophilum in eo collocavit: illic vero quarto postquam venerat die, cum literas, quæ Tiberii obitum significarent, accepisset, populum juramento adegit ut Cajo faverent. Quin & milites ex itinere revocatos in sua quemque hiberna dimisit; quod non amplius ei eadem ac antea belli gerendi potestas esset, rerum summa ad Cajum delata. Fertur etiam Aretam, augurio acto quamprimum expeditionis Vitellii nuncium acceperit, dixisse; fieri non posse, ut iste exercitus Petram adiret, brevi enim moriturum esse ducem, vel qui belligerare jussisset, vel qui illius consilio morem gerere properaret, vel cum contra quem paratus esset exercitus. Et quidem Vitellius Antiochiam se recepit. Agrippa autem Aristobuli filius, anno antequam Tiberius moreretur, Romam proficiscitur, de re quadam cum imperatore tractaturus, simulac potestas primum ei data esset. Volo itaque fusius aliquanto & uberius agere de Herode, deque illius fatu ortis disseminatisque: & quia magni refert ad historiam illos percensere, argumentoque est *certissimo* numen esse *aliquod*, quod nihil prosit numerosa soboles,

Vitellius honorifice ab Hierosolymitanis excipitur.

Theophilus pontifex.

χρωμένων, ἀλλ' ἐφ' ἁγνείᾳ τοῦ σώματος, [s] ἅτε δὴ καὶ τῆς ψυχῆς δικαιοσύνῃ προεκκεκαθαρμένης. καὶ τῶν ἄλλων συρρεφομένων, καὶ γὰρ [t] ἥρθησαν ὑπὲρ πλεῖστον τῇ ἀκροάσει τῶν λόγων, δείσας Ηρώδης τὸ ὑπὲρ τοσόνδε πιθανὸν αὐτοῖς τοῖς ἀνθρώποις μὴ [v] ὑπὲρ ἀποστάσεώς τινι [x] φέροι, πάντα γὰρ [y] ἐῴκεσαν συμβουλῇ τῇ ἐκείνου πράξοντες, [z] πολὺ κρεῖττον ἡγεῖται, πρίν τι νεώτερον [a] ἐξ αὐτοῦ γενέσθαι, [b] προλαβὼν ἀναιρεῖν, ἢ μεταβολῆς γενομένης [c] εἰς τὰ πράγματα ἐμπεσὼν μεταγνοεῖν. καὶ ὁ μὲν, ὑποψίᾳ [d] τῇ Ηρώδου, δεσμῷ εἰς τὸ Μαχαιροῦντα πεμφθεὶς, τὸ προειρημένον φρούριον, ταύτῃ κτείνυται· [e] τοῖς δὲ Ιουδαίοις δόξαν ὑπὲρ τιμωρίας τῇ ἐκείνου τὸ ὄλεθρον ἐπὶ τῷ στρατεύματι γενέσθαι, ὃ Θεὸς κακῶς Ηρώδῃ θέλοντος.

γ'. Οὐιτέλλιος δὲ παρασκευαζόμενος ὡς εἰς πόλεμον τὸν πρὸς Ἀρέταν δυσὶ τάγμασιν ὁπλιτῶν, ὅσοι τε περὶ αὐτὸν φίλοι καὶ ἱππεῖς συμμαχοῦντες ἐκ τοῦ ὑπὸ Ρωμαίοις βασιλειῶν ἀγόμενος ἐπὶ τὴν Πετραν ὑπείγετο, καὶ ἔσχε Πτολεμαΐδα. ὡρμημένῳ δ' αὐτῷ διὰ τῆς Ιουδαίων ἀγεῖν τὸν στρατὸν, ὑπαντιάσαντες ἄνδρες οἱ πρῶτοι παρητοῦντο διὰ τοῦ χωρας ὁδόν. ἱερὸν γὰρ αὐτοῖς εἶναι πάτριον, [f] περιορᾶν εἰκόνας εἰς αὐτοὺς φερομένας. πολλὰς δ' εἶναι σημαίας [g] ὑπεικεμένας. καὶ πεισθεὶς μετέβαλε τε τῆς γνώμης τὸ ἐπὶ τοιούτοις προβουλεῦσαν, καὶ διὰ τοῦ μεγάλου πεδίου κελεύσας χωρεῖν τὸ στρατόπεδον, αὐτός τε μετὰ Ηρώδου καὶ τετράρχου καὶ τῶν φίλων εἰς Ιεροσόλυμα ἀνῆκε, [h] θύσων τῷ Θεῷ, ἑορτῆς πατρίου τοῖς Ιουδαίοις ἐνεστηκυίας. εἰς ὃν ἀπαντήσας καὶ δεχθεὶς ὑπὸ τῶν Ιουδαίων πλήθους [i] εὐπρεπῶς, τρεῖς μὲν ἡμέρας ταύτῃ διέτριβεν ποιεῖται, ἐν αἷς Ιωνάθου τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος ἐγχειρίζει τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Θεοφίλῳ· τῇ τετάρτῃ δὲ [k] καὶ γραμμάτων αὐτῷ διαγγελθέντων ἃ ἐδήλου τὴν Τιβερίου τελευτὴν, ὥρκισεν τὴν πληθὺν ἐπ' εὐνοίᾳ τῇ Γαΐου. ἀνεκάλει δὲ καὶ τὸ στράτευμα ἐπὶ τὰ οἰκεῖα ἑκάστους [l] χειμαδιοῦντος, πόλεμον ἐκφέρειν οὐκέτ' ὁμοίως δυνάμενος, διὰ τὸ εἰς Γάιον μεταπεπλωκέναι τὰ πράγματα. ἐλέγετο δὲ καὶ τὸν Αρέταν οἰωνοσκοπησάμενον πρὸς τὴν ἀγγελίαν [m] τῆς Οὐιτελλίου στρατείας φάναι, μηχανὴν οὐκ εἶναι τῷ στρατῷ τῆς ἐπὶ Πέτρας εἰσόδου· πεθνήξεσθαι γὰρ τὸν ἡγεμόνων, ἢ τὸν πολεμεῖν κελεύσαντα, [n] ἢ τὸν γνώμην τῇ ἐκείνου ὡρμημένον βλαπτεσθαι, ἢ ἐφ' ὃν ἤροιτο ἡ στρατιὰ τὸν στρατεύματος. καὶ Οὐιτέλλιος μὲν, ἐπ' Αντιοχείας ἀνεχώρησεν. Αγρίππας δὲ ὁ Αριστοβούλου υἱὸς, ἐνιαυτῷ πρότερον ἢ τελευτῆσαι Τιβέριον, ἐπὶ Ρώμης ἄνεισι [o] πράξων τι πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, δυνάμεώς τινος αὐτῷ προσηκούσης. βέλομαι δὲ εἰπεῖν ἐπὶ μακρότερον περί τε Ηρώδου καὶ γένους αὐτοῦ ὡς ἐχώρησε, ἅμα μὲν καὶ διὰ τὸ ἀνήκειν τῇ ἱστορίᾳ τὸν περὶ αὐτῶν λόγον, [p] ἅμα δὲ καὶ πρόσεστιν ἔχειν τοῦ θείου, ὡς ὄδεν ὠφελεῖ [q] πλῆθος, ὅσῳ ἄλλη τις ἀλκὴ τῶν

s Ατε δὴ κ.] Οὕτω γὰρ δὴ καὶ *Gall. Euseb.* & *Niceph.* Verum *T. Faber* malit ἅτε δὴ τε τῆ. Vide *Epist.* 44. p. 133.

t Ηρθησαν ἐπὶ πλεῖστον] Ηὐξησαν ἐπὶ πλεῖστον *mirifice delectabantur*, in *Eusebii* libris.

v Επι ἀποστάσ] Ἐπὶ στάσ *Busb. Vat.* & *Hen.* à pr. m.

x Φέροι,] Ita *Busb. Gall. Lugd. Bat. Niceph.* & *Zonar.* Φέρειν in *Editis Aliisque.* HUDS. Φέρειν *Gen.* φ *soli* Euseb. SPANH.

y Εφκεσαν συμβολη] Εοικασι *Busb. Vat* & *Hen.* à pr. m.

z Πολὺ κρεῖττον ἡγεῖ,] Hæc impari usu apud Euseb. SPANH.

a Εξ αὐ.] Απ' αὐτῆ *Euseb.* & *Niceph* HUDS. Απ' αὐτῆ *Eus.*

b Προλαβὼν ἀναιρεῖν] Ita cum *Eusebii* & *Nicephori* libris. προλαβὼν ἀνελεῖν, & μεταβολῆς γενομένης, μὴ εἰς τὰ πρ. in *Zonaræ* & *Josephi* libris, tam *Editis* quam *MSS.* HUDS. Nota Josephum ignoravisse veram causam mortis Johannis Baptistæ in Euangelio traditam. At forsitan, ut variæ sunt opiniones hominum, Josephus & alii quidam sibi persuaserunt, Herodem ideo in carcerem conjecisse Johannem, ne seditionem excitaret; aut dici potest, eum dicendo regem impium esse, seditionem potuisse concitare. REL.

c Εις τα] Μὴ εἰς τὰ *Gen.* μὴ deest *Euseb* SPANH. Delet illud μὴ quoque *Cocejus.* In *L. B.* est γενομενης μὴ εἰς πρ. HAV.

d Τῇ Ηρώδου,] Τῇ δὲ Ηρωδ. *Euseb.* SPANH.

e Τοῖς δὲ Ιουδαίοις] Τοῖς δὲ Ιουδαίοις δόξα ἐπὶ τ. τ. ἐ. τ. ὄλεθρον δὲ στρατιᾶ γένοιτο, & Θεὸς κακῶς τῷ Ηρῴδου θέλοντος *Busb.* atque ita *Zonaras*, nisi quod habeat δόξαν pro δόξα.

f Περιορᾶν εἰκόνας εἰς αὐτοὺς φερομένας.] Conf. *Δλωσ.* lib. 1. c. 33. § 2. SPANH.

g Επικεμένας.] Abest à *L. B. Coccejus* legit π. δ. ε. σημαίας ἐπικειμένας.

h Θύσων τῷ Θεῷ] Nam holocausta etiam Gentes offerebant in templo Hierosolymis. REL. Sueton. in Aug. c. 93. *Sed & Cajum nepotem, quod Judæam prætervehens apud Hierosolymam non supplicasset, collaudavit.* HAV.

i Ευπρεπῶς,] *L. B.* ἐκπρεπῶς.

k Καὶ γραμμάτων] Illud κ abest à *L. B.*

l Χειμαδιοῦντος,] Conf. supr. c. 4. §. 1. SPANH.

m Τῆς Οὐιτελλίου στρατείας] Ita *Busb.* (*Coccejus* τ. Ο. ἐκστρατειῶν) τὸν Οὐιτελλίου στρατιωτῶν in *reliquis.*

n Η τὴν γνώμη] Η τὸν κελεύσαντα, ἢ *Busb.* brevius aliquanto.

o Πράξων τι] Πραξαὶ *Hen.* à pr. m. & *Vat.*

p Αμα δὲ κ. προσέστιν] Αμα δὲ κ. διὰ τὸ π. *Busb.* plenius aliquanto quam solet, forsan ἐξηγήσεως ἕνεκα.

q Πλῆθος,] *L. B.* πλῆθος.

r Επι-

τῶν ἐν ἀνθρώποις [r] ἐπιτετυγμένων, δίκα τῶν πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβειῶν· εἰγε ἐντὸς ἑκατὸν ἐτῶν ἐξόδῳ, συνέβη πολλῷ ὀλίγων, πολλοὶ δ' ἦσαν, διαφθαρῆναι τὸς Ηρώδου ἀπογόνους. Φέροι δ' ἂν τι καὶ σωφρονισμῷ ἔχ ἀνθρωπείᾳ γνώσει, τὸ τὴν δυσυχίαν αὐτῶν μαθεῖν· ἅμα δ' καὶ τ Αγρίππαν διηγησάμην θαύματος ἀξιώτατον γεγονότα, ὃς ἐκ πάνυ ἰδιώτου, καὶ πρὸς πᾶσαν δόξαν τ εἰδότων αὐτὸν, ἐπὶ τοσοῦτο ἠυξήθη δυνάμεως. [s] εἴρηται μὲν οὖν κ πρόσθεν περὶ αὐτῶν, λεχθήσεται δέ μοι κ νῦν ἀκριβῶς.

δ'. [t] Ηρώδῃ τῷ μεγάλῳ θυγατέρες, ἐκ Μαριάμμης τ Υρκανοῦ θυγατρὸς, γίνονται δύο. [x] Σαλαμψιὼ μὲν ἡ ἑτέρα, ἣ γαμεῖται Φασαήλῳ τῷ αὐτῆς ἀνεψιῷ, Φασαήλου παιδὶ ὄντι ἔχ [y] Φασαήλου ἀδελφοῦ Ηρώδου, δεδωκότος αὐτῷ ἔχ πατρός· Κύπρος δ' Αντιπάτρῳ καὶ [z] αὐτὴ ἀνεψιῷ, παιδὶ τ ἀδελφῆς Ηρώδου Σαλώμης. καὶ Φασαήλῳ μὲν ἐκ Σαλαμψιοῦς γίνονται πέντε παῖδες, Αντίπατρος, Ηρώδης, Αλέξανδρος, θυγατέρες δ' Αλεξάνδρα καὶ [a] Κύπρος, ἣν Αγρίππας γαμεῖ ὁ Αριστοβούλου. Αλεξάνδραν δ' γαμεῖ μὲν Τίμιος Κύπριος, ἀνὴρ τ ἀξιολόγων, παρ' ᾧ δὲ καὶ ἄτεκνος τελευτᾷ. Κύπρῳ δ' ἐξ Αγρίππου μὲν ἄρσενες γίνονται δύο, θυγατέρες δ' τρεῖς, [b] Βερνίκη, Μαριάμμη, Δρουσίλλα. Αγρίππας δὲ ἐκ Δρούσου τοῖς ἄρσεσιν ὀνόματα; ὧν ὁ Δρούσος πρὶν ἡβῆσαι τελευτᾷ. [c] ὁ δὲ πατὴρ τούτων [d] Αγρίππας ἐτρέφετο [e] μετὰ καὶ ἑτέρων ἀδελφῶν, Ηρώδου τε καὶ Αριστοβούλου. ἐκ Βερνίκης [f] καὶ οἵδε παῖδες ἔχ ἡέως Ηρώδου ἔχ μεγάλου· [g] ἡ δὲ Βερνίκη [h] Κοστοβάρου καὶ Σαλώμης παῖς τ Ηρώδου ἀδελφή ἐς. τούτους Αριστοβούλου νηπίους [i] θνήσκει λιπὼν ὑπὸ ἔχ πατρὸς σὺν Αλεξάνδρῳ τῷ ἀδελφῷ, [k] καθάπερ εἰρήκαμεν. ἡβήσαντες δ' ἄγονται, Ηρώδης μὲν ὅτου, ὁ ἔχ Αγρίππου [l] ἀδελφὸς, Μαριάμμιον θυγατέρα Ολυμπιάδος τ Ηρώδου [m] ἔχ βασιλέως θυγατρὸς, καὶ Ιωσήπου [n] ἔχ Ιωσήπου παιδὸς, [o] ἀδελφὸς δ' ὅτου ἔχ βασιλέως [p] Ηρώδου. ἴσχει δ' ἐξ αὐτῆς υἱὸν Αριστόβουλον. ὁ δὲ τρίτου τοῦ Αγρίππου ἀδελφὸς Αριστοβούλου γαμεῖ Ιωτάπην [q] Σαμψιγεράμου θυγατέρα τοῦ [r] Εμεσῶν βασιλέως. θυγάτηρ δ' αὐτοῖς γίνεται κωφὴ, ὄνομα δὲ τῇδε Ιωτάπη. καὶ τάδε μὲν τ ἄρσενων τέκνα. [s] Ηρωδιὰς δὲ αὐτῶν ἡ ἀδελφὴ [t] γήμασ) Ηρώδῃ Ηρώδου τοῦ μεγάλου παιδὶ, ὃς γέγονεν ἐκ Μαριάμμης τ τοῦ Σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως, καὶ αὐτοῖς Σαλώμη γίνεται, μεθ' ἧς τὰς γονὰς [v] Ηρωδιὰς, ὅτι συχνοῦ φρονήσασα τ παλαιῶν, Ηρώδῃ γαμεῖται τοῦ ἀνδρὸς τῷ ὁμοπατρίῳ ἀδελφῷ, [x] διαζῆσαι ζῶντος. τῶν δὲ Γαλιλαίων τε-

neque ulla potentia quæ in hominibus dominatur, absque pietate erga Deum: si quidem intra centum annos contigerit, ut Herodis posteri, qui sane permulti erant, fere omnes interierint. Accedit quod humano generi documento sit, illorum perspectam habere infelicitatem: præsertim ubi de Agrippa narrationem fecero, viro admiratione dignissimo, qui ex vita privata, & præter omnium quibus notus erat exspectationem, ad tantæ potestatis fastigium provectus erat. Illorum quidem jam antea mentionem feci, nunc vero de illis agam accurate.

Herodis progenies ex Mariamne.

4. Herodi magno ex Mariamne Hyrcani filia natæ sunt duæ filiæ. Altera quidem Salampsio, quæ nupsit Phasaëlo consobrino suo Phasaëli filio fratris Herodis, dante illam patre: Cypros vero *altera* Antipatro & ipsa nupsit consobrino, Herodis nepoti ex sorore Salome. Et Phasaëlus ex Salampsione genuit quinque liberos, Antipatrum, Herodem, Alexandrum, & filias Alexandram ac Cypron, quæ nupsit Agrippæ Aristobuli filio. Alexandram vero duxit quidem Timius Cyprius, vir nobilis, cujus in matrimonio sine liberis defuncta est: Cypros vero Agrippæ duos filios peperit, & tres filias, Berenicen, Mariamnen, Drusillam. filii autem Agrippa & Drusus dicti sunt. Ex his Drusus ante quam pubesceret diem obit. Horum autem pater Agrippa cum aliis etiam fratribus educabatur, Herode & Aristobulo. nam & isti filii erant *Aristobuli* filii Herodis magni ex Berenice: Berenice vero Costobari & Salomes sororis Herodis filia erat. Hos Aristobulus infantulos reliquit, à patre cum Alexandro fratre occisus, quemadmodum diximus. Postquam autem ex ephebis excesserant, uxores ducunt, Herodes hic, Agrippæ frater, Mariamnen filiam Olympiadis Herodis regis filiæ & Josephi, filii Josephi qui Herodis regis frater erat: & ex ea suscepit filium Aristobulum. Tertius autem Agrippæ frater Aristobulus ducit Iotapen Sampsigerami Emesorum regis filiam, & ipsis nata est filia surda, atque huic nomen Iotape. Et à maribus quidem hæc soboles erat. Herodias vero soror eorum nupsit Herodi Herodis magni filio, quem sustulit ex Mariamne Simonis pontificis filia; illisque genita est Salome, cujus post nativitatem Herodias, ut quæ in animum induxerat leges patrias violare, Herodi nupsit, viri sui, à quo vivo discessit, ex eodem patre fratri. Hic autem Galilææ tetrarchiam habebat.

Ejus

[r] Επιτετυγμένων,] *L. B.* ἐπιτητυγμένων. *Coccejus* ἐπιτηδευμένων.
[s] Εἴρηται μὲν] Εἰρήκαμεν μὲν ἤδη μοι καὶ πρὸ τοῦ. ἀλλ' λεχθήσεται δὲ καὶ νῦν *Busb.*
[t] Ηρώδῃ —— υἱόν.] Conf. supr lib. 17. c. 1. §. 3. SPANH.
[v] Τῆς Υρκανοῦ θυγατρὸς,] Τῆς Αλεξάνδρας καὶ Αλεξάνδρου τοῦ θυγατρὸς Υρκανοῦ *Busb.*
[x] Σαλαμψιὼ —— ὄντι ἔχ] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 22. §. 2. & c. 28. §. 6. ut & supr. lib 17 c. 1. §. 3. SPANH.
[y] Φασαήλου —— ἀνεψιῷ,] Ita cum *Cod. Busb.* antea erat Φασαήλου παιδὶ ὄντι ἔχ Φασαήλου (*L. B.* Ηρώδου) ἀδελφοῦ διδόντος αὐτῷ ἔχ πατρὸς, *Phasaëli filio dante illam Phasaëlo fratre patris.*
[z] Αὐτὴ ἀνεψιῷ,] Ita in *Editis.* αὐτὴ in *Cod. Hen.* & *Busb.*
[a] Κύπρος, ἣν Αγρίππας γαμεῖ] Conf. inf. c. 7. §. 2. SPANH.
[b] Βερνίκη,] *L. B.* Βερενίκη.
[c] Ο ἧς —— ἐτρέφετο.] Ita ex vestigiis corruptarum lectionum & lib. 1. *de Bello Jud.* c. 28. pro modulo restitui, τῷδε πατρὶ τούτων Αγρίππας ἐτρέφετο μετὰ καὶ ἑτέρων ἀδελφῶν, Ηρώδης τε καὶ Αριστόβουλος καὶ Βερνίκη. καὶ οἵδε παῖδες Ηρώδου, ἔχ ἡέως ἔχ μεγάλου. ἡ δὲ Βερνίκη in *Editis.* τῷ δὲ πατρὶ τούτων Αγρίππας ἐτρέφετο μετὰ καὶ ἑτέρων ἀδελφῶν, Ηρώδης δὲ καὶ Αριστόβουλος καὶ ἀδελφὴ Ηρωδιὰς Αριστοβούλου καὶ οἵδε παῖδες ἔχ ἡέως Ηρώδου ἔχ μεγάλου. Βερνίκη δὲ Κοστοβάρου καὶ Σαλώμης παῖς τ Ηρώδου ἀδελφή ἐς. *Busb.* in *Epiphanii* versione, *Agrippa autem à patre enutriebatur. Herodes autem & Aristobulus, & Beronice, etiam hi quoque filii fuerunt Herodis majoris.* in *Gelenii* versione, *cum horum patre etiam reliqui germani educabantur apud avum, Herodes & Aristobulus, simulque Bernice. Hi nepotes Herodis magni ex filio: Bernice vero neptis è Salome sorore & Costobaro nata est.* Αριστοβούλου δὲ υἱὸς Βερνίκης τ Σαλώμης θυγατρὸς, Ηρώδης τε καὶ Αγρίππας καὶ Αριστόβουλος υἱοὶ, lib. 1. de *Bello Jud.* Vide etiam *Antiqq.* p 827. in fine.
[d] Αγρίππας ἐτρέφετο] *L. B.* Αγρίππου ἐτρέφετο. *Coccejus* Αγρίππας ἀνετρέφετο.
[e] Μετὰ καὶ ἑτέρων ἀδελφῶν,] Illa μετὰ καὶ ἑτέρων omittit *Epiphan.*
[f] Καὶ —— μεγάλου.] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 28. §. 1. SPANH.
[g] Ἡ δὲ Βερνίκη] Conf. ἀλλοι. lib 1. c. 28. §. 2. SPANH.
[h] Κοστοβάρου —— ἀδελφῆς.] Conf. infr. lib. 20. c. 8. §. 4. SPANH.
[i] Θνήσκει λιπὼν] Λείπει θνήσκων *Busb.*
[k] Καθάπερ εἰρήκαμεν,] Ὡς ἤδη εἶπεν *Busb.*
[l] Ἀδελφὸς,] Ita *Busb. L. B.* & *Epiphan.* ὑὸς in *Editis Aliisque.*
[m] Τοῦ βασιλέως θυγατρὸς,] Voculam ἔχ addidi è *Cod. Busb.*
[n] Τοῦ Ιωσήπου παιδὸς,] Ista ἔχ Ιωσήπου παιδὸς restituì è *Cod. Busb.* Τοῦ Ιωσήπου absque παιδὸς habent *Hen. Lugd. Bat.* & *Vat.* Videsis *Chr Noldium* in *Historia Idumæa*, p 269.
[o] Ἀδελφὸς δ' ὅτου ἔχ βασιλέως Ηρώδου.] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 24 §. 5. SPANH.
[p] Ηρώδου.] Ηρώδου nobis suppeditant *Busb. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* Βασιλέως θυγατρὸς ἦν *Hen.* & *Vat.*
[q] Σαμψιγεράμου θυγατέρα] Ita in *Græcis* omnibus *Josephi.* Σιγεράμου juxta *Epiphanium.* Σαμψικέραμος Εμισηνῶν φυλάρχης apud *Strabonem*, l. 16. p. 753. Videsis *Reinesii Var. Lect.* p. 110.
[r] Εμεσῶν βασιλέως.] Εμισσῶν *Busb.* sic & *Emmesa* apud *Plinium.* ΕΜΙΣΩΝ & ΕΜΙΣΕΝΩΝ in *nummis.* Ἔθνος Εμεσηνῶν meminit *Strabo.* HUDS. Vel Εμισῶν. Nummi ΕΜΙΣΑ & ΕΜΙΣΗΝΩΝ. Conf. infr. lib. 19. c. 8. §. 1. SPANH.
[s] Ηρωδιὰς] Conf. supr. lib. 17. c. 1. §. 2. SPANH.
[t] Γήμασ) —— παιδὶ,] Ita è *Cod Busb.* & *Epiphan.* γήμαντα in *cæteris.*
[v] Ηρωδιὰς, —— τοῦ] Conf. supr. lib. 17. c. 15. §. 2. SPANH.
[x] Διαζῆσαι ζῶντος.] Διαζῆσα ἔχ ἀποθέντος γαμετὴν ζῶντος *Busb.* forsan ἐξηγήσεως ἕνεκα.

Ejus vero filia Salome nupta erat Philippo Herodis filio tetrarchiam habenti Trachonitidis. eoque ſine liberis defuncto duxit eam Ariſtobulus filius Herodis, fratris Agrippæ: illi autem nati ſunt filii tres, Herodes, Agrippa, Ariſtobulus. Et hæc quidem eſt Phaſaëli & Salampſionis progenies. Cypros autem Antipatro filiam Cypron peperit; ipſamque duxit Alexas Selcias, Alexæ filius: atque illis filia erat Cypros. Herodes autem & Alexander, quos Antipatri fratres fuiſſe dixi, ſine prole deceſſerunt. Cæterum Alexander Herodis regis filius, qui à patre fuerat interemptus, Alexandrum & Tigranem filios ſuſcepit, ex filia Archelai Cappadocum regis. Et Tigranes quidem Armeniæ rex, dum Romæ accuſationem ſubiret, ſine liberis obiit. Alexandro autem Tigranes fratri cognominis naſcitur filius, qui à Nerone ad regnandum in Armenia mittitur: atque Alexandrum filium genuit. Ille vero Iotapen duxit, Antiochi Commagenorum regis filiam: & inſulæ in Cilicia rex à Veſpaſiano factus eſt. Et Alexandri quidem ſoboles fere ab utero deſeruit patria Judæorum inſtituta, ad ritus tranſiens moreſque Gentilium. Cæteris vero Herodis filiabus contigit, ut ſine prole decederent. Cum autem Herodis poſteri, quos percenſuimus, è medio non ſublati fuerint, eo tempore quo Agrippa magnus imperium adeptus eſt; cumque horum genus jam ante declaraverim, ſupereſt ut narrem quos in caſus fortuna Agrippam demiſerit, utque ex iis evaſerit, & ad maximam dignitatem & potentiam pervenerit.

τεταρχίαν εἶχεν ἕτερος. ἡ δὲ γυνὴ αὐτῆς Σαλώμη Φιλίππῳ γαμεῖται, Ἡρῴδῃ παιδὶ τῷ τετράρχῃ τ Τραχωνίτιδος. καὶ ἄπαιδος τελευτήσαντος, Ἀριστόβουλος αὐτὴν ἄγει, Ἡρῴδης παῖς τῆς Ἀγρίππου ἀδελφῆς. [y] παῖδες δὲ ἐγένοντο αὐτοῖς τρεῖς, Ἡρῴδης, Ἀγρίππας, [z] Ἀριστόβουλος. τοῦτο μὲν δὴ τὸ Φασαήλου καὶ [a] Σαλαμψιῶς ἐστι γένος. Κύπρος δ' ἐξ Ἀντιπάτρου γυνὴ γίνεται Κύπρου, καὶ αὐτὴν Ἀλέξας [b] Σελκίας γαμεῖ τὸν Ἀλέξα· καὶ [c] αὐτοῖς γυνὴ ἦν Κύπρος. Ἡρῴδης δὲ καὶ Ἀλέξανδρος, ὡς ἀδελφοὶ ἔφην Ἀντιπάτρου, ἄπαιδες τελευτῶσιν. [d] Ἀλεξάνδρῳ δὲ τῷ Ἡρῴδου παιδὶ τοῦ βασιλέως, τοῦ κατὰ τὸν πατέρα ἀνῃρημένῳ, Ἀλέξανδρος καὶ Τιγράνης ἐγεγένηντο ἐκ τ Ἀρχελάου τοῦ Καππαδόκων βασιλέως θυγατρός. καὶ [e] Τιγράνης μὲν [f] βασιλεύων Ἀρμενίας, κατηγοριῶν αὐτὸν ὑπὲρ Ῥώμης γενομένων, ἄπαις τελευτᾷ. Ἀλεξάνδρῳ δὲ Τιγράνης ὁμώνυμος τῷ ἀδελφῷ γίνεται παῖς, καὶ βασιλεὺς Ἀρμενίας κατὰ Νέρωνος ἐκπέμπεται· υἱός τε Ἀλέξανδρος αὐτῷ γίνεται. γαμεῖ δ' ἔτος Ἀντιόχου τοῦ Κομμαγηνῶν βασιλέως θυγατέρα [g] Ἰωτάπην· [h] νησιάδος τε τ ἐν Κιλικίᾳ Οὐεσπασιανὸς αὐτὸν [i] ἴσας βασιλέα. καὶ τὸ μὲν Ἀλεξάνδρου γένος, εὐθὺς ἅμα τῇ Φυγῇ, τὴν θεσμοθεσίαν ἐξέλιπε τ Ἰουδαίων ἐπιχωρίων, μεταταξάμενος πρὸς τὰ Ἑλλήνων πάτρια. τ δὲ λοιπῶν θυγατέρων Ἡρῴδου τοῦ βασιλέως ἀτέκνους πολλὰς εἶναι συνέπεσεν. τ δὲ γενομένων Ἡρῴδου ἀπογόνων ὡς [k] κατελέξαμεν ὄντων, ἐν ᾧ χρόνῳ Ἀγρίππας ὁ μέγας τὴν βασιλείαν παρέλαβε, τούτων τί μοι τοῦ γένους προδεδηλωμένου, διέξειμι λοιπὸν ὁπόσα τε Ἀγρίππα τύχαι συνέλθοιεν, ὥστε αὐτὸν ἐξ ἀθράσιν ποιησάμενος, εἰς μέγιστον ἀξιώματός τε ἅμα προκόψαι καὶ δυνάμεως.

VIII. CAP. VI.

Agrippa rex Romam mari proficiſcitur ad Tiberium Cæſarem, utque à liberto ſuo accuſatus in vincula conjicitur: & quo pacto poſt Tiberii exceſſum à Cajo ſolutus eſt, & rex factus eſt Philippi tetrarchiæ.

ΚΕΦ. ϛ'.

Ἀπόλυσις Ἀγρίππα τοῦ βασιλέως εἰς Ῥώμην πρὸς Τιβέριον Καίσαρα, καὶ ὡς κατηγορηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἀπελευθέρου ἐδέθη· καὶ ὃν τρόπον ἐλύθη ὑπὸ Γαΐου μὲν τὴν Τιβερίου τελευτήν, καὶ ἐβασίλευσε τ Φιλίππου τετραρχίας.

Agrippa Romæ degens ad inopiam redactus.

PAulo ante Herodis regis obitum, Agrippa Romæ degens, atque convictore quotidiano & familiari uſus Druſo, Tiberii imperatoris filio, nactus eſt etiam Antoniæ, Druſi majoris conjugis, amicitiam; utpote quæ Berenicen matrem in honore habuerit, filiumque dignitate augere voluerit. Cumque Agrippa natura eſſet magnanimus & munificus, quamdiu mater vixerit, voluntatem ſuam occultabat & diſſimulabat, quod noluerit ut mater ſibi hujuſmodi de cauſa iraſceretur. Poſtquam vero deceſſit Berenice, cum jam ſui eſſet arbitrii, facultates partim luxurioſe vivendo quotidie prodegit, partim immodica largitione profudit, maximos vero in libertos Cæſaris fecerat ſumptus, ſperans fore ut eorum opera adjuvaretur. Brevique ad inopiam redactus eſt, adeo ut non potuerit diu-

Ἡρῴδου τοῦ βασιλέως ὀλίγον πρὸ τ τελευτῆς, Ἀγρίππας ἐν τῇ Ῥώμῃ διατρίβων, καὶ ὁμοτροφίας καὶ συνηθείας αὐτῷ πολλῆς γενομένης πρὸς Δρῦσον τ Τιβερίου τοῦ αὐτοκράτορος υἱόν, καὶ Ἀντωνίᾳ τῇ Δρούσου τοῦ μεγάλου γυναικὶ, εἰς φιλίαν ἀφίκετο, [l] Βερενίκης τ μητρὸς τιμωμένης παρ' αὐτῆς, [m] καὶ προαγαγεῖν ἠξιωκυίας τ υἱόν. φύσει δὲ μέγας ὢν Ἀγρίππας, καὶ δωρεᾶς πολυτελὴς, ζώσης μὲν τ μητρὸς, [n] οὐκ ἐξέφαινε τ ψυχῆς τὸ θέλον, διαδιδράσκειν αὐτῆς ἠξιωκὼς τὴν ἐπὶ τοιούτοις γιγνομένην ὀργήν. ἐπεὶ δ' ἡ Βερενίκη τελευτᾷ, γιγνόμενος ὑπὸ τῷ αὐτῷ τρόπῳ, τὰ μὲν εἰς πολυτέλειαν [o] τῆς καθ' ἡμέραν διαίτης, [p] τὰ δὲ εἰς τὸ μὴ μέτρῳ τ δωρεῶν προϊέμενον [q] ἀναλῶσαι τ χρημάτων, τὰ πολλὰ δ' εἰς τὰς Καίσαρος ἀπελευθέρους [r] ἐτελέλεστο, ἐλπίδι πράξεως τῆς αὐτῶν. πρίν

γ Παῖδες —— Ἀριστόβουλος,] Conf. ſupr. lib. 17. c. 1. §. 2. SPANH.

z Ἀριστόβουλος.] Καὶ Ἀριστόβουλος ſolus *Busb.*

a Σαλαμψιῶς ἐστι γένος.] Ita *Gall.* Σαμψιῶς mendoſe in *cæteris.*

b Σελκίας γαμεῖ τ Ἀλεξᾶ.] Ita *Busb.* & *Epiphan.* Ἐλκίας *Gall.* Ἐλκίας *L. B.* Σίλκιος in *Editis Aliiſque.*

c Αὐτοῖς θυγάτηρ ἦν Κύπρος.] Sic lego, favente *Epiphanio*, qui vertit, *Alexæ vero hujuſque mulieris filia, fuit item Cypros.*

d Ἀλεξάνδρῳ —— θυγατρός.] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 28. §. 1. & Antt. lib. 17. c. 1. §. 2. SPANH.

e Τιγράνης —— ἐκπέμπεται.] Conf. *alibi.* lib. 2. c. XI. §. 6. SPANH.

f Βασιλεύων Ἀρμενίας,] Βασιλέων *Hen.* & *Vat.*

g Ἰωτάπην.] Hujus Iotapes Commagenorum Regis filiæ nummus exſtat apud *Seguinum Select. Num.* p. 72. ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΙΩΤΑΠΗ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ in av. ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ. SPANH.

h Νησιάδος τε τ ἐν Κιλικίᾳ] Ita lego ex emendatione Cl. *Harduini*, (in *Nummis Antiquis illuſtratis*, p. 150.) quam approbat *H. Noriſius* in *Epochis Syro-Macedonum*, p. 135, 136. Ἡσιόδος τε τ ἐν Κ. in *Editis.* Ἡσιόδος τε abſunt quibuſdam *MSS.* relicta lacuna, in pleriſque *Epiphanii MSS. Leſidis Ciliciæ civitatis à Veſpaſiano rex conſtituitur:* in nonnullis *Iſiadis* vel *Yſiadis* &c. Ἰσιάδος τε τ ἐν Κιλ. *Petitus* in *Animadv. ἀντιλύτοις*, tom. 1. p. 541. Utpote quod Iſſus urbs ſit Ciliciæ, Ἰσιάδι voce omnes illas urbes ſignificari exiſtimans, quæ erant conventus Iſſici. HUDS. Conf. ſup. c. 10. §. 7. SPANH.

i Ἴσας.] Καθίσας *Busb.*

k Κατελέξαμεν ὄντων.] *L. B.* κατέλαξα ἤδη ὄν. forte pro κατέλιξα ἤδη ὄν.

l Βερενίκης τ μητρὸς] Conf. ſupr. lib. 16. c. 1. §. 2. SPANH.

m Καὶ προαγαγεῖν ἠξιωκυίας τ υἱόν.] Et venerabiliter appellaret *Rufinus.* SPANH. Ante fuit προαγαγῶν. verum mutari ita juſſit *Hudſonus* in *Addend.* ita quoque in ora Cod. mei correxerat *Coccejus.* HAV.

n Οὐκ ἐξέφαινε τ ψυχῆς τὸ θέλον,] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Gall.* ἐξεφαίνετο ἐκ ψυχῆς τὸ θέλον in *Editis Aliiſque.*

o Τῆς καθ' ἡμέραν διαίτης,] Sic cum Cod. *Busb.* τ εἰς καθ' ἡμέραν διαίτης. in *cæteris.* Forſan εἰς τ καθ' ἡμ. id eſt, εἰς τὰ τ καθ' ἡμέραν διαίτης.

p Τὰ δὲ εἰς τὸ μὴ] Iterum cum Cod. *Busb.* τὰ δ, ἐκ τ δωρεῶν τὸ μὴ μέτρῳ προϊέμενον ἀναλῶσαι in *Editis Aliiſque.*

q Ἀναλῶσαι] *L. B.* ἀνάλως. forte pro ἀναλώσας. HAV.

r Ἐτετέλεστο,] *L. B.* ἐτετέλετο.

s Ἐκπε-

νία τι ἐν ὀλίγῳ σφᾶς αὐτὸν λῦ, ἢ τᾶτ' λῦ κώλυμα τῆς ἐν Ρώμῃ Δρούσης. καὶ ὁ Τιβέριος τοῖς Φίλοις ἔφ' ἱέως πεπαλυτηκότος ἀπάντων φοίτᾶν εἰς ὄψιν αὐτῷ, Δρὸ τὸ ἀνερεθίζεσθαι σφᾶς τὸ λυπεῖσθ μνημονεύων ἔ παιδὸς ἡλικίᾳ τῇ ἐκείνων.

β'. Διὰ μὲν δὴ ταῦτα ὅπῃ τῆς Ιουδαίας πλέων ὤχετο κακοπραγῶν, καὶ τεταπεινωμένος ὀλίθρῳ τε ὧν εἶχε χρημάτων, καὶ ἀπορία τοῦ [s] ἐκτίσοντος τὰ χρέα τοῖς δανεισταῖς, πολλοῖς τε ὄσι καὶ [t] ἀλεωρλὶ ὀδὶ λῦ τινα οὐ ἐνδιδῶσιν. ὥστε ἀπορία τῶν παιτίων, καὶ αἰσχύνῃ τῇ ἐπ' αὐτοῖς, ὑποχωρήσας εἴς τινα πύργον ἐν [v] Μαλάθοις ἔ Ιδυμαίας, ἐν βεβουλία [x] τοῦ μεταχήσοντος αὐτὸν λῦ. αἰσθάνεται δ' αὐτᾶ τὴν Δρόνοιαν [y] Κυπρος ἡ γυνὴ, παντοία τε λῦ ἀπείργαζα τῶν ὅπῃ τοιᾶτοις βαλδυμάτων. Δρεπέμπεται ἢ ἢ ὡς τὴν ἀδελφὴν αὐτᾶ Ηρωδιάδα, Ηρώδῃ τῷ τετράρχῃ συνοικοῦσαν γράμματα, δηλοῦσα τό, τε ὅπῃ τοῖς τοιᾶτος τοῦ Αγρίππᾶ [z] πεφυκὸς λεῦσαν, καὶ τὴν ἀνάγκλν [a] ἢ ἐπ' αὐτοῖ ἐξῆλθ. σπέλλοί τε συγγενῆ ὄσαν βοηθεῖν, [b] καὶ τὸν ἄνδρα πρὸς τοῦτο Δροσκαλάζειν, θεωροῦσαν ὡς αὐτὴ [c] πανταχόθεν κυφίζοι τὸν ἄνδρα, καὶ ταῦτα [d] οὐκ ἐξ ὁμοίων ἀφορμῶν. οἱ ἢ μεταπέμψαντες αὐτὸν, [e] οἰκητήριον ἀπέδειξαν Τιβεριάδα, καί τι καὶ δεχώριον ὤρισαν εἰς τὴν διαίτᾶν, ἀρχαιρεσίᾳ τε τῆς Τιβεριάδος ἐτίμησαν. ἀ μὲν ὅπῃ πολεῖόν γε Ηρώδης ἐνέμενε τοῖς δεδογμένοις, καίτοι γε, ὀδὶ ὡς δεχομῶτα λῦ. ἐν γὰ Τύρῳ Δρὸς συνουσίαν ὑπὸ οἴνᾳ [f] τε γλυκομένων αὐτοῖς λοιδορλῶν, ἀνεκτὸν οὐκ ἡγησάμενος Αγρίππας, τοῦ Ηρώδου τε ἐπονειδίσαντος εἰς ἀπορίαν καὶ τροφῆς. ἀναγκαίας [g] μετιδόσιν, ὡς Φλάκκον τὸν ὑπατικὸν εἴσειζι, Φίλον ὅπῃ Ρώμης τὰ μάλισα αὐτᾶ γεγονότα Δρότερον, Συρίαν δὲ ἐν τῷ τότε διεῖπεν.

γ'. Καὶ δεξαμένου Φλάκκου Δρὸς τοῦτῳ διῆγε, [h] παρακαλεχηκότος αὐτᾶ σκεῖ Ἀριστόβουλον, ὃς ἀδελφὸς ὢν Αγρίππου Δρόφορός τι λῦ. ὁ μὲν ἐβλάπτοντο ἔχθρᾳ τῇ ἀλλήλων, ὥστε μὴ Φιλίᾳ τῇ ὑπαλικῇ [i] τὸ εἰκὸς πρὸς Φέρεσθ. ὁ μὲν ὅ, γε Αριστόβουλος ἀνιᾷ τι τῷ Δρὸς τὸν Αγρίππαν δυσμενῶς, μέχρι ἐς εἰς ἔχθρᾳν αὐτὸν Φλάκκῳ καθίῃσιν, αἰτίαν τοιαύτῃ ἐπὶ τῇ δυσμενείᾳ Δροφαλεῖν. Δαμασκηνοὶ Σιδονίοις Δρὶ ὅρων Δρόφοροι καθεστῶτες, μέλλοντος Φλάκκου Δρὶ τούτων [k] ἀκροάσεσθ, μαθόντες τὸν Αγρίππαν ὡς παρ' αὐτῷ [l] μέγα δυνάμενον, ἠξίουν μεμέλ τὸ αὐτῶν ὑμᾶς, δεχόμενόν τε πολεῖσθαν ὁμολογῆσαι αὐτῷ. ὁ μὲν πάντα ἐπὶ τῇ βοηθείᾳ τῶν Δαμασκηνῶν ὥρμητο πρᾶσσειν. Αριστόβουλος ἢ, ὡ γὰ ἐλάνθανεν αὐτὸν ἡ ὁμολογία τῶν χρημάτων, κατηγορεῖ Δρὸς τὸν Φλάκκον. ὁ βασανιζομένου τῷ πράγματος ἐπὶ [m] Φανερὸ λῦ, ἐξωθεῖ τὸν Αγρίππαν Φιλίας τὸ Δρὸς αὐτόν. ὁ ἢ, εἰς ὑστάτου ὅπου ἀπωσμένος, εἰς Πτολεμαΐδα παρλῦ, καὶ χῇ τὸ ἄπορον τὸ ἀλλαχόθεν Δρούσης γνώμλν ἐποιεῖτο [n] ἐπὶ τὸ Ιταλίας πλεῖν. εἰργόμενος ἢ χρημάτων ὅπορία, ἠξίου Μαρ-

tius Romæ commorari. acceſſit quod Tiberius filii ſui non ita pridem defuncti amicis interdixerat, ne in conſpectum ſuum venirent, ne ex illis viſis renovata filii memoria luctus ſuus redintegraretur.

In Judæam reverſus de nece ſibi conſciſcenda cogitat.

2. His itaque de cauſis conſcenſa navi in Judæam profectus eſt, male ſe habens, animoque dejectus & quod omnem ſuam pecuniam abſumpſerat, & nihil ei ſupererat unde ſolveret quod creditoribus debebat, qui & multi erant & motus ejus omnes obſervabant ne quà effugeret. Eò igitur redactus, ut quid ageret, neſciret, factorumque eum valde puderet, ſeceſſit in caſtellum quoddam apud Malatha Idumææ, & de manibus ſibi afferendis cogitabat. Subolet autem hoc Cypro uxori quod ille in animo agitabat, atque modis omnibus agebat ut eum ab hujuſmodi conſilio depelleret: ad ſororem quoque ejus Herodiadem ſcripſit, Herodi tetrarchæ nuptam, ſignificans, & quid rebus ita ſe habentibus Agrippa decreverit, & qua neceſſitate adactus eò devenerit: hortataque eſt eam ut pro jure cognationis afferret auxilium, maritumque ad idem faciendum perduceret, præſertim cum cerneret ipſam omnes vias perſequi quibus virum ſublevaret, idque cum opibus non adeo abundaret. Accerſitus igitur à ſorore ejuſque marito, juſſus eſt habitare Tiberiade, aſſignata certa pecunia ut de victu caveretur, datoque ei in cumulum ædilitatis iſtius loci honore. Non tamen diu Herodes in ea voluntate perſtitit, quamvis ne ſic quidem ſatisfieret *Agrippæ* neceſſitatibus. Cum enim apud Tyrum convivium agerent, interque bibendum convicia *hinc inde* jacerentur, atque Herodes inopiam Agrippæ exprobraſſet, quodque victum ei ſuppeditaret, ille hoc nullo modo ferendum eſſe ratus, ad Flaccum virum conſularem ſe contulit, qui tunc Syriam adminiſtrabat, cum quo ſibi Romæ jam ante magna interceſſerat amicitia.

Cypros uxor hac de re ad Herodiadem ſcribit.

Agrippam ad ſe accerſunt Herodes & Herodias, eique Tiberiadem ad habitandum dant.

Herodes Agrippæ inopiam exprobat.

Ad Flaccum ſe confert Agrippa.

3. A Flacco autem benigne exceptus, apud eum vitam agebat, ibi quoque ſecum Ariſtobulum conhabentem, fratrem quidem Agrippæ, ab ipſo vero diſſentientem. non impediit tamen hæc ſimultas, quo minus uterque viri conſularis uteretur amicitia, eundemque ut par erat honorem ab eo referret. At vero Ariſtobulus nihil de ſuo in Agrippam odio remittebat, nec quieſcebat donec Flaccum ei infenſum reddiderat, faciens ut ex hujuſmodi cauſa offenſionem exciperet. Damaſceni, orta cum Sidoniis de finibus controverſia, cum litem dijudicaturus eſſet Flaccus, cognito quod Agrippa multum apud eum valeret, rogaverunt ut adeſſet ipſorum partibus, magnam ei pecuniæ vim polliciti. Et ille quidem omnia ſtudioſe agebat ut Damaſcenis auxilium ferret. Ariſtobulus autem, (nam ipſum non latebat pactum de pecunia) *fratrem* apud Flaccum detulit. Quod cum facta inquiſitione ita eſſe deprehenderet, ab amicitia ſua Agrippam repulit. Ille vero in extremam egeſtatem relapſus venit Ptolemaïda, &, quod nuſquam alibi haberet unde viveret, in Italiam navigare decrevit. Cum au-

Ariſtobulus Flaccum ei infenſum reddit.

s Ἐκτίσοντος τὰ χρέα] Ἐκτίτας *Busb.* ἐκτίσαντος *Gall.*

t Ἀλεωρλὶ] Ἀλεωρᾶς, ἐκδυνᾶς *Heſych.* SPANH.

v Μαλάθοις] Eo modo *Busb* (*Lugd. Bat.* Μαλάθυς) & forſan *Epiphanius*, qui habet, *Malathoes.* Μαλάθοις in *Editis Aliiſque.* Videſis Cl. *Relandum* in *Paleſtina S.* p. 885. HUDS. Malathois *Ruſin.* SPANH.

x Τοῦ μεταχήσοντος αὐτὸν λῦ.] Τῷ μεταχήσαι *Busb.*

y Κύπρος ἡ γυνὴ,] Cypros Phaſaëlis è fratre Herodis filii, filia, uxor Agrippæ ſupra c. 6. §. 4. SPANH.

z Πεφυκὸς λεῦσαν,] Πεφυλάχθαι *Busb.*

a Ἡ ἐπ' αὐτὰ ἐξῆγεν.] Ἢ ἐπ' αὐτὸ ἐξῆγεν *Busb.* ἢ ἐπ' αὐτὰ ἐξῆγεν in *Editis Aliiſque* ἢ ἐπ' αὐτὰ ἐξῆγεν *L. B.*

b Καὶ τὸν ἄνδρα] Illa, καὶ τὸν ἄνδρα πρὸς τοῦτο Δροσκαλάζειν, habui è *Cod. Busb.* καὶ τὸν οἰκεῖον ἄνδρα πρὸς ἱκεσίαν σφᾶς παρακαλεῖν *Zonar.*

c Πανταχόθεν] Lege πάντως. COCC.

d Οὐκ] Abeſt à *L. B.*

e Οἰκητήριον ἀπέδειξαν Τιβεριάδα,] Galilææ quippe, quæ Herodis Tetrarchia, Herodiadis mariti civitas, vid. ſupr. c. 2. §. 3. SPANH.

f Τε] Abeſt à *L. B.*

g Μεταδόσιν,] Ita *Busb.* & *L. B.* μεταδίδωσι in *Editis Aliiſque.*

h Παρακεκλητικότος] Locum reſtitui ex *Epiphanio*, qui vertit, *retinuit ibi quoque Flaccus Ariſtobulum fratrem Agrippæ*; παρακεκλημένος σκεῖ καὶ Αριστόβουλος *Busb.* forſan pro Αριστόβουλον. in *Editis* παρακεκλητικότος αὐτὸν σκεῖ Αριστόβουλος, nullo plane ſenſu.

i Τὸ εἰκὸς τὰ] *L. B.* in *Marg.* εἰς τὸ εἰκὸς αὐτῷ.

k Ἀκροάσεσθ,] *L. B.* ἀκροᾶσθ.

l Μέγα δυνάμενον,] Μέγα δυνάμενος *Busb.* μέγα δυνάμενον ἀν *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen. à pr. m.*

m Φανερὸ λῦ,] *Sc.* ὁμολογία. Eſt qui malit φανερὸν, ut ad πράγμα referatur.

n Ἐπὶ τὸ Ιταλίας πλεῖν.] Εἰς Ιταλίαν *Busb.*

Ma-

Agrippa ope Marsyæ pecuniam mutuatur.

autem ipsum inhiberet pecuniarum inopia, jussit Marsyam libertum suum, ut, omni arte in hujusmodi necessitate adhibita, mutuam alicunde pecuniam sumeret. Atque Marsyas adit Petrum, Berenices Agrippæ matris libertum, ejus vero testamenti jure Antoniæ ditionis factum, eumque hortatur ut pecuniam Agrippæ syngrapha fideque accepta daret mutuam. At ille, (nam Agrippam pecuniæ, quam retinuerat, insimulabat) Marsyam compellit syngraphan dare de viginti millibus drachmarum Atticarum, cum bis mille & quingentis minus accepisset. id quod ille fecit, ut qui ita facere necesse haberet. Accepta itaque pecunia, cum ad Anthedonem perveniisset, navemque nactus esset, in eo erat ut solveret. Quod ubi comperit Herennius Capito procurator Jamniæ, misit eò milites exacturos argenti trecenta millia, quæ Cæsaris fisco ab eo debebantur dum Romæ ageret; à quibus illic manere coactus est. Et tunc quidem se jussa facturum esse simulabat; de nocte vero, præcisis retinaculis, Alexandriam navigavit. ubi ab Alexandro Alabarcha poposcit ut ducenta argenti millia ei crederet. Ille vero non ipsi se creditum dicebat: sed Cypro * *eadem postulanti* dare non recusabat, ut qui conjugalem ejus amorem cæteraque omnes virtutes obstupesceret. Illa autem cum fidejuberet, mox Alexander, quinque talentis Alexandriæ repræsentatis, promisit se reliqua daturum esse ubi primum Dicæarchiam veniret, de illis metuens quod sui profusum noverat Agrippam. Et Cypros quidem, cum virum in Italiam navigaturum dimisisset, ipsa cum liberis in Judæam reversa est.

Metu Herennii Capitonis Alexandriam navigat.

Pecuniam ab Alexandro Alabarcha impetrat.

Agrippa in Italiam redit.

Benigne à Tiberio excipitur.

4. Agrippa vero Puteolos appulsus literas dat Tiberio Cæsari, qui *tum* esse in Caprearum secessum abdiderat; venisse se officii causa illumque ut viseret significans, roganque ut sibi liceat in Capreas trajicere. Tiberius autem nil cunctatus & alia ad eum summa cum humanitate rescripsit, & quod gauderet ipsum iterum ad se Capreas venire. Cumque ille advenisset, non minore alacritate, quam præ se tulerat literis, eum amplexus est & hospitio excepit. Postridie vero Cæsari allatis ab Herennio Capitone literis, quod Agrippa trecentis millibus mutuo sumptis, nec ad constitutum tempus persolutis, de reddendo admonitus, è locis suæ ditionis sese fuga proripuisset, ita ut omnem ipsi pecuniam ab eo exigendi potestatem ademerit: cum istas legisset literas, ægerrime rem tulit Cæsar, & Agrippæ omnes ad se aditus præcludi jussit, usque dum debitum solveret. Ille nequaquam ira Cæsaris attonitus, ab Antonia Germanici &

Postea Tiberius, acceptis ab Herennio Capitone literis, Agrippæ omnem ad se aditum præcludit.

σύαν, ὄντα αὐτῷ ἀπελεύθερον, περιὴν γνώσθαι τ ἐπὶ τοιούτοις ° μηχαναῖς, δανεισάμενον P παρά τινων. καὶ ὁ Μαρσύας q Πέτρον κελεύει, Βερνίκης ὄντα ἀπελεύθερον τ Ἀγρίππα μητρὸς, Ἀντιόχης ἢ r τ ἐκείνης s δικαίως ὑποτελῆντα τ Ἀντωνίας, αὐτῷ γοῦν παραχεῖν ἐπὶ γεάμματι καὶ πίστει τῇ αὐτοῦ. ὁ δ, ἐπικαλεῖ γὰρ τῷ Ἀγρίππᾳ χρημάτων τινῶν ἀποστέρησιν, t ἀναγκάζει τ Μαρσύαν v δύο μυριάδων Ἀττικῶν συμβόλαιον ποιησάμενον πεντακοσίας καὶ x διχιλίας ἐλάσσονα λαμβάνειν. σωεχώρει δ ἐκεῖνος κατὰ τὸ μὴ εἶναι ἄλλως ποιεῖν. εἰλημμένος δ τοῦ χρήματος τούτου, Ἀγρίππας εἰς Ἀνθηδόνα παραγινόμενος, καὶ λαβὼν ναῦν, y ἐν ἀναγωγαῖς ἦν. καὶ γνοὺς Ἐρέννιος Καπίτων ὁ τ z Ἰαμνίας ἐπίτροπος, πέμπει στρατιώτας, οἳ εἰσπράξουν αὐτὸν ἄγοντες τριάκοντα μυριάδας Καίσαρι τῷ κυρίῳ ὀφειλομένας ὑπὲρ Ῥώμης ὑπ' αὐτοῦ, ἀνάγκας τινὰ ἐπιτίθεσαν ἔ a μενοῦτος. καὶ τότε μὲν b πείσεσθαι τοῖς κελευομένοις προσποιητὸς ἦν, νυκτὸς δ ἀπηγμένης, κόψας τὰ ἀπόγλα, ὤχετο ἐπ' Ἀλεξανδρείας τῶν. ἔνθα Ἀλεξάνδρῳ δόντα τῷ c Ἀλαβάρχῃ μυριάδας εἴκοσι d δάνεια αὐτῷ δοῦναι. ὁ δ ἐκείνῳ μὲν οὐκ ἂν ἔφη πιστεύειν, Κύπρῳ δ οὐκ ἠρνεῖτο, τιμῶν τ φιλανδρείαν αὐτῆς e καταπεπληγμένος, καὶ τοῖς λοιποῖς ἅπασαν ἀρετήν. ἡ δ f ὑπισχνεῖτο, καὶ ὁ Ἀλέξανδρος, πέντε τάλαντα αὐτοῖς g ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ δοὺς, τὰ λοιπὰ ἐν h Δικαρχίᾳ i γιγνομένῳ παρέξειν ἐπαγγέλλεται, δεδιὼς τῷ Ἀγρίππᾳ τὸ εἰς τὰ ἀναλώματα ἕτοιμον. καὶ Κύπρος μὲν, ἀπελλάξασα τ ἄνδρα, ἐπὶ τ Ἰταλίας k πλεύσοντα, l αὐτὴ μ τ τέκνων ἐπὶ Ἰουδαίας ἀνέζευξεν.

δ'. m Ἀγρίππας δ, εἰς n Ποτίολους παραβαλὼν, ἀπιγγελλει ὡς Τιβέριον Καίσαρα χεάφῃ διατρίβοντα ἐν ° Καπρέαις, παρουσίαν τε τοῦ αὐτοῦ δηλῶν ἐπὶ θεραπείᾳ Ϲ ὅτῳ τῇ ἐκείνου, καὶ ἀξιῶν ἔφεσιν αὐτῷ γενέσθαι εἰς Καπρέας παραβαλεῖν. Τιβέριος δ, ἥδεν p ἐνδοιάσας, τά τε ἄλλα αὐτῷ χεάφῃ φιλανθρωπίᾳ χρώμενος, q ἔτι Ϲ χαίρειν ἀπημαίνων ἐπὶ τῷ σῶον ἐπανήκειν εἰς τὰς Καπρέας. ἐπεὶ δ ἀφικνεῖτο, μηδὲν ὑφελὼν τοῦ ἐν τοῖς γεάμμασι πεθήμου, ἠσπάζετό τε Ϲ ἐξένιζε. τῇ δ' ἑξῆς r Καίσαρος γεαμμάτων παρὰ Ἐρεννίου Καπίτωνος ἀφικομένων, ὅτι Ἀγρίππας μυριάδας τριάκοντα δάνεισμα ποιησάμενος, καὶ πρὸς τὰς καταβολὰς ἐκλιπὼν χρόνον τ συγκείμενον ἀπαιτήσεως γινομένης, οἴχοιτο φυγὰς ἐκ τ ὑπ' αὐτῷ χωρίων, ἄκυρον αὐτὸν καθιστὰς τ ἐπὶ τ s εἰσπραξομένων ἐξουσίας· τούτων ἀναγνὺς τινὰ ὁ Τιβέριος t παρελογίσατο ὁ Καῖσαρ, καὶ ἀφίκλεισιν γνώσθαι τῷ Ἀγρίππᾳ κελεύσαι εἰσόδων τ πρὸς αὐτὸν, ἄχρι δὴ v καταβαλῇ τὸ χρέος. ὁ δ, μηδὲν τῇ ὀρ-

° Μηχαναῖς,] Δαπαναῖς *Busb.* satis commode.

p Παρά τινων.] *L. B.* Ϲαρά τινος.

q Πέτρον κελεύει,] Ita *Busb.* & *Zonar.* πρῶτον in *reliquis.*

r Τῆς ἐκείνου] Μητρὸς subintelligendum.

s Δικαίως] *L. B.* δικαίου.

t Ἀναγκάζει τ Μαρσύαν] Ἀναγκάζει τ Ἀγρίππαν Μαρσύαν *Vat.* & *Hen. à pr.* m.

v Δύο —— λαμβάνειν.] Nota usuræ genus, quale Atticis dicebatur ἐπόγδοος τόκος, qui octavam sortis partem in anno reddit, seu in centum drachmas, duodecim & dimidiam. SPANH.

x Διχιλίας ἐλάσσονα λαμβάνειν.] Καὶ χιλίας ἕλασσον *Busb.*

y Ἐν ἀναγωγαῖς ἦν.] Ita cum *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* quo modo apud *Philonem Alioſque.* ἐν ἀγωγαῖς in *Editis Aliisque.*

z Ἰαμνίας ἐπίτροπος,] Ἰαμνείας *Busb.*

a Μενοῦτος.] Μίνευ *Busb.*

b Πείσεσθαι τοῖς κελευομένοις] Πείθεσθαι τοῖς κεκελευσμένοις *Busb.* & *Lugd. Bat.*

c Ἀλαβάρχῃ] Ἀβαλάρχῃ *Busb.* Ἀλαβάρχῃ in *ceteris* omnibus tam *Gr.* quam *Lat.* atque ita (non Ἀραβάρχῃ) scribendum esse docent *Bosius* in l. 2. *Epp. ad Atticum*, Ep. 17. & *Noldius* in *Hist. Idumeæ*, p. 458.

d Δάνεια αὐτῷ δοῦναι.] Δάνειον *Busb.*

* Eadem postulanti *dare non recusabat*,] Ita *Epiphan.*

e Καταπεπληγμένος,] Τεθυπωμένος *Busb.*

f Ὑπισχνεῖτο,] Ita *Hen. Lugd. Bat.* & *Bas.* ὑπισχνεῖτο *Busb.* ὑπισχνεῖτο τε *Gen.*

g Ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ] Ἐπὶ τῇ Ἀλ. *Busb.*

h Δικαρχίᾳ] Ita contracte hic loci. alibi (prout etiam hic in *L. B.* invenimus) Δικαιαρχίᾳ. HUDS. Conf. supr. lib. 17. c. 14. §. 1. SPANH.

i Γινομένῳ παρέξειν] Γενόμενον παρέξειν ἐπηγγείλατο *Busb.* γενόμενον παρέξειν ἐπαγγείλατο *Hen.*

k Πλωσούμενον,] Illud malui quam Doricum πλωσύμενον, quod in *libris* exstabat.

l Αὐτὴ] Ita *MSS. Gen.* αὐτῇ.

m Ἀγρίππας —— γεάφῃ &c.] Conf. ἀλλοι. lib. 2. c. 9. §. 5. SPANH.

n Ποτίολους] Vel Πουτίολους infr. De Vita (§. 2.) ἐν Πουτιόλοις Ἰταλοὶ &c.

o Καπρέαις,] Καπραίαις in *libris* plerisque. forsan pro Καπρείαις. HUDS. Vel Καπρείαις· SPANH.

p Ἐνδοιάσας,] Vid. infr. §. 10. SPANH.

q Ἔτι χαίρειν ἀπημαίνων] Ita *Busb.* ἔτι χ. in *cæteris.* HUDS. Ἐλλιπῆ τὸ χαίρειν *L. B.* Sed *Cocceius* legendum putat ἐλλιπὲς τὸ χαίρειν αὐτῷ σημαίνων. Vulgatæ tamen lectioni favet *Epiphanius.* HAV.

r Καίσαρος γεαμμάτων] Ita lego cum *Cod. Busb.* Καίσαρος γεαμμάτων αὐτῷ π. in *Editis Aliisque.*

s Εἰσπραξομένων] *L. B.* εἰσπραξαμένων.

t Παρελογίσατο ὁ Καῖσαρ,] Παρελογίσατό τε *Busb.* quod non displicet.

v Καταβαλῇ τὸ χρέος.] Καταβαλεῖς *Busb.* καταβάλοι *L. B.*

ὀργῇ ⸗ Καίσαρ⸗ καταπλαγεὶς, Αντωνίας δεῖται, Γερμανικῆ τε μητρὸς Ϲ Κλαυδίᾳ ⸗ ὕστερον γνωμένῃ Καίσαρ⸗, δάνεισμα αὐτῷ δοθῆναι [x] τ τεττάκοντα μυριάδων, ἵνα φιλίας [y] μὴ ἁμάρτοι τ πρὸς Τιβέριον. ἡ ⸗ Βερνίκης τε μνήμη τ μητρὸς αὐτ, σφοδρα γὰρ ἀλλήλαις ἐχρῶντο. [z] αἰδὼ γυναῖκες, καὶ αὐτῷ ὁμοτροφίας πρὸς τὰς ἀμφὶ Κλαύδιον γεγυμνασμένης, διδῶσι τὸ δεύτερον, καὶ αὐτῷ ἀποπαύει τὸ χρεο⸗ ἀνεπικώλυτο⸗ ἰὼ ἡ φιλία ⸗ Τιβερίῳ. αὐθις ⸗ αὐτῷ Τιβερι⸗ ὁ Καῖσαρ συνίησιν ἡνίον τ αὐτῶ, κελευων τὰ πάντα αὐτ τ ἐξόδοις ⸗ συντυγχάνειν. Αγρίππας ⸗ φιλία δεχθεὶς ὑπὸ τ Αντωνίας, καὶ ⸗ θεράπαιναν τρέπει ⸗ τῷ Γαΐῳ ἡνίῳ τε ὄντ⸗ αὐτῇ, καὶ εὐνοίᾳ ⸗ παλαιὸς εἰς τὰ πρῶτα τιμωμένῳ. καὶ [a] δή τις ἰὼ Θάλλος [b] Σαμαρεὺς γένο⸗, Καίσαρ⸗ ⸗ ἀπελεύθερ⸗. ⸗ τούτῳ δάνεισμα [c] μυριάδων ἑκατὸν εὑρόμεν⸗, τῇ τε Αντωνίᾳ κατεβάλλετό τε ὀφληθὲν χρέος, καὶ τ λοιπῶν τῶ ἀναλώματι θεραπευων τ Γάιον, μᾶζόνως ἐν ἀξιώματι ἰὼ παρ' αὐτῷ.

ε. Προϊόντος ⸗ [d] εἰς μέγα τῷ Αγρίππᾳ [e] τ πρὸς Γάιον φιλίας, [f] αἰωρωμένοις ποτὲ λόγ⸗ περὶ ⸗ Τιβερίῳ γίνε⸗, καὶ ⸗ Αγρίππα κατ' εὐχὰς τραπμένῳ, μόνῳ δ' ἦσην, ἢ πάχ⸗ Τιβέριον ὑπεκσαντα τ δρχῆς Γαΐῳ ⸗ συγχωρεῖν ἀξιωτέρῳ τὰ πάντα ὄντι. τούτων ἀκροᾶται τ λόγων Εὐτυχ⸗, Αγρίππου δ' ἰὼ ἀπελευθερ⸗ [g] καὶ ἡνίοχ⸗, καὶ παραχρῆμα μὲν σιγῇ παρεδίδου. κλοπῆς ⸗ ἱματιων αὐτῷ ⸗ Αγρίππου ὑπικαλυμένης, καὶ ἀκριβεῖς ⸗ σκεκλόφῃ, φυγὼν Ϲ ληφθεὶς ἀγωγῆς αὐτ ὑπὸ Πίσωνα γνωμένης, ὃς ἰὼ φύλαξ τ πόλεως, ἐρομένῳ τὴν αἰτίαν τ φυγῆς, Καίσαρι, φησὶν, ἀπορρητους ἔχειν λόγους εἰπεῖν ἐπ' ἀσφαλείᾳ τ σωτηρίας αὐτ φέροντας. ὥστε δῆσας αὐτὸν ἔστειλεν εἰς τὰς Καπρέας· καὶ Τιβερι⸗ τῷ [h] αὐτ τρόπῳ χρώμεν⸗, εἶχεν αὐτὸν δεσμιον, μελλητὴς εἴ καί τις ἑτέρων βασιλέων ἢ τυράννων γνομεν⸗. ὅτε γὰρ πρεσβειῶν ὑποδοχὰς ἐκ ⸗ ὄχλου ἐποιεῖτο, [i] ἡγεμόσιν τι [k] ἢ ὑπηρέτοις ὑπ' αὐτ ἐκλείπειν ἀδεμία ἰὼ διαδοχὴ, ὁπότε μὴ φθαῖεν πεπλησθηκότες. ὅθεν καὶ δεσμωτῶν ἀκροάσεως [l] ποτὲ ⸗ ἰὼ. ὥστε Ϲ τ φίλων ἐρομένων τὴν αἰτίαν αὐτὸν ⸗ ὑπὸ τοιούτοις ὀλκῇ [m] χρωμένῳ, ἔφη, "τὰς μὲν πρεσβείας τρίβειν "ὅπως μὴ ἀπαλλαγῆς αὐτῆς ἐκ ⸗ ὀξέως γνομένης, "ἕτεροι πρέσβεις ὑπιχθροτονηθέντες ἐπανίοιεν, ὄχλ⸗ τε "αὐτῷ γένοιτο ὑπὸ ὀκνῆς αὐτῶν Ϲ τιμπαῖς [n] πρεσκειμέ"νῳ. τὰς δ' δρχὰς συγχωρεῖν [o] τοῖς ἅπαξ εἰς αὐτὰς "ὑπ' αὐτ καταξᾶσιν, αἰδῶς πρωμηθεία τ ὑποπτῶν. "φύσ⸗ μὲν γὰρ εἶναι πᾶσαν ἡγεμονίαν [p] ⸗ πλεονεκτεῖν. "τὰς ⸗ μὴ [q] παγίως, ἀλλ' εἰς ὀλίγον Ϲ ἄδηλον ὁπότε "ἀφαιρεθεῖεν, καὶ μειζόνως ἐξοτρωύειν ὑπὸ κλοπῆς τὰς "ἔχονίας. εἰ μὲν οὖν ἐφεῖκασιν εἰς πλέον [r] αὐτὰς, "[s] ἄδλον τ κλοπῶν ἔξειν ὑπὸ ⸗ πολλῶ τ κεκερδημένων "ἀμβλυτέρως τὸ λοιπὸν αὐτῆς χρωμένας. διαδοχῆς δ'

Claudii, qui poſtea Cæſar factus eſt, matre petiit mutuo trecenta millia, ne Cæſaris amicitiâ excideret. Illa vero, Berenices matris ejus memoria (iſtæ enim mulieres ſibi invicem perfamiliares erant) quodque ſimul ipſe educatus fuerat cum Claudio, argentum * *quod poſtulabat* ei ſuppeditat; cumque *Agrippa* æs alienum exſolviſſet, patefactus eſt ei aditus ad Tiberii amicitiam. Deinde ipſi Tiberius Cæſar nepotem ſuum commendat, dato in mandatis ut cum foris egredientem comitaretur. Agrippa vero, quod benigne adeo exceptus fuerat ab Antonia, cœpit Cajum ſtudioſe colere, utpote nepotem illius, & in ſummo apud omnes honore ex illorum in patrem ejus benevolentia. Erat etiam Thallus quidam, genere Samarita, Cæſaris libertus. à quo decies centena millia mutuatus, & Antoniæ ſolvit quod ei debebat, & cum reliquum in ſumptus erogaſſet quibus Cajum demereretur, majore auctoritate apud ipſum pollebat.

Ab Antonia pecuniam accipit Agrippa, & cum Tiberio in gratiam redit.

Cajum ſibi conciliare ſtudet.

5. Agrippa autem plurimum apud Cajum in gratia proficiente, quodam die dum una in curru geſtarentur & in ſermonem inciderent de Tiberio, accidit ut Agrippa (nam ſoli erant) *Deum* precaretur, ut Tiberius Cajo omnino digniori quamprimum imperio cederet. Has voces excepit Eutychus, Agrippæ libertus & auriga, & tum quidem ſilebat. Inſimulatus autem ab Agrippa, quod veſtem ei ſurripuerat (id quod revera factum erat) & ex fuga retractus, cum perductus eſſet ad Piſonem urbis præfectum, rogatus fugæ cauſam, ait ſe habere ſecreta quædam Cæſari enuncianda, quæ ſalutis ejus intereſſent. quapropter ipſum in vincula conjectum Capreas mittebat: & Tiberius more ſuo vinctum ſervabat, quod cunctator, ſi quis alius aut rex aut tyrannus, factus eſſet. nam neque legationes ſine mora admittebat; neque curabat ut mitterentur qui præſidibus aut procuratoribus ab eo miſſis ſuccederent, niſi illi deceſſiſſent. unde fiebat ut vinctos quoque audire negligeret. Proinde cum amici cauſam ipſam quærerent, cur adeo procraſtinaret, dicebat, "legationibus quidem ſe mo"ras nectere, ne illis cito dimiſſis, alii mox creati "ad ipſum denuo accedant legati, atque ita ſibi "continuo incumbat negotium illos accipiendi "ablegandique. Imperia autem illis, quibus ſemel "ea dederat, diuturna eſſe ſinere, ut aliquo ſaltem "pudore adhibito conſulatur ſubditis. ingenium "enim omnium hominum in magiſtratu proclive "eſſe ad avaritiam. qui vero haud perpetui ſunt, "ſed ad breve tempus, ut incertum ſit quando illis auferatur poteſtas, majori aviditate ad rapinas "ferri. itaque ſi diutius ea fruantur, furtorum ſatietate tandem expleti, ut qui ſatis ſuperque ſibi "acquiſiverint, deinde tardiores fieri ad rapiendum.

Agrippa, ab Eutycho liberto accuſatus, in cuſtodiam datur.

Tiberii tarditas & cunctatio.

[x] Τῶν τεττάκοντα μυριάδων,] Τὰς τεττάκοντα μυριάδας *Busb.*

[y] Μὴ] Οἱ *Gen.* ἀχ. SPANH.

* Quod poſtulabat *ei ſuppeditat*;] Ita *Epiphan.*

[z] Αἰδὼ γυναῖκες,] Αἱ ἐμὼ γυναῖκες *Busb.*

[a] Δή τις ἰὼ Θαλλ⸗] E *Cod. Busb.* ſcripſi, καὶ δή τις ἰὼ pro καὶ γὰρ ἰὼ & pro ἄλλ⸗ ex conjectura poſui Θαλλ⸗, quem inter Tiberii Auguſti libertos fuiſſe conſtat ex *Gruteri Inſcriptionibus*, p. DXCIX. n. 7. Videſis *Indices* ad *Gruterum* & *Reineſium*.

[b] Σαμαρεὺς] Alias Σαμαρείτης SPANH.

[c] Μυριάδων ἑκατὸν ἐργιδ⸗,] Μυριάδας ἑκατὸν εὐρεμέν⸗.

[d] Εἰς μέγα τῷ Αγρίππᾳ] Ἐπὶ μέγα *Busb.*

[e] Τὰς πρὸς Γάιον φιλίας,] Conf. ἀλλοτ. lib. 2. c. 9. §. 5. SPANH.

[f] Αἰωρωμένοις] Ita cum *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* ἐωρημένοις π. λ. π. Τιβερίου in *Editis Aliiſque.* HUDS. *Gen.* ἐωρημένοις Infr. §. 6. ἠωρῆτο ἐπὶ Φοβίᾳ ubi *Gen.* ἐωρεῖτο, & mox ἠωρήθη ἐφ' ἁμάξης, ubi *Gen.* ἐωρεῖτο. SPANH.

[g] Καὶ ἡνίοχ⸗,] Illud καὶ inſertum dedi, auctoritate *Epiphanii*.

[h] Αὐτῷ] *Gen.* αὐτῷ *Lugd. Bat.* αὐτῇ.

[i] Ἡγεμόσιν ——— πεπλησμένοις.] Idem *Tacitus* de eo Annal. 1. cap. LXXX. Ac pleroſque ad finem vitæ in iiſdem exercitibus aut præſidiationibus habere. SPANH.

[k] Ἢ ὑπηρέτοις] Καὶ ὑπηρ. παρ' αὐτῷ *Busb.*

[l] Ποτὲ ⸗] Abeſt à *L. B.*

[m] Χρωμένῳ,] Χρῆσθαι *Busb.*

[n] Πρεσκειμένῳ.] Πρεσκειμένῳ & mox αἰδῶς non agnoſcit *Busb. Lugd. Bat.* πρόσκειμένων.

[o] Τοῖς ἅπαξ] Τοὺς ἅπαξ ὑπ' αὐτῷ καταξᾶσιν τὰς αὐτὰς *Busb.* HUDS. Suetonius id confirmat lepido Tiberii dicto de homine, qui muſcas abigi à corpore ſuo nolebat. REL.

[p] Τῷ πλεονεκτεῖν,] Ita, ut ellipſis ſit præpoſitionis ἐπὶ, in *libris noſtris*, omnibus præter *Busb.* (atque etiam *Lugd. Bat.*) qui habet οἰκείαν ⸗ πλ. quæ ſane conſtructio alibi quod ſciam non reperitur. Legi poteſt οἰκεῖον ἔχειν τὸ πλεονεκτεῖν, omiſſo εἶναι. aut potius, φύσ⸗ μὲν γὰρ πᾶσαν ἡγεμονίαν ⸗ πλεονεκτεῖν ἐφιέσθαι.

[q] Παγίως] E *Cod. Busb* vocabulum παγίως (quod in *Lugd. Bat.* quoque reperitur in *Margine*) reſtitui in locum ⸗ παρῆσθαι, quod exiſtimo margini appoſitum ἐξηγήσεως ἕνεκα, & poſtea in textum irrepſiſſe.

[r] Αὐτὰς,] Forte αὐτοῖς vel οἱ αὐτοὶ. COCC.

[s] Ἄδλον τ κλοπῶν ἔξειν] Hîc loci ſtructura eſt perplexe compoſita, cujus complura exempla videre eſt apud *H. Steph.* in *Append. de Dial. Att.* p. 127. Alius forſan dixiſſet, ἄδλον τ κλοπῶν ἔχοντας & mox αὐτῆς χρήσεσθαι.

"dum. cum autem ocyus illis succedatur, nequa-
"quam fore ut magistratibus sufficiant qui illis in
"prædam expositi sunt, tanto eis tempore haud
"concesso, in quo antecessores sui spoliorum pleni
"de habendi cupiditate remitterent, quod revo-
"cati fuerant antequam satis diu magistratum obi-
"issent. Ac *deinde exemplo* utebatur. Quodam vul-
"nerato humi procumbente, magna vis muica-
"rum ulcera circumsedebat: ac viator, cum forte
"adesset, vicem ejus miseratus est, languidiorem es-
"se ratus quam ut illas arcere posset, propiusque
"accedens parabat eas depellere. Orante autem
"*saucio*, ut hujusmodi quid facere omitteret: *alter*
"subjiciens causam quærebat, cur ita liberari à
"præsenti molestia negligeret. Cui ille, gravius me
"læsum ibis illas abigendo. nam hæ jam plenæ
"cruoris non perinde ac ante certatim agunt ut mi-
"hi molestiam facessant; sed aliquantulum remis-
"sius insistunt. Quod si *his depulsis* recentes & fa-
"melicæ convenerint, & *me* jam attritum accepe-
"rint, etiam ad interitum usque exsugent. Has igi-
"tur ob causas & ipsum subditis suis, multis expi-
"lationibus male multatis, haud ita frequenter, u-
"num post alium, rectores mittere, qui more mu-
"scarum eos infestarent, præsertim cum natura pro-
"pensis ad lucrum insuper ad cupiditatem augen-
"dam injiciatur metus, ne quæstus sibi adeo jucun-
"dus cito eripiatur." Huic quod dixi de ingenio
Tiberii res ipsa testimonio est; quod, duobus & viginti annis rerum potitus, Judæis duos duntaxat miserit qui gentis *illius* res administrarent, Gratum ejusque in præfectura successorem Pilatum. nec talem se gessit erga Judæos, aliumque in cæteros imperio subditos. Quin & vinctorum causas se serius aliquanto cognoscere indicabat, ne capite damnati quibus premuntur malis leventur, id quod facinorosi illi nequaquam meriti sunt; sed ut angoribus præsentibus, dum diutius in custodia morantur, major accedat calamitas.

Agrippa rogat Antoniam, efficeret ut Tiberius Eutychum audiret.

6. Atque ob hanc quidem causam Eutychus ad cognitionem non delatus est, sed in vinculis servabatur: tempore vero aliquanto post Tiberius Capreis venit Tusculanum, stadiis fere centum ab urbe dissitum: & Agrippa rogavit Antoniam, efficeret ut tandem audiretur Eutychus, de quibus ipsum accusaret. Erat autem Antonia magno in honore apud Tiberium, & cognationis gratia, Drusi enim fratris uxor fuerat, & propter pudicitiam: nam florente adhuc ætate vidua mansit, & secundas nuptias recusavit, quamvis eam hortatus est Augustus ut alicui nuberet, vitamque ab omni probro intactam conservavit. huc accedebat & privatum beneficium quo maxime devinxerat Tiberium. Magna enim conspiratione in eum facta à Sejano, (amico viri Antoniæ, & maxi-

Antoniæ elogium.

"ὀπισθαγθομένης ἐκ τῶ ὀξέως, ἰδαμῶς ἂν ἀρκέσαι
"τὰς ἄθλα τοῖς ἄρχουσι [t] προκειμένας, [v] ἀναστροφῆς
"αὐτοῖς [x] ἀ διδομένης καιρῶν, ἐν οἷς πλήρεις οἱ προε-
"ληφότες γιόμενοι ὑποδιδοῖεν τ ἀπωδὴν τῆς ὀπὶ τῷ
"λαμβάνειν, ἀλλὰ τὸ πρὶν ἐν καιρῷ γλεάσαι μεζονα.
"[y] παράδειγμά τε αὐτοῖς φησί. τραυματία τινὶ κειμένῳ
"μυῖαι κ πολὺ τὰς ἀτελὰς [z] πλεῖσθαι· καὶ τις
"τ παραπυχόντων [a] οἰκείας αὐτῷ τὴν δυσχέιαν, κ πα-
"μίσας ἀδυναμίᾳ μὴ βοηθεῖν, οἷός τε ἦν ἀπωθεῖν
"αὐτὰς παράσας. καὶ δεομένῳ παύσασθαι τ ἐπὶ τοι-
"οῖσδε, ὑποκλαῶν [b] εἶπε τὴν αἰτίαν τοῦ ἀπρε-
"μηθῆς εἰς τὴν ἀλλοφυλῶ κακοῦ τοῦ ἐφεστηκότος.
"[c] μειζόνως γὰρ ἂν ἀδικῶμαι με, εἶπεν, ταῦτας ἀπα-
"γαγών. ταῖς μέν γε ἤδη [d] πεπληρωθείσαις τοῦ αἵμα-
"τος, [e] οὐκ ἔθ' ὁμοίως ἔπειξις, ὄχλον μοι παρα-
"σχεῖν, ἀλλὰ πη καὶ ἀνίσχυσιν. αἱ δ' [f] ἀκραιφνεῖς τῷ
"κατ' αὐτὰς λιμῷ σπελῆσαι, κ πεινῶμενον ἤδη πα-
"ραλαμβάνουσι, κ ὀλέθρῳ [g] παραδοῖεν. ἀλλὰ ταῦτ' ἴσ
"κἀγὼ τῶν πολλῶν τ κλοπῶν διεφθαρμένοις τοῖς ὑπο-
"τελέσιν [h] προμηθὴς εἶναι, μὴ [i] συνεχὲς ἐξαποστέλλειν
"τὰς ἠσομένας, οἳ ἐν τρόπῳ μιγῶν ἐκπλεμῶσιν αὖ-
"τὰς, φύσι πρὸς κέρδος ὁρωρεσμένοις σύμμαχον πα-
"ραλαμβάνοντες τὴν ἐλπίδα κ τάχεως [k] ἀφαιρησομέ-
"νῳ τὴν ἔνθεν ἡδονήν." μαρτυρίσαι δέ μοι τῷ λόγῳ, περὶ τ ἐπὶ τοιούτοις φύσεως, Τιβέριος τὸ ἔργον αὐτό. ἐπὶ γὰρ δύο πρὸς τοῖς εἴκοσιν αὐτοκράτωρ γιόμενος, δύο τὰς πάντας Ἰουδαίοις ἐξέπεμψε διοικήσοντας τὸ ἔθνος, [l] Γρατον τε, κ [m] Πιλάτον, ὃς αὖτῳ διεδέξατο τὴν ἡγεμονίαν. κ οὐκ ἐπὶ μὲν Ἰουδαίων τοιοῦτος ἦν, [n] ἕτερος δ' ἐπὶ τ λοιπῶν ὑπηκόων. ἀλλὰ καὶ τ δεσμωτῶν τὴν [o] ὑπερβολὴν τ ἀκροάσεως ἀπεσήμηνεν [p] ὑπὸ δ δικαιωθεῖσι μὲν θανάτου κρίσιν γλεάζ τ ἐνεγκόντων κακῶν, ἀλλὰ τὸ μὴ ἐπ' ἀρετῇ τ ἐπὶ τοιούτοις τύχῃ σπελθεῖν· τρισομένοις δ' ἀχθηδόνι τῇ ὀπικειμένῃ μείζονα πρόσθεν τὴν δυσχέιαν.

5'. [q] Διὰ μὲν δὴ ταῦτα Εὔτυχος ἀκροάσεώς τε οὐκ ἐτύγχανε, κ [r] δεσμοῖς ἐνείχετο. χρόνῳ δ' ἐγγενομένῳ, Τιβέριός τε ἐκ τ Καπρέων εἰς [s] Τουσκλάνον παρέγινε, ὄσον ἀπὸ σταδίων ἑκατὸν τ Ῥώμης. κ ὁ Ἀγρίππας ἀξιοῖ τὴν Ἀντωνίαν παραπέσθαι τ γλεάζ τῷ Εὐτύχῃ τὴν ἀκρόασιν ἐφ' οἷς ποτε τὴν κατηγορέαν ποιῖτο αὐτός. [v] τιμία δ' ἦν Ἀντωνία Τιβερίῳ εἰς τὰ πάντα, συγγνείας τε ἀξιώματι, δρόσῳ γὰρ ἦν ἀδελφῷ Δ αὐτοῦ γυνή, κ ἀρετῇ τ σώφρονος· νέα γὰρ χηρεύειν παρέμεινε, γάμων τε ἀπεῖπε τῷ πρὸς ἕτερον, καί περ τ Σεβαστ [x] κελευσάντος τινὶ γαμεῖσθαι, κ λοιδορέων ἀπηλλαγμένον διεσώσατο αὐτῆς τ βίον. ἰδίᾳ τε [y] εὐεργέτις ἦν εἰς τὰ μέγιστα τ Τιβερίου. ὀπιβαλὴς γὰρ [z] μεγάλης συστάσεως ἐπ' αὐτὸν ὑπὸ Σηιάνου, φίλος τε ἀνδρὸς, κ δύναμιν ἐν τῷ τότε με-

---

t Προκειμένας,] Προσκειμένης *Busb.*

v Ἀναστροφῆς] *L. B* ἀναπτοῆς.

x Οὐ διδομένης καιρῶν,] Illud ἀ insertum dedi è *Cod. Busb.* (approbante jam *Lugd. Bat.*) quod agnovisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *quibus largitas temporis non est attributa.* dein post λαμβάνειν comma (quod in libris deerat) apposui, ut sequentia pendeant ab illis præcedentibus, ἰδαμῶς ἂν ἀρκέσαι τὰς ἄθλα τοῖς ἄρχουσι προκ.

y Παραδείγμά τε αὐτοῖς φησί.] Ita *Busb.* quo modo & *Epiphan.* qui vertit, *exemplum etiam eis proferebat.* in *Editis Alisque* παραδείγμά τε αὐτοῖς φησι τοιοῦτον ἔλεγεν, aut τοῦτο ἔλεγεν aut φησὶ redundante, forsan, ὡς φασι τοιοῦτον ἔλεγεν. HUDS. *Lugd. Bat.* haud male τοῦτον τ λόγον, pro vulgato passim τοιοῦτον ἔλεγεν reponit. HAV.

z Πλεῖσθαι.] Πεπλέσθαι *Busb.*

a Οἰκείας αὐτῷ τὴν δυσχέιαν,] Οἰκτίρας in *Editis.* οἰκτείρας αὐτὸν *Busb.* quod sane mox postularet τ δυσχέιαν.

b Εἶπε τὴν αἰτίαν] Ἤρετο *Busb. Lugd. Bat.* & *Zonar.*

c Μειζόνως γὰρ ἂν] Καὶ ὡς μειζόνως γὰρ ἂν ἀδικοῖτο. & mox ταῦτας μὲ γὰρ *Busb.*

d Πεπληρωθείσαις] Ita ex *L. B.* reposuimus. *Reliqui* πεπληρωμέναις. HAV. Conf. supr. lib. 17. c. 15. §. 4. SPANH.

e Οὐκ ἔθ' ὁμοίως ἔπειξις,] Οὐκ ἔτ' ὁμοίως *Busb.*

f Ἀκραιφνεῖς] Νεαλεῖς κ λιμώττοντας *Zonar. L. B.* ἀκραιφνεῖ.

g Παραδοῖεν.] Παραδιδοῖεν *Busb.*

h Προμηθὴς εἶναι,] Ita lego. προμηθὲς in *libris.*

i Συνεχὲς ἐξαποστέλλειν] Συνεχεῖς *Busb.*

k Ἀφαιρησομένῳ τὴν ἔνθεν ἡδονήν.] Ἀφαιρεθησομένῳ τὴν ἐνθένδε *Busb.*

l Γρᾶτον] Conf. supr. c. 3. §. 2. SPANH.

m Πιλάτον,] Conf. sup c. 3. §. 2. SPANH.

n Ἕτερος] *L. B.* ἑτεραῖος.

o Ὑπερβολὴν τ ἀκροάσεως] Ἀναβολὴν *Busb.*

p Ὑπὸ δ δικαιωθεῖσι] Ὑπὲρ δ δικ. *Busb.* ὑπὸ τῷ δ. *Gall.*

q Διὰ μὲν δὴ] Διὰ μὲν δὴ ταῦτα κ ὁ Εὔτ. *Busb.*

r Δεσμοῖς ἐνείχετο.] Ita cum *Cod. Busb.* τὰ δεσμὰ ἐνεῖχετο in *Editis Alisque.*

s Τουσκλάνον παρέγινε,] Iterum cum *Busb.* prout apud *Strabonem.* Τουσκολανὸν in *Editis.* Τουσκολάνον *Vat.*

t Τὸ γλεάζ τῷ Εὐτύχῳ] Illud τὸ è *Cod. Busb.*

v Τιμία δ' ἦν Ἀντωνία] Τιμία δ' ἐν αὐτῷ Ἀντωνία Τιβερίῳ *Vat.* & *Hen* à pr. m.

x Κελεύσαντος τινὶ γαμεῖσθαι,] Κελεύοντος *Busb.*

y Εὐεργέτις] Ita *Gall.* & *Lugd. Bat.* ἐνεργέτης in *reliquis.*

z Μεγάλης συστάσεως] Μεγίστης *Busb.*

μείζω ἐχούσῃ. Διὰ τὸ τ γραμμάτων εἶναι [a] ἡγεμονίαν αὐτῷ, καὶ δή τε βουλῆς οἱ πολλοὶ, καὶ τ ἀπελευθέρων προσέθεντο, καὶ τὸ στρατιωτικὸν διέφθαρτο, πεύκης τε ἡ ἐπιβουλὴ ἐπὶ μέγα, καὶ ἐπέσχε Σηιανῷ τὸ ἔργον, μὴ τ Αντωνίας τόλμῃ χρησαμένης σωφρονίσαι τ Σηιανοῦ κακουργίας. ἐπεὶ γὰρ μαθοῦσα τὰ ἐπὶ τῷ Τιβερίῳ [b] συγκείμενα, γράφει πρὸς αὐτὸν τὰ πάντα ἀκριβῶς, καὶ [c] Παλαντι ἐπιδοῦσα τὰ γράμματα τῷ πιστοτάτῳ τ δούλων αὐτῆς, ἐκπέμπει πρὸς Τιβέριον εἰς τὰς Καπρέας. ὁ δὲ μαθὼν, τόν τε Σηιανὸν κτείνει, καὶ τὰς συνεπιβούλους· τιμᾷ τε Αντωνίαν, καὶ πρὶν ἀξιολόγως ἄγων, τιμιωτέραν τε ἐπελάμβανε καὶ πᾶσι πιστευόμενος. ὑπὸ δὴ ταύτης τ Αντωνίας ὁ Τιβέριος παρακαλούμενος ἐξετάσαι τ Εὔτυχον, "ἀλλ' εἰ μὲν καταψεύσεται, φησὶν "ὁ Τιβέριος, [d] ὅτι Αγρίππας τὰ εἰρημένα, Εὔτυχος δεκτὸν "ὃν νομίζει παρ' αὐτοῦ τιμωρίαν ἣν ὑπέτιμηκε αὐτός· "εἰ δὲ βασανιζομένης ἀληθῆ [e] φανεῖη τὰ εἰρημένα, μήπως "κωλάζειν πρῶτον τ ἀπελεύθερον [f] ἐπ' αὐτὸν μᾶλλον κα- "λοίη τιμὴ δίκην." καὶ ὁ Αγρίππας ταῦτα φαμένης πρὸς αὐτὸν Αντωνίας, πολλῷ μᾶλλον ἐπέκειτο αἰτιῶν ἐξέπεσον ἡμέρᾳ ἕκ πραγμάτων· καὶ ἡ Αντωνία, ἐ γὰρ ἀνίει πολὺς ὢν ὁ Αγρίππας ἐπὶ τούτοις δεόμενος, καιρὸν προλαβοῦσα πιθανὸν, [g] ἱκετεύει μὲν Τιβέριον ἐπὶ φορείου κείμενον, προϊόντων Γαΐου τε ἕκ ἐκείνης ἡνιόχου Ἀγρίππα, ἀπ' ἀρίστου ἤδη, [h] προσπαρεπαλῆσαι τῷ φορείῳ, παρεκάλει καλεῖσθαί τε τ Εὔτυχον, καὶ ἐξετάζεσθαι. ὁ δὴ, "ἀλλ' [i] ἴσων μὲν, εἶπεν, "Αντωνία οἱ θεοὶ ὅτι μὴ γνώμῃ τῇ ἐμαυτοῦ, ἀνάγκῃ δὴ τῆς "σῆς προσκλήσεως ἐξαγόμενος, πράξω τὰ [k] πρόσ- "μενα." ταῦτα εἰπὼν κελεύει Μάκρωνα, ὃς Σηιανῷ διάδοχος ἦν, τ Εὔτυχον ἀγαγεῖν. [l] καὶ ὁ μὲν, ἤδη εἰς ἀναβολὰς παρῆν. Τιβέριος δ' αὐτὸν [m] ἤρετο, τί ποθ' ἔχοι λέγειν κατ' ἀνδρὸς ἐλευθερίαν αὐτῷ παρεχηκότος. ὁ δὴ φησὶν, "ὦ δέσποτα, [n] ἡνιοχοῦντο μὲν ἐφ' "ἁμάξης, Γαΐός τε ἦν ὁ καὶ Αγρίππας σὺν αὐτῷ, καὶ "σφῶν ἐζόμην ἐγὼ τοῖν ποδοῖν, λόγων τε πολλῶν "ἀνακυκλουμένων, Αγρίππας φησὶ πρὸς Γαΐον, [o] εἰ "γὰρ ἀφίκοιτο ποτε ἡμέρα ἢ μεταστὰς ὁ γέρων ἔστω "[p] χρονοποιήσει σε ἡγεμόνα τῆς οἰκουμένης. ἅδεν γὰρ ἡμῖν "Τιβέριος ὁ ἡμῶν αὐτοῦ ἥδιστ' ἂν ἐμποδὼν ἐστὶ σοὶ "πλοῦτῳ· καὶ ἥ τε οἰκουμένη ἥδιστ' ἂν μακαρία, καὶ- "γὼ [q] πρὸς αὐτῆς." Τιβέριος δὴ πιστὰ ἡγησάμε- νος τὰ εἰρημένα, καὶ ἅμα μῆνιν ἀναφέρων τῷ Αγρίπ- πᾳ παλαιὰν, διότι κελεύσαντος αὐτοῦ ὑποπτεύειν Τιβέριον [r] ἡνίον αὐτὸ γεγονότα, καὶ Δρούσου παῖδα ὄντα, ὁ Αγρίππας [s] ἐ πιμίως ἦλθε προσκρουσάμενος τοὺς ἑστολούς, καὶ πᾶς ὡς τ Γαΐον μετεκάθιζε, τοῦτον μὲν δὴ φησὶ Μάκρωνι δῆσαι. Μάκρων δὲ τὸ μὲν ἐ σα- φῶς ὕπνου ἂν προσέσχειν ἐξεπίτηδες, τὸ δὲ σὺν ἂν προσδοκῶν [t] ὡς δὲ Αγρίππα αὐτὸν [u] βουλεύσαι τι τοιοῦτον, ἐπανεῖχεν ἀκριβούμενος τὰ εἰρημένα. [x] ἐπεὶ δὲ Καῖσαρ προελθὼν τὸν ἱππόδρομον λαμβάνει τὸν Αγρίππαν ἑστῶτα, [y] καὶ μὲν δὴ φησὶ Μάκρων τοῦ- τον

mam eo tempore poteſtatem habente; quod ipſi mandata erat prætorianorum militum præfectura) & multi è ſenatoribus cum libertis ſeſe ei adjunxerunt, & corruptus erat exercitus, atque conjuratio non mediocres acceperat vires, reſque Sejano *proculdubio* ſucceſſiſſet; niſi Antoniæ audacia ſapientiâ ſuperaſſet Sejani malitiam. quam primum enim intellexit quæ in Tiberium machinati ſunt, omnia ei accuratiſſime perſcripſit, traditiſque literis Pallanti ſervorum ſuorum fidiſſimo miſit eum Capreas ad Tiberium. Ille vero, re cognita, Sejanum occidit & hujuſce conſilii participes; & Antoniam, quam antea magni faciebat, majore in honore habuit, eique in omnibus confidit. Ab hac itaque Antonia rogatus Tiberius ut Eutychum examinaret, "ſi quidem, inquit, mentitus fuerit "quod Agrippa iſte dixerit, Eutychus pœnam "ſatis gravem ſubiit, quam ipſe ei conſtitui; ſin "vero quæſtione habita vera eſſe deprehendantur, "*videndum* ne forte dum pœnas expetit à liberto, "faciat ut ſupplicium in caput ſuum recidat." At vero Agrippa, cum iſta ei narraſſet Antonia, eo magis precibus contendebat ut res diſcuteretur. Atque Antonia (nam rogare non deſiit Agrippa, multuſque in eo erat) tempus opportunum nacta, (vehebatur enim Tiberius in lectica jacens, præcedente ipſius nepote Cajo una cum Agrippa, cum jam pranſi eſſent) juxta lecticam ambulans, petiit vocari Eutychum & examinari. Ille vero, "Deos, inquit, teſtor, Antonia, quod non ex mea "ſententia, ſed precibus tuis coactus faciam quod "facturus ſum." Cum iſta dixiſſet, Macroni, qui ſucceſſerat Sejano, imperat Eutychum adducere. Et ille quidem ſine mora aderat. Tiberius autem illum interrogabat, quidnam habeat quod diceret contra virum qui ipſum in libertatem vindicaverat? Cui ille, "Domine, inquit, vehebantur in "curru Cajus hic & Agrippa cum eo, atque ipſe "ad illorum pedes ſedebam, & poſt verba ali- "quammulta ultro citroque habita, Cajo dixit "Agrippa, Utinam *tandem* veniat dies, quo ſenex "iſte decedens te principem orbis terrarum deſi- "gnet. nam Tiberius ejus nepos minime nobis "impedimento erit, ſi à te tollatur: atque orbis "*univerſus* felicitate fruetur, eritque ut ego ejuſ- "dem particeps fiam." Cum autem verba iſta Tiberius credibilia exiſtimaſſet, ſimulque ejus in animo vetus in Agrippam ira penitus inſideret; quod, juſſus ab eo Agrippa ut Tiberium nepotem ſuum Druſique filium coleret, ipſum contra quam mandaverat minus obſervaſſet, totumque ſe ad Cajum contuliſſet, ad Macronem verſus inquit, huic ſane injice vincula. At Macro, partim quod non ſatis intelligeret, quemnam vinciri juberet; partim quod non ſuſpicaretur ipſum quidquam tale de Agrippa ſtatuiſſe, cunctabatur donec certius ſciret quæ dixerit *Tiberius*. Poſtquam autem Cæſar, cum in circo per orbem iviſſet, Agrippam ſtan-

Sejani conſpirationem Cæſari patefacit.

Antonia obtinet à Tiberio ut Eutychus audiatur.

Accuſatio in Agrippam ab Eutycho inſtituta.

[a] Ἡγεμονίαν αὐτῷ,] Τῷ ἡγεμονίαν *Busb.*
[b] Συγκείμενα,] Συντιθέμενα *Busb.*
[c] Παλαντι ἐπιδοῦσα] Ita *Gall.* nec aliter *Dio Caſſius.* Παλλαντι in *Editis Aliiſque.*
[d] Ὅτι Αγρίππας τὰ εἰρημένα.] Poſt Αγρίππας ſupple *εἰπὼν* aut ſimile verbum. niſi malis *ἐπὶ* Αγρίππᾳ, cum *ὅτι* forſan pro *ἐπὶ* habeat *Busb.* HUDS. In *Lugd. Bat.* ἐπὶ ζ. in *Marg.* vero vulgata reponitur lectio. *Cocceius* emendabat *ὅ, τιδὴ* &c. Ego nihil novandum cenſeo; eſt enim locutio ut indignantis & iracundi impetuoſior atque abruptior, carens verbo ſuo relativo, vel ſero admodum accidente, videlicet tertio poſt verſu *ἀληθῆ φανεῖη* opponuntur enim, quæ *Agrippa* præ ſe ferebat, quæque ejus libertus, ut dicat Tiberius: *Quid ſi jam Agrippæ verba* vera *fuerint; ſatis gravem* &c. *Sin vero torti* Eutychi, quæſtione de eo habita, *verba vera deprehendantur, ne forte* &c. HAV:
[e] Φανεῖη,] Ita *MSS. φανεὶ Gen*
[f] Ἐπ' αὐτὸν μᾶλλον] Ἐφ' ἑαυτὸν *Busb.*
[g] Ἡκετεύει] Conf. ſupr. §. 9. SPANH. *Gen.* habet *ἱκετεύει. Lugd. Bat. αἰκετεύει.*
[h] Παρεπαλῆσαι τῷ φορείῳ,] Ἡλάσαι τῷ. *Busb.*
[i] Ἴσων μέν,] Ἴσως αἴτιοι *Busb. Gall.* & *Zonar.*
[k] Πρόσμενα.] Προχωρούμενα *Busb.* προχόμενα *Lugd. Bat.*
[l] Καὶ ὁ μέν,] Καὶ ὃς μὲν οὐδὲν *Busb.*
[m] Ἤρετο, τί ποθ' ἔχοι,] Ἤρετο τί ποθ' ἔχοι *Busb.*
[n] Ἡνιοχοῦντο] Λιωξοῦντο *Busb.* ἰαχοῦντο in *Editis Aliiſque.* HUDS. Conf. ſupr. §. 9. SPANH.
[o] Εἰ γὰρ ἀφίκοιτο] Εἴθε γὰρ *Zonar.*
[p] Χρονοποιήσει σε] Χρονοτοιήσει σε *Gall.* HUDS. Χρονοβιώσει *Gen.* forte χρονοβιώσῃ σε. SPANH.
[q] Πρὸς αὐτῆς.] Πρὸ αὐτῆς *Busb. Vat. Lugd. Bat.* & *Hen.* à pr. m. ὡς ταύτης ἐγὼ *Zonar.* quod *Wolfius* vertit, *atque ego in primis.*
[r] Ἡνίον αὐτὸ γεγονότα] Ἡνιόχει *Busb.*
[s] Οὐ τιμίως ἦλθε προσκρουσάμενος] *L. B.* ἀτίμως ἦλθε προσκρουσάμενος.
[t] Περὶ δὲ Αγρίππα αὐτὸν] Ita *Busb.* ὡς τῷ Αγρ. in *cæteris.*
[u] Βουλεῦσαί τι τοιοῦτον,] Προσάψαι τι τ. *Busb.*
[x] Ἐπεὶ δὲ Καῖσαρ] Ἐπεὶ δ' ὁ Κ. *Busb.*
[y] Καὶ μὲν δὴ φησὶ] Καὶ μὰν δὴ *Busb.*

ſtantem deprehendit, ædepol Macro, inquit, hunc juſſi vinciri. Illo etiam tum requirente quemnam præciperet, Agrippam, inquit. Tum Agrippa ad preces convertitur, filium ei in memoriam revocans cum quo ſimul fuerat educatus, & Tiberium cujus inſtitutionis curam geſſerat. nihil tamen proficiebat, ſed ipſum, ita ut erat purpura amictum, vinctum agebant *ſatellites*. Atque tum, nam æſtus vehemens erat, quod inter veſcendum parum admodum vini ſuppeditaretur, gravis illi accendebatur ſitis. fiebatque ut animi nonnihil diſcruciaretur, remque ferret * indigne. Conſpicatus igitur quendam è Caji famulis, Thaumaſtum nomine, aquam in vaſe portantem, petiit *aliquantulum* ad bibendum. Illoque porrigente, cum bibiſſet, "certe, inquit, *quandoquidem hoc feceris*, tuo bono, "ô puer, factum eſt quod mihi miniſtraſti. cum "ex his vinculis effugero, nulla in me mora erit "quin libertatem tibi à Cajo impetrem, qui mihi "etiam vincto, prout antea cum dignitatis ſpeciem "habuerim, miniſtrare non gravatus es." Neque mentitus eſt cum iſta diceret, ſed gratiam ei repoſuit. nam regnum adeptus Thaumaſtum quam diligentiſſime, à Cajo, ubi Cæſar factus eſſet, impetratum manumiſit, & rerum ſuarum curatorem fecit; morienſque hunc filio ſuo Agrippæ & Berenice filiæ ſimiliter miniſtraturum reliquit. iſque in hoc honore ætate provecta obiit. Et hæc quidem poſtea contigerunt.

Agrippa in vincula conjectus.

7. Tunc vero Agrippa, dum in vinculis teneretur, cum aliquammultis itidem vinctis ante regiam ſtabat, præ languore *paululum* reclinatus in arborem. Cumque ales quidam inſediſſet arbori, in quam ſe rejecerat Agrippa, (alitem hunc Romani bubonem appellant) unus è vinctis *natione* Germanus, viſo alite, quæſivit à milite quiſnam eſſet ille purpuratus. cognitoque eſſe Agrippam quidem nomine, Judæum vero origine, virumque ex ea gente nobiliſſimum, rogavit militem, qui ei *vinculis* copulatus erat, ut propius accederet ut cum eo colloqueretur, velle enim ex eo *nonnulla* de rebus patriis percontari. Quo impetrato, cum ei aſtaret, intercedente interprete, "ô juvenis, in-"quit, te quidem contriſtat tanta ſubito facta mu-"tatio, quæ tibi multam magnamque importavit "calamitatem. nec facile meis verbis fidem habe-"bis, quæ explicant quid Deus tibi providerit, "ut è malis præſentibus effugias. Scito vero, "(Deos meos patrios Deoſque hujus loci *præſides* "teſtor, quorum voluntate in hæc vincula deve-"nimus) me dicturum omnia, nihil ut auribus tuis "darem petulanter loquendo, ſtudiove te vana ſpe "lactandi. nam hujuſmodi prædictiones, ſi hallu-"cinatus fuerit vates, revera *alicui* plus afferunt "triſtitiæ, quam ſi nihil omnino de illis accepiſ-"ſet. itaque æquum duxi vel cum meo periculo "tibi patefacere quid Dei futurum eſſe prænun-"ciant. Fieri *equidem* non poteſt quin tua brevi "ventura ſit ex hiſce vinculis liberatio; dein ad "ſummam dignitatem provectus eris & potenti-

Que Germanus quidam prædixerit Agrippæ in carcere.

τον εἶπον δεθῆναι. Ἢ ἢ ἐπανερομένῳ ὄντινα οιὠ, Αγρίππαν γε εἶπεν. καὶ ὁ Αγρίππας τρέπεται μὲν κατὰ δέησεις, τοῦ τε παιδὸς ᾧ συνετέθραπτο μνημονεύων, καὶ τοῦ Τιβερίου τῆς ἀνατροφῆς. ἃ μὲν ὠφελεῖν γέ τι, ἀλλ' ἦγον αὐτὸν ἐν [z] πορφυρίσι δέσμιον. καὶ καῦμά τι γὰρ σφοδρὸν ἦν, καὶ [a] ὁ οἶνος τοῦ [a] ὀπὶ σιτίοις μὴ πολλὰ γεγονότος, διὸ ἐξέκαιεν αὐτὸν, καί [b] τι καὶ ἡγωνία, [c] καὶ τὸ παρ' ἀξίαν [d] καταλάμβανε. θαασμενος [e] οὗ τινα τῶν Γαΐου παίδων θαυμαστὸν ὄνομα, ὕδωρ ἐν ἀγγείῳ κομίζοντα, ᾔτησε πεῖν. καὶ ἁρέξαντος προθύμως αὐτῷ, "ἀλλ' εἴπερ "ἐπ' ἀγαθοῖς, φησὶν, ὦ παῖ τὰ τῆσδέ σε τῆς Δία-"κονίας γέγονε, Δία φυγῆς μοι γενομένης τῶνδε τῶν "δεσμῶν, οὐκ ἂν βεβαίως ἐλευθερίαν ἰσαγαγόμη-"νός σοι Φλάβιε Γαΐου, ὃς καὶ δεσμώτῃ μοι γενόμενος "Δία κενεῖσθαι καθάπερ ἐν τῷ πρώτῳ καθεστηκότι χρό-"νῳ τῆς σῆς ἐμὲ ἀξιώσεως οὐκ [f] ἐνέλιπες." καὶ οὐκ ἐψεύσατο τοῦτο εἰπών, ἀλλὰ δὴ ἠμείψατο. ἐν ὑστέρῳ γὰρ βασιλεύσας τὸν Θαυμαστὸν μείζονος ἐλευθέρου τε ἀφῆκεν Φλάβιε Γαΐου Καίσαρος [g] γενόμενος λαβών, καὶ τῆς ἰδίας ἐπίτροπον καθίστησι. πλούτῳ τε τῷ ἀεὶ Αγρίππᾳ καὶ Βερνίκῃ τῇ θυγατρὶ ὁμοίως Δία κεκτημένῳ κατέλιπεν. ἐν τιμῇ τε ὢν ταύτῃ μεγάλῃ πλούτᾳ. καὶ τοῦτο μὲν ὕστερον ἐγένετο.

Ζ. Αγρίππας ἢ ποτὲ δεθεὶς εἰς ἣκλ τοῦ βασιλείου, ὡς πινι δένδρῳ κλιθεὶς ὑπὸ ἀθυμίας, μετὰ πολλῶν οἳ ἐδέδεντο. καί τινος ὄρνεις καθίσαντος ἐπὶ τοῦ δένδρου ᾧ Αγρίππας ὡσσεκέκλιτο, [h] βυβῶνα ἢ οἱ Ρωμαῖοι τὸν ὄρνιν τοῦτον καλοῦσι, τῶν δεσμωτῶν τις Γερμανὸς θεασάμενος, ἤρετο τὸν στρατιώτην, ὅστις εἴη ὁ ἐν τῇ πορφυρίδι. καὶ μαθὼν μὲν Αγρίππαν ὄνομα αὐτῷ, Ιουδαῖον ἢ τὸ γένος, καὶ τῶν ἐκείνῃ ἀξιολογωτάτων, ἠξίωσε τὸν [i] συνδεδεμένον αὐτῷ στρατιώτην, ὡς πλησίον ἐλθεῖν Δία λόγων· βούλεσθαι γάρ τινα ἀμφὶ τῶν πατρίων ἔρεσθαι αὐτόν. καὶ τυχὼν, ἐπεὶ πλησίον ἴσα, δι' ἑρμηνέως, "ὦ νεανία, φησὶ, [k] κα-"ταχθεῖ μέν σε τὸ αἰφνίδιον τῆς μεταβολῆς, πολλῷ τε "ὄντως καὶ ἀθρόαν ἐπαγαγὸν τὴν τύχην. ἀπιστία δέ "σοι [l] τῶν λόγων, οἳ ἐπὶ [m] φυγῇ κακοῦ τοῦ ἐφεστηκό-"τος [n] διηρώτητο τοῦ θείου τὴν πρόνοιαν. ἴσθι γε μὰ τοὺς "θεοὺς τοὺς ἐμοὺς πατρῴους, καὶ τοὺς τῇδε ἐγχωρίους, "οἳ τόνδε ἐπεστάθμευσαν ἡμῖν τὸν σίδηρον, ἐπομνύμε-"νος, λέξω τὰ πάντα, ὅτε ἡδονῇ [o] γλωσσάργῳ δι-"δοὺς τὸν ἐπ' αὐτοῖς λόγον, ὅτε Δία κενεῖς εὐθυμεῖν σε "ἐπαιδαικώς. [p] αἱ γὰρ ἐπὶ τοιοῖσδε προαγορεύσεις ὑστε-"ρηκότος τοῦ [q] ἀποδείξοντος [r] ἔργῳ χαλεπωτέρην "προσίεσθαι τὴν ἀχθηδόνα, [s] τοῦ μηδ' εἰ τὴν ἀκοὴν "ἀκροάσασθαι αὐτῶν. ἀλλά καὶ τὸ ἐμὲν κινδυνώδεις πα-"ραβαλλόμενος, δίκαιον ἡγησάμην σοι Δία σῴζεσθαι "τὴν προαγόρευσιν τῶν θεῶν. σὺ δ' ὅπως σὺ εὐ-"θέως ἀπαλλαγή τε σοι τῶνδε τῶν δεσμῶν παρέσῃ, "καὶ

---

z Πορφυρίσι δίσμιον.] Πορφυρίδι Gall.

a Επὶ σιτίοις] Ita Busb. Lugd. Bat. & Gall. ἐπισιτίῳ in Editis Aliisque.

b Τι καὶ ἡγωνία,] L. B. τιγονία. Coccejus mavult ἡ ἀγονία.

c Καὶ τὸ παρ' ἀξίαν] Καὶ τὸ ὡς ἀξίαν Vat. & Hen. à pr. m. Iſta in ſua verſione omittit Gelenius, at Epiphanius hoc modo vertit, *unde quoque anxius factus, præter decus atque dignitatem cœpit cuncta reſpicere, unde poſſet ſuis invenire remedium, & conſpiciens quendam ex famulis Caji, &c.*

d Κατελάμβανε.] Προσελάμβανε Busb. ἐλάμβανε L. B.

e Οὗ τινα τῶν Γαΐου] Illud ὧν è Cod. Busb.

* *Indigne.*] *Vel*, non ex æquo.

f Ενέλιπες.] Ανέλιπες Vat.

g Γενόμενος λαβών] Ita cum Cod. Busb. & Lugd. Bat. γενόντα in *cæteris*.

h Βυβῶνα] De ſimili, ſed infauſto bubonis augurio infra lib. 19. c. 8. §. 2. SPANH.

i Συνδεδεμένον αὐτῷ] Τὸν δεδεμένον Vat. & Hen. à pr. m.

k Καταχθεῖ] Gloſſa in *Marg. L. B* καΐβαρύς.

l Τῶν λόγων,] Λόγων tantum in *L. B.*

m Φυγῇ κακοῦ] Ἀποφυγῇ Busb.

n Διηρώτητο τοῦ θείου] Διηρώτο Gall. Δίηρείτο L. B.

o Γλωσσάργῳ] Γλωσσάλγῳ Busb. γλωσσαργῷ L. B. atque ibidem in *Marg.* γλωσσάλγῳ. Coccejus cogitabat γλωσσαλγίας.

p Αἱ γὰρ ——— ὑστερηκότος &c.] Germani de Agrippæ viſo bubone vaticinium. Alioquin pro infauſto omine habitus viſus bubo. Ovid. Metam. lib. VI. ℣s. 430.

——— *tectoque profanus*
Incubuit bubo thalamique in culmine ſedit.

Item infra pro infauſto omine ſidereque viſus bubo ſupra caput ejuſdem Agrippæ lib. 19. c. 8. §. 2. ubi *Euſeb.* ὑπερκαθεζόμενον εἶδεν ἄγγελον, nulla bubonis facta mentione, cæterum ad hunc locum *Euſebii* vide *Valeſii* Notas. SPANH.

q Αποδείξοντος] *Gen.* ἀποδείξαντος.

r Ἔργῳ] *L. B.* ἔργα.

s Τοῦ μηδ' εἰ τὴν ἀκοὴν] *L. B.* Ἢ εἰ μηδὲ τὴν ἀρχήν.

t Εἰ-

"καὶ πρόδηλον ἐπὶ μήκιστον ἀξιώματός τε καὶ δυνάμεως,
"ζηλωτὸς τε ἂν γένοιο πᾶσιν οἱ νῦν δι' οἰκτρὰς τὰς τύχας
"σε λαμβάνουσιν· [t] εὐδαίμων τε ἂν [v] ποιοῖο τὸν πε-
"λάτην, [x] παισὶν οἷς εἶεν τὸν ὅλβον καταλειπόμενον.
"[y] μνημονεύειν δὲ ὁπότε εἰς αὖθις τὸν ὄρνιν θεάσαιο τοῦτον,
"πέντε ἡμέραις σε τὸν πελάτην ἐσομένῳ. ταῦτα πε-
"πράξεται μέν ἥπερ ἀποσημαίνει σοι [z] τὸ θεῖον τὸ ἐξα-
"πεστίλαν τετονὶ τὸν ὄρνιν. συγγνώσῃ τι αὐτῶν σοὶ
"σιν τὸν συγχωρουμένῳ ἀποστερῆν σε, ἄδικον ἡγησαίμην,
"ὅπως ἀπίσαμεν ἀγαθῆ μέλλοντος λυσιτελεῖν, ἐν
"ὀλίγῳ τὸν ἀκηδόνα δὲ παρόντος [a] τίθοιο. μνήμην δὲ
"[b] ποιεῖσθαι εἰς χεῖρές σε συγχωρουμένῳ δὲ εὐδαίμονος,
"ἢ δὲ καθ' ἡμᾶς διαφθειρομένῳ δυσχέραν ἢ πανταχοῦ σώσε-
"σμεν." ἢ ὁ μὲν Γερμανὸς τοιάδε προφέρων, εἰς τοσόνδε
ὤφλε γέλωτα τῷ Ἀγρίππᾳ, ἐφ' ὅσον ἐν τοῖς ὕστερον [c] κατα-
φάνη τεθαυμαδὲ ἄξιος. ἡ δὲ Ἀντωνία [d] χαλεπῶς φέρουσα
[e] τὴν Ἀγρίππα τὸν δυσχέραν, [f] τὸ μὲν Τιβερίῳ σφὶν αὐτὸ
διαλέγεσθαι, ἐργωδέστερον εἶρεν, ἢ ἄλλως ἐπ' ἀπεράντοις
γνησιωμένων. εὐρίσκετο δ' αὐτῷ συγγὶ τῷ Μάκρωνος, στρα-
τιωτῶν τε μετρίων ἀνδρῶν, οἳ συγφυλάξειαν αὐτὸν ἐν
φρονήσει, ἢ ἐκατονταρχὴν ἐφεστῶσαν τε ἐκείνοις ἢ συν-
δέτην ἐσομένην, λουτρά τε καθ' ἡμέραν συγχωρεῖσθαι, ἢ ἀπε-
λευθέρων ἢ φίλων εἰσόδους, τοῦτε ἄλλῳ ῥᾳδίως ἢ τῷ σώ-
ματι γνοῖτ' ἄν. εἰσίασίν τε ὡς αὐτὸν φίλος τε Σίλας, ἢ τῶν
ἀπελευθέρων Μαρσύας & [g] Στοιχεὺς τροφὰς εἰσκομιζόντες
αἷς ἔχαιρε, ἢ δι' ἐπιμελείας πάσης ἔχοντες ἁμαρτά τε
κομίζοντες ἐπὶ τραπεζοποιοῦ [h] πράσεως, ὁπότε νυξὶ γνοῖτο
ὑπερρώννυσαν αὐτῷ συμπράξει τῶν στρατιωτῶν, Μακρωνος
προφρήτος. καὶ τοσαῦτα ἐπράσσετο ἐπὶ μῆνας ἕξ, καὶ
τὰ μὲν κατ' Ἀγρίππαν ἐν τούτοις ἦν.

η'. Τιβέριος δ' ἐπανελθὼν εἰς τὰς Καπρέας, ἐμα-
λακίζετο, τὰ μὲν πρῶτα μετρίως· ἐπιδόσης δ' εἰς
τὸ μᾶλλον τοῦ νόσου, πανταχῆς ἔχων [i] ἐπ' αὐτῷ τὰς ἐλ-
πίδας, Εὔοδον, ὃς ἦν αὐτῷ τιμιώτατος τῶν ἀπελευθέρων,
κελεύει τὰ τέκνα [k] προσαγαγεῖν πρὸς αὐτόν· [l] χρῄζειν
γὰρ ἀφικέσθαι, φησὶ, λόγων πρὶν ἢ [m] τελευτᾷν. ἦσαν
δ' αὐτῷ παῖδες γνήσιοι μὲν ὄντες, Δρῦσος γὰρ δὴ, ὁ μόνος
αὐτῷ γεγονὼς, ἐτύγχανε τεθνεώς· υἱὸς δὲ τούτου κατα-
λειπόμενος Τιβέριος, ὀπικαλούμενος Γέμελλος, Γαΐου τε
Γερμανικοῦ παῖς ἀδελφοῦ υἱὸς γεγονώς, νεανίας τε ἤδη καὶ
παιδείαν σκληροτέραν ὑπὲρ βασιλέα, εὐνοίᾳ τε ἅμα δήμου
τιμώμενος, διὰ τὸν Γερμανικοῦ τε πατρὸς ἀρετήν. ὑπὲρ
μέγιστον γὰρ δὴ ἔτος ἦλθε τοῖς πολίταις τιμῆς, εὐσε-
βείᾳ τρόπου, ἢ δεξιότητι τοῦ ὁμιλεῖν ἀνεπαχθὴς ὢν, ἢ τὴν
ἀξίωσιν κρίνειν τῷ βάρει ἴσος πᾶσιν εἶναι. ἐξ ὧν οὐ
μόνον ὁ δῆμος ἢ ἡ βουλὴ μειζόνως ἦγον αὐτὸν, ἀλλὰ & τῶν
ὑποπτων ἕκαστον ἐθνῶν, οἱ μὲν [o] ὁμιλητὸν ἀλισκόμενοι
τῇ χάριτι τοῦ εὐτυχοῦς, οἱ δὲ [p] πύστει τῶν ἐκείνων ἀφηγή-
σεως ἀναλαμβάνοντες. πένθος τε αὐτοῦ τελεσθήσεσθαι
πρὸ τῆς πᾶσιν, ὡς θεραπεία τῆς ἀρχῆς ὑπολυομένων τὴν
συμφορὰν, λύπῃ δὲ ἀληθεῖ οἰκειουμένων, διὰ τὸ ἴδιον τυ-

"am, & omnes beatum te prædicabunt quos tuæ
"jam fortis miseret, felicemque habiturus es exi-
"tum, liberis, qui tibi nati sint, tuas relinquens
"opes. Memento autem, cum istam volucrem de-
"nuo videris, te quinque post diebus moriturum
"esse. Hæc quidem eventura sunt quemadmodum
"Deus significat, qui hunc tibi alitem mittere di-
"gnatus est. cumque ipse ea præsciverim, nefas
"esse putabam, tecum nolle ista quæ intelligerem
"communicare, ut de felicitate futura certior fa-
"ctus, leve esse existimes quod hoc tempore pa-
"tiaris. Cum autem ad hanc felicitatem pervene-
"ris, fac nostri quoque memineris, ut calamitatem
"cum qua nunc conflictamur, *tandem* effugiamus." *Agrippæ miseriam in custodia solatur Antonia.*
Hoc Germani præsagium tam videbatur Agrippæ ridiculum, quam postea admiratione dignum est habitum. At Antonia graviter ferens calamitatem Agrippæ, paulo quidem difficilius esse sentiebat de eo verba facere ad Tiberium, prætereaque nihil apud ipsum precibus loci relictum esse: hoc vero à Macrone assequebatur, ut milites viri essent humaniores & modesti, tam quibus curæ erat excubias agere quam centurio qui illis præesset & ei * copularetur; utque lavacra ei quotidiana concederentur, & liceret libertis & amicis eum adire, atque alia ei indulta essent quæ ad corporis curam facerent. Ingressique sunt ad eum, Silas amicus, & è libertis Marsyas atque Stœchus, cibum ad comedendum afferentes quo delectabatur, omnemque erga ipsum officiosam sedulitatem adhibentes. quin & stragula quasi venalia apportantes, noctu ea ipsi substernebant, militibus jussu Macronis operam suam conferentibus. Atque hæc facta sunt per sex menses, resque Agrippæ ita se habebant.

8. Tiberius autem Capreas reversus, primum quidem modice cœpit ægrotare, morbo vero ingravescente, cum de salute desperaret, Euodum, quem ex omnibus libertis maximi faciebat, liberos ad se jubet adducere: se enim desiderare, dicebat, ut eos ante obitum alloqueretur. Sui quidem non jam in vivis erant liberi, nam mortuus erat Drusus quem unicum habebat: verum filius hujus Tiberius supererat cognomine Gemellus, & Cajus Germanici fratris filius, jam adolescens, & doctrina liberaliter institutus, & gratiosus apud populum ob Germanici patris virtutem. Hunc enim populus maximo in honore habuit, quod esset moribus bene temperatis, in alloquiis comis & affabilis, quodque princeps dignatione cum omnibus par esse voluerit. Quibus fiebat, ut tam senatus quam populus majorem in modum eum diligerent colerentque; atque etiam è singulis gentibus in provincias redactis, alii quidem suavitate ejus in congressu & colloquiis capti, alii vero, ubi auditione eorum narrationis ea acciperent. ipsoque mortuo luctum omnes ingentem prætulerunt, non * ex observantia in imperium simulate calamitatem lugentes, sed sincero mœrore eam ut suam deplorantes, quod unus- *De Tiberio Gemello & Cajo Germanici filio.* *Germanicus populi delicia.*

[t] Εὐδαίμων τε] *L. B.* Εὐδαιμονάτε.
[v] Ποιοῖο τὸν τελώτην,] Ita cum *Busb. Vat.* & *Zonara*, & *Lugd. Bat.* ποιοῖς in *Editis Aliisque.*
[x] Παισὶν οἷς εἶεν τὸν ὅλβον καταλειπόμενον.] Παισὶν οἷς τὸν ὅλβον in *Editis.* παισὶν οἷς ἔσοι τὸν ὅλβον *Vat.* Verum cum πᾶσιν οἷ εἶεν τὸν ὅλβον habeat *Busb.* & *Epiphanius* in versione sua *divitias tuis filiis qui tibi nati fuerint relinques*: rescribere non dubitarim, παισὶν οἷ εἶεν τὸν ὅλβον καταλειπόμενον. *Lugd. Bat.* τελώτην ἑπομένῳ παισὶν, (fortè ἐπὶ παισὶν Coccejus) οἷς ἤτη τὸν βίον καταλιπόμενον.
[y] Μνημονεύειν δ' ὁπότε] Μνημόνευε *Busb.*
[z] Τὸ θεῖον τὸ ἐξαπεστίλαν] Θεῖ τὸ ἐξαπ. *Vat.* & *Hen. à pr. m.* Θεῖ τὸ *Busb.* & *Lugd. Bat.*
[a] Τίθοιο.] *Lugd. Bat.* in *Marg.* τίθεο.
[b] Ποιεῖσθαι εἰς χεῖρές] Ποιῆ εἰς χεῖρας σοὶ παρ. *Busb.*
[c] Καταφάνη τεθαυμασθὲ ἄξιος.] Καταφάνη τὸν θαύματος ἄξιον *Vat.* & *Hen. à pr. m.* ἰφάνη θαύματος ἄξιος *Busb.*
[d] Χαλεπῶς φέρουσα] Conf. lib. VI. sup. c. 14. §. 3. SPANH.
[e] Τὴν Ἀγρίππα τὸν δυσχέραν,] Illa τοῦ Ἀγρίππα inserui, auctoritate *Cod. Busb.* & *Epiphanii.*
[f] Τὸ μὲν Τιβερίῳ] Τῷ μὲν Τιβ. *Busb.*

* *Copularetur*;] Is *scilicet* cui Agrippas in custodiam traditus erat, nam eadem catena & militem & reum copulabat, teste *Seneca*. Ep. 5. qua de re videsis *Brissonium* de *Formulis*. l. 5. p. 474. *Edit. Francof.*
[g] Στοιχεὺς τροφὰς] Cum ὁ στοιχεὺς habeant *Codd. Gall.* & *Busb.* & *Stœcheus* occurrat in melioribus *Epiphanii* libris, placuit Στοιχεὺς pro Στυχεὺς *Editorum* rescribere.
[h] Πράσεως.] *Gen.* πραξεως.
[i] Ἐπ' αὐτῷ] Περὶ αὐτῷ *Busb.*
[k] Προσαγαγεῖν] *L. B.* Προσαγαγέσθαι.
[l] Χρῄζειν γὰρ ἀφικέσθαι] Χρῄζει γὰρ ἀφικέσθαι σφίσι δ. λ. πρὶν τελευτᾶν *Busb.*
[m] Τελευτᾷ.] *L. B.* τελευτᾶν.
[n] Τῷ βάλεσθαι] Ita lego cum *Cod. Busb.* & βάλεσθαι in *ceteris.*
[o] Ὁμιλητὸν] Scribe ὁμιλητότις. COCC.
[p] Πύστει τῶν ἐκείνων] Ita lego. πίστει in *libris.* HUDS. Præterquam in *Lugd. Bat.* qui clare (ut ubique in hoc verbo) emendationem istam comprobat. HAV.
* *Ex —— lugentes,*] Quin & aliter verti potest, si ἀρχῆς referatur ad συμφορὰν.

unuſquiſque ejus mortem ſemetipſum propius attingere crediderit. Quæ res & filio ipſius plurimum profuerunt ad omnium benevolentiam conciliandam: interque alios maxime etiam milites adeo devincti tenebantur, ut in lucro deputarent vel mortem, ſi neceſſe eſſet, oppetere, modo ei imperium poſſent aſſerere.

Augurium Tiberii de ſucceſſore.

9. Tunc autem Tiberius, cum Euodum juſſiſſet poſtridie filios ſummo mane ad ipſum adducere, Deos patrios precatur, ut eum qui in principatum ſucceſſurus eſſet, manifeſto aliquo indicio ſibi oſtenderent, id quidem modis omnibus agens ut nepoti ſuo imperium relinqueret, plus vero ſigno, quod Deus oſtenſurus eſſet, fiſus, quam ſuæ ſententiæ aut voluntati. Augurium itaque ei propoſitum erat, illi ceſſurum eſſe imperium qui ſequenti die ad ſe prior acceſſiſſet. Cum iſta ſecum reputaſſet, mittit ad nepotis ſui pædagogum, jubens ut prima luce puerum ad ipſum perduceret, † exiſtimans Deum inſuper habiturum eſſe imperatoris munus. Deus autem quod ille deſignavit irritum eſſe juſſit. Quippe cum is ita cogitaſſet, ubi illuxit, juſſit Euodum ut puerum qui prior adeſſet intro vocaret. Ille vero egreſſus, cum Cajum pro

Cajus imperium præripit Tiberii nepoti.

cubiculi foribus offendiſſet, (nam Tiberius nondum aderat, cibo ipſi tardiuſcule parato, atque Euodus place neſciverat quid ſibi voluerit dominus) pater, inquit, te vocat, ſimulque eum introduxit. At Tiberius, ubi Caium aſpicit, tunc primum cogitare cœpit de Dei poteſtate, ſuumque ſibi plane ereptum eſſe imperium, ut qui non amplius poſſet quod ſibi viſum eſt ſtatuere. Multis itaque & ſeipſum quidem deploravit, cui adempta erat poteſtas ratum faciendi quod jam ante decreverat, itemque Tiberium nepotem ſuum, ut qui ex augurio acto & omni de ſpe imperii deciderit, vitæque diſcrimen adiret, quod foret ut ejus ſalus ab aliis iiſque potentioribus penderet, qui non ferendum cenſebunt, ut vitam cum illis ageret, nihil ipſi profutura cognatione, quem metuet ſimul & odio habebit rerum dominus, partim quod proximus ſit imperio, partim quod pro incolumitate utque rerum potiatur inſidias contra tendere non

Tiberius genethliacis deditus.

definet. Erat autem Tiberius maxime addictus prædictionibus ex natalitiis; ad eas quæ feliciter evenerant vitam exigens, magis quam ii qui ſe totos huic rei dediderant. adeo ut Galbam aliquando ad ipſum venientem conſpicatus, ad quoſdam ei maxime neceſſarios dixerit, ecce homo qui Romanorum imperio aliquando erit honoratus. atque ille maxime *omnium* ex imperatoribus omni quod

---

q Εξ ἂν μίγα ὄφελ⊙] Μίγα ὄφελ⊙ ἀφ᾽ τούτων *Busb.*

r Κατελίλειπτο·] Καθαλίλειπτο *Hen.*

s Αἰρετὸν ἀριθμοῦντες] Ἀρετὴν ἀριθμοῦντες δ᾽ αὖ τ᾽ *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen.*

t Περίφωτον] *L. B.* in *Marg.* περόφατον.

v Διαδιξαμένῳ,] Διαδιξομένῳ *Busb.*

x Ἀποφανύμενον.] Καταφανύμενον *Gall.*

y Ὥραν ἄγειν] Ἡμέραν *Busb.* (*Lugd. Bat.* in *Marg.*) & *Hen.* à *pr. m.*

z Καταμελήσειν] Antea diſtinctum erat, παῖδα, ὡς αὐτὸν.

a Καταμελήσειν ——— ὑπολαμβάνων.] Hujus loci verſionem non aſſequor. itaque & mihi lubet experiri. verto, *ſperans fore ut in hoc ejus artificio conniveret Deus.* ad verbum, *ut hoc ejus artificium negligeret Deus*, i. e. *huic ſe non interponeret, nec impediret, quo minus optatum haberet eventum.* ut στρατηγία ſumatur pro στρατήγημα. IBBETSONUS.

† *Exiſtimans* ——— *munus*,] Putans illa re numinis ſuperare ſententiam. *Epiphan.*

b Στρατηγίας] *L. B.* στρατηγίᾳ.

c Ἠδὴ δ᾽ ὁ Εὐόδ⊙] Ita lego cum *Cod. Busb.* favente aliquantulum *Epiphanio.* antea erat, ἡνιόχης ἤδη ἢ ὑδεὶ ἂν ἐδέλετο.

d Εἰσήγαγεν] *L. B.* εἰσῆγεν.

e Εἰς ἐπίνοιαν ἐλθὼν] Εἰς εὔνοιαν *Busb.*

f Καθ᾽ αὐτὸν] *L. B.* κατατὸν.

g Ἀφῃρημένῳ,] Ita diſtinxi, cum in *Editis* eſſet ἀφῃρημένῳ ἐπικυρῶν εἰς ψηφίσοιτο, δυνάμεως &c.

h Ψηφίσοιτο δυνάμεις] Ψηφίσαιτο *Gall.* & *L. B.*

i Αὐτῷ] *L. B.* αὐτῇ.

k Κάτωλοφύρατο,] Ita *Busb.* & *Epiphan.* κατολοφυρόμεν⊙ in *ceteris.*

l Ἀφῃρεμένου τὸ κράτ⊙,] Ἀφῃρημένου *Vat.*

m Ἐπ᾽ ἄλλων κρειττόνων] *L. B.* in *Marg.* notat ſcribendum forte, ἐπὶ ἀλλῳ κρείσσονι.

n Εἰσηγησαμένων τῷ σωσιπατρίδῃ] Ita pro εἰσηγησαμένῳ vel εἰσηγησαμένῃ ut in *Editis Aliiſque.*

o Κίνισθαι τῷ σωτηρίαν,] Hoc modo diſtinxi. prius erat, κίνισθαι, τῷ σωτηρίαν αὐτῷ δ᾽ μὴ &c.

p Γενεθλιαλογίας] Ideo Juvenalis Sat. 10. ℣. 94. ait eum Capreis hæſiſſe, *Cum grege Chaldæo.* REL.

q Κατὰ τὰ κατορθώματα] Ita legendum cenſui levicula cum mutatione. antea erat, ᾗ κατορθώμενα αὐτῇ μιζόνως τ. ἰ. τ. ἀ. ἐκόντων τ. β. ἐξηγμέν⊙. nullo plane ſenſu. HUDS. Verſ. *ad eas quæ feliciter evenerant vitam exigens*, quæ perſpicuum non fundunt ſenſum. videtur etiam prior lectio levicula cum mutatione defendi poſſe. ᾗ κατορθώμενα αὐτῇ, μιζόνως τ᾽ εἰς τόδε ἀνακειμένων ἐκόντως, ἐξηγμέν⊙. Sic lego mutato ſolum τόδε in τόδε, & verto, *illius virtutes prolixius etiam iis, qui ad hoc vitæ genus ſe ſponte contulerant, laudans & extollens.* neſcio tamen an ἐξηγμέν⊙ in ἐξηρμέν⊙ non ſit mutandum. IBBETSON.

r Ἐξηγμέν⊙.] Κατηγμέν⊙ *Vat.* & *Hen.* à *pr. m.* κατηγμέν⊙ *Gall.*

s Παραγένοιτο] *L. B.* Παραγίνοιτο.

t Ποτὲ τιμησόμεν⊙ ἡγεμονίᾳ.] Sic *Busb.* ἀποτιμησόμεν⊙ in *Editis Aliiſque.*

v Ἡγεμονίᾳ.] Nota quod Imperatores ἡγεμόνες dicantur. REL.

x Τά τε ——— ἡγέμεν⊙] De Tiberio oſtentis tribuente *Sueton. Tiber.* c. 72. SPANH.

τῦ ἐπαληθεύσος αὐτῶν ἐπὶ τοῖς πράγμασιν ἐχρῆτο αὐτῆς. καὶ τότε ἐν χαλεποῖς ἦν συντυχίᾳ τῦ γεγονότος, ὡς ἐπ' ἀπολωλότι τῷ ἡδεῖ τοῦ παιδὸς ἀχθεινῶς [y] διατιθέμενος, καὶ κατάμεμψιν αὐτὸ ποιούμενος, [z] ταύτῃ [a] οἰώνησιν ποησάμενος. παρὸν γὰρ ἂν αὐτῷ λύπης ἀπηλλαγμένῳ τελευτᾶν ἀμαθίᾳ τῶν ἐσομένων, [b] διαφθείρεσθαι τῷ προεγνωκὼς τὸν ἐσομένου δυσχέραν τῶν φιλτάτων τελευτᾶν. καίπερ ἢ συντεταραγμένος τῇ ψυχῇ δόξαν τὰ δεχῆς εἰς ἃς οὐκ ἤθελεν ἐποδῶ, ἄκων τε καὶ μὴ βαλόμενος φησὶ γοῦν πρὸς τὸν Γάϊον, "ὦ παῖ, καί περ μοὶ συγγενέσθαι Τιβερίῳ ἢ κατὰ σὲ ὄντος, δοξῃ τε τῇ ἐμαυτοῦ, καὶ [c] τῷ ὁμοψήφῳ ἐπ' αὐτῇ τῶν θεῶν, σοὶ φέρων ἐγχειρίζω τὸν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν. [d] ἀξιῶ ἢ σὲ μηδὲν ἀμνημονεῖν, ὁμιλήσαντα αὐτῇ, μήτε εὐνοίας τῆς ἐμῆς, ὃς εἰς τοσόνδε σὲ ἀξιώματος καθίστημι μέγεθος, μήτε τοῦ πρὸς Τιβέριον συγγενοῦς, ἀλλ' ἐπισάμενον, ὡς σοὶ τε τοῖς θεοῖς, καὶ μετ' αὐτοὺς τοιῶνδε σὶ καταστῆναι ἀγαθῶν πορισὴς, ἀμείβεσθαί μὲ τὸ ἐπ' αὐτοῖς προθυμον, καὶ ἅμα Τιβερίῳ φροντίζειν διὰ τὸν συγγενειαν· ἄλλως τε [e] γινωσκὴν ὡς τεῖχος σοὶ ἐστὶ τῆς δεχῆς ὁμοῦ ἐστὶ τῆς σωτηρίας πρεῖον γένοιτο ἂν Τιβέριος, φρόιμιον ἢ δυσχερῶς μεθεστάμενος. [f] αἵ τε γὰρ μονώσεις ἐπικίνδυνοι τοῖς εἰς τηλικούτων πραγμάτων ὄγκον καταστᾶσιν, [h] καὶ θεοῖς οὐκ ἀπιμώρητα [i] ὁπόσα παρὰ δίκην πραττόμενα ἀφανίζοι τὸ νόμου τὸ ἐπίορκος πρασσόν." ταῦτα μὲν ὁ Τιβέριος ἔλεγε, τὰ μὲν πιθανὸς τῷ Γαΐῳ καί περ ὑποπτευομένῳ· ἀλλὰ καταστὰς εἰς τὸν δεχὸν, τόν τε Τιβέριον μαντείαις [ii] αἱρεῖται τῆς ἐκείνου, καὶ τὸς, ὑπερβαλῶν [k] ἐπ' αὐτὸν συνιστᾶσιν, μετ' οὐ πολὺ τελευτᾷ.

1. Τιβέριος ἢ [l] τότε τὸν Γάϊον ἀποδείξας διάδοχον τῆς ἡγεμονίας, ὀλίγας ὑπερβὰς ἡμέρας, [m] ἔθανε, χρὼν αὐτὸς τὸν δεχὸν [n] ἡμέρας τρεῖς καὶ πέντε μείους, πρὸς ἐνιαυτοῖν δυοῖν καὶ εἴκοσι. Γάιος ἢ ἦν αὐτοκράτωρ τέταρτος. [o] Ῥωμαῖοι μὲν δὴ, [p] πύσει τῦ Τιβερίου τελευτῆς, [q] εὐφραίνοντο μὲν τῷ ἀγαθῷ τῦ ἀγγελίας· ὁ μὲν πιστεύειν γε ἥκιστος ἦν αὐτοῖς, ὁ τῷ μὴ βάλεσθαι, [r] πρὸ πολλῶν γὰρ ἂν ἐπίμησαν χρημάτων τὸ ἐπαληθεῦσαν τὸν λόγων, δέει ἢ μὴ ψεύδους τῆς ἀγγελίας ὑπομένης προεξαναστάντες [s] ὑπόδηλοι ὦσι τοῦ αὐτῶν χάρματος, εἶτ' [t] ἀπόλοιντο διαβολῆς αὐτῶν [v] ὑπομένης· πολεῖσι γὰρ ἀνὴρ εἷς ἅπας Ῥωμαίων τοὺς εὐπατρίδας εἰργάσατο δεινὰ, δυσέρωτος ὑπὸ πᾶσιν ὢν, καὶ ἀνήκεστος εἰς τὸ ἐργάζεσθαι καταγελᾶς, εἰ καὶ χωρὶς λόγου τὸν αἰτίαν ἐπανέλοιτο τοῦ μισεῖν, καὶ ὑπὸ πᾶσι μὲν οἷς [x] κέκνφεν ἐξαιρέτως φύσιν ἔχων, εἰς

vel affine erat vaticinationibus credendum esse ratus, eo quod eum *aliquoties* non fefellerint, eas in rebus agendis adhibuit. Et tunc in angustiis erat propter eventum qui acciderat, graviter dolens ac si nepos jam exstinctus esset, & semetipsum accusans quod de venturis solicitus augurio uti voluisset. cum enim sibi, à mœrore vacuo, liceret è vita excedere futurorum ignoratione, *jam* de se *plane* actum esse, ut qui moriturus esset cum præsensione malorum quæ sibi chariſſimis eventura erant. Quamvis autem conturbatus erat, quod inopinato adeo alii, quam ipse voluerit, imperii vices habituri sint, Cajo tamen invitus & præter voluntatem dixit, "Fili, etsi Tiberius mihi te genere pro- *Cajo imperium & Tiberium Gemellum commendat.*
"pinquior sit, ego tamen & meopte judicio &
"Deorum suffragiis tibi in manus trado Romano-
"rum imperium. te vero oro atque obsecro, ne
"ei admotus obliviscaris aut meæ benevolentiæ,
"qui te in tantæ dignitatis fastigium provexi, aut
"tuæ cum Tiberio cognationis; sed, intelligens
"quod Diis volentibus & secundum eos tantorum
"beneficiorum tibi auctor fuerim, gratiam mihi
"referas pro mea ad ista propensa voluntate, Ti-
"beriique ut cognati rationem habeas: præterea-
"que scias quod superstes Tiberius tibi erit im-
"perii simul & salutis propugnaculum, interitus
"vero illius calamitatum origo. periculosa enim
"solitudo in ejusmodi rerum celsitudine constitu-
"tis; nec Dii inulta patientur quæ † præter jus fas-
"que perpetrata legem deleant alia agere præci-
"pientem." Ista quidem loquutus est Tiberius, haud tamen Cajo persuadebat, licet ita facturum recipiebat: sed in imperio collocatus, & Tiberium *Tiberii nepotem* juxta illius præsagium tollit, & ipse non multo post ex insidiis in semet structis interemptus est. *Cajus Tiberium nepotem Tiberii tollit.*

10. At Tiberius, cum eo tempore Cajum principatus successorem declarasset, paucis diebus *huic rei* superstes vita decessit, postquam imperium tenuisset annos duos & viginti, ac præterea menses quinque & dies tres. Cajus autem quartus *Romanorum* erat imperator. Cumque Romanis quidem de morte Tiberii allatum esset, ex bono nuncio in sinu gaudebant, vix tamen ausi sunt inducere animum ut crederent, non quod id *magnopere* non vellent, nam verum esse quod nunciaretur vel ingenti pecunia redemptum irent; sed quod vererentur ne vano rumore ante tempus excitati gaudium suum proderent, deinde accusatione in eos instituta male perirent. Ille enim unus omnium patriciis Romanis mala quamplurima intulerat: homo ex qualibet re iracundia inflammatus, & qui ab ea exercenda cohiberi non potuit, etiamsi odii in aliquem temere causam arripuisset, & natura quidem pro- *Ex Tiberii morte magna populi lætitia.*
cli-

---

y Διατιθέμενος] Διανείμενος Busb.
z Ταύτῃ] L. B. ἢ κῇ τῇ.
a Οἰώνησιν] Scribe οἰώνισιν. COCC.
b Διαφθείρεσθαι] Ita quoque *L. B.* habet in contextu, sed in *Marg.* Διατελεῖσθαι.
c Τῷ ὁμοψήφῳ] Τῇ ὁμοψήφῳ Busb.
d Ἀξιῶ ἢ σὲ μηδὲν ἀμνημονεῖν,] Ἀξιῶ τε σὲ μὴ ἀμνημονεῖν Busb.
e Γινώσκειν] *L. B.* γινώσκων. Coccejus ἄκως τε καὶ γινώσκων.
f Αἵ τε —— ὑποκαλῶν.] De Tiberii Nepote, a Cajo interempto, Philo Legat. ad Cajum p. 995. D. E. & p. 996. SPANH.
g Κατάστασιν,] Ita lego. καθάρσασιν in *libris*.
h Καὶ θεοῖς οὐκ] Οὐ γὰρ ἀτιμώρητα τοῖς θεοῖς Busb.
i Ὁπόσα παρὰ δίκην πραττόμενα] Quod contra fas aut jus aut contra fœdus naturæ perpetratum *Rufinus*. SPANH
ii Αἱρεῖται ταῖς ἐκείνου,] Αἱρεῖ Busb. (αἱρεῖσι) *Lugd. Bat.* Coccejus ἀναιρεῖ) forsan αἱρεῖ ταῖς.
k Ἐπ' αὐτὸν συνιστᾶσιν,] Ἐπ' αὐτῷ Busb.
l Τότε τὸν Γάϊον ἀποδείξας] Illud τότε è *Cod. Busb.* & *Epiphan.*
m Ἔθανε, —— εἴκοσι.] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 9. §. 5. Pro πέντε μείους Zonaras, qui Josephum hic, ut solet, exscribit, habet ἑπτὰ μείους, sicut Dio, l. LVIII. p 639. B. SPANH.
n Ἡμέρας τρεῖς καὶ πέντε μῆνας,] Cn. Acerronio Proculo & C. Pontio Nigrino Coss. mortem obiit XVII. Kal. Apr. (*Suet. Tib.* c. 73. *Tacit. Ann.* VI. 50.) seu potius VII. sive Martis die XXVI. quum post Augusti excessum imperasset annos XXII. menses VII. dies VII. ut refert *Dio* in fine libri 58. non menses V. dies III. ut hic loci. nec menses VI. dies III. ut in *lib.* 2. *de Bello. Usserius* in *Annalibus* ad A. M. 4750. *Zonaras*, qui *Josephum* solet exscribere, habet μὰ μῆνας ἑπτὰ καὶ ἡμέρας ἴσας. Videsis *Pagi Criticam* ad *Baron.* p. 29. HUDS. At ipse lib. de bell. II. 8. sex menses ei spatio dat. Dio Cassius *septem menses, septem dies* habet. Error itaque est à librariis profectus hic aut illic. REL.
o Ῥωμαῖοι —— ἀγγελίας·] Ῥωμαίοις ἢ ἦκε μὲ πύσις τῦ T. τ. ἐφραίνοντό τε τῷ ἀγαθῷ τ. ἀ. ὁ μὲν ἐπίστευον. ὁ τῷ μὴ β. Busb.
p Πύσει] *Gen.* πίσει.
q Εὐφραίνοντο] *L. B.* ἐφραίνετο.
r Πρὸ πολλῶν γὰρ] Illud ὡς non agnoscit Busb. qui mox habet ἐτιμήσαντο, & dein ἐπαληθεύσον.
s Ἐκπρόδηλοι ὦσι] *L. B.* ἐπὶ δηλώσει.
t Ἀπόλοιντο] Ita Busb. ἀπώλοντο in *ceteris*. in *Lugd. Bat.* ἀπολύοιντο.
v Ὑπομένης·] Abest à *L. B.*
x Κέκνφεν] Videtur κείνειν legi debere. IBBETSON. Videlicet pro κείνοις, quod erat in *Hudſ.* & omnibus aliis excepto *L. B.* ex quo restituimus. HAV.

clivis ad sæviendum pro arbitrio, mortemque vel leviſſimorum ſupplicium conſtituens. adeo ut cum rumorem de eo ſparſum libentiſſime audirent, lætitia perfrui quantum vellent inhibiti fuerint malorum metu, quæ fruſtrata ſpe ante oculos verſabantur. Marſyas vero Agrippæ libertus, audita Tiberii morte, contento curſu Agrippæ nunciatum properabat; cumque ipſum forte offendiſſet in via quæ duceret in balneum admoto ei capite, ſermone Hebraïco, mortuus eſt, inquit, leo. Ille vero, cum probe norit quid ſibi vellet iſtis verbis, & inde lætitia geſtiret, "at tibi, inquit, tum "pro cæteris officiis, tum pro læto hoc nuncio, "gratias omnes & ago & habeo, modo vera ſint "quæ nnncias." Tum centurio, qui præerat cuſtodiæ Agrippæ; cum animadverſiſſet qua feſtinatione accederet Marſyas, & quantum gaudii ex illius verbis obortum eſſet Agrippæ, ſuſpicatus ſermonem illis fuiſſe de re nova, *protinus* eos interrogavit, de ſermonibus quos inter ſe conferrent. Illi vero primum quidem diverticula quærebant, cum autem inſtaret *centurio*, Agrippa ei, ut qui jam amicus eſſet, ſine mora omnia aperit. Atque ille ex iis voluptate cum eo communi fruebatur, quod in rem facerent Agrippæ; eique epulas appoſuit. Cum autem iis adhiberetur, & meliuſcule biberent, aderat quidam, nuncians Tiberium vivere, & cis paucos dies in urbem reverſurum eſſe. Tunc centurio his verbis graviter turbatus, quod ea fecerat ex quibus vitæ diſcrimen adiret, ut qui morte Cæſaris audita hilariter cum vincto epularetur, Agrippam lectulo deturbat, dicitque; "Tu me "impune, ut exiſtimaſti, falles mentitus mortem "imperatoris, & non capite lues hanc linguæ pe-"tulantiam?" His dictis, Agrippam, quem prius ſolverat, vinciri jubet, & accuratiorem ei quam antea cuſtodiam adhibet. atque eam noctem Agrippa in his malis exegit: poſtridie vero rumor in urbe de Tiberii morte increbuit, nec ab ea divulganda jam refugerunt homines, quibuſdam etiam *hac de cauſa* ſacra facientibus; moxque allatæ ſunt à Cajo literæ, alteræ ad ſenatum quibus Tiberii mortem ſignificabat ſeque in *defuncti* imperium ſucceſſiſſe, alteræ ad Piſonem urbi præfectum, quæ & hoc ipſum nunciarunt, juſſeruntque Agrippam è militum cuſtodia in eas ædes transferri quas habitabat antequam vinciretur: adeo ut vacuus à timore in poſterum illic ageret. nam in cuſtodia quidem ſervabatur, ita tamen ut remiſſius haberetur viveretque. At Cajus, poſtquam Romam venit; perducto ſecum Tiberii corpore, more patrio magnifice eum ſepelivit, voluitque eadem die Agrippam è vinculis dimiſiſſe, niſi ei obſtitiſſet Antonia, minime quidem ex odio in vinctum, ſed ut decori quod ad Cajum attinet ratio haberetur: ne, ſi confeſtim ſolveret quem ille vinxerat, cum læ-

Marſyas Agrippæ Tiberii mortem nunciat.

Rumor it Tiberium adhuc vivere.

Agrippa artiorem in cuſtodiam datur.

Cajus ſenatui & Piſoni ſignificat mortem Tiberii.

θάνατόν [y] τε καὶ τ κυφοτάτων ἀνατιθεὶς τῷ ζημίαν. ὥστε ἡδονῇ ℨ ἐπ' αὐτῷ λόγῳ φέρονσες τῷ ἀκρόασιν, εἰς ὅσον ἐβούλοντο ἀπολαύσωσι χρῆσθαι σκεκώλυντο δεισαι κακῶν, ἃ προεωρᾶτο ψευδέσι τῆς ἐλπίδος. Μαρσύας ℨ τοῦ Ἀγρίππου ὁ ἀπελεύθερος, πυθομενος [z] Τιβερίῳ τῷ τελευτῷ, [a] ἔθει δρομαίῳ [b] τῷ Ἀγρίππᾳ [c] ἀγγελισόμενος. καὶ καταλαβὼν ἐν ἐξόδοις ὄντα εἰς τὸ βαλανεῖον, συνεύσας πρὸς αὐτὸν, γλώσσῃ τῇ Ἑβραίων, [d] τέθνηκεν ὁ λέων, φησίν. ὁ ℨ συνεσίν τε ℨ λόγου ποιησάμενος, καὶ χάρμαι [e] τ ἐπ' αὐτῷ πρεσενεχθεὶς, "ἀλλά "σοι τ ἁπάντων καὶ τ δὴ τῶνδε εὐαγγελίας χάριτες ἐν "ἐμοὶ πάντοτε [f γένοιντο], μόνον ἂν ἀληθῆ τὰ λεγόμενα "εἴη." καὶ ὁ ἑκατοντάρχης, ὅς γε τῇ Φυλακῇ ἐφεστηκὼς τὸν Ἀγρίππαν, θεώμενος τῷ παρῳδίᾳ μεθ' οἵας ὁ Μαρσύας ἀφίκετο, καὶ τὸ ἐκ τ λόγων χάρμα [g] Ἀγρίππᾳ συνελθὸν, ὑποτοπήσας καινώσιν τινα γεγονέναι τ λόγων, [h] ἤρετο σφᾶς πρὶν ℨ λόγου τὸν ἐφεστηκότα. οἱ ℨ τέως μὲν παρέτρεπον, ἐγκρατέστερον ℨ ἀποσημαίνοντος ὁ Ἀγρίππας, ἤδη γὰρ φίλος ἦν, μηδὲν [i] ἐνδοιάσας. ὁ ℨ [k] σκοινῶδές τι τῷ ἡδονῇ τὸν λόγον, ἀφεὶς τὸ εἰς ἀγαθὸν τῷ Ἀγρίππᾳ φέρειν, πρόσθεν τε αὐτῷ δεῖπνον. [l] εὐωχουμένῳ δ' αὐτῷ, καὶ τὸν πότον ποιοῦντος, παρῆν τὰς λέγων, ζῇ τε τ Τιβέριον, καὶ ὀλίγων ἡμερῶν ἐπανήξειν εἰς τὴν πόλιν. καὶ ὁ ἑκατοντάρχης δεινῶς θορυβηθεὶς τῷ λόγῳ, [m] ἀφεὶς τὸ εἰς θάνατον ἀνακείμενα πεπραχέναι, [n] δεσμώτην τε καὶ ἐπ' ἀγγελίᾳ θανάτου [o] Καίσαρος συνδιηθῆναι μὴ χάρματος, ἀπωθεῖται τ Ἀγρίππαν τῆς κλινιδίου· καὶ, "ἦπου, φησὶν, "λήσειν με ὑπονοεῖς θανάτου τὸν αὐτοκράτορος κατεψευ-"σάμενος, ἀλλ' ὁ [p] κεφαλῇ τῇ σῇ τῶν [q] ἀναμαξά-"μενος τ λόγον;" ταῦτα εἰπὼν [r] κελεύει δῆσαι τ Ἀγρίππαν, λευκῶς πρότερον αὐτὸν, Φυλακίῳ τινὶ ἀκριβέστερον [s] αὐτοῦ ἢ πρότερον καθίσαντα. καὶ νύκτα μὲν σκεινῷ ὁ Ἀγρίππας ἐν πίστεσι μὲν κακοῖς· τῇ ℨ ὑστεραίᾳ λόγου τε [t] πλείων μὲν καὶ τῷ πόλιν ἰσχυριζόμενον ὅτι τῇ τελευτῇ τοῦ Τιβερίου, ἐθάρρυν τινὲς τοῖς ἄνθρωποι φανερῶς ἤδη [v] θρυλεῖν, καί τινες ℭ θυσίας ἐπετέλουν, ἅτε δὴ τε ἀφίκοντο πρὸς τοῦ Γαΐου, ἡ μὲν πρὸς τῷ σύγκλητον τοῦ Τιβερίου διαφθορὰν [x] τῷ τελευτῷ ℭ τῷ αὐτοῦ πρόληψιν τ ἡγεμονίας ἡγουμένῳ, ἡ ℨ πρὸς [y] Πίσωνα τ φύλακα τ πόλεως, τὰ τό τε ἀγορεύουσα, καὶ τ Ἀγρίππαν σκέλυσιν ἐκ τοῦ στρατοπέδου μεταστῆσαν εἰς τὴν [z] οἰκίαν ἐν ᾗ [a] πρότερον ἦν δεσμὴν διαίταν εἶχεν· [b] ὥστε ἐν θείῳ λοιπὸν ἦγε τὸν πρὸ αὐτῆς. φυλακὴ μὲν γὰρ ℭ τήρησις ἦν, μετὰ μέντοι ἀνέσεως τ εἰς τὴν διαίταν. Γάϊος δ' ὡς [c] ἐπὶ Ῥώμην παρῆν, ἄγων τοῦ Τιβερίου τὸ σῶμα, ταφάς τε αὐτῷ πίστας πολυτελεῖς νόμοις τοῖς πατρίοις, Ἀγρίππαν ℨ αὐθημερὸν λύσαι [d] ὄντα πρόθυμον, κώλυμα Ἀντωνία ἦν, [e] ἔ τι μίσος τῷ πρὸς τ δεδεμένον, προμηθείας ℨ τοῦ Γαΐου εὐπρεπῆς, μὴ δόξαν ἀπάγοιτο ἡδονῇ δεχομένου τὴν Τιβερίου μετάστασιν, ἄν-

ℨ Τι] *L. B.* ℨ.
z Τιβερίῳ τῷ τελευτῷ,] Τοῦ Τιβερίου *Busb.*
a Ἔθει δρομαίῳ] Ὠθεῖτο *Busb*
b Τῷ Ἀγρίππᾳ] Ita cum *Cod. Busb.* τ Ἀγρίππαν in *ceteris.*
c Ἀγγελιόμενος.] Est qui malit ἀγγελιάσων, nihil tamen mutare volui, licet ſimplex ἀγγελίζομαι, à quo ἀγγελιῶμαι, raro occurrat
d Τέθνηκεν ὁ λέων, φησίν.] Familiare erat Judæis tyrannice dominantes appellare *Leones*, ut conſtat ex 2 *Tim.* c. 4. v. 17. *Eſth.* c. 14. v. 13. & *Ezech.* c. 19 Videſis *Grotium* ad 2 *Tim.* c. 4. v. 17. & *L. Capellum* in *Spicilegio* ad *Tim.* loco citato.
e Τῶν ἐπ' αὐτῷ] *L. B.* τῷ ἐπ' αὐτῷ. utrumque ferri poteſt. HAV.
f Γένοιντο,] Illud ἂν è *Cod. Busb.* qui etiam γίνοιντο habet.
g Ἀγρίππᾳ] Τῷ Ἀγρίππᾳ *Vat.*
h Ἤρετο σφᾶς] *Al.* ἔρετο.
i Ἐνδοιάσας.] Conf. ſupr. §. 4. SPANH.
k Σκοινῶδές τε] *Gen.* σκοινῶδέστερον τε.
l Εὐωχουμένῳ δ' αὐτῷ,] Εὐωχουμένων δ' αὐτῶν *Busb.*
m Διὰ τὸ εἰς θάνατον] Ὡς εἰς θάνατον ἀνακείμενα πεπραχὼς *Busb.*
n Δεσμώτην ——— χάρματος,] Conf. infr. cap. 9. §. 4. SPANH.
o Καίσαρος συνδιηθῆναι] Αὐτοκράτορος συνδιαιτήμασι *Busb.*
p Κεφαλῇ ——— λόγον;] Ex Homero Odyſſ. τ. v. 92. ἔρδεσκε μίγα ἔργον, ὃ σῇ κεφαλῇ ἀναμάξεις. SPANH.
q Ἀναμαξάμενος τ λόγον;] Ἀναμαξόμενος *Gall.*
r Κελεύει δῆσαι τ Ἀγρίππαν,] Κελεύει δῆσαι, αὐτὸν ἤδη λευκῶς *Busb.*
s Αὐτοῦ ἢ πρότερον καθίσαντα.] Η πρότερον αὐτῷ καθίσαντα *Vat.* & *Hen.* à pr. m. αὐτοῦ ἢ πρ. καθίσαι *Busb.*
t Πλείων μὲν καὶ τῷ πόλιν] Πλείονων *Busb.*
v Θρυλεῖν,] Θρυεῖν *Busb.* & *Lugd. Bat.* θρυλλεῖν *Gall.* HUDS. Lege θρυλλεῖν cum *Gall.* IBBETS.
x Τῷ τελευτῷ καὶ τῷ αὐτοῦ] Τὸν θάνατον *Busb.*
y Πίσωνα τ φύλακα τ πόλεως,] Πείσωνα *Busb.*
z Οἰκίαν ἐν] Sic *Busb. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* οἰκίαν in *reliquis.*
a Πρότερον ἢ δεθεῖσαν διαίταν εἶχεν.] Πρότερον ℨ δεθεῖσαν *Busb.*
b Ὥστε ἐν θείῳ] Ita *Vat. Busb.* & *Epiphan.* ὥστε in *Editis Aliisque.*
c Ἐπὶ Ῥώμην παρῆν,] Ἐπὶ Ῥώμης *Busb.*
d Ὄντα πρόθυμον,] Forte ὄντι πρόθυμῳ. COCC.
e Οὔ τι μίσος τῷ πρὸς τ δεδεμένον,] Ita etiam *Epiphan.* ὑπὲ τιμίσος τῷ πρὸς τ δ. *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

ἀνδρα ὡσ' ἐκείνᾳ δεδεμένον λύων ἀπ τοῦ ὀχέως. διελθόσων μέντοι ὀ πολλῶν ἡμερῶν, μεταπεμψάμενος αὐτὸν εἰς τ οἶκον, [f] ἀποκείρᾳ τε αὐτὸν, καὶ μεταμφίεννυσιν· εἶτα ἡ τὸ διάδημα ὡς ἐπὶ ἡπι τῇ κεφαλῇ, καὶ [g] βασιλέα καθίστησιν αὐτὸν τ φιλίππε τετραρχίας, [h] δωρησάμενος αὐτῷ ἔ τὴν Λυσανίᾳ τετραρχίαν, ἀλλάξᾳ τε τῇ σιδηρᾳ ἀλύσῳ χρυσῆν ἰσάθμον. [i] ἱππάρχην ἡ [k] ὅπη τ Ἰουδαίας ἀπέμπει Μάρυλλον.

ιά. Δούτρῳ ἡ ἐπὶ τ Γαΐᾳ Καίσαρος ἡγεμονίας, Ἀγρίππας ἐξίᾳ συγχωρησιν αὐτῷ γνέσθαι πλεύσαντα, τὴν τε ἀρχὴν καταστησαντ, καὶ τἄλλα εἰς δέον οἰκονομησαμένῳ ἐπανιέναι. καὶ συγχωρήσαντος ἔ αὐτοκράτορος παρὼν, παρ' ἐλπίδας τε ὤφθη πᾶσι βασιλεὺς, πολλήν τε τ τύχης ἐπεδείκνυεν ὅπη τοῖς ἀνθρώποις τὴν ἐξουσίαν τοῖς θεωροῦσιν ἀπ λογισμῶν ἀποροῦσα τε τ μέλλοντος ἐ ἔ ἐν τῷ παρόντι εὐδαίμονος. καὶ οἱ μὲν ἐμακάριζον ἔ μὴ διημαρτῆσθαι [l] χρησαμένης τ ἐλπίδων· οἱ δ' ἐν ἀπιστίᾳ ὡς τ γεγονότων ἦσαν.

titia nuncium Tiberii mortis accepisse videretur. Veruntamen non multis post diebus, domum ad se accersitum tonderi, vestemque mutare jubet: impositoque deinde in ejus caput diademate, tetrarchiæ, quæ Philippi fuerat, regem constituit, adjecta etiam Lysaniæ tetrarchia, & auream catenam pro ferrea ei dedit pari pondere. Marullum autem misit, qui equitum magister esset in Judæa. *Cajus Agrippam vinculis solvit, regemque creat.*

11. Anno autem Caji Cæsaris imperii secundo petiit Agrippa, id sibi concedi ut in regnum suum ejus ordinandi gratia navigaret, ea lege ut, cum omnia quo oportet modo composuisset, ad eum reverteretur. Et permittente imperatore patriam petebat, & præter exspectationem rex ab omnibus conspectus est, quantaque esset fortunæ potestas ostendebat hominibus, qui secum reputarent superiorem ejus egestatem præsentemque felicitatem. Et alii quidem beatum prædicabant, quod de spe sua non deciderit; alii vero vix poterant animum inducere, ut rem ita esse crederent. *Agrippa in regnum suum navigat.*

ΚΕΦ. ζ'.

Ὡς Ἡρῴδης τετράρχης ἐξωρίσθη.

Ἡρωδιὰς δ' ἡ ἀδελφὴ ἔ Ἀγρίππα, συνοικοῦσα [m] Ἡρῴδῃ, [n] τετράρχης ἡ ἔστ ὧν Γαλιλαίας τ Περαίας, φθόνῳ παδελφῷ τὴν ἐξουσίαν ἐδυσχέρ, ὁρῶσα ἐν πολὺ μείζονι ἀξιώματι γεγονημένον ἀνδρὸς ἔ αὐτῆς, διὰ τὸ φυγὴ μὲν τότε ποιησασθαι τὴν ἔξοδον, διαλῦσαι τὰ χρέα μὴ δυνάμενον, καθόδου ἡ μετ' ἀξιώματος, καὶ ὄντως πολλῆ ἔ εὐδαίμονος. [o] ἐλυπεῖτο δ' οὖν καὶ βαρέως ἔφερε [p] τῇ ὅπη τοσοῦτον μεταβολῇ, καὶ μάλιστα ἐπειδὴ θεασαίτο μὲ τῶν εἰωθότων ἐσκοσμημένων τ βασιλείοις ὑπηφοιτῶντα τοῖς πολήταις, [q] ὑπεκρυπτέσθαι οὐκ ἠνείχετο τὴν δυσχέρειαν ἔ φθόνῳ, ἀλλὰ τ ἀνδρὶ ἐξῆρε, κελεύουσα ὅπη τ Ῥώμης πλεῖν ὅπη μνησείας τῶν ἴσων. "ἐ "γὰ ἀνεκτὸν εἶναι, [r] φησὶ, τὸ ζῆν, εἰ Ἀγρίππας Ἀριστο- "βούλε μὲν υἱὸς ὢν, θανεῖν ὑπὸ ἔ πατρὸς κατεγνωσμέ- "νε, πενίᾳ ἡ ἀπορῷ σιτῶν, ὡς πόλεως αὐτῷ ὑπεκφύ- "γειν παναγαθὰ τἄ ἐφ' ἡμέρας, φυγῇ ἡ τ δεδανεισθέ- "των τ πόλεως πεπιημένε, ἐπανελθόντι βασιλεὺς, "αὐτὸς δέ γε ὢν παῖς βασιλέως, καὶ τἄ συγγενὲς τ ἀρχῆς "καλοῦντος αὐτον ὑπὲ μεταποιήσασθαι τ ἴσων, καθέζοιτο "ἀγαπῶν ἐν ἰδιωτείᾳ διαβιοῦν. ἀλλ' εἰ ἔ πρότερόν γε, "Ἡρῴδη, μηδὲν ἐλύπει σε τὸ ἐν ἐλάττονι τιμῇ πατρὸς ἔ "γένονας εἶναι, νῦν γοῦν ὀρέχθητι συγγενὲς ἀξιώμα- "τος· μηδὲ ὑπόμενε καταῤῥᾳθυμεῖν πρὸς ἀνδρὶ, "πλοῦτον τεθεραπευκότι τ σὸν, μηδὲ πενίαν ἀποφήνης "τὴν ἐκείνᾳ, τ ἡμετέρας εὐπορίας ἀρετῇ μᾶλλον χρῆσθαι "δυναμένῃ, μηδὲ διστερεῖν ἀνεπαίσχυντον νομῷ τ "χθὲς καὶ πρώην ἐλέῳ τῷ σῷ διαβεβιωκότων. ἀλλ' ὑπὲ "τ Ῥώμης ἴωμεν, καὶ μήτε πόνῳ φειδώ πις ἴσω, μήτε "δεσμευέσθω δαπάνης καὶ χρυσίῳ, διὰ τὸ μὴ ἐπ' ἀδα- "μάντοις [s] ἐν βελτίοσιν γνέσθαι τὴν τήρησιν αὐτῶν ἀνα- "λώσεως [t] τ ἐπὶ κτήσῃ βασιλείας ἐσομένης.

CAP. VII.

Quomodo Herodes tetrarcha in exsilium missus est.

HErodias autem Agrippæ soror, conjux Herodis tetrarchæ Galilææ atque Perææ, * invidebat fratri hanc potentiam, quod eum in celsiore honoris sede, quam maritum suum, collocatum cerneret, & quod *de provincia* quidem cum fuga discesserit non valens debita dissolvere, reversus autem esset dignitate auctus, adeoque multa felicitate. Itaque dolebat, graviterque ferebat tantam *rerum* mutationem; maximeque cum illum vidisset regiis insignibus ornatum per turbas invehi, non *amplius* sustinuit * invidiæ suæ infelicitatem clam habere, sed virum exstimulavit suo hortatu ut Romam navigaret paremque honorem ambiret. "Sibi enim vitam non vitalem esse, dicebat, si A- "grippa Aristobuli, à patre morte multati, filius, "& cum extrema inopia conflictatus, ut omnino "ei ad victum quotidianum necessaria *ab aliis* sup- "peditarentur, postquam metu creditorum fugam "per mare capessiverat, cum regia dignitate re- "verteretur; ille vero, cum esset regis filius, & "cognatio cum imperio eum excitare deberet ad "eundem statum sibimet vindicandum, vita priva- "ta contentus quiesceret. Atqui si antehac nun- "quam tibi, Herodes, molestum fuerit infra pa- "trem è quo ortus es deprimi, nunc saltem digni- "tatem tibi cognatam appete, neque sustine viro "cedere te præeunti in honore, quem non puduit "tuas aucupari divitias, neque facias ut illius ege- "stas plus valere potestate videatur quam nostra "rerum omnia copia atque affluentia, neque non "erubescendum existima illis inferiorem esse qui "heri & nudiustertius tua vixerant misericordia. "Sed Romam eamus, nec labori parcentes, nec "auri argentive impendiis, quod nequaquam me- "lius erit ea servare quam regno parando prodi- "gere. *Herodias Agrippæ fratris honoribus invidet.* *Herodias maritum suum ad regnum petendum hortatur.*

2. Il-

---

f Ἀποκείρᾳ] Zonaras p. 276. A. κείρει τε τὸ πρόσωπον ἔ πρόσω. SPANH.

g Βασιλέα —— τετραρχίας,] Conf. *alios.* lib. 2. c. 9. § 6. SPANH.

h Δωρησάμενος αὐτῷ] Δωρησόμενος rescribendum esse monuit Cl. *Petitus* in *Animadv. miscellan.* tom. 3. p 238 utpote quod Lysaniæ tetrarchiam non dederit Cajus, sed se daturum promiserit, id quod postea præstitit Claudius, ut constat ex l. 19. c. 4. Non tamen opus est quidquam in textu mutare, cum familiare sit huic auctori (id quod etiam in *Polybio* observavit Casaubonus) *aoristis* ponere pro *futuris*.

i Ἱππάρχην] Ita quidem & *Epiphan.* forsan tamen ἵππαρχον legendum. HUDS. Ἱππαρχης in Judæam missus, Magister Equitum *Rufino*. Rectè hic *Gelen.* Præses. SPANH.

k Ὅπη —— Μάρυλλον.] Ex ἔ *Busb.*

l Χρησαμένης τ ἐλπίδων·] Χρήσασθαι *Busb.*

m Ἡρῴδῃ,] Conf. *alios.* lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

n Τετράρχης ἡ ἔστ ὧν Γαλιλαίας] Conf. supr. lib 17. c. 8. §. 1. SPANH.

* *Invidebat fratri hanc potentiam*,] Potestatem fratris ex invidia non ferebat, *Epiphan.*

o Ἐλυπεῖτο δ' οὖν] Ita *Busb.* & *Epiphan.* ἐλυπεῖτο ἡ καὶ in *ceteris.*

p Τῇ ὅπη τοσοῦτοι μεταβολῇ,] Τῇ αὐτῇ μετακλήσει solus *Busb.*

q Ὑπεκρυπτέσθαι] Ἐπικρύπτεσθαί τι *Busb.* quæ lectio satis commoda.

* *Invidiæ suæ infelicitatem clam habere*,] Si quis malit aliter interpretari, nimirum quasi ellipsis esset vocis ὕπτια ante ἐ φθόνῳ, per me licet.

r Φησὶ,] *L. B.* σφίσι.

s Ἐν βελτίοσιν] *L. B.* ἐν βελτίοσιν ἦ.

t Τῆς ἐπὶ κτήσῃ βασιλείας ἐσομένης.] In libris τῆς, tam *Editis* quam *MSS.* HUDS. Præter *Lugd. Bat.* qui emendationi huic adstipulatur. HAV.

Frustra ei obnititur Herodes.

2. Ille vero interim quidem repugnabat, otium & quietem diligens; † suspectasque habens res Romæ turbatas, conabatur etiam uxorem meliora edocere. Illa autem, in quantum ipsum videret *ab itinere* refugientem, vehementius instabat, jubens ut regnandi causa nihil intentatum relinqueret; nec prius destitit, quam Herodem, etiam invitum, in suam sententiam pertraxisset, ut qui forte defugere non potuerit quod ipsi agere constitutum erat. Ac cum omnia, quoad liceret, magnificentissime præparasset, ut nihil sumptibus parceret, Romam, Herodiadem secum ducens, navigabat. Agrippa vero, intellecto eorum consilio & apparatu, & ipse ‡ *ad idem iter* se parabat: & quamprimum eos ora solvisse didicit, etiam ipse Romam misit Fortunatum, unum è libertis suis ad imperatorem cum muneribus & literis contra Herodem *scriptis*, utque istis de rebus Cajum ipsum *viva voce*, si opportune posset, certiorem faceret. Ille Herodem è portu subsequutus, & secunda navigatione usus, ab Herode tantum modo à tergo relictus est, ut dum ille cum Cajo loqueretur, hic ipse adveniret & literas *ei* redderet. Uterque etiam Dicæarchiam adpulit, & Cajum apud Bajas reperiunt. id autem oppidulum est Campaniæ, quinque ferme stadia dissitum à Dicæarchia. atque illic prætoria sunt splendidissime instructa & apparata, quod imperatorum quisque superiorem vincere studuerit munificentia: calidaque lavacra suppeditat iste locus, sponte è terra scaturientia, quæ & utentibus prosunt ad instaurandam valetudinem, prætereaque ad vitæ delicias *plurimum* conferunt. Cajus autem, cum eodem tempore Herodem alloqueretur, in ipsum autem primum incidebat, & Agrippæ literas perlegeret, in Herodis accusationem compositas (accusabat autem eum & conspirationis cum Sejano contra Tiberii imperium, & jam cum Artabano Partho adversus Caji dominatum, atque hoc unum ad probanda ea quæ narraret afferebat, tantum armorum apparatum in ejus armamentariis esse repositum, qui satis erit instruendis virorum septuaginta millibus) & isto indicio commotus erat, & Herodem percontabatur, an vera essent quæ de armis nunciarentur. illoque arma se habere confitente (aliud enim dicere non poterat, ne veritati obloqueretur) *Cajus* credenda esse existimans quæ ei de defectione objicerentur, ademptam illi tetrarchiam Agrippæ regno adjecit, itidemque pecuniam Agrippæ donavit, & Herodem perpetuo exsilio damnavit, Lugduno Galliæ oppido ei ad habitandum assignato. Cognito deinde sororem Agrippæ esse Herodiadem, & pecuniam, quæ ad ipsam pertineret, *ei* concessit, &, ratus ipsam haud libenter fore calamitatis mariti participem, ipsi præsidio fore fratrem dicebat. At illa, "tu quidem, imperator, magnifice admodum, "sicut dignitatem tuam decebat, ista loquutus es,

Tandem precibus Herodiadis victus cum ea Romam proficiscitur.

Fortunatus Romam missus ab Agrippa ut Herodem accusaret.

Cajus ad Bajas.

Agrippæ literis fidem habet Cajus.

Herodem & Herodiadem perpetuo exsilio multat.

β'. Ὁ μὲν οὖν πῶς ἀπεμάχετο ἀγαπῶν τὴν ἡσυχίαν, καὶ τῆς Ῥώμης τὸ ὅχλον δι' ὑποψίας λαμβάνων, ἀναδιδάσκειν τε αὐτὴν ἐπεῖχε. ἡ δ' ἐφ' ὅσον ἐξαναχωροῦντα εἶδε μειζόνως ἐπέκειτο, κελεύουσα μὴ ἀνιέναι πάντα πράττειν ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ· καὶ πέρας οὐκ ἀνῆκεν, ἕως ἐξεκίνησεν αὐτὸν ὁμογνώμονα [v] αὐτῇ ἀκουσίως γενέσθαι, διὰ τὸ μὴ εἶναι ἄλλως [x] ἀποφυγεῖν αὐτῆς τὸ ἐπὶ τοιούτοις ψηφισάμενον. πυθόμενός τι ὡς ἐν Ἰλλυριοῖς πολυτελῶς, καὶ φειδοῦς μηδενὸς χρώμενον, ἀνήγετο ἐπὶ τῆς Ῥώμης, ἅμα δὲ καὶ τὴν Ἡρωδιάδα ἀγόμενον. Ἀγρίππας δέ, τήν τε Διφίνου αὐτῶν καὶ τὴν Φασηλίδα αἰσθανόμενον, καὶ αὐτὸς παρεσκεύαζετο. ἐπεί τε σκεπτόμενος ἀκριβῶς, πέμπει καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῆς Ῥώμης Φορτουνάτον αὐτοῦ τῶν ἀπελευθέρων, δῶρά τε κομίζοντα τῷ αὐτοκράτορι, καὶ ὑπομνήσων καὶ Ἡρῴδην, ταῦτα καὶ αὐτὸν διδάξοντα εἰ καιρὸς τὸν Γάϊον. ὁ δὲ ἐπαναχθεὶς τοῖς ἀμφὶ τὸν Ἡρῴδην, καὶ δεξιῷ χρησάμενος τῷ πλῷ, τοσόνδε ἀπελείπετο Ἡρῴδου, ὥστε τὸν μὲν [y] ἐντυχεῖν Γαΐῳ, ὁ δὲ ὑπανάγεται, καὶ τὰς ὑπομνήσεις ἀποδίδωσι. καὶ προσέπεσον ἀμφότεροι Δικαιαρχίᾳ, καὶ τὸν Γάϊον ἐν Βαΐαις λαμβάνουσι· πολίχνιον δέ ἐστι καὶ τοῦτο τῆς Καμπανίας [z] ὅσον ἀπὸ σταδίων πέντε τῆς Δικαιαρχίας κείμενον. βασίλειοί τε εἰσὶν οἰκήσεις αὐτόθι πολυτελέσι κεχρημέναι κατασκευαῖς, φιλοτιμηθέντων τῶν αὐτοκρατόρων ἑκάστου [a] προγεγονότας ὑπερβάλλεσθαι· λουτρά τε παρέχεται τὸ χωρίον θερμὰ γῆθεν αὐτόματα ἀνιόντα, ἀγαθὰ ἐπί τε ἰάσει τοῖς χρωμένοις, καὶ ἄλλως τῷ [b] ἀνειμένῳ τῆς διαίτης συμφέροντα. Γάϊος δὲ ἅμα τε προσομορούσων τῶν Ἡρῴδῃ, [c] πρῶτον δὲ αὐτῷ ἐντυγχάνει, ἅμα τε τοῦ Ἀγρίππου τὰς ὑπομνήσεις [d] ὑπὸν ἐπὶ τῇ κατηγορίᾳ τῇ σκευῇ [e] συγκειμένας. [f] κατηγορεῖ δὲ αὐτοῦ ὁμολογίαν τε πρὸς Σηϊανὸν καὶ τῆς Τιβερίου ἀρχῆς, καὶ πρὸς Ἀρτάβανον τὸν Πάρθον ἐπὶ τῷ παρόντος καὶ τῆς Γαΐου ἀρχῆς, ὑποδείγματά τε ἐπ' αὐτῷ τοῦ λόγου μυρίασιν ἐπλὰ ὁπλιτῶν ἀρκέσουσι κατασκευὴ ἐν τοῖς Ἡρῴδου ὁπλοθήκαις ὑποκειμένη· σκινεῖτό τε ὑπὸ τῶν εἰρημένων, καὶ ἤρετο τὸν Ἡρῴδην, εἰ ἀληθὴς ὁ περὶ τῶν ὅπλων λόγος. τὸ δὲ, ἃ γὰρ ἐπ' ἄλλοις ἔτερα εἰπὼν διὰ τὸ ἀντιφθέγξασθαι ἀληθῆ, εἰπόντος εἶναι τὰ ὅπλα, πιστὰ ἡγούμενος εἶναι τὰ ἐπὶ τῇ ὑποστάσει κατηγορούμενα, τὴν τετραρχίαν ἀφελόμενος αὐτὸν, [g] προσθήκην τῇ Ἀγρίππου βασιλείᾳ ποιεῖται, καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως τῷ Ἀγρίππᾳ δίδωσιν, αὐτόν τε φυγῇ ἀϊδίῳ ἐζημίωσεν, ὑποδείξας [h] οἰκητήριον αὐτῷ [i] Λούγδουνον πόλιν τῆς [k] Γαλλίας. Ἡρωδιάδα δὲ μαθὼν Ἀγρίππου ἀδελφὴν οὖσαν, τά τε χρήματα ἐδίδου ὁπόσα [l] ἐκείνη ἴδια ἦν, καὶ [m] τῷ μὴ κοινωνεῖν νομίσας τῷ ἀνδρὶ τῆς συμφορᾶς, ἔσχε αὐτῇ τὸν ἀδελφόν. ἡ δὲ "ἀλλὰ "σὺ μὲν αὐτοκράτωρ, εἶπεν, μεγαλοφρόνως τε καὶ ἀξιῶ"μαλα τῷ σεαυτοῦ πράπτοντος τάδε λέγεις, κώλυμα δέ

"μοι

† *Suspectasque habens res Romæ turbatas*,] Molestiam Romæ declinans, *Epiphan.*

ν Αὐτῇ ἀκουσίως γενέσθαι,] Αὐτῆς *Busb.*

x Ἀποφυγεῖν αὐτῆς] Ἀποφυγὼν *Vat.* & *Hen. à pr. m.* quod sane mox postularet ὃ ἐπὶ τοιούτοις ψηφισαμένῳ. in *Cod. Busb.* μὴ ὄντος ἄλλως ὑποφυγῆς αὐτῆς τὸ &c.

‡ Ad idem iter *se parabat*:] Etiam ipse semetipsum præparat, *Epiphan.* ipse quoque se accinxit ad resistendum *Gelen.* Ἀγρίππας δὲ καὶ αὐτὸς πρὸς τὴν Ῥώμην παρεσκευάζετο, *Zonaras*: ex quo illa *ad idem iter* inserui. Agrippam animum mutasse existimat *Noldius* in *Hist. Idumeæ*, p. 263. quod non constat eum Romam profectum esse: illudque (in lib. 2. *de Bello*, c 8.) ἠκολούθησε γὰρ αὐτῷ κατήγορος Ἀγρίππας, intelligendum esse per *literas* aut *legatos*. Hæc ille. Verum dubito, an statim Herodem sequi in animum induxerit Agrippa: quem aliquanto post, ubi omnia ad iter necessaria pro dignitate regia apparaverat, Romam se contulisse manifestum est ex cap. IX.

y Ἐντυχεῖν Γαΐῳ,] Ἐντυγχάνειν *Busb.*

z Ὅσον ἀπὸ] Ita cum *Cod. Busb.* ὅσων in *reliquis.*

a Προγεγονότας] *L. B.* τοὺς προγεγονότας.

b Ἀνειμένῳ τῆς Διαίτης συμφέροντα.] Vide *Scholiasten* ad *Thucydidem*, p 4. n. 4. *Edit. Oxon.*

c Πρῶτον δὲ αὐτῷ ἐντυγχάνει,] Ita in *Editis Aliisque.* πρῶτος δὲ *Busb.* πρῶτόν τε *Hen.*

d Ἐπιὼν ἐπὶ τῇ κατηγορίᾳ] Ἐπῇ *Busb.*

e Συγκειμένας] Ita ipse distinxi. prius erat, συγκειμένας κατηγορεῖ &c. dein ὁπλοθήκαις ὑποκειμένη ὁκινεῖτό τε.

f Κατηγορεῖ δὲ αὐτοῦ ὁμολογίαν τε] Κατηγόρει τε αὐτοῦ *Vat.* κατηγορεῖ) αὐτῷ *Hen.*

g Προσθήκην —— ποιεῖται,] Conf. supr. c. 1, §. 1. Herodis Tetrarchia ei ablata & data Agrippæ. vid. Philon. p. 1037. C. SPANH.

h Οἰκητήριον —— Γαλλίας.] Conf. *alibi*. lib. 2. c. 9. §. 6. Hanc de Antipa mentionem, ut falsam redarguit Harduineundemque fuisse hunc Antipam putat, qui major Agrippa. de num. Herod. pag. 42. SPANH.

i Λούγδουνον πόλιν τῆς Γαλλίας.] Sed in lib. de bello dicit in Hispaniam missum & ibi mortuum. REL.

k Γαλλίας.] Γαλατίας *Busb.*

l Ἐκείνη ἴδια ἦν,] Ἐκείνης *Busb.*

m Τῷ] *L. B.* & *Coccejus* tolli vult, vel mox legi νομίσας. frustra, sensus est νομίσας μὴ κοινωνεῖν τῷ τῆς σ. τ. α. HAV.

ß Ἐγκω-

"μοι ἐστὶν χρῆσθαί σε τῇ χάριτι τῆς δωρεᾶς εὔνοια ἡ
"πρὸς τὸν γαμβρὸν, ἣ κοινωνόν με τῆς εὐδαιμονίας
"ἡγουμένῳ, ἐ δίκαιον [n] ἐγκαταλιπεῖν ὄντι τῆς τύχης
"καθιστάμενον·" ὁ δ' [o] ὀργῇ τῷ μεγαλόφρονι αὐτοῦ
πεισάμενος, [p] συνήλαυνε καὶ αὐτὴν τῷ Ἡρῴδῃ, καὶ
τοῦτῳ δόσιν αὐτῆς τῶν Ἀγρίππα [q] δίδωσιν. Ἡρωδιάδι μὲν
δὴ φθόνῳ ἅμα πρὸς τὸν ἀδελφὸν, καὶ Ἡρῴδῃ γυναικείων ἀκροασαμένῳ [r] κακρηγοριῶν, δίκαιον τούτοις [s] ὑπε-
τίμησεν ὁ Θεός. Γάϊος δὲ τὸν μὲν πρῶτον ἑαυτοῦ, καὶ τὸν
ἐξῆς πάνυ μεγαλοφρόνως ἐχρήσατο τοῖς πράγμασι, καὶ
μέτριον παρέχων αὐτὸν [t] εἰς εὔνοιαν προσεχώρει, ὥστε
τι Ῥωμαίοις αὐτοῖς καὶ τοῖς ὑπηκόοις. πρὸς ὃν δ' ἐξέστη τὸ [v] ἀνθρωπίνως φρονεῖν ὑπὸ μεγέθους τῆς ἀρ-
χῆς ἐκφαίζων [x] αὐτὸν, καὶ [y] τὰ πάντα ἐπ' ἀτιμίᾳ τοῦ
θείου πολιτεύεται.

"sed mihi, quo minus tui muneris gratia uterer,
"impedimento est meus erga maritum amor, cui
"in fecunda fortuna cum fuerim socia, non æquum
"esse censeo ut eum in adversa deseram." At ille, ei quod tam elato esset animo vehementer iratus, ipsam quoque cum Herode *in exsilium* abegit, ejusque facultates Agrippæ largitus est. Hanc sane Herodiadi, quod fratri adeo inviderit, & Herodi, quod muliebris orationis vanitati fuerit obsequutus, pœnam intulit Deus. Cajus porro primo ac sequenti *sui principatus* anno *egregia* cum animi magnitudine res administrabat, atque moderate se gerens benevolentiam sibi conciliabat tam apud Romanos quam cæteros ei subditos. Aliquanto autem post imperii magnitudine elatus more humano de se sentire desiit, semet Deum faciens; & in numinis contumeliam nihil non agere ausus est.

Cajus sub imperii initium præclare res gerit.

Postea divinos sibi honores arrogat.

ΚΕΦ. η'.

Περὶ πρεσβείας Ἰουδαίων πρὸς Γάϊον. καὶ ὡς Γάϊος ἔπεμψε Πετρώνιον εἰς Συρίαν πολεμήσοντι Ἰουδαίοις, ἐὰν μὴ θέλωσι δέξασθαι αὐτοῦ τὸ ἀνδριάντα.

[z] ΚΑΙ δὴ στασιάσαντος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ γενομένης Ἰουδαίων τε [a] τοῖς ἐποικοῦσι καὶ Ἑλλήνων, [b] τρεῖς ἀφ' ἑκατέρας [c] τῆς στάσεως πρεσβεῦσαι αἱρεθέντες παρῆσαν ὡς τὸν Γάϊον. καὶ ὧν γε τῶν Ἀλεξανδρέων πρέσβεων εἷς Ἀπίων, ὃς πολλὰ εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἐβλασφήμησεν, ἄλλα τε λέγων, καὶ ὡς [d] τοῦ Καίσαρος τιμῶν ἀθεμίτως. πάντων γοῦν [e] ὁπόσοι τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ ὑποπεπλεῖς εἶεν, βωμοὺς τῷ Γαΐῳ καὶ [f] νεὼς ἱδρυμένους, τά τε ἄλλα πᾶσιν αὐτὸν ὥσπερ τοὺς θεοὺς δεχομένους, μόνους τοῦτο ἀδοξον [g] ἡγεῖσθαι ἀνδριᾶσι τιμᾶν, καὶ ὅρκιον αὐτοῦ [h] τὸ ὄνομα ποιεῖσθαι. πολλὰ δὴ καὶ χαλεπὰ Ἀπίωνος εἰρηκότος, ὑφ' ὧν [i] ἀρθῆναι ἤλπιζε τὸν Γάϊον, καὶ εἰκὸς ἦν, [k] φίλων ὁ πρεσβεύσας τῶν Ἰουδαίων τῆς πρεσβείας, ἀνὴρ τὰ πάντα ἔνδοξος, [l] Ἀλεξάνδρου τε [m] Ἀλαβάρχου ἀδελφὸς ὤν, καὶ φιλοσοφίας οὐκ ἄπειρος, οἵας τε ἦν ἐπ' ἀστολογίαν χωρῶν τῶν κατηγορημένων. ἀφικλείσθη δ' αὐτὸν Γάϊος κελεύσας [n] ἐκποδὼν ἀπελθεῖν· [o] πρεσβεύσας τε ὢν, φανερὸς ἦν ἐγκαλούμενός τι δεινὸν αὐτούς. ὁ δὲ φίλων ἔξεισι πρεσβευσόμενος, καὶ φησὶ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, οἳ περὶ αὐτὸν ἦσαν· ὡς χρὴ θαρρεῖν, Γαΐου [p] λόγῳ μὲν αὐτοῖς ὠργισμένου, ἔργῳ δὲ ἤδη [q] τὸν Θεὸν ἀντιπαρεξάγοντος.

CAP. VIII.

De legatione Judæorum ad Cajum. Utque Cajus Petronium in Syriam misit, ut bellum inferret Judæis, nisi vellent ipsius statuam recipere.

ORta Alexandriæ seditione inter Judæos qui illic habitabant & Græcos, terni legati ex utraque factione lecti apud Cajum *imperatorem* aderant. atque unus ex Alexandrinorum legatis erat Apion quidam, qui multa acerbe & malitiose in Judæos dixit, tum alia eis objiciens, tum quod Cæsaris cultum aspernarentur. Nam cum omnes qui Romano imperio subditi erant, aras ac templa Cajo statuerent, prorsusque in aliis ei tanquam Deo honorem haberent, solos, *ajebant*, Judæos turpe existimare statuas illi dedicare ac per nomen ejus jurare. Hæc & alia gravissima Apion cum dixisset, quibus Cajum exasperatum iri sperabat, id quod verisimile erat, Philo princeps legationis Judæorum, vir undecunque clarissimus, Alexandrique Alabarchæ frater, & haudquaquam philosophiæ imperitus, ad respondendum ejus criminationibus se parabat. Verum prohibitus est à Cajo, jussusque ut ab ipsius conspectu secederet: tantaque erat *Cæsaris* iracundia, ut nemo dubitaret quin Judæos gravissime esset mulctaturus. At Philo contumelia affectus discessit, Judæisque circumstantibus dixit; bono ipsos animo esse oportere, quod Cajus verbis quidem ipsis succenseat, reipsa vero Deum sibi hostem constituerit.

Seditio Alexandriæ inter Judæos & Græcos.

Apion & Philo legati ad Cajum.

Philo cum ignominia à Cajo dimissus.

2. Ve-

---

n Ἐγκαταλιπεῖν ἐπὶ] Ita cum *Cod. Busb.* ἐγκαταλιπεῖν τὸ ἐπὶ τοῖς τυχοῦσι καθιστάμενον in *reliquis*.

o Ὀργῇ δὲ μεγαλοφρονι] Ita *Hen. Lugd. Bat.* & *Vat.* forsan pro ὁ δὲ ὀργῇ δὲ μ. φ. ποιησάμενος. in *reliquis* ὀργὴν. Est qui rescribendum censuit, ὁ δὲ ὀργὴν δὲ μεγαλόφρονι αὐτοῦ ποιησάμενος.

p Συνήλαυνε καὶ αὐτὴν τῷ Ἡρῴδῃ.] Vid. Philo Legat. ad Caj. p. 1037. C. τὴν Τραχωνίτιν λεγομένην καὶ τὴν Γαυλανίτιν συναίχμα. Eandem in Hispania fugæ mariti sociam tradit *alius*. lib. 2. c. 9. §. 6. SPANH.

q Δίδωσιν.] Δῶρον δίδωσιν *Busb.*

r Κακρηγοριῶν,] Conf. supr. lib. 17. c. 5. §. 6. SPANH.

s Ἐπιλύσει ὁ Θεός.] Ἀπαιτεῖ *Busb.* HUDS. In *Marg. L. B.* ἀπέτισεν, sed novè hoc, ut plura, à Josepho dictum videtur, atque adnotari debet. HAV.

t Εἰς εὔνοιαν προσέχωρει,] Εἰς εὔνοιαν πολλὴν *Busb.*

v Ἀνθρωπίνως φρονεῖν] Ἀνθρωπείως *Busb.* & *Gall.*

x Αὐτὸν,] *L. B.* ἑαυτὸν.

y Τὰ ——— ἤδη.] Conf. *alius*. lib. 2. c. 10. §. 1. SPANH.

z Καὶ δὴ στάσιος] Referuntur hæc ab Eusebio H. Eccl. l. 11. c. v. SPANH. Totum hoc caput ex Josepho descriptum inseruit Eusebius historiæ suæ ecclesiasticæ, lib. 11. c. 5. & quidem ad verbum κατὰ λέξιν ut ait. sed τοῖς ἐποικοῦσι legit Eusebius. ℣ Eusebius. τὸν πάππον Euseb. ἡγεῖσθαι Euseb. ἀθεμιτος Eusebius. λόγῳ deest in Eusebianis, sed apte exprimit acumen dicti. Cajus sermone suo se iratum Judæis ostendit, at revera Deum sibi iratum reddidit. REL.

a Οἱ ἐποικοῦσι καὶ Ἕλλησιν,] Τοῖς ἐποικοῦσι *Eusb.* in *Hist. Eccl.* l. 2. c. 5.

b Τρεῖς ἀφ' ἑκατέρας] Quinque legatos missos dicit *Philo* in *Legatione* sub finem.

c Τῆς στάσεως πρεσβεῦσαι αἱρεθέντες] Illud τὴν è *Cod. Busb.* & *Euseb.*

d Τοῦ Καίσαρος τιμῶν ἀθεμίτως.] *Al.* τὸν Καίσαρος τ.

e Ὁπόσοι τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ] Ὅσοι *Euseb.* & *Niceph.* in *Hist. Eccl.* p. 142.

f Νεὼς ἱδρυμένους,] Ναοὺς *Euseb.*

g Ἡγεῖσθαι ἀνδριᾶσι τιμᾶν,] Ita *Busb. Euseb.* & *Niceph.* ἡγήσασθαι in *Editis Aliisque*.

h Τὸ ὄνομα ποιεῖσθαι,] Τὄνομα *Niceph.*

i Ἀρθῆναι ἤλπιζε τὸν Γάϊον,] Ἀνῃρῆσθαι *Busb.*

k Φίλων ——— πρεσβεύσας] Vide eund. Philon. de hac Legatione. SPANH.

l Ἀλεξάνδρου τε ℣ Ἀλαβάρχου] Ita *Busb. Euseb.* & *Niceph.* Ἀλεξάνδρου in *Editis Aliisque*. HUDS. De Alexandro Alabarcha à Claudio liberato vid. infr. lib. 19. c. 5. §. 1. De hujus Alexandri filio infr. lib. 20. c. 4. §. 2. Idem, cujus mentio Act. IV. v. 6 juxta *Pearson. in Act. Apost.* p. 43. SPANH.

m Ἀλαβάρχου] Summus apud Judæos, in Alexandria jus civitatis habentes, magistratus, qui à *Philone* in *Flaccum* Γενάρχης dicitur. Videsis *Annott.* supr. ad cap. 7. §. 3. & *Valesium* ad *Euseb.*

n Ἐκποδὼν ἀπελθεῖν.] *Al.* ἐκ ποδῶν.

o Πρεσβεύσας τι ὤν,] Ita *MSS.* (*Lugd. Bat.* etiam, in cujus *Marg.* tamen est ἀθεμιτος) *Euseb.* & *Niceph.* ἀθεμιτα ὀργῆς male in *Editis*.

p Λόγῳ μὲν αὐτοῖς ὠργισμένου,] Ita *Josephi* libri omnes, & *Niceph.* λόγῳ minus recte omittunt *Eusebii* codices.

q Τὸν Θεὸν ἀντιπαρεξάγοντος.] Male ℣ Θεῦ apud *Nicephorum*. Videsis *Valesium* ad *Eusebium*.

XI. *Petronius in Syriam missus à Cajo, cum mandatis ut statuam ejus in templo Dei erigeret.*

2. Verum Cajus, indigne ferens à Judæis solis ita se despici, legatum in Syriam mittit Petronium, Vitellii in imperio successorem, jubens ut cum magna manu in Judæam irrumpens, statuam ejus, si sponte quidem eam susciperent, in templo Dei collocarent: sin vero detrectarent, postquam eos vicisset id ipsum faceret. Petronius, susceptа Syriæ administratione, Cæsaris exsequi jussa properabat: contractisque quantum poterat auxiliis, & duabus Romanorum legionibus assumptis, Ptolemaïdem veniebat, ut illic hyberna ageret, ac si *primo* vere bellum gesturus esset; quodque decreverat Cajo per literas significabat. Ille vero collaudata ejus alacritate, hortatus est eum ad agendum gnaviter, bellumque illis inferendum qui imperata non facerent. Judæorum autem multa millia Ptolemaïdem venerunt ad Petronium, orantium ne ad transgrediendum & patria instituta violanda cogerentur. "Quod si, *inquiunt*, tibi omnino constitutum sit, statuam afferre & *in fano* collocare, nobismetipsis prius interfectis quæ tibi visa sunt perfice, nam, usque dum vivimus, non est ut ea fieri patiamur quæ nobis vetita sunt, & legislatoris autoritate & proavorum nostrorum, qui ea ut vetarentur ad virtutem spectare suffragiis suis confirmarunt." Ad hæc Petronius subiratus respondit: "si ita facere cogitarem meapte auctoritate, meisque ipsius consiliis obsequutus, æqua & honesta videretur vestra postulatio. Nunc autem cum Cæsar ista fieri jusserit, necesse omnino habeo ejus decretis morem gerere, ne illis non obtemperando malum mihi gravissimum accersam." Cui Judæi. "Quoniam itaque hæc tua sententia est, ô Petroni, nihil eorum quæ Cajus præceperit omittendum esse, neque par est ut nos contra legis interdictum quidquam faciamus, qui Dei benignitate freti & majorum nostrorum perpessionibus hucusque in obedientia perseveravimus; neque erit ut sustineamus adeo nequiter agere, ut quæ Deus, si ea observemus, statuerit nobis in bonum cessura esse, ea mortis metu transgrederemur. Verum quamlibet calamitatem perferemus, dummodo leges patriæ maneant incolumes, ut qui certo scimus effugii spem illos manere, quibus propositum est periculis sese objicere, quod Deus à nobis erit, si propter ejus honorem gravia patiamur, & ancipitem fortunæ aleam experiamur: sin vero tibi pareamus, magnum ignaviæ dedecus admissuros esse, ut qui ex ea id nobis assumpserimus ut legem violaremus, simulque Deum nobis vehementer iratum habituros, qui vel te judice non potest non esse Cajo præstantior.

Judæi Ptolemaïdem veniunt flagitium istud à se deprecaturi.

Petronii responsum ad Judæos.

Instant & urgent Judæi, ne statua erigatur.

β'. Γαΐῳ δ' ἐν δεινῷ φέρων εἰς τόσονδε ὑπὸ Ἰουδαίων ἠδικῆσθαι μόνων, πρεσβυτὴν ὄντα Συρίας ἐπέμπει [r] Πετρώνιον, ἀλλάδοχον [s] Οὐιτελλίῳ τῆς ἀρχῆς, κελεύων χειρὶ πολλῇ [t] εἰσβαλλόντα εἰς τὴν Ἰουδαίαν, εἰ μὲν ἑκόντες [v] δέχονται, ἱστᾶν αὐτοῦ ἀνδριάντα ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ· εἰ δ' ἀγνωμοσύνῃ χρῶντο, πολέμῳ κρατήσαντα τοῦτο ποιεῖν. καὶ Πετρώνιος, Συρίαν διαλαβών, ἠπείγετο [x] ἀμοιβαίαις ταῖς [y] ὑπηρεσίαις τοῦ Καίσαρος· συμμαχίαν δ' ἐκλείσιον ὅσην ἠδυνάτο ἀθροίσας, καὶ τάγματα δύο τῶν Ῥωμαίων δυνάμεως ἄγων, [z] ἦλθε Πτολεμαΐδος· παρὴν αὐτόθι χειμάζων, ὡς ἐκεῖθεν ἔαρ τὸν [a] πολεμεῖν οὐκ ἀφιξόμενος, καὶ περὶ τὰ Γαΐου [b] ἔγραφε βεβαιῶν τὰ [c] ἐπιτεταγμένα. ὁ δ' ἐπήνει τῆς προθυμίας αὐτὸν, καὶ ἐκέλευε μὴ ἀνιέναι, πολεμεῖν δὲ μὴ [d] πεῖθομένοις ἐντεταλμένος. [e] Ἰουδαίων δὲ πολλαὶ μυριάδες παρῆσαν εἰς τὴν Πετρώνιον εἰς Πτολεμαΐδα κατ' δεήσεις, [f] μὴ ἐπὶ βλασφημίᾳ σφᾶς [g] ἐπαναγκάζειν, καὶ βλασφήμους [h] τοῦ πατρίου νόμου. "εἰ δὲ σοὶ πάντως πρόκειται τὰ ἀνδριάντα φέρειν ἐς ἱερὰν, ἡμᾶς αὐτοὺς πρότερον [i] μεταχειρισάμενος, πράσσε τὰ δεδογμένα. [k] οὐ γὰρ ἂν δυναίμεθα βλέποντες συγχωρεῖν πράγματα ἡμῖν ἀπηγορευμένα "ἀξιώματί τινι τῶν νομοθετῶν ἢ προπατόρων τῶν ἡμετέρων, "εἰς ἀρετὴν ἀνήκειν [l] αὐτὰ κεχφροτονηκότων." Πετρώνιος δὲ, ὀργὴν [m] λαβὼν, εἶπεν. "ἀλλ' εἰ μὲν αὐτοκράτωρ "ὢν βουλεύμασι χρῆσθαι τοῖς ἐμαυτοῦ, ταῦτα πράσσειν "ἐπενόουν, [n] κἂν δίκαιος ἦν ὑμῖν πρὸς μὲ ὁ λόγος· ἔστι "νυνὶ δὲ μοὶ Καίσαρος ἐπισταλτικὸς, πᾶσαν ἀνάγκην ἔχειν "τοῖς ἐκείνῳ προαναψηφισμένοις, ἵνα τὸ εἰς "ὁ ἀνηκεστότερον φέρῃ ζημίαν τὴν βλασφήμησιν αὐτῶν. "ἐπεὶ τοίνυν οὕτω φρονεῖς, ὦ Πετρώνιε, φασὶν οἱ Ἰουδαῖοι, "[p] ὡς μὴ ἂν ὑπηρέτας τὰς Γαΐου παρελθεῖν, ἀλλ' ἂν αὐ"τοὶ βλάπτειν τὸν νόμον τὸν προαγορεύσιν. [q] Θεοῦ πρό"θεντες ἀρετὴν καὶ προγόνων πόνους τῶν ἡμετέρων εἰς νυνὶ "ἀπαράβατοι μεμενηκότες, ἀλλ' ἂν τολμήσαιμεν ὑπὲρ τοσοῦτον κακοὶ φανέντες, ὥστε ὁπόσα ἐκείνῳ δόξειε μὴ πρασσόμενα ἀγαθὸν ῥοπὴν ἡμῖν φέρειν, [r] αὐτοὶ βλάπτειν "πατ' ἀνάγκην φανέντες. ὑπομενοῦμεν δὲ εἰς [s] τύχας "ἰόντες, ὑπὲρ φυλακῆς τε [t] πατρίου, καὶ κινδυνεύειν προθυ"μένοις ἐλπίδα ἴσην ἐξεπισταμένοις καὶ εὐημερεῖσθαι, ἀλλά "τε τοῦ Θεοῦ τὸ ἡσσώμενον μεθ' ἡμῶν, ὑπὲρ τιμῆς τε τῆς ἐκεί"νου τὰ δεινὰ ὑποδεχομένων, καὶ τὴν τύχης τὸ ἐπ' ἀμφό"τερα φιλοῦν τοῖς πράγμασι βλαπτυχάνειν. ἐκ δὲ τοῦ "σοὶ πείθεσθαι, πολλὴν μὲν λοιδορίαν τοῦ ἀνάνδρου προσκτη"σόμενον, ὡς [v] δι' αὐτὸ βλάπτουσιν τὸν νόμον προστοιμένοις, καὶ ἅμα πολλὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ, ὃς ἐν βλασφήμοις ἂν δικαίῃ γένοιτ' ἂν βελτίων Γαΐου.

γ'. Καὶ

[r] Πετρώνιον,] Publium Petronium, ut constat ex *Philone* in *Legatione ad Cajum* & ex *Antiquitatum*, l. 19. c. 6. de quo plura apud *Usserium* in *Annalibus*, p. 635. *Edit. Lond.* HUDS. Conf. *infra* lib. 2. c. 10. §. 1. SPANH.

[s] Οὐιτελλίῳ τῆς ἀρχῆς,] Οὐιτελλίου *Basil.*

[t] Εἰσβαλόντα εἰς τὴν Ἰουδαίαν,] Ἐμβαλεῖν *Basil.* & mox εἰ μὲν δ.

[v] Δέχονται,] Δέχοιντο *Basil.* & *Gall.*

[x] Διακονεῖσθαι ταῖς ὑπηρεσίαις] Conf. infr. §. 4. SPANH.

[y] Ὑπηρεσίαις] Ὑπολαῖς *Basil.*

[z] Ἐπὶ Πτολεμαΐδος] Εἰς Πτολεμαΐδα πρὸς αὐτόθι χειμάσων *Basil.*

[a] Πολεμεῖν οὐκ ἀφιξόμενος,] Πολεμεῖν ἐξόντος *Basil.* cui lectioni in versione adhæsi.

[b] Ἐγεγράφει περὶ τῶν ἐπιτεταγμένων.] Consilium suum per literas intimavit. *Rufinus.* SPANH.

[c] Ἐπιτεταμένων.] *L. B.* ἐπιτεγραμμένων. forte pro πεπαραγμένων. HAV.

[d] Πειθομένοις ὑπεξαλμένοις.] Ita *Hen.* (& *L. B.* nisi quod in illo sit ὑπεξαμένοις) & *Vat.* πειθομένους in *reliquis.*

[e] Ἰουδαίων —— Πτολεμαΐδα] Vide Philonem Legat. ad Cajum p. 1024. de confluxu Judæorum in Phœniciam ad Petronium tum ibi agentem quoque inf. ἀλωτ. lib. 2. c. 10. §. 1. SPANH.

[f] Μὴ ἐπὶ βλασφημίᾳ] Sic *Basil.* & *Epiphan.* ἢ μηδὲν ἐπὶ in *cæteris.*

[g] Ἐπαναγκάζειν,] Καταναγκάζειν *Basil.*

[h] Τοῦ πατρίου] Ultima vox ex *L. B.* additur, potest tamen omitti, ut fit in fine hujus paragraphi. HAV.

[i] Μεταχειρισάμενος,] In libris μεταχειρισάμενον. verum ἀλλαχειρισάμενον habet *Zonaras.*

[k] Οὐ γὰρ ἂν δυναίμεθα] Οὐδὲ γὰρ δυνάμεθα βλέποντες θεωρεῖν πράγματα *Basil.* receptam lectionem agnoscit *Epiphan.*

[l] Αὐτὰ κεχειροτονηκότων.] Post αὐτὰ vel subintelligendum ἀπηγορευμένα εἶναι, vel supplendum μὴ ποιεῖν, μὴ πρασσόμενα, aut simile quid.

[m] Λαβὼν,] *L. B.* βουλαῖσιν, forsan ab Auctoris manu. HAV.

[n] Κἂν δίκαιος ἦν] Δίκαιον ἦν absque κἂν *Basil. Vat.* & *Zonar.*

[o] Ἀνηκεστότερον φέρειν ζημίαν] Ἀνήκεστον *Basil.*

[p] Ὡς —— παρελθεῖν,] Ὡς ἂν τὰς ἐντολὰς τοῦ Γαΐου μὴ παρελθεῖν *Basil.* HUDS. Conf. infr. §. 4. SPANH.

[q] Θεοῦ —— ἡμετέρων] Οὐ πειθόντες *Vat.* & *Hen.* quo admisso, mox ἐκείνοις pro ἐκείνῳ legendum. HUDS. *L. B.* ita locum concipit Θεῷ πειθόντες καὶ ἀρετῇ καὶ πόνοις τῶν ἡμετέρων προγόνων. quomodo fere etiam legisse videtur *Epiphan.* vertens: *qui virtute majorum nostrorum & laboribus instituti, nunc usque sine transgressione vivimus &c.* Receptæ tamen lectionis non pœnitet. HAV.

[r] Αὐτοὶ βλάπτειν] Αὐτοὶ *Vat.* & *Hen.*

[s] Τύχας] *L. B.* in *Marg.* ψυχὰς.

[t] Πατρίου,] Idem in *Marg.* πατρίων.

[v] Δι' αὐτὸ βλάπτουσιν τὸν νόμον] Δι' αὐτοὺς *Vat.* & *Hen.* διαυτὸν *Lugd. Bat.* at Cocceius δῆτ' αὐτῶν.

γ'. Καὶ ὁ Πετρώνιος, ἐκ τῶν λόγων [x] θεασάμενος δυσκίνητον αὐτῶν τὸ φρονοῦν, καὶ μὴ ἂν ἀμαχὶ δύναμιν αὐτῷ παραγγέλλειν [a] διακινήσασθαι τῷ Γαΐῳ τὴν ἀνάθεσιν τὴν ἀνδριάντος, πολὺ ἂν ἔσεσθαι [b] φόνον, τάς τε φίλας ἀναλαβὼν, καὶ θεραπείαν ἣ ᾤει αὐτὸν ἕω, ἐπὶ [c] Τιβεριάδος ἐπείγετο, χρῄζων καταγνῶναι τὰ Ἰουδαίων πράγματα ὡς ἔχοι. καὶ Ἰουδαῖοι μέγαν ἡγούμενοι τὸν ἐκ τῆς πρὸς Ῥωμαίους πολέμου κίνδυνον, πολὺ μείζονα. ἂν κείνοντες τὸν ἐκ τοῦ παρανομεῖν, αὖθις πολλαὶ μυριάδες ἐπαντιάζον [d] Πετρωνίῳ εἰς τὴν Τιβεριάδα γινόμενον, καὶ ἱκετεία χρώμενοι μηδαμῶς εἰς ἀνάγκας τοιαύτας αὐτὸν καθιστᾶν, μηδὲ μιαίνειν ἀνδριάντος ἀναθέσει τὴν πόλιν. "πολεμήσετε ἄρα Καί-"σαρι, Πετρώνιος ἔφη, μήτε τὴν ἐκείνου παρασκευὴν λογιζόμενοι, μήτε τὴν [e] ὑμετέραν ἀθένειαν;" οἱ δέ, "ἀδαμῶς [f] πολεμήσομεν, ἔφασαν, τεθνηξόμεθα "δὲ πρότερον ἢ παραβαῖμεν τοὺς νόμους." ἅμα τε τὰ πρόσωπα κλίνοντες, καὶ τὰς σφαγὰς παρεσκευάζοντες, ἕτοιμοι [g] καὶ κτείνεσθαι ἔλεγον εἶναι. καὶ τοῦτο ἐπράττετο ἐπὶ ἡμέρας τεσσαρακοντα, καὶ τοῦ γεωργεῖν ἀπεμποποι [h] τὸ λοιπὸν ἦσαν, καὶ τοῦτο τὸ [i] ὥρας ὕστερον πρὸς σπόρον. [k] πολλή τε ἦν παίρεσις αὐτοῖς, καὶ τοῦ θνήσκειν ἐπιθυμίας παρῆσις, ἢ τὴν ἀνάθεσιν τοῦ ἀνδριάντος θεάσασθαι.

δ'. Ἐν τοιούτοις δὲ ὄντων [l] τῶν πραγμάτων, Ἀριστόβουλος ὁ Ἀγρίππου τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς, καὶ Ἑλκίας ὁ μέγας, ἄλλοι τε οἱ κράτιστοι τῆσδε τῆς οἰκίας, καὶ οἱ πρῶτοι σὺν αὐτοῖς, εἰσίασιν ὡς τὸν Πετρώνιον παρακαλοῦντες αὐτὸν, "ἐπειδὴ τὴν παρανομίαν ὁρᾷ τῶν "πληθύος, μηδὲν εἰς ἀπόνοιαν [m] αὐτὴν παρακινεῖν, "[n] ἀλλὰ γράφειν πρὸς Γάϊον [o] τὸ ἀνήκεστον αὐτῶν πρὸς "τὴν ὑπερβολὴν τοῦ ἀνδριάντος, πῶς τε ἀπορήσαντες "τοῦ γεωργεῖν ἀντικαλέζονται, πολεμεῖν μὲν ἀβούλο-"μενοι διὰ τὸ μηδὲ ἂν δύνασθαι, θανεῖν δὲ ἔχοντες "ἡδονὴν, πρὶν παραβῆναι τὰ νόμιμα αὐτοῖς, πῶς τε "ἀπορίᾳ τῆς γῆς γινομένης λησείας [p] ἀναφύσιντο, ἀδυ-"ναμίᾳ καταβολῆς τῶν Φόρων. ἴσως γὰρ ἂν ὀπτικλα-"θέντα τὸν Γάϊον μηδὲν ὠμὸν διανοηθῆναι, μηδὲ ἐπ' "ἀναστάσει Φρονῆσαι τοῦ ἔθνους. "[q] ἐμμένοντος δὲ τῇ "τότε βουλῇ τοῦ πολεμεῖν, τότε δὴ καὶτὸν ἅπτεσθαι "τοῦ πράγματος." καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Ἀριστόβουλον ἐπὶ τούτοις τὸν Πετρώνιον παρεκάλουν. Πετρώνιος δὲ, τῶν μὲν τῶν περὶ τὸν Ἀριστόβουλον παντοίως ὀπτικευμένων, διὰ τὸ ὑπὲρ μεγάλων ποιεῖσθαι τὴν δέησιν, καὶ πάσῃ μηχανῇ προσχρησαμένων εἰς τὰς ἱκετείας, τῶν δὲ [r] καὶ τῶν Ἰουδαίων θεώμενος τὴν ἀνυπαγωγίαν τῆς γνώμης, καὶ δεινὸν ἡγούμενος τοσῇδε μυριάζειν ἀνθρώπων, μανίᾳ τῇ Γαΐου διδομένους, ἐπαγαγὼν θάνατον, ἐν αἰτίᾳ τὸ πρὸς Θεὸν σεβάσμιον [s] ἔχειν, καὶ μετὰ πονηρᾶς τὸν μετὰ ταῦτα βίον ἐλπίδος διατεθῆναι, πολὺ κρεῖσσον ἡγήσατο, [t] ἐπιστεῖλαι τῷ Γαΐῳ

3. Tunc Petronius, cum ex verbis *illorum* perspexisset quam obstinato & pervicaci essent animo, neque sine pugna fieri posse ut Cajo in statua dedicanda operam suam præstaret, sed multam factam iri cædem, assumptis amicis & famulitio quod secum habuerat, Tiberiadem properabat, ea mente ut quo in statu Judæorum res essent *melius* dispiceret. Atque Judæi, secum reputantes magnum sibi ex bello cum Romanis imminere periculum, multoque adhuc majus ex legibus violatis adituros esse, iterum ad multa millia occurrunt Petronio cum ad Tiberiadem veniisset, supplicantes ne se ad ejusmodi necessitatem adigeret, neve statuæ erectione urbem pollueret. "Annon igitur, "inquit Petronius, bellum Cæsari illaturi estis, "neque *bellicos* ejus apparatus, neque vestram im-"becillitatem expendentes?" At illi, "minime, "inquiunt, bellum gesturi sumus, sed moriemur "citius quam ut contra legem aliquid faciamus." simulque proni procumbentes, jugulosque porrigentes, ad mortem oppetendam se paratos esse ajebant. Atque hæc per quadraginta dies *continuos* acta erant, ac ab humo colenda interim cessabant, idque cum sementis faciundæ tempus esset: firmiterque permanebant in suscepto consilio propositoque moriendi desiderio, antequam statuam *in urbe* positam conspecturi essent.

Petronius Tiberiadem profisciscitur.

Tiberiadem se conferunt Judæi, vehementius cum Petronio agentes.

4. Cum autem res ita essent, Aristobulus Agrippæ regis frater, & Helcias *cognomine* Magnus, cum aliis ittius familiæ optimatibus & primoribus Judæorum, Petronium adeunt, ei supplicantes, "ut, "cum perspectam haberet obstinatam populi vo-"luntatem, nihil furiose moveret quo eos in de-"sperationem ageret, quin potius Cajo scriberet "quemadmodum Judæi nullis rationibus ad statu-"am recipiendam adduci possint; utque terræ cul-"tura relicta ex adverso sedeant, bellum quidem "gerere recusantes, quippe quod eis vires desint, "lubentissime vero morituri, prius quam aliquid "contra patria instituta admittant; atque semen-"te omissa latrocinia commissuri sint, quod nihil "eis suppetat ad tributa solvenda. Fortasse enim "Cajum de sententia moveri posse, ut nihil sævi-"us statuat, neque de gente evertenda amplius co-"gitet. Quod si in eo consilio persistat ut bellum "*nobis* inferat, tunc & ipsi licere ad rem aggredi." Et Aristobulus quidem & qui cum eo erant ad ista Petronium adhortati sunt. At Petronio, partim quidem Aristobulo cæteriscque vehementius instantibus, ut qui pro rebus magni momenti preces adhiberent, atque omni arte & studio supplicationi incumberent, partim vero quod videret Judæorum in contrario proposito constantiam, *indignumque duceret, tot hominum millia, dum Caji insaniæ gratificatum iret, morte multando, vitio vertere pietatem & religionem erga Deum, ac deinceps magna cum solicitudine vitam agere, longe satius videbatur, ut per literas Cajo significaret,

Petronio etiam supplicant Aristobulus & Helcias & Judæorum primores.

Petronii responsum ad Aristobulum alioscque.

x Θεασάμενος δυσκίνητον αὐτῶν τὸ φρονοῦν;] Γνὺς δυσκ. ἀ. τ. φ. π. μ. ἂν ἀμαχὶ καὶ φόνῳ δίκα *Busb.* omissis quæ sequuntur, πολὺν δὲ ἔσεσθαι φόνον.

y Δυσκίνητον] *L. B.* ἐυσίκητον.

z Ἀμαχὶ] Corrige ἁμαχεί. COCC.

a Διακοσίασαι] Lege διακοσασθαι.

b Φόνον,] *L. B* φόνον.

c Τιβεριάδος] Conf. ἀλλοι lib. 2. c. 10. §. 2. προσιλθὼν δὲ εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καὶ συγκαλέσας τὸ πλῆθος, καὶ τοὺς γνωρίμους πάντας εἰς τὴν Τιβεριάδα· SPANH.

d Πετρώνιον] *L. B.* in *Marg.* Πετρωνίῳ.

e Ὑμετέραν ἀθένειαν;] Ita *Busb.* & *Epiphan.* ἡμετέραν in *Editis Aliisque.*

f Πολεμήσομεν,] Ita cum *Zonara.* πολεμήσωμεν, aut πολεμῆσαι μὲ in *Josephi* libris.

g Καὶ κτείνεσθαι] Illud καὶ è *Cod. Busb. Lugd. Bat.* κλίνεσθαι.

h Τὸ λοιπὸν] Ex *L. B.* additur τὸ. HAV.

i Ὥρας ὕστερον] *Josephus* in hac narratione quædam habet contraria iis quæ tradit *Philo*, p. 1028. J. CLERICUS.

k Πολλή τε ἦν αἵρεσις αὐτοῖς] Πολλή τε ἦν αὐτοῖς ἡ θνησκειν ἐπιθυμία, εἰ μὴ ἀν. τ. ἀν. θεάσασθαι *Busb.*

l Τῶν πραγμάτων,] Ita *Busb Hen.* & *Vat.* τὰ abest *cæteris.*

m Αὐτὴν διακινεῖν,] Αὐτοῖς *Busb.* & διακαλεῖς *Lugd. Bat.*

n Ἀλλὰ —— αὐτῶν] Quod à Petronio factum *Philo Legat. ad Caium* p. 1027. E. SPANH.

o Τὸ] *Gen.* τὸν.

p Ἀναφύσιντο,] Ἀν φύσιτο *Busb.* & *Lugd. Bat.* quod forsan rectius.

q Ἐμμένοντος δὲ τῇ τότε βουλῇ] Ἐμμένοντος δὲ τῇ βουλῇ καὶ αὖθις τὸ π. *Busb.* εἰ δ' ἐμμένοι καὶ αὖθις τῇ ὑπ' ἐμοῦ *Zonar.*

r Καὶ τῶν Ἰουδαίων θεώμενος] Illud καὶ è *Cod. Busb.*

* *Indignumque duceret,*] Sævum quoque ratus, ut multa millia hominum per ipsum darentur in mortem, si vellet Caji furiæ ministrare: simul etiam se Deum offensurum, & cum pessimis postea spebus advivere, *Epiphan.*

s Ἔχειν,] Σχεῖν *Busb.*

t Ἐπιστεῖλαι τῷ Γαΐῳ] Ita cum *Cod. Busb.* ἐπιστέλλειν in *Editis Aliisque.*

caret, quam grave foret ut ei ſuccenſeret, quod non ocius exſequutus fuerit quæ juſſerat, (forſan enim & ipſi quidem perſuaſurum eſſe) dein ſi in eadem ac antea permanſerit mentis inſania, ad bellum cum eis gerendum ſeſe accincturum; ſin vero iram ipſius in ſe convertat, decere virtutis cultores pro tanta hominum multitudine mortem non defugere. ſtatuit itaque ſupplicum orationi auſcultare.

Petronius convocat Judæos ad Tiberiadem.

5. Cum autem Judæos ad Tiberiadem convocaſſet (qui etiam ad multa hominum millia eò veniebant) eiſque circundediſſet totum quem ſecum habuit exercitum; non ſuam voluntatem eſſe declarabat, ſed Cæſaris mandatum, ut ſine mora ſtatim in eos ira effunderetur, qui ea detrectare auſi fuerint quæ facere decreverat: quandoquidem ſibi conveniret, qui illius gratia & beneficio tantum honoris aſſequutus fuerat, ei obſequium præſtare.

Illiſque pollicetur ſe Cajo ſcribere velle.

"Haud tamen *inquit* æquum eſſe arbitror, ut ſalu-
"tem honoremque meum non pro veſtra incolu-
"mitate, qui multi admodum eſtis, impendam,
"dum operam veſtram legi adeo præſtanti addici-
"tis, pro qua utpote patria modis omnibus con-
"tendendum eſſe exiſtimatis. Mihique, ſumma
"Dei auctoritate & potentia freto, religio erit
"templum pati principum licentia profanari. Ca-
"jo itaque mittam, ut eum de veſtra voluntate
"certiorem faciam, quantum poſſum cauſam ad-
"juvans, ne vos negligam paſſuros ob ea quæ ho-
"neſte *vobiſmet* propoſuiſtis. Auxilioque ſit Deus
"(illius enim poteſtas omni arte humana & po-
"tentia ſuperior eſt) & ita pro imperio faxit, ut
"& vos patrios ritus ſervetis, † nec ille, humanis
"cupiditatibus modum tranſgreſſus, etiam conſue-
"tis honoribus excidat. Quod ſi Cajus exacerba-
"tus graviter mihi ſuccenſeat & iraſcatur, quod-
"vis diſcrimen adibo, omnemque feram calamita-
"tem, quæ in corpus animamque inciderit, ne vos
"totidem numero pro iis quæ honeſte facitis per-
"euntes videam. Abite igitur quò ſuum quemque
"vocat negotium, & agriculturæ *ſtrenue* incum-
"bite. Ipſe autem Romam literas mitto: nec quid-
"quam, quod in rem veſtram ſit, tam per me quam
"per amicos, agere recuſabo.

Petronius hortatur Judæos, ad operam agriculturæ impendendam.

6. Cum iſta dixiſſet & Judæorum concionem dimiſiſſet, magiſtratus hortabatur, ut agrorum colendorum curam agerent, & alloquiis ſuis populum ad meliora ſperanda animarent. Et ille quidem multitudinem exhilarare properabat. Deus autem Petronio præſentiam ſuam declarabat, ſeque illi in omnibus adjutorem fore. Simul enim ac ille orationem finierat, quam habuit ad Judæos, Deus pluviam ingentem demiſit præter hominum

τὸ ἀνήκεσον [v] αὐτῷ, [x] ὀργῇ φέρονῖος μὴ ἐκ τοῦ ὀξέως [y] διαλαχθημένῳ αὐτῷ ταῖς ἐπιςολαῖς, τάχα μὲν [z] γὰρ καὶ πείσειν, καὶ τῇ τὸ πρῶτον μανίᾳ τῆς γνώμης ἐπιμένοντι, ἄψαιτο πολέμου καὶ πρὸς αὐτούς· εἰ δ' ἄρα τι καὶ κατ' αὐτὸν [a] τρέποι τῆς ὀργῆς, καλῶς ἔχειν [b] τοὺς ἀρετῆς μεταποιουμένους, ὑπὲρ τοσῆσδε ἀνθρώπων πληθύος πλοῦτον. [c] ἔκεινε γοῦν πιθανὸν ἡγεῖτο τὸ δεομένων τὸν λόγον.

ε'. Συγκαλέσας [d] δὴ εἰς τὴν Τιβεριάδα τοὺς Ἰουδαίους, οἱ δὴ ἀφίκοντο πολλαὶ μυριάδες, καθεσθεὶς ἐπ' [e] αὐτῶν τὴν τε ἐν τῷ παρόντι [f] στρατιὰν, ἃ γνώμης ἀπεφήνε τὰ αὐτὰ, τοῦ δὴ αὐτοκράτορος τῶν πεπραγμάτων, τὴν ὀργὴν ἤδειν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἐπιφέρεσθαι τοῖς περάγμασι τοῖς παρακρούσθαι βάρος εἰσφερομένοις· ὡ καλῶς [g] ἔχειν, τὸν γε τιμῆς τοσαύτης ἐπιτυγχάνοτα συγχωρήσῃ τῇ ἐκείνου, ἤδειν ἑαυτοῦ πρέσειν. "ἃ μὲν δίκαιον ἡγεῖμαι, ἀσφά-
"λειάν τε καὶ τιμὴν τὴν ἐμαυτοῦ μὴ ἔχ ὑπὲρ τοῦ
"ὑμετέρου μὴ ἀπολλυμένου τοσούτων ὄντων ἀναλοῦν,
"[h] διαφερομένων τῇ ἀρετῇ τοῦ νόμου, ὃν πάτριον ὄν-
"τα πρεπιμάχητον ἡγεῖσθε. καὶ τῇ ὑπὲ πᾶσιν ἀξιώσει
"καὶ δυνάμει τοῦ Θεοῦ, [i] τὸν ναὸν οὐκ ἂν πρεπιδεῖν
"[k] τολμήσοιμι ὕβρει πεσεῖν τῆς τῶν ἡγεμονεύοντων ἐξου-
"σίας. [l] στέλλω δὴ ὡς Γάϊον, γνώμας τε τὰς ὑμετέ-
"ρας διασαφῶν, καὶ πῆ καὶ σωτηρίαν χρώμενος
"[m] ὑπὲρ τοῦ μὴ ὑμᾶς παρορᾶν πεφυκότας ἐφ' οἷς
"πεπράξθαι ἀγαθοῖς. καὶ συμπρέσποι μὲν ὁ Θεὸς· βελ-
"τίων γὰρ ἀνθρωπίνης μηχανῆς καὶ δυνάμεως ἡ κατ'
"ἐκεῖνον ἐξουσία· παρεγγυῶν ὑμῖν τε τὴν τήρησιν τῶν
"πατρίων, [n] καὶ αὐτῷ τὸ μηδὲν ἀνθρωπίνως πρὸς
"γνώμην βεβήσεσι τιμῶν τῶν [o] εἰωθότων ἁμαρτεῖν. εἰ
"δ' ἐκπικρανθεὶς Γάϊος εἰς ἐμὲ τρέψῃ τὸ ἀνήκεσον τῆς
"ὀργῆς, τλήσομαι πᾶν τὸ κίνδυνον καὶ πᾶσαν παραπο-
"ρίαν σωτίσων τῷ σώματι ἐ τῇ [p] ψυχῇ, ὑπὲρ τοῦ μὴ
"ὑμᾶς τοσούσδε ὄντας ὑπὲ ἑτέρου ἀγαθοῖς πράξεσι διοκ-
"λυμένους γεωργεῖν. ἄπιτε οὖν ὑπὲ ἔργα τὰ αὐτῶν ἕκα-
"στοι, καὶ τῇ γῇ ὑπιπονεῖτε. πέμψω δ' αὐτὸς ἐπὶ Ρώ-
"μης, καὶ τὰ πάντα ὑπὲρ ὑμῶν δι' ἐμαυτοῦ καὶ τῶν φί-
"λων οὐκ ἀποτεκμήσομαι διαφορεῖν.

ς'. Ταῦτα εἰπὼν καὶ διαλύσας τῶν Ἰουδαίων τὸν σύλλογον, ἐπορεύετο [q] τῶν εἰς τὴν γεωργίαν ἡξίου τὰς ἐπιμέλειαν, καὶ καθομιλεῖν τὸν λαὸν ἐλπίσι χρησάμενος. καὶ ὁ μὲν εὐθυμεῖν τὸ πλῆθος ἔπαυδεν. ὁ Θεὸς δὴ [r] παρουσίαν ἐπεδείκνυτο τῷ αὐτοῦ Πετρωνίῳ, καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς ὅλοις σύλληψιν. ἅμα τε γὰρ ἐπαύετο τοῦ λόγου, ὃν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους εἶπε, καὶ αὐτίκα ὑετὸν ἤφιει μέγαν [s] παρ' ἐλπίδα τοῖς ἀνθρώποις γιγόμενον, διὰ τὸ ἐκείνου τὴν ἡμέ-

[v] Αὐτῷ,] *L. B.* αὐτῶν.

[x] Ὀργῇ φέρον-] Ὀργὴν φέροντ- *Vat.* & *Lugd. Bat.*

[y] Διαλαχθημένῳ αὐτῷ ταῖς ἐπιςολαῖς,] Conf. ſupr. c. 7. §. 10. & infr. c. 9 §. 2. lib. 19. c. 1. §. 1. διαλαχθὴν τὴν ἐπιςολὴν. & ἐπιςολαὶ mandata infr. lib. 19. c. 1. §. 10. & ἀλλαν. lib. 2. c. 10. §. 5. SPANH.

[z] Γὰρ καὶ πείσειν,] Illud δὴ è *Cod. Busb.*

[a] Τρέποι] *L. B.* τρέποιτο.

[b] Τοὺς ἀρετῆς μεταποιουμένους,] Sic *Busb.* τὰς ἀρετᾶς in *reliquis.*

[c] Ἔκεινε γὸν πιθανὸν ἡγεῖτο] Prius diſtinctum erat & lectum ad hunc modum, τελευτᾶν, ἔκεινεν πιθανὸν &c. Cum autem ſenſus mihi haud conſtare videtur, inſertam dedi voculam γᾶν, plenamque diſtinctionem poſui poſt τελευτᾶν.

[d] Δὲ] Abeſt à *L. B.*

[e] Αὐτῶν] *L. B.* αὐτὰς.

[f] Στρατιὰν,] *L. B.* στρατεῖαν.

[g] Ἔχειν,] *L. B.* ἔχοι ἐςὶ.

[h] Διαφερομένων τῇ ἀρετῇ τοῦ νόμου,] Ita legendum cenſeo. (ita legit quoque *Cocceius*, vel Διαφερομένου, ut de Petronio. in *Lugd. Bat.* erat Διαφερομένου) Διαφερομένου in *Joſephi* libris.

[i] Τὸν ναὸν] Forte ſuppl. ὃ. τ. ν. COCC.

[k] Τολμήσοιμι ὕβρει πεσεῖν] *L. B.* τολμήσαιμι ὕβρεσι παρεπεσεῖν.

[l] Στέλλω δὴ ὡς Γάϊον,] Ὑπέχειθ ἐπιςεῖλαι Γαΐῳ γνώμας τε τὰς αὐτῶν διασαφῶν καὶ πῆ καὶ σωτηρίαν χρ. ὑπὲρ. ἕ κατ' αὐτούς. infr. hac §. ead. συμπράξειεν μὲ τὸ Θεὸν ἤυχετο, & mox ἐμοὶ δὴ μηδὲν *Busb.*

[m] Ὑπὲρ ——— ἀγαθοῖς.] Ita lego ex conjectura, cui anſam dedit infr. h. ead. §. antea erat, nullo plane ſenſu, ὑπὲρ ἕ κατ' ὑμᾶς παρόντα γνώμην πεπραμένου (*Lugd. Bat.* πεπραμένον, *Cocceius* πεπραμένος.) εἰς πεπράξθαι ἀγαθοῖς. *Epiphanius* vertit, *cauſam adjuvans & veſtrum in bono propoſitum.*

† *Nec ille*,] Et me tutari ut nec ab ipſis etiam excidam humanis honoribus, *Epiphan.*

[n] Καὶ ——— ἁμαρτεῖν.] Ita *Busb.* καὶ αὐτῷ τὸ μηδὲν ἀνθρωπείοις παρὰ γνώμην βουλεύσεσι τιμῶν τὸ εἰς θεῖον ἁμαρτεῖν in *Editis.* verum εἰωθότων pro εἰς θεῖον omnibus MSS.

[o] Εἰωθότων] Hoc verbum quoque habet *Lugd. Bat.*

[p] Ψυχῇ,] *L. B.* τύχῃ.

[q] Τῶν ——— τέλῃ,] Ex hoc ergo oſtendi non poteſt, Autumno ſcriptam eſſe hanc Epiſtolam, neque ex verbis Philon. in Legat. ad Cajum (cum ſtatuantur ὠ τέλῃ) cum maturæ eſſent ſegetes; ac inde utrumque in hujus rei narratione *vitioſe* accuſat *Harduin. de Num. Herod.* p. 42. & 43. SPANH.

[r] Παρουσίαν ——— Πετρωνίῳ] Ita *Busb.* & *Epiphanius*, qui vertit, *Deus autem ſuam manifeſtavit repente præſentiam.* παρρησίαν ἐπιδείκνυτο in *Editis.* παρρησίαν ἐπεδείκνυτο *Hen. Lugd. Bat.* & *Vat.*

[s] Παρ' ——— γιγόμενον,] Μεθ' ὃ ἐν ἐλπίδι τέτε τοῖς ἀνθρ. *Busb.*

[t] Οὐ-

ἡμέραν αἴθριον [c] ἴσαν ἰδὲν [v] ὄμβριμον ὑποσημαίνειν ἐκ τῶν ὑπὲρ τὸν ἀέρα, [x] καὶ τὸ πᾶν ἔτος αὐχμῷ μεγάλῳ κατοχημένον, ἐπ' ἀπογνώσει ποιεῖν τοὺς ἀνθρώπους ὕδατος ἄνωθεν, εἰ καὶ σκύνεφον ποτε ἴδοιεν τὸν ἀέρα. ὥστε δὴ τότε πολλὰ καὶ θεῖα τὸ εἰωθὸς καὶ [y] θεῖα τὸ ἐτήσιος δόξαν [z] ἀφιγμένα ὕδατος, τοῖς τε Ἰουδαίοις ἐλπὶς ἐπὶ μάλα ἀδάμαντος ἀτυχήσειν Πετρώνιον ὑπὲρ αὐτῶν δεόμενον. ὁ Πετρώνιος ἐκπεπληγμένος μείζονος, ὁρῶν ἐναργῶς τὸν Θεὸν τῶν Ἰουδαίων θεομηθέμενον, καὶ πολλοῖς ὑποσημήναντα τὴν ἐπιφάνειαν, ὡς μηδ' ἂν τοῖς ἔργῳ θεθεμένοις τἀναντία φρονεῖν ἰσχὺν ἀντιλέξεως καταλελεῖφθαι· [a] ὡς ἦ καὶ [b] θεὸς τὰ Γαΐου σὺν τοῖς λοιποῖς ὅσοις ἔγραφεν. ἐπαγωγὰ δὴ ἐπὶ μάλα τὰ πάντα καὶ παντοίως θεραπαλοῦντα μὴ τοσαύτας μυριάδας ἀνθρώπων ὑπονοεῖν, ἃς εἰ [c] κτείνοι, ἀ γὰρ δίκα γε πολέμου θεσχωρίσειν ἂν νομίμων θ' θρησκείας, θεσθαί τε τῆς ἀπ' αὐτῶν ὑποστρεῖσθαι, καὶ τῷ [d] τροπαίῳ τῆς ἀρᾶς ὑποτίθεσθαι τὸν μέλλοντα αἰῶνα. [e] καὶ ἄλλως θεῖα ἂν θεθεσηκὸς αὐτῶν τὴν [f] δύναμιν ὡς ἀκραιφνῆ [ff] ἀπέφαινε, καὶ μηδὲν [g] ἐνδοίασον ἐπὶ [h] δύναμιν τὴν [i] αὐτὸ ἐπιδείκνυσθαι [k] καταλιπεῖσθαι. καὶ Πετρώνιος μὲν ἐν τούτοις ἦν.

ζ. [l] Ἀγρίππας ἦ ὁ βασιλεὺς, ἐτύγχανε γὰρ ἐπὶ Ῥώμης διατρίβων, πεπόθητο φιλίᾳ τῇ θεὸς τὸν Γαΐον μείζονος. καί ποτε θεθεὶς δεῖπνον αὐτῷ, καὶ θεσνοιαν ἔχων πάντας [m] ὑπερβάλλεσθαι, τέλεσί τε τοῖς εἰς τὸ δεῖπνον, καὶ θασκευῇ δὲ εἰς ἡδονὴν φέροντος, ὡς μὴ ὅπως ἄν τινα τῶν λοιπῶν ἀλλὰ μηδ' αὐτὸν Γαΐον ποτε ἰσωθῆναι [n] θελήσοντα ἀφ' ὅπως [o] ὑπερβαλέσθαι· τοσοῦτον ἀνὴρ τῇ θασκευῇ πάντας ὑπερῆρεν, [p] καὶ τῷ τὰ πάντα Καίσαρι ἐκφρόντισαι θαρρεῖν· [q] καὶ ὁ Γάιος ἐκθαυμάσας τὴν τε θέσιν αὐτοῦ καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν, ὡς ἐπ' ἀρετῇ τῇ αὐτοῦ βιάζοιτο καὶ ὑπὲρ δύναμιν τῶν χρημάτων εὐπορίᾳ χρῆσθαι, βουλόμενός τε μιμήσασθαι τὴν Ἀγρίππου φιλοτιμίαν ἐφ' ἡδονῇ τῇ αὐτοῦ πεπασσμένῳ, ἀνεμέμνητο ὑπὸ οἴνου καὶ τὴν θέσιν εἰς τὸ ἱλαρώτερον ἐκπεταμμένος, φησὶν ἐν συμποσίῳ, θαρραλοῦντος εἰς τοῦτον Ἀγρίππαν, "καὶ θεσπρον μέν σοι τιμὴν σωηδεῖν ἦ ἔχω [r] τὰ θεὸς ἐμέ, "καὶ πολλὴν εὔνοιαν μετὰ κινδύνων [s] ἀποδεδειχθεῖσαν, "οἷς ὑπὸ Τιβερίου θεικῆς δι' αὐτὴν, ὑπολείπῃς "τι δὲν καὶ ὑπὲρ δύναμιν [t] ἀρετῇ χρῆσθαι τῇ "θεὸς ἡμᾶς. ὄφελον, αἰσχρὸν γὰρ ἡσσᾶσθαί με ὑπὸ "τῆς σῆς σπουδῆς, ἀναλαβεῖν βούλομαι τὰ ἐλλεί-

exſpectationem, quod illa dies utpote ſerena admodum nullum pluviæ ſignum è cœlo dederit, ſiccitaſque magna per totum annum fecerit homines deſperare de aqua ſuperne deſcenſura, etiamſi cœlum nubibus obductum cernerent. Quapropter cum largus imber tunc præter ſolitum & opinionem ingrueret, ſpes facta eſt Judæis non irritam fore Petronii pro illis ſupplicationem. Quin & Petronius eo magis admiratione perculſus eſt, ubi ei perſpicuum erat Deum res Judæorum curare, clareque indicare ſe illis præſentem adeſſe, adeo ut qui revera aliter ſentire in animum induxerant, quidquam contradicere non valerent: id quod & inter alia quæ ſcripſerat Cajo ſignificabat. omnia autem accommodata erant ad ſuadendum, eumque modis omnibus hortandum, ne tam multa millia hominum, * ſi hoſce interficeret, ad inſaniam adigeret (non enim niſi bello compulſos à religione patria diſceſſuros) neve ſeipſum multaret reditibus ex ea gente accipiendis, & inſigni apud eam maledicto & contumeliæ ſeſe ſubjiceret in omne ævum. prætereaque Dei, qui illis præerat, poteſtatem, utpote manifeſtam, oſtendebat, quæque nihil dubium reliquit ad vim ejus demonſtrandam. Et in iſtis quidem totus erat Petronius. *Res Judæorum Cajo repræſentas.*

7. Rex autem Agrippa, qui tum forte Romæ verſabatur, magis magiſque apud Cajum amicitia proficiebat. Cumque aliquando eum convivio exciperet, idque magno ſtudio curaque ageret, ut cunctos & impenſis in epulas factis, & in omnibus ad delicias & voluptates apparandis ſuperaret, ita ut nemo è cæteris, immo nec ipſe Cajus de iſtis æquandis cogitarit, multo minus ſuperandis, (adeo ille univerſis epularum apparatu facile præſtitit, deſiderioque omnia Cæſari *ad luxum* ſuppetandi) tum Cajus animi ergo & magnificentiæ eum admiratus, ut qui etiam ſupra facultates ſumptibus immenſis ſibi placere contenderit, volenſque Agrippæ liberalitatem ad ſui oblectationem accommodatam æmulari, cum animus vino laxatus eſſet & ad multam hilaritatem traductus, dixit in convivio, ipſum ad bibendum invitante Agrippa, "& ipſe tibi jam antea conſcius eram honoris quo "me proſequutus es, & quantam mihi benevolen-"tiam oſtendiſti, etiamſi ex ea te circumſteterint "pericula à Tiberio intentata; & *jam* nihil omit-"tis, quo mihi, fere ultra quam poſſis, gratifice-"ris. Quare, cum turpe mihi ſit à te vinci tua "erga me voluntate & ſtudio, omnia quibus antea "tibi deeram jam adjecta eſſe volo. Quod ad mu-"nera attinet quæ tibi dedi, ea levidenſia eſſe fa-"teor: *Agrippæ apud Cajum gratia, cui convivium ſplendide parat & magnifice.* *Cajus Agrippa magnificentia delectatus.*

---

s Οὖσαν] *L. B.* ἴωθεν.

v Ομβριμον] *L. B.* ὀμβρεῖον.

x Καὶ τὸ πᾶν ἔτος αὐχμῷ] Τὰ γὰρ πάντος ἔτους αὖ μ. κατεχημένα, ἐπ' ἀπογνώσει ἦσαν οἱ ἄνθρωποι ὕδατος ἄνωθεν ὄντος *Busb.*

y Παρὰ τὸ ἐτήσιος δόξαν] Ita *Vat.* (*Lugd. Bat.* quoque, niſi quod habeat ἐτήσιον) & *Hen. a pr. m.* καὶ παρὰ τὸ ἐτησιόδοξον in *Editis.* καὶ παρὰ τὴν αὐτῶν δόξαν *Busb.*

z Αφιγμενα] *L. B.* ἐφιγμένα.

a Ως ἦ] Voculam unam & alteram excidiſſe ſuſpicor.

b Πεῶς τὰ —— διανοεῖν,] Conf. *Ælian.* lib. 2. c. 10. §. 5. ἐνθεν δίθιος ἐπίστευεν Καίσαρι· Aliter verò de hac Epiſtola Petronii *Philo* Leg. ad Cajum p. 1027 B SPANH.

* *Si hoſce interficeret*,] Ita repoſuimus. *Hudſonus* verterat: *ut eos interficeret.* HAV.

c Εἰ κτείνοι,] Κτείνοις *Gall.* unde pro ἐκτείνοι (tam in *Editis* quam cæteris *MSS.*) haud aliud mihi occurrebat præter κτείνοι. Non dubito tamen quin hic locus in mendo cubet. Si quis malit ἐπινοίᾳ ἀποκτεῖναι, aut ἀπονοηθείσας κτείνειν, per me licet. *Epiphanius* vertit, *poſtulans ne tanta hominum millia contemneret, quæ non poſſent ſine bello & ingenti cæde ad tranſgreſſionem ſuæ religionis impelli.* HUDS. Interpoſitione unius voculæ *ei*, quam ex *Lugd. Bat.* inſeruimus (legitur enim ibi *ei κτείνοι*) ſanus ſatis eſſe videtur locus, ſi enim haſce myriadas hominum à patriis ritibus diſcedere nolentium, interfeciſſet Petronius, eo ipſo infinitam illam reliquorum Judæorum multitudinem ad inſaniam redegiſſet. HAV.

d Τροπαίῳ] Forte διὰ τροπαίου. COCC.

e Καὶ ἄλλως] *L. B.* καλῶς.

f Δύναμιν] Neque hic locus, ut puto, mendo vacat. nam δύναμιν aut hoc verſiculo aut in proxime ſequenti ſuſpectum habeo. *Epiphanius* vertit, *ſuper hoc quoque virtutem divinam Judæis præbere præſidium. nam exploratum eſſe firmabat pro Judæis evidenter indicium.* At *Gelenius* hoc modo *id quoque adjecit quam carus ſit Deo populus, quamque manefeſtis ſignis declaret ſuam erga illos benevolentiam.*

ff Απέφαινε,] *L. B.* ἀποφαίνειν.

g Ενδοίασον] Conf. infr. lib. 19. c. 1. §. 5. SPANH.

h Δυνάμιν τὴν] *L. B.* δυνάμει τῇ.

i Αὐτὸ ἐπιδείκνυσθαι] Antea αὐτῆς. Forſan τῷ αὐτῷ, deleto δυνάμιν.

k Καταλιπεῖσθαι.] *L. B.* καταλείπεσθαι.

l Αγρίππας —— διατρίβων,] Philo p. 1019. C. SPANH.

m Υπερβάλλεσθαι,] *L. B.* ὑπερβαλεῖσθαι.

n Θελήσοντα] *L. B.* θελήσοντα.

o Υπερβαλέσθαι·] Ita MSS. plurimi. *Al.* ὑπερβάλλεσθαι.

p Καὶ τῷ τὰ πάντα Καίσαρι] In *Editis*, καὶ τῷ τὰ πάντα Καίσαρος (ἡ Καίσαρος *L. B.*) ἐκφρεντίσαι π. quæ plane omiſerunt *Epiphan.* & *Gelen.* Unde, cum ἐκφρόντισαι habeat *Hen.* (ἐκφρεντίσας *L. B.*) & ἐκφορίσαι (forſan pro ἐκφρεντίσαι) *Gall.* reſcripſi, καὶ τῷ τὰ πάντα Καίσαρι ἐκφρεντίσαι θαρρεῖν.

q Καὶ ὁ Γάιος ἐκθαυμάσας] Ως καὶ Γάιον ἐκθαυμάσαι *Busb.* & mox hac ipſa §. φάναι pro φησίν.

r Τὰ θεὸς ἐμέ,] Illud τὰ deeſt *Busb.*

s Αποδεδειχθεῖσαν,] Υποδεδειχθεῖσαν *Busb.*

t Αρετῇ χρῆσθαι] Fuit cum legendum eſſe ſuſpicarer ἀρίστοις χρῆσθαι.

τεον:

Quicquid ab ipso petierit, se ei daturum esse pollicetur.

"teor: id autem totum, quod tibi aliquid confe-
"rat ad felicitatem complendam, alacriter & quo-
"ad potero tibi suppeditabo." Et ille quidem ista dicebat, ratus ampla latifundia postulaturum aut urbium aliquarum vectigalia. Is vero, quamvis sibi decretum esset quid peteret, id tamen *in præsens* animo reticebat, & statim Cajo respondet, "quod
"neque prius, contra quam mandaverat Cajus, il-
"lum coluerit, ut qui lucri aliquid exspectaret;
"neque jam in ejus gratiam quidquam agere, ut
"inde vel minimum lucri sibi quæreret. abunde
"autem magna esse priora ejus beneficia, & ultra
"quam speraret quisquam se paulo arrogantior:
"nam etsi minora essent quam quæ dare potueras,
"mea tamen qui ea acceperim exspectatione &
"dignitate sunt majora." Tum Cajus, eum propter animi continentiam admiratus, magis instabat ut diceret, quidnam à se datum iri voluerit? Cui ille,

Agrippa nihil aliud posit, quam ut mandatum, quod Petronio dederat, revocaret.

"quoniam ex tua in me benevolentia, domine, præ
"te fers me dignum haberi cui præterea aliquid
"largiaris, nihil quidem eorum quæ ad me locu-
"pletandum attinent à te postulabo, quippe quod
"tuæ gratiæ acceptum debeam ut iis rebus præ-
"ter cæteros excellam; illud vero te rogo, quod
"pietatis gloriam tibi conciliabit, facietque ut
"Deus tuæ voluntati faveat & adjutor sit, & mi-
"hi ad existimationem pulchrum erit apud eos
"qui fama id acceperint, ut qui certum habuerim
"omnia propter tuam potestatem impetraturum
"esse quorum opus mihi fuerit. Oro igitur & ob-
"secro te ut de statuæ dedicatione in Judæorum
"templo, mandata Petronio, nolis amplius cogi-
"tare.

Annuit Agrippæ, haud tamen libenter.

8. Et ille quidem licet hoc periculi plenum duceret, (nam quæ persuaderi non poterant Cajo ea mortem certissimam postulanti afferebant) quod tamen ea *quæ peteret* magna existimaret ut revera erant, fortunæ aleam in istis experiri statuit. Cajus autem *simul* officiosa Agrippæ liberalitate *mirifice* captus, pudendumque esse ratus mendacii in istis, ad quæ petenda Agrippam ultro provocaverat, coram tot testibus argui, ac si statim eum promissi pœnituisset, simulque Agrippæ virtutem *egregiam* miratus, quod de imperio suo, aut amplioribus reditibus aut alia potestate augendo, parum solicitus, publicæ tranquillitatis curam ageret, pro legibus intercedendo & numine divino, postulatis annuit: ac scribit ad Petronium, eum collaudans, & quod exercitum collegerat, & ipsum per literas consuluerat quid de Judæis faciendum censeret. "Cæterum nunc, *inquit*, si contigerit te jam sta-
"tuam erexisse, ne tollatur: sin vero nondum eam
"collocasses, ne quid amplius molestiæ ea de re
"tibi faceſſas; sed exercitum volo dimittas, disce-
"dasque ad ea quæ primo tibi mandavi exsequen-
"da. nihil enim mihi opus est ut statua erigatur,
"Agrippæ gratificari cupienti, quem virum ma-
"joris facio quam ut ejus desiderio & precibus
"quidquam denegarem." Et hæc quidem Cajus

Cajus, Agrippæ virtutem miratus, scribit ad Petronium, in Agrippæ gratiam.

"μένα πρότερον. ὀλίγον γὰρ πᾶν ὁπόσον σοι δωρεῶν
"ἐχόμενον ἀπεμοιρασάμενε. [v] τὸ γὰρ πᾶν, ὅπερ σοι ρο-
"πλὼ ἂν [x] προθείη τοῦ εὐδαίμονος, [y] διακονήσε-
"ται σοι προθυμία τε [z] καὶ ἰσχύι." καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε, οἰόμενος [a] γλῶ τε πολλὼ [b] αἰτήσασθαι, ἢ καί τινων προόδους πόλεων. ὁ δὲ, καίπερ τὰ πάντα ἐφ' οἷς [c] ἤτησε θαυμάσας, οὐκ ἐφανέρου τὴν διάνοιαν, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀξέως ἀμείβεται τὸν Γάϊον, "ὅτι οὔτε πρότερον κέρδος τὸ ἀπ' αὐτοῦ καρποκοπῶν "πρὸς τὰς Τιβερίου [d] ἐντολὰς θεραπεύσειν αὐτὸν, ὅ-
"τε νῦν πράσειν τι τῶν εἰς χάριν τὴν ἐκείνου κερ-
"δῶν οἰκείων ἐν τισι λήψεσι· μεγάλα δὴ εἶναι τὰ
"προδεδωρημένα, καὶ περαιτέρω τῷ θράσει χρωμένῳ
"τῶν ἐλπίδων· καὶ γὰρ εἰ τῆς σῆς ἐλάττονα [e] δωρά-
"μεως, τῆς γέ μοι [f] εὐηνοίας τε καὶ
"ἀξιώσεως μείζονα. καὶ ὁ Γάϊος, ἐκπλαγεὶς [f] τὴν
εὔνοιαν αὐτοῦ, πλειόνως ἐπέκειτο εἰπεῖν, [g] ὅ, τι χα-
ρίζοιτ' ἂν αὐτῷ προσχόμενος. ὁ δὲ, "[h] ἐπεί περ,
"ὦ δέσποτα, προθυμία τῇ σῇ δωρεῶν [i] μὲ ἄξιον ἀπο-
"φαίνεις, αἰτήσομαι τῶν μὲν εἰς ὄλβον φερόντων ἐ-
"δὲν, διὰ τὸ μεγάλως με ἐνδιαπεπῆν, οἷς ἤδη πα-
"ρέχες· ὅ, τι δ' ἄν σοι δόξαν προσοιῇ τοῦ εὐσεβοῦς,
"καὶ τὸ θεῖον σύμμαχον ἐφ' οἷς θελήσεις προσκαλῶ,
"[k] καί μοι πρὸς εὐκλείας γήροις προσθήσει τοῖς πιθανο-
"μένοις, ὡς μηθ' ἑνὸς ὧν χρησαμένου ὑπὸ τῆς σῆς
"ἐξουσίας ἀτυχεῖν πώποτε γνώμης. ἀξιῶ [l] γὰρ σε τοῦ ἀν-
"δριάντος τοῦ ἀνάθεσιν, ᾧ ποιήσασθαι κελεύεις Πε-
"τρωνίου εἰς τὸ Ἰουδαίων ἱερόν, μηκέτι πράσσειν δια-
"νοεῖσθαι.

η'. Καὶ ὁ μὲν, καίπερ ὑποκίνδυνον τὸν ἡγούμε-
νος· εἰ γὰρ μὴ πιθανὰ ἔκρινε Γάϊος, οὐδὲν ἄλλο ἢ
εἰς θάνατον ἔφερεν· διὰ τὸ μεγάλα νομίζειν τε χῆ
εἶναι, κύδος [m] ἀναρπᾶσαι τὸν ἐπ' αὐτοῖς [n] ἡγεῖσθαι.
Γάϊος δὲ ἅμα τῇ θεραπείᾳ τοῦ Ἀγρίππου ἐκπλημ-
μένος, καὶ ἄλλως ἀποδεχόμενος ὑπολαμβάνων, ὑπὲ
τοσῶνδε μαρτύρων ψεύδεσθαι φεύγειν ὧν προθύ-
μως ἐβιάζετο αἰτῆσθαι τὸν Ἀγρίππαν, μετὰ τοῦ
ὀξέως μεταμέλῳ χρώμενος, ἅμα δὲ τοῦ Ἀγρίπ-
που τὴν ἀρετὴν θαυμάσας, [o] ἐν ὀλίγῳ αὔξειν τὴν
οἰκείαν δύναμιν, ἤτοι προσόδοις χρημάτων ἢ ἄλλῃ δυ-
νάμει, [p] τοῦ κοινοῦ τῆς εὐθυμίας [q] ὑπομελῶν, πρεσ-
βεύων τοὺς νόμους [r] καὶ τὸ θεῖον, συγχωρεῖ· καὶ γρά-
φει πρὸς τὸν Πετρώνιον, ἐκεῖνόν τε τῆς ἀφροσύνης τοῦ
στρατεύματος ἐπαινῶν, καὶ τοῦ πρὸς αὐτὸν φεῖσθαι αὐτῶν
ἀπεστελκότος. "νῦν οὖν εἰ μὲν φθάνεις τὸν ἀνδρι-
"άντα ἐστακὼς, ἑστάτω· εἰ δὲ μήπω πεποίησαι τὴν ἀνά-
"θεσιν, μηδὲν περαιτέρω κακοπαθεῖν. ἀλλὰ τὸν τε
"στρατὸν διάλυε, καὶ αὐτὸς ἐφ' ἃ τὸ πρῶτόν σε ἔστειλα,
"ἄπιθι. [rr] οὐδὲν γὰρ ὑποδέομαι τῆς ἀναστάσεως τοῦ ἀνδριάν-
"τος, Ἀγρίππα χαριζόμενος ἀνδρὶ παρ' ἐμοὶ πε-
"πομένῳ μείζονος, ἢ ὥστε με χρείᾳ τῇ ἐκείνου καὶ
"οἷς κελεύσειν ἀντειπεῖν." Γάϊος μὲν δὴ ταῦτα χρά-
φει

[v] Τὸ γὰρ —— εὐδαίμονος] Forte τὸ πᾶν ὅν, ὅπερ σ. ρ. ἀ. π. τ. εὐδ. αὐτῷ. COCC.

[x] Προθείη δὲ εὐδαίμονος] Ita è *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* ἂν ἐμπροθείη *Basil.* ἂν ἐμπροθείη in *aliis.* quin & γὰρ, quod antea sequebatur διακονήσεται, delendum esse volui, & paulo ante voculam ἢ inter τὸ & πᾶν insertam dedi.

[y] Διακονήσεται] *L. B.* ἐπιδιακονήσεται.

[z] Καὶ ἰσχύι.] Addit *L. B.* τῇ ἐμῇ. quod nescio an sit necesse. HAV.

[a] Γλῶ τε πολλὼ αἰτήσασθαι,] Τήν τε πόλιν σ' προσόδους αἰτήσασθαι ἢ καί τινων *Vat.* τὴν τε πόλιν σ' προσόδους αἰτήσασθαι *Hen. à pr. m.* τὴν τε πόλιν σ' προσόδους αἰτήσασθαι *Busb.*

[b] Αἰτήσασθαι,] Forte αἰτήσεσθαι.

[c] Ἤτησε] *L. B.* αἰτήσας.

[d] Ἐντολὰς] *L. B.* in *Marg.* ἐπιστολὰς.

[e] Δυνάμεως,] *L. B.* γίγνοιτο δυνάμεως.

[f] Τὴν εὐηνοίαν αὐτοῦ,] Τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ *Busb.* & *Lugd. Bat.* in *Marg.*

[g] Ὅ, τι χαρίζοιτ' ἂν αὐτῷ προσχόμενος.] Ita *Busb.* ὅτι χαρίζοιτό τ' ἂν αὐτῷ in *Editis Aliisque.*

[h] Ἐπεί περ, ὦ δέσποτα,] Hæc Epistola ab Agrippa ad Cajum scripto tradita pluribus refertur à Philone p. 1030. 1331. &c. SPANH.

[i] Μὲ ἄξιον ἀποφάνεις,] Illud μὲ è *Cod. Busb.* ut & mox σὲ post αἰτήσομαι.

[k] Καί μοι πρὸς εὐκλείας γήροις] *Al.* καὶ αἱ πρὸς εὐκλειαν γήρᾳ.

[l] Γὰρ σὲ τοῦ ἀνδριάντος] Ita *Busb. Vat.* & *Zonar.* (voluit idem *L. B.* in quo σεν legitur) ἀξιῶ γάρ σοι in *cæteris.*

[m] Ἀναρπᾶσαι] Forte ἁρπάσαι. IBBETS.

[n] Ἡγεῖσθαι.] Forte ἡσθῆ. COCC.

[o] Ἐν ὀλίγῳ] Forte supplendum ὅτι. COCC.

[p] Τοῦ κοινοῦ τῆς εὐθυμίας] Τῆς κοινῆς σ' εὐθ. *Hen. à pr. m.* & *L. B.*

[q] Ὑπομελῶν] Ὑπομελήσας καὶ ὑπὲρ τῶν νόμων πρεσβεύσεως συνεχῶς *Busb.* ὑπομελὴς τὸ π. τ. ν. καὶ τ. θ. συνεχῶς *L. B.* ὑπομελῆ. *Cocceius* corrigit.

[r] Καὶ τὸ —— ἐκεῖνόν] Vide Philon. p. 1038. B. SPANH.

[rr] Οὐδὲν γὰρ ὑποδέομαι] Οὐδὲν γὰρ ἔτι δέομαι *Busb. Hen.* & *Vat.*

φῇ πρὸς τ̃ Πετρώνιον, ὡσ́τερον [s] ἢ ἐντυχεῖν τ̃ αὐτ̃ ἐπισολαῖς ἐμφανισαις ὅτι ἀποτασία Ιουδαίους κ̃ τ̀ ἀνδριάντα ἐπείγεσθ. [t] μηδεν δ̀ ἕτερον ἀπισημήνῃ τῲ Δ́ρίνοιαν αὐτῶν, ἀλλὰ πολεμον ἄντικρυς [v] Ρωμαίων ἀπειλεῖν. κ̀ ὡσ́ιαλγήσας ὡς ὅτι πείρᾳ τ̀ ἡγεμονίας αὐτ̀ πολμηκότων, ἀνὴρ ὅτι πᾶσιν ἥσσων μὲν κ̃ αἰσχρ̃, κρείσσων δ̀ κ̃ βελτίων, κ̀ ἐφ' οἷς ποι κρίνῃ ὀργ̃ χρ̃σθαι παρ' ὅν τιν' ἂν ἐπιγόμεν, παίδευσιν [x] αὐτ̃ ἀσφ' ὧ τιν' οὖν ὡσ́τισθεὶς, ἀλλ' ἐφ' ἡδον̃ τιθεις τ̃ σκείνης τῲ κρίσιν δ̀ εὐδαίμον, [y] γράφῃ πρὸς τ̀ Πετρώνιον. "ἐπδὴ δ̃ρεα ὁπόσα σοι οἱ Ιου-"δαῖοι παρέσχον, ἐν μείζονι λόγῳ τ̃ ἐμῶν πεποίησαι ἐν-"πολῶν, Δ́ρικνεῖσθαι τὰ πάντα ἡδον̃ τ̃ σκείνων κρί-"θεις, ὅτι ῥ̃διόν σ τ̃ ἐμῶν ἐντολῶν, κελεύω σε, "σαυτῷ κριτ̀ γινόμενον, λογίσασθ ὡσ̀ δ̀ ποιητέα σοι "σκοτεινὰ ὀργ̃ τ̃ ἐμ̃, ἐπεί τοι ῥ̃δίδειγμα [z] ποιοῦμ' "ἂν σὲ τοῖς τε νῦν πᾶσι δ̀ ὁπόσοι ὕστερον γένοιν' ἄν, μη-"δαμῶς [a] ἀκυροῦν αὐτοκράτορ ἀνδρὸς ἐντολάς.

θ'. Ταύτ̀ μὲν γράφῃ Πετρωνίῳ τ̀ ἐπισολ̀, ὡ μὴν φθάνῃ γε ζῶντ Πετρώνι δεξάμεν αὐτ̀, βεβδωμέντ δ̀ πλ̃ τοῖς φέρουσι εἰς τοσόνδε, ὥσ Πετρωνίῳ γράμματα πρὸ αὐτ̃ ἀφικέσθ, δ' ὧν μαθὼν τ̀ Γάϊος πλοῦτ̀. θεὸς γ̀ οὐκ ἀρ' ἀμνημονήσων ἔμελλε Πετρωνίῳ, κινδύνων ὃς ἀνειλήφῃ ὅτι τ̃ τ̃ Ιουδαίων χάριν, κ̀ πρ̃ τ̃ αὐτ̀. ἀλλὰ τ̀ Γάϊον ἀποσκυλασάμεν [b] ὀργ̃ ὧν ὅτι σεβασμῷ τῷ αὐτ̀ πράσσιν [c] ἐτολμήσαι, τ̀ μισθὸν [d] χρεωλυτεῖν [e] συνεργεῖ τῷ Πετρωνίῳ ἡ τε Ρώμη, κ̀ πᾶσα ἡ ἀρχ̀, μάλισα δ' ὁπόσοι τ̀ βουλ̃ πρ̃χειν ἀξιώμασι, Δ́ρὸ τὸ εἰς σκείνους ἀκρατῳ τ̃ ὀργ̃ χρ̃σθαι τ̀ Γάϊον. κ̀ πλοῦτ̃ μὲν ὀ μ̃ πολὺ χρόνον, ἢ γράψαι τῷ Πετρωνίῳ τῲ ὅτι τὸ θανεῖν ἀναβεβλημένῳ ὅτι τ̀. τῲ δ' αἰτίαν ἐξ ἧς πλοῦτ̃, κ̀ τ̀ ὅτι βουλ̃ τ̀ τρόπον ἀφηγήσομαι ποιοῦν δ̀ λόγ. Πετρωνίῳ μὲν οὖν πρ̃τα μὲν παρῆν ἡ Δ́ρουφθᾶσα δ̀ Γάϊ τῲ πλοῦτῲ ὅτι, μετ' ὀ πολὺ δ' ἡ κελεύσασα αὐτὸν πλοῦτ̃ αὐτόχειρα. κ̀ ἤδη τε τ̃ συντυχίᾳ δ̀ ὀλέθρ, ὃς τ̀ Γάϊον κατέλαβε, κ̀ δ̀ Θε̃ τῲ προνοίαν ἐξεθαύμασεν, ὅδεν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' ὀκ δ̀ ὀξέως μισθὸν αὐτῷ τιμ̃ς τε τ̀ εἰς τ̀ ναὸν κ̀ βοηθείας τ̀ Ιουδαίων σωτηρίας [f] ἀπολαχομένῳ. κ̀ Πετρωνίῳ μὲν ὅτως [g] μὴ αὐτῷ ὀφθεὶς διεφεύχθη ῥᾳδίως ὁ κίνδυν δ̀ θανεῖν.

ad Petronium ſcripſit, literis illius nondum lectis, quæ ſignificabant, Judæos ob ſtatuam illam ad ſeditionem concitatos. quin & ex voluntatis eorum indiciis palam erat eos minitari bellum adverſus Romanos. Itaque graviter dolens, quaſi id auſi fuiſſent ut experirentur ejus imperium, homo *ſcilicet* nihil turpe ducens, nullamque honeſti rationem habens, & in quemcunque pro arbitrio ira excandeſcens, cui nullam moderationem adhibuit, id ſibi in felicitatem cedere reputans ſi iracundiæ maxime indulgeret, *denuo* ſcribit Petronio *in hanc ſententiam*. "Quandoquidem munera, quibuſcun-"que te donarent Judæi, meis mandatis prætuliſti, "illis gratificari auſus alia quam juſſeram facien-"do, jubeo te, qui temet judicem conſtituiſti, "quid tibi agendum ſit diſpicere, cum iræ meæ "onus ſuſtinebis, poſtquam in te exemplum edam "quod & præſentes & poſteros moneat, non ne-"gligenda eſſe imperatoris mandata. *Non multo poſt ei literas dat acerbas & minarum plenas.*

9. Has quidem literas ſcribit ad Petronium: eas tamen, dum in vivis eſſet Cæſar, non accepit Petronius, retardata eouſque perferentibus navigatione, ut aliæ literæ, quibus mortem Caji intellexerit, prius ad manus ejus venerint. Deus utique haud immemor futurus erat periculorum, quæ adierat Petronius in Judæorum gratiam Deique honorem. ſed cum Cajum è medio ſuſtuliſſet, illi infenſus quòd cultum *divinum* ſibimet arrogare fuerit auſus, Petronio mercedem perſolvere annituntur omnes tam Romæ quam per univerſum imperium, præcipue vero quotquot è ſenatoribus maxima erant dignitate, quod in eos iram ſuam effuderit Cajus. Et ille quidem moritur non multo poſtquam ad Petronium literas ſcripſerat, mortem ei denunciantes. Cauſam autem propter quam ſublatus eſt *Cajus*, & quemadmodum inſtructæ erant in eum inſidiæ, in ſequentibus narrabo. Ad Petronium autem primùm perlatæ ſunt literæ Caji mortem ſignificantes, & non multo poſt ei redditæ ſunt iſtæ, quibus ſemet ſua manu interimere jubebatur. ſimulque lætatus eſt quod ita evenerit ut Cajus mortem oppeteret, Deique admiratus eſt providentiam, quod nulla interpoſita mora confeſtim ei præmium dederit pro honore à ſe templo habito, & auxilio Judæis lato. Et ita quidem Petronius è mortis periculo ipſi non prævifo facile evaſit. *Caji obitus.* *Petronius, acceptis Caji literis, Dei providentia objupeſcit.*

[s] Η ἐντυχεῖν ταῖς αὐτ̃ ἐπισολαῖς] Ita textum reſtituendum eſſe cenſui ex *Zonara*, qui hic loci *Joſephi* verba exſcripſiſſe videtur. nec longe recedit *Busbequii* Cod. qui habet, ὡσ́τερον ἢ ἐντυχεῖν ταῖς αὐτ̃ ἐπισολαῖς ἐμφανέσαις ἐπὶ ἀποστασίᾳ τὰς Ιουδαίους κ̃ δόξας αὐτὰς ἐπείγεσθαι. perperam in *Editis Aliiſque*, ὡσ́τερον ἢ ἐντυχεῖν ἐπὶ ἀποστάσει αὐτὰς κ̃ δόξας ἐπείγεσθαι. A libris noſtris valde diſcrepat *Epiphanius*, qui vertit, *Hoc enim Agrippæ gratiæ conceſſum eſſe volo, viro honorabili mihi ſemper, ſed nunc amplius honorando. Et Cajus quidem talia ſcribit Petronio, antequam ſeditio major oriretur. nam ita jam mentes omnium tumebant, atque talia voluntatum eorum indicia monſtrabantur, ut ſi forte contrarium nuncium adveniret, parati eſſent apertum bellum gerere cum Romanis. Sed Cajus, cujus animus obnoxius erat turpitudini, alienus bono conſilio; & in omnibus quæ facienda decerneret, ira magis pertinax ad implendum, moderari ſe nullo modo ſciens, ſed beatitudinem judicans, ſi omne quod ſibi eſſet voluptati perficeret, poſtea ſcribit Petronio* &c.

[t] Μηδὲν κ̀ ἕτερον ἀποσημήνῃ] Μηδὲν γ̀ ἕτερον *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.*

[v] Ρωμαίων] *L. B.* Ρωμαίοις.

[x] Αὐτ̃] Ita, monente Cl. *Lowthio*, legendum cenſui. antea erat αὐτῷ. in *Lugd. Bat.* αὐτῆς.

[y] Γράφῃ πρὸς τ̀ Πετρώνιον.] Γράφει αὖθις τῷ Πετρωνίῳ *Zonar.* in *Epiphanii* verſione, *poſtea ſcribit Petronio hujuſmodi verba.*

[z] Ποιοῦμ' ἂν σὲ τοῖς τε νῦν πᾶσι] Ita cum *Cod. Busb.* (quo pacto in *Marg. L. B.* quoque exſtat, niſi quod ibi ſit οἵ γε pro οἵ τε) antea erat, ἐπεί τοι ῥᾳδίδειγμα ποιοῦμ' σε οἵ τε νῦν πάντες, κ̀ ὁπόσοι &c. *Zonaras* habet ῥᾳδίδειγμα γ̀ σὲ ποιήσομαι τοῖς τε νῦν κ̀ τοῖς ἔπειτα &c. *Epiphanius* vertit, *jubeo temetipſum judicem fieri, & eligere quid debeas pati, qui me ad tantum iracundiæ concitaſti, ut exemplum efficiare cunctis, & præſentibus & futuris, quo nullus audeat imperatoris mandata contemnere.*

[a] Ακυροῦν αὐτοκράτορ ἀνδρὸς ἐντολάς.] Eadem Zonaras Annal. p. 278. C. SPANH.

[b] Ὀργ̃ ὧν ὅτι σεβασμῷ τῷ αὐτ̃] Id eſt, δι' ὀργ̃ν. HUDS. Forte ὀργ̃. COCC.

[c] Ετολμήσαι,] Scribe ἐτόλμησε.

[d] Χρεωλυτεῖν συνεργεῖ] Conf. lib. VII. c. 15. §. 1. SPANH.

[e] Συνεργεῖ] *L. B.* συνεργετῖν.

[f] Παραχομένῳ.] Ita (quomodo & ſuo codici adſcripſerat *Cocceius*) ex conjectura. ῥᾳδιούμενον in *libris*.

[g] Μὴ αὐτῷ ὀφθεὶς] Iterum ex conjectura αὐτῷ ὀφθεὶς. antea perperam in *libris* omnibus μὴ αὐθαιρετὶς. in *Lugd. Bat.* eſt ἀνεπαθῶς.

XII. CAP. IX.

Quænam Judæis apud Babylonem acciderunt, ex factis Asinæi & Anilæi fratrum.

Judæorum in Mesopotamia & Babylonia calamitas unde orta.

CÆterum *sub id tempus* Judæis in Mesopotamia, maximeque apud Babyloniam habitantibus, gravis incidit calamitas, & alia quacunque non minor; multaque facta est illorum cædes, quanta non antea in historia memoratur: de quibus accurate omnia expositurus, cladis illius causas prima ab origine repetam. Nearda urbs est Babyloniæ, & ex se populosa, & fertilem amplamque regionem possidens, quæ cum aliis *plurimis* bonis etiam hominibus abundat: ad hæc non patet hostium assultibus, undique Euphrate & firmis muris circundata. porro & Nisibis urbs * intra fluminis ejusdem ambitum posita est. Quapropter Judæi freti locorum natura, & didrachmum, quod à singulis *Judæis* Deo pendi moris erat, ibi deposuerunt, cæteramque votivam pecuniam. illis enim urbibus tanquam *communi* ærario utebantur: & inde Hierosolyma suo tempore transmissa erat *pecunia*, multaque hominum millia eam deferendam in se recipiebant, metu Parthorum latrociniorum, quibus *tum* vectigalis erat Babylonia. Etenim *ex istis Judæis* erant Asinæus & Anilæus, origine quidem Neardenses, fratres vero germani. atque illis mater, nam patre erant orbati, id negotii dedit, ut velorum conficiendorum artem addiscerent: id quod indigenis adeo non turpe erat, ut etiam viri lanificia exercerent. His *quadam die magister* qui operibus præerat, apud quem etiam artem didicerant, objecit quod tardiuscule venerant, eosque verberibus multavit. Illi vero castigationem sibi contumeliæ esse existimantes, cum arma omnia, quæ in ea domo adservabantur, arripuissent, in locum quendam se conferebant, ubi fluvii divortium est, & magna esse solebat pascuorum copia & ubertas fructuum, qui in hyemem possunt reponi. Atque ad eos mox confluxit juvenum quisque egentissimus: quos cum armis instruxissent, & pro ducibus se gerebant, & haud ægre fiebat quin illis maleficiorum autores & principes se præberent. cum enim facti essent inexpugnabiles, & arcem sibi construxissent, ad pastores è suis dimittebant qui pecorum tributum illis imperarent, quantum satis esset in alimentum, adjicientes, se amicos illis futuros qui morem gererent, & ab hostibus undecunque ingruerent defensuros; sin imperata detrectarent, greges mactaturos. Illi vero, nam haud integrum eis erat quidquam aliud facere, mandatis obsequuti sunt, & oves quotquot poscerent mittendas curabant. Quo factum est, ut vires eorum augerentur, & potestatem haberent patrandi quodcunque illis, ex improviso alios adortis, allu-

Nearda & Nisibis Judæorum gazophylacia.

Asinæus & Anilæus Nearda profugi.

Inopes & egeni ad eos se recipiunt.

Asinæus & Anilæus, cum magnam ad se convivissent hominum multitudinem, raptum vivunt.

ΚΕΦ. Θ'.

Τὰ συμβάντα τοῖς ἐν Βαβυλῶνι Ἰουδαίοις, δι' Ἀσιναῖον καὶ Ἀνιλαῖον τοὺς ἀδελφούς.

Γίνεται δὴ [h] καὶ τοῖς ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ, καὶ μάλιστα [i] τοῖς Βαβυλωνίαν οἰκοῦσιν Ἰουδαίοις, συμφορὰ δεινὴ, καὶ ἀδεμιᾶς ἧς τινος ἐλάσσων, φόνος τε αὐτῶν πολὺς, καὶ ὁποσος οὐκ ἰσορημένος πρόσθιον. τοῖς οὖν δὴ τὰ πάντα [k] ἐπ' ἀκριβείας διηγησάμενος, ἐκθήσομαι καὶ τὰς αἰτίας, ἀφ' ὧν αὐτοῖς τὸ πάθος συνέτυχεν. [l] Νεαρδὰ τῆς Βαβυλωνίας ἐστὶ πόλις, ἄλλως τε πολυανδρῶσα, καὶ χώραν ἀγαθὴν καὶ πολλὴν ἔχουσα, καὶ σὺν ἄλλοις ἀγαθοῖς, καὶ ἀνθρώπων [m] ἀναπλέων. ἔστι δὴ καὶ πολεμίοις οὐκ εὐέμβολος, περιόδῳ τε ἧ Εὐφράτης πᾶσαν ἐντὸς αὐτὴν ἀπολαμβάνων τε, καὶ καταskευαῖς τείχων. ἔστι δὴ καὶ [n] Νίσιβις πόλις ἐν τῷ αὐτὸν ἧ ποταμῷ πρόσω. ὅθεν Ἰουδαῖοι, τῇ φύσει τῶν χωρίων πεπιστευκότες, [o] τό, τε δίδραχμον [p] τῷ Θεῷ καταβάλλειν ὃ ἑκάστοις πάτριον τοῦτο καθίστη, καὶ ὁποσα [q] ἄλλα ἀναθήματα. ἐχρῶντο [r] δὲ ὥσπερ [s] ταμιείῳ τῇδε τῇ πόλει. ἐντεῦθεν δὴ ἐπὶ Ἱεροσολύμων [t] ἀνεπέμπετο [u] καιρὸς, [v] πολλαί τε μυριάδες ἀνθρώπων τὸν κομιδὴν τῶν χρημάτων παρελάμβανον, δεδιότες τοὺς Παρθυαίων ἁρπαγὰς, ὑποτελοῦσι σκεύεσι τῆς Βαβυλωνίας. καὶ ἦσαν δὴ Ἀσιναῖος καὶ Ἀνιλαῖος, Νεαρδάται μὲν τὸ γένος, ἀλλήλων δὲ ἀδελφοί. καὶ αὐτοὺς, πατρὸς δ' ἦσαν ὀρφανοὶ, ἡ μήτηρ προσέταξεν ἱστῶν μαθεῖν ποίησιν· οὐκ ὄντος ἀπρεπεῖς τοῖς ἐπιχωρίοις, ὥστε τοὺς ἄνδρας πολλοὺς ταύτην παρ' αὐτοῖς. τούτοις ὁ τοῖς ἔργοις ἐφεστὼς, [x] παρ' ᾧ καὶ ἐμεμαθήκεσαν, βαρυθυμότερος ἐπικαλέσας τὸ ἀφίξεως, σκώλασε πληγαῖς. οἱ δ' ἐφ' ὕβρει τῷ δικαίωσιν λογιζόμενοι, καταπαύσαντες τὸν ὄχλον πολλὰ ὁποῖα δὴ ἐπὶ τῇ [y] οἰκίας φυλασσόμενα, ὤχοντο εἴς τι χωρίον, διῴρηξιν μὲν ποταμῶν [z] ποιούμενον, νομὰς δὲ ἀγαθὰς παρέχειν πεφυκὸς, καὶ [a] χιλῶν ὁποσοι εἰς τὸν χειμῶνα [b] ἀποτίθενται. συνήεσάν τε ὡς αὐτοὺς τῶν νεῶν οἱ ἀπορώτατοι, καὶ τούτοις τοῖς ὄχλοις φεύγοντες στρατηγοί τε ἦσαν, καὶ τῶν κακῶν ἡγεμόνες οὐκ ἐκώλυόν τε εἶναι. [c] προσελθόντες γὰρ ἐπὶ τὸ ἄμαχον, καὶ καταskευάσαντες ἀκρόπολιν, διέπεμπον πρὸς τοὺς νέμοντας φόρον αὐτοῖς κελεύοντες καταβάλλειν τὸ βοσκημάτων, ἢ ἀρκέσει [d] ἐπιτροφὴ γένοιτ' ἂν· προσιόντες φιλίαν τε προφέροντες, καὶ ἀμύνειν τὸν ἀλλαχόθεν πόθεν πολεμίων, σφαγὰς δὲ τῶν ποιμνίων ἀπειλοῦσιν. οἱ δὲ, ἃ γὰρ ἐξῆν ἕτερα [e] πρὸς ταῦτα ποιεῖν, ἠκροῶντο, καὶ τῶν προβάτων [f] ἔστελλον ὁπόσα κελευσθεῖεν. ὥστε δὴ καὶ πλείων αὐτοῖς [g] συνελέγετο ἰσχὺς, κύριοί τε ἦσαν ἐφ' οἷς βουλεύσαιεν ἐν ᾧ ἐξέως ἐλαύνοντες καὶ χερ-

h Καὶ τοῖς ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ,] Illud καὶ è *Codd. Busb.* & *Vat.*

i Τοῖς Βαβυλωνίαν οἰκοῦσιν Ἰουδαίοις,] Conf. supr. lib. 15. c. 2. §. 2. SPANH.

k Ἐπ' ἀκριβείας] *L. B.* ἐπακριβῶς.

l Νεαρδὰ] Νεαρδὰ *Busb.* Νεαρδὰ *Lugd. Bat.* Ναερδὰ *Steph. Byzant.* Verum *e* & *a* apud Orientales facile permutantur, ut notavit *Berkelius*.

m Ἀναπλέων.] Ita lego, nec aliter forsan *Epiphan.* cujus versionem adhibui. ἀναπλέως in *libris* omnibus. qua lectione admissa, verba ista, καὶ σὺν ἄλλοις ἀγαθοῖς καὶ ἀνθρώπων ἀναπλέως redundare videntur, ut quæ in margine olim apposita fuerint, in interpretamentum τῶν, ἄλλως τε πολυανδρῶσα.

* *Intra* —— *est.*] Ita placuit locum interpretari, quod certissimum sit; Nisibin non *flumini Euphrati appositam fuisse*, prout vertit *Gelenius*, sed amni Mygdonio, qui in Tigrim influit.

n Νίσιβις] Νισιβις· In nummis NECIBI. Infr. §. 9. τὰ Νεαρδὰ καὶ τὴν Νισιβιν· & lib. 20. c. 3. §. 2. Νισιβις δὲ ἐστιν ὄνομα τῇ χώρᾳ. SPANH.

o Τό, τε δίδραχμον τῷ Θεῷ καταβάλλειν] Ita cum *Cod. Busb.* τότε δίδραγμον τῷ Θεῷ καβάλλειν *in.* in *cæteris*.

p Τῷ Θεῷ] *L. B.* ὃ τῷ Θεῷ.

q Ἄλλ'] *L. B.* ἢ ἄλλα.

r Δὲ] *L. B.* τε.

s Ταμιείῳ] Ταμεῖον *Busb.*

t Ἀνεπέμπετο ἡ καιρὸς,] Ἀνεπέμποντο *Busb.*

v Πολλαί —— χρημάτων] Vid. Philon. Leg. ad Cajum eadem de re. SPANH.

x Παρ' ᾧ καὶ ἐμεμαθήκεσαν] Ita *Busb.* & *Epiphan.* qui vertit, *apud quem etiam ipsam artem didicerant.* (*Lugd. Bat.* καὶ γὰρ ἐμ. π. α.) καὶ ἐμεμαθήκεσαν παρ' αὐτῷ in *Editis Aliisque.*

y Οἰκίας φυλασσόμενα,] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.* οἰκίας in *reliquis.*

z Ποιούμενον,] *L. B.* λεγόμενον.

a Χιλῶν] Χιλὸς, ἡ πόα· χιλὸν τὸ αὐτὸ, καὶ χόρτον τῶν βοσκημάτων· *Hesychius.* SPANH.

b Ἀποτίθενται.] *L. B.* ἀποτίθενται. *Coccejus* ἀποτίθεται.

c Προσελθόντες] Προστελθόντες *Busb.*

d Ἐπιτροφὴ] *L. B.* ἐπὶ τροφῇ.

e Πρὸς ταῦτα] *L. B.* παρ' αὐτά.

f Ἐστελλον ὁπόσα κελευσθεῖεν.] Ἐπεμπον *Busb.*

g Συνελέγετο ἰσχὺς,] Συνέγινε ἡ *Busb.*

h Πα-

κυρχεῖν· ἱερατεύῃ τε αὐτὸς ἤρηρ πᾶς προσυγχάνων, καὶ ἦσαν φοβεροὶ καὶ τοῖς [h] πειρασμένοις. ὥστε ἤδη προῦκῳπε λόγ@ πρὸς αὐτῶν καὶπὶ τῶν Πάρθων βασιλέως.

β'. Ο ἡ τῆς Βαβυλωνίας σατράπης, μαθὼν ταῦτα, καὶ βουληθεὶς ἐπιφυομένους κωλύσαι, πρίν τι μεῖζον κακὸν ἐξ αὐτῶν ἀναρῆναι, συλλέξας στρατὸν ὅσον [i] ἐδύατο πλεῖστον, καὶ Παρθυαίων καὶ τῶν Βαβυλωνίων, ἤλασεν πρὸς αὐτούς, φθῆναι θέλων προσβαλὼν ἐξελεῖν πρὶν ἐξαγγελτὸς γενέσθαι κατασκάζων τ στρατόν. [k] προσκαθίσας ἡ τὸ [l] ἕλ@, ἡσύχαζεν· καὶ κατὰ τὴν ἐπιοῦσαν, [m] ἣν ἡ σάββατον ἔργων παντὸς χρήματ@ Ἰουδαίοις ἡμέρα, οἰόμεν@ ἃ τολμήσειν ἀντιστατήσειν αὐτῷ τοὺς πολεμίους, ἀλλὰ ἀμαχὶ λαβὼν ἄξειν δεδεμένους, κ' βραχὺ προσιὼν χρήζων αἰφνίδιον ποιεῖσθαι τὴν ἐπίθεσιν. Ασιναῖ@ ἡ ἐτύγχανε σὺν τοῖς ἑτέροις καθεζόμεν@, καὶ τὰ ὅπλα παρέκειτο αὐτοῖς, "ἄνδρες, φησὶν, χρεμετισμός μοι ἵππων προσέπεσεν, "ἃ φορβάδων, ἀλλ' οἷ@ χρῆναι ἀνδρῶν αὐτοῖς ἐπιβε- "βηκότων· ἐπεὶ καί τιν@ ἀνακρούσεως αἰσθάνομαι χα- "λινῶν, δέδια, μὴ [n] ἐληλύθασιν ὡς ἡμᾶς οἱ πολέμιοι "προελθόντες. ἀλλά τις προσσκοπὸς κατόπιν, ἀπαγγελίαν "ἡμῖν σαφῆ τ ἐνεστηκότων ποιησόμεν@. εἰη ἡ ἐπὶ ψεύ- "δεσι μοι λελέχθαι τὰ εἰρημένα." κ' ὁ μὲν τάδε εἶπε, καὶ ὤχοντό τινες [o] προσκοποῦντες τὸ γινόμενον. καὶ ἧ τάχ@ παρελθόντες, "καὶ [p] ὅτε αὐτὸς ψευδὴ σαφῆς "εἶναι τ πραττομένων τοῖς πολεμίοις, [q] ὅτε "σκεῖνοι πλείονως ἐπιτρέψειν ἤμελλον [r] ἡμῖν ὠφελεῖν. "προελήλυθαμεν δόλῳ, μηδὲν βουκημάτων διαφέροντες, "τοσῇδε ἵππων πλήθ@ [s] ἐπελαυνόσης ἡμῖν ἐν ἀσπο- "φία χειρῶν κειμένους, διὰ τὸ [t] κατηργέσθαι πα- "ρανομούσι τῶν πατρίων εἰς τὸ ἡσυχεῖν." Ασιναῖ@ ἡ οὐκ ἄρα γνώμη τοῦ κατασκόπου μένειν ἔμελλεν ἐπὶ τοῖς ποιητοῖς, ἀλλὰ νομιμώτερον ἡγησάμεν@ τοῦ ἐπ' ἀπράκτοις [v] πλουτῶντας εὐφραίνειν τοὺς πολεμίους, τὸ ἀλκῆς δραξαμένους ὑπὲρ τῆς ἀνάγκης, εἰς ὃν ἐνεπεπώκει, προμηθεῖν τιμωρίαν [x] ἀπολαμβάνοντας εἰ δέοι πλουτᾶν, αὐτός τε ἀναλαμβάνῃ τὰ ὅπλα, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ θάρσ@ ἐνεποίει, [y] ἢ ἐπὶ τὰ ὅμοια [z] ἀρετῆς. ὁμόσε οὖν [a] ἴασι τοῖς πολεμίοις, καὶ πολλοὺς κτείναντες αὐτῶν, διὰ τὸ καταφρονοῦντας ὡς ἐπὶ τὰ ἕτοιμα χωρεῖν, εἰς φυγὴν τρέπονται [b] τὸ λοιπόν.

γ'. Ο ἢ τῶν Πάρθων βασιλεὺς, ἐπεὶ ἀφίκετο αὐτῷ ἡ ἀγγελία τῆς μάχης, ἐκπλαγεὶς τῷ τολμήματι τῶν τῶν ἀδελφῶν, ἐπεθύμησεν αὐτοῖς ἐλθεῖν διά τε ὄψεως καὶ λόγων· καὶ πέμπει τὸν πιστότατον τῶν σωματοφυλάκων λέγοντα, "ὅτι βασιλεὺς Αρτά- "βαν@, καί περ ἠδικημέν@ ὑφ' ὑμῶν ἐπιχειρήσεως "αὐτὸς τῇ ἀρχῇ γιομένης, ἐν ἐλάσσονι τιμῇ καθ' αὐ- "τὸν ὀργὴν τῆς ὑμετέρας ἀρετῆς ποιησάμεν@, ἀπέ- "στειλέ με [c] δεξιάν τε καὶ πίστιν δώσοντα ὑμῖν, συγχω-

beſceret: atque adeo nemo illis obviam factus officiis eos demereri non ſtudebat, congreſſuriſque terrorem injiciebant. ita ut ſermo de illis increbreſceret & ad Parthorum regem perveniret.

2. Satrapa autem Babyloniæ, poſtquam hæc intellexerit, eos ipſo in ortu opprimere voluit, antequam malum ex illis latius ſerperet & dimanaret: collectoque quantum poterat è Parthis ac Babyloniis exercitu, verſus eos curſu incitato ire contendit, eo animo ut repentina facta impreſſione eos adoriretur, priuſquam aliquid eis nunciaretur de copiarum apparatu. Cum autem juxta paludem *quandam* aſſediſſet, quietem agebat: atque poſtridie, erat autem Sabbatum quo Judæi ab omni opere feriantur, ratus non auſurum hoſtem ſibi congredi, ſed abſque pugna captos vinctoſque ſe abducturum, lento greſſu procedebat, ut in eos ex improviſo impetum faceret. Sed Aſinæus, cum forte poſitis prope ſe armis cum ſociis in otio deſideret, "Viri, inquit, tinnitus equorum ad aures "allapſus eſt, non qualis eſt in paſcuis agentium, "ſed qui ſeſſorem tergo vehant; & quoniam fræ- "norum etiam ſonitum me audire perſuaſum ha- "beam, vereor ne hoſtes nos circumvenientes ag- "grediantur. verum procurrat aliquis ſpeculatum, "qui nobis quid immineat certo renunciet, atque "utinam falſa reperiantur quæ diximus." Ac ille quidem iſta loquutus eſt. & mox certi homines ſpectatum ibant, quid factum eſſet: celeriterque regreſſi, "neque te, *inquiunt*, conjectura fallit de iis quæ moliuntur hoſtes, neque illi amplius paſſu- "ri ſunt ut nos maleficia impune committeremus. "ex inſidiis circumventi ſumus, pecorum ad in- "ſtar mactandi, tanta equitum multitudine in nos "incurſante, manus à pugna abſtinentes, quod ex "legis patriæ interdicto neceſſitate adacti ſimus ad "quieſcendum." Cæterum Aſinæus non utique ex ſpeculatoris ſententia, quid fieri oporteret, decernebat, ſed æquius eſſe ratus, ut, ſumptis animis ex neceſſitate in quam inciderat, legem violarent, dum injuriam ulciſcantur, etiam ſi mori certum eſt, quam ut nihil agendo morientes hoſtem *morte ſua* exhilararent, & ipſe arma corripit, eamque illis qui ſecum erant audaciam injiciebat, ut pari cum fortitudine ſeſe gererent. pugnam itaque ineunt cum hoſtibus, multiſque cæſis, quod cum contemptu eorum venerant, quaſi victoriam in manibus haberent, reliquos in fugam conjiciunt.

Satrapa Babyloniæ die Sabbati eos adoriri ſtatuit.

Id quod ſuſpicatus Aſinæus quoſdam exploratum mittit.

De Satrapæ incurſu cautior factus arma corripit.

3. Parthorum autem rex, ubi de pugna illa *certi aliquid* fama acceperat, admiratus fratrum audaciam, eos videndi & alloquendi deſiderio tenebatur; miſitque ad eos fideliſſimum è ſatellitibus *ſuis*, qui diceret, "regem Artabanum, quamvis à vobis "injuria affectum, ut qui in regnum ejus invaſeri- "tis, virtuti tamen veſtræ iram ſuam condonare, "meque miſiſſe dextram vobis fidemque daturum, "ab ipſo concedi, ut ab omni periculo immunes "iter faciatis, quod *magnopere* vellet vos amicitiæ "er-

Artabanus ad Aſinæum & Anilæum de ſocietate & amicitia inunda mittit.

h Πειρασμένοις.] *L. B.* πειρασμένοις pro πεπειρασμένοις.
i Ἐδύατο πλεῖστον,] Ηδύναντο *Busb.*
k Παρακαθίσας ἧ] Ita lego ex conjectura. προσκαθίσας in *libris.*
l Ἕλ@, ἡσύχαζεν·] *Epiphanius* vertit, *nemoroſum locum, ibidem latitabat.* ἕλ@ *Heſychio.* τελματώδης καὶ σύμφυτ@ τόπ@. Infra locum appellat ὕλην.
m Ἣν —— πολεμίους,] Conf. ſupr. lib. 14. c. 4. §. 2. SPANH.
n Ἐληλύθασιν ὡς] *L. B.* λελήθασιν. Sed in *Marg.* vulgatam habet lectionem.
o Προσκοποῦντες τὸ γινόμενον.] Προσκοπῶντας *Busb.*
p Οὔτε αὐτὸς ψεύδη σαφῆς] Ita *Vat.* & *Hen.* καὶ ὅτε αὐτὸς ψεύδης σαφῶς εἶναι τ πρ. (*Lugd. Bat.* καὶ ὅτε αὐτὸς ψεύδης, σαφῆς τε. pro quo σαφῆς ἧ *Coccejus*) in *Editis Aliiſque.* In *Epiphanii* verſione, *neque tu, inquiunt, falleris, ſed integre conjecta ſti quæ adverſum nos geruntur*, quaſi legiſſet, καὶ ὅτε αὐτὸς ψεύδῃ, φασὶν, ἀλλὰ εἰκαστὴς εἶναι τ πρ. Legi etiam poteſt, καὶ ὅτε αὐτὸς ψεύδης φασὶν εἶναι εἰκαστὴς τ πρ.
q Οὔτε ἐκεῖνοι πλείονος.] Sic legendum eſſe conjicio. ὅτε ἐκεῖνοι πλείονος ἐπιτρέψειν ἤμελλον ὑμῖν ὠφελεῖν in *libris* omnibus. nihil de iſtis in ſua verſione *Epiphanius.*
r Ἡμῖν] *Gen.* ὑμῖν.
s Ἐπελαυνόσης ἡμῖν.] Ita *Busb.* ἐπελαύνοντος in *caeteris.*
t Κατηργέσθαι —— ἡσυχεῖν.] Ita in pleriſque *MSS.* καταμεθύσθαι in *L. B.* καθηργέσθαι in *Editis* & *Cod. Vat.* HUDS. Conf. *Ælian.* lib. 1. c. 7. §. 3. & infr. §. 6. ut & ſupr. lib. 14. c. 4. §. 2. SPANH.
v Τιλούτων φρονεῖν] Τιλούτων εὐφραίνειν *Busb.* & mox διξάμβ@ αὐτὸς ὑπὲρ τ ὠ. *Busb.* & *Vat.*
x Ἀπολαμβάνοντας] *L. B.* ἀπιλαμβάνοι.
y Τῆς ἐπὶ] Τῆς πρὸς τὰ ὅμοια *Busb.*
z Ἀρετῆς. ὁμόσε οὖν ἴασι] Ita diſtinguo & lego cum *Cod. Busb.* in *Editis Aliiſque*, ἀρετῆς, ὁμόσε ἴασι &c.
a Ἴασι] Forte ἰῶσι. COCC.
b Τὸ λοιπόν.] Τὰς λοιπὰς *Busb.*
c Δεξιάν τε καὶ πίστιν] Δεξιὰς in quibuſdam *libris.*

"ergo ad illum adire, nihil doli fraudisque metu-
"entes: immo & dona *vobis* polliceri, & honorem,
"qui ex illius potentia multum vobis conferet ad
"præsentis virtutis incrementum." Tum Asinæus ipse quidem profectionem distulit, fratrem vero Anilæum misit cum ejusmodi muneribus quæ penes ipsum erant. Et ille quidem *recta* ibat, & *facile* ad regem admissus est. Artabanus autem, cum videret Anilæum solum ad se accedere, eum interrogabat quid causæ fuerit, quod Asinæus non simul advenerit. Cum autem audiret illum præ metu se intra paludstria continere, patrios Deos testabatur, se nihil eos læsum ire qui sese ejus fidei commiserant; dextramque ei protinus dabat, id quod apud omnes istius regionis barbaros fiduciam ingerit eos convenientibus. nemo enim fraudem adhibet, ubi dextra ab eo data fuerit; nec est ut quisquam, cui injecta erat aliqua injuriæ suspicio, *de fide* dubitet, qui istud auctoramentum accepe-
rit. Et Artabanus quidem, cum ista fecisset, dimittit Anilæum, persuasurum fratri, ut cum eo reversuro ad regem veniret. Ista autem agebat rex, volens fratrum Judæorum virtute veluti fræno coërcere ejus satrapias, ne amicitiam cum eo & *societatem* violent, ut quæ tum in eo essent ut deficerent, & *forsan* ad defectionem magis adhuc animis propenderent, si in illos expeditionem susceperturus esset. Verebatur enim, ne, dum ille in bello eo occuparetur, quo defectores in potestatem suam redigeret, Asinæus & Babylonii magnum virium incrementum caperent, aut bellum conflaturi cum de istis audiverint, aut, si hoc facere nequeant, opportunitatem captaturi vicina omnia latius depopulandi.

Anilæus, ex consilio fratris, se ad Artabanum confert.

Benigne ab eo exceptus ad fratrem accersendum dimittitur.

4. Et is quidem, cum in ejusmodi mente & cogitatione versaretur, Anilæum dimittit. Anilæus autem persuasit fratri, & regis voluntatem erga eos & studium prolixe commemorans, fidemque jurejurando datam: ac proinde ad Artabanum properabant. Ille vero, ubi eò pervenerunt, læte admodum eos excipit, simulque mirabatur Asinæum, quod tam magno animo res gereret, cum cerneret ipsum videri statura valde pusillum, primoque aspectu facere ut contemptui esset iis qui eum convenirent, ac si eum pro nihilo ducerent; porroque ad amicos ajebat, quod animum præ se tulerit, longe corpore, si ei conferatur, majorem. cumque inter bibendum eum ostenderet Abdagasi, uni è prætorianis præfectis, & qui vir esset ei indicabat, & quam strenue in acie dimicaret. Abdagase autem postulante, ut ei concederetur illum interficere, atque adeo pœnas tot injuriarum ab eo repetere, quas Parthorum imperio intulerat; "atqui non est, inquit rex, ut hoc permittam in
"virum, qui meæ fidei se credidit, præsertim cum
"dextram ei miserim, operamque dederim ut ju-
"rejurando adhibito ei fidem facerem. Quod si

Asinæus una cum Anilæo ad Artabanum proficiscitur.

Asinæum miratur Artabanus.

Ejus saluti prospicit.

"ρῶν ἀδειάν τε καὶ ἀσυλίαν ὁδῶν, χρήζων ὅπῃ φιλίᾳ
"[d] προχωρεῖν πρὸς αὐτὸν, δόλῳ τε ἐ ἀπάτῃ χωρὶς·
"δῶρά τε δώσειν ὑπισχνεῖται ἐ τιμὴν, ἥτις ὑμῖν πρὸς
"τῇ νικῶσῃ ἀρετῇ μελλήσει δυνάμει τῇ ἐκείνου ἐπιφε-
"λεῖν." Ἀσιναῖος ἢ, αὐτὸς μὲν ὑπερβάλλεται ὁδοὺς τὰς ἐκεῖ, τὸν ἀδελφὸν ἢ Ἀνιλαῖον ἐκπέμπει μετὰ δώρων ὅσους πορίσαι δύ. καὶ ὁ μὲν ᾤχετο, καὶ εἰσοδος αὐτῷ γίνεται πρὸς βασιλέα. Ἀρτάβανος ἢ, ἐπεὶ θεᾶται τὸν Ἀνιλαῖον [e] καθημένας ἥκοντα, ἤρετο τὴν αἰτίαν τοῦ καὶ τὸν Ἀσιναῖον [f] ἐφυστερηκότα. ἐπεὶ ἢ πιστάνεται αὐτὸν δείσαντα ἐν τῷ ἕλει ὑπομένειν, ὄδε τύς τε πατρῴους θεοὺς ἐπώμνυτο, μηδὲν κακὸν [g] δράσειν αὐτούς, πίστει τῇ αὐτοῦ προσκεχωρηκότας· καὶ τὴν [h] δεξιὰν ἐδίδου, ὅπερ μέγιστον πρός πᾶσι τοῖς ἐκείνῃ βαρβάροις πρόδειγμα τοῦ θαρσεῖν γίνεται τοῖς ὁμιλοῦσιν. ὁ γὰρ ἂν ψεύσαιτό τις δεξιῶν ὑπ' αὐτοῦ δόσεως [i] γιγομένης· ὅδε πιστεύειν ἐνδοιάσειεν εἰ τοιάσδε ἀσφαλείας δόσις γίνοιτο, πρός τῶν ἐν ὑποψίᾳ ἀδικήσειν καθεστηκότων. καὶ Ἀρτάβανος μὲν, [k] ταῦτα πράξας, ἐκπέμπει τὸν Ἀνιλαῖον, πείσοντα τὸν ἀδελφὸν ἐπανελθεῖν. ἔπραττε ἢ ταῦτα ὁ βασιλεὺς χρήζων [l] ἐνστήσασθαι τῇ ἀρετῇ τῶν Ἰουδαίων ἀδελφῶν εἰς φιλίαν κτήσεσθαι τῶν ἐκείνου σατραπειῶν, [m] ἐν ἀποστάσει τε ὄντων καὶ διανοίᾳ τοῦ ἀποστήσεσθαι μέλλων ἐλάσειν ἐπ' αὐτούς. ἐδεδίει γὰρ μὴ ἐ πρεσχόμενος πολέμῳ τῷ [n] ἐκείνῳ κατὰ χείρωσιν τῶν ἀφεστηκότων, αὐξηθῶσιν ὅπῃ μέγα οἱ περὶ τὸν Ἀσιναῖον ἐ τὴν Βαβυλωνίαν, ἤτοι γε [o] συστάντες ἐπ' ἀκροάσει τῇ αὐτῶν, ἢ ἐ τότε γε [p] ἀτυχοῦντες τοῦ κακῶσαι μειζόνως ἂ διαμάρτοιεν.

δ'. Ὁ μὲν δὴ, ταῦτα διανοηθεὶς, ἐκπέμπει τὸν [q] Ἀνιλαῖον. ὁ ἢ Ἀνιλαῖος πιθανὸς ἦν τῷ ἀδελφῷ, τήν τε ἄλλην εὐθυμίαν διηγούμενος τοῦ βασιλέως, καὶ ὅρκιον τὸ γεγενημένον· [r] ὥστε δὴ ἠπείγοντο ὡς τὸν Ἀρτάβανον. ὁ ἢ ἡδονῇ αὐτοὺς δέχεται προσφυομένους, ἐθαύμαζέ τε τὸν Ἀσιναῖον τοῦ ἐν ταῖς πράξεσιν εὐψύχου, θεωρῶν [s] παντελὲς ὄντα ὀφθῆναι βραχύ τε καὶ τοῖς τὸ πρῶτον ὄψει συνελθοῦσι δόξαν καταφρονήματος ἀφορμὰς, ὡς ἂν κείνοιεν αὐτὸν, φησί τε πρὸς τοὺς φίλους, ὡς μείζονα [t] πάντα προσήκοι παρέχοιτο τὴν ψυχὴν τοῦ σώματος. προσέφη τε ποτὲ δεικνὺς τὸν Ἀσιναῖον Ἀβδαγάσην [v] τῶν αὐτοῦ σατραπεδαρχῶν, τό, τε ὄνομα προσαφεῖ, καὶ τὴν πᾶσαν ἀρετὴν ᾗ [x] χρῷτο εἰς πόλεμον. τοῦ ἢ Ἀβδαγάσου κελεύοντος συγχώρημα αὐτῷ γενέσθαι κτείναντα αὐτὸν [y] ποινὴν ἀπολαβεῖν ὑπὲρ ὧν ὕβρισεν εἰς τὴν Παρθυαίων ἀρχήν, "ἀλλ' οὐκ ἂν,
"εἶπεν ὁ βασιλεὺς, συγχώρημα δοίην ἐπ' ἀνδρὶ [z] πί-
"στει τῇ εἰς ἐμὲ τεθαρρηκότι, καὶ πρόσθεν δεξιάν τε
"πέμψας, καὶ θεῶν ὅρκοις πιθανὸς γενέσθαι παραδόσας.
"εἰ ἢ ἀνὴρ τυγχάνεις, τὰ πολέμια ἀγαθὸς, μηδὲν ὅπ-

d Προχωρεῖν πρὸς αὐτὸν,] Forsan προσχωρεῖν πρὸς αὐτόν. Vide paullo inferius, ubi quoque προσκεχωρηκότας. HUDS. Recte. Nam & *Lugd. Bat.* adstipulante, moveri sede sua jussimus, quod ante erat editum, προχωρεῖν. HAV.

e Καταμόνας] Conf. c. 4. §. 4. SPANH.

f Ἐφυστερηκότα.] Ita *Busb.* ἐφυστερηκότος in *reliquis.* HUDS. Conf. inf. lib. 19. c. 1. §. 5. SPANH.

g Δρᾶσειν αὐτούς,] Δράσειν *Busb.*

h Δεξιὰν ἐδίδου,] Hæc certissima fidei apud Persas arrha est. Videsis *Comment.* in *Justinum*, l. XI. c. 15. sub finem.

i Γιγομένης·] Γιγνόμενος *Busb.*

k Ταῦτα πράξας,] Οὕτως ἐκπέμπει *Busb.*

l Ἐνστήσασθαι τῇ ἀρετῇ] Ἐνστήσασθαι τὴν ἀρετὴν *Busb.* ἐνστήσασθαι τὴν τῇ ἀρετῇ *L. B.* ἐνστήσασθαι τῇ ἀρετῇ *Suid.* qui locum hunc *Josephi* verbis aliquot decurtatum affert in voce ἐνστήσασθαι. HUDS. Conf. supr. lib. 17. c. 12. §. 1. SPANH.

m Ἐν ἀποστάσει τε ὄντων] Versionem paululum immutatam vellem: *ut quæ tum in eo essent ut deficerent, & quod putaret res ad defectionem spectare, in illos jam expeditionem susceperturus esset.* IBBETS.

n Ἐκείνῳ κατὰ χείρωσιν τῶν ἀφεστηκότων,] Ἐκείνων *Vat.*

o Συστάντες ἐπ' ἀκροάσει] Συστάντας ἐπ' ἀκ. τῇ αὐτῶν, ἢ κὰ τότε γε ἀτυχοῦντες *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen.*

p Τὸν Ἀνιλαῖον.] Ita rescribendum censui, quamvis ἀτυχοῦντες habeant *libri* omnes. *Epiphanius* locum vertit ad hunc modum, *Agebat autem hæc, opus habens illis fratribus, pro tutamine illius satrapiæ, eo quod in aliena regione facile possent ab imperio suo decedere, ut antequam tale aliquid contingeret, ipse eos per amicitiam occuparet. timebat enim ne in Babylonia plurimi se Asinæo conjungerent, & ille manu valida congregata, præsertim in illis locis tam munitissimis, facile se à Persarum imperio defensaret.*

q Ἀνιλαῖον.] Accessit hoc ex *L. B.* HAV.

r Ὥστε δὴ ἠπείγοντο] Οἱ ἢ ἀδελφοὶ ἠπείγοντο πρὸς τὸν Ἀρτ. *Busb.* & mox ὡς ἢ ἡδονῇ.

s Παντελὲς] *L. B.* παντελῶς.

t Πάντα] *L. B.* ἐν τῇ.

v Τῶν αὐτοῦ σατραπεδαρχῶν,] Τῷ αὐτοῦ σατραπεδάρχῃ *Busb.* & *Lugd. Bat.*

x Χρῷτο εἰς πόλεμον.] Ita *Busb.* χρῶντο in *reliquis.*

y Ποινὴν] *L. B.* ἄποινα.

z Πίστει τῇ εἰς ἐμὲ τεθαρρηκότι,] Πίστει τῇ ἐμῇ *Busb.*

a Ex-

"ὑπορκίας χρίζων τῆς ἐμῆς Παρθυαίων [a] ἀκδίκῃ τλὼ "δεχλὼ πεπυδερισμένῳ· ἐπαναχωροῦντι γοῦν ὑπὸ- "μενῶ πεπιόντα κράτει τῷ σοὶ σὲ, καὶ μετ' ἀγνοίας "τῆς ἐμῆς." ἔωθεν δὴ μεταπαλέσας τὸν Ασιναῖον, "ὦ- "ρα σοι, φησὶν, ὦ νεανία, χωρεῖν ὀπὶ τὰ σαυτοῦ, "καὶ μὴ πλείοσι τῶν ἐνθάδε στρατηγῶν τλὼ ὀργλὼ ἐρε- "θίσας, ὑπιχθρεῖν σε τῇ σφαγῇ, καὶ δίχα γνώμης "τῆς ἐμῆς. πεπιστεύκλω δὴ σοὶ δίδωμι τλὼ [b] Βαβυ- "λωνίων γλῶ, ἀλήστλόν τι, καὶ ἀπαθῆ κακῶν ἐσο- "μένλω ὑπὸ τῶν σῶν φροντίδων. [c] ἄξιον δὴ μοὶ τυγ- "χάνειν σοῦ χρηστοῦ ἀνεπικλήτου σοὶ πεπιστευμένῳ τλὼ "ἐμαυτοῦ πίστιν, οὐκ ἐπὶ κύφοις, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς εἰς σω- "τηρίαν [d] ἀνακειμένοις." ταῦτα εἰπὼν [e] καὶ δῶρα δὺς, [f] ὁπλωίκα σκήμπτ τὸν Ασιναῖον. ὁ δὴ εἰς τλὼ οἰκείαν πεπιστευμένῳ, φρούρια καταστκυάζλ, κ' ὁπόσα [g] πρότερον ὠχύρα, μέγας τι ἐν ὀλίγῳ ἐγεγόνλ, καὶ [h] οἷῳ οὐκ ἄλλῳ τῶν πρότερον ἐκ τοιαύτης ἀφορμῆς ἄψασθαι πραγμάτων ἐν τολμῇ γεγονότων. Παρ- θυαίων τε αὐτὸν ἐθεράπδυον οἱ τότε καταπεμπόμε- νοι στρατηγοί· μικρὸν γὰρ [i] ἐδόκλ καὶ τῆς κατ' αὐτὸν [k] ἦσον ἀρετῆς ἡ ἐκ Βαβυλωνίων πρεσβεῖα τιμή. λὼ δὴ ἐν ἀξιώματι καὶ δυνάμλ· πάντά τε ἤδη τὰ ἐπὶ τῆς Μεσοποταμίας πρὸς αὐτὸν ἦρτο πράγματα, πρόσχυπτέ τε [l] αὐτῷ ἡ εὐδαιμονία ἐπὶ ἔτη πεντεκαί- δεκα.

ε'. Ακμαζόντων δὴ αὐτοῖς τῶν ἀγαθῶν, δέχὴ αὐ- τὸς ὑπικαταλαμβάνλ κακῶν ἐκ τοιᾶσδε αἰτίας, ἐπ- δὴ τλὼ ἀρετλὼ, ἧ πρόσχυψαν ἐπὶ μέγα δυνάμεως, ἐκτρέπουσιν εἰς ὕβριν ἐπὶ βάσει τῶν πατρίων ἐπὶ θυμιῶν καὶ ἡδονῆς ἐμπεσόντες. τῶν Πάρθων τινὶ, στρατηγὸς δὴ ἀφίκετο τῶν τότε χωρίων, [m] ὧδε καὶ εἵπετο γαμετὴ, τά τε ἄλλα καὶ εἰς τὸ ἐπαινεῖ- σθαι πρεπόντως πασῶν, καὶ μείζονα ῥοπλὼ ἐπ' αὐ- τῷ λαμβάνουσα θαύματι τοῦ εὐπρεποῦς, τούτης εἴ- τε [n] ἀκοῇ τῆς [o] εὐπρεπείας ἐκμαθὼν, εἴ τε καὶ ἄλ- λως αὐτόπτης γνόμενος Ανιλαῖος, ὁ τοῦ Ασιναίου ἀδελφὸς, [p] ἐρασθείς τ' ἐγεγόνλ καὶ πολέμιος, τὸ μὲν ὑπὸ τοῦ μὴ ἄλλως ἐλπίζειν ἐκπράσσεσθαι τλὼ σώφρονα τῆς γυναικὸς, μὴ τλὼ ἐξουσίαν ὡς ἐπ' αὐτῇ κτησίσῃ θεραπαινῶν, [q] τὸ δὴ ὑπὸ τοῦ δυσαντιλεκτον κρίνειν τλὼ ὀπιθυμίαν. ἅμα τε οὖν πολέμιος ἐπ' αὐ- τοῖς ἀνὴρ [r] ἐκεχθροτόνητο, καὶ μάχης ἐπάκτ γνομέ- νης [s] πεσόντος, ἀνηρημένου ἀλλότε ἐγεγάμητο ἐρασθῆ. ὃ μλὼ δίχα γε μεγάλων δυσχρῶν Ανιλαίῳ τε ἅμα αὐ- τῷ καὶ Ασιναίῳ γυνὴ ἀφίκετο εἰς τ' οἶκον αὐτῶν, ἀλλὰ σού τινι μεγάλῳ κακῷ, δι' τοιαύτλν αἰτίαν. ἐπεὶ γὰρ πάνδρος τεθνηκότος αἰχμάλωτος ἦγετο, ἀφιδρύ- ματα τ' θεῶν, ἅπερ τῷ ἀνδρὶ καὶ αὐτῇ πατρῷα λὼ. ὑπὶ- χώριον δὴ τοῖς ἐκείνῃ πᾶσίν ἐστιν ἐπί τε τ' οἰκίας ἔχειν σεβάσματα, καὶ ἴσασιν ἐπὶ ξένης σωτεπάγεσθαι· [t] πρε- σέλλουσι, καὶ τότῃ τοῦ πατρίου τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἔθος σωαπήγετο. καὶ τὸ μὲν πρῶτον λελῃθότως αὐτῶν θρη- σκείαν ἐποιεῖτο· γαμετὴ δὴ ἀποδειχθεῖσα, ἤδη τρόπῳ τῷ αὐτῆς εἰωθότι, καὶ μεθ' οἵων νομίμων ἐπὶ θ πρότε- ρα ἀνδρὸς, ἐθεράπδυεν αὐτάς· καὶ τ' ἑπάρων οἱ μάλιστα "vir sis belli sciens fortisque, nihil opus est ut "meo perjurio utaris ad injurias Parthorum impe- "rio illatas ulciscendas: revertentem itaque ador- "tus, eum viribus tuis per me licet opprimas, "dum tuum mihi lateat consilium." Mane dein- de accito Asinæo, "Tempus tibi est, inquit, ad "tuos concedere, ô juvenis, etiam ne plures è du- "cibus meis qui mecum sunt ad te occidendum "irritentur, me ignaro nec opinante. Tuæ autem "fidei committo terram Babyloniam, ut eam tua "cura tutam à latrociniis & illæsam custodias. "Æquum autem est ut te mihi benignum habe- "am, qui fidem meam tibi inviolatam præstiti, "cum non de rebus leviculis ageretur, sed quæ ad "salutem tuam spectabant & incolumitatem." Cum ista dixisset & Asinæum muneribus auxisset, sine mora ad suos eum dimittit. Ille vero domum reversus, castella partim nova condidit, partim ve- tera munitionibus firmavit: brevique eò potentiæ crevit, quantam alius ante se nemo adeptus est, qui ex hujusmodi initiis rerum gubernaculo se ad- movere ausus est. Parthorum etiam duces, qui in vicinas provincias mittebantur, eum colebant & observabant: nam parva res meritisque suis levior *illis* visus est honos, quem à Babyloniis habuit. Erat autem in auctoritate *magna* & potestate, jam- que omnia in Mesopotamia negotia ab illius nutu pendebant & arbitrio, ejusque felicitas per annos quindecim indies magis magisque augebatur.

Muneribus auctum dimittit.

5. Cæterum cum bonis omnibus florerent *af- fluerentque*, eis adhærere cœpit mali labes ex hu- jusmodi causa, postquam à virtute defeciverant, qua in tantam provecti sunt potentiam, eamque in con- tumeliam verterant, à patriis moribus lapsi in vo- luptatum cupiditates. Cum forte veniret ad vici- nam regionem administrandam Parthorum quidam dux, quem comitata est etiam uxor, quæ & cæ- teris dotibus laudes aliis præripuerat omnibus, præcipueque mirabili formæ elegantia, quæ ad hoc efficiendum maximo erat momento, ejus, sive quod aliquid de pulchritudine illius fama accepe- rat, sive oculos in eam conjecerat, amator simul & hostis extitit Asinæi frater Anilæus, partim quidem quod nulla ei superesset spes potiundi mu- liere, nisi eam quasi vi captam in potestatem suam redigeret, partim vero quod cupiditati suæ se resi- stere non posse crediderit. Simul itaque ac mari- tus hostis illis declaratus fuisset, & pugna inita acie cecidisset, occisi *uxor* captiva nupta erat amato- ri *suo*. non tamen sine magnis calamitatibus, & ipsi Anilæo & Asinæo importatis, in domum illo- rum ingressa est mulier, sed cum magno illorum malo ex hujusmodi causa. Postquam enim viro *priore* mortuo captiva duceretur, simulachra deo- rum sibi maritoque suo gentilitia (moris enim est omnibus in illa regione & domi habere numina, secumque, cum peregre irent, gestare) occulta- bat, atque ita patria consuetudine secum asporta- bat. & primo quidem ea clam omnibus colebat: cum autem facta esset uxor, suo pristino more, iisdemque quibus sub priore marito assueverat riti- bus, Deos venerata est. Tunc socii eorum, quos maximi faciebant, leviter eum primo reprehende- bant,

Origo calamitatis quæ in fratres invasit.

Anilæus Parthicæ mulieris de more captus.

Nuptiæ Anilei & Parthicæ mulieris.

Anilæo ob uxoris mores iratscuntur socii.

a Εκδίκῃ τλὼ ἀρχλὼ] Eo modo *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἐκδίκῃ in *cæteris.*

b Βαβυλωνίων γλῶ,] Βαβυλωνίαν γῆν *Busb.*

c Αξιον δὴ μοὶ] *L. B.* ἀξιῶ δ' εἶμὶ.

d Ανακειμένοις.] *Gen.* ἀνακειμένως.

e Καὶ δῶρα δὺς,] Καὶ δῶρα δίδωσι *Busb.* quæ lectio amplectenda, nisi ὁπλωίκα *mox* aut *statim* denotet.

f Οπλωίκα] *L. B.* τὸ πλωΐκα. τὸ πλωίκα *Cocceius*, vel πλωικαῦτα *Busb.*

g Πρότερον ὠχύρα,] Voculam λὼ post πρότερον inserit *Busb.*

h Οἷῳ δὲ οὐκ ἄλλῳ] Ita lego. ὁπόσα in *libris.*

i Εδόκλ] *L. B.* κ' ἐδόκει.

k Ηστον ἀρετὸς] Forsan ἧσσων. HUDS. & COCC.

l Αὐτῷ] *L. B.* αὐτῶν.

m Ωδε καὶ εἵπετο γαμετὴ,] Antea erat ᾧ δή.

n Ακοῇ] *L. B.* ἀκολὼ.

o Εὐπρεπείας] *L. B.* in *Marg.* ὠμορφίας.

p Ερασθείς τ' ἐγεγόνει] Ita lego. antea erat, ἐρασθείς τε γεγόνει. HUDS. Et rectè ita legisse testem produco *Lugd. Bat.* HAV.

q Τὸ δὴ ὑπὸ τοῦ] *Gen.* τὸ τοῦ.

r Εκεχθροτόνητο.] Εκεχειροτόνητο χιλίων χιλίων καὶ μ. depravate in *Codd. Hen. Vat.* & *Gall.* κτείνων καὶ τίνων in *Lugd. Bat.* ubi & in *Marg.* κλιλίων.

s Πεσόντος,] Eo modo distinguendum censui; & in versione ἡ γυνὴ supplevi post ἀνηρημένου. prius absque commate post πεσόντος lectum erat.

t Πρεσέλλουσι,] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* πρεσίλλυσι *Cocceius.* πρεσίλλυσα in *cæteris* omnibus.

bant, quod nequaquam ex institutis Hebraïcis convenienterque illorum legibus ageret, in uxorem accipiendo mulierem alienigenam, & quæ sacrificiorum cultusque religiosi ritus illis accurate præscriptos violaret. Videndum itaque ne dum nimium concedat corporis voluptati, à principatu excidat formæ causa, & à potestate quæ jam Dei auspiciis eousque processerat. Postquam vero nihil proficiebant, acciditque ut quidam è suis, quem maximi faciebant, interficeretur, quod paulo liberius loquutus fuerit (qui & ipse moriens ex suo in leges amore precatus est Deum ut vice interfectoris pœnas penderent Asinæus ipse & Anilæus, cunctique socii simili ab hostibus morte plecterentur, quod illi quidem scelerum auctores fuerint, hi vero auxilium ei non tulerint, talia patienti dum leges vindicatum iret) gravi dolore afficiebantur, patienter tamen ferebant, utpote sibimet conscii quod in universum illorum virtuti præsentem acceptam deberent felicitatem. Cum autem audirent de cultu deorum quos Parthi venerantur, contumeliam Anilæi in legem *suam* haud amplius tolerandam esse rati, factoque plurium concursu ad Asinæum, vociferabantur in Anilæum, dicentes, oportere eum, si prius parum potuit quid utile sit dispicere, nunc certe quod factum fuerit corrigere & emendare, antequam contigerit ut & ipse & alii omnes peccati istius pœnas sua pernicie luant; atque exprobrantes *ei* nuptias cum muliere *alienigena*, neque ex illorum consuetudine neque receptis patriæ legibus congruenter factas, cultumque *deorum*, quem in Dei ab illis adorati opprobrium mulier illa inducere satagit. Ille autem & ipse probe novit, fratris peccatum magnorum malorum causam exstitisse, porroque futurum esse; veruntamen tolerabat, benevolentiæ cedens ex cognatione ortæ, eique ignoscens quod mala cupiditate se fortiori teneretur. Sed cum plurium indies concursus ad eum fieret, majoresque ederentur clamores, tunc demum de istis Anilæum alloquitur, & de anteactis eum objurgans, jubensque ut in posterum ita facere desinat, mulieremque domum ad cognatos remittat. Nihil tamen hac admonitione profectum est. Mulier autem sentiens sui causa tumultuari populum, & verita ne Anilæo propter amorem sui durius aliquid accideret, veneno, quod Asinæo in cibis miscuerat, hominem sustulit: nec quidquam metuebat ex iis quæ perpetraverat, quod judicem habitura esset *virum* ipsam perdite amantem.

Is à suis leviter reprehensus quendam interficit.

Anilæus apud Asinæum accusatur.

Asinæus ab Anilæi uxore veneno sublatus.

6. Cæterum Anilæus, cum imperium jam solus suscepisset, exercitum educit in vicos Mithradatis, viri apud Parthos primarii, & qui Artabani regis filiam in matrimonium acceperat: eosque magna præda abacta populatus est. & magna quidem pecuniæ & mancipiorum vis in illis reperta est, multaque pecora & alia quamplurima quæ ea habentibus vitam faciunt beatiorem. Mithradates vero, qui tum forte in ea erat regione, audita vicorum expugnatione, indigne ferens quod Anilæus, quem non ante lacessiverat, ipsum injuria afficere cœperit, suamque in præsenti dignitatem insuper habuerit, postquam tantum equitatus, quantum poterat, collegisset, & ex omnibus eos qui ætate flörerent, Anilæo obviam ibat, quasi cum

Anilæus in Mithradatem educit exercitum.

τιμώμενοι παρ' αὐτοῖς, τὸ μὲν πρῶτον [v] ἐπίσκηπτον, ὡς ἀδαμῶς [x] πρέποι Ἑβραϊκὰ, ἀδὲ ὁπόσα νόμοις τοῖς αὐτῶν πρόσφορα, γυναῖκα ἠγμένῳ ἀλλόφυλον, καὶ παραβαίνουσαν θυσιῶν καὶ σεβασμῶν τῶν αὐτοῖς εἰωθότων τιμὴ ἀκρίβειαν. ὁρᾶν οὖν μὴ τὰ πολλὰ τῇ ἡδονῇ τοῦ σώματος συγχωρῶν ὀλιγωρήσῃ τιμῆ τοῦ θείου [y] ἕνεκεν, καὶ τιμὴ εἰς νῦν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ προειλθοῦσαν ἐξουσίαν. ἐπεὶ δ' οὐδὲν ἐπήνουν, ἀλλά τινα αὐτῶν τὸν μάλιστα τιμώμενον, ὅτι παῤῥησίᾳ πλείονι χρήσαιτο, ἀπέκτεινε· καὶ ὃς κλινόμενος [z] εὐνοίᾳ τῇ τῶν νόμων τοῦ κτείνοντος αὐτὸν τιμωρίαν ἐπηρᾶτο αὐτῷ τε Ανιλαίῳ καὶ Ασιναίῳ, [a] καὶ πᾶσιν ἑταίροις ὁμοίαν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἐπαχθεῖσαν ψυχὴν παθεῖν πλημμελοῦσι, τοῖς μὲν, ὡς ἠγνόησι παρανομίαν γεγονόσι, τοῖς δ', ὅτι μὴ [b] βοηθῶεν αὐτῷ τοιάδε πάσχοντι διὰ τὸ σπουδαῖον τοῖς νόμοις· οἱ δ' ἐβαρύνοντο μὲν, ἠνείχοντο δ', μνημονεύοντες οὐκ ἐξ ἄλλης αἰτίας, ἀλλ' ἰσχύι τῇ ἐκείνων, τῇ εὐδαιμονίᾳ σωθέντες. ἐπεὶ δὲ καὶ τιμὴ θεραπείαν ἀκροῶντο [c] τῶν θεῶν τῶν Παρθυαίοις πιμωμένων, οὐκ ἔτι ἀνεκτὸν ἡγούμενοι ἐπ Ανιλαίῳ τὸ [d] ὑβρίζειν εἰς τοὺς νόμους, ἐπὶ τὸν Ασιναῖον ἐλθόντες καὶ πολέμου ἤδη κατεβόων ἐπ Ανιλαίῳ, φάμενοι καλῶς ἔχειν, εἰ μὴ πρότερον [e] κατ' αὐτὸν [f] ἐωρακότα τὸ ὠφελοῦν, ἀλλὰ νῦν γοῦν ὕστερον παιδεύσῃ ἐπ γεγονότος, πρὶν ἢ τιμὴ ἁμαρτίαν ἐκείνῳ τε καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ψυχὴν εἰς ὄλεθρον ἀνακειμένῃ· τόν τε γάμον τῆς ἀνθρώπου λέγοντες ὃν μετ' αὐτῶν, ὅτι αὐτοῖς εἰωθότων τεθεῖσθαι νόμων, καὶ τιμὴ θρησκείαν ἣν ὑπετιθεύσι ἡ γυνὴ ἐπ' ἀτιμώσει ἐπ Θεοῦ ἐπ αὐτοῖς σεβασμίᾳ πεφυτεῦσθαι. ὁ δ' καὶ αὐτὸς ᾔδει μὲν τιμὴ ἁμαρτάδα ἐπ ἀδελφῷ μεγάλων αἰτίαν ὄσων κακῶν, καὶ ἐσομένην, ὁ μὴν ἀλλὰ καὶ ἠνείχετό γε εὐνοίᾳ ἐπ συγγυῶς νικώμενος, καὶ συγγνώμην νέμων, ὡς ὑπὸ κρείττονος κακῆς τῆς ὑπὸ ἐπιθυμίας νικωμένῃ. ἐπεὶ δ' πλείους τε ἡμέρας [g] συνεστρέφοντο, καὶ πλείους ἦσαν αἱ καταβοαὶ, τὰ μὲν καῦτα δὴ φησὶ πρὸς αὐτῶν πρὸς Ανιλαῖον, τοῖς τε πρῶτον γεγονόσιν ἐπιτιμῶν, καὶ παύσασθαι τὸ λοιπὸν κελεύων τὴν ἄνθρωπον ἀποπεμψάμενον εἰς τοὺς συγγενεῖς. ἐπείσετο δ' οὐδὲν ἐκ τῶν λόγων. καὶ ἡ γυνὴ δ' αἰσθανομένη μὲν ἐπ θεῷ ἐπ κατέχοντος τοὺς λαοὺς δι' αὐτὴν, δεδοικυῖα δ' πρὸς τοῦ Ανιλαίου [h] μή καί τι πάθοι ἐρωτὶ τῷ πρὸς αὐτὴν, φάρμακον τῷ Ασιναίῳ δοῦσα ἐν τοῖς σιτίοις, [i] μεθεῖσα τὸν ἄνθρωπον, οὐδενός τι μᾶλλον ἐπὶ κεφαλῇ τοῦ πρὸς αὐτὴν πεπραγμένου τῷ ἐρασθῆναι γενομένῳ.

ϛ'. Ανιλαῖος δ', [k] καταμόνας ἤδη τὴν ἡγεμονίαν ἐπειληφὼς, ἐξάγει στρατιὰν ἐπὶ τοὺς Μιθραδάτου κώμας, ἀνδρὸς πρώτου ἐν τῇ Παρθυαίᾳ, καὶ βασιλέως Αρταβάνου τὴν θυγατέρα γεγαμηκότος, λείαν τε ἦγε αὐτόθι. καὶ πολλὰ μὲν χρήματα καὶ ἀνδράποδα εὑρίσκεται, πολλά τε βόσκατα, ἄλλά τε πολλὰ ὁπόσα ἐπὶ πλεῖστον τοῦ εὐδαίμονος ὠφελεῖ τοὺς ἔχοντας. Μιθραδάτης δ', ἐπύγχανε γὰρ τῇδε [l] ὤν, ἐπεὶ ἀκούει τῶν κωμῶν τὴν ἅλωσιν, ἐν δεινῷ φέρων [m] ὁπότε μὴ προάρξαντος ἀδικεῖν Ανιλαίου ἄρξαιτο, καὶ παρόντος τοῦ ἀξιώματος ὑπερφρονῶν, ἱππέας συναγαγὼν πλείστους ὅσους ἐδύνατο, καὶ τῶν πλείστων τοὺς ἐν ἡλικίᾳ, παρῆν ὡς προσμίξων τοῖς

---

v Ἐπίσκηπτον, ὡς] Absunt à *L. B.*

x Πρέποι] *L. B.* πρέσσειν.

y Τῆ θείᾳ,] Hic ellipsin esse puto ἕνεκα aut ἕνεκα.

z Εὐνοίᾳ τῇ τῶν νόμων] Ita lego cum *Cod. Busb.* Εὐνοίας τι τῶν νόμων καὶ κτ. in *Editis Aliisque* Forsan Εὐνοίας τῶν νόμων, ut ellipsis sit vocularum ἀλλ'.

a Καὶ πᾶσιν ἑταίροις] Sic *Busb.* & *Epiphan.* καὶ πᾶσιν ἑτέροις in *reliquis.*

b Βοηθῶεν] *L. B.* βοηθοῖεν.

c Τῶν θεῶν] Illud τῶν è *Codd. MSS.*

d Υβρίζειν] *L. B.* ὑβρίζον.

e Κατ' αὐτὸν] Scribe κατ' αὐτόν. COCC.

f Ἐωρακότα] *L. B.* ἰώσῃ.

g Συνεστρέφοντο,] Συναστρέφοντο *Busb.*

h Μὴ καί τι πάθοι] Ita in *Editis.* μηκέτι *Busb.*

i Μεθεῖσα] *L. B.* μεθέσατο.

k Καταμόνας] Conf. supr. c. 4. §. 3. SPANH.

l Ὤν, ἐπεὶ ἀκούει] Voculam ὢν insertam dedi ex *MSS.*

m Ὁπότε μὴ προάρξαντος] Οὐκ μὴ ἄρξαντος ἀδικεῖν Ανιλαίου ἤρξατο *Busb.*

n Μα-

τοῖς

τοῖς περὶ τὸν Ανιλαῖον. καὶ ἔν τινι κώμῃ τῶν αὐτῷ καταχωρὶς ἡσύχαζεν, ὡς τῇ ὑπιούσῃ [n] μαχησόμενος. [o] Διὰ τὸ εἶναι Σάββατον ἡμέραν τοῖς Ιουδαίοις ἐν ἀργίᾳ διαγομένῳ. Ανιλαῖος δ' ταῦτα πυθόμενος παρ' ἀνδρὸς Σύρα ἀλλοφύλα ἐξ ἐπιχωρίας κώμης, ἃ τε ἄλλα φερόντως ἀκριβῶς, καὶ τὸ χωρίον ἔνθα Μιθραδάτης ἤμελλε [p] δαινυσθαι, διαπονησόμενος καθ' ὥραν ἤλαυνε νυκτὸς ἅμα θέσι τῶν πεπομένων χρήζων [q] τοῖς Παρθυαίοις ὑπιπτεῖν. καὶ περὶ φυλακὴν τετάρτῳ ὑπιπτεσών, τοὺς μὲν ἐπὶ κοιμωμένους ἀναιρεῖ, τοὺς δ' εἰς φυγὴν [r] τρέπει. Μιθραδάτῃ δ' [s] ζωγρίᾳ λαβών, ἦγε ὡς αὐτὸν ὑπὶ [t] ὄνου γυμνὸν ἀναβέμενος, ἥπερ ἀτιμιῶν μεγίστη νομίζεται παρὰ [v] Παρθυαίοις. καταγαγὼν δ' εἰς [x] τὴν ὕλην μετὰ [y] τοιούτου ὀχήματος, καὶ κελεύοντων τῶν φίλων ἀναιρεῖν τὸν Μιθραδάτῃ, ἀνεδίδασκεν αὐτοὺς ἀπευθὼν αὐτὸς ἑαυτόν· "μὴ γὰρ καλῶς ἔχειν ἀναιρεῖν ἄνδρα γέ- "νους τε ὄντα τοῦ πρώτου παρὰ Παρθυαίοις, καὶ "ὑπεραμίᾳ τῇ πρὸς τὸν βασιλέα μειζόνως τιμώ- "μενον. νυνὶ μὲν γὰρ ἀνεκτὰ εἶναι τὰ πεπραγμέ- "να· καὶ γὰρ [z] εἴπερ ὕβρισται Μιθραδάτης, ἀλλ' οὖν "σωτηρίαν τῆς ψυχῆς [a] εὐεργετούμενον χάριτος "μνησθῆναι τοῖς τὰ τοιάδε πράξασι. [b] πάσχον- "τος δέ τι ἀνήκεστον, οὐκ ἀπρεμήσειν βασιλέα, [c] μὴ "οὐ μεγάλῃ σφαγὴν Ιουδαίων τῶν ἐν Βαβυλῶ- "νι [d] ποιησάμενον, ὧν φείδεσθαι καλῶς ἔχειν, διά "τε τὴν συγγένειαν, καὶ διὰ τὸ μὴ [e] ἀναστροφὴν εἶναι "ἂν αὐτοῖς, παίσματος πνος γνομένου, [f] τῆ κατ' "ἐκείνους ἀκμῆς πληθύι χρώμενον." καὶ ὁ μὲν ταῦτα διανοηθεὶς καὶ φράσας ἐν τῷ συλλόγῳ, πιθανὸς ἦν· ἀφίεται τε [g] Μιθραδάτης. [h] ἐξελθόντα δὲ αὐτὸν ὠνείδιζεν ἡ γυνὴ, εἰ μὴ [i] προθυμήσεται βασιλέως τε γαμβρὸς ὢν, καὶ ταύτῃ [k] τιμωρήσεται τοὺς ὑβρίσαντας εἰς αὐτὸν προϊόμενος, ἀγαπῶν δὲ τὴν σωτηρίαν μετὰ [l] αἰσχμαλωσίας παρὰ [m] Ιουδαίων ἀν- δρῶν [n] γνομένης. "καὶ νῦν ἐπανάδραμε τὴν ἀρε- "τὴν, ἢ θεοὺς ἐπόμνυμι τοὺς βασιλείους, ἢ μέλ- "λοντα θαλυθήσεσθαι τῆς πρὸς σὲ ὑπὲρ γάμου κοινωνίας." "ὁ δὲ αὖ, τοῦτο μὲν τῶν ὀνειδῶν τὴν καθημέραν ἀχθηδόνα μὴ φέρων, τοῦτο δὲ τῆς γυναικὸς τὴν μεγαλοφροσύνην δεδιὼς μὴ θαλύσοιτο αὐτοῦ γάμων, [o] ἄκων μὲν καὶ μὴ βουλόμενος σπουδῇ [p] γοῦν σρα- τὸν ὅσον ἠδύνατο πλεῖστον, [q] καὶ ἐλαυνῇ, οὐκ ἀνα- χετὸν ὑπολαμβάνων ἔτι καὶ αὐτὸς τὴν σωτηρίαν, εἰ Παρθυαῖος ὢν ὑπὸ [r] Ιουδαίων πρὸς Ιουδαῖον ἀντιπο- λεμοῖτο.

ζ. [s] Ανιλαῖος δ', ὡς μανθάνει πρεσβεύονται δυνάμει πολλῇ τὸν Μιθραδάτην, ἄδοξον ἡγούμενος

eo acie congressurus. Cumque ad vicum quendam è suis perveniſſet, illic se continuit & quiescebat, quasi postridie pugnam initurus, utpote Sabbati die, quem faustum in otio agunt Judæi. Anilæus autem cum ista rescivisset ex homine alienigena, Syro genere, alterius vici incola, qui & alia diligenter ei narrabat, & locum ubi Mithradates *cum suis* epulaturus esset, sumpta tempestive cœna, nocte iter faciebat, eo animo ut Parthos omnium quæ agerentur ignaros adoriretur: & circa quartam vigiliam eos adortus, alios quidem dormientes interficit, alios vero in fugam vertit. Mithradatem autem *ipsum* cum vivum cepisset, secum abducebat, nudum asino impositum, quæ apud Parthos gravissima habetur contumelia. Cumque in sylvam tali proposito eum perduxisset, juberentque amici ut Mithradatem occideret, ille ad diversa contendens eos perdocebat: "nequaquam è "re sua esse ut Mithradatem occiderent, ut qui "primæ esset dignitatis inter Parthos, majorique "in honore quod ex nuptiis arctiori necessitudine "cum rege conjungeretur. nunc enim toleratu "haud difficilia esse quæ fecerant, & licet contu- "melia affectus fuerit Mithradates, quòd tamen "vitam conservatam vobis acceptam debuerit, non "obliturum esse gratiam illis referre qui hujusmo- "di beneficium *ei* dederint. Sin vero malorum "gravissimum patietur, non conquiescet rex, do- "nec magnam Judæorum in Babylonia stragem "ediderit, quibus *sane* ut parceretur bene se habe- "ret, tam quod consanguinei sint, tam, quod nul- "lum erit vobis refugium, si res male ceciderint, "cum ille juvenum illorum plerosque in suam po- "testatem redegerit." Et cum ille quidem ista cogitasset & in concione loquutus esset, suis ea persuadebat; atque ita dimissus est Mithradates. Ipsum vero inde egressum conviciis excipiebat uxor, quod noluerit, cum & regis gener esset, atque adeo spretus & contemptus, eos persequi qui injurias ci fecerant & contumelias, sed contentus incolumitatis sorte vivere maluerit, etiam postquam à Judæis ductus fuerat captivus. "Et nunc, "inquit, aut forti animo regredere, * aut per deos "patrios juro me nuptiarum tecum societatem "dirempturam esse." Ille vero iterum (partim quod ægre ferret quotidianum opprobrium, partim quod veritus esset mulieris animum elatum nè cum eo divortium faceret) copias, non sponte quidem neque volens, quantas potuit maximas, coëgit, & contra hostem proficiscitur, non ferendam putans salutem *sibi concessam*, si, cum Parthus esset, repulsam tulerit à Judæis adversus eum bellum gerentibus.

Mithradatem captum abduxit.

Mithradatem dimisit Anilæus.

Mithradates ab uxore impulsus ad bellum redintegrandum.

7. Anilæus autem, audito Mithradatem in eo esse ut magnam militum vim contra ipsum duceret, *Anilæus congressui cum Mithradate se parat.*

n Μαχησόμενος] Μαχούμενος *Busb.*

o Διὰ τὸ —— ἄγομαι.] Conf. *alsor.* lib. 1. c. 7. §. 3. & Antt. lib. 14. c. 4. §. 2. SPANH.

p Δαίνυσθαι,] Ita distinguo cum *Cod. Busb.* & *Epiphan.* δαίνυσθαι διατετοιημένοι, καθ' ὥραν ἤλαυνε in *Editis Aliisque.*

q Τοῖς Παρθυαίοις ἐπιπεσεῖν.] Τοῖς ἐναντίοις *Busb.* & *Epiphan.*

r Τρέπει.] Τρέπει *Busb.*

s Ζωγρίᾳ] Vel ζωγρίαν· *Hesychius* ζωγρίαν, ζῶντα· SPANH.

t Ὄνου] Vide *Suidam* in voce ὄνος.

v Παρθυαίοις.] Πάρθοις *Busb.*

x Τὴν ὕλην] Supra p. 907. τὸ ἴλος.

y Τοιούτου] *L. B.* τοιοῦδε.

z Εἴπερ ὕβρισται] Εἰ προύβρισται *Busb.* ὑπερυβρίσθαι *L. B.* *Cocceius* εἰ προύβρισται.

a Εὐεργετούμενον χάριτος μνησθῆναι] Εὐεργετημένῳ μνησθῆναι χάριν] τοῖς τοιάδε π. *Busb.*

b Πάσχοντος δέ τι ἀνήκεστον,] Ita lego & distinguo cum *Cod. Busb.* (accedente nunc & *Lugd. Bat.*) πάσχοντος δέ τι ἀνήκεστον· οὐκ ἀπρεμήσειν βασιλέα in *Editis Aliisque.*

c Μὴ οὐ μεγάλῃ σφαγῇ] Iterum cum *Cod. Busb.* (pariterque *Lugd. Bat.*) non dissentiente *Epiphanio.* perperam antea erat, μὴ οὐ.

d Ποιησάμενον,] Ποιησόμενον *Busb.* & mox, ἔχοι, λέγε τὴν σ.

e Διαστροφὴν] Vide *Suidam* voc. διαστροφάδην. ἴσ. διαστροφὴν refugium. Vide Lib. XIX. Cap. 1. §. 16. HUDS. vel IBBETS. in *Add.*

f Τῇ κατ' ἐκείνους ἀκμῇ] In *Editis* τὸ κατ' ἐκ. verum τῇ vel τὸ legendum esse monuit Cl. *Lowthius.* atque τῇ prætuli, quod τὸ (forsan pro τῇ) habeant *Vat.* & *Hen. a pr. m.*

g Μιθραδάτης.] *L. B.* Μιθραδάτην.

h Ἐξελθόντα δὲ αὐτὸν] Ἐλθόντα *Busb.* & *Lugd. Bat.*

i Προθυμήσεται] Προμηθήσεται *L. B.*

k Τιμωρήσεσθαι τοὺς ὑβρίσαντας] Τιμωρὸν τιμωρήσεσθαι *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

l Αἰσχμαλωσίας] *L. B.* αἰχμαλωσίαν.

m Ιουδαίων ἀνδρῶν] In *Marg. L. B.* Ιουδαίου ἀνδρός.

n Γενομένης] Γενομένου *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen. à pr. m.*

* *Aut per* —— *esse.*] Aut deos testor, quibus curæ est regum dignitas, *Gelen.*

o Ἄκων μὲν] Ita *Bas. Vat.* & *Hen.* ἄκων μὲν καὶ βουλόμενος in *Edit. Gen.* qua lectione admissa vertendum, *velit nolit.*

p Γοῦν] *L. B.* οἵ ὃν.

q Καὶ ἐλαύνῃ,] Καὶ ἤλαυνε κτ. Ανιλαίου *Busb.*

r Ιουδαίων πρὸς Ιουδαῖον ἀντιπολεμοῖτο.] Ιουδαίων πρὸς Ιουδαῖον ἀντιπολεμοῦντος *Vat.* & *Hen. à pr. m.* Ιουδαίου πρὸς Ιουδαῖον ἀντιπολεμοῦντος *Lugd. Bat.*

s Ανιλαῖος δ',] Ἐκεῖνος δὲ μαθὼν ὁ Ανιλ. *Busb.*

ret, inglorium ratus intra paluſtria ſe continere & non occupare illis obviam ire, ſimulque ex priori felicitate ſperans ſe hoſtes ſimiliter ac antea male multaturos, & audaciam *ſuis* audere jam aſſuetis non defuturam, copias eduxit. quin & multi præter ſuum exercitum ei ſeſe adjunxerunt, quaſi res alienas prædatum ituri eſſent, primoque aſpectu terrorem hoſtibus rurſus injecturi. At cum progreſſi eſſent uſque ad ſtadia nonaginta, facto itinere per loca arida ipſoque meridie, tunc eos & ſitis urgebat & Mithradates conſpectus in eos impreſſionem faciebat, potus inopia laborantes, & ob hoc ipſum & ſolis ardorem arma ferre non valentes. Itaque Anilæus cum ſuis turpem in fugam vertitur, quod viribus defectis res eſſet cum integris, multaque facta eſt cædes, & plurima hominum millia ceciderunt. Anilæus autem & quotquot circa eum erant fuga effuſiſſima in ſylvam ſe receperunt, facientes ut Mithradates exſultaret gaudio ex victoria ab illis reportata. Cæterum ad Anilæum confluxit ingens multitudo perditorum hominum, ſuam ſalutem parvi pendentium dummodo rerum aſperitate in præſens leventur, adeo ut incrementum quod ex illis ceperit occiſorum numerum adæquaverit: haud tamen conferendi erant cum iis qui acie ceciderant, quod rudes eſſent & inexercitati. Veruntamen cum illis impreſſionem faciebat in Babyloniorum vicos; atque iſthic vi & violentia Anilæi magna facta eſt rerum omnium vaſtatio. Tum Babylonii, cum iis qui bellum ſuſceperant, miſerunt Nearda ad Judæos qui illic erant, Anilæum *ſibi tradi* poſtulantes. Et cum dictis iſtis nollent auſcultare, (neque enim ſi id maxime vellent hominem dedere potuerunt) ad pacem ineundam eos invitabant: atque illi ſe etiam deſiderare dicebant ut de pace convenirent, mittuntque una cum Babyloniis certos homines, qui cum Anilæo hac de re agerent. Tum Babylonii, poſtquam omnia perſpexiſſent, & qualis eſſet locus, in quo caſtra poſuerat Anilæus, exploratum habuiſſent, eos crapula ſomnoque gravatos adorti, impune quotquot nacti ſunt ipſumque Anilæum inter cæteros interficiunt.

Anilæani a Mithradate fuſi fugatique.

Anilæus in Babyloniorum vicos invadit.

Anilæum ex improviſo adoriuntur Babylonii, ipſum que interficiunt.

8. Babylonii autem gravi Anilæi metu liberati, (illis enim obſtabat quo minus ſuum in Judæos odium effunderent, nam perpetuo fere inter eos diſſidia erant ex legum diverſitate orta, & cuicunque parti forte animi creverint prior alteram injuriis laceſſebat) & tunc itaque occiſis qui cum Anilæo erant, in Judæos impetum faciunt. Illi vero graviter ferentes Babyloniorum injurias, cum neque aliquid poſſent contra illos in acie neque ſimul cum illis vivere ſuſtinerent, migrabant Seleuciam, urbem illius regionis præcipuam, à Seleuco Nicanoris filio conditam. eam autem habitant Macedonum multi, plurimique Græci: quin & Syri

Judæi Babyloniâ Seleuciam migrant.

τὸ μένειν ἐν τοῖς ἕλεσιν, ἀλλὰ μὴ φθάσας ὑπαντιάζειν τοὺς πολεμίους, εὐτυχίᾳ τε τῇ πρότερον ἐλπίζων ὁμοίᾳ πράξειν τοὺς πολεμίους, καὶ τῷ τε τόλμῃζιν καὶ εἰωθόσι θαρρεῖν ἀδιατυγχάνειν, ἐξῆγε τὴν δύναμιν. πολλοί τε πρὸς τῷ οἰκείῳ στρατῷ προσεγένοντο αὐτῷ καθ' ἁρπαγὴν τῶν ἀλλοτρίων τραπησόμενοι, καὶ ὄψει πάλιν προεκπολήξοντες τοὺς πολεμίους. προσιόντι δ' αὐτοῖς εἰς στενὸν ἐνεπέσγκε, [c] καὶ ἅμα τῆς ἀνύδρου τῆς πορείας γιγνομένης, καὶ μεσημβρίας [v] οὔσης, [x] τότε πρὸς τοῦ τε τὸ δίψος, καὶ Μιθραδάτης ὀφθεὶς [y] προσέβαλε τεταλαιπωρημένοις ὑποφορὰ τοῦ πιεῖν, καὶ δι' αὐτὸ καὶ τὴν ὥραν φέρειν τὰ ὅπλα μὴ δυναμένοις. τροπή τε οὖν γίνεται τῶν περὶ τὸν Ανιλαῖον αἰσχρά, ἅμα τε ἀπηγορευκότας ἀκραιφνέσι προσφέρεσθαι, καὶ φόνος πολὺς, πολλαί τε μυριάδες ἔπεσον ἀνδρῶν. Ανιλαῖος δὲ καὶ ὅσοι περὶ αὐτὸν ὡς συνεχῶς [z] ἐπὶ τῆς ὕλης ἐπανεχώρουν φυγῇ μεγάλῃ, νίκης τῆς ἐπ' αὐτοῖς χαρὰν Μιθραδάτῃ παρεχηκότες. Ανιλαίῳ δὲ προσῆλθε πλῆθος [a] ἄπορον ἀνδρῶν πονηρῶν ἐν ὀλίγῳ τῷ σωτηρίαν ποιουμένων, ῥᾳδιώνης χάριν τῆς εἰς τὸ παρὸν, ὥστε ἀνυπονόητον τῷ τούτων προσόδου γενέσθαι πλῆθος τῶν ἀπολωλότων. οὐ μὴν ὅμοιοί τε ἦσαν τοῖς πεπτωκόσι διὰ τὸ ἀμελέτητον. ἀ μὴν ἀλλὰ [b] τούτοις ἐπιφοιτᾷ τῆς κώμης τῶν Βαβυλωνίων, ἀνάστατά τε ἦν πάντα ταῦτα ὑπὸ τῆς Ανιλαίου ὕβρεως. καὶ Βαβυλώνιοι, καὶ οἱ ὄντες ἐν τῷ πολέμῳ, πέμπουσιν [c] εἰς τὰ Νεαρδὰ πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ Ιουδαίους Ανιλαῖον ἐξαιτούμενοι. [d] καὶ μὴ δεξαμένοις τοῦτον τὸν λόγον, ἀδὲ γὰρ βουλομένους ἔκδοτον προέχειν [e] δυνατὸν ἦν, τῷ εἰρήνῃ [f] προεκαλοῦντο· οἱ δὲ καὶτοι χρήζειν ἔλεγον τῆς διὰ τῆς εἰρήνης συμβάσεων, καὶ πέμπουσι μετὰ τῶν Βαβυλωνίων ἄνδρας, [g] οἳ διελέγοντο πρὸς τὸν Ανιλαῖον. οἱ δὲ Βαβυλώνιοι [h] κατασκίας αὐτοῖς γιγνομένης, μαθόντες τὸ χωρίον ἐν ᾧ ἱδρυμένῳ Ανιλαίῳ ἦν, ὑπερβάντες κρύφα νυκτὸς μεθύουσι, καὶ καθ' ὕπνον τρεπομένοις, κτείνουσιν ἀδεῶς πάντας ὅσους ἐγκατέλαβον, καὶ Ανιλαῖον αὐτὸν ἀπέκτειναν.

ἡ. Οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ἀπαλλαγέντες τὸν Ανιλαίου βαρύτητος· [i] διετέλουν γὰρ ἦν αὐτῶν μίσος τῷ πρὸς Ιουδαίους, [k] ἀεὶ γὰρ ὡς ἐπὶ πολὺ διάφοροι καθεστήκεσαν αἰτίᾳ τοῦ ἀναπλάσεως τῶν νόμων, καὶ ὁπότεροις [l] προφανοίη θαρρεῖν πρότερον ἀλλήλων ἤπειγον· [m] καὶ τότε ἂν ἀπαλλοτρίων τῶν περὶ τὸν Ανιλαῖον, ἐπετίθεντο τοῖς Ιουδαίοις. οἱ δὲ ἐν δεινῷ τιθέμενοι τὴν ὕβριν τὴν ἐκ τῶν Βαβυλωνίων, καὶ μήτε ἀντιτάξασθαι μάχῃ δυνάμενοι μήτε ἀνεκτὸν ἡγούμενοι τὴν συνοικίαν, ᾤχοντο εἰς Σελεύκειαν τὴν ἐπὶ τῇ πόλιν ἀξιολογωτάτην, Σελεύκου κτίσμα τοῦ Νικάνορος. οἰκοῦσι δὲ αὐτὴν πολλοὶ τῶν Μακεδόνων, πολλοὶ-

t Καὶ ἅμα τὸ ὕλης ἐπανεχώρουν] Καὶ non agnoſcit *Busb.* & commode abeſſe poteſt.

v Οὔσης,] Illud οὔσης ſupplevi è *Cod. Busb.*

x Τότε πρός τε] *L. B.* τότε ἄλλα πρός τε τότε.

y Προσέβαλε τεταλαιπωρημένοις] Προσέβαλε *Busb.*

z Ἐπὶ τὸ ὕλης ἐπανεχώρουν] Ὑπὸ τὴν ὕλην *Busb.*

a Ἄπορον ἀνδρῶν πονηρῶν] Ita *Gall.* (idemque voluit *L. B.* legens ἄπορον) ἄπηρον aut ἄπορον in *Editis Aliſque.* Ανιλαίῳ δὲ αὖθις προστῆλθε πλῆθος δι' ἀπορίαν ἀνδρῶν πονηρῶν *Zonar.*

b Τούτοις ἐπιφοιτᾷ] Antea erat ταύτας, quod in τούτοις mutari juſſit Cl. *Lowthius.*

c Εἰς τὰ Νεαρδὰ] Ita ut ſupra c. 10. §. 1. Νεαρδὰ hic loci in *libris.* ſed Νεαρδὰ hic habet *Lugd. Bat.*

d Καὶ μὴ δεξαμένοις τοῦτον] Forſan, καὶ μὴ δεξαμένης, & dein εἰς εἰρήνην προεκαλοῦντο.

e Δυνατὸν ἦν,] Δυνάμεις ἦν *Busb.* δυνηθῶσιν *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

f Προεκαλοῦντο·] Προσεκαλοῦντο *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

g Οἳ διελέγοντο] Ων εἷς ἀφελέξατο *Gall.* οἳ ἀφελέξοντο *L. B.*

h Κατασκίας αὐτοῖς γιγνομένης,] Κατοπτείας *Busb.* & *Lugd. Bat.*

i Ἐπισήμισμα] Conf. ſupr. lib. 17. c. 12. §. 1. SPANH.

k Ἀεὶ γὰρ] Ante in *Editis* erat, καὶ Ανιλαῖον αὐτὸν ἀπέκτειναν. οἱ Βαβυλώνιοι δὲ ἀπαλλαγέντες τὸν Ανιλαίου βαρύτητος, ἐπισήμισμα γὰρ ἦν αὐτῶν μίσος τῷ πρὸς Ιουδαίους, ἀεὶ γὰρ ὡς ἐπὶ πολὺ διάφοροι καθεστήκεσαν αἰτίᾳ τοῦ ἀναπλάσεως τῶν νόμων, καὶ ὁπότεροις παρηγγύοιτο θαρρεῖν πρότερον ἀλλήλων ἤπειγον. καὶ τότε ἂν ἀπαλλοτρίων τῶν περὶ Ανιλαῖον, ἐπετίθεντο τοῖς Ιουδαίοις οἱ Βαβυλώνιοι. οἱ δὲ ἐν δεινῷ τ. In eo diſcrepant Codd. *MSS.* quod ἀπέκτειναν deſit *Gall.* & Ανιλαῖον αὐτὸν κατέλαβον οἱ Βαβυλώνιοι. οἱ δὲ ἀπαλλαγέντες habeat *Busb.* ἀπέκτειναν οἱ Βαβυλώνιοι. οἱ δὲ ἀπαλλ. *Hen.* & *Vat.* in quibus mox εἰ μὴ καὶ τότε ἂν ἀπαλλ. denique οἱ Βαβυλώνιοι omittit *Busb.* cujus auctoritate & ipſe idem feci, totumque locum aliter quam prius diſtinctum dedi. Quo modo legerit *Epiphanius*, conjiciat cui libet ex ſequentibus prout ille vertit, *ipſumque Anilæum obtruncant. Atque hoc modo Babylonii injuriis Anilei & gravedine liberati ſunt. Impreſſio namque illis magno conſtabat odio, quod circa eos detinebatur. Nam pene ſemper inimicitias exercebant. Cauſa vero hujus iræ fuit lex eorum paterna quam ille oppugnabat: & propterea ſibi ſemper invicem emulabantur: unde ſi eorum quiſquam opportunitatem invenerat, ab injuriis non parcebat. Tunc itaque hoc modo pereunte Anilæo, cœpere Babylonii Judæis inſtare &c.*

l Προφανοίη θαρρεῖν πρότερον] *L. B.* προφανοίη θαρρεῖν πρότερον.

m Καὶ τότε ἂν] *L. B.* præfigit οἱ μὴ. in *Marg.* vero vulgata eſt lectio.

n Πόν-

πολεῖσι ἢ Ελλησι, ἔστι ἢ καὶ Σύροις οὐκ ὀλίγον τὸ ἐμπολιτευόμενον. εἰς μὲν δὴ τοῦτο καταφεύγουσιν οἱ Ιουδαῖοι, καὶ ἐπὶ [n] πέντε ἔτη ἀπαθεῖς κακῶν ἦσαν. τῷ ἓκτῳ ἔτει μετὰ τὸ [o] πρῶτον, φθορὰ ἐν Βαβυλῶνι ἐγένετο αὐτῶν, [p] καὶ καιναὶ μεταοικήσεις ἐκ τῆς πόλεως· καὶ δι' αὐτὰ ἄφιξιν εἰς τὴν Σελεύκειαν, ἐκδέχεται [q] δὴ μείζων αὐτοὺς συμφορὰ δι' αἰτίαν ἣν ἀφηγήσομαι.

θ'. Σελευκέων τοῖς Ελλησι πρὸς τοὺς Σύρους ὡς ἐπὶ πολὺ ἐν στάσει καὶ διχονοίᾳ ἐστὶν ὁ βίος, καὶ κρατοῦσιν οἱ Ελληνες. τότε οὖν [r] συνοικούντων αὐτοῖς Ιουδαίων γνωμένων ἐστασίαζον, καὶ οἱ Σύροι καθυπέρτεροι ἦσαν ὁμολογίᾳ τῇ Ιουδαίων πρὸς αὐτοὺς, φιλοκινδύνων τε ἀνδρῶν, καὶ πολεμεῖν προθύμως ἐντεταγμένων. καὶ οἱ Ελληνες πειωθέντες τῇ στάσει, καὶ μίαν ὁρῶντες αὐτοῖς ἀφορμὴν ἂν ἀνασώσασθαι τὸ πρότερον ἀξίωμα, εἰ δυνηθεῖεν [s] πᾶσαν [t] ταὐτὸν λέγοντας Ιουδαίους καὶ Σύρους, διελέγοντο [v] ἕκαστοι πρὸς τῶν Σύρων τοὺς αὐτῶν συνήθεις πρὸ ἧς γεγονότες, εἰρήνην τε καὶ φιλίαν ὑπισχνούμενοι. οἱ ἢ ἐπείθοντο ἄσμενοι. ἐγίνοντο οὖν ἀφ' ἑκατέρων λόγοι, καὶ τῶν πρώτων παρ' [x] ἑτέροις ἀνδρῶν πραοτέρων ἐπὶ διαλλαγὰς τάχιστα ἡ σύμβασις [y] ἐγένετο. ὁμονοήσαντές τε, μέγα τεκμήριον ἑκάτεροι [z] ἐνόμιζον παρ' ἀλλήλοις πρόσοχεῖν τὸ πρὸς Ιουδαίους ἔχθος· ὑπεπόντες [a] τε αἰφνίδιον αὐτοῖς, κτείνουσι μυριάδας ὑπὲρ πέντε ἀνδρῶν. ἀπώλοντό τε πάντες, πλὴν εἴ τινες ἐλέῳ φίλων ἢ γειτόνων [b] ἐπιχωρηθὲν αὐτοῖς ἔφυγον. [c] τούτοις ἢ ἦν εἰς [d] Κτησιφῶντα ἀποχώρησις, πόλιν Ελληνίδα, καὶ τῇ Σελευκείᾳ πλησίον κειμένην, ἔνθα χειμάζει τε ὁ βασιλεὺς κατὰ πᾶν ἔτος, [e] καὶ πλεῖστη τῆς ἀποσκευῆς αὐτοῦ τῇδε ἀποκειμένη τυγχάνει. [f] ἀσφάλεια ἢ ἦν αὐτοῖς τὴν ἵδρυσιν πεποιημένοις, τιμῇ δὲ βασιλέως Σελευκέων μὴ πεφρονηκότων. ἐφοβήθη δὲ καὶ πᾶν τὸ τῇδε Ιουδαίων [g] γένος τοὺς τε Βαβυλωνίους καὶ τοὺς Σελευκεῖς. ἐπηδὴ καὶ ὁπόσον ἦν Σύρων ἐμπολιτεῦον τοῖς τόποις ταυτὸν ἔλεγον τοῖς Σελευκέσιν ἐπὶ πολέμῳ τῷ πρὸς [h] Ιουδαίους. καὶ συνελέγησαν [i] ὡς τὸ πολὺ εἴς τε [k] τὰ [l] Νεαρδὰ καὶ τὴν Νίσιβιν. ὀχυρότητι τῶν πόλεων κρίνοντες τὴν ἀσφάλειαν, καὶ ἄλλως πληθὺς ἅπασα μαχίμων ἀνδρῶν καθοικεῖται. καὶ τὰ μὲν κατὰ Ιουδαίους τοὺς ἐν Βαβυλωνίᾳ τοιαῦτα ἦν.

Τέλος τοῦ βιβλίου ὀκτωκαιδεκάτου.

numero non pauci cum illis verſantur. In illam itaque ſe recipiunt Judæi, & per quinquennium nihil mali illis accidit. Sexto autem anno poſt priorem cladem, peſtis in eos graſſata eſt Babyloniæ, & ex urbe novæ factæ ſunt migrationes: &, quod in Seleuciam ſe contulerint, ſane major eos occupat calamitas, propter cauſam quam memorabo.

9. Inter Græcos in Seleucia & Syros plerumque gliſcebat ſeditio & diſcordia, ita tamen ut Græci ſuperiores fuerint. Tunc itaque cum Judæi qui eo venerant ſimul cum illis viverent, orta eſt ſeditio, & Syri vincebant, quod ab illis ſtarent Judæi, viri qui prompte pericula adeunt, ſeque aliis ad bellum gerendum libenter adjungunt. Atque Græci, ex ſeditione male habiti, cum cernerent ſe ex illa una re priorem auctoritatem recuperaturos eſſe, ſi poſſent Judæos Syroſque diſſociare, ſinguli cum Syris illis colloquuti ſunt, quibuſcum antea intercederat familiaritas, pacem & amicitiam *facturos eſſe* pollicentes. Illi vero libenter *iſtis* auſcultabant. Poſt verba igitur aliquot ultor citroque habita, primariis ex utraque parte viris de gratia ineunda agentibus, ſtatim reconciliatio facta eſt. Cumque conſenſiſſent, utrique non aliam certiorem amicitiæ teſſeram ſibi invicem daturos eſſe exiſtimabant, quam ut Judæos *communi* odio proſequerentur: eoſque ex improviſo aggreſſi ſupra quinquaginta hominum millia occidunt. atque omnes perierunt, præter eos qui amicorum aut vicinorum miſericordia evaſerunt. Illi autem Cteſiphonta migrarunt, urbem Græcam & Seleuciæ in vicinia ſitam, ubi rex quotannis hyemem agit, & impedimentorum ejus pars magna repoſita erat. Verum certam fidem ſtabilemque ſedem non invenerunt, Seleucenſibus de honore regis minime ſolicitis. Etenim Judæi omnes in eo loco terrore Babyloniorum & Seleucenſium perculſi erant, quippe quod Syri univerſi in ea regione conſpirarint cum Seleucenſibus ad bellum Judæis inferendum. unde factum eſt ut plerique Nearda ac Niſibin ſe receperint, in firmitate & munitionibus urbium *iſtarum* ſecuritatem *ſuam* reponentes: accedente quod viri bellicoſi univerſi illic habitarint. Atque ea quidem quæ ad Judæos in Babylonia ſpectabant, hujuſmodi erant.

Seditio inter Græcos Syroſque in Seleucia.

Facta inter eos reconciliatione, Judæos odio proſequuntur, magnamque eorum ſtragem edunt.

Finis Libri decimi octavi.

n Πέντε] *L. B.* πε πέντε.

o Πρῶτον,] *Sc.* κακόν.

p Καὶ καιναὶ —— ἄφιξιν] Ita lego. antea erat καὶ καιναὶ κλίσεις ἐκ τ. π. Forſan malit aliquis, καὶ καταπλωτις, aut καιναὶ πτήσεις ἐκ τ. π. & mox δι' αὐτῶν ἄφιξιν. In *L. B.* exſtat καὶ καιναὶ κλίσεις (*Coccejus* οἰκήσεις corrigit) τ. π. λεως, καὶ δι' αὐτὴ ἀφιξις.

q Δὴ μείζων αὐτοὺς συμφορὰ] Illud δὴ aberat *Hen. à pr. m.* ἢ *Busb.* & *Lugd. Bat.*

r Συνοικούντων] Forte συνοίκων. COCC.

s Πᾶσαν —— διελέγοντο] Niſi Judæos à Syris ſeparent *Ruſinus.* SPANH.

t Ταὐτὸν λέγοντας Ιουδαίους] Ομονοοῦντας *Busb.* quod forſan interpretamentum ſit, ταυτὸν λεγοντας.

v Εκαστοι] *L. B.* ἕκαστοι.

x Ετέροις] *L. B.* ἑκατέροις.

y Εγένετο.] Εκτελέλεστο *Busb.*

z Ενόμιζον παρ' ἀλλήλοις] Εὐνοίας ἀλλήλοις ἕξιν προσχεῖν *Busb.* (Εὐνοίας παρ' ἀλλήλοις ἕξιν προσχεῖν *L. B.*) & *Epiphanius* vertit, *atque hoc modo invicem exhortantur ut cum Judæis bellum gerant.*

a Τε αἰφνίδιον αὐτοῖς,] Illud τε è *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.*

b Επιχωρηθὲν] Eſt qui ἐπιχωρηθέντι malit. τὸ ὀλίγον pro ἐπιχωρηθὲν habet *Busb.*

c Τούτοις ἢ ἦν] Sic *Busb.* & *Lugd. Bat.* τούτοις τε in *cæteris.*

d Κτησιφῶντα] Videſis *Strabonem.* HUDS. Cteſiphon urbs Græca & Seleuciæ vicina. Rex Perſarum ſemper in ea hybernans *Amm. Marcellin.* l. XXIII. c. VI. p. 286. Cteſiphon, quam Varanes priſcis temporibus inſtituit, poſteaque Rex Pacorus incolarum viribus amplificatam & mœnibus, Græco nomine Perſidos effecit ſpecimen ſummum: poſt hanc Seleucia &c. SPANH.

e Καὶ πλεῖστη] Καὶ ἡ πλείστη *Busb.*

f Ασωίθετα ἢ] Ita reſcribendum cenſui, cum antea eſſet, ἀσωίστα ἢ ἐν αὐτοῖς τὴν ἵδρυσιν πεποιημένοις, τιμῇ δὲ βασιλέως Σελευκέων πεφρονηκότων. *Epiphanius* vertit, *nulla tamen jam eis vivendi ſpes fuerat derelicta: nam etiam ibi omnis gens Judæorum terrore premebatur.*

g Γένος] *L. B.* ἔθνος.

h Ιουδαίους.] Τοὺς Ιουδαίους *L. B.*

i Ως τὸ πολὺ] *L. B.* ὥστε πολὺ.

k Τὰ —— Νίσιβιν] Conf. ſupr. §. 1. SPANH.

l Νεαρδὰ καὶ τὴν Νίσιβιν.] Ita ut ſupra p. 906. in princ. Νίαρδα aut Νιαρδὰν in *libris.*

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a]ΕΝ ΤΗ͂ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΗ͂

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ
ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DECIMO NONO
HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ
HÆC CONTINENTUR.

1. *Quomodo Cajus Cæsar, insidiis appetitus à Cassio Chærea, interfectus est.*
2. *Quomodo Claudius avunculus ejus, coactus à militibus, imperium susceperit.*
3. *Seditio coorta inter senatum populumque & Claudium militesque qui cum eo erant.*
4. *Legatio regis Agrippæ ad senatum, utque milites qui cum senatu erant uno consensu discesserunt ad Claudium, summamque rerum ei detulerunt: quo facto senatus derelictus Claudium obsecrabat ut cum illis in gratiam rediret.*
5. *Quomodo Claudius Cæsar reddidit Agrippæ omne regnum paternum; insuper adjecta etiam Lysaniæ tetrarchia.*
6. *Programma Claudii Cæsaris ad Alexandrinos de Judæis qui illic erant & in universo ejus imperio.*
7. *Navigatio regis Agrippæ in Judæam.*
8. *Literæ Publii Petronii præsidis Syriæ ad Doritas pro Judæis.*
9. *Quomodo Agrippa rex Hierosolymorum mœnia magnifice instaurans, morte præventus opus cui studuerat imperfectum reliquit.*
10. *Quæ gesserit per tres annos usque ad obitum, & quo modo vitam finierit.*

α'. [b]Ως Γάϊος Καῖσαρ, ὑπὸ βουλευτῶν ὑπὸ Κασσίου Χαιρέα, ἀνῃρέθη.

β'. Ως Κλαύδιος ὁ θεῖος αὐτοῦ, βιασθεὶς ὑπὸ τ στρατιωτῶν, τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν.

γ'. Στάσις τ βουλῆς καὶ τ δήμου πρὸς αὐτὸν καὶ τὰ σὺν αὐτῷ στρατεύματα.

δ'. Πρεσβεία τ βασιλέως Ἀγρίππα πρὸς τὴν βουλὴν, [c]καὶ ὡς σωθέντες οἱ στρατιῶται εἰ μὴ τ βουλῆς ἀπεχώρησαν πρὸς Κλαύδιον, καὶ κύριον αὐτὸν κατέστησαν τ πραγμάτων· ἡ δ' βουλὴ μονωθεῖσα παρεκάλει Κλαύδιον αὐτῇ διαλλαγῆναι.

ε'. Ως Κλαύδιος Καῖσαρ ἀποδίδωσιν Ἀγρίππα τὴν πατρῴαν αὐτοῦ βασιλείαν ἅπασαν, πρόσθεις αὐτῷ καὶ τὴν Λυσανίου τετραρχίαν.

ϛ'. Προγεγράμματα [d]Κλαυδίου Καίσαρος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὑπὲρ τῶν ἐκεῖ Ἰουδαίων καὶ ἐν πίνακι αὐτοῦ δεχθέν.

ζ'. Ἀπόκλυσις Ἀγρίππα τ βασιλέως εἰς Ἰουδαίαν.

η'. Ἡ ἐπιστολὴ Πουβλίου Πετρωνίου τ Συρίας ἡγεμόνος πρὸς Δωρίτας ὑπὲρ Ἰουδαίων.

θ'. Ως βασιλεύσας Ἀγρίππας, τὰ Ἱεροσολύμων τείχη πολυτελῶς καταισκευάζων, ἀτελῆ τὸν ἀγῶνα ἔσχε μεταξὺ τελευτήσας.

ι'. Ὅσα ἔπραξε τρισὶν ἔτεσιν, ἄχρι τ τελευτῆς αὐτοῦ· καὶ ὃν τρόπον τ βίον κατέστρεψεν.

---

a Ἐν τῇ ἑνδεκαιδεκάτῃ] Ita *MSS.* ὧν τῷ ἑνδεκαιδεκάτῳ λόγῳ in *Editis.*

b Ὡς Γάϊος Καῖσαρ,] Titulos paulo aliter ac in *Editis* constituimus, nonnullos separando qui antea conjuncti erant; idque auctoritate *Codd. MSS.*

c Καὶ ὡς σωθέντες οἱ στρατιῶται] Quæ sequuntur usque ad titulum proximum habuimus è *Codd. MSS.*

d Κλαυδίου Καίσαρος] Ita *MSS.* & Καίσαρος in *Editis.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον [a] ἐτῶν γ'. καὶ μηνῶν ς'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM.
LIBER DECIMUS NONUS.

Continet hic liber tempus annorum III. *menſium* VI.

ΚΕΦ. α'.
Ὡς Γάϊος ὑπὸ Χαιρέα ἀνῃρέθη.

CAP. I.
Quomodo Cajus à Chærea cæſus eſt.

ΓΑΙΟΣ ἢ οὐκ εἰς μόνους Ιουδαίους τοὺς ἐν Ιεροσολύμοις, καὶ τοὺς ὁπόσοι τῇδε οἰκοῦσιν, ἐπεδείκνυτο τὴν ὕβρεως τῆς μανίαν, ἀλλὰ καθ' ἁπάσης [b] ἐσομένης γῆς καὶ θαλάσσης ἔστελλεν αὐτῇ, ὁπόση Ρωμαίοις ὑπακούει, μυρίων τε ἀνέπλησεν αὐτὴν κακῶν, ὁπόσα μὴ ἱστόρηται πρότερον. μάλιστα δ' ἠσθάνετο τῆς δεινότητος αὐτοῦ πασχόντων ἡ Ρώμη, κατ' ὀδὲν αὐτῇ τιμιωτέραν τῶν λοιπῶν πόλεων ἡγουμένη, ἀλλὰ τούς τε ἄλλους ἀγοντα καὶ φέροντα, καὶ μάλιστα τὴν σύγκλητον, καὶ ὁπόσοι τούτων εὐπατρίδαι, καὶ προγόνων ἐπιφανείας τιμῶντες. μυρία τε εὑρίσκετο, καθ' οὓς τῶν ἱππέων μὲν καλουμένων, ἀξιώματι δὲ καὶ δυνάμει χρημάτων ὁμοία τοῖς συγκλητικοῖς ὑπὸ τῆς πόλεως ἀγομένων, [c] διὰ τὸ ἐκ τούτων εἰς τὴν βουλὴν εἶναι καταπλήσεις, ὧν ἀτίμωσις μὲν καὶ μετανάστασις, κτωμένων τε καὶ τὰ χρήματα συλωμένων, διὰ τὸ καὶ τὰς σφαγὰς ὡς τὸ πολὺ ἐπ' ἀφαιρέσει τῶν χρημάτων αὐτοῖς συντυγχάνειν. ἐξεθείαζε δὲ ἑαυτὸν, καὶ τὰς τιμὰς οὐκέτι ἀνθρωπίνως ἠξίου γίνεσθαι παρὰ τῶν ὑπηκόων αὐτῷ, εἰς τε τὸν Διὸς Φοιτῶν τὸ ἱερὸν, ὃ [d] Καπιτώλιον μὲν καλοῦσι. τιμιώτατον δ' ἄρ' αὐτοῖς [e] ἐστιν ἱερῶν, ἀδελφὸν ἐτόλμησε προσαγορεύειν τὸν Δία. καὶ πάλλα ἔπραττε μανίας ὄδεν ἀπολελειμμένος, ἐπεὶ καὶ ἀπὸ Δικαιαρχίας τῆς πόλεως ἐν Καμπανίᾳ κειμένης εἰς [f] Μισηνὸν, ἐπέρασεν πόλιν ἐπὶ θαλάσσιον, [g] καὶ τὸν Μισηνὸν ὅρμον ἡγούμενος τελεπρὸ περιοῦ, καὶ ἄλλως ἐπιβάλλειν ἡγούμενος αὐτῷ δεσπότῃ ὅντι τῆς θαλάσσης ταύτης καὶ ὁπόσα καὶ ὅσα γῆς ἀπαγεῖν, ἀπ' ἄκρων ἐπ' ἄκρα [h] σταδίους τριάκοντα μέτρον τῆς θαλάσσης [i] ζεύξας, καὶ εἴσω τὸν κόλπον ἁπαλαιὸν πάντα, [k] ἤλαυνεν ἐπὶ τῆς γεφύρας τὸ ἅρμα. Θεῷ γὰρ ὄντι τοιαύτας ποιεῖσθαι καλῶς ἔχειν τὰς ὁδούς.

CAJUS autem non in Judæos ſolos qui Hieroſolymis erant, quique in vicinis regionibus degebant, violentiæ ejus inſaniam effundebat, ſed eam per terras omnes & maria graſſaturam immittebat, quam late Romanum patet imperium, atque infinitis malis illud replevit, quot quantaque non antea memoriæ prodita ſunt. At maxime factorum ejus immanitatem experta eſt Roma, cum nihilo magis eam in honore haberet, quam cæteras civitates: tum alios ejus cives agens ferenſque, tum maxime ſenatores, eoſque præcipue qui patricii erant & gloria majorum oculos omnium in ſe convertebant. Quin & innumera excogitabat contra eos qui equites vocabantur, & in civitate, quod dignitate & opibus florerent, pari erant in exiſtimatione cum ſenatoribus, utpote ex quorum ordine in ſenatum habebatur delectus; quos ignominia afficiebat & de gradu dejiciebat, & tam vita quam pecunia ſpoliabat, quippe quod plerumque evenerit cædes illorum fieri ut divitias auferret. Porro divinam majeſtatem ſibi aſſerebat, ipſique honores plus quam humanos tribui à ſubditis poſtulabat; Jovis etiam templum frequentans, quod Capitolium vocatur, adeoque ſanorum omnium apud illos celeberrimum eſt, Jovem fratrem *ſuum* appellare auſus eſt. Alia quoque agebat ſimiliter ac ſi plane inſanus fuiſſet, quando à Puteolis Campaniæ urbe ad Miſenum uſque, & ipſum Campaniæ oppidum maritimum, gravatus triremi trajicere, & alioqui ad ſe maris dominium pertinere exiſtimans, ut ab eo eadem quæ à terra obſequia exigeret, ab uno promontorio ad alterum per triginta in mari ſtadia ponte juncto, intuſque ſinus omnis ſpatio comprehenſo, curru per pontem vectus eſt. ſibi enim utpote Deo convenire ejuſmodi itinera facere. Templorum

Caji tyrannis & ſævitia.

Jovis fratrem ſe appellat.

Cajus Puteolos & Miſenum ponte jungit.

Græcorum templa ſpoliat.

[a] Ετῶν γ'. καὶ μηνῶν ς'.] Sic *Baſ. Vat. Gall.* 1. 4. & *Epiphanii Codd.* aliquot. ἐτῶν γ'. μηνῶν ς'. ἡμερῶν ιθ'. *Voſſ.* & *Gall.* 2. 3. 5. & in nonnullis *Epiphanii* libris, *annorum* III. *dierum* VIII. *menſium* VI. aut *dierum* VII. *menſium* VI.

[b] Εσομένης γῆς καὶ θαλάσσης] Vocem *ἐσομένης* non agnoſcit *Busb.* Forſan pro ea reponi debet *οἰκουμένης*, vel *βασιλευομένης*.

[c] Διὰ —— τε] Exciderunt hæc ex *L. B.*

[d] Καπιτώλιον μὲν καλοῦσι,] Ita *Busb.* Καπιτώλιον in *reliquis.*

[e] Εστιν ἱερῶν,] Εσι τῶν ἱερῶν *Busb.*

[f] Μισηνὸν,] Ita reſcripſi prout in aliis auctoribus probatiſſimis. Μισηνὸς in *Joſephi* libris. De hoc trajectu videſis *Cluverium* in *Italia Antiq.* p. 1120.

[g] Καὶ τὸν Μισηνὸν] Καὶ deëſt *Busb.* ut & tota pericope *L. B.* uſque περιοῦ.

[h] Σταδίους τριάκοντα] Intervallum erat *trium millium & ſeptingentorum fere paſſuum* juxta *Suetonium*, in *Caligula*, c. 19.

[i] Ζεύξας,] Illud ζεύξας è *Cod. Busb.*

[k] Ηλαυνεν ἐπὶ τῆς γεφύρας τὸ ἅρμα.] Promontorium ad Miſenum cum Puteolis ponte junctum. Vide Dionem l. LII. p. 650. 651. SPANH.

rum quoque Græcorum nullum inſpoliatum relinquebat, quæcunque picturæ aliquid aut ſculpturæ haberent, reliquoſque ſtatuarum & donariorum apparatus ad ſe deportari jubens. "haud enim de-"cere, *ajebat*, ut quæ pulchra ſint alio in loco "reponantur quam pulcherrimo, hunc autem eſſe "urbem Romam." Inſuper rebus ad ſe illinc advectis domum ſuam exornabat & hortos, ut & alia ſua per Italiam diverſoria. quippe qui & Jovem à Græcis in urbe Olympiæ cultum, atque adeo Olympium cognominatum, Phidiæ Athenienſis opus, Romam transferri jubere auſus eſſet. quod tamen non ſuccеſſit, architectis Memmio Regulo dicentibus, cui id negotii datum fuerat, infractum iri ſimulachrum ſi loco ſuo moveretur. Ajunt etiam Memmium propter iſta, editis etiam prodigiis ſupra quam cuique credibile eſt, ab eo tollendo deſiiſſe; quæ & ipſe ſcripſit ad Cajum, ut ſemet excuſaret quod mandatis ejus non fuerat obſequutus. cumque ille propterea ſummum vitæ diſcrimen adiret, evaſit, Cajo utpote morte præcepto.

Jovem Olympium Romam transferri jubet.

Jovi ſe æquat.

2. Eo autem inſaniæ proceſſit; ut, cum filia ei nata eſſet, eam in Capitolium delatam in ſimulachri genua deponeret, communem ſibi cum Jove prolem eſſe dicens, duoſque ſe ei patres conſtituere, adjecto ſe in medio relinquere uter horum major ſit. Atque illum, hæc licet perpetrantem, tolerabant homines. Quin & ſervis permiſit dominos *ſuos* accuſare, & quæcunque vellent eis exprobrare crimina. Gravia autem erant omnia illis objicienda, quod pleraque eorum in ejus gratiam ejuſque hortatu illis crimini vertebantur: adeo ut in Claudium accuſationem inſtituere auſus fuerit Pollux ejus mancipium, & Cajus, cum capitis cauſa contra patruum diceretur, ad eam audiendam venire ſuſtinuerit, * ſperans ſibi datam iri poteſtatem ipſum tollendi. Propoſito tamen ſuo excidit. Cum autem totum ſuæ ditionis orbem calumniis malitiaque repleviſſet, ſervoſque in dominos magna poteſtate armaſſet, tum ſæpius in eum tendebantur inſidiæ: aliis quidem ei ſuccenſentibus ut acceptas injurias ulciſcerentur; aliis vero hominem interficere conſtituentibus, priuſquam ipſi in magnas calamitates incideren. Proinde, ad leges omnium populorum conſervandas & ſecuritatem, feliciter admodum cecidit illius mors, gentique noſtræ præcipue, cui parum aberat quin funditus perierit, niſi mors illum celeriter occupaſſet. Volo itaque ſingula de illius interitu narrando percenſere, præſertim quod & multum fidei afferat Dei potentiæ, & ſolatii illis qui in adverſis ſunt, & admonitionis iis qui perpetuam fore felicitatem putant, non autem in calamitatem tandem deſinere, niſi illi comes adjungatur virtus.

Servis dominos ſuos accuſare permittit.

Cajo ob hæc & alia flagitia ſtructa inſidiæ.

τ̃ τι ἱερῶν τ̃ Ελλ̃ικῶν ὐδὲν ἔτι ἀσύλητον [1] κατέλειπεν. ὁπόσα γραφῆς ἢ γλυφῆς ἐχόμενα, κ̀ τὰς λοιπὰς κατασκ̃ὰς ἀνδριάντ̃ων κ̀ ἀναθημάτ̃ων ἄγεσθαι κελεύσας [m] παρ' αὐτόν. "ὰ γὰ ἐν ἐπίρῳ τὰ καλὰ κεῖσθ καλῶς ἔ-"χειν, ἢ ἐν τῷ καλλίστῳ, τυγχάνειν ἢ τ̃ὸν ὅσον τ̃ὴν Ρ̃ω-"μαίων πόλιν." ὑπόσμά τι τοῖς ἐνθένδε ἀγομένοις τ̃ὴν τε [n] οἰκίαν κ̀ τὰς κήπυς, ὁπόσον τε αὐτῷ καταγωγὴ [o] Διὰ γῆς Ἰταλ̃ῶν. ἐπὶ κ̀ τ̃ὸ [p] Ολυμπάσι τιμώμενον Δία ὑπὸ τ̃ῶν Ελλ̃ήνων, κ̀ ὅτως ὠνομασμένον Ολύμπιον, Φειδί̃ου θ Αθηναίου πεποιηκότος, ἐπόλμησε κελεῦσαι εἰς τ̃ὴν Ρ̃ώμην μεταφέρειν. ὰ μὲν ἔπραξέ γε, τ̃ῶν ἀρχιτεκτόνων φαμένων ὡς̃ Μέμμιον Ρ̃ήγουλον, ὃς ἐπετέτακτο τῇ κινήσ θ Διὸς, ἀπολεῖσθ τ̃ὸ ἔργον κινήσεως αὐτ̃ὸ γενομένης. λέγε ἢ τ̃ὸν Μέμμιον Δι' ταῦτα, κ̀ σημείων μειζόνων γενομένων ἢ ὡς ἄν τινα [q] πιστὰ ἡγεῖσθ, ὑπερβαλέσθ τ̃ὴν ἀναίρεσιν. κ̀ γράφ τάδε ὡς̃ τ̃ὸν Γάϊον ἐπ' ἀπολογίᾳ θ σκλιπεῖν [r] ἀδιακόπητον τ̃ὴν ἐπιστολήν. ἀπολέσθ τε ἐκ τούτων αὐτ̃ὸ κινδύνου γιγνομένου, σώζεται [s] Φθάσαντ̃ος ἤδη Γαΐου τελευτῆσαι.

β'. Εἰς τοῦτο ἢ πρ̃ᾶξαι τὸ μανικὸν αὐτ̃ὸ, ὥστε δὴ Ϲ γυναῖκὸς αὐτ̃ῷ γημομένης, ἀνακομίσας ἐπὶ τὸ Καπιτώλιον ἐπὶ τοῖς γόνασι καταθεῖ θ ἀγάλμα τ̃ῶ, κοινὸν αὐτ̃ὸ τε τ̃ῷ Διὶ γεγενέσθαι τὸ τέκνον [t] Φάσκων, κ̀ δύο χρ̃οτονεῖν αὐτ̃ῆς πατέρας, ὁποτέρου μείζονα φάμενο θ [v] ἐν μέσῳ καταλιμπάνειν. κ̀ παῖδε ἠνείχοντο πράττοντα αὐτὸν οἱ ἄνθρωποι. [x] ἐπέτρεψε ἢ κ̀ τοῖς οἰκέταις κατηγορίας ποιεῖσθ τ̃ῶν δεσποτ̃ῶν ἐφ' οἷς τισιν [y] ἐθελήσειεν ἐγκλήμασι. δεινὰ γὰ πάντα ἦν τ̃ὸ ὁπόσα [z] μέλλοι γημεῖσθ, διὰ τὸ χαρίζεσθαί τι κ̀ συναγορεύσ τ̃ῇ ἐκείνης τὰ πολλὰ γίνεσθ, ὥστε ἤδη Ϲ Κλαυδίᾳ [a] ἐτόλμα ποιήσασθ Πολυδεύκης ὁ δ̃ῦλο θ κατηγορίαν, κ̀ Γάϊο θ ἠνείχετο κ̀ παρ' ὥρας θ αὐτ̃ὸ δίκης ἀναγνωσθ λεγομένης ἐπ' ἀκροάσ σωελθεῖν, ἐλπίδι θ παραλαβεῖν δύναμιν ἀνελεῖν αὐτόν. ὰ μὲν ἐξεβήκετό γε αὐτῷ. [b] ἀναπεπληκότ θ ἢ αὐτ̃ὸ συνθροιῶν κ̀ κακῶν πᾶσαν τ̃ὴν οἰκουμένην ἧς ἐπῆρχε, κ̀ πολλὰ τ̃ὴν δυλοκρατίαν [c] ἐπηρμένα τοῖς δεσπόταις, [d] ἐπιβεβλᾶ τὰ πολλὰ ἤδη συνίσταντο, τ̃ὰ μὲν ἐπ' ἀμυνῇ ὧν πάθοιεν [e] ὀργὴν ποιουμένων, τ̃ὰ ἢ [f] πρὶν ἐμπεσόντες κακῶν τυχεῖν μεγάλων τιθεμένων τὸ μεταχειρίσασθ τ̃ὰ ἀνθρωπον. [g] ὅθεν δὴ τοῖς τε ἁπάντ̃ων νόμοις Ϲ τ̃ῷ ἀσφαλεῖ μεγάλῃ συνήνεγκεν εὐδαιμονίας ῥοπὴν ὁ θάνατ θ αὐτ̃ὸ, ἔθνη τε τ̃ῷ ἡμετέρῳ ἄδε εἰς ὀλίγον ἐξεγεγόνει μὴ σὺν ἀπολωλέναι, μὴ ταχείας αὐτ̃ῷ τελευτ̃ῆς θαυμαζομένης. βούλομαι ἢ δι' ἀκριβείας τ̃ὰ πάντα περὶ αὐτ̃ὸ λόγον διελθεῖν, ἅπαξ τε [h] ἐπιδὴ κ̀ πολλὴν ἔχει πίστιν Ϲ θεῖ τ̃ὴ δυνάμεως, κ̀ θαμυθίαν τοῖς ἐν τύχαις κειμένοις, κ̀ σωφρονισμὸν τοῖς οἰομένοις ἀίδιον τ̃ὴν εὐτυχίαν, [i] ἀλλὰ μὴ ἐπὶ μόνῃσιν φέρειν κακὴν ἀρετῆς αὐτ̃ῇ [k] μὴ θαμυθομένης.

γ'. Ο-

1 Κατέλειπεν.] Κατέλιπεν *Busb.*

m Παρ' αὐτόν.] Παρ' αὐτῷ *Busb.* παρ' αὐτὸν *Coccejus.*

n Οἰκίαν κ̀ τὰς κήπυς,] Ita *Busb.* οἰκίαν in *reliquis.*

o Διὰ γῆς τ̃ῶν Ἰταλῶν.] Διὰ τ̃ῶν Ἰταλῶν γῆς *Busb.*

p Ολυμπιάσι τιμώμενον Δία] Ita ſcribo, prout apud *Clementem Alexandrinum Alioſque.* cum antea eſſet Ὀλύμπιον. Si quis malit, leviori adhuc cum mutatione, Ολυμπίων, per me licet. Ολύμπιον legiſſe videtur *Epiphan.* omiſſis, quæ ſequuntur, κ̀ ὅτως ὠνομασμένον Ολύμπιον.

q Πιστὰ] *L. B.* μὴ πιστὰ. deſunt in *Gen.*

r Αδιακόπητον τ̃ὴν ἐπιστολήν.] Conf. ſupr. lib. 18. c. 7. §. 10. SPANH. In *Marg. L. B.* forte τ̃ὴν ἐντολήν.

s Φθάσαντ̃ος ἤδη Γαΐου τελευτ̃ῆσαι.] Ita *Busb.* φθάντ θ in *reliquis.*

t Φάσκων,] Illud φάσκων è *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.*

v Ἐν μέσῳ καταλιμπάνειν] Sic *Busb.* ἐν μέσῳ τὴ *L. B.* ἐν μέσῳ ϗ in *Editis Aliisque.* quod ſane poſtularet ut paulo ante legeretur οὐχ ὁποτερονοῦν.

x Επίτρεψε ——— ποιεῖσθ] Επιχείρησε *Busb. Vat.* & *Hen.* à *p. m.* quo modo & *Epiphan.* qui vertit, *molitus eſt & ſervos ad accuſationem excitare* &c.

y Εθελήσειεν] Lege ἐθελήσειαν. CGCC.

z Μέλλοι γημεῖσθ,] Μέλλοι λήγειν *Busb* & *L. B.*

a Ετόλμα ——— ἐπεχεῖ] Quo ſpectat illud *Suetonii in Claudio* IX. Deinde extraneo vel etiam domeſticorum aliquo deferente, aſſiduè varieque inquietatus. SPANH.

* *Sperans* ——— *tollendi.*] *Speraus etiam ipſum, quo faciliorem potentiam adverſus ceteros adipiſceretur, exſtinguere*, vertit *Epiphan.* ac ſi plura verba in ſuo codice habuiſſet.

b Αναπεπληκότ θ] Αναπεπλησται ϗ αὐτῷ in *quibuſdam libris.*

c Επηρμένα τοῖς δεσπόταις,] In *Editione Baſileenſi* ſic diſtinguitur, *ἐπηρμένα, τοῖς δεσπόταις ἐπ.*

d Επιβεβλᾶ] Επιβεβλᾶς *Busb.*

e Οργὴν ποιουμένων,] Οργῇ ποιουμένων *Vat.* & *Hen. à pr. m.* quod forſan rectius.

f Πρὶν] Forte ὡς̃ Ϲ. COCC.

g Οθεν δὴ τοῖς τε ἁπάντ̃ων νόμοις] Οθεν ἐπειδὴ τοῖς τε *Vat.* & *Hen.* quod ferri poteſt, ſi commate diſtinguatur poſt θαυμαζομένης p. *ſeq. lin.* 3. & ϗ poſt βούλομαι deleatur. Paulo aliter legiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *Proinde quoniam corruptis legibus, & hominibus in afflictione conſtitutis, non parvum beatitudinis momentum mors illius hominis apportavit* &c. HUDS. *Lugd. Bat.* ἐπειτηδῆ. Forte ἐπιτηδεῖ. COCC.

h Επειδὴ κ̀] Forte κ̀ ἐπειδὴ. COCC.

i Αλλὰ ——— κακὸν] Αλλὰ μὴ ἐπιφέρειν κακῶς *Vat.* & *Hen.* à *pr. m.* ἀλλὰ ἐπιστρέφειν κακῶς *L. B.*

k Μὴ] *L. B.* δὴ.

γ'. Οδοὺς μὲν γὰρ ὁ θάνατος αὐτῷ παρεσκεύάζετο, καὶ τούτων ἑκάστης ἄνδρες ἀγαθοὶ τὴν ἡγεμονίαν εἶχον. Αἰμίλιός τε [l] Ῥήγυλος, ἐκ Κορδύβης τὸ γένος ἰβηρίας ὁρμώμενος, συνόντάς τινας, ἢ δι' ἐκείνων ἢ δι' αὐτοῦ σπουδαίους ὢν ἀφαιρεῖσθαι Γάϊον. ἑτέρα δ' αὐτοῖς συνεκροτεῖτο, ἧς Χαιρέας Κάσσιος χιλιάρχος ἡγεμὼν ἦν. Μινυκιανὸς δ' Αννιος οὐκ ὀλίγοι μοῖραν τοῦ ὀργῆ τῷ συμφοραῖς παρεσκευασμένων ἦν. αἰτία δ' αὐτοῖς μίσους τοῦ πρὸς Γάϊον συνελθεῖν, Ῥηγύλῳ μὲν τὸ ὀργῆ πᾶσιν ὀργίλον καὶ μίσει χρώμενον πρὸς τὰ μετὰ ἀδικίας ἐξαγόμενα. καὶ γὰρ εἶχέ τι θυμοειδὲς ἐν τῇ διανοίᾳ καὶ ἐλεύθερον, ὑφ' ἃ μηδὲ [m] σίγλῳ προσίεσθαι τῶν βουλευμάτων. πολλοῖς γοῦν ἀνεκοινώσατο, καὶ φίλοις, καὶ ἄλλοις δοκοῦσιν αὐτῷ δραστηρίοις. [n] Μινυκιανὸν δὲ τὸ μὲν Λεπίδου τε ἐκδικίᾳ, φίλον γὰρ αὐτῷ τὸ μάλιστα ὄντα τοῦτον καὶ τῶν πολιτῶν σὺν ὀλίγοις ἀναιρεῖ Γάϊος, καὶ ἄλλως φοβηθέντα πρὸς αὐτοῦ διὰ τὸ πᾶσιν ὁμοίως τὸν Γάϊον ὀργῆ θάνατον ἀνακειμένῳ ἐπαφιέναι τῷ ὀργῇ, ὀργῆ τῷ ἐγχειρήσειν [o] ἐλθεῖν. [p] Χαιρέαν δ' αἰσχύνη φέρουσα ὀνείδη, τὰ εἰς τὴν ἀνανδρίαν ὑπὸ τοῦ Γαΐου [q] προφερόμενα, καὶ ἄλλως τὸ ἐφ' ἡμέρᾳ κινδυνεύειν φιλίᾳ καὶ θεραπείᾳ, τῷ Γαΐου πλούτην [r] οὐκ ἀνελεύθερον ὑπολαμβάνειν. οἱ δὲ καὶ πᾶσι κοινῇ [s] προπηδᾶν τὴν ὀργὴν τῶν πράγματι σκέψιν, τήν τε ὕβριν θεωμένοις, καὶ ὀργιζομένοις καὶ ἐφ' οἷς χρῆζοιεν δίκην τῶν αὐτοκρατόρων κατὰ τάχος συνελθόντες. οἱ δὲ, ἀναπλέκτους τὰς δεήσεις [t] κρίνασθες, οὐδαμῶς ἀχαριστοῦσιν. ἐκέλευον δὴ καὶ τὸν Γάϊον, [u] ἐκθύμῳ τῇ ἱκετείᾳ χρώμενοι, [x] τῶν τελῶν ἐπανιέναι, καὶ [y] τῶν φόρων ὀλιγωρίζειν τι τοῦ ἐπιχθοῦς. ὁ δὲ οὐκ ἠνείχετο, καὶ πλέον τι τῇ βοῇ χρωμένων, ἄλλους ἄλλῃ διαπέμψας, κελεύει τοὺς βοῶντας λαβεῖν τι, καὶ μηδεν εἰς ἀναβολὰς ἀνελεῖν προαγούσας. καὶ ὁ μὲν ἐκέλευε ταῦτα, καὶ οἷς προστάκτο ἔπρασσον· πολλοί τε ἦσαν οἱ δὴ τοιούτοις ὑποθανόντες. [b] καὶ ὁ δῆμος ἰδὼν μὲν, ἠνείχετο δὲ παυόμενος τῆς βοῆς, ἐν ὀλίγῳ τῷ ἕνεκα τῶν χρημάτων ὀφθαλμοῖς ὁρῶντες δὴ τοιούτοις

3. Tribus quidem viis ad necem ei machinandam itum eſt, idque trium virorum fortium ductu & auſpiciis. Æmilius Regulus, ex Corduba Iberiæ oriundus, nonnullos ſecum conjunctos habebat, volens aut eorum opera aut ſua manu Cajum tollere. Altera conjuratorum cohors conflata erat, duce Caſſio Chærea *prætorianorum* tribuno. Annius etiam Minucianus non parvæ præerat manui contra tyrannidem paratæ. Cauſa autem illis erat odii, quo impulſi in Cajum conſpirarunt; Regulo quidem, quod ſuapte natura iracundus fuerit, oderitque omnia injuſte perpetrata. nam fortis erat & animoſus, ingenioque liberali, ita ut ſua conſilia non diſſimularet. ea itaque cum multis communicavit, tum amicis, tum aliis, qui ſibi viſi ſunt ad res agendas acres ſtrenuique. At Minucianus partim quidem Lepidum ulciſcendi deſiderio, quem illi amiciſſimum & civem cum primis egregium Cajus occiderat, præſertim vero de ſe metuens, quod moris eſſet Cajo ira in omnes ſimiliter ad mortem uſque debacchari, ad rem aggrediendam ſe accingebat. Chæreas autem, quod eum valde puderet conviciorum in ipſum tanquam mollem & effeminatum à Cajo jactorum, quodque alioqui periculum adiret ex ſua erga Cajum amicitia & obſervantia, necem ejus fore facinus homine ingenuo non indignum exiſtimabat. Illis autem viſum eſt conſilium de re exſequenda cum omnibus communicare, qui injurias ſpectarent, eaſque inter ſe invicem flagrantes effugere deſiderarent, Cajo ſublato. Fortaſſe quidem fore ut res ex ſententia ſuccedat, pulchrum vero, ſi ſucceſſerit, tot viros bonos *ſecum conſentientes* habere, qui pro ſalute urbis & imperii expetunt etiam cum vitæ diſcrimine ad rem aggredi. At Caſſium ſuper omnia *ad facinus* ſtimulabat tum melioris famæ cupiditas, tum quod illi in proclivi foret Cajum interficere, cum ei utpote tribuno *prætoriano* liberior ad ipſum pateret aditus. *Conſpirationes in Cajum facta.* *Ab Æmilio Regulo.* *A Caſſio Chærea.* *Ab Annio Minuciano.*

4. Interea autem ludi agebantur Circenſes: cui ſpectaculo mirifice dediti ſunt Romani. Quin & magno ſtudio in Circum concurrunt; factoque ingenti agmine, moris eſt illis quicquid deſiderant ab imperatoribus flagitare. atque illi ejuſmodi petitionibus, quod eis contradicere haud æquum cenſeant, nunquam non concedunt. Tunc itaque ſumma contentione Cajo ſupplicabant, ut aliquid de tributis remitteret, & quod grave erat & oneroſum in vectigalibus levius faceret. Ille vero haud *æquo animo poſtulata* ferebat, cumque majori uterentur vociferatione, aliis *ſatellitum* aliò miſſis clamatores comprehendi jubet, & abſque omni mora & cunctatione ad ſupplicium duci. Et ille quidem iſta imperabat, juſſa vero exſequebantur quibus id negotii datum erat; * plurimique hujuſmodi de cauſa interempti ſunt. Et iſta quidem populus videbat, atque ita tolerabat ut ſtatim à clamoribus ceſ- *Ludis Circenſibus in populum ſævit Cajus.*

l Ῥήγυλος,] Ita cum *Dione Aliiſque*. Ῥοῦγλος aut Ῥίγλος in *Joſephi* libris. Ῥηγῦλος tamen *L. B.* ut & mox Ῥηγύλῳ.

m Στίγλῳ προσίεσθαι] Ita lego. σίγειν in *libris*.

n Μινυκιανὸν] Ita reſcripſi pro Μινυκιανὸς, & φοβηθὲς τὸ πρὸς αὐτόν. HUDS.

o Ελθεῖν.] Forte ἦλθε. COCC.

p Χαιρέαν δ' αἰσχύνη φέρουσα ὀνείδη,] Ita lego ex conjectura. antea erat, Χαιρέαν δ' αἰσχύνη φέρουσα ὀνείδη τὰ ἐ. τ. ἀ. ὑ. τ. Γ. προφερόμενα, καὶ ἄ. τὸ ἐφ' ἡμ. κ. φ. κινδ' τ. Γ. τ. ὑ πλουτελεύθερον ὑπολαμβάνειν. οἱ δὲ κ. π. κ. προπηδᾶν [προπηδᾶν *Busb.*] τὴν ὀ. τ. πρ. σκ. τήν τε ὕ. θ' κ. ἐπ' ἀνδρὶ ἐπ'. ἀπ. ἐπ. δ. ἀ. τ. Γάϊον. ἴσως μ. γ. κατορθῶσαι, καλῶς δὲ κατ. τ. ἀ. χρὴ ἐπὶ σ. φ τε π. καὶ φ ἡγεμονίας ποιῆσι, καὶ μ' ὀλ. ἄ. τε πρ. in *Epiphanii* verſione, *Chereas vero confuſionem ſuam & Caji opprobria non ferebat, quibus eum arguebat, quod quaſi nihil in ſe fortitudinis haberet, inſuper etiam periculum ſibi per ſingulos dies imminere cernebat. Mortem quoque Caji omnes honeſtum opus & liberum excipere reputabant: cæteri vero cupiebant ſuper hoc habere commune conſilium; videntes tantas injurias, & exemplum pravum dari principatum cupientibus. Omnes ergo, ut tantis cladibus liberarentur, deſiderabant adverſus Cajum aliquid geri: decere namque ad talia negotia bonos viros accedere, pro ſalute pietatis & imperii macula auferenda, etiam cum ſuo diſcrimine.*

q Προσφερόμενα,] προφερόμενα *Gen. & L. B.*

r Οὐκ ἀνελεύθερον] *L. B.* ἀνωτελεύθερον.

s Προστελῶσαι] *L. B.* προστιθῶσαι.

t Πλεῖστα πάντα ἢ Χαιρέαν ἐκαίνεσαν,] Hic ex ἢ inſertum dedi auctoritate *Cod. Hen.* (*Lugd. Bat.*) & verſionis *Epiphanii*.

v Προσιέναι τῷ Γαΐῳ] Προσιέναι *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

x Κελεύοντες,] *L. B.* Κελεύοντες.

y Ἐκθύμῳ τῇ ἱκετείᾳ χρώμενοι,] Ἐκθύμως ἱκετείᾳ χειρὸς *Busb.*

z Τῶν —— ὑπερφίζειν] Vectigalia nova atque inaudita primum per Publicanos &c. nullo rerum aut hominum genere omiſſo, cui non tributi aliquid imponeret. *Sueton.* in Cajo XL. SPANH.

a Τῶν φόρων ὑπερφίζειν] Illa τῶν φόρων non agnoſcunt *Vat. Busb.* & *Hen. à pr. m.* quibus conſentit *Epiphanii* verſio.

b Καὶ ὁ δῆμος ἰδὼν μὲν] Καὶ ὁ δῆμος ἐφ' ὧν ἐκέχρητο, παυόμενος τῆς βοῆς, τὸν ἕνεκα τῶν χρημάτων ὀφθαλμῶν ὁρῶντες παρ. *Busb.*

* *Plurimique hujuſmodi de cauſa interempti ſunt.*] Plurimis itaque hac cauſa morientibus, populus ſpectans clamare ceſſavit. Tunc omnibus ſuæ facultates in contemptu fuerunt, videntibus alios pro ſuis operibus ad mortem pervenire, *Epiphan.*

ceſſarent, cum ſibi ante oculos verſaretur, ut morte multarentur, qui ejuſmodi pecuniæ exactionem à ſeſe deprecabantur. Hæc magis etiam Chæream incitabant ut ad inſidiandum Cajo aggederetur, faciendumque ut ab immani in homines ſævitia deſiſteret. Et ſæpe quidem cogitavit de ipſo etiam dum epulis accumberet adoriendo, quibuſdam tamen rationibus *ab iſto incepto* inhibebatur, non quod de illo occidendo quidquam dubitarit, verum ut occaſionem adeo commodam arriperet, ut non vano conatu ſed ad perficienda quæ decreverant *vi & manibus* uteretur.

Chæreas multis de cauſis in Cajum incitatus.

Tardus in tributis colligendis.

ſ. Jam multum temporis in militia *prætoriana* exegerat, ægre ferens quod *tamdiu* cum Cajo verſaretur. Poſtquam autem eum vectigalibus exigendis præfeciſſet Cajus, aliiſque quæ tempori non ſoluta fiſco Cæſaris debebantur, in iſtis, quod & duplo majora facta eſſent, exigendis dum moratur, ſuæ magis naturæ *bonitatique* obſequens quam Caji mandatis, quodque afflictæ fortunæ poſtularent ut moderatio adhiberetur, vicem illorum, à quibus exigenda erant tributa, miſeratus, concivit in ſe iram Cæſaris, mollitiem ipſi exprobrantis quod tardiuſcule colligeret pecuniam. Contumelias igitur illi & alias ingerebat, & quoties ei daret teſſeram pro eo die quo ille munus obiret, femineum aliquod idque valde probroſum dabat vocabulum. Atque hæc faciebat, non alienus à probro in certis myſteriis celebrandis à ſe inſtitutis; nam cum veſtitum muliebrem ſibi induiſſet & cincinnos quoſdam capiti imponendos excogitaſſet, aliaque quæ vultum femineum ementirentur, ipſe non veritus eſt hujuſmodi probra Chæreæ objicere. At Chæreas, cum teſſeram quidem ab eo acciperet, ira commovebatur, magiſque adhuc cum eam *aliis* traderet, deriſui habitus ab iis qui eam accepturi erant; adeo ut cæteris tribunis ludibrium fieret. nam quoties illius eſſet teſſeram ab ipſo Cæſare afferre, prædicebant fore ut tale aliquod ludicrum, quale antea, afferret. Propterea- que ei fiducia accreſcebat, ſibi ſocios adſciſcendi, ut qui non temere ad iram fuerit concitatus. Atque in his erat Pompedius, vir ordinis Senatorii, omnibus fere *reip.* honoribus perfunctus. Erat autem alias Epicureus, adeoque, à negotiis abhorrens ac otii & quietis amans. Hunc accuſabat Timidius ejus inimicus, quod convicia in Cajum petulantius jactarit; & teſtem adhibebat Quintiliam, feminam ex iis quæ in ſcenam prodibant propter formæ venuſtatem quamplurimos amatores habentem, interque eos Pompedium. Cum autem illa dedignaretur ſui amantem falſo, id quod erat, teſtimonio gravare in cauſa capitis, Timidius urgebat tormentis eam ſubjici. Tum Cajus, animo

Quam ob rem mollitiem ei exprobrat Cajus; & ſignum petenti Priapum aut Venerem dat.

Conjurationis ſocios ſibimet quærit Chæreas.

Pompedius à Timidio accuſatur.

---

c Εἰς θάνατον αὐτὸν φέρουσιν.] Edidi θάνατον αὐτοῖς φέρουσιν. cum *Cod. Busb.* εἰς θάνατον αὐτοῖς φέρουσιν in *Editis Aliiſque.* Forſan, εἰς θάνατον αὐτὸν φέρουσιν. HUDS. Recte & ita exſtat in *Lugd. Bat.* cujus lectionem expreſſimus. HAV.

d Ἐπήγαγε μείζονας ἅπτεσθαι] Ἀπήγαγε *Busb.*

e Ἐμέλησεν] *L. B.* ἐμέλλησεν.

f Ἐνδεισαν] Conf. ſupr. lib. 18. c. 9. §. 6. SPANH.

g Ἐπισκοπῶν] *L. B.* ἐξεσκοπῶν.

h Ἰσᾷ τι Γαΐῳ] Ἴσῃ τε *Vat.* & *Hen. à pr. m.* οὐσα *Busb.* ἴσα *Voſſ.* nunc *Lugd. Bat.*

i Εἰσαγαξόμενον τάς τε φόρους,] Εἰσαγαξάμενον *Busb.* εἰσαγαξόμενον *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

k Ἄλλα ὅσα] *L. B.* ὅσα ἄλλα.

† *Aliiſque —— debebantur*,] Aliiſque quæ Cæſaris erant inferenda theſauris, per illud omne tempus à rato negotio privabatur. in quo tantum majorem ſibi virtutem implendi operis aggregabit, quod more ſuo magis rebus utebatur, quam Caji obediebat imperio: parcebat enim humilibus atque depreſſis. Unde ad iracundiam provoc. *Epiphan.*

l Ἐφυστερηκέι] Conf. ſupr. lib. 18. c. 10. §. 3. SPANH.

m Διὰ τὴ] Ita lego cum Cl. *Lowthio*, & mox Διὰ τὸ φ. inſertis τὴ & τὸ quæ aberant *Editis* & *MSS.*

n Διπλασιάσασθαι τὰ δώματα αὐτῶν] Ἐπιδιπλασιάσασθαι *Busb.* ἐπιδιπλασιάζεσθαι *L. B.*

o Εἰσαγαξέι,] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* εἰσπαξέι in *cæteris.*

p Τῷ αὐτῷ χρόμῳ] Τῷ αὐτῷ *Busb.* & *Voſſ.*

q Φειδοῖ χρῆσθαι] Conf. ſup. lib. 17. c. 8. §. 4. SPANH.

r Συνάγεσθαι] *L. B.* συνάγεσθαι αὐτῷ.

s Τρέχειν εἰς αὐτὸν,] Sic *Busb.* & *Epiphan.* ὑρέζειν in *cæteris.*

t Παρεῖχεν αὐτῷ] Illud παρεῖχεν è *Cod. Busb.*

v Τὰ ὀνόματα,] *L. B.* τὰ ὀνόματα.

x Ἀπημαγμένῳ] *Scilicet*, αἰσχύνης.

y Ἐν τίνων —— ἐτῶν,] Cupidinem, aut Venerem, aut aliud quidpiam id genus Chæreæ pro ſigno dabat Cajus apud *Dion. l.* LIX. *p.* 662. *E.* Priapum aut Venerem dare *Sueton. in Caio* c. LVI. SPANH.

z Συνίσαθε.] Ita lego & diſtinguo cum *Epiphanio.* prius erat, συνίσαθε, τολὺς σοδυόμῳ &c.

a Προσκαλῶν.] *L. B.* προσκαλῶν.

b Χαιρέας ἦ] Mallem ſane, Χαιρέας ἦ, & mox ἐγὼ παρέσχετο.

c Τῷ] Abeſt à *L. B. Cocceius* mavult τῷδε.

d Ἀλόγοις] *L. B.* ἀλίγοις.

e Καὶ ἰὼ] Hæ ἦ pro καὶ ἰὼ γὸ habet *Busb.*

f Πομπήδιος,] Ita vel Πομπαίδιος ſcribendum eſſe monet *Voſſius* ad *Paterculum*, l. 2. c. 15.

g Ἐπικούρειος ἦ ἄνδρας,] In libris ἐπικούρους.

h Ἐνδείκνυσι] Gloſſa *L. B.* in *Marg.* αὐτῷ ἦ ἐνάγῃ.

i Δυοῖ-

ξυμμένῳ κελεύῃ τὸν Χαιρέαν μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' εὐθέως βασανίζειν τὸν Κυϊντιλίαν, χρώμενος τῷ Χαιρέᾳ πρὸς τε τὰ φονικὰ, καὶ ὁπόσα σφοδρότερα δέοιτο, διὰ τὸ νομίζειν ὠμότερον ἀφέξεσθαι, τὸν λοιδορίαν φεύγοντα τὴν μαλακίας. Κυϊντιλία δὲ, ὅπερ τὸν βάσανον ἀγομένη, τῶν συνιόρων τινὸς ὑποβαίνοντος τῷ ποδὶ, ἀποσημήνασα θαρσεῖν, καὶ μὴ τὰς βασάνους αὐτῆς δεδιέναι· [i] διοίσειν γὰρ μετὰ ἀνδραγαθίας. βασανίζει [k] ταύτην ὡμῶς ὁ Χαιρέας, ἄκων μὲν, κατ' ἀνάγκας δὲ τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ· καὶ μηδὲν ἐνδόσιμον ἴδων εἰς τὸν ὄψιν [l] τὸν Γαΐου, ἀφικνεῖται σὺν [m] ἡδονῇ τοῖς θεωροῦσι. καὶ ὁ Γάϊος, παθών τι πρὸς τὸν ὄψιν τῆς Κυϊντιλίας δεινῶς ὑπὲρ τῶν ἀλγηδόνων ἀφικνεῖται, τοῦ ἐγκλήματος ἠφίει καὶ αὐτὴν καὶ τὸν Πομπήδιον· ἐκείνῃ δὲ καὶ χρημάτων δόσει τιμᾷ ὡς ἀμυθήτως ἐσομένων λώβης, ἣν ἐλελώβητο εἰς τὸν [n] εὐπρεπείαν τοῦ ἀφορήτου τῶν ἀλγηδόνων.

ε'. Ταῦτα δεινῶς ἠνίασε τὸν Χαιρέαν, ὡς αἴτιον ἀνθρώπῳ, καὶ ὑπὲρ Γαΐου [o] παρηγορίας ἀξίοις, κακῶν, ὅσων ἐπ' αὐτῷ γιγνόμενον· φησί τι πρὸς Κλήμεντά τε καὶ [p] Παπίνιον, ὧν Κλήμης μὲν ὁπὸ τῶν σπαθοφόρων, Παπίνιος δὲ αὐτὸς ἓν χιλιαρχῶν. "ἀλλ' ἐπὶ "φυλακῇ γε, ὦ [q] Κλήμη, τὰ πάντα ἐν αὐτοκράτορος "ἡμῖν πράσσειν [r] οὐκ ἐλλέλειπε. τὸν γὰρ [s] συνωμοκότων "αὐτῷ καὶ τὰ ἡγεμονίας πρόνοιαν ἐν πόνοις τοὺς μὲν ἀπε- "κτείναμεν, τοὺς δὲ [t] ἐσπεδλώκαμεν ἐπὶ τοσοῦτον, ὡς "ἐλεεῖσθαι κἀκείνῳ γιγνέσθαι. μὴ πόσης τι ἀρετῆς ἡμῖν "ἐξάγει τὸν σπαθῶν;" σιγήσαντος δὲ τοῦ Κλήμεντος, καὶ τὸ μὲν αἰσχύνη φέρειν τὰ προσπεσούμενα ἐν τῷ βλέμματι καὶ τῷ ἐρυθήματι παρεστῶτος, [u] λόγῳ δὲ αὐτῷ τὴν μανίαν τοῦ αὐτοκράτορος προσκαλεῖν ἄδικον ἡσυχίᾳ τὴν πρόνοιαν τὴν ἀσφαλῆ, Χαιρέας [x] δὴ ἤδη θαρσῶν χρώμενος ἐν λόγοις τοῖς κινδύνων ἀναμένοις πρὸς αὐτὸν, τὰ κατέχοντα δηνὰ τὴν πόλιν ἐν τὴν ἀρχὴν ἐπιξιών· "καὶ ὅπως λόγῳ μὲν εἴη Γάϊος ὁ τὴν ἐπὶ "τοιούτοις αἰτίαν [y] προσιθέμενος, τοῖς δὲ ταληθὲς ἐξετάζειν "πρωμένοις, ἐγώ τε, ὦ Κλήμη, καὶ οὗτοι ὁ Παπίνιος, καὶ πρὸ "ἡμῶν σὺ, πᾶσιν Ρωμαίοις τε καὶ τῷ παντὶ [z] ἀνθρωπίνῳ τὰς "σπείρας προσφερόμενοι, [a] οὐκ ἀπιθάσασι τοῖς Γαΐου Δρω- "σομένοις, γνώμῃ τε τῇ αὐτῶν, πάρον πάσῃ τοσαύτῃ ἤδη "χρώμενον ὑπὲρ εἰς τε τοὺς πολίτας καὶ τοὺς ὑπηκόους, Δρωσο- "μένοις δορυφόροι ἐν δήμιοι καθεστηκότες ἀντὶ σπαθῶν, "καὶ τὰ ὅπλα παντὶ φέροντες οὐκ ὑπὲρ ἐλευθερίας, οὐδὲ "ἀρχῆς τῶν Ρωμαίων, ἀλλ' ὑπὲρ σωτηρίας ἐν δυσμενῆ τὰ "τε σώματα αὐτῶν καὶ τὰ φρονήματα, μιαινόμενοι τὸ "καθ' ἡμέραν αἵματι σφαγῆς ἐν βασάνῳ τὸ ἐκείνων, "μέχρι [b] δή τις καὶ καθ' ἡμῶν Δρασυνήσηται τοιαῦτα "Γαΐῳ. ἐν γὰρ εὐνοίᾳ τε πολιτικῇ Δρὰ ταῦτα πρὸς ἡμᾶς, "[c] διὰ ὑφορίαν ἢ μᾶλλον. καὶ ἄλλως ἐν πολλῷ τὸ ἀπολ- "λυμένων ἀποδεδωκότος· ἐν γὰρ δὴ ῥήσεταί ποτε Γαΐῳ τὰ

exasperatus, Chæream jubet sine mora & cunctatione torquere Quintiliam: ideo potissimum ei solitus cædes & quæstiones injungere, quod putaret hæc exsecuturum inclementius, quo mollitiei notam effugeret. Quintilia porro, cum torquenda duceretur, consciorum cujusdam pedem inter eundum premebat, innuens ut fiduciam sumeret, neve ad tormenta ipsius expaveseceret. se enim forti animo & invicto ea perlaturam. De illa quæstionem habuit Chæreas acerrimam, non sponte sua sed necessitate coactus: cumque illa ne tormentis quidem victa cederet, duxit eam in Caji conspectum, ita corporè deformatam, ut nemo eam sine doloris sensu aspicere potuerit. Qua visa, uti erat, cruciatuum acerbitate vexata, Cajus, animo nonnihil commotus, & ipsam & Pompedium crimine absolvit: insuper & Quintiliam pecunia donavit, * in læsi corporis solatium & *calamitatis levamen*, quod dolorem intolerabilem fortiter & animose pertulisset.

Quintiliam torqueri jubet Cajus.

Cum nihil contra Pompedium fateretur, absolvitur à Cajo una cum Pompedio.

6. Ista Chæream vehementer angebant, ac si, quantum in se esset, causa malorum exstitisset hominibus, quibus etiam consolationem adhibere dignatus est Cajus: dicitque Clementi & Papinio, quorum Papinius & ipse tribunus erat, Clemens autem præfectus prætorio: "Nobis vero, ô Cle- "mens, studium non defuit omnia agendi quæ ad "salutem imperatoris spectant. nam ex iis qui con- "tra imperium ejus conjurarunt, alii nostra cura "& opera necati sunt, alii tormentis adeo vexati, "ut ipsi *Cajo* visi fuerint miserabiles. † Annon "interea mira cum virtute educimus exercitum?" Tacente Clemente, quantumque ipsum puderet eorum quæ imperata erant vultus rubore præ se ferente, insaniam tamen imperatoris verbis increpare haud æquum esse censente, si suam salutem respiceret, Chærea jam sumpta fiducia, ad ipsum liberius & audacius loquitur, urbis & imperii calamitates numerando percensens; "quodque horum "causa vulgi sermonibus Cajus haberetur, sin ve- "ro in rei veritatem inquiratur, ego, mi Clemens, "& iste Papinius, & ante nos tu, Romanis & uni- "verso generi humano tormenta admovimus, non "Caji mandata exsequentes, sed nostram potius vo- "luntatem, cum penes nos fuerit facere ut desine- "ret à tantis in cives & subditos injuriis, obsequi- "um ei præstamus pro militibus satellites facti & "carnifices, arma hæc gestantes non pro libertate "aut imperio Romanorum, sed pro ejus incolu- "mitate, qui eorum tam animos quam corpora in "servitutem redigit, fœdati quotidie sanguine illo- "rum quos occidimus aut torquemus, donec ipsius "jussu ab aliis pari modo tractabimur. Non enim "propter ista, dum nobiscum versatur, benevolen- "tia nos prosequitur, sed potius suspectos habet "& invisos. * Præterea cum multa facta fuerit cæ- "des (non enim ab ira conquiescet, ut qui irasci- "tur

Chærea de Caji sævitia queritur coram Clemente & Papinio.

Consilium suum iis aperit.

[i] Διοίσειν γὰρ] Οἴσειν *Busb.*
[k] Ταύτην] *L. B.* δι' αὐτὴν.
[l] Τὸν Γαΐου,] Τῷ Γαΐῳ *Busb.*
[m] Ἡδονῇ τοῖς θεωροῦσι.] Ἡδοναῖς *Busb.*
* In læsi corporis solatium & *calamitatis levamen*,] Unde illi solatium esset, propter quod graviter erat debilitata tormentis. nam non solum sanitas ejus corrporis ex suppliciis rupta erat, sed etiam pulchritudo deformata, *Epiphan.*
[n] Εὐπρεπείαν] *L. B.* ἀπειρίαν.
[o] Παρηγορίας ἀξίοις,] In *Editis*, παρηγορίας ἀξίοις τὸ αἴτιον κακῶν τὸ ὅσον ἐπ' αὐτοῖς γιγνομένοις. Fuit cum legerem τὸ αἰτίᾳ. Sed, re melius perpensa, voces τὸ αἰτίᾳ, quasi interpretamentum vocabuli αἴτιον, in margine olim appositas, ejiciendas esse censui; & cum γιγνόμενον pro γιγνομένοις habeat *Cod. Busb.* (qui illa τὸ αἰτίᾳ κακῶν ὅσον ἐπ' αὐτοῖς omittit) locum ita refinxi prout in textu repræsentatum dedi.
[p] Παπίνιον,] Ita pro Παμπήϊον rescripsi. Καμπάνιον *Busb.*
[q] Κλήμη,] Sic *Busb.* & *Lugd. Bat.* Κλήμης in *cæteris.*
[r] Οὐκ ἐλλέλειπε.] Ὡὐκ ἐλλειπεῖ *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.*
[s] Συνωμοκότων] Lego συνομωμοκότων. COCC.
[t] Ἐσπεδλώκαμεν] *L. B.* ἐσπεδλώσαμεν.
† *Annon* —— *exercitum* ?] Hæccine sunt nostræ militiæ munia *Gelen.* Ita nostram militiam cum nimia severitate tractamus, *Epiphan.*
[u] Λόγῳ δὲ αὐτῷ] Forsan τὸ δὲ αὐτῷ. αὐτοῦ *Hen. Voss.* & *Vat.*
[x] Δὴ] Abest à *L. B.*
[y] Προσιθέμενος,] *L. B.* προσιθέμενος.
[z] Ἀνθρωπίνῳ] Ἀνθρωπίᾳ *Hen.* & *Vat.*
[a] Οὐκ ἀπιθάσασι] Ita restituimus ex *L. B.* consentiente *Epiphanio*, qui vertit, *non imperiis compulsi Caji, sed nostra in hoc voluntate progressi.* Editi ante καὶ ἐπιτάγμασι. unde & alii, & ipse *Hudf.* verterant: *Caji mandata exsequendo: nostraque voluntate* &c. HAV.
[b] Δή] Αν δὴ *L. B.*
[c] Διὰ ὑφορίαν ἢ μᾶλλον.] Ita distinxi. antea erat. διὰ ὑφορίαν ἢ μᾶλλον, καὶ ἄλλως τ. π. τ. ἀ. ἀποδεδωκότος. ἐ γὰρ δὴ ῥήσεται] π. Γ. τ. τ. ὁ. δ. τ. μ. διελῶ, ἀ. ἡ. π. ἀ. τυγχάνειν, σκόπει ἢ π. τ. αὐτοῖ, εἶον &c.
* *Præterea* —— *conquiescet*,] Ad hæc enim cum pereuntium multam stragem fecerit, *Epiphan.*

"tur non ut jus & æquum tueatur, ſed ut animo "gratificetur ſuo) & nos quoque illius ſævitiæ "obnoxii erimus; cum oportuerit & omnibus ſe- "curitatem & libertatem firmatum ire, & conſti- "tuiſſe à nobiſmet pericula propulſare.

Quomodo Chæreæ conſilium approbat Clemens.

7. Et Clemens quidem Chereæ ſententiam approbat laudatque, tacere autem jubebat, "ne ſer- "mo in plures dimanaret, & divulgatis quæ ſilen- "tio premi oporteret, antequam res perficiatur "prodito conſilio & patefactis inſidiis, ipſi ad ſup- "plicium rapiantur: tempori autem procedenti & "ſpei in poſterum omnia permittenda, quaſi au- "xilium eis ex inopinato ſuppeditatura eſſet for- "tuna. Sui quidem non eſſe ob ætatem ingrave- "ſcentem tale aliquid audere. verum iis, quæ tu, "Chærea, machinatus es & dixiſti, tutiora forſan "poſſum ſuggerere, honeſtiora nemo quidem po- "teſt." Et Clemens quidem domum ſe recepit, dum mente agitaret ea quæ audierat quæque ipſe dixerat, in contrarias partes diſtractus. Chærea autem ea de re ſolicitus, ad Cornelium Sabinum & ipſum tribunum properat, quem alioqui virum egregium eſſe noverat, & libertatis amantem, ideoque animo infenſo & inimico præſenti rerum ſtatui, quod vellet è veſtigio ad ea quæ decreverant exſequenda aggredi, opportunum eſſe ratus ipſi illa proponere, metuens etiam ne per Clementem proderentur, † ſecumque inſuper reputans quantum temporis cunctando perdituri eſſent.

Corn. Sabinum adit Chærea.

8. Cum autem libenter Sabinus omnia acciperet, ut qui jam ante pari modo animatus, ideo tantum hactenus ſiluerat, quod neminem habuerit cum quo conſilium tuto communicaret; cumque in hominem incidiſſet, qui non modo reticere, quæ audiret, polliceretur, ſed & ſuam aperiret ſententiam, multo magis animo confirmatus erat, & Chæream orabat & obſecrabat, ne qua mora fieret. itaque *ambo* ad Minucianum ſe conferunt, eodem ac illi virtutis ſtudio accenſum, cognataque animi magnitudine illis ſimilem, Cajo vero ſuſpectum propter necem Lepidi. Magna etenim inter Minucianum & Lepidum interceſſerat amicitia, idque ex communi periculorum metu. Nam omnibus aliquem dignitatis gradum adeptis terribilis erat Cajus, ut qui in eorum ſingulos alioſque pro libitu ſævire non deſineret; ſibique invicem formidini erant quod ægre & iniquo animo res ferrent, quippe qui aperte quæ ſentirent inter ſe loqui, odiumque, quo Cajum proſequebantur, indicare non ſuſtinerent timore periculorum, cum & aliàs ſuum in Cajum odium mutuo intelligerent, atque adeo benevolentiam erga ſe invicem habere non recuſarent.

Ambo ad Minucianum ſe conferunt.

Sermones de Cajo tollendo ferunt Minucianus & Chærea.

9. Poſtquam autem conveniſſent & ſe mutuo ſalutaſſent (antea enim illis moris erat in congreſſibus primas deferre Minuciano, & ob dignitatis

"ς ὀργῆς, ἀλλὰ τὸ μὴ δίκαιον, ἀλλ' ἡδονὴν πέρας αὐτῆς "τυγχάνειν· σκοπεῖ δε [d] προσκεισόμεθα Ϲ αὐτοὶ, δέον Ϲ "τοῖς πᾶσι τὸ ἀνεπιβούλευτόν τε Ϲ ἐλεύθερον βεβαιοῦν, "Ϲ ἡμῖν κινδύνων ἀπαλλαγὰς ψηφίσασθαι.

ζ'. Κλήμης ὴ τὴν μὲν ἀθυμίαν τῷ Χαιρέᾳ [e] φανερὸς ἦν ἐπαινῶν, σιγᾶν ὴ ἐκέλευε, "μὴ Ϲ φοιτῶν Ϲ "[f] εἰς πλέονας Ϲ λόγους, Ϲ ἀθυμουμένων ὁποῖα κρύπτε- "σθαι καλῶς ἔχει, πρὶν τυχεῖν προέσθαι σκῆψιν τῆς "ἐπιβουλεύματος γνωσθέντος, κωλυθῆναι· [g] χρόνῳ ὴ "τῷ αὐθις [h] Ϲ τῇ ἀπ' αὐτοῦ ἐλπίδι παραδιδόναι τὰ "πάντα, ὡς παραγνωσομένης τινὸς αὐτοῖς ἐπικουρίας "τυχαίως. [i] αὐτὸν μὲν γὰρ ὑπὸ γήρως [k] ἀφεῖσθαι τοῦ "ἐπὶ τοιοῖσδε τόλμαν. [l] τὰ μέντοιγε ὑπὸ σοῦ, Χαιρέα, "σωπηθέντων Ϲ ῥηθέντων, ἀσφαλέστερα ἂν ἴσως [m] ὑπο- "θείμην, εὐπρεπέστερα ὴ πῶς ἄν τις Ϲ δύναιτο." [n] Ϲ Κλήμης μὲν ὡς αὐτὸν ἀναλύει, [o] διὰ λογισμῶν τε ἀκροαθέντων Ϲ [p] ὁπόσον αὐτὸς εἰρήκει παραφερόμενος. Χαιρέας ὴ δείσας ὡς Κορνήλιον Σαβῖνον ἠπείγετο, Ϲ αὐτὸν μὲν χιλίαρχον ὄντα, ἀξιόλογον ὴ ἄλλως ἐξεπισάμενος αὐτὸν, Ϲ τὰ ἐλευθέρα ἐραστήν, [q] Ϲ δι' αὐτὸ τῇ καταστάσει τῶν πραγμάτων πολεμίως διακείμενον, χρῄζων ἐκ τοῦ ὀξέως ἔχειν τῶν ἐγνωσμένων [r] ἐγχειρήσεως, ὑπὸ αὐτοῦ [s] καλὸν νομίσας εἶναι προθέσθαι, Ϲ δεῖ μὴ ὑπὸ Κλημέν- τος ἐκφοίτησις [t] γένοιτο αὐτῶν, ἄλλως τε τὰς μελλήσεις Ϲ τῶν καιρῶν τὰς ἀναβολὰς [v] πρὸς τῶν ὑπερβαλλομένων πιθέμενος.

η'. Ἐπεὶ ὴ ἀσμένῳ Ϲ τῷ Σαβίνῳ τὰ πάντα ἦν, ἅτε Ϲ αὐτῷ γνώμης μὲν ἐκ ὑστεροῦσι ἴσης, [x] ἀπορίας ὴ πρὸς ὅν τινα εἰπὼν ἀσφαλὴς εἴη τὰ πρὸς ἐκείνους σιγῇ παραδιδόντος, [y] ἐπεί τε ἀνδρὸς ἠυπόρησε, ᾧ μόνον σχεῖν ὧν πύθοιτο πρόθυμον, ἀλλὰ Ϲ γνώμην φανεροῦντος τὴν αὐτοῦ, πολ- λῷ μᾶλλον ἤρτο, Ϲ μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἐᾶσαι τοῦ Χαιρέᾳ. τρέπονταί τε ὡς [z] Μινυκιανὸν, αὐτοῖς μὲν ἀπιστευθὲν ἀρετῆς Ϲ τῷ ὁμοζήλῳ τοῦ μεγα- λόφρονος συγγνώμῃ, [a] Γαΐῳ ὴ ὑποπτον τῆς [b] Λεπί- δου πλάνης. πάνυ γὰρ δὴ φίλοι ἐγένοντο, Μινυ- κιανός τε Ϲ Λέπιδος, Ϲ δείματι [c] κινδύνων τῶν [d] καθ' αὑτούς. πᾶσι γὰρ τοῖς ἐν πόλει φοβε- ρὸς ἦν Γαΐος, ὡς ἐπ' αὐτῶν ἕκαστον, Ϲ πρὸς ἅς τινας τῇ μανίᾳ χρῆσθαι [e] μὴ [f] ἀφησόμενος· [g] φοβεροί τε ἀλλήλοις ἦσαν τῆς ἐπὶ τοῖς πράγμασιν ἀχθηδόνος, ἀφανεῖν μὲν ἀλλήλοις ἄντικρυς τὴν ἀθυμίαν Ϲ μί- σος τὸ πρὸς Γάϊον φόβῳ τε κινδύνων ἀφέμενοι, [h] ἄλ- λως ὴ αἰσθανόμενοι τῶν ἀλλήλων μίσους πρὸς τὸν Γάϊον, Ϲ [i] δι' αὐτὸ εὐνοίᾳ χρῆσθαι τὸ πρὸς ἀλλήλους μὴ [k] ἀπη- λλαγμένοι.

θ'. [l] Γενομένης ὴ αὐτοῖς ἀξιώσεως ἐπείπερ συνέ- βαλλον, εἰωθότες Ϲ πρότερον ὅπερ συνέλθοιεν τι- μίου ἡγεῖσθαι τὸν Μινυκιανὸν, ὑστεροχῇ τε ἀξιώματος, ἡγε-

---

d Προσκεισόμεθα] *L. B.* προσκεισόμενοι.
e Φανερὸς ἦν ἐπαινῶν,] Φανερῶς *Busb.*
f Εἰς πλέονας Ϲ λόγους,] Εἰς πλείονας *Busb.*
g Χρόνῳ ὴ τῷ αὐθις] Χρόνῳ ὴ Ϲ τῷ αὖθις *Busb.*
h Καὶ τῇ ἀπ' αὐτοῦ] Ita *Vat.* & *Voſſ.* Ϲ τῇ ἐπ' αὐτῇ in *Editis Aliiſque.* Legi poteſt, Ϲ τῇ ἔπειθε ἐλπίδι.
i Αὐτὸν μὲν γὰρ] Αὐτὸς *Busb.* & mox mallem, τὸ ἐπὶ τοιοῖσδε τόλμης.
k Ἀφεῖσθαι] *L. B.* ἀφηῆσθαι.
l Τῶν —— δυόματος.] His vero, quæ à te Chærea, tractata dictaque ſunt, cautius forraſſe aliquid inveniam, decentius autem quis poſſit, invenire *Rufin.* SPAN.
m Ὑποθείμην,] Ὑποθείμην *Busb*
n Καὶ —— λογισμῶν τε] Et Clemens quidem continuo mutare ſententiam, omnia quæ audiverat, quæque ipſe dixerat, non potuit efferre per plurimos *Rufin. ſed minus accurrate.* SPAN.
o Διὰ λογισμῶν] *L. B.* Δι' ἀλογισμῶν.
p Ὁπόσον] Corrige ὁπότων. COCC:
q Καὶ δι' αὐτὸ τῇ κατασάσει] Ita *Voſſ.* ſeu *Lugd. Bat.* Ϲ τῇ *Busb.* In *Editis* Ϲ Δι' ὃ τὸ τῇ κ. & mox Διακειμένην.
r Ἐγχειρήσεως,] Τῆς ἐγχειρήσεως *Vat. Lugd. Bat.* & *Busb.*
s Καλὸν] *L. B.* καλὰ.
† *Secumque —— eſſent.*] Supèr hæc etiam dilationes temporum aliquid contrarium reputabat allaturas, *Epiphan.* Et omnem moram periculoſam exiſtimabat in tanto negotio, *Gelen.*
t Γένοιτο αὐτῶν,] Γένηται *Busb.*
v Πρὸς τῶν ὑπερβαλλομένων τιθέμενος.] Καλῶ τῶν ὑπ. *Busb.* πρὸς deeſt *Voſſ.*
x Ἀπορίας ὴ] *Sc.* δι' ἀπορίαν. *L. B.* ἀπορία.
y Ἐπεί τε] *L. B.* ἐπεὶ δή.
z Μινυκιανὸν,] Duo Minuciani infr. c. 4. §. 3. SPANH.
a Γαΐῳ ὴ ὑποπτον] Ita *Busb.* Γαΐου in *cæteris.*
b Λεπίδου πλάνης.] Lepidi & Gætulici conjuratio detecta ſub Cajo *Sueton. in Claud.* c. IX. SPANH.
c Κινδύνων] *L. B.* κινδυνῶν.
d Καθ' αὑτούς.] Sic *Busb.* καθ' αὐτοὺς in *reliquis.*
e Μὴ ἀφησόμενος.] Perperam μὴ ἀφισόμενος in *libris.*
f Ἀφησόμενος·] Fortè ἀφεθησόμενος ab ἀφιέω. SPANH.
g Φοβεροί τε ἀλλήλοις ἦσαν.] Ita *Voſſius, Busb.* & *Epiphanius.* φοβεροὶ in *cæteris.*
h Ἄλλως ὴ αἰσθανόμενοι] Ἄλλως τε *Hen. Busb.* & *Vat.*
i Δι' αὐτὸ εὐνοίᾳ χρῆσθαι] Ita cum *Cod. Busb.* δι' αὐτῦ in *cæteris.*
k Ἀπηλλαγμένοι.] *L. B.* ἀπηλλαγμένων.
l Γενομένης ὴ αὐτοῖς ἀξιώσεως] Γενομένων ὴ αὐτοῖς ἀξιώσεων *Busb.* & *L. B.*

ηλικιώτατος· ᾧ δὲ τῶν πολιτῶν, καὶ τῷ ὅλῃ πᾶσιν ἐπαινημένῳ, μᾶλλον ὡς ἄπιστό τινος [m] λόγος, φθάσας κἀκεῖνος [n] εἶπεν Χαιρέαν, ὅ, τι ἐστὶ σωθαλάβοι σημεῖον τῆς ἡμέρας ἐκείνης. ἀοιδίμου γὰρ ἀφ' ὅλης τῆς πόλεως δὲ ἡ εἰς τὸν Χαιρέαν ἀφ' τῶν σημείων τῆς δόσεως περισομένη ὕβρις. ὁ δὲ, χάριτι δὲ λόγου μηδὲν μελλήσας, ἠμείβετο τοῦ Μινυκιανὸν τὸ ὅτι τοιοῦσδε [o] πιστεῦσαι ὁμιλίαν χρήσασθαι πρὸς αὐτόν. "καὶ "σὺ μοὶ δίδως, εἶπε, σημεῖον ἐλευθερίας, χάρις δὲ "σοὶ [p] δὲ ἀναγείρειν με μείζονως ἢπερ εἴωθα ἐμαυτὸν ὁρ- "μᾶν, [q] ὧδέ μοι χρεία πλειόνων [r] ἐστὶ λόγων οἵ με θαρ- "σύνειεν, εἰ δὴ καὶ σοὶ ταῦτα δοκεῖ, [s] γνώμης γε τῆς αὐτῆς "κεκοινωνοὶ πρότερον ἢ συνελθεῖν γεγόναμεν. [t] καὶ ἓν "μὲν ὑποζώσομαι ξίφος, [v] ἀμφοῖν δ' ἂν [x] ἀρκέσαι. "ὥστε ἴθι δὴ ἔργων ἐχώμεθα, ἡγεμών τ' ἴσθι, εἰ βού- "λοιο αὐτὸς, κελεύων με χωρεῖν, [y] ἢ δὲ [z] πρεισίσομαι "θαρραλέα τῇ σῇ, [a] συμπράσσοός τε [b] πίστωρ. ἀ- "ὴ ἀπορία σιδήρου τοῖς τὰ ψυχὰ εἰς τὰ ἔργα "προσφερομένοις, δι' ὃ καὶ ὁ σίδηρος δρασήριος "εἴωθεν εἶναι. ὠμηκά τι εἰς τὰ πρᾶξιν, ἐκ ὧν ἂν "αὐτὸς πάθοιμι ἐλπὶ προφερόμενος· ἀ γὰρ σχολὴ "κινδύνου μοι καταναοῖ τὰς ἐμαυτοῦ, δηλώσῃ τε πα- "τρὶς ἐλευθεροτάτης ἐπαλγοῦσι, [c] καὶ τῶν νόμων τῆς "ἀρετῆς ἀφῃρημένης, τάς τε πάντας ἀνθρώπους ὀλέθρου "ἀφὲ Γαΐου καταληφότος. ἄξιος δ' ἂν εἴην φανῆναί σοι "δικαστῆ πίστεως ὅτι τοιούτοις τυγχάνειν, [d] ὅτι δὲ ὁμοῖα "φρονεῖν αὐτοῖς σὲ μὴ ἀπηλλάχθαι.

ι'. Μινυκιανὸς δὲ, τῇ ὁρμῇ τῶν λόγων θεασάμενος, ἠσπάζετό τε ἀσμένως, καὶ [e] προσαγάγετο τῇ τόλμαν αὐτῷ, ἐπαινέσας τε καὶ θαρσύνων, μετ' εὐχῶν [f] δὲ καὶ ἱκεσίας [g] ἀπέλυεν. [h] καὶ ἰσχυρίζονταί τινες [i] ἔτως βεβαιῶσθαι τὰ εἰρημένα. εἰσιόντος γὰρ εἰς τὸ βουλευτήριον Χαιρέα, φωνῇ [k] λέγεται ἐκ τοῦ πλήθους ἠρέσθαί τινος ἐπ' ἐξορμήσει, κελεύοντος περαίνειν μὲν δὴ τὸ πρακτέον, καὶ προσλαμβάνειν τὸ δαιμόνιον· καὶ τὸν Χαιρέαν τὸ μὲν πρῶτον ὑποδέδοχθαι, μὴ καί τινος τῶν συνωμοτῶν προδότης γεγονότος ἀλλήλοις, καὶ τέλος συνέντα ὅτι προτροπῇ φέρεται, [l] εἴ τε προαισθέσει τῶν συνειδότων ἀντισημαίνοντός τινος, εἴτε δὴ καὶ τοῦ Θεοῦ, ὃς ἐφορᾷ τὰ ἀνθρώπινα, αἴροντος αὐτὸν [m] θαρσῆσαι. διελήλυθε δὲ ἀφὰ πολλῶν τὸ ὑποβάλλομα, καὶ πάντες ἐν ὅπλοις παρῆσαν· οἱ μὲν [n] τῶν βουλευτῶν ὄντες, οἱ δὲ ἱππεῖς, καὶ ὑπὸ τοῦ στρατιωτικοῦ συνῆδεσαν. ᾔδεις γὰρ ὧν μὴ ἐν εὐδαιμονίᾳ ἀνηρίθμῳ τῇ Γαΐου [p] μεταστάσιν, καὶ [q] δι' αὐτὸ πάντες ἠπείγοντο, ὁπόῳ δυνατός τις τρόπῳ, [r] μηδὲ εἶναι τὸ ὅτι τοιούτοις ὑστερεῖν ἀρετῆς, ἀλλ' ὡς ἔχοι προθυμίας ἢ δυνάμεως, καὶ λόγοις καὶ δι' ἔργων, [s] ἦλθε ὅτι συγκλονίας. [t] ἔτι

eminentiam, utpote civium nobiliſſimo, & quod omni laude cumulatus eſſet, præcipue vero cum ſermones ſereret) ille dicere orſus Chæream rogabat, quodnam ſignum ea die *ab imperatore* accepiſſet. Vulgatum enim erat per totam urbem quomodo Chæreæ ſoleret teſſeris dandis illudere. Ille vero, verborum ridiculum nihil moratus, gratias agebat Minuciano, quod tantum ei in hiſce fidei habuerit ut cum eo colloqui vellet: "& tu mihi, "inquit, libertatis ſignum da, gratiæque tibi re- "ferantur, quod me magis, quam mea fert natu- "ra, excitaſti, neque mihi pluribus opus eſt ver- "bis ad animum erigendum firmandumque, ſi ti- "bi eadem, quæ mihi, placeant, & ejuſdem etiam "antequam conveniremus ſententiæ fuerimus. "Uno quidem gladio accingor, ambobus vero ſuf- "ficiet. Age itaque & ad opus aggrediamur: tuum "ductum, ſi ita viſum fuerit, & imperium ſequar; "aut ipſe præibo tuo fretus auxilio, tibique adju- "tori fidens. Ferro non egent, qui rebus agendis "fortem animum adhibent, à quo etiam ferrum "ſolet exacui. ipſe certe totus feror in hoc nego- "tium, nullo malorum quæ poſſunt accidere me- "tu ſolicitus. non enim mihi vacat mei periculi "rationem habere, dum patriæ vicem doleo, è "ſumma libertate in ſervitutem datæ, legum vi & "auctoritate ſublata, & omnibus imminente à Ca- "jo pernicie. Utinam autem dignus ſim, qui apud "te judicem tuam in iſtis merear fidem, quando- "quidem aliter ac ipſe de illis ſentire tibi non in- "tegrum ſit.

10. Minucianus autem, cum obſervaſſet quò ferebant verba, libenti animo eum amplectebatur, & laudando ipſum amplexandoque audaciæ ejus ſtimulos addebat, atque ita cum votis eum precibuſque dimittebat. Affirmant etiam nonnulli eum hoc modo in iis quæ dixerat confirmaſſe *Minucianum*. Cum enim in curiam ingrederetur Chærea, vox cujuſdam è turba ad eum impellendum fertur emiſſa, jubens perficere quod agendum erat, juvante Deo: & primum quidem Chereæ obortam eſſe ſuſpicionem, ne ab aliquo conjuratorum proditus caperetur; tandem vero intellexiſſe adhortantis eſſe *verba*, ſive certo quodam, ſuadentibus id conſciis, ſignum ex adverſo dante, ſive Deo, qui res mortalium intuetur, bono animo eſſe jubente. Multi autem jam participes facti erant inſidiarum, omneſque armati aderant, & ſenatores & equites, ſimulque militum quotquot erant conſcii. nemo enim erat qui non pro *magna* felicitate haberet Caji necem, atque adeo omnes, quocunque modo poſſent, ſtudioſe id agebant, ne quis in hoc facinore cæteris virtute cederet, ſed ſumma alacritate & pro ſua quiſque virili ad tyrannnicidium verbis factiſque parati erant. Quin & Calliſtus ſemet illis adjungit.

Chærea animos facit Minuciano.

Conjuratorum numerus augetur.

Calliſtus ſemet illis adjungit.

m Λόγου,] Ita lego & diſtinguo cum *Cod. Busb.* antea erat, λόγου Φθάσαι, κἀκεῖνος &c.

n Εἶπεν] *L. B.* εἴποτε *Cocc.* ἤρετο.

o Πιστεῦσαι —— αὐτόν.] Suſtuli comma poſt πιστεῦσαι, auctoritate *Cod. Busb.*

p Τῷ ἀναγείρειν με] Iterum ex *Cod. Busb.* & ἀνεγείροντός (ἀνεγείροντος *L. B.*) με μείζονως ἤπερ in *Editis Aliiſque.* τῷ ἀνεγείρειν με μείζονως ἤπερ legendum eſſe conjecerat Cl. *Lowthius.*

q Οὐδέ] Οὐδείς μοι *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen. à pr. m.*

r Ἐστί] *L. B.* ἔτι.

s Γνώμης γε] Γνώμης τε *Busb.* & *Lugd. Bat.*

t Καὶ ἓν μὲν ὑποζώσομαι ξίφος,] Illud ᾧ non agnoſcit *Busb.* & commode abeſſe poteſt.

v Ἀμφοῖν δ' ἂν ἀρκέσαι.] Ἀμφοῖν δ' ἄρ' ἀρκέσει *Busb.*

x Ἀρκιζέ.] *L. B.* ἀρκέσειεν.

y Ἢ ᾧ πρεισίσομαι] Ita lego. ἢ in *Ed. Baſ. Aliiſque.*

z Πρεισίσομαι] *L. B.* προσεισίσομαι.

a Συμπράσσοστος] Eſt qui malit συμπράσσοσά.

b Πίστωρ.] *L. B.* ἐπὶ σωσθῆ.

c Καὶ] Abeſt à *L. B.*

d Ἐπὶ δὲ] *L. B.* λοιπὸν τὸ.

e Προσαγάγετο τῇ τόλμαν αὐτῷ,] Προσεγέθιζε *Busb.*

f Δὲ καὶ ἱκεσίας] Illud δὲ abeſt *Busb.* & *Hen. à pr. m.*

g Ἀπέλυτο.] Ita cum *Hen. à pr. m. Vat.* & *Epiphanio.* ἀπολύοντο in *Editis Aliiſque.*

h Καὶ ἰσχυρίζονταί τινες] Καὶ ſalvo ſenſu abeſſe poteſt, nec (niſi à ſecunda manu) habet *Hen.*

i Οὕτως βεβαιῶσθαι τὰ εἰρημένα.] Ita lego ex conjectura. ὡς βεβαιῶν τὰ εἰρ. *Voſſ.* ſeu *Lugd. Bat.* ὡς βεβαίως ταῦτα εἰρημένα in *cæteris.*

k Λέγεται —— ἐξορμήσει,] Vocem λέγεται adjeci è *Cod. Busb.* qui mox legit, ἡρέσθαί τινος ἐπ' ἐξορμήσει, κελεύοντα· πέρανε μ. δ. τ. πρ. κ. προσλαμβάνειν τὸ δ. *Epiphanius* vertit, *vox cujuſdam de populo fertur emiſſa, quæ quaſi admoneret, dicens, perfice quod agendum eſt opitulante divinitate.*

l Εἴ τε] *L. B.* πρῶτον εἴ τε. ac ſuperiori linea.

m Θαρσῆσαι.] Ita *Busb.* θαρρῆσαι abeſt *cæteris.*

n Τῶν βουλευτῶν ὄντες,] Articulum etiam τῶν addidi è *Cod. Busb.* cui adſtipulatur nunc *Lugd. Bat.*

o Ὃς μὴ ἐν εὐδαιμονίᾳ] Ὃς οὐκ ἐνείμῃ *Busb.*

p Μεταστάσιν,] Conf. ſupr. lib. 17. c. 6 §. 5. SPANH.

q Δι' αὐτὸ πάντες ἠπείγοντο,] Ita *Busb.* δι' αὐτὸν in *cæteris.*

r Μηδὲ ἐκὼν εἶναι] Ὡς μὴ ἑκὼν *Busb.*

s Ἦλθε] *L. B.* ἦκτο.

t Ἔτι δὲ καὶ Κάλλιστος·] Ita diſtinguo & lego, ſola conjectura fretus; cum antea eſſet, ἐκεῖ καὶ Κάλλιστος, ἀπελάθεις δὲ ὑπὸ Γαΐου, καὶ πλ.

ſtus *ſe eis adjunxit:* Caji enim libertus erat, vir unus qui, maxime omnium ad ſummam poteſtatem evectus, æquum fere cum tyranno habebat imperium, ex timore quem omnibus incuſſerat, & opum magnitudine quas ſibi comparaverat. nam munera quocunque modo acceperat, nec ullis abſtinuerat injuriis, præter fas & æquum omnes ſua poteſtate premens; ac præterea noverat Caji ingenium implacabile eſſe, adeoque pertinax ut nunquam ab eo quod ſemel ſtatuerat in diverſum abiret, & ſe ob alia etiam multa in periculo eſſe *ſentiret*, non minime vero ob ingentem pecuniæ vim. Quo factum ut Claudium coleret, & clam ad eum transiret, ſperans, ſi ei cederet principatus, Cajo ſublato ſuam in iiſdem potentiam fore cauſam cur apud eum etiam in honore eſſet, ut qui jam ante eum demeruerit benevoli humanique animi officiis. nam jactare auſus eſt, quod juſſus à Cajo Claudium veneno tollere, id ipſum variis modis diſtulerit. Videtur autem mihi Calliſtus de induſtria iſta finxiſſe, ut à Claudio gratiam iniret. quandoquidem nec Cajus, ſi Claudium perimere voluiſſet, Calliſti excuſationes *æquo animo* tuliſſet: nec Calliſtus juſſus *à Cajo* in re factu expetenda tergiverſatus fuiſſet; neque male agens, ac præter ea quæ dominus imperaverat, ſtatim meritas pœnas non ſuſtinuiſſet. Atque adeo Claudium quidem divinitus Caji furorem & inſaniam effugiſſe; Calliſtum vero finxiſſe beneficium à ſe collatum, ad quod ne minimum quidem contulit.

Simulat ſe à Cajo juſſum veneno Claudium tollere.

Chærea more impatiens.

11. Cæterum Chæreæ conatus indies differebantur *conſciorum* plerorumque ſegnicie. Nam ipſe invitus moram in re agenda ferebat, ut qui omne tempus facinori patrando opportunum eſſe duceret. * Etenim aggrediendi aſcendentem in Capitolium, ad mactandas pro ſalute filiæ victimas, ſæpe tempus oblatum erat, vel eum præcipitandi dum ſtaret in faſtigio baſilicæ (tectum autem ſublime eſt foro imminens) & nummos inde aureos & argenteos ſpargeret populo; vel opprimendi celebrantem arcana ſacra ab ipſo inſtituta. ipſum enim à nemine ſibi cavere, dum ſolicitus eſſet ut omnia in iis rite ſervatoque decoro fierent, minimeque crederet quenquam contra ſe quidquam moliri. Sed ſi nihil indicio ſit, ſibi, quaſi à Diis, datam eſſe necis poteſtatem, ipſum tamen ita viribus valere ut vel abſque ferro Cajum conficeret. Adeo Chærea infenſus erat conjuratis, veritus ne tempus opportunum amitterent. Atque illi quidem

δὲ ϗ Κάλλιστος· ἀπελεύθερος δὲ ἦν Γαΐου, πολεῖταί τε ἀνὴρ εἰς ἄκρον ἐπὶ μέγιστον δυνάμεως ἀφῖκτο, ϗ ὀδὲν ἄλλο ἢ ἰσοτύραννον εἶχε τὴν δυναμιν, φόβῳ τε τ πάντων Ĉ μεγέθ ϗ χρημάτων, ἅπερ ἐκύρει αὐτῷ. [v] δωροδοκώτατ@· γὰρ ἦν Ĉ [x] ὑβριστικώτατ@·, [y] παρ' ὄντινα οὖν [z] ἐξουσίαν χρησάμεν@· ϖᾶσά τε εἰκὸς· ϗ ἄλλως τε ϗ Γαΐου τὴν φύσιν ἐξεπιστάμεν@· ἀνήκεστον ὅσον, ϗ ἐφ' οἷς τισι κρίνοι ἀδαμῶς [a] ἀντιπαράσκαλι χρωμένῃ, αὐτῷ τε πολλὰς μὲν ϗ ἄλλας ϗ κινδυνεύθ αἰτίας, ἰϗ ἤκιστα ἦ τὸ μέγεθ@· τ χρημάτων. ὥστε δὴ Ĉ Κλαύδιον ἐθεράπευε κρυπτῶς [b] μεταναθίζων ϖρὸς αὐτόν, ἐλπίδι ϗ κἂν εἰς ἐκεῖνον ἥξειν τὴν ἡγεμονίαν Γαΐου μεταστάν@·, αὐτῷ τὴν ὑπάθεσιν τ τιμῆς τὴν ἐφ' ὁμοίοις ἰσχύν, ϖροκαταλέμεν@· χάριν Ĉ Φιλανθρωπίας λόγον. ἐτόλμησε γοῦν εἰπεῖν ὡς κελθεὶς ὑπεξέσαθαι φαρμάκῳ τ Κλαύδιον, μυρίας εὕροιτο ϗ χρημάτ@· τὰς [c] ὑπερβολάς. [d] δοκεῖ δέ μοι ϖεφαντοιῶθαι Κάλλιστος ὑπὲ ϑήρα τῷ Κλαυδίῳ τ λόγον τῶτον. [e] ἐπεὶ ὅτε Γαΐ@· ὡρμηκὼς μεταχειρίσαθαι Κλαύδιον ἠνείχετο τῶν Καλλίστ ϖεφάσεων, ὅτε Κάλλις@·, κελθεὶς πτ τὴν ϖρᾶξιν εὐκλον· [f] ὑπερέβαλεν, [g] ἢ κακυργῶν εἰς [h] ϗ δεσπότ [i] τὰς ὑπισολὰς, τόκ ἂν ὀκ τῷ ϖροχρῆμα τ μισὸν ὀκομίζετο. ἀλλὰ δὴ [k] Κλαυδίῳ μέν πνι ϑεία δυνάμ σώπαθαι ὀκ μανιῶν τῶν Γαΐου, Κάλλιστον ϗ ϖοιησάμεν@· χάρ@· κατάθεσιν μηδαμῶς ὑπ' αὐτ γενομένης.

ια'. [l] Τοῖς δ' ἀμφὶ τ Χαιρέαν [m] ὑπερβολαὶ τὸ καθ' ἡμέραν ἦσαν [n] ὀκνῷ τ πολλῶν. ὁ γὰ Χαιρέας [o] ἑκὼν ϗ πράσσειν ἀναβολὴν ἐποιεῖτο, πάντα καιρὸν ὑπιτήδειον [p] τῇ πράξει νομίζων. ϗ γὰ εἰς τὸ Καπετώλιον ἀνιόντ@, [q] κατὰ ϑυσίας ὑπὲρ τῆς ϑυγατρὸς ὑπιπλησιάσας ὑπὸ τῶ Γαΐου, παρῆν πολλάκις καιρὸς, ϗ ὑπὲρ τῆς βασιλικῆς ἱστάμενον ϗ δήμῳ χρυσίον ϗ ἀργυρίου χρήματα διαῤῥιπτοῦντα ὠσιν ϗ κεφαλῆς, ὑψηλὸν δέ ἐστι τὸ [r] στέγ@· εἰς τὴν ἀγορὰν φέρον, ὑπό τε τ μυσηρίων [s] ποιήσειν α σωίστε τότε. πάντων γὰ αὐτὸν ἀπροϐούλευτον εἶναι ϖροήκε τῶ ἐν αὐτοῖς εὐπρεπῶς [t] ἀναστροφησομένῳ, ϗ ὑποψιάσ τῶ ἐν ὑπιχάρμ [v] τινὰ ϑυέλ πιστεύθ. εἰ δ' [x] μηδὲν σημεῖον, ὡς ὑπὸ τ ϑεῶν, αὐτῷ δυνάμιν τῶ ϑανάτ ϖροσατυχάνθ, αὐτῷ δ' ἂν ἰσχὺν ἐγγενέσθ, ϗ μὴ σιδηροφορημένῳ ἀφαιρήσεσθ [y] τ Γάϊον. ὅτως δι' [z] ὀργῆς εἶχε τὸν σωτῆρα ὁ Χαιρέας, δεδιὼς τὸν καιρὸν [a] ἀφῳρύθη. οἱ δ' ἐώρων μὲν [b] νομίμων τι χρήζοντ@ Ĉ ἐπ' ἀγαθοῖς τοῖς

[v] Δωροδοκώτατ@· γὰ ἦν ϗ] Et vigorem ultra modum haberet *Ruſin.* SPANH.

[x] Ὑβριστικώτατ@·,] Ὑβριστότατ@· παρὰ τινα ἂν γένοι᾽ *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

[y] Παρ' —— εἰκός·] Vel παρόν᾽ ἂν ἐξουσίᾳ χρησ. præſenti utique potentia præter fas uſus. SPANH.

[z] Ἐξουσίαν] *L. B.* γίνε᾽ ἐξουσία.

[a] Ἀντιπαράσκαλι] Conf. ſupr. lib. 17. c. 2. §. 4. SPANH.

[b] Μεταναθίζων] *L. B.* μετακαθίζειν.

[c] Ὑπερβολάς.] Ἀναβολὰς *Busb.* HUDS. Vel ἀναβολὰς, mox tamen ὑπερβολὰς & ὑπερβάλλειν §. 11. & XII. SPANH.

[d] Δοκεῖ δέ μοι ϖεφαντοιῶθαι] Ita cum *Cod. Busb.* quo fere modo legendum eſſe conjecerat Cl. *Lowthius*, δικαίως ἂν προσεποιῆτο in *Editis Aliiſque.*

[e] Ἐπεὶ] *L. B.* ἐπείτε & in *Marg.* ἐπείτε.

[f] Ὑπερέβαλεν,] Sic lego. ὑπελάμβανεν in *Joſephi* libris tam *Editis* quam *MSS.*

[g] Ἢ κακυργῶν] Ita *Hen. à pr. m.* (ut & *L. B.*) εἰ *ab altera manu.* quo modo, in *Editis* & *MSS.* niſi quod ϗ pro εἰ habeat *Busb.* omiſſis ὡκτὼ ὑπελάμβανεν.

[h] Τῷ δεσπότ τὰς ἐπισολὰς,] Ἐπισολαὶ mandata ſupr. lib. 18. c. 9. §. 4. SPANH.

[i] Τὰς ἐπισολὰς] Adjectum ex *L. B.*

[k] Κλαυδίῳ μέν τινι ϑείᾳ] Ut aliquem ex loco, quem corruptum eſſe ſuſpicor, ſenſum elicerem ita reſcripſi, cum antea eſſet, Κλαυδίῳ, μὴ ἔκ τινος ϑείας δυνάμεως χρήσασθ μανιῶν τ Γαΐου, Κάλλιστ@· ϖεφαντοιήσασθ &c. *Epiphanius* vertit, *ſed Claudium quidem divinitas à Caji veſania liberavit, Calliſtus autem pro commendatione finxit hanc gratiam, quæ ei nequaquam probabatur injuncta.*

[l] Τοῖς δ' ἀμφὶ] *L. B.* τοῖς ἀμφὶ.

[m] Ὑπερβολαὶ] Ἀναβολαὶ vid. mox ſupr. §. 10. SPANH.

[n] Ὀκνῷ τ πολλῶν.] Ita *Busb.* ὀκνώντων πολλῶν perperam in *Editis Aliiſque.* ὀκνώντων πολλῶν *Gall.* & *Lugd. Bat.*

[o] Ἑκὼν δ' πράσσειν ἀναβολὴν] Ἑκὼν αὐτὴν *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἑκὼν ἑκὼν τινα *Vat* & *Hen. à pr. m.*

[p] Τῇ πράξει] *L. B.* πρᾶξιν.

* *Etenim aggrediendi aſcendentem in Capitolium,*] *Epiphanius* vertit, *nam dum Cajus in Capitolium aſcendiſſet, ut pro filia ſacrificaret, venit frequenter ad eum, & in imperialis loci culmine ſtantem, ac populo auri & argenti pecunias diſpergentem: dum hæc miniſteria gererentur præcipitem ex eminenti loco cogitavit impellere, cum ſe à nullo videri putaret, nec inſidias feciſſe crederetur. Et licet non optata mors evenisſet, ipſi tamen acceſſiſſet audacia, ut præter ferrum perimeret.*

[q] Κατὰ ϑυσίας] Ita *Busb.* ϗ τὰς ϑυσίας in *cæteris.* εἰς τὰς ϑυσίας legendum eſſe conjiciebat Cl. *Lowthius.*

[r] Στέγ@·] *L. B.* τέγ@·.

[s] Ποιήσειν τότε.] *L. B.* συνίσατο.

[t] Ἀναστροφησομένῳ,] Ita lego, potius quam ἀναστραφησομένῳ, quod tamen in *libris* exſtat.

[v] Τινὰ ϑυέλ πιστεύθ.] Sic *Busb.* τινὶ ϑυέλ πιστεύοντα in *cæteris.*

[x] Μηδὲν σημεῖον,] Locum hunc pro deploratiſſimo habeo. ut tamen ſenſum aliquem, licet languidum, inde elicerem, mutavi μηδὲν τίμιον, ὡς τ ϑεῶν αὐτῷ in μηδὲν σημεῖον, ὡς ὑπὸ τ ϑεῶν, αὐτῷ.

[y] Τὸν Γάϊον.] *L. B.* τότε Γάϊον.

[z] Ὀργῆς] *L. B.* ὀχῆς. ſed in *Marg.* ὀργῆς.

[a] Διαῤῥυεὶς.] *L. B.* ἀφῤῥυεὶς.

[b] Νομίμων] *L. B.* νόμων.

c Ἐπεὶ-

τῆς αὐτῶν [c] ἐπιγόμενον. ὁ μὲν ἀλλ' ἠξίουν εἰς ὀλίγον χῶν [d] ὑπερβολὴ χρήσαιτο, μὴ [e] ἐπισφάλμαι τῇ ἐπιχειρήσει συμπλοκὴ παράσχοιεν τῇ πόλει, ζητήσεων τ' συνεγνωκότων τῷ πρᾶξιν γιγνομένων, καὶ τῆς αὐτῆς μελλήσουσιν ἐπιχερεῖν ἄπορον τῷ ἀνδραγαθίαν [f] ποιήσαιεν, φέρεσθαι Γάϊον ὡς αὐτὸς μείζονος. καλῶς οὖν ἔχειν θεωρῶν ἐν τῷ Παλατίῳ ἐπιτελουμένων ἄπασι τὸ χρῆμα· [g] ἄγον) ἢ ἐπὶ τιμῇ τοῦ πρώτου μεταστησαμένους τῷ ἀρχῷ τοῦ δήμου Καίσαρος εἰς αὐτὸν, μικρόν τι ὑπὸ τοῦ βασιλείου καλύβης πεπηγυῖαν, καὶ Ρωμαίων τε οἱ εὐπατρίδαι θεωρῶσιν ἅμα παισὶ καὶ γυναιξὶ καὶ ὁ Καῖσαρ· ῥᾳδίως τε αὐτοῖς ἔσεσθαι πολλῶν μυριάδων ἀνθρώπων εἰς ὀλίγον χωρίον [h] καθειργνυμένων, ὥστε εἰσιόντι τῷ ἐπιχείρησιν ποιήσασθαι, δυναμένοις τοῖς ὑπασπισταῖς, εἴ καί τινες προθυμοῖντο, μὴ [i] προσδεδραμηκέναι αὐτῷ βοηθεῖν.

ιϛ'. Ηνείχετο ἡ Χαιρέας, καὶ τῶν θεωρῶν ἐπιλυθησῶν τῇ πρώτῃ [k] δεδογμένου ἄπεσθαι τῆς πράξεως. ἰσχυρότερον [l] δ' ἐκ τοῦ [m] κατ' ἐκεῖνα προβεβουλευκότος [n] τὸ τ' τύχης συγχωροῦν [o] ὑπερβολάς· καὶ [p] τὰς τρεῖς [q] ὑπερβαλλομένας [r] τὰς νομίμους ἡμέρας, μόλις κατὰ τὴν πολυτέλειαν αὐτοῖς ἐπεσχέθη τὸ ἔργον. [s] Χαιρέας ἢ συγκαλέσας τοὺς συνωμότας, "πολὺς μὲν, "εἶπε, καὶ ὁ παρεληλυθὼς χρόνος [t] ὀνειδίζει τὸ ἐπι- "μέλλον ἡμῶν ὑπὸ τοῖς ἄτω βεβουλευμένοις μετὰ ἀρε- "τῆς· δεινὸν ἢ [v] εἰ καὶ μεμύματος γενομένης ἀφαι- "σεῖται ἡ πρᾶξις, καὶ Γάϊος ὑβριεῖ μείζονος. ἢ οὐχ "ὁρῶμεν ὡς τῆς ἐλευθερίας ἀφαιρούμεθ [x] ὁπόσου τῶν "ἡμετέρων, καὶ προσθήκην τοῦ Γαΐου τυραννίδι χα- "ριζόμεθα, δέον αὐτοὺς παιδεῖς τὸ λοιπὸν εἶναι, καὶ "τοῖς ἄλλοις αἰτίαν τοῦ εὐδαίμονος προσχόντας [y] δι' "αἰῶνος ἅπαντος [z] τοῦ αὐθις ἐν θαύματι μεγάλῳ "καὶ τιμῇ καταστῆναι;" τῶν ἢ δὲ ἀντιπεῖν ὡς ἅπαν [a] καλῶς δυναμένων, ὅτι τῷ πρᾶξιν ἀντικρυς δεχομένων, σιγῇ ἢ καταπεπληγότων, "τί φησιν, "ὦ γενναῖοι, ἀμελλόμεν; ἢ οὐχ ὁρᾶτε τὸν σήμε- "ρον τῶν θεωρῶν [b] ὑστατον ἡμέραν ὄσαν, καὶ Γάϊον "[c] ἐκπλεύσομενον; ὅτι γὰ Αλεξανδρείας παρεσκευ- "ασται πλεῖν κατὰ θεωρίαν τῆς Αἰγύπτου. καλὸν ἢ "[d] ὑμῖν προέσθαι τῶν χειρῶν τὸ ὄνειδος, τῇ Ρω- "μαίων μεγαλαυχίᾳ πομπεῦσον ἀφ' τε γῆς καὶ θα- "λάττης; πῶς ἢ οὐκ ἂν δικαίως [e] κρίνομεν αὐ- "τοὺς αἰσχύνῃ τῶν γεγενημένων, εἴ τις οὖν [f] αὐτὸν "Αἰγύπτιος κτείνει, τῷ ὕβριν ὐχ ἡγησόμενος ἀ- "ναχθεῖν τοῖς ἐλευθέροις γεγονόσιν. ἐγὼ μὲν οὖν "οὐκέτι εἰς πλείονα ἀνέξομαι τὰς [g] σκέψεις [h] ὑ- "μῶν, χωρήσω ἢ τοῖς κινδυνίοις [hh] ὑμῶν σήμερον, "ἡδονῇ φέρων πᾶν ὅ, τι καὶ γένοιτο ἐξ αὐτῶν, ὑπ' sentiebant eum justis de causis iraſci, atque è re ſua eſſe quod ille adeo feſtinaret. Veruntamen poſtulabant paulisper deferri negotium, ne, ſi quid male ſuccederet, tota civitas turbaretur conſcios facinori perquirendo, ipſiſque Cajum aggreſſuris nihil proficeret fortitudo, omnibus ad illum aditibus majori cura præcluſis. Satius igitur eſſe, cum ſpectacula in palatio ederentur, ſeſe ad rem admovere: (celebrantur autem in honorem Cæſaris, qui primus poteſtatem populi in ſe tranſtulit; fixiſque prope regiam tuguriis eò ſpectatum veniunt patricii Romani cum liberis & uxoribus, necnon & ipſe Cæſar) facileque illis fore, tot hominum milibus in locum anguſtum concluſis, ipſum dum ingrederetur adortum ire, cum ne ſatellites quidem, ſi id magnopere vellent, ei auxilio eſſe poſſent. *Tandem decretum, dum ludi Palatini aguntur, Cajum tollere.*

12. Chærea ergo *diem ex die* exſpectabat; cumque adeſſent ſpectacula, primo die ad rem aggredi conſtitutum erat. ſed fortuna, quæ moras interpoſuit, plus poterat quam conſilium, quod contra ipſum ceperant: cumque tres dies ſtati & ſolennes nihil agendo tererentur, vix die noviſſimo obtinuerunt ut res conficeretur. Itaque Chærea, convocatis qui conjuraverant, dicebat, "multum "quidem elapſum eſt temporis, quod nobis ſegni- "ciem exprobrat in honeſtis conſiliis exſequen- "dis: grave autem erit, ſi ex alicujus indicio in "nihilum recidat quod ſuſcepimus, & Cajus inde "exacerbatus magis etiam ſæviet *in univerſos*. "An non videmus, quod nobis noſtriſque omnibus "libertatem auferimus, & Caji tyrannidem in ma- "jus augemus; cum debeamus in poſterum nobiſ- "met ſecuritatem parare, aliiſque felicitatem lar- "giendo ad ſecula omnia ventura in admiratione "eſſe & honore?" Cum autem illi contra iſta honeſte quidquam dicere non poſſent, neque *tamen* facinus palam approbarent, ſed quaſi obſtupefacti conticeſcerent, tum ille, "Quid, inquit, "ô viri fortes, cunctamur & tergiverſamur? Non- "ne videtis hunc eſſe ſpectaculorum diem ulti- "mum, & Cajum *ſtatim ab eo* navigaturum eſſe? "comparavit enim ſe, ut navibus Alexandriam "proficiſcatur, Ægypti viſendæ gratia. Pulchrum "autem vobis erit è manibus dimittere hominem "propudioſum, cum magnifica Romanorum o- "ſtentatione terra marique inceſſurum? Quomo- "do vero non jure acculemur, ut quos pudeat eo- "rum quæ fient, ſi quis ipſum Ægyptius forte per- "imat, qui injuriarum inſaniam hominibus libe- "ris & ingenuis non ferendam exiſtimaverit. Ego "ſane conſilia veſtra non amplius morabor, ſed "hodie paratus ſum memet periculis objicere, lu- "bentique animo ferre quicquid propterea eve- "nerit; *Charea conjuratis ſtimulos ſubdit.*

c Επιγόμενον.] Ita *Gall.* ἐπαγόμενον in *Editis Aliiſque.*
d Υπερβολῇ] Conf. ſupr. §. 10. SPANH.
e Επισφάλμαι] *L. B.* πεσφάλμα.
f Ποιήσαιεν.] Ποιήσαιτο inſertum dedi, ſenſu illud aut ſimile verbum poſtulante.
g Αγον) ἢ ἐπὶ τιμῇ] Paulo aliter legiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit. *Hæc ſpectacula in palatio ob honorem Cæſaris, in parvo ejus rotundo templo, aguntur, qui primus &c.*
h Καθειργνυμένων.] Καθειργμένων *Busb.*
i Προσδεδραμηκέναι αὐτῷ βοηθεῖν] Ita cum *Cod. Busb.* (accedente nunc *Lugd. Bat.*) προσταξομένης αὐτῷ βοηθεῖν. ἔϊχετο ἢ in *Editis Aliiſque.*
k Δεδογμένου] *L. B.* δεδομένου.
l Δ' ὦ] *L. B.* ὦ.
m Κατ' ἐκεῖνα προβεβουλευκότος] Sic *Busb.* & *L. B.* κατ' ἐκείνους in *cæteris.*
n Τὸ τ' τύχης] *L. B.* τ' τύχης.
o Υπερβολάς. —— ἡμέρας,] Conf. ſupr. §. 10. SPANH.
p Τὰς τρεῖς ὑπερβαλλομένας] Zonaras in narratione hujus facti p. 559. B. de Cajo, τὰ δὲ τοῦτο ἐπέρας τρεῖς ἡμέρας προσλαβεῖν. Adeo ut hic vertendum ſit: *tres inſuper dies præter legitimos horum ludorum ſuperaddentis.* Non adſecutus eſt etiam hunc locum *Ruffinus.* SPANH.
q Υπερβαλλομένας] *L. B.* ὑπερβαλομένας.
r Τὰς νομίμους ἡμέρας,] Ita lego cum Cl. *Lowthio.* τοὺς νομίμους ἡμέρας in *libris.*
s Χαιρέας ἢ συγκαλέσας] Haud aliter *Busb* Χαιρέας ἢ καλέσας *Lugd. Bat.* Χαιρέας δὲ καλέσας in *reliquis.*
t Ὀνειδίζει τὸ ἐπιμέλειαν] Ita lego. ὀνειδίσαι τε τὸ in *Editis Aliiſque.* ὀνειδίζει τὸ *Busb.*
v Εἰ] Abeſt à *L. B.*
x Οπόσου —— προσθήκην] *L. B.* in *Marg.* ὁπόσους τ' ἡμερῶν; εἰς προσθήκην.
y Δι' αἰῶνος] Ita *Hen.* niſi quod δι' αἰῶνος ἁπάντος pro ἅπαντος habeat. *Gall.* ἅπαντος τ' αὐθις in *cæteris.*
z Τοῦ αὐθις] *L. B.* τοῖς αὐθις.
a Καλῶς δυναμένων.] Ita cum *Cod Busb* & *Lugd. Bat.* qui etiam ὡς ἅπαν omittit. Forſan τ' ἢ ἐδὲ ἀντιπεῖν ὡς πάνυ καλοῖς δυναμένοις.
b Υστατον ἡμέραν ὄσαν,] Ημέραν τελευταίαν *Busb.*
c Εκπλεύσομενον;] *L. B.* ἐκπλευσόμενον.
d Υμῖν] Vel ἡμῖν legendum vel (ponendo *vobis* pro *nobis*) corrigenda verſio. IBB.
e Κρίνομεν] *L. B.* κρίνωμεν.
f Αὐτὸν Αἰγύπτιος] Ita lego, favente *Epiphanio*, qui vertit, *nam quo modo non juſte erimus confuſioni obnoxii, ſi quis eum Ægyptius occidat, iniuriam non ferens libertatis oppreſſæ.* HUDS. Lectionem hanc confirmat *Lugd. Bat.* in quo eſt αὐτὸν, verum deſideratur id quod præcedit ὅν. HAV.
g Σκέψεις] Συκῆσεις *Gall.* & *Lugd. Bat.*
h Υμῶν] Ita cum *Epiphan.* ὑμῶν in *Græcis* omnibus.
hh Ομῶν σήμερον,] Mallem ἐμῶν.

"nerit; neque eſt ut ego, quodcunque ſit, rem "procraſtinem. Enimvero quid forti & generoſo "tam miſerabile, quàm ut alius me vivo Cajum "occideret, mihique laudem iſtam præriperet?

Quænam acciderint, dum ſpectacula ederentur.

13. Et ille quidem, his dictis, impetu animi ferebatur ad facinus patrandum, & reliquis fiduciam ingeneraviſſet, ut omnes ſine dilatione rem aggredi cuperent; primaque luce ad palatium aderat gladio equeſtri ſuccinctus. nam moris erat tribunis, ut accincti ſignum peterent ab imperatore, & forte ea die vices ſignum accipiendi ad ipſum redierant. Et jam confluebat multitudo ad palatium magno tumultu, alio alium angente & premente, dum quiſque locum ſpectandi præripere nititur, magna voluptate hanc populi contentionem ſpectante Cajo: quòd nec ſenatoribus aſſignata eſſent loca, nec equitibus, ſed promiſcue ſederent, viri cum mulieribus, & ſervi confuſi cum ingenuis. Cajus autem, via ei patefacta & munita, *egreſſus* rem divinam faciebat Auguſto Cæſari, cujus in honorem ſpectacula edebantur; & cadente victima contigit cruore reſpergi togam ſenatoris cujuſdam Aſprenatis *nomine*. quod quidem à Cajo riſu excipitur, ipſi vero Aſprenati plane ominoſum accidit: ſimul enim cum Cajo cæſus eſt. Dicitur autem Cajum ea die magis quam natura ejus ferebat affabilem exſtitiſſe, eaque ſermonis comitate uſum eſſe ut omnibus miraculo fuerit. Sacro peracto ad ſpectacula ſe convertit, locumque ſuum in theatro occupabat; præcipuis ex amicis cinctus. Eo autem tempore exſtructum erat theatrum, ut quotannis fieri ſolebat, in hunc modum. Duo ei oſtia erant, quorum alterum exeuntibus ſub dium, alterum in porticum euntibus aut egredientibus patebat, ne turbarentur qui intus concluſi erant, & ut actores & muſici ex eodem tugurio, in quo & alterum ſeptis incluſum erat, exeuntes liberum regreſſum haberent. Confidente itaque populo, & Chærea cum reliquis tribunis non procul à Cæſare, (dextrum enim theatri cornu Cæſar tenebat) Vatinius ordinis ſenatorii vir & prætorius, Cluvium & ipſum conſularem ſibi *forte* aſſidentem, ecquid rei novæ accepiſſet, interrogabat, ita tamen caute ut nemo vocem *ejus* exaudiret. quo dicente, nihil ſibi nunciatum eſſe, hodie igitur, ô Cluvie, tyrannicidii fabula agenda eſt. Cui Cluvius, "Tace, ô vir fortis, ne quis A- "chivorum ſermonem *iſtum* audiat." Multis deinde in ſpectatores ſparſis miſſilibus, quæ pomis conſtabant & avibus propter raritatem ſummi pretii habitis, Cajo volupe erat videre certamina hac de cauſa inita, utque ſpectatores de iſtis ſibimet

Ominoſa res accidit Aſprenati.

Vatinius & Cluvius conſcii facinoris.

Cajo periculum portenditur.

"ἂν ὑπερβαλοίμην [i] εἴπερ εἴη. τί γὰρ δὴ καὶ γένοιτ' "[k] ἀνδρὶ φρόνημα ἔχοντι τούτου χρειωδέστερον, [l] Γάϊον "ἄλλον τινὰ ἀναιρεῖν ἐμοῦ ζῶντος, καὶ ἐμὲ τὸν ὑπὲρ "τῶνδε ἀρετὴν ἀφῃρημένον.

ιγ'. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν, [m] αὐτός τε ὡρμήκει πράξων τὸ ἔργον, καὶ τοῖς λοιποῖς ἐνεπαίσε θάρσος, πᾶσί τε ἐν ὀλίγῳ ἔρως ἄπεισι τοῦ ἐγχειρήματος, μηδὲν ὑπερβαλλομένοις· [n] ἔωθέν τε ὑπὲρ τὰ παλάτια [o] γέγονε τὸ ξιφος ὑπεζωσμένος [p] ἱππικόν. ἔνθα γὰρ τοῖς χιλιάρχοις τάγμα, ἐζωσμένοις αἰτεῖν σύνθημα τοῦ αὐτοκράτορος τὸ σημεῖον, ἐν ᾧ τε ἡ ἡμέρα καθήκουσα εἰς αὐτὸν τὴν προσαγορεύσεως τοῦ σημείου. ἄρτι τε σωὴ [q] πληθὺς εἰς τὸ παλάτιον [r] ὑπὲρ περικαλύψεως θέας πολλῷ θορύβῳ καὶ ὠθισμῷ, χαρᾷ φέρουσα Γαΐου τὸν ὑπὲρ τοιούσδε τῶν πολλῶν ἀγῶνα, [s] παρὸ καὶ διακέκλεισθον ἄδειν, ὅτε τῇ συγκλήτῳ [t] χωρίον, ὅτε τοῖς ἱππεῦσι, φύρδην ἢ [v] ἔζωντο, καὶ τοῖς ἀνδράσιν ὁμοῦ αἱ γυναῖκες, καὶ τῷ ὄχλῳ [x] ἀναμεμιγμένον τὸ ἐλεύθερον. Γάϊος δὲ, [y] προϊόντων αὐτῷ γινομένων, ἔθυε τῷ Σεβασῷ Καίσαρι, ὡς δὴ ἐς τὰ τῆς θεωρίας ἤγετο· καὶ πτέρνης τῶν ἱερείων τινὸς, σωίδη [z] αἵματος τοῦ [a] Ἀστερίου ῥοπὴ ἐνὸς τῶν συγκλητικῶν ἀνάπλεως ἡδέως. τῷ Γαΐῳ γέλωτα μὲν παρέσχεν. ἐπὶ δὲ ὄκνον εἰς οἰωνὸν τῷ Ἀστερίῳ φανερόν. ὑπεκαθασφάζει γὰρ τῷ Γαΐῳ. Γάϊον δὲ ἰσορεῖ θάρσος Φύσιν τοῦ ἑαυτοῦ εὐπροσηγορώτατον ἡδέως κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καὶ δεξιότητα χρώμενον ὁμιλίας πάνθ' ὅν τιν' οὐ σκοπῆξαι τῶν θαυμασχανόντων. μετὰ δὲ τὴν θυσίαν, ὑπὲρ τοῦ θεωρίαν τραπεὶς ἐκαθέζετο, καὶ περὶ αὐτὸν τῶν [b] ἑταίρων οἱ ἀξιολογώτατοι. [c] καλεσκεύασο δὲ τὸ θέατρον, πηλὸν δὲ ἐγίνετο καὶ ἕκαστον ἐκαυσοῦν, τοιόνδε τρόπον. ὕδατος ἔχει δύο φερούσας, τοῦ μὲν [d] εἰς αἴθριον, τοῦ δὲ εἰς σφᾶν εἰσόδοις ἐς ἀποχωρήσεζιν, ὅπως μὴ παρέσσιντο οἱ ἔνδον ἀπλημμυρούμενοι. ἐκ δὲ αὐτῆς τὴν καλύβης, ἑτέρωθεν διαφράσμασιν ἑτέραν ἀπλησίαν [e] ἐπανεστροφὼς [f] τοῖς ἀνταγωνισταῖς, καὶ ὁπόσα ἀκροάματα. συνκαθημένης [g] δὴ τῆς πληθύος, καὶ [h] τοῦ Χαιρέα σὺν τοῖς χιλιάρχαις ἐκ ἄνωθεν τοῦ Γαΐου, δεξιὸν δὲ τοῦ θεάτρου κέρας ὁ Καῖσαρ εἶχε, [i] Οὐατίνιός τις τῶν συγκλητικῶν ἀνὴρ ἐστρατηγηκὼς, ἦρτο [k] Κλαύδιον διαλεγόμενον αὐτῷ, καὶ τοῦτον ὑπαλλαγὴν, [l] εἴ τις αὐτὸν νεωτέρων πραγμάτων [m] διαφθείροι [n] πύστις, προμηθὴς γινόμενος τοῦ μὴ ἐξάκους εἶναι τάδε λέγων. τοῦ δὲ φαμένου μηδὲν πεπυσθαι. σήμερον τοιγαροῦν, ὦ Κλαύδιε, τυραννοκτονίας ἀγὼν [o] πρόκειται. καὶ ὁ Κλαύδιος, "ὦ "γύναι, φησὶ, [p] σίγα μήτις ἄλλος Ἀχαιῶν μῦθον ἀκού- "σῃ." πολλῆς δὲ ὀπώρας ὑπαχθείσης τοῖς θεωροῖς, καὶ [q] πολλῶν ὀρνέων ὁπόσα τῷ πανίῳ τίμια τοῖς χλωμένοις, ὁ Γάϊος ἡδονῇ τὰς [r] αὐτῶν ἐθεώρει μάχας, καὶ διαρπαγὰς

i Εἴπερ εἴη.] Εἰ περείη *Hen. à pr. m.* forſan itaque εἰ παρείη. ſi quis malit ὅ, τι περ εἴη, per me licet.

k Ανδρὶ] *L. B.* ἂν ἀνδρὶ.

l Γάϊον ——— τινὰ] Ita lego cum Cl. *Lowthio*, (jam etiam adſtipulante *L. B.*) ſenſu ita poſtulante. antea erat, Γάϊον αἱρεῖν ἐμοῦ ζῶντος, εἰ μὲ τινὰ &c.

m Αὐτός τε ὡρμήκει] Αὐτός γε *Busb. Lugd. Bat. Hen.* & *Vat.*

n Ἔωθέν τε ἐπὶ τὰ παλατία] Sic *Busb. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* ἐωθέν τε in *Editis Aliiſque.*

o Γέγονε τὸ ξιφος] Vocem γέγονε acceptam debemus *Codici Busb.* (εἰώθειν *Lugd. Bat.*) ἐπιζεῖ vel ἐποιεῖ, aut ſimile quid adjiciendum eſſe conjecerat Cl. *Lowthius.*

p Ἱππικόν.] Τῶν ἱππικῶν. ἔθος γὰρ δὴ τοῦ *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἱππικῶν pro ἱππικῶν habent *Hen.* & *Vat.*

q Πλῆθος εἰς τὸ παλάτιον] Πλῆθυς *Busb.* & *Lugd. Bat.*

r Επὶ περικαλύψει] *Gen.* ἐπιπερικαλύψει. Diſt. ἐπὶ περικ. SPANH.

s Παρὸ καὶ διακέκλεισθον ἄδειν,] Id eſt, παρ' ὃ, quod uſitatius. ἐγὼ διεκέκλεισθον *Busb.*

t Χωρίον,] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.* χωρίων perperam in *reliquis.*

v Εζοντο,] Ιζοντο *Busb.*

x Αναμεμιγμένον τὸ ἐλεύθερον.] Αναιξ *Busb.*

y Προϊόντων αὐτῷ γινομένων, ἔθυε] Cajus proceſſu ſibimet facto *Ruſin.* SPANH.

z Αἵματος] Ita *Busb.* αἵματι in *cæteris.*

a Ἀστερίου] Ἀστερίνα *Busb.* tam hic quam infra.

b Ἑταίρων οἱ ἀξιολογώτατοι.] Ετέρων *Busb.*

c Κατεσκεύασο] In *Marg. Lugd. Bat.* eſt, forte ἐν ἄλλοις ἐ κατεσκεύασο.

d Εἰς αἴθριον,] *L. B.* εἰς τὸ ἀναίθριον.

e Απαναστροφὼ] *L. B.* ἐπ' ἀναστροφῇ.

f Τοῖς ἀνταγωνισταῖς, καὶ ὁπόσα ἀκροάματα.] In qua luſores exerceri ſolent atque cantores. *Ruſin.* SPANH.

g Δὴ τοῦ πληθύος,] Δὲ *Busb.*

h Τοῦ Χαιρέα σὺν τοῖς χιλιάρχαις] Ita *Busb.* τοῦ Χαιρέα σ. τ. χιλιάρχαις ἐκ ἄνωθεν in *reliquis.*

i Οὐατίνιός] Sic ſcribo. in *Græcis* Βαθύβιος. *Batibius* in *Latinis.* HUDS. Bathybius *Ruſin.* Batibius. SPANH.

k Κλαύδιον] In *libris* Κλαυίτιον vel Κλανίτιον. HUDS. in *L. B.* Κρύπτον παρεζόμενον. *Ruſin.* Cludiſus, forte Cluvius, in Sueton. Neron. c. xxi. Cluvium Rufum Conſularem. ſic Cluvii mentio in Epiſtol. Ciceron. Tacito &c. SPANH.

l Εἴ τις αὐτὸν νεωτέρων πραγμάτων] Εἰ δή τις αὐτῷ ν. πρ. *Busb.* εἴ τις αὐτῷ &c. *L. B.*

m Διαφθείροι] Ita lego. ἀφίκοιτο *Busb.* ἀφικνοῖτο in *cæteris.*

n Πύστις,] Sic lego. πύσεις *Voſſ.* πίσις in *reliquis.* HUDS. Imo *Lugd. Bat.* habet πύσις ut paſſim. HAV.

o Πρόκειται.] Ita *Busb.* & *Voſſ.* πρόκει) in *Editis Aliiſque.*

p Σίγα ——— ἀκούσῃ.] Ex *Homeri Iliad.* ξ'. v. 90. ubi legitur, Σίγα, μή τις τ' ἄλλος Αχαιῶν τοῦτον ἀκούσῃ Μῦθον. HUDS. Iliad. ξ'. v. 90. SPANH.

q Πολλῶν ὀρνέων] Multa poſtea in Theatro ſpargerentur *Ruſin.* SPANH.

r Αὐτῶν ἐθεώρει] Sic lego. αὐτῆς in *Editis Aliiſque.* αὐτοῖς *Voſſ.*

παγὸς οἰκοδομένων αὐτὰ τ̃ θεωρῶν. ἐνθάδε Ϲ σημεῖα μανθάνω δύο γενέσθ. καὶ γὰ μῖμ⊙ εἰσάγε῀ καθ' ὃν χαιρήτης [s] λησῶν ἡγεμών, ὅ, τι ὀρχησὴς δράμα εἰσάγ Κινύραν, ἐν ᾧ αὐτὸς τε ἀπολείπεται, [t] καὶ ἡ θυγάτηρ Μύρρα, αἷμά τε λῶ πεχνητὸν πολὺ, καὶ τὸ περὶ τ̃ χαιρωθέντα ἐσκεχυμένον, καὶ τὸ περὶ τ̃ Κινύραν. [v] ὁμολογεῖται῀ δὲ καὶ τὸν ἡμέραν ἐκείνην γενέσθ ἐν ᾗ Φίλιππον τ̃ Ἀμύντα Μακεδόνων βασιλέα κτείνῃ Παυσανίας εἷς τ̃ ἑταίρων, εἰς τὸ θέατρον εἰσιόντα. Γαΐα δ᾽ [x] ἐνδοιάζοντ⊙ εἴτε παραμένοιεν εἰς τέλ⊙ τῆ θεωρία ἀφ᾽ ὃ τελευταῖον εἶναι τὸν ἡμέραν, εἴτε λαμπρῷ χρησόμεν⊙ Ϲ σίτῳ εἴτε ἐπανίοι καθὰ καὶ πρότερον, Μινυκιανὸς ὑπερ Ϝ Γαΐα καθεζόμεν⊙, καὶ δεδιὼς μὴ [y] διαχυθείη τὰ τ̃ καιρῶν εἰς κενὸν, ἐξαναστὰς ἐπέδη καὶ Χαιρέαν ἐφ᾽ ὃ προεξεληλυθότα, [z] ἠπείγετο θαρσύνειν αὐτὸν προελθών. λαμβάνε῀ δ᾽ αὐτ᾽ τ̃ στολῆς Γαί⊙ κ῍ Φιλοφρονούμενον δῆθεν, καὶ ποῖ δὴ, φησὶν, ὦ μακάριε; καὶ ὁ μὲν αἰδοῖ [a] δοκεῖ Ϝ Καίσαρ⊙ καθίζειν· κρείσσων δ᾽ ὁ φόβ⊙ λῶ, ὀλίγον τε ἀφελιπὼν εἶτα ἀναίστατο. καὶ ὁ Γάι⊙ [b] ἰδὲν ἐμποδὼν λῶ ἐξιόντι, δοκῶν ὑπό τινι τ̃ [c] ἀναπλέκτων ποιεῖσθαι τὴν ἔξοδον. [d] Ἀπρονίας δ᾽, μετῆχε δ᾽ καὶ αὐτὸς, παρόντ τῷ Γαΐῳ [e] καθ᾽ πρότερον ὑπεξελθόντι πρός τι λυτρῶ καὶ ἀρίστῳ χθέσθαι, καὶ ἔφθα δ᾽ εἰσελθεῖν, [f] χρήζων ὑπὸ πέρας ἀχθῆναι τὰ ἐγνωσμένα.

ιδ'. [g] Καὶ οἱ περὶ τ̃ Χαιρέαν ἕτοιμον μὲν ἀλλήλοις ἦ καιρὸς, καὶ ἑνὶ ἕκαστον στάντα ἦ προσαχθείη μὴ ἀπολιμπάνεσθαι ὑπιπονοῦντας. ἤχθοντο δὴ τῇ ἀπατιδῇ, καὶ τῷ μέλλεσθαι τὰ ἐν χερσὶν. ἐπεὶ καὶ περὶ [h] τὸν ἐνάτην ὥραν ἦδη [i] τὰ τ̃ ἡμέρας λῶ, καὶ Χαιρέας, βεβαδικὼς τ⊙ Γαΐα, προθυμ⊙ λῶ ἐπῆλθεν ἐν τῇ καθέδρᾳ προσπεσεῖν. προῄδει μέντοι τὸν σὺν πολλῷ φόνῳ τ̃ τε βουλευτῶν, καὶ ὁπόσοι τῶν ἱππέων παρῆσαν· [k] καίπερ ἦ εἰδὼς, προθυμ⊙ λῶ, καλῶς ἔχειν ἡγούμεν⊙, πᾶσιν ἀσφάλειαν καὶ ἐλευθερίαν ὠνούμεν⊙ ἐν ὀλίγῳ τίθεσθαι τὰ κατὰ τὸν [l] ἀπολυμένους. καὶ δὴ τεταμμένων [m] εἰς Ϝ θεάτρ τὴν εἴσοδον, σημαίνεται Γαί⊙ ἐξαναστὰς, καὶ θορυβ⊙ λῶ. ἀνέστρεφον ἦ καὶ οἱ σωματοφύλακες, καὶ [n] ἀνωθοῦντο τὴν πλῆθυν, λόγῳ μὲν ἀφ᾽ τὸ δυχεραίνειν τ̃ Γάϊον, ἔργῳ ἦ ἐπ᾽ ἀδείας βουλόμενοι ἐν ἐρημίᾳ τῶν ἀμυνομένων καταστήσαντες αὐτὸν ἄπεσθαι τῆς σφαγῆς. προεξέπεσαν ἦ Κλαύδι⊙ μὲν ὁ [o] πατρῶ⊙ αὐτ᾽, καὶ Μαρκ⊙ [p] Οὐϊνίκι⊙ ὁ τῆς ἀδελφῆς ἀνὴρ, ἔτι ἦ [q] καὶ [r] Οὐαλέρι⊙ Ἀσιατικὸς, [s] ὃς δὲ βουλόμενοις [t] ἀφαιρεῖσθαι δύναμις λῶ αἰδοῖ τῆς ἀξιώσεως, εἵπετ᾽ ἦ αὐτὸς σὺν [v] Παύλῳ [x] Ἀρρωντίῳ. ἐπεὶ ἦ ἐντὸς λῶ Ϝ βασιλείᾳ, τὰς

arripiendis contendebant. Hic etiam duo acciderunt quæ prodigiorum loco habita ſunt. Etenim mimus introducitur, in quo cruci affigitur latronum dux, & pantomimus fabulam introducit Cinyram, in qua Cinyras ipſe occiditur & filia ejus Myrrha; eratque multus ſanguis arte effuſus, tum circa crucem affixum, tum circa Cinyram. Conſtat etiam illum eundem fuiſſe diem; quo Philippum Amyntæ filium, in theatrum ingredientem, interemit Pauſanias ejus amicus. Cum autem Cajus dubitaret, permaneretne uſque ad finem ſpectaculi, quòd dies eſſet ultimus, an lotus & cibo ſumpto reverteretur, uti jam ante ſolebat, Minucianus, ſupra Cajum ſedens, veritus ne tempus è manibus re infecta elaberetur, ſurrexit, ubi Chæream egreſſum viderat, ut ire maturaret ad ipſum confirmandum. Ejus vero Cajus comiter apprehendens *togæ* laciniam, Quonam, inquit, abis, bone vir? Et ille quidem, Cæſarem quaſi reveritus, denuo reſedit: at ſuperante eum metu non multo poſt exſurrexit, Cajo eum ab egreſſu non prohibente, quod exire putaret ad requiſita naturæ. Aſprenas autem, qui & ipſe *conſilii* particeps erat, Cajum hortabatur ut clam excederet, quemadmodum ſolebat, ad lavandum & prandendum, & tum demum reverteretur; utpote quod decretæ rei exitum expediri vellet.

14. Et Chærea quidem atque ſui ſemet opportune diſpoſuerunt; eiſque incumbebat, locum, qui ſingulis obtigit, ne deſererent ſtrenue operam dare: & indignabantur moras necti, quodque in manibus erat differri, quod jam eſſet hora diei nona. Chæreæ itaque, Cajo cunctante *exire*, in animo erat *in theatrum* regredi, ipſumque *illic* ſedentem adoriri. Cæterum cogitatione præceperat hoc ſine multa equitum qui aderant ac ſenatorum cæde fieri non poſſe: quamvis autem id ſciret, *Cajum aggrediendi* deſiderio ardebat, æquum eſſe ratus non morari ejuſmodi cædem, quæ *cæterorum* omnium incolumitate & libertate rependeretur. Cumque jam in eo eſſent ut theatrum ingrederentur, ſubito ſtrepitu ſignificatur ſurrexiſſe Cajum. quo facto eſt ut ſeſe converterent conjurati, & turbam dimovebant, quaſi eam ægre ferret Cajus, re autem vera ſui in ſecuritatem, ut qui vellent eum nudare præſidiis atque ita cædem patrare. Præcedebant autem eum Claudius patruus, & Marcus Vinicius ſororis ejus maritus, ut & Valerius Aſiaticus; (quos etiam *loco* depellere, ſi maxime id voluiſſent, ex dignitatis reverentia non licebat) Cajus vero ipſe ſequebatur cum P. Arruntio. Cum autem intra regiam eſſet, de via recta decedit, ubi con-

Ad facinus ſe parant conjurati.

s Λησῶν ἡγεμών,] Ita lego. in *libris* λαπθάνις ἡγεμών. *Bulengerus* (l. *de Theatro*, in *Append.* p 250.) legit λησὴς ἡγεμών, & vertit *latro princeps*. Intelligendus Laureolus, latronum anteſignanus, in crucem actus. Vide *Sueton.* in *Cajo*, c. 57. & *Petitum* ad *Leges Atticas*, p. 248.

t Καὶ ἡ θυγάτηρ Μύρρα,] Καὶ ἡ θυγάτηρ Μύρρα legit *Petitus*, loco jam citato Sed verius eſt (ni *Joſephus* forſan in hiſtoria erraverit) excidiſſe verbum, quod ad Myrrham pertinebat, nimirum ἔφυγε vel *ἐδιώχθη*.

v Ὁμολογεῖται῀ —— χθισὰ] Videſis *Uſſerium* in *Annalibus* ad A. M. 3668. & confer *Petitum* in *Comment.* ad *Leges Attic.* p. 248.

x Ἐνδοιάζοντ⊙] Conf. *ælian.* lib. 3. c. 7. (verè 8.) § 3. SPANH.

y Διαχυθείη τὰ τ̃ καιρῶν εἰς κενὸν,] Διαλυθείη *Busb.*

z Ἠπείγετο θαρσύνειν] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἐπείγετο θαρσύνειν in *reliquis*.

a Δοκεῖ Ϝ Καίσαρος καθίζειν.] Δρᾶκον *Busb.* & mox καθίζῃ.

b Οὐδὲν ἐμποδὼν λῶ ἐξιόντι,] Ita cum *Epiphanio*. id quod me monuit etiam Cl. *Lowthius*. ἐμποδὼν λῶ, ἄξιόν τι in *Editis Aliiſque*.

c Ἀναπλέκτων] Conf. infr. c. 2. §. 5. SPANH. *Lugd. Bat.* ἀναγκαίων.

d Ἀπρονίας] Ita cum *Busb.* (& *Lugd. Bat.* in *Marg.*) & *Epiphan.* antea erat, Ἀμπρώνας ἦ; ἢ αὐτὸς πως. HUDS. Aſprenas etiam *Ruſin.* SPANH.

e Καθὸ πρότερον ὑπεξελθόντι] Sic lego. καθ' ὦ in *Editis Aliiſque*. καθ' ὃς *Hen. à pr. m.* forſan pro καθώς. HUDS. Emendationi huic ſuffragatur *L. B.* in quo eſt καθ' ὃ. HAV.

f Χρήζων ὑπὸ πέρας ἀχθῆναι] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Gall.* χρῆζον in *reliquis*.

g Καὶ οἱ περὶ τ̃ Χαιρέαν] Οἱ ἦ π. τ. χ. *Busb.*

h Τὸν ἐνάτην ὥραν] Τὸν abeſt quibuſdam *libris*. ἑβδόμην pro ἐνάτην juxta *Suetonium*.

i Τὰ τ̃ ἡμέρας] *L. B.* ταύτης ἡμέρας. *Gen.* τὰ τὸν ἡμέρας.

k Καίπερ ἦ εἰδὼς,] Ita *Busb.* καίπερ δεδιὼς in *Editis Aliiſque*.

l Ἀπολυμένους.] Ἀποκυμένους *Busb.*

m Εἰς Ϝ θεάτρ τὴν εἴσοδον.] Ita lego cum Cl. *Lowthio*. εἰς τὸ θέατρον τὴν εἴσοδον in *libris*. in *L. B.* εἰς τὸ θέατρον εἰσόδῳ.

n Ἀνωθοῦντο τὴν πλῆθυν,] Ἀνεωθοῦντο *Busb. Vat.* & *Hen. à pr. m.*

o Πατρῶ⊙] *L. B.* in *Marg.* πάππως.

p Οὐϊνίκι⊙ ὁ τ̃ ἀδελφῆς ἀνὴρ,] Ita lego. Μινυκιανὸς in *libris*.

q Καὶ Οὐαλέρι⊙ Ἀσιατικὸς,] Illud ἦ è *Cod. Busb.*

r Οὐαλέρι⊙] Ita legendum eſſe ſuadet *Epiphanius*, qui vertit, *Valerius Aſiaticus*. antea autem erat ἀνθυπατικὸς. (*Lugd. Bat.* ſubindicante veram lectionem, in quo Ἀνθυπατικὸς.) Ex *Dione Caſſio* (ſub finem lib. LIX.) forſan legendum Οὐαλέρι⊙ Ἀσιατικὸς, ἀνὴρ ὑπατικός. HUDS. Valerius Conſularis Aſiaticus infr. §. 20. SPANH.

s Ὃς δὲ] Ita lego pro οἷς, præeunte *Epiphanio*, qui vertit, *quos etiam ſi voluiſſent repellere* &c.

t Διαιρεῖσθαι] *L. B.* ἀφαιρεῖσθαι.

v Παύλῳ Ἀρρωντίῳ] *L. B.* ταλαιπωρωντίῳ.

x Ἀρρωντίῳ.] Haud aliter *Epiphan.* & *Dion Caſſius*. Παύλῳ Ἀρωντίῳ, aut Ταλαιπωρωντίῳ mendoſe admodum in *Joſephi* libris.

conſtituti erant famuli, quorum munus erat ipſi miniſtrare, & qua Claudius aliique præceſſerant; & in angiportum inſuetum deflectit, balneas petiturus, ſimulque pueros ſpectaturus, qui ex Aſia venerant, miſſi inde partim ut hymnos canerent in myſteriis quæ celebrabat, partim ut Pyrrhicham ſaltarent in theatris. Ipſi autem Chærea obviam venit, & ſignum petiit. Cumque ille probroſum quiddam & ridiculum daret, nihil moratus *Chærea* conviciis *Cajum* impetit, ſtrictoque gladio vehementem ei plagam inflixit, ſed non mortiferam. Sunt tamen qui dicunt, hoc à Chærea data opera factum eſſe, ut non uno ictu Cajum interimeret, ſed repetitis vulneribns magis eum excruciaret. At mihi parum credibile videtur quod afferunt, haud concedente timore in ejuſmodi rebus exſequendis rationem adhibere. Quod ſi ita exiſtimaſſet, Chæream profecto omnium ſtultiſſimum haberem, qui maluerit indulgere iracundiæ, quam celeriter ſemet & conjuratos è periculo eximere; maxime quando non deerant plurimæ viæ Cajo ſuccurrendi, niſi quam primum exhalaret animam. atque adeo Chæream rationem habuiſſe ſemetipſum & amicos æque ac Cajum affligendi, ſi, cum poſſet re bene geſta clam ſe *Cajum* ulciſcentium iræ ſubducere, nec in incerto eſſet an ex animi ſententia res ſuccederet, temere voluerit ſemet perdere ſimul & tempus. Et in iſtis quidem cuique ſuo uti atque frui judicio per me licet. At Cajus dolore ex vulnere cruciatus (nam enſi, inter humerum & collum impacto, obſtitit os juguli, ne altius penetraret) neque animo conſternatus exclamavit, neque amici cujuſpiam opem imploravit, ſive quod nemini ſatis fideret, ſive ea de re non cogitaret. Sed, cum gemitum expreſſiſſet angoris magnitudo, fuga ſe proripiebat ulterius. cumque eum excepiſſet Cornelius Sabinus, qui jam ante animo erat præparatus, inclinatum trudit in genua: atque multi circumſtantes, una cohortatione excitati, gladiis eum feriebant; atque adhortatio ad invicem erat, repete. In confeſſo autem eſt apud omnes, Aquilam extremum ei vulnus intuliſſe, feciſſeque ut confeſtim animam efflaret. Veruntamen Chærea cædis auctor merito exiſtimandus eſt. nam licet aliquammultos ad facinus patrandum ſibi adjunxerit; primus tamen illud excogitavit, & ante omnes quemadmodum res iſtæ gerendæ eſſent animo deſignavit, primuſque auſus eſt conſilium cum aliis communicare. Cum autem ſermonem probarent quem de cæde habuit, & diſperſos unum in locum congregavit, & omnibus bene ac ſapienter paratis, tum recta conſilia dando omnibus longe præſtabat, & ſcite admodum orationem ad ſuadendum accommodavit; ita ut & omnium animos ad audendum accenderit, &, cum tempus poſceret vim & manus adhiberi, tunc etiam

Cajus trucidatus.

Aquila Cajo extremum ictum inflixit; at Chærea cædis auctor.

μὲν [y] εὐθείας ὁδὸς λείπῃ, καθ' ἃς [yy] δὴ ἐσήκεσαν τῶν δήλων οἱ θεραπεύοντες αὐτὸν, καὶ ποιέεσθαι οἱ ποῖ τ Κλαύδιον· τρέπεται ὦ μὴ στενωπὸν ἠρεμοῦντα, καὶ ὅπῃ τύπων ποῖς λυτροῖς γυμνούμενον, ἅμα καὶ [z] παῖδας οἳ ἥκεσαν ἐκ τ Ασίας καλεομένους, πομπῆς αὐτῶν ἐκεῖθεν γυμνομένης ὅπῃ ὕμνοις μυσηρίων ἃ ἐπετέλῃ, ἔνιοι ὦ κ πυρρίχισμὰς [a] οἱ ἐν τοῖς θεάτροις ἔσαιντο. ὑπαντιάζει ὦ αὐτὸν Χαιρέας, κ ἤτησε σημεῖον. ὃ ὦ τ εἰς χλεύην ἀνακειμένων εἰπόντος, ἐδέν ἐνδοιάσας λοιδορίαις τε [b] ἐχρῆτο κ ὃ Γαΐῳ, καὶ ἀσασάμενος τὸ ξίφος ἐπάγει τληγλὼ σφοδράν· ὁ μὲν γε λὼ καίριος. καίτοιγε φασί τινες ἀσυνοίᾳ τοῦ Χαιρέα γενέσθαι τὸ μὴ μιᾷ πληγῇ διεργάσασθαι τ Γάϊον, ἀλλὰ πυρεῖαν μειζόνως πληθεῖ τραυμάτων. [c] ἐμοὶ ὦ ἀπίθανος ἔτω ὁ λόγος, ἀφ' τὸ μὴ ἐπιχωρεῖν ἐν τοῖσδε τ πράξεσι λογισμῷ χρήσασθαι τ [d] Φόβον. Χαιρέαν ὦ, εἴπερ ἔτως ἐφρόνει, πάντων ἡγήσαιμι μωρίᾳ ἀφέρειν, ἡδονλὼ τῇ ὀργῇ χαριζόμενον μᾶλλον ἢ ἐκ τ ὀξέως ἀπαλλαγλὼ αὐτῷ τε καὶ τοῖς συνωμόταις κινδύνων χαριζόμενον, ἀφ' τὸ πολλὰς ἂν μηχανὰς ἔτι γενέσθαι βοηθῶν Γαΐῳ μὴ φθάσασιν τλὺ ψυχλὺ ἀφεῖναι. καίτοιθα Χαιρέᾳ λόγον ἂν γενέσθαι ὁ ποῖ τῆς Γαΐε τιμωρίας, ἀλλὰ τῆς αὐτ καὶ τῶ φίλων, [e] ὅπε γε καὶ πράξαιθ καλῶς ἂν εἶχε σιγῇ χρωμένω ἀφελισράσκειν τὰς ὀργὰς τῶν ἀμυνομένων, ἐχ ὅπως ἄδηλον εἰ τύχοι καταρθῶν ἐπ' ἀλόγοις χρήζειν αὐτόν τε ἀπολέσαι καὶ τ καιρόν. καὶ τάδε μὲν εἰκάζειν παρέσω τοῖς βλομένοις, ἢ καὶ θέλοιεν. ὁ ὦ Γάϊος, ἀληθόνι τ πληγῆς [f] φερόμενος· [g] μεσηγὺς γὰ ὦ τε ὤμε καὶ ὦ τραχήλε φερόμενον τὸ ξίφος ἐπέσχεν ἡ κλεὶς ποσσωτέρω χωρεῖν. ἔτε ἀνεβόησεν ὑπ' ἐκπλήξεως, ἔτε ἐπεκαλέσατό τινας τῶν φίλων, εἴτε ἀπιστίᾳ εἴτε καὶ ἄλλως [h] ἀφρονήσᾳ. στένω ὦ χρησάμενος ποῖς τῆς ἀληθόνος [i] τὸ ποιητὸν εἰς τὸ πρόσθεν ἴεσθ φυγῆ. καὶ δεξάμενος αὐτὸν Κορνήλιος Σαβῖνος, τλὺ ἀφάνοιαν ἤδη [k] προκατεργασμένος, [l] ὠθεῖ κλιθέντα ὀπὶ γόνυ· πολλοὶ [m] ὦ ποιησάντες ἀφ' ἑνὸς [n] ἐγκελεύσματος ἔκοπτον τοῖς ξίφεσι, [o] παρακελδυσμός τε ποὸς ἀλλήλυς, κ ποὸς ἐπὶ τούτοις, λὼ. τελδυπάων ὦ Ακύλας ὁμολογεῖται ὑπὸ ἁπάντων πληγλὼ ἐπαγαγών, [p] ἢ μεθίεσιν αὐτὸν ἀκρεβῶς. ἀναθεὶη δ' ἄν τις τλὺ πράξιν Χαιρέα. κ γὰ εἰ σὺ πολλοῖς ἐπράχθη τὸ ἔργον αὐτῷ, ἀλλ' οὖ πρῶτός τε [q] ἐνεθυμήθη, τοιαῦτα ὡς πραχθεὶη ποθλαβὼν πολὺ τῶν ἀπάντων, [r] καὶ πρῶτος μὲν τολμηρῶς ἐξεῖπεν τοῖς λοιποῖς. δεχομένων ὦ τ ἐπὶ τῷ φόνῳ λόγον, παροράδας τε ἤθροισε, καὶ τὰ πάντα φρονίμως συγκροτήσας, ἔνθα γνωμῶν [s] εἰσηγήσᾳ ὡς ἐχρλὼ πολὺ κρείσσων ἐγίνετο, καὶ λόγοις καθωμίλησε χρησοῖς, ὡς ἀ τολμῶντας ἠνάγκασέ τε τὲς πάντας, ἐπί τε

[y] Εὐθείας] Επ' ἀθείας *Busb.*

[yy] Δὴ ἐσήκεσαν] *L. B.* διεσήκεσαν.

[z] Παῖδας —— ἔσοιντο.] Pueri ex Aſia evocati ad concinendos Hymnos & ſaltandum Pyrrhicham. Idem Sueton. in Cajo. c. LVIII. pueri ex Aſia nobiles ad edendas in Scena operas evocati præpararentur, Idem in Jul. Cæſ. c. XXXIX. Pyrrhicham ſaltaverunt Aſiæ Bithyniæque Principum liberi. & Dio Caſſ. lib. LIX. p. 663. B. ἵνα τοὺς παῖδας θεάσηται, ὃς ἐκ τ Ελλάδ κ τ Ιωνίας τ πάνυ εὐγενῶν &c. SPANH.

[a] Οἱ] Abeſt à *L. B.*

[b] Εχρῆτο κ ὃ Γαΐῳ,] Ita in *Editis.* ἐχρῶτο *Busb.* & *Hen. à pr. m.*

[c] Εμοὶ ὦ ἀπίθανος] *L. B.* ἀ μὲ ἐμοὶ πιθανὸς.

[d] Φόβον.] Sic lego cum *Voſſ.* (nunc *Lugd. Bat.*) *Gall.* & *Epiphanio.* τ Φόνον in *Editis Aliiſque.*

[e] Οπε γε] Ita *Baſ.* & *Hen.* ὅπε ὦ in *ceteris.* niſi quod illud ὦ non agnoſcat *L. B.*

[f] Φερόμενος.] Περιφερόμενος *Voſſ.* nunc *L. B.*

[g] Μεσηγὺς —— χωρεῖν &c.] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. XI. §. 1. SPANH.

[h] Αφρονήσᾳ.] Ita *Vat. Voſſ.* (nunc *L. B.*) *Hen. à pr. m.* & *Epiphanius*, qui vertit, *ſive incredulitate ſive imprudentia.* φρονήσᾳ in *reliquis.*

[i] Τὸ ποιητὸν] Τὸ ποιὸν *Busb. Vat.* & *Hen. à pr. m.*

[k] Προκατειργασμένος,] Προκατειργασμένον *Busb.* & *Voſſ.* ſeu *Lugd. Bat.*

[l] Ωθεῖ κλιθέντα] Ωθεῖ κ κλιθέντα *Voſſ.* ſeu *Lugd. Bat.*

[m] Δὲ] Abeſt à *L. B.*

[n] Εγκελεύσματος] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἐγκελεύσματος in *ceteris.*

[o] Παρακελδυσμός τε] In *Editis Aliiſque*, παρακελδυσμός τι τὰ ποὸς ἀλλήλυς κ ποὸς ἕτερς αὐτοῖς λὼ. Verum τὰ delevi auctoritate *Cod. Busb.* reliqua ex conjectura mutavi. Forſan tamen legendum, κ ἕτερς ποὸς αὐτοῖς λὼ. quod ſimplicius. Phraſis illa ποὸς ἐπὶ τούτοις occurrit in *Gloſſario veteri.*

[p] Η μεθίεσιν αὐτὸν ἀκρεβῶς.] *L. B.* μεθίεσθαι ἀκρεβῶς.

[q] Ενεθυμήθη, τοιαῦτα ὡς πραχθεὶη ποθλαβὼν] Ενεθυμήθη διδύναι μέντοι αὐτὸ ὡς πραχθεία ποθλαβοῖν *Gall.* ἐνεθυμήθη εἶναι μέντοι αὐτὸ (imo μὲ τοιοῦτα ω. π. πραλαβοῖν *Lugd. Bat.*) ὡς πραχθεὶη ποθλαβοῖν *Voſſ.* atque ita *Vat.* & *Hen. à pr. m.* niſi quod ποθλαβὼν habeat *Vat.* ὃς ποθλαβὼν abſque πραχθεὶη *Hen.*

[r] Καὶ πρῶτος μὲ] Αὐτὸς γὰ πρῶτος. *Busb.*

[s] Εισηγήσᾳ ὡς ἐχρλὼ] Ita lego. εἰσηγήσω; ἐχρλὼ in *libris.*

τε καιρὸς ἐλάμβανε χειρὶ [t] χρῆσθαι, φαίνεται κινῆσαι πρῶτος τε ὁρμήσας, καὶ ἀψάμενος [v] ἀρετῇ τοῦ φόνου, καὶ τοῖς ἄλλοις εὐεπίβαλον ποιήσας καὶ προθυμοτέρους Γάιον. ὥστε ἂν δικαίως καὶ ὅσοι τοῖς λοιποῖς εἴη πεπραγμένα, τῇ Χαιρέου γνώμῃ τε καὶ ἀρετῇ προσήκειν καὶ πόνῳ τῶν χειρῶν.

ιε'. Καὶ Γάιος μὲν, τοιούτῳ τρόπῳ χρησάμενος τῇ τελευτῇ, ὑπὸ τοῦ πολλῶν τραυμάτων [x] ἀποψυχθεὶς ἔκειτο. οἱ δὲ περὶ Χαιρέαν, ἐπειδὴ κατείργαστο αὐτοῖς ἤδη Γάιος, οὐδὲς μὲν [y] τὰς αὐτὰς ἰόντες σώζειν αὐτὸς ἀμήχανον ἐώρων, ὄγκῳ τε τοῦ γεγονότος [z]. ὁ γὰρ μικρὸν ἢ τὸ αὐτοκράτορας ἀνῃρηκέναι τὸ κινδύνευμα, ὑπό τε ἀνοίας τοῦ δήμου πιμώμενον, καὶ ὄντα προσφιλῆ, καὶ τοῦ γραλιωτῶν μὴ [z] ἀναιμωτὶ ποιησαμένων τὴν ζήτησιν αὐτοῦ· ἄλλως τε γενῶν ὅσων τοῦ ὁδῶν καθ' ἃς ἔπραξαν τὸ ἔργον, καὶ μεγάλα πλήθους ἐμφράξαι αὐτὰς τῆς θεραπείας, καὶ ὁπόσοι τοῦ γραλιωτῶν ὅπλοι φυλακῇ τοῦ αὐτοκράτορος ἐκείνῃ παρῆσαν τὴν ἡμέραν. [a] οὐδὲς τε ἐπέχοντες χωρῆσαι παρῆσαν εἰς τὴν Γερμανικοῦ μὲν οἰκίαν τοῦ Γαΐου πατρὸς, ἐν τότε ἀνῃρήκεσαν· συνημμένη δὲ ἐκείνῃ, διὰ τὸ ἓν τὸ βασίλειον ὂν, ἐπ' οἰκοδομίαις ἑκάστου τοῦ ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ γεγονότων ἀσκηθὲν ὑπὸ μέρους ὀνόμαλι τοῦ οἰκοδομησαμένων, ἢ καί τι μερῶν οἰκήσεως λαβόντων τὴν ἐπωνυμίαν πολλαχέδε. [b] καὶ διεκπεσόντες τοῦ πλήθους τὴν ἔφοδον ἐν ἀδείᾳ τὸ παρὸν ἦσαν, [c] λανθάνοντος ἀκμὴν κακοῦ τοῦ τοῦ αὐτοκράτορος παρειληφότος. πρῶτοι δὲ εἰς τοὺς Γερμανοὺς ἡ αἴσθησις ἀφίκετο τοῦ Γαΐου τελευτῆς. δορυφόροι δὲ ἦσαν [d] αὐτοὶ ὁμώνυμοι τῷ ἔθνει, ἀφ' οὗ [e] κατελέχθησαν, τὸ Κελτικὸν τάγμα [f] περιέχοντες αὐτῶν. θυμῷ δὲ χρῆσθαι πάτριον ἐστὶν αὐτοῖς, [g] ὅπερ ὁ πανάγιον ἔν τισιν ἑτέροις Βαρβάρων, [h] διὰ τὸ ἀτόνως λογισμὸν ὑποδέχεσθαι τοῦ πεισμένων, ῥωμαλέοι τε τοῖς σώμασι, καὶ τῇ πρώτῃ ὁρμῇ σφοδροῖς τοῖς πολεμίοις, [i] οὓς ἂν ὁρμήσωσι μεγάλα καταρρῶσαι. ὅτοι δὲν πυθόμενοι τοῦ Γαΐου τὸν σφαγέα, καὶ περιαλγήσαντες διὰ τὸ μὴ ἀρετῇ κρίνειν ὑπὲρ τοῖς ὅλοις, ἀλλὰ συμφέροντα τῶν αὐτῶν, μᾶλλόν γε οἱ αὐτοῖς προσφιλὴς ὢν Γαΐος δόσεσι χρημάτων τὸ εὔνουν αὐτῶν κτώμενος, ἀπασάμενοι τὰ ξίφη· περσικῇ δὲ αὐτῶν Σαβῖνος χιλιάρχων, ὁ δι' ἀρετὴν καὶ γυναικοτάτα προγόνων, μονομάχος γὰρ ἦν, ἰσχύι δὲ σώματος τὸν ὑπὲρ τοιούτοις κλησάμενος [k] ἀρχήν· διεξῆεσαν δὲ οἰκίας ἀνερευνώμενοι τὰς σφαγέας τοῦ Καίσαρος. Ἀσπρῆνάν τε κρεουργήσασιν αὐτοῖς, διὰ τὸ [l] πρῶτον προπεσεῖν, ἔτι τὴν φολὴν μιάναν τὸ αἷμα τῶν θυμάτων, ὡς μοι λέλεκται πρότερον, ὃν ἐπ' ἀγαθῷ τὴν συνοχὴν ἀπεσήμαινε τοῦ γεγονότος, [m] δεύτερος Νωρβανὸς ὑπολωπάζεν, [n] ἐν τοῖς γνωσιωτάτοις τῶν πολιτῶν, καὶ πολλὰς αὐτοκράτορας παρεχόμενος τοῦ προπατόρων, καὶ μηδὲν αἰδουμένων αὐτοῦ τὴν ἀξίωσιν, ἰσχύι πρέχων ἀφαιρεῖται τὸ

primus conſpiciebatur incitari, & ad rem ſtrenue aggrediendam ferri, & Caji cædem facile aliis perficiendam dare, poſtquam vulnus fere lethale ab eo accepiſſet. Adeo ut merito quicquid etiam à ſociis perpetratum fuerit, Chæreæ conſiliis, animi robori, fortique manuum operæ acceptum ferendum ſit.

15. Et Cajus quidem, hujuſmodi morte affectus, exanimis jacebat multis vulneribus confoſſus. At Chærea ſociique, cum ab illis peremptus fuiſſet Cajus, haud fieri poſſe animadvertebant ut incolumes eadém via redirent, ſive attoniti magnitudine facinoris (non enim levis periculi res erat occidiſſe imperatorem, populo inſanienti gratum & acceptum, militibuſque de eo non ſine ſanguine inquiſituris) ſive quod anguſtæ eſſent viæ ubi patrata erat cædes, & magna ſervitiorum multitudo eas obſtruxiſſet, ut & milites qui ea die præſto erant ad cuſtodiam imperatoris. proinde alia via incedentes contulerunt ſe ad ædes Germanici, patris Caji quem tunc occiderant, (erant enim conjunctæ palatio, quod ita unum erat, ut tamen, ædificiis ab iis qui in imperio fuerant adauctum & ornatum, *varias* habuerit appellationes, aut ab eo qui partem aliquam abſolverit, aut ab eo qui partem aliquam ædificare inchoaverit) jamque elapſi è turbæ incurſu ſatis tuti erant pro tempore, dum adhuc in occulto eſſet quod imperatori acciderat. Primi autem Germani aliquid reſciverunt de Caji interitu. erant enim iſti ſatellites genti cognomines, è qua delecti ſunt qui legionem Celticam conſtituunt, homines gentis vitio proni ad iracundiam, id quod commune eſt illis cum cæteris barbaris, ut qui parum admodum conſilii rebus agendis adhibeant, at viribus pollentes ferocesque, & primos hoſtium impetus excipere ſoliti, in quamcunque partem incubuerint magnum ad victoriam momentum afferant. Iſti itaque, ubi aliquid de cæde Caji acceperant, vehementer indoluerunt, non ipſius virtutibus rem metientes ſed ſuis commodis, (quod magnam ab iis gratiam inierat Cajus crebris largitionibus conciliatam) ſtrictiſque gladiis perquirentes Cæſaris interfectores, per domos diſcurrebant duce Sabino, qui tribunus illis præerat, non ſua aut majorum virtute (nam gladiator fuerat) ſed corporis robore ad iſtam præfecturam evectus. Cumque illis, poſtquam Aſprenatem in fruſta concidiſſent, (quod in eum primum inciderant, cujus toga, ut jam ante diximus, cruore victimæ reſperſa, ſibi quod evenerat infauſtum fore portendebat) proxime occurriſſet Norbanus, civis cum primis nobilis, & qui inter majores ſuos permultos belli duces habuerit, nihilque ejus dignitatem reveriti eſſent, is, magnis viribus fretus, manibuſque cum eo qui primus ipſum adortus eſt conſertis gladium ei extorſit, & non inultus

Chæreæ cum ſociis in Germanici ædes ſe recipit.

Germani Cæſaris ſatellites.

Legio Celtica.

Sabinus cum Germanis ſatellitibus Cæſaris interfectores quærit.

Aſprenas cæſus.

Norbanus.

t Χρῆσθαι,] *L. B.* χείσασθ.

v Ἀρετῇ δὲ φόνου,] Ἀρετῇ deeſt *Busb.* forſan ἀρχῇ.

x Ἀποψυχθεὶς] Sic *Gen.* ἀπὸ ψύχων, vel ἀπὸ ψύχων deficiens, exſpirans, De Maccab. §. 15. SPANH.

y Τὰς αὐτὰς] Ita lego ex *Epiphanio.* (ita & emendavit in ora libri ſui *Coccejus*) τοιαύτας in *Græcis* omnibus.

z Ἀναιμωτὶ] Conf. ἀλωτ. lib. 2. c. 18. §. 8. SPANH.

a Οὐδὲς τε] *L. B.* οὐδὲς γε.

b Καὶ διεκπεσόντες] Ita reſcripſi. καὶ δὲ ἐκπεσόντες ἐκ τοῦ πλήθους τὴν ἔφοδον in *Editis.* καὶ διεκπεσόντες τοῦ πλ. *Busb.* HUDS. Atqui lectio *Busb.* eadem eſt cum emend. *Hudſonii*, ut fortè διεκπεσόντες legerit *Busb.* vel, ut *Lugd. Bat.* διεκπεσόμβοι, quod, vel potius διεκπεσόμβοι, vera lectio eſſe poterit. HAV.

c Λανθάνοντος ἀκμὴν] *Gen.* λανθάνοντες. brevius aliquanto in *Cod. Busb.* λανθάνοντος ἀκμὴν τοῦ φόνου τοῦ αὐτοκράτορος.

d Αὐτοὶ] Οὗτοι *Busb.* & *Voſſ.* ſeu *L. B.*

e Κατελέχθησαν, —— αὐτῶν.] Quoniam infra (eadem §.) habeamus, πολλοὺς αὐτοκράτορας παρεχόμβος τῶν προπατόρων, legendum cenſui, κατελέχθησαν, τὸ Κελτικὸν τάγμα παρεχόμβοι αὐτῶν. Κατελήχατο *Gall.* & *Voſſ.* κατήλεχαν τ. in *Editis Aliiſque.* Forſan ἀφ' οὗ κατήλεχαν τὸ Κελτικὸν τάγμα προσαγορεύομβοι.

f Περιέχομβοι] *L. B.* τὸ παρεχόμβοι.

g Ὅπερ ὁ πανάγιον] Ὅπερ ὁ πανάγιον ex conjectura, quod ἅπερ πανάγιον ἐν τισιν habeant *Gall. Vat. Lugd. Bat.* & *Hen. à pr. m.* Conſtat locum minime intellexiſſe *Epiphanium*, qui vertit, *erant autem armigeri, equivocum gentis ſuæ Celtica habentes tagma, quorum patria mos eſt importabili uti furore, ſicut Hiſpanis & cæteris Barbaris.*

h Διὰ τὸ ἀτόνως λογισμὸν] Ita *Vat.* & *Hen. à pr. m.* διά τε in *Editis Aliiſque.*

i Οὓς ἂν ὁρμήσωσι] Sic lego favente *Epiphanio.* ὃ ἂν ὁρμήσωσι in *Editis.* ὃς ἂν νομίσωσι in *MSS.*

k Ἀρχήν·] Ἀρετὴν *Busb. Vat.* & *Hen. à pr. m.* ἴνθρωπον ἀρετὴν *Voſſ.* HUDS. Imo *Lugd. Bat.* habet ἀθρόαν ἀρετὴν unde Cod. meo adſcripſit *Coccejus*, legendum eſſe ἀνδράσιν ἀρχὴν. haud male. HAV.

l Πρῶτον προπεσεῖν,] Πρῶτος aut πρώτως in aliquibus *MSS.*

m Δεύτερος Νωρβανὸς ὑπολωπάζει,] Βάρβαρος Νωρβανὸς *Hen. à pr. m.* & *Epiphan.*

n Ἐν τοῖς γνωσιωτάτοις] Ita *Busb. Gall.* & *Voſſ.* (ſeu *L. B.*) antea erat τοὺς γνωσιωτάτους abſque ἐν.

o Τῷ

ultus videbatur moriturus, donec, multis in eum irruentibus circumfusus, plurimis vulneribus acceptis ceciderit. Tertius autem Antejus, ordinis senatorii vir, cum paucis non temere & fortuito, sicuti priores, in Germanos incidit, sed spectandi cupiditate *ductus*, utque lætitiam oculis suis caperet, Cajum prostratum *exanimem* aspiciendo, suum in eum odium ostendebat. Anteji enim patrem, ejusdem cum eo nominis, in exsilium egit *Cajus*, eoque non contentus, milites ad eum occidendum misit. Et ea quidem de causa aderat, ut mortui spectaculo semet oblectaret. Cum autem turbata esset domus, & de se in latebras abdendo cogitarit, non effugit Germanos qui investigarunt & perscrutati sunt omnia, & obvios quosque fontes insontesque occidere turebant. Atque illi quidem ita interierunt.

Antejus interfectus.

16. Cæterum postquam in theatrum rumor de morte Caji perlatus est, obstupuerunt omnes, nunciatisque fidem habere noluerunt. Alii quidem, etsi cum lætitia interitum ejus acciperent, & vel quodvis darent ut sibi liceret esse adeo beatis, præ timore haud adducti erant ut crederent. Alii vero *rem confectam esse* plane diffidebant, & quod nollent tale quidquam Cajo accidisse, ne veritati quidem auscultabant, rem nulla humana vi confici posse sibimet persuadentes. At isti fere erant feminæ & pueri, aut mancipia, & nonnulli ex militibus. Hi quidem, utpote quod ejus stipendia merentes simul cum eo exercerent tyrannidem, ejusque insolentiæ ministri, & optimum quemque civium concutientes, honore simul & opibus aucti essent. Mulieres vero & adolescentuli, deliniti captique mirifice, ut solet vulgus, spectaculis, muneribus gladiatoriis, & viscerationibus: quæ facta erant editaque, verbo quidem ut ista populum oblectarent, at re vera * ut insanientem explerent Caji crudelitatem. Servi autem propter licentiam datam dominos accusandi & contemnendi, ut quibus refugere liceret ad ejus auxilium cum illos injuria affecissent. facile enim erat fidem impetrare improbe confictæ in dominos calumniæ, & indicata eorum pecunia non libertatem solum assequi, sed & divitias ex accusationis institutæ mercede, octava bonorum parte illis in præmium assignata. Cæterum patricii, quibus rumor credibilis videbatur, partim quod de insidiis aliquid præsciverant, partim quod vehementer id cupiebant optabantque, non solum gaudium occultabant quod ex nunciatis perciperent, sed & se nihil audire simulabant. Hi quidem veriti, ne spe falsi ad pœnas cogerentur, ut qui animi sui sententiam aperire nimium festinarint: illi vero qui rem resciverant, quod consiliorum participes essent, eo ma-

Qui homines Caji necem iniquo animo tulerint.

ξίφ. ° τῷ πρώτῳ ἐπιόντων συμπλακεὶς, φανερός τε ἦν οὐκ ἀπεραγμόνως πεθνηξόμενος, μέχρι δὴ πλειοχεθεὶς πολλοῖς τ' ἐπιφερομένων ἔπεσεν ὑπὸ πλήθους P τραυμάτων. τρίτος ἦν Αντήιος, τῶν ἐκ τῆς q βυλῆς, σὺν ὀλίγοις δὲ τυχαίοις τοῖς Γερμανοῖς καθάπερ οἱ πρότερον ἐμπεσών, ὑπὸ ἦν φιλοθεαμοσύνης καὶ ἡδονῆς τὸ αὐτόπτης γλιχόμενος Γαΐῳ κειμένῳ, r μῖσος s ἐνέφαινε πρὸς αὐτόν. τὸν γὰρ πατέρα τοῦ Αντηίου, καὶ ὁμώνυμον, φυγάδα ἐλάσας, καὶ μὴ ἀρκεθεὶς κτείνῃ σφαλιώτας ἐπιπέμψας. καὶ παρὼν μὲν Δίᾳ τάδε t εὐφραινόμενος θεωρίᾳ τοῦ νεκροῦ. v θορυβημένης ἢ τῆς οἰκίας, κρύπτειν αὐτὸν x ἐνθυμησάμενος, ὑ Δίφυλος τῶν Γερμανῶν τὸ εἰς τὴν ἔρημον ἀκρωβὲς, καὶ ἐπὶ τοῖς φόνοις ὁμοίως τῶν τε y αἰτίων καὶ μὴ ἐξαγριωσάντων. καὶ οἱ μὲν τότε z πεθνήκασιν.

ις'. a Εἰς ἢ τὸ θέατρον ἐπεὶ ἀφίκετο ὁ λόγος τοῦ Γαΐου πλοῦτος, ἔκπληξίς τε καὶ ἀπιστία ἦν. οἱ μὲν γὰρ καὶ πάνυ ἡδονῇ δεχόμενοι τ' ὄλεθρον αὐτοῦ, κἂν b πρὸ πολλοῦ ἡγησάμενοι σφίσιν ἀγαθὸν σωνελθεῖν, ὑπὸ δέους ἐν ἀπιστίᾳ ἦσαν. c εἰσὶ ἢ οἷς καὶ πάνυ ἀπ' ἐλπίδων ἦν, Δίᾳ τὸ μὴ ἐθέλειν d τι τοιόνδε e ἐπὶ Γαΐῳ γεγονέναι, μήτι ἀληθείᾳ πρόσθεσθαι, Δίᾳ τὸ μὴ οἷόν τε f ἀνθρώπῳ εἶναι τοιάδε ἀρετῇ χρῆσθαι. g γύναια δ' ἦν ταῦτα καὶ παῖδες, ὁπόσοι τε δοῦλοι, καί τινες τοῦ στρατιωτικοῦ. οἱ μὲν Δίᾳ τὸ μισθοφορεῖν, καὶ ὀδὲν ἀλλ' ἢ σωτυφαννοῦντες, καὶ Δημοκρατίᾳ h τῆς κατ' ἐκεῖνον ὕβρεως i ἐπαναστάμενοι τοῖς κρατίστοις τῶν πολιτῶν, τιμῆς τε ἅμα καὶ ὠφελείᾳ τυγχάνειν. ἡ ἢ αὖ γυναικωνῖτις, καὶ τὸ νεώτερον, ὅπερ ὄχλος φιλεῖ, θεωρίαις τε καὶ k μονομαχιῶν δόσεσι καί τινων l κρεαγορμιῶν ἡδοναῖς m ἀνειλημμένοι· ἃ ἐπεδόσετο, λόγῳ μὲν ἐπὶ n θεραπείᾳ τῆς πλήθους, τὸ ἢ ἀληθὲς ἐκπομπάνῃ τῆς μανίας ° Γαΐου τοῦ ὠμότητα. οἱ δὲ δοῦλοι Δίᾳ τὸ ἐν P κατηγορίαι τε εἶναι καὶ καταφρονήματι τῶν q δεσποτῶν, ἀποστροφῆς τῷ ὑβρίζοντι αὐτοὺς ἴσης τῆς κατ' ἐκεῖνον ἐπικουρίας. ῥᾴδιον γὰρ r ψευσαμένοις τε κατὰ τῶν κυρίων πεπίστευται, καὶ τὰ ῥήματα ἐνδείξασιν αὐτῶν, ἅμα ἐλευθέροις τε εἶναι καὶ πλουσίοις, s μισθῷ τῶν κατηγοριῶν, t Δίᾳ τὸ ἆθλα αὐτοῖς προκεῖσθαι τὰς οὐσίας τῶν ὑσιῶν. τῶν δὲ εὐπατριδῶν, εἰ καί πισι πιστὸς ὁ λόγος φανείη, τοῖς μὲν ἐκ τοῦ προειδέναι τοῦ ἐπιβουλοῦ, τοῖς δὲ ἀπὸ τοῦ θέλειν εὐκλεὲς ἡγουμένοις, σιγῇ παρεδίδοτο ὑ μόνον ἐπὶ τοῖς ἠγγελμένοις χαρᾷ ἀλλὰ καὶ ἡ δόξα τῆς ἀκροάσεως. οἱ μὲν δειλότητι, μὴ ἢ ψευσθεῖσιν ἐλπίδος u τιμωρίαν σωέλθοιεν, ὡς x προεξορμήσασιν ἀποφήναι τοῦ Δαίμονος τοῦ ἑαυτῶν· οἱ ἢ ἐξεπισταμένοι, διὰ τὸ f ἐπιβουλῆς

° Τῷ πρώτῳ ἐπιόντων συμπλακείς,] Iterum cum *Busb.* & *Voss.* (sed in *L. B.* est τῷ πρώτῳ τ'. unde corrigebat *Coccejus* τὸ πρῶτον τ' τ' πρώτων in *Editis Aliisque.*

P Τραυμάτων.] Τῶν τραυμάτων *Busb.*

q Βυλῆς,] Vocem ἀνὴρ post βυλῆς addit *Busb.*

r Μῖσος ἐνέφαινε πρὸς αὐτόν.] Διὰ μίσους γὰρ ἐφέρετο πρὸς αὐτὸν, ὅτι τ' π. *Busb.*

s Ενέφαινε] *L. B.* ἀνέφαινε τε. π. α.

t Εὐφραινόμενος] *L. B.* εὐφρανόμενος.

v Θορυβημένης ἢ τ' οἰκίας.] *Gen.* οἰκείας, Vel οἰκίας *Rufin.* turbataque subitò domo. SPANH.

x Ενθυμησάμενος,] *L. B.* ἐνθυμηθέν.

y Αἰτίων καὶ μὴ ἐξαγριωσάντων.] Ita *Busb.* αἰτιῶν in *reliquis.*

z Τεθνήκασιν.] Ita *Gall.* τεθνηκάζω in *cæteris.*

a Εἰς ἢ τὸ θέατρον ἐπεὶ ἀφίκετο] Ὡς ἢ εἰς τὸ θέατρον *Busb.*

b Πρὸ πολλοῦ ἡγησάμενοι] Πολλὰ ἡγ. *Voss.* (seu *Lugd. Bat.*) verum πρὸ πολλοῦ hîc eodem sensu ac πρὸ πλείονος & πρὸ πλείστου.

c Εἰσὶ ἢ οἷς] Εἰσὶ δ' οἳ καὶ πάνυ ἀπ' ἐλπίδων ἦσαν *Busb.*

d Τι τοιόνδε] Τὸ τοιοῦτον τῷ Γ. *Busb.*

e Επὶ Γαΐῳ] *L. B.* πρὸ τ' Γαΐου.

f Ανθρώπῳ εἶναι.] Ανθρώπων *Vat.* & *Hen.*

g Γυναῖα δ' ἦν] Ita *Busb.* γύναιά τε ἦν in *cæteris.*

h Τῆς κατ' ἐκεῖνον ὕβρεως] Τῆς ἐκείνου ὕβρ. *Busb.*

i Επαναστάμενοι τοῖς κρείττοσι τ' πολιτῶν,] Υπαναστάμενοι *Busb.*

k Μονομαχιῶν δόσεσι] Μονομαχίαις solus *Busb.*

l Κρεαγορμιῶν ἡδοναῖς] Videsis *Casaubonum* ad *Suetonium* in *Julio Cæsare*, c. 38.

m Ανειλημμένοι·] Ενειλημένων solus *Busb.*

n Θεραπείᾳ τ'] Ita *Gall. Voss.* (seu *Lugd. Bat.*) *Busb.* & *Epiphan.* θεωρίας in *Editis Aliisque.*

* Ut —— crudelitatem.] *Ad satiandam sue crudelitatis insaniam*, Epiphan. *re autem vera serviebant crudelitati & insaniæ principis*, Gelen.

o Γαΐου τοῦ ὠμότητα.] Διὰ Γαΐου *Busb.*

p Κατηγορίᾳ τε εἶναι καὶ καταφρονήματι] Ita lego cum Cl. *Lorthio.* κατηγορίᾳ in *libris.*

q Δεσποτῶν] Ita distinguo. antea erat δεσποτῶν ἀποστροφῆς, τῷ ὑβρ.

r Ψευσαμένοις τε] Ψευσαμένοις, & mox πιστεύεσθαι, dein ἐλευθέρους & πλουσίους *Busb.*

s Μισθῷ —— ὑσιῶν.] Delatoribus octava confiscatorum bonorum decreta. *Sueton. in Neron. c.* x. Præmia delatorum Papiæ legis ad quartas redegit. vid. Tacit. Annal. III. SPANH.

t Διὰ τὸ ἆθλα] Ita *Busb.* & *Voss.* (seu *Lugd. Bat.* est enim idem Codex) Δίᾳ τὰ in *Editis Aliisque.*

u Τιμωρίαν συνέλθοιεν] Τιμωρίαι in *Editis Aliisque.* quod sane συνέλθοι postularet. τιμωρίας in *Vat.* & *Hen.* quod in τιμωρίαν mutavi. in *Epiphanii* versione, *metuentes ne pœnæ succumberent.*

x Προεξορμήσασιν ἀποφήναι] Ita *Voss.* προσορμήσασιν in *reliquis.*

y Ωφι-

λῆς μεταοχεῖν, μειζόνως ἔκρυπτον ἀλλήλων ἀγνοίᾳ, καὶ δεδιότες μὴ πρὸς τινας εἰπόντες, οἷς ἡ τυραννὶς ἐσῴστο [y] ὠφέλιμος ὢν, ζῶντος Γαΐου κωλυθεῖεν ἐνδείξεως γενομένης. ἐπεὶ δ' ἕτερος ἐπεφοιτήκει λόγος, ὡμιληκέναι μὲν [z] Γαΐου τραύμασιν, ἀ μὴν ἀποθανεῖν, ἀλλὰ ζῶντα ἐν θεραπείαις εἶναι τῶν ἰατρῶν. ὧν τι πιστὸς αὐτῆς [a] ἦεν, ὡ δ' θαρσήσας τὴν γνώμην ἀποφαίνοιτο τῷ αὐτῷ. ἢ γὰρ φίλος ὢν, ὑποπτος ἐγίνετο εὐνοίας τῆ τυραννίδος· ἢ δὲ μισῶν πρὸς ἐκεῖνον χρώμενος, τῷ πρὸς αὐτὸν ἐδαμόθεν εὐνοίᾳ χρωμένῳ [b] διαφθείρειν τὴν ὀπὶ τοῖς λεγομένοις πίστιν. ἐλέγετο γὰρ ὑπό τινων, οἱ δὲ μάλιστα τοῖς εὐπατρίδαις ἐφάνιζον τὸ εὐθυμοῦν τῆς ἐλπίδος, ἐν ἀμελείᾳ κινδύνων γεγονότα, καὶ ἀφρονῶν [c] κωμικῶς τὰ τραυμάτων, ὥσπερ εἶχεν ἡμαλωμένον ὀπὶ τῆς ἀγορᾶς διεκπεσεῖν, καὶ ἐν δημηγορίαις εἶναι. καὶ τάδε μὲν εἰκάζετο βουλῇ τῇ ἀλογίστῳ τῶν θρασέων πεφθεμένων, καὶ ἐπ' [d] ἀμφότερα δοξῃ τῶν ἀκροωμένων λαμβανόμενα· ἀ μὴν τῷ γε [e] ἐνέδραν ἐξέλιπον, δεδιότες τὴν ἐπενεχθησομένην πρὸς ἐξιοῦσιν αἰτίαν. ἀ γὰρ [f] ἀφ' ἧς ἐξίοιεν ἀμφοίας γνώσεσθαι πρὸς αὐτὰς τὴν κρίσιν, ἀλλὰ ἀφ' ἧς [g] εἰκάζειν θελήσαι [h] οἵ τε κατηγορήσαντες καὶ οἱ δικάζοντες.

17. Ἐπεὶ δὲ πλῆθος τῶν Γερμανικῶν σωμάτων εἶχε τὸ θέατρον [i] ἐσπασμένων τὰ ξίφη, πᾶσι τοῖς θεωροῖς [k] ἐλπὶς μὴ [l] ἀπολεῖσθαι, καὶ πρὸς πᾶσαν ἔπιον εἴσοδον ποία εἶχεν αὐτὰς ὡς αὐτίκα μάλα συγκοπησόμενον. ἐν ἀμηχάνοις [m] τε ἦσαν, ἔστε ἀπέναι θάρσος εἰσφερόμενοι, ἔστε ἀκίνδυνον τὴν ἀφαιρεθὴν τὴν ὀπὸ τῶν θεάτρων πεπυσμένοι. εἰσιππόντων δὲ ἤδη, βοὴ τῶν θεάτρων ῥηγνυται καθ' ἑκατέρους τρεπομένη τῶν στρατιωτῶν, ὡς πάντων ἀγνοίας [n] αὐτῷ γενομένης τῶν βεβουλευμένων [o] καὶ τὴν ἐπανάστασιν, εἰ ὁή τις γέγονεν ἐπανάστασις, καὶ τῶν γεγονότων. φείδεσθαι αὐτῶν, καὶ μὴ τόλμης ἀλλοτρίας [p] ὧν τὰ κρεῖττον ἐν αἰτίᾳ γιγνομένων ἀπολαμβάνειν τιμωρίαν, [q] παρέντας ἐν ἐρωτήσει τῶν πεπραχότων, ὅ, τι καὶ πεπραγμένον εἴη, κατασκοπᾶν. καὶ οἱ μὲν ταῦτά τε καὶ περιτρέπω δακρύων καὶ τύπτεως προσώπων ὀπιθάζοντες καὶ [r] πολυιώμενοι, ὅσα ἀνεδίδασκεν αὐτοὺς ὁ κίνδυνος ἐσχάτως πλησίον, καὶ ὡς ἄν τις ἀγωνιζόμενος περὶ τῆς ψυχῆς [s] εἴποι τι, ἔλεγον. θεραύεται δὲ πρὸς ταῦτα τῶν στρατιωτῶν ἡ ὀργὴ, καὶ [t] μετεμέλησεν αὐτοῖς ἐπὶ τοῖς θεωροῖς βουλεύμασι· ὠμόν τε γὰρ ἦν [v] τὸ καὶ ἐκείνοις καὶ περ ἐξηγριωκόσιν ἐδοκεῖ, τὰς κεφαλὰς τῶν περὶ τὴν Ἀσπρῆναν ἐπὶ τὸ βωμὸν [x] ἀπηρεισαμένοις. πρὸς ἃς μειζόνως ἔπαθον οἱ θεωροὶ, λογισμῷ τε ἀξιώσεως τῶν ἀνδρῶν καὶ ἐλέῳ τῶν πάθους· ὥστε [y] παρ' ὀλίγον καὶ αὐτοῖς [z] ἐδὲν ἐλλιπεστέρως τὸ τῶν κινδύνων ὁμιλήσαντας ἐπαναστῆναι, ὧν ἄδηλον εἶναι τῷ συμφορᾶν, εἴπερ εἰς τὸ φόβῳ ψυχῆς

gis clam omnia habuerunt, alii alios ignorantes, metuentesque ne si quid dicerent alicui, cui expediebat diuturnam esse tyrannidem, Cajo vivente proditi ad supplicium deposcerentur. Nam & alius sparsus erat rumor, Cajum quidem vulnera accepisse, non tamen mortuum esse, sed adhuc vivere, eique à medicis curationem adhiberi. nemoque adeo fidus deprehensus erat, cui quispiam dicere auderet quod sentiret. sive enim *Caji* amicus esset, suspectæ erat fidei, ut qui tyrannidi faveret, sive odio eum prosequeretur, id ipsum dictorum ejus fidem imminuebat, quod cum oderit. Alius etiam rumor ferebatur, qui patriciis spei solatium eripiebat, ipsum *scilicet*, periculum despicientem & de vulneribus curandis parum sollicitum, in forum, ut sè habebat sanguine cruentatum, evasisse, atque ibi concionari apud populum. Et hæc quidem temere efficta erant ab iis, quibus propositum erat tumultus excitare, & in utramque partem pro affectu audientium trahebantur: * haud tamen sedes suas relinquebant metu criminis primo foras exeuntibus impingendi. non enim ex animo quo exierint factum iri de illis judicium, sed ex eo quem illis affingere vellent delatores & judices. *De morte Caji rumores diversi.*

17. Sed postquam turba Germanorum strictis gladiis circumdederat theatrum, spectatores de vita quisque sua metuere cœperunt, & ad cujusvis ingressum expaviscebant, quasi jamjam *ferro* concidendi essent: hærebantque inopes consilii, quod nec se in tuto esse crederent, si diutius in theatro morarentur. Atque adeo, cum irrumperent, clamor toto theatro tollitur, supplicantium militibus *seque excusantium* ut qui omnium ignari essent, tam eorum quæ de seditione movenda, si qua mota fuerit, erant deliberata, quam eorum quæ patrata erant. illis itaque parcere deberent, nec pœnas aliorum audaciæ ab omni culpa vacuis reposcere, sinerentque in facinoris, quodcunque commissum esset, auctores inquirere. Et illi quidem ista, multoque plura cum ploratu & planctu Deum obtestantes & implorantes dicebant, quæ præsentius periculum exprimeret, eoque modo ac quis in extremo vitæ discrimine aliquid proferret. Ad hæc frangitur militum ira; ipsosque subpœnituit eorum quæ contra spectatores animo agitaverant: nam & *revera* crudele erat illud, ipsisque licet irritatis *ita* videbatur, cum capita eorum qui cum Asprenate cæsi erant aræ defixissent. quibus conspectis, majorem in modum commoti erant spectatores, cum & virorum dignitatem secum reputarent & eorum quæ passi sunt miseratione tenerentur: adeo ut parum abesset, quo minus præsentium periculorum metus illis incuteretur, quibus in incerto erat si quo tandem modo calamitatem evitare possent. *Germani milites in theatrum veniunt.*

[y] Ὠφέλιμος ὢν,] Ita distinxi. prius erat ὠφέλιμος ὢν ζῶντος Γαΐου, κωλυθεῖεν &c.

[z] Γαΐου τραύμασιν,] Γαΐου inserui è *Cod. Busb.* & *Epiphan.*

[a] Οὐθεὶς,] In quibusdam *MSS.* οὐδενὶ ὤν, vel οὐθενὶ ᾧ. Hic vulgatam lectionem retinui, vocula τις post θαρσήσας inserta ex *Epiphanio*, id quod & Cl. *Lowthio* suboluit.

[b] Διαφθείρειν τὴν ἐπὶ τοῖς λεγομένοις πίστιν.] Διαφθείρει *Voss.*

[c] Κωμικῶς τὰ τραυμάτων,] Ita *Busb.* κωμικὴν in *cæteris.*

[d] Ἀμφότερα] *Gen.* ἀμφοτέρα.

* *Haud tamen sedes suas relinquebant*,] Neque loca sua custodiæ relinquebant, *Epiphan.*

[e] Ἐν ὁρᾳ. ἐξελιπον,] Forsi. ἐξέδραν ἐπ.

[f] Ἀφ' ἧς ἐξίοιεν ἀμφοίας] Ita placuit rescribere, auctoritate *Epiphanii*, qui verrit, *quando non quæ voluntate discederent accusari poterant aut damnari; sed quemadmodum vellent accusatores aut judices.* antea erat, ἐφ' ἧς ἀξιοῖεν.

[g] Εἰκάζειν θελήσειαν] Ἐγκαθίζειν *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

[h] Οἵ τε ——— δικάζοντες] Ita lego cum Cl. *Lowthio*, favente *Epiphanio* in versione jam allata.

[i] Ἐσπασμένων τὰ ξίφη] Ἐσπασμένοι *Busb.*

[k] Ἐλπὶς μὴ ἀπολεῖσθαι,] Ἐλπὶς ἀπολεῖσθαι *pro* metu pereundi. SPANH.

[l] Ἀπολεῖσθαι,] Ἀπολέσθαι *Busb.* & *Lugd. Bat.*

[m] Τε ἦσαν,] Ita *Busb.* & *Epiphan.* ἦ in *cæteris.*

[n] Αὐτῷ] *L. B.* αὐτῇ.

[o] Καὶ τὴν ἐπανάστασιν,] Vocem κἂν insertam dedi, prout monuit Cl *Lowthius.* Forsan tamen à *Josepho* subintelligenda relicta erat. τοῖς ἐπαναστᾶσιν *Vat.*

[p] Παρὸ τὸ ἐδὲν ἐν αἰτίᾳ γιγνομένων] Παρ' αὐτῶν *Voss.* & mox ἐδὲν *Busb*

[q] Παρέντας ἐν ἐρωτήσει] *L. B.* τι παρέντας ἐρεύνῃ. quam lectionem inveniisse se etiam testari videtur *Epiph.* vertens: *sed acquirerent commissores, si tamen aliquod scelus probaretur esse commissum.* HAV.

[r] Πολυιώμενοι,] Conf. infr. c. 2. §. 4. SPANH.

[s] Εἴποι τι, ἔλεγον.] Lego εἴπειεν τι &c. εἴποιέν τι in *Editis* & *MSS.* εἴποι τι conjecerat Cl. *Lowthius.* HUDS. Atque *Lowthii* conjectura confirmata jam auctoritate *Lugd. Bat.* tuto mihi recipienda videbatur. HAV.

[t] Μετεμέλησεν αὐτοῖς] *Epiphanii* auctoritate ductus μετεμέλησεν reposui. (*Lugd. Bat.* μεταμελῆσαι) antea erat μεταμελήσασθαι.

[v] Τὸ καὶ ἐκείνοις καὶ] Ita *Voss.* seu *L. B.* ὅτε in *Editis Aliisque.*

[x] Ἀπηρεισαμένοις.] Ἀπηρτισμένοις *Hen.* qua lectione admissa, locum hoc modo refingerem, ὠμόν τε γὰρ ἦν τὸ καὶ ἐ. κ. ἐξ. ἐδοκεῖ, ὅτε τὰς κ. τ. π. τ. Α. ἐ. τ. βωμὸν ἀπηρτισάνθ.

[y] Παρ' ὀλίγον] Forsan παρ' ὀλίγον in textum irrepserit, utpote oræ appositum ad interpretamentum phrasεως ἐδὲν ἐλλειπεστέρως.

[z] Οὐδὲν ἐλλειπεστέρως] Ἐλλειπεστέρως τὸ κινδύνου ἐπ. *Busb.* ἐλλειπεστέρως τὰ τῶν κ. *L. B.*

sent. Quo factum est, ut iis, qui Cajum libenter meritoque oderint, auferrentur lætitia & gaudium, quibus *alioqui* ex eo *mortuo* afficerentur: quod in eo fere erant ut vitam amitterent, nec ulla ejus conservandæ spes fida & firma alicubi effulsit.

Arruntius in theatro Caji interitum proclamat.

18. Erat autem *quidam* Euaristus Arruntius rerum venalium præco, adeoque magna & canora voce, qui Romanorum ditissimos opibus æquabat, quique in quibuscunque voluerit plurimum in civitate pollebat, tam eo tempore quam postea. Ille, cum sese ad luctum quam maxime composuisset, (quamvis enim Cajo erat omnium infensissimus, præsenti tamen voluptati præferebat ea quæ docuit timor, suggessitque astutia quærendi sibimet incolumitatem) lugubri sumpto apparatu, uti mos est in carissimorum desiderio, in theatrum progreditur, mortemque Caji denunciat, non passus multitudinem diutius in ignoratione eorum versari quæ acciderant. Deinde columnas etiam circuibat Arruntius, & milites inclamabat, simulque cum eo tribuni, jubentes gladios recondere, & Caji interitum eis significantes. quæ res manifesto salutem illis attulit qui in theatrum convenerant, cunctisque qui in Germanos quomodocunque incidissent: nam dum spes illis facta erat Cajum adhuc vivere, à nullo abstinebant maleficio. Tantum superfuit illis erga ipsum benevolentiæ, ut contenti fuissent vel vitam suam amittere, si modo potuerint illum ab insidiis immunem præstitisse, & à gravi adeo calamitate liberasse. Cum autem certiores facti essent de morte Caji, statim deferbuit impetus quo in vindictam ferebantur, tam quod minime in rem suam cederet sui in illum animi promptitudinem ostendisse, mortuo eo qui gratiam illis relaturus esset, quam quod timerent, ne in eos injurias facere pergentes animadvertatur à Senatu, si ad ipsos summa rerum administratio perveniret. Atque adeo Germani quidem, licet ægre, à rabie cessarunt, quæ in eos invaserat ex morte Caji.

Germanorum militum rabies sedata.

Chærea de Minuciano sollicitus.

19. Cæterum Chærea, de Minuciano valde sollicitus, ne periret in Germanos furentes incidens, & singulos militum adiens orabat eos atque obsecrabat, ut illius salutis rationem haberent, & ipse diligenter inquirebat ne forte interiisset. Et Clemens quidem Minucianum, ad ipsum adductum, dimittit, cum multis aliis Senatoribus facti justitiæ honestatique testimonium perhibens, virtutique illorum qui illud in animum induxerant, idemque exsequi minime dubitarunt: "nam ita fere esse "tyrannos *dicebat*, ut se efferant voluptati haben-"do injuriarum licentiam, haud vero inde felicem "fortiri vitæ exitum, ut qui bonis omnibus invisi "in ejusmodi incidant calamitatem qualis Cajo

ναι δώσαι ἄν. ὥστε, κἂν εἴ τινες τῶν σφόδρα μισούντων καὶ μὴ δίκης τὴν Γάϊον, ἀφαιρεῖσθαι τῶν ἐπ' αὐτῷ εὐφροσυνῶν [a] καὶ τὴν [b] χάρας, διὰ τὸ ἐν ῥοπῇ μὲν ἅμα σωτηρίας γεγονέναι, τὴν δὲ πίστιν καὶ σφᾶς εἶναι μηδέπω τότε ἐχέγγυον [c] σωτηρίας.

ιή. Ἦν δὲ [d] Εὐάρεστος Ἀρρούντιος τῶν κηρυσσόντων τὰ πωλούμενα, καὶ δι' αὐτὸ φωνῆς τε μεγάλης χρώμενος, καὶ [e] σχήματα σφισὶ βεβλημένος ὅμοια τοῖς Ῥωμαίων πλουσιωτάτοις, δυνάμεί τε αὐτῷ ἣν ἐφ' οἷς ἐβούλετο πρᾶσσειν καὶ τὴν πόλιν, ἔν τε τῷ τότε καὶ τοῖς ὕστερον. ὅτε δὴ θεασάμενος αὐτὸν ὡς ἐνὸν πενθημονέστατον· καί τοι μισῶν [f] παρ' ὀλίγα οὐδὲν ἐχρῆτο πρὸς Γάϊον, ἀλλὰ μᾶλλον κρείσσων ἡ δεισιδαιμονία καὶ φόβος [g] στρατηγία σφὶ τὸ κερδησόμενον τὴν σωτηρίαν τὸ εἰς τὸ παρὸν ἡδονῆς· πάντα κόσμον ὑπεξεύρας, ὡς ἄν τις ἐπὶ τοῖς τιμιωτάτοις παρεσκευάσατο ἀπολωλόσιν, [h] ἀποστρέφει τὸν Γάϊον τὸ θέατρον ἐπὶ τὸ θέατρον παρελθών, καὶ ἔπαυσε τοὺς ἀνθρώπους ἐπὶ πλέον ἀγνοίᾳ συμφερόντως τῷ γεγονότι. ἤδη δὲ καὶ [i] σήλας Ἀρρούντιος φέρων, ἀνακαλῶν τοὺς Γερμανούς, καὶ οἱ χιλίαρχοι σὺν αὐτῷ κελεύοντες καταθέσθαι τὸ σίδηρον, καὶ διασαφοῦντες Γαΐου τὸν τελευτόν. τόν τε [j] καὶ σαφέστατα ἔσωσε τοὺς ἐν τῷ θεάτρῳ συνειλεγμένους, καὶ πάντας [k] οἳ καὶ ὅπως σὺν τοῖς Γερμανοῖς φερέτυχοιεν. ἐλπὶς γὰρ αὐτοῖς ἐφαίνετο, ἕμπαν κεῖσθαι τὸν Γάϊον, [l] ὁπόθεν ἔστιν ὃ πᾶν κακῶν [m] ἂν ἀπέσχον. τοσόνδε ἐπερρώσθησαν αὐτοῖς εὐνοίας [n] πρὸς αὐτόν, ὡς κἂν μὴ τὸ καθ' αὑτοὺς [o] ἀπολωλέναι τὴν ψυχὴν κτήσασθαι τὸ ἀνεπιβούλευτον αὐτῷ [p] καὶ τοσαύτῃ δυσχερείᾳ μὴ σωιζόμενον. [q] παύσει δὴ τῆς ὁρμητότος εἰς τὴν τιμωρίαν, μαθήσεως σαφῶς φαινομένης αὐτοῖς ἐπὶ τῇ τελευτῇ [r] Γαΐου, διά τε τὸ εἰς ἀρχεῖον ὑποδείσασθαι τὸ τοιοῦτον [s] εὐνοίας, ὃς ἀμείψαιτο αὐτοὺς ἀπολωλότος, καὶ δεῖσθαι μὴ περαιτέρω τῇ ὕβρει χρωμένων ὑπισχνεῖσθαι γνώσεσθαι τὸ βελτίω, εἴπερ εἰς ἐκείνου φέροιτο [t] τὸ κράτος τῆς ὑπατικῆς ἀρχῆς. καὶ [v] οἱ μὲν Γερμανοὶ [x] εἰ καὶ μόλις, ἀλλ' οὖν ἐπαύσαντο λύσσης τῆς ἐπὶ Γαΐου τῷ θανάτῳ καταλαμβανομένης αὐτούς.

ιθ. Χαιρέας δὲ, σφόδρα γὰρ [y] περὶ Μινυκιανὸν ἔδεισε μὴ διαφθαρείη μανίαις τῶν Γερμανῶν φερόμενος ἔκαστόν τε τῶν στρατιωτῶν [z] μετὰ, προμηθούμενος τὴν σωτηρίας αὐτὸν δεόμενος, καὶ μὴ ἀπολώλοι πολλοὺς ἐξέπασιν ποιούμενος. καὶ Μινυκιανὸν μὲν καὶ Κλήμης, ἀναγκαῖα γὰρ ὑπὸ τούτου, [a] μεθίησι, πολλῶν μετ' ἄλλων συγκλητικῶν δικαιοσύνῃ τῇ πρᾴξει [b] συμμαρτυρῶν, καὶ ἀρετὴν τοῖς ἐστερημένοις καὶ πρᾴοτέρᾳ μὴ ἀποδεδειλιακόσι· "τυραννίδα γὰρ "[c] εἰς ὀλίγον μὲν ἐλθεῖν ἡδονῆς τὸ ὑβρίζειν ἐπαρθεῖσαν, "εὐτυχεῖς δὲ οὐκ ἄρα ποιεῖσθαι τὰς ἀπαλλαγὰς τοῦ βίου, "μίσει τὸ ἀρετῆς πρὸς αὐτὴν χρωμένης, ἀλλὰ μὴ τοιαύ-"της δυσχερείας, οἵαν δὴ Γάϊον σωτελεῖν, πρὸς τὸ ἐπα-

"ναστέν-

a Καὶ τὸ χάρας] Illud καὶ insertum dedi, & mox ante τότε delevi, sensu ita postulante, meque id monente Cl. *Lowthio*.

b Χάρας,] *L. B.* χώρας.

c Συντελθεῖν.] Ita *Voss.* seu *L. B.* πρεσελθεῖν in *cæteris*.

d Εὐάρεστος Ἀρρούντιος] Ita rescripsi. εὔαρες Ἀρούντιος in libris omnibus *Græcis Latinisque*. Erit forsan qui malit, εὐάρες aut εὔαρες *facile princeps*.

e Χρήματα σφισὶ βεβλημένος] Sic *Herodiano* l. 1. c. 2. πλούτῳ περιβολῆ. *Epiphanius* vertit, *indutus vestibus diversi coloris ad instar nobilium Romanorum*, ac si legisset, ἱματίοις πολύχροα σφισὶ βεβλημένος ὅμοια τοῖς Ῥωμαίων εὐπατριδῶν.

f Παρ' ὀλίγα οὐδὲν ἐχρῆτο] Παρ' ὀλίγα οὐδὲν in *Editis Aliisque*. παρ' ὃν τιν' οὐδὲν *Busb.*

g Ἀποσημαίνει δὲ Γαΐου τὸν θάνατον] Θελόντων ἀποσημαίνειν legit *Busb.* ἵνα ἀποσημάνῃ *L. B.*

h Στήλας Ἀρρούντιος φέρων,] Ita *Hen.* & *Epiphan.* qui vertit, *deinde statuas etiam Arruntius & loca singula circuibat.* στείλας in *Editis Aliisque.* σίλας *Busb.* σύλας *L. B.*

i Καὶ σαφέστατα ἔσωσε] Καὶ omittit *Busb.* & commode abesse potest.

k Οἳ καὶ ὅπως σὺν] Οἵτινες ἂν τοῖς *Busb.* οἳ καὶ ὅπως ἂν *Hen. Voss.* & *Vat.*

l Οὐκ ἔστιν] Οὐκ ἔσται *Vat.* & *Hen. à p. m.*

m Ἂν ἀπέσχον.] *L. B.* ἂν ἀπέσχοντο.

n Ἐπερρώσθησαν] *Gen.* ἐπερρωσύνθη.

o Ἀπολωλέναι] Forte ἀπολωλέναι.

p Καὶ τοσαύτῃ δυσχερείᾳ] Ita ex conjectura lego. antea erat καὶ τοσαύτῃ δυσχερείᾳ σωιζόμενον. Si quis σωιζόμενον malit, per me licet.

q Παύσει δὴ τῆς ὁρμητότος] Παύσεται δὴ τῆς ὁρμητότος, μαθήσεως *Busb.* & *Hen.*

r Γαΐου,] Γαΐου insertum dedi, fretus auctoritate *Cod. Busb.* & *Epiphanii*.

s Εὐνοίας,] Σωωσίας *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

t Τὸ κράτος τῆς] *L. B.* τὸ κράτος ἐκ τοῦ τῆς.

v Οἱ μὲν Γερμανοὶ] Voculas οἱ μὲν non agnoscunt *Hen. Vat.* & *Voss.*

x Εἰ καὶ μόλις,] Illa εἰ καὶ μόλις addidi è *Cod. Voss.* seu *Legd. Bat.* mox ἀλλ' εἰ καὶ σαλῶν ἐπαύσαιτο mendose in *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

y Περὶ Μινυκιανῷ] Ita lego. περὶ Μινυκιανῷ in *Editis* & *MSS.*

z Μετὰ, —— αὐτὸν] Μήτε εἰ πρ. in *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

a Μεθίησι, —— τῇ] Antea, μεθίνσι π. μ. ἄ. συγκλητικῶν δ.

b Συμμαρτυρῶν,] Ita in *Editis Aliisque. μαρτυρῶν Busb.* & *Gall.*

c Εἰς ὀλίγον μὲν ἐλθεῖν] Εἰς ὀδὲν μὲν ἐλθεῖν legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *tyrannidem dicens ad nihilum fuisse perductum, eo quod injuriarum voluptate fuerit elevata.* Fuit cum legerem, εἰς ὀλιγωρίαν μὲν ἐλθεῖν, aut εἰς ὀλίγον μὲν ἀνθεῖν, aut θάλλειν.

d Συν-

"ναρχίλων καὶ [d] συνηθέντων τὴν ὑπόθεσιν αὐτὸν ὑπόθε-
"λον αὐτῷ γιγόμενον, καὶ διδάξαντα, οἷς [e] ὑβρίζων
"ἀφόρητ@ τὴν ἀφανίζων ἔ νόμε τὴν πρόνοιαν, πολέ-
"μῳ πρὸς αὐτὸν χρῆσθαι τὰς φιλτάτας, καὶ νῦν λόγῳ
"μὲν εἶναι τύτες οἱ ἀνηρήκασι Γάϊον, ἔργῳ ὑπ' αὐτὸν
"ὑφ' ἑαυτῶ κεῖσθαι διολωλότα.

κ'. Ηδη ὑ Ϲ τὸ θέατρον [f] ἐξανίστατο ἔ [g] θάκων, καὶ [h] τα-
ραχαὶ πάνυ πικραὶ ἐγίνοντο [i] τῶν εἴσω. αἰτία δ' ἦν τῷ ἔ
προθύμως [k] διαφθαρόμενα τῶν θεατῶν [l] Αλκύων ὁ ἰατρὸς,
σπασθεὶς ὡς ἐπὶ θεραπείᾳ τινῶν τραυμάτων, ἐκπέμ-
ψας ὑ τὰς σπονδάς, λόγῳ μὲν ὡς καὶ μεταδωσόμενος ὁπό-
σοις εἰς τὴν ἴασιν τῶν τραυμάτων προσφορᾶ, τῷ ὑ ἀληθεῖ,
ὡς [m] ἀπέσοιντο κινδύνε ἔ καταφθορότ@. ἐν τύτῳ ὑ βου-
λῆς τε γίνετ' σύνοδ@, καὶ ὁ δῆμ@, ἧπερ Ϲ εἰώθασιν ἐκ-
κλησιάζειν ἐπὶ τὰ ἀγορᾶς καταστάσεις, [n] ἐν ζητήσῃ τῶν σφα-
γέων τῶν Γαΐε ἦσαν· ὁ μὲν δῆμ@, καὶ πάνυ [o] ἐκθύμως, δο-
κεῖν ὑ Ϲ ἡ βελή. [p] καὶ τῷ γὰ [q] Ασιατικὸς Ουαλέρι@ ἰσατι-
κὸς ἀνὴρ, ὅτ@ [r] ἐπὶ τῶν δήμων καταστὰς θορυβόντων,
[s] καὶ ἐν δεινῷ τεθεμένων τὸ ἔτι λαθάνον τῶν τ' αὐτοκρά-
τορα ἀπεκτακότων, ἐπεὶ προθύμως πάντες αὐτὸν ἤροντο,
τίς ὁ πράξας τυγχάνοι, [t] εἴθε γὰ ἔγω γε, φησί. [v] καὶ πρό-
θεσαν ὑ Ϲ [x] οἱ ὕπατοι διάγραμμα, Γαΐε μὲν κατηγο-
ρίας ποιήμενοι, κελεύοντες [y] ὑ τῷ [z] τότε δήμῳ Ϲ τοὺς
στρατιώτας, ἐπὶ τὰ αὐτῶν ἀπίεναι· τῷ μὲν δήμῳ, πολ-
λὴν ἀνέσεως ἐπαγγελλόμενοι ἐλπίδα, τῷ στρατιωτικῷ ὑ
τιμῶν, εἰ ἐν κόσμῳ μείναι τῷ εἰωθότι, μηδὲν ὑβρίζειν
ἐξαγόμενοι. δέδ@ γὰ ἦν μὴ ἐξαγελασάντων ἀπολαύσε-
τε κακὸ ἡ πόλις, καθ' ἁρπαγὰς αὐτῶν Ϲ συλήσεις τῶν
ἱερῶν [a] τρεπομένων. ἐφθάκει ὑ ἤδη τῶν βουλευτῶν τὸ πᾶν
πλῆθος [b] συνειλεγμένον, καὶ μάλιστα [c] οἱ τῷ Γαΐε [d] συν-
θέντες τ' φόνον, θεάτρε τε ἤδη χρώμενοι [e] καὶ ἐν [f] φρο-
νήματι μεγάλῳ ὄντες ὡς εἰς αὐτὸς ἀνακειμένων [g] ἤδη
τῶν πραγμάτων.

"contigit, qui ante seditionem ortam conflatam-
"que conspirationem ipse sibimet factus est insi-
"diator, atque non ferendis injuriis legumque con-
"temptu in causa erat aliis quod ex amicissimis
"hostes evaserint, & nunc quidem eos haberi Ca-
"ji interfectores, re autem vera ipsum à semet per-
"emptum jacere.

20. Tum vero etiam è sedibus in theatro sur-
rectum est, quique intus erant in acerbos incide-
runt tumultus: utpote quod sese foras proripere
certatim festinarent. In causa autem erat Alcyon *Alcyon medicus.*
medicus, correptus *à nonnullis* quasi ut quosdam
vulneratos curaret, dimittensque qui cum eo erant,
specie quidem ut ea peterent afferrentque quibus
opus esset ad medicinam fauciis adhibendam, re
autem vera ut ab imminente periculo *longius* abes-
sent. At interea Senatus in curiam convenit, po-
pulusque in foro, ubi comitia haberi solebant,
congregatur, & interfectores Cæsaris perquirere
cœperunt; populus quidem acriter, Senatus vero *Inquisitio de Caji cæde.*
tantum in speciem. Aderat autem & Valerius A-
siaticus, vir consularis. is progressus in medium *Valerii Asiatici vox libera & honesta.*
tumultuantium, & indignantium quod laterent
qui imperatorem interfecerant, cum multi eum
cupide interrogarent, quinam esset qui facinus pa-
traverat, utinam ego, exclamat. Quin & consules
edictum proposuerunt, Cajum *graviter* accusantes,
populumque qui aderat militesque domum se reci-
pere jubentes; dum populo quidem spem magnam
remissionis *onerum* facerent, militibus vero præ-
miorum, si consuetum servarent ordinem, ab o-
mni maleficio abstinentes. nam metus erat, ne, il-
lis exasperatis, clade aliqua urbs multaretur, si ad
rapinas *faciendas* & templa spolianda se verterent.
Jam enim convenerat omnis Senatorum multitu-
do, maximeque ii qui cædi erant conscii, magna
cum audacia animique elatione, quasi jam penes
ipsos esset rerum summa.

---

d Συντεθέντων] *L. B.* συνθέντων.
e Υβρίζων ἀδόητος] Ita *Voss.* ὑβρίσιν in *cæteris.*
f Ἐξανίσαθ' ἔ θεάτρε,] Ἐξωτίσαθ' ἔ φυλάκων, καὶ ταραχαὶ πάνυ πικραὶ in *Editis Aliisque.* ἐξανίσαθ' ἔ φυλάκων, καὶ ἀρχαὶ πάνυ πικραὶ ἐγίνοντο Ϲ πᾶν εἴσω *Vat.* & *Hen. à pr. m.* & simili fere modo legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *jam ergo surgebant de theatro custodiæ, quæ principio pernicioſæ fuerant; quando omnes abscedere festinabant.* Quæ cum parum sibi constent, ignoscat lector quod rescripserim, ἐξαίσαθ' ἔ θάκων.
g Θάκων,] *L. B.* φυλακῶν.
h Ταραχαὶ] *L. B.* ἀρχαὶ & in *Marg.* αἱ καταρχαὶ.
i Τῶν εἴσω.] *L. B.* ὑπατίσως.
k Διαφθαρόμενα] *L. B.* διαφθζομένα.
l Αλκύων ὁ ἰατρὸς,] Ita *Voss.* & *Epiphan.* Αχιλλεὺς in *cæteris.*
m Απέσοιντο] *L. B.* πέσοιτο.
n Εν ζητήσῃ τ' σφαγέων τ' Γαΐε ἦσαν·] Ἐπὶ ζητήσει *Busb.*
o Ἐκθύμως,] Ita in *plerisque libris.* εὐθύμως in *Edit. Gen.*
p Καὶ τῷ —— ἀνὴρ] Ἦν ὑ καὶ *Ant. Busb.*
q Ασιατικὸς Ουαλέρι@ ἰσατικὸς ἀνὴρ,] Conf. supr. §. 14. SPANH.
r Ἐπὶ τ' δήμων καταστὰς] Ita *Busb.* ἐπὶ τ' δῆμον in *Editis Aliisque.* quæ lectio mox postularet θορυβοῦντα,
s Καὶ —— ἀπεκτακότων,] Ita *Busb.* καὶ δεινὸν τιθεμένων τὸ ἔτι λαθάνον τ' αὐτοκράτορα ἀπεκτονότων, vel τ' ἀπεκτονότων. Quod bene ferri potest, ἀπεκτονότων mutato in ἀπεκτονότας, vel τὰς ἀποκτείνοντας, prout conjecerat Cl. *Lowthius.* δεινὸν τιθεμένων τὸ ἔτι λαθάνον τ' αὐτοκράτορα ἀπεκτονότων *Vat.* & *Hen.* καὶ δ. τ. τὸ ἔτι λαθανόντων τ' τ' αὐτ. ἀπεκτονότων *Lugd. Bat.*
t Εἴθε γὰ ἔγω γε] Εἴθε ἐγὼ αὐτοῖς ἀπεκτάνειν *Dio* in fine l. LIX. p. 663. SPANH.
v Καὶ πρόθεσαν] Illud καὶ abest *Busb.* & *Voss.*
x Οἱ ὕπατοι] Consules Sentius Saturninus & Pomponius Secundus ἄλλοι. lib. 2. c. XI. §. 1. SPANH.
y Διὶ] Τῷ *L. B.*
z Τότε δήμῳ καὶ τοῖς στρατιώταις,] Τότε non agnoscunt *Busb.* & *Voss.*
a Τρεπομένων.] Τραπομένων solus *Busb.*
b Συνειλεγμένον,] Ita *Busb.* & *Vat.* συνειλεγμένοι in *cæteris.*
c Οἱ Ϲ] Εἰς Ϲ *L. B.* seu *Voss.*
d Συνθέντες τ' φόνον,] Perperam συντεθέντες *Voss. Vat.* & *Hen. à pr. m.*
e Καὶ ἐν] Καὶ in plerisque *MSS.*
f Φρονήματι μεγάλῳ ὄντες] Ita in *Editis*, *Busb.* & *Voss.* καταφρονήματι *Vat.* (certe & *Lugd. Bat.*) *Hen.* & *Epiphan.*
g Ηδη τ' πραγμάτων.] Sic *Busb.* δὴ in *cæteris.*
h Διὶ ὄντων τ' πραγμάτων,] Ita *Busb.* δὴ in *reliquis.*
i Αὐτῶν ἀλλήλοις.] Ita cum *Cod. Busb.* αὐτοῖς in *Editis Aliisque.*
k Ον ἰγκρατῆ] Εν κράτει *Busb.* & *Voss.*
l Βουλεύσαι τῷ ἀρχῷ,] Sic *Busb.* κτήσασθαι vel κτήσεσθαι in *cæteris.*
m Τῶν —— ἡγεμονίαν,] Τῶν κῦ ἴσα χρῆσει *Vat. Voss.* & *Busb.* unde *Cocceius* τ' καθ' ἴσα χρῆσει.

ΚΕΦ. β'. CAP. II. II.

Ως οἱ βουλευταὶ δημοκρατικῶς ἐκεῖνον, οἱ ὑ στρατιῶται μοναρχικῶς. περὶ σφαγῆς Γαΐε γυναικὸς Ϲ θυγατρὸς· οἵός τε ἦν Γάϊ@ τὰ ἤθη.

Quomodo Senatores pro populari republica contendebant, milites vero pro regio imperio. De cæde uxoris filiæque Caji, & de Caji ingenio & moribus.

ΕΝ τύτῳ [h] ὑ ὄντων τῶν πραγμάτων, αἰφνίδιον ἁρ-
πάζετ' Κλαύδιος ἐκ τ' οἰκίας. οἱ γὰ στρατιῶται, συνό-
δε γιγομένης [i] αὐτῶν ἀλλήλοις, καὶ αὐτοῖς λόγον δόντες
περὶ τοῖς παιτίοις, ἐώρων δημοκρατίαν ἀδυνάτε τε [k] ὂν
ἐγκρατῆ τοσῶνδε ἄν ποτε γρεάτων, ἐξικομένῳ
τε σὺν ἐπ' ἀγαθῷ τῷ αὐτῶν [l] γνώσεσθαι τὴν ἀρχὴν, εἴτε
τὶς [m] τῶν ἐν ἀρχῇ καταλήψοιτο τὴν ἡγεμονίαν, εἰς πάντα

DUM ita se res haberent, repente Claudius è *Claudius è domo extractus.*
domo extrahitur. Milites enim eòdem con-
gressi, cum ultro citroque de rebus gerendis sermo-
nem habuissent, fieri non posse comperiebant, ut *Milites pro Claudio stant.*
populus sufficeret tot tantisque negotiis sustinen-
dis, nec è re sua fore ut penes ipsum esset imperi-
um: & si quis eorum, ad quos redierat rerum
summa, factus esset imperator, sibi id magnum in
ma-

malum cedere, ut qui nihil opis & auxilii eò contulerant. optimum itaque esse, cum nondum de rebus aliquid decerneretur, principem eligere Claudium, & defuncti patruum, & nemini eorum, qui in Senatum convenerant, dignitate non præferendum, sive natalium claritatis, sive institutionis *suæ* ratio haberetur; quique factus imperator eos pro meritis honore afficeret & muneribus prosequeretur. Statim ac ista in animum induxerant, ea perfecerunt. quippe Claudius quidem à militibus *paulo post* fuerat abreptus. At Cn. Sentius Saturninus, quamvis istud de Claudio fama acceperat, quódque imperium quasi invitus quidem sibi vindicarit, re autem vera sponte & voluntate sua, in Senatorum tamen consessu surrexit, nihilque attonitus hortationem, viris ingenuis & fortibus accommodatam, adhibet hujusmodi verbis.

Cn. Sentii Saturnini oratio contra Tyrannidem.

2. "Etsi pro incredibili *habeatur*, Quirites, ut-"pote quòd præter omnium spem nobis offertur "post tam longum temporis spatium, tenemus "tamen libertatem, incertam quidem quamdiu "duratura sit, & in deorum, quorum munus est, "potestate sitam; sed quæ satis in se habet ad nos "exhilarandum, &, si de ea decideremus, nonni-"hil *tamen* ad felicitatem conferet. nam & una "hora viris bonis & honestis sufficit, si cum men-"te integra acta sit in patria libera, & legibus, "quibus olim floruit, administrata. De priore li-"bertate, utpote ante me natum amissa, nihil me-"morabo: præsentis autem insatiabili cupiditate "flagrans, illos beatissimos existimabo quibus con-"tigit in ista gigni & institui, proximumque post "Deos *immortales* honorem illis habendum, qui fe-"cerunt, ut, sero licet & hac demum ætate, illam "gustaremus: atque utinam in perpetuum salva "maneat & incolumis. Nobis autem, juvenibus "æque ac senibus vel hæc dies sufficiat. seniori-"bus ævum habebitur, si bonorum libertatis par-"ticipes facti decesserint: junioribus vero docu-"mento erit virtutis, quæ viris istis in emolumen-"tum cessit, à quibus prognati sumus. Nunc ita-"que & nobis in præsens nihil prius esse debet & an-"tiquius quam cum virtute vivere, quæ sola ho-"minibus libertatem parit conservatque. Ex iis "enim quæ olim facta erant auditione accepi, "quibusque ipse interfui satis intellexi, quantum "malorum in civitates invehant tyrannides, omni "virtuti obstando, & magnanimis libertatem aufe-"rendo, hominesque ad adulationem & metum "instituendo, dum res non ex sapienti legum cau-"tione, sed suo ex arbitrio administrant. Ex quo

λυπηρὸν αὐτοῖς εἶναι μὴ ἀ συνεργοῖς τ δεχῆς κατασῆσι. καλῶς οὖ ἔχειν, [n] ἀκρίτων ἔτι ὄντων τ πραγμάτων, ἡγεμόνα αἱρεῖσθ Κλαύδιον, [o] πάτρωά τε ὄντα θ τεθνεῶτ@, κ τ εἰς τὴν βυλὴν συλλεγομένων ἀδενὸς ἧττ@ [p] οὐκ [q] ἀξιολογώτερον, προγόνων τε ἀρετῇ, [r] κ τ κ τὴν παιδείαν μεμελετηκότα, [s] κ σαφέσ(α αὐτοκράτορα τιμήσειν τε τὰ εἰκότα, κ [t] ἀμείψεσθ δωρεᾶς. ταῦτα διανοηθέντά τε, κ ἔπραξαν οὐκ θ ῥᾳδιούργημα. ἥρπασο μὲν δὴ Κλαύδι@ ὑπὸ θ στρατιωτικῶ. [v] Γναῖ@ ὁ Σέντι@ Σατορνῖν@, [x] καί τοι πεπυσμέν@ τὴν Κλαυδίου ἁρπαγὴν, κ ὡς ὑπεδικάζοιτο τ [y] δεχῆς ἄκων μὲν δοκεῖν, τὸ ἦ ἀληθὲς κ βυλήσει τῇ αὐτοῦ, καπασὰς ὑπὸ τ συγκλήτου, κ μηδὲν καταπλαγείς, [z] ἐλευθέρους τε κ᾽ ἡνιόχους ἀνδράσι πρέποντως παιείτω ῥᾳδίνεσιν, τάδε λέγων.

β'. "Εἰ κ᾽ ἄπιστον, ὦ [a] ἄνδρες Ρωμαῖοι, διὰ τὸ "χρόνῳ πολλῷ ἧκειν ἀνέλπιστον ὅσον ἡμῖν, ἀλλ᾽ οὖ "ἔχομεν θ ἐλευθερίᾳ τὴν ἀξίωσιν, ἄδηλον μὲν ἐφ᾽ ὁπό-"σον, [b] ῥᾳδιεπίνυστον, κ γνώμῃ θεῶν, οἷ ἐχαρίσαντο "αὐτὴν, κειμένην, [c] εὐφρανθῆναι ἦ ἀρκῆσαι, κ, εἰ-"περ ἀφαιρεθείημεν αὐτῆς, εὐδαιμονίᾳ σωσάγεσαι. "ἱκανὴ γὰ κ μία ὥρα [d] τοῖς ἀρετῆς αἰσθανομένοις, "[e] κ μετ᾽ αὐτοτελοῦς τ διανοίας ἐν αὐτοδίκῳ τῇ πατρί-"δι, κ μὴ νόμων οἷς ποτε ἤνθησε [f] διαιτωμένη, βιω-"θεῖσα. ἐμοὶ ἦ τ μὲν πρότερον ἐλευθερίας ἀμνημονεῖν "ἐστι, διὰ τὸ κατόπιν αὐτῆς γεγονέναι· τ ἦ νῦν ἀπλή-"στως [g] πιμπλημένῳ [h] μακαρισμός τε ἡδεῖα τὰς ἐγθυ-"νηθείσας [i] ἐντραφείσας αὐτῇ, κ τ θεῶν [k] οὐδὲν [l] μεί-"ονα ἀξίας τιμῆς τοσάδε τοὺς ἄνδρας, οἳ οὐδὲ γοῦν κατὰ "τοῦτο τ ἡλικίας ἡμᾶς [m] ἔγνωσαν αὐτῆς· κ εἴη μὲν "εἰς πᾶν θ αἰῶν@ τὸ ὑπὸν ῥᾳμεῖναι τὴν ἄδειαν αὐ-"τῆς. ἀρκέσει δ᾽ ἂν ἡμῖν [n] κ ἥδε ἡ ἡμέρα τοῖς τε "νεωτέροις ἡμῶν, κ ὅσοι "γεγηράκαμεν. αἰὼν [o] ὑπολεί-"ληπται τοῖς πρεσβυτέροις, [p] ἐὰν τ ἀγαθῶν αὐτῆς ἐν "ὁμιλίᾳ γεγονότες [q] μεταςῶσιν· τοῖς ἦ νεωτέροις παίδευ-"μα ἀρετῆς [r] καθαρσίοις ἀγαθὸν ἀνδράσι τοῖσδε ἀφ᾽ "ὧν γεγόναμεν. νῦν ἦ [s] δὴ θ ἡμῖν, διὰ τὴν ἄρτι ὥραν, "ἥδεν πρεσβυτερον εἶη θ ζῆν μὴ ἀρετῆς, ἢ μόνη ἐκ-"φρονίζει τῷ ἀνθρωπείῳ τὸ [t] ἐλεύθερον. ἐγὼ γὰ τὰ πα-"λαιὰ οἶδα ἀκοῇ διὰ λαβών, οἷς ἦ ὄψῃ [v] ὁμιλήσας "ἠθόμην, [x] οἵων κακῶν τὰς πολιτείας [y] ἀναπίμπλα-"σιν αἱ τυραννίδες, κωλύσασαι μὲν πᾶσαν ἀρετὴν, κ θ "μεγαλόφρον@ ἀφαιρούμεναι τὸ ἐλεύθερον, κολακείας ἦ "κ φόβ@ διδάσκαλοι καθιςάμεναι, διὰ τὸ μὴ ὑπὸ σο-"φίας τ νόμων, ἀλλ᾽ ὑπὸ τῆς [z] ὁρμῆς τῶν ἐφεσηκότων

"[a] κα-

[n] Ἀκρίτων ἔτι ὄντων τ πραγμάτων,] Nondum perfectis rebus *Rufin.* SPANH.

[o] Πάτρωά τε ὄντα] Πατρῶόν τε in *libris.*

[p] Οὐκ] *L. B.* ὢν. *Cocc.* ὧν οὐκ.

[q] Ἀξιολογώτερον,] Ἀξιολογώτατον *Busb.* omissis ἀδενὸς ἧττ@ οὐκ.

[r] Καὶ τ κ τὴν παιδείαν] Καὶ κατ᾽ αὐτῶν τὴν π. *Vat.* & *Voss.*

[s] Καὶ σαφέσ(α αὐτοκράτορα] Καταςαθέντα γὰ αὐτοκρ. *Busb.*

[t] Ἀμείψεσθ δωρεᾶς.] Ἀμείψασθ *Busb.* & *Hen.*

[v] Γναῖ@ ὁ Σέντι@ Σατορνῖν@,] Sic lego. Γνέ@ ὁ Σέντι@ Σατορνῖν@ in *Editis* omnibus. νέ@ ἔτι ὢν Σέσι@ *Gall.* νέ@ ὁ Σέντιος *Vat.* νέος ὢν ἔτι Σατ. *Busb.* HUDS. Cn. Sentius Saturninus; Alterius Aponii Saturnini mentio apud *Sueton.* in *Cajo c.* XXXVIII. SPANH.

[x] Καί τοι πεπυσμέν@] Abest a *Lugd. Bat.*

[y] Ἀρχῆς ἄκων] Ita *Busb.* ἀρετῆς in *cæteris.* nullo plane sensu.

[z] Ἐλευθέρους τε κ᾽ ἡνιόχους ἀνδράσι] Eo modo *Busb.* & *Vat.* ἐλευθέρους κ᾽ ἡνιόχους in *reliquis.*

[a] Ἄνδρες Ρωμαῖοι,] Illud ἄνδρες è *Cod. Busb.*

[b] Παραστάνυσαν,] Τένυσαν *Voss.* τείνυσαν *Lugd. Bat.*

[c] Εὐφρανθῆναι ——— σωσάγεσαι.] Ita lego & distinguo, præsertim quod ἀφαιρεθείημεν habeat *Hen.* (*Lugd. Bat.*) ἀφραίνειν ἦ ἀρκῆσαι κ᾽ εἴτις ἀφαιρεθείη τ αὐτῆς εὐδαιμονίᾳ σωσάγεσαι in *Editis Aliisque.*

[d] Τοῖς ἀρετῆς αἰσθανομένοις,] Sic *Voss.* τ in *reliquis*: & mox αἰσθανομένης *Gall.*

[e] Καὶ μετ᾽ αὐτοτελοῦς] Καὶ μὴ ταῦτα τέλους *Voss. Vat.* & *Hen. à pr. m.*

[f] Διαιτωμένη, βιωθεῖσα.] Ita distinguo. prius erat, διαιτωμένη βιωθεῖσα.

[g] Πιμπλημένῳ] Πιμπλαμένου in *Editis.* πιπλαμένων *Hen. à pr. m.* πιπλαμένῳ *Lugd. Bat.* πιμπλημένῳ *Vat.* quod in textum recepi.

[h] Μακαρισμός τε ἡγεῖται] Ita cum *Cod. Voss.* (seu *Lugd. Bat.*) μακαρισμῶς τὸ αἰδεῖσθαι in *Editis Aliisque.*

[i] Ἐντραφείσας αὐτῇ,] Ἐγγραφείσας αὐτῇ *Voss.* & *Hen. à pr. m.*

[k] Οὐδὲν] *L. B.* οὐδὲ.

[l] Μείονα ἀξίας] Μειόνως *Hen.*

[m] Ἔγνωσαν αὐτῆς·] Γνόντες *Vat. Voss.* & *Hen. à pr. m.*

[n] Καὶ ἥδε ἡ ἡμέρα] Ex *L. B.* ἡ illud in medio additur. HAV.

[o] Ὑπολείπ(αι τοῖς πρεσβυτέροις,] Præteritum perfectum pro præsenti. de quo *H. Steph.* in *Append. ad Scr. al. de Dial. Att.* p. 142.

[p] Ἐὰν τ ἀγαθῶν αὐτῆς] Ita ex conjectura. δέοντων ἀγ. ἀ. οὐ ἀπ. γεγονότες μεταςᾶσιν in *Editis* & *MSS.*

[q] Μεταςᾶσιν·] Μιγα τε οὐ τοῖς ἦ *Hen. à pr. m.* μεβεστᾶσιν μίγα τε οὐ τοῖσδε *Vat.*

[r] Καθαρσίοις ἀγαθὸν ἀνδράσι] Ita, vel καθισάσης, legendum censui. καταρσάσεως ἀγαθὸν in *libris* omnibus.

[s] Δὴ κ᾽ ἡμῖν,] Ἤδη *Voss.*

[t] Ἐλεύθερον.] In *Marg. L. B.* αἰδέσιμον.

[v] Ὁμιλήσας ἠθόμην,] Forsan ὠμίλησα.

[x] Οἵων κακῶν] Ita ex *MSS.* οἷον in *Editis.*

[y] Ἀναπίμπλασιν] *L. B.* ἀναπιπλᾶσιν.

[z] Ὁρμῇ τ ἐφεσηκότων] Sic lego, sola fretus auctoritate *Epiphanii*, qui vertit, *eo quod principum voluntati cuncta subjiciuntur.*

"[a] καταλείπειν τὰ πράγματα. [b] ἀφ' ἧς γὰρ Ἰούλιος Καῖ-
"σαρ φρονήσας ἤδη καταλύσαι τὴν δημοκρατίαν, καὶ ἀφε-
"ιασάμενος τὸν κόσμον τῶν νόμων τὴν πολιτείαν [c] διετά-
"ραξε, [d] κρείσσων μὲν ἅπασιν γενόμενος, ἥσσων δὲ
"[e] καπηλείαν ἡδονῇ αὐτοῦ κομιζόντων, [f] οὐκ ἔστιν ὅ, τι
"τῶν κακῶν ὁ [g] διέτριψε τὴν πόλιν, φιλοπμηθέντων τοὺς
"ἀλλήλους ἀπάντων οἱ [h] ἐκείνῳ ἀφιδοχοι τῆς ἀρχῆς κα-
"τάσχωσιν, ἐπ' ἀφανισμῷ τοῦ πατρίου, καὶ ὡς ἂν μά-
"λιστα τῶν πολιτῶν ἐρημίαν τοῦ γυναίου [i] καταλείποιεν,
"ἀφ' τὸ οἴεσθαι τοὺς ἀσφαλείας εἶναι τῶν αὐτῶν τὸ κι-
"νδύνοις ἀνδράσιν ὁμιλεῖν, καὶ τῆς ἀρετῆς τοσοῦτον πεπ-
"ερυμένων ὁ μόνον ὑφαιρεῖν τι τῆς αὐχήματος, ἀλλ'
"εἰς τὸ πᾶν [k] ὑπιψηφίζειν [l] αὐτῶν τοῖς [m] ὀλέθροις.
"ὧν ἁπάντων, ἀριθμῷ τε πολλῶν ὄντων καὶ βαρύτητα
"[n] ἀνύποιστον ὑπιδειξαμένων καθ' ἃ ἕκαστος ἦρξεν, εἰς
"ὧν ὁ Γάιος ὁ σήμερον πθνεὼς, [o] ὠλέω τε παντὸς δί-
"κης [p] ἀπέδειξεν, ὁ μόνον εἰς τοὺς συμπολίτας, ἀλλὰ
"καὶ εἰς τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους ἀπαράδοτον τὴν ὀρ-
"γὴν [r] ἐπαφιεὶς, ὁμοίως τοῖς ἅπασι καὶ μείζω κακὰ
"ἐντιβόμενος ἀδίκως τὴν τιμωρίαν εἰσπραξόσεσθαι,
"ὀργὴν ὁμοίως εἰς τε ἀνθρώπους ἐξαγελώσας καὶ θεούς.
"τυραννίδι γὰρ οὐ [s] κερδαίνεσθαι τὸ ἡδὺ οὐδὲ μεθ' ὕβρεως
"[t] ἀποχρῆται, οὐκ εἰς τὰ χρήματα λελυπῆσθαι καὶ
"γαμετὰς, ἀλλὰ τὸ πᾶν κέρδος ἐκ [v] πανοικεσίας
"διοχλουμένων τῶν ἐχθρῶν. ἐχθρὸν γὰρ τυραννίδι πᾶν τὸ
"ἐλεύθερον· εἰς εὔνοιάν τε ἐκκαλεῖσθαι αὐτὴν, καὶ
"τοῖς ἐν ὀλίγῳ πθεμένοις ὁπόσα πεπόνθασιν, οὐκ ἔστιν.
"ἐξεπισάμενοι γὰρ ὧν ἀναπλήσαι κακῶν ἔστιν οὓς,
"κακεῖνοι μεγαλοφρόνως καταφρονήσαι χρῶνται τοῖς
"τὴν τύχην, αὐτοὶ λανθάνειν αὐτοὺς ὧν πράξαι
"μὴ δυνάμενοι, μόνως πιστεύσι κτήσασθαι τοῦ [x] ὑ-
"πόπτου τὸ ἀδεὲς, εἰ παντελῶς [y] αἱρεῖσθαι δυνηθεῖεν
"αὐτούς. τοιούτων δὴ κακῶν ἀποτευχότες, καὶ ἐπο-
"πτεῖς ἀλλήλοις καταστάντες, αἴπερ πολιτειῶν ἐχεγ-
"γυώτατον τοῖς τε τὸ παρὸν εὔνουν, καὶ τὸ αὖθις
"ἀνεπιβούλευτον, [z] καὶ τοῖς δόξαν οἰκείαν τῷ ὀρ-
"θουμένῳ τῆς πόλεως, [a] δικαιοί τε ἐστὲ προνοῆσαι ἰδίᾳ
"τὸ εἰς κοινὸν αὖτις τὴν ὠφέλειαν ἀπαντῶν, [b] ἢ καὶ
"ἀνεπιφθονεῖσθαι γνώμῃ, οἷς μὴ ἀρέσκοιτο τὰ [c] προ-
"εισηγμένα, οὐδαμῶς εἰς κίνδυνον [d] φέρεσθαι, διὰ
"τὸ μὴ δεσπότην εἶναι τῆς [e] ἐφεστηκότος, [f] ᾧ ἀνεύθυνον
"τὴν βλάπτοντα τὴν πόλιν, καὶ αὐτοκράτορα μεταστή-
"σασθαι τοὺς εἰρηκότας. καὶ πέτροφε τὴν τυραννίδα
"οὐδὲν νεώτερον, πλὴν ἥπερ ἀρχαία καὶ τοῖς οὐδὲν τῆς
"ἐκείνῃ θελομένων ἀνθρωπείας χρώμενον. τῆς γὰρ εἰρήνης
"ἧς πρῶτον ἡσθώμενοι, καὶ μεμαθηκότες ἀνδραπόδων ἐν
"τρόπῳ ζῆν, ὁπόσοι τε τῶν πόρρωθεν [g] ἐπαίομεν συμφο-
"ρᾶς ἀνηκέστους, κακοῖς τε τοῖς πέλας ἐπιδόμεν. In illa τῆς πόρρωθεν ex conjectura reposui, & κακοῖς τε τοῖς πέλας in κακά τε τῆς πέλας mutavi.

"enim Julius Cæsar in animum induxit populi
"poteſtatem tollere, legumque ratione inſuper ha-
"bita & violata, rempublicam perturbavit, jure
"ſuperior factus, ſuiſque cupiditatibus ſerviens;
"nihil quicquam malorum eſt quo non attrita fue-
"rit civitas, omnibus certatim id agentibus, qui
"ei in imperium ſucceſſerunt, ut patriam conſue-
"tudinem abolerent, & urbem, quoad ejus fieri
"potuit, fortibus & generoſis civibus exhaurirent;
"quod exiſtimarent hoc ad ſuam facere ſecurita-
"tem, ſi cum hominibus verſarentur vitioſis &
"flagitioſis, & eorum, qui virtute præſtantiſſimi
"haberentur, non ſolum ſpiritus deprimerent, ſed
"& in univerſum eos exitio addicerent. Quorum
"omnium, etſi multi fuerint numero & intoleran-
"dam oſtenderint moroſitatem in imperio exer-
"cendo, unus Cajus, hodie vita defunctus, plura
"quam cæteri omnes atrocia facinora edidit, non
"in cives ſolum ſuos, ſed etiam in cognatos pariter
"& amicos indomitam laxando iracundiam, omni-
"bus ſine diſcrimine graviora etiam mala inferens;
"ut injuſtas pœnas exigeret, iræ immanitate effe-
"ratus in deos ſimiliter ac homines. Tyrannis
"enim non ſatis eſt voluptatem ſibi acquirere,
"etiam cum injuriis conjunctam, neque fortunas
"*aliorum* vexare & uxores; ſed id præcipue in lu-
"cris ponunt, inimicorum totas *è vivorum numero*
"exturbare familias. Omnes enim liberi pro ini-
"micis habentur à tyrannis: quorum benevolentiam
"ne ii quidem ſibi conciliare poſſunt, qui patien-
"ter accipiunt quicquid perpeſſi ſunt. Etenim
"conſcii ſibi quam multis malis nonnullos opple-
"verint, utque illi magni animi deſpicientia & con-
"temptione fortunam *adverſam* ferunt, ipſi, ut
"quos ſua latere nequeant maleficia, ita demum
"ſecuritatem ſuſpicione vacuam ſibi pollicentur,
"ſi illos poſſint omnino tollere. Itaque ejuſmodi
"malis levati, nullique poteſtati niſi quæ veſtra
"eſt obnoxii, quod genus adminiſtrationis reip.
"quam maxime valet & ad præſentem concordi-
"am, & ad futuram incolumitatem, & ad propri-
"am civitati bene conſtitutæ gloriam, debetis ſin-
"guli providere quod in commune conferat, aut
"è contra etiam, ſi cui diſpliceant quæ ante con-
"ſulta erant & proviſa, ſententiam proferre, id-
"que ſine omni periculo; quod ejuſmodi dominus
"*vobis* non præſit, cui impune licebit civitatem
"lædere, eoſque qui *libere* ſententiam dixerint ar-
"bitratu ſuo è medio tollere. Atque nuper tyran-
"nidi nihil majus dedit incrementum, quam iſto-
"rum ſegnicies, qui contra voluntatem imperan-
"tium ne hiſcere quidem auſi ſunt. quietis enim
"dulcedine deliniti, & mancipiorum more vivere
"aſſueti, quotquot *è nobis* longius disjunctorum
"ca-

[a] Καταλείπειν τὰ πράγματα.] Καταλιπεῖν *Gall.* & *Voſſ.*
[b] Ἀφ' ἧς] Ἀφ' ἧπερ *Busb.* & mox βιασάμενος, pro ἀφειασάμενος. & σκηπτίαν pro πολιτείαν.
[c] Διετάραξε.] Συνετάραξε *Voſſ.* ὁ συνεταράξει *Vat.* & *Hen.* à *pr. m.*
[d] Κρείσσων μὲν] Sic *MSS.* quo modo legendum eſſe monuit Cotelerius ad *Mon. Eccl. Gr.* vol. 2. p. 610. antea erat κρεῖσσον.
[e] Καπηλείαν] Καπ' ἰδίαν frequentibus occurrit. HUDS. Καπ' ἰδ. SPANH.
[f] Οὐκ ἔστιν] Οὐκ ἔστιν ὅπως ὅτι *Busb. Vat.* & *Hen.* à *pr. m.*
[g] Διέτριψε] *L. B.* διέτρεψε.
[h] Ἐκείνῳ ἀφιδοχοι] Ἐκείνῳ & ἐκείνων in *MSS.*
[i] Καταλείποιεν,] Καταλίποιεν *Vat.*
[k] Ἐπιψηφίζειν αὐτῶν] Ἐπιφημίζειν *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen.* à *pr. m.*
[l] Αὐτῶν] *L. B.* αὐτῷ.
[m] Ὀλέθροις.] Ita cum *Cod. Busb.* antea erat, ὀλέθροις τῶν ἁπάντων, ἀριθμῷ, & mox εἷς ὧν ὁ Γάιος.
[n] Ἀνύποιστον] Gen. ἀνύποιστον· Vel ἀνύποιστον *Heſych.* ἀνύποιστον, ἀφόρητον, ἀνυποιόητον· SPANH.
[o] Πλέω τε πάντων] Πλείω *Busb.*
[p] Ἀπέδειξεν,] Ita *Busb.* ἐπιδείξαι *Voſſ.* ἀπέδειξαν *Vat.* & *Hen.* à *pr. m.* ἀποδείξας in *Editis.*
[q] Ὀργὴν] *L. B.* ὠργικότων.
[r] Ἐπαφιεὶς,] Sic lego, levicula cum mutatione, pro ἐπαφεῖς, quod ἀφιεὶς habeat *Busb.*
[s] Κερδαίνεσθαι τὸ ἡδὺ] Iterum ex conjectura. in *libris*, κερδαίνειν.
[t] Ἀποχρῆται,] Forſan ἀπέχρη, καὶ οὐκ εἰς τὰ χρ.
[v] Πανοικεσία] Πανοικησία Thucyd. l. 11. p. 111. B. ſupr. lib. 9. c. 8. §. 3. πανοικὶ κολασθέντες ἔπαθον· ἀλλως. lib. 7. c. 7. §. 1. πανοικησίᾳ· & c. 8. §. 7. SPANH.
[x] Ὑπόπτου τὸ ἀδεὲς,] Ἀπόπτου *Voſſ.*
[y] Αἱρεῖσθαι] In *Marg. L. B.* ἀρέσθαι.
[z] Καὶ τοῖς] *L. B.* καὶ τὸ.
[a] Δικαιοί τε ἐστὲ προνοῆσαι] Ita lego ex conjectura; δίκαιοί τε προνοῆσαι, ἀφ' τὸ εἰς κοινὸν αὖτις τὴν ὠφέλειαν ἀπαντᾶν in *Editis* & *MSS.*
[b] Ἢ] Abeſt à *L. B.*
[c] Προεισηγμένα,] *L. B.* προεισηγημένα.
[d] Φέρεσθαι,] Sic legendum cenſui. φέρειν *Voſſ.* φέρων in *Editis Aliiſque.*
[e] Ἐφεστηκότος,] Conf. infr. §. 3. SPANH.
[f] ὯΙ] *L. B.* ὡς.
[g] Ἐπαίομεν συμφορᾶς ἀνηκέστους,] Ἐπάλομεν *Voſſ.* & forſan *Epiphan.* qui vertit, *importabiles imurrentes aruinnas, & dein, etiam proximis malorum videbamur autores*; ac ſi legiſſet, κακῶν τε τοῖς πέλας αἴτιοι ἐδοκοῦμεν. In *Editis Aliiſque*, ὁπόσοι τε ἐπαίομεν συμφορᾶς ἀνηκέστους, κακοῖς τε τοῖς πέλας ἐπιδόμεν. Nam illa τῆς πόρρωθεν ex conjectura reposui, & κακοῖς τε τοῖς πέλας in κακά τε τῆς πέλας mutavi.

"calamitates non ferendas audivimus, propinquio-
"rum mala vidimus, metu moriendi cum virtute
"etiam morti summo cum dedecore conjunctæ
"occumbentes. Ante omnia autem tyranni inter-
"fectoribus honores quam amplissimos habere *fas*
"*est*, præsertim vero Chæreæ Cassio. Nam ille
"erat unus secundum deos qui consilio manuque
"nobis libertatem peperit: cujus haud decet *vos*
"oblivisci, sed & ei, ut qui sub tyrannide ante o-
"mnes pro libertate vestra consilium ceperit,
"primusque in discrimen semet conjecerit, recu-
"perata libertate honores decernere, idque primum
"vestro concessu jussuque factum ostendere. Opus
"enim pulcherrimum est, & quod viros liberos *in-*
"*primis* decet; benefactoribus gratiam reponere:
"qualis & ille erga nos universos exstitit, Cassio
"& Bruto qui Cajum Julium peremerunt plane
"dissimilis; quoniam isti quidem semina discordia-
"rum bellique civilis in urbe seminarunt, ille ve-
"ro cæso tyranno malis etiam omnibus inde ortis
"civitatem liberavit.

3. Sentius hujusmodi orationem habuit, eique magna cum voluptate auscultarunt & senatus & equitum quotquot aderant. Tum quidam Trebellius Maximus exsiliens annulum Sentio detrahit, in quo lapillus inclusus erat insculptam habens Caji imaginem, quem ille, præ studio dicendi, ut credebatur, faciendique quæ in animum induxerat, sibi auferre oblitus est. Et sculptura quidem è vestigio fracta est. Cæterum cum in multam noctem res productæ essent, tum Chærea etiam à consulibus signum petiit: atque illi libertatem dederunt. Ista autem, postquam facta essent, & præsentibus admirationi erant, & vix fidem invenerunt. nam, anno post centesimo, quam illis primo ablata fuerit imperii potestas, ad consules rediit signum dare: quippe illi, priusquam regio dominatu teneretur civitas, in milites potestatem habebant. At Chærea, ubi signum acceperat, militibus tradidit qui à Senatu stabant. erant autem numero ad quatuor cohortes, qui maluerunt esse sine imperatore quam sub tyrannide. Atque illi quidem cum suis tribunis abierunt: pauloque post etiam populus lætus admodum discedebat, cum spei plenus tum multum elatus, quod summam potestatem sibimet acquisivisset, nec amplius imperatori subesset. atque Chærea cum illis magna erat in gratia.

Annulus Sentio, oratione finita, detractus.

Fracta anaglyphe.

Tessera data à Senatu, libertas.

4. Chærea autem indigne ferens Caji uxorem superare & filiam, totamque ejus familiam non ad internecionem deletam esse, (utpote quod foret ut quisquis ex illo reliquus esset, is in perniciem civitatis legumque supereesset) ac præterea perficere festinans quod in animo agitaverat, suumque in Cajum odium lætitia complere, mittit Julium Lupum, unum è tribunis, qui Caji uxorem filiam-

Chærea Lupum mittit, ut Caji uxorem filiamque interficeret.

"ρᾶς ἀνηκέστους, κακά τι τῶν πέλας ἐπείδομεν, [h] φόβῳ γὰρ μὴ ἀρετῆς πλοῦτον μὴ αἰσχύνης τὸ ὑστάτης "ὑπομένοντες τὰς τιμωρίας. πρῶτον μὲν τοῖς [i] ἀριστέ-"νοις τὰ τέρψιννον τιμὰς, αἵ τινες μέγιστοι, παύσας εἰσε-"νεγκεῖν, μάλιστα δὲ Χαιρέᾳ τῷ Κασσίῳ. σοὶ γὰρ τοῖς "θεοῖς εἷς ἀνὴρ ὅτι πρόνοιαν ἡμῖν καὶ γνώμην καὶ χεῖρα "τὴν ἐλευθερίας πέφηνεν· ὃ καλὸν μὴ ἀμνημονεῖν, ἀλλ' "ὅπως τὸν τυραννίδος [k] ὑπὲρ ἐλευθερίας τὸν ἡμέτερον "προθέσθαι κόσμον τε ἅμα καὶ προκινδυνεύσαντος, "ὅπως τὴν ἐλευθερίας ψῆφον σταθῆναι τάς τε τιμὰς, πρῶτον "τε ἀνεπιτάκτως τοῦτο ἀναφήναθαι. [l] ἔργον δὲ κάλλιστον "καὶ ἐλευθέροις ἀνδράσιν πρέπον ἀμείβεσθαι τοὺς εὐερ-"γέτας, οἷος δὴ καὶ ἀνὴρ ὅτι περὶ ἡμᾶς πάντας γέ-"γονεν, ὅθεν προθυμησόμενος Κασσίῳ τε Βρούτῳ τοῖς Γαΐου "Ἰουλίου ἀνηρηκόσιν· ἐπεί γε οἱ μὲν στάσεως καὶ πολέμων "ἐμφυλίων ἀρχὰς ἐπανερρίπτουν τῇ πόλει, ὅτι δὲ τὸν τυραννοκτονίας καὶ τὸν ἐντεῦθεν δεινῶν ἀπήλλαξε τὴν πόλιν.

γ'. Σέντιος μὲν τοιούτοις ἐχρήτο τοῖς λόγοις, καὶ τῶν βουλευτῶν ἡδονῇ δεχομένων, καὶ ὁπόσοι τῶν ἱππέων παρῆσαν. ἀναπηδήσας δὲ τις Τρεβέλλιος Μάξιμος προσαιρεῖται τὸν δακτύλιον ἀπὸ Σεντίου· [m] λίθος δὲ εἰκόνα Γαΐου ἐγγεγλυμμένος [n] ἐδεσμεύετο αὐτῷ· καὶ [o] σπουδῇ τε λεγομένων καὶ ὧν ἐπενόει [p] πράξει, ὅπερ ὤφελε, ἐν λήθῃ [q] γεγονότος. καὶ ἡ μὲν γλυφὴ [r] κατερήγνυτο. προελήλυθει δὲ ἡ νὺξ ὀψὲ μέρα, καὶ Χαιρέας δὲ σημεῖον [s] αἰτεῖ τοὺς ὑπάτους· οἱ δὲ ἐλευθερίαν ἔδοσαν. [t] ἐν θαύματι δὲ ἦν αὐτοῖς, καὶ [v] ὁμοία ἀπιστία τὰ δρώμενα. [x] ἔτει γὰρ ἑκατοστῷ, μετὰ τὸν δημοκρατίαν τὸ πρῶτον ἀφηρέθησαν, ἐπέστρεψεν ὅτι τοὺς ὑπάτους σημεῖα ἡ παράδοσις. οὗτοι γὰρ, πρότερον ἢ τυραννηθῆναι τὴν πόλιν, κύριοι τῶν [y] στρατιωτῶν ἦσαν. Χαιρέας δὲ, τὸ σημεῖον λαβὼν, παρελίδε τῶν στρατιωτῶν τοὺς πρὸς τὴν σύγκλητον συνεχῶς. ἦσαν δὲ εἰς [z] στείρας τέσσαρας, οἷς τὸ [a] ἀβασίλευτον τιμιώτερον τῆς τυραννίδος προῦκειτο. καὶ οἵδε μὲν ἀπέστησαν μετὰ τῶν χιλιάρχων, ἀνεχώρει δὲ ἤδη καὶ ὁ δῆμος, προχαρὴς καὶ ἐλπίδος καὶ φρονήματος, [b] ὅτι τῷ κτησαμένῳ τὴν ἡγεμονίαν αὐτοῖς, οὐκέτι ὅτι τῷ [c] ἐφεῖτο. καὶ πάντα δὴ ὁ Χαιρέας αὐτοῖς.

δ'. [d] Χαιρέας δὲ, ἐν δεινῷ πεφυκὼς θείναι [e] τὴν τε θυγατέρα Γαΐου καὶ τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ μὴ περιοικὶ τὸ ὅλεθρον αὐτῷ συντυχεῖν, ἐπεὶ καὶ πᾶν ὅ, τι [f] ὑπολείποιτο αὐτῶν ἐπ' ὀλέθρῳ τοῦ πόλεως λειφθήσεσθαι, καὶ τῶν νόμων, ἄλλως τε θέσιν ἐπισφαλῶς τελειώσειν τὴν αὐτοῦ, καὶ πάνυ εὐφεῖναι μῖσος τὸ πρὸς Γάϊον, [g] Ἰούλιον σκῆπτρῳ λῦσαι, ἕνα τῶν χιλιάρχων, κτείνοντα τὴν

h Φόβῳ —— τελευτάς.] Fugientèsque cum virtute mori, novissima confusione peribimus *Rufin.* SPANH.

i Ἀριστέοις] Ita *MSS.* Ἀριστέοις in *Editis.*

k Ὑπὲ] *L. B.* ὑπερ.

l Ἔργον δὲ κάλλιστον] Ἔργων *Voss.*

m Λίθος δὲ εἰκόνα Γαΐου ἐγγεγλυμμένος] Solebant enim annulis insculptas Imperatorum imagines gerere. REL.

n Ἐδεσμεύετο] *L. B.* ἐπεδεσμεύετο.

o Σπουδῇ τε λεγομένων] Σπουδῇ τ' λεγ. *Voss.*

p Πραξέι.] *L. B.* πράξειν.

q Γεγονότος.] Ita lego. γεγονότι in *libris.*

r Κατερήγνυτο.] Καθάγνυτο *Voss.* καταπήγνυτο in *Editis Aliisque.*

s Αἰτεῖ τοὺς ὑπάτους·] Ητέ *Busb.* & *Lugd. Bat.*

t Ἐν θαύματι] Ἐν θαύματί τε λι *Busb.*

v Ὁμοία] *L. B.* ὅμοια.

x Ἔτει γὰρ ἑκατοστῷ,] Ἔτι γὰρ ἕκατος τῷ (vel Ϝ ut in *L. B.*) μετὰ τὸν δημοκρατίαν τὸ πρῶτον ἀφηρέθησαν ἐπὶ τοὺς ὑπάτους σημεῖα ἡ παράδοσις in *Editis* & *MSS.* nullo plane sensu. ἔτι γὰρ ἑκατοστῷ μετὰ τὸν δημοκρατίαν τὸ πρῶτον ἀφαιρεθῆσαι ἐπὶ τοὺς ὑπ. &c. legendum esse monuit V. Cl. *Thomas Terry Gr. L. Professor.* Quam sane conjecturam acutissimam in *prioribus verbis* amplector, in *sequentibus* vulgatam scripturam sequor: ac deinde ἐπέστρεψεν insertum dedi, auctoritate *Epiphanii*, qui vertit, *quia reversa videretur ad consules hæc potestas.*

y Στρατιωτῶν] *L. B.* στρατιωτικῶν.

z Στείρας τέσσαρας,] Tres tantum Cohortes illæ dicuntur ἀλων. lib. 2. c. xi. §. 1. περὶ τῶν συμβησόμενων στείρων· SPANH.

a Ἀβασίλευτον —— προῦκειτο.] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.* in *Marg.* in *Textu* βασιλεύειν) & *Epiphan.* βασιλεύειν in *ceteris.* HUDS. *Gen.* τὸ βασιλεύεσθαι. Nota βασιλεύεσθαι hic dici de regimine Senatus aut Consulum, & Τυραννίδα de dominatione Cæsarum. SPANH.

b Ἐπὶ τῷ —— ἐφεῖτο.] Quasi ipsi gubernationem Reip. rursus ei quærerent, & nequaquam ideo subjacerent. *Rufinus.* SPANH.

c Ἐφεῖτο.] Conf. supr. §. 2. SPANH.

d Χαιρέας δὲ,] Ὁ δὲ Χαιρέας *Busb.*

e Τὴν τε θυγατέρα Γαΐου,] Ita cum *Cod. Busb.* τὴν θυγ. in *reliquis.*

f Ὑπολείποιτο.] *L. B.* ὑπολίποι.

g Ἰούλιον —— θυγατέρα.] Periit unà & uxor Cæsonia gladio à Centurione confossa, & filia parieti illisa. *Sueton. in Cajo* c. lx. Hic à Josepho non Centurio, sed Tribunus dicitur; quod ad Sueton. etiam monuit *Casaub.* SPANH.

h Πρὸ-

τὴν γυναῖκα Γαΐου καὶ τὴν θυγατέρα. Κλιμενὸς ὃ ὅπη συγγνοὺς τῷ Λύπῳ τὴν ὀπὴ τοιοῦδε [h] πρᾶξιν λειτουργίαν, ὅπως μετασχὼν καὶν ὀπὴ τοιούτοις τῆς τυραννικῆς ἀγαθοῖς ἀρετῆς πρὸς τῶν πολιτικῶν, ὡς ἐκ παντὸς ὀπιβουλεύματος δόξῃ κοινωνεῖν τῶν πρώτων σωζομένων. ἐνίοις δὲ τῶν σωφρονούντων ἐκ ὠμὸν ἐδόκει τὸ ἐπὶ τῇ γυναικὶ θρασὺ [i] χρησόμενον, διὰ τὸ Γάιον φύσει τῇ αὐτοῦ χρώμενον [k] ἢ συμβουλῇ τῇ ἐκείνης τὰ πάντα πράξαι, ἐξ ὧν τε πόλις ἀπηγορεύκει τοῖς κατηλημφόσι κακοῖς, καὶ τῶν πολιτῶν ὅ, τι καὶ ἄνθρωπον ἀπώλεσε. οἱ δὲ καὶ [l] τὴν μὲν ἐπὶ τοιούτοις ἐγκαλοῦσαν αὐτῇ γνώμην, τὸ δὲ πᾶν καὶ τῶν ὑπὸ Γαΐου πεπραγμένων κακῶν ἐκείνην τὴν αἰτίαν [m] ἐπιφέρον, φάρμακον τῷ Γαΐῳ δοῦσαν ἐννοιῶν δήλωσιν καὶ ἐρώτων ἐπαγωγὰς [n] αὐτῇ ψηφισάμενον, [o] ὡς εἰς μανίαν μεταστάντα, τὰ πάντα αὐτὴν εἶναι τὴν νεανιευσαμένην ἐπὶ τῇς Ρωμαίων τύχαις καὶ τὸ ὑποπεσὸν αὐτοῖς οἰκουμένης. καὶ πέρας κυρωθὲν [p] ὥστε αὐτὴν πλουτᾶν, ἤδειν γὰρ οἱ ἀποστεύδοντες οἷοί τε ὠφελεῖν ἦσαν, ἐσέλλει ὁ Λύπος· ἐβραδύνει δὲ ἤδειν μᾶλλον τῇ κατ' αὐτὸν, ὥστε μὴ σὺν εἰς καιρὸν δεδιακονῆσθαι τοῖς ἀπεσταλκόσι, θέλων ἐπ' ἀδαμοῖς μεμπτὸς εἶναι τὸ ἐπ' ὠφελείᾳ δῆμῳ πιστευθέντων. παρελθὼν δὲ ἐπὶ δὲ βασιλείᾳ, καταλαμβάνει τὴν [q] Καισωνίαν, γυνὴ δὲ ἦν δὲ Γαΐῳ, ὠθούμενον τῷ σώματι δὲ ἀνδρὸς χαμαιπετῆ, καὶ πάντων ἐν [r] ἀτυχίᾳ ὧν χαρίζοιτο ἂν ὁ νόμος τοῖς μετὰ θάνατον, αἵματί τε ἀναπεφυρμένην ἐκ τῶν τραυμάτων, καὶ πολλὴν τὴν ταλαιπωρίαν συμφερομένην, τὸ θυγατρὸς παρερριμμένης· ἠκούετό τι ἐν τοῖς τοιοῦσδε ἄδειν ἕτερον, ἢ [s] κατέμεμψις δὲ Γαΐῳ, ὡς [t] πιθανὸν ἀεὶ τῶν πολλάκις προηγορευκῖαν αὐτῷ. ἐπ' ἀμφότερα [v] αὐτὸς ὁ λόγος καὶ τότε εἰκάζετο, καὶ νῦν ἐφ' ὁμοίοις πέκειται τῇ διανοίᾳ τῶν ἀκροωμένων, πρὸς ὅ, τι θελήσειαν ῥοπὰς τὰς αὐτοῦ προστιθεμένων. οἱ μὲν [x] γὰρ ἀποσημαίνειν ἔφασαν τὸν λόγον, ὡς συμβαλλομένης, ἀποστάσης μανιῶν καὶ τοῦ εἰς τοὺς πολίτας ὠμοῦ, μετρίως καὶ μετὰ ἀρετῆς ἐξηγεῖσθαι τῶν πραγμάτων, [y] μὴ παρ' αὐτῶν ἀπολέσθαι τρόπῳ [z] τῷ αὐτοῦ χρώμενον· οἱ δὲ, ὡς, λόγου δὲ πρὸς τῶν σωφρόνων ὑποφοιτήσαντος, Γαΐῳ κελεύσαι μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' ἐκ δὲ ὑξέως πάντας μεταχειρισάμενον αὐτὸς, καὶν εἰ μηδὲν ἀδικοῖεν, ἐν ἀδεεῖ κινδύνων καταστῆναι. καὶ τοῦτο εἶναι τὸ ἐπονειδιζόμενον, ὡς προηγορευκώς ἀφειδέστερον [a] μαλακῶς γεγονότι. καὶ τὰ μὲν λεχθέντα ὑπὸ τῆς Καισωνίας, καὶ οἷα οἱ ἄνθρωποι πρὸς αὐτῆς ἐφρόνουν τοῦτο δὲ, ἢ ἦν, ἐπὶ θεάτρου τὸν πρόσωπον τοῦ Λύπου, τὸ, τὸ σῶμα τοῦ Γαΐου προδείκνυεν, καὶ ὅσον οἷόν παρεκάλει μετ' ὀλοφυρμοῦ καὶ δακρύων. [b] ἐπί τε τῇ ἀφροσύνῃ μὴ συνεσηκότα ἰδόντα τὸν Λύπον, καὶ προσιόντα ὡς ἐπὶ πρᾶξιν· σὺν αὐτῷ κεχαρισμένον, γνωρίσματα [c] ἐφ' ὃ ἐχώρει, τὸν τε σφαγὸν ἐγύμνου καὶ πάνυ προθύμως, [d] πεπονιωμένη οἷα εἰκὸς τὸν ἅπαξ σαφῶς ἐν ἀπογνώσει τοῦ ζῆν γεγονότας, καὶ

que perimeret. Lupo autem, Clementis quippe cognato, id genus officium demandarunt, ut tyranni cædis, licet in re hujuſmodi, particeps factus virtutis laude decoraretur à civibus, haud ſecus ac ſi conſiliis eorum omnibus interfuiſſet qui facinus excogitaverant. Quibuſdam autem è conjuratis immanitatis eſſe videbatur in mulierem ſævitiam exercere, quando Cajus magis ex ingenio ſuo quam illius impulſu omnia commiſerit, quæ in cauſa fuerant ut & civitas malis ipſam vexantibus ſuccumberet, & civium quoſque fortiſſimos & nobiliſſimos amitteret: alii contra ejuſmodi quæcunque decreta erant ipſi vitio vertebant, & omnino etiam omnium, quæ à Cajo patrata erant, malorum ipſam inſimulabant, ut quæ philtrum ei dederit, ut animum ejus ſibi obnoxium redderet, & ad amandum eum induceret ſibique devinciret: adeo ut, illo ad inſaniam adacto, ipſam omnia machinatam eſſe in fortunas Romanorum, orbiſque totius in illorum ditionem redacti. Cumque in eam ſententiam itum eſſet, ut morte plecteretur (nihil enim ipſi profuerunt qui *hoc ipſum* diſſuadebant) mittebatur Lupus: nec ulla erat mora tarditate ſua, quo minus imperata faciendi tempus quam primum arriperet, ne ſua culpa fieret ut quidquam omitteretur quod ſalutis communis intererat. Cumque ingrederetnr in palatium, Cæſoniam Caji conjugem offendit juxta mariti cadaver humi proſtratam, & deſtitutam rebus omnibus quas moris eſt exhiberi mortuis, cruore vulnerum ipſamque fœdatam, & miſerandum in modum afflictam, filia propter ipſam procumbente: nec in ejuſmodi luctu & mœrore aliud quidpiam exaudiebatur quam Caji accuſatio, quod ipſi, quæ toties cum præmonuerat, fidem non habuerit. Quæ verba & eo tempore in utramque partem accipiebantur, & nunc ambiguam etiam præ ſe ferunt ſententiam ea audientibus, quippe qui faciunt ut utrinque, prout volunt, propendeant. Nam alii quidem iſta hoc ſibi velle perhibuerunt, ac ſi conſuluiſſet ei ut ad ſaniorem mentem rediret, & in cives *ſuos* ſævire deſineret, ne *male* interiret ab illis ſuo more acceptus: aliis vero perſuaſum eſt, ipſam, cum rumor de conjuratoribus percrebreſceret, Cajum hortatam eſſe, ut omnibus, etiamſi nihil inique egiſſent, nulla mora interpoſita & è veſtigio interfectis, ſeſe extra periculi metum poneret. idque tum exprobratum illi, quaſi ad agendum ſegniori, poſtquam ab ipſa præmonitus fuiſſet. Atque iſta quidem ſunt quæ à Cæſonia dicta erant, quæque de ea ſentiebant *homines*. Illa vero, quamprimum Lupum advenientem conſpicit, oſtendebat ei Caji cadaver, & cum lachrymis & lamentis orabat, ut propius accederet. Cumque eum vidiſſet mente attonitum, & quaſi ad aliquid agendum quod ſibi diſpliceret accedentem, facta ei cognitione qua de cauſa veniebat, prompte admodum jugulum nudabat, deûm hominumque fidem implorans, quemadmodum ii conſueverunt qui vitam

De Cæſonia uxore Caji diverſæ ſententiæ.

Cæſonia fortiter moritur.

h Πρᾶξιν λειτουργίαν,] Πρᾶξιν vel πρᾶθιν in *libris*, excepto *Lugd. Bat.*

i Χρησόμενον,] *L. B.* χρησάμενον.

k Ἢ συμβουλῇ] Hic μᾶλλον ſubaudiendum relinquitur, ut in locis aliquammultis *N. Fœderis.*

l Τὴν μὲν ἐπὶ τοιούτοις] Τῶν μὲν & mox γνωμῶν in *Editis Aliiſque.* τὴν μὲν & infra γνώμην *Vat.* & *Hen. à pr. m.* unde reſcripſi τὴν μὲν ἐ. τ. ἐ. ἀ. γνώμην.

m Ἐπίφερον,] Ita *Busb.* & *Vat.* ὑπέφερον in *cæteris.*

n Αὐτῇ ψηφισάμενον,] Αὐτῷ *Busb.*

o Ὡς εἰς μανίαν μεταστάντα,] Ita lego è *Cod. Busb.* ὡς deerat in *Editis Aliiſque.*

p Ὥστε αὐτὸν πλουτᾶν,] Ὥστε non agnoſcit *Busb.* & commode ſatis abeſſe poteſt.

q Καισωνίαν,] Ita ſcribo ex *Dione Caſſio.* in *Joſephi* libris Κεσωνίαν vel Κεσσωνίαν.

r Ἀτυχίᾳ ὧν χαρίζοιτο] Sc. ἀπείᾳ.

s Κατέμεμψις δὲ Γαΐῳ,] Ita *Busb.* κατὰ μέμψιν in *Editis Aliiſque.* κατὰμεμψιν *Vat.*

t Πιθανὸν ἀεὶ χρῆσθαι.] Iterum cum *Busb* aſſentiente *Voſſ.* πιθανὸν in *Editis Aliiſque.*

v Αὐτὸς ὁ λόγος] Ἦν δὲ ὁ λ. *Voſſ.*

x Γὰρ ἀποσημαίνειν ἔφασαν] Illud γὰρ è *Cod. Voſſ.*

y Μὴ παρ' αὐτῶν] *L. B.* καὶ παρ' αὐτῶν.

z Τῷ αὐτῷ] Abeſt à *L. B.*

a Μαλακῶς] *L. B.* μαλακῷ ſatis bene. HAV.

b Ἐπεί τε τῇ ἀφροσύνῃ] Ita lego ex conjectura. ἐπεί τε τῇ ἀφροσύνῃ συνεσηκότα ἰδόντα τὸν Λύπον, καὶ μηδὲν προϊσόντα ἂν ἐπὶ πρᾶξιν σὺν αὐτῷ κεχαρισμένον in *Editis* & *MSS.* ἐπεί τε ἀφροσύνῃ σὺν αὐτῷ συνεσηκότα ἰδόντα τὸν Λύπον, καὶ μηδὲν προϊσόντα ἂν ἐπὶ πρᾶξιν κεχαρισμένον V. Cl. *T. Terry Gr. L. Pr.*

c Ἐφ' ὃ ἐχώρει,] Ἐφ' ὃν *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen. à pr. m.* forſan pro ἐφ' ᾧ.

d Πεπονιωμένη] Conf. ſupr. c. 1. §. 17. ποτνιώμενοι. SPANH.

e Αὐ-

tam in desperatis planeque perditis habent, jubensque ut persicere non moraretur quod in ipsam constituerant. Atque illa quidem forti & magno animo moritur hoc modo à Lupo occisa, ac deinde filiola *ejus*. moxque Lupus, ista ut nunciaret, ad Chæream properavit.

Caji elogium.

5. Cajus igitur, cum quatuor annos demptis quatuor mensibus Romanis imperasset, ita moritur. vir, etiam antequam imperium adeptus est, durus & vecors & summe maleficus; voluptatibus deditus, & fautor delatorum. iis quidem quæ terribilia erant obstupescens, adeoque in cædem paratissimus; potestatem vero habens in hoc ipsum, ut stolide ferox & elatus eos quos minime oportet injuriose tractarit, & occidendo & contra leges agendo sibimet quærens divitias. Et diis quidem & legibus superior esse & haberi voluit, populi tamen assentationibus obnoxius. Quibuscunque etiam lex, tanquam factu turpibus, notam inusit, ea omnia majoris æstimavit quam virtutem. Et quidem amicorum immemor erat, summi licet fuerint & in maximis rebus spectati, quibus *forte* irascceretur, pœnas vel ob levissima infligens, atque universos virtute præditos pro inimicis habebat; ac ad omnia quæ sua juberet voluntas, indomita & effrenata ferebatur cupiditate: quo factum ut etiam cum sorore germana stupri consuetudinem haberet, unde & illi maxime apud cives vehementius conflari cœptum est odium, quo *simile quid*, longo tempore non conspectum, & ægre fidem impetrarit, eosque ad inimicitias cum flagitii auctore suscipiendas excitarit. Opus autem ullum, *vere* magnum aut regium ab eo factum nemo memorare potest, quodve præsentis sæculi & futuri hominibus in emolumentum cedat, præter receptacula ab ipso cogitata circa Rhegium & Siciliam navibus frumentariis ex Ægypto venientibus. quod in confesso est apud omnes maximum esse opus & navigantibus utilissimum; haud tamen absolutum, sed imperfectum ab eo, dum segnius construitur, relictum. in causa autem erat rerum inutilium studium, & quod, dum pecuniam in voluptates sibi soli profuturas insumeret, in rebus ex confesso melioribus liberalis & munificus esse desierit. At vero & orator erat optimus, utraque lingua tam Græca quam Latina valde exercitatus, & quicquid diceretur celeriter arripiebat, compositis ab aliis & non mediocriter accuratis ex tempore respondens, ita factus ut majori quam quisquam alius persuadendi vi pollere videretur, tam ex ingenii felicitate, quam quod ad eam augendam multam exercitationem adhibuerit. nam necesse erat illi doctrinæ plurimum attendere, utpote filio nepotis ex fratre Tiberii, cui in imperium successit, quod & ipse, ad summam in ea gloria aspirans,

κελεύσας μὴ μέλλειν ἐπὶ τελειώσει τοῦ δράματος ἃ ἐπ' [e] αὐτῆς συνέθεσαν. καὶ ἥδε μὲν εὐψύχως πρὸς τῇ τελευτῇ ὑπὸ τοῦ Λέπιδος, καὶ ἐπ' αὐτῇ τὸ θυγάτριον. καὶ Λέπιδος πρῶτα προσαγγέλλων ἔπραξε τοῖς περὶ τὸν Χαιρέαν.

5. [f] Γάιος μὲν δὴ, τέταρτον ἐνιαυτὸν ἡγεμονεύσας Ρωμαίων [g] λείποντα τεσσάρων μηνῶν, ὕτω τελευτᾷ. ἀνὴρ, καὶ πρότερον ἢ τῇ ἀρχῇ σωθῆναι, σκαιός τε καὶ [h] κακοπραγίας εἰς τὸ ἄκρον ἀφιγμένος, ἡδονῇ τε ἡσσώμενος καὶ φίλος βασκολῇ. καὶ τὰ μὲν φόβητρα καταπεπληγμένος, καὶ διὰ τοῦτο ἐφ' οἷς θαρσήσας φονικώτατος· [i] τὴν δὲ ἐξουσίας ἐφ' ἑνὶ μόνῳ [k] πιμπλάμενος τῷ ὑβρίζειν εἰς ὃς ἤκιστα ἐχρῆν [l] ἀλόγῳ μεγαλοψυχίᾳ χρώμενος, καὶ πρὸς οὐδὲν ἧττον κλέπτειν καὶ βδελύττεσθαι. καὶ ἃ μὲν θεῖα καὶ νομίμως μείζων ἐπτοημένως εἶναί τε καὶ δοκεῖν, καταφρονῶν δὲ ἐπαίνων τῆς πλήθους. καὶ πάντα ὅσα αἰσχρὰ κρίνας ὁ νόμος [m] τιμιώτερα ἐνόμισεν ἀρετῆς. καὶ φιλίας [n] ἀμνήμων ὢν, εἰ καὶ πολίτη τε καὶ βασιλέων μείζοσι, οἷς [o] ποτὲ ὀργισθεὶς ὑπερπλήξει κολάσεως καὶ ἐπ' [p] ἐλαχίστοις, πολέμιον ἢ ἡγούμενος πᾶν τὸ ἀρετῇ συνερχόμενον, [q] ἀνταπολέσων ὑπὲρ πάσην οἷς κελεύσει τὴν ὑπεροψίαν λαμβάνων· ὅθεν καὶ [r] ἀδελφῇ γνησίᾳ συνὼν, ἐξ ἣ καὶ μάλιστα αὐτῷ φύναι πρὸς τῶν πολιτῶν ἤρξατο σφοδρότερον τὸ μῖσος, διὰ τὸ πολλῷ χρόνῳ μὴ ἰσορροπούμενον, εἴς τε ἀπιστίαν καὶ ἔχθραν τὴν πρὸς τὰ πράξαντα προσκαλεῖν. ἔργον δὲ μέγα ἢ βασίλειον ἴδοι αὐτῷ πεπραγμένον [s] εἶποι ἄν τις, ἢ ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν σωόντων καὶ αὖθις ἀνθρώπων ἐσόμενον, [t] πλὴν γε τοῦ πρὸς Ῥήγιον καὶ Σικελίαν [u] ὑπονοηθέντος ἐν ὑποδοχῇ τῶν ἀπ' Αἰγύπτου σιτηγῶν πλοίων. τοῦτο δὲ ὁμολογουμένως μέγιστόν τε καὶ ὠφελιμώτατον τοῖς τε πλέουσιν· ὁ μὴν [x] καὶ ὑπὸ τέλος γε ἀφίκετο, ἀλλ' [y] ἡμίεργον ὑπὸ τοῦ ἀμελεστέρως αὐτῷ ὑπιδεῖν κατελείφθη. αἴτιον δ' ἴσως ἡ πρὸς τὰ ἀρχεῖα σπουδὴ, καὶ τὸ δαπανῶσθαι εἰς ἡδονὰς, αἳ κατὰ μόνας ἔμελλον ὠφελεῖν αὐτὸν, ὑφαιρεῖν τὴν ὑπὲρ τῶν χρείαις ὁμολογημένοις φιλοτιμίαν. ἄλλως δὲ ῥήτωρ τε ἄριστος, καὶ γλώσσῃ [z] τῇ Ἑλλάδι καὶ τῇ Ῥωμαίοις πατρίῳ σφόδρα ἠσκημένος· σωίεστε ἐκ τοῦ παραχρῆμα, καὶ τοῖς ὑφ' ἑτέρων σωτεθεῖσί τε καὶ ἐκ πολλοῦ προσυγκειμένοις ἀντειπὼν ἐκ τοῦ ὀξέως, φανλῶαι πιθανώτερος ἐν μείζοσι πράγμασι [a] παρ' ὧν τινα οὐ χρόμενος, εὐκολίᾳ τε εἰς αὐτὸ τῆς φύσεως καὶ τοῦ [b] εἰς ἰσχὺν αὐτῇ [c] προσλαβεῖν μελέτῃ τοῦ ὑπατεύειν. [d] ἀδελφῷ γὰρ παιδὸς υἱᾷ γεγονότι Τιβερίου, ὃς καὶ διάδοχος γένεται, μέγα ἀνάγκασμα παιδείας ἀντέχεσθαι, διὰ τὸ καὶ [e] αὐτὸς εἰς τὰ πρῶτα

e Αὐτῆς συνέθεσαν.] Ita *Busb.* αὐτοῖς in *Editis Aliisque.*

f Γάιος —— τελευτᾷ.] Cajus imperavit Annos III. & Menses VIII. *Dio* p. 669. tribus annis, mensibus novem, diebus 28, & *Sueton. in Cajo* LIX. imperavit triennio & x. Mensibus diebusque VIII. Ita etiam *Clem. Alex. Strom.* l. 1. SPANH.

g Λείποντα τεσσάρων μηνῶν] Vide *Casaub.* ad *Sueton.* in *Caligula*, c. 59. & *Pagi* Criticam ad *Ann. Baronii* p. 34.

h Κακοπραγίας εἰς τὸ ἄκρον] Κακοτροπίας *Busb.*

i Τὴν δ' ἐξουσίας] Pro τε substitui δ', ut respondeat præcedenti μέ.

k Πιμπλάμενος τῷ ὑβρίζειν] Sic lego & distinguo cum *Cod. Busb.* (accedente nunc *Lugd. Bat.*) antea erat, πιμπλάμενος, δ' ὑβρίζειν &c.

l Ἀλόγῳ] *L. B.* ἀλόγως.

m Τιμιώτερα νόμισεν] Ita ex conjectura. τιμωρίαν νόμισεν ἀρετῆς in *Editis* & *MSS.* τιμὴν νόμισεν. ἀρετῆς καὶ Φ. legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *sua credidit esse ornamenta: virtutis & amicitiarum immemor, quando contra hæc cum illatione supplicii frequenter exorsus est.* Est qui malit, ἐπὶ μικρᾷ τιμᾷν νόμ. δέ.

n Ἀμνήμων] Illud μὲ insertum dedi, quod mox sequatur δ'. HUDS. Ediderat itaque V. D. μὲ ἀμνήμων, εἰ καὶ &c. Verum quum illam, quam posuimus, lectionem, exhibeat *Lugd. Bat.* conjectura præstantiorem judicavimus. HAV.

o Ποτὲ ὀργισθείς] In libris τότε, & mox ἐκπλήξῃ κολάσεως καὶ ἐλαχίστοις.

p Ἐλαχίστοις,] *L. B* ἐλαχίσταις.

q Ἀνταπολέσων] Conf. supr. c. 1. §. 13. SPANH.

r Ἀδελφῇ γνησίᾳ συνὼν,] Drusillæ, de qua *Sueton.* in Cajo c. XXIV. qui tamen de aliis etiam Caji sororibus ait: *Cum omnibus sororibus suis stupri consuetudinem fecit.* De Caji & Drusillæ sororis amoribus Dio etiam l. LIX. p. 648. & cum reliquis etiam sororibus p. 657. SPANH.

s Εἶποι ἄν τις,] Ita *Busb.* εἴποι τις in *ceteris.*

t Πλὴν γε —— πλοίων.] Hujus operis non meminit Suetonius in rebus Caji & operum ab ipso susceptorum c. XXI. SPANH.

u Ἐπιτοηθέντος] Mallem ὑποτοηθέντος ὑποδοχείᾳ.

x Καὶ] Abest à *L. B.*

y Ἡμίεργον] Vid. supr. lib. 3. c. 15. §. 3. οἱ δ' ἡμιέργους τὰς θυσίας καταλιπόντες. *Hippocrat.* de Arte p. 1. ἡμίεργα. SPANH.

z Τῇ Ἑλλάδι] Τῇτε Ἑλλωίδι *Busb.* Videsis *Suetonium* in *Caligula*, c. 53.

a Παρ' ὧν τινα] *Gen.* παρ' οὗτινα, Vel παρ' οὔτινα. SPANH.

b Εἰς ἰσχὺν] *L. B.* ἐσχύν.

c Προσλαβεῖν μελέτῃ δ' ὑπονεῖν.] Ita lego. (accedit jam & *Lugd. Bat.* auctoritas) προσλαβεῖν in *libris.*

d Ἀδελφῷ —— Τιβερίου,] Tiberii fratris filio natus; nempe Germanico, Drusi Tiberii fratris filio. SPANH.

e Αὐτὸς εἰς τὰ πρῶτα] Vide *Suetonium* in *Tiberio*, c. 70. & 71.

f Ἐπιλα-

πᾶσι ἐν αὐτῇ καταθῶν λέγειν, καὶ σωφιλοκαλεῖ Γαίῳ, συγγενῆς τε ἀνδρὶ καὶ ἡγεμόνι εἴκων ὑπηρετεῖν. ἐπεμέλετό τε τῶν κατ' αὐτὸν πολιτῶν, ἃ μὲν ἀντιχεῖν οἷά τε ἐγίνετο αὐτῷ τὰ ἐκ τῆς παιδείας συλλεγόντα ἀγαθὰ πρὸς τὸν [f] ἐπελθόντα ὄλεθρον αὐτῷ ὑπὸ τῆς ἐξουσίας. ἔτως ἄρα δυσκόλιον ἡ ἀρετὴ τοῦ σωφρονεῖν, οἷς ἀνυπεύθυνον ἔξ πράσσειν ῥᾳδίως παρέσει. φίλοις μὲν κεχρῆσθαι καὶ [h] τὰ πάντα ἀξιολόγοις ὑποπαιδαθεὶς τὸ κατ' [i] ἀπαρχὰς, ὑπό τε παιδείας καὶ δόξης ζήλου τῶν κρειττόνων, [k] μέχρι δὴ τῷ πρόσθεν τοῦ ὑβρίζειν [l] ἀπαμφιαθείσης εὐνοίας ἣν πρὸς αὐτὸν ἐσχήκεσαν, [m] καὶ μίσους ὑποφυέντος, ὑπ' αὐτῶν ὑποβληθεὶς πλαστῷ.

excellebat, pariterque ac ille eloquentiæ ſtudebat Cajus, viri neceſſitudine ſecum conjuncti & imperatoris voluntati morem gerens. Primaſque inter ſuæ ætatis Romanos agebat: nec tamen bona ex doctrina collecta quidquam ei proficiebant valebantque contra perniciem, quam ex licentia ſibimet accerſivit. adeo difficile eſt iis ſeſe moderari & regere, quibus ex poteſtate rationi reddendæ non obligata facile & expeditum eſt quidlibet agere. A principio, quod amicos ſibi adjunxerit ex optimis honeſtiſſimiſque, & eruditione & gloria præſtantiores fuerit æmulatus, magno ſtudio *a ſuis* colebatur: poſtea vero depoſita benevolentia quam erga ipſum habebant, quod inſolentius in eos debaccharetur, odioque ſuccreſcente, inſidiis ab illis interfectus eſt.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς Κλαύδιον ἁρπάζειν ὀπὸ τῆς οἰκίας, καὶ ἐπὶ τὰ στρατόπεδα ἄγειν· καὶ ὡς ἡ βουλὴ πρεσβείαν πρὸς αὐτὸν ἐκπέμπει.

CAP. III.

Quo modo Claudius è domo extrahitur, & in caſtra aſportatur; utque Senatus legatos ad eum mittit.

Κλαύδιος ὁ, καθάπερ [n] ἀνώτερον ἔφην, [o] ἀπορρήξεως αὐτῷ [p] τῶν Γαΐου ὁδῶν γενομένης, καὶ τὴν οἰκίαν θορυβηθεῖσαν παθόντος Καίσαρος πλαστῆς, ἐν ἀμηχάνοις ὢν περὶ τὴν σωτηρίας, ἔν τινι στενωπῷ κατακλεισθεὶς ἔκρυπτεν αὑτὸν, ἐδεμίαν κινδύνων αἰτίαν φυλᾶν τὴν γυναικότητος ὑφορώμενος. μέτριον γὰρ ἰδιώτης ὢν ἦγεν αὐτὸν, καὶ τοῖς [q] παροῦσιν ἐρκοῦν [r] ἰῶ, παιδείᾳ τε [s] σωφρόνων, καὶ μάλιστα τῇ Ἑλληνίδι, καὶ πάντας ἐξ εἰς θόρυβον ἀνακειμένης παντοίως ἀπαλλάσσων αὐτόν. τότε ὁ πλοῖος κατακλησίας τὸ ὄχλον, καὶ ἐς βασιλείαν πάντος στρατιωτικῆς μανίας ἀνάπλεως γεγονότος, καὶ δειλίας καὶ ἀταξίας ἰδιωτῶν οἷον ἀπλήκτων σωματοφυλάκων, [t] οἱ περὶ [v] τὸ στρατηγικὸν καλούμενον, ὅπερ ἐστὶ τὸ στρατιᾶς καθαρώτατον, ἐν βουλῇ περὶ τοῖς πρακτέοις ἦσαν. ὁπόσοι δὲ καὶ παρετύγχανον, τὸν μὲν Γαΐου πρωρέαν ἐν ὀλίγῳ πρόσθεν ὄντα διὰ τὸ κατὰ δίκην αὐτὸν τὰς τύχας σωκληθεῖν, τάδε περὶ αὐτὸς ἀνεσκοπουῦτο μᾶλλον, ὃν τρόπον χρήσοι καλῶς, καὶ τῶν Γερμανῶν τε ἐν πρωρείαις τῶν σφαγέων ὄντων, ὠμότητος χάριν τὸ ἑαυτῶν μᾶλλον ἢ τὸ συμφέρον τοῖς πᾶσιν. ὑφ' ὧν ἁπάντων ὁ Κλαύδιος ἐθορυβεῖτο, δεδιὼς περὶ τῆς σωτηρίας, ἄλλως τε καὶ ἐπιδὴ τῶν περὶ τῶν Ἀσπρήναν ἐπιφέρειν τὰς κεφαλὰς περιφερομένας. εἰσήκει δὲ κατά πως τοσοῦτον ὀλίγας βαθμίσι [x] χωρίον, ὑποσκελῶς τῷ κατ' αὐτὸν σκότῳ. καὶ Γράτος τῶν περὶ τὸ βασίλειον τις τῶν [y] στρατιωτῶν θεασάμενος, καὶ τὸ μὲν [z] ἀκριβωσάμενος πρὸς ὅτιν ἁμαρτὴς ὢν περὶ τὸ σκότον, τὸ δὲ ἄνθρωπον εἶναι τὸ ὑποληπτικὸν κρύπτης εἶναι μὴ ἀπηλλαγμένον, προσῆλθέ τε ἐγγύτερον, καὶ ὑποχωρεῖν ἠξιωκότος ἐπέκειτο, καὶ καταλαβὼν ὑπεγωρίζει, [a] καὶ [b] Γερμανικὸς μὲν ἔστος, φησὶ πρὸς τοὺς ἑπομένους, καὶ [c] ἡσώμεθα τοῦτον ἡγεμόνα φερόμενοι. Κλαύδιος δὲ ἐφ' ἁρπαγῇ παρεσκευασμένους ὁρῶν, καὶ δείσας [d] μὴ κατὰ φόνου

Laudius autem, cum de via, ut ſupra retuli, declinaſſet, qua incedebant qui cum Cajo erant, & turbata eſſet domus ex calamitate quam paſſa eſt morte Caji, de ſalute ſua anxius & ſollicitus, in locum quendam anguſtum deveniens ſemet occultabat, nihil quod ſibi periculo eſſet ſuſpectum habens, præter natalium claritatem. nam vitam privatam agens modeſte ſe geſſit, & præſentibus contentus erat, & ſtudio literarum, Græcarum præcipue, deditus, & modis omnibus turbarum inquietudinem devitans. Tunc autem, cum vulgus conſternatum eſſet animis, & tota regia militum furore compleretur, ſatelliteſque ita ſe haberent ac ſi de pavore & confuſione privatorum participaſſent, illi qui prætoriani appellantur, totius exercitus pars integerrima, in deliberatione de rebus agendis erant. Quotquot autem aderant, Caji ſupplicium parvi pendentes, quod non immerito illud ei accidiſſe crediderint, id potiſſimum agebant, quo modo rebus ſuis optime conſulerent; præſertim cum Germani ab interfectoribus pœnas exigerent, ſuæ magis ut gratificarentur crudelitati, quam ut communi utilitati proſpicerent. Quæ omnia augebant trepidationem Claudii de ſalute ſua ſolliciti, maxime cum videret Aſprenatis & cum eo cæſorum capita circumferri. quodam autem in loco ſtabat, in quem aſcenſus erat paucis gradibus, ut in obſcuritate deliteſceret. Quem ubi conſpexerat Gratus, unus è militibus qui regiam cuſtodiebant, non valens ſatis accurate faciem ejus noſcere præ tenebris, hominem tamen eſſe exiſtimans qui *illic* inſidias locaret, propius acceſſit, ac cum illum rogaret Claudius ut recederet inſtare cœpit; atque apprehenſum eum agnovit, & ſequentibus dixit, & hic quidem Germanicus eſt, agite, eum conſtituamus imperatorem. Tum Claudius, ubi eos animadvertit ad ipſum extrahendum paratos, ve-

Quo ſeculo poſt Claudius poſt cædem Caji.

Gratus forte incidit in Claudium, loco obſcuro latitantem.

f Ἐπιλθόντα ὄλεθρον] Sic *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἐλθόντα in *Editis Aliiſque.*

g Τὰ πράσσειν] Antea erat τὸ πράσσειν.

h Τὰ πάντα] *L. B.* πάντα.

i Ἀπαρχὰς,] *L. B.* ἀρχὰς.

k Μέχρι δὴ] *L. B.* μέχρι ᾗ.

l Ἀπαμφιαθείσης εὐνοίας] Ita lego cum Cl. *Lowthio.* ἀπαλλοτριώσης in *libris.* in *Marg. L. B.* ἀπαλλοτριώσης.

m Καὶ μίσους ὑποφυέντος,] Illud καὶ inſertum dedi.

n Ἀνώτερον ἔφην,] *Sc.* p. 926. in princip.

o Ἀπορρήξεως αὐτῷ] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* nec aliter, ut puto, *Epiphanius*, qui vertit, *interruptione facta viarum.* ἀποδείξεως in *Editis Aliiſque.*

p Τῶν Γαΐου ὁδῶν γενομένης,] Τῶν σὺν Γαΐῳ (Γαΐῳ *L. B.*) ὁδῶν *Busb.*

q Παροῦσιν ἐρκοῦν] Sic lego cum Cl. V. *T. Terrio*, πᾶσιν ἐρκοῦν in *libris.*

r Ἰῶ,] Illud ἰῶ è *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.*

s Σωφρόνων,] *L. B.* συνιόντων.

t Οἱ περὶ τὸ στρατηγικὸν καλούμενον,] Videſis Cl. *Perizonium* de *Prætorio* contra *Hubertum*, p. 125.

v Τὸ] *L. B.* τὸν.

x Χωρίον, —— σκότῳ.] In Diætam, cui nomen eſt Hermæum, receſſerat. *Sueton.* in *Claud.* c. x. SPANH.

y Στρατιωτῶν.] Palatini milites, iidem mox σωματοφύλακες §. 2. SPANH.

z Ἀκριβωσάμενος] *L. B.* Ἀκριβωσομένου.

a Καὶ] Illud καὶ è *Cod. Busb.*

b Γερμανικὸς μὲν ὅτος,] Germanici cognomen Druſo poſteriſque ejus à Senatu datum, memorat *Suetonius* in *Claudio* c. i.

c Σησώμεθα τοῦτον ἡγεμόνα φερόμενοι.] Ita *Gall.* σησόμεθα in *reliquis.*

d Μὴ κατὰ φόνου] Sic lego, favente *Epiphanio*, qui vertit, *ne*

verituſque ne ſimiliter ac Cajus morte plecteretur, obſecrabat ut ſibi parceretur, illis in memoriam revocans, ut vitam aliis quam minime moleſtus egiſſet, illoque imprudente & *invito* accidiſſet quod factum erat. ad quæ Gratus ſubridens, dextra prehenſum ſic alloquitur, "Humiliter adeo loqui de-"ſine, cum te magno elatoque animo cogitare "oporteat de imperio, quod dii Cajo ablatum tuæ "conceſſere virtuti, orbis terrarum commoda re-"ſpicientes. age vero, & proavorum ſolium tibi-"met vindica." Suſtinebat autem ipſum, præ metu ſimul ac gaudio, ex iis quæ dicta erant, labentem.

Ad Claudium latebris extractum concurſus fit militum.

2. Tunc autem ad Gratum jam coacti erant multi è ſatellitibus; & Claudium abductum videntes, triſtem præ ſe ferebant vultum, exiſtimantes eum rapi ad ſupplicium ob nuperas damni injurias, cum & à negotiis turbiſque per totam vitam abhorruerit, & Cajo imperante in magnis verſatus fuerit periculis: quidam etiam cenſebant, conſules decere judicium de illis ferre. Cumque plures ad eos aggregati eſſent milites, & multitudo *inermis* fuga dilapſa eſt, & Claudio progrediendi difficultas erat propter virium imbecillitatem: nam lecticarii ejus, dum ipſe cum ſtrepitu rapitur, oblata fugæ facultate, ſe periculo eripuerant, de ſalute domini deſperantes. Cum autem perveniſſent in aream * palatii (quem quidem urbis Romanæ locum primum habitatum eſſe tradunt qui de ejus originibus ſcripſerunt) & jam attentarent curam reipublicæ, multo major fit militum concurſus, Claudium oculis ſuis intueri geſtientium; magnoque tenebantur deſiderio illum conſtituendi imperatorem, ex ſua erga Germanicum benevolentia. nam frater erat illius, qui ſui gloriam ad ſummam auctam iis omnibus reliquerat quibuſcum verſatus fuerat. Illis etiam in mentem veniebat, quanta erant aviditate qui in Senatu dominabantur; quæque admiſerant & perpetraverant dum imperio potirentur. Inſuper, dum ad rei difficultatem attendebant, ſecum cogitabant, illis, ſi rerum ſumma iterum in unius poteſtatem deveniret, periculum eſſe ab alio quocunque imperium occupaturo, præter Claudium, qui, cum ipſorum conceſſu & benevolentia principatum acceperit, recordatione beneficii etiam honorem hujuſmodi meritis parem illis retribuet.'

Claudius rapitur ad imperium.

3. Ita & inter ſe ſolique ſecum differebant, eademque ad obvios quoſque proferebant. qui, cum iſta audirent, libenter in eorum ſententiam conceſſerunt, & armatis cinctum ſublimem in caſtra perferebant, ne quid eis feſtinantibus impedimento eſſet. Interea autem orta eſt diſſenſio inter popu-

ἀποθάνοι τὸν Γαΐου, φειδὼ ἔχειν ἠξίου τοῦ κατ' αὐτὸν ἀνεπαχθὴς [e] ἀνάμνησιν [f] αὐτοῖς ὑποπτεύς, καὶ τοῦ ἀπροσμηθὴς τῶν γεγονότων. καὶ ὁ Γράτος μειδιάσας, ἁπαλάτᾳ τῆς δεξιᾶς, καὶ, "παῦσαι, φη-"σὶ, μικρολογούμενος περὶ τῆς σωτηρίας, δέον σε "μεγαλοφρονεῖσθαι περὶ τῆς ἡγεμονίας, ᾗ οἱ θεοὶ "Γαΐου ἀφῃρημένοι τῇ σῇ [g] σωεχώρησαν ἀρετῇ, προ-"νοίαν τ οἰκουμένης λαβόντες. ἀλλ' ἴθι Ϛ τῶν προγόνων "ἀπολάμβανε τ θρόνον." [h] ἀνεβάσαζε ἢ αὐτὸν ὁ πάνυ βαίνειν τοῖς ποσὶ δυνάμενον, ὑπό τε φόβου Ϛ χάρματος τ εἰρημένων.

β'. Σωεσρέφοντο ἢ περὶ τ Γράτον ἤδη Ϛ πλείους τ [i] σωματοφυλάκων, καὶ θεωροῦντες τ Κλαύδιον ἀγόμενον [k] ἐσκυθρώπαζον, δόξῃ ἔ ὑπὸ κάλασιν ἕλκεσθαι τ ὑπὸ τοιοῖσδε ζημιῶν, ὡς ἄνδρα ἀπράγμονα ἀφ' βίου ἔ παντὸς, καὶ κινδυνώδεις ἄ τι μετρίως ὑπὸ τ Γαΐου ἐρχῆς ὠμιληκότα· τινὲς ἢ καὶ τῶν ὑπάτοις [l] ἐμπρέπειν κρίσιν ἠξίουν τὴν περὶ αὐτῶν. καὶ πλειόνων ἔ στρατωλικῶν συσρεφομένων, φυγή τε ἦσαν ἔ ὁμίλου, καὶ [m] πρόδων ἀπορία τῷ Κλαυδίῳ δι' ἀσθένειαν ἔ σώματος· ἐπεὶ Ϛ οἱ τὸ φορεῖον αὐτοῦ φέροντες περὶ τὴν ἁρπαγὴν αὐτοῦ [n] πύστεως θορυβουμένης φυγῇ ἔσωζον αὑτοὺς, ἀπ' ἐλπίδος θέμενοι τὴν σωτηρίαν ἔ δεσπότου. ἐν εὐρυχωρίᾳ ἢ ἔ παλατίου γινομένους· πρῶτον ἢ οἰκηθῆναι τ Ρωμαίων πόλεως τοῦτο [o] μαθόντα ὁ περὶ αὐτῆς λόγος· κ ἤδη τοῦ δημοσίου ἀντιλαμβανομένου, πολὺ πλείων ἡ ὑπιφοίτησις ἦν τῶν στρατιωτῶν, χαρᾷ τὴν ὄψιν [p] δεχομένων τοῦ Κλαυδίου, περί τινος καὶ πλείονος τ ἦν αὐτοῖς αὐτοκράτορα σήσεσθαι τ ἄνδρωπον, [q] εὐνοίᾳ τῇ τοῦ Γερμανικοῦ. ἀδελφὸς ἢ ἦν αὐτοῦ, ὑπὲ μέγα πᾶσι τοῖς ὠμιληκόσι καταλελοιπὸς κλέος τὸ αὑτοῦ. ἀναλογισμός τε αὐτοὺς εἰσῄει τῆς τε πλεονεξίας τῶν ἐν τῇ συγκλήτῳ δυνασευόντων, καὶ ὁπόσα ὑπὲ τῆς περὶν ἀρχῆς ἡμάρτητο αὐτῇ. ὡς ἢ κ τὸ ἀμήχανον τοῦ πράγματος κατενόουν, κ πάλιν εἰς ἑνὸς ἀρχὴν μεθισαμένων τῶν ὅλων κινδύνους αὐτοῖς φέρειν [r] ἀφ' τινος κτησαμένης τὴν ἀρχὴν, [s] ὡς δὲ τὴν ὑπιχωρήσῃ κ εὐνοίᾳ τῇ αὐτῶν λαβόντα Κλαύδιον, μνημονεύσῃ τε χάριτος αὐτοῖς ἀποδιδόντα τιμὴν, ἢ ὑπὲ τοιούτοις ἦκιστ ἂν ἀρκέσαι.

γ'. Ταῦτα ὡς πρός τε ἀλλήλους, καὶ δι' ἑαυτοὺς διεξήεσαν, καὶ τοῖς ἀεὶ ὡσαπίπτουσι [t] διηρώτων. οἱ ἢ πυνθανόμενοι ὡσθύμως ἐδέχοντ τὴν ὡσόκλησιν, συμφέξαντές τε Ϛ ὡσικλείσαντες ἦγον ἐπὶ τὸ στρατοπέδου [u] φερόμενοι ἀναβασάσαντες, ὡς μὴ ἐμποδίζοιτ αὐτοῖς ἡ [v] ἔπειξις.

propter Cajum ipſe quoque mereretur. antea erat, μὴ κ' φονὴν ἀποθάνοι τὸν Γαΐου. HUDS. Gloſſa *Marg.* in *L. B.* perperam, φονὴν εἶπε τ φόνου ποινικῶς. HAV.

e Ἀνάμνησιν] Ἀναμνήσκων αὐτοὺς κ ἔ ἀπρ. *Busb.*

f Αὐτοῖς ὑποπτεύς,] Ita lego. αὐτοὺς in *libris.* HUDS. MS. *L. B.* confirmat docti Interpretis emendationem. HAV.

g Συνεχώρησαν ἀρετῇ,] Συνεχωρήγησαν *Busb.*

h Ἀνεβάσαζε ἢ αὐτὸν] Ita etiam legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *ſupportabatque eum.* Eſt tamen qui malit ἀνεβάσαζον.

i Σωματοφυλάκων.] Conf. ſupr. §. 1. SPANH.

k Ἐσκυθρώπαζον,] Illud ἐσκυθρώπαζον inſerui è *Cod. Busb.*

l Ἐμπρέπειν κρίσιν] Ἐπιτρέπειν ἐξίουν τὴν κρίσιν τὴν ἐπ' αὐτῷ *Busb.* ἐπιτρέπειν κ. η. τ. π. α. *L. B.*

m Πρόδων ἀπορία τῷ Κλαυδίῳ] Sic *Busb.* & *Lugd. Bat.* προδόδωι ἀπορία ἔ Κλαυδίου in *Editis Aliiſque.*

n Πύστεως —— αὐτοὺς,] Nolui aliquid in *textu* mutare. licet valde mihi placuerit conjectura acutiſſima V. Cl. *T. Terrii, Gr. L. Profeſſoris,* περὶ τὴν ἁρπαγὴν αὐτῶ ταραχῆς γινομένης, φυγῇ ἔσωζον αὐτούς. HUDS. Recte fecit *Hudſ.* quod conjecturam, licet probabilem non receperit, illam enim diverſam à *Joſephi* mente fuiſſe docet lectio MS. *Lugd. Bat.* quam inſeruimus. Ediderant *Hudſ.* & alii φέροντες, περὶ τὴν ἁρπαγὴν αὐτῶ ταραχῆς γινομένης φυγῆς ε. α. Ipſe *Epiphan.* in illis *factaque turba*, noſtram lectionem agnoſcere videtur, verum in reliquis vel Codex ejus multum variavit, vel ipſe potius ſenſum verborum non eſt aſſecutus, vertens: *Pluribus autem militibus aggregatis, factaque turba, fugæ totius plebis exortæ ſunt. Tunc Claudio propter corporis debilitatem fugere non valente, eum in vehiculo rapientes, pro ejus incolumitate ſoliciti, cum fuga ad palatium devenerunt.* Verſioni *Hudſ.* interpoſuimus verba *cum ſtrepitu*, illa enim vel ſimilia exigunt Græca, quæ ſignificant lecticarios Claudii in mediis iſtis turbis, ſibi ipſis quoque metuentes, aufugiſſe. HAV.

* *Palatii* —— *reipublicæ*,] Errat *Joſephus*, ut videtur. nam in caſtra ſtatim delatum eſſe narrat *Suetonius* in *Claudio*, c. 10. *Caſaub.*

o Διχομένων ἔ Κλαυδίου,] Eo modo *Busb.* διχομένοις in *Editis Aliiſque.*

p Εὐνοίᾳ τῇ ἔ Γερμανικοῦ.] Iterum cum *Cod. Busb.* εὐνοίᾳ τι in *reliquis.*

q Διά τινος,] *L. B.* δι' ἑνὸς, quod ſi non ex εἷς ἑνὸς ſuperiori linea natum eſt, ſignificat *à ſingulis illorum* ſimile illis impendere periculum. HAV.

r Παρὰ τ ἐπιχωρήσῃ] Ita lego ex conjectura. antea erat, κ πάλιν εἰς ἑνὸς ἀρχὴν μεθισαμένων τ ὅλων κινδύνους αὐτοῖς φέρειν ἀφ' τινος κτησαμένης τὴν ἀρχὴν μεθισαμένων τ ὅλων, παρὰν ἐπιχωρήσῃ κ εὐνοίᾳ τῇ αὐτῶν λαβόντα κλ.

s Διηρώτων.] Forte διηγοῦντο. COCC.

t Φερόμενοι ἀναβασάσαντες,] Viciſſim ſuccollantibus in caſtra delatus eſt. *Sueton. in Claud. c.* x. SPANH.

v Ἔπειξις.] *Lugd. Bat.* ἐπίσειξις.

* Δι-

πειξις. [x] διεσήκεσαν ἢ αἱ γνῶμαι τῶ τε δήμυ καὶ τῶν ἐκ τῆς βυλῆς. οἱ μὲν ἀξιώματ[ος] [y] τι τῦ [z] πρότερον ὀρεγόμενοι, καὶ δυλείαν [a] ἐπακτὸν αὐτοῖς ὕβρει τῶν τυράννων γνομένην φιλοτιμούμενοι διαδιδράσκειν, [b] χρόνῳ [c] δ' ἄδηλον· ὁ δ' δῆμ[ος] φθόνῳ τε πρὸς ἐκείνυς καθιζομεν[ος], καὶ τῶν πλεονεξιῶν αὐτῆς ὑπισχόμισμα τὰς αὐτοκράτορας εἰδὼς, καὶ αὐτὸ καταφυγεῖν, ἔχαιρε [d] τῇ Κλαυδίυ ἁρπαγῇ, [e] στάσιν τε ἔμφυλον, οἵα καὶ ἐπὶ Πομπηίυ γένοιτο, ἀπαλλάξειν αὐτῶν [f] ὑπολαμβανομένων τὸν αὐτοκράτορα καθιζόμενον. γνόντι δὲ ἡ βυλὴ τὸν Κλαύδιον ὑπὸ τῶ πραιτωρίων ἀφιγμένον εἰς τὸ πρόπυλον, πέμπει πρὸς ἐκεῖνον [g] ἄνδρας ἀρετῇ τὰς ἐξ αὐτῶν πρέχοντας, οἳ διδάξειαν "[h] μηδὲν ἐπὶ "[i] καθέξει τὸ δρχῆς βιάζεσθαι, ἀλλὰ χωρεῖν ἢ τῇ συγ- "κλήτῳ, τοσῶνδε ἀνδρῶν ἕνα ὄντα, [k] ἢ ἐσόμενον, καὶ "τῷ νόμῳ ἀλλαχωρῆσαι τὰ ἐπὶ τοῖς κοινοῖς κέσμυ τιθὼ "πρόσθοιεν, μνημονεύοντα [l] ὧν τε οἱ πρότεροι τύραννοι "κακώσειαν τὴν πόλιν, καὶ ὧν ὑπὸ Γαΐυ [m] αὐτὸς κιν- "δυνεύσε σὺν αὐτοῖς, μηδὲ μισήσαντα τὴν βαρύτητα τὸ "τυραννιδ[ος], ὑφ' ἑτέρων πραττομένης τὸ ὕβρεως, αὖ- "τὸν ἑκουσίως ἐπὶ παροινίᾳ χαρεῖν τὸ πατρίδ[ος]. καὶ "πυθομένῳ μὲν, [n] καὶ τὰ πρότερον ἀπράγμον[ος] τιθὼ "ἀρετὴν ὑποδεικνυμένῳ βέβαιον, πολλὰς τε ὑπάρξειν "αἱ ὑπὸ ἐλευθέρων ψηφισθεῖεν τῶν πολιτῶν, καὶ ὑπεχω- "ρήσ τὰ νόμυ τὸ μέρ[ος] ἄρχοντά τε καὶ δεχόμενον κερ- "δαίνειν ἔπαινον ἀρετῆς. εἰ δ' ἀπονοοίτο, μηδὲν ἐκ τῆς "Γαΐυ τελευτῆς σωφρονιζόμενος, ἤ τι μὲ [o] αὐτοὶ ὑπο- "τρέψειν. τὸ τε γὰρ φρονεῖν πολὺ εἶναι τὸ σωζομένοις αὐ- "τοῖς, ὅπλων τε εὐπορίαν, καὶ πλῆθος οἰκετῶν [nn] οἷς "χρήσαιντο αὐτοί. μέγα δὲ μέρος [o] τιθὲ ἐλπίδα εἶναι, καὶ "τιθὼ τύχῳ, τοὺς τε θεοὺς οὐκ ἄλλοις συμμαχεῖν, ἀλλὰ "τοῖς μὴ ἀρετῆς ἕνεκα τοὺς καλοὺς τοὺς ἀγῶνας ποιυμένοις. εἶναι "δὲ [p] τοιούτους οἳ ἂν περὶ ἐλευθερίας μάχωνται τῆς πατρίδος.

δ. Καὶ οἱ μὲν πρεσβευταὶ, [q] Οὐηράνιος καὶ [r] Βρόκ- χος, δήμαρχοι δ' ἦσαν ἀμφότεροι, τοιάδε ἐχρῶντο τοῖς λόγοις· καὶ καθικέτευον τοῖς γόνασιν αὐτὸ προπε- σόντες, μηδαμῶς πολέμοις καὶ κακοῖς ἐμβαλεῖν τὴν πόλιν. θεωροῦντες δὲ πλήθει τὸ Κλαύδιον πε- φραγμένον, καὶ τὸ μηδὲν τοὺς ὑπάτους ὄντας συγκρίσει τῇ πρὸς αὐτὸν, [s] ἐπῆγον, "εἰ δὲ δρχῆς ὀρέγοιτο, δεῖν "τῆς βυλῆς δέχεσθαι διδομένυ. αἰσιώτερον γὰρ καὶ εὐδαι- "μονέστερον κρῆναι τὰ μὴ μετ' ὕβρεως, ἀλλ' εὐνοίᾳ τὸ δι- "δόντων δεδεγμένους.

lum ſenatumque: dum illi priſtinam appetunt dignitatem, & inductam à tyrannorum inſolentia ſervitutem effugere cupiunt, cum per tempus liceret; contraque populus, hanc felicitatem eis invidens, & frœnum eorum cupiditatibus imperatoriam poteſtatem eſſe intelligens, ſibique *adverſus potentiorum injurias* perfugium, Claudii raptu gaudebat, quòd exiſtimaret ab ipſo facto imperatore ſublatum iri diſſenſionem civilem, illi non diſſimilem futuram quæ ſub Pompejo exarſit. Senatus porro, cognito quod milites Claudium in caſtra tranſportaverant, ſui ordinis viros *dignitate* præ- *Senatus legatos ad Claudium mittit.* ſtantes ad eum mittunt, qui monerent, "ne ad im- "perium adipiſcendum vim ullam adhiberet, ſed "Senatui cederet, è tot *tantiſque* viris unus, futu- "ruſve ex illis, legibuſque concedens providere "quod ad reipublicæ ordinem magni interſit, & "in memoriam revocans mala quæ civitati intu- "lerunt priores tyranni, quæque ſub Cajo etiam "ipſe cum eis pericula pertulerat; neque, cum ode- "rit tyrannidis ſævitiam, quam alii inſolenter ex- "ercebant, ipſe ſponte ſua auderet in patriam de- "bacchari. quapropter ſi *Senatui* morem gerat, "oſtendatque ſe prioris vitæ quieti cum virtute "conjunctæ firmiter adhærere, fore ut maximis "cumuletur honoribus à liberis civibus, & optimi "viri exiſtimationem ſibi pariat, qui non grave- "tur ſub legibus per vices nunc præeſſe aliis, nunc "ſubjici. Quod ſi ab illis deſciſcere voluerit, me- "liora non edoctus ex Caji interitu, per illos non "licebit. nam & non exiguam militum manum "ab illis ſtare, & armorum ſupereſſe copiam, ſer- "vitiorumque multitudinem, quorum opera in "promptu ſit. Sed hoc præcipue ſpem illis face- "re & fortunam & deos non alios eſſe adjuturos, "quam qui pro recto & honeſto contendunt cer- "tantque. tales autem iſtos eſſe qui pro patriæ li- "bertate pugnant.

4. Et quidem legati, Veranius & Brocchus tri- *Veranius & Brocchus legati.* buni plebis, hujuſcemodi verba habuerunt: pro- cumbenteſque ad ejus genua ſuppliciter orabant, ne in bellum & calamitates urbem conjiceret. Et cum viderent eum ſeptum magna frequentia militum, *ſentirentque* cum ejus copiis conſulares minime conferendas eſſe, adjecerunt; "ſi concupiſceret "imperium, *debere* à Senatu datum accipere. me- "lioribus enim auſpiciis & majori cum felicitate "eo uſurum eſſe, cui contigerit ut dantium bene- "volentiæ acceptum referat.

x Διεσήκεσαν ἢ αἱ γνῶμαι] Διεσήκεσαν *Busb.*
y Τε ἢ] *L. B.* τ' ἢ.
z Πρότερον ὀρεγόμενοι,] Πρότερα *Busb.*
a Επακτον] *L. B.* ἐπακτὸν.
b Χρόνῳ] *L. B.* χρῶ.
c Παραχ'·] Ita lego. παρέχον in *Editis* & *MSS.*
d Τῇ Κλαυδίυ ἁρπαγῇ,] Τὸ Κλαυδίυ τῇ ἁρπαγῇ *Busb.*
e Στάσιν τε] *L. B.* πᾶσί τε.
f Υπολαμβανομένων] *L. B.* ὑπιλάμβανον.
g Ανδρας ἀρετῇ τὰς ἐξ αὐτῶν] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* ἄνδρας ἀρετὰς ἐξ αὐτῶν in *Editis Aliisque.* ἄνδρας ἀρετῇ τὰς ἐξ αὐτῶν, οἳ δ. *Vat.*
h Μηδὲν ἐπὶ] Iterum cum *Busb.* & *Epiphan.* μὴ δεῖν in *ceteris.*
i Καθέξει] Καθέξῃ, κρατήσῃ *Heſychius.* SPANH.
k Η ἐσόμενον] Ηστινῶμον *Busb.* & *Lugd. Bat.* Hoc modo diſtinxiſſe videtur *Epiphanii* codex. δεδεχωρεῖν ἢ τῇ συγκλήτῳ τοσῶνδε ἕνα ὄντα. nam vertit, *ſed magis ut Senatui tantorum virorum unus cederet.*
l Ων τε οἱ πρότεροι] Ita *Busb.* ὧν οἵ τε πρότεροι *L. B.* ὧν οἱ πρ. in *reliquis.*
m Καὶ] Abeſt à *L. B.*
n Αὐτοὶ ὑποτρέψειν.] Αὐτοὺς *Busb.* αὐτοῖς *Hen.* à *pr. m.* αὐτοὺς à *ſecunda.*
nn Οἷς χρήσαιντο αὐτοί.] Ita lego. οἳ χρήσαιντο αὐτοῖς in *libris.*
o Τιθὲ ἐλπίδα εἶναι,] Τιθέτο ἐλπίδα εἶναι *Busb.* & *Lugd. Bat.*
p Τοιούτους οἳ] Ita lego. τοὺς in *libris.*
q Ουηράνιος καὶ Βρόκχος,] Dio l. lx. p. 665. Υπατοι &c. Δημάρχους πέμποντες, ad Claudium non additis eorum nominibus. *Sueton. in Claudio* c. x. accituſque & ipſe per Tribun. Pleb. in Curiam. SPANH.
r Βρόκχος,] Βρόγχος legendum cenſui. Vèrum Βρόγκος (ut in *L. B.*) & Βρόχος & Βρῶχος in *Græcis.* Juxta *Epiphanii* libros Βρόκκος aut Βρόκκιος. in ora exemplaris *Caſauboni* appingitur *Brutus*, ac ſi Βροῦτος legiſſet.
s Επῆγον,] Ita *Busb.* in *ceteris* deeſt vox ἐπῆγον, leguntque ἦγε ἀρχῆς. in *Epiphanii* verſione, *ſuadebantque ſimul, ut ſi appeterent principatum &c.*

III. CAP. IV.

Quænam acta erant à rege Agrippa in gratiam Claudii: & quomodo Claudius, imperium adeptus, Caji interfectores necari juſſit.

ΚΕΦ. δ'.

Οἷα πέπραχεν ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας ὑπὲρ τῦ Κλαυδίυ· καὶ ὡς Κλαύδιος, τῳ δεχῳ καταλαβών, τὲς Γαΐυ φονέας ἀναιρεῖσθαι κελεύϛ.

Claudius benigne legatis reſpondet.

CLaudius autem, ut qui non neſciverit qua arrogantia miſſi erant legati, ex illorum etiam conſilio ad moderatiora converſus eſt in præſens; non tamen ita quin ſe ex metu recolligeret, partim quidem audacia militum *animatus*, partim vero Agrippæ regis, hortantis, ne tantum imperium ultro oblatum è manibus dimitteret. qui, omnibus quidem Cajo præſtitis, prout deceret hominem ab ipſo honoratum, (nam & Cajum mortuum complexus eſt, & collocatum in lectulo operuit quoad ejus fieri potuit, dein ad ſatellites ſe recepit, nuncians Cajum quidem vivere, vulneribus vero cruciato medicos accerſere dicens) cum audiret raptum eſſe à militibus Claudium, properabat ad eum; quem cum turbatum offendiſſet & in eo fere ut Senatui cederet, confirmabat eum, & hortabatur ut imperium capeſſeret. Ubi autem iſta Claudio dixerat, eodem, unde digreſſus erat, revertebatur; & accitus à Senatu, delibuto capillo, quaſi poſt compotationem finitam, aderat, & ex Senatoribus quæſivit quid de Claudio factum ſit. Quibus id quod erat dicentibus, ac præterea illius ſententiam de ſumma rerum rogantibus: ſe quidem ajebat, pro Senatus dignitate mori non recuſare, diſpicere tamen ſuadebat, quid è re ſua eſſet, procul habentes favorem & gratiam. imperium enim ſibimet vindicantibus opus eſſe armis, atque militibus qui illa induant, ne ab iſtis imparati *in pericula* labantur. Senatu autem reſpondente, ſibi armorum abunde eſſe, pecuniamque collaturos, & exercitum non ſolum jamjam conflatum habere, ſed & novum ſe delectum habituros manumittendo ſervos: Agrippa ſubjiciens, utinam, inquit, ô Senatus, res vobis ſuccedat ex animi ſententia. Verum non dubitanter mihi dicendum, quoniam in ſalutem veſtram futura eſt oratio. "Scitote igitur "milites qui à Claudio ſtabunt veteranos eſſe, & "in re militari longo tempore exercitatos; noſtros "autem, utpote ex convenis & ſervitiorum turba "quibus inexſpectato data eſt libertas, *novos* fore "& intractabiles; & contra belli ſcientes peritoſque in aciem rudes educemus, & qui gladium "ſtringere neſciunt. quapropter mihi *optimum* vi"detur mitti ad Claudium qui ei ſuadeant ut im"perium deponat: & ad legationem *iſtam* obeun"dam ipſe paratus ſum.

Agrippa, à Senatu accitus, conſilium.

Agrippa cum aliis à Senatu ad Claudium miſſus.

2. Atque ille quidem ita loquutus eſt, eiſque aſſentientibus, cum aliis miſſus & Claudio ſeorſum trepidationem Senatus indicat, autorque erat ut more imperatorio reſponderet, & ex dignitate ſua & poteſtatis amplitudine. Dicebat itaque Claudi-

Claudii reſponſio ad legatos.

Κλαύδιος μὲν, ἡπίσατο γὰρ μεθ' οἵας αὐθαδείας ἀποστείλειαν, καὶ ἐκ τῶν παρόντων γνώμῃ τῇ αὐτῶν ἐπὶ τὸ μετριώτερον ἐπέτρεπλο, ἀ μὲν ἀλλὰ καὶ τῷ ὑπὸ αὐτῦ φόβῳ λάμνασας, ἅμα μὲν θάρσει τῶν στρατιωτῶν, ἅμα δὲ Ἀγρίππα τε βασιλέως, κελεύοντος μὴ προΐεσθαι τὸ χειρῶν τηλικαύτῃ δεχῇ ἥκιστα αὐτόματον. ὃς, πράξας μὲν καὶ τῷ Γαΐου οἷον εἰκὸς ἄνδρα ὑπ' αὐτῦ λαβὰ τιμῆς ἠγμένον· καὶ γὰρ τὸν νεκρὸν περιέπλεξε τε Γαΐυ, καὶ ἀναθέμενος ἐπὶ κλίνης, καὶ προεστίλας ἐκ τῶν ἐνδεχομένων, εἰς τὲς σωματοφύλακας ὑπεχώρει, ζῆν μὲν τὸν Γάϊον ἀπαγγέλλων, κακοπαθοῦντα δὲ καὶ δεῖν ἀπὸ τραυμάτων ἰατρὲς μεταλλεῖν λέγων· πυθόμενος δὲ τε Κλαυδίυ τῳ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἁρπαγῇ, ὠθεῖτο πρὸς αὐτὸν, καὶ καταλαβὼν πεπραγμένον, καὶ οἷόν τι ἐκχωρεῖν τῇ συγκλήτῳ, ἀνήρει ἀντιλαμβάνεσθαι κελεύων τὸ ἡγεμονίας. ταῦτα δὲ πρὸς τὸν Κλαύδιον εἰπὼν πρόσεισι πρὸς αὐτὸν, καὶ μεταπαλάσσας αὐτὸν τὸ βυλῆς, χρισάμενος μύροις τῳ κεφαλῷ, ὡς ἀπὸ σωμασίας, γινομένης ἀναλύσεως αὐτῇ, παρῆν, καὶ ἤρετο τὲς βυλευτὰς τί ἐπέπραχε Κλαύδιος. τὸν δὲ τά τε ὄντα φαμένων, καὶ προσπερομένων ἔν τινα γνώμην ἔχοι περὶ τῶν ὅλων, τελευτᾶν μὲν ὑπὲρ τὸ κατ' ἐκείνῳ εὐκλεὲς ἕτοιμος ἦν τοῖς λόγοις, σκοπεῖν δὲ ἐκέλευε περὶ τῷ συμφέροντι, πᾶν ὅ, τι εἰς ἡδονὴν φέροι ὑπεξελομένυς. χρείαν γὰρ εἶναι τῆς δεχῆς μεταποιημένους, καὶ ὅπλων, καὶ στρατιωτῶν οἳ φρόξαιντο αὐτοῖς, μὴ δ' ἀφοδόπολοι καταστάντες εἰς πόδε σφαλεῖεν. ἀποκεκαμένης δὲ τῆς βυλῆς, ὅπλων τε εὐπορίαν, καὶ χρήματα εἰσοίσθν, καὶ στρατιὰς τὸ μέν τι αὐτοῖς εἶναι συνεσηκὸς, "τὸ δὲ συγκροτήσθν ἐλευθερώσεως δύλων ὑμομένης. εἶπ μὲν, ὦ βυλή, φησὶν ὁ Ἀγρίππας ὑποτυχών, πράσσθν ὅπως ὑμὲς ὑμῖν. λεκτέον δὲ ἁδὲν ἐναντιούμενόν μοι, λαβὰ τὸ ἐπὶ σωτηρίᾳ φέρειν τὸν λόγον. "ἴσε δὴ στρατὸν, ὃς ὑ"πὲρ Κλαυδίυ μαχεῖται, πλήθ χρόνῳ ὁπλιτεύσν μεμε"λετηκότα· τὰ δὲ ἡμέτερα, συγκλύδων ἀνθρώπων πλῆ"θος ἔσμ ἢ τὸ πρὸς δόξαν τῆς δυλείας ἀπηλλαγμένων, "τὸ δυσκράτητα· πρὸς δὲ τεχνίτας μαχούμεθα πρεσβα"γόλες ἄνδρας, μηδὲ ὅπως χρὴ τὰ ξίφη εἰδότας. "ὥστε μοι δοκεῖ πέμπειν ὡς Κλαύδιον πείσοντας κατα"θήσθαι τῳ δεχῳ, πρεσβεύειν τι ἕτοιμός εἰμι.

β'. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν, καὶ συγκαθημένων, πεμφθεὶς σὺν ἑτέροις τῳ τε παραχρῆμα τὸ βυλῆς διηγεῖται καὶ μόνας πρὸς τὸν Κλαύδιον, ἐδίδασκέ τε ἡγεμονικώτερον ἀποκρίνεσθαι, τῷ ἀξιώματι τὸ ἐξυσίας χρώμενον. ἐλέγχθ

t Αποστείλειαν,] Ita lego. ἀπεστείλειν in *Editis Aliiſque.*
v Επίτρεπτο] Sic *Busb.* τρεπόμθ in *ceteris.*
x Περὶ αὐτὸν φόβῳ λάμνασας] Ita lego. περὶ αὐτὲς in *libris.*
y Τῶν στρατιωτῶν,] Sic cum *MSS.* τῷ in *Editis.*
z Ος, πράξας μὲ] Illud ὃς ex *MSS.*
a Καὶ γὰρ τὸν νεκρὸν] Καὶ γὰρ τὸν νεκρὸν &c. in parentheſim incluſi.
b Περιέπλεξε δὲ Γαΐυ,] Ita lego. ἐφείπετο in *Editis* & *MSS.* Eſt qui malit ἐφείπετο.
c Υπεχώρει] Επεχώρει *Voſſ.*
d Απαγγέλλων,] Επαγγέλλων *Voſſ.*
e Κακοπαθοῦντα —— λέγων·] Ita *Busb.* κακοπαθῶν δ' ἀ. τρ. ἰατρὲς μεθιέναι λέγων in *Editis Aliiſque.* in *L. B.* κακοπαθοῦντί γε α. τ. ι. μετίεσαι (in *Marg.* μετίεται) λέγων.
f Χρισάμενος μύροις τῳ κεφαλῷ,] Ita lego. (& lectionem confirmat *Lugd. Bat.*) χρισάμενος in *libris.*
g Ως ἀπὸ σωμασίας,] Hoc modo lego & diſtinguo. antea erat, ὡς ἀπὸ συνεσίας γενομένης ἀναλύσεως αὐτῷ.
h Αναλύσεως] Conf. lib. VI. Cap. 3. §. 1. SPANH.
i Πεπραχε Κλαύδιος,] Sic *Busb.* & *Voſſ.* πεπράχθ in *Editis Aliiſque.*
k Τά τε ὄντα φαμένων,] Iterum cum *Cod. Busb.* τὰ ὄντα φ. κ. προσπερομένων τινα in *ceteris.*
l Περὶ τοῖς ὅλοις,] Περὶ τὰς ὅλας *Voſſ.*
m Περὶ τῷ συμφέροντι,] Περὶ δ' συμφέροντος *Busb.*
n Υπεξελομένυς.] Ita *Busb.* & *Voſſ.* ὑπεξελόμθος perperam in *Aliis.*
o Τῆς ἀρχῆς μεταποιημένους] Τοῖς δεχῆς *Voſſ.*
p Αὐτοῖς,] Forte αὐτὲς. COCC.
q Τὸ μέν τι αὐτοῖς εἶναι συνεσηκὸς,] Eo modo *Busb.* τὸ μέντοι αὐτῶν in *Editis Aliiſque.*
r Δυσκράτητα·] Ita *Busb.* δυσκράτητον in *Editis Aliiſque.*
s Μαχούμεθα] Sic *Busb. Voſſ.* & *Gall.* μαχόμεθα in *ceteris.*
t Σπάσι τὰ ξίφη εἰδότας.] Ita lego. πάσαις *Voſſ.* πᾶσιν in *ceteris* omnibus præter *Busb.* qui πάσεσιν habet, forſan pro πάσεσιν.
v Δοκεῖ πέμπειν] Δοκεῖν *Busb.*
x Αποκεκίνθαι,] Αποκείνθαι *Busb. Hen.* & *Vat.*
y Ελεγεν —— μέσον.] Hac in Senatu per Agrippam à Claudio miſſum dicta referuntur ἀλωτ. lib. 2. c. XI. §. 2. SPANH.

γῶ οὖν Κλαύδιος, "ἀ θαυμάζειν τὴν βυλὴν ἡδονῇ μὴ "φέρεσθαι ἀρχαῖς, ἀφ' ὧν τὸ ὠμότητι πεφύσθαι τ [z] πρό- "τερον ἐπὶ τὸ ἡγεμονεύειν κατασκέπτων. γεύσεσθαι δ' αὐτὰς, "ἐπιεικείᾳ [a] τῇ καθ' αὐτὸν, μετρίων καιρῶν, ὀνόματι "μὲν μόνῳ τὴν ἀρχὴν ἐσομένης [b] αὐτῷ, ἔργῳ δὲ [c] κοινῆς "πᾶσι προκειμένης εἰς μέσον. ἀφ' πολλῶν δὲ καὶ πικί- "λων [d] ὠδικότ πραγμάτων, ἐν ὄψει τῇ ἐκείνων, καλῶς "ἔχειν μὴ ἀπιστεῖν." καὶ οἱ μὲν πρέσβεις, πιστῶν ἀκρο- ἀσει λόγων [e] καθομιληθέντες, ἐξεπέμποντο. Κλαύδιος δὲ τῶ στρατῷ συλλεχθέντι διελέγετο, ὅρκους λαμβάνων, ἢ μὲν ἐμμένειν πίστει τῇ πρὸς αὐτὸν, καὶ [f] δωρεῖσθαι τὰς σωματοφύλακας [g] πεντακισχιλίαις δραχμαῖς κατ' ἕκαστον ἄνδρα, τοῖς τε ἡγεμόσιν αὐτῶν ἀνάλογον κατ' ἀριθμὸν, καὶ τοῖς ὅπου ποτὲ στρατοπέδοις ὑπαντιάζειν τὰ ὅμοια.

γ'. Συνεκάλουν δὲ οἱ ὕπατοι τὴν βυλὴν εἰς τὸ ἱερὸν τῆς [h] νικηφόρου Διὸς, ἔτι δὲ νὺξ ἦν. τῶν δὲ οἱ μὲν, ἐν τῇ πόλει κλέπτοντες ἑαυτὰς, ἐκδοιάζον πρὸς τὴν ἀκρόασιν· τοῖς δὲ ἐπὶ τῶν ἰδίων ἀγρῶν ἐγεγόνεσαν ἔξοδοι, προορωμένοις ἢ χωρήσει τὸ πᾶν ἐν ἀπογνώσει τῆς ἐλευθερίας [i] γενόμενοι, καὶ πολὺ κρεῖττον ἐν ἀκινδυνίᾳ τῆς δουλείας ὑπομένοντες ἀφθονίου δίαιτα τῆς πονεῖν, ἢ κινδυ- νεύοντες τὸ ἀξίωμα τῶν πατέρων περὶ τῆς σωτηρίας ἀμφί- βολοι καθῆσθαι. συνελέγησαν δὲ ὅμως ἑκάτερον ἀ πλείους, καὶ διαβαλλομένων περὶ τῶν ἐν χερσὶν, αἰφνίδιον αἴ- ρεται βοὴ τῆς συνεδρίου. αὐτοῖς στρατιωτικῆς, [k] στρατη- γικὸν αὐτοκράτορα κελευόντων τὸν βυλὴν ἐλέσθαι, καὶ μὴ φθείρειν πολυαρχίᾳ τὸν ἡγεμονίαν· καὶ τὸ μὲν καθ' ἑαυτὰς ἀπεφαίνοντο περὶ τῆς μὴ πᾶσιν, ἀλλ' ἑνὶ τῷ δέ- χειν ἐφέσιμον εἶναι· ὁρᾶν δὲ ἐκείνοις ἐπιτρέπειν, ὅστις [l] τοσαύτης προστασίας ἄξιος. [m] ὡς ἐναντία τὰ τῶν συγκλητικῶν ἦν πολὺ πλέον, [n] δι' ἁμαρτίαν μὲν τῆς κατ' τὴν βυλὴν ἐλευθερίαν αἰχμαλώτου, φόβῳ δὲ τῆς Κλαυδίου. ἃ μὲν ἀλλ' ἦσαν οἱ ἐφιέμενοι, γένους τε ἀξιώματι καὶ οἰ- κειότητι γάμων. καὶ γὰρ [o] Μινυκιανὸς Μάρκος, [p] καὶ τῷ καθ' αὐτὸν γνησιότητι ἀξιόλογος ὢν, καὶ ἀδελφῷ Γαΐᾳ γεγαμηκὼς Ἰουλίαν, πόθυμός τε ἦν ἀντιποιεῖ- σθαι τῶν πραγμάτων, καὶ κατεῖχον οἱ ὕπατοι πόφα- σιν ἐκ προφάσεως ἀναιρῶντες. Οὐαλήριόν τε Ἀσιατι- κὸν [q] Μινυκιανὸς ἐκ τῶν Γαΐου σφαγέων ἀνεῖχε τοιούτων βουλευμάτων. ἐγεγόνει δ' ἂν φόνος τις ἐλάσσων, [r] ἐπι- χωρηθέντων τῶν ἐπιθυμούντων τῆς ἡγεμονίας ὥστε ἀντι- τάξασθαι Κλαυδίῳ. ἄλλως τε καὶ οἱ μονομάχοι, πλῆ- θος ἦν αὐτῶν ἀξιόλογον, καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ νυκτοφυλακοῦντες ἐπὶ τ πόλεως, ἐρέτας τε ὁπόσοι στενέ- ρεον εἰς τὸ στρατόπεδον· ὥστε τ μετιόντων τὸν ἀρχὴν, οἱ μὲν φεισοὶ τ πόλεως, οἱ δὲ καὶ φόβῳ τῷ ὑπὲρ αὐ- τῶν ἀπέσχοντο.

δ'. [rr] Ὑπὸ δὲ τὴν πρώτην ἀρχὴν ἡμέρας καὶ Χαιρέας καὶ οἱ σὺν αὐτῷ παρελθόντες, ἐπεχείρησε λόγων ἦσαν

us, "se minime mirari, Senatum ægre ferre principis dominatum, quòd attritus fuerit priorum "crudelitate, qui ad imperii majestatem evecti "erant. nunc vero meliorum temporum modera- "tionem deguſturos esse, ipso ad reip. guberna- "cula sedente; cum nomine tantum penes ipsum "foret imperium, re autem vera omnibus secum "commune. Illis itaque convenire ipsi non diffi- "dere, qui illorum in conspectu multa & varia "obiit negotia" Et legati quidem, ubi verba ista auditione acceperant, dimissi sunt. At Claudius exercitum ad se congregatum alloquebatur, militiæ sacramento illos ad fidem sibi servandam obligans: donatque viritim corporis custodes quinis drachmarum millibus, & duces illorum simili ad proportionem numero; parique ratione aliis exercitibus, ubicunque essent, daturum se promittit. *Sacramentum à militibus exigit.*

3. Consules autem Senatum convocabant in Jovis Victoris ædem, cum *multa* adhuc nox esset. quorum alii quidem in urbe sese occultabant, animo vacillantes ubi aliquid *de concione* audiverint: alii vero in prædia sua rustica concesserunt, providentes quónam res evasura esset cum de libertate desperarint; longe satius esse existimantes, in servitute, ab omni periculo vacua, vitam agere inertem & otiosam, quam cum paterna dignitate in ambiguo hærere de salute. Veruntamen haud plures quam centum convenerunt: cumque de iis, quæ in manibus erant, deliberarent, derepente sublatus est clamor militum, qui ab illis stabant, postulantium ut Senatus imperatorem rei militaris peritum eligeret, & multorum dominatu non perditum iret Principatum: & quam maxime potuerunt palam faciebant, non universis sed uni *alicui* imperium deferendum esse; illis autem permittere ut dispicerent, quis tanta præfectura dignus sit. adeo ut res Senatus multo magis inter se contrariæ essent, & quod de libertate glorioſa excideret, & valde metueret Claudium. non tamen deerant qui dominatum affectarent, & propter majorum gloriam & cognationem ex nuptiis. Nam & Marcus Minucianus erat, qui, & sua nobilitate illustris, & in matrimonio habens Caji sororem * Juliam, summa rerum potiundi cupiditate tenebatur; eumque reprimebant Consules, aliam ex alia causationem nectentes. Valerium etiam Asiaticum Minucianus, unus ex interfectoribus Caji, ab ejusmodi cogitatione inhibebat. Fuissetque cædes quanta vix unquam alias edita, si illis, qui principatum appetebant, facta fuisset potestas contendendi cum Claudio. Quin & præsto erant & gladiatores insigni numero, & milites qui in urbe excubias agebant, remigesque qui in castra confluebant; adeo ut ex iis, qui imperium ambiebant, alii quidem, ut urbi parceretur, alii vero, metu de se, à conatu desiterint. *Militēs imperatorem à Senatu postulant.* *Nonnulli è Senatoribus dignitatem istam expetunt.*

4. Cum autem diluculo in Senatum venissent Chærea sociique, aggressi sunt orationem habere ad *Chærea militibus iratus.*

---

x Περίεσαν ἐπὶ τὸ ἡγεμονίαν καταστῆναι.] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* σωτῆρα in *Editis Aliisque.*

a Τῇ καθ' αὐτὸν,] Τῶν κατ' αὐτὸν *Busb.*

b Αὐτῷ, ἔργῳ δὲ] Illud αὐτῷ è *Cod. Busb.*

c Κοινῆς πᾶσι προκειμένης εἰς μέσον.] Ita *Busb.* κοινῇ in *reliquis.*

d Ὠδικότ πραγμάτων,] Ita lego. ἀδικότων πρ. in *libris.*

e Καθομιληθέντες,] Συγκαθομιληθέντες *Busb.*

f Δωρεῖσθαι) —— ὅμοια.] Donavitque singulos custodes corporum quinque millibus drachmis, & Ducibus nummorum promeritam posteriorem largitus est: sed & militibus absentibus similia compromisit *Rufin.* omisit hæc pleraque *Gelen.* SPANH.

g Πεντακισχιλίαις δραχμαῖς] *Sc.* Viginti HS. millia. *Suetonius* habet tantum *quina dena HS.* Vide *Scaligerum* de *re Nummaria*, p. 86.

h Νικηφόρου] *Rufin.* Triumphatoris. *Melius* Victoris. SPANH.

i Γεγονότες, —— δουλεύειν] Ita cum *Cod. Busb.* & mox κρεῖττον. (quomodo etiam *Lugd. Bat.* habet) γεγονότα & κρεῖττω in *Editis Aliisque.*

k Στρατηγικὸν αὐτοκράτορα.] Ita lego, favente *Epiphanio*, qui vertit, *petentium ut militaris imperator eligeretur.* στρατηγὸν in *Editis & MSS.* HUDS. Nota στρατηγὸν Αὐτοκράτορα, de Imperatore Romanorum, quod alias de summis Exercituum Ducibus à Græcis dicitur. SPANH.

l Τοσαύτης προστασίας ἄξιος.] Τοιαύτην *Busb.*

m Ὡς ἐναντία τὰ] Ita etiam *Epiphan.* ὥστε τὰ ἀδυνατὰ τὰ *Busb.*

n Δι' ἁμαρτίαν] Καὶ ἁμαρτίᾳ *Ε* κ. τ. ἐ. αἰχμάτου, καὶ φόβῳ *Ε* Κλ *Busb.*

o Μινυκιανὸς Μάρκος,] Μινυκιανὸν Μάρκον — ἀξιόλογον ὄντα — γεγαμηκότα — πόθυμον ὄντα ἀν. τ. πραγμάτων κατεῖχον *Busb.* & *Voss.*

p Καὶ τῷ καθ' αὐτὸν γνησιότητι] Ita lego. καὶ τὸ καθ' αὐτὸν in *Editis* omnibus & *MSS.* præter *Gall.* qui habet καὶ καθ' αὐτόν.

* *Juliam,*] *Livillam* vocat Suetonius in vita Claudii cap. 1. COCC.

q Μινυκιανὸς] Conf. supr. c. 1. §. 8. SPANH.

r Ἐπιχωρηθέντων τῶν ἐπιθυμούντων] Συγχωρηθέντων *Busb.*

rr Ὑπὸ δὲ τὴν πρώτην ἀρχὴν] Illud τὴν inseritur ex *Lugd. Bat.* HAV.

ad milites. quos cum universi viderent manu illis silentium indicere, & in eo esse ut loquendi initium facerent, tumultum movere cœperunt, nec passi sunt eos quidquam dicere, quod omnes unius imperio subesse magnopere expeterent: namque imperatorem sibi dari postulabant, ut qui vel minimam moram ægre laturi essent. Senatus autem dubitabat, & quo modo regeret aut imperio regeretur, & militibus eorum auctoritatem defugientibus, & Caji interfectoribus amplissimum ordinem militari insolentiæ cedere non patientibus. Cumque ita se res haberent, Chærea, accensus in iram, quod imperatorem peterent *milites*, daturum se promisit ducem, si quis signum ei afferret ab Eutycho. erat autem Eutychus iste factionis Prasinæ ut appellabatur auriga, Cajo devotissimus, quique in stabulis equitio ejus exstruendis milites attriverat, viles ab ipsis operas exigendo. quas res & illis exprobrabat Chærea, atque alia multa hujuscemodi, seque Claudii caput allaturum *minabatur*. indignum enim esse *ajebat*, si post insanum stulto imperium committant. At illi, verbis ejus nihil moti, strictis gladiis & sublatis signis se propipiebant ad Claudium, adjuncturi se his qui fidem ei jurejurando dederant. ita Senatus desertus est à suis propugnatoribus, & Consules ferme in privatorum ordinem redacti: quin & consternatio erat ubique & mœstitia, nemine sciente quid de se factum foret, Claudio in eos irritato; aliique in alios convicia jactabant, & ipsos *vehementer* pœnitebat. Tum Sabinus, unus è Caji interfectoribus, in medium progressus, se prius mortem sibimet consciscere edicebat, quam passurum ut Claudius fiat imperator, visurumque civitatem servitute oppressam; simulque Chæream increpabat, quod nimio vitæ amore teneretur, si is, qui primus Cajum contemptui habuit, vitam *jam* vitalem esse existimaret, cum fieri non possit ut vel hac via patria in libertatem restituatur. Chærea autem nihil sibi minus in animo esse dicebat, quam ut de morte appetenda dubitaret, statuere tamen prius Claudii mentem explorare.

Opprobrium in eos jacit.

Senatus desertus à militibus.

Sabini mine.

ζ. Et illi quidem in his erant. In castris autem undique festinatur ad obsequium Claudio præstandum: & Consulum alteri Q. Pomponio, *cum eodem veniret*, crimini milites objiciebant præcipue quod Senatum ad libertatem *asserendam* hortatus fuerat, atque impetum *in eum* fecerunt strictis gladiis; cædemque perpetrassent, nisi Claudius eos cohibuisset. Is consulem periculo ereptum suo lateri assidere jubet: Senatoribus vero qui cum Quinto non idem habitus est honos. nam & quidam illorum plagas accipiebant, repulsi dum illum salutatum irent, & Aponius vulneratus discedebat, omnesque in periculo versabantur. Tum rex Agrippa Claudium adiit, eumque obsecrat ut mitius se erga Senatores gereret: quippe, si male ab eo acciperetur Senatus, non habiturum esse alios quibus imperaret. Persuadetur Claudius, & Senatum convocat in palatium, quò ipse per *mediam* urbem lectica delatus est, deducentibus eum militibus multa sane cum vexatione populi. nam Chærea & Sabinus, *duo* ex interfectoribus Caji, in conspectum omnium processerant, cum cautum esset, ne ipsi in

Consulum alter multique è Senatoribus male tractantur à militibus.

Agrippa suadet Claudio ut mitius se erga Senatores gereret.

πρὸς τὰς φαλάγγας. τῶν δὲ τὸ πλῆθος ὡς ὁρᾷ [s] παύσοντας αὐτὰς ταῖς χερσὶ, καὶ τὸ εἰπεῖν οἵας τε ἄρχεσθαι, ἀνεθορύβησε, [t] μὴ ἐφεὶς μὲν ὥστε εἰπεῖν, διὰ τὸ ὠρμῆσθαι πάντας ὑπὸ τὸ μοναρχεῖσθαι· τὸ δὲ ἡγησόμενον σκάλωσι, ὡς οὐκ ἀνεξόμενοι [v] τὰς τελευτάς. τῇ συγκλήτῳ δὲ ἀπορία ἄρχειν τε καὶ ὃν δεχθεῖεν ἂν τρόπον, ὅτι [x] δεχομένων αὐτὰς τὸ στρατιωτῶν, καὶ τὸ Γαΐου σφαγέων συγχωρεῖν τοῖς στρατιώταις οὐκ ἐφιέντων. [y] ἐν τοιούτοις δὲ ὄντων, Χαιρέας τὴν ὀργὴν οὐκ ἀναχόμενος πρὸς τὴν αἴτησιν τοῦ αὐτοκράτορος, δώσειν ἐπηγγέλλετο στρατηγὸν, εἴ τις αὐτῷ σημεῖον δοίη. [z] Εὐτύχῃ κομίσειν. ἦν δὲ ὁ Εὔτυχος ἔτος, ἡνίοχος τοῦ καλουμένου Πρασίνου, θειασώτατος Γαΐῳ, καὶ περὶ τὰς οἰκοδομὰς τὰ στάσεων τοῦ περὶ ἐκεῖνον ἱππικοῦ τὸ στρατιωτικὸν ἐτρίβετο, ἀτίμοις ἐργασίαις ὑπακούμενον. εἰς ἅπερ ὁ Χαιρέας ὠνείδιζεν αὐτὰς, καὶ ἕτερα πολλὰ τοιαῦτα, τήν τε κεφαλὴν κομιεῖν τοῦ Κλαυδίου. δεινὸν γὰρ εἰ μετὰ μανίαν ἄφρονος δώσουσι τὴν ἡγεμονίαν. ἃ μὲν διετράπησάν γε ταῦτα τοὺς λόγους, ἀλλὰ ἀπασάμενοί τε τὰς μαχαίρας, καὶ τὰ σημεῖα ἀράμενοι ᾤχοντο ὡς τὸν Κλαύδιον, κοινωνήσοντες τοῖς ὀμνύουσιν αὐτῷ. κατελείπετο δὲ ὅτι σύγκλητος [a] ἐπ' ἐρημίας τῶν ἀμυνόντων, καὶ οἱ ὕπατοι μηδὲν ἰδιωτῶν διαφέροντες. ἔκπληξίς τε καὶ κατήφεια ἦν, ἐδὲ ὅπου χρήσαιντο αὐτοῖς τῶν ἀνθρώπων εἰδότων διὰ τὸ [b] ἀνηρεθεῖσθαι τὸν Κλαύδιον ἐπ' αὐτοῖς· ἀλλήλοις τε ἐλοιδοροῦντο, καὶ μεταμελὴς ἦν αὐτοῖς· καὶ Σαβῖνος, εἰς τοὺς Γαΐου σφαγέων, σφάζειν πρότερον αὐτὸν ἠπείλει παρελθὼν εἰς μέσους, ἢ Κλαύδιον ἄρχοντα ἰδέσθαι, καὶ δυλοκρατίαν ἐπιψέσθαι καταλαβοῦσαν· τόν τε Χαιρέαν εἰς φιλοψυχίαν ἐπέπληττεν, εἰ καταφρονήσας Γαΐου πρῶτος ἀγαθὸν ὑπολαμβάνοι τὸ ζῆν, τῆς ἐλευθερίας ἐδὲ ὅτως ἀποδοθησομένης τῇ πατρίδι. Χαιρέας μὲν τοῦ θνήσκειν [c] εὐδιασὸν ἐδὲν φρονεῖν ἔλεγε, βουλεύεσθαι μέν τοι [d] διακωδωνίζειν δοκοῦσιν τὸν Κλαύδιον.

ε'. Καὶ οἱ μὲν [e] ἐν τοῖσδε ἦσαν. ὅτι δὲ στρατοπέδῳ [f] πᾶς πανταχόθεν ὠθεῖτο καὶ θεραπείαν τῷ Κλαυδίῳ· καὶ τῶν ὑπάτων ὁ ἕτερος Κοΐντος [g] Πομπώνιος διὰ αἰτίας ἃς τῷ στρατιωτικῷ μᾶλλον ὡς [h] ἐπ' ἐλευθερίαν τὴν σύγκλητον ἐκάλων, [i] ὥρμησάν τε ἀπασάμενοι τὰ ξίφη, καὶ ἐπέπεσαν αὐτοῖς, μὴ Κλαυδίῳ διακεκωλυκότος. ἐδοκίαζε δὲ αὐτῷ τὸν ὕπατον ἐξαρπάσας καὶ κινδύνου· τῶν δὲ συγκλητικῶν ὁ μὲν σὺν τῷ Κοΐντῳ ἅμα ὁμοίας ἐδέχετο τιμῆς. τινὲς δὲ καὶ πληγὰς ἔλαβον αὐτῶν, ἀνωθούμενοι τὸ πρὸς αὐτὸν ἐντεύξεως, Ἀπώνιος δὲ τραυματίας ἀνεχώρει, [k] μὴ τι κίνδυνος εἴη πᾶσιν αὐτοῖς. καὶ Ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς, προσελθὼν τῷ Κλαυδίῳ, ἀξιοῖ τοῖς συγκλητικοῖς ἡπιώτερον καθίστασθαι. γνομένης γάρ τινος κακῆς περὶ τὸν βωμὸν, ἐκ ἔξειν ὧν ἄρξουσιν ἑτέρων. πείθεται ὁ Κλαύδιος, καὶ συγκαλεῖ τὸν βωμὸν ὅτι διὰ παλατίου διὰ τὸ πόλεως φερόμενος, προσπεμπομένου αὐτὸν διὰ στρατιωτικοῦ σὺν πολλῇ πάνυ [l] κακώσει τὸ πλῆθος. προσεξήεσαν δὲ τῶν Γαΐου σφαγέων [m] εἰς τὸ φανερώτερον Χαιρέας καὶ Σαβῖνος, εἰργόμενοι προόδων κατ' ὀλιγοστὰς

[s] Παύσοντας αὐτὰς] Παύσαντας *Voss.*
[t] Μὴ ἐφεὶς μὲν] Μὴ ἐφιέναι ὥστε εἰπεῖν *Voss.*
[v] Τὰς τελευτάς.] Τῆς τελευτῆς *Busb.*
[x] Δεχομένων αὐτὰς] Sic lego. δεχομένους αὐτῶν in *Editis* & *MSS.*
[y] Ἐν τοιούτοις δὲ ὄντων.] Ἐν τοιούτοις δὲ τῶν πραγμάτων ὄντων *Busb.*
[z] Εὐτύχῃ κομίσειν.] Est qui conjicit hunc esse eum, cui libros quatuor priores *Fabularum* inscripsit *Phædrus.*
[a] Ἐπ' ἐρημίας τῶν ἀμυνόντων,] Ἐν ἐρημίᾳ *Busb.*
[b] Ἀνηρεθεῖσθαι] *L. B.* ἀνῃρεθίσθαι.
[c] Εὐδιασὸν] *Gen.* εὐδυασὸν· εὐδυασμὸς, ἀμφιβολία, ἀπορία· *Hesych.* SPANH.
[d] Διακωδωνίζειν] Διακωδωνίσαι Porphyr. περὶ Ἀποχ. p. 402.
[e] Ἐν τοῖσδε ἦσαν.] Ἐν τοιοῖσδε *Busb.*
[f] Πᾶς πανταχόθεν ὠθεῖτο.] Illud πᾶς è *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.*
[g] Πομπώνιος διὰ αἰτίας ἃς] Ita lego. Πομπηίου in *Editis* & *MSS.*
[h] Ἐπ' ἐλευθερίαν τὴν σύγκλητον] Ita cum *Cod. Busb.* ἐπ' ἐλευθερίας in *Editis Aliisque.*
[i] Ὥρμησάν τε ἀπασάμενοι τὰ ξίφη,] Iterum cum *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* ὁρμήσαντες ἀπασάμενοι ξίφη in *Editis Aliisque.*
[k] Μή τι] *L. B.* μὴ ᾖ.
[l] Κακώσει τὸ πλῆθος.] Quorsum κακώσει dicit; an id populo displicuisse credendum; contrarium huic supra dictum. Fuit cum legerem ἀξιώσει, *desiderio.* Sed locum posse commodum sensum recipere existimo, si ᾖ sequens accipiatur pro γάρ.
[m] Εἰς τὸ φανερώτερον Χαιρέας καὶ Σαβῖνος,] Εἰς τὸ φανερὸν *Busb.*

n Περὶ-

σολὰς Πολλίωνος, ὃν μικρῷ πρότερον Κλαύδιος στρατηγὸν [n] ἠρῆτο τῶν σωματοφυλάκων. Κλαύδιος δὴ, ἐπειπὲρ εἰς τὸ παλάτιον ἀφικνεῖτο, συναγαγὼν τοὺς [o] ἑταίρους, ψῆφον ἀνεδίδου περὶ Χαιρέου. τοῖς δὴ τὸ μὲν ἔργον λαμπρὸν ἐδόκει, ἀπιστίαν δὲ ἐπεκάλουν τῷ πεπραχότι, καὶ αὐτῷ τιμωρίαν ὀφείλειν δίκαιον ἡγοῦντο ἐπ' ἀποτροπῇ τοῦ μέλλοντος χρόνου. ἀπήγετο οὖν [p] Χαιρέας τὸν ὀπὶ θανάτῳ, καὶ σὺν αὐτῷ Λεπίς τε καὶ Ρωμαίων πολλοί. λέγεται δὲ Χαιρέαν μεγαλοφρόνως ἐνεγκεῖν τὸν συμφορὰν, καὶ μόνον τῷ κατ' αὐτὸν ἀμεταπίστῳ τοῦ χήματος, ἀλλὰ καὶ οἷς ἐνειδίσθη Λέπιδον εἰς δάκρυα ἐκπεπληγμένον. ἀποπηδήσας γάρ τοι τὸν στολὴν τοῦ Λέπιδος, [q] καὶ τὸ ῥῖγος αἰτιωμένου, φησὶν, ὡς οὐκ ἂν ἐναντία τοῦ [r] Λέπιδος ποιήσαιτο πώποτε ῥῖγος. πολήθους τε ἀνθρώπων ἑπομένης καὶ θεωμένης, ὡς ἦκεν ὀπὶ τὸ χωρίον, ἤρετο τὸν στρατιώτην, εἰ μετὰ μελέτης αὐτῷ [s] γεγόνοιεν αἱ σφαγαὶ, [t] ἢ πρῶτον ἔχοι τὸ ξίφος. καὶ ἐκέλευε κομίζειν ᾧ Γάιον [v] μεταχειρίσαιτο αὐτός. θνήσκει δὴ εὐδαιμόνως μιᾶς πληγῆς αὐτῷ γενομένης· Λέπιδος δὲ ἅτε πάνυ δειλῶς ἐξεληλυθὼς αἰσχύνῃ, καὶ πληγῶν πολλῶν γενομένων, μετὰ τὸ μαλακῶς τὸ πρῶτον φέρειν.

ς'. Ολίγαις δὲ ὕστερον ἡμέραις [x] ἐναγισμῶν ἐνεστηκότων, Ρωμαίων τὸ πλῆθος [y] τοῖς αὐτῶν ὀπιφέροντες, καὶ Χαιρέαν μείζοσιν ἐτίμησαν εἰς τὸ πῦρ τιθέμενοι, [z] ἴλεων καὶ [a] ἄμεινον εἶναι τῆς εἰς αὐτὸν ἀχαριστίας παρακαλοῦντες. καὶ Χαιρέας μὲν τοιαύτῃ πλάνῃ τοῦ βίου ἐτελεύτησε. Σαβῖνος δὲ, Κλαυδίου μὴ μόνον τὴν αἰτίας [b] ἀπολύοντος αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχὴν ἣν εἶχεν ἐφιέντος, ἄδικον ἡγεῖτο [c] ἐκλειπίαν τῆς πρὸς τοὺς συνωμοκότας πίστεως, σφάζει τε ἑαυτὸν ἐπιπεσὼν τῷ ξίφει, μέχρι δὴ καὶ τοῦ κώπου τῷ τραύματι συνελθεῖν.

publicum prodirent, edicto Pollionis, quem Claudius paullo ante corporis custodibus præfecerat. At Claudius, postquam ad palatium *rex* veniret, convocatis amicis, mittebat eos in suffragia de Chærea. Illis quidem facinus splendidum esse videbatur, perfidiæ tamen auctorem accusabant, & jure merito pœnam ei infligendam censebant, ut aliis in posterum terrori sit. Agebatur itaque Chærea ad supplicium, & una cum eo Lupus multique alii Romanorum. Dicitur autem Chærea magno animo tulisse calamitatem, non solum ex eo quod ne oris quidem colorem mutaverit sed & ex iis quæ Lupo se lachrymis dedenti exprobrârit. Lupo sane, cum vestem deponeret, querenti de frigore, *ille* dicebat, non oportere unquam contra quam lupi solent algescere. cumque eum spectatum sequeretur hominum multitudo, ubi ventum est ad locum, interrogabat militem, num exercitatus esset ad cædes, aut *tum* primum haberet gladium, jubebatque eum afferri quo ipse Cajum peremerat. Uno autem ictu feliciter interiit: at Lupus non adeo commode è vita exiit præ timiditate, ictibus scilicet repetitis, quod parum fortiter collum porrexerit. *In Chæream & Lupum alioſque animadvertitur.*

6. Paucis post diebus, quando *solennia* instarent parentalia, & populus Romanus suorum quisque manibus libamina afferrent, Chæream etiam fertis honorarunt in ignem conjectis, ipsum obsecrantes ut propitius illis non irasceretur, quod animo fuissent in eum ingrato. Et Chæreæ quidem contigit, ut hoc modo vitam finiret. Sabinus autem, non solum absolutus à Claudio, verum etiam permissus eandem quam ante præfecturam gerere, iniquum ratus ut à fide conjuratis data descisceret, seipsum interimit gladio incumbens, capulo tenus per vulnus adacto *in corpus*. *Sabinus ſibiipſi manus infert.*

ΚΕΦ. ε'.

CAP. V.

Quomodo Claudius reddidit Agrippæ paternum regnum, ejusque imperium amplificavit: utque edicta proposuit in Judæorum gratiam.

Ως Κλαύδιος ἀπέδωκεν Ἀγρίππᾳ τὴν πατρῴαν βασιλείαν, καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ ἐπηύξησεν· καὶ ὡς διαγράμματα περὶ τῆς [d] Ἰουδαίων.

Κλαύδιος δὲ, ἐπεὶ στρατιωτικὴν πᾶν ὅ, τι ἦν ὕποπτον ἐκ τῆς ὀξέως ἀποκαθαιρόμενος, [e] τὴν τε ἀρχὴν Ἀγρίππα βεβαίων, ἣν ὁ Γάιος παρέσχε, καὶ δι' ἐγκωμίων ἄγων τὴν βασιλέα. προσθήκην δὲ αὐτῷ ποιεῖται πᾶσιν τοῖς ὑπὸ Ἡρῴδου βασιλευθεῖσιν, ὅς ἦν αὐτοῦ πάππος, Ἰουδαίοις καὶ Σαμαρεῦσιν. καὶ ταῦτα μὲν ὡς ὀφειλόμενα τῇ οἰκειότητι τοῦ γένους ἀπέδιδου. [f] Ἀβίλαν δὲ τὴν Λυσανίου, καὶ ὅπου ἐν τῷ Λιβάνῳ ὄρει, ἐκ τοῦ αὐτοῦ προσετίθη, ὄρκια τε αὐτῷ πέμπεται πρὸς τὸν Ἀγρίππαν ὑπὲρ τῆς ἀγορᾶς μέσης ἐν τῇ Ρωμαίων πόλει. Ἀντίοχον δὲ ἣν εἶχεν βασιλείαν ἀφελόμενος, Κιλικίας μέρη τινὰ καὶ Κομμαγηνὴν δωρεῖται. λύει δὲ καὶ [g] Ἀλέξανδρον [h] Λυσίμαχον τὸν [i] Ἀλαβάρχου, Φίλου δεχαῖον αὐτῷ γεγονό-

Claudii erga Agrippam benignitas & liberalitas.

C Laudius autem, cum è medio fine mora sustulisset milites omnes, quos suspectos habuit, edictum proposuit, quo & Agrippæ imperium, quod ei dederat Cajus, confirmabat, & regem *verbis quam amplissimis* laudabat. quin & adjiciebat quicquid Judææ & Samariæ *olim* ad ejus avi Herodis regnum pertinebat. Atque hæc quidem quasi cognationis jure ei debita restituit. quin & Abilam, quæ Lysaniæ fuerat, & quæcunque erant in monte Libano, de suo adjungebat: fœdusque ab eo ictum est cum Agrippa in medio urbis Romanæ foro. Antiochum etiam, cum ei regnum quod habuerat abstulisset, parte quadam Ciliciæ & Commagena donavit. Insuper & *vinculis* absolvit Alexandrum Lysimachum Alabarchæ, cum quo vetus *Antiochus Commagenæ rex. Alexander Lyſimachus Alabarcha.*

---

n Ἠρῆτο τῶν σωματοφυλάκων.] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἤρειτο in *Editis Aliisque.*

o Ἑταίρους,] *L. B.* ἑτέρους.

p Χαιρέας τὸν ἐπὶ θανάτῳ,] Sic *Busb.* & *Epiphan.* in *ceteris* deest Χαιρέας.

q Καὶ —— ῥῖγος.] Hoc non exstat in Versione Rufini. SPANH.

r Λέπιδος ποιήσαιτο πώποτε ῥῖγος.] Mallem λύκος αἰτιώσαιτο.

s Γεγόνοιεν αἱ σφαγαὶ,] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* γεγόνειν *Vat.* γεγένηνται in *Editis Aliisque.*

t Ἢ] *L. B.* εἰ.

v Μεταχειρίσαιτο αὐτός.] Διαχειρίσαιτο *Busb.*

x Ἐναγισμῶν ἐστηκότων,] Romæ ἐμέραις ἐναγισμῶν *Rufin.* imminente festivitate. SPANH.

y Τοῖς αὐτῶν ἐπιφέροντες.] Τὰ αὐτῶν *Busb.*

z Ἴλεων καὶ ἄμεινον εἶναι] Conf. sup. lib. 15. c. 3. §. 4. SPANH.

a Ἄμεινον] *L. B.* ἄμεινον. *Coccejus* ἀμείνονα.

b Ἀπολύοντος αὐτὸν,] Ἀπολύοντος *Busb.*

c Ἐκλειπίαν] *L. B.* ἐπικλειπίαν.

d Διάγραμμα] Διάταγμα *alter.* lib. 2. c. 11. §. 5. SPANH.

e Τὴν τε —— Σαμαρείταις.] Conf. *alter.* lib. 2. c. 11. §. 5. SPANH.

f Ἀβίλαν —— ὄρκ,] Ita scribo. (ita quoque exhibet *Lugd. Bat.*) Ἀβίλαν in *Josephi* libris. Ἀβίλα, ἐπικληθεῖσα Λυσανίου *Ptol.* & apud *Lucam* (c. 3. v. 1.) exstat memoria Λυσανίου Ἀβιληνῆς τετραρχοῦντος, quod ab Ἀβίλα non Ἀβίλα. HUDS. Conf. supr. lib. 8. c. 12. §. 4. & infr. lib. 20. c. 6. §. 1. SPANH.

g Ἀλέξανδρον Λυσίμαχον τὸν Ἀλαβάρχου.] Conf. supr. lib. 18. c. 9. §. 1. SPANH. Illa Ἀλέξανδρον Λυσίμαχον in *Marg.* modo habet *L. B.*

h Λυσίμαχον] Λυσίμαχον deest *Voss.* agnoscitur ab *Epiphanio*, qui tamen videtur Ἀλέξανδρον in suo *Codice* non habuisse. Vide *Usserium* in *Annalibus* V. T. ad A. M. 1039. p. 623.

i Ἀλαβάρχου,] De *Alabarcha* videsis *Fullerum in Miscell.* l. 4. c. 16. p. 581. & quæ annotavimus ad lib. 18. c. 7. §. 3. & cap. 9. §. 1.

tus ei interceſſerat amicitia, quique *olim* ſuæ matris Antoniæ procurator fuerat, quem Cajus iratus vinxerat: cujus filius Bernicen Agrippæ filiam duxit uxorem. & hanc quidem Agrippa (nam moritur Marcus Alexandri filius) virginem ſibi vendicans, Herodi fratri ſuo collocavit, impetrato illi regno Chalcidis à Claudio.

Herodes frater Agrippa.

Seditio Alexandriæ inter Judæos & Græcos.

2. Per idem autem tempus inter Judæos & Græcos exorta eſt ſeditio in urbe Alexandria. Cajo enim mortuo, Judæorum gens, ſub ejus imperio graviter oppreſſa, & multis injuriis ab Alexandrinis affecta, cœpit animos reſumere: moxque ad arma ventum eſt. Tum Claudius per epiſtolam mandat præſidi Ægypti, ut ſeditionem illam compeſceret. quin & edictum, ſupplicantibus ei regibus Agrippa & Herode, mittit in Alexandriam & Syriam, ſcriptum in hanc ſententiam. "TIBE-

Claudii pro Alexandrinis Judæis edictum.

"RIUS CLAUDIUS CÆSAR, AUG. GER-
"MANICUS, PONTIFEX MAXIMUS,
"TRIB. POT. EDICIT. Quoniam jam olim
"cognitum habuimus Judæos, qui in Alexandria
"ſunt & Alexandrini appellantur, ſtatim ab urbe
"condita una cum Alexandrinis habitatum miſſos,
"& civitatis jus ex æquo à regibus conſequutos
"eſſe, id quod palam eſt ex reſcriptis eorum pa-
"riter & edictis, & poſtquam imperio noſtro per
"Auguſtum ſubjecta fuiſſet Alexandria, ſua illis
"integra manſiſſe jura, conſervata per miſſos illò
"diverſis temporibus præſides, nullamque de illo
"jure controverſiam motam fuiſſe, etiam quando
"Aquila præerat Alexandriæ, & cum mortuus eſ-
"ſet Judæorum ethnarcha, Auguſtum non vetuiſ-
"ſe alios deinceps ethnarchas fieri, volentem eo-
"rum quemque ſubjici, ita tamen ut ſuis uteren-
"tur inſtitutis, nec cogerentur patriam religionem
"violare; Alexandrinos autem excitari *contigit* in
"Judæos, una cum illis habitantes, eo tempore
"quo Cajus Cæſar rerum potiretur, qui ex vehe-
"menti inſania & dementia, quod noluerit gens
"Judæorum quidquam contra patriam religionem
"facere, ipſumque Deum appellare, eos *mirum in*
"*modum* depreſſerat: volo *itaque* nihil propter Ca-
"ji amentiam illis detractum iri, quod Judæorum
"genti fuerit conceſſum, ſed jura quibus olim gau-
"debant illis ſarta tecta manere, patriis in moribus
"& inſtitutis perſeverantibus; jubeoque ex utra-
"que parte modis omnibus cavendum eſſe, ne ulla
"moveatur ſeditio poſtquam edictum *hoc* meum
"fuerit publicatum.

3. Et hoc quidem edictum, in gratiam Judæorum Alexandriam miſſum, ita ſe habuiſſe accepimus; quod vero in reliquum terrarum orbem, hu-

Claudii pro Judæis per orbem Romanum edictum.

juſmodi erat. "TIBERIUS CLAUDIUS CÆ-
"SAR, AUG. GERMANICUS, PONTI-
"FEX MAX. TRIB. POTEST. COS. CRE-
"ATUS ITERUM, EDICIT. Quandoqui-
"dem me ſupplices rogarint Agrippa & Herodes
"reges mihi amiciſſimi, ut permitterem etiam Ju-

τα, ϗ Αντωνίαν αὐτὸ ἐπιτροπεύσαντα τὴν μητέρα, ὀργῇ τῇ Γαΐου δεδεμένον· ϗ αὐτὸ υἱὸς Βερνίκλα τὴν Αγρίππα γαμετῆ ζυγατέρα. [k] ϗ πιστῶ μὲν, πελάτῃ δὲ Μάρκος [l] ὁ Ἀλεξάνδρα υἱὸς, παρθένον λαῶν, [m] ἀδελφῷ τῷ αὐτὸ Αγρίππας Ηρώδῃ δίδωσι, Χαλκίδος αὐτῷ τὴν βασιλείαν [n] εἶναι αἰτησάμενον. ταῦτα Κλαυδίῳ.

β'. Στασιάζεται ἢ κατ' αὐτὸν τὸ χρόνον [o] Ιουδαίων πρὸς Ελλησας ἐπὶ τῆς Αλεξανδρέων πόλεως. πολυπάσυτος Γαΐου τὸ Ιουδαίων [p] ἔθνος ἐπὶ [q] τῆς ἀρχῆς τοῦ ἐκείνου πεπαυμένου, ϗ δεινῶς ὑπὸ τῶν Αλεξανδρέων [r] βιαζόμενον, ἀνεθάρσησε· ϗ ἐν ὀλίγοις εὐθέως ἦν. ϗ Κλαύδιος ἐπιστέλλει τῷ [s] ἐπάρχοντι τῆς [t] τὴν Αἴγυπτον, ὥστε τὴν στάσιν καταστεῖλαι. πέμπει ἢ ϵ Δάταγμα, παρακεκληκότων αὐτὸν Αγρίππα τε ϗ Ηρώδα τῶν βασιλέων, εἰς τε τὴν Αλεξάνδρειαν ϗ Συρίαν, γεγραμμένον τῶνδε τὸν τρόπον· "ΤΙΒΕΡΙΟΣ ΚΛΑΥΔΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, ΣΕΒΑ-
"ΣΤΟΣ, ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ, ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΜΕΓΙΣΤΟΣ
"ΔΗΜΑΡΧΙΚΗΣ [v] ΕΞΟΥΣΙΑΣ, ΛΕΓΕΙ. Επειδὴ ἀνέ-
"καθεν τοὺς ἐν Αλεξανδρείᾳ Ιουδαίους, Αλεξανδρεῖς λε-
"γομένους, συγκαθοικισθέντας τοῖς πρώτοις [x] εὐθὺ καιροῖς
"Αλεξανδρεῦσι, ϗ [y] ἴσης πολιτείας τοῦ τῶν βασιλέων
"πτυχόντος, καθὼς φανερὸν ἐγένετο ἐκ τῶν γραμμάτων
"τῶν παρ' αὐτοῖς, ϗ τῶν Δόγματος, καὶ, μὴ τὸ τῇ ἡμε-
"τέρᾳ ἡγεμονίᾳ Αλεξάνδρειαν ὑπὸ τῶν Σεβαστῶν ὑποτε-
"χθῆναι; [z] πεφυλάχθαι αὐτοῖς τὰ δίκαια ὑπὸ τῶν πεμ-
"φθέντων ἐπάρχων ϗ Διοφόρους χρόνους, μηδεμίαν τε
"ἀμφισβήτησιν περὶ τούτων γενομένην τῶν δικαίων αὐτοῖς
"ἅμα καθ' ὃν καιρὸν Ακύλας ἦν ἐν Αλεξανδρείᾳ, καὶ
"πολυτιμηθῆναι [a] τῶν Ιουδαίων ἐθνάρχην τῶν Σεβαστὸν μὴ
"κεκωλυκέναι ἐθνάρχας γενέσθαι, βουλόμενον ὑποτετά-
"χθαι ἑκάστους ἐμμένοντας τοῖς ἰδίοις ἔθεσι, καὶ μὴ πα-
"ραβαίνειν ἀναγκαζομένους τὸν πάτριον [b] θρησκείαν,
"Αλεξανδρεῖς ἢ [c] ἐπαρθῆναι ϗ τῶν παρ' αὐτοῖς Ιουδαίων
"ὄντι τῶν Γαΐου Καίσαρος χρόνων, ἐξ Δὸς τὸν πολλὸν
"χόρτον ϗ ἀφθονίαν, ὅτι μὴ ἠβούλησε
"τὸ Ιουδαίων ἔθνος τὸν πάτριον θρησκείαν καὶ Θεὸν
"σεβαζόμενον, παρανόσαι αὐτούς· [d] βούλο-
"μαι μηδὲν Δὸς τὴν Γαΐου ἀφαιρεθῆναι τῶν δικαίων τῶν
"Ιουδαίων ἔθνει ἀναπεπλωκέναι, φυλάσσεσθαι ἢ αὐτοῖς
"ϗ τὸ [e] πρότερον δικαιώματα, ἐμμένουσι τοῖς [f] ἰδίοις
"ἔθεσι, ἀμφοτέροις δὲ Δακελεύομαι τοῖς μέρεσιν, πολλὴν
"σπουδὴν ποιήσασθαι πρόνοιαν, ὅπως μηδεμία παραχὴ γένηται
"μὴ τὸ προσπεσεῖν με τὸ [g] διάγραμμα.

γ'. Τὸ μὲν οὖν εἰς Αλεξάνδρειαν ὑπὲρ τῶν Ιουδαίων Δόγμα τοῦτον ἦν τὸν τρόπον γεγραμμένον· τὸ ἢ εἰς [h] τὸν ἄλλον οἰκουμένην εἶχεν ὧδε. "ΤΙΒΕΡΙΟΣ ΚΛΑΥ-
"ΔΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, ΣΕΒΑΣΤΟΣ, ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ, ΑΡ-
"ΧΙΕΡΕΥΣ ΜΕΓΙΣΤΟΣ, ΔΗΜΑΡΧΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ,
"ΥΠΑΤΟΣ [i] ΧΕΙΡΟΤΟΝΗΘΕΙΣ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ, ΛΕ-
"ΓΕΙ. Αἰτησαμένων με [k] βασιλέων Αγρίππα ϗ Ηρώδα
"τῶν φιλτάτων μοι, ὅπως συγχωρήσαιμι τὰ αὐτὰ δίκαια
ϗ

k Καὶ —— Μάρκος] Verſ. *& hanc quidem Agrippa (nam moritur Marcus Alexandri filius) virginem ſibi vendicans.* Sed ſic diſtinguendum, ϗ ταύτην ἅμα, τελευτᾷ γὰρ Μάρκος ὁ Αλεξάνδρα υἱὸς παρθένον λαῶν, ἀδελφῷ —— (*nam moritur Marcus Alexandri F. qui virginem duxerat*) *Uſſerius* quidem ad annum Chriſti 41. p. 641. cum verſione facit, & ait Marcum, cui deſponſa fuit Berenice, ante nuptias defunctum. verum ſola *Joſephi* auctoritate nititur, cujus verbis vim facit; cum expreſſe dicat *Joſephus* verſu ſuperiore — *αὐτῷ υἱὸς Βερενίκλα — γαμετῆ*. IBBETS.

l Ὁ Ἀλεξάνδρα υἱὸς,] Τῶ Λυσιμάχα υἱὸς *Busb.*

m Ἀδελφῷ —— *βασιλείαν*] Conf. *ἀλλαχ.* lib. 2. c. 11. §. 5. SPANH.

n Εἶναι αἰτησάμενον τὸν Κλαυδίου.] Illud εἶναι non agnoſcit *Busb.*

o Ιουδαίων] Ιουδαίοις *Busb.*

p Εθνος ἐπὶ] Γένος *Busb.*

q Τῆς ἀρχῆς τοῦ ἐκείνου τεταπεινωμένου,] Illud τοῦ è *Cod. Busb.*

r Βιαζόμενον,] Ὑβριζομένου *Voſſ.*

s Ἐπάρχῳ] Eſt qui malit *ἐπάρχῃ τε.*

t Τὴν Αἴγυπτον,] Ita *Vat.* τὴν deeſt *reliquis.*

v ΕΞΟΥΣΙΑΣ, ΛΕΓΕΙ.] ΥΠΑΤΟΣ poſt ΕΞΟΥΣΙΑΣ adjicit *Busb.* non ita *Græci* cæteri & *Epiphan.*

x Εὐθὺ] Forte *δίβυς*. COCC.

y Ισης —— *τετυχότας.*] Conf. ſupr. lib. 14. c. 7. §. 2. SPAN.

z Πεφυλάχθαι αὐτοῖς τὰ δίκαια] Πεφύλακται *Vat.*

a Τῶν Ιουδαίων ἐθνάρχην] Ἐθνάρχαι Ιουδαίων Alexandriæ. REL.

b Θρησκείαν,] Poſt *Θρησκείαν* iſta quæ ſequuntur, *ἴσης πολιτείας τοῖς ἄλλοις Αλεξανδρεῦσι τετυχότων αὐτῶν*, adjicit *Busb.* Verum deerant *Epiphanii* codicibus *noſtriſque* reliquis.

c Ἐπαρθῆναι τε] Ἐπαρθῆναι συνίδη ſolus *Busb.*

d Βούλομαι μηδὲν] Βούλομαι ὧν μηδὲν *Busb.*

e Πρότερον δικαιώματα,] Πρότερα *Busb.*

f Ἰδίοις ἔθεσι] Ita *Voſſ.* Ιουδαίοις in *Editis Aliiſque.*

g Διάγραμμα.] *L. B.* Δόγμα.

h Τὸν ἄλλον οἰκουμένην] Οἰκουμένῃ ſub Romanis. REL.

i Χειροτονηθεὶς] Χειροτονηθεὶς pro inauguratus. REL.

k Βασιλέων Αγρίππα ϗ Ηρώδα] Ita *Busb.* & *Epiphan.* βασιλίσσης in *Editis Aliiſque.*

l Ρω-

"ὼ ϗ τοῖς ἐν πάσῃ τῇ ὑπὸ [l] Ρωμάϊος ἡγεμονίᾳ Ιουδαίοις φυ-
"λάσσειν, καθὰ Ϲ τοῖς ἐν Αλεξανδρείᾳ, ἤδιστα συνε-
"χώρησα, ἃ μόνον τοῦτο [m] τοῖς αἰτησαμένοις με χαρι-
"ζόμενος, ἀλλὰ Ϲ αὐτοὺς, ὑπὲρ ὧν παρεκλήθην
"ἀξίους κρίνας, διὰ τὴν πρὸς Ρωμαίους πίστιν ϗ φι-
"λίαν, μᾶλιστα ὂ δίκαιον κρίνων, μηδεμίαν μηδὲ Ελ-
"ληνίδα πόλιν τ δικαίων τούτων ἀποτυγχάνειν, ἐπειδὴ
"ϗ ἐπὶ ϔ Θείου Σεβαστοῦ αὐτοῖς ὧδε τετηρημένα· καλῶς
"ἂν ἔχοι Ϲ Ιουδαίους τοὺς ἐν παντὶ τῷ [n] ὑφ' ἡμᾶς κόσμῳ
"τὰ πάτρια ἔθη ἀνεμποδίστως φυλάσσειν, οἷς Ϲ αὐτοῖς
"ἤδη νῦν προσαγγέλλω μοι ταύτην τὴν φιλανθρωπίαν ἐπι-
"κέστερον χρῆσθαι, ϗ μὴ τοὺς τῶν ἄλλων ἐθνῶν δεισιδαιμο-
"νίας ἐξουθενίζειν, τοὺς ἰδίους ὂ νόμους φυλάσσειν, τοῦτό
"μοι τὸ ἐπιτάσσω τοὺς ἄρχοντας τῶν πόλεων ϗ τῶν κα-
"λωνιῶν Ϲ μητροπόλεων, τῶν ἐν τῇ Ιταλίᾳ Ϲ τῶν ἐκτὸς,
"βασιλεῖς τε Ϲ δυνάστας διὰ τῶν ἰδίων πρεσβυτῶν ἐγ-
"γράψαι βούλομαι, ἐκκείμενόν τε ἔχειν, ὡς ἔλαττον
"ἡμερῶν τριακοντα, [o] ὅθεν [p] ἐξεπιτῆδες καλῶς ἀναγνω-
"σθῆναι [q] δυνατὸν.

"dæis in omni imperio Romano degentibus jura
"eadem ſervare & habere quæ Alexandrinis con-
"ceſſa, libenter eorum precibus annui, nec ſo-
"lum iis qui à me petierunt hoc indulſi, verùm &
"ipſos pro quibus rogatus ſum dignos *hoc beneficio*
"judicavi, propter fidem & amicitiam Romanis
"præſtitam; juſtiſſimum etiam cenſens, nullam,
"ne Græcarum quidem, urbem juribus illis pri-
"vandam, quoniam & ſub Divo Auguſto eis erant
"ſervata: proinde æquum eſſe arbitror ut Judæi
"etiam per univerſum noſtrum imperium patrios
"mores ſine impedimento aliquo ſervent, quos
"etiam nunc moneo ut hac noſtra gratia contenti
"modeſtius ſe gerant, nec religiones aliarum gen-
"tium contemnant, ſed leges ſuas cuſtodiant: vo-
"loque ut hoc meum edictum præſides civitatum
"atque coloniarum & municipiorum, tam intra
"Italiam quam extra, uti etiam reges & principes
"per miniſtros ſuos tranſcriptum habeant, & in
"hujuſmodi loco poſitum intra triginta dies, unde
"de plano recte legi poſſit.

ΚΕΦ. ϛ'.

Οἷα ὑπ' Αγρίππου εἰς Ιουδαίαν ἐπανορθώσεως ἐπράχθη ἐν Ιεροσολύμοις· καὶ ἃ τι Πετρώνιος πρὸς Δωρίτας ὑπὲρ Ιουδαίων ἔγραψεν.

CAP. VI.

Quænam Hieroſolymis acta erant ab Agrippa poſt reditum ejus in Judæam: & quæ Petronius ad Doritas pro Judæis ſcripſit.

Τούτοις μὲν δὴ τοῖς διατάγμασιν, εἰς Αλεξάνδρειάν τε καὶ τὴν οἰκουμένην πᾶσαν ἀποστελεῖσιν, ἐδήλωσεν ὡς πρὸς Ιουδαίων [r] ἔχοι γνώμης Κλαύδιος Καῖσαρ· αὐτίκα δὲ Αγρίππαν, κομιζόμενον τὴν βασιλείαν, ὑπὲρ πλείονος λαμπροτέρας [s] ἐξέπεμψε, τοῖς ὑπὲρ τῶν ἐπαρχιῶν ἡγεμόσι ϗ τοῖς ὑπηρόποις διὰ γραμμάτων ὑπογείλας [t] ἐφάσμιον ἄγειν. ὁ ὔ, ὡς εἰκὸς ὡς τ ὑπὲρ κρείττους τύχας ἀνερχόμενον, μετὰ τάχους ὑπέστρεψεν· εἰς Ιεροσόλυμα ὔ ἐλθὼν, χαρίστηρίους ἐξετέλεσε θυσίας, [u] ὧνπερ τῶν κατὰ νόμον ἀπολιπών. διὸ [x] ϗ Ναζιραίων ξυρᾶσθαι διέταξε μάλα συχνούς, τὸν τε χρυσοῦν ἅλυσιν τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ ὑπὸ Γαΐου ἰσόσταθμον τῇ σιδηρᾷ, ἣ τὰς [y] ἡγεμονίδας χεῖρας εἶδεν, ϗ συγγνῶναι τύχης ὑπόμνημα, ϗ τ [z] ἐπὶ τῷ κρείττονι μαρτυρίαν μεταβολῆς, τῶν ἱερῶν ἐντὸς ἀνεκρέμασε περίβολον ὑπὲρ τὸ [a] χαζοφυλάκιον, [b] ἵν' ᾖ δεῖγμα, ϗ ϔ τὰ μεγάλα δύνασθαί ποτε ποιεῖν, ϗ τὸν τ Θεὸν εἰωθέναι τὰ πεπτωκότα· πᾶσι γὰρ τοῦτο ἐνεφάνιζεν ἡ τ ἁλύσεως ἀνάθεσις, ὅτι βασιλεὺς Αγρίππας ἀπὸ μικρᾶς αἰτίας εἰς δεσμωτὸν ἀπιδὼν τὸ πρὶν ἀξίωμα· ϗ μετ' ὀλίγον τ πέδης ἐκβὰς, εἰς βασιλέα τὸν πάλαι λαμπρότερον ἠγέρθη. Διὰ τούτων ἐνοεῖν ἔχομεν ὅτι τ ἀνθρωπίνης φύσεως ϗ πᾶσιν ὀλισθαίνειν τὰ μεγέθη, ϗ τὰ κλιθέντα δυνατὰ πάλιν ἀνατείνειν ὑψοῦ.

Agrippam in regnum ſuum remittit Claudius.

HIS igitur edictis, in Alexandriam & totum terrarum orbem miſſis, oſtendit Claudius Cæſar qua erat erga Judæos voluntate: moxque Agrippam, regnum * curaturum, ſplendidioribus auctum honoribus dimiſit, cùm per literas provinciarum præſidibus & procuratoribus mandaſſet ut amice eum & benevole exciperent. Illè verò, id quod veriſimile erat homini facere cui proſpere omnia ceſſerunt, cum *magna* celeritate reverſus eſt: cumque Hieroſolyma perveniſſet, victimas pro gratiarum actione immolavit, ita ut nihil à lege præſcriptum omiſerit. unde & multos Naziræos tonderi præcepit; & catenam auream, quam ei dederat Cajus, pondere parem illi ferreæ quæ regias manus vinxerat, in triſtis fortunæ monumentum ejuſdemque in melius mutatæ teſtimonium, intra conſeptum templi ſupra gazophylacium ſuſpendit, ut documento eſſet, & maxima poſſe concidere, Deumque ſolere ea quæ ceciderant erigere. omnibus enim oſtendebat catenæ dedicatio, quod regi Agrippæ levicula de cauſa in vincti conditionem mutata fuerit priſtina dignitas; pauloque poſt vinculis laxatus in regem evaſerit *multo* quam ante ſplendidiorem. ut hinc liceat intelligere, ita hominibus eſſe à natura comparatum, ut celſiſſimi quique facile prolabantur, inclinatique iterum provehi poſſint ad illuſtriorem dignitatem.

Quænam poſt reditum præſtiterit Agrippa.

Β'. Εντιλῶς δ' οὖν θρησκεύσας [c] τ Θεὸν Αγρίππας, Θεόφιλον μὲν τ Ανάνου τ ἀρχιερωσύνης μετέσησεν· τῷ δὲ Βοηθοῦ Σίμωνι, τούτῳ [d] Κανθηρᾶς ἐπίκλησις ὢν, τὸν ἐκείνου προσέταξε τιμᾶν. δύο δὲ ἦσαν ἀδελφοὶ τῷ Σίμωνι ϗ πατὴρ Βοηθὸς, [e] ἃ τῇ γυναικὶ βασιλεὺς συνώκησεν

2. Cum itaque omnia, quæ ad cultum Dei pertinerent, rite præſtitiſſet Agrippa, Theophilum quidem Anani filium ſubmovit à ſummo ſacerdotio; & Boëthi filium Simonem, cognomine Cantheram, in ejus locum ſubſtituit. Erant autem Simoni fratres duo & Boëthus pater, cujus filiam He-

Simon Cantheras pontifex factus vice Theophili.

l Ρωμαίων ἡγεμονίας] Sic *Busb.* Ρωμαίοις in *cæteris.*
m Τοῖς αἰτησαμένοις] Αὐτοῖς *Busb.*
n Υφ' ἡμᾶς κόσμῳ] Ita *Vat.* ἐφ' ἡμᾶς in *Editis Aliiſque.*
o Οθεν ἐξεπιτηδὲς καλῶς] Hæc formula (inquit *Seldenus* de *Synedr.* l. 1. c. 8) Romano in imperio, ut notiſſima, edictis hujuſmodi ſubſcribi ſolebat, literis ſuis tantum initialibus ad hunc modum, Ψ. D. P. R. L. P. *Unde de plano recte legi poſſit.*
p Εξεπιτήδ] Εξ ἐπιτ SPANH.
q Δυνατ] Forte δυνατ. COCC.
r Εχοι] *L. B.* ἔχει.
* *Curaturum*,] *Al.* recepturum.
s Εξέπεμψε,] Εξ πεμψεν *Busb.*
t Εφάσμιον ἄγειν] Εφάσμιον αὐτὸν ἄγειν *Vat.* & *Voſſ.*
u Οὐδὲν τ κ' νόμον ἀπολιπών.] Οὐδὲν τ κ' νόμων ἐστὶν ἀπολιπών *Busb.* ἀπολιπὼν habet *Voſſ.*
x Καὶ Ναζιραίων ξυρᾶσθαι] Ναζιραίων μάλα συχνὸς διέταξε ξυρᾶσθαι, τὸν τ χρ. *Busb.*
y Ηγεμονίδας χεῖρας ἐδέδη,] Ηγεμονίας *Busb.*
z Επὶ τῷ κρείττονι μαρτυρίαν μεταβολῆς,] Επὶ τὸ κρεῖττον *Busb.* & *Gall.* εἰς τὰ κρείττω *L. B.*
a Χαζοφυλάκιον,] De incenſis ſub Tito Gazophylaciis ἀλων. lib. 6 c. 5. §. 2. Vide de Gazophylaciis & in iis contentis Ezechiæ Regis 11 Reg. xxxix. 2. SPANH.
b Ἵν' ᾖ δεῖγμα,] Ἵν' ἂν δεῖγμα *Busb.*
c Τὸν Θεὸν Αγρίππας,] Ita cum *Busb.* & *Voſſ.* τῷ Θεῷ in *Editis Aliiſque.*
d Καινθηρᾶς ἐπίκλησις ὢν,] Ita *Busb.* & *Zonar.* Καινθήρας in *cæteris.*
e Οὗ —— δεδέκτο.] Herodis Magni uxor filia Simonis Pontificis. vid. ſupr. ἀλων. lib. 1. c. 30. §. 7. SPANH.

Herodes rex uxorem duxerat, quemadmodum ſupra declaravimus. Tam igitur ipſe quam pater & fratres pontificatum adeptus eſt, uti etiam Simonis Oniæ filii tres, ſub imperio Macedonum, quod in ſuperioribus memoravimus.

Agrippa in Hieroſolymitas benignitas.

3. Cum autem res pontificatus ita conſtituiſſet rex, Hieroſolymitis deinde amoris ipſorum & benevolentiæ gratiam retulit. nam remiſit eis tributum quod pro ſingulis ædibus pendebatur, quod pulchrum eſſe duceret, ſe non pati ab illis amore & benevolentia ſuperari. Silam autem omnibus *ſuis* copiis præfecit, quem multorum laborum ſocium & participem habuerat. At paulo admodum poſt Doritæ *quidam* juvenes, ſanctitati anteponentes audaciam *ſuam*, ita facti à natura ut projectæ eſſent temeritatis, ſtatuam Cæſaris in ſynagoga Judæorum poſuerunt. id quod Agrippam magnopere irritabat. nam idem effecerant, ac ſi patriam legem ſublatum iviſſent. Quare ſine mora Publium Petronium convenit, qui tum Syriæ præſes erat, & in Dorienſium quoſdam accuſationem inſtituit. Ille vero non minus ægre ferens hoc facinus (nam & ipſe pro flagitio habuit quod contra leges factum erat) Dorienſibus, qui defecerant, aſperius ſcripſit in hæc verba. "PUBLIUS PETRO-"NIUS, LEGATUS TIBERII CLAUDII "CÆS. AUG. GERMANICI, MAGISTRA-"TIBUS DORIENSIUM EDICIT. Quo-"niam veſtrum quidam eò inſolentiæ proceſſe-"runt, ut, cum edictum propoſitum fuerit à Clau-"dio Cæſare Auguſto Germanico, quo Judæi "ſuis legibus vivere permittuntur, id non egeritis "ut ei obſequium præſtaretis, ſed omnia è contra "feceritis, prohibentes Judæos conventus ſuos a-"gere, in ejuſmodi loco Cæſaris ſtatuam collocan-"do; qua re & maleficium admittitis non ſolum "in Judæos, ſed & in imperatorem, cujus ſtatua "rectius in proprio templo poneretur quam in "alieno, idque in loco ubi cœtus celebrantur, cum "à natura juſtum ſit ut ſui quiſque loci ſit domi-"nus prout decrevit Cæſar, (nam ridiculum eſſet "mea decreta commemorare poſt imperatoris edi-"ctum, quo Judæis permiſit uti ſuis utantur mo-"ribus *& inſtitutis*, ac præterea ſanciit ut civita-"tis jus ex æquo cum Græcis obtineant) eos qui-"dem, qui talia contra Auguſti edictum auſi ſunt, "ita ut & ipſi indigne ea ferant qui ex primoribus "illorum eſſe videntur, non ſuo ex conſilio ſed po-"puli furore facta eſſe aſſeverantes, jubeo per cen-"turionem Vitellium Proculum ad me adduci fa-"ctorum rationem reddituros, primos vero magi-"ſtratuum hortor, ut ſontes (niſi exiſtimari velint "injuriam ſua voluntate illatam eſſe) centurioni "indicent, operam dantes ne quæ turbæ aut rixæ "præbeatur occaſio, (quam quidam mihi captare "videntur ex iſtiuſmodi rebus) utpote quod ni-"hil mihi cariſſimoque regi Agrippæ curæ magis "ſit, quam ne Judæorum gens occaſionem arripi-"ens, ſemet defendendi prætextu congregetur, & "ad inſaniam uſque tumultuetur. Quo autem cer-"tius cognoſcatis Auguſti de toto hoc negotio "mentem & ſententiam, quæ ille non ita pridem

Doritarum audax facinus.

VI. *Petronii contra Doritas edictum.*

Ηρώδης, ὡς ἀνωτέρω δεδήλωϑ. σὺν τοῖς ἀδελφοῖς οὖν τὴν ἱερωσύνην ἔσχεν ὁ Σίμων, καὶ σὺν τῷ πατρὶ, καθὰ καὶ ἕτερον ἔσχον οἱ Σίμωνος τρεῖς ὄντες υἱοὶ ὑπὸ τὴν Μακεδόνων ἀρχὴν, ὅπερ ἐν τοῖς προαγούσαις γεγράφαμεν.

γ'. Καταστησάμενος δὲ τὰ περὶ τὰς ἀρχιερείας [e] ἔτους ὁ βασιλεὺς, τοὺς Ἱεροσολυμίτας ἠμείψατο τῇ εἰς αὐτὸν εὐνοίας. [h] ἀνῆκε γὰρ αὐτοῖς τὰ ὑπὲρ ἑκάστης οἰκίας, ὃν καλῶς τιθέμενος ἀντιδώσειν τοὺς ἡγαπηκότας φρονεῖν. [i] ἐπῆρχον δὲ ἀπέδειξε παντὸς τοῦ στρατεύματος Σίλαν, ἄνδρα πολλῶν αὐτῷ πόνων συμμεταχόντα. παντάπασι δὲ ὀλίγα χρόνα διελθόντος, Δωρέων νεανίσκοι τὴν ὁσιότητος [k] περιθέμενοι τόλμαν, [l] καὶ πεφυκότες εἶναι θρασύβολοι θρασεῖς, καίσαρος ἀνδριάντα κομίσαντες εἰς τὴν τῶν Ἰουδαίων συναγωγὴν ἀνέθηκαν. τοῦτο σφόδρα τὴν Ἀγρίππαν παρώξυνε. καταλύουσι γὰρ τῶν πατρίων αὐτὸ νόμων ἐδόκουν. ἀμελήσας δὲ τοῦ Πούπλιον Πετρώνιον, ἡγεμόνα τῆς Συρίας ὄντα τότε, καταλέγει τῶν [n] Δωριέων. ὁ δὲ ἀχθόμενος τῷ πραχθέντι χαλεπήνας, καὶ γὰρ αὐτὸς ἔκρινεν ἀσέβειαν τὴν τῶν ἀνόμων θρασύτητα, τοῖς ὑπατικοῖς τῶν Δωριέων σὺν ὀργῇ τοῦτο ἔγραψε. "ΠΟΥΠΛΙΟΣ ΠΕΤΡΩΝΙΟΣ ΠΡΕΣΒΕΥΤΗΣ ΤΙΒΕΡΙΟΥ "ΚΛΑΥΔΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ, ΣΕΒΑΣΤΟΥ, ΓΕΡΜΑΝΙ-"ΚΟΥ, [o] ΔΩΡΙΕΩΝ ΤΟΙΣ ΠΡΩΤΟΙΣ ΛΕΓΕΙ. Ἐπ-"δὴ τοσαύτη τόλμη ἀπονοίας τινὲς ἐχρήσαντο ἐξ ὑμῶν, "[p] ὥστε μηδὲ, διὰ τὸ πεπεῖσθαι τὸ διάταγμα Κλαυδίου "Καίσαρος Σεβαστοῦ Γερμανικοῦ περὶ τῆς ἀφέσεως Ἰουδαίους "φυλάσσειν τὰ πάτρια, πεισθῆναι [q] ὑμᾶς αὐτῷ, πάντα τὰ "ἢ πάντα πρᾶξαι, συναγωγὴν Ἰουδαίων κωλύσοντας εἶναι, "διὰ τὸ μεπεῖσθαι ἐν αὐτῇ τὸν Καίσαρος ἀνδριάντα, "θρασυνομοῦντας οὐκ εἰς μόνους Ἰουδαίους, ἀλλὰ καὶ εἰς "τὸ αὐτοκράτορα, ὃ ὁ ἀνδριὰς [r] βέλτιον ἐν τῷ ἰδίῳ "ναῷ, ἢ ἐν ἀλλοτρίῳ ἐπέτρεψε, καὶ ταῦτα ἐν τῷ τοῦ συνα-"γωγῆς τόπῳ, [s] τῇ φύσει δικαίᾳ ὄντος ἕνα ἕκαστον "τῶν ἰδίων τόπων κυριεύειν καὶ τὸ Καίσαρος ἐπικεί-"μενα· τοῦ γὰρ ἐμοῦ ἐπικρίματος μιμνήσκεσθαι γελοῖόν ἐστι "μὴ τὸ τοῦ αὐτοκράτορος διάταγμα τοῦ ὑπερέχοντος "Ἰουδαίοις τοῖς ἰδίοις ἔθεσι χρῆσθαι, ἔτι μέντοι καὶ συμπο-"λιτεύεσθαι τοῖς Ἕλλησι κεκελευκότος· τοὺς μὲν οὖν παρὰ "τὸ διάταγμα τοῦ [t] Σεβαστοῦ τοιαῦτα τετολμηκότας, ἐφ' "ᾧ καὶ αὐτοὶ ἠγανάκτησαν οἱ δοκιμώτατοι αὐτῶν ἐξέχειν, "οὐ τῇ ἰδίᾳ προαιρέσει γεγραφέναι λέγοντες, ἀλλὰ τῇ τοῦ "πλήθους ὁρμῇ, ὑπὸ ἑκατοντάρχου Πρόκλου Οὐϊτελλίου "ἀκέλευστοι ἐπ' ἐμὲ ἀναχθῆναι τῶν πεπραγμένων λόγον "[v] ἀποδώσοντας, τοῖς δὲ πρώτοις ἄρχουσι φαίνω, εἰ "μὴ βέλονται δοκεῖν καὶ τοῦ αὐτῶν προαιρέσιν γεγραφέναι "τὸ ἀδίκημα, ὑποδεῖξαι τοὺς αἰτίους τῷ ἑκατοντάρχῃ, "μηδεμιᾶς σώσεως μηδὲ μάχης ἐῶντας ἀφορμὴν γίνεσθαι, "ἵν' περ δοκῶσί μοι ζητεῖσθαι διὰ τοιούτων ἔργων, καὶ "ἐμοῦ καὶ τοῦ τιμιωτάτου μοι βασιλέως Ἀγρίππα ἥδιστα "μᾶλλον πονουμένων, ἢ ἵνα μὴ ἀφορμῆς [x] ἁρπαζομένου "τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος, [y] ὑπὸ τῆς ἀμιξίας πρόφασιν "συναθροισθὲν, εἰς ἀπόνοιαν [z] χωρῇ. ἵνα δὲ γνωρισμώτε-"ρον ᾖ, τί δὲ ὁ Σεβαστὸς περὶ ὅλου τοῦ πράγματος ἐφρόνησε, "τὰ

f Οὐϊτ πῶδες τρεῖς] Οὐϊν *Busb.*

g Οὕτως ὁ βασιλεύς.] Ita *Busb.* οὗτος in *Graecis reliquis.* Οὕτως ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *Rex igitur Agrippa hoc modo ſacerdotes inſtituens.*

h Ἄνηκε γὰρ] *L. B.* ἀνῆκε γάρ.

i Ἐπῆρχον] Ἐπάρχον *Gall.* & *Voſſ.* in *margine.*

k Προϑυμίαν] *L. B.* προϑυμίαν.

l Καὶ πεφυκότες εἶναι] Ita *Busb.* & *Voſſ.* nec aliter forſan *Epiphan.* qui vertit, *cum natura viderentur audaces.* καίπερ οἱ πεφυκότες in *Editis Aliiſque.*

m Καταλέγει τῶν Δωριτῶν.] Κατηγορεῖ *Zonar.*

n Δωριτῶν.] Vid. mox infr. SPANH.

o Δωριέων] Leg. Δωριτῶν ut paulo ante Δωριῆ. SPANH.

p Ὥστε μηδὲ,] Ita *Voſſ.* ὥστε μὴ τὸ π. in *Editis Aliiſque.* quæ lectio ferri poteſt, ſi mox legatur, μὴ πεισθῶσιν.

q Ὑμᾶς] *Gen.* ὑμᾶς.

r Βέλτιον ἐν τῷ ἰδίῳ ναῷ,] Iterum cum *Cod. Voſſ.* βελτίων in *reliquis.*

s Τῇ φύσει δικαίᾳ ὄντος] Sic lego. Τῇ φύσει δικαίου ὄντος in *Editis* & *MSS.* Si quis malit, ᾗ φύσει δικαίου ὄντος, per me licet.

t Σεβαστοῦ τοιαῦτα] Σεβαστοῦ Καίσαρος Κλαυδίου τετολμηκότας, εἰς τὴν Ἰουδαίων συναγωγὴν μετατεθεικότας τὴν ἀσεβείαν, οὐ ᾧ *Busb.* Ista vero, utpote nec agnita ab *Epiphanio* nec ab aliis, in textum recipere nolui.

v Ἀποδώσοντας,] Παρανομοῦντας οὐκ εἰς μόνους Ἰουδαίους, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ αὐτοκράτορα, post ἀποδώσοντας adjicit *Busb.*

x Ἁρπαζόμενον τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος,] Ita *Busb.* ἁρπαζόμενοι in *ceteris.*

y Ὑπὸ τῆς ἀμιξίας προφάσεως] Ὑπὲρ τῆς ἀνομίας προφάσεως. *Busb.* & *Voſſ.*

z Χωρῇ.] Χωρείσῃ *Busb.*

x Προσέ-

"τὰ ὑπ' Αλεξανδρείᾳ αὐτῷ Δημήτριος πεποιημένα· πεφρον-
"τικα, ἄνερ, εἰ σοὶ γνώριμα πᾶσιν εἶναι δοκεῖ, τότε σοὶ
"ἐπὶ τοῦ βήματος ἀνέγνω ὁ τιμιώτατός μοι βασιλεὺς
"Αγρίππας, δικαιολογησάμενος πρὸς τὸ μὴ δεῖν αὐτοὺς
"ἀφαιρεθῆναι τὰ τοῦ Σεβαστοῦ δωρεᾶς. εἴς τι οὖν τὸ λοι-
"πὸν, παρρησιάζομαι, μηδεμίαν πρόφασιν στάσεως μηδὲ τα-
"ραχῆς ζητεῖν, ἀλλὰ ἑκάστους τὰ ἴδια θρησκεύειν ἐᾷν.

δ'. Πετρώνιος μὲν οὖν ἕτω προένοησεν, διορθώ-
σεως μὲν τὸ παρανομηθὲν ἤδη τυχεῖν, γνήσεσθαι δ' παρα-
καλήσιον μηδὲν εἰς αὐτούς. Αγρίππας δ' ὁ βασι-
λεὺς "ἀφείλετο μὲν τὴν ἱερωσύνην τοῦ [b] Κανθηρᾶ Σί-
"μωνα, Ιωνάθην δὲ πάλιν ἐπ' αὐτῷ ἦγε τοῦ [c] Ανάνου,
"τοῦτον ἀξιώτερον τῆς τιμῆς ὁμολογῶν εἶναι. τῷ δ' οὐκ
"ἀσμενιστὸν ἐφάνη, τὴν τοσαύτην ἀπολαβεῖν τιμήν.
"παρηπίτο [d] γοῦν τοῦτο λέγων. "Σοὶ μὲν οὖν, ὦ
"βασιλεῦ, τετιμημένῳ χάρω, ἀφ' ψυχῆς ἔχων
"τοῦθ' ὅ μοι γέρας σὺ [e] δίδως βελήσει, εἰ καὶ πρὸς
"ἡδονὴν μετὰ τῆς ἀρχιερωσύνης ἄξιον ἔκρινεν ὁ Θεός. ἅπαξ
"δ' [f] ἐνδῦναι στολισμὸν ἱερὸν ἀρκεῖμαι. τότε γὰρ αὐτὸν
"ἡμφιασάμην ὁσιώτερον, ἢ νῦν ἀπολήψομαι. σὺ δ',
"εἰ [g] βούλῃ τὸ ἀξιώτερον ἐμοῦ νῦν τὸ γέρας λαβεῖν, δι-
"δάχθητι. πάσης καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ἁμαρτίας καὶ πρὸς
"σὲ, βασιλεῦ, καθαρὸς ἀδελφός ἐστί μοι. πρέπουσα τῇ
"τιμῇ τοῦτον σώσῃμι." τούτοις ὁ βασιλεὺς ἡσθεὶς τοῖς
λόγοις, τὸν Ιωνάθην μὲν [h] ἔασε, γνώμῃ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ
αὐτοῦ Ματθία τὴν ἱερωσύνην ἔδωκε· καὶ μετ' ὀλίγον, Πετρώνιον μὲν Μάρσος διεδέξατο, καὶ διῆπε Συ-
ρίαν.

"Alexandriæ edixerit hiſce adjunxi, quæque licet
"omnibus nota eſſe videantur, cariſſimus rex A-
"grippa pro tribunali mihi recitavit, cum con-
"tendiſſet Judæos privari non debere Auguſti be-
"neficio. Quamobrem edico, ut in poſterum nul-
"lam quæratis ſeditionum turbarumve occaſio-
"nem, ſed liberum ſit unicuique ſuo more rituque
"Deum colere.

4. Atque ita quidem proviſum eſt à Petronio, ut quicquid errati fuerit admiſſum corrigeretur, & deinceps *caveretur* ne tale quidpiam Judæi paterentur. Tunc autem rex Agrippa pontificatum Simoni Cantheræ ereptum Jonathæ Anani filio reſtitutum ibat, hunc ipſum honore digniorem eſſe præ ſe ferens. Illi vero haud gratum videbatur, ut tanta augeretur dignitate. eam itaque recuſabat, hujuſcemodi uſus oratione. "Equidem gaudeo, ô Rex, quod adeo me honorandum eſſe vo-
"luiſti, mecum grato animo recolens dignitatem
"qua ſponte tua & voluntate me cohoneſtas, etſi
"me Deus pontificatu plane indignum judicavit.
"Mihi autem ſatis eſt, ſemel induiſſe ſacras veſtes.
"tunc enim ſancte magis eas accepi, quam nunc
"recepturus ſum. Tum vero, ſi modo vis ut *ali-*
"*cui* me digniori deferatur honos, à me edoceri ne
"graveris. Eſt mihi frater, ab omni & in Deum
"& adverſum te, Rex, peccato immunis. hunc
"tibi commendo, ut qui par ſit iſti dignitati."
His verbis rex delectatus, Jonatham quidem præteriit, Matthiæ vero, ex fratris ejus conſilio, pontificatum dedit: nec ita multo poſt Petronio, in Syria adminiſtranda, ſucceſſit Marſus.

Pontificatus Simoni Cantheræ ademptus, Jonathæ offertur.

Is honorem recuſat.

Matthias fit pontifex.

ΚΕΦ. ζ.

Περὶ τοῦ Σίλα, καὶ ἀφ' ὅτι ἠγανάκτησε πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς Αγρίππας. ὡς Αγρίππας προσέβαλλεν ἤρξατο τοῖς Ιεροσολυμοις τείχει, καὶ ὡς Βηρυτίοις εὐηργέτησεν.

CAP. VII.

VII.

De Sila, & cur ei ſuccenſuit rex Agrippa. Quomodo Agrippa cœpit Hieroſolymis murum circundare, quæque in Berytios contulit beneficia.

Σιλας δ' ὁ τοῦ βασιλέως ἵππαρχος, ἐπεὶ ἀφ' πάσης [i] αὐτῷ τύχης ἐγεγόνει πιστὸς, μηδένα κίνδυνον αὐτῷ ποτὲ κοινωνεῖν ἀνηνάμενος, ἀλλὰ καὶ τὰς σφαλερωτάτας [k] ὑποδὺς πολλάκις πόνους, πεποιθήσεως μὲν ἀνάπλεως, ὑπολαμβάνων ἰσοτιμίαν βεβαιότητι φιλίας. μάμῃ τοίνυν ὑπανακλίνειν τῷ βασιλεῖ, παρρησίαν δ' διὰ πάσης ὁμιλίας ἦγε. κἂν τῆς φιλοφρονίσεως ἐγίνετο φορτικὸς, σεμνυνῶν ἑαυτὸν ἀμέτρως, καὶ πολλάκις τῷ βασιλεῖ τὰ συγγενῆ τῆς τύχης ἄγων εἰς ἀνάμνησιν, ἵνα τῷ ἑαυτοῦ [l] τότε πταίσματι ἐπιδείκνυη. συνεχῶς δ' μοι, ὡς ὑπὲρ αὐτοῦ [m] κάμοι, πολλὰ διεξιών. τούτων οὖν τὸ πλεονάζον ὀνειδισμὸς ἐδόκει, διὸ σφοδρῶς ὁ βασιλεὺς ἐδέχετο τὴν ἀπαμίδητον παρρησίαν τοῦ ἀνδρός. οὐ γὰρ ἡδεῖαν γε αἱ τῶν ἀδόξων χρόνων ἀναμνήσεις· εὐήθης δ' ὁ διλωσοῦν [n] ἃ ποτε ὠφέλησε φορέων. τέλος γοῦν ἀνηρέθισε σφόδρα ὁ Σίλας τοῦ βασιλέως τὸν θυμὸν, καίπερ, ὀργῇ πλέον ἢ λογισμῷ δοὺς, ὡς τῆς ἱππαρχίας μόνον μετήσεσε τὸν Σίλαν, ἀλλὰ καὶ παρέδωκε δεθησόμενον εἰς τὴν ἐκείνου πατρίδα πέμψας. χρόνῳ δ' τὸν θυμὸν ἠμβλύνθη, καὶ λογισμοῖς εἰλικρινέσι τὴν περὶ τοῦ ἀνδρὸς κρίσιν ἐφῆκεν, ἐν ᾧ λαμβάνων [o] ὅσους ὑπὲρ ἐκεί-

Silas autem præfectus militiæ regiæ, quia, in omni fortunæ viciſſitudine ei fidelis, nullius unquam periculi ſocius eſſe detrectaverat, ſed & labores difficillimos ſæpe ſubierat, magna *benevolentiæ ejus* fiducia nitebatur, ſecum cogitans honorem ſibi tribui debere amicitiæ ſuæ conſtantiæ parem. quapropter regi in omnibus æquari volebat, & quotieſcunque cum eo eſſet ſumma utebatur dicendi libertate: & in familiaribus colloquiis moleſtus erat, ſeſe immodice extollens, & regi ſæpiuſcule triſtia fortunæ in memoriam revocans, ut oſtenderet quo eſſet eo tempore in illum animo ſtudioque: tum & frequens erat in memorando, quot labores pro eo pertulerit. Itaque cum in iſtis nimius fuerit, regi ea exprobrare videbatur; adeo ut hominis effrenem libertatem infeſte & iniquo animo tulerit rex. nam res injucunda eſt temporis inglorie acti recordatio: & inſipientis eſt perpetuo dicere, quot & quæ olim alicui dederit beneficia. Tandem igitur Silas regis animum adeo vehementer irritavit, ut ille, iræ magis quam rationi obſequens, non ſolum militiæ præfecturam Silæ ademerit, verum etiam in vincula conjecerit & in patriam ſuam ablegarit. Tempore autem ira mitigata eſt, & rationem à præjudiciis liberam in con-

Silas Agrippæ in adverſis ſocius.

Silas Agrippam offendit, & in patriam vinctus mittitur.

---

a Προτίθηκα, [*L. B.* προέθηκα.

b Καινθηρᾶν Σίμωνα,] Καθυρᾶ in *Edit. Baſ.* Verum aut Καινθήρου aut Καινθηρᾶ legendum cum *Cod. Busb.*

c Ανάνου,] Ανανίᾳ ſolus *Busb.*

d Γοῦν] *L. B.* οὖν.

e Δίδως βουλήσει,] Ita cum *Cod. Busb.* δίδωσι in *reliquis.* δίδωσιν ἢ σοὶ βουλῇ *Lugd. Bat.* δίδοῦ) legendum eſſe conjecerat Cl. *Lowthius.*

f Ενδῦναι στολισμὸν ἱερὸν ἀρκεῖμαι.] Ενδὺς *Busb.* & *Voſſ.*

g Βούλῃ τὸ ἀξιώτερον] Βούλει *Busb.*

h Εασε, γνώμῃ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ] Ηγάσατο τὸ γνώμης, τοῦ ἀδελφοῦ δὲ *Busb* & *Lugd. Bat.* in *Marg.* niſi quod τῷ ἀδελφῷ habeat.

i Αὐτῷ τύχης ἐγεγόνει πιστὸς,] Αὐτοῦ *Busb.*

k Ὑποδὺς πολλάκις πόνους,] Ὑποδὺς ὑπὲρ αὐτοῦ πολλάκις πόνους καὶ κινδύνους *Busb.* atque ita forſan *Epiphan.* qui vertit, *ſed cum eo manifeſtis in laboribus & neceſſitatibus ſuccubuerat.*

l Τότε πταίσματι δεδιδεικνυη.] Illud τότε è *Cod. Busb. Zonara* & *Epiphan.*

m Κάμοι,] Σάμοι *Gen.* κάμοι *Ed. Baſil.* SPANH.

n Α ποτε ὠφέλησε φορέων.] Ita *Busb.* & *Voſſ.* ἅτις ὤφλησε in *Editis Aliiſque.*

o Οσους ὑπὲρ ἐκείνου] Οσους ὑπὲρ ἐκείνου πόνους κίνδυνους καὶ ταλαιπωρίας *Busb.*

Recusat cum Agrippa in gratiam redire.

consilium de homine adhibuit *rex*, secum animo reputans, quantum ille laborum pro se pertulisset. Itaque cum diem celebraret natalem, quo omnibus qui sub ejus erant imperio læta convivia agitabantur, Silam quamprimum revocari jubet, secum epulis accubiturum. Is autem, cum liberiori uteretur ingenio, se justam irascendi causam nactum esse existimabat, quam non celabat eos qui ipsum accersèrent, dicens, "Ad quem me honorem vo-"cat rex è vestigio periturum? neque enim priora "meæ in ipsum benevolentiæ præmia diuturna "esse passus est, sed me illis spoliavit cum contu-"melia. num me loquendi libertatem amisisse cen-"set? quâ, certo quodam conscio, fretus, nunc ma-"gis clamabo, è quibus eum calamitatibus eripue-"rim, quos labores pro ejus salute & dignitate ad-"ierim: pro quibus *officiis* me vinculis & obscuro "carcere remuneratus est. Ego certe horum nun-"quam obliviscar. immo forsan, cum è vita mi-"gravero, mihi manebit præclare factorum me-"moria." Hæc vociferabatur, jubebatque ut eadem regi referrent. Ille verò, cum insanabili eum ingenio esse videret, in custodia reliquit.

Agrippa ab Hierosolymis muniendis desistit, ita volente Claudio.

2. Tum autem Hierosolymorum muros, spectantes ad novam civitatem, publicis sumptibus muniebat, partim eos in latitudinem augendo, partimque in altitudinem extollendo: & fecisset eos adversus omnem humanam vim inexpugnabiles, nisi Marsus Syriæ præses Claudio Cæsari molimen *regis* per literas significasset. Quo factum ut Claudius, suspicatus aliquid innovatum iri, Agrippæ mandarit statim ut à mœnibus ædificandis desisteret: atque ille non committendum esse censuit ut dicto non audiret.

Agrippæ elogium. Comparatio Agrippæ & Herodis Magni F.

3. Erat autem rex iste à natura ita factus, ut muneribus studeret esse beneficus, & populos liberalitate demereri magnopere desideraret, & large effuseque sumptus faciendo sibi pararet nominis celebritatem, dando voluptatem capiens, gaudensque ita vitam agere ut ab omnibus prædicaretur; Herodis, qui ante eum regnaverat, moribus plane dissimilis. Nam huic natura erat prona ad ultionem & in ea inexorabilis, ut qui in vexandis quos habebat exosos modum nullum servaret, quique adeo fateretur majorem sibi ad Græcos quam ad Judæos esse adjunctionem: quippe alienigenarum urbes pecuniæ largitione decorabat. aliis balnea & theatra, atque aliis templa & porticus exstruebat; at Judæorum ne ullam quidem urbem vel minimo cohonestavit ornatu, donove aliquo memorabili *dignatus est*. Agrippa contra miti erat ingenio, in universos ex æquo beneficus. in exteros omnes humanus erat, &, cum illis munificentiam suam ostenderet, popularibus suis * cujusque ratione habita benignus, magisque dolens vicem illorum *in adversis*. Quapropter libenter & assidue Hierosolymis degebat, & patriorum institutorum custos erat religiosus. adeoque seipsum in omnibus mundum purumque servabat; neque diem unquam unum intermittebat, quin rem sacram ex lege faceret.

νυ πόνυς ἐκεῖν☉ ἀνέτλη. [p] ἡμέραν ἄν ἑορτάζων αὐτὸ ἡδέθλιον; ὅτι πᾶσιν ὧν ἦρχεν εὐφροσυνας κα-θίστη ἡδίσας, τ Σίλαν ἀνεκάλει ☉δυτικα, συνέ-στιον αὐτῷ ἡγησόμενον. [q] τῷ ἢ τρόπ☉ ἐλευθερίας ὢν, ἐδοκῦ ☉εσφληφέναι δικαίαν αἰτίαν ὀργῆς, ἰῷ σὺκ [r] ἀπεκρύπτε☉ ☉εὸς τὺς μετιόντας αὐτὸν, λέ-γων, "ὅπῖ ποίαν ὁ βασιλεὺς τιμὴν ἀνακαλεῖ με, "τὴν μετὰ μικρὸν [s] ἀπολουμένην; οὐδὲ γὸ τὰ "πρῶτά μοι γέρα τῆς εἰς αὐτὸν εὐνοίας ἐτήρησεν, "ἀπεσύλησε δὲ ὑβρίσας. ἢ πεπαῦται νενόμικε "[t] με τῆς παῤῥησίας, ἰῷ ὅπὸ [v] ποιοῦ σωειδότ☉ "ἔχων [x] νῦν βοήσομαι μᾶλλον, ὅσων αὐτὸν ἐξελυσά-"μην δεινῶν, ὅσους ἤνεγκα πόνυς, ἐκείνῳ [y] χαρι-"ζόμεν☉ σωτηρίαν τε κὴ τιμὴν, ὧν γέρας ἠνεγκά-"μην δεσμὰ κὴ [z] σκότεινον εἱρκτήν. σὺκ ἐγώ τι-"τε τύτων λήσομαι. τάχα [a] καὶμοὶ τὴν τῆς ἀφι-"ξίας [b] συνεποίσετα μνήμην κὴ μεταναστᾶσα τῆς "σαρκὸς ἡ ψυχή." ταῦτα ἀνεβόα, κὴ διεπέτλε τῷ βασιλεῖ λέγειν [c] αὐτά. ὁ ἢ ὡς ἀνιάτως ἐώρα ☉ρα-κείμενον, πάλιν εἴασεν ἐν φρυρᾷ.

β'. Τὰ δὲ τῶν Ιεροσολύμων τείχη, τὰ ☉εὸς τὴν καινὴν νεύουσα πόλιν, [d] δημοσίως ὠχύρου δαπά-ναις, [e] τῇ μὲν εὐρυῶν εἰς πλάτ☉, τῇ δὲ εἰς ὕψ☉ ἐξαίρων· κὰν ἐξειργάσατο ταῦτα πάσης ἀν-θρωπίνης κρείττονα βίας, εἰ μὴ [f] Μάρσ☉ ὁ τῆς Συ-ρίας ἡγεμὼν Κλαυδίῳ Καίσαρι ☉ρὸ γραμμάτων ἐδή-λωσε τὸ πραττόμενον. κὴ νεωτερισμόν τινα Κλαύ-δι☉ ὑπονοήσας, ἐπέστειλεν Αγρίππᾳ μετὰ σπυδῆς παύσασθαι τῆς τῶν τειχῶν ἐξοικοδομήσεως· ὁ δὲ ἀπι-θεῖν σὺκ ἔκρινεν.

γ'. Επεφύκει δὲ ὁ βασιλεὺς [g] ἕτ☉ εὐεργετικὸς εἶναι ἐν δωρεαῖς, κὴ μεγαλοφρονῆσαι ἔθνη Φιλότιμ☉, κὴ πολλοῖς ἀθρόως δαπανήμασιν ἀνισᾶς αὐτὸν εἰς ἐπι-φάνειαν, ἡδόμεν☉ τῷ χαίρεσθαι, κὴ τῷ βιοῦν ἐν εὐφημίᾳ χαίρων, κατ' ἐδὲν Ηρῴδῃ τῷ ☉ρὸ ἑαυτοῦ βασιλεῖ τ τρόπον συμφερόμεν☉. [h] ἐκείνῳ γὸ πο-νηρὸν ἰῷ ἦθ☉ ὅπῖ πικρίαν ἀπότομον, κὴ κατὰ τῶν ἀπηχθημένων ἀταμίευτον, Ελλησι πλέον ἢ Ιου-δαίοις οἰκείως ἔχειν [i] ὁμολογύμενον· ἀλλοφύλων γέ τοι πόλεις ἐσέμνυνε δώσῃ χρημάτων, βαλανείων, θεά-τρων τε ἄλλοτε κατασκευαῖς. ἔστιν αἷς ναὺς ἀνέ-στησε, ☉ολὺς ἄλλας· ἀλλ' Ιουδαίων οὐδεμίαν πόλιν οὐδὲ ὀλίγης ἐπισκευῆς ἠξίωσεν, οὐδὲ δώσεως ἀξίας μνημονευθῆναι. ☉αὺς ἢ ὁ τρόπ☉ Αγρίππα, κὴ ☉ὸς πάντας τὸ εὐεργετικὸν ὅμοιον. τοῖς ἀλλοεθνέ-σιν ἰῷ φιλάνθρωπ☉, κἀκείνοις ἐνδεικνύμεν☉ τὸ φιλόδωρον, τοῖς ὁμοφύλοις ἀναλόγως χρηστὸς, κὴ συμπαθὴς μᾶλλον. [k] ἡδεῖα γοῦν αὐτῷ διαίτα κὴ συνεχὴς ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις ἰῷ, κὴ τὰ πάτρια καθαρῶς ἐτήρει. ἀφὶ πάσης γοῦν αὐτὸν ἦμῳ ἀγνείας, οὐδὲ ἡμέρα τὶς παρῴδευεν αὐτῷ [l] τῆς νομίμης χρεύσα θυσίας.

δ'. Καὶ

p Ημέραν —— γενέθλιον,] Γενέθλια mos in gente Herodum. REL.

q Τῷ ἢ τρόπ☉ ἐλευθερίας ὢν,] Ita ipse distinguo. τῷ ἢ, τρόπος ἐλευθερίας ὢν, ἐδοκῦ in *Editis*. τῷ ἢ, τρόπῳ ἐλεύθερος ἀν *Busb.* forsan pro ὁ ἢ, (ut corrigit *Cocceius*) τρόπῳ &c. τῷ ἢ τρόπῳ ἐλευθερί☉ *Gall.* τρόπον γὸ ἐλεύθερος ἰῷ *Voss.*

r Απεκρύπτε☉ ☉εὸς τὺς μετιόντας αὐτὸν,] Απέκρυπτε *Busb.*

s Απολυμένην;] Sic *MSS.* & *Zonar.* ἀπολυμένῳ in *Editis*.

t Με τῆς παῤῥησίας,] Με deëst *Busb.* & *Vat.*

v Ποιῷ σωειδότ☉ ἔχων] Ita lego. ποίῳ in *libris* Est qui τοίῳ malit.

x Νυῖ βοήσομαι μᾶλλον,] Vocalem νυῖ inserui è *Cod. Busb.* & *Zonar.*

y Χαριζόμεν☉ σωτηρίαν τε κὴ τιμὴν,] Ποριζόμεν☉ *Busb.* ποιέζων *Zonar.*

z Σκότεινον εἱρκτήν.] *Al.* σκέτιον.

a Καὶμοὶ] *L. B* μοὶ.

b Συνεποίσετ᾽ ἢ] Forte συναποίσετ᾽ ἢ. COCC.

c Αὐτά.] Αὐτὰ adjectum esse volui è *Cod. Busb.*

d Δημοσίως ὠχύρου δαπάναις,] Mœnia urbis sumtu publico vid. Schecalim. REL.

e Τῇ —— ἐξαίρων·] Ita lego. (legerat quoque ita *Cocceius*) antea erat, τὴν μὲ & mox τὴν ἢ.

f Μάρσ☉ ὁ τῆς Συρίας ἡγεμὼν] *Sc.* Vibius Marsus.

g Οὕτ☉.] *Gen.* Οὕτως.

h Ἐκείνῳ —— ὁμολογύμενον·] De Herodis Magni operibus in Græcis Syriæ & Phœniciæ urbibus supr. lib. 15. c. 9. §. 3. & 6. SPANH.

i Ομολογύμενον·] Ita *Busb.* ὁμολογύμενος in *Editis Aliisque.*

* *Cujusque ratione habita benignus,*] Pro modo, *Epiphan.*

k Ηδεῖα γοῦν αὐτῷ διαίτα] Ιδία *Voss.*

l Τῆς νομίμης χρεύσα θυσίας.] Ita lego cum *Cod. Busb.* τὰ νόμιμα in *Editis Aliisque.* forsan pro κ᾽ τὰ νόμιμα. Est qui τὰ νόμιμα delenda esse censet, quod mox §. 4. post δεκῶν occurrant. HUDS. Uti חסירים singulis diebus sacrificabat. REL.

m Εξα-

δ'. Καὶ δή τις ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις ἀνὴρ ἐπιχώ-
ριος [m] ἐξακριβάζειν δοκῶν τὰ νόμιμα, Σίμων ἰδίᾳ ὄνο-
μα τούτῳ, πληθὺς εἰς ἐκκλησίαν ἀλίσας, [n] τὴνι-
κάδε τοῦ βασιλέως εἰς Καισάρειαν ἐκδεδημηκότος,
ἐτόλμησεν αὐτῷ κατειπεῖν, ὡς οὐχ ὅσιος εἴη, δι-
καίως δ' ἂν εἴργοιτο τοῦ ναοῦ τῆς εἰσόδου, πεφυ-
κυίας τοῖς ἐγχωρίοις. δηλοῦτο μὲν δὴ διὰ γραμ-
μάτων ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ πάλεως τῷ βασιλεῖ δη-
μηγορήσας Σίμων ταῦτα. μεταπεμπεται δὲ αὐτὸν ὁ
βασιλεὺς, καὶ, καθέζετο γὰρ ἐν τῷ θεάτρῳ τό-
τε, καθεσθῆναι παρ' αὐτὸν ἐκέλευσεν. ἠρέμα τε καὶ
πρᾴως, εἰπέ μοι, φησὶν, τί τῶν ἐνθάδε γινομένων
ἐστὶ παράνομον; ὁ δ', εἰπεῖν ἔχων οὐδέν, τυχεῖν ἐδεῖτο
συγγνώμης. [p] καὶ ὁ βασιλεὺς αὖτος ἠ πεφοσεδόκησέ τις
διηλλάχθαι, τῷ πραότητα κρίνων βασιλικωτέραν ὀρ-
γῆς, καὶ πρέπειν εἰδὼς τοῖς μεγίστοις θυμὸν πλέον ἐπι-
εικείας. τ' Σίμωνα γοῦν, καὶ δωρεᾶς τινος ἀξιώσας,
ἀπεπέμψατο.

ε'. Πολλοῖς δὲ κατασκευάσας πολλὰ, Βηρυτίοις ἐξαι-
ρέτως ἐτίμησε. θέατρον γὰρ αὐτοῖς κατεσκεύασε, πο-
λυτελείᾳ τε καὶ κάλλει πολλῶν διαφέρον, [q] ἀμφι-
θέατρόν τε πολλῶν ἀναλωμάτων, βαλανεῖά τε πρὸς
τούτοις, καὶ στοὰς, ἐν οὐδενὶ τῶν ἔργων σπάνιν δα-
πανημάτων ἢ τὸ κάλλος ἀδικήσας ἢ τὸ μέγεθος. ἐπε-
δαψιλεύατο δὲ αὐτῶν τῇ καθιέρωσιν μεγαλοπρε-
πῶς, ἐν τῷ θεάτρῳ μὲν θεωρίας ἐπιπλῶν, πάνθ'
ὅσα μουσικῆς ἔργα ᾠδῇ γων, καὶ ποικίλης ποιητικὰ
τέρψεως, [r] ἐν δὲ τῷ ἀμφιθεάτρῳ πλήθη μονομάχων
τῷ αὐτῷ δεικνὺς μεγαλόνοιαν, ἔνθα καὶ τῷ κατὰ
πλῆθος ἀντιτάξαι βουληθεὶς ψυχὰς τῶν θεωμένων
τέρψαι, ἐπάκτους ἄνδρας ἐπάκτοις μαχησομένους
ἔπεμψε, κακούργους ὅσους εἶχεν ἀποτάξας εἰς τοῦδε
τοῦ πρᾶξιν, ἵνα οἱ μὲν κολασθῶσι, τὸ πόλεμος δ' ἔρ-
γον ᾖ πάντα τέρψις εἰρήνης. τούτους μὲν δὴ [s] πάντας σπου-
διέφθειρεν.

4. Ex eo factum ut Hierosolymitanus quidam indigena, nomine Simon, qui legis peritus habebatur, multitudine in concionem vocata cum rex Cæsaream profectus esset, ausus fuerit eum accusare, quasi non sanctus esset, mereturque arceri ab omni in templum aditu, qui non nisi † indigenis pateret. Per literas igitur regi significatur ab urbis præfecto, quod hujusmodi verba ad populum fecisset Simon. Rex autem illum accersit, sibique proxime (nam eo tempore in theatro sedebat) collocari jussit; moxque sedata voce & placida, dic mihi, inquit, num quid hîc agitur contra leges? Ille vero, cum nihil haberet quod diceret, *præteritorum* veniam rogabat. Tum rex magis quam quisquam opinaretur ei reconciliatus erat, ut qui clementiam magis quam iram regibus convenire existimarit, noritque summos viros plus decere lenitatem quam excandescentiam. Itaque Simonem, etiam munere quodam auctum ornatumque, dimisit.

Simon quidam Agrippam criminatur.

Rex ei veniam dat.

5. Cum autem multa multis exstruxisset, Berytios eximie honoravit. theatrum enim illis exædificavit, quod elegantia & pulchritudine *aliis* multis præstabat; ut & amphitheatrum sumptuosum & magnificum, & ad hæc balneas & porticus, in nullo opere sumptibus parcendo quidquam aut splendori ejus aut magnitudini detrahens. In iis autem magnifice consecrandis profusus erat, exhibitis in theatro quidem spectaculis, traductisque *eò* musicorum omne genus certaminibus, & quæcunque variam delectationem afferrent; in amphitheatro vero gladiatorum numero animi magnitudinem ostendebat, ubi etiam catervatim commissis pugnatoribus spectatores oblectare volens, duas cohortes emisit septingentorum quamque hominum qui prælio congrederentur, maleficis quotcunque habuit in hoc ipsum designatis, ut ipsi quidem pœna afficerentur, quod vero bello geritur in pacis voluptatem verteretur. atque ita quidem hos omnes simul exitio dedit.

Agrippa in Berytios munificentia.

m Ἐξακριβάζειν δοκῶν τὰ νόμιμα,] Ἐξακριβῶν *Vat.*

n Τὴνικάδε] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* τὴνικα ᾗ in *Editis Aliisque.*

† *Indigenis pateret.*] Ἐγχωρίοις lego pro ἀγχωρίοις, ut opprobrium sit in Agrippam jactum, quod Aliegena fuerit.

o Βασιλεὺς,] Βασιλεὺς, καθίζετο δ' ἐν τῷ θεάτρῳ τότε, καὶ καθεσθῆναι &c. *Busb.*

p Καὶ ὁ βασιλεὺς αὖτῳ] Ita cum *Cod. Busb.* ut μᾶλλον (aut θᾶττον) subaudiendum relinquatur, prout lib. 19. c. 2. c. 4. atque ita forsan *Epiphan.* qui vertit, *tunc rex circa eum magis placatus quam ab aliquo crederetur* &c. ἀλλὰ βασιλεὺς αὐτὸν ἢ πρσ. in *Editis Aliisque.* καὶ ὁ βασιλεὺς πρὸς πρεσδείαν διηλάττετο αὐτῷ *Zonar.*

q Αμφιθέατρόν τε πολλῶν ἀναλωμάτων,] Ita cum *Cod. Busb.* ἀμφιθέατρον ᾗ π. ἀν. Βαλανεῖα πρὸς τ. in *ceteris.*

r Ἐν —— μονομάχων] Vid. *Lipsium* Vol. 3. p. 898.

s Πάντας συνδιέφθειρεν.] *L. B.* πάντας διέφθειρεν, quasi respiceret locutionem Homericam Il. λ. 708. 772. pro quo alias idem Poeta dixit πανσυδίη. HAV.

t Κομμαγλωῆς μὲν βασιλὸς Ανλιόχος,] Conf. ἀλλου lib. 2. c. 18. §. 9. SPANH.

v Μὲν βασιλὸς Ανλιοχος,] Illud μὲν ut & ᾗ post Εμεσῶν desumpsi è *Cod. Busb.*

x Εμεσῶν ᾗ Σαμψιγέρσμος,] Ita lego ex libro XVIII. cap. 6. §. 4. (adstipulante *L. B.*) & ex *Strabone*, l. XVI. p 753. *Edit. Paris.* antea erat Δαμασκηνῶν Σαμψιγέρσμος. at in melioribus *Epiphanii* exemplaribus, *Emesorum Sampsigeramus.* HUDS. Damamascenorum Rex *Rufin.* pro quo Δαμάσκων *Gen.* pro quo Εμεσῶν hic *Gelen.* lege Εμισηνῶν vel Εμισηνῶν ut Nummi. Conf. supr. lib. 18. c. 6. §. 4. SPANH.

y Πολέμων τῷ Πόντῳ] Hic est Polemon, cujus meminit *Eutropius*, quo concedente Romanis, Pontus provincia facta est. Vide *Scaligeri* Animadvers. ad *Eusebium*, p. 180.

z Οὗτος ἀδελφὸς ὢν αὐτῷ,] Ος ἀδελφὸς ὢν αὐτῷ *Busb.*

a Διαδείξας] Ita *Busb.* Δαδείξας, (Δαδείκνυσ *Coccejus*) nullo plane sensu, in *Editis Aliisque.*

b Φρονήσεως] *L. B.* καὶ φρονήσεως.

c Τῇ τῆ βασιλείαν παρουσίᾳ τιμώσ.] Sic placuit rescribere. (&

ΚΕΦ. η'.

Οσα μὴ πάσα ἔπραξεν Αγρίππας ἄρχει τὴ τελευτῆς αὐ-
τοῦ· καὶ ὃν τρόπον τὸν βίον κατέστρεψεν.

CAP. VIII.

Quæ deinceps gesserit Agrippa usque ad obitum; & quo modo vitam finierit.

ΕΝ Βηρυτῷ δὲ τελέσας τὰ προειρημένα, μετῆλθεν
εἰς Τιβεριάδα πόλιν τῆς Γαλιλαίας. ἰδὼ δὲ ἄρα τοῖς
ἄλλοις βασιλεῦσι προέβλεπτο. ἦκε γὰρ παρ' αὐτὸν
[t] Κομμαγηνῆς [v] μὲν βασιλεὺς Ανπιοχος, [x] Εμεσῶν δὲ
Σαμψιγέραμος, καὶ Κότυς, τῆς μικρᾶς Αρμενίας βα-
σιλεύσας, καὶ [y] Πολέμων τῆδε Πόντε κεκτημέ-
νος δυναστείαν, Ηρῴδης τε [z] ἀδελφὸς ἰδὼ αὐτοῦ,
ἦρχε δὲ τῆς Χαλκίδος. ὡμίλησε δὲ πᾶσι κατὰ τὰς ὑποδο-
χὰς καὶ φιλοφρονήσεις, ὡς μάλιστα [a] ἀποδείξας [b] φρονή-
σεως ὕψος, καὶ διὰ τοῦτό γε δοκεῖν δικαίως [c] τῇ τῆ βασι-

ISTIS autem, quæ jam memoravimus, apud Berytum celebratis, in Tiberiadem Galilææ urbem migravit. Et quidem ex hisce magna erat in admiratione apud alios reges. Ad eum igitur veniebat Antiochus Commagenæ rex, & Emesorum Sampsigeramus, & Cotys qui in Armenia minori imperitabat, & Polemon qui Ponti regnum tenebat, & Herodes frater ejus idemque Chalcidis rex. Hos autem omnes ita hospitali mensa multaque hilaritate excepit, ut quam maxime animi sapientis altitudinem ostenderit, adeoque non immerito videretur *illustri* regum præsentia cohonestari. Ve-

Agrippa Tiberiadē reges aliquot magnifice excipit.

Verumenimvero, dum illi adhuc apud eum morarentur, Marſus Syriæ præſes ſupervenit. Servans igitur debitam Romanis reverentiam, ex urbe uſque ad ſeptimum lapidem illi obviam proceſſit rex. Accidit autem ut hoc ſimultatis cum Marſo initium factum eſſet, quod alios reges eodem cum eo curru vectos ſecum adduxerit. Nam Marſius ſuſpectam habuit illorum concordiam, & quod tanta invicem conjuncti eſſent amicitia; exiſtimans tot virorum potentium conſenſum haud è re eſſe Romanorum. Mox itaque, certis quibuſdam è neceſſariis ſuis ad ſingulos miſſis, imperavit ut ſine mora domum quiſque ſuam diſcederet. Iſta Agrippa ægre accipiebat, & ex eo quidem tempore inter ſe diſſentiebant. Matthiæ autem pontificatu adempto, vice ejus Elionæum Cantheræ filium pontificem conſtituit.

Marſus eos diſcedere jubet: unde ei Agrippa infenſus.

Elionæus pontifex.

2. Tertius jam annus effluxerat, ex quo totius Judææ regno potiebatur, cum in urbem Cæſaream ingreſſus eſt, quæ antea Stratonis turris vocabatur. Illic autem in honorem Cæſaris ſpectacula edebat, cum intelligeret pro illius ſalute hos feſtos dies inſtitutos fuiſſe. Ad quam feſtivitatem frequens numerus eorum, qui honore inter ſuos ac dignitate pollebant, ex tota provincia confluxerat. Secundo autem ſpectaculorum die, veſte indutus tota ex argento admirabili opere contexta, proceſſit in theatrum primo diluculo. Ibi argentum, primis ſolarium radiorum ictibus illuſtratum, mirum in modum reſplendeſcebat, metuendum quiddam atque horrendum oculos in id defigentibus incutiens. Moxque adulatores, vocibus ne ipſi quidem bono futuris, alii aliunde acclamare, Deum appellantes, dicenteſque, "propitius nobis eſto, & licet "hactenus te veluti hominem reveriti ſumus, in "poſterum vero ſe eum mortali ſorte majorem ha"bituros." At rex neque illos objurgavit, neque impiam eorum adulationem rejecit. Poſt paululum vero oculis in altum ſublatis, ſupra caput bubonem funiculo cuidam inſidentem conſpexit: & ſtatim hunc malorum eſſe nuncium intellexit, qui

Veſte ſplendida indutus theatrum ingreditur.

Agrippæ ut Deo acclamatur.

Conſpecto bubone mortem ſibi inſtare intelligit.

λέων παρουσία πεπιμῆσθαι. ἀλλὰ γὰρ, τούτων ἀφαιρεθέντων ἐπὶ παρ' αὐτῷ, Μάρσος ὁ τῆς Συρίας ἡγεμὼν παρεγένετο. πρὸς Ρωμαίους οὖν [d] τιμητικὸν τηρῶν, ὑπαντησόμενος αὐτῷ τῆς πόλεως ἀπωτέρω [e] σταδίους ἑπτὰ προῆλθεν ὁ βασιλεύς. τότε ἤ ἄρα ἔμελλε τῆς [f] πρὸς τὸν Μάρσον ἀρχὴ γνώσεσθαι διαφορᾶς, [g] συγκαθεζομένους γὰρ ὁρᾶν τὴν ἀπόνοιαν [h] ἐπήνεγκε τοὺς ἄλλους βασιλέας. Μάρσῳ δ' ἡ τούτων [i] ὁμόνοια, καὶ μέχρι τοσοῦδε φιλία πρὸς ἀλλήλους ὑποπτεύθη, συμφέρειν οὐχ ὑπολαμβάνοντι Ρωμαίοις δυνάστας τοσούτων συμφρόνησιν. εὐθὺς οὖν ἑκάστῳ τῶν ὑπηκόων τινὰς πέμπων ἐπέστελλεν ὅπῃ τὰ ἑαυτοῦ δίκαια μελλήσεως ἀπέρχεσθαι. ταῦτα Ἀγρίππας ἀνιαρῶς ἐξεδέχετο, καὶ Μάρσῳ μὲν ἐκ τούτου διαφόρως ἔσχε. τὴν δ' ἀρχιερωσύνην ἣν Ματθίαν ἀφελόμενος, ἀντ' αὐτοῦ κατέστησεν ἀρχιερέα [k] Ἐλιωναῖον τὸν τοῦ Κανθηρᾶ παῖδα.

Β'. [l] Τέλος ἦν ἔτος αὐτῷ βασιλεύοντι τῆς ὅλης Ἰουδαίας πεντήρους, καὶ παρῆν εἰς πόλιν Καισάρειαν, ἣ [m] πρότερον Στράτωνος πύργος ἐκαλεῖτο. σωτηρίᾳ ἦν ἐπαθλα θεωρίας εἰς τιμὴν Καίσαρος τιμῶν, ὑπὲρ τῆς ἐκείνου σωτηρίας ἑορτήν τινα ταύτην ὁπλισάμενος. καὶ παρ' αὐτῷ ἤθροιστο τῶν κατ' τὴν ἐπαρχίαν [n] ἐν τέλει ὄντων πρεσβευτῶν εἰς ἀξίαν πολὺς ὄχλος. δευτέρᾳ [o] ἦν τῶν θεωρίων ἡμέρᾳ στολὴν [p] ἐνδυσάμενος ἐξ ἀργύρου πεποιημένην παντὸς, ὡς θαυμάσιον [q] ὑφὴν εἶναι, παρῆλθεν εἰς τὸ θέατρον ἀρχομένης ἡμέρας. ἔνθα τῶν πρώτων τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων [r] ὁπισθολαῖς ὁ ἄργυρος καταυγασθεὶς θαυμασίως ἀπέστιλβε, μαρμάρων τι φοβερὸν ὄν τοῖς εἰς αὐτὸν ἀπευθύνουσι φέλκωθες. εὐθὺς ἦν οἱ κόλακες τὰς, οὐδὲ ἐκείνῳ [s] πρὸς ἀγαθοῦ, ἄλλος ἄλλοθεν [t] φωνὰς ἀνεβόων, θεὸν προσαγορεύοντες, "εὐμε"νής τε εἶης, ὑπιλέγοντες, εἰ καὶ μέχρι νῦν ὡς ἄνθρωπον "ἐφοβήθημεν, ἀλλὰ [v] τοιούτου [x] κρεῖττονά σε θνητῆς "φύσεως ὁμολογοῦμεν." οὐκ ἐπέσχεθε τούτοις ὁ βασιλεὺς, οὐδὲ τὴν κολακείαν ἀσεβοῦσαν [y] ἀπελέψατο. [z] ἀνακύψας [a] δ' ὀλίγον [b] τὸν [c] βύβωνα τῆς ἐαυτοῦ κεφαλῆς ὑπερκαθεζόμενον εἶδεν ὅπη χοινίδι τινός· [d] ἄγγελόν τε τοῦτον εὐθὺς ἐνόησεν κακῶν εἶναι, [e] τὸν καί ποτε τῶν ἀγα-

θῶν

jam huic emend. adſtipulatur *Lugd. Bat. Coccejus* cogitaverat σωτηρίᾳ) antea in *Editis* τῆς βασιλείας παρουσίας ter. in uno *MS.* τῇ τῆς βασιλείας παρουσίᾳ, in altero τῇ τῆς βασιλέως παρουσίᾳ τετιμῆσθαι.

d Τιμητικὸν] Forte præponi debet τὸ. COCC.

e Σταδίους ἑπτὰ προῆλθεν ὁ βασιλεύς.] Sic *Busb.* σταδίοις in *aliis.* HUDS. Lapis eſt 8 ſtadiorum intervallum. REL.

f Περὶς τὸν Μάρσον ἀρχὴ γνώσεσθαι διαφορᾶς,] Ita *Busb.* πρὸς Μάρσον in *cæteris.*

g Συγκαθεζομένους ——— βασιλέας.] Illud ὅτι ex ingenio, in reliquis ſequor *Cod. Busb.* συγκαθεζόμενος ἐπὶ τῆς ἀπλοίας, ἀπηγγειλεν τοὺς in *Editis Aliiſque.* ἐπῆγε *Voſſ.* & *Gall.* qui in *cæteris* cum *Editis* conſentiunt. HUDS. Hiſce ὅτι præfixerat ex ingenio *Hudſ.* quod videbatur in priſtina lectione neceſſarium. Verum, quum γὰρ eo modo, ut edidimus, interſerat *L. B.* ejus auctoritatem ſequi maluimus. HAV.

h Επήγεν] *L. B.* ἐπῆγε.

i Ομόνοια,] Vicus Ομόνοια potuit à ſimili caſu nomen accepiſſe. REL.

k Ελιωναῖον τὸν τοῦ Καινθηρᾶ παῖδα.] Ita lego partim ex *Epiphanii* verſione, partim ex auctoritate *MSS.* nonnihil favente *Joſepho* in ſuperioribus, lib. 19. c. 6. §. 2. & §. 4. Αλιωναῖον τὸν τοῦ Κιθαίρα in *Editis Aliiſque.* Ελιωναῖον τὸν τοῦ Κιθαίρου *Busb.* Ηλιωναῖον τὸν τοῦ Καθαρᾶ in ora *Cod. Voſſ.* ſive *Lugd. Bat.* Ελιωναῖον τὸν τοῦ Κιθαίρα *Gall.* Ελιωναῖον τὸν τοῦ Κιθαίρου *Zonar.* in *Epiphanii* verſione *Elionæum Cantharæ natum.* HUDS. MS. Καθαρᾶ. Scriptoribus Hebræis אליהועיני בן הקף memoratur, qui inter Pontifices eſt, qui ſtante Templo 11. vixerunt, id eſt Αλιωναῖος ὁ τοῦ Κάφα παῖς. In ſerie Pontificum qui vaccam rufam combuſſerunt hujus nomen legitur: Sed ſi illis fides ſit vixit tempore Simeonis filiis Shetach. REL.

l Τέλος ἦν ἔτος] Referuntur hæc uſque ad Verba hujus §. πρὸς ἦν ἐπιλαβὼν ἐπὶ τὸν Κλαυδίου Καίσαρος αὐτοκρατορίας· Euſeb. H. Eccl. l. 11. c. x. SPANH. Nihil Joſephus memoriæ prodidit de Tyriis & Sidoniis quibuscum in gratiam rediit hic Herodes per Blaſtum, paulo ante illam hiſtoriam quæ mox ſequitur. uti legitur Act. 12. 20. Sic ut inde colligere liceat non omnia notaſſe Joſephum, nec idcirco de veritate hiſtoriarum in Novo Teſtamento relictarum, uti cæde infantum Bethleemitica & ſimilibus, dubitandum eſſe, quod Joſephus eas omiſerit literis mandare. REL.

m Πρότερον Στράτωνος πύργος ἐκαλεῖτο.] Τὸ πρότερον habet *Euſeb.* in *Hiſt. Eccl.* l. 2. c. 10. & *Niceph.* in *Hiſt. Eccl.* l. 2. c. 13.

n Ἐν ——— πλῆθος.] Ὅσοι ἐν τέλει ſolus *Busb.*

o Δὲ τῶν θεωρίων ἡμέρᾳ στολὴν] Ita *Busb.* & *Euſeb.* δὴ in *Editis Aliiſque.*

p Ενδυσάμενος ——— παντὸς;] Ενδὺς *Busb.* & *Voſſ.*

q Υφὴν εἶναι,] Τῷ ὑφῷ ſolus *Busb.*

r Επιπολαῖς ὁ ἄργυρος καταυγασθεὶς] Επιτολαῖς *Busb.* & *Zonar.*

s Πρὸς ἀγαθοῦ,] Πρὸς ἀγαθὸν τῶν ἀληθείας ἀκρ. *Gall.* & *Voſſ.*

t Φωνὰς ἀνεβόων,] Vocem φωνὰς, quæ deërat in *Editis*, inſertam dedi ex *Euſebio*, (imo nunc quoque *L. B.*) & *Nicephoro.* HUDS. Apud Euſebium qui verbis Joſephi hanc hiſtoriam inſeruit libro 11. hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 10. legitur φωνὰς ἀνιεῖσαν. REL. Adde φωνὰς, & ſic Euſebius. SPANH.

v Τοιούτου] Τοιούτου *Euſeb.* SPANH.

x Κρεῖττονά σε θνητῆς φύσεως ὁμολογοῦμεν.] Θνητῆς φύσεως κρείσσονά γε ὁμολογοῦμεν *Niceph.*

y Απεπτέψατο.] *L. B.* ἐπεπτίψατο.

z Ανακύψας δ' ὀλίγον] Ανακύψας ὀλίγον μετολίγου, τὴν ἑαυτοῦ κεφαλῆς ὑπερκαθεζόμενον εἶδεν ἄγγελον· τοῦτον εὐθὺς ἐνόησε κακῶν εἶναι αἴτιον τὸν καί ποτε τῶν ἀγαθῶν γενόμενον *Euſeb.* contra mentem *Joſephi*, locique ſenſum. Sed fortaſſe (ut notavit *Valeſius*) verebatur *Euſebius*, ne *Joſephum* & *Lucam* parum inter ſe conſentire lectores judicarent, ſi quem *Lucas* angelum dixerat, *Joſephus* bubonem dicere videretur. quaſi vero non utrumque fieri potuerat, ut & bubo ſupra caput Agrippæ, & ex alia parte angelus eidem appareret. HUDS. Ανακύψας ὀλίγον. SPANH.

a Δ' ὀλίγον μετ' ὀλίγον] Ita *Busb.* & *Niceph.* in *reliquis* vel ὀλίγον vel ὀλίγον omittitur.

b Τὸν βυβῶνα] Τὸν βυβῶνα τοῦ ὄρνιθος *Busb.* & *Niceph.* HUDS. Hæc abſunt ab Euſebio uti & illa ἐπὶ χοινίδι τινός. Reliqua ita in Euſebio ſe habent, ut ἄγγελον ſententiam claudat, & dein legatur τοῦτον εὐθὺς ἐνόησε κακῶν εἶναι αἴτιον. Sine dubio bubonis mentio hic fieri debuit cujus & ante meminit & lectorem eo remittit REL.

c Βυβῶνα] Conf. ſupr. lib. 18. c. 7. §. 7. SPANH.

d Ἄγγελόν ——— εἶναι,] Ita *Busb.* (*L. B.* niſi quod δὲ habeat) & *Zonar.* τὸ deëſt in *Editis Aliiſque.*

e Τὸν καί ποτε τῶν ἀγαθῶν] Vide lib. 18. c. 7. §. 7. Vide etiam quæ hac de re contra *Joſephum* affert *Antonius Van-Dale* in libro de *Orig. & Progreſſu Idololatriæ*, c. 7. p. 137.

f Γε-

ὧν [f] ἡδόμενον, καὶ Δημοκάρδιον ἔχειν ὀδύνας. [g] ἄθρουν δὲ αὐτῷ τὰ κοιλία [h] προσέφυσεν ἄλγημα, μὴ σφοδρότητος δεξάμενον. [i] ἀναβλεψῶν δὲ πρὸς τοὺς φίλους, "ὁ "θεὸς ὑμῖν ἐγὼ, φησὶν, ἤδη καταφρέφθν ἀπιτάξομαι τὸν "βίον, ψεύδεσι μαχθῆναι τὰς ἄρτι μοι κατα- "ψευσμένας φωνὰς ἐλεγχόντος· [k] καὶ ὁ κληθεὶς ἀθάνα- "τος ὑφ' ὑμῶν, ἤδη [l] θανεῖν ἀπάγομαι. δεκτέον δὲ τὸ πε- "πρωμένον, εἰ θεὸς [m] βεβούλη. καὶ γὰρ βεβιώκαμεν οὐδα- "μῆ φαύλως, ἀλλ' ὅτι τὸ μακαριζομένης λαμπρότη- "τος." [n] ταῦτα λέγων ἀπιτάσει τὸν ὀδυνῶν κατεπονεῖτο. μὴ πρυδὲς δὲν εἰς τὸ βασίλειον [o] εἰσομίσθη, καὶ [p] διῆξε λόγος εἰς πάντας, [q] ὡς [r] ἔχοι δὴ τεθνάναι παντάπασι μετ' ὀλίγον. ἡ πληθὺς δὴ [s] αὐτίκα σὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν [t] ἐπὶ σάκκου καθεσθεῖσα τῷ πατρίῳ νόμῳ τὸν θεὸν [v] ἱκέτευεν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως. [x] οἰμωγῆς δὲ πάντα ἦν [y] ἀνάπλεα καὶ θρήνων. ἐν ὑψηλῷ δὲ ὁ βασιλεὺς δωματίῳ κατακείμενος, καὶ [z] κάτω βλέπων αὐτοὺς πέλας πεσόντας ἰδὼν, ἄδακρυς ὠδύρετο αὐτοῖς [a] ἔμενε. [b] συνεχῶς δὲ ἐφ' ἡμέρας πέντε τῷ τε χαλεπῷ ἀλγήματι διεργασθεὶς τὸν βίον κατέστρεψεν, ἀπὸ γενέσεως ἄγων πεντηκοστὸν ἔτος καὶ τέταρτον, τῆς βασιλείας δὲ ἕβδομον. [c] τέτταρας μὲν δὴ Γαΐῳ Καίσαρος ἐβασίλευσεν ἐνιαυτοὺς, τὸν φιλίππου μὲν τετραρχίας εἰς τριετίαν ἀρχὰς, τῷ τετάρτῳ δὲ καὶ τὴν Ἡρῴδου προσλαβών, [d] τρεῖς δὲ ἐπιλαβὼν [e] ἐπὶ τὸν Κλαυδίου Καίσαρος αὐτοκρατορίας, ἐν οἷς τὰ προῤῥηθέντα ἐβασίλευσε, καὶ τὴν Ἰουδαίαν προσέλαβε, Σαμάρειάν τε καὶ Καισάρειαν. προσωδεύσατο δὲ ὅσα [f] πλείστας αὐτῶν [g] προσφορὰς, δραχμὰς ἐπὶ χιλίαις μυριάδας. [h] πολλὰς μὲν τοι προσεδανείσατο. τῷ γὰρ φιλοδώρῳ εἶναι, δαψιλέστερα τῶν προσιόντων ἀνήλισκεν. καὶ δὴ ἀφειδὲς αὐτῷ τὸ φιλότιμον.

γ'. Ἀγομένης δὲ μὴν τῆς βασιλῆσι τῆς ἐκποδὼν αὐτῷ, συμφρονήσαντες Ἡρῴδης τε ὁ τῆς Χαλκίδος δυνασ- τεύων, καὶ Ἑλκίας ὁ ἱππάρχων καὶ [i] φίλος τῷ βασιλέως, Λεύσονα ἔπεμψαν, [k] τῶν ὑπηρετῶν τὸν ἐπιτηδειον, καὶ Σίλαν, ἐχθροὺς δὲ καὶ αὐτοῖς, ἀπέσφαξαν, ὡς δὴ τοῦ βασιλέως κελεύσαντος.

& antea bonorum *nuncius* fuerat, moxque cordicitus dolebat. acceſſerunt autem ventris cruciatus, etiam à principio vehementiſſimi. Converſis itaque ad amicos oculis, "Ecce, inquit, Deus ego "veſter cogor nunc è vita diſcedere, fati neceſſi- "tate voces mihi *improbe* affictas *falſi* protinus co- "arguente; & qui immortalis appellabor à vobis, "jam rapior ad mortem. Sed ferenda eſt fati con- "ditio, quandoquidem ſic Deo viſum eſt. neque "enim male & abjecte viximus, ſed in eo ſplendo- "re quem homines beatiſſimum exiſtimant." Hæc cum diceret, augeſcente interim vi doloris torquebatur. Ocyus igitur in palatium delatus erat, rumorque continuo per urbem ſparſus eſt, regem in eo fere eſſe ut vitam relinquat. Statim autem plebs omnis cum uxoribus & liberis, ſtratis ciliciis more patrio ſedens, Deum pro ſalute regis obſecrabat. atque *loca* omnia ejulatu & lamentis plena erant. Rex vero in excelſo quodam ſolario decumbens, cum eos humi proſtratos ex alto proſpiceret, ne ipſe quidem temperabat à lachrymis. Tandem continuis per quinque dies ventris doloribus confectus vitam finivit, annum agens ætatis quartum & quinquageſimum, regni vero ſeptimum. Quatuor namque ſub Cajo Cæſare annis regnaverat, Philippi quidem tetrarchia potitus per triennium, quarto vero Herodis quoque *tetrarchia* adjuncta, tribus porro reliquis ſub Claudii Cæſaris imperio exactis; in quibus & imperitabat prædictis regionibus, ac præterea Judæam accipiebat, Samariamque & Cæſaream. Quammaximos ex illis reditus percepit, ad MCC. *drachmarum* myriadas: multas tamen ab aliis mutuatus eſt. nam cum in dando munificus eſſet, impenſis non ſufficiebant reditus: quod liberalitatem, nulla adhibita parſimonia, exerceret.

Populus de Agrippæ ſalute admodum ſolicitus.

Mors ejus.

3. Cæterum priuſquam rumor in vulgus emanaret, quod animam efflaſſet *rex*, Herodes dynaſta Chalcidis, & Helcias equitum magiſter regiſque amicus, uno conſenſu miſerunt Ariſtonem, miniſtrorum fideliſſimum, & Silam cui inimici erant occidendum curarunt, quaſi rex id juſſiſſet.

Herodis Chalcidis dynaſtæ & Helcias Silam interficiunt.

ΚΕΦ. Θ'.

Οἷα ἐπράχθη μὴ τοῦ πλούτου Ἀγρίππα. καὶ ὡς Κλαύδιος, λαβὼν τὴν Ἀγρίππα νεωτέρου ἀρχὴν, ἀπέστειλε Κούσπιον φάδον τῆς Ἰουδαίας καὶ τῆς βασιλείας ἐπίσκοπον ἐπιφροντιοῦντα.

Ἀγρίππας μὲν δὴν ὁ βασιλεὺς [l] τρόπῳ τοιούτῳ κατέστρεψε τὸν βίον· υἱὸν δὲ [m] αὐτοῦ καταλέλοιπε

CAP. IX.

Quænam acta erant poſt mortem Agrippæ. & quomodo Claudius, quòd rerum imperitus eſſet Agrippa junior, Cuſpium Fadum ad Judæam totumque regnum procurandum miſit.

ET quidem Agrippa rex hoc modo vitam finivit: de genere autem ſuo reliquit filium Agrippam,

Agrippæ progenies.

[f] Γενόμενον, καὶ] Μωυτὸν Zonar.
[g] Ἄθρουν δὲ αὐτῷ τὰ κοιλία:] Ἀθρόον in pleriſque.
[h] Περὶ φυσὶν ἄλγημα,] Περιέβαινεν Busb. & Gall. in Marg. L. B. προσεφύσησεν.
[i] Ἀναβλεψῶν] L. B. ἀναθορὼν.
[k] Καὶ ὁ κληθεὶς ἀθάνατος ὑφ' ὑμῶν,] Ita cum Busb. & Niceph. καὶ deeſt reliquis.
[l] Θανὼν ἀπάγομαι.] Θανὼν ἐπάγομαι in Editis. Θανεῖν ἀπάγομαι Voſſ. & Niceph. Θανεῖν ἐπείγομαι Busb. & Gall. HUDS. Θανεῖν Euſeb. SPANH.
[m] Βεβούλη.] Βούλει Busb.
[n] Ταῦτα λέγων] Ταὐτὰ ἅμα Busb. Voſſ. & Niceph. ταῦτα δὲ Zonar HUDS. Ταῦτα δὲ λέγων Euſeb. SPANH.
[o] Εἰσομίσθη,] Ita Busb. Voſſ. Euſeb. & Niceph. ἐξεκομίσθη Niceph. συνεκομίσθη Zonar. διεκομίσθη in Editis Aliiſque.
[p] Διῆξε λόγος εἰς πάντας,] Διῆλθε Euſeb.
[q] Ὡς ἔχοι δὴ τεθνάναι] Ita Baſ. Busb. Vat. Euſeb. & Niceph. ὡς ἔχοι τεθνάναι in Edit. Gen. quod non improbat *Valeſius*, ut ἔχοι poſitum ſit pro μέλλοι: licet magis probet ὡς ἔχοι τεθνάναι. quod exſtat in aliquibus *Euſebii* codicibus. Si articulus retineatur, ἔχοιτο ſcribendum eſſe contendit, aut certe ſubaudiendum eſſe ἀκόλουθον. Hac de re aliorum eſto judicium.
[r] Ἔχοι δὴ τεθνάναι] Ἔχοι δὴ τεθνάναι Euſeb. SPANH.
[s] Αὐτίκα σὺν γυναιξὶ] Αὐτίκα πᾶσα ſolus Niceph.
[t] Ἐπὶ σάκκου καθεσθεῖσα] Ita Busb. & Niceph. quo modo LXXII. ἐκάθιζε ἐπὶ σποδὸν Jona c. 3. v. 6. ἐπὶ σάκκου Voſſ. ἐπὶ σάκκῳ Niceph. ἐπὶ σάκκου in Editis Aliiſque. ut & apud Euſeb.
[v] Ἱκέτευεν] Ἱκέτευον Busb. Euſeb. & Niceph.
[x] Οἰμωγῆς δὲ πάντα ἦν] Οἰμωγῆς τε π. Niceph.
[y] Ἀνάπλεα καὶ θρήνων.] Ἀνάπλεω in codicibus Euſeb.
[z] Κάτω ——— πίπτοντας,] Κάτω δὲ βλέπων Busb.
[a] Ἔμενε.] Διέμβρε Voſſ.
[b] Συνεχῶς ——— κατέστρεψεν,] Conf. ἀλογ. lib. 2. c. XI. §. 6. SPANH.
[c] Τέτταρας μὲν δὴν] Quatuor ſub Cajo, demptis tribus vel quatuor menſibus, neque enim quatuor integros annos in imperio exegit ipſe Cajus; & tres ſub Claudio tribus itidem aut quatuor menſibus additis. *Uſſerius* in *Annalibus* V. T. p. 647. *Edit. Lond.*
[d] Τρεῖς ——— αὐτοκρατορίας,] Αὐτοκρατορίαις. Hic deſinit Euſebius adducto loco H. Eccl. l. 11. cap. 8. SPANH.
[e] Ἐπὶ τὸν Κλαυδίου Καίσαρος] Illud ἐπὶ cum Cl. *Lowthio* adjectum eſſe volui.
[f] Πλείστας αὐτῶν] Ita Busb. πλείους in ceteris.
[g] Προσφορὰς,] Περὶς εἰσφορὰς Busb.
[h] Πολλὰς μὲν τοι προσεδανείσατο.] Ita Voſſ. & Busb. πολλὰ in Editis Aliiſque.
[i] Φίλος] L. B. φίλους.
[k] Τῶν ὑπηρετῶν τὸν ἐπιτήδειον,] Illud τὸν è Cod. Busb & Lugd. Bat.
[l] Τρόπῳ τοιούτῳ κατέστρεψε τὸν βίον·] Τῷ τρόπῳ τούτῳ Busb.
[m] Αὐτοῦ καταλέλοιπε] L. B. αὐτῷ καταλέλοιπε.

pam, annos natum XVII. & tres filias, quarum una Bernice annorum ſexdecim nupta erat Herodi ejus patruo. duæ autem virgines erant, Mariamne & Druſilla; Mariamne quidem decennis, Druſilla vero ſexennis: erantque à patre deſponſatæ, Mariamne Julio Archelao Chelciæ filio, Druſilla Epiphani Antiochi Commagenorum regis filio. Poſtquam autem cognitum eſt exceſſiſſe Agrippam, Cæſarenſes & Sebaſteni, beneficiorum ejus obliti; pro inimiciſſimis ſeſe geſſerunt. nam & convicia dictu turpia in defunctum jactabant; & milites, qui tunc forte multi aderant, domum ejus adibant, & filiarum regis ſtatuas abreptas unanimiter in lupanaria deportarunt, & collocatas ſuper tectis modis omnibus ludibrio habuerunt, turpiora quam quæ dici poſſunt patrantes. Quin & locis publicis diſcumbentes magnâ frequentiâ convivia agebant, coronis redimiti & unguentis delibuti, libantes interim Charonti, & ſibi invicem propinantes *præ gaudio* quod rex animam egiſſet. Atque ita immemores erant non ſolum Agrippæ, qui multa erga eos uſus eſt liberalitate; ſed & avi ejus Herodis, qui & ipſe urbes illis exſtruxit, portuſque fecit & templa ædificavit ſumptibus ſuis ſplendide & magnifice.

Cæſarenſes & Sebaſteni in Agrippam defunctum contumelioſi.

Agrippa, Agrippæ filius.

2. Defuncti autem filius Agrippa eo tempore Romæ erat, apud Claudium Cæſarem educatus. Atqui Cæſar, cum auditione accepiſſet mortuum eſſe Agrippam, quodque Sebaſteni & Cæſarenſes contumelioſi in eum exſtitiſſent, illius quidem cauſa indoluit, ingratis autem hominibus *vehementer* iratus eſt. Itaque in animo habuit Agrippam juniorem è veſtigio mittere ut in regnum ſuccederet; volens etiam fidem jurejurando datam confirmare. Sed liberti & amici, qui plurimum apud eum poterant, diſſuaſerunt; periculoſum eſſe dicentes adoleſcentulo admodum, & qui nondum ex ephebis exceſſerat, tantæ magnitudinis regnum committere, qui haud ferendo erat adminiſtrationis curas, cum & adulto grave onus ſit imperii moles. Eos igitur Cæſar veriſimilia loqui exiſtimavit. adeoque Cuſpium Fadum miſit, qui Judææ totiuſque regni præſes eſſet; defuncto hoc honoris tribuens, ne Marſum, cum quo Agrippæ erant inimicitiæ, in regnum ejus induceret. Ei autem decretum erat in primis Fado mandare, ut Cæſarenſes & Sebaſtenos ob injurias caſtigaret defuncto illatas; factaſque filiabus ejus adhuc viventibus contumelias; alam vero Cæſarenſium & Sebaſtenorum & quinque cohortes in Pontum trajici juſſit, ut ibidem militarent: militumque è Romanis legionibus, quæ in Syria erant, totidem numero delectum haberi, qui locum eorum ſupplerent. Haud tamen ex juſſu illius migrarunt. Miſſa enim legatione flexerunt Claudium, atque id aſſequuti ſunt ut in Judæa manerent: qui in temporibus ſequentibus maximarum calamitatum Judæis initium fue-

Claudius de eo in patris regnum mittendo cogitat.

Diſſuadent amici.

Vice Agrippæ mittitur Fadus procurator.

Ei mandatum ut pœnas exigeret à Cæſarenſibus & Sebaſtenis.

[n] ὁ μὲν Ἀγρίππας, ἄγων ἔτος ἑπταικαιδέκατον, τρεῖς ἦν θυγατέρες, ὧν ἡ μὲν Ἡρῴδῃ [o] τῷ παιδὶ τῷ ἀδελφῷ γεγαμημένῳ Βερνίκη, τὸ ἑκκαιδέκατον ἔτος γεγονυῖα. παρθένοι δ' ἦσαν αἱ δύω, Μαριάμμη τε καὶ [p] Δρούσιλλα, δεκαετὴς μὲν ἡ ἑτέρα, ἑξαετὴς δὲ Δρούσιλλα· [q] καθωμολόγηντο δὲ ὑπὸ τοῦ πατρὸς εἰς γάμον, [r] Ἰουλίῳ μὲν Ἀρχελάῳ τοῦ Χελκίου παιδὶ Μαριάμμη, Δρούσιλλα δὲ Ἐπιφανεῖ, τοῦ τοῦ [s] Ἀντιόχου υἱὸς ἦν ἔτος. ἀλλὰ γὰρ ὅτε ἐγνώσθη τὸν βίον ἐκλιπὼν Ἀγρίππας, καίσαρές τε [t] Σεβαστηνοὶ, τὸ εὐπιεῖν αὐτοῦ λαθόμενοι, [v] τά τ' τῶν δυσμενεστάτων ἐποίησαν. βλασφημίας τε γὰρ ἀπερρίπτουν εἰς τὸν καλούμενον ἀπρεπεῖς λέγοντες, καὶ ὅσοι στρατευόμενοι τότε ἔτυχον, συχνοὶ δ' ἦσαν, οἴκαδε ἀπῆλθον, καὶ [x] τὰς ἀνδριάντας τοῦ βασιλέως θυγατέρων [y] ἁρπάσαντες, ὁμοθυμαδὸν ἐκόμισαν εἰς τὰ πορνεῖα, καὶ στήσαντες [z] ἐπὶ τοῦ τέγους ὡς δοῦλον ἐφύβριζον, ἀχημονέστερα διηγήσεως ὄντα. [b] ἔν τε τοῖς δημοσίοις καταγελώμενοι τόποις, παυδήμους ἑστιάσεις ἐπετέλουν, στεφανούμενοι, καὶ μυριζόμενοι, καὶ σπένδοντες τῷ [c] Χάρωνι, ποτοπότης τε τοῦ βασιλέως ἐκπονοῦντες ἀλλήλοις ἀνταποδιδόντες. ἀμνήμονες δ' ἦσαν οὐκ Ἀγρίππα μόνον χρησαμένου πολλαῖς εἰς αὐτοὺς φιλοτιμίαις, καὶ τοῦ πάππου δὲ Ἡρῴδου, [d] ὅτι τὰς πόλεις ἐκτῖσεν αὐτοῖς ἔκτισε, [e] λιμένας τε καὶ ναοὺς κατεσκεύασε λαμπροῖς δαπανήμασιν.

β'. Ὁ δὲ τοιοῦτος υἱὸς Ἀγρίππας ἐπὶ Ῥώμης ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ, τρεφόμενος παρὰ Κλαυδίῳ Καίσαρι. πυθόμενός γε μὲν Καῖσαρ ὅτι τέθνηκε μὲν Ἀγρίππας, Σεβαστηνοὶ δὲ καὶ Καισαρεῖς ὑβρίκασιν εἰς αὐτὸν, ἐπ' ἐκείνῳ μὲν ἤλγησεν· ἐπὶ δὲ τοῖς ἀχαριστήσασιν ὠργίσθη. πέμπειν οὖν εὐθέως ὥρμητο τὸν νεώτερον Ἀγρίππαν τῷ βασιλείαν παραδεξόμενον, ἅμα βουλόμενος [f] ἐμπεδοῦν τοὺς ὡμομένους ὅρκους. [g] ἀλλὰ τῶν ἐλευθέρων καὶ φίλων οἱ πολὺ παρ' αὐτῷ δυνάμενοι ἀπέτρεψαν, σφαλερὸν εἶναι λέγοντες, [h] κομιδῇ νέῳ μηδὲ τοὺς παῖδας ἐκβεβηκότι χρόνους ἐπιτρέπειν [i] βασιλείας τηλικοῦτον μέγεθος, ᾧ μὴ δυνατὸν τὰς τῆς διοικήσεως φροντίδας ἐνεγκεῖν, καὶ τελείῳ δὴ εἶναι βαρὺ βάσταγμα βασιλείαν. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς εἰκότα λέγειν ὁ Καῖσαρ. ἔπαρχον οὖν τῆς Ἰουδαίας καὶ τῆς ἄπασης βασιλείας ἀπέστειλε Κύσπιον Φάδον, τῷ κατοιχομένῳ δίδοὺς τιμὴν τὸ μὴ Μάρσον ἐπαγαγεῖν [k] εἰς βασιλείαν αὐτῷ διάφορον. ἐγνώκει δὲ πρὸ πάντων ἐπιστεῖλαι τῷ Φάδῳ, Καισαρεῦσι καὶ Σεβαστηνοῖς ἐπιτιμῆξαι τοῦ εἰς τὸ κατοιχόμενον ὕβρεως καὶ παροινίας εἰς τὰς ἐπιζώους, τιμὴν ἴλεω δὲ τοῦ Καισαρέων τε τοῦ Σεβαστηνῶν, καὶ πέντε στείρας εἰς Πόντον μεταγαγεῖν, ἵνα ἐκεῖ στρατεύοιντο· τοῦ δὲ ἐν Συρίᾳ Ρωμαϊκῶν πραγμάτων ἐπιλέξαι στρατιώτας κατ' ἀριθμὸν, καὶ τοῦ ἐκείνων ἀναπληρῶσαι τόπον. οἱ μὲν οὖν ἐκ πολέμου μετίσταντο. πρεσβεύσαμενοι δὲ Κλαύδιον ἀπεμειλίξαντο, καὶ μένειν [l] ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας ἐπέτυχον· [m] οἱ καὶ τοῖς ἐπιοῦσι χρόνοις τῶν μεγίστων Ἰουδαίοις ἐγίνοντο συμφορῶν ἀρχηγοὶ, ὃ

κῆ

[n] Υἱὸς ——— ἑπταικαιδέκατον,] Conf. *alibi*. lib. 2. c. XI. §. 6. SPANH.

[o] Τῷ παιδὶ ἀδελφῷ γεγαμημένῳ Βερνίκη,] Τῷ πατρὶ *Busb.*

[p] Δρούσιλλα,] Δρουσίλα *Busb.* nec aliter *Photius* in *Cod.* 238. *fol.* 796.

[q] Καθωμολόγηντο ——— γάμον,] Καθωμολόγηθ *Busb.* & *Vat.*

[r] Ἰουλίῳ μὲν Ἀρχελάῳ τοῦ Χελκίου] Ἰουλίῳ non agnoſcunt *Epiphanii* codices. & Ἀρχελάου habet *Busb.*

[s] Ἀντιόχου υἱὸς ἦν ἔτος.] Illud Ἀντιόχου inſertum dedimus auctoritate *Cod. Busb.* & *Epiphanii.*

[t] Σεβαστηνοὶ,] Conf. infr. lib. 20. c. 5. (6.) §. 1. SPANH.

[v] Τὰ τῶν δυσμενεστάτων ἐποίησαν.] Ita *Voſſ.* & *Busb.* τὸ in *reliquis.*

[x] Τὰς ἀνδριάντας τοῦ βασιλέως θυγατέρων] *Photius* (*Cod.* 238. *fol.* 976.) ipſas Agrippæ filias ſic raptas fuiſſe dicit.

[y] Ἁρπάσαντες,] *Al.* ἁρπάσαντες ὁμοθυμαδὸν, ἐκόμισαν.

[z] Ἐπὶ τοῦ τέγους] V. *ſuper tectis.* verum τέγος Græcis eſt lupanar, πορνεῖον (vide *Valeſ.* in *Euſ.* H. E. II. 13.) quo ſenſu hic ſumi videtur. IBBETSON.

[a] Ἐφύβριζον,] *L. B.* ἐφύβριζον.

[b] Ἐν ——— τόποις,] Ἐπί τε τοῖς δ. *Busb.* & *Lugd. Bat.*

[c] Χάρωνι,] *L. B* Χάρωνι.

[d] Ὅτι ——— ἔκτισε,] Ὃς τὰς πόλεις αὐτοῖς ἔκτισε *Busb.*

[e] Λιμένας τε καὶ ναοὺς κατεσκεύασε] Vide *Antiquitatum* lib. 15. c. 9. & 10. & lib. 1. de *Bello Jud.* c. 16.

[f] Ἐμπεδοῦν τοὺς ὠμοσμένους ὅρκους.] Ἐμπεδῶν *Plato de* Legib. lib. VII. p. 823. SPANH.

[g] Ἀλλὰ τῶν ἐξελευθέρων] Multo aliter legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *Et convocatis amicis indicavit, quod deliberarat ſuper commendato ſuæ fidei puero, interrogans quid & ipſis videretur utrum cogitata de hoc manere vel non decernerent. Qui, perſpecto Cæſaris animo, prudentius aliquid conſiliati ſunt, collaudantes quidem benignitatis ejus propoſitum, voluntatem autem ejus incautam eſſe dicentes, ut puero, qui nec infantiles annos exceſſerat &c.*

[h] Κομιδῇ νέῳ] Vid. *alibi*. lib. 1. c. 10. §. 4. SPANH.

[i] Βασιλείας τηλικοῦτον μέγεθος,] Βασιλείαν *Busb.* nec βασιλείας nec βασιλείαν agnoſcit *Voſſ.*

[k] Εἰς βασιλείαν αὐτῷ διάφορον.] Εἰς τὸ βασίλειον αὐτῷ, ἐπεὶ διάφορον τοῦτον ἐγνώκει. καὶ πάντων δὲ ἐπίσημα *Busb.* & *Gall.*

[l] Ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας ἐπέτυχον·] Τοῖς Ἰουδαίοις *Busb.*

[m] Οἱ καὶ τοῖς ἐπιοῦσι χρόνοις] Ὃ καὶ τ. ἐ. χ. τ. μ. Ι. ἐγένοντο *Busb.*

n Ba-

χ῎ φλῶρον πολέμῳ σπέρματα [n] βαλόντες. ὅθεν Οὐεσπασιανὸς κρατήσας, ὡς μετ' ὀλίγον ἐροῦμεν, [o] ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἀπ' ἀρχῆς.

Τέλος τοῦ βιβλίου ἐνεακαιδεκάτου.

runt, jactis ab illis belli ſub Floro ſeminibus. Unde Veſpaſianus, cum Judæam viciſſet, ut paulo poſt dicemus, eos è provincia eduxit. *Belli Judaici ſemina ſub Floro jacta.*

Finis Libri decimi noni.

n Βαλόντες.] Λαβόντες *Busb.* λαβόντος in *Editis Aliisque.* ipſe vero βαλόντες prætuli.

o Ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἀπ' ἀρχῆς.] Ἐξέβαλεν αὐτοὺς ἀπ' ἐπαρχίας *Busb.* | quod ſuſpicor eſſe interpretamentum vulgatæ lectionis. *Lugd. Bat.* ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἀπ' ἐπαρχίας.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗι ΕΙΚΟΣΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO VIGESIMO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. [a] Ὡς Κλαύδιος Καῖσαρ μετὰ τὸν Ἀγρίππα πλοῦν τῷ Φάδῳ ἔπεμψεν εἰς Ἰουδαίαν, ἐπίτροπον [b] πραγμάτων ἐσόμενον.

1. *Quomodo Claudius Cæſar poſt Agrippæ mortem Fadum in Syriam miſit, ut res procuraret.*

β'. Στάσις Φιλαδελφέων πρὸς τοὺς ἐν τῇ Περαίᾳ κατοικοῦντας Ἰουδαίους περὶ ὅρων κώμης Μιάς· καὶ ὡς ὑπὸ τούτων πολλῶν ἀναιρεθέντων Φιλαδελφίων, Φάδος ἀγανακτήσας, τοὺς ἐν Περαίᾳ Ἰουδαίων τοὺς πρώτους τρεῖς ἄνδρας λαβὼν ἀπέκτεινεν.

2. *Diſſidium inter Philadelphenſes & Judæos Perææ incolas de Miæ vici finibus: utque Fadus, multis Philadelphenſium ab iſtis occiſis, vehementer iratus, tres primores Judæorum in Peræa comprehenſos interfecit.*

γ'. [c] Ὡς Θολομαῖος ὁ ἀρχιλῃστὴς, τοὺς Ἄραβας λῃστεύων. ληφθεὶς δὲ ὑπὸ Φάδου ἀχθεὶς ἀνῃρέθη.

3. *Quomodo Tholomæus latronum princeps, dum popularetur Arabas, captus & ad Fadum adductus perimitur.*

δ'. Ὡς Φάδος καὶ Κάσσιος Λογγῖνος ὁ τῆς Συρίας ἡγεμὼν, ἀναβάντες εἰς Ἱεροσόλυμα, τοῖς πρώτοις τῶν Ἰουδαίων ἐκέλευσαν τὸν ποδήρη [χιτῶνα] καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν ἐν τῇ Ἀντωνίᾳ κατοῆσαι, [κειμένην] ὑπὸ τῇ Ρωμαίων ἐξουσίᾳ, καθὰ δὲ πρότερον ἦν.

4. *Quomodo Fadus & Caſſius Longinus Syriæ præſes, cum aſcendiſſent in Hieroſolyma, juſſerunt primores Judæorum in caſtellum Antoniam deponere tunicam talarem & ſtolam pontificiam, ut eſſet in Romanorum poteſtate, quemadmodum olim fuerat.*

ε'. [d] Παράκλησις [e] ὑπὲρ τούτων τῶν Ἰουδαίων πρὸς Φάδον καὶ Λογγῖνον, αἰτιώντων αὐτοὺς ὑπὲρ εὐσεβείας πέμψαι πρεσβείαν πρὸς Καίσαρα Κλαύδιον περὶ τούτου.

5. *Judæorum hac de re ſupplicatio ad Fadum & Longinum, eos rogantium, ut legatos ſibi liceat ad Claudium Cæſarem mittere de ſacra ſtola ſervanda.*

ς'. Ὡς Φάδος, λαβὼν ὁμήρους, ἐπέτρεψεν.

6. *Ut Fadus, datis obſidibus, illis annuit.*

ζ'. Ὡς Κλαύδιος Καῖσαρ, παρακληθεὶς ὑπ' Ἀγρίππα τοῦ νεωτέρου, συνεχώρησε τοῖς Ἰουδαίοις τὰ αἰτήματα, καὶ πρὸς Φάδον ἔγραψε περὶ τούτων.

7. *Quomodo Claudius Cæſar, ſupplicante ei Agrippa juniore, ceſſit Judæorum precibus, & ad Fadum de illis ſcripſit.*

η'. Ὃν τρόπον Ἑλένη τῶν Ἀδιαβηνῶν βασιλὶς, καὶ οἱ παῖδες αὐτῆς Μονόβαζος καὶ Ἰζάτης καὶ τὸ πᾶν γένος αὐτῶν ἐζηλωσαν τὰ Ἰουδαίων ἔθη.

8. *Quemadmodum Helena Adiabenorum regina, ejuſque filii Monobazus & Izates cum tota illorum progenie Judæorum religionem amplexi ſunt.*

θ'. Ὡς Τιβέριος Ἀλέξανδρος, ἐπίτροπος εἰς Ἰουδαίαν ἐλθὼν, τοὺς υἱοὺς Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου τὸν ὄχλον ἀπατῶντας ἐκόλασεν.

9. *Quomodo Tiberius Alexander, cum procurator in Judæam veniſſet, animadvertit in Judæ Galilæi filios, populum decipientes.*

ι'. Περὶ τοῦ λιμοῦ τοῦ γενομένου κατὰ τὴν χώραν.

10. *De fame quæ regionem pervaſerat.*

ια'. Κουμάνου ἄφιξις εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἐπιτρόπου πεμφθέντος ὑπὸ Καίσαρος.

11. *Cumani, procuratoris à Cæſare miſſi, in Judæam adventus.*

ιβ'. Ὡς Ἡρῴδου τελευτήσαντος τοῦ Χαλκίδος βασιλέως, Ἀγρίππας ὁ νεώτερος τὴν ἀρχὴν ἔλαβεν, δόντος αὐτῷ Κλαυδίου Καίσαρος.

12. *Quomodo Agrippa junior, mortuo Herode Chalcidis rege, imperium accepit beneficio Claudii Cæſaris.*

ιγ'. Ὡς ὑπὸ τοῦ Κουμάνου πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων καὶ τὸ ἱερὸν ἀπώλοντο.

13. *Quomodo ſub Cumano plurimi Judæorum circa templum oppreſſi ſunt.*

14. *Diſ-*

a Ὡς Κλαύδιος Καῖσαρ] Ita *Vat.* & *Gall.* In *Editis Aliisque* deeſt hoc ſummarium.

b Πραγμάτων ἐσόμενον.] Illa πραγμάτων ἐσόμενον ſolus agnoſcit *Gall.*

c Ὡς Θολομαῖος ὁ ἀρχιλῃστὴς,] Hoc ſummarium debemus Cod. *Gall.*

d Παράκλησις] Ita *Gall.* Παράκλησις ὑπὲρ τοῦ minus recte in Cod. *Busb.*

e Ὑπὲρ τούτου τῶν Ἰουδαίων] Ita reſcripſi, ὑπὲρ τούτου in *libris.*

14. *Dissensio inter Samaritas & Judæos, atque ut multi Samaritarum occisi sunt.*

15. *Quomodo Ummidius Quadratus Syriæ præses, cum ista audisset & in Judæam ascendisset, primores Judæorum & Samaritarum Romam proficisci jussit; simulque Cumanum procuratorem & Celerem tribunum, factorum rationem Claudio Cæsari reddituros: Judæorum autem quosdam ipse supplicio affecit.*

16. *Quomodo Claudius, illis auditis, Judæos quidem crimine absolvit, eò adductus precibus regis Agrippæ; Cumanum vero in exsilium egit, & per Celerem tribunum à primoribus Samaritarum pœnas exegit.*

17. *Quemadmodum Claudio mortuo Nero in imperium successit.*

18. *Quomodo Felix procurator in Judæam missus, cum regionem offendisset latronibus vexatam, illis peremptis pacem stabiliendam curavit; principem autem latronum, nomine Eleazarum, vinctum Romam misit.*

19. *Quomodo Felix, cum impostor Ægyptius apud Judæos ageret, multosque illorum decepisset, eruptionem in eos fecit, plurimosque eorum occidit.*

20. *Quemadmodum Felix procurator seditionem, inter primos Judæorum & Syros Cæsareæ ortam, compressit.*

21. *Quî contigit Judæam à Sicariis afflictam esse, Porcio Festo in regionem misso procuratore. De porticu exterioris templi, & quomodo ipsam in altum exstruxerunt Judæi.*

22. *Quomodo Festus, cum hanc rem ægre tulisset, primores Judæorum Romam ad Neronem misit, qui omnia recte facta esse ei persuaderent.*

23. *Quomodo Albinus Festo, in Judæa mortuo, successurus veniebat.*

24. *Quomodo sub eo Sicarii regionem infestare desierunt.*

25. *Quemadmodum Florus, factus Albini successor, tot malis afflixit Judæos, ut eos ad arma sumenda compulerit.*

ιδ'. Στάσις Ιουδαίων πρὸς Σαμαρεῖς, καὶ ὡς πολλοὶ διεφθάρησαν τ Σαμαρειτῶν.

ιε'. Ως [f] Οὐμμιδίου Κυαδράτου ὁ τ Συρίας ἡγεμὼν, ἀκούσας ταῦτα καὶ ἀγανακτῆς εἰς Ιουδαίαν, τοὺς πρώτους τ Ιουδαίων καὶ Σαμαρειτῶν ἐκέλευσεν εἰς Ρώμην ἀναβῆναι, ὁμοίως δὲ Κούμανον τ ἐπίτροπον, καὶ Κέλερα τ χιλίαρχον, λόγον ὑφέξοντας Κλαυδίῳ Καίσαρι περὶ τ πεπραγμένων· τινὰς δὲ τ Ιουδαίων αὐτὸς ἐκόλασεν.

ις'. Ως Κλαύδιος ἀκούσας αὐτῶν, τοὺς μὲν Ιουδαίους τ αἰτίας ἀπέλυσε, προσκληθεὶς ὑπὸ τ βασιλέως Αγρίππα, Κούμανον δὲ ἐξώρισε, Κέλερα δὲ τ χιλιάρχου, καὶ τοὺς πρώτους τ Σαμαρειτῶν ἐκόλασε πολ.

ιζ'. Ον τρόπον, Κλαυδίου τελευτήσαντος, Νέρων τὴν ἀρχὴν διεδέξατο.

ιη'. Ως φῆλιξ, ἐπίτροπος πεμφθεὶς, καὶ καταλαβὼν τὴν χώραν κεκακωμένην ὑπὸ τ λῃστῶν, πρόνοησε, διαφθείρας αὐτοὺς, εἰρήνην ἐν τῇ χώρᾳ καταστῆσαι. τ δὲ πρῶτον τ λῃστῶν Ελεάζαρον ὄνομα δήσας εἰς Ρώμην ἀνέπεμψεν.

ιθ'. Ως ἐπιδημήσαντος Αἰγυπτίου γόητος, καὶ πολλῶν Ιουδαίων ὑπ' αὐτοῦ πλανηθέντων, φῆλιξ, ἐπελθὼν αὐτοῖς, πολλοὺς ἀπέκτεινεν.

κ'. Ως στασιάζοντας Ιουδαίων τοὺς πρώτους ἐν Καισαρείᾳ πρὸς τοὺς Σύρους φῆλιξ ὁ ἐπίτροπος ἔπαυσεν.

κα'. Ως Πόρκιος φῆστος πεμφθέντος εἰς τὴν Ιουδαίαν ἐπιτρόπου, συνέβη κακωθῆναι τὴν χώραν ὑπὸ τ [g] Σικαρίων. περὶ τῆς στοᾶς δὲ ἔσωθεν ἱεροῦ, καὶ ὃν τρόπον ὕψωσαν αὐτὴν οἱ Ιουδαῖοι.

κβ'. Ως φῆστος, ἀγανακτήσας ἐπὶ τούτῳ, τοὺς πρώτους τ Ιουδαίων εἰς Ρώμην ἔπεμψε πρὸς Νέρωνα, πείσοντας αὐτὸν περὶ τ πεπραγμένων.

κγ'. Ως, πλυτήσαντος φήστου ἐν τῇ Ιουδαίᾳ, Αλβῖνος ἦλθε διάδοχος.

κδ'. Ως ἐπὶ τούτου ἐπαύσαντο οἱ Σικάριοι τὴν χώραν κακοποιεῖν.

κε'. Ως Φλῶρος, ἐλθὼν Αλβίνου διάδοχος, τοσαῦτα διέθηκε τοὺς Ιουδαίους κακὰ, ὡς ἀναγκάσαι αὐτοὺς ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι.

[f] Οὐμμιδίου Κυαδράτου] Ita lego cum Cl. *Norisio* (in *Diss.* III. *de Epochis Syro-Macedonum*, p. 183. *Ed. Lips.*) & Cl. *Pagio* in *Critica* ad *Annales Baronii* p. 37. Νουμιδίου in *Editis Aliisque*. Μοδίου *Gall. & Vat.*

[g] Σικαρίων.] Ita distinxi post Σικαρίων, cum antea nulla esset distinctio aut in *Editis* aut in *MSS.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ͵βφ.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER VIGESIMUS.

Continet hic liber tempus annorum XXII.

ΚΕΦ. α'.

Στάσις φιλαδελφέων πρὸς Ιουδαίους, καὶ περὶ τῆς ἀρχιερέως στολῆς.

ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ δὲ τοῦ βασιλέως Ἀγρίππα, καθὼς ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἀπηγήλαμεν βίβλῳ, πέμπει Μάρσῳ Λιβέδοχον Κλαύδιος Καῖσαρ [b] Κάσσιον Λογγῖνον, [c] μνήμης δὲ βασιλέως τοῦτο χαριζόμενος, πολλὰ λιπὼν γράμματα ὑπ' αὐτοῦ πρὸς αὐτὸν ἀξιωθεὶς, μηκέτι Μάρσον τὸν ἐπὶ τῷ Συρίας πράγμασι τρέπεσθαι. [d] Φάδος δὲ, ὡς εἰς τὴν Ιουδαίαν ἐπίτροπος ἀφίκετο, καταλαμβάνει στάσιν οὖσαν, [e] τοὺς εἰς τὴν Περαίαν κατοικοῦντας Ιουδαίους [f] πρὸς [g] Φιλαδελφεῖς περὶ ὅρων κώμης [h] Μιᾶς λεγομένης, [i] πολεμικῶν ἀνδρῶν ἀνάπλεων. καὶ δὴ οἱ τῆς Περαίας, χωρὶς γνώμης [k] τῶν πρώτων παρ' αὐτοῖς ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα, πολλοὺς τῶν Φιλαδελφέων διαφθείρουσι. τοῦτο πυθόμενος [l] τὸν Φάδον σφόδρα παρώξυνεν, ὅτι μὴ τὴν κρίσιν αὐτῷ ἐφυλάττοιεν, εἴπερ ὑπὸ τῶν Φιλαδελφέων ἠδικεῖτο δοκοῦντες, ἀλλ' [m] ἀδεῶς ἐφ' ὅπλα χωρήσειεν. λαβὼν οὖν τοὺς πρώτους αὐτῶν, τοὺς μὲν τῆς στάσεως αἰτίους, δῆσαι προσέταξεν· εἷς τῶν μὲν αὐτῶν ἀνεῖλεν· Ἀννίβας ἦν τοῦτο ὄνομα τούτῳ. [n] Ἀμαράμῳ δὲ καὶ Ἐλεαζάρῳ τοῖς δυσὶ φυγὴν ἐπέβαλεν. ἀναιρεῖται δὲ καὶ [o] Θολομῶς [p] ὁ ἀρχιλῃστὴς, μετ' οὐ πολὺν χρόνον ἁλοὺς [q] δέσμιος ἐπ' αὐτὸν, Λιβεριάδος μέγιστα κακὰ [r] τὴν Ιδουμαίαν καὶ τοὺς Ἀσσαίους. ἐκαθάρθη τε λῃστηρίων ἅπασα· [s] τοὐντεῦθεν ἡ Ιουδαία, φροντίδι καὶ προνοίᾳ τοῦ Φάδου. ὃς δὴ καὶ τότε μεταπεμψάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς πρώτους [t] Ιεροσολυμιτῶν, [v] καὶ τὴν κέλευσιν δὲ αὐτοκράτορος, παρήνεσεν αὐτοῖς τὴν ποδήρη χιτῶνα, καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν

CAP. I.

Philadelphenſium & Judæorum diſſidium, deque ſtola pontificia.

EXSTINCTO autem rege Agrippa, quemadmodum in ſuperiore libro narravimus, Caſſium Longinum in locum Marſi ſucceſſurum mittit Claudius Cæſar, memoriæ regis hoc ipſum tribuens; à quo dum viveret ſæpe per literas rogatus fuerat, ut nollet Marſum amplius rebus Syriæ *adminiſtrandis* præeſſe. At vero Fadus, ubi procurator in Judæam veniebat, offendit Judæos Peræam habitantes ſeditionem moviſſe contra Philadelphenſes de vici, Miæ nomine, finibus, referti viris bellicoſiſſimis. immo Perææ incolæ, inſciis primoribus illorum, arma ſumpſerant, multoſque Philadelphenſium occiderant. Iſta Fadum, ubi de iis aliquid reſciverat, valde commoverunt, quod integram illi cauſam non reſervaſſent, ſi putarent ſibi factam à Philadelphenſibus injuriam, ſed temere ad arma concurriſſent. Comprehenſis itaque tribus illorum primoribus, qui & ſeditionis auctores erant, imperavit ut in vincula conjicerentur. deinde horum quidem unum, Annibam nomine, interfici juſſit: Amaramum vero & Eleazarum ambos exſilio multavit. Quin & Tholomæus latronum princeps, qui multa mala Idumæis & Arabibus intulerat, non multo poſt vinctus ad eum adductus ſupplicio afficitur: atque exinde Judæa omnis latrociniis perpurgata eſt diligentia & cura Fadi. Is dein, accitis ſtatim pontificibus & Hieroſolymitarum proceribus, prout ipſi in mandatis dederat imperator, admonuit eos, ut tunicam talarem & ſtolam ſacram, quam ſolum pontificem ſum-

Caſſius Longinus Syriæ præfecti.

Lis magna inter Philadelphenſes & Judæos, atque inde ſeditio.

Seditionis auctores pœna afficiuntur.

Fadus à Judæis poſtulat, ut ſtola pontificia in Romanorum poteſtate ſit.

---

a Κδ'.] Sic *Baſ. Gen.* & aliquot *Codd. MSS. Græci.* in *Græcis* reliquis & *Latinis* omnibus κς'. Videſis *Voſſii* Chronol. S. c. 19. p. 161.

b Κάσσιον Λογγῖνον,] Hac de re velim conſulas *Pighium* in *Annalibus* tom. 3. p. 573. *Uſſerium* in *Annalibus V. T.* p. 648. & *Pagium* in *Critica* ad *Baronium*, Vol. 1. p. 37. col. 1. Ἄτιον *L. B.*

c Μνήμης δὲ βασιλέως τοῦτο χαριζόμενος,] Μνήμῃ τῇ δὲ *Voſſ.*

d Φάδος δὲ,] Φάδος δὲ εἰς τὴν Ιουδαίαν i. ἀ. καὶ καλαμβάνει ſolus *Busb* HUDS. Conf. ἄλλως. lib. 2. c. xi. §. 6. SPANH.

e Τοὺς εἰς τὴν Περαίαν κατοικοῦντας Ιουδαίους] Ita & *D. Matthæus*, c. 4. v. 15. κατοίκησεν εἰς Καπερναούμ. Verum τοὺς τὴν Περαίαν κατοικοῦντας habet *Cod. Busb.*

f Πρὸς Φιλαδελφεῖς] Πρὸς τοὺς Φιλ. *Busb.*

g Φιλαδελφεῖς] Φιλαδελφέων ſupr. lib. 13. c. 8 §. 1. SPANH.

h Μιᾶς λεγομένης,] Forſan Ζιᾶς legendum; nam *Euſebius* (in voce Σεμ) dicit, *hodie villam Ziam oſtendi in quintodecimo lapide Philadelphiæ contra occidentem. Relandus* in *Paleſt. ill.* p. 897.

i Πολεμικῶν] *L. B.* πολεμίων.

k Τῶν πρώτων παρ'] Τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' αὐτοῖς *Busb.*

l Τὸν Φάδον σφόδρα παρώξυνεν.] Articulum omittit *Busb.*

m Ἀδεῶς ἐφ' ὅπλα χωρήσειεν.] Ἀδεῶς non agnoſcit *Voſſ.*

n Ἀμαράμῳ δὲ καὶ Ἐλεαζάρῳ] Ἀμαρίῳ *Busb.*

o Θολομαῖος] Θεοδομαῖος *Busb.* & *Voſſ.* in margine.

p Ὁ ἀρχιλῃστὴς,] Ita diſtinguo cum *Cod. Busb.* antea erat, ὁ ἀρχιλῃστὴς μετ' ὀλίγον χρόνον, ἁλοὺς *Busb.*

q Δέσμιος ἐπ' αὐτὸν,] Δέσμιος abeſt *Vat.*

r Τὴν Ιδουμαίαν καὶ τοὺς Ἀσσαίους.] Τοὺς τὴν Ιδουμαίαν κατοικοῦντας καὶ τοὺς *Busb.*

s Τοὐντεῦθεν Ιουδαία,] Ἐντεῦθεν Ιουδαία *Voſſ.* ὠντεῦθεν ἤτει Ιουδαία καὶ Ἀσσυρία *Busb.*

t Ἱεροσολυμιτῶν.] Τῶν Ἱεροσολυμιτῶν *Busb.*

v Καὶ τὴν κέλευσιν δὲ αὐτοκράτορος,] Illa καὶ τὴν κέλευσιν δὲ αὐτοκράτορος deſunt *Vat.* & *Voſſ.*

ſummum geſtare moris erat, in Antoniam caſtellum reponerent, ut in Romanorum poteſtate eſſet quemadmodum & olim erat. Illi refragari quidem non audebant, rogabant tamen Fadum & Longinum (nam & ille Hieroſolyma venerat, magnis copiis ſecum adductis, metuens ne quæ injunxerat Fadus Judæorum vulgus ad res novas moliendas impellerent) primum ut legatos ad Cæſarem ſibi liceret mittere, ab eo petituros ut ſacram ſtolam in ſua poteſtate haberent; deinde ut manerent pauliſper dum certiores facti eſſent, quid ad iſta Claudius reſponderet. Illi vero ſe permiſſuros eſſe dixerunt ut legatos mitterent, modo liberos eorum pro obſidibus acciperent. Cum autem Judæi alacriter dicto ſibi audiſſent, & liberos dediſſent, protinus miſſi ſunt legati. Ubi vero Romam pervenerunt, Agrippa junior defuncti filius, qui tum forte apud Claudium Cæſarem agebat, ut jam ante diximus, cum cauſam adventus eorum cognoviſſet, rogavit Cæſarem, ut Judæorum precibus de ſacra ſtola annuere non gravaretur, utque mandata de iſtis quæ *obnixè* petierunt ad Fadum mitteret.

Legati ea de re Romam miſſi.

Judæorum legatis favet Agrippa junior.

2. Tum Claudius, vocatis ad ſe legatis, dicebat ſe iſta eis concedere, illiſque præcipiebat ut Agrippæ gratias haberent, (ſe enim iſta facere ad illius interceſſionem) &, præter reſponſa quæ illis reddidit, hujuſmodi epiſtolam miſit. "CLAUDIUS "CÆSAR, GERMANICUS, TRIB. POT. "V. CONSUL DESIGNATUS IV. IMPE-"RATOR X. PATER PATRIÆ, HIERO-"SOLYMITARUM MAGISTRATIBUS, "SENATUI, POPULO, TOTI JUDÆO-"RUM GENTI S. Quoniam Agrippa meus, "alumnus meus & quem mecum habeo utpote "pientiſſimum, veſtros legatos ad me adduxit, "gratias agentes pro mea de gente veſtra cura & "providentia, & enixe certatimque precatos, ut "ſtolam ſacram atque coronam in veſtra poteſtate "habeatis, concedo *quod petitis*, quemadmodum "vir optimus & mihi cariſſimus Vitellius fecerat. "Huic autem veſtræ voluntati obſequutus ſum, "inprimis quod id mihi mea ſuaſerit pietas, quod-"que voluerim ut omnes Deum patrio ritu vene-"rentur: dein quod noverim me ita faciendo ma-"gnam ab ipſo rege Herode & juniore Ariſtobu-"lo, quorum in me pietatem & erga vos ſtudium "perſpectum habeo, gratiam initurum eſſe, qui-"buſcum, viris optimis & mihi cariſſimis, multis "officiis mihi interceſſit amicitia. De iſtis autem "ſcripſi & Cuſpio Fado procuratori. Nomina li-"teras deferentium hæc ſunt: Cornelius Ceronis, "Tryphon Theudionis, Dorotheus Nathanaëlis, "Joannes Joannis *filius*. Datæ quarto Kalendas "Julias, Rufo & Pompejo Sylvano *ſuffectis* Con-"ſulibus.

Claudius Judæorum precibus annuit.

Claudii ad Judæos epiſtola.

λῶ φορεῖν μόνον ὁ ἀρχιερεὺς ἔθος ἔχει, εἰς [x] τὸν Αντωνίαν, ὅπερ ἐπ' [y] Φρουρίου, καταβεβηκὸς, κειμένου ἐπὶ τῇ Ρωμαίων ἐξουσίᾳ, καθάπερ καὶ [z] πρότερον λῶ. οἱ δ' ἀντιλέγειν μὲν [a] οὐκ ἐτόλμων, παρεκάλουν δ' ὅμως τόν τε Φάδον, [b] καὶ τὸν Λογγῖνον· ἀφίκετο γὰρ καὶ [c] οὗτος εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν, φόβῳ δὲ [d] μὴ τὰ πρόσταγμα φαῦλ τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων νεωτερίζειν ἀναπείσῃ· πρῶτον μὲν αὐτοῖς ὑποτρέψαι πέμψαι πείσεις ὡς Καίσαρα, τὴν αἰτησομένους παρ' αὐτοῦ τὴν ἱερὰν στολὴν ὑπὸ τὴν αὐτῶν ἐξουσίαν ἔχῃ, εἶτα δὲ μεῖναι, [e] ἕως ἂν γνῶσι, τί πρὸς ταῦτα Κλαύδιος [f] ἀποκρίναιτο. οἱ δὲ ὑποτρέψειν αὐτοῖς ἔφασαν ἀποστεῖλαι τοὺς πρέσβεις, [g] εἰ λάβοιεν τοὺς παῖδας ὁμηρεύσοντας. ὑπακουσάντων δὲ ἑτοίμως ἐκείνων καὶ [h] δόντων, ἐξεπέμφθησαν οἱ πρέσβεις. ἀφιγμένων δὲ εἰς τὴν Ρώμην αὐτῶν, γνοὺς ὁ νεώτερος Αγρίππας, ὁ δὲ τετελευτηκότος παῖς, καθ' ὃν ἦκουσιν αἰτίαν· ἐτύγχανε δὲ ὢν ἀφὶξ Κλαυδίῳ Καίσαρι, καθὼς καὶ πρότερον εἴπομεν· ἀφικαλεῖ τὸν Καίσαρα συγχωρῆσαι τοῖς Ἰουδαίοις ἅπερ ᾐτήσαντο περὶ τῆς ἱερᾶς στολῆς, καὶ φάσκω περὶ [i] τούτων ἀποστεῖλαι.

β'. Καλέσας δὲ Κλαύδιος τοὺς πρέσβεις, ἔφη ταῦτα συγχωρεῖν, καὶ ἐκέλευεν αὐτοὺς Αγρίππα χάριν εἰδέναι· ταῦτα γὰρ ἐκείνου ποιεῖν [k] ἀξιώσαντος· ὑπό τε τῶν ἀποκρίσεζι, τοιαύτῃ [l] ὑποστολῇ ἐδώκει. "ΚΛΑΥΔΙΟΣ "ΚΑΙΣΑΡ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ, [m] ΔΗΜΑΡΧΙΚΗΣ ΕΞ-"ΟΥΣΙΑΣ [n] ΤΟ ΠΕΜΠΤΟΝ, ΥΠΑΤΟΣ ΑΠΟΔΕ-"ΔΕΙΓΜΕΝΟΣ ΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟΝ, ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ "ΤΟ ΔΕΚΑΤΟΝ, ΠΑΤΗΡ ΠΑΤΡΙΔΟΣ, ΙΕ-"ΡΟΣΟΛΥΜΙΤΩΝ ΑΡΧΟΥΣΙ, ΒΟΥΛΗι, ΔΗΜΩι, "ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΠΑΝΤΙ ΕΘΝΕΙ ΧΑΙΡΕΙΝ. Αγρίππας δ' "ἐμοὶ, ὃν ἐγὼ ἔθρεψα καὶ ἔχω συνεμαυτῷ εὐσεβέ-"στερον ὄντα, πρεσβεύοντός μοι τοὺς ὑμετέρους πρέσ-"βεις, εὐχαριστοῦντας ἐφ' ᾗ πεποίημαι δ' ἔθνος [o] ὑμῶν "κηδεμονίαν, καὶ αἰτησαμένων ἀσφαλῶς καὶ φιλοτι-"μως [p] τὴν ἱερὰν ἐσθῆτα, [q] καὶ τὸν στέφανον σὺν τὴν "ἐξουσίαν ὑμῶν εἶναι, συγχωρῶ, καθὼς ὁ κράτιστος "καὶ μοι τιμιώτατος [r] Οὐιτέλλιος ἐποίησε. συγκατατί-"θεμαι δὲ τῇ γνώμῃ ταύτῃ, πρῶτον μὲν διὰ τὸ ἐμαυτοῦ εὐ-"σεβὲς, καὶ τὸ βούλεσθαι ἑκάστους [s] τὰ πάτρια θρη-"σκεύειν. ἔπειτα εἰδὼς ὅτι καὶ αὐτῷ βασιλεῖ Ηρῴδῃ καὶ "Αριστοβούλῳ τῷ νεωτέρῳ, ὧν τὴν περὶ ἐμαυτὸν εὐσε-"βειαν καὶ τὴν πρὸς [t] ὑμᾶς γνώσκω ἀσφαλῆ, [v] πάνυ "χαρεῖσαν πᾶσα πίστις, πρὸς ὃς ἐστί μοι πολλὰ δί-"καια φιλίας κράτιστος ὄντας καὶ μεγίστης ἔχεσθαι. ἔγραψα "δὲ περὶ τούτων καὶ Κασσίῳ Φάδῳ τῷ ἐμῷ ὑποτρόπῳ. εἰ "τὰ γράμματα κομίζοντες, [x] Κορνήλιος Κέρωνος, Τρύ-"φων Θευδίωνος, Δωρόθεος Ναθαναήλου, Ιωάννης Ιω-"άννου. ἐγράφη πρὸ πεντάρων καλανδῶν [y] Ιουλίων [z] ὑπὸ "ὑπάτων Ρούφου Ε Πομπηΐου Σιλουανοῦ. γ'. Η-

[x] Τὸν Αντωνίαν,] De Antonia Caſtro infr. c. 4. §. 3. SPANH.

[y] Φρούριον,] Τὸ Φρούριον *Busb.*

[z] Πρότερον λῶ.] Vide lib. xv. cap. ult. §. 4.

[a] Οὐκ ἐτόλμων,] Τοῖς ὑπὸ τῶ ἡγεμόνος λεγομένοις οὐκ ἐτόλμων ſolus *Busb.*

[b] Καὶ τὸν Λογγῖνον·] Καὶ Λογγῖνον τὸν τῆς Αρχελίας ἐπίτροπον ſolus *Busb.*

[c] Οὗτος εἰς τὰ Ιεροσόλυμα,] Αὐτὸς *Vat.* & *Voſſ.*

[d] Μὴ τὰ προστάγματα] Τὰ μὴ λῷ τὰ πρ. Ψ. τ. π. τ. Ι. ν. διαγκαθοῖεν *Busb.*

[e] Εως ἂν γνῶσι,] Αχρις ἂν γνῶσιν. *Gall.*

[f] Αποκρίναιτο.] Ita *Voſſ.* ἀποκρίνοιτο in *Editis Aliiſque.*

[g] Εἰ λάβοιεν τοὺς παῖδας ὁμηρεύσοντας.] Εἰ λάβοιεν αὐτῶν τοὺς π. *Voſſ.*

[h] Δόντων, ἐξεπέμφθησαν οἱ πρέσβεις.] Δόντων αὐτοὺς· ὃ γὰρ προσῆκεν τοῦτ' ἐκείνης δίκαιον λῶ. ἐξεπέμφθησαν *Gall.*

[i] Τούτων ἀποστεῖλαι.] Τούτων ἐπιστεῖλαι. σφοδρῶς δὲ ἐπικειμένου τῇ Θρᾳκίσσῃ τῷ Καίσαρι δὲ Αγρίππα, καλίσας *Gall.* ἐπιστεῖλαι habet *Voſſ.*

[k] Αξιώσαντος·] Παρεισχόμενον poſt ἀξιώσαντος addit *Voſſ.*

[l] Επιστολῇ ἔδωκε.] Επιστολὴν κομίσῃ Φάδῳ τοῖς πρέσβεσιν ἔδωκεν *Gall* in *Epiphanii* verſione, *quamobrem hujuſmodi ad Fadum miſit epiſtolam.*

[m] Δημαρχικῆς ἐξουσίας] Ita diſtinguo cum Cl. *Petavio*, lib. xi. de *Doct. Temp.* c. 12. antea erat, δημαρχικῆς ἐξουσίας, τὸ πέμπτον ὕπατος ἀποδεδειγμένος, τὸ τέταρτον αὐτοκράτωρ, τὸ δέκατον πατὴρ πατρίδος. nec aliter legiſſe videtur *Epiphan.* adeo vetus eſt hoc interpunctionis mendum.

[n] Το —— πατρίδος,] Aliter habet *Ruſinus*: Quinquies Conſul, Ordinarius quater, Imperator decies, Pater Patriæ. SPANH.

[o] Υμῶν κηδεμονίαν,] Υμῶν εὐεργεσίαν· ἢ αὐτοκρατορικὴν κηδεμονίαν *Gall.*

[p] Τὴν —— ἐποίησε.] Conf. ſupr. lib. 15. c. 11. §. 4. SPANH.

[q] Καὶ —— εἶναι,] Καὶ τὸ στέφανον, τότε ποθὲν, ἢ τὴν ἄπασαν στολὴν *Gall.*

[r] Ουϊτέλλιος ἐποίησε.] Vide lib. xv. cap. xi. §. 4.

[s] Κατὰ τὰ πάτρια θρησκεύειν.] Καὶ τὰ π. θρησκεύειν ἔθη *Voſſ.*

[t] Υμᾶς γινώσκω ἀσφαλῆ,] Ita lego cum *Epiphanii* libris. ἡμᾶς in *Græcis.*

[v] Πάνυ χαρεῖσαν ταῦτα ποιήσας,] Πάνυ χαρεῖσαν non agnoſcunt *Voſſ.* & *Vat.*

[x] Κορνήλιος Κέρωνος,] In *Epiphanii* libris, ita efferuntur, *Cornelius Leo*; (unde in *Lugd. Bat.* Κορνήλιος ὁ Λέων) *Tryphon Theodionis, Dorotheus Nathelis, Joannes Jovis panis.*

[y] Ιουλίων] Vocem Ιουλίων inſertam dedi ex *Epiphanio*; cujus in libris pleriſque xii *Kalendas Julii*, in nonnullis *Junii.*

[z] Επὶ —— Σιλουανοῦ,] Ita *Voſſ.* & *Gall.* ὑπάτων in *cæteris.*

a Τὸ

γ'. Πτήσιμος ἦ καὶ Ἡρώδης, ὁ ἀδελφὸς μὲν Ἀγρίππα τοῦ τετελευτηκότος, Χαλκιδικῆς δὲ ἦρχε τὸν χρόνον ἐκεῖνον πεπιστευμένος, Κλαύδιον Καίσαρα τὸν ἐξουσίαν [a] τοῦ νεὼ, καὶ τῶν ἱερῶν χρημάτων, καὶ τὸν τῶν ἀρχιερέων χειροτονίαν, πάντων τε ἐπέτυχεν· ἐξ [b] ἐκείνου τε πᾶσι τοῖς ἀπογόνοις αὐτοῦ παρέμεινεν ἡ ἐξουσία μέχρι τοῦ πολέμου τέλους. καὶ δὴ ὁ Ἡρώδης μεθίστησι τὸν ἀρχιερωσύνης τὸν ὀνομαζόμενον [c] Καντηρᾶν, Ἰωσήπῳ τῷ τοῦ [d] Καμεὶ ἀντ' ἐκείνου τοῦ Διοδόχου τὸν τιμῆς παραχόμενος.

3. Quin & Herodes (Agrippæ quidem defuncti frater, cui vero illo tempore commissus erat Chalcidis principatus) petiit à Claudio Cæsare templi potestatem sacræque pecuniæ, ut & jus creandi summos pontifices; atque hæc omnia *à Cæsare* impetravit: adeo etiam ut ab illo omnibus ejus posteris ea potestas usque ad belli exitum manserit. Igitur & Herodes à sacerdotio submovit Cantheram ita appellatum, fecitque ut Josephus Cami filius ejus in locum & honorem succederet.

Herodes Chalcidis dynasta jus in templum & pontifices impetrat à Claudio.

Josephus Cami filius pontifex.

ΚΕΦ. β'.

Ὁν τρόπον Ἑλένη τῆς Ἀδιαβηνῶν βασιλὶς καὶ ὁ παῖς αὐτῆς Ἰζάτης ἐζήλωσαν τὰ Ἰουδαίων ἔθη· καὶ ὡς Ἑλένη, λιμοῦ μεγάλου ἐν Ἱεροσολύμοις γενομένου, σῖτον τοῖς ἀπορουμένοις διένειμεν.

CAP. II.

II.

Quo pacto Helena Adiabenorum regina ejusque filius Izates religionem Judaïcam amplexi sunt: & quomodo Helena, magna fame Hierosolymis grassante, frumentum egenis distribuit.

Κατὰ τοῦτον δὲ τὸν καιρὸν [e] τῆς Ἀδιαβηνῶν [ee] βασιλὶς Ἑλένη καὶ ὁ παῖς αὐτῆς Ἰζάτης [f] εἰς τὰ Ἰουδαίων ἔθη τὸν βίον μετέβαλον, διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Μονόβαζος ὁ τῆς Ἀδιαβηνῶν βασιλεὺς, ᾧ καὶ [g] Βαζαῖος ἐπίκλησις ἦν, τὸν ἀδελφῆς Ἑλένης ἀλλὰ [h] ἔρωτι τῆς πρὸς γάμου κοινωνίαν ἄγεται, καὶ κατίσησεν ἐγκύμονα. συγκαθεύδων δέ ποτε τῇ γαστρὶ τῆς γυναικὸς τὴν χεῖρα προσανα-παύεται, [i] ἡνίκα καθύπνωζε, φωνῆς τινος ἐδόξεν ἀκοῦσαι, κελεύουσης αἴρειν ἀπὸ τῆς νηδύος τὴν χεῖρα, μὴ θλίβειν τὸ ἐν αὐτῇ βρέφος, θεᾶ προνοίᾳ καὶ δεξιᾷ τυχὸν καὶ πάλιν εὐτυχῶς τεθξόμενον. παραχθεὶς οὖν ὑπὸ τῆς φωνῆς, [k] εὐθὺς διεγερθεὶς, ἔφραζε τῇ γυναικὶ ταῦτα, [l] καὶ γνόμενον τὸν υἱὸν Ἰζάτην ἐπεκάλεσεν. ὃν ἦ αὐτῷ Μονόβαζος τοῦτο προσθύτερος ὢν τῆς Ἑλένης [m] γνόμενος, ἄλλοι τε παῖδες ἐξ ἑτέρων γυναικῶν. τὸν μέντοι πᾶσαν εὔνοιαν ὡς εἰς [n] μονογενῆ τὸν Ἰζάτην ἔχων [o] φανερῶς εἶχε. φθονοῦντες δὲ τέντεῦθεν τῷ παιδὶ οἱ τοῦ ὁμοπατρίων ἀδελφῶν ἐφύοντο, καὶ τοῦτο μισοῦντες [p] ἤυξοντο, λυπουμένων ἁπάντων, ὅτι τὸν Ἰζάτην αὐτῶν ὁ πατὴρ προτιμᾷ. ταῦτα ἦ καὶ περ σαφῶς αἰσθανόμενος ὁ πατὴρ, ἐκείνοις μὲν συνεγίνωσκεν, ὡς μὴ διὰ κακίαν αὐτὸ πάσχοιεν, ἀλλ' [q] ἤτοι διὰ τὸ ἐξ πατρὸς [r] αὐτῶν ἕκαστον [s] ἀξιοῦν εὐνοίας τυγχάνειν. [t] τὸν ἦ Ἰζάτην· σφόδρα γὰρ ἐδεδοίκει [v] μὴ αὐτοῦ μὴ μισήσειεν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν πάθοι τι· [x] πολλὰ δωρησάμενος, πρὸς [y] Ἀβεννήριγον ἐκπέμπει [z] τὸν Σπασίνου χάρακος βασιλέα, [a] διαπαιδαγωγήσειν ἐκεῖ-

Ἐρώδης τὸν ἀρχιερέα Ἀνανὸν τὸν Ἀνάνου τοῦ πρεσβυτέρου, ὃς εὐτυχέστατος ἐγένετο τῶν ἀνθρώπων· πέντε γὰρ υἱοὺς ἔσχε καὶ πάντες ἐτελεύτησαν ἱερατεύσαντες τῷ θεῷ τὸν ἀκρότατον καὶ μακαριώτατον τρόπον, ὃν καὶ ἐγὼ ἑώρακα συμβεβηκότα. Ἀνανὸς δὲ ὁ νεώτερος, ὃς ἐπὶ τὴν ἀρχιερωσύνην παρελήφθη, θρασὺς τὸν τρόπον καὶ τολμητὴς ἐξαιρέτως ἦν, αἵρεσιν δὲ ἐχόμενος τῶν Σαδδουκαίων, οἳ περὶ τὰς κρίσεις ὠμοί τε καὶ ἀσεβεῖς παρὰ τοὺς ἄλλους Ἰουδαίους εἰσίν. τοιοῦτος δὴ ὢν ὁ Ἀνανὸς καιρὸν ἐπιτήδειον ἡγούμενος ἔχειν διὰ τὸ τεθνάναι μὲν Φῆστον, Ἀλβῖνον δὲ ἔτι κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν εἶναι, καθίζει συνέδριον κριτῶν καὶ παραγαγὼν εἰς αὐτὸ τὸν τοῦ Ἰησοῦ τοῦ λεγομένου Χριστοῦ ἀδελφὸν Ἰάκωβον καὶ τινας ἑτέρους, ὡς παρανομησάντων κατηγορίαν ποιησάμενος παρέδωκε λευσθησομένους. ὅσοι δὲ τῶν ἀστυνομούντων ἐπιεικεῖς τε ἐδόκουν εἶναι καὶ περὶ τὸν νόμον ἀκριβεῖς, ἐβαρυνθησαν ἐπὶ τούτοις. πέμπουσι δὲ πρὸς τὸν βασιλέα κρύφα παρακαλοῦντες αὐτὸν γράψαι τῷ Ἀνανῷ μηκέτι τοιαῦτα δρᾶν· μηδὲ γὰρ τὸ πρότερον ὀρθῶς αὐτὸν πεποιηκέναι. τινὲς δὲ καὶ τῶν ἐπὶ τὸν Ἀλβῖνον ἀπαντησάντων ἐλθόντες ἐκ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐνουθέτουν μὴ ποιεῖν ὡς οὐκ ἐξὸν ἄνευ τοῦ ἐπάρχου τοιαῦτα καθίζειν συνέδρια. πεισθεὶς δὲ τούτοις ὁ Ἀγρίππας ἔγραψε τῷ Ἀνανῷ μὴ ἐπιτρέπειν αὐτῷ ἔτι τοιαῦτα πράσσειν. ὁ δὲ Ἀλβῖνος ἐπὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἐπορεύετο, καὶ τὸν Ἀνανὸν ἐπὶ τὸν Ἀγρίππαν ἀπὸ τῆς ἀρχιερωσύνης μετέστησε μῆνας τρεῖς ἄρξαντα. ἀντικατέστησε δὲ τὸν Ἰησοῦν τὸν Δαμναίου τοῦ Κλεμίου τὸν ἀρχιερατεύσαντα. ἀλλὰ τὸν μὲν Ἀνανὸν ἐπὶ τοσοῦτον ἐπῆρεν ἡ τῆς ἀρχιερωσύνης τιμή, ὡς καὶ τὸν ἐπὶ τὸν Ἀγρίππαν ἀπὸ τῆς ἀρχιερωσύνης μετέστησε μῆνας τρεῖς ἄρξαντα. ἀντικατέστησε δὲ τὸν Ἰησοῦν τὸν Δαμναίου τοῦ Κλεμίου τὸν ἀρχιερατεύσαντα. ἀλλὰ τὸν μὲν Ἀνανὸν ἐπὶ τοσοῦτον ἐπῆρεν ἡ τῆς ἀρχιερωσύνης τιμή, ὡς καὶ τὸν

---

[a] Τῦ νεῶ,] Sic *Voss.* & *Vat.* Ἐ νεῦ perperam in *reliquis.*

[b] Ἐκείνου τε πᾶσι τοῖς ἀπογόνοις] Ita locum verto cum Cl. *Seldeno* lib. 1. *de Success. in Pontif.* c. XI. à *Gelenio* vertitur, *potestatem in templum & sacrum erarium, jusque eligendorum summorum pontificum. Impetravitque hæc omnia, ita ut etiam posteris ejus idem jus manserit usque ad belli exitum.* quod, inquit *Seldenus*, intelligere omnino nequeo. Nam pontificum creatio post ejus excessum ad Agrippam juniorem Regem ejus ex fratre nepotem attinuit, ut in sequentibus videre est: & posteri Herodis illius fuere filii tres, *Aristobulus*, *Bernicianus*, *Hyrcanus*, quorum nemo pontificem omnino creavit. Locus itaque ita vertendus, ut posteris manserit potestas in templum & ærarium; ita ut de jure pontificis eligendi, qua posteros saltem spectat, neutiquam sit capiendus. Verum ne sic quidem omnia plana erunt. Ipse olim lectum fuisse suspicor, μ. τ Ἐ πολίμου τελευτῆς, πλὴν τ ἀρχιερωσύνης.

[c] Καντηρᾶν,] Verisimile Simonem Cantheræ fuisse restitutum. IBBETS.

[d] Καμεὶ ἀντ' ἐκείνου] Hic *Voss.* (qui nunc *Lugd. Bat.* est, ibi enim Καμεὶ in textu, at Καμεῖ in *Marg.*) *Busb*, *Gall.* *Zonaram* & *Epiphanium* sequor. Καμῆ in *Editis Alisque.*

[e] Τῶν Ἀδιαβηνῶν βασιλὶς Ἑλένη] Adiabenorum Regina Helena *Euseb.* H. Eccl. l. II. c. XII. p. 50. A. SPANH.

[ee] Βασιλὶς Ἑλένη] *Talmud Hierosolymitanum* (ad *Succa*, c. 1. & *Nazir*, c. 3.) egregie hanc historiam illustrat.

* *Religionem Judaïcam amplexi sunt*,] *Magis ad verbum*, vitam instituerunt ex legibus Judæorum.

[f] Εἰς ——— μετέβαλον,] Ita rem exprimit *Zonaras*, εἰς τὰ Ἰουδαίων τὴν ἀγωγὴν μετέβαλον τὴν αὐτῶν.

[g] Βαζαῖος ἐπίκλησις ἦν,] Sic *MSS.* Βαζίως in *Editis.*

[h] Ἐρωτὶ τῆς πρὸς γάμου] Ἐρωτὶ πρὸς γάμου κοινωνίαν ἄγεται *Busb.*

[i] Ἡνίκα] *L. B.* ἐπὶ pro ἐπεὶ.

[k] Εὐθὺς διεγερθεὶς,] Καὶ διεγερθεὶς *Busb.*

[l] Καὶ ——— ἐπεκάλεσεν.] Καί γε τ υἱὸν *Vat.* γνούμενον deëst *Busb.* γνωσόμενον *L. B.*

[m] Γενόμενος,] *L. B.* γνωσόμενος.

[n] Μονογενῆ τ Ἰζάτην ἔχων] Μονογενῆ Ἰζάτην *Vat.* & *Busb.*

[o] Φανερῶς ἦν.] Φανερὸς *Voss.*

[p] Ηὐξοῦντο,] In *Marg. L. B.* ἠυξοῦτο.

[q] Ἤτοι διὰ τὸ πατρὸς] Ita *Vat.* & *Voss.* ἀλλ' ἢ διὰ τ. π. in *Editis Alisque.*

[r] Αὐτῶν ἕκαστον] Sic *Vat.* & *Lugd. Bat.* αὐτὸν in *ceteris.*

[s] Ἀξιῶν εὐνοίας τυγχάνειν.] Ita lego. (legit quoque ita *Cocceius*) ἀξιῶν in *Editis* & *MSS.* πατρὸς αὐτῶ ἕκαστον ἀξιοῦσθαι vel ἀξιοῦν conjecerat Cl. *Lowthius.* nec aliter forsan *Epiphanius*, qui vertit, *sed quoniam singuli favorem patris habere desiderabant.*

[t] Τὸν ἦ Ἰζάτην·] Τὸν ἦ νεανίσκον σφ. *Voss.* τ ἦ νεανίαν σφ. *Gall.*

[v] Περὶ αὐτῦ μὴ μισήσειεν.] Περὶ αὐτῷ *Busb.* σφόδρα ἐδεδοίκει παρ' αὐτῦ *Gall.*

[x] Πολλὰ] *L. B.* πολλοῖς.

[y] Ἀβεννήριγον ἐκπέμπει] Ἀβενηέριγον *Voss.* Σαβινήριγον *Gall.* Σ forsan attracto ex præcedente vocula πρὸς. Est tamen qui Ἀβυλμηκάριμον legendum censet, nomine isto apud Arabas usitato, ut constat ex *Elmacino* in *Hist. Saracen.* sub finem.

[z] Τὸν Σπασίνου χάρακος βασιλέα,] Rex Spasini Castro Pasini *Rufin.* SPANH.

[a] Παραπαιδαγωγήσειν ἐκεῖσε] Καταπαιδαγωγήσειν *Busb.* & καταπαιδεύσειν in aliquot *MSS.*

Filiam ejus in uxorem duxit.

lari complexus benevolentia, filiam ſuam, cui nomen erat Samacho, ei in matrimonium dedit, donavitque provincia, unde luculentos reditus perciperet.

3. Atqui Monobazus jam admodum ſenex, cum videret ſibi non multum vitæ ſpatium ſupereſſe, in conſpectum filii venire, antequam moreretur, deſideravit. Itaque cum illum acciviſſet, ſumma benevolentia eum excepit, eique regionem Carras dictam attribuit. Ea autem eſt terra amomi feraciſſima. ibi etiam ſunt arcæ illius reliquiæ in qua Nochus diluvium evaſiſſe fertur, & etiamnum iſtæ videre *eas* volentibus oſtenduntur. In hac igitur regione commorabatur Izates, uſque dum mortem oppeteret pater. Qua autem die vita exceſſit Monobazus, Helena regina accivit magnates & regni ſatrapas & copiarum præfectos. Cumque illi veniſſent, "Non vos, inquit, latere arbitror, quod "maritus meus Izaten ipſi in regnum ſuccedere "optaverit, illumque *eo honore* dignum exiſtima-"verit: attamen veſtrum quoque *ſuper hac re* judi-"cium exſpecto. Beatus enim eſt, non qui ab uno, "ſed *qui* à pluribus iiſque volentibus regnum ac-"ceperit." Illa quidem iſta dixit, ut experiretur quænam eſſet ſententia eorum qui convocati erunt. Illi autem, hiſce auditis, primum quidem pro more ſuo reginam adoraverunt, deinde vero ajebant, "ſe regis judicium firmatum ire, ſeque ultro Iza-"ti, recte à patre & ex votis omnium fratribus "prælato, parituros eſſe." prætereaque dicebant, "ſe velle & fratres & cognatos ejus in primis oc-"cidendos eſſe, ut ſecure regnum teneret Izates. "illis enim peremptis, omnem ſublatum iri me-"tum, qui ex illorum in ipſum odio & invidia ori-"retur." Ad hæc Helena gratias quidem illis agebat, pro ſua in illam & Izaten benevolentia; ſimulque obſecrabat ut ſententiam de nece fratrum differrent, donec Izates veniſſet ac eandem comprobaſſet. Illi vero, qui auctores ipſi fuerant ut occiderentur, cum ei non perſuaſiſſent, interim monebant eos in vinculis habendos eſſe uſque dum ille adeſſet, ſui *præſertim* in ſecuritatem. inſuper ei conſulebant, ut interea aliquem, cui maxime fideret, regni procuratorem conſtitueret. Iſtis paruit Helena, & filium natu maximum Monobazum progem fecit, impoſito ei diademate, datoque an-

Arca Noëi reliquiæ ubi ſervantur.

Monobazi obitus.

Izates Monobazo in regnum ſuccedit.

Frater ejus Monobazus prorex.

νῳ τὴν τῦ παιδὸς σωτηρίαν. ὁ δὲ Ἀβεννήριγος, [b] ἀσμένως δέχεται τὴν νεανίαν, καὶ ἀφ' ἁρπαγῆς ἄγων εὐνοίας, γυναῖκα μὲν αὐτῷ τὴν θυγατέρα, [c] Σάμαχον δὲ ἢ λέγουσιν ὄνομα τούτῳ, δίδωσι. δωρεῖται δὲ [d] χώραν, ἐξ ἧς μεγάλας λήψοιτο προσόδους.

γ'. Μονόβαζος δέ, ἤδη γηραιὸς ὢν, καὶ τὸν ζῆν ὀλίγον αὐτῷ τὸ λοιπὸν ὁρῶν χρόνον, ἠθέλησεν εἰς ὄψιν ἀφικέσθαι τῷ παιδὶ πρὸ τῆς τελευτῆσαι. μεταπεμψάμενος οὖν αὐτὸν, ἀπασάζεται φιλοφρονέστατα, καὶ χώραν δίδωσι [e] Καρρῶν λεγομένην. φέρει δὲ ἡ γῆ πολὺν τὸ ἄμωμον ἀγαθή. ἔστι [f] δ' ἐν αὐτῇ καὶ τὰ λείψανα τῆς λάρνακος, [g] ἣν Νῶχον ἐκ τῆς ἐπομβρίας διασωθῆναι λόγος ἔχει, καὶ μέχρι νυῦ τοῦτο τοῖς ἰδεῖν βουλομένοις ἐπιδείκνυται. διέτριβεν οὖν ὁ Ἰζάτης [h] ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, μέχρι τῆς τελευτῆς τοῦ πατρός. ἢ δὲ ἐξέλιπεν ἡμέρα τὸν βίον ὁ Μονόβαζος, ἡ βασιλὶς Ἑλένη μεταπέμπεται [i] πάντας τοὺς [k] μεγιστᾶνας, καὶ τῆς βασιλείας σατράπας, καὶ τοὺς τοῖς ὅπλοις πεπιστευμένους. οἷς ἀφικνουμένοις, "ὅτι μὲν ὁ ἐμὸς ἀνὴρ, "εἶπε, τῆς βασιλείας αὐτῷ Ἰζάτῃ δεδόχαι Ἰζάτην ἤνεγκε γνώ-"μῃ, καὶ τοῦτον ἄξιον ἔκρινεν, [l] οὐδὲ ὑμᾶς λεληθέναι δοκῶ, πε-"πεισμένη δ' ὅμως καὶ τῇ ὑμετέρᾳ κρίσει. μακάριος γὰρ "ἂν ὁ παρ' ἑνὸς, [m] ἀλλὰ πλείόνων καὶ θελόντων τῷ δεχθῆ-"ναι βασιλεύειν." ἡ μὲν ταῦτα εἶπεν, ὅτι πεῖρα τοῦ τί [n] φρονοῖεν οἱ [o] συγκληθέντες. οἱ δὲ ἀκούσαντες, πρῶτον μὲν προσεκύνησαν τὴν βασιλίδα, καθὼς ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς· εἶτα, ἔφασαν, "τὴν τοῦ βασιλέως γνώμην βεβαιοῦν, καὶ ὑπακούσεσθαι, χαί-"ροντες Ἰζάτῃ δικαίως ὑπὸ τοῦ πατρὸς προκεκρίσθαι τῶν ἀ-"δελφῶν καὶ τὰς εὐχὰς τῶν ἁπάντων. βέλεσθαί τε, [p] φασὶ, "προαποκτεῖναι πρῶτον αὐτοῦ τοὺς ἀδελφοὺς καὶ συγγενεῖς, ὑπὲρ "τοῦ τὸν δεχθῆναι Ἰζάτην μετ' ἀσφαλείας κατασχεῖν. φθαρέν-"των δὲ ἐκείνων καθαιρεθήσεσθαι πάντα τὸν φόβον, τὸν ὑπὸ μί-"σους τοῦ παρ' αὐτῶν καὶ φθόνου γινόμενον." ταῦτα μὲν ἡ Ἑλένη χάριν μὲν αὐτοῖς ὡμολόγει τῆς περὶ αὐτὸν καὶ τὸν Ἰζάτην εὐνοίας ἔχειν, [q] παρεκάλει δ' ὅμως ἐπισχεῖν τὸ περὶ τῆς ἀναιρέσεως τῶν ἀδελφῶν γνώμην, μέχρι ἂν Ἰζάτης παραγένηται [r] σωδοκιμάσῃ. οἱ δὲ ἐπὶ ἀνελεῖν [s] συμβουλεύσαντες οὐκ ἔπεισαν, [t] ἀλλὰ φυλάσσειν αὐτοὺς δεσμίους παρῄνουν μέχρι τῆς ἐκείνου παρουσίας ἐπὶ ἀσφαλείᾳ τῆς ἑαυτῶν. συνεβούλευον δὲ αὐτῇ μεταξὺ [v] προσηκόντως πού τινα τῆς ἀρχῆς ἐπίτροπον, ᾧ μάλιστα πιστεύει. πείθεται τούτοις ἡ Ἑλένη, καὶ καθίστησι τὸ πρεσβύτατον παῖδα [x] Μονόβαζον βασιλέα, περιθεῖσα τὸ διάδημα, καὶ δοῦσα τὸν [y] σημαντῆρα τοῦ πατρὸς δακτύλιον, τῷ π [z] σαμψηρὸν ὀνομαζομένῳ παρ' αὐτοῖς, διοικεῖν τε [a] τὰ-

b Ἀσμένως δέχεται τὴν νεανίαν,] Ἀσμενός τε *Voſſ.*

c Σάμαχον ᾧ ἦν ὄνομα ταύτῃ,] Συμαχῷ, vel Συμαχῶς in *MSS. Gr.* in *Epiphanii* verſione *Amachos* dicitur.

d Χώραν, —— προσόδους.] Χώραν αὐτῷ *Voſſ.*

e Καρρῶν λεγομένην.] Ita cum *Cod. Voſſ.* favente aliquantulum *Busb.* (qui habet Καρεῶν. facili lapſu pro Καρρῶν) ut & *Epiphanio*, cujus in libris *Cherrorum* vel *Carrorum*. nec dubito quin locus hic ſit Καρρῶν τῆς Μεσοποταμίας, *Joſepho* alibi (ſc. l. 1. c. 12. §. 1. & l. 2. c. 3. §. 3.) Χαρράν. Videſis *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* vol. 2. p. 444. Verum in *Editis Joſephi Aliiſque* Καρεῶν, quod *Bochartus* (poſt *Fullerum* in *Miſcell. Sacr.* l. 1. c. 4.) corruptum eſſe ſuſpicatur ex Chaldæo *Kardon*, ut montes Καρδυαῖοι intelligantur, qui à *Joſepho* memorantur, l. 1. c. 13. §. 1. Adiſis *Bochartum* in *Geogr. Sacr.* l. 1. c. 3. HUDS. Καρεῶν. an forte ex נחת ? ثمانين nomen vici, in quem Noachus ex arca deſcendit, à numero deſcendentium ex arca dictus: quam vocem Hebraice reddit, uti Hebræis ſonaret, καιρούς, quia זמן *tempora* notat. In manuſcripto eſt Καρρῶν. REL.

f Δ' ἐν αὐτῇ καὶ τὰ λείψανα τῆς λάρνακος,] Ita *Busb. Gall.* & *Voſſ.* ᾗ αὐτῇ in *ceteris.*

g Ἣ Νῶχον ἐκ τῆς ἐπομβρίας] Ita lego. ἣν Νῶχον in *Editis* & *MSS.*

h Ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ,] Hic lacuna ingens eſt in pleriſque Veteris Interpretis Latini codicibus manuſcriptis & editis, uſque ad *Artabanum Parthum* &c. In vetuſta editione Latina poſt finem libri xx. id monetur, *noviter inventa* hæc fuiſſe *in uno libro antiquiſſimo, quæ in aliis libris omnibus deficiunt.* Ita ſe habent ad patris mortem. Quadam vero die Monobazus evocans Helenam reginam cunctos nobilium petiit ut ſucceſſor ejus Jazetis haberetur: dicens licet hoc ego dignum eſſe confidam, veſtram tamen exopto ſententiam. Beatus enim eſt qui non ab uno ſed à multis etiam volentibus ſumſerit poteſtatem &c. REL.

i Πάντας τοὺς] Πάντας, καὶ τοὺς μεγιστᾶνας, *Voſſ.*

k Μεγιστᾶνας,] Qua voce uſum Menandrum pro μέγα δυνα-μένους redarguit Phrynichus p. 32. Occurrit vox eadem à LXX. uſurpata in Jeremiæ Prophetia, ut & inferius cap. ſequenti §. 3. & ita in Vita Joſephi §. 23. & 31. Omnia autem hæc de morte Monobazi, ut & verba ejus hodie in Rufino deſiderantur. Conf. infr. c. 3. §. & c. 4. §. 1. SPANH.

l Οὐδὲ ὑμᾶς λεληθέναι δοκῶ,] Οὐδαμοῦ λεληθέναι *Busb.*

m Ἀλλὰ πλείόνων καὶ θελόντων] Ἀλλὰ καὶ πλείόνων *Busb.* & *Voſſ.*

n Φρονοῖεν οἱ] Ita *Voſſ.* Φρονεῖν in *Editis Aliiſque.*

o Συγκληθέντες.] Μαθητρίαν poſt συγκληθέντες addit *Voſſ.*

p Φασὶ,] Ἐφασαν *Voſſ.* & *Busb.*

q Παρεκάλει δ' ὅμως ἐπισχεῖν] Ita *Busb.* προσκαλεῖ in *reliquis.*

r Σωδοκιμάσῃ.] Sic *Busb. Voſſ.* & *Gall.* σωδοκιμάσῃ in *Editis Aliiſque.*

s Συμβουλεύσαντες] *L. B.* ᾗ ἐβουλεύσαντο.

t Ἀλλὰ φυλάσσειν αὐτοὺς δεσμίους] Vocem ἀλλὰ non agnoſcit *Voſſ.*

v Προσηκόντως πού τινα τῆς ἀρχῆς ἐπίτροπον,] Προσήκοντά τινα ſolus *Busb.*

x Μονόβαζον] In Talmude etiam fit hujus mentio & matris Helenæ. In codice Joma cap. III. 10. מנבז המלך עשה כל יורת הכליים של יום הכיפורים של זהב הילני אמו עשתה נגרשרת של זהב על פתחו של היכל. *Monabaz rex fecit omnes anſas vaſorum quorum uſus erat die expiationis ex auro. Helena mater ejus lychnum aureum fecit qui erat ſupra portam Sancti.* REL.

y Σημαντῆρα δ' πατρὸς δακτύλιον,] *Sc.* Symbolum poteſtatis. Vide *Kirchmannum* de *Annulis*, c. 22.

z Σαμψηρὸν] Σαμψειρὸν *Voſſ.* Σαμψῆρα, σκάφη βαρβαρικὴ *Suid.* Eſt qui vocem iſtam à Perſico *Shamshir* deducit. *Fullerus* (in *Miſcell.* S. l. 1. c. 17. p. 121.) à Syriaca voce quæ *Saphſiras* pronunciatur. *Reineſius* (in *Var. Lect.* l. 1. c. 25. p. 114.) dicit, quod Σάμψα Arabibus *ſol* eſt, ex Hebr. *ſchamaſch* pro quo & *ſchamſcha* efferunt. unde Adiabenos exiſtimat ſceptrum ſeu inſigne regium denominaſſe, quod in cuſpide ſolis ſpeciem, ex auro vel alia quavis materia effictam, haberet.

a Τὰ-

[a] τάπις τῷ βασιλείαν παρήνεσε μέχρι τ῀ ἀδελφῷ παρασῆς. ἦκε ᾗ ἔτ῾ ταχέως, ἀκέσας τῷ ἓ πατρὸς πλούτῳ, κ᾽ ἀφεδέχεπαι τ᾽ ἀδελφὸν Μονόβαζον [b] ὑπερεκάνζα τ᾽ ἀρχῆς αὐτῷ.

4. Cæterum eo tempore, quo Izates apud Spasinæ caſtrum agebat, Judæus quidam mercator, nomine Ananias; qui in domum mulierum regiarum ingredi ſolebat, eas in religione erga Deum, quæ Judæis patria eſt, inſtituebat: atque adeo, cum illarum opera Izati innotuiſſet, ipſum quoque in eandem opinionem pertraxit; accitumque à patre in Adiabenen comitatus eſt, multa prece & obſecratione eò adductus. Forte autem acciderat, ut etiam Helena, ab alio quodam Judæo inſtituta, ad eorum leges tranſiret. Atqui Izates, cum regno in eum devoluto Adiabenen veniret, & fratres alioſque cognatos in vinculis conſpexiſſet, ægre rem ferebat. & cum occidere hos aut conſtrictos ſervare nefas duceret, memoreſque injuriarum non vinctos ſecum habere periculoſum eſſe exiſtimaret, eorum nonnullos cum liberis Romam ad Claudium Cæſarem obſides miſit, alioſque ad Artabanum Parthum ſimili de cauſa relegavit.

Monobazus regno Izati reducis cedit.

Izates religionem Judaïcam amplectitur.

Et Helena.

Izates fratres ad Claudium & Artabanum mittit.

5. Cognito deinde matrem ſuam Judæorum moribus & ritibus valde delectari, & ipſe iiſdem penitius imbui properavit. Cumque arbitraretur ſe non eſſe verum perfectumque Judæum niſi circumcideretur, & hoc obire paratus erat. quod poſtquam mater reſcivit, impedire nitebatur, periculum ſibi conflaturum eſſe dictitans: "regem "enim eſſe, multumque à ſe alienaturum eſſe ſub-"ditorum animos cum audiverint eum mores per-"egrinos & à ſuis abhorrentes affectare; neque ullo pacto laturos Judæum in eos regnare." Et illa quidem iſta dicebat, & aliquantiſper eum cohibuit. Is vero quæ eloquuta eſt cum Anania communicabat. qui cum matris ſententiam comprobaſſet, ſimulque ei denunciaſſet ſe eum relicturum eſſe niſi pareret, ab eo diſcedit. "timere enim ſe, ajebat, "ne, re palam facta & divulgata, ſupplicii pericu-"lum adiret, ut qui horum auctor fuerit, regem-"que docuerit quæ parum ei honeſta erant & de-"cora. Poſſe enim illum, ajebat, etiam ſine cir-"cumciſione numen colere, ſi plane decreverit "patria Judæorum inſtituta ſequi. hoc *enim* eſſe "magis proprium *Judæis* quam circumciſionem." Cumque dixiſſet, Deum etiam ei veniam daturum, ſi rem non feciſſet, quod neceſſitati paruerit, & à ſubditis periculum metuerit; verbis quidem illius ſe perſuaderi ſinit rex. Aliquanto autem poſt, cum nequaquam ſuum deſiderium abjeciſſet, alius quidam Judæus è Galilæa profectus, Eleazarus nomine, qui legum patriarum peritus admodum videbatur, ipſum ad rem perficiendam impulit. Poſtquam enim ingreſſus eum ſalutaſſet, atque legem Moyſaïcam legentem deprehendiſſet, "neſcis, in-"quit, ô Rex, quantam injuriam legi, atque adeo "Deo *ipſi* facias. nec enim ſatis eſt eam legere, "ſed in primis te facere oportet quæ ab illa præ-"cepta ſunt. quouſque tandem incircumciſus ma-"nebis? Si nondum legiſti legem quæ circumci-"ſionem injungit, nunc certe lege ut ſcias qua in "im-

Ab iſta re diſſuadetur.

Izati tandem perſuadet Eleazarus ut circumcidetur.

[a] Τάτοις τῷ βατιλείαν] Τάτοις deeſt *Busb.* & *Voſſ.*

[b] Υπερεκάτα τ᾽ ἀρχῆς αὐτῷ.] Eo modo *Busb.* & *Gall.* ὑπερεκάτ῾ in *reliquis.*

[c] Ως —— δέησιν.] Aliter hæc in *Ruſino.* SPANH.

[d] Συνεβεβήκη ᾗ] Ita *Voſſ.* συμβεβήκη in *ceteris.*

[e] Καὶ τῷ Ελένῳ,] Nonnullis deeſt vocula καί.

[f] Μετακεκομίαχ νόμας.] Ita *Voſſ.* & *Busb.* μεβακομίσαχ in *ceteris.*

[g] Τὰς —— διδιμῶς,] Τάς τε ἀδελφὰς *Voſſ.*

[h] Πυθόμεν῾ ᾗ τῷ μητρὶ τῷ ἑαυτ῀ πάνυ χαίρειν τοῖς Ιουδαίων ἔθεσιν, ἔασ῾ε ἓ αὐτὸς εἰς ἐκεῖνα μεταπίθεσ῾αι. νομίζων τε μὴ ἂν εἶναι βεβαίως Ιουδαῖ῾ον, εἰ μὴ [i] περιτέμοιτο, πρόθυμον ἐῶ ἕτοιμ῾ον. μαθοῦσα ᾗ ἡ μήτηρ κωλύειν ἐπεχείρει, ὑπιφέρειν αὐτῷ κίνδυνον λέγουσα· "βα-"σιλέα γὰρ εἶναι, καὶ καταφρονηθέντα εἰς πολλὰ δυσμένειαν "τοὺς ὑπηκόους, μαθόντας, ὅτι ξένων ὑπιθυμήσει καὶ "ἀλλοτρίων αὐτοῖς ἐθῶν, οὐκ ἀνέξεσθαί τε βασιλεύον-"τ῾ον αὐτῶν Ιουδαίων." καὶ ἡ μὲν ταῦτα ἔλεγε, καὶ [k] πῶς ἐκώλυεν. ὁ ᾗ εἰς τ᾽ Ανανίαν τὸς λόγος ἀνέφερεν. ἓ ᾗ τῇ μητρὶ [l] συμφάσκον῾ος, καὶ σωαπλήσσων῾ος εἰ μὴ πείθοι [m] καταλιπεῖν αὐτὸν, ἄφησι. "δει-"δοικέναι γὰρ, ἔλεγε, μὴ ἓ πράγμα῾ος ἐκδήλου πᾶσι "γνωμένου κινδυνεύσῃ τιμωρίαν ὑποσχεῖν, ὡς αὐτὸς "αἴτι῾ος τούτων, καὶ διδάσκαλ῾ος τῷ βασιλεῖ ἀπρε-"πῶν ἔργων γνώμεν῾ος. δυνάμενον ᾗ αὐτὸν, ἔφη, "καὶ χωρὶς τῆς περιτομῆς τὸ θεῖον σέβειν, εἴγε πάντως "κέκρικε ζηλοῦν τὰ πάτρια τ᾽ Ιουδαίων. τοῦτο εἶναι κυ-"ριώτερον τοῦ περιτέμνεσθαι." συγγνώμην ᾗ ἔχειν αὐ-τῷ καὶ τ᾽ θεὸν φήσαντ῾ος, μὴ πράξαντι τὸ ἔργον δι᾽ ἀνάγκην καὶ τ᾽ ἐκ τῶν ὑπηκόων φόβον, ἐπείθη μέν [n] τότε τοῖς λόγοις ὁ βασιλεύς. μετὰ ταῦτα ᾗ, τῷ γὰρ ὑπιθυμίαν οὐκ ἐξεβεβλήκη παντάπασιν, Ιουδαῖ῾ον τὶς ἕτερ῾ον ἐκ τῆς Γαλιλαίας ἀφικόμενον, Ελεάζαρ῾ον ὄνομα, πάνυ περὶ τὰ πάτρια δοκῶν ἀκριβὴς εἶναι, περιτρέψαι πρᾶξαι τὸ ἔργον. ἐπὶ γὰρ εἰσῆλθεν ἀσπασόμεν῾ον αὐτὸν, καὶ κατίλαβε τὸν Μωυσέως νόμον ἀναγινώσκοντα, "λανθάνεις, εἶπεν, ὦ "βασιλεῦ, τὰ μέγιστα τῶν νόμων, καὶ δι᾽ αὐτῶν τὸν "θεὸν ἀδικῶν. ἃ γὰρ [o] ἀναγινώσκων σε δεῖ [p] μόνον αὐ-"τὰς ἀλλὰ ἓ μᾶλλον τὰ περισπώμενα ποιεῖν ὑπ᾽ αὐ-"τῶν. μέχρι τίν῾ος ἀπερίτμητ῾ος μένεις; ἀλλ᾽ εἰ [q] μή-"πω τ᾽ περὶ τούτου νόμου ἀνέγνως, ἵν᾽ εἰδῇς τίς ἐστιν ἡ "τ῀ ἀσέβεια, νῦν ἀνάγνωθι." τότε ἀκούσας ὁ βασι-

[i] Περιτέμοιτο,] Sic lego. περιτέμοιτο in *Editis* & *MSS.* περιτέμοιτο τῷ σώματι habet *Voſſ.*

[k] Τίνος ἐκώλυεν.] Παντοίως *Voſſ.*

[l] Συμφάσκοντ῾ος,] Συμπάσχοντος *Voſſ.* συμπαταχόντ῾ος *Vat.*

[m] Καταλιπεῖν αὐτὸν,] Καταλιπὼν ἄπασι in tribus *MSS.*

[n] Τότε τότε τοῖς λόγοις ὁ βασιλεύς.] Τότε deeſt *Voſſ.*

[o] Αναγινώσκων σὲ] Ita *Busb. Voſſ.* & *Zonaras.* γινώσκειν in *ceteris.*

[p] Μόνον αὐτὰς,] Λόγους μόνον, ἀλλὰ *Busb.*

[q] Μήπω τ᾽ περὶ τούτου νόμου ἀνέγνως,] Ita *Voſſ.* & *Epiphan.* μὴ τ᾽ in *ceteris.*

[r] Ασέβεια, νῦν ἀνάγνωθι.] Εὐσέβεια *Busb.* quo modo legerit *Epiphanius*, incertum: utpote qui vertit, *ſed ſi nondum ex hoc legiſti legem: ut ſcias, quapropter hoc geratur, vel nunc lege.*

Izates circumciditur.

"impietate verſaris." Cum iſta audiſſet rex, non amplius rem diſtulit; ſed in aliud ſe recipiens cubiculum, medico accito, quod mandatum erat exſequebatur: deinde accerſita matre & præceptore Anania, eis ſignificavit actum eſſe quod voluit. Illos autem continuo ſtupor ac metus non mediocris corripuit, nè, ſi rei indicium in vulgus emanaret, regni amittendi in periculo eſſet, non laturis ſubditis ut in eos vir regnaret, morum *qui* inter alios *obtinent* ſtudioſus: & ne ipſi etiam diſcrimen adirent, quaſi illorum culpa factum eſſet. Sed Deus obſtitit quo minus eveniret quod illi metuerant. nam & ipſum Izaten in multis verſatum periculis, ejuſque liberos incolumes ſervavit, ex dubiis & deſperatis viam *eis* expediens ad ſalutem, oſtendenſque quod Deum aſpectantes eique uni fidentes pietatis fructu non defraudantur. Sed de *iſtis* quidem poſtea narrabimus.

Helena Hieroſolyma proficiſcitur.

6. Helena autem regis mater, cum videret omnia in regno pacata eſſe & tranquilla, filiumque ſuum beatum, & apud univerſos etiam exteros in admiratione ex Dei providentia, in Hieroſolymitarum urbem proficiſcendi deſiderio tenebatur, ut templum Dei omnium hominum ſermone celebratum adoraret, & victimas pro gratiarum actione offerret: filiumque orabat ut *eò ire* permitteret. Cum autem ille libenter admodum matri ſupplicanti annuiſſet, & magnos apparatus ad eam profectionem feciſſet, multaque pecunia eam inſtruxiſſet, deſcendit ad Hieroſolymitarum urbem, filio longe eam deducente. Ejus autem adventu nihil opportunius potuit accidere Hieroſolymitis. nam fame ipſorum urbem per id tempus premente, multiſque alimentorum inopia pereuntibus, Helena regina è ſuis alios quidem miſit Alexandriam, qui vim magnam tritici coëmerent, alios vero in Cyprum qui caricarum ſarcinas advehi curarent. Ubi vero reverſi ſunt, celeriter iſtis apportatis, cibos egenis diſtribuit: atque ex hac beneficentia maximam ſui memoriam apud gentem noſtram univerſam reliquit. Quin & filius ejus Izates, fame iſta audita, principibus Hieroſolymitanis multum pecuniæ miſit. Sed enim horum regum beneficia, quibus civitatem noſtram affecerunt, poſtea declarabimus.

Et, fame Hieroſolymis graſſante, egenis cibos diſtribuit.

Izates etiam pecuniam mittit.

λεὺς, ὐχ ὑπερεβάλετο τὴν πρᾶξιν, μεταπεὶς ἢ εἰς ἕτερον οἴκημα, καὶ τὸ ἰατρὸν εἰσκαλεσάμενος, τὸ προσταχθὲν ἐτέλει· καὶ μεταπεμψάμενος τήν τε μητέρα, καὶ τὸ διδάσκαλον Ανανίαν, ἐσήμανεν [s] αὐτὸν πεπραχέναι τὸ ἔργον. τοὺς δὲ ἔκπληξις εὐθὺς ἔλαβε καὶ φόβος· ὅτι μέτριος, μὴ, τῆς πράξεως εἰς ἔλεγχον ἐλθούσης, κινδυνεύσῃ μὲν ὁ βασιλεὺς τὴν ἀρχὴν ἀποβαλεῖν, σὺν [t] ἀναχομένων τῶν ὑπηκόων ἄρχειν αὐτῶν ἄνδρα, [v] τὸν παρ' ἑτέροις ζηλωτὴν ἐθῶν· κινδυνεύσειν δὲ καὶ αὐτοὶ, τὴν αἰτίας [x] ἐπ' αὐτοῖς ἐνεχθείσης. Θεὸς δὲ ὡς ὁ κωλύσων ἄρχειν τοὺς ἐκείνων φόβους ἐλθεῖν [y] ἐπὶ τὸ τέλος. πολλοῖς γὰρ αὐτόν τε τὸν Ιζάτην περιπεσόντα κινδύνοις, καὶ παῖδας τοὺς ἐκείνου διέσωσεν, ἐξ ἀμηχάνων πόρον εἰς σωτηρίαν παρασχών, ἀποδεικνὺς ὅτι τοῖς εἰς αὐτὸν ἀποβλέπουσι, καὶ μόνῳ πεπιστεύκασιν, ὁ καιρὸς οὐκ ἀπόλλυσιν ὁ τὴν εὐσεβείας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν.

ς'. Ελένη δὲ, ἡ τοῦ βασιλέως μήτηρ, ὁρῶσα τὰ μὲν κατὰ τὴν βασιλείαν εἰρηνεύομενα, τὸν δὲ υἱὸν αὐτῆς μακάριον, καὶ παρὰ πᾶσι ζηλωτὸν καὶ τοῖς [z] ἄλλοθεν ἀφ' ἑτέρων ἀπὸ τοῦ ἐκ Θεοῦ προνοίαν, ἐπιθυμίαν ἔσχεν εἰς τὴν Ιεροσολυμιτῶν πόλιν ἀφικομένη, τὸ πᾶσιν ἀνθρώποις προσκύνημα ἱερὸν τοῦ Θεοῦ προσκυνῆσαι, καὶ χαριστηρίους θυσίας προσενεγκεῖν· ἐδεῖτό τε τοῦ παιδὸς ἐπιτρέψαι. τοῦ δὲ πάνυ προθύμως τῇ μητρὶ παρακαλοῦντος καταινέσαντος, καὶ πολλὰ παρασκευὴ τῆς εἰς τὴν ἀποστολὴν ἐπιμασαμένης, καὶ χρήματα [a] πολλὰ δόντος, καταβαίνει εἰς τὴν Ιεροσολυμιτῶν πόλιν, προπέμποντος ἐπὶ πολὺ τοῦ παιδός. [b] γίνεται δὲ αὐτῆς ἡ ἄφιξις πάνυ συμφέρουσα τοῖς Ιεροσολυμίταις. [c] λιμοῦ γὰρ αὐτῶν τὴν πόλιν κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον [d] πιεζοῦντος, καὶ πολλῶν ὑπ' ἐνδείας ἀναλωμάτων φθειρομένων, ἡ [e] βασίλισσα Ελένη πέμπει τινὰς τῶν ἑαυτῆς, τοὺς μὲν εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν, [f] πολλοῦ σίτου ὠνησομένους χρημάτων, τοὺς δὲ εἰς Κύπρον ἰκάδων φόρτον οἰσουσῶν. ὡς δὲ πάλιν ἦλθον ταχέως κομίζοντες, τοῖς ἀπορουμένοις διένειμε τροφὴν, καὶ [g] μεγίστην αὐτῆς μνήμην τὴν εὐποιΐαν ταύτην εἰς τὸ πᾶν ἡμῶν ἔθνος καταλέλοιπε. πυθομένου δὲ τὸν παῖδα αὐτῆς Ιζάτην τὸν σῖτον τὸν λιμὸν, ἔπεμψε πολλὰ χρήματα τοῖς πρώτοις τῶν [h] Ιεροσολυμιτῶν. ἀλλὰ γὰρ ἃ [i] τούτοις τοῖς βασιλεῦσιν εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν ἀγαθὰ [k] πέπραχε), [l] μετὰ ταῦτα [m] δηλώσομεν.

CAP. III.

Quomodo Artabanus rex Parthorum, inſidias illorum veritus, ad Izaten ſe recepit; iterumque in regnum illius ope reſtituitur: & quomodo Bardanes ejus filius bellum indixit Izati.

Artabanus fugit ad Izaten.

PArthorum autem rex Artabanus, cum intelligeret ſibi à ſatrapis compoſitas *eſſe* inſidias,

ΚΕΦ. γ'.

Ως ὁ τῶν Πάρθων βασιλεὺς Αρτάβανος, τὰς αὐτῶν ἐπιβουλὰς δεδοικὼς, πρὸς Ιζάτην ἀπαίρει, καὶ πάλιν δι' αὐτοῦ εἰς τὴν ἀρχὴν καθίσταται· καὶ ὡς Βαρδάνης ὁ παῖς ἐκείνου πόλεμον πρὸς Ιζάτην κατήγειλεν.

Ο δὲ τῶν Πάρθων βασιλεὺς [n] Αρτάβανος, αἰσθόμενος [o] τοὺς σατράπας ἐπιβουλὴν εἰς αὐτὸν συντεθηκότας,

s Αὐτὸν πεπραχέναι τὸ ἔργον.] Αὐτοῖς *Busb.*

t Αναχομένων τῶν ὑπηκόων] Αναχωρούντων *Busb.*

v Τὸν παρ' ἑτέροις ζηλωτὴν ἐθῶν·] Τὸν παρ' ἑτ. *Busb.*

x Ἐπ' αὐτοῖς συνεχθείσης.] Ἐπ' αὐτοῖς δὲ πραχθέντος συνεχθείσης *Voſſ.*

y Ἐπὶ τὸ τέλος.] Ἐπὶ τέλος *Busb.*

z Ἀλλοθεν ἀφ' ἑτέρων ἀπὸ τοῦ ἐκ Θεοῦ προνοίαν,] Ἀλλοίθεν ἀπὸ τοῦ ἐκ Θεοῦ προνοίαν *Voſſ.* ἄλλοις ἔθνεσιν *Gall.*

a Πολλὰ δόντος,] In ora *Cod. Voſſ.* ἴσ. τὰ πλεῖστα.

b Γίνεται δὲ ——— Ιεροσολυμίταις.] Subjungit hiſce *L. B.* καὶ εἰς τὰ ϛα (lege μάλιϛα) χρηστίμη. quod & probum eſſe poteſt, & ſcholion quoque marginale. HAV.

c Λιμοῦ ——— Αλεξάνδρειαν.] Hæc eſt fames quam prædixit Agabus, *Act.* XI. quæ accidit, Claudio conſule IV. deſignato, & non altera illa Claudio II. & L. Licinio Cæſina coſſ. *Scalig.* ad *Euſeb.* p. 174. Paulo infra *Joſephus* c. 4. ſ. 6. §. 2. poſtquam dixerat Cuſpio Fado procuratori ſucceſſiſſe Tiberium Alexandrum, ſtatim ſubjungit, ἐπὶ τούτοις γε καὶ τὸν μέγαν λιμὸν κατὰ τὴν Ιουδαίαν συνίδη γενόμενον, i. e. *horum procuratorum temporibus* &c. Ex quibus conſtat famem illam pluribus annis duraſſe, quippe quæ ſub duobus illis procuratoribus ſævierit. Miſſus autem eſt in Judæam Fadus poſt obitum Agrippæ regis, i. e. anno quarto Claudii exeunte. Ita fames illa ab Agabo prædicta anno V. & VI. Claudii contigit. *Valeſ* ad *Euſeb.* l. 2. c. 12. HUDS. Adducuntur hæc ab Euſebio, ſed aliis verbis H. Eccl. l. 11. cap. XII. SPANH.

d Πιεζοῦντος,] Potius πιέζοντος, IBBETS.

e Βασίλισσα Ελένη] Βασιλὶς *Voſſ.*

f Πολλοῦ σίτου] Πολλῶν *Busb.* & *Zonar.*

g Μεγίστην αὐτῆς μνήμην] His quoque ſubjungit *L. B.* εἰς ἃ καὶ ἀφοσωμένην, quod vix videtur eſſe ab auctore. HAV.

h Ιεροσολυμιτῶν.] Τῶν Ιεροσολυμιτῶν ἀ τοῖς ἐνδίοσιν ἐπιμεθέντα πολλὰς τῶν ὧν ἢ λιμῶ σφοδρότητος καὶ ἀνάγκης ἀπεστέρησε. ἀλλὰ &c. *Gall.* & *Lugd. Bat.*

i Τούτοις τοῖς βασιλεῦσιν] Illud τούτοις è *Cod. Busb.* & *Voſſ.* idemque in ſuo codice habuiſſe videtur *Epiphan.*

k Πέπραχε), μετὰ ταῦτα δηλώσομεν.] Πέπραχε), καὶ ὅσοι τούτοις ὧν ταύτης πόροι συνελέγησαν, μετὰ ταῦτα ἀ. *Gall.*

l Μετὰ ταῦτα] *L. B.* ταῦτα.

m Δηλώσομεν.] Ubi memoravit? nihil tale, niſi obiter memoratum occurrit. Donorum Helenæ & Monobazi mentio facta eſt in *Cod. Joma*, edito cura Cl. *Sheringhami*, p. 66.

n Αρτάβανος,] Ita *Voſſ.* (ſeu *Lugd. Bat.* ſed in *Marg.*) & hic & alibi Αρταβάνης in *ceteris.*

o Τοὺς σατράπας ἐπιβουλὴν] Τοὺς αὐτῷ σατράπας *Voſſ.*

κότας, μένειν παρ' αὐτοῖς ἀσφαλὲς ἐχ ὁρῶν, ἔγνω πρὸς Ιζάτην ἀπαίρειν, πρόνοιαν παρ' αὐτοῦ βυλόμενος σωτηρίας εὑρέσθαι, καὶ κάθοδον εἰς τὴν ἀρχὴν εἰ δυνηθείη. καὶ δὴ ἀφικνεῖται [p] ὡς αὐτὸν συγγενῶν τε καὶ οἰκετῶν πρὸς χιλίους τὸν ἀριθμὸν ἐπαγόμενος, συντυχάνει τε τῷ Ιζάτῃ καθ' ὁδὸν, [q] αὐτός τε σαφῶς ἐκεῖνον ἐπισάμενος, [r] καὶ ὑπ' Ιζάτου γινωσκόμενος. καὶ πλησίον παρελθὼν, πρῶτον μὲν κατὰ τὸ πάτριον προσεκύνησεν [s] αὐτὸν, εἶπε, "Βασιλεῦ, φησὶ, μὴ πρόϊδῃς με τὸν σὸν [t] οἰ-"κέτην, μηδὲ ὑπερηφανήσῃς δεομένου. ταπεινὸς γὰρ ἐκ "μεταβολῆς γενόμενος, καὶ ἐκ βασιλέως ἰδιώτης, τῆς σῆς "ἐπικουρίας χρήζω. βλέψον οὖν εἰς τὸ τῆς τύχης ἄστα-"τον, [u] καὶ κοινὸν εἶναι νόμισον καὶ ὑπὲρ σαυτοῦ πρό-"νοιαν· [x] ἐμοῦ γὰρ ἀνεκδικήτου πρόϊμφθέντος, ἔσονταί σοι πολ-"σύτροποι [y] πολλοὶ καὶ τῶν ἄλλων βασιλέων." ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε δακρύων, καὶ τῇ κεφαλῇ κάτω νεύων. ὁ δὲ Ιζάτης, ὡς ἤκουσε τὸ νόμισμα, καὶ εἶδεν ἱκέτην αὐτῷ [z] παρεστῶτα τὸν Αρτάβανον, κατεπήδησεν ἀπὸ [a] ἵππου ὀξέως, καὶ "θαρσῆσαι εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, μηδέ σε συγχείτω τὸ "παρὸν ὡς ἀνήκεστον· ταχεῖα γὰρ ἔσται [b] τῆς λύπης ἡ [c] με-"ταβολή. [d] φίλον γὰρ καὶ σύμμαχον εὑρήσεις κρείττω τῆς ἐλ-"πίδος. ἢ γὰρ εἰς τὴν Παρθων σε καταστήσω βασιλείαν "πάλιν, ἢ τῆς ἐμῆς στερήσομαι.

β'. Ταῦτα εἰπὼν, ἀνεβίβαζεν ὑπὲρ τὸν ἵππον [e] τὸν Αρτάβανον, παρείπετο δὲ [f] αὐτὸς πεζὸς, τιμὴν ἀπονέμων ἑαυτοῦ, ὡς ἂν μείζονι βασιλεῖ. θεασάμενος δὲ ὁ Αρτάβανος, βαρέως ἤνεγκε, καὶ τὴν ἐφεστῶσαν αὐτῷ τύχην καὶ τιμὴν [h] ἐπωμόσατο καταβήσεσθαι, μὴ σκεύην πάλιν ἀναβάντος καὶ προηγμένου. ὁ δὲ πάλιν, ὑπὲρ τὸν ἵππον [i] ἦλατο· καὶ ἀγαγὼν αὐτὸν [k] εἰς τὰ βασίλεια, πᾶσαν τιμὴν ἀπένειμεν ὧν τε συνεδρίοις καὶ τοῖς ἑστιάσεσι προκατακλίσεσιν, οὐκ εἰς τὸ παρὸν αὐτοῦ [l] τῆς τύχης ἀποβλέπων, ἀλλ' εἰς τὸ πρότερον ἀξίωμα, [m] καί τι λογισμῷ [n] δίδους ὡς κοιναὶ τοῖς ἀνθρώποις αἱ μεταβολαὶ τῆς τύχης. γράφει τε πρὸς τοὺς Πάρθους, πείθων αὐτοὺς τὸν Αρτάβανον ὑποδέξασθαι, πίστιν προτείνων τὰ τε πεπραγμένων ἀμνηστίας δεξιὰν καὶ ὅρκους, καὶ μεσιτείαν τὴν αὐτοῦ. τῶν δὲ Πάρθων δέξασθαι μὲν αὐτὸν θέλειν οὐκ ἀρνουμένων, μὴ δύνασθαι δὲ λεγόντων διὰ τὸ τὴν ἀρχὴν ἑτέρῳ [o] πεπιστευκέναι. [p] Κίνναμος δὲ ὢν ὄνομα τῷ παρειληφότι· καὶ δεδοικέναι μὴ στάσις αὐτοὺς ἐκ τούτου καταλάβῃ, μαθὼν τὴν προαίρεσιν αὐτῶν ὁ Κίνναμος ταύτην, αὐτὸς γράφει τῷ Αρτάβανῳ· πέφραπτο γὰρ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ φύσει ἦν ὢν καλὸς καὶ ἀγαθός· δικαλῶν [q] αὐτὸν πιστεύσαντα δικαιωθέντα τὴν ἀρχὴν ἀπολήψομενον τὴν αὐτοῦ. καὶ ὁ Αρτάβανος πιστεύσας παρῆν. [r] ὑπαντᾷ δὲ [s] αὐτῷ ὁ Κίνναμος, καὶ προσκυνήσας, βασιλέα τε προσαγορεύσας, περιτίθησιν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ τὸ διάδημα ἀφελὼν τὸ ἑαυτοῦ.

γ'. Καὶ Αρτάβανος μὲν [t] δι' Ιζάτου πάλιν εἰς τὴν ἀρχὴν καθίσταται, πρότερον αὐτῆς σκέψασθαι διὰ τὸν

nec tutum putaret apud eos diutius manere, decrevit ad Izaten se conferre; eo animo ut viam ad salutem ex illo inveniret, & si fieri posset etiam reditum in principatum. Itaque ad eum venit, cognatis & domesticis circiter mille numero secum adductis, & Izaten convenit in itinere, cum & ipse illum probe nosset, & Izati plane ignotus esset. Cumque propius adstaret, primum quidem more patrio eum adoravit; deinde, "O Rex, inquit, ne "me despicias famulum tuum, neque contemnas "supplicem. nam ex mutata fortuna depressus, & "ex rege in privati conditionem redactus, tua ope "indigeo. Respice igitur fortunæ instabilitatem, "atque mecum tibi commune esse existima tuæ "saluti providere: nam si me inultum esse patiaris, "multi etiam in alios reges fient audaciores." Ille quidem ista lachrymans dicebat, capiteque demisso. Izates autem, quamprimum nomen ejus audivit, viditque supplicem sibi adstare Artabanum, equo desiluit, ac, "Bono, inquit, animo esto, ô "Rex, nec præsenti turberis calamitate quasi im-"medicabili: brevi enim mutationem habitura est "tua mœstitia, invenieſque amicum & socium me-"liorem quam forte sperare poteras. Aut enim in "Parthorum regnum te reducam, aut meo tibi ce-"dam. *Izates Artabanum consolatur, eique auxilium pollicetur.*

2. Hæc loquutus Artabanum in equum sustulit, & ipse pedes sequutus est, hunc ei tanquam regi majori honorem tribuens. Cum autem hoc vidisset Artabanus, molestè rem tulit, & per præsentem fortunam honoremque juravit, nisi & ille equum iterum conscendisset atque anteiret *se quoque* descensurum. Tum ille ei obsequutus in equum insiluit: eoque in regiam perducto omnem honorem ei habuit, in consessibus & conviviis primum ei locum concedens, nec ad præsentem ejus statum respiciens sed ad pristinam dignitatem, animoque secum reputans commune esse omnium hominum adversam quandoque subire fortunam. Scripsit etiam ad Parthos, ut persuaderet eis Artabanum recipere, fidem suam dextra & jurejurando dans, eum anteactorum memoriam oblivione deleturum, seque ipsum sequestrem fore *promittens*. Cum autem Parthi se quidem eum velle recipere non negarent, sed in potestate sua nequaquam esse dicerent, utpote alteri credito imperio, (nam *quidam erat* Cinnamus nomine *qui* regnum susceperat) seque metuere ne inde oriretur seditio; Cinnamus, hac illorum voluntate intellecta, ipse ad Artabanum scripsit (nam ejus alumnus fuerat, quin & ingenio erat bono honestoque) obsecrans ut fide ipsi habita adveniret, regnum suum recepturus. Atque Artabanus, ejus promissis fretus & innixus, rediit. Cinnamus autem ei obviam ibat, &, cum eum salutasset regemque appellasset, diadema suo capiti detractum illius imposuit. *Eum omnibus officiis prosequitur. Ad Parthos scribit, & ut suum regem recipere, suadet. Cinnamus Artabano regnum restituit.*

3. Atque ita Artabanus Izatis opera suum in regnum restitutus est, è quo per proceres suos jam an- *Izates ab Artabano maximis honoribus & donis affectus.*

p Ως αὐτὸν συγγενῶν τε καὶ οἰκετῶν,] Illa ὡς αὐτὸν è *Cod. Voss.* in *Epiphanii* versione, *venit ad regem Izatem.*

q Αὐτός τε σαφῶς ἐκεῖνον ἐπισάμενος,] Αὐτός τε (δὲ *L. B.*) Αρτάβανος *Gall. & Lugd. Bat.*

r Καὶ ὑπ' Ιζάτου γινωσκόμενος.] Ὑπ' Ιζάτου ἢ ὑπὸ γινωσκόμενος, πλησίον καταστὰς *Voss.*

s Αὐτὸν, εἶτα,] Αὐτῷ *Voss.*

t Οἰκέτην,] *L. B.* ἱκέτην, forsan melius, nam & inferius, καὶ εἶδεν ἱκέτην αὐτῷ de ipso Izate. HAV.

u Καὶ κοινὸν εἶναι] Καὶ κοινὸν εἶναι τὴν συμφορὰν τὴν ἐμὴν νόμισον καὶ ὑπὲρ σαυτοῦ πρόνοιαν ἤγηται *Voss.* καὶ κοινὸν εἶναι τὴν συμφορὰν νόμιτον καὶ τὴν ἐμὴν ὑπὲρ σαυτῷ πρόνοιαν *Gall.*

x Ἐμοῦ] *L. B.* λιμοῦ.

y Πολλοὶ καὶ τῶν ἄλλων βασιλέων.] Καὶ πολλοὶ *Voss.*

z Παρεστῶτα τὸν Αρτάβανον,] Παρεστῶτα καὶ ποτνιώμενον *Voss.*

a Ὀξέως,] Illud ἑξέως è *Cod. Voss* & *Epiphan.*

b Τῆς λύπης] Τῆς λυπης παυσης solus *Voss.*

c Μεταβολή.] Μεταβολὴ τῇ ἐπισαγωγῇ τῶν χρηστείων φίλον ἢ μὲ καὶ *Gall.*

d Φίλον γὰρ καὶ σύμμαχον] Ita *Voss.* & *Epiphan.* φίλον ἢ καὶ σ. in *ceteris.*

e Τὸν Αρτάβανον,] Articulum supplevi è *Cod. Voss.*

f Αὐτὸς πεζὸς,] Καὶ αὐτὸς *Busb.*

g Ταυτῃ] Ταύτην μιγίστην *Voss.*

h Ἐπωμόσατο καταβήσεσθαι,] Ἐπωμότατο ἢ μὴν καταβήσεσθαι *Busb.*

i Ἦλατο·] Ἤλατο *Busb.*

k Εἰς τὰ βασίλεια,] Εἰς τὴν βασιλείαν *Vat.* & *Voss.*

l Τῆς τύχης ἀποβλέπων,] Τῆς τύχης ἀποπτώματα, ἀλλ' εἰς τὸ αὐτέρεγον ἀρῶν ἀξίωμα *Gall.*

m Καί τι λογισμῷ] Καὶ τι καὶ λογισμῷ *Voss.*

n Δίδους ὡς κοιναὶ] Δίδους δὲ μάλα ποιῶν, ὡς *Gall.*

o Πεπιστευκέναι·] Πεπιστευκέναι τὴν βασιλείας *Gall.*

p Κίνναμος] Κιννάμωνος passim *Vat.* & Κινάμωνος *Busb.*

q Αὐτὸν πιστεύσαντα] Ita *Busb.* αὐτῷ in *Editis Alisique.*

r Ὑπαντᾷ] *L. B.* ὑπαντᾶ.

s Αὐτῷ ὁ Κίνναμος,] Sic *Busb.* & *Voss.* αὐτὸν in *ceteris.*

t Δι' Ιζάτου πάλιν] Δι' ἐξαιτοῦς χρόνου πάλιν *Vat.* & *Busb.* χρόνῳ ἐξαιτῆ εἰς τὴν ἀρχὴν *Zonar.*

ante exciderat. Verum illius erga ipſum meritorum non erat immemor: ſed Izaten maximis, ut apud ipſos, remuneratus eſt honoribus. nam & tiaram rectam ei geſtare permiſit, & in aureo lecto dormire, quæ honoris inſignia conceſſa ſunt ſolis Parthorum regibus. quin & regionem ei donavit amplam & fertilem, ademptam ditioni regis Armeniæ. Terræ autem nomen eſt Niſibis: & in ea olim Macedones urbem Antiochiam condiderunt, quam Mygdoniam appellarunt. His itaque honoribus Izates à Parthorum rege cohoneſtatus eſt.

Artabanus moritur, eique ſuccedit Bardanes.

3. Non multo autem poſt moritur Artabanus, regno filio ſuo Bardani relicto. Is ſane, adito Izate, ei ſuadebat ut cum ipſo, bellum Romanis illaturo, in ejuſdem ſocietatem veniret, & auxilia pararet. Non tamen ei perſuadebat. Nam Izates, ut qui probe noverat Romanorum potentiam & fortunam, cenſebat illum ea aggredi quæ fieri non poterant. Inſuper autem, cum filios quinque numero & ætate juvenes miſiſſet, ut linguam noſtram vernaculam & patriam diſciplinam diligenter addiſcerent, ſimulque matrem ad templum (uti jam diximus) adorandum, ſegnior erat *ad bellum*, idque agebat ut Bardanem inhiberet, perpetuo ei enarrando quibus erant Romani viribus & quas res geſſerant, fore ratus ut iſtis eum deterreret bellumque gerendi cupiditatem reſtingueret. At Parthus, hiſce irritatus, continuo bellum Izati denunciavit. ex hac tamen in eum expeditione nihil proficiebat, Deo faciente ut ſpes ejus omnis in nihilum recideret. Nam Parthi, ubi voluntatem ejus rei Bardanis intellexerant, quodque Romanis bellum inferre ſtatuerat, ipſum quidem de medio tollunt, fratri vero ejus Gotarzi regnum detulerunt. quin & huic, non multo poſt per inſidias ſublato, Vologaſes *ejus* frater ſuccedit: qui duobus fratribus, eodem ſecum patre genitis, ſuæ ditionis omnia crediderat, Pacoro quidem grandiori natu Mediam; Tiridati vero minori Armeniam.

Izates ſtudet eum deterrere à bello Romanis inferendo.

Quam ob rem Izati bellum indicit.

Bardane cæſo, Gotarzi regnum defertur.

Illi, inſidiis ſublato, ſuccedit Vologaſes.

CAP. IV.

Quomodo Arabes contra Izaten ex ſubditorum proditione bellum geſſerunt: utque Izates Dei providentia ex manibus eorum evaſit.

Monobazus frater Izatis Judaïcæ religioni ſe addicit.

REgis autem frater Monobazus & cognati, cum viderent Izaten ex ſua in Deum pietate omnium hominum beatiſſimum evaſiſſe, deſiderio & ipſi tenebantur patrios mores ritusque relinquendi & Judaïcis utendi. Atqui id quod fecerant *fla-*

[v] μεγισάνας. οὐκ ἐγίνετο μὲν ἀμνήμων τ εἰς αὐτὸν εὐεργεσιῶν, [x] ἀλλὰ δωρεῖτο τ Ιζάτην τ μεγίστης τιμῆς παρ' αὐτοῖς. [y] τήν τε γὰρ πίραν [z] ὀρθὴν ἐπέτρεψεν αὐτῷ φορεῖν, καὶ ὅτι [a] χρυσῆς κλίνης καθεύδειν, ἅπερ μόνων ἐστὶ [b] γέρας καὶ σημεῖον τ Πάρθων βασιλέως. ἔδωκε δὲ καὶ χώραν πολλὴν αὐτῷ [c] καίαθὴν, ἣ τ [d] Αρμενίων βασιλέως ἀποτεμόμενος. [e] Νίσιβις δέ ἐστιν ὄνομα τῇ γῇ· καὶ ἐν αὐτῇ πρότερον Μακεδόνες ἔκτισαν πόλιν Αντιόχειαν, ἣν [f] Μυγδονίαν προσηγόρευσαν. τοσούτοις μὲν δὴ τ τιμῆς ὁ Ιζάτης ὑπὸ τ Πάρθων βασιλέως ἐτιμήθη.

γ'. Μετ' ὀ πολὺ δὲ χρόνον Αρτάβανος τελευτᾷ, τὴν βασιλείαν τῷ παιδὶ Ουαρδάνῃ καταλιπών. ἔτος δὴ, πρὸς Ιζάτην ἀφικόμενος, [g] ἔπεθεν αὐτὸν, μέλλων πρὸς Ρωμαίους πόλεμον ἐκφέρειν, συστρατεύεσθαι καὶ συμμαχίαν ἐπιμάζειν. ὁ μὲν ἔπειθεν. ὁ γὰρ Ιζάτης, τὴν Ρωμαίων δύναμίν τε καὶ τύχην ἐπιστάμενος, ἀδύνατος αὐτὸν ἐνόμιζεν ἐπιχειρεῖν. [h] εἰ δὲ πεπαιδεῦσθαι πέντε μὲν τ ἀριθμὸν υἱεῖς, τὴν [i] δὲ ἡλικίαν νέους, [k] γλῶτταν τὴν παρ' ἡμῖν πάτριον καὶ παιδείαν ἀκριβῶς μαθησομένους, τήν τε μητέρα προσκυνῆσαι τὸ ἱερὸν, ὡς νόμος, ὀκνηρότερος ἦν, καὶ τ [l] Ουαρδάνην ἐκώλυε, συνεχῶς διηγούμενος τὰς Ρωμαίων δυνάμεις τε καὶ πράξεις, ἀφ' ὧν ὀιόμενος αὐτὸν φοβήσειν, καὶ παύσειν ἐπιθυμοῦντα τ ἐπ' αὐτοὺς στρατείας. παροξυνθεὶς δὲ ὅτι τούτοις ὁ Πάρθος, πόλεμον εὐθὺς πρὸς Ιζάτην κατήγγειλεν. ὁ μὲν ἔλαθεν ὧδε τ ὅτι τούτῳ στρατείας ὄντων, δι' Θεὸν τὰς ἐλπίδας αὐτοῦ πάσας ὑποτιμόντος. μαθόντες γὰρ οἱ Πάρθοι τὴν ἀφέσιον Ουαρδάνου, καὶ ὡς ὅτι Ρωμαίους [m] στρατεύειν ἔκρινεν, αὐτὸν μὲν ἀναιροῦσι, τὴν ἀρχὴν δὲ τῷ ἀδελφῷ [n] Γοτάρζῃ παρέδωκαν. καὶ τοῦτον δὲ, μετ' ὀ πολὺ χρόνον ἐξ ὑπουλοῦς τελευτήσαντα, διαδέχεται [o] Ουολογάσης ὁ ἀδελφός· ὃς δὴ καὶ [p] τοῖς ὁμοπατρίοις δυσὶν ἀδελφοῖς δυναστείας ὑπίσχνει, Πακόρῳ μὲν τῷ [q] πρεσβυτέρῳ τὴν Μηδῶν, [r] Τιριδάτῃ δὲ τῷ νεωτέρῳ τὴν Αρμενίαν.

ΚΕΦ. δ'.

Ως Αραβες ἐπολέμησαν Ιζάτῃ ἐκ προδοσίας τ οἰκείων· καὶ ὡς Ιζάτης κῦ Θεοῦ προνοίαν ἐκ τ χειρῶν αὐτῶν ἐσώθη.

Ο δὲ δ βασιλέως ἀδελφὸς Μονόβαζος καὶ οἱ συγγενεῖς, θεωροῦντες τ Ιζάτην [s] ἐκ τ Θεὸν εὐσεβείᾳ ζηλωτὸν παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις γεγενημένον, ἔχον ὅπιθυμίαν καὶ αὐτοὶ, τὰ πάτρια καταλιπόντες, ἔθεσι χρῆσθαι τοῖς Ιουδαίων. [t] γίνεται δὲ πρᾶξις αὐτῶν κατὰ φωρᾶ-

[v] Μεγισάνας.] Vide quæ notata ſunt ſuperiore §. 3.

[x] Αλλὰ δωρεῖτο τ Ιζάτην] Αλλ' ἀντιδωρεῖτο *Voſſ.*

[y] Τιὼ —— βασιλέων.] Conf. cap. ſeq. §. 2. SPANH.

[z] Ορθὴν ἐπέτρεψεν] *Sc.* apice ſeu cono in ſublime erecto. Reliquorum tiaræ deorſum vergebant, & in frontem deducebantur. Solis regibus tiaram elatam rectamque geſtandi jus olim fuiſſe, conſtat ex *Xenophonte* aliiſque Auctoribus, quos adducit *Briſſonius* lib. 1. *de Regno Perſarum*, p. 8. *Edit. Pariſ.*

[a] Χρυσῆς καθεύδειν,] Hac de re videſis *Briſſonium*, p. 68.

[b] Γέρας καὶ σημεῖον] Γέρας καὶ σημεῖα *Busb.* & *Vat.* γέρα καὶ σημεῖα *Voſſ.*

[c] Καίαθλὰ, δ'] Ita *Voſſ.* & *Vat.* καὶ ἀγαθλὰ *Busb.* καὶ deëſt reliquis.

[d] Αρμενίων βασιλέως] Αρμενίων αὐτῷ βασιλέως ἀπο. *Gall.* τ δ' Αρμ. βασιλέως *Busb.*

[e] Νίσιβις] *Al.* Νισιβις. HUDS. Conf. ſupr. lib. 18. c. 10. §. 1. SPANH.

[f] Μυγδονίαν προσηγόρευσαν.] Μυγδονίαν legendum conjicit Ill. *Spanhemius* ad *Julianum*, p. 190. ἐπὶ Μυγδονίαν *Vat.* & *Voſſ.* Αὐτῇ δὴ Μυγδόνιος ποταμῶν κάλλιστος τὸν αὐτὸν προσῳκείωται φίλτρον, ὅσῃ γε καὶ Ανιόχου βασιλέως ἐπωνύμῳ. *ipſi Mygdonius fluviorum pulcherrimus nomen ſuum communicat, & etiam à rege Antiocho cognomen accepit.* ita *Julianus* in *Orat. prima.* adde *Strabonem* l. 16. p. 747. & *Polyb.* lib. 5. p. 395.

[g] Επειθεν αὐτὸν,] Ηξίου *Busb.*

[h] Εἰ δὲ πεπαιδεῦσθαι] Εἰ γε *Voſſ.*

[i] Δὲ ἡλικίαν νέους,] Illud δὲ inſerui, quòd id poſtulare videretur μὲν mox antecedens.

[k] Γλῶτταν τὴν παρ' ἡμῖν πάτριον] Hebræam linguam Joſephus appellat γλῶτταν παρ' ἡμῖν πάτριον. REL.

[l] Ουαρδάνην ἐκώλυε,] Videſis Cl. *Olearium* ad *Philoſtratum*, c. 21. n. 4.

[m] Στρατεύειν ἔκρινεν,] Στρατεύεσθαι *Busb.*

[n] Γοτάρζῃ] Ita cum *Tacito* (*Annalium* lib. X.) reſcribere viſum eſt. Κοτάρδῃ in pleriſque *Joſephi* libris *Editis* & *MSS.* Ικοτάρδῃ *Busb. Lugd. Bat.* & *Zonar.* HUDS. *Ruſin.* Cotardes. SPANH.

[o] Ουολογάσης ὁ ἀδελφός·] In hac voce exprimenda nummos ſequutus ſum, in quibus Ουολαγάσης aut Βολογάσης. in pleriſque *Flavii* libris Ουολογίσης. nec aliter apud *Tacitum.* Ουολογάσης ſolus *Vat.*

[p] Τοῖς —— ἐπίσασι,] Τοῖς δυσὶν αὐτοῦ ἀδελφοῖς δυναστείας μεγάλας ἐπίσασι *Busb.*

[q] Πρεσβυτέρῳ] *L. B* καὶ πρ.

[r] Τιριδάτῃ] Τηριδάτῃ in *Editis* & *MSS.*

[s] Προὸς τ Θεὸν εὐσεβείᾳ] Διὰ τὸν πρὸς Θεὸν εὐσέβειαν καὶ τὸν ἐπ' ἐκείνῳ αὐτῷ τ ἐθῶν χρηστότητα ζηλωτὸν *Busb.* & *L. B.*

[t] Γίνεται δὲ πρᾶξις αὐτῶν] Καὶ τὴν ἔφοσιν εἰς πίρας ἐξήνεγκαν. γίνεται δ' ἡ πρ. *Busb.* καὶ τὴν ἔφεσιν εἰς ἔργον ἐξήνεγκαν. γίνεται δ' ἡ πρ. *Zonar.*

φωρᾷ τοῖς ὑπηκόοις, καὶ ἐπὶ τούτῳ χαλεπήναντες οἱ [v] μεγιστᾶνες [x] ἐφέροντο μὲν τῷ ὀργῇ, καὶ νῦν ἂν ἔχοντες, καιρὸν ἐπιτήδειον ἐζήτουν δίκῃ εἰσπραξάμενοι [y] ἀπεύδοντες παρ' αὐτῶν. καὶ δὴ γράφουσι πρὸς Ἀβίαν τὸν Ἀραβῶν βασιλέα, χρήματα πολλὰ δώσειν ὑπισχνούμενοι, [z] στρατεύσαι σφίσι καὶ ἅμα παρ' αὐτοῖς βασιλεύσ. ἐπηγγέλλοντο δὲ καὶ τῷ πρώτῳ συμβολῇ ἐγκαταλείψειν τὸν βασιλέα. θέλειν γὰρ αὐτὸν τιμωρήσασθαι, [a] μισήσαντα τὰ παρ' αὐτοῖς ἔθη· καὶ ὅρκοις τῷ πρὸς ἀλλήλους ἐνδησάμενοι πίστιν, [b] ἀπεύδειν παρεκάλουν. πίθεται δὲ ὁ Ἄραψ, καὶ πολλῷ ἐπαγόμενος δυνάμει, [c] ἦκεν ἐπὶ τὸν Ἰζάτην. μελλούσης δὲ τῆς πρώτης συμβολῆς, πρὶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, καταλείπουσι τὸν Ἰζάτην ἐκ συνθήματος πάντες ὡς [d] παγικῷ δείματι καταπεσόντες, καὶ τὰ νῶτα τοῖς πολεμίοις ἐντρέψαντες, ἔφευγον. ὁ μὲν ὁ Ἰζάτης [e] καταπλαγείς, νοήσας δὲ τὴν προδοσίαν ὑπὸ τῶν μεγιστάνων γεγενῆσθαι, καὶ αὐτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον ὑπεχώρησε, καὶ τὴν αἰτίαν ζητήσας, ὡς ἔμαθε συντεταγμένους πρὸς τὸν Ἄραβα, τοὺς μὲν αἰτίους ἀναιρεῖ, τῇ δὲ ὑπολοιπῇ συμβαλών, πολίσας μὲν ἀπέκτεινεν, πάντας δὲ φυγεῖν [f] ἠνάγκασεν. αὐτὸν δὲ τὸν βασιλέα διώκων [g] εἰς τὸ Φρύαγμον συνέλασεν Ἀρσαμὸν καλούμενον, καὶ προσμαχησάμενος κρατερῶς, εἷλε τὸ Φρύαγμον. [h] διαρπάσας δὲ τὴν ἐν αὐτῷ λείαν πᾶσαν, πολλὴ δὲ ἦν, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν Ἀδιαβηνήν, τὸν Ἀβίαν δὲ καταλαβὼν ζῶντα· προεκαταλαμβανόμενος γὰρ ἑαυτὸν [i] ἀνεῖλεν.

Inde contra Izaten belli societas cum Abia Arabe initur.

Izates à suis in prælio deseritur.

In proditores animadvertit, Arabes fundit fugatque.

β'. Ἀποτυχόντες δὲ οἱ τῶν Ἀδιαβηνῶν μεγιστᾶνες τῆς ἐπιχειρήσεως, παραδιδόντος αὐτοὺς τοῦ θεοῦ τῷ βασιλεῖ, οὐχ ὡς ἠρέμουν, ἀλλὰ γράφουσι πάλιν ὁμολογοῦντες, βασιλεὺς δὲ Πάρθων ἔτος ἦν, παραπαλοιοῦντες ἀποκτεῖναι μὲν τὸν Ἰζάτην, [k] καταστῆναι δὲ αὐτοῖς ἕτερον δυνάστην, [l] τῷ γένει Πάρθον. μισεῖν γὰρ ἔλεγον τὸν ἑαυτῶν βασιλέα, καταλύοντα μὲν [m] τὰ πάτρια, ξένων δὲ ἐραστὴν ἐθῶν γινόμενον. ταῦτα ἀκούσας ὁ Πάρθος, ἐπῆρθη πρὸς τὸν πόλεμον· καὶ προφάσεως [n] δικαίας μηδεμίαν ἔχων ἀφορμὴν, [o] τὰς ὑπὸ τῶν πατέρων αὐτῷ δοθείσας τιμὰς [p] ἔπεμψεν ἀπαιτῶν, ἀπειθήσαντι δὲ πόλεμον κατηγγελλεν. περιστὰς δὲ τὴν ψυχὴν ἀχὴ μετρίως ὁ Ἰζάτης, ὡς ἤκουσε ταῦτα, καταγνοὺς μὲν Φρέαν αὐτῷ νομίσας τὸ τὰ δωρεῶν ἐξίστασθαι δοκεῖν ἀφὸ φόβου τοῦτο πεπρᾶχθαι. εἰδὼς δὲ ὅτι ἐν ὁπλοις ὁ Πάρθος τὰς τιμὰς, οὐκ ἂν ἠρέμησεν, ἔκρινεν ἐπιτρέψαι τῷ κηδεμόνι θεῷ τὸν ὑπὲρ τῆς ψυχῆς κίνδυνον· καὶ τοῦτον μέγιστον ἡγησάμενος ἔχειν σύμμαχον, καταπέμπεται μὲν τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας [q] εἴς τι τῶν Φρυαίων ἀσφαλέστατον, ὄπιον δὲ πάντα εἰς τὰς βάρεις, καὶ ἐμπίπρησι τὸν τε χόρτον ἐν τοῖς νομοῖς. ταῦτά τε προδιατρεψάμενος, ἐξεδέχετο τοὺς πολεμίους. προσγενομένου δὲ τοῦ [r] Πάρθου μὴ πολλῆς δυνάμεως πεζῶν τε καὶ ἱππέων ἧττον ἐλπίδος, [s] ὤδυνε γὰρ σωτῆρος, βαλλομένου τε χάραξ πρὸς τῷ ποταμῷ τῷ τῆς Ἀδιαβηνῆς ἐν τῇ Μηδίαν ὁρίζοντι, τίθησι καὶ ὁ Ἰζάτης τὸ στρατόπεδον οὐκ ἄπωθεν, ἔχων πρὸ αὐτοῦ ἱππεῖς τὸν ἀριθμὸν ἑξακισχιλίους.

Izates ad bellum contra Vologasen se comparat.

2. Postquam autem magnates Adiabenorum primis ausis excidissent, à Deo in manus sui regis traditi, ne sic quidem quiescebant, sed denuo scribunt Vologasi, (ille enim Parthorum rex erat) rogantes *eum*, ut, Izate interfecto, dynasten alium quempiam, genere Parthum, sibi præficeret. exosum enim suum regem ajebant; utpote quod patrias leges abrogaret, & alienarum desiderio teneretur. His auditis Parthus ad bellum *inferendum* excitatus est; & cum nullam haberet justam quam prætexeret *bellandi* occasionem, misit honores repetitum quos pater ipsius ei concesserat, & si *reddere* recusaret bellum ei denunciabat. Izates, ubi ista audivit, vehementer animo perturbatur, sibi quidem opprobrio esse ratus ab iis decedere quæ dono acceperat, quod ex timore hoc fecisse videretur. Pro comperto autem habito, Parthum ne quidem post honores receptos quieturum esse, decrevit Deo curatori semet committere dum vitæ discrimen adiret: atque hunc maximum adjutorem habere arbitratus, liberos & uxores in castellum quoddam munitissimum concludit, frumentumque in arces *deportat*, ac deinde fœnum & pabulum flammis absumit. adeoque iis in anteccessum paratis, hostium adventum exspectabat. Cum autem Parthus cum magnis peditum equitumque copiis celerius quam crederetur adesset, (magna enim fecerat itinera) castraque posuisset ad fluvium qui Adiabenen à Media dirimit; Izates quoque non longe inde castra metatus est, militibus ad sex millia

Vologases, Adiabenorum suasu, Izati bellum denunciat.

v Μεγιστᾶνες] Conf. supr. c. 2. §. 3. SPANH.

x Οὐ φέρεσθαι μὲν τὸν ὀργὴν,] Οὐκ ἐφανέρουν μὲν τὸν ὀργὴν *Voss.* καὶ ὀργίλως. Μεγιστᾶνες οὖν ἐφανέρουν μὲν τὸν μῆνιν, καὶ νῦν &c. *Busb.* in *Epiphanis* versione, *in hoc proceres indignati iram quidem retinebant, exspectantes opportunum tempus* &c.

y Ἀπαιτοῦντες παρ' αὐτῶν.] Ἀπαιτοῦντες omittit *Busb.*

z Στρατεύσαι βοηθῆσαι] Στρατεύσασθαι *Busb.* & *Voss.*

a Μισήσαντα τὰ παρ' αὐτοῖς ἔθη·] Καταλείψαντα τὰ πάτρια αὐτῶν *Busb.*

b Ἀπεύδειν παρεκάλουν.] Ἀπεύδειν τοιοῦτος παρ. *Busb.*

c Ἦκεν ἐπὶ τὸν Ἰζάτην.] Ἦκεν ἐπὶ Ἰζάτην μηδὲν μέλλοντας. ἀρξάτης δὲ πολέμου ἀφορμὴν ἔχειν *Busb.*

* *Panico terrore correpti;*] Vide *Politianum* in *Miscell.* c. 28. & *Barthium* in *Statium*, p. 1296.

d Παγικῷ δείματι καταχθέντες,] Πάντες ὡς ἑνὶ συσσείσμῳ καταχθέντες legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *velut uno vinculi funiculo.*

e Καταπλαγείς,] Καταπλάγη τὸ δῆμον *Voss.*

f Ἠνάγκασεν.] Ita cum *MSS.* ἠνάγκαζον in *Editis.*

g Εἰς τὸ Φρύαγμον συνέλασεν] Εἰς τὸ Φρ. *Busb.*

h Διαρπάσας πᾶσαν,] Διαρπάσας τε *Voss.*

i Ἀνεῖλεν.] Ἀνεῖλεν, αὐτὸν εἰς χεῖρας συγκλεισθῆναι Ἰζάτῃ *Voss.* & *Gall.*

k Καταστῆναι δὲ αὐτοῖς] Καταστῆσαι *Busb. Voss.* & *Gall.*

l Τῷ γένει Πάρθον.] Καὶ τὸν γ. *Vat.* καὶ τῷ γ. *Voss.*

m Τὰ πάτρια,] Τὰ πάτρια αὐτοῖς *Voss.*

n Δικαίας μηδεμίαν ἔχων ἀφορμὴν,] Δικαίαν *Vat.*

o Τὰς —— ἀπαιτῶν,] Conf. supr. c. 3. §. 3. SPANH.

p Ἔπεμψεν ἀπαιτῶν,] Sic è *MSS.* antea erat ἔπεμπεν, & mox κατηγγελλεν.

q Εἴς τι τῶν Φρυαίων ἀσφαλέστατον,] Εἰς τὰ τῶν Φρυαίων ἀσφαλέστατα *Voss.* & *Epiphan.*

r Πάρθου μὴ πολλῆς δυνάμεως] Παρθυαίων βασιλέως *Voss.*

s Ὤδυνε γὰρ σωτῆρος,] Conf. ἀλλαχ. lib. 1. c. 14. §. 1. SPANH.

lia numero ſecum adductis. *Rebus ita ſe habentibus,* ad Izaten venit nuncius à Partho miſſus, qui Parthi vires, quantæ illæ eſſent, numerando percenſeret, ab Euphrate fluvio uſque ad Bactrorum fines, quique dictitaret quot reges illis ſubjicerentur. Inſuper minitabatur, fore ut ſupplicium lueret, quod erga dominos ſuos ingratus exſtitiſſet; ac ne Deum quidem, quem coleret, poſſe eum regis è manibus eripere. Cum iſta retuliſſet nuncius, dicebat Izates, ſe quidem noſſe Parthorum potentiam ſua longe ſuperiorem: adhuc vero certius ſcire ajebat, Deum hominibus univerſis potentiorem eſſe. atque ejuſmodi dato reſponſo, ad ſupplicandum Deo ſe convertebat; & humi proſtratus, caputque cineribus fœdatus, cum uxoribus & liberis jejunabat, Deum invocans dicenſque, "O Domine qui omnibus dominaris, ſi non fruſtra me "tuæ bonitati dediderim, ſed te merito omnium "ſolum & primum habuerim dominum, veni in "auxilium, non tam mei in gratiam hoſtes ulciſcens, quam quod auſi fuerint contra tuam po"tentiam ſeſe extollere, & linguam magniloquam "*in te* laxare non horruerint." Et ille quidem cum lachrymis & lamentatione ita Deo ſupplicabat: atque Deus *eum de cœlo* exaudiebat, adeo ut illa ſtatim nocte Vologaſes literis acceptis (in quibus ſcriptum erat, * Dahas & Sacas, contempta ejus dum peregre abeſſet poteſtate, cum magnis copiis expeditionem feciſſe, & Parthiam vaſtare & populari) *cum exercitu* retro ſe *ad ſuos* re infecta receperit. Atque ita Izates Dei providentia Parthi minas effugit.

Vologaſis minas ſuperba.

Izatis ad Deum preces.

Vologaſes re infecta diſcedit.

3. Non multo autem poſt, anno ætatis quinquageſimo quinto exacto, regnique quarto ſupra vigeſimum, moritur, filiis maſculis viginti quatuor relictis quatuorque & viginti filiabus; cæterum ut ſucceſſionem in regnum ſibi vindicaret Monobazus, præcipiebat, referens ei gratiam ob regnum ſibi, domo profecto, poſt patris ipſius obitum bona fide conſervatum. Helena autem mater, ubi de filii morte inaudivit, eam quidem graviter tulit, ut veriſimile erat *laturam eſſe* matrem pientiſſimo filio orbatam: ex eo tamen conſolationem habebat, quod audierit ſucceſſionem in filium ſuum natu majorem devolutam eſſe, adeoque ad ipſum properabat: reverſaque in Adiabenen, non diu ſuperſtes filio Izati vixit. Monobazus autem oſſa ejus & fratris ſui, Hieroſolyma miſſa, in pyramidibus ſepeliri juſſit, quas (numero tres tribuſque ſtadiis ab urbe Hieroſolymitana diſſitas) mater exſtruxerat. Sed poſtea quidem narrabimus quæ Monobazus vitæ ſuæ tempore geſſerit.

Izates moritur, ſucceſſore relicto Monobazo.

Helena mors.

Izates & Helena ubi ſepulti.

κιοσιλίους. ἀφικνεῖται δὲ πρὸς τὸν Ἰζάτην ἄγγελος παρὰ τοῦ Πάρθου πεμφθεὶς, ὃς τῷ Πάρθῳ δυνάμιν ὅση τις ἐστὶν ἤγγελλεν, ἀπὸ Εὐφράτου ποταμοῦ μέχρι Βακτρων τὰς ὅρας αὐτῆς πυθόμενος, καὶ τοὺς ὑπηκόους αὐτῆς βασιλέας καταλέγων. ἠπείλει δὲ δώσειν αὐτὸν δίκας, ἀχάριστον τοῦ δεσπότους τοὺς ἑαυτοῦ ἡγούμενον, καὶ ῥύεσθαι τοῦ βασιλέως αὐτὸν χειρῶν οὐδὲ τὸν Θεὸν ἐν σπουδῇ ἔσεσθαι. ταῦτα δὲ ἀγγείλας ἀπῆλθεν, ὁ Ἰζάτης εἰδέναι μὲν τὴν Πάρθων δύναμιν ἔφη πολὺ τοῦ αὐτοῦ διαφέρουσαν, γινώσκειν δ' ὅτι μᾶλλον ἀνθρώπων πάντων ἔλεγχον κρείσσων τὸν Θεόν. καὶ ταύτην δὴ τὴν ἀπόκρισιν, ἣν τὴν ἱκετείαν ἐποιήσατο δὲ Θεοῦ, χαμαὶ πεσὼν καὶ ῥίψας αὐτὸν, καὶ [z] ἀποδὺς τὴν κεφαλὴν καταχώσας, μετὰ [y] γυναικῶν καὶ τέκνων ἐνήστευεν, ἀναβοῶν τε Θεὸν καὶ λέγων, "εἰ μὴ μάτην, ὦ δέσποτα κύριε, τῆς "ἐμῆς ἐλπίδος χρηστότητι, τῶν πάντων ἢ δικαίως [x] μόνον "καὶ πρῶτον ἡγήσῃ [y] κύριον, ἐλθὲ σύμμαχος, οὐχ "ὡς ἐμοῦ μόνον ἀμυνόμενος τοὺς πολεμίους, ἀλλ' "ὅτι καὶ τῆς δυνάμεως καταπτοήσαντι, [z] καὶ με"γαλορρήμονα γλῶσσαν ἐπαφιέναι σὲ πεφεύγασιν." ὁ μὲν τοῦτο ἐποίησε δακρύων, καὶ ὀδυρόμενος. ἐπήκουσε δὴ ὁ Θεὸς ἐγένετο, καὶ κατ' ἐκείνην εὐθὺ [a] τὴν νύκτα δεξάμενος Οὐολογάσης ὀπιστολὰς ἐν αἷς ἐγέγραπτο, [b] Δαῶν καὶ Σακῶν χώρα μεγάλην καταφρονήσασαν αὐτοῦ [c] τῆς ἀποδημίας ὑπερπηδήσαντι διαρπάζειν [d] τὴν Παρθυηνὴν, ἄπρακτος ἀνέζευξεν εἰς τὰ πάτρια. ὁ δὲ Ἰζάτης ἅτε καὶ θεοῦ σώσαντος τὰς ἀπάλας τοῦ Πάρθου διαφεύγει.

γ'. Μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον, πεντήκοντα μὲν ἐτῶν πεπληρωκὼς ἔτος, τέτταρα δὲ [e] καὶ εἴκοσι δυναστεύσας, [f] θνήσκει καταλιπὼν [g] παῖδας ἄρρενας εἴκοσι τέσσαρας [h] καὶ θυγατέρας εἴκοσι τέσσαρας· τὴν μὲν οὖν διαδοχὴν τῆς ἀρχῆς τὸν ἀδελφὸν Μονόβαζον ἐκέλευε παραλαβεῖν, ἀμείβοντα αὐτὸν, ὅτι καὶ τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ, καὶ τὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ θανάτου, πίστως φυλάξειεν αὐτῷ τὴν [i] δυναστείαν. ἡ δὲ μήτηρ Ἑλένη, τὸ τοῦ παιδὸς θανάτου ἀκούσασα, βαρέως μὲν ἤνεγκεν, ὡς εἰκὸς μητέρα τετρωμένην εὐσεβεστάτῳ παιδὸς, παραμυθίαν δ' ὅμως εἶχεν τὴν διαδοχὴν αὐτοῦ εἰς τὸ πρεσβύτερον αὐτῆς υἱὸν ἥκουσαν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἔσπευδεν. ἀπαγγελθεῖσα δὲ εἰς τὴν Ἀδιαβηνὴν, ὑπὸ πολλοῦ Ἰζάτῃ τῷ παιδὶ χρόνον [k] ἐπεβίωσεν. ὁ δὲ Μονόβαζος τά τε ἐκείνης ὀστᾶ, καὶ τὰ τοῦ ἀδελφοῦ πέμψας εἰς Ἱεροσόλυμα θάψαι προσέταξεν ἐν τοῖς [l] πυραμίσιν, ἃς ἡ μήτηρ κατεσκεύασε, [m] τρεῖς τὸ ἀριθμὸν τρία στάδια τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ἀπεχούσας. ἀλλὰ Μονόβαζον μὲν ὁ βασιλεὺς ὅσα καὶ τὰ τῆς ζωῆς χρόνον ἔπραξεν, ὕστερον [n] ἐπαγγελλόμεν.

s Σπουδῇ τῷ κεφαλὴν καταιχύσας,] Conf. infr. c. 6. §. 1. juxta Judæorum ritum. SPANH.

t Γυναικῶν καὶ τέκνων ἐνήστευεν,] Ita ex *Cod. Busb.* & vid. Not. ad lit. q. γυναικὸς in *Editis Aliiſque.*

u Μόνον] *L. B.* μόνον δεσπότην.

x Κύριον,] *L. B.* σωτῆρα καὶ κύριον in *Marg.*

y Καὶ μεγαλορρήμονα γλῶσσαν ἐπαφιέναι] Illa, καὶ μεγαλορρήμονα γλῶσσαν ἐπαφιέναι ὑπὸ πεφεύγασιν, omittunt *Voſſ.* & *Vat.*

z Τῇ νύκτα δεξάμενος] Poſt τῇ νύκτα in ora *Cod. Voſſ.* οὐ ἦν ταῦτα σκῆπτρα ἰδεῖν.

a Δαῶν καὶ Σακῶν] Δακῶν καὶ Σκυθῶν *Gen.* Lege Δαῶν ut ſupr. lib. 18. c. 5. §. 5. SPANH.

* *Dahas & Sacas,*] Dacas *in Vet. Interpr.* & Δακῶν in *Græcis.* Sed vide *Strabonem,* l. XI. p. 511. *Edit. Pariſ.*

b Τῆς ἀποδημίας] Forte τῇ ἀποδημίᾳ. COCC.

c Τῷ Παρθυλωῷ,] Τῶν Παρθυλωῶν *Busb.*

d Πρὸς εἴκοσι δυναστείας,] Πρὸς εἴκοσιν *Busb.*

e Θνήσκει καταλιπὼν] Illud θνήσκει inſerui è *Cod. Voſſ.* καταστρέφει τὸν βίον poſt εἴκοσι τέσσαρας adjicit *Busb.*

f Παῖδας ἄρρενας εἴκοσι τέσσαρας] Viginti quatuor liberis *in Græco,* & ita etiam *Ruſinus.* SPANH.

g Καὶ θυγατέρας εἴκοσι τέσσαρας.] Ita cum *Cod. Gall. Lugd. Bat.* & *Epiphanio,* qui vertit, *relinquens filios maſculos viginti quatuor, & filias viginti quatuor, vita privatus eſt; ſucceſſionemque* &c. καὶ θυγατέρας τοσαύτας *Busb.* καὶ θυγατέρας abſque τοσαύτας aut εἴκοσι τέσσαρας habet *Voſſ.* in *Editis Aliiſque.*

h Δυναστείαν.] Βασιλείαν *Busb.*

i Ἐπεβίωσεν.] Ἐπεβίωσεν, ἀλλὰ τῷ γήρᾳ καὶ τῇ τοῦ λύπης ἀλγήματι πιεζομένη, ταχέως ἀπέψυξεν. ὁ δὴ *Voſſ.* (ſeu *Lugd. Bat.*) & *Gall.*

k Πυραμίσιν,] Στήλαις ἐν τοῖς σφετέροις τοῦ Αἰλίας *Euſebio* in *Hiſtoria Eccleſiaſtica,* lib. 2. cap. XII. & *Nicephoro Calliſto* in *Hiſt. Eccl.* l. 2. c. XI. Vide *Valeſium* in *Euſeb.* lib. 2. c. 12.

l Τρεῖς τὸ ἀριθμὸν] An una eſt quæ ſepulcrum Abſalomi nunc dicitur? REL.

m Ἐπαγγελλόμεν·] Ἀπαγγελλόμεν *Voſſ.*

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. ε'.

Περὶ Θεύδα καὶ τῶν Ἰούδα Γαλιλαίου υἱῶν· καὶ οἷα τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις Ἰουδαίους συμφορὰ μετῆλθεν ἐν τῇ τοῦ Πάσχα ἡμέρᾳ.

[a]Φάδου δὲ τῆς Ἰουδαίας ἐπιτροπεύοντος, γόης τις ἀνὴρ, [p]Θεύδας [q] ὀνόματι, πείσας τὸ πλεῖον ὄχλον, ἀναλαβόντα τὰς κτήσεις ἕπεσθαι πρὸς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν αὐτῷ. προφήτης γὰρ ἔλεγεν εἶναι, καὶ προστάγματι τὸν ποταμὸν σχίσας, [r]ῥᾳδίαν ἔφη παρέξειν αὐτοῖς τὴν διάβασιν. καὶ ταῦτα [s]λέγων [t]πολλοὺς ἠπάτησεν. οὐ μὴν εἴασεν αὐτοὺς τῆς ἀφροσύνης ὄναθαι Φάδος, ἀλλ' ἐξέπεμψεν ἴλην ἱππέων ἐπ' αὐτούς, [v]ἥτις, ἀπροσδόκητος ἐπιπεσοῦσα, [x]πολλοὺς μὲν ἀνεῖλε, πολλοὺς δὲ ζῶντας ἔλαβεν· [y]αὐτὸν τε τὸν Θεύδαν ζωγρήσαντες [z]ἀπετμησαν τὴν κεφαλὴν, καὶ κομίζουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα. τὰ μὲν οὖν συμβάντα τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοὺς Κυσπίου Φάδου τοῦ ἐπιτροπεύοντος χρόνους, ταῦτα ἐγένετο.

β'. [a]Ἦλθε δὲ Φάδῳ Τιβέριος Ἀλέξανδρος Ἀλεξάνδρου παῖς [gg]ὃς [b]Ἀλεξάνδρου μὲν [c]ἀλαβαρχήσαντος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, [d]γένει τε καὶ πλούτῳ πρωτεύσαντος τῶν ὁμοεθνῶν αὐτοῦ, ὃς διήνεγκε καὶ τῇ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβείᾳ καὶ παιδὸς Ἀλεξάνδρου. τοῖς γὰρ πατρίοις οὐκ [e]ἐνέμεινεν ἤθεσιν. [f]ἐπὶ τούτοις δὴ καὶ [g]τὸν μέγαν λιμὸν καὶ τὴν Ἰουδαίαν συνέσχε γένος· καθ' ὃν καὶ [hh]βασίλισσα Ἑλένη, πολλῶν χρημάτων ὠνησαμένη σῖτον ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου, διένειμε τοῖς ἀπορουμένοις, ὡς [h]προεῖπον. πρὸς τούτοις δὲ καὶ οἱ παῖδες [i]Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου [k]ἀνῃρέθησαν, ὃς τὸν λαὸν ἀπὸ Ῥωμαίων ἀποστῆσαντος, [l]Κυρηνίου τὴν Ἰουδαίαν [m]τιμητεύοντος, ὡς [n]ἐν τοῖς πρὸ τούτων ἐδηλώσαμεν, Ἰάκωβος καὶ Σίμων, οὓς ἀναστανρῶσαι προσέταξεν [o]ὁ Ἀλεξανδρος. ὁ δὲ τὸν Χαλκιδος βασιλεὺς Ἡρώδης, μεταστήσας τὴν ἀρχιερωσύνην Ἰώσηπον τὸν τοῦ [p]Καμύδου, τῷ Ἀριστοβούλου τὴν τιμὴν Ἀνανίᾳ τῷ τοῦ [q]Νεβεδαίου διδωσιν. Τιβερίῳ δὲ Ἀλεξάνδρῳ [r]Κύμανος ἀφίκετο Ἀριστοβούλου, καὶ [s]πολλοὺς τὸν βίον Ἡρώδης ὁ τοῦ μεγάλου βασιλέως Ἀγρίππα ἀδελφὸς, ὀγδόῳ τῆς Κλαυδίου Καίσαρος ἀρχῆς ἔτει, καταλιπὼν τρεῖς υἱοὺς, Ἀριστόβουλον μὲν, [t]ὑπὸ

CAP. V.

De Theuda & Judæ Galilæi filiis: & cujusmodi calamitas Judæos Hierosolymis ipso Paschæ die affixit.

FAdo autem Judæam procurante, prætigiator quidam nomine Theudas ingenti hominum multitudini persuasit, ut asportatis opibus *ducem* se ad Jordanem usque fluvium sequerentur. Quippe se prophetam esse ajebat, diremptisque imperio suo aquis fluminis, facilem se transitum ipsis præstiturum dicebat. & hujusmodi sermonibus plurimos decepit. Non tamen eos passus est Fadus quidquam ex sua vesania consequi; sed emisit adversus eos equitum turmam, quæ, ex improviso illos adorta, multos occidit, multosque vivos comprehendit. Ipse etiam Theudas ab iisdem captus est, ejusque caput præcidunt & Hierosolyma deportant. Atque adeo hæc sunt quæ Judæis acciderunt dum Cuspius Fadus erat procurator. *Fado Judæam procurante, populum decipit Theudas.* *Theudas captus & occisus.*

2. Fado autem successit Tiberius Alexander, *ejus* Alexandri filius, qui Alabarcha fuerat Alexandriæ, omnium in ea urbe suo tempore & genere & divitiis primus, qui pietate etiam in Deum filio Alexandro præstitit. nam ille in patriis moribus & institutis non permansit. Horum igitur *procuratorum* temporibus evenit ut magna fames Judæam afflingeret; quando etiam Helena regina frumentum, grandi pecunia ex Ægypto coëmptum, egenis distribuit, ut *paulo* ante dicebam. Præterea autem & filii Judæ Galilæi interempti sunt, (qui populum ad defectionem sollicitabat, dum Quirinus censum ageret in Judæa, prout in superioribus indicavimus) Jacobus *scilicet* & Simon, quos crucibus suffigendos esse jussit Alexander. Herodes autem rex Chalcidis, cum Josepho Camydi filio pontificatum abrogasset, facit ut ei in honorem succederet Ananias Nebedæi filius. Tiberio etiam Alexandro qui succederet, veniebat Cumanus, & Herodes, Agrippæ Magni regis frater, à vita discessit, anno Claudii imperii octavo, tribus filiis relictis, Aristobulo quidem, quem ex prima uxore *Ma-* III. *Tiberius Alexander Judææ procurator.* *Fames in Judæa.* *Jacobus & Simon Judæ de Galilæi filii crucis supplicio affecti.* *Ananias pontifex.* *Cumanus procurator.* *Herodes Agrippæ M. frater moritur.*

[a] Φάδου ——— ὀνόματι,] Hæc de Theuda ex hoc loco adducit Eusebius H. Eccl. l. 11. cap. xi. Theudas Pseudopropheta, de quo Act. v. v. 36. Sed sub Gamaliele, & ita xiii. annis ante Fadum Judææ Procuratorem, de quo hic Josephus. Vid. Pears. in Act. Ap. p. 49 SPANH.

[p] Θεύδας ὀνόματι,] Aut dicendum duos fuisse *Theudas* cum Grotio (ad *Matt.* c 24. v. 5) *Aliisque*; aut *Theudam* illum *Josephi* esse *Theudam* de quo *Gamaliel*; atque *Josephum* circa tempora ejus erasse. *Lightfoot* in *Horis Hebr.* ad *Acta*, p. 11. Verum in *S. Literis* existimat *L. Bos* (ad *Acta*, c. 5. v. 36.) interitus *Judæ* & *Theudæ* impostorum non enarrari eo quo contigerunt temporis ordine, sed retro à proximis & novissimis temporibus progrediendo ad ulteriora tempora & antiquiora. Videsis *Valesium* ad *Euseb.* l. 2. c. xi. *Lud. Cappellum* in *Spicilegio* ad *Act.* c. 5. v. 36. *Pearsonii* opera Posthuma, p. 29. & *Simonem* in *Bibl. Crit.* c. 2. sub finem.

[q] Ὀνόματι,] Τῷ ὀνόματι *Euseb.* in *Hist. Eccl.* l. 2. c. xii. ὄνομα *Niceph.* in *Hist. Eccl.* l. 2. c. xi. HUDS. Τῷ ὀνόματι *Euseb.* SPANH.

[r] Δίοδον ἔφη παρέξειν αὐτοῖς ῥᾳδίαν.] Δίοδον ἔχειν ἔφη π. *Gall.* & *Voss.*

[s] Λέγων πολλοὺς ἠπάτησεν.] Λέγων τε διεβεβαιώσατο καὶ ἔπεισε αὐτῷ παρασκεύασεν. οὐ μὴν εἴασεν solus *Gall.*

[t] Πολλοὺς ἠπάτησεν.] Act. 5. 36. ubi hæc historia Theudæ etiam memoratur, dicitur 400. habuisse sequaces; extat & apud Eusebium hist. eccles. l. 11. c. 11. verbis Flavianis. REL.

[v] Ἥτις] Ἥτις ἐπιπεσοῦσα ἀπροσδοκήτως αὐτοῖς *Euseb.*

[x] Πολλοὺς μὲν ἀνεῖλε,] Πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀνεῖλε *Busb.*

[y] Αὐτόν τε τὸν Θεύδαν ζωγρήσαντες] Αὐτὸν δ *Voss.*

[z] Ἀπετίμησαν τὴν κεφαλὴν,] Ἀποτίμησιν αὐτῷ τὴν κ. *Euseb.* τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ *Busb.*

[a] Ἦλθε ——— Ἀλέξανδρος,] Conf. *alibi*. lib. 2. c. xi. §. 6. ἐπίτροπον πέμπει Κύσπιον Φάδον, ἔπειτα Τιβέριον Ἀλέξανδρον. SPANH.

[b] Ἀλεξάνδρου παῖς ὃς καὶ ἀλαβαρχήσαντος] Vide lib. 18. c. 7. §. 3. HUDS. Conf. supr. lib. 18. c. 9. §. 1. SPANH.

[c] Ἀλαβαρχήσαντος] Vide *Annot.* lib. 18. c. 7. §. 3. & c. 9. §. 1. & præterea *Fullerum* in *Miscel. S.* lib. 4. c. 16. *Turnebum* in *Adverss.* l. 27. c. 25. *Vossii* Etymolog. p. 16. *Cappellum* in *Hist. Apostol.* p. 118. *Gyraldum* in *Dialogo* xxix. & *Thes. Crit.* tom. 2. p. 450. HUDS. Alabarchæ non Judæi. sed & Judæi. vid. inf. de Demetrio, qui Judæus, atque Alexandriæ Alabarcha, Mariamnen, Agrippæ Junioris sororem in matrimonio habuit. REL.

[d] Γένει τε καὶ πλούτῳ πρωτεύσαντος] Ita *Voss.* & *Epiphan.* γένει τε desunt *cæteris*.

[e] Ἐνέμεινεν ἤθεσιν.] Ἐνέμειναν *Busb.*

[f] Ἐπὶ τούτοις δὴ] Ita cum *Epiphanio.* ἐπὶ τούτοις γε καὶ *Euseb.* l. 2. c. 12. ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ *Voss.* ἐπὶ τούτῳ δὲ καὶ *Busb.* ἐπὶ τούτοις γὰρ καὶ in *Editis Aliisque*.

[g] Τὸν ——— γένος.] Act. Apostol. Conf. supr. lib. 3. c. 15. §. 3. & infr. c 7. § 8. SPANH.

[gg] Βασίλισσα Ἑλένη,] Βασιλὶς *Busb.* ut supra cap. 2. §. 3.

[h] Προεῖπον.] Sc. supr. c. 2. §. 6.

[i] Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου] Conf. *alibi*. lib. 2. c. 8. §. 1. SPANH.

[k] Ἀνῃρέθησαν,] Ita *Marg. L. B.* sed in textu ἀνῄρηται.

[l] Κυρηνίου τὴν Ἰουδαίαν τιμητεύοντος,] Conf. supr. lib. 17. c. 15. §. 5. SPANH.

[m] Τιμητεύοντος,] *L. B.* τιμητεύσαντος.

[n] Ἐν τοῖς πρὸ τούτων ἐδηλώσαμεν,] Lib. 18. c. 1. §. 1. Γαυλανίτης dicitur. Vide *Annott.* ad locum, & *Lud. Cappellum* in *Spicilegio* ad *Act.* c. 5. v. 36.

[o] Ὁ Ἀλέξανδρος.] Sc. Lib. 18. cap. 1.

[p] Καμύδου,] In *Græcis* corrupte Κειμηδοῦ & Κειμαδί. (in *Marg. L. B.* Κειμεδὶ dicitur exstare in aliis MSS. in aliis vero Καμιδὲ. in textu est Καμοιδὶ.) quin & Κειμηδὶ habet *Zonar.* in *Epiphanii* libris, *remoto à pontificatu Joseph successionem* &c. Vide *Seldenum* lib. 1. de *Success. in Pontif.* c xi.

[q] Νεβεδαίου δίδωσιν.] Νεβεδαίου *Busb.* & *Lugd. Bat.* HUDS. MS. Νεδεβαίου. Quæ scriptura convenit cum Talmudica. In Gemara enim keratuth fol. 100. 2. memoratur Pontifex nomine יוחנן בן נרבאי *Jochanam ben Nedebai*. REL.

[r] Κύμανος] Ventidius Cumanus, vid. Tacit. Annal. xii. c. liv. SPANH.

[s] Τελευτᾷ ——— τρισὶν] Conf. *alibi*. lib. 2. c. xi. §. 6. SPANH.

[t] Ὑπὸ τοῦ πρώτου αὐτῷ] Ἀπὸ τοῦ *Busb.*

Mariamne ſuſceperat, Bereniciano vero & Hyrcano ex Berenice fratris filia: ejuſque principatum Claudius Cæſar in juniorem Agrippam confert.

Ei ſuccedit Agrippa junior.

IV. 3. Cum autem in Hieroſolymitarum civitate conflaretur ſeditio, Cumano res Judææ adminiſtrante, ea Judæorum multis exitio erat. Sed primum mihi explicanda eſt cauſa, cur iſta acciderint. Cum inſtaret feſtum quod Paſcha appellatur, quo nobis mos eſt panibus non fermentatis veſci, & magna vis hominum undique ad hanc celebritatem conveniſſet, veritus Cumanus, ne quid novi ab eis moveretur, juſſit militum cohortem unam ſumptis armis ſtare ad templi porticus, ut ſedarent tumultum ſi quis exoriretur. id quod feſtorum ſolennitate facere conſueverunt & alii ante eum Judææ procuratores. Quarta vero feſtivitatis die miles quidam oſtendit populo nudata genitalia. ad quod *ſpectaculum* cum oculos advertiſſent, *graviter* ſuccenſebant & iraſcebantur; non ſe contumelia affici vociferantes, ſed Deum nefarie dedecorari. & quidam fortius animati in Cumanum jactabant convicia, dicentes, militem *petulantem* ab eo fuiſſe ſummiſſum. Cumanus autem, cum iſta audiſſet, & ipſe non mediocriter eorum maledictis irritatus eſt; attamen eos rogabat ut res novas moliendi cupiditatem reprimerent, nec feſti tempore ſeditionem concitarent. cumque illis non perſuaderet (magis enim eum conviciis urgebant) jubet omnem exercitum ſumptis armis in Antoniam convenire, caſtellum ut ſupra diximus templo imminens. Multitudo autem, ad militum, ubi advenerant, conſpectum, metu perculſa, in fugam propere ſe conjicit: cumque auguſti eſſent viarum exitus, rati à tergo hoſtem inſequi, contruſique inter fugiendum, multi mutua compreſſione interibant. Viginti itaque millia exſtinctorum in illo tumultu numerata ſunt: atque in luctum deinceps verſa erat feſtivitas, adeo ut omnes, ſacrificiorum & orationum obliti, lamentationi & ejulatibus ſe dederint. tantas quidem calamitates *Judæis* intulit unius militis petulantia.

Paſcha feſtum.

Miles ſeditionem concitat.

Multi Judæorum pereunt.

Stephanus Cæſaris ſervus pecuniis multatur.

4. At nondum primus hic luctus deſierat, cum aliud ingruebat malum. Quidam enim eorum * qui rebus novandis ſtudebant, in publica via centeſimo ab urbe ſtadio, Stephanum Cæſaris ſervum iter facientem latronum more aggreſſi, omnia quæ ſecum habuit ei eripiunt. Quod ubi factum audivit Cumanus, confeſtim *eò* miſit milites, juſſos ut vicos *loco* propinquos diriperent, & ex illis nobiliſſimos quoſque in vinculis ad ſe adducerent. Cum autem fieret vaſtatio, miles quidam, leges Moy-

Quam ob rem vicos diripi jubet Cumanus. Miles legis Moyſaicæ libros diſcerpit.

τὴν πρώτης αἰτίας πεφάνζα γυναικὸς, ἐκ Βερνίκης ἢ τῆς ἀδελφῆς θυγατρὸς Βερνικιανον καὶ Υρκανόν. [v] τῷ ἢ δέχλιῳ αὐτὸ Κλαύδιος Καῖσαρ Αγρίππᾳ τῷ νεωτέρῳ δίδωσι.

γ'. Σπάσεως ἢ ἐμπεσούσης τῇ τ Ιεροσολυμιτῶν πόλει, Κυμάνῳ τὰ κζ' τῶν Ιουδαίων πράγματα διοικοῦντος, ἐφθάρησαν ὑπὸ ταύτης πολλοὶ τ Ιουδαίων. καὶ ἵνα μὴ πρότερον ἀφηγήσωμαι τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ταῦτα συνέβη. [x] τῆς Πάσχα πανηγυρίζομένης ἑορτῆς ἐκτάσης, καθ' ἣν ἔθος ἐστὶν ἡμῖν ἄζυμα προσφέρειν, πολλῶν καὶ παντοχόθεν πλήθους συναχθέντος [y] ἐπὶ τὴν ἑορτὴν, δείσας ὁ Κύμανος μή νεώτερόν τι ἐκ τούτων προσπέσῃ, κελεύει τ σπαλιωτῶν μίαν τάξιν ἀναλαβοῦσαν τὰ ὅπλα ἐπὶ τ τῶν ἱερῶν στοῶν ἑστάναι καταστελοῦντας τ νεωτερισμὸν, εἴ ἄρα τις ἠθέλησε. [z] τοῦτο ἢ καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ τῆς Ιουδαίας ἐπιτροπεύσαντες ἐν τ ἑορτῶν ἔπραττον. τετάρτη ἢ ἡμέρα τῆς ἑορτῆς σπαλιώτης τὶς ἀνακαλύψας ἐπεδείκνυε τῷ πλήθει [a] τὰ αἰδοῖα· καὶ πρὸς τοῦτο [b] θεασαμένων ὀργὴ καὶ θυμὸς ἦν, οὐκ ἐαυτοὺς [c] ὑβρίσθαι λεγόντων, ἀλλὰ τ Θεὸν ἠσεβῆσθαι. τινὲς ἢ τῶν θρασυτέρων τ Κύμανον ἐβλασφήμουν, ὑπ' αὐτοῦ τὸν σπαλιώτην [d] καθῆσθαι λέγοντες. Κύμανος ἢ ἀκούσας, καὶ αὐτὸς ὑπ' ὀργῆς [e] ἐρεθίζεται πρὸς τὰς βλασφημίας. παρήνει μέντοι παύσασθαι νεωτέρων ἐπιθυμοῦντας πραγμάτων, μηδὲ κατὰς ἐξάπτειν [f] ἐν ἑορτῇ. μὴ πείθων ἢ, μᾶλλον γὰρ ἐπέκειντο βλασφημοῦντες, κελεύει τὸ στράτευμα [g] πᾶν, πανοπλίαν ἀναλαβόντας, ἥκειν εἰς [h] τὴν Αντωνίαν, [i] φρούριον ἢ τοῦτο, καθάπερ καὶ πρότερον εἴπομεν, ἐπικείμενον τῷ ἱερῷ. ὡς δὲ ἠγγέλη τοῖς σπαλιώταις θεασάμενον τὸ πλῆθος, καὶ φοβηθέν, φεύγειν ὥρμησε· [k] τ δὶ ἐξόδων στενῶν ὑπῶν, διώκειν νομίζοντες ὄπισθεν τ πολεμίων, καὶ σωθησόμενοι μὴ τὴν φυγὴν, [l] πολλοὺς ὑπ' ἀλλήλων ἐν τοῖς στενοῖς θλιβομένους διέφθειρον. [m] δύο γοῦν μυριάδες ἐξηριθμήθησαν τῶν καὶ τὴν σκηνὴν ἐκείνην φθαρέντων. πένθος δὲ ἦν τὸ λοιπὸν ἀντὶ τῆς ἑορτῆς, καὶ πάντες, σκληθόμενοι τῶν εὐχῶν ἐν τῶν θυσιῶν, ἐπὶ θρήνοις καὶ κλαυθμοῖς ἐτράποντο. [n] τοιαῦτα μὲν ἐνὸς ἀτελήματα σπαλιώτου [o] πάθη ἡμῖν παρεσκεύασεν.

δ'. Οὔπω δὲ αὐτῶν [p] τὸ πρῶτον πένθος ἐπέπαυτο, καὶ κακὸν ἄλλο [q] παρεπέπιπτε· τῶν γὰρ [r] ἐφεσίων ἐπὶ νεωτερισμῷ τινὲς, καὶ τὴν δημοσίαν [s] ὁδὸν ὡς ἑκατὸν σταδίων ἄπωθεν τῆς πόλεως, [t] Στέφανον Καίσαρος δοῦλον ὁδοιποροῦντα λῃστεύσαντες, ἅπασαν αὐτοῦ τὴν κτῆσιν ἁρπάζουσιν. ἀκούσας δὲ τὸ πραχθὲν ὁ Κύμανος, εὐθὺς πέμπει σπαλιώτας, κελεύσας αὐτοῖς τὰς πλησίον [v] κώμας ἁρπάσαι, τοὺς δὲ ἐπιφανεστάτους αὐτῶν [x] δῆσαντας ἐπ' αὐτὸν [y] ἄγειν. [z] τ ἢ περάσεως [a] γινομένης, τ σπαλιωτῶν τὶς, τὰς Μωϋ-

[v] Τῷ —— δίδωσι.] Conf. *alibi* lib. 2. c. 12. §. 1. SPANH.

[x] Τῆς Πάσχα πανηγυρίζομένης] Τῆς Πάσχα γὰρ καλουμένης *Busb.* & mox πολλῆς πάντοθεν πληθύος συναχθείσης, dein μὴ πρὸς νεωτερισμόν τι προσπέσῃ τ.

[y] Επὶ τὴν ἑορτὴν,] Hinc conſilium illud Matth. 26. 5. *non die feſto, ne ſeditio oriatur.* REL.

[z] Τοῦτο —— ἔπραττον.] Conf. infr. c. 7. §. 11. SPANH.

[a] Τὰ αἰδοῖα·] Conf. *alibi* lib. 2. c. 12. §. 1. SPANH.

[b] Θεασαμένων ὀργὴ] Τῶν θεασαμένων *Busb.*

[c] Υβρίσθαι λεγόντων,] Υβριᾶν *Busb.*

[d] Καθίσθαι λέγοντες.] Καθῆν *Busb.* & *Gall.*

[e] Ερεθίζεται πρὸς τὰς βλασφημίας.] Ηρέθιζε *Vat.*

[f] Εν ἑορτῇ.] Καὶ ταραχάς. μὴ π. *Busb.*

[g] Πᾶν, πανοπλίαν ἀναλαβόντας,] Illud πᾶν è *Cod. MSS.*

[h] Τὴν Αντωνίαν,] Conf. ſupr. c. 1. §. 1. SPANH.

[i] Φρούριον ἢ τοῦτο,] Τὸ τῷ ἱερῷ φρούριον ἐπικείμενον *Busb.* & *Zonar.* cæteris omiſſis.

[k] Τῶν δ' ἐξόδων στενῶν ὑπῶν,] Τῶν διεξόδων *Vat.* τ δ' ἐξόδων στενῶν ὑπῶν καὶ ὁδῶν εὐρείων *Gall.*

[l] Πολλοὺς ὑπ' ἀλλήλων] Ita lego cum *Cod. Busb.* συνθλιβόμενοι καὶ τὴν φυγὴν, πολλοὶ ὑπ' ἀλλήλων συνθλιβόμενοι καὶ συμπατούμενοι διεφθάρησαν *Zonar.* πολλοὺς ἀλλήλων (ἀλλήλοις *L. B.*) ὑπὸ τοῖς στενοῖς θλιβόμενοι διέφθειρον in *Editis Aliisque.*

[m] Δύο γὰρ μυριάδες] Δύο δὲ μυριάδες ἠριθμήθησαν *Busb.* ὑπὲρ τὰς μυρίας in lib. 2. *Bello Jud.* ὑπὲρ τρισμυρίους in ſuo Codice habuiſſe videtur *Rufinus.* eundem numerum *Euſebio* (tum in *Chronico* tum in *Eccl. Hiſt.*) & *Oroſio* retinentibus. HUDS. Conf. *alibi* lib 2. c. 12. §. 1. SPANH.

[n] Τοιαῦτα μὲν ἐνὸς ἀτελήματα] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* τοιοῦτον & mox πάθημα in *Editis Aliisque.*

[o] Πάθη] *L. B.* παθήματα.

[p] Τὸ πρῶτον πένθος ἐπεπαύτο,] Πένθος τοῦτο καὶ ὁ θεὸς ἐπέ. *Busb.*

[q] Παρεπεπίπτει.] Τῷ παρόντι παρεπιγίνεται) ſolus *Busb.* at *L. B.* poſtremum quidem verbum in *Marg.* habet, at in reliquis Vulg. Lect. conſentit.

[r] Εφεσίων] *L. B.* ἀφεσίων.

[s] Οδὸν ὡς ἑκατὸν σταδίων ἄπωθεν τ πόλεως,] Conf. *alibi* lib. 2. c. 12. §. 2. καὶ τὴν Βαυθηρᾶ. SPANH.

[t] Στέφανον Καίσαρος δοῦλον] Στέφανον τινα τ Κ. *Busb.* & *Zonar.* atque ita in lib. 2. de *Bello Jud.* HUDS. Conf. *alibi* lib. 2. c. 12. §. 2. SPANH.

[v] Κώμας ἁρπάσαι,] Χώρας *Busb.* & *Zonar.*

[x] Δήσαντας] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* δήσαντες in *Editis Aliisque*, δεσμίους *Zonar.*

[y] Αγειν.] Αγαγεῖν *Busb.* & *Zonar. L. B.* ἄγειν λόγον τ τετολμημένων εἰσαγέσαντας.

[z] Τῆς —— κειμένης,] Τῆς δὲ πορθήσεως τ χωρίων ὑπὸ τ πεμφθέντων σφαγιαστῶν γινομένης, ἀτάφαλός τις ἐξ αὐτῶν πεπλασται τὰς M. v. τ τινι κ. λ. σεβασμίας κειμένης *Busb.* atque ex eodem forſan codice *Zonar.* qui habet, τ δὲ τ χωρίων ἐπὶ πολὺ πορθήσεως γινομένης, πεπλασται τὶς τ σφαγιαστῶν θεσμὸς καὶ ἀτάφαλος, τοῖς Μωϋσέως ὀυτυχὼν νόμοις ἐν τινι κώμῃ σεβασμίας κειμένοις.

[a] Γινομένης,] *L. B.* γινομένης τ κωμῶν.

b Διέ-

Μωϋσέως νόμως ἔν τινι κώμῃ λαβὼν κειμένως, πε-
ρομίσας εἰς τὸ πάντων ὄψιν, [b] διέρριψεν, ὑπερλασ-
φημῶν καὶ πολλὰ [c] καθαιρετομῶν. οἱ δὲ Ιουδαῖοι, πᾶ-
σι τε ἀκούσαντες καὶ πολλοὶ συνδραμόντες, καταβαίνουσιν
εἰς Καισάρειαν, ἐκεῖ γὰρ [d] ἐτύγχανεν ὁ Κύμανος ὤν,
[e] ἱκετεύοντες μὴ αὐτοὺς ἀλλὰ τὸν Θεὸν, ὅπερ οἱ νόμοι
καθυβρίσθησαν, ἐκδικῆσαι. ζῆν γὰρ οὐκ ἐπιτρέπειν [f] τὸ
πατρίων αὐτοῖς ὕπω πεπυβεσμένων. καὶ ὁ Κύμανος,
δείσας μὴ πάλιν νεωτερίσῃ τὸ πλῆθος, συμβαλόν-
των καὶ τῶν φίλων, τοὺς ἐνυβρίσαντας τοῖς νόμοις σφα-
γῶν πολλοὺς, ἔπαυσε τὴν στάσιν· οὐ δυνάμενος μέλ-
λουσαν ἐξαπιδεῖν.

faïcas, in vicos quodam repoſitas nactus, omnium in conſpectu eas diſcerpſit, additis conviciis multiſque ludibriis. Judæi autem, iſtis auditis factoque magno concurſu, Cæſaream deſcenderunt, (illic enim agebat Cumanus) ſupplicantes, ut non ipſos, ſed Deum, cujus leges indigne habitæ erant, vindicatum iret. ſibi enim non ferendam eſſe vitam, patriis legibus tot contumeliis oneratis. Tum Cumanus, veritus ne multitudo denuo res novas moliretur, de amicorum conſilio militem, qui legibus contumeliam fecerat, ſecuri percuſſit; atque ita tumultum ſedavit, cum in eo eſſet ut iterum accenderetur. *Idem ſecuri percuſſus.*

ΚΕΦ. ϛ'.

Ὡς φάσις ἐνέπεσεν Ιουδαίοις καὶ Σαμαρείταις· καὶ ὡς Κλαυ-
δίου τὴν ἀμφισβήτησιν διελύσ.

Γίνεται δὲ καὶ Σαμαρείταις πρὸς Ιουδαίους ἔχθρα, δι'
αἰτίαν τοιαύτην. ἔθος ἦν τοῖς Γαλιλαίοις ἐν τῇ
ἑορτῇ εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν πορευομένοις, ὁδεύειν διὰ
τῆς Σαμαρέων [g] χώρας. καὶ τότε [h] κατ' ὁδὸν αὐτοῖς
κώμης [i] Γινάας λεγομένης, [k] τῆς ἐν μεθορίῳ κειμένης
Σαμαρείας τε καὶ τοῦ [l] Μεγάλου πεδίου, τινὲς συνάψαντες
μάχην, [m] πολλοὺς αὐτῶν ἀνεῖλον. πυθόμενοι δὲ τὰ
πραχθέντα τῶν Γαλιλαίων οἱ πρῶτοι, πρὸς Κύμανον ἀ-
φίκοντο, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν [n] μετεῖναι [o] τῶν ἀνη-
ρημένων τὸν φόνον. ὁ δὲ, [p] χρήμασι πεισθεὶς ὑπὸ τῶν
Σαμαρέων, ὠλιγώρησεν. [q] ἀγανακτήσαντες δὲ ἐπὶ τού-
τῳ Γαλιλαῖοι, τὸ πλῆθος τῶν Ιουδαίων ἔπεισον [r] ἐφ' ὅ-
πλα χωρῆσαι, καὶ τὴν ἐλευθερίας ἀντίληψιν. δουλείαν γὰρ
καὶ καθ' αὑτὴν μὲν πικρὸν ἔλεγον εἶναι, τὴν δὲ ἐφ' ὕβρει δὲ
παντάπασιν ἀφόρητον. τῶν δὲ ἐπὶ τέλει καταπεπαύκειν [s] αὐ-
τοὺς πρωμένων, καὶ πείσαντα τὸν Κύμανον ἐπαγγελλομένων δί-
κας [t] εἰσπράξεσθαι παρὰ τῶν ἀνηρηκότων, ἐκείνοις μὲν οὐ
προσέχον, ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὅπλα, καὶ βοηθεῖν Ελεάζα-
ρον τὸν [u] Δεινάου παρακαλέσαντες· λῃστὴς δὲ ἦν οὗτος ἐπὶ
πολλὰ τὸν διατριβὸν ἐν ὄρει πεποιημένος· κώμας πολ-
τὸν Σαμαρέων ἐμπρήσαντες διαρπάζουσι. Κύμανος δὲ,
τὸ πράξεως εἰς αὐτὸν ἀφικομένης, ἀναλαβὼν τὴν [v]
Σεβαστηνῶν [x] ἴλην, καὶ πεζῶν τέσσαρα τάγματα, τούς
τε [y] Σαμαρείτας καθοπλίσας, ἐξῆλθεν ὡς τοὺς Ιουδαίους,
καὶ συλλαβὼν [z] πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, πλείους δὲ
ζῶντας ἔλαβεν. οἱ δὲ πρῶτοι καὶ τιμῇ καὶ [a] γένει τῶν Ιε-
ροσολυμιτῶν, ὡς εἶδον εἰς οἷον κακῶν μέγεθος ἥκουσι,
[b] μετενδυσάμενοι σάκκους, καὶ σποδὸν τὰς κεφαλὰς ἀνα-
πλήσαντες, παντοίως τοὺς [c] ἀφεστῶτας ἐδεήθησαν

CAP. VI.

Quomodo ſeditio in Judæos invaſit & Samaritas: & quo pacto litem dirimit Claudius.

PORro inter Samaritas & Judæos ortæ ſunt inimicitiæ hujuſmodi de cauſa. Mos erat Galilæis, in diebus feſtis Hieroſolyma euntibus, per regionem Samariæ iter facere. Atque tum ipſis, cum in itinere eſſent, quidam è vico, cui nomen Ginæa, (quæ ſita eſt in confiniis Samariæ & Magni campi) prælio congreſſi, multos eorum perimunt. Primores autem Galilæorum, ubi facinus audiverant, Cumanum adibant, ipſumque rogabant ut occiſorum necem ulciſceretur. Ille vero, à Samaritis data pecunia perſuaſus, eorum nullam rationem habuit. Tunc Galilæi, hac de re indignati, Judæorum multitudinem ad arma conciverunt, & ad libertatem ſuam defendendam. Servitutem enim etiam ex ſe quidem acerbam eſſe dicebant; cum injuriis vero conjunctam, omnino intolerabilem. Cum autem magiſtratus lenire eos & compeſcere conarentur, pollicerenturque ſe Cumano perſuaſuros, ut pœnas de cædis auctoribus ſumeret, illis quidem non auſcultabant, ſed armis correptis, & in auxilium advocato Eleazaro Dinæi filio, (ille enim erat latro qui multis jam annis in montibus degerat) vicos aliquot Samaritarum diripiunt & incendunt. Cumanus autem, ubi ad eum fama rei pervenerat, aſſumpta Sebaſtenorum ala cum quatuor peditum cohortibus, armatiſque etiam Samaritanis, contra Judæos proficiſcitur; eoſque aſſequutus, multos quidem illorum perimit, plurimos autem vivos cepit. Tum vero Hieroſolymitarum primi genere pariter ac honore, ut viderunt ad quam calamitatum magnitudinem ventum erat, ſaccis indutis, capitibuſque cinere repletis, modis omnibus ſeditioſos obſecrabant & hortabantur, ut,

Diſſidium inter Samaritas & Judæos.

Judæi à Galilæis ad arma conciti contra Samaritas.

Cumanus contra Judæos proficiſcitur.

Eleazarus latro.

Multos Samaritarum perimit.

Plurimos vivos capit.

Magnam eorum ſtragem edit.

---

b Διέρριψεν,] Ἀναιδῶς διέχισεν *Busb.*

c Κατακερτομῶν.] Καὶ ἀκρατῶς καθυλακτῶν poſt καθαιρετομῶν addunt *Busb.* & *Gall.*

d Ετύγχανεν ὁ Κύμανος] Ετυχεν ſolus *Busb.*

e Ικετεύοντες] Ικετεύοντες καὶ σφίδρα ὀλιγωρῶντες αὐτοὺς *Gall.*

f Τῶν πατρίων] In *Cod. Busb.* τῶν πατρίων καὶ δομίμων. forſan pro δομίμων.

g Χώρας.] Ita diſtinxi. antea erat, χώρας, καὶ τότε &c. Vide *Luc.* c. 17. v. 11. & *Joan.* c. 4. v. 4.

h Κατ' ὁδὸν αὐτοῖς κώμης] Sic *Busb.* κάθοδον in *reliquis.*

i Γινάας λεγομένης,] Ita (pro τῆς Ναΐς *Editorum Aliorumque*) reſcripſi ex lib. 2. *de Bello Jud.* ubi idem locus deſcribitur hiſce verbis, ἡ Σαμάρεια ἀρχομένη ἀπὸ τῆς ἐν τῷ Μεγάλῳ πεδίῳ κειμένης Γινάας ὄνομα κώμης &c. & ab hac lectione non longe diſcedit Γινατῶν *Cod. Busb.* & *Gall.* & Γιναῖς *Epiphan.* Ναναεῖς *L. B.* HUDS. Conf. ἀλλο. lib. 2. c. 12. §. 3. SPANH.

k Τῆς ἐν μεθορίῳ κειμένης Σαμαρείας τε] Illa τῆς ἐν μεθορίῳ κειμένης ſupplevi è *Cod. Busb.* (adſtipulante jam & *Lugd. Bat.*) & τε pro ἧ ex *eodem* (ſic quoque *L. B.*) poſt Σαμαρείας reſcripſi. Mecum ſane facit *Epiphanius*, qui locum vertit ad hunc modum, *Dum ergo aliquando iter haberent per vicum nomine Ginais, inter Samariam & campum maximum conſtitutum.* Vide *Grotium* ad *Luc.* c. 7. v. 11.

l Μεγάλου πεδίου,] De ejus ſitu, ſupra lib. 5. c. 1. §. 22. ὅλον

πεδίον βαθύλλων εἰς τὸ μέγα τελούτῳ πεδίον. Conf. lib. VIII. c. 3. §. 3. SPANH.

m Πολλοὺς αὐτῶν ἀνεῖλον.] Conf. ἀλλο. lib. 2. c. 12. §. 3. SPANH.

n Μετεῖναι] Lege μετιέναι. COCC.

o Τῶν ἀνηρημένων τὸν φόνον.] Τῶν ἀδίκως ἀνηρημένων τὸν φόνον *Busb.*

p Χρήμασι —— ὠλιγώρησεν.] Χρήμασι πολλοῖς ἀπατυφλωθεὶς ὑπὸ τῶν Σαμαρέων κἀκείνοις μᾶλλον πειθόμενος, τὴν ἐκδίκησιν ὠλιγώρησεν *Busb.* conſentiente in ultimis *Lugd. Bat.*

q Ἀγανακτήσαντες —— χωρῆσαι,] Aliter hic in Græco eſt Textu, quem ſequitur *Ruſinus.* SPANH.

r Ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι,] Ἐφ' ὅπλα καὶ φόνου χωρῆσαι *Busb.*

s Αὐτοὺς πειρωμένων,] Αὐτοὺς, καὶ συνιέναι τὴν παρανομίαν πειρωμένων *Busb. Lugd. Bat.* & *Gall.*

t Εἰσπράξεσθαι παρὰ τῶν ἀνηρηκότων,] Εἰσπράξασθαι *Busb.*

u Σεβαστηνῶν ἴλην,] Conf. ſupr. lib. 19. c. 9. §. 1. SPANH.

x Ἴλην,] Supra ἴλαρχον.

y Σαμαρείτας καθοπλίσας,] Σαμαρεῖς *Busb.*

z Πολλοὺς —— ἔλαβεν.] Conf. ἀλλο. lib. 2. c. 12. §. 5. SPANH.

a Γένει τῶν Ιεροσολυμιτῶν,] Ita *Busb.* γένους in *Editis Aliisque.*

b Μετενδυσάμενοι —— ἀναπλήσαντες,] Conf. ſupr. c. 3. (4) §. 2. SPANH.

c Ἀφεστῶτας παρακαλοῦντες ἵκετο,] Sic *Gall. Lugd. Bat. Zonar.*

&

ut, ob oculos positis patria diruenda & templo flammis vastando & ipsis cum uxoribus & liberis in servitutem deducendis, consilium mutarent, & abjectis armis qnieścerent in posterum, & suas quisque domos repeterent. Cum autem ista dixissent, eos flexerunt. atque illi quidem sese dispersérunt, latrones vero ad loca munita iterum reversi sunt. Atque ex eo tempore Judæa omnis latrociniis infestata erat.

Judea latronibus vexata.

Samaritæ apud Ummidium Quadratum Judæos accusant.

2. At Samaritarum primates Ummidium Quadratum Syriæ præsidem, tunc Tyri degentem, adibant, & Judæos accusabant; quod vicos eorum diripuerint ac incenderint. &, "non tam se ægre "ferre propriam injuriam, dicebant, quam quod "Romanos contempseriut, ad quos judices, si quid "damni accepissent oporteret eos potius provoca-"re, quam nunc, quasi à Romanis imperio non "regerentur, incursiones facere. quamobrem ad i-"psum se venire, *ab eo* hoc demum impetraturos ut vindicarentur." Et quidem hujusmodi accusationem instituebant Samaritani. Judæi vero & seditionis & pugnæ auctores Samaritas exstitisse ajebant, & ante omnia Cumanum ab illis muneribus corruptum, adeoque interfectorum cædem occultasse & dissimulasse. Et Quadratus, cum ista audivisset, judicium distulit, dicens se *ea de re* pronunciaturum esse, postquam in Judæam venerit, & veritatem accurate magis perspectam habuerit. Et illi quidem re infecta discesserunt. Non multo autem post Quadratus Samariam venit, ubi omnibus auditis, in ea erat sententia ut Samaritanos turbarum auctores fuisse existimaret. Quamprimum vero Judæos quosdam res novas molitos esse intellexit, captos à Cumano in cruces egit. Atque inde profectus in vicum cui nomen Lydda, civitati magnitudine non cedentem, cum pro tribunali sedisset iterumque Samaritanorum causam audisset, à Samarita quodam edoctus est, certum Judæorum primatem nomine Dortum, nonullosque cum eo novis rebus studentes, quatuor numero, populum, ut à Romanis deficerent, sollicitasse. Et illos quidem Quadratus occidi imperavit: Ananiam vero pontificem & Ananum *templi* prætorem vinctos Romam misit, factorum rationem Claudio Cæsari reddituros. Porroque Samaritarum & Judæorum primores, & Cumanum procuratorem, & Celerem (is autem tribunus erat) jubet in Italiam ad imperatorem discedere, illius judicio sistendos de iis quas inter se haberent controversiis. At ipse, veritus ne novi aliquid moliretur populus Judaïcus, in Hierosolymitarum urbem se confert; ipsamque

Judæi accusationem diluunt.

Samaritas seditionis reos pronunciat Quadratus.

Dortus aliique supplicio affecti.

Ananias & Ananus, Cumanus & Celer cum aliis Romam missi.

ἦσαν, καὶ πείθοντες αὐτὸ ὀφθαλμῶν [d] θεμένους καταστα-φησομένῳ μὲν αὐτῶν τὴν πατρίδα, τὸ δὲ ἱερὸν πυρπλη-σόμενον, αὐτῶν δὲ [e] γυναικῶν σὺν τέκνοις ἀνδραπο-δισμὸν ἐσομένους, μεταθέσθαι τὸν λογισμὸν, καὶ ὅπλα ῥί-ψαντας ἡρεμεῖν εἰς τὸ λοιπὸν, ἀποχωρήσαντας εἰς τὰ αὐ-τῶν. ταῦτα δὲ εἰπόντες, ἔπεισαν. καὶ οἱ μὲν διελύθησαν, οἱ λῃσταὶ δὲ ἐπὶ τοὺς [e] ἐχυροὺς τόπους πάλιν ἀπῆλθον. [f] ἐξ ἐκείνου δὲ ἡ σύμπασα Ιουδαία λῃστηρίων [g] ἐπλήσθη.

β'. Σαμαρέων δὲ οἱ πρῶτοι, πρὸς [h] Οὐμμίδιον Κυα-δράτον τὸν Συρίας προεστηκότα, καὶ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἐν Τύρῳ τυγχάνοντα, ἐγκαλούμενοι, κατηγόρουν τῶν Ιου-δαίων, ὡς τὰς κώμας αὐτῶν ἐμπρήσαντας καὶ διαρπά-σαντας. καὶ, "οὐ μὲν ὧν αὐτοὶ πεπόνθασιν, οὐκ ἔτως "ἀγανακτεῖν, ἔφασκον, ὡς ὅτι Ρωμαίων καταφρονή-"σαντες, ἐφ' οἷς κελεύει ἐχρῆν αὐτοὺς εἶπερ [i] ἠδικοῦντο "ἐγκαλέσαι, [k] ἢ νῦν, ὡς οὐκ ἐχόντων ἡγεμόνας Ρω-"μαίους, καταβραμεῖν. ἥκειν οὖν ἐπ' αὐτὸν ἐκδικίας "τυχόμενοι." ταῦτα μὲν οὖν οἱ Σαμαρεῖς κατηγόρουν. Ιουδαῖοι δὲ καὶ τῆς στάσεως καὶ τῆς μάχης αἰτίους γεγονέναι Σαμαρεῖς ἔφασαν, πρὸ πάντων δὲ Κύμανον δώροις ὑπ' αὐτῶν φθαρέντα, καὶ κατασιωπήσαντα τὸν τῶν ἀνῃρημέ-νων φόνον. καὶ Κυαδράτος ἀκούσας [l] ὑπερτίθετο τὴν κρίσιν, εἰπὼν [m] ἀποφανεῖσθαι ἐπιδὰν εἰς τὴν Ιουδαίαν κατελθὼν ἀκριβέστερον [n] ἐπιγνῷ τὴν ἀλήθειαν. καὶ οἱ μὲν ἀπῆεσαν ἄπρακτοι. μετ' ὀλίγον δὲ χρόνου ὁ Κυαδράτος ἦκεν, [o] εἰς Σαμάρειαν, ἔνθα [p] διακούσας αἰτίους τῆς παραχῆς ὑπέλαβε γεγονέναι Σαμαρεῖς. [q] ὡς δὲ καὶ [r] Ιουδαίων [s] τινὰς νεωτερίσαντας ἔμαθεν, ἀνεσταύ-ρωσεν οὓς Κύμανος ἔλαβεν αἰχμαλώτους. κἀκεῖθεν εἰς κώμην τινὰ κατοικουμένην [t] Λύδδαν λεγομένην, πόλεως τὸ μέγεθος οὐκ ἀποδέουσαν, καθίσας ἐπὶ βή-ματος καὶ δευτέρᾳ τῶν Σαμαρέων διακούσας, διδάσκε-ται κατά τινος Σαμαρέως, ὅτι τῶν Ιουδαίων τις πρῶ-τος, ὄνομα [v] Δόρτος, καὶ τινες σὺν αὐτῷ νεωτερίσειε, τέσσαρες τὸν ἀριθμὸν, πείσαντα τὸν ὄχλον ἐπὶ τῇ Ρωμαίων ἀποστάσει. κἀκείνους μὲν ὁ Κυαδράτος ἀνελεῖν προσέ-ταξεν· τοὺς δὲ περὶ Ανανίαν τὸν ἀρχιερέα, καὶ τὸν [x] στρα-τηγὸν Ανανον· δήσας, [y] εἰς Ρώμην [z] ἀπέπεμψε, περὶ τῶν πεπραγμένων λόγον ὑφέξοντας Κλαυδίῳ Καίσαρι. κελεύσας δὲ καὶ τοῖς τῶν Σαμαρέων πρώτοις, καὶ τοῖς Ιου-δαίων, [a] Κυμάνῳ τε ἐπιτρόπῳ, καὶ Κέλερι, χιλίαρχος [b] δι' ὧν ἔτος, [c] ἐπ' Ιταλίας [d] ἀπεῖναι πρὸς τὸν αὐτο-κράτορα, κελεύσαντος [e] ἐπ' αὐτῷ περὶ τῶν πρὸς ἀλλή-λους ζητήσεων. αὐτὸς δὲ, δείσας μὴ τὸ πλῆθος τῶν Ιου-δαίων [f] πάλιν νεωτερίσῃ, εἰς τὴν τῶν Ιεροσολυμιτῶν πό-

& *Epiphan.* ἐφεστῶτας in *Editis Aliisque.*

d Θεμένους καταστα φησομένῳ] Comma post θεμένους sustuli. verum θέμενοι legisse videtur *Epiphan.*

e Ἐχυροὺς τόπους πάλιν ἀπῆλθον.] Οχυρὰς *Busb.*

f Ἐξ ἐκείνου ὃ ἡ σύμπασα] Ἐξ ἐκείνου τε ἡ σ. *Busb.*

g Ἐπλήσθη.] Ἐπληρώθη *Busb.* & *Lugd. Bat.*

h Οὐμμίδιον Κυαδράτον τὸν Συρίας προεστηκότα,] Ita lego (frustra pro *Numidio* contendente *Ryckio* ad *Tacitum*, p. 176.) auctoritate *Vett. Inscriptionum*, quas affert Cl. *Noristus* in *Diss.* III. *de Epochis Syro-Macedonum*, p. 183. *Ed. Lipsi.* antea erat Νομίδιον. Videsis *Salmasium* ad *Aug. Hist. Scriptores*, p. 42. *Reinesium* in *Ep.* XXI. & *Pagium* in *Critica* ad *Annales Baronii* p. 37. HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 12. §. 5. SPANH.

i Ηδικοῦντο ἐγκαλέσαι,] Sic *Busb.* ἠδίκουν in *ceteris.*

k Ἢ νῦν] Νῶν ὃ ὡς *Busb.* & *Epiphan.* Vulgatam tamen lectionem servavi, ut quæ bene ferri possit, voce μᾶλλον subintellecta.

l Υπερτίθετο ——— ἐγκαλούμενος] Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 12. §. 5. Κυαδράτος ὃ τότε μὲ ἑκατέρους ὑπερτίθετο· &c. SPANH.

m Αποφανεῖσθαι] Ita cum *Cod. Busb.* (& *Lugd. Bat.*) ἀποφαίνεσθαι in *Editis Aliisque.*

n Επιγνῷη] *L. B.* ἐπιγνῶ.

o Εἰς Σαμάρειαν,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 12. §. 6. SPANH.

p Διακούσας αἰτίους τῆς παραχῆς,] Δὴ ἀκούσας *Busb.* Διακούσας αὖτ. τ. τ. ὑπέλαβε γεγονέναι Σαμαρεῖς ὃ καὶ Ιουδαίων ὅς τινας νεωτ. *Vat.* in *Epiphanii* versione, *ubi auctores seditionis audiens, & quosdam Samaritanorum ac Judæorum indisciplinatos inveniens* &c. Forsan legendum ὑπέλαβε γεγονέναι Σαμαρεῖς. Σαμαρείων ὃ καὶ Ιουδαίων &c. ut in *Cod. Vat.*

q Ὡς ὃ] Σαμαρείων ὃ *Lugd. Bat.*

r Ιουδαίων τινὰς νεωτερίσαντας] Ιουδαίους *Busb.*

s Τινὰς] *L. B.* ὅς τινας.

t Λύδδαν] Ita lego cum *Cod. Busb.* assentiente *Epiphanii* versione. in *Editis Aliisque* Λύδδαν, sine λεγομένην. Videsis *Relandum* in *Palæstina S.* p. 878. & *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 3. HUDS. Conf. supr. lib. 13. c. 4. §. 9. SPANH.

v Δόρτος,] Ita in *Ed. Basi.* & plerisque *MSS.* nec aliter in *Epiphanii* libris. Δίτας in *Ed. Gen.* Δόητος *Lugd. Bat.* Δόϊτος *Busb.*

x Στρατηγὸν Ανανον· δήσας,] Vide *Bessonum* in *Canticum Canticorum*, p. 315. & *Grotium* ad *Matth.* c. 26. v. 45.

y Εἰς Ρώμην ἀπέπεμψε,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 12. §. 6. SPANH.

z Απέπεμψε,] *L. B.* ὠέπεμψε.

a Κυμάνῳ τε ἐπιτρόπῳ] Κυμάνῳ τε τῷ ἐπιτρ. *Busb.* & *Vat.*

b Δ' ὧν ἔτος,] Ita cum *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) ὧν deerat *reliquis.*

c Επ' Ιταλίας ἀπεῖναι] In *Editis* & *MSS.* ἐπὶ τ' βίας, non adeo, ut mihi videtur, recte. in lib. 2. de *Bello Jud.* ubi eadem res narratur, παρήγγειλε ὃ καὶ Κυμάνῳ καὶ Κέλερι τῷ χιλιάρχῳ ἐπὶ Ρώμης πλεῖν. unde, cum Cl. *Lowthio*, (subscribente in ora Codicis sui *Coccejo*) ἐπ' Ιταλίας rescripsi. Aliud quiddam in suo codice habuisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *jussitque Cumano & Celeri tribuno, & violentiarum inhibitori, ut ad imperatorem pergerent.*

d Απεῖναι] Forte ἀπείεσαι.

e Επ' ——— ζητήσεων.] Επ' αὐτῇ *Busb.*

f Πάλιν νεωτερίσειεν] Illud πάλιν è *Cod. Busb. Lugd. Bat.* & *Epiphan.*

πόλιν ἀφικνεῖ)· καταλαμβάνῃ δε αὐτὴν εἰρωδουμένην, ε πάτριον ἑορτὴν τῷ Θεῷ πλέοντα. πιστεύσας ἓν μηδένα νεωτερισμὸν παρ' αὐτῶν [h] γνήσεσθαι, καταλιπὼν ἑορτάζοντας [i] ὑπέστρεψεν εἰς Αντιόχειαν.

γ'. Οἱ περὶ Κούμανον ἦ καὶ τοὺς πρώτους τ Σαμαρέων, ἀναπεμφθέντες εἰς Ρώμην, λαμβάνουσι παρὰ ϛ αὐτοκράτορος ἡμέραν, καθ' ἣν περὶ τ πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητήσεων λέγειν ἔμελλον. σπουδὴ ἦ μεγίστη τῷ Κουμάνῳ καὶ τοῖς Σαμαρεῦσιν ἦν, παρὰ τ Καίσαρος ἀπελεύθερον καὶ φίλων· καὶν [k] περιεγένοντο τ Ιουδαίων, εἰ μήτηρ Αγρίππας ὁ νεώτερος, ἐν τῇ Ρώμῃ τυγχάνων, καταπορευόμενος ἰδὼν τοὺς τ Ιουδαίων πρώτους, ἐδεήθη πολλὰ τ ϛ αὐτοκράτορος γυναικὸς Αγριππίνης, πεῖσαι τ ἄνδρα, [l] δικασαντα πρέποντως τῇ αὐτοῦ δικαιοσύνῃ, τιμωρήσασθαι τοὺς αἰτίους τ ἀποστάσεως. καὶ Κλαύδιος τῇ δεήσει ταύτῃ προσπεφθεὶς, καὶ μαθὼν, ὡς εὗρε τῶν κακῶν ἀρχηγοὺς τοὺς Σαμαρεῖς γενομένους, τοὺς μὲν ἀναβάντας πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν ἀναιρεθῆναι, τῷ Κουμάνῳ ἦ φυγὴν ἐπέβαλε, Κέλερα ἦ τ χιλίαρχον ἐκέλευσεν [m] ἄγοντας εἰς τὰ Ιεροσόλυμα, πάντων ὁρώντων δεθῆναι τὴν πόλιν πᾶσαν συρόντας, ἕως ἀποκτείναι.

pacatam deprehendit & *tranquillam*, festumque patrium Deo *consecratum* agentem. Credidit itaque nihil ab iis novatum iri, illisque in festivitate relictis Antiochiam se recepit.

3. Cumanus autem & Samaritanorum primores, Romam missi, diem ab imperatore sibi constitutum accipiunt, quo causam acturi essent de rebus inter se controversis. Summoque studio pro Cumano & Samaritis contendebant Cæsaris liberti & amici: & Judæos sane vicissent, nisi Agrippa junior, qui eo tempore Romæ erat, cum intelligeret Hierosolymitarum proceres non mediocriter laborare, multis precibus imploraſſet Agrippinam imperatoris uxorem, ut marito persuaderet, ubi causam cognosceret, à defectionis auctoribus convenienter suæ justitiæ pœnas exigere. Claudius igitur his precibus in anteceſſum instructus & paratus, quæque dicerent utrinque auditis, ut comperit Samaritas malorum duces auctoresque exstitisse, eos quidem qui ad ipsum ascenderant occidi jussit, Cumanum vero in exsilium egit, atque Celerem tribunum Hierosolyma duci præcepit, & omnium in conspectu per totam urbem trahi adeoque enecari.

Magna contentio Romæ inter Judæos & Samaritas.

Agrippa ab Agrippina precibus obtinet, ut Claudius æquo animo Judæos audiret.

Cumanus in exsilium pulsus.

Celer morte punitus.

ΚΕΦ. ζ'.

φῆλιξ Ιουδαίας ἐπίτροπος. περὶ Αγρίππα τ νεωτέρου καὶ τῶν αὐτοῦ ἀδελφῶν.

CAP. VII.

Felix Judææ procurator. De Agrippa juniore, ejusque sororibus.

Πέμπτῳ ἦ Ϛ' [n] Κλαυδίου [o] φήλικα [p] Παλλαντος ἀδελφὸν τῶν κατ' τὴν Ιουδαίαν προϊσταμένων πραγμάτων. τ ἦ ἀρχῆς [q] δωδέκατον ἔτος ἤδη πεπληρωκὼς, δωρεῖται τ Αγρίππαν τῇ φιλίππου τετραρχίᾳ, καὶ Βαταναίᾳ, προσθεὶς αὐτῷ [r] τὴν Τραχωνίτιν [s] σὺν [t] Αβίλᾳ· [v] Λυσανίᾳ ἦ αὕτη ἐγεγόνει τετραρχία. [x] τὴν Χαλκίδα δ' αὐτὸν ἀφαιρεῖται, δωδεκατεύσαντα τούτοις ἔτη τέσσαρα. λαβὼν ἦ τὴν δωρεὰν παρὰ ϛ Καίσαρος Αγρίππας, ἐκδίδωσι πρὸς γάμον Αζίζῳ τῷ Εμεσῶν βασιλεῖ, περιτμηθέντα ἑλόμενος, Δρούσιλλαν τὴν ἀδελφήν. Επιφανὴς γὰρ ὁ Αντιόχου ϛ βασιλέως παῖς παρητήσατο τ γάμον, μὴ βουληθεὶς εἰς τὰ Ιουδαίων ἔθη [y] μεταβαλεῖν, καίπερ τοῦτο ποιήσειν προϋπεσχόμενος αὐτῆς τῷ πατρί. καὶ Μαριάμμῃ δὲ ἐξέδωκεν Αρχελάῳ τῷ Ελκίου παιδὶ, πρότερον τοῦ Αγρίππα ϛ πατρὸς ἁρμοσθεῖσαν αὐτῷ· καὶ γίνεται γυνάτης [z] αὐτοῖς ὄνομα Βερνίκη.

β'. Διαλύονται δὲ τῇ Δρουσίλλῃ πρὸς τ Αζίζου οἱ γάμοι, μετὰ πολὺ χρόνον, τοιαύτης ἐμπεσούσης αἰτίας. κατ' ὃν καιρὸν τῆς Ιουδαίας ἐπετρόπευσε φῆλιξ, θεασάμενος ταύτην, καὶ δι' ἣν κάλλει πασῶν διαφέρουσα, λαμβάνει τῆς γυναικὸς ἐπιθυμίαν, καὶ [a] Σίμωνα ὀνόματι, τῶν ἑαυτοῦ φίλων, [b] Ιουδαῖον, Κύπριον δὲ γένος, μάγον εἶναι σκηπτόμενον, [c] πέμπων πρὸς αὐτὴν, ἔπειθε τὸν ἄνδρα καταλιπεῖν αὐτὸν [d] γήμασθαι, μακαρίαν ποιήσειν ἐπαγγελ-

Felix Judææ procurator.

Claudii in Agrippam munificentia.

Drusilla nupta Azizo.

Mariamne Archelao.

Felix nititur Drusillam à marito abducere.

[n] Πέμπτῳ ἐπὶ Ϛ'] Τῷ τ Αζύμων ἑορτῷ in lib. 2. *de Bello Jud.*

[o] Γεγόνασι,] Γεγόνασι solus *Busb.* cui adstipulatur *Lugd. Bat.*

[p] Υπέστρεψεν εἰς Αντιόχειαν.] Υπεστρέφετο *Busb.*

[q] Πεπληρωκὼς τ Ιουδαίων,] Ita *Busb.* & *Gall.* πεπληρωκὼς in *Editis Aliisque.*

[r] Διακάσαντα πρεπόντως] Sic lego cum *Busb.* & *Vat.* διακόσαντα in *Editis Aliisque* tam *Latinis* quam *Græcis.*

[s] Αγοντας] *L. B.* ἀγαγόντας.

[t] Κλαύδιος] Ita *Busb.* & *Epiphan.* Κλαύδιον in *cæteris.*

[u] Φήλικα Παλλαντος] Conf. *alios.* lib. 2. c. 12. §. 8. SPANH.

[v] Παλλαντος.] Ita in *Josephi* libris plerisque & *Auctoribus Lat.* Πάλλαντος *Busb* & *Dioni Cassio.*

[x] Δωδέκατον ἔτος] Δίκατον juxta *Epiphanii* libros.

[y] Τὴν Τραχωνίτιν] Tetrarchia Philippi his constituebatur & constabat regionibus, Trachonitide, Batanea, Auranitide, Gaulanitide, Paneade, atque illa quæ est περὶ Ιαμνίαν Galilææ parte: itaque nihil opus erat memorare Batanæum aut Trachonitidem. rescribo, δωρεῖται τ Αγρίππαν τῇ Φιλίππου τετραρχίᾳ, προσθεὶς αὐτῷ τ Τραχωνίτιν τ σὺν Αβίλᾳ. *Petitus* in *Animadv. miscellan.* Tom. 3. p. 241.

[z] Σὺν Αβίλᾳ·] Conf. *supr.* lib. 8. c. 12. §. 4. SPANH.

[a] Αβίλᾳ·] Ita scribo pro Αβίλᾳ in *Editis Aliisque.* Αβίλα *Busb.* Supra quidem (p. 864. v. 48.) Αβίλα pluraliter. Sed vocabulum esse numeri utriusque notavit Cl. *Cellarius* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 12. p. 269. Videsis *Berkelium* ad *Stephanum* v. Αβίλη, & *Relandum* in *Palæstina S.* p. 525.

[b] Λυσανίᾳ ἦ αὕτη ἐγεγόνει τετραρχία.] Λυσανίου δ' αὐτὴ ἐγεγόνει *Busb.* HUDS. Conf. *supr.* lib. 19. c. 5. §. 1. SPANH.

[c] Τὴν Χαλκίδα δ' αὐτὸν ἀφαιρεῖται·] Conf. *alios.* lib. 2. c. 12. §. 1. SPANH.

[d] Μεταβαλεῖν,] Ita *Busb.* & *Gall.* μεταβαλεῖν in *cæteris.*

[e] Αὐτοῖς ὄνομα Βερνίκη.] Iterum cum *Busb.* nec aliter legisse videtur *Epiphan.* αὐτῆς in *Editis.*

[f] Σίμωνα ὀνόματι] Forte est Simon ille Magus de quo *Act.* 8. 9. non diversum esse contendit *Sam. Basnagius* in *Exercitt. Hist. Crit.* contra *Baronium*, ad ann. xxxv. n. xx.

[g] Ιουδαῖον,] Ita *Busb.* & *Epiphan.* Ιουδαίων in *Editis Aliisque.*

[h] Πίπτων πρὸς αὐτὸν,] Πέμπει πρὸς αὐτὸν, ἵνα δή τι τ ἄνδρα καταλιπεῖν in *Cod. Busb.*

[i] Γήμασθαι,] Βούλεται *L. B. Tacitus* (in *Hist.* lib. 5. cap. 9.) Drusillam statuit *Antonii* & *Cleopatræ neptem.* quo modo autem cum *Actis* & *Josepho* concilietur, laborant eruditi. Dici solet à plerisque Drusillam Judæam, sororem Agrippæ regis, aliam esse à Drusilla, Felicis uxore altera, Jubæ quidem Mauritaniæ te-

Druſilla nupta Felici.

non faſtidiret. Atque illa, haud recte faciens, volenſque effugere ſororis Berenices invidiam (nam propter pulchritudinem *ſuam* non leviter ab ea læſa erat) ut contra patria inſtituta ageret, & Felici nuberet, ſe perſuaderi ſinit. cumque ex eo pepe-

Paritque ei filium Agrippam.

riſſet filium, Agrippam nomine vocavit. Sed quemadmodum is juvenis cum muliere iſta periérit, cum inflammaretur mons Veſuvius tempore Titi Cæſaris, poſtea declarabo.

Berenice Herodis vidua Polemonis nuptias ambit.

3. Porro Berenice poſt Herodis obitum, qui ipſius maritus fuerat idemque patruus, cum longum tempus in viduitate egiſſet, fama percrebreſcente, quod cum fratre ſuo coiret, ſuadet Polemoni (ille enim Ciliciæ rex erat) ut circumciſus eam in matrimonium duceret: nam hoc pacto exiſtimabat ſe redarguturam eſſe mendacia & calumnias. eique obſequutus eſt Polemon, maxime propter illius divitias. Id tamen conjugium non diu irruptum manſit: ſed Berenice ob *libidinis* intemperantiam, ut ferebatur, deſerit Polemonem. Ille vero, ſolutis nuptiis, in moribus & inſtitutis Judæorum perſeverare deſiit. Eodem autem tempore etiam Mariamne, repudiato Archelao, Demetrio nubit.

Poſtea Polemonem deſerit.

Mariamne, repudiato Archelao, Demetrio nubit.

λόμενος, μὴ ὑπ' ἐρηφανίσασαν αὐτόν. ἡ δὲ κακῶς πράττουσα, καὶ φυγεῖν ἐπιθυμοῦσα τὴν ἀδελφῆς Βερνίκης βλεπομένη φθόνον, διὰ γὰρ τὸ κάλλος παρ' ἐκείνης ἐν οὐκ ὀλίγοις ἐβλάπτετο, ἔδοξέναι τάτε πάτρια νόμιμα πείθει, καὶ τῷ φιλοκι γήμασθαι. τεκοῦσα δὲ ἐξ αὐτοῦ παῖδα προσηγόρευσεν Ἀγρίππαν. ἀλλ' ὃν μὲν τρόπον ὁ νεανίας [c] ἐκεῖνος σὺν [f] τῇ γυναικὶ καὶ τῶν ἐκπύρωσιν [g] Βεσσέως ὄρους ὅπι τῶν Τίτου Καίσαρος χρόνων ἠφανίσθη, μετὰ ταῦτα δηλώσω.

Berenice Herodis vidua Polemonis nuptias ambit.

γ'. Βερνίκη δὲ μετὰ τὸν Ἡρώδου τελευτὴν, ὃς αὐτῆς ἀνὴρ καὶ θεῖος ἐγεγένητο, πολὺν χρόνον διέτριβεν, φήμης διαχεομένης ὅτι τῷ ἀδελφῷ [h] συνῇ, πείθει Πολέμωνα, [i] Κιλικίας δὲ οὗτος βασιλεὺς, περιτεμόμενον [k] ἄγεσθαι πρὸς γάμον αὐτὴν, ἅτε γὰρ ἐλέγξειν ἂν ψευδεῖς τὰς διαβολάς. καὶ ὁ Πολέμων ἐπείθη μάλιστα διὰ τὸν πλοῦτον αὐτῆς. ὁ μὲν δὴ πολὺ συνέμεινεν ὁ γάμος, [l] ἀλλὰ Βερνίκη δι' ἀκολασίαν, ὡς ἔφασαν, καταλείπει τὸν [m] Πολέμωνα. ὁ δὲ ἅμα δὲ τε γάμου καὶ δὲ τοῖς ἔθεσι τῶν Ἰουδαίων ἐμμένειν ἀπήλλακτο. τῷ αὐτῷ δὲ καιρῷ καὶ [n] Μαριάμμη, παραιτησαμένη τὸν Ἀρχέλαον, συνῴκησε Δημητρίῳ, τῷ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἰουδαίων πρωτεύοντι γένει τε καὶ πλούτῳ· τότε δὴ καὶ τοῦ ἀλαβαρχίαν αὐτὸς εἶχε. γενόμενον δ' αὐτῇ παιδίον ἐξ ἐκείνου Ἀγρίππινον προσηγόρευσεν. ἀλλὰ περὶ μὲν ἑκάστου τούτων μετ' ἀκριβείας ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν.

CAP. VIII.

Quemadmodum Claudio mortuo Nero in imperium ſucceſſit: & quæ crudeliſſime patravit. De latronibus, ſicariis, & impoſtoribus, ſub Felice & Feſto Judææ procuratoribus.

ΚΕΦ. η'.

Ον τρόπον, Κλαυδίου τελευτήσαντος, Νέρων τοῦ δρχοῦ διεδέξατο· ἅ τε ὠμοπάτως ἔπραξεν. περὶ λῃστῶν, σικαρίων, καὶ γοήτων, τῶν Ἰουδαίας ἐπιτροπευόντων φήλικος καὶ Φήστου.

Obitus Claudii Cæſaris.

CÆterum moritur Claudius Cæſar, cum annos tredecim imperaſſet, menſes octo, & dies inſuper viginti: ferebantque nonnulli quod ab Agrippina uxore veneno ſublatus fuerit. Hujus mulieris pater quidem erat Germanicus Cæſaris frater, maritus vero Domitius Aënobarbus, è viris in urbe Roma illuſtribus. illo autem defuncto, eam,

Claudii uxores & liberi.

cum vidua diu manſiſſet, Claudius in matrimonium duxit, filium adducentem *in familiam* patri cognominem Domitium. Meſſalinam enim uxorem ob zelotypiam *ante* ſuſtulerat, ex qua Britannicum & Octaviam liberos ſuſceperat. Erat autem ei & Antonia filia natu maxima, quam ex priore uxore Petina habuit. Atque Octaviam protinus Neroni collocavit. id enim nomen ei dedit Cæſar poſteaquam in filium adoptaſſet.

Nero imperator.

2. Agrippina autem verita ne Britannicus, cum adultus eſſet, à patre principatum acciperet, ſuoque filio volens imperium ire præreptum, quæ

Ὁ Τελευτᾷ δὲ Κλαύδιος Καῖσαρ, βασιλεύσας [p] ἔτη δεκαεξία, [q] μῆνας ὀκτὼ πρὸς ἡμέραις εἴκοσι· καὶ λόγος ὑπὸ τοῦ φέρεσθαί τινων, ὡς ὑπὸ τῆς γυναικὸς Ἀγριππίνης φαρμάκοις ἀνῃρηται. τοῦτης πατὴρ μὲν ἦν Γερμανικὸς [r] Καῖσαρ ἀδελφὸς, ἀνὴρ δὲ [s] Δομέτιος Ἀηνόβαρβος ὁ τῶν ἐπισήμων καὶ τοῦ Ῥωμαίων πόλιν. ὃν τελευτήσαντα, χηρεύσαν αὐτὴν ὅπι πολὺν χρόνον Κλαύδιος ἄγεται πρὸς γάμον, ἐπαγομένην καὶ παῖδα Δομέτιον ὁμώνυμον τῷ πατρί· προσαγορήκει δὲ τὴν γυναῖκα Μεσσαλίναν διὰ ζηλοτυπίαν, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες [t] ἐγεγένηντο Βρεττανικὸς καὶ Ὀκταουία. [v] ἦν δὲ καὶ αὐτῷ Ἀντωνία πρεσβυτάτη τῶν ἀδελφῶν, ἣν ἐκ Πετίνης τῆς πρώτης γυναικὸς εἶχε. καὶ δὴ τὴν Ὀκταουίαν ἥρμοσε τῷ Νέρωνι. [x] τοῦτο γὰρ ὕστερον αὐτὸν ἐκάλεσεν εἰσποιησάμενος [y] υἱὸν ὁ Καῖσαρ.

Β'. Δεδοικυῖα δὲ ἡ Ἀγριππῖνα, μὴ ὁ Βρεττανικὸς ἀνδρωθεὶς αὐτὸς πρὸς τὰ πατρῷος τὴν ἀρχὴν ἀπαλλάξοι, τῷ δὲ αὐτῆς παιδὶ προαρπάσαι βουλομένη τὴν ἡγεμονίαν, τά τε περὶ τὴν

regis filia, Antonii & Cleopatræ nepte. Videſis *Caſaubonum* ad *Suetonium* in *Claudio*, cap. 28. *Simſonum* ad *Annum Chriſti* LIV. Ep. XLVIII. inter *Reineſii* Epp. & *Vetranium* ad *Tacitum*, in *Hiſt.* lib. 5. cap. 9.

e Ἐκεῖ] *L. B.* ὅτ.

f Τῇ γυναικὶ καὶ τὴν ἐκπύρωσιν] Τῇ γυναικὶ, ſc. Βερνίκῃ. ut ita intelligam facit *Zonaras*, hiſce verbis, λέγει δὲ καὶ τὰς Τίτου χρόνους ἡ γυνὴ σὺν τῷ παιδὶ νεαρίᾳ γεγυμνῷ ἀφανισθῆναι καὶ τὸ Βέσσιον ὄρος, πυρφόρον ὄν, καὶ τότε μᾶλλον ἐκπυρωθέν. *Epiphanius* vertit, *juvenis iſte cum uxore* &c. nec aliter *Gelenius*.

g Βεσσέως ὄρους] Ita & *Zonaræ Græciſque Aliis*. Quin & ὄρος Βίσιον dicitur, & Βισσέιον, & Οὐέσσιον, & Οὐεσσέσιον, & Οὐεσούιον. Vide *Cluverium* in *Italia Antiqua*, p. 1157.

h Συνῇ,] *L. B.* συνείη.

i Κιλικίας δὲ οὗτος βασιλεύς,] Λυκίας juxta libros *Epiphanii*.

k Ἀγεσθ] *L. B.* ἀγαγεσθαι.

l Ἀλλὰ] *L. B.* ἀλλ' ἡ.

m Πολέμωνα.] *L. B.* Πολέμονα.

n Μαριάμμη,] Conf. *ἀλωτ.* lib. 2. c. 7. §. 4. SPANH.

o Τελευτᾷ —— ἴκοσι·] Conf. *ἀλωτ.* lib. 2. c. 12. §. 8.

p Ἔτη δεκαεξία,] Ita & *Dio*, l. 61. p. 688. Videſis *Caſaubonum* ad *Suetonium* in *Claudio*, c. 45.

q Μῆνας ὀκτὼ πρὸς ἡμέρας εἴκοσι·] Καὶ μῆνας ὀκτὼ πρὸς ἡμέρας εἴκ. *Busb.*

r Καῖσαρ ἀδελφὸς,] In *Busb.* ὁ Καῖσαρ ἀδ.

s Δομέτιος Ἀηνόβαρβος] Δομίτιος *Dioni Aliiſque*.

t Ἐγεγένηντο Βρεττανικὸς καὶ Ὀκταουία.] Ita *Busb.* ἐγεγόνεσαν in *cæteris*.

v Ἦν δὲ καὶ αὐτῷ Ἀντωνία.] Locum hunc mendoſum eſſe deprehenderunt duo viri eruditiſſimi, *Ryckius* & *Aldrichius*. Ipſe emendatum dedi ex *Epiphanio*, qui vertit, *Meſſalinam peremit uxorem, ex qua liberos habuerat Britannicum & Octaviam. Erat autem ei & Antonia filia ſenior, quam ex prima uxore nomine Petina habuerat.* antea erat, Βρεττανικὸς καὶ Ὀκταουίαν καὶ Ὀκταουία, ἣν καὶ πρεσβυτάτην. Confer *Suetonium* in *Claudio*, c. 27.

x Τοῦτο γὰρ ὕστερον αὐτὸν ἐκάλεσεν] Sic *Busb.* (imo & *Lugd. Bat.*) atque ita, vel ἅτε καὶ ὕστερον αὐτὸν, *Epiphan.* qui vertit, *ſic enim eum poſtea vocavit, cum Cæſar eum filium adoptaſſet.* (Nero enim, qui antea dictus erat *L. Domitius Aënobarbus*, poſtquam Claudius eum adoptaſſet, appellabatur *Nero Claudius Cæſar Druſus Germanicus*,) τοῦτον γὰρ ὕστερον αὐτῷ in *Editis Aliiſque*.

y Υἱὸν ὁ Καῖσαρ.] Αὐτὸν *Busb.* & *Zonar.* Forſan, υἱὸν εἰσποιησάμενος αὐτόν.

τ Φανάλον τ Κλαυδίε, καθάπερ ἐμοὶ λόγος, διεπράξαντο, καὶ τ ταξίαρχον τ τ στρατιωτῶν ἔπαρχον Βῦρρον, καὶ σὺν αὐτῷ τὰς χιλιάρχας, τῶν τε ἀπελευθέρων τὰς μάλιστα δυναμένας, ἀπάγοντας εἰς τὴν παρεμβολὴν τ Νέρωνα, καὶ προσαγορεύοντας αὐτὸν αὐτοκράτορα. Νέρων δὲ, τὴν ἀρχὴν ἔτω προσλαβών, Βρεττανικὸν μὲν ἀδήλως τοῖς πολλοῖς ἀναιρεῖ διὰ φαρμάκων, φανερῶς δὲ οὐκ εἰς μακρὰν τὴν μητέρα τὴν ἑαυτ̃ φονεύει· παρόμοιον δὲ ἀποτίσας αὐτῇ, ἃ μόνον τ ἡμέτερων, ἀλλὰ καὶ τ ἐκείνης μηχανᾶς τὴν Ρωμαίων ἡγεμονίαν προσλαβεῖν. κτείνει δὲ καὶ τὴν Οκταυίαν ἢ σωφρὼ, πολλούς τε ἐπιφανεῖς ἄνδρας ὡς ἐπ' αὐτὸν ἐπιβουλὰς συνθέντας.

γ'. Αλλὰ περὶ μὲν τούτων, [z] ἐῶ τοῖν γράφειν. πολλοὶ γὰρ τὴν περὶ Νέρωνα συντετάχασιν ἱστορίαν. ὧν οἱ μὲν, διὰ χάριν, εὖ πεπονθότες ὑπ' αὐτ, τ ἀληθείας ἠμέλησαν· οἱ δὲ, διὰ μῖσος καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀπέχθειαν, ἔτως ἀναιδῶς ἐνεπαρώνησαν τοῖς ψεύσμασιν, ὡς ἀξίους [a] αὐτοὺς εἶναι καταγνώσεως. καὶ θαυμάζειν οὐκ ἔπεισί μοι τοὺς περὶ Νέρωνα ψευσαμένους, ὅπου μηδὲ τῶν περὶ αὐτ γενομένων γράφοντες τὴν ἀλήθειαν τ ἱστορίας τετηρήκασιν, καί τι πρὸς ἐκείνους αὐτοῖς ἐδόκει μῖσος ἦν, ἅτε μετ' αὐτοὺς πολλῷ χρόνῳ γενόμενοις. ἀλλὰ γὰρ τοῖς μὲν ὑπ' ἔρωτος ἐχομένοις τ ἀληθείας ἐξέστω γράφειν ὡς θέλουσι· τούτῳ γὰρ χαίρειν ἐοίκασιν. ἡμεῖς δὲ, σκοπὸν τὴν ἀλήθειαν προθέμενοι, τὰ μὲν ἀπορρηθέντα τ προκειμένης ἡμῖν πραγματείας ἐπ' ὀλίγον μνήμης ἀξιοῦμεν· τὰ δὲ ἡμῖν τοῖς Ιουδαίοις συμπεσόντα δηλοῦμεν ὑ παρέργως, μήτε τὰς συμφορὰς μήτε τὰς ἁμαρτίας διασαφεῖν οκνοῦντες. [b] ἐπανήξω τοίνυν ὅπι τὴν τῶν οἰκείων πραγμάτων διήγησιν.

δ'. Τῷ γὰρ πρώτῳ τ Νέρωνος ἀρχῆς ἔτι πλουτήσαντος τ Εμέσων βασιλέως Αζίζου, [c] Σόεμος ἀδελφὸς τὴν ἀρχὴν διαδέχεται. τὴν δὲ τ μικρᾶς Αρμενίας προστασίαν Αριστοβούλος, [d] Ηρώδου τ Χαλκιδος βασιλέως παῖς, ὑπὸ Νέρωνος ἐσχηκέναι δοκεῖ. [e] καὶ [f] τ Αγρίππαν [g] ἣν δωρεᾶται μοῖραν τινὶ τ Γαλιλαίας ὁ Καῖσαρ, Τιβεριάδα τε [h] Ταριχέας, ὑπακοὴν αὐτῷ κελεύσας· δίδωσι ἥ τε [i] Ιουλιάδα πόλιν τ Περαίας, καὶ κώμας τὰς περὶ αὐτὴν [k] πεντεκαίδεκα.

ε'. Τὰ δὴ καθ' τὴν Ιουδαίαν πράγματα πρὸς τὸ χεῖρον ἀεὶ τὴν ἐπίδοσιν ἐλάμβανε. λῃστηρίων γὰρ ἡ χώρα πάλιν ἀνεπλήσθη καὶ γοήτων ἀνθρώπων, οἳ τ ὄχλον ἠπάτων. ἀλλὰ τούτων μὲν ὁ Φῆλιξ πολλοὺς καθ' ἑκάστην ἡμέραν σὺν τοῖς λῃσταῖς λαμβάνων ἀνῄρει, καὶ Ελεάζαρον δή τ Δεναίου παῖδα, τ συνηθροισμένον τῶν λῃστῶν τὸ σωτήριον, δι' ἐνέδρας εἶλε ζῶντα· πίστιν γὰρ αὐτῷ προτείνας ὑπὲρ τ μηδὲν πείσεσθαι κακὸν, πείθει πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαι, καὶ δήσας ἀνέπεμπεν εἰς Ρώμην. ἔχων δὴ ἀπεχθῶς πρὸς [m] τ ἀρχιερέα τ Ιωνάθην ὁ Φῆλιξ, διὰ τὸ πολλάκις ὑπ' αὐτ νουθετεῖσθαι περὶ τ κρειττόνως προΐστασθαι τ τ τὴν Ιουδαίαν πραγμάτων, μὴ καὶ μέμψιν αὐτὸς ὀφλοίη παρὰ τοῖς ὑπηκόοις, [n] αἰτησάμενος ἐκεῖνον παρὰ τ Καίσαρος πέμψῃ τ Ιουδαίας ἐπίτροπον, προφάσιν ἐπενόει δι' ἧς μεταστήσεται τ συνεχῶς ὀχληρὸν αὐτῷ [o] γιόμενον. βαρὺ γὰρ τοῖς ἀδικεῖν ἐθέλουσι τὸ συνεχῶς [p] νουθετ-

Claudio necem afferrent, ut fama erat; *ipsa* confecit, atque illico mittit Burrhum militiæ præfectum, & cum eo tribunos & libertos qui plurimum auctoritate valebant, qui Neronem in castra *prætoriana* abducerent, ipsumque imperatorem salutarent. Nero autem, hoc modo principatum adeptus, Britannicum quidem clam pleriſque veneno sustulit, palam vero matrem suam non multo post ferro peremit; hanc illi vicem referens, non solum quod eum genuerit, verumetiam quod illius artibus Romanorum imperium acceperit. Quin & Octaviam uxorem suam occidit, multosque viros illustres, quasi in ipsum composuissent insidias. *Tyrannorum crudelissimus.*

3. Sed de his quidem plura dicere supersedeo. nam multi *admodum* Neronis historiam conscripserunt: quorum aliqui in gratiam ejus, ut bene de se meriti, veritatem neglexerunt; alii vero, ex odio & inimicitiis sibi cum eo susceptis, inverecunde adeo debacchati sunt in eum mendaciis, ut digni sint qui uno hoc crimine condemnentur. Etsi non mihi subit eos mirari de Nerone mentitos, quando ne res quidem ab antecessoribus ejus gestas memoriæ mandantes historiæ veritatem retinuerunt, licet in eos nullum odium habuerint, cum longo post eos tempore vixerint. Verum istis, qui nullam veritatis rationem habent, liceat pro lubitu scribere: nam hujusmodi licentia delectari videntur. At nobis, quibus propositum est veritati unice litare, quæ ab opere nostro aliena sunt paucis admodum attingere visum est: quæ vero Judæis, popularibus nostris, contigerunt, ea non perfunctorie narramus, ut quos non piget & calamitates nostras & delicta *omnibus* declarare. Itaque ad res nostras narrandas revertar. *Josephus carpit Romanos historicos.* *Veritatem profitetur.*

4. Primo imperii Nerpnis anno, Azizo rege Emesorum defuncto, Soëmus frater ei in principatum successit. Armeniæ autem minoris præfecturam Aristobulus, Herodis regis Chalcidis filius, à Nerone accepit. quin & Agrippæ donavit Cæsar partem quandam Galilææ, Tiberiadem & Taricheas, ejus imperio parere jussas: prætereaque Juliada Perææ urbem, & vicos quatuordecim ejus in vicinia positos. *Azimo succedit Soëmus.* *Aristobulus Herodis regis Chalcidis filius.* *Agrippæ ditio ampliatur.*

VI.

5. Cæterum res Judaïcæ indies in deterius prolapsæ sunt. nam regio iterum latronibus repleta est, & impostoribus qui multitudinem seducebant. Sed horum quidem multos, simul cum latronibus quotidie captos, Felix sustulit: insuper & Eleazarum Dinæi filium, qui latronum agmen collegerat, ex insidiis vivum cepit: nam fide ei data, quod nihil mali passurus esset, pellexit eum ut ad se veniret, moxque vinctum Romam mittendum curabat. Cum autem Felix odio haberet Jonatham pontificem, ut qui eum sæpe admonuerit de rebus Judaïcis melius administrandis, ne ipse, qui eum à Cæsare in Judæam procuratorem mittendum petierat, populi querelis appeteretur, rationem excogitabat ipsum è medio tollendi qui factus est sibi continuo molestus. nam frequens admonitio gravis est iis quibus in animo est injuste agere. Itaque hujusmodi de causa Felix amicum Jonathæ fi- *Felix castigat latrones.* *Eleazarus latro captus & Romam missus.* *Jonathas pontifex Felici invisus.*

z Εῶ πλείω γράφειν.] Οἱ πλείω, pro ἐῶ πλείω γράφειν, in *Cod. Busb.*

a Αὐτοὺς εἶναι καταγνώστους.] Αὐτοὺς abest *Vat.* & commode abesse potest.

b Επανήξω τοίνυν] *L. B.* ἐπανάξω τοίνυν τ λόγον.

c Σόεμος ἀδελφὸς] Vocem Σοεμος insertam dedi è *Cod. Busb.* ἐμὸς ἀδελφὸς in *Cod. Vat.* Οὗτος ἀδελφὸς *L. B.* Σοαιμον meminit *Dion Cassius*, l. 59. p. 649. & *Sohemum* memorat *Tacitus* in *Hist.* l. 12. p. 13.

d Ηρώδου τ Χαλκιδος βασιλέως,] Conf. *alter.* lib. 2. c. 13. §. 2. SPANH.

e Καὶ τ Αγρίππαν] Καὶ τῷ Αγρίππᾳ δεδώκῃ) μοῖράν τινα *Busb.*

f Τὸν ——— κελεύσας.] Conf. *alter.* lib. 2. c. 13. §. 2. SPANH.

g Δὴ δωρεᾶται) μοῖραν] Δὴ abest *Vat.*

h Ταριχέας,] Ταριχείας *Busb.* (Ταριχαίας *Cocceius*) Vocem non agnoscit *Epiphanius*, qui hoc modo locum vertit, *sed Agrippa donavit Cæsar partem quandam Galilææ Tiberiadis tetrarchiæ, præcipiens* &c.

i Ιουλιάδα πόλιν] Λυλίδα πόλιν *Busb.*

k Τεσσαρεσκαίδεκα.] Δεκατέσσαρας *Busb.* & *Lugd. Bat.* καὶ κώμας τὰς περὶ αὐτὴν δεκάδας apud *Photium* in *Bibliotheca*, Cod. 238. p. 978.

l Τούτων μὲν ὁ Φῆλιξ] Sic *Busb.* & *Epiphan.* τούτους in *reliquis.*

m Τὸν ἀρχιερέα τ Ιωνάθην] *Sc.* ὄντα ἐκ τ ἀρχιερέων. In *Cod. Busb.* καὶ πρὸς τ ἀρχ. Forsan πρὸς τ Ανανίαν, inquit *Grotius* ad *Act.* 23. v. 1. HUDS. Conf. *alter.* lib. 2. c. 13. §. 3. SPANH.

n Αἰτησάμενος] *Gen.* αἰτησαμένοις. *L. B.* αἰτησόμενος.

o Γενόμενον.] Λέγα *Busb.* γινόμενον in *ceteris.*

p Νουθετῶν.] Νουθετῶν *Busb.* & *Gall.*

fidiſſimum, genere Hieroſolymitam, Doram nomine, hortatur & ſuadet multum pecuniæ promittendo, ut Jonathæ latrones immitteret qui ipſum interficerent. atque ille ei obſequutus, hoc modo per latrones necem pontifici machinatus eſt. Quidam eorum, quaſi Deum adoraturi, in urbem aſcenderunt, ſub veſtibus ſicis ſuccincti; atque Jonathæ famulitio permiſti ipſum occidunt. Cum autem inulta manſiſſet cædes, in poſterum latrones * ſine omni metu in feſtivitatibus aſcendunt, ferrumque ſimiliter ac antea occultatum habentes, turbæ immiſti, partim è ſuis inimicis quoſdam perimunt, partim aliorum, aliis pecunia operam ſuam præſtantes, idque non modo in urbe reliqua, ſed ipſo etiam in templo nonnullos. nam & illic cædem facere non verebantur, quaſi ita agendo nihil pietatem læderent. Hanc ob cauſam arbitror etiam Deum, impietatis illorum odio, averſatum eſſe urbem, &, cum templum non amplius ſibi purum domicilium exiſtimarit, Romanos in nos adduxiſſe, urbique ignem purificantem injeciſſe, & nobis cum uxoribus & liberis ſervitutem, eo animo ut nos calamitatibus edocti ad ſanam mentem rediremus.

Sicarius à Felice ſummiſſus eum perimit.

Latronum & ſicariorum audacia.

Unde Hieroſolymorum excidium?

6. Et quidem ex iis quæ patrarunt latrones, fiebat ut urbs nefariis ejuſmodi facinoribus repleretur. Impoſtores vero & fallaciis pleni homines ſuadebant multitudini, ut ipſos in ſolitudinem ſequerentur. ſe enim ipſis oſtenſuros dicebant manifeſta prodigia & ſigna, quæ Dei cura & providentia evenirent. multique, fidem habentes, dementiæ ſuæ pœnas pertulerunt. Eos quippe retractos Felix ſupplicio affecit. Eodem autem tempore quidam ex Ægypto venit Hieroſolyma, ſe vatem eſſe ſimulans, ſuadenſque plebejæ turbæ, ut ſecum montem Olivarum aſcenderet, qui è regione urbis ſitus quinque abeſt ſtadia. inde enim ipſis ſe monſtrare velle dicebat, quomodo ſuo juſſu corruerent Hieroſolymorum muri, per quos ipſis aditum ſe patefacturum eſſe promittebat. Fe-

Impoſtores & magi per Judeam.

Ægyptius pſeudo-propheta.

τῶν. καὶ δὴ διὰ τοιαύτης αἰτίας ὁ φῆλιξ τὸν πισέπαλον [q] τῶν Ιωνάθᾳ φίλων, Ιεροσολυμίτῃ τὸ γένος, [r] Δωρᾶν ὀνόματι, πείθει, [s] πολλὰ χρήματα δώσειν ὑπισχνέμενος, [t] ἐπαγαγεῖν τῷ Ιωνάθῃ τὰς λῃστὰς ἀναιρήσοντας. κἀκεῖνος ὑπανήσας ἐμηχανήσατο διὰ τ λῃστῶν πραχθῆναι τοιούτῳ τρόπῳ τὸν φόνον. [v] ἀνέβησάν τινες αὐτῶν εἰς τὴν πόλιν, ὡς προσκυνήσοντες τὸν Θεὸν, ὑπὸ τὰς ἐσθῆτας [x] ἔχοντες [y] ξιφίδια, καὶ συναναμιχθέντες [z] τῷ Ιωνάθῃ κλείουσιν αὐτόν. ἀνεκδικήτῳ δὲ τῷ φόνῳ μεμενηκότος, μὴ πάσης τὸ λοιπὸν ἀδείας ἀναβαίνοντες ἐν τ ἑορτῇς οἱ λῃσταὶ, καὶ τ σίδηρον ὁμοίως κεκρυμμένον ἔχοντες, συναναμιγνύμενοι τοῖς πλήθεσιν, [a] ἀνῄρουν μέν τινας ἑαυτῶν ἐχθρούς, οὓς δή, ὅτι χρήμασιν ἄλλοις ὑπηρετοῦντες, ἀ μόνον κατὰ τὴν ἄλλην πόλιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ ἱερὸν ἐτόλμων. καὶ γὰρ ἐκεῖ σφάττειν ἐτόλμων, οὐδὲ ἐν τούτῳ δοκοῦντες ἀσεβεῖν. [b] Διὰ τοῦτο οἶμαι τὸν Θεὸν μισήσαντα τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν ἀποστραφῆναι μὲν ἡμῶν τὴν πόλιν. τὸ δὲ ἱερὸν, οὐκ ἔτι καθαρὸν οἰκητήριον αὐτῷ κρίναντα, Ρωμαίους ἐπαγαγεῖν ἡμῖν, [c] καὶ τῇ πόλει [d] καθάρσιον πῦρ καὶ δουλείαν ὀφλεῖν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, σωφρονῆσαι τ συμφοραῖς [dd] βουλόμενον ἡμᾶς.

ς'. Τὰ μὲν οὖν τ λῃστῶν ἔργα τοιαύτης ἀνοσιότητος ἐπλήρου τὴν πόλιν. οἱ δὲ γόητες καὶ ἀπατεῶνες ἄνθρωποι τὸν ὄχλον ἔπειθον αὐτοῖς εἰς τὴν ἐρημίαν ἕπεσθαι. [e] δείξειν γὰρ ἔφασαν ἐναργῆ τέρατα καὶ σημεῖα, κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν γινόμενα. καὶ πολλοὶ πεισθέντες, τ' ἀφροσύνης [f] τιμωρίας ὑπέσχον. ἀναχθέντας γὰρ αὐτοὺς φῆλιξ ἐκώλασεν. ἀφικνεῖται δή τις ἐξ Αἰγύπτου κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν εἰς τὰ Ιεροσόλυμα, προφήτης εἶναι λέγων, καὶ συμβουλεύων τῷ δημοτικῷ πλήθει σὺν αὐτῷ πρὸς ὄρος τὸ προσαγορευόμενον [g] Ελαιῶν ἔρχεσθαι, ὃ καὶ τ πόλεως ἄντικρυς κείμενον ἀπέχει στάδια [h] πέντε. θέλειν γὰρ, [i] ἔφασκεν, αὐτοῖς ἐκεῖθεν ὀπιδεῖξαι, ὡς, κελεύσαντος αὐτοῦ, [k] πίπτοι τὰ τ [l] Ιεροσολύμων τείχη, δι' ὧν τὴν εἴσοδον αὐτοῖς παρέξειν ἐπηγγέλλετο. φῆλιξ δὴ, ὡς ἐπύθε-

τὸ

q Τῶν Ιωνάθου] Quia hic ἀρχιερεὺς appellatur, nec tamen poſtea ei Iſmaël, Phabi filius ſucceſſiſſe dicitur, nec hic ſucceſſiſſe Ananiæ filio Nebedæi, poſſet dubium videri, an hic Jonathas in ſerie Pontificum locum habere debeat, quoniam ἀρχιερέως nomen etiam aliis quam Pontificibus datur. Ita Valeſius ad Euſebii hiſtoriam eccleſiaſticam lib. 11. c. 23. ſcribit, *poſt Joſephum Camæ filium ponendus eſt Ananias Nebedæi filius, de quo Joſephus capite tertio libri viceſimi. Poſt hunc fuit Iſmaëlus Phabæi filius ab Agrippa juniore factus.* Ego tamen hunc Pontificum numero inſerendum exiſtimo. Scribit Joſephus capite ultimo fuiſſe XXVIII. Pontifices ab eo tempore quo Herodes rerum potitus fuit uſque ad templi excidium. Ineatur numerus.

1. Ananelus.
2. Ariſtobulus.
3. Jeſus fil. Phabi.
4. Simon fil. Boethi.
5. Matthias Theophili.
6. Joazar fil. Boëthi.
7. Eleazar fil. Boëthi.
8. Jeſus fil. Sie.
9. Ananus fil. Seth.
10. Iſmaël fil. Phabi.
11. Eleazar fil. Anani.
12. Simeon fil. Camithi.
13. Joſephus Caiaphas.
14. Jonathas fil. Anani.
15. Theophilus.
16. Simon fil. Boëthi.
17. Matthias.
18. Aljonæus.
19. Joſephus fil. Camydi.
20. Ananias fil. Nebedæi.
21. Jonathas.
22. Iſmaël fil. Phabi.
23. Joſephus.
24. Ananus.
25. Jeſus Damnæi fil.
26. Jeſus fil. Gamalielis.
27. Matthias fil. Theophili.
28. Phannias fil. Samuëlis.

Tolle Jonatham ex hac ſerie, non erunt 28. REL.

r Δωρᾶν ὀνόματι,] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* Δῶρον in *Editis Aliiſque.* Ιώνητον ὀνόματι juxta *Epiphanium.*

s Πολλὰ χρήματα δώσειν ὑπισχνέμενος] Vocabulum πολλὰ debemus *Cod. Busb.* & *Epiphanio.*

t Ἐπαγαγεῖν τῷ Ιωνάθῃ τὰς λῃστὰς ἀναιρήσοντας.] Hæc è Joſepho adducit Euſebius H. Eccl. lib. 11. c. xx. SPANH.

v Ἀνέβησάν τινες αὐτῶν εἰς τὴν πόλιν] Ἀνέβησαν γάρ τινες τ λῃστῶν ſolus *Busb.*

x Ἔχοντες ξιτίδια,] Φέροντες *Busb.*

y Ξιφίδια,] *L. B.* ξιφιδία. & in *Marg.* ξιφιδίων ἀπὸ τ ξίφους, ξιφίδιον ἀπὸ τ ξιφιδ.

z Τῷ Ιωνάθῃ κτείνουσιν αὐτόν.] Τῷ πλήθει, κτείνουσιν Ιωνάθου juxta *Epiphan.* & *Zonaram.* HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 13. §. 3. SPANH.

* *Sine omni metu in feſtivitatibus aſcendunt,*] *Al.* cum omni fiducia.

a Ἀνῄρουν μέν τινας ἑαυτῶν ἐχθρούς.] Ἀνῄρουν δὲ μὲ ἑαυτῶν *Busb.*

b Διὰ τοῦτο οἶμαι κ.τ.λ.] Διὰ τὰ εἰς Ιάκωβον, τ ἀδελφὸν Ιησοῦ, τ λεγόμενα Χριστοῦ, τετολμημένα, ſi fides *Origeni* in hæc verba *Joſephum* (lapſu forſan μνημονικῷ) citanti.

c Καὶ τῇ πόλει] Καὶ τὴν πόλιν καθάρσιόν τε πῦρ καὶ δουλείαν ἐπενεγκεῖν *Busb.*

d Καθάρσιον πῦρ] Conf. *ἀλωσ.* lib. 6. c. 2. §. 1. SPANH.

dd Βουλόμενον ἡμᾶς.] Βουλόμενα *Busb.*

e Δείξειν —— χρώμενα.] Conf. *ἀλωσ.* l. 2. c. 13. §. 4. & 5. SPANH.

f Τιμωρίας ὑπέσχον.] Τιμωρίαν *Busb.*

g Ελαιῶν ἔρχεσθαι, ὃ καὶ τ πόλεως] *L. B.* Ελαιῶν ὃ τ πόλεως.

h Πέντε.] Ita in *Joſephi* libris omnibus (quos vidimus) tam *Editis* quam *MSS.* tam *Gr.* quam *Lat.* Locum tamen in mendo cubare ſibi perſuadent *Grotius* ad *Act.* c. 1. v. 12. & *Waſerus* de *Ant. Menſ. Hebr.* l. 1. c. 12. quod mons *Oliveti* ſpatio itineris Sabbatici (quod octo ſtadiorum erat) Hieroſolymis abeſſe dicatur *Act.* c. 1. v. 22. Verum (ne quid dicam de *Theophylacto* & *Chryſoſtomo* qui ἑπτὰ pro πέντε in *Joſepho* legiſſe præ ſe ferunt, aut de *Voigtio* qui in *Codice Wratiſlavienſi* ἑπτὰ reperiri dicit) facile cum *Joſepho* conciliari poteſt *Lucas*: utpote quod primus pes montis ab urbe ſtadiis quinque abfuerit: at Chriſtus aſcenſurus ſcanderit ulterius per tria ſtadia. Videſis l. 6. de *Bello Jud.* c. 3. *Druſium* in *Obſervat.* l. 3. *Gerhardum* in *Harmonia Evang.* c. 144. *Lightfootum* in *Centuria Chronogr.* ad *Matt.* c. 40. & *Relandum* in *Paleſtina* S. p. 449.

i Ἔφασκεν,] Illud ἔφασκεν è *Cod. Busb.* & *Epiphan.*

k Πίπτοι] Ita *Busb.* πίπτῃ in *reliquis.*

l Ιεροσολύμων τείχη,] Sic *Busb. Vat.* & *Epiphan.* Ιεροσολυμιτῶν in *Editis Aliiſque.*

m Τὸ

τὸ παῦται, κελεύει [m] τοὺς στρατιώτας ἀναλαβεῖν τὰ ὅπλα, καὶ, μετὰ πολλῶν ἱππέων τε καὶ πεζῶν ὁρμήσας ἀπὸ τῆς Ἱεροσολύμων ἐπεσβάλλει τοῖς περὶ τὸ Αἰγύπτιον· καὶ τετρακοσίους μὲν [n] αὐτῶν ἀπέκτεινε, διακοσίους δὲ ζῶντας ἔλαβεν. ὁ δὲ Αἰγύπτιος αὐτὸς [o] διαδράσας ἐκ τῆς μάχης ἀφανὴς ἐγένετο. [p] πάλιν δὲ οἱ λῃσταὶ τὸν δῆμον εἰς τὸν πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον παρώξυνον, [q] μηδὲν ὑπακούειν αὐτοῖς [r] λέγοντες, καὶ τὰς τῶν ἀπειθούντων κώμας ἐμπιπράντες [rr] διήρπαζον.

ζ'. [s] Γίνεται δὲ καὶ τῶν Καισαρείαν οἰκούντων Ἰουδαίων στάσις περὶ τὰς ἐν αὐτῇ Σύρους περὶ ἰσοπολιτείας. οἱ μὲν γὰρ Ἰουδαῖοι πρωτεύειν ἠξίουν, [t] διὰ τὸ τὸν κτίσην τῆς Καισαρείας Ἡρώδην αὐτῶν βασιλέα γεγονέναι [v] τὸ γένος Ἰουδαῖον. Σύροι δὲ τὰ μὲν περὶ τὸν Ἡρώδην ὡμολόγουν, ἔφασαν δὲ τὴν Καισάρειαν Στράτωνος πύργον τὸ πρότερον καλεῖσθαι, καὶ τότε μηδένα γεγονέναι τῆς πόλεως τῶν Ἰουδαίων οἰκήτορα. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῆς χώρας ἔπαρχοι, λαβόντες ἀμφοτέρωθεν τοὺς αἰτίους τῆς στάσεως, πληγαῖς ἠκίσαντο, καὶ τὴν παραχὴν ὕστερον κατέσχεσαν πρὸς ὀλίγον. πάλιν γὰρ οἱ κατὰ τὴν πόλιν Ἰουδαῖοι τῷ πλούτῳ θαρροῦντες, καὶ διὰ τοῦτο καταφρονοῦντες τῶν Σύρων, ἐβλασφήμουν εἰς αὐτοὺς ἐρεθίζειν προσδοκῶντες. οἱ δὲ ζημίαις μὲν ἡττώμενοι, μείζονα δὲ φρονοῦντες διὰ τὸ τοὺς πλείστους τῶν ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐκεῖσε στρατευομένων Καισαρεῖς εἶναι καὶ Σεβαστηνούς, μάχεσθαι μὲν πρῶτον καὶ αὐτοὶ τοὺς Ἰουδαίους λόγῳ ὑβρίζουν. εἶτα λίθοις ἀλλήλους ἔβαλλον, ἕως πολλοὺς [x] ἀμφοτέρους τρωθῆναί τε καὶ πεσεῖν συνέβη. νικῶσι γε μὴν Ἰουδαῖοι. φῆλιξ δὲ, ὡς ἐθεάσατο φιλονεικίαν ἐν πολέμου τρόπῳ γιγνομένην, προσπηδήσας, παύεσθαι τοὺς Ἰουδαίους παρεκάλει· μὴ πειθομένοις δὲ τοὺς στρατιώτας ὁπλίσας ἐπαφίησι, καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, πλείους δὲ ζῶντας ἔλαβεν, οἰκίας δέ τινας τῶν ἐν τῇ πόλει πολλῶν πάνυ χρημάτων γεμούσας διαρπάζειν ἐφῆκεν τοῖς στρατιώταις. οἱ δὲ τῶν Ἰουδαίων ὑπερέχοντες, καὶ πρόσθεν κατὰ τὴν ἀξίωσιν, δείσαντες περὶ ἑαυτῶν, παρεκάλουν τὸν Φῆλικα τοὺς στρατιώτας [y] ἀνακαλεῖσθαι τῇ σάλπιγγι, καὶ φείδεσθαι τὸ λοιπὸν αὐτῶν, δῦναί τε μετάνοιαν ὑπὲρ τοῖς πεπραγμένοις. καὶ Φῆλιξ ἐπείθη.

η'. Κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν [z] ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας δίδωσι τὴν ἀρχιερωσύνην Ἰσμαήλῳ. [a] Φαβεῖ παῖς ἦν οὗτος. [b] ἐξάπιναι δὲ καὶ τοῖς [c] ἀρχιερεῦσι στάσις πρὸς τοὺς ἱερεῖς, καὶ τοὺς πρώτους τῆς πλήθους τῶν Ἱεροσολυμιτῶν, [d] ἕκαστός τε αὐτῶν, σὺν ἀνθρώπων τῶν θρασυτάτων καὶ νεωτερισῶν ἑαυτῷ [e] ποιήσας, ἡγεμὼν ἦν· καὶ συρράσσοντες σκληρολόγουν τε ἀλλήλους, καὶ λίθοις ἔβαλλον. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ἦν [f] ἀδεής· ἀλλ' ὡς ἐν ἀνεπισκεύτῳ πόλει ταῦτα ἐπράσσετο μετ' ἐξουσίας. [h] τοιγαροῦν οἱ τῶν ἀρχιερέων παῖδες λαβόντες τρισχιλίους ὁπλίτας ἐξῆλθον πρὸς τὸν Φῆλικα, καὶ τὸν σῖτον ἐκεῖνον ἐπὶ σφᾶς ἐκκομίζεσθαι ἐκέλευον. ὁ δὲ Φῆλιξ ἀκούσας ἐκέλευσε τοὺς στρατιώτας ἁρπάσαντας τὸν σῖτον ἐπὶ σφᾶς κομίζεσθαι. καὶ τοῦτο ἐποίησαν μετὰ πολλῆς προθυμίας, καὶ πολλὰ χρήματα διήρπασαν. καὶ οὐκ ἐπὶ πολὺ ἀτιμώρητοι ἦσαν. ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐποίησεν ὁ Φῆλιξ τοῖς ἀρχιερεῦσι χαριζόμενος, ἐπειδὴ ἐκεῖνοι τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἰωνάθην ἔπεισαν ἀναβῆναι πρὸς αὐτούς, ὃν ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς ἐκ τῆς Κρήτης μεταπεμψάμενος ἀπέκτεινεν. ἐπὶ τοσοῦτον δὲ ἐξύβρισεν ἡ τῶν ἀρχιερέων ἀναίδεια, ὥστε καὶ τοὺς ὑπηρέτας ἑαυτῶν ἐπὶ τὰς τῶν ἀπόρων ἅλωνας ἀποστέλλειν καὶ τὰς δεκάτας ἁρπάζειν. καὶ οὐκ ἦν τις κωλύσων· ὥστε καὶ τοὺς ἐκ τοῦ ἱερατικοῦ γένους ὄντας ἀπόρους ἀναγκάζεσθαι τοιαῦτα ποιεῖν, ἵνα μὴ λιμῷ διαφθαρῶσιν.

lix vero, ut ista audivit, jubet milites arma arripere; cumque multis equitibus & peditibus stipatus Hierosolymis eruptionem fecisset, invadit Ægyptium & qui ab eo stabant: ac quadringentos quidem ipsorum occidit, ducentos vero vivos cepit; Ægyptius autem ipse è pugna elapsus *statim* è conspectu evanuit. Rursum vero latrones populum ad bellum Romanis inferendum concitabant, illis nequaquam parendum esse dictitantes, & sibi non assentientium vicos incendebant & diripiebant. *Felix Ægyptium eusque comites aggreditur.*

7. Quin & inter Judæos, Cæsaream incolentes, & Syros, qui in ea erant, orta est seditio, de jure civitatis ex æquo participando. Nam Judæi quidem primas sibi deferri volebant, quod rex illorum Herodes, Cæsareæ conditor, genere fuerit Judæus. Syri vero quæ ad Herodem quidem spectabant non inficiabantur, sed ajebant urbem antea Stratonis turrim appellatam, & tunc Judæorum neminem in urbe sedes habuisse. Cum ista audissent provinciæ præsides, seditionis ex utraque parte auctoribus prehensis, verberibus eos affecerunt, atque ita tumultum ad breve tempus repressérunt. Rursus enim Judæi, qui in urbe erant, opibus freti atque adeo contemptui habentes Syros, conviciis eos incessebant, hoc modo illos se provocaturos esse exspectantes. Isti vero, divitiis quidem inferiores, animis tamen elati, quod maxima illorum pars, qui per ea loca sub Romanis stipendia merebant, Cæsarenses essent & Sebasteni, aliquantisper & ipsi verborum contumelias in Judæos regerebant. Inde eò ventum est ut alteri in alteros lapides jacerent, donec eveniret multos utrinque vulneratos cecidisse. victoria tamen penes Judæos erat. Felix autem, ut vidit contentionem parum admodum ab aperto bello differre, prosiliens obsecrabat Judæos ut quiescerent: cumque non parerent, milites armis instructos in eos immisit, & multos quidem illorum occidit, plures vero vivos comprehendit; nonnullasque eorum qui in urbe erant domos divitiis refertas diripiendas concessit militibus. Sed qui moderatiores inter Judæos erant & dignitate præstantes, de se suisque solliciti, Felicem rogarunt, ut milites tuba revocaret eisque de cætero parceret, & locum daret pœnitentiæ ob ea in quibus deliquerant. Atque Felix flexus est *eorum precibus*. *In apertam pugnam erumpit.* *Seditiosi à Felice castigantur.*

8. Sub idem tempus Agrippa rex pontificatum confert in Ismaëlum, qui Phabi erat filius. Orta est autem & *ingens* seditio pontificum adversus sacerdotes primoresque plebis Hierosolymitanæ: adeo ut singuli illorum, collecta manu perditorum hominum novisque rebus studentium ductores se *palam* ferrent: congressique *interdum* conviciis & lapidibus se mutuo impeterent. cum interim nemo esset qui eos objurgaret: sed tanquam in civitate omni rectore destituta hæc licentius agerentur. Tandem *Ismaëlus pontifex.* *Seditio inter pontifices & sacerdotes.*

m Τοὺς στρατιώτας] Τοῖς στρατιώταις *Busb.*
n Αὐτῶν ἀπέκτεινε] Αὐτῶν deest *Busb.*
o Διαδράς] Διαδρὰς *Busb.*
p Πάλιν δὲ οἱ λῃσταὶ] Conf. *Bell.* lib. 2. c. 13. §. 6. SPANH.
q Μηδὲν] *L. B.* μὴ δὲν.
r Λέγοντες,] Θέλοντες *Busb.*
rr Διήρπαζον.] Διέφθειρον *Busb.*
s Γίνεται] —— καλεῖσθαι] Conf. *Bell.* lib. 2. c. 13. §. 7. SPANH.
t Διὰ τὸ τὸν κτίσην] Ita cum *Cod. Busb.* Διὰ τὸν in *ceteris*.
v Τὸ γένος Ἰουδαῖον] Τῷ γένει *Busb.*
x Ἀμφοτέρους τρωθῆναί τε] Περὶ ἀμφοτέρων *Busb. Lugd. Bat.* quoque, sed in *Marg.*
y Ἀνακαλεῖσθαι τῇ σάλπιγγι,] Ἀνακαλέσασθαι & mox φείσασθαι *Busb.* & *Gall.*
z Ὁ βασιλεὺς —— Ἰσμαήλῳ] Ismaël Pontifex à Rege Agrippa declaratus, de quo supr. lib. 3. c. 15. §. 3. Ἰσμαήλου δὲ παρ' ὑμῖν ἀρχιερέως ὄντος· ut & lib. 18. c. 2. §. 2. SPANH.
a Φαβεῖ παῖς ἦν οὗτος.] Φιαβεῖ *Gall.* Φαῦι *Niceph. Gall.* in *Epiphanii* versione, *Ismaëli filio Siab.*
b Ἐξάπιναι δὲ] Ἐξάπινα δὲ &c. quæ sequuntur citat Eusebius H. Eccl. lib. 11. c. 22. SPANH.
c Ἀρχιερεῦσι —— πρώτους] Ἀρχιερέων nomine non tantum eos intelligi volo, qui maximo pontificatu aut fungebantur aut functi erant, eorumque vicarios, sed alios quoque principes XXIV. sacerdotalium familiarum, ut loquuntur XXXII. *Paralip.* c. 24. v. 16. Vide Grotium ad *Matt.* c. 2. v. 4.
d Ἕκαστός τε αὐτῶν] Ἐξάπινα δὲ καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι πρὸς τ. ἱ. κ. τ. π. τ. πλ. τ. Ἱεροσολυμιτῶν ἔχθρα τις ἐπῆν ἀλλήλους καὶ διέστασις, ἕκαστός τε αὐτῶν πλῆθος ἀν. τ. θρ. κ. ν. π. ἡγεμὼν καὶ ἐξαρχος συστάσεως ἦν *Busb* i. δ. καὶ τ. ἀρχ. ἔχθρα τις εἰς ἀλλήλους καὶ στάσις καὶ πρὸς τοὺς πρώτους δὲ πλ. ἱ. τ. ἀ. σ. ἀ. τ. θ. καὶ ν. ἱ. ποιήσας καὶ καθ' ἑαυτὸν συναγείρας, ἡγεμὼν ἦν *L. B.*
e Ποιήσας,] Ποιήσας, καὶ καθ' ἑαυτὸν συναγείρας ἡγεμὼν καὶ ἔξαρχος στάσεως ἦν *Gall.*
f Οὐδείς·] Οὐδὲ εἷς *Busb. Enseb.* in *Hist. Eccl.* l. 2. c. 20. & *Niceph.* in *Hist. Eccl.* l. 2. c. 26.
g Ἀσφαλεστάτῳ] *L. B.* ἀσφαλεστέρῳ.
h Τοιγαροῦν —— ἁλῶναι,] Pontifices servos immittunt, qui debitas sacerdotibus decimas auferant. conf. infr. c. 8. § 2. SPANH.

Sacerdotum clades.

Tanta porro pontificibus inceſſit impudentia & audacia, ut non vererentur ſervos ſuos ad areas mittere, qui decimas ſacerdotibus debitas raperent *agerentque*. Unde accidit ut ex ſacerdotibus nonnulli, quibus res familiaris anguſtior, præ alimentorum inopia mortem oppeterent. ita factioſorum violentia jus faſque omne penitus opprimebat.

VII.

Porcius Feſtus Judææ procurator.

Felix Romæ accuſatur.

9. Porcio autem Feſto, qui Felici ſuccederet, à Nerone miſſo, primores Judæorum Cæſaream incolentium Romam aſcendunt, & accuſationem contra Felicem inſtituunt: dediſſetque omnino pœnas injuriarum, quibus Judæos affecerat, niſi Nero fratris Pallantis, qui tum maxime apud eum in honore erat, precibus ſupplicibus multa indulſiſſet. Quin & duo primores Syrorum, qui Cæſareæ erant, Burro (ille enim Neronis erat magiſter, idemque ei à Græcis epiſtolis) ingenti pecuniæ vi perſuadent, ut illorum in gratiam literas à Nerone impetraret, quibus Judæis adimeretur jus civitatis illis cum Syris commune. Atque Burrus, cum imperatori ſupplicaſſet, id obtinuit ut hujuſmodi epiſtola ſcriberetur. unde mala, quæ gentem noſtram poſtea afflixerunt, ortum habuere. Judæi enim Cæſarenſes, ubi cognoverunt quæ ſcripta erant ad Syros, eo magis in ſeditionibus perſtabant, donec bellum exarſit.

Jus civitatis Cæſarenſis Judæis ademptum.

Judæi à latronibus & Sicariis vexati.

10. Cum autem Feſtus in Judæam veniſſet, accidebat ut Judæa latronibus vexaretur, qui vicos omnes incendebant & diripiebant. Et tunc quidem ii qui Sicarii appellati erant (iſti enim latronum genus) ad maximum numerum excreverant, enſiculis parvis utentes, magnitudine haud multum à Perſarum acinace diverſis, ſed incurvis *paululum inflexiſque*, quales ſunt quæ Romanis appellantur ſicæ; unde & nomen ipſis latronibus, multa cæde graſſantibus, inditum eſt. nam feſtis diebus, ut jam ante diximus, turbæ permiſti, undique in urbem religionis ergo confluenti, quotquot voluerint nullo negotio trucidabant. non raro etiam armati in inimicorum vicos irruebant, direptiſque ignem admovebant. Quin & Feſtus equeſtres pedeſtreſque copias contra eos miſit, qui decepti erant ab homine quodam præſtigiatore, ſalutem ipſis pollicente & malorum ceſſationem, ſi ſe uſque ad deſertum ſequi vellent; atque ipſum deceptorem, pariter ac eos qui illum comitati ſunt, interfecerunt milites ab eo miſſi.

Feſtus præſtigiatorem opprimit.

Domum ab Agrippa exſtructam ægre ferunt Judæi.

11. Sub idem autem tempus rex Agrippa ædificium magnitudine inſigni exſtruxit prope xyſtum, in regia Hieroſolymitana *Herodiana*, quæ olim fuerat Aſamonæi filiorum regia: cumque in loco eminenti ſitum eſſet, inde amœniſſimus proſpectus patebat urbem aſpectare volentibus. cujus rei cupidus rex, è triclinio, cum illic decumberet, quicquid in templo ageretur ſpectabat. Illa ubi viderunt Hieroſolymitanorum proceres, vehemen-

σαύτη ἢ τὰς ἀρχιερεῖς κατέλαβεν ἀναίδεια καὶ τόλμα, ὥς τε καὶ πέμπειν δούλους ἐτόλμων ἐπὶ [i] τὰς ἀλῶνας, τὰς ληψομένους τὰς τοῖς ἱερεῦσιν [k] ὀφειλομένας δεκάτας. καὶ συνέβαινε τοὺς ἀπορουμένους τῶν ἱερέων [l] ὑπ' ἐνδείας τελευτᾶν. ἕτως ἐκράτει δικαίᾳ πάντος ἡ τῶν στασιαζόντων βία.

Θ'. [m] Πορκίῳ ἢ Φήστῳ Διαδόχῳ Φήλικι πεμφθέντι ὑπὸ Νέρωνος, οἱ πρωτεύοντες τῆς τῶν Καισαρείαν κατοικούντων Ιουδαίων, εἰς τοῦτο Ρώμῃ ἀναβαίνουσι, Φήλικα κατηγοροῦντες· καὶ πάντως ἂν ἐδεδώκει τιμωρίαν τοῦ εἰς Ιουδαίους ἀδικημάτων, [n] εἰ μὴ πολλὰ αὐτὸν ὁ Νέρων τὸν ἀδελφὸν Πάλλαντα θαυμαλέοντα σωεχώρησε, [o] μάλιστα ἢ τότε διὰ τιμῆς ἔχων ἐκεῖνον. [p] καὶ τῆς ἐν τῇ Καισαρείᾳ ἢ οἱ πρῶτοι [q] δύο Σύροι [r] Βοῤῥοῦν· παιδαγωγὸς ἢ ἔτι τοῦ Νέρωνος, τάξιν τοῦτο ἐπὶ τῆς Ελληνικῶν ἐπιστολῶν πεπισθυμένος. πείθουσιν πολλοῖς χρήμασιν αἰτήσασθαι παρὰ τοῦ Νέρωνος αὐτοῖς ἐπιστολὴν ἀπουρῆσαι τοῦ Ιουδαίων [rr] πρὸς αὐτοὺς [s] ἰσοπολιτείαν. καὶ Βοῤῥοῦς τὴν αὐτοκράτορα θαρσαλέους [t] ἐπέτυχε γραφῆναι τοῦ ἐπιστολήν. αὕτη τῷ ἔθνει ἡμῶν τῆς μὴ πάσης κακῶν τὰς αἰτίας παρέσχεν. πυθόμενοι γὰρ [v] οἱ ἐν τοῦ Καισαρείαν Ιουδαῖοι τὰ γραφέντα [x] πρὸς τοὺς Σύρους, στάσεως μᾶλλον εἶχοντο, μέχρι δὴ τοῦ πόλεμον ἐξῆψαν.

ι'. Αφικομένου ἢ εἰς τοῦ Ιουδαίαν Φήστου, συνέβαινε τοῦ Ιουδαίαν ὑπὸ τῶν ληστῶν κακοῦσθαι, τῶν κωμῶν ἁπασῶν ἐμπιπραμένων τε καὶ διαρπαζομένων. καὶ οἱ [y] Σικάριοι ἢ καλούμενοι, λῃσταί ἢ εἰσιν ὅτοι, τότε μάλιστα [z] ἐπληθυνον, χρώμενοι ξιφιδίοις παραπλησίοις μὲν τὸ μέγεθος τοῖς τῶν Περσῶν [a] ἀκινάκαις, ἐπικαμπέσι ἢ καὶ [b] παραπλησίοις τοῦ ὑπὸ Ρωμαίων σίκαις καλουμέναις, ἀφ' ὧν καὶ τοῦ παρωνυμίαν οἱ λῃστεύοντες ἔλαβον πολλὰς ἀναιροῦντες. ἀναμιγνύμενοι γὰρ ἐν τῇ ἑορτῇ, καθὼς καὶ τὸ πρότερον εἴπαμεν, τῷ πλήθει [c] τῶν πανταχόθεν εἰς τοῦ πόλιν ἐπὶ τοῦ εὐσέβειαν [d] συῤῥυέντων, ἐς βλαβεῖν ῥᾳδίως ἀπέφαινον. πολλάκις ἢ καὶ μεθ' ὅπλων ἐπὶ τὰς κώμας τῶν ἐχθρῶν [e] ἀφικόμενοι, διήρπαζον καὶ ἐνεπίμπρασαν. πέμπει ἢ Φῆστος δυνάμιν ἱππικοῦ τε καὶ πεζικοῦ ἐπὶ τοὺς ἀπατηθέντας ὑπό τινος ἀνθρώπου γόητος, σωτηρίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλομένου καὶ παῦλαν κακῶν, εἰ βουληθεῖεν ἕπεσθαι μέχρι τῆς ἐρημίας αὐτοῦ. καὶ αὐτόν τε ἐκεῖνον τὸν ἀπατήσαντα, καὶ τοὺς ἀκολουθήσαντας διέφθειραν οἱ πεμφθέντες.

ια'. Κατὰ ἢ τὸν καιρὸν τοῦτον, ὁ βασιλεὺς Αγρίππας ᾠκοδομήσατο μεγάλῃ διαφόρου οἴκημα, ἐν τῷ βασιλείῳ ἐν Ιεροσολύμοις, ὑπαίθριον δὲ ξυστόν. [f] τὸ δὲ βασίλειον ἐγεγόνει πάλαι ὑπὸ τῶν Ασαμωναίου παίδων, ἐφ' ὑψηλοῦ δὲ τόπου κείμενον τοῖς [g] κατοπτεύειν ἀπ' αὐτοῦ βουλομένοις τοῦ πόλιν ὑπερπετέστατον παρεῖχε τοῦ θέαν· ἧς ἐφιέμενος ὁ βασιλεὺς ἐκεῖθεν ἀφεώρα καθημένους τὰ τε ἱερὰ τὰ θυόμενα. πολλοὺς δὲ θεασάμενοι τῶν Ιεροσολυμιτῶν

ι Τὰς ἀλῶνας] Confer lib. VI. c. 13. §. 1. & infr. c. 8. §. 2. τὰς ἅλωνας· SPANH.

k Ὀφειλομένας δεκάτας.] Ἐπιφειλομένας Busb.

l Ὑπ' ἐνδείας τελευτᾶν.] Ὑπὸ ἐνδείας ἀπομυρόμενος θνῄσκειν Euſeb. & Niceph. HUDS. Ὑπ' ἐνδείας ἀπομυόμενος θνῄσκειν. è Joſepho Euſeb. H. Eccl. lib. II. c. XX. SPANH.

m Πορκίῳ ἢ Φήστῳ Διαδόχῳ] Conf. ἀλων. lib. 2. c. 14. §. 1. SPANH.

n Εἰ μὴ πολλὰ] Εἰ μήπερ αὐτῷ ὁ Νέρων συνεχώρησε τὰδελφῷ Πάλλαντι πεισθεὶς θαυμαλέοντι· μάλιστα ἢ τότε διὰ τιμῆς ἄγων ἐκεῖνον. Busb.

o Μάλιστα ἢ] L. B. μάλιστα δὴ.

p Καὶ τῆς ἐν τῇ Καισαρείᾳ] Καὶ οἱ ἐν Καισαρείᾳ ἢ Σύροι Zonar. καὶ οἱ ἐν τῇ Καισαρείᾳ ἢ πρῶτοι Σύρων Gall. Voſſ. & Epiphan.

q Δύο Σύροι] L. B. Σύρων.

r Βοῤῥοῦν.] Ita reſcripſi pro Βήρυλλον, voce ſane mendoſa, quæ in Joſephi libros (Gr. & Lat.) dudum irrepſerat.

rr Πρὸς αὐτοὺς] Εἰς αὐτοὺς Busb.

s Ισοπολιτείαν.] Conf. ἀλων. lib. 2. c. 13. §. 7. SPANH.

t Επέτυχε γραφῆναι τοῦ ἐπιστολήν.] Ἔπεισε γραφῆναι Busb. σύντας γραφῆναι L. B.

v Οἱ ἐν τοῦ Καισαρείαν Ιουδαῖοι] Οἱ ἐν τοῦ Καισαρείαν οἰκοῦντες Ιουδαῖοι τὰ δοθέντα ὑπὸ Νέρωνος γραφέντα Busb.

x Πρὸς τοὺς] L. B. τοῖς τοὺς.

y Σικάριοι —— ἀκινάκαις,] Conf. ἀλων. lib. 2. c. 17. §. 6. & lib. 3. c. 9. §. 5. SPANH.

z Επληθυνον,] Επλήθυον Busb.

a Ακινάκαις,] Vide *Fullerum* in *Miſcell. S.* l. 2. c. 3. §. 165. *Druſium* de *tribus Sectis*, p 119. *Nic. Abramum* in *Ciceronis Oratt.* vol. 2. p. 107. *Relandum* in *Diſſ.* VIII. *de Veteris Linguæ Perſicæ reliquiis*, & *Burtonum* de *Lingua Perſica*, p. 64.

b Παραπλησίοις] Mallem (cum *Cod. Busb.*) ὁμοίοις, quod vox παραπλησίοις paulo ante occurrat. (ὁμοίοις τοῖς *L. B.*) ἐπικαμπέσι ἢ ὁμοίοις τοῖς ὑπὸ P. Zonar.

c Τῶν πανταχόθεν εἰς] Illud τῶν inſerui è *Cod. Busb.* accedente nunc *Lugd. Bat.*

d Συῤῥυέντων,] Συῤῥιόντων Busb. & Voſſ.

e Αφικόμενοι,] Αφικνούμενοι Busb. & Voſſ.

f Τὸ ἢ βασίλειον ἐγεγόνει πάλαι] Ita Busb. Lugd. Bat. & Epiphan. qui vertit, *quod palatium factum eſt olim à filiis Aſamonæi.* antea erat, τότε βασίλειον ἐγεγόνει ὑπὸ τῶν Ασαμωναίου παίδων.

g Κατοπτεύειν ἀπ' αὐτοῦ βουλομένοις] Ἐποπτεύειν ὑπὸ ἢ Busb.

h Ἐν-

τῶν οἱ πρῶτοντες, δεινῶς ἐχαλέπαινον. ἐ γὰρ ἐῶ πάτριον ἐδὲ νόμιμον ἡμῖν, τὰ κῆ τὸ ἱερὸν ὁρώμενα κατοπτεύεσθαι, καὶ μάλιστα πὶς ἱερουργίας. τοῖχον οὖν ἐγείρασιν ὑπὶ τ ἐξέδρας ὑψηλὸν, ἥτις ἦν ἐν τῷ ἔσωθεν ἱερῷ πεφαμμένη πρὸς δύσιν. ἐ μόνον ἢ τ βασιλικῆ τριχλίνε τλὺ ἄποψιν ἐτ ᾠκοδομηθεὶς ἀπετίμυεν, ἀλλὰ κ τ δυτικῆς ςοᾶς τ κατὰ τὸ ἱερὸν ἔξωθεν ἔσης, [h] ἔνθα τὰς φυλακὰς οἱ Ρωμαῖοι τ ἑορτῆς ἐποιοῦντο ἀφ' τὸ ἱερόν. ὑπὶ τύτοις [i] ἠγανάκτησαν ὅ, τε βασιλεὺς Αγρίππας, μάλιστα ἢ Φῆς ὁ [k] ἔπαρχ, καὶ πρστάξεν αὐτοῖς καθελεῖν. οἱ ἢ παρεκάλεσαν ἐξουσίαν αὐτοῖς δοῦναι πρεσβεῦσαι περὶ τύτε πρὸς Νέρωνα· ζῆν γὰρ ἐκ ὑπομένειν, καθαιρεθέντ τινὸς μέρους τ ἱερ. συγχωρήσαντ ἢ τ Φῆςε, πέμπουσιν ἐξ αὐτῶν πρὸς Νέρωνα [l] τὺς πρώτυς δέκα, καὶ Ισμάηλον τ ἀρχιερέα, καὶ Ελκίαν τ γαζοφύλακα. Νέρων ἢ ἀφικόμενος αὐτῶν, ἐ μόνον συέγνω περὶ τ πεπραχότ, ἀλλὰ καὶ συνεχώρησεν ἔτως ἐᾶν τλὺ οἰκοδομίαν, τῇ γυναικὶ [m] Ποππηίᾳ, θεοσεβὴς γὰρ [n] ἦν, ὑπὲρ τ Ιουδαίων δεηθείσῃ χαριζόμεν. ἢ τοῖς μὲν δέκα πρστάξεν ἀπέναι, τ ἢ Ελκίαν καὶ τ Ισμάηλον [o] ὁμηρεύσαντας παρ' ἑαυτῇ κατέσχεν. ὁ ἢ βασιλεὺς, ταῦτα ὡς ἐπύθετο, δίδωσι τλὺ ἀρχιερωσύνην Ιωσήπῳ τῷ Σίμων ἱ παιδὶ ἀρχιερέως, ὑπικαλεμένῳ ἢ [p] Καβί.

ter succenſebant. neque enim patria conſuetudo aut lex noſtra ferebat, ut quæ in templo gererentur, & maxime cum res ſacra fieret, aliquis *præter ſacerdotes* aſpiceret. Quam ob rem altum parietem excitabant ſuper exedram, quæ erat in interiore templo ad ſolem occiduum verſa. Iſte autem *ita* exædificatus non ſolum proſpectum è regio triclinio intercipiebat, ſed & è porticu occidentali extra templum ſita, ubi Romani * propter templum feſtis diebus excubias agebant. Iſta ægre tulerunt & rex Agrippa, & maxime Feſtus præſes, eiſque præcepit ut murus dirueretur. Illi vero rogarunt, ut liceret ſibi legatos ea de re ad Neronem mittere: vitam enim diutius non ferendam eſſe, parte aliqua templi diruta. Cumque Feſtus, id permiſiſſet, ad Neronem de ſuis ablegarunt decem primores, & Iſmaëlum pontificem, & Helciam ſacri ærarii cuſtodem. Nero autem cum eos audiviſſet, non ſolum quod factum erat eis ignoſcebat, verumetiam conceſſit ut ſtaret manereturque ædificium; gratificatus in hoc uxori ſuæ Poppææ, quæ (femina utpote religioſa) ei Judæorum in gratiam ſupplicaverat. quæ *porro* decem quidem *viros* abire juſſit, Helciam vero & Iſmaëlum apud ſe *tanquam* † obſides retinuit. At rex ubi iſta reſcivit, pontificatum detulit Joſepho cognomine Cabi, Simonis *olim* pontificis filio.

Murum altum ædificant Judæi.

Quem, contra quam voluerunt Agrippa & Feſtus, manſurum ſtatuit Nero.

Joſephus Cabi pontifex.

ΚΕΦ. Θ'.

Περὶ Αλβίνε, ὃ ἐπιτροπεύοντ ἀναιρεῖται Ιάκωβ· οἷά τε ᾠκοδόμησεν Αγρίππας.

CAP. IX.

De Albino, quo procuratore interficitur Jacobus: deque ædificiis Agrippæ.

VIII.

ΠΕμπτῃ δὲ Καῖσαρ [q] Αλβῖνον εἰς τλὺ Ιουδαίαν ἔπαρχον, Φήςε τλὺ τελευτὴν πυθόμεν. [r] ὁ δὲ βασιλεὺς ἀφειλέτο μὲν τ Ιώσηπον τὴν [s] ἀρχιερωσύνην, [t] τῷ δὲ Ανάνε παιδὶ, καὶ αὐτῷ Ανάνῳ λεγομένῳ, τὴν ἀφοδοχὴν τ ἀρχῆς ἔδωκε. τῦτον δὲ φασὶ τ πρεσβύτατον Ανανον εὐτυχέστατον γενέσθ. πέντε γὰρ ἔσχε παῖδας, καὶ τύτυς πάντας συέβη ἀρχιερατεύσαι τῷ Θεῷ, αὐτὸς καὶ [v] πρότερον τ τιμῆς ὑπὶ πολὺν ἀπολαύσας· ὅπερ ἐδενὶ συέβη τ παρ' ἡμῖν ἀρχιερέων. [x] ὁ δὲ νεώτερ Ανανος, ὃν τὴν ἀρχιερωσύνην [y] ἔφαμεν παρειληφέναι, θρασὺς ἦν τ τρόπον, καὶ τολμητὴς ἀφερόνως· αἵρεσιν δὲ μετῄει τὴν [z] Σαδδυκαίων, [a] οἵπερ εἰσὶ περὶ τὰς κρίσεις ὠμοὶ ὡς ἄλλ πάντας τὺς Ιουδαίυς, καθὼς ἤδη δεδηλώκαμεν. [b] ἅτε δὴ οὕτω τοιῦτος

Cæſar autem, audita Feſti morte, Albinum in Judæam miſit præſidem. Cæterum rex Joſepho quidem pontificatum abſtulit, Anani vero filio, ipſique Anano vocato, conceſſit, ut in iſtum principatum ſuccederet. At ſeniorem hunc Ananum ajunt feliciſſimum exſtitiſſe. nam quinque filios habuit, hiſque omnibus contigit Deo in pontificatu miniſtraſſe, cum & ipſe in primis ea dignitate in tempus longiſſimum functus eſſet: id quod nulli unquam apud nos pontifici contigit. Interea Ananus junior, quem pontificatum accepiſſe jam diximus, ferox erat ingenio & inſigniter audax; ſectam etiam Sadducæorum ſequebatur, qui præ cæteris Judæis in judiciis acerbi & immites, quemadmodum antea indicavimus. Talis igitur cum

Albinus Judææ procurator.

Ananus, Anani filius, pontifex.

cſ-

h Ενθα —— *ἱερόν.*] Conf. ſupr. c. 4. (5.) §. 3. SPANH.

* *Propter templum feſtis diebus excubias agebant.*] *Sc.* ad omnes tumultus arcendos.

i Ηγανάκτησαν] Ηγανάκτησεν ὅ, τε β. Αγρ. καὶ μάλιστα *Busb.*

k Επαρχ,] Επαρχ hic dicitur, qui propriè Επίτροπ ſeu Procurator dicebatur. SPANH.

l Τὺς πρώτυς δέκα,] Δέκα ὡς τ πρώτων *Zonar. de ſuis primatibus decem*, ut vertit *Epiphan.* Videſis Cl. *Vitringam* de *Decem-Viris otioſis*, p. 205.

m Ποππηίᾳ,] Ita ex nummis. Ποπηΐᾳ aut Ποππαΐᾳ in *Joſephi* libris.

n Ην,] Ην αὕτη *Busb.*

o Ομηρεύσαντας] *L. B.* ὁμηρεύσοντας.

† *Obſides retinuit*] Obſequii nempe Judæorum.

p Καβῖ.] Ita *Busb. Voſſ.* Καβῆ in *ceteris Gr.* in *Epiphanii* libris *Gaddis* aut *Gadis.*

q Αλβῖνον εἰς τλὺ Ιουδαίαν ἔπαρχον,] Conf. ἀλλοτ. lib. 2. c. 14. §. 1. & lib. 6. c. 5. §. 3. SPANH.

r Ο βασιλεὺς] Ο Αγρίππας ἀφ. *Busb.*

s Ἀρχιερωσύνη,] Ita *Busb.* & *Epiphan.* ἱερωσύνη in *Editis Aliiſque.*

t Τῷ Ανάνε παιδὶ,] *Nicephorus* (in *Eccl. Hiſt.* l. 2. c. 4.) hunc *Ananum* eundem eſſe dicit cum *Anania* illo, qui *Paulum* colaphis cædi juſſit, *Act.* c. 23. v. 2. Sed eum longe falli oſtendit *Valeſius* ad *Euſeb.* l. 2. c. 23.

v Πρότερον τ τιμῆς] Ita *Busb.* & *Gall.* πρότερον in *Editis Aliiſque.*

x Ο —— αὐτῷ] Adducuntur hæc ab Euſebio H. Eccl. lib. 11. c. XXIII. p. 65. D. ab iis verbis: ὁ ἢ νεώτερος Ανανος &c. SPANH.

y Εφαμεν παρειληφέναι,] Εἴπομεν *Euſeb.* in *Hiſt. Eccl.* l. 2. c. 23. *Niceph.* in *H. E.* l. 2. c. 38. & *Syncell.* p. 339.

z Σαδδυκαίων,] Talmudici etiam in Codice Joma teſtantur adjuratum fuiſſe Pontificem Maximum antequam admitteretur ad miniſterium diei Expiationis, ne placita Sadducæorum ſequeretur in adolendo ſuffitu. Fuere ergo ex Sadducæis ipſis Pontifices aliquando. REL.

a Οἵπερ —— Ιουδαῖοι,] Sadducæi ſeveriſſimi in Judiciis; Phariſæi contra mites πρὸς τὰς κολάσεις ſupr. lib. 13. c. 10. § 6. SPANH. Quod hic de Sadducæis notat eos præ aliis Judæis ſeveriſſimos fuiſſe in infligendis pœnis illuſtrat ea quæ in Megillath Taanith leguntur ad diem XIV. Tammuz. Sadducæos codicem conſcripſiſſe ספר נזירות quem uti canonem ſequebantur in quo notatum erat quinam pœna lapidationis, qui combuſtionis qui alia plecti deberent אלו שנסקלין ואלו שנשרפין, idque adeo ſevere exequebantur, ut dicerent עין תחת עין שן תחת שן *oculum pro oculo, dentem pro dente*, quem proximo abſtulerant, pendendum eſſe. Hinc etiam videtur eſſe quod Sadducæi in primis commemorentur qui ſeverius etiam animadvertendum cenſuerint in Petrum & Johannem Act. IV. 1. ἐπέστησαν αὐτοῖς οἱ ἱερεῖς καὶ ὁ στρατηγὸς τ ἱεροῦ καὶ οἱ Σαδδυκαῖοι. Ita & Act. 5. 17. E contrario Phariſæi mitiores ſe oſtendiſſe leguntur, uti Act. 5. 34. Gamaliel Phariſæus Apoſtolos dimittendos ſuadebat. Nec deſunt alii loci tum ex corpore juris Phariſaïci, id eſt Talmude, tum aliunde petiti ex quibus docemur Phariſæos lenes fuiſſe admodum in plectendis reis. Adi Lightfootum ad Johann. XVIII. 31. Joſephus etiam in vita ſua (erat autem Phariſæus) manſuetudinem ſuam prædicat & quod non affecerit pœnis quos poterat, idque plus ſemel; quod nefas putet, aliquem ὁμόφυλον interficere. REL.

b Ατε δὴ οὕτω] Ατε δὴ τοιοῦτος Ανανος *Sync.*

esset Ananus, opportunum sibi tempus adesse ratus, eo quod Festus quidem vita cessisset, Albinus vero adhuc in itinere esset, concilium judicum cogit; inductoque in judicium fratre *illius* Iesu, qui dicebatur Christus (Jacobus ei nomen) & cum eo quibusdam aliis, in eos ut legis violatæ reos cum accusationem instituisset, *statim* lapidandos tradidit. Sed quicunque inter cives modestissimi, legisque observandæ studiosissimi habebantur, graviter hoc tulerunt: atque clam *legatos* ad regem mittunt, hortantes ut Ananum per literas monere vellet, ne quid deinceps simile moliretur; neque enim prius illud recte *atque ex jure* ab eo factum fuisse. Quinetiam nonnulli eorum Albino, ab urbe Alexandria iter facienti, occurrerunt; eumque monuerunt, non licuisse Anano absque ipsius consensu concilium judicum convocare. Horum oratione Albinus persuasus literas plenas furoris & iracundiæ Anano scribit, minatus se de illo pœnas sumpturum. Proinde rex Agrippa, adempto ei pontificatu, quem per tres menses gesserat, Jesum Damnæi filium *pontificem* constituit.

Jacobus, frater Christi, lapidatur.

Ob Jacobi necem Ananum apud Albinum accusant Judæi.

Jesus Damnæi filius, pontifex.

2. Porro Albinus, cum ad urbem Hierosolymitarum venisset, omnem curam & providentiam adhibuit, ut pacatam & tranquillam redderet provinciam, sicarios aliquammultos interficiendo. Ananias autem pontifex ad majorem indies crevit existimationem, atque benevolentiam & honorem amplissimum apud cives *suos* assequutus est. *nam pecuniam acquirendi rationem probe noverat; atque adeo donis cum Albinum tum & pontificem *ipsum* assidue deliniebat. Habebat autem servos nequissimos, qui, adjuncto sibi audacissimo quoque, areas obeuntes sacerdotum decimas vi rapiebant, nec ab iis verberandis abstinebant qui eas dare recusabant. pontifices etiam similiter ac illius servi faciebant, cum nemo *eos* impedire posset. Quo fiebat ut sacerdotes, qui olim decimis se alebant, tunc cibi penuria morerentur.

Sacerdotum decimæ vi abreptæ.

ὢν ὁ Ανανος, νομίσας ἔχειν καιρὸν ἐπιτήδειον, διὰ τὸ τεθνάναι μὲν Φῆστον, Αλβῖνον δὲ ἔτι κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπάρχειν, καθίζει συνέδριον κριτῶν· καὶ ἀγαγὼν εἰς αὐτὸ [c] τὸν ἀδελφὸν Ιησοῦ τοῦ λεγομένου Χριστοῦ, Ιάκωβος ὄνομα αὐτῷ, καί τινας ἑτέρους, [d] ὡς παρανομησάντων κατηγορίαν ποιησάμενος, [e] παρέδωκε λιθοβοληθησομένους. ὅσοι δὲ ἐδόκουν ἐπιεικέστατοι τῶν κατὰ τὴν πόλιν εἶναι, καὶ [f] περὶ τοὺς νόμους ἀκριβεῖς, βαρέως ἤνεγκαν ἐπὶ τούτῳ. καὶ πέμπουσιν πρὸς τὸν βασιλέα κρύφα παρακαλοῦντες αὐτὸν ἐπιστεῖλαι τῷ Ανάνῳ, μηκέτι τοιαῦτα πράσσειν· μηδὲ γὰρ τὸ πρῶτον ὀρθῶς αὐτὸν πεποιηκέναι. τινὲς δὲ αὐτῶν [g] καὶ τὸν Αλβῖνον ὑπαντιάζουσιν ἀπὸ τῆς Αλεξανδρείας ὁδοιποροῦντα, καὶ διδάσκουσιν ὡς οὐκ ἐξὸν ἦν Ανάνῳ χωρὶς [h] τῆς [i] ἐκείνου γνώμης καθίσαι συνέδριον. Αλβῖνος δέ, πεισθεὶς τοῖς λεγομένοις, γράφει μετ' ὀργῆς τῷ Ανάνῳ, λήψεσθαι παρ' αὐτοῦ δίκας ἀπειλῶν. [k] καὶ ὁ βασιλεὺς Αγρίππας, διὰ τοῦτο τὸν ἀρχιερωσύνην [l] ἀφελόμενος [m] αὐτὸν ἄρξαντα μῆνας τρεῖς, [n] Ιησοῦν τὸν τοῦ [nn] Δαμναίου κατέστησεν.

β'. Επειδὴ δὲ ἦκεν ὁ Αλβῖνος εἰς τὴν τῶν Ιεροσολυμιτῶν πόλιν, πᾶσαν [o] εἰσηνέγκατο ἀσφάλειαν, ὑπερ τοῦ χώραν εἰρηνεύεσθαι, [p] πολλοὺς [q] τῶν σικαρίων διαφθείρας. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς [r] Ανανίας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἐπὶ μέγα προῆκτο δόξης, καὶ τὰ παρὰ τῶν πολιτῶν εὐνοίας τε καὶ τιμῆς ἠξιοῦτο λαμπρῶς. ἦν γὰρ χρημάτων ποριστικός· καθ' ἡμέραν οὖν τὸν Αλβῖνον καὶ τὸν ἀρχιερέα δώροις ἐθεράπευεν. εἶχε δὲ οἰκέτας πάνυ μοχθηρούς· οἳ, συναναστρεφόμενοι τοῖς θρασυτάτοις, ἐπὶ [s] τὰς ἅλωνας προϊόντες [t] τὰς τῶν ἱερέων δεκάτας ἐλάμβανον βιαζόμενοι, καὶ τοὺς μὴ διδόντας οὐκ ἀπέχοντο τύπτειν. οἵ τε ἀρχιερεῖς ὅμοια τοῖς ἐκείνων δούλοις ἔπρασσον, μηδενὸς κωλύειν δυναμένου. καὶ τῶν ἱερέων τοὺς πάλαι τὰς δεκάτας τρεφομένους τότε συνέβαινε θνήσκειν, τροφῆς ἀπορίᾳ.

γ'. Πά-

c Τὸν ἀδελφὸν Ιησοῦ] Illa de Jacobo, *Jesu, qui Christus dicebatur, fratre* (licet agnita ab *Eusebio* (in *Eccl. Hist.* l. 2. c. 24.) Aliisque eum sequutis, disertimque à *Photio* in *Bibl.* cod. 238. p. 978.) pro mero adsumento male feriati Christiani habentur à nonnullis. quam recte κριτικωτέρων esto judicium. Quod vero attinet ad ista, ταῦτα συνῳδήκειν Ιουδαίοις τοῦ ἐνδικεῖν Ιακώβου τοῦ δικαίου, ὃς ἦν ἀδελφὸς Ιησοῦ τοῦ λεγομένου Χριστοῦ, ἐπιδήπερ δικαιότατον αὐτὸν ὄντα Ιουδαῖοι ἀπέκτειναν; quæ, tanquam à *Josepho* prolata in *Antiquitatum* libris, affert *Origenes* (l. 1. contra *Celsum* p 33. & in *Comment.* ad *Matt.* p. 233.) & ex eo, ut puto, *Eusebius Aliique*; verisimile est ea referri debere μνημονικῷ ἁμαρτήματι *Origenis*, ut constare videtur ex ipso *Flavio*, paulo supra, c. 7. §. 5. Certe nullibi (quod sciam) locum habere potuerunt in *Antiquitatibus*; ut quæ non agant de *Hierosolymorum Excidio.*

d Ως τῶν δικαιοσύνην κατηγορίαν] Ως τοῦ δικαιοσ. *Sync.*

e Παρέδωκε λιθοβοληθησόμενος.] Παρεδίδωκε καταλιθοβοληθησόμενος *Sync.* Alia, tanquam ex *Hegesippo*, de morte *Jacobi* tradit *Eusebius* in loco jam laudato: quæ cum *Josepho* conciliare non tentabimus, utpote vel fabulosa omnia (ut dicit *Scaliger* ad *Eusebium* n. MMLXXVII.) vel (prout fatetur *Petavius* in *Epiphan.* ad *Haeres.* LXXVIII.) quædam falsa & subabsurda, genuinis *Hegesippi* addita, complectentia.

f Τὰ περὶ τοὺς νόμους ἀκριβεῖς,] Illud τὰ insertum dedi auctoritate *Eusebii*, *Niceph.* & *Sync.*

g Καὶ τὸν Αλβῖνον ὑπαντιάζουσιν] Καὶ τῷ Αλβίνῳ ὑ. ἀ. τ. A. ὁδοιποροῦντα *Busb.*

h Τῆς ἐκείνου γνώμης] Τῆς αὐτοῦ γνώμης *Euseb.* p. 66. B. SPANH.

i Ἐκείνου γνώμης] Αὐτοῦ γν. *Euseb.* & *Niceph.* αὐτῶν perperam *Syncello.* HUDS. Αὐτῶν legit Syncellus, quod mire sensum variat. Sine præsidis consensu, aut sine illorum Judæorum consensu non licuit Pontifici Synedrium convocare. Et quia διδάσκουσιν præcedit, videtur lectio αὐτῶν non rejicienda. Num enim doceri debuit Procurator Judææ; non licuisse Pontifici sine ejus auctoritate id agere? Num id ignorabat? Et quid sibi vult id πειθοῦς, persuaderine debuit verbis eorum ut crederet vera illos dicere de eo quod Ananus fecerat? Verum ab altera parte observandum est antea Josephum scripsisse Pontificem ideo Synedrium convocasse, quia tempus videbatur ei opportunum ob absentiam Præsidis. Si Præses licentiam convocandi Synedrium dare non debuit, cur captarit hoc tempus uti opportunum. Porro si in eo peccavit quod absque aliorum Judæorum consensu Synedrium convocavit, quare Josephus post καθίζει συνέδριον non addit χωρὶς τῆς γνώμης horum vel illorum? Præterea illi qui mittebantur ad Albinum erant missi à viris qui in urbe legum patriarum erant peritissimi. Non dicitur eos fuisse in dignitate constitutos, πρεσβυτέρους aut ἡγεμόνας τοῦ πλήθους quod necesse erat, siquidem illorum consensus requirebatur ad convocationem Synedrii. Denique an fuerunt hi nuncii, qui dicunt suum consensum requiri, membra Synedrii, & an interfuerunt? si hoc? cur interfuere Synedrio illegitimo? & an membra Synedrii rogari debuerant a Pontifice an liceret Synedrium convocare? ubi id traditum est? Si non sunt membra, quinam ergo fuerant in populo ea dignitate præditi, ut jus haberent licentiam concedendi Pontifici ipsi convocandi Synedrium? Fuere ergo hi tales, qui Procuratori indicarunt quid actum esset, & eum edocuerunt quomodo res se haberet, & quæ consuetudo obtineret: ideoque iratus scripsit Præses Pontifici persuasus ut hoc faceret *ipsorum dictis* quibus eum incitaverant & sibi pœnas daturum minatus est: quod Agrippa ablato Pontificatu præstitit. Si tantum in eo peccasset Pontifex, ut inconsultis nonnullis Judæis Synedrium convocasset, putamusne adeo iratum futurum fuisse Albinum, & Pontificatum ei demturum Agrippam? Ne addam codices Josephi constanter ἐκείνου legere, & Syncellum sæpe esse corruptissimum. REL.

k Καὶ ὁ βασιλεὺς Αγρίππας,] Βασιλεὺς ἦν Αγρ. solus *Euseb.*

l Αφελόμενος] Αφελόμενος αὐτοῦ ἄρξαντος *Euseb.* & *Niceph.*

m Αὐτὸν ἄρξαντα] Αὐτοῦ ἄρξαντος *Euseb.* p. 66. C. SPANH.

n Ιησοῦν τὸν τοῦ Δαμναίου] Syncellus ex Josepho profert Ιησοῦν τὸν Ιδουμαῖον. Male. Monstro simile est Idumæum videre Pontificem & Agrippam regem in illum qui ne Israelita quidem esset hoc munus conferre. Ignoratio τοῦ Δαμνίου peperit vocem notiorem. REL.

nn Δαμναίου κατέστησεν.] Ita *Busb. Lugd. Bat. Gall.* & *Niceph.* Δαμμαίου *Euseb.* Ex *Epiphanii* libris incertum utrum Δαμμαίου an Δαμναίου legerit. Δαμνίου in *Editis*, nec aliter apud *Photium.* Ιησοῦν τὸν Ιδουμαῖον *Syncell.*

o Εἰσηνέγκατο ἀσφάλειαν] Εἰσῆνεγκε *Busb.*

p Πολλοὺς] *L. B.* τοὺς πολλούς.

q Τῶν σικαρίων διαφθείρας.] Conf. *alibi.* lib. 2. c. 17. §. 6. & supr. c. 7. §. 10. SPANH.

r Ανανίας] *Sc.* Nebæi filius. *Usserius* ad *A. M.* 4066. Vide *Gatakerum* in *Advers. Miscell.* p. 78.

* *Nam pecuniam acquirendi rationem probe noverat;*] Nam locuples erat, *Epiphan.*

s Τὰς ἅλωνας] Conf. supr. c. 7. §. 8. SPANH. In *Marg. L. B.* ἅλως.

t Τὰς —— βιαζόμενοι,] Conf. supr. c. 7. §. 8. SPANH.

γ'. Πάλιν δὲ οἱ σικάριοι [v] κατὰ τὴν ἑορτὴν, ἐνεισήκει γὰρ αὕτη, λαθόντες εἰς τὴν πάλιν παρελθόντες, συλλαμβάνουσι ζῶντα τὸν γραμματέα τοῦ στρατηγοῦντος Ἐλεαζάρου· πέμψας δὲ πρὸς αὐτὸν [x] Ἀνανίου τοῦ ἀρχιερέως· καὶ δήσαντες ἐξήγαγον. εἶτα πέμψαντες πρὸς τὸν Ἀνανίαν, ἀπολύειν ἔφασαν τὸν γραμματέα πρὸς αὐτὸν, εἰ πείσοι τὸν Ἀλβῖνον δέκα δεσμώτας τῶν ἐξ αὐτῶν ληφθέντας ἀπολύσαι. καὶ ὁ [y] Ἀνανίας, λαβὼν τὴν ἀνάγκην πείσας τὸν Ἀλβῖνον, τῆς ἀξιώσεως ἐπέτυχε. τοῦτο μειζόνων κακῶν ἦρξεν. οἱ γὰρ λῃσταὶ πάντως ἐπεμηχανῶντο τῶν Ἀνανίου φίλων [z] συλλαβεῖν οἰκείων, καὶ σπανίως ζωγρουῦντες οὐκ ἀπέλυον, πρὶν ἢ τινας τῶν σικαρίων ἀπολάβοιεν. ἡνόμενοί τε πάλιν ἀριθμὸς οὐκ ὀλίγος, ἀναθαῤῥήσαντες, τὴν χώραν ἅπασαν ἐκάκωσαν.

δ'. Κατὰ τοῦτον δὲ τὸν καιρὸν ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας, μείζονα τὴν Φιλίππου καλουμένην Καισάρειαν καθασκευάσας, εἰς τὸν τοῦ Νέρωνος τιμὴν, Νερωνιάδα προσηγόρευσεν. ἔτι Βηρυτίοις ἦν θέατρον, ἀπὸ πολλῶν χρημάτων κατασκευασμένον, ἔτι κατ' ἔτος θέας ἐδωρεῖτο, πολλὰς εἰς τοῦτο μυριάδας ἀναλίσκων. σῖτον γὰρ ἐδίδου τῷ δήμῳ, καὶ ἔλαιον διένειμε. καὶ τὴν πᾶσαν ἦν πάλιν ἀνδριάντων ἀναθήσει, καὶ τῆς τῶν ἀρχαίων ἀποτύπου εἰκόσιν ἐκόσμει. καὶ μικρῶ δεῖν πάντα τὸν τῆς Βασιλείας κόσμον ἐκεῖ μετήνεγκεν. μῖσος οὖν αὐτῷ παρὰ τῶν ὑπηκόων ἤυξετο, διὰ τὸ περιαιρούμενον τὰ ἐκείνων [a] ξένην πάλιν κοσμεῖν. λαμβάνει ἦν καὶ Ἰησοῦς, ὁ τοῦ Γαμαλιὴλ, τὴν ἀποδοχὴν τῆς ἀρχιερωσύνης παρὰ τοῦ Βασιλέως, Ἰησοῦν ἀφελόμενος τὸν τοῦ [b] Δαμναίου· καὶ διὰ τοῦτο στάσις αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους ἐγένετο. [c] συσσήματα γὰρ τῶν θρασυτάτων ποιησάμενοι, πολλάκις μέχρι λίθων βολῆς ἀπὸ τῶν βλασφημιῶν ἐξέπιπτον. ὑπεῖχε δ' Ἀνανίας τῷ πλήθει προσαγόμενος τοὺς λαμβάνειν ἑτοίμους. [d] Κοστόβαρος δὲ καὶ [e] Σαῦλος, αὐτοὶ καθ' αὑτοὺς μοχθηρὰ πλῆθη συνῆγον, γένους μὲν ὄντες βασιλικοῦ, καὶ διὰ τὴν πρὸς Ἀγρίππαν συγγένειαν εὐνοίας τυγχάνοντες, βίαιοι δὲ καὶ ἁρπάζειν τὰ τῶν ἀθενεστέρων ἕτοιμοι· ἐξ ἐκείνου μάλιστα τοῦ καιροῦ συνέβη τὴν πάλιν ἡμῶν νόσον, προσκλυόντων πάντων ἐπὶ τὸ χεῖρον.

ε'. Ὡς δὲ ἤκουσεν Ἀλβῖνος διάδοχον αὐτῷ [f] Γέσσιον Φλῶρον ἀφικνεῖσθαι, βουλόμενος δοκεῖν τι τοῖς Ἱεροσολυμίταις παρεχῆσαι, προσαγαγὼν τοὺς δεσμώτας, ὅσοι ἦσαν [g] αὐτῶν προδήλως θανεῖν ἄξιοι, τούτους προσέταξεν ἀναιρεθῆναι· τοὺς δὲ ἐκ μικρᾶς καὶ τυχούσης αἰτίας εἰς τὸ εἰρκτὴν καταπεμφθέντας, χρήματα λαμβάνων αὐτοὺς ἀπέλυε. καὶ ἔτως ἡ μὲν Φυλακὴ τῶν δεσμωτῶν [h] ἐκαθήρθη, ἡ χώρα δὲ λῃστῶν ἐπληρώθη.

ς'. Τῶν δὲ Λευιτῶν, Φυλὴ δέ ἐστιν αὕτη, [i] ὅσοιπερ ἦσαν [k] ὑμνῳδοὶ, πείθουσι τὸν Βασιλέα, [l] καθίσαντα συνέδριον, φορεῖν αὐτοῖς ἐπίσης τοῖς ἱερεῦσιν ἐπιτρέψαι λινοῦν στολήν. πρέπειν γὰρ αὐτὸ τοῖς [m] τῆς ἀρχῆς χρόνοις ἔφασκον, ἀφ' ὧν μνημονεύσεται καινοποιεῖν. καὶ τῆς ἀξιώσεως οὐ διήμαρτον. ὁ γὰρ Βασιλεὺς μετὰ γνώμης τῶν εἰς τὸ συνέδριον [n] ἐπιχομένων

3. Rursum etiam sicarii dum festum ageretur, quod tum supervenerat, nocte urbem ingressi, vinum comprehendunt scribam Eleazari templi prætoris (ille enim erat Anani pontificis filius) vinctumque abduxerunt. Deinde, nuncio ad Ananiam misso, dixerunt, se scribam *velle* ad ipsum remittere, si Albino persuaderet, ut decem ex illis, quos captos vinctosque habebat, ipse dimitteret. Atque Ananias, id cum Albino necessitate coactus persuasisset, voti compos factus est. unde majores ortæ sunt calamitates. Nam id modis omnibus agebant, ut aliquem è necessariis atque amicis Ananiæ deprehenderent: cumque frequenter eos vivos caperent, non prius dimittebant quam è sicariis aliquot reciperent. Itaque, ubi rursus eis magnus accrevit numerus, fiducia resumpta totam regionem infestabant. *Sicariorum audacia.*

4. Sub idem autem tempus rex Agrippa, cum Cæsaream quæ Philippi dicebatur ædificiis auxisset, in Neronis honorem *eam* Neroniada appellavit. insuper & theatrum apud Berytios, magnis sumptibus exstructum, annuis spectaculis donavit, multis *petuniæ* myriadibus *in hunc usum* impensis. Porroque frumentum dedit populo, & oleum distribuit: immo & urbem per omnem statuas dispositi, & imaginibus ad antiqua *clarorum* artificum archetypa expressis eam ornavit; & omnia fere sui regni ornamenta in eam civitatem transtulit. quo factum est ut odium ei apud subditos conflaretur, quòd sublatis quæ illorum erant *universis* externam urbem excoleret. Quin & rex, pontificatum adimens Jesu Damnæi filio, fecit ut Jesus Gamalielis filius ei in *honorem ejus* succederet: ac propterea inter eos mutuo orta est dissensio. nam cum hominum audacissimorum cohortem utrinque collegissent, sæpe à conviciis eò deventum est ut lapides in se invicem jacerent. * sed inter alios eminebat Ananias ex amplis facultatibus largitione plurimos sibi concilians. Costobarus quoque & Saulus suam quisque sceleratorum multitudinem coëgerant; orti quidem genere regio, & propter cognationem Agrippæ in magna *apud populum* gratia: vehementes autem & violenti & ad infirmiores spoliandos prompti paratique. Atque ex illo maxime tempore accidit, ut civitas nostra *malis suis* laboraret, rebus omnibus in deterius ruentibus. *Cæsarea Philippi ab Agrippa Neronias dicta.* *Berytus ab Agrippa ornamentis aucta.* *Jesus Gamalielis filius, pontifex.*

5. Albinus vero, cum didicisset Gessium Florum sibi successorem venire, *grati* aliquid videri volens Judæis præstitisse, vinctis productis, eos, qui manifeste necem meruerant, occidi jussit: qui vero levioribus de causis in carcerem conjecti erant, eos accepta pecunia dimisit. atque ita quidem carcer vinctis *maleficis* vacuus est factus, regio vero *tota* latronibus repleta est. *Quæ Judæis præstiterit Albinus ante ejus discessum.*

6. Interea Levitarum (nam & illi in tribum redacti) quotquot erant hymnorum cantores regem orabant, ut coacto synedrio eis æque ac sacerdotibus stolam lineam gestare concederet. illius enim regni temporibus convenire dicebant, ut novi aliquid institueret in perpetuam sui memoriam. neque frustra fuit eorum postulatio. Nam rex, cum consensu eorum qui in synedrium venerant, hymno- *Levitis cantoribus stolam lineam gestare permittit Agrippa.*

---

v Κατὰ τὴν ἑορτὴν,] Ἑορτὴ γὰρ ἐνεισήκει *Busb.*
x Ἀνάνου] *L. B.* Ἀνανίου.
y Ἀνανίας,] Ἀνανος solus *Busb.*
z Συλλαβεῖν] *L. B.* συλλαμβάνειν.
a Ξένην πόλιν κοσμεῖν.] Εἰς ξένην *Vat.*
b Δαμναίου·] Δαμνέως in *Editis.*
c Συσσήματα] *L. B.* σύστημα.
* *Sed* —— *concilians.*] Ita cum *Gelenio.* Ananias autem præcellebat eos, quando divitiis suis paratos accipere pecunias redimebat, *Epiphan.*
d Κοστόβαρος] Costobarus quidam etiam fuit, Salomes Herodis Magni Sororis Maritus. vid. supr. lib. 18. c. 6. §. 4. SPANH.
e Σαῦλος,] Ita (suffragante *Lugd. Bat.*) ex *Epiphanii* codicibus. Σάλας aut Σαλᾶς in *Græcis.*
f Γέσσιον Φλῶρον] Conf. alter. lib. 2. c. 14. §. 2. SPANH.
g Αὐτῶν προδήλως θανεῖν ἄξιοι,] Αὐτῷ *Busb.* & *Vat.*
h Ἐκαθάρθη,] Ἐκενώθη *Vat.*
i Ὅσοιπερ ἦσαν] Ita cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* ὅσοι περ ἦσαν in *Editis Aliisque.*
k Ὑμνῳδοὶ,] Qui hymnos ore cantabant. κιθαρισταὶ ita & κιθαρῳδοὶ distinguuntur quod illi cithara modo canerent, hi ore etiam. REL.
l Καθίσαντα] *L. B.* καθισάντα.
m Τῆς ἀρχῆς χρόνοις] Illud τῆς è *MSS.*
n Ἐπιχομένων,] Ἀφικομένων *Busb.* & *Gall.*

mnorum cantoribus id *privilegii* indulsit; ut, priori veste depositâ, lineâ, quam voluerant, uterentur. Cumque alia pars tribus *ejusdem* in templi ministeriis occupata esset, illis etiam permisit, prout eum rogabant, ut hymnos *canendos* ediscerent. Illa autem omnia facta erant contra quam patria ferebant instituta: quibus violatis fieri non potuit quin meritæ luendæ essent pœnæ.

Aliisque hymnos sacros ediscere.

Id agit populus, ut Agrippam ad orientalem porticum instauran-dam moveret.

7. Jam illo tempore absolutum erat templi ædificium. Populus igitur cum in otio esse animadverteret opifices, ultra octodecim millia, atque mercedem desideraturos esse, cum jam antea victus illis suppeditaretur ex iis in quibus circa templum elaborarunt; nolletque *sacram* pecuniam repositam habere metu Romanorum, simulque operariorum rationem habens, thesauros in istos expendere cuperet: (nam, si quis unam diei horam operatus esset, mercedem pro ea statim accipiebat) regem hortantur suadentque, ut orientalem portam instauraret. Erat autem porticus exterioris templi, profundæ valli imminens, proinde subnixa muris quadringentorum cubitorum, & saxis quadratis constructa valde candidis. Longitudo quidem cujusque saxi erat cubitorum viginti, altitudo vero sex. Opus Solomonis regis; qui primus integrum templum exstruxit. Rex autem (nam à Claudio Cæsare ei demandata erat templi cura) cum secum reputasset, facile esse vel quodcunque opus demoliri, instaurationem vero rem arduam *fore*, præsertimque ejusmodi porticus (utpote quod hoc opus desideraret tempus longum multumque pecuniæ) illorum quidem petitioni minime concessit: urbem vero candido lapide sterni non prohibuit. Cum autem Jesu Gamalielis filio pontificatum abstulisset, eundem Matthiæ Theophili filio dedit: quo pontifice bellum inter Romanos & Judæos coortum est.

Porticus orientalis descriptio.

Eam instaurare recusat Agrippa.

Matthias Theophili filius, pontifex.

νων, συνεχώρησε τοῖς ὑμνῳδοῖς, ἀποθεμένοις τὴν ποτέραν ἐσθῆτα Φορεῖν λινῆν οἵαν ἠθέλησαν. μέρος δέ τινες τῆς φυλῆς λειτουργοῦντες κατὰ τὸ ἱερὸν, καὶ τούτοις ἐπέτρεψε τοὺς [o] ὕμνους ἐκμαθεῖν ὡς παρεκάλουν. πάντα δὴ τοίνυν ἐναντία ταῦτα τοῖς πατρίοις, ὧν παραβαθέντων οὐκ ἐνῆν μὴ οὐ δίκας ὑποσχεῖν.

ζ. [p] Ἤδη δὴ τότε καὶ τὸ ἱερὸν [q] ἐπετέλεσε. βλέπων οὖν ὁ δῆμος ἀργήσαντας τοὺς τεχνίτας, ὑπὲρ μυρίους καὶ ὀκτακισχιλίους ὄντας, καὶ μισθοφορίας ἐνδεεῖς ἐσομένους διὰ τὸ τὴν τροφὴν ἐκ τῆς κατὰ τὸ ἱερὸν ἐργασίας [r] περίεσθαι, καὶ χρήματα μὲν ἀπόθετα διὰ τὸ ἐκ [s] Ρωμαίων φόβον ἔχειν ὁ θέλων, παρορώμενος δὲ τοὺς τεχνίτας, καὶ εἰς τούτους ἀναλοῦν τοὺς θησαυροὺς βουλόμενος· καὶ γὰρ εἴ μίαν τις ὥραν τῆς ἡμέρας εἰργάσατο, τὸν μισθὸν ὑπὲρ ταύτης εὐθέως ἐλάμβανεν· ἔπειθον τὸν βασιλέα τὴν [t] ἀνατολικὴν στοὰν ἀνεγεῖραι. ἦν δὲ ἡ [v] στοὰ ἔξω μὲν ἔξωθεν ἱερᾶ, κειμένη δὲ ἐν φάραγγι βαθείᾳ, τετρακοσίων πηχῶν τοὺς τοίχους ἔχουσι, ἐκ λίθων δὲ τετραγώνων κατεσκεύασο καὶ λευκῶν πάνυ. τὸ μὲν μῆκος ἑκάστου λίθου, πήχεις εἴκοσι· τὸ δὲ ὕψος ἕξ. ἔργον Σολομῶνος τοῦ βασιλέως πρώτου δειμαμένου τὸ σύμπαν ἱερόν. ὁ βασιλεὺς δὴ, ἐπεπίστευτο γὰρ ὑπὸ Κλαυδίου Καίσαρος τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ ἱεροῦ, λογισάμενος παντὸς μὲν ἔργου τὴν καθαίρεσιν εἶναι ῥᾳδίαν, δυσχερῆ δὲ τὴν κατασκευήν· ὅτι δὲ τοσαύτης καὶ μᾶλλον, χρόνου τε γὰρ καὶ πολλῶν χρημάτων εἰς τοῦργον δεήσειν· ἠρνήσατο μὲν τοῖς τοῦτο δεομένοις, κατασκευάσαι δὲ λευκῷ λίθῳ τὴν πόλιν οὐκ ἐκώλυσεν. Ἰησοῦ δὲ τὸν τοῦ [x] Γαμαλιὴλ τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος, ἔδωκεν αὐτὴν Ματθίᾳ τῷ Θεοφίλου, καθ' ὃν καὶ ὁ πρὸς Ρωμαίους [y] πόλεμος Ἰουδαίοις ἔλαβε τὴν ἀρχήν.

CAP. X.

Summorum pontificum enumeratio.

Recensio summorum pontificum.

JAM vero necessarium esse existimo, & huic historiæ in primis convenire, *paucula* narrare de pontificibus; quæ fuerit eorum origo, & quibus concessum hunc honorem accipere, & quot usque ad finem hujus belli fuerint. Et primum quidem omnium Aaronem, fratrem Moysis, Deo in summo sacerdotio ministrasse ajunt, illique defuncto successisse mox filios, ac deinde illorum posteris omnibus hunc honorem constitisse. unde etiam ex patrio instituto, neminem Dei pontificem fieri, nisi ex Aaronis sanguine; nec licere alicui alterius generis, ne si rex quidem fuerit, pontificatui admoveri. Fuerunt igitur universi ab Aarone, omnium (sicut diximus) primo, usque ad Phanasum, qui tempore belli à seditiosis constitutus est pontifex, numero LXXXIII. Ex istis dum tabernaculum in solitudine Moysis temporibus steterit, quod Deo exstruxit Moyses *& adornavit*, usque dum in Judæam ventum est, ubi Solomon rex Deo templum erexit, pontificatum gesserunt

ΚΕΦ. Ι'.

Τῶν ἀρχιερέων ἀπαρίθμησις.

[z] Ἀναγκαῖον δὲ εἶναι νομίζω, καὶ τῇ ἰσορίᾳ ταύτῃ [a] προσήκειν διηγήσασθαι περὶ τῶν ἀρχιερέων, πῶς τε [b] δεξάμενοι, καὶ τίσιν ἔξεστι τιμῆς ταύτης μεταλαμβάνειν, καὶ τίσι γεγόνασι, μέχρι τοῦ πολέμου πολιτῆς. πρῶτον μὲν οὖν πάντων λέγουσιν Ἀαρῶνα τὸν Μωϋσέως ἀδελφὸν ἀρχιερατεῦσαι τῷ Θεῷ, πολιτήσαντα δὲ ἐκείνῳ διαδέξασθαι τοὺς παῖδας εὐθὺς, καὶ ἀπ' ἐκείνων τοῖς [c] ἐκγόνοις αὐτῶν διαμεῖναι τὴν τιμὴν ἅπασιν. ὅθεν καὶ πάτριόν ἐστι μηδένα τοῦ Θεοῦ τὴν ἀρχιερωσύνην λαμβάνειν, ἢ τὸν ἐξ αἵματος τοῦ Ἀαρῶνος, ἐπεὶ δέ [d] τις ἡμῖν ἐδόλῳ ἂν βασιλεὺς ὢν τύχῃ [e] πύξεσθαι τὸν ἀρχιερωσύνης. ἐγένοντο οὖν πάντες τὸν ἀριθμὸν, ἀπὸ Ἀαρῶνος, ὡς ἔφαμεν, τοῦ πρώτου ἡγουμένου μέχρι [f] Φανάσου, τοῦ καὶ τὸν πόλεμον ὑπὸ τῶν στασιαστῶν ἀναδεχθέντος ἀρχιερέως, [g] τρεῖς καὶ ὀγδοήκοντα. ἐκ τούτων καὶ τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως χρόνων τὸ σκηνῆς ἐσῶσης, ἣν Μωϋσῆς τῷ Θεῷ κατεσκεύασε, μέχρι τοῦ εἰς Ἰουδαίαν ἀφίξεως, [h] ἔνθα Σολομὼν ὁ βασιλεὺς τῷ Θεῷ τὸν ναὸν

---

o Υμνους ἐκμαθεῖν ὡς παρεκάλουν.] Νόμους *Busb.*

p Ἤδη —— ἐτετέλεσε.] Ἤδη δὲ καὶ τότε *Vat.* HUDS. Conf. supr. lib. 15. c. XI. §. 1. SPANH.

q Ἐτετέλεσε] Hac de re agit *Scaliger* in lib. de *Emend. Temp.* p. 499. ut & *Langius* de *Annis Christi*, p. 344. *Lud. Cappellus* in *Spicileg.* ad *Joannem*, c. 1. v. 20. & *Usserius* in *Annalibus* ad A. M. 3987.

r Περιέζεσθαι] Κομίζεσθαι *Busb.*

s Ρωμαίων φόβου ἔχειν ὁ θέλων,] Τῶν Ρωμαίων *Busb.*

t Ἀνατολικὴν] Νότιον malint nonnulli. vide *Grotium* ad Joh. X. 22. IBBETS.

v Στοὰ δὲ ἣ ἔξωθεν ἱερᾶ] Vide lib. 8. c. 2.

x Γαμαλιὴλ] Ita *Busb.* & *Zonar.* Γαμαλιήλου in *Editis Aliisque.*

y Πόλεμος Ἰουδαίοις ἔλαβε τὴν ἀρχήν.] Πόλεμος τοῖς Ἰουδαίοις ἔλαβε τὴν ἀρχὴν, καὶ ἐπὶ μεγάλα προεκαιρίκει *Busb.*

z Ἀναγκαῖον δὲ εἶναι νομίζω] Confer Hegesippum II. 13. p. 294. Ed. *Colon.*

a Προσήκειν διηγήσασθαι] Προσῆκον *Busb.*

b Ἀξιώσαντες] Ἠξίωσε, & τίσιν ἔξεστι τιμῆς *Busb.*

c Ἐκγόνοις] *L. B.* ἐγγόνοις.

d Τις ἡμῖν] Illud τις è *Cod. Busb.*

e Τύξεσθαι] *L. B* τύξεσθ'.

f Φανάσου.] Φινέσου *Busb.* Φινάσου *Gall.* (in *L. B. Marg.* notatur alios Codd. habere Φιλάσου) in *Epiphanii* versione, *Ibinasum* aut *Dinasum.*

g Τρεῖς καὶ ὀγδοήκοντα.] De numeris in hoc capite videsis *L. Cappellum* fuse differentem in *Chronologia Sacra*, p. 274. &c. ὀγδοήκοντα τρεῖς *L. B.*

h Ἔνθα Σολομὼν ὁ βασιλεὺς] Ὅτε Σολ. *Busb.*

i Τρεῖς-

ναὸν ἤγαγεν, ἠρχιεράτευσαν [i] τρισκαίδεκα. τὸ μὲν πρῶτον [k] ἕως τὰ τοῦ βίου τελειότης τὰς ἀρχιερωσύνας εἶχον, ὕστερον δὲ καὶ ἔτι ζώντων διεδέχοντο. οἱ τοίνυν τρισκαίδεκα ὄντες, τῶν δύο παίδων Ααρὼν ὄντες ἔγγονοι, [l] κατὰ Διαδοχὴν τὴν πρώτην παρελάμβανον. ἐγένετο δὲ [m] αὐτῶν ἀριστοκρατικὴ μὲν ἡ πρώτη πολιτεία, μετὰ ταύτην δὲ μοναρχία, βασιλέων δὲ τρίτη. γίνεται δὲ τὸ ἐτῶν ἀριθμὸς ὧν ἦρξαν οἱ [n] τρισκαίδεκα, ἀφ' ἧς ἡμέρας οἱ πατέρες ἡμῶν ἐξέλιπον Αἴγυπτον Μωϋσέως ἄγοντος, μέχρι τοῦ τὸν ναὸν κατασκευᾶσαι, ὃν Σολομὼν ὁ βασιλεὺς ἐν Ιεροσολύμοις ἀνήγειρεν, ἔτη [o] δυοκαίδεκα πρὸς τοῖς ἑξακοσίοις. μετὰ δὲ τοὺς τρισκαίδεκα ἀρχιερεῖς ἐκείνους, δέκα καὶ ὀκτὼ τὴν ἀρχιερωσύνην ἔσχον, ἀπὸ Σολομῶνος βασιλέως ἐν Ιεροσολύμοις αὐτὴν διαδεξάμενοι, [p] μέχρις οὗ Ναβυχοδονόσορ ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἐπιστρατεύσας τῇ πόλει, τὸν μὲν ναὸν ἐνέπρησε, τὸ δὲ ἔθνος ἡμῶν εἰς Βαβυλῶνα [q] μετήνεγκε, καὶ τὸν ἀρχιερέα [r] Ιωσεδάκην αἰχμάλωτον ἔλαβε. τούτων χρόνος τῆς [s] ἀρχιερωσύνης [t] πεντακόσιοι ἑξήκοντα ἓξ ἔτων ἐστί, μηνῶν ἕξ, ἡμερῶν δέκα, [v] ἤδη βασιλευομένων Ιουδαίων. μετὰ δὲ χρόνον ἐτῶν ἁλώσεως [x] ἑβδομήκοντα τοῦ ὑπὸ Βαβυλωνίων γενομένης, Κῦρος ὁ [y] Περσῶν βασιλεὺς ἀπέλυσε τοὺς ἐκ Βαβυλῶνος Ιουδαίους ἐπὶ τὴν οἰκείαν γῆν πάλιν, καὶ συνεχώρησε τὸν ναὸν ἀνεγεῖραι. τότε δὴ τὸν ὑποστρεψάντων [z] αἰχμαλώτων Ἰησοῦς ὁ Ἰωσεδὲκ, τὴν ἀρχιερωσύνην λαμβάνει. [a] ἔστι δὲ οἱ ἔκγονοι αὐτοῦ, πεντεκαίδεκα ἅπαντες, μέχρι βασιλέως Ἀντιόχου τοῦ Εὐπάτορος [b] ἐπολιτεύσαντο δημοκρατικῶς ἔτη [c] πεντακόσια δεκατέσσαρα. πρῶτος δὲ Ἀντίοχος ὁ ἐπιφανὴς ἦν ὁ στρατηγὸς αὐτοῦ Λυσίας [d] τὸν Ονίαν, ὃν Μενέλαος ἀπεκάλει, παύσει τὴν ἀρχιερωσύνης, ἀνελόντες αὐτὸν ἐν Βερροίᾳ, καὶ [e] τὸν παῖδα τοῦ Διαδόχου ἀπελάσαντες [f] καθίστασιν [g] Ἰάκιμον ἀρχιερέα, γένους μὲν τοῦ Ααρῶνος, [h] οὐκ οἴκου δὲ τοῦ οἰκίας τούτης. Διὰ τοῦτο δὲ ἦν [i] ὁ Ονίας, ὁ τοῦ πεπολιτευκότος Ονίου ἐξάδελφος, ὁμώνυμος τῷ πατρὶ, παραγενόμενος εἰς Αἴγυπτον, καὶ διὰ Φιλίας ἀφικόμενος Πτολεμαίῳ τῷ Φιλομήτορι καὶ Κλεοπάτρᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, πείθει τούτους [k] καὶ τὴν [l] Ηλιοπολίτων νόμον [m] δεδεμένους τῷ Θεῷ ναὸν, οἷον ἐν Ιεροσολύμοις, αὐτὸν ἀρχιερέα καθιστᾶσιν. ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ ἱεροῦ τοῦ κατασκευασθέντος ἐν Αἰγύπτῳ [n] πολλάκις ἐδηλώσαμεν. ὁ δὲ Ἰάκιμος, ἔτη τρία τὴν ἀρχιερωσύνην κατασχὼν, ἐτελεύτησεν. διεδέξατο δὲ οὐδεὶς αὐτὸν, ἀλλὰ διετέλεσεν ἡ πόλις ἐνιαυτοὺς ἑπτὰ χωρὶς ἀρχιερέως οὖσα. πάλιν δὲ οἱ τοῦ Ασαμωναίου παῖδων [o] ἔκγονοι, τὴν περσικὴν ἔθνους πιστεύθεντες, [p] καὶ πολεμήσαντες Μακεδόσιν, Ιωνάθην ἀρχιερέα καθιστᾶσιν, ὃς ἦρξεν ἐνιαυτοὺς ἑπτά. πλουτήσαντος δὲ ἐξ ὑποβολῆς αὐτοῦ, καὶ ἐνέδρας τοῦ ὑπὸ Τρύφωνος

XIII. nam à principio pontificatum habuerunt quamdiu vixerint: postea vero etiam viventibus succedebatur. Itaque hi XIII. cum essent duorum Aaronis filiorum posteri, ex successione honorem *istum* accipiebant. Erat autem prima quidem eorum administratio Aristocratica, post hanc autem Monarchia, tertia vero Regum. At numerus annorum, dum ipsi XIII. imperio potiti sunt, (ex quo die patres nostri ductu Moysis *Ægyptum* reliquerunt usque ad templum conditum quod Solomon rex Hierosolymis condidit,) assurgit ad DCXII. Post illos autem pontifices XIII. pontificatum tenuerunt XIIX. qui à tempore Solomonis regis Hierosolymis sibi invicem successerunt, usque dum Nabuchodonosor Babyloniorum rex, contra urbem expeditione facta, templum cremarit, & gentem nostram Babylonem abduxerit, & * Josadacen pontificem captivum fecerit. Tempus autem illorum pontificatus annorum erat CCCCLXVI. mensium VI. dierum X. cum *utique* Judæi jam sub regibus essent. Post tempus vero annorum septuaginta, ex quo *gentis* excidium à Babyloniis factum est, Cyrus Persarum rex Judæos è Babylone in patriam suam remisit, templumque denuo condere *iis* concessit. Tunc itaque Jesus Josedeci *filius*, *unus* è captivis qui reversi sunt, pontificatum accipit. Atque is posterique ejus, quindecim universi, usque ad regem Antiochum Eupatora, liberi populi statum rexerunt, per annos CCCCXII. primusque Antiochus ille, quem memoravimus, & dux ejus Lysias Oniam, cognomento Menelaum, pontificatu privant, quippe Berœæ interfectum; filioque ejus successionis jure depulso, Jacimum faciunt pontificem, ex genere quidem Aaronis, sed non ex Oniæ domo. quamobrem Onias, Oniæ defuncti patruelis, ejusdem cum patre nominis, in Ægyptum profectus, conciliataque sibi Ptolemæi Philometoris & Cleopatræ conjugis ejus amicitia, persuasit eis ut in Heliopolitica præfectura Deo templum Hierosolymitano simile ædificandum curarent, ipsumque pontificem constituerent. Sed de illo quidem templo in Ægypto exstructo sæpius diximus. At Jacimus, cum triennio pontificatum tenuisset, obiit. ei autem nemo *statim* successit: sed per septennium civitas mansit pontifice destituta. Rursum vero posteri filiorum Asamonæi (postquam illis mandata esset gentis præfectura, & bellum contra Macedones gessissent) Jonathan pontificem creant, qui septem annis *rebus sacris* præerat. Illo autem dolo è vivis

Confer lib. 10 c. 8.

lib. 11. cap. 3. §. 10.

lib. 12. c. 9. §. 7. lib. 13. c. 3. §. 2. & c. 10. §. 4. & lib. 20. c. 9. §. 1.

lib. 12. c. 11. §. 2. & lib. 13. c. 1. §. 1. & c. 2. §. 2. & c. 6. §. 5.

---

i Τεσσαρεσκαίδεκα.] Δεκατρεῖς *Busb. L. B. & Gall.*

k Εως τὰ δὲ βίου τελειότης.] Εως δὲ βίου τελ. *Vat.*

l Κατὰ Διαδοχὴν τοῦ τιμῶ παρελαμβανον.] Κατὰ Διαδοχὰς *Busb.*

m Αὐτῶν ἀριστοκρατικὴ] Ita vertit *Gelenius*, quasi ὑπ' αὐτῶν legisset; *Sub* his [*pontificibus*] *primo penes optimates administratio fuit reipublicæ, post ad monarchas, postremo ad reges transiit. Epiphanius* αὐτῶν sumpsit pro *Hebræorum* gente, adeoque vertit, *Fuit autem Hebræorum resp. primo quidem sub populi potestate* (quasi legisset δημοκρατικὴ) *post hoc autem sub unius potestate sita, tertio vero sub Regibus.* Vide *Seldenum* in libro *de Synedriis*, c. 15. p. 647.

n Τεσσαρεσκαίδεκα,] *L. B.* δεκατρεῖς.

o Δυοκαίδεκα πρὸς τοῖς ἑξακοσίοις.] Alibi *sc.* l. VIII. c. 11. DLXXXII. numerat. Sed hic (notante *Vossio* in *Chronologia Sacra*, p 170.) addit XX. inter mortem *Heli* & judicaturam *Samuelis* elapsos. quo admisso non opus est emendatione *S. Petiti.* qui (in *Animadv. ἀνεκδότοις*, tom. 1. p. 267.) legit, ἔτη ἑπτακόσια δύο πρὸς τοῖς πεντακοσίοις.

p Μέχρις οὗ Ναβυχοδονόσορ] Μέχρι Ναβ. *Vat.* μέχρι Ναβυχοδονόσορος *Busb.* & *Lugd. Bat.*

q Μετήνεγκε,] Μετηγαγε *Gall.*

* *Josadacen pontificem captivum fecerit.*] *Josadecus*, dicitur l. 10.

r Ιωσεδάκην] *L. B.* Ιοσιδέκην.

s Αρχιερωσυνης ——— ἐστι,] Ita *Busb.* & *Epiphan.* ἱερωσύνης in *cæteris.*

t Τετρακοσίων] Τεσσαρακοσίων *Vet. Interpr.* ut & *Lugd. Bat.*

v Ηδη] Abest à *L. B.*

x Εβδομήκοντα τοῦ ὑπὸ Βαβυλωνίων γενομένης] Τετρακοσίων ἑβδομήκοντα ἐτῶν ex lib. X. & *Josephi* calculis scribit *Petitus*, p. 270.

y Περσῶν βασιλεὺς] Τῶν Περσῶν *Busb.*

z Αἰχμαλώτων] Αἰχμαλώτων, εἰς ὧν ὁ δὲ αἰχμαλωτισθέντος Ιωσεδὲκ παῖς Ἰησοῦς τὴν ἀρχ. *Gall.* & *Busb.*

a Οὗτος δὲ καὶ οἱ ἔκγονοι] Εἰς ὧν οἱ ἔγγονοι *L. B.* at *Cocceius* Υἱὸς ὧν, &c. Οὗτος αὐτὸς καὶ οἱ ἔκγ. ἀ. π. σύμπασις *Busb.*

b Επολιτεύσαντο δημοκρατικῶς ἔτη] Επολιτεύσατο δὲ δημοκρ. *Busb.* & *Gall.* λαμβάνει δ' ὅστος καὶ &c. *L. B.*

c Τετρακόσια δεκατέσσαρα.] Τετρακόσια solus *Busb.* Confer, si lubet, *L. Cappellum* in *Chronol. S.* p. 278. & *Jac. Cappellum* in *Hist. Sac. & Exot.* ad *A. M.* 3824.

d Τὸν Ονίαν, ὡς Μενέλαος ἐπίκλην] Vide l. X. c. 15.

e Τὸν παῖδα] Aliquid deesse videtur. Certe per τὸν παῖδα intelligendus est Oniæ III. filius.

f Καθίστασιν] Καθίστασιν Ιωάκιμον ἱερέα *Busb.* & mox infra Ιωάκιμος & καθίστασιν.

g Ιάκιμον ἀρχιερέα,] *Al.* Αλκιμον.

h Οὐκ οἴκου δὲ τοῦ οἰκίας ταύτης.] Οὐ τοῦ αὐτῆς δὲ οἰκίας, *sed non de recta linea*, (ut vertit *Schottus*) apud *Photium* in *Bibl.* Cod. 238. p. 978.

i Ο Ονίας,] Ita lego ex *Epiphanio*, qui vertit, *Propterea & Onias, defuncti fratruelis, & nomen referens patris* &c. Antea erat ὁ Ανανίας tum in *Græcis omnibus* præter *Busb.* (qui habet ὁ νεανίας) tum apud *Photium.*

k Καὶ ——— ναὸν,] Conf. sup. lib. 12. c. 9. §. 7. SPANH.

l Ηλιοπολίτων νόμον] Ηλιοπολίτων *Busb.*

m Δεδεμένους τῷ Θεῷ ναὸν,] Δεδεμένῳ *Photius.*

n Πολλάκις ἐδηλώσαμεν.] Conf. supr. lib. 12. c. 9. §. 5. & lib. 13. c. 10. §. 4. SPANH.

o Εκγονοι,] *L. B.* ἔγγονοι.

p Καὶ πολεμήσαντες] *L. B.* καὶ πολεμηθέντος καὶ πολεμήσαντες.

lib. 13. c. 6. §. 2. & 5. lib. 13. c. 7. §. 4 & c. 8. §. 1. lib. 13. c. 8. §. 1. lib. 13. c. 11. §. 1. lib. 13. c. 12. §. 1. lib. 14. c. 1. §. 2. ibid. lib. 14. c. 4. §. 1. lib. 14. c. 4. §. 4. lib. 14. c. 13. §. 10. & alibi. lib. 1. c. 13. §. 1. & lib. 15. c. 2. §. 1. seq. lib. 15. c. 1. §. 1. lib. 14. c. 16. §. 4. & 15. c. 2. §. 4. lib. 15. c. 3. §. 1. lib. 15. c. 3. §. 3.

vis sublato, & insidiis ei à Tryphone structis, sicuti jam supra alicubi memoravimus, pontificatum obtinet frater ejus Simon. Cui, cum sacerdotium tenuisset anno amplius quam frater, dolo generi oppresso inter epulas, succedit filius nomine Hyrcanus. At Hyrcanus, per xxx. annos, honore potitus, *summa* in senectute moritur, successione Judææ relicta, qui & Aristobulus dictus est. Hunc autem, imperium una cum sacerdotio adeptum, (nam Judas primus sibi coronam imposuit quam uno anno gessit) morbo extinctum in hæreditate excipit frater Alexander. Alexander autem, cum imperium simul & sacerdotium per XXVII. annos tenuisset, vita decedit, relicta Alexandræ uxori potestate eum assignandi qui pontificatum gereret. Atque illa quidem Hyrcano *suo filio* pontificatum dat; illa vero cum regnum novennio administrasset, vitam finivit: totidemque annis filius ipsius Hyrcanus sacerdotium habebat. nam post matris obitum contra ipsum bellum movit Aristobulus frater, & victo quidem pontificatum ademit, ipse vero regnavit Deoque in pontificatu ministravit. Cæterum cum tertio regni hujus anno, totidem præterea mensibus elapsis, venisset Pompejus, & Hierosolymitarum urbem vi expugnasset, ipsum cum liberis vinctum Romam misit; & Hyrcano in pontificatum restituto, gentis quidem præfecturam ei permisit, diademate vero uti prohibuit. Atque Hyrcanus præter IX. primos annos imperavit XXIV. Barzapharnes autem & Pacorus, Parthorum dynastæ, trajecto Euphrate & bello Hyrcano illato, ipsum quidem vivum ceperunt, Antigonum vero Aristobuli filium regem constituerunt. Hunc ipsum, cum tres annos totidemque menses imperasset, Sosius & Herodes obsidione expugnarunt; abductumque Antiochiam morte affecit Antonius. Herodes autem à Romanis accepto regno, non amplius ex Asamonæi genere creavit pontifices; sed obscuris quibusdam, & à sacerdotibus tantummodo oriundis, præter unum Aristobulum, hunc honorem tribuebat. Aristobulum namque Hyrcani à Parthis capti nepotem cum pontificem declarasset, sororem ejus Mariamnen in uxorem duxit; quippe qui multitudinis erga seipsum captaret benevolentiam, propter Hyrcani memoriam. Deinde veritus ne omnes ad Aristobulum descisceret, ipsum Hiericunte de medio sustulit, necem ei ita machinatus, ut dum nataret suffocaretur, sicuti jam ante declaravimus. Post hunc non amplius ex Asamonæi prole oriundis pontificatum commisit. Herodem etiam in constitutione pontificum imitatus est filius ejus Archelaus; & post hunc Romani, qui Judæorum regnum occuparunt. Sunt igitur qui ab Herodis temporibus pontificatum gesserunt, usque ad diem quo Titus templum & civitatem captam flammis vastavit, in universum XXVIII. tempusque illo-

μηχανηθείσης, ὡς ἀνωτέρω πᾶ πεφηνάμεν, λαμβάνῃ τὴν ἀρχιερωσύνην Σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτᾶ. καὶ τᾶτον ὄν, δόλῳ ὑφ' ᾧ συμπόσιον ὑπὸ τᾶ γαμβρᾶ Δαφθαρέντα, [q] διεδέξατο πᾶς Ὑρκανὸς ὄνομα, καταχόντα τὴν ἀρχιερωσύνην πλείονα τὰδελφᾶ χρόνον ἐνιαυτῷ. τελέσαντα δ' ἐν ἔτεσι τ τιμᾶς Ὑρκανὸς ἀπολαύσας πλούτῳ γηραιὸς, Ἰούδα τῷ καὶ Ἀριστοβούλῳ κληθέντι τὴν Ἀμφοχὴν καταλιπών. κληρονομεῖ ὃν καὶ τᾶτον [r] ἀδελφὸς Ἀλέξανδρος, ὑπὸ νόσᾳ μὲν πλουτήσαντα, τὴν ἱερωσύνην δὲ καταχόντα μᾶ βασιλείας· καὶ γὰρ Δαύδημα φορέσαι πρῶτος Ἰούδας ἐνιαυτὸν ἕνα. βασιλεύσας δὲ ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ἱερατεύσας ἔτη εἰκοσιεπτὰ, καταφρέφῃ τ βίον, Ἀλεξάνδρᾳ τῇ γυναικὶ καταλῆσαι τ ἀρχιερατευόμενον ἀπειρέψας. ἡ δὲ τὴν μὲν ἀρχιερωσύνην Ὑρκανῷ δίδωσιν, [s] αὐτὴ δὲ, τὴν βασιλείαν ἐννέα ἔτη καταλαχοῦσα, πλούτᾳ τ βίον· τ ἴσον δὲ χρόνον τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ παῖς αὐτῆς Ὑρκανὸς ἔσχεν. μᾶ γὰρ τ θάνατον αὐτῆς πολεμήσας πρὸς αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς Ἀριστοβούλῳ, καὶ νικήσας, ἀφαιρεῖται μὲν ἐκεῖνον τὴν ἀρχὴν, αὐτὸς δὲ [t] ἐβασίλευσε καὶ ἱεράτευσε τῷ Θεῷ. ἔτῃ δὲ τέτταρσι τ βασιλείας, καὶ πρὸς μηδὲ τοῖς ἴσοις, Πομπήιος ἐλθὼν, καὶ τὴν τ Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν καὶ κράτος ἑλὼν, αὐτὸν μὲν εἰς Ῥώμην μᾶ τ τέκνων δήσας ἐπεμψε· τῷ δὲ Ὑρκανῷ πάλιν τὴν ἀρχιερωσύνην ἀποδοὺς, τὸ μὲν ἔθνος πρόσταξιν ἐπέτρεψε, Δαύδημα δὲ φορεῖν ἐκώλυσεν. ἦρξε δὲ πρὸς τοῖς ἐννέα τοῖς πρώτοις ὁ Ὑρκανὸς [v] τέσσαρα καὶ εἴκοσι. [x] Βαρζαφάρνης δὲ καὶ Πάκορος, οἱ τ Παρθυαίων [y] δυνάσται, διαβάντες τ Εὐφράτην, καὶ πολεμήσαντες Ὑρκανῷ, αὐτὸν μὲν ζωγρίᾳ [z] παρέλαβον, καὶ Ἀριστοβούλᾳ δὲ τὸν Ἀντίγονον κατίσησαν βασιλέα. τέλος δὲ ἔτη καὶ τρεῖς μηνὰς ἄρξαντα τᾶτον Σόσιός τε καὶ Ἡρώδης ἐξεπολιόρκησαν· Ἀντωνίῳ δὲ ἀνεῖλεν εἰς τὴν Ἀντόχειαν ἀναχθέντα. τὴν δὲ βασιλείαν Ἡρώδης ὑφ' Ῥωμαίων ἐγχειρισθεὶς, ὀκτὼ τὰς ἐκ τ Ἀσαμωναίου [a] γένους καθίσησιν ἀρχιερεῖς, [b] ἀλλὰ ποθὲν ἀσήμους, καὶ [c] μόνον ἐξ ἱερέων ὄντι. πλὴν ἑνὸς Ἀριστοβούλου τὴν τιμὴν ἀπένεμε. τ δὲ Ἀριστόβουλον Ὑρκανᾶ τ ὑπὸ Πάρθων ληφθέντ᾽ ἰωνὸν ὄντα καθίσησας ἀρχιερέα, τῇ ἀδελφῇ αὐτᾶ συνώκησε Μαριάμμῃ, τὴν τ πλῆθος πρὸς ἑαυτὸν θηρώμενος εὔνοιαν, διὰ τὴν Ὑρκανᾶ μνήμην. εἶτα, [d] φοβηθεὶς μὴ πρὸς τ Ἀριστόβουλον πάντες ἀποκλίνωσιν, ἀνεῖλεν αὐτὸν, ἐν Ἱεριχοῖ πνιγῆναι μηχανησάμενος κολυμβῶντα, καθὼς ἤδη [e] δεδηλώκαμεν. μᾶ τᾶτον οὐκέτι τοῖς ἐκγόνοις τ Ἀσαμοναίου παίδων τὴν ἀρχιερωσύνην ἐπίστευσεν. ἔπραξε δ' ὁμοίως τῷ Ἡρώδῃ [f] περὶ τ καταστάσεως τ [g] ἱερέων, Ἀρχέλαός τε ὁ παῖς αὐτᾶ, καὶ μᾶ τᾶτον [h] τὴν ἀρχὴν Ῥωμαῖοι τ Ἰουδαίων ἀφελόμενοι. εἰσὶν οὖν [i] οἱ ἀπὸ τ Ἡρώδᾳ χρόνων ἀρχιερατεύσαντες μέχρι τ ἡμέρας, [k] ἢ τ ναὸν καὶ τὴν πόλιν Τίτος ἑλὼν ἐπυρπόλησεν, οἱ πάντες [l] εἰκοσιοκτώ· χρόνος δ' τᾶτων ἔτη πρὸς τοῖς ἑκατὸν ἑπτά. καί τινες μὲν αὐτῶν ἐπολιτεύσαντο

διὰ

q Διεδέξαθ᾽ παῖς Ὑρκανὸς ὄνομα,] Ita lego & distinguo, maxima ex parte auctoritate nixus *codicis Busb.* in quo, διεδέξατο παῖς Ὑρκανὸς καταχόντα τὴν ἀρχιερωσύνην πλείους δ' αὐτοδέλφῳ χρόνον ἐνιαυτῷ. τριάκοντα δ' ἐν ἔτεσι τ τιμᾶς ὁ Ὑρκανὸς ἀπολαύσας &c. Antea erat in *Editis*, διεδέξαθ᾽ παῖς Ὑρκανὸς ὄνομα. ὃν καταχόντα τὴν ἱερωσύνην πλείονα τὰδελφᾶ χρόνον ἐνιαυτῶν τριάκοντα ἓν ἔτῳ τ τιμᾶς Ὑρκανὸς ἀπολαύσας &c. Quin & τριάκοντα δ' ἐν ἔτεσι habet *Gall.*

r Ἀδελφὸς Ἀλέξανδρος,] Ita cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* ἀδελφὸς Ἀλεξάνδρου *Busb.* in *Editis Aliisque* deërat Ἀλέξανδρος.

s Αὐτὴ δ',] Αὖτη *Busb.*

t Ἐβασίλευσε καὶ ἱεράτευσε τῷ Θεῷ.] Ita *Busb.* & *Epiphan.* qui vertit, *& Dei pontifex fuit.* ἐβασίλευσε καὶ ἱεράτευσε δ' ἔθνους in *Editis Aliisque.* in *L. B.* ἐβασίλευε καὶ ἱεράτευε δ' ἔθνους.

v Τέσσαρα καὶ εἴκοσι.] Vide *Usserium* in *Annalibus* p. 437. *Edit. Lond.*

x Βαρζαφάρνης δ' καὶ Πάκορος] Βαρζαβάνης *Vat.* & *Busb.* Βαρζαβάρης *Gall.*

y Δυνάσται,] Nota Dynastas hic dici Parthorum Reges. SPAN.

z Παρέλαβον,] *L. B.* συνέλαβον.

a Γένους καθίσησιν ἀρχιερεῖς] Γένους· ἦσαν δ' ἦσαν οἱ καλούμενοι Μακκαβαῖοι· καθίσησιν *Euseb.* & *Cyrill.*

b Ἀλλὰ ποθὲν ἀσήμους,] Vide *Euseb.* l. 8. p. 398. D. E.

c Μόνον ἐξ ἱερέων ὄσι.] Ita in *Josephi* libris, tum *Gracis* tum *Latinis.* Verum *Eusebius* (in *Demonstr. Evang.* l. 8. p. 398.) & *Cyrillus Alexandrinus* (in *Comment.* in *Danielem*, p. 662.) καὶ μόνον ἐξ ἱερέων ὄσι habent. Quo de loco videsis *Casaubonum* in *Exerc.* c. *Baronium*, c. 52. *Edit. Lond.*

d Φοβηθεὶς] Δεδιὼς *Euseb.*

e Δεδηλώκαμεν.] Εἰρήκαμεν *Busb.*

f Περὶ τ καταστάσεως] Ἐπὶ τῇ καταστάσει τ ἱερέων *Busb.* ὠφὶ τ Ἰουδαίων ἀρχιερέων *Cyrill.*

g Ἱερέων,] Ἀρχιερέων *Euseb.*

h Τὴν ἀρχὴν] Τὴν Ἰουδαίων βασιλείαν *Euseb.*

i Οἱ ἀπὸ τ Ἡρώδου χρόνων] Οἱ ὑπὸ Ἡρ. *Busb.*

k Ἡ τ ναὸν καὶ τὴν πόλιν] Ita lego. ἢ ἧς (*Lugd. Bat.* ἃς) τ ναὸν καὶ τὴν πόλιν Τίτος ἑλὼν π. *Busb. L. B.* & *Cocceius.* ἧς εἷς τ ν. κ. τ. π. T. ἑλὼν in *Editis Aliisque.*

l Εἰκοσιοκτώ.] *Sc.* si excludatur *Phanasus* ultimus, qui à Zelotis seditiosis sub finem belli electus est, quique propterea inter pontifices non videtur numerandus. *L. Cappellus* in *Chronolo-*

ὅτι τε Ηρώδᾳ [m] βασιλεύοντος, καὶ ὅτι Αρχελάᾳ τῷ παιδὶ αὐτοῦ. μετὰ δὲ τοῦτον τελευτῶντι, [o] ἀριστοκρατία μὲν ἦν ἡ πολιτεία, τοῦ δὲ προστασίαν τοῦ ἔθνους οἱ ἀρχιερεῖς [p] πεπίστευντο. περὶ μὲν οὖν τῶν ἀρχιερέων ἱκανὰ ταῦτα.

rum pontificatuum anni cv. Et horum quidem aliqui ſub Herode rege & filio ejus Archelao res adminiſtrarunt: iſtis autem defunctis adminiſtratio quidem erat Ariſtocratica, gentis vero præfectura pontificibus commiſſa erat. Atque de pontificibus hæc dicta ſufficiant.

ΚΕΦ. ια'.

Περὶ τοῦ Φλώρου ἐπιτρόπου, ὃς τοὺς Ιουδαίους εἰς τὸν πρὸς Ρωμαίους πόλεμον ἀρχὰς ἐδιάζετο. Επίλογος.

[q] Γέστος δὲ Φλῶρος, ὁ πεμφθεὶς Αλβίνου διάδοχος ὑπὸ Νέρωνος, πολλῶν [r] ἀνέπλησε κακῶν Ιουδαίους. Κλαζομένιος γὰρ ἦν τὸ γένος ἔτος, ἐπήγετο δὲ Κλεοπάτραν γυναῖκα, δι' ἣν φίλην ἔσχεν [s] Ποππαίας τῆς Νέρωνος γυναικὸς, καὶ πονηρίᾳ μηδὲν αὐτοῦ διαφέρουσαν, τῆς ἀρχῆς ἐπέτυχεν. ἔτω δὲ περὶ τοῦ ἐξουσίαν ἐλάμβανε κακῶς καὶ βιαίως, ὥστε, διὰ τοῦ ὑπερβολὴν τῶν κακῶν, Αλβῖνον ἐπήνουν ὡς εὐεργέτην Ιουδαῖοι. ἐκεῖνος μὲν γὰρ [t] ἐπεκέκρυπτο τοῦ πονηρεύεσθαι, καὶ τοῦ μὴ παντάπασι καταφανὴς εἶναι πρᾶος· Γέστος δὲ Φλῶρος, καθάπερ εἰς ἐπίδειξιν πονηρίας πεμφθεὶς, τοῖς εἰς τὸ ἔθνος ἡμῶν παρανομίας [v] ἐπόμπευε, μήτε ἁρπαγῆς παραλιπὼν μηδένα τρόπον μήτε ἀδίκου κολάσεως. ἦν γὰρ [x] ἄπεικτος [y] μὴ πρὸς ἔλεον, παντὸς δὲ κέρδους ἄπληστος, οὐδὲ μηδὲ τὰ πλεῖστα τῶν ὀλίγων διέφερεν, ἀλλὰ καὶ ληστῶν ἐκοινώνησεν. ἀδεῶς γὰρ οἱ πολλοὶ τῶν ἔπραττον, ἐχέγγυον παρ' ἐκείνου τοῦ σωτηρίαν ὑπὲρ τοῖς μέρεσιν ἔχειν πεπιστευκότες. καὶ τοῦτο μέτριον οὐκ ἦν. ἀλλ' οἱ δυσχεῖς Ιουδαῖοι, μὴ δυνάμενοι τὰς [z] ἀπὸ τῶν ληστῶν γινομένας παρῃτοῦντο, ἀναγκάζοντο τῶν ἰδίων [a] ἐξανιστάμενοι [b] ἠθῶν φεύγειν ἅπαντες, ὡς κρεῖττον [c] ὁπουδήποτε ἀλλοφύλοις κατοικήσοντες. καὶ τί δεῖ πλέω λέγειν; τὸν γὰρ πρὸς Ρωμαίους πόλεμον ὁ καταναγκάσας ἡμᾶς ἄρασθαι, Φλῶρος ἦν, κρεῖττον [d] ἡγεμόνας ἀθρόους ἢ κατ' ὀλίγον ἀπολέσθαι. καὶ [e] δὴ τὴν ἀρχὴν ἔλαβεν ὁ πόλεμος δευτέρῳ μὲν ἔτει τῆς ἐπιτροπῆς Φλώρου, [f] δωδεκάτῳ δὲ τῆς Νέρωνος ἀρχῆς. ἀλλ' ὅσα μὲν [g] δρᾶν ἠναγκάσθημεν, ἢ παθεῖν ὑπεμείναμεν, ἀκριβῶς γνῶναι παρεστι τοῖς βουλομένοις ἐντυχεῖν τοῖς ὑπ' ἐμοῦ περὶ τοῦ Ιουδαϊκοῦ πολέμου βίβλοις γεγραμμέναις.

β'. Παύσεται δὲ ἐνταῦθά μοι τὰ τῆς ἀρχαιολογίας, μετ' ὀλίγων καὶ τὸν πόλεμον ἐξάμιλλα γεγραφέναι. περιέχει δὲ αὕτη τοῦ ἀπὸ πρώτης γενέσεως ἀνθρώπου πάδοσιν, [gg] μέχρι ἔτους δωδεκάτου τῆς Νέρωνος ἡγεμονίας, τῶν ἡμῖν συμβεβηκότων τοῖς Ιουδαίοις κατά τε τοῦ Αἴγυπτον καὶ Συρίαν καὶ Παλαιστίνην, ὅσα τε πεπόνθαμεν ὑπὸ Ασσυρίων τε καὶ Βαβυλωνίων, τίνα τε Πέρσαι καὶ Μακεδόνες [h] διαπεπράκασιν ἡμᾶς, καὶ μετ' ἐκείνους [i] Ρωμαῖοι. πάντα γὰρ

CAP. XI.

De Floro procuratore, qui Judæos cogebat bellum Romanis inferre. Peroratio.

GEſſius autem Florus, qui miſſus eſt à Nerone ut Albino ſuccederet, plurimis Judæos repleVit calamitatibus. Hic genere erat Clazomenius, ſecumque Cleopatram conjugem adduxit, per quam, utpote Poppææ Neronis uxoris amicam, & nihil ab ipſo improbitate differentem, rerum *in Judæa* adminiſtrationem adeptus eſt. Ita autem nequiter & violenter poteſtate ſua abuſus eſt, ut, propter inſignem ejus maleficentiam, Albinum, tanquam de illis egregie meritum, celebrarint Judæi. nam ille nequitiam ſuam occultare ſtuduit, & ſolicite cavebat ne omnibus notus eſſet & manifeſtus: Geſſius autem Florus, quaſi ad malitiam oſtentandam miſſus, ex ſuis in gentem noſtram injuriis pompam agebat & *triumphabat*; nihil ſibi ad rapinarum omne genus ſummamque ſupplicii iniquitatem reliquum faciens. Erat enim durus quidem & ad miſericordiam flecti neſcius, cupiditatiſque in re lucri inexplebilis, ut qui nullum inter parva & magna diſcrimen faceret, ſed & cum latronibus participaret. Multi enim quæſtum iſtum exercebant, ſpei pleni nihil ab ipſo de incolumitate ſua metuendum, quod ſecum prædarum partes haberet. adeoque nullus erat injuriarum modus; ut miſeri Judæi, cum ferre non valerent vaſtationes à latronibus factas, cogerentur omnes ſuis ſedibus relictis fugam capeſſere, tanquam ubicunque apud exteros melius vitam acturi. Denique quid multis? Florus erat, qui nos eo adegit, ut bellum Romanis inferremus, ſatius eſſe exiſtimantes ut ſemel univerſi quam paulatim periremus. Et quidem cœptum eſt *hoc* bellum anno ſecundo adminiſtrationis Flori, duodecimo vero Neronis imperii: quo tempore quanta vel coacti fecimus, vel perpeſſi ſuſtinuimus, ſat accurate intelligere poſſunt, qui legere voluerint libros à nobis de Bello Judaïco conſcriptos.

Florus Judææ procurator.

Pejor Albino.

Belli Judaïci cauſa.

2. Atque hîc finem dicendi faciam de Antiquitatibus *noſtris*, * poſt quas exorſus ſum libros quos de Bello ſcripſi. Compectuntur autem Antiquitates rerum traditionem à primo homine nato uſque ad annum Neronis imperii XII. quæ *ſcilicet* nobis Judæis acciderunt & in Ægypto & Syria & Palæſtina, & quas clades ab Aſſyriis & *Babyloniis* accepimus, & quibus modis nos vexarunt & attriverunt Perſæ & Macedones, & poſt eos Romani. Atque omnia, ut ego arbitror, exſequutus

Peroratio.

---

nologia Sacra, p. 279. *L. B.* ἔκεσι κ' ὀκτὼ.

m Βασιλεύοντος,] Βασιλεύσαντος *Busb.*

n Τούτων] *L. B.* τοῦ παιδὸς.

o Αριστοκρατία δ' ἦν ἡ πολιτεία,] Vide *Coringium* de *Rep. Hebr.* c. 73.

p Πεπίστευντο.] *L. B.* ἐπεπίστευτο.

q Γέστος δὲ Φλῶρος,] Conf. *alias.* Procem. §. 7. & *alias.* lib. 2. c. 14. §. 2. SPANH.

r Ανέπλησε κακῶν Ιουδαίους.] Ενέπλησε *Busb.*

s Ποππαίας] Male in *libris* Πομπηίας. HUDS. Πομπηίας *Gen.* Pompejæ *Ruſin.* ſicut in Græco. SPANH.

t Επεκέκρυπτο τοῦ πονηρεύεσθαι.] Επεκρύπτετο *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἐπέκρυπτε *Zonar.*

v Επόμπευε,] *L. B.* ἐπέμπευε.

x Ατεικτος.] Ατεκτος *Gall.* & in *Epiphanii* verſione *inflexibilis.* HUDS. *Sophocl. Oed. Tyr.* v. 344. ἀλλ' ὦδ' ἄτεικτος Schol. ἄτεικτος, ἀντὶ τοῦ ἀσυμπαθὴς καὶ ἀδάκρυτος. SPANH.

y Μὴ πρὸς ἔλεον,] Illud μὴ è *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.*

z Απὸ τῶν ληστῶν γινομένας] Ita *Busb.* ὑπὸ in *reliquis.*

a Εξανιστάμενοι] Sic *Gall.* & *Busb.* ἐξιστάμενοι in *cæteris.*

b Ηθῶν] *L. B.* ἐθῶν.

c Οπουδήποτε] Δήπου δήποτε *Busb.*

d Ηγεμόνας ἀθρόους] Ita *Busb.* ἡγεμόνος in *Editis Aliiſque.*

e Δὴ] Abeſt à *L. B.*

f Δωδεκάτῳ τοῦ Νέρωνος ἀρχῆς.] Conf. *alias.* lib. 2. c. 14. §. 4. SPANH.

g Δρᾶν ἠναγκάσθημεν,] Δρᾶν deeſt *Vat.*

* *Quos* —— *ſcripſi.*] *Sc.* ubi illa deſinunt, cœpi aliquot abhinc annis de Bello Judaïco ſcribere.

gg Μέχρι —— ἡγεμονίας,] Conf. Procemii ἀρχ. inſcript. *alias.* & Procemium §. 7. κ' ὡς ἔτος δωδεκάτου τοῦ Νέρωνος &c. SPANH.

h Διατεθείκασιν ἡμᾶς,] Δεινὰ διατεθ. *Busb.*

i Ρωμαῖοι.] Ρωμαῖοι τὸ ὕστερον *Busb.* Vide *Voſſii Chronol. S.* c. 20. p. 170.

tus ſum accurate. Quin & operam dedi ut obſervarem ſummorum pontificum recenſionem, quot per bis mille annos exſtiterunt. Porroque ut reges ſibi invicem ſucceſſerint, abſque errore tradidi; quas res illi geſſerint, & quomodo remp. adminiſtrarint *inſuper* narrans, ut & monarcharum potentiam, prout in ſacris libris omnia perſcripta reperiuntur. id quod facere polliciti ſumus, ſtatim ab initio hiſtoriæ. Confidenter autem dico, opere, quod inſtitui, jam ad finem perducto; quod nemo alius, etiamſi *id maxime* voluerit, neque Judæus, neque alienigena, † potuerit commiſſa huic operi accurate adeo Græcis hominibus enunciare.

Joſephus in Hebreis Græciſque literis verſatiſſimus.

nam populares meos confitentes habeo, quod illis in patria diſciplina plurimum præſtiterim: Græcarum etiam literarum ſtudio, poſtquam Grammatices elementa didiciſſem, memet addixi, quamvis exquiſitam pronunciandi rationem aſſequi per patriam conſuetudinem mihi non licuit. Nullo enim in honore ſunt apud noſtrates, qui multarum gentium linguis loqui didicerunt, quique in ſermone dictionis venuſtatem atque ornatum venantur. eo quod ingenuorum infimis hujuſmodi ſtudium cum ſervis quibuſcunque commune eſſe arbitrantur: illoſque ſolos ſapientes haberi volunt, qui legum ſcientiam conſequuti ſunt, & in ſacris literis rerum verborumque vim ſcite interpretari poſſunt. Quare cum multi operam ſtudiumque ſuum in hac exercitatione poſuerint, vix duo quidem aut tres ad ſummum profecerunt, ſtatimque laborum fructum ceperunt. Fortaſſe autem res erit non invidioſa, ſi de meo etiam genere, deque iis quæ in vita mea geſſi, pauca enarravero, dum adhuc ſuperſunt, qui aut vera dicenti poſſunt teſtimonium perhibere, aut falſa redarguere. Hîc itaque finem imponam Antiquitatibus, libris quidem viginti, verſibus autem ſexaginta millibus comprehenſis; atque, ſi Deus permiſerit, iterum, breviter omnia percurrendo, memorabo & bellum *Romanorum cum Judæis*, & quæ nobis evenerunt in diem uſque hodiernum, qui incidit in annum quidem imperii Domitiani Cæſaris XIII. meæ autem ætatis LVI. Propoſitum etiam mihi eſt quatuor libros conſcribere de Deo deque ejus ſubſtantia, ex opinione Judæorum quam ipſi à majoribus acceperunt; item de legibus, cur earum præcepto quædam nobis permiſſa ſunt, quædam vetita.

Librorum nonnullorum, quos Joſephus ſcripſerit, aut ſcribere propoſuerit, recenſio.

Finis Libri viceſimi.

οἰμαι μετὰ [k] ἀκριβείας ἁπάσης συντεταχέναι. τηρήσας δὲ πεπείραμαι καὶ τὴν τῶν ἀρχιερέων ἀναγραφὴν, τῶν [l] ἐν δισχιλίοις ἔτεσι γνωμένων. ἀπλανῆ δὲ πεποίημαι καὶ τὴν τῶν βασιλέων διαδοχὴν, τάς τε πράξεις αὐτῶν καὶ τὰς πολιτείας ἀπαγγέλλων, μοναρχῶν τε δυναστείας, ὡς αἱ ἱεραὶ βίβλοι πᾶσι τοῖς ἄνω ἔχουσι τὴν ἀναγραφήν. τοῦτο γὰρ ποιήσειν ἐν ἀρχῇ ἐπηγγειλάμην τῆς [m] ἱστορίας. λέγω δὲ γεγονέναι ἤδη διὰ τὴν τῶν προτεθέντων [n] συντέλειαν, ὅτι μηδεὶς ἂν ἕτερον ἡδυνήθη γενέσθαι, μήτε Ἰουδαῖον, μήτε ἀλλόφυλον, τὴν πραγματείαν ταύτην ἄχρις ἀκριβῶς εἰς Ἕλληνας ἐξενεγκεῖν· [o] ἐγὼ γὰρ ὁμολογήμην ἔχω παρὰ τῶν ὁμοεθνῶν πλεῖστον αὐτῶν κατὰ τὴν [p] ἐπιχώριον παιδείαν διαφέρειν· [q] καὶ τῶν Ἑλληνικῶν δὲ [r] γραμμάτων ἐπαιδεύθην μεταλαβεῖν, τὴν γραμματικὴν ἐμπειρίαν ἀνειληφὼς, τὴν δὲ διὰ τὴν προφορὰν ἀκρίβειαν [s] πάτριον κεκώλυκε συνήθεια. παρ' ἡμῖν γὰρ οὐκ ἐκείνους [t] ἀποδέχονται τοὺς πολλῶν ἐθνῶν διαλέκτους ἐκμαθόντας, [v] καὶ γλαφυρότητι λέξεων τὸν λόγον ἐπικοσμήσαντας. διὰ τὸ κοινὸν εἶναι νομίζειν τὸ ἐπιτήδευμα [x] τοῦτο οὐκ ἐλευθέρων μόνον τοῖς τυχοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν οἰκετῶν [y] τοῖς θέλουσιν· μόνοις δὲ σοφίαν μαρτυροῦσι τοῖς τὰ νόμιμα σαφῶς ἐπισταμένοις, καὶ τὴν τῶν ἱερῶν γραμμάτων δυναμιν ἑρμηνεῦσαι δυναμένοις. διὰ τοῦτο πολλῶν πονησάντων περὶ τὴν ἄσκησιν ταύτην, μόλις τινὲς δύο, ἢ τρεῖς, κατώρθωσαν, καὶ τῶν πόνων τὴν ἐπικαρπίαν εὐθὺς ἔλαβον. ἴσως δὲ οὐκ ἂν ἐπίφθονον [z] γένοιτο, περὶ καὶ γένους τιμῆς, καὶ περὶ τῶν κατὰ τὸν βίον πράξεων βραχέα διεξελθεῖν, ἕως ἔχω ζῶντας, ἢ τοὺς ἐλέγξοντας, ἢ τοὺς μαρτυρήσοντας. ἐπὶ τούτοις δὴ καταπαύσω τὴν ἀρχαιολογίαν, βίβλοις μὲν εἴκοσι περιειλημμένην, ἐξ ἧς μυριάσι [a] στίχων· καὶ τὸ θεῖον ἐπιτρέπῃ, κατὰ περίοδον ἀνανεώσομαι πάλιν ἅπαντα καὶ τὸν πόλεμον καὶ τῶν συμβεβηκότων ἡμῖν, μέχρι τῆς νῦν ἐνεστώσης ἡμέρας, [b] ἥτις ἐστὶ τρισκαιδεκάτου μὲν ἔτους τῆς Δομετιανοῦ Καίσαρος ἀρχῆς, ἐμοὶ δὲ ἀπὸ γενέσεως πεντηκοστοῦ καὶ ἕκτου. προῃρημαι δὲ συγγράψαι, [c] κατὰ τὰς ἡμετέρας δόξας τῶν Ἰουδαίων, [d] ἐν τέτταρσι βίβλοις περὶ Θεοῦ καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, καὶ περὶ τῶν νόμων, διὰ τί κατ' αὐτοὺς τὰ μὲν ἔξεστιν ἡμῖν ποιεῖν, τὰ δὲ κεκώλυται.

Τέλος τοῦ βιβλίου εἰκοστοῦ.

---

k Ἀκριβείας ἁπάσης συντεταχέναι.] Mediam vocem ex *L. B.* inſerui. HAV.

l Ἐν διχιλίοις ἔτεσι γνωμένων.] Ἐν διαχ. ὅλοις ἔτεσι *Gall.*

m Ἱστορίας.] Ο δὲ ποιούμενα poſt ἱστορίας adjicit *Busb.*

n Συντέλειαν,] Ἀνακεφαλαίωσιν καὶ συντέλειαν *Gall.* & *Busb.* ὑποθέσεων ἀνακεφαλαίωσιν, καὶ *L. B.*

* *Potuerit* —— *enunciare.*] Soli huic *Antiquitatum* libro non apponitur ΤΕΛΟΣ in *Græcis.* quod libellus qui eum excipit, *de Vita Joſephi* inſcriptus, *pars* ejus fuerit, ut *epilogus* ad libros *Antiquitatum.* Videſis quæ annotantur ad pag. 1. ſequentis Voluminis.

o Ἐγὼ γὰρ —— ἀκριβῶς,] Ergo linguæ Hebrææ gnarus fuit Joſephus. REL. *L. B.* ἔχω γὰρ ὁμολογούμενον.

p Ἐπιχώριον παιδείαν] Addit *L. B.* καὶ παρ' ἡμῶν, quod videtur ex gloſſa eſſe. HAV.

q Καὶ τῶν —— ἀκριβῶς] Conf. Contra Apion. lib. 1. §. 9. SPANH.

r Γραμμάτων ἐπαιδεύθην] Καὶ ποιητικῶν μαθημάτων poſt γραμμάτων addit *Busb.* καὶ ποιητικῶν μαθημάτων πολλὰ ποιήσας ἐπαιδεύθην *Gall.* & *L. B.*

s Πάτριον κεκώλυκε συνήθεια.] Hac de re videſis *Seldenum* ſuſe diſſerentem in l. 2. de *Synedriis*, c. 9. p. 399.

t Ἀποδέχονται] Ἀποδέχονται καὶ ἐπισταμένως ἐξηγουμένους τὰς πολλὰς *Gall.*

v Καὶ γλαφυρότητι λέξεων τὸν λόγον ἐπικοσμήσαντας.] Hæc verba quum in *L. B.* invenerim, abeſſe nolui, quod huic loco non inepte convenire videantur, quare verſionem itidem interpolavi. HAV.

x Τοῦτο οὐκ ἐλευθέρων μόνον] Ita *Busb.* τοῦτο μόνον οὐκ ἐλευθέρων τοῖς in *Editis Aliiſque.* Legi poteſt τοῦτο δὲ μόνον ἐλ. atque ita exhibet *Lugd. Bat.*

y Τοῖς θέλουσι·] Illud τοῖς inſertum dedi è *Cod. Busb.* ut & mox † ante ἱερῶν.

z Γένοιτο,] Γένοιτο, ἐδὲ (ἀδὲ *L. B.*) σαφὲς τοῖς πολλοῖς φανῆναι) καὶ περὶ *Gall.* & *Lugd. Bat.*

a Στίχων·] Solebant Græci veteres orationis partes per στίχους, ſeu *verſiculos*, diſtinguere. στίχος autem non integram periodum complectebatur, ſed ejuſmodi particulam, quæ diſtinctum ſenſum in ſe contineret; unde στίχων numerus in immenſum exſurgebat. Sed hac de re videſis Cl. *Millium* in *Prolegomenis* ad N. T. p. 109. & *D. Bern. de Montfaucon* in *Palæographia Græca*, l. 1. p. 28.

b Ἥτις ἐστὶ] *Scaliger* erroris arguit *Joſephum*, qui de Vita §. 1. ſe natum dicit anno primo Caji, atque opus ſuum abſolviſſe anno XIII. Domitiani. atque uno anno minus dixiſſe *Joſephum* exiſtimat, & LVII. annos debuiſſe numerare. In quo fruſtra eſt. Cajus enim iniit imperium anno Chriſti XXXVII, Januarii XXIV; Domitiani vero XIII cœpit anno Chriſti XCIII. ex die XIV Septemb. Fingamus natum eſſe *Joſephum* anno ipſo XXXVII Chriſti, Decembri menſe, vel anno XXXVIII ineunte Januario, cum adhuc Caji primus laberetur, annus ipſius LVI incipiet, ab Decembri menſe anni XCII, poſt initium anni XII Domitiani. Quare ut ſcribendi finem fecerit Octobri menſe anni XCIII, id acciderit anno vitæ ſuæ LVI, Domitiani vero XIII. *Petav.* ad *Epiphan.* p. 386.

c Κατὰ τὰς ἡμετέρας] Ita lego ex (*Voſſ.* ſeu *Lugd. Bat.*) *Euſebio* in *Eccl. Hiſt.* l. 3. c. 10. idemque firmare videtur *Niceph.* in *Eccl. Hiſt.* l. 2. c. 18. hiſce verbis, ἐμφανὲς ἐν τέτταρσι συνταγμάτων βιβλίοις περὶ Θεοῦ, ὅπως πάτριον δόξαν, καὶ περὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, καὶ περὶ νόμων, διὰ τί κατ' αὐτοὺς τὰ μὲν ἔξεστι πρᾶττειν, τὰ δὲ κεκώλυται. Antea erat in *Joſephi* libris, καὶ τὰς ἡμετ. In *Epiphanii* verſione, ad hunc modum; *Propoſui quoque vobis conſcribere etiam noſtras, id eſt Judæorum ſectas, in quatuor libris de Deo ejuſque ſubſtantia; & de Legibus &c.*

d Ἐν τέτταρσι —— ἔξεστιν] Quatuor libros promittit Joſephus, qui non exſtant, de Judæorum Opinionibus, de Deo, ejus Eſſentia, Legibus &c. vid. fin. Præf. §. 4. Item quod ibi mox ſequitur lib. 1. c. 1. §. 1. ὑπόμνημα τῆς ἀρχαιολογίας ἁπάσης &c. SPANH.